

EHV ESPERANTA-HUNGARA VORTARO

EHV Eszperantó-magyar szótár

3., javított kiadás

Jozefo Horvath

2015.

MAGYARORSZÁGI ESZPERANTÓ SZÖVETSÉG

EHV

Eszperantó-magyar szótár

Összeállította:

Horváth József

Magyarországi Eszperantó Szövetség
Budapest 2015

EHV Eszperantó-magyar szótár
EHV Esperanta-hungara vortaro

Összeállította: Horváth József
Kompilis: Jozefo Horvath

3., javított kiadás
3a, korektita eldono

Budapest 2015

Kiadó: Magyarországi Eszperantó Szövetség
Eldonis: Hungaria Esperanto-Asocio
HU-1145 Budapest, Thököly út 58-60.

ISBN 978-963-571-486-5

Közreműködött:
Kunlaboris:

Kossey, István
Sárosi, József
Reta Vortaro szerkesztőgárdája
Redaktantoj de Reta Vortaro

Használati utasítás / Uzindikoj

Utalások és rövidítések / Plusendoj kaj mallongigoj:

↯	lásd még! (vidu ankaŭ!)
↷	lásd ott! (vidu tie!)
*	példa (ekzemplo)
~	szótő (radiko)
>	~vel kapcsolatban (parolante pri ~)
<i>kb.</i>	körülbelül (proksimume)
<i>v.</i>	vagy (aŭ)
<i>vö.</i>	vesd össze! (komparu!)
<i>v~</i>	vala~ (iu ~, ia ~ ktp.)

Jelzetek listája / Listo de vinjetoj:

<i>agr</i>	mezőgazdaság (agrikulturo)	<i>kat</i>	hadművészet (militarto)
<i>áll</i>	állattan (zoologio)	<i>kém</i>	vegytan (kemio)
<i>ált</i>	általában (en komuniza senco)	<i>knyv</i>	nyomdászat, könyvészet (tipografarto, libroj)
<i>anat</i>	anatómia (anatomio)	<i>koh</i>	kohászat (metalurgia)
<i>ásv</i>	ásványtan (mineralogio)	<i>közl</i>	közlekedés (trafiko)
<i>átv is</i>	átvitt értelemben is (ankaŭ en figura senco)	<i>közm</i>	közmondás (proverbo)
<i>átv</i>	átvitt értelemben (en figura senco)	<i>kr</i>	kereszténység (kristanismo)
<i>bakt</i>	bakterológia és vírusológia (bakteriologio kaj virusologio)	<i>mat</i>	matematika, geometria (matematiko, geometrio)
<i>bibl</i>	Biblia (Biblio)	<i>met</i>	meteorológia (meteologio)
<i>biol</i>	biológia (biologio)	<i>mit</i>	mitológia (mitologio)
<i>biz</i>	bizalmas, kötetlen (familiara)	<i>mn</i>	melléknév (adjektivo)
<i>bud</i>	buddhizmus (budhismo)	<i>műv</i>	képzőművészet (belartoj)
<i>cím</i>	címtan (heraldiko)	<i>ne</i>	kerülendő, hibás (evitenda)
<i>csill</i>	csillagászat (astronomio)	<i>növ</i>	növénytan (botaniko)
<i>durv</i>	durva (kruda)	<i>ntr</i>	tárgyatlan ige (netransitiva verbo)
<i>eltr</i>	elektronika (elektroniko)	<i>nyt</i>	nyelvek, nyelvtudomány (lingvoj, lingvoscienco)
<i>eo</i>	eszperantizmus (esperantismo)	<i>orv</i>	gyógyászat (kuracado)
<i>ép</i>	építészet (konstruado)	<i>öko</i>	ökológia (ekologio)
<i>ex</i>	régies, elavult (malnova, eksmodiĝinta)	<i>ösl</i>	öslénytan (paleontologio)
<i>fil</i>	filozófia (filozofio)	<i>pl</i>	például (ekzemple)
<i>film</i>	filmezés (filmado)	<i>pej</i>	pejoratív (pejorativa)
<i>fiz</i>	fizika (fiziko)	<i>pol</i>	politika (politiko)
<i>fn</i>	főnév (substantivo)	<i>pszi</i>	pszichológia, pszichiátria (psikologio kaj psikiatrio)
<i>for</i>	fényképészet (fotografio)	<i>rep</i>	repülés (aviado)
<i>gaszt</i>	konyhaművészet (gastronomio)	<i>röv</i>	rövidítés (mallongigo)
<i>gazd</i>	gazdaság (ekonomio)	<i>ritk</i>	ritka (malofte uzata)
<i>geo</i>	földtudományok (tersciencoj)	<i>sp</i>	sport (sporto)
<i>gysz</i>	gyógyszerészet, gyógyászati eszközök (farmacio, kuraciloj)	<i>szin</i>	szinonima (sinonimo)
<i>hajó</i>	hajózás (navigado)	<i>táv</i>	távokzés (telekomuniko)
<i>hgut</i>	hangutánzószó (sonimito)	<i>tech</i>	technika (teĥniko)
<i>hsz</i>	határozószó (adverbo)	<i>tex</i>	textilipar (teksindustrio)
<i>ige</i>	igei alak (verbo)	<i>tört</i>	történelem, történetírás (historio, historiografio)
<i>inf</i>	informatika, számítástechnika (informadiko, komputiko)	<i>tr</i>	tárgyas ige (transitiva verbo)
<i>ip</i>	ipar, gyártás (industrio, fabrikado)	<i>tréf</i>	tréfás (ŝerca)
<i>ir</i>	szépirodalom (beletro)	<i>tud</i>	tudomány, tudományos (sciencoj, scienca)
<i>isk</i>	oktatás, nevelés (instruado, edukado)	<i>vall</i>	vallás (religio)
<i>isz</i>	indulatszó (interjekcio)	<i>vill</i>	villamosság (elektriko)
<i>iszl</i>	iszlám (islamo)	<i>víz</i>	vízügy (akvofako)
<i>jm</i>	járművek (veturiloj)	<i>vsút</i>	vasút (fervojoj)
<i>jog</i>	jog (juro)	<i>Z</i>	Zamenhofi szóhasználat (Zamenhofa uzo)
<i>játék</i>	játék (ludoj)	<i>zene</i>	zene (muziko)

a=1. a (hang, betű és betűnév) *a volvita: *inf* kukac, @ *a-vorto: **☞**adjektivo *de A ĝis Z: á-tól z-ig, á-tól cettig, elejétől végéig *kiu diras „a”, diru ankaŭ „b”: *közm* aki á-t mond, mondjon b-t is; **2.** *zene* 'a' hang *A bemola, A be: Asz *A bemola majora, A be majora: Asz-dúr *A diesa, A is: aisz
a²=végződés; ~a: *nyt* a melléknév végződése *bela: szép *arbara: erdei *hodiaŭa: mai
Aaron/o=1. *bibl* Áron *la bastono de ~o: Áron vesszeje; **2.** Áron (utónév)
ab=ritk utóképző; ~abo: *ritk* ~kagyló *szin* ~pelvo **☞**lavabo, necesabo
Abadon/o=bibl Abaddón (az alvilág angyala), Pusztító, Apollüón
abak/o=1. *ép* abakusz, fejlemez; **2.** számológép, abakusz; **3.** *mat* nomogram, számolótábla
abandon/o=gazd átengedés (biztosítónak), abandon; ~i: *tr* *gazd* átenged (biztosítónak); ~ismo: *pszi* abandonizmus, elhagyástól való félelem
abat/o=kr apát *titolita ~o: címzetes apát; ~ejo: **1.** *kr* *ép* apátság, monostor *~ejo de Vestminster: Westminster-apátság *benediktana ~ejo: bencés apátság *cisterciana ~ejo: cisztercita apátság; **2.** *kr* apátság (intézmény); ~ino: *kr* apátnő, apácafőnöknő; ~inejo: *kr* *ép* apácázárda; **ĉef-o:** *kr* főapát
abatis/o=kat fatorlasz
Abas/o=Abbasz (arab személynév); ~idoj: *tört* Abbásszidák (dinasztia)
abazi/o=orv járásképtelenség, abasia
Abder/o=1. *mit* Abdrérosz, Abderus; **2.** *geo* *tört* Abdéra (város); **3.** *átv* Mucsa, Rátót; ~ano: *fn* *átv* pej abdérai, mucsai, rátóti
Abderaman/o=Abderrahman (arab személynév)
abdik/i=1. *tr* lemond (uralkodói tisztéről) *li ~is sian tronon: lemondott a trónjáról; **2.** *tr* (önként) lemond, leköszön (hivataláról) *~i la prezidantecon: lemond az elnökségről
abdomen/o=1. *anat* altest; **2.** *ált* has; **3.** *áll* potroh
abdukci/o=anat távollátás (a test középvonalától), abduction
abduktor/o=anat távollító izom, abductor *~o de eta fingro: kisujjtávollító izom, abductor digiti minimi *haluksa ~o: nagylábujj-távollító izom, musculus abductor hallucis
abel/o=áll méh (Apis) *dom~o: házi méh (A. mellifera) *~o zumas: a méh zümmög *~a pikilo: méhfullánk *bredi ~ojn: *agr* méheket tart, méhészkedik *kiu havas ~ojn, havas mielon Z: *közm* ha juhod van, gyapjad is lesz; ~ejo: *agr* méhes; ~ino: *áll* dolgozó (méh) *szin* laborabelo; ~isto: *agr* méhész *szin* abelbredisto; ~ujo: *agr* méhkas *szin* abelkorbo *en ~ujon ne blovu Z: *közm* ne ingereld az alvó oroszlánt; **vir~o:** *áll* here(méh); ~bredado: *agr* méhészet, méhtenyésztés; ~bredisto: *agr* méhész *szin* abelisto; ~kesto: *agr* kaptár; ~korbo: *agr* méhkas *szin* abelujo; ~kulturo: *agr* méhészet; ~mangulo: **☞**meropo; ~rabulo: *áll* méhészbogár, méhrabló (Trichodes); ~reĝino: *áll* méhkirálynő; ~ŝedo: *agr* méhes; ~svarmo: *áll* méhraj *szin* esameno; ~vako: *agr* méhviasz
Ulaborabelo
Abel/o²=bibl Ábel
Abel/o³=mat (Niels Henrik) Abel; ~a: *mat* Abel-féle, kommutatív
Abelard/o=fil (Pierre) Abélard, Abaelardus
abenak/o=fn abenaki, abnaki (indián törzshöz tartozó)
aberaci/o=1. *pszi* rendellenesség, eltévelyedés, aberráció, aberrátság, zavar *~o de sensoj: érzékszavar *genera ~o: születési rendellenesség, veleszületett rendellenesség *kromosoma ~o: kromoszoma-rendellenesség *mensa ~o: elmezavar, aberratio mentalis *seksa ~o: nemi eltévelyedés, nemi rendellenesség; **2.** *csill* fényelhajlás, aberráció; **3.** *fiz* torzítás, leképezési hiba *~o de lumo: fényaberráció *kromata ~o: színhiba, színi eltérés, kromatikus aberráció *sfera ~o: gömbi eltérés, szferikus aberráció; **4.** *biol* rendellenesség, aberráció; ~a: *pszi* aberrált; ~i: *ntr* *pszi* *csill* rendellenességet mutat, aberrál; ~ulo: *pszi* aberrált ember
abevili/o=tört abbevillien (alsó paleolitikus kultúra)
abház/o=fn abház; ~a: *mn* *nyt* abház (ab); (A)~ujo, (A)~io: *geo* *pol* Abházia (GE)
abi/o=növ jegenyefenyő (Abies) *~opiceo: közönséges luc, szurokfenyő (Picea A.) *szin* ordinara piceo
Abidarm/o=bud Abhidharma (szutramagyarázat)
Abigán/o=geo Abidjan
abiogenez/o=biol ősnemzés, abiogenezis
abisen/o=fn abesszin; ~a: *mn* abesszin *~a kato: *áll* abesszin macska; (A)~ujo, (A)~io: *tört* *geo* Abesszinia
abism/o=1. *bibl* mélység; **2.** *átv* is árok, szakadék *esti sur la rando de ~o: szakadék szélén táncol *kuŝas ~o inter ili: szakadék választja el őket *nepasebla ~o: áthidalhatatlan szakadék *oscedanta ~o: tátongó szakadék v. mélység *terura ~o oscedis sub ni: szörnyű mélység

tátongott alattunk; **3.** *átv* tönk; ~a: **1.** mélységes *~a nesciado: mélységes tudatlanság; **2.** *geo* abisszikus, mélyen fekvő *~aj sedimentoj: abisszikus üledékek; **3.** *geo* mélytengeri *~a faŭno: *áll* mélytengeri állatvilág, mélytengeri fauna; **en~igi:** *ntr* szakadékba zuhan v. süllyed, tönkre megy
Abiság=bibl Abiság
abiturient/o=fn isk érettségizett diák *iras ~jam for: ballag már a vén diák; ~a: *mn* érettségi **☞**abiturienta atesto, diploma, bankedo, ekzameno; ~igi: *tr* érettségiztet, leérettségiztet; ~igi: *ntr* érettségizik, leérettségizik
abjur/i=1. *tr* megtagad (nem ismer el); **2.** *tr* esküvel tagad
ABK=röv atoma, biológia, kémia; ~armilo: *kat* ABC-fegyver; ~ba-taliloj: *kat* ABC-harceszközök;
ablaci/o=1. *orv* leválasztás (szervé, szöveté), leoperálás, ablatio; **2.** *geo* abláció, gleccserolvadás, lehordás *szin* forlavo **2;** **3.** *csill* *fiz* fogyás
ablative/o=1. *nyt* ablativus, távollító eset *szin* lokkazo **2;** **2.** *nyt* határozóeset *absoluta ~o: *nyt* ablativus absolutus
abnegaci/o=ön megtagadás, lemondás, áldozatkészség; ~a: lemondó, önfeláldozó, áldozatkész; ~i: **1.** *tr* lemond vmiről (n); **2.** *tr* feláldoz vmit
Abner/o=bibl Abner
abnorm/a=☞ enorma, malnormala
aboc/o=1. *isk* ábécé *szin* alfabeto; **2.** *átv* ábécé (alapvető ismeretek) *muzika ~o: zenei ábécé; ~olibro: *isk* ábécé, ábécéskönyv *szin* alfabetumo
abol/i=1. *tr* jog eltöröl *~i la servutecon: eltörli a jobbágyságot *~i la sklavecon: eltörli a rabszolgaságot; **2.** *tr* *inf* visszavon, megszakít (cancel); ~o: *jog* eltörlés *~o de la mortpuno: a halálbüntetés eltörlése; ~ismo: *tört* *pol* abolicionizmus (mozgalom bizonyos törvények eltörléséért); ~signo: *inf* CAN
abolici/i=☞ aboli
aboliciism/o=☞ abolismo
abolici/o=☞ abolo
abomas/o=áll oltógyomor, abomasum *szin* labo 1 vö. centipelio, omaso, rumeno
A-bomb/o=☞ atombombo
abomen/i=tr utál; ~o: utálat; ~a: utálatos, ocsmány, undok; ~aĵo: undokság, utálatos dolog, ocsmányság; ~igi: *tr* megutáltat vkivel (al) vmit (n) *li ~igis al li la dolĉaĵojn: megutáltatta vele az édességeit; ~inda: undok, utálatos, förtelmes; ~indaĵo: förtelem, disznóság
abon/i=1. *tr* előfizet, rendel (>újság, folyóirat) *~i la revuon Esperanto: előfizet az Esperanto című lapra; **2.** *inf* feliratkozik (pl. levelezőlistára) *~i la liston de HEA: feliratkozik a MESZ listájára; **3.** bérel (pl. páholyt, szolgáltatást) *~i loĝion: páholyt bérel; ~o: **1.** előfizetés (pl. újságra) *kolektiva ~o: kollektív előfizetés, együttes előfizetés; **2.** *inf* feliratkozás (pl. levelezőlistára); **3.** megrendelés (pl. szolgáltatás), bérlet (pl. színházbérlet) *teatra ~o: színházbérlet; ~anto: előfizető, bérletes; *fn* *gazd* ~ilo: megrendelő, megrendelőlap (pl. újság); **ek~i:** *tr* megrendel (>újság, folyóirat) *hieraŭ li ek~is la ĵurnalon: tegnapi megrendelte az újságot vö. aboni ĵurnalon; **mal~i:** **1.** *tr* lemond, megszüntet (előfizetést, szolgáltatást); **2.** *tr* *inf* leiratkozik (pl. listáról) *li mal~is la retliston pro la tro multaj retmesaĝoj: leiratkozott a levelezőlistáról a túl sok üzenet miatt; **re~i:** *tr* meghosszabbít, újra rendel, újra előfizet (>újság, szolgáltatás); ~bileto: bérletjegy; ~listo: előfizetői jegyzék; ~karto: bérlet (pl. buszbérlet) *monata ~karto: havi bérlet; ~pago: előfizetés, megrendelés, előfizetési díj; ~prezo: előfizetési díj
Ujarabono, membro-abonanto, ŝutabono
aborigen/o=1. *tört* ős (Latium őslakója) vö. aŭtoĥtono, indiĝeno; **2.** (ausztráliai) őslakos v. bennszülött, aborigin
abort/i=1. *ntr* *orv* elvetél, abortál; **2.** *ntr* *átv* elvetél (pl. szándék), megghiúsul *lia plano ~is: megghiúsult a terve; ~o: **1.** *orv* elvetélés, abortusz; **2.** *átv* elvetélés, megghiúsulás; ~aĵo, ~itaĵo: **1.** *orv* elvetelt magzat, torzszülött; **2.** *átv* elvetelt dolog v. ügy, torzszülött vmi; ~igi: **1.** *tr* *orv* abortuszt, művi vetélést hajt végre vkin (n); **2.** *tr* *átv* megghiúsít vmit; **3.** *tr* *inf* befejez, megszakít (műveletet) *szin* ĉesigi **3;** ~igo: **1.** *orv* abortusz, művi vetélés, terhességmegszakítás; **2.** *inf* befejezés, megszakítás (>művelet) *szin* ĉesigi **3;** ~igilo: *gysz* terhességmegszakító eszköz
Abraham/o=bibl Ábrahám
abrakadabr/a=abrakadabra (varázsigé)
abrazi/o=1. *geo* abrázió (tenger eróziós munkája); **2.** *orv* horzsolás, lehorzsolás, lekaparás, abrasio, abrázió; ~a: **1.** *geo* abrazív, abráziós, lekopató; **2.** *orv* abrazív, abráziós, lehorzsoló, lekaparó
abrikot/o=növ kajszibarack, sárgabarack; ~ujo, ~arbo: *növ* kajszibarackfa, sárgabarackfa (Prunus armeniaca)
abrog/i=tr jog hatályon kívül helyez, eltöröl (törvényt, határozatot) *~i

dekretion: rendeletet hatályon kívül helyez, eltöröl; ~o: *jog* hatályon kívül helyezés, eltörlés (törvényé, határozaté)

abrogaci/i=abrogaci

abrotan/o=növ ebrutafa, istenfű (Artemisia abrotanum)

Abruc/o=geo pol Abruzzók szín Abruzzo

abrupt/a=1. hirtelen, váratlan *~a adiaño: hirtelen búcsú *roka ~año: sziklameredély; 2. átv nyers *ordoni per ~a vocho: nyers hangon parancsol; ~e: hirtelen, váratlan, váratlanul

Abruz/o=Abruzzo

absces/o=orv tályog, gennygyűlem, abscessus *la ~o disrompiğis: a tályog kifakadt *denta ~o: fogtályog *gumleza ~o: gummás tályog; ~i: ntr orv elgennyyesedik, tályagosodik

U gumabscesio, pulpoabscesio

abscis/o=mat abszcissza, vízszintes koordináta szín x-koordináta

absid/o=ép apszis; ~eto: ép apsziskápolna, fiókapszis, apszidiola

absint/o=1. növ fehér üröm (Artemisia absinthium); 2. gaszt ürmös, abszint szín abszintlikvoro; ~año: ürmökvonlat; ~ismo: orv abszintmérgezés, abszinthismus; ~likvoro: gaszt ürmös, vermut, abszint szín abszinto 2; ~vino: gaszt ürmösbor, vermut szín vermut

absolut/a=1. pol abszolút, korlátlan *~a monarhio: abszolút monarchia; 2. abszolút, feltétlen; 3. nyt abszolút, független *~a vortradiko: abszolút szótó; 4. kém tiszta (nem kevert) *~a alkoholo: tiszta szesz; 5. fiz abszolút (mérőszekőztől független) *~a temperaturo: abszolút hőmérséklet, Kelvin-hőmérséklet *~a nulpunkto: abszolút nullapont, abszolút zérópont; 6. mat abszolút *~a valoro: abszolút érték; ~e: 1. abszolúte, abszolút módon, teljesen *~e logika: teljesen logikus *ekzistas ~e nenia bezono por tio: semmiféle szükség nincs rá *mi ~e ne volas tion: egyáltalán nem akarom azt; 2. korlátlanul *~e reganta: korlátlanul uralkodó; ~o: 1. fil abszolútum; 2. mat abszolút érték; ~ismo: pol abszolutizmus

absolutiv/o=nyt absolutivus

absolv/i=1. tr jog felment szín malkondamni *~i akuziton: vádlottat felment *~a verdikto: felmentő ítélet; 2. tr kr feloldoz (bűnei alól) szín pekliberigi

absorb/i=1. tr átv leköt, lefoglal, elfoglal (pl. munka); 2. tr fiz kém elnyel, felszív, abszorbeál (☞ sorbi) *~ita dozo: elnyelt sugárdózis; ~o: fiz kém elnyelés, abszorpció *~a konstanto: abszorpciós állandó, elnyelési állandó *elektro ~o: fiz szelektív abszorpció; ~eco: fiz abszorptivitas, abszorbeálóképesség, elnyelőképesség; ~enzo: kém abszorbens, abszorbeáló közeg; ~igti: ntr átv elmerül, elmélyed vmiben (per)

U lumabsorba

abstemi/o=abstinado

abstin/i=1. ntr tartózkodik vmitől (de); 2. ntr kr megtartóztatja magát vmitől (de), böjtöl; ~a: absztinens, önmegtartóztató; ~ado, ~eco: tartózkodás vmitől, önmegtartóztatás, absztinencia; ~emo: önmegtartóztatási hajlam, aszketizmusra való hajlam; ~emulo: fn absztinens, bornemissza; ~ulo: fn absztinens, önmegtartóztató

abstinenc/o=abstinado

absztrakt/a=1. fil absztrakt, elvonatkoztatott, gondolati; 2. nyt absztrakt, elvont *~a ideo: elvont fogalom; 3. műv absztrakt *~a pentroarto: absztrakt festészet; 4. átv inf elvont, elméleti, absztrakt *~a datumtipo: absztrakt adattípus *~a doktrino: elvont tan, elméletieskedés *~a komputilo: absztrakt gép; ~i: tr elvon, elvonatkoztat, absztrahál; ~año: fil elvont fogalom, szubsztancia, absztrakció (eredménye); ~ismo: műv absztrakt irányzat

absurd/a=1. képtelen, abszurd, lehetetlen, józan ész ellen való; 2. fil abszurd (a logika szabályait sértő); ~o: 1. fn az abszurd, abszurdum; 2. abszurdítás, képtelenség; ~año: abszurd dolog, képtelen dolog, agyrém; ~eco: abszurdítás, képtelenség, vmi lehetetlen volta

Abšalom/o=bibl Absalom

Abudabi/o=geo Abu Dhabi, Abu Zaby, Abu Dzabi *~o estas la ĉefurbo de Unuiĝintaj Arabaj Emirlandoj: Abu Dhabi az Egyesült Arab Emírségek fővárosa

Abuĝ/o=geo Abuja *~o estas la ĉefurbo de Niĝerio: Abuja Nigéria fővárosa

abuli/o=pszi akarathiány, abulia

abund/a=1. bő, bőséges, kiadós *~a pluvo: kiadós eső *~a programo: gazdag program *~a rikolto: bő termés *~e primetita tablo: dúsan megrakott asztal; 2. bővelkedő *~a je talentoj: tehetséggel megáldott; ~o: rengeteg sok vmi, bőséges mennyiség, készlet, egy csomó (vmi) *~o da pluvo: rengeteg eső *el la ~o de la koro la buŝo parolas: bibl a szívnek teljességéből szól a száj; ~i: ntr bővelkedik vmiben (je); ~eco: bőség; mal~a: szűkös, gyér, sovány, szegényes; super~a: rendkívül bő, rendkívül bőséges, több, mint elég; super~i: ntr rendkívül bővelkedik vmiben (je), túlad; super~o: óriási felesleg, túladadó bőség; ~flua: bő

vízű, bő hozamú; ~forma: molett; ~korno: mit bőségszaru

U buntabundo

abutil/o=növ selyemmályva, sárda (Abutilon)

abutment/o=1. ép hídfő, hídfal, támfal, támpillér, ívpillér; 2. tech

válltámasz, pillérváll, vállfelület

ac=utóképző; ~acoj: növ ~félék, ~aceae (család) ☞ aceracoj, agarikacoj,

asteracoj, buksacoj

ace=előképző; ace~: kém ace~ ☞ acenafteno

acer/o=növ juharfa, jávorfa (Acer) *platanoida ~o: korai juhar (A. platanoides) szín platanoido *suker~o: ne ☞ sakara acero; ~sukero:

gaszt juharcukor

acerb/a=1. fanyar, savanykás; 2. átv fanyar, csípős, maró *~a ironio:

maró gúny

acet=előképző; acet~: kém acet~; aceto: kém ecetsav; acetato: kém acetát *butila acetato: butil-acetát *celuloza acetato: cellulóz-acetát *etila acetato: etil-acetát, ecetészter *glacia acetata acido: jégecet *indolacetata acido: indolil-ecetsav *acetata acido, acetacido: ecetsav, acetatacidium szín etanata acido; acetigi: tr ecetesít, elecetesít, megecetesít; acetilo: kém ecetsavgyök, acetilgyök *acetilsalikilata acido: acetil-szalicilsav; acetili: tr kém acetilez; acetanilido: acetanilid, fenil-acetamid, antifebrin; acetataldehido: kém acetaldelid; acetatanhidrido: kém ecetsavanhidrid, anhidrid-ecetsav, acidum aceticum anhydricum; acetileno: kém acetilén szín etino; acetil-klorido: kém acetil-klorid, ecetsavklorid; acetil-kolino: kém acetil-kolin; acetonitrilo: kém acetonitril, ecetsavnitril, metil-cianid

acetabul/o=anat csípőízületi vápa, izvápa, acetabulum

aceton/o=kém aceton; ~emio: orv acetonvérűség, acetonaemia; ~ilo:

kém acetonil (csoport); ~urio: orv acetonvizelés, acetonuria

acid/o=kém sav *neorganika ~o: szervesetlen sav *organika ~o: szerves sav ☞ acetata, adipata, akrilata, alginata, aluminata, antimonata, arabata, arakidata, arsenata, askorbata, asparta, azelata, azota, barbitura, benzota, borata, bromata, bromida, brasikata, butanata, buterata, cianata, formika, formiata, fluorborata, erukata, indolacetata, metakrilata, sulfata acido; ~a: 1. kém savas, savanyú; 2. ált savanyú (ízű) *~aj vinberoj: savanyú szőlő; 3. átv savanyú *havi ~an humoron: rossz kedve van *fari ~an mienon: savanyú képet vág; ~año: savas folyadék, savanyú folyadék, savanyú vmi *ĉi tiu vino estas nura ~año: ez a bor merő lőre; ~eco: 1. savasság *havi stomakan ~econ: gyomorsava van; 2. kém pH-érték; ~eta: savanykás, savanyú jellegű, kissé savanyú; ~etigi: tr savanykásít, savanykássá tesz; ~igi: 1. tr kém savvá alakít; 2. tr savanyít, savanyúvá tesz; ~igti: 1. ntr kém öko savasodik, elsavasodik; 2. ntr elsavanyodik, megecetesedik; hidr~o: kém hidrogén nem tartalmazó sav; ~ozo: orv savbőség, acidosis, acidózis; ~akvo: savanyúvíz; ~gusta: savanyú ízű; ~hava: kém savtartalmú; ~imuna: tech saválló; ~kremo: gaszt tejföl, tejfel; ~lakto: gaszt aludttej; ~mordi: tr kém savval marat; ~nombro: kém savszám; ~obaza ekvilibro: kém sav-bázis egyensúly; ~otolera: biol savtűrő; ~resto: kém savmaradék; ~ometro: kém savmérő, acidiméter; ~rostaño: gaszt ecetes marhasült, sauerbraten

U dolĉacida, grasacido

acidimetr/o=☞ acidometro

acikl/a=tud nem ciklusos, aciklikus *~aj hidrokarbonoj: kém aciklusos szénhidrogének

acin/o=anat mirigybogyó, végkamra, acinus

acipenser/ok=áll tokok (Acipenser)

Acis/o=mit Akisz, Acis

Acor/ok=geo pol Azori-szigetek (PT)

aĉ=1. utóképző; ~aĉ~: silányság (>külső, alkalmasság, minőség) ☞ ĉevalaĉo, domaĉo, kriaĉi, popolaĉo, virinaĉo; II. önállóan; aĉa: ócska, hitvány, vacak, átv csúnya; aĉaño: ócskaság, kacat, vacakság; aĉajaro: limlom, vicikvacak, kacatok, egy halom ócskaság; aĉigi: tr elront, leront, lezülleszt; aĉigi: ntr leromlik, lezüllik, elöcskösödik, lesüllyed, lecsúszik; aĉulo: kellemetlen, ronda alak

aĉakatur/o=zene rövid előke, acciacatura *duobla ~o: terc-csúszás

aĉet/i=1. tr vesz, megvesz, vásárol, megvásárol *~i firme: rögzített v. fix áron vásárol *~i katon en sako: zsákba macskát vesz *~i kontante: gazd készpénzért vásárol *~i kredite: gazd részletre v. hitelre vásárol *~i lokbileton: kőzl helyjegyet vált *~i po-kilogramme: kilóra veszi; 2. tr pej megvesz (pénzen megszerez) *~i amon: pénzen vesz szerelmet; ~o: vétel, vásárlás, vásár *fari ~ojn: bevásárol *fari bonan ~on: jó vételt csinál *hamstra ~o: gazd felvásárlás (válság esetén); ~anto: vásárló, vevő, ügyfél; ~ebla: eladó (pl. ház), kapható (pl. áru) *~ebla domo: eladó ház *~ebla juĝisto: megvesztegethető bíró; ~ejo: ☞ vendejo; ~isto: gazd beszerző, ügyfél, vevő; ~unto: érdeklődő, potenciális vevő; el~i: 1. kivált (vkít v. vmit vhonnan), kivásárol *el~i el kaptiteco: fogságból kivált *li el~is la parton de sia frato el la heredaĵo: kivásárolta

bátyja részét az örökségből; **2. tr kr** megvált *Kristo el~is nin el la malbeno de la Leĝo: *bibl* Krisztus megváltott minket a törvény átkától; **El~into:** *kr* Megváltó *szin* Mesio, Redemptoro, Savanto; **for~i:** *tr* *gazd* (spekulációsan) felvásárol, (árut) halmoz *szin* akapari 1; **re~i:** *tr* visszavásárol, visszavesz; **retro~i:** *tr* kivesz (pl. életbiztosítási összeget); **sub~i:** *tr* *pej* megveszteget, megvásárol, lefizet; **sub~ebla:** *pej* megvesztegethető, lefizethető; **~ant~merkato:** *gazd* vevői piac; **~ĉareto:** bevásárlókocsi; **~ekskurso:** *ntr* bevásárlóutat tesz, bevásárló körútra megy; **~kontrakto:** *jog* adásvételi szerződés; **~korbo:** bevásárlókosár; **~ocentro:** bevásárlóközpont, shopping center; **~povo:** *gazd* vásárlóerő; **~prezo:** *gazd* vételár, bekerülési ár; **~o~vendo:** *gazd* adásvétel; **~sako:** szatyor

aĉeŭle/o=tört acheuléen, acheuli kultúra (alsó paleolitikus kultúra)
ad=1. utóképző; **~ado:** 1. tövel kapcsolatos cselekvés v. történés **~brosado**, **kronado**; 2. általános jellegű cselekvés v. történés **~kolorigado**, **promenado**, **okazado**; 3. tartós v. ismétlődő cselekvés v. történés **~falado**, **puŝado**; **~adi:** 1. hosszan tartó v. ismétlődő cselekvést jelentő ige **~rigardadi**, **pafadi**; **II.** önállóan; **ade:** hosszasan, újra és újra *ade kreski: nőttön~nő *ade~denove: minduntalan, unos~untalan *ade~ree: minduntalan, folyvást, szüntelen; adasismo: 1. *ir* ragrímek használata, ragrímelés; 2. *ir* ragrírm

adaĝ/o=*fn* zene adagio; **adaĝe:** *hsz* zene adagio

Adalbert/o=Adalbert, Béla

Adam/o=*bibl* Ádám (utónév) *komenci de ~o Z: Ádám Évánál kezd, hosszú lére ereszt vmit *demeti de si la antikvan ~on Z: levetkőzi rossz szokásait; **~ido:** ádámfi, atyafi, ember; **~pomo:** ádámcsutka *szin* gorga pomo; **~tero:** *geo* uszadékföld

adamantin/o=*anat* fogzománc, enamelum *szin* emajlo 3, dentemajlo, vitrodentino

adapt/i=*tr*1. alkalmaz, hozzáigazít, adaptál vmihez (al) *~i al ekrano: televízióra alkalmaz *~i al filmo: *film* filmre alkalmaz *~i al la cirkonstancoj: a körülményekhez igazít *~i al radio: rádióra alkalmaz; 2. *tr* *tech* illeszt, hozzáilleszt, adaptál; **~aĵo:** *ir* műv adaptáció, (színpadra, filmre való) alkalmazás *teatra ~aĵo: színházi adaptáció *televida ~aĵo: televíziós adaptáció, tv~adaptáció; **~iĝi:** *ntr* illeszkedik, alkalmazkodik, igazodik vmihez (al); **~iĝa:** illeszkedő, passzoló, odaillő; **~iĝema:** alkalmazkodó (természetű); **~iĝemo:** alkalmazkodóképesség, adaptivitás; **~iĝo:** alkalmazkodás, beilleszkedés, illeszkedés, igazodás; **~ilo:** 1. *kém* szedőedény; 2. *tech* *fn* átalakító, illesztőelem, illesztőegység; 3. *vill* illesztőtag; 4. *tech* csatlakozódarab, toldalékcso; 5. *inf* illesztő, csatlóelem; 5. *vill* adapter; **re~i:** *tr* *orv* rehabilitál; **re~ado:** *orv* rehabilitáció; **re~ejo:** *isk* nevelőintézet, javítóintézet; **~ometrio:** *orv* adaptometria (szem fényérzékenységének mérése)

adekvat/a=1. *fil* adekvát, megfelelő, a lényegét pontosan tükröző; 2. teljesen megfelelő, kellő, adekvát *~aj preparoj: megfelelő előkészületek *~aj instrukcioj: kellő utasítások; **ne~a:** nem megfelelő, nem adekvát, inadekvát

Adel/o=Adél (utónév)

Adelajd/o=*geo* Adelaide *~o estas la ĉefurbo de Sud-Aŭstralio: Adelaide Dél-Ausztrália fővárosa

Adeliland/o=*geo* Adélie-föld

aden/o=*orv* mirigy~, **adeno~;** **~ito:** *orv* mirigygyulladás, adenitis; **~oida:** *anat* mirigyszerű, adenoid *~oidaj vegetaĵoj: *orv* adenoidvegetáció; **~oidismo:** *orv* adenoidizmus; **~oidito:** *orv* garatmandula-gyulladás, garatmandula-tünet, adenoiditis; **~omo:** *orv* adenoma (mirigyhamból kiinduló jóindulatú daganat); **~opatio:** *orv* mirigybántalom, adenopathia

U limfadenó, limfadenito, limfadenopatio

Aden/o=*geo* Áden; **~a Golfo:** *geo* Ádeni-öböl

adenin/o=*kém* adenin

adenozil/o=*kém* *biol* adenozil~

adenozin/o=*kém* adenzin; **~difosfato:** *kém* adenzin-difoszfát, ADP; **~monofosfato:** *kém* adenzin-monofoszfát, AMP; **~trifosfato:** *kém* adenzin-trifoszfát, adenzin-trifoszforsav, ATP

adept/o=1. alkímista, alkímiába beavatott; 2. *kr* szektába v. tanba beavatott, adaptus; 3. vki v. vmi híve, követője *~o de Markso: Marx híve, Marx követője *~o de partio: párt híve; **~iĝi:** 1. *tr* beavat (tanba, szektába); 2. *tr* hívévé tesz, követőjévé tesz

adher/i=*ntr* tapad, rátapad, hozzátapad *la du randoj de la vundo ~is: a seb két szélé összetapadt *en la armita betono la fero ~as al la betono: a vasbetonban a vas a betonhoz tapad; **~o:** *fiz* tapadás, adhézió; **~a:** *fiz* tapadás, adhézió **~adhiera** rubando; **~aĵo:** *orv* összetapadás, adhaesio **adiabat/a=***fiz* *tech* adiabatikus *~a motoro: *tech* adiabatikus motor *~a ŝanĝo: *fiz* adiabatikus változás; **~o:** *fiz* adiabata, adiabatikus görbe; **pseŭdo~a:** *met* pszeudoadiabatikus

adiant/o=*növ* vénuszfodorka (Adiantum) *szin* harfiliko *venushara ~o: vénuszhaj, vénuszhajpáfrány (A. capillus-veneris) *szin* venushara filiko, venushararo

adiaŭ=isten veled, isten veletek, isten önnel, isten önökkel *diri adiaŭ: istenhozzádot, búcsút mond *farita via faro, nun adiaŭ, mia kara Z: *köz* a mór megtette kötelességét, a mór mehet *letero de adiaŭ: búcsúlevél *li diris adiaŭ al la mondo surtera Z: búcsút mondott e földi világnak; adiaŭo: 1. búcsú, istenhozzád *kapsigni adiaŭon: búcsút int a fejével; 2. *inf* kijelentkezés, logout; adiaŭa: búcsú~ *adiaŭa beno: *kr* búcsúadás *adiaŭa koncerto: *zene* búcsúkoncert *adiaŭa kunveno: búcsú-összejövetel; adiaŭi: 1. *tr* elbúcsúzik vkitől (n) *szin* adiaŭdiri *lasi adiaŭi: elbocsát (látogatás végén) *szin* igi adiaŭi; 2. *tr* *inf* kijelentkezik, log out; adiaŭdiri: *ntr* búcsút mond vkinek (al)

adici/i=*tr* *mat* összead, hozzáad; ~o: *mat* összeadás, hozzáadás *matrica ~o: mátrixösszeadás *polinoma ~o: polinomösszeadás; **~a:** additív, addicionális, összeadási; **~eco:** *mat* additivitás; **~ato:** *mat* összeadandó; **~ilo:** **~sumigilo**

adien=előképző; **adieno:** *kém* ~adién (kettős kötésű szénhidrogén) **~butadieno**, cikloheksadieno

adige/a=**~ĉerkesa**; **(A)~ujo:** *geo* *pol* Adigeföld (RU)

Adig/o=*geo* Adige (folyó); Alta ~o: **~Sud-Tirolo**

adip/o=*tud* zsír *vö.* *steato*; **~ata acido:** *kém* adipinsav, hexánsav; **~ozo:** *orv* elhíjasodás, kövérség, adipositas *szin* trograsiĝo; **~oĉelo:** *biol* zsírsejt; **~ogenezoo:** *biol* zsírképződés

Adis-Abeb/o=*geo* Addisz-Abeba *~o estas la ĉefurbo de Etiopio: Addisz-Abeba Etiópia fővárosa

Adison/o=*orv* (Thomas) Addison *~a morbo: *orv* Addison-kór

adjekt/o=*nyt* határozó *szin* cirkonstanca komplemento *adverba ~o: határozószavas v. valóságos határozó *akuzativa ~o: tárgyi határozó *dativa ~o: részeshatározó *fiksa ~o: állandó határozó, aszemantikus határozó *informativa ~o: főnévi igenévi határozó *kondiĉa ~o: feltételhatározó *modala ~o: módozathatározó *nombra ~o: számhatározó *prepozitiva ~o: előjárós határozószó *rekta infinitiva ~o: közvetlen főnévi igenévi határozó *rezulta ~o: eredményhatározó *separativa ~o: különítő határozó *stata ~o: állapothatározó *statindika ~o: állapotjelölő határozó

adjektiv/o=*nyt* melléknév *szin* a~vorto *demanda ~o: kérdő melléknév *refleksiva poseda ~o: jelzői visszaható névmás *rilata ~o, *relativa* ~o: vonatkozó melléknév; **~igi:** *tr* *nyt* melléknévesít, melléknévvé alakít

adjudik/i=*tr* *gazd* (kiírás keretében) meghirdet, versenyt ír ki vmire (n) *~i la konstruon de ponto: versenyt ír ki híd építésére *~i la liveron de 200 kamionoj: versenyt ír ki 200 kamion szállítására; **~o:** *gazd* versenykiírás, tender; **~anto:** *gazd* versenykiíró, versenyvezető

adjudant/o=*kat* segédtsz, hadsegéd, adjutáns *generala ~o: tábornok vezérkari segédtszjtje *kampa ~o: szármagyed (RU); **ĉef~o:** *kat* fősegédtszjt, főhadsegéd, főadjudtáns

adjuk/i=*tr* *gazd* megpályáztat, tendert v. pályázatot ír ki vmire (n) *~i la konstruon de ponto: pályázatot ír ki híd építésére *~i publikajn laborojn: közmunka-pályázatot ír ki, közmunkát pályáztat; **~o:** *gazd* versenykiírás, tenderkiírás; **~anto:** *gazd* pályázatkíró, pályázató

adjunkt/o=adjunktus, helyettes *~o de urbestro: *pol* alpolgármester *~o de direktoro: aligazgató, helyettes igazgató; **~a:** *mat* *inf* adjungált *~a funkcio: *mat* adjungált függvény

administr/i=1. *tr* (ügyet) intéz, visz, (vagyont) kezel, adminisztrál *~i bankon: bankot vezet *~i ies aferojn: vki ügyeit intézi *~i posedajon: *gazd* birtokot irányít *~i privaten lernejon: *isk* magániskolát vezet *~i societon: társaságot irányít; 2. *tr* *igazgat* (hivaltat) *li ~as la eksterajn aferojn de la lando: az ország külügyeit vezeti v. irányítja; **~ado:** ügyintézés, ügyvitel, igazgatás, vagyonkezelés, adminisztráció *~ado de havaĵoj: *gazd* vagyonkezelés *civila ~ado: polgári közigazgatás *e~ado: e-közigazgatás, elektronikus közigazgatás *ekonomia ~ado: *gazd* gazdasági irányítás *milita ~ado: *pol* *kat* katonai közigazgatás *publika ~ado: közigazgatás *stata ~ado: államigazgatás; **~a:** igazgatási, ügyintézési, közigazgatási, adminisztrációs, adminisztratív *~aj aferoj: igazgatási v. adminisztrációs ügyek *~a oficisto: köztisztviselő, közigazgatási v. államigazgatási alkalmazott *~a aparato: közigazgatási apparátus *~a divido: közigazgatási felosztás *~a informisistemo: *inf* ügyviteli információs rendszer *~a konsilantaro: igazgatóság, igazgatói testület *~a organo: közigazgatási szerv, államigazgatási szerv, hatóság *~aj taskoj: adminisztratív feladatok *~a unuo: közigazgatási egység *administradaj kostoj: *gazd* igazgatási költségek; **~ejo:** 1. *ép* igazgatósági épület; 2. igazgatóság; **~anto**, **~isto:** ügyvezető, igazgató, vagyonkezelő, jószágigazgató, vagyonigondnok *apostola ~anto: *kr* apostoli kormányzó; **~istaro:** cégvezetés, vállalatvezetés, igazgatóság; **mem~ado:** önzigazgatás *laboristara mem~ado: munkás-önigazgatás **administraci/o=**1. **~**administrejo; 2. **~**administristaro; 3. *pol*

közigazgatás, államigazgatás *~o de fervejoj: *vsút* vasútigazgatás, vasút-igazgatóság *~o de justico: *jog* igazságszolgáltatás, bíraskodás *centra ~o: központi igazgatás v. adminisztráció, államigazgatás *urba ~o: városigazgatás; ~a: közigazgatási, államigazgatási *~a instanco: közigazgatósági hatóság, közigazgatási szerv *~a ŝtatestretario: *pol* közigazgatási államtitkár

Ŭforstadministracio, proviantadministracio

administrator/o=**➤**administranto, administristo

admir/i=*tr* csodál, bámul; ~**inda**: csodálatos, bámulatos; ~**o**: csodálat, bámulat; ~**anto**: *fn* csodáló, rajongó, imádó, hódoló

admiral/o=*hajó* tengernagy, admirális *szin* ŝiparestro; ~**ejo**: *hajó ép* tengernagyhi hivatal épülete, admirális épülete *szin* admiralitato 3; ~**ĉef-o**: *hajó* (vezénylő) tengernagy v. admirális; ~**sub-o**: *hajó* ellentengernagy, másodtengernagy *szin* kontraadmiralito; ~**vic-o**: *hajó* altengernagy, viceadmirális; ~**papilio**: *áll* Atlanta-lepke, admirálislepke (Vanessa atalanta)

admiralitat/o=**1.** *hajó* admirális, tengernagyhi kar; **2.** *hajó* tengernagyhi hivatal, admirális (intézmény); **3.** *hajó* tengernagyhi hivatal épülete *szin* admiralejo; ~**a**: tengernagyhi, admirális *szin* ~a Insularo: *geo* Admirális-szigetek

Admiralt/oj=*ne* **➤**Admiralitata insularo

admitanc/o=*vill* komplex vezetőképeség, admittancia, reciprok impedancia

admon/i=**1.** *tr* buzdít vmire (al) *~i al diligenteco: szorgalomra int *~i al kvieto: nyugalomra int *~i al ordo: rendre utasít; **2.** *tr* int, megint, dorgál, figyelmeztet (hibára) *~i pro maldiligenteco: lustaságért megró; ~**o**: **1.** buzdítás, intelem *oni pli facile donas ~on, ol monon: *köz*m adnak tanácsot, de nem adnak kalácsot; sok a tanácsadó, de nincs kalácsadó *per lerta ~o alfluas la mono *Z:* *köz*m kinek van esze, van pénze; **2.** figyelmeztetés (hibára), dorgálás *al malsaĝulo ne helpas ~o, nur bastono *Z:* *köz*m kár a bolondra szép szót vesztegetni *lin tuŝas nek ~o, nek ordono *Z:* nem enged a negyvennyolcból; **3.** *sp* intés; **4.** *isk* intő; ~**i**: *tr* lebeszél, óva int *la papo de ~as la tieajn fidelulojn de la uzo de perforto: a pápa óva intette az ottani híveket az erőszak alkalmazásától; **Re-o**: *bibl* Második Törvénykönyv (MTörv), Mózes ötödik könyve (5Móz); ~**pafo**: *kat* figyelmeztető lövés

Ŭmoraladmono

adob/o=*ép* vályogtéglá *szin* sunsekgita briko

adolesk/i=*ntr* kamaszodik; ~**o**: kamaszkor, kamaszkodás; ~**anto**, ~**ulo**: kamasz; ~**eco**, ~**anteco**: kamaszság

Adolf/o=Adolf (utónév)

adolt/o=*fn* biol felnőtt, felnőtt egyed *szin* plenkreskulo *filmo por ~oj: felnőtteknek szóló film; ~**a**: **1.** biol ivarérett, fenőtt (egyed); **2.** *jog* nagykorú

Adonaj=*bibl* Adonaj!, Uram! (Isten megszólítása)

adonid/o=*növ* hérics (Adonis)

Adonis/o=**1.** *mit* Adónisz, Adonis; **2.** Adonisz (utónév); **3.** ~o: szép ifjú, adónisz

adopt/i=**1.** *tr* *jog* örökbe fogad, fiává v. lányává fogad *Aŭgusto ~is Tiberion: Augustus fiává fogadta Tiberiust; **2.** *tr* magáévá tesz, elsajátít, felvesz (pl. szokást) *~i decidon: döntést hoz *~i kiel kandidaton: jelöltként elfogad, felvesz a jelölőlístára *~i konduton: viselkedést felvesz *~i kutimon: szokást felvesz *~i metodon: módszert elsajátít *~i opinion: véleményt magáévá tesz *~i rezolucion: határozatot hoz; ~**o**: *jog* örökbefogadás *~aj gepatroj: örökbefogadó szülők *~a lando: befogadó ország; ~**into**: *fn* *jog* örökbe fogadó; ~**ito**: *fn* *jog* örökbe fogadott *~ita infano: fogadott gyermek

ador/i=**1.** *tr* *vall* imád, istenként tisztel *~i la oran bovidon: az aranyborjút imádja; **2.** *tr* *átv* imád vkit, rajongva tisztel *kiu sin mem ~as, nenion valoras *Z:* *köz*m öndicséret büdös; **3.** *tr* *átv* imád, szenvedélyesen szeret vmit, rajong vmiért (n) *~i la poezion: imádja a költészetet *ĉiuj abomenaĵoj trovas sian ~anton *Z:* *köz*m nincs oly rühes disznó, hogy ne akadjon dörgőlő fája; ~**o**: **1.** *vall* imádás *la „~o de la Magoj” estas la temo de multaj pentraĵoj: „A napkeleti bölcsek imádása” számos festmény témája; **2.** *átv* imádat, rajongás; ~**ejo**: *vall* kultuszhely, istentiszteleti hely, imádás helye; ~**ema**: *vall* áhítatos; ~**inda**: imáandó, imádnivaló; ~**kliniĝi**: *ntr* hajlong, hódol; ~**sterniĝi**: *ntr* (hódolattal) leborul

adrenalin/o=*kém* biol *átv* is adrenalin *szin* epinefrino *nor~o: *kém* biol noradrenalin *szin* nor-epinefrino

adres/o=**1.** cím, lakcím *esti ĉe la ĝusta ~o: *átv* jó helyen keresgél, jó helyen jár *konstanta loĝ~o: állandó lakcím; **2.** címzés (>posta) *per la ~o de sinjoro Ikso: X úr címén *sub la ~o de sinjorino Ipsilono: Y úrnő lakcímén; **3.** *inf* cím *absoluta ~o: abszolút cím *baza ~o: báziscím *enmeta ~o: betöltési cím *fizika ~o: fizikai cím *intersekva ~o: láncolt cím *numera ~o: numerikus cím *relativa ~o: relatív cím *simbola ~o:

szimbolikus cím *virtuala ~o: virtuális cím; ~**i**: **1.** *tr* megcímez (pl. borítékot) *la letero estas ~ita al via frato: a levél bátyádnak van címezve, a bátyádnak szól; **2.** *tr* küld, adreszál, irányít (küldeményt) *li ~is la manuskripton rekte al la presisto: egyenesen a nyomdának küldte a kéziratot; **3.** *tr* intéz (pl. szavait, háláját) *li ~is dankajn vortojn al sia bonfaranto: hálás szavakat intézett jótévőjéhez *~i sian dankon al la koncerno: köszönétét az illetékesnek címezi *la peto estas ~ita al li: a kérés neki van címezve; ~**anto**: feladó, küldő; ~**aro**: címjegyzék, címtár; ~**ato**: címezett; ~**aparato**: *távk* címnyomtató; ~**atribuo**: *inf* címhozzárendelés; ~**buso**: *inf* címsín, címbusz; ~**funkcio**: *inf* címleképzés; ~**libro**: címjegyzék, címtár; ~**metodo**: *inf* címzési technika; ~**parto**: *inf* címmező; ~**rango**: *inf* címzési mód; ~**reĝistro**: *inf* címregiszter; ~**spaco**: *inf* címtartomány, címtér; ~**substituo**: *inf* közvetett címzés; ~**zono**: *inf* címmező; **aparato**~**o**: *inf* eszközcím

ŬIP-adreso, retadreso

Adria Mar/o=**➤**Adriatiko

Adrian/o=Adorján (utónév)

Adriatik/o=*geo* Adriai-tenger

adsorb/i=**➤**alsorbi

adstring/i=*tr* *orv* összehúz (szövetet); ~**a**: **1.** *orv* adsztringens, összehúzó; **2.** *átv* fanyar *~a gusto: fanyar íz

adukci/o=*anat* közelítés, adductio (>zületi és izommozgás)

aduktor/o=*anat* közelítő izom, adductor *szin* adukcia muskolo *haluksa ~o: nagylábujj-közelítő izom, musculus adductor hallucis

adulari/o=*ásv* adular

adult/i=**1.** *ntr* *bibl* paráználkodik, házasságtörést követ el vkivel (kun); **2.** *ntr* *bibl* tisztátalanra teszi magát (bálványokkal); **3.** *ntr* félrelép, hűtlenkedik, más feleségével v. férjével fekszik le (kun); ~**o**, ~**ado**: **1.** *bibl* paráznaság, bujaság, paráználkodás, bujálkodás, házasságtörés, hűtlenkedés; **2.** *jog* házastársi hűtlenség, félrelépés *kapti en ~o: házasságtöréssel kap; **3.** *bibl* bálványimádás; ~**igi**: *tr* paráználkodásra, házasságtörésre ösztönöz; ~**ulo**: **1.** *bibl* parázna, házasságtörő *la okulo de ~ulo atendas la krepuskon: a parázna szeme az alkonyatot lesi; **2.** *bibl* bálványimádó; ~**ido**: fattyú; ~**pri-i**: *tr* megcsal (szexuálisan)

Ŭsangadulto, viradulto

adulter/i=*tr* felvizez (pl. bort), hamisít (idegen anyag hozzáadásával) *~i vinon: bort vizez, bort hamisít

adveki/o=*met* vízszintes légáramlás, légmozgás, advekcio vö. konvekció

Advent/o=*kr* advent, úrjövetel, Krisztus eljövetele; ~**isto**: *kr* adventista *~ista Eklezio: Adventista Egyház; ~**okrono**: *kr* adventi koszorú

adventic/o=**1.** *anat* érfal külső rétege, adventita, tunica externa; **2.** *növ* jövevény növény, adventív növény

adventiv/a=*növ* járulékos, adventív **➤**adventiva burgono, radiko

adverb/o=*nyt* határozószó *szin* e-vorto *demanda ~o: kérdő határozószó *derivita ~o: ragos határozószó, származtatott határozószó *nesimetria ~o: szabálytalan határozószó *primitiva ~o: eredeti határozószó, valóságos határozószó *relativa ~o: vonatkozó határozószó

Ŭkvantadverbo, lokadverbo, pronomadverbo, tempadverbo

ad-verb/o=**➤**iterativa verbo

advers/a=ellentétes, szembenálló, ellen~ *~a partio: *pol* ellenpárt *~aj opinioj: ellentétes vélemények; ~**ulo**: ellenfél, ellenlábás

advokat/o=**1.** *jog* ügyvéd; **2.** *átv* szószóló, ügyvéd *~o de Dio: *kr* Isten ügyvédje (kanonikus eljárásnál) *~o de l' diablo: *kr* ördög ügyvédje (kanonizációs eljárásnál), *átv* ördög ügyvédje; ~**aro**: *jog* ügyvédi kar, ügyvédi testület; ~**eco**: *jog* ügyvédi hivatal, foglalkozás; ~**ejo**: *jog* ügyvédi iroda; ~**i**: *ntr* ügyvédként tevékenykedik, ügyvédi munkát végez *~i por bona afero: jó ügyet véd

adz/o=ácsbárd, kádárbárd

aed/o=**1.** *ir* (ógörög) énekmondó, dalnok, aoidosz; **2.** *áll* tud szúnyog (Aedes) *Egipta ~o: sárgalázsszúnyog, sárgalázás szúnyog

aer/o=**1.** levegő, lég *altprema ~amaso: *met* nagynyomású légtömeg *el la ~o al la tero: hipp-hopp (váratlanul) *kastel' en ~o – malsato sur tero *Z:* ki levegőben épít, fedél nélkül marad *konstrui kastelojn en ~o *Z:* légvárat épít *preni el la ~o: légből kap; **2.** *fn* szabad, épületen kívüli terület *en la libera ~o: a szabad levegőn; ~**a**: légi, lég~, levegő~ *~a akrobatiko: **➤**aerobatika; ~**i**: *tr* felfúj, felpumpál (pl. tömlőt) *~i ~tubon: légtömlőt felfúj; ~**ujo**: **1.** légtartály, oxigéntartály; **2.** *jm* gumitömlő *~ujo de pneŭo: gumiabroncs tömlő; ~**umi**: *tr* szellőztet, kiszellőztet *~umi ĉambro: szobát szellőztet *~umi litajon: ágyneműt szellőztet; ~**el-a**: légi, levegőből való *~el-a fotado: légi fotózás *~el-a subteno: *kat* légi támogatás; ~**emio**: **➤**aerembolo; ~**ogenea**: *orv* levegő által okozott, légúti; ~**plen-a**: szabadtéri *plen~a prezentado: szabadtéri előadás; ~**plen-e**: a szabadban, szabadtéren; ~**sen-a**: levegőtlen *ĉi tie estas sen~e: itt nincs levegő; ~**alaro**: *kat* légiriadó; ~**amaso**: *met*

légőtömeg; ~**armano**: *kat* légierőhöz tartozó katona, repülő; ~**atoko**: *kat* légitámadás; ~**balono**: *rep* (kosaras) léggömb, hőlégballon; ~**bapto**: *rep* légi kereszttség; ~**bazo**: *kat* légi bázis; ~**bezona**: **☉**aerobia; ~**blovalo**: *tech* légfűvő, ventilátor; ~**blovo**: fuvallat; ~**brečo**: *tech* légrés; ~**bremso**: *jm* légfék; ~**defenda**: *kat* légvédelmi; ~**defenda bazo**: *kat* légvédelmi bázis; ~**disiği**: *ntr* elpárolog, elillan, eltűnik a levegőben; ~**embolo**: *orv* légembólia, aeroembolia, aeraemia *szin* aeremio; ~**fendo**: *vill* légrés; ~**floto**: *rep* *kat* légiflotta; ~**fluo**: *met* légáramlás, légáramlat; ~**fortoj**: *kat* *rep* légierő; ~**fotado**: légi fotózás, légi fényképezés *szin* aerofotografio; ~**fotografio**: **☉**aerofotado; ~**frapo**: *orv* légnyomás (robbanástól); ~**frešigilo**: légfrissítő; ~**frotado**: *fiz* légellenállás; ~**glita**: *jm* légpárnás; ~**globeto**: buborék *szin* bobelo; ~**hejtado**: légfűtés; ~**hoso**: légtömlő; ~**izolita**: *tech* légszigetelt; ~**kaperado**: *jog* repülőgép-eltérítés; ~**kavo**: a) *biol* légűreg b) *rep* légszák; ~**kerna**: *vill* légmagos; ~**kirlo**: *met* légörvény; ~**kolono**: *jm* légkompresszor (gumiabroncs felfújására); ~**kuseno**: *jm* légpárna, légszák (autóban); ~**lančata**: *kat* *rep* légi indítású; ~**letero**: légipostai levél; ~**linio**: a) *rep* légi útvonal b) *geo* légvonal; ~**malpurigo**: *öko* levegőszennyezés, légszennyezés *szin* aerpoluado; ~**malpurigo**: *öko* levegőszennyeződés, légszennyeződés; ~**malsano**: *orv* légi betegség; ~**maso**: *met* légtömeg; ~**matraco**: gumimatrac, felfújható matracs *plenblovi la ~matracon: felfújja a gumimatracot; ~**ministro**: *pol* légügyi v. légiközlekedési miniszter; ~**mov**: *met* légmozgás; ~**netolera**: **☉**neerobia, anaerobia; ~**odina**: levegőnél nehezebb (pl. jármű); ~**odinamiko**: *tech* aerodinamika; ~**ofobia**: *pszi* aerofób, levegőszennyben szenvedő; ~**ofobio**: a) *orv* levegőiszony, légiszony, aerofobia b) *pszi* repüléstől való beteges félelem; ~**ogena**: *biol* aerogén, gázképző; ~**ondo**: *fiz* lég hullám, levegőhullám; ~**opatio**: *orv* aeropátia, aeropathia; ~**oterapio**: *orv* levegőgyógyászat, aeroterápia; ~**pafilo**: légpuska; ~**pirato**: *jog* *rep* légi kalóz; ~**poluado**: *öko* levegőszennyezés, légszennyezés *szin* aermalpurigo; ~**polucio**: **☉**aerpoluado; ~**ponto**: *közl* *rep* légihíd; ~**portataj trupoj**: *kat* *rep* légideszant-csapatok; ~**pošto**: légiposta; ~**poštaĵo**: légipostai küldemény; ~**premo**: *fiz* légnyomás; ~**premo**: *tech* légsűrítő, kompresszor; ~**pumpilo**: *tech* légszivattyú, levegőszivattyú, levegőpumpa; ~**pumpilo**: *csill* Légszivattyú, Antila; ~**rezisto**: *fiz* *jm* légellenállás; ~**ŝakto**: *ip* szelelőakna, légakna; ~**ŝipo**: *rep* léghajó *szin* aerostato; ~**spaco**: *közl* *rep* légtér; ~**spirilo**: légzőcső (>búvárszemüveg); ~**ŝtono**: *csill* kőmeteorit, meteorit, aerolit *szin* aerolito; ~**tavolo**: *fiz* *met* légréteg; ~**temperaturo**: *met* levegőhőmérséklet; ~**tiro**: léghez, levegőhez; ~**netolera**: **☉**anaerobia; ~**trafika**: *közl* *rep* légi forgalmi ~trafika regadisto: légi forgalmi irányító; ~**trafiko**: *közl* *rep* légi forgalom *szin* avitrafiko, flutrafiko; ~**transporto**: *közl* *rep* légi szállítás; ~**truo**: 1. *tech* légníylás, szellőzőnyílás; 2. *rep* légtölcsér, légszák; ~**tubo**: *jm* gumitömlő; ~**umkrado**: szellőzőrács; ~**veturado**: *közl* *rep* légi közlekedés; ~**veturi**: *ntr* *rep* repül (légi járművel), légi járművel utazik; ~**veturilo**: *rep* légi jármű; ~**veziketo**: légbuborék, levegőbuborék; ~**viva**: **☉**aerobia

Uplenaera, plenaere

aerbatik/o=*rep* légi akrobatika, műrepülés

aerobi/a=*biol* aerob, levegőt v. oxigént igénylő *szin* aerbezona, aerviva ~aj bakterioj: *bakt* aerob baktériumok; **mal-a**: **☉**anaerobia; **ne-a**: **☉**anaerobia

aerobik/o=*sp* aerobik

aerodin/o=*rep* repülőeszköz, repülőszerkezet (lég hajó kivételével), aerodin

aerodrom/o=*közl* *rep* repülőtér

aerofagi/o=*orv* levegőnyelés, aerofagia, aerophagia

aerofor/o=légző-mentőkészülék, aerofor

aerofram/o=*rep* repülőgépsárkány, repülőgép váz

aerogram/o=1) légipostai levél, aerogram; 2) *met* légállapotgörbe, Refsdal-diagram

aerolit/o=*csill* kőmeteorit, meteorit, aerolit *szin* aerŝtono

aerolog/o=*met* magaslégkör-kutató, aerológus; ~io: *met* magaslégkör, aerológia

aerometr/o=*fiz* légsűrűségmérő, aerométer; ~io: 1. *fiz* légsűrűségmérés, aerometria; 2. *met* aerometria (légköri jelenségek mérése)

aeronaŭt/o=*rep* lég hajós, aeronauta; ~iko: 1. *rep* lég hajózás; 2. *rep* lég hajózástan, aeronautika

aeroplan/o=*ex* *rep* aeroplán, repülőgép; **hidro**~o: **☉**hidroplano

aerosol/o=*kém* aeroszol *antibiotika ~o: *gysz* antibiotikum aeroszol *atmosfera ~o: *met* légköri v. atmoszférikus aeroszol

aerostat/o=*rep* lég hajó, irányítható léggömb *szin* aerŝipo vö. balono

aerostatik/o=*fiz* aerosztatika

afabl/a=1. szívélyes, nyájas, kedves, szíves, előzékeny ~a estas gasto,

se ne longe li restas Z: *közm* akármilyen kedves vendég, három napig untig elég ~a invito: szívélyes v. kedves meghívás ~a parolo forigas koleron: *közm* a jó szó ellenséget is kibékít ~a vorto pli atingas ol forto Z: *közm* szép szóval többre megy az ember, szép szó vasajtót nyit *apud plena manĝotablo ĉiu estas tre ~a Z: *közm* terült asztal mellett mindenki nyájas *estu ~a: légy oly kedves *kiu agas ~e, vivas agrable Z: *közm* szép szó ellenséget is megbékéltet *por ~a informo: szíves tájékoztatásul; 2. *inf* felhasználóbarát ~a programo: felhasználóbarát program; ~aĵo: szívesség *faru al mi ~aĵon: tégy meg nekem egy szívességet; ~eco: kedvesség, nyájaság, szívélyesség (tulajdonság) *dankon por via ~eco: köszönöm a kedvességed *havu la ~econ: légy oly kedves; **mal-a**: rideg, mogorva, elutasító, hideg; **medi-a**: **☉**mediindulga; **uzul-a**: *inf* felhasználóbarát, user-friendly

afanipter/oj=áll bolhák (Aphaniptera)

afar/o=*fn* afar; ~a: *mn* nyt afar (aa)

Afar/o²=*geo* Afar (mélyföld)

afazi/o=*orv* *pszi* beszédképtelenség, afázia, aphasia

afekci/i=1. *tr* *fil* érint, hatást gyakorol (lelkiállaptra); 2. *tr* *pszi* érzékenyen érint, (érzelmileg) mélyen hat vkire (n); 3. *tr* *orv* kórosan elváltoztat, károsít, megtámad, afficiál; ~o: 1. *fil* hatás, benyomás, affektus; 2. *pszi* érzelmi hatás, indulat; 3. *orv* bántalom, betegség; ~a: affektív, érzelmi

afekt/i=1. *tr* *pej* affektál, tettet, megjatszik vmit, úgy tesz, mintha ~i gravan mienon: fontoskodó képet vág ~i modestecon: megjatsza a szerényet, álszerénykedik ~i naivulon: adja az ártatlant ~i piecon: adja az ájtatosat, ájtatoskodik; 2. *ntr* *pej* szenved, finomkodik, kényeskedik, pózol, teszi magát ~i scii pri nenio: úgy tesz, mintha semmiről sem tudna; ~o, ~ado: *pej* kényeskedés, finomkodás, affektálás; ~ema: *pej* kényeskedő, finomkodó, mesterkelt, affektáló; **sen-a**: mesterkéletlen, keresetlen, természetes

Uplafekta, sanktafekta

afeli/o=*csill* naptávol, afélium

afer/o=1. dolog *szin* aĵo *dum mia vojaĝo mi vidis interesajn ~ojn: utazásom során érdekes dolgokat láttam *pri strangaj ~oj li parolis: furcsa dolgokról beszélt; 2. ügy, dolog, eset, tárgy (ami foglalkoztat) *al la ~ol: dologra!, munkára!, a tárgyra! *arangí sian ~on: elintézi a dolgát *la ~o ne urgas Z: az ügy nem sürgős *la ~o iras glate: sima az ügy *mi ne havas ~on kun vi: veled nincs dolgom, veled nincs mit tárgyalnom *ni transiru al la ~o: térjünk a tárgyra *tio estas alia ~o: az más dolog *tio estas lia ~o: ez az ő dolga; 3. ügy (köz- és magánügy) *~oj atendaj kaj solvendaj: ügyes-bajos dolgok *eksteraj ~oj, eksterlandaj ~oj: *pol* külügyek *havi ~on kun li: dolga van vele *havi nenian ~on kun tio: semmi köze hozzá *liaj ~oj bone marŝas: jól mennek a dolgai *publika ~oj: közügyek *ŝtataj ~oj: *pol* államügyek *tio estas via privata ~o: ez a te magánügyed *zorgu pri viaj propraj ~oj: törődj a magad dolgával; 4. *jog* eset, ügy *juĝa ~o: jogeset *lia ~o baldaŭ venos antaŭ tribunalo: az ügye hamarosan a bíróság elé kerül; 5. *gazd* ügy, ügylet, üzlet *ludo aparte kaj ~o aparte Z: az üzlet az üzlet *sen ordo en ~o ne ekzistas prospero Z: *közm* rend a lelke mindennek *tago festa, for ~oj Z: az ünnep a pihenés; 6. *eo* ügy, mozgalom *rapide kreskas la ~o: jól halad az ügyünk; ~isto: 1. *gazd* üzletember; 2. *gazd* gazdatiszt, intéző, vagyongazd; **sen-a**: dologtalan, tétlen; ~direktoro: ügyvezető igazgató; ~gvida: *mn* ügyvezető, ügyvivő; ~gvidanto: *fn* ügyvezető, ügyvivő; ~kapablo: *jog* ügyképesség; ~kerna: a dolog lényegét érintő; ~ŝargito: *pol* ügyvivő (követsegen) *ŝargito laŭ kariero: állandó ügyvivő *dumtempo ~ŝargito: *gazd* ideiglenes ügyvivő *gazetara ~ŝargito: sajtófelelős; ~vojaĝo: *gazd* üzleti v. szolgálati út, üzleti utazás

aferez/o=*nyt* szóelőcsönkulás, aferézis

afgan/o=*fn* afgán; ~a: *mn* afgán; (A)~ujo, (A)~io: *geo* *pol* Afganisztán (AF); ~hundo: áll afgán agár *szin* afgana lelvrelo

afid/o=áll levéltett (Aphis) *szin* planula

afidavit/o=*gazd* kezeslevél, hivatalos nyilatkozat, affidavit (eskü alatt tett írásos nyilatkozat)

afiks/o=*nyt* képző, szóképző, toldalék, affixum *szin* derivilo vö. afikso, infikso, sufikso *substantiva ~o: főnévképző; ~oido: *nyt* eo képzőszerű szó, affixoid; antaŭ~o: *nyt* előképző, prefixum *szin* prefikso; post~o: *nyt* utóképző, suffixum *szin* sufikso

afin/a=1. áll affín, hasonlvú, rokonlelkű, közelálló, vonzó; 2. *biol* affín, rokon, hasonló; 3. *kém* affín, vegyrok; 4. *mat* affín; affini: *ntr* affín, hasonlvú, közelálló, vegyrok vmivel (al); afineco: 1. áll affinitás, vonzalom, rokonlelkűség *La elektaj afinecoj: Vonások és választások (Goethe regénye); 2. *biol* affinitás, hasonlóság, rokonság; 3. *mat* affinitás; 4. *kém* affinitás, vegyrokonság *szin* kombinigemo

afinaci/i=*tr* *koh* finomít, tisztít, színt; ~o: *koh* finomítás (nyersvasat acéllá)

afis/o=☞afido

afis/o=1. plakát, falragasz, hirdetmény *balota afiso: *pol* hirdetési plakát *teatra afiso: színházi plakát; 2. *inf* üzenet; afísi: 1. *tr* (plakáton) hirdet, kiplakátol *tion li ne afisos: ezt nem teszi ki az ablakba; 2. *tr inf* üzenetben megír (listára) *afísi en la reto: kitesz a hálóra *afísi en ret-listo: levelezőlistára ír; afísejo: *inf* hirdetőtábla-rendszer, BSS; afísisito, afísgluisto: plakátragasztó *disafíسادo: *inf* keresztpostázás, keresztbeküldés, crossposting; afísgentejo: hirdetési iroda; afíshomo: plakátember; afískolono: hirdetőoszlop; afístabulo: hirdetőtábla, faliújság *szin* avizotabulo

☞avizafíso, persekutafíso, reklamafíso

aflikt/i=*tr* elkeserít, elszomorít, letör, (érzelmileg) bánt; ~o: bánat, szomorúság, letörtség; ~igí: *ntr* elszomorodik, elkeseredik, bánkodik

afoni/o=*orv* hangvesztés, hangtalanság, afónia

aforism/o=*ir* aforizma

afrank/i=*tr* bérmentesít, felbélyegez (küldeményt); ~o: 1. bérmentesítés, felbélyegzés; 2. portóköltség; ~ite: bérmentesítve

Afrik/o=*geo* Afrika; ~a: afrikai *Organizo por ~a Unuiĝo: Afrikai Egységszervezet, AESZ; ~ano: *fn* afrikai; ~isto: afrikanista, afrikakutató; ~istiko: *tud* afrikanisztika, afrikatudomány; **Centr**~o: 1. *geo* Közép-Afrika; 2. *geo pol* Közép-afrikai Köztársaság (RCA); **Sud**~o: 1. *geo* Dél-Afrika; 2. *geo pol* Dél-Afrikai Köztársaság (ZA)

afrikans/o=*nyt* afrikaans (af)

afrikat/o=*nyt* zár-rés hang, affrikáta *szin* eksplode frota konsonanto

afrobit/o=*zene* afrobeat

Afrodít/o=*mit* Aphrodité

afrodít/o=*áll* tengeri hernyó (Aphrodite)

afrodizi/o=*pszi* nemi inger, szerelmi gyönyör, afrodízia; ~iga: *pszi* nemi vágyat növelő, nemi örömszerző; ~igajo: *gysz* afrodiziákum, nemi vágyat növelő szer; **mal**~o: *pszi* nemi inger hiánya, anafrodízia

aft/o=1. *orv* szájfekély, afta, aphtha; 2. *áll orv* száj- és körömfájás, aphthosa epizootica *szin* afta febros, bushufa malsano; ~ozo: *orv* aphthosis

afust/o=*kat* ágyútalp, lövegtag, lafetta; ~ovosto: *kat* lövegtagalsarkantyú

aga/o=*tört* aga

agac/o=kellemetlen, idegesítő érzés, idegesség, bosszúság; ~i: 1. *tr* elvásit (fogat) *Dio manĝon donacis, sed la dentoj ~as Z: *közm* veszteség nélkül nem esik nyereség *la patroj manĝis nematurajn vinberojn, kaj la dentoj de la filoj ~igis: *bibl* az apák ettek egrest, és a fiak foga vásott el tőle; apánk evett almát, a mi fogunk vásik; 2. *tr* idegeit, idegesít, bosszant, ingerel *~i liajn nervojn: borzolja az idegeit, az idegeire megy

agam/o=*áll* agáma (Agama)

Agamemnon/o=*mit* Agamemnón

agami/a=1. *biol* ivartalanul szaporodó; 2. *biol* aszexuális, ivartalan

agami/o=*áll* agámi, agámi daru (Psophia crepitans)

agap/o=*kr* szeretetlakoma, agapé

agapant/o=*növ* szerelemvirág (Agapanthus)

agar/o=☞agaragaro

agaragar/o=*kém* agar-agar (kocsonyásító anyag) *szin* gelozo

agarik/o=*növ* csiperkegomba, csiperkegomba, tyúkgomba (Agaricus) *duspora ~o: kétszórás csiperke, természetcsiperke, sampinyon *szin* ĉampinjono

agat/o=*ásv* achát

Agat/o=Agáta, Agóta

agatid/o=*növ* dammarafenyő (Agathis)

agav/o=*növ* agáve, agavé (Agave); ~brando: *gaszt* tequila, agavépálinka *szin* tekilo; ~nektaro: agávenektár; ~vino: *gaszt* agávebor *szin* pulko

agend/o=előjegyzési naptár v. napló, határidőnapló

agent/o=1. *fn* megbízott, ügynök; 2. *gazd* ügynök, kereskedelmi képviselő, üzletkötő, ágens *administra ~o: köztisztviselő, közigazgatási v. államigazgatási alkalmazott *diplomacia ~o: *pol* diplomáciai képviselő, diplomáciai ügyvivő *sekreta ~o: titkos ügynök; 3. *nyt* ágens, cselekvő; 4. *kém* hatóanyag, ágens; ~ejo: ügynökség *Eüropa Reserĉa kaj Kunordiga ~ejo: *gazd pol* Európai Kutatás Koordináló Szervezet, Eureka *Internacia Atom-Energia ~ejo: Nemzetközi Atomenergia Ügynökség *teatra ~ejo: *műv* színházi jegyiroda

☞afísgentejo, asekuragenteo, doganagenteo, edziĝagenteo, filmagentejo, informagentejo, kaŝagenteo, koncertagentejo, libroagenteo, novajagentejo, patentagenteo, reklamagenteo, spacagentejo, svatagentejo, telegraf-agentejo, vojaĝagentejo

agentur/o=*gazd jog* (kereskedelmi) képviseleti jog

agregat/o=*növ* bojtocska, agregátum (Agretatum)

ag/i=1. *ntr* tesz, cselekszik *~i diskrecie: belátása szerint cselekszik *~u, sed saĝu: eszeden járj; 2. *ntr* bántik vkivel (kun, kontraŭ) *li ~is aĉe kontraŭ mi: csúnyán bánt velem; 3. *tr fiz kém* hat vmire (sur ion) *malsekeco ~as okside sur feron: a nedvesség oxidálón hat a vasra; ~o: 1. tett, cselekedet, akció *~o: ☞Agoj de la Apostoloj *~oj de la apostoloj: *bibl* Az apostolok cselekedetei (ApCsel) *konigás birdo laŭ flugo kaj homo laŭ ~o Z: *közm* madarat tolláról, embert szaváról *post ĉiu ~o venas la tempo de pago Z: a vételnek büntetés a szoldja *vortojn ŝparu, ~ojn faru Z: ne csak a szád járjon; 2. hatás *verbo de ~o: *nyt* cselekvést jelentő ige; 3. *fiz kém* hatás *~o trans distanco: *fiz* távolhatás *~okvanto: *fiz* hatáskvantum, Planck-állandó; ~a: 1. cselekvéssel kapcsolatos, akció~ *~a substantivo: cselekvést jelentő főnév *szin* agsubstantivo; 2. *fiz* hatásos, hasznos, effektív *~a kurento: *vill* hatásos v. hasznos áram, wattos áram *~a povumo: *vill* hatásos v. wattos teljesítmény, effektív teljesítmény; ~ado: 1. tevékenység, cselekvés *~ado kaj farado: tevés-vevés *havi plenan liberecon de ~ado: teljes cselekvési szabadsággal rendelkezik *socia ~ado: szociális tevékenység; 2. *ir* cselekmény *la loko de ~ado: a cselekmény helyszíne *la ~ado de la romano: a regény cselekménye; ~anto: 1. *fn* cselekvő, szereplő *politika ~anto: a politikai élet szereplője, aktív politikus *publika ~anto: közszereplő; 2. *kém biol* hatóanyag, szer, hatótényező, ágens *szin* efikanto, efiksubstanco, enzo *stresa ~anto: *pszi* stresszor; ~ema: tevékeny, cselekvő, agilis; ~emo: tettvágy, agilitás, aktivitás; ~ulo: a tettek embere; **ek**~i: *ntr* nekilát, cselekedni kezd; **fi**~a: *mn* gonosztevő; **fi**~ema: gonosz természetű; **fi**~o: gonoszított; **fi**~ulo: *fn* gonosztevő; **inter**~i: *ntr* kölcsönösen hat, egymásra hat; **inter**~o: kölcsönhatás, egymásra hatás, interakció; **inter**~a: interaktív, kölcsönösen ható, egymásra ható *inter~a ekrano: *inf* interaktív képernyő *inter~a televidilo: *táv*k interaktív televízió; **kontraŭ**~i: *tr* vmi ellen (n) hat, vki ellen (n) tesz, vki v. vmi ellen (n) harcol *kontraŭ~aj fortoj: ellenható erők; **kontraŭ**~o: ellenakció, ellenhatás; **kun**~i: 1. *ntr* együttműködik, kooperál; 2. *ntr fiz* egy irányba hat; **kun**~a, **kun**~anta: együttműködő, kooperáló; **mal**~ema: tunya, henye, passzív; **malbon**~i: *ntr* gonoszskodik, rosszat tesz; **malbon**~o: gonoszított, gáztett; **mis**~o: ballépés, baklövés, melléfogás, gikszer; **ne**~a: 1. inaktív, tétlen; 2. *fiz* meddő, haszontalan, inaktív *ne~a kurento, senvata kurento: *vill* meddő áram *ne~a povumo, senvata povumo: *vill* meddő teljesítmény, watt nélküli teljesítmény; **ne**~ema: tunya, rest; **sen**~ado, **sen**~eco: tétlenség; **re**~i: 1. *ntr* reagál, válaszol vmire (sur ion); 2. *ntr fiz* visszahat vmire (al); 2. *ntr kém* reagál, reakcióba lép *szin* reakcii; **re**~o: 1. válasz (hatásra), reagálás, reakció *kontraŭa re~o: ellentétes reakció; 2. *kém* reakció, kémhatás; 3. *fiz* ellenhatás, visszahatás; **re**~anto: *kém* reagens, kémyszer *szin* reakciano; **retro**~i: *ntr* ellentétesen hat, ellenhat, visszahat *szin* retroefiki 1; **retro**~o: *fiz* ellenhatás, ellentétes hatás, visszahatás *szin* retroefiko; **retro**~a: ellenható, visszaható, retroaktív; **sen**~ado: tétlenség; **superre**~i: *ntr* túlreagál vmit (je); ~oarto: *műv* akcióművészet; ~adetapo: cselekvési szakasz, akciószakasz; ~adgrupo: akciócsoport; ~adkampo, ~adtereno: tevékenységi kör, tevékenységi terület; ~adplano: akcióterv, cselekvési terv; ~adprogramo: akcióprogram, cselekvési program; ~adraporto: beszámoló jelentés; ~libereco: cselekvési szabadság; ~maniero: cselekvésmód; ~ofaktoro: *fiz* hatékonysági tényező; ~ofilmo: *film* akciófilm; ~okapabla: cselekvőképesség; ~okapablo, ~opovo: cselekvőképesség *jura ~opovo: *jog jogi* cselekvőképesség; ~opreta: cselekvőkész, tettepre kúsz, akciókész *~opreta korpuso: *kat* azonnal bevethető hadtest; ~opunkto: *fiz* támadáspont, hatáspont; ~osemajno: *eo* akcióhét; ~ospaco: mozgástér; ~ospeco: *nyt* igeaspektus, igeszemlélet; ~otago: *eo* akciónap; ~potencialo: *biol* akciós potenciál; ~substantivo: *nyt* cselekvést jelentő főnév; ~verbo: *nyt* cselekvést kifejező ige

☞juĝagado

agit/i=1. *tr pol* agitál, izgat, mozgósít, ágál, korteskedik *~i la popolon kontraŭ la reĝo: a király ellen izgatja a népet; 2. *tr* (érzelmileg) felkavar, megmozgat, feldúl, izgalomba hoz; 3. *tr kém* felkavar, megkever; ~ado: *pol* agitáció, mozgósítás, korteskedés; ~anto: *pol* agitáló, mozgósító, korteskedő; ~igí: *ntr* izgalomba jön, nyugtalanodik; ~igó: *pszi* izgatottság, nyugtalanság, izgalmi állapot; ~ilo: *kém* keverőpálca, tűvegépálca *magneta ~ilo: *kém* mágneses keverő; ~isto: *pol* agitátor, kortes; ~folio: *pol* röpcédula; ~vorto: *pol* jelszó

agl/o=1. *áll* sas, sasmadár (Aquila) *fiš~o: ☞pandiono *blankvosta mar~o: rétisas, tavi sas, réti bese, báránysas (Haliaeetus albicilla) *imperia ~o: parlagi sas (A. heliaca) *mar~o: ☞haliaeto *reĝa ~o: szirtisas (A. chrysaetos) *serpent~o: ☞Cirkarreto 2. *tört* tábori sas (római hadijelvény); 3. *cím* sasalak; 4. *átv* lángelem, sas *li ne estas ~o: *pej* nem nagy lumen; ~ido: *áll* sasfiók; ~o: *csill* Sas, Aquila; ~okula: sasszemű; ~onaza: sasorrú; ~onesto: *átv* is sasfészek

Aglaia/o=1. mit Aglaia; **2.** Aglaja (utónév)

aglikon/o=kém aglikon

aglomer/i=tr ip összetömrít, összeprésel, agglomerál; **~afo:** ásv ip agglomerátum; **~panelo,** **~plato:** ip farostlemez, faforgácslap, préslemez **szin** lignerplato

aglutin/i=1. tr biol agglutinál, összeragaszt; **2.** tr nyt agglutinál, „ragaszt”; aglutina: nyt agglutináló vö. aglutina lingvo; aglutinado: **1.** biol agglutináció, összezapódás; **2.** nyt agglutinálás; aglutinino: biol agglutinin

agnat/o=jog apaági rokon, férfiági leszármazott, agnatus; **~eco:** jog apaági rokonság, atyafiság, agnatio

Agnes/o=Ágnes

Agni/o=vall Agni (tűzisten)

agnosk/i=tr elismer **szin** rekon 2 **~i** lian rajton je sindefendo: jog elismeri az önvédelemhez való jogát **~i** rekordon: sp rekordot elismer; **~o:** elismerés

agnostik/a=mn fil agnosztikus; **~ismo:** fil agnoszticizmus; **~ulo:** fn fil agnosztikus

agnozi/o=orv agnózia, agnosia (felismerés zavara) *tuša **~o:** taktilis agnózia *vida **~o:** vizuális agnózia

agoni/i=1. ntr orv haldoklik, agonizál **szin** mortadi; **2.** ntr átv a végét járja; **~o:** orv haldoklás, haláltusa, agónia

agor/o=tört agora (piactér, vásártér, népgyűlések helye); **~afobio:** pszi tériszony, agorafóbia

agord/i=1. tr zene hangol, felhangol, összehangol **~i** pianon: zongorát hangol; **2.** tr tech beállít, beszabályoz **~i** mašinon: gépet beállít, beszabályoz **~i** radiatorcevilon: rádiót behangol, beállít *dis~ita: vill széthangolt *fajn~ita: eltr tech finoman hangolt, finomhangolású; **3.** tr átv hangol, összehangol, összhangba hoz **~i** kontraū iu: vki ellen hangol; **4.** tr inf beállít, konfigurál **~i** programon: programot beállít; **~o:** **1.** zene hangolás *gusta **~o:** tiszta hangolás; **2.** tech beállítás, behangolás *akuta, fajna **~o:** eltr tech finomhangolás, finombeállítás *unuturnila **~o:** eltr egygombhangolás; **3.** átv hangulat, hangoltság, kedélyállapot; **4.** ir kancsalrim, groteszk asszonánc; **~iği:** **1.** ntr összehangolódik, ráhangolódik; **2.** ntr összhangban van; **3.** ntr tech beállít (vmilyen értékre); **~afo:** inf beállítás, setup, beállított értékek; **~aro:** inf profil; **~iği:** hangoltság, összhang; **~ilo:** **1.** zene zongorahangoló kulcs; **2.** zene ne hangvilla ōtonforko; **3.** inf configurator, konfiguráló program; **~isto:** zene hangoló *pian~isto: zongorahangoló; **al~i:** tr hozzáigazít, hozzáhangol; **mis~i:** **1.** tr zene félrehangol, rosszul hangol; **2.** tr tech elállít, elhangol, rosszul állít be; **3.** tr lehangol, kedvét szegi **szin** mishumorigi, malbonhumorigi; **mis~a:** kedvetlen, lehangolt; **~forko:** zene hangvilla; **~kejo:** zene hangolókulcs (pl. hegedűn); **~kojino:** zene hangolók; **~oplat:** fn tech hangolópanel (pl. rádió); **~stifto:** zene hangolósőg; **~tabulo:** zene hangolótőke; **~tubo:** zene hangolóső; **~šraūbo:** a) zene hangolósavar b) tech beállítócsavar

agr/o=agr szántóföld, megművelt föld; **~a:** agr növ szántóföldi; **~aro:** agr művelt földterületek, szántóföldi állomány; **~ara:** agr agrár-, földművelési, földművelő; **~arulo:** földműves; **grand~arulo:** agr nagybirtokos; **~arlaboristo:** agr földmunkás; **~arprodukt:** agr termény, mezőgazdasági termék; **~odivido:** agr pol földosztás; **~ogeologio:** agr geo talajtan, mezőgazdasági földtan, agrogeológia; **~oglifo,** **~ogramo:** gabonakör **szin** ríkolta cirklo; **~oindustrio:** agr ip mezőgazdasági ipar; **~oingeniero:** agr agrármérnök; **~okulturo:** agr földművelés; **~okulturisto:** agr földműves, (földművelő) gazda; **~ometeologo:** agr met agrármeteorológus; **~ometeologio:** agr met agrármeteorológia; **~otekniko:** agr tech agrártechnika, mezőgazdasági technika; **~oturismo:** falusi turizmus

agrabl/a=kellemes **~a** estas gasto, se ne longe li restas Z: közm akármilyen kedves vendég, három napig untig elég **~cie** **~e,** hejme plej afable: közm mindenhol jó, de legjobb otthon **~pli** bona estas vorto afable, ol kuko **~a** Z: közm néha a vásáron jobb a szép szó, mint a pénz; **~afo:** kellemes dolog *utiligi **~ajon:** összeköti a kellemeset a hasznossal; **~eco:** kellem, kellemesség; **~igi:** tr kellemessé tesz; **mal~a:** kellemetlen; **mal~afo:** kellemetlenség, kellemetlen dolog *doni mal~ajon: kellemetlenséget okoz; **~odora:** kellemes illatú

agraf/i=tr összekapcsol, (kapoccsal) bekapcsol, összefűz (pl. lapokat); **~o:** **1.** kapocs, ruhakapocs, boglár **~o** de koliero: nyaklánckapocs *kročilo de **~o:** kankapocs; **2.** knyv könyvkapocs, könyvtáblakapocs; **3.** iratkapocs, tűzőkapocs; **4.** gysz sebészeti kapocs *vund~o: sebkapocs; **5.** nyt vietnami hangsúlykezet; **~i:** tr összekapcsol **~i** la kolieron: bekapcsolja a nyakláncot **~i** la mamzonon: bekapcsolja a melltartót; **~iko:** tűzőgép *bindisto **~ilo:** knyv könyvtűző gép; **~ingo:** kapcsolószem, nőstény kapocs; **mal~i:** tr szétkapcsol (pl. ruhakapcsot, könyvkapcsot), kinyit (pl. csipetűt) *mal~i sian jupon: kikapcsolja a szoknyáját;

~hoketo: kankapocs

agrafi/o=orv pszi írásképtelenség, agráfia

agreg/i=tr fiz ip tömrít, összeprésel, aggregál; **~afo:** **1.** fiz ip aggregátum, tömrítvény; **2.** ásv ásványösszenövés, konkrét **szin** agregato

agregaci/o=1. isk tanári szakvizsga, agrégation (FR); **2.** isk „agrége” tanári fokozat; **~ulo:** isk okleveles középiskolai tanár (FR)

agregat/o=▷agregafo

agres/i=tr (agresszíven) megtámad, rátámad vkire (n), erőszakoskodik vkivel (n); **~a:** támadó, agresszív jellegű, agresszió; **~o:** agresszió; de-ekstera **~o:** külső agresszió; **~ema:** agresszív hajlamú **szin** agresiva; **~emo:** agresszivitás, agresszív hajlam; **~anto:** agresszor; **~iva:** ▷agresema

Agrirent/o=tört geo Agrigentum vö. Agriġento

Agriġent/o=geo Agrigento

Agrikol/o=tört Agricola (római férfinév)

agrikultur/o=agr gazd mezőgazdaság vö. agrokulturo; **~isto:** gazda, mezőgazda, gazdálkodó

agrimoni/o=növ párlófű (Agrimonia)

Agrip/o=tört Agrippa (római férfinév); **~ino:** tört Agrippina (női név)

agronom/o=agr mezőgazdász, agrónomus; **~io:** agr mezőgazdaságtan, agronómia *ingeniero de **~io:** agrármérnök; **~ia:** agr mezőgazdasági, agronómiai, agrár~ **~ia** eksperimentostacio: tud mezőgazdasági kutatóállomás *studi ĉe **~ia** universitato: mezőgazdasági egyetemen tanul

agropir/o=1. növ búzafű (Agropyron) *herbeja **~o:** növ közönséges tarackbúza, tarack (A. repens); **2.** ex tarackbúza, hajperje (Δελιτριγιο)

agrostem/o=növ konkoly (Agrostemma) *greneja **~o:** növ vetési konkoly (A. githago) *disigi la **~on** disde la tritiko: elválasztja a konkolyt a búzától

agrostid/o=növ tippán (Agrostis) *duna kalam~o: siska, siska nádtippán, siskanád, nádperje (Calamagrostis epigejos) **szin** duna tufokano

aguti/o=áll aranynyúl, arany aguti (Dasyprocta agouti)

agvara/o=áll sörényes farkas (Chrysocyon brachyurus)

ag/o=1. életkor **~o** maljuna ne estas oportuna Z: közm nem jó megöregedni **~o** tro matura ne estas plezura Z: közm kellemetlen vendég a venség *havi la **~on** de 25 jaroj: 25 éves *en lia **~o** de 90 jaroj: 90 éves korában *kia estas via **~o**?: milyen korú vagy? *kian **~on** vi havas?: mennyi idős vagy? *kriza **~o:** orv változókor *progresinta **~o:** előrehaladott kor *virino de meza **~o:** középkorú nő; **2.** geo korszak (földtörténeti egység); **~a:** idős, vmennyi éves **~e** pli, **~e** plej ranga: rangidős *esti 5 jarojn **~a:** ige öt éves *mi estas pli **~a** ol vi: idősebb vagyok nálad; **~i:** tr vhány éves *nun li **~as** 40 jarojn: most 40 éves, *ulo de kvindek jaroj: ötvenéves ember; **~difino:** kormeghatározás *karbondata **~difino:** radiokarbon-kormeghatározás, szénizotópos kormeghatározás; **~kaduka:** elaggott, aggastyán; **~okategorio:** korcsoport; **~opensio:** öregségi nyugdíj; **~piramido:** korpiramis, életkorpiramis; **~velka:** hajlott korú; **grand~a:** koros, magas korú, agg, vén; **grand~ulo:** aggastyán, vénember; **laū~a:** **1.** kor szerinti; **2.** korcsoportos; **mez~a:** középkorú; **neplen~a:** jog kiskorú; **neplen~eco:** jog kiskorúság **szin** minoritato 2; **plej~ulo:** **1.** bibl fn vén; **2.** doyen, korelnök; **plen~o:** felnőttkor; **plen~a:** jog nagykorú; **plen~eco:** jog nagykorúság **szin** majoritato 2; **plen~igi:** tr jog nagykorúsít; **plen~iği:** ntr jog nagykorúvá válik; **pli~iği:** ntr idősödik, korosodik; **pli~ulo:** **1.** bibl vén *pli~uloj kaj skribistoj: vénék és írástudók; **2.** szépkorú, idősebb, korosabb személy; **sam~a:** egykorú, egyidős *la edzo estas sam~a kun sia edzino: a férj egyidős a feleségével; **sen~a:** kortalan; **tria~a:** harmadkorú; **~olimo:** korhatár; **~oprezidanto:** korelnök

▷profundaĝa, tempaĝo

agar/o=fn adzsar; **(A)~ujo,** **(A)~io:** geo pol Adzsária (GE)

agi/o=gazd árfolyam-különbözet, ázsio

agiot/i=ntr üzérkedik, spekulál (tőzsdén); **~ado:** gazd tőzsdei spekuláció, árfolyam-spekuláció

aha!=isz aha! (hirtelen észreveszés, felismerés) *aha, vi estas do, kiun ni atendis!: aha, hát te vagy az, akit vártunk!

Ahasver/o=mit Ahasvér (bolygó zsidó)

ahism/o=bud ahinszá, nemártás (erőszakmentesség); ahinsano: vall ahinszákövető, ahinszávalló

Ahmed/o=Ahmed (utónév)

Ahriman/o=vall Arimán (a gonoszság megtestesítője)

Ahura Mazda/o=vall Ahura Mazda, Ormuzd, Bölcs Úr, Bölcsesség Uhura (▷zoroasztrianizmus)

ah!=isz ó!, ah! (erős meglepetés, sajnálat) *ah! ĉu mi paŝis sur vian piedon?: ó, a lábára léptem?; ahi: ntr nyög, sóhajtózik *ahi kaj aji: ntr óbégat, sápitózik

Aĥab/o=*bibl* Aháb, Acháb

Aĥaj/o=*tört geo* Akhaia; ~a: *mn* tört akháj; ~ano: *fn* tört akháj, akhaiai

Aĥasveroŝ/o=*bibl* Ahasvérós, Ahasvérus vö. Kserkso

Aĥemen/o=*tört* Achemen; ~idoj: *tört* Achemenidák

Aĥen/o=*geo* Aachen

Aĥeron/o=*mit* Akherón, Acheron

Aĥil/o=*1. mit* Akhilleusz, Achilles; *2. Elek* (utónév)

Aĥitofel/o=*bibl* Akhitófel, Ahitófel

aidos/o=*orv* AIDS; ~ulo: *orv* AIDS-es, AIDS-beteg

aikid/o=*ajkido*

ajkid/o=*sp* aikido

Aiks/o=*geo* Aix; ~o-Banurbo: *geo* Aix-les-Bains; ~o-Provenca: *geo*

Aix-en-Provence

ailant/o=*növ* bálványfa (Ailanthus)

ain/o=*ajnuo*

air/o=*növ* lengefű (Aira)

aizo/o=*növ* kristályvirág (Aizoon)

aj!=*isz* jaj! (éles fájdalom); *aji*: *ntr* jajdul; *ajadi*: *ntr* jajgat

Ajaks/o=*mit* Aiasz, Ajax

ajapan/o=*növ* ayapana (Ayapana)

ajatol/o=*iszl* ajatollah

ajgen/o=*mat* sajátérték, karakterisztikus érték; ~spaco: *mat* sajátér;

~subspaco: *mat* sajátaltér; ~vektoro: *mat* sajátvektor

ajin/o=*knyv* ajin (héber 'a' betű)

ajl/o=*1.a* növ hagyma (Allium); *1.b* növ fokhagyma (Allium sativum)

*marča ~o: gyíkhagyma, réti hagyma (A. angulosum) *ursa ~o:

medvehagyma (A. ursinum); *2. gaszt* fokhagymagerezd *szin* ajlero,

ajlobulbero; ~i: *tr* gaszt befokhagymáz, fokhagymával ízesít; ~ero,

~obulbero: *gaszt* fokhagymagerezd; ~obulbo: *gaszt* fokhagymafej;

ajlo-ne~o: *oficina* aliarío; ~opremilo: fokhagymanyomó

ajmar/o=*fn* ajmara; ~a: *mn* nyt ajmara (ay)

ajn=*1.* partikula; *ajn*: bár~, akár~ *kiu ajn, iu ajn: bárki, akárki *kiu ajn

inter vi: bárki közületek *kio ajn, io ajn: bármi, akármí *kie ajn, ie ajn:

bárhöl, akárhöl; *II.* önállóan; *ajna*: bármilyen, akármilyen, bármely, *mn*

holmi *ajnaj ĉiosciuloj ne volu doni al mi konsilojn: holmi

mindentudók ne akarjanak nekem tanácsot adni *ajnjan helpo volonte

mi akceptas? bármilyen segítséget szívesen fogadok *per ajnaj

statistikoj vi ne povas konvinki min: holmi statistikákkal nem tudtok

meggyőzni; *ajne*: bárhogyan, akárhogyan; *ajne...*, *ajne...*: akár..., akár...

*ajne vi restos, ajne vi foriros, vi devas pagi por la bileto: akár maradsz,

akár elmész, a jegyért fizetned kell; *ajno*: *1.* bármi, akármí *szin* kio ajn,

io ajn; *2. inf* helyettesítő karakter, dzsóker *szin* ajna signo, jokero;

ajnisto: elvtelen, következtelen ember; *ajnulo*: bárki, akárki *szin* kio ajn,

iu ajn

ajnu/o=*fn* ajnu; ~a: *mn* nyt ajnu

Ajr/o=*geo* Aire

ajug/o=*növ* infű (Ajuga)

Ajun/o=*geo* El-Aaiún ~o estas la ĉefurbo de Okcidenta Saharo: El-

Aaiún Nyugat-Sahara fővárosa

ajut=*1. tech* csővég, csőcsonk, csőtoldal, csőcsatlakozás; *2. tech*

porlasztófej, kiömlőnyílás

aj=*1.* utóképző; ~ajo: *1.* utóképző: a tövel kapcsolatos konkrétum,

dolog ~bonaĵo, belaĵo, francaĵo, manĝeblaĵo, necesajo, sensencaĵo,

uzaĵo; *2.* cselekvés v. érzés külső megnyilvánulása: ~abomenindaĵo,

amikaĵo, fluaĵo, konstruaĵo, okazintaĵo, skribaĵo, trinkaĵo; *3.* a tövel

kapcsolatos étel ~glaciaĵo, ovaĵo, porkaĵo; *II.* önállóan; *aj*: dolog,

holmi, konkrétum *la plej bona aĵo en la mondo: a világon a legjobb

dolog *ne estas novaĵo, ke novaj aĵoj plaĉas: nem újdonság, hogy az új

dolgok tetszenek; *ajeto*: apróság, apró holmi; *ajereto*: műtyürke, parány;

ajumi: *ntr* ízél

ajur/o=*tex* aszúr, áttört minta v. díszítés; ~ajo: *1. tex* recemunka,

aszúros díszítésű munka; *2. ép* mérmű; ~a: *1. tex* áttört (pl. díszítés),

aszúrozott, aszúros; *2. ép* mérműves; ~i: *tr* *tex* aszúroz, áttöréssel díszít;

mis~o: felfutás (pl. harisnyán), szakadás (pl. kötött anyagban)

Akab/o=*geo* Akaba ~a Golfo: *geo* Akabai-öböl

akaci/o=*növ* akácia (Acacia) *pseŭdo~o, ŝajn~o: ~ŝajnakacia robinio

akaĉatur/o=*zene* felütés, acciaccatura

Akkad/o=*tört geo* Akkád (város); ~a: *mn* nyt akkád (akk) ~a Imperio:

tört Akkád Birodalom; (A)~ujo, ~io: *tört geo* Akkádia (állam)

akademi/o=*1. tud* akadémia, tudós társaság ~o de belartoj: *műv*

szépművészeti, képzőművészeti akadémia ~o de Esperanto: *eo* nyt

Eszperantó Akadémia ~o Literatura de Esperanto: *eo* ir Eszperantó

Irodalmi Akadémia *Hungara ~o de Sciencoj: *tud* Magyar

Tudományos Akadémia *laboristara ~o: *ex isk* munkásakadémia

*ordinara membro de la ~o: az akadémia rendes tagja; *2. isk* ne

felsőfokú iskola ~altlernejo, universitato; ~a: *1.* akadémiai; *2. pej*

elvont, akadémikus *poemo en ~a gusto: akadémikus ízlésben írt

költemény; ~ano: *1. tud* akadémikus, akadémiai tag ~ano

korespondanto, koresponda ~ano: akadémia levelező tagja; *2. isk* ne

akadémista ~studento

Akademi/o=*fil* tört Akadémia (Akadémosz-kert és filozófiai iskola)

akaju/o=kesudió, akazsudió *szin* akajunukso; ~ujo, ~arbo: *növ* kesufa

(Anacardium occidentale); ~nukso: ~akajujo; ~pomo: *növ* kesualma

akan/a=*mn* nyt akan (ak)

akant/o=*növ* medveköröm, akantusz (Acanthus)

akantias/o=*áll* tuskéscápa (Squalus acanthias)

akantocefal/oj=*áll* buzogányfejűek, buzogányfejű férgek (Acantho-

caphala) *szin* dornokapuloj

akantopterig/oj=~perkoformaj

akapar/i=*1. tr* *gazd* (spekulációsan) felvásárol, (árut) felhalmoz, (árut)

rejteget; *2. tr* *pej* megkaparint, összeharácsol; ~isto: *gazd* üzér,

áruhalmozó, árurejtegető

Akapulk/o=*geo* Acapulco

akar/o=*áll* atka (Acarus) *haŭt~o: rühátka (Sarcoptes); ~ologio: *orv*

akarológia; ~ozo: *orv* atkarühesség, acarasis, acarinos

akcel/i=*1. tr* *fiz* gyorsít ~i partiklojn: részecskéket gyorsít *unufirme

~ita movado: egyenletesen gyorsuló mozgás; *2. tr* *ált* felgyorsít,

meggyorsít ~i kemian reakcion: kémiai reakciót felgyorsít ~i la

evakuado de vunditoj: felgyorsítja a sebesültek evakuálását *febro ~as

pulson: a láz felgyorsítja a pulzust; *3. tr* siettet, előrehoz ~ne ~u la

maljuniĝon, ĝi mem venas: ne siettesd az öregedést, az magától

elérkezik; *4. tr* elősegít, előmozdít ~i la resanigo: elősegíti a

gyógyulást *tio ~is la lokan movadon: ez elősegítette a helyi

mozgalmat; ~iĝi: *ntr* felgyorsul, előmozdul, gyorsabban halad; ~o,

~ado: *1. fiz* gyorsulás *angula ~o: szöggyorsulás *centripeta ~o:

centripetális gyorsulás *gravita ~o: nehézségi gyorsulás, gravitációs

gyorsulás *meza ~o: átlagos gyorsulás *momenta ~o: pillanatnyi

gyorsulás *radiala ~o: sugárirányú gyorsulás *tanĝanta ~o: érintő

irányú gyorsulás; *2.* gyorsítás, felgyorsítás *tro rapida ~o ne kondukas

al celo *Z: közm* lassan járj, tovább érsz; *3.* siettetés, előrehozás; *4.*

elősegítés, előmozdítás *societo por la ~ado de la sciencoj: társaság a

tudományok előmozdításáért; ~enzo: *kém* *fn* gyorsító, aktivátor; ~ilo: *1.*

jm gázipedál *szin* gaspedalo ~ila kolbo: ~akcelilmanilo; *2. fiz*

gyorsítóbereendezés, részecskegyorsító ~ilo de van de Graaff: van de

Graaff-gyorsító *linia ~ilo, lineara ~ilo: lineáris részecskegyorsító,

lineáris akcelerator; **mal~i**: *1. tr* lassít, lelassít, lefékeez; *2. tr* akadályoz,

késleltet, fékeez; **mal~enzo**: *kém* lassítószersz, lassítóközeg; **antaŭ~ilo**: *fn*

tech előgyorsító; ~ilmanilo: *jm* gázmarkolat *szin* akcelila kolbo;

~ometro: *fiz* gyorsulásmérő, accelerometer

akcent/o=*1. nyt* hangsúly, nyomaték *fiksa ~o: kötött hangsúly *kontr-

astiga ~o: kontrasztív hangsúly; *2. zene* hangsúly, akcentus; *3. átv*

nyomaték, hangsúly; ~a: *nyt* átv hangsúlyos ~a silabo: hangsúlyos

szótag *duon~a: félhangsúlyos *li parolis ~e pri ties signifo:

hangsúlyozottan szolt a jelentőségéről; ~i: *tr* hangsúlyoz, nyomatékosít

*mi ~as, ke tio estas privata afero: hangsúlyozom, hogy ez magánügy;

ĉef~o: *nyt* főhangsúly; **duon~o**: *nyt* félhangsúly; **krom~o**: *nyt*

mellékhangsúly; **ne~ata**, **sen~a**: *nyt* hangsúly nélküli, nem

hangsúlyozott; ~osigno: *nyt* zene hangsúlyjel

Ŭlaŭtakcento, tonakcento

akcept/i=*1. tr* elfogad, elvesz ~i defion: kihívást elfogad ~i por

kontanta monon: készpénznek veszi ~u mianj bondezirinoj: fogadja

jókívánságaimat ~u mian plej koran dankon: fogadja őszinte hálátja;

2. tr befogad, (vendégül) fogad ~i en la universitato: *isk* felvesz az

egyetemre ~adi ĉiujauĉe: csütörtökönként szokott (vendégeket)

fogadni ~i kun etenditaj manoj: tárt karokkal fogad ~i sub sian

zorgon: gondjaiba veszi *li estis ~ita en la reĝa palaco: fogadták a

királyi palotában; *3. tr* felvesz, elfogad, magára v. magába vesz *la

adjektivo ~as la finaĵojn de la substantivo: a melléknév felveszi a főnév

végződéseit ~i proponon: javaslatot elfogad *la decido estis

sendiskute ~ite: a javaslatot vita nélkül elfogadták *mi ne ~as vian

opinion: nem fogadom el a véleményét; *4. tr* *gazd* elfogad ~i kambion:

váltót elfogad *li ne ~as kontantan monon: nem fogad el készpénzt; ~a:

fogadó, fogadási ~a ceremonio: fogadási szertartás, fogadási

ceremonia ~aj horoj: fogadóórák; ~o: *1.* elfogadás, átvétel; *2.* fogadás

(pl. vendégé) ~o de gastoj far gastiganto: vendégek fogadása

vendéglátó által ~o de gastiganto al gastoj: vendégek fogadása

vendéglátó által ~o por ĵurnalistoj: sajtófogadás *fari decan ~on al li:

illő fogadtatásban részesíti *glacia ~o: fagyos fogadtatás *havi

malafablan ~on: hideg fogadtatásban részesül; *3.* felvétel, elfogadás

(magába fogadás) ~o en gimnazion: *isk* gimnáziumi felvétel ~o de

defioj: kihívások elfogadása; *4. gazd* elfogadvány, váltó *blanka ~o:

biankó elfogadvány, kitöltetlen váltó; ~anto: *1.* címzett (>posta); *2. eltr*

kém akceptor (elektronokat felvevő atom) vö. donanto; ~**ebla**: elfogadható *via propono estas ne~ebla: javaslata elfogadhatatlan; ~**ejo**: recepció (>szálloda), fogadóhelyiség, várószoba; ~**ema**: befogadó (szellemű); ~**emo**: fogadókészség; ~**inda**: elfogadható; ~**isto**: portás, recepciós *hotela ~isto: szállodai portás, recepciós; **mal**~i: tr elutasít, visszautasít, lemond (pl. részvételt) *szin* rifuzi *la organismo mal~is la greftajon: a szervezet kilökte az transzplantátumot; ~**ovizito**: bemutatkozó látogatás

akcesor/a=járulékos, kiegészítő, mellékes *~a detalo: lényegtelen részlet *~a komplemento: *nyt* járulékos bővítmény *~a nervo: *anat* járulékos ideg, nervus accessorius *~a memoro: *inf* háttértár *~a tempo: *nyt* járulékos idő, összetett idő; ~**ajoj**: kellékek, hozzávalók, kiegészítők

akci/o=*gazd* részvény (tőkerész és értékpapír) *~o je montranto: bemutatóra szóló részvény *~o je nomo: névre szóló részvény *~o kvotata ĉe borso: tőzsdén jegyzett részvény *fondinta ~o: első kibocsátású részvény *ordinara ~o: törzsrészvény *privilegia ~o, prefera ~o: elsőbbségi részvény; ~**ano**, ~**ulo**: *gazd* részvényes

akcidenc/o=*fil* akcidenca, accidentia, esetleges, nem lényegi tulajdonság; ~**a**: *fil* esetleges, nem lényegi, akcidentális *~a rezulto: véletlen fejlemény

akcident/o=1. baleset, szerencsétlenség *fervoja ~o: vasúti baleset *mortiga ~o: halálos baleset *plej granda supozebla ~o: *ip* legnagyobb hihető baleset, MCA *suferi ~on: balesetet szenved *voj~o: közúti baleset; 2. *orv* váratlan komplikáció *cerbovaskula ~o: cerebrovascularis esemény *cerebra ~o: agyvérzés *kora ~o: szívkomplikáció *sera ~o: idegen savó által kiváltott sokk; ~**a**: baleseti *~a morto: *orv* baleseti halál; ~**i**: *ntr* balesetet szenved; ~**asekuro**: *gazd* balesetbiztosítás; ~**prevento**: baleset megelőzés

U laborakcidento

akcipitr/o=*áll* héja (Accipiter)

akci/z=*gazd* fogyasztási adó *szin* elspezimpосто; ~**i**: *tr* *gazd* fogyasztási adóval terhel; ~**enda**, ~**opaga**: *gazd* fogyasztásiadó-köteles; ~**isto**: *gazd* pénzügyőr

akĉe/o=akcse, akcsa (pénz)em

akĉent/o=*nyt* akcentus, idegenes kiejtés v. kiejtismód *paroli kun kamparana ~o: parasztos kiejtéssel beszél; ~**a**: *nyt* akcentusos (kiejtés)

ake/o=*ĉ*ahajano, bradipodo

akebi/o=*növ* folyondárkékhüvely, akébia (Akebia)

aken/o=*növ* kaszat, kaszattermés, achaenium; ~**aro**: *növ* csoportos kaszattermés; **du**~o: *növ* ikerkaszat, kettőskaszat, diachaenium; **kvar**~o: *növ* négyeskaszat, tetraachaenium; **plur**~o: *növ* többeskaszat, polyachaenium; **tri**~o: *növ* hármaskaszat, triachaenium

Aken/o=*ne* *ĉ*Aheno

Akerman/o=*mat* (Wilhelm Ackermann) *~a funkcio: Ackermann-függvény

Akeron/o=*ĉ*Aherono

akeronti/o=*áll* halálfejes lepke, ordaspille, méhfarkas (Acherontia atropos) *szin* kraniopapilio, kraniوسفingo

akile/o=*növ* cickafark, cickóró (Achillea) *milfolia ~o: mezei cickafark (A. millefolium) *szin* misfolio

akinezi/o=*orv* akinézia, akinesia, akinézis, akinesis, mozgástevékenység korlátozottsága v. hiánya

akir/i=1. *tr* szerez, megszerez, beszerez *~i permeson: engedély szerez be *~i vivopanon: kenyeret keres *kiel ~ite, tiel perditte Z: amint jött, úgy el is ment *kiu laboras kaj deziras, tiu ~as – kiu nem ne penas, nenio al li venas Z: *közm* senkinek sem repül a sült galamb a szájába *kiu malmulte deziras, feliĉon ~as Z: *közm* ki keveset kíván, kevéssel beéri; könnyen él, ki kevéssel beéri *kiu ne ~as, kiam li povas, tiu poste deziras, sed jam ne retrovas Z: *közm* aki húszéves koráig nem volt szép, harmincig nem volt okos, negyvenig nem lett gazdag, abból nem lesz soha semmi *kiu tro multe deziras, nenion ~as Z: *közm* sokat akar a szarka, nem bírja a farka *pli facile estas vilaĝon perdi, ol domon ~i Z: *közm* nehéz pénzt keresni, de könnyű elkölteni; könnyebb az acélt eltörni, mint meghajtani *rigardi kaj aspiri ne devigas ~i Z: nézni szabad; 2. *tr* elnyer, megnyer, szert tesz *~i al si gloron: dicsőséget szerez magának *~i al si grandan famon: hírnévre tesz szert *~i ĉampionecon: *sp* bajnoki címet szerez *~i certecon: bizonyosságot szerez *~i influon: befolyást szerez *~i lian favoron: megnyeri a jóindulatát *~i ralon kaj gloron al si: hírt és dicsőséget szerez magának *~into de adjuko: *gazd* tendergyőztes, pályázat győztese *facile mi ~is lian favoron: könnyen megnyertem a jóindulatát *persiste ~i: *tr* kijár (megszerez) *tie vi petos, vi tiros, vi nenion ~os Z: *közm* nehéz a baktól tejet fejni; ~**o**: 1. beszerzés, megszerzés, elérés; 2. ~o, ~ajo: szerzemény, vívmány, vétel (vásárlás) *~o kaj perdo rajdas duope Z: *közm* nyereség és kár gyakran együtt jár *malsaĝulo en foiro estas bona ~o Z: *közm*

ostoba vevőnek örül a boltos *ju pli granda la deziro, des pli la ~o Z: *közm* csak akarni kell *ju pli granda la deziro, des pli kara la ~o Z: *közm* antul ízesebb a rétes, mentül inkább vagy rá éhes *ŝatu amikon laŭ la dato de ~o Z: *közm* idő próbálja meg a jó barátot; ~**ebla**: beszerezhető, megszerezhető, elérhető *ne~ebloj celoj: elérhetetlen célok; ~**ema**: *pej* kapzsi, bírvágyó; ~**emo**: *pej* bírvágy, kapzsiság; ~**isto**: *gazd* beszerző; **re**~i: *tr* visszaszerz *re~i la fortojn: visszanyeri az erejét; ~**proskripto**: *ĉ*uzukapo

U batalakiro, flatakiri, militakiri

aklam/i=1. *tr* megéljenez, éltet; 2. *tr* közfelkiáltással elfogad; ~**o**: közfelkiáltás *lia propono estis akceptita per ~o: javaslatát közfelkiáltással elfogadták *li estis elektita per ~o: közfelkiáltással választották meg

aklimatiz/i=*ĉ*alklimatigi

akme/o=1. *orv* betegség csúcspontja, tetőfoka, acme; 2. *átv* csúcspont, tetőpont, tetőzés

akne/o=*orv* pattanás, pörsenés, mitesszer, acne *juneca ~o: közönséges acne, acne vulgaris; ~**haŭto**: *orv* pattanásos bőr

akoli/o=*orv* epeelválasztás hiánya, acholia *szin* sengaleco

akolit/o=*kr* gyertyavivó, akolitus, acolythus

akomod/i=1. *tr* alkalmaz vmit vmhez (al), hozzáigazít *~i la rimedojn al la celoj: az eszközöket a célokhoz igazítja; 2. *tr* *tech* behangol, beállít; ~**i** **sin**: 1. alkalmazkodik, hozzáigazodik, hasonul vmhez (al); 2. elhelyezkedik, kényelembe helyezi magát *~i sin al la nova situacio: alkalmazkodik az új helyzethez; ~**iĝi**: 1. *ntr* alkalmazkodik, hozzáigazodik, hasonul vmhez (al); 2. *ntr* *tech* behangolódik, beállítódik, ráhangolódik; akomodigo: alkalmazkodás, igazodás, hasonulás

akompan/i=1. *tr* kísér, elkísér; 2. *tr* *átv* együtt jár vmivel (n); 3. *tr* *zene* kísér; ~**o**: 1. kíséret (kísérés); 2. együtt járás, kísérés, időben egybeesés; 3. *zene* kíséret *gitara ~o: gitárkíséret *muzika ~o: zenei kíséret *piana ~o: zongorakíséret; ~**ajo**: *zene* kísérőzene; ~**anto**: *fn* kísérő *piana ~anto: *zene* zongorakísérő; ~**antaro**: kíséret (kísérők); ~**isto**: *fn* *ált* *zene* (állandó) kísérő; **el**~**i**: *tr* kikísér

akoni/o=1. *növ* sisakvirág, farkasgyökér (Aconitum) *szin* kaskofloro; 2. *ne* *növ* katika-sisakvirág *ĉ*napelo; ~**ino**: *kém* akonitin

Akonkagv/o=*geo* Aconcagua

akonti/o=*áll* Acontias (vakondgyíkfélék egyik neme)

akor/o=*növ* kálmos (Acorus) *kalam~o: orvosi kálmos (A. calamus)

akord/o=1. egyetértés, megegyezés *~e-konkorde: nagy egyetértésben *veni en ~on: egyetértésre jut, egyezsége jut; 2. összhang, harmónia *el ordo ~o: *közm* rend a lelke mindennek *en ~o kun la leĝo: a törvénnyel összhangban; 3. *tr* *nyt* egyeztetés; 4. *zene* akkord, hangzat *~o de la minimuma septo: szűkített szeptimakkord *anticipita ~o: anticipált akkord *diatona ~o: diatonikus hangzat, diatonikus akkord *dominanta sept~o: domináns szeptim, domináns négyeshangzat *kromata ~o: kromatikus hangzat, kromatikus akkord *kvint~o: hármashangzat *majora ~o: dúr hármashangzat, dúr akkord *minora ~o: moll hármashangzat, moll akkord *naŭt~o: nónakkord *sept~o: domináns négyeshangzat, szeptim *ses-kvar~o: kvartszextakkord *ses-kvin~o: kvintszextakkord *ses-tri~o: szextakkord *tonika ~o: tonikus hangzat *trinota ~o: hármashangzat; 5. *geo* konkordáns település; ~**i**: *ntr* egyezik, összhangban van, harmonizál *ili ~as, kiel akvo kaj fajro: egyik tűz, a másik víz *ili estas en ~o, kiel peto kaj mordo Z: tűz, víz nem ellenkezik úgy egymással; ~**iĝi**: 1. *tr* összeegyeztet, összhangol, összhangba hoz, harmonizál *ni ~igu niajn horloĝojn: egyeztessük óráinkat *dupartia ~igo: *pol* kétpárti egyeztetés; 2. *nyt* egyeztet *~igi epitetan adjektivon kun substantivo: jelzői melléknévet egyeztet főnévvel; ~**iĝi**: 1. *ntr* összhangba kerül, rendeződik *kun la kreskado de la tempo ĉio ~iĝos: *közm* az idő mindennek mestere; 2. *ntr* megegyezik, egyezsége jut *ili ~iĝis pri la prezo: megállapodtak az árban *ili glate ~iĝas: jól megférnek egymással, megvannak egymással; 3. *ntr* *nyt* egyezik *la epiteta adjektivo ~iĝas kun la substantivo laŭ kazo kaj nombro: a jelzői melléknév esetben és számban egyezik a főnévvel; ~**igebla**: összeegyeztethető; ~**igema**: kompromisszumkereső, egyezsége hajló, békülékeny, rugalmas; **inter**~**a**: harmonikus, kölcsönösen megfelelő, egymással megegyező; **inter**~**iĝi**: *tr* összeegyeztet, összhangol; **mal**~**i**: 1. *ntr* nem harmonizál, eltér egymástól, ellentmondásban van; 2. *ntr* *ige* *zene* diszonáns; 3. *ntr* békétlenkedik; **mal**~**iĝi**: 1. *ntr* meg hasonlik, ellentmondásba kerül; 2. *ntr* *zene* diszonánssá válik; 3. *ntr* összeütközésbe kerül; **mal**~**o**: 1. egyenetlenség, nézeteltérés, harmónia teljes hiánya, diszharmónia; 2. *zene* diszonancia, diszharmónia; 3. békétlenség; **ne**~**igebla**: összeegyeztethetetlen, kibékíthetetlen *ne~igebla konfliktó: kibékíthetetlen ellentét; **re**~**iĝi**: *ntr* újrarendeződik

akordion/o=zene harmonika, tangóharmonika, akkordeon *szin* tírharmoniko *diatona ~o: diatonikus harmonika *kromata ~o: kromatikus harmonika; ~isto: tangóharmonikás

akori/o=ex ~trihofito

akr/a=1. éles *~a trançilo: éles kés *gasto havas ~ajn okulojn *Z. közm* a vendégnek éles a szeme *malgranda birdeto, sed ~a ungeto *Z. közm* kicsi a bors, de erős; 2. átv csípős, éles, heves, maró *~a batalo: heves küzdelem *~a brilo: éles fény *~a doloro: éles fájdalom *~a kontrasto: éles kontraszt *~a kreno: csípős torna *~a lango: éles v. csípős nyelv *~a moko: maró gúny *~a papriko: csípős paprika *~a satiro: maró szatíra *~a tono: éles hangnem *~a voço: éles hang *tro ~a fajro estas sen daŭro *Z. közm* szalmatűz fellobban, hamar is oda van; 3. pontos, precíz, éles; 4. orv heveny, akut *~a krizo: *gazd* akut válság; ~aĵo: 1. vágóél *~aĵo de trançilo: kés éle; 2. él *kubo havas 12 eĝojn: a kockának 12 éle van 3. átv éles v. kellemetlen dolog: *diri ~aĵojn: csúnya dolgokat mond; ~igi: tr átv is elesít, fen, (élet) csiszol v. köszörül *~iga ŝtono: fenőkö *~igi krajonon: ceruzát hegyez *~igi la cerbon: tőri a fejét *~igi la disputon: elmérgesíti a vitát *~igi la gorĝon: köszörüli a torkát *~igi la langon: köszörüli a nyelvét *la hundo ~igas la orelojn: a kutya hegyezi a fülét; ~igi: 1. ntr elesedik, köszörülődik; 2. ntr átv elesedik, kiéleződik, elmérgesedik *~iganta krizo: elesedő válság *iliaj kontraŭaĵoj ~igis: elesedtek az ellentéteik; ~igilo: köszörű *~igilo de kraĵonoj: ceruzahegyező *~igilo de razoklingo: zsillettélesztő, borotvapenge-élesztő *rotacia ~igilo: köszörűkő *ŝtona ~igilo: fenőkö; ~igisto: köszörűs; du~aĵa: kétélű, dupla élű; for~igi: tr tech kiköszörül, leköszörül (köszörüléssel eltávolít) *for~igi la breĉetojn de la trançilo: leköszörüli a kés csorbáit; mal~a: tompa, életlen *friti per mal~a fajro: lassú tűzön süti *mal~a injektila nadlo: tompa injekciós tű *mal~a skribo plumo: tompa író toll; mal~igi: 1. tr tompít, letompít; 2. ntr átv csillapít, tompít (pl. fájdalmat); mal~igi: 1. ntr tompul, eltompul, életlenné válik; 2. ntr átv tompul, csillapodik (pl. fájdalom); lia vidado komencas mal~igi: látása kezd tompulni; ~agusta: csípős ízű; ~alanga: csípős v. éles nyelvű; ~amensa: éles eszű v. elméjű; ~aokula: éles szemű; ~aorela: éles hallású; ~apinta: hegyes, éles hegyű; ~atona: éles hangvételi; ~avoča: éles hangú; ~avorta: csípős nyelvű, sarkosan fogalmazó; ~eaŭda: éles hallású; ~evida: 1. orv éles látású, éles szemű; 2. átv jó szemű, sasszemű; ~igorado: tech köszörűkő, köszörűkorong U frangákrigi, vidakreco

akr/o=~akreo

Akr/o=1. geo Accra *~o estas la ĉefurbo de Ganao: Accra Ghána fővárosa; 2. geo pol Acre (BR)

akre/o=agr hold *angla ~o: angol hold (40 ár) *franca ~o: francia hold (80 ár) *germana ~o: német hold (55 ár)

akredit/i=1. tr jog elismer, hitelesít, megbízólevéllel ellát, akkreditál *~ita ambasadoro ĉe Vatikano: akkreditált nagykövet a Vatikánnál *~ita ĵurnalistoj: akkreditált újságíró; 2. tr *gazd* meghitelez, megakkreditál *la firmao ~is la bankon por miliono da eŭroj: a cég millió euróval hitelezte meg a bankot, a cég millió eurós akkreditívét nyitott a banknál; ~anto: 1. jog megbízó, akkreditáló; 2. *gazd* fn meghitelező, akkreditáló, akkreditívét nyitó fél; ~ato: 1. jog akkreditált személy; 2. fn *gazd* meghitelezett, akkreditív kedvezményezettje; ~ilo, ~letero: jog megbízólevél

akkreditiv/o=*gazd* akkreditív, okmányos meghitelezés *szin* dokumenta kredito vö. kreditletero; ~i: ntr akkreditívét nyit

akrid/o=1. áll sáska (Acrida) *hungara ~o: sisakos sáska (A. hungarica) *migra ~o: vándorsáska (Locust migratoria) *preĝo~o: ~manto *verda glavsaltulo, verda sabro~o: zöld lombszöcske, lovacska, lószöcske, zöld szöcske (Tettigonia viridissima); 2. bibl egyiptomi sáska

akril/o=kém akril; ~ata acido: kém akrilsav; ~aldehido: kém akrilaldehid, akrolein *szin* akroleino, propenal; met~ata acido: kém metakrilsav; polimetilm~ato, polimet~ato: kém polimetakrilát, PMMA, szerves üveg

akrobat/o=artista, akrobata; akrobataĵo

1. akrobatikus szám, mutatvány; 2. átv bűvészmutatvány

akrocefal/o=áll nádiposzáta (Acrocephalus) *szin* kanbirdo *akva ~o: csikosfejű nádiposzáta (A. aquaticus) *szin* akvokanbirdo *arbeda akvocefalo: berki nádiposzáta (A. dumetorum) *szin* arbedkanbirdo *grena akvocefalo: énekes nádiposzáta (A. palustris) *szin* grenkanbirdo *junka ~o: foltos nádiposzáta (A. schoenobaenus) *szin* junkokanbirdo *kampa ~o: mezei nádiposzáta (A. agricola) *szin* kampokanbirdo *turda ~o: nádirigó (A. arundinaceus) *szin* turda kanbirdo

akrocefal/a=orv csúcsos fejű, acrocephal; ~eco: orv csúcsosfejűség, acrocephalia

akrocianoz/o=orv végtagszederjesség, acrocyanosis

akrochord/o=áll szemölcsös kigyó (Acrochordus)

akrolein/o=~propenal

akromat/a=fiz csill akromatikus

akromatopsi/a=~kolorblinda

akromegali/o=orv acromegalia

akromi/o=anat vállcsúcs, acromion

akronim/o=nyt mozaikszó, betűszó

akropol/o=ép kat akropolisz, fellegvár

akrosztik/o=ir bibl akrosztichon *szin* alfabet komponaĵo

akroter/o=ép oromdísz, oromfigura, akroterion

aks/o=1. tech tengely *antaŭ~o: jm mellső tengely *koplita ~o: csatolt tengely *post~o: jm hátsó tengely; 2. növ virágtengely, terméstengely; 3. mat tengely *abscisa ~o: x-tengely, abszcisszatengely *~o de cilindro: henger tengelye *granda duon~o: fél nagy tengely *koordinata ~o: koordinátatengely *malgranda duon~o: fél kistengely *ordinata ~o: mat ordinátatengely *optika ~o: ~akszo ~polusa ~o: polártengely *rotacia ~o: forgástengely *simetri~o: szimmetriatengely *vertikala ~o: függőleges tengely, állótengely *x~o: x-tengely *y~o: y-tengely *z~o: z-tengely; 4. ásv csill tengely *Tero havas klinitan ~on: a Földnek dőlt tengelye van *ĉef~o kaj krom~o de kristalo: kristály fő- és mellék tengelye *kristalografia ~o: krisztallográfiai tengely, kristálytani tengely; 5. átv pol tengely *~o Berlino-Romo-Tokio: Berlin-Róma-Tokió tengely; ~a: mat axiális, tengely~, tengelyes; ~ingo: jm tech agy *szin* nabo; ~umi: ntr (tengely körül) forog; ~oido: ~akszo; ~muntajo: jm futómű; ~okruco: mat ásv tengelykereszt; ~olagro: tech tengelycsapág; ~opinto: tech tengelyvég, tengelycsok; ~ostifto: tech tengelycsap U cilindrakso, radakso

aksel/o=1. anat hónalj, fossa axillaris; 2. növ hónalj; ~haroj: hónaljszőrzet

aksiologi/o=fil értékelmélet

aksiom/o=1. tud alapigazság, sarkigazság, axióma; 2. mat axióma, alaptétel, törvény *~o de asocio: asszociatív törvény *~o de distributo: disztributív törvény *~o de elekto: kiválasztási axióma *~o de indukto: indukciós axióma; ~a: tud axiomatikus, axiómaszerű; ~aro: fil tud axiómarendszer

aksiometr/o=hajó axiometer

aksis/o=anat második nyakcsigolya, forgócsigolya, axis *szin* aksoido, dua nuka vertebro

aksolet/o=áll mexikói axolotl lárvája

akson/o=anat idegnyúlvány, axon

aksonometri/o=mat axonometria; ~a: mat axonometrikus

aksung/o=1. gysz haj, zsír; 2. jm kocsikefécs

akt/o=1. ir felvonás *tragedio en kvin ~oj: ötfelvonásos tragédia, tragédia öt felvonásban; 2. jog (hivatalos) aktus, eljárás, ténykedés *administracia ~o: közigazgatási határozat *beatiga ~o: kr boldoggá avatási eljárás v. aktus *jura ~o: jogi aktus, jogügylet, jogeselekmény *kanoniga ~o: kr kanonizációs eljárás v. aktus *post la soleno ~o: sekvis bankedo: az ünnepélyes aktus után bankett következett; 3. jog (hivatalos) okmány, okirat, oklevél, akta, ügyirat *~o red~ita en leĝa formo: törvényes formában szerkesztett okmány *akuza ~o: vádirat *fina ~o: pol záróokmány, záradokumentum *Fina ~o de Helsinko: pol Helsinko záróokmány *fonda ~o: alapító oklevél *hipoteka ~o: jelzáloglevél *Unueca Eŭropa ~o: Egységes Európai Okmány *testamento estas leĝa ~o: a végrendelet törvényes okirat; ~aro: aktacsomag, iratköteg, dosszié; ~isto: 1. jog törvényszéki írnok, bírósági jegyző, fogalmazó; 2. jog okmányszerkesztő, irattáros *szin* aktuario; ~ujo: 1. dosszié, mappa; 2. aktatáska *szin* teko; inter~o: felvonásköz, szünet (színházban); sub~o: kép (felvonásban); unu~aĵo: ir egyfelvonásos (darab); ~okorbo: iratkosár; ~opleto: irattálca; ~oŝranko: iratszekrény, irattartó szekrény

akte/o=növ békabogyó (Actaea)

Akteon/o=mit Aktaion, Actaeon

aktin/a=fot kém aktinikus, fotokémiai hatású; ~ometro: met sugármérő (napsugárzás), aktinometer; ~oterapio: orv sugaras gyógykezelés, aktinoterápia, actinoterapia

aktin/o=biol kém aktin, izomfehérje

aktini/o=áll tengeri rózs, aktínia (Actinia) *szin* marrozo *~uloj: tengeri rózsák, aktíniák (Actiniaria) *szin* maranemonoj

aktini/o=kém aktínium (Ac); ~idoj: kém aktinidák

aktinidi/o=növ küllőfolyondár, aktinidia (Actinidia); ~bero: növ kivi *szin* kivo

aktinolit/o=ásv aktinolit, sugárkő *szin* radiŝtono

aktinomicit/o=növ sugárgombák (Actinomyces); ~ozo: orv sugárgomba-betegség, actinomycosis

aktinopterig/o=áll sugaras-úszójúak (Actinopterygia)

aktinosfer/o=áll Actinospherium *fusta ~o: sugaras napálatka,

sugaras gömbállatka (A. eichorni)

aktív/a=1. tevékeny, aktív, munkaképes *~a firmano: *gazd* aktív résztulajdonos, közreműködő társ *~a galaksio: aktív csillagrendszer *~a loĝantaro: aktív, munkaképes lakosság *~a militservo: *kat* tényleges katonai szolgálat *~a vivo: aktív, tevékeny élet; **2.** hatékony, energikus, aktív *~a kuracilo: *gysz* hatékony gyógyszer *~a propagando: aktív propaganda *~a instrumetodo: *isk* hatékony oktatási módszer; **3.** *nyt* cselekvő *~tranĉi' estas ~a verbo: a 'vágni' cselekvő ige *~la verbo havas ~an voĉon: az igének cselekvő neme van; **4.** *gazd* aktív *~a ŝuldo: kinnlevőség, követelés; ~o: **1.** tevékenység, aktivitás; **2.** *nyt* cselekvő igenem, aktív igenem *szin* aktív voĉo; **3.** ~oj: *gazd* aktívák, eszközök *szin* bonhavo; ~i: *ntr* tevékenykedik, működik, dolgozik *~li ~is en la Rezistado: az ellenállásban tevékenykedett; ~aĵo: **1.** tevékenység, akció (-konkrét cselekmény) *organizi ~aĵojn, por savi endanĝerigitajn speciojn: akciókat szervez veszélyeztetett fajok megmentésére; **2.** *gazd* eszköz, aktivátétel, aktív; ~eco: aktivitás, tevékenység (> állapot) *~la ~eco de la vulkano: a vulkán aktivitása; ~igi: *tr* aktivizál, mozgósít, működésbe hoz; ~igi: *ntr* aktivizálódik, tevékenykedni kezd, működésbe jön; ~ismo: *fil műv pol* aktivizmus; ~ulo: *pol* aktivista *movada ~ulo: *eo* mozgalmi aktivista *partia ~ulo: pártaktivista *sindikata ~ulo: szakszervezeti aktivista; ~ularo: *pol* aktív; **hiper~a:** *pszi* hiperaktív; **inter~a:** interaktív *inter~a televido: interaktív televízió; **mal~a:** inaktív, passzív, tétlen; **mal~igi:** **1.** *tr* inaktivizál, tétlenségre kárhoztat, kikapcsol (tevékenységből); **2.** *tr tech* inaktivizál, hatástalanít *mal~igi bombon: bombát hatástalanít; **re~igi:** **1.** *tr* újra aktivizál, újáéleszt, reaktivizál; **2.** *tr tech* reaktívál, újra működésbe hoz; **retro~a:** **1.** *jog* visszamenőleges hatályú, visszaható érvényű *~la dispozicio retro~e efikas de la la januaro de la pasinta jaro: a rendelkezés visszamenő hatállyal érvényes a múlt év január elsejétől *~leĝo ne havas retro~an efikon: a törvénynek nincs visszamenőleges hatálya; **2.** *tech* retroaktív

Uradioaktiva

aktor/o=*műv* színész, színművész *debutanta ~o: debütáló színész *ekzercita ~o: gyakorlott színész *kia sufloro, tia ~o Z: *közm* amilyen az adjonisten, olyan a fogadjisten *migra ~o: vándorszínész *porna ~o: pornószínész; ~i: **1.** *ntr* játszik (színész), szerepel; **2.** *ntr* *pej* színészkedik, megjátssza magát; ~aĉo: *pej* cseppúrágó, harmadrangú színész; ~ado: színészi játék, szereplés; ~ino: színésznő, színművésznő; ~filmo: *film* játékfilm; ~studento: színinövendék Ufilmaktoro

aktual/a=1. időszerű, aktuális *brule ~a: égetően időszerű; **2.** mai, korszerű; ~e: jelenleg, aktuálisan; ~aĵo: aktualitás (pl. esemény), aktuális, friss hír *~aĵa filmo: *film* híradófilm; ~eco: aktualitás, aktualitás, időszerűség; ~igi: **1.** *tr* aktualizál; **2.** *tr inf* frissít, update; ~igo: **1.** aktualizálás; **2.** *inf* programfrissítés, update; ~ismo: *geo* maiság elve, aktualizmus; **mal~a:** **1.** időszerűtlen, nem aktuális; **2.** korszerűtlen, elavult; ~politika: *pol* aktuálpolitikai

aktuar/o=Δaktisto

aktuari/o=biztosítási matematikus v. statisztikus *szin* asecura taksisto

aku/o=Δakumulilo

akuŝargil/o=Δakumulilŝargilo

akumul/i=1. *tr* halmoz, felhalmoz, összegyűjt, akumulál *~i erarojn post eraroj: hibát hibára halmoz; **2.** *tr* *gazd* felhalmoz *~ado de kapitalo: *gazd* tőkefelhalmozás *primitiva ~ado: *gazd* eredeti tőkefelhalmozás; ~ejo: *inf* akkumulátor (aritmetikai tár); ~igi: *ntr* halmozódik, felhalmozódik, akumulálódik; ~ilo: *vill* akkumulátor *szin* akumulatoro; ~ilŝargilo: *vill* akkumulátortöltő, akkütöltő; **bio~igo:** *biol* biofelhalmozódás

akumulator/o=*vill* akkumulátor *szin* akumulilo *Edisona ~o: Edison-akkumulátor, vas-nikkel akkumulátor, lúgos akkumulátor *nikel-fera ~o: vas-nikkel akkumulátor, lúgos akkumulátor, Edison-akkumulátor; ~ĉelo: akkumulátorell

akupresur/o=*orv* akupressúra; ~i: *tr orv* akupressúrásan kezel

akupunktur/o=*orv* akupunktúra *elektra ~o: elektromos akupunktúra; ~i: *tr orv* akupunktúrásan kezel

akurat/a=(időben, ígéreteiben) pontos, akkurátus, megbízható *~a oficio: pontos, megbízható hivatalnok; ~e: pontosan, időben, megbízhatóan, akkurátusan *~e pagi: pontosan fizet *~ni amu nin frate, sed kalkulu ~e Z: *közm* pontos elszámolás a barátság alapja, pénz nem barátság; ~eco: (időbeli) pontosság, megbízhatóság, rendszeresség *~eco estas reĝa ĝentileco: a pontosság a királyok udvariassága

akustik/o=fiz akusztika, hangtan; **2.** akusztika (teremhangzás) *~o de salono: terem akusztikája

Uelektroakustiko

akuŝ/i=1. *tr* szül, megszül *~i ĝemelojn: ikreket szül *~i malvivan infanon: halott gyermeket szül; **2.** *tr* *átv* nehezen szül vmit, nehezen hoz

létre; ~o: szülés *antaŭtempo ~o: *orv* koraszülés *malfacila ~o: nehéz szülés; ~ejo: *orv* szülészeti klinika, szülőotthon; ~igi: *tr* szülést levezet vkinél (n); li ~igi sian propran edzinon: saját feleségénél vezette le a szülést; ~ilo: *gysz* szülészeti fogó, szülézfogó, forceps *szin* forceps; ~isto: *orv* szülész, szülészorvos; ~istino: bába, szülésznő; ~ologio: *orv* szülészettan *szin* obstetrikó; **post~aĵo:** méhlepény és magzatburok; ~bufo: Δalito; ~kuracisto: *orv* szülész, szülőorvos; ~lito: szülőágy **akut/a=1.** *mat* hegyes (>szög); **2.** *orv* heveny, akut, gyors lefolyású; **3.** éles, magas (magas frekvenciájú) *~a voĉo: éles, magas hang *~i' estas ~a vokalo: az 'i' magas magánhangzó; ~o: Δakuta supersigno; **mal~a:** **1.** tompa, mély, öblös (>hang); **2.** *mat* tompa vö. malakuta angulo; **3.** *orv* nem akut, nem heveny; **mal~o:** **1.** tompaság; **2.** *nyt knyv* tompa ékezet *szin* maldekstra korno, malakuta supersigno; ~angula: *mat* hegyesszögű

akuz/i=tr *jog* vádol, megvádol vmivel (pri); ~o: *jog* vád *punkto de ~o: vádpont *szin* akuzero; ~ado: *jog* vádemelés; ~anto: *fn* *jog* vádló, felperes; ~ero: *jog* vádpont; ~isto: *jog* közbádló *szin* prokuroro; ~ito: *jog* vádlott, alperes *esplori ~iton: vádlottat kihallgat; ~itejo: *jog* vádlottak padja; **kun~ito:** vádlott-társ; **mis~i:** *tr* *jog* hamisan vádol, tévesen vádol; **sin~o:** önvád *publika sin~o: nyilvános megkövetés; **re~o:** *jog* vizsonvád, ellenvád, rekrimináció; ~propono: *jog* vádindítvány

akuzatív/o=*nyt* tárgyeset, accusativus *~o de direkto: *eo* irányjelző tárgyeset, iránytárgy *alpreni ~on: tárgyesetbe kerül *anstataŭa ~o: *eo* helyettesítő tárgyeset *sisterona ~o: *eo* sisteroni tárgyeset (hibásan használt); ~igi: *tr* *nyt* tárgyesetbe tesz

akv/o=1. víz *~o kaj pano servas al sano Z: *közm kb.* nincs egészségesebb egy falat kenyérmél és egy korty víznél *~o kura ~o pura Z: *közm* szerszám heverve rozsdásodik *~o silenta subfosas la bordon Z: *közm* lassú víz partot mos *~o trankvila estas ~o danĝera Z: *közm* vesztég álló víznek, hallgató embernek nem kell hinni *bordaj ~oj: víz parti vizek *de tiam multa ~o fluida sub la pontoj: azóta sok víz lefolyt a Dunán *distilita ~o: *kém* desztillált víz *en ~o malklara oni fiŝkaptas facile Z: *közm* zavaros vízben könnyű halászni *en liaj vejnoj fluas ~o: aludttej folyik az ereiben *hipoklorita ~o: *kém* klórmészoldat, hipó *kvazaŭ ~o al muelilo: mint olaj a tűzre *malmola ~o: kemény víz *malpeza ~o: *kém* könnyűvíz *oksigena ~o: hidrogén-peroxid *szin* hidrogena peroksido *peza ~o: *kém* nehésvíz *postlava ~o: eső után köpönyeg *puta ~o: kútvíz *rojadjaj ~oj: *geo* felszíni vizek *relikta ~o: fosszilis víz *senflua ~o: állóvíz, lefolyás nélküli víz; **2.** *átv* folyadék, lé *fari etan ~on: *biz* kis dolgát végzi *gliciriza ~o: *gysz* édesgyökérlé, édesgyökérmérv *kolonja ~o: kölnivíz *lavenda ~o: levendulavíz *orangflora ~o: *gaszt* narancsvirágvíz *roza ~o: rózsavíz; **3.** víz (drágakő tisztá, átlátszó színe) *diamanto de bela ~o: szép vízü gyémánt; ~a: vízi, víz~; ~i: *tr agr* locsol, öntöz, megöntöz *szin* akvumi l; ~aro: víztömeg; ~eca: vizes, vízzel teli, vízenyős *~eca tereno: vízenyős terület *~eca kaĉo: híg kása; ~ecigi: *tr* felvizez; ~eja: Δhidrofila **2;** ~ero: vízcsepp *szin* akvoguto *el malgrandaj ~eroj farigas grandaj riveroj Z: *közm* cseppből lesz a tenger; ~ilo, ~umilo: **1.** öntözőkanna; **2.** *agr* öntözőberendezés; ~isto: *csill* Vízőntő, Aquarius *szin* Amforo; ~ujo: víztartály, ciszterna; ~umi: **1.** *tr agr* locsol, öntöz *szin* akvi; **2.** *tr* megnedvesít, vízzel meghint; **el~igi:** *ntr* felbukkan a vízből, kijön a vízből; **en~igi:** *ntr* vízbe megy, vízbe merül; **en~igo:** *hajó* vízrebocsátás; **sen~a:** **1.** vízmentes; **2.** *kém* vízmentes, anhidr~, anhidrogen *szin* anhidra; **sen~igi:** *tr* víztelenít, vízmentesít, kiszárit; **sen~ikis:** *ntr* víztelenedik, kiszárad; **sub~igi:** *tr* víz alá merít, elmerít, lebuktat (víz alá), elsüllyeszt (hajót); **sub~igi:** *ntr* víz alá merül, elmerül (vízben), lemerül, alámerül (vízbe); **sub~isto:** bűvár; **super~i:** *tr* előnt, eláraszt; **super~o:** víz árvíz; **super~ego:** *bibl* özönvíz; **sur~igi:** *ntr* vízre ereszkedik; **termo~o:** *orv* hévíz, termálvíz; **tra~igi:** *tr agr* öntöz; ~oafina: Δhidrofila **1;** ~altira: *kém* vízfelszívó, nedvességmegkötő; ~oaviadilo: *rep* hidroplán; ~obaraĵo: víz duzzasztómű, duzzasztógát, zárógát; ~obato: *fiz* vízlökés, hidraulikus ütés; ~obiciklo: *jm* vízi bicikli; ~oblua: vízkék; ~obuso: *hajó* vízibusz; ~ocentralo: Δakvoenergia centralo; ~odislimo: *geo* vízvázalástó; ~odismeto: *hajó* vízkiszorítás *szin* dismeto **2;** ~odrezino: *hajó* vízajtány; ~odukto: *ép* vízvezeték; ~oebeno: víztűkör, vízfelszín; ~oelektrejo: akvoenergia centralo; ~oenergio: *fiz* vízenergia; ~ofalo: *geo* vízesés, zuhatag *akvoŝalo de Niagaro: Niagara-vízesés *szin* katarakto de Niagaro; ~ofarbaro: *isk* vízfestékes doboz; ~ofarbo: *isk műv* vízfesték; ~ofeino: *mit* vízi tündérlány; ~ofeo: *mit* víztündér; ~oflako: víztöcsa; ~ofluo: víz vízáramlás, vízfolyás; ~ofobio: Δhidrofobio; ~oforto: *fiz* vízi erő; ~ofoso: víz kat vízesárok; ~oglaso: vízespohár; ~ohejtado: *tech* meleg vizes fűtés; ~ohorloĝo: vízóra, klepszidra *szin* klepsidro; ~oimuna: vízálló, vízhatlan *szin* akvorezista; ~ohoso: víztömlő; ~okaŝtano: Δkvarkorna trapo; ~okolektejo: víz vízgyűjtő; ~okolono: *fiz* vízoszlop;

~**okondukilo**: vízvezeték; ~**okonduko**: *ex* ③akvedukto; ~**okrano**: vízcsap; ~**okreso**: ③nasturcio; ~**okruĉo**: vízeskancsó; ~**okruĉeto**: *kr* vízeskancsó, vízes ampolna; ~**okulturo**: vízkultúra; ~**okuracado**: ③hidroterapio; ~**oliveranto**: *víz ip* vízszolgáltatás; ~**omalpurigo**: ③akvopoluado; ~**omalsano**: *orv* vízbetegség; ~**omalvarmigilo**: *tech* vízhűtő; ~**omarko**: *knv* vízjel *szin knv* filigrano; ~**omaso**: víztömeg; ~**omuelejo**: *agr* vízálmom; ~**omuelisto**: *agr* vízimolnár; ~**oneafina**: ③hidrofóbia; ~**onomo**: *nyt* víznév *szin* hidronomo; ~**oparko**: akvapark, aquapark; ~**opelujo**: öblítőtartály, vécétartály; ~**opesto**: ③elodeo; ~**opilkado**: *sp* vízilabda *szin* akvopolo; ~**opilki**: *ntr sp* vízilabdázik; ~**opilkisto**: *sp* vízilabdázó; ~**opipo**: ③nargileo; ~**opistolo**: *jték* vízpisztoly; ~**oplanto**: ③hidrofito; ~**oplantago**: ③plantagalismo; ~**opolo**: ③akvopilkado; ~**opoluado**: *öko* vízszennyezés *szin* akvomalpurigo; ~**opoto**: vízeskorsó; ~**oprenejo**: 1. vízvételi hely; 2. *fn* víz vízkimelő; ~**oprovizado**: vízellátás; ~**opumpilo**: 1. *tech* vízszivattyú; 2. *víz* karos kút, artézi kút *szin* pumpilputo; ~**opunkturo**: *orv* vízpunktúra, aquapunctura; ~**orado**: *tech* vízkerek; ~**orendimento**: *víz* vízhozam; ~**orezervejo**: *víz* víztározó; ~**orezervujo**: víztároló **necesaja* ~*orezervujo*: vécétartály; ~**orezista**: ③akvoimuna; ~**oscienca**: ③hidrologio; ~**oskarabo**: ③distiko; ~**oskio**: *ntr sp* víziszik; ~**oskio**: *sp* víziszik; ~**osoldato**: ③stratioto; ~**osolvebla**: *kém* vízben oldódó; ~**ostacio**: *víz* vízmű; ~**ostelo**: ③kalitriko; ~**ostrio**: vízsugár; ~**osulko**: *geo* vízmosás; ~**ošvelo**: ③edemo; ~**otavolo**: *geo* vízlencse, rétegvíz; ~**otelerero**: ③hidrokotilo; ~**otransfaligilo**: *víz* bukófal; ~**otreti**: *ntr* tapossa a vizet; ~**otubisto**: vízvezeték-szerelő; ~**otubo**: vízcső; ~**oturo**: *víz* víztorony; ~**oturnigo**: örvény, víztörvény; ~**oturnuloj**: ③turbelarioj; ~**outiligo**: *víz* vízhasznosítás; ~**ovaporo**: vízgőz, pára; ~**ovasto**: víztűkő; ~**oveturilo**: *hajó* vízi jármű; ~**ovojo**: *közl* vízi út; ~**umveturilo**: locsoló kocsi
 ③falakvo, fluakvo, fortakvo, gasakvo, kininakvo, kranakvo, melisakvo, mielakvo, reĝakvo, sanktakvujo, sodakvo, stagnakveja, sterkakvo, ŝaŭmakvo, trinkakvo, tualetakvo, turnakvo
akvafort/o=1. *műv* rézlemez (rézkarc); 2. *műv* rézkarc (lenyomat)
akvamarin/o=*ásv* akvamarin *szin* marblua smeraldo
akvarel/o=*műv* vízfestmény, akvarell
akvari/o=akvárium
akvatint/o=*műv* akvatinta, foltmarás, acquatinta, aquatinta (rézmaratás változata)
akvedukt/o=*ép* tört (római) vízvezeték, aqueductus
akvifoli/o=közönséges magyalfal, szűrös magyalfal, téli magyalfal (Illex aquifolium) *szin* ordinara ilekso
akvilegi/o=*növ* harangláb (Aquilegia) *szin* aglofloro
Akvilon/o=mit Aquilo; (a)~o: *met* északi szél
Akvin/o=*geo* Aquino *Tomaso la ~ano, Tomaso el ~o: *fil* Aquinói Tamás
akvitan/o=*fn* aquitániai; (A)~ujo, (A)~io: 1. *tört geo* Aquitania; 2. *geo* Aquitaine
al=I. előjárószó
 1. ~hoz, ~hez, ~höz, felé (közeledés iránya, célja) *al mi!: hozzám! *al super la domo: a ház fölé *al trans la rivero: a folyón túlra, a folyó mögé *la riveretoj fluas al riveroj: a patakok a folyókba folynak *la suno kliniĝas al okcidento: a nap nyugatra hajlik *proksimiĝi al la muro: a falhoz közeledik *veturi al la urbo: a városba utazik; 2. ~hoz, ~hez, ~höz, irányában (viszony) *amo al la patrujo: haza iránt érzett szeretet *ne estu tro severa al li: ne légy hozzá túl szigorú; 3. ~nak, ~nek (részletetés) *al li mi ne montros la fotojn: neki nem mutatom meg a fotókat *al vi ne venis letero: nem jött leveled *donu al li mil forintojn: adj neki ezer forintot; 4. ~nak, ~nek (tárgyra irányulás) *bati al si la bruston: a mellét veri *obeu al viaj gepatroj: engedelmessédj a szüleidnek *oponi al justa deziro: ellenáll jogos kívánságnak; II. igekötő; al~: 1. (közeledés iránya, célja) *albordigu la boaton: kösd ki a csónakot *altablighis ĉiuj gastoj: minden vendég asztalhoz ült *alveturo de trajnoj: vonatok érkezése *la infanoj alkuris la primititajn tablojn: a gyerekek a terített asztalhoz futottak *li alpafis la proksimiĝantan malamikon: a közeledő ellenségre lőtt *frapu al la pordo: zörgess az ajtón; 2. (részletetés, hozzáadás) *aldonu ankoraŭ cent eŭrojn: adj még hozzá száz eurót *almetu la restintajn kartojn: rakd hozzá a maradék lapokat *alprenu ankaŭ vian fraton en la ludon: vedd be a játékba a testvéredet is *alviciĝis la postrestintaj soldatoj: csatlakoztak a lemaradt katonák; 3. (viszony) *algustigi la palton al lia alteco: magasságához igazítja a kabátot *almezuri la fortojn: összemérik az erejüket; III. önállóan; alajo: adalék, kiegészítés, függelék; aligi: 1. *tr* hozzáad, hozzátesz, hozzacsatol, csatlakoztat *aligi al si: magához vesz, magához hoz *aligu cent homojn al la taĉmento: adj hozzá száz embert a csapathoz *aligi sian forton al la komunaj fortostreĉoj: hozzáteszi a saját erejét a közös erőfeszítésekhez; 2. *tr mat* adjungál, hozzárendel;

aligi: 1. *ntr* hozzáadódik, hozzájön *al tio aliĝas ankoraŭ cento da reguloj: ehhez jön még száz szabály *aliĝi al la interparolado: belekapcsolódik a társalgásba; 2. *ntr* jelentkezik (rendezvényre), csatlakozik vmihez *aliĝi al la grupo: csatlakozik a csoporthoz *aliĝi az Universala Kongreso: jelentkezik a világkongresszusra; aliĝilo: jelentkezési lap, belépési nyilatkozat; aliĝpeto: csatlakozási kérelem; aliĝtraktado: *pol* csatlakozási tárgyalás
al²=utóképző; ~alo: 1. *növ* ~ales, ~virágúak, ~termésűek (>rend) ③kukurbaloj, orkidaloj, poligonaloj, rozaloj; 2. ~alo: *kém* ~al, ~aldehid ③metanalo, etanalo; 3. ~alo: *orv* ne ~al, ~csont ③osto **al/o**=1. *ált* szárny (tárgy) *fenestra ~o: ablakszárny
 2. a *anat* orrcimpa 2. b *anat* cimpa, ala
 3. a *növ* szárny, pinna (száron, levélnyélen stb.) *szin* flugilo 3. b *növ* vitorla; 4. *áll* szárny *szin* flugilo *~o de birdo: madár szárnya
 5. a *tech* légsavarszárny, hajócsavarszárny *~o de helico: légsavarszárny, propellerszárny
 5. b malomkerékszárny *~o de ventorado: szélkerék szárnya; 6. *rep* repülőgépszárny *szin* planeo *~o de aviadilo: repülőgépszárny; 7. *ép* épületszárny *~o de konstruaĵo: épületszárny; 8. *kat* hadsereg szárnya *~o de armeo: hadseregszárny; 9. kalapkarima *szin* ĉapelrande *~o de ĉapelo: kalap karimája; ~eto: *tech* csavarszárny; ~etŝraŭbo: *tech* szárnyas csavar *szin* flugilŝraŭbo; ~etŝraŭbingo: *tech* szárnyas anya *szin* flugilŝraŭbingo; ~oŝipo: *hajó* szárnyashajó
 ③frogalo
Alabam/o=*geo pol* Alabama (US)
alabastr/o=*ásv* alabástrom
Alagoas/o=*geo pol* Alagoas (BR)
Alah/o=*iszl* Allah
alambik/o=*kém* lepárló lombik *szin* distilbalono
alan/o=*fn* tört alán; ~a: *mn* tört nyt alán
aland/o=*ne* ③iduso
Aland/o²=*geo pol* Aland (FI)
alanin/o=*kém* alanin, amino-propionsav
 ③fenilalanino
alantoid/o=*anat* embrionális bélzsák, allantois
Alarik/o=tört Alarik, Alarich
alarm/i=1. *tr* *kat* riaszt, riadóztat; 2. *tr* vész jelez, riaszt; 3. *tr* *átv* riaszt, felriaszt, nyugtalanít; ~o: 1. *kat* riadó *trumpeti ~on: riadót fúj; 2. riasztás *sonorigi ~on: félreveri a harangot; 3. riadalom, nyugtalanság *la anonco ĵetis la urbon en ~on: a bejelentés hírére nyugtalanság fogta el a várost; ~a: 1. *kat* riadó~, riadóztató; 2. *tech* riasztó~ (pl. berendezés); 3. *átv* riasztó, aggasztó, nyugtalanító *~antaj novajoj: nyugtalanító hírek; ~iĝi: 1. *ntr* *kat* riadóztatva van; 2. *ntr* *átv* megretten, megriad, felriad; ~ejo: *kat* riadótér, riadóhely, gyülekezőhely; ~ilo: *tech* riasztóberendezés, riasztókészülék *aŭtomata ~ilo: automata riasztókészülék; ~isto: *pej* vészmadár, rémhírterjesztő; ek~i: *tr* beriaszt, hirtelen riaszt; for~i: *tr* elriaszt; ~fajfilo: vészjelző síp; ~instalajo: *tech* riasztórendszer; ~oblankilo: *jm* vészvillogó lámpa; ~opreta: riadókészültségben lévő *la armeo estas ~opreta: a hadsereg riadókészültségben van; ~raketo: *hajó* segélykérő rakéta; ~signalo: 1. *kat* riadójel, riadójelzés; 2. vészjel, vészjelzés, riasztó jelzés; ~sistemo: *tech* riasztórendszer; ~sonorilo: vészharang; ~sonorileto, ~tintilo: *tech* vészcsengő
Alask/o=*geo pol* Alaszka (US) *~a Duoninsulo: *geo* Alaszka-félsziget *~a Golfo: *geo* Alaszka-öböl
alatra/o=*növ* örökzöld benge (Rhamnus alaternus)
alaŭd/o=*áll* pacsirta (Alauda) *kamp~o: mezei pacsirta (Alauda arvensis) *tuf~o: búbos pacsirta (Galerida cristata); ~osprono: ③delfinio
Alav/o=*geo* Álava (ES)
alavit/o=*iszl* alavita, nuszajrita
alb/o=*kr* miseing, karing, alba
Alb/o²=tört *geo* Alba Longa; ~a Monto: tört *geo* Mons albanus (ma: Monte Cavo)
alban/o=*fn* albán; ~a: *mn* nyt albán (sq) *~aj Alpoj: *geo* Albán-Alpok, Albán-havasok *la ~a lingvo havas gegan kaj toskan dialektajn: az albán nyelvnek geg és toszk nyelvjárása van; (A)~ujo, (A)~io: *geo pol* Albánia (AL)
Albano Lati/a=*geo pol* Albano Laziale (IT)
Albalong/o=tört *geo* Albalonga
albatros/o=*áll* albatrosz (Diomedea)
albed/o=*fiz* albedo, sugárzásvisszaverő-képesség
Albert/o=Albert (utónév); ~ino: Alberta, Albertina (utónév)
Albert/o²=*geo pol* Alberta (CA)
alberg/o=*ritk* vendéglő, vendégfogadó
albigens/o=*kr* tört albigens

albin/o=biol albinó (pigmenthiányos egyed); **~eco:** *biol* albinizmus
Albion/o=ritk *ir* Albion (Anglia)
albit/o=ásv albit
albizi/o=növ selyemakác (Albizia)
albug/o=orv fehér folt (a szaruhártyán), albugo
albugine/o=anat rostos hüvely, fehér színű kötőszöveti tok, tunica albuginea *szin* albuginea tuniko; **~a tuniko:** $\Rightarrow$ albugineo; **~ito:** *orv* rostoshüvely-gyulladás
album/o=1. album, emlékkönyv; **2. zene** zenei album; **~folio:** albumlap
albumen/o=növ magfehérje, magbél, albumen
albumin/o=biol kém albumin; **~urio:** *orv* fehérjevizelés, albuminvizelés, albuminuria
albumoz/o=biol kém albumóz
U laktalbumini, ovalbumino, seralbumino
alburn/o=növ szíjács, fahéj, alburnum *szin* sukligno
alburn/o²=áll szélhajtó kűsz, fehérhal, ökle, szélkeszeg, fehérkeszeg (Alburnus alburnus) *szin* blankfiso
alce/o=növ mályvarózsa (Alcea)
Alce/o²= $\Rightarrow$ Alkajo
alced/o=áll jégmadár, halászmadár, vízi király, kék halász (Alcedo) *szin* alciono
alcelaf/o=áll tehénantilop (Alcelaphus)
Alcestis/o=ne $\Rightarrow$ Alkestiso
Alcibiad/o=ne $\Rightarrow$ Alkibiado
Alcino/o=ne $\Rightarrow$ Alkinoo
alcion/o= $\Rightarrow$ Alcedo
Alcion/o²=csill Alcyone
alcioni/o=áll bőrkorral, parakorral (Alcyonium)
alchemil/o=ne $\Rightarrow$ alhemilo
ald/o=1. zene mélyhegedű, brácsa *szin* aldviolono; **2. zene** alt (énekhang); **~a:** zene alt $\sim$ a bekfluto: altfuvola *szin* aldfluto $\sim$ a Do-kele: zene alt C-kulcs; **~ulino:** *fn* zene alt (ének); **~fluto:** zene altfuvola; **~hobojo:** zene altoboa, angolkürt *szin* angla korno; **~okleo:** zene altkulcs *szin* aldviolona kleo; **~trombono:** zene altharsona; **~violono:** zene mélyhegedű, brácsa *szin* aldo 1
aldo²=előképző; aldo-: kém aldo~ (aldehid); aldoheksozo: kém aldoheksoz; aldo: kém aldol; aldozo: kém aldóz
Aldebaran/o=csill Aldebaran, Alfa-Tauri
aldehid/o=kém aldehid; **tio-o:** kém tioaldehid
Aldernej/o=geo Alderney (sziget)
aldosteron/o=biol aldosteron
aldoksim/o=kém aldoksim
ale/o=1. (fasorral szegélyezett) sétány, sétatút; **2. fasor** (fasorral szegélyezett széles út), allé
aleator/a=mat *inf* véletlen, random $\sim$ a aliro: *inf* véletlen hozzáférés $\sim$ a nombro: *mat* véletlen szám; **~e:** *inf* véletlenszerűen, at random
alef=1. *knyv* alef (héber 'a' vagy 'e' betű); **2. mat** alef; alef-nulo: *mat* alef nulla
Alegan/oj=geo Alleghan-hegység
alegori/o=ir műv 1. allegória *apologo kaj parabolo estas specoj de ~o: a tanmese és a példázat egyfajta allegória; **2. bibl** hasonlat, példabeszéd *szin* parabolo; **~a:** *ir* műv allegorikus
alegr/o=fn zene allegro; **~e:** *hsz* zene allegro, vidáman, gyorsan, élénken; **~eto:** *fn* zene allegretto; **~ete:** *hsz* zene allegretto, kissé gyorsan, kissé élénken
aleksandr/o=ir Sándor-vers, alexandrin, alexandrinus
Aleksandr/o²=Sándor $\sim$ o la Granda: *tört* Nagy Sándor; **Aleêjo:** Sanyi, Sanyika
Aleksandri/o=1. *tört* geo Alexandria; **2. geo** Alexandria; **~anismo:** *ir* műv alexandriai művészet, alexandriai iskola
aleksi/o=orv alexia, olvasási zavar
Aleksi/o²=Alekszij, Alex, Alexis, Alexius (utónév)
aleksin/o=ex $\Rightarrow$ biol komplemento
Alekt/o=mit Alléktó, Allecto
alektor/o=áll szirtifogoly (Alectoris)
alel/o=biol allél *recesiva ~o: recesszív allél
aleman/o=fn *tört* alemann; **~a:** *mn* *nyt* alemann $\sim$ a dialektó: *nyt* alemann dialektus; **(A)~ujo,** **(A)~io:** 1. *tört* geo Alemannia; **2. geo** Német Svájc
alen/o=tech ár (szerszám) *szin* kudrilego *sako ~on ne tenas, ői baldaű elvenas Z: *közm* kibújjik a szög a zsákból
Alenson/o=geo Alençon, Argentan; **~o:** *tex* alençonci csipke
Alep/o=tört geo Aleppó
aler/o=ép kaputető, életető, védőtető (kapu fölött)
alergi/o=orv allergia, túlérzékenység; **~a:** *orv* allergiás, túlérzékeny; **~ologo:** allergológus; **~ologio:** *orv* allergológia; **anti~a,** **kontra~a:**

orv allergiaellenes; **anti~afo,** **kontra~afo:** *gysz* allergiaellenes szer, antiallergikum
aleron/o=rep csűrőkormány, csűrőlap *szin* kromklapo
aleurit/o=növ tungolajfa, tengeri diófa, banhulfa (Aleurites)
aleürod/o=áll liszteske (Aleyrodes)
aleüroden/oj=áll liszteskeszerűek, liszteskék (Aleurodina)
aleut/o=fn aleut; **~a:** *mn* *nyt* aleut (ale); **~oj,** **~aj** *Insuloj:* *geo* Aleut-szigetek
Alesi/o=tört geo Alesia
alez/i=tr *tech* dörzsáraz; **~ilo:** *tech* dörzsár
alfa=knyv α , alfa (görög 'a' betű) *szin* alfo² *alfa kaj omega de la problemo: a probléma alfája és ómegája *alfanumera: *inf* alfanumerikus (betűt és számot tartalmazó) *de alfa ĝis omega: az alfától az ómegáig, elejétől végéig; alfa~: *tud* alfa~ (>első) $\Rightarrow$ alfa-diserigo, alfa-partikloj, alfa-radioj, alfa-testado
alfabet/o=isk *nyt* ábécé, alfabetum *li neniam venkis la ~on Z: még az ábécén sem ment keresztül *li švitas ankoraű super la ~o: még az ábécén sem ment keresztül; **~a:** betűrendes $\sim$ a ordo: betűrend, ábécé-sorrend $\sim$ e ordigita: betűrendbe szedett; **~igi:** 1. *tr* betűrendbe szed, ábécérendbe szed; 2. *tr* latin betűre átír (pl. kínai jeleket); 3. *tr* ne írni olvasni tanít, alfabetizál $\Rightarrow$ instrui legi-skribi; **~umo:** *isk* ábécéskönyv *szin* abocolibro
alfenid/o=kém alfenid (ötövzet), peruezüst
alf/o=növ alfafű, halfafű, lósörényfű, „eszpartófű” (Stipa tenacissima)
alf/o²= $\Rightarrow$ Alfa
Alfons/o=Alfonz; **~ino:** Alfonzina, Alfonza
Alfred/o=Alfréd
alg/oj=növ algák, moszatok (Algae) *brun~oj: *növ* barnamoszatok (Phaeophyta) *szin* feofitaj *verd~oj: *növ* zöldmoszatok (Chlorophyta) *szin* klorofitaj; **~ino:** kém *gysz* algin; **~ologo:** *növ* algológus, moszatkutató; **~ologio:** *növ* algológia, moszatkutatás; **~inato:** kém alginát $\sim$ inata acido: kém alginasav
algebr/o=mat algebra, betűszámán $\sim$ o de aroj: halmazalgebra $\sim$ o de matricoj: mátrixalgebra *elementa ~o: elemi algebra, betűszámán *grupa ~o: csoportalgebra *homologa ~o: homologikus algebra *lineara ~o: lineáris algebra; **~a:** *mat* algebrai $\sim$ a prezento: algebrai alak $\sim$ a strukturo: algebrai struktúra $\sim$ a tegafo: algebrai lezárt $\sim$ e fermita: algebrailag zárt; **~igi:** *tr* *mat* algebraizál, algebrai módszereket alkalmaz vmire (n); **~ilo:** *inf* algebrai szimbólumkezelő
U saltalgebra
algi=utóképző; **~algio:** *orv* ~algia, ~fájdalom
algid/a= $\Rightarrow$ hipotermia; **~eco:** $\Rightarrow$ hipotermio
alginít/o=ásv alginít
Algol/o=csill Algol
Algol/o²=inf ALGOL (programnyelv)
algonki/o= $\Rightarrow$ proterozoiko
algoritmo=inf *mat* algoritmus *eűklida ~o: eűklideszi algoritmus *nedeterminisma ~o: *inf* nem determinisztikus algoritmus *rikura ~o: rekurzív algoritmus; **~igi:** *tr* *inf* algoritmizál
algvazil/o=poroszló, törvénytörő, alguacil (ES)
algebr/o=mat lineáris algebra
Algér/o=geo Algír $\sim$ o estas la ĉefurbo de ~io: Algír Algéria fővárosa; **~ano:** *fn* algíri (lakos); **(A)~ujo,** **(A)~io:** *geo* pol Algéria (DZ); **~ia:** algériai; **~iano:** *fn* algériai (lakos)
Alhambr/o=ép műv Alhambra
alhemi/o=alkímia, aranycsinálás; **~isto:** alkémikus, aranycsináló
alhemi/o=növ palástfű (Alchemilla) *szin* dammantelo
ali/a=1. önállóan 1. más, másik $\sim$ a flanko de la medalo: az érem másik oldala $\sim$ aj domoj, $\sim$ aj homoj Z: *közm* ahány ház, annyi szokás $\sim$ an ne mallaűdu, vin mem ne aplaűdu Z: *közm* magadat ne dicsérd, mást ne gyalázz *inter ~aj: többek között *metu la seĝon sur ~an lokon: tedd a széket más helyre *ne ekzistas ~a dio krom la Unusola: nincs más isten az Egyedűlvalón kívül; 2. vki másik $\sim$ a ol atendita: más, mint akit vártunk; tiu aű ~a: egyik vagy a másik *oficiale decidi pri tiu aű ~a konkursajo: hivatalosan dönteni az egyik vagy másik versenyműről; unu la ~a: egymás *ili amas unu la alian *unu post ~aj pluvadis kugloj: egymás után záporoztak a golyók; **~e:** 1. máshogyan, másképpen, más módon *neniu respondis la aferon ~e ol jes: senki sem válaszolt máshogyan a kérdésre, csak igennel *tio estos tiel kaj ne ~e: ez így lesz és nem másképpen; 2. máskülönben *obeu, ~e mi punos vin: engedelmeskedj, különben megbüntetlek; **~o,** **~afo:** más dolog; **~i:** *ntr* különbözik, eltér, *ige* más; **~igi:** *tr* másít, megmásít, mássá tesz, elváltoztat *li ~igis sian voĉon: elváltoztatta a hangját *sorĉe ~igi homon en porkon: embert varázslattal disznóvá változtat; **~eco:** másság; **~es:** *ne* $\Rightarrow$ tiu de alia, aliula; **~el:** *ne* $\Rightarrow$ alie, alimaniere; **~igilo:** zene módosítójel; **~ulo:** másvalaki, valaki más; **~ula:** másé $\sim$ ula

havaĵo ne estas la mia: más tulajdona nem az enyém; **inter~e**: többek között, egyebek között; **kun~e**: együtt a többivel, többiekkel, egyebekkel *mi metis ĝin kun-e en la v~zon: egyebekkel együtt a börtöndömbbe tettem; ~**direkti**: *tr* átirányít; **II.** előképző; ali~: *mn* más, más~, át~ **☞** alifoje, aliformigi, alikonfesia, alikonstrui, alilando, alitipa, alivesti, alivorte

Ali/o=Ali (utónév) *~Babo: Ali baba

alianc/o=*pol* szövetség *la Sankta ~o: *tört* a Szent Szövetség *Nova ~o: *kr* Újszövetség *triopa ~o: hármasszövetség; ~**a**: *mn* szövetséges *~aj trupoj: szövetséges csapatok; ~**ano**: *fn* szövetséges, szövetségbe tartozó (pl. ország, ember) *li perfidis siajn ~anojn: elárulta szövetségeseit; ~**i**: *tr* szövetségessé tesz, szövetséget köt vkivel (n) *~ita lando: szövetséges ország *la Hitlera Germanio ~is sin kun la Italio de Mussolini: a hitleri Németország szövetséget kötött Mussolini Olaszországával; ~**igi**: *ntr* szövetkezik vkivel (kun); ~**ulo**: *fn* szövetséges (ember); **ne~a**: *pol* el nem kötelezett; **ne~eco**: *pol* elnemkötelezettség; **aliari/o**=*növ* Alliaria (nemzetség) *oficina aliaro: hagymaszagú kányaszombor, fokhagymafű (A. petiolata)

alibi/o=*jog* alibi, mentés *kontrolli lian ~on: ellenőrzi az alibijét *mi ne povas konfirmi vian ~on: nem tudom megerősíteni az alibidet **Alie/o**=Aliz (utónév) *~o en Mirlando: Aliz Csodaországban

alicikl/a=*kém* aliciklusos, cikloalifás *szin* alifatcikla *~a kombinaĵo: aliciklusos vegyület

alidat/o=*csill geo* alhidáde (skála mutató)

alien/i=*tr jog* elidegenít *szin* alipropriĝi; ~**a**: *mn* pszi elmebeteg, elmebajos *szin* cerbomalsana, mensmalsana; ~**eco**: *pszi* elmebaj; ~**igi**: *ntr* pszi elidegenedik, elmebajos lesz; ~**isto**: *pszi* elmegyógyász, elmeorvos; ~**ulo**: *pszi* elmebeteg *szin* cerbomalsanulo, mensmalsanulo

alifat/a=*kém* alifás; ~**cikla**: **☞** alicikla

aligator/o=**1.** áll aligátor (Alligator); **2.** átv *eo pej* aligátor (aki eszperantisták között beszélgetőtársa anyanyelvén beszél); ~**i**: *ntr* *eo pej* aligátorkodik (eszperantisták között a beszélgetőtárs anyanyelvén beszél)

Alikant/o=*geo pol* Alicante (város és tartomány) (ES)

alikvant/o=*mat* nemosztó szám, maradék nélkül nem osztható szám; ~**a**: *mat* maradék nélkül nem osztható

alikvot/o=*mat* maradék nélkül osztható rész v. szám; ~**a**: *mat* maradék nélkül osztható

alil/o=*kém* allilcsoport

aliment/o=**1.** *jog* eltartási kötelezettség; **2.** tartásdíj

aline/o=**1.** *knyv* bekezdés *~signo: *inf* bekezdésjel; **2.** behúzás (bekezdés)

alis/o=*növ* terna (Alyssum)

alim/o=*növ* hídör (Alisma)

alit/o=áll békakötő béka (Alytes) *szin* akuŝbufo

aliteraci/o=*ir* alliteráció, élrím, betűrím *'firme fidu' estas ekzemplo por ~o: 'bizva bizzál' példa az alliterációra; ~**i**: *ntr* *ir* alliterál

alium/o=*növ tud* hagyma (Allium) *tuba ~o: téli hagyma, csöves hagyma (A. fistulosum) *szin* tubajlo

aliz/o=*növ* lisztes berkenye, süvöltény (bogyó) *adstringa ~ujo: **☞** adstringa sorbuso *blanka ~ujo, blanka ~arbo: **☞** blanka sorbuso

alizarin/o=*kém* alizarin

alize/o=*met* passzátszél; **kontraŭ~o**: *met* antipasszát, ellenpasszát

alk=előképző; alk~: *kém* alk~ (nem aromás szénhidrogének); alkadieno: *kém* alkadién; alkano: *kém* alkán, paraffin; alkanalo: *kém* alkanal (alkánból levezethető aldehid); alkanolo: *kém* alkanol; alkanolato: *kém* alkanolát, alkoxid; alkanono: *kém* alkanon; alkeno: *kém* alkén; alkilo: *kém* alkilgyök; alkino: *kém* alkin, acetilén **☞** cikloalkano, cikloalkadieno, cikloalkeno, cikloalkino

alka/o=*ne* **☞** aŭko

alk/o=áll jávorszarvas (Alces)

alkad/o=**1.** *tört* békebíró, alcade (ES); **2.** *pol* polgármester, falusi bíró, alcade (ES)

Alkaid/o=*pol* Al-Kaida

Alkaj/o=**1.** *mit* Alkaiosz, Alcaeus *szin* Alceo; **2.** *ir* Alkaiosz *~a strofo: alkaioszi sor

Alkajd/o=**☞** Alkaido

alkal/oj=*kém* alkáliák; ~**a**: **1.** *mn* *kém* alkáli; **2.** *kém* lúgos *~a tero: lúgos föld; ~**bluo**: *kém* alkálilikék; ~**metalo**: *kém* alkálifém; ~**eco**: *kém* lúgosság, lúgos kémhatás; ~**ozo**: *orv* alkalosis; ~**ometrio**: *kém* alkalimetria (lúgok töménységének meghatározása **☞** teralkalo

alkali/o=**☞** alkalmetalo

alkaloid/o=*kém* alkaloid

alkaraz/o=hűtőkorsó (likacsos anyagkorsó) (ES)

alkazab/o=**1.** *kat* (arab) fellegvár, alcazaba (ES); **2.** várpalota (ES)

alkazar/o=*ép* (arab) királyi palota, alcazar (ES)

alkekeng/o=*növ* közönséges, piros zsidócsesresznye (Physalis alkekengi)

alkemi/o=**☞** alhemio

alkemil/o=**☞** alhemilo

Alkestis/o=*mit* Alkésztisz, Alcestis *szin* Alcestiso

Alkibiad/o=*tört* Alkibiádész

Alkino/o=*mit* Alkinoosz, Alcinoos

Alkion/o=*mit* Alkioné, Alcione

Alkmen/o=*mit* Alkméné, Alcmena

alkohol/o=**1.** *kém* alkohol *butila ~o: **☞** butanolo *pentila ~o: pentil-alkohol *szin* pentanolo *salakva ~o: sósborszesz *tio~o: tioalkohol *szin* tiolo; **2.** *ált* alkohol, szesz; ~**aĵo**: *gaszt* szesz ital; ~**ato**: *kém* alkoholát; ~**i**: *tr* *gaszt* alkoholizál, alkohollal kever, szeszest, szesszel kezel; ~**ulo**: alkoholista, iszákos, részeges ember; ~**emio**: *orv* alkoholvérűség, (emelkedett) véralkoholszint, alcoholaemia; ~**ismo**: *orv* alkoholizmus, részegkedés; **kontraŭ~a**: alkoholelles, antialkoholista; **kontraŭ~ulo**: *fn* antialkoholista; **poli~o**: *kém* polialkohol; **sen~a**: alkoholmentes *sen~a trinkaĵo: alkoholmentes ital; ~**brulilo**: spirituszégő, borszeszlámpa; ~**ometro**: *agr* szeszfokoló, szeszmérő, alkohommérő

☞ brulalkoholo, tioalkoholo

alkoholatur/o=*kém* alkoholos oldat, alkoholos kivonat *szin* tinkturo **2**

alkov/o=*ép* benyíló, alvófülke, alkóv

alm/o=*tech* gerinc, gerinclemez (profilon)

Almagest/o=*csill* Almagest (Ptolemaiosz alpműve); ~**o**: *csill* almagest (csillagászati megfigyelések gyűjteménye)

almanak/o=*knyv* évkönyv, almanach

Almat/o=*geo* Almati, Alma-Ata

almandin/o=*ásv* almandin

alme/o=almeh (egyiptomi énekes és táncosnő)

almenaŭ=**1.** legalább (az a legkevesebb) *almenaŭ forbalau, se vi faris rubaĵon: legalább seperd el, ha szemetet csináltál *se monon ne, almenaŭ kvieton mi havas: ha pénzem nincs, de legalább megvan a nyugalmam *tiu aŭto kostas almenaŭ ok milionojn: az az autó legalább nyolc millióba kerül; **2.** legalábbis (a legrosszabb esetben is) *almenaŭ tiel oni informis min: legalábbis így tájékoztattak *restu kuŝanta, almenaŭ ĝis alvenos la kuracisto: maradj fekvő, legalábbis addig, amíg nem jön az orvos

Almorabid/oj=*tört* Almorávidák

almaz/o=alamizsna, könyöradomány *donado de ~oj neniam malriĉigas Z: *köz* m a koldusnak adott pénz nem teszen szegényté; ~**i**: *ntr* koldul, kéreget, alamizsnát kér *pro la perdo de ĉiuj liaj vivrimedoj li devis ~i: minden megélhetési eszközének elvesztése után koldulnia kellett; ~**ulo**: koldus, kéregető; ~**ulejo**: szegényház; **el~i**: *tr* kikönyörög, kikunyerál; **pri~i**: *tr* koldul vkitől *li pri~is ĉiujn preterpasantojn: minden járókelőtől kéregetett; ~**doni**: *tr* alamizsnát ad, alamizsnálkodik *li ~donis kelkajn forintojn: néhány forint alamizsnát adott; ~**donema**: adakozó, alamizsnás szellemű; ~**kesto**: *kr* templomi persely; ~**monaĥo**: *kr* koldulóbarát; ~**ordeno**: *kr* kolduló rend; ~**osako**: koldustarisznya; ~**peti**: *tr* koldul, kéreget; ~**petanto**: kéregető, kolduló *~petanto ŝingena restas kun sako malplena Z: *köz* m szemérmes koldusnak üres a tarisznája

aln/o=*növ* éger, égerfa (Alnus)

alo/o=*növ* aloé (Aloe)

aloajo: *gysz* aloégyanta

alod/o=*gazd* *tört* allódium, major, majorság, szabad birtok vö. feűdo, tenuro

alofon/o=*nyt* fonémaváltozat, fonémavariáns, allofón *szin* fonemvarianto

alograf/o=*nyt* allográf

aloj/o=*koh* ötvözet; ~**igi**: *tr* koh ötvöz

alokazi/o=*növ* ránclevél, alokázia (Alocasia)

alokton/o=*ásv* allochton kőzet, nem helyben keletkezett kőzet; ~**a**: *geo* idegenhonos, allochton, nem helyben keletkezett

alomorf/o=*nyt* morfémaaváltozat, morfémaavariáns, allomorf

along/o=**1.** *gazd* toldalék, allonzs (váltón forgatmányok részére); **2.** *kém* toldalékcso; **3.** asztallaptoldalék

alopat/o=*orv* ellenszenvi gyógyító, allopatha; ~**io**: *orv* ellenszenvi gyógymód, allopatia

alopeci/o=*orv* kopaszság, alopecia

alopekur/o=*növ* ecsetpázsit (Alopecurus) *szin* vulpovosto *genua ~o: gombos ecsetpázsit (A. geniculatus) *szin* genua vulpovosto

aloritmi/o=*orv* szívritmuszavar, alloritmia *szin* misritmo

aloster/a=*biol* *kém* alloszterikus *~a efikanto: *biol* alloszterikus hatóanyag

alotigen/a=*ásv* allotigén *~a mineralo: allotigén ásvány
alotrofi/o=*orv* allotrófia
alotrop/a=*kém* allotrop, több módosulatban előforduló; ~**a**jo: *kém* allotrop módosulat; ~**eco**: *kém* allotrópia
aloz/o=**1.** *áll* fattyúherring (Alosa); **2.** *áll* vándor fattyúherring, vándor alóza, májusi hal (A. alosa)
alp/o=*geo* magashegy, havas, alpes; ~**oj**: *geo* Alpok *Bernaj ~**oj**: Berni Alpok; ~**ismo**: *sp* alpinizmus; ~**isto**: alpinista; **cis-a**: *geo* Alpokon inneni (Rómából nézve); **trans-a**: *geo* Alpokon túli (Rómából nézve)
alpak/o=**1.** *áll* alpaka (Lama pacos); **2.** *tex* alpaka gyapjú; **3.** *tex* alpaka szövet
alpar/o=*gazd* paritás, egyenértékűség, paritérték, paritások értéke *~o de acetopovo: vásárlóerő-paritás *~o de kurzo: árfolyamparitás *~o de valuto: valutaparitás, pénznemparitás, átváltási paritás
alpini/o=*növ* gyömbér (Alpinia)
alsin/o=*növ* csillaghúr (Stellaria holostea)
alt/a=**1.** magas *~a homo: magas ember *~a turo: magas torony *li estas unu kapon pli ~a: egy fejjel magasabb; **2.** magas, magasan lévő *~aj nubo: magas felhők *~a ĉielo: magas ég *~a tajdo: *hajó* teljes dagály *szin* altmaro; **3.** magas, nagy, nagy mértékű *~evoluinta: magasan fejlett *~fidela: *eltr* hifi, nagyhűségű *~fidelilo: *alt*fidela muzikkomplekso *~forno: *koh* kohó *szin* fornego *~frekvenca: *vill* nagyfrekvenciás *~a mizero: mélységes szegénység *~a premo: *fiz* nagy nyomás *~a prezo: nagy ár *~a sangopremo: magas vérnyomás *szin* hipertensio *la malsanulo havas ~an febron: a betegnek magas láza van; **4.** *átv* magas, nemes, feljebbvaló *~a ĉambro: *pol* felsőház *~a ĉielo!: te, jó ég! *Alta Kanto (Kan): *bibl* Énekek éneke (En) *szin* Kanto de kantoj *~a komisiito: *pol* főmegbízott *~aj penso: emelkedett gondolatok *~a politiko: *pol* nagypolitika *~a protektanto: fővédnök *~a rango: magas rang, méltóság *~aj sentoj: nemes érzések *~a teknologio: *tech* csúcstechnológia, high-tech; **alt**: *mat* kitevő, felső index jelölése *a ~ n: a az n-ediken *du ~ tri: kettő a harmadikon *szin* du en la tria potenco *dek ~ minus kvin: tíz a mínusz ötödiken *szin* dek en la minus kvina potenco; ~**e**: **1.** fent, fenn, a magasban *~e floris nubo: a magasban felhők úsztak; **2.** magasan *~e fluganta spirito: magasan szárnyaló szellem *kiu tro ~en rigardon direktas, tiu tre baldaŭ okulojn difektas *Z*: *köz*m aki a napba néz, könnyen megvakul *la frukto pendis ~e, por atingi ĝin: a gyümölcs túl magasan volt ahhoz, hogy elérjék; **3.** nagy mértékben *~e taksi: nagyra becsül, értékkel, megbecsül *~etakse: elismerően *~en strebantaj prezo: magasba szökő árak; ~**o**: **1.** magasság (mérték, méret) *en la ~o de cent metroj: száz méter magasságban *la ~o de la tegmento estas 10 m: a tető magassága 10 m; **2.** *mat* magasság (>sokszög) *~o de triangulo: háromszög magassága; **3.** *geo* tengerszint feletti magasság *altitudo*; **4.** magas hely, magasság *Dio en la ~o!: magasságos Isten!; ~**a**jo: **1.** *geo* magaslat, halom, domb *szin* altejo, alto *~aajo de Romo: Róma magaslatai, dombjai; **2.** *bibl* áldozóhalom; ~**eco**: magasság *absoluta ~eco: *geo* abszolút magasság, tengerszint feletti magasság *szin* altitudo *laŭ ~eco li kunelektis sian gvardion: magasság szerint válogatta össze a testőrségét; ~**ejo**: *alt*ajó l; ~**igi**: **1.** *tr* magasít, felmagasít; **2.** *tr* magasba emel, felemel *~igi la prezojn: emeli az árakat *~igi la voĉon: felemeli a hangját; ~**ometro**: *geo* magasságmérő *szin* altimetro; ~**metrio**: *geo* magasságmérés; ~**igi**: **1.** *ntr* magasodik, felmagasodik; **2.** *ntr* magasba emelkedik, felszál; ~**igilo**: *kat* irányítóeszköz; **mal-a**: **1.** alacsony *mal~a homo: alacsony ember *mal~a pordo: alacsony ajtó; **2.** alacsonyan lévő *mal~aj branĉoj de arbo: fa alacsonyan lévő ágai; **3.** kis mérvű, kis mértékű, alacsony *mal~a frekvenco: *fiz* kisfrekvencia, alacsony frekvencia, hangfrekvencia *mal~a tono: *zene* alacsony hang *mal~a sangopremo: *orv* alacsony vérnyomás; **4.** *átv* alacsony, alsó *mal~a ĉambro: *pol* alsóház *mal~a ekleziularo: *kr* alsó papság *mal~germana: *nyt* alnémet, niederdeutsch *szin* basgermana vö. ~germana *mal~a nobelaro: *tört* kisnemesség; **mal-e**: **1.** alacsonyan *la suno staris mal~e sur la horizonto: a nap alacsonyan állt a horizonton; **2.** *átv* alacsonyan *mal~e edziĝi: rangon alul nőni; **mal-a**jo: *geo* mélyedés, lapály; **mal-igi**: **1.** *tr* alacsonyra tesz, alacsonyít, lealacsonyít *mal~igi la akvonivelon: lecsökkenti a vízszintet; **2.** *tr* leenged (magasból) *la soldato mal~igis sian glavon: a katona leengedte a kardját *mal~igi la voĉon: visszaveszi a hangját; **mal-igi**: **1.** *ntr* alacsonyra lesz, lealacsonyodik *ĉe malfluso la marnivelo mal~iĝas: apálykor a tengerszint alacsony lesz *li mal~iĝis, ĝis fari krimon: úgy lealacsonyodott, hogy még büntényt is elkövetett; **2.** *ntr* lesüllyed, leereszkedik (magasból) *la aerostato rapide mal~iĝis: a léggalloon gyorsan ereszkedett; **Plej-ulo**: *kr* a Magasságos (Isten); **pli-igi**: **1.** *tr* magasít, magasabbra tesz *li pli~igis la barilon je duonmetro: fél méterrel magasította a kerítést; **2.** *tr* magasabbra emel, feljebb emel *pli~igu la flagon: emeld magasabbra a zászlót; **3.** *tr* *átv* emel, növel

*pli~igi la prezon: növeli az árat *pli~igi la salajrojn: béreket emel, fizetéseket növel; **pli-igi**: **1.** *ntr* magadosik, magasabbá válik *via filo pli~iĝis kvin centimetrojn en la pasinta jaro: a fiad öt centiméterrel nyúlt meg a múlt évben; **2.** *ntr* emelkedik, magasabbra kerül *la balono malrapide pli~iĝis: a léghajó lassan emelkedett *li range multe pli~iĝis: rangban sokat emelkedett; **3.** *ntr* *átv* növekszik, emelkedik *la pensioj malrapide pli~iĝas: a nyugdíjak lassan emelkednek *lia reputacio pli~iĝis: növekedett a jó híre; ~**angulo**: *geo* magassági szög; ~**anima**: emelkedett lelkeletű; ~**atensia**: *vill* nagyfeszültségű; ~**distingiva**: *eltr* nagy felbontású; ~**dotita**: *átv* tehetséges, jó képességű; ~**ebena**jo: *geo* fennsík, felföld, plató *szin* platajo l, altplatajo; ~**botoj**: magas szárú csizma; ~**efluga**: szárnyaló; ~**igrapido**: *rep* emelkedési sebesség; ~**kastelo**: *ép* kat fellegrvár; ~**klasano**: *fn* felsőosztálybeli; ~**konstrua**jo: *ép* magasepület; ~**kreski**: *ntr* nagyra nő *~kreski en liaj okuloj: nagyot nő a szemében; ~**kvalita**: jó minőségű, minőségi; ~**lando**: *tört* *geo* Felvidék; ~**mara**: *hajó* nyílttengeri; ~**montaro**: *geo* magashegység; ~**nivela**: **1.** magas szintű; **2.** *átv* színvonalas, magas színvonalú; ~**ocentro**: *mat* magassági pont; ~**okumuluso**: *met* pánafehlő, altokumulusz, altocumulus (Ac) *szin* ondonubo; ~**okurbo**: *geo* magassági vonal; ~**opunkto**: **1.** *geo* magassági pont; **2.** *átv* csúcspont; ~**osalti**: *ntr* *sp* magasugrik; ~**osalto**: *sp* magasugrás; ~**osalisto**: magasugró; ~**ostratuso**: *met* lepelfelhő, altosztratusz, altostratus (As); ~**oteno**: *kr* úrfelmutatás, elevatio *szin* hostilevo; ~**preciza**: *tech* precíziós; ~**spirita**: emelkedett lelkeletű; ~**statura**: magas termetű; ~**tehnologia**: *tech* csúcstechnológiájú, high-tech; ~**teknologia**: *alt*tehnologia; ~**temperatura**: magas hőmérsékletű; ~**tensia**: **1.** *orv* magas vérnyomású, magas vérnyomásos; **2.** *vill* nagyfeszültségű *~tensia lineo: nagyfeszültségű vezeték; ~**valora**: nagy értékű; **mal~nivela**: **1.** alacsony szintű; **2.** alacsony színvonalú; **mal~frekvenca**: *fiz* kis frekvenciájú, alacsony frekvenciájú; **mal~statura**: alacsony termetű; **mal~temperatura**: alacsony hőmérsékletű; **mal~tensia**: *vill* kisfeszültségű
 Ū dikmalalta, kurzaltiĝo, prezaltiĝo, rangaltiĝi, tonalto
Altair/o=*csill* Altair, α-Aquilae
Altaj/o=*geo* Altaj (hegység); ~**a**: *geo* Altáji *~a Respubliko: *geo* *pol* Altaj-hegyvidék (RU)
altan/o=**1.** *ép* tetőterasz *szin* teraso 3; **2.** *geo* földterasz *szin* teraso 4
altar/o=*vall* oltár *li ŝtelas de najbaro, por doni al ~o *Z*: lopott marhából ad az oltárra *ricevi grizan haron, ne vidinte ~on *Z*: pártában marad *la trono kaj la ~o: a trón és az oltár (a állam és az egyház) *starigi ~on: oltárt állít; ~**o**: *csill* Oltár, Ara; ~**ejo**: *vall* szentély; ~**ĉef-o**: *kr* főoltár; **krom~o**: *kr* mellékoltár; **krom~ejo**: *kr* *ép* oldalkápolna; ~**kandelo**: *kr* templomi gyertya *szin* ĥorkandelo; ~**tuko**: *kr* oltárterítő; ~**pentra**jo: *miv* oltárkép
 Ū ripozaltaro
alte/o=*növ* ziliz (Althaea)
alteraci/o=*ásv* kőzetátalakulás; ~**i**: *tr* *ásv* átalakít, módosít; ~**igi**: *ntr* *ásv* átalakul, módosul
alterego/o=*pszi* alteregó
altern/i=**1.** *ntr* váltakozik, cserélődik, alternál *la sezonoj ~as: az évszakok váltakoznak; **2.** *ntr* *fiz* váltakozik, alternál (pozitív és negatív között); ~**a**: **1.** váltakozó, cserélődő *~a objekto: *myt* váltakozó tárgy *~a skipo: *ip* váltott műszak; **2.** *fiz* váltakozó, alternáló *~a kurento: *vill* váltakozó áram, váltóáram; **3.** *mat* váltó~ v. alternáló (pl. szög) vö. ~a grupo, ~aj anguloj; ~**e**: váltakozva, váltogatva; ~**anto**: váltóáll; ~**igi**: *tr* cserélget, váltogat *~igi la krurajn: egyik lábról a másikra áll; ~**atoro**: *vill* váltóáramú generátor *trifaza ~atoro: háromfázisú váltóáramú generátor *turbina ~atoro: turbógenerátor; ~**direkta**: **1.** váltakozó irányú; **2.** *táv*k félduplex; ~**kurenta**: *vill* váltakozó áramú, váltóáramú
 Ū sonalterno
alternanc/o=*fiz* félperiódus
alternativ/o=**1.** választási lehetőség, alternatíva (két lehetőség között) *ni havas la ~on vivi mizere aŭ morti heroe: választhatunk nyomorúságos élet és dicső halál között; **2.** választható lehetőség, alternatíva *ni devas trovi alian ~on: más lehetőség után kell néznünk; ~**a**: **1.** alternatív, vagylagos *ne ekzistas ~a eliro, nur unu: nincs alternatív kiút, csak egy *tio donas ~an solvon: alternatív megoldást kínál; **2.** alternatív, mást kínál (az uralkodó nézeteken kívüli) *~a energifonto: *öko* alternatív energiaforrás *~a medicino: *orv* alternatív gyógy mód *~aj movadoj: *pol* alternatív mozgalmak; ~**uloj**: *pol* alternatívok
altimetr/o=*alt*ometro
altitudo/o=**1.** *geo* átlagos tengerszint feletti magasság *szin* absoluta alteco; **2.** *csill* fokmagasság *~a malsano: *orv* magassági v. hegyi betegség; ~**limo**: *rep* határemelkedés
altroz/o=*kém* altróz

altruizm/o=önzetlenség, áldozatkészség, altruizmus
altruist/o=önzetlen, áldozatkész ember, altruista
aluat/o=áll bögmajom (Alouatta) *szin* bleksimio
alud/i=*tr/ntr* céloz vmire (n), utal vmire (n) *~i liajn malfortojojn: a gyengeségeire céloz *~i pri filmo, kiun ili vidis: olyan filmre céloz, amelyet láttak; ~o: célzás, utalás *en ŝerco kaj ludo ofte sidas ~o Z: *közm* tréfnak a fele igaz szokott lenni
alumet/o=gyufa, gyufaszál; ~**etikedo**, ~**marko**: gyufacímke *szin* alumetmarko; ~**ujo**, ~**skatolo**: gyufásdoboz, gyufaskatulya
alumin/o=kém timföld, alumínium-oxid *szin* aluna tero
alumini/o=kém alumínium (Al) *~a hidrokido: alumínium-hidroxid, timföldhidrát; ~**ato**: kém alumínát *~ata acido: (elméleti) alumínium-sav; ~**folio**: alufólia; ~**siliciato**: kém alumínium-szilikát
alun/o=kém timsó, kálitimsó *kalia ~o: kálitimsó; ~i: *tr ip* timsóoldatban kezel, áztat; ~**ejo**: *ip* timsóbánya; ~**erco**: ásv timsókő, timkő; ~**fabriko**: *ip* timsógyár; ~**tero**: *Aluno*
alunit/o=ásv alunit
aluvi/o=1. *geo* folyami hordalék, áradmány, lerakódás, allúvium; 2. *geo* ex holocén *Alolaceno*; ~i: *tr geo* hordalékok lerak
alveol/o=1. *anat* kicsi üreg, meder, alveolus *szin* ĉeĉeto *denta ~o: *anat* fogmeder, alveolus dentalis *pulma ~o: *anat* tüdőhólyag, tüdő-légzőhólyagocskák, alveolus pulmonis; 2. *növ* üreg, loculum *szin* kavajeto *ovaria ~o: magházüreg *sema ~o: magüreg; ~**ito**: *orv* alveolitis *denta ~ito: fogmedergyulladás *pulma ~ito: légzőhólyaggyulladás, alveolitis pulmonis; ~**uloj**: áll Alveolata (főtörzs)
alveolar/o=nylt fogmederhang, elülső foghang, alveoláris *szin* dentalveolsono, dentalveola konsonanto
alvus/o=*agr* halivadék; ~**umi**: *tr* halivadékok telepít, halivadékkal betelepít
Alzac/o=*geo pol* Elzász (FR)
alzan/o=sárga ló, számár; ~**a**: *mn* sárga (lósín)
am/i=1. *tr* szeret (szerelemmel); 2. *tr* szeret (szeretettel); 3. *tr ex* kedvel *Alati*; 4. *tr* szeret (vmit csinálni); ~**o**: 1. szerelem *~ profunda, kav' senfunda: a szerelem sötét verem *~o estas forta, sed mono pli forta Z: *közm* erős a szerelem, de a pénz erősebb *~o estas veo kaj pereó: a szerelem veszedelem *~o faras ion, mono ĉion Z: *közm* erős a szerelem, de a pénz erősebb *~o ĝis la morto: halálós szerelem *~o ĝis la tombo: sírig tartó szerelem *~o kaj ĵaluzo estas gefratoj Z: *közm* a féltékenység és szeretet édestestvérek *~o pli kora, disĝo des pli dolora Z: *közm kb* minél nagyobb a szerelem, annál jobban fáj a válás *~o sen pano estas malbona plano: *közm* kenyér és bor nélkül meghűl a szerelem *eĉ monstiron admiras, kiu ~e deliras Z: *közm* a szerelem vak *la ~o estas blinda: a szerelem vak *la ~o estas forta, kiel morto: a szerelem erős, mint a halál *la ~o fortiras la saĝon: a szerelem elveszi az ember eszét *lerneja ~o: diákszerelmek *oni ĉi~ memoras la unuan ~on: az első szerelmet nem lehet feledni *senresponda ~o: viszonzatlan szerelem; 2. szeretet *~o al la proksimulo: *kr* felebaráti szeretet *~o kaj puno loĝas komune Z: *közm* aki a vesszőt kíméli, fiát nem szereti; 3. kedvelés, szenvedély *la ~o al kartludo ruinigas lin: a kártyaszenvedély tönkretesz; ~**aĉi**: *ne* *Amori*; ~**aĵo**, ~**afero**: szerelmi ügy; ~**aĵema**: kacér; ~**aĵi**: *ex* *Amori*; ~**aĵisto**: *ex* *Amoranto*; ~**anto**: 1. *fn* kedves, szerető (férfi); 2. kedvelő, műkedvelő, amatőr *szin* amato; ~**antino**: *fn* kedves, szerető (nő); ~**ataĵo**: kedvenc foglalkozás, kedvtelés; ~**atino**: szeretett nő, *fn* kedves; ~**ato**: szeretett férfi, *fn* kedves; ~**egi**: *szin* szenvedélyesen szeret, imád; ~**ema**: gyengéd, szerető; ~**inda**: szeretnivaló, szeretetre méltó, aranyos, imádnivaló; ~**indumi**: *tr* udvarol vkinek (n); ~**isto**: *ex* *Amoristo*; ~**ek-i**: *tr* megszeret; ~**en-igi al si**: *tr* magába bolondít; ~**en-igi**: *ntr* beleszeret vkibe (al); ~**en-iginta**: szerelmes *en-iginta ĝis la oreloj: fülíg szerelmes; ~**ge-antoj**: szerelmesek, szerelmes pár *ge-antoj sin pikas Z: *közm* szerelmesek gyakran veszekednek; ~**mal-i**: 1. *tr* gyűlöl *sanktfigurojn orn~as kaj homojn mal~as Z: *közm* szépen szól a hegedű, de hazug belül; 2. *tr* utál, gyűlöl; ~**mal-o**: gyűlölet *kovi mal~on en si al li: gyűlöletet táplál magában iránta; ~**mal-ado**: gyűlölködés; ~**mal-iga**: gyűlöletkeltő *mal-iga parolo: gyűlöletbeszéd; ~**mal-inda**: gyűlöletes, utálatos; ~**sen-a**: szeretetlen; ~**mem-o**, ~**sin-o**: önszeretet, önzés, egoizmus; ~**akiri**: *tr* meghódít (>szerelem) *~akiri knabinon: lányt meghódít; ~**aventuro**: szerelmi kaland; ~**ĉagreno**: szerelmi bánat; ~**deklaro**: szerelmi vallomás; ~**donantino**: *pej* szerető; ~**dramo**: szerelmi dráma; ~**firti**: *ntr* csapja a szelet vkinek (ĉirkau); ~**impliko**: *ex* félrelépés; ~**kanto**: *zene* szerelmi dal, virágének; ~**kantisto**: *ir* dalmok, minnesänger *szin* trobadoro; ~**konfeso**: szerelmi vallomás; ~**kunveno**: szerelmi találka; ~**letero**: szerelmes levél; ~**ludeti**: *ntr* átv cicázik, játszadozik vkivel (kun); ~**manko**: szeretethiány; ~**petoli**: *ntr* kacérkodik, ingerkedik; ~**oplena**: szeretetteljes, szerető; ~**rilato**:

szerelmi viszony; ~**romano**: *ir* szerelmi regény, romantikus regény; ~**sopiro**: szerelmi vágy; ~**turniro**: *ir* dalmokverseny *szin* trobadoro turniro; ~**vendistino**: *pej* prostituált, kurtizán, kéjő *szin* prostituitino; ~**vendisto**: *pej* férfi prostituált, selyemfiú, dzsigoló
U gastamo, homamo, hommalamo, laboramo, teatramanto
Amade/o=Amadeusz (utónév)
Amalek/o=*bibl* Amalek, Amálek; ~**ido**: *bibl* amalekita, amáléki
amalgam/o=kém amalgám, foncsor; ~i: *tr* kém amalgámoz, amalgál, foncsorít, foncsoroz
Amali/o=Amália (utónév)
Aman/o=*geo* Ammán *~o estas la ĉefurbo de Jordanio: Ammán Jordánia fővárosa
amand/o=1. *növ* mandula (mag) *amara ~o: keserű mandula *dolĉa ~o: édes mandula; 2. *növ* csonthéjas magbél (csonthéjas termés bele) *~o de juglando: dióbél *~o de abrikoto: barackmag ehető bele; 3. *növ* magbél
amanit/o=*növ* galóca (Amanita) *faloida ~o, faluseca ~o: gyilkos galóca (A. phalloides) *muŝa ~o: légyölő galóca (A. muscaria) *szin* muŝfungo; ~**aj toksoj**: kém galócamérgék; ~**ino**: kém amanitin
Amapa/o=*geo pol* Amapá (BR)
amar/a=1. keserű *~a algusto: keserű mellékíz *~a saporo: keserű íz; 2. *átv* keserű, elkeseredett *~a algusto: keserű szájjíz *~a pano: *átv* keserű kenyér; ~**o**: *átv* öröm (keserűség); ~**aĵo**: 1. keserűség, keserű dolog; 2. keserű ital, gyomorkeserű vő. bitero; ~**eco**: keserűség
amarant/o=*növ* disznóparéj, amaránt (Amaranthus); ~**a**: bársonypiros, amarántvörös
amarant/o²=*ir* aszklepiadészi sor
amarilid/o=*növ* hölgyliliom, amarillisz (Amaryllis belladonna)
amas/o=1. rakás, halom, kupac *~o da neĝo: egy kupacnyi hó *~o da alŝutitaj aĉaĵoj: egy halom odaszórt ócskaság; 2. (ember)tömeg, sokaság *~oj venis saluti la reĝon: tömegek jöttek üdvözlőni a királyt *en ~o eĉ morto estas pli gaja Z: *közm* megosztott bánat fele bánat; 3. rengeteg, egy csomó (mennyiség) *szin* maro da *~o da mono: egy csomó pénz *~o da ŝuldoj: rengeteg adósság; ~**a**: tömeg~, tömeges *~a maldungo: *ip* tömeges elbocsátás *~a produktado: *ip* tömegtermelés *~a senlaboreco: *ip* tömeges munkanélküliség; ~**aĉo**: *pej* csőcselék; ~**ego**: 1. iszonyatos mennyiség, óriási halom, retentő nagy kupac; 2. óriási izom, sereg (sok egyed), nagy sokaság; ~**igi**: 1. *tr* halomba v. kupacba rak; 2. *tr* összegyűjt, felhalmoz *~igi ŝuldon sur ŝuldon: adósságot adósságra halmoz; 3. *tr* összezsúrdít; ~**igi**: 1. *ntr* felhalmozódik, összegyűlik; 2. *ntr* halomba v. kupacba gyűlik; 3. *ntr* összeverődik, összezsúrdul; ~**igo**: 1. felhalmozódás; 2. csoportosulás, csődület; ~**e**: 1. kupacban, halomban; 2. tömegesen *amas~e: nagy tömegekben, rengetegen; ~**kun-igi**: összetörődik, összeverődik (>tömeg); ~**miks**~o: 1. limlom, kacat; 2. összevisszaság, kusza halmaz; ~**buĉi**: *tr* (tömegesen) lemészárol, tömegmészárlást követ el; ~**buĉado**: tömegmészárlás; ~**detruilo**, ~**neniigilo**: *kat* tömegpusztító eszköz; ~**fabrikado**: *ip* tömeggyártás; ~**frenozo**: *pszi* tömegőrület; ~**histerio**: *pszi* tömeghisztéria; ~**informado**: *táv* tömegtájékoztató; ~**informiloj**: *táv* tömegtájékoztatói eszközök; ~**komunikado**: *táv* tömegkommunikáció; ~**komunikilo**: *táv* tömegkommunikációs eszköz, médium, média *szin* mediato; ~**konsumado**: tömegfogyasztás; ~**kulturo**: tömegkultúra; ~**loĝejo**: tömeglakás, tömegszállás; ~**manifestacio**: *pol* tömegtüntetés; ~**manio**: *pszi* tömegőrület; ~**movado**: *pol* tömegmozgalom; ~**murdi**: *tr* jog tömegesen gyilkol, mészárol; ~**murdo**: *jog* tömeggyilkosság; ~**murdisto**: *jog* tömeggyilkos; ~**neniiga**: tömegpusztító; ~**organizaĵo**: tömegszervezet; ~**pafado**: *kat* összpontosított tűz; ~**produktado**: *ip* tömeggyártás; ~**psikologio**: *pszi* tömegpszichológia; ~**psikozo**: *pszi* tömegőrület, tömegpszichózis; ~**reklamo**: tömegreklám; ~**sporto**: *sp* tömegsport; ~**tombo**: tömegsír; ~**turismo**: tömegturizmus; ~**varo**: tömegcikk, tömegáru
U fojnamaso, galaksiamaso, homamaso, kolonamaso, likvamaso, mik-samaso, neĝamaso, popolamaso, stelamaso, teramaso
Amateras/o=*vall* Amaterasz (napistennő)
amator/o=1. műgyűjtő; 2. *műv tud* műkedvelő, amatőr vő. dilettanto *~a astronomo: amatőr csillagász *~a teatro: *műv* amatőr színház *~a bendo: *táv* amatőrárs *~metia ekipaĵo: barkácskészlet; 3. *sp* amatőr sportoló; ~**ismo**: műkedvelés, amatőrizmus
U radioamatoro
amaŭroz/o=*orv* vakság, amaurosis *szin* blindeco
amazon/o=1. *mit* amazon; 2. *átv* amazon, harcias nő
Amazon/o²=1. *geo* Amazonas (folyó); 2. *geo pol* Amazonas (állam) (BR)
ambasad/o=*pol* nagykövetség (intézmény); ~**orejo**: *ép* nagykövetség, nagyköveti rezidencia

ambasador/o=*pol* nagykövet *eksterordinara kaj plenrajtigita ~o: rendkívüli és meghatalmazott nagykövet *revoki ~on: nagykövetet visszahív *sendi ~on: nagykövetet küld; ~**ejo**: **ambasadejo**
ambaŭ=**I.** névmás; ambaŭ: mindkettő *ambaŭ floroj de samaj valoroj Z: az egyik tizenkilenc, a másik egy híján húsz *ili ambaŭ ricevis gratifikaĵojn: mindketten kaptak jutalmat *vi ambaŭ venu kun mi: mindketten gyertek velem; **II.** előképző; ambaŭ~: két~ (kettő, mindkettő) **ambauflanka**, ambaŭmana, ambaŭseksa, ambaŭtranĉa
ambici/o=**I.** törekvés, érvényesülési vágy, ambíció *lia sola ~o estas abiturientiĝi: egyedüli vágya letenni az érettségit; ~**a**: törekvő, nagyravágyó, becsvágyó, ambiciózus; ~**i**: *tr* ambicionál, törekszik vmire (n) *li ne ~as gloron, nur amon: nem dicsőségre vágyik, csak szeretetre; ~**ulo**: törekvő, ambiciózus ember
ambigu/a=késes jelentésű, kétértelmű, kétértelmű *~a respondo: kétértelmű válasz; ~**eco**: kétértelműség, ambiguitás; **mal~a**, **sen~a**: egyértelmű; **mal~igi**: *tr* egyértelműsít, egyértelművé tesz
ambistom/o=*áll* harántfogú göte (Ambystoma)
ambivalenc/o=*pszi* érzelmi kettősség, ambivalencia
ambl/i=**I.** *nl* poroszkál (lő járásmódja); **2.** *nl* *atr* poroszkál, ballag; ~**o**: poroszkálás
amblip/a=*orv* gyengén látó; ~**eco**: *orv* látásgyengülés, ambyopia; ~**ulo**: gyengénlátó
amblistom/o=*ne* **ambistomo**
ambon/o=*ép* *kr* ambó, (lépcsőpárral ellátott) szószerk (ókeresztény bazilikában)
ambos/o=**I.** üllő *bloko, beko kaj korno de ~o: üllő zömítőtönkje, szögletes és gömbölyű szarva *dupinta ~o: kétszarvú üllő *esti inter martelo kaj ~o Z: két malomkő között őrlik, két tűz közé szorult; **2.** *anat* üllőcsont, incus *szin* inkudo; **3.** *zene* üllő (zeneszerszám); ~**beko**: szögletes üllőszarv; ~**korno**: gömbölyű üllőszarv
ambr/o=*kém* ámbra (illatanyag)
ambrosi/o=*növ* parlagfű (Ambrosia)
ambrozi/o=**I.** *mit* ambrózia, istenek eledele; **2.** *átv* isteni étel; **3.** *növ* ne parlagfű **ambrosio**
Ambrozi/o²=Ambrus (utónév)
ambulakr/o=*áll* ambulacrum; ~**aj piedetoj**: *áll* ambulakrális lábcskak
ambulanc/o=**I.** *kat* *orv* mozgó hadikórház; **2.** *orv* mentőautó *szin* savaŭto; ~**a servo**: *orv* mentőszolgálat
ambulatori/o=**I.** *ép* kerengő, körfolyosó *szin* klostro 1; **2.** állóhely (színházban); **2.** *orv* járóbeteg-rendelő, ambulancia; ~**a**: *orv* járóbeteg~, ambuláns *~a kirurgio: ambuláns sebészet
ame/o=*gaszt* ame (édesség) *szin* grenmaltozaĵo (JP)
ameb/o=*áll* amöba, változóalatká (Amoeba); ~**eco**: *biol* amöbaszerűség; ~**ismo**: *biol* amöbaszerű mozgás; ~**oida**: *biol* amöboid; ~**ozo**: *orv* amöbás fertőzés, amoebiasis
amel/o=**I.** *ált* keményítő; **2.** *kém* keményítő; ~**i**: *tr* keményít, kikeményít (ruhát) *~ita kolumo: keményített gallér; ~**faruno**: keményítőliszt; ~**gluo**: keményítőnyelv; ~**azo**: *kém* amiláz, diasztáz *saliva ~azo: nyálamiláz; ~**ozo**: *kém* amiláz, keményítőcellulóz; ~**oplastido**: *biol* amiloplasztisz
Utuberamelo
amelanĉ/o=*növ* fanyarka (Amelanchier)
amen=**I.** *isz* bizony, úgy legyen; **2.** *kr* ámen; ameno: **1.** (az) ámen (szó) *ameno diablón ne forpelas Z: *köz* szép szóval nem lehet madarat fogni *amena kadenco: *zene* plagiális zárlat *szin* plagala kadenco; **2.** *átv* ámen, jóváhagyás
amend/i=**I.** *tr* jog módosít *~i leĝon: *jog* törvényt módosít; **2.** *tr* jog (törvényi dokumentumot) kiigazít, módosít *la parlamento ~is du dispoziciojn: a parlament két rendelkezést kiigazított; ~**o**: **1.** *jog* törvényt módosítás; **2.** *jog* törvényi kiigazítás
amenore/o=*orv* menstruáció elmaradása, amenorrhoea
ament/o=*növ* barka, amentum *virseksa ~o: porzós barka; ~**uloj**: *növ* barkások, barkás fák, barkavirágzatúak (Amentiflorae)
americi/o=*kém* amerícium (Am)
Amerik/o=*geo* Amerika; ~**a**: amerikai; ~**ano**: *fn* amerikai; ~**anino**: amerikai nő; ~**anismo**: amerikanizmus, amerikai beszédmód, életmód, stílus; ~**anisto**: *nyl* amerikanista, amerikafileológus; ~**anistiko**: *nyl* amerikanisztika, amerikafileológia; **Centr~o**, **Mez~o**: *geo* Közép-Amerika; Nord~o: *geo* Észak-Amerika; Sud~o: *geo* Dél-Amerika
ametist/o=*ásv* ametiszt
ametrop/a=*orv* hibás fénytörésű, ametrop; ~**eco**: *orv* hibás fénytörés, ametropia
amfetamin/o=*kém* amfetamin; **met~o**: *kém* metamfetamin
amfiatr/o=**amfiatrozo**
amfiartroz/o=*anat* feszes ízület, amfiarthrosis *szin* duonmovebla artikó

amfibi/oj=*áll* kétélűek (Amphibia); amfibia
1. *áll* kétélű; **2.** *köz* kétélű (pl. jármű) *~a aeroplano: *rep* kétélű repülőgép, hidrolán *~a veturilo: *jm* kétélű jármű *vostohavaj ~oj: *áll* farkos kétélűek (Urodela)
amfibol/o=*ásv* amfibol
amfibolit/o=*ásv* amfibolit
amfibologi/o=*ir* amfibólia, kétértelműség *szin* dusenceco, dusencaĵo
amfibrak/o=*ir* amfibrachisz (u-u) *~a verso: amfibrachisz verssor
amfineŭr/oj=*áll* párosidegűek, őspuhatestűek
amfioks/o=**ambrankiostomo**
amfipod/oj=*áll* felemáslábú rákok, oldalúszó rákok, bolharákok (Amphipoda)
amfiteatr/o=**I.** *ép* amfiteátrum, körszínház; **2.** *isk* amfiteátrumszerű előadóterem, auditorium; **2.** *geo* kerek völgykatlan
Amfitrion/o=*mit* Amfitrion; ~**o**: vendéglátó, házigazda
Amfitrit/o=*mit* Amfitrite
amfoter/a=*kém* amfoter
amfor/o=*tört* amfora; ~**o**: **1.** *csill* Vízöntő, Aquarius *szin* Akvisto; **2.** vízöntő (állatövi jegy)
amfoter/a=*kém* amfoter, kettős vegyi jellemű
amhar/o=*fn* amhara; ~**a**: *mn* *nyl* amhara (am)
ami/o=*növ* porcosmurok (Ammi)
amianti/o=*növ* amianthium (Amianthium)
amid/o=*kém* amid *lizergata dietil~o: lizergsav-dietil-amid; ~**azo**: *kém* amidáz; ~**olo**: *for* amidol; **poli~o**: *kém* poliamid; **tio~o**: **tiokarboksiamido**; **tiokarboksi~o**: *kém* tiokarboxi-amid
*U*lizergata dietilamido
amigdalín/o=**amigdalino**
amik/o=**I.** barát (vki barátja) *~o de ~o estas ankaŭ ~o Z: barátom barátja nekem is barátom *~o en ĝojo kaj malĝojo, ~o en ĝojo kaj ploro Z: testi-lelki jó barát, barát jóban-rosszban *~o estas kara, sed mi mem estas pli kara Z: *köz* úgy légy másnak barátja, hogy magad ellenségévé ne válj *~o fidela estas trezoro plej bela Z: *köz* jó barát drágább az aranyból *~on montras malfeliĉo Z: *köz* bajban ismerszik meg a jó barát *~on ŝatu, mal~on ne batu Z: *köz* barátnak társ, ellenségnek ne árts *estinta ~o estas plej danĝera mal~o Z: *köz* a volt barát ádázabb ellenség *estintaj ~oj plej kruela malpacas Z: *köz* a volt barát ádázabb ellenség *nedisigebaj ~oj: elválaszthatatlan barátok *ne fidu ~on, kiu havas jam flikon Z: *köz* megbékült barátoddal óvatosan bánj *pli bona ~o intima, ol parenĉaro malproksima Z: *köz* egy jó barát – száz atyafi *pli gravas ~o, ol monfabriko: *köz* jó barát drágább az aranyból *por ~o inklina ne ekzistas vojo malproksima: *köz* igaz barátnak nincsen messzi út *por ~o komplezo neniam estas tro peza Z: *köz* barátátért tett fáradság nincsen nehezünkre *unu ~o malnova pli valoras ol du novaj: egy régi barát többet ér, mint két új; **2.** *átv* barát (vmi barátja), vmi híve *falsa ~o: *nyl* lejtérjakab, hamis barát *li ne estas ~o de grandaj vortoj: nem a nagy szavak barátja *mi ne estas ~o de duonsolvoj: nem vagyok a félmegoldások híve; ~**a**: baráti, barátságos *~a rondo: baráti kör *~a sinteno: barátságos viselkedés; ~**i**: *ntr* barátkozik, barátságban van vkivel (kun); ~**ajo**: baráti szívesség, gesztus, baráti megnyilvánulás *fari ~ajon: baráti szívességet tesz; ~**eco**: barátság *~eco aparte, afero aparte Z: *köz* más a barátság, és más az üzlet; ~**igi**: *ntr* barátkozik vkivel (kun v. al) (barátja lesz vkinek); ~**ino**: barátnő (női barát); **bo~o**: *tréf* sógorbarát (olyan valaki, akivel közös szexuális partnerünk van); **bo~ino**: *tréf* sógorbarátnő (olyan valaki, akivel közös szexuális partnerünk van); **dis~igo**: elidegenülés, elhidegülés (barátok között); **eks~o**: volt barát; **inter~igi**: *ntr* összebarátkozik; **mal~o**: **1.** *ált* ellenség (akit gyűlölünk v. aki gyűlöl bennünket) *unu mal~o pli difektas, ol cent ~oj protektas Z: *köz* egy ellenség többet tud ártani, mint száz jó barát használni; **2.** *kat* ellenség *la mal~o trampingis nian fronton: az ellenség áttörte a frontunkat; **3.** *átv* ellenség *plibono estas mal~o de bono Z: *köz* jónak jobb az ellensége; **mal~a**: ellenséges; **mal~eco**: ellenségesség; **mal~emo**: ellenséges érzület; **mal~igi**: *ntr* vkivel (kun) ellenséges viszonyba kerül, vki (kun) ellensége lesz, vki (kun) ellenségévé válik *li mal~igi kun sia frato: saját testvére ellenségévé vált, testvére ellensége lett; **inter~igi**: *ntr* összebarátkozik vkivel (kun)
*U*fianĉamiko, koramiko
amikt/o=*kr* vállkendő, amictus, humerale
amil=**amptil**~
amilaz/o=**amelaŝo**
amilalkohol/o=**amptanolo**
amiloj/o=**ameloŝo**
amin/o=*kém* amin *duaranga ~o, sekundara ~o: szekunder amin *triaranga ~o: tercier amin *unuaranga ~o: primer amin; ~**o**: *kém* amino~; ~**izi**: *tr* *kém* aminál; ~**acido**, ~**oacido**: *kém* aminosav
*U*metilamino, katekolamino

analfabet/o=*fn* írástudatlan, analfabéta; **~a**: *mn* írástudatlan, analfabéta
***funkcie** ~a: *pszi* funkcionális analfabéta; **~eco**: írástudatlanság, analfabetizmus
***funkcia** ~eco: *pszi* funkcionális analfabetizmus;
mal~o: írástudó; **mal~igi**: *tr* írni tanít
analgezi/o=*orv* fájdalomérzés hiánya, analgesia
analgezik/o=*gysz* fájdalomcsillapító, analgetikum, analgeticum *szin* kontraudolorilo
analitik/o=*mat* matematikai analízis ***~a** funkció: *mat* analitikus függvény ***Furiera** ~o: *fiz* *mat* Fourier-analízis
analiz/i=*tr* *tud* elemez, analizál ***~i** fenomenon: jelenséget elemez ***~i** frazon laű *sintagmoj*: *nyt* mondatot szintagmákként elemez ***~i** solvajon: *kém* oldatot analizál; **~o**: *tud* elemzés, analízis ***desuba** ~o: *fil* összevont elemzés ***dimensia** ~o: *tech* dimenzióanalízis ***elementa** ~o: *kém* elemi analízis, elementáranalízis ***harmona** ~o: *fiz* *mat* harmonikusanalízis, periódusanalízis, Fourier-analízis ***sintaksa** ~o: *nyt* mondattani elemzés, szintaktikai analízis; **~a**: *tud* analitikus, elemző **~analiza** *lingvo*, *rezonado*; **~ilo**: *tech* analizátor, szinképelemző; **~isto**: **1.** *fn* elemző, analitikus; **2.** *orv* *ne* boncnok **~patologo**; **makro~o**: *tud* makroanalízis vö. mikroanalízis; **mem~o**: önelemzés; **mikro~o**: *tud* mikroanalízis vö. makroanalízis; **termo~o**: *kém* hőelemzés, termóanalízis, termikus analízis
~merkatanalizo, **psikanalizo**
analog/a=*mn* analóg, hasonló jellegű ***ampicilino** *estas* ~a al penicilino: az ampicilin a penicillinnel analóg ***~a** cirkvito: *vill* analóg áramkör ***~a** komputilo: *inf* analóg számítógép ***~a** maniero *formi* la pluralon: *nyt* a többes szám képzésének hasonló módszere ***~aj** datumoj: *inf* analóg adatok ***birdoj** havas ~ajn *flugilojn* al tiuj de insektoj: a madaraknak a rovarokkal analóg szárnyaik vannak; **~o**, **~ajo**: *fn* *kém* analóg ***tolueno** *estas* ~o de benzeno: *kém* a toluol a benzol analógja; **~eco**: **1.** *tud* hasonlóság, megfelelés, analógia; **2.** *fil* analogizmus
analogi/o=**~analogeco**
Anam/o=*geo* *pol* Annam (VN)
anamirt/o=*növ* halméregcserje, halmaszlag (Anamirta)
anamorfoz/o=*fot* *műv* anamorfózis, torzított ábrázolás ***~a** objektivo: *fot* torzító tárgylencse, anamorfot objektív
ananas/o=**1.** *növ* ananász (Ananas); **2.** **~ananasfrukto**; **~frukto**: ananász (termés); **~ujo**: **~ananaso** **1**
anapest/o=*ir* anapestus (uu~)
Anapurn/o=**1.** *geo* Annapurna; **2.** *vall* Annapúrna (Siva női párja)
anarhi/o=**1.** *fil* hatalommentesség, anarchia *pol* anarchia, elnyomásmentesség; **3.** *átv* anarchia, zűrzavar, felfordulás; **~ismo**: *pol* anarchizmus; **~isto**: *pol* anarchista; **~ulo**: *átv* zűrös alak; **~sindikatismo**: *pol* anarchoszindikalizmus
anarki/o=**~anarhio**
anarik/o=*áll* pásztás farkashal (Anarhichas)
anas/o=*áll* kacs, réce (Anas) ***~oj** gíkgakas: a kacsák hápognak ***blankokula** ~o: cigányréce (Aythya nyroca) ***doma** ~o: házikacsa ***marč**~o: bőjtiréce (A. querquedula) *szin* kerkedulo ***mol**~o: dunnalúd, pehelyréce (Somateria mollissima) *szin* somaterio ***platbeka** ~o: tőkésréce (A. platyrhynchos) ***sovağa** ~o: vadkacsa ***tuf**~o: **~fuligulo** ***~edoj** (Anatidae): récefélék; **~ajo**: *gasz* kacsatelep ***rostita** ~ajo: sült kacsa; **~iço**: *ritk* *áll* gácsér *szin* viranaso; **~ido**: *áll* kiskacsa; **~ino**: *áll* tojó (>réce); **vir~o**: gácsér; **~bredejo**: *agr* kacsatelep, kacsafarm; **~femuro**: *gasz* kacsacomb; **~graso**: *gasz* kacsaszőr; **~iri**, **~paši**: *ntr* kacsázik; **~vice**: libasorban
anasark/o=*orv* bőr alatti vízenyő, anasarca
anastatik/o=*növ* jerikórózsa (Anastatica hierochuntica) *szin* jerihoroza **1**
Anastaz/o=Anasztáz (utónév)
Anastazi/o=Anasztázia (utónév)
anastigmat/a=*fiz* anasztigmatikus; **~o**: *fot* anasztigmatikus tárgylencse *szin* anastigmata objektivo; **~eco**: *fiz* anasztigmatizmus
anastomoz/o=*anat* szájadzás, összeszájadzás, egybeszájadzás, anastomosis; **~i**: *tr* *orv* összeszájadztat, egybeszájadztat, összeköttetést, anastomosist létesít
anastrof/o=**~inversio**
anateks/o=*ásv* anateksis; **~a**: *ásv* anatektikus ***~a** petro: *ásv* anatektikus kőzet, anateksis *szin* anateksito
anateksit/o=*ásv* anateksis, anatektikus kőzet
anatem/o=**1.** *vall* átok, elkülönítés, herem (felajánlás Istennek, hogy emberé ne legyen); **2.** *kr* egyházi átok, kiátkozás, anátéma; **~i**: **1.** *tr* *vall* kiátkoz, elkülönít (Istennek felajánl, hogy emberé ne legyen); **2.** *tr* *kr* kiátkoz
anatis/o=*áll* szemfoltos katica (Anatis ocellata) *szin* okulmakula kokcino

anatoksin/o=*gysz* anatoxin
Anatol/o=Anatol, Anatolij
Anatoli/o=*geo* Anatólia
anatom/o=*anat* anatómus, boncnok *szin* anatómiisto
anatomy/o=*anat* anatómia, bonctan ***~a** atlaso: anatómiai atlasz; **~isto**: *anat* anatómus, boncnok *szin* anatómo
~plantanatomio
anc=utóképző; **~anco**: *fiz* *mat* ~ancia (nagyság, mennyiség)
ancilostom/o=**~Ankilostomo**
anč/o=*zene* nyelv (>hangszer) ***duobla** ~o: kettős nádnyelv, összecsapódó nádnyelv ***libera** ~o: szabad nyelv, átcsapó nyelv ***simpla** ~o: szimpla nádnyelv, felcsapó nádnyelv; **~harmoniko**: **~bušharmoniko**; **~tubo**: *zene* nyelvsíp
ančov/o=**1.** *gasz* szardellakonerv, sprotikonerv; **2.** *áll* szardella (Engraulis) *szin* engraulo
And/oj=*geo* Andok (hegység)
andaluz/o=*fn* andalúz; **~a**: *mn* andalúz; **(A)~ujo**, **(A)~io**: *geo* *pol* Andalúzia (ES)
Andaman/o=*geo* Andamán-sziget; **~aj** *kaj* **Nikobaraj** *Insuloj*: *geo* *pol* Andamán- és Nicobar-szigetek (IN)
andant/o=*fn* *zene* andante; **~e**: *hsz* *zene* andante
Andersen/o=*ir* (Hans Christian) Andersen ***~aj** *fabeloj*: anderseni mesék
andezit/o=*ásv* andezit
andon/o=*and*on (papíreányós lámpa) (JP)
Andor/o=*geo* *pol* Andorra (AD); **~a**: *mn* andorrai; **~ano**: *fn* andorrai (lakos); **~o** **Malnova**: *geo* Andorra la Vella
Andrapradeš/o=*geo* *pol* Andhra Pradesh (IN)
andre/o=*növ* sziklamoha (Andreaea)
Andre/o=**2**=András, Endre, Andrea (olasz férfinév); **~ino**: Andrea
androce/o=*növ* porzótáj, androeceum *szin* stamenario vö. gineceo
androgen/o=*biol* androgén (férfihormon)
androgyn/o=**1.** *növ* hímnős, kétivarú virágzat; **2.** *egylaki* növény; **3.** *áll* hermafrodita *szin* hermafrodito; **~a**: *biol* hímnős, kétivarú
Androjd/o=*inf* Android (operációs rendszer)
Andromah/o=*mit* Andromakhé, Andromache
andromed/o=*növ* tőzegrozsmaring, láprozmaring (Andromeda)
Andromed/o=**1.** *mit* Androméd, Andromeda; **2.** *csill* Andromeda ***~a** *nebulozo*: *csill* Andromeda-köd
andropogon/o=*növ* fenyérfű (Andropogon)
androsak/o=**~Androzaco**
androsteron/o=*biol* androszteron
androzac/o=*növ* gombafű (Androsace) *szin* viršildo
anduj/o=*gasz* disznósajt; **~eto**: *gasz* hurka *szin* trikolbaso
anekdot/o=*anekdota*, *adoma* ***tiuj** *detaloj* havas signifon nur ~an: ezek a részletek se hozzá nem adnak, se el nem vesznek a lényegből
aneks/i=**1.** *tr* *pol* anektál, bekebelez, hozzácsatol; **2.** *tr* mellékel, csatol; **~ajo**: **1.** *pol* csatolt, anektált terület; **2.** melléklet, függelék, csatolmány; **3.** *anat* függelék, adnexum; **~ismo**: *pol* annexió, terjeszkedő politika; **~ito**: *orv* méhfüggelék gyulladása, adnexitis
anelid/oj=*áll* gyűrűsférges (Annelida) *szin* rondovermoj
anemi/o=*orv* vérszegénység, vértelenség, anaemia ***cerebra** ~o: *orv* agyi vérszegénység; **~a**: **1.** *orv* vérszegény, anémiás; **2.** *átv* erőtlen, gyenge, silány; **~i**: **1.** *tr* *orv* vérszegénnyé tesz, vérszegénységet okoz vkinek (n); **2.** *tr* *átv* elsorvaszt; **~igi**: *ntr* *orv* vérszegénnyé válik, vérszegénységet kap
anemogram/o=*met* anemogram, szélerősség-regisztráló papír, széliró regisztrátuma
anemometr/o=*met* szélmérő, légsebességmérő, anemométer; **~io**: *met* szélmérés, anemometria
anemon/o=*növ* szellőrózsa (Anemone)
aneroid/a=*fiz* *met* aneroid, folyadékmentes ***~a** barometro: *met* aneroid barométer, fémbarmométer, szelencés légnyomásmérő
anestez/i=*tr* *orv* érzéstelenít *szin* senestezigi; **~o**: *orv* érzéstelenítés, anesztézia ***generala** ~o: teljes érzéstelenítés *szin* narkozo ***loka** ~o: helyi érzéstelenítés; **~antažo**, **~enzo**: *gysz* érzéstelenítőszer, anaestheticum; **~ilo**: *gysz* érzéstelenítő készülék; **~ologio**: *orv* anesztéziológia, érzéstelenítéstan; **~isto**: *orv* érzéstelenítő szakorvos, altatóorvos, anesztéziológus
~fridanestezo
anet/o=*növ* kapor (Anethum)
anetol/o=*kém* anetol
aneüplid/a=**1.** *biol* aneuploid, eltérő kromoszómaszámú; **2.** *biol* aneuploid, eltérő kromoszómaszámú sejtekből álló; **~eco**: *biol* aneuploidia, kromoszómaszám-eltérés
aneürism/o=*orv* verőértágulat, artériatágulat, aneurizma, aneurysma

anfrakt/o=*geo* tekervényes bemélyedés

Angar/o=*geo* Angara

Angel/o=Angelus, Angel, Angyalos (utónév); **~ino**: Angéla (utónév)
angelik/o=*növ* angyalgökér, angyélika, angyalfű (Angelica)
***garden-o**: orvosi angyalgökér (A. archangelica) *szin* čefangela angeliko

Angelik/o²=Angelika (utónév)

angi/o=**1.** *anat* ér *limfa ~o: nyirokér *szin* limfovaskulo, limfa vazo; **2.** *biol* edény; **~ito**: *orv* érgyulladás, angiitis; **~ologio**: *orv* értan, angiológia; **~omo**: *orv* érdaganat, angioma; **~omozo**: *orv* angiomatosis; **~odilata**: *gysz* értágító ***~odilata** drogo: *gysz* értágítószer, vasodilatoricum; **~ografio**: *orv* érrendszer kontrasztanyag röntgenvizsgálata, angiográfia, angiographia; **~opinčilo**: *gysz* érfogó; **~plantjo**: **☉**vaskulplantoj; **~ospasmo**: *orv* érgörcs, angiospasmus, vasospasmus

☉koleangiito, limfangiito, limfangiomo

angil/o=*áll* angolna (Anguilla); **~o**: *geo* Anguilla

angin/o=*orv* torokgyulladás, angina *szin* gorčinflamo ***katara** ~o: hurutos garatlob, angina catarrhalis ***ulcera** ~o: fekélyes torokgyulladás Ůbrustangino

angiosperm/oj=*növ* zárvatermők (Angiospermatophyta) *szin* magnolifitoj, ovariplantoj vö. gimnospermoj; **~a**: *mn* növ zárvatermő

angiotensin/o=*biol* kém angiotenzin hormon

angl/o=*fn* angol; **~a**: *mn* nyt angol (en) ***~a** brando: *gaszt* brandy ***~a** buldogo: *áll* angol buldog ***~a** Eklezio: *kr* angol egyház ***~a** halthundo: *áll* szetter, angol vizsla ***~a** mastifo: *áll* angol masztiff, angol szelindek ***~a** vulpohundo: *áll* angol rókakopó ***~aj** lipharoj: kefebajusz, angol bajusz ***nigrla** ~a: *nyt* fekete angol; ***~aj**: **1.** angol jellegzetesség, sajátosság, angol szokás, angol specialitás; **2.** angol nyelvű szöveg; ***~ezo**: *ritk* *nyt*: angol nyelv; **(A)~ujo**, **(A)~io**: *geo* pol Anglia; **~eciği**: *ntr* elangolosodik, anglicizálódik; **~ismo**: *nyt* anglicizmus, angol nyelvi jellegzetesség; **~isto**: *nyt* fn angol szakos, anglista, angol filológus; **~istiko**: *nyt* anglistika, angol filológia; **Nov-(A)~ujo**, **Nov-(A)~io**: *geo* New England; **~alingvano**: angol nyelvű beszélő; **~alingvuj**, **~alingvio**: *nyt* angol nyelvtérlet; **~ofobia**: *pszi* pol angolgyűlölő, anglofób; **~ofobio**: *pszi* pol angolgyűlölet, anglofóbia; **~omania**: *pszi* pol angломán; **~omanio**: *pszi* pol angolomania; **~omanulo**: *fn* angломán; **~o-normanda**: *nyt* geo angolnorman; **~osaksa**: *mn* nyt angolszáz; **~osakso**: *fn* angolszáz

anglez/o=**1.** *zene* angol tánc, anglaise; **2.** anglaise (keskeny, magas betűs írásmód)

anglicism/o=☉anglismo

anglikan/o=*fn* kr anglikán; **~a**: *mn* kr anglikán ***~a** Eklezio: anglikán egyház; **~ismo**: *kr* anglikanizmus

Angol/o=*geo* pol Angola (AO); **~a**: *mn* angolai; **~ano**: *fn* angolai (lakos)

angor/o=**1.** *orv* szorító érzés, szorító fájdalom, szorongásos rosszullet; **2.** szorongás, nyomasztó érzés *szin* premsento; **~i**: **1.** *ntr* szorító fájdalmat érez; **2.** *ntr* szorong; **~songo**: rémálom

angostur/o=**1.** *növ* angosztura, angoszturafa; **2.** *gysz* angoszturakéreg; **šajin-o**: *gysz* hamis angosztura (hánytató diófa kérge)

☉brustangoro

angrek/o=*növ* sarkantyúorchidea (Angraecum)

angstrom/o=☉angstromo

angul/o=**1.** *mat* szög *akuta ~o: hegyesszög *alternaj ~oj: váltószögek ***~o** de deflankigo: *fiz* elhajlási szög, eltérítési szög, szögkiterés ***~o** de froto: *fiz* súrlódási szög ***~o** de klino: *tech* dőlésszög ***centra** ~o: középponti szög ***cirkonferenca**, **periferia** ~o: kerületi szög ***devia** ~o: *fiz* eltérítési szög ***direkta** ~o: *geo* iránysszög ***ebena** ~o: síkszög ***emerĝa** ~o: *fiz* kilépési szög ***facia** ~o: *anat* arcélszöglet, linea facialis ***komplementa** ~o, **suplementa** ~o: kiegészítő szög, pótszög *szin* komplemento 3, suplemento 3 ***konkava** ~o: homorús szög ***konvekta** ~o: domborús szög ***malakuta** ~o: tompaszög ***polusa** ~o: középponti szög ***strečita** ~o: egyenes szög; **2.** *mat* szögtartomány, szektor *szin* sektoro; **3.** *mat* argumentum, amplitúdó (komplex számé); **4.** sarok, szöglet, szeglet ***čiu** ~o kun sia sanktulo *Z: közm* ahány ház, annyi szokás; **5.** *átv* zug, szeglet ***en** čiu ~oj de la terglobo: a földkerekség minden zugában ***en** fora ~a a világ távoli zugában; **6.** rovat, sarok (újságban) ***~o** de šakamatoroj: amatőr sakkozók rovata; **7.** *sp* szöglet, corner; **~a**: **1.** *mat* szög~; **2.** sarok~, szeglet~ ***~a** benko: sarokpad ***~a** dentajo: *tech* nyílfogazat ***~a** distanco: *mat* szögtávolság ***~a** ekarto: *mat* szögtérítés ***~a** koeficiento: *mat* meredekség (egyenese) ***~a** rapideco, **~a** velocito: *fiz* szögsebesség; **~en**: sarokba; **~aj**: ☉angulfero, angulrelo; **~eca**: szögletes; **~auleto**

1. zug, rejtett szöglet ***serči** ĝin en čiu loketoj kaj ~etoj: mindent tüvé tesz érte (n); **2.** *átv* kiskapu ***li** sukcesis trovi ~eton en la leĝo: sikerült

kiskaput találnia a törvényben; **~ilo**: *isk* *tech* szögmérő *alĝustigebla ~ilo: állítható szögmérő, állítható ferdemérő, sarkaló ***desegna** ~ilo: *tech* rajzoló szögmérő; **~umita**: *cím* szögletbe rakott; **kvin-o**: *mat* ötszög *szin* kvinlatero; **mult~a**: *mat* sokszögű; **plur-o**: *mat* sokszög *szin* plurlatero ***trilatera** plur-o: háromoldalú sokszög; **sep-o**: *mat* hétszög, heptagon ***regula** sep-o: szabályos hétszög, szabályos heptagon; **tri-o**: *mat* háromszög *szin* trilatero ***egallatera** tri-o: egyenlő oldalú háromszög, szabályos háromszög; **tri~a**: *mat* háromszögű, háromszög~; **tri~ado**: *geo* háromszögelés; **~domo**: *ép* sarokház; **~fero**: *tech* szögvas, szögletvas, sarokvas *szin* angulaĵo, angulpeco 1, angulrelo; **~fidela**: *mat* szöghű, szögtartó *szin* konforma 3; **~flago**: *sp* szögletzászló; **~hava**: szögletes; **~ĵeto**: *sp* szögletdobás, sarokdobás; **~konstruaĵo**: *ép* saroképület; **~meblo**: sarokbútor; **~mezuro**: *mat* szögmérték ***gradusa** ~mezuro: újfokmérték ***radiana** ~mezuro: ívmérték; **~mezurilo**: szögmérő; **~faldo** (de paĝo): *átv* számfűl; **~peco**: **1.** *tech* sarokvas, szögvas *szin* angulfero; **2.** *tech* sarokelem; **~relo**: szögacél *szin* angulfero; **~ŝoto**: *sp* szöglettrügás; **~ŝtalo**: *tech* sarokacél, „sarokvas”; **~ŝtono**: *ép* sarokkő; **~turo**: *ép* saroktorony; **kvar-o**: *mat* négyszög *szin* kvarlatero ***orta** kvar-o: derékszögű négyszög; **kvin-o**: *mat* ötszög *szin* kvinlatero; **n-o**: *mat* n-szög *szin* n-latero; **plur-o**: *mat* sokszög, poligon *szin* plurlatero, poligono; **tri-o**: **1.** *mat* háromszög *szin* trilatero ***eterna** tri-o: *átv* szerelmi háromszög ***egallatera** tri-o, **izocela** tri-o, **simetria** tri-o: egyenlő szárú háromszög ***nesimetria** tri-o: szabálytalan háromszög; **2.** *zene* triangulum *zene*; **tri-i**: *tr* *geo* háromszögel; **tri-ilo**: *isk* háromszögvonalzó

☉altangulo, atakangulo, bazangulo, drivangulo, fiksangulo, foliangulo, kašangulo, klinangulo, lipangulo, ortangulo, perdangulo, rektangulo, stratangulo, strečangulo, trakangulo, trinkangulo

Angur/o=*ex* ☉Ankaro; **~a**: *mn* angóra~ ***~a** lano: *tex* angóragyapjú, mohér, mohair

Angvil/o=*geo* pol Anguilla (BR)

angvis/o=*áll* törékeny gyík, lábatlan gyík (Anguis)

angél/o=**1.** *bibl* angyal, Isten küldötte ***~o** de l' abismo: *bibl* a mélység anyala (sátán) ***~o** de l' mallumo: *bibl* a sötétség anyala (sátán) ***hor** de ~oj: angyalok kara ***ordo** de ~oj: angyalok rendje ***traflugis** ~o preter orelo *Z*: angyal repült a ház fölött (társaságban hirtelen elfogyott a téma); **2.** *kr* angyal ***defalinta** ~o: bukott angyal; **3.** *átv* angyal (jó ember) ***esti** ~o inter homoj, sed satano en la domo *Z*: utcán angyal, otthon ördög; **~a**: **1.** *vall* angyali ***la** ~aj ĥoroj: az angyali karok; **2.** *átv* angyali, angyali jóságú ***~a** boneco: angyali jóság ***~a** koro: angyali szív ***parolo** ~a, sed penso pri ŝtelo *Z*: angyal a szava, de ördög a szíve; **arki-o**, **čef-o**: *bibl* arkangyal; **~radiko**: ☉Barbara ageliko

☉gardangelo

Angél/o²=☉Angelo

angélus/o=**1.** *kr* úrangyala, angelus (imádság); **2.** *kr* angelus (angelusra hívó harangszó)

Angér/o=*geo* Angers

Anhalt/o=*geo* Anhalt

anhel/i=*ntr* liheg, szuszog

anhidro=**1.** előképző; anhidro~: *kém* anhidro~ (>vízmolekula eltávolításával); anhidra: **II.** önállóan; *kém* vízmentes, anhidr~, anhidrikus *szin* senakva **2** ***anhidra** kalcia sulfato: vízmentes kalcium-szulfát; anhidrido: *kém* anhidrid ***ftala** anhidrido: ftálsav-anhidrid ***interna** anhidrido: belső v. molekulán belüli anhidrid

anhidrit/o=*ász* anhidrit, kalcium-szulfát

anihil/i=*ntr* *fiz* annihilál, sugárzással megsemmisül; ~o: *fiz* annihiláció, sugárzásos megsemmisülés

anihilaci/o=☉anihilo

Anhuj/o=*geo* pol Anhui, Anhui (CN)

Anhiz/o=*mit* Ankhiszész, Anchises

anil/o=*növ* mexikói indigó (Indigofera suffruticosa)

anilid/o=*kém* anilid

anilin/o=*kém* anilin, fenil-amin

anim/o=**1.** *vall* lélek ***~o** al paradizo deziras, sed pekoj retiras *Z: közm* a lélek kész, de a test erőtlén ***flegado** de ~oj: lélegkondozás ***fordoni** sian ~on al la diablo: eladja a lelkét az ördögnek ***la** savo de la ~o: a lélek űdve ***senmorta** ~o: halhatatlan lélek ***transmigrado** de ~oj: lélekvándorlás; **2.** *pszi* lélek, psziché *szin* psiko ***vivi** per unu ~o en du korpoj *Z*: egy test, egy lélek; **3.** *átv* lélek (erkölcsi és emocionális képességek) ***lia** ~o fuĝis en la kalkanojn: inába szállt a bátorsága ***lia** ~o forkuris en la pinton de la piedo *Z*: inába szállt a bátorsága; **4.** *átv* emberi lélek, valaki ***eč** unu ~on mi ne vidis: egy lelket sem láttam; **5.** *átv* lelke vminek, lelkesítő, mozgató ***~o** de la societo: a társaság lelke; **6.** *tech* lélek, belseje vminek ***~o** de kablo: *vill* kábel lelke ***~o** de violono: *zene* hegedű lelke; **~a**: lelki, lélek~ ***~a** konfliktó: lelki konfliktus ***~a** trankvilo: léleknyugalom ***~aj** turmentoj: lelki

gyötrelmek *antaü miaj ~aj okuloj: lelki szemeim előtt; ~i: **1.** *tr* vall lelket lehel bele (n), életre kelt *~ita estaĵo: lelkes állat; **2.** *tr* élénkít, lelkesít *~ita diskuto: élénk vita; **3.** *tr* inspirál, ihlet *poemo ~ita de malamo al tiraneco: a zsarnokság elleni gyűlölet ihlette vers; ~ismo: *vall* animizmus; ~isto: *vall* animista; **et~a:** kishitű; **fi~o:** *pej* beste lélek; **for~a:** merengő, szórakozott, elábrándozó; **for~i:** *ntr* elábrándozik, elmereng, *ige* szórakozott; **alt~a:** széplelkű, emelkedett érzelmű; **grand~a:** nagylelkű; **nemes lelkű;** **grand~aĉi:** *ntr* *pej* nagylelkűsködik; **grand~eco:** nagylelkűség; **re~i:** *tr* *orv* újraéleszt; **re~ado:** *orv* újraélesztés; **sen~a:** lélektelen, lelketlen *sen~a beleco: hideg szépség; **unu~a:** egyhangú, egyöntetű, egységes *unu~a elpaŝo: egyöntetű fellépés; **unu~e:** egyhangúlag; **unu~eco:** egykedvűség; ~altiga: lélekemelő; ~firmeco: belső határozottság, lélekerő; ~karesa: lélekemelő; ~konflikto: lelki konfliktus, belső konfliktus; ~migrado: *vall* lélekvándorlás *szin* metempsikozo; ~paŝtado: *kr* lelkipásztorkodás; ~paŝtisto: lelkipásztor; ~pesado: *vall* lelkek megmértetése; ~prema: lehangelő; ~skua: felkavaró; ~stato: lelkiállapot; ~torda: lélekbeimarkoló; ~turmento: lelki gyötrelm; ~tuŝa: mélyen megható; ~ujo: porhüvely; ~zorgi: *tr* *kr* lelkipásztorkodik vki felett (n); ~zorgado: *kr* lelkipásztorkodás; ~zorganto: lelkiatya, lelkigondozó

Ugalanima, facilanima, grandanima, unuanima, ventanima

animaci/o=film animáció

animal/o=élőlény (ember és állat); ~oj: állatok (Animalia) *histaj ~oj: ☞metazooj *regno de ~oj: állatok országa; ~a: *biol* állati, állat~ *~a biologia: állatbiológia *~aj proprecoj: állati sajátosságok; ~sterolo: ☞zoosterolo

anime/o=film mozgókép, animáció *szin* movbildo

aniz/o=1. *növ* ánizs, közönséges ánizs, illatos ánizs (Pimpinella anisum); **2.** *gaszt* ánizs; ~olo: *kém* anizol *butilhidroksi~olo: butilhidroxi-anizol; ~aldehido: *kém* ánizsaldehid; ~idino: *kém* anizidin Ubutilhidroksi-anizolo

anizokori/o=orv anisocoria (a két pupilla nagyságának különbözősége)

anizometropi/o=orv anisometropia (a két szem fénytörésének különbözősége)

anizosfigmi/o=orv anisophymia (kétoldali pulzus különbözősége)

anizotrop/a=☞neizotropia

anjon/o=fiz kém anion

Anĵu/o=geo pol Anjou (FR)

Ankar/o=geo Ankara *~o estas la ĉefurbo de Turkio: Ankara Törökország fővárosa

ankaŭ=is, szintén *ankaŭ al nia nesto venos iam festo Z: a szerencse egyszer hozzánk is beköszönt *ankaŭ la lupon atingos la sorto Z: közm kevés róka kerül el a csávtát *ankaŭ la pastro ne rekomencas sian predikon: közm a pap sem prédikál kétszer *ankaŭ la pastro predikas por pano: közm a pap is kenyérért prédikál *ankaŭ plu ne: továbbra sem, változatlanul nem *ankaŭ por diablo tondro ekzistas Z: közm jön még a kutyára dér; ne nur..., sed ankaŭ...: nem csak..., hanem... is: *ne nur li ĉeestis la sepulton, sed ankaŭ liaj samklasanoj: nem csak ő vett részt a temetésen, hanem osztálytársai is; kiel..., ankaŭ tiel...: ahogyan..., úgy... is *ĝi servas kiel por utilo, tiel ankaŭ por ornamo: ahogyan a hasznosságot, úgy a díszítést is szolgálja

ankilostom/o=áll horgasféreg, horgasfejű v. kampósfejű féreg, bányaféreg; ~ozo: *orv* bányaféreg-fertőzés, bányabetegség, egyiptomi sápadtság, ancylostomiasis

ankiloz/o=orv ízületi merevség, ankylosis; ~igo: *orv* művi ankylosis, arthrodesis; ~iĝi: *ntr* *orv* (izület) megmerevedik

ankone/o=anat kampóizom, könyökfeszítő izom, musculus anconeus

ankoraŭ=1. még, eddig *ankoraŭ ĉi-teme: még a témánál maradván *ankoraŭ Dio ne dormas Z: közm Isten mindent lát *ankoraŭ multe vi kuros, ĝis vi alkuros Z: sok víz folyik még addig le a Dunán v. Tiszán *ankoraŭ vi devas multe lerni: még sokat kell tanulnod; **2.** plusz, pluszban, ráadásul *li diris ankoraŭ kelkajn vortojn: mondott még néhány szót *ankoraŭ ĉi tiu malfacilaĵo aldoniĝis: még ez a nehézség is hozzájött *ankoraŭ unufoje ripetu la frazon: még egyszer ismételd meg a mondatot *jen ankoraŭ ĉi tiu malfeliĉo: itt van még ez a baj is; ankoraŭa: **1.** a még tartó; **2.** ismételt

ankr/o=1. hajó horgony, vasmacska *esti ĉe la ~o, stari ĉe la ~o: horgonyoz vhol *ĵeti ~on: horgonyt vet *levi ~on: felveszi a horgonyt; **2.** *vill* armatúra, fegyverzet; **3.** ép horgonyzóvas, kapcsolvas, kötőhorog; **4.** *tech* horgony, anker, lengőrekesz, gátló (órában); **5.** *tech* kilincs; **6.** *inf* referenciapont; ~i: **1.** *tr* hajó lehorgonyoz, kiköt; **2.** *tr* ép *tech* (kapocsvassal) rögzít, horgonyoz; ~adejo: hajó horgonyzóhely; ~izita: *cim* horgonyos; ~umi: *ntr* hajó horgonyoz vhol; **de~iĝi:** *ntr* hajó horgonnyal sodródik; **mal~i:** *tr* hajó felhúzza a horgonyt *la ŝipo estis antaŭtagmeze mal~ita: délelőtt felhúzták a hajó horgonyát; ~obito: hajó

horgonykötélbak; ~obuo: hajó horgonybója, kikötőbója *szin* ligbuo; ~okablo: hajó horgonykötél; ~olevo: hajó horgonyfelvonás; ~orado: *tech* gátkerék, gátlókerék, ankerkerék (órában); ~ovino: hajó horgonycsörölő; ~okluzo: hajó horgonykamra Uflosankro

anksi/o=pszi szorongás

ankuz/o=növ atracél (Anchusa) *szin* bovlango

ann/o=gaszt anno (japán édesség)

Ann/o²=Anna; Anjo: Annus, Ani, Annuska

anobi/o=áll kopogóbogár, halálórāja (Anobium) *szin* frapskarabo, mortohorlógó

anod/o=vill anód *~e oksidigi: *tr* kém ip eloxál

anodont/o=áll (édesvízi) kagyló (Anodonta) vö. konko

anofel/o=áll maláriaszúnyog (Anopheles) *szin* malaria moskito

anoksi/o=orv anoxia, szövet oxigénszegénysége; anoksemio: *orv* anoxaemia, hypoxaemia, csökkent oxigéntartalom a vérben

anomali/o=1. anomália, szabálytalanság, rendellenesség; **2.** *orv* rendellenesség, anomália, anomalia *denaska ~o: *orv* születési rendellenesség *magneta ~o: *geo* mágneses anomália; ~a: **1.** rendellenes, szabálytalan *~a disigo: *fiz* anomális diszperzió; **2.** *orv* rendellenes, anomáliás

anon/o=növ anóna, annóna (Annona) *skvama ~o: gyömbéralma, cukoralma (A. squamosa) *szin* sukerpomarbo

anone/i=1. *tr* bejelent, tudat *~u min al via mastro: jelents be a gazdádnak; **2.** *tr* kihirdet, meghirdet *~i ĝeneralan amnestion: általános amnesztiát v. közkegyelmet hirdet *~i konkurson: versenyt ír ki, pályázatot hirdet *~i prezon por la kapo de krimulo: vérdíjat tűz ki bűnöző fejére; ~i **sin:** **1.** jelentkezik *~i sin malsana: beteget jelent *~i sin por voluntulo: önkéntesnek jelentkezik; **2.** *inf* bejelentkezik, log in *szin* ensaluti; ~o: **1.** bejelentés, értesítés; **2.** kihirdetés, meghirdetés; ~isto: **1.** távk. bemozdó (rádió, tv); **2.** műsorközlő, konferanszié; **3.** kikiáltó *publika ~isto: kisbíró; ~eto: apróhirdetés *li metis ~eton en ĵurnalo: apróhirdetést tett egy újságba; **antaŭ~i:** *tr* előre v. előzetesen bejelent; **antaŭ~i sin:** feliratkozik, előjegyezteti magát; **mal~i sin:** **1.** jelentkezést visszamond, kijelentkezik; **2.** *inf* kijelentkezik, log out; ~krii: *tr* kikiált (hírt, közleményt); ~kriisto: kisbíró, kikiáltó *szin* elkriisto; ~tabulo: hirdetőtábla; ~tarifo: hirdetési díj; ~vorto: *nyt* bejelentő szó

Ubonanonci, edziĝanonco

anonim/a=anonim, névtelen *~a FTP: *inf* anonim FTP, anonymous FTP *fondi ~an societon: részvénytársaságot alapít; ~eco: **1.** névtelenség; **2.** (szándékolt) ismeretlenség

anoplur/oj=áll vérszívó tetvek, valódi tetvek (Anoplura) *szin* sangosuĉaj pedikoj

anopsi/o=orv látásvesztés, anopsia, anopia; **hemi~o:** *orv* féloldali látótérkiesés, hemianopsia, hemianopia

anorak/o=anorák

anoreksi/o=orv kóros étvágytalanság, anorexia; ~ulo: *orv* anorexiás beteg

anormal/a=ne ☞nenormala, eksternorma

anortit/o=ásv anortit

anosmi/o=orv szaglászérzés elvesztése, anosmia

ans/o=1. fül, fogó, fogantyú *~o de kruĉo: kancsó füle *~o de korbo: kosár füle *~o de poto: fazék füle *~a kofro: füles koffer; **2.** anat hurok, ansa *intesta ~o: bélhurok, bélkacs, ansa intestinale; **3.** ne kilincs ☞klinko

Ukorbansa

Anselm/o=Anselm (utónév)

anser/o=áll lúd, liba (Anser) *blankfrunta ~o: nagyililk (A. albifrons) *blankvanga ~o: apácálúd (Branta leucopsis) *fab~o: vetési lúd (A. fabalis) *griza ~o: nyári lúd, szürke lúd (A. Anser) *~o gakas: a lúd gágog *celante ~on li trafis aeron Z: bakot lőtt, felsült *fordoni ~on, por ricevi paseron Z: aranyat ad rézért; aranyat adott, rezet nyert *Kapitolaj ~oj: tört. capitoliumi ludak *kropŝtopi, ŝtopnutri ~on: libát töm *preni por ~o: hülyének néz; ~a: *mn* liba~; lúd~ *~aj grivoj: *gaszt* libatepertő *farĉita ~a brusto: *gaszt* töltött libamell; **vir~o:** gúnár; ~aĵo: *gaszt* libahús (étel); ~ido: áll kisliba; ~ino: **1.** áll tojó (>liba); **2.** *átv* *pej* liba, libuska *provinca ~ino: vidéki liba; ~brusto: *gaszt* libamell *farĉita ~brusto: töltött libamell; ~femuro: *gaszt* libacomb; ~graso: *gaszt* libazsír; ~haŭta: libabőrös; ~hepata rijeto: *gaszt* libamájpestétom; ~hepataĵo: *gaszt* libamáj (étel); ~knabino: libapásztorlány; ~paŝi: *ntr* kat diszlépésben megy; ~piedo: **1.** áll lúdláb; **2.** *növ* libapárj ☞kenopodio; ~vice: libasorban *iri ~vice: libasorban megy

ANSI-kod/o=inf ANSI-kód

anstataŭ=1. előjárószo; vki v. vmi helyett, helyébe, helyében *anstataŭ filo ŝi naskis al li kvar filinojn: fiú helyett négy leányt szült neki

*anstataŭ kafo li ricevis teon: kávé helyett teát kapott *anstataŭ la malnova kolego oni dungis novan junan: a régi kolléga helyébe új fiatalat vettek fel *anstataŭ vi mi ne dirus ne: a helyedben nem mondanék nemet *ne servas larmo anstataŭ armeo *Z: közm* semmit sem használ a sírás; **II.** kötőszó; ahelyett, hogy *anstataŭ longe atendi la buson, ekmarŝu perpiede: ahelyett, hogy sokáig várnál a buszra, indulj el gyalog *anstataŭ per mano, skribu ĝin maŝine: kézírás helyett géppel írd le *anstataŭ plendi, agu: panaszkodás helyett cselekedj; **III.** önállóan; anstataŭa: helyettesítő, helyettes, pót~ *anstataŭa rado: *jm* pótkerék *szin* vicrado; anstataŭi: *tr* helyettesít (helyette van), képvisel *anstataŭi kolegon: kollégát helyettesít; anstataŭigi: *tr* kicsérél vmit v. vkit (n) vmire v. vkire (per), helyébe tesz, felvált vkivel v. vmivel (per) *anstataŭigi ludiston: *sp* játékost lecserél *anstataŭigi pecon: *tech* alkatrészt cserél; anstataŭo, anstataŭaĵo: *fn* helyettesítő, pótlék, pótszer *szin* surogato; anstataŭanto: *fn* helyettesítő, helyettes; anstataŭe: helyette; anstataŭilo: pótszerszám, póteszköz; neanstataŭigebla: pótolhatatlan

Anstrom/o=fiz (Anders Jonas) (Angström; ~o: *fiz* angström (A) (mértékegység)

Anŝan/o=geo Anshan

ant=I. utóképző; ~anta: *mn* cselekvő egyidejű melléknévi igenév *adiaŭantaj festenintoj: búcsúzó bankettezők *lernantaj geknaboj: tanuló gyerekek *li estas lernanta: éppen tanul *lupo dormanta ŝafon ne kaptas *Z: közm* alvó róka nem fog nyulat *mi estis laboranta, kiam li enpaŝis: éppen dolgoztam, amikor belépett *mi estos dormanta, kiam vi alvenos: éppen aludni fogok, amikor megérkezel; ~ante: cselekvő egyidejű határozói igenév *havante tempon li eniros kinejon: ha lesz ideje, elmegy moziba *plenumante multajn taskojn li ne havas tempon ripozi: mivel sok feladata van, nincs ideje pihenni *promenante en la strato mi ekvidis mian amikon: az utcán sétálva megláttam barátomat; ~anto: *fn* (főnévi használatú) cselekvő egyidejű melléknévi igenév *alparolant/o=hozzászóló *deterganto: tisztítószer *dividanto: *mat* osztó *lernanto: tanuló; **II.** továbbképezve; **antaĵo:** ~szer *szin* ~enzo *lavantaĵo: mosószer *neŭtrigantaĵo: semlegesítőszer *purigantaĵo: tisztítószer *solvantaĵo: oldószer

antagonism/o=antagonizmus, szembenállás, ellentét *klasa ~o: *pol* osztályellentét

antagonist/o=ellenláb, ellenfél

Antananariv/o=geo Antananarivo *~o estas la ĉefurbo de Madagaskaro: Antananarivo Madagaszkár fővárosa

Antares/o=csill Antares

antarkt/a=geo déli-sarki *~aj akvoj: déli-sarki vizek; ~o: *geo* Antarktis (kontinens és régió), Déli-sark; ~io: *ne* Antarkto

antaŭ=I. előjárószo

1. előtt (>hely) *antaŭ la domo staras arbo: a ház előtt fa áll *antaŭ la vizaĝo de la Plejaltulo: a Magasságos (Isten) színe előtt *antaŭ okuloj ne staras, doloron ne faras *Z: közm* amit a szem nem lát, azért a szív nem fáj *antaŭ siaj mensaj okuloj: lelki szemei előtt *la aŭto veturis antaŭ la domon: a kocsi a ház elé járt *li metis antaŭ lin du pokalojn: két poharat tett eléje *li parolis antaŭ granda publiko: nagy hallgatóság előtt beszélt *oni fortrenis la vrakon de antaŭ la domo: elvontatták a roncsot a ház elől *veni antaŭ tribunalon: bíróság elé kerül; **2.** előtt (>idő) *antaŭ du tagoj: két nappal ezelőtt, két napja *antaŭ kelka tempo: nemrég *antaŭ Kristo: Krisztus (születése) előtt *antaŭ longe: régen *antaŭ nelonge: nemrég *antaŭ nia erao: időszámításunk előtt *antaŭ tio: azelőtt, ezelőtt *de antaŭ longe li loĝas ĉe ni: régtől fogva lakik nálunk; **3. átv** előtt *antaŭ ĉio: mindenképp előtt, először *antaŭ ĉio zorgu oficon, plezuro atendas sian vicon *Z: közm* először a munka, utána a szórakozás *via sano venas antaŭ la ceteraj taskoj: az egészsége megelőzi az egyéb feladatokat; **II.** kötőszó; antaŭ ol: *antaŭ ol duŝi sin li senvestigis sin: mielőtt tusolt volna, levetkőzött *antaŭ ol vi komencos labori, petu de mi konsilon: mielőtt elkezdenél dolgozni, kérj tőlem tanácsot; **III.** önállóan; antaŭa: **1.** előző, mellő *antaŭa barilo: előző kerítés *e estas antaŭa vokalo: az e elől képzett magánhangzó *la antaŭa parto de la domo: a ház előlő része *antaŭaj nuloj: *mat* kezdő nullák; **2.** előző, megelőző, korábbi, előzetes *la antaŭan tagon oni preparis la solenon: a megelőző napon előkészítették az ünnepséget *li revokis sian antaŭan promeson: visszavonta korábbi ígéretét; antaŭe: **1.** elől, előtérben *antaŭe lokis sin la rajdistaro: elől helyezkedett el a lovasság *antaŭe etendiĝis vasta spaco: elől széles térség terült el *de antaŭe aŭdiĝis voĉo: előlről hang hallatszott; **2.** előtte, ezelőtt, azelőtt, korábban, előzőleg *antaŭe kion vi devas, poste kion vi volas *Z: közm* először a kötelesség, utána az élvezet *leĝo valoras por poste, sed ne por antaŭe: a törvény utólagosan érvényes, nem pedig visszamenőleg *unu tagon antaŭe: egy nappal korábban; antaŭen: előre, előre felé *antaŭen por la dekmiliona subskribo: előre a tízmilliomodik aláírást;

antaŭi: **1. tr/ntr** (helyileg) előtte (n v. al) van, (helyileg) megelőz (n v. al) *la fenestron antaŭis fortika krado: az ablakon erős rács volt *portiko antaŭas la palacon: oszlopos előcsarnok van a palota előtt; **2. tr/ntr** korábban van, (időben) vmi előtt (n v. al) van, megelőz vmit (n v. al) *via poŝhorloĝo antaŭas unu minuton: a zsebórája egy perccet siet; antaŭenema: **1.** törekvő; **2. átv** haladó, előre mutató; antaŭigi: *tr* (helyileg és időben) előrehoz; antaŭigi: *ntr* (helyileg és időben) eléje megy, megelőz (al), korábban érkezik; antaŭo, antaŭaĵo: **1.** előlő rész, homlokország; **2.** előzmény, előtörténet; antaŭaliĝo: előjelentkezés; antaŭanto: **1. fn** elől haladó, elől lévő v. álló; **2. mat** megelőző elem; antaŭeco: **1.** korábság, előbbiség; **2.** elsőbbség, prioritás *szin* prioritato; antaŭenigi: **1. tr** előrevisz, előrehoz; **2. tr átv** előmozdít, elősegít; antaŭenigi: **1. ntr** előrejut, elébe kerül (al); **2. ntr átv** halad, előbbre jut; antaŭenigo: **1.** előnyomulás, előrehaladás; **2.** előmenetel; antaŭulo: előd; malantaŭ: mögött, (helyileg) után *malantaŭ la domo troviĝas ĝardeno: a ház mögött kert van *malantaŭ la kulisoj: a kulisszák mögött *szin* post l *venu malantaŭ mi: gyere utánam *venu malantaŭ min: gyere mögém *veturilo venis de malantaŭ la fronto: egy jármű érkezett a front mögül; malantaŭa: hátsó, hátulsó, mögöttes *malantaŭa vido: hátulnézet *u estas malantaŭa vokalo: az u hátul képzett magánhangzó; malantaŭo, malantaŭaĵo: hátsó rész, hátulj; malantaŭe: hátul, mögötte *de malantaŭe oni atentigis nin: hátulról figyelmeztettek bennünket *la ariergardo marŝis malantaŭe: hátul a hátvéd menetelt; malantaŭen: hátrafelé, hátulra, mögé *malantaŭen!: *kat* hátra arc!; antaŭecindikilo: *inf* prioritásjelző; **IV.** előképző, igekező; antaŭ~: elő~, előre *antaŭbrako, antaŭcambro, antaŭdecidi, antaŭpagi, antaŭurbo; antaŭbrako: felkar *antaŭcambro: előszoba *antaŭdecidi: előre elhatároz *antaŭpagi: előre fizet *antaŭurbo: előváros; antaŭen~: előre~ *antaŭeniri, antaŭenkuri

U dorsantaŭe, kurantaŭigi

antedecent/oj=1. jog előélet, antecedeneciák, előtörténet; **2. orv** előzmény; **3. mat** antecedens; ~a: megelőző, korábbi; ~e: megelőzőleg

antedon/o=növ tengerililiom (Antedon)

antefiks/o=ép zárócserepdisz, antefix

antem/o=zene anthem (kóruszene)

antemid/o=növ pipitér (Anthemis)

anten/o=I. áll tapogató, csáp; **2. távk** antenna *direkta ~o: irányított antenna, irányantenna *jagi ~o, Yagi~o: Yagi-antenna *kadra ~o: keretantenna *kolektiva ~o: közösségi antenna *L~o: L antenna *ombrela~o: ernyőantenna *parabola~o: parabolaantenna *prisma~o: kalitkaantenna *pseŭdo~o: műantenna *radiana ~o: sugárzó antenna *reflekta ~o: reflektorantenna, reflektoros antenna *riceva ~o: vevőantenna *rotacia ~o: forgóantenna, forgatható antenna *satelita ~o: parabolaantenna, műholdas antenna *senda ~o: adóantenna *sendirekta ~o: nem irányított antenna *surtegmenta ~o: tetőantenna *tridrata ~o: háromeres antenna *ventumila ~o: legyezőantenna; **3. hajó** hosszú vitorlarúd (háromszögletű vitorlához); ~uloj: áll csápos ízetlábúak (Antennaria); ~bobeno: *vill* antennatekerics; ~gajno: *távk* antennanyereség; ~kurento: *vill* antennaáram; ~oturo: *távk* adótorony U feritantino, parabolantino

antenari/o=növ macskatalp (Antennaria) *szin* katpiedo

anter/o=növ portok, porzótok

anteridi/o=növ spóratok, antheridium

anterozoid/o=növ hímvarsejt

anteheli/o=csill vaknap, ellennap, anthelion

anti=előképző; anti~: anti~, ellen~ *szin* kontraŭ~ *antifaŝisto, antipar-tiklo

antiar/o=növ upaszfa, jávai méregfa (Antiaris)

antibiotik/o=gysz antibiotikum

anticip/i=I. (időben) előbbre hoz, idő előtt megtesz v. használ, elébe vág, anticipál *~i eventojn: elébe vág az eseményeknek *~i faktojn: tényeket megelőlegez, tényként állít be *~i plezuron: előre élvez; **2. tr** megelőlegez *~i pagadon: *gazd* lejárat előtt fizet; **3. tr** előre lát, jelez, megérez *~i malsukceson: kudarcot előre jelez *mi ~is, ke vi revenos: előre tudtam, hogy visszajössz; ~o: megelőlegezés, anticipálás *ĝui per ~o: előre élvez *romano de ~o: *ir* jövőregény; ~a: előzetes, megelőző *~a kontrolo de laŭkonstitueco: *jog* előzetes normakontrol *~a pago: *gazd* előre fizetés *kun ~a danko: előzetes köszönettel; ~e: előre, előzetesen, (a rendsnél) korábban *~e refuti: eleve cáfol **antidork/o=áll** dél-afrikai gazella (Antidorcas) *szin* saltantilopo **antidot/o=gysz** ellenszer, ellenmérge *szin* kontraŭveneno **antifon/o=zene** kr antifóna, keretvers *enira ~o: *zene kr* kezdőének, antiphona ad introitum **antifraz/o=ir** antifrázis *'jen bela laboro' estas ~o: a 'szép kis munka' antifrázis

leválik, kiválik, szétválik; ~ismo: *pol* apartheid, elkülönülés; **de-igi**: *ntr* leválik, elkülönül vmiről v. vhonnan (de) *grupo da herezuloj de~igis de la eklezio: egy csoport eretnek elkülönült az egyháztól *peco de~igis de la statuo: egy darab levált a szoborról

Ūrasapartigo

apartament/o=*ép* lakosztás, többszobás lakás, apartman; ~aro, ~ejo: *ép* bérház, társasház ~ejo por emeritoj: nyugdíjasház

aparten=*I. ntr* tartozik vkikez v. vmihez (al), vki v. vmi (al) tulajdona *la domo ~as ne al mi, sed al mia patro: a ház nem az enyém, hanem apámé *ĝi ~as ekskluzive al mi: az kizárólag az enyém; **2. ntr** vkire tartozik (vki ügye) (al) *juĝi pri lingvaj demandoj ~as al la Akademio: a nyelvi kérdések megítélése az Akadémiára tartozik *tio ~as ekskluzive al mi: ez kizárólag rám tartozik; **3. ntr** vhova (al) tartozik (vmely csoportba tartozik) *~i al la arkivo: *átv ige* idejétmúlt, túlhaladott, kiment a divatból *la provinco ~as al la plej riĉaj: a tartomány a leggazdagabbak közé tartozik *li ~as al niaj amikoj: barátaink közé tartozik *tio ~as ankoraŭ al la regno de revoj: sok víz folyik még addig le a Dunán v. Tiszán; ~aĵo: **1.** tulajdon *pri nemoveblaĵo, kiu ne estas mia ~aĵo, mi ne rajtas decidi: olyan ingatlanról, amely nem az én tulajdonom, nincs jogom dönteni; **2.** tartozék, cubehör *la vilao kun ĉiuj ĝiaj ~aĵoj estis konfiskita: a villa minden tartozékával együtt el lett kobozva; **inter~a, kun~a**: összetartozó; **inter~o, kun~o**: együvé tartozás, összetartozás

apati/o=fásultság, egykedvűség, apátia; ~a: apatikus, fásult, egykedvű, kiegyezett

apatit/o=*ásv* apatit

apatosaŭr/o=*ősl* Apatosaurus

apeks/o=*I. anat* csúcs, hegy, apex *kora ~o: szívcsúcs, apex cordis *langa ~o: nyelvcsúcs, nyelvhegy, apex linguae *petra ~o: piramiscsúcs, apex partis petrosae *pulma ~o: tüdőcsúcs, apex pulmonis; **2. növ** csúcs (pl. levél, ág) *szin* malbazo *radika ~o: gyökércsúcs; **2. csill** apex

apel/o=*kat* sorakozó, parancskihirdetés, névsorolvasás; ~placo: *kat* gyülekezőtér

Apel/o=*műv* Apellész

apelaci/i=*I. ntr* jog fellebbez *la kondamnito je unua instanco ~is al la supera tribunalo: az első fokon elítélt a táblabírószághoz fellebbezett; **2. ntr** *átv* magasabb fórumhoz fordul, apellál *~i al la publika opinio: a közvéleményhez fordul *~i al la racio: a józan észre apellál v. hivatkozik; ~a: *jog* fellebbezteti, tábla~; ~o: **1. jog** fellebbezés; **2. át** apellálás, hivatkozás (magasabb érvre)

apenaŭ=*I.* módosítószó

1. alig *apenaŭ cent forintojn ĝi kosta: alig száz forintba kerül *apenaŭ distingebla diferenco: alig észrevehető különbség *apenaŭ iom: alig valamennyi, csekély *apenaŭ li scipovas legi: alig tud olvasni; **2.** nem sokkal azelőtt *li estis apenaŭ forinta, kiam, vi alvenis: nem sokkal azelőtt ment el, hogy te jöttél; **II.** kötőszó; amint, alighogy *apenaŭ ili eklaboris, eksplodis terura tempesto: alighogy elkezdtek dolgozni, szörnyű vihar tört ki *apenaŭ vi atingos la supron, tuj returnu vin: amint elértek a csúcst, azonnal forduljatok vissza; továbbképezve; apenaŭia: alig észlelhető, alig észlelhető, alig valamilyen

appendic/o=*1. knyv* függelék; **2. anat** függelék, appendix (pl. főregnyúlvány); **3. biz** vakbél; ~ito: *orv* főregnyúlvány-gyulladás, *biz* vakbélgyulladás, appendicitis; **meso~o**: *anat* főregnyúlvány saját kis hashártyai kettőzete, mesoappendix; ~ektomio: *orv* főregnyúlvány műtéti eltávolítása, appendectomy

appendikulari/oj=*áll* farkos zsákállatok, házváltók, appendikuáriák (Appendicularia)

Apenin/oj=*geo* Appenninek

apepsi/o=*orv* emésztési zavar, aepszia

aper/i=*I. ntr* váratlanul megjelenik, felbukkan, feltűnik vhol *nekonato ~is ĉe la pordo: egy ismeretlen jelent meg az ajtónál; **2. ntr** megmutatkozik *se ~os neceso por tio: ha szüksége mutatkozik; **3. ntr** látszik, tűnik (vmilyennek) *~i senkulpa: ártatlannak tűnik *ĉi tiu solvo ~as neakceptebla: ez a megoldás elfogadhatatlannak tűnik; **4. ntr** *knv* megjelenik *ĉi tiu gazeto ~as ĉiusemajne: ez az újság hetente jelenik meg; **5. ntr** megjelenik, előfordul vhol *~i al laboro: munkára megjelenik *li ~i en plej diversaj lokoj: a legkülönbözőbb helyeken fordult meg *grandnombre ~is parencoj ĉe la entombigo: nagy számban jelentek meg rokonok a temetésen; ~aĵo: **1.** jelenség, látvány, tűnemény; **2. mat** *inf* előfordulás; ~igi: **1. tr** láttat, felmutat, megjelenít; **2. tr** *knv* megjelentet, kiad; **ek~i**: *ntr* hirtelen megjelenik, felbukkan; **el~i**: *ntr* előbukkan; **mal~i**: **1. tr** eltűnik (a szem elől) *mal~i for de la okuloj, mal~i el la vido: eltűnik a szeme elől *mal~is, kiel mulo en nebulo: úgy eltűnik, mint szürke számár a ködben *mal~is, kiel ŝtono en maron Z: mintha a föld nyelte volna el *mal~is, kiel vapore Z: elillan, mint a

kámfor; köddé vált; elpárolgott; **2. ntr** megszűnik, eltávozik, elenyészik *mal~is granda homo el inter ni: nagy ember távozott közülünk *multaj gazetoj jam mal~is en la movado: már sok újság szűnt meg a mozgalomban; **mal~igi**: **1. tr** eltüntet (a szem elől); **mal~igi al si**: elcsen; **2. tr** megszüntet, megsemmisít; **re~i**: *ntr* újra megjelenik, visszajön; **re~anto**: visszajáró lélek, hazajáró lélek, kísértet **apercept/o**=*fil* tudatos észlelés, világos észlelés, felfogás, appercepció; ~i: *tr* *fil* tudatosan észlel, felfog, apperceptiál

aperitiv/o=*I. gaszt* aperitif, étvágygerjesztő ital; **2.** az aperitív ideje; ~i: *ntr* aperitifet iszik *~i per prunbrando: étvágygerjesztőként szilvapálinkát iszik

apert/a=nyílt, nyitott, szabadon hozzáférhető *szin* malferma, malfermita *~a kunveno: nyilvános összejövetel *~a promenejo: közsétány *~a universitato: szabadegyetem *~a urbo: *kat* nyílt város (nem védett); ~e: nyíltan, kertelés nélkül, szabadon *~e paroli: nyíltan beszél; ~i: *tr* megnyit, kinyit, felnyit *szin* malfermi; ~aĵo: nyíltas *szin* aperturo; ~osvetero: kardigán

apertur/o=*I.* nyílás *~o de fenestro: *ép* ablaknyílás *~o de pordo: *ép* ajtónyílás *observa ~o: figyelőnyílás; **2. tech** nyílásméret *~o de lenso: *for* lencsenyílás *~o de sako: zsák szája *~o de tubo: csőnyílás Ūlkoakaperturo

apetal/oj=*növ* szirmatlanok (Apetalae) *szin* senpetaluloj

apetenc/o=*psz* megkívánás

apetit/o=étvágy *bonan ~on!: jó étvágyat! *doni ~on: étvágyat csinál *dum la manĝado venas ~o Z: *közm* evés közben jön meg az étvágy *eksciti la ~on: étvágyat kelt v. csinál *perdi la ~on: elmegy az étvágya *senti ~on: étvágyat érez, éhes; ~iga: étvágygerjesztő, étvágycsináló; ~otikla: inycsiklandozó; ~veka: étvágycsináló, étvágygerjesztő

api/o=*növ* tud zeller (Apium)

apiolo: *kém* apiol

Api/o=*geo* Apia (WS) *~o estas la ĉefurbo de Samoo: Apia Szamoa fővárosa

apik/a=meredek *~a klifo: meredek szirt *la ŝipo alfundigiĝis ~e: a *hajó* meredeken süllyedt el

apios/o=*növ* Apios *Amerika ~o: földidő, földikörte, indiángumó (A. americana) *szin* terpoma fazeolo, indiana terpomo

Apis/o=*vall* Ápisz, Hápi (szent bika)

aplanat/a=*for* képhibamentes, aplanát, aplanatikus; ~eco: *for* képhibamentesség (mint állapot); ~ismo: *for* aplanatizmus, aplanázia; ~o: *for* aplanát, aplanatikus lencse, aplanát objektív

aplaud/i=*I.* tapsol vkinek (n), megtapsol vkit (n) *Dion laŭdu kaj diablou ~u Z: *közm* néha az ördögnek is kell gyertyát gyújtani *la publiko entuziasme ~is la aktorojn: a közönség lelkesen tapsolt a színészeknek; **2. tr** *átv* helyesel, üdvözlől vmit (n) *~i iniciaton: kezdeményezést üdvözl; ~o: taps, tapsolás *fari al li ~on sur la vangon Z: leken neki egyet *tondra ~o: dörgő taps, tapsvihar; ~isto: *pej* tapsonc; ~istaro: *pej* lefizetett közönség, tapsoncok

aplet/o=*inf* kisalkalmazás, applet

aplik/i=*I.* *tr* alkalmaz (elméletet a gyakorlatban) *~a tavolo: *inf* alkalmazói réteg, felhasználói szint *~ata scienco: *tud* alkalmazott tudomány *~i leĝon: *jog* törvényt alkalmaz *~i metodon: módszert alkalmaz *~i regulon: szabályt alkalmaz *~i teorion al la praktiko: az elméletet a gyakorlatra alkalmazza *praktika ~o: gyakorlati alkalmazás; **2. tr** alkalmaz (rendeltetésének megfelelően) *~i forton: erőt alkalmaz *~i kompreson: *orv* borogatást alkalmaz *~i kupon: *orv* köpölyöz *~i rimedon: eszközt alkalmaz; **3. tr** alkalmaz (vkire vmit) *la karakterizado ~eblas ankaŭ al li: a jellemzés rá is alkalmazható; ~o: alkalmazás *~o de kompulsaj rimedoj: *jog* kényszerítő eszközök alkalmazása; ~aĵo: *inf* alkalmazás, felhasználói program; ~programisto: *inf* alkalmazásfejlesztő, alkalmazásprogramozó

aplit/o=*ásv* aplit

aplomb/o=*I.* magabiztosság, biztos fellépés; **2. át** nyomaték; ~a: **1.** magabiztos; **2. át** nyomatékos; malamlomba: esetlen, bumfordi

apne/o=*orv* légzéskimaradás, apnoe

Ap/o=*☞* Apokalipso

apocin/o=*növ* börvény (Apocynum)

apod/o=*áll* sarlósfecske (Apus)

apofiz/o=*I.* *anat* csontkinövés, csontnyúlvány, apofizis, apophysis *dentoforma ~o: fogszerű nyúlvány *szin* odontoido *korakoida ~o: *anat* hollócsőrszerű csontkinövés, apophysis coracoideus *spina ~o: csigolyatöv, tövisnyúlvány, processus spinosus; **2. ásv** apofizis **apog/i**=*I.* *tr* alátámaszt, alulról megtámaszt *~i la kapon sur la mano: a fejt a kezére támasztja *~i sin sur bastono: botra támaszkodik; **2. tr** hozzátámaszt, vminek nekitámaszt *~i la eskalon al la muro: a létrát a falhoz támasztja *~i sin al muro: falnak támaszkodik; **3. tr** *átv* alapoz vmit vmire (sur), alátámaszt vmit vmivel (sur) *~i sian opinion sur la

fakto: véleményét arra a tényre alapozza *sur nenio li povas ~i sian teorion: elméletét semmivel sem tudja megalapozni *li ~as sian suspekton sur faktoj: tényekre alapozza gyanúját; **4. tr** *átv* támogat vkit *~i agadon: tevékenységet támogat *~i la Ruĝan Krucon per mono: pénzzel támogatja a Vöröskeresztet; ~o: **1.** támogatás *facile li trovis ~on ĉe sia kamarado: könnyen talált támogatásra pajtásánál *senti firman ~on en la dorso: szilárd támaszt érez maga mögött; **2.** támasz *la kredo donas al oni ~on: a hit támaszt ad az embernek *solida ~o: szilárd támasz; ~ilo: **1.** *ált* támaszték, támla; **2.** *tech* támasztóelem, alátámasztás; **3.** *ép* támasz, támaszték, dúc; **dis~ilo:** *ép tech* feszítőgerenda; **kontra~ilo:** *ép tech* támasz, gyámfa *szin* strebo; **sub~i:** *tr tech* *ép* alátámaszt, alulról megtámaszt; **sub~ilo:** *ép* gyám, konzol; ~arko: *ép* támív; ~brako: karfa; ~muro: *ép* támfal; ~punkto: *fiz* forgáspont, támpont, megtámasztási pont; ~rado: *jm* mankókerék; ~relo: *ép* korlát, karfa; ~seĝo: támlás székh; ~stango: támasztórúd, támaszték *oni metis ~stangon sub la fruktopeza branĉo: támasztékot tettek a gyümölcstől nehéz ág alá; ~trabo: *ép* támfal, dúc, gyámgerenda

Ulibroapogilo

apoge/o=1. *csill* földtávól, apogeuon vö. perigeo, zenito, nadiro, kulmino; **2.** *átv* csúcspont, csúcs, tetőpont *ĉe la ~o de siaj sukcesoj: sikerei csúcán; ~i: **1.** *ntr* *csill* földtávólban van; **2.** *ntr* *átv* a csúcson van, a tetőpontján van

apogatur/o=zene appoggiatura, előke

apokalips/o=végítélet, világvége, apokalipszis; ~a: **1.** *bibl* végítélet~, apokaliptikus; **2.** rejtélyes, látomászerű; **3.** végítéletserű, apokaliptikus, borzalmas; ~o: *bibl* Jelenések (Jel)

apokop/o=nyt szócsonkítás, apokopé *diri 'aŭto' anstataŭ 'aŭtomobilo' estas ~o: szócsonkítás automobil helyett autót mondani

apokrif/a=1. *bibl* apokrif, nem hiteles, nem hitelesíthető *~aj evangelioj: *bibl* apokrif evangéliumok; **2.** *átv* nem hiteles *~a dokumento: nem hiteles okmány; ~o: *bibl* apokrif irat

apolog/o=ir tanmesze; apologetik/o=kr hitvédelem, apologetika; ~etikisto: **1.** *kr* hitvédő, apologéta; **2.** *átv* apologéta, ideológia védelmezője

apologi/o=ir védőbeszéd, védőirat, apologia *~o de Sokrato: Szókratész védőbeszéde; ~i: *tr/ntr* védelmez (nézetet, eszmét) (pri v. pro v. n); ~isto: védelmező, apologéta (nézeté, eszméé)

Apolon/o=mit Apollón, Apolló

Apoloni/o=Apollóniosz, Apolló, Apollonius (utónév)

apomiks/o=biol apomixis, megtermékenyítés nélküli szaporodás

aponeŭroz/o=orv bőnye, aponeurózis

apopleksi/o=orv gutaütés, szélhűdés, apoplexia *~a ikto, ~a atako: szélütéses roham *cerebra ~o: *orv* agyvérzés, apoplexia cerebri

aposipoez/o=ir elhallgatás, félbeszakítás, aposiopesis, retencia *~silentu, aŭ mi... estas ~o: a 'hallgass, különben...' elhallgatás

apostat/o=1. *kr* hitehagyott, aposztata; **2.** *pol* párttűtő; ~i: **1.** *ntr* *kr* elhagyja a hitét, hitet cserél; **2.** *ntr* *pol* pártot üt, átpártol

aposterior/a=fil *nyt* a posteriori, tapasztalat utáni, tapasztalaton alapuló vö. apiora ☞aposteriora lingvo

apostol/o=1. *kr* apostol *la sanktaj ~oj: *kr* a szent apostolok; **2.** *átv* apostol, buzgó hirdetője (vmely ügynek); ~a: *kr* apostoli *~a beno: apostoli áldás *~a eklezio: apostoli egyház *~a epistolo: *bibl* apostoli levél *~a reĝo: *tört* apostoli király; ~eco: *kr* apostolság, apostolatus; ~ado: *kr* apostoli tevékenység, apostolkodás

apostrof/o=1. *knjv* hiányjel, aposztróf ('); **2.** *ir* szóközi megszólítás, aposztrófálás; ~i: **1.** *tr* hiányjellel ír, aposztrófál; **2.** *tr* *ir* megszólít, aposztrófál; **mal~o:** *knjv* nyitó hiányjel, nyitó aposztróf

apoteci/o=növ tömlőtányér, apotécium

apoteke/o=gysz gyógyszerár, patika *~a farmaciisto: gyógyszerári gyógyszerész *~aj varoj: gyógyszerárak, patikaárak; ~isto: *gysz* gyógyszerész, patikus

apotem/o=mat oldalmagasság, apotéma (szabályos sokszög)

apoteoz/o=1. *vall* istenné emelés, felmagasztalás, apoteózis; **2.** *átv* dicsőítés, istenítés, megdicsőülés; **3.** *átv* betetőzés, csúcspont (>látványosság); ~i: **1.** *tr* *vall* istenek közé emel; **2.** *tr* *átv* felmagasztal, istenít, dicsőít

apozici/o=nyt hátravetett jelző, értelmező jelző, utójelző, appozíció vö. nominacio *en 'Stefano, unua reĝo de la hungaroj' 'unua reĝo de la hungaroj' estas ~o: az 'István, a magyarok első királya'-ban a 'magyarok első királya' értelmező jelző; ~i: *tr* *nyt* hátravet (jelzőt)

apr/o=áll vaddisznó (Sus) *veruko: varacskos disznó (Phacochoerus); ~aĵo: *gasz* vaddisznóhús, vaddisznóétel

aprec/i=☞aprezi

apret/i=tr *tex* kikészít, csinoz, appretál vö. apreturo; ~aĵo: *tex* kikészített anyag, csinozott anyag

apretur/o=tex kikészítőszer, appretálószer, csinozóanyag vö. apreti

aprez/i=tr becsül, értékkel, elismer; ~o: elismerés, megbecsülés, értékelés *~e mencii: elismerően említ; **mal~i:** *tr* lenéz, megvet

april/o=április *pluvo en ~o – por la tero utilo Z: *közm* májusi eső

aranyat ér *~a vetero – trompa aero Z: *közm* tavasz – tavasz *komenco

~a, trompo facila Z: április bolondja, május szamara; ~skarabo: áll

sárga cserebogár (Amphimallon solstitialis)

aprior/a=1. *fil* a priori, tapasztalattól független; **2.** *nyt* a priori (>nyelv);

3. *inf* alapértelmezett, alapbeállítás szerinti, default vö. aposteriora; ~e:

1. *hsz* a priori, eleve, tapasztalattól függetlenül; **2.** *inf* alapértelmezés

szerint

aprob/i=1. *tr* helyesel, jónak talál; **2.** *tr* jóváhagy, elismer (megfelelő-

nek) *~i kiel doktoron: *isk* doktorrá fogad *~i legproponon: *jog*

törvényjavaslatot jóváhagy; ~o: **1.** helyeslés, elfogadás; **2.** jóváhagyás,

elismerés; ~e: helyeselve, jóváhagyólag; ~inda: elismerésre méltó,

jóváhagyható, elfogadható; **mal~i:** *tr* ellenez, rosszall, helytelenít,

rossznak tart; **mal~o:** ellenzés, rosszallás, helytelenítés; **mal~a:**

rosszalló, elítélő; **mal~inda:** helytelenítendő, elítélendő

aproxim/i=tr *mat* közelít, approximál; ~o: *mat* közelítés,

approximáció; ~aĵo: *mat* közelítő érték

apsid/o=csill apszis (legtávolabbi v. legközelebbi pont a Naphoz

képest) *~a linio: *csill* apszisvonal

aptenodit/o=áll *tud* pingvin (Aptenodytes) *szin* pingveno

apterig/o=áll kivi (madár) (Apteryx)

apud=1. előjárószo; apud: mellett *mi ne loĝas ĉe mia frato, sed mia

domo estas apud lia: nem lakom a bátyámnál, de a házam az övé mellett

van *metu la krajonon apud la kajeron: tett a ceruzát a fizet mellé; **II.**

előképző; apud~: vmi melletti, melléki, mellék~ *apudĉambreto: *ép*

benyíló *apudesti: *tr* vki v. vmi mellett van, ott van, jelen van

*apudkontinenta: *geo* kontinens melletti, apikontinentális; **III.**

önállóan; apuda: mellette lévő, szomszédos *apuda angulo: *mat*

kiegészítő szög *apuda rokaĵo: *ásv* mellékkőzet; apude: mellette, a

közélen; *apude ne estis barilo: mellette nem volt kerítés *ĉi-apude: itt

a közelben *li starigis la botojn apude de siaj: a csizmát a sajátja mellé

tette; apudi, apudesti: *tr* vki (n) mellett van, vki v. vmi (n) közelében

van; apudeco: közelség, szomszédság *en tuja apudeco: közvetlen

közélen; alapudi: *tr* odamegy vki v. vmi mellé (n) *ni alapudi unu la

alian: egymás mellé álltunk; malapudigi: *tr* eltávolít vki v. vmi mellől

(de); tutapude: vminek a közvetlen közelében *la bombo eksplodis

tutapude de nia domo: a bomba a házunk közvetlen közelében robbant

Apuli/o=geo *pol* Puglia (IT)

apunt/o=apró, aprópénz, váltópénz vö. monero

apus/o=☞apodo

ar=1. utóképző; ~aro: **1.** azonos fajtájú egyedek összessége ☞bestaro,

gazetaró, homaro: emberiség; **2.** egység összetartozó elemei ☞barbaro,

estraro, ŝtuparo; **3.** állatok csoportja ☞bovaro, luparo, porkaro, ŝafaro;

4. lista, katalógus ☞adresaro, horaro, nomaro; **II.** önállóan; aro: **1.**

csomó, rakás, halom *aro da brikoj: egy rakás téglá *aro da brulligno:

egy halom tűzifa *aro da libroj: egy csomó könyv; **2.** *mat* halmaz *aro

de ĉiuj subaroj: hatványhalmaz *barita aro: korlátos halmaz *fermita

aro: zárt halmaz *kvocienta aro: faktorhalmaz *malplena aro: üres

halmaz *nefinia aro: végtelen halmaz; **3.** csoport, tömeg; araĉo: *pej*

falka, horda, csürhe; areto: maroknyi, néhány *areton da moneroj li

ankoraŭ havas en sia monujo: maroknyi aprója még van a

pénztárcájában *li havas areton da amikoj: van néhány barátja; arego:

rengeteg, tömegtelen, nagy tömeg, jó nagy halom *arego da vizitantoj

invasdi la ekspozician salonon: nagy tömeg látogató özönlött el a

kiállítási helyiséget *li hakis aregon da brulligno: egy nagy halom

tűzifát vágott; arigi: **1.** *tr* csoportba gyűjt, egybeterel, összeteterel *arigi

la dispaŝtigantajn brutojn: összetetereli a szerteszét legelésző barnokat;

2. *tr* összegyűjt, egybefog, kötegel *arigi slipojn en faskojn: cédulákat

kötegel *arigi la disjetitajn ludilojn: egybegyűjti a szétszórjt játékokat;

3. *tr* felhalmoz *li arigis por vintro sufican provizon: elegendő élelmet

halmozott fel a télre; arope: többedmagával, csoportosan; grandare:

nagy tömegben, tömegesen; subaro: *mat* részhalmaz; superaro: *mat*

bővebb halmaz; aroteorio: *mat* halmazelmélet

ar²=előképző; ar~: *kém* ar~ (aromás ciklusú szénhidrogének) *areno:

arén *arino: arin *arilo: arilgyök

ar'o=ár (100 m² *centi~o: centiár (1 m² *deci~o: deciár (10 m²

*hekto~o: hektár (100 ár)

ara/o=áll arapapagáj (Ara)

arab/o=fn arab; ~a: *mn* *nyt* arab (ar) *~a Duoninsulo: *geo* Arab-

félsziget *~a Ligo: *pol* Arab Liga *~a Maro: *geo* Arab-tenger *~aj

ciferoj: *mat* arab számjegyek, arab számok *szin* eŭropaj ciferoj *~aj

Emirlando: *geo* *pol* Arab Emírségek; ~ata *acido:* *kém* arabin,

arabinsav; ~eca, ~eska: arabos, arab stílusú *~eska ornamo: arabos

díszítés; arabesko: **1.** *műv* arabeszk; **2.** *zene* arabeszk; ~eskosegilo: *tech*

lombfűrész; ~ino: *ex* Arabata acido; ~inozo: kém arabinóz, arabonsav; ~ismo: 1. *nyt* arabizmus, sajátos arab kifejezés; 2. *pol* arabizmus, arab mozgalom; ~isto: *nyt* arabista, arab filológus; ~istiko: *nyt* arabisztika, arab filológia; (A)~ujo, (A)~io: *geo* Arábia; ~stila: *műv* arab stílusú vö. arabeca

arabidops/o=*növ* lúdfű (Arabidopsis)

arabis/o=*növ* ikravirág (Arabis)

Arabon/o=*tört geo* Arrabona (Győr kelta neve)

Aragon/o=*geo pol* Aragónia (ES)

aragonit/o=*ásv* aragonit vö. pizostono

arahant/o=*bud* arhat, arahat, arahant (magas szintet elért spirituális gyakorló)

Arahñ/o=*mit* Arakhné, Arachne

arak/o=*gaszt* arrak (arab pálinka)

arakid/o=*növ* földimogyoró (Arachis) *ternuksa ~o: amerikaimogyoró, búrmogyoró (A. hypogaea) *szin* ternukso *salitaj ~oj: *gaszt* sós mogyoró; ~ata acido: kém arachinsav; ~oleo: kém arachiszolaj

araknoid/o=*anat* pókhálópólya, arachnoidea; ~ito: *orv* pókhálópólya-gyulladás, arachnitis

Aral/o=*geo* Aral-tó

arali/o=*növ* arália (Aralia)

arame/o=*fn* arámi, arameus; ~a: *mn nyt* arámi, arameus (arc)

arane/o=*áll* pók (Araneus) *bird~o: *avikulario *dom~o: házi pók vö. doma tengeri *kruc~o: keresztespók (Araneus diadematus); ~ajo: *áll* pókháló

aranĝ/i=1. *tr* rendez, elrendez *~i alfabete: betűrendbe szed *~i bukedon: virágcsokrot köt *~i ĉambron: szobát rendbe hoz *~i lito: ágyat berak; 2. *tr* intézkedik, elintéz, elsimít *~ataj aferoj: folyamatban levő ügyek *~i aferon: ügyet intéz, elintéz, elrendez *~iu manĝas, kiel li ~as Z: *közm* ki mint veti ágyát, úgy alussza álmát *fari ~ojn: előkészületeket tesz, intézkedéseket hoz v. foganatosít *kiu kaĉon ~as, tiu ĝin manĝas Z: aki főzte, egye meg *se Dio ne ~os, lupo vin ne manĝos Z: *közm* mindnyájan Isten kezében vagyunk; 3. *tr* zene rendez; ~i sin: 1. elrendezkedik *la armeo ~is sin batalorde: a hadsereg csatarendbe állt *mi scias min ~i: majd elleszek valahogy; 2. elhelyezkedik *~i sin komforte: kényelmesen elhelyezkedik *kiu konstante lokon ŝanĝas, neniam sin ~as Z: *közm* ül veszteg seggeden, ha jól van dolgod; ~a: elrendezésű, állású; ~o: 1. rendezés, elrendezés, megrendezés *de lia vivo ~o estas trinko kaj manĝo Z: mást se csinál, csak eszik és iszik *la ~o de la ĝardeno estas regula: a kert elrendezése szabályos; 2. megrendezés, rendezvény *bonfara ~o: jótékonyági rendezvény *szin* benefico *brila ~o de kongreso: kongresszus ragyogó megrendezése *turisma ~o: idegenforgalmi rendezvény; 3. elintézés, intézkedés *paliativa ~o: félrendszabály, átmeneti intézkedés *tro kara ~o por malkara tagmanĝo Z: többbe kerül a leves, mint a hús; 4. kárrendezés; ~ado: rendezés (általában) *~ado de koncertoj estas lia tasko: koncertek rendezése az ő feladata; ~ajo: 1. rendezvény; 2. *mat* variáció (p-ad osztályú); 3. *tech* berendezés, szerkezet, készülék

*reguliga ~ajo: szabályozókészülék *teleindika ~ajo: *tech* távkijelző berendezés *telemezura ~ajo: *tech* távmérő-berendezés; ~ejo: rendezvény színhelye; ~ema: rendszerető, akkurátus, pedáns; ~igi: 1. *ntr* elrendeződik, alakul *la skandalo ~iĝis favore al li: a botrány számára előnyösen rendeződött *liaj aferoj bone ~iĝis: jól alakultak a dolgai; 2. *ntr* elintéződik *mi forĝesis diri, ke dume via afero ~iĝis: elfelejtettem mondani, hogy közben az ügyed elrendeződött; al~i: *tr* hozzáigazít, adaptál; ali~i: *tr* átrendez; antaŭ~i: *tr* előre megrendez, előre elrendez, előre elintéz; dis~i: *tr* szétrendez, széttrak *dis~u la seĝojn laŭ la muroj: rakd szét a székeket a fal mentén; dis~o: szétrendezés, dispozíció; kun~o: 1. összerendezés, egymáshoz rendezés; 2. *inf* konfiguráció; mal~i: *tr* összekuszál, összekever; re~i: *tr* újrarendez, átrendez; re~o: átrendezés, rendberakás

Ubankrotaranĝo, datumaranĝo, floranĝo, foliaranĝo, frazaranĝo, hararanĝo, petalaranĝo, tekstaranĝo, vivaranĝo, vortaranĝo

Ararat/o=*geo* Ararat

Aras/o=*geo* Arras

araŭkan/o=*fn* araukán; ~a: *mn nyt* araukán, mapuce (arn)

araŭkari/o=*áll* araukária (Araucaria)

arb/o=1. *növ* fa vö. arbusto *~o de la sciado: *bibl* a tudás fája *~o

krakanta venton ne timas Z: *közm* szél a tölgyet ledönti, a náddal nem bír *familia ~o: családfa *fleksu ~on dum ĝia juneco Z: *közm* addig üsd a vasat, amíg meleg *judea ~o: *cercido *konifera ~o: *ált* fenyőfa, tűlevelű fa *la ~o de vivo: *bibl* az élet fája *pro multo da ~oj li ~aron ne vidas Z: nem látja a fától az erdőt *palira ~o: sövényfa; 2. *mat* fa; ~ajo: rőzse; ~aro: *növ agr* erdő *~aro aŭdas, kampo vidas Z: *közm* az erdőnek füle van, a mezőnek szeme van *en ~aro sidas, kaj ~ojn ne vidas Z: a fától nem látja az erdőt *konifera ~aro: *ált* fenyőerdő, tűlevelű erdő *Nigra ~aro: *geo* Fekete-erdő, Schwarzwald; ~areto: *növ* liget, kis erdő; ~arigi, ~arizi, ~arumi: *tr agr* erdősít, fásít; ~aristo: *agr* erdész *szin* forstisto *~arista domo: erdészház; ~ejo: fás terület, fás rész; ~eto: *növ* fácska, bokor; ~etaĵo: *ne* *arbusto, vepro; ~ido: *növ* fiatal fa, fapalánta; ~idejo: *agr* faiskola; ~isto: erdőmunkás, erdőművelő; ~ologo: *dendrologo; ~ologio: *dendrologia; ~ofiguro: *agr* főerdész; miks~aro: *növ* vegyes erdő; pra~aro: *növ* őserdő; re~arigi: *tr agr* újraterelődés; sen~ejo: tisztás; sen~igi: *tr* (erdőt) irt; sub~o: *mat* részfa; ~argardisto: *agr* erdőkerülő, erdőőr; ~arincendio: erdőtűz; ~arkultivo: *agr* erdőművelés, erdészet *szin* forstkultivo; ~armortado: *agr* öko erdőpusztulás; ~arrando: erdősítés; ~arriĉa: erdős, erdőben gazdag; ~arstepo: *geo* erdős sztyepp; ~artundro: *agr* erdős tundra; ~arsono: *geo* erdőövezet; ~ofiguro: *tud* faábra; ~ofolio: *növ* falevél; ~ogrimpulo: *certio; ~oĝardeno, ~omuzeo: arborétum; ~ohakejo: *agr* fakitermelő hely; ~ohakilo: favágó fejsze; ~ohakisto: favágó *szin* hakisto; ~okultivo: *agr* fatermesztés; ~okoloso: fakolosszus, óriási méretű fa; ~omortigulo: fűzfarentő lepke (Cossus cossus)

Ubuterbaro, fragarbo, flamarbo, foliarbo, fruktarbo, galeriarbaro, kristarbo, glanarbo, mararboj, mastikarbo, melonarbo, panarbo, papiliarbo, pinglarbo, pluvarbaro, riverarbaro, tuliparbo, vakarbo, vomarbo

arbalest/o=*kat* számszerij, nyílpuska

arbed/o=*ne* *trunkarbusto, tufarbusto

arbitr/a=önkényes, önhatalmú, szeszélyes; ~o: kény, önkény *laŭ propra ~o: saját kénye-kedve szerint; ~eco: önkényesség

arbitraci/o=1. *jog* választottbírói döntés, döntőbírói ítélet; 2. *sp* bíráskodás, játékvezetés; ~i: 1. *tr* *jog* (döntőbíróként) ítélt, megítél, döntőbíráskodik; 2. *tr* *sp* ítélt, megítél, bíráskodik; ~a *jugisto*: *jog* döntőbíró, választott bíró; ~a *teamo*: *sp* bírói team, játékvezetők; ~isto, ~anto, ~ulo: 1. *jog* döntőbíró, választott bíró; 2. *sp* bíró, játékvezető

arbitraĝ/o=*gazd* arbitrázs (árfolyam-különböztetés spekulálás)

arbreŝ/o=albánok lakta hely (IT)

arbust/o=*növ* cserje, bokor vö. arbeto, staŭdo, vepro; ~eto, sub~o: *növ* törpecserje

Utrunkarbusto, tufarbusto

arbut/o=1. *növ* számacafa, számacacserje (Arbutus) *szin* fragarbo; 2. *Arbutero; ~ujo: *Arbuto 1; ~bero: *növ* számaca

arĉ/o=1. *zene* vonó; 2. *vill* csúszósaru (áramszedőn) *stango de ~o: *zene* vonópálca *streĉbloko de ~o: *zene* vonókápa; ~instrumento: *zene* vonós hangszer; ~osegilo: *tech* keretes fűrész; ~tiro: *zene* vonóhúzás

ard/i=1. *ntr* izzik; 2. *ntr* *átv* izzik, hevül *~antaj okuloj: izzó szemek *~i de kolero: haragtól izzik; ~eti: *ntr* parázslík; ~a: 1. izzó, tüzes *blanke ~a: fehéren izzó *ruĝe ~e: vörösen izzó; 2. *átv* izzó, heves, forró, égető *~a amo: forró szerelem *~a deziro: izzó vágy *~a pasio: forró szenvedély *~a problemo: égető probléma; ~o: 1. izzás; 2. *átv* hev, hevület; ~ajo: parázs, üszök; ~igi: *tr* hevít, tüzesít; ~ilo: izzóháló, izzóharisnya (gáztűzhelyen)

Useksardo

arde/o=*áll* gém (Ardea) *egret~o: kócsag (Egretta) *granda egret~o: nagykócsag, nemes kócsag (Egretta alba) *griza ~o: szürkegém (A. cinerea) *nokt~o: bakcsó, éji gém, vak varjú, kánya (Nycticorax nycticorax)

Arden/oj=*geo* Ardennek

ardez/o=1. *ásv* pala; 2. *isk* palatábla *szin* ardeztabulo; ~ejo: palabánya, palafejtő; ~krajono: *isk* palavessző *szin* grifelo 2; ~tabulo: *isk* palatábla

are/o=1. föld, földterület *akvokolekta ~o: víz vízgyűjtő terület *Eŭropa Ekonomia ~o: *gazd pol* Európai Gazdasági Térség *la inundo kovris milhektaran ~on: az ár ezer hektár földet borított be *publika ~o: köztér, közterület; 2. *tech* felület *kversekca ~o de akvotubo: vízeső keresztmetszeti felülete; 3. *mat* terület, felszín *~o de muro, planko: fal, padló területe; 4. *knyv* szedéstűkő *szin* kompostareo, tipareo; ~i: *tr* vmennyi a területe, felülete *la kampo ~as dek hektarojn: a föld területe tíz hektár *la kversekco ~as 10 kvadratojn centimetrojn: a keresztmetszet 10 négyzetcentiméter; ~kosinuso: *inversa hiperbola kosinuso; ~ovelocito: *fiz* területsebesség; ~sinuso: *inversa hiperbola sinuso

Ukompostareo, servareo, tipareo, trafareo

arek/o=*növ* arékapálma (Areca) *szin* palmo; ~nukso: *növ* bételdió

aren/o=1. küzdőtér, aréna, porond; **2. átv** aréna, porond *eniri la politikan ~on: a politika porondjára lép
arenari/o=növ homokhúr (Arenaria)
areol/o=1. anat kis terület v. felület (pont körül), udvar, areola ~o de akno: pattanás udvara *mama ~o: emlőbimbóudvar, bimbóudvar, areola mammae; **2. csill** udvar (Holdé, Napé) ~o de Luno: holdudvar; **3. növ** szemölcs, körfolt, udvar, gödröcske, tüskepárna, areola
areometr/o=kém sűrűségmérő, areométer (folyadékoknál)
areopag/o=1. jog tört areopág (legfelső törvényszék az ókori Athénban); **2. átv** (tekintélyes) ítélőszék *antaŭ la ~o de la historio: a történelem ítélőszéke előtt
arep/o=gaszt arépa (kukoricapogácsa)
Ares/o=mit Arész vö. Marso
arest/i=tr jog letartóztat, őrizetbe vesz *prevente ~i: előzetes letartóztatásba helyez; ~o: jog letartóztatás, őrizetbe vétel *enketa ~o: jog vizsgálati fogság *hejma ~o: jog házi őrizet *preventa ~o: előzetes letartóztatás; ~ejo: jog fogház, áristom *meti en ~ejon: letartóztatásba helyez, áristomba vet; ~isto: **1.** jog bírósági végrehajtó, rendőrtiszt; **2.** jog tört poroszló, törvényszolga; ~ito: jog őrizetes; ~cirkulero: jog elfogatási parancs; ~mandato: jog letartóztatási parancs (okmány); ~ordono: jog letartóztatási parancs; ~puno: jog elzárás
Arg/o=tört geo Árgosz; ~olando: tört geo Argolisz
argal/o=áll argalai juh (Ovis ammon)
argan/o=1. ip fűrtorony; **2. tech** ne daru ☞gruo
argani/o=növ argánfa (Argania spinosa)
argemon/o=növ tüskemák, tüskémák (Argemone)
argentan/o=☞argentano
Argentin/o=geo pol Argentína (AR); ~a: mn argentin, argentinai; ~ano: fn argentin
argil/o=ásv agyag (kőzet és üledék) *bakita ~o: égetett agyag *modla ~o: mintázóagyag; ~a: agyag~, agyagból való ~a plato: agyaglap ~a vazo: agyagedény; ~afo: cseréparu, cseréptárgy, agyagáru, agyagtárgy; ~ceramiko: agyagkerámia, agyagművesség; ~kruĉo: kőkorsó, agyagkorsó; ~marno: ásv agyagmárga; ~minejo: ip agyagbánya; ~mineralo, ~petro, ~ŝtono: ásv agyagásvány, agyagkő; ~planko: ép agyagpadló, vert padló; ~poto: kőedény, agyagedény; ~tabulo: agyagtábla
 Ŭbakargilo, fajrargilo, fulargilo, kalkargilo, potargilo
arginin/o=kém arginin
argiop/o=áll darázspók, Argiope-pók
argironet/o=áll búvárpók (Argyroneta aquatica)
argon/o=1. kém argon (Ar); **2. kém** argon (gáz)
argonaŭt/o=áll hajóspolip (Argonauta argo)
argonaŭt/oj=mit argonauták
Argo/o=mit Argó (hajó)
Argovi/o=geo Aargau
argument/i=tr érvel, argumentál vmivel (n) ~i la nespertecon de la kontraŭulo: az ellenfél tapasztalatlanságával érvel; ~o: **1.** érv, argumentum ~o al homo: fil argumentum ad hominem (személyeskedő érv) *solida ~o: komoly érv *trafa ~o: találó érv; **2.** mat független változó (>függvény); **3.** mat argumentum, amplitúdó (>komplex szám); **4. fn** mat határozatlan, változó; **5. inf** argumentum; ~aĉi: tr pej okoskodik, okvetetlenkedik; du~a: mat bináris, kétváltozós *du~a rilato: bináris reláció; for~i: tr érvekkel megcáfol; inter~o, kontraŭ~o: ellenérv
Argus/o=mit Argosz, Argus, Árgus
arĝent/o=1. kém ezüst (Ag); **2. cím** címerezüst; ~a: **1.** ezüst~, ezüstös, ezüstből való; **2. átv** ezüstös ~a sonoro: ezüstös csengés ~a rido: ezüstös kacagás ~a brilo: ezüstös csillogás; **3.** ezüst~ (az aranyhoz képest másodrendű) ~a golo: sp ezüstgól ~a medalo: sp ezüstérem ~a tempaĝo: ezüstkor *parolo estas ~o, oron similas silento Z: közm beszélni ezüst, hallgatni arany; ~eca: ezüstszerű; ~i: **1.** tr ezüstöz, ezüsttel bevon; **2. tr átv** ezüsttel bevon, ezüstösen csillogóvá tesz; ~ajisto: ezüstműves; ~ismo: orv ezüstmérgezés, argíria, argyrosis; ~umo: ☞arĝentano; ~etalono: ip ezüstetalon; ~foliozo: növ ezüstlevelűség, silvering
arĝentan/o=kém argentán, újezüst szin argentumo
arĝirol/o=kém gysz ezüstkolloid, kolloid ezüst
arhat/o=bud arhat (legmagasabb fokozatot elért szent)
arĥi=előképző; arĥi~: ☞arki~, čef~
arĥi/oj=biol archeák (Archaea)
arĥe/oj=bakt ősbaktériumok (Archea)
arĥeolog/o=tört régész, archeológus; ~io: tört régészet, archeológia ~ia prifosado: régészeti ásatás ~ie priserĉi: régészeti megkutat *submara ~io: tenger alatti régészet
arĥaj/a=ex ☞arkaa

Arĥiloh/o=ir Arkhilokhosz ~a mezujo: ir arkhilokhoszi mérték
Arĥimed/o=mat Arkhimédész ~a ŝraŭbo: mat tech archimedeszi spirál, csavar *principo de ~o: archimedeszi törvény
Arĥipelag/o=tört geo Arkhipelagosz; ~o: geo szigettenger, szigetvilág, archipelagus
arĥitekt/o=ép építész; bio~o: ép környezetbarát építész, bioépítész Ŭĝardenarĥitekto
arĥitektur/o=1. ép építész, architektúra *ekologia ~o: szerves építész; **2. átv** stílus *palaco de impona ~o: impozáns stílusú palota *renesanca ~o: reneszánsz építész(i stílus); **3. átv** felépítés, szerkezet ~o de vizaĝo: arc felépítése ~o de romano: regény szerkezete; **4. inf** architektúra, felépítés; bio~o: ép környezetbarát építész, bioépítész
arkiteŭt/o=áll óriáskalmár (Architeuthis)
arĥitrav/o=ép gerendapárkány, architráv
arĥiv/o=1. levéltár, irattár, okmánytár, archívum szin ĉartejo *formeti en ~on: a) archívumba tesz, levéltárba helyez b) átv ad acta tesz; **2. átv** (dokumentum)gyűjtemény; **3. inf** archívum; ~i: tr archivál, irattároz; ~ejo: ép levéltár (épület); ~isto: irattáros, levéltáros, archívumkezelő; en~igi: **1.** tr irattárba tesz, archivál; **2. tr inf** archivál; ~ekzemplero: irattári példány
ari/a=☞arja
ari/o=1. zene énekdal; **2. zene** aria *koloratura ~o: koloratúrária
Ari/o=kr Arius; ~ano: kr ariánus; ~anismo: kr arianizmus
Ariadn/o=mit Ariadné ~a fadeno: mit átv is Ariadné fonala
arid/a=1. met száraz, aszályos, kopár; **2. átv** érzéketlen, lélektelen, közönyös
Arici/o=tört geo Aricia
arier/o=1. kat utóhad, fedezet; **2. sp** védelem, hátvédjátékosok; ~ulo: sp hátvéd, védőjátékos szin defendanto; ~gardo: **1.** kat hátvéd, utóvéd szin postgardo; **2. átv** utóvédharcot folytatók, visszahúzó (fejlődés ellenzői); ~bazo: kat háttérbázis
Aries/o=csill Kos, Aries szin Ŝafo *unua punkto de ~o: Kos első foka, napj-egyenlőségi pont
aril/o=növ magköpeny, maglepel, arillus
aril/o=kém arilcsoport
Ariman/o=☞Ahrimano
Arion/o=mit Arión, Arion
Ariost/o=ir (Ludovico) Ariosto
arist/o=1. áll csápsörte; **2. növ** száka, szakáll, arista
Aristarĥ/o=csill Arisztarkhosz
Aristark/o=☞Aristarĥo
Aristid/o=1. tört Arisztideusz; **2.** Arisztid (utónév)
Aristip/o=Arisztipposz ~o el Kireno: kurenéi Arisztipposz
Aristofan/o=ir Arisztophanész
aristokrat/o=arisztokrata, főnemes; ~aro: **1.** pol arisztokrácia, főnemesség; **2. átv** arisztokrácia (elit) ~aro de la beletro: a szépirodalom arisztokráciája
aristokrati/o=1. pol arisztokrácia (rendszer); **2. ne** arisztokrácia (elit)☞aristokratato
aristoloki/o=növ farkasalma (Aristolochia) szin pipfloro
Aristotel/o=fil Arisztotelész; ~ismo: fil arisztotelizmus
aritenoid/o=anat kannaporc, aryporc, cartilago arytoida
aritmik/o=mat számtan, aritmetika; ~ilo: inf számológység, aritmikai egység, ALU; ~isto: mat aritmika
aritm/o=☞aritmetika meznombro
aritm/o=orv aritmia, ritmuszavar
Arizon/o=geo pol Arizona (US)
arj/o=1. árja (indoeurópai); **2. pol** árja (germán); ~a: mn nyt árja; ~anismo: pol árjaelmélet (egyfajta fajelmélet)
 Ŭhindoarja
arka/a=archaikus, régies, elavult szin arĥaika; ~afo: archaikus, régies, elavult dolog szin arĥaikafo; ~igi: ntr elavul, archaizálódik szin arĥaikiĝi; ~ismo: **1.** nyt archaizmus, elavult szó v. kifejezés; **2. ir** mŭv archaizálás
arkaik/a=☞arkaa
arkean/o=geo archaeozoikum, archaikum
arkegoni/o=növ archegónium (szaporítószerv); ~plantoj: ☞embriofitoj
arkeopterig/o=ösl Archeopteryx (ősmadár) *arkeopterigoformaj: Archeopteryx-alakúak (Archeopterygiformes)
arketip/o=1. fil ősminta, archetipus; **2. ir** őskézirat; **3. pszi** őstípus, archetipus
arkeozoik/o=☞arkeano
arki=előképző; arki~: fő~, arch~ ☞arkidiakono, arkianĝelo, arkiduko, arkikrimulo
arkivolt/o=ép homlokív, ívpárkány, boltív, archivolt

ark/o=1. *mat* ív, körív *duoncirkla ~o: félkörív; **2.** *mat* ívmérték, arkusz, arcus; **3.** ív (alakú tárgy) *brova ~o: *anat* szemöldökív *fari ~on el iu Z: móresre, illemre tanítja; **4.** *vill* ív, fényív; **5.** *kat* íj; **6.** *ép* ív ~o de volbo: boltív *szin* arkaño *dentara ~o: fogsorív *hufa ~o: patkóív, mór ív *korbansa ~o: kosárv *segmenta ~o: szegmentív, körszeletív *transversa ~o: heveder *triloba ~o: lóhereív; **7.** *anat* ív, arcus; **8.** *zene* kötőív, ligatúra; **9.** *nyt* íves ékezet, rövidségjel; ~**año:** *ép* boltív *szin* arko de volbo; ~**igi:** *tr* ívben meghajlít, ívesen meggömbít *la kato ~igis la dorson: a macska meggömbítette a hátát; ~**isto:** **1.** *kat* íjász; **2.** *sp* íjász (sportoló); ~**faristo:** íjgyártó *szin* pafarkfaristo; ~**lampo:** *vill* ívlámpa; ~**linia:** ívelt ~liniaj brovoj: ívelt szemöldök; ~**modelilo:** *ép* boltozatzsalu; ~**ogeneratoro:** *vill* ívgerjesztő, Poulsen-generátor; ~**okosekanto:** *mat* arkusz koszekáns, arcus cosecans; ~**olongo:** *mat* ívhossz; ~**ominuto:** *mat csill* ívperc, szögperc; ~**oponto:** *ép* ívhíd; ~**osekundo:** *mat csill* ívmásodperc, szögmásodperc; ~**pafi:** *tr* *kat* nyílaz, lenyílaz; ~**pafado:** **1.** *kat* nyílazás, nyíllövés; **2.** *sp* íjászat, íjlövészet; ~**pafisto:** *kat* *sp* íjász; ~**sekanto:** *mat* arkusz szekáns, arcus secans; ~**osinus:** *mat* arkusz szinus, arcus sinus; ~**tangento:** *mat* arkusz tangens, arcus tangens; ~**veldado:** *tech* ívhegesztés
 Uapogarko, balancarko, čielarko, lumarko, lunarko, pafarko, pintarko, rondarko, selarko, sinusarko, triumfarko, vestarko
arka/a=Arhaa
arkad/o=ép árkád *~a galerio: árkádos galéria, árkádos folyosó *korbansa ~o: kosárvíves árkád *promeni sub la ~oj: az árkádok alatt sétál
Arkadi/o=1. *geo* Árkádia; **2.** *mit* Árkádia (pásztorparadicsom); **3.** *ir* Árkádia (irodalmi iskola)
arkaik/a=Arhaa
arkan/o=1. *vall* titkos tan v. rítus; **2.** *jték* arkánium (tarokk kártyalap) *majora ~o: nagy arkánium *minora ~o: kis arkánium; **3.** *átv* titok, misztikum, homály
Arkansas/o=1. *geo* Arkansas (folyó); **2.** *geo* pol Arkansas (állam) (US)
arke/o=bibl Noé bárkája
arke/oj=Arheoj
arkean/o=Arheano
arkebuz/o=kat szakállas puska, állványos puska
arkegoni/o=Arhegonio
arkeolog/o=Arheologio
arkeopterig/o=Arheopterigo
arketip/o=Arhetipo
arkeozoik/o=Arheozoiko
arki/oj=Arhioj
Arkilok/o=Arhiloĥo
arkimandrit/o=kr (görögkeleti) főpát, archimandrita
Arkimed/o=Arhimedo
Arkipelag/o=Arhipelago
arkipter/oj=áll összárműyak (Archiptera)
arkitekt/o=Arhitekto
arkitektur/o=Arhitekturo
arkiteüt/o=áll óriáskalmár, óriás tintahal (Architeuthis)
arkitrav/o=Arhitravo
arkiv/o=Arhivo
arkivolt/o=ép archivolt
arkont/o=tört arkhón
arkosaür/oj=ősl Archosauria
arkoz/o=geo órkóza
arkt/a=geo északi-sarki; ~o: *geo* Arktisz, Északi-sarkvidék
arkte/o=növ bojtorján (Arctium)
arkti/o=1. áll medvelepke, papmacskalepke (Arctia); **2.** növ bojtorján
Arkteo
arktostafil/o=növ medveszőlő, medveáfonya (Arctostaphylos) *szin* ursuvo
Arktur/o=csill Arcturus, α-Bootis
arkus/o=ne Arkó 2
arleken/o=bohóc; ~o: *ir* Arlecchino; ~i: *ntr* pej bohóckodik (ügyetlen tréfákkal); ~**año:** pojjácáság, bohóctréfa (szándékosan ügyetlen tréfa)
Arlez/o=geo Arles
arm/i=1. *tr* *kat* felfegyverez; **2.** *tr* *kat* felvértez, fegyverbe öltöztet *~i kavaliro: lovaggá üt *rigardi per ne-ita okulo: szabad szemmel néz; **3.** *tr* *átv* felvértez, előkészít (küzdelmekre) *~i per fera pacienço por la elprovoj: vastürellemmel vérteti fel a megpróbáltatásokra; **4.** *tr* *tech* megerősít, merevít, vasal, páncéloz *~i betonon: *ép* betont vasal *~i kadukan kolonon per ferstango: rogyadozó oszlopot vasrúddal erősít *~ita ĝis la dentoj: állig felfegyverzett *~ita kablo: *vill* páncélozott kábel; ~o: *ex* fegyver Armi; ~i *sin:* *kat* *átv* (fel)fegyverkezik; armado: *kat* fegyverkezés, felfegyverkezés; armaño: **1.** *kat* páncélat,

védőöltözet *turnira armaño: tornavértez; **2.** *tech* kábelpáncél; **3.** *kat* fegyverzet; armi *sin,* armigi: felfegyverkezik; armilo: *kat* fegyver *al armiloj!: fegyverbe! *amasneniigaj armiloj: tömegpusztító fegyverek *bakteria armilo: bakteriológiai fegyver *dutránca armilo: *átv* is kétélű fegyver *esti sub armiloj: katonai szolgálatot teljesít *kemia armilo: vegyi fegyver *neatomaj armiloj: hagyományos fegyverek *nuklea armilo: nukleáris fegyver *strategia armilo: hadászati fegyver, stratégiai fegyver *taktika armilo: harcászati fegyver, taktikai fegyver; armilaro: *kat* fegyverzet, fegyverkészlet, arzenál; armilejo: **1.** *kat* fegyvertár, fegyverraktár, arzenál *szin* armildeponejo, armiltenejo; **2.** fegyvergyár *szin* armilfabriko; armilo: *fn* fegyveres; malarmi: *tr* *kat* lefegyverez, leszerel; malarmado: *kat* lefegyverzés, leszerelés; senarma: fegyvertelen; senarmigi: **1.** *tr* *kat* lefegyverez, fegyvermentesít; **2.** *tr* *átv* leszerel, ártalmatlanná tesz; senarmigo: *kat* lefegyverzés, fegyvermentesítés; armforto: *kat* haderő, fegyveres erő; armildeponejo: Armi; armilfabriko: *kat* *ip* fegyvergyár; armilindustrio: *kat* *ip* hadiipar *szin* militindustrio; armilinspektoro: *kat* fegyverzetellenőr; armilpaĝio: *kat* tört fegyverhordozó apród; armilportisto: *kat* tört fegyvernök, fegyverhordozó; armiltenejo: Armi; **Armi**
 UABK-armilo, ĉasarmilo, ĵetarmilo, manarmilo, pafarmilo, ŝnurarmi
armadel/o=1. áll páncélvőves állat; **2.** áll tatu, örvös állat (Dasypus novemcinctum)
armadilidi/o=áll gömbászka (Armadillum)
Armand/o=Armand (utónév)
armatur/o=1. *ép* *tech* armatúra, (erősítő) fémváz, erősítés, betonacél *~o de gipsa statuo: műv gipszszobor fémváza *~o de teatra dekoracio: színházi dekoráció fémváza; **2.** *vill* védőjárom; **3.** *vill* armatúra (>villamos gép); **4.** *vill* fegyverzet (>kondenzátor) *szin* plato de kondensilo; ~i: *tr* *ép* *tech* vasal (betont), fémvázal erősít
arme/o=1. *kat* had, sereg, hadsereg, katonaság *szin* militistaro *aktiva ~o: aktív hadsereg *blanka ~o: tört fehér hadsereg (fehérek hadserege) *hejmlanda ~o: honvédség *konstanta ~o: állandó hadsereg *liberiga ~o: felszabadító hadsereg *mar~o: haditengerészet *nigra ~o: tört feketesereg *profesia ~o: hivatásos hadsereg *rezerva ~o: tartalék, tartaléksereg *rezervula ~o: tartalékos hadsereg, tartalékos haderő *Ruĝa ~o: tört Vörös Hadsereg *ter~o: szárazföldi csapatok, szárazföldi hadsereg *volontula ~o: önkéntes hadsereg; **2.** *kat* seregetest *3a ~o de la okcidenta fronto: a nyugati front 3-dik hadserege; **3.** *átv* sereg, tömeg, seregnyi ember *~o de almozetantoj: koldusok tömege *~o de akridoj: sáskák hada; ~**ano:** *kat* katona, hadsereg tagja *aer~ano, flug~ano: légierő katonája, repülő; **el-igi:** *ntr* *kat* leszerel, kikérül a hadseregből; **en-igi:** *tr* *kat* besoroz (katonának); **en-igo:** *kat* sorozás; **en-igi:** *ntr* *kat* berukkol, bevonul, belép a hadseregbe; **mar~ano:** haditengerész; **ruĝ~ano:** tört vöröskatona; **ter~ano:** szárazföldi csapatok katonája; ~**estro:** *kat* hadvezér; ~**grupo:** *kat* hadseregcsoport; ~**komandanto:** *kat* hadseregarancsnok; ~**parto:** *kat* haderőnem
 U Savarmeo
armen/o=fn örmény; ~a: *mn* nyt örmény (hy) *~a eklezio: *kr* örmény egyház *~a genocido: tört örmény népirtás, örmény genocídium; (A)~**ujo, (A)~io:** *geo* pol Örményország (AM)
armeri/o=növ pázsitszegfű, istác (Armeria)
armilari/o=növ pereszkegomba, pereszke (Armillaria)
armistic/o=kat pol fegyverszünet *szin* militpaŭzo
armoraci/o=növ tud torma (Armoracia) *szin* kreno *kampara ~o: tud csipős torma, közönséges torma (A. rusticana)
armori/o=Blazono
Armorik/o=tört *geo* Armorica (Bretagne és Normandia) *~a Masivo: Armórikáni masszívum
Arn/o=geo Arno
arnik/o=növ árnika (Arnica)
 arnika: gysz árnikaolaj, arnicum
Arnold/o=Arnold (utónév)
arob/o=aroba (11,50 kg) (ES)
arog/i=tr pej követel, vindikál magának, követelőzik, merészel vmit tenni *~i al si la rajton: feljogosítva érzi magát, jogot formál magának *~i diri: azt merészeli mondani *ču vi ~as postuli monon: pénzt merészelsz követelni *impertinente ~i al si rajtojn: szemtelenül jogokat követel magának *li ~as pridubi miajn vortojn: kétségbe merészeli vonni szavaimat *li ~as havi voĉon post la skandalo: van képe beleszólást követelni a botrány után; ~**anta:** követelődző, kihívó, pökhendi, arrogáns, fennhéjázó; ~**antaño:** arrogáns tett, pökhendiség, fennhéjázó viselkedés; ~**anteco:** arrogancia, pökhendiség; ~**antulo:** arrogáns, pökhendi, fennhéjázó ember
arok/i=ntr *sp* sáncol, rosál (>sakk)
arom/o=aroma, illat, buké *balzama ~o: balzsamos illat; ~a: illatos,

aromás, aroma~ *~a likvoro: aromás likőr *~a aero: illatos levegő; ~i: *ntr* illatozik; ~**afo**: illatanyag, illatszér; ~**igi**: *tr* illatosít, aromásít; ~**herboj**: *növ* illatos fűszernövények; ~**riča**: illatanyagban gazdag, bukés, *átv* fűszeres; ~**oterapio**: *orv* aromaterápia
aromat/a=*kém* aromás; ~**afo**: *kém* aromás vegyület
arondiment/o=**1.** járás (FR); **2.** (városi) terület (FR)
arorut/o=**1.** *növ* bermudai nyílgyökér, bemudai maranta (Maranta arundinacea); **2.** *gaszt* arrowroot (keményítő)
Arpad/o=Árpád; ~**oj**: *tört* Árpádok; ~**idoj**: *tört* Árpád-fiak, Árpád-utódok; ~**dinastio**: *tört* Árpád-ház
arpeg/o=*zene* tört hangzat, tört akkord, arpeggio *~o malsupren: tört akkord le *~o supren: tört akkord fel; ~i: *ntr* *zene* tört hangzatot játszik, apreggiózik
arpent/o=francia hold (34-51 ár) (FR)
arsacetin/o=*gysz* arzacetin
arsen/o=*kém* arzén (As) *~a klorido: arzén-klorid *~a pentaklorido: *kém* arzén-pentaklorid *~a triklorido: *kém* arzén-triklorid, arzévaj; ~**ato**: *kém* arzenát *~ata acido: arzénsav; ~**ido**: *kém* arzenid
arsenal/o=**1.** *ex* fegyvergyár ☞armilfabriko; **2.** *kat* fegyvertár, fegyverraktár, arzenál; **3.** *kat* fegyverkészlet, fegyverzet *szin* bataliloro *bandito kun plena ~o: állig felfegyverzett bandita; **4.** *átv* fegyvertár, eszköztár *aktoro kun simpla ~o: egyszerű eszköztárral játszó színész
arsenik/o=*kém* egérkő, arzénikum, arzén-trioxid
arsin/o=*kém* arzin
Arsonval/o=*fiz* (Arsene) d'Arsonval; ~**izi**: *tr* *orv* arsonvalizál, d'Arsonval-kezelésben részesít
aršin/o=arsin (0,7 m), orosz rőf (RU)
art/o=**1.** mesterség, tudás *al la fiŝo ne instruu naĝ-on Z: a halat úszni tanítja, ne tanítsd a récét úszni *~o paroli: beszédművészet, jó beszédalkésság *~o de milito: harcművészet *la ~o por la ~o: a művészet a művészetért, l'art pour l'art *ne tro granda ~o: nem nagy kunst *nigra ~o: fekete mágia *ŝi scii la ~on, kiel plaĉi al la viroj: tudta annak módját, hogyan tessen a férfiaknak; **2.** mesterségbeli tudás *mia ~o ne plu povas iri Z: itt esődöt mond a tudományom *oratoro pli el ~o, ol naturo: inkább tanult, mint született szónok; **3.** *műv* művészet *baroka ~o: barokk művészet *la ~o por la ~o: l'art pour l'art, önmagáért való művészet *longas ~o, kurtas vivo: ars longa, vita brevis; a művészet végtelen, az élet rövid *muzika ~o: *zene* zeneművészet *surroka ~o: barlangművészet; ~**a**: **1.** mesterséges, mű~ *~a lingvo: *nyt* mesterséges nyelv *~a lumo: mesterséges fény *~a rezino: *kém* műgyanta, szintetikus gyanta; **2.** mesterségbeli; **3.** *műv* művészi *~a ferkrado: művészi vasrács *~a prezentado: művészi előadás; **4.** *átv* mondvacsinált, mesterkelt, nem természetes *~a konduto: mesterkelt viselkedés *~a preteksto: mondvacsinált kifogás; artaĵo: **1.** (emberi) alkotás, mesterséges dolog *szin* artokreaĵo, artefakto; **2.** *műv* műalkotás *szin* artobjekto; ~**eca**: művészies; ~**eco**: művésziesség; ~**ismo**: **1.** mesterségesség; **2.** *műv* művésziesség; ~**isma**: művészi; ~**isto**: művész *merita ~isto, meritplena ~isto: érdemes művész; ~**istino**: művésznő; ~**istaro**: művészvilág, művészek *szin* artmondo; **sen**~**a**: **1.** mesterkéletlen, természetes; **2.** *műv* művészietlen; ~**aĵkomercisto**: műkereskedő; ~**metiaĵo**: *műv* kézműves termék *szin* metiartaĵo; ~**aĵvendejo**: műkereskedés; ~**aĵvendisto**: műkereskedő; ~**akademio**: **1.** *műv* művészeti akadémia; **2.** *isk* művészeti akadémia, művészeti főiskola *szin* arta altlernejo; ~**albumo**: művészeti album; ~**ama**: művésztetkedvelő; ~**amanto**: műélvező, művésztetkedvelő, művésztetszerető; ~**amatora**: *műv* amatőr művészeti *~amatora festivalo: amatőr művészeti fesztivál; ~**amatoro**: *műv* amatőr művész; ~**efarita**: mű~, mesterséges; ~**fajraĵo**: pirotechnikai eszköz *szin* fajraĵo, piroteknikaĵo; ~**fajro**: tűzijáték; ~**filozofio**: *fil* *műv* művészetfilozófia; ~**galerio**: *műv* művészeti galéria; ~**gimnastiko**: *sp* művészi torna; ~**ĝuo**: műélvezet; ~**halo**: *műv* műcsarnok; ~**historiisto**: *műv* művésztörténész; ~**historio**: *műv* művésztörténet; ~**industrio**: *műv* *ip* iparművészeti; ~**industrio**: *műv* *ip* iparművészet; ~**kinejo**: *film* művészmozsi; ~**komedio**: *ir* commedia dell'arte; ~**konkurso**: *műv* művészeti verseny, művészeti pályázat; ~**kritiko**: *műv* művészeti kritika; ~**kritikisto**: *műv* műkritikus; ~**lago**: *víz* mesterséges tó; ~**leda**: *mn* műbőr~, műbőrből készült; ~**ledo**: műbőr; ~**lernejo**: *isk* művészeti iskola; ~**materio**: ☞plasto; ~**meblisto**: műbútorasztalos; ~**mondo**: *műv* művészvilág; ~**muzeo**: *műv* művészeti múzeum; ~**naĝado**: *sp* műúszás; ~**objekto**: *műv* műtárgy *szin* artaĵo **2**; ~**okreaĵo**: emberi alkotás, mesterséges dolog *szin* artaĵo, artefakto; ~**osperta**: *műv* műértő; ~**rajdo**: *sp* műlovaglás; ~**rajdisto**: *sp* műlovar; ~**silko**: *tex* műselyem; ~**talento**: művészi tehetség; ~**tradukisto**: műfordító; ~**urbo**: művészváros, művészetek városa; ~**verko**: *ir* *műv* mű, műalkotás; ~**vespero**: művészeti est
 Ŭbelarto, dancarto, desegnano, edukarto, kudrarto, kuirarto, kuracarto,

memorarto, poparto, rajdarto, skribarto, sorĉarto, teksarto, vitroarto
Artakserks/o=*tört* Artaxerxész
artefakt/o=**1.** (emberi) alkotás, mesterséges dolog *szin* artaĵo, artokreaĵo; **2.** *fil* nem természetes dolog, artefactum
Artemis/o=*mit* Artemisz
artemizi/o=*növ* fekete üröm (Artemisia)
arteri/o=**1.** *anat* ütőér, verőér, vívőér, artéria *aksela ~o: hónalj artéria, artéria axillaris *braka ~o: felkarartéria, felkarverőér, karosztóér, artéria brachialis *facia ~o: arci verőér, arcarteria, artéria facialis *laga ~o: nyelvartéria, artéria lingualis *pulma ~o: tüdőverőér, tüdőartéria, artéria pulmonalis; **2.** *átv közl* artéria, ütőér, fő közlekedési út; ~**a**: *anat* arteriális, ütőér *~a premilo: *orv* Ader-féle fogó *~a tensio: *orv* artériás v. verőeres vényomás; ~**eto**: *anat* artériacska, kis artéria, arteriola; ~**ito**: *orv* artériagyulladás, arteritis; ~**ektomio**: *orv* artériarész műtéti eltávolítása, arteriectomia; ~**ografo**: *orv* érállapotjelző műszer, arteriográf; ~**osklero**: *orv* érlemeszesedés, arterioszklerózis
Artez/o=*geo* Artois; ~**a**: **1.** *geo* artois-i, Artois-beli; **2.** *víz* artézi *~a puto: *víz* artézi kút
artifik/o=mesterkedés, ügyeskedés, csel, fortély, fogás, trükk, fűfűg; ~**a**: mesterkelt, kimódolt, fűfűg, fortélyos, trükkös, cseles, agyafűrt; ~**eco**: mesterkéltség, agyafűrtég, fortélyosság, fűfűgosság, ravaszság; ~**i**: **1.** *tr* mesterkedik, ügyeskedik, fűfűggal v. csellel él; **2.** *tr* megjátsszik, tettet, elferdít; **sen**~**a**: mesterkéletlen, természetes, jámbor; **sen**~**eco**: mesterkéletlenség, természetesség, jámborság; **sen**~**ulo**: természetes modorú v. mesterkéletlen ember *Sen~ulo de Voltero: *ir* Voltaire Vadembere
artik/o=**1.** *anat* ízület, articulatio, iz *atlanto-aksisa ~o: atlanto-axiális ízület, articulatio atlantoaxialis *atlanto-odontoida ~o: atlanto-odontoid ízület *duonmovebla ~o: feszes ízület, amphiarthrosis *szin* amfiartrozo *movebla ~o: soktengelyű, valódi, szabadon mozgó ízület, diarthrosis *szin* diartrozo *nmovebla ~o: nem mozgatható ízület *senmova ~o: merev ízület, összenőtt ízület, synarthrosis *sinovia ~o: valódi ízület, junctura sinovialis; **2.** *tech* csukló *forka ~o: kardáncsukló *universala ~o: univerzális csukló; ~**a**: **1.** *anat* ízületi, csukló~ *~a kapsulo: *anat* ízületi tok, capsula articularis; **2.** *tech* csuklós, csukló~; ~**i**, ~**igi**: **1.** *tr* *tech* csuklósan összeköt, összekapcsol; **2.** *tr* *nyt* artikulál, tagol *szin* artikulacii; ~**igi**: *ntr* *anat* ízésül; ~**uloj**: ☞artikpeduloj; **dis**~**igo**: *orv* kiizésítés, disarticulatio; **el**~**igi**: *ntr* *orv* kifícamodik; **el**~**igo**: *orv* ficam, luxatio *szin* luksacio; **krom**~**uloj**: ☞ksenartrojo; **re**~**igi**: *tr* ficamot helyre rak; **re**~**igisto**: **1.** csontkovács; **2.** manuálterapeuta; ~**peduloj**: ☞artropodoj; ~**tordo**: *orv* rándulás, distorsio
 Ŭboltartiko, ĉarnirartiko, fingroartiko, glitartiko, globartiko, kardan-artiko, kondilartiko, manartiko, piedartiko, pivotartiko, selartiko
artikl/o=*gazd* árucikk, árutétel *amaskonsumadaj ~oj: tömegfogyasztási cikkek *kosmetikaj ~oj: kozmetikai cikkek
artikol/o=**1.** *nyt* névelő *difina ~o: határozott névelő *medifina ~o: határozatlan névelő *partuma ~o: részelő névelő; **2.** újságcikk *propaganda ~o: propagandacikk *sensacia ~o: szenzációs újságcikk; **3.** *jog* cikkely *~o estas meza dividajo inter ĉapitro kaj paragrafo: a cikkely köztes felosztási egység a fejezet és a paragrafus között; **4.** *nyt* szócikk, szóbokor (>szótár); ~**i**: *ntr* cikket ír vmiről (pri); ~**into**: vmely cikk írója; ~**isto**: cikkíró; **ĉef**~**o**: vezércikk
 Ŭkredartikolo
artikulaci/o=*nyt* hangképzés, artikuláció; ~**i**: *tr* *nyt* artikulál *szin* artikí **2**; ~**a**: *nyt* hangképzési, artikulációs *~a bazo: artikulációs bázis *~a fonetiko: artikulációs fonetika, kiejtési hangtan *~a punkto: hangképzés helye; ~**ilo**: *anat* hangképző szerv; **kun**~**o**: *nyt* koartikuláció
artileri/o=*kat* tüzérség *kontraŭaviadila artilerio: légvédelmi tüzérség *longtrafa artilerio: nagy hatótávolságú tüzérség *malpeza artilerio: könnyűtüzérség *peza artilerio: nehéztüzérség; artileriano, artileriisto: *kat* tüzér
artiŝok/o=**1.** *növ* kerti articsóka, olasz paréj (Cynara scolymus); **2.** *gaszt* articsóka (ehető fejrész); ~**kapo**: *gaszt* articsóka (virágvacok); ~**fundo**: *gaszt* articsóka (fészekpikkely alsó része)
artokarp/o=*növ* kenyérfa (Artocarpus) *ordinara ~o: kenyérfa, trópusi kenyérfa (A. artilis) *szin* panarbo
artro=előképző; *artro*~: *anat* ízület~, ízületi; *artrito*: *orv* ízületi gyulladás, arthritis; *artritismo*: *orv* artritisz (izületi fájdalomra való hajlam); *artrozo*: *orv* (nem gyulladásos) ízületi betegség, arthrosis; *artralgio*: *orv* ízületi fájdalom; *artrologio*: *orv* ízülettan, artrológia; *pseudoartrito*: *orv* álizület, pseudarthrosis
artropod/oj=*áll* izeltlábúak (Arthropoda) *szin* artikuloj, artikpeduloj
Artur/o=**1.** *mit* Artúr *~o kaj la kavaliroj de la Ronda Tablo: Artúr és a Kerekasztal lovagjai; **2.** Artúr (utónév)

Arub/o=*geo pol* Aruba (NL)

arum/o=*növ* kontyvirág (Arum)

aruman/o=*fn* aromán, arumén, makedoromán; **~a:** *mn nyt* aromán, arumén, makedoromán (rup)

Arunačalpradeš/o=*geo pol* Arunachal Pradesh (IN)

arund/o=*növ* olasz nád (Arundo)

arunk/o=*növ* tündérfürt (Aruncus dioicus)

arvikol/o=*áll* vízi pocok, kőszapocok (Arvicola)

as=**I.** időjel; **~as:** **1.** a jelen idejű ige végződése *la instruisto diktas kaj la lernantoj skribas en siaj kajeroj: a tanító diktál és a tanulók füzetükbe írnak; **2.** tartós v. mindig érvényes jelen idejű cselekvés, történet v. állapot *pano nutras homon: a kenyér táplálja az embert *honestulo ne ludas per siaj vortoj: becsületes ember nem játszik a szavával; **II.** önállóan; **as:** *ntr rrik* van (létigeként) *szin* estas *al mi, junul' kuraĝa, mond' as malfermita: nekem, bátor ifjúnak, nyitva a világ *du plus du as foje kvin: kétszer kétfő náha öt; **as-tempo:** *nyt* jelen idő *szin* prezenco **as**²=előképző; **as-:** *kém* asz~ (aszimmetrikus)

as/o=**1.** *jtek* ász; **2.** *jtek* egy pont (dobókockán, dominón); **3.** *tört* as (római bronzpénz) *szin* asaro

asafetid/o=*gysz* gaszt asztagyanta, Asa foetida

asalt/o=*sp* csörte, asszó

Asam/o=*geo pol* Asszám (IN); **~a:** *mn nyt* asszámi (as); **~ano:** *fn* asszámi

asbest/o=*kém* azbeszt; **~ozo:** *orv* azbesztbetegség, azbesztózis

asar/o=*tört* as (római mértékegység és pénz) *szin* aso 3

ascend/i=*ntr* felmegy, felszáll, felfelé irányul *~i en buson: buszra száll *aviadilo ~as: repülőgép felszáll *fumo ~as: füst száll fel

ascensi/o=*csill* emelkedés, aszcenzió *rekta ~o: egyenes emelkedés, rektaszccenzió (R.A.)

ascidi/oj=*áll* aszcidiák, zsákállatok (Ascidiae)

ascit/o=*orv* hasvízkór, ascites

asdik/o=*hajó* hangradar

asekur/i=**1.** *tr* *gadz* biztosít vmi ellen (kontraŭ) *~i sian vivon: életbiztosítást köt; **2.** *ált* biztosít *szin* sekurigi *ŝia bonfarto ŝajnas jam ~ita: úgy tűnik, jóléte már biztosítva van; **~a:** *gadz* biztosító, biztosítási *~a kompanio: biztosítótársaság *~a kontrakto: biztosítási szerződés; **~o:** *gadz* biztosítás (biztosítási szerződés) *~o kontraŭ akcidentoj: balesetbiztosítás *~o kontraŭ fajro: tűzkár elleni biztosítás *~o kontraŭ incendio: tűzvész elleni biztosítás *~o kontraŭ invalideco: rokkantság elleni biztosítás *~o kontraŭ malsanoj: betegbiztosítás *szin* malsanasekuro *ĉiuriska ~o: minden kockázatra kiterjedő biztosítás *eksporkredita ~o: exporthitel-biztosítás *havi ~on: van biztosítás *kolektiva ~o: kollektív biztosítás, közösségi biztosítás *mutuala ~o: kölcsönös biztosítás *privata ~o: egyéni biztosítás *rekta ~o: direkt biztosítás *senlaborula ~o: munkanélküliség elleni biztosítás *sociala ~o: társadalombiztosítás; **~aĵo:** *gadz* biztosítás tárgya, biztosított tárgy; **~ito:** *fn* *gadz* biztosított; **~anto:** *fn* *gadz* biztosító; **~isto:** **1.** *fn* *gadz* biztosító; **2.** *gadz* biztosítási ügynök *szin* asekuragento; **kontraŭ-:** *ne* ĉreasekuri; **kun-:** *gadz* együttes biztosítás; **re-:** *tr* *gadz* viszontbiztosít, cedál; **re-:** *gadz* viszontbiztosítás, cedálás; **retro-:** *gadz* retrocedálás; **sin-:** *gadz* önbiztosítás; **~agento:** biztosítási ügynök *szin* asekuristo, aseкура makleristo; **~preninto:** *fn* biztosítást kötő fél

Ŭakcidentasekuro, fajroasekuro, kreditasekuro, malsanasekuro, pensiasekuro, sanasekuro, vivasekuro

asembli=*tr inf* assemblál, gépi nyelvre fordít, összerak *~a lingvo: assembly nyelv, assembler nyelv; **~ilo:** *inf* fordító assembly nyelvhez, assembler; **~il-programo:** *inf* assembler program

asemble/o=*pol* közgyűlés, országgyűlés, politikai tanácskozó testület *Eŭropa ~o: *tört* Európai Közgyűlés *ĝenerala ~o: *pol* közgyűlés *Ĝenerala ~o de Unuiĝintaj Nacioj: Egyesült Nemzetek általános közgyűlése *ĝenerala stat-*o:* *tört* rendi gyűlés, rendi országgyűlés *konstitucia ~o: *jog* alkotmányozó nemzetgyűlés *konsulta ~o: tanácskozó testület *leĝofara ~o: *jog* törvényhozó gyűlés *nacia ~o: nemzetgyűlés

Ŭpopolasembleo, statasembleo

aseps/o=*orv* aszeptiszis (kórokozók távol tartása); **~a:** *orv* aszeptikus, fertőtlenítős, csiramentes; **~i:** *tr* *orv* csírátlanit, fertőtleníti, sterilizál; **~ilo:** *gysz* csírátlanitószer, fertőtlenítőszer, antiszeptikum

asert/i=*tr* állít vmit, kijelent *~i la malon: az ellenkezőjét állítja *kategorie ~i: határozottan állít *la atestanto ~as, ke la aŭtisto estis ebria: a tanú állítja, hogy az autós részeg volt *unue certi, nur poste ~i: *köz* rágd meg a fil ectv, mielőtt kimondod; **~o:** állítás, kijelentés *ekvivalenta ~o: *szl* ekvivalens állítás *elkatedra ~o: ex cathedra kijelentés, megfellebbezhetetlen állítás *laŭ ~oj li estis spiono: egyesek állítása szerint kém volt *mi volas havi nenion komunan kun senbazaj

~oj: alaptalan kijelentésekkel nem foglalkozom *nedemonstrebla ~o: nem bizonyítható állítás; **~a:** állító, kijelentő *~a frazo: *nyt* állító mondat; **~adi:** *tr* hajtogat, egyre állít; **laŭ-:** állítólagos

asesor/o=*jog* ülnök, asszessor

asfalt/o=*kém* aszfalt; **~i:** *tr* aszfaltoz; **~eno:** *kém* aszfaltén, keményaszfalt

asfiksi/o=*orv* fulladás, asphyxia; **~i:** *tr* *orv* megfojt, fojtogat, fullaszt, fulladást okoz; **~iĝi:** *ntr* *orv* fulladozik, megfullad

asfodel/o=**1.** *növ* aszfodélusz (Asphodelus); **2.** *mit* aszfodélosz

asidu/a=rendszeresen, szorgosan látogató, kitartó, állhatatos, eltökélt *~a al la klubo: rendszeres klublátogató *~a al la lernejo: rendszeres iskolába járó *~a gastu: törzsvendég *szin* ĉiamgasto *~a studento: az előadásokat rendszeresen látogató hallgató *~a vizitanto: rendszeres látogató, szorgos látogató *~aj fortostreĉoj: kitartó erőfeszítések *esti ~a al la diservoj: rendszeresen látogatja az istentiszteleteket, szorgalmas misehallgató *esti ~a al la lernejo: rendszeresen jár iskolába; **~ulo:** **1.** rendszeres, kötelességtudó, kitartó ember; **2.** törzsvendég; **mal-:** rendszertelen, állhatatlan, szétszórt, tunya; **mal-ismo:** **1.** tüntető távollét, mulasztás, távolmaradás, munkakerülés; **2.** *pol* tartózkodás, érdektelenség

asign/i=**1.** *tr* kiutal (eszközöket) *~i milionojn por la konstruado de lernejo: iskolaépítésre milliókat utal ki *~i renton: járadékban részesít vkit (al), járadékot folyósít vkinek (al) *~i rOLON: szerepet kioszt *~i salajron: fizetést kiutal, folyósít *~i taskon: feladatot kijelöl; **2.** *tr* *jog* bekér, beidéz (tanút) *~i debitoron: adóst beidéz *la ~ito ne aperis: a beidézett tanú nem jelent meg; **3.** *tr inf* kioszt, hozzárendel *~i memoron: *inf* memóriát hozzárendel; **~o:** **1.** kiutalás; **2.** *gadz* utalvány; **3.** *jog* idézés; **~aĵo:** juttatás *socialaj ~aĵoj: szociális juttatások; **~isto:** *jog* törvényszéki kézbesítő, hivatalsegéd, törvényszolga Ŭbankasigno

asignat/o=*tört* asszignáta (papírpénz) (FR)

asimil/i=**1.** *biol* asszimilál; **2.** *áv* magába olvaszt; **3.** *pol* asszimilál, magába olvaszt *la romanoj ~is multajn popolojn: a rómaiak sok népet magukba olvasztottak; **4.** *áv* magáévá tesz, befogad *li parkeris la regulojn, sed ne povis ~i ilin: kívülről megtanulta a szabályokat, de nem tudta magáévá tenni őket; **5.** *nyt* áthasonít *francoj ~as kaj al g antaŭ antaŭ sonoraj konsonantoj: a franciák g-vé hasonlítják a zöngés mássalhangzók előtti k-t; **~o:** **1.** *biol* asszimilálás; **2.** *pol* asszimilálás, magába olvasztás; **3.** *nyt* hasonítás, áthasonítás; asimiliĝo

1. *biol* asszimiláció; **2.** *pol* asszimilálódás; **3.** *nyt* hasonulás *szin* sonsimiliĝo; **mal-:** **1.** *tr* *biol* *orv* disszimilál, kilök (pl. szervet); **2.** *nyt* elhasonít; **mal-:** **1.** *ntr* *biol* *orv* disszimilálódik, kilöködik, kiválik; **2.** *nyt* elhasonul; **mal-:** **1.** *biol* disszimiláció, kilöködés, kiválás; **2.** *nyt* elhasonulás

asimptot/o=*mat* aszimptota

asindet/o=*ir* *nyt* aszindeton, kötőszó elhagyása *'Cezaro venis, vidis, venkis' estas ~o: a 'Cézár jött, látott, győzött' aszindeton

Asir/o=**1.** *tört* geo Asszur (város); **2.** *vall* Asszur (isten); **~a:** *mn* *tört* *nyt* asszír; **~io:** *tört* geo Asszír; **~iano:** **1.** *fn* *tört* asszír; **2.** *fn* asszír; **~iologo:** *tört* asszirológus; **~iologio:** *tört* asszirológia

asist/i=*tr/ntr* segédkezik, asszisztál *~i al episkopo ĉe solena meso: püspöknek segédkezik ünnepi misén *~i al multinfanaj familioj: sokgyermekes családokon segít *~i ĥirurgon ĉe operacio: sebésznek asszisztál operációnál *~i profesoron ĉe eksperimentoj: professzornak segédkezik kísérleteknél; **~o:** segédlet, segédkezés *~a ĝenerala sekretario: főtitkárhelyettes; **~anto:** *isk* *orv* asszisztens, segéderő, tanársegéd *jura ~anto: *jog* jogi asszisztens *laboratoria ~anto: laboráns; **~antino:** asszisztensnő, tanársegédnő; **~ocentro:** segélyközpont

asistoli/o=*orv* asystole, a szív tökéletlen összehúzódása

asiz/o=**1.** *jog* esküdtársi tárgyalás; **2.** *asiza* tribunalo

Asiz/o=*geo* Assisi

ask/o=*növ* spórátömlő, ascus; **~ujo:** *növ* askogén hifa *szin* askofrukto; **~ofrukto:** *as*askujo; **~omicetoj:** *ex* *as*askomikotoj; **~omikotoj:** *növ* tömlősgombák (Ascomycota) (törzs) *szin* askofungoj, sakfungoj; **~omikotenoj:** *növ* tömlősgombák (Ascomycotina) (altörzs); **~osporo:** *növ* tömlőspóra, askospóra, tömlős ascospóra

askalon/o=*ne* *as*saloto

askarid/o=*áll* orsógiliszta, orsóféreg (Ascaris); **~ozo:** *orv* orsóférgesség, ascariidosis

asket/o=*vall* askéta; **~ismo:** *vall* askétizmus, askétaság

Aski/o=*inf* ASCII

Asklepi/o=*mit* Aszklepios *szin* Eskulapo

asklepiad/o=*növ* selyemkóró, krepin (Asclepias) *~eoj: Asclepiadeae

asklepiad/o²=*ir* asklepiádészi mérték

askorb/a=*kém* askorbin~ *szin* antiskorbuta *~ata acido: *kém*

aszkorbinsav

Asmer/o=geo Aszmara *~o estas la ĉefurbo de Eritreo: Aszmara
Eritrea fővárosa

asoci/o=1. társaság, szövetség, egyesület *~o de dungitoj: munkavállalók szövetsége *~o de entreprenistoj: vállalkozók szövetsége *~o de Sudorient-Azias Nacioj: *kat pol* Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetsége (ASEAN) *entrepenista ~o: *gazd* munkaadói szövetség *Eŭropa Liber-Komerca ~o: *gazd pol* Európai Szabadkereskedelmi Társulás, EFTA *faka ~o: szakmai szövetség *Hungaria Esperanto-(A)-o: *eo* Magyarországi Eszperanto-Szövetség *Internacia ~o por Evoluigo: *gazd* Nemzetközi Fejlesztési Társaság, IDA *landa ~o: országos szövetség *senprofitcela ~o: közhasznú társaság, kht. *Universala Esperanto-(A)-o: *eo* Eszperanto Világszövetség; **2.** *pszi* képzettség, asszociáció; **3.** *biol* társulás *mikroba ~o: mikrobátársulás *vegeta ~o: növénytársulás; ~a: társulati, szövetségi, egyesületi *~a membro: **1.** *eo* UEA-tag; **2.** szövetségi tag *~a statuso: *jog* társult viszony; ~i: **1.** *tr* társít (tagokat), (szervezetbe) tömörít *HEA ~as hungarajn esperantistojn en unu organizacion: a MESZ egy szervezetbe tömöríti a magyar eszperantistákat *UEA ~as al si fakajn ~ojn: az Eszperanto Világszövetség szakmai szövetségeket tömörít magába *~i juristojn en societon: jogászokat társaságba tömöríti; **2.** *tr pszi* társít, asszociál vmivel (kun) *~i bonodoron kun bongustajo: jó illatot finom étellel társít *~i lilion kun virgeco: a liliumot a szüzességgel társítja *~ado de ideoj: eszmetársítás, képzetársítás; ~eca: *mat inf* asszociatív; ~eco: *mat inf* asszociativitás; ~igi: *ntr* társul, szövetkezik vkivel (kun), betársul vhoval (en ~n); ~afo: *pszi* képzetársítás (társított képzet), asszociáció; ~ita: *mn* társult; ~ito: *fn* társult tag, társaság tagja; ~iva: *inf mat* asszociatív *~iva atingo: *inf* asszociatív címzés *~iva operacio: *mat inf* asszociatív művelet

Asok/o= Aŝoko

asonanc/o=ir asszonánc *pura ~o: tiszta asszonánc *vokala ~o: magánhangzós asszonánc; ~i: *tr ir* asszonánccal rímeltet, egybecsengtet **asparag/o=1.** *növ* spárga, aszparágusz (Asparagus); **2.** *gaszt* spárga (zöltség) *~o kun butero: vajás spárga; ~ino: *kém* aszparagin; ~oskarabo: *áll* spárgagobár (Criocerini asparagi); ~osupo: *gaszt* spárgaleves; ~otrulo: *gaszt* spárgaszedő **aspart/o=kém** aszpargingyök *~a acido: aszparginsav, aminosavak; ~ato: *kém* aszpartát

Aspazi/o=tört Aszpázia (Periklész hetérája)

aspekt/i=nt látszik, kinéz vhogyan, fest, tűnik vmilyennek v. vminek *~i bela en liaj okuloj: szépnek tűnik a szemében *~i brile: ragyogóan néz ki *~i en nigraj koloroj: sötét színekben látszik *~i gaje: vidámnak tűnik *~i sinjoro: úrnak tűnik *~i terurita: rémültnak látszik; ~o: **1.** kinézet, külső, arculat, látvány; **2.** *csill* bolygóállás, aspektus; **3.** *nyt* igeszemlélet, aspektus *daŭra ~o: folyamatos igeszemlélet, folyamatos aspektus *szin* durativo *fina ~o: befejezett igeszemlélet, befejezett aspektus *szin* perfektivo *komenca ~o: kezdő igeszemlélet, kezdő aspektus *szin* inkoativo *leksika ~o: akcióminőség *momenta ~o: mozzanatos igeszemlélet, mozzanatos aspektus *ripeta ~o: gyakorító igeszemlélet, gyakorító aspektus *szin* iterativo; ~e: kinézetre, külsőleg *~e maljuna, kore juna: külsőre öreg, szívében fiatal *malgranda ~e, sed granda intelekto Z: kicsi, de hm!; al~a: vmilyen kinézetű, vmire hasonló, kinézetre vmilyen *bone al~a: jó kinézetű *aĉe al~a: kinézetre ócska, ócska kinézetű; re~igi: *tr új* arculatot ad vminek (n); sub~o: *nyt* akcióminőség; sam~ulo: hasonló

Ubelaspekta, bonaspekta, veaspekta

asperg/i=1. *tr* *vall* meghint (pl. szentelt vízzel) *~i per benita akvo: szenteltvízzel meghint; **2.** *tr* permetez, meglocsol *~i florojn: virágot permetez; ~ilo: **1.** *kr* szenteltvízhintő, aspersorium; **2.** *áll agr* permetező; **3.** *növ* kannapénész (Aspergillus); ~ilozo: *orv* aspergillozis, Aspergillus-gomba okozta fertőzés

asperul/o= galio

aspid/o=1. *áll* ureuszkígyó, áspiskígyó, egyiptomi szeműveges kígyó *szin* egiptia kobro; **2.** *áll* mérgeskígyó, áspiskígyó

aspidistr/o=növ aszpidisztra, kukoricalevél (Aspidistra elatior)

aspik/o=gaszt aszpi

aspir/i=tr/nt vágyik, aspirál, pályázik vmire (n v. al v. pri) *~i al grandaj faroj: nagy tettekre vágyik *~i gajni la manon de la knabino: vágyik elnyerni a lány kezét *~i honorojn: elismerésre vágyik *~i pri geedziĝo kun ŝi: vágyik a vele való házasságra; ~o: vágy, aspiráció; ~anto: *fn* pályázó, aspiráns, vmire vágyó, vmit óhajító *~anto al prezidanteco: elnökségre pályázó, elnöki aspiráns

aspiraci/o=nyt hehezett, aspiráció; ~a: *nyt* hehezetes, aspirációs *~a sono: *nyt* hehezetes hang, aspirációs hang

aspirator/o=1. *tech* folyadékelszívó, aspirátor; **2.** *gysz* szívókészülék,

aspirátor; **3.** *met* aspirátor

aspirin/o=gysz aszpirin

aspleni/o=növ fodorka (Asplenium)

aspr/a=érdes, rögös, durva *~a ŝtono: durva kő *~a vojo: rögös út

astak/o=áll folyami rák, nemes rák (Astacus astacus) *longpinĉila ~o: kecskerák (A. leptodactylus)

Astan/o=geo Asztana *~o estas la ĉefurbo de Kazahio: Asztana Kazahsztán fővárosa

Astart/o=vall Astarte, Istár *szin* Aŝtar

astat/o=kém asztácium (At)

astaten/o= astato

as-temp/o=nyt jelen idő *szin* prezenco

asteni/o=orv erőtlenség, gyengeség, aszténia, asthenia; ~a: *orv* aszténias, asztenikus

Upszikastenio

astenosfer/o=geo asztenoszféra vö. litosfero, magmo

aster/o=növ ősziróza, gerebcsin, Katalin-virág, aszter (Aster) *szin* astrofloro *ĉinia ~o: **2** kalistefo

asteri/o=áll tengeri csillag, csillagállatka (Asterias) *szin* marstelo

asterisk/o=knv csillag, csillagjel (*) *szin* steleto

asteroid/o=csill kisbolygó, aszteroida *szin* planeteto

asterozo/oj=tengericsillag-félék (Asterozoa)

Astianaks/o=mit Aszthüanax

astigmat/a=fiz orv asztigmatikus; ~eco: *fiz* asztigmatizmus; ~ismo: *orv* astigmia, astigmatizmus

astilb/o=növ csótárvirág (Astilbe)

astm/o=orv asztma *atako de ~o: asztmaroham *bronĥa ~o: tüdőasztma, hörgi asztma, asthma bronchiale *nerva ~o: idegi asztma *somera ~o: szénanátha

astr/o=csill égitest *fiksa ~o: állócsillag *szin* fiksa stelo *li estis naskita sub favora ~o: szerencsés csillagzat alatt született *steloj, kometoj, planetoj estas ~oj: a csillagok, üstökösök, bolygók égi testek; ~odivenisto: csillagjós, asztrológus; ~ofiziko: *csill fiz* csillagászati fizika, asztrofizika; ~ofizikisto: *csill fiz* asztrofizikus, csillagfizikus; ~ofloro: **2** astero; ~ologo, ~ologiisto: csillagjós, asztrológus; ~ologio: asztrológia, csillagjósítás; ~onebulo: *csill* csillagköd

astragal/o=1. *növ* csüdfű, bóka, héjaköröm, lencseköröm (Astragalus); **2.** *ép* gyöngyör, asztragalosz, asztragál; **3.** *anat ne* bokacsont **2** talo

Astrahan/o=geo Asztrahány

astrakan/o=asztrahán, asztrakán (prém) *~a ĉapo: asztrakán kucsma

astrakant/o=növ Astracantha

astre/o=növ csillaggomba (Astraeus)

astrolab/o=hajó csill asztrolábium

astronaŭt/o= kosmonaŭto; ~iko: **2** kosmonaŭtiko

astronom/o=csill csillagász, asztronómus *szin* astronomiisto; ~io: *csill* csillagászat, asztronómia; ~ia: **1.** *csill* csillagászati *~iaj instrumentoj: csillagászati eszközök *~iaj kalkuloj: csillagászati számítások *~ia teleskopo: csillagászati távcső *~ia unuo: csillagászati egység (AU v. CsE); **2.** *átv* csillagászati, hatalmas *~ia distanco: csillagászati távolság *liaj ŝuldoj sumigas al ~iaj ciferoj: adósságai asztronómiai méreteket öltenek

Uradioastronomio

Asturi/o=geo pol Asztúria (ES)

Asuncion/o=geo Asunción *~o estas la ĉefurbo de Paragvajo: Asunción Paraguay fővárosa

aŝar/o=gaszt achárs (ecetes-fűszeres zöltség- és gyümölcsköret)

Aŝhabad/o=geo Ashabad

aŝkenaz/o=askenázi zsidó; ~a: mn askenázi

Aŝmode/o=bibl Asmodeus (démon)

aŝok/o=növ asókafa (Jonesia asoka)

Aŝok/o= tört Asóka

aŝram/o=vall ášrama, ášráma (vallási oktatási központ, kolostor Indiában)

Aŝtar= Astarto

Aŝtarot= Astarto

Aŝur/o=vall Assur

at=1. utóképző; ~ata: *nyt* szenvedő egyidejű melléknévi igenév *batata ne estas ankoraŭ venkita: a vert (sereg) még nem legyőzött *la batata pilko saltadis: az ütött labda ugrált *la konstruata domon inspektos la estontaj posedantoj: az épített házat ellenőrzik majd a jövőndő tulajdonosok *la pelata brutaro disiris sur la kampo: a hajtott jószág szétszéledt a mezőn; ~ate: *nyt* szenvedő egyidejű határozói igenév *kirlate, ovoblanco ekŝaŭmas: felverve a tojás sárgája habzani kezd *konstruate, la domo ankoraŭ ne estos loĝebla: építés közben a ház még nem lesz beköltöztethető *puŝate de la vento la floko flugis de loko al loko: a szél által lökdösve a pelyhek egyik helyről a másikra szállt; ~ato:

szenvedő egyidejű melléknévi igenév főnévi alakja *batato devas defendi sin: akit ütnek, védekeznie kell *konato: *fn* ismerős *koncernato: érintett személy, aki érintve van *la profesoro funde pridemandis la ekzamenaton: a professzor alaposan kikérdezte a vizsgázót *nekonato: *fn* ismeretlen, idegen; **II.** továbbképezve; ~**atajo**: vmit elszenvető dolog *konatajo: közismert dolog *prilaboratajo: *tech* munkadarab *priparolatajo: megbeszélés tárgya *tornatajo: *tech* esztérgált munkadarab *uzatajo: használati tárgy

at²=I. utóképző; ~**ato**: kém oxigént tartalmazó szervetlen v. szerves karboxil savak sói és észterei ☞ fosfato, karbonato, benzonato; ~**ata**: **1.** kém oxigént tartalmazó szervetlen v. szerves karboxil savak ☞ acetata, sulfata acido; **2.** kém alkoholból v. fenolból származó fémes kation és anion sószerű vegyületei ☞ metanolato

atabask/o=fn atapaszka; ~**a**: *mn nyt* atapaszka

atak/i=I. *tr kat* támad, megtámad *~i de post la dorso: hátba támad *~i laŭ la tuta fronto: a teljes front mentén támad *Patroklo ~is la malamikan ariegardon: Patroklosz megtámadta az ellenséges hátvédet; **2.** *tr átv* támad, rátámad *~i la ideojn de la marksismo: támadja a marxizmus eszméit *~i la registaron: támadja a kormányt *idistoj ofte ~as Esperanton: az idisták gyakran támadják az eszperantót; **3.** *tr átv* hatalmába kerít, megrohan, elkap *szin* kapti *ardo lin kaptis: hevület kerítette hatalmába *~is lin febro: legyűrte a láz *~is lin horo malsaga Z: rájött a bolondóra *~is lin sopiro al hejmo: elkapta a honvágy *krizo ~is la ekonomion: válság kerítette hatalmába a gazdaságot *malesperaj pensoj ~is lin: reménytelen gondolatok rohanták meg; **4.** *tr átv* megtámad, károsít *malsekeco ~is la trabojn: nedvesség károsította a gerendákat *rusto ~as feron: a rozsdá megtámadja a vasat; ~**o**: *kat* támadás, előnyomulás, roham *~o de epilepsio: *orv* epilepsziaroham *~o kun lokŝanĝo: *sp* helycserés támadás *fari ~on kontraŭ li: *kat* támadást intéz, támadást hajt végre ellene; ~**ema**: támadókedvű, kötekedő természetű; **el-i**: **1.** *tr kat* (kirohanva) megtámad, kicsap *trupo de husaroj el-is la turkojn: egy csapat huszár kicsapott a törökökre; **2.** *ntr sp* kitámad; **kontraŭ-i**: *tr kat* ellentámadásba lendül vki ellen (n); **kontraŭ-o**: *kat* ellentámadás; **ne-ebila**: megtámadhatatlan; ~**angulo**: *rep* állásszög; ~**armilo**: *kat* támadófegyver; ~**formacio**: *kat* támadó alakzat

☞ kurataki

ataksi/o=orv ataxia (mozgáskoordináció hiánya)

Atalant/o=mit Atalanta

Atalj/o=I. *bibl* Atália; **2.** Atália (utónév)

ataman/o=☞ hetmano

Atanazi/o=I. *kr* (Nagy Szent) Athanasziosz v. Atanáz *~a simbolo: Atanáz-féle hitvallás; **2.** Atanáz (utónév)

ataraksi/o=I. *fil* szenvedélymentesség, szenvtelenség, ataraxia; **2.** *pszi* ataraxia, érzelmelenség

ataŝe/o=I. attasé (nagykövet szakmai segítője) *armea ~o: katonai attasé *komerca ~o: kereskedelmi attasé; **2.** attasé (kabinet szakmai segítője) *gazetara ~o: sajtóattasé *kultur ~o: kultúrattasé

atavism/o=I. *biol* visszaütés, atavizmus; **2.** *orv* atavizmus (betegség újrakeletése több generáció után); ~**a**: atavisztikus, ősi

ateologi/o=fil ateizmustan, ateológia

ateism/o=fil ateizmus, istentagadás

ateist/o=fil ateista, istentagadó

atel/o=áll pókmajom (Ateles)

atelier/o=I. *műv* műterem *~a loĝejo: műteremlakás *fotografa ~o: fotóműterem; **2.** *műv átv* (mester) tanítványai

Aten/o=mit Athéné *Palasa ~o: Pallasz Athéné

Aten/o²=geo Athén *~o estas la ĉefurbo de Grekio: Athén Görögország fővárosa; ~**ano**: *fn* athéni

Aten/oj=☞ Ateno²

atenc/i=tr jog merényletet követ el vki ellen (n), rátámad vkire (n) *~i kontraŭ la reĝo: merényletet követ el a király ellen *siaj amikoj ~is la prezidanton: barátai követtek el merényletet az elnök ellen; **2.** *tr átv* vmire (n) tör, megerőszakol vmit *~i la civitanajn liberecojn: merényletet követ el a polgári szabadságjogok ellen *~i la honoron de virgulino: merényletet követ el egy szűz becsülete ellen *~i la lingvon: megerőszakolja a nyelvet *~i la regulojn de la racio: megerőszakolja az ráció szabályait *~i lian honoron: becsületére tör *~i lian vivon: életére tör; ~**a provo**: *jog* merényletkísérlet; ~**o**: *jog* merénylet, (személy elleni) támadás *~o al silento: csendháborítás; ~**into**: *fn* merénylet ☞ majestatenco, seksatenco

atend/i=I. *tr* vár, megvár *~i, ke la okazo venu al lia nazo Z: a sült galambra vár *~is, ~is, ĝis lin ĉerko etendis Z: addig várt, míg késő nem lett *~is, meditis, ĝis en tombon englitis Z: *közm* elmulasztott alkalom soha vissza nem tér *ĉu vi estas la venonto, aŭ ni ~u alian?: te vagy az Eljövendő, vagy mást várunk?; **2.** *tr* vár, számít vmire *~eblas la solvo

de la afero: várható az ügy megoldása *li jam longe ~as la morton: már rég várja a halált *neniam ~ita ofte venas subite Z: *közm* hirtelen jön, amit nem vár az ember; **3.** *tr* vár, remél vmit *~i la pliboniĝon de sia sorto: sorsa jobbrafordulását várja *~i kun la manoj en la sino: ölbe tett kézzel vár *~i rekompenco: jutalmat vár *Eŭropo ~is pacon de siaj diplomatoj: Európa békét várt diplomatáitól; **4.** *tr* vár vkire vmi *granda surprizo vin ~as: nagy meglepetés vár rád *kia sorto nin ~as, ni ne antaŭscias: nem tudjuk előre, milyen sors vár ránk *la tagmanĝo nin ~as: vár bennünket az ebéd *ne ~is, ne esperis – malfeliĉo aperis Z: jön a baj magától is, nem kell a bajt kétszer hívni *ne ~ita, ne esperita ofte venas subite Z: hirtelen jön, amit nem vár az ember *tempo kaj tajdo ~as neniun: az óra jár, senkit nem vár *tempo kuras, neniun ~as: az óra jár, senkit nem vár; ~**o**: várakozás *tro longa ~o ĝis fino de l' vendo Z: hát erre még várni kell *la solvo de la problemo ne suferas ~on: a probléma megoldása nem tűr halasztást *lia ~o estis trompita: csalódott a várakozásában *kontraŭ ~o li sukcesis: a várakozás ellenére sikerült neki *sen ~o, sen espero venis mizero Z: váratlanul is jön a nyomorúság *salono de ~o: váróterem, előszoba (várakozásra); ~**ebila**: várható *lia rifuzo estis ~ebila: visszautasítása várható volt; ~**ejo**: váróterem, várószoba *szin* atendoĉambro; **ĝis-i**: *tr* bevár, megvár, vár vmeddig *li ne povis ĝis-i sian vicon: nem tudta megvárni, míg rá kerül a sor; **ne-ita**: váratlan *la plago venis ne-ite: a csapás váratlanul jött; **re-i**: **1.** *tr* visszavár; **2.** *tr* újra vár; **sen-a**: hirtelen, váratlan *kontraŭ bato sen-a ekzistas nenia defendo Z: minden hirtelen változás veszedelmes *sen-a decido: váratlan döntés; **trans-i**: *tr* megvár (vminek a végét) *mi trans-os la prezentadon: megvárom az előadás végét *trans-i la tempeston: vár, míg el nem múlik a vihar; ~**oĉambro**: várószoba; váróhelyiség *szin* atendejo

☞ vicatendi

atene/o=I. *ép vall* Athaeneum (Athéné temploma); **2.** *átv tud* athenaeum (tudományos, művészeti közösség és székháza); **3.** *isk* liceum (BE)

atent/a=figyelmes, figyelő *~e!: *kat* vigyázz! *~e al io: tekintettel vmire; ~i: **1.** *tr* figyel, koncentrálni vmire (n); **2.** *tr* figyel, vigyáz, ügyel vmire (n) *~i pri la detaloj: ügyel a részletekre *~i sian sanon: vigyáz az egészségre *~u! danĝero!: figyelem! veszély! *~u la hundon!: vigyázz a kutya harap!; **3.** *tr* figyel, figyelembe vesz *~i la cirkonstancojn: figyelembe veszi a körülményeket *~u la konsilojn de pli saĝaj: figyelj a bölcsőbbek tanácsára; ~**o**: **1.** figyelem *al ĉi tiu temo oni donis la ĉefan ~on: a fő figyelmet ennek a témának szentelték *dediĉi sian ~on al detaloj: figyel a részletekre *kun ~o al io: figyelemmel, tekintettel vmire *kun streĉita ~o: feszült figyelemmel *la ~o malstreĉiĝas: lanyhul a figyelem *la dramo kaptis la ~on de la publiko: a dráma megragadta a közönség figyelmét *tio turnis lian ~on al la literaturo: ez az irodalomra fordította a figyelmét; **2.** vigyázás, ügyelés *donu ~on al la glitiga vojo: figyelj a sikos útra; **3.** figyelés, figyelembevétel *~o de preskriboj: előírások betartása; ~**ema**: **1.** figyelmes, előzékeny; **2.** óvatos; ~**igi**: *tr* figyelmeztet, felhívja a figyelmet vmire (pri); **mal-i**: **1.** *tr* nem figyel vmire (n); **2.** *tr* nem vesz figyelembe vmit (n); ~**inda**: figyelemre méltó *ne ~inde!: nem történt semmi!; **mal-a**: figyelmetlen, szórakozott; **preter-i**: **1.** *tr* elkerüli a figyelmét, elnéz (nem vesz észre) vmit; **2.** *tr* figyelmen kívül hagy, mellőz; **pri-i**: *tr* figyel, vigyáz, ügyel vkire (n) *pri-i infanon: gyerekekre vigyáz; **sen-a**: **1.** figyelmetlen; **2.** óvatlan; ~**okapta**: figyelemfelkeltő; ~**otena**: villencső

atenu/i=tr bill csillapít, gyengít (amplitúdót); ~**o**: **1.** vill csillapítás, gyengítés *koeficiente de ~o: csillapítási együttható; **2.** *csill* sugárzáscsillapítás; ~**ilo**: vill csillapító, attenuátor

aterom/o=orv kásadaganat, atheroma

ateroskleroz/o=orv érlemezsedés, ateroszklerózis, atherosclerosis

atest/i=I. *tr* igazol, bizonyít, tanúsít *~i la verecon de la aserto: igazolja a kijelentés igazságát *~i per sia subskribo: aláírásával igazol *~ita foresto: *isk* igazolt hiányzás *Dio ~as!: isten bizony! *mi ~as, ke...: igazolom, hogy...; **2.** *tr jog* tanúsít, tanúskodik vmiről (n) *~i la senkulpecon de la akuzato: tanúsítja a vádlott ártatlanságát *~i kontraŭ la akuzato: a vádlott ellen tanúskodik *~i pri krimago: bűntényről tanúskodik; **3.** *tr* vmi tanúskodik vmiről (n), vmi vminek a jele (n) *~i muzikan talenton: zenei képességről tanúskodik *griza barbo saĝon ne ~as Z: *közm* nem mindig jár együtt a szakáll meg az ész *tio ~as reliefo, ke...: ez ékesszólóan bizonyítja, hogy...; ~**o**: **1.** jog tanúvallomás, tanúságtétel, tanúság *falsa ~o: hamis tanúzás, hamis tanúvallomás *fari ~on: a) tanúvallomást tesz b) *átv* tanúságot tesz; **2.** vminek a jele, bizonyítéka, bizonyosága *la statistiklo liveras pri tio elokvantan ~on: erről a statisztika ékesszóló bizonyítékkal szolgál *~o de lia bona koro: jó szívének bizonyítéka *~o pri la mildiĝo de la situacio: bizonyoság a helyzet enyhüléséről; **3.** bizonyítvány, tanúsítvány, igazolás *szin* atestilo

*abiturienta ~o: *isk* érettségi bizonyítvány *doni al li bonegan ~on: kiváló bizonyítványt ad neki *geedziĝa ~o: házassági bizonyítvány *kuracista ~o: *orv* orvosi igazolás, orvosi bizonyítvány *studfina ~o: *isk* végbizonyítvány, abszolutórium; ~aĵo: *jog* tanúvallomás; ~anto: *jog* tanú, tanúskodó *~antoj de Jehovo: *kr* Jehova tanúi *falsa ~anto: hamis tanú; ~igi: *tr* *jog* tanúul hív, tanúskodásra kér, tanúvallomásra szólít fel *mi ~igas al vi hodiaŭ la ĉielon kaj la teron: *bibl* bizonyosággal hívom e mai napon a mennyet és a földet; ~ilo: ☞atesto 3 *lermeja ~ilo: iskolai bizonyítvány; ~ejo: *jog* tanúk padja
 Udeponatesto, kulpatesto, pagatesto, ŝargatesto, ricevatesto, ŝuldatesto
atik/o=1. *ép* attika, pártafal; 2. *orv* dobüregkupola, atticus; ~ito: *orv* dobüregkupola-gyulladás, atticitis
Atik/o²=*geo* Attika; ~a: 1. *geo* attikai; 2. *átv* attikai, kifinomult, elegáns, szellemes; ~eco, ~ismo: *ír* attikai só (finom elmeség)
Atil/o=1. *tört* Attila; 2. Atilla, Attila (utónév)
ating/i=1. *tr* elér vmit (ami távolabb van), utolér, jut, kerül vhovala ~i kuranton: futót utolér ~i malproksime per la rigardo: messze ellát ~i la montopinton: eléri a hegycsúcsot *vespere li ~is loĝlokon: estére lakott helyre ért; 2. *tr* elér, terjeszkedik vmeddig (térben és időben) ~i ĝis la fenestro: az ablakig ér ~i la streĉilon: pattanásig feszül ~i la vesperon de sia vivo Z: élete alkonyához ér ~i pozicion: helyzetbe kerül ~i profundan aĝon: magas kort ér meg; 3. *tr* elér (vmilyen eredményt) ~i altan pozicion: magas pozícióba kerül ~i trarompon: áttörést ér el ~li ~is, ke oni prenu lin serioze: elérte, hogy komolyan vegyék; 4. *tr inf* hozzáfér vmihez (n) *szin* aliri ~i datenojn: hozzáfér adatokhoz; ~o: 1. elérés, utolérés *troviĝi ekster ~o: árkon-bokron túl van; 2. vívmány, eredmény *pinta ~o: csúcsteljesítmény; 3. *inf* hozzáférés *szin* aliro *rekta ~o: közvetlen elérés *seria ~o: sorrendi hozzáférés; ~eblo: 1. elérhetőség; 2. *inf* hozzáférhetőség; **mal-i**: *tr* lemarad vmiről (n), nem éri el vmit *mal-i plutrajnon: *vsüt* nem éri el a csatlakozást; **ne~eblo**: elérhetetlen, utolérhetetlen, hozzáférhetetlen; **plur~a**: *inf* többszörös hozzáférésű; ~instrukcio: *inf* hozzáférési utasítás; ~odistanco, ~opovo: hatótáv *szin* aŭtomeco; ~okontrolo: *inf* hozzáférés-vezérlés, hozzáférés-szabályozás *szin* alirkontrolo; ~omaniero: *inf* hozzáférési mód; ~orajto: *inf* hozzáférési jog; ~oriĉa: eredményes; ~otempo: *inf* elérési idő, hozzáférési idő
 Ukuratingi, laboratingo, lernatingi
atlat/o=1. *ép* atlasz; 2. *anat* atlaszcsigolya, első nyakcsigolya, fejgyám
Atlantid/o=*geo* mit Atlantisz
Atlantik/o=*geo* Atlanti-óceán; **trans-a**: transatlanti, az Atlanti-óceánon túli *niaj trans-aj aliancanoj: transatlanti szövetségeseink
atlas/o=☞sateno
atlas/o²=1. *geo* *isk* (földrajzi) atlasz *dialektologia ~o: *nyt* tájnyelvi atlasz *geografia ~o: *isk* *geo* földrajzi atlasz *historia ~o: *isk* történelmi atlasz; 2. *mat* térképhálózati; 3. *anat* atlaszcsigolya *ne* ☞atlanto
Atlas/o³=1. *mit* Atlasz; 2. *geo* Atlasz-hegység
atlet/o=1. *sp* atléta; 2. *átv* izomember; ~iko, ~ismo: *sp* atlétika *malpeza ~iko: könnyűatlétika *peza atletiko: nehézlétika; ~a: kispórtolt, atletikus
atm/o=*fil* önvaló, egyéni én, atma, átman
atman/o=☞atmo
atmofil/a=*kém* atmofil ☞atmofila elemento
atmometr/o=*met* párolgásmérő, atmométer
atmosfer/o=1. *met* *csill* légkör, levegő, atmoszféra *~a elektro: légköri elektromosság *~aj perturbaj: légköri zavarok; 2. *átv* hangulat, légkör, atmoszféra *laboreja ~o: munkahelyi légkör *la intertraktadoj iris en paca ~o: a tárgyalások békés légkörben folytak; 3. *fiz* atmoszféra (atm); ~aĵoj: *met* légköri jelenségek; ~ografio: *met* atmoszferográfia; ~ologio: *met* atmoszferológia
ato=előképző; ato~: *tud* atto~ (10⁻¹⁸) *atofarado: attofarad (aF)
atol/o=*geo* korallzátony, atoll
atom/o=1. *tört* atom (képzelt legkisebb anyagrészecske); 2. *fiz* atom *~o konsistas el kerno kaj elektronoj: az atom magból és elektronokból áll *fendi ~on: atomot hasít; ~a: atom~ *~a danĝero: atomveszély *~a milito: atomháború *~a pilo: *tech* radioaktív feszültségforrás *~e movata ŝipo: *hajó* atommeghajtású *hajó*; ~ismo: *fil* atomisztika, atomizmus; **dis-i**: *tr* *fiz* (atommagot) hasít; **hetero~a**: *kém* heterociklusos, heterociklikus *szin* heterocikla; **mono~a**: *kém* egyatomos; ~bombo: *kat* atombomba *szin* fisia bombo *~bomba testo: atomkísérlet; ~ĉeno: *kém* atomlánc; ~centralo: ☞atomenergia centralo; ~centrejo: ☞atomenergia centralo; ~elektrejo: ☞atomenergia centralo; atomenergiejo: ☞atomenergia centralo; ~energio: ☞nuklea energio; ~epoko: atomkor; ~ero: *fiz* atomrészecske; ~fiziko: *fiz* atomfizika, magfizika; ~fizikisto: *fiz* atomfizikus, magfizikus; ~horloĝo: atomóra; ~kerno: *fiz* atommag *szin* nukleo 3; ~kerna: ☞nuklea; ~kurento: *vill* atomenergiából nyert áram; ~maso: *fiz*

atomsúly, atomtömeg; ~milito: *kat* atomháború; ~modelo: *fiz* atommodell; ~nombro: *fiz* atomszám; ~numero: *fiz* rendszám, protonszám; ~pezo: ☞atommaso; ~pilo: 1. *tech* atomreaktor *szin* atomreaktoro; 2. *tech* atommáglya; ~reaktoro: *tech* atomreaktor; ~spektro: *fiz* atomszínkép, atomspektrum; ~strukturo: *fiz* atomszerkezet
Atomium/o=*ép* Atomium
atonal/a=☞sentonala
atoni/o=☞sentonio
ator=utóképző; ~atoro: *ip* ~gép, (gépi) ~eszköz *szin* ilo ☞elkavatoro, obturatoro, transformatoro
atrabil/o=*orv* tört melancholia
atrakci/o=attrakció, mutatvány; ~a: attraktív, vonzó, látványos
atraktiv/a=*ne* ☞alloga
atrebat/o=*tört* atrebát (néptörzs)
Atre/o=*mit* Atreusz, Atreus; ~idoj: *mit* atreidák
atrepsi/o=*orv* kóros lesoványodás (>gyermek), athrepsia, marasmus
atrezi/o=*anat* atresia (testürengnyílás hiánya)
atri/o=*ép* átrium, belső oszlopos udvar; 2. *anat* előcsarnok, atrium; 3. *anat* pitvar, atrium *dekstra ~o: jobb szívpitvar, atrium dextrum *maldekstra ~o: bal szívpitvar, atrium sinistri
atribu/i=1. *tr* odaítél, jutalmul ad ~i la heredaĵon al la plej aĝa filo: az örökséget a legidősebb fiúnak ítéli oda ~i premion: díjat odaítél ~i privilegiojn: előjogokat ad; 2. *tr* tulajdonít vkinek v. vminek (al) vmit ~i al la hazardo: a véletlennek tulajdonít ~i gravecon: fontosságot tulajdonít vkinek (al) ~i signifon: jelentőséget tulajdonít vkinek v. vminek (al) *la verkon oni ~as al Homero: a művet Homérosznak tulajdonítják; 3. *tr inf* *mat* hozzárendel ~i valoron al variablo: változónak értéket ad; ~o: 1. odaítélés; 2. tulajdonítás; 3. *mat inf* hozzárendelés, értékadás
atribut/o=1. *fil* attribútum, lényegi tulajdonság; 2. *műv* *vall* attribútum, jelkép, ismertetőjel, azonosító *pesilo estas ~o de la juĝpovo: a mérleg a bírói hatalom jelképe *rado kaj globo estas ~oj de Fortuno: a kerék és a gömb Fortuna attribútumai
atrici/o=1. *kr* tökéletlen bánat; 2. *orv* horzsolás, horzolt seb
atripl/o=*növ* laboda (Atriplex)
atrofi/o=*biol* *orv* sorvadás, atrophia; ~a: *biol* *orv* csökevényes, atrofias *~a cirozo: sorvadásos májsugorodás, cirrhosis atrophica; ~i: *tr* *orv* elsovaszt ~ita membro: elsovadt végtag; ~igi: *ntr* *biol* *orv* elsovad
atrop/o=*növ* nadragulya; ~ino: *kém* gysz atropin; ~ismo: *orv* atropinmérgezés, intoxicatio per atropinum
Atrop/o²=*mit* Atroposz, Morta
atropos/o=*áll* halálfejes lepke, ordaspille, méhfarkas (Acherontia atropos)
atut/o=1. *jtek* *átv* is ütőkártya, adu; 2. *átv* nagyágyú; ~i: *ntr* *jtek* adut hív, adut játszik; ~ulo: nagyágyú (fontos ember); **super~i**: 1. *tr* *jtek* aduval üt, tromfol (a kártyában); 2. *tr* *átv* felülmul, felülír
aŭ=1. kötőszó
 1. vagy, avagy (választás két lehetőség közül) *ĉu vi trinkos teon aŭ kafon?: teát vagy kávét iszol? *jes aŭ ne: igen vagy nem *ne krii, aŭ mi batos vin: ne kiabálj, vagy megverlek *aŭ ĉio, aŭ nenio: mindent vagy semmit *aŭ festene, aŭ malplene Z: egyszer hopp, másszor kopp; 2. vagy (két azonos vagy egyenértékű) *arĥiangelo aŭ ĉefangelo: arkangyal vagy főangyal; **II.** páros kötőszó; vagy..., vagy... *aŭ ni venkos, aŭ ni mortos ĉiuj: vagy győzünk, vagy meghalunk egy szálig *aŭ plej riĉa stato, aŭ plena malsato Z: *köz* vagy bor, vagy víz *talion povas permesi aŭ la direktoro, aŭ la vicedirektoro: ezt vagy az igazgató, vagy az igazgatóhelyettes engedélyezheti; **III.** továbbképezve; aŭa: vaglyagos; disaŭo: *fil inf* kizáró vagy, XOR; kajaŭo: *fil inf* megengedő vagy, és-vagy; mal-aŭo: *fil inf* nem-vagy, NOR *szin* neko; aŭ-operacio: *fil* vagy-művelet *inkluziva aŭ-operacio: *inf* megengedő vagy-művelet
aŭ=1. aul, jaj! (hirtelen fájdalom) vö. huj!, oj!, aj! *aŭ! ŝi ekkriis, ĉar la filino mordis ŝin en la orelo: au! kiáltott fel, mert a lánya a fülébe harapott; 2. kár-kár (hollókárogás); aŭi: 1. *ntr* jajgat; 2. *ntr* károg (holló); ekaŭi: *ntr* feljajdul
aŭbad/o=*zene* hajnali dal, hajnali szerenád, aubade
aŭbrieti/o=*növ* pázsitviola (Aubrietia)
aŭd/i=*tr* hall, meghall ~i la novaĵojn el lia propra buŝo: saját szájából hallja a híreket ~i preterfluge Z: véletlenül meghall *eĉ zumeton de kulo oni ne povis ~i: a légy zümmögését sem lehetett meghallani *kiu ~is la unuan, ~u ankaŭ la duan Z: *köz* hallgattassék meg a másik fél is *kiu aŭskultas, kie li ne devas, tiu ~as, kion li ne revas Z: *köz* aki hallgatódzik, gyakran magára hall; ~a: halló~, hallás~, hallással kapcsolatos *~a osteto: hallócsontocscsa, ossiculum auditus; ~o: hallás, meghallás *muziki laŭ ~o: hallás után zenél; ~ado: 1. hallás; 2. *biol* hallás, hallásérzék *szin* aŭdsenso; ~eblo: 1. hallhatóság; 2. távk

vételminőség; ~**igi**: **1.** *tr* hallat, hangoztat, *~**igi** sian opinion: hangoztatja a véleményét *~**igi** sin, ~**igi** sian voĉon: hallatja a hangját, hallatja a szavát; **2.** *tr* hallhatóvá tesz, kihangosít *~**igi** muzikon per megafono: megafonnal kihangosítja a zenét; ~**igi**: *ntr* hangzik, szól *~**igas** milda muziko: lágy *zene* szól *~**igas** tiaj voĉoj: olyan hangok hallatszanak; ~**ilo**: **1.** hallgatókészülék (fülhallgató, fejhallgató, telefonkagyló) *szin* aŭskultilo; **2.** *gysz* hallókészülék; ~**into**: *jog* fültanú *szin* aŭdatestanto; **dis**~**igi**: **1.** *tr* széltében-hosszában hangoztat, szétkürtöl; **2.** *tr* távk sugároz (>adás); **dis**~**igo**: távk adás, sugárzás (>program); **ek**~**i**: *tr* meghall; **el**~**i**: **1.** *tr* kihall vhonnan vmit; **2.** *tr* meghallgat (kívánságot) ***el**~**u**, Sinjoro, mian peton: hallgasd meg, Uram, a kérésemet; **el**~**e**: hallomásból; **mis**~**i**: *tr* félrehall, félreért; **ne**~**anto**: halláskárosult; **re**~**i**: *tr* újra hall, ismét hall ***gis** re~**o**! viszont hallásra!; ~**aparato**: *gysz* hallókészülék, nagyothalló készülék; ~**atestanto**: *jog* fültanú *szin* aŭdinto; ~**bendo**: *eltr* hangszalag; ~**difektito**: *fn* orv hallássérült vö. aŭdhandikapito; ~**frekvenco**: *fiz* zenei frekvencia *szin* muzikfrekvenco; ~**handikapito**: *fn* orv halláskorlátozott vö. aŭddifektito; ~**kapablo**: hallóképesség, hallás *szin* aŭdpovo; ~**kompreno**: hallás utáni megértés; ~**libro**: *inf* hangoskönyv, hangzókönyv; ~**nervo**: *anat* hallóideg, nervus cochlearis; ~**ometro**: *tech* hallásmérő, audiométer; ~**organo**: *anat* hallószerv; ~**ostetajo**: *anat* hallócsontocskák, ossicula auditus; ~**otrompiĝi**: *pszi* hallucinál, hangokat hall; ~**parolilo**: távk telefonkagyló; ~**povo**: ☞ aŭdkapablo; ~**sensio**: *biol* hallásérzék *szin* aŭdado **2**; ~**tubo**: hallókürt, fülkürt; ~**vida**, ~**ovida**: *isk* audiovizuális; ~**vidaĵo**: *eltr* audiovizuális termék; ~**vidilo**: *eltr* audiovizuális eszköz; ~**vidinto**: *jog* szem- és fültanú **aŭdac/a**=vakmerő, merész; ~**i**: *tr* merészel, merészkedik *~**i** la fiagon: arra vetemedik; ~**o**: vakmerőség, merészség *fali en ~**on**: vérszemet kap **aŭdi/o**=☞ aŭd~, aŭdo~ **aŭdienco/o**=(hivatalos) fogadás, audienca, meghallgatás *~**a** salono: fogadóterem **aŭditor/o**=**1.** *kat* jog hadbíró; **2.** *kr* jog egyházi bíró; **3.** *gazd* könyvvizsgáló, auditor **aŭditori/o**=**1.** *isk* auditórium, előadóterem; **2.** *zene* zenei stúdió **Aŭgi/o**=*mit* Augeiasz, Augias *stalo de ~**o**: Augias istállója (piszkos hely) **aŭgit/o**=*asv* augit **aŭgment/o**=*nyt* augmentum, múltidő-előképző **aŭgmentativ/o**=*nyt* nagyítóképzős alak, szó, amentatívum *szin* egvorto **Augsburg/o**=*geo* Augsburg **aŭgur/o**=**1.** (jó v. rossz) előjel, jósjel; **2.** *átv* előjel; ~**i**: *tr* jövendől, jósol, megjósol *szin* antaŭdiri, diveni *~**i** nenion bonan: semmi jót nem ígér *romianoj ~**is** el birdoflugo kaj ĉielaj fenomenoj: a rómaiak a madarak röptéből és égi jelenségekből jósltak *pezaj nuboj ~**as** tempeston: nehéz felhők vihart jósolnak; ~**isto**: **1.** *tört* jelszó, madárjós, látnok; **2.** jós, jövendőlő, jövendőmondó *szin* divenisto, antaŭdiristo; **malbon**~**a**, **mis**~**a**: vészjósló, baljós, ominózus ☞ kartaŭguri **Aŭgust/o**=**1.** *tört* (Octavianus) Augustus; **2.** augusztus **Aŭgusten/o**=**1.** (Szent) Ágoston; **2.** Ágoston, Agost (utónév); ~**ano**: *kr* Ágoston-rendi szerzetes; ~**ana**: *kr* Ágoston-rendi; ~**ismo**: *fil* augusztinizmus **Aŭgustin/o**=Augusta (utónév) **aŭk/o**=*áll* alka (Alca) **aŭkci/o**=*gazd* árverezés, aukció *~**a** vendo: elárverezés, kiárúsítás; ~**i**: *tr* *gazd* árverez, elárverez; ~**ejo**: *gazd* aukciós ház; ~**isto**: *gazd* árverező, árverési kikiáltó **Aŭkland/o**=*geo* Auckland; ~**aj Insuloj**: *geo* Auckland-szigetek **aŭksin/o**=*növ* kém auxin (növényi hormon) **aŭksotrof/a**=*biol* auxotróf vö. prototrofa, autotrofa, heterotrofa **aŭkub/o**=*növ* babérsom, aukuba (Aucuba) **aŭkume/o**=*növ* Gabun-mahagóni, okuméfa (Aucoumea klaineana) **aŭl/o**=*isk* ép aula, díszterem **Aŭlid/o**=*geo* Aulisz **aŭlos/o**=*zene* diaulosz, kettős fuvola *~**a** tubo: aulosz **aŭr/o**=**1.** *orv* (roham előtti) előjel, aura; **2.** *biol* fiz aura (test körül); **3.** *átv* kisugárzás (személyisége) *havi nekutiman ~**on**: különleges kisugárzása van **aŭreli/o**=*áll* fülesmedúza (Aurelia aurita) *szin* vitromeduzo **Aŭreli/o**²=**1.** *tört* Aurelius; **2.** Aurél (utónév) **Aŭrelian/o**=**1.** *tört* (Lutius Domitius) Aurelianus; **2.** Aurelián (utónév) **aŭreol/o**=**1.** *műv* *kr* dicsfény, fénykoszorú, aureola; **2.** *átv* dicsfény, presztizs; **2.** *csill* fénykör, fénykoszorú; ~**i**: *tr* dicsfénnel övez **aŭreomicin/o**=*gysz* aureomicin

aŭrignaci/o=*geo* aŭrignacien

aŭrik/o=*hajó* hosszvitorla, élvitorla; ~**skuno**: *hajó* élvitorlás sóner, élvitorlás szkúner

aŭrikul/o=**1.** *anat* fülkagyló, auricula; **2.** *anat* szívfülcse, szívfülcseke, auricula cordis; **3.** *növ* fülcseke, auricula

aŭrikul/o=*növ* cifra kankalin, füles kankalin, medvefülkankalin (Primula auricula) *szin* ursorelo

aŭrikul/o²=*áll* fülcsga (Lymnaea auricularia)

aŭrikulari/o=*növ* fülgomba (Auricularia) *szin* orefungo

aŭripigment/o=☞ orpimento

aŭriskalpi/o=*növ* tobozgereben (Auriscapulum vulgare)

aŭror/o=**1.** pirkadat, hajnalpír; **2.** *átv* vmi kezdete, hajnala *ĉe la ~**o** de sia vivo: élete hajnalán; **2.** *met* sarki fény *szin* nordlumo, polusa aŭroro *antarkta ~**o**, sudpolusa ~**o**: *met* déli-sarki fény, aurora australis *arkta ~**o**, nordpolusa ~**o**: északi-sarki fény, aurora borealis *polusa ~**o**: sarki fény; ~**as**: *ntr* pirkad, hajnalodik

Aŭror/o²=*mit* Auróra, Hajnal *rozfingra ~**o**: a rózsaujjú Hajnal

aŭskult/i=**1.** *tr* hallgat, meghallgat *~**i** muzikon: zenét hallgat *~**i** per mil oreloj: *ige* csupa fül *~**i**, kiel hinan predikon **Z**: adja a süketet *kiu trans muro ~**as**, tiun la muro insultas **Z**: *közm* aki hallgatódzik, gyakran magára hall; **2.** *tr* *átv* hallgat (vkire), meghallgat (pl. tanácsot) *~**i** konsilojn: meghallgatja (megfogadja) a tanácsot; ~**ado**: **1.** vminek a hallgatása; **2.** meghallgatás; ~**anto**: hallgató (pl. rádióhallgató); ~**antaro**: hallgatóság; ~**ilo**: **1.** hallgatókészülék (fülhallgató, fejhallgató, telefonkagyló) *szin* aŭdilo; **2.** *gysz* sztetoszkóp, szívhallgató; ~**umi**: *tr* orv meghallgat (sztetoszkóppal); aŭskultumilo: ☞ stetoskopo; elaŭskulti: *tr* meghallgat, végighallgat; priaŭskulti: *tr* kihallgat, meghallgat; priaŭskulto: kihallgatás, meghallgatás; subaŭskulti: **1.** *tr* hallgatózik, (rejtve) kihallgat; **2.** *tr* lehallgat ☞ kapaaŭskultilo

aŭspici/o=**1.** (jó v. rossz) előjel; **2.** *átv* védnökség; ~**i**: *tr* védnökséget vállal vmi felett (n); ~**anto**: védnök

aŭster/a=*ritk* ir rideg, barátságtalan, zord

aŭstr/o=*fn* osztrák; ~**a**: *mn* osztrák; (**A**)~**ujo**, (**A**)~**io**: *geo* pol Ausztria (AT); (**A**)~**ujo-Hungarujo**, (**A**)~**io-Hungario**: *tört* *geo* pol Ausztria-Magyarország (Osztrák-Magyar Monarchia); (**A**)~**o-Hungara Monarĥio**: *tört* *geo* pol Osztrák-Magyar Monarchia; **Malsupra (A)~ujo**, **Malsupra (A)~io**: *geo* pol Alsó-Ausztria; **Supra (a)~ujo**, **Supra (A)~io**: *geo* pol Felső Ausztria

aŭstral/a=*geo* csill déli, ausztrál *~**a** Triangulo: Déli Háromszög, Triangulum Australe

Aŭstralazi/o=*geo* Ausztrálázsia

Aŭstrali/o=*geo* pol Ausztrália (AU) *Okcident~**o**: Nyugat-Ausztrália *Sud~**o**: Dél-Ausztrália; ~**a**: ausztrál, ausztráliai *~**a** Ĉefurboteritorio: *geo* pol Ausztrália Fővárosi Terület (AU); ~**ano**: *fn* ausztrál, ausztráliai lakos

aŭstralopitek/o=*ösl* Australopithecus *afara ~**o**: A. afarensis *afrika ~**o**: A. africanus *fortika ~**o**: A. robustus

aŭstronezi/a=*geo* ausztronéziai

Aŭšvic/o=*tört* *geo* Auschwitz

aŭt/o=*jm* autó, személykocsi *szin* aŭtomobilo *~**o** kun katalizilo: *jm* katalizátoros autó *fajrobrigada ~**o**: *jm* tűzoltóautó *hibrida ~**o**: *jm* hibrid autó; ~**i**: *ntr* *jm* autózik, autóval megy, utazik; ~**ejo**: *jm* garázs, autójavító; ~**isto**: *fn* autós, autóvezető *szin* aŭtomobilisto; **el**~**iĝi**: *ntr* autóból kiszáll; **en**~**iĝi**: *ntr* autóbába beszáll; ~**oindustrio**: *ip* autópáir *szin* aŭtomobilindus; ~**oakcidento**: autóbaleset; ~**oĉaro**: *jm* turistabusz; ~**odromo**: *sp* autóverseny-pálya; ~**ofloto**: *közl* járműpark, járműállomány; ~**ogaso**: *öko* *jm* kipufogógáz; ~**oklubo**: autókлуб *szin* aŭtomobila klubo; ~**okomercejo**: *gazd* autókereskedés; ~**okomercisto**: *gazd* autókereskedő; ~**okorno**: *jm* duda *szin* hupo; ~**olicenco**: *közl* forgalmi engedély (>autó); ~**oluado**: autóbérlés, rent-a-car; ~**oluejo**: autókölcsönző telep; ~**oluiganto**: *fn* autókölcsönző, gépkocsikölcsönző, rent-a-car; ~**omeĥanisto**: autószerelő; ~**omuntejo**: *ip* autószerelde; ~**opramo**: *jm* autós komp; ~**opumpilo**: *jm* tűzoltókocsi; ~**oriparejo**: *tech* autójavító műhely, szervizműhely; ~**oriparisto**: *tech* autószerelő, autójavító; ~**osporto**: *sp* autósport *szin* aŭtomobila sporto; ~**oŝoseo**, ~**ovojo**: *közl* autópálya; ~**oŝelisto**: *jog* autótólvaj; ~**ostrado**: *ne* ☞ aŭtovojo; ~**oturismo**: autós turizmus; ~**oveturado**: *közl* autózás; ~**ovrakejo**: *jm* roncstelep; **el**~**iĝi**: *ntr* kiszáll az autóból, kiszáll a kocsiból; **en**~**iĝi**: *ntr* beszáll az autóbába, beszáll a kocsiba; **mini**~**o**: *jm* minikocsi, miniautó; **trans**~**iĝi**: *ntr* átszáll másik autóbába, átszáll másik kocsiba

☞ karambolaŭteto, liveraŭto, personaŭto, prizonaŭto, sportaŭto, ŝarĝaŭto

aŭto²=előképző; aŭto~: auto~, automatikus ☞ aŭtokonservado, aŭtopiano

aütarci/o=*gazd* önellátás, autarchia

aütarki/o=*pol* politikai függetlenség, autarchia

aütent/a=**1.** *jog* hiteles, hites *~a naskigakto: hiteles születési okmány *~a subscribo: hiteles aláírás *~a teksto de la kontrakto: a szerződés hiteles szövege; **2.** *átv* valódi, eredeti, hamisítatlan, autentikus *szin* autentika *~a letero de Zamenhof: Zamenhof eredeti levele; ~**eco**: **1.** *jog* hitelesség, eredetiség, autenticitás; **2.** *átv* eredetiség, valódiság, hamisítatlanság; ~**igi**: *tr jog* hitelesít, hitelessé tesz *~igi tradukon: fordítást hitelesít; ~**kontrolo**: *inf* autentizálás, hitelesítés, hitelesség-ellenőrzés; ~**oindiko**: *inf* hitelesítő kód, autentizáló kód

aütentik/a=**☞**aütenta

aütigen/a=*ásv* autigén, helyben keletkezett *~a mineralo: *ásv* autigén ásvány

aütism/o=*pszi* autizmus; ~**ulo**: *pszi* autista

aütobiografi/o=önéletrajz, autobiográfia *szin* membiográfia

aütobus/o=*jm* autóbusz *szin* buso **1** *interurba ~o: távolsági autóbusz *linia ~o: menetrend szerinti autóbusz *turisma ~o: turista autóbusz; ~**ejo**: *közl* buszállomás

aütodafe/o=*kr jog* eretnekegetés, autodafé

aütodidakt/o=*fn* autodidakta *szin* memlerninto, meminstruisto

aütogami/o=*biol* önmegtermékenyítés, önmegtermékenyülés, autogámia *szin* memfekundigo

aütogen/a=**1.** *kém* autogén; **2.** *tech* autogén *~a trançado: lángvágás, autogén vágás *~a veldado: autogén hegesztés; **3.** *pszi* autogén *~a trejnado: autogén tréning

aütogir/o=*rep* autógiró, forgószárnyas repülőgép

aütograf/o=saját kezű írás, kézírás, autográf; ~**i**: *tr* saját kezűleg ír, aláír; **tele-i**: *tr* távk teleautográf, kézírást továbbít; **tele-ilo**: távk teleautográf, kézírás-továbbító készülék

aütografi/o=*knyv* autográfia, autográfus sokszorosítás; ~**i**: *tr* *knyv* autográf, könyomással sokszorosít

aütolith/a=**1.** *ált növ geo* őshonos, autochton; **2.** *geo* helyben keletkezett; ~**o**: **1.** őslakos, bennszülött *vö.* indigeno, aborigeno; **2.** *ásv* helyben keletkezett, autochtón *~a mineralo: helyben keletkezett ásvány

aütokataliz/o=*kém* önkatalízis, autokatalízis *szin* memkatalizo

aütoklav/o=*kém gysz* autokláv; ~**i**: *tr* *kém orv* autokláv

aütokrat/o=*fn* *pol* korlátlan uralkodó, autokrata; ~**a**: korlátlan uralmú, autokratikus; ~**eco**: *pol* korlátlan uralom, autokrácia; ~**ismo**: *pol* *fil* autokratizmus

aütokton/o=**☞**aütóhtono

aütoliz/o=*biol* önbojlás, autolízis

aütomaci/o=**☞**aütomatigo

aütomat/o=**1.** automata, robot, önmozgó szerkezet *~ak~o de Kempelen: Kempelen sakkautomatája; **2.** *tech* automata *~o por cigaredoj: cigarettautomata *~o por trinkajoj: italautomata; **3.** *inf* automata; ~**a**: **1.** önműködő, automatikus, automata; **2.** *átv* gépies, önkénytelen *~a gesto: önkénytelen mozdulat *~e repeti ion aütitan: gépiesen ismétli a hallottakat *~a regado: *tech* automatikus v. önműködő vezérlés *~a stopo: *eltr* auto stop, automatikus leállítás; ~**igi**, ~**izi**: *tr* *tech* automatizál; ~**iko**: *tud* automatika; **duon~a**: *tech* félautomata, félautomatikus

U bankaaütomato, biletaütomato, cigaredaütomato, diskaütomato, gramofonaütomato, muzikaütomato, lavaütomato, monaütomato, pesaütomato, trinkajaütomato

aütomobil/o=*jm* automobil, személygépkocsi *szin* aüto; ~**a**: autó~, automobil~ *~a klubo: autoklub *szin* aütoklubo *~a sporto: *sp* autósport *szin* aütosporto *~aj akcesorajoj: *jm* autóalkatrészek, gépjármű-tartozékok; ~**ismo**: automobilizmus, autós turizmus; ~**isto**: úrvezető, automobilista; ~**industrio**: *ip* járműipar *szin* aütointundrio; ~**trafiko**: *közl* gépjárműforgalom

aütormf/a=**1.** *mat* automorf; **2.** *ásv* automorf, önalakú; ~**io**: *mat* automorfizmus

aütonom/a=független, öntörvényű, autonóm; ~**e**: **1.** önállóan, függetlenül, öntörvényűen, autonóm módon; **2.** *inf* offline; ~**eco**, ~**io**: **1.** függetlenség, öntörvényűség *~a jurnalisto: független újságíró; **2.** *pol* autonómia, önkormányzatiság *Sud-Tirolu estas ~a regiono: Dél-Tirol autonóm terület *~aj sindikatoj strikts: független szakszervezetek sztrájkoltak *~a urbo: szabad város, civitas; **3.** *tech* hatótávolság *szin* atingodistanco, atingopovo; ~**eca**, ~**ia**: **1.** autonómia~, autonómiai, függetlenségi; **2.** öntörvényűséggel kapcsolatos; **3.** *tech* hatótávolságra vonatkozó; ~**ismo**: *pol* autonómiatörekvés, autonómiapolitika; ~**isto**: autonomista, autonómiapárti; **mal~e**: **1.** nem önállóan; **2.** *inf* online U flugaütonomeco

aütopsi/o=**☞**nekropsio

aütor/o=**1.** szerző, író, alkotó; **2.** *átv* okozó *~o de sia malfeliço: saját

bajának okozója; ~**a**: írói, szerzői **☞**aütoru ekzemplero, vespero; ~**eco**: szerzőség; ~**ino**: írónő, női szerző, női alkotó; ~**i**: *tr* ír, szerez, alkot (művet), *ige* mű szerzője, írója; **kun~o**: társszerző, szerzőtárs; ~**rajto**: *jog* szerzői jog *vö.* kopirajto; ~**signo**: *knyv* szerzői hivatkozás (hivatkozás a szerzőre)

aütoritat/o=**1.** tekintély, presztizs *faka ~o: szaktekintély *~ui grandan ~on super siaj kolegoj: nagy tekintélynek örvendő munkatársai körében *havi ~on: tekintélye van *posedi nekontesteban ~on: vitathatatlan tekintélye van; **2.** befolyás, hatalom, autoritás *mi ne havas suficien ~on, por solvi la aferon favore al vi: nincs elegendő befolyásom arra, hogy az ügyet az ön javára oldjam meg; **3.** *pol* hatóság *justicaj ~oj: igazságszolgáltatási hatóságok *lokaj ~oj: helyi hatóságok *~stataj ~oj: állami hatóságok, állami szervek *urbaj ~oj: városi hatóságok; ~**a**: **1.** mérvadó, mértékadó, tekintélyes *~a persono: mérvadó személy, tekintélyes ember, befolyásos ember *~a specialisto: szaktekintély; **2.** befolyásos, tekintélyes; **3.** hatósági; ~**ulo**: **1.** tekintélyes, mérvadó ember, szaktekintély; **2.** befolyásos ember, (hatalommal bíró) illetékes, előljáró; ~**ismo**: *pej* tekintélyelvűség; ~**isma**: *pej* tekintélyelvű; **kontra~a**: tekintélyellenes

aütsajder/o=*ne* **☞**eksterulo

aütosom/o=*biol* autoszóma, A-kromoszóma, testi kromoszóma *szin* neseksa kromosomo

aütotrof/a=*biol* autotróf *vö.* aüksotrofa, heterotrofa, prototrofa *~a organismo: autotróf szervezet

aütun/o=*ösz* *pluveca ~o: esős ős *sunrića ~o: napos ős; ~**e**: ősszel; ~**as**: *ntr* ős van; ~**igas**: *ntr* kezdődik az ős

Aüvernj/o=*geo* *pol* Auvergne (FR)

av/o=nagyapa, nagypapa *~o Frosto: Téliapó *patrinflanka ~o: anyai nagyapa *patroflanka ~o: apai nagyapa; ~**ino**: nagyanya, nagymama; ~**injo**, ~**ineto**: **1.** nagymama, nagymami, mama; **2.** *átv* anyóka; ~**éjo**, ~**oéjo**, ~**eto**: **1.** nagypapi, nagyapó; **2.** *átv* apóka; **bo~o**: nagyapós; **bo~ino**: nagyanyós; **pra~o**: dédapa; **pra~ino**: dédanya; **prage~oj**: dédszülők; **prapra~o**, **postpra~o**: ükapa *szin* avoavo; **prapra~ino**, **postpra~ino**: ükanya *szin* avoavino; **praprage~oj**: ükszülők; **pra~a** ~o: széppapa; **pra~a** ~ino: széppanya; **avo~o**: ükapa *szin* prapraavo; **avo~ino**: ükanya *szin* avinavino

aval/o=*gazd* váltókezesesség, váltókezes aláírása; ~**i**: *tr* *gazd* (váltókezesként) aláír, szavatol

avalokitešvar/o=*bud* avalókitésvara, csenreszig (kegyesen alátékintő úr)

avan/o=**1.** *kat* előhad; **2.** *sp* támadóosz, csatárok; ~**ulo**: *sp* csatár *szin* sturmanto *~ula linio: csatársor *dekstra kaj maldekstra ~ulo: jobbszélső és balszélső *meza ~ulo: középcsatár *szin* centurlo; ~**gardo**: **1.** *kat* előőrs, elővéd *szin* antaügaro; **2.** *átv* élcsapat, avantgárd; ~**garda**: *műv* *tech* élenjáró, avantgárd *~garda arto: avantgárd művészet *~garda tekniko: élenjáró technika; ~**gardismo**: *műv* avantgárd (stílus és mozgalom); ~**posteno**: *kat* előőrs, előretolt állás

avanc/i=**1.** *ntr* *kat* előrenyomul, előretör; **2.** *ntr* előlép (ranglistán) *~i en la duan klason: *isk* a második osztályba kerül; ~**o**: **1.** *kat* előrenyomulás, előretörés; **2.** előrelépés (ranglistán); **mal~i**: **1.** *ntr* *kat* visszavonul, hátrál; **2.** *ntr* lefokozódik, visszalép (ranglétrán), visszaminősül; **mal~o**: **1.** *kat* visszavonulás, hátrálás; **2.** visszalépés, visszaminősítés (ranglétrán); **3.** *inf* visszalépegetés, backtracking

avantaü/o=előny *havi ~on super sia konkuranto: előnye van a versenytársával szemben *mi donas ~on al pacaj rimedoj: előnyben részesítom a békés eszközöket *tio prezentas ~on: ez előnyt jelent; ~**a**: előnyös *~aj kondiçoj: előnyös feltételek *~a prezo: *gazd* előnyös ár; ~**i**: *tr* előnyös helyzetbe hoz, kedvez vkinek v. vminek (n); **mal~a**: hátrányos *subskribigi mal~an kontrakton: előnytelen szerződést írat alá; **mal~i**: *tr* hátrányos helyzetbe hoz, mellőz; **mal~ita**: hátrányos helyzetű, mellőzött *mal~ita infano: hátrányos helyzetű gyermek; neavancinto: *fn* *isk* bukott tanuló

avar/a=*pej* fukar, fősvény, szűkmarkú, zsugori *~a je laüdoj: fukar a dicsérettel; ~**i**: *tr* *pej* fukarkodik, szűkmarkúskodik vmivel (n), sajnál vkitől (al) vmit (n) *patroj ~as, infanoj malšparas Z: *közm* fősvénynek gyakorta tékozló a fia *~i al li la nutrajon: sajnálja tőle az élelmet *~i siajn fortojn: kíméli az erejét; ~**ulo**: *fn* *pej* fősvény, zsugori, szűkmarkú *~ulo kaj porko estas bonaj post la morto Z: *közm* fősvénynek, disznónak holta után veszik hasznát *~ulo pagas duoble Z: *közm* fősvény többet költ *malšparulo ĝuas nelonge, ~ulo neniam Z: *közm* a fősvényhez mindig fukar a sors; **mal~a**: bőkezű, adakozó *pri havo najbara oni estas mal~a Z: *közm* a kibicnek semmi sem drága; **mal~i**: *tr* bőkezűsködni, bőkezű vmivel, adakozó *ne mal~i je promesoj: ígéretet nem szűkölködni, könnyen ígér *nenion mal~i al li: semmit sem sajnál tőle; **mal~eco**: bőkezűség, nagylelkűség; **mal~emo**: adakozókedv

avare/o=*tört* avar

Avarik/o=*tört* geo Avaricum

Avaru/o=geo Avarua *~o estas la ĉefurbo de Kuk-Insuloj: Avarua a Cook-szigetek fővárosa

avatar/o=**1.** *bud* avatára, alászállás, megtestesülés, inkarnáció; **2.** *átv* átváltozás, metamorfózis

avel/o=*növ* mogoró; ~**ujo**, ~**arbusto**: mogoróbokor *szin* avelkorilo

aven/o=*növ* zab (Avena); ~**umi**: *ntr agr* abrakol, abrakot eszik;

~**umigi**: *tr agr* abrakoltat, abrakkal etet; ~**flokoj**: *gaszt* zabpohely;

~**kaĉo**: *gaszt* zabkása *szin* porigo; ~**sako**: *agr* abrakostarisznya

Aventin/o=*tört* geo Aventinus, Aventino (domb Rómában) *retiriĝi sur

~on: visszavonul az Aventinusra (nem működik együtt más pártokkal)

aventur/o=kaland, viszontagság **milita* ~o: katonai kaland **pasema*

~o: futó kaland **serĉi* ~ojn: kalandot keres; ~i: *ntr* kalandozik; ~**ema**:

kalandvágó; ~**isto**: kalandor, kalandkereső ember **politika* ~isto:

politikai kalandor; ~**ulo**: kalandos életű ember; **mis**~o: szerencsétlen

kaland; ~**filmo**: *film* kalandfilm; ~**romano**: *ir* kalandregény

aventurin/o=*ásv* aventurin

avenu/o=*közl* sugárút

averaĝ/o=**1.** átlag, középérték *szin* mezumo, meznombro, mezvaloro;

2. *mat* számtani közép *szin* aritmetika meznombro; ~**a**: átlagos,

közepes, átlag~ *~a esperantisto: átlagesperantista; ~**ulo**: átlagos

ember, hétköznapi ember

averi/o=**1.** *hajó* *gazd* hajókár **individua* ~o: különös hajókár, részleges

hajókár **komuna* ~o: közös hajókár; **2.** *gazd* havária, szállítmánykár;

~i: **1.** *ntr* *hajó* *gazd* kárt szenved; **2.** *ntr* *gazd* kárt szenved (szállításnál)

Avern/o=**1.** *mit* geo Lacus Avernus, Avernus-tó (az alvilág lejárata); **2.**

geo Lago Averno, Averno-tó

avero/o=*növ* uborkafa (Averrhoa)

Averoes/o=*fil* (Abu ibn Rusd) Averroës; ~**ismo**: *fil* averroizmus

avers/o=(lapos tárgy) színe, előlapja *~o de kolumo: gallér színe *~o

de medalo: érem előlapja *~o de monero: írás (>érme) *~o de ŝtofo:

anyag színe

avert/i=**1.** *tr* előre figyelmeztet, óv vmitől *~i kontraŭ malbonaj amikoj:

óv a rossz barátoktól *~i pri danĝero: veszélyre figyelmeztet; **2.** *tr*

megelőz *ex* ~preventi; ~**o**: **1.** figyelmeztetés, óvás (vmitől) *~a tabulo:

figyelmeztető tábla *~ni forĝas ~on, ni memoras la sperton *Z: közm*

legjobb iskola a tapasztalás; ~i: *tr* vezet (légi járművet); ~**ilo**: *tech*

vészjelző *~ilo kontraŭ troradiado: *tech* sugárzásdetektor; ~**otriangulo**:

közl elakadásjelző

Avest/o=*vall* Aveszta; ~**a**: **1.** *vall* avesztikus; **2.** ~**a**: *mn nyt* avesztai

(ave)

avi/o=~**aviadilo**; ~**a**: *rep* repülési, repüléstudományi *Internacia Civil~a

Organizo: Nemzetközi Polgári Repüléstudományi Szervezet; **kontraŭ**~**a**: *kat*

rep légvédelmi; ~**oŝipo**: ~**aviadilŝipo**; ~**trafiko**: ~**aertrafiko**,

flugtrafiko

aviad/o=**1.** *rep* repülés, aviatika; **2.** *közl* légi közlekedés *vö.* *flugtrafiko*

civila* ~o: *rep* polgári repülés; ~a**: *rep* repülési, légiközlekedési *~a

bombado: *kat* *rep* légi bombázás *~a kompanio: *közl* légitársaság *~a

transporto: *közl* légi szállítás; ~i: *tr* vezet (légi járművet); ~**iko**: *rep*

repüléstudomány, aviatika; ~**ilo**: *rep* repülőgép *szin* *flugmaŝino*, *avio*

*~ila Frua Alarm- kaj Kontrolsistemo: Repülőfedélzeti Riasztó és

Ellenőrző rendszer, AWACS **ĉartita* ~ilo: *rep* chartergép, bérelt

repülőgép **ekstra* ~ilo: *közl* különgép, különrepülőgép **piŝta* ~ilo:

légeszaváros repülőgép **reakcia* ~ilo: sugárhajtású gép **senpilota*

~ileto: pilóta nélküli repülőgép **supersona* ~ilo: szuperszonikus

repülőgép; ~**isto**: *rep* pilóta, repülő; ~**ilmuntisto**: *rep tech* repülőgép-

szerelő, aviatikus; ~**ilporta ŝipo**, ~**ilŝipo**: *kat* *hajó* *rep* repülőgép-

anyahajó *szin* *avioŝipo*; **kontraŭ**~**ila**: *kat* légvédelmi

~**batalaviadilo**, *~bombaviadilo*, *~ĉasaviadilo*, *~fuzaviadilo*, *~jetaviadilo*,

~kuriaviadilo, *~liniaviadilo*, *~pasaĝeraviadilo*, *~plongaviadilo*,

~reakciaviadilo, *~skoltaviadilo*, *~spionaviadilo*, *~ŝargaviadilo*, *~veteraviadilo*,

~akvoaviadilo

Avicen/o=*fil* orv (Abu ibn Sina) Avicenna

aviceni/o=*növ* mangrove-növény (Avicennia)

Aviĉ/o=*vall* Avicsi

avid/a=*pej* kapzsi, sóvárg, mohó; ~i: *tr* *pej* mohón áhítozik, ácsingózik,

sóvárog vmi után (n), szomjazik vmire (n) *~i glori: mohón

szomjazik a dicsőségre *~i havaĵon: vagyonra áhítozik **kiu* ~as pli

bonan, perdas plej bezonan *Z: közm* aki sokra vágyik, a keveset is

elveszti; ki jobbra sóvárog, a szükségest is elveszti; ~**o**: *pej* bírvágy,

kapzsiság; ~**ulo**: *pej* kapzsi, mohó ember **donu* fingron al ~ulo, li tutan

manon postulas *Z: nyújtsd neki a kisujjad, a karodat akarja*; **sat**~**a**:

mohó, nagybélű

~**lukravida**

avikulari/o=*áll* közönséges madárpók (Avicularia) *szin* birdaraneo,

migalo

Avinjon/o=geo Avignon *en la mezepoko loĝis ses papoj en ~o: a középkorban hat pápa lakott Avignonban *sur la pont' de ~': az avignoni hídon

avis/o=*kat* *hajó* parancsvivő hajó, avizóhajó

avitaminoz/o=~**sen**vitaminozo

aviz/o=**1.** közlemény, hirdetés, utasítás *~o de medikamento: *gysz*

gyógyszer használati utasítás *~o pri brutofiro: hirdetés

állatvásárról *~o pri elimmalpermeso: hirdetés kijárási tilalomról; **2.**

értésítés, értesítő *~o pri morto: elhalálozási értesítő, particédula *~o

pri pako: csomagértesítő; ~**i**: *tr* értesít, tudat; ~**afiŝo**: kiplakátolt

hirdetés; ~**otabulo**: hirdetőtábla, faliújság *szin* afiŝtabulo

avocet/o=*áll* gulipán (Recurvirostra avocetta)

Avogadr/o=*kém* *fiz* (Amadeo) Avogadro **nombro* de ~o: *fiz kém*

Avogadro-szám

avokad/o=*növ* avokádó; ~**ujo**: *növ* avokádófa (Persea americana)

az=utóképző; ~**azo**: *kém* ~áz (enzim) ~**amelazo**, maltazo

aza=előképző; *aza*~: *kém* *aza*~ (N és C atomot tartalmazó vegyületek)

azale/o=*növ* azálea (Azalea)

azar/o=*növ* kapotnyak (Asarum)

azarol/o=*növ* azarólgalagonya, franciagalagonya (Crataegus azarolus)

azel/o=*kém* azelaingyök *~ata acido: *kém* azelainsav, lepargilsav

azen/o=**1.** *áll* szamár (Equus asinus) **sovaĝa* ~o: félélszamar, ázsiai

vadszamar (E. hemionus) *~o iaas: a szamar iázik *~on komunon oni

batas plej multe *Z: közm* közös lónak túros a háta **obstina* kiel ~o:

csökönyös, mint a szamar **per enterigo* de ~o li estos enterigita: *bibl*

úgy temetik el, mint egy szamarat; **2.** *átv* szamar (ember) *~ al ~o

riproĉas malsaĝon *Z: bagoly* mondja a verébnek nagyfejű *~ino de

Bileamo: *bibl* Bálám szamara; ~**ajo**: **1.** *gaszt* szamárhús; **2.** *pej*

szamárság, ostobaság; ~**igi**: *tr* *átv* lóvá tesz, csúfot úz vkiből (n); ~**isto**:

szamárhajcsár; ~**dorso**: *ép* szamárhát (ív); ~**felo**: Szamárbőr királyfi;

~**orelo**: szamárfél **montri* ~orelojn: szamárfelet mutat; ~**piedo**:

~**us**tilago; ~**ponto**: *isk* szamárhíd, mentő kérdés

azepin/o=*kém* azepin; **di**~**o**: *kém* diazepin; **benzodi**~**o**: *kém* *gysz*

benzodiazepin

azeotrop/o=*kém* azeotrop elegy

Azerbajĝan/o=geo *pol* Azerbajdzsán (AZ); ~**a**: *mn nyt* azerbajdzsán

(az); ~**ano**: *fn* azerbajdzsán

Azi/o=geo Ázsia **Centra* ~o: Közép-Ázsia **Malgrand*~o: Kis-Ázsia

Okcidenta* ~o: Nyugat-Ázsia **Orienta* ~o: Kelet-Ázsia; ~a**: *geo* ázsiai;

~**ano**: *fn* ázsiai

azid/o=*kém* azid; **hidro**~**a acido**: *kém* nitrogén-hidrogénsav

azidotimidin/o=*gysz* azidotimidin

azil/o=**1.** *tört* menedék (üldöztetés elől) **preĝejoj* prezentis ~on por

persekutatoj: a templomok menedéket adtak az üldözötteknek **trovi*

~on: menedékre lel; **2.** menedékhely, menhely *~o por hundoj:

kutyamenhely *~o por kadukuloj: rokkantkórház *~o por malriĉuloj:

szegényház *~o por senhejmuloj: hajléktalanszálló; ~**ulo**: *pol*

menekült; ~**petanto**: *jog* menedékkérő; ~**rajto**: *jog* menedékkjog

azimen/o=*növ* annóna (Asimina)

azimut/o=geo azimut, oldalirányszög **magneta* ~o: mágneses azimut,

mágneses oldalirányszög; ~**a**: *geo* azimut~, azimutális *~a

koordinatsistemo: azimutális koordináta-rendszer

azo=előképző; *azo*~: *kém* *azo*~

azo/a=**1.** *biol* azoikus (élőlény nélküli); **2.** *geo* azoikumi

azo/o=*tört* azoigyök; ~**benzeno**: *kém* azobenzol

azoik/o=**1.** *ex geo* azoikum, archaikum, őskor *vö.* *arĥeano*; **2.** *geo*

prekambrium *szin* antaŭkambrio; **3.** *geo* proterozoikum *szin*

proterozoiko

azoksi/o=*kém* azoxigyök

azol/o=*növ* moszatpáfrány, békalencsepáfrány, kacsagyom (Azolla)

Azor/oj=~**Acoroj**

azot/o=*kém* nitrogén *szin* *nitrogeno* *~a acido: *kém* salétromsav;

~**emio**: *orv* azotaemia; **hiper**~**emio**: *orv* hyperazotaemia

(maradék-nitrogén túlzott felszaporodása a vérben); ~**obaktero**: *bakt*

azotobaktérium (Azotobacter); ~**urio**: *orv* nitrogénvizezés, azoturia;

di~**o**: *kém* diazocsoport; **di**~**i**: *tr* *kém* diazotál *szin* diazonii; **di**~**ato**:

kém diazotát; **di**~**metano**: *kém* diazo-metán; **hiper**~**urio**: *orv*

hyperazoturia (nitrogén-vizelet ürítése)

Azov/o=geo Azov *~a Maro: Azovi-tenger

aztek/o=*fn* azték; ~**a**: *mn* azték *vö.* *navatla*

azuki/o=**1.** *növ* adzukibab (Phaseolus angularis) (növény); **2.** *adzuki*

bab (termés)

azuleh/o=*műv* azulejos

b=**1.** b (hang és betű); **2.** *zene* b hang **B* *diesa*, *B* *is*: *hisz*; *bo*: *bé*

(betűnév)

ba!=*isz* (könnyelműen) ah!, eh!, ugyan! *ba, mi ne bezonas vian helpon: ugyan, nincs szükségem a segítségedre *ba, ĉu vi kredas, ke estas malfacile al mi levi ĝin?: csak nem gondolod, hogy nehéz megemelnem? *ba, ne hontigu min per tiel facila tasko: ugyan, csak nem szőgyenitész meg ilyen könnyű feladattal?

Baal/o=**l. vall** Baál, Ūr (főníciai istenek címe); **2. bibl** Baal, Baál (hamis isten) *la Izraelidoj... servis al ~oj kaj al sanktaj stangoj: Izrael fia... a Baálokat meg az Asérákat tisztelték; ~**Zebub**: *bibl* Baálzebub, Baalzebúb *szin* Belzebuto *vi sendis senditojn, por demandi ~ Zebubon, la dion de Ekron, kvazaŭ ne ekzistus Dio en Izrael: követeket küldtél, hogy megkérdézd Baalzebúbot, Ekrón istenét, mintha Izraelben nem volna Isten

baba/o=*gaszt* baba (rumos v. mazsolás kuglóf) *szin* potkuko

Babel/o=**1. bibl** geo Bábel, Babilon *vö.* Babilono *tial oni donis al ĝi la nomon ~, ĉar tie la Eternulo konfuzis la lingvon de la tuta tero: ezért nevezték azt Bábelnek, mert ott zavarta össze az Ūr az egész föld nyelvét; **2. átv** Bábel (nyelvi sokféleség) *la konferencioj estis vera ~o: a konferenciaterem valóságos Bábel volt; **3. bibl átv** Bábel, Babilon (az erkölcssten Róma) *~ la granda, la patrino de la malĉastistinoj kaj de la abomenindaĵoj de la tero: a nagy Babilon, a föld paráznáinak és undokságainak anyja; ~ismo: soknyelvűség, nyelvi zűrzavar; ~**turo**: bábeli torony

babezi/o=*bakt* Babesia (egysejtű élősködő); ~**ozo**: *áll orv* babesiosis, vérfestékvizelés

babil/i=**1. ntr** cseveg, beszélget *ju pli oni ~as, des pli oni al si malutilas *Z: közm* ne szőlj szám, nem fáj fejem *pri tio jam ĉiuj paseroj ~as: már a verebek is ezt csiripelik; **2. tr** fecseg vmit *ne ~u al la infano tiom da malsagaĵoj: ne fecsegj a gyereknek össze ennyi számárságot; ~**o**: csevegés, beszélgetés *ĉe tablo malplena ~o ne fluas *Z: közm* üres hasnak nem kell szép szó, hanem cipő *ju pli da ~ado, des pli da pekado *Z: közm* a sok beszéd el nem készül hazugság nélkül *ne timu tranĉilon, timu ~on *Z: közm* a nyelv gyakran jobban vág a kardnál *vanta ~o: üres fecsegés; ~**aĉi**: *ntr* pej locsog, fecseg, zagyvál; ~**aĵo**: szófia beszéd, lári-fári!, badarság! *kia ~aĵo!: micsoda számárság!; ~**ejo**: *inf* csevegőszoba, chat room, csati; ~**ema**: beszédes, bőbeszédű; ~**emulo**: beszédes, bőbeszédű ember; ~**eti**: *ntr* gügyög, gögicsél; ~**eto**: egy kis csevely; ~**dis-i**: *tr* pej kifecseg, mindenkinek elfecseg *ronde-onde dis-i: boldognak, boldogtalannak elfecseg; **el-i**: *tr* kikotyog, kifecseg *el~i sekron: titkot kikotyog; **kun~aĉi**: *tr* mindent összehord; **tra-i**: *tr* átbeszélget, átfecseg, végigfecseg *ili tra~is la lastan horon antaŭ la adiaŭo: a búcsú előtti órát átbeszélgették *tra~i horojn: órák hosszát fecseg; **tro~ema**: szószátyár

Ukafobabilo

Babilon/o=*tört geo* Babilon, Bábel *vö.* Babelo *~a kaptiteco: *bibl* babiloni fogság *~a lukso: babiloni luxus, babiloni fényűzés *~a imperio: Babiloni Birodalom; ~**ano**: *fn* babiloniai; (**B**)~**ujo**, (**B**)~**io**: *tört geo* Babilónia

babirus/o=*áll* szarvasdisznó, babirusza (Babirusa) *szin* cervoporko

babord/o=*hajó* bal oldal *vö.* tribordo; ~**e**: *hajó* bal oldalon, baloldalt *tero ~e!: föld bal felől

babuŝ/o=papucs (sarkatlan, hátsó rész nélküli lábbeli) *vö.* pantoflo

bac!=*hgut* csatt! (két nehéz tárgy összeütközésekor keletkező zaj); baci: *ntr* csattan

bac/o=*tört* batka (német pénzérme)

bacil/o=**1. bakt** bacilus (Bacillus) *antraksa ~o: anthraxbacilus, lépfenebacilus (B. anthracis) *enterohemoragia ~o: *orv* hamburgerbetegség, enterohaemorrhagiás Escherichia coli, EHEC *kojlo~o: kólibacilus (Escherichia coli) *komoforma ~o: vessző alakú bacilus, commabacillus *lakt~o: tejsavbacilus (Lactobacillus) *mira ~o: Serratia marcescens *subtila ~o: szénabacilus (B. subtilis) *tanaso ~o: tetanusbacilus *tio~o: kénbaktérium (Thiobacillus); **2. bakt** pálcikabaktérium *szin* bastonetbakterio; **kojlo~ozo**: *orv* kólibacillózis

Baden/o=*geo* Baden-Baden (város); ~**o-Virtenbergo**: *geo pol* Baden-Württemberg (DE)

baf!=*isz* pfi!, ugyan!, dehogyis!, számárság!

badminton/o=*ne* ~volano

Bafina Golf/o=*geo* Bafin-öböl

bagag/o=*út* poggyász; ~**isto**: hordár; ~**ĉareto**: *vsút* poggyázkuli; ~**deponejo**: *vsút* csomagmegőrző; ~**oĉaro**: *jm vsút* csomagtargonca, kézi poggyázkocsi; ~**portisto**: hordár

bagatel/o=semmisség, kicsiség, csekélység, bagatell dolog v. ügy *ĉe ~o povas servi al celo *Z: közm* kicsi is jobb a semminél; ~**a**: jelentéktelen, bagatell *pro nanketo ~a pereis ĉevalo plej bela *Z: egy szeg miatt a patkó elveszett; ~ema*: kicsinyes, sekélyes, aprólkos, szőröző; ~**i**: *ntr* nincs jelentősége, bagatell dolog; ~**igi**: *tr* lekicsinyel, bagatellizál; ~**koste**: semmi pénzért, bagatell összegért, szinte ingyen

Bagavatgit/o=*vall* Bhagavad-gitá

Bagdad/o=*geo* Bagdad *~o estas la ĉefurbo de Irako: Bagdad Irak fővárosa

bagn/o=*jog* fegyház, fegyintézet *szin* punlaborejo

bagr/o=*tech* kotrógép

Baha/o=*vall* Bahá (Alláh); ~**ano**: *vall* bahájja, Bahá-hívő; ~**ismo**: *vall* baháizmus, baháizmus, bahái vallás

Bahama/oj=**1. geo** Bahama-szigetek; **2. geo pol** Bahama-szigetek (BS)

bahaza indonezi/a=*mn nyt* bahása indonéz (id) *szin* indonezia

Bahi/o=*geo pol* Bahia (BR) *~a butono: *orv* amerikai leishmaniasis

baht/o=baht (pénznem)

Baĥ/o=*zene* (Johann Sebastian) Bach *Brandenburga koncerto de ~o: Bach Brandenburgi versenye

Bairiki/o=*geo* Bairiki *~o estas la ĉefurbo de Kiribato: Bairiki Kiribati fővárosa

baj=*hgut* tente *baj, bebo, lule baj: tente, baba, tente *baj, lule, baj, baj: tente, baba, tente

Baj/o=**1. tört geo** Baiae; **2. geo** Baia

bajader/o=*vall* bajader (hindu táncosnő)

Bajkal/o=*geo* Bajkál-tó

bajonet/o=*kat* szurony, bajonett; ~**a**: **1. kat** bajonett~, szurony~
~bajoneta junto

1. kat szuronyzár; **2. tech** bajonettzár *~a soklingo: ~bajoneta ampolingo; ~**soklo**: *vill* bajonettzár v. szuronyzárás lámpafej

Bajram/o=*isl* bajram

Bajron/o=*ir* (George Gordon Noél) Byron; ~**ismo**: *ir* byronizmus

bajt/o=*inf* bajt, byte (B) *vö.* bitoko *kilo~o: kilobajt, kilobyte (kB) (1024 B) *mega~o: megabajt, megabyte (MB) (1024 kB) *tera~o: terabajt, terabyte (TB) (1024 GB) *giga~o: gigabajt, gigabyte (GB) (1024 MB)

bajz/o=baiza (pénznem)

bak/i=**1. tr** kiéget (kemencében) *~i brikojn: téglát éget; **2. tr** sült (kemencében, tepsiben) *~i panon, kukon, picon, viandon: kenyeret, kalácsot, pizzát, húst sült; ~**aĵo**: *gaszt* pékáru, péksütemény; ~**ejo**: **1.** pékség *szin* panejo **1**; **2.** péküzet, kenyérbolt *szin* panejo **2**, panvendejo; ~**igi**: *ntr* sült, ég (kemencében, tepsiben); ~**isto**: pék; ~**ujo**: **1.** sütőkemence *szin* bakforno; **2.** sütő *elektra ~ujo: villany sütő; **el-i**: **1.** tr kisüt; **2. tr** át kisüt vmit *el~i bizarajn planojn: bizzar terveket sült ki; **nov~ita**: **1.** frissen sült *nov~ita pano: frissen sült kenyér; **2. átv** újdonsült *nov~ita esperantisto: újdonsült esperantista; **re-i**: **1.** tr újrasült, újraéget; **2. tr átv** újakezd; **re~ita**: **1.** kétszersült; **2.** újraégetett; ~**argilo**: égethető agyag, terrakottaagyag *szin* terakota argilo; ~**formujo**, ~**muldilo**: *gaszt* tortaforma, sütőforma; ~**forno**: sütőkemence; ~**pleto**: tepszi; ~**pulvoro**: *gaszt* sütőpor *szin* hemigisto; ~**sodo**: *kém gaszt* szódadikarbóna (nátrium-hidrogénkarbonát); **duon~ita**: félig sült

Unovbakita

bakalaŭr/o=**1. isk** baccalaureus (legalacsonyabb egyetemi diplomával rendelkező), bachelor (GB); **2. isk** érettségizett (FR); ~**eco**: **1. isk** baccalaureatus (legalsó egyetemi végzettség) (GB); **2. isk** érettségi vizsga (FR)

bakang/o=*zene* backang

bakarat/o=*jték* bakkara, baccarat (kártyajáték)

bakelit/o=*kém* bakelit

Bakĥ/o=*vall* Bakkhosz, Bacchus; ~**i**: *ntr* *vall átv is* Bacchusnak hódol; ~**ano**: mit Bacchus-hívő; ~**anto**: *vall* Bacchus papja, Bacchusnak hódoló, bacchász, bacchanália résztvevője; ~**antino**: *vall* bacchász, bacchanália női résztvevője; ~**o-festo**: ~Bakĥanalia

Bakĥanali/o=**1. vall** Bacchus-ünnepség, bacchanalia *szin* Bakĥo-festo; **2. ~o**: *átv* dözsölés, orgia, bacchanália

baklav/o=*gaszt* baklava

Baklaŝ/o=*geo* Balkas-tó

bakŝiŝ/o=baksis, kenőpénz *szin* ŝmirmono

bakteri/o=*bakt* baktérium *acet~o: ecetbaktérium (Acetobacter) *acetiga~o: ecetsav-baktérium (Acetobacter aceti) *aerobiaj ~oj: aerob baktériumok *ciano~o: cianobaktérium (Cyanobakterium) *difteria ~o: *orv* difteriabaktérium *eŭ~oj: valódi baktériumok (Eubacteria) *fer~o: vaskbaktérium *glob~o: coccus, gömb alakú baktérium *mikro~o: mikrobaktérium *nitratiga~o: nitrit-oxidáló baktérium *nitratredukta ~o: denitrifikáló baktérium *nitriga~o: nitrifikáló baktérium *nitritiga ~o: nitrát-oxidáló baktérium *nitrogenfiksa ~o: nitrogénköltő baktérium *pra~oj: ősbaktériumok (Archebacteria) *purpur~o: bíborbaktérium (Rhodospseudomonas viridis) *sennitratiga~o: denitrifikáló baktérium; **tio~o**: tiobaktérium *verd~o: zöldbaktérium; ~**oj**: ~eübakterioj; ~**cidoj**: gysz baktericidek, baktériumölő szerek; ~**ofago**: ~fago **2**; ~**ologio**: *bakt* bakteriológia, baktériumkutató; ~**ologio**: *bakt*

bakteriológia; ~**ozo**: *növ* bakteriózis, bacteriosis; ~**klorofilo**: *bakt* baktériumklorofil, bakteriális klorofil; ~**peksio**: *orv* bacterioplexia
bakteriofág/o=**☞**bakteriofago; bakteristazo: *orv* baktériumszaporodás pangása
Baktr/o=*tört geo* Baktra; **(B)~ujo, (B)~io**: *tört geo* Baktria
Baku/o=*geo* Baku *~o estas la ĉefurbo de Azerbajĝano: Baku Azerbajdzsán fővárosa
bal/o=*bál* *publika ~o: nyilvános bál *reĝino de ~o: bálkirálynő *societa ~o: társasági bál; ~**robo**: *tex* báli ruha, estélyi ruha; ~**ejo**: bálterem *szin* balsalono, balháló; ~**halo**, ~**salono**: bálterem *szin* balejo; ~**kostumo**: báli ruha, nagyestélyi; ~**sezono**: bálszezon; ~**surtuto**: *tex* (női) bálköpeny; ~**ŝuo**: báli cipő
 ~kostumbalo, maskobalo
bal/a=**1.** *tr* söpör, seper *balai mortintajn foliojn: száraz avart seper *~i plankon: padlót söpör *se ĉiu ~os antaŭ sia pordo, tiam en la tuta urbo estos ordo *Z: közm* mindenki seperjen a saját háza v. portája előtt; **2.** *tr* *átv* elsöpör, eltakarít *la venkinta partio ~is la opozicion: a győztes párt elsöpörte az ellenzékét *vento ~as la nubojn: szél hajtja a felhőket; ~**aĵo**: **1.** (összesöpört) szemét *~aĵon el korto eksteren ne elportu *Z: közm* söprött szeméttel nem jó a hirt is kihordani a házból; **2.** *átv* *pej* szemét, söpredék; ~**aĵujo**: szemétláda, szemétkosár; ~**ilo**: seprű, söprű *~ilo de sorĉistinoj: *növ* bábaseprő, boszorkányseprő, arbopticata *szin* fefasko, ventnesto *nova ~ilo bone ~as *Z: közm* új seprű jól seper *sorga ~ilo: cirokseprű *verga ~ilo: vesszőseprű; ~**ileto**: kis seprű; ~**isto**: **1.** *fn* takarító; **2.** utcaseprő *szin* stratbalaisto; **el~i, for~i**: *tr* elsöpör, elseper, kisöpör, kiseper (vmit vhonnan) *for~u vin!: *isz* hordd el magad!; ~**aĵĉaro**: szemeteskocsi; ~**maŝino**: *jm* seprőgép, utcaseprőgép; ~**ilstango**: seprűnyél
 ~minbalai, plumbalailo
balad/o=*ir zene* ballada
balafon/o=*zene* balafon
balalajk/o=*zene* balalajka
balan/o=**1.** áll tengeri makk *szin* marglano; **2.** ~o: *anat* makk, balanus (hímveszőn) *szin* glano **2.** ~**ito**: *orv* makkgyulladás, balanitis
balanc/i=**1.** *tr* ingat, ringat, lenget, lóbál *~i infanon sur la brakoj: ringatja a gyermeket a karján *~i ion en la menso: *átv* vmit forgat a fejében; **2.** bologat, csóvál *~i la kapon: csóválja a fejét *~i la piedojn: lóbálja a lábát; **2.** *tr* hintáztat *~i la bebon sur la genuo: a térdén hintáztatja a csecsemőt *~i sin: hintázik, ringatózik; ~**iĝi**: **1.** *ntr* leng, ing, ringatózik, lóbálódik *ŝipo ~iĝas sur la maro: *hajó* ring a tengeren; **2.** *ntr* hintázik *~iĝi ekvilibre: *átv* kényesen egyensúlyozik; ~**ilo**: **1.** *jék* hinta; **2.** *tech* inga *szin* pendolo; **3.** *tech* órabillegő, balanszerék *szin* balanciero **1.** balancrado; ~**arko**: talpív (hintaszéken); ~**ĉevalo**: *jék* hintaló; ~**rado**: *tech* órabillegő, balanszerék *szin* balanciero **1.** balancilo **3.** ~**oseĝo**: hintaszék
balancel/o=*hajó* balancelle (egyárbócos hajó)
balancier/o=**1.** *tech* órabillegő, balanszerék *szin* balancilo **3.** balancrado; **2.** *hajó* támasztótörzs, katamarántörzs (csónakon); **3.** *vsút* lengőkar, billenőkar, himbakar
balantidi/o=*bakt* Balantidium *kojla ~o: Balantidium coli; ~**ozo**: *orv* balantidiasis
balast/o=**1.** *tech* holt súly, ballaszt, nehezék; **2.** *vsút* vágánybeágazás; **3.** *átv* felesleges teher; ~i: **1.** *tr* *tech* holt súllyal terhel; **2.** *tr* *átv* feleslegesen terhel
 sen~igi: **1.** *tr* *tech* leveszi vmiről (n) a holt súlyt (je), balasztmentesít; **2.** *tr* *átv* tehermentesít, teheről megszabadít *sen~igi balonon: kidobja a léggömbből a nehezéket; ~**akvujo**: *hajó* merülési tartály (tengeralattjárón); ~**furaĝo**: *agr* ballasztakarmány
balat/o=**1.** *növ* balátafa, szapotillfa (Manilkara bidentata); **2.** *kém* baláta
Balaton/o=*geo* Balaton
balbo/o=balboa (pénznem)
balbut/i=**1.** *ntr* pszi dadog; **2.** *tr/ntr* *átv* hebeg, dadog, motyog; **3.** *ntr* gögicsél; ~**ulo**: *pszi* dadogós ember
baldaken/o=**1.** díszmennyezet, dísztető, baldachin; **2.** (hordozható) baldachin
baldaŭ=hamar, hamarosan, nemsokára; baldaŭa: (időben) közeli, hamarosan bekövetkező
Balduen/o=Balduin (utónév)
Baldur/o=**1.** *mit* Baldur; **2.** Baldur, Baldr, Balder (utónév)
Balea/oj=*geo pol* Baleár-szigetek (ES)
balen/o=**1.** áll áll cethal; **2.** áll simabálna (Balaena) *dorsnaĝila ~o: ~balenoptero; ~o: *csill* Cet, Cetus; ~**aĵo**: ~barto; ~**isto**: bálnavadász; ~**barko**: *hajó* bálnavadászcsónak, bálnavadászhajó; ~**blanko**: cetvelő, cetvelőolaj, spermacetolaj; ~**ĉasado**: bálnavadászat; ~**oleo**: bálnaolaj; ~**ŝarko**: áll cetkápa (Rhincodon typus); ~**ŝipo**: *hajó* bálnavadász hajó
balenopter/o=áll barázdás bálna, hátúszós bálna (Balaenoptera) *szin*

rorkvalo

balet/o=**1.** *műv* balett; **2.** *zene* baletzene; ~**isto**: *műv* balett-táncos; ~**istino**: *műv* balett-táncosnő; ~**estro**: *műv* balettmester; ~**direktoro**: *műv* balettigazgató; ~**jupo**: *tex* balettszoknya, tüllszoknya; ~**lernejo**: *isk* balettiskola; ~**lernejano**: *isk* balettiskolai növendék
balg/o=**1.** *tech* harmonika (redőzött összkötő anyag két mozgatható elem között) *intervagona ~o: *vsút* zárt átjáró, szuflé (vagonon); **2.** *for* kihúzat; **3.** áll harmonika (harmonikaszerű elem); ~**oblovido**: *tech* redős fűjtató vő. fajroblovido; ~**obuso**: *jm* csuklós busz; ~**ofiksilo** (de akordiono): *zene* (tangóharmonika) légszekrényzár; ~**opedalo**: *zene* fűjtatópedál
Balh/o=*geo* Balh
Bali/o=*geo* Bali; ~a: *mn nyt* bali (ban)
balist/o=*kat* tört hajtógép, ballisza; ~a: *tech* ballisztikus *~a galvanometro: *vill* ballisztikus galvanométer; ~**iko**: *kat* ballisztika, lövéstan, lövedékmozgástan
Balhaŝ/o=*geo* Balkas-tó
Balkan/o=*geo* Balkán-hegység *~a Duoninsulo: *geo* Balkán-félsziget; ~**oj**: ~Balkana Duoninsulo; ~**io**: *pol* Balkán; ~**izi**: *tr pol* *pej* balkanizál
Balkaŝ/o=~Balhaŝo
ball/o=*fn* ép tartó, tartóelem; **vic~o**: *fn* ép fiókváltó
balkon/o=*ép* erkély, balkon; **2.** karzat, páholyosor (színházban) *sidi sur ~o: páholyban ül; ~**aĵo**: *ép* zárt erkély, kiserkély; ~**koridoro**: *ép* függőfolyosó
 ~pulbalkono
Balocistan/o=*geo pol* Beludzsisztán
balon/o=**1.** *rep* léggömb, léghajó; direktebla ~o: *rep* kormányozható léghajó; **2.** *kém* ballon, üvegballon; **3.** *kém* lombik *distila ~o: lepárló lombik; ~**eto**: **1.** *jék* luftballon, léggömb, lufi; **2.** levegőrekesz (léghajóban); ~**barilo**: *kat* léggömbzár
 ~distilbalono, katenbalono, provbalono, sondobalono
balot/o=*ntr pol* *szavaz*, választ; ~o: *pol* *szavazat* *~a aŭto: *pol* hirdetési plakát *~a proceduro: szavazási eljárás, szavazási procedura; ~**ado**: *pol* szavazás, választás *publika ~ado: nyilvános szavazás *sekreta ~ado: titkos szavazás; ~**ejo**: *pol* szavazóhelyiség *szin* elekto, voĉdonejo; ~**ilo**: **1.** *pol* szavazócédula, szavazólap *szin* balotkarto; **2.** *tört* szavazógolyó, szavazóeszköz; ~**ujo**: *pol* szavazóurna *szin* urno **3.** *krom* ~o: rendkívüli választás; **re~o**: *pol* megismételt választás; ~**distrikto**: *pol* választókerület; ~**kampanjo**: *pol* választási kampány *szin* elektokampanjo, elekta kampanjo; ~**karto**: *pol* szavazócédula *szin* balotilo **1.** ~**koalicio**: *pol* választási koalíció, választási szövetség; ~**listo**: *pol* szavazólista, szavazójegyzék; ~**rajto**: *pol* jog szavazati jog; ~**rajta**: *pol* jog szavazásra jogosult, szavazati jogú, szavazati joggal rendelkező; ~**rajtigito**: *fn* szavazásra jogosult
balot/o=*növ* peszterce (Ballota)
balote/o=~baloto
balt/o=*fn* balti (ember); ~a: *mn* balti *~finna: balti finn *~aj lingvoj: *nyt* balti nyelvek *~a Maro: *geo* Balti-tenger; **(B)~ujo, (B)~io**: *geo* Baltikum
Baltazar/o=Baltazar, Boldizsár (utónév) vő. Belšacaro
balte/o=**1.** *kat* kardszj (vállon); **2.** *kat* vállszj, antantszj; **3.** vállheveder (>biztonsági öv); ~e: vállon átvetve
 ~kartoĉbalteo
Baltik/o=*ex* ~Balta Maro; ~a: *ex* ~Balta
Baltimor/o=*geo* Baltimore
balun/o=*vill* balun, szimmetrizáló transzformátor
balustr/o=*ép* mellvédbáb, korlátbáb, baluszter; ~**aro**: bábos mellvéd, balusztrád *szin* balustrado
balustrad/o=**1.** *ép* bábos mellvéd, balusztrád *szin* balustraro; **2.** *ép* bábkorlát, bábos lépcsőkorlát
balz/o=**1.** balsafa (könnyű faanyag); **2.** *hajó* jelzőbója; **3.** *növ* balsafa
 ~okromo
balzam/o=**1.** *kém* gysz *vall* balzsam *kanada ~o: kanadabalzsam *Mekka ~o: mekkabalzsam *Perua ~o: perubalzsam *protekta ~o: védőbalzsam *tolua ~o: tolubalzsam *szin* toluo; **2.** *átv* balzsam, gyógyír *~on donas Lete al korvundo: a szív sebére Létke ad gyógyírt; ~a: **1.** balzsamos, balzsam~; **2.** friss illatú, balzsamos illatú *~a aro: balzsamos illatú levegő; ~i: **1.** *tr* bebalzsamoz *szin* enbalzamigi; **2.** *tr* *átv* illatosít; ~**arbo**: ~balzamujo **1.** ~**ujo**: **1.** áll *növ* balzsamfa, balzsamadó fa *szin* balzamarbo; **2.** balzsamtégely; **en~igi**: ~balzami **1.** ~**oherbo**: ~balzamito
balzamin/o=*növ* kerti nenyúljozzám, kerti fájvirág, balzamína (Impatiens balsamina) *szin* netuŝumino **1.**
balzami/o=*növ* Boldogasszony tenyere, Boldogasszony mentája, balzsamos aranyvirág *szin* balzamoharbo
Bamak/o=*geo* Bamako *~o estas la ĉefurbo de Malio: Bamako Mali

fővárosa

bamb/o=*zene* bamba (ének és tánc)

bambar/o=*fn* bambara; ~a: *mn nyt* bambara (bm)

bambu/o=*1. növ ált* bambusz; *2. bambusznád* *szin* bambukano; ~kano: bambusznád

bambuz/o=*növ* bambusz, bambusznád (Bambusa)

ban/i=*1. tr* fürdet, füröszt ~i infanon: gyereket füröszt ~i évalon: lovat füröszt ~i sin: fürdőzik, úszik; *2. tr* áztat, (folyadékba) merít ~i fotopaperon en rivelenzo: fotópapírt előhívóban áztat; *3. tr átv* áztat, fürdet *esti ~ata de svito: izzadságban fürdik *siaj vangoj estis ~ataj per larmoj: orcáit könnyek áztatták; ~o: *1. fürdetés, fürdés; 2. fürdővíz; 3. tech* fürdő; ~ejo: *ép* fürdő (épület), fürdőház *publika ~ejo: közfürdő, nyilvános fürdő; ~igi: *1. ntr* fürdik; *2. ntr* ázik (folyadékban) ~igi en svito: izzad, mint a ló; ~ujo: *1. fürdőkád; 2. tech* áztatódény; *miks* ~ejo: vegyes fürdő, férfi-női fürdő; *termo* ~ejo: *orv* gyógyfürdő, termálfürdő, melegfürdő *szin* varmobanejo; ~akvo: fürdővíz; ~čambro: *ép* fürdőszoba; ~čapo: fürdősapka; ~čelo: fürdőkabin; ~gasto: fürdővendég; ~kalsono, ~šorto: *tex* fürdő nadrág; ~kalsoneto: *tex* (kisméretű) fürdő nadrág; ~kostumo: fürdőruha; ~kuvo: fürdőkád; ~hejtilo: bojler, fürdőszobai vízmelegítő; ~loko: fürdőhely; ~mantelo: *tex* fürdőköpeny; ~mato: lábszőnyeg, fürdőszőnyeg; ~salo: fürdőszó; ~šaumo: fürdőhab; ~sezono: fürdőidény; ~tuko: *1. fürdőtörülköző, flaneltörülköző; 2. fürdőlepedő; ~urbo*: fürdőváros; ~vesto: fürdőruha vö. banšorto

Ukuirbano, sablobano, švitbanejo, varmobanejo, venusbanejo

Ban/o=Bath lovagrend (GB)

Banaĥ/o=*mat* (Stefan) Banach ~a algebro: Banach-algebra ~a spaco: Banach-tér

banal/a=banális, szokványos, elcsépett, közönséges; ~ajo: *1. banális, szokványos dolog, banalitás; 2. nyt* közhely; ~eco: *1. banalítás, szokványosság; 2. nyt* közhelyesség; ~igi: *1. tr* banálissá tesz, elkoptat, elcsépel; *2. tr nyt* közhelyesít

banan/o=*növ* banán (gyümölcs); ~ujo: *növ* banán (növény) (Musa); ~štupilo: vill banándugó

Banaras/o=*geo* vall Benáresz vö. Varanasio

Banat/o=*geo* Bánát

band/o=*1. (együtt tevékenykedő) csapat, csoport* ~o da birdoj: egy csapat madár ~o de vojaĝantoj: utazócsoport; *2. zene* együttes, zenekar, banda *armea ~o: *kat* katonazenekar *cigana ~o: cigány zenekar *latuna ~o: rezesbanda *salonmuzika ~o: szalonzenekar; *3. pej* banda ~o de rabistoj: rablóbanda ~o de huliganoj: huligánbanda; ~ano: bandatag; ~estro: *1. csapatvezető, csoportvezető; 2. zene* zenekarvezető; *3. pej* bandavezér

bandaĝ/o=*gysz* kötszer, sebpólya, kötés, bandázs *szin* pansobendo *hernia ~o: sérvkötő *sukura ~o: szükségkötés *transversa ~o: harántpólya; ~i: *tr orv* (sebet) kötöz, bekötöz; ~ejo: *kat orv* kötözőhely; ~isto: kötszerkészítő, kötszergyártó

Ugipsbandaĝo

Bandar-Seri-Begavan/o=*geo* Bandar Seri Begawan ~o estas la ĉefurbo de Brunejo: Bandar Seri Begawan Brunei fővárosa

banderil/o=*sp* banderilla, zászlós lándzsa (ES); ~isto: *sp* banderillero

banderol/o=*1. (postai) keresztkötés; 2. papírszalag, zárszalag* (pl. könyvön, palackon) *impostmarka ~o: *gazd* zárjegyszalag; *3. inf* banner, hirdetőszalag; *4. ép* léctag, lemeztag *szin* ép bendo 5; *5. transzparens; ~i: tr* keresztkötéssel lát el ~i jurnalon: újságot keresztkötéssel lát el ~i retpaĝon: site-re bannert helyez el

bandit/o=útonálló, bandita; ~ismo: *jog* banditizmus

bandolier/o=balteo

bandoni/o=*zene* bandonion, bandoneon vö. akordiono

Bandung/o=*geo* Bandung

banduri/o=*zene* bandurria

bangal/o=*ép* bungalo, nyári lak

Bangalor/o=*geo* Bangalore

bangi/o=*növ* vörösmoszat (nem) (Bangia)

Bangkok/o=*geo* Bangkok ~o estas la ĉefurbo de Tajlando: Bangkok Thaiföld fővárosa

Bangladeŝ/o=*geo* pol Banglades (BD); ~ano: *fn* bangladesi

Bangu/o=*geo* Bangui ~o estas la ĉefurbo de Centr-Afriko: Bangui Közép-Afrika fővárosa

bang/o=*zene* bendzsó *bas~o: basszusbendzsó *citra ~o: citerabendzsó *G~o: G-bendzsó *kontrabasa ~o: kontrabasszus-bendzsó *tenor~o: tenorbendzsó; ~eto: *zene* piccolobendzsó

bangolin/o=*zene* mandolinbendzsó

Bangul/o=*geo* Banjul ~o estas la ĉefurbo de Gambia: Banjul Gambia fővárosa

bangulel/o=*zene* ukulelebendzsó

Banja-Luk/o=*geo* Banja Luka

banjan/o=*növ* indiai füge, banyánafa vö. Bengala fiko

bank/o=*1. gazd* bank *centra ~o: központi bank, jegybank *szin* nacia banko *emisio ~o: bankjegykibocsátó bank *Eüropa Centra ~o: Európai Központi Bank *Eüropa Investo~o: Európai Beruházási Bank *havi krediton ĉe sia ~o: hitele van a bankjánál *hipoteka ~o: jelzálogbank *Internacia ~o por Rekonstruo kaj Evoluigo: Nemzetközi Újjáépítési és Fejlesztési Bank, IBRD *investa ~o: beruházási bank *komerca ~o: kereskedelmi bank *koopera ~o: szövetkezeti bank *Monda ~o: Világbank *nacia ~o: nemzeti bank, jegybank *szin* centra banko; *2. orv* szervbank ~o de sango: vérbank ~o de spermo: spermabank; *3. inf* adatbank; *4. jték* bank *rompi la ~on: megüti a bankot *teni la ~on: tartja a bankot; ~a: banki ~a ĝiro: *gazd* bankátutalás ~a sekreto: *gazd* banktitok; ~ejo: *1. ép* banképület, bankhelyiség; *2. gazd* bankfiók; ~estro: *gazd* bankigazgató *szin* bankdirektora; ~i: *1. ntr* *gazd* bankol, banki tevékenységet folytat; *2. ntr* *jték* bankot ad; ~ismo: *gazd* bankrendszer *szin* banksistemo; ~isto: *gazd* banktisztviselő *szin* bankoficisto; ~asigno: *gazd* bankutalvány; ~aŭtomato: *gazd* bankautomata; ~bileto: *gazd* bankjegy, papírpénz *szin* papermono; ~ĉeko: *gazd* bankcsekk; ~filio: *gazd* bankfiók *szin* *gazd* bankejo 2; ~garantio: *gazd* bankgarancia; ~karto: *gazd* bankkártya; ~konto, ~okonto: *gazd* bankszámla; ~konto-numero: *gazd* bankszámlaszám *internacia ~konto-numero: nemzetközi bankszámlaszám, IBAN; ~oficisto: banktisztviselő *szin* bankisto; ~privatigo: *gazd* bankprivatizáció, bankprivatizálás; ~rabo: *jog* bankrablás; ~rabisto: *jog* bankrabló; ~sektoro: *gazd* bankszektor; ~sistemo: *gazd* bankrendszer *szin* bankismo

Udatumbanko, deponbanko, diskontbanko, informbanko, ŝparbanko
banked/o=bankett, diszvacsora, diszebed *abiturienta ~o: érettségi bankett *politika ~o: *pol* politikai bankett; ~i: *ntr* bankettezik, diszvacsorán, diszebeden vesz részt

bankier/o=*1. bankár; 2. jték* bankos, bankár (aki a bankot adja)

bankiz/o=*geo* jégmező *szin* glaciokampo

bankrot/i=*1. ntr* *gazd* csődbe jut, csődöt mond; *2. ntr átv* csődöt mond, felsül; ~o: *gazd* csőd, vagyonbukás, fizetéseképtelenség ~a situacio: csődhelyzet *deklari ~on: csődöt jelent *deklaro de ~o: csődnytítás, csődbejelentés *fraŭda ~o: *jog* csalárd bukás *proceduro de ~o: *jog* csődeljárás; ~aranĝo: *gazd* kényszeregyezés (csődeljárásnál); ~danĝera: *gazd* csődközel

bant/o=hajszalag, masni, szalagcsokor; ~igi: *tr* csokorra köt ~igi la kravaton: csokorra köti a nyakkendő; ~kravato: csokornyakkendő; ~obuklo: masnihurok; ~rozo: szalagcsokor

bantam/o=áll bantam, törpebaromfi

bantu/o=*fn* bantu; ~a: *mn nyt* bantu (bnt) ~aj lingvoj: nyt bantu nyelvek

banus/o=*tört* pol bán ~o de Kroatio: horvát bán; ~ejo: *1. bántás* (intézmény); *2. ép* báni palota; ~lando, ~ujo: *tört* pol bántás; (B)~lando: *geo* Bántás

baobab/o=*növ* majomkenyérfa, baobab (Adansonia)

bapt/i=*1. tr* vall megkeresztel; *2. tr átv* vmilyen névre keresztel, nevet ad ~i lin Petro: Péternek keresztel ~i ŝipon Nevenkebla: a Legyőzhetetlen nevet adja a hajónak, Legyőzhetetlennek kereszteli a hajót; *3. tr* *pej* felvizez, hamisít (italt) ~i lakton, vinon: tejet, bort keresztel (felvizez); ~o: *1. vall* keresztelés; *2. kr* kereszttség; *3. átv* próba, kereszttség ~e ĉe la linio: *hajó* egyenlítői kereszttség *ricevi sian unuan fajro~on: átesik az első tűzkeresztségen; ~a: keresztelési ~a ceremonio: *kr* keresztelő (szertartás), keresztelési szertartás ~a festeno: *kr* keresztelői lakoma; ~ano: *1. koma; 2. átv* koma, jó pajtás, cimbor; ~anino: komaasszony; ~ejo: *ép* *kr* keresztelőkápolna, baptisztérium vö. baptisterio; ~isto: *1. kr* keresztelő *Johano la ~isto: *bibl* Keresztelő János; *2. kr* baptista vö. anabaptisto; ~ujo: *kr* keresztelőmedence, keresztelőkút *szin* baptokuvo, baptopelvo; *re~i: tr* *kr* újrakeresztel ~istoj *re~as* infan~itojn: a baptisták újrakeresztelik a gyermekként keresztelteteket; *trans~i, ali~i: tr* átkeresztel; ~oatesto: *kr* keresztlevél; ~ado: *kr* (meg)keresztelés, keresztelő; ~ismo: *kr* baptizmus; ~ofesto: *kr* keresztelő (ünnepség); ~ofilo: keresztfiú; ~ofilino: keresztlány; ~okuvo: baptujo; ~onomo: keresztnev; ~opaĉjo: keresztapu, keresztpapa; ~opanjio: keresztanyu, keresztmama; ~opatro: keresztapa; baptopatrino: keresztanya; ~pelvo: baptujo; ~oto: *1. kr* katekumen; *2. keresztelendő*

Uaerbapto, bapto ĉe la linio, fajrobapto, Kristobapto, marbapto

Baptist/o=Baptiste (utónév)

baptisteri/o=*ép* *kr* keresztelőkápolna (templomon kívül), baptisztérium vö. baptejo

bar/i=*1. eltorlaszol, elkerít* ~i al li la vojon: elállja az útját ~i la fluon de rivero: eltorlaszolja a folyó útját *ĉiuj alirejoj al la palaco estis ~itaj

de soldatoj: a palotába vezető összes utat katonák állták el; **2.** akadályoz, megakadályoz, korlátoz *~i la progreson: akadályozza a haladást *~i la vojon al ĉiuj reformoj: minden reformnak útját állja; ~o: **1.** torlasz *gardu vin du ~oj – lipoj kaj dentaroj *Z. közm* hallgass nyelvem, nem fáj fejem *soldatoj starigis ~ojn antaŭ la urbo: katonák torlaszokat emeltek a város előtt; **2.** akadály, korlát *Esperanto forigas la lingvajon ~ojn inter la popoloj: az esperanto felszámolja a népek közti nyelvi akadályokat *netranspaŝebla ~o: áthághatatlan akadály *pro multaj ĝenoj kaj ~oj la laboro haltis: sok probléma és akadály miatt a munka leállt *trafi ~ojn: akadályokba ütközik; **3.** mat korlát, határ; suba ~o: alsó korlát; supera ~o: felső korlát; ~aĵo: **1.** torlasz, barrikád *~aĵo el dehakitaj branĉoj: levágott ágakból rakott torlasz *~aĵo el ŝtonoj: kőbarrikád; **2.** közl útakadály, útlezárás *devoĵiga ~aĵo: útelterelő akadály *duonvoja ~aĵo: felpályás útlezárás *trakfina ~aĵo: vasút fix ütközőbak; **3.** víz duzzasztógát, zátony; **4.** természetes akadály; ~ilo: **1.** kerítés; **2.** átv akadály; ~ita: **1.** eltorlaszolt; **2.** elkerített; **3.** mat korlátos; ~umo: *geo* dagályhullám; ĉirkaŭ~i: **1.** tr körbekerít, kerítéssel körbevesz; **2.** tr átv mindenhol akadályoz; de~i, mal~i: tr akadálymentesít, felszabadít (akadály alól), megtisztít (akadálytól); dis~i: tr kerítéssel különválaszt, lekerít vmiről (de); ne~ita: **1.** akadálytalan, korlátlan; **2.** mat korlátlan, határtalan; sen~a: akadálytalan, akadálymentes; sen~igi: tr akadálymentesít, (akadályt) elhárít *sen~igi la vojon: megtisztítja az utat *sen~igi publikan konstruaĵon: középületet akadálymentesít; ~bobeno: vill fojtótekeres; ~ilgasto: *sp* pej potyanező; ~sablajo: *geo* deltazátony, torkolati homokzátony; ~trabo: sorompó *szin* bariero
 Ŭakvobaraĵo, balonbarilo, eĥobarilo, frekvencbarilo, plektobarilo
bar/o=fiz bar; mili~o: fiz millibar (mbar); ~ografo: fiz barográf, légnyomásíró; ~ometro: met légnyommásmérő, barométer; ~oskopo: met baroszkóp, légnyommásmutató
Barabas/o=**1.** bibl Barabás; **2.** Barabás (utónév)
barak/o=barakk; ~aro: barakk tábor
barakt/i=**1.** ntr vergődik, kapálódzik *~i en ŝuldoj: adósságokban vergődik *~i, kiel fiŝo ekster la akvo *Z.* vergődik, mint a partra vetett hal; **2.** ntr átv küszködik *~as plano en lia kapo: tervet forgat a fejében *~i kontraŭ malfavoraj cirkonstancoj: kedvezőtlen körülményekkel küszködik *~i kontraŭ ŝuldoj: adósságokkal küszködik *~i por pli bona vivo: jobb életért küszködik *en lia kapo ~as multaj ideoj: sok ötlet forog a fejében; trans~i: tr átevekkél, átküszködik vmin (n)
Barat/o=**1.** tört Bhárata; **2.** ĤHindujo 2
barateri/o=jog hajó barratéria (hajóskapitány v. legénység által okozott kár)
barb/o=szakáll *~o potenca, sed kapo sensenca *Z.* feje, mint egy hordó, esze, mint egy dió *Blua ~o: ir Kékszakáll *falsa ~o, postica ~o: álszakáll *kvadrata ~o: vágott szakáll; ~a: szakállas, szakáll~; ~eto: rövid szakáll; ~isto: Ĥbarbiro; ~ulo: fn szakállas ember; sen~a: csupasz állú, szakálltalan; ~fadeno: áll bajusz; ~lano: piheszór, szakállkezdemény *szin* lanugo 2; ~ofiŝo: Ĥbarbio
 Ŭblubarbo, kaprobarbo, mentonbarbo, plenbarbo, ruĝbarbulo, Ruĝbarbulo, stoplobarbo, vangbarbo
Barbad/o=*geo pol* Barbados (ország) (BB)
barbaden/o=**1.** növ óriás golgotavirág, óriás granadijja (növény); **2.** Ĥbarbadenbero; ~bero: növ óriás golgotavirág termése
Barbados/o=*geo* Barbados (sziget)
barbakan/o=kat kapuerőd, barbakán
barbar/o=**1.** tört pej barbár (nem hellén, nem római) *invado de ~oj en la Romian Imperion: barbárok betörése a Római Birodalomba; **2.** fn átv pej barbár, műveletlen ember *pri versarto vi estas ~o: a verselést illetően barbár vagy; **3.** átv pej durva, faragatlan ember; ~aĵo: pej barbár tett, cselekedet, barbár dolog, barbarizmus; ~ismo: nyt barbarizmus, nyelvrontás, idegenszerűség
Barbar/o=Barbara, Borbála
barbare/o=növ borbálafű (Barbarea)
Barbaros/o=ĤRuĝbarbulo
barbed/o=**1.** kat ágyúdomb, lövegpád, barbette; **2.** kat hajó ágyútorony
barbeku/o=gaszt barbecue
barbi/o=áll márna *szin* barbofiŝo
barbir/o=**1.** borbély *szin* barbisto, razisto *La ~o de Sevil: ir zene A sevillai borbély; **2.** orv felcser, sebborbély
barbiton/o=zene barbiton
barbitur/o=kém barbitursav *szin* barbitura acido *~a acido: Ĥbarbituro *dietil~o: barbitál, dietil-barbitursav; ~aĵo: kém gysz barbiturát; ~ismo: orv barbituralizmus
Barcelon/o=*geo* Barcelona *~o estas la ĉefurbo de Katalunio: Barcelona Katalónia fővárosa
barĉ/o=gaszt borscs (leves)

bard/o=**1.** zene bárd (kelta énekmondó); **2.** énekmondó, regős, igric
barĝ/o=tex barége (kelmefajta)
Barejn/o=ĤBahrejno
Bahrejno/o=*geo pol* Bahrein (szigetek és ország) (BH)
barrel/o=**1.** hordó *~o de la Danaidoj: mit átv Danaidák hordója *~o malplena sonas plej laŭte *Z.* közm üres hordó jobban kong; **2.** gazd barrel (220 l v. 160 l); ~ejo: kádárműhely, bodnárműhely; ~eto: **1.** csobolyó; **2.** tech rugótök; **3.** kat forgótár; ~igi: ntr megpocakosodik, pocakot ereszt; ~isto: kádár, bodnár, hordókészítő, pintér; el~igi: tr hordóból kienged, kitölt; en~igi: tr hordóba tölt; sub~o: ászok; ~bendo, ~ringego: abroncs (hordón); ~gusta: hordóízű; ~ringo: abroncs; ~soklo: ászok; ~vagono: vsút hordós tartálykocsi; ~volbo: ép dongaboltozat
 Ŭnaĝbarelo
barrelief/o=Ĥbasreliefo
barem/o=gazd számítási táblázat, számtáblázat *szin* kalkultabelo *~o de impostoj: adótábla *~o de salajroj: bértáblázat *~o de tarifoj: díjtáblázat
Barenc/o=*geo* (Willem) Barents *~a Maro: Barents-tenger
barĝ/o=hajó uszály, bárka *szin* platŝipo; ~oŝipo: hajó uszályvontató hajó
bari/o=kém bárium (Ba) *~a klorido: báriumklorid; ~spato: Ĥbarito
barier/o=**1.** sorompó; **2.** gazd vámsorompó; **3.** korlát (bírószágon); duon~o: vsút felsorompó; ~gardisto: vsút sorompóőr, sorompókezelő, bakter; ~kuro: sp akadályfutás
barikad/o=pol barikád, úttorlasz; ~i: tr elbarikádoz, eltorlaszol
barion/o=fiz barion
barit/o=**1.** ásv barit, súlypát, bárium-szulfát *szin* peza spato, barispato; **2.** kém bárium-hidroxid; ~akvo: kém báriumvíz; ~papero: knyv baritpapír, fényezett papír
bariton/o=zene bariton (hang); ~ulo: zene baritonista, baritonénekes; ~hobojo: zene baritonoboa, heckelphon
bark/o=**1.** hajó sajká, bárka *~o de Karono: mit Kháron ladikja; **2.** hajó bark típusú hajó *kvarmasta ~o: négyárbcos bark; ~eto: hajó vitorlás(csónak); ~oskuno: hajó barksóner, szkímerbark, barkentin
 Ŭmotorbarko, trolbarko, velbarko
barkan/o=*geo* sarlós dűne, barkán
barkarol/o=zene bárkadal, barcarola *szin* boata kanto
bar-micv/o=vall bar-micva
Barnab/o=Barnabás (utónév); ~ano: fn kr barnabita, paulánus (szerzetes)
Barnabas=ĤBarnabo
barok/o=**1.** ép barokk; **2.** műv barokk, pátoszos, barokkos stílus; ~a: mn barokk *~a klasiko: knyv Transitional (betű) *~a stilo: műv barokk stílus; ~stila: műv barokk stílusú
baron/o=**1.** tört főúr, főnemes, országbáró; **2.** báró *~o malpli alte rangas, ol vicgrafo: a báró alacsonyabb rangú, mint a vikomt *ĉiu ~o havas sian kapricon *Z.* közm nagy urak kedve nyúlháton v. lóháton jár *por mia mono mi ankaŭ estas ~o *Z.* a pénzemért én vagyok az úr; ~eto: baronet (GB); ~ino: bárónő
bart/o=**1.** áll halcsontlemez, szila *szin* balenaĵo; **2.** halcsont (pl. fűzőhöz); ~obalenoj: áll szilás cetek (Mystacoceti)
Bartolome/o=Bertalan (utónév) *~a nokto: tört Bertalan-éj, Szent Bertalan-éjszaka
Baruk/o=**1.** bibl Báruk könyve (Bár); **2.** Báruk (utónév)
baruĝ/o=áll orosz agár *szin* rusa leporhundo
bas/a=**1.** alacsony, alsó *~a Rejno: Alsó-Rajna; **2.** zene basszus; ~o: zene basszus, basszushang *burda ~o: basso continuo, generálbasszus *obstina ~o, ripeta ~o: basso ostinato, ismétlődő basszus; bas~: zene basszus Ĥbasfluto, basgitaro, basklarneto, basklavo, baskleo, baskordo, basliuto, bastamburo, bastrombono, bastrumpeto, bastubjo, basvjolo; ~iĝo: gazd bessz; ~isto, ~ulo: zene basszusénekes, basszista
basbal/o=sp baseball *szin* bazopilko
basen/o=**1.** medence *~o de naĝejo: uszoda medencéje *kluza ~o: dokkmedence; **2.** víz (mesterséges) tó; **3.** geo vízgyűjtő terület *akvokolekta ~o: víz vízgyűjtő medence; **4.** geo völgytekno; **5.** hajó kikötőmedence *tajda ~o: geo dagálykikötő; ~estro: úszómester
 Ŭsalbaseno
Baseter/o=*geo* Basseterre *~o estas la ĉefurbo de Sankta-Kito kaj Neviso: Basseterre Saint Kitts és Nevis fővárosa
basetkorn/o=zene basszetkürt
basi/o=**1.** növ seprűfű (Bassia) *szin* somerkupreso; **2.** ex növ madukafa
Ĥmaduko
basier/o=gazd besszre játszó, besszre spekuláló, besszista vö. haŭsiero
Basilikat/o=*geo pol* Basilicata (IT)
basinet/o=kat tört velencei sisak

bask/o=*tex* ruhaszárnny, kabátszárnny *sub la ~o de laboro ili drinkis: munka leple alatt italoztak

basketbal/o=*☞* korbopilkado

baskul/o=*1. fiz* kétkarú emelő *~a variabla: *tud* bináris változó *majuska ~o: betűváltó (írógépen) *nombra ~o: *inf* Num-Lock-billentyű, numerikusmód-kapcsoló; *2. játé* mérleghinta; *3. tech* himba, billenőszerkezet; *4. vill* billenőkör; ~i: *ntr* billeg, hintáztat, himbálódzik, libikókázik; ~i*gi*: *tr* billeg, hintáztat; ~*butono*: *vill* billenőkapcsológomb; ~*fenestro*: *ép* bukóablak, billenőablak; ~*kamiono*: *jm* billences, billenőplátos tehergépkocsi; ~*komutilo*: *vill* billenőkapcsoló *szin* baskulsaltilo; ~*ludo*: *1. játé* libikókázás; *2. pol* *pej* hintapolitizálás; ~*pesilo*: hídmérleg; ~*ponto*: *tech* billenőhíd, felnyitható híd, ellensúlyos csapóhíd; ~*puto*: gémeskút; ~*saltilo*: *vill* billenőkapcsoló *basp/a*=*röv* blankula-angla-saksa-protestanta

Basr/o=*geo* Baszra

Bass/o=*geo* (George) Bass *~a Markolo: *geo* Bass-szoros

bast/o=*1. növ* hánccs, phloem *szin* floemo; *2. hánccs* (anyag); ~*fibro*: hánccsrost; ~*okorbo*: hánccsokosár; ~*omato*: hánccsszőnyeg

bastard/o=*1. jog* törvénytelen gyermek; *2. pej* fattyú, basztard; *3. biol* félvér, hibrid *ex* ☞hibrid; ~*i**gi*: *1. ntr* *biol* *ex* kereszteződik ☞hibridizáció; *2. ntr* elkorcsosul, degenerálódik, basztardizálódik

Baster/o=*geo* Basseterre

Bastian/o=Bastian (utónév)

Bastil/o=*1. tört* *ép* Bastille; *2. átv* erős börtön

bastion/o=*1. kat* bástya; *2. átv* védőbástya *Hungario estis ~o de kristianismo kontraŭ la turkoj: Magyarország a kereszténység védőbástyája volt a törökök ellen

baston/o=*bot*, pálca *alpa ~o: hegymászóbó *~o batas, ~o resaltas *Z: közm* minden botnak két vége van *~o de Aaron: *bibl* Áron vesszeje *~o havas du ekstremajojn: a botnak két vége van *dirigenta ~o: *zene* karmesteri pálca *episkopa ~o: *kr* pásztorbot (>püspök) *fremdan dorson ~i, ankaŭ sian doni *Z: közm* aki baltal köszön, annak doronggal felelnek *via onklo ĵetis ~on en la radon al nia entrepreno *Z: a* bácsikád akadályt gördített a vállalkozásunk elé *paŝtista ~o: pásztorbot *por via bono vin regalas ~o *Z: közm* jött helyébe jót ne várj *prilabori per ~o: ellátja a baját, jól eltángálja *violoni al li per ~o: elhúzza a nótáját; ~i: *tr* megbotoz; ~*ego*: dorong, husáng; ~*eto*: *1. botocska*, pálcika *subtenan ~eton li pikis apud la floro: támasztó pálcikát tűzött a virág mellé; *2. anat* pálcika (>retina); *tra*~i: *tr* elagyabugyál, elpáhol; ~*etbakterio*: ☞bacilo; ~*bato*: botütés; ~*marŝado*: *sp* botolás, nordic walking *szin* nordia bastonmarŝado; ~*pano*: *gaszt* bagett, rúdkenyér; ~*valizo*: táskabot, walkin' bag (támaszként is használt négygörgős táska)

Ukobastonon, irbastonon, kalkulbastonon, lambastonon, montrobastonon, noĉbastonon, ordonbastonon, regbastonon, skibastonon, ŝpinbastonon, taktobastonon, tuĉbastononon

baŝ/o=*jm* ponyva, védőponyva

baŝibozuk/o=*tört* basibozuk, martalóc

baŝkir/o=*fn* baskír, baskort; ~a: *mn nyt* baskír, baskort (ba); (B)~ujo, (B)~io: *geo* pol Baskíria (RU)

baŝlik/o=☞kapuĉo

baŝo/o=*növ* télálló banán (Musa basjoo) *szin* japania bananujo

bat/i=*1. tr* ver, üt, megver, megüt, megcsap *~i al si la bruston: *átv* is veri a mellét *~i ĝissange: véresre ver *~i kremon: habot ver *~i la pavimon: *átv* a flasztet koptatja, lödörög, ténfereg *~i la tablon: *átv* is veri az asztalt, az asztalra csap *~i la takton: *zene* veri a ritmust *~i lakton: *gaszt* köpül *~i sin sur la bruston: *átv* veri a mellét, meakulpázik *~u malbonulon, li vin flatos – kisu, li vin ~os: *közm* szép szóért botot, keményért kalácsot várhatsz a paraszttól *kiu ~as edzinon, tiu vundas sin mem *Z: közm* asszony verésével nem jár sok becsület *kiu ~i deziras, trovas al si bastonon *Z: közm* aki verekedni akar, könnyen talál botra *oni ~as la oron, por provi ĝian valoron *Z: közm* az aranyból sem lesz pénz, ha nem verik; *2. ntr* üt (szól) *~is via lasta horo: ütött az utolsó órád *~as la tamburo: szól a dob *~is la 12a horo: elütötte a tizenketőt; *3. ntr* *tech* üt, kopog *la rado ~as: üt a kerék (pontatlanul van beszabályozva) *la motoro ~as: kopog a motor; ~i *sin*, ~*i**gi*: *ntr* verekszik *sinjoroj sin ~as, servantoj vundojn ricevas *Z: közm* urak vesznek össze, jobbágyságát tépik; ~o: *1. ütés*, csapás; *2. sp* ütés, rúgás *subzona ~o: *sp* *átv* is övön aluli ütés *~o de patrino ne longe doloras *Z: közm* kb. szülő ver, nem sokáig fáj; *3. átv* sorscsapás *la perfido de la edzino estis por li dolora ~o: a feleség hűtlensége fájdalmas csapás volt neki *via agado estas ~o por nia entrepreno: a ténykedésed csapás a vállalkozásunkra; ~adi: *tr* ütöget, verget *~adi la venton *Z: szalmát* csépel, Dunába vizet hord *~adi per ungoj kaj dentoj: foggal-körömmel védekezik *~adi sin sur la bruston: *átv* meakulpázik; *2. ntr* vergődik *la fiŝo ~adis kontraŭ la boatfundon: a hal vergődött a csónak fenekén;

~ado: verés, ütlegetés *la ~ado multe suferigis lin: a veréstől nagyon szenvedett *per ~ado de lakto produktoblas butero: a tej köpülésével vaj készíthető; ~aĵo: ütésnyom, ütésdudor; ~i*gi*: *1. verekedés*; *2. ütődés*, verődés; ~ilo: *1. ütőszerszám*; *2. sp* ütő; ~anto: *sp* ütőjátékos *~anto povas argumenti, ~ato devas silenti *Z: közm* azé az igazság, ki a botot fogja; al~i: *1. tr* odaüt, odaver *al~i la pordon: becsapja az ajtót; *2. tr* ütással odarögzít *al~i hufojn al ĉevalo: patkót szegez a lóra, megpatkolja a lovat *al~i la kovrilon de ĉerko: rászegezi a koporsófedeleket; al~i*gi*: *ntr* nekiütődik, nekivágódik, nekicsapódik; de~i: *tr* leüt, lever vhonnan *de~i la fruktojn de la arbo: leveri a gyümölcsöt a fáról *de~i la kapojn al papavoj: leveri a mákfeketket; dis~i: *1. tr* szétüt, szétver, darabokra tör, tönkrezúz *dis~i idolojn: darabokra töri a bálványokat; *2. tr* *átv* lever, letör, tönkrezúz, megsemmisít *dis~i armeon: sereget tönkrezúz *dis~i puĉon: puccsot lever; ek~i: *1. tr* ütni, verni kezdi; *2. tr* hirtelen üt, üt egyet *ek~i fajron: tüzet csíhol *la koko ek~as per la flugiloj: a kakas csapkod a szárnyával; el~i: *tr* kiüt, kiver, kicsap *el~i al li la dentojn: kiveri a fogait *el~adi lian sojlon *Z: kilincsel* nála; en~i: *tr* bever, beüt, belever *en~i al si en la kapon *Z: átv* a fejébe veszi *en~i en la cerbon: *átv* belesulykol, agyába v. fejébe vés *en~i najlon: szeget bever; for~i: *1. tr* elüt vhoval *li forbatis malproksimen la pilkon: messzire elütötte a labdát; *2. tr* elver (veréssel megsemmisít) *hajlo for~is la rikolton: jégeső verte el a termést; kun~i: *tr* összeüt, egymáshoz üt, összever *kun~i la manojn: összeüti, összecsapja a tenyerét *liaj dentoj pro malvarmo kun~iĝas: a hidegtől vacog a foga; inter~i*gi*: *ntr* verekszik; re~i: *1. tr* visszaüt, visszaver *re~i atakon: támadást visszaver *re~i pilkon: labdát visszazár; *3. tr* *átv* visszavág, megfelel, visszabeszél *krude re~is al li pro la ofendo: a sértésre nyersen visszavágott *re~i argumenton: érvet megcáfól; tra~i: *1. tr* átüt, áttör *tra~adi sin en la vivo: küszködik, nehezen él *tra~i al si la vojon: utat tör magának; *2. tr* elver, elpáhol *tra~i ŝteliston: elpáholja a tolvajt; ~borilo: *tech* ütve fűrő vő. martelborilo; ~difekti: *tr* (ütéssel) megromlál, tönkrever, elver *~difektita pomo: ütődött alma *~difektita vinbero: jégverte szőlő; ~ebenigi: *tr* simára döngöl, döngöléssel elegyenget; ~etendi: *tr* kiklopfol, kilapít, kikalapál, laposra kalapál; ~faligi: *tr* leüt; ~kompaktigi: *tr* döngöl, dömöcköl; ~linio: *sp* ütővonal; ~mueli: *tr* kallóz; ~muelilo: kallómalom, érczúzó; ~premi: *tr* döngöl, dömöcköl *~premita planko: *ép* döngölt padló; ~puni: *tr* jog megbotoz; ~regali: *tr* elagyabugyál, ellátja a baját; ~serio: *sp* labdamenet, ütőssorozat Uakvobato, bastonbato, brubati, divenbato, ebenbati, fulmobati, glavbati, kornobati, orbati, martelbato, pavimbatilo, piedbati, rembato, sortobato, stampbati, ŝtipbatilo, vangobati, venkobati, volanbatilo

bat/o=*bibl* bāt (űrmérték kb. 2 l)

batak/o=*fn* batak; ~a: *mn nyt* batak (btk)

batal/i=*ntr* *kat* harcol, csatázik *~i flanko ĉe flanko: vállvetve harcol *~i kontraŭ la invadintoj sur ĉiuj frontoj: minden fronton küzd a behatolókkal *kiam fratoj ~as, fremdulo ne eniĝu *Z: közm* nem jó testvérek dolgában igazat tenni *kuraĝe ~i kontraŭ malamiko: bátran harcol az ellenséggel; *2. ntr* *átv* küzd, harcol *~i kun siaj dujoj: kétségekkel küszködik *~adi kontraŭ la sorto *Z: közm* küzdök a sorssal *la paseroj ~as unu kun alia por la restintaj paneroj: a verebek egymással marakodnak a megmaradt morzsáért; ~o: *1. küzdelem*, viadal *~o por pli bonaj vivrimedoj: küzdelem a jobb megélhetésért *~o pri vivo kaj morto: életre-halálra szóló harc *politikaj ~oj: *pol* politikai csatározások *pugna ~o: ökölharc *streĉa ~o: szoros küzdelem *akcepti la ~on: felveszi a küzdelmet *konduki ~on: harcot folytat; *2. kat* harc, csata, ütközet *akra ~o: heves küzdelem *~o de pozicioj: *kat* *átv* is állásharc, pozícióharc *decida ~o: döntő ütközet *korp-al-korpa ~o, korpoproksima ~o: közelharc *mana ~o: kézitusza *post la fino de l' ~o estas multe da kuraĝuloj *Z: közm* csata után okos a magyar; ~anto: *1. küzdő*, küzdelmet folytató *~antoj por la paco: békeharcosok; *2. kat* *fn* harcoló, *fn* harcos vő. batalisto *brava ~anto kontraŭ plado bolanta *Z: asztal* körül nagy vitéz; ~ejo: *kat* harc színhelye, színtere, harcmező, csatatér, csatamező *szin* batalkampo; ~ema: harcias; ~eto: *kat* csetepaté, kisebb ütközet; ~ilo: *kat* hadi eszköz, harceszköz, fegyver vő. armilo *mezdistancaj nukleaj ~iloj: közepes hatótávolságú nukleáris erők, INF *neŭtronradia ~ilo: neutronfegyver, ERW; ~iloro: *kat* harceszköztár, fegyvertár, fegyverkészlet *szin* arsenalo; ~isto: *kat* harcos, (zsoldos) katona vő. batalanto; el~i: *tr* kiharcol *el~i favoraĵojn: kedvezményeket harcol ki *el~i la venkon: kiharcolja a győzelmet; inter~i: *ntr* egymással harcol; kontraŭ~i: *tr* küzd, harcol vmi ellen (n) *kontraŭ~i koruptadon: küzd a korrupció ellen *kontraŭ~i malĝustajn konceptojn: küzd a helytelen nézetek ellen; kun~anto: harcostárs, küzdőtárs; miks~o: *1. kat* közelharc, kézitusza; *2. sp* buli (rögbi); por~anto: élharcos, szószóló, védelmező; ~ago: *kat* harci cselekmény; ~akiro: *kat* hadizsákmány, préda *szin* militakiro, predo; ~arto: *kat*

harcművészet, hadtudomány; ~**avio**, ~**aviadilo**: *kat rep* harci repülőgép; ~**čaro**: *kat tört* harci szeker; ~**čevalo**: *kat áll* csatoló, harci mén; ~**gaso**: *kat harci* gáz; ~**deklaro**: *kat pol* hadüzenet; ~**elefanto**: *kat áll* harci elefánt; ~**hakilo**: *kat harci* bárd; ~**halto**: *kat* fegyvernység, tűzszünet; ~**hundo**: *sp harci* kutya; ~**kampo**: *kat* harcmező, csatater, csatamező *szin* batalejo; ~**kanto**: *zene* harci ének; ~**koko**: *sp harci* kakas; ~**krio**: csatakiállítás *szin* militkrio; ~**linio**: *kat* harcvonál; ~**morna**: marcona; ~**morti**: *ntr* harcban elesik; ~**perdo**: *kat* csatavesztés; ~**posteno**: *kat* harcálláspont; ~**preta**: **1.** *kat* harcokészültségben lévő, harcra kész, harcokész; **2.** *átv* harcias; ~**preteco**: **1.** *kat* harcokészültség; **2.** *átv* harciaság; ~**šipo**: *kat hajó* hadihajó; ~**šminko**: *kat* harci festés; ~**sporto**: *sp* küzdősport; ~**trupo**: *kat* harcoló alakulat; ~**unu**: *kat* harcoló egység, harci egység
 U ABK-bataliloj, atombataliloj, frontbatalanto, hundbatalo, klasbatalo, kokbatalo, konsolbatalo, langbatali, liberecbatalo, manbatalo, marbatalo, miksbatalo, mordbatali, parbatalo, proksimbatalo, pugnobatalo, rondbatalo, stratbatalo, taŭrbatalo, vetbatalo, vortbatali
batalion/o=*kat* zászlóalj; ~**estro**: *kat* zászlóaljparancsnok
batat/o=*növ* édesburgonya, batáta (Ipomoea batatas) (növény és gumó) *szin* dolča terpomo
batav/o=**1.** *fn tört* batavus; **2.** *fn átv* holland; ~**a**: **1.** *mn tört* batavus, batáviai; **2.** *mn átv* holland
Batavi/o=*tört geo* Batávia (Jakarta)
bateri/o=**1.** *kat* üteg *kontraŭvia ~o: légvédelmi üteg; **2.** *vill* telep *akumulilo ~o, akumulatora ~o: akkumulátortelep *bufra ~o: kiegyenlítő telep, puffertelep *seka ~o: száraztelep
 U centralbaterio, sunbaterio
batial/a=*geo* batiális
batik/o=*tex* batikolás (textilfestési eljárás); ~**i**: *tr tex* batikol; ~**ajo**: *tex* batik (kelme)
batisfer/o=*hajó* mélytengeri kutatógömb, kutatójármű, batiszkáf *szin* batiskafo
batiskaf/o=**☞** batisfero
batist/o=*tex* batiszt (finom lenvászon)
batohrom/a=*kém* batokróm
batokrom/a=**☞** batohroma
batolit/o=*ásv* batolit
batometr/o=*geo* vízmélységmérő, batométer; ~**io**: *geo* batimetria, (mélytengeri) mélységmérés
batrak/o=*ex* **☞** amfibio
Bat-Šeb/a=*bibl* Batseba, Betsábé
batu/o=hajtóvadászat; ~**i**: *ntr* hajtóvadászatban vesz részt; ~**isto**: hajtó (vadászatban)
Batu/o=*tört* Batu
baŭ/o=*hajó* fedélzettartó keresztgerenda; ~**čef-o**: *hajó* fedélzettartó főgerenda
Baŭcid/o=*mit* Baukisz, Baucis *~o kaj Filemono: Baukisz és Philémón, Baucis és Philemon
Baŭd/o=*táv* (Jean-Maurice-Émile) Baudout; ~**o**: *inf* baud
baŭdruč/o=*tech* (állatbél) hártya, membrán, boudruche
baŭhini/o=*növ* orchideafa, pillangóvirág (Bauhinia)
baŭksit/o=*ásv* bauxit
baŭm/i=**1.** *ntr* ágaskodik (lő hátsó lábaira); **2.** *ntr átv* feláll (pl. pénisz); **3.** *ntr átv* kapálódzik (vmi ellen) *~i-šaumi pro kolero: dühében toporékol
bav/o=*áll* nyál; ~**i**: **1.** *ntr áll* köp; **2.** *ntr áll* nyáladzik, nyálát termel
bavar/o=*fn* bajor; ~**a**: *mn* bajor *~a pantaloneto: *tex* tiroli nadrág;
(B)~ujo, **(B)~io**: *geo pol* Bajorország (DE)
bavur/o=*tech koh* sorja, fānc
baz/o=**1.** alap, bázis, láb (tárgy) *~o de altaĵo: domb lába *~o de folio: *növ* levélalap *~o de muro: fal alapja; **2.** *átv* (szellemi) alap, bázis *~o de teorio: elmélet alapja *~o de kredo: hit alapja *la nova grupo formas la ~on de nia agado: az új csoport képezi tevékenységünk alapját *tio provizas ~on por la plua agado: ez alapot teremt a további tevékenységhez *via suspekto havas nenian ~on: gyanújának nincs semmiféle alapja; **3.** *anat növ* alap, bázis, kapcsolódó rész *folia ~o: *növ* levélbázis *krania ~o: *anat* koponyaalap; **4.** *növ ex* gyökérnyak **☞** kolo; **5.** *mat* alap (sokszög) *la ~o estas orta al la alto: az alap merőleges a magasságra; **6.** *mat* bázis (vektortér); **7.a** *mat* hatványalap **7.b** alapszám **7.c** (logaritmus) alapja *~o de logaritmo: *mat* logaritmus alapja *~o de natura logaritmo: *mat* természetes logaritmus alapja *~o de potenco: *mat* hatványalap *~o de vektora spaco: *mat* vektortér bázisa; **8.** *geo* bázis, háromszögelési alapvonal (>háromszögelés); **9.** *ép* oszlopláb *~o de kolono: *ép* oszlop lábazata *szin* piedestalo, soklo; **10.**

kat katonai bázis *~o de operacoj: hadműveleti bázis *~o de raketoj: rakétabázis; **11.** *kém* lúg, bázis *szin* alkalo; **12.** *pol* bázis (párt, párhívek tömege) *la ~o ne sekvis la decidon de la stabo: a bázis nem követte a vezetőség döntését *provizi la ~on per agitvortoj: jelszavakat ad a bázisnak; **13.** *sp* alappont, kiindulópont *szin* hejmo **3**; **14.** *gazd* gazdasági alap; **15.** *vill* bázis (tranzistor vezérlő elektródja) *la ~o de transistoro troviĝas inter la emitoro kaj kolektilo: a tranzistor bázisa az emitter és a kollektor között van; ~**a**: alapvető, alap~ *~a Angla: *nyl* Basic English *~aj etiketreguloj: az etikett alapvető szabályai *~aj konoj: alapvető ismeretek; ~**e**: alapjában, alapvetően *~e kaj funde: alapjában véve, végeredményben; ~**i**: **1.** *tr ép* alapoz, megalapoz, épít vmire (sur) *~i konstruaĵon sur firma grundo: épületet szilárd talajra alapoz; **2.** *tr átv* alapoz, épít vmire (sur) *~i sian opinionon sur la fakto: véleményét arra a tényre alapozza; ~**i sin**: alapoz vmire (sur), kiindul vmiből (sur) *~i sin sur la konsidero: abból a megfontolásból indul ki; ~**ado**: *ép átv* is alapozás, megalapozás; ~**eco**: **1.** vmi alapvető volta; **2.** *kém* lúgosság, bázikusság **☞** alkaleco; ~**iĝi**: *ntr ép átv* is alapul *~iĝi sur la praktiko: a gyakorlaton alapul *la fortikaĵo ~iĝas sur roko: a vár sziklán alapul; ~**iteco**: megalapozottság; **du**~**a**: *mat inf* kettős, kettős alapú, bináris *szin* duuma; **el**~**a**: bázisból, alaphoz kiindul; **mal**~**o**: **☞** apeko; **sen**~**a**: alaptalan *ne sen~e: nem alaptalanul; **sur**~**e de io**: vmi alapján *sur~e de esploroj ĉi tiu konstato konfirmeblas: kutatások alapján ez a megállapítás igazolható; ~**angula**: **1.** *ép* sarok~, szeglet~ *~angula ŝtono: szegletkő, sarokkő; **2.** *átv* sarkalatos, kardinális, alapvető *~angulaj demandoj: sarkalatos kérdések; ~**grada**: alapfokú *~grada ekzameno: *isk* alapfokú vizsga *~grada instruado: *isk* alapfokú oktatás *~grada instruoteco: *isk* alapfokú végzettség, általános iskolai végzettség; ~**histo**: *anat* alapszövet; ~**linio**: *sp* alapvonal; ~**okomunumo**: *kr* bázisközösség; ~**oparo**: *biol* bázispár; ~**opilko**: *sp* baseball *szin* basbalo; ~**oplato**: *tech inf* alaplap; ~**otigo**: *növ* anyató; ~**principo**: alaptétel, alapelv; ~**punkto**: bázispont, alappont; ~**registro**: *inf* bázisregiszter; ~**roko**: *geo* sziklaág; ~**trunko**: *növ* anyató, alany (szemzésnél)
 U filmbazo, greftobazo, nukleobazo, ŝildobazo, teksbazo
bazalt/o=*ásv* bazalt; ~**tofo**: *ásv* bazalttufa
bazament/o=**1.** *ép* alapzat *szin* fundamento; **2.** *műv* talapzat *szin* postamento, piedestalo, soklo
bazar/o=**1.** piac, bazár (hely) *aĉeti en ~o: piacon vásárol *pogrande ~o: nagybani piac; **2.** piac, bazár (rendezvény) *vö.* foiro *~o de antikvaĵoj: régiségvásár; ~**isto**: piaci árus *szin* bazarvendisto; ~**istino**: kofa *szin* bazarvendistino; ~**ulo**: házaló, vándorárus; **super**~**o**: szupermarket, hipermarket; ~**groŝo**: *gazd* vásári alkuszdíj; ~**halo**: piaccsarnok; ~**korbo**: piaci kosár, bevásárlókosár; ~**placo**: piactér; ~**reto**: szatyor, cekker *szin* retosako; ~**tago**: piacnap; ~**vendistino**: **☞** bazaristino; ~**vendisto**: **☞** bazaristo
 U pulbazaro
Bazedov/o=*orv* (Karl Adolph von) Basedow *~a malsano: Basedow-kór
Bazel/o=*geo* Bazel; ~**Urbo**: *geo pol* Basel-Stadt (félkanton) (CH)
bazidi/o=*növ* bazídium, basidium *szin* sporklubo; ~**fungoj**, ~**micetoj**, ~**omicetoj**: *növ* bazídiumos gombák (Basidiomycetes) (osztály); ~**mikotoj**, ~**omikotoj**: *növ* bazídiumos gombák (Basidiomycota) (törzs); ~**mikotenoj**: *növ* bazídiumos gombák (Basidiomycotina) (altörzs); ~**ujo**: bazídiumhifa *szin* bazidifrukto; ~**frukto**: **☞** bazidiujo; ~**sporo**: *növ* bazidiospóra
Bazik/o=*inf* BASIC
Bazil/o=Vazul (utónév)
bazili/o=*növ* bazsalikom, királyfű, németbors, kerti bazsalikom (Ocimum basilicum) *szin* bazília ocimo
bazilik/o=**1.** *ép tört* basilica (középület az ókori Rómában); **2.** *ép kr* bazilika; **3.** *kr* basilica (cím) *minora ~o: basilica minor *majora ~o: basilica maior
Bazilikat/o=*geo pol* Basilicata (IT)
bazilisk/o=**1.** *mit* baziliskusz; **2.** *áll* baziliskusz (Basiliscus)
bazoč/o=*jog tört* basoche (írnoki testület) (FR)
bazuk/o=*kat* páncélöklő, rakétavető, bazooka
be=**1.** *isz* ő-ő!, ő! (zavar kifejezése) *be! li staris senhelpe, tiun respondon li ne atendis: ő-ő! ott állt zavartan, nem ezt a választ várta; **2.** *hgut* be-e (bégetés); bei: *ntr* béget
be/o=*zene* bé *kvaronduta ~o: negyedhangot leszállító jel *trikvaronduta ~o: háromnegyedhangot leszállító jel; **be**~**o**: *zene* bebé, kettős bé; ~**iĝi**: *tr zene* hangot leszállít *~iga signo: (hangmagasságot) leszállító jel *~igo de noto: hang leszállítása; ~**gamo**: *zene* bés hangnem; ~**kvadrate**: *zene* bé, feloldójel *szin* naturigilo, nuligilo **2**
Bearn/o=*geo* le Béarn
bearnoz/o=*gaszt* béarni mártás

beat/a=1. *kr* boldog, boldogságos, üdvözült *de nun ĉiuj generacioj nomos min ~a: mostantól fogva boldognak mond engem minden nemzedék *~a Maria ĉiam virga: mindenkor szeplőtelen, boldogságos Szűz Mária; **2.** *kr* boldog (szent életű) *la ~a papo Johano Paŭlo 2a: boldog II. János Pál pápa; ~**igi:** *tr kr* boldoggá avat *~iga proceso: *kr* boldoggá avatási per; ~**proklami:** *tr kr* boldoggá nyilvánít; ~**proklamo:** *kr* boldoggá nyilvánítás

Beatric/o=Beatrix (utónév)

beb/o=baba, bébi, csecsemő, kisgyermek *Madono kaj la ~o: Madonna a gyermek Jézussal *provotuba ~o: lombikbébi; ~**eto:** poronty; ~**asistantino:** *orv* védőnő; ~**oĉareto:** babakocsi; ~**oflegado:** csecsemőgondozás; ~**okaĉo:** *gaszt* bébipapi, bébiétel, gyermektápszer; ~**olito:** gyerekágy; ~**opesilo:** gyermekmérleg; ~**oseĝo:** csecsemőülők; ~**ovartejo:** bölcsőde *vö.infanvartejo*; ~**umi:** *ntr jték* babázik

bed/o=*agr* ágyás; **en-igi:** *tr agr* ültet (ágyásba)

Ŭsterkobedo, varmobedo

bedaŭr/i=1. *tr* sajnál, sajnálkozik, visszasír (>vesztetés) *~i la forpasintan junecon: sajnálja az elmúlt ifjúságot *nia ~ata prezidanto: siratott elnökünk; **2.** *tr* bán, sajnál vmit (amit tett v. meg nem tett) *mi ~as kaŭzi al vi damaĝon: sajnálom, hogy kárt okoztam önnek *li ~as sian krudan sintonen: sajnálja nyers viselkedését; **3.** *tr ex* szán, megszán **Ŭkompati;** ~**o:** sajnálat *kun bedaŭro mi konstatas: sajnálattal állapítom meg *senti ~on pri lia forpaso: sajnálatot érez elhunytá miatt; ~**e:** sajnálattal, sajnálatosan *mi ~e informiĝis pri lia morto: sajnálattal értesültem haláláról; ~**inda:** sajnálatos *~inda perdo: sajnálatos veszteség *~inda eraro: sajnálatos tévedés; ~**indaĵo:** sajnálatos dolog, eset *li nenion aŭdis pri la ~indaĵo: semmit sem hallott a sajnálatos esetről; ~**inde:** sajnós *~inde li ne havas monon: sajnós, nincs pénze

bedeli/o=*bibl* bdellium, bdellium (illatos gyanta) *la manao estis kiel semo de koriandro, kaj ĝia aspekto estis kiel la aspekto de ~o: *bibl* a manna olyan volt, mint a koriandermag, hasonló az illatos gyantacsepphez

beduen/o=beduin

beduin/o=**Ŭ**bedueno

begam/o=bégum (maharadza felesége)

begin/o=*kr* begina; ~**ejo:** *kr* beginaudvar, beginakolostor

begoni/o=*növ* begónia, hűségvirág (Begonia)

behaviorism/o=*pszi* behaviorizmus

Behemot/o=*bibl* Behemót

bej/o=*tört* bég *Tuniza ~o: tuniszi bég

bej/a=pej (lőszin)

bejl/o=*sp* keresztléc (krikett)

Bejrut/o=*geo* Bejrút *~o estas la ĉefurbo de Libano: Bejrút Libanon fővárosa

bek/o=1. *áll* csőr *birdo kantas laŭ sia ~o *Z: közm* úgy szól a madár, mint a szája jár; **2.** *növ* csőr *~o de sporo: spóracső; **3.** csőr, hegy, orr, csőr alakú tárgy *~o de amboso: szögletes állószarv *~o de ĉapo: sapkaellenző *~o de martelo: kalapács orra *~o de skriboplumo: tollhegy *~o de ŝuo: cipőorr; ~**i:** **1.** *tr* (csőrével) szedeget, csipeget; **2.** *tr* énekel (madár) *se birdo tro ~as, la katon ĝi vekas *Z: közm* ha nagyon cincog az egér, elkapja a macska; **el-i:** *tr* csőrével kivesz, kicsipeget; **kun-iĝi:** **1.** *ntr* egymást csőrözik *kokinoj kelkfoje kun-iĝas: a tyúkok néha egymást csőrözik; **2.** *ntr* csókolózik *amparo kun-iĝis riverborde: szerelmes pár csókolózott a folyóparton; ~**fluto:** *zene* egyenes fuvola, csőrfuvola, kékflöte, cölöpflöte, furulya; ~**forma ŝuo:** hegyes orrú cipő; ~**glaso:** *bém* főzőpohár, csőrös pohár; ~**manĝi,** ~**piki:** *tr* csipeget, szedeget; ~**oĉapo:** *tex* ellenzős sapka, simléderes sapka *szin* vizierĉapo; ~**pinĉilo:** *tech* csőrösfogó; ~**plumo:** *áll* tollszakáll; ~**taso:** *gysz* csőrös csésze

Ŭambosbeko, ĉapobeko, flavbekulo, gasbeko, krucbekulo, martelbeko, ŝipbeko

bek/o=*bibl* beka (súlymérték és pénznem)

bekabung/o=*növ* ártéri veronika, deréceveronika

Bekerel/o=*fiz* (Antoine Henri) Becquerel; ~**o:** *fiz* becquerel (Bq)

bekeŝ/o=*tört tex* lengyel bunda, bekecsköpeny

bel/a=szép *~a birdo: *pej* szép kis ficsúr, fura egy alak *~a filmo: szép film *~a paĝo en nia historio: szép lap történelmünkben *~a paro por altaro *Z: az* Isten is egymásnak teremtette őket *~a pejzaĝo: szép táj *~a vetero: szép időjárás *~a vizaĝo, sed ne ~a saĝo *Z: szép* arc, üres fej *~a voĉo: szép hang *havi ~ajn manierojn: kellemes modora van *ne ~a estas amata, sed amata estas ~a *Z: közm* akit szeretünk, szépnak találjuk *tio estas la plej ~a en la afero: ez a legszebb az egész dologban; ~**i:** *ntr iĝe* szép *nun plej ~as la aŭtuno: most a legszebb az ősz; ~**o:** a szép *~o, bono kaj vero: szép, jó és igaz *~o ĉiam ravas nin: a szép mindig elvárásol *~o pereas, virto daŭras: a szép elenyész, az erény el nem vész; ~**aĵo:** szép dolog, szép valami (>konkrétum) *admiri la

~aĵojn de la naturo: csodálja a természet szépségeit *~aĵo kostas: ami szép, nem adják ingyen *~aĵoj de la ~arta muzeo: a szépművészeti múzeum szépségei; ~**eco:** szépség (>tulajdonság és állapot) *~eco hodiaŭ estas, morgaŭ ne restas *Z: közm* a szépség múlandó, a szépség nem tart örökké *la ~eco de la Melosa Venuso estas admirinda: csodálatra méltó a milői Vénusz szépsége; ~**ega:** gyönyörű *~ega estas pli ~a ol ~a: a gyönyörű szebb a szépnél *ĉi tie estas ~ege printempe: tavasszal itt gyönyörű minden; ~**eta:** csinos, helyes *vö.* belaspekta, belfigura, belstatura *~eta estas neregle ~a, tamen iel plaĉa: a csinos szabálytalanul szép, mégis valamiért tetszetős; ~**igi:** *tr* megszépít, széppé tesz *ne provu ~igi la perforton: ne próbáld szépíteni az erőszakot *sia rideto ~igis ŝin: mosolya megszépítette; ~**igaĵo:** **Ŭ**kosmetikaĵo; ~**igistino:** **Ŭ**kosmetikistino; ~**ulino:** szép nő, szépség; **plej~ulino:** vmi szépe, Miss..., szépségverseny győztese *plej~ulino de Hungario: Magyarország szépe, Miss Hungary; **pli~igi:** *tr* szebbé tesz, szépít *kolero eĉ pli~igis ŝin: a harag csak még szebbé tette *por la okazo ŝi pli~igis sin: az alkalomra kicsinosította magát; **pli~iga:** szépítő, megszépítő; **mal~a:** csúnya, csúf, rút, ronda *mal~a anasido: rút kiskacsa *ne helpas speculo al mal~ulo *Z: közm* fehérnek nem mutat feketét a tükör; **mal~ega:** rusnya, visszataszító, förtelmes; **mal~igi:** *tr* elcsúfít, elrondít, megcsúnyít; **mal~ulo:** csúnya férfi; **mal~ulino:** csúnya nő; **plej~ulino:** szépségkirálynő, miss... *monda plej~ulino: világszépe, miss world; **super~a:** gyönyörűsége, szépséges; ~**aranĝi:** *tr* elrendez, megigazít (hogy jól nézzen ki); ~**arto:** *műv* képzőművészet, szépművészet; ~**arta:** *műv* képzőművészeti, szépművészeti; ~**artista:** *műv* képzőművész; ~**aspekta:** csinos, szemrevaló, jó kinézetű *vö.* beleta, belfigura, belstatura; ~**ecreĝino:** szépségkirálynő; ~**etaĝo:** *ép* főemelet (első emelet), bel-étage, piano nobile; ~**figura:** jó alakú, csinos *vö.* beleta, belaspekta, belstatura; ~**gusta:** ízléses, jó ízlésű; ~**kaveto:** gödröcske (az arcon) *szin* vangokaveto; ~**kreska:** szép növesű, sudár *vö.* belstatura, belfigura; ~**literatura:** **Ŭ**beletra; ~**puga:** szép farú, csinos hátsójú, jó seggű; ~**skribado:** szépírás, kalligráfia *szin* kaligrafio; ~**skribisto:** kalligráfus *szin* kaligrafo; ~**statura:** szép termetű; ~**ŝminkaĵo:** **Ŭ**kosmetikaĵo; ~**ŝmiraĵo:** kozmetikai kenőcs; ~**statura:** deli, délceg, szép termetű *vö.* beleta, belaspekta, belfigura *~statura viro: jóvágású férfi; ~**talia:** karcsú derekú, sudár; ~**videjo:** kilátó *szin* belvedero; ~**vidturo:** *ép* kilátótorny; ~**vizaĝa:** szép arcú; ~**vorta:** szép szavú

Bel/o=*vall bibl* Bél, az Úr (babiloni istenség) *vö.* Marduko

Bel/o=*fiz* (Alexander Graham) Bell; ~**o:** *fiz* bel (B); **deci~o:** *fiz* decibel (dB)

beladon/o=*növ* maszlagos nadragulya (Atropa belladonna)

belarus/o=**Ŭ**beloruso

belemnít/oj=*áll* belemniták (Belemnites)

Belerofon/o=*mit* Bellerophontész, Bellerophon

beletr/o=*ir* szépirodalom *szin* bela literaturo; ~**a:** *ir* szépirodalmi *szin* belliteratura; ~**aĵo:** *ir* szépirodalmi mű *szin* belliteraturaĵo; ~**isto:** *ir* szépirodalomtudomány *vö.* literaturhistorio

Belfast/o=*geo* Belfast *~o estas la ĉefurbo de Nord-Írlando: Belfast Észak-Írország fővárosa

belfrid/o=**1.** *kat ép* belfried, őrtorony *vö.* gardoturo, gvatoturo; **2.** *ép* városháztorony

belg/o=**1.** *fn* tört belga (kelta törzs tagja); **2.** *fn* belga; ~**a:** *mn* belga; **(B)~ujo,** **(B)~io:** *geo pol* Belgium (BE); ~**ismo:** *nyt* belgizmus

Belgrad/o=**Ŭ**Beogrado

Bel-Horizont/o=*geo* Belo Horizonte

Belial/o=*bibl* Belial, Béal

Bel-Insul/o=**1.** *geo* Belle-sziget (Bretagne); **2.** *geo* Bell-sziget (Kanada)

belis/o=*növ* százsorszép (Bellis) *plurjara ~o: vadszázsorszép (B. perennis) *szin* lekanteto

Beliz/o=*geo pol* Belize (BZ); ~**ano:** *fn* belize-i

Belizar/o=*tört* Belizár (bizánci hadvezér)

Belmupan/o=*geo* Belmopan *~o estas la ĉefurbo de Belizo: Belmopan Belize fővárosa

belon/o=*áll* tücsörű csuka, csőrös csuka (Belone belone)

Belorizont/o=*geo* Belo Horizonte

belorus/o=*fn* fehérorosz, belorusz *szin* blankruso; ~**a:** *mn nyt* fehérorosz, belorusz, belorusz *szin* blankrusa (bel); **(B)~ujo,** **(B)~io:** *geo pol* Belorusszia, Fehéroroszország (BY)

belot/o=*jték* alsós (kártyajáték); ~**i:** *ntr jték* alsósozik

Belŝacar/o=*bibl* Belsazar, Bélsaccar, Baltazar *vö.* Baltazaro

Belt/o=*geo* Bælt

beluĉ/o=*fn* beludz; ~**a:** *mn nyt* beludzs (bal)

belveder/o=*ép* belvedere, kilátó *szin* belvidejo

Belzebut/o=*bibl* Baal-Zebub, Belzebut *szin* Baal-Zebub

bemb/o=*fn* bamba; ~**a:** *mn nyt* bamba (bem)

bemeri/o=*növ* csalánszösz (Boehmeria)

bemol/o=*zene* lezállítójel, bé; **du-o**: *zene* bebé, kettős bé *en tempera gamo B du-a sonas kiel A natura: a temperált skálán bebé A-nak hangzik

ben/i=*tr* vall áld, megáld *~ata vi estas inter virinoj, kaj ~ata estas la frukto de via ventro: *bibl* áldott vagy az asszonyok között, és áldott a te méhed gyümölcse *Dio ~is la sepan tagon: Isten megáldotta a hetedik napot *Dio donis kaj ~is, sed diablo forprenis: Isten adta, ördög elvette *Isaak ~is Jakobon: Izsák megáldotta Jákobot *la pastro ~is la ŝipon: a pap megáldotta a hajót *la patro, mortante, ~is siajn filojn: a haldokló apa megáldotta fiait *la posteuloj ~os nian memoron: az utódok áldják emlékünket; **~o**: **1.** *vall* áldás *apostola ~o: *kr* apostoli áldás *~o de Sankta Blazio: *kr* Balázs-áldás *~etabla ~o: asztali áldás *okulo de mastro pli ol ~o de pastro Z: *köz* a gazda szeme hízalja a jószágot *postpuerpera ~o: *kr* egyházközlő áldás; **2.** *átv* áldás, jótétemény, ajándék *bona infano estas ~o de Dio: a jó gyermek Isten áldása *el peno iĝas ~o: a munkálkodás áldás *ordo estas ~o por ĉiu entrepreno Z: *köz* rend a lelke mindennek *via agado estas ~o por nia komunumo: tevékenysége áldás közösségünkre; **~a**: áldásos *szin* benoplena, benoriĉa *horo matena estas horo ~a Z: *köz* ki korán kel, aranyat lel; **~ita**: áldott *~ita akvo: *kr* szenteltvíz *szin* sankta akvo; **for-~i**: *tr* *kr* áldással megszüntet *for-~i al li la pekojn: feloldozza bűnei alól; **mal-~i**: *tr* *vall* megátkoz *Ijob malférmis sian buŝon, kaj mal-~is sian tagon: *bibl* kinyitotta Jób a száját, és megátkozta születése napját; **mal-~o**: **1.** *vall* átok *jeti mal-~on sur iun: átkot szór vkire *mal-~o falu sur vin kaj viaj posteuloj: átok szálljon rád és utódaidra; **2.** *átv* baj, szerencsétlenség *kaŝu mal-~on kaj faru bonan mienon: rossz tréfához vágj jó képet *liaj artifikoj estas mal-~o por nia grupo: mesterkedései átok a csoportunkra; **mal-~ita**: átkozott *pendigito estas mal-~ita antaŭ Dio: *bibl* átkozott Isten előtt az akasztott ember; **~akvi**: *tr* *kr* szenteltvízzel meghint, megszentel *szin* sanktakvi; **~akvujo**: *kr* szenteltvíztartó *szin* sanktakvujo; **~oplena**, **~oriĉa**: áldásos

Benares/o=*geo* Benáresz vö. Varanasio

bend/o=**1.** szalag, sáv *magneta ~o: mágnesszalag; **2.** *jm* gumiabroncs *masiva ~o: tömör gumiabroncs *pneŭmata ~o: felfújható gumiabroncs *szin* pneŭo, pneŭmatiko; **3.** *vill* frekvenciasáv; **4.** *cím* harántpólya; **5.** *ép* léctag, lemeztag *szin* banderolo 4; **~i**: *tr* (szalaggal) beköt, beteker; **ĉef-~o**: *inf* törzsszalag, master tape; **sur-~igi**: *tr* *eltr* szalagra vesz *sur-~igi muzikon, filmon: felvesz zenét, filmet; **sur-~igo**: szalagfelvétel; **~arĥivo**: *inf* szalagtár; **~etikedo**: szalagcímke; **~etendigo**: *eltr* sávnnyújtás; **~fero**: *tech* abroncsvas; **~filtrilo**: *eltr* sávszűrő *szin* pasfiltrilo; **~larĝo**: *eltr* sávszélesség; **~levilo**: gumiszerelő vas; **~obremso**: *jm* szalagfék; **~osegilo**: *tech* szalagfűrész; **~ospektro**: *fiz* sávós színekép

ŭbarelbendo, brakbendo, energibendo, frekvenbendo, glubendo, lad-bendo, mezurbendo, muntobendo, pansobendo, sistembendo, son-bendo, trubendo, vidbendo, videobendo

Benedikt/o=Benedek (utónév) *ordeno de Sankta ~o: *kr* Szent Benedek rend; **~ano**: *kr* bencés szerzetes; **~ana**: *kr* bencés *~ana abatejo: bencés apátság *~ana laboro: *átv* türelmet igénylő munka; **Benĉjo**: Bence

benefic/o=**1.** *gazd* egyházi javadalom, beneficium; **2.** *jog* kedvezés, kedvezmény, beneficium; **3.** jótékonsági rendezvény *szin* bonfara arango; **~a**: **1.** *gazd* egyházi javadalmi; **2.** *jog* kedvezményi, beneficiális; **3.** *mn* jótékony, jótékonsági *szin* bonfara

Beneluks/o=*gazd* Benelux *~aj ŝtatoj: Benelux-államok

Benevent/o=**1.** *tört geo* Beneventum; **2.** *geo* Benevento

bengal/o=*fn* bengáli; **~a**: *mn nyt* bengáli (bn) *~a Golfo: *geo* Bengáli-öböl; **(B)~ujo**, **(B)~io**: *geo* Bengália *Okcident-(B)~ujo, Okcident-(B)~io: *geo pol* Nyugat-Bengál, Nyugat-Bengália (IN)

Bengalur/o=*geo* Bangalore (Bangalor)

Bengazi/o=*geo* Bengázi

benign/a=*orv* jóindulatú, benignus *~a tumoro: jóindulatú daganat

Benin/o=*geo pol* Benin (BJ)

Benjamin/o=**Benjamins**

Benjamin/o=**1.** *bibl* Benjámin; **2.** *bibl* Benjámin törzse

benjet/o=töltött fánk, pirog *szin* fritkuko

ŭpffenjeto

benk/o=**1.** pad, lóca *koĉera ~o: bak (kocsin) *lerneja ~o: iskolapad *presbitera ~o: *kr* szentélypad, kóruspad, stallum; **2.** *geo* pad, zátony; **3.** *áll* halraj; **3.** *tech* gépágy; **~eto**: zsámoly, sámlí; **~olito**: prices *szin* kuŝbenko, litbenko, tabullito

ŭglacibenko, klinbenko, kuŝbenko, litbenko, pendobenko, piedbenketo, randbenko, rembenko, sablobenko, starbenko, torturbenko

bent/o=*biol* fenékvízi élővilág, bentosz; **~a**: *biol* fenékvízi, bentális *~a

biotopo: fenékvízi élettér, bentális élettér *szin* bentejo *~a faŭno: *áll* fenékvízi állatvilág, bentális fauna *~a flaŭro: *növ* fenékvízi növényvilág, bentális flóra; **~ano**, **~ulo**: *biol* fenékvízi élőlény *szin* bentano; **~ejo**: **ben**ta biotopo

bentonit/o=*ásv* bentonit, derítőföld, fullerföld, csapóföld

benzedrin/o=**amfetamino**

benzen/o=*kém* benzol *diklor-~o: diklór-benzol *fenil-~o: bifenil *izopropil-~o: izopropil-benzol *nitro-~o: nitrobenzol

benzidin/o=*kém* benzidin *szin* diamina bifenilo

benzil/o=*kém* benzilgyök

benzin/o=*kém* benzin *rafinata ~o: foltbenzin *senplumba ~o: ólommentes benzin; **~a**: *kém* benzin *~a fajrilo: benzinöngyújtó *95-oktana ~o: 95-ös oktánszámú benzin; **~bombo**: Molotov-koktél; **~ĉapo**: *jm* benzinsapka; **~drinkega**: *tréf* benzinfaló; **~ejo**: *köz* benzinkút; **~ujo**: benzintartály, (benzin)tank; **bio-~o**: *tech* biobenzin; **~kruĉo**: benzineskanna; **~ometro**: *jm* benzinállás-mutató; **~pumisto**: *köz* benzinkutas; **~pumpilo**: *köz* benzinkút (oszlop); **~stacio**: *köz* töltőállomás, benzinkút; **~vora**: *tréf* benzinfaló

benzo=előképző, benzo-: *kém* benz(o)~ (>benzolgyűrű anellálása) **benzodiazepino**, benzokinono, benzonitrilo

benzo/o=*kém* benzoegyanta; **~i**: **benzoili**; **~ato**: *kém* benzoát *~ata acido: benzoészav *metila ~ato: metil-benzoát; **~ilo**: *kém* benzoilgyök; **~ili**: *tr* *kém* benzoilez

benzol/o=*kém* benzol

Beograd/o=*geo* Belgrád *szin* Belgrado *~o estas la ĉefurbo de Serbio: Belgrád Szerbia fővárosa

beot/o=*fn* tört boiót; **2.** *átv* tökfilkó; **(B)~ujo**, **(B)~io**: *tört geo* Boiótia, Beócia, Boeotia

ber/o=**1.** *növ* bogyótermés *arbara ~o: **ben**vakcinio *korvo-~o: **ben**petro; **2.** *ált* bogyó, szem; **~aro**: *növ* fűrt *szin* grapolo; **pseŭdo-~o**: *növ* álbogyó, tobozbogyó; **sen-~igi**: *tr* bogyóz *sen-~igi sekvin-ojn: szőlőt bogyóz; **~konuso**: *növ* tobozbogyó; **~omaceraĵo**: *agr* hejón áztatott szőlő

berber/o=*fn* berber *szin* tamazihto; **~a**: *mn nyt* berber (ber)

berberid/o=*növ* borbolya, sóska, sóska borbolya (Berberis)

berberis/o=**ben**berberid

Berenic/o=Bérénice, Bereniké (utónév) *~a Hararo: *csill* Bereniké Haja, Corna Berenices

beret/o=svájcsapka

bergamot/o=**1.** *növ* bergamott (Citrus bergamia); **2.** **ben**bergamotfrukto; **~ujo**, **~arbo**: **ben**bergamoto 1; **~frukto**: *növ* bergamott (gyümölcs); **~a esenco**: *kém* bergamottolaj

Bergson/o=*fil* (Henri Louis) Bergson

beriber/o=*orv* beriberi

beril/o=*kém* berillium (Be) *~ia klorido: *kém* berillium-klorid

berili/o=*ásv* berill

Bering/o=*geo* (Vitus Jonassen) Behring *~a Maro: Bering-tenger *~a Markolo: Bering-szoros

berkeli/o=*kém* berkélium (Bk)

Berlin/o=*geo pol* Bern (város és szövetségi állam) *~o estas la ĉefurbo de Germanio: Berlin Németország fővárosa *~a bluo: *kém* berlini kék *~a muro: *pol* berlini fal

berm/o=*víz* rézsűpadka

Bermud/oj=*geo pol* Bermuda-szigetek (BR) *~a triangulo: *geo* Bermuda-háromszög

Bern/o=*geo pol* Bern (város és kanton) (CH) *~o estas la ĉefurbo de Svislando: Bern Svájc fővárosa

Bernard/o=Bernát (utónév) *Sankta ~o: *kr* Szent Bernát; **~ano**: *kr* bernátrendi szerzetes

Bernike=*bibl* Bernike, Bereniké vö. Berenico

Bernadet/o=Bernadett (utónév)

bern/i=*tr* pokrócban meghajít (négy sarkán fogott ponyvával magasba dob)

berniki/o=*áll* örvös lúd (Branta Bernicla)

berserk/o=*mit* dühödött skandináv harcos; **~i**: *ntr* dühöng, tombol, őrzöng

Bert/o=Berta (utónév)

bertoleti/o=*növ* brazíldió, juviadió, paradió, amerikai dió, amazoni-mandula (Bertholletia excelsa)

Bertrand/o=Bertram (utónév)

Besarabi/o=*geo* Besszarábia

Beskid/oj=*geo* Beszkidek *Orientaj ~oj: Erdős-Kárpátok, Keleti-Beszkidek

best/o=**1.** *áll* állat *sovaĝa ~o, sovaĝ-~o: vadállat; **2.** *átv* állat, állatias ember *szin* bestio; **~a**: **1.** állat~, állati *~aj ekskrementoj: állati ürülék; **2.** *átv* állatias *szin* bestia *~aj inklinoj: állati ösztönök *~a krimo:

bestiális bűntény; ~**afo**: állati dolog, állatiasság; ~**aro**: **1.** *agr* állatállomány, állatsereglet; **2.** *áll* állatvilág; ~**ego**: *áll* hatalmas nagy állat; ~**ega**: *átv* állati, bestiális, kegyetlen *szin* bestia *~*ega* Bjalistoka bučado: bestiális byalistoki mészárlás; **pra**~**o**: *ősl* ősszállat; ~**amanto**: *fn* állatbarát *~*ama* societo: állatbarát egyesület; ~**ejo**: **1.** *agr* állattartó hely (pl. istálló, ól); **2.** magánállatkert, állatgyűjtemény; **3.** állatkert *szin* zoologia ĝardeno; ~**eto**: *áll* kisállat; ~**igi**: *tr* elállatiasít, lealjasít; **vir**~**o**: *áll* himállat, kan, bak; ~**epidemio**: *áll* orv állatjárvány, állatvés; ~**ĝardeno**: *áll* állatkert *szin* zoo, zooparko; ~**kaptisto**: ☞*ĉasisto*; ~**komunumo**: *áll* állatközösség; ~**kuracado**: *áll* orv állatgyógyászat, állatorvoslás; ~**kuracisto**: *áll* orv állatorvos *szin* veterinaro; ~**oeksperimento**: *tud* állatkísérlet; ~**ofosilio**: *ősl* állati kövület, állati fosszília; ~**oprotekta**: állatvédelmi, állatvédő; ~**oprotektanto**: *fn* állatvédő; ~**oprotekto**: állatvédelem; ~**osanitaro**: *orv* áll állategészségügy; ~**ospecio**: *áll* állatfaj; ~**otoponimo**: ☞*zootoponimo*; ~**ozorgisto**: *agr* állatgondozó

U dombesto, hejmbesto, maribesto, poŝbesto, prarabobestoj, rabobestoj
besti/o=**1.** *áll* vadállat *szin* sovaĝbesto; **2.** *átv* fenevad, dúvad, vadállat; ~**a**: **1.** *áll* vadállati, vadállat~ *szin* sovaĝbesta; **2.** *átv* állati, bestiális, kegyetlen *szin* bestega

beŝamel/o=*gaszt* besamel (mártás)

bet=*knyv* bet (héber 'b' v. 'v' betű)

beta=*knyv* β, béta (görög 'b' betű) *szin* beto²; beta~: *tud* béta~ (>második) ☞*beda*-diserigo, beta-kvarco, beta-partiklo, beta-radio

Betani/o=*bibl* geo Betánia

betatron/o=*fiz* betatron, indukciós gyorsító

betel/o=**1.** *növ* bétel, bételbors (Piper betle); **2.** *gaszt* bételfalat; ~**afo**: *gaszt* bételfalat; ~**palamo**: ☞*kateĉuareko*

Betelgaŭz/o=*csill* Betelgeuse, Alfa Orionis, α-Orions

Betelĝuz/o=☞*Betelgaŭzo*

beti/o=*fn* bete; ~**a**: *mn nyt* bete (btb)

Betik/o=*tört* geo Baetica

Bet-Leĥem/o=*bibl* geo Betlehem

bet/o=**1.** *növ* répa (Beta) *ordinara ~o: közönséges répa, termesztett répa, mángold, fehér répa (B. vulgaris) *ruĝa ~o: céklarépa, vörös répa (B. vulgaris var. conditiva) *suker~o: cukorrépa (B. vulgaris subsp. vulgaris); **2.** répa (gyökér); ~**sukero**: *gaszt* répacukor

beton/o=*ép* beton; ~**bloko**: *ép* betontömb; ~**briko**, ~**ŝtono**: *ép* betontégla; ~**miksilo**: *ép* *tech* betonkeverő

bet/o²=☞*beta*

U ferbetono, streĉbetono, ŝtalbetono

betonik/o=*növ* bakfű, betonika (Betonica)

Beethoven/o=*zene* (Ludwig van) Beethoven *la Naŭa Simfonio de ~o: Beethoven Kilencedik szimfóniája

betul/o=*növ* nyírfa (Betula)

bevel/o=**1.** *tech* ferde él, leélezés, élszalag; **2.** *tech* szerszámél; ~**i**: *tr* *tech* ferdén vág, fazettál, leélez

bezoar/o=*áll* bezoárkő (kérődzők gyomrában képződő tömör test)

bezon/i=*tr* szüksége van, rászorul vmire (n), kell neki vmi (n) *~i dormi: aludnia kell *~i monon: pénzre van szüksége *~i ripozon: pihenésre van szüksége *~i ŝanĝon de aero: levegőváltozásra van szüksége *kui tro ~as, tiu leĝon ne konas *Z: közm* a szükség törvényt bont *malsanulo ~as kuraciston: a betegnek orvosra van szüksége; ~**a**: szükséges *kun ĉio ~a, necesa kaj sufiĉa: cakk und pakk *mi kunprenis ĉion ~on: minden szükségeset magamhoz vettem; ~**o**: **1.** szükség, igény *~o leĝon ne obeas *Z: közm* szükség törvényt bont *fari sian naturan ~on: elvégzi a szükségletét *havi ~on je bona amiko: szüksége van egy jó barátára *laŭ la ~oj de la nuntempo: a mai kor igényei szerint *ŝenti ~on ekdormi: úgy érzi, aludnia kell; **2.** baj, szükséglet *~o estas plej forta ordono *Z: közm* nagy úr a szükség *en okazo de ekstrema ~o: végszükség esetén *helpo en ekstrema ~o: segítség nagy bajban *kara estas dono en minuto de ~o *Z: közm* kétszer ad, ki gyorsan ad *se estas ~o, ne estas rezono: *közm* a szükség törvényt bont; ~**afo**: **1.** szükséglet, szükséges vmi, szükséges dolog *bazaj ~afoj: alapvető szükségletek; **2.** *gazd* szükségleti cikk; **3.** kellék; ~**ata**: szükséges (amire szükség van); **laŭ**~**e**: szükség szerint; **sen**~**a**: szükségtelen; ~**hava**: szükségét szenvedő

U necesbezo

Bhagavadgit/o=*ne* ☞*Bagavadgito*

Bharat/o=*ne* ☞*Barato*

bhikŝu/o=*ne* ☞*bikŝuo*

bi=előképző; bi~: *tud* bi~, két~ vö. du~ ☞*bikotiledono*, *bijekcio*, *bimetalismo*, *bisekci*

bias/o=**1.** elfogultság, előítélet; **2.** *mat* hiba, torzítás (>statisztika); **3.** *vill* előfeszültség, előfeszítés; ~**i**: **1.** *tr* elfogult, előítéletes vkivel v. vmivel szemben (n); **2.** *tr* *mat* torzít (>statisztika); **3.** *tr* *vill* előfeszít,

előfeszültséggel lát el; biasa

1. elfogult, előítéletes; **2.** *mat* torzító (>statisztika); **3.** *vill* előfeszítő; senbiasa

1. elfogulatlan, előítélet-mentes; **2.** *mat* hibamentes, torzításmentes (statisztika); ~**tensio**: *vill* előfeszültség

Bias/o²=*fil* Biász

Biafr/o=*geo* Biafra

biatlon/o=*sp* sílövész, biatlon; ~**isto**: *sp* sílövő, biatlonista

bibi/o=*áll* kerti bársonylégy (Bibio hortulanus) *szin* ĝardena harokulo

Bibli/o=**1.** *vall* Biblia, az Írás *Hebrea ~o: *vall* Héber Szentírás, Héber Biblia *juri sur la ~o: a Bibliára esküszik *Sankta ~o: *kr* Szentírás; **2.** ~o: *knyv* *átv* is biblia (a Biblia egy példánya) *lede bindita ~o: bőrkötésű biblia *„Verda Koro de Baghy” estas ~o por komencantoj: Baghy „Verda Koro”-ja a kezdők bibliája; ~**a**: bibliai *~aj studoj: *isk* a Biblia tanulmányozása, bibliai tanulmányok *~aj versoj: bibliai helyek, bibliai sorok; ~**isto**: *tud* bibliakutató

bibliobus/o=*jm* könyvtárbusz

bibliofil/o=*fn* könyvbarát, könyvgyűjtő, bibliofil *~a papero: *knyv* bibliofil papír; ~**io**: könyvek kedvelése, ritka könyvek gyűjtése, bibliofília

bibliograf/o=**1.** *knyv* bibliográfus, bibliográfia-szerző; **2.** *tud* könyvész, könyvszakember *szin* bibliografiisto; ~**io**: **1.** *knyv* bibliográfia *~io de planlingvoj: tervezett nyelvek bibliográfiája *~io de la Internacia Lingvo Esperanto: az eszperantó nemzetközi nyelv bibliográfiája; **2.** *tud* könyvészet; ~**ii**: *tr* bibliográfiába felvesz; ~**iisto**: ☞*bibliografo*

bibliomani/o=☞*libromanio*

biblioteko/o=**1.** könyvtár (könyvgyűjtemény) *publika ~o: közkönyvtár, nyilvános könyvtár *prunta ~o: kölcsönkönyvtár *referenca ~o: kézikönyvtár *reĝo Matiaso havis riĉan ~on: Mátyás királynak gazdag könyvtára volt *rondiranta ~o: mozgókönyvtár *Virtuala Esperanto-(B)~o: *eo* Virtuális Eszperantó Könyvtár; **2.** *ép* könyvtárpépület, könyvtárszoba; **3.** könyvespolc, könyvesszekrény *szin* librobretaro, libroŝranko; **4.** *átv* könyvtár (könyvsorozat) *Esperanta ~o Internacia: *eo* Nemzetközi Eszperantó Könyvtár; **5.** *inf* könyvtár (programeljárások gyűjteménye) *dinamike bindebla ~o: *inf* dinamikusán láncolt könyvtár; ~**isto**: könyvtáros

Bibrakt/o=*tört* geo Bibracte

biceps/o=*anat* kétféjű izom, bicepsz, musculus biceps *braka ~o: kétféjű felkarizom, musculus biceps brachii *femura ~o: kétféjű combizom, musculus biceps femoris

bicikl/o=*jm* kerékpár, bicikli *szin* duciklo, durada ciklo *etrada ~o: kempingkerékpár; ~**i**: *ntr* közl kerékpározik, biciklizik; ~**eto**: *jm* gyermekbicikli *szin* infanbiciklo; ~**anto**: *fn* közl kerékpározó, bicikliző; ~**isto**: *közl* kerékpáros, biciklis (aki általában kerékpárral közlekedik); **pra**~**o**: *jm* velocipéd (nagy első kerékkel) *szin* velocipedo; ~**oforko**: *jm* kerékpárvilla; ~**okonkurso**: *sp* kerékpárverseny; ~**opruntejo**: kerékpárköleszövő; ~**orako**: kerékpártartó; ~**ovojo**: *közl* kerékpárút Uakvobiciklo, faldbiciklo, infanbiciklo, konkursbiciklo, kurbiciklo, lubiciklo, montarbiciklo, montbiciklo, motorbiciklo, terenbiciklo, zumbiciklo, kurbiciklo

bid/o=**1.** felfűzhető golyó, gyöngy, szem; **2.** hasisgolyó; ~**okurteno**: gyöngyfűgöngy

bide/o=ülőmosdó, bidé

bident/o=*növ* farkasfog (Bidens)

bidermajr/o=*műv* biedermeier stílus; ~**a**: *mn műv* biedermeier *~a sidmeblaro: biedermeier ülőgarnitúra

bidual/o=☞*duidualo*

biel/o=*tech* hajtórúd, hajtókar *szin* turnostango **2** *~o transmisias movon kun aŭ sen ŝanĝo de la movspeco: a hajtókar a mozgásfajta változtatásával vagy anélkül viszi át a mozgást

bien/o=*agr* *gazd* birtok, földbirtok *~o kvita de hipoteke: *gazd* jelzőlógólt mentes birtok *familia ~o: *gazd* családi birtok *feŭda bieno: ☞*feŭdo* *nobela ~o: nemesi birtok *reĝa ~o: királyi birtok *retiriĝi sur sian ~on: visszavonul a birtokára *ŝtata ~o: állami gazdaság; ~**ulo**: földbirtokos *szin* bienmastro, bienposedanto; **et**~**o**: *agr* *gazd* kisbirtok; **et**~**ulo**: *agr* *gazd* kisbirtokos, kiskgazda; **grand**~**o**: *agr* *gazd* nagybirtok; **grand**~**ulo**: *agr* *gazd* nagybirtokos; **sol**~**o**: tanya, majorság; ~**aŭto**: *jm* kombiautó; ~**divido**: *agr* *pol* földosztás; ~**domo**: *agr* major, tanya; ~**etato**: *gazd* telekkönyv; ~**eto**: *agr* *gazd* majorság, kisbirtok; ~**isto**: *agr* *gazd* birtokos, gazdálkodó; ~**limo**: *agr* mezsgye; ~**mastro**: *agr* *gazd* földbirtokos *szin* bienposedanto, bienulo; ~**posedanto**: földbirtokos *szin* bienmastro, bienulo; ~**reformo**: *agr* *pol* birtokreform; ~**servisto**: *agr* urasági cseléd, majorsági cseléd

bienal/o=*műv* biennále

bier/o=sör *blanka ~o: fehér sör *blonda ~o: szőke sör *bruna ~o: barna sör *elkranita ~o: csapolt sör *hela, pala ~o: világos sör *hordea

~o: árpasör *kručo da ~o: egy korsó sör *malhela ~o: sötét sör
 *malpeza ~o: könnyű sör *nigra ~o: fekete sör *pilsena ~o: plzeni sör
 *senšauma ~o: habmentes sör *zingibra ~o: gyömbérsör; ~ejo: gaszt
 söröző; ~barelo: söröshordó; ~fari: tr sört főz; ~farejo: sörfőzde;
 ~isto, ~faristo: sörfőző; ~fabriko: ip sörgyár; ~umi: ntr sörözik, sört
 iszik; ~umadi: ntr sörözget; ~botelo: sörösüveg; ~doso: bierskatolo;
 ~gisto: sörélesztő; ~glaso: söröspohár; ~kručo: söröskorsó; ~rako:
 sörösláda; ~rekremento: sörtörköly; ~skatolo: sörösdoboz
 U botelbiero, ladbiero, maltbiero, skatolbiero
bifac/o=tört bifaciális eszköz *~a klingo: tört bifaciális penge
bifilar/a=dudrata, dufadena
bifenil/o=fen/o²
bifid/a=biol orv kettéhasadt, nyitott, bifidus *~a lango: áll kétágú nyelv
 *~a spino: orv nyitott gerinc, spina bifida
bifilar/a=dratrefalda
bifstek/o=gaszt bifszték, sült marhaszelet *~o laŭ tatara maniero: gaszt
 tatár bifszték *flamumita ~o: flambírozott bifszték, flambírozott
 marhasült *mezrostita ~o: közepesen sült bifszték *sanga ~o: véres
 bifszték *trarostita ~o: átsült bifszték
bigami/o=jog kettős házasság, bigámia; ~ulo: fn kétfejű, bigámista
 férfi; ~ulino: fn kétfejű, bigámista nő
bigarad/o=1. növ keserű narancs, sevilai narancs (Citrus aurantium);
 2. növ keserű narancs (termés) szin amara oranĝo; ~ujo: bbigarado 1
bigarel/o=növ ropogós cseresznye; ~ujo: növ ropogóscseresznye-fa
 (Cerasus avium duracina)
bigl/o=áll beagle (vadásztacskó)
bignoni/o=növ trombitacserje (Bignonia) szin trumpetfloro
bigot/o=fn vall pej bigott, vakbuzgó ember; ~a: vall pej bigott,
 vakbuzgó; ~ulo: ne bbigoto
Bihar/o=geo pol Bihar (IN); ~a: mn nyt bihari (bh)
bijekci/o=mat kétirányú kibocsátás, bijekció szin dissurĵeto; ~a: mat
 egy-egyértelmű, bijektív szin dissurĵeta
bifuteri/o=ékszergyártás, ékszeripar
bikin/o=tex bikini
bikol/o=fn bikol; ~a: mn nyt bikol (bik)
bikonkav/a=dudonkava
bikonveks/a=dudonvekva
biks/o=növ orleánfa, anatto, annato
bikšu/o=bud biksu (>szerves)
bil/o=gazd értékpapír; ~borso: gazd értékpapírtőzsde, értéktőzsde szin
 akcia borso; ~komerco: gazd értékpapír-kereskedelem; ~makleristo:
 gazd értékpapírgyűnő, tőzsdeügynök vö. borsa makleristo; ~merkato:
 gazd értékpapírpia
bilabial/o=nyt bilabiális szin dulipsono
bilanc/o=gazd átv mérleg *~o de eksterlanda komerco: gazd
 külkereskedelmi mérleg *~o de kurantaj pagoj: gazd folyó fizetési
 mérleg *komerca ~o: kereskedelmi mérleg *solidigita ~o: konsolidált
 mérleg *statbuĝeta ~o: államháztartási mérleg; ~i: tr gazd mérleget
 készít vmiről (n) *~i konton: gazd számlamérleget készít; ~revizoro:
 gazd könyvvizsgáló
 U pagobilancio
bilard/o=1. játékbiliárd *elektra ~o: flipper, elektromos játékautomata
 *franca ~o: francia biliárd *usona ~o: amerikai biliárd; 2. játékbiliárdasztal
 bbigardotablo; ~ejo, ~salono: biliárdterem; bilardbastono:
 játékdákó; ~otablo: sp biliárdasztal
Bilba/o=geo Bilbao *~a Golfo: geo Bilbaói-öböl
bilbok/o=játékbilboquet (golyófogó játék)
bild/o=1. kép, látvány (vminek a külső megjelenése) *Dio kreis la
 homon laŭ sia ~o: Isten az embert saját képére teremtette *havi klaran
 ~on pri tio: világos képe van róla *reala ~o: inf valós kép *speĝula ~o:
 tükörkép *virtuala ~o: inf virtuális kép; 2. kép (rajzolt, festett stb.)
 *moviĝanta ~o: film animációs kép *skulptita ~o: faragott kép *vivanta
 ~o: élőkép; 3. mat kép, ábra; 4. bibl bálvány *ne faru al vi idolon, nek
 ~on de io, kio estas en la ĉielo supre aŭ sur la tero malsupre aŭ en la
 akvo sub la tero: bibl ne csinálj magadnak semmiféle istenszobrot
 azoknak a képmására, amik fenn az égben, lenn a földön, vagy a föld
 alatt a vízben vannak; bildaro
 1. képgyűjtemény szin bildokolekto; 2. mat képhalmaz; ~eca: képszerű
 *~eca esprimo: képes kifejezés; ~ero: inf képpont, pixel szin
 rastrumero; ~igi: 1. tr ábrázol, megjelenít *~igi al si: tr elképzeli; 2. tr
 mat leképez; ~igo: 1. megjelenítés, ábrázolás *figura ~igo: műv
 figuratív ábrázolás, alakos ábrázolás; 2. mat leképezés szin funkcio 3
 *adjunkta ~igo: adjungált leképezés *afina ~igo: affin leképezés *barita
 ~igo: korlátos leképezés *inversa ~igo: inverz leképezés *lineara ~igo:
 lineáris leképezés *strikte monotona ~igo: szigorúan monoton
 leképezés; aĵ~o: műv csendélet; antaŭ~o: élőkép; mal~o: mat inverz

kép; sub~igo: mat leszűkítés; ~bitigilo: inf képdigitalizáló (eszköz);
 ~galerio: műv képtár, pinakotéka szin pinakoteko; ~horloĝo: képóra;
 ~kadro: képkeret; ~kadristo: képkeretező; ~karto: képeslap;
 ~kolekto: képgyűjtemény szin bildaro; ~libro: knyv képeskönyv,
 illusztrált könyv; ~literaturo: műv képirodalom; ~oflanko: fejdal
 (>érme), előlap (pl. képeslapnál); ~origardilo: inf képnéző v.
 képnézegető program; ~oteatro: műv papírszínház, kamishibai (japán
 vándorszínház) szin paperteatro; ~otubo: eltr képcső szin kineskopo;
 ~rakonto: ir képregény szin komikso vö. mangao; ~simbolo: inf ikon
 szin infikono, piktogramo 2; ~skribo: nyt képirás; ~strio: ir rajzszorozat
 vö. bildrakonto, komikso; ~vortaro: nyt képes szótár
 U bitbildo, gipsbildo, klarbilde, lumbildo, movbildo, olebildo,
 sinobildo, titolbildo, tolbildo
Bileam/o=1. bibl Bálám, Bileám *azenino de ~o: Bálám számara; 2.
 bibl geo Jibleám, Belmain
bilet/o=1. jegy (vmilyen szolgáltatásra jogosító) *fervoja ~o: vsút
 vonatjegy *havi gajnan ~on: átv disznója van *ir-revena ~o: közl
 menettérti jegy, retúrjegy *ĵurnalista ~o: sajtójege *tramvoja ~o:
 villamosjegy *transira ~o: átszálló (jegy) szin ŝanĝbileto; 2. gazd
 bankjegy; 3. (boríték nélküli) levél; ~ejo: tech kétalkotós ötvözet; ~a
 vö. biletiĝeto; ~isto: közl jegykezelő; ~ujo: tárca, pénztárca;
 ~aŭtomato: jegyautomata; ~giĉeto: közl jegypénztári ablak vö.
 biletejo; ~kontrolisto: közl jegyellenőr; ~spekulado: jegyüzérkedés;
 ~spekulisto: jegyüzér
 U abonbileto, bankbileto, busbileto, enirbileto, flugbileto, kajobileto,
 lokbileto, loteribiletto, monatabileto, monbileto, pardonbileto, revenbileto,
 semajnbiletto, ŝanĝbileto, tagbileto, trajnbiletto, trambiletto, trolebus-
 bileto, veturbiletto
bilĝ/o=hajó hajóalj, hajófenék, hajó medre
bilharzi/o=ex skistosomo; ~ozo: ex skistosomozo
bilion/o=billió (10¹²) szin duiliono
bilingsv/a=dulingva; ~ismo: dulingvismo
bili/o=bhili (indiai nép tagja)
bilirubin/o=kém orv bilirubin
biliverdin/o=kém orv biliverdin
bimetal/a=dumetala; ~aĵo: dumdumetala; ~ismo: dumdumetalismo
binar/a=1. tud kettős, bináris, biner *~a stelo: csill kettős csillag; 2. kém
 kétkomponensű szin duuma; ~a alojo: tech kétalkotós ötvözet; ~a
 elektrolito: fiz kém bináris elektrolit, biner elektrolit; 3. mat kettes alapú
 szin duuma *~a algebro: bináris algebra *~a nombro: bináris szám; 4.
 inf bináris, kettős szin duuma *~a kodo: bináris kód szin duuma kodo
bind/i=1. tr knyv köt, beköt; 2. tr inf ép összekapcsol; ~o, ~aĵo: knyv
 kötés *bovidleda ~aĵo: knyv borjúbőr kötés; leda ~aĵo: bőrkötés,
 egészbor kötés; ~ilo: 1. könyvkötő eszköz; 2. inf kapcsolatszerkesztő;
 ~ita: knyv kötött, bekötött *duontole ~ita: félvászron kötésű *duonlede
 ~ita: félbőr kötésű *marokene ~ita: szattyánbőr kötésű könyv; ~isto:
 knyv könyvkötő; ~oro: ép tetőtartó; duon~aĵo: knyv félkötés; ne~ita:
 knyv nem kötött; ~otrabó: ép kötőgerenda
bing/o=játékbíngó (>sorsjáték)
binokl/o=(kétsőves) távcső, látcső, binokulár
binom/o=mat kétfagú kifejezés, binom szin dutermino
bio=előképző; bio~: biol bio~ (>élet, élőlény, természetes)
 bbiogenezo, biotekniko; ~gena: biol szerves eredetű, biogén szin
 biodevena
biocenozo=biol élőlénytársulás, életközösség, biocönózis szin
 vivkunularo 2 vö. biomo; makro~o: biol makrobiocönózis
biocid/o=fn biol biocid (élő szervezetet károsító anyag)
biograf/o=életrajzíró, biográfus; ~io: életrajz, biográfia; mem~io:
 aŭtobiográfia
biolog/o=biol biológus, élettan *makro~o: makrobiológus *mikro~o:
 mikrobiológus szin mikrobiologio; ~io: biol isk biológia, élettan
 *animala ~io: állatbiológia *makro~io: makrobiológia *mikro~io:
 mikrobiológia szin mikrobiologio *molekula ~io: molekuláris biológia
 *vegetaĵa ~io: növénybiológia; ~ia: biol biológiai *~ia armilo: kat
 biológiai fegyver *~ia diverseco: biodiverzitás, biológiai diverzitás szin
 biodiverseco *~ia kabineto: isk biológiaterem, biológikum (tanterem);
 paleo~io: ősl őselettan, paleobiológia
 U celbiologio, kosmobiologio, mediobiologio, radiobiologio
biom/o=biol makrobiocönózis, biom vö. biocenozo szin
 makrobiocenozo
biometri/o=biol mat biometria
bionik/o=biol inf bionika
biont/o=biol élőlény szin vivulo; ~icido: biol kém biocid (élő
 szervezetet károsító anyag) szin vivulicido; ~ologio: biol biontológia,
 biológia (szélesebb értelemben)
biopsi/o=orv próbakimetszés, biopszia

biosfer/o=*geo* *biol* életöv, bioszféra *szin* biozono
biotekt/o=*ép* környezetbarát építész, bioépítész *szin* bioarhitektó
biotektur/o=*ép* környezetbarát építész, bioépítész *szin* bioarhitekturo
biotin/o=*biol* kém biotin, H-vitamin
biotit/o=*ásv* biotit *szin* nigra glimo
biotop/o=*biol* életter, biotóp *szin* čirkaũumo, vivloko
biplan/o=*rep* kétfedélű repülőgép, biplán
bip-bip=*hgut* pipp-pipp; bip-bipi: *ntr* pippeg
bir/i=*tr* *geo* közl betájol, helyzetet meghatároz; ~**ado**: *geo* közl helyzetmeghatározás, betájolás; ~**ilo**: *geo* tájoló, irányoló, helyzetmeghatározó készülék
 Ű radiobirilo
bir/o=birr (pénznem)
bird/o=**1.** áll madár *-oj: madarak (Aves) *kia ~o, tia kažo Z: *közm* amilyen a madár, olyan a kalitja *rinocera ~o: **➤**buceroto *sovaža, hejma, korta ~o: vadmadár, díszmadár, baromfi *tio estas ankoraũ ~o sur la tegmento: ez még a jövő zenéje; **2.** *átv* fura v. nevetséges alak *bela ~o: *pej* szép kis ficsúr, szép kis alak *grava ~o: *pej* nagykutya; ~**ažo**: *gaszt* számvasétel; ~**ejo**: madárház; ~**ido**: áll madárfióka; ~**ino**: áll tojó; ~**vir**-o: hím madár; ~**aftondilo**: *gaszt* baromfiolló; ~**bekulo**: **➤**ornitorinko; ~**lakto**: **➤**ornitogalo; ~**observanto**: áll madárfigyelő; ~**observejo**: madárles; ~**odivenisto**: madárjós *szin* aũguristo; ~**ogluo**: madárlép, madárenyv; ~**ogripo**: áll *orv* madárinfluenza; ~**okaptilo**: lép, tör (>vadász); ~**okorto**: baromfiudvar; ~**mileo**: *itala* setario; ~**onutur**: madáretető; ~**opepado**: madárscicsérgés; ~**opesto**: áll *orv* madárpestis; ~**piedo**: **➤**ornitopodo; ~**otimigilo**: *agr* madárjlesztő *szin* čifonfiguro, kvazaũhomo 2; ~**otrinkejo**: **➤**dipsako; ~**perspektivo**: *műv* madártávlat; ~**režo**: **➤**troglodito
 Ű fajrobirido, flambirido, kortobirido, migrobirido, sovažbirido, vadbiridoj, virbirido
birer/o=*kr* papi főveg, birétum
birg/o=áll pálmatalvajrák
Birm/o=Burma (MM) vö. Mjanmao; ~**a**: *mn* nyt burmai (my); ~**ano**: *fn* burmai
Birmingham/o=*geo* Birmingham
birus/o=áll labdacsbogár (Byrrhus) *szin* pilolskarabo
bis=**1.** *isz* újra!, hogy volt?!; **2.** *ref.* (refrén); *bisi*: *tr* visszahív, visszatapsol, újráztat (előadót) *bisi akoron: színészt visszahív, visszatapsol
bisak/o=**➤**dusako
Bisaũ/o=*geo* Bissau *-o estas la čefurbo de Gvineo~o: Bissau Bissau-Guinea fővárosa
biseke/i=**➤**dusekai; ~**anto**: **➤**dusekanto
Biskaj/o=*geo* *pol* Vizcaya *-a Golfo: *geo* Vizcayai-öböl
biskot/o=*gaszt* kétszersült *soldata ~o: *kat* katonakenyér, komiszkenyér
biskutel/o=*növ* korongpár, pajzspár (Biscutella)
biskvit/o=**1.** *gaszt* teasütemény, keksz, piskóta *szin* spongokuko; **2.** *ip* biszkvit (mázatlan porcelán, fajansz); ~**porcelano**: biszkvitporcelán (mázatlan porcelán)
 Ű buterbiskvito
bislam/o=*nyt* bislama (Beach-la Mar) (bi)
bismut/o=*kém* bizmut (Bi) *-a alkala nitrato: bázisos bizmut-nitrát *-a klorido: bizmut-triklorid; ~**ato**: *kém* bizmutát; ~**ismo**: *orv* bizmutmegkezelés
bistort/o=*növ* kígyógyökekerű keserűfű (Persicaria bistorta)
bistr/o=*kém* mangánbarna, biszter, barnalakk (színezőanyag); ~**a**: *mn* magánbarna (színű)
bisturi/o=*gysz* szike, sebészkes, bistouri
Biškek/o=*geo* Biskek, Piskek *-o estas la čefurbo de Kirgizio: Biskek Kirgizisztán fővárosa
bit/o=hajó kötélbak; ~**eto**: hajó szarvasbak
bit/o=**1.** *mat* bit (információtartalom mértékegysége) *8~a: 8 bites *16~a: 16 bites *32~a: 32 bites; **2.** *inf* bit (bináris számjegy); ~**igi**: *tr* *inf* digitalizál *szin* cifrecigi; ~**igilo**: *inf* analóg-digitális átalakító, digitalizáló eszköz *szin* cifrecigilo; ~**oko**: *inf* bájt, byte (nyolc bit) *szin* bajto *kilo~oko: **➤**kilobajto *mega~oko: **➤**megabajto; **kilo**-o: *inf* kilobit, 1024 bit; ~**bildo**: *inf* bittérkép, raszter, bitmap *szin* rastrumo, bitmatrico; ~**legilo**: *inf* elektronikus könyvolvasó, e-könyv olvasó, e-book reader *szin* e-legilo, pošlegilo, legoplato; ~**libro**: *inf* elektronikus könyv, e-könyv, e-book *szin* e-libro; ~**librejo**: *inf* elektronikus könyvtár *szin* bitlibrejo; ~**matrico**: **➤**bildero; ~**oteko**: *inf* elektronikus könyvtár *szin* bitlibrejo; ~**pareco**: *inf* bitparitás
 Ű kontrolbito, parecbito
biter/o=*gaszt* gyomorkeserű

bitin/o=*tört* bithün, bithynus; **(B)~ujo**, **(B)~io**: *tört* *geo* Bithünia, Bithynia
bitnik/o=beatnik (USA)
bitum/o=*kém* bitumen; ~**i**: *tr* *ép* bitumenez
biuret/o=*kém* biuret **➤**biureta reakcio
biv/o=*zene* biva (négyhúros lant) (JP)
bivak/o=**1.** *kat* éjszakai pihenő; **2.** *kat* éjszakai pihenőhely; ~**i**: *ntr* *kat* éjszakára lepihen, éjszakai pihenőt tart; ~**fajro**: tábortűz
biz/o=*met* hideg északi szél
Bizanc/o=*tört* *geo* Bizánc, Buzantion, Byzantium (város); ~**a**: bizánci *-a Imperio: *tört* Bizánci Birodalom *szin* Bizancio *-a rito: *kr* bizánci rítus *-a stilo: *műv* bizáncias stílus; ~**eca**: **1.** bizáncias; **2.** *átv* *pej* szörszálhasogató, akadémikus; ~**io**: *tört* Bizánc (birodalom) *szin* Bizanca Imperio; ~**ismo**: *pej* szörszálhasogatás, akadémikus vita; ~**rita**: *kr* bizánci rítusú
bizant/o=*tört* bizantinus (pénznem)
Bizanti/o=**➤**Bizanco
bizar/a=bizarr, különös, furcsa, torz
bizon/o=áll bölény (Bison)
Bjalistok/o=*geo* *eo* Bjalistok *Bjalistiko estas la naskiĝloko de Zamenhof: Bjalistok Zamenhof születési helye
Bjelostok/o=*tört* *geo* Bjelosztoke *-o estas la rusa nomo de Bjalistoko: Bjelosztoke Bjalistok orosz neve
bjelarus/o=*ne* **➤**beloruso
bjelorus/o=*ne* **➤**beloruso
blabla=*hgut* blabla!; blablai: *ntr* *pej* hablatyol, süketel; blablao: *pej* blabla, zagyaság, üres beszéd
blag/i=*ntr* lódit, tréfál, mókázik, bolondozik, viccel *vi ~as, ču, vi ne parolas serioze?: csak tréfálsz, ugye, nem beszélsz komolyan?; ~**o**: lódtás, bolondozás, tréfa (nem komoly beszéd)
blakbas/o=áll feketesüger (Micropterus)
blamang/o=*gaszt* blancmanger (édesség), kocsonyázott mandulakrém
blank/a=**1.** fehér (színű) *-a cigno: fehér hattyú *-a kiel kreto, krete ~a: falfehér *-a lumo: fehér fény; **2.** fehér, világos *-a Maro: *geo* Fehér-tenger *-a vino: fehérbor *-aj haroj: fehér haj, ősz haj *ĝis~e varma: fehéren izzó *li manĝas nur ~an panon: csak fehér kenyeret eszik; **3.** fehér, makulátlan *-a paĝo: *átv* tiszta lap, tabula rasa *-a papero: *űres* papír *-a toloj: fehéremű *havi ~ajn manojn: *átv* *is* tiszta a keze *havi ~an konsciencon: tiszta a lelkiismerete; **4.** fehér, egyszerű, nem teljes *-a armilo: *kat* hidegfegyver, szálfegyver, közelharcfegyver *-a geedziĝo: elhátatlan házasság *-a operacio: *gazd* profitmentes művelet *-aj versoj: *ir* blankvers, rimtelen vers; **5.** *gazd* üres (nem megírt), biankó *-a akcepto: biankó elfogadvány, kitöltetlen váltó *-a čeko: biankó csekk *-a endoso: üres forgatmány *-a ĝiro: biankó (üres) forgatás, biankó (üres) forgatmány *-a kredito: biankó hitel *-a vendo: fedezetlen eladás; **6.** *pol* fehér, jobboldali *-a armeo: *kat* fehér hadsereg *-a teroro: fehér terror; ~**o**: **1.** fehér szín, fehér festék; **2.** üresen hagyott rész (pl. űrlapon) *nigro sur ~o pravas sen manko Z: fehéren feketén le van írva *plenigi la ~ojn de la formularo: kitölti az űrlap üres részeit; **3.** *jték* világos (pl. sakkbán) *venkis la ~o kontraũ la nigro: győzött a fehér a fekete ellen; ~**ažo**: vmi fehér, fehérség, fehér tárgy, dolog *-aĵon mi vidis en lia mano: vmi fehéret láttam a kezében; ~**eco**: fehérség *sapo ~econ ne havas, tamen ~e ĝi lavas Z: fekete kézzel keresik a fehér kenyeret; ~**eca**: fehéres; ~**eta**: kissé fehér, fehéres; ~**i**: *ntr* fehér, fehérlik; ~**igi**: *tr* fehérít, kifehérít *-iga likvo: ruhafehéritő, hipó; ~**igejo**: mosoda, fehérítőműhely; ~**igiti**: *ntr* fehéredik, kifehéredik, *átv* elfehéredik *de zorgoj, ne de jaroj ~iĝas la haroj Z: *kb.* nem az ősz, a gondok őszítenek; ~**ulo**: **1.** *fn* fehér (fajú ember); **2.** *fn* *pol* *tört* fehér; ~**barba**: ősz szakállú; ~**hara**: fehér hajú, ősz; ~**kolbaso**: *gaszt* fehér kolbász; ~**linio**: *knyv* sortágitó
 Ű balenblanko, Neĝblankulino, okulblanko, ovoblanco, plumboblanco, ŝminkoblanco, zinkoblanco
Blank/o=Blanka (utónév)
blanket/o=**1.** *gazd* biankó aláírás; **2.** biankó lap (aláírt, üres papírlap)
blanket/o=*gaszt* becsinált *bovida ~o: borjúbecsinált *šafida ~o: báránybecsinált
blapt/o=áll pincebogár, bűzbogár (Blaps)
blasfem/i=*tr* káromkodik, káromol, szentséget, istenel vö. sakri *-i Dion: Istent káromolja *por tiu, kiu ~as kontraũ la Sankta Spirito, ne estos pardono: *bibl* aki a Szentleket káromolja, annak nem bocsátatik meg *ču ili ne ~as la honorindan nomon, sur vin metitan?: *bibl* nem ők káromolják-e azt a szép nevet, amelyről titeket elneveztek?; ~**o**: *vall* káromkodás, istenkáromlás; ~**isto**, ~**ulo**: istenkáromló, káromkodós ember *senhonta ~isto: szégyentelen istenkáromló
blast/o=*biol* blaszt, csíra; **ekto**-o: **➤**ektoderma; **endo**-o: **➤**endoderma; **mezo**-o: *biol* középső csíralemez, mezoderma; ~**odermo**: *biol*

csíralemez, blasztoderma

blastem/o=*biol* blasztéma

blastocer/o=*áll* lápi szarvas (Blastocerus dichotomus)

blastomicet/oj=*növ* sarjadzógombák (Blastomycetes); **~ozo**: *orv* blasztomikózis, blastomycosis (gombás bőrbetegség)

blastul/o=*biol* hólyagcsíra, blasztula

blat/o=**1.** *áll* csótány, svábbogár (Blatta) *bakeja ~o, orienta ~o, vulgara ~o: *áll* konyhai csótány, közönséges csótány, nagy fekete csótány, svábbogár (Blatta orientalis); **2.** ~o: *inf* chip

blaz/o=*orv* hólyag, vízhólyag (a bőrön)

blazer/o=*tex* blézer

Blazi/o=Balázs

blazon/o=**1.** *cím* címer *szin* armorio *dentumita ~o: *cím* fogazott címerpajzs *urba ~o: városcímer; **2.** *cím* ne heraldika ☞heraldiko *~aj reguloj: *cím* heraldikai szabályok; ~i: *tr* cím megtervezi, leírja vminek v. vkinek címerét *~i la urbon: megtervezi, megfesti a város címerét; ~isto: *cím* címerkészítő, címerfestő, heraldikus; ~flago: *cím* címeres zászló, címeres lobogó; ~libro: *cím* címerkönyv; ~mantelo: *cím* címerköpeny; ~sildo: *cím* címerpajzs *szin* sildo 5

blefarit/o=*orv* szemhéjbőrgyulladás, blepharitis

blek/i=**1.** *ntr* áll bög, rikolt (állat vmilyen hangot ad ki); **2.** *ntr* átv ordít, üvölt (ember)

↳porkobleki

blend/o=**1.** *kat* páncélzat; **2.** *ex geo* fényle, szfalerit *szin* sfalerito, zinkblendo; ~i: *tr* kat páncéloz vö. kirasi *~ita veturilo: *kat* jm páncélkocsi, páncélozott jármű

bleni/o=*áll* nyálkás (Blennius)

blenoragi/o=*orv* kankó, gonorrhea

blenore/o=*orv* váladékfolyás, blennorrhoea

blez/i=*ntr* selypít, pöszéz

Blez/o=*geo* Blois; ~io: *geo* pol Blésois

blin/o=*gaszt* orosz lepény, blin vö. flano

blind/a=**1.** vak, világtalan *~a de naskiĝo: született vak *~a punkto: anat vakfolt (a szemben) *eĉ ~a kokino povas trovi grajnon Z: *közm* vak tyúk is talál szemet; **2.** *átv* vak (>ítélőképeség) *~a fervoro: vakbuzgalom *~a konfido: vakhit *~a pasio: vak szenvedély; **3.** vak (átláthatatlan) *~a arkado: *ép* vakarkád *~a flugado: *rep* vakrepülés *~a niĉo: *ép* vakfülke *~a pordo: *ép* vakajtó, befalazott ajtó *~a vojo: *közl* sehová sem vezető út, vakút *szin* sakvojo; ~e: **1.** vakon *~e-palpe: vaktában *~ige blanka: vakítóan fehér *~mi ~e pafos, eble trafos Z: próba szerencse; **2.** *átv* vakon (kritikátlanul, értetlenül) *~e fervoro: vakbuzgó *~e imiti: vakon utánoz *~e kredi: vakon hisz; ~eco: *orv* vakság; ~igi: **1.** *tr* megvakít; **2.** *tr* átv kápráztat, vakít *~ige blanka: vakítóan fehér *la brilego ~igis lin: a ragyogás elvakította; **3.** *tr* átv elvakít (elveszi az ítélőképeségét) *la pasio ~igis lin: a szenvedély elvakította *la rutino ~igas: a rutin vakká teszi az embert; ~igi: **1.** *ntr* megvakul; **2.** *ntr* káprázik; ~ulo: *fn* vak, világtalan *inter la ~uloj reĝas la strabuloj Z: *közm* vakok között félszemű a király; ~ulejo: vakok intézete; ~umo: **1.** szemkáprázás; **2.** *orv* átmeneti vakság, amaurosis fugax; ~umi: *tr* elvakít, kápráztat; ~kuranto: ☞amokanto; ~ludo: *jtek* szembekötősdí; **mal-igi**: **1.** *tr* visszaadja vkinek a (n) látását; **2.** *tr* átv felnyitja vkinek a (n) szemét; **mal-igi**: **1.** *ntr* visszanyeri a látását; **2.** *ntr* átv felnyílik a szeme; ~kuraĝa: vakmerő *szin* tromaltima

↳kolorblinda, mirblindigi, noktoblinda

blink/o=*tech* villogó fény, fényvillogás; ~i: *ntr* villog *szin* eklumadi; ~igi: *tr* villogtat *signe li ~igis sian pošlampon: jelezve villogtatta a zseblámpáját; ~ilo: *tech* villogólámpa *~ilo de aŭto: autó villogólámpája *~ilo de traknivela pasejo: vasúti átjáró villogólámpája; ~lampeto: ☞blinkilo; ~lumo: ☞blinkilo

Blis/o=*nyt* (Charles Kasiel) Bliss *~a skribo: *nyt* Bliss-írás (pazigráfia)

blit/o=*növ* libatop, libaparéj (Blitum) *szin* fragkenopodio

blizard/o=*met* hóvihár *szin* neĝostormo

blog/o=*inf* blog, hálónapló, webnapló *szin* reta taglibro; ~i: *ntr* inf blogozik, hálónaplót ír; ~aĵo, ~ero: *inf* blogbejegyzés; ~anto: blogíró, blogger

blok/o=**1.** (anyag)tömb, blokk *~o el fero: vastömb *~o el marmoro: márványtömb *buter~o: vajtömb; **2.** töke, tuskó, tönk *~o de amboso: üllő zömítőtönkje *hakeți brullignon sur ligno~o: tuskón aprófát vág *senkapigi sur ~o: tőkén lefejez; **3.** blokk, köteg (összetartozó elemekből) *~o de ĉekoj: csekkötömb *~o de domoj: épülettömb *~o de platoj en akumulato: lemezköteg akkumulátorban *ĉi tiuj ĉapitroj formas apartan ~on: ezek a fejezetek külön blokkot képeznek *kvitanca ~o: nyugtatömb *la veturiloj densiĝis en ~on pro la akcidento: a járművek összetömrültek a baleset miatt; **4.** *knvy* blokkbetű; **5.** *tex* vég *~o da ŝtofo: egy vég szövet *du ~oj da silko: két vég selyem; **6.** *inf* blokk, memóriaterület; **7.** *tech* (szerkezeti) egység, modul *szin*

sistembloko, modulo 6 *elektronika sistemo konsistas el relative memstaraj ~oj: egy elektronikus rendszer viszonylag önálló modulokból tevődik össze; **8.** *pol* csoportosulás, blokk *maldekstrula ~o: baloldali blokk *okcidenta ~o: nyugati blokk *opozicia ~o: ellenzéki blokk *orienta ~o: keleti blokk; ~i: **1.** *tr* eltorlaszol, lezár *~i havenon: kikötőt lezár *renversita kamiono ~as la aŭtovojon: egy felborult kamion zárja el az autópályát *manifestacio ~is la aliron al la placo: tüntetők zárták el a tere vezető utat; **2.** *tr* *tech* blokkol *sur deklivo li ~is la postradojn de la ĉarego: lejtőn blokkolta a szekér hátsó kerekeit *~ita bremsó: *jm* beragadt fék, behúzott fék; **3.** *tr* *kat* körülzár (pl. várat) *~i fortikaĵon: várat körülzár *~i malamikan taĉmenton en valo: völgyben ellenséges csapatot körülzár *~i urbon: várost körbezár; **4.** *tr* *gazd* záról, befagyaszt *~i konton: számlát záról *~i la elspezojn: befagyasztja a kifizetéseket *~i la salajrojn: befagyasztja a béreket *~i prezojn: árakat befagyaszt; **5.** *tr* *knvy* bloklál, megfordít (betűt) *~i la ĉapelitejn literojn: bloklálja a kalapos betűket *~i la mankantajn tipojn: bloklálja a hiányzó betűket; blokada

1. eltorlaszolás, elzárás, akadályozás *~ado de aŭtovojo pro kolizio de kamiono: az autópálya eltorlaszolása kamionok összeütközése miatt *~ado de la sangocirkulado pro tromboj: a vérkeringés elzáródása vérrögök miatt *~ado de vojo pro neĝostormo: hóvihár miatti úttorlasz; **2.** *kat* blokad, zárlat, körülzárás *ĉesigi ~ado: blokadot megszüntet *kontinenta ~ado ordonita de Napoleono: Napóleon elrendelte kontinentális blokad *la ~ado de la fortikaĵo de Eger daŭris plurajn semajnojn: Eger várának körülzárása több hétig tartott *levi ~adon: blokadot létesít; **3.** *gazd* zárolás, befagyasztás *~ado de fremdaj kontoj: idegen számlák zárolása *~ado de prezoj: árak befagyasztása *~ado de salajroj: bérstop, bérbefagyasztás; ~ilo: *fn* *tech* reteszelő, blokkoló *~ilo de trotensio: *vill* feszültségstabilizátor (tűlfeszültség-védelem); ~e: en bloc, teljes egészében, mindenestül; **inter~o**: *vsút* blokk-köz; **mal~i**: **1.** *tr* megszüntet zárolást v. blokadot, szabadá tesz *mal~i fortikaĵon: várat felszabadít; **2.** *tr* kireteszel; **unu~e**: egy tömbben; ~fortoso: *kat* záróerőd; ~litero: *knvy* nyomtatott betű; ~risorto: *tech* tömbrugó; ~sekco: *tech* tömbszelvény; ~sekcio: *vsút* térközszakasz; ~sistemo: *vsút* blokkrendszer; ~stacio: *vsút* vasúti őrház; ~tarifo: *közl* tömbtarifa ↳desegnobloko, dombloko, ekranbloko, ferbloko, frazbloko, hakbloko, kurentobloko, lignobloko, marmorbloko, metalbloko, motorbloko, notbloko, nutrobloko, orbloko, programbloko, pumbloko, rubbloko, sistembloko, skizbloko, stenobloko, stiftarbloko, ŝtonbloko, tubobloko

blokhaŭs/o=**1.** *kat* blokkház, kiserőd, erődház; **2.** *kat* hajó ágyúterem

blond/a=**1.** szőke; **2.** *átv* világos *~a biero: világos sör; ~igi: *tr* szőkit, kiszőkit; ~igi: *ntr* szőkül, kiszőkül; ~ulo: szőke ember; ~ulino: szőke nő

blöv/i=**1.** *tr* fűj, fű *~i fumringojn: füstkarikákat fűj *~i sur ardantajn karbojn: izzó szénre fűj *~i sur varmegasupon: forró levest fűj *norda vento ~as: északi szél fűj; **2.** *ntr* *zene* fűj *~i per fluto: fuvalát fűj *~i per trumpeto: trombitát fűj; **3.** *tr* *tech* fűj, fűvással előállít *~i kalikon el vitromaso: kelyhet fűj üvegmasszából *~i vitron: üveget fű; **4.** *jtek* levesz (>damajáték); ~i *pecon*: levesz követ; ~eti: *tr* fűjdögál; ~o: fűjás, fűvás; ~eto: fuvalat; ~ilo: *tech* fűjátó; ~isto: *zene* *fn* fűvós; ĉirkaŭ~i: *tr* körbefűj; **dis~i**: *tr* szétfűj, szétfű; **el~i**: *tr* kifűj, kifű vhonnan; **en~i**: *tr* befűj, belefűj; **for~i**: *tr* elfűj, tova fűj vhoval; **plen~i**: *tr* felfűj *plen~i la pneŭojn: felpumpálja a gumit *plen~i sin: **1.** fejűjja magát; **2.** *átv* felfuvalkodik; **plen~ita**: **1.** felfűjt, telifűjt *plen~ita velo: dagadó vitorla; **2.** *átv* felfuvalkodott; **tra~i**: *tr* átfű *la vento tra~is liajn vestaĵojn: a szél átfűtt a ruháin *tra~as: huzat van; **tra~o**: átfűzés, huzat, léghezűt; ~eksciti: *tr* fűj, éleszt (tüzet); ~estingi: *tr* elfűj, (fűjással) elolt *~estingi kandelon: gyertyát elfűj; ~instrumento: *zene* fűvós hangszer *latuna ~instrumento: rézfűvós hangszer, rézfűvó *ligna ~instrumento: fafűvós hangszer, fafűvó; ~harmoniko: *zene* szájharmonika *szin* anĉharmoniko, buŝharmoniko; ~oflamo: *tech* lángsugár; ~orkestro: *zene* fűvőzenekar; ~pafilo: fűvócső (>vadászati) *szin* cerbatano; ~serpento: *jtek* anyósnyelv *szin* fajflango; ~torĉo: *rep* égő (>hófégballon)

↳aerblovo, aerblovilo, balgoblovilo, fajroblovilo, neĝblovado, plenblovi, spirblovi, spirelblovi, vaporblovi, ventblovata, vitroblovisto **blu/a**=**1.** kék *bluaj okuloj *~a ĉielo: kék ég; **2.** *átv* kék *~a malsano: *orv* kékkór, morbus coeruleus *~a Petro: *hajó* „kék Péter” (indulási lobogó) *~a Rivero: ☞Jangzio *~a Rubando: *hajó* kék szalag *~a vitriolo: *kém* rézgalic, kékgalic, kékkő; ~o: kék szín, kék festék *lesiva ~o: kékítő (ruhafehéřítő) *marista ~o: tengerész (szín) *prusa ~o: porosz kék, berlini kék; ~aĵo: **1.** vmi kék, kékség; **2.** *orv* kék folt *subokula ~aĵo: monokli, szem alatti véraláfutás; ~eca: kékes; ~eta: kissé kék, kékes; ~i: *ntr* kéklík, ige kék; ~igi: *tr* kékít; ~igi: *ntr* kékül, elkékül; ~barbo: *ir* Kékszáll; ~kaskulo: *fn* *pol* kéksisakos (ENSZ-katona); ~kolumulo: *fn* *átv* kékgalléros (fizikai munkás); ~preso:

kékfestés; ~**presisto**: kékfestő; ~**radia**: *mn eltr* blu-ray; ~**sanga**: *átv* kékvérű (nemes); ~**stria**: kék csíkos *~**stria** kaptuko: kék csíkos fejkendő; ~**štrumpulino**: kékharisnya (tudálékos nő) *szin* blua štrumpo; ~**verda**: kékeszöld *szin* glaŭka; ~**verdo**: kékeszöld szín *szin* glaŭko; ~**vostulo**: *fn áll* kékfarkú (Tarsiger tyanurus)
 U akvoblua, alkalbluo, cejanbluo, metilenbluo
bluf/i=1. *ntr* jtek blöfföl; **2.** *ntr* *átv* lódit, blöfföl, nagyokat mond; ~o: **1.** *jtek* blöff; **2.** *átv* lóditás, blöffölés, nagyotmondás
bluĝin/o=*tex* farmeranyag vö. ĝinzo
blugras/o=*zene* bluegrass
blunderbuz/o=*kat* öblös puska, mordály
blus/o=*zene* blues (zenefajta és zeneszám)
blut/i=*tr* szítál, rostál (malomban)
bluz/o=1. *tex* blúz, zubbony *marista ~o: matrőzblúz *senmanika ~o: ujjatlan blúz; **2.** *műv* festőköpeny
bo=előképző; bo~: házasság révén létrejött rokonság *bopatro: após *bofilino: meny
bo/o=*áll* boa (Boa)
boa/o=boa (nyakprém)
boac/o=*áll* rénszarvas, taránszarvas, karibu (Rangifer tarandus)
board/i=*ntr* hajó ferdéz, lavíroz *szin* luvi, taki 2; ~o: hajó nekifutás (irányváltoztatás nélkül megtett út)
boat/o=*hajó* csónak, ladik *duremila ~o: kétevezős csónak *fiŝista ~o: hajó halászcsonak *kvarremila ~o: négyvezős csónak *Nydam~o: tört Nydam-hajó; ~ano: *fn* csónakban ülő, csónak utasa; ~isto: *fn* csónakos, ladikos; **el-igi:** *ntr* csónakból kiszáll; **en-igi:** *ntr* csónakba beszáll; ~**balancilo**: *jtek* hajóhinta; ~**ferdeko**: hajó csónakfedélzet; ~**gruo**: hajó csónakdaru; ~**konkurso**: *sp* hajó evezősverseny; ~**motoro**: hajó csónakmotor; ~**rando**: hajó csónakperem; ~**rifuĝinto**: *pol* csónakos menekült; ~**veturi**: *ntr* hajó csónakázik
 U domboato, flugboato, kanboato, kanonboato, konkurboato, motorboato, platboato, plezurboato, savboato, svingboato
Boaz/o=*bibl* Boáz
bob/o=*sp* bob vö. skeleto; ~i: *ntr* *sp* bobozik; ~**konkurso**: *sp* bobverseny
bobel/o=buborék, légbuborék *szin* aerglobeto; ~i: *ntr* bugyog, bugyborékol; ~**ĉambro**, ~**kamero**: *fiz* buborékkamra; ~**nivelilo**: *tech* vízmérce
bobak/o=*áll* bobak (Marmota bobac) *szin* stepa marmoto
boben/o=1. orsó, cséve, spulni *szin* bobenkerno; **2.** *tex* tekercs; **3.** *vill* tekercs *aerkerna ~o: légmagos tekercs *agorda ~o: hangolótekercs *~o de Helmholtz: iránymérő tekercs *defleksa ~o: eltérítőtekercs *ekscita ~o: gerjesztőtekercs *indukta ~o: indukciós tekercs *krucvolva ~o: keresztcsévélsű tekercs *primara ~o: primer tekercs *relajsa ~o: jelfogótekercs *sekundara ~o: szekunder tekercs; **4.** *film* filmttekercs; **5.** *tex* *ex* vetélő ~**navedo**; ~**ego**: *tech* *vill* kábeldob, kötéldob; ~i: *tr* felcsévé, feltekercsel; ~**ilo**: **1.** *tex* csévéológép; **2.** *vill* tekercselőgép; ~**istino**: *fn* csévéelő (munkásnő); **mal-i:** *tr* lecsévé, letekercsel; ~**kerno**: orsó, cséve, spulni *szin* bobeno 1; ~**korpo**: *vill* tekercstest; ~**stango**: *tex* csévetengely *szin* spindelo 2
 U antenbobeno, barbobeno, fadenbobeno, filmbobeno, glitbobeno, magnetbobeno, sparkbobeno
bobolink/o=~dolihonigo
Bocvan/o=*geo* *pol* Botswana (BW); ~a: *mn* botswanai; ~ano: *fn* botswanai (lakos)
Bodhidharm/o=*mn* Bódhidharma
bodi/o=*bud* bódhi (megvilágosodás); ~**arbo**: *növ* bódhifa
bodisatv/o=1. *bud* bódhiszattva, megvilágosodásra törő; **2.** *bud* bódhiszattva, megvilágosodott lény; **3.** bódhiszattva, Gautama Buddha elnevezése
Bodler/o=*ir* (Charles) Baudelaire
Bodoni/o=*inf* Bodoni (betűtípus)
Bofort/o=*met* (Francis) Beaufort *~a skalo: *met* Beaufort-skála (szélerősség)
Bofront/o=*eo* (Louis) de Beaufront
Bogomil/o=1. *kr* (Jeremias) Bogomil; **2.** Bogumil (utónév); ~ano: *kr* bogumil; ~ismo: *kr* bogumilizmus
Bogot/o=*geo* Bogotá *~o estas la ĉefurbo de Kolombio: Bogotá Kolumbia fővárosa
boĝi/o=*jm* forgóváz *kvarrada ~o: *rep* kéttengelyű v. négykerekű futóműzsámoly (repülőgép)
boĝpur/a=*mn* nyt bhódzspuri (hindi nyelvjárás)
bohem/o=*tört* cseh; (**B**)~**ujo**, (**B**)~**io**: *tört* Csehország, Bohemia; ~io: bohémiség, bohém életvitel, bohém világ; ~iano: bohém (bohém életet folytató)
Bohusland/o=*geo* Bohuslän

boj/i=1. *ntr* ugat *~as hundo, ĉar tiel faras la hundo Z: *közm* kicsi kutya nagytól tanul *~as hundo, kiel ĝi aŭdas de hundoj Z: *közm* kutya után ugat a kutya *kiu ~as, ne mordas Z: *közm* amelyik kutya ugat, az nem harap *ne ĉiu ~ato estas ŝtelisto Z: *közm* nem mind bűnös, aki rab; **2.** *ntr* *átv* acsakodik vki ellen (kontraŭ); ~**eti**: *ntr* csahol, vakkant *szin* jelpi; **al-i:** *tr* megugat
 U tirboji
bojar/o=*tört* bojár
bojkot/i=*tr* bojkottál *~i firmaon: céget bojkottál *~i fremdlandajn varojn: külföldi árukat bojkottál; ~o: bojkott
Bojolez/o=*geo* Beaujolais *~a vino: *gaszt* bozsolé (borfajta)
bok/o=1. *áll* bak; **2.** *sp* ló *szin* gimnastika ĉevalo; **3.** bak (kocsisülés); ~**barbo**: ~tragopogono
 U seĝboko
Bokaĉ/o=*ir* (Giovanni) Boccaccio; ~**eca**, ~**eska**: *ir* boccacciói (szellemesen erotikus)
bokal/o=1. széles szájú üveg- v. agyagedény; **2.** befőttesüveg *szin* konservobokalo
boks/i=*ntr* *sp* boksol; ~o, ~**arto**: *sp* ökölvívás, boks *~a ĉampioneco: *sp* ökölvívó-bajnoki cím; ~**ado**: *sp* boksolás, ökölvívás; ~**isto**: *sp* ökölvívó, boksoló; ~**areno**: *sp* szorító, ring *szin* ringo, boksrondo; ~**fero**: boxer; ~**ganto**: *sp* bokszkesztyű; ~**matĉo**: *sp* ökölvívó mérkőzés, bokszmérkőzés; ~**osako**: *sp* bokszsák; ~**pilko**: *sp* kéttengelyes labda; ~**piro**: *sp* bokszkörte, körtelabda; ~**rondo**: *sp* szorító, ring *szin* ringo, boksareno
bokser/o=*áll* boxer (kutyafajta)
bol/i=1. *ntr* *fiz* forr *akvo ~as en temperaturo de 100 gradoj Celsius: a víz 100 Celsius-fokon forr; **2.** *ntr* *átv* forr, forrong (izgalomban van) *~i de koleró: forr a dühtől, forr benne a harag *la laboristaro ~as, striko sekvas strikon: forrong a munkásság, sztrájk sztrájkot követ *la maro ~as: dühöng a tenger; **3.** *ntr* forr, pezseg (élénk, szorgos) *la laboro ~is en liaj manoj: forr a munka a kezében *la sango ~as pro entuziasmo: forr a vére a lelkesedéstől; ~**egi**: *ntr* fortyog, lobog; ~**eti**: *ntr* bugyog, pezseg; ~**igi**: *tr* forral *~igita bovaĵo: *gaszt* főtt marhahús *~igita ovo: *gaszt* főtt tojás; ~**igi**: *ntr* forrásnak indul, felforr; ~**ilo**: *fn* vízforraló; ~**ujo**: **1.** forralóedény; **2.** *tech* gőzkazán *szin* vaporkaldrono, kaldronego; **ek-i:** *ntr* forni kezd; ~**bani**: *tr* *gaszt* (forró vízben) melegít, (forró vízben) főz; ~**bano**: *gaszt* vízforralós melegítés; ~**kruĉo**: **1.** *gaszt* vízforraló edény *elektra ~kruĉo: elektromos vízforraló; **2.** *gaszt* teáskanna; ~**kuiri**: *tr* *gaszt* (lében) főz; ~**poto**: forralóedény; ~**prepari**: *tr* kifőz; ~**punkto**: *fiz* forráspont, forrpont; ~**susuri**: *ntr* rotyog
bolard/o=*hajó* kikötőbak, kikötőcölöp, hajócsövek vö. bito
bold/o=*növ* boldofa (Peumus boldus); ~**ino**: *kém* boldin
bole/o=*gaszt* bőlé *szin* vinkonfitájo
bolero/o=*zene* bolero (tánc és zene)
Boleslav/o=Boleszláv (utónév)
bolet/o=*növ* tinóru (Boletus) *szin* tubfungo *flava ~o: barnagyűrűs fenyőtínóru, barna gyűrűstinóru (Sullius luteus) *szin* buterfungo
bolid/o=*csill* tűzgömb, bolida
bolivar/o=bolívar (pénznem)
Bolivi/o=*geo* *pol* Bolívia (BO); ~ano: *fn* bolíviai
bolometr/o=1. *fiz* csill bolométer, sugázmérő; **2.** *vill* bolométer, ellenállás-hőmérő
Bolonj/o=*geo* Bologna
bolŝevik/o=~bolŝevikismo; ~ano: ~bolŝeviko
bolŝevik/o=*tört* bolŝevik; ~ismo: *tört* bolŝevizmus
bolŝevist/o=~bolŝeviko
bolt/o=*tech* csavarkötés (csavar és anya); ~i: *tr* *tech* összecsavaroz, csavarral rögzít; ~**ilo**, ~**oturnilo**: *tech* csavarkulcs *szin* klevo *universala ~ilo: franciakulcs *universala fleksita ~ilo: görögös csavarkulcs *universala unubeka ~ilo: angol csavarkulcs; **mal-i:** *tr* szétcsavaroz, lecsavaroz; ~**artiko**: *tech* csavarcsukló
bolus/o=1. *ásv* gysz bolus, agyag (agyagszerű koalín) *armena ~o: *ásv* gysz örmény bolus, bolus armena *blanka ~o: fehér agyag, bolus alba; **2.** gysz falat, nagy pirula, bolus (pirulánál nagyobb, tojásdad gyógyszerforma); **3.** gysz bolus, falat (szilárd gyógyszerforma)
 U nutrajboluso
Bomarsé/o=*ir* (Pierre Augustin Caron de) Beaumarchais
bomb/o=1. *kat* bomba, tűzérési lövedék, pokolgép *fisia ~o: atombomba *szin* atombombo *fuzia ~o: hidrogénbomba *szin* hidrogenbombo *nuklea ~o: nukleáris bomba *plasta ~o: plasztikbomba *prokrasta ~o: időzített bomba *submara ~o: vízbomba, mélyvízi bomba, mélységi bomba; **2.** bombaszerű tárgy *glaciaj ~o: *gaszt* fagyaltbomba *kalorimetria ~o: *fiz* bomba-kaloriméter; ~i: *tr* *kat* bombáz *szin* bombardi; **dis-i:** *tr* *kat* szétbombáz; **kontraŭ-ejo**: *kat* óvóhely; ~**okratero**, ~**ofunelo**, ~**otruo**: *kat*

bombatólcsér; ~**alarmo**: *kat* bombariadó; ~**atako**: *kat* bombatámadás; ~**atenco**: pokolgépes merénylet; ~**aviadilo**: *kat rep* bombázógép; ~**detruir**: *tr kat* lebombáz; ~**ohomo**: öngyilkos merénylet; ~**okanono**: *kat* mozsárágyú, bombaágyú; ~**orako**: *kat* bombarekesz, bombatartó szerkezet

U A-bombo, atombombo, benzinbombo, brulbombo, flambombo, flugbombo, fumbombo, glaciabombo, grapolbombo, H-bombo, hidrogenbombo, horlógbombo, neutronbombo, seksbombo, U-bombo, uranibombo

Bombaj/o=geo Bombay (Mumbaj)

bombak/o=növ gyapotfa, bolyfa, bombax (Bombax)

bombard/i=1. *tr kat* ágyúval lő, ágyúz; **2.** *tr kat rep* bombáz; **3.** *tr fiz* bombáz (elemi részecskékkel); **4.** *tr át* bombáz, ostromol *~i per demando: kérdésekkel bombáz *oni ~as lin per űangoproponoj: módosítási javaslatokkal bombázzák *steluloj estas ofte ~ataj per amleteroj: a sztárokat gyakran ostromolják szerelmes levelekkel; ~**skarabo**: áll tűzérbogár, pufogóbogár (Aptinus bombardia)

bombardon/o=zene bombardon

bombast/o=pej dagályos beszéd, dagályosság *szin* űvelparolo; ~**a**: *pej* dagályos, bombasztikus; ~**i**: *ntr pej* pufogtat, dagályosan beszél *~i per glorigaj vortoj: dicsőítő szavakat pufogtat

bombazin/o=ex bombasin

bomben/o=áll unkabéka (Bombina)

bombicil/o=áll csonttollú madár, selyemfarkú madár (Bombycilla garrulus) *szin* silkovostulo

bombiks/o=móli selyemlepke, eperfa-selyemlepke, selyembogár (Bombyx mori) *szin* silkoŝpinulo *diverskolora ~o: tarkaszövé (Endromis versicolora) *zigzaga ~o: gyapjaslepke (Lymantriadispar)

bombinator/o=ex bombenon

bombon/o=gaszt bonbon, cukorka *acida ~o: savanyú cukorka *čokolada ~o: csokoládés cukorka, csokoládébonbon *farčita ~o: töltött cukorka *karamela ~o: karamellás cukorka *kristnaska ~o, kristarba ~o: szaloncukor; ~**ujo**: cukorkásdoboz, bonbonier U čerizbombono, gumbombono, lekbombono, stangetbombono

bomeri/o=növ csalánszösz (Boehmeria)

bon/a=1. jó (alkalmas, megfelelő) *~a ideo: jó ötlet *~a gusto: jó ízlés *~a humoro: jó kedély *~a memoro: jó emlékezet *~a noto: *isk* jó osztályzat *~a ordo: *mat* jólrendezés *~a űstofo: jó anyag *~a vino al la fino Z: végén jön a java *~an vojaĝon!: jó utat! *esti ~a por nenio: semmire sem jó *hundo ~a por ĉasado: vadászatra alkalmas kutya *li estas ~a por nenio: semmire se jó *pli ~a estas malamiko de ~a Z: *közm* a jobb a jó ellensége; **2.** jó, jószívű *szin* bonkora *~a samariano: *bibl* irlalmas szamaritanus *~aj moroj: jó szokások, jó erkölcsök *estu tiel bona, kaj diru...: legyen olyan jó, és mondja... *la ~a Dio: a Jóisten; **3.** morálishan jó *~a civitano: jó állampolgár *~a hundo!: jó kutya! *~aj infanoj gepatrojn feličigas, mal~aj ilin entombigas Z: *közm* rossz fiú apja koporsószege; ~**e**: **1.** jól *~e ekipita: jól felszerelt *~e gusti: ízlik *~e perlabori: jól keres *~e sidi: illik, jól áll (pl. ruha) *~e vestas űin la jupo: jól áll neki a szoknya *~kiu ~e agas, timi ne bezonas Z: *közm* jó embernek nem kell félteni; **2.** jól van, rendben *~e, ~e, vi ne bezonas refoje diri: jól van, jól van, nem kell még egyszer mondanod *ču ~e tiel?: jó lesz így? *nu, ~e, mi konsentas: nos, rendben, egyetérték; **3.** *isk* jó (osztályzat) *meze ~e: közepes *mi ricevis ~e: jó osztályzatot kaptam *ne tute ~e: elégséges (osztályzat) *via tasko valoras ~tre ~e: a feladatod 'nagyon jó'-t érdemel; ~**o**: **1.** *fn* a jó *belo, ~o kaj vero: szép, jó és igaz *la arbo de űciado pri ~o kaj mal~o: *bibl* a jó rossz tudás fája; **2.** jó, java vkinek v. vminek *labori por la ~o de nia afero: ügyünk javára dolgozik *oferi por la komuna ~o: áldozatot hoz a közös jóért; **3.** jótett *~o farita ne estas perdita Z: *közm* ki mással jót téstén, magának teszi *~on ~o recipokas: *közm* jótett helyébe jót várj *mal~on oni memori ne ĉesas, ~on oni baldaŭ forgesas Z: *közm* a jótettet elfelejtik, de a rosszat emlegetik *por via ~o vin regalas bastono Z: *közm* jótett helyébe jót ne várj; **4.** vmi jó *szin* bonaĵo *~o posedata ne estas űatata Z: *közm* a jót hamar meg lehet szokni *ĝui ĉiujn ~ojn de la vivo: élvezi az élet minden örömet *tro da ~o ne turmentas Z: *közm* a jóból soha nem elég; ~**aĵo**: **1.** vmi jó, jó dolog; **2.** *gazd* jószág, vagyon, javak; ~**eco**: jószág, jó tulajdonság *mi konfirmas la ~econ de la űtofo: megerősitem a szöveget jó minőségét *neniam mi forgesos vian ~econ: soha nem felejttem el a jószágodat; ~**ega**: kiváló, kitűnő, jeles *~ega noto: *isk* jeles osztályzat; ~**igi**: *tr* jóvá tesz, javít, megjavít, kijavít *~igi la fuűe muntitajn konektojn: kijavítja a kontár módon szerelt csatlakozásokat *~igi la teron: *agr* javítja a földet; ~**iĝi**: *ntr* javul, megjavul; ~**ulo**: **1.** jó ember; **2.** erényes ember; **mal~a**: **1.** rossz (alkalmatlan) *mal~a aero: rossz levegő *mal~a lernanto: rossz tanuló *mal~a vojo: rossz út; **2.** rossz (ártó) *mal~a konsilo: rossz tanács *mal~a vetero: rossz időjárás; **3.** (erkölcsileg) rossz *mal~a infano: rossz gyerek *mal~a kamarado:

rossz bajtárs *mal~a spirito: rossz lélek; **mal~o**: **1.** a rossz (elvont rossz) *distingi inter ~o kaj mal~o: jó és rossz között különbséget tesz *neevitebla mal~o: szükséges rossz; **2.** baj, rosszaság *eĉ plej granda mal~o al ~o kondukas Z: *közm* a legrosszabbtól is vezethet út a jóhoz *el du mal~oj pli malgrandan elektu Z: *közm* két rossz közül a kisebbet válaszd *en ĉiu mal~o estas iom da ~o Z: *közm* minden rosszban van valami jó is; **mal~eco**: rosszaság; **mal~igi**: *tr* elront, rosszá tesz *vi mal~igis mian humoron: elrontottad a kedvem; **mal~iĝi**: *ntr* elromlik; **mal~ulo**: rossz ember *mal~ulon diablo ne prenas Z: *közm* rossz pénz nem vész el; **nere~igebila**: helyrehozhatatlan *nere~igebila eraro: helyrehozhatatlan hiba; **plej~o**: vminek a legjava; **plej~igi**: *tr* optimalizál; **plej~ulo**: *fn* első vmiben, a legjobb *plej~ulo de la studojaro: *isk* évfolyamelső; **pli~eco**: előny (jobb tulajdonság) *la pli~eco de Esperanto super Volapuko estas evidenta: az eszperantó előnye a volapükkel szemben nyilvánvaló; **pli~igi**: *tr* jobbit, jobbá tesz, tökéletesít *reformistoj provis pli~igi Esperanton: reformpártiak megpróbáltak javítani az eszperantót; **pli~iĝi**: *ntr* javul, megjavul; **re~igi**: *tr* megjavít, kijavít *re~igi horloĝon: órát javít *re~igi űiajn erarojn: kijavítja a hibáit; **super~a**: szuper jó, tökéletesen jó, tők jó; ~**afida**: *jog* jóhiszemű; ~**afide**: jóhiszeműen; ~**afideco**: *jog* jóhiszeműség; ~**alingvisto**: *eo* bonalingvista, purista; ~**alingvismo**: *eo* bonalingvizmus, purizmus; ~**anonci**: *ntr* *bibl* örömhírt hoz, evangéliumot hirdet *li min sanktoleis, por ~anonci al malriĉuloj: *bibl* felkent engem, hogy evangéliumot hirdessek a szegényeknek; ~**antagonulo**: *eo* *pej* „bonan-tagon”-eszperantista, vasárnapi eszperantista; ~**aspekta**: **1.** jó kinézetű; **2.** jónak tűnő; ~**aŭgura**: biztató, ígéretes; ~**bukeda**: jó bukéjú, kellemes bukéjú (>bor); ~**deziri**: *ntr* szerencsét kíván, gratulál vkinek (al); ~**deziro**: jókívánság, szerencsekívánság; ~**edukita**: jól nevelt; ~**edukiteco**: jólneveltség; ~**efika**: **1.** hatékony; **2.** jó, kedvező hatású; ~**efiko**: **1.** hatékonyság; **2.** kedvező hatás; ~**ema**: jószágos; ~**etosa**: jó hangulatú; ~**fara**: jótékonyági *szin* benefica, jótékony; ~**farado**: jótékonykodás, jótékonykodás; ~**faranto**: **1.** *fn* jótévő; **2.** *fn* jótékonykodó; ~**farema**: segítőkész, nagylelkű; ~**faremulo**: jótét lélek; ~**fari**: *ntr* jótékonykodik vkivel (al); ~**faro**: jótétemény *~faron oni facile forgesas Z: *közm* jótett helyébe jót soha ne várj; ~**fartiga**: **1.** közérzetjavító, wellnes~ *~fartigaj centro: wellnescenter, wellnesközpont *~fartiga banejo: wellnesfürdő; **2.** *pol* népjóléti *~fartigaj instancoj: *pol* népjóléti hatóságok *~fartigaj aranĝoj de la registaro: a kormány népjóléti intézkedései; ~**fartigo**: wellness; ~**farto**: **1.** jó közérzet; **2.** *pol* jólét; ~**fido**: *jog* jóhiszeműség; ~**gusta**: **1.** finom (ízű), jóízű, ízletes; **2.** ízléses, jó ízlésű; ~**gustega**: fenséges (ízű); ~**gustigaĵo**: *fn* *gaszt* ételízestítő; ~**hava**, ~**rimeda**: vagyonos, jómódú, módos, tehetős *szin* bonrimeda; ~**havo**: **1.** jólét, jómód *szin* bonhavo; **2.** *gazd* követelés, betét; **3.** *gazd* aktíva *szin* aktívo; ~**havoj**: *gazd* javak; ~**haveco**: jólét, jómód *szin* bonhavo **1**; ~**humora**: humoros, víg, jókedvű, jó kedélyű; ~**humorigi**: *tr* jókedvre derít; ~**kaŭze**: okkal, jó okkal; ~**kredemo**: jóhiszeműség; ~**kvalita**: jó minőségű, minőségi; ~**mora**: erkölcsös; ~**moreco**: erkölcsösség; ~**morigi**: *tr* móresre tanít; ~**odora**: illatos, jó szagú; ~**odorfumigi**: ~**incensi**; ~**odori**: *ntr* illatozik, jó szaga van; ~**odora**: illatos, jó szagú; ~**odoro**: jó szag, illat; ~**orda**: **1.** rendezett, rendes (rendben levő); **2.** *mat* jól rendezett; **3.** *inf* teljesen rendezett; ~**orde**: rendben; ~**punkto**: jó pont, bonus; ~**rasa**: fajtisza, faj~ (jó fajtajú); ~**űanca**: szerencsés; ~**űance**: **1.** szerencsésen; **2.** szerencsére; ~**űanci**: *ntr* szerencséje van vmiben (en); ~**űanco**: szerencse; ~**űorta**: szerencsés sorsú, jó sorsú; ~**vmbot**: jó sors, szerencse; ~**űpeca**: jófajta; ~**űtata**: **1.** jó állapotú; **2.** *pol* jóléti; **3.** tehetős, jómódú *szin* bonhavo; ~**űtagiga**: *gazd* jóléti vő. bonstatiga fonduso; ~**űtato**: jólét *individua ~űtato: egyéni jólét, az egyén jóléte *űsocio ~űtato: társadalmi jólét; ~**tona**: jó modorú, jól nevelt, udvarias *szin* bonmaniera *ne estas ~tone kraĉi sur la plankon: nem illő a padlóra köpni; ~**tono**: jó modor, jólneveltség, udvariasság; ~**teni**: *tr* tech karbantart; ~**teno**: tech karbantartás; ~**trovo**: **1.** szabad vélemény, legjobb tudás; **2.** akarat, kívánság; ~**vola**: **1.** jóakarátú; **2.** jóindulatú, kegyes; ~**voli**: **1.** *ntr* szíveskedik *~volu: légy szíves, legyen szíves, kérem, tessék *~volu eniri: legyen szíves bemenni *~volu sekvi min: kérem, kövessen *~volu turni: tessék fordítani (oldalt) *ču vi ~volus etendi al mi la pankor~: lenne olyan kedves, és ideadná a kenyereskosarat?; **2.** *ntr* kegyeskedik *szin* degni *ču vi ~volus iom atenti min?: kegyeskednél egy kicsit rám figyelni?; ~**volo**: jóindulat; **mal~afida**: rosszhiszemű; **mal~afide**: rosszhiszeműen; **mal~avida**: gonosz; **mal~fari**: *ntr* árt vkinek v. vminek, káros hatással van vkire v. vmire (al); **mal~fara**: ártó, káros; **mal~faranto**: kártevő, *fn* ártó; **mal~faro**: kártevés, ártás, gázság; **mal~farti**: *ntr* rosszul érzi magát; **mal~farto**: rosszullét, rossz közérzet *ĝenerala mal~farto: *orv* általános rossz közérzet; **mal~fartiĝi**: *ntr* elkapja a rosszullét, rosszul lesz; **mal~odori**: *ntr* rossz szaga van, büzlík; **mal~odoro**: rossz szag,

bűz; **mal~odora**: rossz szagú, bűzös; **mal~punkto**: rossz pont, malus
 *vi ricevis mal~ponton: rossz pontot szereztél; **mal~specca**: rosszfajta;
mal~šanca: peches, szerencsétlen *szin* misšanca; **mal~uzi**: *tr* visszaél
 vmivel (n) *szin* misuzi; **mal~vidanto**: *fn orv* csökkentlato; **mal~vola**:
 rosszindulatú, ellenséges

Bonaer/o=*geo* Buenos Aires *~o estas la ĉefurbo de Argentino:
 Buenos Aires Argentína fővárosa

Bonapart/o=*tört* (Napoleone di) Buonaparte, Bonaparte (Napóleon);
 ~ismo: *tört pol* bonapartizmus; ~isto: *tört pol* bonapartista

Bonaventur/o=Bonaventúra (utónév)

bonazi/o=*áll* császármadár, császárfajd, mogyorótyúk (Bonasa
 bonasia)

boned/o=*hajó* toldalékvitorla

Bonesper/o=*geo* Godthab (Nuuk) *~o estas la ĉefurbo de Gronlando:
 Godthab Grönland fővárosa

bong/oj=*zene* bongó *~oj estas instrumento el du kunmuntitaj
 tamburetoj: a bongó két kis összeillesztett dobból álló hangszer

Bonifac/o=Bonifác (utónév)

bonifik/o=**1.** *gazd* bónusz, jóváírás; **2.** *sp* jóváírás; **3.** *gazd*
 árendemény; ~i: **1.** *tr* *gazd* javára ír, bónusszal jutalmaz; **2.** *tr* *sp* jóváír;
3. *tr* *gazd* árendeményt ad

bonit/o=*áll* bonító, bonító-hal

Bonn/o=*geo* Bonn

bonob/o=*áll* bonobó, törpe csimpánz (Pan paniscus) *szin* eta ĉimpanzo

bonsaj/o=*növ* bonszai

bont/o=*sp rep* félbukfenc-félorsó, kombinált Immelmann

bonz/o=*bud* bonc

bop/o=*zene* bop

bops/o=*áll* nagy szemű durbins (Boops boops)

bor/i=**1.** *tr* fű, kifűr (>anyag) *~i betonon: betont fű *~i la fingron en
 la nazon: tūrja az orrát; **2.** *tr* fű (>lyuk) *~i puton: kutat fű *~i truon
 en ligno: fāban lyukat fű; ~aĵo: *tech* furat, fűt lyuk; ~ilo: **1.** *tech* fűró,
 csigafűró (>szerszám) *elektra ~ilo: villanyfűró; **2.** *tech* fűrószár *szin*
 borpinto borhelico; ~ileto: *tech* kézfűró, csigafűró; **pret~ita**: *tech*
 készre fűrt; **tra~i**: *tr* *tech* átfűr *eĉ guto malgranda, konstante frapante,
 tra~as la monton granitan Z: egy kis csepp is, szüntelenül hullva, átfűrja
 a gránithegyet *tra~i la orelon por enmeti orelpendaĵon: átfűrja a fület,
 hogy fűlbevalót tegyen bele *tra~i monton por tunelo: alagúthoz átfűrja
 a hegyet; ~dureco: *geo* fűrési keménység; ~kerno: *geo* magminta;
 ~maŝino: *tech* fűrógép; ~pinto: *tech* fűrószár *helice cilindra ~pinto:
 hengeres csigafűró; ~platformo: *ip* fűrósziget; ~sondado: *geo*
 szondázó fűrés; ~specimeno: *ásv* fűrasminta; ~ŝraŭbo: *tech* fűróhegyű
 csavar; ~truo: *ip* fűrólyuk, robbantólyuk, repesztőlyuk; ~turo: *ip*
 fűrótorony

Ŭbatborilo, krankborilo, kubutborilo, manborilo, martelborilo, neĝ-
 borulo, pistolborilo, ŝtonborulo, ŝraŭbborilo, vermoborita, vojborilo

bor/o=*kém* bór (B) *~a karbido: bórkarbid; ~ano: *kém* borán *szin*
 borhidrogeno; ~ato: *kém* borát *~ata acido: bórsav *fluorborata acido:
 tetra-fluorbórsav *tetra~ato: tetraborát; ~acido: *kém* bórsav;

~hidrogeno: *kém* bór-hidrogén; ~otartrato: *kém* bór-tartarát

Ŭfluorborato

borag/o=*z* boragino

boragin/o=*növ* borágó (Borago)

boraks/o=*ásv* bórax

borborigm/o=*orv* bélkorgás, borborygmus vö. stomakgrumblo

bord/o=*part*, vízpart *~o de lago: tópart *~o de rivereto: patakpart
 *klifa ~o: sziklás part *Lazura ~o: *geo* Azúr-part, Côte d'Azur *Ora
 ~o: *tört* *geo* Aranypart *rifa ~o: zátonyos part; ~i: *tr* vminek (n) a
 partján fekszik *la banurbo ~as la lagon: a fürdőváros a tó partján
 fekszik; ~ano: partlakó, partlakos; **al~igi**: *tr* *hajó* partra visz, kiköt
 *al~igi boaton: kiköti a csónakot; **al~iĝi**: *ntr* *hajó* kiköt, partot ér
 *naĝante al~iĝi: úszva partot ér; **al~iĝejo**: *hajó* kikötőhely; **ali~e**: a
 túlparton, a túloldalon; **de~iĝi**: *ntr* *hajó* eltávolodik a parttól, elhagyja a
 partot; **laŭ~a**: part menti *la laŭ~aj loĝlokoj: a part menti települések;
super~iĝi: *ntr* túlsordul, kiárad, túlfolyik *ĉi~jare la rivero dufoje
 superbodigis: idén a folyó kétszer lépett ki a medréből *se vi alverŝos
 ankoraŭ unu guton, la akvo super~iĝos: ha még egy cseppet
 hozzáöntesz, a víz kicsordul; **super~iĝo**: **1.** víz árvíz *szin* inundo; **2.**
 túlsordulás, túlfolyás, kifolyás; **sur~iĝi**: *ntr* *hajó* partra száll, partra
 lép; ~oŝipo: *hajó* part menti hajó

ŬEburbordo, Somalibordo, lagobordo, marbordo, riverbordo, rojbordo
bordel/o=bordély, bordélyház, nyilvánosház, kupleráj; ~istino:
 madám, bordélyház tulajdonosa

border/i=**1.** *tr* *tex* beszeg, felszeg, szegélyez *~i ĉemizon per punto:
 inget csipkével szegélyez *~i kolumon per peltó: gallért prémmel

szegélyez *~ita pantalonotubo: felszegett nadrágszár; **2.** *tr* szegélyez,
 szegéllyel erősít *~i reton per ŝnuro: hálót zsinórral szegélyez *~i
 trotuaron per ŝtonoj: járdát kövel szegélyez; ~o: **1.** *tex* beszegés,
 felszegés; **2.** szegély, perem; **3.** *cím* szegély; ~ŝtono: *ép* szegélykő

Bordoz/o=*geo* Bordeaux *~a Regiono: le Bordelais, Bordeaux vidéke
 *~a vino: bordói (bor)

bordun/o=*zene* bordun (>harang, húr, síp); ~a: *zene* legmélyebb hangú
 (>harang, húr, síp)

Bore/o=*mit* Boreasz, Boreas

boreal/a=*geo* boreális, északi (>félgömb), északi félgömbi *~a Poluso:
 Északi-sark *szin* Norda Poluso

Borel/o=*mat* (Félix Edouard Justin Émile) Borel *~a sigma-algebro:
mat Borel-féle szigma-algebra

boreli/o=*bakt* Borrelia (Borrelia); ~ozo: *orv* borelliafertőzés,
 borreliosis

bori/o=*kém* borium (Bh)

Boris/o=Borisz (utónév)

born/o=*z* klemo; ~otensio: *z* interklema tensio

Borne/o=*geo* Borneó; ~olo: *kém* borneol, borneókámfor

Borome/o=*geo* Borromeo, Borromaeus (utónév) *~aj Insuloj: *geo*
 Borromei-szigetek

bors/o=*gazd* tőzsde, börze *akcia ~o, ~o pri valorpapiroj: értéktőzsde
 *~o pri kotono: gyapottőzsde *tempolima ~o: határidős tőzsde; ~a:
gazd tőzsde~, tőzsdei, börze~ *~a operacio: tőzsdei ügylet *~a tabelo:
 tőzsdei árfolyamtábla; ~isto: tőzsdeügynök, bróker *szin* borsa
 makleristo, bilmakleristo; ~okraŝo: *gazd* tőzsdekrach, tőzsde
 összeomlása

Ŭbilborso, laborborso, varborso

bos/o=**1.** *ép* kváderpúp, kváderdomborítás *diamantsimila ~o: *ép*
 gyémántkváder *rustika ~o: rusztikus kváderdomborítás; **2.** *műv*
 domborítás, trébelés *doso sur ledo: bórdomborítás *doso sur metalo:
 fémdomborítás; ~i: **1.** *tr* *ép* érdesít, doroszol (>kváderkő); **2.** *tr* *műv*
 domborít, trébel; ~aĵo: *ép* kváderfalazat

bosanol/o=*zene* bossa nova (zene és tánc)

boselaf/o=*áll* nilgau antilop (Boselaphus tragocamelus)

bosk/o=*liget*, pagony; ~eto: facsoport

bosn/o=*fn* bosnyák; ~a: *mn nyt* bosnyák (bs); ~o: *geo* Boszna (folyó);
 (B)-ujo, (B)-io: *tört* *geo* Bosznia; ~ujano, ~iano: *fn* boszniai (lakos)
 *inter ~ujanoj troviĝas ankaŭ serboj kaj kroatoj: a boszniaiak között
 vannak szerbek és horvátok; (B)-ujo kaj Hercegovino, (B)-io kaj
 Hercegovino: *geo* *pol* Bosznia-Hercegovina (BA)

boson/o=*fiz* bozon, Bose-részecske

Bospor/o=*geo* Boszporusz

Boston/o=*geo* Boston *~o estas la ĉefurbo de Masaĉuseto: Boston
 Massachusetts fővárosa; ~o: *zene* boszton (tánc és zene)

bostrik/o=**1.** *áll* szú (Bostrichus); **2.** *ne* *növ* kunkor, bostry
 (>virágzat) *z* skorpieca cumo

Bosvaŝ/o=*geo* Boswash

bosveli/o=*növ* tömjénfa (Boswelina)

boŝman/o=busman

bot/o=*csizma* *~oj: egy pár csizma *ĉasistaj ~oj: vadászcsizma
 *kaŭĉukaj ~oj: gumicsizma *la afero ne marŝaj per sepmejloj ~oj: nem
 olyan forrón eszik a kását *ledaj ~oj: bőrcsizma *rajdistaj ~oj:
 lovaglócsizma *sepmejloj ~oj: hétmérföldes csizma; ~eto: bakancs,
 magas szárú cipő; ~isto: csizmadia, varga; ~otubo: csizmaszár;
 ~purigisto: *z* ŝupurigisto; ~tirilo: csizmahúzó

Ŭaltbotoj, gumbotoj, torturbotoj, vadbotoj

botanik/o=*növ* növénytan, botanika *szin* plantologio; ~i, ~umi: *ntr* *növ*
 fűvészkedik, növényt gyűjt, herborizál; ~isto: *növ* botanikus,
 növénytanos; paleo~o: *ösl* ősnövénytan, paleobotanika

botarg/o=*gaszt* szárított kaviár

botaŭr/o=*áll* bölömbika (Botauros) (nemzetség)

botel/o=*palack* *Lejdona ~o: *fiz* leideni palack, Kleist-palack *militira
 ~o: *kat* kulacs vö. ladbotelo *malŝtopi ~on: üveget kinyit *Molotov~o:
kat Molotov-koktél *plasta ~o: műanyag palack, PET-palack *vitra ~o:
 üvegpalack; ~ego: nagy palack (1,5 l); ~eto: flakon; ~ujo: palacktartó;
 en~igi: *tr* palackoz; termo~o: *gaszt* hőpalack, termos; trans~igi: *tr*
 átféjt (palackból), átpalackoz; ~biero: *gaszt* palackos sör; ~ĉapo:
 palackkupak; ~kolo: **1.** palacknyak; **2.** *átv* közl. ütszükület; **3.** *átv* szűk
 keresztmetszet; ~korko: palackdugó; ~malfermilo: palacknyitó,
 dugóhúzó; ~rako: **1.** palackállvány; **2.** palackrekesz; ~verda:
 palackzöld

Ŭbierbotelo, brulbotelo, cicumbotelo, ĉampanbotelo, drinkbotelo, gas-
 botelo, gutboteleto, ladbotelo, lavbotelo, lignobotelo, mezurbotelo,
 pajlbotelo, suĉbotelo, ŝprucbotelo, varmobotelo, vinbotelo

Botni/o=*geo* Botten *~a Golfo: Botteni-öböl

botrit/o=*növ* Botrytis *cindra ~o: szürkepenész (B. cinerea) *szin* griza simo
botrop/o=*áll* lándzsakígyó (Bothrops)
botul/o=*bakt* Clostridium botulinum; ~ino: *orv* botulin (toxin); ~ismo: *orv* kolbászmérgezés, hurkamérgezés, botulizmus
boül/o=*sp* bowling *szin* dekkegla ludo
bov/o=*áll* marha, szarvasmarha (Bos) *grunt~o: ☞poefago *mosko~o, ovi~o: keleti pézsmatulok (Ovibos moschatus) ~edo: *áll* tulokfélék, tülkösszarvúak, tülkösszarvú-félék (Bovidae); *~on ~e kornoj, homon ~e vortoj oni kaptas: *közm* ökröt a szarván, embert a szaván lehet megfogni *jen staras la ~oj antaŭ la monto Z: ez itt a bökkenő *kio licas al Jovo, ne licas al ~o: amit szabad Jupiternek, nem szabad a hatőkörnek *la ~o mugas: a marha bög *melku ~on senfine, li laktan ne donos Z: *közm* hiába fejed az ökröt, nem ad az tejet *oni vokas la ~on ne festeni, sed treni Z: *közm* dolgozni tartják a szolgát *preni la ~on ~e la kornoj: szarvánál ragadja meg a bikát; ~o: ☞Taŭro; ~aĵo: *gaszt* marhahús; ~aro: *agr* csorda; ~ejo: *agr* marhaistálló *szin* bovostalo; ~ido: *áll* borjú *~ida blanketo: *gaszt* borjúbecsínált *~ida eskalopo: *gaszt* sült borjúszelet, sült borjúfilé *~ida kotleto: *gaszt* sült bordaszelet, sült karajszelet *~ida ledo: borjúbőr *~idon mi atendis, infanon Dio sendis Z: *közm* előbb van gyermek, mint a ruha *ora ~ido: *pej* aranyborjú *rigardaĉi kiel ~ido Z: bámul, mint borjú az új kapura; ~idaĵo: *gaszt* borjúhús; ~ideto: boci; ~idino: *áll* üszőborjú; ~ino: *áll* tehén *eĉ plej nigra ~ino donas laktan nur blankan Z: *közm* a fekete téhénnek is fehér a teje *laktodona ~ino: tejelő tehén, fejőstehén *szin* laktanta bovino *ne trovante ~inon, oni ŝtelas kokinon Z: *közm* ha ló nincs, a szamár is jó; ~inejo: tehénistálló *szin* bovinstalo; ~inisto: *agr* tehenész; ~isto: *agr* gulyás, tehenpásztor; ~istino: tehenpásztornő; ~isto: *csill* Ökörhajcsár, Bootes; ~uko: ☞eksbovo; eks~o: *áll* ökör *szin* kastrita virbovo *szin* okso; eks~ido: *áll* tinó; vir~o: *áll* bika *kastrita vir~o: ökör *szin* eksbovo; vir~ido: *áll* bikaborjú; ~idbrusto: *gaszt* borjúszelet *farĉita ~idbrusto: töltött borjúszelet; ~idraguo: *gaszt* borjúragu; ~instalo: *agr* tehénistálló *szin* bovinejo; ~lango: 1. *gaszt* marhanyelv; 2. ~lango: ☞ankuzo; ~ledo: borjúbőr; ~obredejo: *agr* tehenészet, szarvasmarhatelep; ~obredisto: *agr* marhatenyésztő; ~oĉaro: *jm* ökörfogát, ökrös szekér; ~ofrenezo: *áll* *orv* kergemarhakór; ~ofritaĵo: *gaszt* marhasült; ~oknabo: tehenészfiú; ~okulo: 1. *áll* ökör szem ☞buftalmo; 2. *hajó* hajóablak; ~ostalo: *agr* marhaistálló *szin* bovejo; ~oviro: 1. *mit* Minotaurusz, Minotaurus; 2. *ex* ökör ☞virbovo; ~opaŝtisto: *agr* csordás; ~opelisto: *agr* ökörhajcsár, hajtó; ~stomakaĵo: *gaszt* pacal; ~rigardi: *tr* *pej* bámul ☞ŝarĝbovo
bovist/o=*növ* pöfeteggomba (Bovista) *szin* polvofungo
boviste/o=☞bovist
bovl/o=*csupor*, tálka, ivócsésze, szilke *fingrolava ~o: ujmosó csésze, tálka
br!=*isz* brr!, hu! (>hideg, rémület)
Brabant/o=*tört* *geo* Brabant *Flandra ~o: *geo* *pol* Flamand-Brabant *Nord~o: *geo* *pol* Észak-Brabant *Valona ~o: *geo* *pol* Vallon-Brabant
bracelet/o=karkötő, karperec *szin* brakringo, ĉirkaŭmano; ~horloĝo: karóra *szin* brakhorloĝo, pojnohorloĝo
branc/o=*áll* lővőgolyó (Brachycephalus) *szin* larĝkranio; ~eco: *orv* rövidfejűség, brachycephalia
braĥin/o=*áll* pófogófutrínka, pufogófutrínka (Brachynus)
braĥion/o=*áll* kerekeseftér (Brachionus)
braĥiopod/oj=*áll* pörgekarúak, karlábúak (Brachiopoda)
braĥiur/oj=*áll* rövidfarkú rákok (alrend), rövidfarkúak, tarisznýarákok (Brachyura) vö. krabo
brahu/a=*mn* nyt brahui
brajl/i=*tr* *hajó* hajó bevon (vitorlát); ~ilo: *hajó* bevonókötél, felgöngyölös (vitorlán) *angula ~ilo, korna ~ilo: sarokbevonó kötél *flanka ~ilo, bulena ~ilo: oldalsó bevonókötél *meza ~ilo, ventra ~ilo:

középső bevonókötél

brajl/o=*knv* vakírás, Braille-írás *szin* anaglifá skribo, blindula skribo
Brajt/o=*orv* (Richard) Bright; ~a malsano: *orv* Bright-kór
brak/o=1. *anat* felkar, brachium; 2. *ált* kar *brak-en~e: karöltve *firma ~o: erős kar *iri ~o en ~o: karöltve megy, kart karba öltve megy *sub la ~o: hóna alatt *sub la ~o de sia edzo: férje karján *supra ~o: felkar; 3. *átv* kar, ág (>tárgy) *~o de cirkelo: körző szára *szin* branĉo de cirkelo *~o de gruo: *tech* darugém *~o de seĝo: szék karfája *sekulara ~o de la eklezio: *kr* az egyház világi hatalma; ~umi: *tr* megölel, átölel; ~umo: ölelés; antaŭ~o: *anat* alkar, alsókar, antebrachium; ĉirkaŭ~i: *tr* körbeölel, megölel, átölel; en~igi: *tr* karjaiba zár, átölel; kun~umiĝi: *ntr* összeölelkezik; sub~o: hónalj *szin* akselo; ~apogilo: karfa, kartamasz; ~bendo: karszalag; ~faldo: *anat* könyökhajlat, ancon; ~horloĝo: karóra *szin* bracelethorloĝo, pojnohorloĝo; ~infano: karon ülő gyermek; ~kiraso: *kat* tört karvért, karvas; ~ligo: *sp* lefogás (>boks); ~oŝirmo: *sp* fedezés (>boks); ~porti: *tr* ölben visz; ~pleno: ölnyi *~pleno da hejtoligno: egy ölnyi tűzifa; ~protezo: *orv* műkar; ~ringo: karperec *szin* braceleto, ĉirkaŭmano; ~rubando: karszalag; ~segilo: *tech* kézifűrés *szin* mansegilo; ~seĝo: karosszék *szin* fotelo; ~truo: *tex* ujkkivágás (>ruha)

Uapogbrako, guobrak, jugbrako, krucbrako, levbrako, plenbrako, riverbrako, robotbrako, seĝobrak, sonbrako

brakicefal/o=☞braĥicefal
brakin/o=☞braĥino
brakiopod/oj=☞braĥiopodoj
brakte/o=*növ* murvalel, előlevél, bractea *membraneca ~o: hártyszerű murvalel; ~eto: *növ* murvácskalel, előlevélke, bracteola
bram/o=*áll* dévérkeszeg (Abramis brama)
bram/o²=*hajó* sudárresz; ~jardo: *hajó* sudárvitorlarúd *unua supra ~jardo: elősudar-felsővitorlarúd *unua malsupra ~jardo: elősudar-alsóvitorlarúd; ~masto: *hajó* árbócsudár, sudárszár *granda ~masto: fősudar, főárbocsudárszár *unua ~masto: elősudar, előárbocsudárszár; ~stajo: *hajó* árbócsudar-előkötél; ~topo: *hajó* sudármerevítő *granda ~topo: fősudar-merevítő; ~vanto: *hajó* árbócsudar-előmerevítő, árbócsudarcarnak; ~velo: *hajó* sudárvitorla *antaŭa ~velo: elősudarvitorla *antaŭa suba ~velo: alsó elősudar-vitorla *antaŭa supra ~velo: felső elősudar-vitorla *granda ~velo: fősudarvitorla *posta ~velo: hátsó sudárvitorla
Bram/o=☞Brahmo, Brahmo
braman/o=*vall* brámana, hindu pap; ~ismo: *vall* brahmanizmus, hinduizmus, hindu vallás *szin* hinduismo
Bramaputr/o=*geo* Brahmaputra
bran/o=*növ* korpa *se vi sidas en ~oj, vin manĝos la porkoj Z: *közm* aki korpa közé keveredik, megeszik a disznók *tritika ~o: búzakorpa; ~aĵo: *agr* moslék; sen~igi: *tr* hántol *sen~igita rizo: hántolt rizs; ~faruno: korpalszt; ~opano: *gaszt* korpás kenyér
branĉ/o=1. *növ* ág *se la arbo falis, ĉiu ~on derompas Z: *közm* ha kidőlt a fa, mindenki tördeli az ágát *forka ~o: ágasfa *pli bona ~o sennuksa, ol kaĝo plej luksa Z: *közm* a szabadság drágább az aranytól *segi sub si la ~on: maga alatt vágja a fát; 2. *átv* ág, elágazás, leágazás *~o de cirkelo: körző szára *szin* brako de cirkelo *~o de familio: család ága *~oj de kandelabro: gyertyatartó ágai; 3. *átv* ág, ágazat *~o de industrio: iparág *~o de scienco: tudományág *publikpovaj ~oj: közhatalmi ágak; 4. *vill* ág *paralela ~o: párhuzamos áramág, soro; 5. *inf* mappa *szin* dossier; ~aĵo: ágaköteg, vesszőnyaláb; ~anto: *növ* fa ágai, fakorona, vesszőzet; ~eto: 1. gally, vessző; 2. *anat* ág, ramus *~eto de angio: érág, ramus vasis; ~etaĵo: rózse; ~ido: *növ* sarj, friss hajtás *szin* ŝoso; de~igi: *tr* leágaztat; de~igi: *ntr* leágazik; dis~igi: *ntr* szétágazik, elágazik, szerteágazik; dis~iganta: elágazó, szerteágazó; dis~igo: elágazás, szétágazás; mult~a: sokágú; sen~igi: *tr* legállyaz; ~kabano: ép kalyiba; ~ofasko: rózseköteg; ~forko: *növ* villás ág; ~ohava: ágas, elágazó; ~oplanti: ☞stiki; ~oplana: ágas-bogas; ~oriĉa: sokágú, dúsan elágazó; ~osegilo: *agr* gallyfűrés; ~otigo: *növ* ágkacs; ~otondilo: *agr* ágolló, ágavágó olló, metszőolló; ~trako: *vsüt* mellékvágány, csatlakozó vágány; ~tubero: *növ* ággumó
Ufruktobranĉo, greftobranĉo, palmobranĉo, riverbranĉo, sciencobranĉo, sportobranĉo, tubobranĉo, vinberbranĉo, volvobranĉo
brand/o=*gaszt* pálinka *abrikota ~o: barackpálinka *angla ~o: brandy *junipera ~o: borókapálinka *rekrementa ~o: törkölypálinka *szin* traŭbobando *rusa ~o: vodka *szin* vodko *sukerkana ~o: cukornádpálinka, fehér rum, cachaça; ~ejo: *gaszt* pálinkamérés, ivó; ~odistilado: pálinkafőzés, pálinkalepárlás; ~odistilo: pálinkafőző készülék, pálinkalepárló készülék; ~odistilejo, ~ofarejo: *agr* pálinkafőződe; ~odistilisto, ~ofaristo: *fn* *agr* pálinkafőző; ~oglaso: *gaszt* pálinkaspohár

Uherbobrando

Brandenburg/o=1. *geo* Brandenburg (város); **2.** *geo pol* Brandenburg (szövetségi állam) (DE)

brank/o=áll tud kopolytú; **~uloj:** áll kopolytúsok (Branchiata)

*lamen~uloj: *ex* ②duvalvuloj

brankard/o=orv hordagy; **~isto:** *kat* orv betegszállító, szanitéc

brankiopod/oj=áll csupasz levéllébű rákok, héjatlan levéllábú rákok (Branchiopoda)

brankiostom/oj=áll lándzsahalak (Branchiostoma)

bras/o=hajó fordítókötél (>vitorlarúd); **~i:** *tr* hajó (vitorlát) szélirányba fordít; **mal~i:** *tr* hajó (vitorlát) szél ellen fordít

brasik/o=növ káposzta (Brassica) *burgon~o: bimbós kel, kelbimbó (B. oleracea var. gemmifera) *szin* Brusela brasiko *blanka ~o: fehér káposzta *~rapo: ②tigobrasiko *brusela ~o: ②burgonbrasiko *činia ~o: kínai kel (B. rapa gr. Chinensis) *flor~o: karfiol, kelvirág, virágkel, virágos kel, olasz kel (B. oleracea var. botrytis) *foli~o: marhakáposzta, takarmánykáposzta, leveles v. óriás káposzta (B. oleracea cv. acephala pv. acephala) *fura~o: *agr* takarmánykáposzta *itala ~o: ②brokolo *kapo~o: fejes káposzta (B. oleracea sp. capitata f. alba) *krispa ~o: fodros kel (B. oleracea convar. acephala var. sabellica) *szin* sabeliko *legoma ~o: *növ* vadkáposzta (B. oleracea) *Pekina ~o: pekingi káposzta, hosszú kel (B. rapa gr. Pekinensis) *rapo~o: ②rapo *ruğa ~o: vörös káposzta (B. oleracea var. capitata f. rubra) *savoja ~o: □kelkáposzta (B. oleracea convar. capitata var. sabauda) *senkapa ~o: B. oleracea cv. acephala *tigo~o: karalábé, kalarábé (B. oleracea var. gongyloides) *verd~o: takarmánykáposzta, marhakáposzta, leveles káposzta (B. oleracea sups. acephala var. viridis) *acida ~o: *gaszt* savanyú káposzta, savanyított káposzta *farçita ~o: *gaszt* töltött káposzta; **~ata:** *kém* brassin~, eruka~ *~ata acido: erukasav, brassinsav; **~okulo:** ②tipulo; **~supo:** *gaszt* káposztaleves

Brašov/o=geo Brassó

Bratislav/o=geo Pozsony, Bratislava *~o estas la ĉefurbo de Slovakio: Pozsony Szlovákia fővárosa

braŭning/o=kat browning

brav/a=L kiváló, ügyes, remek, vitéz, bátor *~a homo en sia domo Z: anyámasszony katonája, jó vitéz az ágy alatt *el post la arbo li estas ~ulo Z: *köz*m bátor a kőhid alatt *estu ~a kaj helpu al la malfeliĉulo: légy jó, és segíts a szerencsétlennek; **2.** derék, rendes, jóra való *Svejk, la ~a soldato: Svejka, a derék katona; **~e:** **1.** nagyszerűen, remekül, ügyesen, derekasan; **2.** *isz* bravó!, remek!, nagyszerű!, helyes! *plej ~el: bravisszimó!; **~ei:** *ntr* bravózik vkinek (al), tetszést nyilvánít, éljenez vkit (al); **~ulo:** **1.** ügyes, kiváló, remek, vitéz, bátor ember *kia ~ulo, li kuraĝas kiel leono: kicsoda vitéz, bátor, mint egy oroszlan; **2.** derék, jóra való ember

bravur/o=zene bravúr, virtuóz játék, mesteri előadásmód, parádés előadás *ludi kun ~o: bravúrosan játszik; **~a:** bravúros, virtuóz, parádés *~a peco: virtuóz darab; **~aĵo:** *zene* virtuóz darab, bravúros rész (zeneműben); **~i:** *ntr* *zene* mesterien játszik, csillog-villog

braz/i=tr *tech* keményen forraszt *szin* hardluti

Brazavil/o=geo Brazzaville *~o estas la ĉefurbo de Respubliko Kongo: Brazzaville a Kongói Köztársaság fővárosa

Brazil/o=geo pol Brazília (ország) (BR); **~a:** *mn* brazil; **~ano:** *fn* brazil, braziliai

Brazilj/o=geo Brasília (város) *~o estas la ĉefurbo de Brazilo: Brasília Brasília fővárosa

breĉ/o=gaszt sósperc

breĉ/o=L *kat* falrés, repedés, lyuk (>várfa); **2.** *ált* hézag, hasadék, hasadás, lék, rés *fari ~on: *átv* is rést út plenigi, ŝtopi breĉon: **1.** *kat* rést betöm; **2.** *átv* lyukat betöm, hiányt pótol *ripari la ~on de ŝipkorpo: kijavítja a léket a hajótesten; **3.** *átv* hiányosság, rés, hézag, folytonossági hiány *agrarpreza ~o: *agr* *gazd* agrárrolló *en via scio montriĝas kelkaj ~oj: tudásodban némi hiányosság mutatkozik; **~i:** **1.** *tr* *kat* rést út vmin (n) (>várfa) *la ~ita murego devas esti tuj riparita: a beomlott falat azonnal ki kell javítani; **2.** *tr* hasadékot csinál, rést út vmin (n) *tra la ~ita barilo ili enpenetris: a megbontott kerítésen át hatoltak be; **~eto:** *fn* csorba; **~eti:** *tr* kicsorbít; **~etita:** kicsorbult, csorba, foghíjas; **tra~i:** *tr* áttör, rést út vmin (n)

Uaerbreĉo, dentobreĉo

breĉi/o=ásv breccsa *faŭlta ~o: vetőbreccsa *sedimenta ~o: üledékes breccsa *tektona ~o: tektonikus breccsa *vulkana ~o: vulkáni breccsa; **mikro~o:** mikrobreccsa

bred/i=tr *agr* tenyészt, nevel, (tenyésztésre) tart (állatot) *~i abelojn: méhészkedik, méheket tart *~i anserojn, bovojn, kortobirdojn: libát, marhát, baromfit tart *~i fiŝojn: halat tenyészt; **~ado:** *agr* állattenyésztés; **~isto:** *agr* állattenyésztő; **~ejo:** *agr* állattenyésztet, tenyészttelep; **~besto,** **~bruto:** *agr* tenyészállat; **~reaktoro:** *fiz*

tenyészreaktor, breeder; **eko~ado:** *őko agr* ökotenyésztés, környezetkímélő állattenyésztés

Uabelbredisto, anasbredejo, bovobredisto, brutobredado, ĉevalbredejo, fiŝbredado, kokinbredejo, kolombobredisto, mitulbredado, ŝafbredisto

bregm/o=anat fejtető, koponyatető, bregma

brekekeks=hgut brekeke (>béka); brekekekksi: *ntr* brekeg

brelok/o=fityegő, műtűrke

Bremen/o=L *geo* Bréma, Bremen (város); **2.** *geo pol* Bréma, Bremen (szövetségi állam) (DE)

brems/o=L *jm* *tech* fék *aerodinamika ~o: aerodinamikus fék *diferenciala ~o: differenciálfék *dinamometra ~o: teljesítményfék *diszka ~o: tárcsafék *hidraŭla ~o: hidraulikus fék, folyadékfék *naboprema ~o: agyfék *szin* nabobremso *pneŭmata ~o: légfék *radprema ~o: pófás fék *tambura ~o: dobfék *szin* tamburbremso; **2.** *átv* fék, gát, akadályozó tényező *la inflacio estas ~o por la ekonomio: az infláció a gazdaság fékező tényezője; **3.** *inf* megszakítóbillentyű *por interrompi la operacion, premu la ~on: a művelet megszakításához nyomja le a megszakítóbillentyűt; **~a:** *mn* fékező *~a forto: *tech* fékerő, fékező erő *~a olecirkvito: *jm* fékolajkör; **~i:** **1.** *tr* *jm* fékez, lefékez; **~i ĝisbloke:** teljesen lefékez; **2.** *tr* *átv* fékez, akadályoz, mérsékel *szin* bridi *~u iom vian entuziasmo: mérsékelj kissé a lelkesedésedet; **servo~o:** *tech* szervofék, segédfék; **~bendo:** *tech* fékszalag; **~cilindro:** *jm* fékhenger; **~garnajo:** *jm* fékbetét; **~levilo,** **~leviero:** *jm* fékkar; **~kablo:** *tech* fékhuzal, fékbowden; **~indikilo,** **~lumo:** *jm* féklámpa; **~okrado:** *vill* fékezőórás; **~manilo:** *jm* fékkar; **~ostango:** *tech* fékrúd; **~ostangaro:** *jm* fékrudazat; **~oŝuo:** *jm* fékpofa, féktuskó; **~pedalo:** *tech* fékpedál; **~radio:** *fiz* fékezősugár; **~radiado:** *fiz* fékezősugárzás, röntgensugárzás; **~reĝimo:** *tech* féküzemmód; **~ringeto:** *tech* rugós alátét; **~tamburo:** *jm* fékdob

Uaerbremso, bendobremso, danĝerbremso, diskobremso, manbremso, necesbremso, relajsobremso, relbremso, savbremso, ŝubremso, tamburbremso

bret/o=L *ip* deszka; **2.** *polc* *libera ~o: szabad polc (>könyvtár); **~aro:** polcos állvány, könyvespolc, polcrendszer

Uĉapelbreto, drenbreto, fenestrobreto, ilobreto, kamenbreto, librobreto, librobretaro, murbreto, murbretaro, pakajbreto, piedbreto, kontinentbreto, rulbretaro, telerbretaro

breton/o=fn breton; **~a:** *mn* nyt breton (br); **(B)~ujo,** **(B)~io:** *geo pol* Bretagne (FR)

brev/o=kr *jog* pápai levél, breve

brevet/o=tört *jog* kinevezési okirat, kiváltságlevél *nobela ~o: nemesi oklevél *szin* nobelatesto, nobeliga diploma; **~i:** *tr* *tört* *jog* kinevez, rangra emel, címet adományoz vkinek (n); **~ita:** *tört* *jog* kinevezett, rangra emelt *~ita duko: *tört* *jog* kinevezett herceg (nem örökölheto címmel) *~ita majoro: *kat* kinevezett őrnagy

brevier/o=L *kr* papi zsolozsmáskönyv, breviárium; **2.** *átv* sokat forgatott könyv, olvasókönyv, breviárium *la Fundamento estas ~o por lingve interesataj esperantistoj: a Fundamentum a nyelvi érdeklődésű esperantisták breviáriuma

brez/i=② stufi

bri/o=növ körtemoha (Bryum)

brripsid/oj=növ lombosmohák (Bryopsida) *bríofitoj (Bryophyta): mohák, mohok

Briare/o=mit Briareósz, Briareus

brid/o=L *kat*; **2.** *átv* fék, zabla, gyeplő *teni ~e: féken tart, kordában tart; **~eto:** *zene* *tech* visszarántó szalag (>zongora); **~i:** **1.** *tr* felkantároz; **2.** *tr* *átv* féken tart, fékez, megzaboláz *szin* bremsi **2** *~i sian langon: fékezi a nyelvét, tartja a száját *~i sin: fékezi magát, türtőzteti magát *~u vian langon!: fékezd a nyelved! *meti ~on al la reformemo: gátat szab az újító kedvnek *meti ~on: megfékez, féken tart vmit (al), gátat vet vminek (al); **mal~i:** **1.** *tr* lekantároz; **2.** *tr* *átv* szabadjára enged; **ne~ebila:** zabolátlán, megfékezhetetlen; **sen~a:** **1.** lekantározott; **2.** *átv* duhaj, féktelen, rakoncátlan; **sen~igi:** **1.** *tr* leveszi róla (n) a kantárt; **2.** *tr* *átv* szabadjára enged *mal~i absceson: *orv* tálgyogot felnyit *mal~i sian koleron: szabad utat ad a haragjának; **duon~o:** kötőfék *szin* kolbrido; **sen~igi:** *ntr* *átv* elszabadul (pl. indulat) féktelenné válik, megbokrosodik *la emocioj sen~igi: az indulatok elszabadultak *la pasioj sen~igi: a szenvedélyek féktelenné váltak *lia lango sen~igi: megeredt a nyelve; **sen~umi:** *ntr* duhajkodik, féktelenkedik, garázdálkodik; **~fero:** zabla *szin* buŝbridaĵo, buŝfero, mordajaĵo, enbuŝaĵo; **~ligilo:** *ép* U-kapocs; **~rimeno:** kantárszár, kantárszj

Ubuŝbridaĵo, kolbrido

brig/o=hajó brig; **~skuno:** hajó brigantin, szkúnerbrigg, sónerbrigg; **~ŝkoto:** hajó farvitorla-kivonókötél; **~takelo:** hajó farvitorla-csonkakötél; **~velo:** hajó farvitorla

brigad/o=L *kat* dandár *internaciaĵ ~oj: *tört* nemzetközi brigádok

*ruĝaj ~oj: *tört* vörösbriĝadok; **2.** brigád, munkabrigád *socialista ~o: *tört* socialista briĝad; ~**estro**: **1.** kat dandártábornok *szin* brigada generalo; **2.** brigádvezető; **en-igi**: **1.** *tr* kat dandárba sorol; **2.** *tr* bevesz a briĝadba

Ŭ fajrobriĝado, laborbriĝado, liberbriĝado

brigantin/o=briĝskuno

Brigit/o=Brigitta (utónév)

brĝ/o=*jték* bridzs; ~**i**: *ntr* *jték* bridzsel; ~**isto**: *jték* bridzsjátékos;

~**konkurso**: *sp* bridzsverseny

Brĝtaŭn/o=*geo* Bridgetown *szin* Brĝturbo *~o estas la ĉefurbo de Barbado: Bridgetown Barbados fővárosa

Brĝurb/o=Brĝtaŭno

brik/o=**1.** *ép* tégl *glazura ~o: mázas tégl, klinkertégl *kava ~o: üreges tégl; sunsekigita ~o: vályogtégl *szin adobo; **2.** *átv* téglalakú tárgy *~o da ĉokolado: egy tábla csokoládé *~o da oro: egy rúd arany *~o da sapo: egy darab szappan *~o da teo: egy csomag tea; ~**aĵo**: *ép* falazóblok; ~**eto**: **1.** téglácska, kisméretű tégl; **2.** *átv* téglácska alakú tárgy *~eto da ĉokolado: egy szelet csokoládé; **3.** *jték* építőelem, építőkocka *szin* ludbriko; ~**domo**: *ép* téglapépület; ~**fabriko**, ~**farejo**: *ip* téglagyár, tégláégető; ~**kolora**, ~**ruĝa**: téglaszínű, téglavörös Ŭ betonbriko, konstrubriko, kotbriko, ludbriko

brikabrak/o=zsibáru, limlom, alkalmi áru; ~**isto**: zсібárus

brikol/i=*tr* barkácsol; ~**isto**: *fn* barkácsoló; ~**vendejo**: barkácsbolt

bril/i=**1.** *ntr* fénylik, süt (pl. nap); **2.** *ntr* csillog, ragyog (>tárgy) *blanka neĝo ~as: fehér hó ragyog *ne ĉio ~anta estas diamanto *Z: közm* nem mind arany, ami fénylik *ŝiaj okuloj ~as pro ĝojo: örömtől csillog a szeme *ne ĉio utilas, kio ~as *Z: közm* nem mind arany, ami fénylik; **3.** *ntr* *átv* brillírozik, ragyog, csillog *~i en ekzameno: brillírozik a vizsgán *talento ~as inter mezumuloj: a tehetség csillog az átlagemberek között; ~**o**: fényesség, ragyogás *strasa ~o: talmi csillogás *~vi estas la ~o de niaj okuloj: szemünk fénye vagy; ~**a**: **1.** fényes, fénylő; **2.** csillogó, ragyogó; **3.** *átv* brillírozó, csillogó, ragyogó *~a festo: ragyogó ünnepség *~a futuro: ragyogó jövő *~a pompo: csillogó pompa; ~**aĵo**: **1.** vmi fénylő, csillogó; **2.** csillogó, de nem sokat érő ékszer v. tárgy; ~**aĵeto**: flitter; ~**egi**: *ntr* vakítóan csillog, ragyog; ~**eti**: *ntr* pislákol; ~**igi**: *tr* fényesít; **ek~i**: *ntr* felvillan, megcsillan, megvillan; **ek~o**: villanás, csillanás; **mal~igi**: *tr* homályosít, opálosít (pl. üveget); **re~i**: *ntr* (fény) visszatükröződik, visszaverődik; ~**igi**: *tr* (fényt) visszatükröz, visszaver; **super~i**: *tr* túlragyog; ~**epoko**: fénykor; ~**intenso**: *fiz* világosság, fényssűrűség, luminancia; ~**kotono**: *tex* fényes pamut; ~**ledo**: lakkozott v. fényezett bőr; ~**papero**: fényezett papír *szin* glacea papero; ~**pura**: ragyogóan tiszta; ~**skarabo**: *áll* fénybogár Ŭ fulmobrilo, sunbrilo, ŝanĝbrili, trembrili

briliant/o=briliáns; ~**koliero**: briliáns nyakék

Brindizi/o=*geo* Brindisi

brindz/o=*gaszt* brindza (>túró)

brioc/o=*gaszt* briós

brioni/o=*növ* földitök, gönye (Bryonia)

briozo/oj=*áll* mohaállatok, mohaállatkák (Bryozoa)

Brisban/o=*geo* Brisbane

Bristol/o=*geo* Bristol *~a Golfo: *geo* Bristoli-öböl *~a Kanalo: *geo* Bristol-csatorna

brisur/o=*cím* címertörés; ~**umi**: *tr* cím tör *~umita blazono: tört címer **brit/o**=**1.** *tört* *fn* brit, briton *szin* britono; **2.** *fn* brit (Nagy-Britannia lakója) *~oj estas angloj, kimroj kaj skotoj; ~**a**: **1.** *mn* *tört* brit, briton *la ~aj lingvoj: a brit v. briton nyelvek **2.** *mn* brit *~a Hindoceana Teritorio: *geo* *pol* Brit Indiai-óceáni Terület (BR) *~a Insularo: *geo* Brit-szigetek *~a Kolumbia: *geo* *pol* Brit Columbia (CA) *~a Komunumo de Nacioj: *ex* bBrita Regno *~a Regno: *pol* Brit Nemzetközösség *szin* Brita Konfederacio *~aj lingvoj: *nyt* brit nyelvek *~aj Virgulininsuloj: *geo* *pol* Brit Virgin-szigetek (BR); **(B)~ujo**, **(B)~io**: **1.** *geo* Brit-szigetek *~anio konsistas el Anglujo, Kimrujo kaj Skotujo: a Brit-szigetek Angliából, Welsből és Skóciából áll; **2.** *geo* *pol* Nagy-Britannia (GB) *Unuiĝinta Reĝlando de Granda (B)~ujo kaj Nord-Írlando: *geo* *pol* Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királysága; ~**ujano**, ~**iano**: *fn* nagy-britanniai (lakos); ~**angla**: *mn* *nyt* brit angol

briton/o=*fn* *tört* brit, briton *szin* brito **1**; ~**a**: *mn* *tört* *nyt* brit, briton *szin* brita **1** *~aj triboj: brit törzsek

briz/o=*met* enyhe tengerparti szél, szellő; ~**as**: *ntr* enyhe szellő fúj

briz/o=*növ* nyúlperje, nyúlkenyér, rezgőfű (Briza)

Brizeis=*mit* Brizéis, Briseis

broc/o=bross, brostű, mellű

brod/i=*tr* híméz, kihíméz *~i monogramon sur naztuko: zsebkendőre monogramot híméz *~ita kuseno: hímzett vánkös; ~**aĵo**: hímzés, hímvarrás (díszítmény); ~**istino**: hímzőnő; ~**itaĵo**: hímzett holmi;

~**kadro**: *tex* hímzőráma, hímzőkeret; ~**otajlaĵo**: *tex* madeirahímzés *szin* trubrodajo; ~**tamburo**: *tex* hímződob; ~**teks**: *tex* átsző (fényes szálakkal)

brodkast/i=bdisendi; ~**o**: bdisendo

brog/i=**1.** *tr* *gaszt* forráz, leforráz, előfőz, abál, köveszt *~i kokidon: csirkét forráz *~ita kolbaso: főtt kolbász *~ita lardo: kövesztett szalonna, abált szalonna; **2.** *tr* megéget, leforráz (pl. testrészt) *~ita eĉ sur akvon blavas *Z: közm* akinek a kása megégette a száját, az aludttejet is megfűjja; ~**aĵo**: *gaszt* forrázat; ~**vundi** **sin**: leforrázza magát; ~**vundo**: *orv* égési seb (>leforráz)

brok/i=*tr* *tex* brokátszerűen sző, fémzákkal átsző; ~**aĵo**: *tex* brokát **brokant/i**=*ntr* használt cikkel kereskedik, használt cikket árul (per) *~i per libroj: régi könyvekkel kereskedik *~i per mebloj, pentraĵoj: használt bútorttal, régi festményekkel kereskedik; ~**isto**: ócskás, használtcikk-kereskedő

Ŭ librobrokantejo, vestobrokantejo

brokat/o=brokajo

brokatel/o=ásv brocatell (márvány)

brokol/o=*növ* spárgakel, brokkoli (Brassica oleracea var botrytis italica) *szin* itala brasiko

brom/o=*kém* bróm (Br); ~**i**: *tr* *kém* brómoz; ~**ato**: *kém* bromát *~ata acido: brómsav; ~**ido**: *kém* bromid *arĝenta ~ido: ezüst-bromid, bróm-ezüst *~ida acido: hidrogén-bromid, brómhidrogén, bróm-hidrogénsav ***kalia** ~ido: kálium-bromid; ~**ismo**: b bromtoksiĝo; ~**toksiĝo**: *orv* brómmérgezés, bromismus

bromeli/o=*növ* bromélia (Bromelia)

bromoform/o=*kém* gysz bromoform *~o estas uzata kiel anestezaĵo: a bromoformot érzéstelenítőként használják

bromus/o=*növ* rozsok (Bromus)

bronĥ/o=*anat* hörgő, bronchus; ~**eto**: *anat* hörgőcske, bronchiolus; ~**ito**: *orv* hörghurut, bronchitis; ~**oskopo**: gysz hörgőtűkór, bronchoszkóp, bronchoscop; ~**oskopia**: *orv* hörgőtűkórözés

bronk/o=bronĥo

brontosaur/o=*ex* bapatosauró

bronz/o=bronz; ~**a**: **1.** *mn* bronz, bronzból készült *~a koro: *átv* közsív *~a medalo: *sp* bronzérem *~a statuo: bronzszobor; **2.** bronzszínű *~a vizaĝo: napbarnított arc; ~**i**: **1.** *tr* bronzal bevon, bronzoz; **2.** *tr* bronzszínűre fest, lebarnít *la suno ~as la haŭton: a nap lebarnítja a bőrt; ~**aĵo**: bronztárgy; ~**epoko**: *tört* bronzkor; ~**kolora**: bronzszínű; ~**korno**: *zene* lúr, bronzkürt *szin* luro

bros/o=**1.** kefe *necesuja ~o: vécékefe *vazlava ~o: mosogatókefe; **2.** vill szénkefe; ~**i**: *tr* kefél; ~**ado**: kefélés; ~**ingo**: vill kefetartó; ~**isto**: kefekötő; ~**balai**: *partvis*, kefeseprű; ~**hararo**: kefefrizura; ~**tiro**: kefehúzás *donu ~tiron al la ĉapelo: kefeld le egy kicsit a kalapot; ~**vanga**: borostás

Ŭ dentobroso, ĉevalbroso, dorsobroso, dratbroso, harbroso, kotbroso, lavbroso, plankobroso, polurbroso, ŝubroso, tapiŝbroso, tubobroso, ungobroso, vestobroso

brosm/o=*áll* norvég menyhal, északi menyhal (Brosme brosme)

broŝur/o=*knyv* broŝura, (nyomtatott) füzet; ~**i**: *tr* *knyv* füz (>kiadvány);

~**ilo**: füzőgép (>könyvkötés); ~**ita**: *knyv* füzve

Ŭ informbroŝuro, programbroŝuro, tekstobroŝuro

brov/o=*anat* szemöldök, supercilium *kunŝovi, kuntiri, sulki la ~ojn: összevonja a szemöldökét; ~**umi**: *ntr* összevonja a szemöldökét; ~**inter**: *anat* szemöldökköz, glabella; ~**arko**: *anat* szemöldökív; ~**okrajono**: szemöldökceruza

bru/i=**1.** *ntr* zúg, zajong, lármázik, zajos; **2.** *ntr* *átv* zajt csap, feltűnést kelt, sokat beszél vmiről *oni multe ~as pri la nova romano: sokat beszélnek az új regényről; ~**o**: **1.** zaj, láрма, zúgás *ne faru tian ~on: ne csinálj ekkora lármát; **2.** vill zaj, zöreje, zavaró jel *nutrofrekvencia ~o: hálózati brumm; **3.** hűhő, feltűnés *~o potencia, nula esenco *Z: csak* a füstje nagy *ju pli da ~o, des malpli da ĝuo *Z: közm* minél nagyobb zaj, annál nagyobb baj *multe da ~o por nenio: sok hűhő semmiért *oni faras multan ~on pri la nova filmstelulino: nagy zajt csapnak az új filmszillag körül *pli da ~o ol faro *Z: nagyobb* a füstje, mint a lángja; **4.** statisztikus (véletlen) zaj (>statisztika); **5.** *orv* zöreje; **6.** vill zöreje, zavaró jel *blanka ~o: fehérzaj, detektorzaj; ~**a**: **1.** lármás, zajos *~a kunveno: zajos összejövetel *~a-skua ridego: harsány kacagás *~e-skue: dérrrel-dúrral *~a vento: zúgó szél; **2.** *átv* zajos, feltűnő *~a sukceso: zajos siker *fari ~an reklamon: nagy reklámat csap; ~**anto**: *nyt* zöngétlen hang, zörejhange *szin* konsonanto vö. sonanto; ~**egi**: *ntr* nagy zajt csap, lármázik, dübörög; ~**ema**: zajos, feltűnősködő; ~**ero**: zöreje; ~**eti**: *ntr* zörög, neszez; ~**eto**: zöreje, nesz; ~**ilo**: *zene* lármahangszer; ~**mal**=*a* csendes *mal~a tajpmaŝino: csendes írógép; ~**sen**=*a* zajtalan, csendes *iri per sen~aj paŝoj: zajtalan léptekkel megy; ~**sen-igilo**: *tech* hangtompító, hangcsillapító; ~**super**=*i*: *tr* túlarsog, túljajong *la

laütega muziko super~is ilian babilon: a harsogó zene elnyomta beszélgetésüket; ~**bati**: *tr* püföl, döngöt; ~**fermi**: *tr* zajosan becsuk, becsap *~fermi la pordon: becsapja az ajtót; ~**fermiĝi**: *ntr* becsapódik (pl. ajtó); ~**ĝeno**: *jog* csendháborítás; ~**nivelo**: *fiz* zajszint; ~**protekto**: *oko* zajvédelem; ~**sono**: *nyt* zörejanghang, mássalhangzó *szin* konsonanto; ~**tensio**: *vill* zajfeszültség

U eksplodbruo, fonbruo, frapbrui, gebrui, gorgobrui, paŝbruo, rompo-bruo, svarmobrui

brucel/o=*bakt* Brucella; ~**ozo**: *orv* brucellózis, brucellosis

brucin/o=*kém* brucin

Brug/o=*geo* Brugge, Bruges *~a punto: *tex* brugge-i csipke

bruk/o=*áll* zsiszik (Bruchus) *grena ~o: gabonazsiszik, magtári zszusok (Calandra granaria) *fazeol~o: babzsiszik (Acanthoscelides obtectus) *pizo~o: borsózsizsik (B. pisi)

brul/i=*1. ntr* ég *~as: tűz van *~as kandeló: ég a gyertya *~as la domo: ég a ház *la afero ne ~as: nem sürgős a dolog, nem kerget a tatár *se ~as nenio, fumo ne iras Z: *közm* hol tűz nincs, ott füst sincs *vi ~as!: *jték* tűz! (közel van a keresett tárgyhoz); *2. ntr* *átv* ég, tüzel (>érezem)

*~i por iu: forrón szeret vkit *~i de dezirego: ég a vágytól *~i de febro: lázban ég *~i de kolero: tájékkzik dühében, forr a haragtól *~i de scivolo: ég a kíváncsiságtól *~i pro febro: *orv* forró a láztól; ~**o**: *1. égés*, tűz *~o de Sankta Antonio: *orv* Szent Antal tüze, anyarozsmérgezés *szin* ergotismo; *2. tűz*, tűzvész *szin* incendio *la ~o konsumis la duonan urbon: a tűz elemésztette a fél várost; ~**a**: égő, égető *~a doloro: égő fájdalom *~a suno: tűző nap *~a vundo: *orv* égési seb *~aj preparoj: lázas előkészületek *~aj vangoj: égő orcák; ~**aĵo**: *1. tüzelőanyag*; *2. jm* hajtóanyag, üzemanyag *szin* fuelo, karburajo *1*; *3. parázs*, égő vmi; ~**ego**: hatalmas tűz, tűzvész *szin* incendio; ~**igeblo**: éghető *szin* bruliva;

~**ema**: gyúlékony; ~**eti**: *ntr* parázslík, pislákol (>tűz); ~**igi**: *1. tr* meggyújt *~igi cigaredon: cigarettára gyújt; *2. tr* éget, megéget *~igi al si la fingrojn: megégeti az ujját, megüti a bokáját *~igi al si la lipharojn Z: megégeti az ujját, megüti a bokáját *~igi herezulon viva: eretneket élve megéget; ~**igi**: *ntr* tüzet fog, meggyullad; ~**iginto**: *jog* gyújtogató *szin* brulmetinto; ~**ilo**: *1. fn* égő (tüzelőeszközben) *papilia ~ilo: pillangóégő, kétlyukú égő *petrola ~ilo: petróleumégő; *2. égő* (>készülék) *Bunsen~ilo: *kém* Bunsen-égő; brulumo: *∞*inflamo;

de~aĵo: égési maradvány; **ek~i**: *1. ntr* kigyullad, meggyullad *la malsekaj lignopecoj ne ek~as: a nedves fadarabok nem gyulladnak meg *la stalo ek~is: kigyulladt az istálló; *2. ntr* *átv* fellángol, fellobban *malamo ek~is en li: *átv* gyűlölet lobbant fel benne; **ek~ema**: gyúlékony; **ek~igi**: *tr* meggyújt *szin* fajrigi *ek~iga ligno: aprófa *ek~igi fajron: tüzet gyújt; **ek~igaĵo**: gyújtós; **el~i**: *ntr* kiég, kialszik (tűz); **el~o**: *átv* is kiégés; **for~i**: *1. ntr* elég, kiég, teljesen leég *de malgranda kandeló for~is granda kastelo Z: *közm* kicsiny szikrából gyakran nagy tűz támad; egy szikra a várost is megemésztheti *for~is lia domo: leégett a háza *for~is la kandeló: leégett a gyertya; *2. ntr* *vill* kiég *for~inta ampolo: kiégett villanykörte; **for~igi**: *tr* eléget, teljesen leéget *for~igi la nedeziratajn leterojn: elégeti a nem kívánatos leveleket *for~igi la vestojn de infektito: elégeti a megfertőződött ember ruháit; **mem~a**: öngyulladás; **ne~a**, **ne~igeblo**: éghetetlen; **sub~i**: *ntr* parázslík, pislákol (tűz); **sub~aĵo**: zsarátnok; **tra~i**: *ntr* átég, keresztülég *tra~is la fangardilo: kiégett a biztosíték; ~**alkoholo**: *kém* spiritusz, borszesz; ~**ardezo**: *ásv* égőpala; ~**atenco**: *jog* gyújtogatás; ~**bombo**: *kat* gyújtóbomba; ~**botelo**: *kat* Molotov-koktél; ~**briketo**: briket (>tüzelés); ~**cindro**: pernye; ~**detruo**: *tr* leéget, tüzzel elpusztít (égetve lerombol) vö. bruldezertigi; ~**dezertigi**: *tr* feléget, felperznel vö. bruldetruoi; ~**difekti**: *tr* kiéget (pl. abroszt), megpörkölt (égetéssel tönkretesz) *~difekti al si la manon: megégeti a kezét; ~**difektiĝi**: *ntr* kiég (pl. szoba), megpörkölődik (égés roncsolja); ~**estingisto**: *∞*fajrobrigadano; ~**faristo**: *pej* *átv* gyújtogató, lázító; ~**gaso**: világítógáz, fűtőgáz; ~**gusta**: égett ízű; ~**imuna**: *tech* tűzálló; ~**iva**: éghető *szin* bruligeblo; ~**kapa**: *átv* forrófejű; ~**kapulo**: forrófejű ember; ~**kuraci**: *tr* *orv* kiéget, kauterizál; ~**ligno**: tűzifa, tüzelőfa; ~**lignejo**: fűskamra; ~**marki**, ~**stampi**: *1. tr* *agr* megbélyegez, bélyeggel megjelöl, billogoz (barmot); *2. tr* *átv* megbélyegez, megszegyenít, bélyeget süt rá (n) *malĉastulinoj estis en la mezepoko ofte ~markataj: az örömlányokat a középkorban gyakran szégyenbélyeggel jelölték meg; ~**marko**, ~**stampo**: *1. agr* (rásütött) bélyeg, billog; *2. átv* bélyeg, szégyenbélyeg, megbélyegzés *la ~marko stampita sur li de la gazetaro ankoraŭ ne malaperis: a bélyeg, amelyet a sajtó sűtött rá, még nem tűnt el; ~**materialo**: gyűanyag; ~**meti**: *ntr* gyújtogat; ~**mentinto**: *jog* gyújtogató *szin* bruliginto; ~**mortigi**, ~**ŝtipari**: *tr* *tört* jog máglyán megéget *en la mezepoko oni kutime ~mortigis herezulojn: a középkorban az eretnekeket gyakran máglyán megégették; ~**motoro**: *tech* belső égésű motor; ~**ofero**: *vall* égőáldozat *szin* holokaŭsto *1*; ~**olenso**: *fiz* fot gyújtólencse; ~**prevento**: tűzmegelőzés; ~**sarkejo**: *agr*

égetéses irtásföld; ~**ŝnuro**: *kat* gyújtózsínór *szin* meĉo *2*; ~**ŝtiparo**: *tört* jog máglya; ~**varmo**: *fiz* égéshő; ~**vundi**: *tr* megéget (égetve megsebesít), égési sebet okoz vkinek (n)

U alkohobulilo, gasbulilo, lutbulilo, punbuligo, rubobuligejo, stomakbrulo, sunbuliĝi, tranĉobulilo, vivbuliĝi

brum/o=*met* gyenge köd, párásság vö. nebulo; ~**sireno**: *jm* ködkürt

brumer/o=*tört* brumaire, köd hava (okt. 22–nov. 21.)

brun/a=barna *~a biero: *gaszt* barna sör *~a butero: barna vaj *~a ĉemizo de la nazioj: a nácik barna inge *~a karbo: *ásv* barnaszén *~a sukero: barna cukor *~a teo: *gaszt* fekete tea *szin* nigra teo *~e flava: barnássárga *ĉu vi ŝatas la ~an panon?: szereti a barna kenyeret?; ~**o**: barna szín, barna festék; ~**aĵo**: *1. vmi* barna, barnaság; *2. gaszt* rántás; ~**eta**: kissé barna, barnás; ~**eca**: barnás; ~**i**: *ntr* barna, barnállik; ~**igi**: *1. tr* megbarnít, leburnít *~igi al si la harojn: barnára festi a haját; *2. tr* *gaszt* pirít, megpirít *~igi cepojn en butero: hagymát vajban megpirít *~igita lumbajo: *gaszt* pirított bélisín; ~**igi**: *ntr* megbarnul, leburnul; ~**ulo**: *1. fn* barna hajú; *2. fn* barna bőrű; ~**ulo**: Brúnó (medvenév); ~**ĉemizulo**: *fn* *tört* pol barnainges (náci); ~**karbo**: *ásv* barnaszén

U sunbruno

Brun/o=Brúnó (utónév)

brunĉ/o=*∞*frutagmanĝo

Brundisi/o=*tört* geo Brundisium vö. Brindisi

Brunej/o=*geo* pol Brunei (BN)

brunel/o=*növ* gyíkfű (Prunella) *szin* abelujeto

brunfeli/o=*növ* Brunfels-cserje (Brunfelsia)

brunjon/o=*növ* kopasz barack, meztelen őszibarack

Brunsvik/o=*geo* Braunschweig; **Nov~o**: *geo* pol Új-Brunswick (CA)

Brusel/o=*geo* pol Brüsszel, Bruxelles, Brussel (BE) *~o estas la ĉefurbo de Belgio: Brüsszel Belgium fővárosa

brusk/a=hirtelen modorú, nyers modorú, udvariatlan, goromba; ~**i**: *tr* gorombán, nyersen bánik vkivel (n) *~i klientojn: nyersen bánik az ügyfelekkel

brusoneti/o=*növ* papíreperfa (Broussonetia)

brust/o=*1. anat* mell *kava ~o: beesett mell *nudigi la ~on: lecsupaszítja, kitérja a mellét; *2. átv* kebel *dorloti serpenton sur sia ~o Z: kígyót melenget a keblén *en ĉiu ~o estas sia gusto Z: *közm* kinek a pap, kinek a papné *pezaj zorgoj premas mian ~on: nehéz gondok nyomasztják a szívemet *vivi kiel ĉe la ~o de Dio Z: él, mint Marci Hevesen; *3. áll* szűgy, szegy; *4. tex* ruhamell; ~**a**: mell~, kebel~, szűgy~ *~a inflamo: *orv* emlőgyulladás *~a ĉirkaŭlongo: mellméret; ~**aĵo**: *gaszt* szegyhús; ~**ĉe-o**: *1. női* mellek; *2. tex* ruha eleje, kebel; **sur~aĵo**: *vall* mellűs, hosen; ~**angino**, ~**angoro**: *orv* szívűtáj szűritő fájdalom, angina pectoris; ~**naĝilo**: *áll* mellűszo (>hal); ~**oĉemizo**: *tex* top; ~**ofortigilo**: *sp* expander; ~**okaĝo**, ~**okorbo**: *anat* mellkas, compages thoracis; ~**okiraso**, ~**oplato**: *kat* *tört* mellűrt; ~**omezuro**: *tex* mellbűség *szin* mammezuro; ~**onaĝado**: *sp* mellűszás; ~**opeco**: mellűrsz *~opeco de antaŭtuko: kötény mellűrsze; ~**opoŝo**: mellűnzseb; ~**osto**: *anat* mellűsont, szégyesont; ~**otuko**: *tex* fichu, háromszűgletű vállkendő; ~**oŝildo**: *véd*omellény, golyóálló mellűny *szin* ŝirmvesto; ~**oŝveli**: *ntr* dagad a bűszűsegtől, kidűlűeszi a mellűt; ~**ovoĉo**: mellűhang; ~**tolaĵo**: atlűtaing; ~**umo**: *tex* zszabó, mellűfodor

U anserbrusto, bovidbrusto

brut/o=*1. agr* marha, lábas jószág, barom; *2. átv* barom, állat, tahó (>ember); ~**a**: *1. agr* állatű, állatű; *2. átv* állatű, brutális, goromba *szin* brutala; ~**aro**: *1. agr* marhaálloműny, lábas jószág; *2. agr* csorda; ~**eco**: brutalitű, állatűaság; ~**igi**: *tr* *pej* ellűtatűsűt, ellűjasűt *multa alkoholo ~igas: a sok alkohol ellűjasűt; ~**ejo**: *agr* marhaistűlló; ~**isto**: *∞*brutpaŝtűsto; ~**foiro**: *agr* állatűvásűr; ~**komercisto**: marhakereskedű, marhakupec; ~**obredado**: *agr* állatűenyűsűtűsű; ~**paŝtűsto**: csordűs *szin* brutado; ~**pelisto**: marhahajcsűr; ~**vagono**: *vsűt* marhavagon

U bredbruto, buĉbruto, jungbruto, kornobruto, laktobruto, ŝarĝobruto, tűrbruto

Brut/o=*tört* Brutus

brutal/o=*pej* brutális, durva, erőszakos ember, *átv* vadállat; ~**a**: brutális, állatűas, nyers, erőszakos, kűműletlen *szin* bruta *2*; ~**aĵo**: brutális tett, erőszakosaság, durvaság

brutt/a=*∞*malneta; ~**e**: *∞*malneta

bu/o=*hajó* bűja, úszó *szin* nagűbarelo *lumhava ~o: vilűgűtűbűja; ~**i**: *tr* *hajó* bűjűval kijelűl, kibűjűjű; ~**adi**: *tr* *hajó* bűjűval jelűl *~adi la enirvojon en havenon: bűjűval jelűl a kűkűtűbe vezetű utat

U savbuo

bub/o=*1. kűlyűk*, nebulo, fickű *szin* knabaĉo; *2. jték* bubi, alsű (>kűrtűa); *3. trűf* kűljelűjancsi (>pénűsű); ~**i**: *ntr* csintalankodik, pajkoskodik; ~**aĉo**: *pej* csibűsz, lurkű, rosszcsont, vásűtt kűlyűk *nazoflua ~aĉo, muknaza ~aĉo: taknyos kűlyűk; ~**aĵo**: csűnytevűs, diűkűcsűny, műka *fari ~aĵon: rossz fűt tesz a tűzre; ~**eto**: kis kűlyűk;

~ino: fruska; ~año: kölyökkor; ~ohararo: bubifrizura

U lernejbubo, servobubo, stratbubo

bubal/o=*áll* bivaly (Bubalus) *hinda ~o: vadbivaly, vízibivaly, indiai bivaly (B. arnee)

bubon/o=*orv* nyirokcsomó-gyulladás, bubo

Bucefal/o=*tört* Bukefalosz (Nagy Sándor lova)

bucer/o=*♂*buceroto

bucerot/o=*áll* szarvascsőrű madár, orrszarvú madár (Buceros) *szin* bukorako, rinocera birdo

buĉ/i=**1.** *tr* *vall* (áldozati állatot) levág; **2.** *tr* *ált* (állatot) levág, leöl, lemészárol *~as la lupo, oni ankaŭ ĝin ~os *Z: közm* későre szelidül meg a farkas; **3.** *tr* *átv* legyilkol, megöl, lemészárol *judoj ~itaj kruele en koncentrejoj: koncentrációs táborokban kegyetlenül legyilkolt zsidók *la batalo transformiĝis en amas~adon: a csata tömegmészárlássá alakult; ~aĵo: *agr* vágóállat húsa, tökehús *szin* buĉviando; ~ejo: **1.** *agr* mészárszék, vágóhíd *publika ~ejo: közvágóhíd; **2.** *átv* vágóhíd, mészárszék *la batalokampo transformiĝis al ~ejo: a csatátér mészárszékké változott; ~isto: **1.** mészáros, hentes *vö.* porkobuĉisto; **2.** *átv* mészáros, (vérszomjas) gyilkos *~i ne estas armeestro, vi estas ~isto: nem hadseregarancsnok vagy, mészáros vagy; ~besto: *agr* vágóállat; ~bruto: *agr* vágómarha; ~festeno: disznótör; ~haki: *tr* letaglóz; ~hakilo: tagló, mészárosbárd; ~hakisto: *fn* marhavágó, taglózó; ~ofero: *vall* élőáldozat *szin* viktimo; ~viando: *agr* vágóállat húsa, tökehús *szin* buĉaĵo

U amasbuĉi, kaŝbuĉo, porkobuĉado, oferbuĉi

bud/o=*ép* bódé, (vásáros) sátor *gardista ~o: *kat* faköpeny *ĝardena ~o por kultiviloj: kerti szerszámosbódé; ~aĉo: *pej* bodega

U fekbudo, gardobudo, gazetbudo, ilarbudo, informbudo, konfesbudo, pajlobudo, tabulbudo, telefonbudo, vendobudo

Buda/o=*♂*Budho; ~ano: *♂*budhano; ~ismo: *♂*budhismo

Budapest/o=*♂*Budapeŝto

Budapest/o=*geo* Budapest *~o estas la ĉefurbo de Hungario: Budapest Magyarországi fővárosa; ~a: budapesti; ~ano: *fn* budapesti

Buddh/o=*♂*Budho

buden/o=*gaszt* véres hurka *szin* sangokolbaso *blanka ~o: *gaszt* csirkekolbász, baromfikolbász

budĝet/o=*♂*buĝeto

budh/o=*bud* buddha (>megvilágosult ember); ~o: *bud* (Sziddhartha Gautama Sákja) Buddha; ~ano: *fn* *bud* buddhista; ~eco: *bud* buddhaság; ~ismo: *bud* buddhizmus *tibeta ~ismo: tibeti buddhizmus; ~isto: *♂*budhano

budle/o=*♂*budlejo

budlej/o=*növ* nyáriorgona (Buddleja)

buduar/o=budoár, női öltözőszoba

Buenos-Ajres/o=*♂*Bonaero

buf/o=*áll* varangy, varangyos béka (Bufo) *akuŝ~o: *♂*alito *~oj brekekeksas: a varangyos békák brekegnek

bufag/o=*áll* nyúvágó (Buphagus)

bufed/o=**1.** *gaszt* büféasztal, svédasztal; **2.** *gaszt* italpult, büfepult; ~ejo: **1.** *gaszt* büfé (helyiség), *fn* tálaló; **2.** *gaszt* büfé; ~isto: büfés, csapos; ~ŝranko: bárszekrény

bufon/o=**1.** *tört* udvari bolond; **2.** *átv* heccmester, durván tréfálkozó ember; ~i: *ntr* bohóckodik; ~aĵo: bohóckodás; ~ĉapo: bohócsipka

bufir/o=**1.** *vsút* ütköző; **2.** *jm* lökhárító *front~o: mellső lökhárító *post~o: hátsó lökhárító; **3.** *inf* közbenső v. átmeneti tár; **4.** *kém* puffer; ~obloko: *vsút* ütközőbak; ~oregno, ~oŝtato: *pol* ütközőállam;

~osolvaĵo: *kém* pufferoldat; ~ozono: *kat* *pol* ütközőzóna

buftalm/o=*áll* ökörszem (Buphthalmum) *szin* bovokulo

bugenvil/o=*♂*bugenvileo

bugenvile/o=*növ* murvafürt, bugenvillea (Bougainvillea)

bugi/o=*zene* bugi-vugi, boogie-woogie

bugl/o=*zene* szárnycsörgő, jelzőkürt

bugr/i=*tr* *durv* seggbe baszik, fenéke kúr *szin* anuskoiti, pugfikí U muŝbugri

buĝet/o=*gazd* költségvetés, büdzsé *~a deficito: költségvetési hiány, deficit *~a jaro: költségvetési év, gazdasági év *~a maldeficito: költségvetési többlet, sufficient *~a rubriko, ~a titolo: költségvetési tétel *szin* buĝetero *deficita ~o: hiányos, deficitos költségvetés *municipa ~o: törvényhatósági költségvetés, önkormányzati költségvetés *plusa ~o: szufficitos költségvetés *ŝtata ~o: államháztartás; ~i: *tr* *gazd* felvesz a költségvetésbe; ~ero: *gazd* költségvetési tétel *szin* buĝeta rubriko; ~politiko: *gazd* költségvetési politika

buĝi/o=*gysz* vékony katéter, buzsi, bougie

Buhar/o=*geo* Buhara

Buĥenvald/o=*tört* *geo* Buchenwald

Buĥor/o=*♂*Buhara

buĥt/o=**1.** *gaszt* bukta *kazea ~o: túrós bukta *marmelada ~o: lekváros bukta *papava ~o: mákos bukta; **2.** *durv* muff (női nemi szerv)

bujabes/o=*gaszt* bouillabaisse (provance-i halászlé)

Bujumbur/o=*geo* Bujumbura *~o estas la ĉefurbo de Burundo: Bujumbura Burundi fővárosa

buk/o=*csat*; ~i: *tr* összecsatol, felcsatol *~u la sekurzonojn: kapcsolják be öveiket; **dis~i**, **mal~i**: *tr* (csatol) kikapcsol, kicsatol, szétcsatol, lecsatol *dis~i la zonojn pli vaste: kiengedi a nadrágszíjat; ~dorno: *tex* csatpecsek

bukan/o=*gaszt* füstölt hús, hal; ~i: *tr* *gaszt* füstöl *szin* fumsekigi

bukaner/o=*hajó* kalóz (>Közép-Amerika)

Bukareŝt/o=*geo* Bukarest *~o estas la ĉefurbo de Rumanio: Bukarest Románia fővárosa

buccen/o=*♂*buccino

buccin/o=**I.** *zene* tört bucina, római csigakürt; **II.** ~o: *áll* kürtcsiga (Buccinum)

buccinator/o=*anat* trombitásizom, musculus buccinator

buked/o=**1.** virágcsokor *~o da rozoj: egy csokor rózsa *~o el rozoj: rózscsokor; **2.** *átv* csokor(nyi kellemes dolog) *~o da virinoj: hölgykoszorú; **3.** *agr* buké (>bor)

U bonbukeda

bukl/o=**1.** göndör hajfűrt, lokni, hajtincs *long~o: cakk (homlokba v. halántékra húzott tincs); **2.** *átv* hurok *du ~oj de banto: masni két hurka; **3.** *mat* hurokél; ~a: göndör; ~i: *tr* göndörít, ondulál; ~igi: *ntr* göndörödik, kunkorodik; ~aro: göndör haj; ~ilo: hajcsavaró; ~iga: göndörödő, kunkorodó; **sen~a**: **1.** sima (pl. haj); **2.** *mat* hurokélmentes; ~ahara: göndör hajú, loknis

U logbuklo

bukmekr/o=*♂*vetperisto

bukolik/o=*ir* pásztorköltemény, bukolika; ~a: *ir* bukolikus, pásztor~

bukorak/o=*♂*buceroto

Bukovin/o=*geo* Bukovina

buks/o=*növ* puszpáng, bukszus (Buxus)

bul/o=**1.** golyó, gombóc, galacsin, gombolyag *~o el pasto: *gaszt* gombóc *szin* pastobulo *~o el neĝo: hógolyó *~o el papero: papírgalacsin *ezofaga ~o: *pszi* gombóc a nyelőcsőben *unua blino iĝas ~o: *közm* minden kezdet nehéz, a kutyanak se jó az első kölyke; **2.** *mat* biz gömb; **3.** *gaszt* gombóc *szin* knedlo, pastobulo; ~eto: **1.** golyócska, kis gombóc, galacsin; **2.** *gaszt* gombóc (kisebb méretű, húsból, halból stb.) *hepata ~eto: májgombóc; **2.** *inf* felsorolási jel, bajusz; ~igi: **1.** *tr* gombóccá v. golyóvá v. galacsinná gyúr *~igi neĝon: hógolyót gyúr *~igi paperon: (papírt) galacsinná gyúr; **2.** *tr* gombolyít, felgombolyít *~igi fadenon: fonalat gombolyít; ~igi, kun~igi: *ntr* összegömbölyödik; ~ĉapelo: keménykalap; ~kvasto: *tex* pompon *~kvasto de marista bereto: tengerészsapka pomponja; ~mano: *orv* dongakéz; ~piedo: *orv* dongaláb, tuskoláb, pes varus

U fadenbulo, fritbulo, grasbulo, glutbulo, griobuloj, hepatbulo, kned-bulo, neĝbulo, orbulo, panbulo, paperbulo, pastobulo, terbulo, vatbulo

bulb/o=**1.** *növ* hagyma (termés) *~o de cepo: hagymafej *~o de tulipo: tulipánhagyma *firma ~o: hagymagumó *kunmeta ~o: összetett hagyma *skvama ~o: *növ* pikkelyes hagyma; **2.** *átv* hagyma (alakú tárgy) *~o de preĝejturo: templomtorony hagymakupolája

3.a *anat* hagyma, duzzanat, bulbus *oftalma ~o: *♂*okulbulbo *olfakta ~o: szaglógumó, bulbus olfactorius

3.b *♂*mjelencefalo *mjela ~o: *♂*mjelencefalo; ~a: hagyma~, hagyma alakú *~a anglajo: *tech* duzzasztott fejű szögacél, bulba szögidom *~a relo: *vsút* duzzasztott peremű sín; ~ero: *növ* hagymagerezd; ~ido: *növ* fiókhagyma; **polio~ito**: *orv* nyúltvelőgyulladás, poliomyelitis; ~oburĝono: *növ* sarjaghagyma; **pseŭdo~o**, **ŝajn~o**, **tigo~o**: *növ* álhagyma; tunika ~o: *növ* burkolt hagyma

U ajlobulbo, cepobulbo, florbulbo, harbulbo, mjelbulbo, okulbulbo

bulbil/o=*növ* sarjaghagyma, hagymarügy, hónaljaghagyma, bulbillus, bulbilla

buldog/o=*áll* bulldog; ~teriero: *áll* bull-terrier

buldoz/o=*tech* buldozer, földtológép

bule/o=*kr* bulla (pápai ügyirat)

Bule/o=*mat* (George) Boole *~a algebro: Boole-algebra *~a esprimo: Bool-kifejezés, logikai kifejezés *~a funkcio: Boole-függvény *~a operacio: Boole-művelet *~a variablo: Boole-változó, logikai változó

bulen/o=*hajó* vitorlafeszítő kötel

bulgar/o=*fn* bolgár, bulgár; ~a: *mn* nyt bolgár (bg); **(B)~ujo**, **(B)~io**: *geo* *pol* Bulgária (BG)

bulimi/o=*orv* bulimia, kóros falánság

buljon/o=**1.** *gaszt* erőleves *densa ~o: sűrű húseleves, consommé; **2.** *bakt* tápfolyadék, tenyészfolyadék *szin* kultivlikvo

U legombuljono

bulk/o=*gaszt* zsemle, zsömle *spirala ~o: csavart zsemle
 Ъbuterbulko, kolbasbulko, kornobulko, sukerbulko
bull/o=1. ♀buleo; 2. *anat* hólyag, bulla *etmoida ~o: rostacsonthólyag, bulla ethmoidalis
Bulonj/o=*geo* Boulogne *Bulonjo-če-Maró: *eo* Boulogne-sur-Mer *en Bulonjo-če-Maró oni aranĝis en 1905 la unuan Universalan Kongreson de Esperanto: Boulogne-sur-Merben rendezték meg 1905-ben az első Eszperantó Világkongresszust
bulten/o=*knyv* értesítő, közlöny, bulletin *Eüropa ~o: *eo* Európai Közlöny *kuracista ~o: orvosi jelentés *meteologia ~o: időjárás-jelentés *szin* meteobulteno *oficiala ~o: hivatalos közlöny; ~*ejo*: *inf* hirdetőtábla, bulletin board
bulvard/o=1. vársétány; 2. *közl* körút, bulvár, (nagy forgalmú) út v. utca; ~ismo: *pej* bulvár szellem
 Ъringobulvardo
bum=*hgut* bumm!, puff! (>hirtelen esés)
bum/o=*hajó* bumfa, tatfa, öregfa *brigvela ~o: *hajó* farvitorla-fordítórúd, bumfa; ~busprito: *hajó* orrárbócdérékszár, homlokderékszár; ~gruo: *hajó* forgódaru, rakodógém, árbócdaru; ~lifto: *hajó* bumfatarító kötel
 Ъjibbumo, kargobumo, levbumo
bumerang/o=*átv is* bumeráng; ~i: *ntr* *átv* (bumerángként) visszaüt vkire (al)
bungar/o=*áll* bungár kígyó, krait (Bungarus) *szin* krajto
bunjevac/o=bunjevác (dél-magyarországi horvát)
bunkr/o=1. beton óvóhely; 2. *kat* bunker
bunrak/o=*ir* bunraku (japán bábszínház)
bunt/a=tarka, sokszínű, színes *szin* multkolora; ~i: *ntr* tarkállik; ~eco: tarkaság, sokszínűség; ~abundo: színkavalkád, színes forgatag
bupleür/o=*növ* buvákfű (Bupleurum)
buprest/o=*áll* díszbogár (Buprestis)
bur/o=*fn* búr vő. afrikanso
burask/o=*met* fergeteg, vihar, zivatar
Burbon/oj=*tört* Bourbonok
burd/o=1. áll poszméh (Bombus); 2. *zene* bordun ♀borduno *~a fajfilo: *zene* burdonsíp ♀burdona fajfilo
bure/o=*zene* bourrée
buret/o=1. kém büretta; 2. *kr* misekanna, ampolna
burg/o=*kat* tört vár, erődített várkastély; ~lando: *geo pol* Burgenland *szin* Burgenlando (AT); ~ografo: *tört* vágróf *szin* kastelgrafo
Burgenland/o=*geo pol* Burgenland (AT) *szin* Burglando
burger/o=♂hamburgero
Burjonj/o=*geo pol* Bourgogne, Burgundia (FR)
burgund/o=*fn* tört burgund; ~a: *mn* tört burgund, burgundi; (B)~ujo, (B)~io: *tört geo* Burgundia vő. Burjonjo
burg/o=1. tört (városi) polgár; 2. *pol* burzsoá, középosztálybeli *et~o: kispolgár *grand~o: nagypolgár *mez~o: középpolgár; 3. *pej* nyárspolgár *szin* filistro; ~a: polgár~, polgári; ~aro: 1. tört egy város polgársága; 2. *pol* polgárság (mint osztály); ~eco: 1. tört polgári státusz; 2. polgári jelleg; ~igi: *ntr* polgárosodik, elpolgárosodik, polgárrá válik; fi~o: *pej pol* burzsuj; por~a: polgárpárti, polgárbarát *por~a politiko: polgárbarát politika
burĝon/o=1. növ rügy, csíra, bimbó *adventiva ~o: járulékos rügy, adventív rügy *dormanta ~o: alvó rügy; 2. *átv* csírája, kezdete vminek *multprintempa ~o: tréförök kezdő; ~i: 1. *ntr* növ csírázik, bimbózik, kisaraj; 2. *ntr* növ bimbózik, kicsírázik, kisaraj, kibontakozik; ~greftado: *agr* szemzés; ~greftaĵo: növ szem (átültetett rügy)
 Ъflorburgono, foliburgono, ĝermoburgono, gustoburgono, ŝosburgono
burjat/o=*fn* burját; ~a: *mn nyt* burját (bua); (B)~ujo, (B)~io: *geo pol* Burjátföld (RU)
burĥ/o=*iszl* tex burka (>női viselet)
burk/o=*tex* nemezköpeny (RU, PL)
Burkin/o=*geo pol* Burkina Faso (BF)
burlesk/a=burleszk, kacagtató; ~o: *ir* burleszk (>műfaj); ~aĵo: *ir* bohózat, *fn* burleszk; ~ulo: 1. *műv* burleszk színész; 2. *átv* nevetető, mókamester
burnus/o=*tex* burnusz
buero/o=1. iroda, részleg, osztály (rendelkező szerv) *~o Internacia pri Pezoj kaj Mezuroj: Nemzetközi Súly- és Mértékügyi Hivatal *politika ~o: *pol* politikai bizottság *szin* politburoo *štata statistika ~o: állami statisztikai hivatal; 2. bizottság, választmány, irányító testület *kongresa ~o: kongresszusi iroda
burokrat/o=1. közhivatalnok, állami hivatalnok; 2. *pej* bürokrata, aktatologató; ~a: 1. tisztviselői, államigazgatási, *mn* bürokrata, bürokratikus; 2. *átv* *pej* bürokratikus, aktatologató *~aj ĉikanoj: bürokratikus akadékoskodás; ~aĵo: *pej* aktatologatás, betűragás; ~aro:

hivatalnoki, tisztviselői kar, bürokrácia; ~ismo: 1. hivatalnoki rendszer, bürokratizmus; 2. *pej* hivatalnokszellem, bürokratizmus
burs/o=1. tarsoly, erszény, pénzeszacskó; 2. *anat* tömlő, nyálkatömlő, bursa; faringa ~o: bursa pharyngea (erszény alakú öböl és az alsó garatfal között); ~ito: *orv* nyálkatömlő-gyulladás, bursitis
burser/o=*növ* fehérgumifa (Bursera)
Burund/o=*geo pol* Burundi (BI); ~a: *mn nyt* burundi, kirundi (m); ~ano: *fn* burundiai (lakos)
burunduk/o=♂siberia tamio
bus/o=1. *jm* busz, autóbusz *szin* aŭtobuso *la ~o havas korespondon kun trajno: a busznak van vonatcsatlakozása *maltrafi ~on: lemarad a buszról *trafi ~on: eléri a buszt; 2. *inf* adatsín, adatbusz *Universala Seria ~o: *inf* univerzális soros sín, Universal Serial Bus, USB; ~i: *ntr* *közl* buszozik, autóbuszozik; el~igi: *ntr* buszról leszáll; en~igi: *ntr* buszra felszáll; mini~o: *jm* minibusz; tra~i: *tr* busszal beutazik vmit, busszal átutazik vhol (n); trans~igi: *ntr* átszáll másik buszra; ~bileto: *közl* buszjegy; ~haltejo: *közl* buszmegálló; ~karavano: buszkaraván; ~konekto: *közl* buszcsatlakozás *havi rektan ~konekton al Budapeŝto: közvetlen buszcsatlakozása van Budapestre; ~ŝoforo: buszsofőr; ~trafiko: *közl* buszközlekedés; ~veturado: *közl* buszozás, autóbuszozás; ~stacio: *közl* buszállomás *szin* aŭtobusa stacio
 Ъaŭtobuso, adresbuso, akvobuso, balgobuso, datumbuso, elektrobuso, trolebuso
busprit/o=*hajó* orrárbóc, ormányárbóc, homlokárbóc, orrfa; ~stajo: *hajó* víztarcs, orrárbóc mellő merevítője
bust/o=1. *anat* felsőtest; 2. *műv* mellszobor, herma
buŝ/o=1. *száj* *szin* stomato *~o senparola, kapo sendolora: *közm* ne szólj szám, nem fáj fejem *de ~o al ~o: szájról szájra *de la ~o ĝis la manoj estas granda interspaco Z: *közm* a szó és a tett között nagy a távolság *Dio donis ~on, Dio donos manĝon Z: *közm* ha az Isten száját adott, kenyérről is gondoskodik *elglti el la ~o: kicsúszik a száján *ĝi iris al li preter la ~on Z: hát ezt elszalasztotta *lia ~o malfermiĝis pro miro: a csodálkozástól leesett az álla *ne movi la ~on! Z: fogd be a szád! *preni la vortojn el lia ~o: a szájából veszi ki a szót *sama ~o blovas varmon kaj malvarmon Z: egy szájából hideget és meleget fúj *se io venas al ~o, ~on ne fermu Z: *közm* ha adnak vedd, ha ütnek, szaladj el; 2. *átv* *száj*, nyílás, torkolat *~o de kaverno: barlang szája *~o de kruĉo: kancsó szája *~o de rivero: *geo* folyó torkolata; ~a: 1. *száj*~, szájjal kapcsolatos *~a kavó: *anat* szájüreg, cavitas oris *~a sono: *nyt* *száj*hang; 2. *átv* *szóbeli* *~a ekzameno: *isk* szóbeli vizsga *~a komuniko: szóbeli közlés; ~aĉo: *pej* pofa; ~aĵo: *szájrész*, szopóka (>tárgy) *~aĵo de pipo: pipa csutorája, szopókája *~aĵo de flaĝoleto: *zene* furulya fúvókája; ~ego: 1. nagy *száj*, tátongó nyílás *stari kun malfermita ~ego: tátott szájjal áll; 2. *átv* pofa, torok; ~umo: *szájkosár* *szin* muzelingo; el~igi: 1. *tr* kivesz a szájából; 2. *tr* kiejt a száján; en~aĵo: zabla *szin* bridfero, busbridajo, busfero, mordaĵo; en~igi: *tr* *száj*ba vesz, *száj*ba tesz; en~igi: 1. *ntr* *száj*ba kerül; 2. *ntr* vmi nyílásába v. torkolatába kerül *la ŝipo en~iĝis en la riveron: a hajó beúszott a folyótorkolatba *la tubo bone en~iĝas en la aperturon: a cső jól illeszkedik a nyílásba; fi~a: mocskos *száj*ú; per~a: *orv* *száj*on át történő, peroralis; per~e: *orv* *száj*on át, per os; post~o: *anat* torok; pra~uloj: *ál* ősszájúak (Protostomia); nov~uloj: *ál* újszájúak (Deuterostomia); rond~uloj: *ál* kerekcsájúak, körszájúak (Cyclostomata); ~akordiono: *zene* *száj*harmonika; ~angulo: *anat* *száj*zug, *szájszöglet*; ~bridajo: zabla *szin* bridfero, busfero, mordaĵo, enbusaĵo; ~ekzameniĝi: *isk* *szóbelizik*; ~fero: zabla *szin* bridfero, busbridajo, mordaĵo, enbusaĵo; ~harmoniko: *zene* *száj*harmonika *szin* anĉharmoniko, blovharmoniko vő. harmoniko; bus~hufa malsano: ♀aftozo; ~kovrilo: *kat* csőkupak; ~maŝino: *pej* locsi-fecsi, nagy fecsegő, locsogó ember; ~mueli: *ntr* *pej* járítja a *száj*át, be nem áll a *száj*a, kerepel; ~oŝtopilo: *szájjár*, *szájtömés*, *szájdugó*; ~papero: papírszalvéta; ~paperujo: szalvétatartó; ~peco: 1. *ált* *tech* *szájrész*; 2. *zene* fúvóka, szopóka (>hangszer) *szin* busaĵo *beka ~peco: csőrűvóka *funela ~peco: tölcseres fúvóka *tasa ~peco: csészefúvóka; ~perata: *ir* *száj*hagyomány útján terjedő; ~pleno: falat, nyelet, *száj*nyi mennyiség *~pleno da brando: egy nyelet pálinka *~pleno da rizo: egy falat rizs; ~spegulo: *gysz* *szájtükör*, fogtükör; ~ŝpruci: *ntr* *átv* fröcsköl (>*száj*); ~tradukisto: tolmács *szin* interpretisto l; ~tubo: *zene* ajaksíp *szin* lipfajfilo; ~tuko: asztalkendő, szalvéta; ~tukringo: szalvétagyűrű

Űplenbušo, serurbušo

bušel/o=*agr* véka (ürmérték)

bušmen/o=*bošmano*

but=előképző; *but~*: *kém* *but~* (négy szenet tartalmazó lánc a szénhidrogének nevében) **butadieno*: butadién **butano*: bután **butanata acido*: butánkarbonsav, vajsav **butanolo*, *butila alkoholo*: butanol **butanono*: butanon **buteno*: butén **butilo*: butilgyök **butino*: butin **izobutano*: izobután **izobutanolo*: izobutanol **n-butanolo*: *n*-butanol **terbutanolo*: terc-butanol **sek-butanolo*: szek-butil-alkohol **but/i**=*tr agr* töltőget, takar (földdel növény alját); **~ilo**: *agr* töltőgetőkap

Butan/o=*geo pol* Bhután (BT)

bute/o=*áll* ölyv (Buteo) *ordinara ~o: egerészölyv (B. buteo) **vilkura* ~o: gatyásölyv (B. lagopus)

bute/o²=*tech* ütköző **globhava* ~o: golyós ütköző

buter/o=*gaszt* vaj **bruna* ~o: barna vaj **iri* kiel sur ~o: olajozottan megy, simán megy **vegetaja* ~o: növényi vaj; **~a**: **1.** vaj~, vajas **~a** saúco: *gaszt* vajas szósz; **2.** *kém* bután~, vaj~ **~a** acido, ~ata acido: *butanata acido*; **~i**: *tr* megvajaz, vajjal megken **~i** toaston: piritós kenyérrel megvajaz; **~igi**: *tr* köpül; **~igilo**: köpülő; **~isto**: *fn* tejes, tejárus; **~ujo**: vajtartó; **~arbo**: *butera* maduko; **~biskvito**: *gaszt* vajaskeksz, teasütemény; **~bulko**: vajas zsemle; **~floro**: *Oranunkolo* *~floro de la diablo: *Oranunkolo*; **~kremo**: *gaszt* vajas krém, vajkrém *~krema torto: vajkrémes torta; **~lakto**: író (>tejtermék); **~ometro**: *agr* vajmérő, butirométer; **~pano**: vajas kenyér; **~semajno**: farsang utolsó napjai; **~teo**: vajas tea; **~trancilo**: vajkés

Űkakaobutero, kokosbutero, muskatbutero, ternuksbutero

butik/o=*gazd* bolt, üzlet **detala* ~o: kiskereskedés **tagnokta* ~o: non-stop üzlet, éjjel-nappali üzlet *szin* tagnokta vendejo; **~ego**: *gazd* áruház *szin* magazeno; **~i**: *ntr* *gazd* üzlete van, boltja van; **~isto**: *gazd* boltos, üzlettulajdonos **ruinigita* ~isto: tönkrement boltos; **~umi**: *ntr* bevásárol, vásárolgat, az üzleteket járja; **tele-umi**: *inf* interneten vásárol; **tra-i**: *ntr* vásárolgat, az üzleteket járja

Űčenbutiko, ferajbutiko, florbutiko, fotajbutiko, koloniajbutiko, lavbutiko, legombutiko, modajbutiko, modbutiko, retbutiko, sportbutiko, tolajbutiko

butom/o=*növ* virágkaka (Butomus umbellatus)

buton/o=**1.** *tex* gomb; **2.** *átv* gomb (tárgyon) *~o de rapiro: *kat* kardgomb **ekrana* ~o: *inf* képernyőgomb; **3.** *növ* bimbó *szin* florburgono; **4.** *orv* bőrdudor **orienta* ~o: *orv* aleppói fekély, bőrleishmaniasis; **~i**: *tr* begombol *~i malvaste: *átv* rövid porázon tart *~i sin malvaste: *átv* szorosabbra húzza a nadrágszíjat; **~izi**: *tr* felgomboz, gombokkal felvarr; **~umi**: *szin* butoni *~umi malvaste *Z*: megtanítja kesztyűben dudálni; **dis-i**, **mal-i**: *tr* kigombol, szétgombol; **~futbali**: *ntr* *jtek* gombfocizik; **~futbalo**: *jtek* gombfoci; **~kovra**: rejtett gombolású; **~pilo**: *vill* gombakkumulátor; **~tirilo**: cipőgomboló, kesztyűgomboló; **~truo**: *tex* gomblyuk

Űalumetbutono, baskulbutono, čemizbutono, fustobutono, manumbutono, markobutono, pordobutono, prembutono, radiobutono, regbutono, riglobutono, sekurbutono, Start-butono, širmbutono, šovbutono, tirbutono, turnobutono, tušbutono, vokbutono

Buvet-Insul/o=*geo pol* Buvet-sziget

buzuk/o=*zene* buzuki

c=**1.** c (hang és betű); **2.** *zene* c hang **C* diesa, *C* is: *zene* cisz **C* diesa majora, *C* is majora: Cisz-dúr **c* diesa minor, *c* is minora: cisz-moll; *C*-kleo: *zene* C-kulcs **tenora* C-kleo: tenor C-kulcs; *co*: cé (betűnév) **C**²=**I.** római 100 **C*: 100 **CC*: 200 **CCC*: 300; **II.** *☉*Celsia; **III.** *inf* C (programnyelv neve)

cad/i=*knyv* cadi (héber 'c' betű)

car/o=*tört* cár; **~ido**: *tört* cárevics; **~ino**: *tört* cárnő; **~ismo**: *tört* pol cári rendszer, cárizmus; **~edzino**: *tört* cárné

Ceara/o=*geo pol* Ceará (BR)

ceb/o=*áll* csuklyásmajom (Cebus)

Cebaot=*bibl* Cebáot, Zebáot **la* Eternulo Cebaot: a Seregek Ura

cebuan/a=*mn* nyt szebuan, szebuánó (ceb)

cece/o=*áll* ált cecelegység *szin* glosino

cecidomi/o=*áll* gubacsusznyog (Cecidomyia) *szin* gajlokulo

Cecili/o=Cecília (utónév) **Sankta* ~o estas la patronino de muzikistoj: Szent Cecília a zenészek patrónája

ced/i=**1.** *ntr* enged, hagy (nem áll ellen), alábbhagy **al* tiu čio ~as, *kiu* monon posedas *Z*: *közm* akinek pénze van, mindent véghezvihat, sokat tud a pénz *~i al čagreno: búnak adja a fejét *~i al *la* insisto: enged a sürgetésnek *~i al *la* instigo: enged az unszolásnak *~i al *la* perforto: enged az erőszaknak *~i al *la* peto: enged a kérésnek *~i al *la* volo: beadja a derekát *~i malantaŭen: hátrál *~i en *la* fonon: háttérbe szorul **čē* colon ne ~i: jöttányit sem enged **kiu* ~as al *la* infano, ĝin pereigas

per propria mano *Z*: *közm* aki a vesszőt kíméli, nem szereti a fiát **la* fero ~as super č. 1500 (C: a vas megfolyik *kb*. 1500 (C felett *post horo la tempesto ~is: egy óra múlva a vihar alábbhagyott; **2.** *tr* átad, átenged vkinek vmit *~i sian lokon: átadja a helyét **hidrogenperoksido* facile ~as oksigenon: a hidrogén-peroxid könnyen ad le oxigént **la* espero ~is lokon al plena disreŭigo: a remény teljes kiábrándulásnak adott helyt **la* tago ~as al *la* nokto: a nappalt felváltja az éjszaka **li* ne ~as al *li* en lerteco: ügyességben nem marad el tőle **oni* ne ~u lokon al malnoblaj aspiroj: ne adjunk helyet nemtelen törekvéseknek; **3.** *tr* *jog* átenged, engedményez, cedál, átruház *~i lukontrakton: átruházza a bérleti szerződést *~i *la* komercon al nove entreprenisto: új vállalkozónak adja át a kereskedést *~i *la* reasekuron: átadja a viszontbiztosítást; **~o**: **1.** engedés, engedmény, hendikep **doni* ~on al *iu*: *sp* előnyt, hendikepet ad vkinek; **2.** *jog* átengedés, engedményezés, cedálás, átruházás; **3.** *fiz* anyagmegfolyás; **~afo**: *jog* átengedett jogosultság, átruházott tulajdon; **~anto**: *gazd* *jog* engedményező, átruházó; **~ebila**: *jog* átruházható, cedálható *~eblaj valorpaperoj: átruházható értékpapírok; **~ema**: engedékeny, megengedő; **~igi**: **1.** *tr* engedményre, meghátrálásra kényszerít, megtöri *~igi *lian* volon: megtöri az akarátát **la* kavalerio ~igis *la* dekstran alon de *la* malamiko: a lovasság hátrálásra kényszerítette az ellenség jobb szárnyát; **2.** *tr* *jog* átadat, cedáltat; **al-i**: *tr* *gazd* átenged, engedményez; **al-ito**: *gazd* engedményes, kedvezményezett; **for-i**: **1.** *ntr* eláll vmitől (de), abbahagy vmit (de) **for-i* de plua diskuto: eláll a további vitától **for-i* de *la* vana rezisto: abbahagyja a hiábavaló ellenállást; **2.** *tr* *jog* teljesen lemond vmiről (n), teljesen átad vmit **for-i* *la* heredajon: teljesen lemond az örökségről **for-i* rajton: jogot felad; **mal-i**: *ntr* macacskodik, ellenáll, dacol (al) *szin* rezisti **ne* mal~u al evidentaj faktoj: ne dacolj nyilvánvaló tényekkel; **ne-ebila**: *jog* át nem ruházható; **ne-ema**: makacs, állhatatos, hajthatatlan; **nere-ema**: rámenős; **sen-a**: makacs, állhatatos, hajthatatlan; **re-i**: **1.** *ntr* visszariad, meghátrál; **2.** *tr* visszaenged; **~limo**, **~opunkto**: *fiz* folyási határ, folyáshatár; **~odevo**: *közl* elsőbbségadási kötelezettség

cedi/o=cedi (pénz)em)

cedil/o=*knyv* cédille *szin* subhoko, subkomo

cedr/o=*növ* cédrusfa (Cedrus)

cedrat/o=**1.** *növ* keserű citrom, citrátacitrom, cedrátacitrom (Citrus medica); **2.** *☉*cedratfrukto; **~ujo**: *☉*cedrato 1; **~frukto**: *növ* keserű citrom, citrátacitrum (gyümölcs)

cedrel/o=*növ* susogófa, cédró

cefal/o=*anat* fej *~a indico: *anat* fejindex; **mezo~o**: *fn* *orv* középféjű, mesocephal *szin* mezokraniulo; **mezo~eco**: *orv* középféjűség, mesocephalia; **~algio**: *orv* tud fejfájás, cephalalgia *szin* kapdoloro; **~otorako**: *áll* fejtor, cephalothorax

cefalaspid/o=*ösl* Cephalaspis *~oformaj: Cephalaspidiformes *~omorfoj: *áll* körszájúak (Cephalaspidomorphi)

Cefaloni/o=*geo* Kefalónia

cefalopod/oj=*áll* lábasfejűek *szin* kapopieduloj

Cefanj/a=*bibl* Szofofiás könyve (Szof), Zofóniás próféka könyve; **~o**: *bibl* Szofofiás, Zofóniás

Cefe/o=*csill* Cefeusz, Cepheus; **~ido**: *csill* Cefaida

Cefiz/o=*geo* Kefiszosz (folyó)

ceib/o=*növ* ceiba, gyapjúfa, boholyfa (Ceiba)

cejan/o=*növ* búzavirág (Centaurea cyanus); **~blua**: búzavirágkék; **~bluo**: *fn* búzavirágkék (szín)

Cejlon/o=*tört* *geo* Ceylon (☉Srilanka) *~a teo: *gaszt* ceyloni tea

cek/o=*anat* vakbél, caecum *~a inflamo: *orv* vakbélgyulladás, typhlitis *szin* cekito; **~ito**: *orv* vakbélgyulladás, typhlitis *szin* ceka inflamo

Cekrops/o=*mit* Kekropsz, Cecrops

ceku/o=*☉*ceko

cel/o=**1.** cél (eltalálándó céltárgy) **trafi* du ~ojn per unu ŝtono *Z*: két legyet üt egy csapásra; **2.** cél (elérendő vmi) **alstrebanda* ~o: elérendő cél *~a aro: *mat* értékkészlet **havi* malican ~on: gonosz szándéka van **konduki* al *la* ~o: célra vezet **kiu* rigardas čielon, maltrafas sian ~on *Z*: *közm* ki a csillagokba néz, könnyen megbotlik **kun* *la* ~o: avégből, abból a célból **la* ~o pravigas *la* rimedon: a cél szentesíti az eszközt **okupi* sen ~o lokon sub čielo *Z*: céltalanul tengeti az életét **veni* al *la* ~o: a célba érkezik; **3.** *kat* cél **bombardi* militistajn ~ojn: katonai célokat bombáz; **~e al io**: vmi céljából *~e al *la* rekonstruo de *la* lando: az ország újjáépítése céljából **organizi* staĝon ~e al *lingva* pliperfektigo: továbbképzést szervez nyelvyakorlás céljából; **~i**: **1.** *tr* célzó, megcéloz (céltárgyat) *~i anseron, *trafi* aeron: bakot lő; **2.** *tr* *átv* célba vesz vkit (pl. kritikával) **ču* per viaj vortoj ~as min? : szavakkal ránc célzol? **mia* kritiko ~as nur forestantojn: kritikám csak a távollévőkre vonatkozik; **3.** *tr* *átv* irányul vmire (n), törekszik vmire (n) **čiuj* okuloj ek~is *la* alparolanton: minden szem a hozzászólóra irányult

*la ekskurso ~is la akvofalon: a kirándulás célja a vízesés volt *la Esperanto-movado ~as egalrajtan interkomunikadon: az esperantó mozgalom egyenrangú kommunikációra törekszik *la kantisto ~as konkeri la publikon: az énekesnek az a célja, hogy meghódítsa a közönséget *liaj klopodoj ~as la repaciĝon: törekvései a kibékülésre irányulnak *oni lekas la manon, sed ~as la panon Z: *közm* hízelkedő ebnek ne higgy *profiton ~u, sed aliajn ne pelu Z: *közm* másét ne kívánd, a magadét ne engedj; ~**ado**: 1. *kat* célzás; 2. törekvés, vmire irányulás; ~**aro**: 1. célok összessége; 2. *mat* célhalmaz; ~**eco**: célszerűség (célal rendelkezés) vö. laŭceleco; ~**ilo**: 1. *kat* *geo* irányzék; 2. *kat* csapóirányzék *szin* klapcelilo; ~**ilaro**: *kat* *geo* irányzórendszer; ~**ismo**: *fil* teleológia, célszerűség *szin* teleologio; **al~a**: célravezető; **antaŭ~o**: *finiŝo*; **du~karto**: *inf* kettős célú kártya; **laŭ~a**: célnak megfelelő, célszerű *szin* celkonforma *laŭ~a subvencio: célzott támogatás; **laŭ~eco**: célszerűség (célnak megfelelés) vö. celeco; **mem~a**: öncélú; **mem~o**: öncél; **plur~a**: többcélú **plur~a* aplikó: többcélú felhasználás; **sam~ano**: *fn* egy (azonos) célt követő; **sen~a**: céltalan **sen~a vivo estas frua morto*: céltalan élet korai halál **sen~e vagadi*: céltalanul kóborol; **sen~eco**: céltalanság; ~**adjekto**: *nyt* célhatározó; ~**celo**: *biol* célsejt; ~**difino**: célkitűzés, célmeghatározás; ~**disko**: kör alakú céltábla; ~**fendo**: *kat* nézőke (>célzás) vö. celtruo; ~**foto**: *sp* célfotó; ~**globo**: *jték* célgolyó (>golyójáték); ~**grajno**: *kat* célgömb; ~**grupo**: célcsoport; ~**juĝisto**: *sp* célbíró; ~**kaŭzo**: *fil* célok, causa finalis; ~**kazo**: *nyt* célhatározó-eset, irányhatározó-eset; ~**kodo**: *inf* tárgykód; ~**konduka**: célravezető; ~**konforma**: célnak megfelelő, célszerű *szin* laŭcela; ~**konscia**: céltudatos; ~**lando**: *közl* célsország, rendeltetési ország; ~**lingvo**: *nyt* célnyelv; ~**linio**: *sp* célvonal; ~**loko**: *közl* *gazd* rendeltetési hely; ~**lorno**: *kat* irányzó távcső; ~**modulo**: *inf* tárgymodul; ~**o~aro**: *ŭ*cela aro; ~**objekto**: *kat* céltárgy; ~**pafisto**: mesterlövész; ~**persono**: célszemély; ~**programo**: *inf* célprogram; ~**publiko**: célközönség; ~**punkto**: célpont; ~**rubando**: *sp* célszalag; ~**stacio**: *közl* célállomás, rendeltetési állomás; ~**stango**: *geo* jelzőoszlop, jelzőcövek; ~**stangi**: *tr* jelzőoszloppal kijelöl; ~**streba**: célratörő; ~**tabulo**: céltábla; ~**trafa**: találó; ~**trafi**: *tr* eltalál, beletalál, beletárol; ~**truo**: *kat* célzolyuk, célzónyílás vö. celfendo

ŭklapcelilo, pafcelilo

Celadon/o=*ir* Céladon; ~**a**, ~**verda**: halványzöld, tengerzöld; ~**verdo**: *fn* halványzöld (szín)

celakant/oj=*ŝl* bojtosúszósok (Coelacanth) *~*uloj*: *ŝl* Actinistia

celastr/o=*növ* folyondár-kecskerágó, fafajta (Celastrus)

Celebes/o=*geo* Celebesz (ŭSulaveso)

celebr/i=*tr* *vall* celebrál, (szertartást) végez *~i diservon: istentiszteletet végez *~i funebrian rítion: gyászszertartást végez *~i meson: *laŭ* misét mond, misét celebrál; 2. *tr* *átv* megünnepel, megül *~i datrevenon: évfordulót megünnepel *~i feston: ünnepet megül; ~**anto**: *vall* celebráló, szertartást végző pap *la ~anto estis la episkopo de la diocezo: a szertartást végző pap az egyházmegye püspöke volt; ~**antaro**: *vall* asszisztencia

celenter/o=*áll* űrbél, testbélüre; ~**uloj**: *áll* űrbélűek, tömlőállatok (Coelenterata)

celeri/o=1. *növ* zeller (Apium graveolens) (növény) *sup~o, tranĉo~o: metélőzeller, (konyhai) zeller (A. graveolens var. secalinum) *tuber~o: gumós zeller, kerti zeller (A. graveolens var. rapaceum); 2. zeller (zöldje v. gumója) *~a foliaĵo: *gaszt* zeller zöldje, zellerlevél *~o kun remolado: *gaszt* remulász zeller

celost/o=*zene* cseleszta

Celesten/o=Celesztin (utónév); ~**ino**: Celesztina (utónév)

celesti/o=*ásv* celesztit

Celi/o=*tört* *geo* Caelius, Celio (domb Rómában)

celiak/a=*orv* hasi, hasüregi

*celiaka malsano: *orv* coeliakia, „lisztérzékenység” *szin* celiakio

celiako: *orv* coeliakia, „lisztérzékenység” *szin* celiaka malsano

celobioz/o=*kém* diszacharid

celofan/o=celofán

celoidin/o=*kém* celloidin

celom/o=*anat* testüreg, coeloma *~*uloj*: *áll* testüregesek (Coelomata) *sen~*uloj*: *áll* testüreg nélküliek (Acoelomata)

Celsi/o=*fiz* (Anders) Celsius *~a grado: *fiz* Celsius-fok (°C)

celtid/o=*növ* ostorfa (Celtis)

celt/o=*ne* ŭkelto

celul/o=*anat* sejtecske, cellula *~a histo: sejtszövet, laza kötőszövet, tela cellulae *etmoidaj ~oj: középső rostasejtek, cellulae ethmoidalis; ~**ito**: *orv* narancsbőr, cellulitis, laza kötőszövet gyulladása

celuloid/o=*kém* celluloid

celuloz/o=*kém* cellulóz *~a mikrofibreto: *biol* cellulóz-mikrofibrillum

cembr/o=*növ* cirbolyafenyő (Pinus cembra)

cement/o=1. *ép* cement *hidraulika ~o: *ép* hidraulikus cement *portlanda ~o: portlandcement; 2. *ip* *orv* cement, kötőanyag, fogcement, cementum *dentista ~o: fogorvosi cement; 3. *geo* kötőanyag; 4. *átv* cement, összekovácsoló erő; ~i: 1. *tr* *ép* cementál, cementtel köt; 2. *tr* *ép* cementez, cementréteggel von be; 3. *tr* *átv* összekovácsol, cementál *la komuna funebro ~is ilian amikecon: a közös gyász összekovácsolta barátságukat; ~**ejo**, ~**fabriko**: *ip* cementgyár; **kun~iĝo**: 1. *geo* cementáció; 2. *ép* megkötés

cementit/o=*kém* cementit

cempedakarbo=*növ* indonéziai kenyérfű (Artocarpus integer)

cend/o=cent (pénznem)

cenobit/o=*vall* (közösségben élő) szerzetes, cönobita vö. anakoreto

cenocit/o=*biol* többmagvú sejt, cönocita, coenocyta

cenolog/o=*biol* cönológus, társulástanos; ~**io**: *biol* társulástan, cönológia

cenoman/o=*tört* cenomán (néptörzs tagja)

cenoman/o=*geo* cenoman (>réteg)

cenotaf/o=kenotáfium, jelképes síremlék

cenozo/o=*biol* társulás, cönózis *fito~o: növénytársulás, fitocönózis

cenozoik/o=ŭkenozoiko

cens/o=1. *tört* vagyonösszeírás, census; 2. népszámlálás *szin* popolnombrodo; ~i: 1. *tr* *tört* (vagyont) összeír; 2. *tr* népet számlál, lakosságot összeír *szin* popolnombri; ~**isto**: 1. vagyonösszeíró *szin* cenozo 1; 2. számlálóbiztos *szin* popolnombri; ~**oformularo**: népszámlálási összeírólap; ~**olisto**: 1. vagyonösszeíró jegyzék; 2. népszámlálási jegyzék

cent=száz *ducent: kétszáz; centa: századik *kvincenta: ötszázadik; cento: 1. százaz (szám) *en 1949 estas unu milo, naŭ centoj, kvar dekoj kaj naŭ unuoj: az 1949-ben egy ezres, kilenc százaz, négy tízes és kilenc egyes van; 2. száz (egység) *centoj da enloĝantoj eliris por vidi la spektaklon: lakók százai mentek ki megnézni a látványosságot *havi centon da brutoj: száz marhája van; 3. cent (váltópénz); centestro: *tört* *kat* centurio, százados *szin* centuriestro; centilo: *mat* percentilis; centobla: százszoros; centobligi: *tr* százszorosra növel, megszásszoroz; centono: 1. (egy) század, 1 v. 100; 2. *zene* cent (oktáv 1200-ed része); centopo: százaz csoport, száz egyed; centuma: *tech* százaz beosztású, száz fokozatú, centesimalis *szin* centezimala; centfoje: százszor, száz alkalommal; elcento, pocento: *mat* százalék *szin* procento 1 *elcentosigno: százalékjel (%) *50-elcenta: 50 százalékos; elcentaĵo: *mat* százalékarány; cent-el-cente: száz százalékban, százszázalékosan

ŭcento, jarcento

centaŭr/o=*mit* kentaur *szin* ĉevalviro; ~**o**: *csill* Kentaur, Centaurus

centaŭre/o=*növ* imola (Centaurea)

centaŭri/o=*növ* ezerjófű, földpe (Centaurium)

centav/o=centavo (pénznem)

centezim/o=centesimo (pénznem)

centezimal/a=*tech* százaz beosztású, száz fokozatú, centesimalis *szin* centuma *~a termometro: százaz beosztású hőmérő

centi=előképző; centi~: centi~ (0,01) *centimetro: centiméter *centilitro: centiliter

centifoli/o=*növ* százlevelű rózsa, hollandiai rózsa, káposztarózsa *szin* centfolia rozo

centigrad/a=ŭcentuma, centezimala

centim/o=centimo, centime (pénznem)

centipeli/o=*áll* recésgyomor, centipellio *szin* retostomako vö. omaso, abomaso, rumeno

centr/o=1. *mat* középpont *~o de cirklo kaj sfero: kör és gömb középpontja *~o de kvadrato: négyzet középpontja *rotacia ~o: forgásközéppont; 2. közép, vmi közepe *la ~o de la urbo estas ĉe la katedralo: a város központja a székesegyháznál van *vojaĝo al la ~o de la tero: utazás a föld közepébe; 3. *átv* centrum, center *butikuma ~o: bevásárlóközpont *~o de dokumentado: dokumentációs központ *konferenca ~o: konferencia-központ *Mondkomerca ~o: Világkereskedelmi Központ *negoca ~o: üzleti központ; 4. *közl* csomópont, göcpont, centrum *Győr estas voja, fervoja kaj akvovoja ~o de la regiono: Győr a régió közüti, vasúti és vízi úti göcpontja; 5. *pol* közép *dekstra ~o: jobbközép *ofte dekstraj kaj maldekstraj partioj pretendas esti la ~o: gyakran bal- és jobboldali pártok állítják magukról, hogy ők a közép; 6. *kat* derékhad; 7. *anat* központ *nerva ~o: idegközpont *spira ~o: légzőközpont; (C)~**o**: *geo* *pol* Centre (FR); ~**a**: központi, közép~, göcponti, centrális *~a demando: központi kérdés *~a Eŭropo: *geo* Közép-Európa *~a nervosistemo: *anat* központi idegrendszer; ~i: 1. *tr* központosít, összpontosít, centralizál; 2. *tr* *tech* centríroz; 3. *tr* *tech* centrál, egy vonalba hoz, egytengelyűsít; 4. *tr* *knv* középre igazít ŭcentrigi; ~**e**: középütt, középen, központban, központosan *~e situanta: központi fekvésű; ~**eco**: központi helyzet,

középpontúság; ~**ejo**: **1.** központi hely *Alabama estis la ~ejo de nukleaj esploroj; Alabama volt a nukleáris kutatások központja; **2.** *ip* erőmű *szin* centralo, elektrejo *kernenergia ~ejo, nuklea ~ejo, nukleenergia ~ejo: ☞atomenergia centralo; ~**igi**: *tr* *knyv* középre igazít *~igi la ĉapitrotitolojn: középre igazítja a fejezetcímeket; ~**ismo**: *pol* centralizmus; ~**isma**: *pol* centrista; ~**isto**: *fn* *pol* centrista, középpárti; ~**ulo**: *sp* középpályás *szin* mezulo; **al**-a: ☞centripeta; **al**-**igi**: ☞centralizi; decentra: ☞centrifuga; **de**-**igi**: ☞malcentralizi; **dis**-a: ☞ekscentra; **dis**-**eco**: ☞ekscentreco; **ekster**-a: félreeső, nem központi, központból kieső; **hipo**-o: *geo* földrengésszések, hipocentrum; **mal**-i: **1.** *tr* decentralizál *szin* malcentralizi; **2.** *tr* *tech* körhagyóvá tesz, külpontossá tesz, excentrizál; **mem**-a: önközpontú; **mem**-**ismo**: önközpontúság; **plur**-a: többközpontú; **sam**-a: *mat* azonos központú, körkörös, koncentrikus; ~**ocela**: ☞centripeta; ~**ofuga**: ☞centrifuga; ~**osfero**: *geo* központi öv, földmag, magbelső, centroszféra; ~**ositua**: központi fekvésű; ~**otrunko**: ☞trusfosto

☞acetocentro, altocentro, cerbocentro, epidemicentro, fericentro, informcentro, komercocentro, komunikadcentro, kongrescentro, kulturcentro, kurbecocentro, masocentro, nervocentro, ortocentro, pezocentro **central**-o=**1.** központi iroda, szervezeti központ *sindikata ~o: szakszervezeti központ, szakszervezetek központi irodája; **2.** *vill* *ip* erőmű *szin* centrejo, elektrejo, energiejo *atomenergia ~o: *vill* atomerőmű, nukleáris erőmű *szin* atomcentralo, atomcentrejo, atomelektrejo, atomenergiejo, kernenergia centralo, kernenergia centrejo, kernenergiejo, nuklea centralo, nukleenergia centralo, nuklea centrejo, nukleenergia centrejo, nukleenergiejo *akvoenergia ~o: *ip* *vill* vízierőmű *szin* akvoelektrejo, akvoenergia centrejo, hidroeletrejo, hidroelettra centralo, hidroelettra centrejo *hidroelettra ~o: ☞akvoenergia centralo *hidroterma ~o: *vill* *ip* hidrotermikus erőmű *kernenergia ~o: ☞atomenergia centralo *nuklea ~o, nukleenergia ~o: ☞atomenergia centralo *rubobruliga ~o: *vill* *ip* szeméttégetőmű *termika ~o: ☞varmoenergia centralo *vaporenergia ~o: ☞vapoelektrejo *varmoenergia ~o: *vill* *ip* hőerőmű *szin* termika centralo, varmoelektrejo, varmoenergia centrejo, varmocentralo; **3.** *távk* telefonközpont, kapcsolóközpont *amplifa ~o: *távk* erősítőállomás *szin* amplifa stacio *interloka ~o, interurba ~o: *távk* helyközi kapcsolóközpont, interurban telefonközpont *loka ~o: *távk* helyi kapcsolóközpont *stacia ~o: *távk* házi kapcsolóközpont, házi telefonközpont, alközpont; ~**baterio**: *távk* központi telep, CB (>telefonközpont)

☞akvocentralo, atomcentralo, elektrocentralo, energicentralo, eolcentralo, hejtocentralo, telefoncentralo, telegrafcentralo, varmocentralo **centraliz**-i=*tr* központosít, centralizál; ~**a**: központosító, centralizáló *~a ekonomio: *gazd* központosított gazdaság *~a ŝtato: *pol* központosított állam; ~**ismo**: *pol* *gazd* központosítás, centralizmus; **mal**-i: *tr* decentralizál

centrant-o=*növ* sarkantyúvirág (Centranthus)

centrifug-a=**1.** *fiz* centrifugális *szin* centrifuga, decentra, elcentra *~a forto: *fiz* centrifugális erő, röptetőerő; **2.** *növ* fűrtös, decentrális *szin* decentra; ~i: **1.** *tr* *ip* centrifugál, kiperget; **2.** *tr* *kicentrifugáz* (>ruha) *szin* vringi *~i tolaĵon en lavaŝino: mosógépben kicentrifugázza a fehérneműt; ~**aĵo**: **1.** *ip* kipergetett anyag, centrifugátum; **2.** kicentrifugált ruha; ~**ilo**: **1.** *ip* centrifuga, pergetőgép, centrifugálgép; **2.** ruhacentrifuga; **ultra**-**ilo**: *kém* ultracentrifuga

centriol-o=*biol* sejtközpont, centriolum

centripet-a=**1.** *fiz* centripetális *szin* alcentra, centrocela *~a forto: centripetális erő; **2.** *biol* centripetális, középre tartó, központ felé haladó **centromer**-o=*biol* centromera, centromeron, kinetochor

centrosom-o=*biol* centroszóma, centriolum, vezértestecske

centuri-o=*tört* *pol* *kat* (római) század, centuria; ~**estro**: *tört* *pol* *kat* (római) százados, centurio *szin* centestro

cenzor-o=**1.** ☞censisto; **2.** ☞cenzuristo

cenzur-i=*tr* *pol* cenzúráz; ~o: **1.** *pol* cenzúra; **2.** *pszi* elfojtás; ~**isto**: *pol* cenzor

cep-o=**1.** *növ* hagyma (Allium cepa var. cepa) *arĝenta ~eto: ezüsthagyma (A. var. margaritaceum) *tubo~o: újhagyma; **2.** *ált* hagymafej *szin* cepobulbo; ~**obulbo**: *növ* hagymafej; ~**osupo**: *gaszt* hagymaleves

cepol-o=*áll* szalaghal (Cepola)

cerambic-o=*áll* cincér (Cerambyx)

cerambik-o=☞cerambico

cerami-o=*növ* tülökmoszat (Ceramium)

ceramik-o=agyagművesség, fazekasság, keramika *arta ~o: *műv* művészi kerámia, kerámiaművészet; ~a: *mn* kerámia~ *~a izolilo: *vill* kerámiaszigetelő; ~**aĵo**: agyagedény, kerámia (>tárgy) *arta ~aĵo: *műv* művészi kerámia; ~**isto**: keramikus

☞argilceramiko, vitroceramiko

cerast-o=*áll* szarvasvipera (Cerastes)

cerasti-o=*növ* madárhúr (Cerastium) *szin* kornofloro

ceratin-o=☞keratino

ceratofil-o=*növ* borzhínár, tócsagaz (Ceratophyllum) *szin* kornofolio

ceratoni-o=*növ* szentjánoskenyérfa (Ceratonia) *szin* karobujo

ceratopogoned-o=*áll* törpeshúnyogok, szakállas szúnyogok (Ceratopogonidae)

cerb-o=**1.** *anat* agy, agyvelő, encephalon ☞encefalo; **2.** *anat* nagyagy, nagyagyvelő, cerebrum ☞cerebro; **3.** velő ☞medolo; **4.** *ált* agy *eĉ en Parizo herbo ne fariĝas ~o *Z: közm* az ökör csak ökör, ha Bécsbe hajtják is *eklumis lampeto en lia ~o: fény gyúlt az agyában, leesett neki a tantusz *en lia ~o estas nur herbo: kong a feje az ürességtől, üresfejű *en lia ~o ne kreskas herbo: nem bolondult meg, nem evett bolondgombát *havi la kapon kun herbo sen guto da ~o: egy csepp esze sincs *havi muŝon en la ~o: hiányzik egy kereke, nincs ki mind a négy kereke, baj van az emeleten *kapo kun herbo, sen guto da ~o *Z: egy* csöpp esze sincs *kapo majesta, sed ~o modesta *Z: feje* mint egy hordó, esze mint egy dió *antaŭ ol la lango laboru la ~o *Z: közm* előbb járjon az eszed, azután a nyelved *li havas ~on ne tro potenca *Z: nem* nagy lumen *li havas en la ~o tro multe da herbo *Z: fűt-fát* összehord *lia ~o iris promeni *Z: elment* az esze, nincs magánál *mi ne havas herbon en la ~o: nem ettem bolondgombát *ne havi eĉ fingringon da ~o *Z: egy* csepp esze sincs; ~a: *mn* agy~, aggyal kapcsolatos *~a duonsfero: ☞cerebra hemisfero *~a funkciado: *orv* agyműködés *~a substanco: *anat* agyvelőállomány; ~**aĵo**: *gaszt* velő *bovida ~aĵo: borjúvelő *~aĵkolbaso: velős hurka; ~**aro**: agytröszt *szin* cerbumkomitato; ~**eto**: ☞cerebelo; ~**idaĵo**: *tréf* elmeszülemény; ~**ujo**: **1.** *anat* agyüreg, koponyáüreg, cavum cranii; **2.** *tréf* kobak; ~**umi**: *ntr* elgondolkodik, töri a fejét; ~**umado**: töprengés, agyalás; **el**-**aĵo**: kitaláció, kitalálás; **el**-**umi**: *tr* *átv* kifőz, kiagyal; **en**-**igi**: *tr* agyába vés; **kun**-**umado**: közös gondolkodás, közös problémamegoldás; **sen**-a: esztelen, ostoba, tökkeltűtött *sen~a terminalo: *inf* nem intelligens terminál, nem programozható terminál; **sen**-**ulo**: esztelen, ostoba ember; ~**laboristo**: szellemi dolgozó; ~**ocentro**: agyközpont; ~**oduono**: ☞cerba hemisfero; ~**olavo**: *pej* agymosás; ~**omalsana**: *mn* *pszi* elmebeteg, elmebajos *szin* mensmalsana, aliena; ~**omalsano**: ☞psikozo; ~**omalsanulo**: *pszi* elmebeteg *szin* alienulo, mensmalsanulo; ~**omoliĝo**: *orv* agylágyulás *szin* encefalomalacio; ~**oskuo**: agyrázkódás *szin* cerba komocio, cerebra komocio; ~**ospina**: ☞cerebrospina; ~**ostreĉo**: agyalás, fejtörés *~ostreĉa demando: fogas kérdés; ~**ostreĉilo**: *jék* fejtörő; ~**osturmo**: ötletbörze, brainstorming; ~**oŝelo**: *anat* agykéreg *szin* cerebra kortekso; ~**oŝtopi**: *tr* *átv* telebeszéli vki (n) fejét *la gazetaro ~oŝtopas nin per malversajoj: a sajtó hazugságokkal beszéli tele a fejünket; ~**otumoro**: *orv* agydaganat, agytumor; ~**umkomitato**: agytröszt *szin* cerbaro

☞ostocerbo

cerbatan-o=fűvőcső (>vadászat) *szin* blovpafilo

Cerber-o=*mit* Kerberosz, Cerberus; ~o: *tréf* cerberus (szigorú portás, kapus)

cercid-o=*növ* júdásfa (Cercis) *szin* Judea arbo

cercidifil-o=*növ* kacurafa, japánjúdásfa (Cercidiphyllum)

cereal-o=*növ* gabonanövények, gabonafélék, cereáliák; ~**aĵo**: **1.** *agr* gabonatermék; **2.** *gaszt* müzli

cerebel-o=*anat* kisagy, cerebellum *szin* cerbeto; ~**ŝelo**: ☞cerebela kortekso

cerebr-o=*anat* nagyagy, cerebrum *szin* cerbo **2**; ~**ospina**: *anat* agygerincvelői, cerebrospinalis *szin* cerbospina

cerebrozid-o=*kém* cerebrozid

cerefoli-o=*növ* zamatos turbolya, illatos turbolya (Anthriscus cerefolium)

ceremoni-o=**1.** szertartás, ceremónia *akcepta ~o: fogadási szertartás, fogadási ceremónia *bapta ~o: *kr* keresztelező (szertartás), keresztelező szertartás *geedziĝa ~o: esketési szertartás *entombiga ~o: temetési szertartás *funebra ~o: gyászszertartás *konfirmacia ~o: *kr* bérmálási szertartás, konfirmáció (szertartás) *kronada ~o: koronázási szertartás *malferma ~o: nyitó ünnepség *nomdona ~o: névadó ünnep *subskriba ~o: aláírási ceremónia; **2.** *pej* ceremónia, tektetória *fari ~ojn: *pej* körülmenyeskedik *sen ~oj li alparolis la kemon de la afero: minden tektetória nélkül a dolog lényegébe vágott *sen fari ~ojn: minden tektetória nélkül; ~a: **1.** szertartási, ceremóniális; **2.** szertartásos, protokoll~ *~a vesto: szertartásos öltözk, protokollöltözk *~a vizito: *pol* protokoll-látogatás; ~**aro**: **1.** *vall* szertartásrend, szertartáskönyv, rituálé *szin* ritáro; **2.** protokoll, szertartásrend; ~**ema**: **1.** szertartásos (szertartásosságot kedvelő); **2.** *pej* udvariaskodó, kimért; ~**estro**: **1.** *tört* szertartásmester, ceremóniamester, hopmester; **2.** protokollfőnök; **sen**-a: fesztelen, ceremóniamentes, nem tektetóriázó

Utceremonio

Ceres/o=mit Ceres

cerezin/o=kém cerezin, földviasz, ásványviasz

ceri/o=kém cérium (Ce) *~a diklorido: *kém* cérium-diklorid

cerkari/o=áll cercária, mêtelylárva

cerkopitek/o=áll cercófajom (Cercopithecus)

cert/a=1. biztos (vki vmiben) *esti ~a pri la sukceso: biztos a sikerben *laŭ tute ~aj informoj: biztos információk szerint *vi povas esti ~a pri tio: biztos lehetsz benne; **2.** biztos, bizonyos (vmi) *~a profito: biztos haszon *~a kiel morto: biztos, mint a halál *la afero estas tute ~a: a dolog teljesen biztos *lia intenco estas ~a: a szándéka bizonyos; **3.** egy bizonyos *~a grupo de homoj: emberek egy bizonyos csoportja *~a nombro da jaroj: bizonyos számú év *en ~a grado: bizonyos fokig *szin* certagrade *en ~a senco: bizonyos értelemben *laŭ ~aj informoj: bizonyos információk szerint; ~e: **1.** biztosan, kétségtelenül *li ~e ne restos sen mono: biztosan nem marad pénz nélkül *~e, kiel duoble du kvar Z: holtbiztos; olyan igaz, mint kétszer kettő négy; olyan biztosan, mint kétszer kettő négy; **2.** persze, biztosan, tényleg *ĉu vi venos kun mi? ~e ja!: jössz velem? hát persze! *ĉu vi dubas tion? ~e ne!: kétkedsz benne? egyáltalán nem! *ŝi ~e venos, kiel promesite: persze, hogy jön, ahogyan megígérte; **3.** valóban, kétségtelenül *li ~e havas talenton, sed ne sufiĉan: valóban van tehetsége, de nem elég *ŝi ~e bone legas, tamen li ne atingas la nivelon de la plej bonaj: kétségtelenül jól olvas, de nem éri el a legjobbakat *Esperanto ~e atingis sukcesojn, sed ĝi ankoraŭ ne venkis: az esperanto kétségtelenül ért el sikereket, de még nem győzött; ~o: bizonyosság, biztos tudomás *akiri ~on pri la kazo: bizonyosságot szerez az esetről; ~aĵo: biztos dolog *~aĵo kaj leĝo, kiel amen en preĝo Z: biztos, mint ima után az ámen; olyan biztos, ahogy élek; ~eco: **1.** bizonyosság *aserti kun plena ~eco: teljes bizonyossággal állít; **2.** biztosság, vmi biztos volta *la ~econ de la morto konstatas kuracisto: a halál bizonyosságát orvos állapította meg; ~i: *ntr* biztos vmiben (pri) *~i kaj aserti: bizton állít; ~igi: **1.** *tr* biztossá tesz vmit *~igi ĝian funkcion: biztosítja a működését *~igi la ordon: biztosítja a rendet *~igi la sukceson: biztosítja a sikert; **2.** *tr* biztosít vmiről (pri), garantál vkinek (n) vmit (pri) *mi ~igas vin pri ĝia vereco: biztosítom a valóságáról *li ~igis min pro cent-elcenta gajno: százszázalékos nyereséget garantált nekem; ~igi: **1.** *ntr* biztossá, bizonyossá válik; **2.** *ntr* megbizonyosodik vmiről (pri); **mal-a:** **1.** teljesen bizonytalan (vmi); **2.** teljesen bizonytalan (vki); **mal-igi:** *ntr* elbizonytalanodik, bizonytalaná válik; **mem-a:** magabiztos; **ne-a:** **1.** bizonytalan (vki); **2.** kétséges (vmi); **tut-a:** holtbiztos; **tut-e:** egészen biztosan, kétségtelenül, minden bizonnyal; ~agrade: bizonyos mértékben, bizonyos fokig *szin* en certa grado; ~asence: bizonyos értelemben *szin* en certa senco

certi/o=áll erdei fakúsz (Certhia) *szin* arbogrimpulo

cerumen/o=anat fülzsír, cerumen

ceruz/o=kém ólomfehér, velencei fehér, görögfehér, perzsaféher, cerussa *szin* plumboblanko

ceruzit/o=ásv cerusszit, fehérólmérc

cerv/o=áll szarvas (Cervus) *dam~o: ♂damao *lanco~o: ♂mazamo *norda ~o: ♂rangifero *ruĝa ~o, vulgara ~o: gímszarvas (C. elaphus) *~o muĝas: a szarvas bög; ~ino: áll szarvastehén; ~oskarabo: ♂lukano; ~oporko: ♂babiruso

Cervant/o=ir (Miguel de) Cervantes (Saavedra) *~o verkis la romanon „La ingenia hidalgo Don Quijote de la Mancha”: Cervantes írta „Az elmás nemes Don Quijote de la Mancha” című regényt

cervelas/o=gaszt szafaládé

cervik/o=anat nyak (>szerv), cervix *~o de utero: méhnyak, cervix uteri

cest/o=tört *sp* cestus, ökölvívó kesztyű (bőrszíjakból)

cestod/oj=áll galandférgek, szalagférgek, pántlikagiliszták (Cestodes)

cestr/o=növ kalapáscserje, pörölycserlye (Cestrum)

cetac/oj=áll cetek, cethalak (Cetacea)

ceter/a=egyéb, többi, maradék *ĉi tiu parto estas mia, la ~an vi povas dividi inter vi: ez a rész az enyém, a többin megosztozhattok *la ~an popolon, kiu restis en la urbo, forkondukis Nebuzaradan: *bibl* a városban maradt népet a nép többi részével együtt fogságba vitte Nebuzaradan *pro la ~aj malhelpoj ne zorgu: az egyéb akadályok miatt ne aggódj; ~e: egyébként, egyébiránt, máskülönben, emellett, amellett *kaj ~e nenio nova: máskülönben pedig semmi újság *~e vi ŝuldas al mi ankoraŭ cent eŭrojn: egyébként még tartozol nekem száz euróval; ~o: egyéb, a többi dolog *pri la ~o konsilindas silenti: a többiről jobb hallgatni

ceterak/o=növ pikkelypáfrány (Asplenium ceterach)

cetil/o=kém cetilgyök *~a alkoholo: cetil-alkohol

cetoni/o=áll rózsabogár (Cetonia)

cetrari/o=növ bokros zuzmó (Cetraria)

Ceŭt/o=geo *pol* Ceuta (ES)

Ceven/oj=geo Cevennek

cez/a=mn nyt cez, dido, cunti

cezalpini/o=növ pillangófa (Caesalpinia)

Cezar/o=1. *tört* (Gaius Julius) Caesar; **2.** ~o: *tört* Caesar (császári cím) *redonu al ~o la proprajon de ~o kaj al Dio la proprajon de Dio: *bibl* adjátok meg a császárnak, ami a császáré, és az Istennek, ami az Istené; ~a: **1.** *tört* császári, caesari; **2.** *orv* császár *~a operacio, ~a tranĉo: császármetszés, sectio caesarea; ~i: *ntr* (császárként) uralkodik; ~ismo: *pol* cezarizmus; ~opapismo: *tört* *kr* cezaropapizmus

Cezare/o=tört *geo* Caesaria, Cesarea

cezi/o=kém cézium (Cs) *~a klorido: cézium-klorid

cezur/o=1. *ir* sormetszet, cezúra *ina ~o: nőmetszet *meti ~on: sormetszetet tesz, sormetszetet iktat be *vira ~o: hímmetszet; **2.** *átv* választóvonalat húz

CFR=Incoterms; kosto kaj frajto (... nomita haveno de celloko): *gazd* költség és fuvardíj (... megnevezett rendeltetési kikötő)

egs-sistem/o=fiz CGS-rendszer (mértékegységrendszer)

ci=ritk te *ŭ*vi; *cia*: *ritk* tied, tiéd *ŭ*via; *ciumi*: *tr* tegez *szin* cidiri, ciparoli *bonvolu ne ciumi min: legyen szíves, ne tegezz; *cidiri*: *ntr* tegeződik *szin* ciumi, ciparoli *mi cidiras al li: tegeződöm vele; *cidaroli*: *ntr* tegeződik *szin* ciumi, *cidiri* *kutime ni ciparolas unu kun la aliaj: általában tegeződünk egymással

cian/o=1.; ~o: *kém* ciángyök; ~ato: *kém* cianát *~ata acido: ciánsav *izotio~ato: izotiocianát *tio~ato: tiocianát *tio~ata acido: tiociánsav v. szulfociánsav; ~hidrino: *kém* ciánhidrin; ~ido: *kém* hidrogén-cianid *hidrogena ~ido: hidrogén-cianid *metila ~ido: metil-cianid, acetonitril, ecetsavnitril; ~okobalamino: *kém* ciano-kobalamin; ~orato: *kém* ciano-aurát; *izo~ato*: *kém* izocianát; **II.** előképző: *biol* *bakt* ciano- (>kékség) *~obakterio: cianobaktérium (Cyanobakterium) *~ofitoj: *ex* *ŭ*cianobakterioj; ~ozo: *orv* szederjesség, cianózis, cyanosis

ciane/o=áll kékmédúza (Cyanea) *szin* brulmeduzo

cianur/o=kém cianurgyök *~ata acido: *kém* cianursav

Cibel/o=mit Kübelé, Cybele

ciber=ŭret~; ciberkafejo: *ŭ*retkafejo

cibernetik/o=ŭkibernetiko

ciberspaco=ŭretlando

cibet/o=kém cibet (illatanyag); ~kato: áll áll cibetmacska *szin* civeto

cibol/o=növ csöveshagyma, téli sarjédékagyma (Allium fistulosum)

cibori/o=kr áldozatókehely, ciborium *szin* hostiujo, hostivazo

cie/o=anat mellbimbó, csecsbimbó, emlőbimbó; ~umi: *ntr* cuclizik;

~umo: cucli; ~oida: *anat* emlőbimbószerű, mammilaris *~oida korpo:

anat emlőbimbószerű test, corpus mammilaris; ~umbotelo: cuclisüveg

cicer/o=1. *knyv* ciceró (4, 5112 mm-es betűméret); **2.** *knyv* ciceró

(betűtípus) *~o estas tiparo dekdupunkta: a ciceró 12-pontos betűkészlet

Ciceron/o=tört (Marcus Tullius) Cicero

cicindel/o=áll futrinka (Cicindela) *szin* kurskarabo

Cid/o=tört El Cid (Rodrigo Días de Vivar)

cidar/o=1. *vall* (zsidó) főpapi süveg vő. mitro, tiaro *deprenu la ~on kaj demetu la kronon: *bibl* félre a süveggel, le a koronával; **2.** *vall* tiara (perzsa királyok turbánja)

Cidkij/o=bibl Cidkijja, Sedeskija

Cidon/o=tört *geo* Szidón (Sajda)

cidoni/o=1. *növ* birs, birsalma (Cydonia) *flor~o: *ŭ*kenomelo

*ordinara ~o: birsalma (C. oblonga) *pir~o: birskörte (C. oblonga var. pyriformis); **2.** *ŭ*cidonibero; ~ujo, ~arbo: *ŭ*cidonio 1; ~bero: *növ* birs,

birsalma (gyümölcs); ~jeleo: *gaszt* birsalmasajt

cidr/o=gaszt almabor *szin* pomvino

CIF=Incoterms; kosto, asekuro, frajto (... nomita celhaveno): *gazd*

költség, biztosítás és fuvardíj (... megnevezett rendeltetési kikötő)

cifer/o=mat számjegy *arabj ~oj, eŭropaj ~oj: arab számjegyek

*romaj ~oj: római számjegyek *signifa ~o: értékes számjegy; ~a:

számjegy~, számjegyes, numerikus *~a kodo: számkód; ~i: *tr*

számszerűsít, számokban kifejez ~i la produktitajn bonojn:

számszerűsíti a megtermelt javakat; ~eca: *inf* digitális *~eca cirkvito:

eltr digitális áramkör *~eca fotilo: *eltr* digitális fényképezőgép *~eca

indikilo: *eltr* digitális kijelző *~eca projekciilo: *eltr* digitális projektor,

beamer; ~ec-analoga: *inf* digitális-analóg *~ec-analoga konvertilo: *inf*

digitális-analóg átalakító; ~ecigi: *tr* *inf* digitalizál *szin* bitigi *~ecigi

libron: könyvet digitalizál; ~ecigilo: *inf* analóg-digitális átalakító,

digitalizáló (eszköz) *szin* bitigilo; ne~ebla: számokban ki nem

fejezhető, nem számszerűsíthető; ~disko: számtárcsa, telefonszárcsa;

~plato: számlap, óralap; ~seruro: számtár *szin* cifroszerzo; ~valoro:

mat helyérték

ŭkontrolcifero, litercifera, rondcifere

cifoskolioz/o=*orv* kyphoskoliosis (egyfajta púposság)

cifoz/o=*orv* púposság, kyphosis *vö.* lordozo

cigan/o=cigány *szin* romao *~oj estas nuntempe fikslukaj: a cigányok manapság letelepedettek; ~**a**: *mn* cigány *szin* romaa *~a lingvo: *nyt* cigány nyelv *~a kulturo: cigány kultúra; ~**estro**: cigányvajda; ~**ino**: cigány asszony; ~**ido**: cigány gyerek, purdó

cigar/o=szivar *fumi ~on: szivarozik *szin* cigari *Havana ~o: havannai szivar *Kuba ~o: kubai szivar; ~**ejo**: 1. trafik, dohánybolt *szin* tabakvendejo; 2. szivargár *szin* cigarfabrika; ~**i**: *ntr* szivarozik; ~**eto**: vékony szivar; ~**ingo**: szivarszipka; ~**istino**: dohánygyári munkásnő *Karmeno estis ~istino en Sevilo: Carmen dohánygyári munkásnő volt Sevillában; ~**ujo**: szivardoboz *szin* cigarskatolo; ~**fabriko**: szivargár; ~**kesteto**, ~**skatolo**: szivardoboz *szin* cigarujo; ~**stumpo**: szivarvég; ~**tranĉilo**: szivarvágó

cigared/o=cigarettá, szivarka *~o kun filtrilo: füstszűrős cigaretta *~volvi ~on: cigarettát sodor; ~**ingo**: szipka; ~**i**: *ntr* cigarettázik; ~**automato**: cigarettaautomata; ~**folio**: cigaretta papír; ~**stumpo**: cigaretteszikk

cign/o=áll hattyú (Cygnus) *muta ~o (C. olor): bütykös hattyú; ~**o**: *csill* Hattyú, Cygnus; ~**okanto**: átv hattyúdál

cikad/o=áll kabóca (Cicada)

cikas/o=növ páfránypálma, cikász (Cycas)

cikatr/o=*orv* növ heg, sebhely, forradás; ~**igi**: *tr orv* hegesít, begyógyít (>seb); ~**igi**: *ntr orv* hegesedik, összeforr, begyógyul, beheged (>seb); ~**oplena**: sebhelyes

cikl/o=1. ciklus, körfolyamat *~o de Carnot: *fiz* Carnot-körfolyamat, Carnot-ciklus *la ~o de festoj dum la jaroj: az ünnepek visszatérő folyamata az évek során *menstrua ~o: menstruációs ciklus *oestra ~o: áll ivarzási ciklus; 2. ciklusidő *szin* ciklodaŭro *la ~o de lunfazoj estas 19 lunaj jaroj: a holdfázisok ciklusideje 19 holdév *Suna ~o: *csill* napciklus; 3. *tech* motorciklus *dutaktaj motoroj faras dum du taktoj unu ciklon; 4. *ir* versciklus; 5. *jm* pedálos jármű *durada ~o: kerékpár, bicikli *szin* duciklo, biciklo *trirada ~o: tricikli, háromkerékű kerékpár *szin* triciklo; 6. öko ciklus *karbona ~o: karbonciklus *nitrogena ~o: nitrogén ciklus; 7. kém gyűrű, ciklus *szin* ringo *Kreba ~o: citrátkör, citromsavciklus; 8. *mat* kör (>gráf) *n~o: n-hosszú ciklus; ~**a**: 1. ciklus~, ciklusos, ciklikus *ĉ*cikla difino; 2. *mat* kör~; 3. kém gyűrűs, ciklikus *~aj hidrokarbonoj: kém ciklikus szénhidrogének; ~**eco**: ciklikusság; ~**eca**: ciklusszerű; ~**igi**: 1. *tr* ciklizál, ciklusossá tesz; 2. *tr* kém gyűrűssé, ciklikussá tesz, ciklizál *~iga reakcio: gyűrűzárási, ciklizálási reakció; ~**oido**: *mat* ciklois *longigita ~oido: nyújtott ciklois *longigita epi~oido: nyújtott epiciklois *longigita hipo~oido: nyújtott hipociklois *mallongigita ~oido: kurtított ciklois; **du**~o: *ĉ*biciklo; **hetero**~a: kém heterociklikus, heterociklusos *szin* heteroatoma; **hetero**~o: kém heterociklus; **hipo**~oido: *mat* hipociklois *mallongigita hipo~oido: kurtított hipociklois; **kilo**~o: *fiz* *ĉ*kiloherco; **plur**~a: 1. többciklusos; 2. kém többgyűrűs *plur~a kombinajo: többgyűrűs vegyület; **re**~**igi**: *tr* öko újrahasznosít, visszaforgat, reciklál; **re**~**igo**: újrahasznosítás, visszaforgatás, recycling; **sen**~a: ciklusmentes; **tri**~o: *jm* tricikli, háromkerékű bicikli *szin* trirada ciklo; **unu**~o: *jm* egykerékű bicikli, monocikli; **unu**~i: *ntr* egykerékű biciklizik; ~**odaŭro**: ciklusidő *szin* ciklo 2; ~**okurbo**: *mat* ciklusgörbe *histereza ~okurbo: hiszterézisgörbe, hiszterézishurok; ~**orako**: biciklitartó *szin* biciklorako *ĉ*citraticiklo, élciklo, kanticiklo, legendociklo, motorciklo, n-ciklo, programciklo, vivociklo

ciklo=előképző; ciklo~ kém ciklo~ *cikloalkadieno: cikloalkadién

*cikloalkano: cikloalkán *cikloalkeno: cikloalkén, cikloolefin *cikloalkino: cikloalkin *cikloheksano: ciklohexán *cikloheksanolo: ciklohexanol

Ciklad/oj=*geo* Kikládok (szigetsorozat)

ciklamen/o=növ ciklámen, kanrépa, disznórépa (Cyclamen)

ciklan/o=*ĉ*cikloalkano

ciklogir/o=*ĉ*helikoptero

ciklon/o=1. *met* ciklon, viharos forgószelel *szin* kirloŝtormo; 2. *met* ciklon, alacsony nyomású terület; **anti**~o, **kontraŭ**~o: *met* anticiklon, ellenciklon *szin* superpremejo

ciklop/o=mit küklópsz, cyclops; ~a: gigászi

ciklops/o=áll kancics, kancicsrák (Cyclops)

ciklosporin/o=*gyz* ciclosporin

ciklostil/i=*tr* knyv stencilez *szin* mimeografi; ~**ilo**: *knv tech* stencilgép *szin* mimeografo

ciklostom/oj=áll körszájúak, körszájú halak

ciklotimi/o=*psz*i mániás-depressziós betegség, bipólusos betegség, ciklotímia, ciklikus hangulatváltozás; ~**ulo**: *psz*i mániás-depressziós beteg

ciklotron/o=*fiz* részecskegyorsító, ciklotron

cikoni/o=áll gólya (Ciconia) *~o klakadas: gólya kerepel *afrika ~o: *ĉ*afrika marabuo

cikori/o=növ katáng (Cichorium) *amara ~o: mezei katáng, katángkóró (C. intybus) *Brusela ~o: salátakatáng, endívia (C. endivia) *ordinara ~o: katángkóró, mezei katáng (C. intybus)

cikut/o=1. növ csomorika (Cicuta); 2. ~o: bürök (>méreg)

cili/o=1. áll csilló, csillangó; 2. növ pillaszőr, cilium; ~**uloj**: áll kétfélelemagvúak, csillós egysejtűek, csillós ázalékállatkák (Ciliophora)

ciliar/o=*anat* sugártest, corpus ciliare

Cilici/o=*ĉ*Kilikia

cilindr/o=1. *mat* hengerfelület; 2. *mat* henger *cirkla ~o: körhenger *orta ~o: egyenes henger; 3. *tech* henger; 4. *tört* pecséthenger; 5. henger alakú tárgy *centra ~o: növ központi henger, sztele *szin* steleo 2 *kortika ~o: növ kéreg *szin* kortiko 3 *kresĉenda ~o: zene crescendo-henger (>orgona) *registra ~o: regisztráló dob (>mérés); ~**a**: 1. hengeres, hengeralakú *~a ĉapelo: *tex* kürtőkalap, cylinder, köcsögkalap *~a ujo: hengeres tartály; 2. *mn* henger~ *~a kapacito: *tech* hengerűrtartalom *~a projekcio: *mat* hengervetület; ~**akso**: *anat* idegnyúlvány; ~**obloko**: *tech* hengerblokk; ~**okapo**: *tech* hengerfej *szin* kulaso 2; ~**omantelo**: *mat tech* hengerköpeny; ~**oseruro**: *tech* hengerzár; ~**osurfaco**: *mat* hengerfelület

*ĉ*inkocilindro, lampocilindro, rulcilindro, vaporcilindro

cim/o=1. áll poloska (Cimex) *akvokura ~o: *ĉ*geriso *dorsnaĝa ~o: *ĉ*notonekto *fajro~o, ruĝa ~o: verőköltő bodobács (Pyrrhocoris apterus) *lit~o: házi poloska, ágyi poloska (C. lectularius) *planto~o: növénypoloska; 2. *inf* programhiba, bug; **sen**~**igilo**: *inf* hibakereső, debugger

cimati/o=1. ép vízorrt, szima, kima, küma; 2. képléc (képtartó lécs)

cimbal/o=1. zene cintányér *charlestona ~o: lábcintányér **(piede movata)* ~paro: zene hi-hat, lábsín, charlestongép; 2. *ne* cimbalom

*ĉ*zimbalono

cimbalari/o=növ pinyó (Cymbalaria)

cimbidi/o=növ csónakorchidea, sajkakosbor (Cymbidium)

cimbopogon/o=növ fűszercirok (Cymbopogon)

cimbr/o=*tört* cimber (>germán törzs)

cimicifug/o=növ poloskavész, poloskafű (Cimicifuga)

cimatar/o=*tört* kat handszár

cinabr/o=*ásv* cinóber; ~a: *mn* cinóberpiros, cinóbervörös (élénk világospiros) *szin* vermiljona

cinam/o=*gaszt* fahéj *~a acido: kém fahéjsav; ~**ujo**: *ĉ*cinamomo; ~**ato**: kém cinnamát, fahéjsav-észter *metila ~ato: metil-cinnamát; ~**alo**: kém fahéjaldehid; ~**kolora**: fahéjszínű

cinamom/o=növ fahéjfa (Cinnamomum) *szin* cinamujo *kamfora ~o: kámforfa (C. camphora) *szin* kamforarbo

cinar/o=növ articsóka (Cynara)

cindr/o=1. hamu *mi estas polvo kaj ~o: por és hamu vagyok *Mordeĥaj diŝiris siajn vestojn, metis sur sin sakajon kaj ~on: *bibl* Mordokaj megszaggatta a ruháját, zsákruhába öltözött, hamut szórt a fejére *vulkana ~o: *ásv* vulkáni hamu; 2. *ásv* hamu (emberi maradvány) *paco al lia ~o!: béke hamvaira!; ~a: 1. hamu~, hamuból való; 2. hamuszínű, hamuszürke *szin* cindrogriza; ~**ejo**: égéstér (>kandalló); ~**ero**: *ásv* lávahamu; ~**igejo**: *ip* égetőmű; ~**igi**: 1. *tr* elhamvaszt; 2. *tr* átv porig éget *fulmofrapo ~igis la domon: villámcsapás porig égette a házat; ~**igi**: *ntr* elhamvad *pro la incendio la urbo ~igis: a tűzvész miatt a város porig égett; ~**ujo**: 1. hamutartó; 2. hamuláda (>kályha) *szin* cindrokesto *~uja pordo: hamuajtó; ~**ulino**: Hamupipőke; ~**odeterminado**: kém hamumeghatározás; ~**ogrizza**: hamuszürke *szin* cindra 2; ~**okesto**: hamuláda (>kályha) *szin* cindrujo 2; ~**omerkredo**: *kr* hamvazószerda; ~**onubo**: hamufelhő; ~**opetro**: *ásv* hamukő; ~**ourno**: halotti urna, hamvveder

*ĉ*brulcindro, flugcindro, űvebcindro

cinerari/o=növ kerti cinerária, hamvaska (Pericallis hybrida)

cingul/o=*anat* övpálya, cingulum

cinik/a=1. *fil* cinikus; 2. *pej* cinikus; ~**ismo**: 1. *fil* cinikus filozófia; 2. *pej* cinizmus; ~**isto**: *fil* cinikus; ~**ulo**: *pej* cinikus ember

cinip/o=áll gubacsdarázs (Cynips)

cink/o=zene görbecink, fekete cink

cinkl/o=áll vízirigó (Cinclus)

Cinn/o=*tört* Cinna (utónév)

cinocefal/o=*ĉ*paviano

cinodont/o=növ csillagpázsit (Cynodon) *szin* hundodonto

cinoglos/o=növ ebnyelvűfű (Cynoglossum) *szin* hundolango

cinomus/o=áll prérikutya (Cynomys) *szin* stepundeto

cinozur/o=növ cincor (Cynosurus) *szin* hundovosto

cintr/o=ép mintáiv, boltozó állvány; ~i: *tr* ép mintáivet állít vminek (n);

de~**i**, **sen**~**igi**: *tr* ép leszedi a mintáivet, bolozatállványt vhonnan (n)

cintur/o=*anat* öv *szin* zono 6

Cion/o=**1.** *bibl geo* Sion (hegye); **2.** *átv* Sion (Jeruzsálem); ~**ismo**: *vall pol* cionizmus; ~**isto**: *vall pol* cionista

CIP=Incoterms; *portado kaj asekuo pagitaj ĝis* (... nomita celhaveno): *gazd fuvarozás és biztosítás fizetve...*-ig (megnevezett rendeltetési hely)

cip/o=**1.** *tört* cippus, jelzőkő, határkő, mérőföldkő; **2.** *tört* fejfa, sírő

ciper/o=*növ* palka (Cyperus)

Cipr/o=**☞**Kipro

cipre/o=*áll* porceláncsiga (Cypraea)

cipres/o=*ált* *növ* ciprus vö. kupreso

Ciprian/o=Ciprián (utónév)

ciprin/o=*áll* ponty (>nem) (Cyprinus)

cipripedi/o=*növ* papuszkosbor (Cypripedium) *szin* venusűo

cipsel/o=**☞**apodo

cir/o=cipőkenőcs, cipőkrém; ~**i**: *tr* beken, fényesít (cipőt)

Cir/o=*bibl* Círus, *tört* Kürosz

circ/o=*áll* rétihéja (Circus)

Circ/o=*mit* Kirké, Circe

circe/o=*növ* varázslófű (Circaea) *szin* sorőherbo

Ciren/o=*tört geo* Küréné, Cyrene (város); (C)~**ujo**, (C)~**io**: *tört geo* Cyrene (provincia)

Ciril/o=Cirill (utónév) *~o kaj Metodio: *kr tört* Cirill és Metod; ~**a**: *knyv* cirill (>ábécé) *~a alfabeto: cirill ábécé

ciriped/oj=*áll* kacsalábú rákok (Cirripedia)

cirk/o=**1.** *tört ép* (ókori) cirkusz; **2.** cirkusz *migranta ~o: vándorcirkusz; **3.** *geo* gleccservölgy

cirkaet/o=*áll* kígyászölvy, kígyászszas (Circaetus gallicus) *szin* serpentaglo

cirkel/o=*mat isk* körző *szin* cirkililo *desegnista ~o: tuskihúzó körző, rajzolókörző *dunadla ~o: kéttűs körző *risorta ~o: rugós körző, osztókörző *stanga ~o: rúdkörző; ~**o**: *csill* Körző, Circinus

Ukalibrocirkelo

cirkl/o=*ált* kör *diabla ~o, eterna ~o: ördögi kör, circus viciosus *rikolta ~o: gabonakör *szin* agrogramo, agroglifo; **2.** *mat* körvonal *centro de ~o: kör középpontja *Eülera ~o: Euler-kör *latituda ~o: *geo* szélességi kör *meza ~o: középkör *oskula ~o: simulókör *trigonometria ~o: egységkör; **3.** *mat* körfelület *segmento de ~o: körszelet, körszegmens *sektoro de ~o: körcik, körszektor; ~**o**: *geo* sarkkör *Arkta ~o: Északi-sarkkör *Antarkta ~o: Déli-sarkkör; ~**a**: kör alakú, kör-; ~**ego**: *mat* főkör *szin* cirklego; ~**ilo**: körző *szin* cirkelo; ~**ef-o**: *mat* főkör *szin* cirklego; **duon-o**: *mat* félkör; **en-igi**: *tr* körbevesz, bekerít *en-igi armeon: *kat* hadsereget bekerít *politiko de en-igado: *pol* bekerítési politika; **semi-a**: *anat* félkör alakú, semicircularis, félkör alakú *semi-a dukto: félkörös ivjárat, ductus semicircularis; ~**orando**: kör széle; ~**orezono**: körben forgó okoskodás, circulus vitiosus; ~**osurfaco**: *mat* körfelület

Ukacirklo, konvergocirklo, kurbecocirklo, pašocirklo, piedcirklo, poluscirklo, šotcirklo, trafikcirklo

cirkonferenc/o=**☞**periferio

cirkonstanc/o=körülmény *antaŭneviditaj ~oj: előre nem látott körülmények *en feliĉaj ~oj: szerencsés körülmények között *renkontigo de ~oj: körülmények egybeesése *malgraŭ la ~oj: a körülmények ellenére *malpligravigaj ~oj: enyhítő körülmények *pligravigaj cirkonstancoj: *jog* súlyosbító körülmények *sub favoraj ~oj: kedvező körülmények között *sub tiaj ~oj: ilyen körülmények között *tempo kaj ~oj saĝon alportas *Z: közm* az idő a legjobb tanácsadó, egy idő a másikat tanítja; ~**a**: *mn* körülmény-, körülményekkel kapcsolatos; ~**aro**: körülmények, az összes körülmény; **pro-a**: körülmények diktálta *pro-a leĝo: *jog* kivételes törvény

Uvivcirkonstanco

cirkonvalaci/o=*kat* ostromsánc, cirkonvalláció *szin* ĉirkaŭfortikaĵo

cirku/o=**☞**circo

cirkul/i=**1.** *ntr* cirkulál, kering *la sango ~as de la koro al la koro tra la pulmoj: a vér szívtől szívig kering a tudón át; **2.** *ntr* áramlik, közlekedik *homoj kaj veturiloj ~as en la urbo: emberek és járművek közlekednek a városban; **3.** *ntr* forog (forgalomban van) *~as la famo: az a hír járja *halti malpermesite, ~u plu: megállni tilos, közlekedj tovább *mono kaj varoj ~as: pénz és áruk forognak; cirkulado

1. keringés, körforgás, körfolyamat; **2.** áramlás, özönlés; **3.** forgalom *cirkla ~ado: *közl* körforgalom *~ada aparato: *anat* keringési rendszer *~ada malsano: *orv* keringési betegség *unudirekta ~ado: egyirányú forgalom; ~**aĵo**: körlevél *szin* cirkulero, rondletero; ~**anta**: **1.** keringő, cirkuláló; **2.** közlekedő; **3.** forgalomban levő, forgó; ~**antaro**: a közlekedés résztvevői; ~**igi**: **1.** *tr* köröztet, körbead; **2.** *tr* közlekedtet; **3.** *tr* *gazd* forgat, forgalomban tart; **ek-igi**: *tr* forgalomba hoz *eŭro baldaŭ

estos ek-igita: hamarosan forgalomba hozzák az eurót; **el-igi**: *tr* forgalomból kivon

Umoncirkulado, sangocirkulado

cirkuler/o=körlevél *szin* cirkulaĵo, rondletero

Uarestcirkulero

cirkumcid/i=*tr* *vall orv* körülmetél *~i signifas detranĉi parton de la prepucio: a körülmetélés azt jelenti, hogy levágják a fityma egy részét; ~**o**: *vall orv* körülmetélés *~o estas preventa operacio kontraŭ fimozo: a körülmetélés preventív operáció fitymaszűkület ellen *la ~o ĉe la hebreoj estas signo de aparteno al la hebrea gento kaj alianco kun Javeo: a körülmetélés a zsidóknál a zsidó néphez tartozás és a Jahvéval való szövetség jele; **ne-ito**: *fn* körülmetéletlen, goj *szin* gojo

cirkumfleks/o=*knyv* kúpos ékezet, kalapos ékezet, accent circonflexe, circumflex *szin* ĉapelo, hoketo *en Esperanto portas la literoj ĉ, ĝ, ĥ, ĵ kaj ŝ ~on: az eszperantóban a ĉ, ĝ, ĥ, ĵ és ŝ betűn kúpos ékezet van

cirkvit/o=**1.** *vill* áramkör *szin* flurondo *ekvalenta ~o: helyettesítő áramkör *fermi la ~on: zárja az áramkört *fermita ~o: a) zárt áramkör, b) kém zárt körfolyamat *fantoma ~o: fantomáramkör *glatiga ~o: simitőáramkör, szűrőáramkör *komuta ~o: kommutációs kör *kurta ~o: rövidzárlat *szin* fuŝkontakto *malfermita ~o: nyitott áramkör *malvarmiga ~o: hűtőkör *paralela ~o: párhuzamos áramkör *primara ~o: primer áramkör *rilaksa ~o: relaxációs áramkör, fűrészáramkör *sekundara ~o: szekunder áramkör *seria ~o: soros áramkör; **2.** *vill* áramkör (eszközkör) *analoga ~o: analóg áramkör *cifereca ~o: digitális áramkör *dustabila ~o: bistabil áramkör *integra ~o: integrált áramkör *logika ~o: *inf* logikai áramkör *magneta ~o: mágneses áramkör, mágneskör *memorhava ~o: memória-áramkör, tárolóáramkör *oscila ~o: rezgőkör *presita ~o: nyomtatott áramkör, nyák *resonanca ~o: rezgőkör, rezonancia-áramkör; **3.** *tech* kém folyadékkör, körfolyamat *bremsa oleo ~o: *jm* fékolajkör *malvarmiga akvo ~o: hűtővízkör; **4.** *mat* irányított kör (>gráf); ~**ero**: *eltr* áramköri elem, kapcsolóelem, logikai elem *szin* cirkvitelemento; **en-igi**: **1.** *tr* *vill* becsatol, csatlakoztat; **2.** *tr* *pol* csatlóssá tesz; ~**elemento**: *eltr* áramköri elem, kapcsolóelem, logikai elem *szin* cirkvitero; ~**karto**: *eltr* áramköri lap; ~**rompilo**: *vill* megszakító; ~**ŝaltilo**: *vill* áramköri kapcsoló, megszakító, szaggató; **mikro-o**: *eltr* mikroáramkör

Ufermcirkvita, kurtcirkvita, kurtcirkviti, oscilcirkvito, pontocirkvito

cirkumkulul/o=*met* bárányfelhő, cirrocululus; cirostratus/o=*met* fátyolfelhő, cirrostratus

ciroz/o=*orv* cirrózis, szövetségi gyulladás *atrofia ~o: sorvadásos májzsugorodás, cirrhosis atrophica *hepata ~o: *orv* májzsugorodás, cirrhosis hepatis

cirsi/o=*növ* aszat, acat (Cirsium); **sen-igi**: *tr* *agr* aszatol, acatol

cirus/o=*met* pehelyfelhő, cirrus (Ci); ~**kumuluso**: *met* bárányfelhő (Cc); ~**stratus**: *met* fátyolfelhő (Cs)

cis=**1.** előjárószo *szin* maltrans; cis: *vmin* innen *szin* maltrans *cis la montoj: a hegyeken innen *cis la rivero: a folyón innen; **II.** előképző; cis~: **1.** *vmin* inneni *cisalpa: Alpokon inneni *cisdanuba regiono: Dunán inneni térség *Cisjordanio: *geo* Ciszjordánia; **2.** *kém* cis~ (kettős kötés azonos oldalon lévő gyökök) *cis-trans-izomereco: cisz-transz izoméria; **3.** *biol* cisz (utótaggal kapcsolatos azonosoldaliság) *cisgena: ciszgén

cist/o=*anat* hólyag, ciszta, cysta *szin* veziko *urina ~o: húgyhólyag, vesica urinaria *szin* urina veziko; ~**ito**: *orv* hólyaghurut, hólyaggyulladás, cystitis; ~**okopio**: *orv* hólyagtükrözés, cisztoszkópia

Ukolecisto

cist/o=*növ* bodorrózsa, szuhar (Cistus)

cisoid/o=*mat* cisszoid

cistein/o=*kém* cisztein

Cisterci/o=*geo* Cîteaux, Cistercium; ~**ano**: *kr* ciszterci, cisztercita (szerzetes) *~ana abatejo: cisztercita apátság *la ~anajn principojn famigis Sankta Bernardo: a ciszterci elveket Szent Bernát tette híressé

cistern/o=**1.** víztároló, vízgyűjtő tartály, ciszterna; **2.** *tech* tartály, tank; **3.** *anat* folyadékkal telt üreg, ciszterna, cisterna *čila ~o: Pecquet-ciszterna, cisterna chyli; ~**ulo**: **☞**ciszternosípo; ~**auto**, ~**kamiono**: *jm* tartálykocsi; ~**olokomotivo**: *vsút* szertartályos mozdony; ~**osípo**: *hajó* tartályhajó, tankhajó, tanker *szin* cisternulo; ~**ovagono**: *vsút* vasúti tartálykocsi

cisticerk/o=*áll* hólyagféreg, borsóka (Cisticercus); ~**ozo**: *orv* borsókabetegség, cystercicus-fertőzés, cysticercosis

cistin/o=*kém* cisztin

cistocel/o=*orv* hólyagsér, cystokele

cistron/o=*biol* cisztron (>gén)

cit=előképző; cit(o)~: *biol* sejt~; ~**ologo**: *tud* sejtтанos, sejtkutató, citológus *szin* ĉelologo; ~**ologio**: *biol* sejtтан, citológia *szin* ĉelologio; ~**otropa**: *biol* cytotrop, sejthez vonzódo *szin* ĉelafina; ~**ozo**: *biol*

citózis; **el-ozo**, **ekoz-ozo**: *biol* sejtkiürítés, exocitózis; **en-ozo**, **endo-ozo**: *biol* bekebelezés, endocitózis; **-ofilakto**: *biol* sejtvédelem, cytophylaxis; **-okinino**: *növ kém* citokinin (>hormon); **-okromo**: *biol* citokróm, cytochrom; **-oplasm**: *biol* sejt plazma, citoplazma *szin* celplasma; **-oskeleto**: *biol* sejt váz *szin* celskeleto; **-osolo**: *biol* citoszol, cytosol *szin* celsolo

cit/i=1. *tr* (szó szerint) idéz *~i por ekzemplo: példaként idéz *~i versojn de Petőfi: Petőfi sorait idézi; **2**. *tr* *átv* említ, megemlít, emleget *mi povus ~i al vi cent similajn okazojn: száz hasonló esetet tudnék mondani önnek; **-aĵo**: idézet; **-ilo**: *knyv* idézőjel, macskaköröm *dustreka ~ilo: teljes idézőjel, kétvonásos idézőjel, elsődleges idézőjel *dustreka rekta ~ilo, giraforeloj: kétvonásos egyenes idézőjel *eksterlinia ~ilo: magyar idézőjel *fina ~ilo, ferma ~ilo: záró zárójel, berekesztő zárójel *komenca ~ilo, malferma ~ilo: nyitó zárójel *malfermi, fermi ~ilon: idézőjelet nyit, zár *rekta ~ilo: egyenes idézőjel *suba 66~ilo: alsó 66-os alakú idézőjel, alsó elsődleges idézőjel, alsó dupla idézőjel *suba 9~ilo: alsó 9-es alakú idézőjel, alsó félidézőjel, alsó harmadlagos idézőjel *supra 6~ilo: felső 6-os alakú idézőjel, felső félidézőjel, felső harmadlagos idézőjel *supra 99~ilo: felső 99-es alakú idézőjel, felső elsődleges idézőjel, felső dupla idézőjel *surlinia ~ilo: lúdláb, francia idézőjel, másodlagos idézőjel *unustreka ~ilo: félidézőjel, egyvonásos idézőjel, harmadlagos idézőjel; **en-iligi**: *tr* idézőjelbe tesz; **malplio-ilo**: *knyv* balra mutató lúdláb, balra mutató francia idézőjel; **mis-i**: *tr* tévesen idéz, félreidéz; **plio-ilo**: *knyv* jobbra mutató lúdláb, jobbra mutató francia idézőjel

citadel/o=1. *kat* fellekvár, citadella; **2**. *átv* fellekvár, végső menedék *Genevo estis la ~o de la protestantismo en la 16a jc.: Genf volt a protestantizmus fellekvára a 16. században

citato/o= citáto

citar/o= citáto

Citer/o=mit *geo* Kythéra *~a Afrodito: Kythérai Aphrodité

citin/o=növ zuharbogyó (Cytinus)

citiz/o=növ zanót (Cytisus)

citofilakt/o=biol sejtvédelem, cytophylaxis

citokinin/o=növ kém citokinin (>hormon)

citokrom/o=biol citokróm, cytochrom

citologi/o=tud sejt tanos, sejt kutató, citológus *szin* citologiisto, cölologo, cölologisto; **-io**: *biol* sejt tan, citológia *szin* cölologio; **-iisto**: citologo

citoplasm/o=biol sejt plazma, citoplazma *szin* celplasma

citoskelet/o= celskeleto

citosol/o=biol citoszol, cytosol *szin* celsolo

citotrop/a=biol cytotrop, sejt hez vonzódo *szin* cēlafina

citoz/o=biol citózis; **el-o**, **ekoz-o**: *biol* sejtkiürítés, exocitózis; **en-o**, **endo-o**: *biol* bekebelezés, endocitózis

citozin/o=kém citozin

citr=előképző; **citr~**: *kém* citr~; **citralo**: *kém* citrál; **citrato**: *kém* citrát *citrata acido: citromsav; **citrato ciklo**: *kém* citrátkör, citromsavciklus *szin* krebsa ciklo

citr/o=1. *tört zene* kithara; **2**. *zene* citera *alpa ~o: gyűrűs citera *hispana ~o: bandurria

citrol/o=növ tök, dinnye Citrullus (nem) *ordinara ~o: *tud* görög dinnye (C. lanatus); **-ino**: *kém* citrulin

citron/o=növ citrom *verda ~o: limeo; **-ujo**, **-arbo**: limono; **-flava**: citromsárga; **-premlilo**: citromnyomó, citromfacsaró; **-suko**: gaszt citromlé

citronell/o=növ citronella, nárdusfű, pázsitos fűszercirok, manafű (Cymbopogon nardus); **-alo**: *kém* citronellál

citrus/o=növ citrus, citromfa, narancsfa (Citrus) *ĉinia ~o: édes narancsfa (C. sinensis) *szin* orangjuo *paradiza ~o: grépfrút, citrancs (C. paradisi) *szin* grapfruktujo *reta ~o: indiai mandarin (C. reticulata) *szin* mandarinujo

civet/o=áll áll cibetmacska *szin* cibetkato *afrika ~o: afrikai cibetmacska (Civettictis civetta) *szin* civetikto *azia ~o: ázsiai cibetmacska (Viverra zibetha) *szin* zibeto

civetikt/o=áll afrikai cibetmacska (Civettictis civetta) *szin* afrika civeto

civil/a=1. civil, polgári, nem politikai *~a iniciato: polgári kezdeményezés *~a kuraĝo: civil kurázi *~a kunteno: polgári összetartás *~a malobeco: polgári engedtelenség *~a movado: polgári mozgalom *~a organizaĵo: társadalmi szervezet *~a socio: civil társadalom *~a vesto: civil ruha; **2**. *jog* polgár~, polgári *~a afero: polgári ügy *~a geedziĝo: polgári házasság *~a kodo: polgári törvénykönyv *~a leĝo: polgári törvény *~a persono: polgári személy *~a proceduro: polgári eljárás *~aj rajtoj: polgárjogok *~a stato: polgári állapot *kunsidis la ~a tribunalo: összeült a polgári törvényszék; **3**. polgári (nem csillagászati) *~a jaro: csill polgári év; **-ulo**: polgár, polgári személy; **-jura**: *jog* polgárjogi (>jogrendszer); **-rajta**: *jog*

polgárjogi (>szabadságjogok); **-servo**: *kat* polgári szolgálat; **-servanto**: *kat* polgári szolgálatos (katona)

civiliz/i=tr civilizál; **-o**: **1**. civilizálás *szin* civilizado; **2**. civilizáció *szin* civilizacio; **-ado**: civilizálás, civilizációs folyamat *szin* civilizo **1**; **-eco**, **-iteco**: civilizáltság; **-ita**: civilizált; **-ito**: civilizált ember **civilizaci/o=civilizáció** *szin* civilizo **2** *antikva ~o: ókori civilizáció *totema ~o: totemcivilizáció; **antaŭ-a**: civilizáció előtti

civit/o=1. *tört* városállam *Ateno estis helena ~o: Athén hellén városállam volt; **2**. *tört* szabad város, civitas, városközösség *Győr fariĝis reĝa ~o en 1271: Győr 1271-ben lett szabad királyi város; **3**. *pol* állampolgárok közössége *Esperanta ~o: eo Eszperantó Közösség, Eszperantó Civitas; **-ano**: **1**. *tört* városi polgár, szabad polgár; **2**. *pol* állampolgár, polgártárs; **3**. eo az Eszperantó Civitas polgára; **-ana**: *pol* állampolgári *~ana iniciato: állampolgári kezdeményezés *~ana malobeco: állampolgári engedtelenség *~anaj rajtoj: városi polgárjogok, állampolgári jogok; **-aneco**: **1**. *tört* városi polgári státusz; **2**. *pol* állampolgárság; **-aniĝi**: *ntr* állampolgárrá válik, meghonosodik; **-anino**: polgártársnő; **-ismo**: polgári öntudat; **-isto**: eo civitista (az Eszperantó Civitas híve); **kun~ano**, **sam~ano**: polgártárs, honfitárs; **-anrajta**: *jog* állampolgárjogi

cizel/i=1. *tr* műv cizellál, finoman megmunkál; **2**. *átv* finomít, cizellál *li multe ~is siajn poemojn: sokat cizellálta verseit; **-ilo**: *műv* tech ötvösvéső, cizellálószerszám, cizellálóvéső; **-isto**: *műv* ötvös **col/o=col**, hüvelyk, digitus (>mértékegység) *la angla colo egalas 0,0254 m *la hungara reĝa colo egalas 0,060 m; **-longa**: hüvelyknyi **cong/a=mn** nyt conga (ts)

CPT=Incoterms; portado pagita ĝis (... nomita celloko): *gazd* fuvarozás fizetve (megnevezett rendeltetési hely)

cucugamuŝi/o=orv csucsugamusi, japán folyami láz

cug/o=növ hemlokfenyő, csapfenyő (Tsuga)

cum/o=növ bogas virágzat, cyma *alterna unu~o: forgó virágzat *dikotoma ~o, duflanka ~o, du~o: kettős bog, álemyő, dicházium *helicoida ~o: forgó bog, cincinnus *plur~o, plurflanka ~o: többesbog, pleiocházium, álemyő *skorpicea ~o, skorpoida ~o: kunkor, bostryx *szin* bostriko *unuflanka ~o: egyes bog, monocházium *zigzaga ~o: forgó bog, cincinnus

cunam/o=met szökőár, cunami *szin* marondego

cvan/o=fn csvana; **-a**: *mn* nyt csvana (tsn)

ĉ=cs (hang és betű); ĉo: csé (betűnév)

ĉabrak/o=nyereg takaró, ló takaró, csótár, sabrák

ĉaĉa/o=zene csacsacsa (zene és tánc)

ĉaĉaĉa/o= ĉaĉaro

Ĉad/o=1. *geo* Csád (tó); **2**. *geo* *pol* Csád (ország) (TD); **-a**: *mn* csádi; **-ano**: *fn* csádi (lakos)

ĉador/o=izsl tex csador (iráni női viselet)

ĉagren/i=1. *tr* bosszant, bánt, elkésérít *la tempoperdo ~is min: bosszantott az idővesztés; **2**. *tr* *ex* elszomorít, elbúsít, letör **ĉ** afflikti; **-o**: **1**. bosszúság, baj, elkeseredettség *kia ~o!: milyen kár!, milyen bosszúság! *venas ~o sen granda peno *Z: közm* jön a baj magától is; jön a baj, ha nem vetik is; **2**. bú, bánat, szomorúság *szin* afflikto; **-a**: bosszantó, elkésérítő; **-iĝi**: **1**. *ntr* bosszankodik, elkeseredik; **2**. *ntr* *ex* elszomorodik, elbúsulja magát **ĉ** affliktiĝi

ĉajot/o=növ egymagvú tök, trópusi tükéstök (Sechium edule)

ĉak/o=kat tex csáko

ĉakron/o=zene chaconne

ĉakr/o=csakra (testi erőközpont)

ĉalazi/o= kalazio

ĉaled/o=hegyi faház, erdei kunyhó *szin* ĉaeto

ĉalet/o= ĉaledo

ĉambelan/o=tört kamarás; **-ino**: *tört* udvarhölgy *szin* honordamo; **ĉef-o**: *tört* főkamárás

ĉambr/o=1. *ép* szoba, helyiség *~o lueblas: szoba kiadó *dulita ~o: kétágyas szoba *parada ~o: díszterem *plurlita ~o: többágyas szoba *subtegmenta ~o: manzárdszoba, tetőtéri szoba *tegmenta ~o: padlásszoba *unulita ~o: egyágyas szoba *viciuata ~o: albérteti szoba; **2**. *gazd* kamara *agrikultura ~o: mezőgazdasági kamara *industria ~o: iparkamara *komerca ~o: kereskedelmi kamara *kuracista ~o: orvosi kamara; **3**. *pol* ház (>parlament) *~o de deputitoj: alsóház, képviselőház *~o de Lordoj: Lordok Háza (GB) *malsupera ~o, malalta ~o: alsóház *supera ~o, alta ~o: felsőház; **4**. *tech* kamra, ház *~o de kluzo: zsillipkamra *~o de maŝinoj: gépház *~o de pumpiloj: szivattyúház; **-ego**: terem, szála; **-eto**: szobácska, kamra; **-isto**: **1**. szobainas, komornyik; **2**. szobapincér; **-istino**: szobalány; **-umi**: **1**. *ntr* szobázik, szobaszolgálatot végez; **2**. *tr* *átv* szobahőmérsékletre hoz *~umi vinon: bort szobahőmérsékletre hoz; **antaŭ-o**: **1**. *ép* előszoba, pitvar; **2**. *ép* fogadószoba, fogadóhelyiség; **-oluo**: szobabérlet; **-oluant**:

szobabérlő; ~**omuziko**: *zene* kamarazene; ~**omuziki**: *ntr* kamarazenél, kamarazenét játszik; ~**oplanto**: *növ* szobanövény

Uatendoçambro, bançambro, bobelçambro, dormoçambro, juçoçambro, punçambro, fumçambro, gastoçambro, infançambro, instruçambro, klasçambro, kaldronçambro, kluzoçambro, laborçambro, legoçambro, lernoçambro, litçambro, loçoçambro, luçambro, malsanulçambro, mangoçambro, mašinçambro, preçoçambro, sekurçambro, sidçambro, skriboçambro, stabçambro, vivoçambro, viziçambro

çam/o=*áll* zerge (Rupicapra rupicapra); ~**ledo**: zergebőr, szarvasbőr *szin* cervoledo

çamor/a=*mn nyt* csamorro (ch)

çampan/o=*gaszt* (champagne-i) pezsgő, francia pezsgő *dolça ~o: édes pezsgő *duonseka ~o: félszáraz pezsgő *seka ~o: száraz pezsgő *sekega ~o: teljesen száraz pezsgő; ~**igi**: *tr agr* pezsgősít, pezsgővé érlel; **kvazaū**~o: *gaszt* (champagne-i módszerrel készült) nem champagne-i pezsgő, nem francia pezsgő; ~**botelo**: *gaszt* pezsgőspalack; ~**glaso**: *gaszt* pezsgőspohár *konusa ~glaso: hosszú pezsgőspohár *malprofunda ~glaso: pezsgőskehely

Ufruktoçampano

Çampanj/o=*geo* Champagne; ~**o-Ardenoj**: *geo pol* Champagne-Ardenne

çampinjon/o=*növ* termesztett csiperkegomba, sampinyon (Agaricus bisporus) *szin* duppora agariko *farcitaj ~oj: *gaszt* töltött sampinyon; ~**omleto**: *gaszt* gombás tojásrántotta; ~**salato**: *gaszt* sampinyonsaláta; ~**supo**: *gaszt* sampinyonleves

çampion/o=**1.** *sp* bajnok *mond~o: világbajnok *olimpika ~o: olimpiai bajnok; **2.** *átv* vminek az élharcosa, védelmezője, (vmely eszme) harcosa; ~**ado**: *sp* bajnokság (rendezvény) *Eüropa~ado: Európa-bajnokság *kontinent~ado: kontinensbajnokság *mond~ado: világbajnokság *subtegmenta ~ado: fedett pályás bajnokság; ~**eco**: *sp* bajnokság, bajnoki cím *gajni ~econ: bajnokságok nyer *mond~eco: világbajnokság, világbajnoki cím *olimpika ~eco: olimpiai bajnokság, olimpiai bajnoki cím; ~**ludo**: *sp* bajnoki mérkőzés

Çangçun/o=*geo* Csangesun, Changchun

çan/o=**1.** *kat* kakas, sárkány (>lőfegyver); **2.** *kat ne zár*, zárszerkezet

Çkulaso

Çandigar/o=*geo pol* Csandígarth (IN) *~o estas la ĉefurbo de Harjano: Csandígarth Harijána fővárosa

çanoj/o=teaceremónia (JP)

çantağ/i=*tr jog* zsarol; ~o: *jog* zsarolás; ~**isto**: *jog* zsaroló

çant/o=*kr zene* (vallásos) ének *Gregoria ~o: gregorián ének, korális ének; ~i: *tr kr zene* énekel *~i litanion: litániát mond *~i psalmon: zsolnárt énekel *ek~i kanton: dalra fakad

çapel/o=**1.** *tex* kalap *cilindra ~o: kúrtőkalap, cylinder, köcsőgkalap *demeti la ~on: *átv* kalapot emel vki előtt (antaū) *felta ~o: nemezkalap, filckalap *florencia ~o: florentin, florentinkalap, florentiner *for la ~on antaū li!: le a kalappal előtte! *Panama ~o: Panama-kalap *trikorna ~o: háromszögletű kalap; **2.** *növ* kalap (>gomba); **3.** *knyv* kúpos ékezet, kalapos ékezet, accent circonflexe, circumflex *szin* cirkumfleko; ~**ejo**: kalapbolt *szin* çapelbutiko; ~**isto**: *fn* kalapos; ~**istino**: kalaposnő; ~**ita**: **1.** *mn* kalapos, kalapot hordó (>ember); **2.** kalapos, kúpos ékezetű (>betű) Çapelita litero; ~**itaĵo**: *nyt* kalapos betű *szin* çapelita litero; ~**ujo**: kalapdoboz *szin* çapelskatolo; ~**breto**: kalaptartó (polc); ~**fungo**: *növ* kalapos gomba; ~**pinglo**: kalaptű; ~**rando**: kalapkarima; ~**rubando**: *tex* kalapszalag; ~**skatolo**: kalapdoboz *szin* çapelujo

Uferçapelo, klakçapelo, konuçapelo, melonçapelo, pajloçapelo

çapitr/o=*knyv* fejezet

çap/o=**1.** *tex* sapka *astrakana ~o: asztrakán kucsma *estu ~o laŭ la kapo *Z: közm* addig nyújtózkodik, ameddig a takaród ér *friga ~o: *tört* fríg sapka *kiom da kajoj, tiom da ~oj *Z: közm* ahány fej, annyi gondolat *kuiŕista ~o: kuktasapka *marista ~o: matrózsapka *Ruĝa ~eto: Piroska (>mese) *szin* Ruĝkufulineto *turka ~o, zuava ~o: fez *szin* fezo *vaska ~o: svájcisapka *szin* bereto; **2.** *tech* sapka, kupak *~o de fontoplumo: töltőtollkupak *~o de benzinujo: tanksapka; **3.** *inf* fejrész, fejléce, fejszőveg; ~**sen-igilo**: sörnyitó; ~**obeko**: sapkaellenző, sild, simléce *szin* viziero **2**; ~**ofaristo**: sapkakészítő

Ubançapo, benzincapo, bekoçapo, botelçapo, bufonçapo, dormoçapo, felçapelo, fingroçapo, gasoçapo, naboçapo, noktoçapo, objektívçapo, paĝoçapo, peltocapo, procedurçapo, radikçapo, radoçapo, vertoçapo, vizerçapo

çar=**I.** mellérendelő kötőszó; çar: mert, mivelhogy, ugyanis *ili prenis Loton, çar li loĝis en Sodom: *bibl* elvivék Lótót is, mert Lót Sodomában lakik vala *li estas mia onklo, çar mia patro estas lia frato: ő a nagybátyám, ugyanis apám az ő testvére; **II.** alárendelő kötőszó; çar: mert, mivel *çar kiu volos savi sian animon, tiu ĝin perdos: *bibl* mert a

ki életét meg akarja tartani, elveszti azt *çar neniu venis por la libro, lin vendis ĝin: mivel senki sem jött a könyvért, eladta *ne voku diablon, çar li povas aperi: ne fessd az ördögöt a falra, mert megjelenik

çar/o=**1.** *tört* kat harci szekér; **2.** *tört sp* versenykocsi *kvarçeala ~o: quadriga *szin* kvadrigo; **2.** *jm* kocsi, szekér *duçeala ~o: kétlovas szekér *funebra ~o: halottaskocsi; **3.** *tech* futómű (tengely kerekkel) *antaŭ~o: mellső futómű *post~o: hátsó futómű; ~**ego**: *jm* szekér, társzekér *arboporta ~ego: rönkszállító szekér; ~**eto**: **1.** *jm* kézikocsi, kiskocsi, gyalogtaliga *ĝardena ~eto: kerti talicska; **2.** *tech* kocsi (>írógép); ~**isto**: *fn* szekeres, kocsis; ~**umo**: *jm* talicska *szin* puŝveturilo; **krom~o**: *jm* oldalkocsi; **plen~o**: Çaropleno; ~**faristo**: kocsigyártó, szekérgyártó; ~**fortikaĵo**: *kat* szekértábor; ~**levilo**: *tech* futóműemelő; ~**opleno**: szekéderéknyi *li veturigis ~oplenon da trunkoj: szekéderéknyi rönköt szállított; ~**veturi**: *ntr* közl kocsit hajt, kocsin utazik

Uaçetçareto, aŭtoçaro, bagaĝoçaro, balaaĵaro, batalçaro, bovoçaro, ĉevalçaro, dizelçaro, ekipaĵçarego, elektroçaro, faldçareto, furaĝoçaro, gasoçaro, gruoçaro, invalidçaro, levçaro, luçaro, militçaro, minçaro, provizçaro, rakoçaro, tendoçaro

çard/o=csárda; ~**estro**: *fn* csárdás (vendéglős)

çardaŝ/o=zene csárdás (zene és tánc)

çarel/o=*jm* villás targonca, emelőtargonca *szin* levçaro *altleva ~o: *tech* magas emelésű targonca; *flankforka ~o: oldalvillás targonca

çarlatan/o=**1.** kuruzsló, csodadoktor, (vásári) csodaszerárus; **2.** *pej* sarlatán, szemfényvesztő, szélhámos *~a reklamo: hazug reklám; ~i: **1.** *ntr* kuruzsló; **2.** *ntr* *pej* sarlatánkodik, csal, szélhámoskodik; ~**aĵo**: **1.** kuruzslószer; **2.** *pej* sarlatánság, szélhámosság, szemfényvesztés; ~**ismo**: *pej* sarlatán, szemfényvesztő módszerek használata

çarleston/o=zene charleston (zene és tánc)

Çarlot/o=Charlotte (utónév)

çarm/a=bájos, aranyos, elbűvölő; ~i: *tr* elbájol, elbűvöl; ~**igi**: *tr* kellemessé, elbűvölővé tesz; ~o: báj, bűbáj, bűverő

çarnir/o=**1.** *tech* csuklópánt, zsanér, sarokvas *szin* kardino *elsvingi el la ~oj: sarkaiból kifordít; **2.** *anat* csuklóízület, ginglymus *sakrolumba ~o: ágyéki-keresztcsonti ízület, junctura lumbosacralis; **3.** *kat* csatlakozási pont, érintkezési pont (két kötelék között); ~**a**: **1.** *tech* sarokvas~, csuklópántos, csukló~; **2.** *anat* csukló~; **3.** *átv* alapvető, sarkalatos, kardinális; ~**artiko**: *anat* csuklóízület, ginglymus

Userurçarniro

çarpent/i=**1.** *tr ex* (rönkből) kifarag; **2.** *tr ép* ácsol; **3.** *tr ép* gerendáz *szin* trabizi; ~**aĵo**: **1.** *ép* ácsolat, ácsszerkezet, gerendázat; **2.** ászok, padozat, alapfa; **3.** *ip* táróácsolat (>bánya); ~**isto**: ács *~ista benko: ácspad; **kun~i**: *tr* összetétel; ~**ligno**: *ép* ácsfa, épületfa *szin* konstruligno

Uferçarpenaĵo

çarpi/o=gyisz tépés

çart/o=**1.** *tört* jog oklevél, levél, diploma *fond~o de la abatejo Tihany: Tihanyi alapítólevél; **2.** *jog pol* bulla, charta, alapokmány *~o de UN: ENSZ Alapokmánya *Eüropa ~o de Minoritataj kaj Regionaj Lingvoj: Kisebbségi és Regionális Nyelvek Európai Chartája *Eüropa Sociala ~o: Európai Szociális Charta *Granda ~o: *tört* Magna Charta *konstitucia ~o: alkotmányozó charta *Ora ~o: *tört* Aranybulla *sociala ~o: szociális charta; **3.** *gazd hajó rep* hajóbérleti v. repülőbérleti szerződés, charterszerződés; ~i: *tr* (hajót, repülőgépet) bérel *~ita aviadilo: *rep* chartergép, bérelt repülőgép *~ita flugo: *rep* charterjárat; ~**igi**: *tr* (hajót, repülőgépet) bére ad; ~**aro**: *jog* oklevéltár, okmánytár, dokumentumgyűjtemény; ~**ejo**: levéltár, okmánytár, archívum (>helyiség) *szin* arhivo; ~**isto**: okmánykutató

ças/i=**1.** *tr* (vadat) űz, hajt, vadászik vmire (n) *~ata besto: üldözött vad *~i kuniklojn: nyúlra vadászik; **2.** *tr át* *pej* űz, hajszol, kerget *~i famon: hírnévre tör *~i himerojn: ábrándokat kerget *~i jupon: nőzik, nők után kájtát *~i monon: pénzre hajt *~i profiton: profitot hajszol *~i vantaĵojn: léhaságokon jár az esze, léhaságokon töri a fejét; ~o: **1.** vadászat *iri al ~o: vadászni megy *dormus leporo, se ĝi ~on ne timus *Z: közm* aludna a nyúl, ha nem félne a farkastól *majora ~o: nagy vadra vadászás *minora ~o: apróvadadászat *regna kaso, bona ~o *Z: közm* hivatal nem csal *reveni de ~o: vadászátról visszatér; **2.** *kat* vadászharc; ~**ado**: **1.** vadászás, vadászat; **2.** *pej* hajhászás *~ado al populareco: népszerűség-hajhászás; ~**aĵo**: **1.** (elejtendő) vad *~aĵo ~anton ne atendas *Z: közm* senki szájába nem repül a sült galamb; **2.** *gaszt* vadhús, vadétel; ~**ejo**: vadászterület; ~**isto**: **1.** vadász *al bona ~isto iras mem la besto *Z: közm* aki keres, talál *kiu ~as du leporojn, kaptas nenium *Z: közm* aki két nyulat hajt, egyet sem fog; **2.** *kat* vadász (vadászalakulat tagja) *alpa ~isto: hegyi vadász; ~**itaĵo**: elejtett vad, teríték (>vadászat); **post~i**: *tr* űz, hajszol, hajkurász *post~i monon: *pej* pénzt hajszol, pénz után fut *post~i virinojn: *pej* nők után fut, nőket hajkurász; ~**akiro**: (elejtett) vad, vadászszákmány *szin* ĉasitaĵo; ~**armilo**: vadászfegyver;

~**aviadilo**: *kat rep* vadászgép; ~**fusilo**: vadászpuska; ~**gardisto**: vadór; ~**hundo**: *áll* vadászkutya, vadászeb *~**hundoj**: *csill* Vadászebek, Canes Venatici; ~**hundisto**: kutyapeccér; ~**instinkto**: *áll* *átv is* vadászösztön; ~**kabano**: vadászház, vadászkunyhó; ~**kastelo**: *ép* vadászkastély; ~**korno**: *zene* vadászkürt; ~**kuri**: *ntr* üldöz, kerget, hajt vmit (post); ~**pelanto**: *fn* hajtó (>vadászat); ~**sako**: vadásztarisznya, vadásztáska; ~**sekvi**: *tr* üldöz (>vadászat) **gis* la lago li ~*sekvis* la cervon: a tóig üldözte a szarvast; ~**trofeo**: vadásztrófea; ~**trupo**: *kat* vadászcsoport; ~**viando**: *gaszt* vadhús

U falkoĉaso, fiŝĉasaĵo, harĉasaĵo, ĵupĉasisto, kapoĉasisto, kurĉasado, pelĉaso, perloĉasisto, plumĉasaĵo; ŝtelĉasado, virinĉasisto
ĉasi/o=1. *jm* alváz; 2. *vill* test; 3. *eltr* alaplemez; 4. *vill* készülékház
ĉast/a=1. erényes, szűzies; 2. romlatlan, erkölcsös; ~i: 1. *ntr* ige szűzies, erényes; 2. ige romlatlan, erkölcsös; ~o: erény (>szexualitás); ~eco: 1. erényesség (>szexualitás); 2. *átv* romlatlanság, erkölcsösség; ~afekta: prúd, álszemérmes *szin* pruda; **mal-a**: 1. parázna, feslett, buja, szemérmetlen, fajtalan; 2. romlott, erkölcstelen; **mal-i**, **mal-adi**: *ntr* bujálkodik, paráználkodik, fajtalankodik; **mal-aĵo**: paráznaság, bujaság, szemérmetlenség, fajtalanság (>tett, dolog); **mal-eco**: 1. feslettség, szemérmetlenség; 2. romlottság, erkölcstelenség; **mal-ejo**: bordélyház, nyilvánosház, örömtanya, bűnbarlang; **mal-ema**: buja, érzeki, kéjsóvár, kéjvágyó; **mal-emo**: bujaság, érzékiség, kéjsóvárság; **mal-istino**: utcalány, örömlány, kéjné; **mal-isto**: dzsigoló, selyemfiú, (férfi) prostituált; **mal-ulino**: erkölcstelen, buja, szemérmetlen nőszemély

ĉastuŝk/o=ir csasztuska, röpdal

ĉatelperoni/o=tört műv chatelperoni műveltség

ĉatni/o=gaszt csatni (IN)

ĉat/o=növ kat-cserje, kat-tea (Catha edulis)

ĉatobriand/o=gaszt chatobriand (vastag marhasültszet)

ĉaŭcaŭ/o=áll csau-csau (>kutya)

Ĉaudefont/o=geo La Chaux-de-Fonds *en ~o troviĝas interlingvistika biblioteko kaj Kultura Centro Esperantista: La Chaux-de-Fonds-ban interlingvisztikai könyvtár és az Eszperanto Kulturális Központ található

ĉe=I. előjárósó; ĉe: 1. ~nál, ~nél (>hely) *Bulono-ĉe-Mar: *geo eo* Boulogne-sur-Mer *ĉe fenestro: ablaknál *ĉe la brusto de Abrahamo: *átv* Abraham kebelén *ĉe tablo: asztalnál *Frankfurto-ĉe-Majno: *geo* Majna-Frankfurt *kapti ĉe la brako: karjánál elkapja *konduki ĉe la nazo: az orránál fogva vezet *sidi ĉe vespermanĝo: vacsoránál ül *tiri ĉe la haroj: a hajánál fogva húzza; 2. *átv* vminél, vmi mellett *ĉe arta lomo: mesterséges fénynél *ĉe botisto la ŝuo estas ĉiam kun truo Z: *közm* ritka csizmadiának jó a csizmája; ritka vargának jó saruja; a szuszternek mindig lyukas a cipője *ĉe la rando de pere: a pusztulás szélén *ĉe la rando de ruiniĝo: a tönk szélén *ĉe plej granda fido memoru pri perfido Z: *közm* ki könnyen hisz, könnyen megcsalódik *havi kredito ĉe banko: hitele van egy banknál *labori ĉe gazeto: újságnál dolgozik *labori ĉe profesoro: professzor mellett dolgozik *loĝi ĉe sia frato: testvérénél lakik *senti sin ĉe si: otthonosan érzi magát; 3. ~kor (>idő) *ĉe koka kri: kakaskukorékoláskor *ĉe la aŭro de sia vivo: élete hajnalán *ĉe krevo de matenkrepusko: hajnalhasadtával *ĉe tagiĝo: hajnalhasadtával *ĉe sunsubiro: napnyugtakor; 4. vmi ellenére, dacára *ĉe ĉiuj klopodoj li fiaskis: minden igyekezet ellenére kudarcot vallott *ĉe la plej bona volo mi ne povas fari tion: legjobb akarattal sem tudom megtenni *ĉe tro ĝentila ekstero mankas sincero Z: *közm* aki nagyon alázatos, az legtöbbször gyalázatos; II. előképző; ĉe~: vminél, vmi közelében *ĉeesti en la kunveno: jelen van az összejövetele *ĉemane: kéznél *ĉeloke: helyszínen *ĉepinte de taĉmento: csapat élén; III. önállóan; ĉea: ott lévő, kéznél lévő, jelenlévő, közeli *ĉea kurso: *isk* nappali tanfolyam *ĉeaj personoj: jelenlévő személyek *ĉeaj rimedoj: elérhető v. rendelkezésre álló eszközök; ĉei: *ntr* ott van, közel van, jelen van, kéznél van; ĉeigi: *tr* közelít, odatart, melléhelyez; ĉeumaĉi: 1. *ntr* pej lábatlankodik; 2. *ntr* pej ólálkodik; ĉe-signo: 1. kereskedelmi 'és'; 2. *inf* kukac (@) *szin* heliko, po-signo

Ĉeboksar/o=geo Csebokszari

ĉeĉen/o=fn csecsen; ~a: *mn* nyt csecsen (ce); (Ĉ)~ujo, (Ĉ)~io: *geo pol* Csecsenföld (RU)

ĉef=I. előképző; ĉef-: fő~, nagy~, vezér~, archi~ *szin* grand~, arhi~
ĉefaltaro, ĉefangelo, ĉefepiskopo, ĉefingeniero, ĉefleŭtenanto, ĉefmanĝo, ĉefurbo; II. önállóan; ĉefo: főnök, séf, fő, fej, előjáró, vezető *szin* estro *ĉefo de armeo: hadsereg parancsnoka *ĉefo de familio: család fő *szin* familiestro *ĉefoj de la judoj: a zsidók vezetői *ĉefo de kuirejo: konyhafőnök, séf *laboreja ĉefo: munkahelyi főnök; ĉefa: *mn* fő, vezető, fontos *ĉefa kontolibro: *gazd* főkönyv *ĉefa afero: fődolog *ĉefa novaĵo: vezető hír *ĉefa relvojo: *vsút* vasúti fővonal

*ĉefa sidloko: asztalfő *szin* tablofrunto, tablokapo *ĉio ĉefa estas, tion li neniam malatentas: ami a legfontosabb, arról sohasem feledkezik meg; ĉefi: 1. *ntr* főnök, vezető *li ĉefis en la grupo: ő volt a csoport vezetője; 2. *ntr* ige lényeges, fontos *ĉefas io alia en la afero: nem ez a dolog lényege; ĉefe: főleg, kiváltképpen, különösen *szin* precipe; ĉefajo: fő dolog, ami a legfontosabb; ĉefeco: főnökség, vezetői poszt *transpreni la ĉefecon: átveszi a vezetést; malĉefa, neĉefa: 1. mellékes, lényegtelen *li estas malĉefa figuro en la ludo: ő mellékes szereplő a játékban; 2. alárendelt *ludi malĉefan rolon: alárendelt szerepet játszik ĉeĥ/o=fn cseh; ~a: *mn* nyt cseh (cs); (Ĉ)~ujo, (Ĉ)~io: *geo pol* Csehország (CZ); ~oslovak: *mn* tört csehszlovák; (Ĉ)~oslovakujo, (Ĉ)~oslovakio: *tört geo* Csehszlovákia

ĉek/o=gazd csekk *blanka ~o: blankó csekk *~o agenda al la portanto: bemutatóra szóló csekk *~o agenda je vido: látra szóló csekk *kontanta ~o: készpénzcsekk *kontantigi ~on, monigi ~on: csekket bevált *nekovrita ~o: fedezetlen csekk *pagi per ~o: csekkel fizet *trastrekita ~o: áthúzott csekk; ~aro: *gazd* csekkfüzet *szin* ĉekbloko; ~bloko: *gazd* csekkfüzet *szin* ĉekaro; ~falsisto: *jog* csekkhamisító; ~konto: *gazd* csekkszám

U bankĉeko, eŭroĉeko, poŝtĉeko, poŝtĉekonto, turistoĉeko, vojaĝoĉeko

ĉel/o=I.a (kolostori) cella; 1.b börtöncella, zárka *havi nek ~on, nek kelon Z: nincs tető a feje felett; 2. *áll* méhejt, lésejt; 3. *biol* sejt *animala ~o: állati sejt *eŭkariota ~o: eukarióta sejt *palisa ~o: paliszádsejt *prokariota ~o: prokarióta sejt *stoma ~o: sztomasejt *vegeta ~o: növényi sejt; 4. *inf* cella; 5. *sp* mező (>sakk); 6. négyzet (>alakzat); 7. *fiz* cella *bartavola ~o: zárórteges fényelem, fotocella *~o de Karolus, ~o de Kerr: Kerr-cella *elementa ~o: *ásv* elemi cella, rácscella *lumelektra ~o: fényelektromos cella; 8. *ált* kabin, fülke; 9. *rep* sárkánycella, vázcella; 10. *pol* pártsejt *neleĝaj komunistoj agadis ofte en ~oj: az illegális kommunisták sokszor pártsejtekben tevékenykedtek; 11. *zene* cselló ~violonĉelo; ~aro: 1. *biol* sejtek, sejtszövet *szin* ĉelhisto; 2. *agr* lép (>méhészet); ~eto: *biol* anat kicsi üreg, meder, alveolus *szin* alveolo; ~ologio: ~citologo; ~ologio: ~citologio; foto~o: *fot* *eltr* fotocella *szin* fototubo; intra~a: *anat* sejtközi, intracellularis; plur~a: *mn* *biol* többsejtű; plur~uloj, mult~uloj: *biol* többsejtű állatok, metazoonok (Metazoa) *szin* histaj animaloj, metazojoj; pra~o: *biol* őssejt; unu~uloj: *biol* egysejtűek (Protozoa) *szin* protozojoj; ~afina: *biol* sejthez vonzó, citotrop *szin* citotropa; ~biokemio: *biol* kém sejtbioķemia; ~biologio: *biol* sejtbioķologia; ~ciklo: *biol* sejtciklus; ~divido: *biol* sejtsztódás; ~emajlo: *műv* rekeszománc *szin* klozoneo; ~emajlaĵo: *műv* rekeszománc munka *szin* klozoneajo; ~histo: *biol* sejtszövet; ~kerno, ~nukleo: *biol* sejtmag; ~membrano: *biol* sejthártya, plazmamembrán, plazmalemma; ~muro: *biol* sejtfal; ~nukleo: *biol* sejtmag, nucleus *szin* nukleo 1; ~plasma: ~citoplasma; ~skeleto: *biol* sejt váz; ~solo: ~citosolo; ~ŝtofo: *ex* ~ĉelhisto; ~veturilo: *jm* jog rabomobil U adipocelo, akumulatorĉelo, banĉelo, celĉelo, interpretĉelo, izolĉelo, karbonĉelo, kovĉelaro, lipĉelo, mallumĉelo, melanoĉelo, nervoĉelo, pigmentoĉelo, sangoĉelo, seksĉelo, selenĉelo, sunĉelo, telefonĉelo, vestoĉelo

ĉement/o=I. *anat* fogcement; 2. *koh* edzőpor, cementáló közeg; ~i: *tr* *koh* cementál, felszenít (>acélgyártás) *~ita ŝtalo: *koh* edzett acél *szin* hardita ŝtalo

ĉemiza/o=I. *tex* ing *amelita ~o: keményített ing *gimnasta ~o: *sp* *isk* tornaing, tornatrikó *nilona, silka ~o: nejloning, selyeming *pli valoras propra ~o, ol fremda plena valizo Z: *közm* jobb a kevés magamé, mint a sok másé *ringokoluma ~o: garbó *skolta ~o: cserkészing *T~o: póló, pólóing; 2. *tex* zubbony; 3. *tex* (női) alsóing, trikó; ~eto: *tex* rövid ujjú ing; sub~o: *tex* alsóing, trikó, atlétatrikó; sur~o: *tex* zsabó, mellfodor, ingfodor; ~butono: inggomb

U brucĉemizulo, harĉemizo, noktoĉemizo, noktoĉemizeto, T-ĉemizo, trikotĉemizo

Ĉengdu/o=geo Csengtu, Chengdu

ĉen/o=I. láncc *termezurista ~o: földmérés láncc; 2. *tech* láncc (>hajtás); 3. *átv* láncc, lánccolat, fűzér *~a reakcio: *kém* láncreakció *formi ~on: lánccolat alkot, lánccba áll (továbbításához); 4. *mat* út (>gráf); 5. *inf* fűzér, karaktorsor, string; ~i: *tr* lánccolat, meglánccol; ~ero: 1. láncczem; ~eto: lánccocsk, vékony láncc; ~ujo: *tech* (a teljes lánccot borító) lánccvédő, lánccdoboz (>kerékpár); de~igi, el~igi: 1. *tr* leveszi a lánccot vkiről, vmiről (n) *el~igi la hundon: elereszti a kutyát (lánccról) *poŝhorloĝa ~o: óralánc; 2. *tr* *átv* szabadjára enged *li el~igis sian retenitan koleron: szabadjára engedte visszafojtott haragját; kun~i: 1. *tr* összelánccol; 2. *tr* *átv* összekapcsol *kun~i ne koneksajn aferojn: össze nem tartozó dolgokat összekapcsol *pro kun~iĝo de cirkonstancoj: körülmények összejátszása folytán; kun~iĝi: *ntr* összekapcsolódik, összefonódik;

sen~a: *tech* lánc nélküli *biciklo kun sen~a transmissio: lánc nélküli hajtóművű bicikli; ~**butiko:** *gazd* üzlethálózati bolt; ~**domo:** *ép* sorház; ~**frakcio:** *mat* lánc tört; ~**fumi:** *tr* egyik cigarettáról a másikra gyújt; ~**fumanto:** láncdohányos; ~**grincado:** lánccsikorgás; ~**hoko:** *tech* lánchorog; ~**hundo:** házörző kutya, láncos kutya, láncon tartott kutya; ~**kanto:** *zene* kánon; ~**kovrilo:** *tech* láncvédő; ~**labori:** *ntr* szalagnál dolgozik; ~**laboro:** *ip* szalagmunka (>gyártószalag); ~**letero:** lánclevél, hólabdalevél; ~**linio:** láncvonal, catenaria; ~**mesaĝo:** *inf* lánc e-mail; ~**ponto:** *ép* lánchíd; ~**rado:** *tech* lánckerék; ~**reakcio:** *fiz* kém láncreakció; ~**rimo:** *ir* láncrim; ~**stablo:** *ip* futószalag; ~**takelo:** *tech* láncsigasor; ~**tamburo:** *tech* láncdob

U datumĉenado, horloĝĉeno, hotelĉeno, izolĉeno, kolĉeno, kuploĉeno, lampoĉeno, magazenoĉeno, montoĉeno, nutroĉeno, perloĉeno, pordoĉeno, segoĉeno, signoĉeno, sonĉeno, ŝaŭmĉeno, televidĉeno, tirĉeno, troĝĉeno

ĉenil/o=*tex* zsenília (selyembáronyiból készült paszomány)

ĉenton/o=*ir* centovers (más szerzők soraiból összeállított költemény)

Ĉe/o=*eo* Cseh (Andor); ~**Instituto:** *eo isk* Cseh-Intézet; ~**kurso:** *eo isk* Cseh-tanfolyam *paroli kiel ~kursano: *pej* sablonokban, primitív módon beszél; ~**metodo:** *eo isk* Cseh-módszer

Ĉerburg/o=*geo* Cherbourg

ĉerimoli/o=**1.** *növ* csirimójófa (Annona cherimolia); **2.** *ĉ*ĉerimolibero; ~**ujo:** *ĉ*ĉerimolio 1; ~**bero:** *növ* cserimoja, krémalma, fahéjalma

ĉeriz/o=*növ* cseresznye *acida ~o: *ĉ*grioto *acid~ujo, acid~arbo: meggyfa *szin* griotujo *blankakarna ~o: fehér húsú cseresznye *~o sur la torto: hab a tortán *dolĉa ~o: *ĉ*merizo *grapol~ujo: *ĉ*paduso *sovaĝa ~o: madárcseresznye, vadcsesznye; ~**ujo,** ~**arbo:** *növ* cseresznyefa (Prunus avium) *szin* birda prunuso; ~**bombono:** *gaszt* konyakmeggy; ~**brando:** *gaszt* cseresznyepálinka, cherry brandy; ~**ejo:** *agr* cseresznyés kert; ~**laŭro:** *növ* babérmeggy, borostyánmeggy (Prunus laurocerasus) *szin* ĉerizprunuso; ~**likvoro:** *gaszt* cseresznyelikör; ~**prunuso:** *növ* babérmeggy, borostyánmeggy (Prunus laurocerasus) *szin* ĉerizlaŭro; ~**ruĝa:** cseresznyepiros; ~**torto:** *gaszt* cseresznyetorta

ĉerk/o=koporsó *szin* mortokesto *~a silento: síri csend; ~**ujo:** sírbolt *szin* tombokelo; ~**okavo:** sírgödör; ~**oportanto:** koporsóvivő; ~**oveturilo:** *jm* halottaskocsi, gyászkocsi *szin* funebra ĉaro; **en~igi:** *tr* koporsóba fektet

ĉerkes/o=*fn* cserkesz; ~**a:** *mn nyt* cserkesz, adigei, kabard (ady); (Ĉ)~**ujo,** (Ĉ)~**io:** *geo* Cserkeszföld

Ĉernobil/o=*geo* Csernobil

ĉernozi/o=*agr* csernozjom

ĉerok/o=*fn* cseroki; ~**a:** *mn nyt* cseroki (chr)

ĉerp/i=**1.** *tr* (folyadékot) mer *~i akvon per kribrilo Z: rostával hordja a vizet, Dunába vizet hord; **2.** *tr* *átv* merít *~i inspiron: ihletet merít *~i konsolon: vigaszt merít *~i kuraĝon: bátorságot merít *~i utilon: hasznót húz; ~**aĵo:** kivonat, részlet (műből); ~**ilo:** **1.** merítőedény; **2.** merőkanál *szin* ĉerpkulero; **3.** vízmerő *szin* ŝkopo; **de~i:** *tr* leföldről, lemerít vmi felszínéről *de~i kremen: leszedi a tejfölt *de~i la profiton: *gazd* leföldről a hasznót; **el~i:** **1.** *tr* kimer *el~i ĝis la lasta gutto: az utolsó cseppig kimer; **2.** *tr* *átv* kiűrt, kimerít, felél *el~i ĉiujn eblojn: minden lehetőséget kimerít *el~i la naftofonton: kimeríti a kőolajforrást *el~i la temon: kimeríti a témát *el~i la trezorejon: kiűrti a kincstárat *el~i lian paciencon: visszaél a türelmével *el~i sian monon: feléli a pénzt; **el~iĝi:** *ntr* kifogy, kimerült *liaj fortoj el~iĝis: erői kimerültek *lia pacienco el~iĝis: elfogyott a türelme *la provianto el~iĝis: az ellátmány kimerült; **el~ita:** **1.** kimerített, kifogyott; **2.** *átv* kimerült; **neel~ebla:** kimeríthetetlen, kifogyhatatlan *kun neel~ebla pacienco: kifogyhatatlan türelemmel *neer~ebla graco: *kr* végtelen kegyelem *neer~eblaj riĉfontoj: *gazd* kimeríthetetlen erőforrások; **sub~i:** *tr* szívornyáz, átfejt; ~**kulero:** *gaszt* merőkanál *szin* ĉerpilo **2** U ŝaŭcoĉerpilo, ŝupoĉerpilo

ĉervonc/o=*gazd* cservonyec (pénznem)

ĉes/i=**1.** *ntr* megszűnik, abbamarad, befejeződik, megáll, szünetel *~is la doloro: megszűnt a fájdalom, kiállt a fájdalom *~u do!: hagyja már abba!, szűnj meg! *~is la danĝero: megszűnt a veszély; **2.** *ntr* (bővítménnyel) abbahagy, megszakít, félbeszakít *~i fumi: abbahagyja a dohányzást *~i labori: abbahagyja a munkát, leteszi a munkát *~i paroli: elhallgat, nem beszél tovább *~i pensi pri la afero: napirendre tér az ügy felett *~is pluvi: elállt az eső *~u kun viaj intrigoj: hagyd abba az intrikádat, hagyd fel az intrikákkal *ne ~i kun siaj demandoj: nem hagyja abba a kérdezősködést *oni faris, oni ~is, kaj ni ĉion forgesis Z: borítsunk fátalart rá; ~o: megszűnés, abbamaradás, szünet *fari ~on: leáll vmivel, szünetet iktat be *kelktempa ~o ne estas forgeso Z: *közm* ami késik, nem múlik; ~**iĝi:** *tr* megszüntet, beszüntet, szüneteltet, megszakít, befejez, leállít *~iĝi blokadon: *gazd* kat

blokádát megszüntet, felszámol *~iĝi duncon: munkaviszonyt felbont *~iĝi la fumadon: abbahagyja a dohányzást *~iĝi la laboron: befejezi a munkát, leteszi a munkát *~iĝi sian vivon: véget vet az életének; ~**iĝo:** **1.** beszüntetés, abbahagyás, megszakítás *~iĝo de militagoj: harci cselekmények beszüntetése; **2.** *inf* megszakítás, befejezés, abort (>művelet); ~**iĝi:** *ntr* szünni kezd, lassan abbamarad *~iĝas pluvi: kezd szünni az eső; **ne~ejo:** *tréf* budi; **sen~a:** szakadatlan, folyamatos, szünetlen *sen~a guto eĉ ŝtonon traboras Z: *közm* sok csepp kivájja a követ; **sen~e:** egyfolytában, szünetlenül *szin* senhalte, senpaŭze U laborĉesigo, paŝĉesigo

Ĉestr/o=*geo* Chester *ĉ*ĉestra fromaĝo

ĉeti/o=*áll* berki poszáta, berkiposzáta (Cettia cetti)

ĉetnik/o=*pol* csetnik

ĉetrum/o=csetrum, chetrum (pénznem)

ĉeval/o=**1.** *áll* ló (Equus caballus) vő. ekvo *al ~o donacita oni buŝon ne esploras Z: *közm* ajándék lónak nem nézik a fogát *beja ~o: pejő *eĉ kvar piedoj de ~o ĝin ne savas de falo Z: *közm* a lónak négy lába van, mégis megbotlik *ekrajdi siajn altajn ~ojn: indulatba jön, elfutja a méreg *frisa ~o: *átv* kat spanyolbak, spanyollovak (hegyes akadály) *szin* hispana rajdisto *kapmakula ~o: hóka ló *konsumpeji ~on: lovat agyonhajszol *la ~o henas kaj hufoskrapas: a ló nyerít, és kapál *ne mia estas la ~o, min ne tuŝas ĝia falo Z: mit bánom én; nem az én bajom; nem ingen, nem gatyám *pega ~o: tarka ló *sidigi sur falsan ~on: *átv* beugrat, felültet *~edoj (Equidae): lófélék; **2.** *sp* huszár, ló (>sakk); **3.** *sp* ló (tornaszer) *szin* gimnastika ĉevalo *~o kun ansoj: kápsló *gimnastika ~o: ló *szin* boko **2** *senansa ~o: ugróló; **4.** *fiz* lóerő *szin* ĉevalpovo; **5.** *átv* heroin; ~**aĉo:** *pej* gebe; ~**ado:** *sp* lörléngés; ~**aĵo:** *gaszt* lóhús (étel); ~**ejo:** *agr* lóistálló *szin* ĉevalstalo; ~**eto:** **1.** *áll* lovacska, kis termetű ló; **2.** *ĉ*poneo; **3.** *átv* kedvenc téma, kedvenc foglalkozás *la fiŝado estas lia amata ~eto: a horgászás a hobbija *li rajdas sian ~eton: mondja a magáét; ~**eto:** *csill* Csikó, Equuleus; ~**iĉo:** *ritk* áll csöddör, mén *szin* virĉevalo; ~**ido:** áll csikó; ~**ino:** áll kanca; **antaŭ~oj:** *közl* előfogát, forspont (más lovak elé fogott lovak); **eks~o:** áll herélt ló, paripa; **de~igi:** **1.** *tr* leszállít a lóról; **2.** *tr* *átv* kiűt a nyeregéből; **de~iĝi:** *ntr* leszáll a lóról; **du~a:** **1.** *jm* kétlovas; **2.** *tech* két lóerős; **sur~igi:** *tr* feltesz a lóra; **sur~iĝi:** *ntr* lóra száll, lóra ül; **vir~o:** áll csöddör, mén *szin* stalono; **eksvir~o:** áll herélt mén, paripa *szin* eksstalono; ~**bloko:** felhágókő (>lóra ülés); ~**bredado:** *agr* lótenyésztés; ~**bredejo:** *agr* méntelep, lótenyésztelő; ~**bredisto:** *agr* lótenyésztő; ~**broso:** csutakolókefe; ~**ĉaro:** lófogat, lovas szekér; ~**forto:** *fiz* tech lóerő; ~**haro:** lószőr; ~**hirudo:** áll lónadály (Haemopsis sanguisuga); ~**iro:** *sp* lóugrás (>sakk); ~**kiraso:** *tört* kat lóvért; ~**konkurso,** ~**kuroj,** ~**vetkuro:** *sp* lóverseny; ~**kovrilo:** lópokróc; ~**kurejo:** *sp* lóversenypálya; ~**piedo:** **1.** áll láb; **2.** *ĉ*tusilago; ~**povo:** *fiz* lóerő (LE); ~**servisto:** lovász; ~**skarabo:** áll pejbogár (Omophlus proteus); ~**stalo:** *agr* lóistálló *szin* ĉevalejo; ~**ŝanĝejo:** *tört* postaállomás *szin* poŝtostacio; ~**tramo:** *jm* omnibusz; ~**veturilo:** *jm* lovas kocsi; ~**viro:** **1.** áll ex csöddör, mén *ĉ*virĉevalo; **2.** *mit* kentaur *szin* centaŭro; ~**vosto:** áll lófarok U balancĉevalo, batalĉevalo, kaleŝĉevalo, kurĉevalo, lulĉevalo, rajdĉevalo, rasĉevalo, selĉevalo, ŝargĉevalo, timonĉevalo, tirĉevalo

ĉeviot/o=**1.** *agr* seviot juh; **2.** *tex* seviot (skót gyapjúszövet); ~**a Montaro:** *geo* Cheviot-hegység

ĉevr/o=*ép* fedélszék, tetőszék *bindotraba ~o: torokgerendás fedélszék *malplena ~o: üres fedélszék *patra ~o: szelemenés fedélszék

ĉevron/o=**1.** *ép* szarufa *stucita ~o: csonka szarufa; **2.** *cím* szarufa; ~**aro:** *ép* szaruzat; ~**umita:** *cím* szarufázott (cimer); ~**paro:** *ép* szarupár, szaruállás

U ĝoĉevrono, valĉevrono

ĉi=**1.** partikula; **ĉi:** **1.** itt *szin* ĉi tie *se korpe mi forestas, spirite mi estas ĉi: bár testileg távol, lelkileg itt vagyok; **2.** mutató partikula (tabellaszavak előtt v. után) *ĉi tian jupon mi ŝatus aĉeti: ilyen szoknyát szeretnék venni *ĉi tio estas tablo: ez asztal *ĉi tiu estas via loko, ne tiu: ez a te helyed, nem az *tiu ĉi ne estas kulpa: ez nem bűnös *ĉi tiu speco de varo: ez a fajta áru *ne tiel, sed ĉi tiel: nem úgy, hanem így; **II.** mutató névmás; **ĉi:** ez a(z) *szin* ĉi tiu *ĉi loko estas seka, tiu ne: ez a hely száraz, az nem *ĉi homo ne estas honesta: ez az ember nem becsületes; **III.** előképző; **ĉi~:** legközelebbi *ĉi~ene: **1.** itt belül; **2.** (levélben) mellékelve *ĉi~landa: honi, e földi, ez országi *ĉi~loke: e helyt, ezen a helyen *ĉi~tempe: ebben az időben *ĉi~sence: ebben az értelemben

ĉia=mindenféle, mindenfajta, bármilyen *ĉia dono estas bono Z: *közm* jó az adomány, bárminő is *ĉian subtenon li volonte akceptas: mindenféle támogatást szívesen elfogad *rifuzi ĉian akuzon: mindenféle vádat visszautasít; ĉiaĵo: mindenféle dolog; ĉiakoste: **1.** minden áron, minden árért; **2.** *átv* mindenáron, okvetlenül *ĉiamaniere: mindenképpen *szin* ĉiel

čial=1. mindenképpen, mindenért *čial mi helpus vin: mindenképpen segítenék *tio estas čial konsilinda: ez mindenképpen tanácsos
čiam=mindig, mindenkor *čiam egale: mindig egyformán, változatlanul *čiam pli: mindinkább, mindjobban *la vero čiam venkas: az igazság mindig győz; čiam: 1. mindenkor *la čiam posedanto de la domo: a ház mindenkor tulajdonosa; 2. *mn* örök, örökös *česu kun viaj eternaj kvereloj: hagyj abba ezt az örökös veszekedést; čiamigi: 1. *tr* megörökíti *čiamigi la pejzaĝon per fotoj: fényképeken megörökíti a tájat; 2. *tr* örökké tesz *la asemblea decido čiamigis la servutecon: az országgyűlési határozat örökké tette a jobbágyságot; čiamulo: elmaradhatatlan valaki; porčiam: örökre szóló, (időben) örökös *porčiamia bieno: örökös birtok; čiamfraŭlo: agglegény; čiamfraŭlino: aggszűz, vénkisasszony; čiamfrosta: örök faggyal kapcsolatos *čiamfrosta zono: *geo* örök fagy övezete; čiamgasto: törzsvendég *szin* asidua gasto; čiamknabino: vénlány; čiammovilo: örökmozgó gép, perpetuum mobile; čiamverda: *növ* *átv* is örökzöld *szin* vintrodaŭra; čiamvigla: örökmozgó (pl. gyerek)
čibuk=csibuk, török pipa, hosszúszerű pipa
čiceron=idegenvezető *szin* fremdulgvidanto *licencia ~o: hivatalos engedéllyel rendelkező idegenvezető
čičev=*a=mn* *nyt* cseva (ny)
čie=mindenhol, mindenütt *malsaĝulo čie sian nomon skribas *Z: közm* az ostoba mindenhol a maga nevét firkálja *čie estas varme, sed hejme plej ĉarma *Z: közm* mindenhol jó, de legjobb otthon *de čie alvenadis vizitantoj: mindenholn érkeztél látogatók; čien: mindenhol, mindenütt; čiea: mindenhol jelen lévő, mindenhol megtalálható, mindenhol fellelhető; čie-esta: mindenhol jelen lévő
čiel=mindenképpen, mindenhogyan *szin* ĉiumaniere *čiel vi devas pagi: mindenképpen kell fizetned
čiel=1. ég, égbolt *szin* firmamento *el klara ~o tondro ekbatis *Z: derült* égből villámcsapás *hodiaŭ ankoraŭ estas ~o blua kaj akvo pura: még semmi sincs elveszve *nuba ~o: felhős ég *plennuba ~o: borult ég *sennuba ~o: felhőtlen ég *serena ~o: derült ég *sub libera ~o: a szabadban, a szabad ég alatt; 2. *vall* mennyek, mennyország *el la ~o al la tero: a mennyből egyenesen a földre *esti en la sepa ~o: a mennyországban érzi magát *la sepa ~o: *szl* a hetedik mennyország; 3. *kr* ég (azaz isten) *alta ~o!: te, jó ég!, magasságos ég! *donu la ~o!: adj a ég! *pro la ~o!: az istenért!, ~a: 1. égi *~aj fenomenoj: égi jelenségek *~e alta: égi erő; 2. *vall* mennyek, égi *~a difino: égi elrendelés *~a Patro: Mennyei Atya *~a patrono: mennyei pártfogó, égi patrónus; 3. *átv* mennyek, tökéletes, nagyon boldog *~a felico: mennyei boldogság; 4. mennyek (azaz isteni) *~a destino: az ég akarata; ~anoj, ~uloj: *kr* mit égiek (pl. istenek, angyalok, üdvözültek); *sub*~a: 1. földi, nem égi *nia sub~a mondo: földi világunk; 2. szabadtéri *vö.* eksterdoma, plenaera *sub~a kinejo: szabadtéri mozi *sub~a koncerto: szabadtéri koncert *sub~a muzeo: szabadtéri múzeum; ~arko: *met* szivárvány; ~arkeca: szivárványos, szivárványszínű; ~blua: égszínké; ~direkto: *geo* égtáj *szin* mondflanko; ~fajro: tüzes mennykő, villám; ~felico: *fn* *kr* üdvözült; ~iro: 1. *kr* mennybemenetel; 2. ~iro: *kr* áldozócsütröttök, áldozónap; ~korpo: *csill* égitest; ~klama, ~kria: égbekiáltó; ~mapo: *csill* csillagászati térkép; ~regno: *kr* mennyország *szin* paradizo 3; ~ruĝo: vörös égálja; ~skrapanto: *ép* felhőkarcoló *szin* nubskrapulo; ~velo: *hajó* felsőszár-vitorla, póznavitorla, royalvitorla *szin* reĝvelo; ~volbo: égbolt
čies=mindeni vmije, mindenki *čies favorato: mindenki kedvence *klopodi pri čies favoro, estas plej malsaga laboro *Z: közm* nem lehet mindenki kedvére tenni *la tero estas čies propraĵo: a föld mindenkié; čiesajo: *inf* ingyenes program, freeware *szin* publikajo; čiesigi: *tr* közkinccsá tesz, köztulajdonúvá tesz; čiesulino: utcanő, utcalány *szin* amoristino, putino
čif=*tr* gyűr, összegyűr, meggyűr *~i ĉemizon, paperon: inget, papírt összegyűr; ~ajo: papircsomó, galacsin; ~ita: gyűrött; **ne**=*eb*la: gyűrhetetlen, nem gyűrődő, gyűrődésmentes *szin* negladenda *ne~ebla ĉemizo: gyűrődésmentes ing
čifaf=*o=*frua filozofio
čifon=1. rongydarab, tisztítóröngy; 2. *pej* cafat (>ruha) *szin* čifonajo; ~ajo: *pej* rongy, cafat (>ruha) *homo vestita en ~ajoj: rongyokba öltözött ember; ~isto: rongyszedő, handlé, őszeres; ~ulo: *pej* toprongyos alak; ~figuro: *agr* madárijesztő *szin* birdotimigilo, kvazaŭhomo 2; ~proleto: *pol* lumpenproletár
 Ūhokčifonisto, lavčifono, piedčifono
čifr=1. titkosírás-ábécé, rejtjelábécé; 2. zárkód; 3. kézjegy *szin* monogramo; ~i: *tr* titkosít, rejtjelez, kódol, sifiroz; ~ado: titkosítás, rejtjelezés, kódolás, sifirozás; ~ajo: rejtjeles írás, kódolt szöveg, sifirozott szöveg; ~isto: *fn* rejtjelező, rejtjelíró, kódoló; **mal**=*i*: *tr* megfejt, dekódol, desifiroz (kódot, titkosírást) *vö.* decifri; **sur**=*i*: *tr*

rarejtjelez, rásifiroz (rejtjelezett szöveget); ~oseruro: számszár, kódzár, kódolt zár *szin* ciferseruro
Čikag=*o=geo* Chicago
čigong=*sp* *orv* csi-kung, qigong
čik=*o=áll* homoki bolha (Tunga penetrans) *szin* sablopulo
čikan=*i*=1. *tr* zaklat, piszkál, bosszant, molesztál *maljunaj soldatoj ofte ~as novicojn: az öreg katonák gyakran zaklatják az újoncokat; 2. *tr* csűr-csavar, szőrszálhasogatva v. kicsinyeskedve vitat, akadékoskodik; 3. *ntr* *ex* pletykál *o*klaci; ~o, ~ado: 1. zaklatás, piszkálódás, bosszantás *polica ~ado: rendőri zaklatás; 2. csűr-csavarás, szőrszálhasogatás, akadékoskodás *senfinaj ~oj de malaltaj oficistoj: kishivatalnokok véget nem érő akadékoskodásai; ~ema: kötekedő természetű, gáncsoskodó, akadékoskodó
čikl=*o=kém* zapotafatej, chicle
čil=*o=biol* tápnedv, tápnírok, nyiroknedv, chylus; ~odukto: *anat* nyirokvezeték, ductus lymphatici; ~ovaskulo: *anat* centrális nyirokér, chyllus-ér, Asellio-ér
Čili=*o=geo* *pol* Chile (CL); ~a: *mn* chilei; ~ano: *fn* chilei *la ~anoj multe suferis dum la Pinochet-diktaturo: a chileiek sokat szenvedtek a Pinochet-diktatúra alatt
Čimboraz=*o=geo* Chimborazo
čim=*o=biol* gyomorpép, chymus
čimozin=*o=ex* *o*labenzimo
čimpanz=*o=áll* csimpánz (Pan troglodytes) *eta ~o, malgranda ~o: *o*bonobo
čin=*o=fn* kínai *vö.* hano; ~a: *mn* *nyt* kínai (zh) *~a skribo: kínai írás *kantona ~a: *nyt* kantoni kínai *mandarena ~a: *nyt* mandarin kínai *Orient-(Č)~a Maro: *geo* Kelet-kínai-tenger *Suda (Č)~a Maro: *geo* Dél-kínai-tenger; ~ajo: kínai műtárgy, kínai termék; ~ologio: *nyt* sinológus; ~ologio: *nyt* sinológia; (Č)~ujo, (Č)~io: *geo* *pol* Kína (CN) ŪHindočinujo
činčil=*o=áll* csincilla (Chinchilla)
Čingdaŭ=*o=geo* Csingtao, Qingdao
Činghaj=*o=geo* *pol* Csinghaj, Qinghai (CN)
Čingis=*o=Csingiz* (utónév) *~hano: *tört* Dzsingisz kán
čintar=*o=qindarka* (pénznem)
čio=minden *čio aŭ nenio: minden vagy semmi *čio bona: minden jó *čio de la ĥameleonoj manĝoj: ez mind pusztá ígéretés, ez mind üres szó *čio eliris, por ĝui la radiojn de la suno *Z: mindenki* kiment, hogy élvezze a nap sugarait *čio en ŝi estis bela: minden szép volt benne *čio havas finon *Z: közm* egyszer mindennek vége szakad *čio sia estas plej ĉarma *Z: közm* a magáé mindenkinek kedves *čio transmara estas ĉarma kaj kara *Z: közm* a messze mindig szép *čion ĝustolale kaj ĝustatempe: mindent a maga helyén és a maga idejében; čiodecida: mindent eldöntő; čiofaranto: tótumfaktum, faktótum, mindenes, (vki) jobbkeze, ezermester; čiopardona: könyörületes, mindent megbocsátó; čiopova: 1. mindenható *Dio čiopova!: hatalmas Isten!; 2. *pol* teljhatalmú; čiopovo: *pol* teljhatalom; čioscia: mindentudó; čiosciado: mindentudás; čiovendejo: szatócsbolt, vegyesbolt, vegyeskereskedés, ABC-áruház; čiovida: látnoki; čiovora: *áll* mindenevő *szin* čiomanga; čiovoranto: *áll* *átv* mindenevő
čiom=mindannyi, összes (mennyiség), mindahány *kiom da pomoj mi donu? čiom: mennyi almát adják? az összeset; čioma: *mn* összes *ilia sukceso estis čioma: sikerük teljes volt; čiome: összességében, mindenestül, a maga egészében, en bloc *kondamni čiome: en bloc elítél; čiomo: összesség, teljes mennyiség *la čiomo de la stoko forbrulis: a teljes készlet elégett
čip=*čip*=*hgut* pi-pi-pi!
čip=*a=ritk* olcsó *szin* malmultekosta; **for**=*umi*: *tr* *pej* elkótyavetyél
čips=*o=gasz*t burgonyaszírom, chips *salitaj, paprikitaj ~oj: sós, paprikás chips
čir=*o=I* *növ* kacs, cirrus; 2. *áll* tapogató, cirrus; 3. *áll* serte; ~eto: *áll* csilló; **sen**=*igi*: *tr* *agr* kacsol
 Ūfoličiro, tigočiro, radikčiro
čirimen=*o=*tex sirimen, csirimen (japán selyemszövet)
čirkaŭ=*I*. előjárószerű; čirkaŭ: 1. körül (helyben) *čirkaŭ li kolektiĝis homoj: emberek gyűltek köréje *čirkaŭ tablo: asztal körül *danci kiel kato čirkaŭ poto *Z: kerülgeti*, mint macska a forró kását *kolekti čirkaŭ si: maga köré gyűjt *li desegnis cirklon čirkaŭ si: kört rajzolt maga köré *voki ĉiujn čirkaŭ sin: maga köré hívott mindenkit; 2. körül (időben) *čirkaŭ tagmezo: dél körül, dél környékén, dél felé *čirkaŭ vespero: estefelől, este környékén; 3. körülbelül, kb. *szin* proksimume *čirkaŭ dudek kilometrojn ili marŝis ĉiutage: naponta kb. tíz kilométert tettek meg *en čirkaŭ dek lokoj eksplodis la incendio: a tűz kb. tíz helyen lobbant fel *kun čirkaŭ kvin liaj komplicoj li faris la krimagojn: a bűntetteket kb. öt bűntársával követte el; **II**. előképző; čirkaŭ~: körül~,

körbe~ **ĉ**ĉirkaŭdoni, ĉirkaŭfermi, ĉirkaŭfrazo; **III.** ŝonallóan; ĉirkaŭa: **1.** körül lévő, környező; **2.** körülbelüli; ĉirkaŭe: **1.** körben, körülötte *ĉirkaŭe etendiĝis neĝkovrita pejzaĝo: körben hófödte táj terült el; **2.** a környéken *ĉirkaŭe loĝas multaj miaj amikoj: a környéken sok barátom lakik *ĉirkaŭe de la urbo altiĝas montoj: a város környékén hegyek emelkednek *la homoj stariĝis ĉirkaŭen: az emberek körbe álltak; **3.** körülbelül *ĉirkaŭe dekmil homoj manifestaciis: kb. tízezer ember tüntetett; ĉirkaŭi: **1.** tr. űvez, körülvesz; **2.** tr. körbekerít, bekerít; **3.** tr. átvmegkörnyéke; ĉirkaŭigi: tr. körbevesz, körberak *li ĉirkaŭigis sian domon per barilo: körbevette a házát kerítéssel; ĉirkaŭo: *mat* kerület *szin* periferio, cirkonferenco; ĉirkaŭajo: **1.** környék, környezet; **2.** *mat* környezet; ĉirkaŭumo: *biol* élőhely, biotóp, élettér *szin* biotopo, vivloko **ĉirp/i**=**1.** *ntr* ciripel; **2.** *ntr* csiripel **ĉister/o**=*sp* pelotaütő **ĉit!**=*isz* csitt!, *pszt!* *szin* ŝs!, ts! **ĉitaron/o**=*zene* chitarrone **ĉiu**=**I.** névmás **1.** minden, minden egyes *ĉiu „li” havas sian „ŝi” *Z: közm* minden zsák meglesi a foltját *ĉiu „tial” havas sian „kial” *Z: közm* mindennek megvan a maga oka *ĉiu homo estas mortema: minden ember halandó *ĉiu vulpo sian voston laŭdas *Z: közm* cigány a maga lovát dicséri *ĉiuj enterigitoj estas plenaj de meritoj *Z: közm* a halottakról jól vagy semmit; **2.** mindegyik, az összes, mindahány *ĉiuj lernantoj restis en la lernejo: az összes tanuló az iskolában marad *ĉiuj liaj amikoj venis al la enterigo: az összes barátja eljött a temetésre *ĉiuj miaj esperoj falis: minden reményem megghiúsult *ĉiuj rajtoj estas rezervitaj: minden jog fenntartva *ne nur ĉi tiujn, sed ĉiujn librojn mi aĉetos: nem csak ezeket, hanem az összes könyvet megveszem; **3.** mindenki *la aero estas de ĉiuj: a levegő mindenkié *ĉiu parolas pri la evento: mindenki az eseményről beszél *ĉiu alia: mindenki más *ĉiu el ili: mindegyikük *ĉiu scias pri lia amrilato: mindenki tud a viszonyáról *kiu por ĉiuj laboras, pri ŝi mem ne memoras *Z: közm* mindenki szolgálja maga kártevője; **II.** előképző *ĉiudimanĉe: vasárnaponként, minden vasárnap *ĉiufanke elprovita lingvo: minden tekintetben kipróbált nyelv *ĉiufanke: a) minden oldalon, mindegyik oldalon b) mindenhol c) minden tekintetben *ĉiuhora: óránkénti *ĉiuhore: óránként, minden órában **ĉiuau/o**=*áll* csivava **ĉiz/i**=*tr* *tech* vés *~i lignon, marmoron, ŝtonon: fát, márványt, követ vés *~i nomon sur tomboŝtono: sírkőre nevet vés *~i en la memoron: az emlékezetébe vés; ~**ilo**: *tech* véső *frida ~**ilo**: hidegvéső; ~**ileto**: *tech* ötvösvéső; ~**isto**: vésnök; **ĉirkaŭ-i**: *tr* *tech* körbevés, vésővel kinagyol; ~**saltuloj**: keliferoj **ĉ**foldoĉizilo, gravurĉizilo, ostoĉizilo **ĉizoj/o**=*tech* lemezolló, lemezvágó; ~**i**: *tr* *tech* (lemezt) vág **ĉj**=utóképző; ~**ĉjo**: férfinév becéző alakja **ĉJoĉjo**, oĉjo, paĉjo, Peĉjo **ĉjiĉjihar/o**=*geo* Csicsihar, Qiqihar **ĉokolad/o**=**I.** *gaszt* csokoládé *farĉita ~o: *gaszt* töltött csokoládé *briko da ~o, tabuleto da ~o: egy tábla csokoládé *briketo da ~o: egy szelet csokoládé *szin* tabuleto da ĉokolado; **2.** *gaszt* csokoládéital *szin* trinkĉokolado *taso da ~o: egy csésze csokoládé; **2.** *átv* hasis *szin* haŝiŝo; ~**aĵo**: *gaszt* csokoládékészítmény, csokoládés édesség; ~**isto**: csokoládéárus; ~**ujo**: csokoládéskanecsó **ĉ**trinkĉokolado **Ĉongĉing/o**=*geo* pol Csungking, Chongqing (város és tartomány) (CN) **ĉoper/o**=**I.** *tört* szakóca, marokkó, ökölkő; **2.** *jm* chopper (motorkerékpár) **ĉopsu/o**=*gaszt* chop suey (rizses húsfétel) (CN) **ĉot/o**=*áll* kölönte (Cottus) **ĉu**=**I.** kérdőszócska; ĉu: vajon, ~e (kérdő névmás nélküli kérdő mondatokban) *ĉu ne?: nemde? *ĉu oni jam aŭdis ion tian?!: hallottak már ilyet?! *ĉu vere?: tényleg?, valóban? *ĉu vi venos promeni?: jössz sétálni? *ĉu vi trovas la gazeton?: megtalálod az újságot *ĉu vere okazis la akcidento?: vajon tényleg megtörtént a baleset; **II.** kötőszó; ĉu: vajon, ~e (kérdő névmás nélküli alárendelt mondatokban) *mi ne scias, ĉu tio estas vera: nem tudom, igaz-e *li demandas, ĉu mi ĉeestos la kunvenon: kérdezi, hogy részt veszek-e az összejövetelen; **III.** kettős kötőszó; ĉu..., ĉu...: akár..., akár... (választó) *ĉu dekmren, ĉu maldekstren, vi devas ekiri: akár jobbra, akár balra, el kell indulnod *ĉu esti, ĉu ne esti, jen la demando: lenni vagy nem lenni, ez itt a kérdés *ĉu kun li, ĉu sen li, ni komencos: akár vele, akár nélküle, kezdünk *ĉu li estas laca, ĉu ripozinta, ne devas plumarŝi: akár fáradt, akár pihent, tovább kell mennünk *ĉu li venos, ĉu ne, ni ne plu atendas: akár jön, akár nem, nem várunk tovább; **IV.** önállóan; ĉui: *ntr* kérdez vmiről; ĉu-demando: *nyt* eldöntendő kérdés *szin* jes-ne-demando, tuteca demando **ĉuk/o**=*tech* tokmány; ~**krajono**: töltőceruza **ĉukĉ/o**=*fn* csukcs; ~**a**: *mn* *nyt* csukcs (chk) *~a Duoninsulo: *geo*

Csukcs-félsziget *~a Maro: *geo* Csukcs-tenger **ĉur/o**=*biz* gecí, trutyi (>ondó) *vő*. spermo; ~**i**: *ntr* *biz* élélvez, elsül, elmegy (>magömlés); ~**ovo**: *biz* tök, golyó, tojás, mogyoró (>here) *vő*. kojono **ĉuvas/o**=*fn* csuvas; ~**a**: *mn* *nyt* csuvas (chv); (**Ĉ**)~**ujo**, (**Ĉ**)~**io**: *geo* pol Csuvasföld (RU) **d**=**I.** d (hang és betű); **2.** *zene* d hang *D be majora, D bemola majora: Desz-dúr *D be, D bemola: desz *D bebe, D dubemola: deszesz *D is minona, D diesa minora: disz-moll *D is, D diesa: disz *D isis, D dudiesa: diszisz *D majora: D-dúr *d minora: d-moll; do: dé (betűnév) **D**=**I.** római 500 *D: 500 *DC: 600 *CD: 400; **II.** D: **ĉ**delegito; **III.** D alakú vmi *D-tenilo: *tech* D-tartó *D-valvo: *tech* D-szelep **da**=~nyi (részletető viszonyoszó, vmennyi vmiből) *dek du jaroj da laborado: tizenkét évnyi munka *donu al mi unu kilogramon da teo: adjon egy kilogramm teát *li enmiksís guton da veneno: egy csepp mérget kevert bele *li surverŝis glason da akvo: egy pohár vizet öntött rá *mi ricevis dekdunon da pomoj: egy tucat almát kaptam *peco da ŝtofo: egy darab szövet *trinku pli da akvo: több vizet igyál **dab/i**=*tr* pamacsol, ütöget, nyomogat, törölget *la kuracisto ~is per vato la vundon: az orvos vattával megtörölgette a sebet *ŝi ~is la okulojn per naztuko: zsebkendővel megtörölgette a szemét **dabing/o**=*gaszt* kínai pogácsa **dac/o**=**ĉ**dako **dacit/o**=*ásv* dácit **daĉ/o**=*ép* dácsa, orosz nyaralóépület **dadaism/o**=*műv* dadaizmus **dadaist/o**=*műv* dadaista **Dadr/o**=*geo* Dadra *~a kaj Nagarhavelo: *geo* pol Dadra és Nagar Haveli (IN) **DAF**=Incoterms; liverita ĉe landlimo (... nomita loko): *gazd* határra szállítva (... megnevezett hely) **dafn/o**=*növ* boroszlán (Daphne) **Dafn/o**=*mit* Daphné, Daphne **dafni/o**=*áll* vízibolha (Daphnia) *szin* akvopulo **Dafnis/o**=*mit* *ir* Daphnisz, Dafnis *~o kaj Kloeo: Daphnisz és Khloé **dafodil/o**=*növ* csupros nárcisz, sárga nárcisz, trombitanárcisz (Narcissus pseudonarcissus) *szin* trumpetnarciso **dag/o**=*kat* dákos, hosszú tör **dagerotip/o**=*for* dagerrotíp fénykép; ~**io**: *for* dagerrotípia **Dagestan/o**=*geo* pol Dagesztán (RU) **Dagobert/o**=Dagobert (utónév) **Dahome/o**=*tört* *geo* Dahomey (>Benin) **daimi/o**=*tört* daimjó, tartományúr (JP) **dajmon/o**=*vall* démon (jó v. gonosz szellem); ~**ismo**: *vall* megszállottság **Dajren/o**=**ĉ**Daliano **dak/o**=*fn* *tört* dák; ~**a**: *mn* *nyt* dák; (**D**)~**ujo**, (**D**)~**io**: *tört* *geo* Dácia **Dak/o**=*geo* Dákka, Dhaka **Dakar/o**=*geo* Dakar **Dakot/o**=*geo* Dakota *Nord~o: *geo* pol Észak-Dakota (US) *Sud~o: *geo* pol Dél-Dakota (US) **dakota/o**=*fn* dakota (indian); ~**a**: *mn* *nyt* dakota **dakrioadenit/o**=*orv* könnyimírgyulladás, dacryoadenitis **dakriocist/o**=*anat* könnytömlő, dacryocysta; ~**ito**: *orv* könnytömlőgyulladás, dacryocystitis **daktil/o**=*növ* dudalás, dacryocystitis **daktil/o**=*növ* datolya; ~**ujo**, ~**arbo**, ~**opalmo**: **ĉ**daktila feniko; ~**a** vino: *gaszt* datolyabor **daktil/o**=*ir* daktilus (-uu) **daktilis/o**=*növ* ebír (Dactylis) **daktilograf/i**=*tr* gépel, géppel ír, gépír *szin* ماشینkری, tajpi **daktiloskopi/o**=daktiloszkópia, azonosítás ujjlenyomat alapján; ~**aĵo**: ujjlenyomat *szin* fingerprint **dalas/o**=dalasi (pénznem) **dalbergi/o**=*növ* rózsafa, paliszanderfa (Dalbergia) **dalet**=*knv* dalet (héber 'd' betű) **dali/o**=*növ* dália, gyöngyike, pompondália, georgina (Dahlia) **Dalian/o**=*geo* Dalian, Talian **dalit/o**=dalit, érinthetetlen (IN) **dalmat/o**=*fn* dalmát; ~**a**: *mn* *nyt* dalmát *~a hundo: *áll* dalmata *la ~a lingvo formortis en la 19a jc.: a dalmát nyelv kihalt a XIX. században; (**D**)~**ujo**, (**D**)~**io**: *tört* *geo* Dalmácia **dalmatik/o**=**I.** *tört* *tex* dalmatika (tunikaszerű felső ruha); **2.** *kr* *tex* dalmatika **Dalton/o**=*fiz* kém (John) Dalton; ~**o**: *fiz* dalton (Da) (tömegegység); ~**ismo**: *orv* vörös-zöld szintézisvesztés, daltonizmus; ~**ismulo**: *orv* vörös-zöld szintézisvesztő

dam/o=1. tört úrnő, dáma, előkelő hölgy (>nemesasszony) *Nia ~o: *kr* Miasszonyunk, Notre Dame; **2.** *ritk* hölgy, vki szíve hölgye; **3.** *sp* vezér, királynő (> sakk); **4.** *jték* dáma (>dámajáték); **5.** *jték* dáma, felső (>kártya) *pika ~o: pikk dáma; ~**oj:** *♠*damludo *ludi ~ojn: dámajátékot játszik; ~**igi:** **1.** *tr jték* dámára cserél (>dámajáték); **2.** *tr jték* királynőre cserél, vezérre cserél (>sakk); ~**ludo:** *jték* dámajáték *~luda diszko: korong, kő; ~**ludi:** *ntr jték* dámázik; ~**mantelo:** *♠*alhemilo; ~**peco:** *jték* bábu, korong (>dámajáték)

♣honordamo

dama/o=áll dámszarvas, dámvad (Dama dama) *szin* damcervo; ~**šovelo:** áll dámlapát (>agancs)

damağ/i=tr árt vkinek v. vminek (n), kárt okoz vmiben (n), károsít, megkárosít *~i lian reputacion: árt a jó hírnevének *la striko ~is la fabrikon: a sztrájk kárt okozott a gyárnak *hajlo ~is la rikolton: jégeső kárt okozott a termében; ~**a:** káros *fumado estas ~a pasio: a dohányzás káros szenvedély; ~**o:** kár *fari neripareblan ~on: jóvátehetetlen kárt okoz *kompensi la ~ojn: megtéríti a kárt *post ~o venas saĝo *Z. közm* a maga kárán tanul az ember, kárán tanul a magyar; ~**igi:** *ntr* károsul, kárt szenved; ~**ito:** *fn* károsult, kárt szenvedett; **sen-igi:** *tr* kártalanít, kárpótol; **sen-igo:** kárpótlás, kártérítés; ~**besto:** áll dúvad; ~**kompenso:** gazd kárpótlás, kártérítés

♣militdamaĝoj, vrakdamaĝita

damar/o=1. növ malajziai dammarafenő (Agathis dammara); **2.** *ex* dammafenő *♠*agatido

Damask/o=geo Damaszkusz *~o estas la ĉefurbo de Sirio: Damaszkusz Szíria fővárosa *trovi sian vojon al ~o: a damaszkuszi útra tér (>megtér); ~**o:** *tex* damasztövet, kamukasztövet *~a tablotuko: damasztabrosz, damaszt asztalkendő; ~**i:** *tr tex* damaszkosz, damaszt módra díszít

damasken/i=tr tech damaszkol, damaszkosz *~ita klingo: *kat* damaszkuszi penge

Damian/o=Damján (utónév)

damn/i=tr kr elkárhoztat, kárhozatra ítélt; ~**igi:** *ntr kr* elkárhozik, pokolra jut; ~**o:** *kr* kárhozat; ~**e!** *isz* a pokolba!, az ördögbe! *szin* diable!; ~**ita:** **1.** *kr* elkárhozott, pokolra jutott; **2.** *átv* kárhozott, átkozott

Damokl/o=Damoklész (utónév) *glavo de ~o pendas super lia kapo: Damoklész kardja lebeg a feje felett

damp/i=tr tech (rezgést) csillapít, (hangot) tompít; **2.** *zene* szordinóz; ~**ilo:** **1.** *zene* szordinóz, hangfogó; **2.** *tech* hangtompító; ~**opedalo:** *zene* tompítópédál; ~**skatolo:** *tech* kipufogódob

dan/o=fn dán; ~**a:** *mn nyt* dán (da); **(D)-ujo, (D)-io, (D)-lando:** *geo* pol Dánia (DK); ~**hundo:** áll dán dog

Dana/e=mit Danaé

Dana/o=mit Danaosz, Danaus; ~**idinoj:** *mit* Danaidák, Danaiszok

danc/i=1. *ntr* táncol *ĉu vi konsentus ~i kun mi?: felkérhetem? *tra~i la tutan nokton: áttáncolja az egész éjszakát, egész éjszaka táncol; **2.** *ntr* *átv* ugrál, táncol *~as ringoj antaŭ liaj okuloj: karikat hány a szeme *~i kiel kato ĉirkaŭ poto *Z.* kerülgeti, mint macska a forró kását *~i laŭ fremda muziko: úgy táncol, ahogy füttyölnek neki *~i laŭ lia fajfilo *Z.* úgy táncol, ahogyan füttyöl neki *~i pro ĝojoj: táncol, ugrál örömben *~i sur piedoj kaj manoj *Z.* csúszik-mászik vki előtt (antaŭ), hajbókol vkinek (antaŭ) *~u diabloj, sed ne en mia arbaro *Z. közm* kinek nem jai, annak nem baj *lia koro ~is en lia brusto: majd kiugrott a szíve *pro la tertremo la teleroj ~is sur la tablo: a földrengéstől a tányérok táncoltak az asztalon; **3.** *tr jár* táncol (vmilyen táncot) *~i foktroton, tangon, valson: foktrottot, tangót, keringőt jár, táncol; ~**o:** **1.** tánc, táncolás *~o de Sankta Vito: *orv* vitustánc vö. koreo *inviti al ~o: táncra kér *konduki la ~ojn *Z. át* vezető szerepet játszik, vminek a fő irányítója *makabra ~o: haláltánc *nudiga ~o: vetkőzőszám, sztriptíz *szin* striptizo *para ~o: páros tánc *popola ~o: népi tánc *varba ~o: verbunkos; **2.** *zene* tánc *Brahms komponis hungarajn ~ojn: Brahms magyar táncokat komponált *~o je triopa takto: hármass ütemű tánc; ~**ejo:** táncterem, tánchelyiség; ~**emulo:** *fn* táncos kedvű; ~**igi:** **1.** *tr* táncoltat, megtáncoltat *~igi maljunan parenčinon: öreg rokonát megtáncoltatja; **2.** *tr* *átv* táncoltat, ugráltat *~igi tablon: asztalt táncoltat (>spirítizmus) *~igi urson: medvét táncoltat; ~**igisto:** parkett-táncos; ~**isto:** táncos; ~**istino:** táncosnő; **kun-anto:** táncpartner; **kun-antino:** táncpartnerő; ~**amuzo:** táncmulatság, buli *szin* danckunveno; ~**arto:** *műv* táncművészet; ~**ateliero:** táncház; ~**instruisto:** *isk* tánctanár; ~**kunveno:** táncmulatság, buli *szin* dancamuzo; ~**kurso:** *isk* táncanfolyam; ~**lernejo:** *isk* tánciskola; ~**muziko:** *zene* tánczene; ~**opaŝo:** tánclepés; ~**pargeto:** táncparkett; ~**teatro:** *műv* táncszínház; ~**trinkejo:** tánclokál; ~**trupo:** *műv* táncsoport; ~**vespero:** táncest

♣diskodancejo, klakdanco, mortodanco, popoldanco, rompodanco, rondodanco, salondanco, ŝnurdancisto, tedanco, ursodancigisto, ventrodanco

Dancig/o=tört geo Danzig (>Gdansk)

dand/o=pej piperkőc, ficsúr, dendi, divathős; ~**i:** *ntr* *pej* piperkőcködik, páváskodik, divatmajom *for~i sian monon: minden pénzét a divatra költi; ~**ismo:** *pej* divatörület, divatmajmolás

dangero=vész, veszély *~o embuskas lin: veszély leselkedik rá *~o minacas lin: veszély fenyegeti *~o pendas super li: veszély fenyegeti *~o sieĝas, al Dio ni preĝas, ~o ĉesas, ni Dion forgesas *Z. közm* elmúlt a szomjúság, nem barát a kút *elmeti al ~o: veszélynek tesz ki *esti ekster ~o: veszélyen kívül van *fali, veni en ~on: veszélybe kerül *flava ~o: *pol* sárga veszedelem *kuri en ~on: vesztébe rohan *meti lin en mortan ~on: halálos veszélynek teszi ki *meti sin en ~on: veszélynek teszi ki magát *trafi en ~on: veszélybe kerül; ~**a:** veszélyes *~a estas bovo antaŭe, ĉevalo malantaŭe kaj malsaĝulo de ĉiuj flankoj *Z. közm* a bolonddal nem jó; tréfálni, bolonddal ki ne köss soha *~a por la sano: egészségre veszélyes *mem- kaj publik-~a: ön- és közveszélyes *mortminaca ~o: halálos veszély; ~**i:** *ntr* veszélyes; ~**eco:** veszélyesség; **en-igi:** *tr* veszélyeztet, veszélybe sodor *en-igata specioj: veszélyeztetett fajok; **en-igi:** *ntr* veszélybe kerül *szin* veni en dangeron; **ekster-~a:** veszélytelen, veszélyen kívül; **sen-~a:** **1.** ártalmatlan, veszélytelen *sen-~a pinglo: biztosít; **2.** biztonság *szin* sekura; **sen-eco:** **1.** ártalmatlanság, veszélytelenség; **2.** biztonság *szin* sekureco *esti en sen-eco: biztonságban van; **sen-igi:** *tr* biztonságossá tesz, veszélymentesít, elhárítja vmi (n) veszélyét *sen-igi minkampon: aknamezőt mentesít; ~**bremso:** *tech* vészfék; ~**bremsi:** *tr* vészfékezik *li ~bremsis la trajnon: vészfékkel leállította a vonatot

♣lavangodangero, mem- kaj publikdangero, pereodangero, vividangero, zono de dangero

Daniel/o=1. bibl Dániel próféta könyve (Dán); **2.** Dániel (utónév); ~**ino:** Daniella

dank/i=1. *tr* megköszön vkinek (n v. al) vmit (por v. pro) *estu ~ata, sinjoro, pro la senditaj libroj: köszönöm, uram, a küldött könyveket *mi ~as vin anticipe por via boneco: előre is köszönöm a jóságát *li ~i sian amikon pro la donita helpo: megköszönte barátjának a nyújtott segítséget; **2.** *tr* köszön vkinek (n v. al) vmit (pro), hálás vkinek (n v. al) vmiért (pro) (>hála) *neniam ni povos sufiĉe ~i niajn soldatojn pro la heroaĵoj: soha nem lehetünk elég hálásak katonáinknak a hőstettekért *al la hetmano ni devas ~i por la libereco: a hetmannak tartozunk hálával a szabadságért; **3.** *tr* megköszön (vkinek (n v. al) vmivel (per) (>vizonzás) *kiu regalas per ŝtonoj, tiun oni ~as per bastonoj *Z. közm* aki bottal köszön, annak doronggal felelnek *ŝi ~is lin per rideto por la komplezo: mosollyal köszönte meg neki a szívességet; **4.** *ne* tartozik vkinek (al) vmit (n) *♠*ŝuldi *~i al si sian malfeliĉon: magának köszönheti a balszerencsét; ~**o:** **1.** megköszönés, köszönet *~on!: köszönöm! *kora ~o: hálás köszönet *mi ŝuldas al vi ~on: hálával tartozom önnek *volu akcepti de mi la plej elkoran ~on por via helpemo: fogadja szívből jövő köszönetemet a segítőkészségéért *~on por via komplezo: köszönöm a szívességed; **2.** hála *vortoj de ~o: a hála szavai; ~**al:** vminek hála, vminek köszönhetően *~ al Dio: hála Istennek *~ al la klopodoj de la kuracisto, mi resaniĝis: hála az orvos igyekezetének, meggyógyultam; ~**a:** köszönő, hálás *~a letero: köszönőlevél *~a rigardo: hálás tekintet; ~**ema:** hálás természetű *li havas ~eman karakteron: hálás természete van; ~**emo:** hála, háladatosság *~emo estas malofita virto: a hála ritka erény *senti profunden ~emon al li: mély hálát érez iránta; ~**inda:** köszönetre méltó, hálára méltó *mi ~as vin! ne ~inde: köszönöm! nincs mit; **for-~i:** **1.** *tr* köszönettel elutasít *li for-~is la proponitan dungon: köszönettel visszautasította a felkínált állást; **2.** *tr* leköszön (hivataláról) *szin* abdiki **2;** **ne-ema:** nem hálás természetű; **sen-~a:** hálátlan *nigra sen-emo: rút hálátlanság *sen-~a laboro: hálátlan munka *sen-~a ulo: hálátlan alak; ~**atesto:** hála jele; ~**esprimi:** köszönetnyilvánítás; ~**ofero:** *vall* háláadó áldozat; ~**ofesto:** *kr* háláadó ünnep; ~**okanto:** *zene* hálacének; ~**omono,** ~**opago:** hálapénz; ~**osento:** háláérzet; ~**preĝi:** *ntr* *vall* hálaimát v. háláadó imát mond; ~**preĝo:** *vall* hálaima, háláadó ima; ~**soleno:** háláadó ünnepély

Dant/o=ir Dante (Alighieri)

Danub/o=geo Duna *~a Komisiono: *pol* gazd Duna Bizottság; ~**o-kurbo:** *geo* Duna-kanyar; **laŭ-~a:** Duna menti *la laŭ-~aj landoj: a Duna menti országok; **Trans-~io:** *geo* Dunántúl

Dardanel/oj=geo Dardanellák vö. Helesponto

Daresalam/o=geo Dar es-Salam

Darfur/o=geo Dárfür, Dar Fur

Dari/o=1. tört Dareiosz; **2.** *átv* Dáriusz, Dáriusz, Darius

dari/a=mn nyt dari

dariol/o=gaszt (édes) derelye, barátfüle

darkemon/o=tört dareikosz (pénznem)

darm/o=1. dharma (minden létezőt uraló kozmikus elv a

hinduizmusban); **2. bud** dharma (Buddha tanai); **3. bud** dharma (erényes, igazságos viselkedés); **4. bud** lét

dartr/o=*orv* sömör

Darvin/o=*biol* (Charles Robert) Darwin; **~ismo**: *biol* darvinizmus; **~isto**: *biol* darvinista

dasiprokted/oj=*áll* csülkössujjú rágcsálók (Dasyproctidae)

dat/o=*kelt, kelet, dátum* **kiun* ~on ni havas hodiaŭ?: hányadika van ma?; **~i**: **1. tr** dátumoz, keltez, datál *~i leteron: levelet dátumoz, keltez; **2. tr** (vminek a korát) meghatározza (>régészet) *arheologoj ~is la mortotukon de Torino: régészek meghatározták a torinói lepel korát; **~ado**: **1. dátumozás, keltezés; 2. kormeghatározás** (>régészet); **~igi**, **~umi**: *ntr* datálódik, kelteződik, származik (időben) **ĉi tiuj glavoj* ~iĝas de la romia epoko: ezek a kardok a római időkől származnak **la hungara revolucio* ~umas de la 23a de oktobro: a magyar forradalom október 23-ától datálódik **la konstruaĵo* ~iĝas de la 18a jc.: az épület a XVIII. századból való **via letero* ~umas de la 20a de julio: leveled július 20-i dátumú; **antaŭ**~i: *tr* előrekeltez, visszaketel, antedatál **la kontrakto* estis kontraŭjuro antaŭ~ita je dek tagoj: a szerződést jogellenesen tíz nappal visszaketelték; **eks**~a: **1. lejárt** (dátumú); **2. átv** idejétmúlt, (időben) elavult; **el**~**igi**: *ntr* (időben) lejár **ĝia garantio* el~iĝis: lejárt a garanciája; **ĝis**~a: naprakész, aktuális, (időben) friss; **ĝis**~**igi**: **1. tr** frissít, aktualizál, naprakész állapotba hoz; **2. tr inf** frissít (programot), update; **ĝis**~**igo**: **1. aktualizálás, frissítés; 2. inf** frissítés, update; **nov**~a: friss keltezésű; **nov**~e: újabban, nemrég; **sam**~i: *tr* (dátum) egybeesik vmivel (n) **ĉi tiu evento sam~as lian naskiĝon*: ez az esemény egybeesik az ő születésével; **sen**~a: dátum, keltezés nélkül, nem dátumozott; **post**~i: *tr* utánkeltez, későbbre keltez, posztatál; **~eraro**: **1. dátumhiba; 2. átv** anakronizmus *szin* anahronismo; **~falo**: *gazd* esedékesség; **~limo**: határidő, terminus; **~linio**: *geo* dátumvonal, dátumválasztó vonal, naptárvonal, vasárnap-hétfő vonal; **~ostampo**: dátumbélyegzés, keletbélyegzés; **~ostampilo**: dátumbélyegző, keletbélyegző; **~reveno**: évforduló

Ŭpagodato

data/o=*dat* dátum

datagram/o=*inf* datagram, adatgram

daten/o=*dat* dátum

dativ/o=*ny* részes eset, részeshatározó eset, dativus; **~igi**: *tr* *ny* részeshatározó esetbe tesz

datum/o=**1.** adottság (ami adott) *szin* donitajo; **2. inf** adat, data *szin* dateno **antaŭ*kontrolo de ~oj: adathitelesítés **varieblaj* ~oj: változó adatok; **~aro**: *inf* adatkészlet **klasifika* ~aro: rendezőállomány; **~ejo**: *inf* adatközpont; **~ingo**: *inf* átmeneti tár; **~opo**: *inf* rekord *szin* rikordo; **~ujo**: *inf* adathordozó *szin* datumportilo **2. meta**~o: *inf* metaadat; **~akiro**: *inf* adatgyűjtés, adatnyerés; **~akirilo**: *inf* adatgyűjtő eszköz; **~arangó**: *inf* adatrendezés; **~banko**: *inf* adatbank; **~bazo**: *dat* datumbank; **~baz-manipulilo**: *inf* adatbázis-kezelő, DBM; **~bito**: *inf* adatbit; **~bloko**: *inf* adatblokk; **~buso**: *inf* adatsín; **~ĉenado**: *inf* adatláncolás; **~eligo**: *inf* adatkivitel; **~enigo**: *inf* adatrögzítés, adatbevétel; **~etikedo**: *inf* adatecímké; **~interŝanĝo**: adatsere **elektronika* ~interŝanĝo: *inf* elektronikus adatsere; **~konvertilo**: *inf* adatátalakító; **~liverado**: *inf* adatszolgáltatás; **~memoro**: *inf* adattár; **~memorilo**: *inf* adattároló eszköz; **~nomo**: *inf* adatrév; **~portilo**: **1. inf** kötet; **2. inf** adathordozó *szin* datumujo; **~prilaboro**: *inf* adatfeldolgozás; **~programo**: *inf* adatprogram; **~protekto**: *inf* adatvédelem; **~reduktio**: *inf* adatredukció, adatszerszerzés; **~sekurigo**: *inf* adatbiztosítás; **~storo**: *dat* datummemo; **~strukturo**: *inf* adatstruktúra, adatszerkezet, adatfelépítés; **~tajpisto**: *inf* adatrögzítő; **~tipo**: *inf* adattípus; **~traktado**: *inf* adatkezelés; **~traktilo**: *dat* procezo; **~transigo**: *inf* adatátvitel; **~vico**: *inf* adattömb

Ŭmetadatumo, stirdatumo, testdatumo

daturo=*növ* maszlag, redősirom (Datura) *szin* dornopomuĵo

daŭ/o=*hajó* dau, dav, baggala (arab vitorlás hajó)

daŭb/o=**1.** donga *szin* bareltabulo; **2. mat** gömböv; **3. geo** időzőna, időövezet *szin* horzono, tempozono

daŭfen/o=*tört* dauphin, francia trónörökös; **(D)~ujo**, **(D)~io**, **(D)~lando**: *tört* geo Dauphiné

Daŭh/o=*geo* Doha, Ad Dawhah *~o estas la ĉefurbo de Kataro: Doha Katar fővárosa

daŭk/o=*növ* murek (Daucus)

daŭr/i=**1. ntr** tart, eltart (egy bizonyos ideig) **longe* ~i: hosszan tart **nek* ĝojo, *nek* malĝojo ~as eterne *Z: közm* bánatnak és örömmek is vége szakad egyszer; **2. ntr** folytatódik **tiel* ~i ni ne povas: ez így nem lehet tovább; **~o**: **1. időtartam** *~o de firmigo: *tech* megkötési idő (pl. festéké) *~o de uzebleco: felhasználhatósági időtartam **en la* ~o de dek jaroj: tíz év alatt, tíz év folyamán **en la* ~o li forestas: tartósan távol van **en longa* ~o: hosszú távon **en mallonga* ~o: rövid távon **en meza* ~o:

középtávon **por la* ~o de tri tagoj: három napi időtartamra; **2. folytatódás** **la* ~o de militagoj estas nepermesebla: a hadicselekmények folytatódása megengedhetetlen; **~a**: **1. tartós** *~a sukceso: tartós siker; **2. ny** folyamatos *~a verbo: *ny* folyamatos *ige*; **~e**: **1. (időben)** hosszan, sokáig, tartósan; **2. változatlanul** **mi* estas ~e via amiko: én változatlanul a barátod vagyok; **~eco**: tartósság; **~ecigi**: **1. tr** tartóssá tesz, időben tartósít; **2. tr** állandósít; **~ema**: maradandó, tartós természetű *~ema konsumvaro: *gazd* tartós fogyasztási cikk **semi* ~emajn plantojn: élő növényeket ültet; **~igi**: **1. tr** tartóssá tesz (időben); **2. tr** folytat *~igota: folytatása következik; **~igo**: folytatás; **~igeblo**: **1. folytatható; 2. fenntartható** *~igeblo evoluo: *öko* fenntartható fejlődés; **mal**~a: mulékony, pillanatnyi; **ne**~a: röpke, futó, átmeneti, nem tartós; **sen**~a: átmeneti, nem tartós; **~folia**: *növ* örökzöld, nem lombhullató; **~kolera**: haragtartó

Ŭdungodaŭro, duoniĝodaŭro, inkubacidaŭro, jardaŭro, labordaŭro, longdaŭro, lundaŭro, mallongdaŭro, notodaŭro, servodaŭro, tempo-daŭro, validodaŭro, vintrodaŭro, vivdaŭro, vivdaŭro

davali/o=*növ* korsópáfrány (Davallia)

davan/o=dawan, davan; **~a**: *mn* *ny* dawan, davan

David/o=Dávid *~stelo: *cím* Dávid-csillag

davit/o=*hajó* csónakdaru, csónakemelő

dazip/o=*dat* dazipodo

dazipod/o=*áll* örvös állat, tatu, armadilló (Dasypus)

DDP=Incoterms; liverita, doganimposto pagita (... nomita celloko): *gazd* vámfizetéssel leszállítva (... megnevezett rendeltetési hely)

DDU=Incoterms; liverita, doganimposto nepagita (... nomita celloko): *gazd* vámfizetés nélkül leszállítva (... megnevezett rendeltetési hely)

de=**1.** előjárószó; **de**: **1. ~nak a, ~nek a** (>birtokviszony) **la ĉirkaŭaĵo de la urbo*: a város környéke **la genio de Zamenhof*: Zamenhof zsenije **la kastelo de la reĝo*: a király kastélya; **2. ~ú, ~ű** (>jelzős szerkezet: tulajdonság) **ĉevalo de blanka koloro*: fehér színű ló **homo de granda erudicio*: nagy műveltségű ember **vestoj de plej diversaj koloroj*: a legkülönbözőbb színű ruhák; **3. ~es, ~os** (>jelzős szerkezet: mennyiség) **aĝo de okdek jaroj*: nyolcvan éves kor **alto de tridek metroj*: harminc méteres magasság **sumo de mil forintoj*: ezer forintos összeg; **4. ~nek a, ~nak a** (>a cselekvő főneves szerkezetben) **amo de la gepatroj al siaj infanoj*: a szülők szeretete gyermekeik iránt **ekspluatado de la homo al la homo*: az ember kizsákmányolása az ember által; **5. által** (>a cselekvés tárgya főneves szerkezetben) **mortigo de homo fare de homo*: ember megölése ember által **nutrado de la infanoj far ilia patrino*: a gyermekek táplálása az anyjuk által **preparo de kongreso fare de LKK*: kongresszus előkészítése a kongresszus-előkészítő bizottság által; **6. ~tól, ~től, ~ról, ~ről** (>kiindulási hely, távolodás, különbözőség, származás) **de alia loko*: máshonnan **ĝi malaperis de antaŭ la domo*: a ház előtt tűnt el **de ĉiuj flankoj*: minden oldalról, minden irányból, mindenfelől, mindenhonnan **deveni de nobla gento*: nemes vérből származik **ekiri de la forno*: a kályhától indul el **foriĝi de la haveno*: távolodik a kikötőtől **la libro falis de la tablo*: a könyv leesett az asztalról **la miskompreno devenas de la malatento de fakto*: a félreértés egy tény figyelmen kívül hagyásából származik **via konduto neniom diferencas de tiu de barbaroj*: viselkedésem semmiben sem különbözik a barbárokétól; **7. ~tól, ~től** (>idő) **de antaŭ du tagoj* li ne manĝas: két napja nem eszik **de antikve*: ősidőktől fogva, régtől fogva *szin* de pratempe **de ĉi tiu jaro*: ettől az évtől **de eterne*: öröktől fogva **de junio*: júliustól; **8. miatt** (>ok) **tremi de timo*: remeg a félelemtől **paligi de kolero*: a haragtól elsápad **ebriĝi de vino*: bortól lerészegül; **9. által** (>cselekvő passzív szerkezetben) **la fortikaĵo estas ĉirkaŭita de turkoj*: a törökök körülvették a várat **la kampo estas kovrita de neĝo*: a mezőt hó borítja **ŝi estas amata de ĉiuj*: mindenki szereti őt; **10. nyelvtani függőség** **glaslo plena de akvo*: vízzel teli pohár **komence de junio*: június közepén **kontenta pri la rezultoj*: elégedett az eredményekkel **meze de la urbo*: a város közepén; **disde**: ~tól, ~től, ~ról, ~ről (>elkülönítés, elválasztás) **bariero apartigas la juĝistojn disde la publiko*: korlát választja el a bírakat a közönségtől **deflankiĝo disde la normala stato*: eltávolodás a normális állapottól **li estas liberigita disde siaj kaptintoj*: megszabadult elfogóitól **markolo apartigas Brition disde la kontinento*: tengerszoros választja el Nagy-Britanniát a kontinentstől; **II. előképző** *dat* demeti, deflui, deposit, devojigi; **III. önállóan**; **deigi**: **1. tr** eltávolít vhonnan; **2. tr** elválaszt, leválaszt, elkülönít; **deigi**: **1. ntr** eltávolodik vhonnan; **2. ntr** elválk, leválk, elkülönül; **ekde**: vmitől kezdődően **ekde januaro*: január 1-től, január elejétől **ekde naskiĝo*: születéstől fogva **ekde somero*: nyár elejétől

debaj/o=*kém* vill debye, Debye-egység

debarkader/o=*dat* elsipejo

debat/o=(rendezett) vita *~a klubo: vitaklub **la* ~o flamiĝis: fellángolt

a vita *parlamentaria ~o: parlamenti vita *publika ~o: nyilvános vita *socia ~o: társadalmi vita *televida ~o: tv-vita, televíziós vita; ~i: *tr* megvitat, megbeszél, vitatkozik vmiről (n); ~estro: vitavezető, moderátor; ~otago: vitanap; ~vespero: vitaest
 U labordebat

debit/o=gazd tartozás, terhelés, számlaterhelés *~o kaj kredito: terhelés és jóváírás, tartozás és követelés; ~i: *tr* gazd megterhel (>számla) *~i la konton per 100 eŭroj: 100 euróval terheli meg a számlát; ~ulo: gazd adós *szin* debitoro, űldanto; ~karto: gazd bankkártya, terheléses kártya

debil/a=1. *orv* erőtlenség, legyengült; 2. *pszi* debilis, enyhe fokú értelmi fogyatékos; ~eco: 1. *orv* legyengültség, gyengeség, elesettség *denaska ~eco: veleszületett gyengeség *~eco de vivo: életgyengeség *kora ~eco: szívgyengeség; 2. *pszi* gyengeelműség, debilitás; ~igilo: gysz csillapítószer

debit/o=gazd kereslet, kelendőség, kelet *havi grandan ~on: kelendő, nagy keletje van; ~i: *tr* gazd kicsiben árusít; ~ejo: gazd kiskereskedés (>bolt)

debitor/o=debitulo, űldanto

Debor/o=1. *bibl* Debóra; 2. Debóra (utónév)

debut/i=1. *ntr* műv (közönség előtt) bemutatkozik, debütál *la juna aktoro ~is kiel protagonisto de aventurfilmo: a fiatal színész kalandfilm főszereplőjeként mutatkozott be; 2. bemutatkozik (új környezetben v. funkcióban) *~i en la societo: megjelenik, bemutatkozik a társaságban *~i kiel poeto: költőként mutatkozott be *~i en malalta posteno: alacsony állásban kezdte

dec/i=nter illik vmihez, megillet vkit (al), kijár vkinek *al li ~as ĉia honoro: minden tisztelet megilleti *al malfeliĉulo ~as kompatato: a szerencsétlent megilleti a szánalom *al pastro ne ~as blasfemi: papnak nem illő káromkodni; 2. *ntr* illik, elvárható vö. konveni *~as saluti konatojn: illendő az ismerősöket üdvözölni *konduti, kiel ~as: illően viselkedik *ne ~as laŭte rukti: nem illik hangosan büfögni; ~a: 1. illő, kellő, méltó, méltányos, neki kijáró *doni al li la ~an respekton: megadja neki a kellő tiszteletet *ĉiam observu la ~an mezuron: mindig ügyelj a kellő mértékre *li ricevis ~an proceduron: méltányos eljárásban részesült *el ~a distanco: tisztos távolságból; 2. illő, megérdemelt (ironikusan) *~a puno: illő büntetés, megérdemelt büntetés; 3. illetendő, illendő, tisztos *surhavi ~ajn vestaĵojn: illendő ruhát visel *~aj junuloj transdonas sian lokon al maljunuloj: illetendő fiatalok átadják helyüket az öregeknek; ~e: 1. méltó, illő módon, kellő módon; 2. illendően, ildomosan; ~o: illem, illendőség; **mal**-a: illetlen, nem ildomos; **mal**-aĵo: illetlenség (illetlen dolog); **ne**-a: nem illendő, nem ildomos; ~regulo: illemszabály

decembr/o=december; ~isto: *tört* pol dekabrasta

decemvir/o=tört decemvir; ~aro: *tört* decemvirátus (testület); ~eco: *tört* decemvirátus (tisztség)

decim/i=decim (1 v. 10x) ~decigramo, decilitro, decimetro

decid/i=1. *tr* határoz, elhatároz *mi ~is veturi al Parizo: elhatároztam, hogy Párizsba utazom *li ~is serioze lerni Esperanton: elhatározta, hogy komolyan tanulja az esperantót *ne rapidu, trankvile ~u Z: *közm* hamar döntés, késő bánás; 2. *tr* eldönt, dönt vmiről (n), rendelkezik vmiről (n) *~i la demandon: eldönti a kérdést *~i la diskuton favore al Petro kaj kontraŭ Paŭlo: a vitát Péter javára és Pál ellen dönti el *~i pri gravaj punktoj: fontos témákról dönt *~i pri lia postlasaĵo: rendelkezik a hagyatékáról *la pliforto ~is la batalon: a túlerő eldöntötte a csatát; ~o: 1. vminek az eldöntése, elhatározása, döntéshozatal *adopti, fari, faligi ~on: döntést hoz *lasi al ilia ~o: az ő döntésükre bízsa *senatenda ~o: azonnali döntés; 2. döntés, határozat *fari definitivan ~on: végleges döntést hoz *havi la firman ~on ne plu fumi: az a szilárd elhatározása, hogy többé nem dohányzik *jen mia finofara kaj firma ~o: ez az én végleges és szilárd döntésem *juĝista ~o: bírói döntés *preni ~on, alpreni ~on: döntést hoz, határozatot hoz *tribunala ~o: bírósági döntés *unuanima ~o: egyhangú döntés *veni al ~o: elhatározásra jut; ~a: 1. határozott, elszánt *~a sinteno: határozott viselkedés *~a tono: határozott hang; 2. döntő *~a argumento: döntő érv *~a batalo: döntő ütközet *~a pruvo: döntő bizonyíték *en la ~a momento: a döntő pillanatban; ~ebla: *inf* mat eldönthető, megoldható *~ebla aro: *mat* megoldható halmaz; ~eco: 1. határozottság; 2. eldöntöttség, bizonyosság; ~ema: határozott, eltökélt; ~igi: 1. *tr* döntésre bír, elhatározásra bír, rábír vmire *la neceso ~igis lin labori: a szükség rábírta arra, hogy dolgozzék; 2. *tr* eldönt *de ~iga signifo: döntő jelentőségű *la bombado de la urbo ~igis la militdeklaron: a város bombázása eldöntötte a hadüzenetet; ~igi: 1. *ntr* elhatározásra jut, elhatározza magát, elszánja magát *fine li ~igis forloĝigi: végre rászánta magát, hogy elköltözzék *mi ne povis ~igi al tia ofero: nem tudtam rászanni magam ilyen áldozatra; 2. *ntr* döntés születik vmiről,

eldől, elhatározódik *lia sorto ~igis en tiu horo: a sorsa abban az órában dől el; ~ulo: *pol* döntéshozó *szin* decidofaranto; **antaŭ**-i: *tr* előre eldönt, eleve elhatároz *lia sorto estis antaŭ-ita: sorsa eleve el volt döntve; **antaŭ**-o: előzetes elhatározás, előzetes döntés; **for**-i: *tr* lemond vmiről (n), elhagy, abbahagy vmit *for~i aranĝi nuptofestonon: lemond a lakodalomról *for~i fumi: abbahagyja a dohányzást; **kun**-i: *tr* együtt, közösen dönt; **kun**-o: együttes döntés, közös döntés; **mem**-o: 1. saját döntés, önálló döntés; 2. *pol* örendelkezés *mem-rajto: örendelkezési jog *nacia mem~o: nemzeti örendelkezés; **ne**-ebla: *inf* mat eldönthetetlen, megoldhatatlan; **ne**-ema: határozatlan, ingadozó; **ne**-emo: határozatlanság; **propra**-e: saját elhatározásból; **sen**-a: 1. eldöntetlen; 2. *sp* döntetlen; ~ofaro: döntéshozatal, határozathozatal; ~ofaranto: *pol* döntéshozó; ~opreparo: döntés-előkészítés, határozat-előkészítés; ~opreparanto: *fn* *pol* döntés-előkészítő; ~povo: *pol* döntési hatalom; ~povulo: *fn* *pol* döntéshozó; ~rajta: *jog* döntésre jogosult; ~rajto: *jog* döntési jog; ~tabelo: *inf* döntési táblázat

U findecido, juĝdecido, sortodecida, vivdecida

decidu/a=1. *biol* lehulló, nem állandó *szin* (de)falema; 2. *anat* hullóhártyához tartozó, decidualis; deciduo: *anat* hullóhártya, külső magzatburok, terhességi méhnyálkahártya, decidua

decifr/i=1. *tr* megfejt (>kód, titkosítás), dekódol, desifriroz *szin* malcifri; 2. *tr* átv kihámoz, (nehezen) kiolvass *el lia rideto ŝi ne povis ~i la respondon: mosolyából nem tudta kiolvasni a választ *malfacile ~ebla teksto: nehezen kihámozható szöveg

decimal/a=dekuma *~a frakcio: dekuma frakcio *~a komo: dekuma komo *~a pesilo: dekuma pesilo; ~o: *mat* tizedesjegy, decimális számjegy

Dedal/o=mit Daidalos, Daedalus

dedale/o=növ taplógomba (Daedalea) *szin* labirintofungo

Dedekind/o=mat (Julius Wilhelm Richard) Dedekind; ~a: *mat* Dedekind-féle, Dedekind~ *~a tranĉo: *mat* Dedekind-szellet

dediĉ/i=1. *tr* vall ajánl, felajánl, szentel *~i ofere: áldozatul felajánl *~i sian atenton al helpinduloj: figyelmét a rászorulóknak szenteli *~i templon al Venuso: Vénusznak szentel templomot *Sankta Stefano ~is Hungarion al Sankta Maria: Szent István Szűz Máriának ajánlotta fel Magyarországot; 2. *tr* *knv* dedikál, ajánl *~i libron: könyvet dedikál *~i sian libron al sia edzino: feleségének ajánlja könyvét; 3. *tr* átv szentel, fordít (pl. munkát, figyelmet, energiát) *~i sian tempon al sia ŝatokupo: hobbijának szenteli az idejét *~i sin al politiko: a politikának szenteli magát *Zamenhof ~i sian vivon al Esperanto: Zamenhof az esperantonak szentelte az életét; ~o: 1. felajánlás; 2. *knv* dedikálás; ~iteco: odaadás; **sin**-a: odaadó, önzetlen, magát nem kímélő; ~letero: *knv* ajánlólevél (könyv elején)

dedukt/i=tr *fil* következtet, (általánosból) levezet, dedukál *~i el la ĝenerala al la specifa: az általánosból a fajlagosra következtet; ~o: *fil* (általánosból való) következtetés, dedukció *~o estas konkludo el la tuto: a dedukció az egészről való következtetés; ~a: *fil* deduktív

defaŭlt/a=inf alapértelmezett, default *szin* implica 3; ~o: *inf* alapértelmezés, alapértelmezett beállítás

defend/i=tr *alt* *kat* jog véd, megvéd *~i la patrujon: megvédi a hazát *~i sin kontraŭ kalumnioj: védekezik a rágalmak ellen *~i akuziton antaŭ tribunalo: vádlottat véd a bíróság előtt; ~o: 1. *alt* *kat* jog védekezés *ne mankas al li ~o kontraŭ ofendo Z: kemény fából faragták, nem kell félteni *plej bona ~o estas atako: legjobb védekezés a támadás; 2. *alt* *kat* jog védelem *~a milito: védelmi háború *~a strategia: védelmi stratégia *nacia ~o: honvédelem; ~anto: 1. *fn* *kat* védő, védekező; 2. *sp* hátvéd, védőjátékos *szin* arierulo; 3. *jog* védőügyvéd; **sen**-a: védtelen; **sin**-o, **mem**-o: önvédelem *justa mem~o: *jog* jogos önvédelem *kollektiva mem~o: *jog* kollektív önvédelem; ~advokato: *jog* védőügyvéd; ~armilo: *kat* védőfegyver; ~ekipaĵo: *kat* védelmi felszerelés, védelmi eszközök; ~iniciato: *kat* védelmi kezdeményezés *Strategia ~iniciato: *pol* Stratégiai Védelmi Kezdeményezés; ~komunumo: védelmi közösség; ~ludo: *sp* védőjáték; ~ministro, ministro pri ~o: *pol* *kat* honvédelmi miniszter; ~ministrejo: *pol* *kat* ép honvédelmi minisztérium *szin* ministerio de defendo; ~opolitiko: *pol* *kat* védelmi politika; ~ringo: 1. védőöv; 2. *tech* védőgyűrű

U aerdefenda

defens/i=tr *agr* legelés ellen véd; ~ejo: *agr* legelés ellen védett terület **defensiv**/o=*kat* átv defenzíva, védekezés vö. ofensivo *de ~a karaktero: védelmi jellegű *~a ekipaĵo: védelmi felszerelés *~a pozicio: védelmi állás *retreti en ~on: védelmi állásba vonul *stari ~e, teni sin je ~o: védelmi állásban van *trudi en ~on: védekezésre kényszerít, defenzívába szorít

deferent/a=anat ondóvezetékhez tartozó, deferentialis *~a kanalo: ondóvezeték, spermavezeték, ductus deferens *szin* spermodukto

defet/i=*ntr* ige kishitű, sötéten lát *~i pri la finiĝo de la milito: sötéten látja a háború kimenetelét; ~ismo: **1.** *pol* defetizmus; **2.** kishitűség, sötéten látás; ~isto: **1.** *pol* defetista; **2.** *fn* kishitű, sötéten látó, könnyen belenyugvó

defibrilator/o= $\Rightarrow$ defibrililo

deficit/o=*gazd* deficit, hiány *vö.* suficito *buĝeta ~o: költségvetési hiány, költségvetési deficit *fiska ~o: államháztartási hiány *ĝemela ~o: ikerdeficit *kovri ~on: hiányt fedez *Statbuĝeta ~o: államháztartási hiány, államháztartási deficit; ~a: *gazd* deficites, hiányos *~a buĝeto: hiányos költségvetés, deficites költségvetés; **mal~o**: *gazd* többlet, fölösleg, szufficit *szin* suficito

Ufidodeficit, imunodeficit, memordeficit

defi/i=**1.** *tr* kihív (>erők összemérése), kihív maga ellen, dacol vmivel (n) *~i la dangelon: dacol a veszéllyel *~i lin pri duelo: kihívja párbajra; **2.** *tr* átv nehéz feladat elé állít *la deĉifro de la skribo ~is la scienculojn: az írás megfejtése nehéz feladat elé állította a tudósokat; ~o: **1.** kihívás (pl. párbajra) *akcepti la ~on: elfogadja a kihívást *alfronti ~on: kihívással szembesül *respondi al la ~oj de la epoko: válaszol a kor kihívásaira; **2.** dac, dacolás

defil/i=**1.** *ntr* *kat* felvonul, elvonul (rendezett sorokban); **2.** *ntr* ált (tömegesen) felvonul, elvonul; ~ado: **1.** felvonulás, elvonulás, díszmenet, díszszemle *milita ~ado: *kat* katonai díszszemle; **2.** tömeges felvonulás, elvonulás; ~ejo: **1.** *kat* felvonulási tér, díszter; **2.** *kat* felvonulási útvonal *batalo en la ~ejo de Termopilo: tört a Thermopülai-szorosi csata

definitiv/a=végleges, végérvényes; ~e: véglegesen, végérvényesen; ~igi: *tr* véglegesít, végérvényesít

deflaci/o=**1.** *gazd* defláció, pénzsűkítés; **2.** *geo* szélerózió, defláció; ~i: *ntr* *gazd* deflációt idéz elő, pénzforgalmat szűkít

deflor/i=*tr* jog deflorál, átszakítja a szűzhártyáját *vö.* malvirgigi

degel/i=*ntr* *met* olvad, elolvad, felolvad (>jég, hó) *~as: olvad; ~o: *met* olvadás; ~aĵo: *met* olvadék, olvadé, olvadéjég; ~igi: **1.** *tr* *met* olvaszt, felolvaszt, megolvaszt *la varma vetero ~igis la glacian: a meleg időjárás megolvasztotta a jeget; **2.** *tr* átv megolvaszt, felolvaszt *via rideto ~igis la glacian atmosferon: mosolyod megolvasztotta a jeges hangulatot *~igi blokitan konton: *gazd* zárolt számlát felold *~igi frostintajn kreditojn: *gazd* befagyott hiteleket felold; ~punkto: *fiz* olvadáspont; ~vetero: *met* olvadás (>időjárás)

degener/i=**1.** *ntr* *biol* degenerálódik, elfajul, elkorcsosul *degerinta ido de sia familio: családja elfajult utódja *~inta hundo: koreskutya; **2.** *ntr* átv elromlik, degenerálódik, elfajul, lezüllik *libereco ne devas ~i en malordon: a szabadságnak nem szabad rendetlenséggé züllenie; ~o, ~ado: elfajulás, elkorcsosulás, degeneráció *grasa ~ado: *orv* zsíros elfajulás; ~a: *biol* degenerációs, elfajulásos

degn/i=*ntr* *pej* méltóztatik, szíveskedik, leereszkedik *la reĝo ~is permesi al mi kisi lian manon: a király kegyeskedett megengedni, hogy kezét csókoljak neki *ĉu vi ~us aŭskulti min?: kegyeskednél meghallgatni?, meghallgatnál végre?; ~a: *pej* leereszkedő

degrad/i=*tr* *kat* megfoszt a rangjától, lefokoz, degradál; ~ado: *kat* rangjától megfosztás, lefokozás; ~igi: *ntr* *kat* elveszti rangját, lefokozódik

degu/o=áll *degu* (Octodon *degu*)

dehisk/i=*ntr* *növ* kifakad, felnyílik, kipattan (rügy, termés)

deikt/o=*nyt* rámutatás, rámutató szó, deiktikus szó, deixis; ~a: *nyt* rámutató, ráutaló, deiktikus

deism/o= $\Rightarrow$ diismo

deist/o= $\Rightarrow$ diisto

Dejanir/o=*mit* Déianeira

dej/o=*tört* *dej* (török helytartó Algírban és Tripoliban)

Dejm/o=*csill* Deimos

deĵor/i=*ntr* szolgálatban van, ügyeletet tart, ügyel *~anta oficio: *kat* ügyeletes tiszt *~anta subunu: *kat* ügyeletes alegység, ügyal *~anta kuracisto: *orv* ügyeletes orvos; ~anto: **1.** ügyeletes; **2.** *isk* hetes; ~ejo: ügyeleti helyiség, ügyelőszoba *gardista ~ejo: *kat* őrszoba; ~o: ügyelet, ügyeleti szolgálat *havi sian ~on: ügyeletben van

Uklasdeĵoranto, policedeĵorejo

dek=tíz *dek alt du: *mat* tíz a másodikon, tíz a négyzeten (10²) *dek diroj, dek ordonoj: *kr* tízparancsolat *szin* dekalogo *dek plagoj de Egiptujo: *bibl* tíz egyiptomi csapás; deka: tizedik *estas nun la deka horo: tíz óra van most *papo Pio la deka: X. Piusz pápa *saltadi el unua al deka Z: összevissza beszél, mindent összefecseg; deke: tizedszer (felsorolásban); deko: **1.** tíz darab, tíz fő *deko da soldatoj: tíz fő katona *deko da pekoj, unu la puno: *közm kb.* sok a bűn, de egy a büntetés *donu al mi dekon da nazpapiroj: adjon tíz darab papírzsebkendőt; **2.** *fn* tízes (szám) *la kolumno de la dekoj: a tízesek oszlopa; dekestro: **1.** *kat* tizedes; **2.** tízfős brigád vezetője; dekelo: *mat* decilis; dekobla:

tízszeres; dekoblo: vmi tízszereése *la biblioteko ricevis la dekoblon de la promesitaj libroj: a könyvtár a megígért könyvek tízszeresét kapta meg; dekoblighi: *tr* megtízszerez; dekon: *mat* tized, egy tized *tri dekonaj: három tized; dekonajo: *tört* *gazd* tized, dézsma *szin* dismo; deko: tizen; dekopo: tízes csoport; deko: *zene* tizedhangköz, tizedik hang, decima; dekuma: *mat* *inf* tízes alapú, decimális *szin* decimale, dekuba; dekumi: *tr* *kat* jog megtizedel *la kolonelo dekumigis la ribelintan roton: az ezredes megtizedeltette a lázadó századot; dekuo: *kr* tized (>rózsafüzér); dek du: tizenkettő; dekd: tizenkettedik; dekd: **1.** tizenkettes szám; **2.** egy tucat *duondekduo: fél tucat *kelkaj dekd: *uoj* da homoj sekvis lin: néhány tucat ember követte *mi aĉetis dekd: *uoj* da kuleroj: egy tucat kanalat vettem *podekd: tucatjával, tucatszáma; dudek: húsz; dekd: *zene* tizenketted hangköz, duodecima; dekunoto: *zene* tizenegyedhangköz, tizenegyedik hang, undecima; dekfoje: tízszer, tíz ízben, tíz alkalommal *post dekfoja alvoko li alvenis: tízszeri felszólításra jött el; dekafoje: tizedszer, a tizedik alkalommal *szin* la dekan fojon; dekanulo, deklatero: *mat* tízszög, dekanon; dekuba: $\Rightarrow$ dekuma; dekd: *uogulo*, deklatero: *mat* tizenkétshög, dekanon; dekd: *uogulo*: *zene* tizenkét fokú; dekd: *uogulo*: tizenegynéhány; dekd: *uogulo*: tizedszer; deksesuma: *mat* *inf* tizenhatos, hexadecimális *deksesuma sistemo: tizenhatos számrendszer, hexadecimális számrendszer; dekd: tizenegy; dekd: tizenegyedik; dekd: *uogulo*, dekd: *uogulo*: *mat* tizenegyszög, dekd: *uogulo*

Ududek, tridek, kvardek, kvindek, sesdek, sepdek, okdek, naŭdek, jar-deko, tagdeko

dek²=előképző; dek~: *kém* dek~ (tíz-szenatomos lánccsénhidrogénekben); dekan: *kém* dekan *nonadekano: nonadekán; dekeno: *kém* decén; dekin: *kém* decin; dekil: *kém* decil

deka=előképző; deka~: **1.** *tud* deka~ (10x) $\Rightarrow$ dekalitro, dekametro; **2.** *kém* deka~ (>tíz atom) $\Rightarrow$ dekapeptido

dekadenc/o=hanyatlás, dekadencia *~o de la Roma Imperio: a Római Birodalom hanyatlása; ~i: *ntr* hanyatlik, dekadenciát mutat

dekad/o=dekád, tíz nap *szin* tagdeko

dekalin/o=*kém* dekalin

dekalog/o=*kr* tízparancsolat *szin* dek diroj, dek ordonoj

Dekameron/o=*ir* Dekameron

dekan/o=**1.** *kr* esperes *szin* ĉefparohestro; **2.** *isk* dekan *szin* fakarestro *~a oficejo: dekáni hivatal, dekanátus; ~ejo: **1.** *isk* dekáni hivatal, dekanátus *szin* dekana oficejo; **2.** *ép* dekanlakás; **vic~o**: *isk* dekanhelyettes

dekan/o²=*kém* dekan *~ata acido: dekánsav, kaprinsav

Dekan/o³=*geo* Dekán-fennsík

dekant/i=*tr* leönt (üledékről), lefőlöz, lefejt (>bor), derít, dekantál *~i kreton: krétát iszapolt *~i vinon: bort lefejt; ~korbo: derítőkösár, lefejtőkösár

dekapod/oj=áll tízlábú rákok (Decapoda) *szin* dekpieduloj, dekpiedaj krustuloj

Dekapol/o=*tört* *geo* Dekapolisz

dekarboksilaz/o=*kém* dekarboxiláz

dekat/i=*tr* *tex* avat, dekatál (szövetet) *szin* malkatizi

dekaton/o=*sp* tízpróba, dekatlon

Dekkan/o= $\Rightarrow$ Dekano

deklam/i=*tr* *ir* szaval, (verset) mond *~i la poemojn de Petöfi: Petöfi-verseket mond; **2.** *ntr* átv szaval, pátozzsal beszél, papol *~e ~u pri libereco, dum oni subpremas strikojn: ne papolj szabadságról, míg elnyomják a sztrájkokat; ~isto: *ir* versmondó

Uekspondeklami

deklar/i=**1.** *tr* kijelent, kinyilvánít *~i amon: szerelmet vall *~i militan staton: *pol* hadiállapotot hirdet; **2.** *tr* vminek v. vmilyennek nyilvánít, minősít *~i edzolitaj: házastársaknak nyilvánít *~i la kongreson fermita: bezárja a kongresszust, a kongresszust befejeztetnek nyilvánítja *~i lin publika malamiko: közellenségnek nyilvánítja *~i sin kontraŭ la propono: a javaslat ellen szól; **3.** *tr* *jog* nyilatkozik, vallomást tesz; **4.** *tr* *gazd* bevall, bejelent (pl. adót) *~i sian enspezaron: bevallja a jövedelmét; **5.** *tr* *jiék* bemond (>kártya); ~o: **1.** nyilatkozat, kinyilvánítás, megvallás *szin* ~acio ~o de fideleco: hűségnyilatkozat *~o pri la homaj rajtoj: *pol* *jog* emberjogi nyilatkozat *fari am~on: szerelmet vall *fari ~on: nyilatkozatot tesz *jura ~o, subjura ~o: *jog* eskü alatt tett vallomás; **2.** *nyt* megnyilatkozás *malamiga ~o: gyűlöletkeltő megnyilatkozás; **3.** *gazd* bevallás (pl. adóé) *~o de bankroto: *jog* csődnyitás, csődbejelentés *~o de imposto: adóbevallás *fari ~on ĉe la dogano: vámnyilatkozatot tesz; **4.** *inf* deklaráció, deklaráló utasítás

Uamdeklaro, bataldeklaro, dogandeklaro, eksportdeklaro, impost-deklaro, militdeklaro, spezdeklaro, variablodeklaro, voldeklaro

deklaraci/o=nyilatkozat, kinyilvánítás *szin* deklaró *Bulonja ~o: *eo nyt* bologne-sur-mer-i nyilatkozat *Universal ~o de Homaj Rajtoj: Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata

deklinaci/o=1. *nyt* névszóragozás, deklináció *~o de substantivoj: *nyt* főnévragozás; 2. *geo* mágneses elhajlás; 3. *csill* deklináció; ~i: *tr nyt* ragoz (>névszó) *~i substantivon, adjektivon kaj pronomon: főnevet, melléknevet és névmást ragoz; nedeklinaciebl/a=*nyt* nem ragozható *la nomesprimo estas ne~ebla: a névelző ragozhatatlan

dekliv/o=1. *geo* lejtő, lanka, lejtés, *fn* ereszkedő, *fn* emelkedő *impetiga ~o: *sp* felugrólejtő (síugrás) *szin* impetigejo *kruta ~o: meredek lejtő *milde leviganta ~o: szelíd emelkedő; 2. *anat* lejtő, clivus, declive; 3. *knyv* fordított törtjel, fordított törtvonal, backslash (\) *szin* inversa oblikva streko, malsuprenstreko; ~i: *ntr* lejt, emelkedik; ~ecindikilo: *kölz* „veszélyes lejtő” v. „veszélyes emelkedő” tábla; ~suben: lejtőnek lefelé, lefelé a lejtőn; ~supren: felfelé a lejtőn, emelkedőre
Umontodeklivo, ŝargodeklivo, tegmentodeklivo

dekolt/i=*tr* kifőz (nővényt), főzetet készít; ~aĵo: főzet, kivonat *kamomila ~aĵo: kamillafőzet, kamillatea

dekolt/i=*tr* dekoltált, kivág (ruhát); ~aĵo: *tex* ruhakivágás, dekoltázs; ~ita: kivágott, dekoltált (>ruha)

dekoraci/o=1. dísz, díszítmény, dekoráció *szin* dekoró; 2. díszlet (>színház); 3. kitüntetés Distingo; ~i: *tr* díszít, feldíszít, kidíszít, dekorál *szin* dekorí; ~isto: 1. belsőépítész, dekoratőr; 2. (színházi) díszlettervező; ~riĉa: gazdagon feldíszített

Ufondekoracio

dekor/o=dekoracio 1; ~i: Ddekoracii; ~arbusto: *növ* díszcserje; ~besto: áll díszállat; ~bestejo: díszállat-kereskedés, díszállatbolt; ~objekto: dísz tárgy

dekret/o=*jog pol* rendelet, határozat, dekrétum *~o de la plenumkomitato: a végrehajtó bizottság rendelete *leĝoforta ~o: törvényerejű rendelet *municipa ~o: önkormányzati rendelet *prezidenta ~o: elnöki rendelet *reĝa ~o: királyi rendelet *registara ~o: kormányrendelet *ŝtatestra ~o: államfői rendelet; ~i: *tr jog pol* elrendel

dekstr/a=jobb (jobb oldalon lévő); 2. *pol* jobboldali *~a partio: jobboldali párt *~a politiko: jobboldali politika; ~e: jobboldalt, jobb oldalon, jobbra *~en: jobb felé, jobbra *~en!: *kat* jobbra átl!; ~o: 1. jobb oldal; 2. *pol* jobboldal *ekstrema ~o: *pol* szélsőjobb; ~ema: *pol* jobbos; ~igi: *knyv* jobbra zár *szin* dekstrarandigi; ~ismo: *pol* jobboldaliság; ~ulo: 1. jobbkezes *szin* dekstramanulo; 2. *fn pol* jobboldali *~ularo: jobboldali tábor; ~uma: 1. *ált tech* jobb irányú, jobbos *~uma faŭlto: *geo* jobbos vető *~uma helico: jobbos csavarmenet *~uma sistemo: jobbos rendszer *~uma ŝraŭbo: *tech* jobbmenetes csavar; 2. *mat* jobb sodrású, az óramutató járásával egyező irányú; 3. *biol* jobbra tekeredő *szin* dekstrenvolviĝa *~uma konko: áll jobbra tekeredő kagyló; **ambaŭ~a**: kétjobbkezes *ambaŭ~ulo, ambaŭ~a homo: kétjobbkezes ember; **ambaŭmal~a**: kétbalkezes *ambaŭmal~ulo, ambaŭmal~a homo: kétbalkezes ember; **de~a**: jobb kéz felőli, jobbról jövő *de~a pasrajto: *kölz* jobbkez-szabály; **mal~a**: 1. bal (bal oldalon lévő) *mal~en: balra (baloldali irányba), bal felé; **mal~en!:** *kat* balra átl!; 2. *pol* baloldali; **mal~e**: baloldalt, bal oldalon, balra; **mal~o**: 1. bal oldal; 2. *pol* baloldal *ekstrema mal~o: *pol* szélsőbal; **mal~ema**: *pol* balos; **mal~igi**: *tr knyv* balra zár *szin* maldekstrarandigi; **mal~ismo**: *pol* baloldaliság, baloldali eszmék; **mal~ulo**: 1. balkezes; 2. *fn pol* baloldali *mal~ularo: baloldali tábor; **mal~uma**: 1. *ált tech* bal irányú, balos *mal~uma helico: balmenet, balos csavarmenet *mal~uma sistemo: balos rendszer *mal~uma ŝraŭbo: balmenetes csavar; 2. *mat* bal sodrású, az óramutató járásával ellenkező irányú; 3. *biol* balra tekeredő *szin* maldekstrenvolviĝa *mal~uma konko: balra tekeredő kagyló; ~amana: 1. jobbkezes (vmi); 2. jobbkezes (vki); ~amanulo: *fn* jobbkezes; ~arandigi: *tr knyv* jobbra zár *szin* dekstrigi; ~enĝira: *fiz* jobbra forgó; ~ensago: jobbra mutató nyíl, jobbranyíl; ~envolviĝa: *biol* jobbra tekeredő *szin* biol dekstruma 3; **mal~amana**: 1. balkezes (vmi); 2. balkezes (vki); **mal~amanulo**: *fn* balkezes; **mal~arandigi**: *tr knyv* balra zár; **mal~enĝira**: *fiz* balra forgó; **mal~ensago**: balra mutató nyíl, balranyíl; **mal~envolviĝa**: *biol* balra tekeredő *szin* biol maldekstruma 3

Uekstremdekstra, ekstremaaldekstra

dekstrin/o=*kém* dextrin, keményítőgumi *szin* amela gumo

dekubit/o=*orv* fekvő helyzet *dorsa ~o: hanyatt fekvés *flanka ~o: oldalfekvés *ventra ~o: hason fekvés

dekur/a=*növ* lefutó, nyélrefutó, szárrafutó, decurrens Ddekura folio

Delavar/o=1. *geo* Delaware (folyó); 2. *geo pol* Delaware (szövetségi állam) (US)

delegaci/o=küldöttség *szin* delegitaro

deleg/i=*tr jog pol* (képviselőnek) küld, delegál *szin* elsendi 2; ~ito: 1. *pol* képviselő *junulara ~ito: *eo* ifjúsági képviselő *sindikata laboreja ~ito: szakszervezeti bizalmi; 2. *jog* küldött, megbízott, kiküldött

*ĉef~ito: *eo* főmegbízott, *pol* küldöttségvezető *vic~ito: *eo* helyettes megbízott, másodmegbízott; ~ilo: *jog pol* megbízólevél (>képviselet); ~itaro: küldöttség *szin* delegacio

Ufakdelegito

delekt/i=*tr ritk* gyönyörködtet; ~igi: *ntr ritk* gyönyörködik vmiben (pri); ~inda: pompás, gyönyörködtető

delfen/o=áll delfin (Delphinus); ~umado, ~naĝado: *sp* delfinúszás *szin* papilinaĝado, papiliumado; ~o: *csill* Delfin, Delphinus

Delf/o=*geo vall* Delphoi, Delphi *szin* Delfoj *~o estis fama orekolejo de la helenoj: Delphoi az ógörögök híres jóshelye volt

Delf/o=*inf* Delphi (programnyelv)

Delf/oj=Delfo

Delft/o=*geo* Delft; ~aĵo: *műv* delfti fajansz

Delhi/o=*geo pol* Delhi (IN); Nov~o: *geo* Új-Delhi *Nov~o estas la ĉefurbo de Hinda Unio: Új-Delhi az Indiai Unió fővárosa

delfini/o=*növ* szarkaláb (Delphinium) *szin* alaŭdosprono, kavalirsprono

delic/o=(érzéki) gyönyör, mennyei élvezet *Kapuaĵ ~oj: capuai élvezetek (elerőtlenítő élvezetek); ~a: mennyei (>élvezet), roppant élvezetes, pompás

delikat/a=1. finom, jó minőségű, minőségi *~a punto: művészi csipke *~a vino: finom bor *~a vizaĝo: finom arc *~aj trajtoj: finom vonások; 2. finom, törékeny, kényes *~a haŭto: finom bőr *~a porcelano: finom porcelán *~a sano: törékeny egészség *~a vazo: törékeny váza *~en ~a rolo: kényes szerepben; 3. finom, árnyalatnyi, simogató, kellemes, lágy, puha, gyengéd, keccses *~a tuŝo: gyengéd érintés *~a venteto: simogató szél *~aj paŝoj: puha léptek; 4. finom, apró, vékony, árnyalatnyi *~a diferenco: árnyalatnyi különbség *~a fadeno: vékony fonal *~a fajlilo: *tech* finomreszelő *~a nuanco: finom árnyalat *~a sablo: finom homok; 5. kényes *~a aĝo: kényes kor, nehéz életkor *~a demando: kényes kérdés *~a punkto: kényes pont *troviĝi en ~a situacio: kényes helyzetben van; 6. érzékeny, kifinomult, választékos *~a esprimo: választékos kifejezés *~a gusto: kifinomult ízlés *~a spirito: érzékeny lélek; 7. gyengéd, tapintatos, disztिंगvált *~a homo: tapintatos ember *~a konduto: tapintatos viselkedés *trakti ~e la aferojn: disztिंगváltan kezeli az ügyeket; ~aĵo: *gaszt* csemege; ~aĵvendejo: csemegebolt, csemegeüzlet; ~orela: vajt fülű; ~senta: finom érzésű, érzékeny; ~stomaka: kényes gyomrú; **mal~a**: 1. durva, silány, rossz minőségű *mal~a drapo: durva posztó; 2. vaskos, darabos, durva szemű; 3. durva, otromba, tapintatlan, érzéketlen *mal~a ŝerco: durva tréfa; **mal~ulo**: nyers ember, faragatlan fickó, tuskó, bunkó; **sen~a**: 1. faragatlan, tapintatlan, bárdolatlan, neveletlen; 2. kíméletlen; 3. érzéketlen; **tro~eco**: átv túlsziszaltság, túlfinomultság

delikt/o=*jog* vétség, kihágás, jogsértés *~o kontraŭ pudoro: szemérem elleni vétség *~o pro preterlaso: gondatlanságból elkövetett vétség *politika ~o: politikai vétség *trafika ~o: közlekedési vétség; ~ilo: *jog* bűnjel; ~into: *jog* vétke, *fn* jogsértő, vétséget elkövető, delikvens

delikvesk/a=Dlikveska

Delil/o=*bibl* Delila *~o perfidis Ŝimŝonon: Delila elárulta Sámson

delir/i=*ntr orv* félrebeszél, delíral, átmeneti tudatzavarban szenved, lázasan képzelődik; ~o: *orv* átmeneti tudatzavar, önkívület, félrebeszélés, delírium *akuta ~o: *orv* heveny delírium, delirium acutum

*alkohola ~o, trema ~o: alkoholos delírium, delirium alcoholicum, delirium tremens *halucina ~o: Dhalucinozo *neada ~o: nihilisztikus delírium *persekuta ~o: üldöztetési delírium *por parolo ~a ne ekzistas rediro Z: *köz* bolond beszédjére nem kell válaszolni; ~aĵo: badar beszéd, összeveissza beszéd

delkreder/o=*gazd* bizományos kezesség, hitelszavatosság, del credere *~a agento: kezességi ügynök, delcredere-ügynök

delonik/o=*növ* flamboajánfa (Delonix)

Delos/o=*geo mit* Délosz *Apolono kaj Artemiso naskiĝis en ~o: Apolló és Artemisz Déloszon született

delta=*knyv* δ, delta (görög 'd' betű) *szin* delto²; delta~: *tud* delta~ *delta~metalo: *tech* deltafém; deltaforma, deltoforma: delta~, delta alakú

delatplan/o=*sp* sárkányrepülő

delto/o=1. *geo* deltatorkolat, deltavidék; 2. delta alakú tárgy

delto/o=Ddelta

deltoid/o=1. *anat* deltaizom, vállizom, musculus deltoideus *szin* deltoida muskolo; 2. *mat* deltoid, sárkányidom

demagog/o=*fn pol* demagóg, populista; ~a: *mn* demagóg *~a parolado: demagóg beszéd; ~eco: *pol* demagógia, populizmus; ~io: Ddemagogeco

demand/i=*tr* kérdez, megkérdez vkit (n) vmiről (pri) *~i malsanulon pri lia stato: beteget kérdez az állapotáról *li ~as, ĉu la paketo alvenis: kérdezi, hogy megérkezett-e a csomag *mi ~as min, kiel tio fariĝis ebla:

magamtól kérdeszem, hogy vált ez lehetségessé *ne ~u scienculon, ~u spertulon Z: *közm* legjobb iskola a tapasztalás; ~o: **1.** kérdés *alternativa ~o: *nyt* választó kérdés *altrudigás la ~o: felmerül v. felvetődik a kérdés *~o ne kostas, ~o ne devigas Z: kérdezni szabad, a kérdés nem kerül pénzbe *diplomata ~o: diplomatikus kérdés *direkti ~on al li: kérdést intéz hozzá, kérdéssel fordul hozzá *fari ~on, meti ~on: kérdést tesz fel *frazera ~o, parteca ~o: *nyt* kiegészítendő kérdés *imperativa ~o, ordona ~o: *nyt* felszólító kérdés *kerna ~o: lényegi kérdés *ki~o: *nyt* kiegészítendő kérdés *kia ~o, tia respondo Z: *közm* amilyen a kérdés, olyan a felelet *la afero havas ankoraŭ signon de ~o: az ügy még kérdéses, az ügy még nincs eldöntve *levi ~on: kérdést felvet *levigas la ~o: felvetődik a kérdés *malpermesa ~o: *nyt* tiltó kérdés *nereka ~o: *nyt* közvetett kérdés *nodo de la ~o: a kérdés lényege *rekta ~o: *nyt* közvetlen kérdés; **2.** kérdés, probléma *~o de fakto: ténykérdés *~o de gusto: ízlés kérdése *~o Malproksim-Orienta: közel-keleti kérdés *~o pri vivo kaj morto: élet-halál kérdése *esti ~o de tempo: idő kérdése *oftaj ~oj: *inf* gyakran ismétlődő kérdések, GYIK, FAQ *solvi ~on: kérdést megold *tio havas ankoraŭ signon de ~o Z: erről még korai beszélni, még sok körülötte a kérdőjel; **3.** kérdés, téma (megbeszélendő dolog) *la ~o restis malfermita: nyitva maradt a kérdés *tio estas ekster ~o: ez nem kérdéses, szó sincs róla *tio ne estas ~o: ez nem kérdés, nem erről van szó *veni al la ~o: a lényegre tér; ~a: **1.** kérdéses, kérdő *~a afero: kérdéses ügy *~a rigardo: kérdő tekintet; **2.** *nyt* kérdő *~a frazo: kérdő mondat; ~adi: *tr* kérdezzet, kérdezősködj, érdeklődj; ~aro, ~ilo: kérdőív *szin* enketilo; ~ema: kíváncsi, kérdezősködj; el~i: *tr* kikérdez vki (n) vmiről (pri); kontraŭ~i: *tr* visszakérdez; pri~i: *tr* kikérdez, kihallgat *polica pri~ado: rendőrségi kihallgatás *pri~i kulpigiton: gyanúsítottat kihallgat; ~osigno: *knyv* átv is kérdőjel; ~ovorto: *nyt* kérdőszó

Ŭcu~demando, esplordemandi, jes-ne~demando, KI~demando

demarkaci/o=pol kat határmegvonás, határkijelölés, területkijelölés, demarkáció *~a linio: kat demarkációs vonal

demarŝ/o=pol diplomáciai lépés, kezdeményezés, demars

demenc/o=pszi elbutulás, szellemi leépülés, demencia *frua ~o: fiatakkori elmezavar, dementia praecox *maljunaĝa ~o, senila ~o: agykori elbutulás, dementia senilis; ~i: *ntr* pszi elbutul, szellemileg leépül; ~ulo: pszi demenciában szenvedő beteg, elbutult ember

dement/i=malakonfirmi; ~o: malakonfirmo

Demeter/o=mit Déméter

Demetri/o=Dömötör, Demeter, Dmitrij (utónév)

demimond/o=duonmondumo; ~a: duonmonduma

demisi/i=ntr lemond, leköszön (>hivatal) *~i de ĉiuj siaj funkcioj: lemond minden funkciójáról *~i de la direktora posteno: lemond az igazgatói állásáról *~inta registaro: leköszönő kormány *la kabineto ~is pro la skandalo: a kabinet lemondott a botrány miatt; ~igi: *tr* lemond, feloszlat (testületet)

demiurg/o=mit demiurgosz, világteremtő szellem

demodeks/o=áll atka (Demodex); ~ozo: orv demodicosis

demograf/o=demográfus; ~io: tud demográfia, népesedéstudomány *~ia eksplodo: demográfiai robbanás

demokrat/o=1. *fn* pol demokrata; **2.** *fn* pol demokrata párti; ~a: *mn* pol demokrata *~a centralismo: demokratikus centralizmus *~a partio: demokrata párt; ~eco: pol demokratikusság; ~io: pol demokrácia; ~ia: pol demokratikus *liberala ~io: szabaddemokrácia *parlamenta ~io: parlamenti demokrácia *partoprena ~io: részvételi demokrácia *rekta ~io: részvételi demokrácia *reprezenta ~io: képvisleti demokrácia *stirata ~io: irányított demokrácia, felülről vezérelt demokrácia; ~iigi: *tr* pol demokratizál *~igi la publikan vivon: demokratizálja a közéletet; kontraŭ~ia: demokráciaellenes

Ŭkristandemokrata, liberaldemokrato, popoldemokrato, socialdemokrato

Demonkrit/o=fil Démokritosz

demon/o=1. *vall* démon (gonosz szellem) vö. dajmono, ĝino; **2.** *kr* bukott angyal, ördög *szin* diablo *elpeli ~on: ördögöt űz *havi ~on: ige megszállott; **3.** *áv* démon, gonosz ember; **4.** *inf* démon (kiszolgáló program Unix alatt); ~a: démoni, ördögi; ~ismo: *vall* démonhit, démonizmus; ~ologio: demonológia; ~elpelo: *kr* ördögűzés; ~havanto: *fn* *kr* (ördögötől) megszállott; ~omanio: pszi demonománia

demonstr/i=1. *tr* bemutat, ismertet, elmagyaráz, demonstrál (>áru, működés) *~i la funkciadon de motoro: motor működését bemutatja; **2.** *tr* *mat* igazol, bizonyít, kimutat, demonstrál *~i tezon: tételt bebizonyít *kio estis ~ota: bizonyítás vége, amit bizonyítani kellett, quod erat demonstrandum *ne~ebla aserto: nem bizonyítható állítás; ~a: bemutató, demonstratív *~a instruero: *isk* bemutató óra *oni iniciatis ~an proceson kontraŭ Mindszenty: kirakatpert indítottak Mindszenty ellen; ~o, ~ado: **1.** *fn* bemutató, ismertető, demonstrálás; **2.** *mat*

igazolás, bizonyítás, kimutatás; ~ilo: *isk* szemléltető eszköz; ~isto: *fn* áruismertető, szemléltető (személy); ~ajo: **1.** bemutatott áru, ismertetett termék, ismertetett dolog; **2.** *mat* bizonyítandó tétel; **3.** *inf* demó **demonstraci**/o=1. demonstrado; **2.** *kat* erőfitogtatás, katonai demonstráció; ~i: demonstri

demonstrativ/o=*nyt* mutató névmás, mutató határozószó, demonstrativum *szin* montra pronomo, montra adverbó *'tiu' kaj 'ĉi tie' estas ~oj: a 'tiu' és a 'ĉi tie' mutató névmás és mutató határozószó

demoraliz/i=*tr* *kat* demoralizál, bomlaszt, zülleszt; ~ita: demoralizált *~ita armeo ne venkos: demoralizált hadsereg nem győz *kun ~itaj popolanoj ne eblas konstrui landon: demoralizált emberekkel nem lehet országot építeni

Demoszen/o=tört pol Demoszthenész

demotik/a=*nyt* demotikus (>hieroglifa, görög nyelv) *~a greka: újjörög *~a skribo: demotikus (egyszerűsített) írás, népies írás

denar/o=1. dénár, denarius (pénznem); **2.** *tex* ex denier (>fonalátmérő)

dendrit/o=1. ásv dendrit; **2.** *anat* idegsejtnyúlvány, dendrit

dendrokronolog/o=tört dendrokronológus; ~io: tört dendrokronológia (>kormeghatározás évgyűrűk alapján)

dendrolag/o=áll küszökgenguru (Dendrolagus)

dendrolog/o=*agr* dendrológus, faszakértő *szin* arbológisto; ~io: *agr* dendrológia, faismerettan *szin* arbológio

Deneb/o=*csill* Deneb

deng/o=orv dengue-láz

Deniz/o=Dénes, Denis (utónév); Sankta~o: *geo* Saint-Denis

denominator/o=*mat* nevező *szin* nomanto *komuna ~o: közös nevező; denotacio: *nyt* jel-tárgy viszony, denotáció *nyt* vö. konotacio; denotaciajo: *nyt* jeltárgy, denotátum

Denpasar/o=*geo* Denpasar

dens/a=1. sűrű; **2.** *kém* sűrű *~a solvaĵo: sűrű oldat; **3.** *for* fedett, kevésbé átlátszó; **3.** sűrű *ĉie ~a: mindenütt sűrű *~a subaro: *mat* sűrű részhalmoz; ~e: **1.** *hsz* sűrűn *~e loĝata: sűrűn lakott; **2.** *hsz* szorosan egymás mellett *~e kiel rafanetoj en fasko: sűrűn, mint a heringek; ~o: **1.** (vminek a) sűrűje *en la ~o de la arbaro: az erdő sűrűjében *en la ~o de la batalo: a harc sűrűjében; **2.** *fiz* *kém* sűrűség, tömörség *~o de gaso: gáz sűrűsége *~o de solidaj: szilárd test sűrűsége; ~ajo: **1.** bozót; **2.** *for* fedett rész (>fénymásolat); **3.** *gysz* gyógyszerűrtmény; ~eco: **1.** sűrűség, tömörség, tömörttség; **2.** *for* fedettség; ~ejo: **1.** sűrűsödési hely, sűrűsödési pont; **2.** erdő sűrűje, sűrű erdő; ~igi: **1.** *tr* sűrít, tömörít *~igi la vicojn: a sorokat összezárja; **2.** *tr* *gaszt* habar *~igi per faruno: *gaszt* lisztel behabar; **3.** *tr* *kém* besűrít, összenyom *~igi gason: gázt összenyom *~igi likvon: folyadékot besűrít *~igita lakto: sűrített tej; **4.** *tr* *fiz* tömörít (anyagot) *~igi drapon: *tex* kallóz *szin* fül; **5.** *tr* *inf* tömörít *szin* kompaktigi, enzipigi vö. paki *~igi dosieron: fájl tömörít, állományt tömörít; ~igti: **1.** *ntr* sűrűsödik, besűrűsödik, tömörödik; ~igilo: *inf* tömörítőprogram *szin* pakilo; mal~a: **1.** ritka, laza szerkezetű *mal~a hararo: ritka haj; **2.** híg *mal~a solvaĵo: híg oldat; **3.** *for* alig fedett, kissé fedett; mal~igi: **1.** *tr* ritkít; **2.** *tr* hígít; **3.** *tr* *for* fedettséget csökkent; mal~ejo: tisztás, ritkás (erdőben); ~korpora: zömök (termetű); ~ometro: *ip* *kém* sűrűségmérő, denziméter *lakto~ometro: tejsűrűségmérő, laktométer; ~ometrio: *ip* *kém* sűrűségmérés, denzimetria

Ŭfluksdenso, heldenso, indukdenso, kurentdenso, linidenso, loĝdenso, popoldenso, probablodenso, ŝargodenso, signodenso, surfacdenso

densteti/o=növ tálpáfrány (Dennstaedtia)

dent/o=1. *anat* fog *havi ~ojn ne por parado Z: átv nem kell féltetni *karia ~o: szuvas fog *li ne bezonas ~ojn prunti Z: kemény fából faragták *liaj ~oj agaciĝis: elvástak a fogai *liaj ~oj povas festi sabaton Z: nyeli az éhkoppot, éhkoppot van *liaj ~oj povas forgesi sian metion Z: nyeli az éhkoppot, éhkoppot van; **2.** fog (fog alakú vmi) *~oj de kombilo: fésű fogai *~oj de poŝmarko: bélyeg fogai *~oj de ŝegilo: fűrész fogai; **3.** *növ* fog (fog alakú szervrész) *~oj de folio: levél fogai; ~i: *tr* fogaz *szin* dentizi; ~ajo: fogazat (fogazott rész) *~ajo de poŝmarko: bélyegfogazat *~ajo de rado: *tech* kerékfogazat *ekstera ~ajo: *tech* külső fogazat *helicoida ~ajo: *tech* ívelt fogazat *interna ~ajo: *tech* belső fogazat *oblikva ~ajo: *tech* ferde fogazat *V~ajo: *tech* nyílfogazat; ~aro: **1.** *anat* fogsor, fogazat *lakta ~aro: tejfogazat *permanenta ~aro: végleges fogazat *proteza ~aro: műfogsor; **2.** *ált* *tech* fogazat *~aro de poŝmarko: dentajo de poŝmarko; ~ego: áll agyar *szin* tusko; ~ino: *anat* dentin, dentinum, elefántsont-állomány, substantia eburnea *szin* denta eburo; ~ingo: dentata alveolo; ~isto: *biz* fogorvos; ~istiko: odontológia; ~ita: fogas, fogazott; ~izi: denti; ~izilo: *tech* fogazógép; ~umo: fogazottság (>bélyeg); ~umita: *cim* fogazott; en~igi: *tr* *tech* kapcsol, kapcsolódásba hoz (fogakat); sen~a: fogatlan; sen~uloj: áll fogatlanok (Edentatae); tri~o: háromágú

szigony; ~**alveolsono**: *nyt* fogmederhang, elülső foghang, alveoláris *szin* dentalveola konsonanto; ~**emajlo**: *☞*adamantino; ~**kario**: *orv* fogszű, caries dentis; ~**kariĝo**: *orv* fogszuvasodás; ~**kuracisto**: *☞*odontologo; ~**birdoj**: *áll* fogas madarak (Odontognathae); ~**obreĉa**: hiányos fogazatú, foghíjas; ~**obroso**: fogkefe *elektra ~obroso: elektromos fogkefe; ~**ocerviko**, ~**okolo**: *anat* fognyak, cervix dentis; ~**odoloro**: *orv* fogfájás; ~**ofadeno**: fogzsínor; ~**ogrincado**: fogcsikorgatás; ~**ohava**: fogas, fogakkal rendelkező; ~**okalkuluso**: *orv* fogkő, calculus dentalis *szin* tartro; ~**okarno**: *☞*gingivo; ~**okluĉilo**: *tech* körmös tengelykapcsoló; ~**okrono**: **1.** *anat* fogkorona, corona dentis; **2.** *gysz* korona *szin* kronaĵo; **3.** *tech* fogaskoszorú; ~**opasto**: fogkrém; ~**opikilo**, ~**opinglo**, ~**overgeto**: fogpiszkáló, fogvájó; ~**oponto**: *gysz* hid (>fogazat); ~**opulvoro**: fogpor; ~**opuŝi**: *ntr* fogat növeszt; ~**oradiko**: *anat* foggyökér, radix dentis; ~**orado**, ~**rado**: *tech* fogaskerék *diska ~rado: tányérkerék *planeda ~rado: bolygókerék *konusa ~rado: kúpkerék, kúpos fogaskerék; ~**oringeto**: *tech* fogazott alátét; ~**pulio**: *tech* fogastárcsa; ~**radaro**: *tech* fogaskerékhatás, fogaskerékmű *planeda ~radaro: bolygókerékhatás, bolygómű, bolygóműves hajtómű; ~**ornamo**: *ép* fogfríz, fogazat, fogdíz; ~**oŝiri**: *tr* (fogaival) *ostangol*; ~**osono**: *☞*dentalo; ~**splinto**: *fn* *gysz* fogszabályozó; ~**ostango**: *tech* fogasléc; ~**otirilo**: *gysz* foghúzó fogó; ~**rabotilo**: *tech* fogas gyalu; ~**radaĵo**: *☞*dentrada transmiŝilo; ~**radaro**: *☞*dentrada transmiŝio; ~**relo**: *vsút* fogassín; ~**skrapilo**: *gysz* fogkő-eltávolító; ~**ŝirmilo**: *sp* fogvédő (>ökölnívás); ~**teknikisto**: *orv* fogtechnikus

Uhundodento, kojnodento, labirintodentuloj, laktodento, mueldento, murdento, okuldento, saĝodento, simetridentuloj, tranĉodento, trikonusdentuloj, tubodentuloj, vangodentuloj, vitrodentino

dental/o=*nyt* foghang, dentális *szin* denta konsonanto, dentosono; ~**palatalo**: *nyt* fog-ínyhang, dentipalatalis *szin* dentopalata konsonanto; ~**veolsono**: *☞*alveolano

denunc/i=**1.** *tr* jog feljelent, felad (elkövetőt) *~i sian najbaron pri ŝtelo: lopásért feljelent a szomszédját; **2.** *tr* jelent, bejelent (bűntényt) *~i ŝtelon al la polico: lopást jelent be a rendőrségen; **3.** *tr* pej árulkodik vkire (n) *~i sian kamaradon al la instruisto: árulkodik a társára a tanítónál; ~o: **1.** jog feljelentés, bejelentés; **2.** pej árulkodás; ~**anto**: **1.** jog feljelentő, bejelentő; **2.** pej árulkodó; ~**isto**: pej besúgó, spicli **deodar/o**=*növ* himálajai cédrus, deodarcédrus (Cedrus deodara)

deontologi/o=deontológia, kötelességetika, hivatássetika *~a kodo: hivatásetikai kódex

departement/o=**1.** ügyosztály (>minisztérium, intézmény) *~o pri eksteraj aferoj: külügyi osztály; **2.** minisztérium (US) *~o pri eksteraj aferoj: külügyminisztérium; **3.** megye, vármegye; **sub-o**: járás (>közigazgatás)

depeŝ/o=*távk* sürgöny, sürgős értesítés *pneŭmata ~o: csőpostai sürgöny, „csőposta”; ~i: *tr* távk sürgönyöz, megsürgönyöz

depoj/i=*tr* kat felvonultat, felfejlődött, kibontakoztat, harcrendbe állít *~i argumentojn: *átv* érveket felvonultat *~i regimenton en linion: ezredet sorba rendez *~i trupojn: csapatokat felvonultat, harcrendbe állít

depon/i=**1.** *tr* letétbe helyez, megőrzésre átad (értéket) *~i plendon: jog keresetet bead *transita ~ado: tranzit tárolás, átmeneti tárolás; **2.** *tr* *gazd* betesz (bankba) *~i sumon en banko: egy összeget a bankba tesz; **3.** *tr* *geo* kém lerak, ülepít (>üledék) *~i ŝlimon: iszapot lerak; ~**iĝi**: *ntr* lerakódik, leülepedik *~iĝi sur la kato: vill lerakódik a katódon; ~**aĵo**, ~**itaĵo**: **1.** letét, értékletét, letétbe helyezést érték; **2.** *gazd* bankbetét; **3.** *ip* lerakott, tárolt anyag; **4.** *geo* üledék *mara ~aĵo: tengeri üledék *rivera ~aĵo: folyami üledék; ~**anto**: **1.** *fn* letétbe helyező, letéteményező; **2.** *fn* *gazd* bankbetétes; ~**ejo**: **1.** értékmegőrző; **2.** lerakóhely, depónia, raktár *transita ~ejo: tranzitraktár, átmeneti áruk raktára; ~**atesto**: letéti jegy; ~**banko**: *gazd* letéti bank, értékmegőrző bank; ~**prenanto**: *gazd* letéteményes, letétkezelő, betétkezelő; ~**sumo**: *gazd* letétösszeg

Uarmildeponejo, багадеponejo, mondepono, meblodeponejo, rubaĵ-deponejo

deport/i=**1.** *tr* jog pol kitelepít, száműz *oni ~is ofte senkulpuojn pro politikaj kaŭzoj: gyakran ártatlanokat telepítettek ki politikai okok miatt *~i krimulon sur foran insulon por trudlaboro: bűnözött távoli szigetre száműz kényszermunkára; **2.** *tr* pol elhurcol, deportál *la nazioj ~is milionojn da homojn en koncentrejojn: a náci milliokat hurcoltak el koncentrációs táborokba; ~**ito**: **1.** *fn* jog pol kitelepített, száműzött; **2.** *pol* *fn* deportált, elhurcolt

depot/o=*kat* helyőrségi tartalék, pótkeret

depozici/o=jog tanúvallomás; ~i: *tr* jog tanúvallomást tesz, tanúvallomást tesz *ĉio, kion ~is la akuzito al vi, estas intence misgvida: minden, amiről a vádlott vallomást tett, szándékosan

félrevezető

depravaci/o=*orv* leromlás, rosszabbodás, elsatnyulás *~o de la gusto, flarsento, apetito kaj seksemo: az ízelet, szaglás, étvágy és a nemi vágy leromlása, elsatnyulása

deprec/i=*tr* *gazd* leértékel, értékét csökkenti *~i sian valuton: leértékeli a valutáját *la merkato ~as eksmodaĵojn: a piac leértékeli a divatjamúlt holmikat; ~**iĝi**: *ntr* *gazd* leértékelődik

depresi/o=**1.** *gazd* recesszió, konjunktúra visszaesése, pangás; **2.** *pszi* depresszió, lehangoltság, levertség *kontraŭ~a medikamento, kontraŭ~aĵo: *fn* *gysz* antidepresszáns; **3.** *geo* horpadás, földteknő; **4.** *met* alacsony légnyomás, légnyomáscsökkenés

depresor/a=*anat* gátló~, depresszor~ (>izom, ideg) *☞*depresora nervo **deprim/i**=*tr* nyomaszt, elkedvetlenít, lever, lehangol, deprimál *liaj malsukcesoj grave ~as lin: balsikerei nagyon nyomasztják; ~**a**: lehangoló, elkedvetlenítő, deprimáló; ~**iĝi**: *ntr* elkedvetlenedik, lehangolódik, deprimálódik; ~**ita**: levert, kedvtelen, nyomott kedélyű; ~**o**: **1.** levertség, deprimáltság, nyomott hangulat *mensa ~o: mentális depresszió *nerva ~o: idegi (alapú) depresszió, idegkimerültség; **2.** *pszi* (átmeneti) depresszió *suferi ~on: depresszióban szenved

deput/i=**1.** *tr* pol (parlament képviselőként) delegál, az országgyűlésbe küld, deputál; ~**ito**: *pol* országgyűlési képviselő *ĉambro de ~itoj: képviselőház *~ita grupo: képviselőcsoport *~ita imuneco: jog képviselői mentesség *~ita kandidato: képviselőjelölt *mandato de ~ito: képviselői megbízás, képviselői mandátum *rekta elekto de ~itoj: közvetlen képviselőválasztás; ~**itaro**: *pol* (országgyűlési) képviselők Ueŭrodeputito

DEQ=Incoterms; liverita ekde kajo (... nomita haveno de celloko): *gazd* rakparton átadva (... megnevezett rendeltetési kikötő)

deriv/i=**1.** *tr* *nyt* (szót) képez; **2.** *tr* *mat* derivál; **3.** *tr* *vill* söntöl, leágaztat, párhuzamosan kapcsol; ~**ado**: **1.** *nyt* képzés, szóképzés; **2.** *mat* deriválás; **3.** *vill* söntölés; ~**aĵo**: **1.** *nyt* képzett szó, származékszó, derivátum; **2.** *fn* *mat* derivált, differenciálhányados *logaritma ~aĵo: logaritmusderivált, logaritmus derivált *parta ~aĵo: parciális derivált; **3.** *vill* leágazó áramkör, párhuzamos áramág, sönt *szin* derivilo, paralela branĉo; **4.** *kém* származék; ~**eblo**: **1.** *nyt* képezhető; **2.** *mat* deriválható, differenciálható; ~**ilo**: **1.** *nyt* képző, derivatíva *szin* afikso; **2.** *vill* leágazó áramkör, párhuzamos áramág, sönt *szin* derivaĵo **3.** **mal-i**: *tr* *mat* integrál; **mal-aĵo**: *mat* határozatlan integrál, *fn* antiderivált *szin* primitiva funkció; **retro-i**: *tr* *nyt* visszaképez

dermapter/oj=*áll* bőrszárnyúak, fülbemászók (Dermaptera) *szin* dermflugiluloj

dermato=előképző; *dermato*~: *anat* bőr~, *dermato*~; *dermatito*: *orv* bőrgyulladás, dermatitis *szin* dermito; *dermatologo*: *orv* bőrgyógyász, dermatológus; *dermatologio*: *orv* bőrgyógyászat, dermatológia; *dermatozo*: *orv* (gyulladás nélküli) bőrbetegség, dermatosis *dermatomicetoj: *orv* bőrgombák, dermatomycetes

dermest/o=*áll* porva, szalonnabogár (Dermestes)

derm/o=*anat* irha, dermis, kötőszöveti bőr; ~**ito**: *orv* bőrgyulladás, dermatitis *szin* dermatito; **ekto-o**: *biol* külső csíralemez, külső csíralevél, ectoderma *szin* ektoblasto; **en-a**: *anat* *orv* intradermalis, intracutan, intrakután *en~a injekto: *orv* intrakután injekció; **endo-o**: **1.** *áll* belső csíralemez, endoderma, entoderma; **2.** *növ* endodermisz, kéreghatár; **hipo-o**, **sub-o**: *anat* alhám, bőr alatti kötőszövet, hipoderma, hypoderma *szin* subhaŭto; **hipo-a**, **sub-a**: *anat* subdermicus, subcutan, szubkután *szin* hipoderma, subhaŭta; **mezo-o**: *biol* középső csíralemez, mezoderma; ~**oafina**, ~**otropa**: bőrraffin, dermatotróp

dermopter/oj=*áll* bőrszárnyúak (Dermoptera) *szin* dermflugiluloj

der/o=*növ* tubagyökér, halméreggyökér (Derris)

derviš/o=*iszl* dervis *hurlanta ~o: **1.** *iszl* üvöltő dervis; **2.** *tréf* üvöltő dervis, hangoskodó alak *turniganta ~o: *iszl* keringő dervis, táncoló dervis

des=partikula; *des* pli: annál inkább, annál jobban vö. ju **des* pli bone!: annál jobb! **des* pli, ĉar nun mi ne ĉehavas monon: annál is inkább, mivel most nincs nálam pénz; *des* malpli: annál kevésbé, annál rosszabbul **des* malpli, ĉar konsumiĝos la benzino: annál kevésbé, mert elfogy a benzin

des=előképző; *des*~: *tech* tud dez~, *des*~, *desz*~ (fosztóképző) vö. mal~, sen~ *☞*desinfekti, desodori, despane, desoksi~

DES=Incoterms; liverita ekde ŝipo (... nomita haveno de celloko): *gazd* leszállítva hajón (... megnevezett rendeltetési kikötő)

desapont/i=*tr* kiábrándít, csalódást okoz vkinek (n), reményeiben megcsal; ~**iĝi**: *ntr* ritk kiábrándul, csalódik, reményeiben csalatkozik

descend/i=*ntr* ritk leereszkedik, leszáll, lemegy vö. ascendi *aviadilo ~as: repülőgép leereszkedik *~a branĉo de tubo: cső leszálló ága *li ~os de sia alta piedestalo: majd adja még alább is; ~**o**: leszállás,

leereszkedés

Desdemon/o=*ir* Desdemona

desegn/i=**1.** *tr* rajzol, megrajzol; **2.** *tr* *tech* szerkeszt, tervez; **3.** *tr* *átv* beállít, lefest, leír, mond (vkit, vmit vmilyennek) *li ne estas tiel terura, kiel oni lin ~as: nem olyan rettenetes, mint amilyennek mondják; ~o: **1.** rajzolás; **2.** rajz *baza ~o: *tech* ép alaprajz; **3.** *tex* minta *szin* desino; ~a_{jo}: **1.** rajz *krajona ~a_{jo}: *műv* ceruzarajz *pluma ~a_{jo}: *műv* tollrajz; **2.** *tech* műszaki rajz; **3.** *műv* (képi) motívum; ~i_{gi}: *ntr* megrajzolódik, kirajzolódik *la montoj ~i_{gis} klare: a hegyek világosan kirajzolódtak; ~ilo: **1.** rajzeszköz; **2.** *inf* rajzgép, plotter *szin* desegnopresilo, desegnoprintilo; **3.** *inf* rajzóprogram; ~isto: **1.** *tech* rajzoló *teknika ~isto: műszaki rajzoló; **2.** *tech* tervező; **re-i**: **1.** *tr* újrarajzol; **2.** *tr* *tech* újraterv; ~arto: *műv* rajzművészet, grafika *szin* grafiko **1**; ~obloko: rajztömb; ~ofilmo: *film* rajzfilm; ~onajlo: rajzszőg *szin* najleto **2**, premnajlo; ~opapero: rajzpapír; ~opresilo: ~oprintilo: *tech* rajzgép, plotter; ~ostablo: *tech* rajzállvány; ~otablo: *tech* rajzasztal; ~otabulo: *isk* *tech* rajztábla

U floridesegna, karbodesegno, kostumdesegnisto, krajondesegno, labor-desegno, moddesegnisto, plumdesegno, šablondesegni, tučdesegno
desert/o=*gaszt* desszert, csemege; ~kulero: *gaszt* desszertkanál; ~otelero: *gaszt* kistányér, süteményestányér; ~vino: *gaszt* csemegebor, desszertbor; antaŭ-o: *gaszt* elődesszert

desfil/i=*tr* *kat* fedezékbe von, fedez vő. enfil *~i sin: fedezékbe vonul

desin/o=*tex* minta (>szövet) *szin* desegno **3**

desmod/o=*áll* vészpoló denevér (Desmodus)

desmodi/o=*növ* hüvelycsomó, koldusgyom (Desmodium)

desmosom/o=*biol* desmosoma, macula adherens

desper/o=*ritk* ir reményvesztettség, bűbánat, kétségbeesés; ~i: *ntr* *ritk* ir csügged, búsul, reményét veszti

despot/o=**1.** *tört* despota; **2.** *pol* *átv* is kényúr, zsarnok; ~eco: zsarnoki természet, önkényeskedés; ~i: *ntr* kényuraskodik, basáskodik; ~ismo: *pol* önkényuralom, zsarnokság, despotizmus

destin/o=**1.** végzet, eleve elrendelés *la povo de la ~o: a végzet hatalma *la blinda ~o tiel aranĝis: a vak végzet rendezte így; **2.** sors, elrendelés *ĉiela ~o: az ég akarata *meriti alian ~on: más sorsot érdemel *paciĝi kun sia ~o: megbékél a sorsával; **3.** rendeltetés *lia ~o estis labori por Esperanto: az volt a rendeltetése, hogy az eszperantóért munkálkodjék *la ~o de Esperanto estas esti ponto inter diverslingvaj homoj: az eszperantó rendeltetése az, hogy híd legyen különböző nyelvű emberek között *plenumi sian ~on: rendeltetésének megfelelően cselekszik; ~i: **1.** *tr* (eleve) elrendel *vanas batali kontraŭ tio, kio estas ~ita: hiábavaló küzdeni az ellen, ami eleve el van rendelve *la sorto tiel ~is: a sors úgy rendelte; **2.** *tr* szán, rendel vkinek vmit *Dio ~is al li ĉi tiun taskon: Isten rendelte neki ezt a feladatot *la panon ŝi ~i al si: a kenyert magának szánta *la patro ~is ne tian sorton al sia filo: az apa nem ilyen sorsot szánt a fiának; **3.** *tr* kiszemel, kiválaszt vmire (por) *~i por regado: uralkodásra szán *~i por soldato: katonának szán *la Eternulo ~is (ŝin) por la filo de mia sinjoro: *bibl* az Úr az én uram fiának rendelte (őt); ~ita_{jo}: járandóság, vkinek szánt rész; antaŭ-ismo: *kr* eleve elrendelés, predesztináció; **mem**~o: önrendelkezés

U mortdestinita

destrojer/o=*fn* *kat* hajó torpedónaszád-romboló, torpedóromboló, romboló *szin* kontraŭtorpedoŝipo

detal/o=részlet, rész *droni en ~oj, perdiĝi en ~oj: elvesz a részletekben, belebonnyolódik a részletekbe *eniri ~ojn: részletekbe bocsátkozik *flankaj ~oj: apró részletek *post la ĝenerala parto li parolis pri la ~oj: az általános rész után a részletekről beszélt; ~a: **1.** részletes, részlet~; **2.** *gazd* kiskereskedelmi *~a komerco: kiskereskedelem *szin* detalado *~a vendejo: kiskereskedelmi egység; ~e: **1.** részletesen, részletekben; **2.** *gazd* kicsiben *vendi ~e: kicsiben árusít; ~i: **1.** *tr* részletez; **2.** *tr* *gazd* kicsiben árusít; ~a_{jo}: részletkérdés, mellékes dolog; ~ado: **1.** részletezés; **2.** *gazd* kiskereskedelem *szin* detala komerco; ~eco: részletesség *elĉerpa ~eco: kimerítő részletesség; ~isto: *gazd* kiskereskedő; ĝis~a, ~atenta: részletező, részletekig hatoló, részletekbe menő; **mal**~a: **1.** vázlatos, elnagyolt, nagyjából, általános; **2.** *gazd* nagybani *mal~a bazaro: nagybani piac *mal~a komerco: nagykereskedelem, nagybani kereskedelem *vendi mal~e: nagybani árusít; ~riĉa: részletekben gazdag, igen részletes

detekt/i=**1.** *tr* vill detektál (elektromágneses hullámokat); **2.** *tr* *eltr* demodulál *lineara ~o: vill lineáris egyenirányítás *parabola ~o: vill négyzetes egyenirányítás; **3.** *tr* *átv* kimutat, kijelez, felkutat, megtalál *la literumilo ~as mistajpoj: a helyesírás-ellenőrző kijelzi az elgépeléseket *riloj kapablas ~i minojn: a patkányok képesek felkutatni az aknákat; ~isto: vill detektor *szin* detektoro *dioda ~ilo: diódadetektor *kristala ~ilo: kristálydetektor *lineara ~ilo: lineáris detektor *magneta ~ilo: mágneses detektor

U gasdetektilo, mensogdetektilo

detektiv/o=nyomozó, detektív *szin* kriminalisto *polica ~o: rendőrnnyomozó *szin* kriminalpolicisto *privata ~o: magánnyomozó; ~a: *mn* detektív~, nyomozással kapcsolatos *~a romano: *ir* detektívregény; ~i: *ntr* nyomoz, nyomozóként dolgozik

detektor/o=detektilo

detempr/o=tempero

detent/o=malstreĉiĝo

deterg/i=*tr* kém tisztít (oldva v. szuszpendálva) *~i vundon: sebet tisztít; ~anto: kém tisztítószer, detergens *lesivo estas speco de ~anto: a mosószer egyfajta tisztítószer

detergent/o=deterganto

determin/i=*tr* meghatároz, megszab (vmi bizonytalant), determinál *~i planton: növényt meghatároz *~i vorton: szót meghatároz *la artikolo ~as la substantivon: a névelő meghatározza a főnevet *la ekzisto ~as la konscion: a lét meghatározza a tudatot; ~o: **1.** meghatározás, determináció; **2.** meghatározottság; ~a: meghatározó, determinációs *~a epitet: *nyt* kijelölő jelző *~a mezuro: *tech* meghatározó méret; ~anto: **1.** *nyt* determináns; **2.** *mat* *nyt* determináns (>vektor, matrix, endomorfizmus) *jakobia ~anto: Jacobi-determináns; ~ismo: *fil* determinizmus; ~isto: *fil* determinista; **mem**~o, **mem**~ado: *pol* önrendelkezés *rajto de mem~ado: önrendelkezési jog; **ne**~isma: *inf* nem determinisztikus; ~libro: *biol* határozókönyv *~libro pri floroj: növényhatározó *~libro pri bestoj: állathatározó

U cindrodeterminado

detonaci/i=*ntr* kém robban, felrobban, durran, dörren, eldördül; ~o: kém robbanás, detonáció, durranás, dörrenés; ~i_{gi}: *tr* *kat* felrobbant, robbanást idéz elő; ~igilo: *kat* gyújtótöltet, detonátor; ~ivo: kém robbanóképesség; **anti**~anto: **1.** *fn* *tech* kopogásgátló (anyag); **2.** *fn* *kat* robbanásgátló (anyag), antidetonátor

detrit/o=*ásv* törmelék, málladék, detritusz; ~a: *ásv* törmelékes, detritikus

Detrojt/o=*geo* Detroit; ~rivero: *geo* Detroit folyó

detru/i=**1.** *tr* lerombol, lebont, leront *~i ĝistere: földig lerombol; **2.** *tr* *átv* lerombol, tönkretesz, elpusztít *envia moko sukceson ne ~as Z: *közm* az irigy szó sok kárt nem tehet; ~i_{gi}: **1.** *ntr* leomlik, lerombolódik, leomlik; **2.** *ntr* *átv* tönkremegy, elpusztul; detruo

1. lebontás, lerombolás; **2.** *átv* rombolás, pusztítás *ekologia ~o: *öko* környezetrombolás *vandala ~o: vandál pusztítás; ~a: pusztító, romboló, destruktív *~a povo de eksplodilo: robbanószerkezet pusztító ereje *~aj fortoj: romboló erők; ~emo: vandalizmus, rombolási kedv; **for**~i: *tr* teljesen lerombol, rombolással megszüntet; **mem**~o: önrontás, önrombolás

U masdetruilo, bombdetruui, bruldetruui, mediodetruo, statudetruo, veterdetruigi

Deŭkalion/o=*mit* Deukalion

deŭteragonist/o=vicĉefrolanto

deŭteri/o=*kém* deutérium, nehézhidrogén (D); ~izi: *tr* kém deuterizál

deŭteriz/i=ld deŭteriizi

deŭterokanon/a=*bibl* másodkánoni, deuterokanonikus *~aj libroj: másodkánoni könyvek, deuterokanonikus könyvek

deŭteromicet/oj=*növ* konidiumos gombák (Deuteromicetae) *szin* mitozosporaj fungoj; deŭterono: *fiz* deuteron, nehézhidrogén-atommag

devalut/o=*gazd* devalváció, valutaleértékelés; ~i: *tr* *gazd* leértékel, devalvál (>valuta)

devanc/i=*tr* közl előz, megelőz *~i malpermesite: előzni tilos

dev/i=**1.** *ntr* kell, köteles (vmit csinálni), köteles (~ni) *li ~as puniĝi: meg kell bűnhődnie *vi ne ~as timi: nem kell félned; **2.** *ntr* *ige* valószínűleg, bizonyára, biztosan, feltehetően *ili ~as ricevi vian leteron: biztosan megkapták a leveledet *li ~as baldaŭ veni: bizonyára hamar megjön *li ~as esti malsata: bizonyára éhes *li ~as koleri: biztosan haragszik *li ~as restadi en eksterlando: feltehetően külföldön tartózkodik; ~o: kötelesség, kötelezettség *mi sentas la ~on atentigi vin: kötelességemnek érzem, hogy figyelmeztessem *sur la altaro de la ~o ordonanta: a parancsoló kötelesség oltárán; ~a: köteles, kötelező *~aj taskoj: kötelező feladatok *li ne estas ~a fari tion: nem köteles azt tenni *kun ~a ĝentileco: kötelező udvariassággal; ~iga: (vkit) kötelező, kényszerítő *~iga ekzerco: *isk* kötelező gyakorlat *~iga hejnmrestado: *jog* házi őrizet *~ige elektelebla lernobjekto: *isk* kötelezően választható tantárgy; ~i_{gi}: *tr* kötelez, kényszerít, rákényszerít *li ~igis sin ĝustatempe pagi milionon da forintoj: kötelezte magát, hogy idejében fizet egy millió forintot *esti ~igata fari ion: tartozik, köteles, kénytelen vmit csinálni *vi ne povas ~igi al mi viajn regulojn: nem kényszeríthetéd rám a szabályaidat; ~igo: kötelezés, kötelezettség, kény *~igo pagi: fizetési kötelezettség; ~ontigi: *tr* kötelez, elkötelez vkit (n) vmire (al), megígértet vkivel (n) vmit (al), elkötelez *szin* devo~ligi *li

timis ~ontigi sin al pagado de grandaj sumoj: félt elkötelezni magát nagyobb összegek fizetésére *mi ~ontigis lin reveni: megígértettem vele, hogy visszajön; **al~igi**: *tr* rákényszerít, ráerőltet; **el~igi**: *tr* kikényszerít, kieroszakol; **kontraŭ~a**: kötelességgel összeférhetetlen, kötelességsértő; **laŭ~a**: kötelesség szerinti, kötelességnek megfelelő; **mal~igi**: *tr* felment, mentesít (kötelesség alól) (al) *la armeo mal~igis lin al la servado: a hadsereg mentesítette a szolgálat alól *via konduto mal~igas min ĝentile respondi: viselkedés felment az udvarias válasz alól; **ne~iga**: nem kötelező, önkéntes, szabadon választható *ne~igaj studobjektoj: szabadon választható tantárgyak; **preter~a**: kötelességen túli, kötelezettségen felüli, kötelezőn kívüli *preter~e li veturigis min hejme: bár nem volt kötelessége, hazavitt *ni havas multajn preter~ajn taskojn: sok kötelezőn kívüli feladatunk van; **sen~iga**: nem kötelező *sen~iga studobjektoj: *isk* nem kötelező tantárgy; **sen~igi**: *tr* (kötelezettség alól) felment, mentesít vmitől *sen~igi pri gimnastiko: tornából felment *sen~igi plulerni: felmenti a további tanulástól; **sin~ontigo**: elköteleződés, elkötelezettség, kötelezettségvállalás; ~libera: kötelesség nélküli, kötelezettség nélküli, kötelességmentes, kötelezettségmentes; ~obea: kötelességtudó; ~okonscio: kötelességtudat; ~o~ligi: ~devontigi; ~o~ligo: kötelezettség, elkötelezettség *societaj ~oligoj: társasági kötelezettségek; ~oscia: kötelességtudó, lelkiismeretes; ~osento: kötelességtudat
 Ŭ cedodevo, kompensodevo, movdeviso, premdevigi, servodevo, truddevigi

devi/i=1. *ntr* kitér, eltér (a rendes iránytól, helyzettől) *la kompasmontro ~as sub influo de magneto: az iránytű mutatója kitér mágnes hatására; **2**. *ntr* átv eltér (a normálistól) *li ~is de la vojo de la moralo: letért az erkölcs útjáról *li ~is de siaj kamaradoj: különbözött a társaitól; ~a: (normálistól) eltérő, deviáns; ~igi: **1**. *tr* eltérít, kitérít (a rendes irányból); **2**. *tr* eltérít (a normálistól); ~o: **1**. eltérés (a normálistól), deviáció *~o de la sociaj normoj: eltérés a társadalmi normáktól *spina ~o: *orv* gerincferdülés *stomaka ~o: gyomorsüllyedés; **2**. *pszi* deviancia; **3**. *fiz* szögeltérés, elhajlás (pl. iránytűé); **3**. *kat* oldaleltérés (>lövedék); **4**. *met* oldaleltérés (>szél); **5**. *mat* (középtértéktől való) eltérés *meza ~o: átlagos eltérés, középelérés *norma ~o: mérvadó eltérés, standard eltérés *kvarila ~o: kvartilis eltérés *varianza ~o: szórás (>statisztika); **6**. *vill* frekvenciaeltérés; ~aciismo: *pol* pej elhajlás; ~aciulo: *pol* pej elhajló
 Ŭ devia angulo, devia plato, ruĝendevio

deviaco=~devio

deviz/o=1. *cim* címerfelirat; **2**. jelige, jelmondat; **3**. *gazd* deviza

devoni/o=geo devon

devor/i=ne ~vori

devot/a=vall ájtatos, áhítatos; ~aĵo: **1**. *vall* kegytárgy, kegyeszer *szin* kultobjekto; **2**. *kr* áhítat, ájtatosság (szertartás)

dezajn/o=tervezett forma, design; ~i: *tr* formatervez; ~ado: formatervezés; ~isto: formatervező; ~ita: formatervezett

dezert/o=1. *geo* sivatag *Araba ~o: Arab-sivatag; **2**. *bibl* pusztá; **3**. *átv* sivatag, sivár hely; ~a: **1**. *geo* sivatagi, sivatagos *~a zono: *geo* sivatagi övezet; **2**. *átv* sivár, pusztá, kietlen; **3**. *átv* lakatlan, néptelen; ~ano: sivatagi nomád; ~igi: **1**. *tr* elsivatagosít, sivataggá tesz; **2**. *tr* elpusztít, megsemmisít *~igi per fajro kaj glavos: tűzzel-vassal pusztít; ~igi: **1**. *ntr* elsivatagosodik; **2**. *ntr* lepusztul, kietlenné válik *~iginta vilaĝo: elpusztult falu, elhagyott falu; ~iĝo: *geo* elsivatagosodás; ~ulo: *vall* pusztai remete
 Ŭ bruldezertigi

Dezider/o=Dezsó, Desiderius

dezir/i=1. *tr* óhajt, kíván *~i ĉion bonan: minden jót kíván *~i fortunon: jó szerencsét kíván *~u, ne ~u – ordon' estas, iru Z: a parancs az parancs; mese nincs, menni kell *for~i en la inferon: a pokolba kíván *kion vi povas pli ~i?: mi más kívánhat? *ne ~u la edzinon de via proksimulo: *bibl* ne kívánd felebarátod feleségét; **2**. *tr* szeretne vmit *mi ~as ankoraŭ unu kafon: szeretnék még egy kávét; ~o: **1**. kívánság, óhaj *~a frazo: *nyt* óhajító mondat *~a modo: ~optativo *justa ~o: jogos kívánság *pia ~o: jámbor óhaj; **2**. vágy *estingi sian ~on: elfojtja a vágyát *fajra ~o: hő kívánság, izzó vágy *~o leĝojn ne konas: a vágy nem ismer határokat *neestingebla ~o: olthatatlan vágy *veki ~on: vágyat ébreszt; ~egi: *tr* áhít, nagyon vágyik vmire (n); ~ego: áhítás, vágy *~ego de la karno: testi vágy; ~inda: kíváncsi, kívánnivaló *via laboraĵo restigas multon ~indan: a munkája sok kívánnivalót hagy maga után; ek~i: *tr* megkíván, elkezd kívánni; ek~o: megkívánás, múltó vágy; ~listo: kívánságlista; ~pensi: ~revi
 Ŭ bondeziro, petdeziro

di=előképző; di~: *kém* di~ (kettő) *dioksid: dioxid *dimero: dimer

di/o=1. *mit* *vall* *fil* isten *la ~o de la maro ĉe la helenoj estis Pozidono: a tenger istene az ógörögöknél Poszeidón volt *falsa ~o: hamis isten *je

la ~oj!: az istenekre! *paganaj ~oj: pogány istenek; **2**. (D)~o: *kr* *iszl* (az egyetlen) Isten *ĉiu por si, por ĉiuj ~ Z: *köz*m ember magáért, Isten mindannyiunkért *~o benu vin!: isten áldjon! *~o de la Tuto: a Mindenség Istene *~o donis, ~o prenis Z: Isten adta, Isten elvette *~o en la alto!: magasságos isten!, te jó ég! *~o kompatema!, ~o mizerikorda!: irgalmas isten!; te, jószágos isten! *~o kompatu!: isten irgalmazzon! *~o kreinto: *kr* teremtető isten *~o la Patro: *kr* Atyaisten *~o la Plejpotenca: a mindenható Isten *~o lin prenis al si: isten magához vette, isten magához szólította *~o lin ripozigu!: Isten nyugosztalja! *~o min gardu!: isten őrizd! *~o min tiel helpu!: Isten engem úgy segítjen! *~o Patro: *kr* Atyaisten *~o scias: isten tudja *kun ~o vi iros ĉien, sen ~o nenien Z: *köz*m ki dolgát istennel kezdi, jól végzi *kun ~o!, per ~o: *iszl* istenemre! *Plejalta ~o!: Magasságos Isten! *pro ~o!: *iszl* az istenért!, az isten szerelmére! *se amas ~o, prosperas ĉio Z: *köz*m ha az Isten akarja, ablakon is beadja *se ~o ne volas, sanktuloj ne helpas Z: *köz*m kinek Isten nem adja, Kovács Istók meg nem kovácsolja *se ~o ordonos, eĉ ŝton' laktan donos Z: *köz*m ha Isten akarja, a puskatok is elsül *si~ dekstre de ~o: *kr* Isten jobbán ül *Sinjoro ~o!: *iszl* uramisten! *triunua ~o: három személyben egy Isten *vera ~o: igaz Isten; ~a: **1**. *vall* *fil* *mit* isteni, istennel kapcsolatos *~a bonfaro: *vall* isteni jótétemény *~a mizerikordo: *kr* isteni irgalom, isteni megbocsátás *~a naturo: *fil* isteni természet *~a Parolo: *kr* Isten igéje *~a plago: *vall* istenscapás *~a providenco: *kr* isteni gondviselés *~a Regno: *kr* Isten országa *~a revelacio: *kr* isteni kinyilatkoztatás *la ~a volo plenumiĝu: legyen meg Isten akarata; **2**. *átv* isteni, felséges, pompás *~a plezuro: isteni gyönyör *~a voĉo: isteni hang; ~aĵo: **1**. *vall* istenségi, isteni lény *arbaraj, maraj ~aĵoj: erdei, tengeri istenségek; **2**. imádott vki; ~aro: *mit* az istenek *szin* panteono; ~eco: istenség, vki isteni volta *la ~eco de Jesuo estis ofte pri~skutata: sokszor vitatták Jézus istenségét; ~igi: **1**. *tr* (hóst) istenné avat, istenek közé emel *antikvuloj ~igis siajn heroojn: az ókoriak istenné emelték hőseiket; **2**. *tr* átv istenít, felmagasztal; ~ino: **1**. *vall* *mit* istennő; **2**. *átv* istennő, isteni nő; ~ismo: *fil* deizmus; ~ismo: *fil* deista *szin* diisto; ~isto: *fil* deista *szin* diismo; **duon~o**: *mit* átv félisten; **kontraŭ~a**: *vall* isten ellen való; **plur~ismo**: *vall* többistenhívés, sokistenhívés, politeizmus *szin* politeismo; **plur~ismo**: *vall* többistenhívő, politeista *szin* politeisto; **sen~a**: *vall* istentelen; **sen~ulo**: istentelen ember, istentagadó; **unu~a**: *vall* egyistenhívő *unu~aj religioj: egyistenhívő vallások; **unu~ismo**: *vall* egyistenhit, monoteizmus *szin* monoteismo; **unu~isto**: *vall* egyistenhívő, monoteista *szin* monoteisto; ~benita: istenáldott; ~besteto: ~kokcinelo; ~favoro: *kr* kegyelem; ~oplaĉa: istennek tetsző; ~otima: *vall* istenfélő; ~otriopo: *vall* istenháromság; ~patro: *kr* Atyaisten; (D)~patrino, Sankta (D)~patrino: *kr* Istenanya; ~servo: *kr* istentisztelet; ~servanto: *fin* *kr* Isten szolgája

diabaz/o=~asv diabáz

diabet/o=1. diabetes *akva ~o, hidruria ~o: diabetes insipidus; **2**. *orv* cukorbetegség, cukorbeteg, diabetes mellitus *szin* sukera diabeto *sukera ~o: cukorbetegség, cukorbeteg, diabetes mellitus; ~ulo: *orv* cukorbeteg; **pre~a**: *orv* prediabetes

diabl/o=1. *vall* ördög, fellázadt angyal *szin* demono **2** *ankaŭ ne donu lokon al la ~o: *bibl* helyet se adjatok az ördögnek *artifikoj de la ~o: az ördög ravaszágai, az ördög incselkedései; **2**. *ált* ördög *al ~o viajn eternajn dubojn: ördögbe az örökös kéteyeiddel *al mil ~oj!: *iszl* ezer ördög!, az ördögbe is! *ankaŭ ~o tondron suferos Z: *köz*m jön még a kutyára dér *~o karesu vin!: a franc essen beléd! *~o ne dormas, sed konfuzon formas: *köz*m az ördög sosem alszik *~o prenu!: az ördög vigye! *~o ŝercon ne komprenas, vokite li venas Z: *köz*m ne fess az ördögöt a falra *Dio ne ricevis, ~o forlevis Z: *köz*m amit Istentől szánsz, azt elviszi az ördög *iru al ~o!: menj a pokolba! *la ~o ne estas tiel nigra, kia oni ĝin pentras: *köz*m nem olyan fekete az ördög, mint amilyennek festik *ne pentru ~on sur la muro Z: *köz*m ne fess az ördögöt a falra *ne voku ~on, ĉar li povas aperu Z: *köz*m ne fess az ördögöt a falra, mert megjelenik *pro kiu ~o?: mi a jó istennek?, mi az ördögért? *sendi al ~o: a pokolba küld, elküldi az ördögbe; ~a: **1**. *vall* ördögi *~a kulto: ördögimádás; **2**. *átv* ördögös, ördögies, ördögi *~a ruzo: ördögi ravaszság *~a kaptilo: ördögi csapda *~a malico: ördögi gonoszság *~e!: az ördögbe!, a pokolba! *szin* damne!; ~aĵo: az ördög műve, ördögi dolog; ~eto: *tréf* kisördög; ~ido: **1**. *pej* ördögfajzat (gonosz ember); **2**. *tréf* ördögfajzat, ördögfatty (csintalan gyerek); ~ino: *pej* ördögi nő; ~ofadeno: ~kuskuto

diabol/o=1. *jék* diabóló *szin* ruldisketo; **2**. *rep* behúzzható futómű

diadem/o=1. *tört* diadém, arbronskorona; **2**. fejék, díszes hajpánt, diadém

diafan/a=áttetsző *~a muslino: áttetsző muszlin; **mal~a**: nem áttetsző, sötét, fényt át nem eresztő *mal~a akvomaso: sötét víztömeg; ~oskopia: *orv* diafanoszkópia

hangulatát; **2. tr** *átv* árt vminek (n) *çi tiuj mensogoj ~is lian honoron: ezek a hazugságok ártottak a becsületének *tiaj agoj ~as lian famon: az ilyen cselekedetek ártanak a hírnevének; ~o: **1.** rongálás, tönkretétel; **2.** hiba, meghibásodás, üzemzavar, defekt *~o de latiso: *fiz* rácshiba, hibahely (>kristály) *fabrika ~o: *ip* gyári hiba; **3. atv** defektus, hiányosság, folt, szepelő, szépséghiba *~on de naturo ne kovras veluro *Z: közm* hiába fürdik a csóka, nem lesz fehér galambocskja; eleget fürdik a malomkerék, mégis fekete *la ~o de la afero estas: az a dolog szépséghibája; ~a^{jo}: **2** difekto **2**; **3. i^{gi}:** *ntr* elromlik, meghibásodik, tönkremegy *Budapeŝto grave ~i^{gis} pro la sieĝo: Budapest súlyos károkat szenvedett az ostrom miatt *eĉ hareto ne ~i^{gis} al li: haja szála sem görbült meg *liaj okuloj ~i^{gis} de troa legado: elromlott szeme a sok olvasástól; ~i^{gema}: *atv* kényes, könnyen hibásodik; ~i^{ta}: hibás, elrontott, defektes *treni ~itan aŭton: defektes autót vontat; **for~i^{gi}:** *ntr* letörik, leválik, lekopik; **sen~a:** hibátlan, sértetlen, ép *sana kaj sen~a: ép és egészséges; **sen~igo:** hibaelhárítás

Ŭaŭddifekti^o, batdifekti^o, bruldifekti^o, frostdifekti^o, frotdifekti^o, imun-difekto, izoldifekto, maŝindifekto, mensdifekta, militdifektoj, mov-difekti^o, paroldifekto, uzdifekti^o, valvodifekto, viddifekti^o
difenbaki/o=*növ* buzogányvirág, bénítónád, difenbachia (Difffenbachia)

difeomorfa=*mat* diffeomorfi; ~i^o: *mat* diffeomorfizmus

diferencia/i=*ntr* különbözik vmitől (de) vmiben (en) *~i kiel nigro de blanko: ég és föld a kettő *la du knaboj diametre ~as unu de la alia: a két fiú tökéletesen különbözik egymástól *unu seĝo ~as de la alia nur en kelkaj ornamoj: az egyik szék a másiktól csak néhány díszben különbözik *la du fratoj ~as inter si per saĝo: a két testvér észben különbözik egymástól; ~o: **1.** különbség, eltérés *~o de temperaturo: *fiz* hőmérséklet-különbség *en ~o de io: ellentétben vmivel, eltérően vmitől *fundamenta ~o: alapvető különbség *la ~o konsistas, kuŝas en tio: a különbség abban áll *specifa ~o: *fil* megkülönböztető jegy, differentia specifica *sub tero sklavoj kaj sinjoro ne ~as per valoro *Z: közm* a halál mindenkit lekaszá; **2. mat** különbség (>kivonás, halmaz) *simetria ~o: szimmetrikus differencia; **3. mat** növekmény (>sorozat); ~a: különböző, eltérő *~e de io: ellentétben vmivel, eltérően vmitől; ~i^{gi}: *tr* megkülönböztet, differenciál; ~i^{gi}: *ntr* elkülönböz, differenciálódik, különböztövé válik *embriaj ĉeloj ~i^{gas} al histoj kaj organoj: az embriónális sejtek szövetekké és szervekké differenciálódnak; **sen~a:** differenciálatlan, egyöntetű, különbség nélküli; **sen~e:** válogatás nélkül, különbségtevés nélkül; ~ono: *zene* különbséghang

Ŭpotencialdiferenco, energidiferenco, fazodiferenco

diferencia/i=*ne* **2** differenciál

diferencia/o=**1.** *mat* differenciál; **2. jm** differenciálmű, kiegyenlítőmű; ~a: **1.** *mat* differenciál~ *vö.* diferencialekvacio, diferenciale forma, diferenciale kalkulo; **2. tech** differenciál~, differenciális **2** differenciale takelo, diferenciale rotacio; ~i: *tr mat* differenciál; ~ebla: *mat* differenciálható

difilobotri/o=*áll* széles galandféreg (Diphyllobothrium latum)

difini/i=*tr* meghatároz, definiál, megszab *~i celon: célt kitűz *~i sencon: *nyt* jelentést meghatároz *~i taskon: feladatot kitűz *~i la sekson de individuo: egyed nemét meghatározza *~i sian politikon: meghatározza a politikáját; **antaŭ~i:** előre v. eleve meghatároz; ~o: **1.** meghatározás, megszabás, definíció *cikla ~o: *fil* körben forgó meghatározás, önmagával való meghatározás *ekzakta ~o: pontos meghatározás; **2. távk** felbontás (>képernyő) *szin* distingivo *alt~a televidilo: nagy felbontású tévékészülék, HD TV; ~a: **1.** meghatározó, definíciós *~a formulo: meghatározó képlet, definíciós képlet; **2. nyt** határozott *~a artikolo: határozott névelő; ~i^{ta}: határozott *difinita integralo; **mem~o:** önmeghatározás; **ne~a:** *nyt* határozatlan *ne~a artikolo: határozatlan névelő *ne~a pronomo: határozatlan névmás; **ne~ita:** nem meghatározott, határozatlan *nedifinita integralo; **ne~ebla:** meghatározhatatlan; **sen~a:** meghatározás nélküli, határozatlan *sen~a modalo de la verbo: az ige határozatlan alakja; ~vortaro: *nyt* értelmező szótár *szin* klariga vortaro

Ŭaĝdifino, celdifino, dokumenttip-difino, lokdifino, nedifinita integralo, objektifino, objektmedifino

difrakt/i=*tr* *fiz* elhajlít, eltérít (>hullám); ~o: *fiz* elhajlás, diffrakció (>hullám), fényelhajlás, hullámelhajlás *~o de Fraunhofer: Fraunhofer-féle elhajlás *~o de Fresnel: Fresnel-féle elhajlás *elektrona ~o: elektroneelhajlás, elektrondiffrakció; ~ometro: *fiz* diffraktométer

Ŭdifrakta krado

difteri/o=*orv* torokgyík, diftéria, diphteria

Ŭdifteria bakterio, difteria laringito

difterit/o=*ex* **2** difterio

diftong/o=*nyt* kettőshangzó, diftongus *kreska ~o: emelkedő diftongus

*malkreska ~o: eső diftongus; ~i^{gi}: *tr nyt* diftongizál; ~i^{gi}: *ntr nyt* diftongizálódik

difuz/i=*tr* *fiz* szétszór, szétsugároz, szétterjeszt, szétáraszt, szétszlat; ~i^{gi}: *ntr* *fiz* szétszóródik, szétsugárzik, szétterjed, szétárad, szétszlik, diffundál; ~o: *fiz* szétszóródás, szétterjedés, szétsugárzás, diffúzió, diffundálás *~o de lumo: fénysugárzás *~o de varmo: hőszugárzás; ~a: *fiz* diffúz, szórt *~a kaj konfuza: *atv* zürzavaros **2** difuza iluminado, lumo; ~ilo: *fiz* diffúzor, szórótest

dig/o=**1.** víz gát, védőgát, töltés; **2. víz** zárógát; ~i: **1. tr** víz gáttal elzár, gátak közé szorít; **2. tr atv** korlátok közé szorít, megfékez, megzaboláz, kanalizál *~u vian koleron: fékezd haragodat; **en~igi, inter~igi:** **1. tr** víz gáttal elzár, gátak közé szorít v. terel *szin* digi **1**; **2. tr atv** megfékez, korlátok közé szorít *szin* digi **2**; ~olago: víz visszaduzzasztott tó

Ŭmueldigo, palisdigo, retendigo, valdigo

digest/i=**1. tr** *biol* emészt, megemészt; **2. tr atv** megemészt, magáéva tesz, elfogad, eltűr, elvisel *malfacile mi ~is vian libron: nehezen emésztettem meg a könyvét *plej multaj esperantistoj malfacile ~as neologismojn: az eszperantisták többsége nehezen emészt meg az új szavakat; ~a: *biol* emésztő~, emésztéssel kapcsolatos **2** digesta aparato, kanalo, sistemo, suko; ~ebla: emészthető *facile ~ebla: könnyen emészthető; ~iga: emésztést elősegítő, emésztéssegítő *digestiga medikamento; ~iga^{jo}: *fn* gaszt étvágycsináló (>ital); ~ujo: *kém* digerátor; **mis~o:** emésztési zavar, rossz emésztés

digital/o=*növ* gyűszűvirág (Digitalis) *szin* fingrofloro; ~ino: *kém* gysz digitalin

digitari/o=*növ* ujjasmuhar (Digitaria) *szin* fingrogreso

digitoksin/o=*kém* dititoxin

digitopunktur/o=*orv* digitopunktúra

diglosi/o=*nyt* kétnyelvűség, diglosszia *szin* dulingveco

dign/o=**1.** méltóság, önérzet *szin* dignosento *homa ~o: emberi méltóság *kun ~o li preteriris la vicigintan armeon: méltósággal vonult el a felsorakozott sereg előtt; **2.** méltóság, fenség (vmi fenséges volta) *la ~o de la flugo de la aglo: a sas röptének méltósága *la ~o de la momento: a pillanat fensége *la ~o de la virto: az erény méltósága; ~a: **1.** méltó *~a socia pozicio: méltó társadalmi helyzet; **2.** méltóságteljes *szin* dignoplena *~a konduto: méltóságteljes viselkedés; **3. ne** érdemes **2** inda; **sen~a:** **1.** méltatlan; **2.** méltóság nélküli, megalázkodó; **sen~igi:** *tr* méltatlanná tesz, megaláz, lealáz; **sen~igi:** *ntr* lealjasul; ~oplena: méltóságteljes; ~osento: méltóság, önérzet

digram/o=*nyt* kettős betű, kétjegyű betű, digramma *szin* duobla litero, duliterajo *anataŭ la ĉapelita litero ĉ uzeblas la ~o ch: a kalapos ĉ helyett használható a kétjegyű ch betű

digresi/o=eltérő, kitérő, elkalandozás (tárgytól, témától) *szin* detemiĝo

digeridu/o=*zene* didzseridu (ausztrál fűvőshangszer)

digest/o=*knyv* tömör kivonat, digest

diĝit/o=*ne* **2** cifero; ~a: *ne* **2** cifereca; ~i^{gi}: *ne* **2** ciferecigi

diĝital/a=*ne* **2** cifereca

Dijon/o=*geo* Dijon (város és régió)

dik/a=**1.** vastag, kövér *~a lenso: *fiz* vastag lencse *~a homo: kövér ember *~a libro: vastag könyv *~e presita: *knyv* kövér betűkkel szedett, kövér betűkkel nyomtatott *~e tranĉita pano: vastagra vágott kenyér *tri centimetrojn ~a: három centiméter vastag; **2. kém** sűrűn folyó, viszkózus *szin* dikflua, viskoza *~a solvaĵo de farbo: sűrű festékoldat; **3. knyv** kövér (>betű) *szin* grasa **3** *titolpaĝo kun ~aj literoj: címloldal vastagon szedett betűkkel; ~aĉa: *pej* dagadt, potrohos; ~eta: kövérkés, molett, kissé vastag; ~o: vastagság (>méret); ~o^{jo}: vastag darab, vastag rész; ~eco: vastagság, kövérség; ~i^{gi}: *tr* megvastagít, megkövérít, elhízal; ~i^{gi}: *ntr* megvastagodik, megkövéredik, meghízik, elhízik; ~ulo: kövér ember; **mal~a:** vékony, sovány *kie mal~e, tie rompiĝas *Z: közm* ott szakad a madzag, ahol a legvékonyabb; a jég is ott szakad, ahol a legvékonyabb *maldika filmo, maldika intesto, maldika voĉo, maldike mueli; **mal~eco:** vékonyság, soványság; **mal~ega:** vézna; **mal~igi:** *tr* elvékonyít, lesoványít; **mal~igi:** *ntr* elvékonyodik, lesoványodik; ~flua: *fiz* sűrű(n folyó), viszkózus *szin* viskoza; dikhaŭta: vastagbőrű *esti dikhaŭta: *atv* vastag bőr van a pofáján; dikhaŭtuloj: **2** pahidermoj; dikkapa: hájas fejű; dikkapulo: *pej* tökfű; diklitera: *knyv* vastag betűs *diklitera titolo: vastag betűs cím; dikmalalta: köpcös *szin* diktrunka; dikmuskola: izmos *szin* fortmuskola, muskola **2**; diknazulo: *pej* tökfű; diknutri: *tr* meghízal; dikogaŭgo: *tech* résmérő; diktrunka: köpcös *szin* dikmalalta; dikventra: hasas, pocakos

dikarion/o=**2** nukleoparo

dikotiledon/o=**2** dukotiledonoj

dikotom/a=**1.** növ villás elágazású; **2. tud** kettős felosztású, kettős tagolású, kettős tagolódású; ~eco: **1.** növ villás elágazás; **2. tud** dichotómia, kettősség, kettős felosztás, kettős tagolódás

dikro/a=*ásv* dikroikus, két színben játszó, kettős színű; ~eco: *ásv*

dikroikusság (tulajdonság); ~ismo: ásv dikroizmus (jelenség)

diksiland/o=*jék* dixieland

dikt/i=1. *tr* isk tollba mond, diktál; 2. *tr* átv diktál, parancsol *čiu sin direktas, kiel la kap' al li ~as Z: *közm* mindenki a maga feje után megy *~i la prezoin: diktálja az árákat; ~ado: 1. *ált* isk tollbamondás, diktálás *skribi sub ~ado: diktálásra ír, tollbamondásra ír; 2. *átv* diktálás *~ado de kondiĉoj: feltételek diktálása; ~aĵo: 1. *isk* tollbamondás, diktátum; 2. *átv* diktátum *politika ~aĵo: politikai diktátum; ~ilo: diktafon *szin* diktafono

diktafon/o=diktafon *szin* diktilo

diktamn/o=1. *növ* nagy ezerjófű, erősfű, körislevelű ezerjófű (Dictamnus albus); 2. krétai szurokfű (Origanum dictamnus) *szin* kreta origano, diktamnorigano

diktat/o=*du* diktaĵo

diktator/o=1. *tört* dictator; 2. *pol* átv is diktátor, egyeduralkodó; ~i: 1. *ntr* *pol* egyeduralkodik, diktátorként uralkodik; 2. *ntr* átv basáskodik, hatalmaskodik; ~a: diktátori, diktatórikus *~a reĝimo: *pol* diktatórikus rendszer, diktatórikus rezsim; ~eco: *pol* diktátorság, diktatúra, önkényuralom *szin* diktaturo; ~ema: diktátori hajlamú, basáskodó, hatalmaskodó

diktatur/o=*pol* diktatúra, egyeduralom *militista ~o: katonai diktatúra *szin* sabroregado *proletara ~o: proletárdiktatúra

diktiosom/o=*biol* diktiósóma, dyciosoma; ~aro: *biol* Golgi-készülék, Golgi-apparátus *szin* Golĝa aparato

dil/o=*ép* palló, padlódeszka

Dil/o=*geo* Dili

dilat/i=1. *tr* fiz kitágít, dilátál; 2. *tr* *biol* kitágít (>vezeték, edény); ~o: *fiz* *biol* tágulás, dilatació *kuba ~o: köbös hőtágulás *linia ~o: lineáris hőtágulás *termika ~o: hőkiterjedés, hőtágulás; ~a: tágulási, dilataciós *~a űsáto: *tech* tágulási akna; ~anto: *anat* tágitóizom, musculus dilatator *szin* dilatatoro *pupila ~anto: pupillatágító izom, musculus dilatator pupillae; ~atoro: *du* dilatanto; ~ebla: tágitható; ~eblo: *fiz* tágitáthatóság; ~iĝi: *ntr* *fiz* *biol* *tech* kitágul, dilátálódik; ~iĝo: *fiz* *biol* *tech* kitágulás, dilátálódás; ~ilo: *gysz* tágitóeszköz, dilator; ~ujo: *tech* tágulási tartály, kiegyenlítőtartály; ~okoeŭficiento: *fiz* hőtágulási együttható, dilataciós együttható; mal~i: 1. *tr* *fiz* *tech* összehúz, keskenyít; 2. *tr* *biol* összehúz, keskenyít

U angiodilata, vaskuldilata, vaskulmaldilata, vazodilato, vazomaldilata

dild/o=*ritk* műpénisz, műfasz

dilem/o=1. *fil* dilemma; 2. *átv* nehéz választás, dilemma (két lehetőség közötti kötelező választás) *li frontas malfacilan ~on: nehéz dilemmával áll szemben, nehéz választás előtt áll *stari antaŭ ~o: dilemma v. választás előtt áll *starigi, meti antaŭ ~on: választás elé állítja **dileni/o**=*növ* dillénia (Dillenia)

diletant/o=*fn* műv tud dilettáns, műkedvelő; ~a: *mn* műkedvelő, dilettáns; ~eco: dilettantizmus, műkedvelés

diligent/a=szorgalmas, szorgos, serény; ~i: *ntr* serénykedik, szorgoskodik, (szorgosan) forgolódik; ~o, ~eco: szorgalmasság, szorgosság, serénység, szorgalom *abela ~o: hangyaszorgalom; mal~a: lusta; mal~o, mal~eco: lustaság; mal~i: *ntr* lustálkodik

diliĝenc/o=*közl* gyorskocsi, gyorsposta, delizsánsz

dilu/i=*tr* kém hígít; ~anto, ~enzo: *fn* kém hígító, hígítószér

diluv/o=1. *bibl* vízdönn, özönvíz; 2. *átv* nagy mennyiségű víztömeg, özönvíz *depost la ~o: az özönvíz óta, nagyon régóta *~o post pluvo: eső után özönvíz; antaŭ~a: 1. *tört* özönvíz előtti; 2. *átv* ősrégi, ősi, özönvíz előtti

dimagnet/a=*vill* dimágneses; ~ismo: *vill* dimágnesesség

dimanĉ/o=vasárnap *~o de la Sankta Triunio: *kr* Szentháromság vasárnapja *observi la ~on: *kr* betartja a vasárnapot *ordinara ~o: *kr* rendes vasárnap

U ĉiudimanĉe, Palmodimanĉo, Pentekosta dimanĉo

dimensi/o=1. méret, kiterjedés *~oj de ŝranko: szekrény méretei *konstruaĵo de imponaj ~oj: impozáns méretű épület *longo, alto, larĝo estas ~oj: a hosszúság, magasság, szélesség méretek; 2. *mat* dimenzió (>egyenes, vektortér, mátrix); 3. *fiz* dimenzió *la ~o de rapido estas longo dividita per tempo: a sebesség dimenziója hosszúság per idő; 4. *átv* horderő, nagyság *~o de la evento: az esemény hordereje; ~i: *tr* *tech* méreter, dimenzionál; du~a: *mat* kétdimenziós *du~a tabelo: *inf* kétdimenziós tömb, mátrix; ko~o: *mat* kodimenzió; n~a: *mat* n-dimenziós *n~a spaco: n-dimenziós; tri~a: *mat* háromdimenziós; ~nombro: *inf* dimenzionalitás, kiterjedés

U dimensia analizo

diminu/i=1. *tr* fot *knyv* kicsinyít (kép méreteit) *~ita kliŝo: lekicsinyített kliše; 2. *tr* *tex* fogyaszt (>kötés) *~i la maŝnombro: fogyasztja a szemeket; 3. *tr* *zene* halkít

diminuendo/o=*fn* zene diminuendo, halkító ütem; ~e: *hsz* zene

diminuendo, halkítva

diminutiv/o=*nyt* kicsinyítőképzős alak, diminutívum *szin* et-vorto *~a sufikso: kicsinyítő képző

dimorf/a=*du* duforma; ~eco: *du* duformeco; ~ismo: *du* duformismo

din/o=*fiz* dyn vö. neŭtono; mega~o: megadyn

dinam/o=*vill* dinamó, egyenáramú áramfejlesztő; ~olado: *vill* dinamólemez

dinamik/o=*fiz* átv dinamika vö statiko; ~a: dinamikus, dinamikai *dinamika laŭtparolilo, dinamika premo; bio~a: *biol* biodinamikus; termo~o: *fiz* hőtán, termodinamika

U aerodinamiko, elektrodinamiko, ferodinamika, hidrodinamiko, kvantum-kromodinamiko

dinamism/o=1. *fil* dinamizmus; 2. *átv* dinamizmus, lendület, mozgékonyaság

dinamit/o=*kat* ip dinamit; ~i: *tr* dinamittal felrobbant *~i rokojn: dinamittal sziklát robbant

dinamometr/o=1. *fiz* erőmérő, dinamométer; 2. *vill* elektrodinamométer *szin* elektrodinamometro *elektro~o: elektrodinamométer *ferodinamika ~o: ferodinamikus dinamométer, köpenyvasmas dinamométer *torda ~o: torziós dinamométer

dinamotor/o=*vill* motorgenerátor

dinar/o=dinár (pénznem)

Dinar/o=*geo* Dinara *~aj Alpoj: Dinári-Alpok

dinasti/o=*tört* uralkodóház, dinasztia *~o Anĵuo: Anjou-ház

ding/o=*áll* dingó (Canis dingo)

dink/o=*fn* dinka; ~a: *mn* nyt dinka (dín)

dinornit/o=*áll* moa (Dinornis)

dinosaŭr/oj=*ösl* dinosauruszok, sárkánygyíkok (Dinosauria)

dinoteri/o=*ösl* kapafogú elefánt (Dinotherium)

diocesz/o=1. *tört* kerület (>ókori Róma); 2. *kr* egyházmegye, püspökség *dioceza episkopo; ĉef~o: *kr* érsekség

diod/o=*vill* dióda *duonkonduktanta ~o: félvezető dióda *lumeliganta ~o, lumemisianta ~o: világító dióda, LED

U ŝaltodiodo

diodont/o=*áll* kétfogú cet, kétfogú hal, diodon (Diodon)

Diodor/o=*tört* Diodoros

Diofant/o=*mat* Diophantos *du* diofanta ekvacio, proksimumigo

Diogen/o=*fil* Diogenész *~o el Apolono: apollóniai Diogenész *~o el Babilono: babilóniai Diogenész *~o el Sinopo: szinópei Diogenész *~o Laertio: Diogenész Laertios

diolk/a=*növ* kétlaki vö. monoika *du* ~a planto; ~eco: *növ* kétlakiság

Dioklecian/o=*tört* (Gaius Aurelius Valerius) Diocletianus

dioksan/o=*kém* dioxán

dioksin/o=*kém* dioxin

diol/o=*kém* diol

Diomed/o=*mit* Diomédész

diomede/o=*du* albatroso

Dion/o=1. *tört* Dió; 2. *csill* Dione

dione/o=*növ* vénuszlégycsapó, Vénusz légycsapója (Dionaea muscipula)

Dioniz/o=*mit* Dionüszosz; ~a: 1. dionüszoszi *~a orgio: dionüszoszi orgia; 2. *pszi* dionüszoszi, esztelenül szenvedélyes

Dionizi/o=1. *tört* *kr* Dionüszosz; 2. Dénes (utónév)

diopsid/o=*ásv* diopszid

dioptr/o=*fiz* dioptra, diopter; ~iko: *fiz* dioptrika, fénytöréstan, sugártöréstan

dioptri/o=*fiz* dioptria (dtp)

dioram/o=1. műv dioráma (átlátszó kép); 2. műv háttérkép, festett háttér, körkép *~o de la patrujprezo: honfoglalási körkép

diorit/o=*ásv* diorit

dioskore/o=*növ* jamszgyökér, dioszkorea (Dioscorea); ~ino: *kém* dioszgenin

Dioskur/oj=*mit* Dioszküroszok *Kastoro kaj Polukso nomiĝis ~oj: Kasztort és Polüdeükész neveztek Dioszküroszoknak

diospir/o=*növ* ébenfa, kakiszilva (Diospyros) *ebona ~o: valódi ébenfa (D. ebenus) *szin* ebonarbo *kakinoko~o: ázsiai datolyaszilva, kakiszilva (D. kaki) *szin* kakinoko, japán persimono

dipleks/a=1. *távk* duplex, duplex; 2. *du* dupleksa

diplodok/o=*ösl* Diplodocus

diploid/a=*du* duplida

diplokok/o=*bakt* Diplococcus

diplom/o=1. oklevél, okirat *nobeliga ~o: *tört* nemesi oklevél; 2. *isk* diploma *abiturienta ~o: érettségi bizonyítvány *szin* abiturienta atesto *~o pri doktoreco: doktori diploma *disdono de ~oj: diplomaátadás *doktoro ~o: doktori oklevél *honora ~o: elismerő oklevél, díszoklevél *inĝeniera ~o: mérnöki oklevél *universitata ~o: egyetemi diploma,

egyetemi oklevél; ~i: *tr isk* oklevelet ad vkinek (n), oklevéllel tüntet ki *post unujara kurso li estis ~ita: az egyéves tanfolyam után oklevelet kapott; ~ita: *isk* okleveles, oklevéllel kitüntetett *~ita ingeniero: okleveles mérnök *~ita juristo: végzett jogász; ~igí: *ntr isk* lediplomázik, oklevéllel tüntetik ki *~igí kiel ingeniero: mérnökin végez, mérnöki diplomát szerez *~igí kiel medicinisto, ~igí pri medicinisto: orvosi diplomát szerez, orvosin végez *~igí pri tekniko: műszaki diplomát szerez, műszakin végez; ~isto: *☞*diplomologo; ~itiği: *☞*diplomigi; ~ito: *fn* diplomás; ~ologo: *tört* oklevélkutató, oklevéltanos *szin* diplomisto; ~ologio: *tört* oklevéltan, diplomatika *szin* diplomatiko; ~oto: *isk* végzős hallgató; **post-a**: *isk* posztgraduális; ~laboro: *isk* diplomamunka *szin* finstudlaboro

☞memordiplomo, postdiploma instruado, postdiploma studento

diplomato=**1.** *pol* diplomata; **2.** *átv* diplomatikus ember; ~a: **1.** *pol* diplomata~, diplomáciai *~a kuriero: diplomáciai futár *~a kvartalo: diplomáciai negyed; **2.** *átv* diplomatikus; ~aro: *pol* diplomáciai kar; ~eco: **1.** *pol* diplomata státusz; **2.** *átv* diplomatikusság; diplomatio: *pol* diplomácia *~ia depešo: diplomáciai sürgöny *~ia misio: diplomáciai képviselő *~ia noto: diplomáciai jegyzék *~iaj reguloj: diplomáciai szabályok

diplomatik=*☞*diplomologio

diplo=*anat* csontbél, szivacsos csontállomány, diploe

diplopi=*orv* kettős látás, diplopia

diplopod=*oj=áll* ikerszelvényesek (Diplopoda) *szin* milpieduloj

dipn=*oj=áll* tüdőshalak (Dipnoi) *szin* pulmfíşoj

dipod=*áll* ugrógérg (Dipus)

dipol=*☞*dupoluso

diport=*gazd* deporttétel

dipsak=*o=növ* mácsonya (Dipsacus) *szin* birdotrinkejo, venusbanejo

dipsomani=*o=pszi* időszakos ivási kényszer, időszaki iszákosság, dipsomania; ~ulo: *fn pszi* dipsomániás, időszakos ivási kényszerben szenvedő

dipter=*oj=áll* kétszárnyúak (Diptera)

dipterik=*o=növ* tonkabab (Dipterix)

dipterokarp=*o=növ* gurjunbalzsamfa (Dipterocarpus)

diptik=*o=műv* kétszárnyú oltárkép, diptichon *vö.* triptiko

dir=*tr* mond, elmond, közöl, szól (mond), vélekedik *~i akrajojn: kellemetlen dolgokat mond *~i al li en la okulojn: a szemébe mondja *~i al si en la pensoj: magában mondja *~i amen al tio: áment mond rá, helyesli *~i la nudan veron: megmondja a csupasz igazságot *~i la puran veron: a tiszta igazat mondja, a teljes igazat mondja *~i rekte al li en la vizaĝon: nyíltan a szemébe mondja *~is kaj foriris Z: hipp-hopp, csak úgy eltűnt; fogta magát, és lelépett *~i verdaĵojn: zöldet mond, számszágokat mond *~eĉ pepeton ne ~u: egy mukkot se v. egy árva szót se szólj *~kion vi ~as pri tio?: mit mondasz róla? *la leĝo ~as, ke: azt mondja a törvény, hogy *la Talmudo ~as, ke: azt mondja a Talmud, hogy *mi havas nenion por ~i: nincs mit mondanom *ne ~u 'hop' antaŭ la salto Z: *közm* előbb szökd át a kertet, aztán monddj hopp *por tiel ~i: hogy úgy monddj, úgy szólván *pri tio li nenion ~is: arról semmit sem mondott *se ~i la veron: igazat szólva, tulajdonképpen *se tiel ~i: úgy szólván, hogy úgy monddj; ~o: **1.** megszólalás, beszéd *inter ~o kaj faro estas maro Z: *közm* mondani és tenni két dolog; **2.** szó, mondás, megnyilatkozás, kijelentés *~on oni neas, skribo ne pereas Z: *közm* a szó elszáll, az írás megmarad *ora ~o: aranymondás, bölcs mondás; ~adi: tr mondogat, hajtogat; ~aĵo: *tr* mondás, mondóka *elnombra ~aĵo: kiszámolós mondóka; ~igi: *tr* mondat, üzen *~i ~igas per mi, ke ŝi amas vin: azt üzeni általam, hogy szeret; ~ita: mondott, említett *~ite, farite Z: a szót tett követte, egy szó mint száz *honeste ~ite: őszintén szólva *kiel supre ~ite: amint fentebb mondtam *la ~ita persono: az említett személy *pretere ~ite: mellesleg szólva *pli bone ~ite: helyesebben, pontosabban (szólva); **al-i**: *tr* hozzászól (beszédben); **antaŭ-i**: **1.** *tr* előre megmond, előre jelez; **2.** *tr* megjövendöl, megjósol *szin* aŭguri, diveni; **antaŭ-o**: *☞*aŭguro; **antaŭ-isto**: *☞*aŭguristo; **antaŭ-istino**: *☞*aŭguristino; **dis-i**: *tr* elhíresztel, szétkürtöl, mindenhol elmond; **duon-i**: *tr* céloz vmire (n), sejtet vmit, csak félig mond ki vmit; **el-i**: **1.** *tr* kimond, kiejt *scion akiru, sed ne ĉion el~u Z: *közm* ne árulja el az ajak, mit evett a száj; **2.** *tr* kijelent *el~i juĝon pri iu: ítéletet mond vkiről; **el-o**: **1.** kijelentés, nyilatkozat; **2.** *nvt* megnyilatkozás; **interkontraŭ-a**: önellentmondásos, egymásnak ellentmondó; **kontraŭ-a**: ellentmondásos; **kontraŭ-i**: **1.** *tr* ellenez vmit, vmi ellen (n) szól, ellenvet; **2.** *tr* ellentmond vminek, cáfol vmit; **3.** *tr* *jék* megkontráz (>kártya); **kontraŭ-o**: ellentmondás *interna kontraŭ-o: *fil* belső ellentmondás, contradictio in terminis *kontraŭ-o al si mem: önellentmondás; **kontraŭ-oplena**: ellentétektől terhes, ellentmondásos; **kvazaŭ-i**: *tr* céloz vmire (n), sejtet vmit; **laŭ-a**: állítólagos *laŭ-c: állítólag, úgy monddj; **memkontraŭ-a**:

önellentmondásos; **ne-eb-la**: elmondhatatlan, kimondhatatlan *ne~eble mi amas vin: kimondhatatlanul szeretlek; **post-i**: *tr* utólag elmond, hozzátesz; **pri-i**: *tr* leír, lefest (szavakkal), ecsetel; **re-i**: **1.** *tr* válaszol; **2.** *tr* (szóban) megismétel, idéz (szavakat) *re~i ĝistede: unalomig hajtogat; **re-o**: ismétlés (szóban), idézés (szavaké), idézet; **re-adi**: *tr* hajtogat, többször elmond; **sub-i**: *tr* megsúg, sugall; **trans-i**: *tr* (szóban) közöl, átad (pl. üzenetet); **ci-i**: *ntr* tegez vkit (al) *szin* ciumi; ~maniero: *tr* szólásmód, kifejezőmód; **vi-i**: *ntr* magáz vkit (al) *szin* viumi

☞onidiro, popoldiro, rondodiri, verdira

Dirak=*o=mat* (Paul Adrien Maurice) Dirac *~a distribucio: Dirac-eloszlás *~a kombilo: Dirac-sorozat, fűsűfüggvény *~a mezuro: Dirac-mérték

direkci=**o**=**1.** főnökség, vezetőség, igazgatóság; **2.** *ép* igazgatósági épület

☞direkcia konsilio

direkt=**o**=**1.** irány *doni la ~on: irányt szab *en la ~o al io: vmi irányában *iri en sian ~on: megy a maga dolgára *preni ~on: irányt vesz; **2.** *geo* égtáj *szin* ĉefdirekto **2.** ĉieldirekto *kompasa ~o: kompaszirány *magneta ~o: mágneses irány *vera ~o: valóságos irány; **3.** *mat* iránymező; ~a: irány~ *☞*direkta angulo, tangento, anteno; ~e **al io**: vmi felé, vmi irányában; ~i: **1.** *tr* irányít, odairányít, irányba fordít, irányoz *~i pafon: lövést irányoz *~i siajn paŝojn al la domo: lépteit a ház felé irányítja *~i sian aŭtomobilon al nordo: kocsiját észak felé fordítja *~i sian rigardon eksteren: tekintetét kifelé irányítja *~i sin al la urbo: a város felé fordul *~i sin en la alian flankon: a másik irányba fordul; **2.** *tr* *átv* irányít, intéz, címez (pl. kérést, figyelmet) *~i peton al iu: kérést intéz vkihez *~i sian parolon al sia najbaro: szavait a szomszédjához intézi; **3.** *tr* terel, irányít, vezényel vkit v. vmit vhoza *~i sian atenton al la temo: figyelmét a témára tereli; **4.** *tr* vezet, vezényel, irányít (pl. szervezetet, zenekart) *~i entreprenon: *gazd* vállalatot vezet *~i orkestron: *zene* zenekart vezényel, zenekart irányít *~i sekcion: osztályt vezet; ~anto: **1.** irányító, vezető *~antoj de la striko: a sztrájk vezetői; **2.** *mat* vezérgörbe, vezérvonal, direktrix; ~antaro: *gazd* igazgatóság, igazgatótanács *szin* direkcia konsilio, administra konsilio; ~eb-la: irányítható, kormányozható, terelhető; ~ejo: *ép* igazgatóság, igazgatósági épület *szin* direkcia **2.**; ~igi: *ntr* irányul, tart vmilyen irányba; ~ilo: **1.** hajó hajókormány, kormánylapát; **2.** *táv* direktor (>antenna); ~ilisto: *hajó* kormányos *szin* rudristo; ~ismo: *gazd* *pol* irányított gazdasági rendszer; ~isto: **1.** vezető, igazgató *szin* estro, direktoro; **2.** *zene* karmester *szin* dirigento; ~istaro: főnökség, igazgatóság; **al-i**: **1.** *tr* odairányít, odaterel; **2.** *tr* elvezet (pl. célhoz); **ambaŭ-a**: **1.** kétirányú **2.** *táv* kétirányú, duplex *szin* duplekso; **ĉef-o**: **1.** főirány, fő csapásirány; **2.** *geo* égtáj; **ĉi~e**: ebben az irányban, errefelé; **for-i**: *tr* elirányít, elterel, elfordít (irányból); **kontraŭ-a**: ellentétes irányú; **laŭ-a**: irány szerinti, irányban lévő; **ne-eb-la**: irányíthatatlan; **sam-igi**: *tr* *pol* *pej* gleichschaltol, uniformizál; **sam-igo**: *pol* *pej* gleichschaltolás, uniformizálás; **sen-a**: irányítatlan *sendirekta anteno; **unu-a**: egyirányú *unudirekta strato; ~alo: *rep* függőleges vezérsík; ~montrilo: *jm* irányjelző kar *vö.* ĝirindikilo, ĝirlumo; ~olinio: irányvonal; ~oŝango: irányváltás

☞alidirekti, alterndirekta, ĉieldirekto, dorsdirekte, horloĝdirekta, klin-direkti, kontraŭ-horloĝdirekta, pasdirekto, relajsdirektilo, trafikdirektisto, ventodirekto

direkteron=*o=rep* oldalkormány

direktiv=**o**=**1.** útmutatás, követendő irányelv; **2.** *inf* direktíva, definiáló utasítás (>programnyelv)

direktor=*o*=igazgató, intézményvezető *aganta ~o: ügyvezető igazgató *arta ~o: művészeti igazgató *asista ~o: aligazgató, igazgatóhelyettes *ĉef~o: *isk* főigazgató *~o de filmfabriko: *film* filmgyárigazgató *~o de institucio: intézményvezető *~o de kulturdomo: művelődésiház-igazgató, kultúrház-igazgató *~o de lernejo: *isk* iskolaigazgató *ĝenerala ~o: vezérigazgató, főigazgató *teknika ~o: műszaki igazgató; ~i: *tr* igazgat, vezet (intézményt); **vic-o**: igazgatóhelyettes, aligazgató

☞aferdirektoro, baletdirektoro, bankdirektoro, fabrikdirektoro, labor-direktoro, medicindirektoro, muzikdirektoro

direktori=*o=tört* *pol* direktórium

direktric=*o=☞*direktanto **2**

dirigent=*zene* karmester *szin* direktisto

dirham=*o=dirham*, dirhem (súlymérték és pénznem)

dirk=*o=tolvajkulcs*, álkulcs *szin* falsa ŝlosilo, ŝloshoko

dirlidid=*i=isz* lári-fári, ugyan már, mesebeszéd

dirndl=*o=tex* dirndli (>ruha) *~a antaŭtuko: dirndlikötény

dir=*a=ritk* *tr* szennyes, piszkos, mocskos, szutykos

dis=**1.** előképző; **dis~**: szét~, széjjel~ *disdoni la korektitajn laboraĵojn inter la lernantoj: szétosztja a kijavított dolgozatokat a tanulók között

*disjeti la grajnoj sur la kampo: szétszórja a magokat a földön *dismeti la seĝojn en la ĉambro: szétrakja a székeket a szobában *disrigardi: széjjelnéz *disrompi la panon en du pecojn: két darabra töri a kenyeret *la infanoj timigite diskuris: a gyerekek ijedten szétfutottak; **II.** önállóan; disa: **1.** szerte lévő, szétszór, szétzilálódott, különálló *en disa arango: szétrendezve *la vilago konsistis el disaj domoj: a falu különálló házakból állt *la trupoj marŝis en disa ordo: a csapatok külön csoportokban meneteltek; **2. mat** disjunkt (>halmaz); dise: külön, szétszórta, széjjel *la kajeroj kuŝis dise en la tirkeŝto: a füzetek szétszórva feküdtek a fiókban; dise-mise: összevissza, egymás hegyén-hátán; diseco: szétszórtság, különválasztottság, elkülönültség, rendtelenség; disigi: *tr* elválaszt, szétválaszt, elkülönít, szétvesz, feloszt (pl. tömeget), *átv* szétbomlaszt *disigi en du pecojn: két részre osztja *disigi la grave vunditojn de la malgrave vunditoj: különválasztja a súlyosan sebesülteket a könnyű sebesültektől *disigi la kruojn: szétterpeszti a lábát *la kampon disigas vojeto: a mezőt ösvény választja ketté *li disigis la batalantojn: szétválasztotta a harcoló feleket; disigi: *ntr* elvál, szétvál, feloszlik, felbomlik *disigi de la hejmo: elvál az otthontól *disigis la grundo sub liaj piedoj: megnyit a föld a lába alatt *disigi! *kat* oszlj! *la amaso disigis: a tömeg feloszlott; disigo: elválás, szétválás, elkülönülés, szétszóródás, felbomlás *anomalio disigo: *fiz* anomális diszperzió *epifiza disigo: *orv* epifizisleválás, epiphysiolysis *nuklea disigo: *fiz* maghasadás *retina disigo: *orv* retinaleválás, ablatio retinae

U vojdisigo

disagi/o=*gadz* diszázió

disciplin/o=**1.** fegyelem *~o de kontado: *gadz* számviteli fegyelem *fera ~o: vasfegyelem *militista ~o: katonai fegyelem *rompo de ~o: fegyelemsértés *severa ~o: szigorú fegyelem; **2. sp ne** sportág *↳* sporta fako, sportobranĉo; **3. tud ne** disziplína *↳* sciencia fako, sciencobranĉo; ~a: fegyelmi, fegyelem szerinti *~a cedo al la plimulto: fegyelmezett engedés a többségnek *~a konduto: fegyelmezett viselkedés; ~i: *tr* fegyelmez, megfegyelmez *~itaj soldatoj: fegyelmezett katonák *estas malfacile ~i sin: nehéz önmagunkat fegyelmezni *li ne scias ~i siajn leantojn: nem tudja megfegyelmezni a tanulóit; ~emo: fegyelmezettség, fegyelemre való hajlam; **mem**~o: önfegyelem; **sen**~a: fegyelmeztelen, szófogadatlan, engedetlen; **sen**~igi: *tr* fegyelmeztetlenné tesz, lezülleszt U disciplina puno, labordisciplino

discipl/o=**1.** isk tanuló, tanítvány; **2. fil** (eszme) követője, híve *Platono estis ~o de Sokrato: Platón Szókratész tanítványa volt

disdegn/i=*tr* megvet, lenéz *li ~is ŝin pro ŝia piafekteco: megvetette szenteskedése miatt; ~a: lenéző, megvető *trakti siajn subulojn ~e: lekezelően bánt a beosztottjaival

disel/o=*↳* dizelo

disenteri/o=*orv* vérhas, dizentéria, dysenteria *ameba dizenterio: amőbás vérhas, dysenteria amoebiasis

disert/i=*ntr* isk értekezik, értekezést ír vmiről (pri); ~aĵo: isk értekezés, disszertáció *szin* disertacio *doktoro ~aĵo, doktoriga ~aĵo: isk doktori disszertáció, doktori értekezés *habilita ~aĵo: isk nagydoktori dolgozat *magistriga ~acio: egyetemi szakdolgozat *studofina ~acio: diplomamunka

disertaci/o=*↳* disertajo

disident/o=**1.** pol disszidens, másképp gondolkodó; **2. vall** szakadár **disip/i**=*tr* pazarol, tékozol, elfecsérel, elveszteget *szin* malŝpari; ~o: **1.** pazarlás, tekozás, elvesztés; **2. vill** disszipáció

disjunkci/o=*fil* diszjunkció, logikai vagy vö. ekvivalento, implico, konjunkcio, negacio

diskant/o=*zene* diszkant, szoprán *szin* soprano

disked/o=*↳* disketo

disk/o=**1.** *sp* diszkosz; **2. zene** lemez *ebonita ~o: ebonitlemez *longluda ~o: LP-lemez *mikrokanela ~o: mikrobarázdás lemez *vinila ~o: vinillemez, „bakelitlemez”; **3.** korong, tárcsa *dama ~o: *jték* kő, korong (>dámajáték) *ekscentra ~o, discentra ~o: *tech* körhagyó tárcsa *szin* ekscentriko *kartilaga ~o: *anat* porcporong *mandrena ~o: *tech* tokmány (>eszterga); **4. mat** körlemez, egységkörlemez; **5. inf eltr** lemez *bluradia ~o: blu-ray lemez *ekstera ~o: külső lemez *fiksita ~o: *inf* merevlemez, winchester *szin* durdisko *fikopiita ko~o: *pej* koppintott cédé, kalózcédé *kompakta ~o, lasera ~o, lum~o, optika ~o: kompaktlemez, CD, cédé *szin* ko-disko *magneta ~o: mágneslemez, floppy *praŝarga ~o: rendszerlemez, indítólemez; ~i: *tr* tárcsáz (számot); ~ejo: diszkó *szin* diskoteko, diskodancejo; ~estro: *zene* lemezlovas, disc-jockey *szin* diskjokeo; ~eto: **1.** *zene* kislemez; **2. inf** hajlékonylemez, floppy; ~ilo: **1.** *zene* lemezjátszó *szin* diskaparato, diskludilo; **2. inf** lemez meghajtó, lemezolvasó (>eszköz) *szin* diskingo, diskopelilo, diskoturnilo; ~ingo: *↳* diskilo **2;** **et**~o: *zene* kislemez;

grand~o: *zene* nagylemez; **ko**~o, **ko**~o: CD, CD-ROM *szin* kompakta disko, laserdisko, lumdisko *nurlega ko~o: olvasható CD *nurskriba ko~o: csak írható CD; **sub**~o: *inf* partíció; **sub**~eto: *tech* csavaralátét; **sur**~igi: *tr* *zene* *inf* lemezre vesz, lemezre ment; **sur**~igo: **1.** *zene* lemezfelvétel; **2. inf** lemezre mentés; ~aparato: *↳* diskilo **1;** ~oateliere: *zene* lemezstúdió; ~aŭtomato, ~ogurdo: *zene* zenegép, wurlitzer *szin* gramofonaŭtomato, muzikaŭtomato; ~eldonejo: *zene* lemezkiadó (cég); ~eldonisto: *fn* *zene* lemezkiadó; ~jokeo: *zene* lemezlovas, disc-jockey *szin* diskestro; ~legilo: *inf* lemez meghajtó, lemezolvasó (>eszköz) *szin* diskilo **2;** ~ludilo: *zene* lemezjátszó *szin* diskilo **1;** ~obremso: *jm* tárcsafék; ~odancejo: diszkó *szin* diskejo, diskoteko; ~ofloro: *növ* csöves virág *szin* tubetfloro; ~ofrezilo: *tech* tárcsamáró; ~oĵeto: *sp* diszkoszvetés; ~oĵetisto: *sp* diszkoszvető; ~okanelo: *tech* hangbarázdáz (>lemez); ~okurso: *isk* hanglemezes tanfolyam; ~omastroma sistemo: *inf* lemezoperációs rendszer (DOS); ~opelilo, ~oturnilo: *inf* lemez meghajtó, lemezolvasó (>eszköz) *szin* diskilo **2;** ~opafo: *sp* koronglövés, agyaggalamb lövés; ~opafado: *sp* koronglövészet, agyaggalamb lövészet, skeet; ~opafisto: *sp* *sp* koronglövő, agyaggalamb lövő, skeetlövő; ~orado: *tech* tárcsakerék, tömör kerék; ~ospaco: *inf* lemezterület; ~ostudio: *zene* lemezstúdió; ~oteko: **1.** lemezartó (állvány); **2.** lemezár (>gyűjtemény, helyiség); **3.** diszkó *szin* diskejo, diskodancejo; ~ovalvo: *tech* tárcsaszelep; ~ovendejo: hanglemezbolt; ~telefono: *táv* tárcsás telefon U celdisko, ciferdisko, durdisko, erpildisko, filterdisko, frotdisko, gramofondisko, granddisko, halterdisko, hokedisko, kompaktdisko, ko-disko, lumdisko, lumdiskego, moldisko, poŝdiskilo, programdisko, sferdisko, smirgodisko, sondisko, ŝlifdisko, sundisko, viddisko, videodisko

disko/o=*zene* diszkózene

diskont/i=*tr* *gadz* leszámítol, diszkontál *szin* diskontepreni *~i traton: váltót leszámítol; ~o: **1.** *gadz* leszámítolás, diszkontálás; **2. gadz** diszkontálb *szin* diskonta procento; ~igi, **mal**~i: *tr* leszámítottat, diszkontáltat *szin* diskontedoni; ~banko: *gadz* leszámítoló bank, diszkontbank; ~edoni: *↳* diskontigi; ~epreni: *↳* diskonti; ~kredito: *gadz* leszámítási hitel, diszkontkredit

diskord/o=*↳* malkonkordo

diskordanc/o=*geo* diszkordancia

diskreci/o=*jog* szabad belátás, szabad mérlegelés, szabad megfontolás *laŭ sia ~o: belátása szerint, szabad mérlegelés alapján; ~a: tetszőleges, tetszés szerinti *~a povo: *jog* szabad rendelkezési jog, teljhatalom

diskredit/i=*tr* vki hitelét rontja, lejárat, diszkreditál *szin* miskreditigi; ~o: hitelrontás, lejáratás, miskreditigo

U diskredita kampanjo

diskret/a=**1.** diszkrét, titoktartó; **2.** tapintatos; **3.** ízléses, nem feltűnő (pl. ruha) *~a parfumo: diszkrét parfüm; **4. mat** diszkrét; **mal**~a: **1.** indiszkrét, nem titoktartó; **2.** tapintatlan; **3.** ízléstelen, feltűnő, harsogó (pl. ruha); **4. mat** folytonos

diskriminaci/o=*jog* pol hátrányos megkülönböztetés, diszkriminálás, diszkrimináció *lingva ~o: nyelvi megkülönböztetés, nyelvi diszkrimináció *rasa ~o: faji megkülönböztetés, faji diszkrimináció *religia ~o: vallási megkülönböztetés, vallási diszkrimináció *seksa ~o: nemi megkülönböztetés, nemi diszkrimináció; ~a: megkülönböztető, diszkriminatív *~aj dispozicioj: *pol* diszkriminatív intézkedések; ~i: *tr* *jog* pol hátrányosan megkülönböztet, diszkriminál **diskrimin/i**=**1.** *tr* megkülönböztet (egymástól), különbséget tesz (közöttük), elkülönít, szétválogat; **2. tr** *vill* diszkriminál (pl. fázisokat); ~anto: *mat* diszkrimináns; ~ilo: *vill* diszkriminátor *szin* *vill* distingilo U fazodiskriminilo, frekvencdiskriminilo

diskursiv/a=*fil* következtető, bizonyító kifejtő, fogalomról fogalomra haladó, diszkurzív

diskurs/o=*pol* szónoklat, beszéd

diskut/i=**1.** *ntr* vitatkozik, beszélget vmilyen témáról *pri tio mi ne volas ~i: erről nem akarok vitatkozni *tio ne estas temo por ~i: ez nem vitatéma; **2. tr** megbeszél, megvitát, megtárgyal *ili ~is la por kaj la kontraŭ: megvitatták a mellette és ellene szóló érveket *oni ~os la sekvajaran buĝeton: megvitadják a következő évi költségvetést; ~o: **1.** vita *eniri ~on: vitába bocsátkozik, vitába száll *fermi la ~on: lezárja a vitát *gvidi ~on: vitát vezet *kulturo de ~ado: vitakultúra *lanĉi ~on: vitát indít *malfermi ~on: vitát nyit *mi ne volas malfermi ~on pri ĉi tiu temo: erről a témáról nem kívánok vitát nyitni *publika ~o: nyilvános vita *sterila ~o: meddő vita *submeti al ~o: vitára előterjeszt *viva ~o: élénk vita; **2.** megtárgyalás, megvitátás *podia ~o: pódiumbeszélgetés *rondtabla ~o: kerekasztal-beszélgetés; **en**~igi: *tr* szöveg hoz, felvet *szin* temigi; **ne**~ebla: vitathatalan; **pri**~i: *tr* megvitát; **sen**~e: vita nélkül *la leĝpropono estis akceptita sen~e: a törvényjavaslatot vita nélkül fogadták el; ~forumo: vitafórum; ~grupo:

vitakör; ~**listo**: *inf* vitafórum, levelezési lista *szin* retforumo; ~**rondo**: vitakör; ~**temo**: vitatéma

disleksio=*pszi* olvasási zavar, dislexia, dyslexia; ~**ulo**: *fn pszi* diszlexiás

dismenore=*orv* fájdalmas havi vérzés, dysmenorrhoea

disom=*tört* *gazd* tized, dézsma *szin* dekonajo

disoci=*i=tr* kém disszociál, szétbont; ~**o**: kém disszociálás; ~**igi**: *ntr* kém disszociálódik, szétbomlik; ~**igo**: **1.** kém disszociáció, disszociálódás, szétbomlás; **2.** *pszi* tudathasadás; **pre-o**: kém predisszociáció

disom=*a=* $\Rightarrow$ *dusoma*

disonanc=**o**=**1.** *zene* disszonancia, széthangzás; **2.** *átv* egyenetlenség, széthúzás, disszonancia; ~**a**: **1.** *zene* disszonáns, széthangzó; **2.** *átv* széthúzás, disszonáns

dispeĉer=*o=* $\Rightarrow$ *disponisto*

dispensari=*orv* ingyenes, nyilvános beteggondozó

dispepsi=*orv* emésztési zavar, dispepsia

dispers=**i**=**1.** *tr fiz* szétszór (>fény); **2.** *tr* kém diszpergál; ~**o**: **1.** *fiz* szétszóródás, diszperzió *koeficiento de ~o: diszperziós együttható, szórási együttható; **2.** *kém* diszperzió; ~**a**: diszperz, diszperziós, szórás *~a rilatumo: kém diszperziósebesség *~a angulo: *fiz* szórásszög *~a medio: kém diszperziós közeg *dispersa povo: $\Rightarrow$ *dispersivo*; ~**aĵo**: kém diszperzió, diszperz rendszer; ~**anto**, ~**ilo**, ~**enzo**: kém diszpergálószer, diszpergens; ~**eco**: **1.** *fiz* szórtság (>fény); **2.** *kém* diszpergáltság; ~**ivo**: kém diszpergáló képesség *szin* dispersa povo

dispne=*orv* nehézlézés, dyspnoe

dispon=**i**=**1.** *ntr* rendelkezik vmiről (döntési joga van vmi v. vki felett) (*pri*) *szin* dispoziĉii **2** *~i *pri* vivo kaj morto: élet és halál fölött rendelkezik *homo proponas, Dio ~as *Z: közm* ember tervez, Isten végez *kie mi ~as, tie mi ordonas *Z: közm* ki-ki szabad a magáéval *testamente ~i *pri* siaj havaĵoj: végrendeletileg rendelkezik a vagyonáról; **2.** *tr* rendelkezik vmivel (van neki) (*n*) *~i du aŭtojn: két kocsival rendelkezik *~i suficiĉan liberan tempon: elég szabad idővel rendelkezik; **3.** *tr* elrendez, beoszt *szin* dispoziĉii **1** *bonguste ~itaj mebloj: jó ízléssel elrendezett bútorok *~i sian tempon: beosztja az idejét; **4.** *tr orv pszi* hajlamosit, fogékonnyá tesz vmire *szin* dispoziĉii **3** *maldormo ~as al mensaj perturboj: az alváshiány mentális zavarokra hajlamosit *nun mi ne estas ~ita akcepti gastojn: most képtelen vagyok vendégeket fogadni *ŝi estas ~ita al ĉio malica: hajlamos minden gonoszra; ~**o**: **1.** rendelkezés vki v. vmi felett (*pri*) *doni al lia ~o, lasi al lia ~o, meti sub lian ~on: rendelkezésére bocsát *havi liberan ~on *pri* la domo: szabad rendelkezéssel bír a ház felett *la sumo staras al mia ~o: az összeg rendelkezésemre áll *meti je ~o: rendelkezésre bocsát *stari je ~o, teni sin je ~o: rendelkezésre áll; **2.** intézkedés *fari ~ojn: intézkedik, rendelkezik vmiről v. vkiről (*pri*) *paliativa ~o: félrendszabály, átmeneti intézkedés; ~**aĵo**: **1.** rendelkezésre álló dolog; **2.** *inf* eszköz, készülék *la mastruma sistemo asignas ~aĵojn al taskoj: az operációs rendszer eszközöket rendel feladatokhoz; ~**eblo**: elérhetőség, rendelkezésre állás; ~**igi**: *tr* rendelkezésére bocsát; ~**isto**: *ip* diszpécser, munkairányító; **mem-o**: önrendelkezés

dispoziĉio=**1.** elrendezés, beosztás (részek egymáshoz rendezése) *~o de mebloj en la ĉambro: bútorok elrendezése a szobában; **2.** *ir* dispoziĉio, felépítés; **3.** intézkedés, rendelkezés *fari ~ojn: intézkedik, előkészületeket tesz *laŭ la ~oj de la leĝo: *jog* a törvény rendelkezései szerint *restriktaj ~oj: *pol* megkorlátozó intézkedések, korlátozó intézkedések *testamentaj ~oj: *jog* hagyatéki rendelkezések; **4.** *orv pszi* hajlam, fogékonyság *havi ~on por la muziko: hajlama van a zenéhez *limfatismo ~as al tuberkulozo: a limfás alkat gümőkórja hajlamosit; ~**i**: **1.** *tr* elrendez, beoszt *szin* disponi **3** *~i sian tempon: beosztja az idejét; **2.** *ntr* intézkedik, rendelkezik vmiről (*pri*) *szin* disponi **1** *~i *pri* sia havaĵo: rendelkezik a vagyonáról; **3.** *tr orv pszi* hajlamosit, fogékonnyá tesz *szin* disponi **4**

dispraksi=*orv* diszpraxia; ~**ulo**: *orv* diszpraxiás beteg

disproporci=*o=* $\Rightarrow$ *misproporcio*

disprozi=*o=kém* diszprózium (Dy)

disput=**i**=**1.** *ntr* vitázik, (veszekedve) vitatkozik vö. kvereli; **2.** *ex* megvitát, megbeszél $\Rightarrow$ *diskuti* *~u komence – vi ne malpacos en fino *Z: közm* jobb kétszer kérdezni, mint egyszer hibázni *~u *pri* ĉio, sed sen garantio! *Z: közm* a feltételezés még nem bizonyosság; ~**o**: **1.** vita, szóváltás *~oj kondukas al malpaco *Z: közm* vitatkozással kezdődik a békétlenség *implikiĝi en ~on: vitába keveredik, összeszólalkozik; **2.** *ex* vitatkozás, megvitátás $\Rightarrow$ *diskuto* *~o kredigas, sed ne certigas *Z: közm* a feltételezés még nem bizonyosság; ~**ema**: vitatkozó kedvű, kötekedő, perlekedő, nyelvész; **pri-i**: *tr* vitát, elvitát *ili *pri*-is mian heredorajton: vitatták az örökösödési jogomat

$\cup$ *jurdisputo*, *tirdisputi*

dist=*a=ritk* távoli, messzi *szin* malproksima, distanca, fora; ~**e**: *ritk*

messze, a távolban *szin* fore, malproksime; ~**i**: *ntr* *ritk* távol v. messze van *szin* distanci, malproksimi, fori

distanc=*o=távolság, táv* *en konsiderinda ~o: tisztes távolságban *en v. je ~o de kelkaj paŝoj: néhány lépés távolságra *en v. je ~o de ŝtonjeto: kőhajításnyira *en v. je kelka ~o: kissé távolabb, nem messze *en v. je sagopafa ~o: nyíllövésnyire *kelkan ~on pluen: kissé távolabb, némi távolságra arrább *polusa ~o: középponti távolság; ~**a**: **1.** távolsági, táv ~*~a instruado: *isk* távoktatás *~a laboro: távmunka *~a lernado: *isk* távtanulás; **2.** távoli *domo ~a du kilometrojn: két kilométerre lévő ház *esti ~a je tri paŝoj: három lépés távolságban van, három lépésnyire van *vilago ~a je unuhora marŝo: egy órai járásra lévő falu; ~**i**: *ntr* vmilyen messze, távol van *szin* disti, fori, malproksimi *~i je du horoj: két órányira van *la kampadejo ~as tri kilometrojn: a kemping három kilométerre van *vi ~as nur je haretogis la celo: csak egy hajszálnyira vagy a céltól; ~**igi** *sin*: elhatárolja magát vmitől (de); ~**igi**: **1.** *ntr* eltávolodik vmitől (de); **2.** *ntr* *átv* elhatárolódik vmitől (de); **preter-i**: *tr* leahagy, megelőz vkit v. vmit *preter~i la dualokiton je unu kollongo: egy fejhosszal előzi meg a második helyezettet (lőversenyen)

$\cup$ *angula distanco*, *astronomia distanco*, *flugdistanco*, *fokusdistanco*, *longdistanca*, *mallongdistanca*, *mezdistanca*, *paŝdistanco*, *polusdistanco*, *povdistanco*, *radakdistanco*, *reldistanco*, *saltodistanco*, *traŝdistanco*, *viddistanco*

disten=*o=* *asv* disztén, cianit

distik=*o=ir* disztichon *elegia ~o: *ir* elégiai disztichon

distil=**i**=*tr* kém lepárol, desztillál *~i brandon: pálinkát főz *seka ~ado: száraz lepárlás; ~**ado**: lepárlás, desztillálás *frakcia ~ado: szakaszos lepárlás; ~**aĵo**: kém párlat; ~**aĵujo**: kém szedőedény (>lepárlás); ~**ejo**: kém *ip* lepárló, lepárlóüzem; ~**ilo**: **1.** kém lepárlókészülék, desztillálókészülék; **2.** *agr* pálinkafőző készülék; ~**isto**: **1.** *fn* *ip* lepárló (személy); **2.** *fn* *agr* pálinkafőző; ~**balono**: kém lepárlólombik, desztillálólombik *szin* alambiko; ~**kolono**: kém *ip* lepárlótorony

$\cup$ *brandodistilado*, *brandodistilejo*, *brandodistililo*, *vindistilajo*

disting=**i**=**1.** *tr* megkülönböztet vmit vmitől; **2.** *tr* különbséget tesz vmik v. vkik között, disztigvál *~i inter bono kaj malbono: különbséget tesz jó és rossz között; **3.** *tr* megkülönböztet, érzékel; **4.** *tr* megkülönböztet (jellemez); **5.** *tr* *átv* kitüntet, (kedvezéssel) megkülönböztet *~i per honorinsigno: becsületrenddel tüntet ki; ~**o**: **1.** megkülönböztetés, különbségtétel, disztigválás *fari ~on inter aferoj: különbséget tesz dolgok között; **2.** kitüntetés *ricevi altan ~on: magas kitüntetést kap; ~**a**: megkülönböztető, disztigváló *~a signo: megkülönböztető jel *~a trajto: jellemző vonás, megkülönböztető vonás; ~**aĵo**: megkülönböztető jegy, megkülönböztető tulajdonság; ~**eblo**: megkülönböztethető *apenaŭ ~eblo diferenco: alig érzékelhető különbség; ~**ilo**: **1.** megkülönböztető jegy, ismertetőjel; **2.** *vill* diszkriminátor *szin* diskriminilo; ~**igi**: **1.** *ntr* különbözik, eltér vmitől (de); **2.** *ntr* kiválik, kitűnik vmik v. vkik között (inter); ~**inda**: **1.** kiváló, kitűnő; **2.** *átv* előkelő, finom, disztigváló; ~**ivo**: *eltr* felbontás, felbontási képesség (>képernyő) *szin* difino **2**; **mal-i**: *tr* összekever, összezavar (megkülönböztetendő dolgokat); **sen-a**: **1.** válogatás nélküli, különbségtétel nélküli; **2.** *mn* *pej* összevissza; **sen-e**: **1.** megkülönböztetés nélkül, válogatás nélkül; **2.** *pej* összevissza

$\cup$ *altdistingiva*, *fazodistingilo*, *frekvencdistingilo*, *usklodistinga*, *viddistingi*

distom=*o=ex* $\Rightarrow$ *fasciolo*

distri=**i**=**1.** *tr* (figyelmet) elvon, elterel, kikapcsol *~i lian atenton: elvonja a figyelmet *~i liajn pensojn: eltereli a gondolatait; **2.** *tr* *átv* mulattat, szórakoztat *szin* amuzi *ni bone ~is nin per rakontado de ŝercoj: jól szórakoztunk vicceséléssel; **3.** *tr* *ex* szétrak $\Rightarrow$ *disigi*; ~**a**: **1.** figyelemelterelő, kikapcsoló; **2.** szórakoztató *szin* amuza *~a tempopasigo: szórakoztató időtöltés; ~**o**: **1.** figyelemelterelés, figyelemelvonás; **2.** szórakozás, szórakoztatás, időtöltés; ~**aĵo**: szórakoztató dolog *televidado estas pasiva ~aĵo: a televíziózás passzív szórakozás; ~**ejo**: szórakozóhely; ~**igema**: *mn* (általában) szórakozott, szétszór, figyelmetlen; ~**igi**: **1.** *ntr* elgondolkodik, figyelmetlenné válik; **2.** kikapcsolódik, szórakozik, mulat; **3.** *ex* szétszóródik $\Rightarrow$ *disigi*; ~**isto**: *fn* mulattató; ~**ita**: szórakozott, szétszór, figyelmetlen; ~**oindustrio**: *ip* szórakoztatóipar

distribui=**1.** *tr* eloszt, szétszór *~i laboron: munkát eloszt *~i panon inter mizeruloj: kenyeret oszt a szegényeknek; **2.** *tr* terjeszt (>posta), terít (árut); **3.** *tr* *gazd* értékesít, forgalmaz; ~**a**: elosztó, elosztási *~a sistemo: *gazd* elosztórendszer; ~**o**: **1.** elosztás, szétszórás; **2.** *gazd* terjesztés, forgalmazás; **3.** *fiz* *mat* eloszlás *~o de Boltzmann: *fiz* Boltzmann-eloszlás *dunomia ~o: *mat* binomiális eloszlás *faktoro de ~o: *vill* eloszlási tényező *frekvenco ~o: *mat* gyakorisági eloszlás *gaŭsa ~o, normala ~o: *mat* Gauss-eloszlás, normál eloszlás, szabályos eloszlás *kontinua ~o: *mat* folytonos eloszlás *kurenta ~o: *vill*

árameloszlás; ~**anto**: *fn* *gazd* elosztó, terjesztő, értékesítő *~anto de libroj: könyvterjesztő, könyvértékesítő; ~**eca**: *mat* disztributív; ~**eco**: *mat* disztributivitás; ~**ejo**: elosztóhely; ~**ilo**: *tech* vill elosztó; **re-i**: *tr* újra eloszt; **re-o**: *gazd* *pol* újraelosztás; **tele-a**: *távk* távelosztó; ~**tabulo**: *vill* elosztótábla

U distribua funkcio, distribua konektoŝranko, distribua numeralo, distribua reto, distribua sistemo, distribua stacio, distributabulo, probablodistribuo, roldistribuo, sparkodistribui

distribuci/o=*mat* disztribúció, általánosított függvény

U Diraka distribucio

distrikt/o=kerület (>közigazgatás) *Federacia ~o: *geo* *pol* Szövetségi Kerület (BR) *urba ~o: városi kerület; ~**estro**: *jog* *tört* szolgabíró (>járásvezető) vö. nobeljuĝisto

U balotdistrikto, Distrikto Kolumbia, elektodistrikto, juĝdistrikto

disuri/o=*orv* vizeleti zavar, nehéz vizelet, diszúria, dysuria

ditiramb/o=**1.** *ir* dicshimnusz, ditirambusz; **2.** *pej* dicshimnusz

ditisk/o=*áll* csikbogar (Dytiscus) *szin* akvoskarabo

ditografi/o=*knyv* téves betűisméltés, szóisméltés, mondatisméltés, dittográfia (>másolás) vö. haplografio

diurez/o=*orv* bő vizeletkiválasztás, diuresis *~iga medikamento: ☞diurezigi; ~**ilo**, ~**igilo**: *fn* gysz vizelethajtó, vízhajtó, húgyhajtó szer, diureticum *szin* diureziga medikamento

U salodiureziga

diurn/o=nap-éj, éjjel és nappal, 24 óra *szin* plentago, tagnokto; ~a: teljes napi, huszonnégy órás, huszonnégy órai *szin* tagnokta *~a ritmo: *biol* napi ritmus *~a butiko: éjjel-nappali bolt, nonstop üzlet *szin* tagnokta butiko

divan/o=heverő, kerevet, dívány; ~o: *tört* *pol* díván (>államtanács)

diven/i=**1.** *tr* kitalál, rájön vmire (n) *~u, kiom da grajnoj estas en mia mano: találd ki, hány mag van a kezemben *kion saĝulo ne komprenas, ofte malsaĝa ~as *Z:* *köz*m amit a bölcs nem ért meg, gyakran kitalálja a bolond; **2.** *tr* megfejt *~i enigmon: rejtvényt fejt *~i lian penson: kitalálja a gondolatát *por tion ~i, ne necesas peni: nem nehéz kitalálni, nem kell hozzá nagy ész; **3.** *tr* megjövendöl, megjósol *szin* aŭguri, antaŭdiri; ~o, ~ado: **1.** kitalálás, megfejtés; **2.** jövendölés, jóslás *~ado per kristala globo: jövendölés kristálygömbbel *~ado per kartoj: jövendölés kártyával *~ado per kafa rekremento: jövendölés kávézaccal; ~aĵo: találós kérdés, rejtvény; ~bato: *jtek* vörös pecsenye, piros pacs; ~isto: ☞antaŭdiristo, aŭguristo; ~kartoj: jóskártya; ~prove: találomra, vaktában; ~taksi: *tr* megbecsül, találomra felmér, megsaccol *~taksi la alton de turo: megsaccolja a torony magasságát Uastrodivenisto, birdodivenisto, kartodiveni, mandiveni, sortodiveni, vergodivenisto

diverg/i=**1.** *ntr* *ált* fiz széttart, távolodik (>vonat, sugár), eltér, divergál *post la diskuto la opinioj pli ~as: a vita után a vélemények jobban különböznek; **2.** *ntr* *mat* divergál; ~o: *ált* fiz széttartás, divergencia; ~a: **1.** *ált* fiz széttartó, eltérő, divergens *~antaj opinioj: eltérő vélemények; **2.** *mat* divergens; ~eco: *ált* fiz széttartás, divergencia, eltérés; ~igi: *tr* *ált* fiz szétszór, széttart, különböztet; ~iga: *fiz* szóró~, széttartó

divergenc/o=*mat* divergencia; **sen-a**: *mat* divergenciamentes

divers/a=különböző, különféle *legeblas pri tio plej ~aj opinioj: a legkülönbözőbb vélemények olvashatók róla *lernantoj de ~aj aĝoj: különböző korú tanulók *objektoj de ~a valoro: különböző értékű tárgyak *ŝtonoj de ~a grandeco: különböző nagyságú kövek; ~e: különbözőképpen, másképpen, eltérően *szin* diversmaniere; ~i: *ntr* különbözik, eltér *viaj ambicioj ~as: különbözik az ambíciói; ~aĵo: **1.** különböző dolgok, egyebek; **2.** *knyv* rövid, vegyes hírek (>újság); ~eco: **1.** különbözőség, másság; **2.** *öko* diverzitás *biologia ~eco: biodiverzitás, biológiai diverzitás *szin* biodiverseco; ~eca: többszínű, sokszínű; ~igi: *tr* különböztet, tesz, diverzifikál; ~igo: diverzifikáció; **bio-eco**: *biol* biodiverzitás, biológiai diverzitás *szin* biologia diverseco; ~flanka: sokoldalú; ~karakter/a: különböző jellegű; ~kolor/a: különböző színű *~kolore brodita tablotuko: színesen hímzett asztalterítő; ~konsista: különböző összetételű, vegyes összetételű *szin* mikskonsista; ~lingva: különböző nyelvű; ~maniere: különbözőképpen, különböző módon, eltérően; ~peca: különböző részekből álló, vegyes összetételű; ~spec/a: különféle, különfajta U biodiverseco, opinidiverseco

divertikul/o=*anat* tasak, gurdély, diverticulum *ezofaga ~o: nyelőcsőgurdély, nyelőcső-diverticulum, diverticulum oesophagi *ileca ~o: Meckel-gurdély, Meckel-diverticulum, diverticulum ilei verum;

~ektomio: *orv* diverticulum műtéti eltávolítása, diverticullectomia

divid/i=**1.** *tr* kettéoszt, (több részre) oszt, tagol, elválaszt, szétválaszt *Danubo ~as Budapesten en Peŝton kaj Budaon: a Duna Pestre és Budára osztja Budapestet *~i en du partojn: két részre oszt *la ~ilo ~as la vortojn linifine: az elválasztóprogram elválasztja a szavakat a sorok

végén *libro ~ita en dek ĉapitroj: tíz fejezetre osztott könyv; **2.** *tr* megoszt, megoszt, szétoszt *~i sian ĉagrenon kun siaj samsortanoj: megosztja bánatát a hasonló sorsúakkal *~i sian ĝojon sia amiko: megosztja örömet a barátjával *~i sian havaĵon inter siaj filoj: fiai között felosztja a vagyonát *~i sian heredajon kun sia frato: megosztja az örökségét a testvérével *~i sian tempon inter laboro kaj amuzo: megosztja az idejét munka és szórakozás között *~u kaj imperiu: oszt meg és uralkodik *ili ~is la taskon inter si: felosztották maguk között a feladatot; **3.** *tr* *mat* eloszt *szin* onigi *~i 16 per 2: 16-ot 2-vel oszt *20 ~ite per 10 egalas al 2: 20 osztva 10-zel egyenlő 2-vel; ~o: **1.** megosztás, elválasztás, tagolás *~o de kostoj: *gazd* költségmegosztás *~o de laboro: *gazd* munkamegosztás *~o de taskoj: feladatmegosztás *~o de vortoj: szavak elválasztása; **2.** *mat* osztás *~o kun resto: maradékos osztás *euklida ~o: euklideszi osztás; ~a: **1.** megosztó, elválasztó; **2.** *növ* szeldelt (>levél); ~aĵo: (kiosztott, megosztott) rész, részesedés; ~ebla: **1.** szétosztható, elválasztható, megosztható *ne restis post li ~ebla heredajo: nem maradt utána elosztható örökség; **2.** *mat* osztható *10 estas ~ebla per 5 kaj 2: 10 osztható öttel és 2-vel; ~igi: *ntr* (részekre) oszlik, bomlik, tagozódik, szétválik *la rivero ~igas en du branĉoj: a folyó két ágra szakad; **dis-i**: *tr* (elkülönítve) megoszt, feloszt, szétválaszt *la dis~itan korpon de Koppány oni najlis sur kvar kastelpordegoj: Koppány szétválasztott testét négy várkapura szegezték *la grandpotencoj plurfoje dis~is Pollandon: Lengyelországot a nagyhatalmak többször felosztották; ~anto: *fn* *mat* osztó; ~ato: *fn* *mat* osztandó; ~ebla: *mat* oszthatóság; ~ilo: *inf* elválasztóprogram; **ne-ita**: osztatlan; **sub-i**: *tr* tovább oszt, tovább tagol *la oka ĉapitro sub~igas en pluraj subĉapitroj: a nyolcadik fejezet további több alfejezetre oszlik; ~linio: választóvonal; ~ostreko: *knyv* elválasztójel (-); ~osigno: **1.** *mat* osztásjel (-); **2.** *knyv* elválasztójel (-)

U administra divido, agrodívado, biendívado, ĉeldívado, duondívado folio, frazdívado, kvazaŭdívado folio, labordívado, mane divida folio, mane duondívado folio, mane kvazaŭdívado folio, nukleodívado folio, plume divida folio, plume duondívado folio, plume kvazaŭdívado folio **dividend/o**=*gazd* osztalék

divizi/o=**1.** *kat* hadosztály, divízió; **2.** *növ* törzs, divisio; ~estro: *kat* hadosztályparancsnok *szin* komandanto de divizio; **sub-o**: *növ* altörzs, subdivisio

U divizia generalo

divizor/o=*mat* osztó (>egész szám!) *~hava ~o: összetett osztó *plej granda komuna ~o: legnagyobb közös osztó *propra ~o: *mat* valódi osztó; ~i: *tr* *mat* maradék nélkül oszt; **ne-o**: *mat* nem osztó

U nuldivizoro

divorc/o=*jog* válás (házastársól) *szin* ekszedziĝo; ~i: *ntr* *jog* (házastársól) elválk vö. ekszedziĝi, ekszedziniĝi

dizel/o=*tech* dízelmotor; ~ĉaro: *jm* dízeltargonca; ~elektra: *tech* dízel-elektromos; ~izo: *vsút* dízelesítés; ~motoro: ☞dizelo; ~oleo: ☞gasojlo; ~petrolo: ☞gasojlo; ~trajno: *vsút* dízelvonat; ~atrakcio: *vsút* dízelvontatás

U dizela lokomotivo, dizela trakcio

dizert/i=*ntr* *kat* megszökik, dezertál; ~into: *kat* katonaszökevény, dezertőr

Diznejland/o=*jtek* Disneyland

Dnepr/o=*geo* Dnyeper

Dnestr/o=*geo* Dnyeszter; **Trans~io**: *geo* Dnyeszterentúli Terület, Transdnisztria

do=**1.** tehát *vi agnoskas do, ke vi ne pravis?: tehát elismered, hogy nem volt igazad? *vi do vidas, ke mankas kaŭzo kredi tion: tehát látod, hogy nincs rá ok azt hinni; **2.** hát, nos, ugyan, már (nyomatékosítás kérdő és felszólító mondatokban) *do traktite kaj paktite?: nos áll az alku? *kial vi do ne laboras?: hát miért nem dolgozol? *kiel do mi komprenu viajn vortojn?: akkor hát hogyan értelmezem a szavait? *kiel vi do imagas tion?: ugyan, hogy képzeled? *kion do vi volas?: hát mit akarsz? *per kio do mi povus servi al vi?: ugyan mivel szolgálhatnék neked? *sed iru do: de menj már

do²=*zene* dó *do-gamo: dó-skála

doberman/o=*áll* dobermann

dobr/o=dobra (pénznem)

Dobruĝ/o=*geo* Dobruzdza

docent/o=*isk* docens *libera ~o, privata ~o: egyetemi magántanár

docetism/o=*kr* doketizmus; ~ano: *kr* dokéta

dodekaedr/o=☞regula dekduedro, dektuedro

dodekafon/a=*zene* tizenkét fokú, dodekafon; ~io, ~ismo: *zene* tizenkétfokúság, dodekafónia

dodoic/o=*zene* japán népdal

Dodoma/o=*geo* Dodoma *~o estas la ĉefurbo de Tanzanio: Dodoma Tanzánia fővárosa

dog/o=*áll* dog *germana ~o: német dog

dogan/o=**1.** *gazd* vám, vámilleték *szin* limimposto *submeti al ~o: elvámoltat; **2.** vámhivatal (intézmény); ~**ejo**: *ép* vámhivatal; ~**enda**: *gazd* vámköteles *szin* dogandeva; ~**isto**: *gazd* vámhivatalnok, vámós *szin* doganoficisto; ~**agente**: *gazd* vámügynök; ~**agentejo**: *gazd* vámügynökség; ~**atestilo**: *gazd* vámnyugta; ~**bariero**: *gazd* vámsorompó; ~**deklaro**: *gazd* vámnyilatkozat; ~**deva**: vámköteles *szin* doganenda; ~**dokumento**: *gazd* vámkönyv; ~**estro**: *gazd* vámparancsnok; ~**halo**: *gazd* vámcarnok; ~**imposto**: *gazd* vámilleték *szin* dogano **1.** limimposto; ~**kontrolo**: *gazd* vámmellenőrzés; ~**kostoj**: *gazd* vámköltségek; ~**libera**: *gazd* vámmentes; ~**limo**: *gazd* vámhatár; ~**oficisto**: *gazd* vámtisztviselő, vámós *szin* doganisto; ~**pago**: *gazd* vámfizetés; ~**preskriboj**: *gazd* vámelőírások; ~**regulo**: *gazd* vámszabály; ~**tarifo**: *gazd* vámtarifa, vámdíjszabás; ~**unio**: *gazd* pol vámunio; ~**uniigo**: *gazd* pol vámegyesülés; **el-igi**: *tr* *gazd* vámkezelést, elvámoltat; **el-igo**: *gazd* vámkezelés
 U dogana sigelo, eksportdogano, importdogano

doger/o=*geo* dogger

dogm/o=**1.** *vall* fil dogma; **2.** *átv* *pej* dogma; ~**a**: **1.** *vall* fil dogma~, dogmatikus; **2.** *átv* *pej* dogmatikus, dogmaszerűen merev; ~**aro**: *vall* dogmarendszer, dogmák; ~**ema**: *pej* dogmatikus, doktriner, merev; ~**emo**: *pej* dogmatikusság, doktrinerség, merevség; ~**igi**: *tr* *vall* dogmává tesz, dogmatizál; ~**iko**: *vall* dogmatika; ~**isto**: *fn* *vall* dogmatikus; ~**ismo**: *vall* fil dogmatizmus; ~**umi**: *ntr* *pej* *pol* dogmatikus nézeteket *vall*

U dogma religio

dog/o=*tört* dózse; ~**edzino**: *tört* dogaresa

Doha/o=*geo* Doha

dojen/o=doyen, rangidős *la ~o de la diplomataro: a diplomáciai kar doyenje *la ~o de la kardinaloj: a bíborosok doyenje

dojn/o=*zene* dojn (RO)

dok/o=**1.** *hajó* dokk, kikötőmedence, hajókiemelő *~oj: dokk-kikötő *flosanta ~o: úszódokk *szin* flosdoko *malseka ~o: nedvesdokk *seka ~o: szárazdokk; **2.** *inf* dokk, dokkoló eszköz; ~**isto**: dokkmunkás; **en-igi**: **1.** *tr* bedokkol, dokkba visz; **2.** *tr* *inf* bedokkol; **el-igi**: **1.** *tr* *hajó* kidokkol, dokkból kivisz; **2.** *tr* *inf* kidokkol; ~**pago**: *hajó* dokkhasználati díj v. illeték

U flosdoko, ripardoko, šargodoko

doksograf/o=*fil* *tört* doxográfus; ~**io**: *fil* *tört* doxográfia

doksologi/o=*kr* doxológia, istendicsőítés

dokt/a=tanult, művelt, *mn* tudós

doktor/o=**1.** *vall* törvénytudó, írástudó *szin* leĝisto, leĝinstruisto *~o de la Leĝo: *vall* törvénytudó, írástudó; **2.** *kr* egyházatya *~o de la Eklezio: egyházatya; **3.** *isk* doktor (>cím) *~o pri farmacio: *gysz* gyógyszerészeti doktor *~o pri juro: *jog* jogi doktor *~o pri natursciencoj: *tud* természettudományi doktor *~o pri sociaj sciencoj: *tud* társadalomtudományi doktor *~o pri teologio: *kr* teológiai doktor; **4.** *orv* orvosdoktor *~o pri medicino: *orv* orvostudományi doktor; ~**eco**: doktori fokozat *li frue akiris la ~econ: korán megszerezte a doktori fokozatot; ~**igi**: *tr* *isk* doktorrá avat; ~**igi**: *ntr* *isk* ledoktorál; ~**iganto**: *isk* (doktori) témavezető; ~**igonto**: *isk* doktorandusz; ~**ino**: doktornő, női doktor

U doktora diploma, doktora disertaĵo, doktora ekzameno, habilitiĝinta doktoro, honora doktoro

doktrin/o=*tan*, doktrína, tanítás (elvekről) *~o de la katolika eklezio pri sekseco: a katolikus egyház tanítása a nemiségről *~o de Markso pri la klasbataloj: Marx tanítása az osztályharcról *~o de la socialdemokrata partio pri la sociaj klasoj: a szociáldemokrata párt doktrínája a társadalmi osztályokról *~o de Sovetunio pri la paca kunekzistado: a Szovjetunió doktrínája a békés egymás mellett élésről *~o pri la Sankta Krono: *jog* Szent Korona-tan; ~**i**: *tr* tanításba foglal, doktrinalizál

dokument/o=dokumentum, okmány *~o de transdono: átadási okmány *konkluda ~o: záradokumentum *La Fundamento de Esperanto estas baza ~o por ĉiuj esperantistoj: Az eszperantó fundamentuma alapdokumentum minden eszperantista számára; ~**i**: *tr* dokumentál, dokumentummal alátámaszt, dokumentummal igazol; ~**aro**: dokumentáció; ~**falsisto**: *jog* okmányhamisító; ~**filmisto**: *fn* *film* dokumentumfilm; ~**formo**: *inf* dokumentumformátum *portebila ~formo: hordozható adatformátum, pdf; ~**legilo**: *inf* dokumentumolvasó; ~**tip-difino**: *inf* dokumentumtípus-meghatározás, DTD; ~**ujo**: **1.** iratmappa; **2.** *inf* Dokumentumok, Documents (>könyvtár)

U apokrifá dokumento, dogandokumentó, dokumenta filmo, dokumenta kredito, eksportdokumento, labordokumentó, nobeliga dokumento, ŝipdokumentoj, transportdokumento, voĉdokumento, vojaĝdokumento

dokumentari/o=*≡* dokumentfilmo

dol/o=*jog* (bűnös) szándék; ~**a**: *jog* szándékos *~a hommortigo: szándékos emberölés

dolar/o=dollár (pénznem); ~**signo**: *knyv* dollárjel

Dolbi/o=*zene* tech Dolby

dolĉ/a=**1.** édes (ízű) *~a pasto: édes tészta *~a saporo: édes íz; **2.** *átv* édes, kellemes *~a melodio: édes dallam *~a sonĝo: édes álom *~a voĉo: édes hang *~e ŝmiri al li la lipojn *Z*: borjút beszél a hasába, édesget, kecsegtet; **3.** *víz* édes *~a akvo estas sensala akvo: az édesvíz nem sós víz; ~**aĉa**: *pej* édeskés; ~**aĵo**: **1.** *gaszt* édesség, (édes) finomság; **2.** *átv* édes dolog *flustri ~aĵojn en ŝian oreilon: édes dolgokat súg a fülébe; ~**eco**: édesség (>tulajdonság); ~**igi**: **1.** *tr* édesít, édessé tesz; **2.** *tr* *átv* megédesít *nepoj ~igas la vivon de geavoj: az unokák megédesítik a nagyszülők életét; ~**igilo**: *gaszt* édesítőszert; ~**duon**~**a**: félédess; ~**mal**~**a**: **1.** keserű (ízű) *szin* amara *mal~a por la lango, sed saniga por la sango *Z*: közm keserű az orvosság, de hasznos *pri ~a vorto ne fieru, mal~an ne koleru *Z*: közm igazmondás nem emberszólás; **2.** *átv* keserű *plori per mal~aj larmoj: keserű könnyeket hullat; ~**mal**~**eco**: keserűség *szin* amareco; ~**mal**~**igi**: **1.** *tr* keserűvé tesz *kuracherboj mal~igas likvoron: a gyógyfűvek keserűvé teszik a likört; **2.** *tr* *átv* megkeresít *li mal~igas sian vivon: megkeresíti saját életét; ~**acida**: *pej* mézessávos, édeskés; ~**aĵfrandema**: édesszájú; ~**aĵindustrio**: *ip* édességipar; ~**akva**: *víz* édesvíz; ~**akvo**: *víz* édesvíz *vö*. marakvo

U dolĉa kremo, dolĉa vino, duondolĉa vino

dolĉamar/o=*növ* piros ebszóló, cserjés csucsor, keserű csucsor (Solanum dulcamara)

doli/o=**1.** *tech* görgös kocsi; **2.** *film* kamerakocsi, felvevőkocsi, dolly U grudolio

dolicocefal/o=*fn* *orv* hosszúfejű, dolichocephal *szin* longkranio; ~**eco**: *orv* hosszúfejűség, dolichocephalia *szin* longkranieco

dolikonig/o=*áll* seregélyármány (Dolichonyx oryzivorus)

dolikon/o=*áll* mara (Dolichotis) *szin* marao *patagonia ~o: nagy mara, pampanyúl (D. patagonum) *szin* Patagonia leporo

dolin/o=*geo* töbör, dolina

dolman/o=*tex* dolmány

dolmen/o=*tört* ép dolmen

dolomit/o=*ásv* dolomit; ~**petro**: *ásv* dolomitkő

Dolomit/oj=*geo* Dolomitok

dolor/i=**1.** *tr* *orv* fáj vkinek (n) vmi *~as lin la piedo: fáj a lába *kie dento ~as, tien iras la lango *Z*: közm kinek hol fáj, ott tapogatja *kio ~as, pri tio ni ploras *Z*: közm ami fáj, azt panaszzoljuk *min ~as ĉi tie: itt fáj *scii, kie la ŝuo lin ~as: tudja, hol szorít a cipő; **2.** *tr* *átv* fáj vkinek (n) vmi (lelkileg fáj) *pro knabino ~as lin la koro: egy lány miatt fáj a szíve; ~**o**: **1.** (fizikai) fájdalom *akra ~o: éles fájdalom *brula ~o: égő fájdalom *mildigi la ~on: enyhíti a fájdalmat *ne defendas oro kontraŭ ~o *Z*: közm kb. a pénz a sebet nem gyógyítja *ne helpas ploro al ~o *Z*: közm kb. fájdalomra a sírás nem orvosság *obtuza ~o: tompa fájdalom; **2.** *átv* (lelki) fájdalom *senborda ~o: végtelen fájdalom; ~**a**: **1.** fájdalmas *al loko ~a ni manon etendas – al loko ĉarma okulojn ni sendas *Z*: közm kinek hol viszket, ott vakarja *~a korpoparto: fájdalmas testrészt; **2.** *átv* fájó *~aj rememoroj: fájó emlékek *tuŝi ~an punkton: fájó pontot érint; ~**eti**: *tr* sajog; ~**eto**: sajgás; ~**igi**: *tr* megfájdít, fájdalmat okoz vkinek v. vminek (n) *eĉ muŝon li ne ~igas: a légynek sem árt *espero prokrastata ~igas la koron: *bibl* a hosszú várakozás beteggé teszi a szívet *la ŝuoj ~igas al mi la piedojn: a cipő megfájdította a lábamat; ~**igi**: *ntr* megfájdul, fájni kezd, fájdalomná válik; **ek-i**: *tr* megfájdul *la kapo min ek~is: megfájdult a fejem; kontraŭ~ilo: *gysz* fájdalomcsillapító *szin* analgeziko; **kun**~**o**: együttérzés (fájdalomban); **sen**~**a**: fájdalommentes; **sen**~**iga**: fájdalomcsillapító; ~**ĝemi**: *ntr* fájdalomában nyög, nyög a fájdalomtól; ~**ĝismo**: *pszi* mazochizmus; ~**plena**: fájdalmas, fájdalommal teli; ~**punkto**: *orv* *átv* is fájó pont

U dentodoloro, epigastra doloro, kapdoloro, koldoloro, pankreatdoloro, pikdoloro, stomakdoloro, ŝirdoloro

dom/o=**1.** *ép* ház *antaŭfabrikita ~o: előre gyártott elemekből épült ház *arbarista ~o: erdőszház *Blanka ~o: *pol* Fehér Ház (US) *~o de Dio: *kr* istenháza *~o de servoj: *gazd* szolgáltatóház *~o el brikoj: téglaház *dufamilia ~o: kétlakásos családi ház *duonaparta ~o: ikerház *ĝemela ~o: ikerház *kun sia ~o kaj tuta havo: házával és vagyonával *mastruma ~o: gazdasági épület *ordena ~o: *kr* rendház *pajlotegmenta ~o: szalmatető ház *semajnfina ~eto: vikendház *spiritekzerca ~o: *kr* lelkigyakorlatos ház *unufamilia ~o: családi ház; **2.** *átv* otthon; **3.** *átv* háznép; **4.** uralkodóház *~o de Arpadok: *tört* Árpád-ház; **5.** *csill* állatövi jegy; ~**a**: házi *~aj pantofloj: házi papucs *~a teksaĵo: *tex* házi szőtt; ~**e**: a házban, otthon; ~**en**: *hsz* haza; ~**aĉo**: kalyiba, viskó; ~**aĉeto**: vityilló; ~**ano**: *fn* házi, házlakó; ~**anaro**: a ház lakói, lakóközösség; ~**ego**: nagy ház; ~**estro**: házigazda, háztulajdonos;

~eto: házikó, házacska *ligna ~eto: faházikó *ludkarta ~eto: kártyavár;
al-igi: tr megszeli, háziasít *szin* hejmi; **ekster-a:** házon kívüli, szabadtéri vö. subciela, plenaera; **el-igi:** 1. tr házból kivisz, kihoz; 2. tr kilakoltat; **fi-o:** pej bűntanya; **krom-o:** ép melléképület; **sam-ano:** lakótárs, fn házbeli; ~**aranĝisto:** lakberendező *szin* ensemblisto 1; ~**besto:** áll háziállat; ~**bloko:** ép háztömb; ~**blokaro:** ép lakótelep; ~**boato:** hajó lakóhajó; ~**flegisto:** házfelügyelő; ~**havanto,** ~**posedanto:** háztulajdonos, háziúr; ~**helpistino:** bejárónő; ~**instruisto:** isk házitanító *szin* guvernisto; ~**instruistino:** isk nevelőnő *szin* guvernistino; ~**komplekso:** ép épületegyüttes; ~**kovristo:** fn ép cserepező; ~**mastrino:** háziasszony; ~**mastro:** házigazda; ~**mastrumo:** háztartás; ~**muro:** ép házfal; ~**pasejo,** ~**trairejo:** ép átjáró (átjáróházban); ~**pedelo:** házmaster *szin* domzorgisto; ~**pordo:** bejárati ajtó, kapu; ~**tekstilajfoj:** tex lakástextiliák; ~**turo:** ép toronyház; ~**traserĉo:** jog házkutatás; ~**veturilo:** jm lakójármű; ~**vico:** ép házros; ~**vitro:** ablaküveg; ~**zorgisto:** házmaster

Uanguldomo, biendomo, ĉendomo, Esperanto-domo, etaĝdomo, farmodomo, feridomo, flordomo, ĝemeldomo, kampardomo, kampodomo, kartodomo, kavernodomo, komeredomo, kulturdomo, labordomo, loĝdomo, ludomo, malriĉuldomo, naskiĝdomo, nobeldomo, oficdomo, operdomo, parkumdomo, pastordomo, pastrodomo, preĝdomo, pundomo, pupdomo, ripozdomo, ruldomo, sinjoridomo, somerdomo, stacidomo, terdomo, trunkodomo, urbodomo, varmodomo, veturdomo, vitrodomo

domaĝ/o=sajnálatos dolog, baj *kia ~o, ke vi ne povas veni: micsoda kár, hogy nem jöhetsz; ~a: mn sajnálatos *kiam okazis al li tiu ~a afero?: mikor történt vele az a sajnálatos eset?; ~e: hsz sajnós, sajnálatos *estas ~e, ke: sajnálatos, hogy; ~i: 1. tr sajnál (vmire vmit), kímél, félt (pl. elhasználódástól) *~ante nek monon, nek tempon: időt, pénzt nem kímélve *~i por tio la monon: sajnálja rá a pénzt *~i sian vivon: féli az életét *~kiu ~as groŝon, perdas la tutan poŝon Z: közm fősvényt többet költ; szegyet kímél, patkót veszít *ne ~ante sin mem: saját magát nem kímélve *ne ~i al li la bonan vorton: ne sajnálja tőle a jó szót *ne ~i la penon: nem sajnálja a fáradságot; 2. tr sajnál, megsajnál *orfon neni ~as: az árvát senki sem sajnálja

domani/o=biol világ, domén, dominium, supraregnum vö. domajno *~o de eŭkariotoj: eukarióták világa (Eukaryota) *domaino de prokariotoj: prokarióták világa (Prokaryota)

domajn/o=inf domain, tartomány *szin* retregiono *~a nomo: doménnév *szin* retregiona nomo *~a nomservilo: DNS-kiszolgáló, doménnévszerver *szin* nomservilo

domen/o=tex dominó (csuklyás köpeny, körgallérszerű jelmez); 2. *jték* dominó

Domician/o=tört Domitianus (Titus Flavius)

domicil/o=lakhely, lakóhely *szin* loĝadejo *fiksa ~o: állandó lakóhely; ~i: 1. tr letelepít; 2. tr *gazd* telepít (pl. váltót)

domin/i=tr dominál, túlsúlyban, fölényben van, uralkodik, túlnyomó *szin* superregi; ~a, ~anta: uralkodó, túlnyomó, domináló, domináns *~anta geno: biol domináns gén *~anta kadenco: 2duonfina kadenco *~anta karaktero: biol domináns jelleg *~anta lingvo: nyt domináns nyelv; ~anto: 1. (vki v. vmi) uralkodó, domináns; 2. *zene* domináns; 3. *fil* domináns jegy; ~eco: dominancia, uralkodó jelleg; ~ema: uralkodó hajlamú; **sub-anto:** *zene* szubdomináns; **super-anto:** *zene* szuperdomináns

Doming/o=2Dominika Respubliko

domini/o=pol dominium

Dominik/o=1. Domonkos (utónév); 2. ~o: *geo pol* Dominikai Község (DM) *~a Respubliko: *geo pol* Dominikai Köztársaság (DO); ~ana: mn *kr* dominikánus, domonkosrendi; ~ano: *fn kr* dominikánus, domonkosrendi szerzetes

domr/o=zene domra

don/i=1. tr ad, odaad, átnyújt (vki birtokába ad) *~i dote: hozományul ad, stafirungba ad *~i fajron: tüzet ad *~i kiel edzinon: feleségül ad *~i la lastan sakramenton: *kr* feladja az utolsó kenetet *~i la manon: kezét ad, kezét nyújt *~i manĝi kaj trinki: enni és inni ad *~i nomon al iu v. al io: *átv* is nevet ad vkinek v. vminek *~i noton: *isk* jegyet, osztályzatot ad *~i ovon, por ricevi bovon Z: aranyat vesz, rezet ad *~i sian vivon por la patrujo: életét adja a hazáért *~i transfuŝon: *orv* transfúziót ad *~i vivon: életet ad *~u glason da akvo: adj egy pohár vizet; 2. tr *átv* ad, nyújt (vki rendelkezésére bocsát) *~i al si celon: célt tűz maga elé *~i al si tasko: feladatul szabja magának *~i atenton al io: figyelmet szentel vminek *~i atenton pri sia fidelo: tanúságot tesz hűségéről *~i azilon: menedéket nyújt *~i balon: bált ad, bált rendez *~i benon: *kr* áldást ad *~i ekzemplon: a) példát mutat; b) példát mond vmire (pri) *ne donu, kaj ne boju! Z: közm amit adsz, ne borsold meg *~i garanton: garanciát ad, nyújt *~i helpon: segítséget nyújt *~i instrukcion: utasítást

ad *~i kalkulon pri sia laboro: számot ad a munkájáról *~i komision: megbízást ad *~i kromlecionojn: *isk* különórát ad *~i la replikon: megadja a végszót *~i la unuan helpon li: elsősegélyben részesíti *~i lecionon: *isk* leckét ad *~i okazon por renkontiĝo: alkalmat ad a találkozásra *~i or-on: parancsot ad *~i privatajn lecionojn: *isk* magánórát ad *~i pruvon pri lia kulpeco: bizonyítékokat hoz bűnösségére *~i pruvon de sia kuraĝo: bátorsága bizonyosság adja *~i satisfakcion: elégtételt ad *~i sian opinion: véleményét mond *~i sian vorton: szavát adja *~i sian planan aprobon: teljes beleegyezését adja *~i superrigard: áttekintést nyújt; 3. *átv* ad, eredményez (hat vkire v. vmire) *~i al la afero tute alian fizionomion: teljesen más jelleget kölcsönöz a dolognak *~i al li la baton de morto Z: halálos csapást mér rá *~i al li piedbaton en la postajon: fenéken rúgja *~i al li sur la nazon: az orrára koppint *~i bonan impreson: jó benyomást kelt *~i fruktojn: gyümölcsöt hoz, gyümölcsöt ad *~i gravecon al la afero: fontosságot tulajdonít a dolognak *~i honoron: tiszteletet ad *~i impulsojn: ösztönzést ad *~i kaŭzon por ĝoji: okot ad az öröme *~i la finofaran baton Z: megadja a kegyelemldöfést *~i la tonon: *ige* *átv* hangadó, vezéralak *~i lecionon de moroj al iu Z: móresre tanít vkit *~i liberajn manojn: szabad kezét ad *~i novan elanon al la movado: új lendületet ad a szagalomnak *~i plezuron: élvezetet okoz *~i preferon iu v. io: előnyben részesít vkit v. vmit *~i profiton: hasznót hajt, profitot hoz *~i rezulton: eredményt hoz *~i sekvon: maga után von *~i signifon: jelentőséget tulajdonít *~i signon per la okulo: szemével jelt ad *~i signon pri si: életjelt ad magáról *~i sur la nazon: orrára koppint, orrra vág *~i survangon: nyaklevest ad *~i vangofrapon: pofont ad *~i verdan lumon: zöld utat ad *~i vi~ al la strato: az utcára néz (pl. ablak) *~i zorgojn: gondot okoz *~ne ~i al li pacon: nem hagy neki nyugtot; ~o: 1. adás; 2. adomány, ajándék *ĉia ~o estas bono Z: közm jó az adomány, bárminő is *~o de Dio: *kr* isten adománya, isten ajándéka *ju pli da ~oj, des pli da amikoj Z: közm terített asztalnál mindig akad barát; ~anto: 1. *fn* adó (aki ad), donor *pli feliĉa estas ~anto ol ricevanto Z: közm jobb adni, mint kapni; 2. *eltr kém* donor (adalékatom) vö. akceptanto 2; ~itaĵo: 1. adat, adalék, adottság *statistikaj ~itaĵoj: statisztikai adatok; 2. *fil* adottság; ~iĝi: *ntr* adatik v. jut vkinek; **al-i:** 1. tr hozzátesz, hozzáad; 2. tr hozzáfűz (pl. megjegyzést); **al-o:** 1. hozzáadás; 2. hozzáfűzés; 3. melléklet, függelék; 4. adalék, kiegészítés, *fn* kiegészítő; **al-igi:** *ntr* hozzáadódik, hozzájárul; **al-ita:** 1. hozzáadott; 2. *átv* odaad; **al-iteco:** odaadás; **al-a:** kiegészítő, járulékos; **al-o, al-aĵo:** 1. melléklet *al-aĵo de letero: levél melléklete; 2. kiegészítés *Oficiala Al-o: *eo nyt* Hivatalos Kiegészítés; 3. *kém* adalék; **al-e:** kiegészítésképpen, ráadásul; **ĉirkaŭ-i:** tr körbead, köröz *ĉirkaŭ-i leteron: levelet körbead, levelet köröz; **dis-i:** 1. tr kioszt, szétoszt; 2. tr *jték* oszt (>kártya) *dis-i kartojn: *jték* kártyát oszt *dis-o de atestiloj: *isk* bizonyítványosztás; **dis-adi:** tr szétosztogat; **dis-aĵo:** szóróanyag; **dis-ejo:** elosztóhely; **el-i:** 1. tr kiad, kinyújt (vhonnan) *el-i tonon: hangot kiad; 2. tr *knyv* kiad (pl. könyvet); **el-o:** 1. *knyv* kiadás (pl. könyv) *faksimila el-o: hasonmás kiadás, fakszimile kiadás *ĝi aperis en pirata el-o: kalózkidásban jelent meg *kvina el-o de la Fundamento: a Fundamentum ötödik kiadása; 2. *knyv* kiadvány *szin* eldonajo; **el-ado:** 1. kiadás (vhonnan); 2. *knyv* kiadás, kiadói tevékenység; **el-aĵo:** *knyv* kiadvány *ekstra el-aĵo: különkiadás *faksimila el-aĵo: hasonmás kiadvány, fakszimile kiadvány; **el-ejo:** *knyv* kiadó (cég és épület); **el-igi:** *ntr* *knyv* megjelenik, kijön; **el-isto:** *knyv* kiadó, könyvkiadó; **en-i:** tr bead, benyújt; **for-i:** tr (teljesen) odaad, szentel vmit vminek v. vkinek *for-i sin al sia hobio: a hobijának szenteli magát, teljesen átadja magát a hobijának *for-i sin al plezuroj: beleveteti magát az élvezetekbe *li for-us sian vivon por iom da gloro: az életét adná egy kis dicsőségért *Zamenhof for-is ĉiujn siajn rajtojn pri Esperanto al la publiko: Zamenhof az eszperantóval kapcsolatos minden jogát a közönségnek adta; **inter-al-i:** tr közbeilleszt, közbeiktat, közérak; **re-i:** 1. tr visszaad, visszaszolgáltatót *oni prenas avide, oni re~as malrapide Z: közm a magyar hamar aláír, lassan fizet *re-i la troaĵon: visszaadja a visszajáró pénzt; 2. tr viszonoj *plej kruela estas re~o por farita bono Z: közm jöttét helyébe jót ne várj *re-i saluton: üdvözlést viszonoj *vi amas preni, amu re-i Z: közm kölcsönkenyer visszajár; 3. tr *átv* visszatükröz *re-i ĝian karakteron: visszatükrözi a jellegét; **reel-i:** tr *knyv* újra kiad; **sin-a, sin-ema:** odaadó, önzetlen; **sin-emo:** odaadás, önzetlenség; **trans-i:** tr átad, átnyújt, továbbad *trans-i en liajn manojn: a) kezébe ad, b) *átv* kezére ad *trans-i saluton: üdvözlőlet átad *trans-o de premioj: díjátadás; **al-kostoj:** *gazd* járulékos költségek; **al-valoro:** *gazd* hozzáadott érték; **el-kvanto, el-nombro:** *knyv* (kiadás) példányszám

Ualmodoni, diskeldonejo, diskeldonisto, frajtdonanto, garantidoni, gazeteldonisto, labordonanto, leĝdonanto, libroeldono, libroeldonisto, muzikeldonejo, leĝdoni, ludoni, nomdoninto, oferdoni, poseddoni,

pruntedoni, sangodonanto, spirdoni, voĉdoni, voĉdonilo

Don=*geo* Don

donac/i=*tr* ajándékoz vmit, megajándékoz vkit (al) vmivel (n) *la naturo ~is al li sagacon: a természet éles elmével ajándékozta meg *oni ~as por speso kaj laborigas por spemilo *Z: közm* ajándékvevés szolgálatba és *patro ~is al mi libron: apám könyvet ajándékozott nekem; ~o: ajándék *fari ~on al amiko: barátának ajándékot ad *kiu ~on prenas, tiu sin katenas *Z: közm* ajándék elfogadás szabadság eladás; ~eto: apró ajándék, figyelmesség *~etoj subtenas amikecon *Z: közm kb.* apró ajándékok erősítik a barátságot *komplezi lin per ~etoj: apró ajándékokkal kedveskedik neki; ~ema: adakozó természetű; **pri-i**: *tr* megajándékoz vkit (n) vmivel (per); ~**kupono**: ajándékkupon; ~**objekto**: ajándéktárgy; ~**paketo**: ajándékcsoomag

Ŭ fianĉdonaco, mondonaco, oferdonaco

donaci/o=*jog* pénzadomány, donáció

donak/o=*növ* óriás olasz nád, óriás nád, spanyol nád, perzsanád (Arundo donax)

Donald/o=Donald (utónév)

Donec/o=*geo* Donyec

dong/o=dong (pénznem)

Donjuan/o=*Don* Juano

Donjuan/o=*ir zene* Don Juan, Don Giovanni; ~o: *átv* nőcsábász;

~ismo: donjuánkodás, szerelmi hősködés

Donkiĥot/o=*ir* Don Quijote; ~o: *átv* délibábkergető, donquijote;

~ismo: donquijotizmus, szélmalomharc, délibábkergetés

dop/i=*tr orv sp* doppingol; ~ado: *orv sp* doppingolás; ~**antaĵo**, ~**enzo**,

~ilo: *orv sp* doppingszer, ajzószér

dopamin/o=*biol* dopamin

Dopler/o=*fiz* (Christian) Doppler *Doppler-efekto: *fiz* Doppler-hatás, Doppler-effektus, Doppler-jelenség *~esploro: *orv* Doppler-echográfia *Doppler-radar: *vill* Doppler-radar

Dor/o=*mit* Dórosz, Dorus; ~a: *zene* dór; (D)~**ujo**, (D)~**io**: *tört geo* Dórisz; ~ia: **1.** *tört geo* dóriszi; **2.** *műv* dór szin dorika; ~iano: *fn* tört dór; sub~a: *zene* hipodór

dorid/o=*áll* csillagsiga (Doris)

dorik/a=*műv* dór vö. ionika, korintika *~a ordo: *ép* dór oszloprend

dorikni/o=*növ* cserjésedő dárdahe (Dorycnium pentaphyllum)

doris/o=*hajó* ladik

dorlot/i=*tr* kényeztet, dédelget, *átv* melenget *sekrete li ~as ideon: titokban dédelget egy ötletet *~i serpenton sur sia brusto *Z: kigyót* melenget a keblén *hejma ~ato: házi kedvenc (állat); ~iĝi: *ntr* kényeskedik; el~i, tro~i: *tr* elkényeztet; ~besto: *áll* kisállat, „házi kedvenc” *vendejo de ~bestoj: kisállat-kereskedés; ~hundo: *áll* ölel

dorm/i=*ntr* alszik *~antan hundo ne teus: *köz*m őrizkedjék az alvó kutyától, ne higgy az alvó ebnek *~antan leonon ne veku: *köz*m ne ébreszd fel az alvó oroszlánt *~i delikate, kiel leporo: alszik, mint a nyúl; éberen alszik *~i dolĉe: alszik, mint a tej *~i duonokule: alszik, mint a hal a vízben; éberen alszik *~i, kiel marmoto: alszik, mint a mormota; alszik, mint a medve *~i, kiel peltmantelo somere: alszik, mint a bunda *~i, kiel ŝtono: úgy alszik, mintha fejbe verték volna *~i la dormon de justuloj: az igazak álmát alussza *~i memkontente: jóízűen alszik *~i profunde, kiel gliro: alszik, mint a gűzű *kiel oni sternas, tiel oni ~as *Z: közm* ki mint veti ágyát, úgy alussza álmát *kiu ~as longe, vivas mallonge *Z: közm* aki sokat alszik, keveset él; **2.** *ntr* *átv* *növ* alszik *~anta burĝono: alvó rügy *~anta naturo: alvó természet *~anta stoko: *gazd* elfekvő készlet *Petöfi agitadis per siaj poemoj la ~antan hungaron: Petöfi verseivel megpróbálta felrázni az alvó magyarságot; ~o: **1.** alvás, álom *~o lin subpremis: elnyomta az álom *faligi ~on sur lin: álmot bocsát rá *la ~ estas bona, se mankas la mono *Z: közm* a sással fődött házban bátorságos aludni *la ~o forflugis de liaj okuloj: az álom elszállt a szeméből *longa ~ado ŝuldoni kreskigas *Z: közm* álomból még senki sem gazdagodott meg *post ~a trankvilo venas bona konsilo *Z: közm* az álom jó tanácsadó; **2.** *átv* alvás (aktivitás hiánya) *~o de semoj vintre: magok alvása télen; ~egi: *ntr* durmol, mélyen alszik; ~ema: **1.** aluszékony; **2.** álmos; ~emo: **1.** álmoság *senti ~emon: rájött az álmoság; **2.** aluszékonyosság; ~ejo: hálólhely, hálólterem, dormitório vö. dormoĉambro; ~eti: *ntr* szundit, szundikál, bólogat; ~igi: *tr* *átv* is elaltat *~igi infanon: gyermeket elaltat *~igi lian suspekton: elaltatja a gyanúját; ~igilo: *fn* gysz altató (szer); ~ilo: vmi altató *konscienco trankvila estas bona ~ilo *Z: közm* legjobb páma a tiszta lelkiismeret; **duon**~i: *ntr* félálomban van, éberen alszik; **duon**~o: félálom, éber alvás; el~igi: *ntr* ébredszik; en~igi: *tr* elaltat; en~igi: *ntr* elalszik; for~i: *tr* alvással elszalaszt, átalusszik vmit (hagy elmlülni) *for~i la okazon: elszalasztja az alkalmat; ge~i: *ntr* együtt hál vkivel *szin* kuŝi **2.** gekuŝi *nur post la geedziĝo ni rajtos gekuŝi: csak a házasság után hálhatunk együtt; mal~i: **1.** *ntr* ébren van; **2.** *ntr* virraszt

szin vigili; mal~ema: éber; preter~i: *tr* elalusszik vmit (n) *preter~i la laborkomencan: elalussza a munkakezdest *preter~i la lecionon: elalussza az órát; sat~i: *ntr* kialussza magát; sen~a: álmatlan; sen~eco: álmatlanság; sen~ema: rossz alvó; tra~i: *tr* átszlik, végigalszik vmit *tra~i la nokton: átalussza az éjszakát; ~ebria: álomittas; ~oĉambro: hálószoba *szin* litĉambro vö. dormejo; ~oĉapo: hálósipka; ~oforpreno: alvásmegvonás; ~olampo: *vill* alvólámpa; ~oluli: *tr* elringat, álomba ringat; ~omalsano: *orv* álomkór, trypanosomiasis *szin* tripanosomozo; ~opilolo: *fn* gysz altató; ~osako: hálósák *szin* litsako; ~ostablo: emeletes ágy; ~ourbo: alvóváros; ~ovesto: hálórúha Ŭkaŝdormi, luldormigi, okazdormi, satdormi, vintordormado

dorn/o=**1.** *növ* *átv* is tövis, spina *ne ekzistas rozoj sen ~oj: *köz*m nincsen rózsza tövis nélkül, nincsen öröm ürmön nélkül *szin* ne ekzistas ĝojo sen oĵo; **2.** *átv* túske, tövis, szálla *~o en lia okulo, ~o en la lorno: szálla a szemében *restis al li ~o en la animo: tuskét hordoz a szívében;

3. *anat* tövis, spina *heliksa ~o: crus helicias felső végének nyúlványa, spina helicias *skapola ~o: lapockatövis, spina scapulae; **4.** *átv* *növ* tövises növény; **5.** *tech* pecek, túske *~o de buko: csat pecke; ~a: *átv* is tövisrel borított, tövises *~a voĵo: tövises út; ~aĵo: *növ* tövises növény; ~ejo: tövises csalt; ~eto: *növ* apró tövis; ~umita: *cím* csipkés; ~arbusto: *növ* tövises bokor, tövisceserje; ~odrato: szögesdrót; ~ofiliko: *Ŭ*driopterido; ~okapuloj: *Ŭ*akantocefaloj; ~pomo: *növ* maszlágobgyó; ~pomujo: *Ŭ*daturo; ~orozinjo: Csipkerózsika (>mese) Ŭbukdorno, mardorno, ŝildodorno

Dorote/o=Dorotty, Dorothea *Hermano kaj ~o de Goeto: Goethe Hermann és Dorothea

dors/o=**1.** *anat* hát *de post lia ~o: hátulról, háta mögül, *átv* hátba *~o ĉe ~o: vállvetve *loĝi post la ~o de Dio: isten háta mögött lakik *la kato ĝibigis la ~on: a macska meggörbítette a hátát *post la ~o de iu: a) vki hátba mögött b) *átv* orvul *post lia ~o: a háta mögött; **2.** *átv* vmi hátulsó része, háta, fonákja *~o de klingo: penge fonákja *~o de libro: könyv hátlapja *~o de monero: pénzérme feje, fejérsze; **3.** *átv* vmi gerince, háta *~o de monto: hegygerinc *~o de nazo: orrgerinc *~o de piedo: lábhát, rüsz; ~a: hát~, háti *~a naĝilo: *áll* hátúszó *~a vertebro: *anat* hátsigolya, vertebra thoracica; ~e de io v. iu: vki v. mi háta mögött; ~en: hátrafelé *iri ~en: hátrál, háttal megy; ~aĵo: *gaszt* hátszín, háthús; sur~igi: **1.** *tr* hátára tesz *sur~igi sakon: zsákot vesz a hátára; **2.** *tr* *gazd* ne forgat ~endosi; ~antaŭe: háttal előre; ~apogi: *tr* hátával megtámaszt *~apogi sin al la muro: hátával nekitámaszkodik a falnak; ~apogilo: háttámla, széktámla; ~direkte: hátrafelé; ~eniri: *ntr* hátrál; ~kovrilo: *knyv* hátsó könyvborító; ~naĝi: *ntr* háton úszik; ~naĝado: *sp* hátúszás; ~okorbo, ~kuvo: puttongy; ~onaĝado: *sp* hátúszás; ~naĝilo: *áll* hátúszó; ~obroso: hátkefe; ~oflanko: hátoldal, hátlap; ~oparto: hátrész, háttámla; ~osako: hátizsák *szin* tornistro; ~osupre: hátával felfelé; ~ovento: *met* hátszél

Ŭazendorso, klingendorso, langendorso, librodorso, mandorso, montodorso, pieddorso, ŝudorso, violondorso

dosier/o=**1.** iratcsomag, aktacsomag, dosszié; **2.** *jog* rendőrségi nyilvántartás, dosszié; **3.** *átv* *jog* priusz, előélet (gyanúsított); **4.** *inf* állomány, fájl, file *alkroĉita ~o: csatolt állomány, csatolt fájl *forviŝi ~on: fájl töröl *konservi ~on: fájl ment *krei ~on: fájl létesít *kunfandi ~ojn: fájlakat összefűs *lanĉi ~on: állományt elindít, fájl megnyit *plenumebli ~o: futtatható állomány, futtatható fájl *startigi ~on: állományt elindít, fájl megnyit *teksta ~o: szövegfájl, szövegállomány; ~ujo: **1.** irattartó, iratrendező, iratgyűjtő, mappa; **2.** *inf* mappa, állomány, könyvtár *~uja strukturo: könyvtárszerkezet *radika ~ujo: gyökérkönyvtár *szin* ĉefdosierujo; ~ĉef~ujo: *inf* gyökérkönyvtár *szin* radika dosierujo; sub~ujo: *inf* alkönyvtár, almappa; pra~ujo: *inf* gyökérkönyvtár; ~administrilo, ~esplorilo: *inf* fájlkezelő, állománykezelő, intéző *szin* loka foliumilo; ~ujadministrado: *inf* könyvtárkarbantartó rendszer; ~indiko: *inf* elérési, útvonalnév *absoluta ~indiko: abszolút útvonalnév; ~nomo: *inf* állománynév, fájlnev; ~numero: *fn* *inf* állományleíró; ~sistemo: *inf* állományrendszer, fájlrendszer; ~ŝranko: iratszekerény *szin* aktoŝranko ŬDosier-Transiga Protokolo, komandodosiero, ligodosierujo, pendodosierujo, programdosiero, restaŭrdosiero, ripardosiero, sistemodosierujo, sondosiero

dot/o=*jog* hozomány *~o koron ne varmigas *Z: közm* a hozomány nem pótolja a szerelmet *granda ~o kaj oro, sed mankas la koro *Z: közm* semmi gazdagság sem ér fel a jámbor asszonnyal *ricevi ~e: hozományul kap, stafirungba kap; ~aĵo: kelengye, stafirung; ~i: *tr* hozománnyal ellát; **2.** *tr* *átv* megáld (vmi jóval) *~ita per supernaturaj povoj: természetfeletti képességekkel megáldott *~ita per talento: tehetséggel megáldott *speciale ~ita: különös adottságú; **super**~ita: kimagaslóan tehetséges Ŭnaturdoto, naturdotita

Dover/o=geo Dover *~a Markolo: Doveri-szoros

Dovr/o=geo Dove

doz/o=1. gysz gyógyszeradag, dózis; **2.** ált adag, dózis; ~i: *tr* adagol; ~**ologio:** gysz gyógyszeradagolás-tan, dozológia, dosologia; **super~o:** túlzó adag; **super~i:** *tr* orv gysz túlados; ~**ometro:** fiz doziméter, dózismérő, sugárdózismérő

drab/o=növ daravirág (Draba)

dracen/o=növ sárkányfa, dracéna (Dracaena) *drak~o: Kanári-sárkányfa, sárkányvérfű (D. draco) *szin* drakarbo

drag/i=tr víz kotor (pl. medret); ~**ilo,** ~**mašino:** víz *tech* kotrógép; ~**ošipo:** hajó víz kotróhajó

dragoman/o=keleti tolmács, dragomán

dragon/o=kat dragonyos

draže/o=1. gaszt dražé (cukorka); **2.** gysz dražé (orvosság)

drahm/o=1. tört drachma (súlyegység és ezüstpénz); **2.** drachma (pénznem)

drajv/i=1. *tr* sp pörget (labdát) (>tenisz); **2.** *tr* sp elülsőről út, kezdő v. indító ütést tesz (>golf)

draj/o=növ gyökérhajtás, gyökérsarj; ~i: *ntr* növ gyökérsarjat hajt

drak/o=1. mít sárkány *internacia klaso ~o: *sp* sárkányhajó nemzetközi osztály; **2.** áll reptelőlőgép, repülő sárkánygép (Draco); **3.** ~o: *csill* Sárkány, Draco; ~**arbo:** ☉drakdraceno; ~**okapo:** **1.** sárkányfej; **2.** ☉drakocefalo; ~**šipo:** tört hajó vikinghajó, drakkar
☪drakokapa šipo, flugdrako, paperdrako, vipurdrako

drakm/o=☉drahmo

drakocefal/o=növ sárkányfü, sárkányfőfü, pófoka (Dracocephalum) *szin* drakokapo

Drakon/o=tört jog Drakón; ~**a:** **1.** tört drakóni; **2.** átv drákói, szigorú *~a ordono: szigorú parancs *~a severo: drákói szigor; ~i: *ntr* drákói szigorral jár el

drakunkol/o=növ sárkánykontyvirág (Dracunculus) *ordinara ~o: közönséges sárkánykontyvirág (D. vulgaris) *szin* estragano

dram/o=1. *ir* dráma *salona ~o: *ir* szalondráma *tendencia ~o: iránydráma; **2.** átv dráma, drámai esemény; ~**a:** **1.** *ir* dráma~, drámai; **2.** átv drámai *~a situacio: drámai helyzet; ~**igi:** *tr* *ir* dramatizál, drámává dolgoz át; ~**eca:** drámai, drámaszerű; ~**ecigi:** *tr* átv dramatizál, drámaivá tesz; ~**isto:** *ir* drámaíró; **mono~o:** *ir* monodráma, egyszemélyes dráma; **tri~o:** *ir* trilogia (három dráma); ~**serio:** *film* tv-sorozat, tévésorozat; ~**verkisto:** *ir* drámaíró
☪amdramo, monodramo, psikodramo, radiodramo

dram/o=2=dram (pénznem)

dramaturg/o=ir dramaturg; ~**io:** *ir* dramaturgia, drámaelmélet

drap/o=1. *tex* posztó *kia ~o, tia vesto *Z:* *közm* amilyen a posztó, olyan lesz a szűr; ~**fabriko:** *ip* posztógyár; ~**mantelo:** *tex* szűr *parada ~mantelo: cifraszűr; ~**palto:** *tex* posztókabát; ~**taljoro:** *tex* szűrűszabó

drapir/i=1. *tr* *tex* drapériával díszít, drapíroz; **2.** redőkbe szed, redőz *~i tunikon: tunikát redőz; ~**ajo:** **1.** *tex* drapéria; **2.** redőzet (pl. köpenyen)

drast/a=1. gysz erős hatású, drasztikus; **2.** átv erős, drasztikus *~a esprimo: erős kifejezés; ~**ajo:** gysz erős hashajtó, drastikum

draš/i=1. *tr* *agr* csépel, nyomtat *~i tritikon: búzát csépel *~i fojnon *Z:* szalmát csépel, bakot fej *ne fermu la buŝon al bovo ~anta: *bibl* nyomtató ökörnek ne kösd be a száját; **2.** *tr* átv elver, elpáhol, helyben hagy; ~i **la pianon:** nyúzza a zongorát; ~**ajo:** *agr* kicsépel gabona; ~**ejo:** *agr* szérű *se silentas ~ejo, malpacas loĝejo *Z:* *közm* ha a szükség beköszön az ajtón, a szerenget akkor az ablakon ugrik ki; ~**ajo:** *agr* csépel;

tra~i: *tr* átv jól helybenhagy *tra~i ĝissange: agyba-főbe ver; ~**frapilo:** *agr* cséplőhenger; ~**kampo:** *agr* szérűskert; ~**mašino:** *agr* cséplőgép; ~**madzo:** *kat* ostorbuzogány; ~**rulo:** *agr* cséplőhenger; ~**sledo:** *agr* cséplőszán; ~**tabulo:** *agr* cséplődeszka

drat/o=tech huzal, fémszal, drót *~o de Lecher: *fiz* Lecher-vezeték *kupra ~o: rézhuzal; ~i: **1.** *tr* megdrótoz; **2.** *tr* *tech* vill huzaloz; ~**ego:** *tech* drótkötél; ~**igi:** *tr* *tech* (huzallá) húz; ~**igilo:** *tech* huzalhúzó gép, dróthúzó gép; **sen~a:** *táv* eltr vezeték nélküli *sen~a retkonekt: *inf* vezeték nélküli internetkapcsolat *uzi sen~an telefonon: vezeték nélküli telefont használ; **du~a:** *vill* kéteres, kéthuzalos; **plur~a:** *vill* többeres, többhuzalos; **unu~a:** *vill* egyeres, egyhuzalos; ~**barilo:** drótkerítés; ~**bros:** drótkéfe; ~**emajlo:** *műv* sodronyzománc; ~**kablo:** *tech* sodronykötél; ~**kaptilo:** hurok, tör (>vadászat); ~**konektita:** *vill* huzalkapcsolású; ~**kovrita:** huzalbevonatú; ~**kudrilo:** fűzőgép; ~**plektajo:** *tech* sodrony; ~**refalda:** *vill* bifiláris, indukciómentes (>tekeres); ~**latiso,** ~**reto:** drótháló; ~**rezistilo:** *vill* huzalellenállás; ~**stifto:** *tech* drótszeg, huzalszeg; ~**šnuro:** drótkötél; ~**tolo:** fémszövet, fémháló; ~**vitro:** dróttüveg

☪dornodrato, fandodrato, klipdrato, ordrato, pikdrato, štaldrato, veldodrato

Drav/o=geo Dráva

dravid/o=dravida

drednaŭt/o=hajó *kat* dreadnought, nagy csatahajó (GB)

drelik/o=1. *tex* zsákszövet, zsákvászon

dren/i=1. *tr* *agr* alagsövez, dréncsövez, lecsapol; **2.** *tr* *tech* leereszt (folyadékot); **3.** *tr* *orv* drenál, drénez; ~**ajo:** **1.** *agr* drénvíz, lecsapolt, elvezetett víz; **2.** leeresztett folyadék; **3.** *orv* drenált, lecsapolt váladék; ~**ilo:** **1.** *agr* alagső, szivárgócső, dréncső; **2.** *tech* leeresztőcső, dréncső; **3.** gysz drén, drain; ~**ilaro,** ~**sistemo:** *agr* alagsőrendszer, talajcsövezés; ~**breto,** ~**pleto:** csepegtető tálca; ~**elektrodo:** *vill* nyelő (>tranzistor); ~**foso,** ~**fosaĵo:** víz vízelvezető árok, kifolyás; ~**kranio:** *tech* leeresztőcsap; ~**puto:** víz szikkasztókút, vízelvezető gödör, drénkút; ~**tubo:** **1.** *agr* dréncső, alagső; **2.** víz szennyvízelvezető cső

Drent/o=geo Drente

dress/i=tr idomít, betanít, dresszíroz (állatot); ~**isto:** idomár; ~**instrui:** *tr* isk besulykol, fejükbe ver; ~**rajdo:** *sp* díjlovaglás; **en~i:** *tr* átv besulykol

Dresden/o=geo Drezda

drezin/o=vsüt hajtány, drezina *man~o: kézi hajtány *motora ~o: motoros hajtány

☪akvodrezino

driad/o=1. mít erdei nimfa, driád vö. hamadriado; **2.** növ magcsákó (Dryas) *okpetala ~o: havasi magcsákó (D. octopetala)

dribl/i=ntr *sp* cselez, dribliz (>labdarúgás); ~**o:** *sp* csel (>labdarúgás)

dril/o=tech pergőfűró; ~**ego:** *ip* olajfűró

dril/o=2=áll drill (páviánfajta) (Mandrillus leucocephalus)

drimi/o=növ csillagvirág (Drimia)

drimis/o=növ fáhéjcsérje (Drimys)

drink/i=1. *tr* iszik (alkoholt) *~i ĝisebrie: leissza magát, lerészegedik *~i, kiel funelo: iszik, mint a kefekötő *~i, kiel sablo: iszik, mint a kefekötő *~i, kiel spongo: iszik, mint a gödény *~i, kiel truo: iszik, mint a gödény *~u tutajn tagojn, sed kontrolu viajn agojn *Z:* *közm* ki a bort megissza, ura legyen annak; **2.** *tr* vedel *li ne trinkas, sed ~as kafon: nem issza, hanem vedeli a kávé; ~**ajo:** *gaszt* szeszes ital, alkohol; ~**ejo:** *gaszt* kocsmá, italbolt; ~**ejaĉo:** *pej* kricsmi, krimó; ~**ejestro,** ~**ejmastro:** *gaszt* kocsmáros, korcsmáros; ~**ema:** iszákos; ~**emulo:** *fn* iszákos ember; ~**ulo:** alkoholfogyasztó, italos ember *ne pekas ~ulo, pekas ebrulo *Z:* *közm* okkal-móddal meg nem árthat a szeszi; **for~i:** *tr* eliszik vmit, ivással elveszt *for~i sian ĉagrenon: italba fojtja bánatát *for~i sian monon: elissza a pénzét *for~i sian prudenton: elissza az esztét; **post~a:** másnapos *post~a kapdoloro: másnapos fejfájás, macskajaj; **post~eco:** másnaposság; ~**ajmiksisto:** *gaszt* bármixer; ~**amuzejo:** *gaszt* drinkbár; ~**botelo:** butykos; ~**festeno:** dinomdánom, eszem-iszom; ~**frato:** ivócimbora; ~**oĉambro:** *fn* ivó (helyiség); ~**ofesti:** *tr/ntr* *pej* tivornyázik
☪benzindrinkega, stardrinkejo

driopterid/o=növ pajzsika (Dryopteris) *szin* dornofiliko

driv/i=1. *ntr* sodródik, (iránytól) elcsúszik *~i al bordo: partra sodródik; **2.** *ntr* átv úszik az árral; ~**ado:** hajó rep sodródás, elsodródás, elcsúszás (iránytól) *~ado de senmastiginta ŝipo: árbócat vesztett hajó sodródása; ~**ajo:** *geo* hordalék; ~**angulo:** **1.** hajó sodrásszög; **2.** rep széleltérítési szög; **3.** *kat* sodródási szög, eltolódási szög; ~**ligno:** uszadékfa, hordalékfa; ~**linio:** hajó sodorvonal; ~**reto:** *agr* eresztőháló; ~**tabulo:** hajó uszony *szin* ŝverto *flanka ~tabulo: oldaluszony *szin* flanka ŝverto

drizelas=☉drizlas

drizlas=met szital, szemerkél az eső; drizlo: *met* esőszitalás, szemerkélés

drog/o=1. kém gysz *ex* vegyszer, gyógyszer, drog; **2.** ajzószér, kábítószér, drog *szin* drogaĉo *szin* fídrogo; ~i: **1.** *tr* gysz *ex* (gyógyfűvel) gyógyít; **2.** *tr* bedrogoz vkit; ~**aĉo:** kábítószér, drog; ~**ejo:** drogéria, illatszerbolt, vegyiárubolt; ~**ema:** *mn* drogos, kábítószér-élvező; ~**isto:** drogista, illatszerárus, vegyszerárus; ~**aĉulo,** ~**emulo,** ~**ulo:** *fn* drogos, kábítószeres *szin* narkotulo; ~**umi:** *ntr* kábítószerezik, kábítózik; **fi~o:** kábítószér, drog *szin* drogaĉo; ~**herbo:** *ex* gysz növ gyógyfű, gyógynövény *szin* kuracherbo; ~**oŝakrado:** drogkereskedelem, kábítószér-kereskedelem; ~**oŝakristo:** drogkereskedő, kábítószér-kereskedő, dealer

drol/a=mulatságos, mókás, jópofa

drom/o=1. *sp* versenypálya *szin* kurejo; **2.** rep kifutópálya

dromaj/o=ne ☉dromiceo

dromedar/o=áll dromedár, egypúpú teve (Camelus dromedarius) *szin* unuĝiba kamelo *kur~o: gyorsteve

dromi/o=áll gyapjasrak (Dromia)

dromice/o=áll emu (Dromiceius) *szin* emuo

dron/i=1. *ntr* fuldoklik, vízbe fül *~anto domon proponas, savito eĉ brikon ne donas *Z:* *közm* elmúlt a szomjúság, nem barát a kút *~anto eĉ herbeton kaptas avide *Z:* *közm* a fuldokló a szalmaszála is kapaszkodik; **2.** *ntr* hajó elsüllyed *la ŝipo ~is: hajó elmerült; **3.** *ntr* átv

(el)merül, belemertül, elvész (vmiben) *droni en forgeso: feledésbe merül *droni en haoso: káoszba fullad *droni en laboroj ĝis super la oreloj: nyakig ül a munkában *droni en malespero: átadja magát a kétségbeesésnek, teljesen oda van *droni en medito: töprengésbe merül *droni en mokrido: gúnykacajba fül *droni en nebulo: ködbe vész, eltűnik a ködben *droni en pensoj: gondolataiba merül v. mélyed *droni en revoj: ábrándokban ringatja magát *droni en ŝuldoj: fuldoklik v. úszik az adósságban *droni en ŝvito: izzad, mint a ló; dronigi: **1. tr** vízbe fojt; **2. tr** hajó elsüllyeszt; **3. tr** átv fojtogat, megfojt, belemérit *dronigi en laŭdoj: agyba-főbe dicsér *dronigi en sango: vérbe fojt *dronigi en silento: agyonhallgat *dronigi sian malĝojon en drinkaĵo: italba fojtja bánatát *dronigi sin: vízbe fojtja magát

drops/o=*gaszt* savanyúcukorka, *dropsz* *menta ~o: mentacukorka

dros/o=*hajó* kormánylanc, kormánykötél

droŝk/o=*jm* bérkocsi, konflis, *droske* *lui ~on: bérkocsit fogad *preni ~on: bérkocsit fog

drozer/o=*növ* harmatfű (Drosera) *szin* sunroso

drozofil/o=*áll* muslica (Drosophila) *szin* bananmuŝo *~edoj (Drosophilidae): harmatlegyek *szin* fruktomuŝoj

druid/o=*vall* druida (kelta pap)

druk/a=*mn nyt* druk, dzongkha

drum/o=*zene* dobkészlet, ütős hangszerek, drum kit (dzsessz, pop); ~isto: *zene* dobos (>dzsessz, pop)

drumenbas/o=*zene* drum and bass

drup/o=*növ* csonthéjas termés, csonthéjas gyümölcs, drupa *szin* kemfrukto; **plur**~o: *növ* összetett csonthéjas termés; **pseudo**~o, **ŝajn**~o: *növ* csonthéjas áltermés

Drupal/o=*inf* Drupal

druz/o=**1.** *növ* drúza; **2.** *ásv* kristályüreg, drúza *vö.* geodo

druz/o=*drúz* (népnév)

du=két, kettő *du alt tri, du en la tria potenco: *mat* kettő a harmadikon (2³) *du botoj faras paron *Z:* *közm* kettő tesz egy párat *du jaroj kun suspendo: *jog* két év felfüggesztett (>büntetés) *du manoj faras ĉion, sed unu nenion *Z:* *közm* egy kéz – fél kéz, két kéz – egy kéz *du milionoj da homoj: kétmillió ember *du paĝoj da teksto: kétoldali szöveg *du sinjoroj en unu bieno, du maŝtrinoj ĉe unu kameno – neniam vivas sen reciproka malbeno *Z:* *közm* két dudás egy csárdában, két asszony egy konyhában nem fér meg *du tagoj da punculbro: *kat* két nap fogda *du trafoj: kettes találát, két találát *se du homoj faras la samon, ĝi ne estas la sama: ha két ember csinálja ugyanazt, az nem ugyanaz; dua: második *dua en la vico: második a sorban *estas la dua (horo): két óra van *la dua de aprilo: április másodikika *la duan de marto: március másodikán *reĝo Ludoviko la 2a: II. Lajos király; due: másodsor (felsorolásban) *unue mi redonos vian monon, due mi dankos vin: először visszaadom a pénzed, másodsor megköszönöm neked; duo: **1. fn** kettő vmi, egy pár *duo da ŝrankoj: két szekrény *duo da ŝtrumpoj: egy pár harisnya *trefa duo: *jtek* treff kettes (kártya); **2. fn** kettes szám *duo estas cifero: a kettő számjegy *post unuo sekvas duo: egy után következik a kettő; **3. fn** *isk* kettes (>osztályzat) *mi ricevis duon en matematiko: matematikából kettést kaptam; duoco: kettősség; dueto: *fn zene* kettős, duett (mű és zenészek); duigi: *tr* megfelelez, kettőszet *duigi la kartaron: *jtek* kártyát emel *duigi la panon: megtöri a kenyeret *faldi duige la tapiŝon: kettéhajtja a szőnyeget; duigi: *ntr* kettéválik, két részre bomlik, elágazik, meghasad *Danubo duigas ĉi tie: a Duna itt elágazik *lia personeco duigis: személyisége meghasadt *sub la hako duigis la ŝtipo: az ütések hatására kettévált a tuskó; duilo: *mat* statisztikai középérték, medián *szin* mediano 2; duiliardo: ezer billió (10¹⁵); duiliono: billió (10¹²); duobla: **1.** kétszeres, dupla *duobla kvanto da rizo: kétszeres mennyiségű rizs *kesto kun duobla fundo: dupla fenekű láda; **2. átv** kettős *duobla ludo: *pej* kettős játék *duobla diplomatio: *pej* kettős diplomácia *duobla identeco: kettős azonosság; duoble: **1.** kétszer (>szorzás) *duoble kvin estas dek: kétszer öt az tíz; **2. hsz** kétszer, kétszeresen, duplán *kiu donas rapide, donas duoble *Z:* kétszer ad, ki gyorsan ad *pro la milito kaj malsato ili suferis duoble: a háború és az éhínség miatt duplán szenvedtek; duoblo: *fn* vminek a kétszerese, duplája *da faruno ni bezonos duoblon: lisztből a kétszeresére lesz szükségünk; duoblaĵo: **1.** dupla mennyiség, szám; **2.** másodpéldány, duplum; **3. nyt** kettős átvétel; duoblighi: **1. tr** megkettőz, megdupláz; **2. tr** *film* ne szinkronizál *du* dubli; duoblighi: *ntr* megkétszereződik, megduplázódik; duoblulo: *fn* hasonmás; duolo: *zene* duola; duono: **1. fn** fél, vminek a fele; **2.** előképzőként: **2.a** fél (>mennyiség) *du* duonlitro, duonhoro; **2.b** fél~, félíg, nagyjából fél, nem teljes, nem tökéletes (>mérték) *du* duonkuirita, duonlumo, duonnuda, duonvoĉe; **2.c** fél~, mostoha (egyik fél részéről rokon) *vö.* vic~, stif~ *du* duonfilo, duonfrato, duonpatro; duona: *mn* fél *duona pulmo: fél tüdő *komenco bona, laboro duona *Z:* *közm* jó kezdet, fél siker; a jól megkezdett munka

félíg kész; duone: félíg *iele, iome, duone malbone: félbe-szerbe *li faris sian taskon nur duone: csak félíg csinálta meg a feladatát; duonigi: **1. tr** felére csökkent *duonigi la salajrojn: felére csökkenti a fizetéseket; **2. tr** *mplenat* megfelelez *duonigi angulon: szöveget megfelelez *duonigi strekon: szakaszt megfelelez; duoniganto: *mat* szögfelező, szakaszfelező; duonigi: *ntr* megfeleződik, felére csökken *duonigodaŭro: *fiz* felezési idő; duopo: **1. fn** kettős, pár (két vmiből v. vkiből álló) *geedza duopo: házaspár *tura duopo: toronypár; **2. zene** duett *szin* dueto; duopa: *mn* páros, kettős, kettőből álló *duopa linio: kettős vonal; duope: ketten, párosan, párban *duope kun sia amiko: a barátjával másodmagában, ketten barátjával; duto: *zene* másodhangköz, szekund, szekond *duonduto: félhang *szin* duontono *kvaronduto: negyedhang *szin* kvarontono *okonduto: nyolcadhang *szin* okontono *majora duto: nagy szekund *minora duto: kis szekund *plenduto: egészhang *szin* plentono; duuma: **1. tud** kettős alapú, bináris, biner *szin* binara, dubaza *duuma sistemo: kettős alapú rendszer, bináris rendszer *duuma kodo: bináris kód; **2. mn** nyt kettős számú, duális *szin* dunombra, duala; duumo: *nyt* kettős szám *szin* dunombro, dualo; disduco: megosztottság, kettősség; disduigi: *tr* kettőt csinál (egyből), kettévesz, kettéválaszt *disduigi kartaron: *jtek* kártyát emel, kettévág *disduigi porkon: disznót kettévág *disduigi ŝnuron: zsinórt kettémetsz; disduigi: *ntr* kettéválik, kettéoszlik, kettéágazik, kettémegy *la vojo ĉi tie disduigas: az út itt kettéágazik; ducent: kétszáz, kettőszáz *ducent du: kétszázkettő; dudek: húsz *dudek unu: huszonegy; dudekunui: *ntr* *jtek* huszonegyezik (>kártya); duuona: *zene* kétkettes; du: mil: kétezer *du mil unu: kétezer-egy; dunombro: *nyt* kettős szám *szin* dualo

Uduflanka, dufoje, duafoje, duagrada, duainstanca, duakanona, duaklasa, duakraja, dualokito, duapostene, duaranga, duargumenta, duavice, ducifera, duciklo, dudimensia, duualo, duedro, dueĝa, duferdeka, duforma, duiliono, dujara, duklina, dukolora, dulinara, dulingva, duliterajo, duloka, dulorneto, dunaskito, dunombro, dupartigo, dupeŝo, dupeca, dupinta, dupolusa, dupunkto, duringo, dusako, dusenca, dustata, duŝtupa, dutakta, dutermo, duto, dutonala, dutranĉa, duvizaĝa

dual/a=**1. fil** duális, kettős; **2. mat** duális *~a bazo: *mat* duális bázis *~a spaco: *mat* kettős tér *szin* dualo 2; **3. nyt** kettős számú *szin* dunombra, duuma 2; ~o: **1. nyt** kettős szám, duális *szin* dunombro *vö.* singularo, pluralo; **2. mat** duális, duális tér *szin* duala spaco *algebra ~o: *mat* algebrai duális tér *topologia ~o: topologikus duális; ~eco: *mat* fil kettősség, dualitás; ~ismo: **1. fil** dualizmus, kettősség; **2. pol** dualizmus; ~isto: *pol* dualista; **du**~o: *mat* biduális, biduális tér *szin* bidualo

duar/o=duár (nomád arab sátorátóbor)

dub=*tr/ntr* kételkedik vmiben (n v. pri) *~i pri Dio: kételkedik Istenben *mi forte ~as, ke li venos: erősen kételkedem abban, hogy eljön *ne ~u mian sincerecon: ne kételkedj az őszinteségemben; ~o: kétely, kétség *~o gardas kontraŭ risko *Z:* *közm* az óvatosság sosem árt *~o rongas lin: kétely marja *esti ekster ~o: kétség nem fér hozzá *forigi ĉiujn ~ojn: minden kételyt eloszlat *havi facilan ~on: némi kételye van *li estas atakita, kaptita de ~o: kétely fogta el *li estas en ~o pri la sukceso de la entrepreno: kétségei vannak a vállalkozás sikerét illetően *mordanta ~o: maró kétely *sen ia ~o, sen ero da ~o, sen ombro da ~o: kétségtelenül; ~a: kétes, kétséges *en ~a okazo: kétely esetén *en ĉiuj ~aj okazoj: minden kétes esetben *la respondo ne povas esti ~a: a válasz nem lehet kétséges; ~ema: tamaskodó, kételkedő, hitetlenkedő, szkeptikus; ~igi: **1. tr** kételkedővé tesz; **2. tr** kétségesse tesz; ~inda: gyanús, gyanúra okot adó, kétséges *~inda fideleco: megkérdőjelezhető hűség; **ekster**~a, **ne**~ebla, **sen**~a: kétségtelen, bizonyos; **ekster**~e, **ne**~eble, **sen**~e: kétségkívül, kétségtelenül, bizonyosan; **en**~igi: *tr* kétségbe von; **pri**~i: *tr* kétségbe von, vitat, megkérdőjelez; **pri**~ebla: megkérdőjelezhető, vitatható, kétségbe vonható; ~senca: kétértelmű, bizonytalan értelmű; ~senceco: (vmi) kétes volta, kétértelműség; ~honesto: *pej* kétes tisztességű

Ukonsciencodubo

dubel/o=*tech* tipli; ~i: *tr* megtipliz, tiplit helyez vmibe (n)

dubl/i=**1. tr** beugrik vki helyett (n), vki helyett (n) játszik (>színház) *~i malsanan aktoron: beteg színész helyett beugrik; **2. tr** *film* szinkronizál; ~aĵo: *film* szinkronizált film *szin* dublita filmo; ~anto: **1.** beugró színész; **2. film** szinkronizáló színész; ~isto: dublőr, kaszkadőr

double/o=dublé (aranyozott tárgy)

Dublin/o=*geo* Dublin *~o estas la ĉefurbo de Irlando: Dublin Írország fővárosa

dublun/o=doblón (aranypénz)

dubni/o=*kém* dubnium (Db)

duel/o=párbaj *elvoki lin al ~o: párbajra hívja ki; ~i: *ntr* párbajozik; ~anto: *fn* párbajozó (fél); ~atestanto: párbajsegéd, szekundáns *szin* sekundanto; ~birdo: pajzsos cankó (Philomachus pugnax)

duenj/o=duenna, kísérőnő, társalkodónő, gardedám
dufl/o=*tex* vitézkötéses csuklyás gyapjúkabát, Monti-kabát
dugong/o=*áll* dugong (Dugong dugong)
duk/o=*tört* herceg *vö. princo* *~o de Parmo: páрмаi herceg; ~**ujo**: *tört* hercegség; **arki~o**, **ĉef~o**: *tört* főherceg; **grand~o**: *tört* nagyherceg; **grand~ujo**: *tört* nagyhercegség; ~**lando**: *tört* hercegség *szin* duklando; **grand~lando**: *tört* nagyhercegség *szin* granddukujo
dukat/o=dukát (aranypénz)
dukdalb/o=*hajó* cölöpgúla, cölöppillér, kikötőpillér, ütközőgerenda, védőcölöp (kikötésre, terelésre)
dukh/o=*bud* dukkha (>szenvetés, elégedetlenség)
dukt/o=**1.** *anat* vezeték, cső, kivezetőcső, járat **ejakula* ~o: ductus ejaculatorius (ondóvezeték és ondóhólyag közös kivezetőcsőve) **hepata* ~o: májvezeték **kolocista* duko: epevezeték (epehólyagé), choledochus **toraka* ~o: Pecquet-vezeték, mellkasi fő nyirokvezeték, ductus thoracicus; **2.** *tech* csővezeték *~o al kamentubo: *ép* rókatorok; **3.** *gysz* kivezetőcső; **al~o**: *tech* tápvezeték, előremenő csővezeték; **el~o**: *tech* kivezetőcső, visszatérő-vezeték, visszafolyó-vezeték; **malsupren~o**: *tech* leszálló-csővezeték; **supren~o**: *tech* felszálló-csővezeték
*U*akvodukto, *ĉilodukto*, *gasodukto*, *laktodukto*, *naftodukto*, *ovodukto*, *spermodukto*
duktil/a=*fiz* *ip* alakítható, nyújtható, duktilis *szin* etendebila
Dulcine/o=**1.** *ir* Dulcinea; **2.** *átv* dulcinea (idealizált szerető)
dulciton/o=*zene* adiphon
dum=**1.** előjárósó; dum: vmi alatt, vmi közben (>időtartam) **dum* la vojo ŝi eĉ ne ekparolis: *ütközben* meg se szólt **dum* tuta tago li dormis: egész nap aludt **dum* ero da tempo: nagyon rövid idő alatt, a pillanat tört része alatt **dum* helluma tago, en hela luma tago: fényes nappal **dum* ono da sekundo, *dum* sekundo: a pillanat tört része alatt **dum* palpebrumeto: egy szempillantás alatt **dum* unu spiro: egy szuszra *szin* unuspire; **II.** alárendelő kötőszó; dum: **1.** míg, amíg, ameddig (>időtartam) **dum* ili marŝis, neniŭ parolis: amíg mentek, senki sem beszélt **dum* mi spiras, mi esperas: amíg élek, remélek; *dum* spiro, spero; **2.** míg, amíg (>ellentét) **dum* la naciaj lingvoj estas rigidaj, Esperanto estas fleksebla: míg a nemzeti nyelvek merevek, az eszperanto rugalmas **dum* Volapuko jam mortis, Esperanto prosperas: míg a volapük már megszűnt, az eszperanto virul; **III.** előképző; dum~: vmi alatti, vmi közbeni (>idő) **dum*fabrikada kontrolo: *ip* gyártásközi ellenőrzés **dum*labora ripozo: munka közbeni pihenés, munka alatti pihenés **dum*manĝa bablado: ebéd alatti beszélgetés **dum*semajna: hétközi **dum*tempa ekspozicio: időszakos kiállítás **dum*viva membro: örökös tag **dum*viva puno: jog életfogytiglani büntetés; **IV.** önállóan; *duma*: **1.** egyidejű *szin* samtpe; **2.** közbeni, időközi, átmeneti, ideiglenes *szin* intertempa, provizora; *dume*: **1.** ezalatt, azalatt, eközben **ni* plupromenis, kaj *dume* ni multe babilis: továbbstáztunk, közben pedig sokat beszélgettünk; **2.** időlegesen, egyelőre, átmenetileg, addig **la* problemo ankoraŭ ne estas solvita, pro tio *dume* ni ne tuŝu ĉi tiun demandon: a probléma még nem oldódott meg, ezért egyelőre ne fessegessük a kérdést; **3.** addig (>szembeállítás) **teorie* ĝi ja eblas, *dume* praktike ne sencas paroli pri ĝi: bár elméletileg lehetséges, addig a gyakorlatban nincs értelme beszélni róla
Duma/o=*pol* Duma (RU)
dumdum/a=*kat* dumdum (>lövedék) *~a pafaĵo: dumdum lövedék
dumping/o=*gald* dömping **akuzo* pri ~o: dömpingvád; **kontraŭ~a**: *gald* dömpingellenes
dun/o=*geo* homokbucka, fövényhalom, dűne **apud*mara ~o: parti dűne **dezerta* ~o: sivatagi dűne **lunarka* ~o: sarlós dűne, barkán *szin* barĥano **migranta* ~o: vándordűne **parabola* ~o: paraboladűne, U alakú dűne **piramida* ~o: csillagdűne; ~**aro**: *geo* dűnemező, erg *U*neĝduno, sabloduno
dung/**i**=*tr* *gald* *gog* alkalmaz, foglalkoztat, (állásba) felvesz **li* dungis sin en bierfarejo: sörfőzdében helyezkedett el; ~o: *gald* állás, munka, alkalmazás; ~**anto**: *gald* munkaadó, munkáltató; ~**eblo**: *gald* munkalehetőség; ~**igi**: *tr* *gald* elhelyez, felvétet (állásba); ~**igi**: *ntr* *gald* elhelyezkedik (állásba), munkába áll; ~**ito**: *gald* alkalmazott, munkavállaló **representado* de ~itoj: munkavállalói képviselet; ~**itaro**: *gald* személyzet, alkalmazottak; ~**iteco**: *gald* *pol* foglalkoztatottság **nivelo* de ~iteco: foglalkoztatási szint **plena* ~iteco: teljes foglalkoztatottság; **mal~i**: *tr* *gald* *jog* elbocsát, felment (állásból), leépít; **mal~o**: *gald* *jog* felmondás, elbocsátás (állásból), leépítés **mal~o* kun reciproka interkonsento: felmondás kölcsönös megegyezéssel **mal~a* mono: felmondási összeg, felmondási pénz; **sub~iteco**: *gald* alulfoglalkoztatottság; ~**anonco**: álláshirdetés; ~**etato**: *gald* bérlista szerinti állomány; ~**odaŭro**: *jog* szolgálati idő; ~**officejo**: *fn* munkaközvetítő; ~**opolitiko**: *gald* *pol* foglalkoztatáspolitikai;

~**oprotekto**: *gald* *pol* munkahelyvédelem; ~**perejo**: *gald* munkaközvetítő; ~**osoldato**: *kat* zsoldos, zsoldos katona *szin* soldulo; ~**verkisto**: *pej* bértollnok
*U*provdungi, sezondungito, tagdungito
Dunkirk/o=*geo* Dunkerque
duoden/o=*anat* nyombél, patkóbél, duodenum; ~**ito**: *orv* nyombélgyulladás
*U*duodena ulcero
duol/o=*zene* duola
duopol/o=*gald* duopólium
duopsoni/o=*gald* duopszónium (két vevő versengése a piacon)
dup/o=*pej* balek
dupleks/a=*távk* kétirányú, duplex *szin* ambaŭdirekta
duplikat/o=másodpéldány, másolat, duplikátum *~o de fakturo: *gald* számlamásolat, számla másodpéldány; ~**i**: *tr* másodpéldányt készít, lemásol
dur/a=**1.** kemény *szin* malmola; **2.** *fiz* kém kemény **diamanto* estas la plej ~a mineralo: a gyémánt a legkeményebb ásvány *~a akvo: kemény víz; **3.** *nyt* kemény **la* rusa 'l' estas ~a sono: az orosz 'l' kemény hang; **4.** *átv* kemény *~a koro: kemény szív; ~o: *fiz* keménység (nagyság) *~o estas mezurata en Brinell-gradoj: a keménységet Brinell-fokban mérik; ~**eco**: keménység (vminek a kemény volta); ~**disko**: *inf* merevlemez, winchester *szin* fiksita disko; ~**oskalo**: *fiz* keménységi skála; ~**kapa**: keményfejú, csökönyös, nyakas
dur/o=duro (pénznem)
duralumin/o=*kém* dúralumínium
duramatr/o=*anat* kemény hártya, dura mater *encefala ~o: keményagyburok, keményagyhártya, dura mater encephali **spina* ~o: kemény gerincvelőhártya, dura mater spinalis
durativ/o=*nyt* folyamatos igeszemlélet, folyamatos aspektus *szin* daŭra aspekto; ~a: *nyt* folyamatos
duri/o=*növ* durián (Durio zibethinus)
During/o=*fil* *gald* Eugen Dühring *vö.* Anti-Duringo, Kontraŭ-Duringo
Duseldorf/o=*geo* Düsseldorf
duŝ/o=zuhanyozás, zuhany **intesta* ~o: beöntés **naza* ~o: orrzuhany **preni* ~on: zuhanyt vesz, lezuhanyozik **vagina* ~o: vaginazuhan; ~**i**: *tr* lezuhanyoz, zuhannyal lemos, letusol *~i sin: tusol, lezuhanyozik; ~**ejo**: zuhanyozó (helyiség); ~**ilo**: zuhany; ~**ĝelo**: tusfürdő (gél); ~**niĉo**: zuhanyfülke, zuhanyzófülke; ~**pelvo**: zuhanytálca; ~**rozo**: tusolórózsa
*U*hosduŝilo, kaskadduŝo
Duŝanb/o=*geo* Dusanbe *~o estas la ĉefurbo de Taĝikio: Dusanbe Tádzsikisztán fővárosa
duumvir/o=*tört* duumvir (hivatalviselő az ókori Rómában); ~**eco**: *tört* duumvirátus (intézmény)
duz/o=**1.** *koh* fűvóka; **2.** *rep* propulziós fűvóka, fűvócső
Duzoni/o=*tört* Bizónia (angol-amerikai megszállási övezet)
DVD=*eltr* *inf* DVD *szin* viddisko, lumdiskego; DVD-aparato, DVD-ilo: *eltr* DVD-készülék; DVD-legilo: *inf* DVD-olvasó; DVD-ludilo, DVD-spektilo: *eltr* DVD-lejátszó; DVD-registrilo: *eltr* *inf* DVD-író
Dvin/o=*geo* Dvina **Norda* ~o: Északi-Dvina **Uesta* ~o: Nyugati-Dvina, Daugava
dzeta=**Ƶ**zeta
dzonk/o=*mn* *nyt* dzongkha, druka (dzo)
e=**1.** e (hang, betű és betűnév); **2.** *zene* E (hang) *E bemola, E be: Esz *E bemola majora, E be majora: Esz-dúr *E diesa, E is: esz
e²=**1.** végződés; ~e: **1.** határozószó **béle*, *bone*, *vere*: eszén, jól, igaz módon; **2.** állítmánynév (ha nincs alany, az alany főnévi igenév v. mellékmondat) **estas* agrable ĉi tie: kellemes itt **estas* malpermesite fumi: tilos dohányozni **estas* ĝojinde, ke vi gajnis premion: örvendetes, hogy díjat nyertél; **II.** végződés; ~**en**: irányt jelölő helyhatározószó **tien*: oda **jeti* teren: földre dob **iri* hejmen: hazamegy; **III.** önállóan; e-vorto: *nyt* határozószó *szin* adverbó
e³=utóképző; ~**eoj**: *növ* nemzetségcsoport Ƶasklepiadeoj
Eakl/o=*mit* Ajakosz, Aeacus
eben/a=**1.** *mn* sík, lapos, sima *~a kampo: sík mező *~a surfaco: sík felület; **2.** *mn* *mat* sík, sík~ *~a surfaco: síkfelület, síkidom *~a figuro: sík alakzat; ~o: *fn* *mat* sík **afina* ~o: affin sík *~o de polarizo: *fiz* polarizáció síkja *~o de vibrado: *fiz* rezgéssík **oskula* ~o: simulósík **tanĝa* ~o, *tanĝanta* ~o: érintősík **vektora* ~o: vektorsík; **duon~o**: *mat* félsík; **hiper~o**: *mat* hipersík **afina* hiper~o: affin hipersík; ~**aĵo**: *geo* síkság, alföld **Granda Hungara* ~aĵo: Nagyalföld **Malgranda Hungara* ~aĵo: Kisalföld; ~**ejo**: sík terep, sík vidék; ~**igi**: *tr* (síkban) elegyenget, kiegyenget, planíroz *~igi la vojon: *átv* *is* egyengeti az utat *~igi kun la tero: a földdel tesz egyenlővé **Volapuko* ~igis la vojon al Esperanto: a volapük egyengette az eszperanto útját; **hiper~o**: *mat* hipersík **vektora* hiper~o: lineáris hipersík; **mal~a**: egyenetlen, göröngyös;

mal~iĝi: *ntr* vetemedik, gyűrődik; ~**bati:** *tr* laposra ver, simára ver; ~**a-konvekso:** síkdomború, plánkonvex; ~**kuro:** *sp* síkfutás; ~**tegmenta:** *ép* lapos tetetű; ~**tegolo:** *ép* síkcsérép; ~**tordi:** *tr* vetemít, (síkban) eltorzít; ~**tordiĝi:** *ntr* megvetemedik *la pordo ~tordiĝis pro elsekiĝo: az ajtó kiszáradás miatt megvetemedett; ~**tordiĝo:** vetemedés; ~**vitro:** *ép* síküveg

Ŭakvoebeno, altebenaĵo, faŭltebena, horizontebena, klinebena, simetriebena

eb=**I.** utóképző; ~**eb**la: ~hető, ~ható ➤videbla, evitebla, irebla, komprenebla, manĝebla; **II.** önállóan; ebla: lehető, lehetséges *la supozo estas ebla: a feltételezés lehetséges *ĉio estas ebla ĉe Dio: Istennél minden lehetséges; eble: lehet, talán, esetleg *eble ŝi venos, eble ne: talán eljön, talán nem *iĝis eble rekonstrui la preĝejon: lehetségesse vált a templom rekonstrukciója *kiel eble plej baldaŭ: a lehető leghamarabb *morgaŭ vi eble okazon ne trovos: holnap talán nem lesz rá alkalmad *nun denove estas eble, viziti la muzeon: most ismét lehetséges meglátogatni a múzeumot; eblo: lehetőség, alkalom *eblo por amuzo: szórakozási lehetőség *eblo por distiĝo: kapcsolódási lehetőség *ekspluati la eblojn de la stipendio: kiaknázza az ösztöndíj lehetőségeit *li atingis la plafonon de siaj ebloj: elérte lehetőségei határát *fari sian eblon: megteszi a magáét *fari sian tutan eblon: megtesz minden tőle telhetőt *li uzas ĉiujn eblojn, por atingi sian celon: minden lehetőséget felhasznál céljai elérésére *mi ne havis eblon viziti vin: nem volt alkalom meglátogatni őnt; ebleco: lehetőség (vmi lehető volta) *la ebleco de inundo estas malgranda: az árvíz lehetősége csekély *la ebleco renkontiĝi estas granda: a találkozási lehetősége nagy; eblig: *tr* lehetővé tesz; eblig: *ntr* lehetővé válik, lehetséges lesz; laŭeble: lehetőleg, lehetőség szerint *laŭeble plej baldaŭ: mihamarabb, mihamarabb *laŭeble plej bona: a lehető legjobb; malebla: ➤neebbla; maleblig: *tr* lehetetlenné tesz, ellehetetlenít; maleblig: *ntr* lehetetlenné válik, ellehetetlenül; neebbla: *mn* lehetetlen *fizike neebbla: fizikailag lehetetlen *neebbla okazo: *mat* üres esemény *vi postulas neebblaj aferojn: lehetetlen dolgokat követelsz; neebbla: *hsz* lehetetlenül, lehetetlen módon *vi neebbla provas atingi vian celon: lehetetlen módon próbálsz elérni a célot; neebblajo: lehetetlen dolog, lehetetlen vmi *estas neebblajo, kion vi celas: amire törekszel, az lehetetlen; neebbleco: lehetetlenség, vmi lehetetlen volta *neebbleco estas plej forta senkulpiĝo: ami lehetetlen, az lehetetlen; senkitől sem szabad lehetlent kívánni; plejeble: a lehető leg~ *faru tion plejeble rapide: csináld a lehető leggyorsabban; plejeblo: maximális lehetőség *fari sian plejeblo: minden tőle telhetőt elkövet *la plejeblo, kiun mi povas fari: a lehető legtöbb, amit tudok csinálni; senleblig: *ntr* lehetetlenné válik, ellehetetlenül

eb/o=➤malfluso

ebol/o=bakt ebola (vírus)

ebon/o=**1.** ébenfa (>faanyag) *ŝajna ~o: álébenfa *vera ~o: valódi ébenfa; **2.** *növ* ex ébenfa (Ebenum) ➤diospiro; ~**a:** **1.** *mn* ében, ébenfából készült; **2.** ébenfekete; ~**arbo**, ~**arbusto:** *növ* ébenfa (mindenféle ében anyagú fa)

ebonit/o=kém keménygumi, ebonit

Ebr/o=geo Ebro

ebri/a=**1.** részeg, ittas ~a, kiel barelo: részeg, mint a csap *morte ~a: holt részeg; **2.** *átv* ~ittas, megrészegült ~a de ĝojo: az örömtől megrészegült, örömittas ~a de kolero: dühöd; ~**ema:** részeges, iszákos; ~**emulo:** részegeskedő, iszákos ember, alkoholista; ~**o**, ~**eco:** *átv* is részegség, ittasság; ~**i:** *ntr* részeg; ~**adi:** *ntr* részegeskedik; ~**igi:** *tr* leitat, lerészegít; ~**iga:** *átv* is részegítő, lerészegítő *iga trinkajo: részegítő ital; ~**igaĵo:** részegítő ital, alkohol; ~**iĝi:** **1.** *ntr* lerészegedik; **2.** *ntr* *átv* megittasul *~iĝi de amo: megrészegül a szerelemtől *~iĝi de sia gloro: megittasul saját dicsőségétől; ~**ulo:** *fn* részeg, részeg ember *por ~ulo ne ekzistas danĝero **Z:** *köz*m részeg ember számára nincsen veszély; **el~igi, mal~igi:** *tr* kijózanít; **el~iĝi, mal~iĝi:** *ntr* kijózanodik; **post~a:** *pej* másnapos; **post~o:** macskajaj, másnaposság; **post~ejo:** *orv* detoxikáló

ebul/o=*növ* földi bodza, gyalogbodza, borzang (Sambucus ebulus) *szin* herba sambuko

ebulioskop/o=fiz ebulioszkóp, forráspontemelkedés-mérő

ebur/o=elefántcsont *szin* elefantosto *denta ~o: ➤dentino *vegetaja ~o: ➤koro; ~**a:** **1.** *mn* elefántcsont, elefántcsontból való ~a statuetto: műv elefántcsont szobrocska *fermi sin en ~a turo: *átv* elefántcsonttoronyba zárja magát; **2.** elefántcsonttal díszített; **3.** elefántcsont színű; ~**bordo:** *geo pol* Elefántcsontpart (CI); ~**nigra:** *mn* ébenfekete; ~**nigro:** *fn* kém ébenfekete (festékananyag)

eburon/o=*tört* eburón (germán törzs tagja)

ec=**I.** utóképző; ~**eco:** ~ság, ~ség (állapot, minőség és tulajdonság) ➤beleco, boneco, senmoveco; ~**eca:** ~s, ~szerű, ~féle *szin* ~eska

➤japaneca, laneca, ligneca, silkeca; **II.** önállóan; eca: minőségi; eco: tulajdonság, vonás *karakterizaj ecoj de homo: egy ember jellegzetes tulajdonságai; ecaro: tulajdonságok összessége, jelleg, karakterisztika **ecidi/o**=*növ* aecidium (rozsdagombák szaporodási szerve); ~**sporo:** *növ* csészikespóra, aecidiospora *szin* sporpokalo

eĉ=sőt, (hangsúlyozott) még, akár, még... is *eĉ ĉe la plej bona volo ne: a legjobb jóakarattal sem *eĉ iom ne: egyáltalán nem, cseppet sem *eĉ joton ne: hajszállal sem, jótányit sem, cseppet sem *eĉ kun sukero ĝi estas amara: még cukorral is keserű *eĉ per unu vorto ne menci: egy szóval sem említi *eĉ se mi volus, mi ne povus: ha akarnám, se tehetném *eĉ spuro de ĝi ne restis: nyoma sem maradt, nyomát sem lelmi *eĉ unu animo ne estis en mejla ĉirkaŭajo: egy lélek sem volt mérföldes távolságban *eĉ unu fingron ne movi: ujját sem mozdítja *eĉ unu silabon ne diri: egy szót se szól, egy kukkot se szól, meg se mukkan **ed**=utóképző; ~**edo:** *áll* ~félék (családnév fajnévből) ➤cervedoj

ed/o=edo; ~**a:** *mn* nyt edo

Eda/o=➤Eddo

edafon/o=*biol* edafon (talajban élő növény és állati szervezetek)

Edam/o=geo Edam ➤edama fromaĝo

Edd/o=*ir* Edda

edelvejs/o=➤Alpaleontopodo

edem/o=*orv* vizenyő, ödéma *szin* akvoŝvelo *pulma ~o: tüdővizenyő, tüdőödéma, oedema pulmonum

Eden/o=**1.** *bibl* Paradicsom, Éden ~a ĝardeno: Éden-kert; **2.** *átv* éden, földi paradicsom *por li la urbo estis ~o: számára a város földi paradicsom volt; ~**a:** paradicsomi, édeni

edentat/oj=*áll* foghíjasok (Edentata)

Edgar/o=Edgár

edif/i=*tr* (erkölcsileg) jobbít, nevel, nemesít, építő hatással van vkire (n); ~**a:** épületes, példaértékű, tanulságos, nevelő célzatú

edikt/o=**1.** *tört* jog edictum (prétori v. császári rendelet); **2.** *tört* jog uralkodói rendelet, ediktum *Nanta ~o: nantes-i ediktum

edil/o=*tört* aedilis, városi tanácsos (az ókori Rómában)

Edinburg/o=geo Edinburgh ~o estas la ĉefurbo de Skotlando: Edinburgh Skócia fővárosa

edinol/o=kém edinol

Edip/o=mit Oidipusz, Oedipus ~a komplexo: *pszi* Ödipusz-komplexus

Edison/o=fiz (Thomas Alva) Edison

Edit/o=Edit

editor/o=*knyv* könyvszerkesztő; ~**i:** *tr* *knyv* szerkeszt (könyvet)

editoral/o=*knyv* vezércikk, szerkesztéségi cikk

Edmund/o=Ödön, Edmund

Edom/o=**1.** *bibl* Edóm *jen estas la generaciario de Esav, kiu ankaŭ estas ~: ez Ézsau, azaz Edóm nemzetsége; **2.** *bibl* geo Edóm, Idumea *szin* Idumeo; ~**ido:** *fn* *bibl* edómi, edomita, idumeus

edr/o=*mat* lap, síklap, éder *kubo havas ses ~ojn: a kockának hat lapja van; **du~o:** *mat* kétlap, síkszöglet, diéder; **orto~o:** *mat* téglatest; **tetra~o:** ➤regula kvaredro, kvaredro; **tri~o:** *mat* háromlap, triéder, háromoldalú testszöglet; **kvar~o:** *mat* négylap, tetraéder *regula kvar~o: szabályos négylap, szabályos tetraéder *szin* tetraéder; **kvin~o:** *mat* ötlap, pentaéder; **ses~o:** *mat* hatlap, hexaéder *regula ses~o: szabályos hatlap, szabályos hexaéder, kocka *szin* kubo, heksaedro; **sep~o:** *mat* hétlap, heptaéder; **ok~o:** *mat* nyolclap, oktaéder *regula ok~o: szabályos nyolclap, szabályos oktaéder *szin* oktaéder; **dek~o:** *mat* tízlap, dekaéder; **dekdu~o:** *mat* tizenkétlap, dekaéder *regula dekdu~o: szabályos tizenkétlap, szabályos dodekaéder *szin* dodekaéder; **dudek~o:** *mat* húszlap, ikozaéder *szin* ikozaéder *regula dudek~o: szabályos húszlap, szabályos ikozaéder; **plur~o:** *mat* soklap, poliéder *szin* poliedro *regula plur~o: *mat* szabályos poliéder, szabályos soklap; **n~o:** n-lapú poliéder; **okta~o:** ➤regula okedro, okedro

Ŭortoedro, romboedro

Eduard/o=Edvárd (utónév)

eduk/i=**1.** *tr* nevel; **2.** *tr* megszelídít, idomít, betanít (állatot) *timu lupon ~itan kaj malamikon repacigitan **Z:** köz nem látni megszelídült farkast; **3.** *tr* *ex* *növ* kitenyész *~i novan varion: új változatot tenyészt ki; ~o: nevelés *doni bonan ~on al sia filo: jó nevelést ad a fiának *li ricevis bonan ~on: jó nevelést kapott; ~**ado:** nevelés (nevelési folyamat) *Organizo de UN por ~ado, Scienco kaj Kulturo: ENSZ Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezete, UNESCO *publika ~ado: köznevelés *sekulara ~ado: világi nevelés *zorgi pri la ~ado de dek infanoj: tíz gyermek neveléséről gondoskodik; ~**a:** nevelési ~a sistemo: nevelési rendszer; ~**anto:** nevelő, aki nevel; ~**ato:** növendék, *fn* nevelt; ~**ejo:** nevelőintézet, nevelőintézmény; ~**ilo:** nevelési eszköz; ~**isto:** **1.** *isk* (hivatásos) nevelő, pedagógus; **2.** idomár, állatszeliidító;

~iteco: neveltség; **ge~ado**: isk koedukált nevelés, koedukáció; **mis~i**: tr elnevel, félnevel; **mis~ita**: félnevel, elnevelt, rosszul nevelt; **ne~ebila**: nevelhetetlen; **ne~ita**, **sen~a**: neveletlen; **re~i**: 1. tr orv rehabilitál; 2. tr átnevel; **re~ejo**: jog isk nevelőintézet, javítóintézet; ~arto: isk nevelésmód, pedagógia *szin* pedagogio 2; ~**instituto**: isk nevelési intézmény; ~**ministerio**: pol oktatási minisztérium; ~**sistemo**: isk nevelési rendszer

Ubonedukita, medioedukado, pcedukado

edz/o=férj *~o kaj ~ino, ĉiela difino Z: *közm* a házasságok az égben kötöttek; ~**igi**: 1. tr megházasít (férfit), megnősít, (férjül) hozzáad *~igi sian filon al riĉa fraŭlino: fiát gazdag kisasszonyhoz adja; 2. tr férjül vesz, (feleségül) hozzámegy (n) *~i ~igis riĉan komerciston: gazdag kereskedőhöz ment feleségül; ~**igi**: ntr megnősül, (férfi) megházasodik, férjül megy vkihez (al) *~igi per la maldekstra mano: balkézről nőül, előnytelen házasságot köt *~igi pro amo flamanta al la sako sonanta Z: olthatatlan pénzvágtyból házasságot köt; ~**igo**: 1. nőülés *~igo pro amo: szerelmi házasság *~igo pro intereso: érdekházasság *~igo tro momenta estas longapenta Z: *közm* hamar való házasság, soká tartó bánat *tro rapida ~igo – porĉiama katenigo Z: *közm* hamari házasság, örökélt rabság; 2. ex házasságkötés ☞geedzigo; ~**igis**: feleség, asszony *amu ~inon plej kore, sed tenu ŝin bonmore Z: *közm* ifjú feleségen, malmon mindig van igazítani való *doni kiel ~inon: feleségül ad *~in' admirata – ~o malsata Z: *közm* a szép asszony a szemnek paradicsom, az erszénynek purgatórium *se ~ino ordonas, domo ordon ne konas Z: *közm* nem jól mennek a dolgok abban a házban, ahol az asszony viseli a kalapot; ~**inigi**: 1. tr feleségül vesz *li ~inigis maljunan fraŭlinon: vénlányt vett el; 2. tr férjhez ad, (nőt) megházasít, kiházasít *~inigebila knabino: eladó lány *post longaj jaroj li sukcesis ~inigi sian filinon: sok év múlva sikerült férjhez adnia a lányát; ~**inigi**: ntr férjhez megy, nőül megy, hozzámegy vkihez (al), (nő) megházasodik *kiam filino ~inigis, multaj fianĉoj troviĝis Z: *közm* késő ünnep után kántálni; ~**iganonco**: kr kihirdetés (házasság); ~**igpromeso**: házassági ígérlet; ~**oligiĝi**: ntr házassági kötelék fűz vkihez v. vmihez (kun); **bo~igi**: ntr sógorházasságot köt; **eks~igi**: tr jog elváltat (házastársakat) vö. divorci; **eks~igi**: ntr jog elválk vkitől (kun v. disde) *szin* divorci; **eks~igo**: jog válás (házastársától) *szin* divorco; **eks~o**: volt férj, exférj; **eks~ino**: volt feleség, exfeleség, exnej; **ekster~eca**: házasságon kívüli *ekster~eca amrilato: házasságon kívüli kapcsolat *ekster~eca filo: házasságon kívül született fiú; **ge~oj**: házaspár; **ge~eco**: házasság, házastársi viszony *morganata ge~eco: morganatikus házasság, rangon aluli házasság; **ge~igi**, **inter~igi**: tr összeházasít; **ge~igi**: ntr összeházasodik, egybekel, megesküszik vkivel (kun); **ge~igo**: 1. jog házasodás, házasság *blanka ge~igo: elhátatlan házasság *civila ge~igo: polgári házasság *ge~igo por nomo, nominala ge~igo: névházasság *interkonfesia ge~igo: kr vegyes házasság *ora ge~igo: aranylakodalom; 2. kr házasság (szentség) *ligi kristanan ge~igon: keresztény házasságot köt; **krom~ino**: ágyas, (házasságon kívüli) szerető; **mis~igo**: rangon aluli házasság, morganatikus házasság; **nov~o**: vőlegény, újdonsült férj; **nov~ino**: menyecske, újdonsült feleség; **unu~ina**: egyneji; **unu~ineco**: egynejiesség; ~**igaganto**: házasságközvetítő; ~**igagentejo**: házasságközvetítő iroda; **miks~igo**: vegyes házasság; **mult~eco**: jog sokférjűség; **mult~ineco**: jog soknejiesség; **plur~eco**: jog többférjűség; **plur~ineco**: jog többnejiesség; **re~igi**: ntr újránősül; **re~inigi**: ntr újra férjhez megy; **sen~a**: nem férjezett, hajadon; **sen~ina**: nőtlen; **unu~a**: jog egyférjű; **unu~eco**: jog egyférjűség

Ucaredzino, doĝedzino, duaedziniĝa filo, geedza paro, geedziĝa kanto, junedzo, junedzino, novelzo, novelzino, provedziĝo, reĝedzino, unuaedziĝa filo

ef/o=bibl efa (36,4 l)

efeb/o=tört efebosz (18-20 év közötti ifjú)

efedr/o=növ kazuárbokor, csikófark, bogypikk (Ephedra)

efedrino: kém efedrin; pseŭdoefedrino: kém pszeudoefedrin

efekt/o=hatás, effektus *ĝenerala ~o: összhatás; ~a: hatásos; ~i: ntr hat, hatással van, hatása van; **grand~a**: nagy hatású; ~**avido**: hatásvadázat U Doppler-efekto, kolorefekto, lumefekto, sonfekto

efektiv/a=1. valóságos, tényleges *havi ~an povon: tényleges hatalommal rendelkezik; 2. aktív, tényleges (ténylegesen tevékenykedő) *~a studento: tényleges hallgató *~a oficiro: aktív katonatiszt; ~e: tényleg, ténylegesen, csakugyan, valóban; ~o, ~**aĵo**: valóság *lia songo fariĝis ~o: álma valósággá változott; ~**igi**: tr megvalósít, ténylegessé tesz, realizál *~igi reformojn: reformokat hajt végre, reformokat valósít meg *~igi interesojn: érdekeket érvényesít; efektegebla: megvalósítható, realizálható; ~**igeblecto**: megvalósíthatóság; ~**igi**: ntr megvalósul, realizálódik, teljesül *liaj planoj ne ~igis: tervei nem valósultak meg

efelid/o=orv szeplő, ephelis *szin* lentugo 1 *hepata ~o: májfolt *szin* kloasmo

efemer/a=múlékony, futó, pillanatnyi, efemer *~a gloro: múltó dicsőség *~a sukceso: pillanatnyi siker; ~o: 1. múlékony dolog; 2. áll kérész (Ephemera) *~opteroj: áll kérészek (rendje) (Ephemeroptera); ~**aĵo**: ☞efemero 1

efemerid/oj=csill efemeridák (bolygónaptár)

efervesk/i=ntr pezseg, forr, habzik; ~a: mn pezsgő (>folyadék) *~a pulvoro: pezsgőpor

Efez/o=tört geo Epheszosz, Efezus, Efészus *La epistolo de la apostolo Paŭlo al la ~anoj: bibl Szent Pál apostol levele az efesusiakhoz *la templo de Artemiso en ~o: epheszoszi Arthemisz-templom

efik/i=1. ntr hat, hatással van (hatást vált ki) *~i kiel bombo: bombaként hat *~i kiel pulvo sur fajron: olaj a tűzre *~i sur la sensojn: hat az érzékekre *forto ~as ĉe unu punkto: az erő egy ponton hat *kloro ~as sur hidrokarbonon: a klór hat a szénhidrogénre; 2. ntr jog ige érvényes, hat *la ŝanĝoj en la kontrakto tuj ~as: a szerződés módosításai azonnal érvénybe lépnek; ~**igi**: ntr hatni kezd; ~o: 1. hatás *forceja ~o, varmodoma ~o: ōko üvegházhatás; 2. fiz hatás, effektus, jelenség *~o de Doplero: Doppler-hatás, Doppler-effektus, Doppler-jelenség *~o de Edison: Edison-jelenség (termikus emisszió) *~o de Hall: Hall-jelenség, Hall-hatás *~o de Ĵulo: Joule-effektus *~o de Kelvino, surfacflua ~o, haŭta ~o: Kelvin-effektus (felületi effektus) *~o de Komptono: Compton-effektus, Compton-jelenség *elektrooptika ~o: vill elektrooptikai hatás, elektromos kettős törés, Kerr-jelenség *fotoelektra ~o: fényelektromos jelenség, fotoelektromos hatás *lavanga ~o: lavinasokszorozódás *magnetoptika ~o: magnetooptikai hatás *pinĉa ~o: pinchhatás *termoelektra ~o: hőelektromos hatás, termoelektromos effektus, Seebeck-effektus; 3. fiz hatásfok, hatékonyság; ~a: hatásos, hatékony *~a kuracilo: hatásos gyógyszer *~a pafdistanco: kat hatásos lőtávolság *~a rimedo: hatékony eszköz *~a valoro: vill effektív érték; ~**anto**: fiz kém biol hatóanyag, szer, ágens *szin* aganto, efiksubstanco, enzo; ~**eco**: hatásosság, hatékonyság; **ek~i**: 1. ntr hatni kezd; 2. ntr jog hatályba lép; **fin~e**: végeredményben, végül is; **flank~o**, **krom~o**: mellékhatás; **inter~i**: ntr kölcsönösen hat; **inter~o**: kölcsönhatás; **kun~i**: ntr közrejár, együtt hat; **mem~o**: vill öngerjesztés *szin* memekscito; **pli~igi**: tr hatékonyabbá tesz, (hatásában) tökéletesít; **post~o**: utóhatás; **re~i**: ntr újra hat; **retro~i**: 1. ntr visszahat *szin* retroagi; 2. ntr jog visszamenőleges hatályú; **retro~o**: 1. ellenhatás, ellentétes hatás, visszahatás; 2. jog visszamenőleges hatály; **retro~a**: ellenható, visszaható, retroaktív *kun retro~a valido: jog visszamenőleges hatállyal *retro~a sonsimiliĝo: nyt hátraható hasonulás; **retro~e**: jog visszamenőleg, visszamenőleges hatállyal; **sen~a**: hatástalan, hiábavaló

sen~igi: 1. tr hatástalanít, kiolt (hatást); 2. tr jog hatályon kívül helyez; ~**analizo**: gazd tud hatáselemzés; ~**ec~orientita**: gazd hatékonyság-orientált, hatékonyság-központú; ~**substanco**: kém hatóanyag *szin* aganto, efikanto, enzo

Ubonefiko, jurefiko, kampefika, kostefika, medioefiko, pintoefiko, saniefika, tunelefiko, vortefiko

efloresk/i=ntr ásv kém kivirágzik, elmállik, kiválik (>só); ~o: ásv kém kivirágzás, elmállás, sókiválás, effloreszcencia; ~**aĵo**: ásv kém kivirágzás, sóvirág

efluf/o=1. vill gázkiszűlés, parázskiszűlés, glimmkiszűlés; 2. vill kiszűlés Ukronefluvo

efod/o=bibl efod (papi köntös)

Efraim/o=bibl Efraim

Efrat/o=geo bibl Efrat, Efrata (Betlehem régebbi neve)

efrit/o=mit efrit (gonosz démon)

eg=1. utóképző; ~eg~: nagyítóképző ☞belega, domego, petegi, ridegi; II. önállóan; ega: 1. roppant, nagy, óriási, hatalmas, nagymérvű, erős, intenzív *ega ĝojo: nagy öröm *egaj sentoj: erős érzelmek *egaj fortostreĉoj: intenzív erőfeszítések; 2. zene másfél (>hangköz); ege: *hsz* igen, rettentően, nagyon, rendkívüli módon *ege granda mensogo: igen nagy hazugság *ege malgranda polvo mi estas: rettentően kicsi porszem vagyok; egeco: 1. (vmi) hatalmas volta, irtóztos nagysága, mérete, csúcsa; 2. erősség, intenzitás; eg~vorto: nyt nagyítóképzős szó *szin* aŭgmentativo

egal/a=1. egyforma, ugyanolyan, azonos *szin* identa *ili ĉiuj havis ~ajn idealojn: mindhármuknak azonos eszményeik vannak *ni vetkuras kun ~aj ŝancoj: egyforma esélyekkel versenyzünk *nomo ~a, sed esenco mala Z: más a faló, és más a fa-ló; 2. egyenlő *~a traktado: egyenlő elbánás *du ~aj kvantoj: két egyenlő mennyiség *~aj inter si: egyenlők egymással *havi neniun ~an al si: nincsen párja, nincsen hozzá fogható, nincsen hozzá hasonló *ne ekzistas ~a al ĝi: párját ritkítja, nincsen párja *nombre ~aj soldatoj: egyenlő számú katona; 3. egyenletes *~a

humoro: egykedvűség, közöny *iri per ~aj pašoj: egyenletes léptekkel jár; **4.** közömbös, érdektelen, mindegy *ču sidi, ču promeni, tio estas ~a por mi: egyre megy, hogy ülök vagy sétálok *tio estas ~a por mi: az nekem mindegy; ~e: **1.** egyformán, egyaránt; **2.** egyenlően; **3.** egyenletesen; ~i: *tr* egyenlő vmivel v. vkivel (n) *du plus kvar ~as ses: kettő meg négy az hat *kiam nokto vualas, ĉiuj koloroj ~as Z: *köz*m sötétben minden téhen fekete, sötétben minden fehér feketét mutat *kiu ŝteliston r~as, mem ŝteliston ~as Z: *köz*m ki a tolvajt védi, maga nagyobb tolvaj; ~aĵo: *mat* egyenlőség; ~eco: egyenlőség *~eco antaŭ la leĝo: *jog* törvény előtti egyenlőség; ~igi: *tr* egyenlővé tesz, kiegyenlít *~igi la ŝancojn: kiegyenlíti az esélyeket; ~igilo: *eltr* hangszínszabályozó, equalizer; ~igismo: *pej pol* egyenlődsi; ~igi: *ntr* egyenlővé válik, kiegyenlítődik; ~ismo: *pol* egyenlőség elve; ~ulo: egyenlő ember; **kontraŭ**~a: *mn mat* ellentett; **kontraŭ**~o: *fn mat* ellentett; **mal**~a: **1.** nem egyenlő, különböző; **2.** egyenlőtlen; **mal**~eco: egyenlőtlenesség *lingva mal~eco: nyelvi egyenlőtlenesség; **ne**~a: **1.** nem egyforma, eltérő; **2.** nem egyenlő, egyenlőtlen; **3.** egyenetlen; **ne**~aĵo: *mat* egyenlőtlenesség; **ne**~eco: egyenlőtlenesség; **sen**~a: *átv* páratlan, egyedülálló *kun sen~a braveco li venkis ĉiujn kontraŭulojn: páratlan vitézséggel győzte le minden ellenfelét; **tut**~a: teljesen egyforma, teljesen egyenlő *estas tut~e: teljesen mindegy, nem számít; ~anima: egykedvű, szenvtelen, közönyös; ~forta: azonos erejű; ~humora: egyforma kedélyű, kiegyensúlyozott; ~latera: *mat* egyenlő oldalú; ~mezura: egyenlő mértékű, egyenletes; ~mezure: **1.** egyenlő mértékben; **2.** egyenletesen, szabályosan; ~partigo: *fiz* ekvipartíció; ~pezo: egyensúly; ~potenciala: *vill* egyenlő feszültségű, egyenlő potenciálú, ekvipotenciális; ~rajta: *jog* egyenlő jogú, egyenjogú; ~rajteco: *jog* egyenjogúság; ~rajtigi: *tr jog* egyenjogúsít, egyenjogúvá tesz; ~signo: *mat* egyenlőségjel; ~stato: *fn sp* döntetlen *szin* egalvenko; ~valori: **1.** *tr* egyenértékű vmivel (n, kun); **2.** *tr* egyet jelent vmivel (n, kun); ~valoro: *mat* egyenérték; ~venko: *fn sp* döntetlen *szin* egalstato Ŭkvadrategala, nombregala, randegaliĝi, ŝancegaleco, tagnoktegaleco, valoregali

Ege/a=geo Égei *~a Maro: Égei-tenger

Egeri/o=**1.** *mit* Egeria; **2.** ~o: *átv* bizalmas tanácsadónő

egid/o=**1.** *mit* égisz, aigisz (Zeusz v. Athéné pajzs); **2.** *átv* védőpajzs, égisz, védőszárny, pártfogás *sub la ~o de la paco floras la artoj: a béke védőszárnyai alatt virágoznak a művészetek *sub la ~o de la rektoro oni eldonis la libron: a rektor támogatásával adták ki a könyvet

egilop/o=*növ* kecskebúza (Aegilops)

egipt/o=**1.** *fn tört* egyiptomi; **2.** *fn* egyiptomi; ~o: *ex* ☞Egiptujo; ~a: *mn* *nyt* egyiptomi (egy); ~ano: *ex* ☞Egipto; ~ologo: *nyt* egyiptológus; ~ologio: *nyt* egyiptológia; (E)~ujo, (E)~io: *geo pol* Egyiptom (EG)

Egist/o=*mit* Aigiszhosz, Aegisthus

eglanteri/o=*növ* rozsdás rózsa, ragyás rózsa, sövényrózsa (Rosa rubiginosa)

eglefin/o=*áll* foltos tőkehal (Melanogrammus)

ego/o=*fn* pszi én, ego; ~ismo: önzés, egoizmus vö. egocentrismo; ~isma, ~ista: önző, *mn* egoista; ~isto, ~ismulo: önző ember, *fn* egoista; **mal**~ismo: önzetlenség, altruizmus; **super**~o: *pszi* feletlen én, szuperegő *szin* supermio; ~centra: énközpontú, egocentrikus vö. egoista; ~centrismo: énközpontúság, egocentrizmus vö. egoismo

egopodi/o=*növ* podagrafű, baktopp, vadbodza (Aegopodium)

egret/o=**1.** *áll* tollbokréta, bóbíta *szin* plumtufo 1; **2.** *növ* bóbíta, szakáll (pl. magon); **3.** tolldisz, tollforgó (>süveg) *szin* plumtufo 2

eg/o=**1.** *mat* él (>poliéder, gráf); **2.** él (>két felület találkozás) vö. kento *~o de tranĉilo: kés éle *~o de breto: deszka éle *gladita ~o de pantalono: nadrág vasalt éle; **du**~a: kétélű; ~oĉevrono: *ép* élszaru; ~ofranĝo: *tech* élvátka; ~olagro: *tech* élcsapág; ~rubando: *tex* szegélyszalag, szegőcsík; ~volbo: *ép* keresztboltozat Ŭgropoĝo, tegmenteĝo, tranĉeĝo

Eĝidi/o=Egidius, Aegidius, Egyed (utónév)

ehe!=*isz* aha! (>megértés) *ehe, mi jam scias, pri kio temas: aha, már tudom, miről van szó

eh/o=**1.** visszhang; **2.** *fiz* visszhang, visszavert jel; **3.** *átv* visszhang (kiváltott vélemény); **4.** *eltr* szellemkép (>televízió); ~o: *mit* Ékhó, Echo; ~i: *tr* *átv* is visszhangoz; ~igi: *ntr* visszhangzik; **sen**~e: visszhangtalanul; ~ilo: *zene* visszhanggenerátor; ~obarilo: *rep inf* visszhangelnymó, visszhangzár; ~olokalizi: *tr* visszhanggal lokalizál; ~olokalizilo, ~osondilo: *tech* echolot, visszhangos mélységmérő

Eĥnaton/o=*tört* Ehnaton

eholali/o=*pszi* visszhangbeszéd, echolália

ej=**1.** utóképző; ~ejo: ~hely (vminek v. vkinek a helye) ☞densejo, lemejo, preĝejo, manĝejo; ~eja: *növ* ~kedvelő, ~phila ☞ombreja, suneja planto; **II.** önállóan; ejo: helyiség, hely *malvasta ejo: szűk hely *bona ejo por ludo: játékra alkalmas hely

ej!=*isz* ej! (kétely, helytelenítés) *ej, kion vi diras?: ej, mit mondasz? *ej, vi needukita bubo!: ej, te neveletlen kölyök!

ejakul/i=*ntr* áll ondót lövell, kilövell, ejakulál *szin* spermeljeti; ~o: *biol* magömlés, ejakuláció

Ŭejakula dukto

ejektiv/o=*nyt* ejektív vö. injektív

Ejfel/o=**1.** *geo* Eiffel-hegység; **2.** *ép* (Alexandre Gustave) Eiffel *la Ejfel-turo en Parizo: a párizsi Eiffel-torony

ejgen/o=☞ajgeno

Ejnŝtejn/o=*fiz* (Albert) Einstein

ejnŝtejni/o=*kém* einsteinium (Es)

Ejr/o=*ritk* ir Eire (Írország)

ejŝhorni/o=*növ* vízijácint (Eichhornia) *ŝvelpetiola ~o: vaskosszárú vízijácint, lila vízijácint (E. crassipes) *szin* akvohiacinto

ek=**1.** előképző; ek~: **1.** mozzanatos ige *ekbrili: megvillan *ekkrii: felkiált *ekvidi: megpillant; **2.** kezdő ige *ekdormi: elalszik vö. dormigi *ekiri: elindul *ekparoli: megszólal, elkezd beszélni; **3.** főnévi előképzőként *ekideo: hirtelen ötlet *ekbildo: pillanatkép; **II.** önállóan; ek!: rajta!, nosza! *ek nul!: nos hát, rajta! *ek do!: hát akkor kezdjük! *ek pli!: na még! *ek plu!: rajta!, tovább!; eko: kezdet, kezdés, indulás, rajt *szin* komenco *la eko de niaj klopodoj: törekvéseink kezdete *ekde eko: legelőről, ab ovo, kezdetektől fogva *szin* dekomence; eki: **1.** *ntr* elkezdődik, megkezdődik, beindul *ekis la grandaj laboroj: beindultak a nagy munkálatok *ekis la preparoj: megkezdődtek az előkészületek; **2.** *ntr* elkezd (cselekedni), nekilát *la loka movado ekis per prelego pri Esperanto: a helyi mozgalom az eszperantóról szóló előadással kezdődött *li ekis labori: nekilátott a munkának *ni ekis per senherbaĉigo: gyomtalanítással kezdtünk *li ekis studi ĉe la universitato: elkezdte tanulmányait az egyetemen *ni ekis purigi la ĉambrojn: elkezdtek kitakarítani a szobákat; ekde: ☞de; ekigi: *tr* elkezd, elindít

ekart/o=**1.** *mat* közelítési hiba, approximációs hiba, hibahatár *absoluta ~o: abszolút hiba *alteca ~o: *mat kat* függőleges eltérés *eksperimenta ~o: *tud* kísérleti hiba *ene de ~o: hibahatáron belül *relativa ~o: relatív hiba *sistema ~o: rendszeres hiba, szisztematikus hiba; **2.** *hajó* kitérés, eltérés (>iránytű) *kompasa ~o: iránytűeltérés; **3.** *kat* ballisztikai eltérés *alteca ~o: magassági eltérés *laŭdistanca ~o: távolsági eltérés *laŭdirekta ~o: irányeltérés *horizontala kaj vertikala ~o: vízszintes és függőleges eltérés

ekaŭdat/oj=*ex* ☞anuroj

ekbali/o=*növ* magrugó, lövőborgka (nem)(Ecballium) vö. elaterio

ekdison/o=*áll* vedlési hormon, ecdyson

eki/o=*növ* kígyószisz (Echium)

ehidn/o=*áll* csőrös sün, hangyászűn (Echidna)

ekimoz/o=*orv* véraláfutás, diffúz bőrvérzés, ecchymosis

ekin/o=*áll* tengeri sün (Echinus) *szin* markaŝtano

ekinoderm/oj=*áll* tüskésbőrűek (Echinodermata)

ekinokok/o=*áll* törpe galandféreg (Echinococcus polymorphus)

ekinops/o=*növ* számarkenyér (Echinops)

ekip/i=*tr* felszerel, felszereléssel ellát *bone ~ita armeo: jól felszerelt hadsereg *la firmao ~is fabrikon per plej modernaj maŝinoj: a cég a gyárat a legmodernebb gépekkel szerelte fel *li ~is la montgrimpantojn per ĉiuj necesajoj: ellátta a hegymászókat minden szükséges eszközzel; ~o: **1.** felszerelés, ellátás (felszereléssel); **2.** felszerelés, berendezés *szin* ekipaĵo; ~aĵo: **1.** felszerelés, berendezés *elektra ~aĵo: vill villamos berendezés, elektromos felszerelés *interpreta ~aĵo: tolmácsberendezés *milita ~aĵo: *kat* hadfelszerelés *produkta ~aĵo: gyártóeszköz; **2.** *tech* egység, részegység *elektra ~aĵo de instalaĵo: berendezés villamos egysége; ~iteco: felszereltség, ellátottság; **sub**~aĵo: *tech* futómű *entirebla sub~aĵo: *rep* behúzzható futómű; ~aĵfarego: *jm* társzekér Ŭdefendekipaĵo, motorekipita, sonekipaĵo, virekipi

eklampsio/o=*orv* terhességi rángógörcs, eclampsia

eklektik/a=**1.** *fil* eklektikus; **2.** *ált pej* eklektikus, szedett-vedett, innen-onnan összeválogatott; ~ismo: **1.** *fil* eklekticizmus; **2.** *pej* eklektikusság, szedett-vedettség; ~isto: *fil* eklektikus filozófus

eklezi/o=**1.** *kr* öskeresztény gyülekezet *rezulte de la agado de apostolo Petro plinombriĝis la ~oj en Romo: Péter apostol tevékenységének eredményeképpen megsokasodtak a gyülekezetek Rómában; **2.** *kr* egyház, eklézsia *adventista ~o: adventista egyház *angla ~o, anglikana ~o: angol egyház, anglikán egyház *apostola ~o: apostoli egyház *armena ~o: örmény egyház *atalanta ~o: küzdő egyház, harcos egyház, ecclesia militans *doktoro de la ~o, patro de la ~o: egyházatya *episkopa ~o: episzkopális egyház *kopta ~o: kopt egyház *Monda Konsilio de ~oj: Egyházak Világtanácsa, WCC *monofizita ~o: monofizita egyház *ortodoksa ~o: ortodox egyház *patrina ~o: anyaegyház *pentekosta ~o: pünkösdi egyház *romkatolika ~o: római

katolikus egyház *sankta, katolika kaj apostola ~o: szent, katolikus és apostoli anyaszentegyház *triumfanta ~o: diadalmas egyház, ecclesia triumphans *Tutmonda Konsilio de la ~oj: Egyházak Világtanácsa; ~a: *kr* egyházi; ~ano: *kr* egyház tagja, *fn* egyházhoz tartozó; ~aneco: *kr* egyházhoz tartozás, egyháztagság; ~ulo: *kr* egyházi személy, papi személy, klerikus *szin* kleriko; ~ularo: *kr* papság, klérus *supra kaj malsupra ~ularo: felső és alsó papság; **ekster**~a: *kr* egyházon kívüli, egyházhoz nem tartozó; **kontra**~a: egyházzellenes; **pra**~o: *kr* ősegyház; **proto**~o: *kr* korai egyház; **sam**~ano: *fn* hittestvér, atyafi; ~slava: *nyt* egyházi szláv, ósláv *szin* slavono

Űstateklezio

eklips~o=*csill* fogyatkozás, eklipszis (>égitest) *parta, plena, ringa ~o: részleges, teljes, gyűrűs fogyatkozás; ~a: **1.** *csill* fogyatkozó, fogyatkozással kapcsolatos, eklipszis~; **2.** villogó *~a lumturo: villogó világítótorny *~a vojsignalo: *közl* villogó útjelző; ~i: **1.** *tr csill* elhomályosít, árnyékba borít, eltakar (>égitest); **2.** *tr átv* elhomályosít, háttérbe szorít *šia beleco ~is tiun de siaj amikinoj: szépsége elhomályosította barátnői szépségét

Űluneklipso, suneklipso

ekliptik~o=**1.** *csill* földpályásik, ekliptika; **2.** *csill* nappálya

eklog~o=*ir* pásztorköltmény, pástortvers, ekloga

eko=előképző; *eko*~: öko~ (>ökológia, környezet, környezetvédelem) ☛ekoimposto, ekokulturo, ekosistemo, ekoturismo

ekolog~o=*öko* környezetkutató, ökológus *szin* mediologo; ~io: *öko* környezetten, környezetkutatás, ökológia *szin* mediologio; ~ia: *öko* ökológiai; ~iismo: *öko* ökológiai szemléletmód, környezetvédelem; ~iisto: *öko* környezetvédő *vö.* verdulo; **paleo**~o: *ösl* *öko* paleoökológus, őskörnyezettan-kutató, őskörnyezettanos; **paleo**~io: *ösl* *öko* paleoökológia, őskörnyezettan

Űhomekologio, radioekologio

ekomonas~o=*áll* ostoros állatka (Oikomonas)

ekonom~o=*gazd* jószágigazgató, tisztartó, főintéző *vö.* intendanto **1**

ekonometrik~o=*gazd mat* gazdasági matematika, gazdaságstatisztika, ökonometria

ekonomi~o=**1.** *gazd* gazdaság, gazdasági rendszer *agrikultura ~o: *agr* mezőgazdaság *gvidata ~o: *pol* irányított gazdaság *industria ~o: *ip* ipargazdaság *merkata ~o: piacgazdaság *nacia ~o: nemzetgazdaság *politika ~o: ☛ekonomiko *tutmondiga ~o: globalizálódó gazdaság; **2.** *gazd* gazdálkodás *hejma ~o: háztartás *privata ~o: magángazdaság (gazdálkodás); **3.** *gazd* észszerű gazdálkodás, takarékoság; ~a: **1.** *gazd* gazdasági, gazdálkodási, ökonómiai *~a miraklo: gazdasági csoda *~aj problemoj: gazdasági problémák *~a sendependa: gazdaságilag független *~aj transformigoj: gazdasági változások *Organizo por ~aj Kunlaboro kaj Evoluigo: Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet, OECD; **2.** *átv* takarékos, gazdaságos *~a uzado de riĉfontoj: erőforrások gazdaságos felhasználása; ~eco: *gazd* gazdaságosság, ökonómia; ~igi: *tr* *gazd* gazdaságossá tesz, (gazdaságilag) észszerűsít; ~ministro: *pol* *gazd* gazdasági miniszter; ~ministerio: *pol* *gazd* gazdasági minisztérium; **makro**~o: *gazd* makrogazdaság, makroökonómia; **mikro**~o: *gazd* mikrogazdaság, mikroökonómia Űmerkatekonomia, mondekonomio, planekonomio, varekonomio

ekonomik~o=*gazd pol* közgazdaságtan, gazdaságtan *szin* politika ~o *kapitalista ~o: kapitalista közgazdaságtan *komunista ~o: szocialista közgazdaságtan *studi ~on: közgazdaságtant tanul; ~a: gazdaságtani, közgazdaságtani *~aj konsideroj: gazdaságtani megfontolások; ~isto: *gazd* közgazdász, közgazda; ~studento: *isk* közgazdász hallgató, közgazdaságtan-hallgató, közgázos; **makro**~o: *gazd* makrogazdaságtan; **mikro**~o: *gazd* mikrogazdaságtan

ekran~o=**1.** kályhaellenző *szin* fendro, fajroširmilo; **2.** *film* vetítőernyő, filmvászon *kinematografa ~o: mozivászon *szin* kinoekrano; **3.** *eltr* védőernyő, *fn* árnyékoló; **4.** *eltr* *tech* képernyő, kijelző *fluoreska ~o: fluoreszkáló kijelző *katodradia ~o: katódernyő *likvakristala ~o: folyadékkristályos kijelző, LCD *plata ~o: lapos képernyő *plasma ~o: plazma képernyő *televida ~o: tv-képernyő; **5.** *inf* monitor, képernyő, megjelenítő eszköz *interaga ~o: interaktív képernyő *komputila ~o: számítógép-képernyő, monitor; ~i: *tr* *tech* *vill* árnyékolással véd, leárnyékol; ~aĵo: *inf* képernyőtartalom *preso de ~aĵo: képernyőtartalom kinyomtatása; ~ego: **1.** paraván, spanyolfal; **2.** *táv* óriáskivetítő *panorama ~ego: panoráma-képernyő; ~umi: **1.** *tr* védőernyővel lát el; **2.** *tr* *tech* képernyővel felszerel; **sur**~igi: *tr* filmre viszi, képernyőre viszi; ~bloko: *eltr* kijelzőegység; ~distingivo: *inf* képernyő felbontása (felbontóképessége); ~fono: *inf* tapéta, képernyőhátter; ~foto: *inf* képernyőmásolat, print screen; ~gazeto: *táv* képtűjság; ~karto: *inf* videokártya *szin* videokart; ~klavaro: *inf* képernyő-billentyűzet; ~kopio: *inf* képernyőmentős, képmentés; ~kurteno: *inf* képernyővédő, képernyőkímélő

Űfilmekrano, fomoekrano, kinoekrano, larĝekrana, mallarĝekrana, platekрана, tušekrano, tutekрана

eks=**1.** előképző; *eks*~: **1.** *mn* volt, egykori, *ex*~ ☛eksamiko, eksoficiro, ekspolicano, eksreĝo, eksedzino, eksmoda; **2.** *áll* kasztrált ☛eksbovo, ekskato, ekskoko; **II.** önállóan; *eks*!: *isz* le vele! *eks pri la reĝo!: le a királlyal! *eks pri li: neki már annyi, neki már vége; *eksa*: **1.** *mn* volt, egykori, valamikori, *ex*~ *eksa amiko: valamikori barát, egykori barát *eksaĵo okupitaj teritorioj: valamikori megszállt területek; *eksigi*: *tr* felment, levált tisztségéből, elbocsát állásából, elmozdít posztjáról *eksigi de la laboro: elbocsát a munkából *eksigi de la servo: elbocsát a szolgálatból *eksigi el la armeo: *kat* elbocsát a hadseregből *eksigi el la lernejo: kizár az iskolából *eksigi soldaton: *kat* katonát leszerel; *eksigi*: *ntr* megváltik foglalkozásától, leköszön tisztjéről, lemond hivataláról *eksigi el la armeo: *kat* leszerel *eksigi el la kurso: lemorzsolódik a tanfolyamon *eksigi el la movado: kiválik a mozgalmából, otthagyja a mozgalmat *eksigi el la servo: megváltik a szolgálatból, kilép a szolgálatból; *foreksigi*: *tr* eltávolít, elküld állásból, hivatalából, funkciójából; neeksigebila: le nem mondatható, (állásából) el nem mozdítható

eksa=előképző; *eksa*~: *tud* *exa*~ (10¹⁸) (E~) *eksajulo: *fiz* exajoule (EJ) **ekscelenc**~o=excellenciás úr, kegyelmes úr, nagyméltóságú úr (magas rangúak, miniszterek megszólítása) *Via ~o!: excellenciás uram!, nagyméltóságod! *via ~o certe memoras pri nia interkonsento: nagyméltóságod bizonyára emlékszik megállapodásunkra *lia ~o, la ministro nun ne havas tempon: a miniszter úr öméltóságának most nincs ideje

ekscentr~a=**1.** *tech* körhagyó, külpontos, excentrikus *szin* discentra; **2.** *átv* hóbortos, különc, extravagáns; ~eco: **1.** *tech* excentricitás, külpontosság *szin* discentreco; **2.** *tech* ütés *~eco de rado: kerékütés; ~igi: *tr* *tech* körhagyóvá tesz, külpontossá tesz, excentrizál

ekscentr~o=*tech* körhagyó társa, excenter *szin* ekscentra disko

ekscenci~o=*og* kifogás, óvás, ellenvetés, exceptio *mi levas ~on kontraŭ ĉi tiu tribunalo: óvást emelek e bíróság illetékessége ellen

ekscens~o=**1.** szélsőség, túlkapás, kilengés, túlság *fari ~ojn: túlkapást követ el *sin deteni de ~oj: tartózkodik a szélsőségektől; **2.** *vminek* a túlzott mértéke v. mennyisége *la ~o da ŝvebantaj polvoj en la aero necesigis la deklaron de smogalarmo: a levegőben lebegő porrészecskék túlzott mennyisége szükségessé tette a szmogriadó kihirdetését; ~a: szertelen, mértéktelen, túlságos, túltengő, szélsőséges; ~i: *ntr* túlzásba esik, túlkapást követ el, kileng, duhajkodik; ~ulo: duhaj, rendbontó, szélsőséges elem

Űvaloreksceno

ekscit~i=**1.** *tr* *biol* ingerel; **2.** *tr* *biol* izgat, felizgat; **3.** *tr* *fiz* *vill* gerjeszt *~i fajron: tüzet szít *~i magnetismon: mágnességet gerjeszt *~i osciladon: rezgést kelt; **4.** *átv* gerjeszt, kelt, előidéz *~i intereson: érdeklődést kelt, felcsigázza az érdeklődést *~i koleron: haragot szít *~i la apetiton: étvágyat kelt, étvágyat csinál *~i soifon: szomjúságot kelt *~i scivolemon: kíváncsiságot kelt, kíváncsiságot ébreszt, felcsigázza az érdeklődést; ~o: **1.** *biol* ingerlés, izgatás; **2.** *átv* izgalom; **3.** *vill* gerjesztés *aparta ~o: diszkrét gerjesztés *armatura ~o, induktata ~o: armatúragerjesztés *diferenciala ~o: antikompand gerjesztés *impulsa ~o: impulzusos gerjesztés *kompunda ~o: vegyes gerjesztés, kompand gerjesztés *subkompunda ~o: alulkompandálás; ~a: **1.** *biol* izgató, ingerlő; **2.** *fiz* gerjesztő *~a maŝino: *vill* gerjesztőgép *~a tensio: *vill* gerjesztési feszültség, gerjesztőfeszültség; **3.** *átv* izgató, ingerlő; ~aĵo: izgalom (ingerlő, izgató dolog) *la kuracisto preskribis eviti ĉiajn ~aĵojn: az orvos előírta, hogy kerülni kell mindenféle izgalmat; ~ebla: **1.** *biol* *átv* ingerelhető, izgatható; **2.** *fiz* gerjeszthető; ~ebleco: **1.** *biol* *átv* ingerelhetőség, izgathatóság; **2.** *fiz* gerjeszthetőség; ~eco: **1.** *biol* *átv* ingerültség, izgatottság; **2.** *vill* gerjesztett állapot; ~igi: **1.** *ntr* felingerlődik, felizgatja magát, felindul, izgalomba jön *~igi ĉe la plej malgranda bagatelo: minden semmiségről dühbe gurul *~igi, kiel bolanta lakto Z: forr benne a düh, emészti a méreg; **2.** *ntr* *vill* begerjed; ~ilo: **1.** *vill* gerjesztőgép *szin* ekscitmaŝino; **2.** *gysz* izgatószer; ~ita: **1.** izgatott, felindult; **2.** *fiz* *vill* gerjesztett *~ita stato: gerjesztett állapot; **mem**~o: *vill* öngerjesztés *szin* memefiko; **sub**~o: *vill* alulgerjesztés; ~maŝino: ☛ekscitilo **1**; ~nudiĝo: vetközőszám, sztriptiz *szin* nudrivelado, striptizo; ~oplana: izgalommal teli, izgatott (pl. várakozás)

Űblovekciti, korekcita, ravekcito

eksciton~o=*fiz* elektron-lyuk pár, exciton

eksciz~i=*tr* *orv* kivág, kimetsz *~i tumoron: daganatot kivág, kioperál

ekshibici~o=*pszi* magamutogatás, feltárulkozás, önfeltárás, exhibicionizmus; ~ulo: magamutogató, exhibicionista

eksklamaci~o=*ir* felkiáltás; ~i: *ntr* felkiált (szónok)

eksklud~i=☛ekskluzivi; ~o: *sp* kizárás *szin* elludigo

ekskluziv~a=**1.** kizárólagos, egyedüli, exkluzív, zártkörű, szűk körű *~a

societo: exkluzív, zártkörű társaság *havi ~an rajton je io: kizárólagos joga van vmire *havi ~an rOLON en la disvastigado: kizárólagos szerepe van a terjesztésben; **2. átv** kizáró, nem megengedő *~a aŭ-operacio: *fil inf* kizáró vagy-művelet *~a disjunkcio: *fil* kizáró vagy (az ekvivalencia negációja); ~e: **1.** kizárólag, kizárólagosan *li fordonis sin ~e al sia hobio: kizárólag a hobijának élt *gi apartenas plene kaj ~e al li: teljesen és kizárólagosan az övé; **2.** nem számítva, kivéve, kivételével *ni ellernis la ĉapitrojn 1 ĝis 10 ~e: megtanultuk az 1-9. fejezetet *li laboras ĉiutage ~e de v. je dimanĉo: vasárnapot kivéve minden nap dolgozik; ~i: **1. tr** kizár, nem foglal magában *ateismo ne ~as bonmorecon: az ateizmus nem zárja ki az erkölcsösséget *~i la eblon: kizárja a lehetőséget; **2. tr** kirekeszt, kiiktat *Esperanto ne ~as iun ajn lingvon: az eszperanto semmiféle nyelvet nem rekeszt ki; ~eco: kizárólagosság; zártkörűség; ~ema: elzárkózó, kirekesztő, exkluzív (idegent be nem engedő), kizárásra törekvő *~ema klubo: exkluzív klub *~ema societo: zártkörű társaság; ~emo: *pol* kirekesztés; ~iga: (két lehetőség közül egyet) kizáró

ekskomunik/i=1. tr *kr* kiközösít (egyházból); **2. tr átv** kiközösít, kizár (közösségből) vö. eks-anigi; ~o: **1. kr** kiközösítés, exkommunikáció; **2. átv** kiközösítés, kizárás (közösségből)

ekskori/i=tr *orv* lehorzsol, felhorzsol, kimar (bőrt); ~ajo: *orv* bőrhorzsolás, bőrkimaródás, excoriatio

ekskreci/o=biol kiválasztás, exkreció; ~ajo: *biol* váladék, excretum; ~i: *tr* *biol* kiválaszt (váladékot)

ekskrement/o=1. biol *ritk* kiválasztott anyag; **2. biol** ürülék, széklet, excrementum; ~a: **1. biol** ürítéses, ekskrementális; **2. átv** mocskos, sáros; ~i: *tr* *biol* kiürít (ürüléket), székel

ekskurs/o=1. kirándulás, túra *bicikla ~o: kerékpártúra, biciklitúra *geologia ~o: *geo* földrajzi felfedezőút *monta ~o: hegyi túra *scienca ~o: kutatóút, tanulmányút, expedíció; **2. átv** *fn* kitérő, elkalandozás (pl. témától); ~anto: kiránduló, túrázó; ~ejo: kirándulóhely; ~ema: **1.** túrákedvelő, kirándulni szerető, kiránduló kedvű; **2. átv** elkalandozó (pl. figyelem); ~estro: túravezető, kirándulásvezető; ~i: *ntr* kirándul, túrázik

Uklasekskurso, piedekskurso, tempoekskurso, aĉetekskursi

ekskuz/i=tr kiment, menteget *szin* senkulpigi **2** *~i sian malfruiĝon: elnézést kér a késésért *~i sin: mentegetőzik, bocsánatot kér; ~o: mentség, mentesítő indok vö. senkulpigo **2**

ekslibris/o=knyv ex libris

ekspansi/o=1. pol terjeszkedés, expanzió (>befolyás, hatalom) *~o de la nacia enspezaro: nemzeti jövedelem bővülése *kolonia ~o: gyarmati terjeszkedés; **2. gazd** bővülés, kiterjedés, növekedés *~a komercio: bővülő kereskedelem, expanziós kereskedelem; **3. fiz** kitágulás, tágulat-növekedés *~o de gasoj: gázok kitágulása *~o de la universo: a világegyetem kitágulása; ~i: *ntr* bővül, kitágul, kiterjed, expanzionál *gasoj ~as pro varmo: a gázok hő hatására kitágulnak; ~ilo: *tech* tágulódény, tágulótartály; ~ismo: *pol* *gazd* terjeszkedési politika, expanzionizmus

ekspedi/i=1. tr elküld, felad (levelet, csomagot) *~i en la transmondon: a másvilágra küldi *~i telegramon: táviratot ad fel, táviratot küld; **2. tr** *gazd* szállítmányoz, kiszállít, továbbít, kézbesít (árut) *~a firmao: szállítmányozó cég; ~o: **1.** feladás, elküldés (>küldemény); **2. gazd** szállítmányozás; ~ejo: **1.** feladóhely, feladási hely; **2.** feladóiroda, postázóhely; ~into: feladó, áru feladó; ~isto: *gazd* szállítmányozó; ~avizo: feladási értesítő; ~permeso: feladási engedély; ~preteco: kiszállítási készség, feladási készség; ~stacio: *vsút* feladási állomás

ekspedici/o=1. kat hadjárat; **2.** felfedezőút, expedíció

ekspekt/o=mat várható érték (>statisztika)

Uvivekspekto

ekspektor/i=ntr *orv* köpetet ürít; ~igi: *tr* *orv* köptet *~iga siropo: gysz köptetőszer, expectorans

eksperiment/o=kísérlet *la ~oj de Pasteur pri la spontanea nasko: Pasteur spontán szüléssel kapcsolatban végzett kísérletei *la ~oj per bestoj ne multe rezultis: állatokkal végzett kísérletek nem sok eredményt hoztak; ~i: *ntr* kísérletezik vmivel (pri v. per) *~i per novaj materioj: új anyagokkal kísérletezik *~i pri vakcinoj per ratoj: oltóanyagokkal kísérletezik patkányokon; ~a: kísérleti *~aj metodoj: kísérleti módszerek *~a produktado: kísérleti gyártás; ~ostacio: *tud* kísérleti állomás *agronomia ~ostacio: *agr* mezőgazdasági kísérleti állomás

Ubestoeksperimento, penseksperimento

ekspert/o= fakspertulo, ekspertizisto

ekspertiz/i=tr szakvéleményez, szakértői véleményt készít vmiről (n); ~o: **1.** szakértői vizsgálat; **2.** szakértői vélemény, szakvélemény; ~isto: szakértő, szakvéleményező *szin* fakspertulo *aŭkcia ~isto: árverési szakértő *~isto-kuracisto: orvossalakértő

eksplic/i=tr világosan kifejt, részletesen elmagyaráz, explicitál *szin* malimplici; ~a: kifejtett, világosan kifejezett, explicit *~a funkcio: *mat* explicit függvény; ~e: kifejezetten, konkrétan, explicité *la leĝo ~e malpermesas la uzon de drogoj: a törvény kifejezetten tiltja drogok alkalmazását

eksplik/i=tr elmagyaráz, kifejt, ismertet; ~o: magyarázat, ismertetés, kifejtés

eksplo/d=i=1. ntr robban, felrobban, szétrobban *nitroglicerino facile ~as: a nitroglicerinn könnyen robban; **2. ntr átv** kitör, kirobban (>érzelem) *~i de furiozo: dühbe gurul, majd felrobban *~i en jubilon: ujjongásba tör ki *~i per larmoj: könnyekbe tör ki *preskaŭ ~i pro furiozo: majdnem megpukkan a méregtől; **3. ntr** kitör, kirobban (hirtelen, zajosan kezdődik) *ribelo ~is: lázadás *tört* ki *striko eskplodis: sztrájk robbant ki; ~o: **1.** robbanás *gama-radia ~o: *csill* gammasugár-kitörés; **2. átv** kitörés (>érzelem) *~o de kolero: dühkitörés; **3. átv** kitörés, kirobbanás (>hirtelen, zajos kezdés) *~o de milito: háború kirobbanása *demografia ~o: demográfiai robbanás *sociala ~o: társadalmi robbanás; ~a: **1.** robbanó *~a substanco: *kém* kat robbanóanyag *szin* eksplodaĵo; **2. átv** kirobbanó, robbanékony *~a situacio: robbanékony helyzet; **3. nyt** zár~ *~a konsonanto: zárhang, exploziva *szin* plozivo; ~ajo: *kém* kat robbanószer, robbanóanyag *szin* eksploda substanco; ~ema: **1.** robbanékony, könnyen robbanó; **2. átv** lobbanékony, kolerikus *~ema kiel pulvoro: hirtelen haragú, pulykamérgű, forrófejű *havi ~eman temperaturo: lobbanékony természete van; ~igi: **1. tr** *kat* robbant, felrobbant *~igi bombon: bombát robbant; **2. tr átv** kirobbant *~igi militon: háborút robbant ki; ~igilo: *kat* gyújtószerkezet, robbantószerkezet, detonátor; ~ilo: *kat* robbanószerkezet, pokolgép, bomba; ~isto: *kat* tűzszerész; ~ujo: *tech* robbanótér, égéstér (>motor); **pra-o:** *csill* ősröbbsanás; **sen-igi:** *tr* hatástalanít (robbanószerkezetet) *sen-igi bombon: bombát hatástalanít; ~brui: *ntr* durran, dörren, dördül, pukkan; ~bruo: durranás, dörrenés, dördülés; ~limo: *fiz* robbanáshatár; ~motoro: *tech* robbanómotor, belső égésű motor; ~ondo: *fiz* légnyomás (>robbanás), robbantási légnyomás; ~pova: *kém* kat robbanóképes; ~tubego: *kat* petárda vö. petardo

Ueksploda funelo, proveksplodigo, tubeksplodaĵo, vulkaneksplodo

ekspluat/i=tr *gazd* kiaknáz, művel, hasznosít, üzemeltet *~i bienon: birtokot művel, földön gazdálkodik *~i gazeton: újságot ad ki *~i minejon: bányát művel, bányát üzemeltet; **2. tr** *pol* *gazd* kihasznál, kizsákmányol *~i la situacion: kihasználja a helyzetet *~i siajn laboristojn: kizsákmányolja a dolgozóit *~i sian venkon: kihasználja a győzelmét; ~ado: **1. gazd** kiaknázás, művelés, hasznosítás, üzemeltetés; **2. pol** *gazd* kizsákmányolás *~ado de homo far homo: ember kizsákmányolása ember által; ~anto: *gazd* művelő, megművelő, üzemeltető, üzemben tartó, kiaknázó; ~ebla: **1. gazd** kiaknázható, kitermelhető, megművelhető, üzemeltethető; **2. pol** kizsákmányolható; ~isto: *pol* *gazd* kizsákmányoló; ~grado: *gazd* kizsákmányolás foka, értéktöbbletrata *szin* kvoto de plusvaloro

Ukonfidekspluato, minekspluatado

ekspoz/i=1. tr kiállít, bemutat *szin* ekspozicii *esti ~ita al akraj atakoj: éles támadásoknak van kitéve; **2. tr** *for* exponál, megvilágít; ~o: **1.** kiállítás; **2. fot** megvilágítás, exponálás; ~anto: kiállító; ~ejo: kiállítóterem, kiállítóhelyiség, kiállítócsarnok; ~igema: *pej* magamutogató, exhibicionista; ~isto: *fn* árubemutató, áruismertető, termékismertető (személy); **sin-o:** saját személy előtérbe állítása, termékmegtagatás; **sub-i:** *tr* alulexponál (>fénykép); **super-i:** *tr* túlexponál (>fénykép); ~deklami: *tr* kikiált, terméket ismertet (vásárban); ~ometro: *fot* megvilágításmérő, fénymérő, fotométer *szin* fotometro

Umodekspono

eksponecial/o=fn *mat* exponenciális

eksponent/o=mat kitevő, hatványkitevő, exponens *~o de glitkoma nombro: lebegőpontos szám kitevője

eksport/i=tr *gazd* exportál, kivisz *szin* elporti **3**; ~o: *gazd* kiviteli, export *komerca ~o: kereskedelmi kiviteli, kereskedelmi export; ~ajo: *gazd* exportáru; ~isto: *gazd* exportőr, *fn* exportáló; ~importa: *mn* export-import *~importa entrepreno: export-import vállalat; ~deklaro: *gazd* kiviteli árnyilatkozat; ~dogano: *gazd* kiviteli vám; ~dokumento: *gazd* kiviteli okmány, kiviteli engedély; ~kredito: *gazd* exporthitel; ~pluso: *gazd* többletexport, kiviteli többlet; ~premio: *gazd* kiviteli prémium, exportprémium; ~prezo: *gazd* exportár; ~produktu: *gazd* exporttermék; ~varo: *gazd* exportáru

Ueksportaj faciligaĵoj, eksporta prohibicio, kapitaleksporto, vareksporto

ekspozici/o=kiállítás *szin* ekspono **1** *dumtempa ~o: időszaki kiállítás *hortikultura ~o: *agr* kertészeti kiállítás *konstanta ~o: állandó kiállítás

*migranta ~o, portebla ~o: vándorkiállítás *retrospektiva ~o: retrospektív kiállítás *tutlanda ~o: országos kiállítás *veturanta ~o, vojaĝajnta ~o: utazó kiállítás; ~i: *tr* kiállít (>kiállítás) *szin* exponi l; ~eĵo: kiállítóterem, kiállítóhelyiség, kiállítócsarnok *szin* eksponejo
 Ŭ fotoekspozicio

ekspres/o=gyorsfutár; ~a: *mn* expressz *sciigi per ~a letero: expressz levélben értesít; ~e: gyorsan, *hsz* expressz *sendu la respondon ~e: a választ expressz küld el; ~trajno: *vsút* expresszvonat; ~varo: expresszáru

Ŭ ekspresa frajtaĵo, ekspresa kafo, ekspresa kuriero, ekspresa letero

ekspresionism/o=*műv* expresszionizmus vö. impresionismo

ekspresionist/o=*műv* expresszionista

ekstaz/o=*kr* ekstázis, elragadtatás, elrövülés *la ~o de Sankta Terezo: Szent Teréz extázisa; **2.** *átv* elragadtatás, bűvölet, csodálat; ~iĝi: **1.** *ntr* *kr* extázisba esik, elrövül; **2.** *ntr* *átv* elragadtatásba esik vmitől (pro v. antaŭ)

ekstazi/o=extasy-tabletta

ekstemporal/o=*isk* röpdolgozat *szin* isk rapidtesto

ekstens/i=*anat* feszít, nyújt (>izom); ~o: *anat* izomfeszítés, izomnyújtás, extensio; ~anto: *anat* feszítőizom, nyújtóizom, musculus extensor *longa ~anto de la polekso: hosszú hüvelykujj-feszítő izom, musculus extensor pollicis longus *montrofingra ~anto: mutatóujj-feszítő izom, musculus extensor indicis

ekstensor/o=ekstensanto

eksogen/a=*biol* geo exogén, külső eredetű

eksosfer/o=*csill* külső öv, exoszféra

eksoter/a=avatatlanoknak szánt, közérthető, exoterikus

ekspandr/o=*sp* expander; ~i: *ntr* *sp* expanderezik

ekster=I. előjárószo; ekster: **1.** vmin kívül (>hely) *esti ekster si de kolero: magán kívül van a haragtól *fali ekster la korbon: a kosár mellé esik *iri ekster la korton: az udvaron kívülre megy *stari ekster la cirko: a körön kívül áll *troviĝi ekster pafdistanco: lőtávolságon kívül van; **2.** *átv* vmin kívül, vmi kivételével *szin* krom, escepte de *ekster la kutimaj ceremoniaĵoj nenio menciinda okazis: a szokásos formaságokon kívül semmi említésre méltó nem történt *ekster la salajro li havas nenian enspezon: a fizetésén kívül semmilyen jövedelme nincsen *ekster ludo: játékon kívül *ekster posedo: jog birtokon kívül; **II.** előképző; ekster-: ~kivüli, kül~ *eksterdoma: házon kívüli, kinti *eksterduba: kétségtelen, kétségen kívüli *eksterurba gastejo: városon kívüli vendéglő *eksteruzaj maŝinoj: használaton kívüli gépek; **III.** önállóan; ekstera: külső, kinti, kül~, kívül levő *ekstera flanko de domo: ház külső fala *ekstera korto: külső udvar *ekstera mondo: külvilág *ekstera pieco: megjárzott ájtatosság; ekstere: kint, kívül *de ekstere aŭdiĝis krio: kívülről kiáltás hallatszott *ekstere pli space, interne pli plaĉe: kívül tágasabb, belül nyájasabb; eksteren: kifelé, ki *ŝtuparo kondukanta eksteren: kifelé vezető lépcső; ekstero: **1.** kinti (vmin kívüli) rész, *fn* szabad *en la ekstero: a szabadban *fari la prezentadon en la ekstero: a szabadban tartja az előadást *resti en la ekstero: kint marad, a szabadban marad; **2.** vmi külső része, külseje, felszíne *szin* eksterajo *ne ĵuĝu pri afero laŭ ĝia ekstero *Z: közm* ne ítélt a külső után; eksterajo: vmi külső része, külseje, felszíne *szin* ekstero **2** *la pompa eksterajo kaŝas mizeran internon: a pompás külső gyarló belsőt takar; eksterajo: *film* külső helyszín (>filmforgatás); eksterigi: **1.** *tr* kivisz, kitesz, kívülre helyez *eksterigi lin el lia propra domo: kiteszi őt a saját házából; **2.** *tr* külsőleg megjelenít *eksterigi siajn sentojn sur la vizaĝo: kifejezi az érzéseit; eksterigi: *ntr* kijut, kikerül, kimegy, kiszáll (vhonnan) *eksterigi el ĉirkaŭpremo: kiszabadul az ölelésből *eksterigi el la arbardenso: kijut az erdő sűrűjéből; eksterulo: **1.** *isk* külsős, bejáró, externista, kintlakó; **2.** *átv* kívülálló *szin* *átv* eksterstaranto; alekstera: kifelé irányuló, kifelé menő; elekstera: kívülről jövő *eleksteraĵ influoj: kívülről jövő hatások; porekstera: kívültre való, kívültre szánt, kifelé irányuló *porekstera aktivado: kifelé irányuló tevékenység *porekstera raporto: kifelé szánt jelentés

eksterm/i=*tr* kiirt, elirt, elpusztít *Hitler volis tute ~i la judojn: Hitler teljesen ki akarta irtani a zsidókat ~i de sur la tero: kiirtja a föld színéről; ~eĵo: haláltábor

ekstr/a=külön, extra, plusz vö. kroma, plia, aldona *~a aŭtobuso: *közl* különjárat (>busz) *~a presaĵo: *knyv* különlenyomat *~a tasko: különfeladat *~a trajno: *vsút* különvonat *~a tramo: *közl* különjárat (>villamos); ~aĵo: *fn* extra, ráadás, *fn* mellékes, *fn* plusz *ĵurnalo kun ~aĵo: újság különkiadással

ekstrad/i=ekstradici

ekstradici/i=*tr* jog kiad (másik államnak); ~o: jog kiadás (másik államnak)

ekstrados/o=**1.** *ép* ívhát, boltívhát; **2.** *rep* felső szárnyfelület vö.

intradoso

ekstrakt/o=**1.** *kém* kivonat, extraktum *planta ~o: növényi kivonat; **2.** *knyv* kivonat *~o el libro: könyvkivonat, könyvrészlet; ekstrakti

1. *tr* *kém* kivon, extrahál; **2.** *tr* *knyv* kivonaton, kivonatot készít vmiből (n); **3.** *tr* *átv* levon (pl. szabályt, következtetést) *~i regulon: szabályt levon

ekstrapol/i=eksterpoli

ekstravaganc/o=különcködés, hóbort, extravagancia; ~a: különcködő, hóbortos, extravagáns *~a pentristo: extravagáns festő *~a pentraĵo: extravagáns festmény; ~i: *ntr* különcködik, *ige* hóbortos

ekstravertit/a=*pszi* extravertált, extrovertált, kifelé forduló (természetű) vö. intravertita; ~o: *fn* *pszi* extravertált (személy)

ekstrem/a=**1.** szélső (legvégén lévő) *~a oriento: legkeletibb rész *~a punkto de la kontinento: a kontinens legszélső pontja *Transilvanio estas la ~a limo de gotiko: Erdély a gótika szélső határa; **2.** szélsőséges, extrém *~aj valoroj de varmo: szélsőséges hőértékek *en ~a okazo: szélsőséges esetben *ŝati ~ajn spotojn: extrém sportokat szeret; **3.** rendkívüli, rendkívül nagy *~a danĝero: rendkívüli veszély *en ~a kazo: rendkívüli esetben; ~e: szerfelett, *hsz* rendkívül, rendkívülien, rendkívüli módon *~e bezonata: rendkívül szükséges *~e talenta junulo: rendkívüli tehetséges ifjú; ~o, ~aĵo: **1.** vég, szél, végpont, végződés *la ~aĵo de orelo: fül vége, széle *la ~o de lago: tó legtávolabbi pontja *la ~oj de bastono: bot végei; **2.** véglet, szélsőség, szélső érték *~o de senhonteco: pimaszság netovábbja *la ~oj intertuteĝas: *köz* a végletek találkoznak *malaj ~oj: ellentétes végletek *malsupraj ~aĵoj de homo: az ember alsó végtagjai *peli ĝis ~o: túlhajszol; **3.** végső eset, végletes helyzet *en la lasta ~o: a legvégső esetben *mia filinetto estas en lasta ~o: *bibl* a kislányom halálán van *revolucioj ofte produktas ~aĵojn: a forradalmak gyakran rendkívüli helyzeteket teremtenek; ~eco: szélsőségesesség, végleteesség, extremitás *streĉi ĝis ~eco: végletekig feszít; ~eĵo: *mat* szélsőérték hely *szin* ekstremumanto; ~ismo: *ált* *pol* szélsőségesesség, extrémizmus; ~isto: *fn* *ált* *pol* szélsőséges (ember), szélsőséges nézeteket valló; ~umo: *mat* szélsőérték *absoluta ~umo: abszolút szélsőérték *loka ~umo: lokális szélsőérték, helyi szélsőérték; ~umeĵo, ~umiganto: *mat* szélsőérték hely; ĝis~e: a végsőig *ĝis~e arda batalo: végsőig kieleztek küzdelem; ~dekstra: *mn* *pol* szélsőjobb, szélsőjobboldali; ~maldekstra: *mn* *pol* szélsőbal, szélsőbaloldali; ~termometro: *met* *fiz* szélsőséghőmérő, maximum-minimum hőmérő

Ŭ ekstrema dekstro, ekstrema maldekstro

Ekstremadur/o=*geo* *pol* Extremadura

eksud/i=*ntr* *orv* izzadmányként kiválik, exszudál *la sango iafuje ~as tra la poroj de la haŭto: a vér néha exszudál a bőr pórusain keresztül; ~o: *orv* izzadmányképződés, exsudatio; ~aĵo: *orv* izzadmány, exudátum

eksvot/o=*kr* fogadalmi tárgy, fogadalmi ajándék

ektazi/o=*orv* kitágulás, tágulat, ectasia

ekto=előképző; ekto-: *tud* kívül lévő ~, külső ~, ekto~, ecto~

Ŭ ektoblasto, ektoplasmo, ektoskeleto

ektoblast/o=ektodermo

ektomi/o=*orv* műtéti eltávolítás, kivágás, ectomia; ~i: *tr* *orv* kivág, műtétilag eltávolít

ektopi/o=*orv* szerv rendellenes helyzete, ectopia

ektropi/o=*orv* kifordulás, ectropium

ekumen/a=**1.** *kr* egyetemes *~a eklezio: egyetemes egyház; **2.** *kr* felekezetközi, ökumenikus *szin* interreligia *~a diservo: ökumenikus istentisztelet *~a movado: ökumenikus mozgalom; ~o: *kr* ökumené, oikumené, az egész világ; ~ismo: **1.** *kr* egyetemlegesség; **2.** *kr* ökumenizmus, felekezetköziség

Ŭ ekumena koncilio

eku/o=*tört* ecu (pénznem)

ekv/o=*áll* *tud* ló (nem) (Equus) *szin* unuhufulo vö. ĉevalo

ekvac/o=**1.** *mat* egyenlet *algebra ~o: algebrai egyenlet *diferenciala ~o: differenciálegyenlet *diferenciala ~o en partaj derivaĵoj: parciális differenciálegyenlet *diofanta ~o: határozatlan egyenlet, diofantikus egyenlet, diofantoszi egyenlet *eksponeciala ~o: exponenciális egyenlet *~o de kontinueco: *fiz* kontinuitásegyenlet, folytonossági egyenlet *~o de la dua ordo, kvadrata ~o: másodfokú egyenlet *~o de la tria ordo, kuba ~o: harmadfokú egyenlet *~o de la unua ordo: elsőfokú egyenlet *~o de movado: *fiz* mozgásegyenlet *~o de stato: *fiz* állapotegyenlet *integrala ~o: integrálegyenlet *neakorda ~o: megoldhatatlan egyenlet, ellentmondásos egyenlet; **2.** *csill* időegyenlet; ~aro, sistemo de ~oj: *mat* egyenletrendszer; ~iĝi: *tr* *mat* egyenletbe foglal, egyenlettel leír; **ne**~o: *mat* egyenlőtlenség

Ŭ kontinuecekvacio, movadekvacio, ondoekvacio, statekvacio

Ekvador/o=*geo* *pol* Ecuador (EC)

ekvaliz/i=ntr *zene eltr* hangszint szabályoz; **~ilo**: *zene eltr* hangszinszabályozó, equalizer

ekvator/o=1. *geo* egyenlítő *ciela ~o: *csill* égi egyenlítő

ekvatorial/o=*csill* ekvatoriális távcső

ekvilibr/o=ált *fiz* egyensúly *acidobaza ~o: *kém* sav-bázis egyensúly *ekológia ~o: *öko* ökológiai egyensúly *~o de buĝeto: *gazd* költségvetési egyensúly *~o de fortoj: *fiz* erőegyensúly *esti en ~o: egyensúlyban van *fragila ~o: törekeny egyensúly *indiferenta ~o: *fiz* közömbös egyensúly, indifferentens egyensúly *labila ~o: törekeny egyensúly *nestabila ~o: labilis egyensúly *nuklea ~o: nukleáris egyensúly *perdi la ~on: elveszíti az egyensúlyt *rehavi sian psikan ~on: visszanyeri lelki egyensúlyát *termika ~o: *fiz* hőegyensúly, termikus egyensúly; ~a: 1. egyensúlyi *~a pozicio: egyensúlyi helyzet; ~a **punkto**: egyensúlyi pont; 2. kiegyensúlyozott, egyensúlyos; ~i: *ntr* egyensúlyoz, egyensúlyban van; ~igi: *tr* kiegyensúlyoz, egyensúlyba hoz; ~ilo: egyensúlyozó rúd; ~ismo: egyensúlyozó-művészet; ~isto: egyensúlyozó-művész; **mal**~o: kiegyensúlyozatlanság, egyensúlyhiány **ekvinoks**/o=*csill* nap-éj egyenlőség, equinoctium *szin* tagnoktealeco *aŭtuna ~o: őszi nap-éj egyenlőség, őszpont *printempa ~o: tavaszi nap-éj egyenlőség, tavaszpont; ~a: *csill* nap-éj egyenlőségi, ekvinokciális *~a **punkto**: *csill* nap-éj egyenlőségi pont *szin* unua punkto de Arieso

ekvipolent/a=1. *mat* egyenértékű, ekvipollens (>szakaszok, pontpárok); 2. *geo* ekvipollens

ekvipotencial/a=*fiz* egyenlő feszültségű, egyenlő potenciálú, ekvipotenciális *szin* egalpotenciala *~a surfaco: **~ekvipotencialo**; ~o: *fiz* szintfelület, nívófelület, ekvipotenciális felület

ekvivalent/o=1. *tud* egyenérték, *fn* ekvivalens *szin* egalvaloro *akva ~o: *fiz* vízszám, vizegyenérték *mekanika ~o de varmo: mechanikai hőegyenérték *principio de ~eco: *fiz* ekvivalenciaelv; 2. *kém* egyenérték *kemia ~o: kémiai egyenérték; 3. *nyt* egyenértékű szó, ekvivalens *'azoto' kaj 'nitrogeno' estas ~oj: az 'azoto' és a 'nitrogeno' ekvivalensek; 4. *ált* vmi megfelelője; ~a: 1. *tud* ekvivalens, egyenértékű, egyenlő értékű; 2. *ált* megfelelő, egyenlő, egyenértékű, ekvivalens; ~eco: *tud* egyenértékűség, ekvivalencia; ~i: *tr* egyenlő értékű, egyenértékű vmivel (n) *szin* egalvalori *1 eŭro ~as 300 forintojn: 1 euró megfelel 300 forintnak; ~igi: 1. *tr* egyenértékűsít; 2. *tr* honosít (pl. diplomát); ~oklaso: *mat* ekvivalenciaosztály; ~orilato: *mat* ekvivalenciareláció

~karboekvivalento

ekvizet/o=növ zsurló (Equisetum)

ekzakt/a=(tudományosan v. szigorúan) pontos, szabatos, egzakt *~a difino: pontos meghatározás *~a kalkulo: pontos számítás

ekzalt/i=tr fellelkesít, elragadtat, magával ragad, egzaltál; ~igi: *ntr* elragadtatja magát, rajong; ~igo: elragadtatottság, egzaltáció; ~ita: egzaltált, lelkesült, elragadtatott

ekzamen/i=1. *tr* vizsgál, megvizsgál *ni ~u nian konscienco: vizsgáljuk meg lelkiismeretünket *~i ne devigas preni Z: nézni szabad, kérdezni szabad *~i per la rigardo: szemügyre vesz; 2. *tr* *isk* vizsgáztat; 3. *tr* *jog* kihallgat; ~o: 1. vizsgálat, megvizsgálás *perinstrumenta ~o: *tech* műszeres vizsgálat *submeti al ~o: vizsgálatnak veti alá *~o de konscienco: *kr* lelkiismeret-vizsgálat *elimina ~o: *orv* szűrővizsgálat *ginekologia ~o: *orv* nőgyógyászati vizsgálat *pulmonologia ~ejo: *orv* tüdőszűrő; 2. *isk* vizsga *abiturienta ~o: érettségi vizsga *szin* maturekzameno *buŝa ~o, parola ~o: szóbeli vizsga *doktora ~o: doktorvizsga *~o pri instruktaĵo: oktatói vizsga *~o pri instruarjo: tanfolyamvezetői vizsga *sukcesi en ~o: sikerül neki a vizsga *~o pri profesitaŭgeco: pályaalkalmassági vizsga *elimina ~o: szűrővizsga *elira ~o, fina ~o: záróvizsga *enira ~o: felvételi vizsga *mezgrada ~o: középfokú vizsga *supera ~o, supergrada ~o: felsőfokú vizsga *baza ~o, bazgrada ~o: alapfokú vizsga *ŝtata ~o: államvizsga *trapasa ~o: különbözeti vizsga *trapasi ~on: átmegegy a vizsgán, vizsgát tesz *allasi al ~o: vizsgára bocsát *ripetita ~o: megismételt vizsga, pótvizsga, javítóvizsga, utóvizsga *fari ~on: vizsgát tesz *malsukcesi en ~o: vizsgán megbukik *plenumi ~on: vizsgát letesz, vizsgát teljesít *prokrastita ~o: halasztott vizsga *skriba ~o: írásbeli vizsga; ~a: vizsga~, vizsgálati *~a periodo, ~a sesio: *isk* vizsgaidőszak *~a regularo: *isk* vizsgaszabályzat *~a tezo: *isk* vizsgatétel; ~anto: *isk* vizsgáztató; ~ato: *isk* vizsgázó; ~ejo: *isk* vizsgahely *akreditita ~ejo: akkreditált vizsgahely; ~igi: *ntr* *isk* vizsgázik, levizsgázik *~igi pri Esperanto: esperantóból vizsgázik; ~igo: *isk* vizsgázás; **mem**~o: 1. önvizsgálat; 2. *kr* lelkiismeret-vizsgálat; **re**~i: 1. *tr* *isk* utóvizsgáztat, újrazvizsgáztat; 2. *tr* felülvizsgál *re~i la strategion: felülvizsgálja a stratégiát; **re**~igo: *isk* utóvizsga, pótvizsga, javítóvizsga, uv; ~febro, ~timo: *isk* vizsgaláz, vizsgadrukk; ~objekto: *isk* vizsgatárgy; ~prokrasto: *isk* vizsgahalasztás; ~sesio: *isk* vizsgaidőszak

~buŝekzameniĝi, lingvoekzameno, maturekzameno, maturekzamenoto, rekrutekzameno, skribekzameniĝi

ekzantem/o=*orv* bőrkiütés, exanthema; ~a: *orv* kiütéses, exanthematicus **~ekzantema** tifo

ekzark/o=1. *tört* exarcha (bizánci tartományi kormányzó); 2. *kr* exarcha (az ortodox egyházban) *~o de Bulgario: Bulgária exarchája; ~ujo: *kr* exarchátus

ekzegez/o=1. *tud* szövegmagyarázat (tudományos szövegértelmezés); 2. *bibl* bibliamagyaráza, szentírás-magyarázat, exegézis; ~isto: 1. *tud* szövegmagyarázó; 2. *bibl* bibliamagyarázó, szentírás-magyarázó, exegéta

ekzekuci/o=*jog* végrehajtás; ~i: *tr* *jog* végrehajt *~i verdikton: ítéletet végrehajt; ~isto: *jog* végrehajtó, executor

ekzekuti/i=*tr* *jog* kivégzés; ~o: *jog* kivégzés *~o pro juĝeraro: justizmord, joghalál, ítélet-végrehajtás bírói tévedésből; ~a: *mn* *jog* kivégző, kivégzési *~a plotono: kivégzőosztag *~a ŝtupo: tőke (>lefejezés); ~ejo: *jog* vesztőhely, kivégzőhely; ~isto: *jog* ítélet-végrehajtó, hóhér, bakó

~elektroekzekuti, pafekzekuti, venenekzekuti

ekzekutiv/o=*pol* végrehajtó hatalom

ekzekvi/i=*tr* *jog* elárverez; ~isto: *jog* árverező

ekzekvatur/o=1. *jog* végrehajtási engedély (>külföldi ítélet), exequatur; 2. *jog* konzuli működési engedély

ekzem/o=*orv* ekcéma, ekzema

ekzempl/o=1. (követendő) példa, minta *bela ~o de sindonemo: az önzetlenség szép példája *doni ~on pri heroeco: példát ad hősiességből *montri fortimigan ~on: példát statuál *prenu ~on de via frato: végy példát a testvéredről *sekvi la ~on de sia patro: apja példáját követi; 2. (idézett) példa *citi kiel ~on: példaként idéz *citi ~on, doni ~on: példát mond, példát hoz, példát idéz *ni prenu por ~o la sekvan frazon: vegyük példát a következő mondatot *vortaro abunda je ~oj: példákban bővelkedő szótár; 3. példa, bizonyosság (tipikus bizonyosság) *~o proponas, sed ne ordonas Z: *közm* a példa még nem bizonyíték *ilustra ~o: szemléletes példa *instrua ~o: tanulságos példa *preni kiel ~on: példát vesz, példának vesz *tiu libro estas bona ~o de sciencfikcia literaturo: az a könyv a sci-fi irodalom jó példája; ~a: 1. példa~, példával kapcsolatos *~a frazo: *isk* példamondat; 2. példás, példaszerű *~a konduto: példás viselkedés; ~e: példál, példaként; ~i: *tr* példáz *via ago ~as vian bonkorecon: a tettet jószívűségedet példázza; ~igi: *tr* példának állít; **kontraŭ**~o: ellenpélda; **sen**~a: példátlan, példa nélküli; ~odona: példamutató, példaértékű, példaadó

ekzempler/o=1. *knvy* példány *aŭtoro ~o: szerzői példány *origina ~o: eredeti példány; 2. *biol* példány, egyed *malofta ~o: ritka egyed

~arhikekzempler, honorekzempler, provokkempler

ekzerc/i=*tr* gyakoroltat, gyakorlatoztat, képez, edz (ügyesít, gyakorlottá tesz) *~i siajn fingrojn: gyakoroltatja az ujjait, edzi az ujjait *~i siajn muskolojn: erősíti az izmait *~i sian memoron: edzi a memóriáját *~i soldatojn: katonákat gyakorlatoztat; ~i **sin**, ~igi: *ntr* gyakorol (ügyesíti magát), gyakorolja magát, edzi magát *~i sin en elparolo: gyakorolja a kiejtést *~i sin en sia metio: tanulja a mesterségét *~i sin pri gramatiko: gyakorolja a nyelvtant *~i sin pri la deklinacio: gyakorolja a főnévragozást *~i sin pri pianado: gyakorol a zongorán *li multe ~iĝis en Esperanto: sokat gyakorolta az esperantót; ~o: gyakorlás, gyakorlat *~o de legado: *isk* olvasásgyakorlás, olvasási gyakorlat *~o de skribado: *isk* írásgyakorlás, írási gyakorlat *gimnastikaj ~oj: tornagyakorlatok *kunmetita ~o: *sp* összetett gyakorlat *libere elektita ~o: *sp* szabadon választott gyakorlat *mangimnastilaj ~oj: *sp* kéziszeres gyakorlatok *prepara ~o, varmiga ~o: *sp* bemelegítés, előkészítő gyakorlat *sengimnastilaj ~oj: *sp* szabadgyakorlatok *spirita ~o: *kr* lelkigyakorlat; ~ado: gyakorlás *korpa ~ado: testgyakorlás *lertiĝi pri sketado per ~ado: gyakorlással edzi magát a korcsolyázásban; ~aro: *isk* gyakorlatok, gyakorlatgyűjtemény, gyakorlókönyv *Fundamenta ~aro: *eo* Fundamentális gyakorlatok; ~ita: gyakorolt, edzett, képzett *~ita pentatlonisto: gyakorlott öttusázó *~ita ŝoforo: gyakorlott sofőr; ~iteco: gyakorlottság, begyakorlottság; ~ejo: 1. *kat* gyakorlótér; 2. *sp* edzőterem; ~kajero: *isk* gyakorlófüzet; ~opeco: *isk* zene gyakorlódarab ~urundekezerc, korpoekzerc, pafekzerc, spirekzerc, stilekzerc

ekzerg/o=1. érem felirati része; 2. éremfelirat

ekzil/i=*tr* *jog* száműz vö. proskribi *la atenanoj ~is Temistoklon: az athéniak száműzték Themisztoklész; ~o: *jog* száműzés, száműzetés *vivi en ~o: száműzetésben él; ~igi: *ntr* száműzetésbe vonul; ~ito: *fn* száműzött *politikaj ~itoj: *pol* politikai száműzöttek; ~ejo: száműzetési hely; **antaŭ**~a, **pre**~a: *bibl* (a babiloni) fogság előtti; ~registaro: *pol* menekültkormány

ekzist/i=ntr létezik, van (valóban létezik) *de kiam la mondo ~as:

amióta világ a világ *~as nenio nova sub la suno: *közm* nincs új a nap alatt *~ne ~as homo sen kulpo: nincs büntelen ember *~ne ~as kialo por tio: nincs rá ok *~ne ~as marsanoj: nem léteznek marslakók; ~o: lét, vmi meglete *la ~o de atomoj nuntempe ne plu estas diskutata: az atomok létét ma már nem vitatják *laŭ ~adismo la ~o antaŭas la esencon: az egzisztencializmus szerint a lét megelőzi a lényegét *mediti pri la grandaj demandoj de la ~o: a lét nagy kérdéseiről elmélkedik *pruvo de ~o: *mat* egzisztenciabizonyítás; ~ado: **1.** létezés *kredi la ~adon de supernaturaj fortoj: hisz a természetfeletti erők létezésében *pridubi la ~adon de moralaj leĝoj: kétségbe vonja az erkölcsi törvények létezését; **2.** egzisztencia, megélhetés *akiri ~adon por si: megélhetést teremt magának *rimedoj de ~ado: megélhetési eszközök *mizera ~ado: nyomorúságos élet; ~adismo: *fil* egzisztencializmus *szin* ekzisztencialismo; ~adisto: *fil* egzisztencialista *szin* ekzisztencialisto; ~aĵo: *fi* létező vő. ento *homa ~aĵo: emberi lény *nevia ~aĵo: élettelen létező *viva ~aĵo: élőlény; ~anta: létező *la ~anta plej granda bono: a létező legnagyobb jó; *kun* ~i: *ntr* együtt létezik, együtt él vkivel v. vmivel *paca *kun* ~ado: *pol* békés egymás mellett élés; ~okialo: *fil* létok; ~okondiĉo: létfeltétel; ~ominimumo: *gazd* létminimum; ~orajto: létjogosultság vő. vivorajto
ekzisztencialismo/o=**Ekzistadismo**
ekzisztencialist/o=**Ekzistadisto**
ekzo=előképző; ekzo~: *tud* exo~, kül~, külső ~, ~kívüli, ki~, kifelé~
Ekzocitozo, ekzonukleozo
ekzocet/o=**1.** *áll* repülőhal (Exocoetus) *szin* flugfiŝo; **2.** *kat* Exocet-rakéta *mar-mara ~o: hajóról indítható hajók elleni Exocet-rakéta *aer-mara ~o: hajók elleni Exocet-levegőrakéta *tera ~o: Exocet-földrakéta
Ekzocet-misil/o=**Ekzoceto 2**
ekzocitoz/o=**Elcitozo**
ekzoftalmi/o=*orv* szemkidülledés, exophthalmus **Ekzoftalmia** strumo
ekzogami/o=**1.** exogámia (törzsen kívüli házasság) vő. endogamio; **2.** *biol* exogámia, különnyészet vő. endogamio
ekzogen/a=*biol* geo exogén, külső eredetű, kívülről fejlődő vő. endogena
ekzokrin/a=*biol* külső elválasztású, exocrin, exokrin (mirigy, váladék) **Endokrina** glando vő. endokrina
ekzon/o=*biol* exon
ekzorci=*tr* *vall* ördögöt űz, rossz szellemet űz *~i demonojn: démonokat űz *~i malbonajn spiritojn: gonosz szellemeket űz; ~o: *vall* ördögűzés, szelleműzés; ~aĵo: *vall* ördögűző varázsigé; ~isto: **1.** *vall* ördögűző; **2.** *kr* exorcista (egyházi rend)
ekzosfer/o=*geo* exoszféra (Föld légkörének része)
ekzot/a=egzotikum, különleges, távoli, idegen; ~aĵo: egzotikum, különleges dolog; ~eco: egzotikusság, különlegesség; ~ismo: egzotizmus, egzotikus dolgok hajszolása
ekzoter/a=exotikus, (kívülállók számára) közérthető, avatatlanoknak szánt (>tan) vő. esotera
ekzoterm/a=*fiz* exoterm, hőtermelő, hőfejlesztő *szin* varmoeliga vő. endoterma
ekzotik/a=**Ekzota**; ~aĵo: **Ekzotaja**
el=előjárósó; el: **1.** ~ból, ~ből (>vhonnan kifelé) *eliri el la urbo: kimegy a városból *flago pendas el la fenestro: zászló lóg az ablakból *reveni el eksterlando: külföldről visszatér; **2.** ~ból, ~ből (>előző állapot) *el nenio fariĝas nenio: semmiből semmi sem jön létre, nihil ex nihilo fit *fari el neceso virton Z: a szükségből erényt kovácsol *fari jakon el ledó: zakót csinál bőrből *ni ĉiuj estiĝis el purto: mindnyájan porból lettünk; **3.** ~ból, ~ből, közül (>eredet) *deveni el malriĉa familio: szegény családból származik *krii el la tuta gorĝo: torkaszakadtából üvölt *la ĉefa el la devoj: a kötelességek legfontosabbika *rakonto el la Biblio: elbeszélés a Bibliából *traduki el fremdlingvoj: idegen nyelvekből fordít *trinki el la vino: iszik a borból *unu el miaj amikoj: egyik a barátaim közül, egyik barátom *unu el multaj: egy a sok közül; **4.** ~ból, ~ből (>okozati összefüggés) *agi el gloramo: dicsvágyból cselekszik *el facilanimeco li misatentis siajn devojn: könnyelműségből elhanyagolta a kötelességeit *el la dirita regulo sekvas: a mondott szabályból következik *el tio videblas: ebből látható; **5.** vmiből lévő, álló (>anyag, részek) *domo el brikoj: téglaház *dramo el kvin aktoj: ötfelvonásos dráma *statuo el marmoro: márvány szobor *vortaro el cent mil vortoj: százezer szóból álló szótár; **II.** előképző; el~: **1.** ki~ (kifelé irányulás) *eliri el la domo: kimegy a házból *elpreni pomon el korbo: almát kivesz kosárból *eltiri najlon: szőget kihúzó; **2.** befejezettség *ellerni la lecionon: megtanulja a leckét *ellabori tezon: tételt kidolgoz *eluzi: elhasznál *elĉerpi la temon *elaŭskultu min: hallgass meg, hallgass végig; **3.** kieszközlés *elalmozi panon: kenyeret kéreget (kéregetéssel kenyeret szerez) *elbatali al si la rajton: kiharcolja magának a jogot *eldevigi monon el iu: vkiből pénz

kikényszerít *elpeti favoron: kedvezést kikönyörög; **III.** önállóan; ele: kint, kívül *szin* ekstere; elen: kívülre, kifelé *szin* ekstere; eligi: **1.** *tr* kivesz, kitesz, kihoz, kivisz, kiad, kienged *eligi mono el la banko: pénzt vesz ki a bankból *eligi ovojn: *áll* tojik *li eligis monujon el sia sako: táskájából pénztárcát vett elő *oni eligis lin el la malliberejo: kiengedték a börtönből; **2.** *tr* kibocsát, kisugároz *eligi odoraĉon: bűz bocsát ki magából *eligi sian animon: kiadja a lelkét *eligi varmon: hőt sugároz; **3.** *tr* *inf* kiolvas, kiment *eligi datumon: adatot kiolvas, kiment; eligo: **1.** kivétel (vhonnan), kivétel, kihozás, kitevés (vhonnan); **2.** *vill* *eltr* kimenet; **3.** *inf* kivétel, output; **4.** *öko* kibocsátás, emisszió; eliganto: *fi* *öko* kibocsátó, szennyező; eligaĵo: **1.** kibocsátott termék; **2.** *öko* emisszió, kibocsátott anyag; **3.** *inf* output; eligilo: *inf* kimeneti eszköz *szin* eliga aparato; eligi: **1.** *ntr* kijön, kimegy, kijár, kiválik *eligi el la armeo: kiválik a hadseregből *eligis malmulta dentopasto el la tubo: kevés fogkrém jött ki a tubusból; **2.** *ntr* kibocsátódik, kisugárzik *eligas malvarmo el la kelo: hűvös árad a pincéből
el/o=*gaszt* ale (angol világos sör)
elafr/o=*áll* iszapfutó (Elaphrus)
elaidat/o=*ne* **Eleato**
Elam/o=*tört* geo Elám; ~ano: *bibl* elamita
elan/o=lendület, elán, nekifutás *vitala ~o: *fil* életlendület, élan vital; ~i: *ntr* lendül, nekilendül
elani/o=*áll* kuhi (Elanus)
elap/o=*áll* korallsikló (Elaps)
elasmobranch/oj=*áll* cápák és ráják (Elasmobranchii)
elast/a=**1.** rugalmas, ruganyos *~a deformiĝo: *fiz* rugalmas alakváltozás *~a energio: *fiz* rugalmas energia *~a forto: *fiz* rugóerő *~a kolizio: *fiz* rugalmas ütközés *~a ondo: *fiz* rugalmas hullám *iri kun ~aj paŝoj: ruganyos léptekkel megy; **2.** *átv* rugalmas, alkalmazkodó *~a konscienco: tág lelkiismeret *~a labortempo: rugalmas munkaidő *~a traktado de aferoj: az ügyek rugalmas kezelése; ~o: *fiz* rugalmassági modulus, Young-modulus, rugalmassági tényező (**E**) *szin* elastecmodulo; ~eco: **1.** *fiz* rugalmasság, ruganyosság; **2.** *átv* rugalmasság, alkalmazkodóképesség; **foto** ~eco: *fot* *fiz* fotoelaszticitás, feszültségoptika; ~ano: *kém* elasztán; ~ino: *kém* *biol* elasztin; ~eclimo: *fiz* rugalmassági határ; ~ecmodulo: *fiz* rugalmassági modulus, Young-modulus, rugalmassági tényező (**E**) *szin* elasto
U elastomero
elater/o=**1.** *áll* pattanóbogár (Elater); **2.** ~o: *növ* spóraszóró fonal, elatera
elateri/o=*növ* uborkás magrugó, lövőuborka vő. ekbalo; **2.** *gysz* elaterium (hashajtó); ~iino: *kém* elaterin
elatin/o=*növ* látonya (Elatine)
Elb/o=**1.** *geo* Elba (folyó); **2.** *geo* Elba-sziget
Elbrus/o=*geo* Elbrusz
elcentr/a=**Centrifuga**
Eldorad/o=**1.** *mit* Eldorádó; **2.** *átv* eldorádó, csodaország
ele/o=*növ* olajpálma, afrikai olajpálma (Elaeis guineensis) *szin* oleopalmo; ~ata **acido**: *kém* olajsav
elagn/o=*növ* ezüstfa, olajfűz (Elaeagnus)
eledon/o=*áll* pénzmapolip (Eledone)
elefant/o=*áll* elefánt *afrika ~o: afrikai elefánt (Loxodonta) *azia ~o: ázsiai elefánt (Elephas) *~edoj (Elephantidae): *áll* elefántfélék *fari el muŝo ~on Z: bolhából elefántot csinál *szin* fari monton el talpejo; ~estro: elefántvezető; ~osto: **Eleburo**
U batalefanto
elefantiaz/o=*orv* elefántkór, elefantiázis, elephantiasis
Elefantin/o=*geo* Elefantin-sziget
elegant/a=elegáns, választékos, csinos *~e vestita virino: csinosan öltözött nő *vesto de ~a fasono: elegáns fazonú ruha; ~eco: elegancia, választékos megjelenés; **mal** ~a: slampos, ízléstelen, igénytelen
elegi/o=*ir* zene elégia *~oj de Tibulo: Tibullus elégiai; ~a: **1.** *ir* elégia~, elégikus *~a distihono: elégiai disztichon; **2.** szomorú hangulatú *~a voĉtono: szomorú hangszín
elekt/i=**1.** *tr* választ, kiválaszt, megválaszt, kijelöl *~adis sen fino, edziĝis kun porkino Z: *közm* aki sokat válogat, vacorra talál *~i al si: kinéz magának *~i inter pluraj ebloj: több lehetőség közül választ *~i la pli facilan vojon: a könnyebbik utat választja *kiu ~as tro multe, ricevas nenion Z: *közm* aki sokat válogat, végül semmit sem kap; **2.** *tr* *pol* megválaszt (szavazással) *~i estraron: vezetőséget választ *~i iun deputito: képviselővé választ vkit *~i iun prezidanto, ~i iun kiel prezidanton: elnökké választ, elnöknek megválaszt; ~o: **1.** választás, megválasztás, kiválasztás *de elekto tro multa plej malbona rezulto Z: post ~o tro multa, ricevaĵo plej kurta: *közm* aki sokat válogat, vacorra talál; válogatósnaq vadalma, annak is az apraja *la ~o falis sur lin: rá esett a választás *ne havi ~on: nincs választási lehetősége *volu-nevolu

– ~o ne ekzistas Z: eszi, nem eszi, nincs más; ha tetszik, ha nem, nincs más választás; **2. pol** választás (szavazással) *~o de nova parlamento: új parlament választása *~o de prezidanto: elnökválasztás *EP~oj: EP-választások, európai parlamenti választások *fruigitaj ~oj: előrehozott választások *ĝeneralaĵ ~oj: általános választások *komunumaj ~oj: községi választások, önkormányzati választások, helyhatósági választások *lokaj ~oj, municipaj ~oj: önkormányzati választások, törvényhatósági választások, helyhatósági választások *parlamentaj ~oj: parlamenti választások, országgyűlési választások; ~antaro: *pol* a választók; ~eblo: **1.** választható, kiválasztható; **2. pol** választható (megválasztásra jogosult); ~eblo: választási lehetőség *restis al li ne multaj ~ebloj: nem sok választás maradt neki; ~ebleco: *pol* választhatóság; ~ejo: **2**balotejo; ~ema: válogató *tro ~ema ricevas nenion Z: *kōzm* aki sokat válogat, végül semmit sem kap; ~ilo: *vill* választókapcsoló; ~ita: **1.** kiválasztott *la ~ita popolo: *vill* választott nép; **2.** válogatott *~ita ludisto: *sp* válogatott játékos *~itaj soldatoj de la reĝo: a király válogatott katonái; ~ito: *fn* kiválasztott, válogatott; ~itaro: *fn sp* válogatott *nacia ~itaro: nemzeti válogatott; **al-i**: *tr* beválaszt, kooptál; **antaŭ-ilo**: *táv* előválasztógép (telefonja); **dis-i**: *tr* kiválogat, szétválogat, szortíroz; **for-i**: *tr* kiszortíroz, kiválogat (vkít v. vmit vhonnan) *for~u la nenecesajn pecojn: válogasd ki a szükségtelen darabokat *la komisiono for~is la netaŭgulojn: a bizottság kiválogatta az alkalmatlanokat; **ne-eblo**: nem választható; **re-i**: *tr* újraválaszt; **re-o**: újraválasztás *re~o de funkciuloj: tisztújítás *re~o de komitato: bizottság újraválasztása; **sen-e**: **1.** válogatás nélkül; **2.** vaktában, összevissza; ~odistrikto: *pol* választókerület; ~ofako: *isk* választott szak; ~ojaro: *pol* választási év; ~ojuro: *jog* választójog; ~okampanjo: *pol* választási kampány; ~okandidato: *pol* választási jelölt; ~oobservanto: *pol* választási megfigyelő; ~orajta: *jog* választásra jogosult; ~orajto: *jog* választói jogosultság; ~orondo: *pol* választási forduló; ~oŝanco: *pol* választási esély; ~osistemo: *pol* választási rendszer *miksa proporcia ~osistemo: vegyes arányos választási rendszer; ~oslogano: *pol* választási jelszó
 ŬEP-elektoj, princo-elektisto, temelektro

elektr/o=**1.** *fiz* elektromosság, villamosság; **2. vill** villamos energia; **3. vill** villany, villanyáram *szin* kurento; ~a: **1.** *fiz* villamos, elektromos (>jelenség) *~a fajrero: elektromos szikra *~aj fenomenoj: elektromos jelenségek; **2. vill** villamos, elektromos (>működés) *~a forno: villamos tűzhely *~a maŝino: elektromos gép; ~i: *tr orv* villanyárammal kezel, elektromos kezelésben részesít; ~eco: *vill* elektromosság (állapot); ~ejo: **2**centralo **2**; ~igi: **1.** *tr vill* villamosan feltölt; **2. tr vill** áramot vezet bele (n), áram alá helyez; **2. tr átv** felvillanyoz, felráz; ~ismo: *vill* villamosság, villamos jelenségek; ~isto: **1.** vill elektrikus, villamos szakember; **2. vill** villanyserelő *szin* elektromuntisto; ~izi: *tr* villamosít, elektrifikál, bevezeti a villanyt v hova (n) *~izi barilon: kerítésbe áramot vezet *~izi fervojon: vasutat villamosít *~izi vilaĝon: bevezeti a faluba a villanyt; ~olizi: *tr vill kém* elektrolizál; ~olizo: *vill kém* elektrolízis; ~umi: *tr 2*elektri; **foto-a**: *fot vill* fényelektromos, fotoelektromos; **hidro-a**: *fiz* hidroelektromos; **hidro-ejo**: **2**akvoenergia centralo; **piro-o**: *fiz* piroelektromosság; **termo-o**: *fiz* hőelektromosság, termoelektromosság; **termo-a**: *fiz* hőelektromos, termoelektromos; **termo-ejo**: *ip* hőerőmű; **tribo-o**: *vill* dörzsvillamosság, dörzselektromosság; ~oakustiko: *vill* elektroakusztika; ~oaŭto: *jm* villanyautó; ~obuso: *jm* trolibusz, elektrobusz *szin* trolebuso; ~oĉaro: *jm ip* villamos targonca; ~ocentrejo: *szin* elektrocentralo; ~oĉentro: **2**centralo **2**; ~odeforma: *vill* elektrosztrikció; ~odinamiko: *vill fiz* elektrodinamika *kvantuma ~odinamiko: kvantumelektrodinamika; ~odinamika: *vill* elektrodinamik, elektrodinamikai; ~oekzekuti: *tr jog* villamosszékből kivégez; ~ofonto: *vill* áramforrás; ~oindustria: *vill ip* villamosipar; ~oingeniero: *vill* villamosmérnök; ~oinstalajo: *vill ip* villamos berendezés, elektromos berendezés; ~okapilareco: *vill* elektrokapillaritás, villamos hajszálcsövesség; ~okardiografo: *gysz* elektrokardiográf, EKG; ~okardiogramo: *orv* elektrokardiogram; ~okemio: *vill kém* elektrokémia; ~okvanto: *vill* elektromos töltésmennyiség; ~oliveranto: *vill ip* elektromos szolgáltató; ~oluminesko: *fiz vill* elektrolumineszcencia; ~omagneto: *vill* elektromágnes; ~omagneta: *vill* elektromágneses, elektromagnetikus; ~omagnetismo: *fiz vill* elektromágnesség, elektromagnetizmus; ~omehaniko: *vill* elektromechanika; ~ometro: *vill* elektrométer; ~omobilo: *jm* villanyautó; ~omova: *vill* elektromotorikus; ~omotoro: *vill* villanymotor, elektromotor; ~omuntado: *vill* villanyyszerelés; ~omuntisto: *vill* villanyserelő *szin* elektristo **2**; ~onegativa: *vill* negatív elektromosság, elektronegativ; ~ooptika: *fot vill* elektrooptikai; ~opaneo: *vill* áramkimaradás; ~opovo: *vill* villamos teljesítmény, elektromos teljesítmény; ~opozitiva: *vill* pozitív

elektromosság, elektropozitív; ~oproduktado: *vill ip* áramtermelés; ~oproduktisto: *vill ip* áramtermelő; ~oprovizanto: *ip* áramellátó; ~opunkuro: *orv* elektropunktúra, electropunctura; ~oskopo: *vill* elektroszkóp; ~ostatiko: *vill* elektrosztatika; ~ostatika: *vill* elektrosztatikus; ~oŝoko: *orv* elektromos sokk; ~oŝtalo: *tech* elektroacél; ~oteknikisto: *vill* elektrotechnikus; ~otekniko: *vill* elektrotechnika; ~otensio: *vill* villamos feszültség, elektromos feszültség; ~oterapio: *orv* villamos gyógykezelés, elektroterápia; ~otermiko: *fiz* elektrotermika; ~otipo: *knyv* galvanklisé; ~otipio: *knyv* galvanotípia, elektrotípia; ~trakcio: *vsút* villamos vontatás; ~otropismo: *biol* elektrotropizmus; ~ovalenta: *kém vill* elektrovalens Ŭakvoelektro, atomelektro, feroelektro, fotoelektro, geoelektro, hidroelektro, indukelektro, karboelektro, lumelektro, termoelektro, piezoelektro, piroelektro, premelektro, radioelektro, sunelektro, termoelektromova, triboelektro, varmoelektro, ventoelektro

Elektr/o=*mit* Élektra, Electra

elektret/o=*vill* elektrét; ~mikrofono: *vill* elektrétmikrofon

elektrod/o=*vill* elektród, elektróda *ĉefa ~o: főelektrod *ekbruliga ~o: gyújtóelektrod *gutanta hidrarga ~o: csepegő higanyelektrod *karbona ~o: szén-elektrod *membakanta ~o: önsütő elektrod *metala ~o: fém-elektrod *negativa ~o: negatív elektrod *pozitiva ~o: pozitív elektrod; **help-o**: segédelektrod

Ŭdrenelektrodo, mezurelektrodo, regelektrodo

elektrofon/o=*zene* villamos gramofon, elektrofon

elektrofor/o=*áll* elektromos angolna (Electrophorus electricus)

elektrofor/o²=*vill* dörzsvillamos gép, elektrofor

elektroforez/o=*kém ip* elektroforézis

elektrokut/i=*tr vill* halálos áramütést mér vkire (n); ~igo: *vill* halálos áramütés

elektrolit/o=*vill* elektrolit *amfotera ~o: amfoter elektrolit *solida ~o: szilárd elektrolit

elektron/o=*fiz eltr* elektron *kondukta ~o: vezetési elektron *kondukto per ~oj: elektronvezetés *libera ~o: szabad elektron *mallibera ~o, ligita ~o: kötött elektron *orbita ~o: héjelektron, pályaelektron, extranukleáris elektron, keringő elektron *sekundara ~o: szekunder elektron; ~iko: *eltr* elektronika *industria ~iko: ipari elektronika *pova ~iko: erőáramú elektronika; **foto-o**: *fot eltr* fényelektron, fotoelektron; **mikro-iko**: *eltr* mikroelektronika; polielektrolito: *kém* polielektrolit; **termo-o**: *eltr* termoelektron; ~emisio: *eltr* elektron kibocsátás; ~gaso: *eltr* elektrongáz; ~jetilo, ~kanono, ~pafilo: *eltr* elektronágyú; ~mikroskopo: *tud tech* elektronmikroszkóp; ~neŭtrino: *fiz* elektronneutrínó; ~optiko: *eltr* elektronoptika; ~ŝelo: *eltr* elektronhéj; ~tubo: *eltr* elektroncső; ~volto (eV): *vill* elektronvolt Ŭoptikoelektroniko, termoelektronika, valentelektron

elektrum/o=*kém* elektrum (arany-ezüst ötvözet)

elektuari/o=*gysz* elektuárium, electuarium, liktárium, szirupos orvosság

element/o=**1.** *fil* lételem (pl. tűz, víz); **2. átv** lételem (>környezet) *akvo estas la ~o de fiŝoj: víz a halak életeleme *esti en sia ~o Z: elemében van, otthon érzi magát *senti sin en ~o: elemében érzi magát; **3. átv** természeti erő, elem *detruaj ~oj: romboló elemek *furiozado de la ~oj: az elemek dühöngése *venki la ~ojn: legyőzi a természet erőit; **4. kém** elem, vegyelem *atmofila ~o: atmofil elem *halkofila ~o: *geo* kalkofil elem *kemia ~o: vegyelem, kémiai elem *litofila ~o: *geo* litofil elem *Mendelevo entabeligis la kemiajn ~ojn: Mengyelejev táblázatba foglalta a kémiai elemeket *radioaktiva ~o: radioaktív elem *siderofila ~o: *geo* sziderofil elem *transurania ~o: uránon túli elem, transzurán elem; **5. ált** alapelem (>alkotó) *~o de parolo: *nyt* beszédelem, szófaj *fremdaj ~oj en la enlanda loĝantaro: idegen elemek a hazai lakosságban *intelektaj ~oj de la socio: a társadalom intellektuális elemei *suprasegmenta ~o: *nyt* szuprasegmentális elem; **6. tud** alap (tudás) *~oj de la fiziko: a fizika alapjai *~oj de fonetiko: a fonetika alapjai; **7. vill** elektródpár (>telep) *~oj produktas elektron en piloj, akumulatoroj: az elektródpárok áramot termelnek elemekben és akkumulátorokban; **8. mat** elem (>halmaz) *neŭtra ~o: neutrális elem *neŭtriga ~o: *fn* inverz; ~a: **1.** elemi, alap~, alapvető *~aj konoj: alapvető ismeretek *~aj korpoj: *fiz* elemi testek *~e simpla: végtelenül egyszerű; **2.** elementáris *kun ~a forto: elemi erővel; **mikro-o**: *biol kém* mikroelem, nyomelem *szin* spurelemento; **poli-o**: *biol kém* makroelem; **termo-o**: *vill* hőelem, termoelem *szin* termoparo Ŭcirkvitelemento, frazelemento, ligelemento, lingvoelemento, maŝinelemento, parolelemento, regulelemento, ŝpurelemento, vortelemento

eleoĥarito=*növ* csetkák (Eleocharis) *dolĉa eleoĥarito: vízigesztenye, édes csetkák (E. dulcis) *szin* ĉinia akvokaŝtano

eleokarit/o=**2**eleoĥarito

Eleonor/o=Eleonóra (utónév)

eletari/o=*növ* kardamóm, kardamómum (Elettaria)

Eleüzis/o=*geo vall* Eleuszisz *templo de Demetero en ~o: Déméter-templom Eleusziszbán

elevator/o=*levatoro*

elf/o=**1.** *mit* tündér, manó, kobold, elf (skandináv légi tündér); ~**ino**, ~**knabino**: *mit* tündérlány; ~**ujo**: *mit* tündérország; ~**reĝo**: *mit* tündérkirály

Eli/o=Éliás (keresztnev)

Eliezer/o=*Lazaro*

Elij/o=*bibl* Illés

eliksir/o=**1.** *gysz* elixír, elixirium (aromás szesz); **2.** elixír (aranycsináló szer); **3.** életelixír, csodaszér

elim/o=*növ* tarackbúza, hajperje (Elymus) *szin* hundherbo *ordinara ~o, rampa ~o: közönséges tarackbúza, tarack (E. repens)

elimin/i=**1.** *tr* kiküszöböl, eltávolít, kitöröl *~i ekzamenaton: *isk* vizsgázót megbuktat *~i el listo: listából töröl *~i kandidaton: jelöltet elutasít *~i nekonaton el ekvacio: egyenletből ismeretlent kiküszöböl *rekte ~a sistemo: *sp* közvetlen kieséses rendszer; **2.** *tr biol* kiküszöböl, eltávolít, eliminál *~i toksojn el la organismo: mérgeket eltávolít a szervezetből

elips/o=**1.** *mat* ellipszis; **2.** *nyt* szó v. mondatrészt kihagyása, ellipszis; **3.** *ir* szókihagyás, szóhiány, ellipszis; ~**a**: **1.** *mat* elliptikus, ellipszis~ *la planedoj iras ĉirkaŭ Suno laŭ ~oj: a bolygók ellipszis mentén keringenek a Nap körül; **2.** *nyt* hiányos *en ~aj frazoj mankas, sed subkomprenigas necesa elemento: a hiányos mondatokban hiányzik, de odaértődik egy szükséges elem; ~**oido**: *mat* ellipszoid

Eliš/o=*bibl* Elizeus

Elm/o=Elmár, Elmó (utónév)

elit/o=elit, *átv* krém *~o de la armeo: a hadsereg elitje *~o de la socio: a társadalom krémje *intelekta ~o: szellemi elit; ~**a**: előkelő, elit *~a lernejo: *isk* elitiskola; ~**ismo**: elitizmus; ~**ulo**: *fn* elithez tartozó

elitr/o=*áll* szárnyfedő, elytrum; **duon~o**: *áll* félfedő, hemielytrum

elitrigi/o=*elimo*

Eliz/o=Eliz (utónév)

Elizabet/o=Erzsébet *~o de Hungario: *kr* Magyarországi Erzsébet;

Elinjo: Erzsike

Elize/o=**1.** *mit* Élúszion, Elysium, Elízium (hősök paradicsoma) *~aj kampoj: *mit* elíziumi mezők; **2.** ~o: *átv* paradicsom, éden

elizi/o=*nyt* hangkiesés, hangkivetés, elízió; ~**i**: *tr nyt* kivet, elhagy, elidál (hangot)

elode/o=*növ* átokhínár (Elodea)

Elohim/o=**1.** *bibl* istenségek; **2.** *bibl* Elohim, Isten, Jahve; ~**isto**: *bibl* elohimista

elokuci/o=**1.** *ir* szónoklástán (>retorika); **2.** *ir* kifejtés, megfogalmazás, képes kifejezőmód, elokúció

elokvent/a=**1.** ékesszóló *~a oratoro: ékesszóló szónok; **2.** *átv* beszédés, meggyőző, ékes *~a atesto: ékes bizonyíték *~a parolado: ékes beszéd *~a rigado: beszédés tekintet; ~**o**, ~**eco**: ékesszólás; ~**aĉa**: *pej* dagályos, bombasztikus; ~**i**: *ntr* ékesszólóan beszél, ékesen szól

Elsinor/o=*geo* Helsingör, Elsinore

elu/i=**1.** *tr kém* eluál, kiold, kimos (adszorbeált anyagokat); **2.** *tr át* kilúgoz; ~**anto**, ~**antaĵo**: *eluenzo*; ~**enzo**: *kém* eluálószer, eluens; ~**itaĵo**: *kém* eluátum

eluvi/o=*geo* eluvium (kimosott talajréteg); ~**i**: *tr geo* (talajt) kimos, eluviál; ~**ado**: *geo* eluviáció; **mal~o**: *geo* felhalmozódási talajréteg, akkumulációs talajszint; **mal~i**: *tr geo* (talajt) feldúsít

Elvir/o=Elvira (utónév)

Elzac/o=*Alzaco*

elzevir/o=**1.** *knyv* elzevir (könyv); **2.** elzervír (betűtípus); **3.** *ir* elzevir (szépírodalmi esszé)

em=**1.** utóképző; ~**ema**: **1.** hajlamos vmire, vmilyen természetű *~ekkolerema, kredema, laborema, timema; **2.** képes vmire *in* inventema, produktema; **3.** vminek kitett *in* erarema, mortema, rompiĝema; **II.** önállóan: ema: hajlandó, hajlamos, kész vmire (al v. je) *li ne estas ema helpi ilin: nem hajlandó segíteni nekik *mi estas ema akcepti vian proponon: hajlandó vagyok elfogadni a javaslatodat; emo: hajlam, beállítottság, irányultság, hajlandóság, készség vmire (al v. je) *gajni ies emon: megnyeri vki hajlandóságát *havi la plej malgrandan emon al tio: semmi kedve hozzá *mi dankas vin por via emo kunlabori: köszönöm együttműködési készségét *mi ne sentas emon al tio: nem érzek arra hajlandóságot *ne havi emon toleri maljustaĵojn: nem hajlandó igazságtalanságot eltűrni; emigi: *tr* hajlamosít vmire, kedvet csinál vmihez (al v. je), motivál *szin* inklínig, klíni **3**; malema: vonakodó, kelletlen; malemi: *ntr* vonakodik, kelletlenkedik; malemigi: *tr* elveszi a kedvét; malemo: vonakodás, ellenszenv

emajl/o=**1.** *műv ip* zománc(bevonat); **2.** *műv ip* zománcmunka, zománczott tárgy *engravurita ~o: vésett aljú zománc *farbita ~o: festett zománc; **3.** *anat* fogzománc, enamelum *szin* dentemajlo, adamantino; ~**i**: *tr műv ip* zománcoz, zománcal bevon, mázol; ~**isto**: **1.** *ip* zománczómunkás; **2.** *műv* (zománczó) ötvös, zománcfestő

Uĉelemajlo, dentemajlo, dratemajlo

eman/i=**1.** *ntr fil* emanál, kiáramlik; **2.** *ntr fiz* kiáramlik, kisugárzik (pl. gáz, sugár); ~**aĵo**: **1.** *fil* emanáció, kiáramlás *la mondo estas ~aĵo de Dio: a világ Isten emanációja; **2.** *fiz* emanáció, kisugárzás (kisugárzott anyag); ~**igi**: *tr* sugároz, kisugároz; ~**igilo**: *fn* távk sugárzó (>Yagi-antenna)

emancip/i=**1.** *tr jog* nagykorúsít; **2.** *tr jog* egyenjogúsít, (függőségből) felszabadít, emancipál *~i la proletaron: felszabadítja a proletáriátust *~i la virinojn: emancipálja a nőket; ~**ado**: **1.** *jog* nagykorúsítás; **2.** *jog* felszabadítás, emancipálás; ~**igo**: **1.** *jog* felszabadulás (függőségből), egyenjogúsodás, emancipáció; ~**ita**: *jog* (függőségből) felszabadított, egyenjogúsított, emancipált

Emanuel/o=**1.** *bibl* Emmánuel (Isten velünk van); **2.** Emmánuel, Immánuel (utónév)

Emaus/o=*bibl geo* Emmausz

embaras/o=**1.** zavar, baj, nehézség, kényelmetlenség *eliri el la ~o: kikeveredik a bajból *eliri sen frakaso el granda ~o Z: ép bőrrel megússza, szárazon megússza *eltiri el la ~o: kihúzza a bajból *esti en granda ~o, troviĝi en granda ~o: nagy bajban van *fari ~on: bajt csinál, gondot okoz, zavart kelt *forigi ĉiujn ~ojn: minden akadályt elhárít *mona ~o: pénzzavar *sidi en amaso da ~o Z: nyakig ül a bajban *trafi en ~on: bajba kerül; **2.** zavar, zavarodottság *esti en ~o: zavarban van *havi ~on de riĉeco: a bőség zavarával küzd *meti en ~on: zavarba hoz *ŝi ruĝiĝis de ~o: zavarában elpirult; ~**a**: **1.** zavaró, zavaros *~a situacio: zavaros helyzet; **2.** zavart, zavarodott *~a mieno: zavart arckifejezés; ~**i**: *tr* zavar, bajt okoz vkinek (n), összezavar, zavarba hoz; ~**igi**: *ntr* zavarba jön, bajba kerül, összezavarodik *~igi en mensogon: hazugságba keveredik; **el~igi**: *ntr* kikerül a bajból; **mal~i**: *tr* kihúzza a bajból

embarg/i=**1.** *tr hajó* vesztegzár alá helyez, kifutási tilalmat rendel el vm ellen (n) *~i ĉiujn eksterlandajn ŝipojn: minden külföldi hajót vesztegzár alá helyez; **2.** *tr pol* embargó alá helyez, zárlatot rendel el vmi ellen (n) *~i la eksterlandajn varojn: embargó alá helyezi a külföldi árukat *~i novaĵojn: hírzárlatot rendel el; ~**o**: **1.** *hajó* kikötőzárlat, vesztegzár; **2.** *pol* embargó, tilalom *ekonomia ~o: *gazd pol* gazdasági embargó *~o de armiloj: fegyverembargó *meti ~on: zárlat alá helyez, embargó alá helyez, embargót vet ki vmire (sur)

Uflugembargo, naftoembargo

emberiz/o=*áll* sármány (Emberiza)

emblem/o=**1.** jelkép, szimbólum, jelvény, embléma *pesilo estas la ~o de la justico: a mérleg az igazság jelképe; **2.** *jték szín* (>kártya) *trefo, piko, kero kaj karo estas ludkartaj embemoj: a treff, pikk, kőr és káró kártyaszínek

embol/o=*orv* érdugasz, érelzáró rög, embólus, embolus *~oj povas obstrukci vaskulojn: a rögök ereket zárhatnak el; ~**ozo**: *orv* érelzáródás, érelődugulás, embólia *cerebra ~ozo: agyembólia, embolia cerebri *pulma ~ozo: tüdőembólia, embolia pulmonis; ~**ozigo**: *orv* embolizálás

emboli/o=*embolozo*

embrazur/o=**1.** ép ablakrézsű, ajtórézsű; **2.** *kat* lörés, lövörös; ~**aĵo**: *ép* nyílászáró; ~**klapo**: *hajó* kat ágyúnyílásfedél

embri/o=**1.** *biol* csíra, embrió, embryo *vő*. feto *el la ~o evoluas feto: az embrióból magzat fejlődik; **2.** *növ* embrió, csíra; **3.** *átv* vmi csírája, kezdeménye; ~**a**: **1.** *biol* embrionális, csíra~; **2.** *átv* kezdeti, kezdetleges, embrionális *~a stato de projekto: tervezet kezdeti állapota; ~**igi**: *tr* (méhében) fogan *szin* koncipi *Maria ~igis Jesuon: Mária méhében foganta Jézust; ~**igi**: *ntr* fogan, megfogon (vki méhében fejlődésnek indul) *szin* koncipigi *Jesuo ~igis en Maria: Jézus Mária méhében fogant; ~**ofitoj**, ~**oplantoj**: *növ* embrió növények (Embryophyta) *szin* embrioplantoj; ~**ogenezo**: *biol* embriogenezis, magzatfejlődés; ~**ologo**: *biol orv* embriológus, magzatkutató; ~**ologio**: *biol orv* embriológia, magzatfejlődéstan; ~**otomio**: *orv* magzat boncolása, magzat darabolása, embryotomia

embriogeni/o=*embriogenezo*

embrokaci/o=**1.** *orv* bedörzsölés, borogatás, embrocatio; **2.** *orv* borogatófoliadék

embusk/o=**1.** *ált kat* lesvetés, lesállás *eviti ĉiujn ~ojn: elkerül minden buktatót *fari ~on: lest vet; **2.** *ált kat* les, leshely *szin* embuskejo *ĉasi sovaĝanaseton el ~o: lesből vadkacsa vadászik; ~**i**: *tr* megles, lesben vár, lest vet vkinek (n), leselkedik vki után (n) *dangero ~as lin: veszély leselkedik rá; ~**ejo**: les, leshely *szin* embusko **2**; ~**igi**: *tr* lesbe állít; ~**igi**: *ntr* lesbe áll, lesállásba helyezkedik

emerġ/i=1. *ntr* felmerül, felszínre bukkan, kiemelkedik (közegből); **2.** *fiz* kilép (>sugar) *~a punkto de lumradio: fénysugár kilépési pontja
Emerik/o=Imre
emerit/o=fn nyugállományú, nyugállományba vonult, nyugdíjas (pl. hivatalnok, professzor) *szin* pensiulo *post kvardek jaroj da instruado nia instruisto vivas nun kiel ~o: negyven évi tanítás után tanítónk most nyugdíjasként él; ~a: **1.** nyugállományú, nyugalmazott *~a profesoro: nyugalmazott professzor *~a generalo: nyugállományú tábornok; **2.** nyugállománnyal kapcsolatos *~a salajro: nyugdíj *szin* emerituro, pensio; ~**igi:** *tr* nyugállományba helyez *szin* pensii; ~**eco:** nyugdíjasság, nyugállomány *nun li ĝuas la ~econ: most élvezi a nyugdíjasságot
emeritur/o=nyugdíj szin emerita salajro, pensio *lia ~o ne estas tro granda: a nyugdíja nem valami nagy
emersi/o=csill kilépés, előtűnés (csillagárnyékból)
emetik/o=1. *ex gysz* hányatótóró borkó, tartarus emeticus; **2.** *gysz* hányatószer, emetikum, emeticum
emetin/o=kém gysz emetin
emetrop/a=☞*eümetropa*
emfaz/o=1. hangsúly, nyomaték, kiemelés *mi atentigas vin kun ~o: nyomatékosan figyelemztetlek; **2.** *ir* emfatikum, nyomaték; ~a: hangsúlyos, kiemelt, nyomatékos *la ~a mencio de lia agado: működésének nyomatékos említése; ~i: *tr* hangsúlyoz, nyomatékosít, kiemel
emfizem/o=orv kóros levegőgyülem, emphysema (szövetben v. szervben) *pulma ~o: tüdőátulat emphysema pulmonum *subhaŭta emfizemo: bőr alatti levegőgyülem, subcutan emphysema; ~**ulo:** emphysemiás beteg
emi=utóképző; ~**emio:** *orv* ~aemia, ~émia (bizonyos anyagok fiziológias v. patológias jelenléte v. mennyisége a vérben); ☞alkoholemio, glukemio, glukozemio, kaliemio, sepssemio<}
emid/o=áll mocsári teknős (Emys) *szin* marĉa testudo
emigr/i=ntr *pol* emigrál (politikai okok miatt); ~**ado:** *pol* emigrálás, kivándorlás; ~**into:** *fn* *pol* emigrált, kivándorolt
emigraci/o=☞*elmigrado*, *elmigrantaro*
Emil/o=1. *tört* Aemilius; **2.** Emil (utónév); ~**ino:** Emília (utónév) *~injo: Emi (becenév)
Emili/o=geo Emilia; ~**o-Romanjo:** *geo* *pol* Emilia-Romagna (IT) *la ĉefurbo de ~o-Romanjo estas Bolonjo: Emilia-Romagna fővárosa Bologna
Emilian/o=tört Aemilianus
eminenc/o=1. *kr* eminencia, eminenciás úr (bíborosok megszólítása) *~a moŝto: eminenciás úr, főmagasságú úr *Lia ~o kardinale Richelieu: őminenciája Richelieu bíboros *Via ~o!: eminenciád!; **2.** *anat* kiemelkedés, eminencia
eminent/a=1. kiváló, kitűnő, kiemelkedő (>személy) *~a oratoro: kiváló szónok *~a personeco: kiemelkedő személyiség *~a ŝuldanto, malbona paganto *Z: közm* nem gavallér, ha nem adós; **2.** kiváló, nagyszerű, eminens (vmi) *~a noto: *isk* kitűnő jegy *~a plenumo: kiváló teljesítmény *~e taŭga: kiválóan alkalmas; ~i: *ntr* kitűnik, kiválik vmiben (en); ~**igi:** *tr* kiemel, méltóságra emel; ~**ulo:** **1.** előkelő ember, *fn* híresség; **2.** kiválóság, kiemelkedő egyéniség; ~**ularo:** előkelőségek, krém, elit; **mal~ulo:** közönséges ember, mindennapi ember
emir/o=isl *pol* emír; ~**lando:** *pol* emirátus, emírség *Unuiĝintaj Arabaj~landoj: *geo* *pol* Egyesült Arab Emírségek (AE)
emisi/i=1. *tr* *gadz* kibocsát, kiad *~i monon: pénzt bocsát ki *~i poŝtmarkon: bélyeget bocsát ki; **2.** *tr* *fiz* kibocsát (sugarat, részecskéket) *~i partiklojn: részecskéket bocsát ki *~i per mallonga ondo: *táv*k rövid hullámon sugároz; ~o: **1.** *gadz* kibocsátás, kiadás, emisszió; **2.** *fiz* kibocsátás, emisszió *spontana ~o: spontán emisszió, spontán kisugárzás *stimulita ~o: indukált emisszió *termoelektrona ~o: *vill* izzókátódos emisszió; ~a: *fiz* emissziós, emissziós~, kibocsátási *~a limvaloro: öko kibocsátási határérték, emissziós határérték *~aj gasoj: emissziós gázok, kipufogógázok; ~**ilo:** *vill* emitter, impulzusadó *szin* emitro; ~**ivo:** *fiz* sugárzóképeség, emisszióképesség; ~**linioj:** *csill* emissziós vonalak
☞elektromisio gasemisio, monemisio, lumemisio
emitor/o=☞*emisilo*
Emm/o=Emma (utónév)
emoci/i=tr meghat, (érzelmileg) megindít, érint *~i ĝis larmoj: könnyekig meghat; ~o: **1.** meghatottság, megindultság *szin* kortuŝo; **2.** *pszi* érzelem, indulat, emóció; ~a: **1.** megható, megindító; **2.** *pszi* érzelmi, indulati; ~**igi:** *ntr* meghatódik, (érzelmileg) megindul; **sen~a:** érzéketlen, közömbös, érzelm nélkül *sen~e li akceptis la sciiĝon: közömbösen fogadta a hírt; ~**ikono:** ☞*miensimbolo*
empati/o=pszi beleélés, empátia

Empedokl/o=fil Empedoklész

empen/o=rep farokrész, farokfelület; ~**alo:** *rep* vízszintes vezérsík

empeneron/o=rep hajó magassági kormány

empetr/o=növ varjúbogyó, mómorka (Empetrum) *szin* korvobero

empiem/o=orv gennygyülem, empyema

empir/o=műv empire (stílus); ~a: *mn* műv empire

empire/o=mit tűzég, empireum

empiri/o=1. *fil* empiria, megfigyeléssel szerzett tapasztalás; **2.** *ált* tapasztalat, tapasztalás, egyszerű megfigyelés; ~a: **1.** *fil* tud empirikus, tapasztalati; **2.** *ált* tapasztalati, megfigyelésen alapuló; ~**ismo:** **1.** *fil* empirizmus; **2.** *ált* tapasztalatiság, tapasztalásra alapozottság; ~**isto:** *fn* *fil* empirikus, empirista; ~**ulo:** gyakorlati ember

empirism/o=☞*empiriismo*

empirist/o=☞*empiriisto*

empori/o=gadz *tört* kereskedőtelep, emporion, empórium

emu/o=☞*dromiceo*

emulator/o=ne ☞*imitilo*

emulsi/o=1. *kém* emulzió, fejet; **2.** *fot* emulzió, fényérzékeny réteg *~o el argenta bromido: ezüstbromid emulzió; ~i: *tr* *kém* emulgeál *~i oleon en akvo: olajat emulgeál vízben; ~**blo:** *kém* emulgeálhatóság; ~**antaĵo,** ~**enzo:** *kém* emulgeáltor, emulgálószer, emulgálóanyag; ~**azo,** ~**ino:** *kém* emulzin; ~**ilo:** *kém* emulgeálókészülék; ~**oido:** *kém* emulzoid; **foto~o:** *fot* *kém* fényérzékeny emulzió, fotoemulzió

en=1. előjárószo; *en:* **1.** ~ban, ~ben (>hely) *ili loĝas en Berlino, sed plej ŝatas esti en Budapeŝto: Berlinben laknak, de leginkább Budapestben szeretnek lenni *fiŝoj vivas en akvo: a halak vízben élnek *restadi en eksterlando: külföldön tartózkodik; **2.** ~ba, ~be (>helyre) *veturi en Romon: Rómába utazik *iri en la domon: a házba megy *riveretoj fluas en riverojn: a patakok folyókba ömlenek; **3.** ~ban, ~ben, vmin belül (>idő) *en du semajnoj via palto estos preta: két héten belül készen lesz a felöltője *en lundo matene: hétfőn reggel *en unu monato ili atingis la ĉefurbon: egy hónapon belül elérték a fővárost *en la venonta jaro: a következő évben *en la daŭro de tri jaroj: három év időtartam alatt; **4.** ~ban, ~ben (>állapot, körülmények) *en tiaj cirkonstancoj mi ne entreprenos la taskon: ilyen körülmények között nem vállalom a feladatot *en tia stato vi ne povas forlasi la hospitalon: ilyen állapotban nem hagyhatja el a kórházat *li troviĝas en granda mizero: nagy nyomorban él *veli en tempesta vetero: viharos időben vitorlázik; **5.** ~ba, ~be (>eredmény) *rompi la panon en du pecojn: kettétörni a kenyeret *traduki en la rusan: oroszra fordít *dividi en du partojn: két részre oszt; **6.** ~ban, ~ben (>azonosítás) *en tio mi vidas nenion malbonan: ebben semmi rosszat nem látok *li rekonis en ŝi malnovan amikilon: régi barátját ismert fel benne *vidu en mi la suferantan patron: lásd bennem a szenvedő apát; **II.** előképző; *en~:* be~, bele~ *endoma: házban lévő *eniri en la ĝardenon: bemegy a kertbe *envicigi la soldatojn: sorba állítja a katonákat *ĝi entenas aeron: levegőt tartalmaz *la akvo enhavas hidrogenon kaj oksigenon: a víz hidrogént és oxigént tartalmaz *nenio enestas en la sako: a zsákban semmi sincs; **III.** önállóan; *ena:* belső *szin* interna; *ene:* **1.** belül, bent (>hely) *szin* interne *ene de malgranda cirklo: kis körön belül *enen: befelé *enen-elen: ki-be; **2.** belül (>idő) *ene de difinita tempo, ene de fiksa tempo: záros határidőn belül *ene de strikta tempo: szoros határidőn belül; *enen-klavo:* *inf* enter-billentyű *szin* eniga klavo; *enigi:* **1.** *tr* betesz, bead, bevisz, bejuttat; **2.** *tr* *inf* beír, bevisz (>adat) *enigi datumon: *inf* adatot bevisz, adatot beír ☞*eniga* aparato, klavo, input; *enigaĵo:* *inf* betáplált adat, input; *enigilo:* *inf* beviteli eszköz, input eszköz *szin* eniga aparato; *enigo:* **1.** bevétel, betevés, bejuttatás; **2.** *inf* adatbevétel; **3.** *inf* enter, return; *enigi:* **1.** *ntr* bemegy, bejut, behatol, betevődik *humido eniĝis en la fermitan skatolon: nedvesség jutott be a lezárt dobozba; **2.** *ntr* befér (vhova) *la ŝranko jam ne eniĝas en la ĉambro: a szekrény már nem fér be a szobába *ne eniĝas en mian menson: nem fér a fejembe; **3.** *ntr* beavatkozik vmibe (n) *ne eniĝu en aferojn de fremduloj: ne avatkozz be idegenek dolgába; **4.** *ntr* beszáll, felszáll (járműre) *eniĝi en sian aŭton: beszáll a kocsijába; *eno:* belső, vmi belseje *szin* interno

en²=utóképző; ~**enoj:** *áll* ~formák, ~inae (>alcsalád a tipikus nemből)

☞*lutrenoj*, *mustelenoj*

en³=utóképző; ~**eno:** *kém* ~én (nyílt láncú és ciklusos telítetlen szerves vegyületek) ☞*buteno*, *dekeno*, *dieno*, *eteno*, *hekseno*

en⁴=előképző; *en~:* *kém* *en~* (funkcióval szomszédos kettős kötés) *enaló: enal *enolo: enol *enono: enon

en/o=jen (pénznem)

enad/o=áll kékgalamb, parlagi galamb, vadgalamb (Columba oenas) *szin* arbokolombo, trukolombo

enalag/o=ir enallagé, felcserélés *'ĉu mi diru, aŭ ĉu silenti' estas moda ~o: a 'mondjam vagy hallgatni jobb' az igemód felcserélése *li iris al

la viro, kaj jen tiu staras ĉe la kameloj' estas tempa ~o: a 'méne ki a férfiúhoz; és ímé ez ott áll vala a tevék mellett' az idő felcserélése *ni kreu homon, kaj ili regu super la fiŝoj' estas nombra ~o: az 'alkossunk embert: uralkodjék a tenger halain' a szám felcserélése

enant/o=*növ* borgyökér (Oenanthe)

enant/o=*áll* hantmadár (Oenanthe)

enantem/o=*orv* nyálkahártya-kiütés, enanthema

enantiomorf/a=*fiz kém* tükörszimmetrikus, enantiomorf; ~**eco**: *fiz kém* tükörszimmetrikusság, enantiomorfia (>tulajdonság);

enantiomorfismo: *fiz kém* tükörképjelenség, enantiomorfia (>jelenség)

enantiotrop/a=*kém* enantiotrop; ~**eco**: *kém* enantiotrópia (>tulajdonság); ~**ismo**: *kém* enantiotrópia (>jelenség)

enantioz/o=*oksimoro*

encefal/o=*anat* agyvelő, encephalon *szin* cerbo; ~**a**: *anat* agyi, encephalicus; ~**ino**: *gysz* encephalin (peptid); ~**ito**: *orv* agyvelőgyulladás, encephalitis *bova spongeca ~ito: *áll* marhák szivacsos agyvelőgyulladása *letargia ~ito: vírus okozta járványos agyvelőgyulladás, encephalitis lethargica; **mez-o**: *anat* középagy, mesencephalon; ~**algio**: *orv* fejfájás, cephalalgia, encephalalgia;

polio-ito: *orv* agyszürkeállomány-gyulladás, polioencephalitis;

~**ografio**: *orv* agyvelő-röntgenvizsgálat, encefalográfia, encephalographia; ~**ogram**: *orv* agyvelő-röntgenfelvétel, encefalogram, encephalogramm; ~**omalacio**: *orv* agylágyulás *szin* cerbomolió;

~**opatio**: *orv* agyvelőbántalom, encephalpathia *spongeca ~opatio: szivacsos agyvelősorvadás, spongiform encephalopathia

~*encefalo*, metencefalo, mjelencefalo, rombencefalo, telencefalo

Encelad/o=*1. mit* Enkeladosz, Enceladus; *2. csill* Enceladus

enciklik/o=*kr* pápai körlevél, enciklika

enciklopedi/o=*knyv* tudománytár, enciklopédia; ~**a**: *mn* enciklopedikus *~a klereco: enciklopedikus műveltség; ~**sto**: *knyv* enciklopédiaszerkesztő, enciklopédista

end=*1.* utóképző; ~**enda**: ~endő, ~andó ~*ell*emenda, agenda, sekvenda; ~**endi**: *ige* ~endő, ~andó ~*plen*umendi, solvendi; *II.* önállóan; *endi*: *ntr* kell, szükséges, kényszerű *endas rompi kun la malnovaj moroj: szakítani kell a régi erkölcsökkel *endas fine fari konton pri niaj faroj: végül el kell számolni tetteinkkel; *endo*: kötelesség, kényszerűség *endoj farendas sen plendoj: a kötelességek panasz nélkül teljesítendő; ami kell, az muszáj

endemi/o=*orv* endémia (fertőző betegségek rendszeres és tömeges előfordulása ugyanazon a területen); ~**a**: *1. orv* endemikus; *2. biol* endemikus, helyhez kötött ~*endemia* planto; ~**ismo**: *biol* endémiajelenség; ~**ulo**: *biol* endemikus élőlény

Endimion/o=*mit* Endimion, Endymion

endivi/o=*növ* endívia, endíviasaláta, salátakatáng (Cichorium endivia)

endo=előképző; *endo*~: *tud* endo~, belső (vmiben lévő) ~*endokardio*, endonukleazo, endoskeleto

endogami/o=*1.* endogámia (törzsen belüli házasodás) vö. ekzogamia; *2. biol* endogámia, beltenyészet vö. ekzogamia

endogen/a=*biol geo* endogén, belső eredetű, önmagából fejlődő vö. ekzogena *~a toksigo: *orv* belső eredetű mérgezés, endointoxication

endokarp/o=*növ* belső termésfal, endocarpium ~*epikarpo*, mezokarpo

endokrin/a=*biol* belső elválasztású, endokrin, endocrin (mirigy, váladék) vö. ekzokrina ~*endokrina* glando; ~**ologo**: *biol* endokrinológia

endokrinol/o=*biol* endokrinológia

endormorf/a=*mat* endormorf; ~**io**: *mat* endomorfizmus, endomorfia

endorfin/o=*biol* endorfin (hormon)

endos/i=*tr* *gazd* forgat, forgatmányoz, hátirattal ellát, láttamoz (>értékpapír) *szin* ĝiri 2 *~i ĉekon: csekket forgat *~i kambion: váltót forgat; ~**o**: *gazd* forgatmány; ~**anto**: *gazd* forgató, átruházó (>értékpapír) *szin* ĝiranto 2; ~**ato**: *gazd* forgatmányos, intézvényezett (>értékpapír) *szin* ĝirato 2

endoskop/o=*gysz* endoszkóp; ~**io**: *orv* endoszkópia

endosperm/o=*növ* endospermium

endoteli/o=*anat* endotélium, endothelium

endoterm/a=*fiz* endoterm, hőfogyasztó vö. ekzotermia

endur/o=*sp* kitartásspport

Ene/o=*mit* Aineiasz, Aeneas; ~**ado**: *ir* Aeneis; ~**ido**: *mit* Aeneades, Aeneas ivadéka

enec/o=*fn* enyec; ~**a**: *mn* nyt enyec (mis)

energetik/o=*ip* energetika

energi/o=*1. fiz* energia *atomkerna ~o, nuklea ~o: nukleáris energia *disocia ~o: *kém* disszociációs energia, disszociációenergia *elektra ~o: *vill* villamos energia *elektrostatika ~o: *vill* elektrosztatikus energia

*~o de radiado: sugárzóenergia, kisugárzott energia, sugárzási energia

*kemia ~o: *kém* kémiai energia, vegyi energia *interna ~o: belső

energia *joniga ~o: ionizációs energia *kineta ~o: mozgási energia, kinetikai energia *kunliga ~o: kötési energia *lego pri konservigo de ~o: energiamegmaradás törvénye *libera ~o: szabad energia *magneta ~o: mágneses energia *malfonto de ~o: *öko fn* energiaelnyelő *mekanika ~o: gépi erő *nenaftdevena ~o: nem fosszilis energia

*nulpunkta ~o: nullaponti energia, zéruspont-energia *potenciala ~o: energiatartalom, helyzeti energia, potenciális energia *termika ~o: hőenergia, termikus energia *translacia kineta ~o: translációs kinetikai energia *vitala ~o: *biol* életenergia, vitális energia; *2. átv* erély, erő, határozottság, energia; ~**a**: *1. fiz* energia~; *2. átv* energikus, dinamikus, tetterős; ~**e**: energikusan, erélyesen, erőteljesen; ~**i**: *tr* energizál, energiával ellát; ~**ismo**: *fil* energetizmus; **bio-o**: *ip* öko bioenergia;

mem-o: *fiz* sajátenergia; **plen-a**: energikus *plen-a homo: energikus ember; **sen-a**: erőtlen, erélytelen, enervált; ~**bendo**: *vill* energiasáv; ~**bezona**: *ip* energiát igénylő, energiaigényes; ~**bezono**: *ip* energiaszükséglet; ~**centralo**: ~*elektrejo*; ~**dependa**: *ip* energiafüggő

*~dependa memoro: *inf* felejtő tár; ~**diferenco**: *fiz* energiakülönbség;

~**dona**: *fiz* energiát adó, energiaközvetítő; ~**fonto**: *fiz* erőforrás, energiaforrás *renoviganta ~fonto: megújuló energiaforrás; ~**intensa**: *ip* energiaigényes; ~**konsumo**: energiafogyasztás; ~**kvantumo**: *fiz* energiakvantum; ~**ministro**: *pol ip* energiaügyi miniszter; ~**nedependa**: *ip* energiafüggetlen; ~**nivelo**: *fiz* energiaszint *nekontinua

~nivelo: diszkrét energiaszint; ~**planto**: *agr öko* energianövény;

~**politiko**: *pol* energiapolitika; ~**portanto**: *fiz* energiahordozó *fosilia

~portanto: fosszilis energiahordozó; ~**sektoro**: *ip* energiaszektor;

~**ŝpara**: *öko* energiatakarékos; ~**ŝparado**: *öko* energiatakarékosság;

~**transformilo**: *fn tech* energiaátalakító; ~**vora**: *öko* energifaló

~*akvo*energia, atomenergia, hejtenergia, kernenergia, mas-energia rilato, nukleenergia, plenenergia, restenergia, sunenergia, surfacenergia, vaporoenergia, varmoenergia, ventenergia

enfil/i=*tr* *kat* oldalazó tűz alá vesz, (lövésorozattal) végigpáztáz vö. desfil

Engadin/o=*geo* Engadin

enga/i=*1. tr* szerződött (művészt); *2. tr* elkötelez, belevon (ügybe) *~i en komploton: összeesküvésbe belevon; ~**i sin**, ~**igi**: *1. ntr* szerződik (művészt); *2. ntr* átv elkötelezi magát vmi mellett (por) *~iginta verkisto: elkötelezett író *~ita politikisto: elkötelezett politikus; ~**igo**: *1. elszerződés* (>művészt); *2. elkötelezettség*

engl/o=*tört* angol (germán törzs tagja); Englujo, Englio: *tört geo* Anglia

engraul/o=*áll* szardella (hal) (Engraulis) vö. sardelo

enharmonaj=*zene* enharmonikus *C diesa kaj D bemola estas enharmonaj tonoj: a cisz és a desz enharmonikus hangok; enharmono: *zene* enharmónia

enhitre/o=*áll* televényféreg (Enchitraeus)

enigm/o=*1.* rejtvény, találós kérdés, enigma *solvi ~on: rejtvényt megold, találós kérdést megold; *2. átv* rejtvény, rejtély *estas por mi ~o, kiel vi povis trapasi la ekzamenon: rejtély számomra, hogyan tudtál átmenni a vizsgán *la ~oj de la marfundo: a tengerfenék rejtélyei *paroli per ~oj: rébuszokban beszél; ~**a**: *1.* rejtély~, rejtvénnel kapcsolatos; *2. átv* rejtélyes, enigmatikus

~*krucvortenigmo*, vortenigmo

enkaŭstik/o=*1. műv* viaszfestés, enkauszтика (>technika) *~a farbo: viaszfesték; *2. fényszerzés, beeresztés* (>padló, bútor); ~**i**: *1. tr* műv viaszfestéssel fest; *2. tr* (bútort, padlót) fényez, beereszt; ~**afo**: *műv* viaszfestmény

enket/o=*1.* jog nyomozás, vizsgálat *fari ~on: nyomozást folytat; *2. ált* felmérés, megkérdezés, vizsgálgatás *fari ~on: felmérést végez; ~**i**: *1. ntr* jog nyomoz, vizsgálatot folytat (pri); *2. tr/ntr* ált kérdezősködik, vizsgálgodik, felmér vmit (pri); ~**a**: nyomozó, vizsgáló~, vizsgálati

~*enketa* aresto, instanco, juĝisto, malliberejo, tribunalo *esti en ~a malliberejo: vizsgálati fogságban van; ~**ilo**: kérdőív *szin* demandaro, demandilo; ~**ito**: *fn* megkérdezett *la duono de la ~itoj opiniis, ke: a megkérdezettek fele úgy vélte, hogy; ~**isto**: *1. jog* kihallgató *polica

~isto: rendőrségi kihallgatótiszt; *2. felmérő, kérdezőbiztos*; **pri-i**: *1. tr* jog kihallgat; *2. kikérdez*; ~**estro**: jog nyomozásvezető; ~**komisiono**: vizsgálgatóbizottság *parlamenta ~komisiono: *pol* parlamenti vizsgálgatóbizottság; ~**protokolo**: jog kihallgatási jegyzőkönyv

~*mortenketisto*

enklav/o=*geo pol* enkláve *la Kaliningrada Teritorio estas ~o apartenanta al Rusio: a Kalinyingrádi Terület Oroszországhoz tartozó enkláve

enklitik/o=~*enklizajo*

enkliz/o=*nyt* szó előre simulása, enklízis; ~**afo**: *nyt* előre simuló szó, enklitikus szó

enolog/o=~*vinologo*

enorm/a=rendkívüli, roppant, óriási, szerfelelti *fari ~ajn fortostreĉojn:

rendkívüli erőfeszítéseket tesz

enoter/o=*növ* ligetszépe, ligetke (Oenothera) *szin* onagro 2 *-acoj:

☛onagracoj

ensembl/o=**1.** *műv zene* együttes *folkloro ~o: népi együttes, hagyományörző együttes *muzika ~o: zenei együttes *teatra ~o: színházi társulat, művészegyüttes; **2.** lakberendezés; **3.** *tex* ruhaegyüttes, komplé; **4.** épületegyüttes, komplexum; **5.** *mat* halmaz (>statisztika); ~**ano**: *műv* társulati tag, együttes tagja; ~**isto**: **1.** lakberendező *szin* domarangisto; **2.** divattervező, ruhatervező

☛kantensembló, voçensembló

ensifer/oj=*áll* tojócsövesek (Ensifera)

ent/o=**1.** *fil* létező, entitás *szin* ekzistafo *reala ~o: valós létező, reális entitás *racia ~o: racionális entitás; **2.** *ált* egyed

entablement/o=*ép* párkányzat *szin* surkolonajo *-o konsistas el arhitravo, friso kaj kornico: a párkányzat az architrávból, a frízből és a főpárkányból áll

entalpi/o=*fiz* entalpia

entel/o=*áll* hulmán (Presbytis entellus) *szin* hulmano

enteleki/o=*fil* entelekheia, entelechia

Entent=*pol* tört antant *Kora ~o: entente cordiale (szívélyes egyetértés) *Triobla ~o: hármas antant, antant Oroszországgal *Malgranda ~o: kisantant

enter/o=*tud* anat bél *szin* intesto; ~**ito**: *orv* bélhurut, enteritis; ~**algio**: *orv* bélfájdalom, enteralgia; **meso**=*o*: *anat* bélfodor, mesenterium; ~**ohemoragio**: *orv* belső vérzés, enterohaemorrhagia; ~**okinazo** *ex* ☛enteropeptidazo; ~**okojlito**: *orv* vékony- és vastagbélgyulladás, enterocolitis; ~**ovakcino**: *gysz* enterovaccina

☛gastroenterologo

enterobi/o=*áll* hegyesfarkú bégiliszta (Enterobius vermicularis)

enterokok/o=*bakt* Enterococcus

enteropneüst/oj=*áll* bégilégzetűek, bégil-lélegzők (Enteropneusta)

entimem/o=*fil* enthüméma, entiméma

entjer/o=*fn* *mat* egész szám *Gaüsa ~o: Gauss-egész *natura ~o: természetes szám; ~**a**: *mn* *mat* egész~ *-a parto: *mat* egészrész; ~**eca**: ☛cifereca; ~**teorio**: *mat* számelmélet

entolom/o=*növ* döggomba (Entoloma)

entomolog/o=*áll* entomológus, rovartudós, rovartanos; ~**io**: *áll* rovartan, entomológia

entomotrak/oj=*áll* alsórendű, alacsonyabb rendű rákok (Entomotraca)

entre/o=*gaszt* entrée (előétel utáni fogás), középfogás, középétel

entrepren/o=**1.** vállalat, kezdeményezés; **2.** *gazd* vállalkozás, vállalat *eksterkomerca ~o: külkereskedelmi vállalat *granda ~o: nagyvállalat *industria ~o: iparvállalat, ipari vállalat *komerca ~o: kereskedelmi vállalat *komuna ~o: vegyesvállalat, joint venture *komunuma ~o: kommunális vállalat, városgazdálkodási vállalat *kooperativa ~o: szövetkezeti üzem, szövetkezeti vállalkozás *malgranda ~o: kisvállalat *meza ~o: közép vállalat *privata ~o: magánvállalkozás *publika ~o: közüzem *publiktrafika ~o: közlekedési vállalat *štata ~o: állami vállalat; ~**i**: *tr* vállalkozik vmire (n), vállalat vmit, belekezd, belefog vmibe (n) *kiu ~is, tiu sin tenu *Z: közm* ha felkötötted, rázzad *multe ~is, sed nemulte eltenis *Z: közm* sokat akar a szarka, de nem bírja a farka; ~**ejo**: *gazd* telephely (>vállalat); ~**ema**: vállalkozó szellemű, vállalkozó kedvű; ~**estrado**: *gazd* vállalatirányítás; ~**isto**: *gazd* vállalkozó ~**isto** por domkonstruado: *ép* építési vállalkozó *persona ~isto: egyéni vállalkozó *pograndu ~isto: nagybani vállalkozó *privata ~isto: magánvállalkozó; **et**=*o*: *gazd* kisvállalkozás; **grand-isto**: *gazd* nagyvállalkozó; **et-isto**: *gazd* kisvállalkozó; ~**imposto**: *gazd* vállalkozási adó, iparüzési adó; ~**konsilio**: *ip* üzemi tanács; ~**kuracisto**: *orv* üzemorvos

☛konstruentreprenisto, sepultentreprenisto, štalentrepreno

entropi/o=*orv* szennhélybefordulás, entropium

entropi/o=**1.** *fiz* entrópia; **2.** entrópia (>statisztika); **3.** *inf* entrópia

entuziasm/o=lelkesezés; ~**a**: lelkes; ~**i**: *ntr* lelkesedik, rajong vmiért (por); ~**iga**: lelkesítő; ~**igi**: *tr* lelkesít, buzdít; ~**igi**: *ntr* fellelkesül, felbuzdul

enu/i=*ntr* unatkozik; ~**a**: unalmas; ~**o**: unalom *kiu amas guon, amu ankaü ~on *Z: közm* ha tüzet szereted, füstjét is szenvedjed *laboro estas la plej bona kuracilo kontraü ~o: *köz* a munka az unalom legjobb ellenszere; ~**iga**: untató, unalmas; ~**igi**: *tr* untat; **mal-igi**: *tr* izgat, érdekel, leköt, lebilincsel, szórakoztat

enukle/i=*tr* *orv* kihámoz, eltávolít, enukleál (daganatot, szemgolyót); ~**ado**: *orv* daganat v. szemgolyó kihámozása, enucleation

enukleaci/o=*ex* ☛enukleado

enumeraci/o=*ir* felsorolás, elősorolás, enumeráció

enurez/o=*orv* ágyba vizezés, vizeletcsepegés, enuresis *szin* liturinado

envelop/o=*mat* burkológörbe *szin* envolvajo 2

envergur/o=**1.** *hajó* vitorlaszélesség; **2.** *hajó* vitorlázatszélesség; **3.** *áll* szárnyszélesség, szárnyköz; **4.** *rep* fesztáv, fesztávolság (>szárnyak) **envi/i**=**1.** *tr* elkíván, irigyl vkitől (al) vmit (n) *kion mi ne scias, tion mi ne ~as *Z: közm* amiről nem tudunk, nem is irigyeljük; ki mi felől nem tud, azt nem is áhtja; **2.** *tr* irigykedik vmi miatt (pro); ~**o**: irigység, irigykedés; ~**a**: irigy, irigykedő; ~**ema**: irigy természetű *homo ~ema rapidas al riĉeco, kaj li ne scias, ke malriĉeco lin atendas: *bibl* vagyont akar szerezni a kapzsi ember, de nem tudja, hogy ínségbe jut; ~**igi**: *tr* iriggyé tesz *pli bone estas ~igi ol kompatigi *Z: közm* jobb száz irigy, mint egy szánó; ~**inda**: irigylésre méltó; ~**ulo**: irigy ember; **mal-i**: *tr* nem sajnál vkitől (al) vmit (n)

envult/i=**1.** *tr* megront, megbabonáz *okule ~i: szemmel ver; **2.** *tr* átv elbűvöl, rabul ejt, megbabonáz

enzo=**1.** utóképző; ~**enzo**: *kém* ~szer (a töben adott fogalom végrehajtója) ☛absorbenzo, akcelenzo, diluenzo, dispersenzo, dopenzo, eluenzo, emulsienzo, malakcelenzo, moderigenzo, rivenzo, senmakulenzo, solvenzo; **II.** önállóan; enzo: *kém* hatóanyag, szer, ágens *szin* aganto, efikanto, efiksubstanco

enzim/o=*biol* kém enzim *alostera ~o: *biol* alloszterikus enzim *iniciata ~o: iniciáló enzim; ~**ologo**: *biol* kém enzimológus; ~**ologio**: *biol* kém enzimológia; **ko**~**o**, **kun**~**o**: *biol* kém koenzim

☛labenzimo, riboenzimo

eocen/o=*geo* eocén

Eol/o=**1.** *mit* Aiolosz, Aeolus (a szelek istene); **2.** *mit* Aiolosz (Hellén fia); ~**a**: **1.** *geo* szél~, eolikus ☛eola erozio; **2.** *zene* eol, aeol *-a harpo: eolhárfá; ~**io**: *tört* *geo* Aiolisz, Aeolis; ~**iano**: *tört* aiol; ~**centralo**: *vill* ip szélérőmű *szin* ventoelektrejo; ~**harpo**: *zene* eolhárfá

eon/o=**1.** *fil* aión, eón (összelem); **2.** *geo* eón, aión (földtörténeti szakasz)

eonotem/o=*geo* eonotéma (időrétegtani egység)

eoñim/o=*ritk* *geo* kelet *szin* oriento vö. uesto; ~**a**: *ritk* *geo* keleti *szin* orienta vö. uesta

eoñentomon/o=*áll* hajnalrovar (Eosentomon transitorium)

eoñin/o=*kém* eoñin

epakrid/o=*növ* ausztrálhanga (Epacris)

epakt/o=*csill* epakta (az óév utolsó újhordja és az újév közötti idő)

Epaminond/o=*tört* Epameinondas

epanortoz/o=*ir* visszavonás (>retorika)

eparhi/o=*kr* eparchia (görögkeleti püspökség); **ĉef**~**o**: *kr* (görögkeleti) érsekség

eparki/o=☛eparhio

epiogenez/o=*geo* szárazulatképző mozgás, epiogenezis; ~**a**: *geo* szárazulatképző, epiogenetikus

ependim/o=*anat* agykamra- és gerincevelőbélés, ependyma; ~**ito**: *orv* epandymagyulladás

epentez/o=*nyl* hangbetoldás, szótagbetoldás, epentézis

eperlan/o=*áll* viaszlazac, eperlán-lazac, stint

epicentr/o=*geo* földrengésközpont, epicentrum, felszíni központ *-a regiono: *geo* rengési övezet

epicikloid/o=*mat* epiciklois *mallongigita ~o: kurtított epiciklois

Epidaür/o=*tört* *geo* Epidauros *la templo de Asklepio en Epidaüro: az epidauroszi Aszklépiosz-templom

epidemi/o=*orv* járvány, ragály, epidémia; ~**a**: *orv* járványos, ragályos, epidemikus; ~**ologo**: *orv* járványorvos, járványtanos, epidemiológus; ~**ologio**: *orv* járványtan, epidemiológia; ~**centro**: *orv* járványgóc

☛bestepidemia, gripepidemia, kovejo de epidemia

epidendr/o=*növ* fánlakó kosbor (Epidendrum)

epiderm/o=**1.** *anat* felhám, bőrhám, epidermisz; **2.** *növ* epidermisz; ~**a**: *anat* felhám~, epidermalis

epidiaszkop/o=*for* epidiaszkóp, írásvetítő *szin* retroprojekciilo, grafoskop

epididim/o=*anat* mellékhere, epididymis

epidot/o=*ásv* epidot, piztácit

Epifani/o=*kr* vízkereszt *szin* Kristo-nasko *-o memorigas la viziton de la Tri Magoj al Jesuo: a vízkereszt a három király Jézusnál tett látogatására emlékeztet

epifenomen/o=*fil* mellékes körülmény, kísérő jelenség, epifenomén; ~**ismo**: *fil* epifenomenalizmus

epifit/o=*növ* fánlakó növény, fennlakó növény, epifiton

epifiz/o=*anat* ízületi vég, epifízis vö. diafízis; ~**ito**: *orv* epifízisgyulladás, epiphysitis

epifonem/o=*ir* epifonéma

epifor/o=*orv* kóros könnycsorgás, epiphora

epigastr/o=*anat* gyomortáj, epigastrium, regio epigastrica; ~**a**: *anat* *orv* gyomortáji, epigastricus *-a doloro: gyomortáji fájdalom *-a foso:

behúzódás az epigastrium felszínén, fossa epigastrica
epigin/a=*növ* termő feletti, magház feletti, felső állású, epigyn, epigynicus vö. hipogina, perigina *~a ovario, supra ovario: felső állású magház, epigyn magház
epigenez/o=**1.** *biol* epigenezis; **2.** *geo* epigenezis; ~**a:** *biol geo* epigenetikus
epiglot/o=*anat* gégefedő, epiglottis
epigon/o=*ir* epigon, utánzó
epigraf/o=**1.** *ép műv* felirat (épületen, szobron, érmén); **2.** *ne* jelmondat, mottó (könyv, fejezet élén) **▷** moto; **3.** *mat* epigráf, gráf feletti halmaz; ~**a:** felirat~, epigráfiai *~a flanko, kun portreto, de monero: érem arcképes epigráfiai oldala *~a stilo: tömör stílus; ~**iko:** *tört* felirattan, epigráfia; ~**isto,** ~**ikisto:** *tört* feliratkutató, felirattanos, epigráfus
epigram/o=**1.** *ir* epigramma; **2.** *átv* csipős megjegyzés, gúnyos odavágás; ~**isto:** *ir* epigrammaíró, epigrammaköltő
epik/o=*ir* epika, elbeszélő költszet; ~**a:** *ir* epikus, elbeszélő; ~**isto:** *fn* *ir* elbeszélő, epikus
epikant/o=*anat* mongolredő, belső szemzugredő, epicanthus
epikarp/o=*növ* külső termésfal, epicarpium
epikondil/o=*anat* külső könyökdudor, epicondylus lateralis humerus
epikontinent/a=**▷** apudkontinenta
epikriz/o=*orv* epikrizis, epicrisis
Epiktet/o=*fil* Epiktétosz, Epictetus
Epikur/o=*fil* Epikurosz, Epicurus; ~**a:** **1.** *fil* epikuroszi, epikureus *la ~a moralo: az epikuroszi erkölcs; **2.** *átv* *pej* élvhajász, élvezetekre törekvő *~a vivmaniero: élvhajász életmód; ~**ano:** **1.** *fil* epikureista, epikureus; **2.** *átv* *pej* élvhajász; ~**ismo:** **1.** *fil* epikureizmus; **2.** *pej* élvhajászás, gyönyörkeresés (>életelv)
epilepsi/o=*orv* epilepszia, eskór, nehézkór, nyavalyatörés *szin* falmalsano *~a atako: epilepsziaroham *~aj konvulsioj: epilepsziás görcsök, epilepsziás vonaglások *maĵora ~o: nagyroham, epilepszia maĵor *minora ~o: kisroham, epilepszia minor; ~**ulo:** *fn* *orv* epilepsziás, nyavalyatörős, eskóros
epilobi/o=*növ* füzike, deréce (Epilobium) *szin* salikrozo
epilog/o=**1.** *ir* epilógus; **2.** *ir* utószó, utójáték
epimorf/a=*mat* epimorf; ~**io:** *mat* epimorfizmus
epinefrin/o=*kém* *biol* epinefrin, adrenalin *szin* adrenalino; **nor**~**o:** *kém* *biol* norepinefrin *szin* noradrenalin
epiornit/o=*áll* madagaszkári strucc (Aepyornis)
epipaktid/o=*növ* nőszőfű, evetkefű, bibak (Epipactis)
epipaleolitik/o=*geo* epipaleolitikum
epiplo/o=*anat* cseplepsz, epiploon, omentum *maĵora ~o: nagyecseplepsz, omentum maius *minora ~o: kiscseplepsz, omentum minus
Epir/o=*geo* Epirosz, Epirus
epirogenez/o=*geo* epirogenezis vö. orogenezo
episkop/o=*kr* püspök *dioceza ~o, rezidanta ~o: megyés püspök *laŭtitola ~o, titolita episkopo, titulara ~o: címzetes püspök; ~**a:** *kr* püspöki, episzkopális **▷** episkopa bastono, eklezio, konferenco, sidejo, sinodo, vikario; ~**ano:** *kr* episzkopális egyház tagja; ~**aro:** *kr* püspöki kar; ~**arestro:** *kr* püspöki kar feje; ~**ejo:** **1.** *ép* püspöki palota; **2.** *kr* püspökség (>egyházmegye); ~**ujo:** *kr* püspökség; ~**ĉef**~**o:** *kr* érsek; **help**~**o:** *kr* segédpüspök, koadjutor
episom/o=*biol* episzóma
epispastik/a=*orv* hólyaghúzó
epistak/o=*orv* orrvétzés, epistaxis *szin* nazosangado
epistat/a=*biol* episztatikus vö. hipostata
epistemologi/o=*fil* ismeretelmélet, episztemológia *szin* ekkonteorio
epistol/o=**1.** *ir* költői levél, verses levél, episztola; **2.** *bibl* apostoli levél, epistola *La ~o de la apostolo Paŭlo al Timoteo: Szent Pál Timóteusnak írt levele, Pál levele Timóteushoz (Tim)
epistrof/o=*ex* **▷** aksiso
epitaf/o=sír felirat
epitaksi/o=**1.** *ásv* ránövés, epitaxia (>kristály); **2.** *vill* epitaxia; ~**a:** **1.** *ásv* ránövéses, epitaxiális; **2.** *vill* epitaxiális **▷** epitaksa transistoro
epitalam/o=*ir* nászének, nászadal, epithalamium
epiteli/o=*anat* hám, hámréteg, fedőhám, epithelium *glanda ~o: mirigyhám, epithelium glandulare; ~**omo:** *orv* laphámdaganat, epithelioma
epitet/o=*nyt* jelző, epitheton *adjektiva ~o: melléknévi jelző *adverba ~o: határozószói jelző *akuzativa ~o: tárgyragos jelző *genitiva ~o: birtokos jelző *homera ~o: homéroszi jelző *infinitiva ~o: főnévi igenévi jelző *klariga ~o: értelmező jelző *kliša ~o: elköptatott jelző *kvalita ~o: minőségjelző, tulajdonságjelző *kvanta ~o: mennyiségjelző, számnévi jelző *numerala ~o: számjelző *ornama ~o, tropa ~o: *ir* állandó jelző, epitheton ornans *prepozitiva ~o: viszonyoszó jelző *pronomina ~o: névmási jelző *substantiva ~o: főnévi

jelző

Unomepito, tropepito

epitom/o=*ir* epitomé, foglalat, kivonatos mű; **2.** kivonat, kompendium; ~**i:** *tr* *ir* kivonaton

epitrochoid/o=*mat* epitrochoid

epizod/o=**1.** *ir* *átv* mellékselekmény, epizód; **2.** *átv* epizód, esemény *gajaj ~oj de la ĉi-jara UK: az idei világkongresszus vidám epizódjai; ~**a:** mellékes, epodikus **▷** epizoda okazaĵo, rolo, tasko; ~**isto:** epizodista (>színház)

epizooti/o=*áll* *orv* állatjárvány, állatvész, epizootia

epod/o=**1.** *ir* utóének (antik görög kórusban a strófa és antistrófa után); **2.** *ir* epodosz, epodus (versforma); **3.** epodosz, epodus (epodoszban írt szatirikus vers) *~oj de Horacio: Horatius Epudusai
epok/o=**1.** kor, korszak *fari ~on: új korszakot nyit *en la ~o de la Arpadoj: az Árpádok korában *la feŭdisma ~o de Eŭropo: Európa feudalista korszaka *Nova ~o: *tört* újkor *renesanca ~o: reneszánsz kor *Viktorina ~o: *tört* viktoriánus kor; **2.** *geo* kor (földtörténeti egység); ~**fara:** korszakalkotó; **Mez**~**o:** *tört* középkor

Utomepoko, brilepoko, bronzepoko, ferepoko, florepoko, glaciepoko, kuproepoko, orepoko, romiepoko, ŝtonepoko

epokop/o=*nyt* szövégrövidülés

epoksi/o=*kém* epoxid *~rezino: epoxigyanta

epolet/o=*kat* vállbojt, vállrojt, váll-lap, epolett

epope/o=*ir* eposz, hősköltemény *szin* heroa poemo *Eneado estas tipe klasika ~o: az Aeneis tipikusan klasszikus hősköltemény; **pra**~**o:** *ir* ősi eposz

epos/o=*ir* elbeszélő költemény

eprom/o=*inf* EPROM *szin* viŝebla programebla nurlegebla memoro

epsilon=*knyv* ε, epszilon (görög rövid 'e' betű) *szin* epsilono

epsilon/o=**▷** epsilon

epulis/o=*orv* fogíny rostos daganata, epulis

er=**1.** utóképző; ~**ero:** vminek az eleme, alkotóeleme, részecskéje **▷** fajrero, lignero, monero, polvo, sablero; **II.** önállóan; **ero:** **1.** rész, részecske, alkotóelem *la unua ero de nia programo: műsorunk első száma *ŝuti erojn de pano al birdoj: kenyérmorzsát szór a madaraknak; **2.** parány, morzsa, szem *ero da vero: egy cseppnyi igazság *ne havi eĉeron da pacienco: szemernyi türelme sincs; **ereta:** aprócska, picurka, morzsányi; **diserigi:** *tr* szétmorzsol, elmorzsal; **diserigi:** **1.** *ntr* szétmorzsolódik; **2.** *ntr* *átv* szétbomlik, szétesik, hasad; **diserigo:** **1.** szétmorzsolódás, elmorzsolódás; **2.** *fiz* bomlás *alfa-diserigo: alfa-bomlás *beta-diserigo: béta-bomlás; **diserigema:** morzsalékony; **forerigi:** *ntr* lemorzsolódik

er/o=**▷** erao

era/o=**1.** időszámítás *antaŭ nia ~o: időszámításunk előtt *kristana ~o: keresztény időszámítás *post nia ~o: időszámításunk után; **2.** *geo* idő (földtörténeti egység) *paleozoiko, mezozoiko kaj kenozoiko estas geokronologiaj ~oj: a paleozoikum, mezozoikum és a kenozoikum geokronológiai idők

erantid/o=*növ* téliike, téltemető (Eranthis)

erar/i=**1.** *ntr* *ex* eltéved *via koro ne flankiĝu al ŝia vojo, ne ~u sur ŝia irejo: *bibl* az ilyen nő útjára ne vezessen szíved, ne tévedj rá ösvényeire; **2.** *ntr* téved, hibázik *Dio ĝuste faras, neniam ~as Z: *közm* tudja Isten, minek hogy kell lennie *~i home estas: tévedni emberi dolog *~i en sia kalkulo: téved a számításában *kiu demandas, tiu ne ~as Z: *közm* jobb kérdezni, mint egyszerűen hibázni *mi ~is pri vi: tévedtem tégedet illetően *nur tiu ne ~as, kiu neniam ion faras: *közm* csak az nem követ el hibát, aki nem dolgozik *pli bone ne fari, ol ~i Z: *közm* jobb az útnak feléről visszatérni, mint eltévedni; **3.** *ntr* *kr* tévelyeg *~antaj herezuloj: tévelygő eretnekek *la ~inta filo: *bibl* a tékozló fiú; ~**o:** hiba, tévedés *absoluta ~o: abszolút hiba *ĉiu ~o estas peko Z: *közm* kb. véték minden hiba *fali en ~on: hibába esik *fari ~on: hibát vét, hibát követ el *kruda ~o: durva hiba *ne hontu penti pri faro, hontu persisti en ~o Z: *közm* nem szégyen a bűnbánat *nin instruas ~o, kiun faras najbaro Z: *közm* más kárán tanul az okos *ortografia ~o: helyesírási hiba *pagas maljunaj jaroj por junaj ~oj Z: *közm* az ifjúkor bűneit az öregkor fizeti *peko kaj ~o estas ecoj de l' homaro Z: *közm* nincsen ember hiba nélkül *pro ~o ne pravigas la faro Z: *közm* elfelejtésnek, nem tudásnak egy a fizetése *veniala ~o: megbocsátható tévedés; ~**a:** hibás, téves; ~**ema:** gyarló, tévelygő, esendő; ~**igi:** *tr* megtéveszt, félrevezet, megcsal; **el**~**igi:** *tr* elosztatja vki tévedését *mi el~igis lin pri nia kulpeco: eloszlattam a tévedését a mi bűnösségünkről; **for**~**i:** *ntr* eltévelyeg, letéved *for~i de la vojo: letéved az útról; **ne**~**ema:** tévedhetetlen, csálhatatlan; **sen**~**a:** hibátlan; **sen**~**igi:** *tr* (hibáktól) kijavít (pl. szöveget) *sen~igu mian taskon: javítsd ki a feladatodat; ~**foriĝi:** *ntr* eltévelyedik, letéved vhonnan; ~**imuna,** **ne**~**ipova:** tévedhetetlen, csálhatatlan; ~**kompreni:** *tr* félreért, rosszul ért *szin* fuŝkompreni,

erarkompreni; ~**lumo**: lidércfény, bolygótűz; ~**listo**: *knyv* hibajegyzék, *eratum* *sin* eratumo; ~**serĉilo**: *inf* hibakereső, debugger; ~**vagi**: *ntr* tévelyg, bolyong
 Ŭdateraro, fakteraro, juĝeraro, kalkuleraro, komposteraro, langeraro, plumeraro, preseraro, senseraro, skribleraro, vojerari
Erasm/o=**1.** Rézmán, Erasmus (utónév); **2.** *ir* Erasmus (Rotterdamus)
eratem/o=*geo* időtéma, ératéma (rétegtani egység)
eratik/a=*ne* ☞*geo* migra 3
Erat/o=*mit* Erato
Eratosten/o=*mat* csill Eratoszthenész
eratum/o=*knyv* hibajegyzék, *eratum* *sin* erarlisto
erbi/o=*kém* erbium (Er) *~a klorido: erbiumklorid
erbin/o=*kém* erbinföld, erbiumoxid
erc/o=*ásv* érc; ~**igo**: *geo* ércesedés; ~**esploristo**: *ásv* érckutató;
 ~**kuŝejo**, ~**tavolo**: *ásv* érclelőhely, telér; ~**minejo**: *ip* ércbánya;
 ~**mineralo**: *ásv* ércásvány; ~**montaro**: *geo* Érc-hegység; ~**trogo**: *ip* ércmosó vályú; ~**vejno**: *geo* érctelér
 Ŭalunerco, fererco, peĉerco, plumberco, zinkerco
Ereb/o=*mit* Erebosz, Erebus
erekt/a=*biol* merev, merevedő, felálló, duzzadt, erectilis (vérbőség miatt); ~**igi**: *ntr* *biol* feláll, merevedik, megduzzad; ~**igo**: *biol* merevedés, felállítás *~igo de kresto de koko, klitorio, penis: kakastaréj, csikló, pénisz merevedése
erepsin/o=*biol* kém erepszin
ereti/o=*növ* borágófa (Ehretia)
eretism/o=*orv* kóros érzékenység, erethismus
Erevan/o=*geo* Jereván *~o estas la ĉefurbo de Armenio: Jereván Örményország fővárosa
Erfurt/o=*geo* Erfurt *~o estas la ĉefurbo de Turingio: Erfurt Tűringia fővárosa
erg/o=*fiz* erg (az energia egysége); ~**ometro**: *tech* ergométer
ergativ/o=*nyt* ergativus
ergin/o=*biol* kém ergin
ergograf/o=*gysz* ergográf
ergokornin/o=*kém* ergokornin
ergokristin/o=*kém* ergokrisztin
ergometrin/o=*kém* ergometrin
ergonomi/o=*tech* ergonomia; ~**a**: ergonomikus
ergosin/o=*kém* ergozin
ergosterol/o=*biol* kém ergosterol *sin* ergotosterolo
ergot/o=**1.** áll sarkantyú *sin* krurungo; **2.** *növ* anyarozs-szklerócium, varjúkőröm, bába fog, tűszög *sekal~o: rozson élősködő anyarozs; ~**ino**: *kém* ergotin; ~**ismo**: *orv* anyarozsmérgezés, ergotismus, Szent Antal tüze *sin* brulo de Sankta Antonio; ~**ozo**: *növ* anyarozsfertőzés; ~**amino**: *kém* ergotamin; ~**fungo**: *növ* anyarozs (>gomba) (Claviceps purpurea); ~**sekalo**: *növ* anyarozssal fertőzött roz; ~**osterolo**: ☞ergosterolo
Eri/o=**1.** *geo* Erie (város); **2.** *geo* Erie-tó
Eridan/o=**1.** *tört* *geo* Éridanosz; **2.** *csill* Eridanus
erigeron/o=*növ* küllőrojt, seprence (Erigeron)
erik/o=*növ* hanga, erika (Erica)
 erikejo: hangás puszta
Erik/o=Erik (utónév) *~o la Ruĝa fondis setlejojn en Gronlando: Vörös Erik településeket alapított Grönlandon
Erin/o=*tört* *geo* Erin (Írország)
erinae/o=*áll* sün, sündiszón (Eriaceus)
eringi/o=*növ* iringó (Eryngium) *sin* kruckardo
Erini/o=*mit* Erinnusz, Erinns *Alektó, Megero kaj Tizifono estas la tri ~oj: Alléktó, Megaira és Tiszifoné a három Erinnusz
erinj/o=*anat* sebtérpez
eriobotri/o=*növ* gyapjasnaspolya (Eriobotrya)
eriofor/o=*növ* gyapjúzás (Eriophorum)
eritem/o=*orv* bőrpír, eritéma
eritre/o=**1.** *növ* kis ezerjófű, százforintosfű (Centaurium erythraea); **2.** *növ* ex ezerjófű, földpepe ☞centaurio
Eritre/o=*geo* pol Eritrea (ER)
eritren/o=*növ* korallfa, korallcserje (Erythrina)
eritroblast/o=*anat* eritroblast, erythroblast
eritrocit/o=*anat* vörösvérsejt, erythrocyta *sin* ruĝa globulo, ruĝa sangoĉelo; **hiper~emio**: *orv* magas vörösvértestszám, hypererythrocythaemia, polyglobulia *sin* troglobuleco, hiperglobulemio; ~**opoezo**: *biol* vörösvérsejt-képződés, erythropoesis *sin* eritropoezo
eritroksil/o=*növ* vörösfű (Erythroxylum)
eritroni/o=*növ* kakasmandikó (Erythronium)
eritropoez/o=*biol* vörösvérsejt-képződés, erythropoesis *sin*

eritrocitopoezo; ~**ino**: *biol* kém eritropoezin, erythropoesin
eritroz/o=**1.** *kém* eritróz; **2.** *orv* erythrosis
eritrozin/o=*kém* eritrozín
Erivan/o=☞Erevano
erizif/o=*növ* lisztharmat (Erisiphe)
erizim/o=*növ* repcsény (Erysimum)
erizipel/o=*orv* orbánc, erysipelas
Erlang/o=*mat* (Agner Krarup) Erlang; ~**o**: *táv* k Erlang (erl)
ermen/o=**1.** áll hermelin, északi menyét, hölgymenyét (Mustela erminea); **2.** hermelin (>téli prém); **3.** *cím* hermelin; **kontraŭ~o**: *cím* ellenhermelin
ermit/o=**1.** *kr* remete *vivi ~an vivon: remeteéletet él; **2.** *átv* remete, magányosan élő ember; ~**ejo**: remetelak *Muzeo de l' ~ejo en Peterburgo: a pétervári Ermitage Múzeum; ~**ludo**: *jtek* pasziánsz; ~**okrabo**: áll remeterák, Bernát-rák (Eupagurus bernhardus)
Ernest/o=Ernö; ~**ino**: Erneszta, Ernesztina
erod/i=**1.** *tr* elkopat, elhasznál, kidörzsöl vö. erozii *la cirkulado ~as la monerojn: a forgalom elkopatja a pénzértéket; **2.** *tr* *tech* lecsiszol, ledörzsöl (pl. csiszolópapírral); **3.** *tr* *tech* bejárat (pl. motort) *~i aŭtomobilon: autót bejárat *~i motoron: motort bejárat *~i siajn ŝuojn: bejáratja a cipőjét
 Ŭeroda papero
erodi/o=*növ* gémmor (Erodium) *sin* tordobeko
erofil/o=*növ* ködvirág (Erophila)
Eros/o=*mit* Erös, Amor, Cupido
erot/o=*pszi* erősz, érzéki vágy; ~**a**: *pszi* erotikus *sin* erotika 2; erotismo: *pszi* erotizmus, túlhajszolt, beteges érzékiség; ~**izi**: *tr* erotizál, erotikusan ingerel; ~**ogena**: *pszi* erogén; ~**ologo**: *pszi* erotológus; ~**ologio**: *pszi* erotológia; ~**omanio**: *pszi* szerelmi düh, erotománia
erotik/a=**1.** *ex* *ir* szerelmes *~aj poemoj de Katulo: Catullus szerelmes versei *la ~a poezio de Kaloĉajo: Kalocsay szerelmi költészete; **2.** *ált* erotikus *sin* erota; ~**o**: **1.** *ex* *ir* szerelmi költészet; **2.** erotika (szerelmi mesterség)
erozi/o=*geo* erózió, lekopás *akva ~o: folyóvízi erózió *eola ~o, venta ~o: szélerózió, eolikus erózió *glacia ~o: jégérozió, glaciális erózió; ~**a**: *geo* erózió, erodáló, eróziós; ~**i**: *tr* *geo* lepusztít, lehord (felszíni réteget), erodál
erp/i=*tr* agr boronál *~i la maron: vizet hord a Dunába; ~**ilo**: *agr* borona *diska ~ilo: tárcsás borona *trihoka ~ilo: háromfogú talajlazító; ~**ildisko**: *agr* boronatárcsa
erud/i=*tr* kiművel, alaposan kiképez; ~**ito**: képzett, tanult, nagy tudású ember *sin* erudiciulo; ~**iteco**: képzettség, tanultság, műveltség
erudici/o=tanultság, tudományos képzettség, nagy tudás; ~**ulo**: képzett, tanult, nagy tudású ember *sin* erudito
eruk/o=*növ* borsmustár, rukola (Eruca)
 erukata acido: kém erukasav
erupci/o=**1.** *geo* vulkánkitörés, lávakitörés; **2.** *orv* kiütés, eruptio *miliara ~o: köleshimlő, köleskiütés, eruptio miliaris *zona ~o: övsömör, herpes zoster *sin* zostero?; ~**i**: **1.** *ntr* *geo* kitör (>vulkán) *sin* erupti; **2.** *ntr* *orv* kiüt (bőrön) *sin* erupti; ~**a**: **1.** *geo* vulkánkitöréses, eruptív *sin* erupta; ~**a** *roka*jo: eruptív kőzet, magmás kőzet *sin* erupciajo; **2.** *orv* kitörő, kiütéses, eruptív *sin* erupta *erupta malsano: kiütéses betegség; ~**ajo: *geo* eruptív kőzet, magmás kőzet *sin* erupcia roka; ~**kanalo**: *geo* vulkáni kürtő
erupt/i=☞erupcii
esamen/o=*áll* méhraj *sin* abelsvarmo; ~**i**: *ntr* áll kirajzik
Esav/o=*bibl* Ézsau
escept/i=*tr* kivesz, kizár, kihagy, nem számít bele, nem vesz figyelembe *~ante ĉion alian: minden más kivételével *~i el la amnestio: kizár a közkegyelemből *~i ties eblon: kizárja a lehetőségét *nemeritulojn ~u el la donacado: az érdemteleneket zárd ki az ajándékozásból *se ~i la hazardon, ni atingos la celon: ha kizárjuk a véletlent, elérjük a célt; ~**o**: kivétel *~o provas regulon: kivétel erősíti a szabályt *fari ~on el la regulo: kivételt tesz a szabály alól *kunvoki ĉiujn sen ~o: kivétel nélkül mindenkit összehív *ne ekzistas regulo sen ~o Z: nincs szabály kivétel nélkül *ne koni ~ojn: nem ismer kivételt; ~**a**: kivételes *en ~aj okazoj: kivételes esetekben *via talento estas ~a: tehetséged kivételes; ~**e**: **1.** kivételesen, kivételes esetben *hodiaŭ vi ~e ricevos tagmanĝon: ma kivételesen kap ebédet; **2.** kizárólag, kizárólagosan, kivéve *sin* ekskluzive *~e vin ĉiuj kredas al mi: téged kivéve mindenki hisz nekem *~e por vi mi faros ĉi tiun komplezon: kizárólag önért megteszem ezt a szívességet; ~**e de io v. iu**: vmit v. vkit kivéve, vmi v. vki kivételével *li donis al ĉiuj biletojn, ~e de samlokeanoj: mindenkinek adott jegyet a helyiek kivételével; ~**e, se**: kivéve, ha, hacsak nem *mi venos, ~e se pluvos: jövők, hacsak nem esik; **sen~e**: **1.** kivétel nélkül; **2.** okvetlenül, mindenképpen, feltétlenül**

*mi venos sen~e: okvetlenül jövök *ni sen~e bezonas vian helpo: mindenképpen szükségünk van a segítségre; ~**otraktilo**: *inf* kivételkezelő

escet/o=*knv* eszet, tizenhármassz, scharfes s

esc/o=*ir* esszé, tanulmány *recenza ~o: kritikai tanulmány, ismertető tanulmány; ~**isto**: *ir* esszéista, esszéíró, tanulmányíró

esen/o=*kr* esszénus, esszéus

esenc/o=**1.** *ált* lényeg; **2.** *fil kr* esszencia, lényeg, lényegiség; **3.** *kém* anyagkivonat, sűrítmény, esszencia *terebinta ~o: terpentineszencia; **4.** *növ* esszencia, illóolaj *lavenda ~o: levendulaolaj *roza ~o: rózsakivonat, rózsaszencia *vegetaja ~o: növényi esszencia, növényi illóolaj; ~**a**: **1.** lényegi, lényegbevágó, lényeghez tartozó *la reguleco apartenas al la ~aj trajtoj de Esperanto: a szabályosság az eszperantó lényegi tulajdonságaihoz tartozik *vi tuŝis la ~an parton de la demando: a kérdés lényegi részét érintette; **2.** lényeges, okvetlenül fontos *okupiĝu nur pri ~aj problemoj: csak lényeges problémákkal foglalkozz; ~**e**: lényegében; **ne~a, sen~a**: **1.** nem lényegi *lia kritiko tuŝas sen~ajn karakterizojn: bírálata nem lényegi jellemzőket érint; **2.** lényegtelen, elhanyagolható *neglektu la sen~ajn punktojn: mellőzze a lényegtelen pontokat; **sam~a**: **1.** egylényegű; **2.** *vall* egylényegű, homousziosz

Eŝhil/o=*ir* Aiszkhülosz

esk=utóképző; ~**eska**: vkire v. vmire jellemző, hasonlító, vmilyen stílusú ☞ arabeska, űkspireska, vireska

eskadr/o=**1.** *hajó* kat hajóraj; **2.** *rep* kat repülőezred

eskadron/o=☞ skadro

eskal/o=**1.** *létra* *ŝin* űtupetaro *duobla ~o: kettős létra, baklétra *ŝin* űtupareto *glitfolda ~o, kulisa ~o: teleszkópos létra *surtegmenta ~o: tetőlétra; **2.** *tex* szemlefutás (pl. harisnyán) *per malsekigita fingro ŝi haltigis la ~on sur sia űtrumpo: megnedvesített ujjával megállította a lefutást a harisnyáján; ~**adi**: **1.** *tr* kat létrán megmászik (pl. várfalat) *la piratoj ~adis la fregaton: a kalózok felmászta a fregattra *la turkoj ~adis la murojn: a törökök létrával megmászta a falakat; **2.** *tr* *hajó* (kötélzetten) mászik *~adi űnuraron: kötéltre felmászik, kötélteten mászik; ~**atoro**: ☞ űrultuparo; ~**foŝto**: létrapofa, létraszár; ~**imuna**: *tex* szembiztos *~imuna űtrumpo: szembiztos harisnya; ~**runĝo**: létrafok; ~**skafaldo**: *ép* létraállványzat

űsturmeskalo, űnureskalo, űtupeskal

eskalon/o=*kat* lépcső; ~**i**: *tr* kat lépcsőz, (csapatokat) lépcsőzetesen elhelyez

eskalop/o=*gaszt* sovány, vékony hússzelet *panumita ~o: rántott szelet **eskap/i**=**1.** *ntr* megszökik, elmenekül vhonnan *~i el la batalo: megszökik a csatából *~i el la buŝo: kicsúszik a száján *~i el la malliberejo: megszökik a börtönből *~i el la tertremo: elmenekül a földrengés elől; **2.** *tr* *átv* menekül vmi elől *~i la realon: menekül a valóság elől *~i siajn zorgojn: menekül a gondjai elől *li ne povis ~i siajn premsonĝojn: nem tudott megszabadulni rémálmaiktól; ~**o**: szökés, menekülés; ~**ismo**: menekülés (gondok elől), elfordulás a világtól; ~**signo**: *inf* esc-jel; ~**vojo**: menekülőút, egérút

eskar/o=*orv* szövethalás, pörk, űszkös var, kéregpörk

űkuŝeskar

eskarp/o=*kat* belső sáncárokfal, belső részsű, belső lejtő; **kontraŭ~o**: *kat* külső sáncárokfal, külső részsű, ellenlejtő

eskatologi/o=*vall* eszkatológia

eskim/o=*fn* eszkimó *ŝin* inuito; ~**a**: *mn* nyt eszkimó (ik) *ŝin* inuita; ~**umi**: *fn* eszkimófordulást tesz (kajakot eredeti helyzetbe visszafordít)

eskirm/o=*ritk* kat csetepaté

eskort/o=**1.** *kat* fegyveres kíséret, katonai kíséret; **2.** *ált* kíséret *la reĝo veturis kun luksa ~o: a király fényes kísérettel utazott; ~**i**: **1.** *tr* *kat* fegyveresen kísér *militŝipoj ~is la komercajn űipojn: hadihajók kísérték a kereskedelmi hajókat *policianoj ~is la areŝtitojn: rendőrök kísérték a letartóztatott személyt; **2.** *tr* *ált* kísér (kíséret) *liaj fideluloj ~is la ekzilitan Rákóczi: hű emberei kísérték a száműzött Rákóczit; **for~i**: *tr* kísérettel elvezet

eskud/o=escudo (pénznem)

eskul/o=*növ* vadgesztenyefa, lógesztenye, bokrétafa (Aesculus); ~**ino**: *kém* gysz eszkulin

Eskulap/o=*mit* Aesculapius *ŝin* Asklepio

Eskvilin/o=**1.** *tört geo* Esquilinus, Esquilino (domb Rómában)

eskvir/o=**1.** *tört* fegyvernök, fegyverhordozó; **2.** *tört fn* nemes, úr

eskvizit/a=**1.** remek, felséges, pompás, finom, különleges; **2.** *orv* heves, éles, átható (pl. fájdalom) *~a doloro de frakturo: törés éles fájdalma **esoter/a**=ezoterikus, titkos értelmű, rejtett értelmű, csak a beavatottak számára érthető vö. ekzoteria *~a instruo: titkos tan; ~**ismo**: titkos tan, ezoterizmus; ~**ulo**: titkos tanba beavatott személy; **mal~a**: közérthető,

exoterikus

espanjolet/o=*ép* spanyolzár (ablakkilincs), espagnolettazár **espart/o**=*növ* eszpartófű, alfafű, lósörényfű; ~**i**: *tr* eszpartófűből fon; ~**ajo**: eszpartófűfonat, eszpartófűből font áru

esper/i=*tr* remél, reménykedik, bizakodik *en plej alta mizero al Dio ~u *Z: közm* hol legnagyobb a veszély, legközelebb az isteni segély *~i rapidan sukceson: gyors sikerben reménykedik *homo ~as, morto aperas *Z: közm* nem akkor jön a halál, amikor akarnók *~is flaton, ricevis baton *Z: kenyeret* várt, s követ kapott *malpli ~u, pli konsideru *Z: bízzál* Istenben, de tartsd szárazon a puskaport *mi panon ne ~is, subite kuko aperis *Z: kenyeret* remélt, kalácsot kapott *ne atendita, ne ~ita ofte venas subite *Z: közm* hirtelen jön, amit nem vár az ember *ne ~ite, ne songite *Z: remélni* se mertem, hát ez aztán a meglepetés; ~**o**: **1.** reménykedés, bizakodás (állapot) *defalintaj ~oj: meghiusult remények *~o kaj pacienco kondukas al potenco *Z: közm* a türelem rózsát terem *~o logas, ~o mensogas *Z: közm* a remény hazudik *~o mortas lasta: a remény hal meg legutoljára *~o panon ne donas *Z: közm* reménységgel nem lehet jóllakni, reménység szegénység *estas certa ~o por tio, ke: minden remény megvan arra, hogy *kie estas sufero, estas ankaŭ ~o *Z: közm* ahol a szenvedés, ott a remény *kovi ~on: reményt táplál *La ~o de Zamenhof fariĝis la himno de la ~antistoj: Zamenhof A remény c. költeménye vált az eszperantisták himnuszává *li ligis ~ojn al la nova metodo: reményeket fűzött az új módszerhez *meti ~on sur lin: reményt helyez belé; **2.** remény (a remény tárgya) *belaj ~oj: szép remények *detrui ĉiujn liajn ~ojn: romba dönti minden reményét *la filo estis lia unusola ~o: a fia volt az egyetlen remény; **3.** *kr* remény (erény) *kredo, ~o kaj amo estas la tri teologiaj virtoj: a hit, remény és a szeretet a három teológiai erény; ~**anto**: *fn* reménykedő; ~**eble**: remélhetőleg; ~**igi**: *tr* biztat, reményt kelt vkiben (n), kecsegtet *~igu la laciĝintojn: biztasd a megfáradtakat *oni ~igas lin pri pli alta salajro: magasabb fizetéssel kecsegtetik; ~**iga**: reménykeltő, ígéretes, biztató *ŝin* esperdona; **mal~i**: *ntr* csügged, elkeseredik, *ige* reménytelen *hom' mal~as, Dio aperas *Z: közm* hol legnagyobb a veszély, legközelebb az isteni segély *multaj homoj mal~as pro sia materiala situacio: sok ember kétségbe van esve anyagi helyzete miatt; **mal~a**: elkeseredett, reményvesztett; **mal~igi**: *tr* kétségbe ejt, elcsüggeszt; **mal~igi**: *ntr* reményét veszti, kétségbe esik; **mal~o**: reménytelenség, kétségbeesés; **sen~a**: reménytelen, reményvesztett; **sen~eco**: reménytelenség; **sen~iga**: csüggesztő, lehangoló, reményvesztő; **sen~igi**: *tr* kétségbe ejt, elcsüggeszt, lehangol, reménytelenné tesz; **sen~igi**: *ntr* elcsügged, reményét veszti; ~**đona**: reménykeltő, ígéretes, biztató *ŝin* esperiga; ~**plena**: reményteli, bizakodó

Esperant/o=**1.** *eo* Reménykedő (Zamenhof álneve) *Zamenhof eldonis sian Unuan Libron sub la pseŭdonomo d-ro ~o: Zamenhof dr. Reménykedő álneven adta ki Első könyvét; **2.** ~o: *eo nyt* eszperantó (>nyelv) *~o – edzperanto: *eo* eszperantó – férjhezadó *~o estas planlingvo, nature evoluinta: az eszperantó természetesen fejlődő tervezett nyelv *Zamenhof publikigis la lingvon ~o en 1887: Zamenhof 1887-ben tette közzé az eszperantót; ~**a**: *mn* eszperantó *~a Civito: *eo* Eszperantó Civitas (eszperantisták államszerűen szervezett közössége) *~a-hungara vortaro: *eo nyt* eszperantó-magyar szótár *~ajn kongresojn oni aranĝas ĉiujare: eszperantó kongresszusokat évente tartanak; ~**ajo**: **1.** *eo* eszperantó holmi v. dolog v. nyomtatvány *~ajoj estas ~aj libroj, diskoj, T-ĉemizoj ktp: eszperantó holmik az eszperantó könyvek, lemezek, pólók; **2.** *eo* eszperantó specialitás, sajátosság *la skemisma gramatiko estas ~ajo: a szemantikus nyelvtan eszperantó sajátosság; ~**ano**: *eo* az eszperantó híve; ~**ejo**: *eo* eszperantó hely (ahol eszperantisták vannak); ~**igi**: **1.** *tr* eszperantóra fordít; **2.** *tr* eszperantósít, eszperantistává tesz; ~**igi**, ~**istiĝi**: *ntr* eszperantistává lesz; ~**ismo**: **1.** *eo nyt* eszperantizmus (eszperantó nyelvi sajátosság); **2.** *eo* eszperantizmus (>eszme, mozgalom); ~**isto**: *eo* eszperantista; ~**istaro**: *eo* az eszperantisták, eszperantista tábor; ~**istino**: *eo* eszperantista nő; ~**ologo**: *eo nyt* eszperantológus; ~**ologio**: *eo nyt* eszperantológia; ~**umi**: *ntr* *eo* eszperantózik, eszperantóval foglalkozik; ~**umanto**: *eo fn* eszperantós, eszperantóval foglalkozó; ~**onimo**: *eo nyt* eszperantonima (jellegzetesen eszperantó szó v. kifejezés); **(E)~ujo, (E)~io**: *eo* Eszperantóország, Eszperancia, eszperantó világ (minden hely a világon, ahol az eszperantót használják); **kontraŭ~ismo**: *eo* eszperantóellenesség; **per~a**: eszperantót felhasználó, hasznosító *SAT estas per~a organizo: a SAT az eszperantót hasznosító szervezet; **por~a**: eszperantóért végzett, eszperantót célzó *li ricevis distingon por sia por~a agado: kitüntetést kapott az eszperantóért végzett tevékenységéért; esperanglaĵo: *eo nyt* eszperangol; ~**lingva**: *eo* eszperantó nyelvű; ~**lingvano**: *fn* *eo* eszperantó nyelvű; ~**o-asocio**: *eo* eszperantó szövetség *Hungaria ~o-Asocio: Magyarországi Eszperantó Szövetség; ~**o-domo**: *eo* eszperantó ház;

~**o-grupo**: eo esperanto csoport; ~**o-klubo**: eo esperanto klub (>intézmény); ~**o-klubejo**: eo esperantóklub (>helyiség); ~**o-movado**: eo esperanto mozgalom

Espiritosant/o=geo pol Espírito Santo (BR)

esplanad/o=1. kat előtér, felvonulási tér, esplanád (erőd, középület előtt); 2. sétatér, sétány, esplanade

esplor/i=1. tr kutat, fűrkész *~i iom la fundon de la glaso Z: a pohár fenekére néz *li ~is en siaj poŝoj: kutatott a zsebeiben; 2. tr kikutat, felderít *~i la kaŭzojn de la trovarmiĝo: kutatja a felmelegedés okait; 3. tr megvizsgál, kivizsgál *ĉar ĉiujn korojn la Eternulo ~as: bibl mert megvizsgál az Úr minden szívet; 4. tr tud kutat, tanulmányoz *~i la konduton de insektoj: rovarok viselkedését tanulmányozza; 5. tr orv megvizsgál, kivizsgál *la kuracisto plene ~is lin: az orvos teljesen megvizsgálta; 6. tr jog vizsgál, nyomoz, kihallgat *la enketisto ~is la akuziton: a vizsgálóbíró kihallgatta a vádlottat; 7. tr inf böngészik szin foliumi 3, retumi; ~a: kutató, vizsgáló, vizsgálódó *~a intertraktado: előzetes tárgyalás, puhatolódzó megbeszélés *li jetis ~an rigardon al ŝi: kutató pillantást vetett feléje; ~o, ~ado: 1. kutatás, tanulmányozás, feltárás *elsatelite ~ado: műholdas kutatás *por fremda koro ne ekzistas ~o Z: közm senkinek sem lehet a szívébe látni; 2. orv vizsgálat *prisana ~o: egészségügyi vizsgálat; 3. jog nyomozás; ~ema: kutató szellemű, kíváncsi *~ema spirito: kutató lélek, kíváncsi ember; ~ilo: inf Explorer; ~isto: 1. tud kutató; 2. geo felfedező; 3. jog vizsgálóbíró, nyomozási bíró szin esplorjuĝisto; el-i: tr kifűrkész, kiderít; ne-ebla: kifűrkészhetetlen, kideríthetetlen *la koro de reĝoj estas ne-ebla: a királyok szíve kifűrkészhetetlen; pri-i: tr tud kikutat, megkutat; ~biblioteko: tud kutatókönyvtár; ~demandi: 1. tr jog kihallgat; 2. tr (kutatási céllal) meghallgat; ~ekspedicio: tud kutatóexpedíció; ~ingeniero: tud kutatómérnök; ~instituto: tud kutatóintézet; ~juĝisto: jog vizsgálóbíró, nyomozási bíró; ~kampo: tud kutatási terület; ~komisio: vizsgálóbizottság; ~laboro: tud kutatómunka; ~ministro: pol kutatási miniszter; ~projekto: tud kutatási program; ~rigardi: tr fűrkész, fűrkészve néz *li ~rigardis mian vizaĝon: fűrkészte az arcomat; ~serĉi: tr utánanéző vminek (n), kutakodik, vizsgálódik vmi után (n); ~stacio: tud kutatóállomás; ~tasko: tud kutatási feladat; ~temo: tud kutatási téma; ~vojaĝo: tud felfedezőút

ŬDopler-esploro, dosieresploro, flaresploro, gastesploro, grotesploro, grundesploro, kulturesploro, literaturesploro, merkatesploro, naturesploro, operaciesploro, opiniesploro, oresploro, spacesploro

espoz/i=☞ekspoz

espres/o=gaszt presszókáv; ~ilo: gaszt presszógép szin espresmaŝino, espresaparato; ~aparato, ~maŝino: gaszt presszógép szin espresilo; ~otaso: kis kávéscsésze; ~kafejo: gaszt presszó, espreszó

esprim/i=1. tr kifejez, kinyilvánít *kion ~as liaj gestoj?: mit fejeznek ki a gesztusai? *la proparolisto ne ~is sin pri la lastaj eventoj: a szóvivő nem nyilatkozott a legutóbbi eseményekről *li malfacile ~as sin en fremdlingvo: nehezen fejezi ki magát idegen nyelven *por ~i direkton oni uzas en Esperanto akuzativon: az irány kifejezésére az esperantóban tárgyesetet használnak *ŝia rigardo ~as teruron: tekintete rémületet fejez ki; 2. tr tud kifejez *ĉi tiu nombro ~as la grandon de la angulo: ez a szám a szög nagyságát fejezi ki *~i per metro: méterben kifejez; ~o: 1. ált kifejezés *kun ~o de doloro sur lia vizaĝo: a fájdalom kifejezésével az arcán *malamiga sin ~o: gyűlöletkeltő megnyilvánulás; 2. nyt kifejezés *figura ~o: képes kifejezés *fiksa ~o: állandó szökapcsolat, állandósult szökapcsolat *flugilhava ~o: szállóige *suka ~o: ízes kifejezés; 3. mat kifejezés; ~aro: nyt isk kifejezésgyűjtemény, kifejezéstár; ~iĝi: ntr kifejeződik *ŝia animo ~iĝas sur ŝia vizaĝo: a lelke kifejeződik az arcán; ~iĝo: megnyilvánulás, kifejeződés; ~ismo: műv expresszionizmus; meta~o: nyt metakifejezés; mis~o: fűresikerült kifejezés, rossz kifejezés; ne-ebla: kifejezhetetlen, elmondhatatlan; sen-a: kifejezéstelen *gapi kun sen-a vizaĝo: kifejezéstelen arccal bámul; sub~o: mat részkifejezés; ~ilo: nyt műv kifejezőeszköz szin esprimrimedo *lingva ~ilaro: nyelvi eszköztár; ~iva: kifejező, kifejezőerővel bíró szin esprimforta; ~ivo: kifejezőerő; ~forta, ~pova: kifejező, kifejezőerővel bíró szin esprimiva; ~kapablo, ~povo: kifejezőkészség; ~libero, ~libereco: jog szabad véleménynyilvánítás, véleménynyilvánítás szabadsága; ~maniero: nyt műv kifejezősmód; ~plena: beszédes, kifejező; ~rimedo: nyt műv kifejezőeszköz szin esprimilo

Ŭdankesprimo, fakesprimo, metaesprimo, nomesprimo, opiniesprimo, regulesprimo, rektesprimo, vizaĝesprimo

est/i=ntr van, létezik *~u kiel ajn: bárhogy is legyen *kaj Dio diris: estu lumo, kaj fariĝis lumo: bibl akkor azt mondta Isten: legyen világosság; és lett világosság *~is mallume en la ĉambro: sötét volt a szobában *li ~as policano: ő rendőr *kiam li enpaŝis, mi ~is min kombanta: amikor

belépett, éppen fűsülködtem *dum la domo ~os konstruata, miaj homoj gardos la konstruejon: amíg a házat építik, az embereim vigyázzák az építési területet *~i en Romo kaj ne vidi la Papon! Z: Rómában járni, és pápát nem látni!; ~o: lét, megléte vminek *~o el si: fil önmagában létező, ens a se *ĝia ~o ankoraŭ ne pruvas ĝian laŭcelecon: a léte még nem indokolja a célszerűségét *oni multe diskutas pri la ~o aŭ ne~o de Dio: sokat vitáznak Isten létéről vagy nemlétéről *la grandaj demandoj de la ~o kaj ne~o: a lét és nemlét nagy kérdései; ~ado: 1. létezés, levés *~ado de bremsoj en la banksektoro nuntempe tre gravas: fékek létezése a bankszektorban mostanában nagyon fontos; 2. tartózkodás vhol szin restado *mi plilongigos je du tagoj mian ~adon ĉi tie: itt-tartózkodásomat két nappal meghosszabbítom; ~adi: 1. ntr (tartósan v. ismételten) létezik, van *de jaroj tiu vilaĝo ~adis lia ŝatata r~adejo: évek óta az a falu volt a kedvenc tartózkodási helye *de tempo al tempo ~adas orangoj en nia butikoj: időnként van narancs a boltunkban; 2. ntr tartózkodik, időzik vhol szin restadi *~adi vizite en la urbo: látogatóban van a városban; ~aĵo: 1. fn létező *ĉiu tera ~aĵo ~as submetita al naturleĝoj: minden egyes földi létező alá van vetve a természeti törvényeknek *ĉiuj vivaj kaj nevivaj ~aĵoj: minden élőlény és nem élő létező; 2. lény, élőlény *homa ~aĵo: emberi lény *Maria ~as ĉarma ~aĵo: Mária bájos teremtés *mikroskopaj ~aĵoj svarmis sub la lupeo: mikroszkopikus élőlények nyüzsgöttek a nagyító alatt; ~anta: 1. mn létező, meglévő *sur la foto li vidis siajn ~antaj kaj ~intajn amikojn: a fényképen látta meglévő és volt barátait; 2. mn nyt jelen (>idő) szin prezencia *~anta tempo: jelen idő szin as-tempo, estanteco 2, prezenco; ~anteco: 1. fn a jelen szin nuno, nuntempo; 2. nyt jelen idő szin as-tempo, estanta tempo, prezenco; ~ebleco: a létezés lehetősége, létezhetőség; ~eco: szerep, (létezési) minőség *en mia ~eco de urb~ro: polgármesteri minőségemben *laŭ mia ~eco kiel patro: atyai szerepemnek megfelelően; ~ejo: létezési hely, létezés helye *la ~ejo de Eldorado restis nekonata: eldorádó létezésének helye ismeretlen maradt; ~adejo: tartózkodási hely szin restadejo; ~iĝi: 1. tr létrehoz, létesít, terem *mi ~igos paradizon al vi ĉi tie: paradicsomot teremtek itt neked; 2. tr előidéz, keletkeztet *la nekontenteco ~iĝis tumultojn: az elégedetlenség nyugtalanságot idézett elő; ~iganto: ☞generanto; ~iĝi: ntr létesül, létrejön, keletkezik, teremődik *la homo ~iĝis el polvo laŭ la Biblio: a Biblia szerint az ember porból lett *pro la nebulo ~iĝis haoso sur la vojoj: a kőd miatt káosz keletkezett az utakon; ~inta: 1. mn volt, egykori, elmúlt, valamikori *en la ~inta tempo ni multe ekskursis: az elmúlt időben sokat kirándultunk *~inta kamarado: volt barát, egykori barát *la ~inta gloro de Francio: Franciaország egykori dicsősége; 2. mn nyt múlt (>idő) szin preterita *~inta tempo: múlt idő szin estinto 2, is-tempo, preterito; ~inteco: 1. a múlt idő szin paseo *en la ~inteco ofte okazis: a múltban gyakran megtörtént *oni ne povas forviŝi la ~inteco: a múltat nem lehet eltörölni; 2. fn a múlt (>történelem) *la ~inteco de la lando ~as glora: az ország múltja dicsőséges; 3. nyt múlt idő szin estinta tempo, is-tempo, preterito; ~onta: 1. mn jövendő, eljövendő *en la ~onta tempo ni disponos pli da mono: a jövőben majd több pénzzel rendelkezünk *liaj ~ontaj borgepatroj: a jövendő apása és anyósa; 2. mn nyt jövő (>idő) szin futura *~onta tempo: jövő idő szin estonteco, futuro, os-tempo; ~ontajfo: jövendő, bekövetkezendő esemény; ~onteco: 1. a jövő idő *en la ~onteco ni havos pli da ebloj: a jövőben több lehetőségünk lesz *en la proksima ~onteco: a közeljövőben; 2. fn a jövő (>sors) *mi antaŭdiras al li mizeran ~onteco: sanyarú jövőt jósolok neki; 3. nyt jövő idő szin estonta tempo, futuro, os-tempo; ~ulo: emberi lény; al-i: ex ☞ĉeesti; ĉe-i: tr/ntr jelen van vhol (n v. en), ott van *ĉe-as!: jelen! *ĉe-i en la kunveno: jelen van az összejövetelen *ĉe-i la okazajon: jelen van az eseményen; ĉe-o: jelenlét *en la ĉe-o de gravaj personoj: fontos emberek jelenlétében; ĉe-anto: fn jelenlévő, ott levő; ĉe-antaro: jelenlövők, ott levők; ĉie-a: mindenhol jelen levő; ek-i: 1. ntr létesül, létrejön, létezni kezd szin estiĝi; 2. ntr beáll (pl. csend), támad (pl. szél); en-i: tr/ntr benne van vmiben (n v. en) *en-i la aeron: benne van a levegőben; for-i: ntr távol van, nincs jelen, elmarad vhol *du lernantoj for-as: két tanuló hiányzik *for-as!: hiányzik! *mi ne kutimas for-i por tagoj: nem szoktam napokra elmaradni; for-o: távollét, hiányzás *at-ita for-o: igazolt hiányzás *neat-ita for-o: igazolatlan hiányzás; for-anta: mn távollévő, hiányzó; for-anto: fn távollévő, hiányzó *la for-anto ĉiam ~as malprava Z: közm a távollévőknek soha sincs igazuk; for-ismo: 1. távollétezés, tartózkodás (résztvételtől); 2. gazd pol absztentizmus; kun-i: ntr együtt van *en mia nomf~o kun~is ĉiuj miaj amikoj: névnapomon minden barátom együtt volt; kun~o, kun~ado: együttlét; mal~e-o: hiányzás, távollét *neat-ita mal~e-o: igazolatlan hiányzás; mal~i: ntr nincs, nem létezik; mal~o: hiány; ne-o: nemlét, hiány *kontraŭ ne~o ne ~as prot~o Z: ahol nincs, ott ne keress; ~konfesi: tr ritk elismeri vminek v. vkinek (n) a létezését *la

unuenaskiton, la filon de la ne amata, li devas ~konfesi: *bibl* a gyűlölt feleség fiát kell elsőszülöttnek elismernie; ~**okialo**: létok
 ↳ spiriticesto, spiritforesta
est/o=ne ➔estono
establ/i=tr létesít, létrehoz, megalakít, megalapít *~i diplomatiain rilatojn: *pol* diplomáciai kapcsolatokat létesít *~i firmaon: *gazd* céget alapít *~i negocon: *gazd* üzletet alapít; ~**o**: intézmény, létesítmény, szervezet; ~**ejo**: telephely, székhely; ~**estro**: létesítményvezető; ~**igi**: 1. *ntr* létrejön, létesül, megszerveződik, megalakul; 2. *ntr* átv meggyökeresedik, megtelepszik
Ester=*bibl* Eszter könyve (Esz)
ester/o=kém észter; ~**azo**: kém észteráz; ~**igi**: tr kém észteresít; **poli**~**o**: kém poliészter; **trans**~**igi**: tr kém átészteresít
 ↳ kolinesterazo
Ester/o²=Eszter (utónév)
estetik/o=1. *fil* esztétika; 2. *átv* esztétikum, szépség; ~**a**: 1. esztétikai; 2. szép, esztétikus; ~**isto**: *fil* esztéta; ~**ulo**: *fn* szépkedvelő, esztétikumkedvelő, szépérzéssel megáldott ember
estez/o=*biol* érzékenység, érzéköpesség, esztézia, aesthesia *szin* sensivo; ~**en**~**igi**: *orv* érzéstelenít; ~**ometro**: *gysz* érzékenységmérő, eszteziométer; **hiper**~**o**: *biol* orv túlérzékenység, hyperaesthesia; **hipo**~**o**: *biol* orv csökkent érzékenység, hipoesztézia, hypoaesthesia
estiel=mint (vmilyen minőségben) *estiel patro mi ne povas konduiti kiel ia duonpatraço: mint apa nem viselkedhetek úgy, mint holmi mostoha *estiel prezidanto mi transprenos la vorton: mint elnök (elnöki minőségben) átvesszem a szót
estim/i=tr tisztel, becsül *oni ~as iun pro moralaj, spiritaj valoroj: erkölcsi, szellemi értékekért tisztelnék valakit; ~**o**: tisztelet, megbecsülés *~o al tradicioj: hagyománytisztelet *kun profunda ~o: mély tisztelettel; ~**ata**: tisztelt, becsült *~ata sinjoro: tisztelt uram *~ata sinjoro profesoro: tisztelt professzor úr; ~**inda**: tisztelendő, tiszteletre méltó *viaj klopodoj estas ~indaj: törekvéseid tiszteletre méltók; **mal**~**i**: tr lenéz, megvet; **mal**~**o**: lenézés, megvetés; **mal**~**inda**: megvetendő, gyalázatos; **mem**~**o**: önbecsülés; **mult**~**ata**: mélyen tisztelt
esting/i=1. tr elolt (>tűz) *~i fajron: tüzet olt *ne ~u la fajron, kiu vin ne bruligas Z: *közm* ne oltsd a tüzet, ami nem téged éget; 2. tr leolt, elolt (>világítás) *~i la elektron: leoltja a villanyt *~i la kandelon: eloltja a gyertyát *~i la lampon: eloltja a lámpát *~i la lumon: kioltja a fényt; 3. tr átv kiolt, elfojt, megszüntet *~i lian vivon: kioltja az életét *~i sian soifon: szomját oltja *fajron ~as akvo, pekon pardono Z: *közm* tüzet eloltja a víz, bünt elmossa a bocsánat *granda akvo ne povas ~i la amon: *bibl* sok víz sem tudja eloltani a szeretetet *kiu űldöj ~as, riĉecon atingas Z: *közm* elég gazdag az, aki senkinek sem adós; 4. tr kém olt (>mész) *~i kalkon: meszet olt; ~**o**: 1. oltás (>tűz); 2. átv elfojtás, megszüntetés; ~**igi**: 1. *ntr* kialszik, eloltódik (>tűz, világítás); 2. *ntr* átv megszűnik, elpárolog *kun ~iganta voĉo: elhaló hangon; ~**ilo**: 1. gyertyaoltó; 2. tűzoltó készülék
 ↳ blovestingi, brulestingisto, fajrestinga, fajroestingilo, fajroestingisto, voĉestingo
estivaci/o=*növ* borulás, aestivatio vö. vernacio
eston/o=*fn* ész; ~**a**: *mn* nyt ész (et); (E)~**ujo**, (E)~**io**: *geo* pol Észtország (EE)
estr=I. utóképző; ~**estro**: ~vezető, ~főnök, ~igazgató, ~parancsnok, ~vezér ➔bandestro, ciganestro, oficestro, hotelestro; II. önállóan; **estro**: vezető, főnök, igazgató, parancsnok, vezér *estro de banditoj: banditák vezére *estro de la laborbrigado: a munkabrigád vezetője *estro de la teatra trupo: a színtársulat igazgatója; ĝenerala estro de jezuitoj: *kr* jezsuita generális; **estri**: tr vezet, vezényel, irányít, menedzsel, parancsnokol *kapitano estras kompanion: a kapitány századnak parancsnokol v. századot vezet *li estras grandan firmaon: nagy céget vezet *Petro estras la renovigon de la domo: Péter irányítja a ház renoválását; **estrado**: irányítás, vezetés, parancsnoklás; **estraro**: vezetőség, főnökség, elnökség, igazgatóság; **estrarano**: vezetőségi tag, elnökségi tag, igazgatósági tag; **estreco**: vezető szerep *transdoni la estrecon: átadja a vezetést *transpreni la estrecon: átveszi a vezetést; **estrigi**: tr vezetővé tesz; **estrino**: női vezető *estrino de la kudrejo: a varroda vezetője; **subestro**: főnökhelyettes, helyettes vezető, előjáró-helyettes, alvezér; **estrarkunsido**: vezetőségi ülés
estradi/o=➔podio
estradiol/o=➔oestradiol
estragon/o=*növ* tárkony, tárkonyüröm (Artemisia dracunculus) *szin* drakunkolo 2
estuar/o=*geo* tölcseértorkolat, esztuárium *en ~oj la akvo estas saleta pro la alfluo de la maro: a tölcseértorkolatokban a víz sós a tenger beáramlása miatt

ešafod/o=*jog* vesztőhely, vérpad
ešolzi/o=*növ* kakukkmák, aranymák (Eschscholzia)
et=I. utóképző; ~**et**~: kicsinyítés *grandeta: nagyocska *pordeto: ajtócska *lerneti: tanultat *libreto: könyvecske *monteto: domb *piedeto: lábacska *rideti: mosolyog *verdeto: zöldes, kissé zöld; II. előképző; **et**~: kis~ ➔etbieno, etburĝo, etfingro, etindustrio, etkomerco, etturbo; III. önállóan; **eta**: kis, kicsi, kicsike, apró *szin* malgranda *ĝis la plej etaj detaloj: a legkisebb részletekig *granda nubo, eta pluvo Z: kicsi eső, nagy felleg; sok hűhó semmiért; nagyobb a füstje, mint a lángja *komputiloj havis komence tre etan memoron: a számítógépeknek a kezdetben nagyon kis memóriájuk volt; **etajo**: csekélység, apróság; **eteta**: parányi, pöttöm; **etigi**: tr kicsivé tesz, kicsinyít, lecsökkent *mi ne volas etigi viajn meritojn: nem akarom csökkenteni az érdemeidet; **etulo**: 1. pöttöm ember, emberke; 2. csöppség, *fn* kicsi *ĉiuvespere mi fabelas al miaj etuloj: minden este meslék a kicsieimnek; **etulinjo**: kicsim, gyermekem
et=előképző; **et**~: kém et~ (két szénből álló lánc szénhidrogének nevében); **etano**: kém etán *diklor-difenil-trikloro-etano: diklór-difenil-triklór-etán *etanata acido: ecetsav, acetatacidium *etanata anhidrido: ecetsavanhidrid; **etanal**: kém etanal, acetaldehid; **etanol**: kém etanol; **etandiol**: kém etándiol; **etanolato**: kém etanolát *kalia etanolato: kálium-etanolát; **eteno**: kém etén; **etoksio**: kém etoxicsoport *etoksibenzeno: fenetol *szin* fenetolo *etoksietanol: etoxi-etanol, etilglíkol; **etilo**: kém etilcsoport *etilalkoholo: etilalkohol, borszesz; **etileno**: kém etilén; **etilismo**: ➔alkoholismo; **etino**: acetilén *szin* acetileno; **polieteno**: kém polietén; **polietileno**: kém polietilén
eta=*knyv* η, éta (görög 'e' betű) *szin* eto
etaĝ/o=1. *ép* emelet, szint *la familio loĝas en la unua ~o: a család az első emeleten lakik; 2. *geo* emelet (rétegtani egység) *~o respondas al la kronostratigrafia aĝo: az emelet megfelel az időrétegtani korszaknak; 3. *növ* régió (magassági szint) *alpa ~o: alpin régió *monta ~o: montán régió *monteta ~o: kollin régió *nega ~o: nivális régió *subalpa ~o: subalpin régió *submonta ~o: szubmontán régió; 4. *rep* rakétafokozat; ~**igi**: tr lépcsőzetesen kialakít, szintek szerint rendez *oni ofte ~igas la montoflankojn, por ebligi la terasecan kultivadon: gyakran lépcsőzetesen alakítják ki a hegyoldalakat, hogy lehetővé tegyék a teraszos földművelést; **ĉef**~**o**: *ép* főemelet, bel-étage, piano nobile *szin* beletaĝo; **inter**~**o**: *ép* félémelet; **mez**~**o**: *ép* középsínt, középső emelet; **sub**~**o**: alagsor, szuterén; **tri**~**a**: *ép* háromemeletes; ~**domo**: *ép* emeletes ház
 ↳ keletaĝo, teretaĝo
etaĝer/o=fali polc *szin* murbreto
etalon/o=1. *ip* etalon, hiteles mérték; 2. *gazd* fémetalon; 3. *átv* minta, mérce *lia konduito servas kiel ~o por la posta generacio: viselkedése mércétül szolgál az utána következő generáció számára
 ↳ argentetalono, oretalono
etap/o=1. *kat* pihető, állomás; 2. *kat* menetszakasz, útszakasz; 3. *sp* etap, útszakasz; 4. *ált* szakasz; 5. *kat* hadtápterület; ~**kurumo**: *sp* szakaszfutam; ~**venko**: *sp* szakaszgyőzelem
 ↳ agadetapo, vivetapo
etati/o=kimutatás, lajstrom, jegyzék, összesítő táblázat, állománytábla, rovincs *financa ~o: pénzügyi kimutatás *malsanula ~o: beteglista *personara ~o: személyzeti kimutatás *salajra ~o: bérlista *preni, skribi en malsanulan ~on: betegállományba vesz, táppénzre felvesz; **ekster**~**a**: állományon kívüli, listán, jegyzékben nem szereplő; ~**kontrol**o: gázd rovincsolás
 ↳ bienetato, dungetato
etendi/i=1. tr kiegyenesít, kinyújt *~i la brakon: kinyújtja a karját *~i la kruojn: kinyújtja a lábát *~i la manon al li: kezét nyújt neki *~i risorton: rugót kinyújt *~i sian manon kontraŭ sia propra patro: saját apjára emel kezét *~i sin: kinyújtja magát, nyújtózkodik; 2. tr kiterít, szétterít *~i la reton: kiteríti a hálót *~i la tolaĝon: kitergeti a ruhát; 3. tr *fiz* tech nyújt (>fém); 4. tr átv kiterjeszt, kibővíti *~i aplikon: *inf* alkalmazást kiterjeszt *~i regulon al similaj okazoj: szabályt kiterjeszt hasonló esetekre *~i sian povon: kiterjeszti a hatalmát; ~**o**: 1. kiegyenesítés, kinyújtás; 2. kitergetés, szétterítés; 3. *fiz* tech nyújtás; 4. *sp* nyomás (>súlyemelés); ~**aĝo**: 1. kiterjedés, síkság, felület, tükör *~aĝo da akvoj: széles víztükrő *~aĝo da kampoj: kiterjedt mezőség; 2. *inf* bővítés, kiterjesztés (>szoftver); ~**eb**la: 1. kiterjeszthető, kinyújtható *~ebla HTML: *inf* kiterjeszthető hipertextes jelölőnyelv *~ebla markolingvo: *inf* kiterjeszthető jelölőnyelv; 2. *fiz* tech alakítható, nyújtható, duktilis *szin* duktila *~ebla metalo: nyújtható fém; **etendiĝi** 1. *ntr* nyúlik, kiterjed; 2. *ntr* szétterül, elterül *bonaodoro ~iĝis tra la aero: jó illat terjedt a levegőben *nebulu ~iĝis super la valo: köd terült el a völgy felett; 3. *ntr* nyúlik vmeddig (>hely), tart vmeddig (>idő) *la monto ~iĝas ĝis la maro: a hegy a tengerig nyúlik *la paco ~iĝis ĝis

1914: a béke 1914-ig tartott; **4. ntr** *átv* terjed *la sciigo ~igis rapide: a hír gyorsan terjedt; **dis-i**: **1. tr** szétterjeszt, szétnyit, terpeszt *dis-i la brakojn: szétárja a karját *dis-i la flugilojn: kiterjeszti a szárnyát *dis-i la gambojn: szétterpeszti a lábát; **2. tr** kiterít, szétterít *la patrino dis-is plejdon sur la herbo: az anya plédet terített szét a fűvön; **~ilo de postvelo**: *hajó* farfa; **el-i**: **1. tr** teljesen kinyújt, megnyújt *vi el-is la risorton, ĝi ne plu estas uzebla: teljesen kinyújtottad a rugót, használhatatlanná vált; **2. tr** kinyújt vhonnan *li el-is la ŝlosilon tra la fenestro: az ablakon kinyújtotta a kulcsot
 Ŭbatetendi, tiretendi

Eteokl/o=*mit* Eteoklész, Eteocles

eter/o=**1.** éter (tisza ég); **2. fil** *fiz* éter (a világűr betöltő képzeletbeli finom anyag); **3. kém** éter *dietil-o: dietil-éter *petrola ~o: petroléter, petróleuméter, gázolin; **4. kém** *gysz* éter, aether, dietil-éter **~di**etiletero; **5. kém** petroléter **~petrola** etero; **~a**: **1.** éteri (>ég); **2. átv** légies, könnyed, finom; **3. kém** éterikus, éter~; **4. gysz** éteres; **~ismo**: **1. orv** étermérgezés, éterizmus; **2.** éterivás, étermánia *szin* eteromanio; **di**etil-~o: *kém* dietiléter; **~omanio**: *orv* étermánia *szin* eterismo **2**; **tio-o**: *kém* tioéter, szerves szulfid

etern/a=**1.** örökkévaló, öröktől fogva létező *la ~a Patro: az Örökkévaló Atya *laŭ Spinozo materio estas same ~a, kiel spirito: Spinoza szerint az anyag éppúgy öröktől fogva való, mint a szellem; **2.** örök (>nem lesz vége) *en ~a fajro vi brulos: örök tűzben fogsz égni *~a vivo: *vall* örök élet *~a movanto: örökmozgó *mi estas ~a komencanto: örök kezdő vagyok *regiono de ~aj neĝoj: az örök hó birodalma *Romo, la ~a urbo: Róma, az örök város; **3. átv** örök, örökös (nagyon hosszú) *mi ŝuldas al vi ~an dankon: örök hálával tartozom önnek *min tedas aŭskulti viaj ~aj disputoj: unom hallgatni az örökös vitáitokat; **~e**: **1.** öröktől fogva *de ~e: öröktől fogva *la pordo de la intero ~e staras: a pokol kapuja öröktől fogva áll; **2.** örökké (>vég nélkül) *nek ĝojo, nek malĝojo daŭras ~e: sem az öröm, sem a bánat nem tart örökké *por ~e amen: *kr* mindörökké ámen, in aeternum amen; **3. átv** örökösen (>hosszan, gyakran) *vi ~e kverelas: örökösen veszekedtek; **~o, ~eco**: **1.** örökkévalóság *~eco estas atributo de la dioj: az örökkévalóság az istenek tulajdonsága; **2.** örökkösség *en ~o amen: *kr* mindörökké ámen, in aeternum amen *la ~eco de lia reĝeco estas neakceptebla: királyságának örökkössége nem fogadható el; **~igi**: **1. tr** megörökíti, emlékeztetessé tesz *lian memoron ~igas memortabulo: a nevét emléktábla örökíti meg *per siaj faroj li ~igis sian nomon: tetteivel emlékeztetessé tette a nevét; **2. tr** örökletessé tesz *ne ~igi vian malamon: ne tedd örökletessé a gyűlöletedet; **~ulo**: *bibl* az Úr, az Örökkévaló *kaj (Abraham) preĝis tie al la ~ulo, la Dio: *bibl* és (Ábrahám) segítségül hívta ott az Úrnak, az örökkévaló Istennek a nevét

etik/o=*fil* etika, erkölcsan *ĵurnalisma ~o: újságírói etika; **~a**: **1. fil** etikai *~aj principoj: etikai elvek; **2. átv** etikus *~a faro: etikus cselekedet; **~isto**: *fn* *fil* etikus; **bio-o**: *biol* *fil* bioetika; **mal~a**: etikátlan **etiked/o**=**1.** címke, cédula *~o sur varo, kajero: címke árun, kazettán, füzetben *kliŝa ~o: *átv* *pej* minősítő címke; **2. inf** címke, azonosító, label *~o sur disko: címke hajlékonylemezen; **3. inf** címke, label *ĉefa ~o: fejcímke *HTML~o: HTML-címke; **4. nyt** jelzet (>szótár); **5. biol** *kém* nyomjelző izotóp; **~i**: **1. tr** címkéz, címkével ellát; **2. tr** *inf* címkéz, kijelöl; etiketado: **1.** címkézés, felcédulázás; **2. inf** címkézés, tagging; **~ilo**: *eltr* címkézőgép, tagger; **fin~o**: *inf* zárócímke, trailer label Ŭalumentikedo, benetikedo, datumetikedo, finetikedo, KD-etikedo, portetikedo, prezetikedo, produktetikedo **etiket/o**=**1.** etikett, illemszabályok *reguloj de ~o: illemszabályok *reta ~o: *inf* netikett *szin* retmoraj; **2. ne** címke **~etikedo**; **~i**: *tr* *ne* címkéz **~etikedi**

etim/o=*nyt* etimon; **~ologo**: *nyt* etimológus, *fn* szófejtő; **~ologio**: **1. nyt** etimológia, szófejtés; **2. nyt** etimológia (>vmely szó kialakulásának története) *la ~ologio de 'ĉevalo' rekondukas al la latina 'caballus': a 'ĉevalo' etimológiája visszavezet a latin 'caballus'-ra

etiol/a=*növ* elsárgult, elszíntelenedett, etiolált; **~igí**: *ntr* *növ* elszíntelenedik, elsárgul, etiolálódik

etiolog/o=*orv* kórokkutató, etiológus; **~io**: *orv* kóroktan, kórokkutatás, etiológia

etiop/o=*fn* etióp; **~a**: *mn* etióp *~aj lingvoj: *nyt* etióp nyelvek; **(E)~ujo**, **(E)~io**: *geo* *pol* Etiópia (ET)

etlinger/o=*növ* porcelánrózsa (Etlingera) *szin* porcelana rozo

etmoid/o=*anat* rostacsont, os ethmoidale; **~a**: *anat* rostacsonti, ethmoidalis *~a bullo: *anat* rostacsonthólyag, bulla ethmoidalis *~aj celuloj: *anat* középső rostasejteik, cellulae ethmoidales

etn/o=nép, etnikum, etnos; **~a**: etnikai, etnikus *~a grupo: etnikai csoport *~a purigado: *pol* etnikai tisztogatás; **~ismo**: *pol* etnicizmus; **~ologo**: *tud* etnológus, összehasonlító néprajzos; **~ologio**: *tud*

összehasonlító néprajz, etnológia; **inter~a**: etnikumközi, interetnikai; **mult~a**, **plur~a**: soknemzetiségű; **~ocentrismo**: *pol* etnocentrizmus; **~ogenezo**: *tud* nép kialakulása, etnogenezis; **~olingvistiko**: *nyt* etnolingvisztika; **~omilito**: *kat* etnikai háború; **~omuziko**: *zene* etnozene; **~onegoco**: *pol* *pej* etnobiznisz; **~oplurismo**: *pol* etnikai pluralizmus

Etn/o²=*geo* Etna

etnograf/o=néprajzkutató, etnográfus; **~io**: néprajz, etnográfia

et/o=**~eta**

etolog/o=*áll* magatartáskutató, viselkedéstanos, etológus; **~io**: **1. ex** szokáskutatás (>szokások eredete), etológia; **2. ex** jellemtan, jellemkutatás; **3. áll** magatartáskutatás, viselkedéstan, etológia

etos/o=(szellemi) légkör, hangulat, szellemiség, lelkület *amikeca ~o de la renkontiĝo: a találkozó barátságos légköre *en streĉa ~o: feszült légkörben; **~iga**: hangulatteremtő *szin* etoskrea; **~krea**: hangulatteremtő *szin* etosiga

etrioskop/o=*fiz* földsugárázsmérő, etrioszkóp

Etruri/o=**~E**truskujo

etrusk/o=*fn* tört etruszk; **~a**: *mn* tört nyt etruszk; **(E)~ujo**, **(E)~io**: *tört* *geo* Etruria

etud/o=**1.** zene etűd; **2. műv** tanulmány, vázlat

etuv/o=*gysz* (hővel működő) sterilizáló készülék, fertőtlenítő készülék; **~i**: *tr* *orv* (hővel) sterilizál, fertőtleníti

etuz/o=*növ* ádáz (Aethusa cynapium)

EU=*röv* *pol* EU (Európai Unió) *EU estas la mallongigo de Eŭropa Unio: az EU az Európai Unió rövidítése *EU-deputito: EU-képviselő *EU-komisiono: EU-Bizottság *EU-komisionano: *pol* EU-biztos *EU-konforma: EU-konform *EU-konsilio: EU-Tanács *EU-Kortumo: EU-Bírószék *EU-larĝigo: *pol* EU-bővítés *EU-lando: *geo* *pol* EU-ország *EU-ministro: *pol* EU-miniszter *EU-parlamento: *pol* EU-parlament *EU-peranto: *pol* EU-közvetítő *EU-skala: az egész EU-t érintő

eŭ=előképző; **eŭ**: **1. orv** eu~ (>jó, normális állapot, működés) **~eŭpepsio**, **eŭpneo**, **eŭmetropa**, **eŭritmo**; **2. biol** valódi ~ **~eŭbakterio**, **eŭspongo**

Eŭbe/o=*geo* Euboiia

eŭdajmonism/o=*fil* eudémonizmus, eudaimonizmus

eŭdiometr/o=*kém* gázcsőmérő, gázmérő edény, eudiométer; **~io**: *kém* térfogatgas gázelemzés, eudiometria

Eŭdoks/o=Eudoxosz (utónév)

eŭfaŭzi/o=*áll* krill (Euphausia)

eŭfemism/o=**1.** *ir* szépítő körülírás, eufemizmus; **2. ált** szépítés, eufemizmus; **~a**: szépítő, eufemisztikus

eŭfoni/o=*nyt* jóhangzás, széphangzás, eufónia

eŭforbi/o=*növ* kutyatej (Euphorbia)

eŭfori/o=*pszi* eufória, felhangoltság, felhangolt kedélyállapot; **~a**: euforikus, felhangolt

Eŭfrat/o=*geo* Eufrátesz vö. Tigriso

eŭfrazi/o=*növ* szemvidítófű (Euphrasia) *szin* okulkomforto

Eŭfrozin/o=**1.** *mit* Euphroszüné, Euphrosyne; **2.** Eufrozina (utónév)

Eŭgen/o=Jenő

eŭgeni/o=*növ* cseresznyemirtusz (Eugenia)

eŭgenik/o=*biol* fajegészségtan, eugenetika, eugenika; **~ismo**: *tud* fajegészségtan-elmélet, eugenetika-elmélet; **~isto**: eugenikista

eŭglen/o=*biol* eugléna (Euglena) (ostoros egysejtű)

Eŭhemer/o=*fil* Euhemerosz; **~ismo**: *fil* euhemerizmus

eŭkalipt/o=*növ* eukaliptusz (Eucalyptus)

eŭkariot/oj=*biol* eukarióták (valódi sejtmagvas szervezetek) (Eukaryota) *szin* nukleuloj

eŭkaristi/o=**1.** *kr* oltáriszentség, miseáldozat, eucharisztia; **2. kr** az eucharisztia liturgiája (a mise része) *szin* eŭkaristia liturgia; **3. kr** áldozás, úrvacsora; **4. kr** Krisztus teste és vére; **~a**: *kr* áldozati, oltáriszentség~, eucharisztikus

Eŭklid/o=*mat* Eukleidész, Euklidesz; **~a**: *mat* *fil* euklideszi **~eŭklida** algoritmo, geometrio, ringo, spaco

Eŭlali/o=Eulália (utónév)

Eŭler/o=*mat* (Leonhard) Euler **~eŭlera** cirklo, rekto

Eŭme/o=*ir* Eumaios, Eumaeus

Eŭmenid/oj=*mit* Eumeniszek, Eumenides *~oj estas la eŭfemisma nomo de Erinioj: az Eumeniszek az Erinniszek eufemisztikus neve **eŭmetrop/a**=*orv* normális látású, emmetrop; **~eco**: *orv* normális látás, eumetropia

eŭnuk/o=*tört* eunuch, *fn* herélt, *fn* kasztrált (pl. énekes)

eŭpatori/o=*növ* sédkender, sédfű (Eupatorium) *kanaba ~o: kenderpakóca (E. cannabinum)

eŭpepsi/o=*orv* jó emésztés, eupepsia

eŭploid/a=*biol* euploid

eüplot/o=áll Euplotes *patela ~o: áll csészeállatka (E. patella)
eüpné/o=orv normális légzés, eupnoe
EUR=☞eüro
eür/o=euró (pénznem); ~**ocento**: eurócent; ~**oček**: *gazd* eurócskek;
 ~**odolario**: *gazd* euródollár; ~**ozono**: *gazd* eurózána, euróövezet
Eürafrik/o=geo Eurafrika
Eürazi/o=geo Eurázsia ☞eürazia plato
Eüridic/o=ir *zene* Euridiké, Eurydice
Eüripid/o=ir Euripidész
eüripterigi/o=ösl Eurypterigius
eüritm/o=orv szabályos érverés, eurhythmia
eürokrat/o=pol eurokrata *szin* eüropokrato
eürodeputit/o=pol EU-képviselő *szin* EU-deputito
eürokrat/o=pol eurokrata
eürolog/o=pol eurológus; ~**io**: *isk* eurológia, EU-ismeretek, Európa-tan
Eürop/o=1. *mit* Európa; 2. *geo* Európa *Centr~o, Mez~o: Közép-Európa *Nord~o: Észak-Európa *Okcident~o: Nyugat-Európa *Orient~o: Kelet-Európa *Sud~o: Dél-Európa; 3. *csill* Európa (a Jupiter holdja); ~a: európai, Európa~; ~**ano**: *fn* európai; ~**anigi**: *tr* európaivá tesz; ~**ismo**: európaiság, európaizmus; ~**ocentrismo**: *pol* európa-központúság, európacentrizmus; ~**o-Pokalo**: *sp* Európa-Kupa; ~**unia**: európai uniós; **tut~a**: összeurópai, páneurópai
eüropi/o=kém európium (Eu)
Eürot/o=geo Eurotosz
Eürovizi/o=táv Eurovízió
eüsk/o=fn baszk; ~a: *mn nyt* baszk (eu); (E)~**ujo**, (E)~**io**: *geo pol* Baszkföld (ES)
Eüstaki/o=Euszták, Eustachius (utónév)
Eüstorğ/o=Eustorchium (utónév)
eütanazi/o=orv kegyes halál, eutanázia; ~i: *tr orv* kegyes halálba küld, eutanáziát követ el vkin (n); ~**ismo**: eutanáziát hirdető nézet
eütekt/o=kém eutektikus; ~a: *kém* eutektikus ~a punkto: eutektikus pont ~a temperaturo: eutektikus hőmérséklet
Eüterp/o=mit Euterpé, Euterpe
eütrof/a=biol eutróf, tápanyagokban gazdag (>víz); ~**igö**: *biol* eutrofizáció, eutrofizálódás
Ev/o=Éva *szin* Eva
evaku/i=1. *tr kat* kiürit, evakuál; 2. kilakoltat; ~o: 1. *kat* evakuálás, kiürités; 2. *tr* kilakoltatás
evalu/i=tr *ritk* kiértékel
evangeli/o=1. *bibl* evangélium *apokrif ~o: apokrif evangélium *kanona ~o: kanonikus evangélium *La ~o laű Sankta Johano: János evangéliuma (Jn) *La ~o laű Sankta Luko: Lukács evangéliuma (Lk) *La ~o laű Sankta Marko: Márk evangéliuma (Mk) *La ~o laű Sankta Mateo: Máté evangéliuma (Mt) *sinoptika ~o: sinoptikus evangélium; 2. *kr átv* örömhír; 3. *kr* evangélium (mise része); 4. *átv* szentírás (ami biztosan úgy van) *tio ne estas ~o: *átv* ez nem szentírás; ~a: 1. *kr* evangéliumi ~a moralo: evangéliumi erkölcs, krisztusi erkölcs; 2. *kr* protestáns *szin* protestanta ~a pregejo: *kr ép* protestáns templom; ~isto: 1. *bibl* evangélista; 2. *kr átv* hittérítő, vándor hitszónok; ~libro: *bibl* evangéliumskönyv
evangeliz/i=tr *kr* (az evangéliumot hirdetve) térít, hirdeti az evangéliumot, evangelizál; ~ado: *kr* evangelizálás, evangelizáció, térítés
evaporit/o=ásv sókőzet, evaporit
eve/o=fn eve; ~a: *mn nyt* eve, gbe (ee)
Evelin/o=Evelin
evenk/o=fn evenki; ~a: *mn nyt* evenki (evn)
Evemer/o=ir tört Euhémerosz; evemerismo: *fil* euhémerezmus
event/o=esemény, történes; ~ejo: esemény helyszíne; sen~a: eseménytelen; ~oplana, ~oriča: eseménydús
eventual/a=esetleges, lehető, lehetséges; ~e: hátha, esetleg, adott esetben; ~afo: eshetőség, lehető eset, konkrét lehetőség; ~eco: esetlegesség (mint lehetőség), lehetőség
Everest/o=geo Everest *Monto ~o: Mount Everest
Evian/o=geo Evian
evident/a=nyilvánvaló, kétségtelen, világos, evidens ~a fakto: nyilvánvaló tény *sunklare ~a: világosabb a napnál *teni ~a: számon tart, nyilvántart; ~afo: evidencia (valami nyilvánvaló), nyilvánvaló dolog; ~e: nyilvánvalóan, kétségtelenül, látnivaló módon; ~eco: evidencia, nyilvánvalóság, vmi nyilvánvaló volta; ~igi: *tr* világossá, egyértelművé, nyilvánvalóvá tesz, nyilvánvalóan kimutat; ~igi: *ntr* nyilvánvalóvá válik, kiszűl, kiderül; **mem~a**: magától értetődő, teljesen nyilvánvaló
evikci/i=tr *jog* (perrel) megfoszt (jóhiszeműen szerzett birtokától); ~o: *jog* birtokelvonás, elperlés, evikció

evipan/o=gysz evipan
evit/i=1. *tr* kerül vkit ~u maliculojn: kerül a gonoszokat; 2. *tr átv* kitér vmi elől (n), kerül, elkerül vmit *kiu akvon ~as, droni ne timas Z: *közm* ne menj a vízbe, nem halsz bele *kiu laboron ~as, bonon ne vidas Z: *közm* semmi haszon munka nélkül ~i la danĝeron: kerül a veszélyt, elkerüli a veszélyt ~i malfacilaĵojn: kerül a nehézségeket *pli facile estas malbonon ~i, ol korekti Z: *közm* jobb az útnak feléről visszatérni, mint eltévedni; jobb félni, mint megijedni *sian sorton neniu ~os Z: *közm* senki sem kerülheti el a sorsát; 3. *tr átv* óvakodik vmitől (n) ~i fali en pekono: óvakodik a bűnbeeséstől *li ~as renkonti min: óvakodik a velem való találkozástól; ~ema: kitérő, kerülő, óvatoskodó, nem konfrontálódó *li donis ~eman respondo: kitérő választ adott; ~igi: *tr* megkímél, megóv vkit (al) vmitől (n) *li ~igis al mi multajn erarojn: megkímél sok hibától *sobroco ~igas al ni trafikakcidentojn: a józanság megóv bennünket a közlekedési balesetektől; ~ebila: elkerülhető; ~inda: kerülendő; **mal~i**: *tr* szembeszáll vmivel (n) szembemegy vmivel (n), nekimegy vminek (n); **ne~ebila**: elkerülhetetlen, szükségszerű
 Uhomevita, impostevitulo, konfliktevita, laborevitulo, lernejevitado, virinevitado
evolu/i=1. *ntr* fejlődik *Esperanto ~as laű natura vojo: az eszperantó természetes módon fejlődik; 2. *ntr* alakul, kibontakozik *szin* disvolviĝi *la ekonomio de la lando ~as depende de tiu de Eŭropo: az ország gazdasága az európai függvényében alakul; ~o, ~ado: 1. *biol* átv fejlődés *daŭrigebla ~o, daŭriva ~o, daŭripova ~o: fenntartható fejlődés *prebiologia ~cio: prebiológiai evolúció *saltforma ~o: ugrásszerű fejlődés; 2. alakulás; ~igi: *tr* fejleszt, kibontakoztat *szin* disvolvi; ~iga: fejlesztő ~iga subteno: fejlesztési támogatás; ~inta: fejlett ~intaj landoj: fejlett országok; ~ismo: *biol* fejlődéelmélet, evolucionizmus; ~isto: *biol* a fejlődéelmélet híve, evolucionista; **dis~i**: *ntr* szétfejlődik, különböző irányban fejlődik; **dis~o**: szétfejlődés; **plu~igi**: *tr* továbbfejleszt; **sub~i**: *ntr* fejlődésben elmarad; **sub~o**: fejletlenség, alulfejlettség; **sub~inta**: fejletlen, alulfejlett; ~helpo: *gazd pol* fejlesztési segély ~helpa subteno: fejlesztési támogatás; ~kapabla, ~pova: fejlődőképes; ~kapablo, ~povo: fejlődőképesség *Volapuko pereis pro absoluta manko de natura ~povo: a volapük a természetes fejlődőképesség abszolút hiánya miatt bukott el; ~lando: *pol* *gazd* fejlődő ország; ~plano: *gazd* fejlesztési terv Ualtevoluinta, kapabloevoluinta, lingvoevoluinta, regionevoluinta
evoluci/o=☞evoluo; ~i: ☞evolui
evolut/o=mat evolúta, lefejlő vonal *szin* elvolvato
evolvent/o=mat evolvens *szin* elvolvato
evonim/o=növ kecskerágó (Evonymus)
EXW=Incoterms
ez=utóképző; ~ezo: *ritk nyt* nyelv ☞anglezo
Ezekiel/o=☞Jehezekelo
ezofag/o=anat nyelőcső, oesophagus; ~ito: *orv* nyelőcsőgyulladás, oesophagitis; ~oskopo: gysz nyelőcsőtűkőr, oesophagoscop; ~oskopia: *orv* nyelőcsőtűkőrzés, oesophagoscopia
ezok/o=áll csuka (Esoc) *ekzistas ~o, ke fiŝetoj ne dormu Z: *közm* a halaknak csuka a farkasa *mar~o: nyilascsuka, barracuda; ~salto: csukafejes
Ezop/o=ir Aiszóposz, Ezópusz, Aesopus
Ezr/a=bibl Ezra, Ezdrás könyve (Ezd); ~ao: Ezra, Ezdra, Ezdrás (utónév)
f=1. f (hang és betű); 2. *zene* f hang *F be, F bemola: fesz *F is, F diesa: físz *F isis, F dudiese: físzisz *F is minora, F diesa minora: físz-moll *F is majora, F diesa majora: físz-dúr *F majora: F-dúr *f minora: f-moll; fo: eff (betűnév); F-kleo: *zene* F-kulcs
fa=zene fá
fab/o=1. *ex növ* bükköny ☞vicio; 2. *növ* lóbab, disznóbab, laposbab, lóbükköny (Vicia faba) ~aloj: hüvelyesek (rendje) (Fabales) ~acoj: hüvelyesek, pillangósvirágúak (Fabaceae) *Ignaca ~o: ☞ignaca strikno *Kalabara ~o: istenitéletbab, kalabárbab (Physostigma venenosum) *fabineoj: Fabineae; 3. *növ* lóabaszem; 4. *növ* bab alakú termés ☞kafofob, kakaofabo, sojfabo, tonka fabo; ~afo: 1. *gaszt* babétel; 2. *gaszt* ful (egyiptomi babétel); ~ismo: *orv* fabismus, favismus, babérzékenység
fabel/o=1. *ir* mese ~oj de Andersen, Grimm: Andersen, Grimm meséi; 2. *átv* pej mese, mesebeszéd ~o por enlulado: dajkamese *tio estas nura ~o: ez mesebeszéd; ~a: 1. *ir* mesei, mese~, mesebeli ~a estajo: mesebeli lény; 2. *átv* mesés ~a riĉeco: mesés gazdagság; ~i: *ntr* mesél; ~afo: mese (nem igaz, nem megtörtént dolog), kóhολmány; ~aro: *ir* mesekönyv, mesegyűjtemény; ~isto: *ir* mesélő, meseíró
 Ufefabelo, mirfabelo, terurfabelo
Fabi/o=Fabius, Fabio (utónév)

Fabian/o=Fabián (utónév)

fabl/o=*ir* állatmese, tanmese, fabula; ~i: **1. ntr** *ir* állatmesét mond; **2. ntr** *átv ir* állatmesét ír *Dorosmai ~is pri saĝaj azenoj kaj malsaĝaj leonoj: Dorosmai mesélt okos szamarokról és ostoba oroszlánokról; ~**aro**: *ir* állatmeséskönyv, állatmese-gyűjtemény; ~**isto**: *ir* állatmeséíró, állatmeséköltő, fabulista *Krilov estas la rusa ~isto: Krilov az oroszok fabulistája

Fabrici/o=Fabricius (utónév)

fabrik/o=*ip* gyár, üzem *ekde ~o (... nomita loko): *gazd* üzemből (... megnevezett helység) *el ~o: *gazd* gyárból, üzemből (>paritás) *farmacia ~o: *gysz* gyógyszergyár *ilmaŝina ~o: szerszámgyár *metalurgia ~o: fémkohászati üzem; ~**a**: *ip* gyári, üzemi, gyár~**fabrika** industrio, laboristo; ~**ado**: *ip* gyártás *komputiliza ~ado, perkomputila ~ado: számítógéppel segített gyártás, CAM; ~**ajo**: *ip* gyártmány; ~**anto**: *fn ip* gyártó, előállító; ~**ejo**: *ip* gyártelep, gyártóhely; ~**estro**: *ip* gyárigazgató *szin* fabrikdirektoro; ~**i**: *tr ip* gyárt, előállít; ~**isto**: *ip* gyáros, gyártulajdonos *szin* fabrikposedanto; **antaŭ-i**: *tr ip* előre gyárt; **antaŭ-ita**: *ip* előre gyártott; **dum~ada**: *ip* gyártásközi; **duon~ajo**: *ip* félkésztermék, félgyártmány *szin* duonprodukt; **pret~ito**: *tech* késze gyártott, előre gyártott; ~**direktoro**: *ip* gyárigazgató *szin* fabrikestro; ~**marko**: *ip* gyári márka; ~**posedanto**: *ip* gyártulajdonos, gyáros *szin* fabrikisto

Ŭalunfabriko, amasfabrikado, armilfabriko, bierfabriko, brikfabriko, cementfabriko, cigarfabriko, drapfabriko, feraĵfabriko, ferfabriko, filmfabriko, gasfabriko, grejsfabriko, laktofabriko, ledfabriko, maŝinfabriko, metalajfabriko, monfabriko, mortofabriko, panfabriko, papfabriko, provfabrikado, sukerfabriko, ŝtalfabriko, tabakfabriko, vagonfabriko

fac/o=*mat tech* (geometria alakzat által határolt) lap, sík felület; ~**eto**: kisméretű testlap, szögeslap, fazetta *~eto de kristalo: ásv kristálylap; ~**eti**: *tr* fazettál, (drágakövet) metsz, csiszol; **inter~o**: infocsatolószköz, interfész, csatlakozó, csatlakozási felület *interna inter~o: belső illesztő *komandlinia inter~o: parancssori illesztő, parancsfelület; **mult~eta**: sokoldalú, sokrétű; ~**etokulo**: *anat* összetett, facettás szem; ~**ofrezilo**: *tech* síkmaró

Ŭkontaktinterfaco, martelfaco, uzantointerfaco

faci/o=**1. anat** arc, facies; **2. orv** arckifejezés (>beteg) *Hipokrata ~o: haldokló arckifejezés, facies hippocratica; **3. geo** képződménnyelleg, földtani kifejlődés, fácies, földtani kifejlődés *laga ~o: tavi fácies *mara ~o: tengeri fácies; **4. ōsl** fácies; ~**ologio**: *geo* faciológia; **bio~o**: *geo* biofácies, biofácies

facil/a=**1.** könnyű *~a tasko: könnyű feladat *~a virino: *pej* könnyű nőcske *~a vojo: könnyű út *~e estas danci, se la feliĉo kantas *Z. közm* könnyen táncol az, akinek a szerencse muzsikál *ne estas tiel ~a, kiel laboro argila *Z.* nem gyerekjáték, nem sétagalopp *se la ĉielo falus al tero, birdokaptado estus ~a afero *Z. közm* ha az a „ha” ott nem volna, a kopasznak is haja volna; **2. átv** némi, kismérvű *~a riproĉo: némi szemrehányás, enyhe szidás; **3.** könnyed, enyhe *~a vento: enyhe szél; **4. átv** könnyű, megkönnyebbült *kun ~a koro: könnyű szívvel; ~**eco**: könnyűség, vminek a könnyű volta *la ~eco de Esperanto estas evidenta: az eszperanto könnyű volta nyilvánvaló *la ~eco de la tasko: a feladat könnyűsége; ~**igi**: *tr* megkönnyít, könnyűvé tesz *~igi la enveturon en la landon: megkönnyíti az országba a beutazást *~igi sian koron: könnyíti a szívén *~igu vian animon: könnyíti a lelken; ~**igo**: könnyítés, megkönnyítés *eksportaj ~igoj: *gazd* exportkönnyítések; ~**igi**: **1. ntr** könnyűvé válik *pere de elektroniko la interkomunikado ~igis: az elektronika révén az infomációcsere könnyűvé vált; **2. ntr** *átv* megkönnyebbül *post la ekzameno mi tre ~igis: a vizsga után nagyon megkönnyebbültem; **mal~a**: **1.** nehéz *ĉiu komenco estas mal~a *Z.* minden kezdet nehéz *mal~a akuŝo: nehéz szülés; **2. átv** nehéz, terhes, bajos *troviĝi en mal~a situacio: nehéz helyzetben van *vivi mal~an vivon: nehéz életet élni; **mal~o**, **mal~ajo**: nehézség, baj *financaj mal~ajoj: *gazd* pénzügyi nehézségek *kontraŭ ĉiu mal~o estas konsilo *Z. közm* minden bajra van orvosság *renkonti mal~ajojn: nehézségekbe ütközik *venki la mal~ajojn: legyőzi a nehézségeket; **mal~o**, **mal~eco**: nehézség (vmi nehéz volta) *fari ion kun mal~o: nehezen csinál valamit *la mal~eco de la tasko ne fortimigu vin: a feladat nehézsége ne riasszon el *sen plej malgranda mal~eco: a legkisebb nehézség nélkül; **mal~igi**: *tr* nehézzé tesz, megnehezít *la frosto mal~igas la fosadon: a fagy megnehezíti az ásást; ~**anima**: könnyelmű, lezser; ~**animaĵo**: könnyelműség, könnyelmű cselekedet; ~**animeco**: könnyelműség (>tulajdonság); ~**kora**: könnyelmű; ~**kreda**: hiszékeny; ~**mane**: **1.** könnyű kézzel, ügyesen, gyorsan; **2. átv** könnyedén; ~**maniere**: könnyedén, lazán; ~**mora**: *pej* könnyűvérű; ~**mova**: fürgé, kecses, könnyed mozgású; ~**pieda**: könnyed járású; ~**rompa**: törekeny; ~**tuŝe**: gyöngéden érintve

Ŭimpostfaciligo, laborfaciliga, lernfaciliga, ludfacile, spirmalfacilo
fad/o=**1. távk** elhalkulás, hangerőingadozás, fading (>rádiójel); **2. fot** elhalványulás *szin* dissolvo **3; ~i**: **1. ntr** *távk* (rádiójel) ingadozik, (rádió) elhalkul; **2. ntr** *fot* elhalványul; ~**kompensilo**: *távk* erősítésszabályozó
faden/o=**1. tex** fonal, fonál, cérna, szál *enkudriligi ~on: fonalat befűz (tűbe) *~o iras, kien kudrilo ĝin tiras *Z. közm* oda megy a cérna, ahová a tű húzza *ne iru ~o antaŭ kudrilo! *Z. közm* nem a farok csóválja a kutyát, első kerék után forog a hátulso *pendi sur unu ~o malforta *Z.* egy hajszálon függ *renodi la ~ojn: újrakötözi a szálakat *ŝirigi ~o sur la bobeno *Z.* hiba csúszott a számításba *teni ĉiujn ~ojn en unu mano: ő mozgatja a szálakat; **2. tech** huzal, drót *szin* drato; **3. átv** szál, fonál, kötelék *perdi la ~on en la parolo *Z.* elveszíti a beszéd fonálát *repreŝi la ~on de la konversacio: újra felveszi a tárgyalás fonálát *tranĉi al li la ~on: félbeszakítja (pl. beszédben); **4. inf** (végrehajtási) szál; ~**culo**: *tex* motring, matring, pászma *szin* fadenfasko; ~**ego**: vastag fonál; ~**eto**: vékony fonál, vékony szál, cérnaszál; ~**igi**: *tr* fon, (fonallá) sodor; ~**isto**: *gazd* rövidáru-kereskedő *szin* merceristo; **dis~igi**: *tr* *tex* szétfejt, szálakra bont, kirojtoz; **dis~igi**: *tr* *tex* szétfeszlik, szétbomlik, kirojtosodik; **dis~iginta**: *tex* rojtos, kirojtosodott, feslett, bomlott *szin* fadenmontra; **plur~e**: több szálon, több szállal *ĝi plur~e ligiĝas al la temo: több szállal kötődik a témához; **sen~a**: *vill* huzal nélküli, vezeték nélküli, drót nélkül; **sur~igi**: *tr* felfűz (fonálra) *sur~igi perlojn: gyöngyöt felfűz; **du~a**: *vill* ikerszálas, kétszálas, kéteres, bifiláris *szin* dudrata, bifilara; ~**bobeno**: cérnaorsó, fonálorsó; ~**brankuloj**: *áll* fonálkopoltyúsok (Filibranchia); ~**bulo**, ~**volvaĵo**: *tex* gombolyag; ~**fasko**: *tex* motring, matring, pászma *szin* fadenaro; ~**fekulo**: *fn* *pej* kákabelű; ~**fliki**: *tr* stoppol (pl. harisnyát) *szin* flikumi; ~**forma**: fonálszerű; ~**kruco**: száskereszt; ~**montra**: rojtos, kirojtosodott, feslett, bomlott *szin* disfadeniginta; ~**nombrilo**: *fn* *tex* fonalszámláló; ~**plumo**: *áll* fonalas toll; ~**pupo**: **1. műv** marionett, (zsinórral mozgatott) báb; **2. átv** zsinóron rángatott báb; ~**vermoj**: *áll* hengeresférgek, fonálférgek (Filibranchia)

Ŭbarbfadeno, dentofadeno, diablofadeno, fiŝfadeno, hokfadeno, kotonfadeno, lanfadeno, lumfadeno, metalfadeno, nutrofadeno, orfadeno, pensfadeno, plumbofadeno, silkofadeno, ŝtalfadeno, ŝufadeno, varpofadeno, veftofadeno

fading/o=**2**fado

fadu/o=*zene* fado (portugál melankólikus népdal)

Faeton/o=*mit* Phaethón, Phaëton

faeton/o=*jm* faeton (félődeles együletes, négykerekű hintó)

faeton/o=*áll* trópusimadár (Phaeton) *szin* tropikbirdo

fag/o=*növ* bükk, bükkfa (Fagus) *ŝajn~o: **2**notofago; ~**aro**, ~**ejo**: *növ* bükkös; ~**ofrukto**, ~**onukso**: *növ* bükk makkja

fag/o=*bakt* baktériumölő vírus, bakteriofág *szin* bakteriofago; **makro~o**: *bakt* makrofág; **mikro~o**: *bakt* mikrofág

fagocit/o=*biol* falósejt, fagocita, phagocyt; ~**i**: *tr* *biol* (fagocita) bekebelez

fagopir/o=*növ* pohánka, hajdina (növény és termés) (Fagopyrum)

fagot/o=*zene* fagott; **kontra~o**: *zene* kontrafagott

faĝ/o=**2**fago²

faj/o=*tex* erős selyemszövet, faille

fajenc/o=**1.** ásv fajansz (agvag); **2.** fajansz (tárgy) *szin* fajencaĵo *fajna ~o: keménycserép, köedény, finom fajansz, angol fajansz; ~**ajo**: fajansz (tárgy) *szin* fajenco **2; ~ejo**: **1.** fajanszműhely, fanajszgyár; **2.** fajanszbolt

fajfi/i=**1. ntr** fűtűl, fűtől *~as merlo: feketerigó fűtűl; **2. ntr** sípol *la lokomotivo ~as: a mozdony sípol; **3. ntr** *átv* fűtűl vmire (pri v. je) *mi ~as pri via opinio: fűtűlök a véleményedre; **4. ne** sziszeg **2**sibli; ~**o**: fűtű; ~**ado**: **1.** fűtülés, fűtüsszó; **2.** sípolás, sípszó; ~**ilo**: síp, *fn* fűtűlő *borduna ~ilo: *zene* burdonsíp, bordó (>duda) *melodia ~ilo: *zene* dallamsíp (>duda); ~**ilego**: **1.** hajó hajókürt; **2.** sziréna; **pri~i**: *tr* kifűtűl *pri~i aktor: színészt kifűtűl *szin* mokfajfi; ~**haltigi**: *tr* *sp* lefűj (pl. mérkőzést); ~**lango**: **2**blowserpento; ~**okruĉo**: *zene* sípolókanna; ~**signalo**: sípjel

Ŭalarmfajfilo, koturnfajfilo, kukolfajfilo, lipfajfilo, logfajfilo, mokfajfi, sakfajfilo, vaporfajfilo

fajfi/i=**1. tr** *tech* reszel, ráspolyoz; **2. tr** *átv* csiszol (művet); ~**o**: *tech* reszelőhúzás; ~**ado**: *tech* reszelés, ráspolyozás; ~**ajo**: reszelék; ~**ilo**: *tech* reszelő *bireta ~ilo: négyzetreszelő, négyzetes reszelő *delikata ~ilo: finomreszelő *duonronda ~ilo: félgömbölyű reszelő, félkerek reszelő, félkörreszelő *glatiga ~ilo: simítóreszelő *kruda ~ilo: durvareszelő *plata ~ilo: laposreszelő *precizeca ~ilo: pontossági reszelő, precíziós reszelő *ronda ~ilo: gömbölyűreszelő, kerekreszelő, körreszelő *triangula ~ilo: háromszögreszelő, háromlú reszelő; **tra~i**: *tr* *tech* átreszel, reszelővel levág

Ŭfoldofajlilo, krajonfajlilo, lignofajlilo, metalfajlilo, ungo-fajlilo

fajn/a=1. finom (>minőség, anyag) *~a gusto de mangájo: étel finom íze *~a metalo: kém tiszta fém *~a oro: kém finommarany, nagy tisztaságú arany *~a plado: gaszt finom fogás *~a prilaboro: tech finommegmunkálás *~a tolaĵo: finom fehérnemű, gyolcs; **2.** átv kifinomult, finom (>szerkezet, képesség) *~a gusto de kuiristo: szakács finom ízlése *~a gusto: finom ízlés, kifinomult ízlés *~a strukturo: fiz finomstruktúra, finomszerkezet; **3.** mat finom; ~aĵo: finomság (pl. sütemény); ~eco: **1.** állt finomság (>tulajdonság); **2.** eltr felbontás (>kép); ~igi: tr átv is finomít *szin* rafini; **hiper~a:** fiz hiperfinom *hiper~a strukturo: hiperfinom szerkezet; **mal~a:** **1.** durva, silány, ócska; **2.** átv durva, faragatlan; ~orela: vajt fülű
 U hiperfajna, fajnagorda, fajnagordita, fajnstruktura
fajr/o=1. tűz *el flamo sin eliris, en ~on eniris Z: füstből tűzbe *eterna ~o: vall örök tűz, kárhozat *~o de Sankta Elmo: met Szent Illés tüze (>elektromos kisülés) *fari ~on: tüzet rak *ili estas kiel ~o kaj akvo: tűz és víz (a kettő) *kondamni al ~o: jog tört máglyára ítélt *li pasis ~on kaj akvon: átesett már a tűzkeresztségen *ludi kun la ~o: a tűzzel játszik *meti la manon por li en ~on: tűzbe teszi érte a kezét *ne ekzistas fumo sen ~o Z: közm hol füst van, ott tűz is van *nutri la ~on: táplálja a tüzet *pasí tra la ~o por li: tűzbe teszi érte a kezét *saltus pro li en ~on: a tűzbe ugrana érte *sen ~o ne brulas eĉ pajlo Z: közm tűz nélkül a szalma sem kap lángra *ŝuti karbon sur la ~on: szemet tesz a tűzre *verŝi oleon sur ~on: olajat önt a tűzre; **2.** átv kat tűz (lövés) *bengala ~o: játék bengáli tűz *greka ~o: kat görögtűz *stari inter du ~oj: két tűz között van; **3.** átv tűz, hév *szin* ardo *li defendas sian starpunkton kun ~o: hevesen védi az álláspontját; ~a: **1.** tűz~, tüzes (tűzből álló), tűzi *~a provo: tűzpróba; **2.** átv tüzes, heves, forró *~a amo: forró szerelem *~a ĉevalo: tüzes ló *~aj okuloj: tüzes szempár; ~i: **1.** ntr (tűzzel) ég; **2.** ntr kat tüzel; ~adi: **1.** ntr hosszan ég (tűzzel); **2.** ntr áll tüzel; **3.** ntr átv lángol, lelkesedik, izzik; ~aĵo: **1.** égő anyag, parázs; **2.** pirotechnikai eszköz *szin* artfajraĵo, piroteknikaĵo **2.**; ~aĵisto: tűzszersz, pirotechnikus *szin* piroteknikisto **2.**; ~eco: átv tüzezség, hevesség; ~ego: hatalmas tűz; ~ejo, ~oloko: átv is tűzhely; ~ejinaŭguro: házszentelő; ~ero: átv is szikra *elektra ~ero: elektromos szikra *szin* sparko; ~eri: ntr szikrázik; ~eto: tüzezske; ~igi: tr meggyújt, tűzre lobbant *szin* ekbruligi; ~ilo: **1.** tűzszerszám *la ~ilo konsistis iam el siliko, ŝtalo kaj tindro: a tűzszerszám egykor kovából, acélból és taplóból állt; **2.** öngyújtó *gasa, benzina fajlilo: gázöngyújtó, benzines öngyújtó; ~ujo: **1.** tech tűztér, tűzfészek *milita ~ujo: kat háborús tűzfészek; **2.** tűzkosár *szin* fajrokorbo; **3.** kr focolare, fokolár; ~argilo: tech samott *szin* ŝamoto; ~eniri: ntr tűzbe megy érte vkiért (por); ~estinga: mn tűzoltó; ~imuna, ~eltena, ~orezista: tech tűzálló; ~oadoro: vall tűzimádás; ~oasekuro: gazd tűz elleni biztosítás; ~obirdo: **1.** mit tűzmadár, fönix; **2.** átv kivételes ember; ~oblovido: tech kovácsfűjtő; ~obapto: tűzkeresztség *ricevi la ~obapton: átmegy a tűzkeresztségen; ~obrigado: tűzoltóság; ~obrigadano, ~obrigadisto, ~oestingisto: tűzoltó *szin* brulestingisto; ~obrigadejo: ép tűzoltóság; ~oestingilo: tűzoltó készülék; ~ofungo: űtindrofungo; ~ohaltiga: tech tűzgátló; ~ohoko: kampós piszkavas, kampós tűzpiskáló, tűzvas *szin* fornokrapilo; ~ohundoj: tűzikutyák, kandallóracs *szin* moreloj; ~okesto: vsút tűzszekrény (>mozdony); ~okrado: tűzrostély, tűzrács; ~olando: geo Tüzföld; ~omuro: ép inf tűzfal; ~oofero: vall tűzáldozat; ~oplato: tűzlap, kandalló hátsó fémlapja; ~oprenilo: tűzfogó; ~opunkto: űkaŭterpunkto; ~oruĝa: tűzpiros; ~oskarabo: áll bűstorbogár (Pyrochroa); ~osoldato: tűzoltó *szin* fajrobrigadano; ~ostango: piszkafa, piszkavas *szin* fajrohoko, fornokrapilo; ~oŝirmilo: kályhaellenző *szin* fendro, ekrano **1.**; ~oŝtono: tűzkő; ~ovulpo: inf Firefox

U artfajro, bivakfajro, ĉielfajro, faŭkofajro, gasfajrilo, ĝojfajro, hejmfajro, kampofajro, krakfajraĵo, okulfajro, signalfajro, tendarfajro, veprofajro

fak/o=1. rekesz, fakk; **2.** szak, szakterület, tárca *koresponda ~o: isk levelező tagozat *lerneja ~o: isk iskolai tagozat *lingva ~o: isk nyelvi szak *li fariĝis ministro sen ~o: tárca nélküli miniszter lett *sciencia ~o: tud tudományág, tudományterület *sporta ~o: sp sportág *vespera ~o: isk esti tagozat; **3.** osztály, részleg (>szervezet) *~o de intensa terapio: orv intenzív osztály *~o por perditaĵ objekto: elvesztett tárgyak osztálya *informa ~o: tájékoztató részleg *intensiva ~o: orv biz intenzív osztály; **4.** sp mező, négyzet (>sakk) *szin* ĉelo **5.**; **5.** rovat (>>űrság); **5.** isk tanszék, katedra *szin* katedro **2.**; **6.** vsút kupé *szin* kupeo; ~a: szak~, szakmai; ~i: ntr jártas, tudós vmiben (pri); ~aro: **1.** rekeszes rész (pl. dobozban); **2.** rekeszes doboz, rekeszes láda *szin* kradokesto; **3.** levélrekeszek, rekeszfal (pl. recepcióban); **4.** isk szakok, kar, fakultás; ~astro: űdekano; ~eca: szakszerű; ~eto: knyv szedőszekrényrekesz; ~estro: **1.** osztályvezető, részlegvezető; **2.** isk tanszékvezető; ~ulo: szakember; ~ularo: szakszemélyzet; du~a: **1.** kétrekeszes; **2.** isk kétszakos; en~igi:

tr rekeszbe tesz, rekeszbe dug; inter~a: tud szakmaközi, interdiszciplináris; laŭ~a: **1.** szaknak megfelelő; **2.** szakszerű; mult~a: **1.** sokrekeszes; **2.** sok szakterületű, sokszakos; ne~a: nem szakmai, nem szakmabeli, szakképzetlen *ne~a laboristo: szakképzetlen munkaerő; ne~ulo: amatőr, fn nem szakmabeli; sam~ulo: fn szakmabeli, szaktárs; ~biblioteko: knyv szakkönyvtár; ~delegito: eo szakmai képviselő; ~esprimo: nyt szakkifejezés, terminus technicus; ~grupo: szakcsoport; ~jargono: nyt szakzsargon; ~kuracisto: orv szakorvos; ~laboraĵo: isk szakkoldozat; ~laboristo: szakmunkás; ~libro: knyv szakkönyv; ~literaturo: knyv szakirodalom; ~medio: szakmai környezet; ~muro: hajó rekeszfal; ~paro: isk szakpárosítás; ~prelego: szakmai előadás; ~rondo: isk szakkör; ~specifa: szakspecifikus; ~sperta: szakavatott, hozzáértő, szakértő; ~spertulo: fn szakértő *szin* eksperto, ekspertizisto; ~tereno: szakterület; ~traba: ép favázás *~traba domo: favázás ház; ~tradukisto: szakfordító; ~ulkomisiono: szakértői bizottság; ~vorto: szakszó; ~vortaro: nyt szakszótár

U elektrofako, gantofako, lernofako, notfako, postfako, sekurfako, tirtfako, stalfako, studfako, ŝildofako, ŝlosfako

fakir/o=vall fakír, kolduló szentember

fakoĉer/o=áll varacskos disznó (Phacochoerus)

faks/o=távk fax, távmásolat *szin* telefako, telekopio; ~i: tr faxol, elfaxol; ~ilo: távk faxkészülék, fn távmásoló *szin* telekopiilo; tele~o: űfakso; tele~i: űfaksi; telefksilo: űfaksilo; ~mesaĝo: távk faxüzenet; ~numero: távk faxszám

faksimil/o=fakszimile, hasonmás, hű másolat

fakt/o=tény, faktum *estas ~o kaj vero: való igaz *jen la nuda ~o: ez a puszta tény *lia malemo ŝuldígas al la ~o, ke: vonakodása annak a ténynek tulajdonítható, hogy *ne ekzistas terno sen nazo, nek ~o sen bazo Z: közm mindennek megvan a maga oka, foka *tordo de la ~oj: a tények elferdítése; ~a: tény~, tényleges, valós, létező; ~e: tényleg, valóban, igazán, igazából; ~ografio: tényleírás; ~ografia: tényleíró; ~eraro: ténybeli tévedés

faktis/o=kém faktisz

faktitiv/o=nyt műveltető igenem, factitivum *szin* faktitiva voĉo; ~a: nyt műveltető *'fariĝi' estas ~a verbo: a 'csináltat' műveltető ige

faktor/o=1. gazd ügynök, bizományos *szin* alkonsignito; **2.** állt tud tényező, faktor *boneca ~o: vill jósági tényező *distorda faktor/o=vill torzítási tényező *elspertaj ~oj: tapasztalati tényezők *~o de amplifiko: fiz erősítési tényező *~o de penetro: vill áthatási tényező *~o de utiligo: tech ip hasznosítási, kihasználási tényező *korekta ~o: korrekciós tényező *kvalita ~o: minőségi tényező, jósági tényező, Q-faktor *ondeca ~o: fiz hullámossági tényező; **3.** mat tényező *~o de proporcio: mat arányossági tényező *prima ~o: törzstényező; **4.** biol faktor, hatótényező; ~eca: mat egyértelműen faktorizálható; ko~o: mat kifejtési tag (>mátrix)

U agofaktoro, filtrofaktoro, formfaktoro, kuplofaktoro, potencfaktoro, povofaktoro, resusfaktoro, riskofaktoro

faktori/o=gazd külföldi kereskedelmi kirendeltség (távoli országokban, gyarmatokon)

faktorial/o=mat faktoriális *~o n (n!): n faktoriális, n faktor (n!)

faktot/o=mindenes, vki jobbkeze, tótumfaktum, faktótum

faktur/o=gazd (kereskedelmi) számla, áruszámla; ~i: tr gazd leszámház, felszámít (számlán); ~libro: gazd számlakönyv

fakult/o=pszi szellemi képesség v. adottság *volo, inteligento, sensiveco estas ~oj: az akarat, intelligencia, érzékenység szellemi képesség

fakultat/o=isk kar, fakultás *elektroingeniera ~o: villamosmérnöki kar *filologia ~o: filológiai kar *homsciencia ~o, humanistika ~o: bölcsészettudományi kar, bölcsészkar *jura ~o: jogi kar, jogi fakultás *maŝiningeniera ~o: gépészmérnöki kar *natursciencia ~o: természettudományi kar *stomatologia ~o: fogorvosi kar; ~a: isk kari *~a konsilio: kari tanács; ~estro: isk dékán *szin* fakarestro

fakultativ/a=isk fakultatív, választható *~a lernobjekto: isk fakultatív, szabadon választható tantárgy

fal/i=1. ntr esik, leesik, lehull, leereszkedik (magasból) *~i al liaj genuoj: lábaihoz borul *~i antaŭ liajn genuojn: lábai elé borul *~i ĉiam plandalsube kiel kato: mindig talpra esik, mint a macska *~i sur fekundajn grundon: átv is termékeny talajba hullik *~i sur la genuojn: térdre borul *~i sur siaj piedoj: talpra esik *~inta el la ĉielo: égből pottyant *~is el la mano, prenu satano Z: keresztet lehet vetni rá *la akcento ~as sur la antaŭlastan silabon: a hangsúly az utolsó előtti szótagra esik *lasi ~i: leejt (szándékosan) *se la ĉielo ~us sur la teron: még ha békák potyognának is az égből; **2.** ntr elesik, elbukik *~i de malforto: összeesik a gyengeségtől *~i dorsen: hanyatt esik *~i en sia tuta longo: elvágódik *~i, kiel sub~ĉita: eldőlt, mint a zsák *~i nazantaŭe: orra bukik *~i svene: ájtultan esik össze *~is la fortikaĵo:

elesett a vár *~is la ministraro: megbukott a kormány; **3. ntr** átv esik, gyorsan csökken *la kurzo ~is: esett az árfolyam; **4. ntr** átv esik, kerül, jut vmilyen állapotba (en ~n) *~iuj liaj esperoj ~is: minden reménye megghiúsult *~i en anarhion: anarchiába süllyed *~i en aŭdacon: vérszemet kap *~i en ĉagrenon: bánatba merül *~i en kaptilon: átv is csapdába esik *~i en la okulojn: szembe tűnik *~i en liajn manojn: keze közé kerül *~i en malfavoron: kegyvesztett lesz *~i en malfeliĉon: a) bajba kerül b) elfogja a bánat *~i en ruinojn: romba dől *~i en sian kaptilon: átv is saját csapdája esik *~i en trancon: *pszi* transzba esik *Pasko ~as ĉi-jare en marton: a húsvét az idén márciusra esik; **5. ntr** átv elbukik, megghiúsul, veszít, tönkre megy *~i malalten: átv mélyre süllyed *~i pri matematiko: *isk* matematikából megbukik *~inta virino: bukkott nő, megesett nő; **6. ntr** jut, kerül vkire v. vmire (sur ~n), (vmi ros) ér vkit (sur ~n) *mizero ~is sur lin: nyomor szakadt rá; ~o: **1.** esés, leesés *libera ~o: *fiz* szabadesés; **2.** elbukás *~o en pekon: *kr* bűnbeesés *rajdi sur ĉevalo oni ne lernas sen ~o Z: *közm* úszni tanulónak vizet is kell nyelni; **3.** csökkenés *~o de katodo: *vill* katódésés *~o de potencialo: *vill* potenciálás; ~ado: hullás, esés, hulldogálás *falado de folioj: lombhullás; ~aĵo: omladék, lehullott vmi *~folioj, ~foliaĵo: *növ* avar; ~egi: *ntr* zuhan, lezuhan, bukkat, nehézség, akadály; *al-i*: *ntr* ráesik, odaesik, beesik (pl. fény); *de-i*: **1.** *ntr* leesik (vhonnan); **2. ntr** átv elbukik, megghiúsul, rosszabb állapotba kerül *de~inta knabino: átv (erkölcsileg) bukkott lány *la prospero de la lando rapide de~is: az ország gyarapodása hamar megszűnt *lasi de~i siajn pretendojn Z: enged az igényeiből *li de~is de siaj esperoj: elhagyta a remény; **3. ntr** átv *ex* elválik, megválk, leszakad, pártot üt *de~i de sia Dio: elhagyja Istenét; *de~aĵo*: **1.** anyagmaradék, anyaghulladék, potyadék *estas reutiligeblaj kaj forjetendaj de~aĵoj: vannak újrahasznosítható és kidobandó hulladékok *radioaktivaĵ de~aĵoj: radioaktív lecsapódás, radioaktív csapadék; **2.** hulladék *szin* rubo **4.** rubaĵo; *de~ema*: *biol* lehulló, nem állandó *szin* decidua; *dis~i*: **1.** *ntr* széthullik, szétesik, darabokra hull; **2. ntr** átv összeomlik, felbomlik, szétesik *post lia morto la regno de Aleksandro la Granda dis~is: halála után szétesett Nagy Sándor birodalma; *dis~adi*: *ntr* dűledszik; *duon~i*: *ntr* megrogyik, meginog; *el~i*: *ntr* kiesik, kihull *~nuksaj venis, kiam dentoj el~is Z: adott Isten enni, csak nincs mivel rágni; *el~igi*: *tr* (szándékosan) kiejt, kihullat *li el~igis grajnojn tra la fenestro al la birdoj: magokat szórt ki az ablakon a madaraknak; *el~o*: kiesés, kihullás; enfali **1. ntr** beesik, beleesik, belepottyan vhoval (en ~n) *lupo kaptas, sed ankaŭ li en~as Z: *közm* róka is addig jár az ólba, míg otthagyja fogát; későre szelődül meg a farkas; **2. ntr** átv kerül, jut vmilyen állapotba (en ~n) *en~i en malesperon: kétségbeesik, reményét veszti *en~i en malsanon: ágyynak dől *en~i en mizeron: nyomorba süllyed; **3. ntr** bedől (pl. fal) *en~inta vizaĵo: beesett arc *en~intaj okuloj: beesett szemek *la mino en~is: bedől a bánya; **4. ntr** átv beront vhoval (en ~n); *en~ilo*: *falilo*; *en~ujo*: csapda, verem; *for~i*: *ntr* megszűnik, elmarad, elenyészik, megsemmisül *miaj esperoj for~is: reményeim elenyésztek *malbeno for~as: az átok nem fog; *for~aĵo*: szemét *szin* defalajo **2.** rubo **4.** rubaĵo; industria for~aĵo: *oko* ipari hulladék; *re~i*: **1.** *ntr* visszaesik, visszazuhan, visszasüllyed *re~i en apation: ismét apátiába süllyed, visszasüllyed az apátiába *re~i en la ekzameno: újra megbukik a vizsgán *re~i en la malnovan pekon: visszaesik a régi bűnébe *re~i en la rutinon: visszatér a szokott kerékvágásba; **2. ntr** *ex* hátraesik *retrofali*; *retro~i*: *ntr* hátraesik; *sub~i*: **1.** *ntr* vmi alá (sub ~n) esik; **2. ntr** átv meggörnyed, meghajlik (vmi nehéz alatt); *tra~i*: *ntr* átesik, átbukik vmin (tra) *la malgrandaj semoj tra~is tra la kribriĵo: a kis szemek átestek a szitán; ~akvo: *geo* zuhatag; ~folia: *növ* lombhullató; ~igstono: botránykő; ~krado: *kat ép* csapórás, kapurostély; ~laca: holt fáradt; ~malsano: *orv* nyavalyatörés, epilepszia *szin* epilepsio; ~marteleĝo: *tech* ejtőkalapács; ~menuo: *inf* legördülő menü, drop-down menu *szin* kurtena menuo; ~perdi: *tr* vhoval lejt *li ~perdis la kudrilon: leejtette valahova a tüt; ~punkto: *fiz* eséspont; ~puŝigi: *ntr* megbotlik *~puŝigi sur ŝtono: megbotlik egy kőben; ~ruliĝi: *ntr* felbukfencezik; ~sidiĝi: **1.** *ntr* fenékre huppan, fenékre ül *~sidiĝi kiel

farunsako: lehuppan, mint egy sószsák; **2. ntr** átv összeomlik, összeroskad; ~skaraboj: *áll* zömökbogarak (Cryptocephalus cristula); ~stelo: *csill* hullócsillag *szin* meteoro; ~ŝirmilo: *rep* ejtőernyő *szin* paraŝuto Űakvotransfaligilo, datfalo, duonfali, ferdefalajo, folifalo, glitfali, kadukfali, kurzofalo, militfalinto, ovolfalo, paffaligi, puŝfaligi, rokfalajo rulfali sidfali, svenfali, ŝraŭbfali, ŝtonfalo, tensifalo, terenfalo, terfalo, uterfalo *falang/o=1. kat* falanx (hellén hadrend); **2. fil** falanszter (komuna); **3. anat** ujjperccsont, falanx *szin* fingrosto *baza ~o: alsó ujjperccsont, phalanx tertia *meza ~o: középső ujjperccsont, phalanx media *unga ~o: felső ujjperccsont, phalanx proximalis; ~o: *pol* tört Falange (fasiszta párt); ~isto: *pol* tört falangista; ~ejo: *fil* falanszter *szin* falanstero *falanger/o=áll* kuszusz (Phalanger) *falangi/o=áll* kaszaspók (Phalangium) *falanster/o=fil* falanszter *szin* falangejo *falar/o=* *falario* *falarid/o=növ* kanáriköles (Phalaris) *falarop/o=* *falariopodo* *falaropod/o=áll* víztaposó (Phalaropus) *falaŝ/o=vall* etiópiai zsidó, néger zsidó, falasa *falbal/o=* *tex* szegélyfodor *falc/i=1. tr* agr kaszál, lekaszál; **2. tr** átv lekaszál, megöl *la pesto ~is la loĝantaron: a pestis aratott a lakosságon; **3. ntr** átv kaszál, kaszálni jár; ~o: kaszavágás; ~aĵo: *agr* lekaszált növény; ~anto: *fn* kaszáló ember; ~atoro: *fal* cmaŝino; ~ejo: *agr* kaszáló, rét; ~ilo: *agr* kasza *trafis ~ilo sur ŝtonon Z: emberére akadt; ~ileto: *agr* kézi kasza, garzsa; ~isto: **1. fn** *agr* kaszás, kaszáló; **2.** kaszaspók *szin* falangio; ~maŝino: *agr* tech kaszálógép, aratógép; *pri~i*: *tr* lekaszál (pl. rétet) **pri~i* la paŝtejon antaŭ la domo: lekaszálja a ház előtti legelőt Űkrurfalci *fald/i=tr* behajt, összehajt *~i duige: kétrét hajt; ~o: **1.** összehajtás, behajtás *kubuta ~o: *anat* könyökhajlat; **2.** hajtás, redő, ránc *ingvena ~o: *anat* lágyékredő, plica inguinalis *meza umbilika ~o: *anat* középső köldökredő, plica imbilicalis *szin* urako; ~adi: *tr* hajtogat (pl. papírt, textilt); ~ebila: összehajtható, összecukható *~ebila ombrello: összecukható ernyő *~ebila pordo: harmonikaajtó *szin* faldopordo; ~umi: *tr* berak, pliszíroz *szin* plisi *~umita jupo: rakott szoknya *szin* faldjupo; ~umo: *tex* berakás, pliszé *szin* pliso; *dis~i*: **1. tr** széthajtogat, kihajtogat, kibont, kiterít *dis~i la flugilojn: kibontja a szárnyát; **2. tr** átv kibont, kibontakoztat *dis~i eblojn: lehetőségeket kibontakoztat; *du~o*: hajtásköz; *kun~i*: *tr* *mat* széttagol, csoportokba tagol; *kun~o*: *mat* konvolúció; *mal~i*: *tr* széthajt, kiteret, (hajtást) kisimít; *re~i*: **1. tr** visszahajt (pl. ruhát), feltűr (pl. nadrágszárát) *szin* kuspi, suprenfaldi *re~i la flugilojn: visszazárja a szárnyát *re~i la manikojn de la ĉemizo: feltűri az inge ujját; **2. tr** redőz *re~i la kurtenon: redőzi a függönyt; *re~o*: *tex* hajtóka; *supren~i*: *tr* felhajt, feltűr *ŝi supren~is sian jupon, por pli bone kuri: felhajtotta a szoknyáját, hogy jobban futhasson; ~bicikli: *jm* összecukható bicikli; ~ĉareto: összecukható sportkocsi (>gyermekkocsi); ~folio: **1.** prospektus, szórólap; **2. inf** leporcelló; ~jupo: *tex* rakott szoknya *szin* faldumita jupo, plisita jupo; ~mezurilo: colstok; ~oklapo: *knyv* fül (könyvön); ~opordo: harmonikaajtó; ~opunkto: *fiz* töréspont (pl. fázisdiagramban); ~riĉa: ráncos, redős; ~seĝo: összecukható szék; ~ostomako: *áll* leveles gyomor, százzértű gyomor, omasus *szin* omaso Űangulfaldo, brakfaldo, gladfaldo, haŭtfaldo, linifaldo, paperfaldado, paŝfaldo, dratrefalda *falen/o=áll* állt éjjeli lepke, éjjeli pille (Phalaena) *szin* noktpapilio *falenops/o=növ* pillekosbor (Phalaenopsis) *Falern/o=geo* Falerno *~a vino: falermusi bor, falernum, falernói bor *falisk/a=mn* nyt tört falisz, faliscus *falk/o=1. áll* sólyom (Falco) *alaŭd~o: kabasólyom (F. subbuteo) *ĉas~o: sarki sólyom (F. rusticolus) *szin* girfalko *tartar~o: kerecsensólyom, rárósólyom *tur~o: vörösvércse, tilinkómadár (F. tinnunculus) *szin* kestreló; **2. átv** *pol* héja; ~isto: solymász, solymár; ~oĉasi: *tr* solymászik vmire (n); ~oĉaso: solymászat *Falkland/oj=geo* *pol* Falkland-szigetek (BR) *falojd/a=növ* Phallos-szerű, galócás *~a veneniĝo: *orv* galócás mérgezés *falokrat/o=pej* átv nagy kan, falokrata *fals/i=tr* hamisít, meghamisít *~i bankbiletojn: bankjegyet hamisít *~i monon: pénzt hamisít *~i subskribon: aláírást hamisít *~ita kubo: hamis, olmozott kocka; ~o: **1.** hamisítás, hamisság; **2.** hamisítvány *szin* falsajo; ~a: **1.** hamis, hazug, fals *~a alarmo: vakláma *~a ĵuro: hamis eskü *~a monbileto: *gazd* jog hamis bankjegy *~a mono: *gazd* jog hamis pénz *~a profeto: hamis próféta *~a ripo: *anat* álborda, costa

spuria *~a senso: *pszi* érzéksalódás *~a tono: *zene* hamis hang; **2. átv** ál~, mű~, nem igazi *~a dentaro: *gysz* műfogor *~a dento: *gysz* műfog *~a šlosilo: álkulcs, tolvajkulcs *szin* dirko *~aj haroj: vendéghaj, paróka *szin* peruko; ~**afo**: hamisítvány *szin* falso **2**; ~**ema**: hazug természetű; ~**isto**: *jog* hamisító; **mal~a**: hiteles, igazi, valódi; **ne~ebila**: hamisíthatatlan; **ne~ita**: hamisítatlan, igazi; ~**langa**: hazug nyelvű; ~**leda**: műbőr; ~**ludi**: *tr* hamisan játszik; ~**ofari**: *tr* *jog* hamisít (hamisítványt készít) *~ofari dokumenton: *jog* okmányt hamisít

~**čekfalsisto**, dokumentfalsisto, monfalsado, vinfalsisto
falset/o=*zene* fejháng, falzett, falsetto; ~**ulo**: *zene* falzettista
falt/o=**1.** *anat* bórredő, ránc; **2.** *geo* gyűrődés, gyüremelés *kuša ~o: fekvőredő *stara ~o: állóredő; ~**i**: **1.** *tr* *anat* ráncol, redőz; **2.** *tr* *geo* gyűr; ~**aro**: *anat* redőzet; ~**igi**: **1.** *ntr* *anat* ráncosodik, redőződik; **2.** *ntr* *geo* gyűrődik, felgyüremlik; ~**ito**: **1.** *anat* ráncosodás, redőződés; **2.** *geo* felgyűrődés, felgyüremelés; ~**ita**: **1.** *anat* ráncos; **2.** *geo* gyűr; **sen~igi**: *tr* ráncatlanít, felvarr (laza bőrt); **sen~igo**: ráncatlanítás, ráncfelvarrás; ~**montaro**: *geo* gyűrődéses hegység

falun/o=*geo* kagylóföld, mészrét, falun; ~**i**: *tr* kagylófölddel trágyáz; ~**ejo**: kagylóföldlehelőhely, falunbánya

falus/o=**1.** fallosz, hímvessző (termékenység, férfiaság szimbóluma) vö. lingamo; **2.** *növ* szömörcegöggomba (Phallus); ~**amanito**: ~faloida amanito *~amanita venenigo: *orv* gyilkos galóca okozta mérgezés
falv/a=fakó (állatszín)

fam/o=**1.** hír, szóbeszéd, hallomás *bona ~o sin trenas testude, malbona kuras rapide *Z*: *közm* a rossz hír szárnyon száll, a jó alig kullog *~o kredon allogas, sed tre ofte mensogas *Z*: *közm* nem minden hírek igaz a szava *~o ne flugas, se kaŭzo ne estas *Z*: *közm* nem zörög a haraszt, ha a szél nem fújja *kuras la ~o *Z*: az a hír járja *kurigi la ~on, ke *Z*: azt híreszteli, hogy *la ~o transflugis el unu buŝo en alian *Z*: a hírt szájról-szájra adták *malvera ~o: hamis hír; **2.** hírnév, ismertség *havi la ~on de fripono: gazember hírében áll *li havigis al si bonan ~on: jó nevet szerzett magának; ~**a**: híres, neves, ismert *dise-vaste ~a: híres szélteben-hosszában *~e konata: hírneves, híres-nevezetes *internacie ~a: nemzetközi hírű; ~**i**: *ntr* ismert, híres vmről (pri) *Eger ~as pri siaj vinoj: Eger borairól híres *~i pri sia bonfaremo: jótékonyágáról ismert *mi ~as ne pri lerteco: nem az ügyességemről vagyok híres; ~**eco**: híresség, ismertség; ~**ega**: nagyon híres; ~**emulo**: dicsvágyó ember, hírnévre vágyó ember; ~**igi**: *tr* híressé tesz, ismertté tesz; ~**igi**: *ntr* híres lesz, elhíresül, közismertté válik; ~**ulo**: híres ember, híresség, celebritás; **dis~igi**: *tr* szétkürtöl, elhíresztel, világgá kürtöl; **dis~igi**: *ntr* elhíresül, széles körben ismertté válik, híre megy; **dis~iginta**: *mn* elhíresült, közismertté vált; **fi~a**: *pej* hírhedt, rossz hírű, hírből álló; **grand~a**: nagyhírű, hírneves, jó nevű, széles körben ismert; **malbon~a**: rossz hírű, notórius; **malbon~igi**: *tr* rossz híret kelti vkinek (n) *ne malbon~igu min per viaj malicaj komentoj: ne keltsd rossz híreket rosszmájú megjegyzéseiddel; **mis~o**: valótlán hír; **mis~a**: *pej* kétes hírű; **mis~igi**: *tr* blamál, diszkreditál, lejárat, híre hoz; **mis~igo**: becsületsértés, hitelrontás; **sen~a**: ismeretlen, névtelen; **sen~ulo**: egy senki, nevesincs ember; ~**ĉasemo**: *pej* dicsvágy; ~**marka**: márkás *~marka anorako: márkás anorák *~marka pojnohorloĝo: márkás karóra

~landfama, mondfama

famili/o=**1.** család (apa, anya, gyermekek) *ĉefo de ~o: családfő *infanhava ~o: gyerekes család, gyermekes család; **2.** család, familia (rokonság) *aparteni al nobela ~o: nemes családba tartozik *ĉiu ~o havas sian kripulon *Z*: *közm* a legjobb családban is előfordul; **3.** *biol* család, familia *la ~o estas malsupera al la ordo kaj supera al la genro: a család kisebb a rendnél és nagyobb a nemnél *la sufikso de la vegetaĵa ~o estas 'ac': a növényi család utóképzője az 'acae' ('félék') *la sufikso de la animala familia estas 'ed': az állati család utóképzője az 'idae' ('félék'); **4.** *nyt* nyelvcsalád *szin* lingvofamilio *hindoeŭropa ~o de lingvoj: nyelvek indoeurópai családja; **5.** *mat* család (>elemek); **6.** *knjv* betűcsalád *szin* tipara familia *tipara ~o: betűcsalád; ~**a**: **1.** családi, család~ *~a rekuniĝo: családi összejövetel *~a rondo: családi kör; **2.** családias, meghitt, közvetlen fesztelen *szin* familiara; ~**ano**: családtag; ~**anaro**: rokonság, tágabb familia; ~**estro**: családfő *szin* ĉefo de familio; ~**eca**: **1.** családserű; **2.** családias, meghitt, familiáris *szin* familiara; **bo~o**: sógorcsalád; **sam~ano**: atyafi, hozzátartozó, ugyanazon család tagja; **sub~o**: *biol* alcsalád, subfamilia; **super~o**: *biol* öregcsalád, főcsalád, superfamilia; ~**hava**: családós; ~**jura**: *jog* családjogi; ~**nomo**: családnév *szin* familia nomo

~lingvofamilio, vortfamilio

familiara=családias, meghitt, közvetlen, fesztelen, familiáris, otthonos *en ~a etoso: családias légkörben *li uzas ~an tonon: bizalmas hangot üt meg *li estas tro ~a kun siaj superuloj: túl bizalmas a feljebbvalóival; ~**e**: családiasan, bizalmasan; ~**eco**: családiaság,

meghittség, fesztelenség, közvetlenség, otthonosság; ~**afoj**: bizalmas, fesztelen gesztusok; ~**igi**: *ntr* megbarátkozik, közelebből megismerkedik vmivel (kun), meghitt, baráti viszonyba kerül vkivel (kun)

fan/o=**1.** *fn* *zene* rajongó (pl. énekesé) *szin* fanatikulo **2**; **2.** *fn* *sp* szurkoló, drukker *szin* fanatikulo **3**, zeloto **3**

Fanar/o=*geo* Fanar (Isztambul görögök lakta városrésze); ~**ano**: *fn* tört fanári (lakos), fanarióta *szin* fanarioto

fanariot/o=tört fanarióta *szin* fanarioto

fanatik/a=elvakult, fanatikus; ~**eco**: elvakultság, fanatizmus; ~**igi**: *tr* feltüzel, fanatizál; ~**ulo**: **1.** fanatikus ember; **2.** *átv* rajongó (pl. énekesé) *szin* fano **1**; **3.** *sp* szurkoló, drukker *szin* fano **2**, zeloto **3**

fanatism/o=ne ~fanatikeco

fand/i=**1.** *tr* ált olvaszt, megolvaszt *~i buteron, metalon, neĝon, vakson: vaját, havat, fémét, viaszt olvaszt; **2.** *tr* *koh* olvaszt, megolvaszt (iparilag); **3.** *tr* *koh* ne önt ~muldi *kvazaŭ ~ita sur li: mintha ráöntötték volna; **4.** *tr* *átv* meglágyít *~i lian koron: meglágyítja a szívét; ~**a**: **1.** olvasztó, olvadék~; **2.** *nyt* flektáló, hajlító *szin* fleksia *~a lingvo: flektáló nyelv, hajlító nyelv *szin* fleksia lingvo; ~**afo**, ~**itafo**: **1.** *koh* olvadék; **2.** *koh* ne öntvény ~giso; **3.** *vill* olvadóbiztosító *szin* fandgardilo *protekta ~afo: előtét-biztosító; ~**ejo**: *koh* öntőde; ~**igi**: **1.** *ntr* ált megolvad; **2.** *ntr* *koh* megolvad, megömlik; **3.** *ntr* *átv* megenyhül *~igi de kompato al li: megesik rajta a szíve *lia koro ~igis *Z*: megenyhült a szíve; **4.** *ntr* *átv* elmosódik, egybeolvad vmivel (kun) *la domo tute ~igis kun la pejzaĝo: a ház teljesen egybeolvadt a tájjal; ~**isto**: **1.** *koh* olvasztár; **2.** *koh* ne öntész, öntőmunkás ~muldisto; ~**ujo**: **1.** olvasztótégely; **2.** *koh* öntőüst *szin* fandvazo, krisolo; **dis~i**: **1.** *tr* *koh* szétolvaszt; **2.** *tr* *átv* megenyhít; **el~i**: *tr* *koh* ne önt (öntéssel előállít) ~muldi *el~i kanonon: ágyút önt; **en~i**: *tr* beolvaszt; **for~i**: **1.** *tr* elolvaszt, beolvaszt (olvasztással átalakít) *for~i sonorilon por kanono: harangot beolvaszt ágyúnak; **2.** *tr* enyhít, eloszlat *la tempo for~os la indiferentecon: az idő eloszlatja a közömbösséget; **kun~i**: **1.** *tr* összeolvaszt (különböző anyagokat); **2.** *tr* *átv* egybeforraszt, egybeolvaszt, ötvöz *Esperanto ne volas kun~i la lingvojn: az esperantó nem akarja egybeolvasztani a nyelveket *kun~i gentojn en unu nacion: népeket egy nemzetté forraszt egybe; **3.** *tr* *inf* összefésül (pl. listákat); **kun~igi**: **1.** *ntr* összeolvad; **2.** *ntr* *átv* egybeolvad, egybefor; **kun~o**: **1.** egybeolvasztás; **2.** *inf* összefésülés, merge;

super~igo: kém túlhűlés; ~**aĵingo**: *vill* biztosítóaljat; ~**aĵmanilo**: *vill* biztosítófogantyú; ~**aĵportilo**: *vill* biztosítóféj; ~**fermi**: *tr* megolvasztva lezár; ~**forno**: *koh* olvasztókemence, kohó; ~**gardilo**: *vill* olvadóbiztosító *szin* fandaĵo **3**; ~**odrato**: *vill* olvadóbiztosító-drót, biztosítóhuzal; ~**okonko**: *koh* kokilla *szin* kokilo; ~**punkto**: *fiz* olvadáspont; ~**restaĵo**: *koh* meddő; ~**ŝtopilo**: *vill* olvadóbetét; ~**varmo**: *fiz* olvadáshő; ~**vazo**: **1.** kém olvasztótégely *szin* krisolo; **2.** *koh* öntőüst *szin* fandujo; ~**verŝi**: *tr* *koh* formába önt

~ferfandejo, sonorilfando, ŝtalfandejo, tipfandisto

fandang/o=*zene* fandangó (spanyol tánc és zene)

faner/o=*anat* borszármazék *haro, plumo, skvamo, ungo, hufo estas ~oj: a haj, toll, pikkely, köröm, pata borszármazékok

fanerogam/oj=*ex* ~spermatofitoj

fanerozoik/o=*geo* fanerozoikum

fanfar/o=**1.** *zene* rézfúvosok, rézfúvoszenekar, rezesbanda; **2.** *zene* fanfár, harsonaszó, kürtjel, harsonázás, tus *ĉasa ~o: kürtjel (>vadász); ~**i**: *ntr* *zene* kürtjelet ad, tust játszik

fanfaron/i=*ntr* *pej* kérkedik, dicsekszik *ne ~o irante, ~u revenante *Z*: *közm* nyugtával dicsérd a napot; ~**ulo**, ~**isto**: *pej* szájhős, hencegő alak

fang/o=*geo* mocsáriszap, fertő

fanon/o=áll boka, csüdizület

fant/o=*jték* alsó, bubi (>kártya) *szin* bubo **2**

fantasi/o=arab lovas parádé, lovas ünnepély

fantasm/o=*pszi* képzelődés, fantáziálás, ábrándkép

fantasmagori/o=szemfényvesztés, káprázat, fantazmagória

fantast/o=*ir* fantasztikum (műfaj); ~**a**: képzeletbeli, elképzelt, fantasztikus

fantazi/o=**1.** képzelőerő, fantázia *lia ~o kuntrenis lin: elragadta a fantáziáját; **2.** képzelgés, képzelődés, fantáziálás; **3.** ábrándkép, fantázia *szin* fantaziaĵo; **4.** *zene* fantázia, ábránd; ~**a**: **1.** képzeletdús; **2.** képzelgő, fantáziáló; **3.** fantázia szülte, képzeletbeli, fantasztikus; ~**i**: **1.** *tr* elképzelt magának vmit, fantáziál vmiről (n) *~i fabelajn estaĵojn: mesebeli lényekről fantáziál; **2.** *tr* képzeletből alkot, készít; **3.** *tr* *ex* *zene* improvizál ~improvizi; ~**ado**: képzelődés, képzelgés; ~**afo**: ábrándkép, fantázia, képelet szüleménye; ~**ulo**: fantáziáló ember; **sen~a**: fantáziátlan, fantázia nélküli, lapos

fantom/o=**1.** kísértet, szellem, jelenés, árny, fantom *domo hantata de ~o: kísértet lakta ház *timiga ~o: rém; **2.** *átv* látomás, káprázat,

szellemkép *szin* fantombildo *~o de reĝo: *pej* árnyékkirály *postkuri la ~on de gloro: a dicsőség látszatát hajszolja; **3. *jtek*** asztal (bridzs); ~a: **1.** kísérteties, látomásszerű *~a ŝipo: kísértethajtó; **2.** képzeletbeli, látszólagos *~a doloro: *orv* fantomfájdalom; **3. *vill*** ál~, mű~, fantom~ ☞ fantoma cirkvito; ~i: *ntr* kísért, kísértetként megjelenik vő. hanti; ~iĝi: *ntr* átv köddé válik, szertefoszlik; ~bildo: *távk* szellemkép, reflexiók kép; ~ŝipo: mit szellemhajó, kísértethajó
U lupfantomo

far/i=1. *tr* csinál, készít, előállít, terem (vmi vmiből) *~i ion el nenio: semmiből vmit terem *~i potojn: fazekakat csinál *~i ŝuojn el ledo: bőrből cipőt készít *havi multon por ~i: sok a tennivalója *kion ~i? *Z:* mit lehet tenni?, mit tegyünk?; **2. *tr ip*** gyárt, előállít *~i aŭtomobilojn grandserie: nagy sorozatban gépkocsit gyárt *la porcelanmanufakturo ~is vazojn por reĝoj: a porcelanmanufaktúra királyoknak állított elő edényeket; **3. *tr*** csinál, elkövet, cselekszik vmit *~i al iu aludon pri io: célzást tesz vkinek vmire *~i bruon: zajt csap *~i digreson: kitérőt tesz (a témától), elkalandozik (a témától) *~i ion kaj alion: egyet s másat tesz *vi ne ~os, kio al mi ne karos: nem oda Buda!; **4. *tr*** csinál, teljesít, végrehajt vmit *~i ĉion ~eblan: minden lehetőséget megtesz *~i ĉion por si eblan: megtesz minden tőle telhetőt *~i sian taskon: teszi a dolgát *li nur ~as sian devon: csak a kötelességét teljesíti; **5. *tr*** csinál (hat vmire v. vkire és vmilyen eredményt, hatást vált ki) *~i finon al sia vivo: véget vet az életének *~i fortan impreson sur la publikon: nagy hatást tesz a közönségre *~i ion malbonan al li: rosszat tesz neki; **6. *tr*** csinál (állapotváltozást idéző elő) *la edzino ~is lin granda homo: a felesége tette nagy emberré *la reĝo ~is lin generalo: a király tábornokká léptette elő; **7. *tr*** csinál, terem (rendez) *~i ordon en la ĉambro: rendet tesz a szobában *~i protokolon pri la okazintaĵoj: jegyzőkönyvet vesz fel az eseményekről *~i tabelon pri siaj elspezoj: táblázatot állít össze a kiadásairól; **8. *tr*** vmit kitesz, vmennyit ér *du plus du ~as kvar: kettő meg kettő az négy *vi ~as du homojn en ĉi tiu laboro: két embert teszel ki ebben a munkában; **9. *tr*** cselekszik, tesz (vmilyen módon) *~i al si oportune *Z:* kényelembe helyezi magát *~i juste: igazságosan jár el; **10. *tr*** üz, gyakorol (pl. mesterséget, sportot) *~i la rolon de la malbonulo de la vilaĝo: a falu rossza szerepét játssza *li jam delonge ~as trejnado en la sportklubo: már régóta tart edzéseket a sportklubban *Zamenhof ~is okulkuracitan praktikon: Zamenhof szemorvosi gyakorlatot folytatott; ~, ~e de iu v. io: vki v. vmi által, vki v. mi révén *la nasko de Roberto ~e Jozefino: Róbert születése Jozefina által *la traduko de Hamleto ~ Zamenhof: Zamenhof Hamlet-fordítása; ~o: tett, cselekedet *amo kondukas al grandaj ~oj: a szerelem nagy tettekre vezet *~o ~inton rekomendas *Z:* *közm* a jó munka dicséri a mestert *inter parolo kaj ~o estas tuta maro: *közm kb.* a szó és a tett között nagy a távolság *kontraŭ ~o ~ita ne helpas medito *Z:* *közm* elmúlt dolognak felejtés a vége *la ideoj ĉe li ne ~igis ~oj: az ötletek nála nem váltak tettekké; ~aĉi: *tr* *pej* rosszul csinál, rosszul tesz vmit *jen kion vi ~aĉis!: most látod, mit tettél!; ~adi: *tr* csinálgat, tesz-vesz *li ~adas kunvenojn: összejöveteleket szoktak rendezni; ~aĵo: készítmény, gyártmány, megcsinált vmi; ~aĵaĉo: *pej* csinálmány, kántármunka, fércmunka; ~ebla: megtehető, megvalósítható, keresztülvihető; ~ebleco: megvalósíthatóság, keresztülvihetőség; ~ejo: *ip* gyártóhely, gyár; ~ema: szorgos, tevékeny, tenni vágyó, agilis; ~emo: tenni vágyás, agilitás; ~enda: (kötelezően, kényszerűen) megteendő *da ~endaj aranĝoj estas multaj: sok a megteendő intézkedés; ~endo: tennivaló, teendő *hodiaŭ mi havas multajn ~endojn: ma sok a teendő; ~iĝi: *tr* csináltat vkivel (per) vmit (n) *li ~igi al si ŝuojn laŭmezure per sia ŝuisto: méretre cipőt csináltatott magának a cipészével *ŝi ~igis al si konstantajn buklojn per sia frizistino: bedauerezte a haját a fodrásznőjével; ~iĝi: **1.** *ntr* létrejön, létesül, kezdőik, megtörténik *~iĝas al li nodo en la gorĝo: elszorul a torka, gombóc van a torkában *~iĝis nokto: éjszaka lett, leszálalt az éj *~iĝu lia volo: legyen meg az akarata *kio ~iĝis, ~iĝis: ami történt, az megtörtént *kio ~iĝos kun mi: mi lesz velem; **2. *ntr*** lesz vmiv v. vmilyenné *el ĉi tiu knabineto ~iĝis bela junulino: ebből a kislányból szép nagylány lett *~iĝos al li pli facile: könnyebb lesz neki, könnyebb dolga lesz *li ~iĝis postulema: követelődővé vált *mi ne scias, kio ~iĝos el mi: nem tudom, mi lesz belőlem *vi ne ~iĝu mia malamiko: ne válj az ellenséggémmé; ~iĝo: létrejövétel, létesülés, történés; ~inda: teendő, megteendő (érdemes, ajánlatos megtenni) *li traktis pri la ~indaj paŝoj: tárgyaltak a teendő intézkedésekről *ĉu laŭ vi estas ~inda tia vizito?: szerinted érdemes megejteni ezt a látogatást?; ~into: **1.** *fn* készítő, csináló; **2. *jog*** elkövető, tettes; ~isto: mesterember, gyártó; ~itaĵo: mű, alkotás *ĉu dia ŭi homo ~itaĵo ĝi estas?: isteni vagy emberi alkotás az?; ~otaĵo: teendő; al~i: *tr ex* hozzáigazít, passzít, adaptál ☞ adapti; antaŭ~i: *tr* előre megcsinál, előzőleg elkészít; el~i: **1.** *tr* előállít, készít (vmilyen terméket) *li el~is kuglojn por la soldatoj:

golyókat öntöttek a katonáknak; **2. *tr*** (teljesen) megcsinál, elvégez *revenu, kiam vi el~is vian taskon: gyere vissza, amikor elvégezted a feladatodat; **grand~o:** nagy tett, hőstett; **ĝis~i:** **1.** *tr* végigcsinál, befejez; **2. *tr*** pótol; **mal~i:** *tr* visszacsinál, megsemmisít, visszavon *li mal~is nokte, kion li el~is tage: éjszaka megsemmisítette azt, amit nappal elvégzett *mal~i operacion: *inf* műveletet visszavon *mal~u: *inf* mégsem, cancel; **mem~ita:** maga csinálta, saját készítésű *mem~ita homo: önerőből felemelkedett ember, self-made man; **mis~i:** *tr* elront, eltöl, elfuserál; **mis~o:** rossz lépés, elhibázott tett; **ne~ebla:** megvalósíthatatlan, kivitelezhetetlen; **neni~ado:** semmittevés, tespedés *szin* farniento; **neni~anto, neni~ulo:** *fn* semmittevő, naplopó, léhűtő; **post~i:** **1.** *tr* pótol *post~u, kion vi hodiaŭ ne povis ~i: pótolod, amit ma nem tudtál megtenni; **2. *tr*** másol *post~u kelkajn ekzemplerojn de ĉi tiu dokumento: másoljon néhány példányt erről a dokumentumról; **re~i:** **1.** *tr* újból megcsinál, ismét megtesz, ismétel *~ita ne re~iĝos *Z:* *közm* ami elmúlt, elmúlt; **2. *tr*** módosít, korrigál *re~i eraran kalkulon: korrigálja a hibás számítást; **re~iĝi:** **1.** *ntr* visszaváltozik *vi ~iĝis el polvo, kaj re~iĝos polvo: *bibl* porból lettél, és porrá leszel; **2. *ntr*** újra megcsinál, újra bekövetkezik *kio ~iĝis, jam ne re~iĝos *Z:* *közm* elmúlt idő soha vissza nem jő; **re~aĵo:** másolat, kópia, reprodukció *tiu bildo ne estas originala, nur re~aĵo de la originalo: az a kép nem eredeti, csak az eredeti másolata; **sen~a:** tétlen *resti sen~a: tétlen marad *sen~e li rigardis la detruon de la urbo: tétlen nézte a város lerombolását; **sen~ado:** tétlenség; **sen~enda:** dologtalan, naplopó, lézengő; **tra~i:** *tr* végigcsinál *li tra~is kun mi la kampanjon: végigcsinálta velem a hadjáratot; ~eblostudo: *gazd* megvalósíthatósági tanulmány; ~maniero: eljárás mód

U bonfara, monfarejo, ofero, ordofari, pentofari, radfaristo, salfari, vinfarado, vitrofaristo, vortfarado

Farad/o=fiz kém (Michael) Faraday; ~o: *vill* farad (F); ~izi: *tr orv* villanyoz, faradizál; **mikro~o:** *vill* mikrofarad (μF)

farandol/o=zene farandole (délfrancia tánc)

faraon/o=1. *tört* fáraó; **2. *jtek*** fáraó (>kártyajáték)

farb/o=1. festék; **2. *cím*** szín; ~i: *tr* fest, befest *la boato estas ~ita blue kaj blanko: a csónak kékre és fehérre van festve; ~isto: festő (pl. szobafestő) *szin* kolorigisto *~isto kaj ŝmiristo: festő és mázoló; ~ofabriko: *ip* festékgyár; ~ofliko: *tr* festést kijavít; ~oflikado: javítófestés; ~okrajono: színes ceruza; ~opafado: *jtek* festéklabdázás, paintball; ~opelveto: festékes tálka; ~oskatolo: festékesdoboz; ~otavolo: festékréteg; ~ovendejo: festékbolt

U akvofarbo, fonfarbo, pistolfarbi

farĉ/o=gaszt töltelék *~o el panmolaĵo, muelita porkaĵo, hepataĵo kaj fungoj: kenyérbélből, darált disznóhúsból, májból és gombából álló töltelék; ~i: **1.** *tr* *gaszt* megtölt (töltelékkel); **2. *tr*** átv megtűzdel, telerak, megspékel (pl. jelzőkkel, hibákkal) *li ~is sian paroladon per ŝablonaj esprimoj: elcsépeelt kifejezésekkel spékelt meg a beszédét; **3. *tr*** átv *durv* megdug (>közösülés); ~ita: *gaszt* töltött (étel) *~ita kokinaĵo: töltött csirke

Farenhejt/o=fiz (Gabriel Daniel) Fahrenheit *~a grado: *met* Fahrenheit-fok (°F) vő. Celsia grado, Reaŭmura grado

faring/o=anat garat, pharynx; ~ito: *orv* garatgyulladás, pharyngitis; ~oskopo: *gysz* garattükör, pharyngoscop; ~oskoptio: *orv* garattükrözés, pharyngoscopia

faringal/o=nyl garathang, faringális *szin* faringa konsonanto

farizeo/o=1. *bibl* farizeus; **2. átv** *pej* álszent, farizeus; ~a: **1.** *bibl* farizeusi, farizeus; **2. átv** *pej* képmutató, álszent, farizeusi

farizeo/o=☞ fariseo

farm/i=tr agr haszonbérletbe vesz, bérel (földet) *~i teron je duono: felesbe bérel földet; ~o: **1.** *agr* haszonbérlet, földbérlet, árenda; **2. *agr*** farm, árendás föld; ~anto, ~isto, ~ulo: haszonbérelő, földbérelő, árendás, farmer; ~iĝi: *tr agr* haszonbérletbe, árendába ad, (földet) bérbe ad; ~iganto: *agr* (haszon)bérbeadó; ~obieno: *agr* bérlet föld, árendás föld, farm; ~odomo: *agr* tanyaépület, farmépület; ~opago: *agr* haszonbér, földbér, árenda *szin* rento l

farmaci/o=gysz gyógyszerészet; ~a: *gysz* gyógyszer~, gyógyszerészeti *~a formularo: ☞ farmakopeo *~a produkto: gyógyszerkészítmény, gyógyszerészeti termék *~a produktisto: *ip* gyógyszergyártó; ~aĵo: *gysz* gyógyszer, patikaszer *szin* kuracilo, medicinaĵo, medikamento; ~aĵkontrolo: *gysz* gyógyszervizsgálat; ~isto: *gysz* gyógyszerész *laboratoria ~isto: laboratóriumi gyógyszerész

farmakolog/o=gysz farmakológus; ~io: *gysz orv* gyógyszeratan, gyógyszerkutatás, farmakológia

farmakopeo/o=gysz gyógyszerkönyv, farmakopea *szin* farmacia formularo

Farnez/o=tört Farnesi (IT); ~olo: *kém* farnezo

farnient/o=ritk henyelés, semmittevés, far niente *szin* nenifarado; ~i:

ntr ritk henyél, tesped *szin* nenifaradi

Faros/o=*tört geo* Fárosz (sziget)

fars/o=**1.** *ir* bohózat; **2.** *átv pej* kész nevetség, tiszta kabaré **lia* „festparolado” estis nura ~o: ünnepi beszéde tiszta nevetség volt; ~**isto**: *pej* komédiás, ripacs, csepűrágó

Farsal/o=*tört geo* Pharszalos *~*poemo*: *ir* Pharsalia

fart/i=*ntr* (jól v. rosszul) érzi magát *~*i bone*: jól érzi magát; ~o: közérzet; **mis-i**: *ntr* rosszul érzi magát

~**bonfarto**, **bonfartiga**, **malbonfarto**

farun/o=**1.** liszt; **2.** *átv* liszt, liszt állagú anyag; *daktila* ~o: *agr* datolyaliszt; ~i: *tr* *gaszt* belisztez, lisztben forgat; ~**ajo**: *gaszt* tészta;

~**ejo**: *agr ip* malom *szin* farunfabriko; ~**bulo**: *gaszt* lisztes gombóc;

~**fabriko**: *agr ip* malom *szin* farunejo; ~**gluo**: csiriz; ~**skarabo**: ~*faruna* tenebrio

~**amelfaruno**, **branfaruno**, **fišfaruno**, **fritfarunaĵo**, **ostofaruno**, **sojfaruno**, **terpomfaruno**, **tritikfaruno**, **viandofaruno**

FAS=Incoterms; *fri* apudsipe (... nomita haveno de enŝipigo): *gazd* költségmentesen a hajó oldalához (... megnevezett elhajozási kikötő)

fasad/o=**1.** *ép* főhomlokzat; **2.** *ép* homlokzat (szabad térre néző épületoldal); **3.** *inf* felület (>alkalmazás) **grafika* ~o: grafikus felület **menua* ~o: menüvezérelt felület, kezelőfelület

~**orgenfasado**

fasci/o=*anat* izompólya, fascia

fascin/i=**1.** *tr* áll bűvöl (>kigyó); **2.** *tr* *átv* megigéz, elbűvöl; ~a: elbűvölő, igéző; ~o: **1.** áll bűvölő tekintet (>kigyó); **2.** bűvöllet, igézet

fasciol/o=*áll* mételey (Fasciola) **hepata* ~o: májmételey (F. hepatica);

~**ozo**: *áll orv* mételeykór, fasciolosis **hepata* ~ozo: májmételey fasciolosis hepatica

fasĉin/o=*rözsényaláb*, *rözsékteg*; ~i: *tr* *kat* rözséktegekkel megerősít

fask/o=**1.** nyaláb, csokor, köteg **elektrona* ~o: *fiz eltr* elektronsugárnyaláb, elektronnyaláb *~o da rafanetoj: egy csomó retek *~o de radioj: a) *fiz* sugárnyaláb b) *mat* félegyenesnyaláb **tanĝa* ~o: *mat* érintőnyaláb

vektora* ~o: *mat* vektornyaláb; **2. *tört* vesszőnyaláb, *fascies*; **3.** *inf* köteg, batch; ~**igi**: *tr* kötegel, összenyalábol, nyalábba fog; ~**operuko**: *copfos* paróka

~**branĉofasko**, **fadenfasko**, **fefasko**, **grenfasko**, **harfasko**, **lumfasko**, **plumfasko**, **radiofasko**, **ŝlosilfasko**, **ŝpinfasko**, **vergofasko**

fasm/o=*áll* pálcikasáska (Phasma)

fason/o=**1.** *tex* szabás, szabásmód, fazon (>ruha) **p*~o de moda ~o: divatos szabású kabát; **2.** *átv* forma, kinézet, kialakítás **tipara* ~o: *knvy* betűforma, betűkép, betűtípus; ~i: **1.** *tr* *tex* szab, kiszab (>ruha); **2.** *tr* *átv* megformáz, kialakít; **re-i**: **1.** *tr* újraszab; **2.** *tr* *átv* újraalakít, újraformáz;

~**ado**: szabás; ~**ŝablono**: *tex* szabásminta *szin* modelfolio

~**freŝfasono**, **tondofasono**

fast/i=**1.** *ntr* vall böjtöl; **2.** *ntr* *átv* koplal, nem eszik; ~o: **1.** *vall* böjt *~o kaj preĝo riĉecon ne donas *Z: közm* az ima és böjt nem teszen gazdaggá **Granda* ~o: *kr* nagyböjt **por riĉulo* ~o – *por malriĉulo* festo *Z: közm* gazdag böjti étke szegénynek lakoma **post la* ~o *venas festo Z: közm* borúra derű jön; **2.** *átv* koplalás; ~**igi**: **1.** *tr* *vall* böjtöltet; **2.** *tr* *átv* koplaltat; ~**otago**: *kr* böjtnap

faŝism/o=*pol* fasizmus; **anti~o**, **kontraŭ~o**: *pol* antifasizmus

faŝist/o=*fn* *pol* fasiszta; ~a: *mn* *pol* fasiszta; **anti~o**, **kontraŭ~o**: *fn* *pol* antifasiszta

fat/o=~**fatalo**

fatal/o=**sors**, végzet, fátum; ~a: **1.** végzetszerű, elkerülhetetlen, sorszerű, fatális; **2.** *átv* végzetes, végzetes kimenetelű, gyászos végű *~a *pasio*: végzetes szenvedély **la* ~a *batalperdo* ĉe Mohács: a mohácsi végzetes csatavesztés; ~**ajo**: végzetes esemény, istencsapása; ~**ismo**: *fil* fatalizmus, hit a végzetben; ~**isto**: **1.** *fil* fatalista; **2.** *átv* fatalista, végzethívő

fatamorgan/o=~**miraĝo**

Fatimid/oj=*tört* Fatimidák

fatras/o=*ócska* holmi, limlom, kacat; **sen~igi**: *tr* lomtalanít

faŭci/o=*anat* torok, fauces

faŭk/o=**1.** áll (állati) torok; **2.** *átv* tátongó nyílás *~o de kaverno: barlang szája; **3.** *átv* *pej* pofa **fermu* *vian* ~on!: fogd be a pofád! **malfermi* *la* ~on: kinyitja a pofáját; **4.** *tech* torok, nyílás *~o de *forneĝo*, *puto*, *tunelo*: kemence, kút, alagút nyílása; ~i: *ntr* tátong;

~**ofajro**: *kat* torkolatűz

~**kloakfaŭko**, **leonfaŭko**, **lupfaŭko**

faŭlt/i=*ntr* *sp* szabálytalankodik; ~o: *sp* szabálytalanság

faŭlt/o=*geo* vető **inversa* ~o: feltolódás, reverz vető **normala* ~o: normál vető **oblikva* ~o: átlós vető; ~**ebeno**: *geo* törési sík, vetőszik;

~**igo**: *geo* törés, vetődés; ~**lipo**: *geo* vetőszárm; ~**olinio**: *geo* törési nyomvonal; ~**ospegulo**: *geo* vetőtükör; ~**zono**: *geo* vetőzóna, törészóna

faŭn/o=**1.** *mit* faun; **2.** *átv* *pej* kéjenc, bűdös bak; **3.** áll fauna, állatvilág;

makro~o: *biol* makrofauna vö. mikrofauno; **mikro~o**: *biol* mikrofauna vö. makrofauno; **tele~ino**: telefongörl, call-girl

Faŭst/o=*ir* Faust *~o de Goeto: Goethe Faustja; ~**ino**: Fausztina (utónév)

faŭvism/o=*mŭv* fauvizmus

fav/o=**1.** *orv* kosz, lépvar, favus; **2.** *orv* *ne* tinea, gombás bőrküítés ~**tinio**; **3.** *orv* *ne* rühösség ~**skabio**; ~a: **1.** *orv* koszos, lépvaros; **2.** *átv* *pej* koszos, nyavalyás **pro* *kelkaj* ~aj *taleroj* *vi* *perfidis* *vian* *patrujon*:

néhány koszos tallérért elárultad a hazádat; ~**ajo**: *orv* koszos bőr, koszvar; ~**ulo**: **1.** *orv* koszos ember; **2.** *átv* *pej* hitvány, nyomorult ember; ~**ofungo**: *növ* *orv* koszgomba (Trichophyton schoenleinii)

favor/a=**1.** kegyes, jóindulatú, pártoló **Dio* *estu* ~a *al* *vi*: Isten legyen kegyes hozzád; **2.** *átv* kedvező *~a *prezo*: *gazd* kedvező ár *~a *stelo*: szerencsecsillag; ~o: **1.** kegy, jóindulat **li* *estas* *en* ~o *ĉe* *la* *reĝo*:

kegyben van a királynál; **2.** kedvezmény; ~i: *tr* kedvez vkinek (n), előnyben részesít, favorizál *~i *lian* *partion*: a pártját fogja; ~e *al* *io*: vmik javára; ~**ajo**: **1.** *fn* kedvenc (vmi); **2.** kedvezmény *szin* *favoro* **2**;

~**anto**: pártfogó, támogató; ~**ata**: kedvenc, kedvezményben részesített; ~**ato**: **1.** kegyenc, kedvenc, favorit; **2.** *fn* *gazd* kedvezményezett; ~**igi**: *tr* megnyeri vminek (por), elnyeri a támogatást vmihez (por) *~*igi* *la* *publikon* *por* *Esperanto*: megnyeri a közönség támogatását az eszperantonak *~*igi* *lin* *por* *la* *bona* *afero*: megnyeri a jó ügynek; ~**ismo**:

kedvezés, protekciózás; **mal~o**: **1.** kegyvesztettség, jóindulat hiánya; **2.** hátrány, előnytelenység; **mal~a**: **1.** elutasító, barátságtalan, rosszindulatú; **2.** kedvezőtlen, előnytelen, hátrányos; **mal~o**: elutasítás, ellenszenv; **tro~i**: *tr* kivételez vkivel (n), elkényeztet; ~**jaro**: *bibl* (az Úr) kedves esztendeje; ~**kora**: kegyes, irgalmas, jóindulatú; ~**koreco**:

kegyesség, irgalmasság, jóindulat; ~**koste**: *gazd* kedvezményesen; ~**preza**: *gazd* kedvezményes árú, akciós; ~**preze**: *gazd* kedvező áron, kedvezményes áron, akciósan; ~**prezo**: *gazd* kedvezményes ár, akciós ár

~**udifavoro**

faz/o=**1.** szakasz, fázis, stádium (>idő) **en* *ĉi* *tiu* ~o de *la* *milito*: a háborúnak ebben a szakaszában **la* *fin* ~o de *la* *malsano*: betegség végső stádiuma **verba* ~o: *myt* akcióminőség; **2.** *csill* fázis *~*oj* de *Luno*: a Hold fázisai; **3.** *biol* fázis, szakasz; **4.** *tech* *vill* fázis **opozicia* ~o: ellenfázis; **5.** *kém* halmazállapot **likva*, *gasa*, *solida* ~o: folyékony, gáz, szilárd halmazállapot; **anti~o**: *fiz* *vill* antifázis; **de~igi**: *tr* *vill* fázisban eltol; **de~igo**: *tud* *tech* fáziseltolódás; **en~a**: *vill* fázison belüli, azonos fázisú; **inter~o**: *biol* fázisköz, interfázis; **mal~o**: *vill* ellenfázis *szin* *opozicia* *fazo*; **mal~a**: *vill* ellentétes fázisú, fordított fázisú; **sam~a**:

vill egyező fázisú; **sam~eco**: *vill* fázisegyezés; ~**angulo**: *vill* fázisszög; ~**komparilo**: *vill* fázisösszehasonlító; ~**okompensilo**: *vill* fázis kiegyenlítő, fáziskompensátor; ~**maŝo**: *vill* fázishurok; ~**modulado**: *vill* fázismoduláció; ~**odiagramo**: *kém* fázisdiagram, állapotdiagram, egyensúlyi diagram; ~**odiferenco**: *vill* fáziskülönbség; ~**odistingilo**, ~**odiskriminilo**: *vill* fázisdiszkriminátor; ~**oregulo**: *fiz* fázistörvény, fázisszabály; ~**otransiro**: **1.** *fiz* fázisátmenet, fázisváltás, fázisátalakulás; **2.** *kém* halmazállapot-változás;

~**ovelocito**: *fiz* fázissebesség, hullámterjedési sebesség

~**anafazo**, **lunfazo**

fazan/o=*áll* fácán (Phasianus) **or~o*: aranyfácán (Ph. pictus)**rostita* ~o: sült fácán

~**pavofazano**

fazeol/o=**1.** *növ* állt bab, paszuly (>növény) **grimpa* ~o: futóbab, karóbab **nana* ~o: törpebab *szin* *fazeoleto* **sid~o*: gyalogbab, guggonuló bab **terpoma* ~o: ~**Amerika** *apioso*; **2.** *növ* babszem *szin* *fazeolsemo* **blankaj* ~oj: fehérbab **brunaj* ~oj: szárazbab, fejtenivaló bab **grajnaj* ~oj: szemes bab **verdaj* ~oj: zöldbab; **3.** *növ* *tud* bab (nem)~**fazeoluso**; ~**eto**: *növ* törpebab *szin* *nana* *fazeolo*; ~**ajo**: *gaszt* babfőzelék; ~**guŝo**: *növ* babbüvely; ~**kaĉo**: *gaszt* babkása; ~**paliseto**:

agr babkaró; ~**semo**: *növ* vetőbab; ~**supo**: *gaszt* bableves

fazeolus/o=*növ* *tud* bab, paszuly (Phaseolus) **ordinara* ~o: közönséges bab, kerti bab, termesztett bab, veteménybab (Ph. vulgaris) **Lima* ~o: holdbab, madagaszkári bab, Lima-bab (Ph. limensis) **ruĝa* ~o: török bab, tűzbab, díszbab, olasz bab (Ph. coccineus)

FCA=Incoterms; *fri* transportisto (... nomita loko): *gazd* fuvarozónak átadva (... megnevezett hely)

fe/o=*mit* tündér **silfoj*, *gnomoj*, *nimfoj* *kaj* *salamandroj* *estas* ~oj: a szilfek, manók, nimfák és szalamandrák tündérek; ~**ino**: *mit* tündérlány (>mese); ~**fabelo**, ~**inrakonto**: *ir* *átv* *is* tündérmese; ~**fasko**: *növ* bábaseprő, boszorkányseprő, aborplacata *szin* *balailo* de *sorĉistino*, *ventnesto*

~**jakvofeo**

feak/o=*mit* phaiák

Feb/o=*mit* Phoibosz, Phoebus

febl/a=1. ritk gyenge *szin* malforta; **2.** átv gyenge (hatású), enervált; ~**igi:** *tr* ritk gyengít *szin* malfortigi; ~**igi:** *ntr* ritk elgyengül *szin* malfortigi

febr/o=1. *orv* láz *afta ~o: ☞afto **2** *akuša ~o, puerpera ~o: gyermekági láz, febris puerperalis *anti~a, kontra~a, sen~iga: lázcsillapító *butona ~o: tuniszi láz, Földközi-tenger melléki láz, febris mediterranea *cerebra ~o: agyi eredetű láz *čiutaga ~o: mindennapos láz, febris quotidiana *flava ~o: sárgaláz, febris flava *szin* vomito *havi ~on de 39 gradoj: 39 fokos láza van *havi fortan ~on: magas láza van *intermita ~o: váltóláz *kontinua ~o: állandó láz, febris continua *kvartana ~o: negyednapos láz, febris quartana *lakta ~o: tejláz *lia ~o cedis: alábbhagyott a láza *limfonoda ~o: mirigyláz *malta ~o: máltai láz, febris melitensis *szin* melitokokozo *marča ~o: mocsárláz, váltóláz, malária *szin* malario *miliara ~o: köleshimlő, febris miliaris *naska ~o: szülőági láz *nigra ~o: ☞kala-azaro *rekuranta ~o: visszatérő láz, febris recurrens *terciana ~o: harmadnapos láz, pappataci láz, febris Pappataciensis *tifoida ~o: hastífusz, hagymáz, typhus abdominalis; **2.** átv láz, hév, hevesség *en la ~o de la diskutado: a vita hevében; ~**i:** *ntr* *orv* lázas; ~**a:** **1.** *orv* lázas; **2.** átv lázas, heves; ~**ulo:** *orv* lázas beteg; ~**igi:** *ntr* *orv* belázásodik; **sen-igilo:** gysz lázcsillapító; ~**odona:** *orv* lázkeltő, belázásító; ~**ometro,** ~**omezurilo:** gysz lázmérő
Uekzamenfebro, fojnofebro, nervofebro, vundofebro

februar/o=február

feĉ/o=1. seprő, folyadék alja, üledék, zacc; **2.** átv *pej* sőpredék, vminek az alja ~o de la popolo: a nép alja *la ~o de la homaro: az emberiség alja; ~**i:** *ntr* leülepszik, leülepedik (>seprő); ~**ulo:** *pej* sőpredék, mocsadék, alja ember; ~**ularo:** *pej* alja népség; **sen-igi:** *tr* degorgál, kiséprőz (>pezsgő)

Uvinfeĉo

feder/i=tr szövetségbe tömörít, szövetségben egyesít, federalizál *szin* federacii *la svisaj kantonoj ~is sin en 1291: a svájci kantonok 1291-ben szövetségbe tömörültek; ~**a:** **1.** szövetségi, föderális; **2.** pol államszövetségi *szin* federacia **2;** ~**o:** **1.** szövetségbe tömörítés, federalizálás; **2.** pol szövetség, föderáció; **3.** pol államszövetség *szin* federacio; ~**igi:** *ntr* pol szövetségbe tömörül, federalizálódik *szin* federaciigi; ~**ismo:** föderalizmus *szin* federaciismo; ~**isto:** föderalista *szin* federaciisto

federaci/o=1. szövetség, föderáció; **2.** pol államszövetség *szin* federo **3** *~o de dungantoj: *gazd* pol munkaadói szövetség; ~**a:** **1.** szövetségi, föderális; **2.** pol államszövetségi *szin* federa **2;** ~**i:** **1.** *tr* szövetségbe tömörít, szövetségben egyesít, federalizál *szin* federi; **2.** pol államszövetségbe tömörít; ~**ismo:** föderalizmus *szin* federismo; ~**isto:** föderalista *szin* federisto

federal/a=☞federal, federacia; ~**ismo:** ☞federismo, federaciismo

Fedr/a=mit Phaidra, Phaendra

Fedr/o=ir (Caius Julius) Phaedrur

Fejrbah/o=fil (Ludwig Andreas) Feuerbach

Fejsbuk/o=inf Facebook *szin* Vizaĝlibro

fek/o=ürülék, szar *~!: a mindenségit!, a francba!; ~**i:** *ntr* ürít, szarik *szin* kaki; ~**aĵo:** ürülékkupac, szarkupac; ~**ulo:** *pej* szarházi, szareMBER; **en~i:** *ntr* beszarik; ~**budo:** budi, árnyékszék; ~**lekulo:** *pej* durv seggnyaló; ~**manĝemo:** ☞koprofagio; ~**ovora:** áll ürülékévő, bélsárevő, koprofág; ~**pelvo:** gysz ágytál; ~**seĝo:** gysz hordozható vécé
fekul/o=☞tuberamelo

fekund/a=1. *biol* termékeny (jól szaporodó és termőképes) *~a grundo: *agr* átv is termékeny talaj *~a virino: termékeny nő; **2.** átv termékeny, produktív, gyümölcsöző *~a verkisto: termékeny író; ~**eco:** **1.** *biol* termékenység; **2.** átv termékenység, produktivitas; ~**igi:** **1.** *tr* *biol* megtermékenyít, termékeny tesz; **2.** *tr* átv megtermékenyít, produktív tesz, gyümölcsözővé tesz; ~**igi:** **1.** *ntr* *biol* megtermékenyül, fogamzik; **2.** *ntr* átv megtermékenyül, produktív válik, gyümölcsöt hoz; ~**igo:** *biol* megtermékenyítés *artefarita ~igo: *orv* *agr* mesterséges megtermékenyítés *envitra ~igo: *orv* mesterséges megtermékenyítés, in vitro megtermékenyítés; ~**igo:** *biol* megtermékenyülés; **mal~a, ne~a:** **1.** *biol* terméketlen, meddő; **2.** átv terméketlen, in produktív; **mem~igo:** *biol* önmegtermékenyítés, autogámia *szin* aŭtogamio
fel/o=áll állatbőr, gerezna, állat bundája *de unu bovo oni du ~ojn ne deŝiras **Z:** *közm* egy rókáról két bőrt nem lehet lenyúzni *lutreola ~o: nercbunda *ŝanĝi la ~on: áll átv is átvedlik *zibela ~o: cobolyprem; ~**isto:** timár, bőrkikészítő; **mallong~a:** rövid szőrű; ~**besto:** áll gereznás állat, szőrmeállat; ~**ĉapo:** kucsma; ~**komercisto:** bőrös, bőrkereskedő; ~**sako:** tömlő, bőrszak; **sen~igi:** átv is nyúzz, megnyúzz; **sen~igejo:** sintértelep; **sen~igisto:** gyepmester, sintér, kutyapécér
U Azenfelo, fokfelo, mefitfelo, Orfelo, Ŝaffelo
felah/o=agr fellah, egyiptomi földműves (EG)
felandri/o=növ vízi metyelykóró, vízi borgyökér (Oenanthe aquatica)

feldmarŝal/o=kat tábornagy, marsall (GE, RU)

feldspat/o=ásv földpát; ~**oido:** ásv földpátpótló

Felician/o=Felicián (utónév)

feliĉ/a=1. boldog (vki) *~aj estas la malriĉaj en spirito: *bibl* boldogok a lelki szegények *~aj estas tiuj, kiuj malsatas kaj soifas justecon: *bibl* boldogok, akik éheznek és szomjúhozzák az igazságot *ne naskiĝu riĉa, naskiĝu ~a **Z:** *közm* nem kell pénz a boldogsághoz; **2.** szerencsés (vki) *~a ĉe monludo, mal~a ĉe amo: *közm* aki szerencsés a kártyában, szerencsétlen a szerelemben; **3.** boldog (vmi, boldogsággal teli) *~aj Insuloj: *geo* Boldog szigetek (Kanári-szigetek) *szin* Kanarioj *~a juneco: boldog ifjúság *mi deziras al vi ~an novan jaron: boldog új évet kívánok neked; **4.** szerencsés (vmi) *~a ideo: szerencsés ötlet *~aj cirkonstancoj: szerencsés körülmények *havi ~an sekvon: szerencsés kimenetel van *la aferon havis ~an finon: a dolognak szerencsés vége lett *troviĝi en ~a situacio: szerencsés helyzetben van; ~**e:** **1.** boldogan; **2.** szerencsésen, szerencsére *~e por li la bato ne atingis lin: szerencséjére az ütés nem érte el *~e, la sekeco baldaŭ forpasis: szerencsére a szárazság hamar elmúlt; ~**igi:** *tr* boldogít, boldoggá tesz; ~**o:** **1.** boldogság *supermonda ~o: földöntúli boldogság; **2.** szerencse *~o fierigas, mal~o saĝigas **Z:** *közm* kb. a szerencse kevésbé, a baj bölcsésé tesz *~o leĝon ne obeas, subite naskiĝas, subite peras **Z:** *közm* jövő-menő vendég a szerencse *~o venas gute, mal~o venas flue **Z:** *közm* a boldogság cseppenként jön, folyamként a bánat *~o vezike sin levas, sed baldaŭ falas kaj krevas **Z:** *közm* a boldogság csak szappanbuborék *mi havas la ~on, saluti vin: van szerencsém üdvözölni önt *ne ĉiuj havas egalan ~on **Z:** *közm* nem mindenkire egyformán mosolyog a szerencse *por via ~o ne pluvis: szerencsédre nem esett; ~**ulo:** **1.** boldog ember; **2.** szerencsés ember *al ~ulo eĉ koko donas ovojn **Z:** *közm* ki szerencsés, annál kapanyél is elsül; **3.** *fn* *kr* boldog *szin* beatulo; **4.** *fn* *kr* üdvözült *szin* ĉielfeliĉulo; **mal~a:** **1.** boldogtalan; **2.** szerencsétlen; **mal~igi:** **1.** *tr* boldogtalanra tesz, elbúsít, bánatosra tesz; **2.** *tr* szerencsétlenné tesz; **mal~o:** **1.** boldogtalanság, bú, bánat *kontraŭ mal~o ne defendas eĉ riĉo **Z:** *közm* a pénz nem boldogít; **2.** baj, szerencsétlenség *en ~o ne fieru, en mal~o esperu **Z:** *közm* el ne bízd magadat, se kétségbe ne essél *li venigis mal~on al sia patrujo: bajt hoz a hazájára *mal~o inviton ne atendas **Z:** *közm* a bajért nem kell követet küldeni *mal~o malofte venas sole **Z:** *közm* a baj ritkán jár egyedül *mal~o venas rajde, foriras piede **Z:** *közm* a boldogság cseppenként jön, folyamként a bánat *mal~o venas sen alvoko **Z:** *közm* a bajért nem kell követet küldeni *mal~o venas, mal~on kuntrenas **Z:** *közm* bajjal jár a baj *mal~oj kaj batoj venas ĉiam kun fratoj **Z:** *közm* a baj ritkán jön egyedül *ne veku mal~on, kiam ĝi dormas **Z:** *közm* ne hívd ki magad ellen a sorsot *stari, kiel amaso da mal~o: úgy áll ott, mint egy rakás szerencsétlenség *trafiĝi de mal~o: szerencsétlenség éri; ~**anonco,** ~**promeso:** *kr* boldogságmondás *ok ~anoncoj: *bibl* nyolc boldogság

feliĉeton/o=knyv tárca (>sajtó); ~**isto:** tárcáíró

Feliks/o=Félix (utónév)

felis/o=áll tud macska (Felis) vö. kato

felp/o=tex félbársony, hosszú szőrű plüss, gubancbársony

felsit/o=ásv felzit

felt/o=tex nemez, filc; ~**i:** *tr* *tex* nemezel; ~**izi:** *tr* *tex* nemezzel bevon, filccel bevon *szin* feltogarni; ~**oĉapelo:** *tex* nemezkalap, filckalap; ~**ogarni:** ☞feltizi; ~**okardo:** ☞fuldipsako; ~**okrajono:** rostirón, filctoll; ~**igi:** *ntr* *tex* filcesedik

feluk/o=hajó felukka (kétárbócos gyors vitorlás)

femal/o=biol nőstény, nőnemű egyed vö. masklo; ~**a:** *mn* *biol* nőstény, nőnemű vö. maskla

femin/o=ritk nő *szin* virino; ~**a:** *ritk* női, nőies *~a pudendo: *anat* női szeméremtest, külső női nemi szervek, vulva; ~**ismo:** *pol* feminizmus, nemozgalom *szin* inismo; ~**isto:** *pol* feminista *szin* inisto

femto=előképző; femto~: *tud* femto~, ezerbilliomd rész (10⁻¹⁵) (f) *femtofarado: *fiz* femtofarad (fF)

femur/o=anat comb, femur; ~**aĵo:** *gaszt* comb (étel) *~aĵo de koko, anaso, ansero: csirkecomb, kacsacomb, libacomb; ~**ingo:** **1.** *kat* combvért; **2.** gysz combprotézis; ~**osto:** *anat* combcsont, os femoris *~osta kapo: combcsontfej, combfejec, caput femoris *~osta kolo: combcsontnyak, combnyak(csont), collum femoris
U Ŝaffemuraĵo, Ŝafklabo

fen/o=1. *met* fön (meleg alpesi szél); **2.a** *tech* szárító; **2.b** hajszárító *szin* harsekigilo

fen/o²=kém fen(o)~ (benzol); ~**ilo:** *kém* fenilcsoport *bi~ilo: bifenil *szin* fenilbenzeno *diamina bi~ilo: diamino-bifenil; ~**ilalanino:** *kém* fenilalanin, fenil-amino-propionsav; ~**ilendiamino:** *kém* fenilén-diamin; ~**ileno:** *kém* fenilén-csoport; ~**il-izotiocianato:** *kém* fenil-izotiocianát; ~**olo:** *kém* fenol, karbolsav *szin* karboksila acido *dimetoksi~olo:

dimetoxi-fenol *szin* gvajakolo *~olato: fenolát *natria ~olato: nátrium-fenolát *poliklorbi-ilo: poliklór-bifenil *tio~olo: tiofenol *triklor~olo: triklór-fenol

fenacetin/o=*kém* gysz fenacetin

fenantren/o=*kém* fenantren

fen ciklidin/o=*kém* gysz fenilciklidin

fend/o=rés, hézag, hasadék, hasíték; ~i: **1.** *tr* hasít, elhasít *~i en du partojn: kettéhasít *~ita ligno facile ekbrulas *Z: közm* közel van a füst a lánghoz; **2.** *tr* *átv* hasít *akra krio ~is la silenton: éles kiáltás hasította ketté a csendet *~i al li la koron: meghasítja a szívét, megszakítja a szívét *hirundo ~as la aeron: fecske hasítja a levegőt *la ŝipo ~as la akvon: a hajó hasítja a vizet; **3.** *tr* *fiz* *kém* bont *~i atomkernon: atommagot hasít; ~ado: **1.** hasítás *~ado de ŝtupo: tuskó hasítása; **2.** *kém* bontás *acida ~ado: savas bontás; ~ajo: **1.** hasíték; **2.** *fiz* *kém* hasadóanyag, bomlástermék *nuklea ~ajo: hasadóanyag (>maghasadás); ~ego: *geo* hasadék; ~eti: *tr* megrepeszt, berepeszt, csorbít *~etita ledó: repedezett bőr; ~etiĝi: *ntr* megreped, bereped, kicsorbul; ~eto: repedés, csorba; ~iĝi: *ntr* hasad, meghasad; ~iĝo: **1.** hasadás; **2.** *kém* *fiz* hasadás, bomlás *acida ~iĝo: savas bomlás *nuklea ~iĝo: maghasadás; ~ilo: hasítószerszám, ék; **dis**~i: *tr* széthasít, kettéhasít *dis~i harojn: *ige* szőrszálhasogató; **dis**~o: tátongó hasadék; ~frukto: *növ* felnyíló termés; ~greftado: *agr* hasítékba oltás; ~hufo: áll hasított pata; ~hufulo: áll hasított patájú állat; ~ofrezilo: *tech* résmaró; ~ostifto: *tech* sasszeg; **el**~i: *tr* kihasít; **en**~i: *tr* behasít Uaerfendo, celfendo, glitfendo, harfendado, kernofendado, nukleo fendado, ostofendo, pantalonfendo, rokfendo, rokfendego, terfendo

fendr/o=*☞* fajrosírmilo

fenestr/o=**1.** *ép* ablak *alkorta ~o: udvarra néző ablak *alstrata ~o: utcára néző ablak *angla ~o: angol ablak *blinda ~o, falsa ~o: vakablak *szin* falsa fenestro *duklapa ~o: kétszárnyú ablak *krada ~o: rácsos ablak *malfermi ~on al la ekstera mondo: ablakot nyit a külvilágra *unuklapa ~o: egyszárnyú ablak; **2.** *inf* ablak, window; **3.** *geo* (takarórög) ablaka; ~eto: **1.** kicsi ablak, ablakocska; **2.** pénztáráblak *szin* ĝiceto; ~ado: *inf* ablakozás; ~ajo: *inf* minialkalmazás, widget; ~umo: ☞fenestrokovrilo; **inter**~o: ☞trumo **1**; **trans**~iĝi: *tr* ablakon kiad v. kidob; **trans**~igo: *tört* defenesztráció, ablakon kidobás; ~oalo: *ép* ablakszárnny; ~obreto: *ép* ablakdeszka, könyöklő; ~ofermilo: *ép* ablakzár; ~ofiksilo: *ép* ablakrögzítő, ablakkitámasztó; ~ofosto: *ép* ablakfelfa; ~oframo: *ép* ablaktok; ~oglaco: *ép* ablaküveg *szin* fenestrovitro; ~okadro: *ép* ablakkeret; ~oklapo: *ép* ablakszárnny; ~okornico: *ép* ablakpárkány; ~okovrilo: *ép* ablaktábla, spaletta *szin* fenestrumo, űtő; ~okrado: *ép* ablakrács; ~okruco: *ép* ablakkereszt; ~okurteno: *tex* ablakfüggöny; ~olintelo: *ép* ablakáthidaló, ablakszemöldökfá; ~oniĉo: *ép* ablakfülke, ablakmélyedés; ~opordo: *ép* üvegajtó *szin* franca fenestro; ~orozo: *ép* ablakrózsa; ~osistemo: *inf* ablakrendszer; ~ovitro: *ép* ablaküveg *szin* fenestroglasso U baskulfenestro, klapfenestro, korbelfenestro, montrofenestro, plantfenestregó, rozofenestro, rulumfenestro, űprucfenestro, vezikfenestro

fenetol/o=*kém* fenetol *szin* etoksibenzeno

fenic/o=*fn* *tört* föniciai; ~a: *mn* nyt föniciai; (F)~ujo, (F)~io: *tört* *geo* Fönicia *la ĉefurbo de ~io estis Tiro: Fönicia fővárosa Türosz volt

fenik/o=*növ* datolyapálma, főnixpálma (Phoenix) *szin* daktilujo, daktilopter, daktilopalmo

fenikoptero/o=áll tud flamíngó (Phoenicopter) *szin* flamengo

feniks/o=**1.** mit főnix, tűzmadár *szin* flambirdo; **2.** *átv* kivételes ember, fenomén; **3.** ~o: *csill* Főnix, Phoenix

fenikur/o=áll rozsdafarkú (Phoenicurus) *szin* ruĝvostulo *ĝardena ~o: kerti rozsdafarkú (Ph. phoenicurus) *nigra ~o: házi rozsdafarkú (Ph. ochruros)

fenkol/o=*növ* édeskömény (Foeniculum)

fenomen/o=**1.** fil a megjelenő, a jelenség, fenomen; **2.** tud jelenség, fenomen *~o de Dellinger: *fiz* Dellinger-jelenség *termika ~o: *fiz* termikus jelenség; **3.** *átv* ritka jelenség, tűnemény; ~a: **1.** fil jelenségszerű, fenomenális; **2.** tűneményes, nem mindennapi, fenomenális; ~ismo: *fil* fenomenalizmus; ~isto: *fil* fenomenalista; ~ologio: *fil* fenomenológia, jelenségtan; **kun**~o: kísérőjelenség U naturfenomeno, pintofenomeno, tavolfenomeno

fenotiazin/o=*psz* gysz fenotiazin

fenotip/o=*biol* fenotípus vö. genotipo

fenugrek/o=*növ* görögcséna, görög lepkeszeg, fenőgrék (Trigonella foenum-graecum)

feofit/o=*növ* barnamoszatok (Phaeophyta) *szin* brunalgoj

feofitin/o=*kém* feofitin *alfa~o: alfa-feofitin *beta~o: béta-feofitin

fer/o=**1.** *kém* vas (Fe) *dratigebľa ~o: (huzallá) húzható vas *forĝebľa ~o: kovácsolható vas *laminita ~o: hengerelt vas *magnetebľa ~o: mágnesezhető fém; **2.** *átv* vas (vasból készült tárgy) *armi sin per ~o: felfegyverkezik, kardot ölt *detruir per fajro kaj ~o: tűzzel-vasall pusztít *~o akriĝas per ~o: *bibl* vassall formálják a vasat *I~o: *tech* I vas, I idom *L~o: *tech* L vas, L idom *T~o: *tech* T vas, T idom *U~o: *tech* U vas, U idom *V~o: *tech* V vas, V idom; ~a: **1.** vas~, vassall kapcsolatos *~a karbido: *kém* vas-karbid *~a kombinaĵo: *kém* vasvegyület; **2.** vashól álló *~a ponto: *közl* vashíd; **3.** *átv* vas~ (kemény, hajlíthatatlan) *~a volo: vasakarat *teni lin per ~a mano: vasmarokkal fogja; ~i: *tr* megvasal, vasverettel lát el *szin* fergarni; ~ajo: **1.** vastárgy, vasáru, vastermék, vasholmi; **2.** (hasznosítható) vashulladék *szin* ferrubo; ~ajaĉo: *pej* ócskavas; ~ajisto: vaskereskedő, vasárus; ~ato: *kém* ferrát, vassó *~ata acido: vassav; ~eca: *mn* vasas, vasszerű; ~ika: *kém* vas(III)~, ferri~ *~ika klorido: vas(III)-klorid *~ika oksido: vörös vaskő, hematit *szin* hematito, ruĝa fererco; ~oza: *kém* vas(II)~ *~oza klorido: vas(II)-klorid *~oza oksido: vas-oxid, vas(II)oxid *~oza sulfato: vas(II)sulfát; ~umi: *tr* patkol, megpatkol *szin* hufferi; **en**~iĝi: *tr* vasra ver, láncra ver *szin* enkateniĝi; **ne**~a: *mn* *kém* nemvas; ~ajbutiko, ~ajvendejo: vasbolt, vaskereskedés; ~ajfabriko: *ip* vasárugár; ~bendo: *tech* vaspánt; ~betono: *ép* vasbeton vö. űtalbetono; ~bloko: **1.** *tech* (vas)tuskó; **2.** *koh* öntecs, tuskó *szin* ingoto; ~ĉapelo: *kat* vaskalap, vassalap; ~ĉarpentajo: *tech* vasszerkezet; ~defalaĵo, ~rubo: vashulladék; ~epoko: *tört* vaskor; ~erco, ~minajo, ~ŝtono: *ásv* vasérc *ruĝa ~erco: vörösvasérc, hematit *szin* hematito; ~fabriko: *ip* vasgyár; ~fandejo: *koh* vasöntőde *szin* gisejo; ~fandisto: *koh* olvasztár, vasöntő *szin* gisisto; ~forkego: vasvilla; ~gantó: *kat* vaskesztyű, páncélkesztyű; ~garni: *tr* megvasal, vasverettel lát el *szin* ~i; ~garnita: vasalt, vasveretes; ~hava: *kém* vastartalmú, vasas; ~industrio: *ip* vasipar; ~kasko: vassisak; ~kerno: *vill* vasmag *lamenara ~kerno: lemezelt vasmag; ~krado: vasrács; ~kurteno: **1.** vasfüggöny (>színház); **2.** *átv* *pol* vasfüggöny; ~laboristo: *ip* vasmunkás, *fn* vasas (dolgozó); ~lado: *ip* hengerelt vaslemez, pléh, bádóg; ~ligno: vasfa; ~magneto: *fiz* vasmágnes, ferromágnes; ~magneta: *fiz* ferromágneses; ~magnetismo: *fiz* ferromágneses jelenség, ferromágnesség, ferromagnetizmus; ~metalurgio: *koh* vaskohászat; ~mino: *ip* vasbánya; ~oelektra: *vill* ferroelektromos; ~ocio: ☞heksaciano~ato(II); ~perdo: *vill* vasvesztés; ~ringo: vasgyűrű, vaspánt; ~sana: makkegészséges; ~spato: ☞siderito; ~ŝranko: ☞űtalŝranko; ~űuo: *kat* lábfejtér, vassarú, vaspapucs; ~uzino: *ip* vasüzem; ~vojo: **1.** *vsút* vasút *arbara ~vojo: erdei vasút *branĉa ~vojo: szárnyvonal *elektra ~vojo: villanyvasút, elektromos vasút *transkontinenta ~vojo: transzkontinentális vasút *Trasiberia ~vojo: Transzszibériai Vasút *urba ~vojo: helyiérdekű vasút, HÉV *vojaĝi per ~vojo: vasúton utazik; **2.** *átv* *vsút* vasúti vágány *etŝpura ~vojo, mallarĝŝpura ~vojo: keskeny nyomtávú vasút *larĝŝpura ~vojo: széles nyomtávú vasút *larĝtraka ~vojo: széles vágányú vasút *mallarĝtraka ~vojo: keskeny vágányú vasút *normalŝpura ~vojo: normál nyomtávú vasút; ~vojoj: *átv* *vsút* vasúttársaság *Hungaraj űtataj ~vojoj: *vsút* Magyar Államvasutak; ~voja: *vsút* vasút~, vasúti *~voja akcidento: vasúti baleset *~voja bileto: vasúti jegy *~voja haltejo: vasúti megállóhely *~voja horaro: vasúti menetrend *~voja pasejo: vasúti kereszteződés *~voja stacio: vasútállomás *~voja subpasejo: vasúti aluljáró *~voja tunelo: vasúti alagút *~voja trotuaro: ☞kajo **2** *~voja vartrafiko: vasúti áruforgalom; ~vojisto: *vsút* vasutas; ~vojinĝeniero: *vsút* vasútmérnök; ~vojkonstruado: *vsút* vasútépítés; **heksaciano~ato(II):** *kém* hexaciano~rát(II), ~rociánid; **heksaciano~ato(III):** *kém* hexaciano~rát(III), ~riciánid U angulfero, gisfero, huffero, krudfero, molfero, rabotfero, spegulfero, vallofero

Ferar/o=*geo* Ferrara

ferdek/o=hajó fedélzet *orlopa ~o: orlopfedélzet, legalsó fedélzet *poba ~o: tatfedélzet, farfedélzet, hátsó fedélzet *promena ~o: sétatfedélzet *prua ~o: előfedélzet *supra ~o: felső fedélzet; **du**~a: hajó dupla fedélzetű; **inter**~o: fedélköz, fedélzetköz; **sub**~o: hajó alfedélzet, alsó fedélzet; **sur**~iĝo: hajó rep leszállás fedélzetre; ~domo: hajó fedélzetház *szin* rufo; ~pordo: hajó fedélzeti lejáró, fedélzeti csapóajtó; ~seĝo: hajó fedélzeti nyugágy U boatferdeko, flugferdeko, kanonferdeko, pontferdeko

Ferdinand/o=Ferdinánd, Nándor

Fergan/o=*geo* Fergana (város és tartomány) *~a Valo: Fergana-medence

feri/o=szabadnap, szünnap *bazaj ~oj: alapszabadság *szin* bazaj libertagoj *lernejaj ~oj: *isk* szünidő, iskolaszünet, vakáció *printempaj ~oj: tavaszi szünidő, tavaszi szünet *someraj ~oj: nyári szünidő, nyári szünet *vintraj ~oj: téli szünidő, téli szünet; ~a: szünidős, szabadnapos; ~i: **1.** *ntr* szabadnapos, szabadságon van; **2.** *ntr* üdül; ~anto: **1.** *fn*

szabadnapos; **2. fn** üdülő; ~**ejo**: üdülőhely; ~**centro**: üdülőközpont; ~**domo**: üdülő, nyári lak; ~**gasto**: üdülővendég; **krom-oj**: pótszabadság
 Utrudferioj
ferician/o=ex ☞heksaciano-fer(III)ato
ferit/o=kém vill ferrit *alfa-, delta-, gama~o: alfa-, delta-, gammaferrit;
~anteno: távk ferritantenna; ~**kerno**: vill ferritmag
ferl/i=tr hajó (vitorlát) rögzít, rúdhöz köt; ferlilo: hajó rögzítőkötél (>vitorla), vitorlarögzítő kötél; **mal-i**: tr hajó (vitorlát) kiköt, kibont
ferm/i=1. tr becsuk *~i barilon: sorompót lecsuk *~i al li la buŝon: befogja a száját, elhallgattat *~i en karceron: börtönbe csuk *~i en sian koron: szívébe zár *~i la kranon: elzárja a csapot *~i la tirkeŝton: becsukja a fiókot; **2. tr** átv lezár, bezár, becsuk *~i citilon: idézőjelet bezár *~i la diskuton: lezárja a vitát *~i la kunvenon: bezárja a gyűlést *~i la kunvenon: lezárja az összejövetelt *~i la kurtenon: behúzza a függőnyt *~i la landlimojn: lezárja az országhatárokat *~i la libron: becsukja a könyvet *~i la okulojn: lehunyja a szemét *~i parentezon: zárójelet bezár; ~**a**: záró, lezáró, befejező; ~**ajo**: **1.** záróelem, zárórész, lezárás; **2. mat** lezárás (>halmaz); ~**eti**: tr félig becsuk, félig lezár *~eti la okulojn: szemet huny vmi felett (pri) *iafoje oni devas okulon ~eti Z: *közm* néha muszáj szemet hunyni; ~**igi**: ntr becsukódik, bezárul, lezárul *~igi en si mem: magába zárkózik *la sesio ~igis: lezárult az ülésszak; ~**ilo**: zár *~ilo de mansaketo: retikül zárja; ~**ita**: **1.** csukott, zárt *~ita buŝo ne enlasas muŝon: *közm* ne szólj szám, nem fáj fejem *~ita klubo: zárt klub *~ita vojo: *közl* lezárt út; **2. nyt** zárt *~ita silabo: zárt szótag *~ita sono: nyt zárt hang; **3. mat** zárt *algebre ~ita: algebrailag zárt *~ita vojo: zárt út; **ĉirkaŭ-i**: tr körbezár, övez *ĉirkaŭ~i fortikaĵon: kat várát körbezár *ĉirkaŭ~i ĝardenon per heĝo: kertet sövénnel övez; **dismal-i**: tr szélesre nyit, kitár; **duon-i**: tr félig bezár, félig lezár *duon~i la okulojn: félig lehunyja a szemét; **el-i**: tr kicsuk, kizár (vkít vhonnan); **en-i**: tr bezár (vhova) (en), zárva tart vhol (en) *en~i sian monon en ŝtalranko: pénztét pánccs szekrénybe zárja *en~i sin en sia ĉambro: bezárkózik a szobájába *sukceno ofte en~as insektojn: a borostyán gyakran rovarokat zár magába; **en-ajo**: kém ásv növ zárvány; **en-igi**, **en-i sin**: ntr bezárkózik; **en-igema**: pszi bezárkózó, zárkózott; **inter-i**: tr összezár (egymással) *inter~i la dentojn: összezárja a fogait; **inter-ajo**: tech közbenső tömítés, hézagtömítés; **mal-i**: **1.** tr kinyit, felnyit *mal~i fenestron, pordon, keŝton: ablakot, ajtót, ládát nyit *mal~i la skatolon de Pandoro: felnyitja Pandóra szelencéjét *mal~i mal~itan pordon: nyitott kaput dönget; **2. tr** átv megnyit, hozzáférhetővé tesz *feste mal~i naĝejon: uszodát ünnepélyesen megnyit *mal~i citilon: idézőjelet nyit *mal~i konton: *gazd* számlát nyit *mal~i kunsidon: ülést megnyit *mal~i la brakojn: kitárja a karjait *mal~i la okulojn al la suferoj de la homaro: felnyitja a szemét az emberiség szenvedéseire *mal~i la okulojn: kinyitja a szemét *mal~i liston: listát nyit, listát állít fel *mal~i novajn horizontojn: új távlatokat nyit *mal~i parentezon: zárójelet nyit *mal~i vojon: utat nyit vminek (al); **mal-a**: nyitó, nyitott, nyílt *arango de mal~aj pordoj: nyílt napi rendezvény *la demando restas mal~a a kérdés nyitott marad; **mal-o**: **1.** kinyitás, felnyitás *mal~o de la pordego: kapunyitás; **2. átv** nyitás, megnyitás, megnyitó *mal~o de la festaj aranĝoj: az ünnepi rendezvények megnyitója *mal~o en ŝakludo: nyitás sakokban *politika mal~o: politikai nyitás; **mal-ajo**: **1.** nyílás, száj; **2. mat** nyílt mag *szin* interno **2**; **mal-eco**: nyitottság; **mal-egi**: tr tágra nyit, kitár; **mal-igi**: **1.** ntr nyílik, kinyílik; **2. ntr** átv kitárul, feltárul, megnyílik; **mal-ilo**: nyitó (eszköz) ☞botmalfermilo, ladskatul-malfermilo; **mal-ita**: **1.** nyitott, kinyitott *mal~ita kelo tentas al ŝtelo Z: *közm* alkalom szüli a tolvajt; **2. átv** nyílt, megnyitott, megnyílt *la hungara e estas mal~ita vokalo: a magyar e nyílt magánhangzó *mal~ita al aliulaj opinioj: nyitott mások véleményére *mal~ita silabo: nyt nyílt szótag *mal~ita universitato: szabadegetem; **3. mat** nyílt *mal~ita aro: nyílt halmaz; **mal-iteco**: nyitottság, nyíltság *mal~iteco al la mondo: nyitottság a világ felé; **mem-a**: **1.** tech önműködően záródó, magától becsukódó; **2. mat** önzáró; **ne-ita**: **1.** nyitott, nem zárt; **2. átv** nyílt, nyilvános *ne~ita societo: nyilvános egyesület; **re-i**: tr visszaesik, újra becsuk, újra bezár, újra lezár; **remal-i**: tr újrainyit, újra kinyit; ~**frukto**: növ zárt termés; ~**ohoro**: záróra; ~**oplato**: tech fedőlap, fedlap; ~**ošraŭbingo**: tech záróanya; ~**tiri**: tr behúzz (húzza becsuk) *~tiri post si la pordon: behúzza maga után az ajtót; **mal-fonta**: inf nyílt forráskódú; **mal-frukto**: növ felnyíló termés
 Ubotelmalfermilo, brufermi, frapfermi, fulmofermilo, glufermi, jetfermi, klakmalfermi, klikfermiĝi, ladmalfermilo, ladskatulmalfermilo, lapfermilo, luterfermi, masonfermi, najlfermi, pinĉfermi, pordoferme, puŝfermi, rompmalfermi, sigelfermi, ŝirmalfermi, ŝlosfermi, ŝmirfermi, ŝtopfermi, tranĉmalfermi, trudmalfermi, turnfermilo

ferman/o=tört fermán

fermat/o=zene korona, fermata

ferment/o=**1. biol** erjesztő(anyag), élesztő, fermentum *lakta ~o: tejélesztő; **2. biol** enzim *szin* enzimo *digesta ~o: emésztőenzim; ~**i**: **1. ntr** biol kém erjed, (erjedve) forr, kel (pl. tészta) *la mosto ~as: forr a must *~inta vino: kiforrott bor; **2. ntr** átv erjed, forr *la malkontento ~is en la lando: az elégedetlenség forrt az országban; ~**ado**: **1. biol** kém erjedés (enzimes) *alkohola ~ado: alkoholos erjedés *laktata ~ado: laktátos erjedés; **2. ált** erjedés, savanyodás, bomlás (mikrobás) *~ado de brasiko al saŭkraŭto: káposzta erjedése savanyú káposztává *~ado de lakto: tej savanyodása; ~**ajo**: **1. biol** kém erjedő anyag; **2. gaszt** kovász; ~**ema**: erjeszthető, keleszthető; ~**igi**: tr biol kém erjeszt, (erjedő) forrásnak indít, keleszt; ~**ilo**: fn erjesztő, *gaszt* élesztő *szin* gisto; **sen-a**, **ne-inta**: kovásztalan, keletlen *sen~a pano: kovásztalan kenyér

fermi/o=kém fermium (Fm)

fermion/o=fiz fermion

Fernand/o=Ferdinánd, Nándor (utónév)

fero/o=fn ferőeri; ~**a**: mn nyt ferőeri (fo); **(F)-oj**, **(F)-aj** Insulaj: *geo pol* Ferőer-szigetek (DK)

feroc/a=vad, kegyetlen, durva

ferol/o=növ husáng, ördöggyökér (Ferula)

ferolag/o=növ mézgabürök (Ferulago)

feromon/o=áll feromono

ferotipi/o=fot gyorsfényképezés, ferotípia; ~**ajo**: fot gyorsfénykép, ferotíp

ferut/i=tr vsút (kamion) szállít (vasúton); ~**ado**: vsút kombinált vasúti szállítás, gördülő országút, RoLa, kamionszállítás

fervor/o=**1.** buzgalom, szorgalom, szorgoskodás *li laboras kun ~o por nia afero: buzgalommal dolgozik ügyünkért; **2. vall** buzgalom, hév, odaadás *blinda ~o de fanatikulo: fanatikus ember vakbuzgalma *religia ~o: vallási buzgalom; ~**a**: buzgó, ügybuzgó, serény; ~**i**: **1. ntr** buzgólkodik, szorgoskodik, töri magát; **2. ntr** vall buzgólkodik *mi ~is pro la Eternulo: *bibl* buzgólkodtam az Úrért; ~**ulo**: buzgó, lelkes híve vkinek v. vminek; **mal-a**: közönyös, passzív, fásult; **sen-a**: lelkesedés nélküli, érdektelen, lanyha, enervált

fest/i=tr ünnepel, megünnepel, (ünnepet) megül, celebrál *~i la memortagon de la libereco: megünnepeli a szabadság emléknapját *~i naskiĝtagon: születésnapot megünnepel *~i Paskon: megünnepeli, megüli a húsvétot *~i sabaton: megüli a szombatot *kun kiu vi ~as, tia vi estas Z: *közm* madarat tolláról, embert barátjáról ismerni meg; ~**o**: ünnep *fari ~on: ünnepet ül *~o de Kristnasko: karácsony ünnepe *~o de la prezantado de Jesuo: Jézus bemutatásának ünnepe *~o de la ŝtatfondo: államalapítás ünnepe *geedziga ~o: esküvő (mint ünnep) *kies gasto mi estas, ties ~on mi ~as Z: *közm* kinek székere farán ülsz, annak a nótáját fűjad *lernejadiaŭa ~o: ballagás *lernojarfina ~o: *isk* tanévzáró ünnepség *lernojarkomenca ~o: *isk* tanévnyitó ünnepség *ofta ~o – malplena keŝto Z: *közm* a pompa üríti az erszényt *post ~o venas fasto: *közm* minden jólakásnak van egy böjtje *Saturnaj ~oj: *vall* szaturnália, saturnalia *szin* saturnaliaj *aŭ ~o, aŭ fasto Z: egyszer hopp, másszor kopp; ~**a**: ünnep~, ünnepi *~a iluminado: díszkivilágítás *~a manĝo: ünnepi ebéd *~a prezentado: ünnepi előadás *tago ~a, for aferoj!: ünnep van, félre a gonddal!; ~**ajo**: ünnepi rendezvény, ceremónia; ~**eco**: ünnepiesség, ünnepélyesség; **post-e**: **1.** ünnep után; **2. átv** elkésve, alkalmat mulasztva, post festa; ~**libro**: *knv* emlékkötet; ~**oĉambrego**, ~**ohalo**, ~**osalono**: díszterem; ~**paroli**: ntr ünnepi beszédet mond; ~**parolado**: ünnepi beszéd; ~**parolanto**: ünnepi szónok U Bakho-festo, baptifesto, dankifesto, ĝardenfesto, Kandelfesto, manĝifesto, memorfesto, nomfesto, nuptifesto, Palmofesto, patronfesto, taŭrfesto, Tendofesto

festen/i=ntr bankettezik, lakomázik, díszebéden, lakomán vesz részt *ĝoju kaj ~u, sed malriĉulojn subtenu Z: *közm* lakomázzál és vigadj, de a koldusnak is adj *hodiaŭ ~e, morgaŭ malplene Z: *közm* egyszer hopp, másszor kopp; ~**o**: lakoma, díszebéd, díszvacsora, bankett *~o kaj ĉaso kaj da ŝuldoj amaso Z: *közm* a pompa üríti az erszényt *por unu ~o, por alia – ĉagreno Z: *közm* egynek nyeresége, másik vesztesége *troa ~o estas veneno Z: *közm* a jóból is megárt a sok; ~**ado**: lakomázás, bankettezés; ~**ejo**: lakomaterem, bankett-terem

Ubuĉfesteno, drinkfesteno, nuptofesteno, vesperfesteno

festival/o=**1. műv** fesztivál, ünnepi játékok *~o de Salcburgo: Salzburgi Ünnepi Játékok *~o de Venecio: Velencei Fesztivál; **2.** fesztivál (találkozó) *gazetara ~o: sajtófesztivál *Monda ~o de Junularo kaj Studentoj: Világifjúsági Találkozó, VIT

Ufilmfestivalo, kinofestivalo, pupfestivalo, rokfestivalo

feston/o=**1.** lombfűzér, virágfűzér; **2. ép műv** fűzérdísz, fesztón; **3. tex** cakk, fogas szegélyhímzés; ~**i**: tr fűzrérel díszít

festuk/o=*növ* csenkesz (Festuca)

fet/o=*biol* magzat, fetus, foetus, főtusz

fetič/o=**1.** *vall* fétis (természetfeletti erővel rendelkező tárgy); **2.** *pszi* fétis (nemi gerjedelmet előidéző tárgy); **3.** *átv pej* bálvány (kritikátlan csodálat tárgya); ~**ismo**: **1.** *vall* fetisizmus, fétiskultusz; **2.** *átv pej* vak tisztelet, kritikátlan csodálat, bálványimádás; **3.** *pszi* fetisizmus, erotikus vonzódás tárgyakhoz (pl. ruhadarabokhoz); ~**isto**: *vall* fetisista, fétisimádó

fetor/o=(iszonyatos) bűz, rothadásszag *vö.* haladzo, miasmo, odoračo; ~**i**: **1.** *ntr* bűzlik, rothad ~**i** kiel putoro: bűdös, mint a görény; **2.** *ntr* *átv* bűzlik (vmi nincs rendben vele) *tiu negoco ~as: az az üzlet bűzlik; ~**a**: bűzös, rothadt szagú; ~**ulo**: **1.** bűzös ember; **2.** *növ* szömöröcsög

☞**faluso**; ~**barilo**: bűzelzáró, szifon

feüd/o=*gazd tört* hűbér, feudális birtok, feudum *vö.* alodo, tenuro; ~**a**: *pol tört* feudális ~**a** juro: *jog tört* hűbéri jog, feudális jog ~**a** sistemo: feudális rendszer *szin* feüda reĝimo; ~**i**: *tr* *jog tört* hűbérbe ad; ~**eco**: *pol tört* hűbériség (mint állapot); ~**estro**: *tört* hűbérúr; ~**ismo**: *pol tört* hűbériség, feudalizmus; ~**ulo**: *tört* hűbéres (földesúr), vazallus; ~**rajto**: *jog tört* hűbérjog (birtokra), hűbéresi jogosultság; **en**~**igi**: *tr tört* hűbéri földhöz juttat; ~**mastro**: ☞**feüdestro**

fez/o=*tex* fez

fi=**I.** indulatszó; **fi**!: pfuj!, piha! (megvetés, utálat) *fi al vi!: szégyellj magad! *fi, kia kanajlo!: pfuj, micsoda gazember! *ha fi!: ejha, pfuj!; **II.** előképző; **fi**~: *pej* aljas ~, gonosz ~, galád ~, züllött ~, ocsmány ~, erkölcsileg rossz, kétéus ~ (megvetés) ☞**fianimo**, **fibuša**, **fihamo**, **fiintenco**, **fiinsektio**, **fikomerčisto**; **III.** önállóan; **fi**: *pej* rossz, aljas, gonosz, galád, züllött, alantas *fia ago: gonosz tett, gonosz cselekedet *fia homo vi estas: gonosz ember vagy te *fia kompanio: züllött társaság *fia nuanco: megvető árnyalat *fia tono: ocsmány hangnem *fia traktado: rossz bánásmód *fij planoj: galád tervek *fie agi kontraŭ iu: áskálódik vki ellen *pri fiaj kalumnioj mi ne okupigas: gonosz rágalmaikkal nem foglalkozom; *fiajo*: *pej* aljasság, gonoszság, galádság (tett), ocsmányság (vmi ocsmány) *čiu viaj agoj estas fiaj: minden tetted galádság *per fiajo ne akireblas rekono: aljassággal nem kapható elismerés *perfido estas fiajo: az árulás ocsmányság; *fieco*: aljasság, gonoszság, galádság, ocsmányság (>tulajdonság) *via fieco konsternis min: aljasságod megdöbbentett; *fiulo*: *pej* gazember, csirkefogó, gazfickó, alja ember

fi²=*knjv* φ, fi (görög 'f' betű) *szin* fio

fiakr/o=*közl* fiáker (kétlovas) bérkocsi; ~**isto**: *közl* fiákeres

fianč/o=*völegény*, jegyes, mátká (férfi) *amaso da ~oj, sed la ĝusta ne venas *Z: közm* sok a kisasszony, de kevés az úrfi *multe da ~oj, sed la ĝusta ne venas *Z: közm* kész lakodalom, de nincsen menyasszony; ~**igi**: *tr* eljegyez (férfit) *mia amikino ~igis mian fraton: a barátnőm eljegyezte a bátyámat; ~**igita**: eljegyzett (férfi) *li estas ~igita: eljegyezték; ~**igi**: *ntr* eljegyzik magát vkivel (kun) (férfi nővel); ~**igo**: eljegyzés ~**igo** ne estas edziĝo *Z: közm kb.* a mátkaság még nem házasság; ~**ino**: menyasszony, ara, mátká (nő) *naskiĝas ~ino por sia ~o *Z: közm* megtalálja zsák a foltját; ~**inigi**: *tr* eljegyez (nőt) *ču vi fiančiniĝis Karolinon?: eljegyeztet Karolát?; ~**inigi**: *ntr* eljegyzik magát vkivel (kun) (nő férfival); ~**inigita**: eljegyzett (nő) *ŝi estas ~inigita kun brava viro: rendes emberrel van eljegyezve; **ge**~**oj**: menyasszony és völegény; **ge**~**igi**, **inter**~**igi**: *ntr* eljegyzik egymást (kun), jegyet váltanak egymással (kun); ~**amiko**: vőfély; ~**donaco**: jegyajándék; ~**oringo**: jegygyűrű

fiask/o=*kudar*, balsiker, felsülés, fiaskó *plenumiĝis la tasko per granda ~o *Z: közm* dugába dőlt az egész, füstbe ment az egész *renkonti ~on, trafi ~on: kudarcot vall, csődöt mond; ~**i**: **1.** *ntr* kudarcot vall, csődöt mond *li ~is pri siaj planoj: csődöt mondott a terveivel; **2.** *ntr* megghiúsul, megbukik *lia filmo ~is: megbukott a filmje *lia intenco ~is pro la forta kontraŭstaro: szándéka megbukott az erős ellenálláson; ~**igi**: *tr* megghiúsít, megbuktat, kudarcra juttat, csődbe visz

fiber/o=*ex* ☞**ondatro**

fibol/o=**1.** *műv* díszcsat, díszkapocs, fibula; **2.** *biztostű*, biztosítótű *szin* sendanĝera pinglo, sekurpinglo

fibr/o=**1.** *anat biol* szál, rost, fonál, fibra *muskola ~o: izomrost, fibra muscularis *szin* muskolfibro *striitaj ~oj: harántcsíktott rostok; **2.** *ásv tech* *tex* szál, rost, elemiszál, fibra *asbesta ~o: azbesztzál, azbesztrost *karbona ~o: szénszál *kokosaj ~oj: *gaszt* kókuszreszelék *optika ~o: fényvezető szál, optikai üvegszál *szin* lumfibro *palmaj ~oj: tengerifű, afrik *vitra ~o: üvegszál, optikai szál; **3.** *mat* fibra, szál; **4.** *átv* porcika, részecske; ~**a**: **1.** rostos, szálás; **2.** *mat* fibrált ~**a** spaco: *mat* fibrált tér; ~**aĵo**: rostos anyag, szálás anyag, rostos termék, száltermék; ~**eca**: rostoszerű, szálszerű; ~**eto**: **1.** rostosca, vékony szál; **2.** *anat* rostoscska, kis rost, rostszál, szálacska, fibrilla; ~**igi**: *ntr* rojtossodik, kirojtossodik, szálasodik; ~**igema**: szálasodó, rojtossodó; ~**ino**: **1.** *növ* rostanyag; **2.**

anat vérrost, rostonya, fibrin; ~**inogeno**: *anat* fibrinogén; ~**olino**: ☞**ordinara lino**; ~**omo**: *orv* rostdaganat, fibróma; ~**ozo**: *orv* fibrosis, rostos szövet képződése, rostos elfajulás; **dis**~**i**: *tr* *tex* szétszálaz, szétbont (szálakra), szétfoszt, kirojtoz; **dis**~**igi**: *ntr* *tex* szétbomlik, szétfoszlik (szálakra), kirojtossodik; **mikro**~**eto**: *biol* mikrofibrillum; ~**oplazio**: *orv* rostszövetképződés, fibroplasia; ~**optika**: *tech* száloptikai; ~**osarkomo**: *orv* rostos szarkóma, fibrosarcoma

☞**basfibro**, **lumfibro**, **miofibreto**, **muskolfibro**, **nervofibro**, **spindelfibro**, **vitrofibro**

fibril/i=*ntr* *orv* fibrillál; ~**ado**: *orv* izomrostremegés, fibrilláció **atria* ~**ado**: pitvarremegés, pitvari fibrilláció, fibrillatio atrialis, fibrillatio auricularis ~*ventrikla* ~**ado**: kamraremegés, kamrai fibrilláció, fibrillatio ventricularis; **de**~**i**, **sen**~**igi**: *tr* *orv* defibrillál; **de**~**ilo**: *gysz* defibrillátor

fibrilaci/o=☞**fibrilado**

fibroin/o=*kém* fibroin

fibul/o=*anat* szárkapocs, szárkapocscsont, lábszárcsont, fibula

fic=*utóképző*; ~**ficoj**: *növ* ~*phyceae* (>algaosztály) ☞**bangioficoj**, **fukoficoj**

fid/i=**1.** *tr/ntr* megbízik vkiben (n v. al v. je) *al glacio printempa kaj al amiko tro nova ne ~u *Z: közm* prókátorra pöröd, új orvosra élted ne bízd egészen *blinde ~i al iu: vakon bízik vkiben *Dion ~u, sed senfare ne sidu *Z: közm* segíts magadon, az Isten is megsegít *forte sidas, kiu Dion ~as *Z: közm* aki istenben bízik, nem csalatkozik *ne ~u ~elulon, ~u propran okulon *Z: közm* csak a saját szemednek higgy; **2.** *tr* bizakodik, hisz vmiben (n) *~anta al vorto atendas ĝis morto *Z: közm* ki könnyen hisz, könnyen csalatkozik *homo ~as, feličo decidas *Z: közm* ember tervez, Isten végez *li ne ~is la propran okulon: nem hitt a saját szemének *mi ~as vian vorton: bízom a szavadban *ne ~u heredon, ~u posedon *Z: közm* jobb ma nekem egy-kettő, mint holnap tizenkettő *ŝajnon ne ~u, ĵuĝi ne rapidu *Z: közm* semmi ítéletben nem jó a hamarság, a látszat csal; ~**o**: **1.** bizalom, bízodalom *meti sian ~on: vkibe (sur ~n) veti a bizalmát *ne rapidu kun ~o antaŭ longa kuneso *Z: közm* sosem árt az óvatosság, ne bízz vakon *trompi ies ~on: vkinek a bizalmát szegi *če plej granda ~o memoru pri per~o *Z: közm* bízzál istenben, de tartsd szárazon a puskaport; **2.** bizakodás ~**o** pri la estonteco: bizakodás a jövőbe; **3.** *vall* hit ~**o** al Kristo: Krisztusba vetett hit; ~**ebla**: megbízható; ~**iga**: **1.** bizalomkeltő; **2.** bizakodásra okot adó; ~**inda**: **1.** bizalomra méltó, megbízható, hitelt érdemlő; **2.** bevált (pl. módszer) ~**inda** amiko: megbízható barát; **inter**~**o**: kölcsönös bizalom; **intermal**~**o**: kölcsönös bizalmatlanság; **mal**~**i**: *tr/ntr* bizalmatlankodik, *ige* bizalmatlan vki iránt (n v. al), nem hisz vkinek (n v. al); **mal**~**a**: bizalmatlan; **mal**~**o**: bizalmatlanság; **mal**~**ema**: bizalmatlan természetű; **mal**~**emo**: bizalmatlan természet; **malgrand**~**a**: kishitű; **mem**~**o**: önbizalom, magabiztosság; **mem**~**a**: magabiztos; **mia**~**e**: hitem szerint; **ne**~**inda**: megbízhatatlan, bizalmatlan nem érdemlő; **tromem**~**a**: elbizakodott, öntelt; ~**odeficio**, ~**omanko**: bizalomhiány; ~**okonfeso**: *kr* hitvallás; ~**okrizo**: bizalmi válság; ~**operdo**: bizalomvesztés; ~**oplena**: bizalommal teljes; ~**oplene**: teljes bizalommal; ~**oveka**: bizalomébresztő

fideikomis/o=*jog* hitbizomány, fidei commissum; ~**ulo**: *jog* hitbizomány várományosa, hitbizományos

fidel/a=**1.** hű, hűséges ~**a** al siaj principoj: elvhű ~**a** hundo: hűséges kutya ~**e** al si mem: önmagához hűen; **2.** *átv* hű (az eredetivel azonos), megbízható ~**a** memoro: megbízható emlékeztet ~**a** redono de liaj vortoj: szavai hű visszaadása ~**a** traduko: hű fordítás; ~**i**: *ntr* hű vkiehez v. vmihez (al); ~**eco**: hűség *hunda ~**eco**: kutyahűség; ~**ulo**: **1.** hű ember, hűséges ember; **2.** *fn* *kr* hívó, vkinek v. vminek a híve *la papo predikis antaŭ cent mil ~uloj: a pápa százezer hívó előtt mondott szentbeszédet; ~**rompo**: hitszegés; ~**rompa**: hitszegő; **mal**~**a**: **1.** hűtlen, hitszegő; **2.** *átv* nem hű (nem azonos az eredetivel); **mal**~**i**: *ntr* hűtlen vkiehez v. vmihez (al), hűtlenkedik; **mal**~**eco**: hűtlenség, hitszegés; **mal**~**igi**: *ntr* hűtlenné válik vkiehez v. vmihez (al)

Fidi/o=*műv* Pheidiasz

fidr/o=**1.** *vill* tápvezeték, tápkábel *szin* nutra konduktilo; **2.** *távk* antennakábel

fier/a=**1.** büszke *li estas ~a pri siaj atingoj: büszke az eredményeire; **2.** *pej* büszke, kevély, rátarti ~**a** mieno – kapo malplena *Z: közm* üres kalász fenntartja a fejét *humila kun la superuloj kaj ~a kun la subuloj: felfelé alázatos, lefelé gyalázatos *koko krias ~e, sed ne dandĝere *Z: közm* amelyik kutya ugat, az nem harap *kontraŭ homo ~a Dio estas severa *Z: közm* aki felmagasztalja magát, megaláztatik *pro homo ~a ĝojas infero *Z: közm* kevély ló nagyot botlik; ~**i**: *ntr* büszkélkedik (vmivel (pri)), büszke vkire v. vmire (pri); ~**o**: büszkeség (vki v. vmi, amire büszkék vagyunk) *kreski pro ~o: hízik a büszkeségtől *Petro estas la ~o de la lernejo: Péter az iskola büszkesége; ~**ača**: gögös,

kevény, rátarti *szin* fierega, orgojla; ~**aço**: góg, kevélység, rátartóság *szin* fierego, orgojlo; ~**ajo**: a büszkeség tárgya; ~**eco**: büszkeség (tulajdonság) *~eco venas antaŭ la falo Z: *közm* ki mindig égbe néz, kútba esik *pro ofendita ~eco: sértett büszkeségből; ~**ego**: góg, kevélység, rátartóság *szin* fierego, orgojlo; ~**igi**: tr büszkévé tesz; ~**inda**: méltó a büszkeségre, büszkeségre okot adó; ~**indafo**: büszkeség (amire büszke lehet az ember); ~**ulo**: büszke ember; **mem-a**: pej öntelt; **sen-a**: büszkeség nélküli

fifr/o=zene pikoló, kisfuvola, oktávifuvola, ottavino *szin* fluteto

fig/o=növ füge; ~**ujo**, ~**arbo**: 1. növ fügefafa *szin* fikuso; 2. növ édes füge, közönséges füge *szin* karikfikuso; ~**folio**: 1. növ fügefalevél; 2. átv műv fügefalevél

Figar/o=Figaró (utónév) *La edziĝo de ~o estas teatraĵo de Bomarŝo: A Figaró házassága Beaumarchais színműve *La nupto de ~o estas opero de Mozarto: A Figaró házassága Mozart operája

figur/o=1. alak *alta ~o de sia epoko: kora kiemelkedő alakja *sia gracia ~o vidiĝis en la pordoaperturo: az ő kecses alakja látszott az ajtónyílásban *ŝlosila ~o: kulcsfigura; 2. műv *jék* alak, figura *~oj de sanktuloj sur la preĝejo muro: szentek alakjai a templom falán *la reĝo, damo, turo, kuriero kaj ĉevalo estas ŝak~oj: a király, vezér, bástya, futó és a huszár sakkfigurák *la reĝo, reĝino kaj fanto estas ludkartaj ~oj: a király, a felső és az alsó kártyafigurák; 3. ir kép, alakzat, fordulat *etimologia ~o: etimológiai alakzat, figura etymologica *metaforo estas stil~o: a metafora stílusalakzat *retorika ~o: retorikai alakzat, retorikai fordulat; 4. átv *pej* tag, alak, figura *bela ~o estas via amiko: szép kis alak a te barátod *kia ~o!: kicsoda alak!; 5. *zene* figura, alakzat *melodia ~o: dallamfigura *ritma ~o: ritmusfigura; 6. *nyt* alakzat; 7. *mat* alakzat, ábra *~o de Lissajous: *fiz* Lissajous-görbe *geometria ~o: mértani alakzat *grafika ~o: *inf* grafikus ábra *rektoj, strekoj, plurlateroj estas geometriaj ~oj: az egyenes, szakasz, sokszög geometriai alakzatok; ~a: 1. alak~, figurális; 2. műv alakos, figuratív, figurális; ~a **arto**: ábrázoló művészet, figurális művészet; 3. *nyt* átvitt értelmű *en ~a senco: átvitt értelemben; ~e: átvitt értelemben *~e uzata vorto: átvitt értelemben használt szó; ~i: 1. tr *ált* műv ábrázol *~u al vi tian situacion: képzelj el magadnak ilyen helyzetet *la bildo ~as floron: a kép virágot ábrázol; 2. tr alakít, szerepel (>színház) *li ~as almozulon en la nova filmo: koldust alakít az új filmben *li ne ~as en ĉi tiu sceno: ebben a jelenetben nem szerepel; ~ado: 1. műv ábrázolás; 2. alakítás, megformázás, szereplés (>színház); ~ajo: ábrázolás (ábrázolt vmi), ábra; ~anto: statisztika, néma szereplő, mellékszereplő (>színház) *szin* statisto; ~antaro: statisztéria (>színház) *szin* statistaro; ~eto: műv szobrocška, apró figura, kisplasztika; **antaŭ-i**: tr vmi előképe *la Malnova Testamento antaŭ-as la Novan Testamenton: az Ótestamentum az Újtestamentum előképe; **mis-i**: tr eltorzít, torzíva ábrázol; **trans-i**: tr átalakít, átformáz, megváltoztat; **trans-igo**: *vall* átváltozás, színváltozás, megdicsőülés *la 6an de aŭgusto festas la kristanoj la Trans-igon de Kristo: augusztus 6-án ünneplik a keresztények Krisztus színváltozását; **tut-a**: műv egész alakos *tut-a komponaĵo: egész alakos kompozíció; ~**arbo**: növ alakfa (>kertészet); ~**asence**: átvitt értelemben

ŭfrazfiguro, lingvofiguro, literfiguro, ludfiguro, parolfiguro, pensfiguro, prufiguro, ritmofiguro, sanktfiguro, sonfiguro, stelfiguro, stilfiguro, ŝakfiguro, vaksfiguro, vortfiguro; Fiĝi/oj=geo *pol* Fidzsi-szigetek (FJ); fiĝia: *mn nyt* fidzsi (fj)

fik/i=tr/ntr *biz* kezél, dug, megkefél, megdug *li ~as kun sia najbarino: a szomszédasszonnyal kezél *li ~is sian bopatrino: megkefélte az anyósát; ~**ilo**: *biz* dákó, füttykös, szerszám (pénisz); **for-igi**: *ntr durv* olajra lép, lelécel, elhúz (vhonnan); **pug-i**: tr *biz* seggbe dug, fenékebe dug (közösül)

fikari/o=növ salátaboglárka (Ranunculus ficaria)

fikci/o=1. kitalálás, képzelt dolog, képzelet szüleménye, fikció; 2. ir fikció *romano de sciencia ~o: tudományos-fantasztikus regény *sciencia ~o: tudományos fantasztikum, sci-fi, tudományos-fantasztikus műfaj; 3. átv feltevés, fikció (közmegegyezéssel elfogadott valótlanság) *jura ~o: jog jogi feltevés, jogi fikció; ~a: 1. nem létező, kitalált, fiktív *ili parolaĉas pri ~a danĝero: kitalált veszélyről papolnak *sub ~a titolo ili postulas al si rajtoj: nem létező címen követelnek maguknak jogokat; 2. *gazd* fiktív, névleges *~a mono: fiktív pénz *~a valoro: fiktív érték; 3. elképzelt, képzeletbeli, feltett *la studentoj diskutas ~ajn krizojn: a hallgatók elképzelt válságokat tárgyaltak meg; ~i: tr kitalál, elképzelt, fantáziál vmiről (n) *li ~as pri laŭasertaj kanibaloj: állítólagos emberevőkről fantáziál

ŭsciencfikcia

fikomiket/oj=ex moszatgombák (Phycomycetes)

fiks/i=1. tr lerögzít, odaerősít, tűz, fixál *~i flagon en flagingo: zászlót kitűz zászlótartóba; 2. átv fixál, rögzít, rászegez, összpontosít *~i

rigardon sur li: tekintetét rászegezi *~i sian atenton sur la temo: figyelmét a témára összpontosítja; 3. átv rögzít, meghatároz, megszab, véglegesít *~i lokon kaj horon: helyet és időt kitűz *~i la liston de la kandidatoj: véglegesíti a jelöltek listáját *~i la principojn en noto: jegyzékben rögzíti az elveket *la parlamento ~is la novajn trafikregulojn: a parlament véglegesítette az új közlekedési szabályokat *rajtoj kaj devoj ~itaj en la konstitucio: alkotmányban lefektetett jogok és köteleességek; 3. fot fixál, rögzít; 4. kém növ megköt *plantoj ~as karbonon: a növények szénat kötnék meg; ~a: 1. szilárd, rögzített, fix *~a punkto: szilárd pont *~a situo: szilárd fekvés, szilárd helyzet *~a stifto: szilárd csap; 2. merev, egyirányú *~e rigardi: mereven néz; 3. rögzített, változatlan *~a dato: fix dátum *~a prezo: fix ár, rögzített ár *kun ~aj kondiĉoj: rögzített feltételekkel; ~**igi**: *ntr* rögzül, rögződik, fixálódik, beszorul, megszilárdul *~igi en la memoro: megmarad, rögzül az emlékezetében *la foto ~iĝis: a fénykép fixálódott *la ŝipo ~iĝis en la glacikampo: a hajó beszorult a jégmezőbe *lia opinio ~iĝis: a véleménye megszilárdult *multa karbono estas ~iĝas en plantoj: sok szén megkötődik a növényekben; ~**ilo**: 1. rögzítő, rögzítőelem, rögzítőeszköz; 2. fot fixálószer, fixíró; **al-i**: tr odaerősít, odarögzít vmihez (al), ráerősít vmire (sur); **al-igi**: *ntr* hozzárögzül, odatapad; **kun-i**: tr egymáshoz rögzít, köt; **kun-ilo**: *tech* kötés (két elem között); **mal-i**: tr kilazít, meglazít, kiold (rögzítésből); **mal-a**: laza, labilis, ingatag; ~**angulo**: *tech* rögzítési szög; ~**aŭskulti**: tr mereven fülel; ~**bano**: fot rögzítőfürdő, fixálófürdő; ~**data**: *gazd* határidős; ~**hejma**: letelepedett, állandó lakóhelyű; ~**ideulo**: *pszi* rögeszmés, monomániás, fixa ideás; ~**koma**, ~**punkta**: *mat* fixpontos; ~**ligi**: tr leköt, lekötöz, odaköt *~ligi ĉevalon: lovat megköt *~ligi boaton: csónakot kiköt; ~**preza**: *gazd* szabott árú, rögzített árú; ~**punkto**: *mat* fix pont (>lekepezés); ~**radiketo**: növ kapaszkodógyökér; ~**rigardi**: tr merőn néz, fixíroz; ~**teni**: tr lefog, szorosan tart

ŭbalgofiksilo, fenestrofiksilo, kejlifiksi, kojnfiksilo, lipharfiksilo, memorfiksilo, nefiksilo, nitrogenfiksado, okulfiksilo, skalfiksilo, skifiksilo, nitrogenfiksilo

fiktiv/a=nem létező, fiktív *szin* fikcia *~a kapitalo: *gazd* fiktív tőke *~a modo: ③kondicionalo; ~o: ③kondicionalo

fikus/o=növ fügefafa, fikuszfa (Ficus) *szin* figarbo 1 *karik~o, komuna ~o: édes füge, közönséges füge (F. carica) *szin* figujo 2 *kaŭĉuko ~o: fikusz, szobafikus, kaucukfa, gumifa (F. elastica) *szin* kaŭĉukarbo **fil/o**=1. fiú (vkinek a fia) *duaedziniĝa ~o: nő második házasságából való fiú *~o konfesis, patro forĝesis Z: *közm kb*. fiú megbánta, apja megbocsátotta *la ~o de homo: *bibl* az Emberfia *la perdita ~o, la erarinta ~o: *bibl* a tékozló fiú *szin* la erarinta filo *solnaskita ~o: egyszülött fiú *unuaedziniĝa ~o: férfi első házasságából való fiú; ~a: fiú, fiú~ *~a amo: fiú szeretet *~a devo: fiú kötelesség; ~**eto**: kislfiú, vkinek a kislfiá *~eto!: fiacskám!; ~**igi**: 1. tr jog fiává fogad, (fiút) örökbe fogad, (fiút) adoptál vő. adopti; 2. tr jog fiúsít *por la heredigo li ~iĝis sian ~inon: az örökbehagyás végett fiúsította a lányát; ~**ino**: leány, vkinek a leánya *kia patrino, tia ~ino Z: *közm* amilyen az anyja, olyan a leánya; ~**ineto**: kisleány, vkinek a kisleánya *~ineto!: kislányom!; **bo-o**: vő *ne valoras bo~o, kiam mortis ~ino Z: *közm* meghalt a gyermek, oda a komaság; **bo~ino**: meny; **duon-o**: mostohafiú (a másik házastárs fia) vő. vicfilo; **duon~ino**: mostohaleány (a másik házastárs leánya) vő. vicfilino; **ge~oj**: gyerekek (fiúk és leányok); **pra-o**: férfi leszármazott; **pra~ino**: női leszármazott; **sen~ulo**: gyermektelen (fiúgyermek nélküli) férfi; **sol-o**: egyetlen fiúgyermek, egyke; **sol~ino**: egyetlen leánygyermek, egyke lány

ŭbaptofilo

filadelf/o=növ jezsámen (Philadelphus)

Filadelf/oj=tört Philadelphoszok

Filadelfi/o=geo Philadelphia

filakteri/o=vall imaszíj, filaktéria, phülaktéria

filament/o=1. vill izzószál, fűtőszál *toriumita ~o: tóriumozott izzószál; 2. anat elemi szál, fonalszerű képződmény, filamentum; 3. növ porzószál, filamentum; 4. csill filament; ~a: növ anat szál, fonalszerű, rostos; **mikro-o**: *biol* mikrofilamentum

filandr/o=áll ökörnyal

filant/o=növ viráglevélcserje (Phyllanthus)

filantrop/o=emberbarát, filantrop; ~**io**: emberbaráti érzés, filantropia; ~**ia**: emberbaráti, filantrop

filari/o=1. ex áll Wucheria bancrofti ③vukerio; 2. ált áll filaria (fonalféreg); ~**ozo**: orv filariasis

filatel/o=bélyeggyűjtés, filatélia *~a tutajo: bélyegblokk; ~**isto**: bélyeggyűjtő, filatelist; ~**ajo**: bélyeg; ~**ejo**: bélyegbolt, filatélia

file/o=1. *gaszt* hússzelet, filé; 2. *gaszt* halfilé; 3. ép műv párkánydíz, szegélydíz, vonaldíz, filé; filestekó: *gaszt* vesepecsenye-szelet, borjúsült-szelet

Filemon/o=mit Philémón, Philemon *La epistola de la apostolo Paŭlo al ~: *bibl* Szent Pál apostol levele Filemonhoz (Fil)
filer/o=fillér (váltópénz) *kiu ~on ne tenas, al forinto ne venas: *közm* aki a kicsit nem becsüli; a nagyot nem érdemli
filharmonio=zene filharmonia, filharmoniai társaság; ~a: *zene* filharmoniai, filharmonikus *~a orkestro: filharmonikus zenekar
filio=1. *gazd* fiók, kirendeltség (>intézmény, társaság) *regiona ~o de centra banko: központi bank regionális fiókja; 2. *gazd* leányvállalat, fióközem (>cég); ~**igi**: *ntr* *gazd* fiókká alakul
Filibert/o=Filibert (utónév)
filigrano=1. *műv* filigrán; 2. *knyv* vízjel *szin* akvomarko; ~i: *tr* *műv* filigrán, filigránt készít, filigránnal díszít
filik/o=növ *ált* páfrány *aglo~o: *opteridio* *har~o: *adianto* *kombil~o: *ombila* driopterido *reg~o: *reğa* osumundo *venushara ~o: *venushara* adianto *vezik~o: *cistopterido* *vir~o: *vira* driopterido
Filip/o=Fülöp (utónév) *~o Makedona: *tört* Makedóniai Fülöp; ~ino: Filippa (utónév)
filipendulo=növ legyezőfü, bajnóca (Filipendula) *marča ~o: réti legyezőfü, legyezőbajnóca (F. ulmaria) *szin* herbejregino, ulmario
Filipi/o=tört geo Philippi *La epistola de la apostolo Paŭlo al la ~anoj: *bibl* Szent Pál apostol levele a filippiekhez
filipiko=1. *tört* ir filippika; 2. *ált* szenvedélyes vádbeszéd
Filipino=geo pol Fülöp-szigetek (PH); ~a: *mn* *nyt* filippinó, tagalog (tl) *szin* tagaloga; ~ano: *fn* filippinó, Fülöp-szigeteki lakos
filistr/o=1. *tört* filiszer (se nem diák, se nem katon); 2. *átv* pej nyárspolgár; ~eco: *pej* nyárspolgariság, nyárspolgári gondolkodásmód
filist/o=*bibl* filiszteus; (F)~ujo: *bibl* Filisztea
filito=*ásv* filit
film/o=1. *film* film (filmszalag) *diapozitiva ~o, lumbilda ~o: diafilm; 2. *film* film, mozgófilm (alkotás) *amatora ~o: amatőr film *animacia ~o: animációs film *dokumenta ~o: dokumentumfilm *dubilita ~o: szinkronizált film *szin* dublažo ~o kun subteksto: feliratos film *~o nur por adoltoj: felnőttfilm *fotoaparata ~o: *for* fényképezési film, fotófilm *hungara versio de la usona ~o: az amerikai film magyar változata *kinematografia ~o: mozifilm *szin* kinofilmo *largekrana ~o: szélessávsnú film *mallargekrana ~o: keskenyávsnú film *mallongdaŭra ~o: rövidfilm *szin* etfilmo *16-milimetra ~o: 16 milliméteres film *muta ~o, silenta ~o: némafilm *nigra-blanka ~o: fekete-fehér film *normala ~o: normálfilm *rakonta ~o: játékfilm *suspensa ~o: *streĉfilmo* *turni ~on: filmet forgat; 3. *tech* film (vékony anyagréteg); ~a: *film* film~, filmi, filmbeli, filmmel kapcsolatos *~aj scenoj: filmbeli jelenetek *~a versio: *film* filmváltozat *~a vidaĵo: filmi látvány; ~i: *tr* film filmez, lefilmez, (filmre) fényképez *~i naturon: természetfilmet készít *~i raportajon: riportot filmez *~i scenojn el la ĉiutaga vivo: a mindennapi élet jeleneteit filmezi; ~ado: *film* filmezés; ~igi: *tr* film megfilmesít, filmre visz; ~inda: fotogén, filmezendő; ~isto: *fn* film filmes *~reĝisoro, kameraisto kaj scenaristo estas ~istoj: a filmrendező, operatőr és a forgatókönyvíró filmesek; ~ujo: *film* filmdoboz, filmkazetta vö. filmkartoĉo, filmkasedo; *et*~o: *film* rövidfilm, kisfilm *szin* mallongdaŭra filmo; **mikro**~o: *film* mikrofilm; **mikro**~karto: *film* mikrofilmlap, mikrofilmkártya, mikrofoche; **mikro**~kasedo: *film* mikrofilmkazetta; **mikro**~legilo: *film* mikrofilmolvasó; **mikro**~rulaĵo: *film* mikrofilmtekercs; **tele**~o: *film* tv-film, televíziós film; **mikro**~i: *tr* film mikrofilmez, mikrofilmre vesz; ~adaptajo: *film* filmadaptáció; ~agentejo: *film* filmügynökség; ~akademio: *film* filmakadémia; ~aktoro, ~artista: *film* filmszínész, filmművész; ~amatoro: *film* amatőrfilmes; ~arĥivo: *film* filmarchívum; ~arkivo: *film* filmarchívó; ~arto: *film* műv filmművészet *szin* kino, kinomatografia arto; ~bazo: *fn* film emulzióhordozó, filmhordozó; ~bendo, ~strio: *film* filmszalag; ~bobeno: 1. *film* filmrész; 2. *film* filmtekercs *szin* filmrulo; ~ekrano: *film* filmvászon, mozivászon; ~fabriko: *film* filmgyár; ~faristo: *film* filmgyártó, filmkészítő; ~festivalo: *film* filmfesztivál; ~industrio: *film* ip filmipar; ~kartoĉo, ~kasedo: *for* filmkazetta; ~klubo: *film* filmklub *szin* kinoklubo; ~komedio: *film* filmvígjáték; ~kompanio: *film* filmtársulat; ~kopio: *film* filmkópia; ~kritiko: *film* filmkritika; ~kritikisto: *film* filmkritikus; ~ludi, ~roli: *tr* film filmben játszik, filmben szerepel; ~magazino: *film* filmújság, filmmagazin; ~muntisto: *film* vágó; ~muzeo: *film* tört filmmúzeum; ~muziko: *film* zene filmzene; ~oteko: *film* filmtár; ~premiero: *film* filmpremier, filmbemutató; ~prezento: *film* filmbemutató; ~produktejo: filmgyár; ~produktisto: *film* ip filmgyártó, producer; ~projekcio: *film* filmvetítés; ~projekciilo: *film* mozivetítőgép, filmvetítőgép; ~pruntejo: *film* filmkölszónzó; ~recenzo: *film* filmismertető, filmkritika; ~reĝisoro: *film* filmrendező *szin* kinoreĝisoro; ~retejo: *inf* film filmes webhely, filmetöltő hely;

~revuo: *film* filmelőzetes; ~rulo: *film* filmtekercs *szin* filmbobeno 2; ~sceno: *film* filmjelenet; ~scenaro: *film* ir filmforgatókönyv; ~scenaristo: *film* ir filmforgatókönyv-író; ~stelulo: *film* filmszínész, filmsztár, mozi sztár *szin* kinostelulo; ~stelulino: *film* női filmszínész v. filmsztár, női mozi sztár; ~studio: *film* filmstúdió; ~teatro: *film* filmszínház *szin* kinejo; ~tekniko: *film* filmtechnika, mozi technika *szin* kinotekniko; ~tekniko: *film* filmtechnika; ~vespero: *film* filmest
*U*agofilmo, aktorfilmo, aventurfilmo, desegnofilmo, hororfilmo, instrufilmo, kartoĉfilmo, katastrofofilmo, kolorfilmo, krimfilmo, parofilmo, pornofilmo, rulfilmo, spionfilmo, streĉfilmo, terurfilmo, trukfilmo, vakofilmo, videofilmo
filodendro=növ filodendron, levélfa (Philodendron)
filodi/o=növ állevél (levélszerű nyél), phyllodium
filogenetiko=*biol* filogenetika *szin* kladogenetiko; ~isto: *biol* filogenetikus
filogenezo=*kladogenezo*
filogenio=*biol* törzsfelbontás, filogénia
filokser/o=áll szőlő-gyökértetű, szőlőtetű, filoxéra (Phylloxera vastatrix) *szin* vinlaŭso
Filoktet/o=mit Philoktész, Philoctetes
filolog/o=*nyt* filológus, bölcseztud; ~io: *nyt* filológia
Filomel/o=mit Philomélé, Philomela
Filomen/o=Filoména (utónév)
Filon/o=fil Philón (Alexandreusz), Philo (Alexandrinus), Philo (Judaeus)
filopodo=1. *ex* *branhiopodoj*; 2. *áll* csupasz levéllébű rákok, héjzatlan levéllábú rákok (Cladocera kivételével!) (Branchiopoda)
filosemit/o=zsidóbarát, filozsemita; ~ismo: filozsemitizmus, zsidóbarátság
filoskop/o=áll füzike (Phylloscopus)
filostom/o=áll dárdás denevér (Ph.)
filozof/o=1. *fil* filozófus, bölcselet; 2. *átv* gondolkodó elme, filozófus; ~i: 1. *ntr* *fil* filozófál, elmélkedik, bölcseletkedik *szin* filozófia; 2. *ntr* *átv* filozófusként él; ~io: 1. *fil* filozófia, bölcselet *~io de Kanto, Sartro: Kant, Sartre filozófiája; 2. *átv* gondolkodásmód, életfelfogás, filozófia *la ~io de vivojesado estas simpla: az életigenlés filozófiája egyszerű; ~ii: *ntr* filozófál, bölcseletkedik, elmélkedik *szin* filozófia 1; **meta**~io: *tud* metafizika
filtr/i=1. *tr* szűr, megszűr, átszűr; 2. *tr* *for* szűr (fényt); ~ado: szűrés *pulmonologia ~ado: *orv* tüdőszűrés; ~aĵo: szűrlet, szűredék, filtrátum (megszűrte folyadék); ~igi: 1. *ntr* megszűrődik, átszűrődik (folyadék); 2. *ntr* *for* átszűrődik (fény); ~ilo: 1. szűrő, filter *bendpasa ~ilo: *eltr* sávéterestű szűrő *fonbrua ~ilo: *tech* háttérzajszűrő *konverga ~ilo: *mat* konvergens szűrő *Pasteŭra ~ilo: *kém* Pasteur-szűrő; 2. *for* fényszűrő, optikai szűrő *flava ~ilo: sárga szűrő *korekta ~ilo: korrekciós szűrő; 3. *vill* szűrő *malaltpasa ~ilo: aluláteresztő szűrő; *el*~i: *tr* kiszűr; *el*~igi: 1. *ntr* kiszűrődik (kiválik); 2. *ntr* *átv* kiszűrődik (pl. zaj); *en*~igi: 1. *ntr* beszűrődik; 2. *ntr* *átv* beszívárog; ~odisko: 1. szűrőtárcsa, kerek papírszűrő; 2. *for* szűrőtárcsa; ~ofaktoro: *for* fényvédő faktor; ~ogazo: szűrővázson; ~opapero: szűrőpapír
*U*bendfiltrilo, fulgofiltrilo, fumfiltrilo, kafofiltrilo, olefiltrilo, pasfiltrilo, suĉfiltrilo
filtrum/o=anat ajakbarázda, philtrum
filum/o=1. *biol* törzs, phylum, divisio; 2. *biol* ne ágazat *klado*; **sub**~o: *biol* al-törzs, subphylum
fimbri/o=anat boj, rojt, fimbria *hipokampa ~o: fimbria hippocampi (hippocampuson nyugvó szalagszerű agyvelőrézlet) *ovaria ~o: petefészkekbojt, fimbria ovarica *salpingaj ~oj: rojtocsák (>méhkürt)
fimoz/o=*orv* fitymaszűkület, phimosis
fin/i=1. önállóan; ~i: 1. *tr* abbahagy, befejez (vmilyen cselekvést) *~i sian agadon: befejezi a működését *kiu komencas frue, ~as ankaŭ frue: aki korán kezd, korán is végez *la fabriko ~is produkti ĉi tiun varon: a gyár befejezte ennek az árunak a gyártását *mi ~is fumi: abbahagytam a dohányzást *per tio ni ~is: ezzel végeztünk; 2. *tr* befejez, elvégez *~i gimnazion: *isk* gimnáziumot végez *li ~is la leteron: befejezte a levelet *la aŭtoro ~is monati e sian romanon: a szerző a hónap végén fejezte be a regényt *mi ~is mian laboron, sekvas la ripozo: elvégeztem a munkám, jöhet a pihenés *~i sian vivon: befejezi az életét; 3. *tr* befejez, lezár *la himno ~is la solenaĵon: a himnusz zárta le az ünnepélyt *pordo ~as la koridoron: ajtó zárja le a folyosót *postskribo ~as la romanon: utolsó zárja le a regényt; ~o: 1. abbahagyás, befejezés *meti ~on al bela sonĝo: véget vet egy szép álomnak *plendi sen ~o: vég nélkül panaszkodni *tio havas malbonan ~on: ennek rossz vége lesz; 2. vége vminek (>cselekvés, idő) *~o bona, ĉio bona Z: *közm* minden jó, ha vége jó *~o de la jaro: az év vége *~o de la laboro: a munka vége *~o de la lernojaro: a tanév vége *havi malbonan ~on: rossz véget ér *havi

malfelican ~on: szerencsétlen véget ér *la morto estas ~o de niaj suferoj: a halál szenvedéseink vége *venis ~o al mia bona destino: nekem aztán befelegett; **3.** vége vminek (>tárgy) *bastono havas du ~ojn: a botnak két vége van *ĉe la ~o de la strato: az utca végén *~o de libro: könyv vége *loĝi en la ~o de la mondo: a világ végén lakik; **4.** *mat* vég (>intervallum); ~a: vég-, végső, utolsó *~a bato: végső csapás *~a parto: utolsó rész, hátsó rész *~aj tonoj de la ario: az ária véghangjai *tio estas mia ~a respondo: ez a végső válaszom; ~e: **1.** végén, végül, utoljára (>hely, idő) *~e de la longa vico: a hosszú sor végén *~e de la monato: a hónap végén *~e-resume: mindent egybevetve, summa summarum *sin* finsume, resume kaj konklude *~e sed ne fone: végül, de nem utolsó sorban *~e, sed certe ne malplej grave *Z:* végül, de nem utolsó sorban; **2.** végre *~e li povas spiri libere: végre szabadon lélegezhet *~e mi havas monon: végre van pénzem; **fin**-a: végleges *mia decido estas fin-a: döntésem végleges; **fin**-e: végre valahára *fin-e vi alvenis: végre valahára megjöttél; ~aĵo: *nyt* végződés, rag, végmorféma *adverba ~aĵo: határozórag *kategorio ~aĵo: *nyt* kategóriavégződés *o, is, j kaj e estas ~aĵoj en Esperanto: az o, is, j és e végzódések az eszperantóban *vortiga ~aĵo: szóképző végződés, szófaji végződés; ~**igi**: **1.** *tr* abbahagytam a gyerekekkel a játékot; **2.** *tr* befejeztet, bevégezett, lezárattat *li ~igis sian raporton per kolego: egy kollégával fejeztette be a jelentést; ~**igi**: **1.** *ntr* befejeződik, véget ér *en junio ~igos la lerneja jaro: júniusban ér véget a tanév *~igis malbona – des pli bone *Z:* *közm* minden jó, ha vége jó *kio komenciĝis, tio ankaŭ ~igos *Z:* *közm* aminek kezdete van, annak vége is van; **2.** *ntr* végződik (vmire v. vmivel) *~igi per pura fiasko: teljes kudarccal végződik *~igi per vokalo: magánhangzóra végződik *~igis la pano, adiaŭ kompano: *közm* addig a barátság, míg zsíros a konyha; ~**igo**: **1.** befejeződés, végződés *post la ~igo de la milito ~e alvenis la sopirata paco: a háború befejeződése után végre eljött a várva várt béke; **2.** végződés, vég *ĉe la ~igo de la domvico: a ház sor végénél; ~**ita**: **1.** abbahagyott, befejezett, elvégzett; **2.** *mat* ne véges $\Rightarrow$ finia *~ita kaj glatigita: fix und fertig, tökéletesen kész *la granda pens' eterna enkorpiĝis, ~ita estas jam la krelabor': megtestesült az örökös nagy eszme, ím, a teremtés befejezve már; ~**ulo**: utolsó ember (vmely sorban) *la ~ulo fermu la pordon: az utolsó csukja be az ajtót; ~**izi**: *tr* *mat* végesít *~izita rektro: végesített egyenes; **al**~**igi**: *tr* végigvisz, véghezvisz *kion vi komencis, tion ankaŭ al~igu: amit elkezdttél, vidd is véghez; **mis**~**o**: **1.** rossz vég, nem kívánt kimenetel; **2.** *inf* rendellenes befejezés, abend; **mis**~**igi**: **1.** *ntr* rosszul végződik; **2.** *ntr* *inf* elszáll (program); **ne**~**ita**: befejezetlen *ne~ita letero: befejezetlen levél *ne~ita simfonio: befejezetlen szimfónia; **post**~**aĵo**: *nyt* *eo* végződést követő morféma *'j' kaj 'n' estas post~aĵoj en Esperanto: a 'j' és az 'n' végződést követő morfémák az eszperantóban; **sen**~**a**: **1.** végtelen, véget nem érő *sen~a ĝojo: végtelen öröm; **2.** *tech* végtelen, végtelenített *oni uzas sen~an transportbendon: végtelenített szállítószalagot használnak *sen~a ŝraŭbo: végtelen csavar; **sen**~**e**: végtelenül, vég nélkül, szünet nélkül; ~**aĵ**~**ang**o: *nyt* végződéses; ~**amplifilo**: távkégerősítő; ~**aparato**: infterminal *sin* terminalo; ~**aŭgura**: végzetes; ~**hava**: véges; ~**decido**: végső döntés, végleges döntés; ~**lavi**: *tr* öblít, kiöblít; ~**legi**: *tr* elolvas, végigolvas *~legi libron: elolvasa a könyvet; ~**lerni**: *tr* végleg megtanul; ~**ludi**: *tr* végigjátsszik vmit *~ludi sian rolon: *pej* eljátssza a szerepét; ~**ludo**: a) *sp* döntő b) végjátssza (>sakk); ~**noto**: *kn* *nyv* végjegyzet; ~**klavo**: *inf* End-billentyű, sorvégbillentyű; ~**konti**: **1.** *ntr* *gazd* számlák összege; **2.** *átv* leszámoló vmivel *sin* finalkalkuli **2.** ~**krampo**: *kn* *nyv* béréksztő v. záró zárójel *sin* ferma krampo vö. ekkrampo, malferma krampo; ~**laboraĵo**: *isk* záró dolgozat; ~**ofara**: végső, befejező *~ofara bato: végső csapás, döntő csapás, kegyelemdőfés; ~**perei**: *ntr* kipusztul, teljesen elpusztul; ~**pretigi**: **1.** *tr* készre csinál; **2.** *tex* kikészít, adjusztál; ~**punkto**: végpont; ~**signo**: *inf* adatvégjel; ~**spurso**: $\Rightarrow$ finiso; ~**stacio**: *közl* végállomás; ~**ŝtupo**: *eltr* végfokozat; ~**venkismo**: *eo* *pej* finvenkizmus (hit az eszperanto végső győzelmében); ~**venkisto**: *eo* *pej* mozgalmár, finvenkista (az eszperanto végső győzelmében hívó); **mal**~**idimensia**: *mat* végtelen dimenziós *mal~i~dimensia spaco: végtelen dimenziós tér; **II.** előképző; fin~ (befejezett cselekvés) *li ~iris la vojon: végigment az úton *li ~legis la romanon: végigolvasta a regényt $\Rightarrow$ monatfino, mondomatfino, punktofino, redaktotfino, semajnfino, velkofino

final/o=1. *zene* zárótétel, zárójelenet (>opera), befejező rész, záró rész; **2.** *sp* döntő, finálé; ~**isto**: *sp* döntős, finalista; **antaŭ**~**o**: *sp* elődöntő; **kvaron**~**o**: *sp* negyedöntő

financ/o=1. *gazd* pénzeszköz; **2.** *gazd* pénzügy; ~a: *gazd* pénzügyi, finanszírozás, pénzügyi segély, pénzügyi támogatás, szubvenció *sin* financa helpo, monhelpo, subvencio *~aj rimedoj: pénzügyi eszközök *~a plano: üzleti terv, pénzügyi terv *~a sekcio:

pénzügyi osztály, pénzügyi részleg *~a situacio: anyagi helyzet, pénzügyi viszonyok; ~i: *tr* *gazd* pénz, finanszíroz; ~**ado**: *gazd* finanszírozás, pénzelés; ~**isto**: *gazd* *fn* tőkepénzes, pénzember, befektető, bankár; ~**istaro**: *gazd* pénzemberek, pénzügy; ~**kun**~**ado**: *gazd* társfinanszírozás, közös finanszírozás; ~**mem**~**ado**: *gazd* önffinanszírozás; ~**post**~**ado**: *gazd* utófinanszírozás; ~**aristokratario**: *gazd* *pol* pénzarisztokrácia; ~**fonto**: *gazd* pénzügyi forrás; ~**konsila**: *mn* *gazd* pénzügyi tanácsadó *~konsila firmao: pénzügyi tanácsadó cég; ~**kontrolo**: pénzügyi ellenőrzés; ~**ministerio**: *pol* *gazd* pénzügyminisztérium; ~**ministro**: *pol* *gazd* pénzügyminiszter; ~**oficejo**: *gazd* adóhivatal, pénzügyi hivatal; ~**oficisto**: *gazd* adóhivatalnok, pénzügyi tisztviselő; ~**politiko**: *pol* *gazd* pénzügyi politika

fin/o=1. *rep* kormányzékenység, felhajtóerő-ellenállás viszony; **2.** *jték* impassz, befogás (>kártya)

fin/o=1. *anat* ujj, digitus $\Rightarrow$ montrofingro, ringofingro *bruligi al si la ~ojn: megégeti az ujját *havi ĝin sur la pinto de la ~o *Z:* *tr* teljesen készen van vele, teljesen elkészült vele *lasi elgliti el la ~oj: kiengedi, kieszteti a körmei közül *longa ~o *Z:* középső ujj, középujj *sin* mezfingro *malgranda ~o *Z:* kisujj *sin* etfingro *meza ~o: középső ujj *sin* mezfingro *montra ~o *Z:* mutatóujj *sin* montrofingro *ne movi eĉ unu ~on: egy ujját se mozdítja *ringa ~o *Z:* gyűrűsujj *sin* ringofingro *starigi sur la ~oj de la piedoj: lábujjhegyre áll; **2.** ujjnyi (mért) *~o da tavolo: ujjnyi réteg *je du ~oj de lia koro: szívtől két ujjnyira; ~i: **1.** *tr* *zene* ujjrendet bejelöl (>partitúra); **2.** *tr* *zene* helyes ujjrenddel eljátszik; **3.** *tr* (ujjjával) tárcsáz, (ujjjával) bepötyögtet *~i numeron: *távk* számot tárcsáz, számot bepötyögtet (pl. telefonon); ~**aĵo**: *anat* ujjnyúlvány, digitatio; ~**eto**: ujjacska *~eto: *tr* Hüvelyk Matyi; ~**ingo**: gyűszű *sin* fingroĉapo; ~**ujo**: **1.** kesztyűujj; **2.** *gysz* ujjvédő; ~**umi**: *tr* babrál, matat, birizgál, piszkál *~umi en la nazo: túrja az orrát túrja *~umi sian brelokton: a fityegőjét babrálja; **inter**~**igi**: *tr* ujjai közé vesz, felcsippent *inter~igi flokon: pihét felcsippent *inter~igi la manojn: összekulcsolja a kezét; **dik**~**o**: *anat* hüvelykujj vö. polekso, halukso *mana dik~o: hüvelykujj, pollex *sin* polekso vö. halukso *pieda dik~o: öregujj, nagy lábujj, hallux *sin* halukso; **et**~**o**: *anat* kisujj, digitus minimus; **mez**~**o**: *anat* középső ujj, középujj, digitus medius; ~**oartiko**: *anat* ujjízület; ~**oĉapo**: gyűszű *sin* fingringo; ~**ofloro**: $\Rightarrow$ digitario; ~**oganto**: ötujjas kesztyű; ~**ogreso**: $\Rightarrow$ digitario; ~**oherbo**: $\Rightarrow$ potentilo; ~**oklako**: *ntr* csettint az ujjával; ~**oklako**: csettintés (ujjal); ~**okuseno**, ~**opulpo**: *anat* ujjpárna, ujjbegy, pulpa digitalis *sin* fingropulpo; ~**olarĝo**: ujjnyi szélesség; ~**olarĝe**: ujjnyi szélességben; ~**omontri**: **1.** *tr* ujjal rámutat vmire (n); **2.** *tr* *átv* ujjal mutogat vkire (n); ~**omueli**: *ntr* malmozzik az ujjával; ~**opinto**: ujjhegy; ~**oplato**: **1.** *zene* foglóp (húros hangszer); **2.** ajtóvédő lemez; ~**opremaĵo**: ujjlenyomat *sin* daktiloszkopiaĵo; ~**opreni**: *tr* felcsíp az ujjával, felcsippent; ~**ospuro**: ujjnyom; ~**osto**: *anat* ujjperc, ujjperccsont *sin* *anat* falango; ~**osuĉi**: *ntr* szopja az ujját; ~**otruo de fluto**: *zene* fuvola fogólyuka; ~**oturbo**: *jték* (ujjakkal pörgetett) csiga; ~**ovoki al si**: *tr* (az ujjával) magához int $\Rightarrow$ manfingro, montrofingro, piedfingro, terpomfingroj

fini/a=*mat* véges *~a aŭtomato: *inf* véges automata *~a vico: *mat* véges sor; ~o: *fn* *mat* véges, véges szám; **ne**~**a**, **mal**~**a**: *mat* végtelen vö. infinita; **ne**~**o**, **mal**~**o**: *fn* *mat* végtelen vö. infinito; ~**dimensia**: *mat* véges dimenziós

finial/o=*ép* oromdísz, oromvirág, keresztrózsa, (oromzati) kőrózsa

finister/o=1. *geo* Finistère (FR); **2.** *geo* Finisterre (ES)

finiŝ/o=*sp* hajrá, finis, végküzdelem *sin* finspurto, antaŭcelo; ~i: *ntr* *sp* hajrázik

finitiv/o=*nyt* határozott ige, személyragos ige, ragváltós ige, verbum finitum

Finland/o=*Z* ex $\Rightarrow$ Finnlando

Finmark/o=*geo* *pol* Finnmark (NO)

finn/o=*fn* finn; ~a: *mn* *nyt* finn (fi) *(F)~a Golfo: *geo* Finn-öböl; (F)~**lando**, (F)~**ujo**, (F)~**io**: *geo* *pol* Finnország (FI); ~**landano**: *fn* finnországi (lakos); ~**ugra**: *mn* *nyt* finnugor *~a branĉo de la ~ugra lingvofamilio: finnugor nyelvcsalád finn ága

fin/o=1. *kat* hadicsel; **2.** *sp* cselvágás, csel; ~i: **1.** *tr* *ntr* *kat* cselet vet; **2.** *tr* *ntr* *sp* kicselez, cselvágást tesz, csellet megtevészt

fi/o= $\Rightarrow$ fi²

fiol/o=fiola, üvegcese

firm/a=1. szilárd, ellenálló *~a grundo: szilárd talaj *~a tero: szárazföld *~a mangájo: szilárd étel; **2.** szilárd, fix, rögzített *~a apogilo: szilárd támasz *~a muro: szilárd fal *paŝi kun ~aj paŝoj: szilárd léptekkel jár *teni ~e: szilárdan tart; **3.** *átv* szilárd, változatlan, hajlíthatatlan, elszánt *~a karaktero: szilárd jellem *~a ofico: biztos hivatal *~e elteni: szilárdan kitart; ~**aĵo**: **1.** szárazföld, szilárd talaj, föld (a tengerrel szemben); **2.** mennybolt *sin* firmamento, ĉielvolbo; **3.** *inf* tartós

másolat, papír alapú másolat, hard copy *szin* paperkopio; ~**eco**: szilárdság, fix tartás; ~**igi**: **1. tr** megszilárdít, ellenállóvá tesz *~igi marêan grundo: mocsaras talajt megerősít *~igi vojon: utat megszilárdít; **2. tr** megerősít, lerögzít *~igi lozigintan pecon: kilazult alkatrészt rögzít; **3. tr** *átv* megerősít, megszilárdít *~igi la pacon: megszilárdítja a békét *~igi lin en sia opinio: véleményében megerősíti *~igi per kontrakto: jog szerződésben rögzít *~igi sian volon: megerősíti az akaratát; ~**igi**: **1. ntr** megszilárdul, megköt, megkeményedik (>anyag) *la betono ~igis: megkötött a beton; **2. ntr** rögzül; **3. ntr** *átv* megszilárdul, megerősödik *li ~igi en sia konvinko: megerősödött a meggyőződésében; **mal~a**: **1.** süppedékeny, laza (pl. talaj) *mal~a grundo: süppedékeny talaj; **2.** laza (pl. alkatrész) *mal~a šraubo: laza csavar; **3. *átv*** erőtlén, ingatag, határozatlan *li estas mal~a en siaj decidoj: ingatag a döntéseiben; **mal~igi**: **1. tr** süppedéknnyé, lazává tesz; **2. tr** kilazít, meglazít; **3. tr** *átv* meggyengít, ingataggyá tesz; ~**akarktera**: szilárd jellemű; ~**akreda**: szilárd hitű; ~**avoçe**: határozott hangon; ~**vola**: eltökölt, szilárd akaratú

Uanimfirmeco, rokfirma

firma/o=gazd cég *szin* firmao; ~**ogrupo**: *gazd* cégcsoport, holding; ~**onomo**: *gazd* cégnév; ~**osildo**: cégtábla

firma/o=gazd cég *szin* firmao *patrino* ~o: anyacég; **ek~o**: *gazd* startup cég, induló cég; **sub~o**: *gazd* fióküzlet, kirendeltség

Umodfirmao, mondfirmao

firment/o=égbolt, mennyeibolt *szin* ĉielvolbo, firmajo **2**

Firmian/o=Firmian (utónév)

firvar/o=inf firmware *szin* mikroprogramaro, integrita programaro

firn/o=met oromhó, firn, csonthó, jégge fágyott hó *vö.* nevajo

first/o=1. *ép* tetőgerinc, tetőtér; **2. geo** hegygerinc, nyereg; **3. mat** halmazél; ~**linio**: *geo* gerincvonal; ~**opatno**, ~**otrabo**: *ép* gerincselemen, taréjszelemen

fisopiedul/oj=ŝtizoopteroj

fisi/o=fiz maghasadás *szin* nukleofendado, kernofendado *vö.* fuzio; ~**afo**: *fiz* hasadóanyag

fisk/o=1. *gazd* államkincstár, állampénztár; **2. gazd** adóhatóság, pénzügyi hatóság; ~**a**: **1. gazd** államkincstári, fiskális; **2. adó~**

fistul/o=orv sipoly, fisztula

fistulin/o=növ májgomba (nemzetség) (Fistulina) *hepata ~o: májgomba, ökönyelvigomba (faj) (F. hepatica) *szin* hepafungo

fiš/o=1. *áll* hal *amar~o: keserűhal, szivárványos ökle, laponya (Rhodeus amarus) *barb~o: Űbarbio *blank~o: Űalburno *dorn~o: Űgasterosteo *elektraj ~oj: elektromos halak *flug~o: Űekzoceto *glavi~o: Űksifio *hund~o: Űumbro *kartilag~oj: porcoshalak (Chondrichthyes) *kat~o: Űetsiluro *lun~o: *ált* holdhal (holdhálélék vmelyike) *muel~o: fejes domolykó, fejrkeszeg, fejeshal, nagyfejű keszeg (Leuciscus cephalus) *nadlo~oj: túhalak *or~o: aranyhal, aranykárász, aranyponty (Carassius auratus) *osto~oj: csontoshalak (Osteichthyes) *pilot~o: Űnaŭkrato *plat~o: Űpleŭronekto *pulum~oj: Űdipnoj *rok~o: sziklahal *rombo~o: sima rombuszhal, közönséges rombuszhal (Scophthalmus rhombus) *szin* rombo **2** *segil~o: Űpristo *spad~o: Űksifio *slim~o: iszaphal; ~**oj**: halak (Pisces) *esti kiel ~o en akvo: él, mint hal a vízben *~o pli granda malgrandan englutas *Z: közm* a nagy hal megeszi a kis halat *granda ~o: *átv* nagy kutya (fontos ember) *kiel ~o ekster akvo: mint a partra vetett hal **2. gaszt** hal *al ~*kuirita* jam akvo ne helpas *Z: közm* főtt halnak hiába a víznek folyása *~o sen vino estas veneno *Z: közm* nem szereti a hal a harmadik vizet *~o volas naĝi *Z: közm* a hal úszni szeret *~oj en oleo: *gaszt* olajos hal *funge farĉita ~o: *gaszt* gombával töltött hal *marinita ~o: ecetes hal *peklita ~o: sózott hal; ~**oj**: *csill* Halak, Pisces (csillagkép) *Aŭstrala ~o: Déli Hal, Piscis Austrinus; ~**i**: **1. tr** (halat) fog *szin* fiškapti; **2. ntr** *agr* halászik *szin* retfiŝi; **3. ntr** *sp* horgászik *szin* hokfiŝi; **4. tr** *átv* kihalász vmit vholon *~i en mallklara akvo: a zavarosban halászik *~i viandopeojn el la supo: húsdarabokat halászik ki a levesből; ~**ado**: **1. agr** halászat; **2. sp** horgászat; ~**afo**: *gaszt* halétel; ~**ejo**: **1. agr** halászhely; **2. sp** horgászhely; ~**eto**: halacska; ~**ido**: *áll* halivadék; ~**isto**: **1. agr** halász; **2. halásus** *szin* fiŝvendisto; **3. haltenyész** *szin* fiŝbrendisto; ~**ujo**: haltartály *vö.* akvario, fiŝbaseno; **tro~ado**: *agr* túlhalászás; ~**barko**: *hajó* halászbárka, halászhajó; ~**baseno**: halmedence; ~**bazaro**: halpiac; ~**bredado**: *agr* haltenyésztés; ~**bredejo**: *agr* halgazdaság, haltenyésztés; ~**brendisto**: *agr* haltenyész *szin* fiŝisto **3**; ~**buleto**: *gaszt* halgombóc; ~**ĉasafo**: halzsákmány; ~**fadeno**: *sp* horgászszinór, horgászszineg, damil; ~**faruno**: *agr* halliszt; ~**forko**: *gaszt* halvilla; ~**gluo**: halenyv; ~**haveno**: *hajó* halászkikötő; ~**hoki**: Űhokfiŝi; ~**hoko**: *sp* horog (>horgászat); ~**kano**: *sp* bambuszbot (>horgászat) *vö.* fiŝvergo; ~**kaptado**: **1. agr** halászat *szin* retfiŝado; **2. sp** horgászat *szin* hokfiŝado; ~**kapti**: Űfiŝi **1**; ~**kaptilo**: halcsapda; ~**kesto**: bárka (haltartó); ~**knelo**: *gaszt* halgombóc;

~**konservafo**: *gaszt* halkonzerv; ~**kuko**: *gaszt* haltészta, kamabokó *szin* kamaboko; ~**lago**: *agr* halastó; ~**manĝado**: halevés, hallal való táplálkozás; ~**oleo**: halolaj; ~**osto**: halszálla; ~**ovoj**: *áll* ikra; ~**raguo**: *gaszt* halragu; ~**reto**: halászháló; ~**rizafo**: *gaszt* kedgere (rizses hal tojással és vajjal); ~**supo**: *gaszt* halászlé; ~**tranĉilo**: *gaszt* halkés; ~**vendejo**: halbolt; ~**vendisto**: halásus *szin* fiŝisto **2**; ~**vergo**: *sp* horgászbot *vö.* fiŝkano

Uflugfiŝo, hokfiŝi, kaŝfiŝisto, logfiŝeto, marfiŝo, ornamfiŝo, perlofiŝisto, rabofiŝo, retfiŝi, riverfiŝo, sportfiŝisto, ŝtelfiŝisto

fit=I. utóképző; ~**fitoj**: **1. növ** ~phyta (törzsnév archegóniumosoknál) Űbríofitoj, magnoliofitoj, pinofitoj, pteridofitoj; **2. növ** ~phyta (>nem természetes fősoport) Űembriofitoj, talofitoj

fito=I. előképzőként; fito~: *tud* növ növény, fito~, phyto~ Űfitocenoza, fitofiziologio, fitozoologio, fitogeografia, fitokemio, fitokosmetiko, fitopatologio, fitoplanktono, fitosociologio, fitosterolo, fitoterapio, fitotoponimo; **II.** önállóan: fitala: *kém* fitin~ *fitala acido: *kém* fitinsav; fitino: *növ* *kém* fitin; fitolo: *növ* *kém* fitol; fitologio: Űbotaniko; paleofitologio: Űpaleobotaniko; fitotekniko: *biol tech* fitotechnika, növénytechnika

Ugametofito, halofito, hidrofito, sporofito

fiteŭm/o=növ varjúköröm (Phyteuma)

fiting/o=tech csőidom, csőszelvény, fitting *szin* juntopeco

fitis/o=áll fitiszfűzike (Phylloscopus trochilus)

fitoflor/o=növ fitoflora (Phytophthora)

fitohrom/o=növ kém fitokróm

fitokrom/o=Űfitohromo

fitolak/o=növ alkörömös (Phytolacca)

fizali/o=áll hólyagmedúza, tengeri hólyag, szélvitorlás (Physalia) *szin* portugala militŝipo

fizalid/o=növ zsidócseseresznye, hólyagcseseresznye (Physalis)

fizik/o=fiz fizika *eksperimenta ~o: kísérleti fizika *matematika ~o: *mat* matematikai fizika *medicina ~o: *orv* orvosi fizika *nuklea ~o: magfizika, atomfizika *szin* atomfiziko, kernfiziko *teoria ~o: elméleti fizika; ~**a**: **1. fiz** fizikai *~a konstanto: fizikai állandó; **2. geo** természeti (szemben az emberivel) *vö.* fizika geografia; **3. *átv*** fizikai, testi (szemben a szellemivel) *estas por mi ~e neeble ĉeesti tie: lehetetlen fizikailag jelen lennem ott *~a kaj intelekta forto: testi és szellemi erő *~a kaj morala morto: fizikai és erkölcsi halál *~aj bezonoj: természetes szükségletek, testi szükségletek *~a kulturo: testkultúra *~a laboro: fizikai munka; ~**isto**: *fiz* fizikus; **bio~o**: *fiz* orv biofizika, orvosi fizika; **bio~isto**: *fiz* orv biofizikus; **meta~o**: *fil* metafizika; **meta~isto**: *fil* metafizikus; **mikro~o**: *fiz* mikrofizika; **orto~o**: *fiz* ortofizika; ~**oterapio**: *orv* fizioterápia, fizikai eszközös gyógy mód Uastrofiziko, atomfiziko, geofiziko, kernfiziko, kvantumfiziko, makrofiziko, mikrofiziko, petrofiziko

fiziognomik/o=fiziognómia (arcberendezés vizsgálata)

fiziokrat/o=gazd fiziokrata; ~**ismo**: *gazd* fiziokratizmus

fiziolog/o=biol fiziológus, élettanos; ~**io**: *biol* fiziológia, élettan *animala ~io: állatfiziológia *vegetafo ~io: növényfiziológia *szin* fitofiziologio, plantofiziologio; **fito~o**: *biol* növényfiziológus, fitofiziológus *szin* vegetafo fiziológus, plantofiziológus; **fito~io**: *biol* növényélettan, fitofiziológia *szin* plantofiziologio

Uneŭrofiziologio, plantofiziologio, psikofiziologio

fizionomi/o=1. arckifejezés, ábrázat, fiziognómia, fizimiska; **2. *átv*** kinézet, arculat, megjelenés, jelleg

fizioterapio/o=Űfizikoterapio

fjord/o=geo fjord

flag/o=1. *hajó* hajózászló, jelzőzászló *la blanka ~o indikas kapitulacon: a fehér zászló megadást jelent *triangula ~o: háromszögletű zászló; **2. *ált*** zászló *vö.* standardo *dupinta ~o, forka ~o: kétágú zászló *nacia ~o: nemzeti zászló *trikolora ~o: háromszínű zászló, trikolor; **3. inf** jelzőbit, flag; ~**i**: *tr* fellobogóz, zászlóval díszít; ~**eto**: zászlócska; ~**ingo**: zászlótartó; ~**lanco**: *kat* dzsida; ~**masto**: zászlórúd; ~**ohisado**: zászlófelvonás; ~**oscienco**: Űveksikologio; ~**stango**: zászlórúd; ~**rubando**: zászlószalag; ~**ŝipo**: *hajó* vezérhajó, zászlóshajó

Uangulflago, blazonflago, signalflago, ventoflago

flagel/o=biol ostor, flagellum *~uloj: ostorosok (Flagellata) *fito~uloj: növényi ostorosok (Phytomastigophorea) *longvosta du~ulo: kétostorú állatka (Cercomonas longicauda) *sulko~uloj: páncélos ostorosok (Dinoflagellata) *vulgara malsam~ulo: felemásostorú állatka (Monas vulgaris) *zoo~uloj: állati ostorosok (Zoomastigophorea)

flagelant/o=kr flagelláns, önostorozó

flagr/i=1. *ntr* lobog (>tűz), villózik, villog (>fény) *torĉo ~adis en la vento: fáklya lobogott a szélben *la lumo de lumturo ~is en la obskuro: világítótorony fénye villózkodott a sötétben; **2. *átv*** repdes, lobog (pl.

zászló); **3. átv** lobog, lángol (lelkeseedik) *~anta pasio: lobogó szenvedély *li ek~is pro kolero: haragra gyúlt; ~**eti**: **1. ntr** pislákol; **2. ntr** reszket, vibrál *rideto vibris ĉirkaŭ ŝiaj lipoj: mosoly vibrált az ajkai körül; **de-o, dis-o**: kém fellobbanás, ellobbanás, hirtelen elézés (robbanás nélkül); **for-i**: **ntr** ellobban *la kandel for~is: a gyertya ellobbant; ~**ofotometri**: fot lángfotometria

flaĝolet/o=zene flageolet, szopráninó blockflöte

flak/o=pocsolya, tócsa

flakon/o=**1.** kölnisüveg, orvosságosüveg **vö.** fiolo, karafo; **2. kém** üvegcsé, palack, flakon *konusa ~o: Erlenmeyer-lombik, kúpos lombik **ŭ** mezurflakono, ŝprucflakono

flakurti/o=**növ** Flacourtia (nemzetség) *hindia ~o: kormányzószilva, batokószilva, maronszilva, marocsi (F. indica) **szin** ramonĉo

flam/o=**1.** láng *esti en ~oj: lángokban áll *preni ~ojn: a) lángra kap, tüzet fog b) **átv** tűzbe jön *sulfura ~o de la infero: a pokol kénköves lángja; **2. átv** láng, tűz, lobogás *la ~o de la kolero flagras en li: a harag lángja lobog benne *malgranda estas la ~o, tamen ne mankas la fumo **Z: közm** kicsi tűz sincs füst nélkül; ~**a**: **1.** láng~, lángoló *~a traktado: ip lángkezelés; **2. átv** tüzes, lángoló, lobogó, izzó *~a amiko de Esperanto: az eszperantó lelkes barátja *~a kolero: izzó harag *~aj okuloj: lángoló szemek *~aj vangoj: izzó orcák; ~**i**: **1. ntr** lángol; **2. ntr** **átv** lángol, ég, izzik, lobog *~anta entuziasmo: lángoló lelkesedés *~i per honto: ég a szégyentől *~i per kolero: ég a haragtól *pasio ~as en li: szenvedély lobog benne *ŝiaj vangoj ~as de honto kaj febro: ég az arca a szégyentől és a láztól; ~**ema**: kém gyűlékony, lobbanékony **szin** flamiĝema **1** *~ema substanco: gyűlékony anyag; ~**igi**: **1. tr** lángra gyújt, lángra lobbant; **2. tr** **átv** lángra lobbant, feltüzel, izgalomba hoz; ~**igema**: **1. kém** gyűlékony, lobbanékony **szin** flamema; **2. átv** lobbanékony, szangvinikus *li estas ~igema, kiel rezina ligno **Z: hamar** fellobban, mint a puskapor, hamar fellobban, mint a száraz szalma; ~**igi**: **1. ntr** lángra lobbant, tüzet fog; **2. ntr** **átv** tűzbe jön, izgalomba jön, felizgul; ~**ingo**: gázrózsa, gázégő, égőfej **szin** gasbeko; ~**umi**: **tr** gaszt flambíroz; ~**umita**: **1. gaszt** flambírozott; **2. cím** lángokkal övezett; **ek-i**: **1. ntr** fellobban, lángra lobbant, lángot kap *ek~a punkto: fiz lobbantáspont; **2. ntr** **átv** fellobban, indulatba jön, felfortyan; **ek-igi**: **1. tr** lángra lobbant, belobbant *ek~igi alumeton: gyufát gyújt; **2. tr** indulatba hoz, lángra gyújt; **ek-igilo**: **1.** gyújtóeszköz, gyűzőeszköz; **2. tech** kat gyutacs **szin** prajmo; ~**arbo**: **regá** deloniko; ~**birdo**: mit főnix, tűzmadár **szin** fenikso; ~**bombo**: kat gyújtóbomba; ~**floro**: **ŭ**kisoroej; ~**gotika**: ép késő gótikus, flamboyant; ~**jetilo**: kat lángszóró; ~**lango**: lángnyelv; ~**reto**: lángrács; ~**ringo**: lánggyűrű **szin** gasbeko; ~**ruĝa**: lángvörös; ~**stilo**: ép késő gótikus v. flamboyant stílus **ŭ** blovoflamo, flamfloro, gasflamigilo, oferflamo, sagoflamo

flamand/o=flamand **Z** **ŭ**flandro

flamberg/o=kat flamberzs (hullámos pengéjű kard)

flameng/o=**ŭ**fenikoptero; ~**ofloro**: **növ** dél-amerikai flamingóvirág, kis flamingóvirág (Anthurium scherzerianum)

flamenk/o=zene flamenco (zene és tánc)

flameri/o=gaszt flammerie (édesség)

flamin/o=**tört** vall flamen (magas rangú pap Rómában) *~o de Jupitero: Jupiter papja

Flamini/o=**tört** Flaminius

flan/o=gaszt lepény

ŭ fruktoflano, maizflano, panflano

flandr/o=**fn** flamand **vö.** valono; ~**a**: **mn** flamand; (**F**)~**ujo**, (**F**)~**io**: **geo** pol Flandria (BE); ~**ismo**: **1. pol** flamandizmus, flamand nacionalizmus; **2. nyt** flandrismus, flamand nyelvi sajátosság

flanel/o=**tex** flanel

flang/o=**1.** tech karima, perem; **2. zene** tech csapágytok (zongorán); ~**umo**: tech karimás csököttés, peremes csököttés; ~**oŝraŭbo**: tech peremes csavar; ~**oŝraŭbingo**: tech peremes anya **ŭ** tuboflango

flank/o=**1.** oldal (vmi v. vki jobb v. bal oldala) *~o ĉe ~o: egymás mellett, vállvetve **szin** flank-al-flanke *havi sabron ĉe sia ~o: szablya van az oldalán; **2. oldal** (tárgyfelület) *malventa ~o: hajó szél alatti oldal, szélárnyék, leeoldal **szin** mallofa flanko *venta ~o: hajó széloldal, szélfél, luvaldál, szél feletti oldal **szin** lofa flanko; **3. irány** *de ĉiuj ~oj kaj anguloj: innen is, onnan is *en ĉiujn ~ojn: mindenfelé, minden irányban *turni sin al alia ~o: másik oldalra fordul, másik irányba fordul; **4. átv** oldal (dologé) *de la alia ~o: másrészt, másrésztől *de sia ~o: a maga részéről *de unu ~o: egyrészt, egyrésztől *nacieca ~o: pol nemzeti oldal *tio estas lia malforta ~o **Z: ez** a gyenge pontja; **5. mat** oldal (>egyenlet, sokszög) *la maldekstra ~o de la ekvacio: az egyenlet bal oldala *la kontraŭaj ~oj de kvarlatero: négyyszög szemközti oldalai; **6. mat** palást; ~**a**: **1. oldal**~, oldalsó *~a amafero: félrelépés *~a enirejo: ép oldalbejárat *~a muro: ép oldalfal *~a navo: ép oldalhajó

*~a ŝverto: hajó oldaluszony **szin** flanka drivtabulo *~a vido: oldalnézet; **2. átv** mellékes *~a afero: mellékes dolog, mellékes ügy *~a strato: mellékutca *~a vojo: a) mellékút b) **átv** oldalvágány; ~**e**: **1.** oldalt, mellette, (vki v. vmi) oldalán *ambaŭ~e de la ŝipo ariĝis multaj pasaĝeroj: a hajó mindkét oldalán sok utas csoportosult *~e de la domo staras arbo: a ház oldalánál fa áll *~e de la fenestro: az ablak mellett *~e de tio oni devas ankaŭ diri: emellett (azonkívül) az is meg kell mondani *~e li havis glavon: kard volt az oldalán *havi ~e amikojn: barátok állnak mellette *kuŝi ~e: az oldalán fekszik *mi ~e sidis, nek aŭdis, nek vidis **Z: semmit** nem láttam, semmit nem hallottam *mia~e la afero estas en ordo: részemről a dolog rendben van; **2. félre, külön** (vmitől) *lasi ~e: mellőz, figyelmen kívül hagy *se geedzoj sin batas, fremdulo restu ~e **Z: közm** szeretetben egy harmadik mindig alkalmatlan *teni sin ~e de la afero: távol tartja magát a dologtól; ~**en**: **1.** oldalra, oldalirányban, félre *~en de la vojo!: félre az útból! *~en for!: el innen! *rigardu ~en: nézz oldalra; **2. félre** (színpadi utasítás); ~**i**: **tr** vmi v. vki oldalán van, vmi oldalát szegélyezi *la domon ~is ĝardeno: a ház mellett kert volt *la vojon ~is vivuanta amaso: az utat éljenző tömeg szegélyezte; ~**aĵo**: **1.** oldalrész, oldalsó rész, oldalszárm; **2. átv** mellékes dolog; **3. cím** hasítás; ~**enigi**: **ntr** félrevonul, félrehúzózik **szin** forflankigi; ~**umita**: cím oldalvást kísért; **al-igi**: **ntr** oldalára áll, melléje áll, oldalára kerül *al~igi al ŝipo: hajó oldalához áll; **ali~e**: **1.** odaát, túloldalt, a másik oldalon; **2. másrésztől, másrészt**; **ambaŭ~a**: **1.** kétoldali; **2. kétoldalú** *Ambaŭ~a kaj Ekvilibra Reduktato de Trupoj: pol kölcsönös és kiegyensúlyozott haderőcsökkentés; **ambaŭ~e**: mindkét oldalon; **ĉi~e**: ezen az oldalon, innenső oldalon; **ĉirkaŭ~i**: **tr** körbevesz; **ĉiu~e**: **1.** minden irányban, minden oldalon, mindenhol *la malamiko ĉiu~e ĉirkaŭis la urbon: az ellenség minden oldalról körbevette a várost; **2. minden oldalról, minden tekintetben** *ĉiu~e elprova lingo: minden tekintetben kipróbált nyelv; **de~igi**: **tr** eltérít (irányból), elterel; **de~igi**: **1. ntr** eltér, letér (irányból), kitér (vmi elől) *de~igi dekstren: jobbra letér, jobbra kitér; **2. ntr** **átv** elkalandozik, eltér *de~igi de la temo: eltér a tárgytól *li de~iĝis de sia origina intenco: eltért eredeti szándékától; **de~igo**: **1.** eltérés, letérés; **2. átv** elkalandozás, eltérés; **dis~igi**: **ntr** szétválk, eltávolodik; **du~a**: **1.** kétoldalú, bilaterális *du~aj interrilatoj: kétoldalú v. bilaterális kapcsolatok; **2. kétoldali** *du~a kapdoloro: kétoldali fejfájás; **for~igi**: **ntr** félrevonul, félrehúzózik **szin** flankenigi; **kontraŭ~o**: szemközti oldal, ellentétes oldal; **kontraŭ~a**: szemközti, ellentétes oldali; **kvar~a**: négyoldalú *kvar~a piramido: mat négyoldalú gúla; **mia~e**: **1.** az én oldalamon; **2. részemről**; **lia~e**: az ő (férfi) részéről; **mult~a**: sokoldalú, multilaterális; **plur~a**: sokoldalú; **ŝia~e**: az ő (nő) részéről; **unu~a**: egyoldalú *unuflanka sindevigo: egyoldalú elköteleződés; **unu~e**: **1.** egyoldalúan; **2. egyrészt**; **flank-al~e**: egymás mellett, vállvetve **szin** flanko ĉe flanko; ~**enigi**: **1. tr** oldalra visz, oldalra tesz; **2. tr** **átv** kiszorít (vhonnan); flank~: oldal~, mellék~ **ŭ**flankgardo, flankkapelo, flanklinio, flanknaĝado, flankokazaĵo, flankselo, flankstrato, flankvelo; ~**en**~: félre~ **ŭ**flankenmeti, flankenŝovi, flankentiri, flankenvoki **ŭ** bildoflanko, dorsoflanko, frontoflanko, kapflanko, krutflanko, loflanko, mondfanko, montoflanko, ombroflanko, sunflanko, ŝipoflanko, talusflanko, vojflanko

flar/i=**1. tr** szagol, megszagol, érez (az orrával) *~i de sube la violojn: **átv** alulról szagolja az ibolyát; **2. tr** beszipant (az orrával); **3. ntr** **átv** pej szaglászik, szimatol vki v. vmi után (pri); ~**o**: szaglás, szagolás; ~**a**: szaglási, szaglós **vö.** olfakta *~a nervo: **ŭ**olfakta nervo; ~**ado**: **1.** szagolás, szaglás; **2. biol** szaglás, szaglásérzék **szin** flarsenso; ~**ilo**: **1. tréf** nózi, ormány; **2. fn** tech gázjelző, gázdetektor, szivárgásjelző **szin** gasdetektilo; **antaŭ~i**: **átv** előre kiszagol, megérez *antaŭ~i la danĝeron: előre megéri a veszélyt, megszimatolja a veszélyt; **ek~i**: **tr** megszagol; **el~i**: **tr** kiszagol, orrával megérez *la hundo el~is la spurojn de la vulpo: a kutya kiszagolta a róka nyomait *li el~is bonan negocion: jó üzletet szimatolt ki; **en~i**: **tr** beszipant, felszipant, (orrán keresztül) belélegez, beszív *li en~is pinĉon da tabako: beszipantott egy csipetnyi dohányt; **pri~i**: **tr** kiszagol, kiszimatol *la hundo pri~is fazanon: a kutya fécént szimatolt *li ĉiam pri~is la favorajn okazojn: mindig megszimatolta a kedvező alkalmakat; ~**esplori**: **tr** szagolgat, megszagolgat, körbeszagol; ~**fosi**: **tr** tūr (állat) *porko ~fosas sur la kampo: disznó tūr a réten; ~**kapablo**, ~**povo**: szaglóképeség; ~**kapti**: **tr** **átv** kiszagol, megszimatol, szagot fog; ~**nervo**: **ŭ**olfakta nervo; ~**organo**: **ŭ**olfakta organo; ~**salo**: gysz repülő; ~**seki**: **1. tr** követi vki v. vmi szagnyomát (n); **2. tr** pej szimatol vki v. vmi után (n); ~**sentí**: **tr** orrával megérez, kiszagol *de malproksime li ~sentis la kuirejon: messziről megérezte a konyhát; ~**sensio**: biol szaglás, szaglóérzék **szin** flarado **2**, olfakto; ~**serĉi**: **tr** körbeszimatol, szaglászik; ~**tabako**: burnót, tubák **szin** snuftabako; ~**tabakujo**: burnótszelence, burnótos szelence, tubákosszelence **szin** snuftabakujo; ~**trovi**: **tr** kiszimatol, szag

után rátalál

flask/o=fónot üveg, demizson

flat/i=1. *tr/ntr* hízeleg, bókól vkinek (n v. al) *kiu ~as al çiu, plaças al nenu Z: *közm* ki mindenkire vigyorog, senkit sem szeret *superulojn ~as, subulojn piedbatas: felfelé alázatos, lefelé gyalázatos; 2. *tr/ntr* átv hízeleg, cirógat *la fávora akcepto ~is lian memon: a kedvező fogadtatás cirógatta az egóját *tempo ~as, tempo batas Z: *közm* egyszer hopp, másszor kopp *tiaj opinioj ~is lian memtakon: az ilyen vélemények hízelegtek az önértékelésének; ~i **sin**: áltatja magát *si ~as sin fariği stelulino: azzal áltatja magát, hogy sztár lesz; ~a: hízelgő *estas ~e por mi, ke vi invitis min: hízelgő rám nézve, hogy meghívtál *~a opinio: hízelgő vélemény; ~o: hízelgés *komenci per ~o, kaj fini per bato Z: mézet ígér, mérget ad *tio estas ~o al lia hepato: hízik a mája tőle; ~a^{ci}: *tr* *pej* vki (n) talpát nyalja; ~a^{jo}: hízelgő dolog, bók; ~e^{gi}: *tr* *pej* vkinek (n) szolgálai módon hízeleg, bálványoz, istenít; ~ema: hízelkedő; al-**iga**: behízelgő; **çirkaũ-i**: *tr* *pej* körbeudvarol, behízelgi magát vkihez (n); el-**i**: *tr* kihízeleg, hízelgéssel elér; ~akiri: *tr* kikunyerál, kihízeleg; ~froti **sin**: dörgölődzik (>macska); ~peti: *tr* kunyerál; ~premiği: *ntr* (hízelkedve) odabújik vkihez (al); ~servema: szolgálalkú, szervilis; ~ulo: *fn* hízelgő, talpnyaló, hajbókoló

U orefflata, palatoflata

flaũn/o=*gaszt* flan, francia puding *karamela ~o: karamelles pundig

flaũr/o=1. *növ* növényvilág, flóra *bakteria ~o: *bakt* baktériumflóra *makro~o: makroflóra *mikro~o: mikroflóra; 2. *bakt* baktériumflóra *bakteria ~o: baktériumflóra *intesta ~o: bélflóra

flav/a=1. sárga *~a Maro: *geo* Sárga-tenger; 2. sárga (>rasz); 3. *átv* *pol* sárga (áruló); ~o: 1. sárga szín; 2. *gaszt* tojássárgája; ~i: *ntr* sárgállik; ~a^{jo}: sárga vmi, sárgaság; ~eca, ~eska: sárgás; ~eta: sárgás, kissé sárga; ~igi: 1. *tr* sárgít, megsárgít; 2. *tr* *koh* sárgít (acélt); ~iği: *ntr* sárgul, megsárgul, elsárgul; ~ino: *kém* flavin; ~ulo: 1. *fn* sárgabőrű; 2. *fn* *pol* *pej* sárga (megalkulvó munkás); ~bekulo: *fn* *pej* zöldfülű, tejfőlösszájú; ~bruna: sárgásbarna; ~haũta: sárgabőrű; ~malsano: $\text{\textcircled{I}}$ ktero; ~nukleotido: *biol* kém flavin-nukleotid; ~oproteino: kém flavoprotein; ~ruğa: rőt, sárgásvörös *szin* rufa

U citronflava, grizflava, helflava, laktoflavino, ovoflavo, riboflavino, sabloflava, vaksflava

Flavi/o=*tört* Flavius

flavon/o=*kém* flavon

fle/o=*növ* komócsin (Phleum)

flebit/o=*orv* visszérgyulladás, phlebitis

flebotom/o=*áll* lepkeszúnyog, pilleszúnyog (Phlebotomus)

fleg/i=1. *tr* *orv* ápol, beteget ápol; 2. *tr* gondoz, rendben tart, karbantart *~i gádeneton: egy kis kertet gondoz *~i personajn kontaktojn kun li: személyes kapcsolatokat ápol vele *~i vipuron en sia sino: kigyót melenget a keblén; ~ado: 1. *orv* ápolás; 2. gondozás, karbantartás; ~ejo: *orv* ápolóotthon *szin* flegohejmo; ~isto: 1. *orv* ápoló, betegápoló; 2. gondozó, karbantartó; ~istino: 1. *orv* ápolónő; 2. gondozónő; ~ohejmo: *orv* ápolóotthon *szin* *orv* flegejo; ~personaro: 1. *orv* ápolószemélyzet; 2. gondozószemélyzet

U beboflegado, domflegisto, lingvoflegado, manflegado, piedflegado

Flegetoni/o=*mit* Phlegethon (alvilági folyó)

flegm/o=1. *ex* nyirok, nyálka $\text{\textcircled{I}}$ limfo; 2. *pszi* flegma; 3. *átv* egykedvűség, közöny; ~a: 1. *pszi* flegmatikus; 2. egykedvű, közönyös

flegmazi/o=*orv* (belső) gyulladás, phlegmasia *blanka dolora ~o: phlegmasia alba dolens

flegmon/o=*orv* kötőszövet-gyulladás, phlegmone *fingra ~o: $\text{\textcircled{P}}$ aroniħio

fleks/i=1. *tr* meghajlít, behajlít, meggörbít *~i la brakon: behajlítja a karját *~i la genuon: térdet hajt *li ~is sin: meghajolt; 2. *tr* *tech* hajlít; 3. *tr* *átv* betör, megtör, engedményre kényszerít *~i lian obstinemon: megtöri a dacosságát; ~o: 1. hajlítás; 2. hajlat, görbület, kanyarulat; 3. *tech* hajlítás; ~a^{jo}: 1. hajlat, görbület; 2. *anat* hajlat, görbület; ~anto: *anat* hajlítóizom, flexor *szin* fleksoro; ~ebla: *átv* is hajlítható, hajlékony, flexibilis *~ebla talio: hajlékony derék *~ebla tubo: rugalmas tömlő *kun ~eblaj paŝoj: ruganyos léptekkel *procedi ~eble: rugalmasan jár el; ~ebleco: *átv* is hajlékonyság, rugalmasság, flexibilitás; ~iga: hajlékony, rugalmas, flexibilis; ~iğema: alkalmazkodó, simulékony; ~iği: 1. *ntr* hajlik, meghajlik, behajlik, meghajol *kun ~iğantaj genuoj: rogyadozó térdekkel; 2. *ntr* *átv* megtörik, alkalmazkodik, megadja magát, beadja a derekát *~iği al la destino Z: meghajlik a sors előtt, beletörődik a végzetébe *~iği sub lia volo: meghajol az akarata előtt *pli bone ~iği, ol rompiği Z: *közm* török a fá, ha meg nem hajol; ~iğo: 1. hajlás, behajlás, meghajlás, hajlat; 2. kanyar; defleksi

1. *tr* elhajlít, elgörbít, behajlít; 2. *tr* *vill* eltérít $\text{\textcircled{D}}$ defleksa bobeno; de-**iğo**: *tech* behajlás; ne-**ebla**: 1. merev, nem hajlékony; 2.

hajlíthatatlan, hajthatatlan; **retro-i**: *tr* hátrahajlít; **sub-i**: 1. *tr* behajlít (teher alatt); 2. *tr* megroggyant; 3. *tr* *átv* megtör; 4. *tr* maga alá gyűr; **sub-a^{jo}**: *geo* alágýűródés; **sub-iği**: 1. *ntr* behajlik (teher alatt); 2. *ntr* megroggyan; 3. *ntr* *geo* alágýűródik; **sub-iğo**: 1. *fiz* behajlás, meghajlás (teher alatt); 2. megroggyanás; 3. *geo* alágýűródés; **trans-iğa**: *mat* inflexió *trans-iğa punkto, trans-iğejo: inflexió pont; ~loko: hajlítási pont; ~omomanto: *fiz* hajlítónyomaték; ~osago: *ép* *tech* ívmagasság; ~orezisto: *fiz* hajlító ellenállás

U genufleksio, riverflekso, trunkoflekso

fleksi/o=*nyt* flexió, hajlítás, ragozás vö. infleksio; ~a: *nyt* flektáló, hajlító *~a afikso: flexió képző *~a lingvo: hajlító nyelv, flektáló nyelv *szin* fanda lingvo; ~i: *tr* *nyt* hajlít, ragoz; ~a^{jo}: *nyt* ragozott alak; ~ilo: *nyt* rag, jel, flexíva; ne-**ebla**: *nyt* nem ragozható; sen-**a**: *nyt* ragtalan, rag nélküli

fleksor/o=*anat* hajlítóizom, flexor *szin* fleksanto

flebotomi/o=*orv* érvágás (vénán), venasectio, phlebotomia

fles/o=*áll* érdes lepényhal, folyami lepényhal (Platichrys)

Flevoland/o=*geo* Flevoland

flibustr/o=*tört* kalóz (az Antillákon)

flik/i=1. *tr* foltoz, megfoltoz, befoltoz *~i ŝuon: cipőt foltoz *~i vestajon: ruhát foltoz; 2. *tr* *átv* foltoz, javít *li ne povas ~i per tio sian honoron: ezzel nem tudja befoltozni a becsületét; ~o: 1. foltozás; 2. folt *szin* flikajo, patch; ~a^{ci}: *tr* *pej* foldozgat, toldozgat; ~a^{jo}: folt (megfoltozott anyagon); ~ilo: 1. foltozóttű; 2. foltozószér *~ilo por pneŭoj: gumiragasztó; ~ilaro: foltozókészlet; ~isto: foltozószabó; ~istino: foltozóvarrónő; ~itaĵo: 1. foltozott rész (pl. ruhán); 2. *átv* *pej* fércmunka, fércmű, tákolmány; ~umi: *tr* $\text{\textcircled{D}}$ fadenfliki; ~fungo: stoppolófa; ~kudri: *tr* foltot varr vmire (n)

U fadenfliki, farbofliki, ŝufliki

flikten/o=*orv* hólyag, pörsenés, phlyctaena

flint/o=ólomüveg, flintüveg

flirt/i=1. *tr* repdes, lobog (pl. zászló) *ŝiaj haroj ~as en la vento: haja lobog a szélben *papilio ~as en la aero: lepke repdes a levegőben; 2. *ntr* *átv* kacérkodik, flörtöl vkivel (kun); ~o, ~ado: 1. repdesés, lobogás; 2. flört, kacérkodás; ~a^{jo}: könnyű bók, flörtölő gesztus; ~ema: csapodár; ~igi: *tr* lobogtat, repkedtet; **çirkaũ-i**: 1. *tr* körbeprepdes; 2. *tr* *pej* körbeudvarol

U amfliirti

fliŝ/o=*geo* flis (üledékes tengeri rétegsor)

floem/o=*növ* hánctest, hánecs, phloem *szin* basto

flog/o=1. *növ* Phloga; 2. *növ* ne lángvirág $\text{\textcircled{D}}$ floko

flogiston/o=*kém* *tört* flogiszon (alkímiai folyadék)

flok/o=*pehely*, pihe, pihőke *~oj de lano, neĝo, vato: gyapjú-, hó-, vattapehely; ~a: *pehely*~, *pihe*~ *~a semkorno de buterfloro: pitypang repülőszőrös magja; ~igi: 1. *tr* pelyhekre foszt; 2. *tr* *kém* pelyhesít, flokkulál, kiflokkulál; ~iğo: *kém* kipelyhesedés, flokkulálódás, kiflokkulálódás; ~silko: *tex* burett, hulladékselyem

U avenflokaj, fulgofloko, maizflokaj, neĝofloko, sapoflokaj, terpomflokaj

floks/o=*növ* lángvirág, flox (Phlox)

flor/o=1. *ált* virág (virágos növény) *aglo~o: $\text{\textcircled{A}}$ kvilegio *buter~o: $\text{\textcircled{L}}$ eonoto *eterno~o: $\text{\textcircled{H}}$ elikrizo *hindia flam~o: $\text{\textcircled{H}}$ india ikso *kadavro~o: $\text{\textcircled{S}}$ tapelio *kasko~o: $\text{\textcircled{A}}$ konito *kloŝ~o: $\text{\textcircled{A}}$ kampanulo *kokard~o: $\text{\textcircled{G}}$ aljardo *korno~o: $\text{\textcircled{C}}$ erastio *kruc~o: $\text{\textcircled{B}}$ rasikacoj *maj~o: $\text{\textcircled{A}}$ konvalo *malsat~o: $\text{\textcircled{D}}$ brabo *marto~o: $\text{\textcircled{S}}$ printempa leűkoj *mir~o: $\text{\textcircled{S}}$ anjajalo *muskeca malsat~o: $\text{\textcircled{M}}$ uskeca drabo *neğ~o: $\text{\textcircled{L}}$ eonotopodo *pajlo~o: homoki szalmagyopár, sárgagyopár (Helichrysum aureum) *pip~o: $\text{\textcircled{A}}$ ristolokio *sango~o: $\text{\textcircled{H}}$ emanto *simi~o: $\text{\textcircled{M}}$ imulo *stel~o: $\text{\textcircled{S}}$ telario *sun~o: $\text{\textcircled{H}}$ elianto; *arta ~o: művirág *ğardena ~o: kerti virág *kampa ~o: mezei virág *ornama ~o: dísznövény *unu ~o ne estas krono Z: *közm* egy virág nem tavasz; 2. *növ* virág (növény termő része) *kompleta ~o: teljes virág, hiánytalan virág *la inseksaj folioj de la ~oj nomiğas karpeloj: a virág nőnemű leveleit termőlevélnek hívják *la virseksaj folioj de la ~oj nomiğas stamenoj: a virág hímnemű leveleit porzónak hívják *nekompleta ~o: hiányos virág *papiliforma ~o: pillangósvirág *regula ~o: szabályos virág; 3. *átv* vmi virágja (legszebb része) *en la ~o de sia juneco: ifjúsága virágában *en la ~o de siaj jaroj: legszebb éveiben, évei teljében *~oj en lia parolado: szóvirágok a beszédében; ~i: 1. *ntr* *növ* virágzik; 2. *ntr* *átv* virágkorát éli *dek-oljara, nun ŝi ~as: tizennyolc éves, most éli virágkorát; 3. *ntr* *átv* virágzik, virul *~as la komercio kaj industrio: virágzik a kereskedelem és az ipar; ~a^{jo}: 1. *ex* virág $\text{\textcircled{D}}$ floro 2; 2. virágminta (díszítés) *tapeto kun ~a^{joj}: virágmintás tapéta; ~anto: 1. *növ* virágzó; 2. *átv* viruló; ~ejo: virágoskert *szin* florgardeno; ~isto: 1. *agr* virágkertész *szin* florgardenisto; 2. virágáros *szin* florvendisto; ~ujo: virágtartó, virágváza, virágcserep; ~umi: *tr* virággal díszít

*~umita altaro: virággal díszített oltár, virágdíszes oltár; **ĉirkaŭ-o**, **rand-o**: *növ* szélső virág (fészkés virágzatban) *szin* randfloro; **dis-i**: **1. ntr** növ kivirágzik, kinyílik; **2. ntr** *átv* szétterjed *la variolmakuloj *dis-is* sur lia vizaĝo: a himlőhelyek szétterjedtek az arcán; **ek-i**: *ntr* kivirágzik, virágzásnak indul *in-o: *növ* nővirág; **for-i**: *ntr* elnyílik, elvirágzik; **pseudo-o**: *növ* álvirág; **re-i**: *ntr* növ újravirágzik, másodszor virágzik, másodvirágzik; **re-ado**: *növ* *átv* is újbóli virágzás, másodvirágzás; **vir-o**: *növ* himvirág; **arango**: virágkompozíció; **bedo**: *agr* virágágy, virágágyás; **bulbo**: *növ* virághagyma; **burĝono**: *növ* virágrügy, bimbó *szin* butono 3; **butiko**, **vendejo**: virágbolt, virágüzlet; **desegna**: virágmintás, virágos (pl. ruhaanyag); **domo**: *agr* télikert; **epoko**: *átv* virágkor; **folio**: *növ* viráglevél; **ĝardenisto**: *agr* virágkertész; **grapolo**: *növ* fűrtvirágzat; **kalendaro**: virágnaptár; **kesto**: virágláda, virágtartó vö. florpotto; **kiosko**: virágosbódé, virágárus bódé; **kultivo**: *agr* virágtermesztés, virágkertészet; **kultivejo**: *agr* virágkertészet (>hely); **lingvo**: *nyt* virágnyelv; **mielo**: **1. növ** nektár *szin* nektaro 4; **2. gaszt** virágméz; **olegomo**: ehető virágú zöldség; **ornamo**: virágdísz; **ornamita**: virággal díszített, virágdíszes, virágos; **plantoj**: **☞** spermatofitoj; **plena**: virággal teli, virágos; **polvo**: *növ* virágpor, hímpor, pollen *szin* poleno; **potto**: virágcserep vö. florkesto; **tigo**: *növ* virágkocsány; **vendisto**: virágárus; **vendistino**: virágáruslány

☞ diskofloro, frostofloro, fruktofloro, karcerfloro, langetfloro,

paperfloro, potfloro, radifloro, randfloro, salikfloro, sekfloro,

sovaĝfloro, tubetfloro

Flor/o=1. mit Flóra, Flóra; **2. Flóra** (utónév)

floreale/o=tört floréal, virágzás hava (ápr. 20–május 19.)

Florence/o=geo pol Firenze (IT) *~o estas la ĉefurbo de Toskanio:

Firenze Toszkána fővárosa

Florenten/o= Florentin (utónév)

floren/o=gazd tört florin, firenzei forint (pénznem)

Florian/o= Flóris, Flórián (utónév)

Florid/o=1. geo Florida (főlsziget) *~a Markolo: Floridai-szoros; **2. geo**

pol Florida (állam) (US)

florideofic/oj=növ Florideophyceae (vörösmoszat osztály)

floroglucinol/o=kém floroglucin

flos/o=1. úsztatott farönkök; **2. hajó** tutaj; **~i**: **1. ntr** úszik, lebeg (folyadék felszínén); **2. tr** háton lebeg, fekszik (vízben); **~afo**: uszadék; **~anta**: úszó, vízen lebegő; **~igi**: *tr* úsztat (vízen); **~igado**: faúsztatás; **~ilo**: **1. úszó** (felszínen úszó jelzőeszköz) *korka ~ilo de hokfaden: horgászszinór parafaúszója *~ilo de fiŝreto: halászhaló úszója; **2. tech** úszó *~ilo de karburilo: karburátor úszója; **3. hajó** jelzőbólya; **4. rep** úszótálp (>hidroplán); **~isto**: hajó tutajos; **sur-eblo**: hajó tutajozható *sur-eblo rivero: tutajozható folyó; **~ankro**: hajó tengeri horgony; **~doko**: hajó úszódokk; **~forto**: *fiz* víz felhajtóerő; **~gruo**: *tech* úszódaru; **~jako**: hajó mentőmellény *szin* savjako; **~ligno**: úsztatott fa, tutajfa; **~linio**: hajó merülési vonal; **~mino**: *kat* úszóakna; **~ponto**: *közl* pontonhíd *szin* pontonponto; **~vojo**: *közl* tutajsurrantó, tutajozó csatorna

☞ korkflorilo

flot/o=hajó flotta *komerca ~o: *gazd* kereskedelmi flotta *milita ~o:

kat hadiflotta; **~estro**: hajó flottaparancsnok

☞ aerfloto, autofloto

flu/i=1. ntr folyik (>folyadék); **2. ntr** áramlik, folyik (>folyadék, gáz); **3. ntr** *átv* folyik, ömlik, áramlik (nagyobb tömegben); **4. ntr** *átv* simán megy, folyékonyan halad (pl. társalgás); **~a**: **1. mn** folyó *~a akvo: folyó víz; **2. átv** gördülékeny, folyékony, folyamatos *~a lingvoscio: folyékony nyelvtudás *~a stilo: gördülékeny stílus *~e paroli: folyékonyan beszél; **3. ex** *fiz* folyékony halmazállapotú (☞ likva); **~o**: **1. folyás**, ömlés *en la ~o de la historio: *átv* a történelem folyamán *kontraŭ ~o: ár ellen *laŭ ~o: ár mentén *remi kontraŭ la ~o: folyás ellen evez; **2. a. átv** áradat, áramlás, folyamatos áramlás *Antarkta ~o: *met* Nyugatiszél-áramlat *atmosferaj ~oj: *met* légköri áramlatok *elektra ~o: *ex* ☞ kurento *Golfá ~o: *met* Golf-áramlat *Kanaria ~o: *met* Kanári-áramlat *la ~o de la homamaso: tömeg áradata *Nord-Ekvatora ~o: *met* Észak-Egyenlítői-áramlat *Sud-Ekvatora ~o: *met* Dél-Egyenlítői-áramlat *turbula ~o: *fiz* turbulens áramlás; **2. b. áramlat**, irányzat *szin* tendenco *politikaj ~oj: *pol* politikai áramlatok, politikai irányzatok; **3. vill** áram *szin* kurento; **~adi**: *ntr* (szakadatlanul) folyik, folydogál, (szüntelenül) áramlik; fluajo: **1. folyadék**, folyós vmi; **2. fiz** folyadék *szin* likvo; **~aĵa**: folyadék-, folyékony (halmazállapotú); **~eco**: **1. folyósság**; **2. átv** folyékonyosság, folyamatosság, gördülékonyesség; **~ecigi**: *tr* elfolyósít, cseppfolyósít, folyóssá tesz; **~egi**: **1. ntr** ömlik, zúdul, hömpölyög, patakzik; **2. ntr** *átv* özönlök, hömpölyög (pl. tömeg); **~ego**: folyam, áradat; **~ejo**: *geo* folyómeder, folyóágy; **~ero**: csepp; **~eti**: *ntr* csorog, szivárog; **~etadi**: *ntr* csordogál,

csörgedezik; **~igi**: *tr* folytat *~igi al sia muelejo: saját malmára hajtja a vizet; **~igi**: *ntr* megfolyik, folyni kezd; **~ilo**: lefolyó, vízerelő; **al-i**: **1. ntr** beömlik, idefolyik, odafolyik; **2. ntr** *átv* beözönlök *amasoj de enmigrantoj al~is en la landon: bevándorlók tömegei özönlöttek be az országba; **al-o**: **1. víz** odafolyás, befolyás; **2. hajó** víz dagály *szin* fluso *al-o kaj de-o: árapály; **al-anto**: *geo* mellékfolyó, folyó mellékága; **ĉirkaŭ-i**: *tr* körbefolyik, körbeáramlik *la rivereto ĉirkaŭ-is la fontikaŝajn murojn: a patak körbefolya a várfalakat; **de-i**: *ntr* lefolyik vmiről, elfolyik vmitől; **de-o**: **1. lefolyás**, elfolyás (vhonnan); **2. hajó** víz apály *szin* forfluo 2, malfluso, marefluo; **de-ilo**: *ép* lefolyó, vízelvezető *gutrande de-ilo: ereszcsonna *strata de-ilo: utcai lefolyó(csatorna); **dis-i**: **1. ntr** szétfolyik, szétömlik; **2. ntr** *átv* szétáramlik; **3. ntr** *átv* elmosódik, szertefoszlik (szem előtt); **ek-i**: *ntr* (folyadék) elered, folyni kezd *ekluis ŝiaj larmoj: eleredtek a könnyei; **el-i**: **1. ntr** kifolyik, kiömlik, kiáramlik; **2. ntr** *átv* kifolyik, kiözönlök, kitódul *la homoj el~is el la kinejo: az emberek kiözönlöttek a moziból *multa mono el~as por nenecesajoj: sok pénz elfolyik szükségtelen dolgokra; **3. ntr** *átv* következik (vmi vmiből) *el via aserto ne ~as, ke: állításodból nem következik, hogy; **el-o**: **1. kifolyás**, kiömlés; **2. átv** kiözölés, kitódulás; **3. orv** folyás, fluor *blanka el-o: ☞ leukoreo *pusa el-o: gennyfolyás, pyorrhoea; **el-ilo**: kifolyó (pl. cső, csőr, csatorna); **en-i**: **1. ntr** befolyik, beömlik; **2. ntr** *átv* beáramlik, beözönlök, betódul *kia utilo en~os el la vendoj?: milyen haszon jön be az eladásokból? *la gelemantoj en~is en la klasĉambrojn: a tanulók betódultak az osztálytermekbe; **en-ejo**: *geo* folyótorkolat *szin* riverenfluo; **for-i**: *ntr* elfolyik; **for-o**: **1. elfolyás**; **2. víz** hajó apály *szin* defluo 2, malfluso, marefluo; **for-igi**: *tr* elfolyat, kifolyat *for-igi infanon kune kun la bano Z: a fürdővízzel együtt a gyereket is kiönti *for-igi la eluzitan oleon: leengedi a fáradt olajat; **for-ilo**: *tech* leeresztőcsap, leeresztőnyílás; **kontraŭ-e**: ár ellen, árral szemben, folyással szemben, folyón felfelé; **kontraŭ-o**: **1. szembefolyás**; **2. tech** ellenáram, ellenáramlás; **kun-i**: **1. ntr** egybefolyik, összefolyik, egybeömlik; **2. ntr** *átv* egybeolvad *la ombroj kun~is kun la mallumo: az árnyak egybeolvadtak a sötétséggel; **kun-ejo**: *geo* összefolyás, közös torkolat; **laŭ-e**: folyásirányban, ár mentében, folyás mentén; **preter-i**: **1. tr** elfolyik vmi mellett (n) *la rivero preter~as la urbon: a folyó a város mellett folyik el; **2. tr** *átv* eláramlik vmi mellett (n), elhőmpölyög vmi mellett (n) *la homamaso preterfluis baritan triumfarkon: az embertömeg elhőmpölygött az elzárt diadalív mellett; **re-i**: **1. ntr** visszafolyik; **2. ntr** *átv* visszaáramlik, visszaözönlök; **sen-a**: álló~, folyás nélküli; **super~i**: **1. tr/ntr** kifolyik, túlfolyik, túlömlik vmin (n v. sur) *la lakto super~is la randon de la sitelo: a tej a túlfolyt a vödör szélén; **2. ntr** felesleges *viaj avertoj super~as: fölöslegesek a figyelmeztetések; **super-a**: felesleges, fölösleges *spesimilo super~a poŝon ne ŝiras Z: Inkább csurranjon, mint cseppenjen; **super~anta**: **1. (túlfolyás miatt) kifolyó, túlfolyó**; **2. átv** túlárado; **super-o**: **1. túlfolyás**, (túlfolyás miatt) kiömlés; **2. felesleg** *de super~o malboniĝas la ĝuo Z: *közm* a jóból is megárt a sok *havi ĝin en super~o: bőségesen van neki belőle (n); **super-ilo**: *fn* *tech* túlfolyó; **supren-o**: felfelé áramlás; **tra-i**: **1. tr/ntr** átfolyik, átömlik vmin (n v. tra); **2. tr/ntr** *átv* átáramlik; **tra-eti**: *tr/ntr* átcsordogál, átszivárog vmin (n v. tra); **trans-igi**: **1. tr** átfolyat, átáramoltat; **2. tr** *orv* átömlaszt (pl. vért, plazmát); **~akvo**: folyó víz (nem állóvíz); **~linia**: áramvonalas; **~linio**: áramvonal; **~ometro**: *geo* folyásmérő; **~rondo**: *vill* áramkör *szin* cirkvito 1; **~sapo**: folyékony szappan; **~tubo**: *fiz* áramvonalcső; **~sablo**: *geo* futóhomok; **~skemo**: *tud* folyamatabra; **~sterko**: *agr* hígtrágya; **~vojo**: folyásirány; **re~kondensilo**: *tech* visszafolyós hűtő; **super~valvo**: *tech* túlfolyószelep

☞ aerfluo, akvofluo, homofluo, informofluo, lafofluo, maralfuo, marefluo, marfluo, nazfluulo, parofluo, rapidfluo, riverenfluo, sangalfuo, sangofluo, ŝprucfluo, tempofluo, ventrofluo, varmofofluo **flug/i=1. ntr** repül, száll (szárnyakkal); **2. ntr** *közl* repül (eszközzel); **3. ntr** *átv* repül (külső erő hatására) *~i en la aeron Z: *átv* is levegőbe repül; **4. ntr** *átv* repül (gyorsan halad); **~o**: **1. repülés**; **2. közl** rep járat (légi eszközzel) *subpreza ~o: fapados járat; **~a**: **1. repülés**-, repülő *~aj insektoj: repülő rovarok; **2. átv** röpke, gyors *~a rigardo: röpke pillantás; **~igi**: **1. tr** röptet, repültet *~igi kajton: sárkányt ereget *~igi aviadilon: repülőgépet közlekedtet; **2. tr** *közl* (légi eszközzel) szállít; **3. tr** röptet, levegőbe dob; **~aĵo**: repülő tárgy, repülő állat *ĉiuj ~aĵoj laŭ siaj specoj: *bibl* mindenfajta repdeső állat *nekonata ~aĵo: ismeretlen repülő tárgy; **~antaro**: áll repülő madárcaapat; **~ema**: **1. repülő** kedvű; **2. illékony**, mulékony *esti ~ema kiel vento Z: nem tud megenni egy helyen; **~estro**: rep kapitány; **~eti**: **1. ntr** repked, szálldos *papilio~etas inter la herboj: lepke szálldos a fűszálak között; **2. ntr** libeg, lógog *lia plumornamo ~etis en la vento: toldísze libeggett a szélben; **3. ntr** könnyed léptekkel jár, siklik; **~ilo**: **1. áll** szárny; **2. átv** szárny (a

gyorsaság jelképe) *havigi al li ~ilojn: *átv* szárnyakat ad neki *per ~iloj de *facila vento*: könnyű szél szárnyán; **3. *átv*** védőszám *sub la ombro de Viaj ~iloj mi min kaŝas: *bibl* szárnyaid árnyékában keresek oltalmat *sub liaj ŝirmaj ~iloj: védőszárnyai alatt; **4. *ép*** ajtószárny, ablakszárny *szin* klapo; **5. *ált*** szárny (tárgy) *szin* alo; ~ila: **1.** szárny~, szárnyal kapcsolatos; **2.** szárnyas *~ila estaĵo: szárnyas lény *~ilaj vortoj: *ir* szállóige *szin* flugilhava esprimo; ~iluloj: **1.** *opteriguloj* *derm~iluloj: **1.** *dermapteroj* *frango~iluloj: **1.** *titanopteroj* *rekta~iluloj: **1.** *ortopteroj* *ret~iluloj: **1.** *neüpteroj* *ventumil~iluloj: *strepsipteroj*; **al~i:** *ntr* iderepül, odarepül; **alt~a:** magasröptű, ambiciózus; **alt~i:** **1.** *ntr* magasán száll; **2.** *ntr* *átv* szárnyal; **ĉirkaŭ~i:** *tr* körbepül; **de~i:** *ntr* lerepül (vhonnan) *teĝoloj de ~adis pro la ventego: cserepek repültek le a nagy szél miatt; **dis~i:** **1.** *ntr* szétrepül, szétszál; **2.** *ntr* *átv* gyorsan elterjed *dis~is la novaĵo, ke: gyorsan elterjedt a híre, hogy; **dis~igi:** **1.** *tr* szétrepít; **2. *átv*** gyorsan elterjeszt; **ek~i:** *ntr* felszáll, repülni kezd; **ek~o:** felszállás *ek~o de aviadilo, birdo: repülőgép, madár felszállása; **el~i:** *ntr* kiszáll, kirepül; **el~igi:** *tr* kirepít, kiröptet; **en~i:** *ntr* berepül, beszáll vhoval (en ~n); **for~i:** **1.** *ntr* elrepül, elszáll; **2.** *ntr* *átv* gyorsan elmúlik, megszűnik *kaptu min, kiel for~intan venton! Z: köd előttem, köd utánam! *la tempo rapide for~is: gyorsan elszállt az idő *via emo lerni rapide for~is: hamar elszállt a tanulási kedved; **malsupren~i:** *ntr* leszáll; **preter~e:** kutyafutásban; **preter~i:** *tr* elszáll vmi mellett (n); **re~i:** *ntr* visszarepül, visszaszáll; **sen~ila:** szárnyatlan; **sen~iluloj:** *áll* szárnyatlan rovarok (Apterygota) *szin* senpteriguloj; **super~i:** *tr* vmi fölé (n) száll *la aviadiloj super~is la urbon: a repülőgépek a város fölé szálltak; **supren~i:** *ntr* felszáll; **sur~i:** *tr/ntr* rászáll, leszáll vmire (n v. sur ~n) *kolombo sur~is la preĝejturon: galamb szállt a templomtoronyra; **tra~i:** *tr* átrepül *ideo tra~is lian kapon: egy ötlet villant át az agyán *tra~i grandan distancon: nagy távolságot repül át; **trans~i:** **1.** *tr* átrepül, átszáll vmin túlra (n), vhoval *li trans~is la oceanon: átrepült az óceánon *la kiconio trans~is sur la insulon: a golyó átrepült a szigetre *la bombaviadilo trans~is la urbon: a bombázók átrepültek a város felett; **2. *ntr*** *átv* száll, gyorsan terjed *la famo trans~is el unu buŝo en alian: a hír szájról szájra terjedt; ~alianco: *rep* légiszövetség; ~aparato: *rep* repülőeszköz; ~armeo: *kat rep* légierő; ~armeano: *kat rep* légierő katonája, repülő; ~aŭtonomeco: *rep* repülési hatótávolság; ~bato: **1.** szármacsapás; **2. *sp*** röptetés (>tenisz); ~bazo: *kat rep* repülőbázis; ~bileto: *közl* repülőjegy; ~boato: **1.** *hidroplano*; ~bombo: *kat rep* repülőbomba; ~cindro: pernye; ~disko: *sp* agyaggalamb, korong *szin* argila kolombo; ~distanco: **1.** légvonalban mért távolság, távolság légvonalban; **2.** repülési távolság, repülőbázis; ~drako: **1.** *akajto*; ~embargo: *rep pol* repülési tilalom; ~ferdeko: *hajó* *kat* felszálló fedélzet; ~fiŝo: *dekzoceto*; ~fiŝo: *csill* Repülőhal, Volans; ~folio: **1.** rölplap, szórólapp; **2. *pol*** röptecédula; ~fortreso: *rep kat* repülőerőd; ~haveno: *rep közl* légikikötő, repülőtér; ~ilhava: szárnyas; ~hundo: *opteropodo*; ~ilkorno: *zene* szárnykürt; ~ilpoko: *opteropteroj*; ~ilraketo: *akrozmisilo*; ~ilŝipo: *hajó* szárnyashajó; ~ilŝraŭbo: *tech* szárnyas csavar *szin* aletŝraŭbo; ~ilŝraŭbingo: *tech* szárnyas anya *szin* aletŝraŭbingo; ~ipova: *rep* repülőképes, repülni tudó; ~kapti: *tr* lecsap vmire (n), röptében elkap; ~kompanio: *közl rep* légitársaság, repülőársaság; ~konekto: *rep* légi csatlakozás, repülőgép-csatlakozás; ~legi: *tr* átfut, gyorsan átolvas; ~maŝino: **1.** *aviadilo*; ~mitingo: *pol* röpgyűlés; ~okampo: **1.** *rep* kifutópálya *szin* aerodromo, flugtereno, kurejo; **2. *rep*** (egyszerűbb) repülőter, felszállópálya; ~oklubo: *rep* repülőklub; ~pendi: *ntr* lebeg (a levegőben); ~pilko: *retpilko*; ~preta: repülésre kész; ~radio: *rep* hatótávolság, akciórádiusz; ~rapido: *rep* repülési sebesség; ~registro: *rep* repülésirányító; ~simulilo: *rep* repülésszimulátor; ~tereno: *rep* kifutópálya *szin* aerodromo, flugokampo, kurejo **2.** *testi:* *tr* *rep* berepül (légi eszközt), próbarepülést végez vmivel (n); ~trafika: *rep* légi forgalmi; ~trafiko: *közl rep* légi forgalom *szin* aertrafika, avitrafika; ~tuŝi: **1.** *tr* horzsol, súrol *kuglo ~tuŝis lian brakon: egy golyó súrolta a karját; **2. *tr*** épp hogy érint, érintőlegesen tárgyal *ni nur ~tuŝis la demandon: éppen hogy csak érintettük a kérdést **3. *birdoflugo*, timekflugi, velflugi**

fluid/o=1. *fiz* fluidum (folyadékok és gázok gyűjtőneve) *perfekta ~o: ideális folyadék, tökéletes folyadék *malkunpremebla ~o: összenyomhatatlan folyadék; **2. *ex fiz*** fluidum (nem észlelhető közeg); **3. *fil*** fluidum (kiáradó energia); ~a: **1. *fiz*** fluid halmazállapotú (gáz, folyadék); **2. *ex*** folyadék~, folyékony **1.** *likva*; ~aĵo: *ex* folyadék **1.** *likvo*; ~eco: *fiz* fluid állapot, fluiditás; ~igi: *tr* cseppfolyósít; ~iĝi: *ntr* cseppfolyósodik, megolvad, cseppfolyóssá válik; ~iko: *fiz* áramlás; **mal~a:** *fiz* szilárd (halmazállapotú) *szin* solida **1.** *super~eco:* *fiz* szuprafluiditás; ~omeĥaniko: *fiz* folyadékok és gázok mechanikája, áramlás, fluidmechanika; ~omekaniko: **1.** *fluidomeĥaniko* **fluks/o=1.** *mat* fluxus; **2. *fiz*** fluxus, erővonalnyaláb *elektra ~o: vill

elektromos fluxus *linio de magneta ~o: mágneses fluxusvonal *magneta ~o: mágneses fluxus; ~denso: *fiz* fluxussűrűség *elektra ~denso: elektromos fluxussűrűség *magneta ~denso: mágneses fluxussűrűség; ~linio: *fiz* fluxusvonal *szin* kampa linio; ~ometro: *eltr* fluxusmérő, fluxuméter, maxwellméter, radiométer **U**lmflukso

fluktu/i=1. *ntr* anat ide-oda hullámzik, lüktet, fluktuál (>folyadék üregben); **2. *ntr*** *átv* ingadozik, hullámzik, lebeg vmi körül (ĉirkaŭ) *~i ĉirkaŭ mezvaloro: középérték körül ingadozik *la borsaj kurzoj ofte ~as: a tőzsdei árfolyamok gyakran ingadoznak *la akcioj de la entrepreno ~is ĉirkaŭ mil forintoj: a vállalat részvényei ezer forint körül ingadoztak; **3. *ntr*** *fiz* ingadozik, fluktuál (átlagérték körül)

Ukurzfluktuado

fluor/o=kém fluor (F); ~apatito: *kém* fluorapatit; ~borato: *kém* fluorborát; ~ido: *kém* fluorid *bora ~ido: bórfluorid *heksa~ido: *kém* hexafluorid; ~siliciato: *kém* fluorszilikát; ~spato: **1.** *fluorito* **fluorescein/o=kém** fluorescein, rezorcinfalein *tetrabrom~o: tetrabrom-fluorescein

fluoresk/i=*ntr* *fiz* fluoreszkál; ~o: *fiz* fluoreszkálás, fluoreszcencia

fluorit/o=*ásv* fluorit

flus/o=hajó víz dagály, magasvíz vö. tajdo, altmaro; ~as: *ntr* hajó víz dagály van, jön a dagály; **mal~o:** hajó víz apály, mélyvíz vö. malaltmaro; **mal~as:** *ntr* hajó víz apály van, jön az apály

fluŝtr/i=1. *tr* sűg, suttog *~i en lian oreilon: a fülébe sűg; **2. *ntr*** *átv* *hgut* susorog, zizeg *la rojarkvo ~as sur la ŝtonetoj: a patak vize csörgedezik a köveken; ~o: **1.** sűgás; **2. *nyl*** suttogás; **3. *átv*** *hgut* sustorgás, zizegés; ~ado: sugdosás, sugdolózás; **inter~i:** *ntr* összesűg; **laŭ~e:** a rossz nyelvek szerint

fluŝtr/o=*áll* Flustra (egyfajta mohaállat)

flut/o=zene fuvola *ludi ~on: fuvalán játszik *okta ~o: **1.** *fifro* *paŝtista ~o: pásztorsíp, pánsíp *szin* pajnoŝalmo *sorĉa ~o: varázsfuvola *transversa ~o: harántfuvola; ~i: *ntr* fuvalázik; ~eto: **1.** *fifro*; ~isto: *zene* fuvalaművész, fuvalás; **bas~o:** *zene* basszusfuvola, basszusfuvola; **du~o:** *zene* kettős fuvola

Ualdfluto, basfluto, bekfluto, ladfluto, sakfluto, sopranfluto

fluter/o=orv flutter (szapora pitvar-összehúzóadás pitvarlebegésben)

FOB=Incoterms; *fri* surŝipe (... nomita haveno de enŝipigo) *gazd* költségmentesen a hajón (... megnevezett elhajózási kikötő)

Fob/o=mit Phobosz, Phobus

fobi/o=pszi iszony, fóbia *havi ~on: irtózik vmitől (al), fóbiája van **U**aerofobio, agorafobio, akvofobio, anglofobio, fremdofobio, helmintofobio, hidrofobio, islamofobio, klostrofobio, ksenofobio, sekszofobio, sociofobio

focen/o=*áll* barnadelfin, tengeri disznó *szin* marporko

Focid/o=*tört geo* Phokisz

foin/o=*áll* nyest, európai nyest, könyest (Martes foina) *szin* mustelkato **foir/o=gazd** vásár vö. bazaro *industria ~o: ipari vásár *Kristnaska ~o: karácsonyi vásár *semajna ~o: hetivásár; ~ego: *gazd* nagybani vásár; ~ejo: *gazd* vásárhely, vásártér, vásárterület; ~isto: *fn* *gazd* vásáros, vásári eladó; ~halo: vásárcsarnok; ~placo: vásártér; ~tago: vásárnap **U**brutfoiro, jarfoiro, librofoiro, mondfoiro, specimenfoiro, varfoiro

foj/o=alkalom, íz vö. okazo *ankoraŭ unu ~on: még egyszer *szin* ankoraŭfoje *ĉi tiun ~on: ezúttal, ez alkalommal *szin* ĉi-foje *ĉiun ~on: minden alkalommal *szin* ĉiufoje *dek ~ojn mezuru, unu ~on detranĉu Z: *közm* kétszer mérj, egyszer *duan ~on: másodszor, második alkalommal, másodízben *szin* duafoje *~on post ~o: időnként, többször *iun ~on: egyszer, egy bizonyos alkalommal *szin* iufoje *je la lasta ~o, la lastan ~on: utolsó ízben, utolsó alkalommal *szin* lastafoje *je la unua ~o, la unuan ~on: először, első alkalommal, első ízben *szin* unuafoje *la vican ~on: a soron következő alkalommal, a következő alkalommal *la venontan ~on: a következő alkalommal *szin* venontfoje *per unu ~o: egyszerre, egy csapásra *unu ~on por ĉiam: egyszer s mindenkorra *unu ~on post alia: egyre-másra *unu ~on: egyszer, egy alkalommal, egy ízben *szin* unufoje *unu plian ~on: ismételt, újra *unu solan ~on: egyetlen alkalommal, csak egy ízben; ~a: időnkénti, alkalmankénti; ~e: egyszer, valamikor, egykor; ~e..., ~e...: egyszer..., másszor..., foje~e, foj~e: egyszer-egyszer, időnként, hébe-hóba; ali~e: máskor, más alkalommal; ankoraŭ~e: még egyszer *szin* ankoraŭ unu fojon; ĉi~e: ezúttal, ez alkalommal *szin* ĉi tiun fojon; ĉiun~e: minden alkalommal *szin* ĉiun fojon; dis~e: olykor, időnként; du~e: kétszer, két ízben, két alkalommal; dua~e: másodszor, második alkalommal, második ízben *szin* duan fojon; ia~e: néha, valamilyen alkalmakkor; iun~e: egyszer, egy bizonyos alkalommal *szin* iun fojon; kelk~e, kelka~e: olykor, néha, néhányszor, párszor; mil~e: ezerszer; mult~a: sokszori, gyakori; mult~e: sokszor, sok alkalommal, gyakran; plur~a: többszöri; plur~e: többször, több ízben, több alkalommal *plur~e tage: napjában többször;

re~a: újbóli, ismételt; **re~e:** ismét, újból; **unu~a:** egyszeri; **unu~afo:** 1. egyedi eset, egyedi dolog; 2. *nyt* egyszer előforduló szó, hapax legomenon; **unu~e:** egyszer, egy alkalommal, egy ízben *szin* unu fojon *unu~e en la jaro: évente egyszer *unu~e en la tago: naponta egyszer *unu~e por ĉiam: egyszer s mindenkorra; **unua~e:** először, első alkalommal, első ízben *szin* je la unua fojo, la unuan fojon **fojer/o=**előcsarnok, foyér (színházban, szállodában) **fojn/o=**agr széna *rikolti ~on: szénát kaszál, szénát gyűjt; ~i: *ntr* agr szénát kaszál (és forgat); ~ejo: *agr* szénapadlás; ~ujo: *agr* szénarács; **post~o:** *agr* sarjúszena; ~amaso: *agr* szénaboglya; ~ofebro, ~kataro: *orv* szénanátha, szénaláz; ~oforko: *agr* szénavilla; ~ohaketilo: *fn* *agr* szecskázó; ~okapulo: *pej* tökfey, üresfejű ember; ~okataro: *orv* szénanátha *szin* perioda spasma korizo; ~okesto: *gaszt* főzőláda; ~ostako: *agr* szénakazal; ~oŝedo: *agr* szénapajta; ~veturilo: *agr* szénásszekér **fok/o=**áll foka (Phoca) *griz~o: **ŝ**halikero; ~felo: fókabőr **foksen/o=**áll fürge cselle (Phoxinus) **foksterier/o=**áll foxterrier *szin* vulpa terhundo **fokstrot/o=**zene foxtrott (zene és tánc) **fokus/o=**1. *fiz* fot gyújtópont, fókusz *profundo de ~o: fókusz távolság, mélységélesség; 2. *mat* fókuszpont; 3. *átv* középpont, gyújtópont, fókusz *~o de tertremo: *geo* földrengés középpontja *la ~o de la diskutoj fariĝis Eŭropa Unio: a viták középpontja az Európai Unió lett; ~a: *fiz* fot fókusz~, fókuszális, gyújtóponti *~a ebeno: fókuszík, gyújtósík *~a linio: fókuszegyes, gyújtóegyes *~a profundo: fókusz mélység *~a surfaco: fókuszfelület, gyújtóponti felület; ~i: 1. *tr* *fiz* gyújtópontba állít, fókuszál (lencsét) *szin* enfokusigi; 2. *tr* fot élesít, fókuszál (képet képernyőn) *szin* enfokusigi; 3. *tr* *átv* összpontosít, középpontba állít, fókuszál *szin* enfokusigi *~i la atenton sur certa temo: a figyelmet bizonyos témára összpontosítja *la organizo ~as siajn fortostreĉojn sur sia restrukturigo: a szervezet erőfeszítéseit saját szervezeti megújítására fókuszálja; ~igi: 1. *ntr* *fiz* gyújtópontba áll, fókuszálódik *szin* enfokusigi; 2. *ntr* *átv* összpontosul, középpontba kerül *szin* enfokusigi *la atento ~igis sur movadaj temoj: a figyelem mozgalmi témákra összpontosult; **en~igi:** **ŝ**fokusi; **en~igi:** **ŝ**fokusigi; ~diseco: *mat* külpontosság, excentricitás; ~distanco: *fiz* fókusz távolság; ~terapio: *pszi* fókuszterápia **fol/a=**bolondos, bohókás; ~i: *ntr* bolondozik, mókázik; ~ulo: bolondos, bohókás ember, mókamester **folad/o=**áll fűrókagyló (Pholas) **fold/o=**1. *tech* horony, falc, vájat *~o kaj lango: horony és csap; 2. *knyv* ereszt, hajtás, falc; ~i: *tr* *tech* hornyol, falcol; **en~igi:** *tr* *tech* horonyba illeszt; ~oĉizilo: *tech* horonyfűrés; ~ofajlilo: *tech* horonyreszelő; ~ofrezilo: *tech* horonymaró; ~olistelo: *tech* horonyléc Ŭkejlifoldo, nabofoldo, ŝovofoldo **foli/o=**1. *növ* levél *alternaj ~oj: szórt levelek *dekura ~o: szárra futó levél, száron lefutó levél *denta ~o: fogas szélű levél *denteta ~o: fűrészes levél *divida ~o: szeldelt levél *duoble denta ~o: kétszer fűrészt szélű levél *duondivida ~o: hasadt levél *elipsa ~o: elliptikus levél *falĉilforma ~o: sarló alakú levél *fingroarangaj ~oj: örvös állású levelek *helicarangaj ~oj, ŝraŭbarangaj ~oj: szórt levélállású levelek *hepat~o: **ŝ**hepatiko *liniforma ~o: tű alakú levél *kalika ~o: csészelelvél *szin* sepalo *kontraŭe duopaj ~oj: párosan átellenes levelek *korforma ~o: szív alakú levél *korola ~o: pártalevél *szin* petalo *krenela ~o: csipkés szélű levél *kreneleta ~o: finoman csipkézett levél *krunarangaj ~oj: keresztlben átellenes állású levelek *kunmeta ~o: összetett levél *kvazaŭdivida ~o: osztott levél *kvinloba ~o: ötkaréjos levél *lancetforma ~o: lándzsás levél, lándzsa alakú levél *liniiforma ~o: szál as levél *loba ~o: karéjos levél *mane divida ~o: tenyeresen szeldelt levél *mane duondivida ~o: tenyeresen hasadt levél *mane kunmeta ~o: tenyeresen összetett levél *mane kvazaŭdivida ~o: tenyeresen osztott levél *mane loba ~o: tenyeresen karéjos levél *maneca ~o: tenyeresen erezett levél *nepare kunmeta ~o: páratlanul összetett levél *nepare plume kunmeta ~o: páratlanul szárnyasan összetett levél *oblonga ~o: szál as levél *obovala ~o: hosszúkás tojásdad levél *ovala ~o: ovális levél, tojásdad alakú levél *pare plume kunmeta ~o: párosan szárnyasan összetett levél *pinata ~o, plumea ~o: szárnyas levél *plume divida ~o: szárnyasan szeldelt levél *plume duondivida ~o: szárnyasan hasadt levél *plume kvazaŭdivida ~o: szárnyasan osztott levél *plumerarangaj ~oj: kétsoros állású levelek *renforma ~o: vese alakú levél *romba ~o: rombusz alakú levél *sagforma ~o: nyíl alakú levél *spatelforma ~o: fordított tojásdad levél, lapát alakú levél *ŝildforma ~o: pajzs alakú levél *triangula ~o: háromszögletű levél *triera ~o: hármas levél *tri~ara ~o: hármas összetett levél *verticila ~o: örvös levél *defalintaj ~oj: lehullott falevelek *Kartezia ~o: *mat* Descartes-féle levélgörbe *tremi, kiel

aŭtuna ~o Z: remeg, mint a nyárfalevél; 2. *tech* fólia, (vékony) lemez *aluminia ~o: alumíniumfólia, alufólia; 3. papírlap; 3. *knyv* (nyomdai) ív *szin* foliego *tipografia ~o: *knyv* nyomdaív; ~i: 1. *ntr* *növ* levelet hajt, lombosodik; 2. *tr* lapoz *szin* foliumi; ~a: 1. *növ* levél~, lombos *~a malsano: levélbetegség; 2. *knyv* ív~; 3. *knyv* fólió~, ívrét~; ~afo: 1. *gaszt* levélzöldség; 2. *agr* levéltakarmány; ~aro: *növ* levélzet, lombozat; ~eca: leveles, levélszerű; ~ego: *knyv* fólió, ív; ~ero: **ŝ**foliolo; ~eto: 1. *növ* levélke *flora ~eto: **ŝ**petalo; 2. cédula, cetli; ~igi: 1. *tr* *gaszt* (tésztát) nyújt; 2. *tr* *tech* fóliává nyújt, (vékony) lemezzé nyújt *szin* lamenigi; ~ingo: *növ* levélhüvely; ~umi: 1. *tr* *knyv* lapoz *szin* folii 2; 2. *tr* *inf* lapoz, görget (képernyőoldalt) *szin* rulumi; 3. *ntr* *inf* böngészik *szin* esplori 7, retumi; **ek~i:** *ntr* *növ* elkezd lombot hajtani; **inter~o:** *knyv* betétlap, betétív; **kvar~o:** 1. *növ* négylevelű lóhere; 2. *cím* négylevelű lóhere; **krom~o:** 1. *knyv* pótlap; 2. lapmelléklet (újsághoz); **mis~o:** **ŝ**milfolia afileo; **sen~a:** *növ* lombtalan, csupasz (pl. ág); **sen~igi:** *tr* lelomboz, lombjától megfoszt; **tri~o:** 1. *növ* lóhere (Trifolium) *aksela tri~o: **ŝ**aksela lotuso *birdpieda tri~o: egyvirágú here, nagyhüvelyű here (T. ornithopodioides) *blanka tri~o: fehér here, kúszó here (T. repens) *bruniganta tri~o: gesztenyeszínű here (T. badium) *ĉevalhufa tri~o: heverő patkóhere, heverő patkófű, ernyős patkóhere, ernyős patkófű (Hippocrepis comosa) *eta tri~o: **ŝ**eta medikago *etkapa tri~o: apró here, kisebbik here (T. dubium) *fadena tri~o (T. micranthum): cérnahere *fraga tri~o: eperhere (T. fragiferum) *globkapa tri~o: csomós here (T. glomeratum) *hibrida tri~o: korcs here, svéd here (T. hybridum) *humidema tri~o: terpedő here (T. patens) *inversflora tri~o: fonák here (T. resupinatum) *kampa tri~o: tarlóhere, herehurafű, herehura-lóhere (T. arvense) *kuraca spikotri~o: **ŝ**kuraca meliloto *kurba tri~o: erdei here, tekergős here (T. medium) *kuŝanta tri~o: mezei here, vadhere (T. campestre) *lana tri~o: **ŝ**vundosaniga antilido *lupola tri~o: **ŝ**lupola medikago *makula tri~o: **ŝ**makula medikago *malgata tri~o: szőrös here (T. scabrum) *mallarg~a tri~o: sudár here, sugárhare (T. strictum) *mil~o: **ŝ**milfolia akileo *monta tri~o: hegyi here (T. montanum) *ora tri~o: zörgő here (T. aureum) *parkapa tri~o: torzjaszerű here (T. spadiceum) *purpura tri~o: pirosló here (T. rubens) *ruĝa tri~o: lóhere, vörös here (T. pratense) *ruĝkarena tri~o: cserjésdő dárda here (Dorycnium pentaphyllum) *sangoruĝa tri~o: bíbor here (T. incarnatum) *sidkapa tri~o: bérci here (T. alpestre) *spikotri~o: **ŝ**meliloto *striita tri~o: sáv as here (T. striatum) *subtera tri~o: földbentermő here (T. subterraneum) *vila tri~o: **ŝ**vila medikago; 2. *cím* háromlevelű lóhere; ~angulo: *növ* levélhónalj; ~arangó: *növ* levélállás, levélrendezés *alterna ~arangó: szórt levélállás *helica ~arangó: szórt levélállás *kontraŭa ~arangó: átellenes levélállás *plumera ~arangó: szimmetrikus levélállás *verticila ~arangó: örvös levélállás; ~arbo: *növ* lombos fa; ~arbaro: *növ* lombos erdő; ~arskarabo: áll szipoly (Anisoplia); ~bazo: *növ* levélalap; ~burgono: *növ* levélrügy; ~ĉiro: *növ* levélkacs; ~falo: *növ* lombhullás; ~hava: lombos; ~legomo: *gaszt* leveles zöldség; ~humo: *agr* szelíd humusz, erdei humusz; ~lameno, ~plato: *növ* levéllemez vö. limbo l; ~makulozo: *növ* *orv* levélfoltosság; ~nodo: *növ* levélbüttyök; ~o-elektroskopo: *eltr* lemezes elektroszkóp; ~rando: *növ* levélszél *integra ~rando: ép levélszél *plume loba ~rando: szárnyasan karéjos levélszél; ~rastilo: pázsitseprű, füseprű, lombseprű; ~riĉa: dús lombozatú; ~rulozo: *növ* levélsodródás; ~oskaraboj: áll levélbogarak (Chrysomelidae) *deklinia ~oskarabo: **ŝ**leptinotarso *malhelblua unga ~oskarabo: gyepi gyaloglevelész (Timarcha goettingensis) *rapa ~oskarabo: honvédbogár (Entomoscelis adonidis); ~tigo: *növ* levélnyel *szin* petiolo; ~umilo: *inf* böngésző(program) *szin* kroziilo, retumilo, TTT-legilo *loka ~umilo: **ŝ**dosieresplorilo; **kvin~o:** *cím* ötlevelű lóhere Ŭagitfolio, albumfolio, aluminifolio, antaŭfoliuma arbofolio, cigaredfolio, daŭrfolia, falfolia, faldfolio, figfolio florfolio flugfolio, fruktfolio, glufolio, ĝermofolio, gvidfolio, korolfolio, laktukfolio, laŭrfolio, lignofolio, linifolio, memorfolio, metalfolio, modelfolio, orfolio palmfolio, paperfolio, pinglofolio, poentfolio, refoliuma, reklamfolio, stanfolio, stilfolio, ŝirfolia, tajpfolio, tefolio, vinberfolio **foliant/o=**1. *knyv* fólió, ívrétalak; 2. *knyv* fóliás (ívrét alakú könyv) **folik/o=**1. *növ* tüsző, folliculus; 2. *anat* tüsző, tömlő, folliculus *ovariaj ~oj: petetüszők, folliculi ovarii; ~ino: *biol* kém ősztron *szin* oestrone; ~ito: *orv* tüszőgyulladás, folliculitis; **du~o:** *növ* kéttagú tüsző; **plur~o:** *növ* többtagú tüsző Ŭharfoliko **folikulin/o=****ŝ**oestrone **foliol/o=***növ* levélke, foliolum *szin* foliero **foliot/o=***növ* lánggomba, tőkegomba (Pholiota) **folklor/o=**1. *tud* szellemi néprajz, folklorisztika; 2. néphagyomány; 3. áll hagyományok, szokások; ~a: 1. folklór~, népi hagyományos; 2.

folklorisztikus, népies; ~isto: tud szellemi néprajzos, néphagyomány-kutató, folklorista, folklórkutató

Fomalhaüt/o=csill Fomalhaut, Alfa Piscis Austrinis

Fomalhot/o=☉Fomalhaüto

foment/i=tr orv melegen borogat, meleg borogatást alkalmaz vmin (n); ~afo: gysz meleg borogatás

fon/o=1. ált háttér *antaü tia ~o: ilyen háttér mellett *cedi en la ~on: háttérbe szorul *la ~o de la romano: a regény cselekményének helyszíne *kiu staras en la ~o?: ki áll a háttérben?; **2.** cím műv háttér; **3.** háttérdiszlet (>színház); ~a: háttér~, háttérben lévő; ~i: tr vminek (n) a háttérben van, vmi (n) mögött van *la urbon ~as altaj montoj: a város háttérben magas hegyek emelkednek *tra la verko ~as la marksisma vidpunkto: a művön átsejlik a marxista álláspont; **mal~o:** előtér; ~**bruo:** 1. fiz háttérzaj; **2.** vill alapzöreg; ~**dekoracio:** háttérdiszlet, háttérdekoráció; ~**farbo:** alapozófesték; ~**radiado:** fiz háttérsugárzás; ~**sminko:** fn háttérszín; ~**tolo:** háttérvászon (>színház)

fon/o²=fiz fon (>hangerősség)

fon/o³=fn fon; ~a: mn nyt fon (fon)

fond/i=1. tr ép alapoz (épületet) *~i domon sur fosto: házat cölöpökre alapoz *~i sur sablo: átv homokra épít; **2.** tr alapít (pl. várost, államot) *~i urbon: várost alapít *~o de Romo ige de Romulo: Róma alapítása Romulus által *Sankta Stefano ~is la hungaran ŝtaton: Szent István alapította a magyar államot; **3.** tr megalakít, alapít (pl. intézményt, társaságot) *~i universitaton: egyetemet alapít; **4.** tr átv alapoz (pl. véleményt, hitet) *li ~as siajn esperojn sur sia filo: fiára alapozza reményeit; ~**oj** Z: ☉fonduso; ~**afo:** gazd alapítvány *starigi ~ajon: alapítványt létrehoz; ~**igo:** alapítás, megalakulás; ~**into:** fn alapító; **kun~i:** tr együtt alapít, közösen alapít; **kun~into:** társalapító; **mal~i:** tr felosztal (pl. szervezetet); **re~i:** tr újraalapít; **sen~a:** alaptalan, megalapozatlan, indokolatlan; ~**ĉarto:** alapító oklevél, alapítólevél; ~**kongreso:** alakuló kongresszus; ~**kunsido:** alakuló ülés; ~**kunveno:** alakuló gyűlés

Űŝtatfondo, urbofondinto

fondu/o=gaszt fondü (mártás) *Burgonja ~o: burgundi fondü *Savoja ~o: szavolyai fondü

fondus/o=gazd alap, pénzalap, tőkealap *amortiza ~o: amortizációs alap *bonstatia ~o: jóléti alap *Internacia ~o por Agrikultura Evoluigo: Nemzetközi Mezőgazdaság-fejlesztési Alap *Internacia Mona ~o: Nemzetközi Valutaalap *investa ~o: beruházási alap *koheriga ~o: kohéziós alap *mona ~o: valutaalap *senlaborula ~o: munkanélküliségi alap *solidara ~o: szolidaritási alap

Űmalsanfonduso, pensifonduso, strikfonduso, strukturfonduso

fonem/o=nyt fonéma vö. alofono; ~a: nyt fonéma~, fonematikus *~a skribo: fonematikus írás, „fonetikus” írás; ~**aro:** nyt fonémakészlet; ~**iko:** nyt fonématan, fonemika; ~**sistemo:** nyt fonémarendszer; ~**variante:** ☉alofono

fonendoskop/o=gysz fonendoszkóp, phonendoscop

fonetik/o=1. nyt fonetika, hangtan *szin* sonscienco *akustika ~o: akusztikai fonetika, hangzási hangtan *diakrona fonetiko: történeti fonetika, diakronikus fonetika *paradigma ~o: osztályozó hangtan, paradigmikus fonetika *percepta ~o: hallási hangtan, percepciósi fonetika; **2.** átv nyt hangrendszer, hangkészlet, fonetizmus *szin* fonetismo; ~a: **1.** nyt fonetikai *~a alfabeto: fonetikai ábécé *~a vorto: fonetikai szó; **2.** nyt fonetikus *~a skribo: fonetikus írás, hangalapú írás vö. fonema skribo; ~**isto:** fn nyt hangtanos, fonetikus

fonetism/o=nyt hangrendszer, hangkészlet, fonetizmus *szin* fonetiko 2 vö. grafismo

fonetist/o=nyt fonetista, a fonematikus írás híve

fonio/o=☉radiotelefonio

fonofor/o=gysz nagyothalló-készülék

fonograf/o=zene fonográf; ~i: tr zene fonográfra vesz, fonográfon rögzít

fonogram/o=távk telefontávirat, fonogramm

fonolit/o=ásv fonolit

fonologi/o=1. nyt fonológia, nyelvi hangtan *fonologio konsistas el fonemiko kaj prozodio: a fonológia fonématanból és prozodiából áll; **2.** nyt ne fonetika ☉fonetiko

fonometr/o=tech hangerősségmérő, fonmérő, fonométer; ~**io:** tech fonometria, hangerősségmérés

fonon/o=fiz fonon, hangkvantum

fonoskop/o=tech fonoszkóp

fonotek/o=hangtár

font/o=1. geo víz forrás *ĉerpi el klara ~o: átv is tiszta forrásból merít *elsekiginta ~o: kiszáradt forrás *karsta ~o: víz karsztforrás *la ~o senakvigis: kiapadt a forrás *roka ~o: sziklaforrás *sidi ĉe ~o: átv közel ül a tűzhöz *sulfureca ~o: víz gysz kénes forrás; **2.** átv eredet, forrás

*aŭtoritata ~o de informoj: megbízható hírforrás *elektra ~o: vill tápforrás, áramellátás *emisio ~o: öko emisszióforrás *~o de energio: gazd energiaforrás *~o de enspezoj: gazd jövedelemforrás *~o de lumo: fiz fényforrás *~o de rimedoj: gazd eszközforrás *malbono ~as el mono: közm a pénz minden bajnak forrása *materiala ~o: gazd anyagi forrás *neelĉerpebla ~o: átv kiapadhatatlan forrás *punkta lum~o: fot pontszerű fényforrás; ~a: víz átv forrás *~a regiono: forrásvidék *~a materialo: forrásanyag; ~i: **1.** ntr víz ered (forrás); **2.** ntr átv ered, származik, kiindul *el bonemo ~as ĝojo: a jóságból öröm fakad; ~**afo:** inf forrás, source; **el~igi:** tr átv is eredeztet (forrásból) *en Teksaso oni el~igas multan nafton: Texasban sok kőolajat hoznak a felszínre *lertulo el~igas multan monon el financaj operacioj: ügyes ember sok pénzt hoz ki pénzügyi műveletekből; **termo~o:** geo hőforrás; ~**akvo:** víz forrásvíz; ~**indiko:** tud forrásmegjelölés; ~**materialo:** tud forrásanyag; ~**o~aro,** ~a aro: mat értelmezési tartomány; ~**okodo:** inf forráskód; ~**okritiko:** tud forráskritika; ~**olingvo:** nyt forrásnyelv; ~**oplumo:** töltőtoll; ~**oprogramo:** inf forrásprogram, source program; ~**oŝtono:** közkút

Űelektrofonto, energifonto, enspezfonto, financfonto, jurfonto, kurentofonto, lumfonto, monfonto, naftofonto, olefonto, programfonto, riĉfonto, skribofonto, sonfonto, ŝprucfonto, varmofonto

fontan/o=ép műv szökőkút, díszkút

Fontanbel/o=geo Fontainebleau

fontanel/o=1. anat kutacs, fontanella *antaŭa ~o, bregma ~o: nagykutacs, fonticulus anterior; **2.** gysz ne dren ☉drenilo

for=1. határozószó **1.** el, tova, félre; for!: *isz* el innen!, le vele! (nyomatékos elutasítás, elűzés) *iri for en bona hor' Z: időben távozik, jókor lelép *iru for en nomo de Dio: Isten nevében menj el *lasu for viajn plendojn: hagyj fel a panaszokkal *prenu for vian manon: vedd el a kezedet; **2.** távol, messze *for de l' mondo: távol a világtól *for je du saltoj: macskaugrásnnyira *kelkajn paŝojn for de li: tőle néhány lépéssnyire *tio estas for de mia intenco: átv távol áll tőlem, nincs szándékomban *vi longe restis for: sokáig elmaradtál; **3.** nincs, eltűnt *ĉiu espero estas for: minden remény odavan *for de l' okuloj, for de la koro Z: közm szem nem látja, szív felejt; **II.** indulatszó *for de ĉi tie!: *isz* el innen!, ki innen! *for de l' vojo!: *isz* félre az útból! *for de mi!: *isz* takarodj innen! *for de miaj okuloj!: *isz* takarodj a szemem előtt! *for de tie!: *isz* el onnan! *for la manaĉojn!: vidd innen a mancsod! *for la manojn!: el a kezekkel! *for lin!: *isz* el vele!; **III.** továbbképezve; for: távoli, messzi *szin* malproksima *fora estonteco: távoli jövő *la fora horizonto: a távoli horizont *la fora Siberio: a távoli Sziberia; forajo: **1.** messzeség, a távol *la ŝipo malaperis en la forajo: a hajó eltűnt a messzeségben; **2.** távoli dolog *pri forajoj nun ne okupu vin: távoli dolgokkal most ne foglalkozz; fore: *hsz* messze, távol *szin* diste, malproksime *fore de ĉiaj zorgoj: minden gondtól távol *li loĝas tre fore: nagyon messze lakik; foreco: távoliség, messzeség (állapot) *pro la foreco de la urbo ni veturu per trajno: a város messzesége miatt vonattal utazzunk; foren: messzire, távolra, távolba *szin* malproksimen *li sopiras foren, al sia patrujo: a távolba vágyik, hazájába *vidi foren: messzire ellát; fori: *ntr* távol van, messze van, messzire van *szin* disti, distanci, malproksimi *li foras de siaj amatoj: messzire van a szeretteitől *tre foras ties efektiviĝo: nagyon távol van a megvalósulása; forigi: **1.** tr eltávolít, messzire visz *oni forigis lin el sia posteno: eltávolították a posztjáról *rubajon oni devas forigi el la urbo: a szemetet el kell vinni a városból; **2.** tr átv eloszlat, megszűntet, elhárít *forigi makulon: foltot eltávolít *la informo forigis ĉiujn miajn dubojn: a hír minden kétséget eloszlatott; forigi: **1.** *ntr* eltávolodik, eltávozik *forigi kun peza koro: nehéz szívvel távozik; **2.** *ntr* megszűnik *ĉiuj miaj esperoj foriĝis: megszűnt minden reményem *la smogo fine foriĝis en la urbo: a szmog végre megszűnt a városban; foro: messzeség, távol *szin* forajo 1; antaŭforigi: **1.** tr előre eltávolít; **2.** tr átv elhárít, megelőz (vmi rosszat) *antaŭforigi epidemion: járványt megelőz *antaŭforigi laborakcidenton: munkahelyi balesetet megelőz; neforigebla: eltávolíthatatlan, elháríthatatlan *neforigebla makulo: kivehetetlen folt; fordell'monda: isten háta mögötti, félreeső; **IV.** előképző; for~: **1.** el~, tova~ *forpuŝi la boaton disde la bordo: tr ellöki a csónakot a parttól *forviŝi makulon de sur la fenestro: foltot letöröl az ablakról; **2.** távol~ *fortunu de mi la hundo: tartsd távol a kutyát tőlem *unu lernanto forestas: egy tanuló nincs jelen; **3.** (eltüntet, eltávolít) *forakrigu la eĝon de la klinko: reszeld le a kilincs éles szélét *forleku la restaĵon: nyald le a maradékot *li fordrinkis sian monon: elitta a pénzt *ni forpromenis la ekveturon de la trajno: sétálás miatt lekéstük a vonat indulását

Űfonatforigilo, kotforigilo, muskoforigilo

foradendr/o=növ amerikai fagyöngy *szin* Amerika visko

foraminifer/oj=fn áll likacsoshéjúak, likacsosházúak, sokkamrások,

sokrekeszesek (Foraminifera)

forbe/o=*zene* phorbeia (szájbázdás auloszjátékos fején)

forc/i=*tr agr* üveggházban nevel, meleggházban termeszt; ~**ejo**: *agr* meleggház, üveggház *szin* varmodomo, vitrodomo

forceps/o=**1.** gysz szülészeti fogó, forceps *szin* akušilo; **2.** gysz sebészeti fogó

forfikul/o=*áll* fülbemászó (Forficula)

forges/i=**1.** *tr* felejt, elfelejt (kiesik az emlékezetéből) *oni ne ~as la unuan amon: az első szerelmet nem lehet feledni *se malriĉulo sukcesas, li ĉion ~as *Z: közm* szegényből lett gazdag hamar elhiszi magát; **2.** *tr/ntr* megfeledekzik vmiről v. vkiről (n v. pri), (figyelmetlenségből) elfelejt vmit (n v. pri) *amikon karesu, sed kalkuli ne ~u *Z: közm* úgy légy másnak barátja, hogy magadnak ellensége ne légy ellensége *~i pri la mondo vasta, atendi vin, nur sole vin!: a nagyvilágot elfeledni, és várni téged, téged csak! *li ~i hejme sian legitimilon: otthon felejtette a személyigazolványát *mi ~is vian nomon: elfelejtettem a nevét *ne ~u aĉeti panon: ne felejts el kenyéret venni; ~i **sin**: **1.** megfeledekzik magáról, elragadtatja magát *~i sin en la laboro: beletemetkezik a munkába; **2.** megtagadja önmagát (önzetlen) *patrino ~is sin por siaj infanoj: egy anya megtagadja magát gyermekeiért; **3.** megfeledekzik magáról (vétekezik) *en sia ebrio li tute ~is sin kaj faris skandalon: részegségében megfeledekzett magáról, és botrányt okozott; ~o: **1.** felejtés, feledés *droni en ~o: feledésbe merül *szin* sinki en forgeson *formeti la aferon en la keston de ~o *Z: elaltatja, elfektet* az ügyet; ad acta teszi az ügyet *kondamni al ~o: feledésre ítélt *kovri la aferon la vualo de ~o: borítsa az ügyet a feledés homálya *meti en ~on *Z: kitörli* az emlékezetéből *post konfeso venas ~o *Z: közm* megtérő bűnösnek nincs pokolra útja *sinki en ~on: feledésbe merül *szin* droni en forgeso; **2.** elhanyagolás, figyelmen kívül hagyás *~o de lia devo penudas: büntetendő kötelességének elhanyagolása; ~**ejo**: ~forgeskelo, ublieto; ~**ema**: feledékeny; ~**emo**: feledékenység; ~**igi**: *tr* elfeledtet vkivel (al) vmit (n) *la bona laboro ~igas al li la malaltan salajron: a jó munka elfeledteteti vele az alacsony fizetést; ~**igi**: *ntr* elfelejtődik, feledésbe megy; **mem**~**emo**: önzetlenség, önfeláldozás; **ne**~**ebila**: felejtethetetlen, feledhetetlen; **ne**~**umino**: ~miozoto; **sin**~**o**: **1.** önmegtagadás; **2.** magáról megfeledekzés; **sin**~**emo**: önzetlenség, önfeláldozás; ~**kelo**: *tört* (kútszerű) vártömlőc, várbörtön, süllyesztő *szin* forgesejo, ublieto

forĝ/i=**1.** *tr tech* kovácsol *~u feron, dum ĝi estas varmega *Z: közm* addig üsd a vasat, amíg meleg *~i glavon: kardot kovácsol; **2.** *tr átv* kovácsol, készít, alkot, fabrikál *ĉiu kreas sian forton, ĉiu ~as sian sorton *Z: közm* ki-ki saját sorsának kovácsa *~i planon: tervet kovácsol; ~**ebila**: kovácsolható; ~**ejo**: *tech* kovácsműhely; ~**ita**: *tech* kovácsolt *~ita fero: kovácsolt vas; ~**isto**: *tech* kovács; **al**~**i**: **1.** *tr tech* rákovácsol *al~i manigon al glavon: kardra kézvédőt kovácsol; **2.** *tr átv* odaköt, odaszegez *al~i al si la rigardon de la publiko: magához láncolja a közönség tekintetét *stari kvazaŭ al~ita al la loko *Z: áll*, mintha földbe gyökerezett volna a lába; **el**~**i**: *tr* kikovácsol, kovácsolással előállít *el~i figuron el fero: vasból alakot kovácsol ki; **kun**~**i**: **1.** *tr tech* összekovácsol, kovácsolással összerögzít *kun~i ĉenerojn en ĉenon: láncszemeket lánczá kovácsol; **2.** *tr átv* összekovácsol *la amikeco kun~is ilin: a barátság összekovácsolta őket; **sub**~**i**: *tr tech* vmi alá kovácsol *sub~i hufferon: patkót felkovácsol; ~**arto**: kovácsmesterség, kovácsművészség; ~**fero**: kovácsolt vas; ~**oforno**: *ip* kovácskemence; ~**tenajlo**: égfogó

forint/o=*forint* *ĝi koston mil ~ojn kaj dek filerojn: ezer forintba és tíz fillérbe kerül

fork/o=**1.** villa *uzu vian ~on dum manĝado: evés közben használd a villát *pikpreni fojnon per ~o: szénát szed fel villával; **2.** *átv tech* villa, villaszerű tárgy *~o de biciklo: kerékpár villája *~o de pantalono: nadrág szárai; **3.** *közl* utélagázás *~o de vojo: utélagázás *szin* vojforko; ~i: *tr* villára szúr, villára vesz *~i pecon da viando: villára szúr egy darab húst; ~**ego**: *agr* villa, szénavilla, vasvilla; ~**eto**: **1.** *gaszt* kisvilla; **2.** *tech* villa (kisebb, villa alakú tárgy) *~eto de pendolo: inga villája *~eto de remilo: evezővilla; ~**igi**, **dis**~**igi**: *ntr* elágazik *la vojo kaj la kanalo dis~igas antaŭ la urbo: az út és a csatorna elágazik a város előtt; ~**ĉarelo**: *jm* villás targonca; ~**odento**: villaág; ~**otranĉilo**: *gaszt* villakés; ~**vermoj**: *áll* villásférgek (Aschelminthes); ~**vosta**: villás farkú

ŭagordforko, bicikloforko, branĉforko, fiŝforko, fojnoforko, fosforko, kaptoforko, kluĉoforko, omarforko, ostroforko, pantalonforko, piĉforko, salatforko, sandviĉforko, svingforko, tonforko, trakforko, tuboforko, viandoforko, vojforko

form/o=**1.** alak, forma (külső konkrét megjelenés) *de stranga ~o: különös alakú *~o de objekto: tárgy alakja *~o kaj enhavo interpartenas: a forma és a tartalom egymáshoz tartoznak *gramatika

~o: *nyt* nyelvtani alak *li perdis sian homan ~on: elvesztette emberi alakját *muzika ~o: *zene* zenei forma *ricevi ~on kaj karnon: formát ölt, kialakul; **2.** *koh* forma *szin* formujo *en la ~on fluís ardanta metalo: izzó fém folyt a formába *infanoj faras sablokukon per ~oj: gyerekek formával homoksüteményt csinálnak; **3.** *átv* mód, alak, forma (megvalósulás módja) *antaŭlongaj okazaĵoj alprenis ~on de legendoj: régi események legendaformát öltöttek *en iu aŭ alia ~o: ilyen vagy olyan formában v. módon *prezentu vian aferon en ~o de plendo: nyújtás be az ügyét panasz formájában; pro ~o: formális *edziĝo pro ~o: formális házasság *fakturo pro ~o: *gazd* pro forma számla *preni sur sin la ~on de bonulo: jó ember alakját ölti magára *prezidanto pro ~o: formális elnök *ricevi ~on kaj karnon: formát és tartalmat kap *sub nenia ~o mi akceptas vian senkulpon: semmilyen formában nem fogadom el a mentegetőzsedet; **4.** *mat* forma *alterna ~o: váltakozó forma, alternáló forma *diferenciala ~o: differenciálforma *geometria ~o: mértani forma *hermita ~o: hermitikus forma; **5.** *biol* forma (változat altaxonja); ~a: formai, alak, forma szerinti, formális *nur ~a korekto: csak formai korrekció; ~**forma**: ~alakú, ~formájú, ~szerű; ~**formaj**: *áll* ~alakúak (>rend); ~i: **1.** *tr* alakít, formáz, megformáz *~i poton el argilo: agyagból fazekat formáz *~u triopajn vicojn: alakítsatok hármas sorokat *la fluo ~is profundan kavon: a folyás mély üreget alakított ki; **2.** *tr átv* képez, alkot, formál *esperantistoj ~is tutmondan asocion: az esperantisták világszövetséget alakítottak *~i al si juĝon: ítéletet alkot vmiről (pri) *~i ekvacion kun unu nekonato: egyismeretlenes egyenletet képez *~i frazon: mondatot alkot *~i grupon: csoportot alkot, csoportot képez *~i ideon: fogalmat alkot *~i opinion: véleményt formál, véleményt alakít ki *~i societon: társaságot alakít *~i vorton: szót képez *malfacilaĵoj ~as la karakteron: a nehézségek formálják a jellemet *vaporoj ~as nubon: a gőzök felhőt képeznek; ~**ado**: alakítás, formázás, formálás; ~**aĵo**: **1.** *ex* formalitás ~formalaĵo; **2.** alakzat, képződmény *szin* formitaĵo; ~**anto**: **1.** alakító, formázó, kialakító, megalakító; **2.** *fiz* formáns; ~**igo**: *ex* ~formado; ~**igi**: **1.** *ntr* alakul, kialakul, formálódik *sub liaj fingroj la argilo ~iĝis en vazon: ujjai alatt az agyag edénnyé formálódott; **2.** *ntr átv* képződik, létrejön, kialakul *mia plano iompostiome ~iĝis: tervem lassan kialakult; ~**igo**: kialakulás, formálódás; ~**itaĵo**: *tud* formáció, alakzat, képződmény; ~**ilo**: *tech* formázóeszköz, alakítószerszám; ~**ujo**: **1.** forma (vmi megformázására) *~ujo por fromaĝo: sajttöntő forma *~ujo por torto: tortaforma; **2.** *koh* forma, öntőforma *szin* muldilo; ~**igintaĵo**: ~formitaĵo; **al**~**a**: feszes, passzentes; **al**~**igi**: *ntr* hozzáidomul, hozzáalakul; **ali**~**igi**: *tr* átalakít *szin* transformi l; **ali**~**igi**: *ntr* átalakul, átváltozik; **bel**~**a**: formás, csinos vö. belfigura; **de**~**i**: *tr* deformál, alakját elváltoztatja *la pluvo de~is mian ĉapelon: az eső deformálta a kalapot; **de**~**ebila**: *fiz* kém alakítható, képlékeny, deformálható *szin* plasteca; **de**~**ebleco**: *fiz* kém képlékenységi, alakíthatóság, formálhatóság, plaszticitás *szin* plasteco; **de**~**igi**: *ntr* deformálódik, alakja változik, vetemedik *pro la troa ŝarĝo de~iĝis la breto: a túlzott megterheléstől deformálódott a polc; **de**~**igo**: *fiz* alakváltozás, deformáció, vetemedés *plasteca de~igo: képlékeny v. maradó alakváltozás, plasztikus deformáció; **de**~**ita**: deformálódott, vetemedett; **du**~**a**: *tud* kétalakú, dimorf; **du**~**eco**: *tud* kétalakúság, dimorfia (>tulajdonság); **du**~**ismo**: *tud* kétalakúság, dimorfizmus (>jelenség); **laŭ**~**a**: formális, forma szerinti; **long**~**a**: hosszúka *szin* oblonga; **miks**~**a**: vegyes formájú, kevert alakú; **mis**~**a**: alaktalan, torz; **mis**~**i**: *tr* eltorzít, deformál, eléktelenít; **mis**~**igo**: torzulás, deformáció *mis~igo de vertebraro: orv gerincferdülés; **plen**~**a**: teljes alakú, tökéletes formájú, tökéletes kinézetű *li falsis plen~an monbileton: tökéletes kinézetű bankjegyet hamisított; **plur**~**a**: *tud* többalakú, polimorf; **plur**~**eco**: *tud* többalakúság, polimorfia (>tulajdonság); **plur**~**ismo**: *tud* többalakúság, polimorfizmus (>jelenség); **pra**~**o**: ősi forma, eredeti forma *pra~o de vorto: szó ősi formája; **re**~**i**: **1.** *tr* újraformáz, újjáalakít, megreformál *Lutero volis re~i la kristanismon: Luther meg akarta reformálni a kereszténységet; **2.** *tr* visszaalakít (eredeti állapotba) retroformi; **3.** *tr* kém reformál; **re**~**o**: újjáalakítás, reform *agrara re~o: *agr pol* földreform, agrárreform *institucia re~o: intézményi reform *struktura re~o: szerkezeti reform, strukturális reform; **re**~**ado**: újjáalakítás, megreformálás; **re**~**ema**: újtökédvű, reformpárti; **re**~**emo**: újtökédv, reformpártiság; **re**~**ismo**: *pol* reformpártiság, reformizmus; **re**~**isto**: *fn* reformpárti, reformátor, újjáalakító; **re**~**ito**: *kr* református *szin* protestanto; **retro**~**i**: *tr* kém visszaalakít, reformál *per aldono de varmo retro~eblas la deirsubstanco: hő hozzáadásával visszaalakítható a kiindulási anyag; **sam**~**a**: egyforma, ugyanolyan; **sen**~**a**: alaktalan, formátlan; **trans**~**i**: **1.** *tr* átalakít vmivé (en ~n) *trans~i ĝis nerekebleco: felismerhetetlenségig átalakít; **2.** *tr* vill transzformál *trans~i tension, kurenton: feszültséget, áramot transzformál; **trans**~**o**: **1.** átalakítás *la

konstruajo spertis gravajn trans~ojn dum sia historio: története során az épület fontos átalakításokon esett át *trans~o de Lorentz: *fiz* Lorentz-transzformáció; **2. mat** transzformáció *Furiera trans~o: Fourier-transzformáció *konforma trans~o: szögtartó transzformáció *Laplace trans~o: Laplace-transzformáció; **trans~ado**: **1.** átalakítás; **2.** transzformálás; **3. biol** transzformáció; **trans~atoro, trans~ilo**: vill transzformátor *adapta trans~ilo: illesztőtranszformátor *elira trans~ilo: kimenőtranszformátor *instrumenta trans~ilo: mérőtranszformátor; **trans~igi**: **1. ntr** átalakul, átváltozik vmivé (en ~n) *szin* aliformígi; **2. ntr** vill transformálódik; **trans~igo**: **1.** átalakulás, átváltozás *szin* aliformígo; **2. vill** transzformáció; **trans~ismo**: *biol* transzformizmus *trans~ismo klarigas la diferencigon de la specioj per malrapida trans~igo de tipoj: a transzformizmus a fajok elkülönülését típusok lassú átalakulásával magyarázza; **trans~isto**: *biol* transzformista; **re~instala**: *kém* reformálóbereendezés; **re~propono**: reformjavaslat; **unu~a**: **1.** egyforma; **2. fiz** egyenletes *neakcelata korpo movígas unu~e: nem gyorsított test egyenletesen mozog; **unu~eco**: egyformaság, uniformizmus; ~**faktoro**: *fiz* alaktényező, formátényező; ~**fidela**: formahű, alakhű; ~**fideleco**: formahűség, alakhűség; ~**ogenro**: *ex biol* formagenus, alaknem (rendszerinti egység); ~**orekono**: *inf* alakfelismerés; ~**riča**: formagazdag, változatos alakú

U bienreforma, impostreforma, karesforma, kultivoforma,

magnetodeforma, movoforma, ondoforma, organizforma, proprietforma, skribreforma, ŝtatforma, vivoforma, vortforma
formaci/o=1. *kat* felállítás, alakzat, kötelék *batala ~o: harci alakzat *disvolvígi en malferman ~on: széttagolt alakzatba fejlődik *marŝi en fermita ~o: zárt alakzatban menetel; **2. kat** alakulat, egység *sanitara ~o: egészségügyi alakulat; **2. geo** formáció, képződmény; **3. orv** képződmény, formáció, formatio *retikula ~o: nyúltvelő szűrke hálózatos állománya
U atakformacio, marŝformacio

formal/a=1. alak, forma szerinti, alak szerinti, formát érintő, formális

*mia demando estas ~a, ne tuŝas la esencon: kérdésem formális, nem érinti a lényegét *~a leĝo: *jog* alak törvény *~a lingvo: *inf* formális nyelv *~a parametro: *inf* formális paraméter *~a polinomo: *mat* formális polinom *~a potencoserio: *mat* formális hatványsor; **2.** rendes, szokásos *ni faru ~an kontrakton: kössünk rendes szerződés; **3.** formális, hivatalos *~a akcepto: hivatalos fogadás *~a vizito: hivatalos látogatás *~aj interparoloj: hivatalos tárgyalások; **4.** szabályos, szabályszerű, előírásos *~a proceduro: *jog* hivatalos eljárás *~e procedi: szabályszerűen jár el; ~**aĵo**: formalitás, formáság, alak előírás *la aprobo fare de la parlamento jam estas nur ~aĵo: a parlamenti igen már csak formalitás *doganaj ~aĵoj: vámelőírások; ~**ema**: hivataloskodó, formákhoz ragaszkodó, bürokratikus, formalizmusra hajló; ~**emo**: formalizmus, formalizmusra való hajlam; ~**igi**: *tr* formalizál, formálissá tesz

formaldehid/o=☞metanalo

Formalhaŭt/o=csill Formalhaut, Alfa Piscis Austrinis

Formalhot/o=☞Formalhaŭto

formalin/o=☞formolo

format/o=1. *knyv* formátum, méretek *~o A4: A4-es méret *grand~a: nagy formátumú; **2. knyv** formátum, könyvalak (pl. kvart, oktáv) *duonfolia ~o: kettedrét formátum, másodrét formátum, ívrét, fólió *kvaronfolia ~o: negyeddrét formátum, kvart *szin* kvarto **2** *okonfolia ~o: nyolcadrét formátum, oktáv *szin* oktavo **2** *deksesonfolia ~o: tizenhatodrét formátum *szin* sedeco **1**; **3. inf** ne formato ☞formo

formi/o=növ új-zélandi kender, új-zélandi len (Phormium)

formi/o²=kém form~, hangya~; ~**ato**: *kém* formiát *~ata acido: *kém* hangyasav, metánsav *szin* formiaka acido, metanacido, metanata acido; ~**ilo**: *kém* formilgyök; ~**olo**: *kém* formol; ~**aldehido**: *kém* formaldehid

formik/o=áll hangya (Formica) *Herkula ~o: lóhangya (Campanotus herculeanus) *ruĝa arbar~o: erdei vöröshangya (F. rufa); ~**a**: **1.** hangya~, hangyás *~a acido: *kém* hangyasav, metánsav *szin* formiata acido, metanacido, metanata acido *~a svarmo: hangyaraj; **2. átv** hangyaszerű, serény, kitaró *~a diligento: hangyaszorgalom *~a laboro: serény munka, kitaró munka; ~**ejo**: áll hangyaboly *ĝi similas al ekscitita ~ejo: felbolydult méhkaşhoz hasonlít; ~**i**: *ntr* átv bízserég; ~**leono**: ☞mirmeleono; ~**oskarabo**: áll szűfarkas, feketenyakú szűfarkas (Pseudoclerops mutillarius); ~**urso**: ☞mirmekofago
forming/o=zene forminx, phorminx (ógörög húros hangszer)

formol/o=kém formalin *szin* formalino

Formoz/o=geo ex Formosa (Tajvan portugál neve)

formul/o=1. *tud* képlet, formula *bonforma ~o: *mat* helyesen formált képlet *empiria ~o: *tud* tapasztalati képlet, empirikus formula; **2. jog** iratminta, iratforma, formula *~o de naskigakto: születési okmány formája *~o de petskribo: kérelem formája; **3. sp** forma, formula

*Grandpremiaj konkursoj ~o Unu: Forma-1 nagydíjas versenyek *piloto de ~o Unu: Forma-1-es pilóta; **4.** megfogalmazás, fogalmazásmód *diplomatoj serĉas taŭgan ~on, por ne ofendi iun: a diplomaták alkalmas megfogalmazást keresnek, hogy senkit se sértsenek meg; ~**i**: **1. tr** képletbe foglal, képlettel kifejez; **2. tr** megfogalmaz, szavakba önt *~i demando: kérdést megfogalmaz; ~**aro**: **1.** képletgyűjtemény, formuláskönyv *farmacia ~aro: gyógyszerkönyv *szin* farmakopeo; **2. jog** iratmintagyűjtemény, formularium, formuláré; **3. űrlap**, formanyomtatvány, adatlap; **re~i**: *tr* átfogalmaz, újrafogalmaz; **par~o**: *ir* szóismétlő erősítés *ree kaj ree', 'pli-malpli' estas par~oj: az 'újra és újra', 'többé-kevésbé' szóismétlő erősítés

U censoformularo, impostformularo, sorĉformulo

forn/o=1. kályha, kemence *szin* hejtoformo, stovo *elektra ~o: a) *vill* villanykályha b) *vill ip* villamos kemence, elektromos kemence *kahela ~o: cserépkályha; **2. ip** kemence *Martin~o: *koh* Martin-kemence *ŝakta ~o: *koh* aknakemence; ~**ego**: **1.** nagy kályha, nagy kemence; **2. koh** kohó, nagylvasztó *szin* altforno *kremacia ~ego: halottégető kemence, hullaégető kemence; ~**ejo**: sütőkamra, sütőhelyiség, sütőház; ~**eto**: kis kályha, kis kemence, kályhácska *~eto de pipo: pipafej *szin* pipformeto *mikroonda ~eto: mikrohullámú sütő; ~**isto**: kályhás, kályhakészítő; ~**okrano**: kályhaellenző; ~**oganto**: edényfogó kesztyű; ~**okesto**: sütő; ~**oplato**: főzőlap; ~**osida**: **1.** fázékony; **2. átv** otthon ülő *szin* hejmsidema; ~**osidisto**: *fn* otthon ülő *szin* hejmsidulo; ~**oskrapilo**: ☞fajrohoko

U altforno, bakforno, gasforno, hejtoforno, kahelfornisto, kaldronforno, kalkforno, kuirforno, minforno, pipformeto, pupfornelo

fornel/o=konyhai tűzhely, sparherd *szin* kuirforno *elektra ~o: villamos tűzhely *karba ~o: szénttűzhely

U gasfornelo, pupfornelo

forniks/o=anat boltozat *cerba ~o: nagyagyboltozat, fornix cerebri *vagina ~o: hüvelyboltozat, fornix vaginae

forsiti/o=1. *növ* aranyfa, aranycserje, forzitia; **2. növ** ne aranyvessző ☞solidago

forst/o=agr (művelés alatt álló) erdő; ~**isto**: *agr* erdész; ~**umi**: *tr agr* erdőt művel *~umi dek hektarojn: tíz hektáron erdőt művel; ~**umado**: *agr* erdőgazdálkodás, erdőművelés; **re~umi**: *tr* (erdőt) újratelepít, újrafásít; ~**administracio**: *agr* erdőgazgatóság, erdészeti igazgatóság; ~**odomo**: *agr ép* erdészház, erdészlak; ~**officejo**: *agr* erdészeti hivatal; ~**kultivo**: *agr* erdőművelés, erdészet *szin* arbarkultivo; ~**oscienco**: *agr* erdőműveléstan; ~**ovojo**: *agr* nyiladék; ~**ozono**: *agr* erdősáv *kontraŭventa ~ozono: mezővédő erdősáv

fort/a=1. (testileg) erős, izmos *havi ~an brakon: erős karja van; **2.** (fizikailag) erős *~a ~ikaĵo: erős vár *~aj muroj: erős falak *~a pluvo: nagy eső, sűrű eső *~a vento: erős szél; **3. intenzív** *~a aŭro lin ĉirkaŭas: erős aurája van *~a febro: erős láz *~a kafo: erős kávé *~a lumo: intenzív fény *~a vino: erős bor; **4. átv** nagymérvű; **5. átv** ügyes, jó vmiben (en) *li estas ~a en matematiko: jó matematikából; **6.** (hatásában) erős; ~**e**: **1.** erősen, szilárdan *~e staras muroj de miljaroj: erősen állnak évezredek falai *la fronto ~e tenas sin: a front erősen tartja magát; **2. nagyon** *~e pluvas: nagyon esik *~e voli: nagyon akar *mi ~e dubas pri tio: erősen kételkedik benne; **3. hsz** *zene* forte; ~**o**: **1.** (fizikai) erő *~oj de la naturo: a természet erői *hodiaŭ ~o, morgaŭ morto *Z: közm* ma még piros élet, holnap fehér álmom *intermezuri la ~ojn: összemérjük az erejüket *kio al nio donas ~on, al alia donas morton *Z: közm* egynek nyeresége, másik vesztésege *kolekti la ~ojn: minden erejét összeszedi *kunmezuro de ~oj: erőpróba, erőfelmérés *mankas por tio la ~o: hiányzik hozzá az erő *mi ne plu havas ~on plumarŝi: már nincs erőm tovább menni *peni per ĉiuj ~oj: mindent elkövet, minden erejét latba veti *perdi la ~ojn: erejét veszti *repreni siajn ~ojn: visszanyeri erejét *streĉi la ~ojn: megfeszíti az erejét *vitala ~o: életerő; **2. fiz** erő *alcentra ~o, centripeta ~o: centripetális erő *altira ~o: a) vonzerő b) *fiz* vonóerő *centra ~o: centrális erő *centrifuga ~o, decentra ~o: centrifugális erő *elektra ~o: *vill* villamos térerő *frota ~o: súrlódási erő *impulsa ~o: lökőerő *indukta elektromova ~o: *vill* indukciós elektromotoros erő *intermolekula ~o: *kém* intermolekuláris erő *interna ~o: belső erő, metszeti erő *konserva ~o: konzervatív erő *kontraŭelektromova ~o: *vill* ellenelektromos erő *magneta ~o: *vill* mágneses erő, mágneses térerősség *maniero de bruta ~o: *inf* nyers erejű keresés módszere *nekonserva ~o: nem konzervatív erő *nuklea ~o: magerő, nukleáris erő *propulsa ~o: *átv* is hajtóerő *radiala ~o: radiális erő *repuŝa ~o: tasztítóerő, visszalökő erő *rezultanta ~o: eredő erő *streĉa ~o: feszítőerő *termo-elektromova ~o: hőelektromos erő, termo-elektromotoros erő; **3. átv** erő *eksterhoma ~o: *gazd* jog vis major, előre nem látható körülmények *szin* superforto *kiam ~o ordonas, leĝo pardonas *Z: közm* ha az erő az úr, hallgat a törvény *milita

~o: *kat* katonai erő *multnaciaj milit~oj: *kat* soknemzetiségű katonai erők; ~afo: 1. erős dolog, vmi erős; 2. vki v. vmi ereje, erős oldala *mia ~afo estas lingvoj: a nyelvek erős oldalam; ~eco: vmi v. vki erőssége, erős volta (>tulajdonság) *unueco donas ~econ Z: *közm* egységben az erő; ~iga: erősítő, erőt adó *szin* fortodona; ~igi: *tr* megerősít, erőssé tesz *laboro ~igas, ripozo putrigas Z: *közm* a munkásság az élet sója, a romlástól mely megóvja *ni devas ~igi niajn poziciojn en EU: erősítünk kell pozícióinkat az EU-ban; ~igi: *ntr* megerősödik *li ~igis pro la multa ekzercado: megerősödött a sok gyakorlástól *mia konvinko ~igis: megerősödött a véleményem; ~ulo: erős ember; **mal~a**: 1. gyenge (fizikailag) *mal~a ~ikafo: gyenge vár *mal~a je la busto: tüdőbajos, mellbeteg *mal~ajn venkas ~aj: a gyengéket legyőzik az erők *montri mal~an kontraŭstaron: gyenge ellenállást mutat; 2. *átv* gyenge *li estas mal~a en la franca: gyenge a franciában *mal~a febro: gyenge láz *mal~a kafo: gyenge kávé *mal~a lumo: gyenge fény *mal~a registaro: gyenge kormány *mal~a sano: gyenge egészség *mal~a topologio: *mat* gyenge topológia *mal~a vino: gyenge bor *mal~a volo: gyenge akarat *mal~a karaktero: gyenge jellem *mi ne konis ĉi tiun vian mal~an flankon: nem ismertem ezt a gyenge oldaladat; **mal~e**: 1. (fizikailag) gyengén; 2. *átv* gyengén, nem nagyon, kissé *nur mal~e varmigu la solvajon: csak kissé melegítsd meg az oldatot; **mal~igi**: *tr* legyengít, elgyengít; **malpli~igi**: *tr* gyengít, gyengébbé tesz *ni ne malpli~igu niajn vicojn per malakordo: széthúzással ne gyengítsük sorainkat; **mal~igi**: *ntr* elgyengül; **malpli~igi**: *ntr* gyengül, gyengébb lesz *lia spiro malpli~igis: gyengült a lélegzete; **mal~igo**: elgyengülés, legyengülés; **kontraŭ~o**: *fiz* ellenő; **mal~o**, **mal~eco**: gyengeség; **mal~afo**: vki v. vmi gyenge oldala, gyengesége *Latino estas mia mal~afo: a latin a gyenge oldalam; neper~a, senper~a: erőszakmentes; neper~o, senper~o: erőszakmentesség *Gandhi estis la profeto de neper~o: Gandhi az erőszakmentesség prófétája volt *en neper~o estas ~o: az erőszakmentességben erő van; **per~a**: erőszakos *per~a amo estas plej ~a malamo Z: *közm* erőszakolt szerelem gyűlöletet ébreszt; **per~afo**: tettegesség, erőszakos cselekedet; **per~i**: *tr* erőszakkal kényszerít, megerőszakol *per~i malfermitan pordon: nyitott kapukat dönget *per~i virinon: nőt megerőszakol; **per~o**: erőszak *fari per~on: erőszakot tesz, erőszakot követ el; **propra~e**: saját erejéből; **sen~a**: erőtlen *sen~ulo longe vivas Z: *közm* aki sokat gyötlenedik, sokáig él; **sen~eco**: erőtlenség; **sen~igi**: *tr* elerőtlenít, erőtlenné tesz; **sen~igi**: *ntr* elerőtlenedik, erőtlenné válik; **super~i**: *tr* legyűr, legyőz, erőt vesz rajta *dormemo super~is lin: álmoság vett erőt rajta *pordegoj de Hades ne super~os ĝin: *bibl* a pokol kapui sem fognak diadalmaskodni rajta; **super~o**: 1. túlerő *super~o de multaj mal~aj venkas bravulojn malmultajn: a sok gyenge túlereje legyőzi a kevés kiválót; 2. *gazd* jog vis major, előre nem látható körülmények *szin* eksterhoma forto; **supren~o**: *fiz* felhajtóerő; ~akvo: kém választóvíz; ~efiko: *fiz* erőhatás; ~muskola: izmos *szin* dikmuskola, muskola 2; ~odona: erőt adó *szin* fortiga *~odona trinkafo: erősítő ital; ~okampo: *fiz* erőter; ~okampo~linio: *fiz* erővonal; ~olinio: *fiz* erővonal *elektra ~olinio: vill elektromos erővonal; ~oparo: *fiz* erőpár; ~oplena: erőteljes, erőtelj duzzadó *li nun estas homo ~oplena: ereje teljében lévő ember *Petro forigis lin per ~plena piedpuŝo: Péter erőteljes rúgással eltávolította; ~ostreĉo: erőfeszítés; ~uzo: erő alkalmazása, erőlködés *sen ĉia ~uzo li atingis la pinton: minden erőlködés nélkül eljutott a csúcsra

Fortalez/o=geo Fortaleza

fortepiano/o=zene fortepiano, kalapácszongora vö. piano

fortik/a=1. erős, tartós, szilárd, robosztus (anyag) *~a drapo: tartós posztó *~a ŝnuro: erős kötel *~a staturo: erős termet; 2. erős (nehezen lerombolható, legyőzhető) *~a ekonomio: erős gazdaság *~a paco: tartós béke *~a sano: szilárd egészség; 3. *kat* erősített *~a loko: erősített hely *~aj muroj de urbo: város erősített falai; ~afo: 1. *kat* erősítmény *sieĝa ~afo: ostromerőd *stelforma ~afo: csillagerőd; 2. *kat* vár, erőd *szin* fortreso *Steljoj de Eger far Géza Gárdonyi: Gárdonyi Géza Egri csillagok; ~ajeto: *kat* kisebb vár, erősítmény, huszárvár, elővár vö. fuorto; ~eco: erősség, szilárdság, tartósság; ~igi: 1. *tr* megerősít, megszilárdít *~igi per najloj, kudroj, krampoj, drato: szeggel, öltésekkel, ácskapcsokkal, dróttal megerősít; 2. *tr* *kat* erősít, védelmileg megerősít *~igi sian pozicion per tranĉeoj: lövészárkokkal erősíti meg a helyzetét *~igi urbon: várost megerősít, várost erősít; ~igi: *ntr* megerősödik, megszilárdul *anime ~igi: lélekben megerősödik *la movado ~igis nialande: országunkban megerősödött a

mozgalom *la regno ~igis: megerősödött az ország; **al~igi**: *tr* odarögzít, odaerősít vö. alfiksi; **antaŭ~afo**: elővár; **ĉirkaŭ~afo**: *kat* ostromsánc, cirkonvalláció *szin* cirkonvalacio; **en~igi**: *ntr* meggyökeresedik, (vmely közegben) megerősödik *neologismoj en~igas en la uzado: az új szavak megerősödnek a használatban; **mal~a**: gyenge, silány, nem tartós *mal~a apogilo: gyenge támasz *mal~a argumento: gyenge érv *mal~a materialo: silány anyag *mal~a sano: gyenge egészség; **mal~igi**: 1. *tr* meggyengít, legyengít *fumado mal~igas la imunsystemon: a dohányzás legyengíti az immunrendszert; 2. *tr* *kat* erősítést lerombol

Ulimfortikajo

Fortran/o=inf FORTRAN

fortres/o=kat erősítmény

Fortun/o=mit Fortuna; ~o: szerencse *deziri ~on: szerencsét kíván *havi ~on: szerencséje van *provi la ~on, serĉi ~on: szerencsét próbál; ~a: szerencsés; ~iga: *mn* szerencsehozó, szerencsét hozó *~iga amuleto: szerencsehozó amulett; **mis~o**: balszerencse, baj *alporti mis~on: bajt hoz vkire (al), balszerencsét hoz vkire (al); **mis~a**: szerencsétlen

Fortunat/o=Fortunát, Fortunatus (utónév)

fortunel/o=növ kumkvat (Fortunella)

foru/o=ex jog helyi szokásjog, helyi kiváltságok, helyi törvények, fueros

forum/o=1. tört fórum (köztér); 2. *átv* politikai fórum, vitaforum *civila ~o: *pol* civil fórum *junulara ~o: ifjúsági fórum *socia ~o: *pol* szociális fórum; 3. *átv* ítélet, ítélszék *cedi la prijuĝon al la ~o de la samideanoj: a megítélést átengedi az eszmetársak ítéletének *vi devos respondi antaŭ la ~o de la historio: a történelem ítélszéke előtt kell majd felelned

Udiskutforumo, retforumo

fos/i=1. *tr* ás *~i kavon, puton, kanalon: gödröt, kutat, csatornát ás *kiu ~as sub alia, falos mem en la ~on Z: *közm* aki másnak vermet ás, maga esik bele; 2. *tr* felás (földterületet) *~i bedon: ágyást felás *~i ĝardenon: kertet felás; 3. *ntr* *átv* kutat, turkál *~i en sia poŝo: turkál a zsebében *~i inter flavigintaj aktoj: elsárgult akták között kutat; ~o: 1. ásás *szin* fosado; 2. gödör, árok vö. fosajo; 3. *anat* árok, fossa *gorga ~o: jugulum (bemélyedés a sternum felső széle felett) *hipofiza ~o: agyalapi mirigy árka, fossa hypophysialis *subspina ~o: tövis alatti árok, fossa infraspina *superdorna ~o: tövis feletti árok, fossa supraspinata *superspina ~o: tövis feletti árok, fossa supraspinata; ~ado: ásás *szin* foso 1; ~afo: árok *szin* foso 2 *defluiga ~afo: víz levezetőárok; ~ego: *geo* árok *Orient-Afrika ~ego: Kelet-afrikai-árok; ~ejo: lelőhely, fejtés, ásatás *surfaca ~ejo: külszíni fejtés; ~eto: 1. gödröcske, árkocska; 2. *anat* árkocska, gödröcske, fossula *~eto de koklea fenestro: kis árok a csigaablak (fenestra cochleae) körül, fossula fenestrae cochleae *mentona ~eto: állgödröcske; ~ilo: ásó; ~isto: földmunkás, kubikos; **ĉirkaŭ~i**: *tr* körbeás; **ĉirkaŭ~afo**: 1. körárok; 2. *kat* várárok; **dis~i**: *tr* kiás, (ásással) feltár *oni dis~is la tombon de tribestro: egy törzsfőnök sírját tárták fel; **el~i**: 1. *tr* kiás (vhonnan) *el~i kaŝitan trezoron: rejtett kincset feltár; 2. *tr* *átv* előbányász, nehezen kivesz (vhonnan) *li el~is ĉiajn fatrasojn el sia poŝo: mindenféle kacatot bányászott elő a zsebéből; **el~oj**: ásatások *arheologiaj el~oj: régészeti ásatások; **en~i**: *tr* elás, beás *kie vi en~is la kesteton?: hol ástad el a ládikát? *li en~is sin en la historio de Hungario: beásta magát Magyarország történetébe; **pri~i**: *tr* (ásással) megkutat, felás *szin* serĉfosi *pri~i tumulon: halomsírt megkutat *pri~u viajn poŝojn: kutasd át a zsebeidet; pri~oj, pri~ado: ásatások; **sub~i**: 1. *tr* aláás *akvo silenta sub~as la bordon Z: *közm* lassú víz partot mos; 2. *tr* *átv* aláás, (alattomosan) meggyengít *Beaufront, per sia agado, sub~is la movadon: Beaufront tevékenységével aláasta a mozgalmat *minado sub~as la sanon: a bányászat aláasta az egészséget; **tra~i**: 1. *tr* ás vmeddig *oni tra~is tranĉeon al la fortikaja muro: futóárkot ástak a várfalhoz; 2. *tr* (ásással) átkutat, átböngész *la arheologoj tra~is la areon de la iama kastelo: a régészek átkutatták az egykori várkastély területét; ~forko: *agr* ásóvilla; ~kavo: ásott gödör; ~maŝino: *tech* markológép, kanalas kotrógép, exkavátor *szin* kavatoro; ~serĉi: *tr* kotorászik, keresgél

Udrenfosajo, konstrufosajo, serĉfosi, ŝirmofosajo, tankofosajo, tombofoso, vojfosoj

fosf=kém ~foszf~ (foszför); fosfato: kém foszfát *fosfata acido: foszforsav *inozitol-heksafosfata acido: inozitol-hexafoszforsav *trifosfata acido: trifoszfátsav; fosfatemio: *orv* foszfátvérűség, phosphataemia; fosfaturio: *orv* foszfátvizelés, phosphaturia; fosfido: kém foszfid *hidrogena fosfido: ☞fosfino *kalcia fosfido: kalciumfoszfid; fosfito: kém foszfit *fosfita acido: ortofoszforsav; hipofosfito: kém hipofoszfít; metafosfato: kém metafoszfát, ciklo-polifoszfát; metafosfito: kém metafoszfít; pirofosfato: kém pirofoszfát; polifostato: kém polifoszfát; superfosfato: kém szuperfoszfát; tiofosfato: kém

tiofoszfát

fosfatid/o=*kém* foszfatid *~a acido: foszfatidsav

fosfen/o=*orv* foszfén, fénypont

fosfin/o=*kém* foszfin, foszfor-hidrogén *szin* hidrogena fosfido

fosfo=előképző; fosfo~: *kém* foszfó~ (foszfor, foszfát v. foszfátamid rövidítése összetételekben); fosfokreatino: *biol kém* foszfokreatin; fosfolipazo: *biol kém* foszfolipáz; fosfolipido: *biol kém* foszfolipid *szin* glicerofoszfolipido

fosfoni/o=*kém* foszfóniumgyök

fosfor/o=*kém* foszfor (P) *~aj kombinaój: foszforvegyületek *~a pentaklorido: foszfor-pentaklorid *~a pentoksido: foszfor-pentoxid, foszforsavanhidrid *~a triklorido: foszfor-triklorid; forsofilo: *kém* foszforilgyök; ~ili: *tr kém* foszforilez; ~ilado: *kém* foszforilezés

fosforesk/i=*ntr* foszforeszkál

fosforit/o=*ásv* foszforit

fosgen/o=*kém* foszgen *~o estis batalgaso en la unua mondmilito: a foszgen harci gáz volt az első világháborúban

fosili/o=*ásv* kövület, ősmaradvány, fosszília *~o de mamuto: mamut megkövesült maradványa; ~a: **1.** *ásv* fosszilis, megkövesedett *~a besto: *ásv* megkövült állat, fosszilis állat *~a brulaĵo: *kém* ásványi tüzelőanyag *~a energio: fosszilis energia *~a mamuto: megkövült mamut *~a planto: *ásv* megkövült növény, fosszilis növény; **2.** *átv pej* ősrégi, ásatag, divatjamúlt, ó~; ~igi: *ntr ásv* megkövül, megkövesül, fosszilizálódik; ~hava: fossziliát tartalmazó, kövületet tartalmazó *~havaj tavolaj: fossziliát tartalmazó rétegek

foŝt/o=**1.** *ép* cölöp, dúc, pózna *domo sur ~oj: cölöpház *~o de eskalo: létrapofa *szin* eskalfosto *~o de fenestro: ablakfélfa *szin* fenestofosto *~o de pordo: ajtófélfa *szin* pordofosto *malpermesa ~o: tilalomfa *surtegmenta ~o: vill tetőoszlop; **2.** *közl* jelzőkaró; **3.** *vill* villanypózna *telefona ~o: távk telefonpózna, telefonoszlop; ~eto: karó; **kver**~o: *sp* keresztléc (futballkapu); ~oponto: *közl* cölöphid

Ueskalfosto, fenestofosto, golejfosto, kablofosto, kilometrofosto, kverfosto, lanternofosto, memorfosto, pordofosto, saltofosto, sonfosto, startfosto, tendofosteto, tombofosto, trusfosto

fot/o=*fo*t fénykép, fotó, fotográfia, fényképfelvétel *szin* fotografajo *elaera ~o: légi felvétel v. fotó *preni ~ojn: felvételeket készít *satelita ~o: fot műholdfelvétel; ~i: **1.** *tr fot* fényképez, fotózik, fotografál *szin* fotografi; **2.** *tr film* felvesz (filmre) *~i filmon pri bestoj: filmet készít állatokról *~i scenon: jelenetet felvesz; ~ado: *fo*t film fényképezés, filmezés *szin* fotografado; ~ilo: *fo*t fényképezőgép *szin* fotoaparato, fotografilo *cifereca ~ilo, komputila ~ilo: digitális fényképezőgép; ~isto: *fo*t fotós, fényképész *szin* fotografisto; **ek**~o: *fo*t pillanatsfelvétel *szin* momenta fotografajo; **iks**~o: *gysz* röntgenfelvétel *szin* iks-fotografajo, rentgena foto; **kontra**~ado: *fo*t ellenfényképezés, ellenfotózás; ~aĵbutiko: fotóüzlet, fotószaküzlet; ~oalbumo: *fo*t fotóalbum, fényképalbum; ~oamatoro: *fo*t amatőr fotós, fotóamatőr; ~oaparato: *fo*tótilo; ~oarto: **1.** *fo*t fényképezés (mesterség) *szin* fotografarto **2.** *műv* fotóművészet *szin* fotografarto **2.** ~oartista: *fo*t műv fotóművész; ~oekspozicio: fotókiállítás; ~okapti: *tr fot* lekap, hirtelen lefényképez; ~opapero: *fo*t fotópapír, fényérzékeny papír *szin* imprespapero; ~oplaĉa: fotogén; ~oplako: *fo*t fotólemez, fényérzékeny lemez; ~opreta: *knyv* kamerakész

U nudfoto

fotel/o=karosszék, fotel *szin* brakseĝo; foto=előképző; foto~: *tud* foto~, fény~ *fo*toĉelo, fotoelektra, fotogravuro, fotokomposti, fotokopio, fotolizo, fotovoltaa

fotograf/i=*tr fot* fényképez, fotografál; ~ado: *fo*t fényképezés, fotografálás; ~a: *fo*t fotó~, fényképezésre vonatkozó *~a papero: *fo*tópapero; ~ajo: *fo*t fénykép, fotográfia *szin* foto *familia ~ajo: családi fénykép *klas~ajo: osztályfénykép *kolora ~ajo: színes fénykép; ~io: *fo*t fotográfia, fényképezés; ~ilo: *fo*t fényképezőgép *szin* fotilo *cifereca ~ilo: digitális fényképezőgép; ~isto: *fo*t fényképész, fotográfus *szin* fotisto; **iks**~ajo: *gysz* röntgenfelvétel *szin* iks-foto, rentgena foto; **tele**~i: *tr fot* távfényképez, távoli felvételt készít; **tele**~ado: *fo*t távfényképezés, távoli felvételek készítése, telefotográfia; **radio**~io: *fo*t radiografio; ~arto: **1.** *fo*t fényképezés (mesterség) *szin* fotoarto **1.** **2.** *műv* fotóművészet *szin* fotoarto **2.**

fotogrametri/o=*fo*t geo fényképmérés, fotogrammetria

fotóhromi/o=*fo*t színes fényképezés, fotokrómia

fotokromi/o=*fo*tóhromio

fotometr/o=*fo*t fénymérő, fotométer, megvilágításmérő *szin* eksponometro; ~io: *fo*t fény mérés, fotometria

foton/o=*fiz* foton, fénykvantum, sugárzási kvantum

fotosfer/o=*geo* fotoszféra

fotostat/o=*fo*t tech fénymásoló

fototíp/o=*knyv* fénynyomat, fototípi (nyomóforma); ~io: *knyv*

fénynyomás, fototípi (eljárás); fototopografio: *geo fot* fényképes terepfelvétel, légi fotogrammetria, aerofotogrammetria; fototransistoro: *vill* fototranzisztor, folisztor; fototropismo: *biol* fototropizmus, fény felé fordulás *szin* lumotropismo

fotr/i=*tr durv* seggbe dug, seggbe baszik

fove/o=*anat* gödör, kerek bemélyedés, fovea *szin* kaveto *centra ~o: Soemmering-bemélyedés, fovea centralis *~o de femurala kapo: combcsontfejgödröcske, fovea capitis femoris; ~eto: *anat* gödröcske, kis kerek gödör, foveola

fr!=*isz* hess! (madárriasztás)

frag/o=*növ* eper, szamóca (gyümölcs); fragujo: *növ* eperbokr, szamócabokr (Fragaria) *akvofragujo: tőzegeper, mocsári eper (Potentilla palustris) *szin* marĉa potentilo *arbara fragujo: erdei szamóca, földi eper (F. vesca) *ĝardena fragujo: kerti eper, természet eper (F. ananassa) *malgranda arbara fragujo: csattogó szamóca, csattogó eper (F. viridis) *moska fragujo: illatos eper, kerti szamóca (F. moschata); fragmarko: *orv* eper alakú szemölcs v. anyajegy

fragari/o=*növ tud* eper, szamóca (Fragaria) (növény)

fragil/a=**1.** *fiz* rideg (anyag) *vitro estas ~a materialo: az üveg törékeny anyag; **2.** *átv* törékeny *~a figuro de la virgolino: a szűz törékeny alakja **fragment/o**=**1.** töredék, letörtött darab, cserép *~oj de rompita pota: törött fazék darabjai *vitra ~oj: üvegcserepek; **2.** *ir* (kiragadott) részlet, szemelvény *citi ~ojn el la romano: részleteket idéz a regényből; **3.** *átv* töredék, maradvány *~oj de helena statuo: hellén szobor töredékei *~oj el la perdita tragedio de Eŭripido: Euripidész elveszett tragédiájának töredékei; ~a: töredékes *~aj konjoj: töredékes ismeretek; ~igi: *tr* széttördel, részeire bont; ~igi: **1.** *ntr* széttöredezik, szétmállik, töredékessé válik (anyag); **2.** *inf* fragmentálódik, töredezik; **sen**~igi: *tr inf* töredezettségmentesít, defragmentál

fragmit/o=*növ tud* nád (Phragmites) vö. kano

fraj/o=*áll* ikrá; ~i: *ntr áll* ikrát rak; ~ajo: *gasz*t kaviár *szin* kaviaro **frajt/i**=*tr* *gadz* bérel (szállítóeszköz); ~o: **1.** *gadz* szállítóeszköz bérleti díja; **2.** *gadz* ne rakomány *fo*kargo; ~ajo: *gadz* teheráru, fuvaráru *ekspresa ~ajo: expresszáru *ordinara ~ajo: szokásos szállítmány, rendes fuvaráru *rapida ~ajo: gyorsáru, gyorsszállítmány; ~anto: *gadz* szállítóeszköz-bérlő; ~iganto: *gadz* fuvaroztató, szállíttató; ~igi: *tr* *gadz* fuvaroztat, szállíttat; ~isto: *gadz* szállítmányozó vö. transportisto; ~letero: *gadz* fuvarlevél *aera ~o: ~letero: légi fuvarlevél, LTA; ~odonanto: *gadz* szállítóeszköz-bérbeadó; ~oprezo: *gadz* fuvardíj

frak/o=*tex* frakk

frakas/i=**1.** *tr* széttör, összetör, betör, szétzúz, darabokra zúz *~i la brakon: eltöri a karját *~i statuon: szobrot összetör *~i vitron: üveget összetör; **2.** *tr* *átv* összetör, tönkrezúz, megsemmisít *li ~is liajn argumentojn: tönkrezúzta az érveit *Napoleono ~is la militfortojn de la aliancoj: Napóleon tönkreverte a szövetségesek katonai erőit *ne ~u mian koron: ne törd össze a szívemet *tio ~is miajn esperojn: ez megsemmisítette a reményeimet; ~a: **1.** szétzúz, összetör; **2.** *átv* megsemmisítő, tönkretevő, tönkreverő *~a malvenko: megsemmisítő vereség; ~igi: **1.** *ntr* széttörik, összezúzódik, összetörik, betörik, darabokra repül, tönkre megy *lia kapo ~igis sur roko: a feje egy sziklán összezúzódott; **2.** *ntr* *átv* megsemmisül, szertefoszlik *liaj esperoj ~igis: reményei szertefoszlottak; **dis**~i: *tr* szétzúz, szétver, teljesen tönkretesz U turkofrakasulo

frakci/o=**1.** *mat* tört, törtszám *szin* nombro *algebra ~o: algebrai tört *ĉena ~o: lánctört *szin* ĉenfrakcio *dekuma ~o, decimala ~o: tizedes tört *szin* pozicia frakcio *duuma ~o: diadik tört *kvocienta ~o: közönséges tört *miksa ~o: vegyesszám *nenorma ~o, nepropa ~o: áltört *nereduktebla ~o: nem egyszerűsíthető tört, irreducibilis tört *perioda pozicia ~o: periodikus tört *pozicia ~o: tizedes tört *szin* dekuma frakcio, decimala frakcio *propra ~o: valódi tört *reduktebla ~o: egyszerűsíthető tört; **2.** *kém* frakció, részpárlat; **3.** *pol* frakció *socialista ~o en la parlamento: szocialista frakció a parlamentben; ~a: **1.** *mat* tört~, tört alakú, törtszerű *~a nombro, miksa nombro: vegyes szám *~a parto: hányad, törtrész *szin* ono; **2.** *kém* szakaszos *~a kristaligado: szakaszos kristályosítás; **3.** *pol* frakció~, frakcióbeli *~a disciplino: frakciófegyelem *~a kunsido: frakcióülés; ~i: **1.** *tr* törtekre oszt, részekre bont, frakciókra bont *kelkaj volas ~i la partion: néhányan frakciókra akarják bontani a pártot; **2.** *tr* *kém* frakcionál, szakaszosan lepárol; ~estro: *pol* frakcióvezető; ~ismo: *pol* frakciózás; ~isto: *fn* *pol* frakciózó; ~umi: *ntr* *pol* frakciózik; ~korporo: *mat* hányadosostest; ~streko: *mat* törtjel, törtvonal

U ĉenfrakcio

fraksen/o=*növ* kőrisfa, mannakőris (Fraxinus)

fraksinel/o=*növ* nagyzezerjófű, erősfű, kőrislevelű ezerjófű (Dictamnus fraxinella)

frakt/o=*mat* fraktál *~oj estas memsimilaj geometriaj figuroj: a

fraktálok önhasznosító mértani alakzatok *la Sierpinski-tápišo, la Kochkurbo estas ~oj: a Sierpinski-szönyeg, a Koch-görbe fraktálok; ~**ala**: *mat* fraktál~ **fraktala** geometrio
frakto²=előképző; frakto~: *met* fracto~, feloszló, foszlány vö. fraktokumuloso, fraktostratuso
fraktur/o=**l**. *orv* csonttörés, fractura *szin* ostorompigő *aperta ~o: nyílt törés, fractura aperta *neplena ~o: nem teljes törés, fractura incompleta; **2**. *knyv* gót betűs írás, fraktúra
fram/o=**tech** váz, tartókeret, káva, ráma
 Uaeroframo, fenestroframo, masframo, mašinfamo, pašframo, pianoframo
framason/o=szabadkőműves *~a loģio: szabadkőműves páholy; ~ismo: szabadkőművesség, szabadkőműves mozgalom
framb/o=**növ** málna; frambujo: *növ* málnabokor (Rubus idaeus) *szin* ida rubuso; frambosuko: *gaszt* málnalé, málnaszörp
frambezi/o=**orv** framboesia trafenomatosus, Treponema pertenue-fertőzés *Brazila ~o: amerikai leishmaniasis *szin* Bahia butono
frame/o=**kat** tört frank hajtódárda
franc/o=**fn** francia; ~a: *mn* nyt francia (fr) *~a Kolegio: *isk* Coll(ge de France *~aj Sudaj Teritorioj: *geo* pol Francia Déli Területek (FR); ~**igi**: **1**. *tr* franciásít, fraciással tesz; **2**. *tr* franciára fordít; ~**ajo**: francia szokás, jellegzetesség; ~ismo: *nyt* gallicizmus, sajátos francia kifejezőmód; (F)-**ujo**, (F)-**io**: *geo* pol Franciaország (FR); ~lingva: francia nyelvű *~lingva literaturo: francia nyelvű irodalom *~lingva svizo: francia anyanyelvű svájci; ~lingvio: *nyt* geo francia nyelvterület
franci/o=**kém** francium (Fr)
Francili/o=**geo** Île-de-France
francisk/o=**kat** frank harci bárd
Francisk/o²=Ferenc *Sankta ~o de Asizo: *kr* Assisi Szent Ferenc *Sankta ~o de Ksaverio: *kr* Xavéri Szent Ferenc *Sankta ~o de Salezo: *kr* Szalézi Szent Ferenc; ~ano: *fn* kr ferences, ferencrendi (szerzetes); ~ino: Franciska
francium/o=**fr** francio
Franc-Jozef/o=**tört** Ferenc József *~a Insularo: *geo* Ferenc József-föld
franĉi/o=**fr** franzi
franĉiz/o=**gazd** biztosítási önrészesedés, franchise
Francŝkonte/o=**geo** pol Franche-Comté (FR)
frand/i=**tr** nyalakodik, nassol, inyenckedik *~i pecojn da ĉokolado dum televidado: tévzés közben csokoládédarabokat nassol *~u vin vermoj!: a rosseb egyen meg!, egyen meg a fene!; ~a: **1**. inycsiklandó, étvágygerjesztő; **2**. *átv* kíváncs, csábító; ~**ajo**: *gaszt* finomság, inycenség, inycen falat *ĉipsoj, ternuksoj, krakenoj kaj aliaj salitaj ~ajoj: chips, földimogyoró, percc és egyéb sós inycenségek; ~**ema**: *mn* inycen, nyalánk, pákosztos
frandz/i=**tr** durv kinyalja a picáját vkinek (n) *szin* piĉleki vö. midzi
frangol/o=**l**. *növ* közönséges kutyabenge, kutyafa (Rhamus frangula); **2**. *növ* kutyabenge (Frangula)
frang/o=**l**. *tex* rojt *~o de tapišo: szőnyegrojt *~o sur la frunto: frufu; **2**. *tech* élrovátka *szin* eĝofrangó; **3**. *for* interferenciácsi; ~i: *tr* rojtoz *~ita tapišo: rojtozott szőnyeg; ~**igi**: *tr* tech (élet) rovátkol *szin* frangakrigi; ~**akrigi**: **frang**igi; ~**harjo**: frufu
 Ueĝofrangó, skrapofrangó
frangipan/o=**l**. *gaszt* illatos mandulakrém; **2**. *gaszt* mandulakrémes sütemény
frank/o=**l**. *fn* tört frank; **2**. frank (pénznem); ~a: *mn* nyt frank *svisa ~o: svájci frank; (F)-**ujo**, (F)-**io**: **1**. *tört* geo Frank Birodalom; **2**. *ex* Frankföld **frankonio**
Frankfurt/o=**geo** Frankfurt *~o-ĉe-Majno: Majna-Frankfurt *~o-ĉe-Odro: Odera-Frankfurt
frankolin/o=**áll** frankolin (Francolinus)
Frankoni/o=**geo** Frankföld, Frankónia
frap/i=**l**. *tr* üt, ver, csap *al tiu, kiu ~as vian dekstran vangon, turnu ankaŭ la alian: *bibl* annak, aki arcu út jobb felől, tartsd oda másik arcodat is *~i la takton: veri a taktust, veri az ütemet *~i sian bruston: a mellét veri *~i sin sur la ventron: hasára üt *~u al vi la kapon!: kapj a fejedhez!; **2**. *tr* zörget, kopogtat *~i ĉe la pordo: zörget az ajtón, kopog az ajtón *~i ~as, al tiu oni malfermas: *bibl* aki zörget, annak ajtót nyitnak *liaj dentoj ~adis: vacogott a foga; **3**. *tr* eltalál, megüt (vmilyen tárggyal) *~i per atuto: *jték* aduval üt *stari, kvazaŭ ~ite de fulmo: áll, mint akit villám sújtott; **4**. *tr* *átv* ér, elér, vmilyen hatást tesz rá (n) *~i la okulojn: *átv* majd kiszúrja az ember szemét *lin ~is teruro: a rettenet kerítette hatalmába; **5**. *tr* *átv* megver (vmilyen bajjal) *Dio ~is min per vi: isten megvert veled *~is lin amaso da malfeliĉoj: rengeteg baj érte *malsano ~is lin: betegség támadt rá; ~o: *átv* is csapás, ütés *elektra ~o: villámütés *~o sub la zono: *sp* *átv* is övön alul ütés *lia morto estis por ili granda ~o: halála nagy csapás volt számukra *ne doloras ~o sur

fremda kapo *Z: közm* nem az én fejem fáj, ha a másét ütök *per unu ~o: egy csapásra; ~**adi**: *tr* csapkod, ütöget, veres *~adi per siaj flugiloj: szárnyaival veres; ~**aĉi**: *tr* *pej* püföl; ~**a**, ~**anta**: **1**. ütő, verő; **2**. *átv* feltűnő, szembetűnő, frappáns *en ~anta maniero: feltűnő módon *~anta argumento: frappáns érv *~ante pala: feltűnően sápadt; ~**eti**: *tr* gyengén ütöget, kocogtat *Elizabeto ~etis la fenestron: Erzsébet megkocogtatta az ablakot; ~**igi**: *ntr* csapódik, ütődik, verődik vmihez (kontraŭ) *la ovo ~igis kontraŭ la muro kaj rompiĝis: a tojás a falhoz ütődött és összetört; ~**ilo**: *fn* (hangot adó) ütő *~ilo de horloĝo: óra ütője *~ilo de pordo: ajtó kopogtatója *~ilo de sonorilo: harangnyelv *~ilo de tamburo: dobverő; **ek**-i: *tr* (hirtelen) megüt, megcsap, rácsap; **kun**-i, **inter**-i: *tr* összezsap, összeüt *kun~i la manojn: összezsapja a tenyerét *tintile inter~i du perpecojn: csengőként összeüt két vasdarabot; **inter**-i, **kun**-i: *ntr* összeverődik, összeütődik, összekoccan *la du boatoj inter~igis: a két csónak egymásnak kocogtat; **pri**-i: *tr* gúnyol, csúfol, jól odamondogat vkinek (n), csépel, rosszat mond vkiről (n) *en siaj artikoloj li pri~as la lokajn politikistojn: cikkeiben jól odamondogat a helyi politikusoknak; **re**-i: *tr* újra üt, újra csap; **retro**-o: visszacsapás; ~**brui**: *ntr* dörömböl; ~**fermi**: *tr* zajosan becsuk *~fermi la pordon: becsapja az ajtót; ~**frazo**, ~**vorto**: **1**. *knyv* címszó (újságban); **2**. szlogen, jelmondat; ~**harmoniko**: *zene* xilofon; ~**instrumento**: *zene* ütőhangszer *membrano ~instrumento: membranonfon hangszer; ~**instrumentaro**: *zene* ütőhangszerek, ütőhangszer-felszerelés; ~**policano**: rohamrendő; ~**skarabo**: **ĉanobio**; ~**sur**-**mano**: *jték* vöröspecsenye, kézreverősi *ludi ~sur-manon: kézreverősi játszik, vöröspecsenyézik; ~**trafa**: frappáns, találó
 Uaerfrapo, drašfrapilo, fulmofrapo, glavofrapo, klakfrapi, korfrapo, mirfrapi, mušfrapilo, okulfrapa, orefrapi, piedfrapi, pioĉfrapo, polmofrapi, pordofrapilo, punktofrapilo, sunfrapo, tamburfrapilo, tatrofrapo, tremfrapi, vangofrapo, varmofrapo
frat/o=**l**. fivér, fiútestvér *ĝemela ~o: ikertestvér *li estas preskaŭ mia ~o, nepo de kuzo de onklo de konato *Z: rokon* Ádámról és Éváról *pli juna ~o: öcs *pli maljuna ~o: báty; **2**. *átv* (ember)testvér, embertárs, atyafi; **3**. *kr* *átv* barát, fráter *szin* fratulo *~o kvestisto: koldulóbarát *~o predikanto: prédikáló barát, dömés barát (dominikánus) *laika ~o: laikus testvér *minoraj ~oj: minoriták *servanta ~o: laikus barát, szolgáló barát; ~a: testvéri *~a amo: testvéri szeretet *~a saluto: testvéri üdvözlés *la ~a pola popolo: a testvéri lengyel nép; ~**aro**: **1**. testvérek; **2**. *kr* testvérek (szerzetesi közösség); ~**eco**: **1**. testvérség, testvéri viszony; **2**. testvériesség, testvéri szeretet; ~**eto**: **1**. öcs *szin* fraĵo; **2**. *átv* *kr* kistestvér (ferences barát); ~**igi**: *ntr* testvérré lesz *trinki ~igon: brudersaftot iszik; ~**ino**: **1**. nőtestvér, lánytestvér, nővér *ĝemela ~ino: ikernővér *pli juna ~ino: húg *pli maljuna ~ino: nővér; **2**. *átv* nővér (nővéreként szeretett nő); **3**. *kr* apácanővér *szin* fratulino *~inoj de la bonfarado: jótékony nővérek; **4**. *orv* ápolónővér; ~**ineto**: **1**. húgocska *szin* franjo; **2**. *átv* *kr* *orv* nővérke; ~**ulo**: **frato** 3; **bo**-o: sógor; **bo**-**ino**: sógornő, ágy *sinjorino bo~ino: sógorasszony; **boge**-**oj**: **gebo**fratoj; **duon**-o: féltestvér (egyik ágon vér szerinti) vö. vicfrato; **duon**-**ino**: női féltestvér (egyik ágon vér szerinti) vö. vicfratino; **gebo**-**oj**: sógorok (nő és férfi); **inter**-a: testvérek közötti *inter~a milito: testvérháború; **inter**-**igi**: *ntr* összebarátkozik, fraternizál; **kun**-o: **1**. *kr* rendtárs, konfráter; **2**. *átv* felebarát, atyafi; **kun**-**aro**: *vall* tört testvérség, frátia (szervezet) *szin* fratrio vö. kurio; **vic**-o: mostohatestvér (nem vér szerinti testvér) vö. duonfrato; **vic**-**ino**: mostohanővér (nem vér szerinti nővér) vö. duonfratino; ~**amo**: testvéri szeretet; ~**kamarado**: kebelbarát; ~**murdinto**: testvérgyilkos
 Udrinkfrato, korfrato, laktofrato, mamfrato, militfrato, nomfrato, nutrofrato, ordenfrato, sangofrato
fraterkul/o=**áll** lunda, papagájcsőrű alka (Fratercula) *szin* marpapago
fratri/o=**tört** *vall* frátia *szin* kunfratario vö. kurio 1
fraŭd/i=**tr** *gazd* jog sikkaszt, sibil, megcsal, megkárosít, elcsal, kicsal vkitől (n) vmit (pri v. je) *~i la doganon: vámcsalást követ el *~i sian firmaon pri amaso da mono: rengeteg pénzt sibil el a cégtől *li ~is la ŝtaton je pluraj milionoj da forintoj: több millió forinttal károsította meg az államot; ~o: *gazd* jog csalás, sikkasztás, sibilás, megkárosítás; ~**isto**: *jog* csaló, sikkasztó; **de**-i, **pri**-i: *tr* jog kicsal, elcsal vmit (n) vkitől (de) *de~i monon de sia amiko: pénz csal ki barátjától
fraŭl/o=**l**. legény, nőtlen férfi *eterna ~o, persista ~o: agglegény *szin* ĉiamfraŭlo *maljuna ~o: öreglegény; **2**. *tört* apród **paĝio**; ~**ejo**: legénylakás; ~**ino**: **1**. hajadon *eterna ~ino, maljuna ~ino: vénleány, aggszűz *szin* ĉiamfraŭlino; **2**. kisasszony *~ino X: X kisasszony; **3**. *tört* udvarhölgy (leány); ~**ineto**: leányka
frav/o=**l**. *nyt* mondat *demanda ~o: kérdő mondat *dukomponenta ~o: kéttagú mondat *ekkria ~o: felkiáltó mondat *elipsa ~o: hiányos mondat *enkorpigita ~o, kadrita ~o: beágyazott mondat *imperativa

~o, ordona ~o: felszólító mondat *indika ~o, indikativa ~o: kijelentő mondat *kompleksa ~o, kunmetita ~o: összetett mondat *komplementita ~o: bővített mondat *kuntirita ~o: összevont mondat *minimuma ~o, primitiva ~o: tömondat *ne ~o, negativa ~o: tagadó mondat *nomvorta ~o: nominális mondat *pluroble kunmetita ~o: többszörösen összetett mondat *pozitiva ~o: állító mondat *senstruktura ~o: tagolatlan mondat *sensubjekta ~o: személytelen mondat, alany nélküli mondat *simpla ~o: egyszerű mondat; **2. pej** frázis *grandaj ~oj, malgrandaj agoj: nagy szavak, semmi tett; **3. zenei** frázis; **4. infutasítás**; ~**adi**: **1. ntr** pej szónokol, frázisokat pufogat; **2. tr** zene frazíroz; ~**aro**: **nyt** kifejezésgyűjtemény, mondatmintagyűjtemény; ~**igi**: **1. tr** mondatba foglal, mondattá fűz *szin* frazumi **1**; **2. tr** zene frazíroz *szin* frazadi **2**; ~**isto**: **pej** frazör, üres locsogó; ~**umi**: **1. tr** mondatba foglal, mondattá fűz *szin* frazigi; **2. ntr** szónokol, frázisokat pufogat *szin* frazadi **1**; ~**ĉef-o**: **nyt** főmondat, fölérendelt mondat *szin* ĉefpropozicio; ~**ĉirkaŭ-i**: **tr** körülír; ~**ĉirkaŭ-o**: **ir** **nyt** körülírás, perifrázis *szin* perifrasto *sen ĉirkaŭ-oj: minden teketória nélkül; ~**sub-o**: ~**sub**propozicio, subordinata proposicio; ~**akcento**: **nyt** mondathangsúly; ~**analizo**: **nyt** mondatelemzés; ~**aranĝo**: **nyt** mondatrend; ~**bloko**: **nyt** mondattömb; ~**divido**: **nyt** mondattagolás *aktuala ~**divido**: **nyt** aktuális mondattagolás; ~**elemento**: **nyt** mondatrész; ~**figuro**: **ir** mondataalakzat; ~**konstruo**, ~**ostrukturo**: **nyt** mondat szerkezet; ~**melodio**: ~**intonacio**; ~**otemo**: **nyt** téma, topik, topic; ~**parto**: **nyt** mondatrész; ~**rolo**: **nyt** mondatfunkció; ~**sintakso**: **nyt** mondat; ~**vorto**: **nyt** mondatzó *temanonca ~**vorto**: témafelvető mondatzó

~**frap**frazo, laŭtefrazo

frazologi/o=**nyt** frazeológia; ~**aĵo**: **nyt** állandósult szókapcsolat, frazeológiai egység, frazeologizmus

Frederik/o=**Frigyes**

fregat/o=**1. hajó** **kat** fregatt (háromárbócos vitorlás); **2. hajó** **kat** fregatt (gyors hadihajó); **3. áll** hajósmadár, fregattmadár (Fregata); ~**kapitano**: hajó fregattkapitány

Frej/a=**mit** Frejja

frekvenc/o=**1. fiz** frekvencia, rezgésszám, periódusszám *alta ~o: magas frekvencia, nagyfrekvencia *angula ~o: szögfrekvencia, körfrekvencia *basa ~o, malalta ~o: kisfrekvencia, alacsony frekvencia *fundamenta ~o: alapfrekvencia, alaprezgésszám *karakteriza ~o: karakterisztikus frekvencia, sajátfrekvencia *meza ~o: középfrekvencia *resonanca ~o: rezonanciafrekvencia; **2. gyakoriság** (statisztika); ~**inter-o**: **fiz** interfrekvencia; ~**barilo**: **vill** frekvenciazár; ~**bendo**, ~**ostrio**: **fiz** frekvenciasáv; ~**diskriminilo**, ~**distingilo**: **tech** frekvenciadiszkriminátor; ~**mezurilo**, ~**ometro**: **fiz** frekvenciamérő *szin* ondometro; ~**modulado**: **fiz** frekvenciamoduláció; ~**ostabileco**: **fiz** frekvenciastabilitás; ~**pulso**: **fiz** frekvencialeket, frekvenciaeltérés, frekvenciaingadozás; ~**teno**: **vill** frekvenciaszabályozás, frekvenciaátartás *aŭtomata ~**oteno**: automatikus frekvenciaszabályozás, AFC

~**U**aŭdfrekvenco, limfrekvenco, muzikfrekvenco, oscilfrekvenco, radiofrekvenco, sonfrekvenco, spegulfrekvenco

frekvent/i=**tr** gyakran jár v hova (n), gyakran látogat *szin* vizitadi ~i infangardenon: óvodába jár ~i infanvartejon: bölcsődébe jár ~i kafejon: kávéházba jár ~i lernejon: iskolába jár

fremd/a=**1. idegen**, ismeretlen ~a animo estas abismo sen limo *Z. közm* sohasem tudni, kiben mi lakik ~a homo: idegen, ismeretlen ember ~a lando: idegen ország ~a lingvo: idegen nyelv; **2. idegen**, másé *de ~a dento ni doloron ne sentas *Z. közm* senki sem sírja ki a szemét más szerencsétlenségén *de ~a groŝo ŝiriga la poŝo *Z. közm* ki a másét kívánja, a magáét is elveszti *el ~a poŝo oni pagas facile *Z. közm* könnyű a máséból költeni *en ~a okulo ni vidas ligneron, en nia ni trabon ne vidas *Z. közm* más szemében a szálkát is meglátja, a magáéban a gerendát sem ~a manĝo havas bonan guston *Z. közm* szomszéd asszony levesének sokkal jobb az íze ~a mizero – ridinda afero *Z. közm* idegen bánat nem bánat ~a spesmilo estas sen utilo *Z. közm* eből szerzett jószág eből vész el ~a valuto: *gazd* idegen valuta *ne ŝovu la nazon en ~an vazon *Z. közm* ne üsd az orrod más dolgába *se ~a la fako, restu ferma la faŭko: aki nem tud arabusul, ne beszéljen arabusul *kiu ~an avidas, propran forperdas *Z. közm* aki a máséra sóvárog, a magáét is elveszti *ŝovi la nazon en ~an vazon: más dolgába üti az orrát; **3. idegen**, távolálló, nem odaváló *al homo nenio homa devas esti ~a: ember vagyok, semmi emberi nem idegen tőlem *nenio estas pli ~a al mi, ol...: semmi nem áll távolabb tőlem, mint... *tiu punkto estas ~a al la mito: ez a pont távol áll a témától; ~**aĵo**: **1. idegen** dolog, idegen valami; **2. idegen** holmi; ~**eca**: idegenes *paroli kun ~eca prononco: idegenes kiejtéssel beszél; ~**igi**: **tr** elidegenít vkitől v. vmitől (al); ~**igi**: **ntr** elidegenedik, idegenné válik vkihez v. vmihez (al); ~**igo**:

1. elidegenülés, elhidegülés; **2. fil** **pszi** elidegenedés; ~**ujo**: ~**fremdlando**; ~**ulo**: **fn** idegen; ~**for-igi**: **ntr** elidegenedik vkitől v. vmitől (de), elhidegül vkitől (de) *miaj amikoj for-igis de mi: barátaim elhidegültek tőlem; ~**inter-igi**: **ntr** kölcsönösen elidegenednek egymástól; ~**mal-a**: otthonos *li sentas sin mal-e ĉe ni: otthonosan érzi magát nálunk; ~**lando**: idegen ország; ~**legiano**: **fn** **kat** idegenlégiós; ~**lingva**: **1. idegen** nyelvű *~**lingva** instruado, instruado en ~a lingvo: *isk* idegen nyelvű oktatás; **2. idegen** nyelvi *~**lingva** instruado, instruado de ~aj lingvoj: *isk* idegen nyelvi oktatás; ~**lingvo**: **nyt** idegen nyelv; ~**ofobio**: ~**ksenofobio**; ~**ofobiulo**: ~**ksenofobo**; ~**ulguidanto**: idegenvezető *szin* ĉiĉerono; ~**ulpolico**: idegenrendészet; ~**vorto**: **nyt** idegen szó

~**U**socifremda

frenez/a=**1. pszi** örült, bolond (mentálisan) ~a ŝafo: *áll* kerge birka ~aj homoj estas danĝeraj por sia medio: az örült emberek veszélyesek a környezetükre; **2. átv** örült, olyan, aki magán kívül van (nagy szenvedélytől) ~e ĵaluza: örülten féltékeny ~a pro ĝojo: magán kívül van az örömtől; **3. átv** örült, nem normális (dolog) ~a amo, deziro, plano: örült szerelem, kívánság, terv; ~i: **ntr** örjög ~i pro ĉia bagatelo: minden semmiséget örjög ~i por modaj ŝuoj: majd megőrül a divatos cipőkért; ~**o**: **pszi** örület, örültség *atako de ~o: örültségi roham; ~**aĵo**: örültség *ĉi tiu ~aĵon oni ne povas elpeli el lia kapo: ezt az örültséget nem lehet kivenni a fejéből *fari frenezajon: örültséget csinál *kompleta ~aĵo: tiszta örültség; ~**eta**: **pej** bogaras, dilis; ~**iga**: örjítő; ~**igi**: **tr** **pszi** átv is megőrjít; ~**igi**: **ntr** **pszi** megőrül, megbolondul; ~**ulo**: **fn** **pszi** örült, bolond; ~**ulejo**: **pszi** bolondokháza, örültekháza; ~**umi**: **ntr** **biz** bolondozik, hülyéskedik; ~**jako**: **pszi** kényszerzubbony *szin* trudkitelo

~**U**amasfrenozo, bovofofrenozo, jupfrenuzulo, potencfreneza

frenolog/o=frenológus; ~**io**: koponyatan, frenológia

frenul/o=**anat** kis fék, frenulum *klitora ~o: kisajkaktól a klitoriszig húzódó kettős redő, frenulum clitoridis *langa ~o: nyelvfelek, frenulum linguae *prepucia ~o: fitymafék, fitymakantár, frenulum preputii

freon/o=**kém** freon

fresk/o=**mŭv** freskó; **mal-o**: **mŭv** szekkó, secco; ~**isto**: **mŭv** freskófestő **freŝ/a**=**1. friss**, üde ~a memoro pri la okazintaĵo: friss emlékezet a történetekről ~aj ovoĵ, fruktoj, viando: friss tojás, gyümölcs, hús ~e juna: zsege, hamvas ~e verda: zsege, friss zöld *post vojaĝo, tamen ~a li estas: utazás után van, mégis friss; **2. friss** (időben) ~a informo: friss hír ~a kadavro: friss hulla ~a numero de gazeto: újság friss száma ~e falinta neĝo: frissen esett hó ~e razita: frissen borotvált *la ŝtelisto estis kaptita ĉe la ~a farto: rajtakapták a tolvajt, tetten érték a tolvajt; **3. zene** cool (jazz) ~a ĵazo: cool jazz; ~**eco**: frissesség, üdesség; **mal-a**: **1. állott**, apadt, áporodott, pimpós *mal-a aĉero: áporodott levegő *mal-a pano: apadt kenyér *mal-a vino: pimpós bor; **2. lankadt**, kókadt, törődött, elpilledt *post maltrankvila dormo ili vekigis mal-aj: nyugtalan alvás után törődötten ébredtek; **3. régi**, szakállas (pl. hír), nem aktuális *mal-a ĵurnalo: régi napilap *mal-a novaĵo: szakállas hír; **mal-igi**: **ntr** megapad, állott lesz, megáporodik, megpimpósodik; **re-igi**: **tr** felfrissít *la duŝo re-igis lin: a zuhany felfrissítette *re-igi bulkon per varmetigo: zsemlyét melegítéssel felfrissít *re-igi la aeron: frissíti a levegőt, kiszellőztet *re-igi la florojn per akvumado: öntözéssel felfrissíti a virágokat *re-igu vian memoron: frissítsd fel az emlékezedet; **re-igi**: **ntr** felfrissül *danke al dormeto mi tute re-igis: egy kis szunyókálásnak köszönhetően egészen felfrissültem *post pluvo la naturo re-igis: az eső után a természet újjáéledt; ~**igajo**: **fn** üdítő (vmi), üdítőital; ~**data**: friss keltezésű ~dataj novaĵoj: legfrissebb hírek; ~**fasona**: divatos, legújabb divat szerinti; ~**nova**: vadonatúj ~nova monbileto: ropogós bankjegy

~**U**aerfreŝigilo

Freŝe/o=**mat** (Maurice René) Fréchet ~a spaco: Fréchet-tér, általános tér

fret/o=**1. ép** meander; **2. a zene** hangmérce (pengető hangszeren); **2. b** érintő (húros hangszeren); ~**plato**: **zene** fogólap

Freŭd/o=**pszi** (Sigmund) Freud; ~**ismo**: **pszi** freudizmus

frez/i=**tr** **tech** mar, marással megmunkál; ~**ado**: **tech** marás; ~**ilo**: **tech** maró, marószerszám *cilindra ~ilo: palástmaró *dentrada ~ilo: fogaskerékmaró *helica ~ilo: csigamaró *kava ~ilo: külsőmaró; ~**isto**: **ip** marós; ~**maŝino**: **tech** marógép

~**U**facofrezilo, fendofrezilo, foldofrezilo, fruntofrezilo, mantelfrezilo, profilfrezilo, ŝraŭbofrezilo

frez/i=**növ** frézia, csipkevirág (Freesia)

fri=előjárószerű; **fri**: **1. gazd** fizetve, (árba) beleértve *fri dogano: vám fizetve *fri pakumo: göngyöleg fizetve *fri ĉiuj kostoj: minden költség fizetve; **2. gazd** költségmentesen, bérmentve *fri apudŝipe: költségmentesen a hajó oldalához *fri landlimo: határig bérmentve *fri

stacidomo: költségmentesen vasútállomásra *fri suršipe: költségmentesen a hajón *fri transportisto: költségmentesen a fuvarozónak *liveri fri hejmo: költségmentesen házhoz szállít; malfri: *gazd* bérmentesítés nélkül

frid/a=1. *ritk* hideg *szin* malvarma; **2.** *tech* hideg *~a kamero: hidegkamra *~a nitado: hidegszegecselés; ~o: *fn ritk* hideg *pro la ~o difektigis la akvotuboj: a hideg miatt tönkrementek a vízcsövek; ~igi: **1.** *tr ritk* hűt, lehűt *szin* malvarmigi; **2.** *tr ip* hűt *~igi viando, fiŝon, legomon: húst, halat, zöldséget hűt; ~**egujo:** mélyhűtő; ~**igo:** hűtés, lehűtés; ~**igenzo:** *ip tech* hűtőfolyadék; ~**igilo:** *tech* hűtőegység, hűtőgép; ~**ujo:** hűtőszekrény *szin* malvarmujo vö. glaciŝranko; ~**anestezo:** *orv* hideg érzéstelenítés; ~**botelingo:** palackhűtő; ~**kamero:** *ip* hűtőkamra; ~**kesto:** hűtőláda; ~**marteli:** *tr tech* hidegen kalapál; ~**oterapio:** *orv* hidegterápia *szin* krioterapio; ~**pisulo:** *biz pej* impotens, faszkalap; ~**unuo:** *fiz* frigória (fg) (kalória ellenértéke) *szin* frigorio; ~**vagono:** *vsút* hűtőkocsi

frig/o=fn tört frig; ~a: **1.** *mn* tört nyt frig; **2.** *mn zene* frig; (F)~**ujo,** (F)~**io:** tört *geo* Frigia, Phrygia

frigan/o=friganeo

frigane/o=áll nagy pozdorján, nagy tegzes, nagy csikostegzes (Phriganea grandis) *szin* granda tubetomuŝo, granda pafomuŝo

frigid/a=orv frigid *~a virino: frigid nő; ~**eco:** *orv* frigiditás

frigori/o=fridunuo

frikand/o=gaszt frikandó, fricandau (szalonnával tűzdelt borjúszült)

frikas/i=tr *gaszt* becsinál (mártásban főz); ~**aĵo:** *gaszt fn* becsinált, frikassz *szin* saŭcajo

frikativ/o=nyt réshang, frikatíva, spiráns *szin* frota konsonanto *glota ~o: hangszalag-réshang, glottális frikatíva *laringa ~o: laringális réshang

frimer/o=tört frimaire, dér hava (nov. 21– dec. 20.)

Frin/o=tört Phrynē (görög hetéra)

fring/o=áll pinty (Fringilla) *monto~o: fenyőpinty (F. montifringilla) *verda ~o: zöldike (Carduelis chloris)

fringel/o=áll csíz (Carduelis spinus) *szin* verda kardelo

fripion/o=gazember, gazfickó *arhi~o, ĉef~o: gonosztevő, akasztófavirág *kia ~o, tia bastono Z: *közm* amilyen a bűn, olyan a büntetés *penduminda ~o: akasztófára való gazember *vizaĝo de Katono, sed virto de ~o Z: báránybőrbe bújtt farkas; ~i: *ntr* gazemberséget követ el, betyárkodik; ~**estro:** cégéres gazember; ~**eto:** nagy kópé, betyár gyerek; **pri~i:** *tr* rászed, átver, rútul bánik vkivel (n); ~**romano:** pikareska romano

fris/o=fn fríz; ~a: *mn* nyt fríz (fy); (F)~**lando,** (F)~**ujo,** (F)~**io:** *geo* pol Frízföld (NL)

fris/o=1. *ép* fríz, képszék; **2.** *műv* fríz, szegélydísz (díszítő sáv); **3.** fríz, díszletmennyezet (>színház)

frisk/a=ritk hűvös *szin* malvarmeta *~a venteto: hűvös szellő

frit/i=tr *gaszt* süt (zsírban, olajban); ~**aĵo:** *fn* *gaszt* sült; ~**ilo:** *gaszt* serpenyő, sütőedény *els~i el la ~ilo en la fajron Z: csőbőrből vödörbe esik *olea ~ilo: olajsütő; ~**iĝi:** *ntr* *gaszt* sül (zsírban, olajban); ~**bulo:** *gaszt* fánk; ~**farunaĵo:** *gaszt* rántás; ~**kuko:** ōbenjeto

Ŭterpomfritoj

Fritaŭn/o=geo Freetown *~o estas la ĉefurbo de Sieraleono: Freetown Sierra Leone fővárosa

fritilari/o=növ kockásliliom, púposliliom (Fritillaria)

Friul/o=geo Friuli; ~**o-Venecio Julia:** *geo* pol Friuli-Venezia Giulia (IT); ~a: *mn* nyt friuli, furlan (fúr)

frivol/a=1. komolytalan, haszontalan (vmi) *tio estas ~aj aferoj: komolytalan dolgok ezek; **2.** léha, könnyelmű, frivol, ledér (vki) *~a virino: ledér nő; ~**aĵo:** könnyelműség, léhaság, ledérség, frivolitás (dolog, tett); ~**eco:** könnyelműség, léhaság, ledérség, frivolitás (tulajdonság)

friz/i=tr bodorít, fodorít, göndörít, becsavar (haját); ~o: **1.** bodorítás, göndörítés, becsavarás; **2.** hajhullám, hajfűrt, hajbodor *szin* frizaĵo *konstanta ~o: tartóshullám, dauer; ~**aĵo:** hajhullám, hajfűrt, hajbodor, bodorított tincs; ~**eĵo:** fodrászat; ~**ilo:** sütővas, kolnizóvas; ~**isto:** fodrász *szin* kombisto; ~**istino:** fodrásznő; **mal~i:** *tr* kisimít (haját); **mal~ilo:** simítóvas (hajra); ~**okasko:** hajszáritó búra; ~**mantelo:** borbélyköpeny, fodrászköpeny, fésülködőköpeny; ~**papereito:** hajcsavaró papír *szin* papiloto; ~**pinglo:** *fn* hajcsavaró; ~**osalono:** fodrászszalon

Ŭstoplofrizaĵo

fro=delde, disde

frog/o=vsút keresztezési csúcs; ~**aĵo:** *vsút* keresztezés; ~**alo:** *vsút* vezetősin, könyöksín

frok/o=tex csuha, barátuha; ~**ulo:** *fn* *kr* csuhás, barát; **sen~iĝi:** *ntr* *kr* kivetkőzik (szerzetes)

fromaĝ/o=gaszt sajt *bovina ~o: tehénsajt *Ĉestra ~o: csesztersajt *Edama ~o: eidami sajt *fandita ~o: ömlesztett sajt *~ita toasto: sajtos pirítós *kaprina ~o: kecskesajt *malmola ~o: kemény sajt *maturigita ~o: érlelt sajt *mola ~o: lágy sajt *montara ~o: hegyi sajt *parma ~o: parmezán, pármái sajt *szin* parmezano *ŝafa ~o: juhsajt; ~i: *tr* *gaszt* sajttal körít; ~**eĵo:** *agr* sajttüzem, sajtgár; ~**isto:** sajtkészítő; ~**kloŝo:** *gaszt* sajtbúra; ~**oplado:** *gaszt* sajstóstál; ~**raspilo:** *gaszt* sajtreszelő; ~**trancilo:** *gaszt* sajtkés; ~**vermo:** áll sajtkukac

Ŭjuglandfromaĝo, kremfromaĝo, ŝimfromaĝo, ŝirmfromaĝo, vinberfromaĝo

frond/o=növ leveles ág, lomb; ~**aro:** *növ* lombozat; ~**oriĉa:** dús lombú

Fronde/o=tört Fronde

front/o=1. *kat* harcvonal, első vonal, front; **2.** *kat* arcvonal; **3.** *átv* front *~o de la laboristoj: a munkások frontja *Nacia ~o: Nemzeti Front; **4.a** homlok rész, homlokzat, elülső rész, front; **4.b** fej (érmén) *~o de aŭto: autó elülső része *~o de konstruaĵo: épület homlokrésze, homlokzat *szin* fasado *~o de monero: érme fejrésze *~o aŭ dorso: fej vagy írás; **5.** *met* időjárási front *descenda ~o: leszálló front *malvarma ~o: hidegfront *varma ~o: melegfront; ~a: homlokzati, homlokreszi, mellső, elülső, frontális, front~ *~a atako: *safa* *kat* frontális támadás *~a fenestro: homlokzati ablak *~a kunpuŝiĝo: *közl* frontális ütközés *~a rado: mellső kerék, elülső kerék *~a vido: előlnézet; ~e: élen, elől *~e al la kastelo: a kastéllyal szemben *~e al vi mi ne nutras malamikecon: nem táplállok veled szemben ellenségeséget *~e de taĉmento rajdis Bornemissza: Bornemissza egy csapat élén lovagolt; ~i: *tr* szembesül, szembekerül, ütközik, szembeszáll, konfrontálódik vkivel v. vmivel (n) *~i problemojn: problémákkal szembesül *~i malfacilaĵojn: nehézségekkel szembesül *li ne malkuraĝas ~i siajn malamikojn: nem fél szembeszállni ellenségeivel; **mal~a:** a) hátoldali, hátsó b) írásoldali (érem) *mal~o de domo: hát hátsó oldala *szin* dorso de monero *mal~o de monero: érme írásoldala; **post~o:** *kat* háterszág; ~**artikolo:** *knyv* vezércikk; ~**batalanto:** *kat* frontharcos; ~**batalinto:** *kat* egykori frontharcos; ~**kovrilo:** *knyv* elülső könyvborító; ~**lampo:** *jm* első lámpa; ~**ligno:** fa büttyje; ~**oflanko:** homlok rész, elülső oldal; ~**opordo:** *ép* homlokzati ajtó; ~**oturno:** *kat* hátraarc *fari ~oturnon: hátraarcot hajt végre; ~**paĝo:** **1.** *knyv* előlap; **2.** *inf* honlap, kezdőlap *szin* ekaĝo, hejmapaĝo; ~**rado:** *jm* mellső kerék, elülső kerék *szin* antaŭrado; ~**sekcio:** *kat* frontszakasz; ~**soldato:** *kat* frontharcos

Ŭglacferfronto, leterfronto, ondofronto, popolfrento, unuecfrento

frontal/a=anat frontális, homlok~, homloki

frontispic/o=1. *ép* főhomlokzat; **2.** *knyv* (díszes) címlap; **3.** *knyv* címlapmetszet

fronton/o=ép oromzat, oromfal *arka ~o: íves oromzat *dentovica ~o: fogsoros oromzat *timpana ~o: timpanonos oromzat

frost/o=1. *mat* fagy *~o ofte difektas printempajn florojn: a fagy gyakran tönkreteszi a tavaszi virágokat; **2.** *átv* hideg, libabőr, remegés, félelem *~o trakuras al li la dorson: libabőrös lesz a háta, a hideg futkároz a hátán *senti ~on en la dorso: a hideg futkároz a hátán; ~a: *átv* is fagyos, hideg *~a rideto: fagyos mosoly *~a vetero: fagyos időjárás; ~i: *ntr* fagy *~as al mi en la piedoj: fagyos a lábam, fázik a lábam *~is eĉ en aprilo: áprilisban is fagyott *ofte ~as en marto: gyakran fagy márciusban; ~**ema:** fázós *szin* frostosentema; ~**iga:** fagyasztó; ~**iĝi:** **1.** *tr* fagyaszt, megfagyaszt, befagyaszt *~igita viando: befagyasztott hús *la malvarmego ~igis la riveron: a nagy hideg befagyasztotta a folyót; **2.** *tr* *átv* befagyaszt (megállít, megakadályoz, inaktívál) *~igi krediton: *gazd* hitelt befagyaszt *~igi salajrojn: *gazd* fizetéseket befagyaszt; ~**igo:** fagyasztás; ~**iĝi:** **1.** *ntr* megfagy, befagy *la lago ~iĝis: befagyott a tó *mi tute ~iĝis: teljesen átfagytam; **2.** *ntr* *átv* befagy, megszűnik, elapad *la gajeco ~iĝis al ni: a vidámság az arcunkra fagyott *liaj monfontoj ~iĝis: elapadtak a pénzforrásai; ~**igilo:** mélyhűtő (hűtőszekrény része); ~**ujo:** *fn* mélyhűtő; **al~iĝi:** *ntr* odafagy; **el~iĝi:** *ntr* kém fagyással kiválik, kifagy (vmiből); **en~iĝi:** *ntr* belefagy v. hova (en) *la boato ~iĝis en la rivero: a csónak belefagyott a folyóba; **for~iĝi:** *ntr* elfagy, fagykár éri *szin* frostdifektiĝi *la floroj de la fruktoarboj for~iĝis: elfagytak a gyümölcsfák virágai; **super~aĵo:** mélyhűtött áru; **super~iĝi:** *tr* mélyhűt *super~igita varo: mélyhűtött áru; **super~iĝi:** mélyhűtés; *ntr* tra~iĝi: átfagy; ~**difektiĝi:** *ntr* elfagy, fagytló tönkremegy *szin* forfrostiĝi; ~**morti:** *ntr* megfagy, halálra fagy; ~**ofako:** mélyhűtő rekesz (hűtőszekrényben); ~**ofloro:** jégvirág; ~**okesto:** fagyasztóláda; ~**opunkto:** kém fagyáspont, dermedéspont, fagypont; ~**sanga:** kemény szívű, rideg; ~**osentema:** fázós *szin* frostema; ~**oŝvelo:** ōpernio; ~**otremi:** *ntr* remeg a hidegtől, fagyokodik; ~**vundiĝi:** *ntr* *orv* elfagy (vmely testrész), hidegtől kisebesedik; ~**vundo:** *orv* fagyás, fagyseb, pernio

frot/i=tr súrol, dörzsöl, dörgöl *~i sin: hozzádörögölődik vmihez (al) *~i al si la manojn: *átv* is dörzsöli a kezét; ~o: **1.** dörzsölés, súrolás; **2.** *fiz*

súrlódás *kineta ~o: kinetikus súrlódás, csúszósúrlódás *statika ~o: statikus súrlódás, nyugvósúrlódás; ~**ajo**: 1. *műv* átlátszó festékréteg, enyhe átfestés; 2. *orv* kenet (mikroszkópos vizsgálathoz); ~**eti**: *tr* simogat, végigsimít, enyhén dörzsöl; ~**igi**: *ntr* súrlódik, dörzsölődik, dörgölődik; ~**igo**: dörzsölődés, súrlódás, dörgölődés; ~**ilo**: 1. súrolóeszköz; 2. *tech* dörzsselem; 3. *vill* szénkefe *szin* broso 2; ~**isto**: padlószúroló, parkettakefő; ~**ita**: *átv* dörzsölt, tapasztalt *~ita kaj polurita maniero: dörzsölt és sima módor; ~**erigi**: *tr* összedörzsöl *~erigi maizojn: kukoricát morzsol; **de-i**: 1. *tr* *orv* lehorzsol; 2. *tr* ledörzsöl, lesúrol (vmit vmiről); **de-ajo**: horzsolás *de-ajo sur aŭto: horzsolás autón *de-ajo sur la mano: horzsolás a kézen; **dis-i**: *tr* szétörzsöl; **el-i**: *tr* kidörzsöl (dörzsöléssel eltávolít), kikoptat; **en-i**: *tr* bedörzsöl, bedörzsöl *en-i ungventon en la haŭton: kenőcsöt bőrbé dörzsöl; **for-i**: *tr* ledörzsöl (vhonnan); **inter-igi**: *ntr* összedörzsölődik, egymáshoz súrlódik; **kun-i**: *tr* összedörzsöl *kun-i la manojn: *átv* is dörzsöli a kezét; **preter-i**: *tr* (elhaladtában) súrolja vminek (n) a szélét *elirante la kamiono preter-is la pordofoston: kifelé menet a kamion súrolta az ajtófélfát; ~**difekti**: *tr* kidörzsöl *la biciklorado ~difektis la sakon: a biciklikerek kidörzsölte a táskát; ~**disko**: *tech* dörzstárcsa; ~**gumo**: radírgumi, törőgumi *szin* skrapgumo; ~**harmoniko**: *zene* üvegharmonika *szin* glasaró, glasharmoniko; ~**koeficiento**: *fiz* súrlódási együttható; ~**lavi**: *tr* sikál, súrolva mos, kisúrol vö. frotpurigi; ~**luminesko**: *fiz* tribolumineszcencia *szin* triboluminesko; ~**otuko**: frottír törülköző; ~**purigi**: *tr* sikál, súrolva tisztít, kisúrol vö. frotlavi *~purigi plankon: padlót súrol, padlót sikál; ~**rado**: *tech* dörzskerék; ~**vundi**: *tr* *orv* feltör (súrlódással kisebesít) *la novaj ŝuoj ~vundis miajn piedojn: az új cipő feltörte a lábam

Ŭ flatfroti sin, gefroti, glitfroti, ruladfroti, vundfroti

fru=*hsz* korán *~e leviĝu kaj ~e edziĝu *Z: közm* felkelni meg házasodni korán kell *ju pli ~e, des pli certe *Z: minél korábban, annál jobb* *kiu ~e leviĝas, facile riĉiĝas *Z: közm* ki korán kel, aranyat lel *kiu komencas tro ~e, finas mal~e *Z: közm* lassan járj, tovább érsz *kiu pli ~e venas, pli bonan lokon prenas *Z: közm* aki korábban nyúl, hamarabb markol *kiu venas plej ~e, sidas plej ĝue *Z: közm* aki korábban nyúl, hamarabb markol *la horloĝo iras tro ~e: az óra nagyon siet *li foriris ~e en la mateno: kora reggel elment *ne pli ~e ol matene: reggelnél nem korábban *plej ~e je la sesa: legkorábban hatkor; ~**a**: korai *en ~a printempo: kora tavasszal *en sia ~a junaĝo: zsenge fiatalkorában *~a alveno, pli da aveno: *köz* aki korábban nyúl, hamarabb markol *la ~a renesanco: a korai reneszánsz *lia ~a morto trafis nin neatendite: korai halála váratlanul ért bennünket; ~**e**: korán *kiu venis unue, muelas pli ~e *Z: közm* aki korábban nyúl, hamarabb markol *pli ~e ol li alvenis: mielőtt megérkezett *pli ~e: előbb, korábban; ~**i**: 1. *ntr* korán érkezik, korán történik *ankoraŭ ~as: még korán van *ĉi-jare la printempo ~as: idén a tavasz korán beköszöntött *~as paroli pri la afero: korai beszélni a dolgról *~as tiri la konsekvencojn: korai levonni a következtetéseket; 2. *ntr* siet (óra) *via horloĝo ~as du minutojn: két percet siet az órád; ~**ajo**: *növ* primőr; ~**igi**: *tr* (időben) előrehoz, siettet *~igi la horloĝon unu horon: egy órával hátraigazítja az órát *~igi la maturigon per prilumado: megvilágítással siettet az érést; **mal-e**: későn *mal~e maturiĝa: későn érő *mal~e vespere: késő este *pli bone mal~e, ol neniam *Z: közm* jobb későn, mint soha *viaj horloĝoj iras mal~e: késik az órátok; **mal-a**: késő, késői, kései *ĝis mal~a nokto: késő éjjelig *mal~a mezepoko: késői középkor *mal~a pento: késő bánat *mal~a vizitanto: kései látogató *por mal~a gasto restas nur la osto *Z: közm* későn jött vendégnek csont a vacsorája; **mal-i**: *ntr* késik *akurata homo neniam mal~as: pontos ember sohasem késik *la trajno mal~as: késik a vonat *mal~as: késő van *mal~i al la leciono: késik az órától *mal~i kun la tributo: késik az adóval *via horloĝo mal~as du minutojn: két percet késik az órád; **mal-igi**: *tr* késleltet *mal~igi la horloĝon unu horon: egy órával előreigazítja az órát *ne eblas mal~igi la neeviteblan: nem lehet késleltetni az elkerülhetetlent *ne mal~igu nian laboron: ne késleltessd a munkánkat; **mal-iĝi**: *ntr* elkésik, lekésik vmiről (al) *intelekte mal~iĝi: értelmileg visszamarad *mal~iĝas: későre jár *mal~iĝi al la tagmanĝo: lekési az ebédet, lekésik az ebédről; **mal-iĝo**: 1. késés, késedelem *mal~iĝo de dek minutoj: tíz perces késés, tíz perc késés; 2. értelmi visszamaradottság *debileco, imbecileco kaj idioteco estas intelekta mal~iĝo: a debilítás, imbecilitás és idiotizmus értelmi visszamaradottság; **pli-o**: időelőny *la persekutato havis kvaronhoron pli~on: az üldözöttnek negyedórás előnye volt; **pli-igi**: *tr* korábbi időpontra tesz, időben siettet *oni pli~igis je unu horo la komencan: egy órával előre hozták a kezdést *pli~igi lian morton: siettetni a halálát; pli~malpli ~e: előbb~utóbb, előbb vagy utóbb; **tro-a**: túl korai, túl korán bekövetkező; **tro-i**: *ntr* túl korán van, vmi túl korai *tro~as enskribigi lin en la lernejon: túl korai beírni az iskolába; **tro-igi**: *tr* elsiet *pagon oni ne tro~igu: a fizetést nem

szabad elsietni; ~**gotika**: *ép* koragótikus; ~**hore**: korai órában, hajnalban; ~**matura**: koraérett; ~**maturiĝa**: 1. *növ* korai érésű; 2. *pszi* korán érő; ~**matene**: *hsz* kora reggel; ~**naskito**: *orv* koraszülött; ~**printempa**: kora tavaszi; ~**printempe**: kora tavasszal; ~**sparkado**: *vill* előgyújtás; ~**stadia**: korai stádiumban v. szakaszban lévő; ~**vespere**: *hsz* kora este; **mal-maturiĝa**: 1. *növ* késői érésű; 2. *pszi* későn érő; **mal-sparkado**: *vill* utógyújtás

frugilego=*áll* fekete varjú, vetési varjú, fekete kánya (Corvus frugilegus) *szin* kampokorvo

frukt/o=1. *növ* termés *karna ~o: húsos termés, sarcocarpium *kompleksa ~o: átermés *szin* sajnfrukto *kunmeta ~o, plurobla ~o: összetett termés, csoportos termés, társas termés *seka ~o: száraz termés, xerocarpium *simpla ~o: egyszerű termés; 2. *növ* gyümölcs *la ~o de la sciado: a tudás gyümölcse *laŭ la ~o oni arbon ekkonas *Z: közm* gyümölcséről ismerni meg a fát *ne falas ~o malproksime de l' arbo *Z: közm* nem esik messze az alma a fájától *nigrakarna ~o: fekete húsz gyümölcs *sekigitaj ~oj: szárított gyümölcs *suda ~o: déligyümölcs; 3. *átv* gyümölcs, eredmény, termék, hozadék *inda ~o de pendumilo: akasztófavirág, akasztófa címe *la ~o de la imago: a képzelet szülőtte *la ~oj de via laborado: munkásságod gyümölcsei; ~**a**: 1. *növ* gyümölcs ~*a teo: gyümölcstea; 2. *átv* gyümölcsöző *szin* fruktodona; ~**i**: 1. *ntr* *növ* termést hoz, gyümölcsöt hoz; 2. *ntr* *átv* gyümölcsözik, hasznót hoz; ~**ajo**: *gaszt* gyümölcsetel; ~**aro**, **plur-o**: *növ* terméscsoport; ~**ejo**: *frukto*gardeno; ~**ero**: *növ* résztermés; ~**igi**: *tr* termékenyít, gyümölcsözővé tesz, megtermékenyít; ~**ologio**: *növ* fruktológus, terméstanos; ~**ologio**: *növ* terméslakatan, karpológia *szin* fruktoscienco; ~**ozo**: *kém* fruktóz; ~**ujo**: 1. *növ* ex gyümölcsfa *frukarbo*; 2. *gaszt* gyümölcsöstál; **multe-a**: gyümölcsöző; **pseŭdo-o**: *frukto*frukto; **sen-a**: *átv* is termékletlen; **sen-ulino**: termékletlen nő, meddő nő; ~**arbo**: *növ* gyümölcsfa *nana ~arbo: törpe gyümölcsfa; ~**arbaro**, ~**arbejo**: *frukto*gardeno; ~**obranĉo**: *növ* termőág; ~**obrando**: *gaszt* gyümölcsfálkának; ~**ocentrifugilo**, ~**ovringilo**: gyümölcscentrifuga; ~**oĉampano**: *gaszt* gyümölcspezsgő; ~**odona**, ~**oport**: termékeny, gyümölcsöző, gyümölcsöző, gyümölcsadó; ~**oflano**: *gaszt* gyümölcslepeny; ~**ofloro**: *növ* termős virág; ~**ofolio**: *frukto*frukto; ~**ogardeno**: *agr* gyümölcsöskert, gyümölcsös, gyümölcskert; ~**ogusta**: gyümölcsíz; ~**ojeleo**: *gaszt* gyümölcskocsonya, gyümölcszselé; ~**okarno**: gyümölcsűs, gyümölcsvelő, gyümölcsbél; ~**okorbo**: gyümölcsöskosár; ~**okorpo**: *növ* termőest; ~**okultivo**: *agr* gyümölcsstermesztés, gyümölcskertészet; ~**olegomo**: ehető termésű v. magvú zöldség; ~**oplantoj**: *angiospermoj*; ~**oplukilo**: *agr* gyümölcszedő rúd; ~**oriĉa**: 1. *növ* gyümölcsben gazdag, sokgyümölcsű; 2. *átv* gyümölcsöző; ~**osalato**: *gaszt* gyümölcssaláta; ~**oscienco**: *frukto*logio; ~**osuko**: *gaszt* gyümölcsel; ~**osupo**: *gaszt* gyümölcsleves; ~**otenejo**: *agr* gyümölcsraktár; ~**otigeto**: *növ* terméskocsány; ~**otorto**: *gaszt* gyümölcstorta; ~**otranĉilo**: *gaszt* gyümölcszózó kés; ~**pedunklo**: *növ* terméskocsány; ~**plukilo**: *agr* gyümölcsszedő (eszköz); ~**uzi**: *tr* *gazd* jog hasznélvez; ~**uzo**: *gazd* jog hasznélvezet

Ŭaskofrukto, bazidfrukto, fendofrukto, fermfrukto, kernofrukto, malfermfrukto, marfruktoj, sekfrukto, sporofrukto, sajnfrukto **fruktidor/o**=*tört* fructidor, gyümölcs hava (aug. 18–szept. 16.)

frunt/o=1. *anat* homlok, frons *havi inteligentan ~on: intelligens homlok van *li frapis al si sur la ~on: a homlokára ütött *li trafis la filiston en lian ~on: homlokán találta el a filiszteust *sulki la ~on: homlokát riancolja *tio estas skribita sur via ~o: a homlokodra van írva (látni); 2. *áll* homlok, első rész *~e de la tablo: az asztalfőn *~e de taĉmento: csapat élen; ~**ofrezilo**: *tech* homlokmáró; ~**osto**: *anat* homlokcsonk, os frontale

Ŭtablofrunto

fruntal/o=*fruntosto*

frustr/i=*tr* *pszi* frusztrál, kudarcézetet kelt vkiben (n); ~**igo**: *pszi* frusztráció, kudarcézet, kielégítetlenség *afekcia ~igo: érzelmi frusztráció

frustraci/o=*frustrigi*

ftal/o=*kém* ftalo~ (ftalsavrokonság v. -származék); ~**ato**: *kém* ftalát *~ata anhidrid: *kém* ftalátsav-anhidrid; ~**ilo**: *kém* ftaloil~, ftalil~

ftalein/o=*kém* ftalein; **fenol-o**: *kém* fenolftalein

Fti/o=*mit* geo Phthia

fűr/o=*áll* lapostetű, szeméremtetű, fantetű *szin* publiŝo

fűr/o=*orv* gümőkór, tuberkulózis, tbc, tüdőbaj, tüdővész; ~**ulo**: *fn* *orv* gümőkóros, tuberkulózisos, tébécés, tüdőbajos; ~**ologio**: *orv* ftiziológus;

FTP=*röv* Dosier-Transiga Protokolo; FTP-ejo: *inf* FTP-oldal; FTP-kliento: *inf* FTP-ügyfél; FTP-programo: *inf* FTP-program; FTP-servilo: *inf* FTP-kiszolgáló; FTP-umi: *ntr* *inf* ftp-zik

fu!=1. *isz* hi! (visszatartott nevetés); 2. *isz* huh! (fáradtság, nagy erőfeszítés) **uf**

Fuegi/o=**u**Fajrolando

fuel/o=*tech* hajtóanyag, fűtőanyag, tüzelőanyag, üzemanyag *szin* brulajo 2, karburajo 1 *-oj povas esti de solida, likva aŭ gasa statoj: a hajtóanyagok lehetnek szilárd, folyékony és gáz halmazállapotúak *biologia ~o: bioüzemanyag *nuklea ~o: nukleáris fűtőanyag; ~i: *tr* feltankol, üzemanyaggal feltölt; ~**ujo**: *jm* üzemanyagtartály; ~**celo**: *jm* üzemanyagcella

fug/o=*zene* fuga

fuĝ/i=*ntr* menekül, elmenekül, megszökik vhonnan (el, de, antaŭ) *-i de danĝero: veszély elől menekül *-i antaŭ malamiko: ellenség elől menekül *-i for de brulego: tűz elől menekül *-i el malliberejo: börtönből megszökik; ~o: menekülés, szökés; **trans-into**: *pol* disszidens

Ucentrofuĝa, kolizifuĝinto

Fuĝjan/o=*geo pol* Fucsien, Fujian (CN)

Fuĝoŭ/o=*geo* Fucsou, Fuzhou

Fuji-mont/o=*geo* Fudzsi-hegy

fuk/o=*növ* tengeri moszat, tengeri fű, fukusz (Fucus)

fuksi/o=*növ* fukszia, csüngőke (Fuchsia)

fuksin/o=*kém* fuxin (festékanyag)

Fukuŝim/o=*geo* Fukusima *la akcidentinta nukleenergiejo de ~o: a balesetet szenvedett fukusimai atomerőmű

ful/i=*tex* ványol, kallóz *szin* densigi drapon; ~**ejo**: *tex* kallómalom;

~**martelo**: *tex* kallókötés, kallókalapács, kallósúly

ful/o=fuláni; ~**a**: *mn nyt* ful, fulfulbe, fulani, fulbe (ff)

fulard/o=1. *tex* foulard, könnyű selyemkelme; 2. *tex* selyemsál, selyemkendő

fuleren/o=*kém* fullerén

fulg/o=*kém* korom; ~i: *ntr* kormoz (pl. lámpa) *-anta petrollampo: kormozó petróleumlámpa; ~**ero**: *pernye szin* fulgofloko; ~**igi**: *tr* bekormoz; **sen-igi**: *tr* kormoz (koromtól megtisztít) *sen-igi kamentubon: kéményt kormoz *sen-igi motorcilindron: motorhengert kormoz; ~**ofiltrilo**: *tech* koromszűrő; ~**ofloko**: *pernye*; ~**okarbo**:

koromszén; ~**okolora**: koromszínű; ~**onigra**: *mn* koromfekete *szin* fumnigra *-onigra mallumo: koromsötét; ~**onigro**: *fn kém* koromfekete (festékanyag) *szin* fumnigro; ~**opordeto**: kormozóajtó; ~**osako**:

koromzsák; ~**oskrapilo**: kéménykefe

fulgor/o=*áll* világító kabóca, lámpahordozó (Fulgora)

fuligul/o=*áll* kontyos réce (Aythya fuligula) *szin* tufanaso

fulik/o=*áll* szárcsa, szacskó (Fulica)

fulm/o=1. *met* villám *altan arbon batas la ~o Z: *közm* magas fába csap a villám *kvazaŭ ~o el klara ĉielo: mint derült égből a villámcsapás; 2. *átv* villám *-oj zigzagis sur la ĉielo: villámok cikáztak az égen *en la daŭro de ~o: egy szemvillanás alatt *liaj okuloj ĵetis ~ojn: csak úgy szikrázott a szeme *rapide, kiel ŝmirita ~o: *tréf* sebesdisznó-vágtában;

~**a**: 1. *met* villám~, villámló *-a malŝargo: villámkisülés; 2. *átv* villám~, villámszerű, villámszerűen gyors *-aj movoj: cikázó mozdulatok,

villámszerű mozgások; ~**e-tondre**: 1. ézzenéssel; 2. *átv* nagy dérdél-dúrral; ~i: 1. *ntr met* villámlik *-as kaj tondras: villámlik és dörög; 2. *ntr* villámlik (>gyors fény és mozgás) *lia glavo ~is: villámlott a kardja

*liaj okuloj ~adas: villámokat szór a tekintete; ~**ado**: *met* villámlás;

~**eti**: *ntr* villog; ~**ilo**: *fot* vaku; **ek-i**: *ntr* villan *lia glavo ek~is: megvillant a kardja; **for-i**: *ntr* elcikázik; **tra-i**: *tr* átvillan, átcikázik

*ideo tra~is lian kapon: egy ötlet villant át az agyán; ~**kotono**: *kém kat* lögyapot; ~**likejo**: *vill* földelés; ~**lumilo**: **u**fulmilo; ~**obati**, ~**ofrapi**: 1. *tr met* villám sújt *-obati arbo: villám sújtotta fa *-ofrapitoj malofte

saviĝas: villámsújtotta embereken ritkán lehet segíteni; 2. *tr* *átv* hirtelen lecsap, villámként lesújt *la milito ~ofrapis Nederlandon: a háború váratlanul sújtott le Hollandiára; ~**obato**, ~**ofrapo**: *met* villámcsapás;

~**obril**: villámfény; ~**ofermilo**: villámzár, cipzár *szin* zipo; ~**oforigilo**,

~**ogardilo**, ~**osuĉilo**, ~**oŝirmilo**: *vill* villámhárító; ~**oklavo**: *inf* gyorsbillentyű; ~**okotono**: *kém* lögyapot; ~**okurso**: *isk* villámtanfolyam;

~**omemoro**: *inf* gyorsmemória, flash-memória;

~**omilito**: *kat* villámháború, blitzkrieg; ~**orapida**: villámgyors; ~**osago**:

mit villámcsapás, mennykőcsapás *la ~osagoj de Jupitero: Jupiter villámjai; ~**otondro**: 1. *met* zivatar, égháború *silento antaŭ ~otondro:

átv is vihar előtti csend; 2. *átv* égháború *hejmenveninte el la drinkejo

lin akceptis ~otondro: a kocsmából hazajövet égháború fogadta

*~otondro!: *isz* mennydörgős mennykő!; ~**otرافي**: *tr* villám talál, villám

sújt

Umagnezifulmo

fulmar/o=*áll* sirályhojsza (Fulmarus glacialis)

fulmin/i=*ntr fiz* durran, robban, fellobban (durran fényhatással); ~**ado**:

tech robbanás (motor hengerében); ~**ato**: *kém* fulminát *-ata acido:

kém fulminsav *hidrarga ~ato: higanyfulminát, durranó higany

fum/o=1. füst *blovkirli ~on: füstöt ereget *ne ekzistas ~o sen brulo Z:

közm ahol füst van, ott tűz is van *kie ~o levigas, tie fajro troviĝas Z:

közm ahol füst van, ott tűz is van; 2. *átv* füst *el liaj nazotruoj elĵetiĝis

~o pro la kolero: orrlukából lövellt ki a haragtól *vanuis la ~o de lia

gloro: dicsőségének füstje szétszöszlott; ~**a**: füstös *-a drinkejo: füstös

kiskocsma; ~i: 1. *ntr* füstöl *la kamentubo de mia patrino ne plu ~as:

anyám kéménye már nem füstöl; 2. *tr* szív (füstöt) *-i cigaredon:

cigarettát szív *-i cigaron: szivarozik *-i la pacpipo: elszívja a

békepipát *-i opion: ópiumot szív *-i pipo: pipázik; ~**ado**: 1. füstölés,

füstölés; 2. dohányzás, füstölés; ~**aĉi**: *ntr pej* bagózik; ~**ajejo**: *gaszt*

füstölő, füstölőhelyiség (étel füstölésére); ~**aji**: *tr gaszt* füstöl *-aji

ŝinkon: sonkát füstöl; ~**ajita**: *gaszt* füstölt *-ajita fiŝo: füstölt hal;

~**anto**: *fn* dohányzó, dohányos; ~**ejo**: dohányzóhely,

dohányzóhelyiség; ~**iĝi**: 1. *ntr* elkezdi füstölni; 2. *ntr* felfüstölődik,

füstben van; ~**ilo**: *kr* füstölő *szin* incensilo; ~**izi**: *tr agr* füstöl

(>növényvédelem); ~**ujo**: füstölőserpenyő; ~**umi**: **u**fumaji; **el-umi**: *tr*

átv is kifüstöl; **for-iĝi**: *ntr* *átv* szertefoszlik, köddé válik; **ne-anto**: *fn*

nemdohányzó; ~**bombo**: *kat* füstbomba; ~**ĉambro**: **u**fumejo; ~**elpeli**:

tr kifüstöl; ~**ellasil**: *fn tech* füstelvezető; ~**enspiro**: füstbelégzés;

~**filtrilo**: *tech* fűstsűrő; ~**gaso**: *kém* füstgáz; ~**grenado**: *kat* füstgránát,

ködgránát *szin* nebulgrenado; ~**inhalado**: *orv* füstmérgezés; ~**kolono**:

fűstoszlop; ~**nebul**: *met* fűstköd *szin* smogo; ~**nigro**: **u**fulgonigro;

~**nigrigita**: füstös (fűstől fekete); ~**nubo**: fűstfelhő; ~**paŭzo**:

cigarettaszünet; ~**ringo**: fűstkarika; ~**salono**: dohányzó (helyiség);

~**sekigi**: *tr gaszt* fűstöl (pl. húst, halat); ~**strio**: fűstcsík; ~**suĉo**:

szipantás (pl. cigarettából); ~**ŝranko**: *kém* vákuumszekrény; ~**tabako**:

fűstdohány; ~**tableto**: dohányzóasztal; ~**tubego**, ~**turo**: *ip*

gyármű; ~**tubo**: kémény; ~**vitro**: fűstüveg

Uopifumejo

fumar/o=*kém* fumár *-furmarato: fumarát *-ata acido: fumársav

fumari/o=*növ* fűstike (Fumaria) *szin* terfumo

fumarol/o=*geo* fumarola (vulkán gázforrása)

fumigaci/o=*orv* fertőtlenítő fűstölés, fumigáció, fumigatio

Funafuti/o=*geo* Funafuti *-o estas la ĉefurbo de Tuvalo: Funafuti

Tuvalu fővárosa

fund/o=1. (üreg, tárgy) feneke, alja *la ŝipo iris al la ~o: a hajó a fenékre

süllyedt *pro la sekeco videblas la ~o de la puto: a szárazság miatt

kilátszik a kút feneke *valizo kun duobla ~o: dupla fenékű bőrönd *sur

la botel~o apenaŭ restis vino: a palack alján alig maradt bor *sur la ~o

de la kavo restis flako: a gödör mélyén tőcsa maradt; 2. vmi mélye,

legbelső része (pl. szobáé) *-o de koridoro: folyosó vége *en la ~o de

sia poŝo li trovis moneron: zsebe mélyén talált egy pénzdarabot; 3. *átv*

vmi belseje, mélye (pl. szívé) *en la ~o de sia koro ŝi amis lin: szíve

mélyén a nő szerette a férfit; ~**a**: 1. fenék~, fenéken lévő *-a akvo:

fenékvíz *-a fiŝo: fenékhal *-e-pro~a: mélységesen mély; 2. *átv*

alapos, mélyre hatoló *szin* ĝisfunda *-aj esploroj: alapos vizsgálatok

*~a kono de la afero: a dolog alapos ismerete; ~**ajo**: 1. fenékrész,

fenékelem, fenékkoldal; 2. üledék, söprű, vminek az alja; **al-iĝi**: 1. *ntr*

fenékre száll, leülepszik; 2. *ntr* hajó elsüllyed; **en-iĝi**: *ntr* hajó

megfeneklik; **ĝis-a**: 1. fenékig érő; 2. *átv* gyökeres, alapos *szin* funda 2;

sen-a: feneketlen *al kavo sen~a ŝtopado ne helpas Z: *közm* feneketlen

hordóba bort ne tölts *sen~a barelo de la Danaidoj: a danaidák

feneketlen hordója; **sen-ajo**: szakadék, mélység; **sur-ajo**: 1. iszap,

folyami üledék; 2. *átv pej* vminek az alja, legsilányabb része; **sur-iĝi**:

ntr fenékre száll, fenékre ereszkedik *submarŝipo sur~iĝis:

tengeralattjáró a fenékre ereszkedett; ~**rabotilo**: *tech* fenékgyalu

*~otabulo de orgeno: *zene* orgona alaplapja v. fedőlemeze

Uartiŝokfundo, boatfundo, gorĝfundo, kluzofundo, marfundo,

okulfundo, platfunda, riverfundo, rondfunda, ŝipfundo, valfundo

fundament/o=1. *ép* alap, alapozás; 2. *átv* alap (amire építeni lehet); 3.

eo nyt Fundamentum *-o de Esperanto: Az eszperantó fundamentuma;

~**a**: 1. *ép* alap~, alaphoz tartozó *-a betono: alapozóbeton *-a ŝtono:

alapkő; 2. *átv* alap~, alapvető, lényeges *-a grupo: *mat* fundamentális

csoport *-aj liberecoj: *jog* alapvető szabadságjogok *-aj rajtoj: *jog*

alapvető jogok, alapjogok; 3. *átv* alapos *szin* funda 2 *-a ekzameni:

alapos kivizsgálás; 4. *eo* fundamentális, a Fundamentumhoz tartozó

*~a Krestomatio: Alapvető Szöveggyűjtemény, Fundamentális

Szöveggyűjtemény; ~**e**: 1. alapvetően, lényegében *-e grava demando:

alapvetően fontos kérdés; 2. alaposan *esplori ~e: alaposan kikutat; ~i:

1. *tr* *ép* alapoz, megalapoz *firme ~ita domo: szilárdan megalapozott

ház *-i pontkolonon per kasono: hidpillért keszonnal alapoz; 2. *tr* *átv*

alapoz, megalapoz, épít vmire (sur) *-i metodo sur spertoj: módszert

tapasztalatokra alapoz; ~**ajo**: 1. *tex* alap *-ajo de brodajo: himzés

alapja; 2. *tex* lánc *szin* varpo; ~**eco**: alapvető jelleg; ~**ismo**: 1. *fil* vall

fundamentalizmus; 2. *eo* fundamentalizmus (az Eszperantó

Fundamentumához való ragaszkodás); **~isto**: **1.** *fil* vall fundamentalista; **2.** *eo* fundamentalista (az Eszperantó Fundamentumához ragaszkodó); **kontraŭ**~**a**: *eo* fundamentumellenes; **sen**~**a**: **1.** *ép* alapozás nélküli; **2.** *átv* alaptalan, indokolatlan
funebro~**o**=**1.** gyász (érzés) *familia ~o: családi gyász *nacia ~o: nemzeti gyász; **2.** gyász (külső megnyilvánulás) *la ~o forpasis, ne plu iru vestita en ~o: a gyász letelt, ne járj gyászuhanában *porti ~on: gyászt visel *viro en ~o: gyászruhás férfi; ~**a**: **1.** gyászos, szomorú *akceptu mian ~an saluton: fogadja együttérző üdvözlétemet; **2.** gyász~, halotti, gyászoló ~a marŝo: gyászmenet ~a parolo: gyászbeszéd ~a vesto: gyászruha ~a vualo: gyászfátyol ~e vestita: gyászuhanába öltözött, gyászuhanás; ~**i**: **1.** *tr* gyászol, meggyászol vkit (n); **2.** *ntr* gyászol, gyászt visel vki miatt (pro, pri); ~**aĵo**: gyászkelek; ~**aĵoj**: gyászszertartás *szin* funebra ceremonio; ~**eĵo**: *ép* ravatalozó; ~**ulo**: *fn* gyászoló; ~**istino**: siratóasszony; ~**omantelo**: *áll* gyászlepke (Vanessa antiopa); ~**otago**: gyásznap *nacia ~otago: nemzeti gyásznap
funelo~**o**=**1.** tölcser *enpremi en ~on: *átv* beleerőszkalkol, belekényszerít, erővel belenyom; **2.** *átv* hangtölcser ~o de gramofono: gramofon hangtölcserére; **3.** *átv* tölcser (alakú mélyedés), vályu, garat *eksploda ~o: *kat* bombatölcser *karŝta ~o: *geo* víznyelő, ravaszlyuk, ponor; ~**fusilo**: *kat* mordály; ~**forma**: tölcser alakú; ~**vagono**: *vsút* tölcserkocsi
 U bombofunelo, ŝutfunelo
fungo~**o**=*gasz*t gomba *ĉapelo, lameno, piedo (stipo), ringo de ~o: gomba kalapja, lemeze, tönkje, gallérja ~on englutis! Z: puff neki!, hát ezt jól megcsinálta! *gisto~o: *növ* élesztőgomba *manĝo~o: ehető gomba; ~**oj**: *növ* gombák (ország) (Fungi) *asko~oj: *askomikotoj *bazidi~oj: *bazidiomicetoj *buter~o: *flava boleto *cervokorna ~o: *cervokorna ksilario *fibrokapa ~o: *ĉinocibo *funelo~o: *ĉkliticibo *hepat~o: *ĉhepata fistulino *inko~o: *ĉkoprino *kasko~o: *ĉmiceno *kavaliro~o: *ĉtriĥolomo *klabo~o: *ĉklavario *kurteno~o: *ĉkortinario *kuvo~o: *ĉpezizo *labirinto~o: *ĉdedaleo *ĉlakt~o: *ĉlaktario *ĉlamelo~o, lameno~o: lemezes gomba, lemezes belésű gomba *ĉlar~o, ploranta dom~o: *ĉlarma serpulo *ĉmalsuperaj ~oj: alacsonyabb rendű gombák *ĉmielo~o: *ĉarmilario *ĉmitozosporaj ~oj: *ĉdeuteromicetoj *ĉmuko~oj: *ĉmiksomikotoj *ĉmuŝ~o: légyölő galóca (Amanita muscaria) *szin* muŝa amanito *ĉmuskardin~o: Beauveria bassiana (mészkoráságot okozó gomba) *ĉnajlo~o: *ĉgomfidio *ĉneperfektaj ~oj: tökéletlen gombák (Fungi imperfecti) *ĉombrelo~o: *ĉlepioto *ĉoranĝo~o: *ĉcezara amanito *ĉorel~o: *ĉaŭrikulario *ĉovo~o: *ĉkantarelo *ĉperfektaj ~oj: tökéletes gombák (Fungi perfecti) *ĉpiknidi~oj: pikinídiumos gombák *ĉpinto~o: tuskés gomba *ĉpolvo~o: *ĉlikoperdo *ĉporo~o: *ĉpoliporo *ĉrefaldo~o: *ĉrefaldopaksilo *rustmakula ~o: *ĉkolibio *ĉrusto~oj: *ĉuredaloj *ĉsak~oj: *ĉaskomikotoj *ĉskvama pikilo~o: *ĉskvama hidno *ĉsmut~oj: *ĉustilagalaj *ĉspongo~o: *ĉmorkelo *ĉsporsak~oj: *ĉaskomikotoj *ĉsulfuroĉapa ~o: *ĉhifolomo *ĉsuperaj ~oj: magasabb rendű gombák *ĉtindro~o, fajro~o: taplógomba, parázstapló (Phellinus ignarius) *ĉtrem~o: *ĉtremelo *ĉtub~o: *ĉboleto *ĉveraj ~oj: valódi gombák *ĉvera tindro~o: bükkfátapló (Fomes fomentarius); ~**aĵo**: **1.** *gasz*t gombaétel; **2.** gomba alakú képződmény, tárgy; ~**eĵo**: *agr* gombatenyésztet, gombatenyésztő hely; ~**icido**: *agr* gombairtó, gombaölőszert, fungicid *szin* antiŝimaĵo; ~**isto**: *agr* gombatermesztő; ~**ologo**: *növ* gombaszakértő, gombász, mikológus *szin* mikologo, fungospertulo; ~**ologio**: *növ* gombaismeret, gombatan, mikológia; ~**ozo**: *orv* gombás megbetegedés, mikózis, mycosis *szin* mikozo; ~**oskarabo**: (áll) taplóbogár (Diaperis) *nigra ~oskarabo: piszógó taplóbogár (D. boleti); ~**ospertulo**: gombaszakértő, gombász, mikológus *szin* fungologo, mikologo; ~**otoksiĝo**, ~**oveneniĝo**: *orv* gombamérgezés
 U ĉapelfungo, ergotfungo, favofungo, flikfungo
fungus~**o**=*anat* gomba, gomba alakú képződmény, fungus
funiklo~**o**=**1.** *növ* magzsinór, magrügy-köldökszsinór, csirafüggesztő, funiculus; **2.** *anat* zsinór, köteg, funiculus *sperma ~o: ondózsínór, funiculus spermaticus *umbilika ~o: köldökszsinór, funiculus umbilicalis *szin* umbilika ŝnuro
funikular~**o**=*jm* sikló *szin* kablótramó
funk~**o**=*zene* funk
funkcio~**o**=**1.** feladat, szerep, funkció, tevékenységi terület (vkié) ~o de kasisto: pénztárosi funkció, pénztárosi feladat *publikaj ~oj: közfeladatok, közfunkciók; **2.** funkció, feladat (>vmié) *Esperanto bone plenumas la ~ojn de internacia lingvo: az eszperantó jól teljesíti a nemzetközi nyelvi funkciókat; **3.** *mat* függvény, leképezés *szin* bildiĝo *adicia ~o: additív függvény *analitika ~o: analitikus függvény *barita ~o: korlátos függvény *ĉirklila ~o: *ex* *ĉtrigonometria funkcio *eksponenta ~o: exponenciális függvény *elementa ~o: elemi függvény *distribua ~o: (valószínűség)eloszlási függvény *ĝeneraligita ~o: általánosított függvény *hevisida ~o: Heaviside-függvény

*hiperbola ~o: hiperbolikus függvény *inversa hiperbola ~o: inverz hiperbolikus függvény, areafüggvény *inversa trigonometria ~o: inverz trigonometrikus függvény *karakteriza ~o: karakterisztikus függvény *Lagranĝa ~o: Lagrange-függvény *n-argumenta ~o: n-változós függvény *negativa ~o: negatív függvény *perioda ~o: periodikus függvény *plursenca ~o: többértékű függvény *polinoma ~o: polinomfüggvény *popece monotona ~o: szakaszonként monoton függvény *propra ~o: sajátfüggvény *racionala ~o: racionális függvény *regresa ~o: regressziós függvény *regula ~o: reguláris függvény *rekursa ~o, rikura: rekurzív függvény *simpla ~o: egyszerű függvény *ŝtupara ~o: lépcsős függvény *testa ~o: tesztfüggvény, próbafüggvény *szin* testofunkcio *unusenca ~o: egyértékű függvény; **4.** *inf* függvény, funkció *distribua ~o: eloszlásfüggvény *haketa ~o: tördelő függvény *sojla ~o: küszöbfüggvény; **5.** *kém* függvény, funkció; ~**i**: **1.** *ntr* tevékenykedik, dolgozik, funkciót lát el (vki); **2.** *ntr* működik, funkcionál, üzemel, jár (vmi); ~**a**: funkcionális, tevékenységi, működési; ~**ado**: tevékenység, működés, üzemelés *malbrua ~ado: csendes működés; ~**e**: **1.** funkcionálisan, funkciójában; **2.** függvényében *e de la rapideco: a sebesség függvényében; ~**igi**: *tr* működtet, üzemeltet, kezel (pl. eszközt) *~igi gruon: darut kezel *~igi la motoron: járattja a motort *~igi lernejon: iskolát fenntart *~igi restoracion: éttermet üzemeltet; ~**iganto**: működtető, üzemeltető *~iganto de lernejo: *isk* iskolafenntartó; ~**ulo**: tisztségviselő, tisztviselő, funkcionárius *partia ~ulo: pártfunkcionárius; ~**ismo**: *ép műv ip* funkcionálisizmus; ~**iva**, ~**kapabla**, ~**pova**: *tech* működőképes; **ek**~**i**: *ntr* működésbe lép, beindul, funkcionálni kezd; ekfunciigi: *tr* elkezd működtetni, üzemeltetni *ek~igi la motoron: beindítja a motort; **hiper**~**o**: **1.** *mat* hiperfüggvény; **2.** *orv* fokozott működés, hiperfunkció, hyperfunction; **hipo**~**o**: *orv* csökkent működés, hipofunkció, hypofunction; **mem**~**a**: önműködő; **mal**~**igi**: *ntr* elromlik, megszűnik működni; **mult**~**a**: sokfunkciós, multifunkcionális; **ne**~**iva**, **ne**~**kapabla**, **ne**~**pova**: *tech* működésképtelen; **mis**~**o**: funkciózavar, diszfunkció; **mis**~**i**: *ntr* rosszul, hibásan működik; **mis**~**ado**: üzemzavar, rossz működés, diszfunkcionálás; **plur**~**a**: többfunkciós; **re**~**igi**: **1.** *tr* újraműködtet; **2.** *tr* megjavít, elhárítja a hibáját *la horloĝisto sukcesis re~igi la malnovan horloĝon de mia patro: az órásnak sikerült megjavítania apám régi óráját; **re**~**igo**: **1.** újraműködtetés, működésbe visszaállítás; **2.** kijavítás, hibaelhárítás; ~**klavo**: *inf* funkcióbillentyű, F-billentyű; ~**preta**: üzemkész, működéskész; ~**serio**: *mat* függvénytörzs; ~**vico**: *mat* függvénytörzs; ~**vorto**: *nyt* viszonyító *szin* gramatika vorto
 U ondofunkcio, partifunkciulo
funkcial~**a**=*mat* függvényt tartalmazó ~a ekvacio: függvényegyenlet
funkcional~**o**=*fn* *mat* funkcionál
font~**o**=**1.** font (súlymérték) *germana ~o: német font (0,5 kg) *hungara ~o: magyar font (0,49 kg); **2.** *ex* font (pénznem) *pundo
fuort~**o**=*kat* erőd, várerőd; ~**eto**: *kat* kiserőd
furo~**o**=*áll* vadászgörény (Mustela putoris f. furo) *szin* ĉasputoro
furaĝ~**o**=**1.** *növ* *agr* (szálas) takarmány; **2.** *ált* takarmány, állati eledel; ~**i**: *tr* *ált* takarmányoz; ~**oĉaro**: *agr jm* szénásszekér; ~**herboj**: *növ* *agr* szálastakarmány; ~**maizo**: *növ* *agr* csalamádé; ~**planto**: *növ* *agr* takarmánynövény
 U balastfuraĝo, kanonfuraĝo, silofuraĝo
fural~**o**=*kém* furfural, furfural
furan~**o**=*kém* furán; ~**ozo**: *kém* furanóz; **benzo**~**o**: *kém* benzofurán, kumaron
furfural~**o**=*ex* *furalo
furgon~**o**=*jm* (motor nélküli) teherkocsi
Furi~**o**=**1.** *mit* Fúria vő. Erinio; **2.** ~o: *átv* fúria, házsártos nő; **3.** *ex* őrzőngés *furiozo
furier~**o**=*kat* szállásmester, élelmezési altiszt, hadtápos
Furier~**o**=*mat fiz* (Jean-Baptiste-Joseph) Fourier *furiera analitiko, transformo
Furier~**o**=*fil* (François-Marie-Charles) Fourier
furioz~**a**=**1.** őrzőngő, dühöngő, tomboló ~a pro kolerego: dühötől tajtékoz; **2.** *átv* tomboló, dühöngő, örült ~a maro: tomboló tenger ~a vento: dühöngő szél *pro pikoj ~a taŭro: a szúrásoktól dühöngő bika; ~**i**: *ntr* őrzőng, dühöng, tombol; ~**o**: őrzőngés, dühöngés, tombolás, dühroham; ~**igi**: **1.** *ntr* őrzőngeni, dühöngeni kezd, dühbe gurul, dührohamot kap; **2.** *ntr* megbokrosodik, tombolni kezd
furnitur~**o**=*tex* varrókészlet, szabókészlet, cubehő
furor~**o**=bombasiker, átütő siker, sláger, top; ~**i**: *ntr* bombasikere van, topon van; ~**a**: menő, felkapott, divatos, trendi; ~**aĵo**: divatos holmi, sláger; ~**ulo**: nagymenő, celeb, felkapott ember; ~**kanto**: *zene* sláger, sikerszáma, hit *szin* modkanto, ŝlagro; ~**listo**: *zene* slágerlista, toplista
furunk~**o**=*orv* kelés, furunkulus, furunculus; ~**ozo**: *orv* furunkulózis,

furunculosis

furz/i=1. *ntr* fingik, bűdösít; **2.** *ntr* *átv* *pej* szarik vmire (pri) *li ~as pri via opinio: szarik a véleményedre; ~**o**: fing *ellasi ~on: ereget (fingot) *por ~o kaj rukto: *durv* szarért, húgyért; ~**ulo**: *pej* *durv* köcsög, porbafingó; **for**~i: *ntr* *durv* lekopik, elhordja magát *for~ul: kopj le! **fusil/o**=*kat* puska *szin* pafilo 2; ~**isto**: *kat* lövész, puskás *szin* fuziliero; ~**tubo**: *kat* puskacső

Ўčasfusilo, meĉofusilo

fust/o=1. *ép* oszloptörzs; **2.** nyél, szár, fogó, markolat ~o de glavo: kardmarkolat ~o de kandelabro: kandeláberoszlop ~o de martelo: kalapácsnyél; ~**obutono**: szorítógomb, markolatgomb (kardon)

fusten/o=*tex* barhent (szövet)

fuŝ/i=*tr* elront, elfuserál, elpuskáz, eltól, kontár módon csinál; ~**a**: elrontott, rossz, hibás, kontár; ~**o**: balfogás, elrontás, elfuserálás; ~**ajo**: kontármunka, tákolmány, fércmunka; ~**ema**: kétbalkezes; ~**isto**, ~**ulo**: *fn* kontár, pancser, fuser; ~**ita**: elfuserált, elrontott, elpuskázott; ~**azeno**: *pej* biz balfácán; ~**kompreni**: *tr* félreért, rosszul ért *szin* erarkompreni, miskompreni; ~**kontakto**: *vill* zárlat, rövidzárlat *szin* kurta cirkvito; ~**kuiri**: *tr* kotyvaszt, katyvaszt; ~**laboro**: kontár munka; ~**palpi**: *tr* összevissza tapogat, fogdos; ~**paroli**: *tr* nem helyesen beszél ~paroli la anglan: törni az angolt; ~**poemo**: *ir* *pej* fűzfavers; ~**poeto**: *ir* *pej* fűzfapoéta; ~**uzi**: *tr* helytelenül, nem rendeltetésszerűen használ, tönkretesz; ~**uzigi**: *ntr* tönkremegy (helytelen használatól)

Fuŝun/o=*geo* Fushun

fut/o=láb (hosszmérték, kb. 0,3 m)

futbal/o=*sp* labdarúgás, futball *szin* piedpilko *aŭstralia ~o: ausztrál futball *Internacia ~a Asocio: Nemzetközi Labdarúgó Szövetség *usona ~o: amerikai futball; ~**i**: *ntr* *sp* futballozik, focizik, rúgja a labdát *szin* piedpilki; ~**isto**: *sp* labdarúgó, futballista *szin* piedpilkiŝto; ~**ejo**: *sp* futballpálya *szin* piedpilkejo; ~**fanatikulo**: *sp* futballrajongó, focidrukker; ~**huligano**: *sp* *pej* futballhuligán; ~**ligo**: *sp* labdarúgóliga, futball-liga; ~**matĉo**: *sp* labdarúgó mérkőzés, futballmeccs; ~**teamo**: *sp* futballcsapat

Ўbutonfutbalo, tablofutbalo

futur/o=1. *nyt* jövő idő; **2.** *fn* jövő (idő); ~**a**: jövőendő, jövő; ~**ismo**: *műv* futurizmus; ~**isto**: *műv* futurista; ~**ologo**: *tud* jövőkutató, futurologus; ~**ologio**: *tud* jövőkutatás, futuroológia

fuz/i=*ntr* sistereg, lobog, serceg (robbanás nélkül ég); ~**ajo**: *rep* tüzelőanyag (>sugárhajtómű); ~**ilo**: *rep* rakétahajtómű *vö.* reaktoro 1; ~**aviadilo**: *rep* rakétahajtóműves repülőgép

fuzel/o=*fn* *kat* gyújtó, gyújtószerkezet *fuza ~o: égő gyújtó *perkuta ~o: csapódó gyújtó *prokrasta ~o: késleltetett gyújtó

fuzel/o=*kém* kozmaolaj, kozmás olaj, fuzli

fuzelaĝ/o=*rep* repülőgéptörzs

fuzi/o=1. *fiz* fúzió, egyesülés *szin* nuklesintezo *vö.* fisio *nuklea ~o: magfúzió; **2.** *gazd* fuzionálás, összeolvadás ~o de kompanioj: vállalatok összeolvadása, vállalatfúzió; ~**i**: **1.** *ntr* *fiz* fuzionál, egyesül; **2.** *ntr* *gazd* fuzionál, egybeolvad (>vállalkozások)

fuzilier/o=*kat* lövész, puskás

fuzulin/o=*ösl* fusulina (Fusulina) ~*edo*j: fusulinafélék (Fusulinidae) **g**=**1.** *g* (hang és betű); **2.** *zene* *g* hang *G be, G bemola: gesz *G bebe: geszesz *G is, G diesa: gisz *G isis, G dudiese: giszisz *G is minora, G diesa minora: gisz-moll *G is majora, G diesa majora: Gisz-dúr *G majora: G-dúr *g minora: g-moll; *go*: gé (betűnév); G-kleo: *zene* G-kulcs; G-kordo: *zene* G-húr

gabar/o=*hajó* rakodódereglye, rakodóbárka

gabardin/o=*tex* gabardin

Gaboron/o=*geo* Gaborone ~o estas la ĉefurbo de Bocvano: Gaborone Botswana fővárosa

gabi/o=*kat* sánckas, sánckosár *szin* terkorbo

gabli/o=**1.** *ép* oromfál *szin* pinjono 2; **2.** *ép* *műv* szemöldökpárhány; ~**oego**: *ép* oromél; ~**okornico**: *ép* orompárhány

Gabon/o=*geo* *pol* Gabon (GA)

gabr/o=*ásv* gabbró

Gabriel/o=Gábel, Gábor; ~**ino**: Gabriella

gad/o=**1.** *gaszt* szárított hal (tőkehalféle); **2.** *áll* tőkehal (Gadus)

Gad/o=**1.** *vall* Gád (istenség) *kaj Lea diris: Venis felico! kaj ŝi donis al li la nomon Gad: *bibl* akkor ezt mondta Lea: Szerencsém van! Ezért nevezte el őt Gádnak; **2.** *bibl* Gád (Jákob fia); ~**idoj**: *bibl* Gád fiai, Gád leszármazottai

gadĝet/o=elmés szerkezet, szerkentyű

gadmes/o=műpénisz, műfasz

gadolini/o=*kém* gadolinium (Gd)

gael/o=*fn* gael *la ~oj loĝas en Skot- kaj Irlando: a gaelek Skóciában és Írországban laknak; ~**a**: *mn* *nyt* gael (gd);

Ўirlandgaela, skotgaela

Gaetan/o=Kajetan (utónév)

gaf/o=*hajó* csonkarúd, csonkafa, ágfa, gaff *brigvela ~o: ágvitorlarúd; ~**lifo**: *hajó* ágvitorlarúd-tartókötél; ~**skuno**: *hajó* élvitorlázatú sóner; ~**ŝnuro**: *hajó* farvitorla-csonkakötél; ~**velo**: *hajó* csonkavitorla, gaffvitorla

gag/o=geg, bemondás, komikus gesztus

gagat/o=*ásv* gagát, fekete borostyán, jet; ~**nigra**: mélyfekete, éjfelete

gagaŭz/o=*fn* gagauz; ~**a**: *mn* *nyt* gagauz (gag)

gage/o=*növ* tyúktarék *szin* orstelo

gaĝ/o=*gazd* zálog, kézizálog, biztosíték

gaĝ/o²=*fn* gádzsó, nem cigány

gain/o=**1.** *tex* princesszruha; **2.** *tech* kábelcső, kábelhüvely, kábelcsatorna; ~**a**: *tex* testhezálló ~a vesto: testhezálló ruha; ~**korseto**: bebújtós fűző

gaj/a=**1.** vidám, víg, jókedvű (vki) ~a societo: vidám társaság *opereto „La gaja vidvino” a Vígözvegy c. opera; **2.** vidám (vmi) ~a festeno: vidám ünnepség ~a konversacio: vidám társalgás *kun ~aj okuloj: vidám szemmel *pentraĵo kun ~aj koloroj: festmény vidám színekkel; ~**o**, ~**eco**: vidámság, vígság; ~**eta**: derűs, jó kedélyű; ~**i**: *ntr* vidám, jókedvű *kial mal~i, se oni povas ~i: miért legyen az ember szomorú, ha vidám is lehet; ~**iga**: vidító, jókedvre derítő; ~**igi**: *tr* felvidít, jókedvre derít; ~**igisto**: nevetető, mókamester; ~**ulo**: jókedvű ember, vidám természetű ember; **mal**~**a**: **1.** szomorú, bánatos, bús (vki) *mal~a pro la perdo de sia patrino: szomorú édesanyja elvesztése miatt; **2.** szomorú (vmi) *mi kunsentas kun vi pro ĉi tiu mal~a okazaĵo: együtt érzek önnel e szomorú esemény miatt; **mal**~**i**: *ntr* búslakodik; **mal**~**o**, **mal**~**eco**: bús, bánat, szomorúság; **mal**~**igi**: *tr* búsít, elszomorít; **mal**~**humora**: szomorú hangulatú

Gaj/o=Gaius (római név)

gajak/o=*g*vajako

gajl/o=*növ* gubacs; **piro**~**o**: *kém* pirogallol; ~**acido**, ~**ata** **acido**: *kém* gubacssav, galluszsav; ~**insekto**: *áll* gubacsképző rovar, gubacsrovar; ~**okulo**: *☉*cecidiomio; ~**okuloj**: *☉*cecidiomiedoj; ~**otanino**: *kém* gubacslé

Ўgajlolaŭsoj, gajlomoskitoj, gajlovespoj

gajn/i=**1.** *tr* *jtek* nyer (nyereményt) *pli bone malmulte ~i, ol multe perdi Z: *köz*m jobb keveset nyerni, mint sokat veszteni; **2.** *tr* *jtek* megnyer (játékot) ~i konkurson: a) *sp* versenyt nyer b) *gazd* pályázatot nyer; **3.** *tr* *átv* nyer (nem anyagi javakat) ~i indulgenccon: *kr* bűnbocsánatot nyer ~i terenon: teret nyer; **4.** *tr* *hajó* felfut, felmegy (kihasználva a szelet); **5.** *tr* *ne* keres *☉*perlabori; ~**o**: **1.** nyerés ~a numero: nyerőszám *pli bona estas ~o malgranda ol granda mal~o Z: *köz*m nagy veszteségnél jobb a kis nyereség; **2.** nyeremény, (elnyert) haszon *szin* gajnaĵo *loteria ~o: lottónyeremény; **3.** *táv*k erősítési tényező; ~**ajo**: nyeremény *szin* gajno 2; **mal**~**i**: **1.** *tr* *jtek* veszít (tétet); **2.** *tr* *jtek* elveszít (játשמát); **3.** *tr* *átv* veszít (nem anyagi javakat); **4.** *tr* *hajó* lasabban halad; **mal**~**o**: **1.** veszítés, elvesztés; **2.** veszteség; **mal**~**iga**: veszteséges *mal~iga entrepreno: veszteséges vállalkozás; **re**~**i**: **1.** *tr* *jtek* ismét nyer *li re~is ĉe la kartludo: ismét nyert a kártyán *li re~is partion: ismét játszmát nyert; **2.** *tr* *jtek* visszanyer *li sukcesis re~i sian monon: sikerült visszanyerni a pénzét; **3.** *tr* *átv* visszanyer *li re~is nia fidon: visszanyerte a bizalmunkat *re~i sian trankvilon: visszanyeri a nyugalmát

Ўantengajno, ludgajni, mongajna, pangajnanto, perdogajna

gak/i=*ntr* gágog *la ~ado de anseroj vekis la romianojn: a ludak gágogása felébresztette a rómaiakat

gal/o=**1.** *anat* epe, bilis, chole; **2.** *átv* epesség, rosszmaájúság *al mi krevis la ~o: előtött az epe *ĉi tiu ~o amarigis mian ĝojon: ez az öröm megkeserítette az örömemet *eĉ najtin~o ne estas sen ~o Z: *köz*m a galambnak is van epéje *esti plena de ~o: forr benne az epe *ŝprucigi ~on: epét okád; ~**a**: **1.** *anat* epe~, epével kapcsolatos ~a acido: *kém* epesav ~a veziko: epehólyag, vesica biliaris *szin* galveziko, kolecisto; **2.** *átv* epés *malfacile mi toleras viajn ~ajn rimarkojn: nehezen tűröm epés megjegyzéseidet; ~**eco**: epesség; **sen**~**eco**: *☉*akolio; ~**humora**: epés, keserűen gúnyos; ~**kalkuluso**, ~**ŝtono**: *orv* epekő, calculus biliaris; ~**mieno**: savanyú ábrázat; ~**veziko**: *anat* epehólyag, cholecysta *szin* kolecisto

galag/o=*áll* galágó (Galago)

Galaksi/o=**1.** *csill* Tejútrendszer, Galaxis, Galaktika *szin* Laktovojo; **2.** ~o: *csill* csillagrendszer, galaxis *aktiva ~o: aktív galaxis *elipsa: elliptikus galaxis *nana ~o: törpegalaxis *neregula ~o: szabálytalan galaxis, irreguláris galaxis *spirala ~o: spirálgalaxis; **ekster**~**a**: *csill* extragalaktikus, galaxison kívüli; **inter**~**a**: *csill* intergalaktikus; ~**amaso**: *csill* galaxishalmaz; **super**~**amaso**, **superamaso**: *csill* szuperhalmaz

Ўradiogalakcio

galaktitol/o=kém galaktitol
galaktoz/o=kém galaktóz
galalit/o=kém mészaru, galalit, Galalith *szin* arta korno
galang/o=1. növ szíami gyömbér, galangál (Alpinia galanga); **2. növ** galanggyökér *szin* galangradiko; ~**radiko**: növ galanggyökér *szin* galango 2
galant/o=növ hóvirág (Galanthus) *neğa ~o: kikeleti hóvirág (G. nivalis) *szin* negborulo
galant/a=gálans, könnyedén udvarló; ~**i**: *ntr* könnyedén udvarol, legyeskedik, bókol; ~**ajo**: könnyed bók, gálans gesztus, gavalléria; ~**ulo**: gálans ember, gavallér
galanteri/o=díszműárak, kiegészítők, finom divatholmik, galanterie
galantin/o=gaszt kocsonya *szin* gelatenafo 1
Galapag/oj=geo pol Galápagos-szigetek (EC)
galat/o=tört bibl galata *La epistola de la apostolo Paŭlo al la ~oj: *bibl* Szent Pál apostol levele a galatákhoz; (G)~**ujo**, (G)~**io**: *tört geo* Galatia
Galate/o=mit Galateia, Galathea
galb/o=műv kidomborodás, domborív; ~**i**: *tr műv* kidomborít, hasassá tesz
Galb/o²=tört Galba (római név)
galban/o=kém galbanum, gumigyanta
galbul/o=áll jakamár (Galbula)
gale/o=knyv hajó (nyomdászat!); ~**provafo**: *knyv* kefelevonat
galeas/o=hajó kat galeasz (háromárbócos evezős hadihajó)
galeg/o=fn galíciai (ES); ~**a**: *mn nyt* galíciai (gl); (G)~**ujo**, (G)~**io**: *geo pol* Galícia (ES)
galen/o=1. ásv galenit; **2. távk** „detektorkristály”
galeopitek/o=áll repülő maki (Cynocephalus)
galeops/o=növ kenderkefű (Galeopsis)
galer/o=hajó gálya *szin* remšipo; ~**ulo**: *tört jog* gályarab; ~**mastro**: hajó gályakapitány; ~**puno**: *jog* gályarabság
galeri/o=1. ép tornác, fedett folyosó, körfolyosó, árkádos folyosó *gardista ~o: *kat* gyilokjáró *szin* rondirejo; **2. műv** galéria, kiállítóterem, műcsarnok *arta ~o: műcsarnok *~o de naturscienciafoj: természettudományi gyűjtemény *~o de pentrafoj: festőművészeti galéria, képtár; **3. ip** akna, vágat, földalatti folyosó, alagút *~o de subtera fervojo: földalatti vasút alagútja; **4. kakasülő** (>színház) *szin* pulbalkono; ~**eto**: balusztrádos párkánydísz (bútoron); **flank-o**: oldalsó kakasülő (>színház); ~**arbaro**: növ galériaerdő, folyóparti erdő
 Uartgalerio, flankgalerio, mingalerio, pobgalerio
Galez/o=mat (Évariste) Galois *~a grupo: Galois-csoport *~a korpo: Galois-test
galg/o=növ kecskeruta (Galega)
gali/o=növ galaj (Gallium) *odora ~o: szagos müge, illatos müge (G. odoratum) *szin* virgulinofojno
gali/o²=kém gallium (Ga) *~a klorido: kém gallium-klorid
Galici/o=tört geo Galícia, Halics, Gácsország
galicism/o=☞ francismo
galikan/a=kr gallikán *~a eklezio: gallikán egyház; ~**ismo**: *kr pol* gallikanizmus
Galile/o=1. geo bibl Galilea; **2. ne** (Galileo) Galilei ☞Galilejo; ~**ano**: *fn* galilei
Galilej/o=mat fiz csill (Galileo) Galilei
galimati/o=zagyvaság, badarság, összevissza beszéd, galimatiasz
galin/o=áll tud tyúk (Gallus)
galinag/o=áll sárszalonna, sártyúk (Gallinago gallinago)
galinol/o=áll vízityúk, mocsárityúk (Gallinula) *szin* akvokoko, marçokoko
galinsog/o=növ gombvirág (Galinsoga)
galion/o=hajó galeon
galiot/o=1. hajó könnyű kis gálya, galiot; **2. hajó** holland part menti kis [hajó]
galium/o=☞ gali/o²
galjard/o=növ kokárdavirág *szin* kokardfloro (Gaillardia)
galjard/o²=zene gagliarda
galjon/o=gallon (ürmérték)
gall/o=☞ gaŭlo; ~**a**: ☞gaŭla
Galoj/o=☞ Galezo
galon/o=1. tex paszomány, szegélydísz; **2. kat** zsinóros rangjelzés, tisztisáv *perdi siajn ~ojn: elveszíti a rangját *sergentaj ~oj: őrmesteri zsinórok; ~**i**: *tr tex* sujtással díszít, zsinóroz
 Uorgalonita
galop/i=1. ntr vágat (pl. ló) *struto ~as tra la dezerto: strucc vágat a sivatagon keresztül; **2. ntr** vágat (lovon); **3. ntr** átv vágat, rohan; ~o: **1.** vágta, galopp; **2. zene** galopp (zene és tánc); **for~i**: **1. ntr** elvágat; **2. ntr** átv elrohan

Uvortgalopi
galoš/o=1. sárcipó, kalocsni; **2.** fatalpú cipő
galus/o=jm versenygumi (kerékpáron)
Galvan/o=orv fiz (Luigi) Galvani; ~**o**: *vill* galván; ~**a**: *vill* galvanikus, galván~ *~a kurento: galvánáram; ~**ajo**: *knyv* galvanotípi (klisé); ~**ismo**: *vill* galvánosság; ~**izi**: **1. tr tech** galvánozt, galvanizál, horganyoz (galvánbevonattal lát el); **2. tr orv** galvánozt, villanyoz; ~**okaŭtero**: gysz elektrocauter; ~**ometro**: *vill* galvanométer; ~**oplastiko**: *tech* galvanoplasztika; ~**oskopo**: *vill* galvanoszkóp; ~**oterapio**: *orv* galvanoterápia; ~**otipo**: *knyv* galvánklisé, galvanoplasztikai nyomólemez
gama=knyv γ, gamma (görög 'g' betű) *szin* gamo²; gama~: *tud* gamma~ ☞gama-kvantumo, gama-noktuo, gama-radio
gamar/o=áll bolharák (Gammarus)
gamaŝ/o=tx lábszárvédő, kamásli
gamb/o=anat alsó végtag, láb (comb, lábszár, lábfej); ~**umo**: *tex* nadrágszár *szin* krurumo, pantalonotubo; **dis~o**: *sp* lábterpesz *szin* gambodisendo; **inter~o**: *tex* lépés (nadrág két comb közötti része); ~**odisendo**: lábterpesz *szin* disgambo; ~**ovjolo**: *zene* viola da gamba
Gambi/o=1. geo Gambia (folyó); **2. geo pol** Gambia (ország) (GM)
gambir/o=áll gambir (Uncaria gambir)
gambit/o=sp nyitócsel, gyalogáldozat, gambit (sakk)
Gambrin/o=mit Gambrinus
gamel/o=kat csajka
gamelan/o=zene gamelán
gamet/o=biol ivarsejt, gaméta *ina ~o: női ivarsejt; ~**ujo**: *biol* szaporítószerv, gametangium; ~**ofito**: növ ivaros nemzedék, gametofiton
 Uvirgametogenezo
gami=utóképző; ~**gamio**: *biol* ~gámia (ivarsejtek egyesülése)
 ☞nukleogamio, plasmogamio, sifonogamio, somatogamio
gam/o=1. zene hangsor, skála, tonális skála *a-minora ~o: a-moll skála *cigana ~o, hungara ~o: cigány skála *dekunota ~o: tizenkét fokú hangsor *do~o: *zene* dó-sor *harmonia ~o: összhangzatos skála *kromata ~o, duonduta ~o: kromatikus skála *majora ~o: dúr skála *melodia ~o: dallamos skála *minora ~o: moll skála *natura ~o: természetes skála *sesnota ~o: hatfokú hangsor; **2. átv** skála, sor, sorozat, választék *tuta ~o de ĉiaspecaj varoj: mindenféle áruk teljes választéka *tuta ~o de koloroj: színek teljes skálája *tuta ~o de krimkazoĵ okazas en tiu kvartalo: abban a negyedben a bűnesetek teljes skálája előfordul; **ali~igi**: *tr zene* transzponál, átír (más hangnembe) *szin* transponi 1; ~**noto**: ☞toniko; ~**ŝanĝo**: *zene* moduláció, hangnemváltás *szin* modulado 2; ~**signo**: *zene* előjegyzés (>hangnem)
gam/o²=☞ gama
gamopetal/oj=növ forrtszirmúak (Gamopetalae) *szin* kuniĝpetaluloj
Gana/o=geo pol Ghána (GH)
Ganeŝ/o=vall Ganésa
gand/o=fn ganda; ganda: *mn nyt* ganda (lg)
gang/o=1. ex anat visszer ☞vejno; **2. ásv** ágyazó anyag, meddő kőzet; ~**ujo**: *ex* ásv ágyazó anyag, meddő kőzet ☞gango 2
Gang/o²=geo Gangesz *~a delto: Gangesz-delta
gangli/o=anat idegdúc, ganglion; ~**onito**: *orv* idegdúcgyulladás, ganglitis, ganglionitis
ganglion/o=anat ne nyirokmirigy, nyirokcsomó *szin* limfonodo
gangren/o=1. orv üszök, üszkösödés, gangréna; **2. átv** rákfene, erkölcsi romlás, züllés; ~**a**: **1. orv** üszök, gangréna *~a piedo: üszkös láb; **2. átv** pej züllött, erkölcsileg romlott *~a socio: züllött társaság; ~**igi**: **1. ntr** orv elüszkösödik; **2. ntr** átv pej erkölcsileg lezüllik
gangster/o=gengszter
Ganimed/o=mit Ganümedész *~o iĝis la vinversisto de Zeŭso: Genümedész Zeus pohárnoka lett
Gansu/o=geo pol Kanszu, Gansu (CN)
gant/o=kesztyű *bicikla ~o: kerékpárkesztyű *glacea ~o: glazékesztyű *jeti la ~on al li: átv kesztyűt dob neki *kaŭĉuka ~o: gumikesztyű *leda ~o: bőrkésztyű *levi la ~on: átv is felveszi a kesztyűt *li surhavas la plej modajn ~ojn: a legdivatosabb kesztyű van rajta; ~**i**: *tr* kesztyűt húz vkire v. vmire (n) *~i la manojn: kesztyűt húz a kezére *~i sin: kesztyűt húz; ~**isto**: kesztyűkészítő; ~**ita**, ~**ohava**: kesztyűs *li prenis la serpenton per siaj ~itaj manoj: kesztyűs kezével felvette a kígyót; **duon~o**: félkesztyű; **mal~i**: *tr* leveszi v. lehúzza a kesztyűt vkiről v. vmiről (n) *la damo mal~is la manojn~i la manojn: a hölgy lehúzza a kesztyűt a kezéről *mal~u vin: vesd le a kesztyűt; **sen~igi**: *tr* leveszi a kesztyűt vkiről v. vmiről (n); ~**ofako**: *jm* kesztyűtartó; ~**opupo**: *műv* kézibáb, kesztyűbáb (>bábszínház)
 Uĵoksganto, ferganto, fornoganto, kirasganto, laborganto, lavganto, mufganto, pugnoganto, skermoganto

gantr/o=*tech* keretállvány, portál, tartóhíd, kilövőállvány (>rakéták);
~ogruo: *tech* bakdaru, portáldaru *szin* gantrugruo
gap/i=*ntr* bámul vkire v. vmire (al) *~i grandokule al li: nagy szemeket mereszt rá; **~ema**: bámészködő; **~buša**: málészájú; **~mensa**: bamba, mafla; **~miri**: *ntr* ámul-bámul; **~vagi**: *ntr* ögyeleg, lödörög, kódorog
garağ/o=garázs; **~i**: *tr* garázsba visz, garázsíroz; **~isto**: autószerelő;
al~ejo: *᠑*algaraga veturejo
garanti/i=*1. ntr* garanciát vállal, kezesskedik, jótáll, felel vmiért (por, pri) *~i por űldo: kezességet vállal az adósságért *~i pri la akuzato: jótáll a vádlottért *~i per la propra kapo: a fejével felel; **2. tr/ntr** biztosít vkit (n v. al) vmiről (pri) *mi ~as vin pri la plenumo de liaj promesoj: biztosítom ígéretei teljesítéséről *mi ~as al vi pri lia lojaleco: biztosítom a lojalitásáról; **3. tr** biztosít, garantál vkinek (al) vmit (n) *~ita metodo: bevált módszer *la kompanio garatias al vi lukron de mil dolaro: a társaság ezzel dolláros nyereséget garantál önnek; **4. tr** biztosít, vkit (n) vmi ellen (kontraŭ), megóv vkit (n) vmitől (de) *~i tiu medikamento ~as vin kontraŭ recidivo: ez az orvosság megóvjá önt a betegség kiújulásától *edziğo najbara ~as de eraro *Z: közm* jobb egy ismerőst száz hibával elvenni, mint az ismeretlenl egygel *pripenso ~as vin de eraroj: a megfontolás megóv a hibáktól; **~o**: **1. gazd** garancia, jótállás *eksporkredita ~o: exporthitel-garancia *~o kontraŭ rustiğo: rozsdásodás elleni garancia *varo kun unujara ~o: egy év garanciájú áru *vendi kun ~o: garanciával értékesít; **2. ált** garancia, biztosíték, kezesség *doni plenan ~on: teljes biztosítékot nyújt *konstituciaj ~oj: *pol* alkotmányi garanciák *persona ~o: személyi garancia; **~a**: garanciaális, jótállási *~a fonduso: *gazd* jótállási alap, garanciaalap; **~aĵo**: **1. gazd** kézizálog, zálog *preni oran ringon kiel ~aĵon: aranygyűrűt zálogba vesz; **2. ált** biztosíték *~aĵo de kredito: hitelbiztosíték, hitelgarancia *preni de li ~aĵon: biztosítékot vesz tőle; **~anto**: *gazd* jótálló, garantáló, kezes; **~ulo**: tús *szin* ostağo; **~doni**: *tr* *gazd* zálogba ad, elzálogosít
*᠑*bankgarantio
Garapan/o=*geo* Garapan
garb/o=**1. agr** kéve; **2. átv** nyaláb, köteg, csomó; **3. mat** sugárnyaláb, két paraméteres görbesereg; **~aro**: *agr* asztag; **~ejo**: *agr* magtár, csűr *szin* garboŝedo; **~igi**: *tr* *agr* kévébe köt; **~igilo**: *agr* kévékötő gép; **~igisto**: *agr* marokszedő, kévékötő; **~okruco**: *agr* kereszt, kepe (keresztbe rakott kévek); **~oŝedo**: *agr* magtár, csűr *szin* garbejo; **~veturilo**: *agr* *jm* szénásszekér
garcini/o=*növ* mangosztánfa, mangusztán (Garcinia)
gard/i=**1. tr** őriz vkit, vigyáz vkire (n) *~i, kiel la pupilon de sia okulo: vigyáz rá, mint a szeme világára *~i la liton: nyomja az ágyat *~i lin kiel gloton de la okulo: vigyáz rá, mint a szeme világára *~u vian fratineton: vigyázz a kis húgodra *~u vin: vigyázz magadra *~kui sin ~as, tiu sin savas *Z: közm* aki fél, az él; **2. tr** őriz vmitől (de), megőriz vmi ellen (kontraŭ) *Dio min ~u de tio: isten óvjon tőle *~i sian haŭton: félti a bőrét *~u min Dio kontraŭ amikoj, kontraŭ malamikoj mi ~os min mem *Z: közm* ments meg, Uram, a barátaimtól, ellenségeimmel majd elbánok magam is *~u vin kontraŭ falsaj profetoj: őrizkedj a hamis prófétáktól; **3. tr** őriz, vigyáz (értékre) *~i la kuttonon: vigyáz a vonalaira *~i siajn valoraĵojn: őrizi az értékeit *~atan ŝafon eĉ lupo timas *Z: közm* az óvatos emberre az Isten is vigyáz; **4. tr** őriz, őrizetben tart *~u lin bone, ke li ne forfuğu: jól őrizétek, ne hogy megszökjön; **5. tr** megőriz, megtart *~i la sekreto: megőrizi a titkot *~u kandelon por la morto *Z: közm* mit félre nem tettél, elő nem veheted *~u min en via inkonto: tarts meg az emlékezetemben; **~o**: **1. őrség, őrizés, őrizet** *preni sub ~on: őrizetbe vesz *teni sub ~o: őrizet alatt tart; **2. őrség** *ŝanği la ~on: őrséget vált; **~anto**: őrt álló, őrző *szin* gardostaranto *ŝanği la ~antojn: leváltja az őrköt; **~antaro**: őrség; **~ataĵo**: őrzött holmi, őrzött objektum; **~ejo**: őrzőhely, őrizet helye; **~ilo**: vill biztosító, biztosító *magneta ~ilo: automata biztosító v. biztosíték; **~isto**: *kat* őr *mallibereja ~isto: börtönőr *muzea ~isto: múzeumőr, teremőr; **~istaro**: *kat* őrség; **~istejo**: *kat* őrszoba; **antaŭ~i**: *tr* megóv, megőriz vkit (n) vmitől (de v. kontraŭ) *la vakcino antaŭ~as de variolo: az oltás megóv a himlőtől *prudento antaŭ~as kontraŭ malfeliĉoj: az óvatosság megóv a bajtól; **antaŭ~o**: *kat* elővéd *szin* avangardo; **antaŭ~a**: megelőző, profilaktikus; **antaŭ~ema**: elővigyázatos, éber; **flank~o**: *kat* szárnyvéd; **nesin~a**: óvatlan, elővigyázatlan; **post~o**: *kat* utóvéd *szin* ariergardo; **pri~i**: *tr* felügyel vkire v. vmire (n); **sen~a**: óvatlan, vigyázatlan; **sen~ulo**: hebehurgia, hübelebalázs; **sin~a**: óvatos; **sin~ema**: körültekintő, óvatoskodó, óvatos természetű *sin~eman Dio ~as *Z: közm* az óvatos emberre Isten is vigyáz; **sin~emi**: *ntr* óvatoskodik; **sin~o**: óvatosság; **~angelo**: *kr* átv is őrangyal, védangyal; **~obudo**: *kat* őrbódé; **~odamo**: gardedám; **~ohundo**: áll örkutya, őrző-védő kutya; **~oparto**: őrt állás, őrtállási turnus; **~ostari**: *ntr* őrt áll, őrködik; **~ostaranto**: *kat* őrszem, őrtálló *szin* gvatisto, sentinelo 1;

~oŝipo: *hajó* *kat* őrhajó; **~oturo**: *kat* ép őrtorony *szin* belfrido, gvatoturo; **~pozicio**: *sp* vívóállás; **~relo**: védőkorlát
*᠑*arburgardisto, ariergardo, avangardo, avangardismo, bariergardisto, ĉasgardisto, fulmogardilo, korpogardisto, noktogardisto, kampogardisto, limgardisto, objektogardisto, parkumejgardisto, pordogardisto, relgardisto, savgardisto, sekurecgardisto, sklavgardisto, ŝafgardisto, turgardisto
gardeni/o=*növ* gardenia (Gardenia)
garen/o=áll nyúlkert
Gargantu/o=*ir* mit Gargantua
gargar/i=**1. tr** öblít *~i la necespelson: lehúzza a vécét *~i la vazojn: előblíti az edényeket *post lavado Elizabeto ~is la littukojn: mosás után Erzsébet kiöblítette a lepedőket; **2. tr** gargarizál, gurguláz, szájat, torkot öblít *~u per kamomila teo: kamillateával gargarizálj; **3. ntr** hebeg, habog, makog *li el~is kelkajn nekompreneblajn vortojn: elmakogott néhány érthetetlen szót; **~aĵo**: *gysz* toroköblítő, torokvíz; **~ilo**: *tech* vízóblító (vécében)
gargojl/o=ép vízköpő *szin* vomtubo
gari/o=*növ* barkamirtusz (Garrya)
garig/o=*1. geo* mészplató, mészfennsík; **2. növ** mészfennsíki növényzet
garn/i=**1. tr** (erősítés, védelem céljából) felszerel, ellát vmivel (per) *~i barelon per ringegoj: hordóra abroncsot szerel *~i barilon per ferpikiloj: kerítést vastűskékkel lát el *~i keston per angulferej: ládát szögvasakkal erősít; **2. tr** ellát, kiegészít vmivel (per) *~i jakon per butonoj: zakóra gombokat varr *~i bibliotekon per Esperantaj libroj: könyvtárat eszerpentő könyvekkel lát el; **3. tr** díszít, körít *~i bifstekon per legomoj: marhasültet zöltséggel szervíroz *~i ĉapelon per plumoj: kalapot tollakkal díszít *~i kronon per diamantoj: koronát gyémántokkal díszít; **~aĵo**: **1.** kiegészítők (pl. ruhakiegészítők), kiegészítő felszerelés, kellék; **2. tech** tömítés, vasalás, szerelvény, löszerszám; **3. gaszt** köret, körítés *kotleto kun ~aĵo: bordaszelet körítéssel
*᠑*pangarnaĵo, ŝtopgarnaĵo
garnitur/o=garnitúra, készlet *~o de manğilaro: *gaszt* étkezéslet *~o por ungoj: körömkészlet
*᠑*ŝakgarnituro
garnizon/o=**1. kat** helyőrség, garnizon; **2. kat** helyőrségi köret *szin* garnizonejo; **~i**: *ntr* *kat* állomásozik, helyőrségben van; **~ano**: *kat* helyőrségi katona; **~ejo**: *kat* helyőrségi körlet; **~igi**: *tr* *kat* állomásoztat
garol/o=áll mátyásmadár, szajkó (Garrulus glandarius)
Garon/o=*geo* Garonne (folyó)
garzon/o=*᠑*njo-knabo
gas/o=**1. fiz** gáz *ideala ~o: ideális gáz, tökéletes gáz *kineta teorlo de ~o: kinetikus gázelmélet *reala ~o: reális gáz; **2. ált** gáz (pl. fűtésre, főzésre stb.) *fabrikita ~o: ipari gáz *fermi la ~on: elzárja a gázt *inerta ~o, nobla ~o: nemesgáz *larmiga ~o: könnygáz *mustarda ~o: *kat* mustárgáz *natura ~o: földgáz *szin* naturgaso *nervovenena ~o: ideggáz *venena ~o: mérges gáz *veturi je plena ~o: teljes gázzal megy; **3. orv** bélgáz *ellasi ~ojn: átv szellent *lin turmentas ~oj: gázok gyöttrik; **~eco**: *fiz* gáz halmazállapot; **~igi**: *tr* gázzá alakít, elgázosít; **~igito**: gázgyári munkás; **~ujo**: **1.** gázpalack *szin* gasbotelo; **2. ip** gáztartály; **~umi**: *tr* elgázosít (gázzal megöl); **bio~o**: *ip* biogáz; **mis~o**: mérges kigőzölges, bűzös kipárolgás, miazma *szin* haladzo; **~akvo**: szódavíz, szikvíz; **~akvisto**: szódás, szódavizes, szikvízkészítő; **~akvujo**: szódástüve, szódavizes üveg, szikvizes üveg; **~bakujo**: gázsütő; **~beko**: gázrózsa, gázégő, égőfej *szin* flamingo; **~botelo**: gázpalack *szin* gasujo 1; **~brulilo**: gázégő; **~detektilo**, **~flarilo**: *tech* gázjelző, gázdetektor; **~elektrejo**: *ip* gázermű; **~emisio**: *fiz* gázemisszió; **~fabriko**: *ip* gázgyár; **~fajrilo**: gázöngyújtó; **~flamigilo**: gázgyújtó; **~fornelo**: gáztűzhely; **~forno**: gázkályha; **~kamero**: gázkamra; **~komputilo**: *ex* gázmérő, gázóra *᠑*gasnombrilo; **~kondukilo**: gázvezeték; **~konstanto**: *fiz* gázállandó; **~kontrolisto**: *fn* gázleolvasó; **~krano**: gázcsap; **~kromatografo**: *kém* gázkromatográf; **~kromatografio**: *kém* gázkromatográfia; **~kuirilo**: kempingfőző; **~lampo**: gázlámpa; **~lanterno**: (utcai) gázlámpa; **~liveranto**: gázszolgáltató; **~lumigisto**: lámpagyújtogató; **~mezurilo**, **~nombrilo**: gázmérő, gázóra; **~motoro**: *tech* gázmotor; **~mufo**: izzóháló, izzóharsinya (gáztűzhelyen); **~muntisto**: gázszelző; **~oĉapo**: gázsapka; **~oĉaro**: *tech* gáz üzemű targonca; **~odukto**: *ip* gázvezeték; **~oleo**: *᠑*gasojlo; **~oŝipo**: *hajó* gázszállító hajó; **~pedalo**: *jm* gázpedál *szin* akcelilo 1; **~rezervujo**: *ip* gáztartály, gázométer; **~torĉo**: *ip* gázfáklya; **~tubo**: gázcső; **~turbino**: *tech* gázturbina
*᠑*autogaso, baltogaso, brulogaso, elektrongaso, fumgaso, hejtgaso, lungaso, marĉogaso, misgaso, mingaso, naftogaso, naturgaso, ridgaso, spurgaso, skistogaso, tergaso, venengaso
gaskon/o=**1. fn** gascogne-i; **2. átv** *pej* háryjános, kérkedő alak; **~i**: *ntr*

háryjánoskodik, kérkedik; (G)~ujo, (G)~io: *geo pol* Gascogne (FR)
gasogen/o=*fn ip* gázfejlesztő (készülék), gázgenerátor
gasojl/o=*kém tech* gázolaj, dízelolaj *szin* gasoleo, dízeloleo, dízelpetroló
gasometr/o=*☞* gasrezervujo
Gaspar/o=Gáspár *~o, Melhioro kaj Baltazaro: Gáspár, Menyhért, Boldizsár
gast/o=vendég *bonvena ~o: szívesen látott vendég *~ en tempo malgusta estas ŝtono sur brusto Z: *közm* hivatalan vendégnek ajtó mögött a helye *~o kiel fiŝo baldaŭ fariĝas malfreŝa Z: *közm* harmadnapra mind a hal, mind a vendég bűdös *~o sen avizo estas agrably surprizo Z: *közm* váratlan vendég kellemes meglepetés *kia ~o – tia ~igo: *közm* amilyen a vendég, olyan a vendéglátás *ofita ~o, malplena kesto Z: *közm* vendégek serege, gazda nehézsége *por ~o nepetita mankas kulero Z: *közm* hivatalan vendégnek sarokban a helye *se oni amas la ~on, oni zorgas la paston Z: *közm* ha kedves a vendég, megterül az asztal *sidas ~o minuton, sed vidas la tuton Z: *közm* a vendégnek éles a szeme; ~i: *ntr* vendégeskedik, vendég (vhol); ~ado: vendégeskedés, vendégség; ~ejo: *gaszt* vendéglő, vendégfogadó; ~ejestro: *gaszt* vendéglős; ~igi: *tr* vendéglát, megvendégl; ~igado: vendéglátás, megvendéglés; ~iganto: vendéglátó; en~igi: *ntr* megszáll *en~igi en malmultekosta hotelo: olcsó szállóban száll meg; ~ama: vendégszerető; ~amo: vendégszeretet; ~esploristo: *tud* vendégkutató; ~laboristo: vendégmunkás; ~libro: vendégkönyv; ~ludo: vendégsjáték; ~obonvenigo: vendég fogadása, vendég üdvözlése; ~oĉambro: vendégszoba; ~oprezo: szállásdíj; ~ostudento: *isk* vendéghallgató; ~profesor: *isk* vendégprofesszor, vendégtanár; ~rolo: vendégszereplés; ~vartistino: bétiszitter, pótmama
 Ŭbangasto, barilgasto, ĉiangasto, ferigasto, junulargastejo, kuŝgasto, kutingasto, tablogasto
gasteromicet/oj=*növ* hasasgombák (Gasteromycetes)
gasteroste/o=*áll* pikó (Gasterosteus) *szin* dornfőso
Gaston/o=Gasztón (utónév)
gastornit/o=*ősl* Gastornitis (fosszilis madár)
gastr/o=*anat tud* gyomor, gaster *vö.* stomako; ~algio: *orv* gyomorbántalom, gastralgia *szin* stomakdoloro; ~ino: *biol* gasztrin (peptid); ~ito: *orv* gyomorhurut, gyomornyálkahártya-gyulladás, gastritis; **hipo**~o: *anat* alhas, hypogastrium *szin* subventro; **meso**~o: *anat* gyomorfodor, mesogastrium; **mezo**~o: *anat* középhasi tájék, regio mesogastrica; ~o-duodenostomio: *orv* gyomor és nyombél összeszájztatása; ~ektomio: *orv* gyomor (részleges) műtéti eltávolítása, gastrectomia; ~oentera: *anat* gyomor~ és bél~; ~oenterito: *orv* gyomor-bélhurut, gastroenteritis; ~oenterologo: *orv* gyomor- és bélspecialista, gasztroenterológus; ~oenterologio: *orv* gasztroenterológia; ~oplastio: *orv* a gyomor plasztikai műtéte, gastroplastica; ~optozo: *orv* gyomorsüllyedés, gastroptosis; ~oskopo: *gysz* gyomortükröző (eszköz), gasztroszkóp; ~oskopia: *orv* gyomortükrözés, gasztroszkópia; ~ostomio: *orv* gyomorsipolyozás, gastrostomia; ~otomio: *orv* gyomor műtéti megnyitása, gastrotomia; ~oulcero: *orv* gyomorfekély
gastrofil/o=*áll* gyomorbagócs (Gastrophilus)
gastroknemi/o=*anat* lábikraizom, gastrocnemius
gastronom/o=*gaszt* mesterszakács; ~io: *gaszt* konyhaművészet, szakásművészet, étkezési kultúra
gastrópod/oj=*áll* csigák, haslábuak (Gastropoda) *szin* snejloj
gastral/o=*biol* bélsíra, gastrula
gatj/o=*tex* gatya *szin* gambjupo
gaŭĉ/o=gaŭcho, dél-amerikai marhapásztor *vö.* vakero
gaŭĝ/o=*1. tech* űrmérték, űrmérce; *2. tech* mestertermér, idomszer; ~i: *1. tr tech* köböz, űrmérket mér; *2. tr tech* idomszerrel mér; ~krano: ellenőrzőcsap
 Ŭdikogaŭĝo, stangogaŭĉo, tubogaŭĉo
gaŭl/o=*fn tört* gall; ~a: *mn tört* gall; (G)~ujo, (G)~io: *tört geo* Gallia *(G)~ujo Cisalpa: Gallia Cisalpina, Alpokon inneni Gallia *(G)~ujo Cispada: Gallia Cispadana *(G)~ujo Transalpa: Gallia Transalpina, Alpokon túli Gallia *(G)~ujo Transpada: Gallia Transpadana
gaŭlteri/o=*növ* fajdbogyó, mirtuszhangá, tőzegmirtusz (Gaultheria)
gaŭr/o=*áll* gaur (Bos gaurus)
Gaŭs/o=mat (Karl Friedrich) Gauss; ~o: *fiz* gauss (G)
Gaŭtama/o=☞ Gotamo
gavi/o=*áll* búvár, búvármadár (Gavia)
gavial/o=*áll* csőrös krokodil, gaviál (Gavialis); ~i: *ntr eo pej* gaviálkodik (eszperantóul beszél, amikor más azt nem érti)
gavot/o=*zene* gavotte (zene és tánc)
gaz/o=*1. tex* fátýolszövet, szitaszövet; *2. gysz* géz
Gaza/o=*geo* Gáza

gazel/o=*ir* gázél
gazel/o=*áll* gazella (Gazella); ~okula: özikeszemű, ártatlan tekintetű
gazet/o=*1. knyv* közlöny *Hungara ~o: Magyar Közlöny; *2. knyv* hírlap, lap, újság *bulvarda ~o: *pej* bulvárlap *regiona ~o: vidéki lap; ~aĉo: *knv* *pej* zuglap; ~aro: *knv* sajtó, újságok *elektronika ~aro: távk elektronikus sajtó *loka ~aro: helyi sajtó *nacilingva ~aro: nemzeti nyelvű sajtó; ~isto: *knv* újságíró, hírlapíró; ~anonco: *knv* újsághirdetés; ~arpublika: *knv* sajtónyilvános; ~budo, ~kiosko: újságosbódé; ~disvastiga: hírlapterjesztő; ~eldonisto: *knv* újságkiadó; ~oteko: hírlaptár; ~papero: újságpapír; ~portisto: újságkihordó; ~vendisto: újságárus
 Ŭekrangazeto, klaĉgazeto, murgazeto, radiogazeto, retgazeto, semajngazeto, skandalgazeto, songazeto, taggazeto
gazon/o=gyep, pázsit; ~igi: *tr* begyepesít; ~herbo: pázsitfű; ~hokeo: *sp* gyeplabda, gyepló; ~teniso: *sp* gyepon játszott tenisz; ~tondilo: *fn tech* fűnyíró *elektra ~tondilo: villamos v. elektromos fűnyíró *motora ~tondilo: motoros fűnyíró
Gdansk/o=*geo* Gdansk
ge=*1.* előképző; *ge*~: mindkét nemből való *geedzoj: házaspár, férj és feleség *geftratoj: férfi és nő testvérek *gefianĉoj: jegyespár, menyasszony és vőlegény *geonkloj: nagybácsi és nagynéni *gesinjoroj: hölgyek és urak *gesinjoroj Sárosi estas simpatiaj homoj: Sárosiek (Sárosi úr és Sárosiné asszony) rokonszenves emberek *gebrosi, gefroti: *ntr durv* kefél vkivel (kun) *gebrui: *ntr áll* dörög *geduo: pár (féri és nő); *II.* önállóan; *gea*: mindkét nembeli, vegyes, koedukált *gea banejo: férfi-női fürdő *gea ĥoro: *zene* vegyes kórus, vegyes kar *gea klaso: *isk* koedukált osztály; *geigi*: *tr* párosít (férfit és nőt, himet és nőtényt); *geigi*: *ntr* párosodik (férfi és nő, him és nőtény); *geumado*: közösülés; *geumi*: *ntr* szexel, közösül *szin* seksumi, seksumi
geastr/o=*növ* csillaggomba (Gastrum) *szin* terstelo
geg/a=*nyl* geg *vö.* toska *~a dialekto de la albana: az albán geg nyelvjárása
gebr/o=*vall* tűzimádó, mazdaista, géber
gefire/oj=*áll* elő gyűrűsférgek (Gephyrea)
Gehen/o=*1. geo* Hinnom völgye, Gehenna; *2. ~o*: *vall* gyeheenna, pokol
gej/o=meleg férfi (homoszexuális férfi) *szin* samseksemulo; ~a: meleg (homoszexuális); ~ino: meleg nő (leszbikus nő) *szin* lesbianino *2.* samseksemulino
Gejger/o=*fiz* (Johannes Wilhelm Hans) Geiger; ~ilo, ~a nombrilo: *fiz* Geiger-Müller-számláló
gejser/o=*geo* gejzír
gejŝ/o=gésa (JP); ~ejo: *isk* gésaiskola
gek/o=*áll* gekko (Gekko)
gel/o=☞ frosto
gelat/o=*1. ne* fagyalt ☞ glaciajo; *2. ne* gél ☞ gelo
gelaten/o=zselatin; ~aĵo: *1. gaszt* kocsonya *szin* galantino; *2.* kocsonyaszerű anyag; ~igi: *ntr* megkocsonyasodik
Gelderland/o=*geo pol* Gelderland (NL)
gelf/o=*tört* guelf (pápapárti) *vö.* gibelino
geloz/o=*kém* agar-agar (kocsonyasító anyag) *szin* agaragaro
gem/o=*1. ásv* gemma, drágakő, ékkő *szin* juvelŝtono; *2. átv* ékkőve, gyöngyszeme, éke vminek; ~isto: vésnök *szin* tajlisto *2.* ŝtontajlisto *2.* geomologio: *tud* drágakőtudomány, gemmológia
gemut/a=*ritk* kedélyes, kellemes
gen=utóképző; ~gena: *tud* ~gén (vmilyen eredetű, vmit okozó, vmit keltő, előidéző) ☞ biogena, halucinogena, kancerogena; ~geno: *biol* ~gén (fiziológiailag aktív molekulák inaktív előzménye) ☞ fibrinogén, pepsinogén, tripsinogén
gen/o=*biol* gén *epistata ~o: episztatikus gén *hipostata ~o: hiposztatikus gén *homeota ~o: homeotikus gén, homeobox gén, HOX-gén *plurefika ~o: több hatású gén, pleitrop gén *reguliga ~o: szabályozó gén, regulátorgén *saltanta ~o: ugráló gén, transzpozon *struktura ~o: struktúrgén *superrega ~o: domináns gén; ~aro: *biol* génállomány, gén-pool; **trans**~a: *biol* transzgenikus; **trans**~igi: *tr* *biol* gént átültet, transzgénezt; **trans**~o: *biol* transzgen; ~banko: *biol* génbank; ~loko: *biol* lokusz, génhely; ~manipulado: *biol* génkezelés, génmanipulálás; ~mutacio: *biol* génmutáció; ~tekniko: *biol* géntechnika; ~teknologio: *biol* géntechnológia *szin* genetika ingenierio
Genab/o=*tört geo* Genabum (a mai Orléans)
gencian/o=*növ* tárnics, encián (Gentiana); ~likvoro: *gaszt* enciánlikőr
gene=utóképző; ~genea: *orv* ~gén (vmi által okozott, létrehozott) ☞ aerogenea, psikogenea
genealog/o=*családfakutató*, genealógus; ~io: *1.* származástan, genealógia; *2. átv* leszármazás, származásrend, pedigri *~ia arbo: családfa

gener/i=1. *tr* *biol* nemz *szin* naskigi; **2.** *tr* *átv* létrehoz, generál; **3.** *tr* *mat* generál, alkot *la movo de punkto ~as linion: a pont mozgása egyenest generál; ~o: **1.** nemzés, generálás *szin* generado; **2.** *ex* nemzedék, család; ~a: **1.** *biol* nemző, nemi, ivari, generikus *~aj organoj: szaporítószervek, nemi szervek, ivari szervek; **2.** *átv* létrehozó, generáló ☞genera lingvistiko; ~ado: nemzés, generálás; ~anto: *mat* alkotó *szin* estiganto; ~ema: *biol* szaporulékony; ~ilo: *biol* szaporítószerv, nemi szerv, ivari szerv; ~into: *fn* *biol* nemző; ~pova: *biol* nemzőképes; **re-i:** **1.** *tr* *biol* regenerál, újránövész *lacertoj *re~as* la detranĉitajn vostojn: a gyíkok regenerálják levált farkukat; **2.** *tr* *átv* megújít, regenerál *re~i rutinigintan institucion: rutinossá vált intézményt megújít; **re~ado:** *biol* *átv* is regenerálás, regeneráció; **re~igi:** **1.** *ntr* *biol* regenerálódik, újránő; **2.** *ntr* *átv* megújul, regenerálódik
 ☞infangenero, memorgenerado, modelgenerilo, signalgenerilo, urogenera
generaci/o=1. generáció, nemzedék *la nuna ~o de poetoj: a költők mostani nemzedéke *nova ~o de komputiloj: számítógépek új nemzedéke; **2.** *növ* nemzedék; ~aro: *bibl* nemzetség, vki fiainak sora *jen estas la ~aro de la filoj de Noa: *bibl* ezek Noé fiainak nemzetsége ☞protestgeneracio
general/o=kat tábornok, generális *armea ~o: hadseregtábornok *brigada ~o: dandártábornok *divizia ~o: hadosztálytábornok, vezérőrnagy *eksterserva ~o: szolgálaton kívüli tábornok *kiu ne estis kaporalo, ne estos ~o *Z: közm* ha Jancsi nem vet, János nem arat *korpusa ~o: hadtesttábornok, vezérezredes; ~aro: *kat* tábornoki kar; ~ĉef-o: *kat* tábornagy; ~leŭtenanto: *kat* altábornagy; ~majoro: *kat* vezérőrnagy
generalisim/o=kat generalisszimusz
generator/o=1. *vill* áramfejlesztő, generátor *alternkurenta ~o: váltakozó áramú generátor *altfrekvenco ~o: nagyfrekvenciás generátor *~o de Norton: Norton-generátor *Hall~o: Hall-generátor *szin* haltrono *horloĝa ~o: óragenerátor *indukelektra ~o: elektrosztatikus generátor *kontinukurenta ~o: egyenáramú áramfejlesztő, dinamó *kontinupolusa ~o: homopoláris gép *kurtcikriva ~o: rövidzárlati generátor *magneta-hidrodinamika ~o: magneto-hidradinamikus generátor *mezfrekvenco ~o: középfrekvenciás generátor *nesinkrona ~o: aszinkron generátor *sinkrona ~o: szinkrongenerátor *suplementa ~o: segédgenerátor *termoelektra ~o: hőelektromos generátor; **2.** *inf* generátor *hazardnombra ~o: véletlenszám-generátor
 ☞arkogenerato, Hall-generato, kurentogenerato, motorgenerato, Vandegraf-generato, ventogenerato, sistemogenerato, sunogenerato
genetik/o=biol örökléstan, genetika; ~a: *biol* genetikai; ~isto: *biol* genetikus
genez/o=1. *biol* genezis, keletkezés; **2.** *átv* keletkezés, keletkeztörténet, teremtés; ~o: *bibl* Teremtés könyve (Ter), Mózes első könyve (IMóz); **bio~o:** **1.** *biol* az élet keletkezése, biogenezis; **2.** *ex* élő keletkezése másik élőből; **kripto~a:** *orv* rejtett eredetű, kriptogén, cryptogen; **mono~o:** közös eredet, monogenezis; **termo~o:** *biol* hőtermelés, hőfejlesztés
 ☞embriogenezo, etnogenezo
geni/o=1. *mit* nemtő, védőszellem, genius; **2.** lángelme, géniusz; **3.** zseni, zseniális ember *szin* geniulo; ~a: zseniális; ~aĵo: zseniális dolog, ötlet; ~ulo: zseni, zseniális ember, géniusz
genist/o=növ rekettye (Genista); ~aro: *növ* rekettyés
genitiv/o=nyt birtokos eset, genitivus; ~igi: *tr* *ny*t birtokos esetben tesz
genocid/o=népirtás, tömeges kiirtás, genocídium *szin* gentomurdo *la naziaj estroj decidis la ~on de judoj kaj ciganoj: a náci vezetők elhatározták a zsidók és cigányok tömeges kiirtását
genot/o=áll petymeg, északi petymeg, közönséges petymeg (Genetta genetta)
genotip/o=biol genotípus vö. fenotípus
Genovev/o=Genovéva (utónév)
genr/o=1. *ny*t (nyelvtani) nem *neŭtra ~o: semlegesnem; **2.** *biol* nem, genus (rendszertani egység); **sub~o:** *biol* alnem, subgenus; **in~o:** *biol* *ny*t nőnem; **in~a:** *biol* *ny*t nőnemű; **vir~o:** *biol* *ny*t hímnem; **vir~a:** *biol* *ny*t hímnemű
 ☞formogenro
gent/o=1. nemzetség, néptörzs; **2.** nemzetiség, nép (azonos eredetűdatú népcsoport); **3.** *ex* *biol* nem, genus ☞gentro; **4.** ~oj: *bibl* pogány népek; ~a: **1.** nemzetségi; **2.** népi, nemzetiségi *~a lingvo: nemzetiségi nyelv, nemzeti nyelv *~a salominismo: nemzeti sovinizmus; **inter~a:** népek közötti *inter~a malamo: népek közötti gyűlölet; **ali~a:** más nemzetiségbeli, más népből való; **ali~ano, ali~ulo:** más nemzetiségbeli, más népből való; **divers~a:** különböző nemzetiségű; **sam~ano:** *fn*

azonos nemzetiségbeli, azonos nemzetiségű; ~opatro: nemzetségtő, ősapa; ~omurdo: népirtás, genocídium *szin* genocido; ~onomo: nemzetségnév *Julio estis la ~onomo de Cezaro: a Julius Caesar nemzetségneve volt
Gent/o=2=geo Gent
genu/o=1. *anat* térd, genu; **2.** *ált* térd *fali sur la ~ojn: térdre esik *meti sin sur la ~ojn: térdre ereszkedik *preni sur la ~ojn: ölébe vesz, térdére ültet *stari sur la ~oj: térdén áll *sur la ~oj mi vin petegas: térdén állva könyörgök neked; **3.** *tech* könyök (pl. cső, idom, csukló); ~e: térdelve; ~i: *ntr* térdel, térdel; ~igi: *ntr* letérdel; ~igi: *tr* letérdeltet, letérdeltet *li ~igis la kamelojn ĉe la puto: letérdeltette a tevéket a kútnál; ~ingo: **1.** *kat* térdpáncél; **2.** *sp* térdvédő; **3.** *tex* térdmelegítő; ~side: japánülésben, sarokülésben; **ek~i:** *ntr* letérdel, letérdel *li ek~is vizaĝaltere sur la pavimo: letérdelt arccal a követetnek; **gis~a:** térdig érő *vadi en ĝis~a akvo: térdig érő vízben gázol; **inter~aĵo:** *tex* ölrész; **sub~o:** *anat* térdhajlat *szin* genukavo; **sur~e:** térdén állva; **unu~e:** térdet hajtv; ~flekxi: *ntr* térdet hajt; ~flekso: térdhajlás; ~kavo: *anat* térdhajlat; ~levo: *sp* térdemelés; ~osto: ☞patelo; ~pantalono: *tex* térdnadrag, halásznadrág; ~strumpo: *tex* térdharisnya; ~tubo: *tech* könyökcső
geocentr/a=1. *fil* geocentrikus (világnézet) vö. heliocentra *la Biblio havas ~an koncepton: a Bibliának geocentrikus felfogása van; **2.** *csill* geocentrikus *la sistemo Tero-Luno estas ~a sistemo: a Föld-Nap rendszer geocentrikus rendszer
geod/o=áv geoda, kristályodú vö. druzo
geodezi/o=geo földmérés, geodézia; ~isto: *geo* földmérő, geodéta
geodinamik/o=geo geodinamika *szin* dinamika geologio
geoelektr/o=geo *vill* geoelektromosság; ~a: *geo* *vill* geoelektromos
geofagi/o=vall pszi földévs, geofágia
geofizik/o=geo *fiz* földfizika, geofizika; ~isto: *geo* *fiz* földfizikus, geofizikus
geofon/o=geo rezgésmérő, földhangjelző, geofon
geograf/o=geo földrajztudós, geográfus; ~io: *geo* földrajz, geográfia *fizika ~io: természeti földrajz *~ia Informo-Sistemo: *geo* térinformatikai rendszer, földrajzi információs rendszer; **bio~io:** *geo* életföldrajz, biogeográfia; **fito~io:** növényföldrajz *szin* plantgeografio; **paleo~io:** *geo* tört ősföldrajz, paleogeográfia
 ☞plantgeografio, zoogeografio
geoid/o=geo geoid
geokemi/o=geo kém földvegytan, geokémia *organika ~o: szerves geokémia; ~isto: *geo* kém földvegytanos, geokémikus; **bio~o:** *biol* *geo* kém biogeokémia
geokronologi/o=geo geokronológia
geolingvistik/o=geo *ny*t nyelvföldrajz, geolingvisztika
geolog/o=geo geológus, földtudós; ~io: *geo* földtan, geológia *dinamika ~io: geodinamika *szin* geodinamiko *ekonomia ~io: *gazd* gazdasági geológia *ingenieria ~io: *tech* mérnöki geológia
 ☞agrogeologio, kosmogeoologio
geomanci/o=földjöslás; ~isto: földjós
geometr/o=1. *mat* mértantudós geométer; **2.** *geo* földmérő *szin* termeszuristo; **3.** *áll* araszolólepké (Geometra) *szin* mezurulo; ~io: *mat* mértan, geometria *absoluta ~io: abszolút geometria *afina ~io: affín geometria *algebra ~io: algebrai geometria *analiza ~io: analitikus geometria *ebena ~io: ☞planimetrio *elementa ~io: elemi mértan, elemi geometria *eüklida ~io: euklideszi geometria *fraktala ~io: fraktálgeometria *neüklida ~io: nemeuklideszi geometria *priskriba ~io: ábrázoló geometria, leíró mértan *projekcia ~io: projektív geometria *spaca ~io: ☞stereometrio
geomagnet/a=geo *fiz* földmágneses; ~ismo: *geo* *fiz* földmágnesség
geomatematik/o=geo *mat* földmatematika, geomatematika
geomorfologi/o=geo geomorfológia
geonomi/o=geo földismerettan, talajismerettan, geonómia
geopolitik/o=pol geopolitika
Georg/o=György; **Sankta~o:** *geo* Saint George's *Sankta~o estas la ĉefurbo de Grenado: Saint George's Grenada fővárosa; ~ino: Györgyi, Georgina; ~urbo: *geo* Geortetown *szin* Georgtaŭno
Georgi/o=geo *pol* Georgia (US) *Sud~o kaj Sud-Sandviĉinsuloj: *geo* *pol* Déli-Georgia és Déli-Sandwich-szigetek (GB)
georgik/o=ir georgikon (tanköltemény a földművelésről)
georgin/o=ex *növ* dália ☞dalio
Georgtaŭn/o=geo Georgetown *szin* Georg-urbo
geosfer/o=geo földöv, geoszféra *szin* geoselo, geozono
geosinklinal/o=geo geosinklinális
geoteknik/o=geo ép geotechnika
geoterm/o=geo földhő; ~a: *geo* geotermikus, földhővel kapcsolatos; ~ismo: *geo* geotermizmus, földhőtani jelenségek; ~iko: *geo* földhótan,

geotermika
geotropism/o=☞gravitotropismo
geotrup/o=áll ganéjtúró, ganajtúró bogár (Geotrupes) *szin* sterkoskarabo
geozon/o=☞geosfero
gepard/o=áll gepárd (Acinonyx jubatus) *szin* çasleopardo
ger/o=bibl géra (0,6 g)
ger/i=tr tech gerez; ~o: tech gervágás; ~afo: tech gérillesztés; ~segilo: tech gérfűrész
gerani/o=növény gólyaorr (Geranium); ~alo: kém gerániumkivonat, gerániumeszencia; ~olo: kém gerániumolaj
Gerard/o=Gellért, Gerhárd (utónév) *Monto ~o: geo Gellért-hegy
gerbil/o=áll versenyegér (Gerbillus)
Gerd/o=Gerda (utónév)
Gergovi/o=tört geo Gergovia
geriatr/o=orv geriáter; ~io: orv geriátria, öregkor kórtana
geril/o=kat gerillaharc; ~ano: kat gerilla
geris/o=áll molnárpóloska (Gerris paludum) *szin* akvokura cimo
Gerion/o=mit Gérion, Geryones, Gérümész
gerlen/o=hajó horgonykötél, kikötőkötél
german/o=fn német; ~a: mn nyt német (de) *~a Demokratia Respubliko: tört pol Német Demokratikus Köztársaság *~a reunuigo: pol német újraegyesítés *mezalta ~a: nyt középfelnémet, mittelhochdeutsch; (G)~ujo, (G)~io: geo pol Németország (DE) *Federacia Respubliko ~io: pol Német Szövetségi Köztársaság; ~igi: 1. tr németté tesz, németesít; 2. tr németre fordít; ~ismo: nyt germanizmus; ~isto: nyt németfilológus; ~istiko: nyt német filológia; ~lingva: német nyelvű; ~lingvuo, ~lingvio: német nyelvterület; alt~a: nyt felnémet, hochdeutsch; bas~a: nyt alnémet, niederdeutsch *szin* malaltgermana
 Ujudgermana, malnovgermana, svisgermana
germani/o=kém germánium (Ge); ~ato: kém germanát
Germanik/o=tört Germanicus
Gernezej/o=geo pol Guernsey (BR)
Geront/o=ir Géronte, Gerontius (utónév)
Gertrud/o=Gertrúd (utónév)
gerundi/o=1. nyt gerundium (ragozható infinitívus); 2. nyt határozói igenév
Gervaz/o=Gervasius, Gyárfás (utónév)
gesneri/o=növény bársonylevél (Gesneria)
gest/o=gesztus, taglejtés, mozdulat, intés *fari ~on per la kapo: int a fejével *komprengi sin per ~oj: jelekkel érteti meg magát *fari ~on de surprizo: meglepett mozdulatot tesz; ~i: ntr gesztust tesz, int *~i per la mano: int a kezével *li nur ~is, ke li ne volas trinki: csak intett, hogy nem akar inni; ~adi: ntr gesztikulál, integet; ~aci: ntr hadonászik, összevissza gesztikulál; ~ado: taglejtés, gesztikulálás; for~i: tr legyint rá, legyintéssel elintéz; for~o: legyintés; ~olingvo: nyt gesztusnyelv, jelnyelv *szin* manlingvo
 Ugen-gesta, kapgesto, mangesto
Gestap/o=tört Gestapo *~o estis la sekreta polico de la nazia reĝimo: a Gestapo a náci rendszer titkos rendőrsége volt
get/o=tört pol gettó, elzárt zsidónegyed; ~igi: tr pol gettósít; en~igi: tr gettóra zár
geta/o=geta, japán fapapucs
Getseman/o=bibl Gecsemáné
gett/o=☞geto
geum/o=növény gyömbérgyökér, ciklász (Geum)
geüz/o=tört „tengeri koldus”, geus (lábadó a spanyol megszállók ellen a Németalföldön); 2. hajó orrlógó
giardi/o=áll Giardia (egysejtű)
gib/i=tr hajó átvág, visszasra fordít (vitorlát, vitorlarudat átfordít)
gibelin/o=tört ghibellin (császárpárti) vő. gelfo
giberelin/o=növény gibberellin
gibon/o=áll gibbon (Hylobates)
Gibraltar/o=☞Gibraltaro
gibsit/o=ásv gibbsit, hidrargillit
gicet/o=pénztáráblak, kiszolgálóablak *szin* fenestreto 2 *~o de biletejo en stacidomo: jegypénztáráblak állomáson *~o de konfesbudo: kr gyóntatószék ablaka *~o de mallibereja çelpordo: börtöncella ajtajának a kémlelőnyílása; ~isto: pénztáros, kiszolgálóablaknál ülő alkalmazott (pl. postán); ~istino: pénztárosnő, kiszolgálóablaknál ülő női alkalmazott (pl. postán)
Gideon/o=bibl Gedeon (utónév)
gig/o=hajó gig (nyitott palánkos csónak)
giga=előképző; giga~: tud giga~ (10⁹) ☞gigabajto, gigaherco, gigatuno
gigant/o=1. mit gigász, óriás vő. koloso, titano; 2. fn ált óriás, óriás

termetű ember *szin* grandegulo; 3. csill óriáscsillag *ruĝa ~o: vörös óriás; ~a: mn óriás, óriási, hatalmas, roppant nagy, gigászi vő. kolosa, mamuta *ni sidigi sur la ~a rado: felültünk az óriáskerékre; ~ismo: 1. orv óriásnövés, gigantizmus (>test v. részei); 2. átv nagy méretekre törekvés; ~omanio: pej gigantomania; ~omontaro: geo Óriás-hegység *szin* Karkonoŝo
Giges/o=mit Gügész
gik-gak=hgut háp-háp; gikgaki: ntr (kacsa) hápog
gilbab/o=tex iszl dzsilbáb (iszlám női viselet)
Gilbert/o=Gilbert (utónév)
Gilbert/o=fiz (William) Gilbert; ~o: fiz gilbert (mágneses kör feszültség egysége) (Gb)
gild/o=gazd tört céh, gilde; ~estro: gazd tört céhmester
giljak/a=☞nivha
Gilead/o=bibl geo Gileád
Gilgameŝ/o=ir Gilgames
giling-gilang=hgut giling-galang *szin* ging-gang
giloŝ/i=tr műv gillosál, gillosmintával díszít; ~o: műv gillosdíz, gilosminta (vésett hálós dísz)
gilotin/o=jog nyaktíló, guillotine; ~i: tr jog guillotine-nal lenyakaz
gimbap/o=gasz kimbap (koreai étel)
gimel=gimel (héber 'g' betű)
gimnazi/o=tört isk gimnazion, gymnasion
gimnast/o=sp tornász; ~ejo: sp isk tornaterem; ~iko: sp isk torna, testnevelés, gimnasztika *akrobata ~iko: sportakrobatika *bastona ~iko: botgyakorlat *~iko en çambrego: teremtorna *~ila ~iko: szertorna *moderna ~iko, ritma ~iko: ritmikus sportgimnasztika; ~ika: sp isk torna~, testnevelési, gimnasztikai *~ikaj ekzercoj: tornagyakorlatok; ~iki: ntr sp isk tornászik; ~ilo: sp tornaszer
 Ujaparatgimnastiko, artgimnastiko, grundgimnastiko, ilgimnastiko, konkursgimnastiko, kuracgimnastiko, mangimnastiko
gimnazi/o=isk gimnázium vő. mezlernejo *benediktana ~o: bencés gimnázium *konfesia ~o: felekezeti gimnázium *municipa ~o: önkormányzati gimnázium *ŝtata ~o: állami gimnázium; ~ano: isk gimnazista vő. mezlernejo; ~estro: isk gimnáziumigazgató
gimnofion/o=áll lábatlan kételtűek (Gymnophiona)
gimnosperm/o=növény nyitvatermők (Gymnospermatophyta) vő. angiospermok; ~a: növ nyitvatermő
gimnot/o=áll villamos angolna, sajgatóhal (Gymnotus)
gine/o=tört gazd guinea (pénznem) (GB)
ginece/o=1. tört női lakosztály (az ókori görögöknél); 2. növ termőtáj, gynaeceum vő. androceo
ginekolog/o=orv nőgyógyász, ginekológus; ~io: orv nőgyógyászat, ginekológia
Ginevr/o=mit Ginevra, Guinever, Guenevere, Giniver
ging-gang=hgut giling-galang *szin* giling-gilang
gingiv/o=anat fogíny, gingiva *szin* dentokarno; ~ito: orv fogínygyulladás, gingivitis
gingival/o=☞palatalveolara
Ginjol/o=Guignol (francia bábfigura)
gink/o=növény ginkó, ginkófa, páfrányfenyő (Ginkgo)
ginostem/o=növény bibeoszlop, gynostemium
ginseng/o=1. növ ginszeng, ginzeng (Panax); 2. növ mandzsu ginszeng, ázsiai ginszeng, erőkötő (P. ginseng); 3. gysz ginszenggyökér, ginszengkivonat
gip/o=áll fakókeselyű (Gyps fulvus) *szin* ansergrifo
gipaet/o=áll saskeselyű (Gypateus barbatus) *szin* safigrifo
gips/o=1. ásv gipsz *kaustika ~o: esztrich-gipsz; 2. ép gipszpor (bassanit); ~i: 1. tr ép gipsze; 2. tr orv begipszel; 3. tr agr mesze (pl. bort); ~afo: gipszmunka, gipsztárgy, gipszfigura; ~isto: 1. ip gipszmunkás, gipszkészítő munkás; 2. fn gipszelő; ~bandaĝo: gysz gipszkötés; ~bildo: műv gipszplasztika, gipszszobor, gipszrelief; ~kartono: ép gipszkarton; ~mineralo, ~oŝtono: ásv ásványgipsz *szin* gipso 1
gipsofil/o=növény fátolvirág, dercefü (Gypsophila) *panikla ~o: buglyos fátolvirág, baglyos dercefü, magyar szappangyökér (G. paniculata) *szin* oficina saponario
gipur/o=tex guipure (egyfajta vert csipke)
Gipuzko/o=geo Guipuzcoa
gir/i=ntr kering, köröz, kört ír le *la sinkanta ŝipo ~adis: a süllyedő hajó köröket írt le *la vulturo ~is super sia predo: a keselyű körözött a prédája felett; ~o: 1. kör (egy körforgás) *fari ~ojn çirkaŭ li: köröket tesz körülötte; 2. anat tekervény, agytekervény, gyrus; ~ado: körözés, körforgás, keringés; ~eca: tekervényes; ~falko: ☞çasfalko; ~kompoz: közl pörgettyűs tájoló; ~magneta: fiz forgómágneses, giromágneses; ~magneteco: fiz forgómágnesség, giromágnesség; ~metro: tech

girométer, forgásmérő, pörgésszámmérő

gírj/o=**g**lobhaltero

gírlánd/o=**műv** füzérdísz, gírlánd; **~i**: *tr* füzérekkel díszít, gírlándoz

giromitr/o=**növ** papsapkaomba (Gyromitra); **~ino**: *kém* giromitrin

giroszkóp/o=**közl** giroszkóp

gis/o=**koh** öntöttvas *blanka **~o**: fehér (töretű) öntöttvas, fehéröntvény

*griza **~o**: szürke (töretű) öntöttvas, szürkeöntvény; **~a**: *mn* koh

öntöttvas *~a barilo, forno: öntöttvas kerítés, kályha; **~ajo**: *koh*

vasöntvény, öntöttvas tárgy; **~i**: *tr* koh (formába) önt; **~ejo**: *koh*

vasöntőde *szin* ferfandejo; **~isto**: *koh* olvasztár, vasöntő *szin*

ferfandisto; **~bloko**, **~maso**: *koh* öntvénytuskó, öntvényblokk

Ukrudgiso

gist/o=**1.** *növ* élesztő; **2.** *növ* Sacaromycetes *szin* sakaromiceto; **~i**: *ntr*

erjed, kel (pl. tészta); **~ajo**: *gaszt* élesztő; **~ofungo**: *növ* élesztőgomba;

~pulvero: *gaszt* élesztőpor, kelesztőpor; **sen~a**: élesztő nélküli,

kovásztalan

Ubiorgisto, kemigisto, nutrogisto

gitar/o=**zene** gitár *akustika **~o**: akusztikus gitár *elektra **~o**:

elektromos gitár *havaja **~o**: hawaii gitár *szin* stalgitaro, ukulelo

*klasika **~o**: klasszikus gitár; **~i**: *tr* zene gitározik *szin* gitarludi, ludi

gitaron; **~isto**: *zene* gitáros *akompána **~isto**: ritmusgitáros; **bas~o**:

zene basszusgitár; **~ludi**: *tr* zene gitározik *szin* gitari, ludi gitaron

Uglitgitaro, ritmogitaro, stalgitaro

Gizel/o=Gizella (utónév)

glabel/o=*anat* szemöldökköz, glabella

glac/o=**1.** *ip* tükörűveg; **2.** *jm* szélvédő *szin* ventširmilo; **~levilo**: *jm*

ablakemelő; **~varmigilo**: *jm* ablakmelegítő; **~višilo**: *jm* ablaktörő;

~lavilo: *jm* ablakmosó (autón)

glace/a=fényezett, glaszé (pl. bőr, papír) *~a ledo: fényezett bőr, glaszé

*~a papero: *knyv* fényezett papír *szin* brilpapero; **~o**: **1.** *ip* fényezés, fény

(felületi kinézet); **2.** *ip* fényes bevonat, máz, fényezőlak; **~igi**: **1.** *tr* *ip*

fényez (bőrt, papírt); **2.** *tr* *gaszt* cukormázzal bevon (pl. tortát)

glaci/o=**1.** jég; **2.** *átv* jég, jegesség, hidegség; **~a**: **1.** jég~, jeges *~a

bordo: jeges part *~a epoko: jégkorszak; **2.** *átv* hideg, rideg, fagyos *~a

akcepto: hideg fogadtatás *~a rigardo: fagyos tekintet *~a vento: jeges

szél *~a vizažo: rideg arc; **~ajo**: *gaszt* fagyalt *čokolada, fraga, vanila

~ajo: csokoládéfagyalt, eperfagyalt, vaníliafagyalt; **~ajejo**:

fagyaltárusító hely; **~ajisto**: fagyaltkészítő, fagyaltárus; **~ejo**: jeges

terület, jégmező; **~ero**: jégdarab, jégcszilánk; **~igi**: **1.** *tr* megfagyaszt,

eljegesít *~igita rivero: befagyott folyó; **2.** *tr* *átv* jégbe hűt,

megdermeszt *~igita čampano: jégbe hűtött pezsgő *~igita de teruro:

rémülettől dermedt; **~igi**: **1.** *ntr* eljegesedik, jéggé fagy *la lago tute

~igis: a tó teljesen befagyott; **2.** *ntr* *átv* megdermed *la rideto ~igis sur

liaj lipoj: a mosoly megdermedt az ajkán; **~ujo**: *gaszt* hűtőveder,

jégtartály; **~umi**: **1.** *tr* fényez *szin* glaceigi; **2.** *tr* lehűt; **~ologo**: *geo*

glaciológus; **~ologio**: *geo* glaciológia; **en~igi**: *tr* jégbe zár, jégbe

fagyaszt *en~igitaj brančoj: jégbe fagyott ágak; **antaŭ~a**: *geo*

jégkorszak előtti, preglaciális; **inter~a**: *geo* interglaciális; **sen~igilo**: **1.**

rep jégtelenítő, jégmentesítő, jegesedésgátló; **2.** *jm* ablakmelegítő,

páramentesítő; **~ajbombo**: *gaszt* fagyaltbomba; **~benko**: jégtömb,

jégtorlasz; **~epoko**: *geo* jégkorszak, glaciális; **~herbo**: jégvirág;

~hokeo: *sp* jéghegy; **~hokei**: *ntr* *sp* jéghegy; **~hokeisto**: *sp* jéghegy;

~insulo: *geo* jéghegy, (nagy kiterjedésű) jégtábla; **~kačo**: jégkása;

~kafo: *gaszt* jegeskáv; **~kampo**: *geo* jégmező *szin* bankizo; **~kora**:

rideg, keményszívű, kőszívű; **~kremažo**: *gaszt* jégkrém; **~krevido**:

jégrepedés, rianás; **~kristalo**: jégkristály; **~malvarma**: jéghideg;

~monto: *geo* jéghegy; **~nebulo**: met jégköd; **~pendažo**: *met* jégcsap;

~pluvo: *met* ónos eső; **~punkto**: *fiz* fagypont; **~rivero**: *geo* jégár,

gleccserfolyó; **~rompilo**: *hajó* jégtörő hajó; **~sportejo**: *sp* jégpálya;

~šranko: jégsekrény *vö*. fridujo; **~urso**: **g**blanka urso; **~vino**: *agr*

jégbor

Upendoglacio

glacis/o=**1.** *kat* tört vársík, vármező, síkozat, glacis; **2.** *geo* lejtő

*kontinenta **~o**: kontinentális lejtő *szin* kontinenta deklivo

glacer/o=*geo* gleccser, jégár *cirka **~o**: cirkuszvölgyi gleccser *deidižo

de **~o**: gleccserborjádás *pendanta **~o**: függőgleccser; **~a**: *geo*

gleccser *~a rivereto: gleccserpatak *~a supražo: gleccserasztal;

~ologo: *geo* gleccserkutató, gleccserológus; **~ologio**: *geo*

gleccserkutatás, gleccserológia; **~fendo**: *geo* gleccserhasadék; **~fronto**:

geo gleccserhomlok; **~lango**: *geo* gleccsernyelv; **~muelejo**: *geo*

gleccsermalom; **~rivereto**: *geo* gleccserpatak; **~pordego**: *geo*

gleccserkapu; **~valo**: *geo* gleccservölgy

Upolusglacero, valglacero

glad/i=*tr* *tex* vasal (pl. ruhát); **~ilo**: vasaló *elektra **~ilo**: *vill*

villanyvasaló; **~isto**: vasalómunkás; **~istino**: vasalónő; **for~i**: *tr*

vasalással eltávolít *for~i la faldojn: kivasalja a ráncokat; **ne~enda**: *tex*

gyűrhetetlen, vasalást nem igénylő *szin* nečifebla; **~faldo**: vasalt él;

~ruli: *tr* *tex* mángorol *szin* kalandri; **~rulo**: *tex* mángorló *szin*

kalandrilo; **~ostablo**: vasalóállvány; **~otabulo**: vasalódeszka

Ubrağgladilo, sekgladilo, vaporgladilo

gladiator/o=**tört** gladiátor

gladiol/o=*növ* kardvirág, dákoska, gladiólusz (Gladiolus)

glagolic/o=*nyt* glagolita ábécé, glagolica *vö*. cirila alfabeto

glan/o=**1.** *növ* makk, makktermés, glans; **2.** *anat* makk (hímveszőn),

glans penis *szin* balano 2; **~ingo**: *növ* kupacs, csésze, cupula *szin*

kupulo; **~arbo**: **g**kverko

gland/o=**1.** *anat* mirigy, glandula *areolaj **~oj**: Montgomery-mirigyek,

glandulae areolares *ekzokrina **~o**: külső elválasztású mirigy, exokrin

mirigy *endokrina **~o**: belső elválasztású mirigy, endokrin mirigy *~a

inflamo: **g**adenito *lakta **~o**: tejmirigy, glandula mamma *larma **~o**:

könnymirigy *saliva **~o**: nyálmirigy *surrena **~o**: mellékvese,

epinephros *tiroida **~o**: pajzsmirigy, glandula thyroidea *tarza **~o**:

Meibom-mirigy, glandula tarsales *szin* mejboma glando; **2.** *növ* mirigy

*nektara **~o**: nektármirigy; **~oharo**: *növ* mirigyszőr

Umgidalglando, švitglando

glareol/o=*áll* székcser (Glareola)

glas/o=**1.** üvegpohár; **2.** *ált* pohár *dentpuriga **~o**: fogmosó pohár

*metala **~o**: fém pohár *plasta **~o**: műanyag pohár *trinki du **~ojn** da

vino: két pohár bort iszik; **~aro**: *zene* üvegharmonika, üvegjáték *szin*

frotharmoniko, glasharmoniko *klavara **~aro**: billentyűs

üvegharmonika; **~ego**: korsó (>ívás); **~eto**: pohárka, stampedli; **sub~o**:

sőralátét, poháralátét; **~harmoniko**: *zene* üvegharmonika *szin*

frotharmoniko, glasaro

Uakvoglaso, bekglaso, bierglaso, brandoglaso, čampanglaso, koktel-

glaso, konjakglaso, mezurglaso, tigoglaso, vinglaso

Glasgov/o=*geo* Glasgow

glasnost/o=*pol* glasznoszt

glat/a=**1.** sima; **2.** sik, akadálymentes; **3.** *átv* sima, gördülékeny *~e

paroli: folyékonyan beszél *iri glite kaj **~e**: olajozottan megy, simán

megy *la afero iras **~e**: simán megy az ügy; **4.** *mat* sima; **~i**: **1.** *ntr* sima;

2. *ntr* akadálymentes, gördülékeny, simán megy *se čio **~as**: ha minden

rendben van, ha minden simán megy; **~ajo**: sima rész, sima terület; **~igi**:

1. *tr* simít, lesimít, elsimít *~igi la harojn: lesimítja a haját *~igi lignon

per rabotilo: fát gyaluval lesimít; **2.** *tr* akadálymentesít *~igi al li la

vojon: akadálymentessé teszi számára az utat; **3.** *tr* *átv* elsimít, simává

tesz, gördülékké tesz *~igi la malakordojn inter ili: elsimítja

közöttük a nézeteltéréseket; **~umi**: *tr* simogat *~umi katon: macskát

simogat; **~igo**: **1.** simítás; **2.** *átv* elsimítás, gördülékké tétel; **3.** *inf*

simítás, anti-aliasing, finomítás; **mal~a**: **1.** érdes, göcsörtös, egyenetlen;

2. *átv* akadózó, döccögős, nehézkes *mal~a konversacio: akadózó

társalgás *mal~a stilo: nehézkes stílus; **mal~ajo**: **1.** göb, dudor, kiálló

rész, akadály; **2.** *átv* döccenő; **~kombita**: simára fésült, lenyalt hajú;

~rabotilo: simítógyalu

glatis/o=*met* tükörjég

Uglatisa pluvo

glaučium/o=*növ* szarvasmák, szarumák, tülökipacs (Glaucium) *szin*

kornopapavo

glauk/a=*tud* kékeszöld *szin* bluverda; **~o**: *tud* kékeszöld *szin* *szin*

bluverdo

glaukom/o=*orv* zöld hályog, glaukóma, glaucoma

glaukonit/o=*ásv* glaukonit

glav/o=*kat* kard *elingigi **~on**, malingi **~on**, nudigi **~on**: kardot kivon

*eningigi, ingi **~on**: kardot hüvelyébe tesz *flama **~o**: *bibl* lángpallos

*kiu kaptas la **~on**, pereos per la **~o** Z: *közm* aki fegyvert fog, fegyver

által vész el *li eltiris sian **~on**: kivonta a kardját; **~ingo**: *kat*

kardhüvely; **~bati**: *tr* karddal lesújt vkire (n); **~obato**: kardcsapás;

~ofaristo: kardcsiszár, kardkovács; **~ofrapo**: lovaggá ütés; **~orajto**:

jog *pej* ököljog, erőjog; **~saltuloj**: *áll* szöcskefélék, lombszöcskék,

kardos szöcskék, lovacskák, kabócák (Tettigoniidae)

Uhakglavo, lignoglavo, pikglavo, punglavo

glazur/o=**1.** *ip* máz, fénymáz; **2.** *gaszt* cukorbevonat, cukormáz *szin*

glaceo 2; **~i**: **1.** *tr* *ip* fénymázzal bevon; **2.** *tr* *gaszt* cukormázzal bevon;

~ita: **1.** mázas *~ita kručo: mázas korsó; **2.** *gaszt* cukormázás *~ita

kuko: cukormázás kalács

gleb/o=göröngy, rög *szin* terbuló

gledič/i=*növ* lepényfa, gledicsia (Gleditsia)

glekom/o=*növ* repkény (Glechoma) *rampanta **~o**: kerek repkény,

földi repkény, földiborostyán (G. hederacea) *szin* grundohedero

glek/i=*tr* *tréf* figyelembe vesz, ügyel vmire (n)

glil/o=*zene* glee (többes számú dal férfiangra)

gli/o=*anat* glia (idegrendszeri támasztószövet)

glicer/o=*kém* gliceriyök; **~ido**: *kém* glicerid; **~ino**: *kém* glicerín *szin*

glicerolo; **nitro~ino**, **nitro~olo**: nitroglicerín, robbanóolaj; **~ini**: *tr kém* glicerinez, glicerinnel ken; **~olo**: **☞**glicerino; **~ofosfolipido**: **☞**fosfolipido; **~olipido**: *biol kém* glicerolipid
gliceri/o=növ harmatkása (Glyceria)
glicin/o=1. növ szója (Glycine) *soj~o: termesztett, kultúrszója, szójabab (G. max); **2. kém** glicin, glikokoll, enyvcukor
gliciriz/o=növ édesgyökér (Glycyrrhiza)
glik/o=☞glucido
glikogen/o=kém glikogén; **~ogenezo**: *biol kém* glikogénképződés, glikogenezis; **~olizo**: *biol kém* glikogénolízis
glikokalik/o=biol glikokális, glycolalix (glikoproteidréteg)
glikol/o=1. kém etilénlikol, glikol *metil~o: metil-glikol
 *pentametilen~o: pentametilénlikol; **2. kém** diol **☞**diolo
glikoz/o=ne **☞**glukozo
glim/o=ásv csillám *blanka ~o: muszkovit, fehér csillám *szin* muskovito *nigra ~o: biotit, fekete csillám *szin* biotito; **~i**: *ntr* csillámlis, csillog *nego ~as sub la suno: hó csillog a napon; **~kondensilo**: *vill* csillámkondenzátor; **~skisto**: *ásv* csillámpala
glioksal/o=kém glioxál, oxaldehid
gliptik/o=műv drágakövésés, gliptika; **~afo**: vésett drágakő; **foto~o**: *műv* lézeres drágakövésés, fotogliptika *szin* lumgravuro
gliptodont/o=ősl ősteknőc, gliptodon (Glyptodon)
gliptotek/o=műv gliptotéka, vésett drágakő-gyűjtemény, vésett drágakő-kollekció
glir/o=áll pele (Glis) *aveluja ~o: **☞**muscardeno *ĝarden~o: kerti pele (Elionis quercinus)
glis/i=ntr (levegőben) siklik *aglo ~is super ni: sas siklott el felettünk; **~ilo**: *rep* vitorlázógép; **~paraŝuto**: *sp* siklóernyő; **~trajno**: *vsút* mágnesvonat, maglev *szin* maglevo, magnetŝveba trajno
 ☞motorglisilo
glit/i=1. ntr csúszik, siklik *ĝi ~as de li, kiel pizo de muro: mint a falra hanyt borsó; **2. ntr** *sp* korcsolyázik *szin* sketi; **3. ntr** *átv* suhan, siklik *la servistoj senbrue ~is inter la gastoj: a szolgálak zajtalanul suhantak a vendégek között; **4. ntr** *tech* kipörög, csúszik, szalajst (pl. kerék) *la kluĉodisko ~as: a kuplungtárcsa csúszik *la postrado ~as: kipörög a hátsó kerék; **~e**: **1.** csúszva, zökkenőmentesen *~e kaj glate: simán és zökkenőmentesen, olajozottan; **2. zene** glissando; **~o**: **1.** csúszás; **2. zene** glissando, terc-csúszás; **3. nyt** (hang) siklás *~o de vokalo en alian: magánhangzó átsiklása egy másikba; **4. vill** csuszamlás, szlip; **5. ir** csúszás (kezdő jambus helyettesítése trocheussal); **~a**: csúszós, síkos, csuszamos *~a kiel angilo: csúszós, mint az angolna; **~ado**: csúszkálás; **~anto**: **1. fn** csúszó, csúszkáló, korcsolyázó; **2. nyt** sikló hang, átmeneti hang; **~ejo**: **1. jtek** csúszka, csúszkáló; **2. sp** korcsolyapálya *szin* gliptokurejo; **~emigi**: *tr* sikosít, megken (beolajoz, bezsíroz stb.), lubrikfikál *szin* lubriki; **~igi**: *tr* csúsztat, siklat *~igi sin: csúszkál; **~iga**: **1.** síkos, csúszós; **2. át** kényes, kockázatos, nehezen megfogható *tio estas ~iga temo: ez kényes téma *tio estus ~iga paŝo: ez kockázatos lépés lenne; **~ilo**: **1. sp** korcsolya *szin* sketilo; **2. tech** szán, csúszka; **~umi**: **☞**gliti **2. de~i**: *ntr* lecsúszik vhonnan; **de~ejo**: csúszda; **ek~i**: *ntr* megcsúszik; **el~i**: **1. ntr** kicsúszik *la vazo el~is el lia mano: az edény kicsúszott a kezéből; **2. ntr** *átv* kicsúszik, akaratlanul kijön *el~i el lia buŝo: kicsúszik a száján *el~i el liaj manoj: kicsúszik a keze közül *el lia mano ĉiu monero el~as: minden pénz kifolyik a keze közül; **3. ntr** *átv* lelép, gyorsan és észrevétlenül távozik *el~i nerimarkite: észrevétlenül távozik; **el~igi**: *ntr* kezd kicsúszni *la materiala bazo el~igas el sub liaj piedoj: az anyagi alap kezd kicsúszni a lába alól; **en~i**: **1. ntr** becsúszik *la infanoj en~is tra la truo: a gyermekek becsúsztak a lyukon át; **2. ntr** belopózik, észrevétlenül behatol *dubo komencas en~i en viajn korjojn: kétely kezd belopózni a szívetekbe *ŝtelisto en~is tra la fenestro: tolvaj lopózott be az ablakon keresztül; **flanken~i**: **☞**jori; **for~i**: **1. ntr** kicsúszik, tovacsúszik *for~i elkape: kimegy a fejből; **2. ntr** *átv* lelép, észrevétlenül távozik *for~i sensalute: köszönés nélkül távozik; **preter~i**: *tr* elsiklik, elsuhan vmi v. vki mellett (n) *belaj pejzaĝoj preter~is la vagonan fenestron: szép tájak siklottak el a vonatablak előtt *tio preter~is mian atenton: ez elkerülte a figyelmemet; **tra~i**: *tr* átsiklik, átsuhan *brila ideo tra~is lian kapon: ragyogó ötlet villant át az agyán *tra~i la doganon: átsiklik a vámon *tra~i inter la homamaso: átsiklik a tömegen; **~artiko**: *anat* siklóízület, síkízület, lapos ízület, articulatio plana; **~benko**: *tech* csúszóágy (>szerszámgép); **~bobeno**: *tex* vetelő; **~fali**: *ntr* elcsúszik; **~fendo**, **~foldo**: *tech* csúszóvezeték; **~foldo**: *tech* csúszóvezeték *szin* glitfendo; **~froto**: *fiz* csúszósúrlódás; **~gitaro**: *zene* slide-gitár; **~kalkulilo**: *mat isk* logarléc; **~koma**: *mat* lebegőpontos; **~komo**: *mat* lebegőpontos, lebegő tízedesvessző; **~komutilo**: *vill* tolókapcsoló; **~kuri**: *ntr* *sp* gyorskorcsolyázik; **~kurejo**: *sp* korcsolyapálya *szin* glitejo **2.** **~kurteno**: *tex* elhúzzható függöny, csúszófüggöny; **~lagro**: *tech*

siklócsapágy, csúszócsapágy; **~otrabo**: *tex* borda, tekskombilo; **~peco**: *tech* csúszka, tolóka, csúszóelem *~peco de trombono: *zene* harsonatolóka; **~pordo**: tolóajtó *szin* ŝovpordo; **~punkto**: *mat* lebegőpontos; **~punkta**: *mat* lebegőpontos *~punkta operacio: lebegőpontos művelet; **~seĝo**: *sp* fakutya; **~stango de orgeno**: *zene* orgona regiszterszűszkaja; **~stumbli**: *ntr* megcsúszik; **~ŝuo**: *sp* korcsolyapálya; **~valvo**: *tech* csúszózelep, siklózelep *plata ~valvo: siklotálaty; **~veturilo**: *jm* szán; **~veturileto**: *jtek* szánkó *szin* sledeto; **~vojo**: **1. közl** szánút; **2. agr** rönkcsúszda
 ☞aerglita, magnetglita, sidglitejo, ŝipglitejo, vostoglitado
glob/o=1. gömb, golyó *astronomia ~o: *csill* éggömb *bilarda ~o: *jtek* biliárdgolyó *ezofaga ~o: *orv* gombócérzés a torokban, globus hystericus *kegla ~o: kugligolyó; **2.** gömbbúra, lámpagömb; **3. tech** golyó *~o de valvo: szelepgolyó; **4. mat** gömb; **~a**: gömb~, gömb alakú, gömb formájú *~aj okuloj: kidülledő szem; **~eto**: **1.** gömböcske, kis gömb **☞**aerglobeto, sangoglobeto; **2. jtek** játékgolyó, üveggolyó *ludi ~etojn: golyózik, golyójátékot játszik *ruljeti ~eton: golyót gurít; **~ino**: *biol kém* globin; **duon~o**: *mat* félgömb, félteke; **hemo~ino**: *biol kém* vörös vérfesték, haemoglobin *szin* sangoglobino; **hemo~inemo**: *orv* haemoglobinaemia; **hetero~ino**: *biol kém* heteroglobin; **tut~igo**: **☞**tutmondiĝo; **~artiko**: *tech* gömbcsukló; **~haltero**: *sp* gömbsúlyzó *szin* girjo; **~karto**: *geo* gömbtérkép; **~krajono**, **~skribilo**: golyóstoll; **~lagro**: *tech* golyóscsapágy; **~ludi**: *ntr* *jtek* golyózik; **~ludo**: *jtek* golyózás, golyójáték; **~etludi**: *ntr* *jtek* üveggolyózik, üveggolyókkal játszik; **~etludo**: *jtek* üveggolyózás; **~saltuloj**: *áll* gömbügrök, gömbügrók (Sminthuridae); **~tavolo**: *mat* gömbreteg
 ☞elglobo, jetglobo, mamglobo, muskoglobino, sangoglobino, okulglobo, platglobo, regnoglobo, stirglobo, terglobo
globalism/o=ne **☞**tutmondismo
globul/o=1. *anat* vértess, véresejt *szin* sangoglobeto *blanka ~o: **☞**leukocito *ruĝa ~o: **☞**eritrocito; **2. anat** nyiroksejt *szin* limfocito; **~eto**: **☞**trombocito; **~estiĝo**: *biol* véresejtképződés, nyiroksejtképződés *szin* hematopoezo; **hiper~emio**: *orv* magas vörösvértestszám, hypererythrocythaemia, polyglobulia *szin* troglobuleo, hipereritrocitemio
globulari/o=növ gubóvirág (Globularia)
globulin/o=biol kém globulin; **gama~o**: *biol orv* gamma-globulin
 ☞umunoglobulino, laktoglobulino, ovoglobulino, seroglobulino
globus/o=geo isk földgömb, glóbusz (térkép)
gloksini/o=növ gloxinia, csuporka (Gloxinia)
glomerul/o=1. *anat* érgomolyag, gloremulus; **2. növ** gomolyvirágzat, cseimbök; **~a**: *anat* gomolyos; **~onefrito**: *orv* veseérgomolyag-gyulladás, glomerulonephritis
glor/i=1. *tr* dicsőít, magasztal; **2. tr** *átv* dicsér *~i sin: dicsekszik, henceg *kiu mem sin ~as, malbone odoras *Z. közm* az öndicséret büdös; **~o**: **1.** dicsőség *akiri rolon kaj ~on: hírnevet és dicsőséget szerez *al la fina ~o per teda laboro: *köz* a sikerhez nehéz út vezet, per aspera ad astra, nem léphet a here dicsőségre *alporti ~on al li: dicsőséget szerez neki *bona ~o pli valoras ol oro *Z. közm* a becsület drágább az aranyal; **2. át** dicsőség (tárgya) *li estas la ~o de la lernejo: ő az iskola dicsősége *liaj faroj estas la ~o de la nacio: tettei a nemzet dicsősége; **~a**: **1.** dicsőséges, dicső (vki) *~a militestro: dicsőséges hadvezér *~a poeto: dicső költő; **2. át** dicsőséges, dicsőítő, magasztos (dicsőséget adó) *a kanto: dicsőítő ének *~a venko: dicsőséges győzelem; **~ado**: dicsőítés, magasztalás; **~aĵo**: dicső tett; **~egi**: *tr* dicsenít, felmagasztal; **~igi**: *tr* dicsőséget szerez vkinek v. vminek (n), dicsővé tesz *liaj faroj ~igis lian patrujon: tettei dicsőséget szereztek hazájának; **~igi**: *ntr* dicsőséget szerez, megdicsőül, dicsővé válik, felmagasztosul *per lia vivoverko li ~igis inter la plej grandaj: életművével dicsőséget szerzett a legnagyobbak között; **~inda**: dicsőségre méltó, dicséretre méltó; **mal~i**: *tr* gyaláz, öcsárol, csúfságol; **mal~igi**: *tr* gyalázatot hoz vkire v. vmire (n); **mal~o**: gyalázat, csúfság; **sen~a**: dicstelen; **~altigi**: *tr* magasztal, dicsőségre emel *~altigi ĝis la ĉielo: egekig magasztal; **~ama**: dicsvágyó, becsvágyó; **~amo**: dicsvágy, becsvágy; **~kanto**: *zene* dicsimnusz, dicsőítő ének; **~krono**, **~lumo**: dicsfény, glória *szin* aŭreolo, nimbo **2.** **~plena**: dicsőséges, dicsőséggel teli
glorioz/o=növ kúszóliliom, glorióza (Gloriosa)
glos/o=magyarázó jegyzet, szójegyzet, glossza; **~i**: *tr* (szót) magyaráz, vmiről (n) magyarázó jegyzetet készít; **~aro**: szójegyzék, szómagyarázat (lista), glosszarium
glosektomi/o=orv nyelv műtéti eltávolítása, glossectomia
glosematik/o=nyt glosszematika
glosin/o=áll tud cecelég (Glossina) *szin* ceceo
glosit/o=orv nyelvgyulladás, glossitis
glosofaring/a=anat nyelvhez és garathoz tartozó, glossopharyngeus
glosolali/o=1. kr nyelveken szólás, glossolalia; **2. pszi** zavaros,

értelmetlen beszéd, glosszológia

glossopterid/o=*ósl* Glossopteris (fosszilis növény)

glot/o=*anat* hangrés, glottis; **~a**: *anat nyt* glottális, hangréssel kapcsolatos **~glota** frikativo, plozivo; **~igi**: *tr nyt* glottalizál; **~igo**: *nyt* glottalizálás

glototopi/o=*ritk nyt* nyelvterület *szin* lingvoareo, lingvejo

glotozofi/o=*ritk nyt fil* nyelvfilozófia *szin* lingvofilozofio

glu/o=ragasztó; **~i**: *1. tr* ragaszt (vmi) **çi* tiu nova produkto bone ~as: ez az új termék jól ragaszt *la švito ~is la ĉemizon sur lia dorso: az izzadságtól a hátára tapadt az ing; **2. tr** ragaszt, megragaszt (vki) *~i rompitan ludilon: eltört játékot megragaszt; **~aĵo**: ragasztóanyag, ragasztószer; **~aĵi**, **~izi**: *tr* ragasztóval beken; **~eca**: ragacsos, ragadós, nyálkás; **~iĝi**: *ntr* ragad, tapad; **~ilo**: ragasztóeszköz, ragasztószerszám; **al~i**: *1. tr* ráragaszt, odaragaszt; **2. tr in/**beilleszt (pl. vágólapról); **al~iĝi**: **1. ntr** odaragad, odatapad, megtapad, rátapad *koto al~iĝis al liaj plandoj: sár tapadt a talpára; **2. ntr** *átv* hozzásimul *la knabino ame al~iĝis al la junulo: a lány szerelemmel simult az ifjúhoz; **3. ntr** *pej* ráakaszódik *tiu ulaĉo ĉiam al~iĝas al nia societo: az a ronda alak mindig ráakaszódik a társaságunkra; **al~iĝema**: jól tapadó, jól ragadó; **kun~i**: *tr* összeragaszt, összetapaszt; **kun~iĝi**: *ntr* összeragad, összetapad; **kun~iĝemo**: kohézió, összetartás; **mal~i**: *tr* szétszed, szétszakít (ragasztást); **mal~iĝi**: *ntr* szétjön a ragasztás, lejön, leválik a ragasztás *la afiŝo mal~iĝis sur la muro: a plakát levált a falról; **mem~a**, **memal~a**: öntapadó(s); **re~i**: *tr* visszarakaszt; **sur~i**: *tr* ráragaszt; **sur~iĝi**: *ntr* ráragad, rátapad; **trans~ebli**: újragaszttható, újragagadó; **~bendo**: ragasztószalag; **~bindi**, **~broŝuri**: *tr* *knyv* ragasztással köt *~bindita libro: ragasztott (kötésű) könyv; **~emblemo**: öntapadós embléma; **~fermi**: *tr* leragaszt, ragasztással lezár *~fermi koverton: borítékot leragasztja; **~folio**: öntapadó fólia; **~kaptilo**: lép, lépes vessző (madárcsapda); **~marko**: záróbélyeg, öntapadó címke *holokoda ~marko: holografikus címke; **~pisto**: *tech* ragasztópisztoly; **~plastro**: gysz ragtapasz, sebtapaszt *szin* sparapasto; **~slipo**: ragcédula ŭamelgluo, birdogluo, farungluo, fiŝgluo, ostogluo, vinilgluo

glucid/o=*kém* glucid *szin* sukero **2**; **~oproteino**: *biol* kém glikoprotein *szin* glikoproteino

glucini/o=*berilio*

glu-glu=*hgut* glu-glu; **glugli**: *ntr* bugyborékol

gluk/o=*kém* biol glukóz (szőösszetételekben); **~emio**: *orv* glukózvérűség, glykaemia *szin* glukozemio; **~itolo**: *kém* glucitol; **~olizo**: *biol* kém glikolízis, glükolízis; **~urio**: *orv* cukorvizezés, glycosuria; **hiper~emio**: *orv* magas vércukor, magas vércukorérték, magas vércukorszint, hyperglycaemia; **mal~olizo**, **nov~olizo**: *biol* kém glikolregenerálódás, glükol-újratermelődés

glukagon/o=*biol* glukagon

glukoz/o=*kém* glükóz, dextróz, szőlőcukor; **~amino**: *kém* glükózamin; **~ano**: *kém* glukozán; **~emio**: *orv* glukózvérűség, glykaemia *szin* glukemio; **~ido**: *kém* glikozid, glükozid; **~urio**: *orv* cukorvizezés, glycosuria *szin* glukurio; **hiper~emio**: *orv* normálisnál nagyobb vércukortartalom, hyperglycaemia

glum/o=*növ* pelyva, polyva, pelyvalevél, ocsú, gluma; **~eto**: *növ* toklász, virágpelyva *szin* glumelo *malsupra ~eto: külső toklász, alsó toklász *supra ~eto: belső toklász, felső toklász

glumel/o=*növ* toklász, virágpelyva, glumella *szin* glumeto

gluon/o=*fiz* gluon (térvantum)

glut/i=**1. tr** nyel, lenyel *~i glaseton da vino: megiszik egy pohárka bort *~i kelkajn pecojn: lenyel egy-két falatot *~i la hokon: *átv* is bekapja a horgot *li bone ~is: jól beivott *senmaĉe ~i: meg se rágja, úgy eszik; **2. tr** *átv* elnyel *~i per la okuloj: majd elnyeli a szemével; **~o**: **1. nyelés**, kortyolás *eltrinki per unu ~o: egy szuszra kiissza *fari malbonan ~on: félrenyel *szin* misgluti *trinki per longaj ~oj: nagy kortyokban iszik; **2. nyelet**, falat, korty *ankoraŭ unu ~on da brando: még egy korty palínkát *~o da pano: egy falat kenyér; **~ejo**: **1. torok**, gége; **2. át**v mély üreg, szakadék, víznyelő; **~ema**: falánk, torkos, pákosztos; **~emo**: falánkság, torkosság; **~egi**: *tr* nyakal; **en~i**: *tr* *átv* is lenyel, elnyel *en~i multon: sokat lenyel (eltűr) *en~i sian koleron: magába fojtja a haragját *lin en~is la tero: a föld nyelte el; **for~i**: *tr* *átv* is elnyel, lenyelve eltüntet *for~i la vortojn: elnyeli a szavakat; **mis~i**: *tr* félrenyel; **mis~iĝi**: *ntr* cigányútra megy; **~bulo**: gysz ételbolus *szin* nutraĵoboluso; **~legi**: *tr* (olvasnivalót) fal *~legi librojn: falja a könyveket; **~perturbo**: *orv* nyelési zavar

glutam/o=*kém* glutamátgyök; **~ato**: *kém* glutamát, glutaminát *~ata acido: glutaminsav; **~ino**: *kém* glutamin; **~amido**: *~glutamino*

glutar/o=*kém* glutárgyök *~ata acido: glutársav

glutation/o=*kém* glutation

glute/o=*anat* farpofa, fenék, regio glutealis

gluten/o=*biol* kém siker, glutén; **~ino**: *kém* glutenin

gnafali/o=*növ* gyopár (Gnaphalium)

gnejs/o=*ásv* gneisz *okul~o: szemes gneisz *stria ~o: sávós gneisz

gnet/o=*növ* gnétum (Gnetum)

gnidi/o=*növ* gnídia (Daphne gnidium)

gnom/o=*mit* törpe, manó, gnóm *szin* minkoboldo, terkoboldo

gnom/o²=*ir* szállóige, közmondás, gnóma; **~iko**: *ir* gnómaköltész

gnomon/o=**1.** árnyékvető oszlop, gnómon (a nap állásának meghatározására); **2. át**v napóra *szin* sunhorloĝo

gnostik/o=**1. kr** gnózis; **2. kr** *fil* titkos tudás, misztériumfelismerés; **~a**: *mn* *kr* *fil* gnosztikus; **~ismo**: *kr* *fil* gnoszticizmus; **~ulo**: *fn* *kr* *fil* gnosztikus

gnoz/o=*~gnostiko*

gnu/o=**1. áll** gnú (Connochaetes); **2. áll** fehér farkú gnú (C. gnu)

go/o=*jék* gó (táblajáték) *szin* vejcio; **~i**: *ntr* *jék* gózik *szin* goludi;

~ludi: *ntr* *jék* gózik, gót játszik *szin* goi; **~tabulo**: *jék* gótábla

Goa/o=*geo* *pol* Goa (IN)

gobang/o=*jék* gomoku, gobango

gobelin/o=*tex* műv falikárpit, gobelin

gobi/o=*áll* botos kölönte, géb (Gobio) *se ezoko piigis, ~o ne dormu **Z**: *közm* legravaszabb a róka, mikor szemeit lehunyja

Gobi/o²=*geo* Góbi

gobius/o=*áll* gobius, géb (Gobius)

Godfred/o=Gotfrid (utónév)

goelet/o=*~skuno*

Goet/o=*ir* (Johann Wolfgang von) Goethe *~o estas la aŭtoro de Faŭsto: Goethe a Faust szerzője

goetit/o=*ásv* goethit

gofer/o=*bibl* *növ* góferfa *la arkeo de Noa estis farita el ~a ligno: Noé barkedja góferfából készült

gofr/i=**1. tr** *tech* gofríroz (mintát nyom); **2. tr** *gaszt* gofríroz, gofrit süti;

~aĵo: *gaszt* gofri; **~ilo**: **1. tech** mintanyomó, gofrírozó; **2. gaszt** gofrisütő

Gogol/o=*ir* (Nyikolaj Vasziljevics) Gogol *La Revizoro de ~o: Gogol Revizora

goj/o=goj, nem zsidó *szin* necirkumcidito

Gojas/o=*geo* *pol* Goiás (BR)

gojavarb/o=*növ* közönséges guáva, guajávafa (Psidium guajava)

gol/o=*sp* gól, találat *enpafi la ~on: belövi a gólt *ora ~o: aranygól;

~ejo: *sp* kapu; **~ulo**: *sp* kapus; **mem~o**: *sp* öngól; **~ejareo**: *sp*

kapuelőter; **~ejfosto**: *sp* kapufa; **~linio**: *sp* gólvonal; **~porporcio**: *sp* gólarány

Golan/o=*geo* Golán-fennsík

golf/o=*geo* tengeröböl *~o Ora Korno: Aranyzarv-öböl; **~eto**: *geo* kis tengeröböl; **~milito**: *tört* öbölháború

golf/o²=*sp* golf; **~i**: *ntr* *sp* golfozik *szin* golfludi; **~ejo**: *sp* golfpálya;

mini~o: *sp* minigolf; **mini~ejo**: *sp* minigolfpálya; **~bastono**: *sp*

golftűtő; **~klubo**: *sp* golfklub; **~ludi**: *ntr* *sp* golfozik *szin* golfi; **~ludo**:

sp golfjáték, golfozás; **~pantalono**: *sp* *tex* golfnadrág

Golgot/o=*bibl* Golgota; **~i**: *ntr* tele van szenvedéssel *~as la vivo: az élet tele van szenvedéssel

Golg/o=*biol* (Camillo) Golgi *~a aparato: *biol* Golgi-készülék, Golgi-apparátus *szin* diktiosomaro

goliard/o=vándordíák, goliárd; **~i**: *ntr* goliárdként viselkedik, bohóckodik

goliat/o=*áll* góliátbogár (Goliathus)

Goliat/o=*~Goljato*

Goljat/o=*bibl* Góliát

gomb/o=**1. növ** gombó, bámia, okra, kimbombó (Abelmoschus esculentus); **2. növ** gombó (gyümölcs)

gomenol/o=*gysz* gomenol (illóolaj); **~arbo**: *~naŭlo*

gomfidi/o=*növ* nyálkásgomba (Gomphidium) *szin* najlofungo

Gomor/o=*bibl* *geo* Gomorra vö. Sodomo

gonad/o=*biol* ivarmirigy, csíramirigy, gonád; **~ostimula**, **~otropa**: *biol* gonadotrop; **~ostimulino**: gysz gonadotropin

gond/a=*mn* *nyt* gondi

gondol/o=**1. hajó** gondola; **2. rep** gondola, léggömbkosár *szin* nacelo;

~isto: *hajó* gondolás

Gondvan/o=*geo* Gondvana vö. Laŭrazio, Pangeo

gong/o=*zene* gong; **~aro**, **marimbaj** ~oj: *zene* gongjáték, gongsor

Gongor/o=*ir* (Luis de) Góngora; **~ismo**: *ir* gongorizmus

gonidi/o=*növ* gonidium

goniometr/o=**1. geo** goniométer (nagy pontosságú szögmérő); **2. ásv**

goniometria (>kristallográfia); **~i**: *tr* *geo* goniométerrel megmér; **~io**:

geo goniometria; **radio~o**: *geo* rádió-iránymérő, rádiogoniométer

gonokok/o=*bakt* gonococcus (Neisseria gonorrhoeae); **~ozo**: *orv*

gonococcusfertőzés, gonococcosis; **~emio**: *orv* gonococcaemia (gonococcus jelenléte a vérben)

gonore/o=*orv* kankó, tripper, gonorrhoea
Gontran/o=Gontran (utónév)
Gonzag/o=Gonzaga (utónév)
gopak/o=*zene* gopak, hopak (tánc)
gordi/o=*áll* hűrfereg, vízbörjű (Gordius aquaticus)
Gordi/o²=*mit geo* Gordiusz *distranci la ~an nodon: szétvágja a gordiuszi csomót
Gorgi/o=*fil* Gorgiasz
Gorgon/o=*mit* Gorgó
gorg/o=**1.** torok *kapti lin çe la ~o: torkon ragad *krii el la tuta ~o: teli torokból kiabál *kupunreni al li la ~on: összeszorítja a torkát, fojtogatja *la timo šnuris al li la ~on: a félelem összeszorította a torkát *senti ja la šnuron çe la ~o: már a nyakán érzi a kötelet *tio estas al mi osto en la ~o: púp a hátamon *tralavi al si la ~on: leöblíti a torkát, felhőrpint egy-két pohárkával *tranči al li la ~on: elvágja a torkát *venis trančilo al la ~o Z: már torkán van a kés *viaj mensogoj venis al mi ĝis la ~o: torkig vagyok a hazugságaiddal; **2.** a) *geo* hegylorok, hegyszoros b) tengerszoros; **3.** *tech* vápa, kerek vájat, torok; ~eto: áll begy; **el-igi:** *tr* torkából kiad, kivesz, kiokád; **en-igi:** *tr* torkába betesz, lenyel; **plen-e:** teli torokból; ~infiamo: angina; ~obruj: *ntr* köszörüli a torkát; ~ofundo: anat hátsó garat; ~opomo: ádámcsutka *szin* adampomo, tiroida karcilago; **blu-ulo:** áll kékbegy, északi kékbegy (Luscinia svecica); **brun-ulo:** rubetro; **nigra-ulo:** Afrika saksikolo; **ruĝ-ulo:** rubekolo
goril/o=*áll* gorilla (Gorilla)
gosipi/o=*növ* gyapotszerje (Gossypium)
gosotern/o=*agr* haut-sauternes-i (fehér)bor
gospel/o=*zene* gospel *blankula ~o: fehér gospel *nigrua ~o: fekete gospel
got/o=*fn* tört gót; ~a: **1.** *mn* tört gót; **2.** *ép műv ne* gótikus gotika; ~io: *geo* Gotland, Götaland *Okcidenta ~io: Västra Götaland
Gotam/o=*bud* Gautama *~o estas la familia nomo de la Budho: a Gautama Buddha családi neve
Gotenburg/o=*geo* Göteborg
Gothard/o=Gothard (utónév)
gotik/a=**1.** *ép műv* gótikus; **2.** *knyv* gót (>betűformázás) *~a litero: gót betű *vö.* frakturo **2** *~a tiparo: *knyv* gótikus betűkészlet, gótikus betűk; ~o: **1.** *ép műv* gótika; **2.** *knyv* Gothic Face (>betűtípus); ~litera: *knyv* gót betűs
 U flamgotika, frugotika, radigotika
graben/o=*geo* tektonikai árok
grac/o=*kr* kegyelem, malaszt, isteni könyörület *kie peko plimultiĝis, ~o multe pli superabundis: *bibl* ahol megnövekedett a bűn, ott még bőségesebben kiadta a kegyelem *la ~o de Dio estis sur li: *bibl* az Isten kegyelme volt rajta *la sanktiga ~o: a megszentelő kegyelem; ~oplena: *kr* kegyelemmel teljes, malasztal teljes, kegyelemteljes *~oplena stato: kegyelmi állapot
graci/a=**1.** kecses, bájos, könnyed mozgású *~a kolo de cigno: hattyú kecses nyaka *~a virina figuro: kecses női alak; **2.** karcú *~a minareto: karcú minaret; ~o: báj, kellem, kecsesség; ~eco: **1.** kecsesség, kellem *~eco de la Rafaelaj Madonoj: Raffaello madonnáinak kecsessége; **2.** karcúság; ~ulino: kecses nő; **mal-a:** trampli, idomtalan, mackós, otromba, nehézkes; **sen-a:** kellem nélküli
Graci/o=*mit* Grácia, Gratia *vö.* Kariso *Aglajo, Eŭfrozino kaj Talio estis la tri ~oj: Aglaia, Euphrosyne és Thalia volt a három Grácia
gracil/a=**1.** vézna, euphrosy, cingár, törékeny; **2.** *orv* növényben visszamaradt, fejletlen, sovány
grad/o=**1.** *mat* fok (>szög, egytagú kifejezés, polinóm) *elira duon~o: kifok *enira duon~o: befok; **2.** *met* fok (>hőmérséklet) *Celsia ~o: Celsius fok *estas du ~oj super nulo: plusz két fok van; **3.** *agr* alkoholfok; **4.** *ált* fok, mérték *en certa ~o: *☉*certagrade *en potencigita ~o: hatványozottan *en tia ~o: *☉*tiagrade *tipara ~o: *knyv* betű pontmérete; **5.** hierarchiafokozat, hivatali fokozat, karrierfokozat *universitata ~o: egyetemi fokozat; **6.** jog rokonsági fokozat *kuzo de la dua ~o: másod-unokatestvér; **7.** *nyt* fok (>fokozás) *baza ~o: alapfok *szin* pozitivo **2** *meza ~o: középfok *szin* komparativo *supera ~o: felsőfok *szin* superlativo; **8.** *knyv* pont (>betűmagasság); ~a: **1.** fok~, fokozati, fokunkénti *diferenco ne esenca, nur ~a: nem lényeges különbség, csak viszonylagos; **2.** fokozatos *szin* laŭgrada *~a ŝanĝiĝo: fokozatos változás; ~e: fokozatosan, fokunként, lassanként; ~aro: **1.** fokbeosztás, skála *~aro de termometro: hőmérő fokbeosztása; **2.** *átv* hierarchia, ranglétra *ofica ~aro: hivatali ranglétra *oficira ~aro: tisztii ranglétra; ~eco: fokozatosság; ~igi: **1.** *tr* fokokra oszt, fokozatokra oszt; **2.** *tr* beoszt (fokozatok szerint), fokozatosan adagol; **3.** *tr nyt* fokoz *~igi adjektivon: melléknevet fokoz; ~igo: **1.** fokbeosztás, fokozatbeosztás; **2.** fokozatos adagolás; **3.** *nyt* fokozás *~igo de

adjektivo: melléknév fokozása; **alt-a:** magas fokú, felsőfokú *alt~a absztraktado: magas fokú absztrakció *alt~a lernejo: felsőfokú iskola; **dua-a:** másodfokú *dua~a brulvundo: *orv* másodfokú égési sérülés *dua~a ekvacio: *mat* másodfokú egyenlet *dua~a lerninstituto: *isk* másodfokú tanintézmény; **laŭ-a:** fokozat szerinti, fokozatos *szin* grada **2**; **laŭ-e, kiel:** fokozatosan, ahogyan; **laŭ-eco:** fokozatosság; **mez-o:** **1.** középfok; **2.** *nyt* középfok; **mez-a:** középfokú; **sam-e, kiel:** olyan mértékben, ahogyan; annyira, amennyire; **sen-a:** fokozat nélküli, fokozatmentes; **sen-igi:** *tr* kat tisztségétől megfoszt; **super-a:** felsőfokú *super~a instruiteco: *isk* felsőfokú végzettség; **tia-a:** olyan mérvű, ilyen mérvű *tia~an detruon mi neniam spertis: ilyen mérvű rombolást sohasem tapasztaltam; **tia-e:** oly mértékben, annyira; **tria-a:** harmadfokú, harmadrendű, harmadlagos *tria~a ekvacio: *mat* harmadfokú egyenlet *tria~a brulvundo: *orv* harmadfokú égési sérülés; **unua-a:** elsőfokú, alapfokú *unua~a instruado: *isk* alapfokú oktatás *unua~a lernejo: *isk* alapfokú iskola *unua~a juĝistaro: *jog* elsőfokú bíróság; ~osigno: fokjel; ~reto: *geo* fokhálózat
 U liberecgrado, mezgrado, minusgrado, plusgrado, varmogrado
gradaci/o=*ir* fokozás (szókép) *inversa ~o: fordított fokozás
gradient/o=**1.** *mat* gradiens; **2.** *biol met ōko* gradiens *aerprema ~o: *met* légnyomási gradiens *fiziológia ~o: *biol* fiziológiai gradiens *temperatura ~o: *met* hőmérsékleti gradiens
gradual/o=*kr zene* graduále, graduál
gradus/o=**1.** *mat* gon, újfok; **2.** *ir* Gradus ad Parnassum (prozódiai szótár)
graf=utóképző; ~grafo: **1.** ~gráf (technika, szakma gyakorlója) *☉*kristallografo, leksikografo, paleografo, tahigrafo, terminografo, tipografo; **2.** ~gráf (készülék) *☉*oscillografo, seismografo, sfigmografo, spektrografo, tahigrafo, telegrafo, termografo; ~grafio: ~gráfia (technika, rendszer) *☉*kristallografio, oscillografio, paleografio, spektrografio, telegrafio, tipografio
graf/o=gróf *vö.* markizo *via ~a moŝto: méltóságos gróf úr; ~ido: gróf utódja, a fiatal gróf; ~ino: grófnő; ~ujo: **1.** *tört* grófság (tartomány); **2.** megye (GB, US) *szin* graflando; ~lando: *☉*grafujo **1**; vic-o: vikomt, vicegróf, vicomte
 U burgografo, kastelgrafo, landgrafo
graf/o²=*☉*grafeo
grafe/o=*mat* gráf *kompleta ~o: teljes gráf *neorientita ~o: irányítatlan gráf *n~o: n szögpontú gráf *orientita ~o: irányított gráf *simpla ~o: egyszerű gráf *unuopeĝa ~o: 1-gráf; ~iko, ~teorio: *mat* gráfelmélet; **plur~o:** *mat* (valódi) hipergráf; **super~o:** *mat* bővebb gráf; **sub~o:** *mat* részgráf
grafem/o=*nyt* graféma; ~iko: *nyt* grafématan, grafémika
grafen/o=*fiz* grafén
grafik/o=**1.** *műv* grafika, rajzművészet *szin* desegnarito; **2.** *nyt* grafikai rendszer, betűrendszer *vektora ~o: vektorgrafika; ~aĵo: **1.** *tud* grafikon, ábra; **2.** *műv* grafika, rajz *astruma ~aĵo: *inf* rasztergrafika; ~isto: *műv* grafikus; ~arto: *műv* rajzművészet, grafika
grafism/o=*nyt* betűrendszer, betűállomány, grafikai rendszer *vö.* fonetismo
grafit/o=*ásv* grafit; ~i: *tr tech* grafitoz; ~aĵo: grafit, ceruzabél *szin* krajonkerno, krajongrafitajo *szin* grafitkoloneto; **piro-o:** *ásv* pirográfit; ~koloneto: grafit, ceruzabél *szin* krajongrafitajo, krajonkerno
grafiti/o=**1.** *tört* graffiti (falra karcolt régi írás, rajz); **2.** *pej* falfirka, graffiti
grafolog/o=írásszakértő, grafológus; ~io: íráselemzés, grafológia
grafoskop/o=írásvetítő
Graj/o=*fiz* (Louis Harold) Gray; ~o: *fiz* gray (Gy)
grajl/o=*met* jégdara *szin* hajleto; ~i: *ntr met* jégdara hull *matene ~is: reggel jégdara hullott
grajn/o=**1.** *növ* gabonaszem, gabonamag *jeti ~ojn al kortobirdoj: magot szór a baromfiknak; **2.** *ált* növ mag, szem, szemtermés *~oj de kafo: kávészemek *~oj de pomo: almamagok; **3.** *átv* szem, szemcse, rög (maghoz hasonló apró dolog) *~oj de rozario: rózsafüzér szemei *hajla ~o: *met* jégdara; **4.** *átv* apró dudor, kiálló szemcse *~oj de akrija disko: köszörűtárcsa szemcséi; **5.** *átv* parány, szemernyi, egy csöppnyi *~o da orpulo: szemernyi aranypor, egy csöppnyi aranypor *~o da vero: szemernyi igazság *ne havi eĉ ~on da saĝo: egy csöpp esze sincs *sen ~o da dubo: szemernyi kétely nélkül; **6.** gran, szemer (súlymérték, kb. 0,06 g) *szin* grano; ~a: **1.** szem~, mag~; **2.** *ásv* szemcsés; ~aĵo: **1.** *gaszt* gabonakása, főtt gabonacél; **2.** sörét *plumba ~aĵo: ólomsörét; ~oledo: szemcsés bőr; ~eca: szemcsés, szemcseszerű *~eca ledo: szemcsés bőr *~eca marmoro: szemcsés márvány; ~eto: **1.** apró szem, szemcse, szemecske *~eto da vitro eniĝis en lian okulon: egy apró üvegszemcse került a szemébe; **2.** *gyvsz* apró pirula, golyócska, granula; ~igi: *tr* szemcséz, felapróz; ~iĝi: *ntr* növ magzik, felmagzik; **bel~o:**

lencse, anyajegy (arcon); **dis-igi**: *tr* kimagoz; **dis-igi**: *ntr* magvát hullatja; **et-a**, **mikro-a**: *ásv* mikroszemcsés; **grand-a**, **makro-a**: *ásv* makroszemcsés; **sen-igi**: *tr* kimagoz, magtalanít *sen-igi maizon: kukoricát morzsol; **tut-a**: teljes kiőrlésű *szin* integra 2

U celgrajno, kafograjno, plengrajna, semgrajno

grajp/o=*hajó* orttőkepipa

grak/i=*l. ntr* károg; **2. ntr** krárog

Grakk/oj=*tört* Gracchusok

Gral/o=*mit* Grál *-a kavalíro: Grál-lovag

gram=utóképző; ~**gram**: ~gram (regisztrált értékek ábrája) ☞seismogramo

gram/o=gramm (g); **centi-o**: centigramm (cg); **deci-o**: decigramm (dg); **deka-o**: dekagramm (dkg); **kilo-o**: kilogramm (kg); **kilo-forto**: kilopond (kp); **kilo-o en kubometro**: kilogramm per köbméter; **kilo-metro**: kilogramm-méter; **hekto-o**: száz gramm (hg); **mili-o**: milligramm (mg)

Gram/o=*biol* (Hans Christian) Gram; ~**o**: *biol* Gram-oldat *szin* Gram-solvafo; ~**kolorigo**: *biol* Gram-festés; ~**negativa**: *biol* Gram-negatív; ~**pozitiva**: *biol* Gram-pozitív; ~**solvafo**: *biol* Gram-oldat

gramatik/o=*l. nyt* nyelvtan, grammatika *atributa ~**o**: *inf* attribútumnyelvtan *didaktika ~**o**, *pedagogia* ~**o**: *isk* iskolai nyelvtan *Fundamenta ~**o** de Esperanto: *eo* Az eszperantó fundamentális nyelvtana *funkcia ~**o**: funkcionális nyelvtan *genera ~**o**: generatív nyelvtan *generala ~**o**: általános nyelvtan *historia ~**o**: történelmi nyelvtan *kompara ~**o**: összehasonlító nyelvtan, komparatív nyelvtan *Plena ~**o** de Esperanto: *eo* Teljes eszperantó nyelvtan *Plena Manlibro de Esperanta ~**o**: *eo* Az eszperantó nyelvtan teljes kézikönyve *priskriba ~**o**: leíró nyelvtan; **2. átv** nyelvtani szabályok *peko kontraŭ la ~**o**: vétség a nyelvtani szabályok ellen; **3. knyv** nyelvtankönyv, grammatika *mi aĉetis ~**on** kaj vortaron: vettem nyelvkönyvet és szótárt; ~**a**: *nyt* nyelvtani, grammatikai *-a karaktero de vorto: *eo* szófaji jelleg, szógyökkjelleg *-aj reguloj: nyelvtani szabályok; ~**isto**: *nyt* nyelvtaníró, grammatikus; **kontraŭ-a**: *nyt* nyelvtanilag hibás; **laŭ-a**: *nyt* nyelvtanilag helyes

U instrugramatiko

gramatom/o=*kém* grammatom

grammolekul/o=*kém* gramm-molekula, mól

gramin/oj=*ne* ☞gramineoj

gramine/oj=*növ* pázsitfűfélék (Gramineae) *szin* poacoj

gramofon/o=gramofon, lemezjátszó *vö.* fonografo; ~**automato**: ☞diskogurdo; ~**disko**: gramofonlemez, hanglemez *szin* sondisko

gran/o=gran (0,06 g)

Granad/o=*geo* Granada (város és tartomány); ~**ano**: *fn* granadai

granat/o=*növ* gránátalma, pomagránát; ~**ujo**, ~**arbo**: *növ* gránátalma *szin* granatpuniko

Granĉak/o=*geo* Gran Chaco

grand/a=*l.*

1. nagy (>méret) *-a urbo: nagy város *-a loĝejo: nagy lakás *pli bona estas mal-a „jén prenu”, ol ~a „morgaŭ venu” *Z: közm* jobb ma egy veréb, mint holnap egy tüzök; **2.** nagy (>magasság) *li estas de ~a kresko: nagy növésű; **3.** nagy (>mennyiség) *-a frapo: nagy csapás *-a miro: nagy csodálkozás *-a daŭro: hosszú tartam *-a nubo, mal~a pluvo *Z:* kicsi eső, nagy felleget; sok hűhő semmiért; nagyobb a füstje, mint a lángja *-a telero, malplena kulero *Z:* hosszú az asztal, rövid a vacsora; **4. átv** nagy (>minőség) *-a infano: nagy gyerek *-a saĝulo: nagy bölcs *-a militestro: nagy hadvezér *Zamenhof estis ~a homo: Zamenhof nagy ember volt; ~**o**: *fiz* *mat* nagyság, mennyiség *fizika ~**o**: fizikai nagyság *la ~**o** de la aerpremo: a légnyomás nagysága *skalara ~**o**: skaláris mennyiség; ~**ajo**: vmi nagy, nagy dolog *mi vidis ~ajon, sed mi ne scias, kio ĝi estis: láttam valami nagy dolgot, de nem tudom, hogy mi volt; ~**are**: nagy tömegben, tömegesen ~**are** alvenis vizitantoj: tömegesen jöttek a látogatók; ~**eco**: nagyság, vmi nagy volta *la ~eco de la ĉambro: a szoba nagysága; ~**ega**: óriási, hatalmas; ~**egulo**: **1.** *fn* óriás *szin* gigante 1; **2.** óriás termetű ember *szin* gigante 2; ~**eta**: nagyocská; ~**igi**: *tr* nagyít, naggyá tesz *-igi foton: *foi* fényképet nagyít *pluvo rapide ~igas plantojn: az eső gyorsan megnöveszti a növényeket; ~**igi**: *ntr* naggyá lesz, megnő *miaj filoj jam ~igis: fiaim már megnőttek; ~**ulo**: **1.** nagy, magas ember; **2.** grand (spanyol nemes); **mal-a**: **1.** kis, kicsi (>méret); **2.** kis, kicsi, alacsony (>magasság) *mal~a arbo: kis fa *mal~a homo: kis ember, alacsony ember; **3.** kicsi, kevés, csekély (>mennyiség) *mal~a pluvo: kis eső; **4.** kis, kicsi, kisértékű (>minőség) *mal~aj faroj: kis tettek; **mal-eta**: apró, kicsike; **mal-ajo**: kis dolog, csekélyesség *konkordo mal~ajon kreskigas *Z:* egyetértésben a kis dolgok is növekednek mal~ajo, ne gravas: kis dolog, nem számít *mi portis al vi donace nur mal~ajojn: csak kis dolgokat hoztam ajándékba; **mal-eco**: kicsiség, kicsinység, vmi kicsiny

volta; **mal-ega**: nagyon kicsi, törpe; **mal-eta**: elég kicsi; **mal-igi**: *tr* kicsinyít, kicsivé tesz *ne mal-igu viajn meritojn: ne kicsinyítsd az érdemeidet; **mal-ulo**: kis ember, alacsony ember; **mal-egulo**: törpe, törpe növésű ember *szin* nano; **pli-igi**: *tr* felnagyít, megnagyít, nagyobbá tesz; **pli-igi**: *ntr* megnagyobbodik, megnő, gyarapodik; **plimal-igi**: kisebbít, kisebbé tesz; **po-a**: *gazd* nagybani, nagy mennyiségekben történő; **po-e**: *gazd* nagyban *vendi po-e: nagyban árusít; **pomal-a**: *gazd* kicsiben történő, kiskereskedelmi; **pomal-e**: *gazd* kicsiben *aĉeti pomal-e: kicsiben vásárol; **tro-igi**: *tr* felnagyít, eltúoz *ne tro-igu la danĝeron: ne túlozd el a veszélyt; **II.** előképző; grand~: nagy~ ☞grandindustrio, grandkomerco, grandnegocio, grandurbo; malgrand~: kis~ ☞Malgrand-Azio, malgrandkomerco

grandioz/a=nagyszerű, pompás, grandiózus, nagyszabású *-a manifestacio: nagyszabású tüntetés *-a perspektivo: nagyszerű kilátás; ~**o**, ~**eco**: nagyszerűség, grandiozítás; **mal-a**: sekélyes, hitvány, triviális

granit/o=*ásv* gránit; ~**oido**: *ásv* granitoid

granodiorit/o=*ásv* granodiorit

granul/o=☞granulo

granul/o=**1.** *anat* szemcse, granula; **2.** *gysz* golyócska, szemcse, kis labdac, pilula; ~**a**: szemcsés, granularis; ~**ajo**: *gysz* granulátum; ~**eca**: szemcsésszerű; ~**omo**: *orv* sarjdagana, granuloma; ~**omozo**: *orv* granulomatosis; ~**ometrio**: *fiz* granulometria, szemcseszerkezet-mérés **granulocit/o**=*anat* szemcsés fehérvérsejt, granulocita; **hiper-emio**: *orv* emelkedett granulocitaszint, hypergranulocytæmia; **hipo-emio**: *orv* csökkent granulocitaszint, hypogranulocytæmia

grapfrukt/o=*növ* grépfruit, grépfrút, citranci (gyümölcs); ~**ujo**, ~**arbo**: grépfruit, grépfrút (növény) (Citrus paradisi) *szin* paradiza citruso

grap/i=**1.** *hajó* kisebb sokágú vasmacská; **2.** kutatóhorgony, kutatóvasmacská; ~**i**: *tr* horoggal megfog, húz

grapol/o=**1.** *növ* fűrt *szin* beraro; **2.** *növ* fűrtvirágzat *szin* florgrapolo *kunmeta ~**o**: összetett fűrt *szin* paniklo *umbela ~**o**: *növ* ernyős fűrt; ~**bombo**: *kat* kazettás bomba

U florgrapolo

graptolit/oj=*áll* *ásv* Graptozoa

gras/o=**1.** *anat* zsír *transa ~**o**: transz-zsír; **2.** zsíradék, zsíros anyag *konsumi sian antaŭan ~**on**: nyeli az éhkoppot *minerala ~**o**: ásványi zsíradék; **3.** *gasz* zsír; **4.** *bibl* föld kövére; ~**a**: **1.** zsír-, zsíros *-a kolumo: zsíros gallér *-a lakto: zsíros tej *-a nutraĵo: zsíros étel *-aj haroj: zsíros haj; **2.** kövér, hájas *-a homo: hájas ember *-a bovo: kövér barom; **3.** *átv* zsíros, zsírosan ható *-a argilo: zsíros agyag *mineralo de ~a brilo: zsíros fényű ásvány; **4.** *átv* *knv* kövér *szin* dika **3** *-a tiparo: kövér betűtípus; **5.** *átv* zsíros, termékeny, bő, virágzó *-a kampo: zsíros föld *-a ofico: zsíros hivatal *-a paŝtejo: zsíros legelő; ~**i**: *tr* *ált* *tech* zsírral megken, zsíroz *-i lagron: csapágyat (zsírral) ken, csapágyat zsíroz *-i panon: kenyeret zsíroz; ~**aĉa**: *pej* hájas, dagadt; ~**ajo**: **1.** zsíros darab, zsíros rész, zsíros étel; **2.** *átv* vminek a legjava *manĝu ~ajon kaj trinku dolĉaĵon: *bibl* egyetek jó falatokat, igyatok édes italokat; ~**eco**: **1.** zsírosság; **2.** kövérség, hájasság; ~**ega**: **1.** nagyon zsíros; **2.** elhízott, elhajasodott; ~**eta**: **1.** kissé zsíros; **2.** molett; **3.** *knv* félkövér (betű); ~**ema**: hízékony, hízásra hajlamos; ~**igi**: **1.** *tr* meghízal, felhízal; **2.** *tr* bezsíroz, zsírral beken, megken; **3.** *tr* *agr* megtrágyáz *szin* grasumi, sterki *-igi la teron: trágyázza a földet; ~**igajo**: *agr* trágya *szin* grasumo, sterko 1; ~**igi**: **1.** *ntr* meghízal, elhízal, elzsírosodik; **2.** *ntr* *átv* megszedi magát, meggazdagszik; ~**ujo**: zsírosbődön *szin* graspo; ~**umi**: *tr* *agr* trágyáz *szin* grasigi **3**, sterki; ~**umo**: *agr* trágya *szin* grasigaĵo, sterko 1 *kemia ~**umo**: *agr* műtrágya *szin* kemia sterko; **mal-a**: **1.** sovány *mal~a viando: sovány hús *mal~a lakto: sovány tej; **2.** sovány, szikár (állat, ember) *mal~a almozo: sovány koldus *mal~a maljunulo: szikár öregember; **3.** *átv* sovány (keves fontos anyagot tartalmazó) *mal~a erco: sovány érc *mal~a kalko: sovány mész; **4.** *átv* sovány, szűk, szűköss, nem jól termő, nem prosperáló *mal~a grundo: sovány föld *sep mal~aj jaroj: hét szűk esztendő; **mal-igi**: *ntr* lesoványodik; **tro-igi**: *ntr* túlságosan elhízal, elhajasodik, dagadtra hízal; **tro-igo**: ☞adipozo; ~**acido**: *biol* kém zsírsav; ~**bullo**: *pej* *fn* dagadt ember, dagi, hájgombóc; ~**embolo**: *orv* zsírembólia; ~**guta**: zsírtól csöpögő; ~**hepataĵo**: *gasz* libamáj (étel); ~**konservi**: *tr* *gasz* zsírban tartósít; ~**makulo**: zsírfolt; ~**makula**: zsírfoltos; ~**malpura**: zsíros, zsírtól piszkos; ~**malriĉa**: zsírban szegény *-malriĉa nutrado: zsírban szegény étkezés; ~**okulo**: *gasz* zsírfolt (levesben); ~**opano**: *gasz* zsíros kenyér; ~**poto**: zsírosbődön *szin* grasujo; ~**pufa**: hájas, dagadt, pufók

U anasgraso, hundograso, langraso, porkograso, ŝmirgraso, ursograso

grat/i=**1.** *tr* kapar; **2.** *tr* vakar *-i al si la kapon: *átv* is vakarja a fejét *-i sin: vakarózik; **3.** *tr* karcol; ~**o**: kaparás, vakarás, karcolás *en unu sako du katoj, ĉiam mordoj kaj ~oj *Z: közm* két dudás nem fér meg egy

csárdában; ~**ajo**: karcolás; ~**ilo**: **1.** vakarófa, hátvakaró; **2.** kaparószerszám, vakarókés ☞murgratilo, papergratilo, pipgratilo; **3.** vakarókő, kaparókő; **de-i**: *tr* levakar, lekapar vhonnan (de) ***de-i** koton de la ŝuoj: levakarja a sarat a cipőjéről; **el-i**: *tr* kikapar, kivakar ***el-i** la terpomon el la tero: kikaparja a krumplit a földből ***el-i** liajn okulojn: kikaparja a szemét; **for-i**: *tr* kikapar, kaparással eltávolít ***for-i** la literojn el pergamenon: pergamenről kivakarja a betűket; **pri-i**: *tr* belekarcol ***pri-i** sian nomon sur benkapogilo: pad háttámlájába karcolja a nevét

☞piedgrati, ungograti

graten/i=*tr* gaszt csőben v. sütőben süit, gratiníroz (reszelékben ropogósra süit) *~itaj makaronioj: gratinírozott makaróni *~itaj terpomoj: gratinírozott krumpli; ~**ajo**: gaszt gratinírozott étel; ~**ujo**: gaszt gratinírozótál *argila ~**ujo**: római tál *vitra ~**ujo**: jénai tál **gratitik/i**=*tr* jutalmaz, díjaz, premizál; gratifiko: prémium, jutalom, díj **gratiol/o**=*növ* csikorgófü, csikorka (Gratiola)

gratul/i=*tr* gratulál vkinek (n) vmiért (pro) *li kore ~is nin: szívből gratulált nekünk *mi ~as vin pro viaj sukcesoj: gratulálok önnek a sikeréért; ~**o**: gratuláció, jókívánság *~on al vi: gratulálok neked; ~**inda**: gratulálandó, üdvözlendő

Gräubind/o=☞Grizono

gräul/i=**1.** *ntr* morog (kutya) *ne proksimiĝu al hundo, se ĝi ~as: ne közeledj kutyához, ha morog; **2.** *ntr* zene brummog (változtatja hangszer hangszínét, ill. intonációját)

gräuvak/o=*ásv* grauacke, grauacke

grav/a=**1.** fontos *estas ~e ĉesti la kunvenon: fontos részt venni az összejövetelen *~a kunveno: fontos összejövetel *~a persono: fontos személy; **2.** *átv* súlyos, komoly *~a juĝopuno: súlyos büntetés *~a sortobato: súlyos sorscsapás *~e vundita: súlyosan sérült; ~**i**: *ntr* fontos, lényeges *antaŭ ĉio ~as via sano: mindenek előtt fontos az ön egészsége *ne ~as: nem fontos, nem számít; ~**ajo**: fontos dolog *~ajo, kion mi nun diras: fontos dolog, amit most mondok; ~**eco**: **1.** fontosság, súly *atribui al ĝi ~econ: fontosságot tulajdonít neki *oni ne povas malgrandigi la ~econ de la afero: nem lehet kicsinyíteni a dolog fontosságát; **2.** súlyosság, vmi komoly volta *rigarde al la ~eco de la situacio: a helyzet súlyossága való tekintettel; ~**ega**: **1.** kiemelten fontos, rendkívül fontos; **2.** *átv* rendkívül súlyos, nagyon komoly; ~**igi**: **1.** *tr* fontossá tesz *~igi sin: *pej* fontoskodik, kérkedik *ne ~igu ĉi tiun bagatelon: ne fontosítsd ezt a semmiséget; **2.** *tr* súlyosbít, nehezít *~igi la situacion: súlyosbítja a helyzetet *~igi la verdikton: súlyosbítja az ítéletet; ~**ulo**: fontos ember; ~**umi**: *ntr* *pej* fontoskodik; **pli-igi**: **1.** *tr* fontosabbá tesz, növeli a jelentőségét; **2.** *tr* súlyosabbá tesz, súlyosbít *pli-igaj cirkonstancoj: *jog* súlyosbító körülmények; **mal-a**: jelentéktelen, lényegtelen, jelentéktelen, bagatell; **mal-ajo**: jelentéktelen dolog, potomság, bagatell dolog, csekélység; **mal-igi**: *tr* jelentéktelenné tesz, elbagatelizál *mal-igi sian eraron: bagatelizálja a hibáját; **malpli-igi**: **1.** *tr* csökkenti a fontosságát *ne malpli-igu viajn atingojn: ne csökkentsd eredményeid fontosságát; **2.** *tr* enyhít, könnyebbít *malpli-igaj cirkonstancoj: *jog* enyhítő körülmények; ~**miena**: fontoskodó, fontoskodó képű

graved/a=**1.** állapotos, terhes *~a je ĝemeloj: ikerterhes *~a je sia unua infano: első gyermekével terhes; **2.** *átv* terhes, teli vmivel *decido ~a je gravaj sekvoj: súlyos következményekkel terhes döntés *kranio ~a je profundaj pensoj: mély gondolatokkal terhes koponya *nubo ~a je pluvo: esővel terhes felhő; ~**eco**: terhesség *kontraŭvola ~eco: nem kívánt terhesség *longe atendata ~eco: régen várt terhesség; ~**igi**: *tr* teherbe ejt; ~**igi**: *ntr* teherbe esik *monto ~iĝis, muso naskiĝis Z: vajúdnak a hegyek, és egeret szülnék; ~**ulino**: terhes nő; **fin-a**: *orv* mindennapos terhes; ~**ferioj**: szülési szabadság

graveti/o=*tört* gravettien kultúra, gravetti kultúra

gravimetr/o=*kém* fajsúlymérő műszer, graviméter; ~**io**: *kém* fajsúlymérés, gravimetria

graviol/o=**1.** ökörszívalma, ökörszívanóna (Annona reticulata); **2.** ☞graviolbero; ~**ujo**, ~**arbo**: ☞graviolo **1**; ~**bero**: *növ* ökörszívalma, ökörszívanóna (gyümölcs)

gravit/i=**1.** *ntr* *fiz* csill gravitál, gravitációs mozgást végez; **2.** *ntr* *átv* vonzódik, vmi v. vki körül mozog, forog *la korteganoj ~is ĉirkaŭ la favorato: az udvaroncok a kegyenc körül legyeskedtek; ~**o**: *fiz* csill tömegvonzás, nehézségi erő, gravitáció *universala ~o: általános tömegvonzás; ~**a**: *fiz* nehézségi, gravitációs *~a kampo: nehézségi erőter, gravitációs erőter *~a ondo: gravitációs hullám; **sen-eco**: *fiz* súlytalanság, gravitáció hiánya; ~**okonstanto**: *geo* gravitációs állandó; ~**oleĝo**: *fiz* gravitációs törvény; ~**ometro**: *geo* nehézségierő-mérő, graviméter; ~**ometrio**: *geo* nehézségierő-mérés, gravitációmérés, gravimetria; ~**otropismo**: *biol* geotropizmus

graviton/o=*fiz* graviton

gravur/i=**1.** *tr* *műv* gravíroz, bevés *~i nomon sur tombostono: nevet vés sírkőre *~igi jaron sur nuptoringo: évszámot véset jegygyűrűbe *~ita bildo: vésett kép, metszet; **2.** *tr* *tech* hanglemezre vesz; **3.** *tr* *átv* bevés (pl. emlékezetébe, szívébe) *~i en la koro: megörzi a szívében *~i en la memoron: fejébe vés; ~**o**: **1.** (bevésett) barázda, vonal; **2.** *műv* véset, metszet, karc *szin* gravurajo; ~**ado**: *átl* *műv* metszés, karcolás; ~**ajo**: *műv* véset, metszet, karc *szin* gravuro **2**; ~**ilo**: *műv* vésőszerszám, vésőeszköz; ~**isto**: *műv* vésnök; **foto-i**: *tr* *knyv* mélynyomóformát készít, fotogravúrát készít, autotípiai klisé készit; **foto-o**: *knyv* fénynyomás, fotogravúra; **foto-ajo**: *knyv* fénynyomat, fotogravúra; **foto-isto**: *knyv* mélynyomóforma-készítő, autotípiai klisékészítő, fotogravurista; ~**ĉizilo**: *műv* gravírozó véső

☞kuprogravurajo, ligno gravurajo, lumgravurajo, ŝtalgravurajo, ŝtongravurajo, zinko gravurajo

greb/o=*áll* vöcsök (Podiceps) *szin* podicipo *tuf-o: búbos vöcsök, királyvöcsök, bódorka, szakállas szárcsa (P. cristatus)

greft/i=**1.** *tr* *növ* beolt, oltással nemesít, szemez *vő*. inokuli, okuli; **2.** *tr* *orv* átültet (szervet, szövetet) *~i koron: szívet átültet; ~**ado**: *növ* oltás, szemzés *bevela ~ado: párosító oltás *rafia ~ado: oltás háncskötéssel; ~**ajo**: **1.** *növ* oltóvessző, szemzőhajtás, nemes szem *kreskinta ~ajo: kihajtott dugvány; **2.** *orv* átültetett szerv, szövet, transzplantátum, greft; ~**ilo**: *növ* oltókés, szemzőkés; **en-igi**: *ntr* *növ* *orv* beoltódik, beépül (alanyba, idegen szervezetbe); **kun-i**: *tr* *növ* egymásba olt, összeolt; ~**obazo**: *növ* anyató, alany; ~**obranĉo**: *növ* nemes ág; ~**omalakcepto**: *orv* szervkilöködés, transzplantátum kilöködése

☞burgongreftado, fendgreftado, haŭtgreftado, organgreftado

greg/o=**1.** *agr* gulya, nyáj, csorda; **2.** *átv* *pej* csorda, nyáj *~a instinkto: nyájösztön *~a etoso: csordaszellem; ~**ejo**: *agr* karám; ~**isto**: pásztor *szin* paŝtisto; **kun-igi**: *ntr* összecsdől

gregarin/o=*áll* Gregarina *~idoj: üregi élősködők (Gregarinida)

Gregori/o=Gergely; ~**a**: Gergely~, gregorián ☞gregoria kalendaro, gregoria notacio

grejhund/o=*áll* angol agár *szin* griza hundo, angla leporhundo, angla grejhundo

grejs/o=**1.** *ip* keménycserép; **2.** köedény; **3.** *ásv* homokkő *szin* sablopetro, sabloŝtono; ~**ofabriko**: *ip* köedénygyár

grek/o=*fn* görög *antikva ~o: ókori görög, hellén *szin* heleno; ~**a**: *mn* *nyt* görög (el); (G)-**ujo**, (G)-**io**, (G)-**lando**: *geo* *pol* Görögország (GR); **nov-a**: *mn* *nyt* újgörög; **pra-a**: *mn* *nyt* ógörög; ~**o-katolika**: *kr* görög katolikus *~o-katolika eklezio: görög katolikus egyház; ~**ortodoksa**: *kr* görögkeleti, görög ortodox *~ortodoksa eklezio: görögkeleti egyház

☞antikvagreka, greka fajro

gren/o=**1.** *növ* gabona (növény) *aŭtuna ~o: őszi gabona *vintra ~o: téli gabona; **2.** *növ* gabonaszem *szin* grenero *kia ~o, tia pano Z: *közm* amilyen a mag, olyan lesz a gyümölcs; ~**ejo**: *ép* *agr* magtár, hombár, csűr; ~**ero**: *növ* gabonaszem *szin* greno **2**; ~**ujo**: *agr* hombár (gabonaláda) *szin* grenkesto; ~**brando**: *gaszt* gabonapálinka; ~**fasko**: *agr* kéve; ~**kampo**: *agr* gabonaföld; ~**kesto**: *agr* hombár (gabonaláda) *szin* grenujo; ~**kultivo**, ~**kultivado**: *agr* gabonatermesztés; ~**maltozaĵo**: ☞ameo; ~**mezurilo**: *agr* véka; ~**mezuro**: *agr* véka *szin* buŝelo; ~**plantoj**: *növ* gabonafélék, gabonanövények; ~**produktado**: *agr* gabonatermelés; ~**puto**: *agr* gabonaverem; ~**rozo**: ☞papaveto; ~**skarabo**: ☞kalandrao; ~**stako**: *agr* asztag

☞verdgreno

grenad/o=*kat* gránát *artileria ~o: tüzérségi gránát *defensiva ~o: védőgránát *jeti ~on: gránátot dob *kontraŭtanka ~o: páncéltörő gránát *malstifi ~on: gránátot kibiztosít *ofensiva ~o: támadógránát *pafila ~o: puska gránát; ~**isto**: *fn* *kat* gránátos; ~**jetilo**: *kat* gránátvető

☞fumgrenado, mangrenado, nebulgrenado

Grenad/o=*geo* *pol* Grenada (GD) *~o troviĝas en Malgrandaj Antiloj: Grenada a Kis-Antillákon van

grenadil/o=**1.** *növ* ehető golgotavirág, passiógyümölcs, marakuja, piros gran (Passiflora edulis); **2.** ☞grenadilbero; ~**bero**: *növ* marakuja (gyümölcs)

Grenadin/oj=*geo* Grenadine-szigetek

grenadir/o=☞grenadisto

grenat/o=*ásv* gránát *kalcia ~o: kalciumgránát *ruĝa ~o: pirop, vörös gránát; ~**kolora**: gránátvörös, gránátszínű, borvörös

Grenland/o=☞Gronlando

Grenobl/o=*geo* Grenoble *~o estas la ĉefurbo de Daŭfenio: Grenoble Daufiné fővárosa

Grenviĉ/o=*geo* Greenwich *en ~o troviĝas la origina meridiano: Greenwichben van a kezdő délkör *~a Meza Tempo: greenwichi idő szerint középídő, GMT *laŭ ~a tempo: greenwichi idő szerint

gres/o=*agr* kaszálófü, takarmányfü, gyp *plum~o, tuf~o: ☞agrostido

*raj-*o*: **ololo**; ~**ejo**: *agr* kaszáló, kaszálórét, legelő; **en-igi**: *tr agr* legelőre hajt

Grezijon/*o*=*geo* Gresillon

gri/*o*=*gaszt* dara, gríz *avena ~*o*: zabdara *hordea ~*o*: árpadara *maiza ~*o*: kukoricadara *tritika ~*o*: búzadara; ~**ajo**: *gaszt* darakása; ~**obuloj**: *gaszt* galuska; ~**onokoj**: *gaszt* grízgaluska; ~**osupo**: *gaszt* daraleves, grízleves

U laktogriajo, maizgriajo

grif/*o*=**1.** *mit* griffmadár; **2.** *áll ált* keselyű *anser ~*o*: **gipio** *kadavro ~*o*: **neofrono** *saf ~*o*: **gipaeto**

grifel/*o*=**1.** *tört* íróvessző, stylus; **2.** *isk* palavessző *szin* ardezkrajono; **3.** *műv* karcolóttű; **4.** *inf* fényceruza, toll; ~*o*: *csill* Véső, Caelum; ~*i*: *tr műv* karcol

grifon/*o*=*áll* majompincsi, Bedlington-terrier

gril/*o*=*áll* tücsök (Gryllus) *~*o* krikrikas, cîrpas: a tücsök prűcsköl, ciripel *doma ~*o*: házi tücsök, sárgásbarna prűcsök (Acheta domestica) *kampa ~*o*: mezei tücsök, prűcsök (G. campestris) *talpo ~*o*: lőtűcsök, lőtettű, ásótűcsök, lóbogár (Gryllotalpa); ~**birdo**: **olokustelo**

grimac/*o*=grimasz, fíntor *fari ~*ojn*: képeket vág, grimaszokat vág; ~*i*: *ntr* grimaszol, fíntorog

grimp/*i*=**1.** *ntr* felmászik, felkúszik; **2.** *ntr növ* felfut, kúszik; ~**ilo**: *jtek* mászóka; ~**isto**: *sp* sziklamászó; **de-i**: *ntr* lemászik vhonnan *de-i de tegmento: tetőről lemászik; **el-i**: *ntr* kimászik; **en-i**: *ntr* bemászik; **malsupren-i**: *tr* lefelé mászik, lemászik vhova *malsupren-i en ravinon: szurdokba lemászik; **supren-i**: *ntr* felmászik *supren-i en turon: toronyba felmászik; **sur-i**: **1.** *tr/ntr* rámászik; **2.** *tr/ntr* felmászik vmire; ~**i-rampi**: *ntr* csúszik-mászik; ~**oplanto**: *növ* kúszónövény; ~**ošnuro**: *sp* mászókötel; ~**ostango**: *sp* mászórúd

grinc/*i*=*ntr* csikorog, nyikorog (súrlódáskor éles, kellemetlen hangot ad) *la dentoradój grincas: csikorognak a fogaskerekék *malnova pordo grincas: öreg ajtó nyikorog *segilo grincas: fűrészes nyikorog *šlosilo grincas en la seruro: kulcs nyikorog a zárban; grincado: csikorgás, nyikorgás; grincigi: *tr* csikorgat, nyikorgat *grincigi la dentojn: csikorgatja a fogát

U ĉengrincado, dentogrincado

grindeli/*o*=*növ* Grindelia

gring/*o*=*pej* gringo, idegen (Dél-Amerikában)

griot/*o*=*növ* meggy *szin* acida cêrizo; ~**ujo**, ~**arbo**: *növ* meggyfa

grip/*o*=*orv* influenza *hispana ~*o*: spanyolnátha; ~**ulo**: *orv* influenzás beteg; **kontraŭ-a**: *orv* influenza elleni *kontraŭ-a vakcinado: influenza elleni oltás; ~**epidemio**: *orv* influenzajárvány

griv/*o*=*gaszt* tepertő, töpörtyű *szin* lardošrumpajo

griz/*a*=**1.** szürke *ne ĉio ~a estas lupoj *Z. közm* nem mind hal, ami úszik; **2.** *átv* ősz, szürke (kortól színét vesztő) *li havas ~ajn harojn: ősz haja van; ~*o*: szürke szín; ~**ajo**: szürkesség, szürke valami *~ajoj de lia hararo: hajának ősz foltjai; ~**eco**: **1.** szürkesség (tulajdonság); **2.** *átv* ősz állapot; ~**igi**: **1.** *tr* elszürkít, szürkévé tesz; **2.** *tr* *átv* megöszít; ~**igi**: **1.** *ntr* szürkül, elszürkül, szürkévé válik; **2.** *ntr* *átv* öszül, megöszül; ~**ulo**: **1.** ősz ember; **2.** *fn* szürke (pl. számár, nyúl); ~**flava**: szürkéssárga, piszkossárga; ~**hara**: ősz hajú

grizajl/*o*=*műv* grisaille (szürke árnyalás)

Grizeld/*o*=Grizelda

Grizon/*o*=*geo* pol Graubünden, Grisons, Grigioni (CH)

grizu/*o*=*kém* sújtólég, bányalég *szin* mingaso

groc/*o*=*gazd* nagyutcat (144 db); ~**isto**: *gazd* nagykereskedő, nagybani kereskedő

Groenland/*o*=**o**Gronlando

grog/*o*=*gaszt* grog

grond/*i*=**o**grundi

Groningen/*o*=*geo* Groningen

Grönländ/*o*=*geo* pol Grönland (GL); ~**a**: *mn nyt* grönlandi (kl) *~a lingvo: grönlandi v. kalaallitut v. inuktitut nyelv

grop/*o*=**1.** *áll* far; **2.** *ép* (tető)konty; **duon-o**: *ép* félkonty; ~**ego**: *ép* kontygerinc, élgerinc; ~**tegmento**: *ép* kontyolt tető, kontytető

gros/*o*=**1.** *növ* egres, köszméte (Ribes uva-crispa); **2.** **o**grosbero; ~**ujo**, ~**arbusto**: **o**groso **1**; ~**bero**: *növ* egres, köszméte (termés)

grosulari/*o*=**1.** *ex* ribizske **o**ribo; **2.** *ex* egres **o**groso *~acoj: ribizskefélék, egresfélék, köszmétéfélék (Grossulariaceae)

groš/*o*=garas, groschen, grosz (váltópénz) *eĉ rompitan ~on ne havi: egy megveszekedett garasom sincs *~o šparita neniam perdiĝas *Z. közm* ha beköszönt a szükség, a fillér is nagy kincs *~on ŝtelis – ho, ŝtelisto! milojn ŝtelis – ho financisto *Z. közm* a kis tolvajt felakasztják, a nagyot futni hagyják *kiu ~on ne honoras, eĉ duon-on ne valoras *Z. közm* aki a kicsit nem becsüli, a nagyot nem érdemli *kiu ~on ne respektas, riĉecon ne kolektas *Z. közm* ki a fillért nem becsüli, a forintot nem érdemli; aki a kicsit nem becsüli, a nagyot nem érdemli *mi estas

sen ~o en poŝo: üres a zsebem

U Petro-groŝo

grot/*o*=**1.** *geo* barlang; **2.** *műv* műbarlang, grotta; ~**isto**: *geo* barlangász, barlangkutató, speleológus *szin* speleologo; ~**akvo**: *víz* járatvíz

grotesk/*a*=groteszk, furcsa, különös, torz; ~*o*, ~**ajo**: *ir műv* groteszk

Grozn/*o*=*geo* Groznij *~o estas la ĉefurbo de Ĉeĉenio: Groznij Csecsen-föld fővárosa

gru/*o*=**1.** *áll* daru (Grus) *~o klakas: a daru krúgat; **2.** *tech* daru *kantilevra ~*o*: forgódaru *motorekipita ~*o*: önjáró daru *rulponto ~*o*: futódaru *turniganta ~*o*: **o**bumgruo; **3.** ~*o*: *csill* Daru, Grus; ~**brako**: *tech* darugém; ~**ĉaro**: *jm* darus targonca; ~**dolio**: *film* darus kamerakocsi, darus felvevőkocsi, darus dolly; ~**ŝargauto**: *jm* darus kocsi

U boatgruo, bumgruo, flosgruo, gantrogruo, kargadgruo, pivotgruo, pontogruo, turgruo

grujer/*o*=*gaszt* gróji (sajt)

grum/*o*=**1.** istállófiú, lovászgyerek *szin* stalknabo; **2.** boy, szállodainas, pikoló, pincérfiú *szin* hotelknabo

grumbl/*i*=*ntr* morgolódik, dohog, füstölög, zsémbel, dűnnyög, zúgolódik; ~**ema**: zsémbes, mogorva természetű

grumel/*o*=csomó, összecsomósodás (folyadékban); ~**a**: csomós; ~**igi**: *ntr* összecsomósodik, koagulálódik *kirlu la saŭcon, por ke ĝi ne ~igu: keverje a mártást, hogy ne csomósodjon össze

grumiksam/*o*=**o**grumiŝamo

grumiŝam/*o*=**1.** *növ* brazil cseresznyemirtusz, grumiháma (Eugenia dombeij) *szin* Brazila eŭgenio; **2.** **o**grumiŝambéro; ~**ujo**: grumiŝamo **1**; ~**bero**: *növ* brazil cseresznyemirtusz, grumiháma (termés)

grund/*o*=**1.** *agr* ásv talaj *acida ~*o*: savanyú talaj *arbara ~*o*: erdőtalaj *argila ~*o*: agyagtalaj *ĉiamfrosta ~*o*: örökké fagyott talaj, permafroszt *kompakta ~*o*: tömör talaj *loza ~*o*: laza talaj *sablá ~*o*: homoktalaj *torfa ~*o*: tőzegetalaj; **2.** talaj, talajszint *batita ~*o*: vert talaj *ebena, dekliva ~*o*: sík, lejtős talaj *300 metrojn super la ~*o*: a talajtól 300 méterre; **3.** vízfénék *sinki sur ~on: fenékre süllyed; **4.** *orv* alap (szervezet állapota) *diabeta ~*o* estas malfavora: a diabetikus alap kedvezőtlen; **5.** *átv* alap, háttér *pentraĵo sur ora ~*o*: arany háttérű festmény; ~**a**: alap~, alapos *~a analizo: alapos elemzés *~a konsisto: alapösszetétel; ~*i*: *ntr* hajó megfeneklik, zátonyra fut; ~**ologio**: *őko* talajkutató, talajtanos, pedológus *szin* pedologio; ~**ologio**: *őko* talajtan, pedológia *szin* pedologio; **sub-o**: **1.** *geo* altalaj; **2.** *pol műv* fil underground, ellenkultúra; **paleo-o**: *geo* őstalaj; ~**akvo**: *víz* talajvíz; ~**ekzerco**: *sp* talajgyakorlat; ~**esploristo**: *geo* talajkutató; ~**genezo**: *geo* talajgenezis; ~**gimnastiko**: *sp* talajtorna, talajgimnasztika; ~**laboristo**: *kubikos*; ~**oloĝa**: *mn biol* talajlakó; ~**muro**: *ép* alapfal; ~**omehaniko**: *ép* talajmechanika; ~**omikrobo**: *bakt* talajmikroba, edafon; ~**plano**: *ép* alaprajz; ~**purigo**: *őko* talajtisztítás; ~**oscienco**: *geo* talajtan *szin* grundologio, pedologio; ~**specimeno**: *ásv* talajminta; ~**ovora**: *áll* talajevő, geofág

U plafongrundo, kulturgrundo, nutraĵgrundo

grunt/*i*=*ntr* röfög *szin* porkobleki

grup/*o*=**1.** csoport (dolgozó, embereké); **2.** *mat* csoport *adicia ~*o*: additív csoport *alterna ~*o*: alternáló csoport *fundamenta ~*o*: fundamentális csoport *komuta ~*o*: kommutatív csoport, Ábel-csoport *kvocienta ~*o*: hányadoscsoport *multiplika ~*o*: multiplikatív csoport; ~**a**: csoport~, csoportos *~aj kaj unuopaj vizitantoj: csoportos és egyéni látogatók; ~**e**: csoportosan, csoportban; ~**aĉo**: *pej* banda; ~**ano**: csoporttag, csoporthoz tartozó; ~**ejo**: csoport összejöveteli helye; ~**estro**: csoportvezető; ~**eto**: **1.** csoportocská, kis csoport, osztág; **2.** *zene* cifrázat, ékítés; ~**igi**: *tr* csoportosít, csoportba rendez; ~**igi**: *ntr* csoportosul, csoportba verődik, csoporttá alakul; ~**igo**: csoportosulás; **dis-igi**: *tr* csoportokba oszt; **dis-igo**: csoportbeosztás, csoportokba osztás; **duon-o**: *mat* félcsoport; **po-a**: csoportos, csoportban történő *po~a aliĝo al UEA: csoportos csatlakozás az Eszperantó Világszövetséghez *po~a aliĝo al UK: csoportos jelentkezés az eszperantó világkongresszusra; **re-igi**: *tr* újracsoportosít, átcsoportosít; **re-igi**: *ntr* (csoport) újrendeződik; **sub-o**: **1.** alcsoport; **2.** *mat* részecssoport; ~**foto**: *fot* csoportkép; ~**identeco**: csoportazonosság; ~**kunsido**: csoportülés; ~**laboro**: csoportmunka; ~**lingvo**: *nyt* rétegnyelv, csoportnyelv; ~**oido**: *mat* grupoid, egyműveletes algebrai struktúra

U agadgrupo, armegrupo, celgrupo, diskutgrupo, Esperanto-grupo, fakgrupo, interesgrupo, laborgrupo, lobigrupo, muzikgrupo, novaĵgrupo, pintgrupo, popgrupo, premgrupo, pungrupo, randgrupo, riskogruppo, rokggrupo, sangogruppo, studgrupo, vortgrupo

grut/*o*=*gaszt* írópor

gruz/*o*=**1.** *ép* murva, kavics, durva homok; **2.** *ált* törmelék, zuzalék, por; **3.** *orv* vesehomok; ~*i*: *tr* összezúz, porít; ~**a**: *ép* murva~, murvás,

zúzottköves; ~**malsano**: *orv* kőképződés, lithiasis *szin* litiazio
gruz/o²=**☞**kartvelo; Gruzujo, Gruzio **☞**Kartvelujo
guan/o=**áll** kém guanó; ~**ino**: kém guanin
guas/o=**1.** *műv* gouache, guas (fedő vízfesték); **2.** *műv* gouache-festmény, guasfestmény; ~**i**: *tr* gouache-sal fest
gubernator/o=**☞**guberniestro
guberni/o=**pol** kormányzóság, tartomány; ~**estro**: *pol* kormányzó, tartományfőnök, gubernátor
gudr/o=**kém** kátrány, szurok *akva ~o: vizes kátrány *ligna ~o: fakátrány *minerala ~o: ásványi kátrány *osta ~o: csontkátrány *pina ~o: fenyőszurok *terkarba ~o: kőszénkátrány, szurok; ~**i**: *tr* kátrányoz, bekátrányoz ~**i** la fundon de boato: csónak fenekét bekátrányozza; ~**otuko**: kátrányos ponyva
guf/o=**áll** nagy fülesbagoly, uhu (Bubo bubo); ~**ujo**: *eo* tréf éjszakai büfé (eszperantó rendezvényeken)
gugl/o=**mat** tíz a századikon (10¹⁰⁰), száznullás számjegy; ~**ego**: *mat* tíz a száznulláson, 10^{guglo}
Gugl/o²=*inf* Google; ~**i**: *tr* *inf* Google-val keres; ~**o-serĉejo**: *inf* Google-keresőablak
guĝ/o=**tech** homorúvéső, horonyvéső, kupás véső; ~**i**: *tr* *tech* (hornyolóvésővel) vés, hornyol
guĝarat/o=**fn** gudzsaráti; ~**a**: *mn* nyt gudzsaráti (gu); (**G**)~**ujo**, (**G**)~**io**: *geo* *pol* Gujarat (IN)
Guliver/o=*ir* Gulliver
Gujan/o=*geo* *pol* Guyana (GY) vö. Gviano *brazila ~o: brazil Guyana *venezuela ~o: venezuelai Guyana
gujav/o=**1.** *növ* közönséges guáva, gujavafa (Psidium guajava); **2.** **☞**gujavbero; ~**ujo**, ~**arbo**: **☞**gujavo **1**; ~**bero**: *növ* közönséges guáva (termés)
gudak/o=**áll** bársonykaptyó
Gujen/o=**tört** *geo* Guyenne vö Akvitanujo
Gujĝoŭ/o=*geo* *pol* Kujcsou, Guizhou (CN)
gŭarani/o=**1.** *fn* guaraní (ember); **2.** guaraní (pénznem); ~**a**: *mn* nyt guaraní (gn)
Güijang/o=*geo* Guiyang
gul/o=**áll** rozsmák, torkos borz (Gulo gulo)
gulag/o=**1.** *tört* GULAG (Táborok Főigazgatósága); **2.** gulág (büntetőtáborok rendszere)
gulaŝ/o=**gaszt** gulyás; ~**kanono**: *kat* tréf gulyáságyú; ~**kunismo**: *pol* pej gulyáskommunizmus; ~**supo**: *gaszt* gulyásleves
gulden/o=**1.** *tört* holland forint, gulden (pénznem); **2.** gulden (pénznem)
gum/o=**1.** *növ* gumi, mézga *amela ~o: kém keményítőgumi, dextrin *szin* dekstrino *araba ~o: kém gumiarábikum, arabmézga *elasta ~o: kém gumielasztikum, ruggyanta, természetes kaucsuk *traganta ~o: kém tragantgumi; **2.** kém gumi *szin* kaŭĉuko *natura ~o: természetes gumi *sinteza ~o: szintetikus gumi; **3.** *átv* radír *szin* frotgumo *inka ~o: tintaradír *krajona ~o: ceruzaradír; **4.** *átv* biz gumi(óvszer), kondom; ~**a**: gumi~, gumiból való ~a mucilago: gumimézga ~a tubo: gumicső; ~**i**: **1.** *tr* gumiz, gumíroz, gumival impregnál *szin* gumizi; **2.** *tr* kém gumival kever ~i akvon: vizet gumival kever; ~**eca**: gumiszerű; ~**izi**: *tr* gumíroz *szin* gumi **1**; ~**ozo**: *növ* mézga folyás, gummosis; **for**~**i**: *tr* kiradíroz; ~**arbo**: *növ* mézgafa, gumifa; ~**bastono**: gumibot; ~**bombono**: *gaszt* gumicukorka; ~**boto**: gumicsizma; ~**lezo**: *orv* gumma; ~**rezino**: kém mézgagyanta; ~**tolo**: *tex* gumivászon
Ufrotgumo, gumrisorta, lakgumo, maĝgumo, skrapgumo
gumigut/o=**mézag**sárga, gumigutti; ~**ujo**, ~**arbo**: *növ* gumiguttifa (Garcinia hanbuyi)
gun/o=**áll** üsző
gunzib/o=*fn* gunzib; ~**a**: *mn* nyt gunzib
gurd/o=**zene** verkli, kintorna, sípláda; ~**i**: **1.** *tr* *zene* verklizik, verklin eljátszik; **2.** *tr* *átv* egyre hajtogat, untig ismételi; **en**~**i**: *tr* pej bemagol; **re**~**i**: *tr* *átv* elcsépel, agyoncsépel, unos-untalan hajtogat
Udiskogurdo, pinglogurdo
gurk/o=**gurka**, magashegyi vezető
gurnard/o=**áll** szürke morgóhal (Trigla gurnardus)
guru/o=**vall** guru, mester, hindu lelki vezető
gust/o=**1.** *iz* (a szájbán) *acida ~o: savanyú *iz* *ranca ~o: avas *iz*; **2.** *átv* ízlés *ĉiu havas sian propran ~on *Z*: *köz*m mindenkinek megvan a maga ízlése; kinek a pap, kinek a papné *kiom da homoj, tiom da ~oj *Z*: *köz*m az ízlések és pofonok különbözök *knaba ~o kun forto daŭras ĝis la morto *Z*: *köz*m már a gyermek megmutatja, milyen lesz a felnőtt *pri ~oj oni disputi ne devas *Z*: *köz*m az ízlésről nem érdemes vitatkozni *tio estas demando de ~o: ízlés dolga *trovi ĝin laŭ sia ~o: saját ízlése szerintinek tartja; **3.** szépérzék *homo kun ~o: szépérzéssel megáldott ember, jó ízlésű ember *ŝi vestas sin kun ~o: jó ízléssel öltözködik; **4.** *műv* ízlés, stílus *vilao en la ~o de la 18a jarcento: 18-dik századi stílusú

villa *pentraĵo en la ~o de Vermeer: Vermeer stílusú festmény; ~**i**: **1.** *ntr* vmilyen íze van, vhogyan ízlik *szin* saporí ~i acide: savas íze van *bone ~i: ízlik ~i amare: keserű íze van *la vino ~as je korko: a bornak dugóíze van; **2.** *ntr* *átv* ízlik, tetszik, ínyére van *la laboro ne ~as al li: nincs ínyére a munka *post laboro ~as ripozo: munka után édes a pihenés *via konduto tute ne ~as al mi: viselkedésed egyáltalán nem tetszik nekem; ~**igi**: **1.** *tr* megízésít, ízletessé tesz *salo ~igas supon: a só megízésíti a levest; **2.** *tr* megkedveltet vkivel (al) vmit (n) *vizitoj al matĉoj ~igis al li la futbalon: a meccsre járás megkedveltette vele a futb~; ~**igaĵo**: *gaszt* ételízésítő; ~**umi**: **1.** *tr* ízlel (ízt érez) *glutu la medikamenton, sen ~umi ĝin: ízlelés nélkül nyeld le az orvosságot; **2.** *tr* megkóstol *~umi ĉi tiun bonegan pladon: kóstolja meg ezt a kiváló ételt; **3.** *tr* *átv* megízlel, megkóstol (vmi újat), belekóstol vmibe (n) *kiam unuafoje mi ~umis Esperanton, ĝi ne ~is al mi: amikor először belekóstoltam az eszperantóba, még nem tetszett nekem; ~**umado**: **1.** kóstolás, ízlelés; **2.** *biol* ízérzék, ízlelés; ~**umisto**: *fn* *gaszt* ételkóstoló; ~**oburgono**: *anat* izlelőbimbó, gemma gustatoriae; ~**ohava**: ízletes, ízes; ~**oplena**: **1.** ízléses *~oplena vesto: ízléses ruha; **2.** jó ízlésű *~oplena domarangisto: jó ízlésű lakberendező; ~**osena**: **1.** ízléstelen; **2.** rossz ízlésű; ~**oseno**: *izlé*lé, *izér*zék *szin* gustumado **2**; **al**~**o**: mellékíz; **antaŭ**~**o**: *átv* kóstoló, előérzet *antaŭ~o de la feliĉo: a boldogság előérzete *antaŭ~o de la venonta ĝuo: kóstoló a jövő élvezetből; **mis**~**a**: **1.** ízetlen, rossz ízű *mis~a ŝerco: ízetlen tréfa; **2.** ízléstelen, rossz ízlésű; **post**~**o**: utóíz; **sen**~**a**: **1.** íztelen *sen~a plado: íztelen étel; **2.** *átv* íztelen *sen~a rakotado: íztelen elbeszélés; **3.** ízléstelen *sen~e vestita virino: ízléstelenül öltözött nő; **sen**~**igi**: *tr* ízet vesz; **malbon**~**a**: **1.** rossz ízű *sanigaĵo malbon~a, sed efiko plej ĝusta *Z*: *köz*m keserű az orvosság, de hasznos; **2.** *átv* ízléstelen *sprit' en tempo malĝusta estas tre malbon~a *Z*: *köz*m akasztott ember házában ne emlegesd a kötelet; **3.** rossz ízlésű
Ubarelgusta, brulgusta, marĉogusta, subtilgusta, vingustumisto
Gustav/o=Gusztáv
guŝ/o=**növ** hüvely *szin* legumeno; **el**~**igi**: *tr* kifejt (hüvelyből) *el~igi pizojn: borsót fejt; ~**oplantoj**: **☞**legumenacoj
gut/o=**1.** csepp, csöpp (>folyadék) *de ~o post ~o disfalas granito *Z*: *köz*m sok csepp kivájj a követ *fali per grandaj ~oj: nagy cseppekben hull ~o malgranda, sed ŝtonon ĝi boras *Z*: *köz*m kicsi a csepp, de ha mindig hull, a kőben is lyukat váj *~o post ~o: cseppenként *se ~' al ~o aligás, maro fariĝas *Z*: *köz*m cseppből lesz a tenger *unu sola ~o la glason plenigas *Z*: *köz*m cseptől csordul a pohár; **2.** *átv* cseppnyi, szemernyi mennyiség *ĉe ~o da logiko ne troviĝas en viaj vortoj: egy cseppnyi logika sincs szavaidban *ĉe ~o malgranda, konstante frapante, traboras la monton granitan *Z*: *köz*m a kitarító munka végül meghozza gyümölcsét *ĝi estas ~o en la maro: csepp a tengerben *ĝis la lasta ~o: az utolsó cseppig *pli helpas ~o da feliĉo, ol barelo da saĝo *Z*: *köz*m jobb egy marok szerencse, mint egész puttöny ész; **3.** *gysz* orvosságcsepp *prenu la medikamenton po dek ~oj tage: naponta tíz cseppet vegyen be az orvosságból; **4.** *ép* csepp, gutta *~oj estas vico de konusformaj ornamoj sub dorika kornico: a gutta egy sor kúpos dísz dór párkány alatt; ~**i**: **1.** *ntr* csepeg, csöpög *sango ~as el lia nazo: vér csepeg az orrából; **2.** *ntr* *átv* (folyadéktól) csepeg, csöpög *liaj haroj ~as pro la pluvo: haja esőtől csepeg; ~**e**: **1.** cseppenként; **2.** *átv* apránként; ~**eto**: cseppecske, apró csepp; ~**eti**: *ntr* alig csepeg, szivároghat csepeg; ~**igi**: *tr* csepegtet, csöpögtet; ~**igilo**: *gysz* csepegtető, szemcsepegtető; ~**ujo**: **1.** *ép* ereszcsonna, csörgő; **2.** *gaszt* terpenyő (lecsepegő lé felfogására); **de**~**i**: *ntr* lecsepeghet vhonnan (de); **de**~**igi**: *tr* lecsepegtet vhonnan (de v. el); **de**~**igilo**: csepegtető állvány; **el**~**i**: *ntr* kicscsepeg, kicsöpög *kalka el~aĵo: ásv cseppkő; **en**~**igi**: *tr* becsepegtet; **tra**~**i**: *ntr* átszivároghat vmin (tra v. n) *pluvo tra~as tra la tegmento: az esővíz átszivároghat a tetőn *ŝvito tra~is lian ĉemizon: az izzadság átnedvesítette az ingét; **po**~**e**: **1.** cseppenként, cseppenként; **2.** *átv* apránként; **po**~**igi**: *tr* *gysz* csepegtet, csepegtetve adagol; **po**~**igilo**: *gysz* infúziós palack *envejna po~igilo: intravénás infúziós palack; ~**boteleto**: csepegtető flakon; ~**lado**: *ép* párkánylemez; ~**malseka**: csuromvizes *szin* pluvalseka; ~**rando**: *fn* *ép* eres, csurgó; ~**oŝtono**: ásv cseppkő; ~**ŝvita**: agyonizzadt, izzadságtól csuromvizes
guta/o=**1.** *növ* guttapercsafa (Palaquium gutta); **2.** kém guttapercha, guttapercsa (guttapercsafa megalvadtt tejnedve)
gutaperk/o=**kém** gutta
Gutenberg/o=*knyv* (Johannes) Gutenberg
gutifer/o=**☞**kluziacoj
gutural/o=**☞**velaro
guvern/i=*tr* isk tanít (házitanítóként), házitanítóskodik; ~**isto**: *isk* házitanító, házi-nevelő *szin* dominstruisto; ~**istino**: *isk* nevelőnő *szin* dominstruistino
guzl/o=**zene** guzsla, guzlíca

Güangdong/o=*geo pol* Kuangtung, Guangdong, Kanton tartomány (CN)

Güangxi/o=*geo pol* Kuanghszi, Guangxi (CN)

Güigou/o=*geo pol* Kujcsou, Guizhou (CN)

Gvadalkivir/o=*geo* Guadalquivir

Gvadelup/o=*geo pol* Guadeloupe (FR)

Gvadian/o=*geo* Guadiana

gvajak/o=*növ* guajakfa, gvajakfa, franciafa (Guaiacum); *gvjakligno*: pockfa, franciafa (faanyag); *gvjakolo*: *kém* gvajakol *szin* dimetoksifenolo

Gvam/o=*geo pol* Guam (US)

gvanak/o=*áll* guanákó (Lama guanicoe)

gvaran/o=**1.** *növ* brazil ajzólíán, guaranálián (Paullina cupana); **2.** *gaszt* guaranatészta *szin* gvarana pasto; **3.** *gaszt* guaranaital *szin* gvarana trinkajo

gvarani/o=*fn* **1.** guarani (indian); **2.** guaraní (pénznem); **a:** *mn nyt* guarani (gn)

gvardi/o=*kat* gárda, testőrgárda, testőrség *civila ~o: polgárőrség

*reğa ~o: királyi testőrség *republika ~o: köztársasági őrezred *Svisa

~o: *kr* Svájci Gárda; **~ano:** *kat* testőr, gárdista *civila ~ano: polgárőr

*reğa ~ano: királyi testőr; **antaũ**~o: *avangardo*; **post**~o: *ariergardo*

gvat/i=**1.** *tr* les, kémlel; **2.** *ntr kat* őrszemként áll; **~isto:** *kat* őrszem;

en~i: *ntr* beles, bekukucsál; **~kamerao:** *fot* biztonsági kamera, ipari kamera

*ekstera ~kamerao: térfigyelő kamera; **~nesto:** *hajó*

árbóckosár; **~okulo:** kémlelőablak, kukucsálók, nézőke; **~osego:**

magasles (>vadászat); **~otruo:** kémlelőnyílás; **~oturo:** *kat ép* őrtorony;

~pafisto: *kat* mesterlövész, orvlövész *szin* tiraljoro

Gvatemal/o=*geo pol* Guatemala (GT); **~urbo:** *geo* Guatemala-város,

Ciudad de Guatemala *~urbo estas la ĉefurbo de ~o: Guatemala-város

Guatemala fővárosa

gve/o=*ngewee* (pénznem)

gvebr/o=*gebro*

gvemul/o=*áll* andeszi szarvas (Hippocamelus)

gveril/o=*gerilo*

Gvian/o=*Francia* Gviano vö. Gujano; *Franca* ~o: *geo pol* Francia

Guyana (FR)

gvid/i=**1.** *tr* vezet, kalauzol (mutatja az utat) *aliajn ~as kaj mem ne

vidas **2:** vak vezet világtalant *li bone ~as sin en la biblioteko: jól

eltájékoződik a könyvtárban; **2.** *tr atv* vezet, irányít *~i lecionon: *isk*

órát tart *~i sin per ekstera ŝajno: külső látszat vezérli *~i sin per severaj

principoj: szigorú elvek vezérlik *li estis ĉiam ~ata de bona volo:

mindig a jóakarat vezérelte; **a:** vezető, irányító, vezérő *havi ~ajn

kapablojn: vezetői képességekkel rendelkezik; **o:** **1.** vezetés, irányítás

*ĉiu iras laŭ sia ~o: mindenki a saját feje után megy *sub la ~o de

talenta generalo: tehetséges tábornok vezetése alatt; **2.** *tech* vezetés,

megvezetés *~o de glitpeco: csúszkavezetés *~o de valvo:

szelepvezetés; **~ado:** vezetés, irányítás; **~adi:** *tr* tartósan vezet, irányít

*~adi la aferojn: viszi az ügyeket; **~anto:** *fn* vezető, irányító *merkataka

~anto: *gazd* marketing menedzser *szin* merkataka manaĝero; **~anto:** *pol*

tört Führer, Duce; **~antaro:** vezetőség, vezető testület; **~ilo:** kalauz,

vezérő (eszköz); **~isto:** vezető, kalauz *turista ~isto: idegenvezető *szin*

ĉiĉerono; **mis**~i: *tr* félrevezet, félreirányít; **mis**~a: félrevezető;

~aparato: irányító apparátus; **~fadeno:** vezérfonal; **~folio:**

(idegenforgalmi) prospektus, turistaprospetus; **~ideo:** vezéreszme;

~libro: *knyv* kézikönyv, kalauz, útikalauz *~libro por instruistoj: *isk*

tanári kézikönyv; **~linio:** irányelv, irányvonal; **~marko:** útbaigazító

jelzés; **~motivo:** *műv* ir vezérmotívum; **~organo:** irányító szerv, vezető

szerv; **~oturo:** *közl* irányítótorony; **~relo:** *vsút* vezetősín, védősín;

~rimeno: gyeplő *transpreni la ~rimenojn: magához ragadja a gyeplőt;

~stelo: vezércsillag; **~stifto:** *tech* vezetőcsap

~ondogvidilo, radiogvidado, radiogvidilo

Gvine/o=*geo pol* Guinea (GN) *Ekvatora ~o: Egyenlítői-Guinea (GQ)

*~a Golfo: Guineai-öböl; **~o-Bisaũ:** *geo pol* Guinea-Bissau (GW)

g=dzs (betű és hang); **go:** dzs (betűnév)

Gafar/o=Dzsaafer (utónév)

Gaganat/o=*bud* Dzsagannátha (a mindenség ura)

Gahan/o=*tört* (Sáh) Dzsahán (mogul uralkodó)

ĝain/o=*vall* dzsaina, a dzsainizmus híve *szin* ĝinano; **~ismo:** *vall*

dzsainizmus, dzsinizmus *szin* ĝinismo

Ĝakart/o=*geo* Jakarta *~o estas la ĉefurbo de Indonezio: Jakarta

Indonézia fővárosa

ĝalabij/o=*tex* dzsellaba (egyiptomi hosszú ing)

Gamahiri/o=*pol* Jamahiriya

ĝangal/o=dzsungel, őserdő

Ganikol/o=*geo* Gianicolo

ĝarden/o=**1.** kert *antaŭdoma ~o: előkert *botanika ~o: *növ isk*

botanikus kert, növénykert, fűvészkert *ĉirkaŭfermita ~o: zárt kert

*franca ~o: francia kert *Edena ~o: *vall* Édenkert, *atv* édenkert

*mastruma ~o: kertészet (gazdaság); **2.** *atv* kert (termékeny terület) *la

Granda Ebenaĵo estas la ~o de Hungario: az Alföld Magyarország

kertje; **3.** *atv* kert (kertszerű, egyéb célú terület) *publika ~o: park

*zoologia ~o: állatkert; **a:** kert~, kerti; *ĝarden*/i=*tr agr* (kertet) művel,

kertészkedik *~i grandan areon: nagy területű kertet művel; **~eto:**

kiskert, kertecske; **~isto:** **1.** *agr* kertész; **2.** *áll* *optilonorinko*; **~istiklo:**

agr kertművelés; **~arhitekto:** kertépítész; **~amuzo:** kerti mulatság,

kerti parti; **~dometo:** *ép* kerti lak, pavilon; **~festo:** kerti ünnepség;

~koboldo: kerti törpe; **~kulturo:** *agr* kertművelés, kertészet *szin*

hortikulturo; **~latiso:** kerti drótkerítés; **~urbo:** zöldváros, parkosított

város

~arboĝardeno, florĝardeno, infanĝardeno, fruktoĝardeno,

legomĝardeno, ornamĝardeno, pendĝardeno, rokĝardeno, studĝardeno,

vinbergĝardeno, vintroĝardeno

ĝarter/o=*tex* térdfix, térdszalag *szin* krurzono *ordeno de ~o:

térdszalagrend

Ĝav/o=*inf* Java

ĝaz/o=*ĵazo*

Ĝeĝiang/o=*geo pol* Csöcsiang, Zhejiang (CN)

ĝel/o=*kém* gél; **~igi:** *tr kém* gélesít, kocsonyásít, koagulál *szin* koaguli;

~igi: *ntr kém* gélesedik, megkocsonyásodik, koagulálódik *szin*

koaguliĝi; **~kromatografio:** *kém* gélkromatográfia

ĝem/i=*ntr* nyög *~u kaj ploru, sed ĝis fino laboru **Z:** *közm* erő, munka

sokat győz *la vundito ~as: a sebesült nyög *mi tre suferas – ~is la

soldato: nagyon szenvedek – nyögte a katona; **~e:** nyögve *pli ~e, ol

eme: nyögvenyelve, nyögvenyelősen; **~o:** nyögés; **~adi:** *ntr* nyöszörög,

nyögdcésl; **~ego:** hangos nyögés; **~eto:** sóhaj; **~inda:** keserves,

fájdalmas; **ek**~i: *ntr* felnyög, nyög egyet; **el**~i: *tr* kinyög, nyögve

kimond; **pri**~i: *tr* nyögve panaszol

~dolorĝemi, plorĝemi, sopirĝemi

ĝemel/o=**1.** ikertestvér *szin* dunaskito *siamaj ~oj: szíami ikrek

*unuovulaj ~oj: egyetétű ikrek; **2.** *atv* iker; **~igi:** *tr* ikresít, ikerré tesz

*~igi telefonon: *táv*k telefont ikresít *~igi Győr kaj Poznan:

testvérvárossá teszi Győrt és Poznant; **~oj:** *csill* Ikrek, Gemini; **~a:** *mn*

iker~, kettős *~a fenestro: *ép* ikerablak; **tri**~o: hármas iker *szin*

trinaskito; **~domo:** *ép* ikerház; **~urbo:** testvérváros; **~vermo:** *áll*

ikerféreg (Diplozoon paradoxum)

ĝemin/a=*anat* orv iker, kettős; **tri**~a: *anat* háromszatú, hármas,

trigeminus *trigemina* nervo; **tri**~ismo: *orv* trigeminia; **kvar**~a: *anat*

négyszatú, quadrigeminus; **kvar**~ismo: *orv* quadrigeminia

ĝen/i=**1.** *tr* zavar, akadályoz *~i la trafikon: akadályozza a forgalmat *ĉi

tiu vesto ~as min en la libera moviĝo: ez a ruha akadályoz a szabad

mozgásban; **2.** *tr* feszélyez, zseníroz, zaklat *bonvolu ne ~i vin: kérem,

ne zavartassa magát *ne ~u min per bagateloj: ne zaklasson

semmisségekkel *pardonu min, ke mi ~as vin per mia letero: bocsássa

meg nekem, hogy levelemmel zavarom *via senĉesa babilado ~as min:

véget nem érő fecsegése zavar; **~a:** terhes, zavaró, feszélyező,

kellemetlen *~a afero: zavaró ügy; **~o:** akadály, baj *havi nenian ~on:

nincs semmi baja *manko de mono ne estas granda ~o: a pénz hiánya

nem nagy baj; **~ado:** zavarás, akadályozás, zaklatás, kellemetlenkedés,

feszélyezés; **~aĵo:** zavaró dolog, akadály; **~ateco:** feszélyezettség,

zavartság; **~iĝi:** *ntr* zavarban van, feszélyezve érzi magát; **~ulo:**

kellemetlen alak; **sen**~a: **1.** kötetlen *sen~a interparolo: pimasz

megbeszélés; **2.** fesztelen, oldott, közvetlen, lezser; **sen**~aĉa: kímáts,

arcátlan; **sen**~iĝi: *ntr* feloldódik, fesztelenné válik; **sin**~a: szegyenlős,

félénk, tétova; **sin**~ado: szegyenlősség, félénkség, tétovaság; **trosen**~a:

túlzottan fesztelen, túl lezser; **~gesta,** **~mova:** setesuta

ĝendarm/o=*csendőr* *ludi ~ojn kaj ŝtelistojn: rabló-pandúrt játszik,

csendőr-rablót játszik; **~aro:** csendőrség; **~ejo:** csendőrlaktanya

ĝeneral/a=általános, össz~, köz~, fő *~a audienco: általános

kihallgatás *~a direktoro: főigazgató *~a klereco: általános műveltség

*~a konsento: közmegegyezés *~a konsilantaro: *pol* főtanács *~a

kunveno: közgyűlés *~a medicinisto: *orv* általános orvos *~a

sekretario: főtitkár; **~e:** általában, általánosan *~e komprenebla:

közérthető *~e valida: általános érvényű, általánosan érvényes; **~aĵo:**

általánosság, általános dolog *ne parolu ~aĵojn: ne mondj

általánosságokat; **~eco:** általánosság; **~igi:** **1.** *tr* általánossá tesz *~igi la

kutimon: általánossá teszi a szokást; **2.** *tr* általánosít *el du kazoj ne

ebłas ~igi: két esetből nem lehet általánosítani; **~iga:** általánosító *~iga

aserto: általánosító kijelentés; **~isto:** *orv* általános orvos; **~konsulo:** *pol*

főkonzul

Ĝeneralif/o=*ép* Generalife (kertház)

Ĝenev/o=*geo pol* Genf (város és kanton) (CH); **~a Lago:** *geo* Genfi-tó

szin Lemano

Ĝengis=Ĝingis

ĝeni/o=ĝenio

Ĝengĝou/o=geo pol Csengcsou, Zhengzhou *-o estas la ĉefurbo de Henano: Csengcsou Henan fővárosa

Ĝenov/o=geo Genova, Génua *-a Golfo: Genovai-öböl

Ĝenovev/o=Genovéva (utónév); Ĝenonjo: Zsinett

ĝenr/o=1. ir műfaj *literatura -o: irodalmi műfaj *proza -o: prózai műfajok *versaj -o: verses műfajok; 2. műv életkép, zsánerkép *szin* morpentrajo

ĝentil/a=udvarias, előzékeny, jó modorú, készséges, lovagias *-a kaj trankvila, kun koro el oro Z: jó modorú és jóságos *per vorto -a ĉio estas facila Z: *közm* szép szóval többre megy az ember; ~aĉa: *pej* udvariaskodó; ~aĵo: figyelmesség, udvarias gesztus *post interŝanĝo de ~aĵoj: kölcsönös üdvözlés után; ~eco: udvariasság (tulajdonság) *ceremonia -eco: merev udvariasság *-eco neniom kosta kaj multon aĉetas: szép szó pénzbe nem kerül; ~ulo, ~homo: udvarias ember, lovagias ember; ~umi: *ntr* *pej* udvariaskodik; **mal-a**: udvariatlan, modortalan, faragatlan; **mal-aĵo**: udvariatlanság (vmi udvariatlan); **mal-eco**: udvariatlanság (tulajdonság); **mal-ulo**: udvariatlan, modortalan ember; ~maniera: jó modorú, kellemes modorú

ĝentleman/o=úriember, gentleman

Ĝerald/o=Gerald (utónév); Ĝeraldin/o=Geraldine (utónév)

ĝerbos/oj=ĉipododoj

ĝerm/o=1. növ áll csíra; 2. növ csíranövény, hajtás *szin* ĝermoplanto; 3. átv csíra, kezdemény; ~i: 1. *ntr* növ csírázik; 2. *ntr* átv serken, támad, ébred, kicsírázik *ĉeziro -is en li: vágy ébredt benne *el pacamo -as paco: békeszeretetből béke csírázik *-antaj lipharoj: serkenő bajusz; ~ejo: átv melegágy; ~ingo: ĉkoleoptilo; **ek-i**: *ntr* csírázni kezd, csírázásnak indul; ~oburgono: növ csírarügy; ~oplanto: növ csíranövény, hajtás *szin* ĝermo 2; ~ofolio: ĉkotiledono; ~radiko: növ gyököske, radícula; ~otigo: növ embrionális szár

ĝerman/o=fn germán; ~a: 1. *mn* tört germán *-aj popoloj atakadis la Romian Imperion: germán népek sorozatosan támadták a Római Birodalmat; 2. *mn* nyt germán *-aj lingvoj: germán nyelvek; 3. *mn* germán eredetű, germán gyökerű *szin* ĝermanida; ~ida: germán eredetű, germán gyökerű *szin* ĝermana 3; ~isto: nyt germanista, germán filológus; ~istiko: nyt germanisztika, germán filológia; (Ĝ)-ujo, (Ĝ)-io: tört geo Germánia

Ĝerman/o²=Germán (utónév)

Ĝermanik/o=tört Germanicus

ĝermen/o=anat csíra, germen

ĝerminal/o=tört germinal, sarjadas hava (márc. 21–ápr. 19.)

ĝest/o=ir gesta, hőskötemény, mondakör *-o de Rolando: Roland-ének, Roland-mondakör *-o de Frankoj: Gesta Francorum, A frankok viselt dolgai

ĝet/o=hajó kőgát, révgát, hullámtörő gát, kikötőgát; ~gruo: tech parti daru; ~kajo: hajó kikötőpartfal, kikötőgát; ~kapo: hajó mólófej, kikötőgát csúcsa

ĝi=ő, az (egy- szám 3. személyű, semleges személyes névmás) *ĉu ĝi (infano) babletas?: ő (gyermek) gügyög? *el ĝi (plano) nenio realiĝis: semmi sem valósult meg belőle (tervből) *ĝin (buson) mi vidis: azt (buszt) láttam *ne ĝi (najtingalo) kantas: nem az (fülemüle) énekel *ne ĝi (p-o) apartenas al mi: nem az (felöltő) az enyém *pri ĝi (domo) temas: arról (házról) van szó; ĝia: az ő vmije, övé, azé *ĉu ĝia (de fenestro) vitro riparenas: annak az (ablaké) üveget kell megjavítani *ĝia beko (de birdo) estas flava: a csőre (madaré) sárga *la nesto estas la ĝia (de hirundo): a fészek az övé (fecskéé) *la plumoj ne estas la ĝiaj (de birdo): a tollak nem az övéi (madaré) *ne ĝia (de infano) ludilo perdiĝis: nem az ő (gyermeké) játéka veszett el

ĝib/o=1. áll púp (állaté) *-oj de kamelo: teve púpjai; 2. növ pártacimpa; 3. orv púp (emberé); ~a: púp-, púpos; ~aĵo: kipúposodás, kidudorodás; ~igi: tr púposít, púposít tesz *-igi la dorson: a hátát görbíti; ~ulo: púpos ember *-ulo restos ĝis morto -ulo Z: kutyából nem lesz szalonka; ~hava: púpos; ~obovo: ĉzebuo

Ĵlunĝibo, vojĝibo

Ĝibraltar/o=geo pol Gibraltár (BR); ~a Markolo: geo Gibraltári-szoros

Ĝibutí/o=geo pol Dzsubiti (ország és város) (DJ)

ĝig/o=zene gigue (zene és tánc)

ĝigol/o=pej selyemfű, dzsigoló

ĝihad/o=isl dzsihád, szent háború

Ĝilin/o=geo pol Csilin, Jilin (város és tartomány) (CN)

ĝimkan/o=sp sportünnepegy, ügyességi verseny

ĝin/o=vall dzsinn; ~o: vall Dzsina („Győztes”, a dzsainizmus alapítójának címe); ~ano: ĉĝaino; ~ismo: ĉĝainismo

ĝin/o²=gaszt borókapalinka, gin *-o kun kinakvo: gaszt gin tonikkal

Ĝin/o³=Gina (utónév)

Ĝingis-han/o=tört Dzsingisz kán

ĝinn/o=ĝino

ĝinz/o=tex farmernadrág *szin* ĵinso

ĝir/i=1. tr *gazd* átutal (összeget) *-i sumon en ies konton: egy összeget utal át vki számlájára; 2. tr *ex* *gazd* forgat (váltót) *szin* endosi; 3. tr *közl* elfordít (járművet) *-u dekstren: fordulj jobbra; 4. tr *kém* forgat (>optikai aktivitás); ~o: 1. *közl* fordulás, befordulás; 2. *gazd* átutalás; ~aĵo: 1. *gazd* (bizonyos összegű) átutalás, átutalt összeg; 2. *ex* *gazd* forgatott váltó, forgatott összeg *szin* endosaĵo; ~anto: 1. *gazd* utalványozó; 2. *ex* *gazd* forgató, rendelőnyes (>váltó) *szin* endosanto; ~ato: 1. *gazd* utalvány címzettje; 2. *ex* *gazd* forgatmányos, intézvényezett (>váltó) *szin* endosato; ~ebla: 1. *gazd* utalmányozható, átutalható; 2. *ex* *gazd* forgatható, intézvényezhető *szin* endosebla; ~ejo: *közl* kanyar *harpingla -ejo: hajtúrkanyar *tro rapide preni la -ejon: túl gyorsan veszi a kanyart; ~igi: *ntr* *közl* befordul, elfordul; ~igo: *közl* fordulat; ~ilo: *gazd* pénzesutalvány; ~blinko: *jm* index, irányjelző villogófény *szin* ĝirlumo; ~blinkilo: *jm* irányjelző villogólámpa, villogó irányjelző, bilux vö. direktmontrilo, ĝirindikilo; ~indikilo: *jm* irányjelző, index *szin* direktmontrilo vö. ĝirlinkilo; ~konto: *gazd* átutalási számla; ~lampo: *jm* irányjelző lámpa; ~lumo: *jm* irányjelző fény; ~komutilo: vill forgókapcsoló

ĝiraf/o=áll zsiráf (Giraffa); ~o: csill Zsiráf, Camelopardalis; ~oreloj: *knv* hosszú tréma, hosszú kettős ékezet *la hungara skribo uzas ~orelojn super o kaj u: a magyar írás hosszú kettős ékezetet használ az o és u fölött; ~piano: zene zsiráfzongora

Ĝirond/o=1. geo Gironde *Girondo estas la lasta parto de la rivero Garono: a Gironde a Garrone folyó utolsó szakasza; 2. tört pol gironde; ~io: geo pol Gironde megye; ~isto: tört pol girondist

ĝis=1. előjárószo; ĝis: 1. ~ig (>idő) *ĝis!: *biz* viszlát!, szia! (búcsúzáskor) *ĝis aprilo: áprilisig *ĝis baldaŭ!: viszlát! *ĝis baldaŭa revido!: a mielőbbi viszontlátásra! *ĝis nun: mostanáig *ĝis poste!: viszlát! *ĝis tiam: addig (időben); 2. ~ig (>tér) *ĝis ĉi tie: eddig *ĝis ie ajn, ĝis kie ajn: akármeddig *ĝis kie: meddig, ameddig; 3. ~ig (>határ) *ĝis tri homoj povas loĝi en la ĉambro: maximum három ember lakhat a szobában *ĝis lasta sangoguto: az utolsó csepp vérig *la palisoj havas longon de 10 ĝis 20 metroj: a cölöpök 10-20 méter hosszúak; II. kötőszó; ĝis: amíg, míg, ameddig *lernu, ĝis vi bone scias la lecionon: tanulj, amíg nem tudod jól a leckét *mi restos, ĝis vi trankviliĝos: maradok, amíg meg nem nyugszol *ni ne foriros, ĝis oni eljetos nin: addig maradunk, míg ki nem dobnak minket; III. önállóan; ĝisa: eddigi, addigi *via ĝisa laboro ne multe valoras: az eddigi munkád nem sokat ér; ĝisi: *ntr* elbúcsúzik, viszontlátást mond; IV. előképző; ĝis-: (vmedig tartó, ható) ĉĝisblanke, ĝiskerna, ĝiskoni, ĝislími, ĝismedola, ĝisosta, ĝisrande, ĝisvivi

Ĝjangŝi/o=geo pol Csianghszi, Jiangxi (CN)

Ĝjangsu/o=geo pol Kanszu, Gansu (CN)

Ĝjilin/o=geo pol Csilin, Jilin (CN)

Ĝjinan/o=geo Jinan

Ĝofred/o=Gottfried (utónév)

Ĝoĉi/o=tört Dzsocsi *-a apanaĝo: tört Dzsocsi ulusza

ĝoj/i=*ntr* örül vminek (pri v. pro), örvendezik vmi felett (pri v. pro); ~a: öröm-, örvendő, örvendés, vidám *-a koro: örvendő szív *-a sciigo: örvendés híre; ~o: 1. öröm *ne ekzistas -o sen oĵo: nincsen öröm öröm nélkül *szin* ne ekzistas rozoy sen dormoj *kiun mal-o ne turmentis, tiu -on ne sentas Z: *közm* akit nem ért bánat, örömet nem érez *kun elfluanta -o: túlradó örömmel; 2. átv öröm (örvendezés tárgya) *saĝa filo estas -o por sia patro: *bibl* a bölcs fiú örömet szerez az apjának; ~egi: *ntr* ujjong *szin* jubili; ~ego: nagy öröm, hatalmas öröm; ~igi: tr megörvendeztet, örömet okoz vkinek (n); ~iga: megörvendeztető, örvendetes *-iga turno de lia vivo: életének örvendetes fordulata; **ek-i**: *ntr* megörül, örülni kezd; **fi-i**: *ntr* *pej* kárörvend, kárörvendezik; **fi-o**: *pej* káröröm; **mal-i**: *ntr* bankodik, búslakodik vmin (pri v. pro); **mal-a**: bús, bánatos; **mal-o**: 1. bú, bánat, szomorúság; 2. átv bánat (tárgya) *vi estas mal-o por viaj gepatroj: szüleid bánata vagy; **mal-igi**: tr búsít, elszomorít, bánatot okoz vkinek (n); **sen-a**: örömtelen; ~fajro: örömtűz; ~krii: *ntr* örömeiben kiált; ~krio: örömkialtás

Ĵvivoĝoj

ĝonk/o=hajó dzsunka

ĝu/i=1. tr élvez *-i bonan vinon: jó bort élvez *-i la vivon: élvezi az életet; 2. tr átv élvez *-i altan salajron: magas fizetést élvez *-i la konfidon de la komunumo: élvezi a közösség bizalmát *-i rajtojn: jogosítványt élvez; ~a: élvezetes; ~o: élvezet; ~ego: nagy élvezet; ~inda: élvezetes; ~plena: élvezettel teli, élvezetes; ~ema: élvezhajász, élvezet; ~igi: tr élvezetessé tesz; **sat-i**: tr kiélvez, kedvére élvez; ~amo: élvezhajászás, élvezetesség

guang/a=*mn nyt* dzsuang (zha)

gust/a=**1.** helyes, megfelelő, korrekt **en* ~*a* momento: a megfelelő pillanatban *~*a* direkto: helyes irány *~*a* esprimo: megfelelő kifejezés *~*a* homo en la ~*a* loko: megfelelő ember a megfelelő helyen *~*a* metodo: helyes módszer **havi* la kapon sur la ~*a* loko *Z:* helyén van az esze; **2.** helyes, pontos *~*a* sumo de adicio: az összeadás pontos összege **plani* laŭ ~*aj* kalkuloj: pontos számítások szerint tervez; ~*e*: **1.** helyesen, jól, megfelelően *~*e* funkcii: megfelelően működik *por diri pli ~*e*: pontosabban szólva **tre* ~*e*!: nagyon helyes!; **2.** éppen, pontosan *~*e* antaŭ du monatoj li mortis: pontosan két hónappal ezelőtt halt meg *~*e* antaŭ miaj okuloj: pont a szemem láttára *~*e* kiam: éppen amikor *~*e* nun: éppen most *~*e* pro tio mi ne volas respondi: éppen emiatt nem akarok válaszolni *~*e* tion mi kritikás: éppen azt kifogásolom *mi ~*e* volis malfermi la pordon: éppen az ajtót akartam kinyitni; ~**ajo**: helyes dolog, igaz dolog, megfelelő dolog **mia* buŝo parolas ~*ajon*: *bibl* ajkam őszintén szól **ne* vi decidas, kio estas ~*ajo*: nem te döntöd el, mi a helyes; ~**eco**: helyesség **la* ~*eco* de liaj kalkuloj: számításai helyessége **lingva* ~*eco*: nyelvhelyesség; ~**igi**: **1.** *tr* igazít, kiigazít, megigazít, beállít *~*igi* la kravaton: megigazítja a nyakkendőt *~*igi* la horloĝo: beállítja az órát; **2.** *tr* igazol *~*ne* ~*igu* la kulpinton: ne igazold az elkövetőt; ~**iga**: igazító, beállító, helyesbítő *~*iga* ŝraŭbo: *tech* beállítócsavar *~*iga* komuniko: helyesbítő közlemény; ~**igilo**: *tech* beállítókészülék; **al-igi**: *tr* adjusztál, hozzáigazít, adaptál; **al-igi**: *ntr* illeszkedik, alkalmazkodik; **al-igilo**: *tech* adapter **al-igilo* de nulpunkto: *tech* nullapontállító; **mal-a**: helytelen, pontatlan, téves; **mal-ajo**: helytelen dolog, pontatlanság, hiba; **mal-eco**: helytelenség; **mal-igi**: *tr* elront, elállít, pontatlanná tesz; **re-igi**: *tr* helyesbít, helyreigazít, helyrehoz, korrigál; **re-igadi**: *tr* helyreigazgat; **re-igo**: helyreigazítás, helyesbítés, helyrehozás, korrekció; ~**adire**: igazából, pontosan szólva; ~**alfarita**: passzentes, feszes, testhez simuló; ~**atempa**: időben történő, megfelelő idejű; ~**atempa**: időben, jókor, idejekorán

h=**1.** h (hang és betű); **2.** *zene ne* H ♩B; ho: há (betűnév); H-bombo: *kat* hidrogénbomba; H-relo: *vsút* H-sín, H profilú sín; H-ŝalto: *tech* H-kapcsolás

ha=*isz* ó!, oh!, ah!, ejha! (>csodálkozás, meglepetés) **ha*, ĉu estas vi?!: ah, te vagy az?! **ha*, tio estas terura!: ó, ez szörnyű! **ha*, kia ĉarmulino: ejha, milyen bájos nő!; *ha* ha! **1.** *isz* ejha, a mindenit! (>fokozott csodálkozás) **ha* ha! la tero glutis lin: ejha, a mindenit, a föld nyelte el!; **2.** *isz* haha!, hahaha! (>nevetés és ironia) **ha* ha ha! ĉu vi volas superi min en ŝakludo: hahaha, te akarsz legyőzni engem sakban?! **ha* ha ha! vi sukcesis ridigi min: hahaha, sikerült megnevettetned!; *hahai*: *ntr* *hgut* hahotázik; *ha* lo!: *isz* halló! (>telefon, távoli hívás)

haban/o=*fn* habán; ~*a*: *mn* habán *~*a* ceramiko: habán fazekasság **Habel/o**=**1.** *bibl* Ábel *~*on* mortigis lia frato Kaino: Ábelt testvére, Káin ölte meg; **2.** *átv* ábel (ártatlan áldozat)

habilit/i=*tr tud* habilitál (tudományos fokozatra emel) **pasintjare* oni ~*is* lin: a múlt évben habilitálták; ~*o*: *tud* habilitálás, habilitáció (tudományos fokozatra emelés); ~*a*: **1.** *tud* habilitált *~*a* doktoro: habilitált doktor, nagydoktor *szin* habilitiginta doktoro; **2.** *tud* habilitációs: *~*a* prelego: habilitációs előadás *~*a* proceduro: habilitációs eljárás; ~**igi**: *ntr tud* habilitál (tudományos fokozatot szerez) *~*iginta* doktoro: *isk* habilitált doktor, nagydoktor *szin* habilita doktoro; ~**igo**: *tud* habilitáció (tudományos fokozat megszerzése)

habilitaci/o=**o**habilito

habitat/o=*o*ko lelőhely, termőhely, habitat

Habsburg/oj=*tört* Habsburgok

habutaj/o=*tex* habutai, japán selyem

haĉ/i=**1.** *tr* vonalkáz, satíroz *szin* strekumi; **2.** *tr* (kéz élével) ütögetve masszíroz; ~*o*: vonalka (satírozásnál) *szin* ombrostreko; ~**ado**: **1.** vonalkázás, satírozás; **2.** ütögető masszírozás

haĉek/o=**o**v-hoketo

hadean/o=*geo* hadaikum (a földtörténet első conja)

Hades/o=**1.** *mit* Hádész (az alvilág istene) *vő.* Orko 1; **2.** *mit* Hádész (alvilág) *vő.* Orko 2; **3.** *bibl* pokol, seol, alvilág

hadis/o=*iszl* hadisz (Mohamed mondásai, cselekedetei)

Hadrian/o=*tört* Hadrianus

Hadrianapol/o=*tört geo* Drinápoly

hadron/o=*fiz* hadron

Hafiz/o=*ir* (Hvádza Samsz ad-Dín) Háfiz

hafni/o=*kém* hafnium (Hf)

Hag/o=*geo* Hága

Hagad/o=*vall* haggada; ~*a*: *vall* haggadikus

Hagar/o=*bibl* Hágár *~*o* naskis Ísmaelon al Abrahamo: Hágár Izmaelt szülte Ábrahámnak

hagiograf/o=**1.** *bibl* szent író, sugalmazott szerző (ótestamentumi

könyv szerzője); **2.** *kr* hagiográfus, szentek életrajzírója; ~**io**: *kr* szentek élete, hagiográfia

hagis/o=*gaszt* haggis (aprólékkal és zablisztal töltött birkagyomor) *szin* ŝafstomakaĵo

haĝ/o=*iszl* hádzs, mekkai zarándoklat; ~**ulo**: *iszl* hadzsi, mekkai zarándok

Haiti/o=*geo pol* Haiti (HT); ~**a**: **1.** *mn* haiti; **2.** *mn nyt* haiti kreol; ~**ano**: *fn* haiti lakos

haid/o=*fn* hajda; ~**a**: *mn nyt* haida, szkittaget (hai)

Hajdarabad/o=*tört geo* Haidarábád, Hyderabad

hajduk/o=**1.** *tört kat* hajdú; **2.** *tört* hajdú (szolga); **3.** *tört* hajduk, (délszláv) felkelő (a törökök ellen)

Hajf/o=*geo* Haifa

Hajfong/o=*geo* Haiphong, Hai Phong

hajk/o=*ir* haiku (japán versforma)

hajl/o=*met* jégeső **la* ~*o* forbatis la rikolton: a jég elverte a termést; ~**i**: **1.** *ntr met* jég esik, jégeső van **tra* dek minutoj dense ~*is*: tíz percen át sűrű jégeső esett; **2.** *ntr* *átv* záporozik **sagoj* ~*is* sur la malamikon: nyílak záporoztak az ellenségre; ~**ero**: *met* jégsem; ~**eto**: *met* jégdara *szin* grajlo

Hajnan/o=*geo pol* Hajnan, Hainan (CN)

hak/i=**1.** *tr* (ütve) vág, (vágva) csap *~*i* arbon: fát kivág *~*i* brullignon sur bloko: tuskón fát vág **nek* por ~*i*, *nek* por baki *Z:* istennek nem gyertyája, ördögnek nem piszkafája (semmirevaló) **vi* povas ĉe ~*i* lignon sur lia kapo: fát lehet vágni a hátán; **2.** *tr* *átv* tönkrevág, összekaszabol **hajlo* ~*is* la rikolton: a jég elverte a termést; **3.** *tr* *átv* akadozva ad elő *~*ata* parolo: szaggatott beszéd, összefüggéstelen beszéd *~*ata* stilo: egyenetlen v. darabos stílus *~*i* la vortojn: szaggatottan beszél, akadozva beszél; ~**o**: csapás, vágás *~*o* post ~*o* estas la plej efika atako *Z:* *közm* nem egy nap épült fel Buda vára **unu* ~*o* kverkon ne faligas *Z:* *közm* nem egy vágással döntik le a tölgyet; ~**ado**: vágás, kivágás *~*ado* de ligno donas lignerojn *Z:* *közm* ahol fát vágnak, ott hullik a forgács; ~**ajo**: vágott dolog, vagdalék; ~**eti**: *tr* apróra vág *~*etita* viando: *gaszt* vagdalt hús *szin* viandhaketaĵo; ~**etaĵo**: *gaszt* vagdalék; ~**etilo**: *gaszt* (konyhai) bárd; ~**ilo**: balta *vő.* toporo; ~**ilego**: fejsze *szin* toporo; ~**ileto**: kisbalta, kézibalta, szekerce; ~**isto**: favágó *szin* arbohakisto; ~**ĉirkaŭ-i**: *tr* körbevág (levágja a felesleget); **de-i**: *tr* levág vhonnan (de) **de-i* branĉon de la arbo: levág egy ágat a fárol **de-i* la kapon: levágja a fejét, lefejez; **de-ejo**: *agr* irtás; **dis-i**: *tr* szétvág, kettévág **li* *dis-i* la porkon en du partojn: kettévágta a disznót; **el-i**: *tr* kivág, kiváj **el-i* vojon en la roko: utat vág a sziklában; **for-i**: *tr* levág, vágással eltávolít **for-i* la kapon: lecsapja a fejét, leüti a fejét **for-u* la ŝelon de la arbo: vágd le a fa kérgét; **tra-i**: *tr* átvág

*Aleksandro la Granda *tra-i* la Gordian nodon per unu tranĉo: Nagy Sándor egy vágással átvágta a gordiuszi csomót **tra-i* al si vojon: utat tör magának **tra-i* tunelon en la monto: alagutat váj a hegyben; ~**armilo**: *kat* vágófegyver; ~**bloko**: favágó tuskó, vágótuskó *szin* hakŝtipo; ~**fojno**: *agr* szecska; ~**fosilo**: *agr* kapa *szin* hojo; ~**funkcio**: *inf* tördelőfüggvény, hasítófüggvény; ~**glavo**: *kat* vágókard; ~**ilnuko**: balta foka; ~**plato**, ~**tabulo**: *gaszt* vágódeszka *szin* tranĉtabulo; ~**ruleto**: *gaszt* csevapcsicsa; ~**ŝtipo**: favágó tuskó, vágótuskó *szin* hakbloko; ~**tranĉilo**: bárd, bozótvágó kés; ~**tabelo**: *inf* tördelőtáblázat, tördelőtábla, hasítóábra; ~**valoro**: *inf* hasító érték

Ŭarbohakejo, batalhakilo, buĉhaki, fojnahaketo, ĵethakilo, kaŝhako, manhakilo, punhakilo, ŝtonhakisto, viandhaketaĵo

hakam/o=*tex* hakama (bő japán nadrág)

hal/o=**1.** ép csarnok; **2.** hall, nagyterem; **antaŭ-o**: előcsarnok

Ŭarthalo, balhalo, bazarhalo, doganhalo, festohalo, foirhalo, kolonhalo, promenhalo, sporthalo, vendohalo

haladz/o=**1.** mérges kigőzölgés, bűzös kipárolgás, miazma *szin* misgaso; **2.** bűz, rothadásszag, rothadt szag **marĉa* ~*o*: mocsárbűz; ~**a**: bűzös, bűzt lehelő, miazmás; ~**i**: *ntr* bűzt lehel, bűzősen párolog, bűzt áraszt; ~**igi**: *tr* bűzősít, bűdössé tesz; ~**igi**: *ntr* bűzőssé válik; **en-i**: *ntr* gáztól megfullad

halaĝ/o=*fn* haladzs; ~**a**: *mn nyt* haladzs

halal/o=hallala (pénznem)

halanĝ/o=halandza

halebard/o=*kat* alabárd; ~**isto**: *kat* alabárdos

haleluja=*isz kr* alleluja!, halleluja!

Halep/o=*geo* Aleppó, Haleb

half/o=*sp* fedezet, összekötő, half

haliaet/o=*áll* rétság *szin* maraglo (Haliaeetus)

Halikarnas/o=*tört geo* Halikarnasszosz *~*a* maŭzoleo: ép műv halikarnasszoszi mauzóleum

halihér/o=*áll* kúpos foka, gömbölyűfejű foka, szürke foka (Halichoerus) *szin* grizfoko

haliker/o=☞halihero
haliot/o=áll tengeri fül (Haliotis)
halist/o=áll fülsziga (Radix auricularia)
halit/o=ásv halit, kőso *szin* minsalo
Hall/o=geo Halle
halma/o=játék halma (táblajáték)
halo!=isz halló!
halo/o=1. *csill* fényudvar, fénygyűrű, halo *galaksia ~o: galaktikus halo
 *Luna ~o: Hold-gyűrű, holdudvar *Suna ~o: Nap-gyűrű, napudvar; 2. *for* fényudvar; **kontraū~ilo**: *csill* fényudvar-védőréteg
halofit/o=növ sókedvelő növény, sótűrő növény (Halophyta) *szin* salplanto, saleja planto
haloid/o=ex ☞halogenido
halogen/o=kém halogén; ~ido: kém halogénid
Haloven/o=kr halloween (mindenszentek előestéje)
Halovin/o=☞Halovenio
hals/o=hajó szarvkötél; ~i: *tr* hajó (szarvkötéllal vitorlát) kifeszít
halt/i=ntr megáll; ~!/: *isz* állj!; ~o: megállás, leállás ~u!/: állj!, stop!
 *post kvinminuta ~o ni pluveturos: ötpernyi állás után továbbmegyünk; ~adi: *ntr* időzik, hosszabb időre leáll, tartózkodik vhol
 *la regimento ~adis du monatojn en la urbo: az ezred két hónapot állomásozott a városban; ~ejo: megállóhely, állomáshely *szin* haltoloko
 *autobusa ~ejo: autóbussmegálló *bataliona ~ejo: zászlóalj állomáshelye *fervoja ~ejo: *vsút* vasúti megálló; ~igi: *tr* megállít, leállít, megszüntet ~igi maŝino: gépet leállít ~igi preterpasanton: járókelőt megállít *li ~igis sian rigardon sur la virino: tekintetét a nőn nyugtatta; ~igilo: 1. *fn* *tech* kikapcsoló, leállító; 2. fék *szin* bremsó; ~ilo: *tech* ütköző, határoló *szin* haltopeco; **antaū~igi**: *tr* időben leállít, megelőz *antaū~igi la disvatiĝon de la infekto: megelőzi a fertőzés elterjedését; **ne~igebila**: megállíthatatlan, szűnni nem akaró; **sen~a**: megállás nélküli, szakadatlan *sen~a laborado: szakadatlan munka *veturi per sen~a trajno: *vsút* közvetlen vonattal utazik; **sen~e**: megállás nélkül *szin* senĉese, senpaŭze; ~ohundo: áll vizsla *germana ~ohundo: német vizsla *hungara ~ohundo: magyar vizsla; ~oloko: közl megállóhely *szin* haltejo; ~opeco: *tech* ütköző, határoló *szin* haltilo; ~ospire: lélegzet-visszafojtva; ~ostreko: *knyv* gondolatjel; ~igoŝuo: *tech* fékpofa
 Ŭbatalhalto, nokthaltejo, spirhalto
halter/o=1. *sp* súlyzó *diska ~o: tárcsás súlyzó; 2. áll billér, rezgettyű, halter; ~i: *ntr* *sp* súlyózik; ~ado: *sp* súlyózás, súlyemelés *szin* halterlevo; ~ego: *sp* tárcsás súlyzó; ~isto: *sp* súlyemelő *szin* halterlevisto; ~disko: *sp* súlyzó tárcsa; ~levisto: *sp* súlyemelő *szin* halteristo; ~levo: *sp* súlyemelés *szin* halterado; ~stango: *sp* súlyórúd
haltron/o=vill Hall-generátor *szin* Hall-generatoro
halucin/o=pszi hallucinálás, hallucináció, érzéksalódás, beteges képzelődés; ~a: *pszi* hallucinációs, érzéksalódással kapcsolatos; ~i: *tr* *pszi* érzéksalódást okoz vkinek (n), (érzékileg) megteveszt; ~ato, ~ulo: *fn* *pszi* hallucináló beteg; ~igi: *ntr* *pszi* hallucinál, képzelődik, rémeket lát; ~ozo: *pszi* hallucinosis, érzéksalódással járó pszichózis *szin* halucina deliro; ~ogena: *pszi* hallucinogén, érzéksalódást előidéző ~ogena substanco: hallucinogén anyag
halucinaci/o=☞halucino
haluks/o=anat öregujj, nagy lábujj, hallux *szin* pieda dikfingro
halva/o=gaszt halva
hamadriado=1. hamadriád, erdei nimfa; 2. áll galléros pávián (Papio hamadryas)
hamak/o=függőágy *szin* pendlito
hamamelid/o=növ csodamogyoró, varázsmogyoró (Hamamelis)
Haman/o=bibl Hámán ~o estis ministro de Ahasveroŝo: Hámán Ahasvéros minisztere volt
Hamburg=geo pol Hamburg (város és szövetségi állam) (DE); hamburgaĝo: gaszt hamburger *szin* hamburgero
hamburger/o=gaszt hamburger *szin* burgero *bovaĝa ~o: marhahamburger; fiŝ~o: gaszt halhamburger
Hamilkar/o=tört Hamilkár
hamiltonian/o=fiz Hamilton-operátor, nabra
Hamlet/o=ir Hamlet ~o estas la protagonisto de la samnoma dramo de Ŝekŝpiro: Hamlet Shakespeare azonos nevű drámájának a főszereplője
Hampŝir/o=geo Hampshire; **Nov-(H)~o**: geo pol Új Hampshire, New Hampshire (US)
hamŝtr/o=1. áll hörcsög (Cricetus) *ordinara ~o, kampa ~o, granda ~o: közönséges hörcsög, kelet-európai hörcsög (C. cricetus) *szin* kriceto *ora ~o, siria ~o, mezo~o: (szíriai) aranyhörcsög (Mesocricetus auratus); ~edoj: ☞kricetedoj; 2. átv gazd áruhalmozó, harácsoló; ~i: *tr* gazd összeharácsol, felhalmoz (árut), tömegesen felvásárol

Hamurab/o=tört jog Hammurapi, Hammurábi
han/o=fn han (kínai nemzetség); ~a: mn nyt han
hanap/o=műv serleg, kupa (fedeles, talpas ivóedény)
hanci/o=knyv hanzi, kínai írásjegy
handbal/o=☞manpilkó
handikap/o=1. *sp* hendikep, (az esélyesebbet sújtó) hátrány; 2. *orv* *pszi* fogyatékoság; 3. ált hátrány; ~i: 1. *tr* *sp* hendikeppel, hátránnyal sújt; 2. *tr* fogyatékoság sújt; ~ulo, ~ito: *orv* *pszi* fogyatékos, fogyatékkal élő
 *korpa ~ito: mozgáskorlátozott *mensa ~ito: *pszi* szellemi fogyatékos
handspek/o=emelőrud, feszítővas (nehéz terhekhez) *szin* levstangeo
hangar/o=1. rep hangár; 2. gépszín, csűr
Hangĝou/o=geo Hangcsou, Hangzhou
Hanibal/o=tört Hannibál
Hanoi/o=geo Hanoi ~o estas la ĉefurbo de Vjetnamio: Hanoi Vietnam fővárosa
Hanovr/o=geo Hannover
Hans/o=gazd tört Hanza ~a Ligo: Hanza-szövetség ~a ŝipo: hajó
 Hanza-hajó ~a urbo: Hanza-város
hant/i=tr kísért (szellem), szellemként látogat vö. fantomi ~ata kastelo: szellemkastély
Hanuman/o=mit ir Hanumat (majomisten)
haom/o=vall haoma (szent ital)
haor/o=tex haori (kimonó felett hordott kabátka) (JP)
hap hap=hgut háp háp; hapi: *ntr* hápop
hapaks/o=nyt hapax legomenon, egyszer előforduló szó
hapal/o=ex ☞kalitrikso
haplografi/o=knyv haplográfia (ismétlődő szótág egyszeri lemásolása) vö. ditografio
haploid/a=☞unuploida
har/o=1. anat szőr, szőrszál, hajszál, pilus *blondaj ~oj: szőke haj *eĉ unu ~o ne falos de via kapo: egy hajszálad sem görbül meg *havi falsajn ~ojn: vendég-haja van, parókat visel ~oj: haj, szőrzet *szin* hararo *krispaj ~oj: göndör haj *la ~oj disstariga al li: égneik áll a haja *liaj ~oj hirtiga: égneik áll a haja *tio kaŭzas al li grizajn ~ojn: átv sok fejtörést okoz neki; 2. növ szőr, szőrszál; ~aja: szőrös, hajas; ~ajo: 1. szőrös, hajas bőr; 2. tex szőrtextília, szőrszövet, szitaszövet; ~aro: 1. haj, hajzat *szin* kapharoj *helika ~aro: diabolófrizura, csigafrizura *szin* harheliĉo *li ŝiris al si la ~aron: megtepte a haját *paĝia ~aro: apródfizura; 2. szőrzet; 3. ex paróka ☞peruko; ~ego: áll sörte ~egoj de porko: disznó sörtei; ~eto: vékony hajszál, szőrszál *pendi de ~eto: hajszálon függ, hajszálon múlik; ~igi: *ntr* szőrösödik, hajjal borítódik; ~isto: ritk fodrász, borbély ☞barbiro, frizisto; ~oza, ~umita: szőrös *szin* harplena, harriĉa; sen~a: szőrtelen, tar, csupasz, kopasz; sen~igi: *tr* szőrtelenít, kopaszt; sen~igi: *ntr* szőrtelenedik, kopaszdodik; sen~ulo: kopasz ember; ~arangó: hajviselet, frizura; ~bendo: hajpánt; ~broĉo: hajcsat; ~broso: hajkefe; ~bulbo: anat hajhagyma; ~ĉasaĝo: prémes zsákmány; ~ĉemizo: kr szőröcsuha; ~dika: hajszálvékony; ~farbo, ~tinkuro: hajfesték; ~farbado, ~tinkurado: hajfestés; ~fasko, ~vosto: lófarok (hajviselet); ~fasketo: frufu; ~fendi, ~ŝpliti: *ntr* pej akadékoskodik, kukacoskodik, szőrözik; ~fendado, ~ŝplitado: pej szőrszálhasogatás, akadékoskodás, kukacoskodás, szőrözés; ~fendema: pej szőrszálhasogató, akadékoskodó, szőröző; ~foliklo: anat szőrtüsző, folliculus pili; ~foliklito: *orv* szőrtüszőgyulladás; ~heliko: diaboló frizura *szin* helika hararo; ~hirtiga: hajmeresztő; ~krispigilo: hajcsavaró; ~krono: hajkoszorú; ~larĝo: hajszálnyi szélesség v. különbség ~larĝo da diferenco: hajszáljai különbség *je ~larĝo li maltrafis la celon: egy hajszállal elvétette a célt; ~ligo, ~plekto: hajfonat, copf *szin* treso; ~nodo, ~tubero: konty; ~nuancigo: bemosás (>haj); ~okuloj: ☞bibiedoj; ~pinĉileto: szemöldökcsepesz; ~pinglo: hajtű; ~plena, ~riĉa: szőrös *szin* haroro, harumita; ~preciza: hajszálpontos; ~radiko: anat hajgyökér; ~reto: hajháló; ~riĉa: dús hajú, dús szőrzetű; ~rubando: ~sekiĝilo: hajszárító *szin* feno 2; ~stariga: hajmeresztő; ~tufo: hajcsomó, üstök
 Ŭakselharoj, ĉevalharo, glandoharo, grizhara, kamelharo, kapharoj, kolharoj, kovroharo, liparoj, makulhara, nazharo, okulharoj, pubharoj, taŭzhara, vangoharoj, venushararo, vertharoj
harakiri/i=ntr harakirit követ el; ~o: harakiri
Harald/o=Harald
Harare/o=geo Harare ~o estas la ĉefurbo de Zimbabvo: Harare Zimbabwe fővárosa
Harbin/o=geo Harbin ~o estas la ĉefurbo de Hejlongĝjango: Harbin Hejlungcsiang fővárosa
Harĉo=geo Harz-hegység
hard/i=1. *tr* *tech* megedz; 2. *tr* *tech* kikeményít, megkeményít ~i cementon: cementet megköt; 3. *tr* átv megedz (testileg v. lelkieleg); ~ebila: *tech* edzhető, kikeményíthető; ~ita: *tech* átv edzett ~ita en

akvo, oleo: vízben, olajban edzett *~ita karaktero: edzett jellem *~ita klingo: edzett penge *~ita ledo de šildo: pajzs kikeményített bőre *rapide ~ita mortero: gyorsan megkötött habarcs; ~iteco: *tech* *átv* edzettség; ~igí: *ntr tech* *átv* megedződik, megkeményedik; **mal~i**: **1. tr** *tech* kilágyít, megereszt; **2. tr** *átv* elkényelmesít, elpuhít; ~luti: *tr tech* keményforraszt *szin* brazi; ~osalo: *tech* edzős

Urapidharda

hardkor/o=zene hardcore

hardvar/o=aparataro

harem/o=**1. iszl** hárem, női lakosztály; **2. iszl** három (hárembeli nők)

haring/o=áll hering (*Clupea harengus*)

Harjan/o=geo pol Harijana, Haryana (IN)

haris/o=gaszt harissa (csípős mártás kuszkuszhhoz)

Harlem/o=geo Harlem

Har-Magedon/o=bibl Harmagedon, Armageddon

harmon/o=fiz felharmonikus, felhang *szin* kromtono; ~a: **1. mn** fiz felharmonikus; **2. mn** mat harmonikus; **unu~a**: fiz egyszerű harmonikus; **ne~a**: fiz mat anharmonikus

harmoni/o=**1. zene** összhang, harmónia *etendita ~o: tág szerkesztésű harmónia *~o de sonoj, versoj; hangok, verssorok összhangja *kompakta ~o: szűk szerkesztésű harmónia; **2. ált** összhang, harmónia (dolgok között) *~o de koloroj: színharmónia *rompi la ~on de la mebloj: megtöri a bútorok összhangját; **3. át** összhang, harmónia (emberek között) *en nia familia regas ~o: a családjukban összhang uralkodik *vivi en ~o: összhangban élnek; ~a: harmonikus, összhangzó, összhangzatos *~aj trajtoj de la vizaĝo: az arc harmonikus vonásai *vivi inter si ~e: harmóniában élnek; ~i: *ntr* harmonizál, összhangban van; ~igi: **1. tr** összhangba hoz, harmonikussá tesz; **2. tr** zene harmonizál; **mis~a**, **ne~a**: **1. zene** diszharmonikus, összhangtalan, széthangzó; **2. át** diszharmonikus, zavaró, oda nem illő, elütő; **ne~igebla**: összeegyeztethetetlen; ~scienno: zene összhangzattan *szin* harmoniko **2**

harmonik/o=**1. zene** ált harmonika *ligna ~o: facimbalom, xilofon; **2. zene** összhangzattan *szin* harmoniscienno

Uancharmoniko, blovharmoniko, bušharmoniko, frapharmoniko, frotharmoniko, glasharmoniko, tirharmoniko

harmonium/o=zene harmónium

Uŝuharmoniumo

harmoniz/i=zene harmonizál

harnes/o=tex nyüst; ~ero: tex nyüstsál

harnis/o=ritk lószerszám *szin* jungilaro; ~i: *tr ritk* felszerszámoz, befog (igásállatot) *szin* jungi **1**

Harold/o=Harald (utónév)

harp/o=zene hárfá *pinči ~on: hárfát penget; ~i: *ntr zene* hárfázik *szin* ludi harpon; ~isto: zene hárfaművész; ~opiano: zene hárfazongora

Ueolharpo, pedalharpo

harpagofit/o=növ ördögcsáklya (*Harpagophytum*)

harpal/o=áll fémfutó, futrinka (*Harpalus*)

harpi/o=**1. mit** hárpia; **2. át** hárpia, zsémbes asszony; **3. áll** hárpia (*Harpia harpyja*)

harpun/o=szigony; ~i: *tr* megszigonyoz

Harun-al-Rasid/o=tört ir Hárún-ar-Rasíd *~o estis kalifo kaj protagonisto de Unu kaj Mil Fabeloj: Hárún-ar-Rasíd kalifa és az Ezeregy éjszaka szereplője volt

haruspeks/o=tört béljús, haruspe

Hasdrubal/o=tört Hasdrubal

hasi/o=kém hassium (Hs)

Haskal/o=tört Haszkala, zsidó felvilágosodás

haspel/o=**1. tex** motolla, gombolyító, matringoló, cséve; **2. vill** cséve; ~i: *tr* felcsévé; ~aĵo: tex felcsévélt fonál, matring

hast/i=*ntr* siet, lohol, igyekszik *ne ~u, tempo suficias: ne siess, van még idő; ~o: sietség, igyekezet *pro la ~o mi forgesis kunporti ŝlosilon: a sietségben elfelejtettem kulcsot hozni; ~a: sietős, kapkodó *~a konkludo: elsietett következtetés *~e-draste: sebbel-lobbal *~e-kapte: ide-oda kapkodva *nervoze ~a: idegesen kapkodó; ~ema: öröklék siető, mindig kapkodó; **sen~e**: ráérősen *iru sen~e, por ne veni laste: *közm* lassan járj, tovább érsz

haši/o=gaszt (japán) evőpálcika *szin* kvajzo, manĝbastoneto

hašid/o=vall haszid (zsidó felekezet); ~ismo: vall haszidizmus

hašiš/o=hasis; ~ismo: *orv* hasismérgezés

hat/i=ritk gyűlöl *szin* malamegi

haŭbiz/o=kat mozsárágyú, tarack, haubic

haŭl/i=**1. tr** (kötelet) húz *~u streĉa la kablono: húzd feszesre a kábelt; **2. tr** hajó (kötélen) vontat *~i trunkono: rönköket húz kötélen *~i barĝono: bárkát vontat; ~isto: hajó hajóvontató *szin* ŝiptrenisto

haŭ-ruk!=isz hórúkk!

haŭs/o=fn hausza; ~a: mn nyt hausza (ha)

haŭs/o=gazd hossz, növekvő konjunktúra *szin* alta konjunkturo

haŭser/o=hajó hajókötél

haŭsier/o=gazd hossza játész, hossza spekuláló, hosszista vö. basiero

haŭstori/o=**1. növ** szívóka, szívószerv, haustorium *szin* suĉradiko; **2. növ** szívófonal, szívóhifa, haustorium (>gomba) *szin* suĉhifo

haŭt/o=**1. anat** áll bőr *eksalti el sia ~o: majd leül meglepetésében, majd kiugrik a bőréből *esti nura ~o kaj osto: csupa csont és bőr *havi delikatan ~on: finom bőre van *lia ~o alpendiĝis al la osto: csupa csont és bőr *li ne sentas sin bone en la propra ~o: nem érzi jól magát a bőrében *metu vin en mian ~on: képzeld magad az én helyzetembe *mi ne volus vidi min en lia ~o: nem szívesen lennék a bőrében *mi tanos al vi la ~on!: szíjat hasítok a hátadból! *savi sian ~on: menti a bőrét *streĉiĝi el la ~o: összeszedi minden erejét; **2. ált** bőr, hēj *deŝiri la ~on de kolbaso: lehúzza a kolbász hóját *kuiiri terpomojn en ilia ~o: krumplit főz hójában; ~ego: vastag bőr *porka ~ego: disznóbőr; ~ero: anat korpa, bőrpikkely; **en~a**: anat bőrben lévő, intradermalis *szin* enderma; **en~umi sin**: vkinek a bőrébe bújik, a bőrébe képzeli magát *en~umu vin al mi: képzeld magad a bőrömbbe; **sen~igi**: *tr* megnyúz *sen~igi angilon: angolnát megnyúz *sen~igi vivan: elevenen megnyúz; **sub~a**: anat bőr alatti, subcutan, hypodermaticus *szin* subderma, hipoderma *sub~a injekto: subcutan injekció; **sub~o**: anat hipoderma, alhám, bőr alatti kötőszövet *szin* subdermo, hipodermo; ~faldo: anat bőrredő; ~greftado: *orv* bőrimplantáció, bőrbeültetés; ~inflamo: *orv* bőrgyulladás; ~koloro: bőrszín; ~kremo: testápoló krém, bőrkrem; ~kuracisto: *orv* bőrgyógyász; ~lobo: anat bőrlébeny; ~malsano: *orv* bőrbetegség; ~pinglo: testékszer, piercing; ~proksima: emberközeli; ~sako: áll zseb (>kenguru); ~spirado: *biol* bőrlégzés; ~ŝmiraĵo: bőrkenőcs

Udikhaŭta, dikhaŭtuloj, lardhaŭto, ruĝhaŭta, serpenthauŭto, unghaŭteto, vakshaŭto

hav/i=**1. önállóan** **1. tr** bír, birtokol *~i domon: háza van *~i multe da mono: sok pénze van *nin ĉiam ravas, kion ni ne ~as *Z: közm* az ember mindig arra vágyik, ami nincs; mindig az kell, ami nincs; **2. tr** van neki vmije (n), rendelkezik vmivel (n) *~i febron: láza van *~i nigran barbon: fekete szakállá van *~i sur si grizan palton: szürke felöltőt visel *~i la eksterordinarajn kapablojn: rendkívüli képességei vannak; ~o: **1. birtoklás, bírás**; **2. gazd** vagyon, birtok *szin* havaĵo *ju pli da ~o, des pli da pravo *Z: közm* pénz beszél, kutya ugat *malpli da ~o, malpli da zorgoj *Z: közm* kisebb vagyon, kisebb gond *pli felica sinjoro sen ~o, ol riĉulo sed sklavo *Z: közm* bár koplal a farkas, mégsem cserélne kalmárnak ebével; ~ado: birtoklás, bírás, tulajdonlás; ~aĵo: gazd vagyon, birtok *forporti sian pakajon kaj ~aĵon: összeszedi a cókmojkját *hereda ~aĵo: öröklött birtok *publika ~aĵo: jog közkincs, public domain; ~ebla: kapható, megszerezhető *la romano ~eblas ĉe la libroservo: a regény kapható a könyvküldő szolgálatnál; ~igi: *tr* juttat, szerez vkinek (al) vmit (n) *~igi al si la novan romanon: megszerzi magának az új regény *~igi al si tempon: időt szakít magának *~igi subvencion al la sportklubo: pénzügyi támogatást szerez a sportegyesületnek *~igu al mi la plezuron, ke: add meg nekem azt az örömet, hogy; ~igí: *ntr* jut vkinek (al) *de la patro ~igis al li domo: az apáról egy ház maradt rá *ne ~igis al mi la felico: nem volt részem a szerencsében *se ~igos al mi tempo por tio: ha lesz rá időm; ~inda: kíváncs, megszerzendő; **ek~i**: *tr* meglesz vkinek vmi (n), birtokba vesz vmit (n) *kiam mi ek~os la aŭton, mi tuj veturigas vin al via patrino: amint meglesz a kocsim, elviszlek anjához; **en~i**: *tr* van benne vmi (n), tartalmaz, magában foglal *la barelo en~as dek litrojn: a hordó tíz liter térfogatú *la libro en~as dek ĉapitrojn: a könyvben tíz fejezet van *la plado ne en~as salon: az ételben nincs só *la prezo en~as la afrankon: az árban benne van a portó; **en~o**: tartalom *en~o je alkoholo: alkoholtartalom *tabelo de en~o: tartalomjegyzék; **en~eco**: befogadóképesség, kapacitás, űrtartalom *szin* kapacito; **en~mastrumo**: *inf* tartalomkezelés *en~mastruma sistemo: tartalomkezelő rendszer; **en~oriĉa**: tartalmas; **for~i**: **1. tr** nélkülöz, nincs neki *mi povas nun for~i mian poŝtranciĉon: most nélkülözni tudom a zsebkésemet; **2. tr** *átv* megvan nélküle *por iom da tempo vi povas for~i min: egy kis időre megleszel nélkülem; **kun~i**: *tr* együtt bír, együtt birtokol *mi kun~as la opinionon: osztom azt a véleményét *ni kun~as domon ĉe la urborando: a város szélén van egy közös házunk; **mal~i**, **ne~i**: *tr* nincs neki vmije (n), nélkülöz vmit *de ne~anto eĉ reĝo nenion ricevos *Z: közm* ahol nincs, ott az isten sem vesz *li mal~as parencojn: nincsenek rokonai *mi mal~as por tio financajn rimedojn: nincsenek meg rá az anyagi eszközök *ni mal~as vian helpon: nélkülözünk a segítségedet; **ne~o**, **ne~ado**: vminek a hiánya, nélkülözése, nincstelenség *malriĉigas ne ne~ado, sed trogranda dezirado *Z: közm* hol a szegény úr akar lenni, ott vész; ott vész a

szegény, ahol úrrá akar lenni; **ne~ebbla**: nem birtokolható, nem kapható, nem beszerezhető *la libro nun ne estas ~ebbla: a könyv most nem kapható; **nemal~ebbla**: nélkülözhetetlen *via helpo estas por mi nemal~ebbla: segítség nélkülözhetetlen számomra; **pli~igo**: többletjuttatás; **senen~a**: tartalmatlan; **sen~a**: vagyontalan, nincstelen; **sen~igi**: *tr* megfoszt vkit (n) vmitől (de v. je), kisémmiz *ne sen~igu min de la plezuro: ne fossz meg az örömtől *oni sen~igis la kamparanojn je sia teroj: megfosztották a parasztokat földjeiktől; **sen~igo**: megfosztás, kisémmizés, vagyoneklobzás *kompleta sen~igo: *jog* teljes vagyoneklobzás; **sen~igi**: *ntr* vagyont veszti, elszegényedik, (vagyoni)lagon tönkremegy; **sen~ulo**: nincstelen, vagyontalan; **sur~i**: *tr* van rajta vmi (n), visel, hord magán *szin* porti 3, surporti *la domo jam sur~as tegmenton: a házban már van tető *sur~i bluan pantalonon: kék nadrágot hord; **unu~a**: *mat* egységelemes; **II. utóképző**; **hav~a**: vmivel rendelkező, vmivel bírő ☞ *influhava*, *mankhava*, *monkhava*, *truhava* **Havaj/o=geo** pol Hawaii (sziget és tagállam) (US); ~a: *mn* hawaii ~a kreola: *mn* nyt hawaii kreol; ~ano: *fn* hawaii

Havan/o=geo Havanna *~o estas la ĉefurbo de Kubo: Havanna Kuba fővárosa

haven/o=1. *hajó* kikötő *elsípiga ~o: kirakodási kikötő *estuara ~o: torkolati kikötő *enšípiga ~o: berakodási kikötő *komerca ~o: kereskedelmi kikötő *libera ~o: szabad kikötő *milita ~o: hadikikötő; **2.** *átv* rév, menedék *serĉi ~on en monaĥejo: menedéket keres kolostorban; ~a: *hajó* kikötői *~aj instalaĵoj: kikötői berendezések, kikötői létesítmények; **antaŭ~o**: *hajó* előkikötő; ~baseno: *hajó* kikötőmedence; ~imposto: *hajó* kikötőilleték, révdi; ~urbo: *geo* *hajó* kikötőváros

Ŭcelhaveno, fiŝhaveno, flughaveno, jaŭthaveno, marhaveno, riverhaveno

Havr/o=geo Le Havre *~o estas havenurbo ĉe la enfluejo de Sejno: Le Havre kikötőváros a Szajna torkolatánál

hazard/o=1. *fn* a véletlen *~o estas malbona gardo Z: *közm* ne bízd magad a véletlenre, pusztá szerencsére támaszkodni vakmerőség; **nura ~o, pura ~o**: pusztá véletlen, tiszta véletlen; **2.** *ex* hazárdjáték ☞ *hazardludo*; ~a: véletlen, előre nem látott *~a renkontiĝo: véletlen találkozás; ~e: véletlenül, véletlenszerűen, hazárd módon *~e li trafis la celon: véletlenül találta el a célt *~e riski sian monon: hazárd módon kockáztatja a pénzt *~ludi ~e: hazárd játékot játszik; ~i: *tr* kockáztat, hazárdíroz *~i sian vivon: kockáztatja az életét *kiu nenion ~as, nenion gajnos: *közm* kockázat nélkül nem esik nyereség; ~igi: *tr* randomizál, véletlenszerűen elrendez (statisztika) *~igi eksperimenton: kísérletet véletlenszerűen rendez el; **for~i**: *tr* *pej* elhazárdíroz, elveszteget *li for~is sian tutan havajon: elhazárdírozta az egész vagyonát; ~ludo: *jtek* szerencsejáték, hazárdjáték

he=he (héber 'h' betű)

hel=isz hé! (figyelemfelhívás) *he, vi, venu ĉi tien!: hé, te, gyere ide!; he ho!: hej hó! *he ho, jen mi alvenis: hej hó, megjöttem!

Heb/o=mit Hébé, Hébe

hebefreni/o=pszi serdülőkori elmezavar, hebefrénia

Hebej/o=geo pol Hopej, Hebei (CN)

hebet/a=pszi bárgyú, elbutult, eltompult; ~eco: *pszi* elbutulás, agylágyulás

hebre/o=1. *fn* tört zsidó, héber *La epistolo al la ~oj: *bibl* A zsidóknak v. zsidókhöz írt levél; **2.** *fn* zsidó; ~a: **1.** *mn* tört zsidó, héber *la ~a lingvo: a héber nyelv *la ~a literaturo: a zsidó irodalom; **2.** *mn* nyt zsidó *~a komunumo: zsidó közösség *~a kvartalo: zsidó negy; ~eco: zsidóság, vki v. vmi zsidó volta; ~ismo: **1.** judaizmus (zsidó gondolkodásmód, vallásosság); **2.** *nyt* hebraizmus (>nyelvi jellegzetesség); ~isto: *nyt* ir hebraista; ~istiko: *nyt* ir hebraisztika; **ne~o**: nem zsidó, goj; **nov~a**: *nyt* újhéber *nov~a lingvo: újhéber nyelv

Hebrid/oj=geo Hebridák; **Nov-(H)~oj**: *geo* Új-Hebridák vö. Vanuatu

heder/o=növ borostyán (Hedera) *grund~o: kerek repkény, földi repkény, földiborostyán (Glechoma hederacea) *szin* rampanta glekomo

hedizar/o=növ baltavirág (Hedysarum hedysaroides)

hedonism/o=1. *fil* hedonizmus; **2.** *átv* élvhajhászás, gyönyörkeresés

hedonist/o=1. *fil* hedonista; **2.** *átv* élvhajhász, hedonista

Hedvig/o=Hedvig (utónév)

Hefej/o=geo Hefei *~o estas la ĉefurbo de Anhujo: Hefei Anhujs fővárosa

Hefest/o=mit Héphaistosz vö. Vulkano

Hegel/o=fil (Georg Wilhelm Fridrich) Hegel; ~ano: *fil* hegelianus; ~ismo: hegelianizmus

hegemoni/o=pol uralmi fölény, vezető szerep, hegemonia *la ~o da la angla lingvo: az angol nyelv hegemoniája; ~a: uralkodó, vezető, hegemonikus

hegumen/o=kr (ortodox) apát

heĝ/o=növ élő sövény, sövénykerítés; ~i: *ntr* *gazd* fedezeti ügyletet köt; ~ado: *gazd* árfolyam-fedezeti ügylet kötése; ~anto: *gazd* fedezeti ügyletkötő; ~tondilo: *agr* sövényvöllo

heĝir/o=1. *iszl* hidzsra, hedzsra (Mohamed próféta menekülése Medinába); **2.** hidzsra (mohamedán időszámítás kezdete)

hej!=isz hej! (bátorítás, buzdítás, vidámitás) *hej, antaŭen sur la pinton: hej, előre a csúcsra!

Hejlongĝiang/o=geo pol Hejlungcsiang, Heilongjiang (CN)

hejm/o=1. otthon *estu bonvena en mia ~o: légy üdvözölve az otthonomban; **2.** otthon (>intézmény) *laborista ~o: munkásszállás *lerneja ~o: *isk* kollégium, diákhon, internátus *maljunula ~o: öregek otthona *sociala ~o: szociális otthon; **3.** *sp* alappont, kiindulópont *szin* bazo 13; **4.** *inf* honlap, home; ~a: **1.** otthoni, hazai *~a farendo: otthoni teendők *~a lando: haza *~a vesto: pongyola, otthonka; **2.** házi *~a apoteko: *orv* házi patika *~a dometo estas kiel patrineto Z: *közm* mindenhol jó, de legjobb otthon *~a elektra aparato: *vill* villamos háztartási eszköz *~a kontrollaborajo: *isk* házi dolgozat *~a tasko: *isk* házi feladat, otthoni lecke *~aj bestoj: háziállatok; **3.** *biol* honos vhol *plantoj kaj bestoj ~aj nur en Hungario: csak Magyarországon honos növények és állatok; ~e: **1.** *hsz* otthon *esti ~e: otthon van; **2.** otthonosan *~e vestita: otthonosan öltözött; ~eca: otthonos; ~en: hazafelé; ~igi: *tr* megszelídít, háziasít *szin* aldوميĝi *~igi kapriolon: özet megszelídít *li ~igis sin fremdlande: idegen országban telepedett le; ~enigi: *tr* hazavisz, hazajuttat; **ali~ulo**: *fn* idegen *szin* fremdulo; **ekster~e**: otthonán kívül; **el~igi**: *tr* kilakoltat, otthonából kitesz; **en~igi**: **1.** *ntr* hazamegy, hazatér, otthonába tér; **2.** *ntr* *átv* meghonosodik; **en~iginta**: honos; **sam~ano**: *fn* egy otthonban lakó; **sen~a**: hajléktalan, hazátlan; **sen~ulo**: *fn* hajléktalan; **sen~ulejo**: hajléktalanszálló; ~ama: otthonszerető; ~amulo: *fn* otthonszerető ember; ~besto: díszállat, kisállat; ~efarita: házi készítésű, házi *~efarita kolbaso: házi kolbász; ~eniri: *ntr* hazamegy; ~en~klavo: *inf* Home-billentyű; ~fajro: *átv* otthoni tűzhely; ~faraĵo: házi készítmény; ~labori: *ntr* bedolgozik; ~laboro: otthoni munka, bedolgozás; ~laboranto: *gazd* alkalmi bedolgozó; ~laboristo: *gazd* bedolgozó; ~lando: *fn* haza, hon; ~landa: honi, hazai; ~landano: honfitárs; ~osento: otthonosság (érzése); ~ostacio: *vsút* honállomás; ~paĝo: *inf* honlap, kezdőlap *szin* ekaĝo, frontpaĝo; ~sidema: *mn* otthon ülő; ~sidulo: *fn* otthon ülő; ~sopiro, ~veo: honvágy *szin* nostalgia 1

hejt/i=1. *tr* befűt, tüzel *~i kamenon: kandallóban tüzel *~i la fornon: befűt a kályhába; **2.** *tr* fűt (melegít) *~i al si la kapon: felönt a garatra *~i lokomotivon: mozdonyt fűt *~i per karbo: szénrel fűt *la fono bone ~as: a kályha jól fűt *vintre li ~as nur unu ĉambron: télen csak egy szobát fűt; ~a: fűtő, tüzelő *~a instalaĵo: *tech* fűtőberendezés *~a surfaco: fűtőfelület; ~ado: fűtés, tüzelés *centra ~ado: központi fűtés *individua ~ado: egyéni fűtés; ~aĵo: fűtőanyag, tüzelőanyag *likva ~aĵo: folyékony tüzelőanyag; ~ejo: kazánház; ~ilo: *tech* fűtőkészülék, fűtőberendezés; ~isto: *ip* vsút fűtő; **antaŭ~i**: *tr* előfűt, előmelegít; **ne~ata**: fűtetlen *ne~ata loĝejo: fűtetlen lakás; **super~i**: *tr* túlfűt; **tele~ado**: távfűtés; **tele~ata**: távfűtéses *tele~ata loĝejo: távfűtéses lakás; ~energia: *ip* fűtőenergia; ~gaso: *ip* fűtőgáz; ~kuseno: hópárna; ~ligno: tűzifa; ~ocentralo: *ip* hőközpont; ~oforno: kályha *szin* stovo; ~okaldrono: fűtőkazán; ~oleo: fűtőolaj; ~oplato: *gaszt* villamos főzőlap, rezsó; ~oprezo: fűtési díj; ~osurfaco: fűtőfelület; ~otensio: *vill* fűtőfeszültség; ~valoro: *fiz* fűtési érték

Ŭaerhejtado, akvohejtado, banhejtado, vaporhejtado

Hekar/o=mit Hekaté, Hecate

hekatomb/o=vall tömegáldozat, hekatomba; **2.** *átv* tömegmészárlás

hekelfon/o=zene baritonoboa, heckelphon

Hekl/o=geo Hekla

heks=előképző; heks~: *kém* hex~ (6) *cikloheksanono: ciklohexanon *heksano: hexán *heksino: hexin *heksilo: hexil *heksitolo: hexitol *heksozo: hexóz

heksa=előképző; heksa~: hexa (>6 atom) ☞ heksafluorido, heksationato

heksaedr/o=☞kubo 1, sesedro

heksagon/o=☞regula sesangulo, sesangulo; ~a: ☞sesangula

heksametr/o=1. *ir* hexaméter; **2.** *ir* hatlábú hangsúlyos sor

hektar/o=hektár (ha) *szin* hektaro

hekto=előképző; hekto~: hekto~ (100x) ☞hektoaro, hektogramo, hektolitro

hektik/a=orv sorvadásos, hektikás

hektograf/o=1. sokszorosítógép, hektográf; **2.** stencilgép *szin* ciklostililo, mimeografo; ~i: **1.** *tr* sokszorosít, hektografál; **2.** *tr* stencilez *szin* ciklostili, mimeografi

Hektor/o=mit Hektór, Hector

Hekub/o=mit Hekabé, Hecuba

hel/a=1. világos, fényes, derült *en ~a tago: világos nappal *~a cielo: derült ég *~a fono: világos háttér *~a kaj bela: gyönyörűséges, ragyogó; **2.** világos (>szín) *~a bluo: világoskék szín; **3. átv** harsány, fényes, élénk (>hangzás) *~a voĉo de la koko: a kakas harsány hangja; ~o: *csill* fényesség; ~eco: világosság, fényesség, derűltség; ~igi: *tr* megvilágosít, kivilágosít, világossá tesz *la suno ~igis la ĉambron: a nap megvilágította a szobát; ~igi: *ntr* megvilágosodik, kivilágosodik, kiderül *la vetero ~igis: kiderült az idő *lia vizaĝo ~igis: arca felderült; **mal~a:** sötét *mal~a ĉambro: sötét szoba *mal~a koloro: sötét szín; **mal~igi:** *tr* elsötétít *mal~igi la ĉambron: elsötétíti a szobát; **mal~igi:** *ntr* elsötétül; **mal~o, mal~eco:** sötétség; **mal~blua:** sötétkék; **mal~bruna:** sötétbarna; **mal~haŭta:** *mn* sötétbőrű; **mal~haŭtulo:** *fn* sötétbőrű; **mal~ruĝa:** sötétvörös, bordó; **mal~verda:** sötétzöld; ~denso: *fo*t fényűrűség, fényerő

Helas/o=tört *geo* Hellász *szin* Helenujo

helebor/o=1. *tört* *orv* helleborus (téboly elleni fű); **2. növ** hunyor (Helleborus) *szin* ternoherbo *blanka ~o: *ĉ*blanka veratro *nigra ~o: fekete hunyor (H. niger)

helen/o=fn hellén, ógörög, ókori görög; ~a: *mn* tört hellén, ógörög, ókori görög; ~ismo: *1. mív* tört hellenizmus, hellén civilizáció; **2. nyt** hellenizmus, sajátos ógörög kifejezés; ~igi: *tr* hellenizál, elgörögösít; ~isto: **1.** *tört* görög kultúrájú zsidó; **2. nyt** hellenista, grécista; ~istiko: *tört* tud hellenisztika; **(H)~ujo, (H)~io:** *tört* *geo* Hellász *szin* Helaso; **antaŭ~a:** prehellén, hellének előtti *antaŭ~a civilizacio: prehellén civilizáció

Helen/o=1. *mit* Heléna, Helené, Helene; **2. Ilona; Helenjo, Henjo:** Iluska, Ica; **Sankta-(H)-o:** *geo* *pol* Szent Ilona-sziget (BR) *Napoleono estis ekzilita sur Sankta-(H)-on: Napóleont Szent Ilona szigetére száműzték

Helenistik/o=hellenisztikus korszak

heler/o=tört heller (német váltópénz)

Helespont/o=tört *geo* Hellészpontosz vö. Dardaneloj

Helgoland/o=geo Helgoland

heli/o=kém hélium (He)

heliant/o=növ napraforgó (Helianthus) *szin* sunfloro *tubera ~o: csicsóka (H. tuberosus) *szin* terpiro

heliantem/o=növ tetemoldó, tetemtoldó, napvirág (Helianthemum) *szin* sunrozo

helic/o=1. *mat* csavarvonal, csigavonal; **2. tech** csavarmentet; **3. tech** légszavár, hajócszavár, propeller *ĝustigebla ~o: állítható szárnyú légszavár *sesala ~o: hatszárnyú légszavár *variigebla ~o: beálló szárnyú légszavár; ~a: csavar~, csiga~ *~a ŝtuparo: csigalépcső *szin* spirala ŝtuparo; ~ero: *tech* menetemelkedés (>csavar) *szin* paŝo 2; ~oido: *mat* csavarfelület, helikoid; **alfa~o:** *biol* kém alfa-hélix

helik/o=1. áll csiga (Helix) *manĝebla ~o: éticsiga (H. pomatia) *vivi, kiel ~o en konko: úgy él, mint egy remete; **2. anat** fülcsiga, hallócsiga, csigajárat, cochlea *szin* kokleo; **3. inf** kukac (@) *szin* ĉe-signo, po-signo; ~aĵo: *gaszt* csigaétel; ~forma: csiga~, csiga alakú; ~poŝto: *inf* csigaposta, hagyományos posta

ŭharheliko

Helikon/o=geo *mit* Helikon-hegység (a Múzsák lakhelye)

helikoni/o=növ hamisbanán, papagájbanán, rákollóvirág, helikónia (Heliconia)

helikopter/o=rep helikopter

helikriflo/o=növ szalmagyopár, szalmavirág (Helichrysum) *szin* eteknofloro

heliks/o=anat fülkarima, fülléc, fülszegély, helix

heliocentr/a=csill heliocentrikus vö. geocentra

Heliodor/o=tört *ir* Héliodórosz

heliograf/o=1. *kat* távk naptáviró, tükörtáviró; **2. met** napfényidőtartam-író, heliográf; ~io: *kat* távk fénytávirás, tükörtávirás, heliográfia

heliogravur/o=knv fénynyomatkészítés, rakolnyomás, heliogravúra, heliogravűr

Helipol/o=tört *geo* Heliopolisz

heliosfer/o=csill helioszféra

helioskop/o=csill naptávcső, helioszkóp; ~io: *csill* napmegfigyelés, helioszkópia

heliostat/o=csill napállító, heliosztát

helioterapi/o=ĉ sunterápia

heliotrop/o=1. növ kunkor, heliotrop (Heliotropium); **2. ásv** heliotrop

heliotropism/o=ĉ suntropizmo

helium/o=ĉ helio

helm/o=tört *kat* cím sisak; ~eto: *cím* címersisak

helmint/o=áll *orv* bélféreg; ~ologio: *orv* helmintológus; ~ologio: *orv* féregtan, helmintológia; ~omo: *orv* féreg okozta daganat, helminthoma; ~ozo: *orv* bérféregesség, féregbetegség, helmithiasis; ~ofobio: *orv*

féregiszony, helminthophibia; **plat~oj:** áll laposférgek (Platyhelminthes) *szin* platvermoj

helode/o=ĉ elodeo

Heloiz/o=ir Héloise

helot/o=tört helóta, spártai rabszolga

help/i=1. *tr* segít vkinek (n v. al) *~i sin, ~i al si: segít magán *kiu al si ~as, al tiu Dio ~as Z: *közm* segíts magadon, Isten is megsegít *kontraŭ volo de Dio ~os nenio Z: *közm* Istennel nem lehet hadakozni, nehéz Istennel ujjat húzni; **2. tr** átv használ *tio ~os kiel hirud' al mortinto Z: annyi, mint halottnak a csók; ~a: segéd~, segítő, segély~ *doni ~an manon: segédkezet ad *~a subvencio: pénzügyi segély, pénzügyi támogatás; ~o: **1.** segítés, megsegítés *on!: segítség! *humaneca ~ado: humanitárius segélyezés *krii ~on: segítségért kiált *la vidvino restis sen ~o: az övezgy támasz nélkül maradt *sociala ~o: szociális segély *unua ~o: elsősegélynyújtás, elsősegély; **2.** segítség, segély *per ~o de vortaro: szótár segítségével; ~anto: **1.** segéd, segéderő, segítő *laboratoria ~anto: laborasszisztens, laboratóriumi segéderő *masonista ~anto: kőművessegéd, culáger; **2.** alkalmi kiségitő *multaj kompatantoj, sed neniu ~anto Z: *közm* sok a tanácsadó, de kevés a kalácsadó; ~antaro: segédlet, segítő; ~e de io: vmi segítségével *~e de poŝtranĉilo li malfermis la seruron: zsebkész segítségével kinyitotta a zarat; ~ebla: megsegíthető, orvosolható *~ebla malfeliĉo: orvosolható baj *nek ~eble, nek konsileble: kilátástalan a helyzet; ~ema: segítőképz, szolgálatkész; ~emo: segítőképzesség, szolgálatkészesség; ~ilo: segédeszköz; ~indulo: *fn* rászoruló, segítségre szoruló; ~isto: segéd; **antaŭmal~i:** *tr* megelőz (pl. bajt), elhárít, eleve megakadályoz; **inter~i:** *tr* (segítőleg) közvetít *inter~i en la atingo de kompromiso: közvetít kompromisszum kötésében; **kun~i:** *tr* besegít *kun~i en la aranĝado: besegít a rendezésbe; **mal~i:** *tr* akadályoz, gátol; **mal~o:** **1.** akadályozás, gátolás *malgraŭ mal~o mi ĉeestos: akadályoztatás ellenére ott leszek; **2.** akadály, gát *la nescio de lingvoj estas granda mal~o de la interkomprenigo: a nyelvek nem tudása nagy akadály a kölcsönös megértésnek; **mal~a:** akadályozó, gátló *nenio mal~a: semmi akadály *mal~aj faktoroj: akadályozó tényezők *pro intervenintaj mal~oj: közbejött akadályok miatt; **mem~a:** önségítő, önségélyező; **sen~a:** **1.** tehetetlen *sen~a infano: tehetetlen gyermek; **2.** kivédhetetlen *la sen~a formorto de specioj: fajok kivédhetetlen kihalása; **sen~eco:** tehetetlenség; **sen~i:** *tr* cserbenhagy *la ŝoforo sen~is sian viktimon: a jármű vezetője cserbenhagyta áldozatát; **unua~isto:** elsősegélynyújtó; ~alvoko: segélykérés; ~instalaĵo: *tech* segédberendezés; ~konto: *gazd* segélyszámla; ~kuracisto: *kat* *orv* felcser; ~laboristo: segédmunkás; ~leciono: *isk* korrepetálás *doni ~lecionojn: korrepetál; ~lineo: *inf* helpdeszk, segélyvonal; ~lingvo: *nyt* segédnyelv; ~materialo: segédanyag, segédlet; ~ocela: segítő célú, segítő szándékú; ~oficejo: segélyiroda; ~opastrado: *kr* káplánoskodás; ~opastro: *kr* káplán, segédlelkész, vikárius *szin* vicparohestro, vikario 1; ~opreta: segítőképz; ~opreteco: segítőképzesség; ~oprogramo: **1.** segélyprogram; **2. inf** segédprogram; ~organizaĵo: segélyszervezet; ~oservo: segélyszolgálat *humaneca ~oservo: humanitárius segélyszolgálat; ~transporto: segélyszállítás; ~transportaĵo: segélyszállítmány; ~otrupo, ~taĉmento: *kat* segédcsoport, felmentő csapat; ~peti: *tr* vki (n) segítségét kéri *ni ~petis la policanojn: a rendőrök segítségét kértük; ~regisoro: *film* segédrendező; ~vartistino: *isk* dadus (bölcsődében); ~verbo: *nyt* segédige *moda ~verbo: módbeli segédige; ~voki: *tr* segítségül hív; ~voko: segélyhívás, segélykérés; ~verbo: *nyt* segédige ŭevoluhelpo, instruhelpilo, kaŝhelpilo, krimhelpilo, memorthelpilo, monhelpo, starthelpilo

Helsink/o=geo Helsinki *~o estas la ĉefurbo de Finnlando: Helsinki Finnország fővárosa

helvel/o=növ süveggomba, papsapkgomba (Helvella)

helvet/o=fn helvét; ~a: *mn* helvét; **(H)~ujo, (H)~io:** **1.** *tört* *geo* Helvetia, Helvécia; **2. átv** Svájc

hem/o=kém hem

hemaglutinin/o=orv hemagglutinin, haemagglutinin; hemaglutini: *ntr* *orv* összecsapzódik (>vörösvérsejtek)

hemant/o=növ vérvirág (Haemanthus) *szin* sangofloro

hemat/o=orv *biol* hemato~, vér; ~odinamiko: *orv* haemodynamica, véráramlástan; ~ogena: *orv* *biol* hematogén, vérből származó, vér útján történő; ~ologio: *orv* hematológus; ~ologio: *orv* hematológia, haematologia; ~omo: *orv* vérömleny, vérdaganat, haematoma; ~opoezo: *biol* kém véresejtképződés, nyiroksejtképződés *szin* globulestígo; ~oterapio: *orv* hematoterápia; ~urio: *orv* vérévelés, vérés vizelés, haematuria; ~ino: *kém* hematin

hematemez/o=orv vérhányás, haematemesis

hemati/o=ĉ eritrocito

hematit/o=ásv vörösvasérc, hematit *szin* ruĝa fererco

hematoksil/o=*növ* kékfa, bürzsönyfa (Haematoxylum); **~ino**: kém hematoxilin
hematop/o=**☞**hematopodo
hematopod/o=*áll* Haematopus *Eürázia ~o: csigaforgató, tengeri szarka (H. ostralegus) marpigo
hematoz/o=*orv* vérképződés, haematosi
hematozo/oj=**☞**plasmidio
hemerokal/o=**☞**hemerokallido
hemerokallid/o=*növ* sásliliom (Hemerocallis) *szin* taglilio
hemeralopi/o=*orv* farkasvakság, szürkületi vakság, hemeralopia *szin* tagblindeco
hemi=előképző; *hemi*~: *tud* *hemi*~, fél~ **☞**hemianestezo, hemikonvolsio, hemikoreo, hemisfero, hemisistolo
hemianopsid/o=*orv* hemianopsia, hemianopia (szem fél látóterének kiesése) *bitempia ~o: hemianopia bitemporalis *duflanka ~o: hemianopia bilateralis *samflanka ~o: hemianopia unilateralis
hemicululoz/o=*kém* hemicellulóz, fapolióz
hemiñord/o=*áll* félgerinchúr; **~uloj**: *áll* félgerinchúrosok (Hemichordata)
hemimorfit/o=*ásv* hemimorfit, kalamín, kovagálma
hemion/o=*áll* félszamár, ázsiai vadszamár (Equus hemionus) vö. kulano, onagro
hemipter/oj=*áll* felemásszárnnyúak, poloskák (Heteroptera)
hemisfer/o=**☞**sfero
hemistih/o=*ir* félser, hemistichion (>vers)
hemistik/o=**☞**hemistihio
hemo=előképző; *hemo*~: *anat* vörösvérsejt, erythrocyta **☞**hemoglobino, hemolizo, hemolizino
hemofili/o=*orv* vérzékenység, haemofilia
hemoptiz/o=*orv* vérköpés, haemoptysis, haemoptoe
hemoragi/o=*orv* vérzés, haemorrhagia *cerebra ~o: agyvérzés, haemorrhagia cerebri *szin* cerba hemoragio
hemoroid/o=*orv* aranyér, haemorrhoida; *~a*: *orv* aranyeres, haemorrhoidalis *~a sangofluo: *orv* aranyeres vérzés
hemostaz/o=*orv* vérzéscsillapítás, haemostasis; *~a*: *orv* vérzéscsillapító *~a pinçilo: gysz artériacsipesz, érfogó
hen/i=*ntr* nyert; *~o*: nyertés
hena/o=henna (festék); **~arbusito**: **☞**lavsonio
Henan/o=*geo pol* Henan, Honan (CN)
hendiad/o=*ir* hendiadioin, hendiadisz
hendiadin/o=**☞**hendiado
Henegovi/o=*geo pol* Hainaut (BE)
henikoz=előképző; *henikoz*~: *kém* *henikoz*~ (21) *henikozano: *henikoz*án *henikozeno: *henikoz*én *henikozino: *henikoz*in *henikozilo: *henikoz*il
henoteizm/o=*vall* henoteizmus (többistenhit egy főistennel)
Henr/o=*fiz* (Joseph) Henry; *~o*: *fiz* henry (H) (>induktivitás)
Henriet=Henriett (utónév); **Henjo**: Heni
Henrik/o=Henrik (utónév)
heparin/o=*biol* kém heparin *~o estas antikoagulento: a heparin alvadástgátló
hepat/o=*anat* máj, hepar; *~ajo*: *gaszt* máj (>étel); *~ito*: *orv* májgyulladás, hepatitis; *~omo*: *orv* májdaganat, hepatoma; *~ulo*: *orv* májgyulladásos beteg, májbeteg; **megalo**-o: *orv* májmegnagyobbodás, megalohepatia, hepatomegalia; *~bulo*, *~knedliko*: *gaszt* májgombóc; *~herbo*: **☞**hepatiko 1; *~kancero*: *orv* májrák; *~opankreato*: *áll* hepatopancreas
hepatik/o=*növ* májvirág, májfű (Hepatica) *szin* hepatherbo
hept=előképző; *hept*~: 1. *kém* *hept*~ (7 szénből álló lánc) *heptano: heptán *hepteno: heptén *heptino: heptin *heptilo: heptil; 2. *kém* *hept*~ (monoszacharid) *heptozo: heptóz
hepta=előképző; *hepta*~: *kém* *hepta*~ (>7 atom, molekula, funkció) **☞**heptapeptido
heptagon/o=**☞**regula sepangulo, sepangulo
Heptastadi/o=*ép* tört Heptastadium
Her/o=1. *mit* Héra, Héré (Juno) *la bovinokula ~o: a tehén szemű Héra; 2. *ir* Héró *tragika amo inter ~o kaj Leandro: Héró és Leandrosz tragikus szerelme
Herakl/o=*mit* Héraklész vö. Herkulo *dek du laboroj de ~o: Héraklész tizenkét munkája; *~idoj*: tört Heraklidák
herakle/o=*növ* medvetalp (Heracleum)
Heraklit/o=*fil* Hérakleitosz
heraldik/o=*cím* címetan, heraldika; *~isto*: *cím* heraldikus, címetanszakértő
herb/o=1. *növ* *ált* fű (lágyszárú növény) *hepat~o: **☞**hepatiko 1 *hund~o: **☞**elmo *kanari~o: **☞**Kanaria falarido *kat~o: **☞**katario,

valeriano *kok~o: **☞**anagalo *medicina ~o: orvosi fű *moner~o: **☞**tlaspó *pulmo~o: **☞**pulmonario *sap~o: **☞**saponario *sod~o: **☞**salsolo *skrofol~o: **☞**skrofulario *ternig~o: **☞**ptarmiko *vat~o: **☞**asklepiado *veruk~o: **☞**kelidonio *vezik~o: **☞**urtikulario *vundo~o: **☞**vundosaniga antilido *malbona ~o froston ne timas Z: *közm* csalánba nem üt a mennykő; 2. *növ* fű, pázsit *sidi sur la ~o: a fűvön ül; 3. *átv* marihuána *szin* marihuano; *~aço*: *növ* gyom, gaz, dudva *szin* truderbo; *~aro*: *növ* gyepe, fűtakaró *szin* herbokovro; *~aristo*: *növ* fűvész, herbarista; *~ejo*: 1. *agr* rét, kaszáló vö. paštejo; 2. *növ* pázsit *szin* gazono; *~eto*, *~ero*: *növ* fűszál; *~ecigi*, *~izi*: *tr* gyepesít, fűvesít, fűvel beültet; *~icido*: *agr* gyomirtó szer, herbicid; *~ejregino*: **☞**ulmaria; *~obedo*: *növ* gyepegy, pázsit; *~obrando*: *gaszt* gyógyfűlikör; *~okampo*: *agr* rét, gyepe, kaszáló; *~okolekto*: *isk* növénygyűjtemény, herbárium *szin* herbario; *~olikvoro*: *gaszt* gyógylikör; *~orča*: dús fűvű; *~otapišo*: fűszőnyeg *lanuga ~otapišo: bársenyos fűszőnyeg; *~otufu*: fűcsomó; *~overda*: fűzöld; *~ovora*: *áll* fűevő; *~salo*: *gaszt* sós fűszer, fűszersó; *~saltulo*, *saltulo*: *áll* áll szöcske, sáska *bunta ~saltulo: tarka ugróka (Orchesella villosa) *marča ~saltulo: mocsári ugróka (Isotomurus palustris); *~saltuloj*, *saltuloj*: *áll* ugrólábúak, ugráló egyenesszárnnyúak (Saltatoria)
Uaromherboj, *drogherbo*, *kuracherbo*, *marherboj*, *panherbo*, *spicherbo*, *truderbo*, *vatherbo*
herbari/o=*növ* *isk* herbárium, növénygyűjtemény *szin* herbokolekto
Herbert/o=Herbert (utónév)
Herc/o=*fiz* (Heinrich) Hertz; *~o*: *fiz* hertz (Hz) *kilo~o: kilohertz (kHz) *mega~o: megahertz (MHz) *giga~o: gigahertz (GHz) *tera~o: terahertz (THz)
Hercegovin/o=*geo pol* Hercegovina; *~ano*: *fn* hercegovinai
hercin/a=*geo* hercinai, variszkuszi *~ia Montarčeno: Variszkuszi Hegységrendszer vö. Amorika Montaro
hercinit/o=*ásv* hercinit
Herd/a=*geo* Heard *~a kaj Makdonaldaj Insuloj: *geo pol* Heard-sziget és McDonald-szigetek (AU)
herd/o=*áll* vadcsorda *cerva ~o: szarvascsorda *antilopa ~o: antilopsorda
hered/i=1. *tr* jog örököl; 2. *tr* biol örököl; 3. *tr* *átv* örököl (pl. tulajdonságokat); *~a*: 1. örökölt *~a domo: örökölt ház *~a malsano: örökölt betegség *~a tradicio: örökölt hagyomány; 2. *jog* örökség~, örökségi, örökösödési *~a juro: *jog* öröklési jog, örökösödési jog *~a proceduro: *jog* örökösödési eljárás; 3. *jog* örökölheto, örökletes *~a aristokrataro: *tört* örökletes arisztokrácia *~a bieno: örökölheto birtok, örökletes birtok; *~o*: 1. *jog* öröklés; 2. örökség *szin* heredažo *riča ~o: gazdag örökség; *~ažo*: *jog* örökség *kultura ~ažo: kulturális örökség *monda ~ažo: világörökség *monda natur~ažo: természeti világörökség; *~anto*: *jog* örökös *avarulo avaras, ~antoj malšparas Z: *közm* fősvénynek gyakran tékozló a fia *universala ~anto: általános örökös; *~ebla*: *jog* örökölheto; *~eco*: 1. *jog* öröklési jog, örökösség (>képesség) *neniu diskutas vian ~econ: senki sem vitatja az ön öröklési jogát; 2. *biol* átöröklés, öröklődés (>tulajdonság) *Mendela lego de ~eco: az átöröklés Mendel-féle szabálya; 3. *ex orv* öröklődés, heriditas **☞**heredokontažo; *~igi*: 1. *tr* *jog* hagyományoz, ráhagy, örököl hagy vkire (al) vmit (n) *li ~igis grandan havažo al sia nevo: nagy vagyont hagyott az unokaöccsére; 2. *tr* *biol* átörökölt *~igi ecojn al la posteuloj: tulajdonságokat örökölt át az utódokra; 3. *tr* *átv* örököl hagy *Zamenhof ~igis siajn belajn ŝingojn al la esperantistoj: Zamenhof az esperantistákra hagyta szép álmait; *kun*~i: *tr* *jog* közösen örököl, megosztva örököl; *mal*~igi, *sen*~igi: *tr* *jog* kizár az örökségből, kitagad az örökségből, megfoszt az örökségtől *sen~igi sendankan filon: hálátlan fiút megfoszt az örökségtől; *~imposto*: *gazd* örökösödési adó; *~juro*: *jog* örökösödési jog
Utronheredonto
herer/a=*mn nyt* herero (hz)
Heretri/o=*tört* *geo* Eretria
herez/o=1. *vall* eretnekség, tévtan, tévhit; 2. *átv* eretnek eszme, gondolat; *~a*: *mn* *vall* *átv* is eretnek *~a penso: eretnek gondolat; *~ero*: *vall* eretnek tétel, eretnek elem *demonstri la ~erojn en lia moralfilozofio: kimutatja az eretnek elemeket erkölcsfilozófiájában; *~ulo*: *fn* *vall* eretnek *bruligi ~ulon sur ŝtiparo: eretneket máglyán megéget; *ĉef*~ulo: *vall* főeretnek, eretnek szekta alapítója
Herkul/o=1. *mit* Hercules, Herkules vö. Heraklo *~a laboro: herkulesi munka; 2. *csill* Herkules, Hercules
Herkulan/o=*tört* *geo* Herculanéum
Herkules/o=**☞**Herkulo
Herm/o=1. *mit* ne Hermész **☞**Hermeso; 2. *műv* Hermész-fejes oszlop
Hermafrodit/o=*mit* Hermaphroditosz; *~o*: *áll* hímnős egyed, hermafrodita *szin* androgino 2; *~a*: *biol* hímnős, kétnemű, hermafrodita

vő. dioika, ambaüsekse *~a floro: hímnős virág *~a animalo: hímnős állat; ~eco: *biol* hímnősség, kétneműség, hermafroditaság, hermafroditizmus; ~flora: *növ* hímnős virágú; **pseudo~eco**: *orv* álhermafroditaság, pszeudohermafroditizmus
Herman/o=Herman (utónév)
hermandur/o=*fn* tört hermundur
hermeneutik/o=**1. bibl** írásmagyarázat, szentírás-magyarázat; **2. fil** *nyt* értelmezéstan, hermeneutika
Hermes/o=*mit* Hermész; ~busto: *műv* Hermész-fejes oszlop, herma
hermet/a=**1. tech** légmentes, légmentesen zárt, hermetikus, szigetelt, tömített; **2. átv** titokzatos, sejtelmes, rejtett értelmű *~a poezio: hermetikus költészet, kevesek számára érthető költészet; ~eco: **1. tech** légmentesség, szigeteltség, tömítettség; **2. átv** titokzatosság, sejtelmesség
hermetik/a=~hermeta
hermini/o=*áll* karcsúbagoly (Herminia)
hermion/o=*áll* félsszamar, ázsiai vadszamar (Equus hemionus)
Hermion/o²=*mit* Hermioné
Hermit/o=*mat* (Charles) Hermite; ~a: *mat* hermitikus, Hermite-féle ~hermita produto, spaco
Hermon/o=*geo* *vall* Hermon *~o estas sankta monto sude de la montaro Antilibano: Hermon szent hegy az Antilibanon-hegység déli részén
herni/o=*orv* sérv, hernia *abdomena ~o: hasfali sérv *entordita ~o, strangolita ~o: *orv* kizárt sérv *ingvena ~o: lágyéksérv, hernia inguinalis *~o de la intervertebra disko: porckorongsérv, discushernia *umbilika ~o: köldöksérv
herniari/o=*növ* porcika, porcfű (Herniaria)
hero/o=**1. mit** hős; **2. hős** *epopea ~o: *ir* eposzi hős *~o de la socialista laboro: *tört* a socialista munka hőse *romantika ~o: romantikus hős; **3. ir** hős, főszereplő; ~a: hősi, hősie *~a ago, ~a faro: hősi tett, hősi cselekedet *szin* herajo *~a batalo: hősie küzdelem; ~i: *ntr* hősként viselkedik; ~afo: hőstett; ~eco: hősieesség, heroizmus; ~ino: **1. hős**; **2. ir** hős, női főszereplő; ~umi: *pej* hősködik; **anti~o, mal~o**: *ir* negatív hős; **mal~igi**: *tr* deheroizál; ~mortinto: hősi halott
Herod/o=*bibl* *tört* Heródes *~o Antipas: *bibl* *tört* Heródes Antipasz *~o la Granda: Nagy Heródes; ~ano: *tört* Heródes-párti, heródiánus
Herodias/o=*tört* *bibl* Heródiás
Herodot/o=*tört* Hérodotosz
heroid/o=*ir* hőselevél, heroida
heroin/o=*kém* heroin; ~omanio: *orv* heroinfüggőség
herold/o=**1. tört** hírnök, kikiáltó, herold *~oj rajdis tra la lando kaj anoncis la militon: hírnökök járták az országot, és hirdették a háborút; **2. fn** hírvívő, futár; **3. átv** hírnök *hírunoj estas la ~oj de la printempo: a fecskék a tavasz hírnökei; ~i: *tr* *tört* kikiált, (kikiáltva) kihirdet, nyilvánosságra hoz
Herostrat/o=*tört* Herosztatosz *~o bruligis la templon de Artemiso en Efezo, por eternigi sian nomon: Herosztatosz felgyújtotta az efezosi Artemis templomot, hogy megörökítse nevét
herpest/o=*áll* valódi mongúz (Herpestes)
herpet/o=*orv* herpesz; ~viruso: *bakt* herpeszvírus
hers/o=*tech* ép felhúzzható kapu, felhúzzható zárólemez
hes/o=*fn* hesseni; (H)~ujo, (H)~io, (H)~lando: *geo* *pol* Hessen (DE)
Hesper/o=*ir* Hesperia (Nyugat)
hesperid/o=*növ* estike (Hesperis)
Hesperidin/oj=*mit* Hesperidák
hesperornit/o=*ösl* Hesperornis, Nyugat madara
hetajr/o=*tört* hetéra
hetero=előképző; hetero~: **1. kém** hetero~ (más atom jelenléte ciklusban) ~heterociklo; **2. kém** hetero~ (más atom jelenléte vegyületben) ~heteropolimero
heterodin/o=*vill* keverőberendezés, heterodin oszcillátor, transzponáló; **super~o**: *vill* frekvenciaváltó vevő, szupervevő, transzponáló vevő
heterodoks/a=*mn* *kr* heterodox, nem hithű, elhajló (eretnek)
heterogamet/a=*biol* heterogametikus
heterogen/a=*tud* heterogén, különmemű, eltérő eredetű
heteronim/o=*nyt* heteronima (eltérő alakú, de azonos jelentésű szó)
heteronomi/o=*pol* heteronómia (külső hatalomnak v. erkölcsi parancsnak való alávetettség) vő. autonómia
heteropter/oj=*áll* poloskák (Heteroptera) *szin* cimój
heterosom/o=*biol* ivari kromoszóma, nemi kromoszóma, heteroszóma, heterokromoszóma *szin* seksa kromoszóma
heterotrof/a=*biol* heterotróf vő. aüksotrofa, autotrofa, prototrofa *~a organismo: heterotróf szervezet; ~eco: *biol* heterotrófia
heterozid/o=*kém* heterozid

heterozigot/o=*biol* heterozigóta
hetman/o=*tört* hetman, atamán, kozákvezér *szin* atamano
heüristik/o=*tud* *fil* heurisztika; ~a: *tud* *fil* heurisztikus
heve/o=*növ* kaucsukfa (Hevea)
Hevisid/o=*fiz* (Oliver) Heaviside ~hevisida funkcio
Heziod/o=*ir* Hésziodosz
hezit/i=*ntr* habozik, bizonytalankodik, hezitál; ~o: habozás, hezitálás, bizonytalankodás *kun kelka ~o: némi habozással, némileg bizonytalankodva; ~a: habozó, bizonytalankodó, hezitáló; ~ema: tétova, habozó jellemű; **sen~e**: habozás nélkül
hiacint/o=*növ* jácint (Hyacinthus) *akvo~o: ~ösvelpetiola ejshornio
Hiad/oj=*csill* Hyadok
hiat/o=**1. nyt** hanghézag, hiátus; **2. átv** hiányosság, ür, hiátus; **3. geo** réteghiány
hib/o=*növ* pikkelyes tuja, japán tuja, hibatuja (Thujopsis dolabrata)
hiba=hibacsi (japán parázsüst) vő. brajujo
hibak=atomcsapás túlélője, hibakusa
hibern/o=*fn* *tört* *ir* ír; ~a: *mn* *tört* *ir* ír; (H)~ujo, (H)~io: *tört* *ir* Hibernia (Írország)
hibisk/o=*növ* törökkrózsa, mályvacserje, hibiszkusz (Hibiscus)
hibrid/o=*fn* *biol* hibrid *interspecia ~o: fajközi hibrid; ~a: **1. mn** *biol* hibrid, keresztezett; **2. átv** hibrid, öszvér~, felemás *~a komputilo: hibrid számítógép *~a solvo: öszvérmegoldás; ~igi: *tr* *biol* *agr* keresztez; ~igo: *biol* kereszteződés, hibridizálódás
hid/a=*ritk* csúf, ijesztő, rémítő, irtózatos, förtelmes, visszataszító
hidalg/o=*tört* *hidalgó*, spanyol köznemes
hidatid/o=*áll* Echinococcus-hólyag; ~ozo: *orv* hidatózis, hydatosis
hidn/o=*növ* gerebengomba (Hydnum) *skvama ~o: cserepes gereben (H. imbricatum) *szin* skvama pikilfungo
hidr=előképző; hidr~: *kém* hidr~, hidrogén~ ~hidracido, hidroxido; hidrató: *kém* hidrát *oktahidrato: oktahidrát; hidrido: *kém* hidrid *karbonhidrido: ~hidrokarbono; hidridi: *tr* hidridez, hidrogénaniont bevisz; dehidrati: *tr* *kém* víztelenít, dehidratál
hidr/o=**1. mit** hidra, vízikigyó, víziszörny; **2. átv** hidra (állandó veszélyforrás); **3. áll** hidra, habarnica (Hydra) *fusta ~o: nyeles hidra (Pelamtohydra oligactis) *kaspia ~o: bunkós polipocsk (Cordylphora caspia) *verda ~o: zöld hidra (Chlorohydra viridissima) *vulgara ~o: közönséges hidra (H. vulgaris) *oidoj: hidraszerűek (Hydroida) *~uloj: hidraállatok (Hydrozoa); ~o: *csill* Vízikigyó, Hydra *Ina ~o: Északi Vízikigyó, Hydra *Vira ~o: Déli Vízikigyó, Hydrus
hidro²=előképző; hidro~: *tud* *tech* hidro~, víz~, vízi ~hidrocefalo, hidroelettrejo, hidromehániko; hidrologo: *víz* vízügyes, vízügyi szakember, hidrológus; hidrologio: *víz* víztan, hidrológia *szin* akvoscienco; hidronio: *kém* hidrónium
hidrange/o=*növ* hortenzia (Hydrangea) *grandfolia ~o: kerti hortenzia, nagylevelű hortenzia (H. macrophylla) *szin* hortensio
hidrant/o=tűzcsap
hidrarg/o=*kém* higany (Hg) *li estas vera ~o Z: mozog, mint a sajtkukac; nem tud megülni egy helyben; ~ismo: *orv* higanymérgezés, hydrargirismus; ~obano: *orv* higanyfürdő
hidrast/o=~hidrastido
hidrastid/o=*növ* aranygyökér (Hydrastis)
hidrat/o=*kém* hidrát; ~a: *kém* vizes, hidrát~; ~i: *tr* *kém* hidratál; ~igi: *ntr* *kém* hidratálódik; **de~igi, sen~igi**: *tr* *kém* dehidratál, víztelenít; **pseudo~o**: *kém* álhidrát, pszeudohidrát, nem valódi hidrát; **karbon~o**: *kém* szénhidrát
hidraul/a=*tech* hidraulikus ~hidraulá bremso, hidraulá premilo, hidraulá suspensio
hidraulik/o=*fiz* hidraulika; ~a: **1. fiz** hidraulika~, hidraulikus; **2. tech** hidraulikus *szin* hidraulá; **3. kém** vízben kötő *~a cemento: *ép* hidraulikus cement, víz alatt kötő cement *hidraulá kalko: *ép* hidraulikus mész, vízben kötő mész
hidrazin/o=*kém* hidrazin, diamid
hidrazon/o=*kém* hidrazon
hidrocefal/o=*orv* vízfejűség, agykamratágulat, hidrocefália; ~a: *orv* vízfejű; ~ulo: *fn* *orv* vízfejű
hidrodinamik/o=*fiz* hidrodinamika, áramlástan vő. elektrostatika
hidroelektr/o=*vill* *ip* hidroeletromosság (vizzel előállított elektromos energia); ~a: *fiz* *vill* hidroeletromos *~a centralo: ~akvoenergia centralo; ~ejo: ~akvoenergia centralo
hidrofil/a=**1. kém** hidrofil, vízfelszívó, nedvességtartó *szin* akvoafina; **2. növ** vízkedvelő, vízben élő, hidrofil *szin* akveja *~a planto: vízinövény *szin* hidrofító
hidrofit/o=*növ* vízinövény (Hydrophyta) *szin* akvoaplanto, akveja planto, hidrofila planto
hidrofob/a=*kém* víztaszító, nedvességtaszító, hidrofób *szin*

akvoneafina

hidrofobi/o=*pszi* vízviszony, hidrofóbia *szin* akvofobia

hidrofon/o=*tech* hidrofon, víz alatti mikrofon (lehallgatókészülék)

hidrogen/o=*kém* hidrogén (H); ~a: *kém* hidrogén~ *~a kombinaço:

hidrogénvegyület; ~i: *tr kém* hidrogénez, hidrogénnel vegyít; ~a^{uto}: *jm*

hidrogénautó; ~bombo: *kat* hidrogénbomba *szin* fúzia bombo;

~peroksido: *kém* hidrogén-peroxid; ~stacio: *jm* hidrogéntöltő állomás

~borhidrogeno

hidrogeolog/o=*geo* víz hidrogeológus, vízföldtanos; ~io: *geo* víz hidrogeológia, vízföldtan

hidrograf/o=*geo* víz hidrográfus; ~io: *geo* víz vízrajz, hidrográfia

hidrokarbid/o=*ne* ~hidrokarbono

hidrokarid/o=~hidrokarito

hidrokarit/o=*növ* békatutaj (Hydrocharis) *ranmorda ~o: vízi kapotnyak, vízi békatutaj (H. morsus ranae) *szin* ranmordo

hidrokorak/o=~kormorano

hidroker/o=*áll* vízidisznó (Hydrochoerus)

hidrokotil/o=*növ* gázló (Hydrocotyle) *szin* akvotelero

hidroksi/o=*kém* hidroxigyök

hidroksid/o=*kém* hidroxid ~aluminia hidroxido, natria hidroxido, kalia hidroxido

hidroksil/o=*kém* hidroxilgyök

hidroliz/i=*kém* hidrolizál, (vízzel) bont; ~o: *kém* hidrolízis, vízbontás

hidrometr/o=**1.** víz vízsebességmérő, hidrométer; **2.** víz víznyomásmérő; ~io: víz vízmérőstan, hidrometria

hidroplan/o=*rep* hidroplán, vízi repülőgép *szin* flugboato, hidroaeroplano

hidrops/o=*orv* folyadékgyülem, vízibetegség, vízkór, hydrops

hidrore/o=*orv* vízfolyás, váladékfolyás, hydrorrhea

hidrosfer/o=*geo* vízőv, hidroszféra

hidrostatik/o=*fiz* folyadékstatika, hidrosztatika *vö.* hidrodinamiko; ~a: *fiz* hidrosztatikai, hidrosztatikus

hidroteknik/o=*víz ép* vízepítészet, vízműtan, hidrotechnika

hidroterapi/o=*orv* vízgógyászat, hidroterápia *szin* akvokuracado

hidroterm/a=*geo* hidrotermikus, hidrotermális, hőforrás~ ~hidroterma centralo; ~ismo: *geo* hidrotermikus jelenség

hien/o=*áll* hiéna (Hyaena)

hieraci/o=*növ* hölgymál (Hieracium)

hierarh/o=*vall* főpap, hierarcha *szin* ĉefpastro

hierarhi/o=hierarchia, rangsor *eklezia ~o: egyházi hierarchia *militista ~o: katonai rangsor, katonai hierarchia *socia ~o: társadalmi hierarchia; ~igi: *tr* hierarchizál, rangsorol, rangsorba állít

hierarki/o=~hierarhio

hieratik/a=**1.** *vall* hieratikus, szent, papi; **2.** *átv* merev, szertartásos; **3.** *nyt* hieratikus (>írás) *~a lingvo: hieratikus nyelv *~a skribo: hieratikus írás

hieraŭ=**1.** *hsz* tegnap (a tegnapi napon) *hieraŭ estis via nomtago: tegnap volt a névnapod *hieraŭ vespere: tegnap este *la pano estas de hieraŭ: a kenyér tegnapi; **2.** *átv hsz* minap, tegnap *kio hieraŭ ŝajnis neverŝajna, tio hodiaŭ povas realigi: ami tegnap valószínűtlennek tűnt, az ma megvalósulhat; hieraŭa: tegnapi *ne bedaŭru hieraŭan, ne atendu morgaŭan, ne forlasu hodiaŭan *Z: közm* sohse búsulj, ügyis késő, ami elmúlt, vissza nem jó; hieraŭo: tegnapi nap, előző nap, előnap *szin* antaŭtago *la hieraŭo de Kristnasko: karácsony előnapja; hieraŭulo: *pej* a múlt embere, letűnt ember, *fn* maradi; antaŭhieraŭ: *hsz* tegnapelőtt; antaŭhieraŭa: tegnapelőtti

hierodul/o=*vall* tört hierodulosz, hierodul, templomszolga *~oj ofte servis kiel kultaj amorantoj: a hieroduloszok gyakran kultikus szeretőként szolgáltak

hierofant/o=*vall* tört hierophantész (misztériumot vezető pap)

hierogami/o=*vall* tört hierogámia (kultikus szexuális egyesülés)

hieroglif/o=**1.** *nyt* hieroglif, hieroglifa, képirás; **2.** *átv* macskakaparás, olvashatatlan írás

Hieronim/o=Hieronimus, Jeromos (utónév) *Sankta ~o retradukis kaj korektis la Bibliion: Szent Jeromos újrafordította és helyesbítette a Bibliát

hif/o=*növ* hifa, gombafonal, sejtfonal, hypha; **suĉ~o:** *növ* szívóhifa *szin* haŭstorio

hifolom/o=*növ* kénvirággomba (Hypholoma) *szin* sulfuroĉapa fungo

Higie/o=*mit* Hügiea, Hygieia

higien/o=*orv* egészségmegőrzés, egészségügy, higiénia *publika ~o: közegészségügy; ~a: **1.** egészség~, egészséggel kapcsolatos *~a libro: egészségéről szóló könyv *~aj problemoj: közegészségügyi problémák; **2.** *orv* egészségmegőrző, egészséges, higiénikus *~a enmetajo: tisztasági betét *~a kordono: egészségügyi kordon, egészségügyi védőövezet, egészségügyi zárlat *~a vivo: egészségmegőrző élet,

egészséges élet; ~isto: *fn orv* közegészségügyi szakértő, higiénikus ~medihigieno

higrocib/o=*növ* nedűgomba (Hygrocybe)

higrofor/o=*növ* csigagomba (Hygrophorus)

higrograf/o=*met* légnedvességíró (műszer)

higrometr/o=*met* légnedvességmérő, higrométer *rospunkta ~o: harmatpont-higrométer; ~io: *met* légnedvességmérés, higrometria

higroskop/o=*met* légnedvességjelző, higroszkóp

higumen/o=*kr* (ortodox) apát; ~ino: *kr* (ortodox) apátnő

hihi!=*hgut* hihi! (halk nevetés); hihii: *ntr* kuncog, vihog, heherészik

hik!=*hgut* hukk! (>csuklás); hiki: *ntr* *hgut* csuklik

hikori/o=~karjo

hiksos/o=*fn* tört hiksosz

hil/o=*áll* zöld levelibéka, leveli béka, zöldbéka, esőbéka (Hyla arborea) *szin* folirano

hil/o=~hilumo

Hilari/o=Vidor, Hilarius (utónév)

Hilbert/o=*mat* (D) Hilbert ~hilberta spaco

Hild/o=Hilda (utónév)

Hilel/o=*vall* Hillél; ~ano: *vall* hilelita; ~ismo: *vall* eo hillélizmus;

~ismo: *vall* eo hillélista

hilozoism/o=*fil* hiloizizmus

hiligajnon/o=*fn* hiligajnon; ~a: *mn* nyt ilongo, hiligayna, hiligaynon (hil)

hilum/o=**1.** *anat* nyílás, bemélyedés, kapu, hilus, hilum; **2.** *növ* magköldök, hilum *szin* umbiliko **2. a**

Himaĉal/o=*geo* pol Himácsal Prades, Himachal Pradesh (IN)

Himalaj/o=*geo* Himalája

himantop/o=~himantopodo

himantopod/o=*áll* gólyatöcs (Himantopus himantopus)

himati/o=*tört* himation (hellén felső ruha)

himen/o=*anat* szűzhártya, hymen

Himen/o=*mit* Hymen

himene/o=*növ* kopálfa, kurbarilfa, sáskafa (Hymenaea)

himeni/o=*növ* termőréteg, hymenium (>gomba)

himenomicet/oj=*növ* hártyás gombák (Hymenomycetes)

himenopter/oj=*áll* hártyásszárnyúak (Hymenoptera)

himn/o=*ir zene* himnusz *„La Espero” estas la ~o de la esperantistoj: „A remény” az eszperantisták himnusza *nacia ~o: nemzeti himnusz;

~a: *ir zene* himnusz~, himnikus; ~i: *ntr* himnuszt énekel; ~aro: *ir zene* himnuszgyűjtemény, himnarium

hin/o=*áll* lócsőzér (lócsődör és számarkanca utóda) *vö.* mulo

hin/o=*bibl* hin (*kb.* 6 l)

hinajan/o=*bud* *pej* hinajána („kis jármű”) *szin* Malgranda Vehiklo, teravado *vö.* mahajano

hind/o=*fn* indiai; ~a: *mn* indiai, hindu nemzetiségű *~a civilizacio: indiai civilizáció *~a Unio: *pol* Indiai Unió *szin* Barato, Hindujo;

(H)~ujo, (H)~io: **1.** *tört* *geo* India; **2.** *geo* *pol* India (IN), Indiai Unió *szin* Barato, Hinda Unio; ~ia: **1.** indiai *~ia popoloj: indiai népek *~ia Duoninsulo: *geo* Indiai-félsziget; **2.** *nyt* hindi *la ~ia lingvo: a hindi nyelv; ~iano: *fn* indiai; ~oĉinujo, ~oĉinio: **1.** *geo* Indokínai-félsziget,

Hátsó India; **2.** *tört* *geo* Indokína; ~eŭropa: *mn* nyt indoeurópai, indogermán (ine) *szin* hindogermana; ~eŭropisto: *nyt* indoeuropeista, indogermanista;

~eŭropistiko: *nyt* indoeuropeisztika, indogermanisztika; ~oarja: *mn* nyt indoiráni, újind *szin* hindoarajana;

~oĝermana: ~hindeŭropisto; ~oĝermanisto: ~hindeŭropisto;

~oĝermanistiko: ~hindeŭropistiko; ~oirana: *mn* nyt indoiráni, újind *szin* hindoarja; ~ologo: *nyt* indológus; ~ologio: *nyt* indológia

hindu/o=*fn* *vall* hindu; ~a: *mn* *vall* hindu; ~ismo: **1.** *vall* hinduizmus, hindu vallás, brahmanizmus *szin* bramanismo; **2.** hinduizmus (társadalmi rendszer)

Hindukus/o=*geo* Hindukus

Hindustan/o=*geo* Hindusztáni-alföld; ~a: *mn* nyt hindusztáni

hing/o=*ex* ~kardino

hioglos/o=*anat* nyelvcsont-nyelvizom, musculus hyoglossus

hioid/o=*anat* nyelvcsont, os hyoideum

hiosciam/o=~hiskiamo

hipalag/o=*nyt* *ir* szerkezetkeverés, hipallagé

hiparion/o=*ösl* hipparion, ösló

hipeastr/o=*növ* amarillisz (Hippeastrum)

hiper=előképző *vö.* hipo; hiper~: *tud* hiper~ (a normálisnál nagyobb mennyiség, tevékenység) ~hiperglukemio, hipersekrecio

hiperbat/o=*ir* inverzió, hiperbaton

hiperbol/o=**1.** *mat* hiperbola; **2.** *ir* nagyítás, túlzás, hiperbola; ~a: *mat* hiperbola~, hiperbolikus; ~oido: *mat* hiperboloid

hiperbore/o=*mit* hiperboreó (mítikus északi nép tagja)

hiperemi/o=*orv* vérbőség, vértolulás, bővérőség, hiperémia,
 hyperaemia
hiperestezi/o=*orv* túlérzékenység, hyperaesthesia
hipergonar/o=*film* hypergonar (technika)
hiperik/o=*növ* orbáncfű (Hypericum)
hipermetrop/a=*orv* távollátó, messzlátó *szin* malmiopa; ~**eco**: *orv* távollátás, messzlátás, hypermetropia
hiperon/o=*fiz* hiperon
hiperonim/o=**☞**supernocio
hiphop/o=*zene* hip-hop
hipi/o=hippi
Hipi/o²=Hippiasz *~o el Elido: *fil* éliszi Hippiasz
hipn/o=*növ* álommoha (Hypnum)
hipnot/o=*psz* hipnózis; ~**a**: *psz* hipnotikus *~a dormo: hipnotikus álm; ~**i**: *ntr* *psz* hipnózisban van; ~**igi**, ~**izi**: *tr* *psz* hipnotizál; ~**ismo**: *psz* hipnotizmus, hipnotikus jelenségek; ~**oterapio**: *psz* hipnoterápia
hipnoz/o=**☞**hipnoto
hipo=előképző *vö.* hiper; hipo~: *tud* hipo~ (a normálisnál kisebb mennyiség, tevékenység) **☞**hipodermo, hipotensio
hip/o²=*agr* gallyazókés
hipoderm/o=*áll* bagócsleány (Hypoderma)
hipodrom/o=**1.** *tört* *sp* hippodrom, ló- és kocsiversenypálya *la ~o de Olimpio: az olimpiai lóversenypálya; **2.** *sp* lóversenypálya
hipofagi/o=lőhúsevés
hipofe/o=*növ* homoktövis (Hippophae) *szin* mardorno *ramnoida ~o: kárpáti homoktövis (H. rhamnoides) *szin* rokobero
hipofiz/o=*anat* agyalapi mirigy, agyfűggeték, hipofízis, hypophysis *szin* pituitario; **hiper**~**ismo**: *orv* agyalapi mirigy túltengése, hipofizistúltengés; **hipo**~**ismo**: *orv* agyalapi mirigy csökkent működése, hipofiziselégtelenség
hipoge/o=(föld alatti) sírkamra, halotti kamra, kripta, hypogeum
hipogin/a=**1.** *növ* termő alatti, magház alatti; **2.** *növ* alsó állású, hypogynus
hipoglos/o=*anat* nyelv alatti ideg, XII. ideg, nervus hypoglossus
hipoglos/o²=*áll* laposhal (Hippoglossus)
hipogrif/o=*mit* szárnyas ló, hippogriff
hipoilondri/o=**☞**hipokondrio
hipokamp/o=**1.** *mit* tengeri ló *szin* marčevalo; **2.** *áll* csikóhal (Hippocampus) *szin* marčevalo, marčevaleto; **3.** *anat* Ammon-szarv, hippocampus
hipokastan/o=**1.** *ex* lógesztenye, vadgesztenye, bokrétafa (Hippocastanum) **☞**eskulo; **2.** *növ* közönséges vadgesztenye, fehér vadgesztenye (Aesculus hippocastanum) *~acoj: vadgesztenyefélék, lógesztenyefélék (Hippocastanaceae)
hipokaüst/o=**1.** *tört* hypocaustum (padló alatti fűtőhelyiség); **2.** padlófűtéses helyiség
hipokondr/o=*anat* hypochondrium (borda alatti tájék: hasüreg felső, borda alatti tájéka)
hipokondri/o=*psz* képzelt betegség, hypochondria; ~**ulo**: *psz* képzelt beteg, hypochonder
Hipokrat/o=*orv* Hippokratész *~a juro: hippokratészi eskü
Hipokren/o=*mit* *geo* Hippokréne
hipokrepid/o=*növ* heverő patkóhere, heverő patkófű, ernyős patkóhere, ernyős patkófű (Hippocrepis comosa)
hipokrit/i=*tr* *pej* színlel, álszenteskedik, kétszínűsködik *~i piecon: jámborságot színlel; ~**a**: *pej* képmutató, álszent, kétszínű, hipokrita; ~**eco**: *pej* szenteskedés, képmutatás, hipokrizis; ~**ulo**: *fn* *pej* álszent, képmutató, hipokrita
hipola/o=*áll* geze (Hippolais)
Hipolit/o=**1.** *mit* Hippolütosz, Hippolytus; **2.** Hippolit, Ipoly (utónév)
Hipolitín/o=*mit* Hippolüté
hipoman/o=*növ* manzanillafa, mérgezőfa (Hippomane)
Hipomen/o=*mit* Hippomeneia, Hippomenes
Hipon/o=*tört* *geo* Hippó
hiponim/o=**☞**subnocio
hipopotam/o=*áll* víziló (Hippopotamus)
hipospadi/o=*orv* hypospadiasis, húgycső-rendellenesség
hipostat/a=*biol* hiposztatikus
hipostaz/o=**1.** *fil* hiposztázis (tulajdonság önálló létezőként való felfogása); **2.** *vall* isteni személy, hiposztázis; **3.** *orv* vérsüllyedés, hiposztázis
hipostil/o=*ép* *tört* hüposztilion, hypostylon, oszlopterem
hipotaks/o=*nyl* alárendelés, hypotaxis *szin* subordigo **2** *vö.* paratakszo
hipotal/o=*növ* hipotalusz, hypothallus
hipotalam/o=*anat* hipotalamusz, hypothalamus
hipotek/o=*gazd* jog jelzálog; ~i: *tr* *gazd* jog elzálogosít, jelzáloggal

terhel

hipoténar/o=*anat* kisujjpárna, hypothenar**hipoténuz/o**=*mat* átfogó**hipotez/o**=**1.** *tud* *fil* hipotézis; **2.** *mat* sejtés; ~**a**: hipotetikus, feltevésen alapuló; ~**i**: *tr* *tud* hipotézisként elfogad, feltételez, feltesz**hipotróhoid/o**=*mat* hipotrochoid**hipsogam/o**=**☞**niveldiagramo**hipsokrom/a**=*fiz* hipszokróm, színemelő**hipsometr/o**=*geo* magasságmérő, hipszométer *~a kurbo: *geo* magassági vonal; ~**io**: *geo* hipszometria, magasságmérés**hipur/o**=*kém* hippurgyók *~ata acido: hippursav, lóhúgysav; ~**ato**: *kém* hippurát, hippursavsó**hipurid/o**=*növ* vízilófark, vízfenyőke (Hippuris)**hiragana/o**=*nyl* hiragana (japán szótagírás)**hirak/o**=**☞**prokavio**hiri-motu/o**=*fn* hiri-motu; ~**a**: *mn* *nyl* hiri-motu (ho)**Hirkan/o**=*bibl* Hirkanosz**Hirkani/o**=*bibl* *geo* Hirkánia**hirneol/o**=*növ* fülgomba (Hirneola)**Hirošim/o**=*geo* Hiroshima**hirt/a**=**1.** felálló, egyenesen álló (pl. szőr); **2.** kócos, borzas; ~**i**: *ntr* feláll (pl. szőr); ~**igi**: **1.** *tr* felborzol (pl. tollat); **2.** *tr* összekócol (pl. haját); ~**igi**: **1.** *ntr* felborzolódik, feláll *liaj haroj ~igás: égnek áll a haja; **2.** *ntr* összekócolódik; ~**ismo**: *orv* rendellenes szőrösség, hirtutizmus;**dis**~**igi**: *tr* összekócol**hirud/o**=*áll* pióca, nadály (Hirudo) *medicina ~o: orvosi pióca (H. medicinalis) *gi helpos kiel ~' al mortinto Z: annyit ér, mint halottnak a csók; ~**ino**: *kém* hirudin**hirund/o**=*áll* fecske (Hirundo) *bord~o: partifecske (Riparia riparia) *kamp~o: füstifecske (H. rustica) *mar~o: *ne* székcicsér **☞**glareolo*mur~o, urb~o: molnárfecske (Delichon urbica) *unu ~o printempon ne alportas Z: *köz* egy fecske nem csinál nyarat *unua ~o: *átv* első fecske; ~**herbo**: **☞**kelidonio; ~**nesto**: **1.** *áll* fecskefészek; **2.** *gaszt* fecskefészek *szin* salangannesto; ~**nesto**~**supo**: *gaszt* fecskefészekleves*szin* salangansupo; ~**ovosta**: fecskefarkú; ~**vostulo**: **☞**makaono
his/i=*tr* (kötéllal) felvon, felhúz, kifeszít *~i flagon: zászlót felvon *~i velon: *hajó* vitorlát felvon v. kifeszít; ~**ilo**: felvonókötél; ~**ejo**: kötélpadlás (>színház); **duon**~**i**: *tr* félig felvon; **mal**~**i**: *tr* levon (pl. zászlót, vitorlát)**hiskiam/o**=*növ* beléndek (Hyoscyamus) *nigra ~kiamo: bolondító beléndek (H. niger); ~**kiamino**: *kém* hioszciamin**hisop/o**=**1.** *bibl* izsóp; **2.** *növ* izsóp (Hyssopus) *kuraca ~o: kerti izsóp (H. officinalis)**hispan/o**=*fn* spanyol; ~**a**: *mn* *nyl* spanyol (es); **(H)**~**ujo**, **(H)**~**io**: **1.** *geo* *pol* Spanyolország (ES); **2.** *ex* *geo* Ibéria **☞**Iberujo; ~**ismo**: *nyl* hispanizmus; ~**amerika**: spanyol-amerikai; ~**hundo**: **☞**spanielo; ~**o**~**maŭra**: spanyol-mór**Hispaniol/o**=*geo* Hispaniola**hist/o**=*anat* szövet *epitelia ~o: hámszövet *erektigema ~o: barlangos test *grasa ~o: zsírszövet *kartilaga ~o: porciszövet *kuniga ~o: **☞**konektivo **1** limfoida ~o: *anat* nyirokszövet *muka ~o: nyálkahártyaszövet, tela mucosa *muskola ~o: izomszövet, tela muscularis *nerva ~o: idegszövet, tela nervosa *osta ~o: csontszövet, tela ossea *šajn~o: *növ* álszövet, pseudoparenchyma; ~**ologo**: *orv* szövettan, hisztológus; ~**ologio**: *orv* szövettan, hisztológia *~ologia ekzamanos: szövettani vizsgálat; **paleo**~**ologio**: *ösl* őslénytani szövettan, paleohisztológia; ~**ogenezo**: *biol* sejtképződés, citogenezis; ~**okemio**: *biol* kém szövettémia, hisztokémia**histamin/o**=*kém* *biol* hisztamin; **anti**~**o**: *gysz* antihisztamin**histerez/o**=*fiz* hisztérezis *magneta ~o: *vill* mágneses hisztérezis**histeri/o**=*psz* *orv* hisztéria; ~**a**: *psz* *orv* hisztériás, hisztérikus *~a atako: hisztériás roham; ~**igi**: *tr* hisztérizál; ~**ulo**: *fn* *psz* *orv* hisztériás beteg; ~**ulino**: *psz* *orv* hisztérika**histidin/o**=*kém* *biol* hisztidin**histogram/o**=*mat* gyakorisági oszlopdigram, hisztogram**hison/o**=*kém* *biol* hiszon**histori/o**=**1.** *tört* történettudomány *loka ~o: helytörténet *teatra ~o: színház-történet; **2.** *tört* történelem, történelmi esemény *la ~o de la Centjara Milito: a százéves háború története *la ~o de nia vivo: életünk története; **3.** történet, esemény (megesett dolgok) *bibliaj ~oj: bibliai történetek, bibliai események *~oj kaj epizodoj el la vivoj de famuloj: történetek és epizódok híres emberek életéből; **4.** *ir* történet *la formado de la ~o en la romano estas tre karakteriza por la verkisto: a történet alakítása a regényben nagyon jellemző az íróra; **5.** *pej* mese, kitalált történet *vi ne misgvidos mi per viaj ~oj: ne vezetsz félre a mesével; ~**a**: **1.** történettudományi *~a verko: történettudományi mű; **2.**

történelmi *~a fakto: történelmi tény *en la ~aj tempoj: a történelmi időben; **3.** történelmi, döntően fontos *stari antaŭ ~a decido: történelmi döntés előtt áll *ni troviĝas en ~a momento: történelmi pillanatban vagyunk; ~eco: történelmiség, történelmi mivolt, történelmi valóság *multaj pridubas la ~econ de Jesuo: sokan kétségbe vonják Jézus történelmi mivoltát; ~eto: epizód, érdekes történet, anekdota *~etoj el la vivo de Napoleono: anekdoták Napóleon életéből; ~smo: ép historizmus, eklektika; ~isto: *tört* történész (történelemmel foglalkozó szakember) vö. historiografo *teatra ~isto: színháztörténész; **antaŭ~o:** **1.** előzmény, előtörténet; **2.** *tört* őstörténet; **antaŭ~a:** *tört* történelem előtti, prehisztórikus; **pra~o, proto~o:** **1.** *tört* őstörténet, történelem előtti kor; **2.** *tört* őstörténet (>tudomány); **pra~a, proto~a:** *tört* őstörténeti, prehisztórikus; **pre~o:** Œprahistorio Ŭarthistorio, ideohistorio, literaturhistorio, malsanhistorio, mondhistorio, muzikhistorio, naturhistorio, religihistorio, terhistorio, vivhistorio
historiograf/o=tört történetíró vö. historiisto; ~io: *tört* történetírás
histrík/o=áll sül (Hystrix) *szin* pikporko
histrion/o=1. *tört* hystrio, mulattató; **2.** *pej* pojáca, komédiás, csepűragó *fóira ~o: *pej* vásári csepűragó v. bohóc; ~ado: színészkedés, ripacszkodás, szemfényvesztés, csepűragás
hitit/o=fn *tört* hettita; ~a: *mn nyt* *tört* hettita (hit)
Hitler/o=tört (Adolf) Hitler; ~ano: *tört* hitlerista; ~ismo: *tört* hitlerizmus
HIV=röv homa imun-insuficiencia viruso; HIV-infekto: *orv* HIV-fertőzés; HIV-infektito: *fn orv* HIV-fertőzött; HIV-negativa: *orv* HIV-negatív; HIV-pozitív: *orv* HIV-pozitív
Hizbulah/o=pol Hezbollah
hiziki/o=növ hiziki (algafajta) (Hizikia)
hm!=1. *isz* hm! (>megfontolás, ellenkezés) *hm! mi ne scias, mi pripensos la aferon: hm, nem tudom, majd meggondolom a dolgot; **2.** *isz* hm! (>bizonytalanság, zavar) *hm! mi ne dirus tulterte: hm, nem mondanám teljesen biztosra; **3.** *isz* hm! (>figyelmeztetés jelenlétre) *hm! mi alvenis, sinjoro: hm, megjöttem, uram
ho=1. *isz* ó!, oh!, ah! (>erős érzés) *ho, ĉielo!: *isz* ó, egek! *ho jes!: hogyne!, hát persze *ho, kia feliĉo!: ó, micsoda boldogság! *ho, terura malfeliĉo: ah, szörnyű baj! *ho ve!: *isz* ó jaj!; **2.** erősítő módosítószó *ho he!: hé, te! *ho ho!: hohó! *ho hoj!: hahó! *ho hul!: hu, a mindenit! *ho ruk!: hórukk! *ho vi ho!: ó, te!
Hoank/o=geo Sárga-folyó *szin* Flava Rivero
hobal/o=Œmirho
hobi/o=kedvtelés, hobbi *szin* űatokupo; ~ulo: hobbiűző, kedvtelésnek hódoló
hoboj/o=zene oboa *A~o: A-oboja *~o de amo: oboa d'amore *tenora ~o: oboa da caccia
Ŭaldhobojo, baritonhobojo
Ho-Ĉi-Min=tört Ho Si Minh; Ho-Ĉi-Min-urbo: *geo* Ho-Si-Minh-város
Hoĝkin/o=orv (Thomas) Hodgkin; ~a **malsano:** *orv* Hodgkin-kór
hodiaŭ=1. *hsz* ma (a mai napon) *faru hodiaŭ, kion vi povas – morgaŭ vi eble okazon ne trovos **Z: közm** amit ma megtehetsz, ne halasz holnapra *hodiaŭ matene: ma reggel; **2.** *átv* ma, manapság, mostanság *hodiaŭ al mi, morgaŭ al vi **Z: ma** nekem, holnap neked *hodiaŭ junuloj estas malestimaj: manapság a fiatalok tiszteletlenek; hodiaŭa: mai; hodiaŭo: a mai nap *ĝuu la hodiaŭon: élvezd a mát
hodosig/o=gaszt hot dog *szin* kolbasbuko
hodoĝraf/o=fiz hot dogról, menetíró
hodometr/o=hodométer, menetűtmérő
Hohencolern/oj=tört Hohenzollernek
Hohenstaŭf/oj=tört Hohenstaufenek
hoj!=isz halló! (messziről hívás); hoji: *ntr* hallózik (messziről hív)
hoj/o=agr kapa *szin* harkfólis; ~i: *tr* kapál
hojl/i=ntr vonít *szin* tirboji
hok/o=1. horog, kampó *surtegmenta ~o: tetőhorog; **2.** fogas, akasztó *pendi de ~o: fogason lóg; **3.** *sp* horog (>horgászat) *ankoraŭ la ezoko ne estas sur la ~o **Z: közm** ne igyál előre a medve bőrére *fiŝo ne iras, sed ~o ĝin tiras **Z: közm** kecske sem menne a vásárra, ha nem hajtának; **4.** csuklópántcsap, zsanércsap vö. ĉamiro; **5.** *sp* horogütés (>ökölvívás) *szin* hokbato *~o supren: felütés; ~a: horog~, horgas, kampós; ~i: *tr* (horoggal) megfog, megakaszt, kihorgászik, (horoggal) kapcsol, akaszt *~i fiŝon: halat kihorgászik *~i sin: *pej* ráakaszódik vkire (al); ~ego: Œgraplo; ~eto: **1.** horgoska, kis horog (pl. csaté) *~eto de agrafo: kankapocs; **2.** *nyt* horgos ékezet *pinta ~eto, v~eto: kúpos ékezet, hacsek *ronda ~eto, u~eto: félkörös ékezet; ~iĝi: **1.** *ntr* beleakad, beleakaszódik vmibe (al); **2.** *ntr* átv (értelmenül) ragaszkodik vmihez (al); ~ingo: kapcsolgyűrű, kapcsolshüvely, zsanérhüvely, nőstény kapocs; **al~i, sur~iĝi:** *tr* horogra v. fogasra akaszt; **de~i:** *tr* horogról v.

fogasról lekaszt; **sub~o:** *nyt* cédlle *szin* cedilo, subkomo; ~bastono: kampós bot; ~bato: *sp* horogütés (>ökölvívás) *szin* hoko **5** *dekstra ~bato: jobbhorog *maldekstra ~bato: balhorog; ~ĉifonisto: guberaló; ~fadeno, ~ŝnuro: *sp* horgászszinór, horgászszineg, damil; ~fiŝado: *sp* horgászat *szin* fiŝkaptado **2;** ~fiŝi: *tr* *sp* horgászik, (halat) fog *szin* fiŝi **3,** fiŝhoki; ~fiŝisto: *sp* horgász; ~naza: horgas orrú, görbe orrú; ~okruco: *tört* horogkereszt; ~okruculo: *fn* *tört* horogkereszt; ~stango: *hajó* csáklya; ~tabulo: előszobafal; ~triki: *tr* *tex* horgol Ŭĉenhoko, fajrohoko, fiŝhoko, pordhoko, ŝloshoko, vesthoko
Hokajd/o=geo Hokkaidó
hoke/o=sp hoki, gyeplabda; ~i: *ntr* *sp* hokizik; ~ilo: *sp* hokiütő, hokibot; ~disko: *sp* jégkorong; ~pilko: *sp* gyeplabda, hokilabda Ŭgazonhokeo, glacihokeo, ruhokeo,; hokuspokus=ĝgut hókuszpókusz
hola!=isz hahó! halló! (hívás messziről)
Holand/o=geo Holland *Nord-(H)~o: Észak-Holland *Sud-(H)~o: Dél-Holland; ~a: *geo* hollandi; ~ano: *fn* hollandi
holandez/o=gaszt holland mártás, holland öntet
hold/o=hajó hajóúr, rakodótér, hajóraktér, hajótér, hajófenék (raktér) *szin* űipkelo; ~fako: *hajó* hajórekesz; ~luko: *hajó* fedélzeti nyílás, fedélzeti lejáró *szin* luko **2**
holding/o=gazd holding, vállalatcsoport
Holivud/o=geo film Hollywood
holk/o=növ selyemperje (Holcus)
holm/o=ritk domb, halom *szin* altaĵo, monteto
holmi/o=kém holmium (Ho) *~a klorido: holmiumklorid
holocefal/oj=áll tömörfejűek (Holocephali)
holocen/o=geo holocén, jelenkor
holoedr/o=ásv holoéder
Holofern/o=bibl Holofermesz
holograf/o=jog saját kézzel írott végrendelet
holografi/o=fot holográfia
hologram/o=fot hologramm, térhatású fénykép
holokaŭst/o=vall égőáldozat *szin* brulofero; ~o: *tört* *pol* holokausz, népiítés *szin* űsoaho
holokinetik/a=tud holokinetikus
holomorfi/a=mat holomorf; holomorfio: *mat* holomorfizmus
holost/o=Œholosteo
holoste/o=növ olocsán (Holosteum)
holoste/oj=áll csontos ganoidok (Holostei)
holoturi/o=áll tengeri ugorka (Holothuria) *szin* markolbaso
Holstini/o=geo Holstein
hom/o=1. ősl ember (Homo) *~o de Kromanjono: cro-magnoni ember *lerta ~o: „ügyes” ember (Homo habilis) *neandertala ~o: Neander-völgyi ember (Homo sapiens neandertalensis) *rekta ~o: „felegyenesedett” ember (Homo erectus) *saĝa ~o: „értelmes” ember, mai ember (Homo sapiens); **2.** ember (szemben az állatokkal) *fiŝo serĉas profundon, ~o serĉas abundon **Z: közm** ember a munkára, madár a repülésre termett *~o de eminanta kapablo: kiváló képességű ember *~o el karmo kaj ostoj: hús-vér ember *~o kun medolo en la ostoj: legény a talpán; olyan ember, aki nem ijed meg a saját árnyékától *~o pafas, Dio trafas **Z: közm** ember tervez, Isten végez *~o sen hejmo kaj helpo: ágrólszakadt ember, nincstelen, földönfutó *~o sen pano kaj kompano: ágrólszakadt ember, nincstelen, földönfutó *~o senpeka neniam ekzistis **Z: közm** nincs tökéletes ember *~o transrande!: ember a vízben! *vidkapabla ~o: látó ember (szemben a vakkal); **3.** ember (szolga, cseléd, házbeli) *li forsendis iun el siaj ~oj: elküldött valakit az emberei közül; ~a: ember~, emberi *~a trajto: emberi vonás *~a svarmo: nyüzsgő embertömeg, nyüzsgő sokaság; ~aro: emberiség *bonfaranto de la ~aro: az emberiség jótévedője; ~arano: **1.** emberbarát; **2.** eo a homarizmus híve; ~aranismo: eo *pol* *vall* homarizmus, humanitarizmus (humanitarius vallási-politikai nézetrendszer) vö. hilelismo; ~eco: emberség, embervolt; ~eto: emberke, kis ember; ~ido: emberfia, emberfi; ~iĝo: ősl emberré válás; ~ino: emberlány, asszony; ~edoj: áll emberfélék (Hominidae); ~enoj: áll valódi emberek (Homininae); ~izi: *tr* *gaszt* hominizál (tejet az emberi tejhez hasonlítóvá alakít); ~oideoj: áll emberszerűek (Hominoidea); **bon~a:** emberies, humanus; **bon~eco:** emberieség, humanitás; **ĉiu~a:** általános emberi, minden emberre jellemző; **fi~o:** rongyember; **grand~eco:** nagyvonalúság; **inter~a:** emberek közötti, emberközi; **kontraŭ~a:** emberellenes, antihumanus; **kontraŭ~ara:** emberiségellenes, emberiség elleni; **kun~o:** embertárs, felebarát, atyafi; **kvazaŭ~o:** **1.** próbababa; **2.** *agr* madárijesztő *szin* birdotimigilo, ĉifonfiguro; **mal~o:** *átv* *pej* állat, emberi állat, nem-ember; **mult~a, multe~a:** népes; **ne~a:** nem emberi; **pra~o:** ősl ősember *afrika pra~o: afrikai ősember (Praeanthropus africanus); **pri~a:** humán *pri~aj sciencoj: humán

tudományok; **sen~a**: néptelen, kietlen, lakatlan, pusztá; **sen~igi**: *tr* elnéptelenít, lakatlanná tesz; **sen~igi**: *ntr* elnéptelenedik, lakatlanná válik; **sen~eciği**: *ntr* elembertelenedik; **super~o**: felsőbbrendű ember, superman, übermensch; **super~a**: emberfeletti *super~aj fortostreço: emberfeletti erőfeszítések; ~**afabla**: emberre szabott, emberközeli, otthonos, barátságos *~afabla medio: barátságos környezet; ~**ama**: emberszerető, humánus; ~**amo**: emberszeretet, testvéri szeretet, felebaráti szeretet; ~**amaso**: embertömeg; ~**amika**: emberbaráti, filantróp *szin* filantropia; ~**centra**: emberközponitú; ~**ekologio**: *oko* humánökológia; ~**evita**: emberkerülő; ~**evitulo**: *fn* emberkerülő, mizantróp; ~**fortoj**: humán erőforrás, emberi erőforrás; ~**kono**: emberismeret; ~**kontrabandisto**: *jog* embercsempész; ~**malamo**: embergyűlölet, mizantrópia; ~**manĝulo**: emberevő, kannibál *szin* antropofago, kanibalo; ~**mortigo**: *jog* emberölés *neglekta ~mortigo: gondatlanságból elkövetett emberölés; ~**ocido**: *ritk* emberirtás; ~**ofluo**: emberáradat, emberfolyam; ~**omulto**: embertömeg, sokaság; ~**plena**: népes, forgalmas, zsúfolt; ~**rajta**: *jog* emberjogi; ~**roboto**: *tech* emberrobot; ~**scienço**: *tud* embertudomány; ~**simila**: *áll* emberszabású; ~**skala**: emberi léptékű; ~**truo**: *tech* bűvönnyílás

У афишомо, кавернхомо, пайлохомо, ранхомо
homo²=előképző; homo~: *kém* homo~ (>homogén molekula) *vö.* hetero~ ☞homopolimero, homopolisakarido

homeomorf/a=*mat* homeomorf, homeomorfikus; ~**io**: *mat* homeomorfizmus, topológiai izomorfizmus

homeopat/o=*orv* homeopata, hasonszeri gyógymóddal gyógyító orvos; ~**io**: *orv* hasonszeri gyógymód, homeopátia; ~**ia**: *orv* hasonszeri, homeopatikus

homeostat/o=*biol* öko egyensúlyi állapot, homeosztázis; ~**ilo**: *biol* homeosztatikus készülék

homeot/a=*biol* homeotikus

homeoteleüt/o=*ir* hasonló végződésű szavak halmozása

homeoterm/a=*tud* áll melegvérű *szin* varmsanga

Homer/o=*ir* Homérosz *foje ankaŭ ~o ekdormas: a jó Homérosz is szunyókál olykor *la ~aj epopeoj Iliado kaj Odiseado: a homéroszi eposzok, az Iliász és az Odüsszeia

homili/o=*kr* homília (bibliai ihletésű szentbeszéd)

homofon/o=*fn* nyt homofon, azonos alakú morféma; ~**a**: *mn* nyt homofon, homofonikus

homogen/a=**1.** egynemű, homogén *~a loĝantaro: homogén lakosság; **2.** *mat* homogén (polinom, egyenlet, függvény); ~**igi**: *tr* kiegyenlít, egyneművé tesz, homogenizál, homogénez

homograf/a=*mn* nyt homográf, homografikus; ~**o**: *fn* nyt homográf

homokromi/o=*áll* homokrómia, homokromizmus

homojoterm/a=*áll* melegvérű, homoioterm

homolog/a=**1.** *mat* homologikus; **2.** *kém* *biol* homológ, megegyező, hasonló, egyenértékű, azonos lényegű; ~**eco**: *tud* homológia, megegyezőség, egyenértékűség, homológ jelleg; ~**io**: *mat* homológia; **ko~a**: *mat* kohomologikus; **ko~io**: *mat* kohomológia

homomorf/a=*mat* homomorf; ~**io**: *mat* homomorfizmus

homonim/o=*nyt* azonos alakú szó, homonimia; ~**ulo**: névrokon

homopter/oj=*áll* egyfélzárnyúak, egyformaszárnyúak, növényi tetvek (Homoptera)

homoseksual/a=*ne* ☞samseksema

homotet/a=*mat* középpontosan hasonló, homotetikus; ~**io**: *mat* középpontos hasonlóság, homotécia

homotop/a=*mat* hasonlóság; ~**o**: *fn* *mat* homotóp; ~**io**: *mat* homotópia

homozigot/o=*biol* homozigóta

homunkul/o=homunkulusz, homunculus, lombikember

Hondur/o=*geo* *pol* Honduras (HN) *~a Golfo: *geo* Hondurasi-öböl

honest/a=**1.** tisztességes, becsületes (>*vki*) *~a komercisto: becsületes kereskedő *ne kredas ŝtelisto, ke ~o ekzistas Z: *köz* ki mint él, úgy íté; **2.** illő, tisztességes (>*vmi*) *fari ~an proponon: tisztességes ajánlatot tesz *~a intenco: tisztességes szándék *unu fojon ŝtelis pomon, kaj perdis por ĉiam ~an nomon Z: *köz* elveszett becsületet nem találni fel a bokornál, tojás is csak egyszer törik el; honesto: tisztesség, becsület *agi laŭ la leĝoj de la ~o: a tisztesség; törvényei szerint cselekszik; ~**eco**: tiszteltettség, becsületesség *ĉu vi dubas pri mia ~eco?: kételkedsz a becsületességemben?; ~**ulo**: tisztességes ember, becsületes ember; **mal~a**: tisztességtelen, becstelen, aljas *mal~a mensogulo: becstelen hazudozó *mal~a profito: tisztességtelen haszon; **mal~ajo**: tisztességtelen dolog, (*vmi*) becstelenség, aljas dolog; **mal~eco**: becstelenség, tisztességtelenség, aljasság; **mal~ulo**: tisztességtelen ember; **ne~a**: nem tisztességes *tio estas pano ne~a: ez nem tisztességes kenyér(kereset)

Honiar/o=*geo* Honiara *~o estas la ĉefurbo de la Salomonoj: Honiara a Salamon-szigetek fővárosa

Honkong/o=*geo* *pol* Hongkong, Xianggang (CN)

Honolulu/o=*geo* Honolulu *~o estas la ĉefurbo de Havajo: Honolulu Havaii fővárosa

honor/i=**1.** *tr* becsül, tisztel *~i la maljunulojn: tiszteli az öregeket *mi ne povas ~i malhonestulojn: nem tudok becsúteni embereket tisztelni *ni ~u lian memoron: tiszteljük az emléket; **2.** *tr* megtisztel *vmivel*, tiszteltet adozik *vkinek* (n), kitüntet, érdemesít *vkint* (n) *~i per sia amikeco: megtisztel a barátságával *~i per sia atento: kitüntet figyelmével, figyelmére érdemesít *~i per tio, ke: arra érdemesít, hogy; ~**o**: **1.** tisztelet, becsület *krimula ~o: betyárbeccsület *la ~o de nia familio estas antaŭ ĉio: családunk becsülete mindenek előtt való *mono perdita, nenio perdita ~o perdita, ĉio perdita Z: *köz* a becsület drágább az aranyból *ne ekzistas ~o sen laboro Z: *köz* munka nélkül nincs tisztesség *per mia ~o!: becsületemre! *pli bona estas virto sen oro, ol oro sen ~o Z: *köz* több az ember vagyon nélkül, mint a vagyon ember nélkül *truon de l' ~o flikos neniujn tajlorojn Z: *köz* elveszett becsületet nem találni fel a bokornál *vi meritas la ~on montritan al vi: megérdemled az irántad mutatott tiszteletet; **2.** elismerés, megbecsülés, kitüntetés *al ĉiu sinjoro estu lia ~o Z: tisztelet adassék mindenkinek, akit megillet; kinek mi jár *faru al mi la ~on, ke: tiszteljen meg azzal, hogy *ju pli da ~o, des pli da laboro Z: *köz* minél nagyobb az ember, annál nagyobb a bűgönd *kiu amas ~on, amu laboron Z: *köz* munka nélkül nincs tisztesség *la ~o ricevita fierigis lin: a kapott elismerés büszkévé tette *lasta ~o: végtisztesség *mi havas la ~on saluti vin: van szerencsém üdvözölni önt *ne venas ~o sen laboro Z: *köz* munka nélkül nincs tisztesség; ~**a**: **1.** tisztes, becsületes *~a konduto: becsületes viselkedés *~a profesio: tisztos foglalkozás *veni al ~a interkonsento: tisztességes megegyezésre jut; **2.** megtisztelő *~a eskorto: díszkíséret *~a Legio: Becsületrend *~a titolo: megtisztelő cím *~e al la herooj: a hősök tiszteletére *okupi ~an lokon ĉe la tablo: megtisztelő helyet foglal el az asztalnál; **3.** tiszteletbeli, címzetes, dísz~ *~a doktoro: díszdoktor *~a membro: tiszteletbeli tag *~a prezidanto: díszelnök, tiszteletbeli elnök; ~**ajo**: megtiszteltetés jele, megtisztelő dolog, kitüntető dolog, megtisztelő gesztus; ~**iga**: megtisztelő *via opinio estas ~iga al mi: véleményed megtisztelő számomra; ~**igi**: *tr* megbecsülést szerez, tiszteletet vív ki *vminek* v. *vkinek* (n) *la Nobel-premiitoj ~igas siajn patrujojn: a Nobel-díjasok megbecsülést szereznek hazájuknak *via ĉeesto ~igas nin: jelenlétével megtisztel bennünket; ~**ito**: *fn* kitüntetett; ~**inda**: becsülendő, tisztelendő, tiszteletreméltó *~inda patro: *kr* tisztelendő úr; **mal~i**: *tr* gyaláz, becsmérel, megbecstelenít, lealacsonyít *laboro ne mal~as: a munka nem alacsonyít le *lia edzino estas mal~ita: megbecstelenítették a feleségét *vivanton ni mal~as, mortinton ni adoras Z: *köz* a holtakat imádjuk, az élőket gyalázzuk; **mal~o**: gyalázat, szégyen; **mal~a**: szégyenletes, gyalázatos; **mal~igi**: *tr* megszegényít, szégyenbe hoz, szégyent hoz *vkire* v. *vmire* (n); **re~igi**: *tr* *pol* rehabilitál; **sen~a**: szégyentelen, becstelen; **sen~igi**: *tr* megbecstelenít, meggyaláz, szégyent hoz *vkire* v. *vmire* (n) *Hitler sen~igis sian patrujon: Hitler szégyent hozott a hazájára; ~**aga**: tisztes korú; ~**damo**: tört palotahölgy, udvarhölgy *szin* ĉambelano; ~**digno**: becsületérzés, méltóság, méltóságtudat; ~**ekzemplero**: *knv* tiszteletpéldány; ~**gardo**: *kat* díszőrség; ~**insigno**: kitüntetés (jelvény); ~**kodo**: becsületkódex; ~**loko**: díszhely; ~**ofendo**: becsületsértés; ~**office**: társadalmi megbízatásként, társadalmi funkcióban; ~**ordeno**: becsületrend; ~**parolo**: becsületszó *~parolon!: becsületszavamra!; ~**saluti**: *tr* lerója a tiszteletét *vki* v. *vmi* előtt (n) *~saluti la falintajn heroojn: tisztelegtünk az elesett hősök előtt; ~**saluto**: tisztelegés *vkint* v. *vmit* előtt; ~**silento**: néma tisztelgés (elhunytak); ~**vorte**!: becsületszavamra!, becsszó!

honorari/o=honorárium, tiszteletdíj *vö.* tantio; ~**i**: *tr* honorál, díjaz, tiszteletdíjat, honoráriumot fizet *vkinek* (n) *mian kunlaboron oni ~is per mil forintoj: közreműködésemért ezer forinttal díjazták

Honorat/o=Honoratus, Honorátusz (utónév)

Honori/o=Honorius, Honóriusz (utónév)

Honsu/o=*geo* Honsú

hont/i=**1.** *ntr* szégyenkezik, szégyelli magát *~i antaŭ sia familio: szégyenkezik a családja előtt *~i pri sia malforteco: szégyelli a gyengeségét *~i pro mensogo: hazugság miatt szégyenkezik; **2.** *tr* szégyell *ĉu vi ne ~as peti almozon?: nem szégyellsz koldulni? *ne ~u viajn larmojn: ne szégyelld a könnyeidet; ~**o**: **1.** szégyenkezés, szégyenérzet *ĉu vi ne havas ~on?!: nincs benned szégyenérzet! *~o ĉi tie ne helpas: a szégyenkezés itt nem segít; **2.** szégyen *li estas la ~o de sia familio: családja szégyene *ŝia ~o ne forgesigis: (nő) szégyenét nem felejtik el; ~**a**: **1.** szégyenletes, szégyen~ *~a ruĝo: szégyenpiros; **2.** ex szégyen~, szemérem~ (>szexualitás) *ŝi kovris sian ~an parton: (nő) eltakarta szemérmét; ~**ema**: szégyenlős, szemérmes; ~**emo**: szégyenlősség, szemérmesség; ~**igi**: *tr* megszegényít; ~**inda**:

szégyellnivaló, szégyenletes; ~**indajo**: szégyellnivaló dolog, szégyenletes dolog; ~**makulo**: szégyenfolt; **sen~a**: szégyentelen, szemérmetlen, arcátlan; **sen~eco**: arcátlanság, szégyentelenség, szemérmetlenség; **sen~ulo**: szégyentelen, arcátlan ember

Ŭsekshonto

honved/o=*ritk kat* honvéd (HU)

hop!=*isz* hopp! (biztatás ugrásra) *ne diru „hop” antaŭ la salto Z: *közm* akkor mond, hogy hopp, ha átugorad az árkot; *hopi*: *ntr* fél lábon ugrik egyet; *hopadi*: *ntr* fél lábon ugrál, szökdécsel, ugrádozik; *hopludo*: *jiték* ugróiskola

hopi/o=*fn* *hopi*, *moqui*; ~**a**: *mn nyt* *hopi*

hoplit/o=*tört kat* hoplita

hor/o=**1.** óra (60 perc) **ĉiun ~on oni sonorigis*: minden órában harangoztak **demandu pri la ~o*: kérdezd meg, mennyi idő van **estas la dua ~o*: két óra van **fermita inter la 12a kaj 14a ~oj*: zárva 12 és 14 óra között **grenvica sesa ~o*: greenwichi hat óra **je dek minutoj post la kvina (~o)*: öt (óra) után tíz perccel **je la dua (~o) kaj tridek (minutoj)*: kettő (óra) harminc (perc)kor **kioma ~o estas?*: hány óra van **konsultaj ~oj*: fogadóórak **kvin minutojn antaŭ la tria (~o)*: három (óra) előtt öt perccel **la sesa ~o batis*: elütötte a hatot (>óra) **li donas lecionojn po mil forintoj por ~o*: ezer forintért ad órát **rigardi la ~on sur sia poŝhorloĝo*: megnézi az időt a karóráján; **2.** *áv* idő **ekbatis lia ~o*: ütött az órája **en la ~o de la venko*: a győzelem óráján, a győzelem idején **en la plej malfacilaj ~oj vi staris apud mi*: a legnehezebb órákban mellettem álltál **~o de kulmino*: csúcside **lia ~o ekbatis*: ütött az órája **lingvoinstrua ~o*: nyelvi óra **mia ~o ankoraŭ ne venis*: még nem jött el az én időm **por ĉiu faro estas ~o Z: közm* mindennek megvan a maga ideje **vi venas en bona ~o*: jókor jössz **vidi vin en tiu malfrua ~o*: látni téged ezen késői órán; ~**oj**, **kanonaj ~oj**: *kr* órák, *horae canonicae* (előírt papi zsolozsmák) **la diurnaj ~oj estas matutino, primo, tercio, seksto, nono, vespro, kompletorio*: a napi zsolozsmák a következők: matutinum, prima, tertia, sexta, nona, vesperae, completorium; ~**aro**: **1.** *isk* órarend; **2.** *közl* menetrend **aŭtobusa ~aro*: közúti menetrend **fervoja ~aro*: vasúti menetrend; **3.** *ált* ütemterv, időbeosztás *szin* *horplano* **1**; **duon~o**: félóra; **krom~o**: túlóra **fari krom~ojn*: túlórázik; **kvaron~o**: negyedóra; **po~e**: *ĉiuhore*; ~**libro**: *vsút* menetrend (könyv); ~**montrilo**: óramutató; ~**pago**: óradíj; ~**page**: órabéren **labori ~page*: órabéren dolgozik; ~**plano**: **1.** ütemterv, időbeosztás; **2.** *isk* óraterv; ~**preĝoj**: *kr* órák, *horae*, imaórai imádságok; ~**salajro**: órabér; ~**salajrata**: órabéres; ~**stampi**: *tr ip* bélyegez (munkahelyi óránál); ~**zono**: *geo* időzóna, időövezet *szin* *daŭbo*, *tempozono*; ~**zonozo**: időzóna-bágyadság, időzóna-betegség Ŭ*amperhoro*, *laborhoro*, *lasthora*, *lernohoro*, *pinthoro*, *tehora*, *vathoro* **Horaci/o**=*ir* (Quintus) Horatius (Flaccus)

hord/o=**1.** horda, nomád törzs **Ora ~o: tört* Aranyhorda; **2.** *pej* horda, banda

horde/o=*növ* árpa (Hordeum); ~**akvo**: *gaszt* árpavíz, mandulatej; ~**grajno**: *orv* árpa, *hordeolum szin* *hordeolo*; ~**oskarabo**: árpabogár (Lema) **ruĝkola ~oskarabo*: veresnyakú árpabogár, vetésfehérítő bogár (L. melanopa)

hordelim/o=*növ* hajperje (Hordelymus)

hordeol/o=*orv* árpa, *hordeolum szin* *hordegrajno*

horizont/o=**1.** látóhatár, horizont **ĉiela ~o*: geocentrikus horizont, valódi horizont **la suno staris proksime al la ~o*: a nap a látóhatárhoz közel állt **malaperi el la ~o*: eltűnik a látóhatár szélén **ŝajna ~o*, *videbla ~o*: látszó horizont; **2.** *áv* látókör, érdeklődési kör, felfogóképesség **malfermi novajn ~ojn*: új perspektívát nyit, új kilátásokat nyit meg **politika ~o*: politikai látókör, politikai horizont; **3.** *áv* szintvonal, *nívó*; **4.** *áv* emelet, rétegszint; ~**a**: horizont~, látóhatárral kapcsolatos **~a linio*: horizontvonal, látóhatár széle; **sen~a**: **1.** horizont nélküli, látóhatár nélküli; **2.** kilátástalan **sen~a pensado*: beszűkült gondolkodás, perspektívátlan gondolkodás **sen~a vivo*: kilátástalan élet; **malvast~a**: szűk látókörű; ~**ebeno**: *geo* horizontsík

horizontal/a=vízszintes, horizontális **~a linio*: vízszintes vonal; ~**o**: **1.** *mat* vízszintes (vonal); **2.** *mat* mátrixsor; ~**eco**: vízszintes helyzet; ~**igi**: *tr* vízszintes helyzetbe hoz v. állít **~igi la aviadilon*: a repülőgépet vízszintes helyzetbe hozza; ~**igi**: *ntr* vízszintes helyzetbe jut v. kerül; ~**indikato**: *rep* vízszintesesséjelző (műszer)

horlog/o=*tech* óra (időmérő) **ĉifera ~o*: számjegyes óra **ĉifereca ~o*: digitális óra **elektra ~o*: elektromos óra **konkurso ~o*: versenyóra **kvarca ~o*: kvarcóra **la ~o batas la sesan*: hatot üt az óra **la ~o malstreĉiĝis*: lejárt az óra **la ~o antaŭas*: siet az órája **lia ~o* a malantaŭas: késik az órája **radioregata ~o*: rádióvezérlésű óra **ripeta ~o*: ismétlőóra; ~**a**: *mn* óra~ **~a ĉeno*: óralánc **~a meĥanismo*: óraszerkezet; ~**eto**: karóra v. zsebóra; ~**isto**: órás; ~**ujo**: *tech* óratok;

kontraŭ~direkta: óra járásával ellenkező (irányú); **kontraŭ~direkte**: az óra járásával ellentétes irányban; ~**bombo**: *kat* időzített bomba; ~**braceleto**: karkötőóra, órás karkötő; ~**ĉeno**: óralánc; ~**direkta**: az óra járásával megegyező (irányú); ~**direkte**: az óra járásával megegyező irányban; ~**montrilo**: óramutató; ~**pezajo**: órasúly; ~**ostreĉilo**: órafelhúzó

Ŭ*akvohorloĝo*, *atomhorloĝo*, *bildhorloĝo*, *bracelethorloĝo*, *brakhorloĝo*, *kestohorloĝo*, *klikhorloĝo*, *kontrolhorloĝo*, *kvarchorloĝo*, *kukolhorloĝo*, *murhorloĝo*, *parkhorloĝo*, *pendolhorloĝo*, *pojnohorloĝo*, *poŝhorloĝo*, *sablohorloĝo*, *signalhorloĝo*, *stamphorloĝo*, *stophorloĝo*, *sunhorloĝo*, *turhorloĝo*, *vekhorloĝo*

hormin/o=*növ* sárkányszáj (Horminum)

hormon/o=*biol* hormon **luteniga ~o*: lutenizáló hormon **steroida ~o*: szteroid hormon, kortizon

horor/o=*iszonyat*, rémület, horror **paralizita de ~o*: az iszonyattól bémult; ~**a**: irtóztos, borzalmas, rémes; ~**i**: *ntr* iszonyodik, megrémül, elhűl; ~**ulo**: rém, rémalak; ~**filmo**: *film* rémfilm, horrorfilm; ~**vidaĵo**: rémlátomás

horoskop/o=horoszkóp **starigi lian ~on*: felállítja a horoszkópját **horsk/o**=*biz* heroin; ~**emulo**: *fn* *biz* heroinfüggő; ~**isto**: *biz* heroinárus, heroindíler

horst/o=*geo* sasbérc, vetődékes hegy, horszt; **mal~o**: *geo* tektonikus árok

hort/o=*agr fn* gyümölcsös, gyümölcsöskert

hortensi/o=*növ* kerti hortenzia, nagylevelű hortenzia (Hydrangea macrophylla) *szin* *grandfolia hidrangeo*

hortikultur/o=*agr* kertművelés, hortikultúra *szin* *ĝardenkulturo*; ~**ejo**: *agr* kertészet (telep); ~**isto**: *agr* kertész

hortulan/o=*áll* kerti sármány (Emberiza hortulana)

Horus/o=*vall* Hórusz, Napisten

hos/o=tömlő, slag **akvuma ~o*: locsolótömlő **ĝardena ~o*: kerti tömlő; ~**ĉareto**: *agr* tömlőkocsi; ~**duŝilo**: kézi zuhanyozó; ~**ohaspelo**: tömlődob

Ŭ*aerhoso*, *akvohoso*, *vaporhoso*

hosana=*kr* hozsánna! **hosana al vi, filo de Davido*: hozsánna néked, Dávid fia!

hospic/o=*kr* kolostori vendégfogadó

hospital/o=*orv* kórház *szin* *malsanulejo* **kampa ~o*: tábori kórház **milita ~o*: katonai kórház **psikiatria ~o*: elmegyógyintézet; **en~igi**: *tr* kórházba visz v. szállít, kórházba utal; ~**ŝipo**: *hajó orv* kórházhajó Ŭ*traŭmehospitalo*

hosti/o=*kr* ostyá **konsekrita ~o*: szentostya; ~**ujo**: *ĉ*iborio; ~**levo**: *kr* úrfelmutatás, *elevatio* (>mise) *szin* *altoteno*; ~**montrilo**: *kr* úrmutató, szentségmutató, monstrancia; ~**vazo**: *ĉ*iborio

Hoŝe/a=*bibl* Ozeás könyve (Oz), Hóseás próféta könyve (Hós); ~**o**: *bibl* Ozeás, Hóseás

hot! *hoto!*=*isz* gyí!, gyí te!

hotdog/o=*ĉ*ododogo

hotel/o=**1.** szálloda, hotel **kvinstela ~o*: ötcsillagos szálloda; **2.** *tört ép* városi palota (FR); ~**estro**: szállodaigazgató, hoteligazgató; ~**isto**, ~**mastro**: szállodatulajdonos, hoteltulajdonos; ~**ĉeno**: *gazd* szállodalánc; ~**industrio**: *gazd* szállodaipar; ~**knabo**: szállodainas, hotelinas, *b/o*=, *pincérfiú*, *pikoló szin* *grumo* **2**; ~**prezo**: szállodai díj; ~**rezervo**: szállodafoglalás; ~**ŝipo**: *hajó* luxusgőzös, luxushajó

Ŭ*amperhotel*, *kurachotelo*

hotentot/o=*fn* hottentotta; ~**a**: *mn* hottentotta

hoverkraft/o=*ĉ*ŝvebŝipo

hrivn/o=*hrivna* (pénznem)

HTML=*röv inf* HiperTeksta MarkoLingvo; HTML-redaktilo: *inf* HTML-szerkesztő

hu!=*isz* hú!, húh!, jaj! (ijedtség) **hu! vi min svenigas*: hu, halálra ijesztesz!; *hui*: *ntr* ajajt kiált; *hu ha!*: *isz* hu-ha!, ajha! (izgalom); *hu hu!*: *hgut* hu-hú!; *huhui*: *ntr* huhog

hub/o=*agr* telek (12-15 ha); ~**ulo**: *agr* egytelkes jobbágy, kiskazda

Hubej/o=*geo pol* Hupej, Hubei (CN)

Hubert/o=Hubert (utónév)

Hubl/o=*csill fiz* (Edwin Powell) Hubble **~o-teleskopo*: Hubble-teleszkóp **leĝo de ~o*: Hubble-effektus

Hudson/o=*geo* Hudson (folyó) **~a Golfo*: Hudson-öböl

huf/o=*áll* pata; ~**uloj**: *ex áll* patások (Ungulata) *szin* *unguloj* **nepar~uloj*: páratlanujjú patások, páratlanujjúak (Perissodactyla) **par~uloj*: párosujjúak, párosujjú patások (Artiodactyla) **pra~uloj*: *ősl* őspatások **unu~ulo*: *ĉ*ekvo; ~**umo**, ~**fero**: patkó; ~**umi**, ~**feri**: *tr* megpatkol; ~**obati**: *tr* megrúg (patával)

Hug/o=**1.** Hugó (utónév); **2.** *ir* (Victor) Hugo

hugenot/o=*kr* hugenotta

huj!=isz hú!, jaj! aj! au! (hirtelen fájdalom)

hul/o=1. erős hullámlás *szin* svelendo; **2.** *hajó* hajótest, hajóderék *szin* šelo 5. a; **3.** *rep* repülőgéptörzs *szin* šelo 5. b; **~i:** *ntr* erősen hullámlzik, hullámlzó mozgást végez; **~ringo:** *jtek* hulahoppkarika; **~ringi:** *ntr jtek* hulahoppozik

huligan/o=huligán

hulman/o=**Đ**entelo

hum/o=*geo agr* humusz, televény **~a**=horizonto: humuszszint; **~igo:** *ntr* humuszosodás, humifikáció; **~ino:** *kém* humin **~ina** acido: huminsav; **~tero:** *agr geo* humusztakaró
Ufolihumo

human/a=emberséges, emberies, humánus; humeneco: emberiség, emberségesség, humanitás; **~eca:** humanitárius, emberbaráti **~eca** organizajo: humanitárius szervezet, emberbaráti szervezet; **~igi:** *tr* humanizál, emberséges tesz; **~ismo:** *fil* humanizmus; **~isto:** *fn* humanista; **~istiko:** *tud* humán tudományok; **mal~a:** embertelen, inhumánus; **mal~eco:** embertelenség, inhumanitás; **mal~igi:** *ntr* elembertelenedik

Humbert/o=Humbert (utónév)

humero/o=*anat* felkarcsont, humerus, os brachii

humid/a=nedves, nyirkos, páras *szin* malseketa; **~o:** *met* páratartalom **~absoluta** ~o: abszolút páratartalom; **~eco:** *met* nedvesség, nyirkosság, párásság **~relativa** ~eco: *met* relatív nedvesség, relatív páratartalom; **~ema:** *növ* nedvességkedvelő; **~igilo:** légnedvesítő

humil/a=alázatos **~ne** iras hakilo al kolo ~a *Z: közm* a nyakasnak nyaka török; **~o,** **~eco:** alázat, alázatosság **~eco** antaŭ la faktoj: alázat a tényekkel szemben; **~aĉa:** szolgalelkű, talpnyaló; **~ega:** földig alázkodó; **~iga:** megalázó, alantas; **~igi:** **1.** *tr* alázatossá tesz **~la** grandeco de la universo ~igas nin: a világegyetem nagysága alázatossá tesz bennünket; **2.** *tr* megaláz **~igi** orgoljulójn: megalázza a gőgösöket; **~igi:** *ntr* megalázkodik vki v. vmi előtt (antaŭ, al) **~igi** al sia sorto: megadja magát a sorsának; **~ulo:** alázatos ember; **~umi:** *ntr pej* alázatoskodik vki előtt (antaŭ, al), megjártassa az alázatot; **mal~a:** gőgös, rátarti; **mal~eco:** gőg, rátartóság

humor/o=1. kedv, kedély, kedélyállapot, hangulat **~esti** en donacema ~o: adakozó kedvében van **~havi** acidan ~on: rossz kedve van, csípős kedvében van **~havi** bonan ~on: jó kedve van **~havi** gajan ~on: vidám hangulatban van **~kontraŭ** doloro helpas bona ~o *Z: közm* szomjúság ellen ital az orvosság; **2.** *ne* humor **Đ**humuro; **3.** *ex biol* testnedv; **bon~igi:** *tr* jókedvre derít; **malbon~a:** rosszkedvű *szin* mishumora; **malbon~igi:** *tr* kedvét szegi vkinek (n), lehangol *szin* misagordi 3, mishumorigi; **mis~a:** bosszús, rosszkedvű, morcos; **mis~igi:** *tr* lehangol, kedvét szegi *szin* malbonhumorigi, misagordi 3; **sam~a:** egykedvű; **~kripla:** *átv biz* szar hangulatú, totálkáros **~fariĝi** ~kripla: *átv biz* totálkáros lesz; **~stato:** lelkiállapot

humoresk/o=*zene* humoreszk, capriccio

humul/o=*növ* komló (Humulus); **~plantejo:** *agr* komlóültetvény

humur/o=humor **~nigra** ~o: fekete humor **~pendumila** ~o: akasztófahumor; **~a:** humoros; **~i:** *ntr* humorizál; **~aĵo:** **1.** humoros dolog (vonás, kiszólás, gesztus); **2.** *ir* humoreszk; **~isto:** humorista; **sen~a:** humortalan

hun/o=1. *fn* hun; **2.** *fn* *átv* kegyetlen barbár, vandál; **~a:** *mn nyt* hun;

(H)~ujo, (H)~io: *tört* Hunnia

Hunan/o=*geo pol* Hunan (CN)

hund/o=áll kutya (Hans lupus familiaris) **~bolonja** ~o: bolognai pincs **~dom** ~o: házikutya, háziorzók kutya (C. familiaris) **~eskima** ~o: eszkimó kutya (C. familiaris domesticus borealis) **~germana** šaf~o: német juhászkutya **~griza** ~o: **Đ**grejhundo **~kaŭkaza** šaf~o: kaukázusi juhászkutya **~labradora** ~o: labrador retriever **~malta** ~o: máltai selyemszőrű kutya **~mel** ~o: borzeb, tacsó, dakszli *szin* vertago **~mez-**azia šaf~o: közép-ázsiai juhászkutya **~novlanda** ~o, novfunlanda ~o: *fn* újfundlandi **~paŝtista** ~o: pásztorkutya **~pekina** ~o, Pekin~o: pekingi palotakutya, palotapincsi **~pel** ~o: pásztorkutya **~rotvejla** ~o: rottweiler **~skota** šaf~o: skót juhászkutya *szin* kolio **~sud-rusia** šaf~o: dél-orosz juhászkutya **~šaf** ~o: juhászkutya **~setlanda** šaf~o: shetlandi juhászkutya *szin* ŝeltio **~step** ~eto: **Đ**cinomuso **~ter** ~o: kotorékeb, terrier *szin* teriero **~torfa** ~o: tőzegkutya (Canis familiaris palustris Rüthimeyer) **~eĉoj:** **Đ**kansisedoj **~bojanta** ~o ne mordas *Z: közm* amelyik kutya ugat, az nem harap **~bojas** ~o sen puno eĉ kontraŭ la suno *Z: közm* bolond kutyának szabad a holdra ugatni **~ĉenita** ~o: láncos kutya **~o** bojas, pasanto vojás *Z: közm* a kutya ugat, a karaván halad **~o** bojas: kutya ugat **~o** bonrasa estas bona por ĉaso *Z: közm* amilyen az anyja, olyan a lánya **~o** hojlas, ~o tirbojas: kutya nyúszít v. szűkül **~o** hurlas: kutya vonít v. üvölt **~o** jelpas: kutya csahol **~o** mordu!: *isz* irgum-burgum! **~o** povas boji eĉ kontraŭ la reĝo *Z: közm* bolond kutyának szabad a holdra ugatni **~o** vivanta pli valoras ol mortinta leono: *köz*m jobb az élő kutya

a holt oroszlánnál **~kiu** ~on mian batas, min mem ne tre ŝatas *Z: közm* uráért a kutyát is megbecsülik **~mordantaj** ~oj kuras ĉiam kun vundoj *Z: közm* a harapós kutya maga is sebet kap **~ne** ĉiu ~o bojanta estas ~o mordanta *Z: közm* amelyik kutya ugat, az nem harap **~ne** timu ~on bojantan, timu ~on silentan *Z: közm* amelyik kutya ugat, az nem harap **~por** ~on dronigi, oni nomas ĝin rabia *Z: közm* amely ebet el akarnak veszíteni, veszett hírért költik **~skabia** ~o: *átv is* rühes kutya; **~o:** *csill* Kutya *Granda ~o: Nagy Kutya, Canis Major *Malgranda ~o: Kis Kutya, Canis Minor; **~a:** **1.** kutya~; **2.** *átv* cudar, rossz, pocsék, kutya~ **~a** mondo: cudar világ **~a** malvarmo: kutyahideg; **~aĉo:** ronda kutya, ronda dög; **~aĵo:** *gaszt* kutyahús; **~aro:** *áll* kutyafalka; **~ejo:** kutyakarám, kennel; **~eto:** kutyácska, kis kutya, kutyó; **~iĉo:** *ritk* áll kankutya *szin* virhundo; **~ido:** *áll* kutyakölyök, kölyökkutya; **~ino:** *áll* szuka; **~ujo:** kutyaház, kutyáol; **vir~o:** kankutya; **~batalo:** kutyaviadal; **~imposto:** *gazd* ebadó; **~kaĉo:** kutyaeledel; **~kaptisto:** sintér; **~odento:** **Đ**cinodonto; **~ograso:** *ex gysz* kutyaszír; **~herbo:** **Đ**elimo; **~olango:** **Đ**cinogloso; **~opesto:** *áll orv* kutyapestis; **~otagoj:** *met* kánikula; **~ovosto:** **Đ**cinozuro; **~promenejo:** kutyasétatér, *fn* kutyasétáltató; **~rimeno:** póráz

Uĉaŝhundo, ĉenhundo, danhundo, fajrohundoj, haltohundo, hispanhundo, kortohundo, leporhundo, luphundo, marhundo, melhundo, rathundo, sangohundo, ŝafhundo, spurhundo, terhundo, vulpohundo

hungar/o=*fn* magyar; **~a:** *mn nyt* magyar (hu) **~a** kostumo: magyar viselet **~aj** lingvo kaj literaturo: magyar nyelv és irodalom; **~aĵo:** hungarikum **~palinko** estas ~ajo: a pálinka hungarikum; **~isto:** *nyt* hungarista, magyar filológus; **~istiko:** *nyt* magyarságtudomány, magyar filológia, hungarisztika; **~ismo:** *nyt* hungarizmus, sajátos magyar kifejezőmód; **~eca:** magyaros **~eca** kostumo: magyaros viselet; **(H)~ujo, (H)~io, (H)~lando:** *geo pol* Magyarország (HU); **el~igi:** *tr* magyarról lefordít; **en~igi:** *tr* magyarra fordít; **~abo:** *fn* magyarab; **~devena:** magyar származású

hungro/o=**Đ**malsatmizero

huntun/o=*gaszt* hun tun (CN)

hup/o=*jm* autóduda, autókürt, jelzőkürt *szin* aŭtokorno; **~i:** *ntr* dudál, kürtöl; **~ilo:** *jm* dudagomb

hup/o=*áll* szőrpamacs, bóbíta

hur/o=*növ* hurufa, hurafa, porzófa (Hura)

hura!=isz hurrál!; hurai: *ntr* hurrát kiált, hurrázik; hura-optimismo: *pej* hurráoptimizmus; malhurai: *ntr* hurrog

hurd/o=**1.** lésza, száritórács; **2.** *sp* akadály; **~okuro:** *sp* akadályfutás; **~okuristo:** *sp* akadályfutó

huri/o=**1.** *iszl* huri; **2.** *átv* huri, kéjnéő

hurl!=*ntr* üvölt, vonít (mint a farkas); **~o:** üvöltés, vonítás

huron/o=*fn* huron; **~a** Lago: *geo* Huron-tó

Hus/o=*kr* Husz (János); **~ano:** *kr* huszita

husar/o=*kat* huszár

husum/o=huszum (tolóajtó) (JP)

huš!=isz huš!, hess!; huši: *tr* elhesseget

hutong/o=*ép* hutong (CN)

hutu/o=*fn* hutu; **~a:** *mn* hutu

hu-u-u!=*hgut* hú-ú-ú! (>erős szél)

huz/o=*áll* viza (Huso)

h=ch (hang és betű); **h**o: céhá (betűnév)

Ĥabakuk=*bibl* Habakuk (proféta) könyve (Hab)

Ĥaen/o=*geo pol* Jaén (város és tartomány)

Ĥagaj=*bibl* Aggeus könyve (Ag), Haggeus proféta könyve (Hag)

Ĥagaj/o=*bibl* Aggeus, Haggeus

Ĥajbar/o=*geo* Haibár-hágó

Ĥakas/o=*fn* hakasz; **~a:** *mn nyt* hakasz; **(Ĥ)~ujo, (Ĥ)~io:** *geo pol* Hakaszföld (RU)

Ĥalde/o=*fn* tört kaldeus, káldeus; **~a:** *mn nyt* kaldeus, káldeus *szin* akada; **(Ĥ)~ujo, (Ĥ)~io:** *tört* Kaldea, Káldea, káldeusok földje

Ĥalko=*kém* réz, fém (összetételekben); **~lito:** *ásv* kalkolit, torbernit, rézuráncsillám; **~litiko:** *geo* kőrézkor, kalkolitikum; **~pírito:** *ásv* kalkopirit

Ĥam/o=*bibl* Hám, Khám vö. Šemo; **~ido:** *fn* hamita; **~ida:** *mn nyt* hamita **~idaj** lingvoj: hamita nyelvek

Ĥameleon/o=**1.** áll kaméleon (Chamaeleon); **2.** *fn* *átv* köpönyegforgató, kaméleon; **~o:** *csill* Kaméleon, Chameleon

Ĥamsin/o=*met* hamszin, khamszin (forró déli tavaszi szél Egyiptomban) vö. samumo

Ĥan/o=*tört* kán **~Batu**-(Ĥ)~o Batu: Batu kán **~Ĉingis**-(Ĥ)~o: Dzsingisz kán; **~eco:** *tört* káni cím; **~ujo:** kánság

Ĥanoĥ/o=*bibl* Hánókh, Énók

Ĥant/o=hanti, osztják; **~a:** *mn nyt* hanti, osztják

háos/o=1. mit őskáosz; **2.** átv káosz, zűrzavar, fejtelenség, felfordulás; ~a: kaotikus, fejtelten, zűrzavaros; **3.** mat folytonos (>topológia); **mal-igi:** tr rendet teremt vmiben (n)
hár/o=áll csillárka (Chara)
háradi/o=karadrio
háríbd/o=mit Kharíbdisz, Charybdis *szin* Karibdo
hárkov/o=geo Harkov
hasíd/o=vall haszid; ~ismo: *vall* haszidizmus
hat/o=ép szalmatető ház
hátí/o=tört geo Hatti; ~ano: *tört* hatti
hazar/o=fn tört kazár; ~a: *mn tört* kazár *~aj triboj: kazár törzsek;
(H)~ujo, (H)~io: *tört* Kazár Birodalom, Kazária
heder/o=isk chéder, zsidó elemi iskola
helicer/o=áll csáprágó, chelicera
heloni/o=kelonio
hemi/o=kemio
het=het (héber 'ch' betű)
Het²=bibl Khét, Het
hetid/o=bibl hettita, hitheus, kitheus vö. hitito
het/o=keto
hetognat/o=ketognato
hi=khí (görög 'kh' és 'ch' betű)
hi/o=geo Hiosz (sziget és város)
híl/o=čilo
hílon=fil Khilón
hílopod/oj=kilopodoj
hímen/o=ir Jimena *~o estis la edzino de la Cido: Jimena El Cid felesége volt
hímer/o=mit Khimaira, Chimaera; ~o: **1.** agyrém, megvalósíthatatlan ábrándkép, illúzió, kiméra; **2.** *biol* kiméra; **3.** *áll* tengeri macska (Chimaera); ~a: *mn* ábrándkergető, képzelgő, fellegjáró, fantaszt; ~ulo: *fn* ábrándkergető, képzelgő, fantaszt; ~okastelo: légvár
hin/o=ex čino
híral/a=fiz kém királis *~a centro: kiralitáscentrum *~a molekulo: királis molekula; ~eco: *fiz mat* kiralitás; **mal~a:** *fiz kém* akirális
Híram/o=bibl Hírám
híronekt/o=kironekto
híronom/o=áll közönséges árvaszúnyog (Chironomus plumosus)
híropter/oj=kiropteroj
híruvg/o=kirurgo
hitin/o=kitino
hiton/o=1. *tört tex* khitón; **2.** kitono
hív/o=geo Khíva
hívid/o=fn bibl hívvi, khivveus
Hízkij/a=bibl Ezékiás
hloasm/o=kloasmo
hmer/o=fn khmer; ~a: *mn nyt* khmer (km)
hoan/o=koano
holer/o=orv kolera, cholera *somera ~o, sporada ~o: európai kolera, cholera nostras, kolerin; ~ulo: *orv* kolerás beteg
homer/o=bibl homer, kor (gabonamérték, 201,2 l)
hondr/o=kondro
hondroste/oj=kondrosteoj
hondrostom/o=kondrostomo
hor/o=1. *ir* kar (görög tragédiában); **2.** *ir* karének, kartánc (görög tragédiában) *szin* horájo 1; **3.** *zene* énekkar, kórus *szin* koruso *duobla ~o: kettős kórus *infana ~o: gyermekkórus *miksa ~o: vegyes kórus *renkontiĝo de ~oj: kórustalálkozó *vira ~o: férfikórus, férfikar *virina ~o: női kórus, női kar; **4.** *zene* karének, kórusmű *szin* horájo 2; **5.** *átv pej* kórus *~o de mokantoj atakas Esperanton: gúnyolódók kórusa támadja az eszperantót; ~a: énekkari, kórus~ *~a kantado: kórusénekzés *~a provo: énekkari próba; ~e: kórusban; ~aĵo: **1.** *ir* kartánc, karének; **2.** *zene* karének, kórusmű, énekkari mű; ~ano, ~isto: *zene* kórustag, énekkari tag, énekkaros, karénekes; ~ejo: **1.** *kr ép* kórus (hely a templomban az oltár közelében); **2.** *kr ép* kórus, karzat; ~estro: **1.** *ir* kórusvezető, korifeus *szin* korifeo 1; **2.** *zene* karnagy, kórusvezető; ~jambo: *ir* choriambus (-uu-); ~kandelo: *kr* templomi gyertya *szin* altarkandelo; ~kanto: *zene* kardal, karének; ~kantado: *zene* karénekzés; ~knabo: *zene* énekesfiú; ~niĉo: *iszl ép* mihrab, imafülke *szin* mihrabo; ~movado: *zene* kórusmozgalom; ~muziko: *zene* kóruszene, kórusmuzsika, énekkari muzsika; ~pupitro: *kr* olvasóállvány, legile; ~renkontiĝo: *zene* kórustalálkozó; ~seĝo: *kr műv* szentélypad, stallum; ~svito: *zene* kórussszvit
hóral/o=zene korál
Hórasan/o=geo Khoraszán
hord/o=áll gerinchúr, chorda dorsalis

hore/o=orv vitustánc, chorea *hereda ~o: Huntington-féle chorea, örökletes vitustánc, chorea hereditaria *paraliza ~o: chorea paralytica
Horeb/o=bibl geo Hóreb
horijamb/o=ir choriambus
Horsabad/o=tört geo Khorsabad
hot/o=zene jota (spanyol tánc)
hron/o=geo kron (földtörténeti egység); ~ozono: *geo* kronozóna (rétegtani egység)
Húram/o=bibl Hírám, Húrám
i=i (hang, betű és betűnév) *i greka: ipszilon *szin* ipsilono; I: **1.** római I *II: római 2 *III: római 3; **2.** I alakú **⊖**I-fero, I-relo
i²=I. végződés; ~i: ~ni (főnévi igenév) *'brosi' estas la infinitiva formo de 'broso': a 'kefēlni' a 'kefe' főnévi igenévi formája; **II.** önállóan; i-módalo: *nyt* főnévi igenév *szin* infinitivo; i-verbo: *nyt* főnévi igenév *szin* infinitivo; i-vorto: *nyt* ige *szin* verbo
i³=utóképző; ~io: ~ia (terület)
1. *geo* ország, térség **⊖**Balkanio, Nordio, Alĝerio, Hungario; **2.** tevékenységi terület **⊖**ksenofobio, pederastio; **3.** *tud* szakterület **⊖**biologio, geografio; **4.** *pol* tört társadalmi jelenség **⊖**aristokratio, demokratio; **5.** *tech* technika **⊖**hidrologio, mikroskopia; **6.** *mat* matematikai struktúra **⊖**homeomorfio, progresio
ia=valamilyen, valamiféle *donu almenaŭ ian klarigon: adj legalább valamilyen magyarázatot *ia nekonato vin serĉis: valamilyen ismeretlen keresett *li havas ian rilaton al la afero: valamilyen köze van a dologhoz *mi ĵuras je ĉiuj dioj, se ekzistas iaj: minden istenre esküszöm, ha létezik valamilyen *tio estas ia speco de sinpravigo: ez egyfajta öngazolás; ia ajn: bármilyen, akármilyen *ia ajn ĝi estas, mi ne memoras ĝin: akármilyen is, nem emlékszem rá *ian ajn helpo mi volonte akceptas: bármilyen segítséget szívesen fogadok; iakiale: valamilyen oknál fogva
ia/i=ntr iázik *moke li ~is, kiel azeno: gúnyosan iázott, mint egy szamar *ia=valami *ĉu vi aŭdis ion novan?: hallottál valami újat? *io min maltrankviligas: valami nyugtalanít *pro io li ofendiĝis: valami miatt megsértődött; io ajn: bármi, akármilyen *okazu io ajn: történjék bármi is *parolu pri io ajn: beszélj bármiről
I/o²=mit Ió
ial=valamiért, valami miatt *ial vi ne ŝatas min: valamiért nem kedvelsz; ial ajn: bármiért, akármilyen *ial ajn vi koleras, vi ne pravas: bármiért is haragszol, nincs igazad
iam=valamikor, egykor *iam estis reĝo...: valamikor volt egy király... *iam mi faros tion, sed ne scias, kiam: valamikor megcsinálom, de nem tudom, mikor *iam oni devas morti: valamikor meg kell halni *li al neniu helpis iam: soha senkinek sem segített; iam ajn: bármikor, akármikor *vizitu min iam ajn: keress fel bármikor; iama: valamikori, egykori *iama kolego mia: egykori kollégám; iammoda: ódivatú, divatjamúlt; iam-tiam: néha-néha, olykor
iatrokemi/o=gysz kém iatrokémia
ibeks/o=áll kőszáli kecske (Capra ibex ibex)
iber/o=fn tört ibér; ~a: *mn nyt* tört ibér; **(I)~ujo, (I)~io:** *tört geo* Ibéria
iberis/o=növ tatárvirág (Iberis)
ibis/o=áll ibisz (Threskiornis)
ibib/o=fn ibibó; ~a: *mn nyt* ibibó
Iblis/o=iszl Iblisz (fellázadt angyal)
ic/o=eltr chip, IC
icid=utóképző; ~icido: ~irtó, ~ölő, ~icid, (irtószer) **⊖**fungicido, herbicido, insecticido
iĉ=I. utóképző; ~iĉo: *áll ritk* him~, kan~ **⊖**anasiĉo, ĉevaliĉo, hundiĉo; **II.** önállóan; ~o: *áll ritk* him, kan *szin* masklo
id=I. utóképző; ~ido: **1.** ember utóda, ~fi, ~idész, ~utód **⊖**Arpadidoj, grafido, homido, Napoleonidoj, Peleido; **2.** *biol* ~kölyök, ~fióka, ~palánta, ~hajtás, ~sarj (állat, növény utóda) **⊖**hundido, birdido, arbido, plantido; **3.** *kém* ~id (vegyületek) **⊖**glukozido, hidrido, klorido, sakarido; **4.** *csill* ~ida (változócsillag) **⊖**Cefeido; **II.** önállóan; ido: **1.** ivadék, sarj; **2.** utód; **3.** *áll* kölyök, fióka; Ido: **1.** eo Ido (de Beaufront álneve); **2.** *nyt* ido (tervezett nyelv) (io); idi: *ntr* származik, sarjadzik; idaro: utódok, ivadékok, leszármazottak; idarano: atyafi (tágabb értelemben); ideto: poronty; idisto: *nyt* idista, az ido híve
Ida/o=mit geo Ida (hegy)
Idah/o=geo pol Idaho (US)
ide/o=I. fil eszme, idea *la instruo de Platono pri la ~oj: Platon eszmetana; **2.** fogalom, elgondolás, elképzelés, eszme *eĉ furzon da ~o li ne havas pri tio: *biz* fingja sincs róla, halvány gőze sincs róla *eĉ svagan ~on li ne havas pri tio: fogalma sincs róla *fari malĝustan ~on pri la afero: helytelen fogalmat alkot a dologról *fiksa ~o: *pszi* rögeszme, téveszme, fixa idea *formi al si ~on: fogalmat alkot *havi klaran ~on: világos fogalma van *interna ~o: eo vezéreszme,

alapeszme, benső eszme (az eszperantó feladatáról a világban); **3. ir** *műv* alap gondolat *la ~o de Hamleto: a Hamlet alap gondolata *la ~o de la pentraĵo: a festmény alap gondolata v. eszméje; **4. ötlet, éca** *al mi venis la ~o, ke: az az ötletem támadt, hogy *bona ~o venas post la perejo *Z: közm* késő eset után okosnak lenni *šanĝi ~on: meggondolja magát *venis al li la ~o: az az ötlete támadt; ~a: **1.** eszmei *~a mondo: eszmei világ *ĝia ~a valoro: eszmei értéke; **2.** ideális, eszményi *szin* ideala; ~aro: *fil* ált eszmék, eszmerendszer *szin* ideosistemo *la ~aro de Voltero: Voltaire eszmerendszere; ~iginto: ötletgazda; ~ismo: *fil* idealizmus *objektiva ~ismo: objektív idealizmus *subjektiva ~ismo: szubjektív idealizmus; ~isto: *fil* idealista; ~ologio: **1.** ideológus, eszmetannal foglalkozó; **2. átv** elméleti ember; ~ologio: **1.** *fil* eszmetan, ideológia; **2. ált** eszmerendszer *szin* idearo; **3. pol** *gazd* ideológia *szin* idearo; ~ologia: ideológiai, ideologikus; ~ologiigi: *tr* ideológiává alakít, megideologizál; ~ofo: főideológus; sam~a: egyelvű, azonos elvű, hasonelvű; sam~ano: eszmetárs *esperantistoj ofte alparolas sin per „sam~ano”: az eszperantisták gyakran eszmetársnak szólítják egymást; sam~anaro: eszmetársak, hasonló gondolkodásúak; sam~anino: eszmetársnő; ~oasociado: *pszi* eszmetársítás; ~odoninto: ötletgazda; ~ohistorio: *fil* eszmetörténet; ~ointersanĝo: eszmecsere; ~orica: ötletgazdag; ~osistemo: *fil* ált eszmerendszer *szin* idearo

Ufiksideulo, gvidideo
ideal/o=1. ideál, eszmény (a legnagyobb tökéletesség); **2. átv** ideál, nemes cél; **3. mat** ideál *ĉef~o: főideál *dekstra ~o: jobboldali ideál *maksimuma ~o: maximális ideál *maldekstra ~o: baloldali ideál; ~a: eszményi, ideális, tökéletes; ~igi: *tr* idealizál, eszményít; ~ismo: **1.** idealizmus, tökéletességre törekvés, eszménykeresés; **2. műv** ideálkeresés, művészi idealizmus; **3. fil** *ne* idealizmus ~ideismo; ~isto: **1.** idealista, eszménykövető; **2. fil** *ne* idealista ~ideisto; sen~a: eszmények nélküli

idempotent/a=mat idempotens

ident/a=azonos, megegyező; ~i: *ntr* megegyezik, azonos vmivel v. vkivel (kun); ~aĵo: **1.** azonos, megegyező dolog; **2. mat** azonosság; ~eco: **1.** azonosság, identitás *nacia ~eco: nemzeti azonosság; **2.** személyazonosság; ~iga: azonosító, személyazonosító *~iga karto: személyi kártya *~iga numero: *fn* azonosító, azonosító szám *~iga plato: *kat* azonosító plakett, „dögcédula”; ~igi: **1. tr** azonosít (azonossá tesz, azonosnak vél); **2. tr** azonosít (azonosnak ismer fel); ~igilo: *fn* azonosító (pl. tárgy, dokumentum); ~igo: azonosítás *~igo de amiko-malamiko: *kat* „saját-idegen” felismerés, „saját-idegen” azonosítás, IFF; ~igi: *ntr* azonosul; mem~a: önazonos; ne~igebila: azonosíthatatlan; ~obildigo: *mat* identikus leképezés, azonos leképezés; ~orilato: *mat* azonossági viszony, identikus reláció

Upersonidentigo

ideografi/o=nyt fogalomírás, ideográfia; ~aĵo: *nyt* ideogramma *szin* ideogramo

ideogram/o=nyt ideogramma *szin* ideografiaĵo

ideozofi/o=fil ideozófia

idilli/o=1. *ir* idill, pástorköltemény; **2. átv** idill, felhőtlen boldogság; ~a: idilli, idillikus, felhőtlen *~a pejzaĝo: idilli táj

idiom/o=nyt idióma, beszélt nyelv *la multaj ~oj de Mez-Eŭropo: a Közép-Európában beszélt sok nyelv; ~aĵo: *nyt* nyelvi fordulat, sajátos nyelvi kifejezőmód, nyelvi sajátosság, sajátos szókapcsolat, idiomatizmus *szin* idiotismo; ~o Neŭtrala: *nyt* Idiom Neutral

idiopati/o=orv ideopátia, idiopátiás (nem más betegségre visszavezethető) betegség

idiosinkrazi/o=vérmérséklet, lelki v. szellemi beállítottság, sajátos gondolkodásmód

idiot/o=1. *fn* *pszi* gyengeelméjű, idióta; **2. fn** *átv* félkegyelmű, ostoba, idióta, féleszü, tökkeltűtött, hülye; ~a: **1. pszi** gyengeelméjű; **2.** hülye, ostoba, együgyű; ~eco: **1. pszi** idiotizmus, gyengeelméjűség; **2.** hülyeség, ostobaság, együgyűség; ~igi: *tr* elhülyít

idiotism/o=~idiomaĵo

idl/i=1. *ntr* *tech* szabadon fut; **2. ntr** *tech* üresben jár; ~ilo: *fn* *tech* szabadonfutó

idiolekt/o=nyt egyedi nyelvhasználat, idiolektus

idiomorf/a=tud idiomorf, saját formát tartó, önalakú

idol/o=1. *vall* bálvány, bálványkép, bálványszobor, idol; **2. átv** bálvány, idol (imádat tárgya); ~ano: *vall* bálványimádó; ~ejo: *vall* bálványimádás helye, bálványkultusz helye; ~anismo: *vall* bálványimádás *szin* idoladoro, idolkulto; ~adoro, ~kulto: *vall* bálványimádás, bálványkultusz

Idomene/o=mit Idomeneusz

Idu/o=tört idus, hónapfelező nap (a hónap közepe a rómaiaknál)

Idume/o=~Edomo 2

idus/o=áll jászkeszeg, szenni, fekete jász, ónkeszeg, jászko (Leuciscus

idus)

ie=valahol *de ie venis komercistoj: valahonnan kereskedők jöttek *ie mi renkontis lin, sed mi ne memoras, kie: valahol találkoztam vele, de nem tudom, hogy hol *li foriris ien: elment valahova; ie ajn: bárhol, akárhol *ie ajn ĝi estas, ni devas trovi ĝin: bárhol is van, meg kell találnunk

iel=valahogyan, valamiképpen *iel ni solvos la problemon: valahogyan megoldjuk a problémát *iel aŭ alie ni atingos nian celon: így vagy úgy elérjük a célunkat; iel ajn: bármiképpen, bárhogyan, akárhogyan *iel ajn vi decidis, ni restos ĉi tie: akárhogyan is határozol, mi itt maradunk; ie-le-iome: hát csak így-úgy, lassacskán *iele-iome ni alvenos hejmen: lassacskán csak hazaérünk; ie-le-trapele: ahogy esik, úgy puffanik; vaktában, taláalomra *vagi ie-le-trapele en la mondo: sodródik a világban *vivi ie-le-trapele *Z:* tengődik, móról holnapra él

ies=valakinek a, valaminek a *esti objekto de ies atento: valaki figyelmének a tárgya *ĝoji pri ies malfeliĉo: valaki bajának örül *li aŭdis ies voĉon: hallotta valakinek a hangját

Ifigeni/o=mit Iphigeneia, Iphigenia

ifrit/o=~efrito

ig=1. utóképző; ~igi: **1.a** tárgyatlan igéből tárgyas ige ~dormigi, fluigi, haltigi, sciigi; **1.b** tárgyas igével: ~tat, ~tet (>műveltetés) ~farigi, legigi, instruigi; **2.a** főnévvel (>vmivé v. vmilyenné tesz) ~amasigi, entuziasmigi, glacigi, rajtigi, polvigi; **2.b** előképzős főnévvel (>tárgyas ige) ~albordigi, enposigi, entombigi, interdigigi; **3.** melléknévvél (>vmilyenné tesz) ~akrigi, certigi, plibeligi; **4.** előjárószóval és képzővel (>tárgyas ige) ~nenigi, aĉigi, ebligi, forigi, kunigi, senigi; **II.** önállóan; igi: **1. tr** vmivé v. vmilyenné tesz *la nobelaro igis lin reĝo: a nemesség királlyá tette *li igis ŝin sia amatino: szeretőjévé tette *mi igos vin riĉa: gazdaggá teszlek; **2. tr** készítet, kényszerít, ~tat, ~tet (>műveltetés); igi peti: kéret *igi adiaŭi: elbocsát (látogatás végén) *szin* lasi adiaŭi *li igis lin stariĝi: rávette, hogy felálljon *mi igos saltigi vin per via trejnisto: megugráltatlak az edződdel *mi igos vin obei: engedelmessegre kényszerítetek *ne igu kudri novan veston: ne varrass új ruhát *kio igas ilin tiel agi?: mi készíti őket, hogy így cselekedjenek? *tio igis lin esti singarda: ez óvatossá tette; ige de: vki v. vmi által *szin* fare de *la eldono de Steloj de Eger de Gárdonyi ige de HEA: Gárdonyi „Egri csillagok”-jának kiadása a MESZ által *la rekonstruado de la fortikaĵo ige de la ŝtato: a vár rekonstrukciója az állam által; ig-verbo: *nyt* műveltető ige *szin* faktitiva verbo

igb/o=fn igbo, ibo; ~a: *mn* *nyt* igbo, ibo (ig)

igl/o=iglu, hókunyhó, eszkimókunyhó

iglu/o=ex iglu ~iglo

Ignac/o=Ignác (utónév) *Sankta ~o de Lojolo: Loyolai Szent Ignác

ignam/o=növ jamgumó, jamgyökér

ignimbrit/o=ásv ignimbrit, hegedt tufa, tufaláva

ignor/i=tr semmibe vesz, mellőz, nem vesz róla (n) tudomást, ignorál *~i tiel gravan fakton ni ne povas: nem tudunk semmibe venni ilyen fontos tényt *saĝulo ~as ofendon: a bölcs nem vesz tudomást a sértésről; ne~ebla: mellőzhetetlen, kihagyhatatlan *la ordonoj de la konscienco estas ne~eblaj: a lelkiismeret parancsairól nem lehet nem tudomást venni

Igor/o=Igor (utónév)

igumen/o=kr (görögkeleti) apát

igvan/o=áll leguán (Iguana)

igvanodont/o=ösl igvanodon (Iguanodon)

ig=1. utóképző; ~igi: **1.a** tárgyas igével (>szenvető értelmű tárgyatlan ige) ~kovriĝi, estingiĝi, montriĝi, vendiĝi; **1.b** tárgyatlan igével (>állapotváltozás) ~fluigi, kuŝiĝi, sidiĝi, stariĝi; **2.a** főnévvel (>vmivé v. vmilyenné válik) ~edziniĝi, entuziasmiĝi, flamiĝi, membriĝi, ŝtoniĝi; **2.b** előképzős főnévvel ~elbusiĝi, enlitiĝi, transkapiĝi; **3.** melléknévvél (>vmilyenné válik) ~laciĝi, mutiĝi, rapidiĝi; **4.** előjárószóval és képzővel ~aliĝi, disiĝi, eksteriĝi, foriĝi, malebliĝi, seniĝi; **II.** önállóan; igi: *ntr* vmivé v. vmilyenné válik *bela ŝi ne plu iĝos: szép már nem lesz (nő) *iĝi amiko: barátá lesz, barátá válik *iĝi malalthumora: *biz* lelombozódik *iĝi malfidela: hűtlenné válik *kiel iĝi bonaj esperantistoj: hogyan legyünk jó eszperantisták *la scio iĝis serĉata varo: a tudás keresett áruvá vált

ihneumon/o=1. *áll* fürkészdarázs (Ichneumon); **2. áll** *ne* mungó ~mungoto

ihor/o=orv gennyes sebváladék, ichor

ihŭtologi/o=~fiŝmanĝado

ihŭtiolog/o=áll haltudós, halszakember, ichthyológus; ~io: ichthyológia, halak természetrajza

ihŭtiokol/o=~fiŝgluo

ihŭtiopterig/oj=ösl Ichthyopterygia

ihŭtiosaŭr/oj=ösl halgyíkok (Ichthyosauria) *szin* fiŝosaŭroj

ih̄tioz/o=orv halpikkelybőrűség, pikkelybetegség, halpénzbetegség, ichthyosis

Ijob=bibl Jób könyve (Jób)

Ijob/o=Jób (utónév)

ik=utóképző; ~iko: 1. ~ika (>szakterület a szakember nevéből) **☞**beletristiko, gimnastiko, žurnalistiko, stilistiko; 2. ~ika (>szakterület a téma nevéből) **☞**elektroniko, komputiko, metodiko, robotiko, simboliko; ~ika: *kém* (>magasabb vegyértékű oxid v. só) **☞**ferika, kuprika sulfato

Ikar/o=1. mit Ikarosz, Icarus; 2. *csill* Icarus; ~io: 1. *geo* Ikária; 2. *ir* Ikária

ikneūmon/o=☞ih̄neūmono

ikon/o=1. kr műv ikon; 2. *inf* ikon *szin* bildsimbolo, piktogramo 2; ikonismo: *vall* képmádás, ikonolátia; ikonismo: *vall* képmádó; ikonologio: *műv* ikonológia; ikonpentrismo: *műv* ikonfestő; ikonrompismo: *vall* képrombolás, ikonoklasztázia, ikonoklaszmosz *szin* ikonoklastismo; ikonrompisto: *vall* képromboló, ikonoklaszta *szin* ikonoklasto

ikonografi/o=műv ikonográfia

ikonoklast/o=1. kr képromboló, ikonoklaszta *szin* ikonrompisto; 2. *átv* *fn* hagyományromboló; ~ismo: *vall* képrombolás, ikonoklasztázia, ikonoklaszmosz *szin* ikonrompismo

ikonoskop/o=eltr ikonoszkóp, képtároló cső

ikonostaz/o=kr ikonosztáz, ikonosztázion, képfal *szin* ikonsepto

ikonsept/o=kr ikonosztáz, képfal *szin* ikonostazo

ikor/o=☞ih̄oro

ikosaedr/o=☞regula dudekedro, dudekedro

ikoz=előképző; ikoz~: eikoz~ (20 szénatom) *ikozano: eikozán *ikozeno: eikozén *ikozino: eikozin *ikozilo: eikozil

iks/o=x, iksz (betűnév); ~ejo: *inf* (kipízandó) kocka; ~forma: x-alakú, iksz-alakú

iksi/o=növ lépliliom, tündőke, maglilium (Ixia)

Iksion/o=mit Ixióon

iksod/o=áll kullancs (Iksodes ricinus)

iksor/o=növ lángcserje (Ixora) *szin* flamfloro

ikt/o=1. ir ictus, ritmikai nyomaték; 2. *orv* ütés, hűdés, roham, ictus *apopleksia ~o: szélhűdéses v. gutaütéses v. szélütéses roham, ictus apoplecticus *epilepsia ~o: epilepsziás roham, ictus epilepticus *paraliza ~o: bénulásos stroke, ictus paralyticus *suna ~o: napszúrás *szin* insolacio, sunfrapo; **sen~o:** *ir* nyomaték nélküli szótag

ikter/o=orv sárgaság, icterus *szin* flavmalsano

iktiofagi/o=☞ih̄tiofagio

iktiofagi/o=☞ih̄tiofagi

iktiopterig/oj=☞ih̄tiopterigoj

iktiosaur/o=☞ih̄tiosaur

iktioz/o=☞ih̄tiozo

il=1. utóképző; ~ilo: 1. eszköz (>tárgy v. anyag) **☞**fajfilo, gladilo, kuracilo; 2. készülék, eszköz **☞**pafilo, tajpilo, veturilo; 3. készülék része **☞**aritmetikilo, filtrilo, montrilo; 4. formanyomatvány, dokumentum **☞**aligilo, abonilo, invitilo; 5. számítógépes program **☞**memorilo, redaktilo, tradukilo; **II.** önállóan; *ilo:* szerszám, eszköz, szer *celo ne sankcias ilon: a cél nem szentesíti az eszközt *mana ilo: kézi szerszám; *ilajo:* *inf* programeszköz, program tool *szin* ilprogramo; *ilaro:* eszköztár, szerszámok *kuireja ilaro: konyhai eszközök; *ilujo:* szerszámtartó, szerszámosláda; *ilarbudo:* szerszámcsobódé; *ilarkesto:* szerszámosláda; *ilfaristo:* szerszámkészítő; *ilgimnasto:* *sp* szertornász *szin* aparatgimnasto; *ilgimnastiko:* *sp* szertorna *szin* ilgimnastiko; *ilmašino:* *tech* szerszámgép; *ilobreto:* *inf* eszközsor, eszközsáv; *ilprogramo:* *inf* programeszköz *szin* ilajo; *iltrabo:* *agr* gerendely (ekén)

il²=utóképző; ~ilo: *kém* ~il (gyök v. csoport) **☞**benzilo, fenilo, metilo

il³=utóképző; ~ilo: *mat* ilis (gyakorlási eloszlás) **☞**duilo, kvarilo, deklilo, centilo

ile/o=anat csípőből, ileum; ~ito: *orv* csípőbélgyulladás

ileks/o=növ magyalfa (Ilex) ~kverko: verda kverko *ordinara ~o: **☞**akvifolio *paragvaja ~o: matécserje, matétea, paraguayitea (I. paraguayensis) *szin* mateo 1

ili=ők ~i estas aliaj, ol ni: ők mások, mint mi; *ilia:* az ő vmijük v. vkijük, az övék *ilia* domo: az ő házuk *la domo estas la ilia: a ház az övék *iliaj estas ĉi tiuj infanoj: az övék ezek a gyerekek *iliaj gefiloj jam delonge elhejmiĝis: gyermekeik már régen kiröppentek otthonról

ili/o=1. anat csípőcsont, os illium *szin* iliako, koksosto; 2. *anat* csípő~, csípőcsont~, ili~, ilio~ (összetételekben); ~okokciga: *anat* csípőcsontifarkcsonti, iliococcygealis; ~olumba: *anat* csípő-ágyéki, iliolumbalis; ~opelva: *anat* csípő-medencei, iliopelvicus; ~opagulo: *orv* csípőtájon összenőtt ikertorzszülött, iliopagus

Iliad/o=ir Iliász

iliak/o=☞ilio

iliard=utóképző; ~iliardo: (ezer ~illió) **☞**duiliardo, triiliardo

ilici/o=növ ánízscsillag, csillagáníz (Illicium)

ilj/o=☞ilio

ilinojs/o=1. geo Illinois (folyó); 2. *geo* pol Illinois (állam) (US)

ilion=utóképző; ~iliono: ~illió (10⁶) **☞**duiliono, triiliono, kvariliono

Ilion/o²=ir geo Ilion (Trója)

ilir/o=fn tört illír; ~a: *mn* nyt illír; (I)~ujo, (I)~io: tört geo Illiria

ilium/o=anat csípő, ilium; ~osto: *anat* csípőcsont, os ilium

ilmenit/o=ásv ilmenit

ilok/o=fn iloko; ~a: *mn* nyt iloko (ilo)

ilumin/i=1. tr kivilágít, ünnepien megvilágít *~ita urbodomo: kivilágított városháza; 2. *tr* *knyv* illuminál, kódexet fest; 3. *tr* *vall* megvilágosít; ~ado: 1. diszkivilágítás, ünnepi kivilágítás *difuza ~ado: szórt fényű világítás; 2. *knyv* illuminálás, kódexfestés; 3. *vall* megvilágosodás; ~aĵo: lampion, világítóeszköz (diszkivilágításhoz); ~iĝi: 1. *ntr* diszkivilágítást kap; 2. *ntr* *vall* megvilágosodik; ~ismo: *vall* illuminizmus; ~ismano, ~ito: *vall* illuminátus, megvilágosodott; ~isto: *knyv* miniatör, kódexfestő

iluminaci/o=☞iluminado, iluminaĵo

ilustr/i=1. tr *knyv* illusztrál, képekkel szemléltet; 2. *tr* illusztrál, képekkel díszít; 3. *tr* *átv* szemléltet, illusztrál *~i per ekzemploj: példákkal illusztrál; ~aĵo: 1. (szemléltető) kép, illusztráció; 2. *átv* illusztráció (szemléltető példa); ~ilo: szemléltető eszköz; ~isto: *műv* illusztrátor; ~ita: képes, ábrás, illusztrált *~ita libro: képeskönyv, illusztrált könyv *~ita revuo: képes folyóirat *~ita vortaro de la angla: képes angol szótár *~ita poŝtkarto: képes levelezőlap *~ita telegramo: díszítávirat

iluzi/o=1. pszi érzéksalódás, látszat, illúzió; 2. vágyálom, önáltatás, illúzió *fari al si ~ojn: illúziókat kerget *perdi siajn ~ojn: elveszíti illúzióit; ~a: illuzórikus, csalóka, látszólagos *~a bonstato: látszólagos jólét *~a projekto: illuzórikus tervezet; ~i: *tr* áltat, illúziókba ringat *ne ~u vin: ne áltasd magad, ne ringasd magad illúziókba; ~isto: illuzionista, szemfényvesztő; **sen~iĝi:** *tr* kiábrándít; **sen~iĝi:** *ntr* kiábrándul, csalódik; **sen~iĝo:** kiábrándulás, csalódás

Ilz/o=Elza, Ilse (utónév)

imag/i=1. tr elképz, maga elő képz, felidéz magában (vmi valósat) *~u vin sur mia loko: képzeld magad a helyembe *ion pli belan oni ~i ne povas: szebbet el sem lehet képezni; 2. *tr* képzeleg vmiről (n), beképzl vmit *li ~is sin Napoleono: Napóleonnak képzelte magát; ~o: 1. képzelet, képzelőerő *en mia ~o mi estas ĉe vi: képzeletben nálad vagyok *havi vian ~on: élénk képzelete van *malsanulo pro ~o: képzelt beteg *superi ĉiujn ~ojn: minden képzeletet felülmúl; 2. képzelet szüleménye, képzelődés *tio estas nur ~o, ne maltrankvilo: ez csak képzelődés, ne nyugtalankodj; ~a: 1. képzeleti, képzelő~ *~a forto: képzelőerő *~a povo: képzelőtehetség; 2. képzelt, képzeletbeli *~aj figuroj: képzeletbeli alakok *~a malsano: képzelt betegség; ~aĵo: képzelet szüleménye, elképzelt vmi, képzelődés *szin* imago 2; ~ema: erős képzelőerővel rendelkező, nagy fantáziájú; **ne~ebli:** elképzelhetetlen; ~okapablo, ~ipovo: képzelőerő

imagin/o=áll imágó (a rovar kialakult formája)

imaginar/a=1. mat képzetes, imaginárius *~a parto: képzetes rész *~a unuo: képzetes egység; 2. *pszi* imaginárius, képzelt, képzeletbeli; ~o: *mat* képzetes szám

imam/o=1. isl tört imám, egyházi és világi fejedelem; 2. *iszl* imám, vallástudós, előimádkozó mecsetben

imanent/a=fil immanens, benne rejlő; ~eco: *fil* immanencia

imbecil/o=fn *pszi* imbecillis, gyengeelméjű; ~eco: *pszi* imbecilitás, imbeciliség *~eco situas inter debileco kaj idioteco: az imbecilitás a debilítás és az idiotizmus között helyezkedik el

imbric/o=ép baráncserép vö. kalipetro; ~i: *tr* (cserépszerűen) átfed

imbrik/i=☞imbrici

imersi/o=csill belépés, bemező (égitest árnyékába), immerzió

imid/o=kém imid (NH-csoportot tartalmazó vegyület); ~azolo: *kém* imidazol, glioxalin

imin/o=kém imin, iminocsoport

imisi/o=oko imisszió, légszennyeztség

imit/i=1. tr utánzó, imitál *~i grandsinjoron – perdi baldaŭ la oron Z: *közm* a nagy pompa erszény koporsója *~i sian instruiston: utánozza a tanárát *~u la bonan ekzemplon: utánozd a jó példát; 2. *tr* lemásol, utánoz *~i grandan poeton: nagy költőt másol *~i grekan statuon: görög szobrot lemásol *~i lian subskribon: utánozza az aláírását; ~aĉi: 1. *tr* *pej* majmol; 2. *tr* *pej* (gúnyolva) utánoz, (utánozva) kicsúfol; ~ado: utánzás, imitálás *kanona ~ado: *zene* kánonimitáció; ~aĵo: utánzat, imitáció; ~anto: utánzó, epigon *szin* epigono; ~ilo: *inf* emulátor; ~inda: utánzandó, utánzásra érdemes, példamutató, követendő *~inda

ekzemplo: követendő példa; imitist/o=imitátor, utánzóművész; **bio~a:** *őko* természetutazónó, biomimetikus; **ne~ebila:** utánzozhatatlan; **~kapablo,** **~povo:** utánzóképeség

Usonimito

imortel/o=növ vasvirág (Xeranthemum)

impatient/o=növ nebánscvirág (Impatiens)

impedanc/o=vill látszólagos ellenállás, váltóáramú ellenállás, impedancia *adaptita ~o: illesztési impedancia *faza ~o: fázisimpedancia *elira ~o: kimeneti impedancia *enira ~o: bemeneti impedancia *inversa ~o: negatív sorrendi impedancia *karakteriza ~o: hullámimpedancia *kurtcirkvita ~o: rövidzárlati impedancia *protekta ~o: védő impedancia *sinkrona ~o: szinkron impedancia

imperativ/o=1. nyt parancsoló mód, imperativus *vö.* volitivo; **2. átv** belső erkölcsi parancs, imperativus *kategoria ~o: a) *fil* kategorikus imperativus, categoricus imperativus b) *átv* feltétlen erkölcsi parancs *la ~o de la konscienco: a lelkiismeret parancsoló szava; **~a:** **1. nyt** felszólító módi *~a formo: felszólító módi forma; **2. átv** parancsolóan szükséges, feltétlen *~a devo: feltétlen kötelesség, parancsoló kötelesség *~a neceso: parancsoló szükséglet *~a ordono: feltétlen parancs

imperator/o=kat tört imperátor (cím) *la venkintan militestron aklamis liaj soldatoj ~o: a győztes hadvezért katonái imperátorra kiáltották ki

imperfekt/o=nyt elbeszélő múlt, imperfektum; **~a:** *nyt* befejezetlen, folyamatos, imperfekt *~a formo de la verbo: az ige imperfekt alakja

imperfektiv/o=nyt befejezetlen igeszemlélet, befejezetlen aspektus *vö.* perfektivo *~o esprimas daŭran, ripetan aŭ kutiman agon: a befejezetlen igeszemlélet tartós, ismétlődő v. szokásos cselekvést fejez ki

imperi/o=1. tört birodalom, császárság *Aŭstra ~o: Osztrák Birodalom *Centraj ~oj: központi hatalmak *Roma ~o: Római Birodalom; **2. tört** birodalom (>gyarmatok) *~o de la Leviganta Suno: a Fekelő Nap Ország (JP) *kolonia ~o: gyarmatbirodalom *la brita ~o: brit gyarmatbirodalom; **~a:** *tört* birodalmi *~a aglo: *cím* birodalmi sas *~a krono: birodalmi korona; **~i:** *ntr* uralkodik vki v. vmi felett (super) *la romianoj ~is iam ankaŭ super Panonio: a rómaiak egykor Pannónia felett is uralkodtak; **~estro:** császár *Via ~estra moŝto: császári felség; **~estra:** császári *~estra kaj reĝa: császári és királyi *la ~estra krono: a császári korona; **~ismo:** **1. tört** birodalmi eszme; **2. világalmai** törekvés; **3. pol** imperializmus; **~isto:** *pol* imperialista

imperial/o=1. jm imperiál, felső emelet; **2. imperiál** (tízrubeles)

imperialism/o= imperiismo; imperialisto: imperialista

imperium/o=tört főhatalom, legfőbb hatalom, imperium *konsuloj, pretoroj, diktatoroj havis ~on: consulok, praetorok, diktatorok legfőbb hatalommal bírtak

impertinent/a=szemtelen, arcátlan, szemérmetlen *~a laktosuĉulo: *pej* szemtelen tacsók; **~eco:** szemtelenség, arcátlanság

impet/i=1. ntr nekiiramodik, nekilendül *ondegoj ~is kontraŭ la rifoj: hatalmas hullámok lendültek a szirteknek; **2. ntr** tör, törekszik vmire (por) *diversaj fortoj ~is por la krono: különböző erők törtek a koronára; **~a:** heves *~aj atakoj: heves támadások *~a vento: heves szél; **~ega:** viharos *~ega vento: viharos szél; **~o:** iram, lendület, hév *la nekontraŭstarebla ~o de la husaratako: a huszárróham ellenállhatatlan lendülete; **~igejo:** *sp* felugróléjtő (siugrás) *szin* impetiga deklivo

impetig/o=orv ótvar, impetigo; **~a:** *orv* ótvaros; **~izi:** *tr* *orv* ótvarosít, impetigizál

impetigin/o= impetigo

implic/i=tr (logikailag)magában foglal, magában rejt, vmivel jár, feltételez, implikál *fumo ~as la ĉeeston de fajro: a füst feltételezi tűz jelenlétét *la demando ~as la respondo: a kérdés magában foglalja a választ *mizero ofte ~as malsatadon: a szegénység gyakran éhezéssel jár; **~a:** **1.** magában foglaló, benne rejlő, feltételezett, utaló (hallgatólagosan beleértett), vele járó, implicit *demando ~a la solvon: a megoldást magában foglaló kérdés *~a demando: utaló kérdés *~a kondiĉo: magától értetődő feltétel *~aj kostoj: kapcsolatos költségek *~a minaco: rejtett fenyegetés *~a senco: ki nem fejezett v. beleértett jelentés *konduo ~a al impertinentecon: szemtelenségre utaló viselkedés; **2. mat** implicit, feltételezett *~a ekvacio: implicit egyenlet *~a funkcio: implicit függvény *~a on-punkto: *mat* feltételezett tizedespont; **3. inf** alapértelmezett, default *szin* defaulta; **~o:** *vö.* disjunkcio, ekvivalento, konjunkcio, negacio

1. magában foglalás, hallgatólagos feltételezés v. beleértés, velejáró következmény; **2. mat** *fil* implikáció, feltételes következtetés *duobla ~o: ekvivalencia; **~ita:** imperia; **mal~i:** implik; **mal~a:** implik; **implik/i=1. tr** belegabalyít, beleakaszt, összegubancol *fiŝo ~is sin en reto: egy hal akadt a hálóbba *li ~is siajn piedojn inter ŝnuroj: kötelekbe

gabalyította a lábát *liajn harojn ~is branĉoj: ágakba keveredett a haja; **2. tr** *átv* beleránt, belevisz, belekever, belebonyolít vmibe *~i en malagrablan aferon: kellemetlen ügybe kever *~i en militon: háborúba sodor *ne ~u min en viajn nelegajn negocojn: ne keverj bele törvénytelen ügyleteidbe *sen ~i kaj kompliki: minden teketória nélkül; **~aĵo:** **1.** gubanc; **2. zúr,** bonyodalom *tio sekvigis internaciajn ~aĵojn: ez nemzetközi bonyodalmakat okozott; **~eco:** kuszaság, összevisszaság; **~igi:** **1. ntr** beleakad, belegabalyodik; **2. ntr** *átv* belebonyolódik, belekeveredik *~igi en mensogo: hazugságba keveredik *~igi en skandalon: botrányba keveredik; **mal~i:** **1. tr** kibogoz, kigubancol *mal~i fadenon: fonalat kibogoz *mal~i sian piedojn el la rampotigoj: kiszabadítja a lábát az indák közül; **2. tr** *átv* tisztáz, kibogoz *estas malfacile mal~i ĉi tiun komplikan aferon: nehéz tisztázni ezt a bonyolult ügyet

Uamimpliko

implod/i=ntr fiz összeroppan, beroppan, implodál (külső nyomás alatt) **imploziv/o=nyt** imploziva, belső glottális zárhang (zárhang fel nem pattanó zárral) *szin* injektivo

impon/i=ntr bámulatot kelt, imponál, tekintélyt parancsol, nagy hatást kelt *per sia brila parolo li ~is al sia aŭskultantaro: ragyogó beszédével nagy hatást tett a hallgatóságára *via insisto ~as al mi: kitértasod imponál nekem; **~a:** imponáló, impozáns, tiszteletet v. tekintélyt parancsoló, tekintélyes, nagyszerű *~a multflankeco: imponáló sokoldalúság *~aj ruinoj: impozáns romok

import/i=1. tr *gazd* behoz, importál *szin* enporti **2** *~i varojn kaj servojn: árut és szolgáltatást importál; **2. tr** *inf* importál; **~o:** *gazd* behozatal, import *komerca ~o: kereskedelmi behozatal, kereskedelmi import; **~a:** *gazd* behozatali, import~ *~a komerco: importkereskedelem *~a prohibicio: behozatali tilalom, importtilalom; **~aĵo:** *gazd* importáru; **~isto:** *gazd* importőr, *fn* importáló; **~dogano:** *gazd* behozatali vám, importvám; **~kvoto:** *gazd* *pol* importkvóta; **~pluso:** *gazd* többletimport; **~prezo:** *gazd* importár; **~varoj:** *gazd* importárak

Ueksport-importa, kapitalimporto, varimporto

impost/o=gazd adó, illeték *aldonvalora ~o: értéktöbbletadó, általános forgalmi adó (áfa) *diferenciga lim~o: diszkriminatív vám *entreprene ~o: vállalati adó *~o per naturaĵo: természetbeni adó *~o pri aŭtomobiloj: járműadó *~o pri benzino: benzínadó *laŭenspeza ~o: jövedelemadó *loka ~o: helyi adó *nerekte ~o: közvetett adó *persona ~o: személyi adó *rekta ~o: közvetlen adó; **~i:** *tr* *gazd* megadóztat, adót vet ki vkire v. vmire (n) *~i la mezan klason: megadóztatja a középosztályt *~i vinon: bort megadóztat; **~ado:** *gazd* adókievetés; **~ebila:** *gazd* adó alá eső, megadóztatható; **~isto:** *gazd* adószedő, adótiszt; **eko~o:** *őko* *gazd* környezeti v. környezetvédelmi adó; **sen~a:** *gazd* adómentes; **super~i:** *tr* *gazd* fokozott adóterhet ró ki rá (n), túladóztat *super~i la riĉulojn: fokozottan adóztatja a gazdagokat *super~i tabakvarojn: dohányárut túladóztat; **~deklaro:** *gazd* adónyilatkozat; **~evitanto:** *jog* adókerülő, adócsaló; **~faciligo:** *gazd* adókönynyítés; **~marko:** *gazd* illetékbélyeg; **~objekto:** *gazd* adótárgy; **~odeva:** *gazd* adóköteles; **~oficejo:** *gazd* adóhivatal; **~formularo:** *gazd* adóív; **~fraŭdo:** *jog* adócsalás; **~ometro:** *gazd* *inf* adójelző, adómérő; **~pago:** *gazd* adófizetés; **~paganto:** *gazd* adófizető; **~reformo:** *gazd* *pol* adóreform; **~sigelo:** *gazd* zárjegy; **~ŝargó:** *gazd* adóteher; **~ŝuldo:** *gazd* adóhátralék; **~sistemo:** *gazd* adórendszer

Uelspezimposto, enspezimposto, kapimposto, kompaniimposto, konsumimposto, limimposto, pezimposto, pontimposto, salimposto, sangimposto, spekulimposto, stampimposto, terimposto, vendimposto, vojimposto

impoŝt/o=1. ép boltváll, vállkő, boltszék; **2. ép** ablakszemöldök, ajtószemöldök

impotent/a=orv impotens, közöslésképtelen; **~eco:** *orv* impotencia, közöslésképtelenség

impoz/i=tr *knv* kilő, oldaloz (szedett oldalakat); **~o:** *knv* kilövés, oldalozás

impregn/i=tr *tech* *tex* impregnál, átítat *~i lignon por ŝirmi ĝin kontraŭ pugriĝo: fát átítat rothadás elleni védelem céljából *~i pluvmantelon per akvorezista substanco: esőköpenyt vízálló anyaggal átítat *~i teksaĵon: *tex* szövetet beavat

impres/o=1. benyomás, hatás, érzés, impresszió *fari bonan ~on al li: jó benyomást tesz rá *fari grandan ~on sur li: mély benyomást tesz rá *ĝenerala ~o: összhataás *lasi post si bonan ~on: jó benyomást hagy maga után *la unua ~o ĉiam gravas: az első benyomás mindig fontos *mi havas la ~on, ke vi ne komprenis min: az az érzésem, hogy nem értett meg *mi ricevis la ~on: az a benyomásom támadt *postlasi agrablan ~on: kellemes benyomást hagy maga után *unuavida ~o: első benyomás *vojaĝaj ~oj: úti élmények; **2. fot** megvilágítás, exponálás

*dauro de ~o: exponálási idő; ~i: **1. tr** benyomást tesz vkire v. vmire (n)
 *gi ne ~as min: nincs rám hatással, nem hat meg *mi estas profunde
 ~ita: mélyen meg vagyok hatva *via konduto favore ~is çiujn:
 viselkedésed mindenkire jó benyomást tett; **2. tr fot** megvilágít; ~a: **1.**
 hatásos, megkapó, impozáns *~a propagandilo: hatásos
 reklámhordozó; **2. fot kém** aktinikus, fotokémiai hatású **szin** aktina;
 ~afo: **fot** latens kép; ~ebla: **1.** fogékony *~ebla menso multe lernas:
 fogékony ész sokat tanul; **2. fot** fényérzékeny *~ebla papero:
 fényérzékeny papír **szin** imprespapero, fotopapero; ~igema: **1.** érzékeny
 *~igema naturo: érzékeny természet; **2. fot** fényérzékeny; ~igemo:
 érzékenységi; ~papero: **fot** fényérzékeny papír, fotopapír **szin**
 fotopapero, impreslebla papero

U legimpreso, velurimpresa

impresari/o=impresszárió

impresionism/o=műv impresszionizmus vö. ekspresionismo

impresionist/o=műv impresszionista festő

imprimatur/o=**1.** *knyv* nyomási engedély, imprimatúra; **2. kr** *knyv*
 egyházi engedély (könyv kinyomtatásához), imprimatúra

improviz/i=tr rögtönöz, improvizál *~i akompanon al la kanto:
 kíséretet rögtönöz az énekhez *~i paroladon: beszédet rögtönöz *mi ~is
 vespermangon por vi: összeültöttem egy vacsorát nektek; ~e:
 rögtönözve, improvizálva, kapásból; ~afo: rögtönzés, improvizáció;
 ~isto: *zene* rögtönző, improvizátor

impuls/i=**1. tr fiz** lök, taszt; **2. tr** *átv* ösztönöz, serkent, taszt, lökést ad
 vkinek v. vminek (n); ~o: **1. fiz** lökés, impulzus **szin** movokvanto *la
 aŭto ricevi ~on de la ekfunkcia motoro: a kocsi lökést kapott a
 induló motortól; **2. vill** impulzus, áramlökés; **3. psi** *ált* hirtelen
 ösztönzés, lökés, impulzus *cedi al siaj ~oj: enged a belső ösztönzésnek
 *doni novan ~on: új lökést ad *ricevi ~ojn de siaj amikoj: barátaitól
 ösztönzést kap *senti ~on agi: ösztönzést érez a cselekvésre; ~a: **1. fiz**
 vill lökö, tasztító, impulzusos; **2.** ösztönző, serkentő; ~grupo: *vill*
 impulzuscsoport **szin** pulso **3.**; ~igema: heves, lobbánékony, impulzív;
 ~modulado: *vill* impulzusmoduláció; ~momanto: *fiz*
 impulzusnyomaték; ~ometro: *vill* impulzusszámláló, impulzusmérő

U kurentimpulso, nervoimpulso, seksimpulso, seksurgo, tensiimpulso
 input/i=**1. tr** *gazd* beszámít vmibe (sur), ráterhel vmire (sur), vmi (sur)
 rováására ír *~i űldon sur lian disponeblaj enspezoj: az adósságot
 ráterheli a rendelkezésre álló bevételeire *la elspezon li ~as sur la
 pasintjara bilanco: a kiadással a múlt évi mérleget terheli meg; **2. tr**
 betud, beszámít vmibe (en ~n) *la tribunalo ~is la meblojn en la
 heredajon: a bíróság a bútorokat beszámította az örökségbe; **3. tr** *jog*
 vádol vkit (al) vmivel (n), rováására ír vkinek (al) vmit (n), vkinek (al)
 tulajdonit vmit (n) *~i al li la krimon: őt vádolja a bünténnyel *~i al li
 la sukceson: neki tulajdonítja a sikert *oni ~as la poemon al Petőfi:
 a verset Petőfinék tulajdonítják; ~ebla: beszámítható, felróható,
 tulajdonítható, betudható; ~ebleco: *jog* beszámíthatóság,
 felelősségrevonhatóság, betudhatóság, felróhatóság; ne~ebla:
 beszámíthatatlan

imun/a=**1. orv** *biol* védett, immunis, ellenállóképes (pl. mikroba, mérge
 ellen) *~a kontraŭ HIV: védett a HIV-vel szemben *~a sistemo:
 immunrendszer; **2. jog** mentességet élvező, mentelmi jogga rendelkező;
3. tech ellenálló (károsodás ellen) *çi tiu ŝtalo estas ~a kontraŭ rusto: ez
 az acél rozsdamentes; ~eco: **1. orv** védettség, immunitás; **2. jog**
 mentesség, mentelem *diplomacia ~eco: diplomáciai mentesség; **3. tech**
 ellenálló képesség; ~igi: *tr* orv védetté v. immunissá tesz, immunizál
 *vakcino ~igas kontraŭ variolo: az oltás védetté tesz himlő ellen; ~igi:
ntr orv védetté v. immunissá válik; ~ologo: *orv* immunológus; ~ologio:
orv immunológia; hiper~eco: *orv* hiperimmunitás; ~deficita: *orv*
 immunhiányos; ~difekto: *orv* immunhiba; ~oglobulino: *orv*
 immunglobulin; ~komplekso: *orv* immunkomplex; ~sistemo: *orv*
 immunrendszer, védekező rendszer

U acidimuna, akvoimuna, brulimuna, erarimuna, eskalimuna,
 fajrimuna, korodimuna, likimuna, rustimuna

in=**1.** utóképző; ~ino: **1. n** űbelulino, knabino, onklino, patrino; **2. áll**
 nőnemű, nőtény, tojó, szuka *çevalino, kokino, porkino; **3.** ~ina
 (nőinévkepző) *Johanino, Jozefino, Ludovikino, Paŭlino; **4. tech**
 hüvely, furat, lyuk (magába fogadó elem) űsraŭbino; **II.** önállóan; ino:
1. n *la plej dangleira homo ~ malbona in' en domo *Z: közm* a rossz
 asszony házi veszedelem; **2. áll** nőtény, nőnemű egyed *virbestoj kaj
 iliaj inoj: hímállatok és nőtényeik; ina: **1. biol** női, nőnemű, nőtény~
 *ina logiko: női logika *inaj individuoj en la abelaro: női egyedek
 a méhrajban; **2. ir** nő~, tompa~ űina rimo; inismo: *pol* feminizmus,
 nőmozgalom **szin** feminismo; inisto: *pol* feminista **szin** inisto; injo: *biz*
 csaj, nőci; inksa: *biol* nőnemű, nőivarú **szin** femala; inkskulo: *fn* *biol*
 f, nőnemű egyed

in²=utóképző; ~ino: **1. kém** ~in (kivonat) űkokaino, insulino,

penicilino; **2. kém** ~in (rá jellemző) űglobino

in³=utóképző; ~ino: *kém* ~in (hármás kötés telítetlen
 szénhidrogéneknel) űalkino, butino, etino, propino

Inah/o=mit Inakhosz

inanci/o=orv kicéhezettség, (elgyengülés hiányos táplálkozás miatt),
 inanitio

inaŭgur/i=tr megnyit, felavat, felszentel, leleplez (alkotást) *~i
 pregejon: szobrot felavat; *~i űoseon: autópályát megnyit *~i
 statuen: szobrot leleplez; ~o: felavatás, felszentelés, leleplezés,
 megnyitás *~o de memorplaco: emlékhely felavatása *~o de
 senhejmulejo: hajléktalanszálló megnyitása

U fajreinaŭguro

inaŭguraci/o=űinaŭguro

incendi/o=tűzvész *szin* brulego *~o de kastelo: kastélytűz *~o de
 loĝejo: lakástűz; ~i: *tr* felgyújt, tüzet okoz *la tuta tenejo estis ~ita kaj
 forbrulinta: kigyulladt és leégett a raktár

incens/o=tömjén **szin** odorfumajo; incensi: **1. tr** *kr* tömjént éget, füstöl
szin bonodorfumigi *~i bonodorajon: illatos anyagot füstöl *~i
 timianon: kakukkfűvet füstöl; **2. tr** *átv* *pej* dicsőít, magasztal, tömjénez
 *mi ne ŝatas esti ~ata: nem szeretem a tömjénezést; ~afo:
 tömjéndarabka; ~ilo, ~ujo: *kr* füstölő, turibulum **szin** incensujo *svingi
 ~ilon antaŭ la altaro: füstölőt lóbal az oltár előtt; ~bastoneto:
 tömjénrudacska; ~oportisto: *kr* tömjénhordozó; ~papero: tömjénpapír

incest/o=vall jog vérfertőzés **szin** sangadulo

incid/i=ntr *fiz* beesik (pl. fénysugár); ~a: **1. fiz** beesési (pl. szög) *~a
 angulo: *fot* beesési szög *~a lumradio: beeső fénysugár; **2. mat**
 illeszkedő (pl. sík) *~a angulo: *rep* állásszög; ~indikato: *rep*
 állásszögmutató

incident/o=incidens, közbejött esemény **szin** interokazaĵo

incit/i=**1. tr** ingerel, felingerel, felmérgesít, felbosszant, hergel
 *abelujon ne ~u, amason ne spitu *Z: közm* ne ingereld az alvó oroszlánt
 *~i al li la galon *Z: halálra bosszant* *~i la hundon: ingerli a kutyát *lia
 filo ~as lin kiel salo en okulo: a fia szálla a szemében *urson evitu,
 duonpatrinon ne ~u *Z: közm* erdőn medvét, otthon mostohát jobb
 kerülő; **2. ne** izgat űeksciti *malbone kaŝita ŝteliston ~as *Z: közm*
 alkalom szüli a tolvajt; **3. ne** irritál űiriti; ~o: **1.** izgatás, ingerlés; **2.**
 ingerültség, bosszankodás **szin** inciteco; ~eco: ingerültség, bosszúság
szin incito **2.**; ~egi: *tr* halálra bosszant; ~ema: kötekedő, piszkálódó
 természetű; ~eti: *tr* ingerkedik, évődik, incselkedik vkivel (n), ugrat
 vkit; ~igema: ingerlékeny, indulatos természetű; ~igi: *ntr* felingerlődik,
 felizgatja magát, megmérgeződik, indulatba jön *~igo pro nenio:
 minden semmiségen felbosszantja magát; ~ita: ideges, ingerült

U űercinciti

inciz/i=orv bemetsz, bevág; ~o, ~afo: *orv* bemetszés, bevágás

inciziv/o=anat metszőfog, dens incisivus **szin** trançodento

incizur/o=anat öböl, behűződés, barázda, incisura

Inçon/o=geo Inconon

ind=**1.** előképző; ~inda: vmire méltó v. érdemes, ~endő, ~andó
 *aminda: szeretetreméltó, szeretnivaló *estiminda: tisztetreméltó,
 tisztelendő *leginda libro: olvasnivaló könyv *sekvinda ekzemplo:
 követendő példa; **II.** önállóan; inda: méltó, érdemes vmire (je)
 *demando inda je konsidero: megfontolásra érdemes kérdés *fidinda
 homo: bizalomraméltó v. megbízható ember *filo inda je sia patro:
 apjához méltó fiú *homo inda je pli bona sorto: jobb sorsra érdemes
 ember *inda homo: érdemes ember *kredinda historio: hihető történet
 *ne estas inde okupiĝi pri la afero: nem érdemes foglalkozni az ügyel;
 inde: méltóan, illendően *inde memori lin: méltóan megemlékezik róla;
 indi: *tr* méltó, érdemes vmire (n v. je) *li ne indas kompton: nem méltó
 a szánalomra *ne indas aŭskulti lin: nem érdemes meghallgatni *vi ne
 indas je mia atento: ön nem érdemes a figyelmemre; indo: **1.** érdem **szin**
 merito *via indo estas nediskutebla: érdemed vitathatatlan; **2.** méltóság
 *li toleris kun indo la ofendon: méltósággal viselte el a sértést; **3.** érték
 *mia vivo ne plu havas por mi indon: az életem már nem ér semmit;
 indeco: érdemesség, kiérdemeltség, értékesség; indigi: **1. tr** méltóvá v.
 érdemessé tesz vmire (je) *via vivoverko indigas vin je nia respekto:
 életműved érdemessé tesz a tisztetünkre; **2. tr** érdemesnek talál v.
 méltat vmire (je) *mi ne indigis lin je respondo: nem méltattam
 válasza; malinda: **1.** érdemtelen *malinda flatulo: érdemtelen hízelgő;
2. méltatlan *malinda konduto: méltatlan viselkedés; malindigi: *tr*
 méltatlanná tesz *li malindigis sin per sia konduto: viselkedésével
 méltatlanná tette magát; senindulo: *fn* senkiházi, semmirekellő,
 méltatlan

indefinit/o=nyt határozatlan névmás **szin** nedifina pronomo

index/o=**1. knyv** index, mutató (lista) *~o de loknomoj:
 helynévmutató, helynévindex *~o de personoj: névmutató, névindex
 *~o de temoj: tárgymutató, tárgyindex; **2. kr** index, tiltott könyvek

jegyzéke *meti libron en ~on: indexre tesz könyvet; ~i: **1.** *tr* *knyv* indexszel v. mutatóval lát el *bone ~ita libro: jó indexszel ellátott könyv; **2.** *tr* indexet v. mutatót készít vmiből (n) *~i la revuon: tárgymutatót készít a folyóiratból

inden/o=kém indén; ~**rezino:** kém indéngyanta

indent/i=☞dešoví 2

indi/o=kém indium (In)

Indi/oj=tört geo Indiák (a két Amerika) *Okcidentaj ~oj: *tört geo* Nyugat-India; ~**ano:** *fn* indián, amerikai bennszülött; ~**ana:** *mn* indián *~anaj lingvoj: *nyt* indián nyelvek *~ana somero: *met* vénasszonyok nyara *szin* somero de Sankta Marteno; ~**anisto:** *nyt* indianista; ~**anistiko:** *nyt* indianisztika

Indiani/o=geo pol Indiana (US)

indic/o=1. *ált* vminek a jele *la ruĝeco de la grundo estas ~o pri la ekzisto de ferenco: a talaj vörössége vasérc létezésének a jele *lia stranga konduto estas ~o de lia kulpeco: furcsa viselkedése bűnösségének a jele; **2.** *knyv mat kém* index, kitevő *suba ~o: alsó index *szin* subindico *supra ~o: felső index *szin* superindico; **3.** *tud* jelzőszám, mutatószám *antropologia ~o: antropológiai index *bibliografia ~o: bibliográfiai mutató *ekonómia ~o: gazdasági mutató *faza ~o: fázisindex *~o de atenuo: csillapítási tényező *~o de konfido: bizalmi index *modulada ~o: modulációs index *oktana ~o: oktánszám *vivkosta ~o: fogyasztói árindex; **4.** *inf* index; ~i: **1.** *tr* indexszel, indexszel ellát; **2.** *tr* *gazd* indexál *~i la pensiojn: indexálja a nyugdíjakat (az árindex arányában emeli); **sub~o:** *tud* alsó index *szin* suba indico; **super~o:** *tud* felső index *szin* supra indico; ~**nombro:** index, mutató (>statistika); ~**reĝistro:** *inf* indexregiszter

~*prezindico*, refraktindico, ventindico

indien/o=*tex* indiai karton, nyomottáru

indiferent/a=1. közömbös, érdektelen (>vmi) *estas ~e, kioma horo nun estas: teljesen közömbös, hogy most hány óra van *via opinio estas tute ~a por mi: véleményed teljesen érdektelen számomra; **2.** *átv* közönyös, részvétlen, érzéketlen (>vki) *~a amaso: érzéketlen tömeg *~e vidi fremdan mizeron: közönyösen nézi más nyomorát *ne estu ~a al viaj kunhomoj: ne légy közömbös embertársaid iránt; ~**eco:** közöny, közömbösség, érdektelenség, érzéketlenség, hidegség; ~**ismo:** *pol* *vall* indifferentizmus, politikai v. vallási közömbösség

indig/o=kém indigó (festékanyag); ~**a:** indigó~, indigószínű; ~**ozido:** kém indigozid; ~**ozidazo:** *biol* kém indigozidáz; ~**ujo:** *növ* indigócsérje (Indigofera tinctoria); ~**kolora:** indigószínű; ~**oplanto:** ☞indiguj

indigofe/o=növ indigócsérje (Indigofera) *szin* indiguj

indign/i=*ntr* háborog, fel van háborodva, méltatlankodik vmi miatt (pro, pri) v. vmi ellen (kontraŭ) *~i pro maljusta akuzo: igaztalan bír miatt méltatlankodik; ~**o:** felháborodás, botrányozás; ~**igi:** *tr* felháborít, megbotrányoztat *via konduto ~igis ĉiujn: viselkedésed mindenkit felháborított; ~**igaĵo:** felháborító dolog, botrány, skandalum; **ek~i:** *ntr* kifakad, felforrtan, felhőrdül

indiĝen/o=1. *fn* bennszülött, őslakó *la usonanoj ekstermis preskaŭ ĉiujn ~ojn: az amerikaiak majdnem minden bennszülöttet kiirtottak; **2.** *biol* őshonos növény, őshonos állat; ~**a:** **1.** *mn* bennszülött; **2.** *biol* őshonos *~a planto: őshonos növény *~a besto: őshonos állat; **kvazaŭ~a:** *biol* szinte őshonos

indik/i=1. *tr* jelez, jelöl, mutat *barometro ~as la aerpremon: a barométer a légnyomást mutatja *~u aparte viajn preferojn: jelezd külön, hogy mit szeretnél *la granda montrilo ~as la horon: a nagy mutató az órát jelzi *la steleto en ĉi tia vortaro ~as ekzemplon: a csillag ebben a szótárban példát jelöl; **2.** *tr* *eltr* kijelez; **3.** *orv* javall; ~**a:** jelölő, mutató, kijelző *~a fosto: jelzőkaró *transformu ĝin en ~an modon: alakítsd át kijelentő módba *post la ~a propozicio estas punkto: a kijelentő mondat után pont van *~a surfaco: kijelző felület; indiko: **1.** jelzés, jelölés, kijelzés; **2.** adat, jelzés, jelzet v. kijelzett érték *bibliografiaj ~oj: bibliográfiai adatok *fidindaj ~oj: megbízható kijelzések *la temperaturo estas grava ~o de malsano: a hőmérséklet a betegség fontos jelzője; **3.** *orv* javallat *obei la kuracistajn ~ojn: betartja az orvosi javallatokat; ~**aĵo:** *jog* közvetett bizonyíték, gyanúok, indicium; ~**ilo:** **1.** a) mutató (műszeren) b) *jm* indexkar *akvonivela ~ilo: vízsztintjelző; **2.** kém indikátor *szin* indikanto; ~**anto:** *kém* indikátor *fenolfaleino estas grava ~anto ĉe titrado de acidoj kun alkalioj: a fenolfalein fontos indikátor sav-bázis titrálásnál; ~**atoro:** **1.** *fiz tech* kijelző, jelzőműszer *~atoro de tensio: feszültségjelző *~atoro de premo: nyomáskijelző; **2.** kém indikátor *szin* indikanto; **bio~anto:** *őko* bioindikátor; **kontraŭ~o:** *orv* ellenjavallat

~*deklivecindikilo*, ĝirindikilo, incidindikato, izolindikato, horizontindikato, nivelindikilo, prezindikato, uzindikoj

indikativ/o=*nyt* kijelentő mód

indium/o=☞indio

individu/o=1. egyén, individuum *privata ~o: magánszemély; **2.** *biol* egyed; ~**a:** egyéni, individuális, egyedi, magán~ *~a gusto: egyéni ízlés *~a iniciato: magánkezdeményezés *~a libereco: egyéni szabadság *~a membro: egyéni tag *~a opinio: magánvélemény *~a solvo: egyedi megoldás; ~**eco:** egyéniség, egyediség, egyéni sajátosság (>tulajdonság); ~**ismo:** individualizmus; ~**isto:** individualista; **super~a:** egyének feletti; ~**genezo:** *biol* *fil* egyedfejlődés, ontogenezis *szin* ontogenezo

individualism/o=☞individuismo; individualisto: ☞individuisto

Indoĉin/a=☞Hindoĉinia

indol/o=kém indol, benzopirrol

Indonezi/o=geo pol Indonézia (ID); ~**a:** *mn* *nyt* indonéz *szin* bahaza indonezia (id); ~**ano:** *fn* indonéz

Indr/o=*vall* Indra

indri/o=*áll* indri (Indri)

induk/o=*vill* indukció, gerjesztés *elektrostatika ~o: villamos megosztás *szin* influenco *magneta ~o: mágneses indukció; ~i: *tr* *vill* indukál, gerjeszt; ~**denso:** *vill* indukciósűrűség; ~**elektro:** ☞influko

indukci/o=☞induko

indukt/i=1. *tr* *fil* *mat* indukál, egyediből általánosra következtet *el ĉi tiuj faktoj ni povas ~i: ezekből a tényekből következtethetjük; **2.** *tr* *vill* gerjeszt, indukál *~i magnetan kampon per kurento: árammal mágneses mezőt indukál *~i tension per la ŝanĝo de la magneta kampo: feszültséget gerjeszt a mágneses mező változtatásával; **3.** *tr* *biol* indukál, kivált; **4.** *tr* *ne* serkent ☞malinhibi; ~**a:** **1.** *fil* indukciós, induktív *~a maniero de rezonado: gondolkodás induktív módszere; **2.** *vill* indukciós, induktív *~a ekscito: armatúragerjesztés *~a hejtado: indukciós hevítés *~a kurento: induktív áram; **3.** *mat* indukciós *~a difino: indukciós meghatározás; ~**o:** **1.** *fil* *mat* indukció, induktív következtetés (egyesből az általánosra) *aksiomo de ~o: indukciós axióma *pruvo per ~o: indukciós bizonyítás; **2.** *vill* indukció, gerjesztés *elektromagneta ~o: elektromágneses indukció *elektromotora ~o: elektromotoros indukció *magnetomova ~o: magnetomotoros indukció *mutuala ~o: kölcsönös indukció; **3.** *biol* indukálás, kiváltás; ~**anco:** *vill* induktancia, induktív ellenállás *mutuala ~anco: kölcsönös induktivitás, kölcsönös indukciótényező; ~**anto:** **1.** *vill* induktor, áramgerjesztő; **2.** *biol* induktor; ~**ato:** **1.** *vill* zárójáram; **2.** *vill* armatúratekercs; ~**ilo:** *vill* fojtótekercs *komuta ~ilo: kommutációs fojtótekercs; **inter~o:** *vill* kölcsönös indukció; **inter~anco:** *vill* kölcsönös induktivitás; **mem~o:** *vill* önindukció; **mem~anco:** *vill* öninduktivitás; **ne~a, sen~a:** *vill* nem induktív, indukciómentes; ~**okonstanto:** *vill* relatív permeabilitás; ~**omotoro:** *vill* indukciós motor

induktor/o=távk (mágneses) induktor *szin* magnetinduktoro

indulg/i=1. *tr* elnéz vkinek (al) vmi (n), irgalmaz vkinek (n) *Dio ~u min, pekulon: Isten irgalmazzon nekem, bűnösnek; **2.** *tr* megkímél, nem bánt *kalumnio ne ~as puran nomon: a rágalom nem kíméli a tiszta nevet; **3.** *tr* meghagyja az életét vkinek (n), megkegyelmez vkinek (n) *~i venkitan gladiatoron: meghagyja a legyőzött gladiátor életét *venkitojn ofte ne ~is venkitojn: a győztesek gyakran nem kegyelmeztek a legyőzötteknek; ~**o:** **1.** irgalom, kegyelem; **2.** kímélet; **3.** könyörület, kegyelem; ~**ema:** **1.** elnéző, irgalmas, megbocsátó; **2.** kíméletes; ~**inda:** elnézhető, megbocsátható; **sen~a:** könyörtelen, irgalmatlan, kegyetlen, kíméletlen; ~**otempo:** **1.** *gazd* türelmi idő; **2.** *sp* kíméleti idő

indulgent/o=*kr* bűnbocsánat, bűcsú *gajni ~on: bűnbocsánatot nyer *la vendataj ~oj indignigis Luteron: az árusított bűnbocsánat felháborította Luthert

indult/o=*kr* indultum (különleges pápai engedély)

Indus/o=geo Indus (folyó)

industri/o=1. *gazd* mesterség, ipar *fabrika ~o: gyáripár *kemia ~o: kém *ip* vegyipar *lakta ~o: tejipar *malpeza ~o: könnyűipar *peza ~o: nehézipar *tekstila ~o: textilipar, szövőipar *terciara ~o: szolgáltatóipar; **2.** *gazd* gyáripár; ~**a:** **1.** ipar~, ipari *~a ekspozicio: ipari kiállítás *~a laboristo: ipari munkás *Organizo de UN pri ~a Evoluigo: *gazd* *pol* ENSZ Iparfejlesztési Szervezete, UNIDO; **2.** *gazd* erős iparú, iparosodott *~a lando: ipari ország *~a urbo: iparváros; ~**igi:** *tr* *ip* *gazd* iparosít; ~**igo:** *ip* *gazd* iparosítás; ~**isto, ~ulo:** *gazd* iparos, gyáriparos, nagyiparos; **bio~o:** *őko* *ip* bioipar; **et~o:** *gazd* kisipar; **et~isto:** *gazd* kisiparos; **grand~o:** *ip* nagyipar; **grand~isto:** *gazd* nagyiparos; **post~a:** posztindusztriális; **post~ismo:** posztindusztrializmus; ~**lando:** ipari ország; ~**ministro:** *pol* *ip* ipari miniszter; ~**ministerio:** *pol* *ip* ipari minisztérium

~*U*agroindustrio, artindustria, konstruindustrio, lanindustrio, lignoindustrio, maŝinindustrio, militindustrio, muelindustrio, nutrajindustrio, petrolindustrio, porcelanindustrio, reklamindustrio,

spacoindustrio, stalindustrio, teksindustrio, veturilindustrio
induzi/o=*növ* spóralepel, fátvol, indusium (harasztok levelein)
inc=utóképző; **~ineo**: *növ* ~ineae (alrend) **☞**fabineo
inerci/o=**1.** tunyaság, renyhesség, tehetetlenség *szin* inerteco **2.** *fiz* tehetetlenség, inercia **☞**inerteco; **~a**: **☞**inerta **1.**; **~uma**: **☞**inerteca;
~momanto: *fiz* tehetetlenségi nyomatók, inercianyomatók *szin* momanto de inercio; **~rado**: *tech* lendkerék *szin* inertorato
inert/a=**1.** *fiz* tehetetlen, saját mozgás nélküli **~a** maso: tehetetlen tömeg, saját mozgás nélküli tömeg; **2.** *kém* közömbös, semleges kémhatású (vegyileg nem reagáló) *vö.* inerta gaso; **3.** *átv* tunya, tehetetlen, tespedt, fásult; **~o**, **~eco**: **1.** *fiz* tehetetlenség, mozgásképtelenség, inercia **leço de ~eco*: tehetetlenségi törvény; **2.** *átv* tunyaság, fásultság, tespedtség; **~eca**: *fiz* tehetetlenségi, inercia~, inerciális **~eca** forto: tehetetlenségi erő, tömegerő *szin* inertoforto **~eca** navigado: *hajó* inerciális *v.* tehetetlenségi navigáció **~eca** referencsistemo: inerciarendszer; **~ulo**: tunya *v.* tehetetlen ember, sodródó ember; **~oforto**: *fiz* tehetetlenségi erő; **~omomanto**: *fiz* tehetetlenségi nyomatók; **~orado**: *tech* lendkerék *szin* incircirado
infami/o=becstelenség, gyalázat, aljasság
infan/o=**1.** vkinek a gyermeke ***Dio donis ~on, Dio donos por ĝi panon Z: közm** ha az Isten gyereket adott, kenyeret is ad ***eldorlotita ~o**: elkényeztetett gyerek **~o** ne krias, patrino ne scias *Z: néma* gyereknek az anyja sem érti szavát ***ju pli la ~oj bezonas, des pli Dio al vi donas Z: közm** ahová a jó Isten fát ültet, ad oda esőt is ***malgrandaj ~oj kaŭzas laboron, grandaj doloron Z: közm** kis gyerek – kis gond, nagy gyerek – nagy gond ***neleĝa ~o**: törvénytelen gyerek ***pli da ~oj, pli da beno Z: közm** több gyermek, több áldás ***por patrino ne ekzistas ~o** malbela *Z: közm* az anyának szép a gyermeke, ha taknyos is; **2.** gyerek, gyermek (12-13 éves korig) ***en ~o** vidigas, kia homo fariĝos *Z: közm* már a gyermek megmutatja, milyen lesz a felnőtt **~o** – ĉu ĝi estas li aŭ ŝi, mi ne scias: gyermek – fiú vagy leány, nem tudom **~oj** kaj fiŝoj voĉon ne havas *Z: közm* gyermeknek és hálnak nincsen szava **~on** malbonigas ne petolado, sed malbona kamarado *Z: közm* rossz társaság rosszra vezet **~o** ŝtelas ovon, grandaĝulo ŝtelas bovon *Z: közm* minden tolvaj tŭn kezdi a lopást ***se** homoj mankas, ~o ankaŭ estas homo *Z: közm* ha nincsen ló, jó a számár is ***subkapabla ~o**: értelmi fogyatékos gyermek ***terura ~o**: fenegyerek; **~a**: **1.** gyerek~, gyermek~, gyermeki **~a** inklino restas ĝis la fino *Z: közm* amihez szokott Jancsi, azt cselekszi János is **~a** kanto: *zene* gyermekdal **~a** ludo: *átv is* gyerekjáték **~a** malsano: *orv* *átv is* gyermekbetegség; **2.** *átv* gyerekes, naiv **~a** argumento: gyerekes érv **~a** senzorgeco: gyermeki gondtalanság; **~aĉo**: *pej* vásott kölyök; **~aĵo**: gyerekeség, gyerekes dolog; **~eca**: gyerekes, infantilis; **~eco**: gyerekkor ***dum sia ~eco** li multe malsatis: gyermekkorában sokat éhezett; **~ejo**: **1.** gyermekszoba; **2.** bölcsőde, gyermekmegőrző; **~eto**: kisgyermek, kisgyerek; **~iĝi**: *ntr* gyermekké válik; **~ino**: gyermeklány; **~ismo**: *pszi* gyerekeség, infantilizmus; **~istino**: dajka, dada, peszonka; **et~o**: kisgyermek; **kun~a**: gyermekes ***kun~a** familio: gyermekes család; **mult~a**: sokgyermekes; **plur~a**: többgyermekes; **re~iĝi**: *ntr* újra gyermekké válik, elgyerekesedik ***maljunuloj ofte re~iĝas**: öregek gyakran újra gyermekké válnak; **sen~a**: gyermektelen; **sen~iĝi**: *tr* megfoszt gyermektől *v.* gyermekeitől; **sol~o**: egyedüli gyermek, egyke; **~aĝo**: gyerekkor, gyerekkor; **~alimento**: *jog* gyermektartás; **~azilo**: gyermekmenhely; **~biciklo**: *jm* gyermekbicikli *szin* biciklo; **~ĉambro**: gyerekszoba; **~ĉareto**: gyerekkocsi; **~gardejo**: gyermekmegőrző; **~genero**: gyermeknemzés; **~ĝardeno**: *isk* óvoda ***iradi en ~ĝardenon**: óvodába jár; **~ĝardenano**: *isk* óvodás; **~ĝardenisto**: *isk* óvóbácsi; **~ĝardenistino**: *isk* óvónő; **~hejmo**: gyermekotthon; **~kuracisto**: *orv* gyermekorvos, gyermekgyógyász, gyerekorvos *szin* pediatro; **~lingvo**: *nyt* gyermeknyelv; **~lingvaĵo**: *nyt* gyermeknyelvi fordulat; **~lito**: állóka, gyermekágy, gyerekágy; **~ludo**: **1.** *jtek* gyermekjáték (gyermekek számára való játék); **2.** *átv* gyerekjáték (könnyű feladat); **~ludilo**: *jtek* gyermekjátékszer; **~modo**: gyermekdivat; **~psikologo**: *pszi* gyermekpszichológus; **~psikologio**: *pszi* gyermekpszichológia; **~seĝo**: gyerekszék, etetőszék ***Z~seĝo**: *Z* alakú etetőszék; **~tablo**: gyerekasztal; **~vartejo**: bölcsőde *szin* bebovartejo ***iradi al ~vartejo**, vizitadi ~vartejon: bölcsődebe jár; **~vartejano**: *fn* bölcsődés; **~vartistino**: (bölcsődei) gondozónő
U brakinfano, mirinfano, stratinfano, suĉinfano, vindinfano
infant/o=*tört* infans (ES); **~ino**: *tört* infansnő
infanteri/o=*kat* gyalogság ***maramrea ~o**: *hajó* tengerészgyalogság; **~ano**: *kat* gyalogos (katona), lövész *szin* piedsoldato
infarkt/o=*orv* infarctus ***miokardia ~o**: szívizominfarktus, infarctus myocardialis; **~ogena**: *orv* infarktógén, infarktust okozó
infekt/i=**1.** *tr* *orv* megfertőző **~i** la infanon je tuberkulozo per sia tuso: köhögésével tuberkulózissal fertőzi meg a gyereket; **2.** *tr* *átv* megfertőző,

(pl. szokással, kedélyállapottal) **~i** ĉiujn per sia gajeco: vidámságával mindenkit megfertőző ***hitlerismo ~is** generaciojn per sia ideologio: a hitlerizmus generációkat fertőzött meg ideológiájával; **~a**: *orv* *átv is* fertőző **~a** malsano: fertőző betegség ***timo** kaj entuziasmo estas ~aj: a félelem és a lelkesedés fertőzőek; **~o**: **1.** *orv* fertőzés (mikrobák behatolása a szervezetbe) ***la ~o** disvastiĝis al la tuta loĝantaro: a fertőzés szétterjedt az egész lakosságra; **2.** *orv* fertőzés (mint állapot) ***li** ricevis ~on: fertőzést kapott; **~aĵo**: *orv* elfertőződött terület *v.* szerv; **~iĝi**: *ntr* *orv* elfertőződik, megfertőződik; **~iĝo**: *orv* elfertőződés, megfertőződés ***aerguta ~o**: cseppfertőzés; **~ita**: fertőzött; **des~i, mal~i, sen~iĝi**: *tr* fertőtleníti, dezinficiál; **des~aĵo**: *gysz* fertőtlenítőszer; **des~ilo**: *gysz* fertőtlenítő eszköz; **proto~iĝo, unue~iĝo**: *orv* elsődleges fertőzés; **~orezista**: *orv* fertőzésnek ellenálló
infer/o=**1.** alvilág ***Eneo** descendis en la ~on: Aeneas leereszkedett az alvilágba; **2.** *kr* kárhozat, pokol ***al la ~o**! *isz* a pokolba! ***en ~o** loĝante kun diabloj ne disputu *Z: közm* ha a pokolban lakol, ne civődj az ördöggel **~o** kaj diablo! *isz* ördög és pokol! ***iru en la ~on** kun viaj eternaj duboj! menj a pokolba az örök kétségeiddel! ***la fajro de la ~o** bruligo vin! a pokol tüze égessen el!; **3.** *átv* pokol, pokoli hely (szenvédes helyszíne) ***la ~o** de Hiroŝimo: Hiroŝima pokla ***la vivo** iĝis ~o por li: az élet pokollá vált számára; **~a**: **1.** pokoli **~aj** turmentoj: pokoli kínok; **2.** *átv* pokoli, ördögi (>rossz) **~aj** incitoj: pokoli incselkedések **~a** krueleco: ördögi kegyetlenség **~a** maŝino: pokolgép; **3.** *átv* baromi nagy **~a** bruo: pokoli zaj **~a** pacienco: baromi nagy türelem; **~en**! *isz* a pokolba!; **~ido**: *pej* pokolfajzat; **~ulo**: **1.** *mit* alvilági lény; **2.** *kr* *fn* elkárhozott *szin* damnito; **~eniro**: *ir* pokoljárás, pokolra szállás, túlvilágjárás
inferenc/o=*fil* következtetés (igaz állításból) ***pera ~o**: közvetett következtetés ***senpera ~o**: közvetlen következtetés **~o** per analogio: analógiás következtetés; **~i**: *tr* *fil* (igaz állításból) levezet, következtet **infest/i**=**1.** *tr* elaraszt, ellep, megrohan (>kártevők, férgek) ***la grenejojn ~is** musoj: egerek lepték el a magtárakat; **2.** *tr* *orv* megfertőző (>paraziták)
infiks/o=*nyt* infixum, szó belsejében lévő formáns *vö.* afikso, sufikso
infiltr/i=*tr* *orv* beszivároztat, bejuttat, infiltrál (sejtekbe, szövetekbe); **~iĝi**: *ntr* *orv* beszivárog, beszűrődik, infiltrálódik (sejtekbe, szövetekbe)
infim/o=*mat* alsó határ, infimum ***limesa ~o**: limesz inferior (>halmaz, függvény)
infinit/o=**1.** *fil* a végtelen, végtelenség, infinitum; **2.** *fn* *ex mat* végtelen **☞**nefinio; **~a**: *ex mat* végtelen **☞**nefinia; **~iĝi**: *ntr* *ex mat* végtelenhez tart **☞**nefiniigi
infinitezim/o=**1.** *mat* végtelenül kis mennyiség, infinitezimális; **2.** *fil* végtelen kicsinyiség, parány; **~a**: *mat* *fil* végtelenül kicsi, infinitezimális; **ĉef~o**: *mat* főinfinitezimális
infinitiv/o=*nyt* főnévi igenév, infinitivus *szin* i-modalo; **~a grupo**: *nyt* főnévi igeneves szerkezet
inflaci/o=**1.** *gazd* infláció, pénzromlás, pénzhígulás; **2.** *csill* felfújódás, infláció (>univerzum); **~ismo**: *gazd* inflációs elmélet; **mal~o**: *gazd* defláció; **super~o**: *gazd* szuperinfláció
U kreditinflacio
inflam/o=*orv* gyulladás *szin* brulumo ***akuta ~o**: *orv* heveny gyulladás; **~i**: *ntr* *orv* gyulladásban van, gyulladt; **~iĝi**: *tr* *orv* gyulladásba hoz;
anti~a, kontraŭ~a: *gysz* gyulladás elleni
infleks/a=**☞**transfleksiga
infleks/o=*nyt* tőhangváltás, tőhangcsere, inflexió, ablaut, metaforia
infloresk/o=*növ* virágzat, inflorescentia ***alcentra ~o**, *grapoleca ~o*: fűrtös virágzat ***decentra ~o**, *cuma ~o*: bogas virágzat
influi/i=*tr* befolyásol, hat vkire *v.* vmire (n) ***favore ~i** la prezojn: kedvezően hat az árakra ***la vetero ~as** nian humoron: az időjárás befolyásolja a kedvünket; **~o**: befolyás, ráhatás ***havi ~on** sur homojn kaj okazajojn: befolyása van emberekre és eseményekre ***kontraŭstari lian ~on**: ellenáll a befolyásának ***negoci per sia ~o**: üzletel a befolyásával ***sub fremda ~o**: idegen befolyásra ***uzi sian tutan ~on**: minden befolyását felhasználja; **~a**: befolyásoló, befolyásos, hatásos ***grand~a** paren caro: nagy befolyású rokonság **~a** persono: befolyásos személy **~aj** faktoroj: befolyásoló tényezők; **~ebila**: befolyásolható; **sen~a**: befolyás nélküli, hatástalan; **~hava**: befolyásos; **~sfero**: hatókör; **~zono**: *pol* befolyási övezet
influen/o=**1.** *ex* *orv* influenza **☞**gripo; **2.** *vill* influencia, villamos megosztás *szin* elektrosztatika indukto, indukelektro, influko;
~konstanto: *vill* abszolút permittivitás
influk/i=*tr* *vill* elektromosan megoszt; **~o**: *vill* villamos megosztás *szin* influenco *2.* elektrosztatika indukto, indukelektro
inform/i=*tr* tájékoztat, felvilágosít, informál ***bonvolu ~i** min pri la okazontajoj: legyen szíves tájékoztatni a jövőendő eseményekről ***mi** havas la honoron ~i vin: van szerencsém tájékoztatni; **~o**: **1.** hír,

információ, tájékoztatás, felvilágosítás *cerpi ~ojn: információt merít
 *doni ~on: tájékoztatást ad *havi ~on pri tio: tudomása van róla, tudomással bír róla *laŭ la plej novaj ~oj: a legújabb hírek szerint *mi petos ~ojn pri la malaperintaj personoj: tájékoztatást kérek az eltűnt személyekről *ricevi ~on: tájékoztatást kap; **2. inf** információ; **~a:** tájékoztató, felvilágosító, információs *~a oficejo: tájékoztatási hivatal *~a ŝoseo: *inf* információs szupersztráda; **~ado:** tájékoztatás, felvilágosítás, informálás *teknologio de ~ado kaj komunikado: *inf* információs és kommunikációs technológia, IKT *publika ~ado: *táv* köztájékoztatás; **~adiko:** *inf* informatika; **~adikisto:** *inf* informatikus; **~agentejo:** *táv* távirati iroda; **~anto:** informátor, hírközlő, hírforrás *polica ~anto: rendőri informátor; **~ejo:** információ (ablak, bódé, iroda); **~ema:** közlékeny, beszédes; **~ero:** *inf* adat, információelem; **~igi:** *ntr* tájékoztodik, informálódik, érdeklődik, utánanéz *~igi pri la aktuala politiko: tájékoztodik a napi politikáról *se vi pri ĉio ~igos, vi baldaŭ maljuniĝos **Z. köz** aki kíváncsi, hamar megöregszik; **~ilo:** *knyv* tájékoztató kiadvány, ismertető; **~isto:** *fn* tájékoztató v. információs szakember; **~ita:** tájékozott, informált; **~iteco:** tájékozottság, informáltság; **antaŭ~o:** előzetes információ; **bio~adiko:** *biol inf* bioinformatika; **fuŝ~i:** *tr* félretájékoztat; **mis~i:** *tr* félretájékoztat; **mis~o:** téves információ, félretájékoztatás; **ne~ito:** tájékozatlan ember; **retro~o:** visszacsatolás, visszajelzés; **~banko:** *inf* informáciobank; **~broŝuro:** *knyv* tájékoztató füzet; **~budo:** információs stand, információs bódé; **~centro:** tájékoztatósi központ, információs központ; **~ofluo:** információáramlás; **~inundo:** információáradat; **~kanalo:** információs csatorna; **~letero:** hírlevél; **~ministro:** *pol* tájékoztatósi miniszter; **~ministerio:** *pol* tájékoztatósi minisztérium; **~porta:** *mn* információhordozó, informatív; **~portilo:** *inf* információhordozó eszköz; **~servo:** **1.** információs szolgálat, tudakozó; **2. pol** titkosszolgálat; **~sistemo:** *inf* információs rendszer; **~socio:** információs társadalom; **~stando:** információs stand; **~teĥnologio:** *inf* információs technológia; **~televido:** *táv* kábeltelevízió; **~teorio:** *tud* információelmélet

Ŭamasinformiloj, kaŝinformanto, veterinformoj

informaci/o=mat információmennyiség (>statisztika)

infra=I. előképző; **infra~:** *tud* infra~ (vmit meg nem haladó) **Ŭ**ultra **Ŭ**infraruĝo, infrasono, infrastrukturo; **II.** önállóan; **infri:** *tr* ritk alulmarad vkivel v. vmivel szemben (n) **la** ciferoj infras la atendojn: a számok alulmaradnak a várakozással szemben

infuktesk/o=tud növ termés *szin* frukto

infundibl/o=anat tölcser, tölcser alakú szervrész, infundibulum

infuz/i=tr leforráz, (leforrázással) főz *~i teon, kafon, kamomilon: teát, kávét, kamillateát főz; **~aĵo:** *gaszt* forrázat, főzet, tea; **~igi:** *ntr* fő, megfő (forrázással)

infuzori/oj=I. *ex áll* csillós egysejtűek **Ŭ**ciliuloj; **2. ex áll** ázálékállatkák (Infusoria)

ing=I. utóképző; **~ingo:** ~hüvely, ~persely, ~tartó, ~tok (amely nem fed teljesen a tárgyat) **Ŭ**glavingo, kandelingo, piedingo, plumingo; **II.** önállóan; **ingo:** hüvely, persely, tartó, tok *ingo de glavo: kard hüvelye *ingo de globkrajono: golyóstoll kupakja; **ingi:** **1. tr** hüvelybe v. tokba dug *szin* eningigi *ingi ampolon: izzót becsavar *ingi konektilon: csatlakozódugót bedug *ingi korkon en botelon: dugót palackba dug; **2. tr inf** fészkel, beágyaz *ingita bloko: beágyazott blokk *ingita proceduro: fészkelte eljárás; **ingiĝi:** *ntr* betokozódik, beágyazódik; **ingiĝo:** *inf* beágyazódás; **elingigi:** **Ŭ**malingi; **eningigi:** **Ŭ**ingi; **malingi:** *tr* kihúz (hüvelyből, tokból) *malingi korkon el botelo: dugót palackból kihúz *malingi ŝtopilon el konektingo: csatlakozódugót kihúz konnektorból

ingband/a=mn nyt ngbandi

ingest/i=tr áll (táplálékot) felvesz; **~ado:** áll táplálékfelvétel

ingot/o=koh fémuskó, öntecs, buga, fémöntő

ingr/o=fn izsór, inkeri; **~a:** *mn nyt* izsór, inkeri

ingredienc/o=összetevő, alkotóelem, hozzávaló *szin* kunmiksitaĵo *~oj de medikamento: orvosság összetevői *~oj de plado: étel hozzávalói **ingven/o=anat** lágyék, lágyékhatár, inguen

inguŝ/o=fn ingus; **~a:** *mn nyt* ingus (inh); **(I)~ujo, (I)~io:** *geo pol* Ingusföld (RU)

ingeni/a=I. eszes, leleményes, találmányos (>vki) *La ~a hidalgo Don Quijote de la Mancha: Az elmés és nemes Don Quijote de la Mancha; **2. át** elmés, leleményes (>vmi) *~a inventaĵo: elmés találmány; **~o:** elmésség, leleményesség, találmányság

ingenier/o=tech mérnök *agronomia ~o: *agr* mezőgazdasági mérnök, agrármérnök *akvoutiliga ~o: *víz* vízmérnök *fervoja ~o: *vsút* vasúti mérnök *metalurgia ~o: *koh* kohómérnök *ŝipkonstrua ~o: *hajó* hajóépítő mérnök; **~a:** *tech* mérnöki *~a diploma: mérnöki diploma *~a oficejo: mérnökiroda *~a stabo: mérnöki stáb; **~ado:** *tech* mérnöki

munka *komputilizita ~ado: számítógéppel segített mérnöki munka, CAE; **~aro:** *tech* mérnöki testület; **~io:** *tech* mérnöki tudományok *genetika ~io: *biol* géntechnológia *szin* gentehnologio *~ia objekto: műtárgy; **bio~ado:** *biol ip* biotechnológia; **ĉef~o:** főmérnök Ŭagroingeniero, elektroingeniero, esploringeniero, fervojingeniero, kemiingeniero, konstruingeniero, maŝingeniero, miningeniero, soningeniero

inhal/i=tr orv inhalál, belélegez; **~ado:** *orv* inhalálás, belélegzés, inhaláció; **~aĵo:** *gysz* inhalátum; **~ilo:** *gysz* inhalátor, belélegeztető készülék

inhib/i=tr biol kém gátol, késleltet, megakadályoz *apeksa burĝono ~as la akselajn: a csúcsrügy akadályozza a hónaljűrgyeket *nerva impulso ~as la funkciadon de glando: idegi impulzus akadályozza egy mirigy működését; **~o:** **1. biol kém** gátlás, késleltetés, akadályozás, inhibíció; **2. pszi** gátlás, inhibíció *forta ligiĝo al patrino kaŭzas seksan ~on: az anyához való erős kötődés szexuális gátlást okoz; **~anto:** *biol kém* gátló tényező, inhibitor; **~ata:** **1. biol kém** késleltetett, akadályozott; **2. pszi** gátlásos; **mal~i:** *biol kém* siettet, gyorsít, elősegít; **retro~o:** *biol kém* visszacsatolásos gátlás

inhibici/i=Ŭinhibi

ini=utóképző; ~inio: áll ~ini (>nemzetiségénv) **Ŭ**karabinioj

inic/i=tr bevezet, beavat, (titokba, tudásba, vallásba) *~i en filozofion: bevezet a filozófiába *~i en sekreto: titokba beavat; **~ilo:** *knyv* bevezető mű, alpmű, alapkönyv *La Fundamento de Esperanto estas ~ilo por esperantistoj: Az esperantó fundamentuma alpmű az esperantisták számára; **~ito:** *fn* beavatott

inicial/o=knyv (díszes) kezdőbetű, iniciálé *szin* ĉeflitero

iniciat/i=I. tr kezdeményez *~i traktadon: tárgyalást kezdeményez *~i novan kuracmetodon: új gyógymódot kezdeményez; **2. tr biol** megindít, iniciál *~i la sintezon de proteino: iniciálja protein szintézisét; **~o:** kezdeményezés *civitana ~o: polgári kezdeményezés *individua ~o: magánkezdeményezés *li prenis al si la ~on: magához ragadta a kezdeményezést *socia ~o: társadalmi kezdeményezés; **~anto:** *biol* iniciátor; **~emo:** kezdeményezőkétség; **~into:** *fn* kezdeményező; **mem~e:** önszántából, saját kezdeményezésre; **~hava:** kezdeményező-kész, ötletgazdag

iniciativ/o=Ŭiniciato, iniciatemo

iniciator/o=Ŭiniciatinto

injekt/i=I. tr orv befecskendez, injektál (pl. vakcinát) *~i morfinon al agonianto: morfint fecskendez be haldoklónak; **2. tr tech** befecskendez, injektál (pl. folyadékot, gőzt) *~i betonon en la fundamenton: betont injektál az alapba; **~o:** *orv tech* befecskendezés, injektálás *envejna ~o: vénás befecskendezés; **~aĵo:** *gysz tech* injekció, befecskendezett anyag; **~ilo:** **1. gysz** injekciós tű (készülék) vő. injekcionadló; **2. tech** befecskendező fűvóka, injektor *pervapora ~ilo: gőzfecskendő; **~okanulo:** *gysz* befecskendező kanül; **~onadlo:** *gysz* oltótű, injekciós tű vő. injektilo; **~opumpilo:** *tech* befecskendezőszivattyú **injektiv/o=nyt** imploziva, belső glottális zárhang (zárhang fel nem pattanó zárral) *szin* implozivo vő. ejektivo

injektor/o=I. tech befecskendezőfűvóka; **2. tech** sugárfecskendő, sugárszivattyú, injektor *vapora ~o: gőzsugárszivattyú

ink/o=I. tinta *ĉina ~o, hína ~o: tus *sekreta ~o: láthatatlan tinta; **2. knyv** nyomdafesték *szin* presinko; **~i:** *tr* tintáz, tintával beken, befestékez *~i farbecilindron: festékhengert beken *~i stampilon: belegyőzt tintáz; **~ilo:** *fn* (tintával) festékező, tintázó; **~ujo:** **1.** tintatartó, kálmáris; **2. knyv** festéktartály; **~jeta:** **Ŭ**~ŝpruca; **~makula:** tintás, tintafoltos; **~makuli:** *tr* bepacáz; **~makulo:** tintafolt, tintapötty, paca; **~ocilindro,** **~orulo:** *knyv* festékezőhenger; **~okartoĉo:** tollbetét, tintapatron; **~okrajono:** tintaceruza; **~okuseno:** bélyegzőpárna; **~okusenujo:** bélyegzőpárna (>doboz); **~opulvoro:** tintapor; **~rubando:** festékszalag; **~sorbilo:** itatóspapír *szin* sorba papero; **~ŝpruca:** *inf* tintasugaras

Ŭpresinko, skribinko

inka/o=tört inka (népnév); **~o:** *tört* Inka (uralkodó); **~a:** *mn* inka *~a civilizacio: inka civilizáció

inkandesk/a=fiz tech (fehéren) izzó **Ŭ**inkandeska lampo, inkandeska katodo; **~i:** *ntr fiz tech* (fehéren) izzik, izzásban van; **~igi:** *tr tech* (fehéren) izzít, izzásba hoz; **~o:** *fiz tech* fehéřřzás

inkarnat/o=növ bíbor here (Trifolium incarnatum)

inklin/a=hajlamos, hajlandó vmire (al) *~a al bono: jóra hajlamos *~a al ĉiaj friponaĵoj: minden gazemberségre kapható; **~i:** *ntr* hajlik, hajlamos vmire (al), vonzódik vkéhez (al) *li ~as akcepti min: hajlandó fogadni *mi ~as al la opinio: hajlok arra a véleményre *mi ~as diri: azt mondanám; **~o:** **1.** hajlam, hajlandóság, vonzalom *eĉ ĉe kokino troviĝas propra ~o **Z. köz** szelíd galamb, mégis van epéje *edziĝo pro ~o: szerelmi házasság *infana ~o restas ĝis la fino **Z. köz** már a

gyermek megmutatja, milyen lesz a felnőtt *senti ~on al matematiko: a matematikához érez kedvet *senti ~on: hajlamot érez, vonzódik; **2. mat** elhajlás, inklináció (egyenestől); ~**igi**: *tr* hajlamosít, hajlamossá tesz vmire (al) *szin* emigi, klini **3** *ekzemplo ~igas al imitado: a példa utánzásra hajlamosít *perforto ne ~igas al amo: az erőszak nem hajlamosít a szerelemre; ~**igi**: *ntr* hajlamossá válik, kezd hajlani vmire (al), vonzódni kezd vkihez (al); **mal~a**: idegenkedő, kelletlen, vonakodó; **mal~i**: *ntr* vonakodik, idegenkedik, visszaríad vmitől (al), nem hajlandó vmire (al); **mal~igi**: *tr* elidegenít, visszariaszt, eltérít vmitől (al) *via konduto mal~igas min al via afero: viselkedés elidegenít az ügyedtől; **mal~o**: vonakodás, idegenkedés, averzió *havi mal~on plenumi la promeson: nincs ínyére teljesíteni az ígérését

Ukorinklino

inklinaci/o=*fiz* elhajlás (a vízszintestől), inklináció *magneta ~o: mágneses elhajlás

inklud/i=*in* inkluzív

inkluziv/a=magában foglaló, tartalmazó, inkluzív *~a prezo: teljes ár, mindent magába foglaló ár; ~**e**: beleértve, beleszámítva, bezáróan, inkluzíve *de lundo ĝis ĵaŭdo ~e: hétfőtől csütörtökig bezáróan *ili samopiniás ~e min: azonosan vélekednek, beleértve engem is *prezo ~e de la afranko: portós ár, ár bérmentesítéssel; ~**i**: *tr* magában foglal, tartalmaz *la honora membreco ne ~as voĉdonrajton: a tiszteletbeli tagság nem tartalmaz szavazati jogot *la hotelprezo ~as matenmanĝon: a szállásdíj reggelit tartalmaz; ~**o**: belevétel, befoglalás *~o de kromaj kondiĉoj en la kontrakto: plusz feltételek befoglalása a szerződésbe; ~**eco**: **1.** magában foglalás; **2. mat** tartalmazás; ~**igi**: *tr* bevesz, felvesz, besorol vmi v. vki közé (al) *ne ~igu min al viaj amikoj: ne sorolj a barátaid közé *kromajojn ni ne ~igas en la servon: egyebeket nem veszünk be a szolgáltatásba; ~**ajo**: benne foglalt dolog, tartalmazott elem

inkognit/o=*fn* álneven utazó, rangrejtve utazó, személyazonosságát eltitkoló; ~**e**: *hsz* inkognitó, rangrejtve, álneven *mi venis al la urbo ~e: inkognitó jöttem a városba; ~**eco**: *fn* inkognitó, személyazonosság eltitkolása, rangrejtés *li volis konservi sian ~econ: szeretné megőrizni inkognitóját

inkoativ/o=*nyt* kezdő igeszemlélet, kezdő aspektus *szin* komenca aspekto

Inkoterm/oj=*gazd* Incoterms (kereskedelmi szokványok)

inkrust/i=*tr* műv berak, berakással díszít, inkrusztál *kesteto ~ita per argento: ezüsttel berakott ládikó; ~**ajo**: műv berakás, inkrusztáció *perlamota ~ajo: gyöngyház berakás

inkub/o=**1.** *vall* hím ördög, incubus; **2. mit** lidérc, gonosz szellem; **3. átv** lidércnyomás, rémálom; ~**sono**: lidérces álom, rémálom

inkubaci/o=*orv* lappangás; ~**daŭro**: *orv* lappangási idő

inkubator/o=**1.** *agr* tud keltetőgép, inkubátor *szin* kovilo **1**; **2. orv** inkubátor *szin* kovilo **2**

inkud/o=*anat* üllöcsont, incus *szin* amboso **2**

inkunabl/o=**1.** *knyv* ösnyomtatvány, inkunabulum (1500-ig); **2. eo** esperantó ösnyomtatvány (1889 szept. **1.** előtt megjelent esperantó v. esperantóról szóló nyomtatvány)

inkvart/o=*in* kvarto

inkvizici/o=**1.** *kr* tört inkvizíció *la ~o kondamnis lin al brulmortigo: az inkvizíció máglyahalálra ítélte; **2. átv** pej inkvizíció *~aj metodoj: *pej* inkvizíciós módszerek

inkvizitor/o=*kr* tört inkvizitor *Torkemado, la granda ~o: Torquemada, a nagy inkvizitor

In/o=*mit* Inó, Ino

inocent/a=*in* senkulpa, senpeka

Inocent/o=*Ince*, Innocentius (utónév)

inocib/o=*növ* susulykagomba (Inocybe) *szin* fibrokapa fungo

inokul/i=**1.** *tr* *orv* beolt, szemez *szin* grefti **1**; **2. tr** *orv* beolt, inokulál (kórokozót juttat a szervezetbe); **3. tr** *átv* beolt, beleplántál *~i bonajn principojn al li: helyes elveket olt bele *li ~is al sia filo literaturamon: irodalomszeretettel oltott bele a fiába; ~**ado**: *orv* beoltás, inokulálás; ~**igi**: *ntr* beoltódik, inokulálódik

inplan/o=*knyv* in-plan könyv (teljes ívméretű könyv)

insekt/o=*áll* rovar *~oj: rovarok (Insecta); ~**icido**: *agr* rovarirtó szer, rovarölő szer, insecticid, insecticid; **fi**~**o**: *in* trudinsektó; **pra**~**o**: *ösl* ösrovar *argenta pra~**o**: ezüstös ösrovar v. pikkelyke, nádméznyaló, cukroska (Lepisma saccharina) *fadenposta pra~**o**: fonálfarkú ösrovar (Campodea staphylinus) *prenilvosta pra~**o**: fogófarkú ösrovar (Japyx) *skvama pra~**o**: ugró ösrovar (Lepismachilis notata); ~**omanĝuloj**, ~**ovoruĵoj**: *áll* rovarvők (Insectivora); ~**okolekto**: *áll* rovargyűjtemény

Ufiinsektó, gajlinsektó, trudinsektó

insert/i=**1.** *tr* növ beilleszt, betold, beültet, inszertál (növényi részt más

növénybe); **2. tr** *orv* rátapaszt, hozzáilleszt, beilleszt, inszertál (testrészt másra v. másikkba); ~**ajo**: **1.** *növ* beillesztett, beültetett növényrész; **2. orv** beillesztett testrész, insertum; ~**igi**: **1.** *ntr* növ beilleszkedik, beültetődik, ránő, beépül *stamenoj ~igintaj sur la ovario: a magházra nőtt porzók; **2. ntr** *orv* rádapad, odatapad, inszertálódik *muskolo ~iginta sur osto: csontra tapadt izom

insid/i=*tr/ntr* ármánykodik, áskálódik vki ellen (n v. kontraŭ), törbe csal vkit *~i kontraŭ la virto de virino: nő erkölce ellen ármánykodik *kolego ~as min: egy kolléga áskálódik ellenem *malamiko ~as nin ĉie: ellenség ármánykodik ellenünk mindenhol *malfeliĉo lin ~as: szerencsétlenség les rá; ~**a**: álnok, alattomos, ármányos, áskálódó, ármánykodó *~aj atakoj: alattomos támadások *~aj demandoj: behúzó kérdések, csapdát rejtő kérdések *~aj klaĉoj: alattomos pletykák; ~**o**: ármány, áskálódás, mesterkedés, csapda; ~**ema**: alattomos természetű, áskálódó, ármánykodó hajlamú

insign/o=jelvény *la verda stelo estas la ~o de la esperantistoj: a zöld csillag az eszperantisták jelvénye; ~**oj**: *cim* címer, felségjel *szin* blazono **insil/i**=*tr* *agr* silóz, silóba rak *szin* ensiligi; ~**ado**: *agr* silózás *acida ~ado: savanyú silózás *fermenta ~ado: erjesztő silózás; ~**ajo**: *agr* szilázs, silózott termény, silótakarmány; ~**ujo**: *agr* siló *szin* silo **insinu/i**=**1.** *tr* ravaszul sugall, sejtet, elűtet (gondolatot) *li ~is en mi la penson: elűtette bennem a gondolatot, bogarat tett a fülembe; **2. tr** lassan behelyez, bevezet

insist/i=**1.** *ntr* hangsúlyoz vmit (pri), ragaszkodik vmihez, (pri) kitart vmi mellett (pri), erősködik *~i pri ĉi tiu punkto: kitart e pont mellett *~i pri sia opinio: ragaszkodik a véleményéhez *mi ~as pri ties neceso: hangsúlyozom annak szükségét; **2. ntr** sürget, szorgalmaz *li ~as, ke oni prenu taŭgajn aranĝojn: sürgeti, hogy hozzanak megfelelő intézkedéseket *ne ~u pri tio, kio ne realigeblas: ne szorgalmaz olyat, ami megvalósíthatatlan; ~**a**: **1.** kitaró, vmihez ragaszkodó; **2. sürgető**, szorgalmazó *~a peto: sürgető kérés *~e peti: kérve kér; ~**aĉi**: *ntr* *pej* erősködik, köti az ebet a karóhoz

insolaci/o=*orv* napszúrás, insolatio *szin* sunfrapo, suna ikto

insolent/a=*ritk* arcátlan, szemtelen, pimasz

insolvent/a=*in* nesolventa

inspekt/i=*tr* felügyel, ellenőriz, inspiciál *~i lernejojn kaj orfejojn: iskolákat és árvaházakat felügyel; ~**isto**: felügyelő, ellenőr, inspektor *szin* inspektoro **1** *instrufaka ~isto: *isk* szakfelügyelő *lerneja ~isto: tanfelügyelő

inspektor/o=**1.** felügyelő, ellenőr, inspektor *szin* inspektisto *~o de lernejo: iskolafelügyelő *~o de sklavoj: *tört* rabszolga-felügyelő; **2.** (színházi) ügyelő; **3. rendőrfelügyelő**; ~**ĉef**~**o**: főfelügyelő

inspir/i=**1.** *tr* sugall *~i ideon: ötletet ad *~ita artikolo: sugallt cikk *Joab ~is al ŝi, kion ŝi devas diri: Joab sugallta neki, hogy mit mondjon; **2. tr** kelt, ébreszt (érzést) *~i amon, timon, respekton: szerelmet, félelmet, tiszteletet ébreszt; **3. tr** inspirál, ihlet, ösztönöz, készlet *Muzoj ~as poetojn: a múzsák ihletik a költőket; ~**o**: **1.** sugallat *dia ~o: isteni sugallat; **2.** ihlet; **3.** inspiráció, ösztönzés, készlet; ~**igi**: *ntr* ihletet merít v. kap, inspirálódik *~igi de sia amatino: a kedvesétől kap ihletet *~igi el la naturo: a természetből merít ihletet *~igi el siaj legaĵoj: az olvasmányából merít ihletet; ~**iteco**: sugalmazottság *~iteco de la Biblio kaj Korano: a Biblia és a Korán sugalmazott volta

instal/i=**1.** *tr* létesít, telepít, felállít, elhelyez, beszerel, működésre előkészít, berendez *~i bibliotekon: könyvtárat rendez be, könyvtárat létesít *~i elektron: beszereli a villanyt *~i firmaon: céget létesít v. alapít *~i kurson: tanfolyamot indít *~i maŝinoj: gépeket telepít *~i sin: letelepül, elhelyezkedik, berendezkedik; **2. tr** *inf* telepít *~i Vindozon: Windowst telepít; **3. tr** beiktat (hivatalba), alkalmaz (állásra) *~i direktoron: beiktatja az igazgatót *oni feste ~is la papon: ünnepélyesen beiktatták a pápát *oni ~is novajn kolegojn: új kollégákat alkalmaztak; ~**ajo**: létesítmény, berendezés *elektroproviza ~ajo: áramellátó berendezés *produkta ~ajo: gyártóberendezés *sekuriga ~ajo: biztosítóberendezés *serie konekta ~ajo: sorba kapcsolt berendezés; ~**ilo**: *inf* telepítőprogram, setup-program; ~**isto**: szerelő, telepítő, berendező; **fin**~**ajo**: *inf* végberendezés, terminál *aŭtomata fin~ajo: intelligens terminál; **mal**~**i**: **1.** *tr* megszüntet, leszerel, felszámol (létesítményt); **2. tr** (állásából, hivatalából) eltávolít; **3. tr** *inf* eltávolít (programot, uninstallál; **mal**~**ilo**: *inf* eltávolító program, uninstaller

Ualarminstalaĵo, elektroinstalaĵo, helpinstalaĵo, reforminstalaĵo

instanc/o=**1.** *jog* fok, jogi fórum *akuza ~o: vádhatóság *enketa ~o: nyomozóhatóság *lasta ~o: a) legfelső fok b) *átv* végső fórum; **2.** hatóság *koncerna ~o: illetékes hatóság v. szerv *publika ~o: közület *registara ~o: kormányhivatal *supera ~o: felettes hatóság, főhatóság; **unua**~**a**: *jog* elsőfokú; **unua**~**e**: *jog* első fokon

Uĵuĝinstanco, lastinstance

instep/o=*anat* lábhat, rüsz, dorsum pedis *szin* pieddorso

instig/i=*tr* ösztönöz, biztat, ösztökél, sarkall, buzdít, bátorít *~i al laboro: munkára ösztönöz *~i al lernado: tanulásra sarkall *~i siajn soldatojn al batalo: harcra buzdítja a katonáit; ~**o**: ösztönzés, buzdítás, bátorítás *agi sub la ~o de sia instinkto: ösztönére hallgatva cselekszik *~on li ne bezonas: nincs szüksége nógatasra *laŭ la ~o de amiko: egy barátja ösztönzésére; ~**ilo**: *fn* ösztönző, motívum; **mal-i**: *tr* eltérít, elriaszt, eltántorít, lebeszél, óva int; **sub-i**: *tr* felbújt, titkon bátorít

U militinstiganto, pensinstiga

instinkt/o=*áll* *átv* is ösztön *~o de memkonservo: önfenntartási ösztön; ~**a**: ösztönös, önkéntelen *fari ~an movon: ösztönös mozdulatot tesz; ~**e**: ösztönösen, önkéntelenül *agi ~e: ösztönösen cselekszik *li ~e forkaptis la kapon: önkéntelenül félrekapta a fejét

U csinstinkto

instituci/o=**1.** intézmény (>rendszer) *la familia ~o: a család intézménye *sociala ~o: szociális intézmény; **2.** intézmény (>szervezet) *instrua ~o: tanintézmény *la financado de publikaj ~oj: közintézmények finanszírozása; ~**estro**: intézményvezető; ~**igi**: *tr* intézményesít *Kalvino ~igis en Ĝenevo la reformitan religion: Kálvin intézményesítette Genfben a megreformált vallást

institut/o=intézet *arta ~o: *mŭv* művészeti intézet *Internacia Esperanto-(I)-~o: eo Nemzetközi Eszperantó Intézet *Itala ~o: Olasz Intézet *medicina ~o: *orv* orvostani intézet *pedagogia ~o: *isk* pedagógiai intézet *porinstruista ~o: *isk* tanítóképző intézet *scienca ~o: tud tudományos intézet; institutestro: intézetvezető, intézeti igazgató

U esplorinstituto, edukinstituto, instruinstituto, kulturinstituto, kuracinstituto, lerninstituto, Pasteŭr-Instituto, reserĉinstituto

instru/i=**1.** *tr* *isk* tanít, oktat *~ante ni lernas Z: tanítva tanulunk *~i la anglan: angolt tanít *~i la hungaran: magyart tanít *~i lingvojn al infanoj: nyelveket tanít gyerekeknek *~i matematikon al sia klaso: matematikát tanít az osztályának; **2.** *tr* *átv* megtanít, kioktat *~i urson danci: medvét táncolni tanít *la sperto ~is lin pri tio: a tapasztalat tanította meg rá *mi ~os al vi la bonajn morojn!: móresre tanítalak! *nin ~as eraro, kiun faras najbaro Z: *közm* tanul a szomszéd háza üszögén *tio ~os lin pri modesteco: ez majd szerénységre tanítja; ~**a**: **1.** *mn* *isk* tanító, tanítási, oktatási, tan~ *~a metodo: tanítási módszer; **2.** tanulságos, intő *~a leciono: intő példa; ~**o**: **1.** tanítás, tanult ismeret *ricevi bonan ~on: jó tanításban részesül *utiligi la ~ojn: hasznosítja a tanultakat; **2.** tanulság *preni la ~on el la okazintaĵoj: levonja a tanulást a történekből; ~**ado**: *isk* tanítás, oktatás *bazgrada ~ado: alapfokú oktatás *duagrada ~ado, mezgrada ~ado: középfokú oktatás *faka ~ado: szakoktatás *~ado de fremdlingvoj: idegennyelv-oktatás, idegen nyelvi oktatás *~ado de plenkreskuloj: felnőttoktatás *komputilizita ~ado, perkomputila ~ado: számítógéppel segített oktatás, CAI *koresponda ~ado: levelezőoktatás *lerneja ~ado: iskolai oktatás *postdiploma ~ado: posztgraduális képzés *programita ~ado: programozott oktatás *publika ~ado: közoktatás *supera ~ado, supergrada ~ado: felsőfokú oktatás; ~**aĵo**: **1.** *isk* oktatási anyag, megtanulandó ismeretek; **2.** *átv* tanulság *szin* instru 2; ~**anto**: *fn* tanító, oktató; ~**ato**: növendék, tanítvány; ~**ejo**: **1.** *isk* oktatási intézmény, iskola, tanoda, tanintézet *szin* lernejo *supera ~ejo: felsőfokú tanintézet; **2.** *isk* oktatóterem, oktatási helyiség *szin* instruĉambro; ~**igi**: *tr* taníttat, kitaníttat; ~**iĝi**: **1.** *ntr* tanul, képezi magát *li ~iĝis en plej bonaj lernejoj: kiváló iskolákban képezte magát; **2.** *ntr* okul vmiből (el v. per) *~iĝi per la propra sperto: saját tapasztalatából tanul; ~**isto**: *isk* tanító, tanár *altlerneja ~isto: főiskolai tanár *bazlerneja ~isto: tanító *internuleja ~isto: nevelőtanár *~isto de desegnado: rajztanár *~isto de fiziko: fizikatanár *~isto de gimnastiko: tornatanár *~isto de historio: történelemtanár *~isto de katekismo: *kr* katekizmusoktató *~isto de kemio: kémiantanár *~isto de kuracgimnastiko: *orv* gyógytornász *~isto de la angla: angoltanár *~isto de matematiko: matematikatanár *~isto de religio: *kr* hittantanár *mezlerneja ~isto: középiskolai tanár *sendiploma ~isto: képesítés nélküli tanár *staĝanta ~isto: tanárjelölt *subaklasa ~isto: alsó tagozatos tanító; ~**ita**: **1.** tanított, megtanított; **2.** tanult, művelt, képzett *alte ~ita: magasan képzett *~ita kapo: tanult fő *ni bezonas ~itajn fakulojn: képzett szakemberekre van szükségünk; ~**istaro**: *isk* tanári kar *szin* instruista stabo; ~**iteco**: *isk* tanultság, műveltség, végzettség *faka ~iteco: szakképzettség *mezgrada ~iteco: középfokú végzettség, középiskolai végzettség; ~**itulo**: **1.** *ex* tudós

U scienĉenculo; **2.** tanult ember, művelt ember; **alt-ita**: magasan iskolázott; **ĉef-isto**: *isk* munkaközösség-vezető; **krom-i**: *tr* korrepetál;

mem-a: autodidakta, autodidaktikus, önképző; **mem-isto**: autodidakta *szin* aŭtodidakto, memlerninto; **mis-o**: tévtan; **ne-ita**: tanulatlan; **pri-a**: tanítási, oktatási, didaktikai; **tele-ado**: *isk* távk távoktatás; ~**adpolitiko**: *isk* *pol* oktatáspolitikai; ~**ĉambro**: oktatóterem, oktatási

helyiség *szin* instruejo 2; ~**filmo**: *isk* *film* oktatófilm; ~**gramatiko**: *isk* *nyl* iskolai nyelvtan; ~**helpilo**: *isk* oktatási segédlet; ~**hor**: *isk* tanítási óra, tanóra; ~**instituto**: *isk* tanintézet; ~**jaro**: *isk* tanév, iskolaév; ~**lingvo**: *isk* tanítási nyelv; ~**materiale**: *isk* tananyag; ~**metodo**: tanítási módszer; ~**ofico**: *kr* tanítóhivatal; ~**paŭzo**: *isk* tanítási szünet; ~**plano**: *isk* tanmenet; ~**plena**, ~**riĉa**: tanulságos; ~**programo**: tanterv, oktatóprogram; ~**sistemo**: *isk* oktatási rendszer; ~**tekniko**: oktatástechnika; ~**tehnologio**: oktatástechnológia

U moralinstruo, rekrutinstruisto, skerminstruisto

instrukci/o=**1.** utasítás, eligazítás, instrukció *doni sekrete ~on: titkos utasítást ad *~o pri leĝapliko: *jog* törvényalkalmazási rendelet *sekvi la ~on de la ĉefo: követi a főnök utasítását; **2.** *inf* utasítás *atribua ~o: értékadó utasítás *deloka ~o: léptető utasítás *paŭzpunkta ~o: felfüggesztést generáló utasítás *plenumebla ~o: végrehajtható utasítás *pluradresa ~o: többcímes utasítás *vok~o: hívóutasítás; ~**i**: *tr* utasításba ad vkinek (al) vmít (n), utasít vkit (al) vmire (n), eligazít vkit (al) vmiről (n); ~**aro**: **1.** *tech* utasítás, útmutató *~aro pri bontenado: karbantartási utasítás *~aro pri manipulado: kezelési utasítás; **2.** *inf* utasításkészlet; **makro-o**: *inf* makróutasítás; ~**nombrilo**: *inf* utasítászámoló

instruktor/o=*kat* kiképző

instrument/o=**1.** eszköz, szerszám, eszköz, műszer, készülék *kuraca ~o: gyógyászati eszköz *optika ~o: optikai műszer; **2.** hangszer, zeneszerszám *szin* muzikilo, muzikinstrumento *popolmuzika ~o: népi hangszer; **3.** *átv* eszköz *financaj ~oj: *gazd* pénzügyi eszközök *juraj ~oj: jogi eszközök *reguligaj ~oj: *pol* szabályozási eszközök; **4.** *jog* (nemzetközi) okmány; ~**a**: eszköz~, szerszám~, hangszerez

U instrumenta muziko, kazo; ~**i**: **1.** *tech* felszerszám; **2.** *zene* hangszer; ~**aĵo**: *zene* hangszerez zene; ~**aro**: eszköztár *ĥirurgia ~aro: *gysz* sebészeti eszközök *muzika ~aro: *zene* zenei eszköztár; ~**isto**: **1.** *tech* szerszámkészítő; **2.** *zene* hangszerez zenész; ~**adjekto**: *nyl* eszközhatározó; ~**opanelo**: *tech* műszerfal *szin* panelo 3; ~**oŝranko**: *tech* műszerszekrény; ~**otablo**: *tech* műszerasztal

U arĉinstrumento, blovinstrumento, frapinstrumento, ĵazinstrumento, klavinstrumento, kordinstrumento, maninstrumento, frapinstrumento, muzikinstrumento, solinstrumento

instrumental/o=*nyl* eszközhatározó eset, eszközeset, instrumentális

insuficienc/o=*orv* elégtelenség *hepata ~o: májelégtelenség, hepatargia *kora ~o: szívelégtelenség, insufficientia cordis *rena ~o: veseelégtelenség, insufficientia renalis

insul/o=**1.** *geo* sziget *~o de Princo Eduardo: *pol* Prince Edward-sziget (CA) *Korsiko estas ~o: Korzika sziget *Subventaj ~oj: Szélcsendes-szigetek; **2.** *átv* sziget *~o de germanlingvanoj inter la hungaroj: német nyelvűek szigete a magyarok között *~o da verdaĵo en la dezerto: szigetnyi zöld a sivatagban; ~**ano**: szigetlakó; ~**aro**, ~**ejo**: *geo* szigetvilág, szigetcsoport, szigetek; ~**anismo**: *pol* elszigetelődési v. elkülönülési politika, izolacionizmus; ~**eco**: **1.** *geo* szigetlét, szigetszerűség; **2.** *biol* elszigeteltség; ~**eto**: **1.** *geo* kis sziget, szigetcseke; **2.** *anat* sziget *pankreataj ~etoj: Langerhans-szigetek; **duon-o**: *geo* félsziget

U glaciinsulo, trafikinsulo

insulin/o=*orv* *biol* inzulin; ~**dependa**: *orv* inzulinfüggő; ~**terapio**: *orv* inzulinterápia

insult/i=**1.** *ntr* szitkozódik, káromkodik, szentséget *la koĉero ~is pro la rompita rado: a kocsi szitkozódott az eltört kerék miatt; **2.** *tr* szidalmaz, gyaláz, káromol, bánt, sérteget, insultál *en ĉesto amata, en forest' ~ata Z: *közm* aki szemedben hízeleg, hátad mögött megmar *~i la nomon de Dio: Isten nevét káromolja *~i lin pro lia pigreco: lustaságáért szidja *senkaŭze vi ~as min: ok nélkül szidalmazol; ~**o**: **1.** szidalom, szitok, szitkozódás; **2.** sértés, inzultus *~o ne alĝluigas Z: *közm* kb. a sértés lepereg *oni supersŭtis lin per ~oj: szitkot szórtak rá *per ~o kaj koler

U insulto

int=**1.** utóképző; ~**inta**: *mn* cselekvő előidejű melléknévi igenév *falinta pomo: lepottyant alma *li estas foririnta: már elment *li estis tagmanĝinta, kiam mi vizitis lin: már megebedelt, amikor meglátogattam *mi estos konstruinta mian domon, kiam li komencos konstrui sian: én már befejezem a házam építését, amikor ő elkezdzi az övét *mortinta: holt, meghalt *pasinta: elmúlt; ~**inte**: cselekvő előidejű határozói igenév *salutinte mi transdonos la donacon: miután köszöntem, átadom az ajándékot *tion dirinte, li foriris: miután ezt

mondta, eltávozott *trovinte vin sana, vere mi gojas: mivel v. miután egészségesben találtak, igazán örülök; ~**into**: *fn* cselekvő előidejű melléknévi igenév *ekzameninto: *fn* levizsgázott, aki letette a vizsgát *falinton ĉiu atakas Z: *közm* a döglött oroszlánt a számár is rugdossa *la Kreinto: a Teremtő *la antaŭ mi parolinto: az előttem szóló *lernintoj de la gimnazio: a gimnázium volt tanuló; **II.** továbbképezve; ~**intaĵo**: vmi, ami előbb volt *fermentintaĵo: kovászos étel *pasintaĵoj: elmúlt dolgok *perdigintaĵoj: elveszett holmi

intajl/o=*mŭv* intagilo (homorúan vésett gemma)

integr/a=**1.** (önmagában) teljes, hiánytalan, érintetlen, integrált *~a cirkvito: *inf* integrált áramkör *~a komputado: *inf* integrált adatfeldolgozás *~a liveraĵo: hiánytalan szállítmány; **2.** *gaszt* teljes kiőrlésű *szin* tutgrajna *~a faruno: teljes kiőrlésű liszt; **3.** szerves, integráns *~a parto de la tuto: az egész szerves része; **4.** *mat* nullosztómentes; ~**i**: **1.** *ntr* önmagában teljes v. ép *szin* esti integra; **2.** *tr* *ne* egybefoglal **2** integrigi; ~**eco**: teljesség, egység, integritás *la ~eco de la lando: az ország integritása *la ~eco de lia koncepto: elképzelésének teljessége; ~**igi**: **1.** *tr* egybefoglal, egyesít, magába foglal, integrál; **2.** *tr* *mat* *ne* integrál **2** integrali; ~**igi**: *ntr* integráldók, beleolvas; ~**igo**: integráldás, integráció *~igo de Eŭropo: Európa integrációja *~igo de la ciganoj en la socio: a cigányok integráldása a társadalomba; ~**ilo**: *vill* integrátor; ~**ismo**: *vall* integrizmus, fundamentalizmus; ~**isto**: *vall* integrista, fundamentalista; **mal**~**igi**: *ntr* szétesik, darabjaira hull *Hungario mal~igis sekve de la turkaj atakoj: Magyarország darabjaira hullott a török támadások következtében

integral/o=*fn* *mat* integrál *difinita ~o: határozott integrál *lebeĝa ~o: Lebesgue-integrál *nedifinita ~o: határozatlan integrál *rimana ~o: Riemann-integrál; ~**a**: *mat* integrál ~*~a ekvacio: integrálegyenlet; ~**i**: *tr* *mat* integrál; ~**ado**: **1.** *mat* integrálás *laŭfaktora ~ado, poparta ~ado: parciális integrálás **2.** *mat* integrálátszámítás *szin* integrala kalkulo; ~**ebla**, ~**hava**: *mat* integrálható; ~**ato**: *mat* integrandus; ~**signo**: *mat* integráljel

intelekt/o=ész, értelem, felfogóképeség, intellektus *artefarita ~o: *inf* mesterséges intelligencia; ~**a**: értelmi, szellemi, intellektuális **2** intelekta elito, intelekta kvociento, intelekta laboro, intelekta propio, intelektaĵ kapabloj; ~**ismo**: *fil* intellektualizmus; ~**ulo**: *fn* értelmiségi, intellektűel; ~**ula**: értelmiségi; ~**ularo**: értelmiség, intelligencia (értelmiségiek); ~**odeficit**a: *pszi* értelmi fogyatékos

inteligenci/o=**2** intelektularo

intelligent/a=értelmes, okos, intelligens *doni ~an respondon: értelmes választ ad *~a knabo: értelmes fiú; ~**o**, ~**eco**: jó felfogóképeség, értelmesség, intelligencia *~eca testo: *pszi* intelligenciateszt *kvociento de emocia ~o: *pszi* érzelmi intelligenciahányados, EQ; ~**ulo**: értelmes ember, intelligens ember; **mal**~**a**, **ne**~**a**: nehéz felfogású, unintelligens; ~**okvocio**: *pszi* intelligenciahányados *szin* intelekta kvociento

intenc/i=*tr* szándékozik, szándékában áll *antaŭe ~u kaj poste komencu Z: *közm* mindennek előbb gondold el a végét *kion vi nun ~as fari?: most mit szándékozik tenni? *mi ne ~as vin hontigi: nem áll szándékomban megszegytenitni téged; ~**o**: szándék, intenció *estas for de mi tia ~o: ez távol áll tőlem *havi honestan ~on: becsületes szándéka van *kun la plej bona ~o mi faris tion: a legjobb szándékkal tettem azt *plenumi lian ~on: teljesíti (más) szándékát *resti ĉe sia ~o: megmarad a szándékánál *tio estis for de mia ~o: nem állt szándékomban *veni kun la ~o: azzal a szándékkal jön; ~**a**: szándékos, akaratlagos *~a ofendo: szándékos sértés *tio estis ~a: ez szándékos volt; **ek**~**i**: *tr* elhatározásra jut *li ek~is konstrui domon: arra az elhatározásra jutott, hogy házat épít; **bon**~**a**: jó szándékú; **fi**~**o**: mögöttes szándék, gonosz szándék; **malbon**~**a**: rossz szándékú, rosszindulatú; **mis**~**o**: tisztességtelen szándék; **preter**~**e**: akaratlanul, önkéntelenül; **sen**~**a**: akaratlan, nem szándékos

Upreĝintenco

intendant/o=**1.** *gazd* intéző, tisztartó (>birtok, ingatlan); **2.** biztos, intendáns (>közszolgáltatások) *militista ~o: *kat* hadbiztos *szin* militintendantato *teatra ~o: intendáns, gazdasági igazgató (>színház); ~**ejo**: ép intendatúra, biztosati hivatal *militista ~o: *kat* ép hadbiztoság; **super**~**o**: **1.** *tört* *gazd* pénzügyminiszter (FR); **2.** *kr* szuperintendens (DE); **3.** rendőrfőnök, főfelügyelő (GB)

Umilitintendantato

intens/a=**1.** erős, erőteljes *~a malvarmo: erős hideg *~a febro: magas láz *~a lumo: erős fény; **2.** intenzív, fokozott, belterjes *~a brutbredado: *agr* belterjes állattartás *~a laboro: intenzív munka *~a terapio: *orv* intenzív terápia *~a terkulturado: *agr* belterjes földművelés *~aj fortostreĉoj: fokozott erőfeszítések; ~**o**: *fiz* erősség, intenzitás *~o de magnetado: mágness erősség *~o de magnetkampo: mágneses térerő *~o de ondo: hullámerősség *~o de radiado: sugárzásintenzitás, sugárzás erőssége *~o de sono: hangerő, hangintenzitás *lumiga ~o:

megvilágítás erőssége; ~**eco**: *ált* erősség, fokozottság, intenzitás, hev *~eco de la febro: a láz heve *~eco de trafiko: forgalom intenzitása v. sűrűsége *la ~eco de nia klopodoj: törekvéseink intenzitása; ~**igi**: *tr* fokoz, növel, felerősít, intenzívebbé tesz *~igi la propagandon: erősíti a propagandát *~igi la protestojn: fokozza a tiltakozást *ni ~igu la efikecon de nia laboro: növeljük munkánk hatékonyságát; ~**igo**: intenzív válás, fokozódás, erősödés *~igo de la febro: a láz fokozódása *~igo de la radiado: a sugárzás erősödése; **mal**~**igi**: *tr* visszafog, tompít, lanyhít; **mal**~**igi**: *ntr* lanyhul, tompul; **ne**~**a**: **1.** lanyha, gyenge, kis hatásfokú; **2.** nem intenzív, külterjes *ne~a agrikulturo: külterjes mezőgazdaság; **pli**~**igi**: *tr* még inkább fokoz, intenzívebbé tesz; ~**flegejo**: *orv* intenzív osztály *szin* intensflega sekcio **U**brilintenso, energiintenso, helintenso, kampintenso, kurentintenso, laborintenso, lumintenso

intensiv/a=**2** intensa **2**

inter=**1.** előjárószó; inter: **1.** között, közé (>tér) *inter kvar muroj: négy fal között *inter la pordo kaj fenestro: az ajtó és az ablak között *inter muelŝtonoj: malomkövek között *li paŝis inter du aŭtojn: két kocsi közé lépett; **2.** között, közé (>körében, közepén) *ili dividis inter si la profiton: megosztották maguk között a hasznot *inter la amaso: a tömegben, a tömeg közepén *inter la grego estis unu nigra bovino: a csordában volt egy fekete tehén *li miksiĝis inter la festantaron: az ünneplő tömegbe vegyült *pluraj inter ili: többen közülük *vivi inter parencoj: rokonok körében él; **3.** között, közé (>idő) *inter la unua kaj tria horo: egy és három óra között *inter lundo kaj ĵaŭdo: hétfő és csütörtök között *inter sunleviĝo kaj sunsubiro: napkelte és napnyugta között *transmetu la kurson inter du lernejajn paŭzojn: tett át a tanfolyamot két iskola szünet közé; **4.** között (>viszony) *ili interkonsentis inter si: megállapodtak maguk között *inter ni dirante: magunk között szólva *semi malpacon inter la samideanoj: békétlenséget hint az eszmetársak között; **II.** előképző; inter~(A)

1. (helyileg vmi v. vki kifejezett között) *interetaĝo: emeletköz *interferdeko: fedélköz *internacia: nemzetközi; **2.** (időben vmi kifejezett között) *interakto: felvonásköz; **3.** (viszonyban vki v. vmi kifejezett között) *intercivitano: polgárok közötti *interfrata: testvérek közötti *interhoma: emberek közötti; **B)**

1. (helyileg vmi v. vki nem kifejezett között) *interspaco: térköz, hézag *interrompi: megszakít *intermiksi: összekever; **2.** (időben vmi nem kifejezett között) *interokazaĵo: közbejött esemény, incidens *interrompo de evento: esemény megszakítása; **3.** (viszonyban vmi v. vki nem kifejezett között) *interkonsento: megállapodás *interparoli: társalog *intervidiĝo: találkozás; **4.** (kölsönösség) *interagi: együttműködik *interhelpio: kölcsönös segítségnyújtás *interrigardi: összenéznek; **III.** önállóan; intera: **1.** közbenső, köztes *intera produkto: közbenső termék *interaj tavoloj: közbenső rétegek; **2.** átmeneti, interim *interaj disponoj: átmeneti intézkedések *intera solvo: átmeneti megoldás; interaĵo: közbenső dolog

interdikto=*kr* egyházi tilalom, interdictum

interes/i=**1.** *tr* érdeklí, igazgatja (kíváncsi rá) *fabeloj ~as infanojn: a mesék érdeklik a gyerekeket *klaĉoj ~as maljunulojn: a pletykák érdeklik az öregasszonyokat *min ~as la birdoj: érdekelnék a madarak; **2.** *tr* érdeklí (érdek fűzi hozzá) *min ~as la rezulto de la voĉdonado: érdekelt a szavazás kimenetele *via oferto ~as nin: ajánlatuk érdekelt bennünket; ~**o**: **1.** érdeklődés *kun ~o mi legis viajn liniojn: érdeklődéssel olvastam sorait *vivinti la ~on: fenntartja az érdeklődést; **2.** érdek, érdeklenség *ekonomiaĵ ~oj: gazdasági érdekek *konfliktaj ~oj: ellentétes érdekek *konkurantaj ~oj: egymással versengő érdekek *pri tio mi ne havas personan ~on: nincs benne személyes érdekeltségem *publika ~o: közérdek; ~**a**: érdekes *~a romano: érdekes regény *propono ~a por ni: számunkra érdekes javaslat; ~**aĵo**: **1.** érdekesség, érdekes dolog *li rakontis multajn ~aĵojn: sor érdekeset mesélt; ~**ata**: **1.** érdekelt *~ata pri fondo de nova firmao: érdekelt új cég alapításában; **2.** *jog* érdekelt, elfoglalt *la ~atan atestanton la tribunalo ne aŭskultis: az érdekelt tanút a bíróság nem hallgatta meg; ~**igi**: **1.** *tr* érdekessé tesz *lia rolado ~igis la prezentadon: szereplése érdekessé tette az előadást; **2.** *tr* érdeklődővé tesz, felkelti az érdeklődését *la fizikaj eksperimentoj ~igis la lernantojn: a fizikai kísérletek felkeltették a tanulók érdeklődését; **3.** *tr* érdekeltté tesz *la esperata profito ~igis multajn entreprenojn: a remélt haszon érdekeltté tett sok vállalatot; ~**igi**: *ntr* érdeklődik *li ~igis pri vi: érdeklődött utánad; ~**igo**: érdeklődés; ~**igema**: érdeklődő, kíváncsi természetű; **ne**~**ata**: *jog* elfoglaltan *ne~ata flanko: elfoglaltan fél; **sen**~**a**: érdektelen, érdek nélküli; **sen**~**igo**: érdektelenség; ~**grupo**: érdekcsoport; ~**komuneco**: érdekközösség; ~**okampo**: érdeklődési terület; ~**okapta**: érdekesítő **interez/o**=*gazd* kamat *szin* rentumo *gvida ~o: alapkamat *kunmetita ~o: kamatos kamat; ~**oŭldo**: *gazd* kamatadósság

interfer/o=1. fiz interferencia; **2.** nyt interferencia, zavaró kölcsönhatás; ~i: *ntr* fiz *nyt* interferál, kölcsönösen zavar; ~a: interferencia~, interferáló, interferens, interferenciális *~aj bendoj, ~aj franőj: *eltr* interferenciacsikok, interferenciasávok *~igaj speguloj: fiz interferenciatűkrök; ~igi: *tr* interferáltat; ~ometro: *for* interferométer; ~ometrio: *for* interferometria
interferon/o=biol interferon
interfon/o=távk házi telefon
interkom/o=ne ☞interfono
Interglos/o=nyt Interglossa
interior/o=műv enteriőr
interjekci/o=nyt indulatszó *szin* ekkria vorteto
interleukin/o=biol interleukin
Interlingva/o=nyt Interlingua (ia)
Interlingve/o=nyt Interlingue
intermez/o=1. zene intermezzo, játék (felvonásközi balett, tánc); **2.** zene intermezzo, közzene
intermit/i=1. *ntr* (időben) váltakozik; **2.** *ntr* átv szaggatottan működik, időszakosan kihagy v. kimarad; ~o: időszakos szünet v. kimaradás; ~a: **1.** (időben) váltakozó; **2.** átv szaggatott, időszakos; ~e: váltakozva, szaggatottan, időszakosan
intern/a=1. belső, bel~ *szin* ena *~a afero: belügy, belső ügy *~a flanko: belső oldal *~a korto: belső udvar *~a lernanto: isk kollégista, internista *~a maro: *geo* belső tenger *~a milito: polgárháború; **2.** belső (lelki, szellemi) *~a ideo: *eo* belső eszme *~a vivo: lelki élet *~aj ecoj: lelki tulajdonságok; ~e: **1.** belül, bent *szin* ene *ekstere honoro, ~e doloro *Z:* közm bársony mellény, üres has *~e de la cirklo staris homo: a körön belül egy ember állt *~e estas bona varmo: belül jó meleg van *~e kaj ekstere la muroj estis pentritaj: belül és kívül a falak festve voltak *~en li puŝadis la vizitanton: befelé taszigálta a látogatót; **2.** belül, legbelül (a énjében) *~e li mokas lin: magában v. legbelül gúnyolja *~e tamen ŝi zorgis por sia filo: belül azonban aggódott a fiáért *~e vi sentas alie: legbelül másképpen érzel *~en li ne lasis penetri la ĉiutagajn zorgojn: nem engedte bensejéig jutni a napi gondokat; ~o: **1.** belső, vmi belseje *szin* eno *la ~o de ĉambro: a szoba belseje; **2.** benső, vki benseje *en sia ~o li sentis malplenecon: bensejében ürességet érzett; **3.** *mat* nyílt mag *szin* malfermaĵo; ~aĵo: **1.** vmi belső része, bennlevőség, belső tartalom; **2.** áll belsőség, zsiger; **3.** benső, vki benseje *szin* interno **2;** ~igi: **1.** *tr* belsővé tesz, bensővé tesz, interiorizál *~igi al ili bonajn principojn: jó elveket plántál beléjük *~igi vortojn: szavakat memorizál; **2.** *tr* *pol* internál *~igi en koncentrejojn: gyűjtőtáborokba internál; ~igi: *ntr* behatol, belemertül *~igi en malhelan arbaron: sötét erdő mélyére hatol *~igi en politikajn aferojn: politikai ügyekbe merül; ~isto: *orv* belgyógyász *szin* interna kuracisto; ~ulo: isk kollégista, bentlakó, internista; ~ulejo: isk kollégium, internátus, diákotthon; de~e: belülről; duon~ulejo: isk napközi *szin* lernohejmo Źlandinterno
interrogativ/o=nyt kérdőnévmás, kérdőszó *szin* demanda pronomo
interonom/o=nyt nemzetközi szó
interpelaci/i=tr *pol* interpellál vkihez (n) *la opoziciestro ~is la ministron: az ellenzék vezetője interpellált a miniszterhez; ~o: *pol* interpelláció
interpol/i=tr utólag beszúr vő. poli *~i alineon: egy bekezdést utólag beszúr; ~aĵo: betoldás, beszúrás (szövegbe)
interpozitiv/o=nyt közvetett viszonyos eset *ekzemploj por ~o estas 'mano en mano' kaj 'paŝo post paŝo': közvetett viszonyos esetre példa a 'kéz a kézben' és a 'lépésenként'
interpret/i=1. *tr* tolmácsol *~i la alparolojn de la eksterlandaj gastoj: tolmácsolja a külföldi vendégek hozzászólásait; **2.** *tr* értelmez, vminek az értelmét kibogozza *ĉu mi ~u tion minaco?: fenyegetésnek vegyem? *~i ŝongon: álmat fejt *~i tekstoparton: szövegrészt értelmez; **3.** *tr* műv interpretál *komprene ~i Ŝopenon: értően interpretálja Chopint; ~o: értelmezés *la ~o de biblia vorto: egy bibliai szó értelmezése *stranga ~o de la demokratio: a demokrácia furcsa értelmezése; ~ado: **1.** tolmácsolás *postsekva ~ado, sinsekva ~ado: konsekutív tolmácsolás *samtempa ~ado, sinkrona ~ado: szinkrontolmácsolás; **2.** értelmezés; **3.** műv interpretáció, tolmácsolás *fidele ~ado de la sonato: a szonáta hű interpretálása; ~ejo: tolmácsfülke *szin* interpretĉelo; ~ilo: inf értelmező program, interpreter; ~isto: **1.** tolmács *szin* buŝtradukisto *angla ~isto: angol tolmács *gestolingva ~isto: jelnyelvi tolmács *konferenca ~isto: konferenciatolmács *sinkrona ~isto: szinkrontolmács; **2.** műv előadóművész, interpretátor; mis~i: *tr* félreértelmez, rosszul értelmez, félremagyaráz; ~ĉelo: tolmácsfülke Źsonginterpretado
interpunkci/o=nyt központosítás, interpunkció; ~i: *tr* *nyt* központosít, (írásjelekkel) elválaszt; ~ilo: *nyt* írásjel *szin* interpunkcia signo

interstic/o=anat szövetköz, interstitium; ~a: *anat* szövetközi, interstitialis
intertrigo/o=orv kipállás, intertrigo
interruptor/o=1. vill automata megszakító, áramszaggató *szin* meminterrompilo; **2.** vill kapcsoló *szin* Źaltalo
interval/o=1. zene hangköz *granda ~o, majora ~o: nagy hangköz *maksimuma ~o, pliigita ~o: bővített hangköz *malgranda ~o, minora ~o: kis hangköz *malpliigita ~o, minimuma ~o: szűkített hangköz *perfekta ~o: tiszta hangköz; **2.** *mat* intervallum, számköz *fermita ~o: zárt intervallum *malfermita ~o: nyílt intervallum Źklasintervalo, konfidintervalo, konvergintervalo, tempointervalo
intervju/o=interj *peti, doni ~on: interjút kér, ad *pridunga ~o: felvételi beszélgetés, állásinterjú *radiofonia ~o: rádióinterjú *televidea ~o: tv-interjú; ~i: *tr* meginterjúvol, interjút készít vkivel (n) *~i la ĉefministron: interjút készít a miniszterelnökkel
intest/o=anat bél, intestinum *szin* entero *dika ~o: vastagbél *szin* kojlo *maldika ~o: vékonybél, intestinum tenue; ~a: *anat* bél~, intestinalis; ~aro: *anat* bélrendszer, belek; ~obruo: *orv* bélkorgás; ~otordo: *orv* hascsikarás *havi ~otordon: hascsikarása van
inti/o=inti (pénznem)
intifad/o=pol intifáda
intim/a=1. intim, benső, belső, magán~ (csak az egyénre tartozó) *~a konvinkigo: belső meggyőződés *~a vivo: magánélet *~aj aferoj: intim ügyek, benső ügyek *~aj sentoj: benső érzések, intim érzések; **2.** intim, meghitt, bizalmas, bensőséges, szoros (>viszony) *~a amiko: bizalmas barát *~a interparolado: meghitt beszélgetés *~a kunesto: meghitt együttlét *~aj interrilatoj: szoros kapcsolatokat; ~e: szorosan, bizalmasan, meghitt *~e interplektiĝi: szorosan összefonódik *~e konata: jól ismert *~e sentata: legbelül v. szíve legmélyén érzett; ~i: *ntr* szoros viszonyt ápol vkivel (kun), közlőrl ismer vkit v. vmit (kun); ~aĉi: *ntr* pej bizalmaskodik, tolakszik; ~aĵo: intimitás, intim ügy v. dolog *li neniam parolis pri siaj ~aĵoj: soha nem beszéltek intim ügyeikről; ~eco: intimitás, bensőségesség, bensőséges viszony; ~ismo: műv intimizmus; ~isto: **1.** *ir* intimista költő (szubjektív érzéseket ábrázoló); **2.** műv intimista (művész); ~ulo: meghitt barát, fn bizalmas
intonaci/o=nyt hanglejtés, mondatdallam, intonáció *szin* frazmelodio *falanta ~o: ereszkedő intonáció *leviganta ~o: emelkedő intonáció *malleviganta ~o: ereszkedő intonáció *samnivela ~o: lebegő intonáció
intra=előképző; intra~: *tud* intra~ (>belső) ☞intraĉela, intramolekula, intramuskola, intravejna
intrados/o=1. ép boltívbelző, ívbéllet; **2.** rep alsó szárnyfelület vő. ekstradoso
intrig/i=nltr mesterkedik, fondorkodik, intrikál, áskálódik *~i, por ricevi plialtigitan salajron: azon mesterkedik, hogy fizetésemelést kapjon; ~a: fondorlatos, mesterkedő, intrikáló; ~o: **1.** ármány, fondorlat, mesterkedés; **2.** *ir* bonyodalom (>dráma) *szin* ennodiĝo; **3.** ne szerelmi ügy ☞amafero; ~anto: fn intrikáló, mesterkedő, fondorlatoskodó, ármánykodó; ~ema: fondorlatos, ármánykodó természetű, örök bajkeverő; ~ulo: fn bajkeverő, intrikus
intrinsek/a=tud fil belső, belülről fakadó, lényegéből következő *~a faktoro: belső tényező *~a malbono: eleve rossz *~a valoro: belső érték
intron/o=biol intron
introspekt/o=pszi önmegfigyelés, önvizsgálat, befelé nézés, intorspekció
introvertit/a=pszi befelé forduló (természetű), introvertált vő. ekstravertita
intruziv/a=geo benyomulások, intruzív, intrúziós
intu/o=fil ösztönös megérzés, intuicio *szin* intuicio; ~a: fil ösztönös, intuitív *szin* intuicia *~a scio: intuitív ismeret; ~i: *tr* ösztönösen megérez *szin* intuicii *li ~is la falon de la socialismo: ösztönösen megérezte a szocializmus bukását
intuici/o=☞intuo
intumesk/a=orv duzzadt, intumescens
inuit/o=fn eszkimó, inuit *szin* eskimo; ~a: mn *nyt* eszkimó, inuit (iu) *szin* eskima
inul/o=növ peremizs (Inula); ~ino: *biol* kém inulin
inund/i=1. *tr* víz eláraszt, elönt *Nederlanda estas ofte ~ata de la maro: Hollandiát gyakran elönti a tenger; **2.** *tr* átv eláraszt, elönt *~i la merkaton per fremdaj varoj: idegen áruval árasztja el a piacot *ruĝo ~is ŝiajn vangojn: pír öntötte el az arcát; ~o: víz ár, árvíz *szin* superbordiĝo; ~ejo: víz árter
inupiak/a=mn *nyt* alaszakai eszkimó (ik)
invad/i=1. *tr* kát megszáll, lerohan, elfoglal *Germanio ~is la beneluk-sajn ŝtatojn: Németország megszállta a Benelux-államokat; **2.** *tr* átv eláraszt, rátelepszik *gajaj junuloj ~is la dancejon: vidám fiatalok töltötték meg a tánchelyiséget *pesto ~is la tutan landon: a pestis

elárasztotta az egész országot *ratoj ~is la domon: patkányok elárasztották a házat; ~o: **1.** *kat* megszállás, lerohanás, betörés *~oj de barbaroj endanĝerigis Romon: barbár betörések veszélyeztették Rómát; **2.** *átv* invázió *~o de musoj detruis la tutan rikolton: egérinvázió tönkretette az egész termést

invalid/o=*orv* rokkant; ~**eco**: *orv* rokkantság; ~**igi**: *tr orv* lerokkant, rokkantá tesz; ~**igi**: *ntr orv* lerokkan, rokkantá lesz; ~**ĉaro**, ~**seĝo**: *gysz* rokkantkocsi; ~**pensio**: rokkantsági nyugdíj

Ulaborinvalido, militinvalido

invar/o=*tech* invar (vas-nikkel ötvözet)

invariant/o=*fn mat* invariáns; ~**a**: *mat mn* invariáns *~a subgrupo: normális v. invariáns részcsoport; ~**okorpo**: *mat* automorfizmus-csoport (testé)

inveni/o=**1.** *ir* invencióelmélet (>retorika); **2.** *zene* invenció

invent/i=*tr tech* feltalál, kigondol (>találmány) *szin* eltrovi *~i inĝenian aparaton: elmés készüléket talál fel *~i revolucion proceduron: forradalmi eljárást talál fel; ~o: **1.** *tech* feltalálás *szin* eltrovo, malkovro; **2.** *tech* találmány *szin* inventaĵo *~o de la presado: a nyomtatás feltalálása; ~**aĵo**: *tech* találmány; ~**ema**: találékony, leleményes, ötletes; ~**emo**: találékonyosság *szin* eltrovemo, trovlerito; ~**into**: *tech* vminek a feltalálója, kigondolója *la inventinto de la presado estis Gutenberg: a nyomtatás feltalálója Gutenberg volt; ~**isto**: *tech* feltalál *Edison estis fama inventisto: Edison híres feltaláló volt; **re**~i: *tr tech* újra feltalál *re~i la radon: feltalálja a spanyolviaszt

inventar/o=*leltár* *fari ~on: leltárt készít; ~i: *tr* leltároz

invers/a=**1.** fordított, ellentétes, ellenkező *ekiri en ~a direkto: ellenkező irányban indul el *en ~a pozicio: fordított helyzetben *sur la ~a flanko de la monero: az érme ellentétes oldalán; **2.** *mat* inverz *~a bildo: inverz kép *~a operacio: inverz művelet *~a rilato: inverz reláció; ~**e**: fordítva, ellentétesen *de supre malsupren kaj ~e: fentről le és fordítva; ~o: **1.** *vmi* fordítottja, ellenkezője *vö.* reverso *nur ĝia ~o estas vera: csak a fordítottja igaz; **2.** *mat* reciprok, inverz; ~**igi**: *1. tr* megfordít, kifordít *~igi la kurenton: megfordítja az áramot *la inundo ~igis la fluon de la rivero: az áradás megfordította a folyó folyását *li ~igis sian mantelon: kifordította a köpenyét; **2. tr mat** invertál; ~**igo**: **1.** megfordítás, kifordítás; **2.** *mat* invertálás, inverzió; ~**igebla**: **1.** megfordítható, kifordítható *~igebla ŝanĝo: visszafordítható v. reverzibilis változás *la procezo ne estas ~igebla: a folyamat nem fordítható meg *oro' estas ~igebla vorto: az 'oro' megfordítható szó; **2. mat** invertálható; ~**igilo**: **1.** *vill* irányváltó kapcsoló *~igilo de iro: *tech* inverter *~igilo de poluso: pólusváltó; **2. inf** inverter, „nem” logikai áramkör; ~**ne-igebla**: **1.** visszafordíthatatlan *~ne-igebla ŝanĝo: visszafordíthatatlan v. irreverzibilis változás; **2. mat** nem invertálható; ~**hava**: *mat* invertálható; ~**iri**: *ntr* fordított v. ellenkező irányban megy v. halad *~iri sur la aŭtovojo: ellenkező irányban megy az autópályán

inversi/o=*nyt* fordított szörend; **2. met** inverzió *tersurfaca ~io: talajinverzió; ~**ia**: **1.** *nyt* fordított szörendű *~ia frazo: fordított szörendű mondat; **2. met** inverziós; ~**ii**: *tr nyt* megfordítja vmi (n) sorrendjét *~ii la verbon kaj la subjekton: megfordítja az ige és az alany sorrendjét

invert/i=**1.** *tr kém* invertál (cukrot); **2. zene** megfordít, invertál; ~**igi**: *ntr kém* invertálódik; ~**azo**: *kém* invertáz *szin* sakarazo; ~**ito**: *fn ex ne* homoszexuális ☞samseksemulo; ~**sukero**: *kém* invertcukor

invest/i=**1.** *tr* beiktat (hivatalába) *~i episkopon: püspököt beiktat; **2. tr** *gazd* beruház, befektet, ráfordít, investál *~i en akcioj: részvényekbe ruház be; ~o, ~**ado**: **1.** beiktatás, investitúra *~o de imperiestro: császár beiktatása; **2. gazd beruházás, ráfordítás *~o kun novaj laborlokoj: munkahelyteremtő beruházás *privata ~o: magánberuházás *ŝtata ~o: állami beruházás; ~**aĵoj**: **1.** *gazd* beruházások (lekötött tőke) *la sumo de la ~aĵoj atingas du miliardojn: a beruházások összege eléri a két milliárdot; **2. gazd beruházások, beruházási javak (tárgyi eszközök) *la ~aĵoj realigis en fabrikoj kaj uzinoj: a beruházások gyárakban és üzemekben realizálódtak; **re**~i: *tr gazd* újra befektet, újra beruház *re~i parton de la profito: a haszon egy részét újra befekteti; ~**anto**: *fn gazd* beruházó; ~**isto**: *fn gazd* nagyberuházó; **et**~**anto**: *fn gazd* kisberuházó; ~**ofonduso**: *gazd* beruházási alap *mutuala ~ofonduso: önszegélyező beruházási alap****

investitur/o=**1.** *tört* hűbéres beiktatása; **2. kr** *tört* investitúra, egyházi beiktatás *la rajton de ~o de ĉefpastroj postulis al si la reĝoj: a főpapok beiktatásának jogát a királyok maguknak követelték

invit/i=**1.** *tr* meghív (kéri, hogy jöjjön) *~i al balo: bálba hívja *~i al danco: táncrea kéri *~i en sian domon: meghívja házába *~i sur la tronon: a trónra hívja; **2. tr** hív, meghív, felkér vmire *la bela vetero ~as al promenado: a szép idő sietára hív *ni ~is lin fari la paroladon: felkértük a beszéd megtartására *mi ~as vin por kafo: meghívunk egy kávéra; ~o: **1.** meghívás, meghívó *ricevi ~on de amikoj al festeno: meghívást kap lakomára barátaitól; **2. inf** felszólítójel, fogadójel,

prompt; ~**ilo**: meghívó *dissendi la ~ilojn: szétküldi a meghívókat *skribi kaj presigi la ~ilojn: megírja és kinyomtatja a meghívókat; ~**ito**: *fn* meghívott; **mal**~**i**: *tr* lemondja v. visszavonja a meghívást *li mal~is ilin al la vespermanĝo: lemondta náluk a vacsorameghívást *mi devas mal~i vin, ĉar mi devas forveturi: vissza kell vonnom a meghívását, mert el kell utaznom; ~**karto**: meghívókártya; ~**kroĉi**: *tr* leszólít *taksistoj ~kroĉas pasaĝerojn en la stacidomo: taxisok utasokat szólítanak le az állomáson; ~**kunveno**: fogadás *mi tenas miajn ~kunvenojn ĉiujauĉe je la kvina: fogadásaimat csütörtökönként ötkor tartom; ~**letero**: meghívólevél; ~**turniro**: *sp* meghívásos torna

invok/i=*tr jog* hivatkozik *~i ateston: vallomásra hivatkozik *~i la leĝon: a törvényre hivatkozik

involuci/o=*mat* involúció; ~**a**: *mat* reciprok

involukr/o=*növ* gallér (virágé); ~**eto**: *növ* gallérka

iom=**1.** valamennyi v. valamennyit, egy kicsi, v. egy kicsit *iom ankaŭ mi volas ricevi: valamennyit én is akarok kapni *iom da beleco ne malutilas: egy kis szépség nem árt *iom da libroj restis post la brulego: valamennyi könyv megmaradt a tűzvész után *iom da teo: egy kis tea *li heredigis iom el sia havaĵo al sia duonfilo: valamennyit öröklül hagyott mostohafiának a vagyonából; **2.** valamennyire, kissé *iom malfrue: kissé későn *iom mi estas interesita pri la entrepreno: valamennyire érdekelt vagyok a vállalkozásban *iom svaga imago: kissé ködös elképzelés *iom varma: kissé meleg; ioma: **1.** valahányadik *ioma, sed mi ne scias, kioma: valahányadik, de nem tudom, hányadik; **2.** valahány, valamennyi, némi, csekély *ioman heredaĵon ankaŭ li ricevis: némi örökséget ő is kapott *se vi havus ioman menson!: ha volna egy kis eszed!; iomo: kis mennyiség *iomo da ruĝa vino utilas por la sano: kis mennyiségű vörös bor egészséges; iometa: csekély, pöttömnyi *iometa pipron enŝutu: egy nagyon kis paprikát szórjon bele; iomete: **1.** nagyon kicsi, pici, picike (mennyiség) *ĉu salon mi aldonu? nur iomete: sőt tegyek bele? csak egy picikét *iomete da lipruĝo ne malutilos: egy pici rúzs nem árt; **2.** nagyon kissé, nagyon kis mértékben *ĉu vi amas min iomete?: szeretsz engem egy picikét? *iomete mi parolas la anglan: egy nagyon kicsit beszélem az angolt; iom ajn: **1.** akármennyi, akárhány, bármennyi *szin* kiom ajn *iom ajn ekzemploj vi citos, vi ne konvinkos min: akárhány példát idézel, nem győzők meg; **2.** akárhogyan, bárhogyan, bármennyire *kiom ajn vi klopodas, vi ne atingos la necesan nivelon: bármennyire is igyekszel, nem éred el a szükséges szintet; poiome: kicsinyenként, lassacskán, lassanként; iome-duone: félig-meddig; iom post iom, iom-post-iome: lassacskán, fokozatosan, apránként; iom-post-ioma: lassú, fokozatos, lépcsőzetes

ion/o=*fn* tört ión, jón; ~o: *mit* lón; ~a: **1.** *mn nyt zene* ión, jón *~a dialekto de la greka: *nyt* a görög ión nyelvjárása; **2. mn** műv jón ☞ionika; (I)~**ujo**, (I)~**io**: *tört geo* Iónia *~ia Maro: Jón-tenger

ioni/o=*ex kém* ionium (Io)☞torio 230

ionik/a=*műv* jón *vö.* dorika, korintika *~a ordo: jón oszloprend

Iova/o=*geo pol* Iowa (US)

ip/o=*áll* szű (Ips)

ipek/o=**1.** *növ* valódi hánytatógyökér, ipekakuána (Psychotria opecabuanha); **2.** *gysz* ipekakuána gyökér

ipekakuan/o=☞ipeko

iperit/o=*kém kat* mustárgáz, kénmustár, iperit *szin* mustardgaso; ~i: *tr kat* mustárgázzal támad

Iperniti/o=*inf* Ipernity

ipome/o=*növ* hajnalka, csodahajnalka, csillaghajnalka (Ipomea)

ipsilon/o=**1.** *knyv* v. űpszilon (görög 'u' betű); **2. knyv** ipsilon (y) *szin* i greka

ir/i=**1.** *ntr* megy, jár (mozog vmely irányban) *cikonioj ~is suden: gólyák délre mentek *halt, kiu ~as?: *kat* állj, ki az? *~i en la liton: ágyba megy *~i en la preĝejon: a templomba megy *~i, kien la okuloj vidas: megy az orra után *~i, kien la piedoj portas: megy az orra után *~i sian vojon: saját útját járja *~i sur ĉiuj kvar: négykézláb megy *~i sur la vojo kaj la kampo: az úton és a mezőn megy *~i tien kaj reen: fel-alá sétál *~u do! menj már! *~u for kun via absurdajo! menj a hülyeséggel! *~u piĉen! isz menj a picsába! *~u, sed ne revenu: menj, de ne gyere vissza *la aŭto ~as tro rapide: a kocsit túl gyorsan megy *la letero ~is al Ameriko: a levél elment Amerikába *li ~as ĉerpi akvon: megy vizet meríteni *mi devas iom ~i: járnom kell egy kicsit *mi devas jam ~i: már mennem kell *mi venas de la avo kaj ~as al la onko: a nagypapától jövök és a nagybátyámhoz megyek; **2. ntr** megy (utazik) *~i per aŭto: kocsival megy *~i sur azeno: számaron megy; **3. ntr** megy, jár (működik) *la horloĝo bone ~as: az óra jól jár *ne ~as la meĥanismo: nem működik a mechanizmus; **4. ntr** megy (halad, fejlődik, alakul) *la vendo ne tre bone ~as: az eladás nem nagyon jól megy *niaj aferoj bone ~as: jól mennek az ügyeink *tio ne ~as tiel

rapide: ez nem megy ilyen gyorsan; ~o: járás, menet *dum la ~o al la preĝejo: a templomba menet *~o de la horloĝo: az óra járása *~o de la pensoj: gondolatmenet *~o kaj reveno: menet és jövet *la vilaĝo troviĝas unuhoron ~on: a falu egy órai járásra van; ~adi: *ntr* gyakran v. hosszan jár, megy *~adi en lernejon: iskolába jár *li ~adas en la teatro: eljárogat a színházba *sekure ni ~adas al la celo: biztosan haladunk a cél felé *li ~adis al sia amikino: eljárogatott a barátjához; ~ado: járás, járkálás, menés, haladás *dum la ~ado al la onklo: a bácsihoz menet *la ~ado de Cezaro inter la soldatoj trankviligis ilin: Caesar járkálása a katonák között megnyugtatta őket *la ~ado de la motoro estas egala: egyenletes a motor járása *mi volas preparoli kun la la ~adon de la aferoj: meg akarom beszélni veled a dolgok állását; ~antaro: menet *la funebra ~antaro venis al la tombejo: a gyászmenet a temetőhöz ért; ~ebla: járható *Danubo nun ne estas ~ebla per ŝipo pro la frosto: a Duna most nem járható a fagy miatt *tiuĵ kutplenaj vojon ne estas ~eblaj: azok a sáros utak nem járhatók; ~ejo: járda, út, ösvény (ahol járni lehet) *ne kondukis ~ejo al la turo: nem vezetett út a toronyhoz *parapeta ~ejo: *kat* gyilokjáró, védőfolyosó; ~enda: járandó, követendő *~enda vojo: követendő út; ~igi: 1. *tr* meneszt, járat *~igu serviston por la kafejo: menessz egy szolgát a hintóért *la kolonelo ~igis siajn soldatojn ĝis la sekva vilaĝo: az ezredes a következő faluig meneteltette katonáit *li ~igis ŝarĝaŭtojn al la konstruejo: teherautókat irányított az építési helyre; 2. *tr* járat, működtet *~igi la horloĝon: járítja az órát, működteti az órát *~igi la motoron: járítja a motort; ~ilo: gólyaláb *szin* paŝtango, stilzo 2 *marŝi per ~iloj: gólyalábon jár *uzi la proprajn ~ilojn: *tréfi* lábbusszal megy; ~o-re-o: ide-oda járás *~o-re-o de piŝto: dugattyú ide-oda járása *bileto por ~o-re-o: *vsúit* menetérti jegy; ~o-re-a: *mn* oda-vissza, retour; al-i: 1. *ntr* odamegy *al-i demandon: kérdést megközelít *al-i pli proksime: közelebb megy vmihez (al) *kiu kuraĝe al~as, facile ak~as Z: *közm* aki mer, az nyer *nekonato al~is al li: ismeretlen ment oda hozzá; 2. *tr inf* hozzáfér *al-i diskon, memorilon: lemezhez, memóriához hozzáfér; al-o: 1. odamenet, megközelítés *lasi liberan al~on al la ĝardeno: szabad utat enged a kerthez; 2. *inf* hozzáférés; al~ebla, al~ebleco: *inf* hozzáférhetőség, elérhetőség; al~ejo: megközelítő út, odavezető út *ĉiuj al~ejoj al la reĝa palaco estas blokita: a királyi palotához vezető minden utat lezártak; antaŭ-i: 1. *tr* vki v. vmi előtt megy v. jár *la avangardo antaŭ~as la armeon: az előrs a sereg előtt halad *la ĉeftamburisto antaŭ~as la orkestron: a tamburmajor a zenekar előtt jár; 2. *tr* vkit v. vmit (időben) megelőz v. előtte jár *antaŭ~i sian epokon: megelőzi korát; antaŭ~anto: elől haladó; antaŭ~into: előd; antaŭ~ien-i: 1. *ntr* előremegy *li antaŭ~en~is ĝis la unua homo: előrement az első emberig; 2. *ntr* *atív* halad, fejlődik *nia afero antaŭ~en~as: halad az ügyünk; antaŭ~eno: előremenetel, haladás; ĉirkaŭ-i: 1. *tr* körbejár *la dancantoj ĉirkaŭ~is la fajron: a táncolók körbejárták a tüzet; 2. *tr* megkerül *ĉirkaŭ~i obstaklon: akadályt megkerül *la malamiko ĉirkaŭ~is niajn trupojn: az ellenség megkerülte csapatainkat; ĉirkaŭ~o: körbejárás, megkerülés *fari ĉirkaŭ~on: kerülőt tesz *sen ĉiaj ĉirkaŭ~oj: minden tektória nélkül; de-i: *ntr* elmegy, eltávolodik vhonnan (de) *de~i de siaj principoj: eltávolodik az elveitől *ne de~u de ĉi tiu loko: ne menj el erről a helyről; dis-i: *ntr* széteszlik, különböző irányokba távozik *la amaso dis~is: a tömeg széteszlett *la vojo tie dis~as en kvar d~ektojn: az út ott négyfelé szakad; ek-i: *ntr* elindul; ek~igi: *tr* elindít; ek~igilo: *tech* ▶startigilo; el-i: 1. *ntr* kimegy, kifelé távozik *li el~is, sed baldaŭ revenos: kiment, de hamarosan visszajön *tio el~is el mia kapo: ez kiment a fejből *vaporo el~is tra la fenestro: gőz szállt ki az ablakon; 2. *ntr* leszáll, kiszáll (járműből) *el~i el la buso: leszáll a buszról *el~i el sia aŭto: kiszáll a kocsijából; 3. *ntr* *atív* kijut, kivergődik (nehéz helyzetből) *el~i el malespera situacio: reménytelen helyzetből kijut; 4. *ntr* *atív* megjelenik (közönség előtt) *la libro el~os sekvamonte: a könyv a következő hónapban jelenik meg *li estas tro juna, por el~i publike: túl fiatal ahhoz, hogy megjelenjen a közönség előtt; 5. *ntr* *atív* kiindul, ered vmiből v. vhonnan *ni el~u el la fakto: induljunk ki abból a tényből *lia familio el~is el germanoj: családja németektől származik; 6. *ntr* *atív* (ajtó, ablak) néz vhoval (al) *ĉi tiuj fenestroj kaj pordo el~as al la strato: ezek az ablakok és ez az ajtó az utcára néz; el~a: 1. kimenő, kiinduló; 2. *mn inf vill* eltr kimenő, output; el~o: 1. kimenés, kimenetel, kimenet; 2. kiszállás (járműből); 3. *eltr vill inf* kimenet, output *datumo el~o: adatkimenet; El~o: *bibl* Kivonulás könyve, Mózes második könyve; el~ejo: 1. kijárat *aŭtovojo el~ejo: *közl* autópálya-kijárat *el~ejo de la domo: a ház kijárat; 2. kiút *ne trovinte el~ejon, li mortigis sin: mivel nem talált kiutat, öngyilkos lett; 3. a) *inf* felfüggesztő utasítás, exit b) *eltr* kimenet, output; en-i: 1. *ntr* bemegy *en-i la domon: bemegy a házba *en-i en la ĉambreon: bemegy a szobába; 2. *ntr jm* beszáll *en-i en la trajnon: vonatra száll *en-i en la kaleŝon: hintóba száll; 3. *ntr* *atív* bejut, belép, bekerül (új közegbe)

*en-i en la altan societon: bekerül az előkelő társaságba *en-i en la militon: belép a háborúba *en-i la benediktanan ordenon: *kr* belép a bencés rendbe *en-i la parlamenton: bejut a parlamentbe *en-i marĉadon: alkuba bocsátkozik *novaj vortoj en~is Esperanton: új szavak kerültek az eszperantóba; en~o: 1. bemenés, bemenet, bevonulás, bejárás; 2. *fn vill eltr inf* bemenet, input *datumo en~o: adatkimenet; en~a: 1. bemenő, bemeneti; 2. *mn vill eltr inf* bemeneti, input; en~ejo: 1. bejárat *artista en~ejo: művészbejáró *aŭtovojo en~ejo: *közl* autópálya-bejárat *en~ejo al ĝardeno: kerti bejárat *en~ejo por aktoroj: színészbejáró *en~ejo por dungitoj: gazdasági bejárat *en~ejo por la publiko: közönségbejáró *personaro en~ejo: személyzeti bejáró; 2. a) *inf* belépési pont, entry, b) *eltr* bemenet, input; flanken~i: *ntr* félrevonul, félremegy; for~i: 1. *ntr* elmegy, távozik *for~i adiaŭŝpare: angolosan távozik *for~i en la vastan mondon: világgá megy *for~i en paco: békében távozik *for~i estas iomete morti: elutazni annyi, mint egy kicsit meghalni *for~i, kiel trablovo sub pordo: ellillan, elsompolyog *for~i kun malplenaj manoj: üres kézzel távozik; 2. *ntr* *atív* eltávozik (az élők sorából, elhunyt) *for~i el la mondo de l' vivantoj: távozik az élők sorából; for~o: 1. távozás; 2. *atív* vkinek az elhunyt *okaze de la for~o de via patrino: édesanyja elhunyt alkalmából; for~into: *fn* elhunyt; ĝis~i: *tr/ntr* elmegy vmeddig (n) *ĝis~i la stratofinon: elmegy az utca végéig *ĝis~i sian vojon: végigmegy az útján; kun~i: *ntr* elkísér vkit (kun), vkivel megy; laŭ~i: *tr* vmi (n) mentén megy v. halad *laŭ~i la koridoron: végigmegy a folyosón *laŭ~i la riveron: a folyó mentén halad; malsupren~i: *ntr* lemegy *la kurteno malsupren~is: lement a függöny *malsupren~i de la monto: lemegy a hegyről; malsupren~ejo: lejárát; mis~i: *ntr* *atív* félremegy, félresiklik, rossz irányba megy; ne~ata: járatlan *ne~ata vojo: járatlan út; ne~ebla: nem járható, járhatatlan *ne~ebla vojo: járhatatlan út; netrans~a: 1. nem átmenő, nem áthaladó; 2. nem átmeneti, állandó; 3. *nyt* tárgyatlan *szin* netransitiva l; post~i: 1. *tr* vki (n) után megy, követ vkit *post~i, por spioni lin: követi, hogy kémkedjen utána *tri vagonoj post~is la lokomotivon: három kocsi ment a mozdony után; 2. *tr* *atív* követ *ĉi tiu granda homo ne havis post~antojn: ennek a nagy embernek nem voltak követői; preter~i: *tr/ntr* elmegy v. elhalad vmi v. vki mellett (n), elkerül v. megelőz vmit v. vkit *preter~i la kalikon: elkerüli a keserű poharat *preter~i la parkumitajn aŭtojn: elhalad a parkoló autók mellett *preter~i la promenatajn homojn: megelőzi a sétáló embereket *tio preter~is vian atenton: ez elkerülte a figyelmed; preter~anto: járókelő; preter~ejo: *közl* elkerülő út; re~i: 1. *ntr* visszatér, visszamegy *re~i al la de~punkto: visszamegy a kiindulási pontra *re~i al la temo: visszatér a témára; 2. *ntr* újra elmegy *mi re~os tien la venontan semajnon: a jövő héten újra elmegyek oda; reen~i: *ntr* újra bemegy; ren~i: *tr ex* ▶re~i l; retro~i: *ntr* hátrál, tolat *la aŭto retro~is en la parkumejon: a kocsi betolatott a parkolóba *li retro~is el la ĉambro sen returni sin: kihátrált a szobából anélkül, hogy megfordult volna; senel~a: 1. kijárat nélküli; 2. *atív* kilátástalan *senel~a situacio: kilátástalan helyzet; senel~ejo: 1. *közl* zsákutca; 2. *atív* zsákutca, kilátástalan helyzet; sub~i: *ntr* vmi alá megy v. kerül *kvar ŝipoj sub~is pro la bombardado: négy hajó elszüllyedt a bombázás következtében *la subakvisto sub~is sub la ŝipon: a búvár a hajó alá merült *la suno sub~is: lement a nap; sub~ejo: *közl* aluljáró; supren~i: *ntr* felmegy *li supren~is en la subtegmenton: felment a padlásra; sur~i: *ntr* rámegy vmire, felmegy vmire *la kato sur~is la tegmenton: a macska felment a tetőre *li sur~is novan vojon: új útra tért *ne sur~u la gazonon: ne lépj a fűre *sur~i sur la tabulojn: a világot jelentő deszkákra lép (színész lesz); tra~i: *tr* átmegy, keresztülmegy vmin (n) *tra~i la muron: átmegy a falon *tra~i la placon: átmegy a téren; tra~ebla: áthatolható, átjárható *tra~ebla arbaro: áthatolható erdő *tra~ebla marĉo: átjárható mocsár; tra~ejo: átjáró; trans~i: *tr* átmegy (másik oldalra, vmin túlra), átlép, túlmegy rajta *certan limon vi ne devus trans~i: bizonyos határt nem kellene átlépned *trans~i la landlimon: átmegy az országhatáron *trans~i la riveron: átmegy a folyó másik oldalára *trans~i Rubikonon: átmegy a Rubikonon; 2. *ntr* *atív* áttér, áttáll *ni trans~u al la tagordo: térjünk a tárgyra *trans~i al kontraŭofensivo: *kat* ellentámadásba lendül *trans~i al la afero: a dologra tér *trans~i al la alia partio: áttáll a másik párthoz *transiri de uno temo al la alia: átvált egyik témáról a másikra *trans~i en un fremdajn manojn: idegen kézre kerül *trans~i en fremdan posedon: idegen tulajdonba kerül; 3. *ntr* *atív* átalakul, átváltozik, átmegy (másik állapotba) *akvo trans~as en vaporon: víz gőzzé alakul *la rano trans~is en reĝidon: a béka királyfivá változott *trans~i en fluidan staton: folyékony állapotba megy át; trans~a: 1. átmenő, áthaladó ▶transira trafiko; 2. átmeneti *troviĝi en trans~a stato: átmeneti állapotban leledzik *trans~a probableco: átmeneti valószínűség; 3. *nyt* tárgyas *szin* transitiva l; trans~o: 1. átmenés, átmenet, átállás *malfidela trans~o al

alia partio: másik párthoz való hűtlen átlálás *trans~o de riskoj: *gadz* kockázatátzállás *trans~o de vadejo: gázlón való átkelés; **2.** átalakulás *trans~o el unu stato en alian: egyik állapotból a másikba való átalakulás; **trans~eblo:** átjárható, leküzdhető *trans~eblo obstaklo: leküzdhető akadály *trans~eblo rivero: folyó, amelyen át lehet kelni; **trans~ejo:** *közl* átkelőhely *landlima trans~ejo: határátkelőhely *pied~a trans~ejo: gyalogos átkelőhely; **al~kontrolo:** *inf* hozzáférés-vezetés, hozzáférés-szabályozás *szin* atíngokontrolo; **al~vojo:** *közl* bekötőút, megközelítő út, felhajtó *al~vojo de aŭtovojo: autópálya-felhajtó; ~**pova:** *orv* járóképes *~**povaj** invalidoj: járóképes rokkantak; **de~loko:** kiindulási hely; **de~punkto:** kiindulási pont; **el~malpermeso:** *pol* kijárási tilalom; **el~povumo:** *tech* leadott teljesítmény; **el~punkto:** kiindulópont; **el~vizo:** kiutazóvízum, kiutazási vízum; **el~vojo:** **1.** *közl* kivezető út *el~vojo de aŭtovojo: autópálya-lehajtó; **2.** *átv* kiút *mi ne havas alian el~on: nincs más kiút számomra *trovi el~vojon: kiutat talál; **en~bileto:** belépőjegy; **en~numero:** *knyv* gyarapodási szám (>könyvtár); **en~pago, en~prezo:** belépési díj, belépti díj; **en~povumo:** *tech* vill teljesítményfelvétel; **en~vizo:** beutazóvízum, beutazási vízum; **en~vojo:** *közl* bevezető út; ~**bastono:** gólyaláb *szin* stilzo; ~**komisio:** bevásárlás megbízásból *plenumi ~komisiojn: bevásárlásokat végez megbízásból; ~**maniero:** járásmód *li havas strangan ~manieron: fura járása van; ~**mezurilo:** *közl* lépésszámláló, távolságmérő *szin* pašnombriilo; ~**ŝnuro:** *hajó* lábalókötel, talpkötél *szin* piedŝnuro, piedportilo; **re~o~kodo:** *inf* vissza a sor elejére, kocsni vissza, CR
Uanasiri, ĉieliro, ekvojiri fazotransiro, hejmeniri, inversiri, kontroliro, militiro, piediri, rabiro, radiri, randiri, rondiri, savelirejo, ŝipiri, ŝteliri, viciri, vojiri, stliziri, zigzagiri
Irak/o=geo *pol* Irak (IQ); ~**ano:** *fn* iraki
Iran/o=geo *pol* Irán (IR); ~**ano:** *fn* iráni
Iravad/o=geo Iravádi, Irrawaddy (folyó)
iredent/a=pol irredenta (idegen uralom alatt lévő) *~a teritorio: idegen uralom alatt lévő terület; ~**ismo:** *pol* irredentizmus *~isma partio: irredenta párt; ~**isto:** *pol* irredenta
Iren/o=Irén (utónév)
Irene/o=Irénéusz (utónév)
Irian/o=geo Irian Jaya (ID)
irid/o=irisz, nőszírom (Iris) *flava ~o: mocsári nőszírom, sárga nőszírom, sárgaliliom (I. pseudacorus) *~acoj: nőszíromfélék (Iridaceae)
iridi/o=kém irídium (Ir)
irigaci/o=agr öntözés; ~**i:** *tr agr* öntöz; ~**a:** *agr* öntözéses *~a kultivado: öntözéses földművelés
irigator/o= *oklisterilo*
iris/o=anat szivárványhártya, iris; ~**ito:** *orv* szivárványhártyagyulladás, iritis; ~**ektomio:** *orv* a szivárványhártya egy részének eltávolítása, iridectomia; ~**okoriodito:** *orv* szivárványhártya- és érhártyagyulladás, iridochorioiditis; ~**otomio:** *orv* a szivárványhártya behatása, iridotomia
Iris/o=mit Irisz
irit/i=1. *tr* ingerel, bosszant, idegesít, irritál; **2.** *tr orv* irritál, ingerel; ~**o:** *pszi orv* ingerület; ~**igema:** ingerlékeny; ~**igemo:** ingerlékenység
iriz/i=tr szivárványszerűvé tesz, irizál; ~**a:** irizáló, szivárványszerű, szivárványszínekben játszó
Ireland/o=1. *geo* Ír-sziget; **2.** *geo* *pol* Írország (IE) vö. Ejro, Erino, Hibernujo *Nord-(H)~o: *geo* *pol* Észak-Írország (GB); ~**a:** *mn* ír; ~**ano:** *fn* ír; ~**gaela:** *mn nyt* ír gael, ír kelta (ga)
irokez/o=fn irokéz; ~**a:** *mn* irokéz *~aj triboj: irokéz törzsek
Irm/o=Irma (utónév)
ironi/o=1. *ir* ironia *tragika ~o: tragikus ironia; **2.** *ált* ironia, gúny *paroli ~e: ironikusan v. gúnyosan beszél *sokrata ~o: sokratészi ironia; **3.** *átv* ironia *la ~o de la cirkonstancoj: a körülmények ironiája *la ~o de la sorto: a sors ironiája; ~**a:** ironikus, gúnyos; ~**i:** *ntr* ironizál, gúnyolódik
Irtis/o=geo Irtis
is=I. időjel; ~**is:** ~tt (a múlt idő jele) *Hungario estis, estas kaj estos: Magyarország volt, van és lesz *li veturis al sia onklo kaj restadis tie du semajnoj: nagybátyjához utazott, és két hétig tartózkodott ott; **II.** önállóan; is: *ntr* ritk volt (létigeiként) *szin* estis *kis' is, sed kiu kisis?: csók volt, de ki csókolta?; ise: a múltban *ise mi ankoraŭ povis kuri: a múltban még tudtam futni; is-tempo: *nyt* múlt idő *szin* preterito
is²= *o*diesia; iso: *zene* kereszt *szin* dieso *kvaronduta iso: negyedhangot emelő jel *trikvaronduta iso: háromnegyedhangot emelő jel; isigi: *tr* *zene* hangot felemel; isigo: *zene* felemelés *isiga signo: (hangmagasságot) emelő jel, kereszt; isis: *o*dudiesia; isgamo: *zene* kereszt hangnem

Isaak/o=bibl Izsák

Isahar/o=bibl Izsakhár, Issakár

isat/o= *o*izatio

Isel/o=geo Ijssel (folyó); Isela Lago: *geo* IJssel-tó

Iskariot/o=bibl Iskáriotes *Judaso ~a: Iskáriotes Júdás, Júdás Iskáriotes

ishemi/o=orv iszkémia, ischaemia

iskemi/o= *o*ishemio

iski/o=anat ülőcsont, os iscii

iskiat/o=anat ülőideg, nervus ischiadicus *szin* ischia nervo; ~**algio:** *orv* ülőidegzsába, isiász, ischias *szin* ischia neŭralgio

islam/o=isl iszlám; ~**a:** *mn* iszlám *~a kulturo: iszlám kultúra; ~**ano:** *isl* muzulmán, muszlim, mohamedán; ~**igi, ~anigi:** *tr* *isl* iszlamizál;

~**ismo:** *pol* iszlamizmus; ~**isto:** *pol* iszlamista vö. islamano; ~**ofobio:**

pszi *pol* iszlámellenesség, iszlamofóbia

Islamabad/o=geo Iszlámábád *~o estas la ĉefurbo de Pakistano: Iszlámábád Pakisztán fővárosa

Island/o=1. *geo* Izland (sziget); **2.** *geo* *pol* Izland (IS); ~**a:** *mn* nyt

izlandi; ~**ano:** *fn* izlandi

ism=1. utóképző; ~**ismo:** **1.** *vall* *fil* ~izmus *o*budhismo, ideismo,

kristanismo, marksismo, materiismo, spiritismo, utilismo; **2.** *pol*

~izmus *o*carismo, imperiismo, respublikismo, stalinismo; **3.** *műv*

~izmus *o*dadaismo, ekspresismo, klasikismo, kubismo, impresiismo,

punktismo; **4.** *nyt* ~izmus *o*anglismo, francismo, germanismo,

hungarismo; **5.** ~izmus (cselekvés-, tevékenységmód) *o*diletantismo,

ĵurnalismo, oportunismo praktikismo, utilismo, vandalismo,

vegetarismo; **6.** *orv* ~izmus (>mérgezés) *o*alkoholismo, botulismo,

morfinismo, plumbismo, saturnismo; **7.** *tud* ~izmus (>jelenség)

*o*magnetismo, parazitismo, tektonismo; **II.** önállóan; ismo: izmus *oni

malfacile orientiĝas pri la diversaj modaj ismoj: az ember nehezen

igazodik el a különböző divatos izmusok között

Ismail/o=Izmail (utónév); ~**ano:** *isl* ismailita

Is/o=tört *geo* Isszosz *szin* Isso

isolep/o= *o*izolepido

Israel/o=geo *pol* Izrael (IL); ~**ano:** *fn* izraeli; ~**a:** *mn* izraeli *~a arabo:

izraeli arab

Iss/o= *o*Iso

ist=utóképző; ~**isto:** **1.** ~ista (>foglalkozás, tartós, gyakori tevékenység)

*o*autisto, biciklisto, falsisto, ĝardenisto, hejtisto, poŝtisto, pafisto,

ŝtelisto, verkisto; **2.** ~ista (>elmélet, iskola, tan, vallás híve) *o*budhisto,

esperantisto, fundamentisto, hitleristo, impresionisto, utopiisto

Istanbul/o=geo Isztambul

istm/o=1. *geo* földszoros, isztmosz *szin* terkolo; **2.** *anat* nyak, szoros,

szűkület, isthmus *faŭcia ~o: torokszoros, isthmus faucium *tiroida ~o:

pajzsmirigyszűkület, isthmus thyroideae

Istri/o=geo Isztria

Iŝmael/o=bibl Ismáel, Jismáel, Izmael

Iŝtar/o=vall Istár

it=utóképző; ~**ita:** *mn* szenvedő előidejű melléknévi igenév *bakita:

megsütött *li estis naskita en la sama jaro: ugyanabban az évben

született *posedita ne plu estas posedata: a birtokolt most már nem

birtokolt *preparita: előkészített; ~**ite:** *hsz* szenvedő előidejű határozói

igenév *kuirote la supo tuj venis sur tablon: miután megfőzték, a leves

azonnal asztalra került *li venis al mi tute neatendite: teljesen váratlanul

jött hozzám *transportite per ŝipoj, la armeo plumarŝis: miután hajókkal

átszállították, a sereg tovább menetelt; ~**ito:** *fn* szenvedő előidejű

melléknévi igenév *arestito: *fn* letartóztatott *kaptito: fogoly

*konvertito: *fn* megtért; ~**itaĵo:** *o*jungitaĵo, konfiditaĵo, konfitaĵo,

meritaĵo, precipitaĵo, vomitaĵo; ~**iteco:** *o*baziteco, bonedukiteco,

civiliziteco, dediĉiteco, edukiteco, harditeco, instruiteco, kaptiteco,

malfermiteco

it²=utóképző; ~**ito:** *orv* ~gyulladás, ~itis *szin* brulumo, inflamo

*o*apendicito, bronĥito, laringito, oftalmito, pleŭrito

it³=utóképző; ~**ito:** *kém* ~it (szervetlen, oxigéntartalmú savak és sók)

*o*fluorapatito fosfito, hipofosfito, metafosfito

Itak/o=tört *geo* Itaka

ital/o=fn olasz; ~**a:** *mn* nyt olasz (it); ~**ismo:** *nyt* italianizmus; **(I)~ujo,**

(I)~io: *geo* *pol* Olaszország, Itália (IT)

italik/a=mn nyt italikus *~aj lingvoj: italikus nyelvek

iteraci/o=1. *ir* szőisméltés, iteráció; **2.** *mat* *inf* iteráció, isméltés,

szukcesszív iteráció *komenckondiĉa ~o: AMÍG-ciklus; ~**i:** *tr* *mat* *inf*

iterál, megismétel

iterativ/o=nyt gyakorító igeszemlélet, gyakorító aspektus *szin* ripeta

aspekto

iterbi/o=kém itterbium (Yb)

itiner/o=1. útvonal, útirány *szin* kurso 2, raŭto; **2.** *geo* útvonalterv; **3.**

vsút vágányút, útvonal

itol=utóképző; ~**itolo**: *kém* ~itol (cukoralkohol) ☞ galaktitolo, glukitolo, heksitolo, pentitolo, ribitolo, tetritolo

itri/o=*kém* itrium (Y)

iu=1. valaki *iu vokis vin telefone: valaki telefonon keresett *iu, kiu bone konas vin: valaki, aki jól ismer téged *iun mi vidis antaŭ la pordo: valakit láttam az ajtó előtt; 2. valamelyik, egy bizonyos *iu el la tabloj: valamelyik asztal *iu el ni: valaki közülünk *iu inter viaj amikoj: valaki a barátaid között *iun belan tagon: egy szép napon *iu Petro volas paroli kun vi: egy bizonyos Péter beszélni akar veled *iu planto havas tiajn florojn: valamelyik növénynek ilyen virágai vannak *iu via konato volas vidí vin: valamelyik v. egyik ismerősöd látni kíván; iu ajn: 1. akárki, bárki *iu ajn serĉos min, mi ne estas hejme: bárki is keres, nem vagyok itthon; 2. bármely, bármelyik, akármelyik *iun ajn krajonon vi povas uzi: bármelyik ceruzát használhatod *iu ajn veturilo konvenas al mi: bármelyik jármű megfelel nekem; iu alia: más valaki
iv=utóképző; ~**iva**: ~képes (vmire képes) *szin* ~pova, ~kapabla ☞ asociiva, daŭriva, elvokiva, konduktiva, kreiva, pagiva, paroliva, produktiva, sentiva

Iv/o=Ivó (utónév)

Ivan/o=Iván

iz=utóképző; ~**izi**: 1. (>alkalmaz vmit) ☞ gluizi, kuprizi, najlizi; 2. (>vmivel ellát) ☞ butonizi, elektrizi; 3. (>vki módszerét alkalmazza) ☞ faradizi, galvanizi, pasteurizi, rentgenizi

Izabel/o=Izabella vő. Elizabeto

izatid/o=nőv csülleng (Isatis) *tinktura ~o: festő csülleng (I. tinctoria) *szin* vajdo 1

izatis/o=áll sarki róka, jegesróka (Alopex lagopus) *szin* arкта vulpo

Izabel/o=*bibl* Jézabel, Jezábel

Izengrin/o=*ir* Ysengrin, Isegrim

izentrop/a=*fiz* izentropikus, izentrópiás; ~**o**: *fiz* izentrópia

Izer/o=1. *geo* Isère (franciaországi folyó és megye); 2. *geo* Yser, IJzer (belgiumi folyó)

Izidor/o=Izidor (utónév)

Izis/o=*vall* Iszisz, Isis

Izmir/o=*geo* Izmir

izo=előképző; izo~: *kém* izo~ (izomer) ☞ izobutano

izobar/o=1. *fiz* kém izobár (elem) *~a šanĝo: izobár változás; 2. *met* izobár

izobat/o=*geo* mélységvonal, izobát

izocel/a=*mat* egyenlő szárú (>háromszög) *szin* egallatera

izodinam/o=*fiz* egyenlő térerősségű v. izodinamikus görbe

izoelekt/a=*vill* izoelektromos, izovillamos *~a punkto: izoelektromos pont

izoglos/o=*nyt* izoglossza

izogon/o=*geo* *fiz* izogónvonal, izogona, izogonális görbe

izohel/o=*met* izohel

izohips/o=*geo* *fiz* magassági szintvonal, izohipsza

izoklin/o=*geo* *fiz* izoklina, izoklinális vonal

Izokrat/o=*tört* Iszokratész, Isocrates

izokron/a=*tud* egyidejű, izokrón; ~**eco**: *tud* egyidejűség, izokrónia

izol/i=1. *tr* elszigetel, elkülönít *~i leprulon: leprást elkülönít *li ~is sin en sia kampara domo: elszigetelte magát vidéki házában *~i substancon el ĝia kombinaĵo: anyagot elszigetel vegyületéből; 2. *tr* *tech* szigetel *~i konduktilon: vezetőt leszigetel *~i kontraŭ bruo: zaj ellen szigetel; ~**a**: 1. szigetelő *~a bendo: szigetelőszalag *~a materialo: szigetelőanyag; 2. *nyt* izoláló *~a lingvo: izoláló nyelv; ~**aĵo**: *tech* szigetelés *kontraŭvarma ~aĵo: hőszigetelés *elektra ~aĵo: villamos szigetelés; ~**eco**, ~**iteco**: elszigeteltség, izoláltság, izoláció; ~**ejo**: elszigetelt hely *vivi en ~ejo: elszigeteltségben élni; ~**igi**: 1. *ntr* elszigetelődik; 2. *átv* elidegenedik; ~**ilo**: *tech* szigetelő, szigetelőanyag; ~**ismo**: *pol* izolacionizmus; ~**isto**: *pol* izolacionista; ~**ita**: 1. elszigetelt; 2. *tech* szigetelt; 3. *mat* izolált; **hidro**~**a**: ép vízszigetelő; **sol**~**o**: elszigeteltség, magány; ~**bendo**, ~**rubando**: *tech* szigetelőszalag; ~**ĉapeto**: *tech* szigetelősapka; ~**ĉelo**: magánzárká; ~**ĉeno**: *vill* szigetelőlánc; ~**difekto**: *vill* szigetelési hiba; ~**ganto**: védőkesztyű; ~**indikato**: *vill* szigetelésvizsgáló (műszer); ~**kordon**: rendőri kordon; ~**metro**: *vill* szigetelésmérő, megger

Ŭ aerizolita, hidroizola, sonizoli, varmizoli

Izold/o=Izolda (utónév)

izolepid/o=nőv Isolepis

izomer/o=*fn* kém izomer; ~**a**: *mn* kém izomer; ~**eco**: kém izoméria (tulajdonság) *optika ~**eco**: optikai izoméria *spaca ~**eco**: térbeli izoméria, sztereoizoméria; ~**ismo**: kém izoméria (jelenség); **stereo**~**io**: kém sztereoizoméria, térizoméria

izometr/a=*mat* izometrikus, egyenlő mértékű v. méretű; ~**io**: *mat*

izometria

izomorf/a=*tud* azonos alakú, izomorf; ~**eco**: *tud* izomorfizmus (tulajdonság); ~**io**: *tud* izomorfizmus (jelenség)

izopod/oj=áll ászkarakok (Isopoda)

izopren/o=*kém* izoprén; ~**oido**: *kém* izoprenoid, izoprénvázas vegyület

izopter/oj=áll természetek (Isoptera)

Izor/o=Izsó (utónév)

izoterm/o=*fiz* izoterma, izoterm vonal v. görbe; ~**a**: *fiz* izoterm, izotermikus, állandóan egyenlő hőmérsékletű *~a šanĝo: izotermikus változás

izospin/o=*fiz* izospin, izotópspin

izoton/a=*fiz* kém izotóniás, izotonikus, azonos ozmotikus nyomású

izotop/o=*kém* izotóp *radioaktiva ~o: radioaktív izotóp; ~**a**: *kém* izotóp~, izotópos; ~**tombejo**: *ip* izotóptemető

izostaz/o=*geo* izosztázia

izotrop/a=*fiz* izotrop, izotropikus; ~**eco**: *fiz* izotrópia; **mal**~**a**, **ne**~**a**: *fiz* anizotróp; **mal**~**eco**, **ne**~**eco**: *fiz* anizotrópia

Izrael/o=1. *bibl* Izráel (Jákob); 2. *bibl* Izráel (zsídó törzsek); 3. *bibl* *geo* Izráel (ország); ~**idoj**: *bibl* Izráel fiai, izraeliták

j=j (hang és betű); **jo**: jé (betűnév)

j²=a többes szám jele *altaj plantoj: magas növények *kun bestoj: állatokkal *en domojn: házakba *homojn: embereket *kiuj: kik, akik

ja=1. hiszen, bizony, hát (>ténylegesség hangsúlyozása) *vi ja konas min: hiszen ismer engem *mi ja maljuniĝis: én bizony megöregedtem *kiu pagos? vi ja!: ki fizet? hát te!; 2. jöllehet, bár, ugyan (>megengedő mondatokban) *vi ja estas malriĉa, tamen vi devas pagi: ugyan szegény vagy, de fizetned kell *nia bovino ja mortis, tamen ĝia viando restis al ni: bár megdöglött a tehenünk, de a húsa megmaradt nekünk; jes ja: hát igen, de igen (>állítás megerősítése) *vi gajnis en la loterio! jes ja!: nyertél a lottón! hát igen! *vi ne gajnis en la loterio! jes ja!: nem nyertél a lottón! de igen!; ne ja: dehogyis, hát nem, nem bizony *vi gajnis en la loterio! ne ja!: nyertél a lottón! dehogyis! *vi ne gajnis en la loterio! ne ja!: nem nyertél a lottón! hát nem! nem bizony!

jabiru/o=áll jabiru (Jabiru mycteria)

jaborand/o=1. *növ* jaborándi, jaborándicserje (Pilocarpus) *szin* pilokarpo; 2. *növ* közönséges jaborándicserje (P. jaborandi)

jacint/o=*ásv* hiacint, jácintkő

jad/o=*ásv* jadekő, zsedkő

jadeit/o=*ásv* jadeit

jadeitit/o=*ásv* jadeitit

Jadvig/o=☞Hedvigo

Jaf/o=*geo* Jaffa

Jafet/o=*bibl* Jáfet; ~**ida**: *nyt* jafetita *~idaj lingvoj: jafetita nyelvek *~ida lingvoteorio: jafetita nyelvelmélet

Jagelon/o=*tört* Jagelló *szin* Jogajlo *~oj: *tört* Jagellók, Jagelló-dinasztia *szin* Jogajlidoj

Jagi/o=*vill* (Hitetsugu) Yagi

jaguar/o=áll jaguár (Panthera onca)

jahurt/o=☞jogurto

jaht/o=1. *hajó* jacht (>üdülés); 2. *sp* *hajó* jacht (>verseny); ~**ohaveno**: *hajó* jachtkikötő

jak/o=*tex* zakó *ceremonia ~o: szmoking *szin* smokingo *duvica ~o: kétsoros zakó *~o de pijamo: pizsamakabát *kanada ~o: rövid bunda, bélelt bekecs *trikita ~o: kardigán, kötött kabát *szin* trikijako *unuvica ~o: egysoros zakó *vatita ~o: vattakabát; ~**eto**: 1. *tex* kiskabát, ujjasmellény, pincérkabát; 2. *knyv* könyvborító *szin* librojaketo; ~**etklapo**: *knyv* könyvfűl, könyvborító füle

Ŭ flosjako, frenezjako, ledjako, peltjako, savjako

jakarand/o=*növ* zsakarandafa (Jacaranda)

Jakelin/o=Jacqueline (utónév) vő. Jakobino

Jakob/o=1. *bibl* Jákob; 2. Jakab (utónév) vő. Diego *~a vojo: compostelai zarándokút *La epistolo ĝenarala de ~o: *bibl* Jakab levele (Jak); ~**ano**: *kr* jakobita; ~**ino**: Jakobina (utónév) vő. Jakelino; ~**isto**: *tört* jakobita; ~**ulo**: *ex* *kr* domonkosrendi ☞dominikano

jakoben/o=1. *tört* jakobinus; 2. *átv* *pol* jakobinus (radikális baloldali); ~**ismo**: *tört* jakobinizmus

Jakobi/o=*mat* (Carl Gustav Jacob) Jacobi ☞jakobia determinanto, matrico

jakt/o=☞jahto

jakut/o=*fn* jakut; ~**a**: *mn* *nyt* jakut, szaha; (**J**)~**ujo**, (**J**)~**io**: *geo* *pol* Jakutföld, Jakutia, Szaha (RU)

Jakuz/o=*jog* Jakuzs (JP); ~**ano**: *jog* jakuzsi (JP)

jakv/o=*növ* dzsekfrút, jákafa gyümölcse; ~**ujo**, ~**arbo**: *növ* jákafa, dzsekfrút (Artocarpus heterophyllus)

jalap/o=1. *növ* jalapa, jalapagyökér (Ipomoae purga); 2. *kém* jalapagyanta ☞jalaprezino; ~**rezino**: *kém* jalapagyanta, resina jalapae

Jalt/o=geo Jalta

jam=már *jam antaŭe: már előtte *jam delonge: már régóta *jam estas tempo: már itt az ideje *jam ne: már nem **☞**ne plu *jam nun: már most *jam preta: már kész *ne jam: még nem **☞**ankoraŭ ne; jama: már meglévő, már megtörtént, már megvalósult *jamaj atingoj: elért eredmények *jamaj eventoj: megtörtént események *jamaj klubanoj: akik már klubtagok; jam-esperantisto: eo aki már esperantista

Jam/o=geo Dzsammu; **~o kaj Kaŝmiro**: geo pol Dzjammu és Kasmír (IN)

Jamajk/o=1. geo Jamaica (sziget); **2. geo pol** Jamaica (JM); **~a: mn** jamaikai ***~a** kreola: nyt jamaikai kreol

jamb/o=ir jambus; **~a: ir** jambusos, jambikus; **~ino**: eo ir jambinó (jambikus sor végén plusz hangsúlytalan szótaggal); **sep~o**: ir hétütemű jambikus verssor; **tri~o**: ir háromütemű jambikus verssor, jambikus trimeter

Uhorjambo

jambos/o=növ jambóza, rózsalma, mirtuszalma (Syzygium jambos)

Jamusukr/o=geo Yamoussoukro *Jamsukuro estas ĉefurbo de Eburbordo: Yamoussoukro Elefántcsontpart fővárosa

Jan/o=mit Janus

jang/o=fl jang vö. jino

Jangon/o=geo Rangun, Rangoon, Yangon ***~o** estas la ĉefurbo de Birma: Rangun Burma fővárosa

Jangzi/o=geo Jangce, Csangjiang, Csang-csiang **szin** Blua Rivero

janiĉar/o=tört kat janicsár

Janikul/o=tört geo Janiculum, Ianiculum

janki/o=pej jenki

Janmajen/o=geo pol Jan Mayen (NO)

Jansen/o=kr (Cornelius Otto) Jansenius; **~ismo**: kr janzenizmus; **~isto**: kr janzenista

januar/o=január *la unua de ~o: január elseje *la unuan de ~o: január elsején

japan/o=fn japán; **~a: mn nyt** japán (ja) ***~a** Maro: geo Japán-tenger; **japaneca, ~eska**: japános, japán stílusú, japán hangulatú; **~esko**: **1. ir** japaneszk (japán stílusú vers); **2. műv** japán stílusú műtárgy; **~igi**: **1. tr** pol eljapánosít; **2. tr** japánra fordít; **(J)~ujo, (J)~io**: geo pol Japán (JP)

jar/o=év *astra ~o: csill csillagászati év *buĝeta ~o: költségvetési év, gazdasági év *eklezia ~o: kr egyházi év *gregoria ~o: Gergely-naptár szerinti év *~on post ~o: minden évben, évente *julia ~o: Julianus-naptár szerinti év *junulo de dudek ~oj: húszéves ifjú *kalendara ~o: naptári év *lerneja ~o: isk iskola év *pasinta ~o: múlt év *raporta ~o: tárgyév *sabata ~o, ~o de forlaso: vall szombatév, pihenőév *sekvanta ~o, sekva ~o: következő év *sidera ~o: csill sziderikus év *teatra ~o: színházi év *tropika ~o: csill tropikus év *venonta ~o: jövő év; **~a: 1.** évenkénti **☞**ĉiujara; **2. egyévi** **☞**unuajara; **~i: ntr** vmilyen évet írnak ***~is** 2000: 2000-et írtak; **~aro**: korszak, évek sora; **cent~a**: százéves *cent~a jubileo: százéves évforduló, centenárius; **cent~o**: ex évszázad **☞**jarcento; **cent~igo**: százévéssé válás, centenárius; **ĉi~a**: idej, ez évi;

ĉi~e: idén, ebben az évben; **ĉiucent~a**: százévenkénti; **ĉiudu~a**: két évenkénti *ĉiudu~a konferenco: két évenként megrendezésre kerülő konferencia; **ĉiu~a: 1.** évenkénti; **2. növ** évelő *ĉiu~a planto: évelő növény; **ĉiu~e**: évente, évenként; **duon~o**: félév; **duon~a**: féléves, félévi; **kvaron~o**: negyedév; **kvaron~a**: negyedéves, negyedévi; **laŭ~a**: éves, évenkénti *laŭ~aj inspektoj: évenkénti ellenőrzések *laŭ~a raporto: éves jelentés; **mil~o**: ex évezred **☞**jarmilo; **mult~a, multa~a: 1.** sokéves (>időtartam) *mia mult~a laboro: sokéves munkám; **2. sokéves, öreg, régi (>kor)** *mia mult~a amiko: öreg barátom *mult~a domaĉo: régi viskó; **3. növ** sokéves *mult~a planto: sokéves növény; **nov~a**: újévi; **nov~o**: újév; **Nov~tago**: újév első napja;

plur~a: 1. többéves; **2. növ** többéves *plur~a planto: többéves növény; **posta~a**: utána következő évi; **super~o**: szökőév; **unu~a: 1.** egyéves (>kor, időtartam) *unu~a infano: egyéves gyermek *unu~a ekzilo: egyéves száműzetés; **2. növ** egyéves *la tritiko estas unu~a planto: a búza egyéves növény; **unua~a**: első éves; **unua~ulo**: elsőéves (pl. hallgató); **~aĝa**: esztendő, egy éves *~aĝa ŝafido: esztendő bárány;

~abono: éves előfizetés; **~cento**: évszázad; **~deko**: évtized; **~kvino**: fél évtized; **~duono**: ex fél év **☞**duonjaro; **~fina**: év végi; **~foiro**: nagyvásár, éves vásár; **~kolekto**: knyv évfolyam (pl. folyóirat); **~komenca**: év eleji; **~kunveno**: éves gyűlés *ĝenerala ~kunveno: éves közgyűlés; **~libro**: knyv évkönyv; **~milo**: évezred; **~miliono**: évmillió;

~numero: évszám; **~raporto**: éves jelentés, éves beszámoló; **~reveno**: évforduló; **~ringo**: növ évgűrű; **~ŝanĝa**: évbúcsúztató, évváltó; **~sojla**: év eleji; **~sojle**: az év küszöbén; **~tempo**: év szaka, évszak *en ĉi tiu ~tempo ni geedziĝos: az években ebben a szakában összeházasodunk; **~volumo**: knyv évfolyam (>kötet)

Ufavorjaro, lernojaro, lumjaro, lunjaro, pasintjara, provjaro, servojaro

jard/o=1. hajó keresztvitorlarúd, árbócfa, vitorlafa *antaŭa suba topvela ~o: előderék-alsóvitorlarúd *antaŭa supra topvela ~o: előderék-felsővitorlarúd *antaŭa suba bramvela ~o: elősudar-alsóvitorlarúd *antaŭa supra bramvela ~o: elősudar-felsővitorlarúd *antaŭa reĝvela ~o: előpózna-vitorlarúd, előroyal-vitorlarúd *granda suba topvela ~o: főderék-alsóvitorlarúd *granda supra topvela ~o: főderék-felsővitorlarúd *granda suba bramvela ~o: fősudar-alsóvitorlarúd *granda supra bramvela ~o: fősudar-felsővitorlarúd *granda reĝvela ~o: főpózna-vitorlarúd, főroyal-vitorlarúd *tria malsupra ~o: csupaszrúd, farárbc törzsrúd *unua malsupra ~o: előtörzs-vitorlarúd; **2. yard** (0,914 m); **antaŭ~o**: hajó előtörzs-vitorlarúd; **grand~o, ĉef~o**: hajó főtörzsvitorlarúd; **post~o**: hajó hátsó keresztvitorlarúd; **~velo**: hajó keresztvitorla; **~velaro**: hajó keresztvitorlázat; **~lifto**: hajó vitorlarúd-tartókötél; **sur~raliko**: hajó vitorlafa-szegélyző

Ubramjardo, reĝjardo, topjardo

Jaren/o=geo Yaren ***~o** estas la ĉefurbo de Nauro: Yaren Nauru fővárosa

jarl/o=jarl (skandináv törzsfő, vezér)

jaroviz/i=☞vernalizi

jasmen/o=jázmín, valódi jázmin (Jasminum) *arbusta ~o: cserjés v. vesszős v. sárga jázmin (J. fruticans) *grandflora ~o: himalájai jázmin (J. officinale f. grandiflorum) *oficina ~o: orvosi v. fehér v. perzsa jázmin (J. officinale)

jasp/o=ásv jáspis; **~i: tr** műv márványoz, erez, márványmintával lát el ***~i** libron: könyvet márványoz; **~eca**: márványos v. erezett mintázatú ***~eca** marmoro: erezett márvány; **~ita**: műv erezett, márványozott, márványos (ereztű); **~onikso**: ásv jaspónix

jaspis/o=ex ☞jaspo

jaŝir/o=vall ép sintóista templom

jatagan/o=kaj jatagán

jatrokemi/o=kém gysz jatrokémia

jaŭ/o=fn jao; **~a: mn nyt** jao (man)

Jaund/o=geo Yaoundé ***~o** estas la ĉefurbo de Kamerunio: Yaoundé Kamerun fővárosa

Jav/o=geo Jáva (sziget); **~a: mn nyt** jávai (jv); **~ano**: fn jávai

Javan/o=bibl geo Jáván (Hellász)

Javaskript/o=inf JavaScript

Jave/o=bibl Jahve; **~o Cebaot**: bibl Jahve Cebaot; **~isto**: bibl jahvista

jazig/o=tört jazig

jazon/o=növ kékcscsillag (Jasione)

Jazon/o=mit Iaszón

je=elöljárószó; **je**: (határozatlan jelentéssel)

1. (>melléknévi bővítmény) *libera je eraraj: hibáktól mentes *malsana je gripo: influenza beteg *riĉa je spertoj: gazdag tapasztalatokban *sena je havaĵo: tulajdon nélküli; **2.** (>főnév tárgyi bővítménye) *kalkulo de Karolo je profito: Károly számítása nyereségre *kredo je Dio: Istenben való hit *lia atesto je kulpeco: bűnösség melletti tanúsága *lia soifado je mono: pénzsomja; **3.** (>órát jelölő sorszámnévnél) *je la tria posttagmezo: délután háromkor *je la 23a: 23 órakor; **4.** (>fogott testrészt) *kapti je la brako: karon ragadja *preni je la mano: kézen fogja *tiri je la piedo: a lábánál fogva húzza; **5.** (>egyéb: tárgy és határozószó) *gravediĝi je ĝemeloj: ikerterhes lesz *je la saviĝo de sia animo: lelke üdvére *malsaniĝi je pulmito: tüdőgyulladásban megbetegszik *je manetendo: kényszerűtámasnyira *veti je mono: pénzben fogad

Jebus/o=bibl Jebúsz, Jebuz (tkp. Jeruzsálem); **~ido**: fn bibl jebúsz, jebuzeus, jebuzita

Jehoaŝ/o=bibl Joás

Jehoad/o=bibl Jehojáda, Jójada, Jójádá

Jehoŝafat/o=bibl Jósafát *valo de ~o: geo Jósafát völgye

Jehov/o=bibl Jehova *atestantoj de ~o: kr Jehova tanúi; **~ano, ~isto**: kr jehovista, russzelita

Jehu/o=bibl Jehu

Jehud/o=1. bibl Júda (Jákob fia); **2. bibl** Júda (Júda törzse)

Jeĥezkel=bibl Ezekiel könyve, Ezékiel próféta könyve (Ez)

Jeĥezkel/o=bibl Ezékiel, Ezekiel

jejun/o=anat éhbel, jejunum

jekci/o=mat leképezés **szin** jeto 3; **bi~o**: mat kölcsönösen egyértelmű megfelelés, bijekció **szin** dissurjeto; **bi~a**: mat egy-egyértelmű, bijektív **szin** dissurjeta; **en~o**: mat injekció **szin** disjeto; **en~a**: mat injektív **szin** disjeta; **sur~o**: mat ráképezés, szürjekció **szin** surjeto 2; **sur~a**: mat ráképező, szürjektív **szin** surjeta

Jekaterinburg/o=geo Jekatyerinburg

jelp/i=ntr éles hangon ugat, csahol **szin** plorbojji

jemb/o=fn embu; **~a: mn nyt** embu (ebu)

Jemen/o=geo pol Jemen (YE); **~a: mn** jemeni; **~ano**: fn jemeni

jen=**1.** íme!, lám!, nini!, nesze!, tessék! hát (>figyelemfelhívás) *ču vi serčis min? jen mi estas!: keresztél? íme, itt vagyok! *jen al vi!: nesze neked! *jen bela laboro!: hát, szép kis munka! *jen kiel bela bebo!: nini, milyen szép baba! *jen la hoko: itt a bökkenő *jen la tubero en la afero: itt a bökkenő, ez itt a bökkenő *jen tia: hát ilyen, lám ilyen *jen tiel: hát így, lám így *jen ĉi tie viaj gantoj: itt van ni a kesztyűd; **2.** jen... jen... egyszer... másszor..., hol... hol... (>két lehetőség alternatív érvényesülése) *jen rozon, jen dionon ĉi ricevis: egyszer rózsát, másszor szegfűt kapott *la knabino jen ploris, jen ridis: a kislány hol sírt, hol meg nevetett *li prenis jen tion, jen alion: hol ezt, hol azt vette fel; jen kaj jen: néha-néha, időnként; jena: az alábbi, a következő *jena ekzemplo klarigos al vi la aferon: az alábbi példa megvilágosítja előtted az ügyet *mi povas doni al vi jenan konsilon: a következő tanácsot tudom adni neked; jene: így, imigyen, a következőképpen *jene ni procedos: a következőképpen járunk el *la tasko solveblas jene: a feladat imigyen oldható meg; jeno: a következő *faru la jenon: csináld a következőt *mi volas sciigi al vi la jenon: a következőt szeretném tudatni veled

jen/o=**ĉ**eno

Jener/o=**orv** (Edward) Jenner

Jenisej/o=**geo** Jenyiszej *~a Golfo: Jenyiszej-öböl

jenis/o=jenis (cigány népcsoport tagja); ~a: **mn nyt** jenis

jeralaš/o=**j**ték orosz whist

Jeremi/a=**bibl** Jeremiás könyve, Jeremiás próféta könyve (Jer)

Jeremi/o=**bibl** Jeremiás

Jerih/o=**geo** Jerikó; ~**oro**: **1.** növ jerikórózsa **ĉ**anastatiko; **2.** növ mexikói csipkeharaszt **ĉ**skvamfolia selaginelo

Jerik/o=**ĉ**Jerihó

jerikoro=**ĉ**jerihoro

Jerobeam/o=**bibl** Jeroboám

Jersin/o=**orv** (Alexandre) Yersin *~a bacilo: **bakt** Yersina

Jerusalem/o=**geo** vall Jeruzsálem

Jeruzalem/o=**ĉ**Jerusalemo

jes=**1.** igen *ču vi venos kun mi? jes: velem jössz? igen *jes, mi vidis lin: igen, láttam *via jes estas necerta: az igened bizonytalan; **2.** igenis *li jes povus veni helpi al mi: igenis eljőhetett volna segíteni nekem *mi jes pagis la enirbileton: igenis megfizettem a belépőjegyet; jes ja: de igen, dehogynem *ču li ne ricevis la libron? jes ja: nem kapta meg a könyvet? de igen *vi ne lernis la lecionon? jes ja: nem tanultad meg a leckét? dehogynem; jesa: igenlő *jesa respondo: igenlő válasz *jesa voĉo: igen szavazat *jesse balanci la kapon: igenlően bólogat; jesi: **ntr** igent mond, igenel, helyesel *li jesis al la demando: igent mondott a kérdésre; jesado: igenlés, helyeslés; jesigi, prijesi: **tr** igenel, helyesel *jesigu mian peton: mondj igent a kérésre *li ne jesigas lian aktivadon: nem helyesli a tevékenységét; maljesi: **tr** tagad; jeskaze: amennyiben igen, igenlő válasz esetén; jes-ne-demando: **nyt** eldöntendő kérdés **szin** ĉu-demando, tuteca demando; jesopinio: kedvező vélemény, pozitív vélemény

Ĵkapjesi

Jesaj/a=**bibl** Izajás könyve (Iz), Ézsaiás próféta könyve (Ézs)

Jesaj/o=**bibl** Izajás, Ézsaiás

jesaul/o=**tört** kozákkapitány

Jesu/o=**kr** Jézus *~o el Nazareto: Názáreti Jézus *~o Kristo: Jézus Krisztus *Sinjoro ~Kristo: Úr Jézus Krisztus *Societo de ~o, Kompanio de ~o: Jézus Társasága *laŭdata estu ~o Kristo: dicsértessék a Jézus Krisztus; ~**eto**: **kr** Jézuska

ješiv/o=**vall** jesiva, jesiba, talmudi főiskola

jet/o=**rep** sugárhajtású v. lökhajtásos repülőgép **szin** fuzaviadilo; ~**laco**: **orv** időzóna-bágyadtság; ~**motoro**: sugárhajtómű **szin** reaktoro **1**

Jez/o=**tört** **geo** Jészó (Hokkaidó)

jezuit/o=**1.** **fn** **kr** jezsuita (szerzetes); **2.** **pej** jezsuita, képmutató; ~**ejo**: **kr** ép jezsuita rendház; ~**ismo**: **pej** jezuizmus

ji/o=**fn** ji, loló; ~**a**: **mn nyt** ji, loló (ii)

Jid/o=**nyt** jiddis (yid) **szin** judgermana lingvo

Jiftah/o=**bibl** Jefté

jin/o=**fil** jin vö. jango

jing/o=**áll** nyaktekeres (Jynx torquilla) **szin** koltordulo

Jisaj/o=**bibl** Isai

Joab/o=**bibl** Joáb

Joakim/o=Joachim (utónév)

Job/o=**ĉ**Jobo

jod=jod (héber 'i' v. 'j' betű)

jod=**kém** jó (I); ~**i**: **tr** kém jódoz, jóddal kezel; ~**ato**: **kém** jodát *~ata acido: jódsav *per~ata acido: perjódsav; ~**ido**: **kém** jodid; ~**ilo**: **kém** jodilgyök *hipo~ita acido: hipojódossav *~ila sulfato: jodil-sulfát; ~**ozo**: **kém** jódoz; ~**ometrio**: **kém** jodometria

jodl/i=**ntr** **zene** jódlizik; ~**o**: **zene** jódlí

jodoform/o=**gysz** jodoform

Joel=**bibl** Joel könyve (Jo), Joél próféta könyve (Jóel)

Joel/o=**bibl** Joel, Jóel

jog/o=jóga; ~**ano**: jógi; ~**omajstro**: jógamester

Jogajl/o=**tört** Jagelló **szin** Jagelono; ~**idoj**: **tört** Jagellók, Jagelló-dinasztia **szin** Jagelonoj

jogurt/o=**gaszt** joghurt *frukta ~o: gyümölcsjoghurt; ~**supo**: **gaszt** jogurtleves

Johan/o=**1.** János *La epistolo ĝenerala de ~o: **bibl** János levele (Jn)

*Sankta (J)~o Baptisto: **kr** Keresztelő Szent János *Sankta (J)~o de la Kruco: **kr** Keresztes Szent János *Sankta (J)~o Evangeliisto: **kr** Szent János evangélista *(J)~o la Senlanda, (J)~o la Sentera: **tört** Földnélküli János; **2.** **bibl** János evangéliuma; **Sankta-(J)~o**: **geo** St. John's *Sankta (J)~o estas la ĉefurbo de Antigvo-Barbudo: St. John's Antigua és Barbuda fővárosa; **Johaĉjo, Joĉjo**: Janika, Jancsi, Jankó *Joĉjo Pipro: Bors Jankó *Obstina Joĉjo: **j**ték kelfeljancsi **szin** leviĝpupeto, stariĝemulo; Sankta~o: **geo** Saint John's; ~**ino**: Johanna *(J)~ino de Napolo: **tört** Nápolyi Johanna *(J)~ino, la virgulino de Orleano: **kr** tört Johanna, az orléans-i szűz; **Janjo**: Hanna, Hanni; ~**ano**: **kr** tört johannita *(J)~ana Ordeno: Johannita Rend

Johanesburg/o=**geo** Johannesburg

johimb/o=**növ** johimbe, johimbin, szexcserje (Pausinystalia johimbe);

~**ino**: **kém** johimbin, quebrachin

jokan/o=**gaszt** jokan

Jokast/o=**mit** Iokaszté

Jokoham/o=**geo** Jokohama

jokozun/o=**sp** jokozuna (szumóbirkózó legmagasabb rangja)

jokto=előképző; jokto~: **tud** yocto~, jokto~ (10⁻²⁴) vö. jota

jol/o=**1.** hajó négy- v. hatevezős csónak; **2.** **sp** hajó jolle

Joland/o=Jolánta, Jolán (utónév)

Jomkipur/o=**vall** jóm kippúr

jon/o=**fiz** ion vö. anjono, katjono *~a ligo: ionkötés, elektrosztatikus kötés *negativa ~o: negatív ion; ~**igi**: **tr** **fiz** ionizál; ~**igilo**: **fiz** ionizálókészülék; ~**igjo**: **fiz** ionizáció *~igja tensio: ionizációs feszültség; **mal~igi**: **tr** **fiz** iontalanít, deionizál *mal~igita akvo: ioncsereált víz;

foto~igjo: **fiz** fotoionizáció; ~**kaptilo**: **fiz** ioncsapda

Jon/a=**bibl** Jónás könyve, Jónás próféta könyve (Jón)

Jon/o=**bibl** Jónás

Jonatan/o=Jonatán (utónév)

joni/o=**vall** jóni (teremtőerő jelképe) vö. lingamo

joni/o=**kém** ónium **ĉ**ionio

jonkvil/o=**növ** jonquilla nárcisz (Narcissus jonquilla)

jonosfer/o=**csill** **fiz** ionoszféra

Jonston/o=**geo** Johnston (sziget) *~atolo: Johnston-atoll

jur/o=**jm** hajó rep farolás, hirtelen irányváltoztatás; ~**i**: **ntr** **jm** hajó rep farol, kifarol **szin** flankengliti

Jordan/o=**geo** Jordán (folyó); **(J)~ujo, (J)~io**: **geo** pol Jordánia (JO);

Cis~io: **geo** Ciszjordánia; **trans~a**: **geo** Jordánon túli

Jork/o=**geo** York *(J)~a Kabo: York-fok; Nov-(J)~o: **1.** **geo** New York (város); **2.** **geo** pol New York (állam) (US)

Jorkšir/o=**geo** Yorkshire

jurub/o=**fn** juruba; ~**a**: **mn nyt** juruba (yor)

Josu/o=**bibl** **1.** József, Józsué, Józsuja; **2.** **bibl** József v. Józsué könyve (Józ)

Jošij/o=**bibl** Józsiás, Jósias

jota=**knyv** ι, ióta (görög 'i' betű) **szin** joto

jota=előképző; jota~: **tud** jotta~ (10²⁴) vö. jokto

jot/o=**1.** **ĉ**jota; **2.** **átv** ióta, jotta, nagyon kis mennyiség v. mérték *eĉ

~on ne: egy jottányit sem *nek unu ~o nek unu streketo forpasos de la

leĝo: **bibl** egy ióta vagy egy vessző sem vész el a törvényből; ~**ismo**:

nyt jotacizmus

Jov/o=**mit** Jupiter *per ~o!: **isz** Jupiterre!

jovial/a=kedélyes, jovialis **szin** gajema

Jozef/o=József *Sankta ~o: **kr** Szent József; **Joĉjo**: Jóska, Józsi; ~**ino**:

Jozefin, Jozefina

ju=partikula; ju pli..., des pli...: minél jobban..., annál inkább... *ju pli

bela la sonĝo, des pli amara la vekigo: minél édesebb az álom, annál

később az ébredés *ju pli da aĉetantoj, des pli alta la prezo **Z: közm**

első kufár után megy fel a tojáshoz ára *ju pli da ĵuroj, des pli da

suspekto **Z: közm** aki sokat esküszik, annál inkább nem hisznek neki *ju

pli oni posedas, des pli oni avidas **Z: közm** fősvénynek soha sem elég,

többbőz mindig több kell *ju pli radipe, des pli bone: minél gyorsabban,

annál inkább jobb *ju pli vi incitas min, des malpli mi havas emon

respondi al vi: minél jobban bosszantasz, annál kevésbé van kedvem

válaszolni *mi des pli lin ŝatas, ju pli mi lin konas: annál jobban

kedvelem, minél jobban ismerem; ju malpli..., des malpli...: minél kevesebbet..., annál kevésbé... *homo estas des pli felica, ju malpli da bezonoj li havas: az ember annál inkább boldog, minél kevesebb szüksége van *ju malpli la birdido movas sin, des malpli ĝi elfalos el la nesto: minél kevesebbet mozgolódik a madárfiók, annál kevésbé esik ki a fészekből *ju malpli mi skribas, des malpli foruziĝos mia krajono: minél kevesebbet írok, annál kevésbé kopik a ceruzám
juan/o=ĵuan (pénz)em)

jube/o=kr ép jubé, empórium, templomi karzat

jubil/i=ntr ujjong, örvend, örvendezik; ~o: ujjongás, örvendezés, jubiláció

jubile/o=1. vall kürtölés esztendeje, örömnépe; 2. kr jubileumi búcsú *~a jaro: szentév; 3. jubileum, évforduló *~o de lia pastreco: papságának jubileuma, papságának évfordulója *geedza ~o: házassági évforduló; ~i: tr jubilál; ~ado: jubileum megünneplése, jubilálás; ~ulo: jubiláns

jud/o=fn zsidó *eterne migranta ~o: bolygó zsidó; ~a: mn zsidó; ~aro: zsidóság (a zsidók); ~ejo: zsidó negyed, gettó *szin* judkvartalo; ~ismo: vall judaizmus; (J)~ujo: 1. tört geo Júda, Júdea; 2. geo Júdea *szin* Judeo; kontraŭ~ismo: antiszemitizmus; ~germana: nyt iddis *szin* jida; ~hispana: mn spanyol zsidó *~hispana lingvo: ladino *szin* ladino; ~kvartalo: zsidó negyed, gettó *szin* judejo

judaism/o=ĵudismo

judaiz/i=ntr vall judaizál *en Hispanujo oni ŝtiparumis la ~antajn kristanojn: Spanyolországban máglyán megégették a judaizáló keresztényeket

Judas/o=bibl Júdás *~o Iskariota: Iskáriotes Júdás, Júdás Iskáriotes, iskarióti Júdás, Karióti Júdás *~o Makabeo: vall tört Júdás Makkabeus *La epistolo ĝenerala de ~: bibl Júdás levele (Júd); ~mono, ~monero: 1. pej judáspénz; 2. ☉lunario; ~orelo: növ judásfülgomba (Hirneola auricula-judae)

Jude/o=geo Judea

Judit=bibl Judit könyve (Judit)

Judit/o=Judit

judezm/o=☉ladino

juft/o=bagariabőr

jug/o=1. járom, iga *szin* jungarko; 2. tört jugum (lándzsa, amely alatt a legyőzötteknek át kellett haladniuk); 3. átv iga, rabiga, szolgaság, alávetettség *forskui, deĵeti la ~on: lerázza az igát *iri sub ~on: aláveti magát, magára veszi az igát *~o propravola ne estas malmola Z: közm önként vállalt iga nem töri a nyakat *kurbigi sub la ~o: iga alatt görnyed *li mem metis la kolon sub la ~on: maga hajtotta igába a fejét *meti sur lin ~on: igába hajt; 4. vill járom *ferma ~o: zárójárom *szin* veto 3; 5. eltr eltérítő tekeres; ~i: 1. tr járomba v. igába fog; 2. tr átv leigáz; ~aĵo: ökrös fogat (járomba fogott ökrök); ~brako: zene járomkar

jugland/o=1. növ diófa (Juglans) *szin* juglandujo; 2. növ dió (termés) *szin* juglandonuko; ~ujo, ~arbo: növ diófa (Juglans) *szin* juglando 1; ~fromaĝo: gaszt diós sajt; ~okerno: növ dióbél; ~onuko: növ dió (termés) *szin* juglando 2; ~plantejo: agr dióültetvény

jugoslav/o=fn tört jugoszláv; ~a: mn tört jugoszláv; (J)~ujo, (J)~io: tört geo Jugoszlávia

jugular/o=anat nyaki visszér, jugularis interna

Jugurt/o=tört Jugurtha, Iugurtha

jug/i=1. tr jog íté, elítél, ítélezik, bíraskodik *~i kontraŭ la akuzito: a vádlott ellen íté ~i lin en lia foresto: távollétében elítél; 2. tr íté (minősít) *arbon oni ~as laŭ la fruktoj Z: a fát a gyümölcséről ítélik meg *~i bona: jónak íté ~i laŭ la eksteraj: a külső szerint íté *ne ~u mian laboraĵon severe: ne ítéld meg szigorúan a munkámat; 3. tr pej elítél, megítél *li ~is la konduton de sia edzino: elítélte a felesége viselkedését *ne ~u, por ke vi ne estu ~ataj: bibl ne ítéletek, hogy ne ítéltessetek; ~o: 1. jog per *iri en ~on: perbe bocsátkozik *la ~o pri la ŝtelintoj komenciĝis: megkezdődött a tolvajok pere; 2. jog ítélet *fina ~o: bibl utolsó ítélet *~o de Salomono: Salamont ítélete *kiom da ~antoj, tiom da ~oj Z: közm ahány bíró, annyi bírálat *la ~o de la tribunalo ankoraŭ ne estas konata: a bíróság ítélete még nem ismert *la mondfina ~o: kr végítélet *lasta ~o: kr utolsó ítélet; 3. átv jog bíraskodás, igazságszolgáltatás *szin* justico *kontraŭ nehavo eĉ ~o silentas: ahol nincs, onnan az isten sem vehet el *milita ~o: katonai bíraskodás *transdoni lin al la ~o: átadja az igazságszolgáltatásnak; 4. ítélet, vélemény (>minősítés) *aproba kaj malaproba ~o: helyeslő és helytelenítő ítélet *min interesus via ~o pri la ŝancoj: érdekelne a véleményed az esélyekről *vi ne bezonas akcepti mian ~on: nem kell elfogadnod az ítéletemet; 5. fil ítélet; ~a: jog ítélkezési, jogi, bírói, ítélet-, per~ *~a afero: jogügylet *~a disputo: jogvita *~a povo: bírói hatalom *~a seĝo: bírói szék *pli valoras interkonsento, ol ~a dokumento Z: közm jobb a sovány egyezés a kövér pernél; ~ado: 1.

jog ítélkezés, bírói eljárás; 2. megítélés; ~adi: 1. tr jog ítélkezik, bíraskodik; 2. tr bibl bíraskodik *starigu al ni reĝon, por ke li ~adu nin: adj nekünk királyt, hogy bíraskodjék fölöttünk; ~anto: 1. fn ált ítélkező, bíráló, minősítő *~anto decidas, kiel li vidas Z: közm bíró íté, nem a törvény *~anto devas havi du orelojn Z: közm a bírónak két füle legyen *mi ne estas kompetenta ~anto en via afero: nem vagyok illetékes bíró az ügyben; 2. jog fn esküdt, esküdtszék tagja *szin* juriano; 3. zsűritag; ~antaro: 1. jog esküdtszék *szin* jurio; 2. zsűri; ~ejo: 1. ép jog bíróság épülete *administra ~ejo: közigazgatási bíróság épülete *distrikta ~ejo: kerületi bíróság épülete; 2. ép jog tárgyalóterem, tanácssterem *~eja servisto: bírósági teremőr v. teremszolgá; ~isto: 1. jog sp bíró *arbitracia ~isto: döntőbíró *enketa ~isto: vizsgálóbíró, nyomozási bíró *gvida ~isto: vezető bíró *konstytucia ~isto: alkotmányjogász *paciga ~isto: békebíró *tempmezura ~isto: sp időmérő bíró *venos ŝtelisto al la ~isto Z: jön még a kutyára dör; 2. bibl bíró (>vezér) *~istoj: Bírák könyve (Bír); ~istaro: 1. jog bíróság *szin* kortumo, tribunalo; 2. jog bírói kar; 3. zsűri *konkursza ~istaro: versenybíróság, versenyzsűri; ~oto: jog vádlott; al~i: tr odaítél, megítél vkinek (al) vmit (n) *la livero estis al~ita al neniu el la konkurencantoj: a szállítást egyik versenytársnak sem ítélte oda *la tribunalo al~is la domon al la nepo: a bíróság az unokának ítélte oda a házat *li ne al~as signifon al la afero: nem tulajdonít jelentőséget az ügynek; antaŭ~i: tr pej gyorsan íté, előítélkezik, prejudikál *ne antaŭ~u lian kondamnon, la ~o ankoraŭ ne finiĝis: ne prejudikáld az elítélését, a per még nem ért véget; antaŭ~o: előítélet, elfogultság, prejudicium *antaŭ~oj kontraŭ Esperanto: előítéletek az eszperantóval szemben; antaŭ~a: előítéletes, prejudikáló; mis~i: 1. tr jog tévesen íté; 2. tr tévesen íté meg; mis~o: 1. jog téves ítélet, justicmord; 2. balítélet; pri~i: tr megítél *kiel vi pri~as la aferon?: miként ítéled meg az ügyet?; pri~o: vminek a megítélése, megfontolása *mi allasas al vi la pri~on de la afero: rád bízom az ügy megítélését *post matura pri~o: érett megfontolás után; propra~e: saját megítélése szerint; senantaŭ~a: előítélet-mentes, elfogulatlan; ~afero: jog per, peres ügy; ~agado: jog jogi eljárás; ~decido: jog bírói végzés, ítélet, joghatározat; ~distrikto: jog bírósági kerület, bíróság területe; ~eraro: jog bírói tévedés; ~kapablo: ítélőképeség *mi estas en la posedo de mia ~kapablo: ítélőképeségem birtokában vagyok; ~komisiono: bírálbizottság, zsűri; ~oĉambro: jog tárgyalóterem, tanácssterem; ~ofaro: jog ítélkezés *szin* juĝado 1; ~okapabla: pszi beszámítható; ~okapablo: pszi ítélőképeség; ~okostoj: jog perköltségek; ~povo: 1. jog bírói joghatóság, bíraskodási jog *szin* jurisdikcio; 2. pszi ítélőképeség; ~instanco: 1. jog bírósági fórum, eljárási fokozat; 2. jog joghatóság; ~proceso: bírósági eljárás

jubub/o=növ zsidótövis (bogyó), jujuba (datolya); ~ujo, ~arbo: növ jujubafa (Zizyphus jujuba) *szin* jujubziffo

juk/i=tr vizket *kie ~as, tie ni gratas Z: közm mindenki ott vakarja,

ahol vizket *la mano ~as lin: vizket a tenyere *mia plando ~as min: vizket a talpam; ~okuloj: ☉simuliedoj; ~tikli: tr bizsereg *mia brako ~tiklas min: bizsereg a karom

juka/o=növ pálmaliliom, jukka (Yukka)

Jukatan/o=1. Yucatán-félsziget; 2. geo pol Yucatán (MX) *szin* Jukatanujo; ~ujo, ~io: ☉Jukatano 2

Jukon/o=1. geo Yukon (folyó); 2. geo pol Yukon Terület (CA) *szin* Jukonujo; ~ujo, ~io: ☉Jukono 2

jul/o=hajó kormányvezető, farevező, scull *szin* postremilo; ~ado: hajó csóváló evezés

Jul/o=kr karácsony, téli napforduló (>Skandinávia); ~arbo: karácsonyfa; ~arbingo: karácsonyfatarló; ~avo: Télapó

julep/o=gysz üdítő v. nyugtató szirupos lé, julep

juli/o=július *en monato ~o: július hónapban *la 20an de ~o: július 20-án

Juli/o=1. tört Julius *~o Cezaro: Julius Caesar *~a Venetio: geo pol Venezia Giulia; 2. Gyula; ~ino: Júlia

Julian/o=tört Julianus; 2. Julianus, Juliánusz (utónév)

jun/a=fiatal, ifjú *~a edzino: ifjú menyecske *~a planto: fiatal növény *~a vidvino: fiatal őzvegy *~aj eraroj: ifjúkori tévedések *~aj geedzoj: ifjú pár *~aj pizoj: növ zöldborsó *la ~a sinjoro: a fiatal úr *pli ~a frato: öcs, fiatalabbik testvér; ~eco: 1. biol ifjúság; 2. ált ifjúság, fiatalság, fiatalkor *~eco ne scias, mal~eco ne povas Z: közm a fiatalok nem tudnak, az öregek nem bírnak *sango bolas, ~eco petolas Z: közm ifjúság – bolondság *vivi en eterna ~eco: örök ifjúságban él; ~eca: fiatalos, fiatalokra jellemző, hamvas *~eca kvardekjarulo: fiatalos negyvenéves *kun ~eca ardo: fiatalos hévvel; ~igi: tr megfiatalít, fiatallá tesz *la amo ~igas: a szerelem fiatallá tesz; ~ulo: fn fiatal, ifjú, fiatalember *ĉiu estis ~ulo, ĉiu estis pekulo Z: közm mindenki volt egyszer fiatal *~ulo de 20 jaroj: 20 éves fiatalember *multesperiga ~ulo: nagy reményű fiatalember *vesti sin ~ule: fiatalosan öltözik

*vestadi sin ~ule: fiatalosan öltözködik; ~uláro: fiatalság, ifjúság (fiatalok) *idolo de la ~uláro: az ifjúság bálványa *la studenta ~uláro: az egyetemi ifjúság *Monda Federacio de Demokratia ~uláro: Demokratikus Ifjúsági Világszövetség; ~ulára: ifjúsági ~ulára organizajo: ifjúsági szervezet; ~ulino: fiatal nő, ifjú nő; **ge-uloj**: fiatalok (férfiak és nők); **pli-igi**: *tr* fiatalít, fiatalabbá tesz *çi tiu ĉapelo pli-igas vin: ez az kalap fiatalít téged *plinunigi la dungitaron: fiatalítja az alkalmazottai gárdát; **pli-igi**: *ntr* fiatalodik *apud vi mi pli-igas: melletted megfiatalodom; **pli-igo**: fiatalítás; **mal-a**: öreg, vén *la mal-a Moor: az öreg Moor *mal-a amiko: öreg barát *mal-a servisto: öreg szolga *mal-a stultulo: vén hülye *mal-a vino: öreg bor *pli mal-a fratino: nővér; **mal-eco**: **1. biol** öregség; **2. ált** öregség, öregkor; **mal-eca**: öreges *mal-ecaj manieroj: öreges modor; **mal-eta**: idős, koros, kissé öreg; **mal-igi**: *tr* megöregít, öreggét tesz *la sortobatoj frue mal-igis lin: a sorscsapások korán megöregítették; **mal-igi**: *ntr* öregszik, megöregszik; **mal-ulo**: öregember *mal-ulo de profunda aĝo: szépkorú öregember; **mal-ulejo**: idősök otthona, öregotthon; **mal-ulino**: öregasszony; **re-igi**: *tr* visszafiatalít, újra fiatalá tesz *re-iga kosmetikado: fiatalító kozmetikázás; **re-igi**: *ntr* visszafiatalodik, újra fiatalá lesz *post la kuracado li mirinde re-igis: a gyógyítást követően csodálatosan visszanyerte fiatalágát; ~aĝo: ifjúkor, fiatalkor *~aĝo – malsaĝo: fiatalság – bolondság; ~aĝo: *csill* Fiatalság; ~aĝa: fiatalkorú; ~arda: ifjonti, fiatalosan heves; ~bovino: áll üsző; ~edzo: újdonsült férj, ifjú férj; ~edzino: fiatalasszony; ~kokino: áll jérce; ~laboristo: *fn* új felvételi, próbaidős dolgozó; ~pioniro: *tört* kisdobos; ~ulgeste: *gaszt* ifjúsági szálló; **mal-aĝo**: öregkor; ~stilo: *mv* jugendstil, szecesszió

Junan/o=geo pol Jünnan, Yunnan (CN)

jung/i=1. *tr* befog, felszerszámoz (igavonó állatot) *~i la ĉevalojn al la kaleŝo: befogja a lovakat a hintóba; **2.** *tr jm* kapcsol, rákapcsol, hozzákapszol (járművet másik járműhöz) *~i sian aŭton al la remorko: a kocsiját az utánfutóhoz kapcsolja *~i kamionon al postveturilo: kamion pótkocsijához kapcsol *~i vagonojn al lokomotivo: vagonokat mozdonyra kapcsol; ~aĵo: **1.** hám, lószerszám *szin* jungilaro; **2.** fogat (befogott állatok) *szin* jungitaro; ~ilaro: hám, lószerszám *szin* jungaĵo **1**; ~itaro: fogat (befogott állatok) *szin* jungaĵo **2**; **al-i**: *ĵ* jungi; **dis-i**: *ĉ* maljung; **el-i**: *ĉ* maljung; **en-i**: *tr* befog (két rúd közé) *en-i azenon al kariolo: szamarat kordéba fog *kiu sin en-is, devas tiri *z*: *köz* aki hámba fogja magát, húzni köteles; **kun-i**: *tr* egymás mellé befog *oni ne kun-as bovon kaj ĉevalon: ökröt és lovat nem fognak be egymás mellé; **mal-i=1.** *tr* kifog, leszerszámoz (igavonó állatot) *mal-i la ĉevalojn el la ĉaro: kifogja a lovakat a szekérből; **2.** *tr jm* szétkapcsol, lekapcsol (járművet másik járműről) *mal-i la postveturilon disde la ŝarĝaŭto: lekapcsolja a pótkocsit a teherautóról; ~arko: járom, *iga szin* jugo; ~bruto: áll *agr* igavonó barom; ~ilkolumo: vállhám, hámliga

juni/o=júnus

juniper/o=boróka (Juniperus) *ordinara ~o: közönséges boróka, gyalogfenyő (J. communis); ~brando: *gaszt* borókapálinka, fenyőpálinka, borovicska

junk/o=növ szittyó (Juncus)

junkr/o=tört junker, vidéki nemes (DE); signojunkro

Junon/o=mit Juno ~o Lucina: Juno Lucina

junt/o=1. *tech* hézag, ereszték, fuga *cilindrokapa ~o: *jm* hengerfejtömítés; **2.** *tech* kötés, illesztés *artika ~o: csuklós kötés *duonuma ~o: lapolás, rálapolás *hírudvosta ~o: fecskefarkú kötés *~o per foldo kaj longo: hornyolt-nyelves kötés *~o per tenono kaj mortezo: csapolás, csapos kötés *teleskopa ~o: teleszkópos kötés; **3.** *ásv* repedés, hasadék; **4.** *vill* csatlakozás; **5.** *eltr* átmenet, határreteg *pn~o: pn-átmenet; **6.** *nyt* morfémahatár; **7.** *pol* junta; ~i: **1.** *tr tech* köt, összeköt, egymásba illeszt; **2.** *tr vill* csatlakoztat; ~ejo: *tech* illesztési hely, illesztési pont, kötéspont; ~oklemo: *vill* csatlakozókapocs; ~opeco: *ĉ* fitting; ~opremilo: *tech* pillanatszorító; ~oskatolo: *vill* csatlakozódoboz

U lignojunto, lutjunto

jup/o=te szoknya; ~eto: *te* szoknyácska, túllszoknya; ~istino: *te* szoknyaszabónő; ~ulino: *feh*ércseléd, vászoncseléd; ~ulinaro: *feh*ércselédek, *feh*érnép; **mini-o**: *te* miniszoknya; **sub-o**: *te* alsósoknya; ~ĉasisto, ~frenezulo, ~manilo: szoknyabolond, nőbolond; ~kuloto: *te* nadrágszoknya; ~regato: *pej* papucs

U baletjupo, tulipjupo

jupik/o=fn jupik; ~a: *mn nyt* jupik

Jupiter/o=1. *mit* Jupiter; **2.** *csill* Jupiter

jur/o=jog jog; ~a: jogi *~aj studoj: *isk* jogi tanulmányok *civila ~o: polgárjog *eklezia ~o: *kr* egyházi jog *familia ~o: családjog *interna ~o: hazai jog, belső jog *internacia ~o: nemzetközi jog *kambia ~o: váltójog *kanona ~o: kánonjog *komerca ~o: *gazd* kereskedelmi jog

*kompania ~o: *gazd* társasági jog *komunuma ~o: közösségi jog *konstitucia ~o: alkotmányjog *kriminala ~o: büntetőjog *materia ~o: anyagi jog *pozitiva ~o: pozitív jog *privata ~o: magánjog *publika ~o: közjog *štata ~o: államjog *subjektiva ~o: szubjektív jog; ~isto: *jog* jogász, jogtanácsos; **kontraŭ-a**: *jog* jogellenes; **laŭ-a**: *jog* jogszerű *szin* jurkonforma; ~afero: *jog* jogi ügy, jogeset; ~aĝo: *jog* jogi aktus, jogcselekmény; ~akademio: *ex isk* jogakadémia; ~akirinto: *jog* jogörökös; ~apliko: *jog* jogalkalmazás; ~asisto, ~asistado: *jog* jogsegély, jogi tanácsadás; ~bazo: *jog* jogalap; ~disputo: *jog* jogvita; ~efiko: *jog* joghatály; ~farado, ~kreado: *jog pol* jogalkotás; ~filozofio: *jog fil* jogfilozófia, jogbölcselet; ~fonto: *jog* jogforrás; ~interpretado, ~percepto: *jog* jogértelmezés; ~kapabla: *jog* jogképes; ~kapablo: *jog* jogképesség; ~konforma: *jog* jogszerű, jogkonform *szin* laŭjura; ~konsilisto: *jog* jogtanácsos; ~kuracisto, ~medicinisto: *jog orv* törvényszéki orvos; ~kutimo: *jog* jogszokás; ~lezo, ~ofendo, ~rompo: *jog* jogsértés, jogsérelem; ~medicino: *jog orv* igazságügyi orvostan *~medicina eksperto, ~medicina spertulo: igazságügyi orvosszakértő; ~nekapableco: *jog* cselekvőképzetlenség, jogképesség hiánya; ~normo: *jog* jogszabály, jogi norma; ~ordo: *jog* jogrend; ~oscienco: *jog tud* jogtudomány *szin* jurisprudenco **1**; ~praktiko: *jog* joggyakorlat; ~praktikanto: *jog isk* joggyakornok; ~precedenco: *jog* jogi precedens, irányadó eset; ~principo: *jog* jogelv; ~protektado: *jog* jogvédelem; ~regulado: *jog* jogi szabályozás; ~sciencisto, ~scienculo: *jog tud* jogtudós; ~sekureco: *jog* jogbiztonság; ~sistemo: *jog* jogrendszer; ~spertulo: *jog* jogi szakértő, törvényszéki szakértő *grafologia ~spertulo: törvényszéki írásszakértő; ~stato: *jog* jogállapot, jogi helyzet; ~statuto: *jog* jogállás, jogi státusz; ~studento: *jog isk* joghallgató; ~subjekto: *jog* jogalany; ~teorio: *jog tud* jogelmélet; ~valido: *jog* jogerő; ~validigo: *jog* jogérvényesítés

U elektojuro, heredjuro, kutimjuro, laborjuro, patentjuro, procesjuro, punjuro

jurisdikci/o=1. *jog* joghatóság *szin* juĝpovo; **2.** *jog* ítélezési jogkör

jurisprudenc/o=1. *jog tud* jogtudomány, jogbölcselet, jogelmélet *szin* jurisprudencio; **2.** *jog* bírói gyakorlat, ítélezési gyakorlat; **3.** *jog* döntvénytár

jurt/o=ép jurta

just/a=1. igazságos *severa sed ~a: szigorú, de igazságos; **2.** jogos, jogszerű, igaz, legitim *~aj postuloj: jogos követelések *~a kaj ĝusta: méltó és igazságos *li meritis la ~an punon: megérdemelte a jogos büntetést; **3.** *átv* jogos, valós *havi ~an kialon kolerigi: minden oka megvan haragudni; ~i: *ntr* jogos *viaj pretendoj ~as: jogosak az igényeid; ~o: igazság *fari ~on: igazságot tesz *la ~o estas niaflanke: az igazság a mi oldalunkon van; ~aĵo: igazságos dolog *estas ~aĵo postuli la sian: igazságos dolog, ha az ember a magát követeli; ~eco: **1.** igazságosság; **2.** jogosság, jogszerűség; **3.** *átv* igazságszolgáltatás *szin* justeco *transdoni al la manoj de la ~eco: az igazságszolgáltatás kezébe adja; ~igi: *tr* jogossá tesz, jogszerűsít *bato ne ~igas rebaton: az ütés nem indokolja a visszaütést *la kolero ne ~igas vian faron: a harag nem teszi jogossá a tettet; ~ulo: **1.** igazságos ember; **2.** *bibl* igaz ember *ne trovigas ~ulo inter la homoj: nincs igaz az emberek között; **mal-a**: **1.** igazságtalan *vi estas mal-a al mi: igazságtalan vagy velem szemben; **2.** jogtalan *ne bombardu min per mal-aj postuloj: ne ostromolj el jogtalan követelésekkel; **mal-aĵo**: **1.** igazságtalanság, igazságtalan dolog v. tett; **2.** jogtalan, jogtalan dolog v. tett *fari mal-aĵon: jogtalaniságot követ el; **mal-eco**: **1.** igazságtalanság; ~socio mal-eco: társadalmi igazságtalanság; **2.** jogtalan; **mal-ulo**: igazságtalan ember *aŭ ĉu vi ne scias, ke la mal-uloj ne heredos la regnon de Dio?: vagy nem tudjátok, hogy az igazságtalanok nem örökölhetik Isten országát?; ~ama, ~osenta: igazságszerető; ~osento: igazságérzet

Justen/o=Jusztin (utónév)

justic/o=jog igazságügy; ~ministro: *jog pol* igazságügy-miniszter; ~ministerio: *jog pol* igazságügy-minisztérium; ~oficisto: *jog* igazságügyi tisztviselő; ~palaco: *jog ép* igazságügyi palota; ~pedelo: **1.** *tört* jog poroszló; **2.** *jog* törvényszolga

Justinian/o=1. *tört* Justinianus; **2.** Jusztin, Justinianus (utónév)

jut/o=te juta; ~planto: *növ* juta; ~sako: jutaszák

Jutland/o=geo Jütland

Jutub/o=inf You Tube

juvel/o=1. ékszer; **2.** *átv* ékkőve v. dísz vminek *la ~o de via lando estas Transilvanio: országod ékkőve Erdély *li estas la ~o de sia nacio: nemzete dísz; ~aro: ékszergarnitúra; ~ejo, ~vendejo: ékszerbolt; ~ujo, ~kesteto: ékszertartó, ékszerdoboz; ~isto: ékszerész; ~arto: *mv* ötvösművészet, ötvösség; ~ŝtono: drágakő, ékkő, gemma *szin* gemo

Juvenal/o=ir (Decimus Iunius) Juvenalis v. Juvenalis

j=zs (hang és betű); **jo**: zsé (betűnév)

jabot/o=te mellfodor, zsabó

jak/o=*vill* jackhüvely, kapcsolóhüvely, dugaszhüvely; ~**stopilo**: *vill* jackdugó

jakard/o=*tex tech* jacquard (mintaszövő mechanizmus); ~a: **1.** *mn tex tech* jacquard *~a teksmašino: jaquard-szövőgép; **2.** *mn tex* jacquard szövésű

aket/o=**1.** *tex* zsakett; **2.** *tex* kosztümkabát; ~**krono**: *gysz* jacket-korona (fogkorona)

jakv/o=Jacques (utónév); ~**ino**: Jacqueline (utónév)

jaluz/a=**1.** vmilyét féltő, vmilyére kényes *~a pri sia famo: hírnevére kényes *~a pri sia societa situacio: társasági helyzetét féltő *~a pri siaj rajtoj: jogait féltő; **2.** féltékeny *~a pri sia edzino: féltékeny a feleségére; ~i: **1.** *ntr* félti vmilyét, kényes vmilyére *~u vi ne ~us pri via bona famo kontraŭ kalumniantoj?: te nem lennél kényes a jó híredre a rágalmazókkal szemben?; **2.** *ntr* féltékenykedik, féltékeny vkire v. vmire (pri) *li ne ~sas ~i pri sia edzino: még mindig féltékeny a feleségére; ~o: **1.** féltő gond; **2.** féltékenységi; ~**ulo**: féltékeny ember

jaluzi/o=*ép* relaxa

jam/i=*tr* távk zavar (>adás) *~i la elsendon: zavarja az adást; ~**ado**: távk adászavarás, rádiószavarás

jambore/o=*cserskés*-világtalálkozó, dzsembori

jar/o=(tárolásra szolgáló) kórkorsó v. agyagkorsó

jargon/o=**1.** *nyt* keveréknyelv, zsargon *la mediteraneaj maristoj parolas ~on kun italaj, francaj, arabaj vortoj: a földközi-tengeri tengerészek olasz, francia, arab szavakból álló keveréknyelvet beszélnek; **2.** *nyt* szleng, szakzsargon, tolvajnyelv *szin* slango l; ~i: *ntr* keveréknyelven beszél

jartel/o=*tex* harisnyakötő *szin* štrumpošelko; ~**zono**: *tex* harisnyatartó *szin* štrumpotenilo, štrumpozono

jaud/o=*csütörtök* *en la tri-a semajno: sohanapján *iun ~on: egy csütörtökön, egy csütörtöki napon *Sankta ~o: *kr* nagycsütörtök; ~e: csütörtökön; ~**ĉiu**~e: csütörtökönként

jaz/o=*zene* dzsessz *nov-orleana ~o: *zene* New Orleans-i dzsessz; ~**isto**: *zene* dzsesszzenész; ~**bando**, ~**trupo**: *zene* dzsesszzenekar; ~**instrumento**: *zene* dzsesszhangszer; ~**peco**: *zene* dzsessz-szám; ~**tamburisto**: *zene* dzsesszdobos; ~**timbalo**: *zene* kínai űstdob; ~**trombono**: *zene* dzsesszharsona, dzsesszpozaun, dzsesszpuzón

jele/o=*gasz* zselé, gyümölcskocsonya *~o el riboj: ribizlizselé

Jerom/o=Jérôme, Jeromos (utónév)

jerz/o=**1.** *tex* dzsörzé, jersey; **2.** *tex* ruhaderék, zsakett

Jerzej/o=*geo pol* Jersey (BR); **Nov-(Ĵ)-o**: *geo pol* New Jersey (US)

jet/i=**1.** *tr* dob, hajít *~i ankron: *hajó* horgonyt vet *~i en la pesiltason: mérlegre tesz; **2.** *tr* magára dob, gyorsan magára ölt *mi nur ~os mantelon sur min: csak magamra dobok egy kabátot; **3.** *tr* *átv* vet, szór *~i la ganton al li: kesztyűt dob neki *~i la kulpon sur lin: rá fogja a bűnt, rá keni a bűnt *~i lumon sur la sekreto: fényt derít a titokra *~i malbenon sur lin: átkot szór rá *~i supren siajn brakojn: égnek emeli a karjait *~i la urbon en alarmon: riadalmat kelt a városban *~i sur lin kalumniojn: rágalmakat szór rá *li ~is al mi koleran rigardon: mérges tekintetet vetett rám; **4.** *tr* lők, taszít *~i ĉion en unu poton: mindent egy kalap alá vesz *~i en angulon: sutba dob *~i en liajn brakojn: karjaiba taszít *~i en malliberejon: börtönbe vet; **5.** *tr* vet, magából kivet *~i longan ombron: hosszú árnyékot vet *~i blasfemojn: szitkot szór *~i lumon sur la muron: fényt vet a falra *~i preterflugantan rigardon sur lin: futó pillantást vet rá; ~i **sin**: **1.** elvetődik *li ~is sin por la pilko: a labda után vetődött; **2.** *átv* beleveti magát vmibe (en ~n), vhovu ugrik *~i sin en liajn brakojn: karjaiba veti magát *~i sin sur lian kolon: a nyakába ugrik *~i sin sur sian glavon: kardjába dől *~i sin vizaĝaltere antaŭ li: arcora borul előtte *ni ~is nin kuri: nekieredtünk, elkezdttünk futni; ~**adi**: *tr* hajigál *la infanoj ~adis ŝtonojn: a gyerekek követet hajigáltak; ~o: **1.** dobás, hajítás *fari bonŝancan ~on: szerencsés dobása van *komenca ~o: *sp* kezdő dobás *ili decidis per ~o de monero: pénzfeladással döntöttek *la ~o estas farita Z: a kocka el van vetve; **2.** lőkés, taszítás; **3.** *mat* leképezés; ~**iĝi**: **1.** *ntr* dobódik, repül, vetődik; **2.** *ntr* *átv* esik, kerül vhovu *dum sia vojaĝo li ~iĝis en nekonatan urbon: utazása során egy ismeretlen városba vetődött *~iĝi en la okulojn: szembe tűnik *ondo da sango ~iĝis al lia kapo: elöntötte a vér a fejét; ~**iĝadi**: *ntr* hanykolódik *~iĝadi en la lito: hanykolódik az ágyban; ~**ilo**: **1.** parittya *szin* űtonjeto; **2.** ált dobóeszköz, hajítószerszám; **de**~i: **1.** *tr* ledob, levet *la ĉevalo de~is lin: ledobta a ló *li de~is sian mantelon: ledobta a kabátját; **2.** *tr* *átv* levet magáról, levedlik *de~i sian maskon: leveti az álarcát *de~i sian pseŭdonimon: leveti álnevét *la serpento de~is sian haŭton: a kígyó levedlette a bőrét; **dis**~i: *tr* szétdob, szétahajt, szétszór *la reĝo dis~is monerojn al la amaso: a király pénzét szór szét a tömegnek; **dis**~**iĝi**: *ntr* szétszóródik; **dis**~o: **1.** *fiz* szórás, szóródás *dis~o de Rutherford: *fiz* Rutherford-szórás; **2.** *mat* injekció *szin* enjekcio; **dis**~a: *mat* injektív *szin* enjekcia; **dissur**~o: *mat* kétirányú

kibocsátás, bijekció *szin* bijekcio; **dissur**~a: *mat* egy-egyértelmű, bijektív *szin* bijekcia; **el**~i: **1.** *tr* kidob, kivet *el~i tra la fenestro: kidob az ablakon; **2.** *tr* *átv* kidob, eltávolít vhonnan *el~i el la lernejo: kidobja v. eltávolítja az iskolából *el~i el lia loĝejo: kidobja a lakásából *el~i el lia posteno: kidobja az állásából *el~i monon por sensencaĵoj: pénzt dob ki értelmetlen dolgokra *el~ita tra la pordo, li revenas tra fenestro: kidobják az ajtón, bejön az ablakon *el~u tion el via kapo: verd ki a fejedből; **el**~**aĵo**: kidobott v. kihányt holmi, dolog, hulladék, ürülék *el~aĵo de la homaro: az emberiség szemete, söpredék *riveraj el~aĵoj: folyami hulladék; **el**~o: **1.** kidobás, kihajítás; **2.** *sp* kidobás; **el**~**ulo**: kivetett v. kitasított ember; **en**~i: *tr* bedob, behajít; **en**~**iĝi**: *ntr* bevetődik, behajítódik, bezúdul *malamikaj taĉmentoj en~iĝis en la landon: ellenséges csapatok zúdultak be az országba *multa akvo en~iĝis tra la fenestroj: sok víz bezúdul az ablakokon át; **en**~o: **1.** bedobás, behajítás vhovu *en~o de ŝtono en la akvon: kő bedobása a vízbe; **2.** *sp* bedobás; **for**~i: **1.** *tr* eldob, elhajt *li for~is malproksimen la pilkon: messzire eldobta a labdát; **2.** *tr* *átv* eldob, kibob, kihajít, kivet (szükségtelet) *for~u el via parolado ĉion, kio estas nenecesa: vesd ki a beszédedből mindazt, ami szükségtelen *li for~is siajn malnovajn aĉaĵojn: kidobta régi kacatjait; **3.** *tr* *átv* elutasít, elvet *for~i amendon: jog törvényjavaslatot elvet *for~i projekton: tervezetet elvet *li for~is iliajn postulojn: elvetette a követeléseiket; **for**~**aĵo**: **1.** szemét, hulladék; **2.** *biol* anyagcseretermék; **for**~**ujo**: szemétkosár, szemetes edény; **pri**~i: *tr* megdob *li pri~is la hundon per ŝtono: kővel megdobta a kutyát; **re**~i: **1.** *tr* visszadob, visszahajít *re~u al li la pilkon: dob vissza neki a labdát; **2.** *tr* *átv* visszavet, visszaver *re~i akuzojn: vádakot visszaver *re~i argumentojn per kontraŭargumentoj: érveket ellenérvekkel visszautasít *re~i atakon: támadást visszaver; **sub**~i: **1.** *tr* vmi alá dob v. vet; **2.** *tr* *átv* alávet *sub~i al sia volo: akaratának alávet *sub~i al sklaveco: rabszolgaságra vet; **super**~i: *tr* teleszór, eláraszt *super~i per insulto: sértéseket szórt rá *super~i per sagoj: nyilakkal árasztotta el; **supren**~i: *tr* feldob, felhajt; **supren**~**iĝi**: *ntr* feldobódik, felvetődik; **sur**~i: *tr* rádob, ráhajít, rávet; **sur**~o: **1.** rádobás, ráhajítás, rávetés; **2.** *mat* ráképezés, szűrjekció *szin* surjekcio; **sur**~a: *mat* ráképező, szűrjektív *szin* surjekcia; **trans**~i: *tr* átdob, áthajt *li trans~is la sterkon en la najbaran korton: átszórta a trágyát a szomszédos udvarba *mi trans~is la pilkon aliflanken: a másik oldalra dobtam át a labdát; **el**~**seĝo**: *rep* katapult (repülőgépen); ~**armilo**: *kat* hajítófegyver, dobófegyver; ~**fermi**: *tr* hirtelen bezár, becsap *~fermi la pordon: bevágja az ajtót; ~**hakilo**: *kat* hajítóbárd; ~**kanalo**: *tex* szád (szövőszéken); ~**kubo**: *játék* dobókocka; ~**lanco**: *kat* kelevéz, dobólándzsa, gerely; **2.** *sp* gerely *szin* lanco 3; ~**globo**: *sp* súly (>súlylökés); ~**reto**: *agr* dobóháló, vetőháló; ~**rondo**: *sp* dobókör; ~**sageto**: *játék* dobónyíl, dartsnyíl

Ŭangulĵeto, diskoĵeto, elektronĵetilo, flamĵetilo, grenadĵetilo, lancoĵeto, lumĵetilo, martelĵeto, minĵetilo, mortĵeti, puŝĵeti, ŝtonĵetilo, rulĵeti

jeton/o=**1.** *játék* zseton; **2.** távk telefonérme; **3.** pénzhelyettesítő érme (pl. bevásárlókioskárhoz

jib/o=*hajó* orrvitorla; **for**~o: *hajó* külső orrvitorla; **grand**~o: *hajó* külső másodorrvitorla; **mez**~o: *hajó* belső orrvitorla; ~**stajo**: *hajó* orrvitorla-merevítő

Ŭtopstajjibo

ĵig/o=**1.** *zene* gigue, zsig (zene és tánc); **2.** *ne* puzzle ➞puzlo

ĵingl/o=*távk* *zene* jingle, szignál, bevezető zene, reklámmzene

ĵins/o=ĵinzo

ĵinrikŝ/o=rikiŝo

ĵip/o=*jm* dzsip

joke/o=zsoké

joker/o=**1.** *játék* dzsóker; **2.** *inf* helyettesítő karakter, dzsóker *szin* ajno, ajna signo

jongl/i=**1.** *ntr* zsonglórmutatvány végez, zsonglörködik; **2.** *ntr* bűvészkedik *szin* prestidigit; **3.** *ntr* *átv* bűvészkedik, ügyeskedik *~i per la argumentoj: ügyeskedik az érvekkel *~i per la vortoj: bűvészkedik a szavakkal; ~**aĵo**: **1.** zsonglórmutatvány; **2.** *átv* szemfényvesztés; ~**isto**: zsonglór; **for**~i: *tr* (szemfényvesztő módon) eltüntet, elvarázsol

jonk/o=ĵonko

ĵorur/o=*ir* dzsóruri (japán melodráma)

ĵos/i=*tr* növ *agr* leföldel

jud/o=*sp* cselgáncs, dzsúdó; ~**isto**: *sp* cselgáncsozó, dzsúdós

ĵujicu/o=*kat* dzsúdzsucu

ĵuĵu/o=**1.** *zene* juju; **2.** *ritk* bizsu, műtyűr

ĵul/o=*fiz* (James Prescott) Joule; ~o: *fiz* joule (J) *kilo~o: kilojoule (kJ) *tera~o: terajoule (TJ)

ĵur/i=**1.** *ntr* esküszik, megesküszik vkire (per) v. vmire (sur) (>tanúság) *~i per la barbo de l' profeto: a próféta szakállára esküszik *~i per sia

honoro: a becsületére esküszik *~i sur la Biblio: a Bibliára esküszik *mi ~as per mia savigo: az üdvözülésre esküszöm *mi ~as sur mia glavo: a kardomra esküszöm; **2. tr** esküszik (>íger) *~i fidelecon: hűséget esküszik *~i grandan ~on: leteszi a nagy esküt *~i kaj re~i: esküdözik *~i lojalecon: hűséget esküszik *~i vengon: bosszút esküszik; ~o: eskü, esküvés *falsa ~o: hamis eskü *kie ~on vi aŭdas, malbonon suspektu **Z: közm** az erős esküdözés mindig gyanús *ne avari per ~oj: égre-földre esküszik *rekruta ~o: katonai eskütel *rompi sian ~on: megszegi az esküjét; ~a: **1.** eskü~, esküre vonatkozó *~a interkonsento: esküvel megerősített megállapodás; **2. jog** hites, esküdt (esküt letett) *szin* jurinta *~a advokato: esküdt ügyvéd *~a juĝantaro: esküdtbíró *~a revizoro: *gazd* hites könyvvizsgáló *li estis ~inta tradukisto: hites fordító volt; ~adi: *ntr* esküdözik *~adi per la ĉielo kaj la tero: égre földre esküszik; ~igi: *tr* megesküt *~igi atestanton: tanút megesküt; ~into: **1.** fogadalmat tett személy (pl. szerzetes); **2. jog** esküdt *szin* juriano; **for~i: tr** esküvel tagad *li for~is sian kredon: esküvel megtagadta hitét; **je~i: 1. ntr** összeesküszik vki ellen (kontraŭ); **2. ntr** felesküdik vmire (por); **kun~i: ntr** összeesküszik *ili kun~is kontraŭ sia sinjoro: uruk ellen összeesküdtek; **pri~i: tr** esküvel fogad, fogadalmat tesz vmire (n) *li pri~is fidelecon al sia patrujo: hűséget esküdött hazájának *monahoj pri~as obeon: a szerzetesek engedelmisségi fogadalmat tesznek; **sub~e:** eskü alatt *aserti sub~e: eskü alatt állítja; ~ligita: esküvel kötelezett; ~ligite: eskü alatt; ~peti: *tr* (esküdözve) könyörög; ~promesi: *tr* esküvel fogad, fogadalmat tesz vmire (n); ~promeso: *vall* fogadalm *szin* sanktpromeso, voto **1** *tri monahaj ~promesoj: három szerzetesi fogadalom; ~rompi: *ntr* eskü szeg; ~rompa: *mn* esküszegő; ~rompo: esküszegés; ~rompinto: *fn* esküszegő

Juras/o=1. geo Jura (hegység) *Francia ~o: Francia Jura *Frankonia ~o: Frank Jura *Svabia ~o: Sváb Jura; **2. geo pol** Jura (megye); **3. geo pol** Jura (kanton)

ĵuras/o=geo jura

ĵuri/o=jog esküdtszék; ~ano: *jog* esküdt, esküdtszék tagja

ĵurnal/o=1. knyv újság, napilap *szin* taggazeto *loka ~o: helyi újság, helyi napilap *tutlanda ~o: országos napilap; **2. napló**; **3. gazd** könyvelési napló; ~ismo: **1.** újságírói pálya v. hivatás; **2.** újságírás, hírlapírás; ~isto: újságíró, hírlapíró; ~istiko: újságírói szakma, zsurnalisztika (>technika); ~istumo: újságírói stílus; **en~igi: 1. tr** betesz az újságba, megjelentet az újságban; **2. tr** naplóz, beír a naplóba; **tele~o:** *táv*k (televíziós) híradó; ~rako: újságtartó

ĵus=hsz éppen most, pont most, az ímént *ĝuste pri tio mi ĵus parolis: éppen erről beszéltem az ímént *mi ĵus parolis kun la ĉefo: éppen most beszéltem a főnökkel; ĵusa: íménti *via ĵusa peto: íménti kérésed; ĵuseco: aktualitás; ĵusdate: nemrég, a napokban; ĵusnaskito: újszülött **k=k** (hang és betű); **ko: ká** (betűnév)

Kaab/o=izsl ép Kába *~o kun la Nigra Ŝtono estas pilgrimejo: a Kába a Fekete Kővel zárandokhely

kab/o=geo földfok, földnyelv *szin* terkapo *Bonespera ~o: Jóreménység-fok *Horna ~o: Horn-fok *Jorka ~o: *Norda ~o: Észak-fok *preterveli la ~on: elvitorlázik a földfok mellett *Verda ~o: Zöld-fok; ~o: ☞Bonespera kabo; **(K)~lando: geo** Fokföld; **(K)~urbo: geo** Fokváros, Cape Town; **(K)~overdo: geo pol** Zöld-foki Köztársaság (CV); **(K)~overdaj Insuloj, Verda~aj Insuloj: geo** Zöld-foki-szigetek **kab/o²=☞fiakro**

kab/o³=bibl kab (kb. 2,5 l)

kabal/o=1. vall *fil* kabbala; **2. ne** ármány, cselszövés ☞intrigo; ~a: *mn* *vall* *fil* kabbalista, kabbalisztikus; ~isto: *vall* *fil* kabbalista

kaban/o=ép kunyhó, faház; ~aĉo: *ép* viskó; ~eto: *ép* házikó

☞branĉkabano, ĉaskabano, ŝirmkabano, terkabano

kabard/o=fn kabard; ~a: *mn* *nyt* kabard (kbd); **(K)~ujo-Balkarujo,**

(K)~io-Balkario: geo pol Kabard- és Balkárföld (RU)

kabared/o=☞kabareto

kabaret/o=1. műv műsoros vendéglő, zenés kávéház, kabaré *szin* koncertkafejo; **2. ir** zene kabaré (műsor); ~isto: *ir* kabarészerző, kabaréró

Kab/e=eo *ir* Kazimierz Bein; ~ei: *ntr* *eo* kabeizál (váratlanul elhagyja a mozgalmat); ~eo: *eo* kabe, mozgalomelhagyó

kabil/o=fn kabil; ~a: *mn* *nyt* kabil (kab); **(K)~ujo, (K)~io: geo** pol Kabília, Kabylia

Kabind/o=1. geo Cabinda (város); **2. geo** pol Cabinda (exklávé)

kabinet/o=1. dolgozószoba *instruista ~o: *isk* tanári szoba *kuracista ~o: *orv* orvosi rendelő *okulista ~o: *orv* szemorvosi rendelő; **2.** bemutatóterem, szakterem, szertár *fizika ~o: *isk* fizikaterem, fisicum *~o de naturajoj: természettudományi szertár *kemia ~o: *isk* kémia-terem, chemicum; **3. pol** kabinet, kormány *la ~o demisiis: lemondott a kormány; ~a: **1.** kabinet~, dolgozószobái; **2. átv**

elméletieskedő, spekulatív, könyvízü *~a vermo: irodakukac

☞konsultkabineto, lernokabineto

kabl/o=1. kötél, drótkötél; 2. vill *táv*k *eltr* kábel, (szigetelt) zsinór v. vezeték *fibrooptika ~o: száloptikai kábel *samaksa ~o: *táv*k koaxiális kábel; **3. hajó** kábel (kb.185,2 m); ~ero: *vill* kábelér; ~ingo: *vill* kábelhüvely; ~isto: *vill* kábelszerelő; **tele~o:** *táv*k távközlési kábel, távolsági vezeték; ~odepeŝo: *táv*k kábeltávírat, kablogram, „kábel” *szin* kablogramo; ~ofosto: *vill* villanypózna; ~olineo: *vill* kábelvezeték; ~omantelo: *vill* kábelköpeny; ~omufo: *vill* kábelvégelzáró, kábelkarmantyú; ~osternado: *vill* *táv*k kábelfektetés; ~oŝipo: *hajó* kábelfektető hajó; ~oŝuo: *vill* kábelsaru *szin* koŝo **2;** ~otamburo: *vill* kábeldob; ~otelefono: *táv*k vezetékes telefon; ~otelevido: *eltr* kábeltévé, kábeltelevízió; ~otramo: *jm* sikló *szin* funikularo; ~ovagono: *jm* kötélpályakocsi; ~ovojo: *köz*l kötélpálya

☞ankrokablo, bremskablo, dratkablo, rubandokablo, startkablo, streĉkablo, tirkablo, trenkablo, USB-kablo

kablogram/o=távk kábeltávírat, kablogram, „kábel” *szin* kablodepeŝo **kabriolet/o=1. jm** kabriolet (kétkerékű kocsi); **2. jm** kabriolé, kabrió (nyitható tetejű sportkocsi)

kabuk/o=ir kabuki (japán színház)

Kabul/o=geo Kabul *~o estas la ĉefurbo de Afganio: Kabul Afganisztán fővárosa; ~rivero: *geo* Kabul folyó

kac/o=durv fasz, farok (pénisz) *baŭmas lia ~o: feláll a farka; ~ingo: *durv* gumi(óvszer), kondom; ~ujo: **1. durv** slicc; **2. durv** punc, muff; ~umi: *ntr* *durv* dug, kefél; ~osuĉi: *tr* *durv* leszopja vki (n) faszát *szin* midzi vö. frandzi

kacik/o=kacika, indián törzsfő, indiánfőnök; **2. átv** befolyásos személy, kacika

kacur/o=növ kislevelű kacurafa ☞japania cercidifilo

kaĉ/o=1. gaszt kása *kiu ~on kuiris, tiu ĝin manĝu **Z: közm** aki főzte, egye meg; **2. pej** kotyvalék *kian ~on vi kuiris?!: milyen kotyvalékot főztél?!; **3. átv** pép, massa *fari ~on el li: ellátja a baját, ad neki, kicsinál; **4. átv** pác, zúrzavar, slamasztika *lasi en ~o: cserben hagy *troviĝi en ~o: bajban van, pácban van, benne van a slamasztikában; ~igi: **1. tr** *gaszt* kását főz, pépesít, pürésít; **2. tr** elkását, elpépesít; ~igilo: *gaszt* püréprés, krumplinyomó; ~osuko: *gaszt* rostos gyümölcslel, rostos üdítő

☞avenkaĉo, bebokaĉo, fazeolkaĉo, glacikaĉo, hundkaĉo, maizkaĉo, pankaaĉo, porkokaĉo, rizkaĉo

kaĉalot/o=áll nagy ábráscet, óriás ábráscet (Physeter catodon)

kaĉin/o=fn kacsin; ~a: *mn* *nyt* kacsin (kac)

kaĉu/o=gaszt kasucukorka, kasupasztilla

kad/o=növ vörös boróka, szürös boróka (Juniperus oxycedrus);

~esenco: *kém* borókaeszcencia

kadaif/o=☞kataifo

kadastr/o=☞katastro

kadavr/o=holttest, hulla, tetem *pala kiel ~o: halottápadt; ~a: hulla~, halotti *~a makulo: *orv* hullafolt *~a rigideco: *orv* hullamerevség; ~aĵo: dög, állati tetem; ~ejo: hullaház, prosectura; ~igi: *tr* leöl, elpusztít; ~iĝi: *ntr* megdöglök, elpusztul; ~ino: *kém* hullaméreg, kadáverin, cadáverin; ~ajkavo: dögkút *szin* karnejo, putrejo; ~oplenu: hullákkal teli *~oplenu batalejo: hullákkal borított csatatér; ~oskarabo: áll dögbogár (Oecoptoma); ~ovora: áll dögevő

kadenc/o=1. zene kadencia, zárlat *amena ~o, plagala ~o: zárókadencia *szin* plagialo *dominanta ~o, duonfina ~o: félzárlat *interrompira ~o, surpriza ~o: megszakított zárlat *perfekta ~o, plenfina ~o: teljes v. egész zárlat *surpriza ~o: álzárlat; **2. átv** ütem, lejtés, ritmua *la ~o de la danco estas vigla: a tánc ritmusa élénk *la ~o de la evoluo: a fejlődés üteme *la ~o de liaj paŝoj: lépteinek üteme *paŝi ~e: ütemesen lép; **3. átv** ütem, ütemesség, tempó *akceli la ~on de la produktado: növeli a termelési ütemet; ~i: *tr* zene ritmizál, ütemessé tesz *li ~as siajn paŝojn: ütemhez igazítja a lépéseit

kadenz/o=zene kadencia (koncertáló szólam zárlat előtti virtuóz része) **kadet/o=kat** isk hadapród, kadét, tiszt, növendék *aerarmea ~o: a légierő kadétya *mararmea ~o: tengerészkadét *terarmea ~o: a szárazföldi hadsereg kadétya; ~lernejo: *kat* kadétiskola, tisztiskola *szin* oficirlernejo

kadi/o=izsl kádi, bíró

kadis/o=tex cadis (serzfajta gyapjúszövet)

kadiŝ/o=vall kaddis (zsidó ima)

Kadiz/o=geo pol Cadiz (város és tartomány)

Kadm/o=mit Kadmosz, Cadmus

kadmi/o=kém kadmium (Cd)

kadr/o=1. keret, ráma, foglalat *~o de fenestro, pordo, pentraĵo, spegulo: ablak-, ajtó-, festmény-, tükörkeret *~o de okulvitroj: szemüvegkeret; **2. átv** keret *ekster la ~o de nia asocio: társaságunk

keretén kívül *en la ~o de la arango: a rendezvény keretében *la historia ~o de la urbo: a város történelmi kerete *salti el la ~o: elűt az átlagtól; **3. átv** káder *szin* kadro; ~**oj**: káderek *~oj de la armeo: a hadsereg káderei *la ~oj de la entrepreno: a vállalat káderei v. vezetői *partiaj ~oj: pártkáderek; ~**a**: keret~ *~a instruprogramo: *isk* kerettanterv *~a temo: kerettéma; ~**i**: *tr* keret, bekeret, *blue ~itaj okuloj: kék karikás szemek *~i bildon: képet keret; ~**e de io**: vminek a keretében *~e de la festo: az ünnep keretében; ~**ado**: **1.** keret, bekeret, bekeretkezés; **2. fot** képközpontosítás, látvány elhelyezése a képen; ~**ajo**: **3.** kadro **1**; ~**ulo**: káder *szin* kadro **3**; ~**umo**: *ép* ajtótok, ablaktok; **al-igi**: *tr* *knv* sort kizár, margókat kiegyenesít; **en-igi**: **3.** kadri; **sen-a**: keret nélküli *sen~aj okulvitroj: keret nélküli szemüveg; ~**olego**: *jog* kerettörvény

U bildkadro, brodkadro, fenestrokadro, kopikadro, pordokadro, referenckadro
kadrat/o=*knv* kvadrát, térkitöltő négyzet; ~**eto**: *knv* kis kvadrát

kaduce/o=**1.** mit kaduceus, kígyós bot, merkúrbot; **2. mit** Aszklépioszbot (botra csavarodó kígyó)

kaduk/a=**1.** rozzant, rozoga, düledező, roskadozó, omladozó *~a domaço: rozzant viskó; **2.** megrokkant, elgyengült *~a maljunulo: megrokkant öregember; **3. átv** elhaló, szétfoszó, roskatag, gyenge lábon álló *~a pruvo: gyenge lábon álló bizonyíték *~aj argumentoj: roskatag érvek *~aj esperoj: szétfoszó remények; **4. jog** érvényét veszített, lejárt *szin* malvalidiginta *~a klaŭzo: érvényét veszített záradék; ~**i**: **1.** *ntr* düledezik, omladozik; **2. ntr** elgyengült, rokkant; ~**ajo**: **1.** roskatag, rozzant vmi *oni restarigos la ~ajojn de la fortikajo: helyreállítják a vár omladozó részeit; **2.** öregkori fogyatékos; ~**eco**: **1.** roskatagság, rozzantság, rozzant állapot; **2.** elesettség, roskatagság, gyengeség; ~**igi**: **1.** *tr* megroggyant, leront, rozzant v. roskataggyá tesz; **2. tr** megrokkant, legyengít; **3. tr** *jog* hatálytalanít, hatályon kívül helyez *szin* malvalidigi; ~**igi**: **1.** *ntr* megroggyan, omladozni v. düledezni kezd; **2. ntr** megrokkant, legyengül; **3. ntr** *jog* érvényét veszti *szin* malvalidigi; ~**igo**: **1.** megroggyanás, omladozás; **2.** megrokkolás, leromlás, elgyengülés, megroggyanás; **3. jog** hatályvesztés, érvényvesztés *szin* malvalidigo; ~**ulo**: elaggott ember, agastyán; ~**ulejo**: ispita, öregotthon, hospice; ~**fali**: *ntr* összeroskad, elomlik

U ĝakaduka, menskaduka

kaf=kaf v. khaf (héber 'k' v. 'kh' betű)

kaf/o=**1.** kávészem, kávébab *szin* kafograjno *mueli ~on: kávé darál *rostita ~o: pörkölt kávé; **2.** kávé, feketekávé *kuiiri ~on: kávé főz *turka ~o: török kávé *~o kun kremo: tejszínes kávé *~o kun kirlita kremo: tejszínhabos kávé *tujpreta ~o: nescafé, azonnal oldódó kávé *szin* tujkafo; ~**ejo**: *gaszt* kávézó, kávéház; ~**ujo**: **1.** kávésdoboz *szin* kafskatolo; **2.** kávéskanna *szin* kafkruĉo; **3. növ** kávécsereje, kávéfa (Coffea) *szin* kafarbo, kafarbusto; ~**umi**: *ntr* kávézik, feketézik; ~**aparato**, ~**kuirilo**: kávéfőző; ~**arbo**, ~**arbusto**: növ kávécsereje, kávéfa (Coffea) *szin* kafujo **3**; ~**bero**: növ kávébogyó; ~**kolora**: kávészínű; ~**kruĉo**: kávéskanna; ~**kulero**: kávéskanal; ~**maŝino**: *gaszt* kávéfőző gép; ~**muelilo**: kávédaráló; ~**obabilo**, ~**oklaĉo**: (kávé melletti) terefere, kávézgatás; ~**ofabo**: **3.** kafograjno; ~**ofiltrilo**: kávészűrő; ~**ograjno**: kávészem, kávébab *szin* kafofabo; ~**olakto**: tejeskávé; ~**okremo**: kávétejszín; ~**rekremento**: kávéalja, zacc; ~**opaŭzo**: kávészünet, cigarettaszünet; ~**plantejo**: *agr* kávéültetvény; ~**opunĉo**: *gaszt* kávépuncs; ~**otaso**: kávécsészé; ~**servico**, ~**tasaro**: kávékészlet; ~**skatolo**: kávésdoboz, kávétartó *szin* kafujo **1**; ~**surogato**: pótkávé

U ciberkafejo, espressokafejo, glacikafo, koncertkafejo, kremkafo, laktokafo, maltokafo, tujkafo, retkafejo

kafein/o=*kém* koffein *szin* kofeino; **sen-a**: *kém* koffeinmentes *sen~a kafo: koffeinmentes kávé

kafeteri/o=büfé, önkiszolgáló étterem

kaf/o=*fn* ex kaffer **3.** koso; ~**a**: *mn* ex nyt kaffer **3.** kosa; **(K)**~**ujo**, **(K)**~**io**: ex *geo* Kafferföld, Zuluföld

kaftan/o=*tex* kaftán

kaguang/o=*áll* bőrszárnyúak **3.** dermopteroj

kaĝ/o=**1.** kalitka, kalicka, ketrec (aprómarhána) *kia la birdo, tia la ~o *Z*: *közm* amilyen a madár, olyan a kalitja *kokina ~o: *agr* tyúkretrec *kunika ~o: *agr* nyúlretrec *pli bona branĉo sennukca, ol ~o plej luksa *Z*: *közm* jobban szereti a madár a szabadságot, mint a kalitkában a vendégséget; **2.** ketrec *leona ~o: oroszlánketrec; **3. tech** kosár *~o de lagro: csapágy kosara *szin* rulujo; **el-igi**: **1.** *tr* ketrecből v. kalitkából kienged; **2. tr** *átv* *biz* dutyiból v. sittről kienged; **en-igi**: **1.** *tr* ketrecbe v. kalitkába zár; **2. tr** *átv* *biz* lesittel, dutyiba zár

U brustokaĝo, lagrokaĝo, ludkaĝo

kahel/o=*ép* csempé, mázas cserép; ~**a**: *ép* csempé~, cserép~ *~a forno: cserépkályha *~a planko: csempepadló; ~**i**: *tr* *ép* csempéz, kicsempéz; ~**aro**: *ép* csempéburkolat; ~**isto**: *ép* burkoló, csempéző; ~**fornisto**:

cserépkályhás

kahekt/a=**3.** kaheksia

kaheksi/o=*orv* senyvesség, cachexia; ~**a**: *orv* leromlott (állapotú)

kaid/o=*jog* *gazd* káid

kaik/o=*hajó* kaik (török vitorlás csónak)

Kain/o=*bibl* Káin *la signo de ~o: Káin-bélyeg; ~**idoj**: **1.** *bibl* Káin-udotok, keniták; **2. vall** káiniták

kainit/o=*ásv* káinit

Kair/o=*geo* Kairó *~o estas la ĉefurbo de Egiptio: Kairó Egyiptom fővárosa

kairn/o=**1.** cairn, kő sírhalom; **2.** cairn, útjelző kőhalom

kairin/o=*áll* Cairina

Kaistr/o=*tört* *geo* Kaüsztroz, Caystrus, Cayster

kaj=és, meg (kötőszó) *estu bona kaj helpu al mi: legyen olyan jó, és segítsen nekem *kaj aliaj: és mások *kaj ceteraj: és egyebek *kaj cetera: és egyébként *kaj do: és hát *kaj la sekvaj: és a következők *kaj multaj aliaj: és sokan mások *kaj similaj: és hasonlóak *kaj simile: és hasonlóan v. hasonlóképpen *kaj tiel plu: és így tovább *komerca kaj: és-jel (&) *pli kaj pli: egyre inkább, egyre több; kaj..., kaj...: mind..., mind... (páros kötőszó) *kaj pano, kaj akvo estas necesaj por la vivo: mind a kenyér, mind a víz szükséges az élethez *li ricevis kaj flaton kaj baton: kapott hideget, éppen úgy mint meleget; kaj-aŭ: *inf* és-vagy; kaj-ligaĵo, kaj-signo: és-jel, &; kaj-operacio: *inf* és-művelet; kaj-signo: és-jel

kaj/o=**1.** hajó rakpart; **2. vsút** peron, vágány; ~**obileto**: *vsút* peronjegy

U ĝetkajo, kargadkajo

Kaj/o=*tört* Caius

Kajafas/o=*bibl* Kajafás

kajak/o=**1.** hajó eszkimó csónak; **2. hajó** *sp* kajak; ~**i**: *ntr* kajakozik; ~**isto**: kajakos

Kajbar/o=*geo* Haibár-hágó

Kajen/o=*geo* Cayenne *~o estas la ĉefurbo de Franca Gujano: Cayenne Francia Guyana fővárosa; ~**rivero**: *geo* Cayenne folyó

U kajena pipro

kajeput/o=**1.** növ olajos kajeputfá (Melaleuca cajuputi) *szin* kajeputa melaleŭko; **2. gysz** kajeputolaj *szin* kajeputa esenco; ~**a**: *mn* kajeput~ *~a esenco: *gysz* kajeputolaj

kajer/o=**1.** *isk* fűzet *~o por hejmaĵ taskoj: lecke-fűzet *kvadratita ~o: kockás fűzet *liniita ~o: vonalas fűzet; **2. knv** fűzet, folytatás *mi eldonos la libron en pluraj ~oj: több fűzetben adom ki a könyvet; ~**eto**: fűzetecske, notesz; ~**igi**: *tr* fűz, (fűzetté) összefűz; ~**igilo**: fűzőgép; ~**ujo**: irattáska, irattartó; **krom-o**: *knv* melléklet, újságmelléklet

U ekzerckajero, kolorigkajero, muzikkajero, notkajero, ringokajero, programkajero

kajman/o=**1.** áll kajmán (Caiman); **2.** ~o: *eo* *pej* kajmán (eszperantisták között idegen nyelvet beszélő); ~**i**: *ntr* *eo* *pej* kajmánkodik (eszperantisták mindegyikük számára idegen nyelven beszélnek); ~**a** **Insularo**: *geo* *pol* Kajmán-szigetek (GB)

kajt/o=**1.** *jék* papírsárkány *szin* flugdrako; **2. rep** sárkány, repülőgépváz **kajut/o**=*jm* fülke, kajüt *~o de aviadilo: repülőgép fülkéje, pilótafülke *~o de ŝargaŭto: teherautó fülkéje *~o de ŝipo: kajüt, hajófülke *pilota ~o: *rep* pilótafülke *szin* pilotejo; **2. rep** űrhajó utasfülkéje

kajol/i=*tr* hízeleg, gazsulál *la filino ~is sian patron, ĝis li donis monon al ŝi: a lány addig hízelgett az apjának, míg az pénzt adott neki; **el-i**: *tr* kihízeleg, hízelgéssel kihúz *li el-is permeson: kihízelgette az engedélyt **kak/i**=*ntr* *biz* kakul *szin* feki; ~**ajo**: *biz* kaka *szin* feko; **en-i**: *ntr* *biz* bekakál; ~**makuli** *sin*: *biz* összecsinálja magát

kaka/o=**1.** növ kakaószem, kakaóbab *szin* kakaofabo; **2. gaszt** kakaó (ital); ~**ujo**: **1.** kakaósdoboz *szin* kakaoskatolo; **2.** kakaóskanna *szin* kakaokruĉo; **3. növ** kakaófa, kakaócsereje (Theobroma cacao) *szin* kakaoarbo; ~**obutero**: *gaszt* kakaóvaj; ~**ofabo**: növ kakaószem, kakaóbab *szin* kakao **1**; ~**okruĉo**: kakaóskanna *szin* kakaŭjo **2**; ~**opulvoro**: kakaópor

kakatu/o=*áll* kakadu (Cacatua)

kakeksi/o=**3.** kaheksio

kakemon/o=*műv* kakemonó (JP); ~**isto**: *műv* kakemonóművész

kaki/a=khaki, khakiszerű *~a militvesto: khakiszerű katonai ruha

kakinok/o=**1.** növ ázsiai kakiszilva, ázsiai datolyaszilva (Diospyros kaki) *szin* japana persimono; **2.** **3.** kakakinokbero; ~**bero**: növ datolyaszilva, kakiszilva (termés)

kakofoni/o=kakofónia, rossz hangzás; ~**a**: rossz hangzású, kakofonikus

kakografi/o=csúnya írás, hibás írás, kakográfia

kakosmi/o=*pszi* kóros szagérzet, cacosmia

kakt/o=**1.** növ ált kaktusz **3.** kaktacaj *ehino~o: gömbkaktusz (Echinopsis); **2.** medvetalpaktusz **3.** opuntia *figo~o: fügekaktusz, közönséges fügekaktusz (Opuntia ficus-indica)

kakuminal/o=*nyt* kakuminális hang *szin* retrofleksa sono
kal/o=**1.** *orv* bőrkeményedés, kérgesedés, callositas; **2.** *növ* rostacső-elzáródás vö. kaluso **2;** **~a:** *orv* bőrkeményedéses, kérges ***~aj** manoj de laboristoj; munkások kérges keze; **~aĵo:** kérges bőrresz, bőrkeményedéses hely; **~ozo:** *biol kém* kallóz, callose vö. kaloz/o
 √ piedkalo
kala/o=*növ* sárkánygyökér (Calla)
kala-azar/o=*orv* dumdumláz, kala-azar, trópusi leishmaniózis *szin* nigra febro
Kalabar/o=*geo* Kalabár (város); **~rivero:** *geo* Kalabár folyó
kalabas/o=**1.** *növ* lopótökfa, rumbatökfa (Crescentia cujete); **2.** ∅kalabasfrukto; **~ujo,** **~arbo:** ∅kalabaso **1;** **~frukto:** *növ* rumbatök (termés)
kaladi/o=*növ* tarkalevél, kaládium (Caladium)
Kalabri/o=*geo pol* Calabria (IT)
Kalahar/o=*geo* Kalahári sivatag
kalam/o=**1.** *növ* nádpálma, tengeri nád (Calamus); **2.** *tört* írónád
kalambak/o=*növ* sasfa (Aquilaria agallocha)
kalamint/o=**1.** *ex ásv* hemimorfít ∅hemimorfito; **2.** ∅smiconito
kalamint/o=*növ* pereszleny (Calamintha)
kalandr/i=*tr tex* knyv simít, fényesít, mercerizál, mángorol, kalanderez *szin* gladruli; **~ado:** *tex knyv* mángorlás, kalanderezés; **~ilo:** *tex knyv* simítógép, fényesítógép, mángorló, kalander *szin* gladrulilo
kalandr/o=*áll* kalandrapacsirta (Melanocorypha calandra)
kalandra/o=*áll* gabonaszuzsok, gabonaszizsik (Calandra granaria)
kalašnikov/o=*kat* kalasnyikov (szovjet géppisztoly)
kalate/o=*növ* zebralevél, kehelyvirág, csodalevél (Calathea)
kalaz/o=**1.** *áll* köldökfolt, jégzsínór, chalaza; **2.** *növ* magkezdemény alapja, chalaza
kalazi/o=*orv* jégárpa, chalazeon
kalcidon/o=*ásv* kalcidon
Kalcidon/o=*tört geo* Kalcidon, Kalkedon
kalceolari/o=*növ* papucsirág (Calceolaria)
kalci/o=*kém* kalcium (Ca); **~a:** *kém* kalcium ***~a** klorido: kalcium-klorid ***~a** oksido: kalcium-oxid; **de~iĝi,** **sen~iĝi:** *ntr biol* elmésztelenedik, dekalcifikálódik; **re~iĝi:** *ntr biol* újracsonstosodik, rekalcifikálódik
Kalcid/o=*geo* Khalkisz
Kalcidik/o=*geo* Khalkidiké
kalciferol/o=*biol kém* kalciferol
 √ kolekalciferolo
kalcin/i=*kém* izzít, kalcinál, kiéget, pörkööl (ércet) ***~ita** aluno: égetett timsó
kalcit/o=*ásv* kalcit, mészpát
kalcitr/i=*ntr* kirúg, hátrarúg (ló két hátsó lábával); **2.** *ntr átv* makrancoskodik, berzenkedik, ellenszegül; **~ema:** csökönyös, makrancos, makacs természetű
Kalde/o=∅Haldeujo
kaldron/o=**1.** *gaszt* bogrács, üst, kondér ***ne** batalu pot' el tero kontraŭ ~o el fero **Z:** *közm* a gyengének soha nincs igaza ***ne** helpas glorkrono al malplena ~o **Z:** *közm* dicsőséggel nem lehet jóllakni; **2.** *tech* kazán ***gasa** ~o: gázkazán ***olea** ~o: olajkazán; **3.** *geo* völgykatlan; **~ego:** ∅vaporkaldrono; **~ejo:** *tech* kazánház *szin* kaldronĉambro; **~eto:** *fn* *gaszt* teafozós (edény) *szin* tekaldrono; **~isto:** **1.** üstcsináló, üstfoltozó; **2.** rézműves; **~ĉambro:** *tech* kazánház *szin* kaldronejo; **~forno:** katlan (tűzhely); **~krusto:** kazánkő; **~stabilo:** bográcsstartó állvány
 √ hejtokaldrono, tekaldrono, vaporkaldrono
kalefakci/o=*fiz* kalefakció (forró fémlapra hullatott folyadéksepp gömb alakúvá válása)
Kaledoni/o=*geo* Kaledónia; **Nov~:** *geo pol* Új-Kaledónia (FR) *szin* Kanakio
kalejdoskop/o=*jték* kaleidoszkóp; **~i:** *ntr átv* egymást kergetik, színesen váltakoznak, kavarnognak ***diversaj** pensoj ~is en lia kapo: különböző gondolatok kavarnognak a fejében
kalembur/o=szójáték (morfémahatár eltolásával) *szin* mistranĉo **2**
kalend/o=*tört* Calendae (a hónap első napja) ***formeti** ĝis la grekaj ~oj: sohanapjára halaszt
kalend/oj=∅kalendo
kalendar/o=naptár ***gregoria** ~o: gregorián naptár, Gergely-naptár ***julia** ~o: Julianus-naptár ***porĉiama** ~o: öröknapár ***reklama** ~o: reklámnaptár ***ŝirfolia** ~o: tépőlapos naptár; **~eto:** kártyanaptár
 √ florkalendaro, murkalendaro, poŝkalendaro, ŝirkalendaro, tablokalendaro
kalendul/o=*növ* körömvirág (Calendula)
kalentur/o=*orv* trópusi láz
kaleŝ/o=**1.** *jm* hintó; **2.** *jm* lovas kocsi ***poŝta** ~o: postakocsi ***vojaĝa** ~o:

delizsánsz, utazókocsi; **~aĵo:** *jm* karosszéria; **~aĵisto:** karosszériakészítő, karosszérialakatos; **~ego:** *jm* díshintó; **~ejo:** kocsiszín; **~isto:** kocsis, parádés kocsis; **duon~o:** *jm* kétülékes hintó, coupé; **el~iĝi:** *ntr* kiszáll a hintóból; **en~iĝi:** *ntr* beül a hintóba; **~ĉevalo:** *áll* parádés ló; **~faristo:** hintókészítő; **~muzeo:** hintómúzeum; **~servanto:** hintóinas
Kaleval/o=*ir* Kalevala
Kalez/o=*geo* Calais ***(K)~a** Markolo: Calaisi-szoros ***Nordo-(K)~a** Markolo: *geo pol* Nord-Pas-de-Calais (FR)
kalfatr/i=*tr* hajó dugaroz, tapaszt, kalafál (hajófalat); **~ilo:** dugarozóvő; **~isto:** hajó dugarozó hajóács
Kalhaŝ/o=*ir* Kalkhasz
kali/o=kálium (K); **~emio:** *orv* káliumvérűség, kaliaemia; **~salo:** *kém* kálisó
Kali/o=*vall* Káli ***~o** estas ŝaktio de Ŝivo: Káli Siva saktija
Kaliban/o=*ir* Caliban (Shakespeare-hős)
kalibr/o=**1.** *tech* űrmérlet, belső átmérő, kaliber, öb ***~o** de kanono: ágyú űrmérete ***~o** de pafilo: puska kalibere; **2.** *tech* külső átmérő, kaliber ***~o** de kuglo: golyó kalibere ***~o** de buso: tűzéri lövedék űrmérete; **~i:** *tr tech* kalibrál, belső átmérőt mér; **~iĝi:** *tr tech* kalibrál, méretre pontosít; **~ilo:** **1.** *tech* idomszer ***mikrometra** ~ilo: mérőorsó, nóniusz; **2.** *zene* húrmérő; **grand~a:** *kat* nagy kaliberű; **~ocirkelo:** *tech* körzőidomszer, kaliberkörző
 √ ŝovkalibrilo
kaliceb/o=*áll* kabócamajom (Callicebus)
kalidr/o=*áll* partfutó (Calidris)
kalif/o=*iszl* tört kalifa; **~ujo:** *iszl* tört kalifátus
Kaliforni/o=*geo pol* Kalifornia (US)
kaliforni/o=*kém* kalifornium (Cf)
kaligraf/o=kalligráfus *szin* belskribisto; **~i:** *tr* kalligrafál, szépírással ír; **~aĵo:** szép kézírás, kalligráfia; **~io:** kalligráfia, szépírás *szin* belskribado
kaligram/o=*ir* képvers, kalligramma
Kaligul/o=*tört* Caligula
kalik/o=**1.** *vall* kehely, pohár (>áldozás) ***ĉi** tiu ~o estas la nova interligo en mia sango: e pohár az új szövetség az én vérem által; **2.** *átv bibl* pohár (>sors) ***forportu** de mi ĉi tiun ~on: vedd el tőlem ezt a poharat ***se** povas esti, ĉi tiu ~o pasu for de mi: *bibl* ba lehetséges, múlték el tőlem e pohár; **3.** *gaszt* talpas pohár, kehely ***~o** por ĉampano: pezsgőspohár; **4.** *növ* csésze *szin* sepalaro ***kuniĝsepala** ~o: forrt levelű csésze ***libersepala** ~o: szabad levelű csésze; **5.** *anat* kehely ***renaj** ~oj: vesekehelyek, calices renales; **~o:** *csill* Serleg, Crater; **~ano:** *kr* kelyhes; **~eto:** **1.** *gaszt* kis kehely, kelyhecske; **2.** *növ* külső csésze, álcésze *szin* kromkaliko; **flor~o:** *növ* csésze *szin* sepalaro; **krom~o:** *növ* külső csésze, álcésze *szin* kaliketo **2**
Kalikat/o=∅Kolkato
kalikot/o=*tex* pamutvászon, kalikószövet, molinó
Kalikot/o=*geo* Calicut
Kalikst/o=Callistus, Calictus (utónév)
Kalimah/o=*műv ir* Kallimakhosz
Kalimantan/o=*geo* Kalimantan
Kaliningrad/o=*geo* Kalinyingrád vö. Kenigsbergo
Kaliop/o=*mit* Kalliopé, Calliope
kalipetr/o=*ép* apácacerép vö. imbrico
kalips/o=*zene* calypso (tánc és zenei stílus)
kalips/o=**1.** *mit* Kalüpszó; **2.** Kalipszó (utónév)
kalistef/o=*növ* kerti v. kínai őszirózsa (Callistephus chinensis) *szin* ĉinia astero
kalistegi/o=*növ* sövényzsalák (Calystegia) ***heĝa** ~o: felfutó sövényzsalák (C. sepium) *szin* heĝa konvolvulo, heĝa volvulo
Kalist/o=**1.** *mit* Kallisztó; **2.** *csill* Kallisztó
kalistem/o=*növ* kefevirág (Callistemon)
kalisten/o=*műv* mozdulatművészet
kalitrik/o=*növ* mocsárhúr (Callitriche)
kalitriks/o=*áll* selyemmajom (Callithrix) *szin* silksimio
kalitris/o=*növ* díszciprus (Callitris)
kalk/o=*kém* *ép* mész ***estingita** ~o, velka ~o: oltott mész ***natra** ~o: nátronmész ***neestingita** ~o, vigla ~o: oltatlan mész; **~i:** **1.** *tr* *ép* meszel; **2.** *tr agr* mesze; **3.** *tr* mésszel semlegesít; **~aĵo:** *ép* vakolat; **de~iĝi,** **sen~iĝi:** **1.** *ntr ásv* elmésztelenedik; **2.** *ntr biol* elmésztelenedik, dekalcifikálódik *szin* dekalciigi; **re~iĝi:** ∅rekalcigi; **~argilo:** *ásv* márga; **~forno:** mészégető kemence; **~olakto:** *ép* mésztej; **~oskisto:** *ásv* mészpala; **~otofo:** *ásv* mésztufa *szin* travertino; **~petro,** **~oŝtono:** *ásv* mészkő ***numulita** ~oŝtono: nummulitos mészkő; **~spato:** ∅kalcito
kalkan/o=**1.** *anat* sarok ***~o** de Aĥilo: achillesi sarok, gyenge pont ***postveni** lin ĉe la ~oj, postveni lin ~sekte: sarkon követ, szorosan a nyomában jár ***sidiĝi** sur la ~oj: sarkára ül ***turni** sin sur la ~o: sarkon

fordul; **2. tech** sarok, sarokrész, sarkantyú; ~**umo**: cipősarok *kunfrapi la ~umojn, kunklakigi la ~umojn: összezsarok a bokáját; ~**umi**: *tr* sarkal (pl. cipőt); **re-umi**: *tr* újrasarkal (pl. cipőt); ~**osto**: *anat* sarokcsont, calcaneum *szin* kalkaneo; ~**sidi**: *ntr* sarkán ül *szin* sisi sur la suroj; ~**umfero**: sarokvas (cipőn)
 √literkalkano, pikkalkanumo
kalkane/o=*anat* sarokcsont, calcaneum *szin* kalkanosto
Kalkat/o=∅Kolkato
kalke/o=∅paüsafo
kalkedoni/o=∅kalcedono
kalkul/i=**1.** *tr* számol, elszámol vmeddig (gis) (sorolja a számokat) *eē gis dek li ne scipovas ~i: tízig sem tud elszámolni *~u dudekon, kaj poste ekiru: számolj húszig, majd indulj; **2. tr** megszámlál, megolvas *estas neeble ~i la stelojn: lehetetlen megszámlálni a csillagokat *~i la voĉojn: megszámlálja a szavazatokat *~i sian monon: megszámlálja, v. megolvassa a pénzét; **3. tr mat** kiszámít *~i la renton: kiszámítja a hozamot *~i en la kapo: fejben számol *~i distancon: távolságot kiszámít *~i fakturon: számlát kiszámít *~i la procenton: kiszámítja a százalékat *li scipovas legi kaj ~i: tud olvasni és számolni; **4. tr** számít, tekint vminek, sorol vhoval *~i tion sia devo: kötelességének tekint *ne ~ante la kroman utilon: nem számítva a külön hasznát *ne ~u tion mia kulpo: ne tekintsd azt bűnömül *se vi ~as min al viaj amikoj: ha barátaid közé sorolsz; **5. ntr** számít vkire v. vmire (je, pri) *mi ~as je via helpo: számíthat a segítségre *oni povas ~i nur je si: az ember csak magára számíthat; **6. ntr** számol vmivel v. vkivel (kun) *kun oponantoj ni ne ~as: ellenzőkkel nem számolunk *ni ne ~is kun la kromaj kostoj: nem számoltunk a plusz költségekkel *oni devas ~i kun la lokaj kutimoj: számolni kell a helyi szokásokkal; ~**o**: **1.** számlálás, megszámlálás, megolvasás, számbavétel *la ~o de la voĉoj: a szavazatok számlálása *mono amas ~on **Z. közm** a pénz olvasva jó; **2. mat** számítás, kiszámítás *algebra ~o: algebrai számítás *erara ~o: téves számítás *infinitezima ~o: infinitezimális számítás *integrala ~o: integrálszámítás *szin* integralado **2** *la bazaj operacioj de la ~o: a számítás alapműveletei; **3.** számítás, összegzés, számadás, kalkuláció *bonaj ~oj, bonaj kunuloj **Z. közm** pénz nem barátság *gi estas nulo en la ~o: se nem oszt, se nem szoroz *havi ~on kun li: elszámolnivalója van vele *ju pli precizaj la ~oj, des pli forta la amikeco **Z. közm** más az üzlet, és más a barátság *~o de en-kaj elspezoj: bevételek és kiadások összegzése *~o de gajnoj kaj malgajnoj: nyereség- és veszteségszámítás *klaraj ~oj – bonaj amikoj: *köz*m pénz nem barátság *suldi ~on: számadással tartozik; **4.** számla *szin* fakturo *jen la ~o pri viaj ŝuldoj: itt a számla a tartozásaidról *pagi la ~on: kifizeti a számlát *peti ~on pri la konsumo: számlát kér a fogyasztásról; **5.** számítás, számlálás vmivel *fari ~ojn sen la mastro: gazda nélkül csinál számadást *for el la manoj – for el la ~o **Z.** keresztet lehet vetni rá *kiu vivas sen ~o, baldaŭ estos almozujo **Z. közm** ha nem tudsz spórolni, megtanulsz koldulni *preni en ~on: számításba vesz *tro grandaj ~oj kondukas al nuloj **Z. közm** aki sokat markol, keveset fog; **6. ex** számla ∅konto *eldoni libron je la propra ~o: saját számlára ad ki könyvet; ~**ema**: megfontolt, elővigyázatos, körültekintő; ~**ilo**: számológép, kalkulátor *elektronika ~maŝino: *eltr* elektronikus számológép; ~**isto**: *fn* *gazd* tud kalkulátor (kalkulációt végző személy); ~**metro**: skálás számolóeszköz, mérőóra; **al-i**: **1.** tr hozzászámít, hozzávesz, hozzáad, beszámít *al~u la energikostojn al la luprezo: számítsa hozzá a lakbérhez az energiaköltségeket *al~u lajn ŝuldojn al la sin al laj amikoj: beárba az adósságait; **2. tr** átv besorol vhoval *al~i pri al liamitod: barátai közé sorolja magát; **antaŭ-i**: *tr* előre kiszámít, előzetes számítását végez *antaŭ~i la eventualajn kromajn kostojn: előre kiszámítja az esetleges plusz költségeket *oni ne povas antaŭ~i lian konduton: nem lehet előre kiszámítani a viselkedését; **de-i**: *tr* leszámít (összegeből) *de~i la rabaton: leszámítja az árengedményt; **el-i**: **1. tr mat** kiszámít, számításal megállapít *el~i la proporcion de virj al virinoj: kiszámítja a férfiak és nők arányát; **2. tr** átv összeszámol, felsorol, elsorol *mi ne povas el~i viajn meritojn: nem tudom elsorolni érdemeidet; **en-i**: *tr* beleszámít, tartalmaz, magában foglal *ĉiuj servoj en~itaj: minden szolgáltatás beleszámítva *se en~i ĉiujn kostojn: ha minden költséget beleszámolunk; **fin-i**: **1. tr** összeszámol, összegez, elszámol; **2. ntr** átv leszámol vkivel (kun) *szin* átv finkonti; **gis-i**: *tr* vmeddig elszámol *la juĝisto gis~is al la falinta boksisto: a bíró rászámolt az elesett ökölvívóra; **inter-i**: *tr* beszámít, levon (tartozást) *inter~u miajn ŝuldojn: számítsd bele a tartozásaimat; **gis~ado**: *sp* rászámolás (>boks); **kun-i**: *tr* összegez, összeszámol *kun~u ĉion: mindent számolj össze; **mis-i**: *tr* félreszámol, rosszul számol, elszámol *mi mis~is la voĉojn: rosszul számoltam meg a szavazatokat *mis~as tiu, kiu ne ~as kun mi: rosszul számol, aki nem számol velem; **ne~ebla**: megszámlálhatatlan; **pri-i**: **1. tr** számításal megtervez *pri~i laborpecon: munkadarab számításait elvégzi *pri~i la

buĝeton: megtervezi a költségvetést; **2. tr** átv mérlegel *pri~u la sekvojn de viaj agoj: mérlegeld tetteid következményeit; rekalui: *tr* újraszámol; **retro~o**: visszaszámlálás; ~**bastono**: ∅šovkalkulilo; ~**eraro**: számolási v. számítási hiba; ~**maŝino**: ∅kalkulilo; ~**raporto**: *gazd* pénzügyi beszámoló; ~**tabelo**: *gazd* számítási táblázat, számtáblázat *szin* baremo
 √glitkalkulilo, kalkulmaŝino, poŝkalkulilo, probablokalkulo, salajrokalkulo, tabelkalkulilo, tempokalkulo
kalkulus/o=*orv* kő, calculus
 √dentokalkuluso, galkalkuluso, renkalkuluso
Kalkut/o=∅Kalkato
kalm/o=*met* szélcsend *szin* senvento; ~**a**: **1.** *met* szélcsendes; **2. átv** nyugodt, zavartalan
kalmar/o=∅lologo
kalmmodulin/o=*biol* kém kalmmodulin
kalmuk/o=*fn* kalmük; ~**a**: *mn* nyt kalmük (xal); (**K**)~**ujo**, (**K**)~**io**: *geo* pol Kalmükföld (RU)
Kaloĉaj/o=*eo* Kalocsay (Kálmán); ~**afo**: *eo* kalocsayizmus
kalomel/o=*kém* kalomel
kalori/o=*fiz* kalória, kiskalória (cal) *granda ~o: ∅kilokalorio *malgranda ~o: ∅kalorio; ~**metro**: *fiz* hőmennyiség-mérő, kalóriamérő, kaloriméter; ~**metrio**: *fiz* hőmérőstan, hőértékmérés, kalorimetria; **kilo~o**: *fiz* kilokalória, nagykalória
kalorifer/o=∅stovo
kalosom/o=*áll* bábrabló (Calosoma)
kalot/o=*mat* gömbsüveg
kaloz/o=*anat* agyereszték, kéregtest, agyvelőhíd, corpus callosum vö. kal-ozo
kalpak/o=*tex* kalpag, prémsüveg
kalson/o=*tex* alsónadrág, bugyogó; ~**eto**: *tex* bugyi; ~**fekulo**: *pej* beszari alak; ~**ŝnuro**: gatyamadzag; ~**ŝtrumpoj**: *tex* harisnyanadrág *szin* ŝtrumpokalsono
 √bankalsono, ŝtrumpokalsono
kalt/o=*növ* gólyahír, gólyavirág (Caltha) *marĉa ~o: mocsári gólyahír (C. palustris)
kalumet/o=békepipa *szin* pacpipo
kalmun/i=*tr* rágalmaz *~ante konstante, oni eē anĝelon nigrigas **Z. közm** a rágalom egy anglyt is befektethet; ~**o**: rágalom *kontraŭ ~o helpas nenio **Z. közm** rágalom ellen nincs védekezés *kontraŭ ~o ne povas batali eē Dio **Z. közm** rágalom ellen nincs orvosság *se ~o eē pasas, gi ĉiam iom lasas **Z. közm** a rágalomból valami mindig megragad *se ~o eē pasas, gi ĉiam ion lasas **Z. közm** a rágalomból mindig valami megragad *se ~o ne brulas, gi almenaŭ makulas **Z. közm** a rágalomból mindig valami megragad *serpenton oni povas eviti, sed ~on neniam **Z. közm** rágalom ellen nincs orvosság
kalun/o=*növ* csarab, erika, hanga, télizöld, angyalmetélt (Calluna)
kalus/o=**1.** *orv* csontforradás, csontheg, callus; **2. növ** növényi hegszövet, kallusz, callus vö. kalo **2**
kalv/a=**1.** kopasz, tar *szin* senhara; **2. átv** csupasz, kopár *~a monto: kopár hegy; ~**o**: kopaszság, kopasz felület *se haroj ne manko, oni ~on ne havus **Z. közm** ha az a „ha” ott nem volna, kopasznak is haja volna; ~**eco**: kopaszság; ~**igi**: *tr* lekopaszt, lekopaszt; ~**iĝi**: *ntr* megkopaszodik *kapo malsaga nek grizigas, nek ~igas **Z. közm** bolond feje se nem őszül, se nem kopaszodik
kalvados/o=*gaszt* calvados (ital)
Kalvari/o=*bibl* kr Kálvária (hegy), Golgota *szin* Golgoto; ~**o**: **1.** *kr* műv kálvária (szoborcsoport); **2. kr** átv kálvária, kálváriaút *szin* kalvaria vojo; **3. anat** koponyaboltozat, koponyatető, calvaria *szin* krania volbo
 √kalvaria vojo
kalvil/o=*növ* kalvil, eperalma, csörgőalma
Kalvin/o=*kr* Kálvin (János); ~**ano**: *kr* kálvinista, református; ~**ana**: *mn* kr kálvinista, református *~ana eklezio: református egyház, kálvinista egyház; ~**ismo**: *kr* kálvinizmus
kam/o=*tech* büttyök, görbetárcsa; ~**kontakto**: *táv*k büttyökös érintkező; ~**ŝafto**: *tech* vezértengely, vezérműtengely, büttyökös tengely
kamabok/o=*gaszt* kamabokó, haltészta *szin* fiškuko
Kamadev/o=∅Madano
kamaj/o=**1.** *műv* camaieu (egy szín különböző árnyalataival való festés); **2. műv** camaieu technikával készült festmény
kamarad/o=**1.** pajtás, bajtárs, társ, haver; **2.** elvtárs *~o ĝenerala sekretario: főtitkár elvtárs; ~**a**: **1.** pajtási, bajtársi, haveri *~a renkontiĝo: bajtársi találkozó; **2.** elvtársi *~a helpo: elvtársi segítség; ~**i**: *ntr* pajtáskodik, cimborál, haverkodik; ~**eco**: **1.** bajtársi érzés, haveri kapcsolat; **2.** elvtársiasság; ~**iĝi**: *ntr* összebarátkozik, összecimborál, összehaverkodik; ~**ino**: elvtársnő
kamaril/o=*pol* pej kamarilla *~a politiko: kamarillapolitika

Kamasutr/o=Káma-Szutra; **~aĵo**: a Káma-Szutrában ismertett szerelmi póz

kamb/o=*fn* kamba; **~a**: *mn nyt* kamba, kikamba (kam)

kambi/o=*gazd* (saját) váltó *avali ~on: váltót szavatol *diskonti ~on: váltót leszámítól *ġiri ~on: váltót forgat *~o al prezentanto: bemutatóra szóló váltó *matureco de ~o: váltó esedékessége *prenanto de ~o: váltó kedvezményezettje v. rendeltvényese *postdata ~o: határidős váltó *postvida ~o: látra szóló váltó *prenanto de ~o: váltó kedvezményezettje *proksimdata ~o: rövid lejáratú váltó *trati ~on: váltót intézvényez; **~isto**, **~agente**: *gazd* váltóügynök, váltóalkusz; **~agentejo**: *gazd* váltóügynökség

┐ordonkambio, promeskambio

kambium/o=*növ* kambium, gyarapítószövet

Kambiz/o=*tört* Kambuszész

Kamboĝ/o=*geo pol* Kambodzsa (KH)

kambri/o=*tört geo* kambrium; **antaŭ~o**, **pre~o**: *tört geo* prekambrium

Kamĉatk/o=*geo* Kamcsatka

kame/o=*műv* kámea

kameciparis/o=*növ* hamisciprus, álciprus (Chamaecyparis)

kamecitiz/o=*kal* kalka citizo

kamel/o=*áll* teve (Camelus) *baktia ~o, duĝiba ~o: kétpúpú teve (C. bactrianus) *unuĝiba ~o: egypúpú teve, dromedár (C. dromedarius) *szin* dromedaro; **~isto**, **~pelisto**: tevehajcsár; **~haro**: *tex* teveször

kameleon/o=*ĉ*hameleono

kameli/o=*növ* kamélia, teacserje (Camellia)

kamembert/o=*gaszt* camembert (sajtféleség)

kamemel/o=*növ* pipitér, kamilla (Chamaemelum) *nobla ~o: nemes pipitér, rómaiszékfű, rómaikamilla (Ch. nobile) *szin* roma kamomilo

kamemor/o=*növ* tözege v. lápi v. törpe szeder, málna (Rubus chamaemorus)

kamen/o=**1.** kandalló *~o en malnova kastelo: kandalló régi kastélyban; **2.** *ált* kandalló, kályha *kahela ~o: cserépkandalló, cserépkályha *marmora ~o: márványkandalló; **~isto**: kandallóépítő, kályhás; **~breto**: kandallópárkány; **~kapuĉo**: kandallókürtő; **~purigisto**, **~skrapisto**, **~tubisto**: kéményseprő; **~tubo**: *ép* kémény

kamer/o=**1.** *ép* kamra, kamora; **2.** *tech fot* kamra *ekspansia ~o: expanziós kamra *joniga ~o: ionizációs kamra *~o de forno: kemence kamrája *~o de fotilo: fényképezőgép kamrája *~o de revolvero: revolver forgótárfurata *ses~a revolvero: ötlövetű revolver *senluma ~o: sötétkamera; **3.** *biol* üreg, csarnok *~o de okulo: szemcsarnok *~o de ovario: magházüreg; **4.** *fot* kamera *ĉ*kamerao; **~isto**: *tört* kamarás; **tele~o**: *film* tv-kamera, tévékamera, telekamera

┐fridkamero, gaskamero, kluzkamero, lavkamero, lignokamero, nebulkamero, nubokamero, nutraĵkamero, plumbokamero, ventkamero **kamera/o**=*film* kamera, filmezőgép *amatora ~o: amatőr kamera *observa ~o: térfigyelő kamera *profesia ~o: professzionális kamera; **~isto**: *film* operatőr, kameraman

┐gvatkamerao, kaŝkamerao, retkamerao, telefonkamerao, videokamerao

kamerling/o=*kr* bíboros kamarás, camerlegno

kamerops/o=*növ* lószörpálma (Chamaerops)

Kamerun/o=**1.** Kamerun (hegy); **2.** *geo pol* Kamerun (ország) (CM)

kamfor/o=*kém* kámfor; **~a**: kámfor~ *~a alkoholo: kámforos alkohol; **~ujo**, **~arbo**: kámforfa *ĉ*kamfora cinamomo; **~oleo**: *gysz* kámforolaj

┐linkamforaĵo

kamikaz/o=**1.** *rep* kamikazegép; **2.** *rep* kamikazepilóta; **3.** *átv* vakmerő ember

Kamil/o=Kamill (utónév)

kamion/o=*jm* teherautó, kamion *szin* ŝarĝaŭto; **~i**: *tr* kamionnal szállít, teherautóval visz; **~ado**: *közl* közúti fuvarozás; **~eto**: *jm* kisteherautó; **~isto**, **~ŝoforo**: teherautó-vezető, kamionsofőr; **~muntejo**: *ip* kamionszerelő; **~traffiko**: *közl* kamionforgalom

┐baskulkamiono, cisternkamiono, pumpkamiono, ŝpruckamiono, ŝutkamiono

kamiŝibaj/o=*ĉ*bildoteatro, paperteatro

kamizard/o=*kr* kamizard, camisard

kamizol/o=**1.** *tex* zubbony, zeke; **2.** *tex* (női) rövid ujjas

kamlot/o=*tex* kamelot, teveszörzövet

Kamoens/o=*ir* (Luís Vaz de) Camões *~o estas la aŭtoro de La Luzidoj; Camões A Lusiadák szerzője

kamomil/o=**1.** *növ* orvosi székfű, kamilla (Matricaria recutita) *szin* vera kamomilo *agra ~o: *ĉ*agra antemido *granda ~o: *ĉ*partenio *roma ~o: *ĉ*nobla kamemelo; **2.** *gysz* kamillafőzet

Kamor/o=Camorra (maffia)

kamp/o=**1.** *agr* termőföld, (művelhető) föld *nekultivataj ~oj: műveletlen földek *terpoma ~o: almáskert; **2.** *agr* mező, rét *ĉevaloj

paŝtis sin sur la ~o: lovak legeltek a mezőn *sur la aperta ~o: a nyílt mezőn; **3.** *ált* tér, terület, terep *~o de batalo: harcér *~o de mortintoj: holtak mezeje *~o por rifuĝintoj: menekülttábor *kelkaj aŭtoj povas trafiki ankaŭ sur ~o: néhány autó tud a terepen is közlekedni *libera ~o: szabad tér *operaca ~o: hadművelleti terület; **4.** *átv* tér, mező *malfermi ~on al la fantazio: teret nyit a fantáziának *semantika ~o: *nyt* szemantikai mező *sur la ~o de la komunikado: a kommunikáció terén *sur teoria ~o: elméleti téren *sur ĉi tiu ~o mi ne estas sperta: ezen a téren nem vagyok tapasztalt *sur la ~o de agoj: a tettek mezején; **5.** körülhatárolt mező, háttér *blua ankro sur blanka ~o: kék horgony fehér mezőben *sur la dekstra ~o de la folio: a lap jobb oldalán; **6.** *fiz* tér, mező *elektra ~o: *vill* villamos erőter, elektromos tér *elektromagneta ~o: *vill* elektromágneses tér v. mező *gradienta ~o: gradiensmező *konserva ~o: konzervatív tér, potenciális tér *magneta ~o: mágneses erőter, mágneses mező, mágnesmező; **7.** *knyv inf* nyomtatványmező, rubrika; **8.** *inf* adatmező *adresita ~o: címzett mező *listo de ~oj: mezőlista *vidiga ~o: kijelzőmező; **~a**: **1.** *agr* mezei, réti, terep~ *~aj floroj: mezei virágok *~a vojo: dűlőút; **2.** *átv* tér~, térbeli, mező~ *~a intenso: *fiz* térerősség *~a linio: *fiz* fluxusvonal *szin* flukslinio; **3.** *kat* tábori, mezei *~a kanono: tábori löveg *~aj trupoj: mezei hadak; **~i**, **~adi**: *ntr* táboroz, kempingezik; **~ado**: táborozás, kempingezés; **~adanto**: *fn* táborozó, kempingező; **~adismo**: kempingező életmód; **~adejo**: táborhely, kemping; **~aro**: **1.** *geo agr* mezőség; **2.** *átv* vidék *veturi en la ~aron: vidékre utazik *vivi en la ~aro: vidéken él; **~arano**: paraszt, földműves; **~arana**: paraszti, földműves~ *~arana komunumo: paraszti közösség *~arana kooperativo: parasztszövetkezet; **~isto**: *ĉ*kampano; **~ulo**: **1.** paraszt *kruda ~ulo: durva paraszt *plej kuirita ~ulo ĉiam restos krudulo *Z: közm* a paraszt csak paraszt marad; **2.** *sp* mezőnyjátékos; **duon~o**: *sp* térfél; **~ardomo**: **1.** *ép* *tört* (vidéki) villa; **2.** *agr* tanya, majorság; **~okorvo**: *ĉ*frugilego; **~kuirejo**: *kat* tábori konyha; **~labori**: *ntr agr* földet művel; **~laboristo**: *agr* mezőgazdasági munkás; **~ludisto**: *sp* mezőnyjátékos; **~nobelo**: *tört* vidéki nemes; **~odomo**: *ép* vidéki lak, villa; **~ofajro**: táborűz; **~ogardisto**: *agr* csősz, mezőőr, kerülő; **~omagneto**: *vill* mezőmágnes, gerjesztő mágnes; **~oservisto**: zsellér; **~teorio**: *tud* mezőelmélet; **~vojo**: dűlőút

┐flugokampo, pafkampo, glacikampo, grenkampo, herbokampo, Marsokampo, vidkampo

Kampal/o=*geo* Kampala *~o estas la ĉefurbo de Ugando: Kampala Uganda fővárosa

kampan/o=*fn* campaniai; **(K)~ujo**, **(K)~io**: *geo pol* Campania

kampanet/o=*zene* csóharang *vitra ~o: üvegharang

kampanil/o=*ép* harangtorony, campanile

kampanj/o=**1.** *kat* hadjárat *la rusia ~o de Napoleono malsukcesis: Napóleon oroszországi hadjárata kudarcot vallott; **2.** *átv pol* kampány, hadjárat *diskredita ~o: lejárató kampány *elekta kampanjo: választási kampány *szin* balotkampanjo, elektokampanjo *gazetara ~o: sajtókampány *kalumnia ~o: rágalomhadjárat, rágalomkampány *~o kontraŭ la mortopuno: a halálbüntetés elleni kampány; **~i**: *ntr* kampányol

┐balotkampanjo, elektokampanjo, varbokampanjo

kampanul/o=*növ* harangvirág, csengettyűke (Campanula) *szin* kľošfloro

kampeĉ/o=*növ* kékfa, bõrzsönyfa (Haematoxylum)

Kampin/o=*geo* Kempen

Kampuĉe/o=*ĉ*Kamboĝo

kamuf/i=**1.** *tr kat* álcáz *szin* maski **2** *~itaj kontraŭaviadilaj kanonok: álcázott légvédelmi ágyúk; **2.** *tr atv* elkendőz, elrejt *Eva ~is siajn sentojn: Éva elkendőzte érzelmeit; **~aĵo**: *kat* álcázott objektum; **~ilo**: *kat* álcázó eszköz *szin* masko **4**

kan/o=**1.** *növ* nád, nádszál vö. fragmito *tufo~o: *ĉ*kalamagrostido *duna tufo~o: *ĉ*duna kalamagrostido; **2.** *átv* írónád *szin* kalamo; **3.** *átv* nádpálca *szin* kanvergo; **~a**: nád~, nádból készült *~a seĝo: nádszék *~a tegmento: nádtető *~a ŝipo: papiruszhajó; **~aĵo**: nádkészítmény, nádeszköz, nádból készült tárgy; **~aro**, **~ejo**: *növ* nádas, nádas terület; **~birdo**: *ĉ*akrocefalo; **~boato**: *hajó* nádcsonak, gyékénycsonak; **~skaraboj**: sásbogarak (Donacia); **~suko**: *gaszt* cukornádle; **~sukero**: *gaszt* nádcukor; **~tegmento**: *ép* nádtető; **~vergo**: nádpálca

┐fiŝkano, sukerkano

Kan/o=*bibl* Kána *la geedziĝo en ~o: a kánaai menyegző

kana/o=*növ* kanna, kána, rózsanád (Canna) *manĝebla ~o: ehető kána

(C. edulis)

kana/o=*nyt* kana, japán szótagjel *streka ~o: katakana *ronda ~o: hiragana

Kanaan/o=**1.** *bibl* Kánaán *Ĥam, la patro de ~: *bibl* Hám, Kánaán ősatya; **2.** *bibl geo* Kánaán; **~a**: kánaáni *la lando ~a: Kánaán földje *la lingvo ~a: kánaáni nyelv, Kánaán nyelve; **~ido**: *fn bibl* kánaáni,

kánaánita, kananeus

kanab/o=*növ* kender (Cannabis) *hindia ~o: indiai kender (C. indica); ~**ejo**: *agr* kenderföld; ~**oplantejo**: *agr* kenderültetvény; ~**tolo**: *tex* kendervászon

kanaben/o=*áll* kenderike (Carduelis cannabina)

Kanad/o=*geo pol* Kanada (CA); ~**ano**: *fn* kanadai

kanaj/o=gazember, bitang, gazfickó, csirkefogó *abomena ~o: utálatos gazember; ~**a**: aljas, galád, bitang; ~**ajo**: aljasság, galádság, gazemberség; ~**aro**: aljanép, csőcselék, söpredék; **proto**~o: akasztófárávaló, hétpróbás gazember

kanak/o=*fn* kanak; ~**a**: *mn* kanak *ekzistas č. 25 ~aj lingvoj: kb. 25 kanak nyelv létezik; (**K**)~**ujo**, (**K**)~**io**: ☞Nov-Kaledonio

kanal/o=**1.** *közl* csatorna (vízi út) *Granda ~o: Canal Grande; **2.** *agr víz* csatorna, kanális *~a ~o: öntözőcsatorna *kloaka ~o: szennyvízcsatorna *komunikada ~o: hírközlési csatorna; **3.** *geo* csatorna *~aj Insulaj: Csatorna-szigetek *szin* Manikinsulaj, Normandiai Insulaj *la ~o: a Csatorna ☞Manika Kanalo *Manika ~o: La Manche csatorna; **4.** *anat biol* csatorna *anusa ~o: végbélcsatorna, canalis analis *digesta ~o: emésztőcsatorna, tractus digestorius *jona ~o: ioncsatorna *semicirkla ~o: félkörös ívjárat, canalis semicircularis *vertebra ~o: gerincscatorna, canalis vertebralis; **5.** *eltr inf* csatorna: *interkomunika ~o: duplex kommunikációs csatorna *selekta ~o: kijelölőcsatorna, választócsatorna *telekomunika ~o: telekommunikációs v. távközlési csatorna; ~**eto**: **1.** levezetőcsatorna, folyóka, árok, csurgó; **2.** *tech* kábelcsatorna, csőcsatorna; **3.** *anat biol* csatornacska, kis csatorna, canaliculus; ~**etaro**: csatornahálózat *~etaro sub la urbo: a város alatt húzódó csatornahálózat; ~**igi**: **1.** *tr víz* szabályoz (folyót); **2.** *tr átv* szabályoz, terel, irányít, kanalizál *~igi la emociojn: levezeti az indulatokat; ~**igo**: *víz* folyószabályozás *li provis ~igi la fortostreĉojn unudirekte: egy irányba igyekezett terelni az erőfeszítéseket; ~**izi**: *tr víz* csatornáz, kanalizál; **flank**~**o**: *víz* mellékcatorna; **plur**~**a**: *táv*k többcsatornás; ~**radio**: *fiz* csőszugár, anódsugár *szin* anoda radio

Űaüdiokanalo, erupciokanalo, informkanalo, jetkanalo, kommunikkanalo, novajkanalo, nutrokanalo, pluvkanaleto, spirkanaloj, televidkanalo, tv-kanalo, voĉkanalo

kanalizaci/o=☞kanaletaro

kanang/o=*növ* Cananga *~a oleo: kanangaolaj *odora ~o: ilangfa, ilang-ilang, kananga (C. odorata)

kanap/o=**1.** kanapé *vö.* sofo, divano; **2.** *gaszt* melegszendvics; ~**eto**: kétszemélyes kanapé

kanar/o=*fn* kannada, kannara; ~**a**: *mn nyt* kannada, kannara (kn)

kanari/o=*áll* kanári *sovaĝ~o: ☞ordinara serino; ~**herbo**: ☞kanaria falarido

Kanari/oj=*geo pol* Kanári-szigetek (ES) *szin* Feliĉaj Insulaj

Kanber/o=*geo* Canberra *~o estas la ĉefurbo de Aŭstralio: Canberra Ausztrália fővárosa

kancelari/o=**1.** kancellária, kancellári hivatal *papa ~o: pápai kancellária *reĝa ~o: királyi kancellária; **2.** titkárság *szin* sekretariejo; ~**ano**, ~**ulo**: **1.** kancellista, kancelláriai hivatalnok v. tisztviselő; **2.** irodai alkalmazott, adminisztrátor, ügyintéző

kancelier/o=**1.** *tört* kancellár *regna ~o: birodalmi kancellár; **2.** *pol* kancellár, miniszterelnök (GE, AT) *federacia ~o: szövetségi kancellár; **3.** *isk* rektor

Űlordo-kanceliero

cancer/o=**1.** *orv* rák, rákbetegség *kojla ~o: vastagbélrák *mama ~o: mellrák, emlőrák *prostata ~o: prosztatatarák *pulma ~o: tüdőrák, carcinoma pulmonis *utercervika ~o: méhnyakrák, carcinoma cervicis uteri; **2.** *növ* rák *arba ~o: farák; **3.** *áll* Cancer (tengeri rák); ~**iga**, ~**ogena**: *orv* rákkeltő, kancerogén; ~**ulo**: *orv* rákos beteg; ~**ologio**: *orv* rákkutatás; **pre**~**a**: *orv* precancerosus

Űhepatkancero, sangokancero

kand/o=*gaszt* kandiscukor, jegescukor; ~**i**: *tr* kandíroz *~itaj fruktoŝeloj: kandírozott gyümölcshej *~ita pomo: kandírozott alma; ~**izi**: *tr ne* ☞kandi

kandel/o=**1.** gyertya; **2.** *fiz* kandela (cd) *~o estas unuo de la lumintenso: a kandela a fényerősség egysége; ~**ingo**: gyertyatartó *pro amo al la ~o kato lekas la ~ingon Z: *közm* ki lányt akar a háztul, ebét is becsülje annak; ~**isto**: gyertyaöntő; ~**festo**: *kr* Gyertyaszentelő Boldogasszony

Űaltarkandelo, ĥorkandelo, sebokandelo, vakskandelo

kandelabr/o=kandeláber, díszes gyertyatartó *sepbraka ~o, sepbranĉa ~o: hétégű gyertyatartó

Kandi/o=*tört geo* Candia (Kréta)

kandid/o=*növ* Candida (gomba); ~**ozo**: *orv* candidiasis

Kandid/o=*ir* Candide

kandidat/o=(tisztsegre, állásra) jelölt, kandidátus *~o al ĉefministro: *pol* miniszterelnök-jelölt *~o al prezidanto: elnökjelölt *~o pri tersciencoj: *tud* földtudományok kandidátusa; ~**i**: *ntr* jelölt, jelölve van *~is pluraj personoj por unu posteno: több jelölt volt egy állásra *li ~as por sekretario: titkárnak van jelölve; ~**eco**: jelöltség; ~**igi**: *tr* (tisztsegre) jelöl *li ~igis sin prezidanto: elnöknek jelöltette magát; ~**igi**: *ntr* (tisztsegre) jelentkezik, jelölteti magát *~igi por universitato: egyetemre jelentkezik *~igi por ĉambristino: szobalánynak jelentkezik; ~**igo**: (tisztsegre) jelölés; **kontraŭ**~**o**: *fn* ellenjelölt; ~**listo**: jelölőlista; ~**oŝtato**: *pol* jelölt állam

kandomble/o=*vall* kandomblé

kanefor/o=*mŭv* kanephora, kosárvívő (szobor)

kanel/o=**1.** *ép* barázda, vajat, kanellura; **2.** *tech* csavarmenet; **3.** *zene* hangbarázda; ~**i**: **1.** *tr ép* barázdál, kanellurát vés *~ita kolono: kanellurás oszlop; **2.** *tr tech* menetet vés vmbe (n), huzagol *~i stifton: csapba menetet vés *~ita kanono: huzagolt ágyú; **3.** *tr zene* (hangbarázdát) vés *fajne ~ita disko: finoman barázdált lemez; ~**ilo**: *fn tech* menetvágó, menetmetsző *szin* űraŭbajilo; **mikro**~**o**: *zene* mikrobarázda; ~**rabotilo**: *tech* szántálpú gyalu, völgyelőgalyu

Űdiskokanelo, űraŭbkanelo, űraŭbinkanelo, űraŭbkanelilo

kanelon/oj=*gaszt* canelloni (hússal töltött csőtészta)

kanguru/o=*áll* kenguru; ~**vagono**: *vsút* kengurukocsi

kanibal/o=emberevő, kannibál *szin* antropofago, hommanĝulo; ~**ismo**:

kannibalizmus, emberevés

kanin/o=*anat* szemfog, kutya fog, dens caninus *szin* kojnodento

kanis/o=*áll tud* kutya (Canis) *szin* hundo *doma ~o: házikutya, házieb, házörző kutya (C. familiaris) *szin* domhundo

kanistr/o=**1.** fémdoboz; **2.** bádogganna, benzinkanna *szin* benzinujo

kanjon/o=*geo* kanyon, szurdokvölgy

kanĵi/o=*knyv* kandzsi

kankan/o=*zene* kánkán (zene és tánc)

kankr/o=*áll* rák *eŭropa ~o: folyami rák, kecskerák *konkaj ~etoj: ☞ostrakodoj *~e: hátrafelé, rákjárásban *li scias, kie la ~oj pasigas la vintron Z: tudja, mi a dörgés; tudja, mitől döglök a légy; ~**o**: *csill* Rák, Cancer

Kann/o=**1.** *tört geo* Cannae; **2.** *tört* Cannes

Kann/oj=☞Kanno

kannad/o=*fn* kannada, kannara; ~**a**: *mn nyt* kannada, kannara (kn)

kanon/o=**1.** *kat* ágyú, löveg *szin* pafílego *kampa ~o: tábori ágyú, tábori löveg *kontraŭavia ~o: légvédelmi ágyú *ŝipa ~o: hajó hajóágyú *ŝtopnajli ~on: ágyút beszegez; **2.** *átv* nagyágyú; ~**i**: *tr kat* ágyúval lő; ~**adi**: *tr* ágyúz, ágyúval lövet; ~**aro**: *kat* üteg; ~**isto**: *kat* tüzér; ~**boato**: hajó *kat* ágyúnaszád; ~**buŝo**: *kat* ágyúcsőszáj; ~**ferdeko**: hajó *kat* ütegfedélzet; ~**furaĝo**: ágyútöltelék; ~**tubo**: *kat* ágyúcső; ~**turo**: hajó *kat* ágyútorony, lövegtorony

Űbombokanono, elektronkanono, gulaŝkanono, sieĝkanono, strekkanono, ŝipkanono

kanon/o=**1.a** *kr bibl* szentírási kánon (sugalmazott könyvek jegyzéke) *masora ~o: maszörikus kánon; **1.b** *kr jog* egyházjogi szabály; **1.c** *kr* szentmise kánonja; **1.d** *kr* szentek jegyzéke; **2.** *mŭv* kánon, eszményi arány; **3.** *zene* kánon *inversa ~o: tükörkánon, ellenkánon *ronda ~o, sekvenca ~o: körkánon; ~**a**: **1.** *kr* kánoni, kanonikus *~a juro: jog kánonjog; **2.** *mat* kanonikus *~a bazo: kanonikus bázis *~a projekcio: kanonikus projekció; **3.** *zene* kánon~, kánonra írt *~a horájo: kánonra írt kórusmű; ~**igi**: **1.** *tr kr jog* kanonizál, egyházi törvényné nyilvánít; **2.** *tr kr* kanonizál, felvesz a boldogok v. szentek sorába, boldoggá v. szenté avat *szin* kanonizál *~iga proceso: kanonizációs eljárás; ~**isto**: *kr jog* kánonjogász; **dua**~**a**: *bibl* deuterokanonikus; **proto**~**a**, **unua**~**a**: *bibl* őskánoni, protokanonikus *proto~aj libroj: protokanonikus könyvek; **retro**~**o**: *zene* rákkánon

kanonier/o=*kat* tüzér *szin* kanonisto

kanonik/o=*kr* kanonok; ~**a**: *kr* kanonok~ *~a domo: *ép* kanonokház *~aj horoj: kánoni órák, horae canonicae; ~**aro**: *kr* káptalan *szin* kapitulo 1; ~**ino**: *kr* kanonoknő, canonissa

kanoniz/i=☞kanonigi 2

kanop/o=*mŭv* *tört* kanopusz

kanope/o=*növ* lombátor

Kanos/o=*tört geo* Canossa *iri al ~o: *átv* Canossát jár

kanot/o=**1.** hajó csónak *pneŭmata ~o: gumicsónak, felfújható csónak; **2.** hajó kenu, indiáncsónak *szin* kanuo; ~**isto**: hajó csónakos; ~**ĉapelo**: *tex* zsirardikalap

Kansaj/o=*geo pol* Kanszai (JP) *~a dialekto: *nyt* kansaii dialektus *regiono ~o: Kanszai régió

Kansas/o=*geo* Kansas (folyó); ~**urbo**: *geo pol* Kansas City (US)

kant/i=**1.** *tr zene* énekel, dalol *~i arion: ariát énekel *~i el la tuta gorĝo: teli torokból énekel *~i false: hamisan énekel *~i laŭvide: lapról énekel,

blattol *~i subpiçe: mélyen intonál *~i superpiçe: magasan intonál *~i unute: egy szölamban énekel *~u pri la vero, ne pri la realo: az igazról énekelj, ne a valóról; **2. ntr áll** énekel (madár) *najtingalo ĉarme ~as: a csalogány bájosan énekel; **3. tr ir zene** megénekel vmit, vmiről (n) énekel *szin* pri kanti *~i sian amdoloron: megéneklí szerelmi bánatát; ~o: **1. zene** ének, dal *Alta ~o, ~o de ~oj: *bibl* Énekek éneke *boata ~o: *ĉ*barkarolo *ĉetabla ~o: bordal *funebra ~o: gyászének *geedziĝa ~o: nászének *szin* nuptokanto *laborista ~o: munkásdal *lamenta ~o: siratóének *noka ~o: éji dal *paska ~o: húsvéti ének *printempa ~o: tavaszi dal *religia ~o: egyházi ének *sankta ~o: *kr* szentének *soldata ~o: katonadal, katonaének *vagabonda ~o: vándorének; **2. ir** ének (fejezet) *la unua ~o de la epopeo: a hősköltemény első éneke; ~aĉo: kornyika, danaj; ~ado: *zene* éneklés, dalolás *antifona ~ado: *zene* antifonialis éneklés; ~aĉi: *ntr* *pej* kornyikál, kántál; ~aĉo: *zene* énekes szám, énekszám; ~aro: *zene* *knyv* énekgyűjtemény, énekeskönyv; ~eti: *tr* dúdol, magának énekelget; ~eto: *zene* énekecske, dalocska; ~isto: **1. zene** énekes *~ista duopo: énekespár, énekduett; **2. ir** dalnok; ~istino: *zene* énekesnő *koloratura ~istino: koloratúr-énekesnő; **ek-i**: *tr* énekelni kezd, dalra fakad; **for-i**: *tr* énekel elűz, énekléssel eltávolít *vi for-is la morton de mia lito: énekeddel elűztél ágyamtól a halált; **kun-i**: *tr* *zene* együtt énekel *ni kun-is kun la birdoj: együtt énekelünk a madarakkal; **pri-i**: *tr* megénekel *pri-i la gloran pasintecon: megéneklí a dicső múltat; **re-aĉo**: *zene* ismétlés, refrén *szin* refreno; **sol-o**: *zene* szólóének, ária; ~arto: *zene* énekművészet; ~artista: *zene* énekművész; ~aŭtoro: *ir* *zene* dalköltő, dalszövegíró; ~ensemblo: *zene* énekegyüttes; ~libro: *zene* *knyv* énekeskönyv; ~ociklo: *zene* *ir* dalciklus; ~osocieto: *zene* dalárda, dalkör; ~vespero: *zene* dalest; ~voĉo: *zene* énekhang; ~zumi: *tr* dúdol

Ŭĉenkanto, dankokanto, furorkanto, glorkanto, lulkanto, majstrokantisto, notkanti, plorkanto, popolkanto, tirolkanto, sorĉkanto, tremkanto

Kant/o=fil (Immanuel) Kant

kantabr/o=fn kantábriai, cantaber; ~a: *mn* nyt kantábriai; **(K)~ujo**, **(K)~io**: *geo pol* Kantábria (ES)

Kantal/o=geo pol Cantal

kantalup/o=növ kantalupdinnye (Cantalupensis)

kantar/o=áll lágybogár, puhabogár, katonabogár (Cantharis) *vilaĝa ~o: suszterbogár (C. rustica)

kantarel/o=növ rókagomba (Cantharellus) *szin* ovofungo

kantarid/o=áll körösbogár, spanyol légy, méregbogár (Lytta vesicatoria); ~ino: *kém* kantaridin

kantat/o=zene kantáta

Kanti/o=fil (Immanuel) Kant; ~ano: *fil* kantiánus; ~anismo: *fil* kantiánizmus

kantik/o=kr *zene* canticum, dicső ének, (egyházzenei) himnusz

kantilen/o=1. ir cantilena, kantiléna; **2. zene** cantilène, kantiléna

kantilevr/a=tech karos, túlnyúló, szabadonhordó *~a trabo: konzolgerenda

kantin/o=üzemi étkezde, katin, menza, vállalati büfé

kanton/o=1.a *geo pol* választási kerület (FR); **1.b** földmértékegység, kb. 25,888 ha (CA)

1. c. geo pol megye (US); **2. geo pol** kanton (CH); **3. vsút** térközszakasz;

4. cím telek, címernégyes (mesteralak) megye (US); ~igo: *vsút*

vonalblokkolás, térközbiztosítás; **duon-o**: *geo pol* félkanton (CH)

Kanton/o=geo pol Kanton, Kuangcsou, Guangzhou (város) *~o estas la ĉefurbo de Gŭangdongon: Kanton Guangdong fővárosa

kantonment/o=kat szálláskörlet, kvártély; ~i: *ntr* *kat* állomásozik; ~igi: *tr* állomásoztat; **en~igi**: *tr* *kat* elszállásol *szin* enkvartirigi

kantor/o=kr kántor

kantri/o=zene country

kanu/o=1. hajó időnként *szin* kanada kanuo; **2. hajó** *sp* kenu *szin* sportkanuo; ~isto: *sp* kenus; ~slalomo: *sp* vadvízi kenuverseny, kenuszlam *szin* slalomo **2. sovaĝakva** slalomo

kanul/o=gysz kanül *szin* vejna katetero

kanur/o=fn kanuri; ~a: *mn* nyt kanuri, kanembu (kr)

kanvas/o=1. tex kanavász, himzövász; **2. átv** vázlat *jen ~o, laŭ kiu ni povos labori: íme a vázlat, aminek alapján dolgozhatunk; ~i: *tr* felvázol *li havis tempon nur ~i sian romanon: csak arra volt ideje, hogy elkészítse regénye vázát

kanzon/o=1. ir canzone, dal *~oj de Danto kaj Petrarko: Dante és Petrarca dalai; **2. zene** dal, nótá; ~aro: *ir* canzoniere, daloskönyv; ~eto: *ir* canzonetta, dalocska, kuplé; ~isto: *zene* dalénekes, daltulajdonos; **pri-i**: *tr* *pej* kiénekel, gyúnydalt költ róla (n)

kaolin/o=ásv porcelánföld, kaolin

kaolinit/o=ásv kaolinit

kaon/o=fiz kaon

kaos/o=ĉhaoso

kapa=knyv κ, kappa (görög 'k' betű) *szin* kapo?

kapabl/a=1. képes vmire (je, por) *~a je ĉiaj fiaĵoj: minden rosszra képes *~a plenumi la taskon: képes a feladatot teljesíteni *~a por ĉi tiu laboro: képes erre a munkára; **2. tehetséges**, rátermett *li estas ~a homo: tehetséges ember; ~i: *tr* képes vmire *kiel vi ~is perdi tiom da mono?!: hogy voltál képes ennyi pénzt veszíteni?! *vi ne ~as la estradon de la entrepreno: nem vagy képes a vállalat vezetésére; ~o, ~eco: képesség, tudás, tehetség, kapacitás *szin* povo **1** *Dio donis oficon, Dio donos ~on *Z. közm* akinek az Isten hivatalt ad, menten ad hozzá tehetséget is *homo de grandaj ~oj: nagy tehetségű ember *homo kun multaj ~oj: sokoldalú ember *intelektaj ~oj: *pszi* értelmi képességek *~o esprimi siajn pensojn: képesség saját gondolatai kifejezésére *li havas ~on por desegnado: tehetsége van a rajzoláshoz; **mal~a**: **1.** teljesen képtelen vmire (je, por); **2.** teljesen tehetségtelen, teljesen tehetetlen; **mez~a**: közepes v. átlagos képességű; **mez~ulo**: átlagember, tucatember; **ne~a**, **sen~a**: **1.** képtelen vmire (je, por); **2.** tehetségtelen, tehetetlen; **ne~igi**, **sen~igi**: *ntr* képtelenné válik vmire *li ne~igi fari eĉ plej simplajn taskojn: a legegyszerűbb feladatokra is képtelenné vált; **ne~eco**, **sen~eco**: képtelenség, tehetetlenség; **re~igi**:

1. tr újrapékesít, újra képessé tesz; **2. tr** *orv* rehabilitál *szin* rehabiliti; **trans~igo**: *isk* átképzés; **nenio~o**: teljes képtelenség; ~oevoluiga: képességfejlesztő; ~oevouligo: képességfejlesztés

Ŭaferkapablo, agokapablo, aŭdkapablo, instrukapablo, kargokapablo, komprenkapablo, kreditkapablo, kreokapablo, laborkapablo, laborekapablo, lingvokapablo, nepagokapablo, observokapablo, pagokapablo, parolkapablo, penskapablo, rezistokapablo, subkapablo, ŝarĝkapablo, vidkapablo, vivkapablo

kapacit/o=1. űrtartalom, befogadóképesség, kapacitás; **2. vill** kapacitás (>akkumulátor); **3. ip** *tech* kapacitás, képesség *produkta ~o: termelőkapacitás *traflua ~o: átfolyási képesség v. kapacitás; ~a: *vill* kapacitív; ~anco: *vill* elektromos kapacitás; **grand~a**: **1.** nagy űrtartalmú, nagy befogadóképességű; **2. ip** *tech* *vill* nagy kapacitású Ŭarĝkapacita, varmokapacito

Kapadoci/o=tört *geo* Kappadókia

kape/i=ntr *hajó* (rossz időben) minimális vitorlázattal halad v. vesztegel

kapel/o=1. kr *ép* kápolna *kastela ~o: várkápolna *tomba ~o: sírkápolna; **2. kr** *ép* oldalkápolna (templomban); **3. kr** *zene* ne templomi énekkar *ĉ*preĝeja ĥoro; ~ano: *kr* *tört* udvari pap *szin* kapelpastro; ~estro: *kr* *zene* ne karnagy *ĉ*ĥorestro; **flank~o**: *ép* oldalkápolna; ~pastro: *kr* káplán *szin* kapelano

kaper/i=1. tr *hajó* elfog, hatalmába kerít (ellenség hajóját); **2. tr** *átv* *jm* eltérít, hatalmába kerít (járművet) *~i aviadilon: repülőgépet eltérít; ~aĵo: **1.** *hajó* zsákmányolt hajó, kalózzsákmány; **2. jm** eltérített jármű; ~anto: *jog* repülőgép-eltérítő, járműeltérítő; ~isto: *hajó* kalóz; ~ŝipo: *hajó* *jog* kalózhajó

Kapernaum/o=bibl *geo* Kapernaum

Kapet/o=tört Capet, Capeting (uralkodóház) *Hugo ~o: Capet Hugó, Hugues Capet; ~idoj: *tört* Capetinge

kapibar/o=áll vízidisznó (Hydrochoerus capybara)

kapilar/o=anat hajszálér, hajszálcső, kapilláris, capillaris *aera ~o: léghajszálcső, légkapilláris *limfa ~o: nyirokkapilláris, capillaris lymphaticus *sanga ~o: vérhajszálér; ~a: *anat* *fiz* hajszálcsőves, hajszáleres, *mn* kapilláris *~a premo: kapilláris nyomás *~a tubo: *fiz* hajszáleres, kapilláris; ~eco: *anat* *fiz* hajszálcsőesség, hajszálerezesség, kapillaritás

Ŭelektrokapilareco

kapital/o=1. gazd tőke (pénz, termelőeszközök) *aktiva ~o: működő tőke *akcia ~o: részvénytőke *akumulita ~o: felhalmozott tőke *banka ~o: banktőke *cirkula ~o: forgóalap, forgótőke *disponebla ~o: rendelkezésre álló tőke *fiksa ~o: állótőke, befektetett tőke, fix tőke *fiktiva ~o: fiktív tőke *financa ~o: fináncsőke *hipoteka ~o: tőkejelzálog *humana ~o: humán tőke *individua ~o: magántőke *industria ~o: ipari tőke *investita ~o: befektetett tőke *komerca ~o: kereskedelmi tőke *konstanta ~o: állandó tőke *mona ~o: pénztőke *monopola ~o: monopolitőke *nemovebla ~o: ingatlantőke *neprodukta ~o: holt tőke, terméketlen tőke, improduktív tőke *operacia ~o: üzemi tőke, forgóalap *prunta ~o: kölcsöntőke *riska ~o: kockázati tőke *socia ~o: társadalmi tőke *spekula ~o: spekulációs tőke *totala ~o: össztőke *vagabonda ~o: vándortőke *variebla ~o, varipova ~o: változó tőke; **2. gazd** alaptőke, törzsvagygon *havi kelkan liberan ~on: van némi szabad tőkéje *~o kun interezo: alaptőke kamatokkal *vivi el la rentumoj de lia ~o: tőkájének hozadékaiból él; ~eto: kis tőke, némi tőke *li heredis ~eton: örökölt egy kis tőkét; ~igi: **1. tr** *gazd* tőkésít, kapitalizál *~igi interezojn: kamatokat tőkésít; **2. tr** *gazd* (tőkét) gyűjt,

felhalmoz; ~ismo: *gazd* kapitalizmus *merkata ~ismo: piackapitalizmus; ~isto: *gazd* tőkés, kapitalista; **anti-isto**, **kontra-isto**: *fn* antikapitalista; **grand-isto**: *gazd* nagytőkés; **nov-isto**: *gazd* újkapitalista; **pli-igi**: *gazd* feltőkésít; ~bezona: *gazd* tőkeigényes *~bezona investoj: tőkeigényes beruházások; ~eksporto: *gazd* tőke kivitel, tőke export; ~importo: *gazd* tőke behozatal, tőke import; ~manko: *gazd* tőkehiány; ~rento: *gazd* tőke hozam; ~strukturo: *gazd* tőkeszerkezet

U monkapitalo, spezokapitalo, ŝtatkapitalismo

kapitan/o=1. *kat* tört kapitány *kavaleria ~o: lovaskapitány, lovassági kapitány; 2. *kat* százados *infanteria ~o: gyalogsági százados; 3. *kat* hajó hajóskapitány; 4. *sp* kapitány *~o de la teamo: a csapat kapitánya U fregatkapitano, korvetkapitano, veselkapitano

kapitat/o=*anat* fejes csont, capitulum

kapitel/o=*ép* oszlopfő, oszlopfaj *dorika, ionika, kontintika ~o: dór, jón, korinthuszi oszlopfő

Kapitol/o=1. *tört geo* Capitolinus, Capitolium, Campidoglio (domb Rómában); 2. *átv pol* Capitolium (USA) *~o de Vaŝingtono: washingtoni Capitolium

kapitul/o=1. *kr* káptalan *szin* kanonikaro *katedrala ~o: székeskáptalan; 2. *kr* szerzetesi v. lovagi káptalan (közgyűlés) *kavalira ~o: lovagi káptalan *monaĥa ~o: szerzetesi káptalan

kapitul/o=*növ* gombvirágzat, capitulum *szin* kapeto 3

kapitulac/i=1. *ntr kat* megadja magát, kapitulál *post kvarmonata sieĝo la fortikaĵo ~is: négy hónapi ostrom után a vár kapitulált; 2. *ntr át* feladja, megadja magát *li ~is, ne plu okupiĝas pri la afero: feladta, már nem foglalkozik a dologgal; **mem-a**: önfeladó

kap/o=1. *anat* fej, fő *forturni la ~on: elfordítja a fejét *frapu al vi la ~on: kapj a fejedhez *kiom da ~oj, tiom da opinioj Z: *közm* ahány fej, annyi gondolat; ahány ember, annyi vélemény *kiu ~on posedas, kombilon jam trovas Z: *közm* kinek van esze, van pénze *klini la ~on: lehajtja a fejét *la sama afero, sed kun la ~' al tero Z: pontosan a tükörképe v. az ellentettje, éppen a fordítottja *la sango alfluis al li en la ~on: *átv is* a fejébe szállt a vér *mallevi la ~on: lesüti a fejét *martelas al li en la ~o: zúg a feje *per la ~o malsupren: fejjel lefelé *skui la ~on: a fejét rázza *unu ~o facile trovas apogon Z: *közm* egy fej könnyen talál párnát; 2. *átv* fej (értelemben stb. székhelye) *eljetu el la ~o: verd ki a fejedből *esti ne sana en la ~o: valami hibádzik a fejében, nincs ki mind a négy kereke *havi bonan ~on: jó feje van, jófejű *instruita ~o: tanult fő *iri laŭ la propra ~o: a maga feje után megy *iri laŭ propra ~o kaj mapo: maga feje után megy *~o estas por tio, ke ĝi zorgu pri ĉio Z: *közm* azért van az embernek feje, hogy gondolkozzék *kion vi rulas en la ~o?: mit forgatsz a fejedben? *kiu perdis la ~on, ne bezonas jam ĉapon Z: *közm* kinek fejét vették, nem kell annak kalap *kun levita ~o: emelt fővel *kun klara ~o: tiszta fejjel *la vorto ne venis al li en la ~on: nem jutott eszébe a szó *laŭ sia ~o: a maga feje szerint *li estas obstina ~o: csökönyös ember *li havas la ~on fortike sur la kolo Z: nem kell féltetni, megáll a maga lábán *mankas klapo en lia ~o Z: nincs ki mind a négy kereke, valami felül hibádzik nála *marteli en la ~on: belesulykol, belever a fejébe *ne eniĝas en lian ~on, ne eniras en lian ~on: nem fér a fejébe *ordigi al li la ~on: beszél a fejével *pekas ~o, pagas piedoj Z: *közm* ha vét a fej, fizet a láb *penso trafulmis mian ~on: egy gondolat villant át az agyamon *perdi la kandelon el la ~o Z: elmegy a józan esze *perdi la ~on: elveszti a fejét *preni al si en la ~on: fejébe vesz *pro ~o malsaga suferas la kruroj Z: *közm* ahol nincs fej, jaj a lábának *rompi al si la ~on, streĉi la ~on: törni a fejét *ŝovi la ~on en sablon: homokba dugja a fejét *teni la ~on levita: emelt fővel jár *turni la ~on al li: elcsavarja a fejét, elszédít *veni en la ~on: eszébe jut; 3. *átv* fő (>létszám) *grupo el ok ~oj: nyolc fős csoport *tagmanĝo po mil forintoj por ~o: fejenként ezer forintos ebéd; 4. *átv* fő, vminek a feje (>vezető) *~o de la eklezio: az egyház feje *~o pekas, piedoj suferas Z: *közm* a fejvét, fizet a láb; 5. *átv növ* fej (fej alakú növényrész) *~o de floro: virágfej; 6. *átv* fej (>fej alakú tárgy rész) *~o de najlo, pinglo: szeg, tű feje; 7. *átv* eleje, fejrésze *~o de letero: levél fejrésze *~o de listo: lista eleje; 8. *átv eltr* fej *~o de magnetofono: magnetofon feje; ~aĵo: *gaszt* fejből készített étel *kuirita bovid~aĵo: főtt borjúfej; ~eto: 1. fejecske, kis fej; 2. *átv* gomb alakú tárgy *~eto de pordo: ajtógomb; 3. *növ* gombvirágzat, capitulum *szin* kapitul/o²; ~ujo: sisak *~ujo de skafandro: szkafander sisakja; ~ulo: fejes, főnök, vezető; ĉe~e de: vminek az élén v. elején *szin* frunte de, ĉepinte de *ĉe~e de la taĉmento stariĝis la plej aĝa soldato: a csapat élére a legöregebb katona állt; **en-igi**: 1. *tr* megtanul, megjegyez *en~igu al vi: jegyezd meg *li ne povis en~igi la vortojn: nem tudta megtanulni a szavakat; 2. *tr* fejébe vesz *li en~iĝis al si, fariĝi kosmonaŭto: fejébe vette, hogy űrhajós lesz; 3. *tr* megértet *en~igu al li, ke li ne povas esti kosmonaŭto: értesd meg vele, hogy nem lehet űrhajós; **en-iĝi**: *ntr* eszébe jut *ne en~iĝas al mi

via adreso: a címed nem jut az eszembe; **mult~a**: sokfős, sok főből álló *mult~a komitato: sokfős bizottság; **po~a**: egy főre jutó, fejenkénti *po~a konsumo de viando: egy főre jutó húsfogyasztás; **sen~a**: 1. fej nélküli, fejetlen *sen~a statuo: fej nélküli szobor; 2. *átv* meggondolatlan, esztelen *ho, mi sen~a malsagulo!: ó, én esztelen bolond!; **sen-igi**: *tr* lefejez, lenyakaz *sen~igi la papavetojn: lefejezi a pipacsokat *sen~igi mortkondamniton: lefejezi a halálra ítéltet; **sen-ulo**: *fn* esztelen, meggondolatlan; **trans-igi**: *ntr* bukfeneczik; **trans-igo**: bukfenec; ~al~tere: fejjel lefelé *szin* kapsube; ~antaŭe: fejjel előre; ~aprobi: *tr* rábólint vmire (n); ~aŭdilo, ~aŭskultilo: *eltr* fejhallgató; ~balanci: *ntr* csóválja a fejét; ~cirklo: *tech* fejkör; ~doloro: *orv* fejfájás *szin* cefalalgio; ~flanko: fej (>érem); ~gesto: fejbólintás, fejmozdulat; ~haroj: haj *szin* hararo 2; ~haŭto: *anat* fejbőr; ~impasto: *gazd* fejadó; ~jesi: *ntr* igenlően bólint, rábólint vmire (pri); ~klineti: *ntr* biccent a fejével; ~klino: főhajtás; ~kovrilo: fejfedő; ~kuseno: fejpárna, fejbél; ~loke: élen, fő helyen; ~loko: fő hely, vminek az eleje; ~makula: *mn* áll hóka (>ló); ~movo: fejmozdulat, biccentés; ~nei: *ntr* tagadólag csóválja a fejét, tagadóan int a fejével; ~oĉasisto: fejjavász; ~ogardisto: testőr; ~oparto: fejrész *ĉe la ~oparto de la lito: az ágy fejrészénél; ~o~piede: fejtől lábig; ~opiedulo: ~oĉefalopodoj; ~ornamo: fejdísz; ~sube: fejjel lefelé *szin* kap~al~tere *stari ~sube: fejjel lefelé áll; ~relikvujo: *műv* fejjel lefelé tartó, herma; ~rimenoj: kantárfaj; ~rompa: fejtörő, találós; ~rompilo: *jtek* fejtörő; ~salto: fejesugrás; ~saluti: *tr* fejbiccentve üdvözlő; ~saluto: (üdvözlő) fejbiccentés; ~signo: biccentés *per ~signo li alvokis min: biccentéssel magához hívott; ~signi: *ntr* biccent *~signi adiaŭon: búcsút int a fejével; ~skui: rázza a fejét, fejét ingatja; ~ŝraŭbo: *tech* fejes csavar; ~tuko: fejkendő; ~turna: szédítő; ~turniĝi: *ntr* szédül, elszédül; ~turno: szédülés *havi ~turnon: szédül; ~umi: *tr sp* fejel (pl. labdát); ~vesto: fejfedő; ~voĉo: *zene* fejhanger, falzett, falsetto; ~vorto: *nyt* címszó (pl. szótárban)

U brulkapulo, dikkapo, ĝetkapo, kornkapulo, kruckapo, linikapo, malplenkapulo, martelkapo, nudkapa, pafilkapo, pontkapo, ŝildokapo, terkapo, ventkapulo

kap/o=*kap*

kapok/o=*növ* kapok (szálasanyag); ~ujo, ~arbo: *növ* kapokfa, pamutfa, selyemgyapot (Ceiba pentandra)

kapol/o=*áv* (gömbölydeden) csiszolt drágakő

kapon/o=1. áll kappan; 2. *átv* kappan, kasztrált ember *~a voĉo: kappanhang; kapogni: *tr* áll kappanoz

kaponier/o=*kat* harántmű

kapor/o=1. *növ* kapri, kápri, kapricserje (Capparis); 2. *gaszt* kapribogyó

kaporal/o=*kat* őrzető *bona ~o revas esti generalo Z: *közm* rossz káplár, ki nem akar generalis lenni; **ĉef-o**: *kat* tizedes

kapotast/o=*zene* hűrfeszítő nyereg, capotasto, capodasto

kapot/o=1. *tex* csuklyás köpeny; 2. *jm* motorháztető, motorházfedél, motorsátor

kapr/o=áll kecske (Capra) *Alpa~o, monto~o: kőszáli kecske (C. ibex ibex) *~o mekas: a kecske mekeg *propeka ~o: a) *bibl* vétekdőzati bak b) *átv* bűnbak, feketebárány *tro nutrata ~o farigas kiel apro Z: *közm* a kutya is akkor vész meg, amikor legjobban megy sora; ~aĵo: *gaszt* kecskehús, kecskehúsból készült étel; ~ido: áll kecskegida; ~idino: áll gödölye; ~idaĵo: *gaszt* gödölyehús, gödölyéből készült étel; ~ino: áll nőtény kecske *satigi la ~inon kaj konservi la brasikon: a kecske is jóllakjon, és a káposzta is megmaradjon; ~ino: *csill* Capella, (Alfa-Aurigae); ~ata acido: *kem* kaprinsav, dekanasav ~o dekanata acido; ~isto: kecskepásztor; vir~o: áll kecskebak *szin* boko 1 *melki vir~on: bakot fej; ~idledo: sevró, kecskebőr; ~obarbo: kecskeszakáll; ~obleki: *ntr* mekeg *szin* meki; ~opieda: *mit* kecskelábú *~opieda diaĵo: kecskelábú istenség; ~oviro: 1. áll ex bak ~virkapro; 2. *mit* faun *szin* faŭno 1

Kapre/o=1. *tört geo* Capreae; 2. *geo* Capri

kapreol/o=áll őz (Capreolus); ~aĵo: *gaszt* őzétel, őzsült; ~ido: áll őzgida; ~ino: áll őzsuta; ~bruna: őzpej

kapric/o=1. szeszély *havi siajn ~ojn: bogaras *mi malfacile toleras viajn ~ojn: nehezen tűrom a szeszélyeidet; 2. váratlan fordulat *estas malfacile sekvi la ~ojn de liaj pensoj: nehéz követni gondolatainak bakugrásait *~oj de la fortuna: a szerencse fordulatai *~oj de la modo: a divat szeszélyei; ~a: szeszélyes, rakoncátlan *~a fianĉino restos eterne fraŭlino Z: *közm* aki sokat válogat, végül hoppon marad *~aj krispoj de ŝia jupo: szoknyájának rakoncátlan fodrai; ~i: *ntr* szeszélyeskedik, rakoncátlanodik *ĉe stomako malsata ne ~as palato Z: *közm* éhes ember nem válogatós

kapriĉ/o=*zene* capriccio

kaprifoli/o=1. ex *növ* lonc ~lonicero; 2. *ált* növ kúszó lonc; 3. *növ* jerikói lonc (Lonicera caprifolium); Kaprikorn/o=1. *csill* Bak,

Capricornus (>csillagkép); **2.** Bak, Capricornus (>állatkör) *tropiko de la Kaprikorno: Baktérítő

kaprimulgo=*áll* lappantyú, kecskefejű (Caprimulgus)

kapriolo=**1.** bakugrás, szökellés, ugrádozás; **2.** bokázás (>balett); **3.** kirúgás (>ló); ~i: **1.** *ntr* szökdecsel, ugrádozik, bakot ugrik; **2.** *ntr* bokázik (>balett); **3.** *ntr* kirúg (>ló)

kaprono=*kém* kapron (műanyag)

kapselo=*növ* pástortáska (Capsella) *szin* saketo *paštista ~o: közönséges pástortáska (C. bursa-pastoris) *szin* paštista saketo

kapsido=*bakt* kapszid

kapsiko=**1.** *növ* paprika (Capsicum) (>növény) *duonligneca ~o: cserjés paprika, csilipaprika (C. frutescens) *unujara ~o: termesztett paprika (C. annuum); **2.** paprika (>termés) *szin* kapsikfrukto vö. papriko *akra ~o: csipős paprika, erős paprika *akrega ~o: megerős paprika *neakra ~o: csemegepaprika; ~ino: *biol* kém kapszaicin; ~ofrukto: ☞kapsiko **1.**; **pseüdo**~o: *növ* korallbokor (Solanum pseudocapsicum)

Kapstad=☞Kaburbo

kapstano=**1.** *hajó* horgonycsörlő, gugora, járgány *~a stango: gugorarúd *vapura ~o: gőzgugora; **2.** *zene* oszlopcsar, pilóta **kapsulo**=**1.** kupak, zárókupak *~o de bierbotelo: sörösüveg kupakja; **2.** *kém* bepárlócsésze, üvegcésze, porceláncsésze, fémcésze; **3.** *gyvsz* kapszula, papírtok

4. a *növ* toktermés

4. b *növ* mohasüveg, mohasapka; **5.** *anat* tok, kapszula, capsula *atika ~o: ízületi tok, ízülettok, capsula articularis *rena ~o: vesetok, capsula renis; **6.** *anat* tok (>agy) *ekstera ~o: külső tok, capsula externa *interna ~o: belső tok, capsula interna; **en**~**igi**: *tr* bekapszuláz, kapszulába v. tokba zár

sen~**igi**: **1.** *tr* leveszi a kupakot (>palack); **2.** *tr* (vesetokot) kivág

☞tempokapsulo

kapti=**1.** *tr* elkap, megragad *~i al ekfluganta birdo: felröppenő madár után kap *~i je la kolumo: nyakon csip, fülön fog *~i knabinon ĉirkaŭ la talio: derékon ragadja a lányt *~i la hundon per la mano je la vosto: megragadja a kutyát a kezével a farkánál fogva *~i la okazon: megragadja az alkalmat, kap az alkalmon *~i per ambaŭ brakoj: két kézzel megragadja, két kézzel kap rajta *~i por spiro: levegőért kapkod *kiu ~as tro vaste, konservas malmulte *Z. közm* aki sokat markol, keveset fog *li ~as ĝin per ambaŭ manoj: két kézzel kap rajta; **2.** *tr* elkap, elfog *~i ĉies atenton: felkelti mindenki figyelmét *~i grandan atenton: nagy feltűnést kelt *~i la fiŝhokon: bekapja a horgot *~i ostaĝe: túszul ejt *~i papilion: lepkét fog *~i ŝakfiguron: leüt bábút *~i scenon per fotilo: jelenetről pillanatképet csinál *~i spuron: szimatot fog *~u! ŝtelisto!: fogd meg! tolvaj! *mi ~is lupon je l' oreloj kaj ne povas delasi: törököt fogtam, nem enged *pasero ~ita esta pli bona, ol aglo ~ota *Z. közm* jobb ma egy veréb, mint holnap egy tüzok; **3.** *tr* *átv* felfog, megért, kapiskál, (értelmével) megragad *ĉu vi jam ~as?: már rémlik?, már kapiskáld? *vi ne ~is la sencon de miaj vortoj: nem fogtad fel szavaim értelmét; **4.** *tr* elkap, hatalmába kerít (>ézés, betegség) *gripo lin ~is: elkapta az influenza *li lasis sin ~i de ŝia flato: hagyta, hogy (a nő) hízlegésével levegye a lábáról *lin ~as sveno: ájulás fogja el *lin ~is ridego: kacagás kapta el *min ~is dubo: kétség kerített hatalmába *ne lasu vin ~i per flataj vortoj: ne hagyj magad csapdába ejteni hízlegő szavakkal *stranga sento lin ~is: furcsa ézés kerítette hatalmába *teruro ~as lin: elfogja a rémület *virina rideto pli ~as, ol reto *Z. közm* az asszonyi mosoly veszedelmes háló; **5.** *tr* eltalál, meglep *~i sin ĉe tio: azonjia magát *kontraŭvenito ~is la biciklantoj: ellenszél lepte meg a kerékpárokozókat *lin ~is pluvo: elkapta az eső *tempesto ~is la ŝipon: vihar lepte meg a hajót; ~o: **1.** megfogás, megragadás; **2.** fogás *ĉu vi havis hodiaŭ bonan ~on?: jó fogásod volt ma?; ~adi: *tr* kapkod vmit (n), vmi után (por, al) *li ~adis por la boato: a csónak után kapkodott *lin ~adis angoro: gyakran szorongás lepte meg; ~aĵo: zsákmány, fogás; ~ema: zsákmányéhes, bírvágyó; ~igi: *ntr* megfogódik, elkapódik, foglyul esik, vki v. vmi hatalmába kerül *~igi de ardo: tűzbe jön *~igi de febro: láz dönti le *~igi de ~urno: szédülés fogja el *~igi de ksenofobio: elfogja az idegengyűlölet *~igi de la ĉarmo de knabino: rabul ejti a lány bája *~igi en reto: hálóbba esik; ~anto: *jték* sp fogó, fogójátékos; ~ilo: **1.** csapda, tör *starigi ~ilon: csapdát állít, tört vet *~ilo por birdoj: madárcsapda, tör; **2.** *zene* ütőköző (>zongora); **3.** *átv* csapda *fali en la ~ilon de tromemfido: az elbizakodottság csapdájába esik; ~ilisto: *fn* törvető, csapdaállító; ~isto: *pej* fogdmeg, zsandár; ~ito: fogoly; ~iteco: fogság *liberigi el la ~iteco: kiszabadul a fogságból *trafi en ~itecon: fogságba esik; ~itejo: fogolytábor; **de**~i: *tr* lekap vhonnan; **en**~i: **1.** *tr* foglyul ejt, elkap, csapdába ejt *la kavo en~is urson: a verem elejtett egy medvét; **2.** *tr* bekap, magába szív, magába fogad *la rato fine en~is la dolĉan venenon: a patkány végre bekapta az édes mérget *mi en~os iom da

freŝa aero: szívek egy kis friss levegőt *nun la tombo en~as lin: most a sír magába fogadja; **for**~i: **1.** *tr* elragad, kikap vhonnan *la knabo for~is ŝian mantukon: a fiú kikapta a lány keszkenőjét *la vento for~is la ombrelon el mia mano: a szél kikapta az ernyőt a kezemből; **2.** *tr* elrabol, erőszakkal elvisz *la bankrabistoj for~is garantiulojn: a bankrablók túszokat szedtek *la malamiko for~is civilulojn: az ellenség civileket vitt el erőszakkal *oni for~is lian filon: elrabolták a fiát; **for**~into: *fn* elrabló *ŝia for~into jam rajdis malproksime: (a lány) elrablója már messze lovagolt; **for**~isto: **1.** rabló *szin* rabisto; **2.** kalóz *szin* pirato **1.**; **3.** emberrabló; **kun**~ito: fogolytárs; **re**~i: **1.** *tr* visszavesz, visszaragad *li re~is ŝian falintan ganton: felkapta leesett kesztyűjét; **2.** *tr* újra elfog *la forkurintan arestiton la polico re~is: a megszőkött őrizetést a rendőrség újra elfogta; ~akiri: *tr* zsákmányol, rabol; ~obumo: *hajó* kat csáklázógerenda; ~oforko: *hajó* szigony; ~oludi: *ntr* *jték* fogócskázik *szin* tuŝludi; ~oludo: *jték* fogócska *szin* tuŝludo; ~omaŝo: tör, hurok (>vadászat); ~oreto: fogóháló; ~oŝnuro: lasszó, (elfogó) pánya

☞tentokapta, bestkaptisto, birdokaptilo, dratkaptilo, fiŝkapti, flarkapti, flugkapti, fotokapti, glukaptilo, hundkaptisto, interesokapta, jonkaptilo, klapkaptilo, logkaptilo, militkaptito, muskaptilo, maŝkaptilo, maŝkaptilo, okulkapti, orelkapti, ostaĝkaptito, rabokapti, spirokapti **Kapu**=*geo* Capua *~aj delicoj: capuai gyönyörök

kapuceno=*kr* kapucinus szerzetes, csuklyás barát *la ĝenerala estro de la ~oj: a kapucinusok generálisa; ~aĵo: *pej* kapucinusprédikáció, lapos egyházi szónoklat

kapuĉo=**1.** *tex* csuklya, kapucni *~o monaĥon ne faras *Z. közm* nem a csuha teszi a barátot, nem a ruha teszi az embert; **2.** *jm* kocsiernyő, lehajtható kocsitető *szin* kovrumo; **3.** *hajó* szellőzőkürtő; **4.** *tech* sisak, fedél, kürtő; ~i: *tr* csuklyát húz *la knabo ~is sin: a fiú felhúzta a csuklyát *~u min: húzd rám a csuklyát; **sen**~**ebla**: lehajtható tetejű *sen~ebla aŭto: lehajtható tetejű kocsi

☞kamenkapuĉo

kapuĉino=*gaszt* kapucsínó, capuccino

kapuso=*hajó* irány, hajóorr iránya *meti la ~on al nordo: északnak fordul *ŝanĝi la ~on: irányt változtat *teni la ~on: tartja az irányt; ~linio: *hajó* irányvonal

kaput=*biz* ócska, rozszant, tönkrement, sérült, elfuserált *iru diablen kun viaj ~aj planoj: menj a fenébe a hülye terveiddel *mi estas ~a pro via babilaĉo: az agyamra megy a locsogásod *mia aŭto iĝis ~a: totálkáros lett a kocsim *mone mi iĝis ~a: egy fityingem sincs, pénzileg kész vagyok

kar=**1.** kedves *ĉiu por si mem estas la plej ~a *Z. közm* mindenki magának a legkedvesebb *~a mia, faru al mi komplezon: kedvesem, tégy meg nekem egy szívességet *~aj geamikoj!: kedves barátaim! *lia memoro estas ~a al ni: emléke kedves nekünk *mia nevino estas al mi tre ~a: unokahúgom nagyon kedves nekem *ne bela estas ~a, sed ~a estas bela *Z. közm* akit szeretünk, szépek találjuk *pli ~a estas kapo, ol ĉapo *Z. közm* közelebb az ing a subánál; **2.** drága, költséges *szin* multekosta *~a restoracio: drága étterem *~e vi pagos por tio: drágán megfizetsz érte *la tempo estas ~a por mi: drága nekem az idő *tia vojaĝo estus por mi tro ~a: egy ilyen utazás nekem túl drága lenne *viaj amuzoj fariĝis ~aj al mi: szórakozásaid sokba kerültek nekem; ~eco: drágaság *dum la tempo de la ~eco: a drágaság idején *pro la ~eco de la nutraĵoj: az élelmiszerek drágasága miatt; ~ega: **1.** drága *~ega amikino mia: drága barátinóm; **2.** méregdrága *la biero ĉi tie estas ~ega: a sör itt méregdrága; ~igi: **1.** *tr* kedves tesz; **2.** *tr* megdrágít; ~igi: **1.** *ntr* kevéssé válik; **2.** *ntr* megdrágul; ~ulo: *fn* kedves, kedves ember; ~ulino: *fn* kedves (nő); ~ulinjo!: drágám! (nő megszólítása); **mal**~a: olcsó *szin* malmultekosta *la laborforto estis ĉiam mal~a: a munkaerő mindig olcsó volt; **mal**~eco: olcsóság *mal~eco suspektigas malbonan kvaliton: az olcsóság a rossz minőség gyanúját ébreszti; **mal**~igi: *ntr* olcsóvá válik *la vivteno ne mal~iĝis: a megélhetés nem lett olcsó; ~memora: áldott emlékü, megboldogult; ~memori: *tr* kegyelettel megemlékezik vkiről (n)

kara=☞ĥaro

karabo=*áll* nagy futrinka (Carabus) *~inioj: nagyfutó-félék (Carabini) **Karabaho**=*geo* pol Karabah *Montara ~o: Hegyi Karabah

karabeno=*kat* karabély, rövid csövű puská; ~isto: *kat* karabélyos

karaĉajo=*fn* karacsáj; ~a: *mn* nyt karacsáj (krc); (K)~ujo-Ĉerkesujo, (K)~io-Ĉerkesio: *geo* pol Karacsáj-Cserkeszföld (RU)

Karaĉi=*geo* Karacsi

karadri=*áll* lile (Charadrius)

karaf=*gaszt* (asztali) vizespalack v. borospalack; ~eto: *gaszt* kis üvegpalack

karagano=*növ* borsócserje, borsófa (Caragana)

karaibo=☞karibo

karak/o=*hajó* caraque

Karak/o=*geo* Caracas *~o estas la ĉefurbo de Venezuelo: Caracas Venezuela fővárosa

Karakas/o=*☞* Karako

Karakal/o=*tört* Caracalla

karakalpak/o=*fn* karakalpak; ~o: *mn nyt* karakalpak (kaa); **(K)~ujo**, **(K)~io**: *geo pol* Karakalpakisztán

karakol/i=*ntr* karéjzo, körben táncol v. forog (>ló)

Karakorum/o=*geo* Karakorum

karakter/o=**1.** *biol* jelleg *primaraj seksaj ~oj: elsődleges nemi jellegek *recesiva ~o: recesszív jelleg *sekundaraj seksaj ~oj: másodlagos nemi jellegek; **2.** jellem, karakter, természet (>erkölcs) *de malforta ~o: gyenge jellemű *havi fortan ~on: erős jelleme van *li estas ~o olea Z: kenyérré lehetne kenni *li havas maldankeman ~on: hálátlan természete van *nobla ~o: nemes jellem *sudlanda ~o: délszaki v. mediterrán jellem; **3.** *pszi* karakter, személyiség; **4.** (társadalmi) szerep *en sia ~o de patro li fiaskis: apa szerepében megbukott *en la ~o de influhava politikisto: befolyásos politikusként, befolyásos politikusi szerepében; **5.** jelleg, jellegzetesség *solvo de provizora ~o: ideiglenes jellegű megoldás *la speciala ~o de Esperanto: az esperantó speciális jellege; ~a: **1.** jellembeli, jellemre vonatkozó *~aj ecoj: jellembeli tulajdonságok; **2.** jellegzetes *~aj dancoj: jellegzetes táncok; ~**ologio**: *pszi* karakterológia; **mis**~a: ferde jellemű, jellemtelen; **sen**~a: **1.** jellegtelen; **2.** jellemtelen; ~**hava**: **1.** jellemes; **2.** jellegzetes; ~**trajto**: jellemvonás

☞ diverskaraktera, firmakaraktera, radikkaraktero

karakteristik/o=*mat* karakterisztika

karakteriz/i=*tr* jellemez, karakterizál *kiel vi ~us tian konduton?: hogyan jellemeznéd ezt a fajta viselkedést? *la artikulasiita parolo ~as la homon: az artikulált beszéd jellemzi az embert; ~a: **1.** jellemző, jellegzetes, karakterisztikus *estas ~e, kiel vi kondutas: jellemző, ahogyan viselkedsz *~a nazo: jellegzetes orr *~a trajto: jellemző vonás; **2.** *mat fiz* karakterisztikus *~a kurbo: karakterisztikus görbe, karakterisztika *~aj x-radioj: karakterisztikus röntgensugárzás; ~**aĵo**: **1.** jellegzetesség, jellemző vonás; **2.** *mat fiz* jelleggörbe, karakterisztika *~aĵo de duonkonduktilo: félvezető jelleggörbéje

karaktr/o=*ne* ☞ signo

karakul/o=*áll* karakül, karakul (juh); ~**aĵo**: karakülbunda, karakulbunda

karambol/i=**1.** *ntr* *jték* karambolt csinál (>biliárd); **2.** *ntr* *közl* összeütközik, karamboloz *szin* kolizii *du kamionoj ~is: két kamion összeütközött; ~o: **1.** *jték* karambol (>biliárd); **2.** *közl* ütközés, karambol *szin* kolizio; **3.** *ir* hangszúlyütközés (két hangsúlyos szótag találkozása); ~**aŭteto**: *jték* dodzsem

karamel/o=*gaszt* karamell, égetett cukor; ~**igi**: *tr* *gaszt* (cukrot) éget, karamellizál; ~**bombono**: karamella, karamellcukorka

karapac/o=*áll* páncél *~o de testudo: teknőspáncél

Karar/o=*geo* Carrara *~a marmoro: *ép műv* carrarai márvány

karas/o=**1.** *áll* kárász (Carassius); **2.** *áll* széles kárász (C. carassius)

karat/o=**1.** karát (205 mg ékkő); **2.** karát (=nemesfém) *oro je 12 ~oj: 12 karátos arany

karate/o=*sp* karate; ~i: *ntr* *sp* karatézik; ~**isto**: *fn* *sp* karaté, karatéző

karavan/o=**1.** *közl* karaván *~o travojaĝas la dezerton: karaván szeli át a sivatagot; **2.** karaván (együtt utazók) *kongresa ~o: kongresszusi karaván; ~**ejo**: karavánszeráj

karavel/o=*hajó* karavella *la ~o de Kristoforo Kolumbo: Kolumbusz Kristóf karavellája

karb/o=**1.** szén *aktiva ~o: *kém* aktív szén *blanka ~o: fehér szén (vízesésből nyert energia) *bruna ~o: barnaszén, barnaköszén *fosilia ~o: fosszilis szén, kőszén *grandpeca, mezpeca, etpeca ~o: nagy, közepes, apró szemű szén *grasa kaj malgrasa ~o: kővér és sovány szén *konservas eĉ ~o la strukturon de l' arbo Z: *köz*m hiába fürdik a csóka, nem lesz fehér galambocská *kruda ~o: nyersszén, aknaszén *longflama ~o: hosszú lángú szén *pulvorigita ~o: porított szén *verda ~o: zöld szén (folyóvízből nyert energia); **2.** széndarab *szin* karbopeco *blovi sur la ardantajn ~ojn: fújjá az izzó széndarabokat *desegno per ~o: *műv* szénrajz *sidi kvazaŭ sur ardantaj ~oj: tükön ül; **3.** *kém* karb~, karbo~ ☞ karbocikla; ~**ejo**: széntároló, szeneskamra; ~**ero**: széndarab; ~**eto**: faszén *szin* braĝo; ~**ido**: *kém* karbid *szin* karbonido *hidro~ido: *ne* ☞ hidrokarbono *kalcia ~ido: kalcium-karbid; ~**igi**: *tr* szenít, széné éget *szin* braĝigi; ~**igi**: *ntr* szénül, széné ég, elszenesedik; ~**igejo**: boksa *szin* karbastako; ~**isto**: **1.** szénégető *szin* braĝisto; **2.** szenesember, szenénarus *szin* karbovendisto; ~**ujo**: **1.** szenesvödör; **2.** *bibl* szeneserpenyő *szin* braĝujo; ~**umi**: *ntr* vsút *hajó* szénét vesz fel; ~**igstako**: szénégető boksa; ~**obaseno**: *geo* *ip* szénmedence; ~**obriko**: brikett; ~**obulo**: tojásbrikett; ~**ocikla**: *kém*

karbociklusos, izociklusos *szin* karbocikla; ~**odesegno**: *műv* szénrajz; ~**odona**, ~**ohava**: szén tartalmú; ~**oekivalente**: *kém* közszenegyenérték; ~**oelektrejo**: szénérőmű; ~**fadena**: szénszálas; ~**ofaristo**: szénégető *szin* karbisto **1**; ~**ogruzo**: daraszén; ~**ohejtado**: szénfűtés; ~**okesto**: szenesláda; ~**okopio**: (gévelt) másodpéldány v. kópia, átütés; ~**okrajono**: *műv* rajzszén, szénirón; ~**okuŝejo**: ásv szénlelőhely; ~**ominado**: *ip* szénbányászat; ~**ominejo**: *ip* szénbánya; ~**oministo**: *ip* szénbányász; ~**onigra**: szénfekete; ~**onukso**: diószén, dióbrikett; ~**opapero**: átirópapír, indigó; ~**opeco**: széndarab *szin* karbero; ~**opulvoro**: szénpor; ~**orokaĵo**: ásv szénközet; ~**oskrapilo**: salakkaparó; ~**ostako**: boksa *szin* karbigejo; ~**oŝipo**: *hajó* szénszállító *hajó*; ~**oŝovelilo**: szeneslapát; ~**ovagono**: vsút szeneskocsi, szerkocsi *szin* tendro; ~**ovagoneto**: *ip* szenescsille; ~**ovendisto**: szénárus, szenesember *szin* karbisto **1**

☞ lignokarbo, minkarbo, ostokarbo, polvokarbo, ŝtonkarbo, ŝutkarbujo, terkarbo

karbam/o=*kém* karbamingyök *~ata acido: karbaminsav

karbamid/o=*ex* ☞ ureo; ~**ata acido**: *ex* ☞ karbamata acido

karbaz/o=*kém* karbazgyök; ~**ido**: *kém* karbazid *duon~ido, semi~ido: szemikarbazid; ~**ono**: *kém* karbazon *duon~ono, semi~ono: szemikarbazon

karbazol/o=*kém* karbazol

karben/o=*kém* karbénygyök

karbinol/o=*kém* karbinolgyök

karboksil/o=*kém* karboxilcsoport *~a acido: karbolsav, fenol *szin* fenolo

karbol/o=☞ fenolo

karboline/o=*kém* karbolíneum

karbon/o=*kém* szén, elemi szén, karbon (C) *~a dioksido: szén-dioxid *~a disulfido: szén-diszulfid, szénkéneg *~a monoksido: szén-monoxid *~o **14**: karbon-14, radiokarbon *klorfluor~o: klór-fluor-karbon; ~**ato**: *kém* karbonát *acida ~ato, hidro~ato, hidrogen~ato: bikarbonát, hidrogén-karbonát *magnezia ~ato: magnézium-karbonát *soda bi~ato: szódadikarbóna (nátrium-hidrogén-karbonát); ~**atiĝo**: ásv karbonátosodás; ~**ido**: *kém* karbid *szin* karbido; ~**igi**: ☞ karbigi; karbonilo: *kém* karbonilgyök; **hidro**~o: *kém* szénhidrogén; **hidro**~**aĵo**: *kém* *tech* szénhidrogén termék; **hidro**~**ido**: *ne* ☞ hidrokarbono; ~**acido**: ☞ karboksila acido; ~**atrokaĵo**: ásv karbonátközet; ~**ĉeno**: *kém* szénlánc; ~**hidrato**: *kém* szénhidrát

☞ klorfluorkarbono

karbonad/o=**1.** *gaszt* parázson sült hús, sült rostélyos; **2.** ásv fekete gyémánt, fűrógyémánt, karbonádó

karbonar/o=*tört* *pol* karbonári, carbonari; ~**ismo**: *tört* *pol* karbonarizmus

karboni/o=*geo* *tört* karbon, karbon időszak

karborund/o=*kém* karborundum, szilícium-karbid

karbunkl/o=**1.** *orv* darázsfések, karbunkulus carbunculus; **2.** *növ* *ne* gabonaűzög ☞ smuto; **3.** *áll* *ne* lépfene ☞ antrakso

karbunkol/o=*ex* karbunkulus (drágakő)

karbur/i=**1.** *tr* *koh* felszenít, cementál; **2.** *tr* *kém* *tech* karburál (szénhidrogénnel dúsít); ~**aĵo**: **1.** *kém* *tech* hajtóanyag, tüzelőanyag, üzemanyag *szin* brulaĵo **2**, fuelo; **2.** *kém* *tech* fűtőelem; ~**ilo**, ~**atoro**: *jm* porlasztó, gázosító, karburátor

karcer/o=**1.** *jog* zárka, sötétzárka; **2.** *jog* börtön, tömlöc *szin* malliberejo *jeti en ~on: börtönbe vet; **3.** *jog* fogház *szin* arestejo; **4.** fogda, karcer *szin* punĉambro; **en**~**igi**: **1.** *tr* lefog, letartóztat, fogdába zár; **2.** *tr* bebörtönöz, tömlöcbe zár; ~**floro**, ~**meblo**, ~**planto**: *pej* *tréf* börtöntöltelék; ~**puno**: fogdabüntetés

☞ kelkarcero

karcin/o=*áll* parti tarisznyarák (Carcinus maenas)

karcinom/o=*orv* karcinóma, carcinoma; ~**ozo**: *orv* carcinomatosis

kard/o=*növ* bogáncs *azen~o, azena ~o: ☞ onopordo *benita ~o: ☞ kniko *felto~o, ful~o: ☞ fuldipsako *maria ~o: maria siliibo; ~i: *tr* *tex* kártol *~i lanon, kotonon: gyapjút, pamutot kártol; ~**ilo**: *tex* kárt, kártolófésű; ~**lano**: *tex* kártolt gyapjú; ~**omaŝino**: *tex* kártológép

kardamin/o=*növ* kakukktorma, fogas-ír (Cardamine) *herbej~o: réti kakukktorma (C. pratensis) ☞ herbejkreso

kardamom/o=**1.** *növ* malabári kardamom, kis kardamómum (Elettaria cardamomum); **2.** *növ* kardamom, kardamon, kardamómum (termés)

Kardan/o=*fil* *mat* *orv* (Girolamo) Cardano; ~**o**: *tech* kardáncsukló, keresztesukló *szin* kardanartiko; ~**artiko**: *tech* kardáncsukló, keresztesukló *szin* kardanó; ~**ŝafto**: *tech* kardántengely

kardel/o=*áll* ált tengelic, stíglac (Carduelis) *flavbeka ~o: téli kenderike (C. flavirostris) *kanaba ~o: kenderike (C. cannabina) *pin~o: fenyőcsíz (C. pinus) *verda ~o: csíz (C. spinus)

kardi/o=*anat* szív~, kardio~, cardio~; ~**ografio**: *orv* kardiográfia,

cardiographia (szívmozgás regisztrálása); ~**ogramo**: *orv* kardiogram, cardiogramm, szívmozgásgörbe; ~**ologio**: *orv* kardiológia; ~**ologo**: *orv* szívgyógyász, kardiológus; ~**miopatio**: *orv* szívizombántalom, cardimypathia; ~**opatio**: *orv* szívbántalom, szívbj, cardiopathia; ~**otomio**: *orv* cardiotomia; ~**otoniko**: *gysz* szíverősítő szer, kardiotonikum, cardiotonicum; ~**ovalvo**: *anat* szívbillentyű; ~**ovaskula**: *orv* szív- és érrendszeri, cardiovascularis; **endo~o**: *anat* szívbelhártya, endocardium; **endo~to**: *orv* szívbelhártya-gyulladás, endocarditis

Umiokardio

Kardif/o=*geo pol* Cardiff *~o estas la ĉefurbo de Kimrio: Cardiff Wales fővárosa

kardin/o=~ĉarniro

kardinal/o=*kr* bíboros, kardinális; ~**a**: *kr* bíborosi, bíbornoki *~a purpuro: főpapi bíbor *lia ~a mošto: bíboros őminenciája; ~**aro**: *kr* bíborosi testület, a bíborosok; ~**eco**: *kr* bíborosság, bíborosi méltóság; ~**igi**: *tr kr* bíborossá nevez ki, bíborossá kreál; ~**birdo**: *áll* piros magvágó, kardinálistinty (Cardinalis cardinalis)

kardinal/o²=*mat* tőszám *szin* povo 4; ~**a**: **1.** *mn* ritk fő, alapvető, sarkalatos, kardinális *~a punkto: sarokpont, fő pont *szin* ĉefpunkto; **2.** *mat* tőszám~, tőszámi *~a nombro: tőszám ~kardinalo 2 *~a numeralo: *nyt* tőszámnév *szin* baza numeralo

kardioid/o=*mat* szívgörbe, kardioid

kardj/o=*anat* gyomorszáj, ostium cardiacum; ~**oalgio**: *orv* gyomorszáj tájéki fájdalom; ~**otomio**: *orv* gyomorszáj metszése, cardiotomia

kardon/o=*növ* kárdi, bogáncsos articsóka (Cynara cardunculus)

kardu/o=*növ* bogáncs (Carduus)

karduel/o=~kardelo

kare/o=*gaszt* curry (fűszer); ~**i**: *tr* curryval fűszerez; ~**ajo**: *gaszt* currys csirke

kareks/o=*növ* sás (Carex); ~**ejo**: sásos terület

karel/o=*fn* karjalai; (**K**)~**ujo**, (**K**)~**io**: **1.** *geo* Karélia; **2.** *geo pol* Karélia (RU)

karen/o=**1.** *hajó* hajófenék (hajó vízvonala alatti része); **2.** *rep* repülőhajótörzs; **3.** *anat* taréj, taraj, sövény, carina *szin* karino 2; **4.** *növ* csónak, carina

karenc/o=*ne* ~manko

kares/i=**1.** *tr* simogat, megcirógat *la kato ~is sin al la knabo: a macska hozzádörgölődött a fiúhoz, a macska hízelgett a fiúnak *selante ĉevalon oni ĝin ~as *Z: közm* mielőtt a nyeregbe ülsz, simogasd a lovat; **2.** *tr átv* simogat, cirógat, kedvel, kedveskedik vkinek (n) *felĉo hodiaŭ ~as, morgaŭ forgesas *Z: közm* a boldogság törekény virág *la sunradioj ~is lian vizaĝon: a napsugarak cirógtatták az arcát *ne ~u per mano, sed ~u per pano *Z: közm* üres gyomornak nem kell prédikáció *viaj vortoj ~as mian animon: szavaid jól esnek a lelkemnek; ~**a**: simogató, cirógató; ~**o**: simogató, cirógató, becézés *fari al li ursan ~on *Z: rossz* szolgálatot tesz neki *ne ekzistas ~o sen intereso *Z: közm* a hízelkedés mögött mindig érdek lapul *tio estis nur kisoj kaj ~oj: az mind semmi, az csak gyerekjáték; ~**ema**: kedveskedő természetű; ~**inda**: simogattivaló; **mal~i**: *tr* durván bánt vkivel (n), helybenhagy, megruház; ~**formo**: *nyt* becéző alak; ~**hundo**: *áll* öleb; ~**ludi**: *tr* babusgat *la knabineto ~is kun sia pupeto: a kislány babusgatta a babáját; ~**milda**: simogatóan lágy, gyöngéd; ~**nomo**: *nyt* becenév Uanimkaresa, kiskaresi, korkaresa, lulkaresi, okulkaresa, orelkaresa

Karesm/o=*kr* nagybőjt; ~**omezo**: *kr* bőjt dereka, bőjtközépcsütörtök

karet/o=*áll* álcserpene teknő (Caretta caretta)

karg/o=rakomány *enpaka ~o: csomagolt rakomány *loza ~o: laza rakomány *privata ~o: *hajó* szabad v. díjmentes poggyász *transŝarĝi ~on: rakományt átrak; ~**i**: **1.** *tr* *gazd* (szállítóeszközt) bérel *~i ŝipon: hajót bérel; **2.** *tr* (szállítóeszközt) megrak, rakodik *~i ŝipon per sojfabo: hajót szójával megrak *~i kamionon per ŝutvaro: kamiont ömlesztett áruval megrak; ~**ado**: rakodás, berakodás, felrakodás; ~**anto**: *gazd* szállítóeszköz-bérlő; ~**adejo**: rakodóhely, rakodótér; ~**ujo**: konténer, szállítótartály; **mal~i**: *tr* kirak, kiürít (szállítóeszközt), kirakodik *mal~i vagonon: vagonot kirak; **plen~a**: teljesen megrakott; **trans~i**: *tr* *gazd* átrak (rakományt); **trans~ejo**: *gazd* átrakóhely; ~**adunuo**: rakományegység, egységtrakomány; ~**adkajo**: *közl* rámpa; ~**oaviadilo**: *rep* teherszállító repülőgép; ~**obumo**, ~**omasto**: *hajó* árbócdaru, berakódaru, rakodógém *szin* levbumo; ~**ogruo**: *tech* rakodódaru; ~**okapablo**: *jm* teherbírás, hasznos tömeg; ~**omaso**: *jm* rakománytömeg; ~**opezo**: rakomány súly; ~**oŝipo**: *hajó* teherhajó; ~**otrajno**: tehervonat *szin* varotrajno; ~**ovagono**: *vsút* teherkocsi Uvagonkargo

kari/o=*orv* csontszű, fogszű, caries; ~**igi**: *tr orv* elszuvasít, elvásít; ~**iĝi**: *tr orv* elszuvasodik, elvások

Udentokario

Kari/o²=*tört geo* Kária, Caria

kariatid/o=*ép műv* kariatida

karib/o=*fn* karib; ~**a**: *mn nyt* karib (car), karibi *~a Maro: *geo* Karib-tenger

Karibd/o=~Ĥaribdo

karibu/o=*áll* karibu

karier/o=életpálya, pályafutás, karrier *diplomacia ~o: diplomáciai karrier *entrepreni medicinan ~on: orvosi pályát választ *fari kapturnan ~on: szédítő karriert fut be *konsilado pri ~o: pályaválasztási tanácsadás *konsilejo pri ~o: pályaválasztási tanácsadó *li komencis kiel helplaboristo sian ~on: segéd munkásként kezdte karrierjét; ~**adi**: *ntr* karriert épít v. csinál; ~**emo**, ~**ismo**: *pej* karriervágy, karrierizmus; ~**isto**: *pej* törtető, karrierista; ~**diplomato**: karrierdiplomata; ~**startulo**: pályakezdő; ~**tabelo**: szakmai életrajz, curriculum vitae

karik/o=**1.** *növ* dinnyefa, papaja (Carica); **2.** *ex növ* sás ~karekso

karikatur/o=*műv* gúnyraj, gúnykép, karikatúra; ~**a**: karikírozó, karikatúra; ~**i**: **1.** *tr* karikatúrát rajzol vkiről (n), karikíroz; **2.** *tr átv* karikíroz, kifiguráz; ~**isto**: karikaturista, torzképrajzoló

kariljon/o=*zene* harangjáték, campanelli, carillon; ~**i**: *ntr* harangjátékon játszik

karin/o=**1.** *áll* szegycsonttaraj, szegycsonttaréj, carina; **2.** *anat* taréj, taraj, sövény, carina *szin* karenno 3 *traĥea ~o: hörgősövény, carina tracheae

Karinti/o=*geo pol* Karintia

kariofil/o=**1.** *ex* szegfűszegfa ~kariofilujo; **2.** szegfűszeg (fűszer); ~**ujo**, ~**arbo**: szegfűszegfa (Jambosa caryophyllus) *szin* aroma sizigio, kariofilmirto; **3.** *ex* szegfű ~dianto *~acoj: szegfűfélék (Caryophyllaceae); ~**mirto**: ~kariofilarbo

kariokar/o=*növ* peki v. piki gyümölcse; ~**ujo**, ~**arbo**: *növ* peki, piki (Caryocar brasiliense)

kariokinez/o=~mitozo

kariol/o=**1.** *jm* kordé, taliga, talyiga; **2.** *jm* kétkerekű könnyű utazókocsi

kariops/o=*növ tud* szemtermés, caryopsis *szin* grajno 2

karioplasm/o=*biol* magedv, karioplazma, kariolimfa

kariotip/o=**1.** *biol fot* kariotípus; **2.** *biol* kromoszómaállomány

karis/o=*növ* karissza (Carissa)

Karis/o²=*mit* Kharisz vö. Gracio

karizm/o=**1.** *kr* karizma, kegyelmi ajándék; **2.** *átv ált* karizma; ~**a**: karizmatikus *~a renovigo: *kr* karizmatikus megújulás; ~**ano**: *kr* karizmatikus megújulási mozgalom tagja

karitat/o=*kr* felebaráti szeretet, emberbarátság, karitás; karitata: karitatív, emberbaráti

karite/o=*növ* vajfa, afrikai vajfa (Vitellaria paradoxa) *szin* buterarbo *~a butero: *gaszt* sheavaj

karj/o=*növ* hikorifa, hikoridió (Carya) *szin* hikorio *pekan~o: olajbogyójú hikorifa, pekándió (C. illinoensis) *szin* pekanarbo; ~**onukso**: hikoridió

Karkonoŝ/o=*geo* Óriás-hegység *szin* Gigantomontaro

Karl/o=~Karolo

karlin/o=*növ* bábakalács (Carlina)

Karlöreĝ/o=*geo pol* Charleroi

karm/o=*vall* karma

Karmanjol/o=*zene* Carmagnole (ének és tánc)

Karmel/o=**1.** *geo* Karmel-hegy; **2.** *kr* Karmelita Rend; ~**ano**: *kr* karmelita, karmelita szerzetes *senŝua ~ano: sarutlan karmelita; ~**amino**: karmelita nővér, karmelita apáca

Karmen/o=Carmen, Kármén (utónév) *~o estas opero de Bizet: a Carmen Bizet operája

karmezin/a=karmazsin, liláspiros; ~**o**: karmazsin szín, liláspiros szín vö. karmino, skarlato, vermiliono

karmin/o=*fn* karmin, bíborvörös festék vö. karmezino, skarlato, vermiliono; ~**a**: *mn* karmin, karminpiros; ~**i**: *tr* karminszínnre fest

karminativ/a=*gysz* szélhajtó; ~**o**: *gysz* szélhajtó szer, carminativum

karn/o=**1.** (élő) hús *ĉeesti kun ~o kaj ostoj: személyesen jelen van *homo el sango kaj ~o: hús-vér ember *jen nun ŝi estas osto el miaj ostoj kaj ~o el mia ~o: *bibl* ez most már csontomból való csont, testemből való test *la kuglo trafis nur ~on, ne oston: a golyó csak húst talált, csontot nem *tranĉi rekte en la ~on *Z: elevenjére* tapint, elevenébe vág; **2.** *átv* test, hús *kiu manĝas mian ~on kaj trinkas mian sangon, tiu havas eternan vivon: *bibl* aki eszi az én testemet, és issza az én véretem, annak örök élete van *la Vorto fariĝis ~o: *bibl* az Ige megtestesült *plezuroj de la ~o: a test gyönyörei; **3.** *növ* gyümölcshús, gyümölcsvélő, gyümölcsbél *persika ~o plena de suko: lédús őszibarackhús; ~**a**: **1.** hús~, húsból való, húsos, testi *~a frukto: húsos gyümölcs *~aj difektoj: testi hibák *~a-osta homo: hús-vér ember; **2.** *átv* testi *~aj deziroj: testi vágyak *per miaj ~aj okuloj: testi

szemeimmel; ~**ajoj**: meztelen v. csupasz testrészek; ~**eca**: húsos, hússzerű *~**ecaj** lipoj: húsos ajkak; ~**ejo**: döggút *szin* kadavrajkavo, putrejo; ~**ulo**: halandó; ~**sen-a**: sovány, ösztövé; ~**odika**, ~**ohava**: húsos *la ~**odikaj** brakoj de la virino: a nő húsos karjai; ~**omanĝa**, ~**ovora**: áll húsevő; ~**omanĝuloj**, ~**ovoruloj**: áll ragadozók (Carnivora); ~**ošira**: áll ragadozó *~**ošira** lupo: ragadozó farkas; ~**dis-i**, ~**dis-igi**: 1. tr szétmarcangol; 2. tr húsát leszedi; ~**en-igi**: 1. ntr húsába mélyed; 2. ntr kr megtestesül, testté válik *szin* enkorpiĝi *la Vorto estas en-iginta: az Ige megtestesült; ~**en-igo**: kr megtestesülés, inkarnáció; ~**plen-a**: molett *~**plen-a** virino: molett nő; ~**reen-igi**: ntr vall újratestesül, újraszületik; ~**reen-igo**: vall reinkarnáció, újratestesülés; ~**sen-a**: sovány, mn keszeg

U dentokarno, fruktokarno, sidkarno, tibikarno

Karnak/o=l. ép geo Karnak; 2. ép geo Carnac

karnalit/o=ásv karnalit

Karnatak/o=geo pol Karnátaka (IN) vö. Majsuro

karnaval/o=l. farsang, farsangi időszak; 2. farsangi multság, karnevál *princo ~o: Karnevál herceg

karneol/o=ásv karneol

karnut/o=tört carnutus *la ~oj estis gaŭla popolo: a carnutusok gall nép volt

karo/o=játék káró (kártyaszín) *~a aso: káró ász *~a damo: káró dáma *~a reĝo: káró király; ~**vice**: ötös kötésben *~vice plantitaj rozoj: ötös kötésben ültetett rózsák

karob/o=növ szentjánoskenyér; ~**ujo**, ~**arbo**: növ szentjánoskenyérfa (Ceratonia) *szin* ceratonio

karol/o=kr zene carol, (karácsonyi v. húsvéti) örömeinek, ünnepköszöntő ének

Karol/o=Károly *~o de Anĵuo: tört Anjou Károly *~o la Granda: tört Nagy Károly *~o la Kvina: tört V. Károly *~o la Maltima: tört Merész Károly *~o Martelo: tört Martell Károly; ~**idoj**: tört Karolingok; ~**ida**: tört Karoling *~ida minuskula skribo: knyv Karoling-minuszkula, Karoling-minuszkulum; ~**ino**: Karola (utónév)

Karolin/o=geo Carolina-szigetek *Nord-(K)~o: geo pol Észak-Carolina (US) *Sud-(K)~o: geo pol Dél-Carolina (US)

Karon/o=mit Kharón

karoseri/o=jm kocsiszekevény, karosszéria; ~**isto**: 1. ip karosszéragyártó; 2. karosszérialakatos

karot/o=1. növ sárgarépa, murek (Daucus carota); 2. növ sárgarépa (gyökér); 3. geo fűrómag, mintamag; ~**eno**: kém karotin; ~**enoidoj**: kém karotinoidok; ~**eto**: növ karotta; ~**enplastido**: növ kromoplasztisz *szin* kromoplasto

karotid/o=anat nyak-fejverőér, nyaki-feji verőér, carotis; ~**a**: anat caroticus, nyaki és feji verőérhez tartozó

karp/o=áll ponty, tőponty, magyar vadponty, Tisza-ponty, nyurga ponty (Cyprinus carpio) *blanka ~o: fehér busa (Hypophthalmichthys nobilis) *bunta ~o, marmora ~o: pettyes busa (Hypophthalmichthys molitrix) *herbo ~o: amur (Ctenopharyngodon idella); ~**ido**: áll pontyivadék

karp/o=1. anat kéztő, csukló, carpus *szin* pojno, manartiko *mezo ~o: kézfej, kézközép, metacarpus; 2. áll anat mellső lábtő; ~**a**: anat kéztőhöz tartozó, carpalis *~aj osto: kéztőcsontok, ossa carpalia

Karpat/oj=geo Kárpátok *Ĉe-a Provinco: geo pol Kárpátaljai vajdaság (PL); ~**Sub-ujo**, ~**Sub-io**: geo Kárpátalja; ~**baseno**: geo Kárpát-medence

karpe/o=2karpo²

karpel/o=növ termőlevél, ivarlevél, carpellum; ~**aro**: növ termőtáj, gynaeceum *szin* gineceo, pistilo *kuniĝa ~aro: cönokarpikus v. forrt termőtáj *libera ~aro: apokarpikus v. szabad termőtáj

karpen/o=növ gyertyán, gyertyánfa (Carpinus); ~**ejo**: növ gyertyános

Karpentari/a=2Karpentaria Golfo; ~**a Golfo**: geo Carpentaria-öböl

karpoide/oj=ásv áll Carpoidea

karpologi/o=2fruktologio

karst/o=geo karszt; ~**a**: geo karszt~, karsztos *~a akvo: karsztvíz *~a kaverno: karsztüreg *~a regiono: karsztvidék; ~**igi**: ntr elkarsztosodik

kart/o=1. lap (>posta) *ilustrita ~o: 2bildkarto *poŝta ~o: 2poŝtkarto; 2. igazolvány, kártya, jegy (>okmány) *balotrajtita ~o: pol választói igazolvány *eniriga ~o: beléptetőkártya *entreprenista ~o: vállalkozói igazolvány *identiga ~o, legitima ~o: személyi kártya, kártyaigazolvány *socialasekura ~o: orv társadalombiztosítási kártya, TAJ-kártya *porciuma ~o: élelmiszerjegy *studentmatrícula ~o: diákigazolvány *szin* studentokarto *verda ~o: zöld kártya; 3. inf lyukkártya *szin* trukarto *randtrua ~o: szélein lyukasított kártya; 4. gaszt étlap *szin* mangokarto *mangi laŭ la ~o: à la carte étkezik, étlapról eszik; 5. játék kártya(lap) *szin* ludkarto *blindulo ~ojn ludi ne devas Z: közm aki nem tud arabusul, ne beszéljen arabusul *demeti kaj preni

~on: letesz és felvesz egy kártyát *dividi la ~ojn: leosztja a kártyát *ludi asan ~on: ászt hív *ludi ~ojn: kártyázik *ludi per falsaj ~oj: cinkelt kártyával játszik *meti ĉion sur la lastan ~on: mindent egy lapra tesz fel *meti sur la ~on: kockára tesz *meti ~on: lapot hív (>kártya) *meti sur ~on: kártyára tesz, kockára tesz *miksi kaj dismeti la ~ojn: megkeveri és leosztja a kártyát *lia vivo staras sur la ~o Z: kockán forog az élete *surtabligi la ~ojn: kiteríti a kártyáit; 6. geo térkép 2mapo; 7. eltr nyomtatott áramköri kártya v. lap *szin* cirkvitkarto *magnetstria ~o: mágnesesíkos kártya; ~**aro**: 1. játék kártyacsomag, pakli kártya *52-peca ~aro: 52 lapos kártya; 2. kartoték; 3. inf kártyaállomány; 4. geo atlasz 2maparo; ~**eto**: 1. névjegykártya, vizitkártya *szin* vizitkarto; 2. címke *szin* etikedo 1; ~**ujo**: kártyatartó, kartoték *szin* kartoteko; ~**ĉef-o**: inf alaplap *szin* ĉefplato; ~**aŭguri**, ~**odiveni**: tr kártyát vet, kártyán jósol; ~**aŭguristino**, ~**odivenistino**: kártyavető, kártyajós; ~**ludi**: ntr kártyázik; ~**ludo**: kártyázás, kártyajáték; ~**odomo**: kártyavár; ~**opartio**: játék kártyaparti; ~**oteko**: kártyatartó, kartoték *szin* kartujo; ~**otruilo**: inf kártyalyukasztó; ~**tradukilo**: inf kártyaértelmező

Uabonkarto, balotkarto, bankkarto, bildkarto, cirkvitkarto, debetkarto, divenkarto, ducelkarto, ekrankarto, globkarto, invitkarto, kompaskarto, kreditkarto, ludkarto, mangokarto, memorkarto, menukarto, mikrofilmkarto, poŝtkarto, sankarto, sonkarto, studentokarto, ŝargokarto, telefonkarto, trukarto, videokarto

Kartag/o=tört geo Karthágó *ne en unu tago elkreskis ~o Z: közm nem egy nap alatt épült fel Buda vára, nem egy nap alatt épült fel Róma;

~**ano**: fn kartágói vö. punika

Kartagen/o=geo Cartagena

kartam/o=növ szeklice, pórsáfrány (Carthamus)

kartav/i=ntr raccsol

kartel/o=1. tört párbajra hívás, kihívás; 2. gazd kartell *~o de la tri poŝtelefonaj kompanioj pri prezoj: a három mobiltelefon-társaság árkartellje; 3. szervezetek közötti megegyezés, front, szövetekezés (közös célokért) *~o de sindikatoj por kreo de novaj laborlokoj: szakszervezeti front új munkahelyek teremtéséért *politika ~o: politikai szövetekezés, koalíció; ~**igi**: tr gazd kartellesit; ~**oficejo**: gazd versenyhivatal; ~**mal-igi**: tr gazd dekartellizál, (kartelleket) felszámol; ~**mal-igo**: gazd kartellek felszámolása v. megszüntetése

Kartezi/o=fil (René) Descartes, (Renatus) Cartesius; ~**a**: mat fil Descartes-féle, descartes-i, karteziánus *~a ovalo: Descartes-féle ovális *~a prisigna regulo: Descartes-féle előjelszabály; ~**ano**: fil karteziánus; ~**anismo**: fil karteziánizmus

kartilag/o=anat porc, poralis *artika ~o: ízületi porc, cartilago articularis *kreskada ~o, epifiza ~o: közti porc, cartilago epiphysialis *ripa ~o: bordaporc, cartilago costalis *tiroida ~o: pajzsporc, cartilago thyroidea *szin* adampomo, gorgopomo

kartoĉ/o=1. kat töltény *blanka ~o: vaktöltény *plumbra ~o: sörétes töltény; 2. betét, patron, kazetta (>utántöltés) *inkpulvora ~o: inf tonerkazetta *~o por fandgardilo: vill olvadóbiztosító-betét *~o por fotilo: fot filmkazetta *~o por globkrajono: golyóstollbetét *tipara ~o: inf fontkazetta; ~**ego**: kat tüzéségi lövedéktár v. kazetta v. heveder; ~**ingo**: kat töltényhüvely; ~**ujo**: kat löszertáska; ~**balteo**, ~**rubando**: kat töltényheveder; ~**filmo**: fot tekercsfilm; ~**ŝargilo**: fn töltényadagató, adagató szerkezet; ~**zono**: kat töltényöv

U filmkartoĉo, inkokartoĉo, memorkartoĉo

kartograf/o=geo térképész, kartográfus; ~**io**: geo térképezés, kartográfia; ~**desegnisto** ~o: geo térképprajzoló

karton/o=1. kanton, keménypapír, papírlemez *gudrita ~o: kátránypapír; 2. karton, kartondoboz *szin* kartonskatolo *~o da cigaredoj: egy karton cigaretta; 3. műv kartonvázlat, előtanulmány; ~**i**: tr knyv kartonoz, kartonba köt; ~**ajo**: kartontárgy, kartonázs *fabriko de ~ajoj: dobozgyár; ~**bindaĵo**: knyv kartonkötés; ~**bindi**, ~**kovri**: tr knyv kartonoz, kartonba köt; ~**skatolo**: kartondoboz

U ĝipskartono, muldokartono, pajlokartono, ŝtonkartono

Kartum/o=geo Kartúm, Khartoum, Al Khartum *~o estas la ĉefurbo de Sudano: Kartúm Szudán fővárosa

kartun/o=2desegnofilmo

kartuŝ/o=1. tört kartus (>ókori Egyiptom) *en ~oj oni skribis la nomojn kaj titolojn de la faraonoj: kartusba írták a fáraók nevés és címeit; 2. ép díszkeret, pajzsdísz, burokráma

kartuzi/o=kr karthauzi kolostor, certosa; ~**ano**: kr karthauzi szerzetes

kartvel/o=fn grúz; kartvela: mn nyt grúz (ka); Kartvelujo, Kartvelio: geo pol Grúzia (GE)

karum/o=növ kömény (Carum)

karunkl/o=anat szemölcs, kis hús, caruncula *larma ~o: könnyesomó, caruncula lacrimalis

karusel/o=1. lovas parádé, lovas játék, karusszel; 2. körhinta, ringlispil; ~**i**: ntr átv kavarog

karvi/o=1. *növ* fűszerkömény, konyhakerti kömény (Carum carvi) *vö.* kumino; **2.** *gaszt* köménymag; ~**brando:** *gaszt* köménypálinka
kas/o=1. pénzsláda, pénzszerény *plena ~o šteliston altiras *Z:* *közm* tele kassza csábítja a tolvajt; **2.** pénztár, kassza *~o de sociala asekuo: társadalombiztosítási pénztár *li laboras en la ~o de la fabriko: a gyár pénztárában dolgozik *pensia ~o: nyugdíjpénztár *tutlanda sanasekura ~o: országos egészségügyi pénztár; **3.** *gazd* pénzvagy, kézipénztár, kassza *kiu rompils la glason, ordigu la ~on: akié a bűn, azé a büntetés; ~**ejo:** pénztárterem; ~**eto:** pénzesládikó, pénzkazetta; ~**isto:** pénztáros; ~**istino:** pénztárosnő, kasszímő; **el-igi:** *tr* *gazd* (pénztárból) kifizet; **en-igi:** *tr* *gazd* beszéd, bevételez, behajt, inkasszál; **en-igo:** *gazd* bevételezés, behajtás, beszéd; **en-igisto:** *gazd* pénzbeszedő; **neen-igebila:** *gazd* behajthatatlan; ~**horoj:** pénztári nyitvatartás, pénztári órák; ~**libro:** *gazd* pénztárkönyv; ~**mono:** *gazd* kasszapénz, pénztárkészlet; ~**registrilo:** pénztárgép; ~**rompulo:** kasszaűró
 ~pruntokaso, strikokaso, šparkaso, ŝtatkaso
Kasablank/o=geo Casablanca
kasaci/o=jog megsemmisítés, pertörlés, érvénytelenítés, hatálytalanítás; ~i: *tr* *jog* megsemmisít, érvénytelenít, hatálytalanít *~i testamenton: végrendeletet megsemmisít *~i verdikton: ítéletet megsemmisít
Kasandr/o=mit Kasszandra, Cassandra
kasav/o=1. *gaszt* maniókaliszt; **2.** *gaszt* maniókalepény
kased/o=kazetta *magnetofona ~o: magnetofonkazetta; ~**ilo:** kazettás magnó; ~**ujo:** kazettatartó; **en-igi:** *tr* kazettára vesz; ~**ofono,** ~**magnetofono:** ☞kasedilo
 ~filmkasedo, muzikkasedo, poŝkasedilo, sonkasedo, videokasedo
kaserol/o=gaszt lábas *meti en la saman ~on: egy kalap alá vesz; ~**subtenilo:** lánghyűrű
kaset/o=☞kasedo
kasi/o=növ kasszia (Cassia)
Kasi/o=☞tört Cassius
Kasiope/o=csill Kasszeopeia, Cassiopeia
kasis/o=gaszt feketebiszke-likőr, feketebizli-likőr *morusa ~o: eperlikőr *rubusa ~o: szederlikőr
kasiterit/o=ásv ónkő, kassziterit
kask/o=1. sisak *~o de soldato, fajrestingisto, ministro: katona, tűzoltó, bányász sisakja *skafandra ~o: szkafandersisak; **2.** trópusi sisak ☞sunkasko; **3.** búra, sisak (alakú tárgy) *harsekiga ~o: hajszárító búra *~o de turo: torony sisakja; ~**okloŝo:** *kat* sisakharang; ~**ohava,** ~**oporto:** sisakos
 ~blukaskulo, ferkasko, korkokasko, krestokasko, lankasko, pintkasko, sunkasko, ŝtalkingasko
kaskad/o=1. *geo* lépcsős vízesés, zuhatag *~o de Fátýol: Fátýol-vízesés; **2.** *átv* zuhatag, özön *~o de demandoj: kérdések özöne; **3.** *tech* kaszkád *~a sistemo: kaszkádrendszer *~a ŝalto: kaszkádkapcsolás *~a duŝo: *fiz* kaszkádzápor; ~**ego:** ☞katarakto
kaskaril/o=növ kaszkarillacserje, aranylevelű kaszkarilla (Croton eluteria)
kasked/o=tex tányérsapka *vö.* kepo *policista ~o: rendőrsapka *ŝipista ~o: tengerészsapka *ŝofora ~o: sofőrsapka *studenta ~o: diáksapka
kason/o=1. *ép* süllyesztőszekrény, keszon, búvárkeszon; **2.** *ép* földémmező, mennyezetkazetta; ~**malsano:** *orv* keszonbetegség
Kaspi/o=geo Kaszpi-tenger
kast/o=1. kaszt; **2.** *átv* kaszt *perdi sian ~on: társadalmilag lesüllyed, kikerül a kasztjából; ~**ismo:** kasztrendszer; **pra~o:** őskaszt; **sen~a:** kaszt nélküli
kastane/o=növ tud gesztenyefa (Castanea) *szin* kaŝtano
kastanjet/o=zene kasztanyetta *szin* klakileto
kastel/o=1. *tört* kat (középkori) vár, várkastély *karusela ~o: kacsalábon forgó vár *~ en aero ~o: malsato sur tero *Z:* *közm* légvár lakója nem lakomázhat *kavalira ~o: lovagvár *konstrui ~ojn sur glacio *Z:* homokra épít *rabista ~o: rablóvár; **2.** *ép* kastély *la renesancaj ~oj de la Luar-valo: Loire-völgyi reneszánsz kastélyok; **3.** *hajó* bástya, felépítmény *poba ~o: farbástya, tatbástya *szin* postkastelo *prua ~o: orrbástya, előbástya *szin* teŝgo; ~**estro:** *tört* várúr *szin* kastelmastro; ~**estrino:** várúrnő *szin* kastelmaŝtrino; **antaŭ~o:** *hajó* orrbástya, előbástya *szin* prua kastelo; **post~o:** *hajó* farbástya, tatbástya *szin* prua kastelo; ~**grafo:** *tört* várgróf *szin* burgografo; ~**kapelo:** *kr* *ép* várkápolna, házi kápolna; ~**komandanto:** *tört* várnagy; ~**korto:** *tört* *ép* várudvar; ~**mastro:** *tört* várúr *szin* kasteleŝtro; ~**maŝtrino:** *tört* várúrnő *szin* kasteleŝtrino; ~**pastro:** *kr* várplébános; ~**pordego:** *ép* várkapu; ~**urbo:** *tört* erődített város
 ~altkastelo, ĉaskastelo, himerokastelo, nubkastelo, sablokastelo
Kastili/o=geo pol Kasztília (ES); ~**a:** kasztíliai *~a lingvo: kasztíliai nyelv, spanyol nyelv; ~**ano:** *fn* kasztíliai; ~**o** *kaj* Leono: *geo* pol

Kasztília és León (ES); ~**o-Manĉo:** *geo* pol Kasztília-La Mancha (ES)
kastor/o=áll hód (Castor fiber)
Kastor/o=2=1. *mit* Kasztór, Castor; **2.** *csill* Castor
kastore/o=gysz hódpezsma, castoreum; kastororato: *áll* nutria, hódpatkány (Myocastor coypus)
kastoren/o=tex castorine (hódszörrel kevert gyapjúszövet)
kastr/i=tr kiherél, miskárol, ivartalanít, kasztrál *~i porkon: disznót miskárol *~ita kantisto: kasztrált énekes *~ita kato: ivartalanított macska; ~**isto:** *fn* miskároló
Kastri/o=geo Castries *~o estas la ĉefurbo de Sankta-Lucio: Castries Saint Lucia fővárosa
kastrum/o=☞tört castrum
kasulet/o=gaszt cassoulet (sólethez hasonló egytálétel)
kaŝ/i=1. *tr* elrejt, eldug (vki szeme elől) *~i sin antaŭ la okuloj de la mondo: elrejtőzik a világ szeme elől *~i trezoron sub la tero: kincset rejt el a földbe *la suno baldaŭ ~os sin inter la nuboj: a nap hamarosan elrejtőzik a felhők között *li ~is la monon for de sia edzino: elrejtette a pénzt a felesége elől *li ~is la rabajon en la arbaro: elrejtette a rablott holmit az erdőben; **2.** *tr* *csill* eltakar *la Tero parte ~as la Lunon: a Föld részben takarja a Holdat; **3.** *tr* *átv* elrejt, palástol, elleplez, eltakar *~i informojn antaŭ la publiko: információkat rejt el a közönség előtt *~i malbenon kaj fari bonan mienon *Z:* jó képet vág a dologhoz *~i siajn sentojn antaŭ sia amiko: elrejtí érzelmeit barátja előtt *~i sin sub anonimeco: névtelenségbe burkolódik *ne ~u viajn sentojn for de mi: ne rejsd el az érzelmeidet előlem *tuso kaj amo ne estas ~eblaj *Z:* *közm* szerelmet, fűstöt, köhögést nem lehet eltitkolni; ~**a:** rejtőzködő, rejtett, titkos *~a rideto: rejtett mosoly *~a voĉdono: *pol* titkos szavazás *~aj intencoj: rejtett szándékok; ~**e,** ~**ite:** rejtve, titkon, titokban *~e viziti lin: titokban felkeresi; ~**aĵo:** rejtett holmi, titkolt dolog; ~**eco:** rejtettség, titkosság *agi en ~eco: titokban cselekszik; ~**ejo:** rejtekhely *szin* kaŝloko; ~**ema:** rejtőzködő, titkolódzó, hallgató *li estas ~ema naturo: rejtőzködő v. hallgató természetű; ~**igi:** **1.** *ntr* elrejtőzik, elbújik; **2.** *ntr* titokban v. rejtve marad, elkendőződik; ~**igo:** rejtőzködés, bújócska *ludi ~igon: bújócskát játszik *szin* kaŝludi; ~**ilo:** álca; ~**isto:** *jog* orgazda *szin* ricelisto; ~**itaĵo:** rejtett v. titkolt dolog *eĉ la tero elvomas ~itaĵojn: *közm* a föld is kiokádja a titkolt dolgokat; **for~ita:** **1.** eldugott, elrejtett; **2.** *átv* isten háta mögötti *for~ita vilaĝeto: isten háta mögötti falucska; **for~iri:** *ntr* elsettenkedik, ellopódzik, lelép; **mal~i:** *tr* feltár, leleplez, elárul, nyilvánosságra hoz *la knabino mal~is al li sian amon: a lány feltárta előtte szerelmét *la tempo ĉiam mal~as la veron *Z:* *közm* idővel minden kiderül *mal~i sekreto: titkot elárul; **mal~a:** **1.** nyílt, őszinte *mal~a parolo: nyílt v. őszinte beszéd; **2.** nyilvános, jól ismert *mal~a voĉdono: nyílt szavazás *mal~aj veroj: nyilvános igazságok; **mal~ema:** nyílt, őszinte természetű; **mal~emo:** nyíltság, őszinteség; **mal~o:** **1.** feltárás, nyilvánosságra hozatal, elárulás (pl. titoké), leleplezés; **2.** *kr* kinyilatkoztatás, reveláció *szin* revelacio; **mal~igi:** **1.** *ntr* előbukkan, előkerül *antikvaj moneroj mal~iĝis dum la elfosado: régi pénzek kerültek elő az ásatásnál; **2.** *ntr* feltárul, nyilvánosságra kerül, kiderül, lelepleződik *liaj fiagoj baldaŭ mal~iĝis: gonoszítottai hamarosan nyilvánosságra kerültek; **ne~ebla:** el nem rejtethető, eltitkolhatatlan; **re~i:** *tr* újra elrejt, visszatakar *ne prenis pastro la domon ~ re~u sako la monon *Z:* *közm* ha adnak, vedd el, ha ütnek, fuss el; ~**agento:** titkosrendőr, civil ruhás rendőr; ~**angulo:** rejtett zug, búvóhely, rejtekhely, sut; ~**atendi:** *tr* megles, lesben vár; ~**aŭskulti:** *tr* kihallgat, hallgatózik; ~**buĉo:** *jog* feketevágás (pl. disznóé); ~**dormi:** *ntr* csövezik *li longe ~dormis en la studentejmo: sokáig a kollégiumban csövezett; ~**fia:** *pej* sunyi, alattomos; ~**fiŝisto:** *jog* orvhalász; ~**fotisto:** *pej* fot lesifotós, paparazzo; ~**fumanto:** *pej* zugbagós; ~**hako:** *jog* feketevágás (pl. erdőé); ~**helpilo:** *isk* puska; ~**informanto:** *pej* *pol* besúgó, titkos informátor; ~**informo:** *átv* füles *li ricevis ~informon pri novaj liveroj: fülest kapott új szállítmányokról; ~**kamero:** rejtett kamera; ~**komercio:** *gazd* zugkereskedelem, feketekereskedelem; ~**komercisto:** *jog* zugárus, zugkereskedő; ~**komunisto:** *pej* *pol* kriptokommunista; ~**kopii:** *tr* *isk* puskázik; ~**lingvo:** *nyt* tolvajnyelv; ~**loĝigi:** *ntr* elrejtőzik, rejtekhelyre vonul, titkos helyre költözik; ~**loko:** rejtekhely *szin* kaŝejo; ~**ludi:** *jték* *átv* is bújócskázik, bújócskát játszik; ~**ludo:** *jték* *átv* is bújócska; ~**malica:** *pej* sunyi, álnok, alattomos; ~**memoro:** *inf* gyorsítótár, cache memory; ~**meti:** *tr* elrejt; ~**mikrofono:** rejtett mikrofon, lehallgatókészülék, poloska; ~**noma:** anonim; ~**nomo:** álnév, fedőnév *szin* pseŭdonomo; ~**observi:** *tr* (titokban) megles v. kiles, leselkedik, kémkedik vki után (n); ~**pafisto:** orvlövész, lesipuskás; ~**penso:** rejtett gondolat; ~**platigi sin:** megalap, lapít; ~**policano,** ~**policisto:** titkosrendőr; ~**pordo:** rejtekkajtó, titkos bejárat *szin* sekreta pordo; ~**premi:** *tr* *pej* elcsen; ~**reklamo:** rejtett v. bűjtatott reklám *szin* kriptoreklamo; ~**ridi:** *ntr* kuncog; ~**rigardi:** *tr* *pej* titokban megnéz, kukkol; ~**rigardulo:** *pej*

kukkoló; ~**slipeto**: *isk* puska; ~**spektanto**: *pej* potyanézó; ~**vagi**: *ntr* bujdosik; ~**vagadi**: *ntr* bujdokol; ~**varo**: *gazd jog* dugáru, zugáru; ~**vendisto**: *gazd jog* zugárus, feketekereskedő; ~**vesto**: álruha; ~**veturanto**: potyautas; ~**vivo**: rejtőzködő élet, bujdosás, illegálitás; ~**vojaĝanto**: potyautas
kaŝas/o=*gaszt* cukornádpálinka, fehér rum, cachaça
kaŝbu/o=*tört* kasbu (2 óra)
Kaŝmir/o=*geo* Kasmír; ~**o**: **1.** *tex* kasmír, kasmírgyapjú; **2.** *tex* kasmírsál; ~**a**: *mn nyt* kasmíri (ks); ~**ano**: kasmíri lakos
kaŝtan/o=**1.** *növ* gesztenye (termés) *akvo~**o**: ☞trapo *ĉeval~**o**: vadgesztenye, lógesztenye *ĉinia akvokaŝtano: ☞dolĉa eleoharito *hipokaŝtano: ☞hipokastano; **2.** *növ ne* vadgesztenye ☞ĉevalkaŝtano; ~**ujo**, ~**arbo**: ☞kastaneo *ĉeval~**ujo**: ☞eskulo; ~**bruna**, ~**kolora**: gesztenyebarna, gesztenyeszínű; ~**hara**: gesztenyebarna hajú
kaŝub/o=*fn* kasub; ~**a**: *mn nyt* kasub (csb); (K)~**ujo**, (K)~**io**: Kasubföld
kat/o=*áll* macska (*Felis silvestris*) *sovaĝ~**o**: vadmacska (*F. silvestris*) *kartuzia ~**o**: karthauzi macska *nubia ~**o**: núbiai macska, kaffermacska *norvega arbura ~**o**: norvég erdei macska *siam ~**o**: szíami macska *skota pendorela ~**o**: skót lógófülű macska *~**edoj**: ☞felisedoj *Botvestita ~**o**: Csizmás Kandúr *kiam ~**o** jam formangis, forpelo ne helpas *Z. közm* eső után köpönyeg *kiam ~**o** promenais, musoj festenas *Z. közm* nincs otthon a macska, cincognak az egerek *la Botvestita ~**o**: Csizmás Kandúr *la ~**o** kraĉospiras: macska fűj *la ~**o** miaŭas: a macska nyávog *la ~**o** ŝpinas: a macska dorombol *ne venas rato mem al ~**o** *Z. közm* sokat fáradsz a vadász, ritkán szárad a halász *se foriras la ~**oj**, festenas la rajot *Z. közm* nincs otthon a macska, cincognak az egerek; ~**aĵo**: törleszkedés, hízelkedés; ~**eto**: **1.** *áll* kiscica; **2.** *cicuskám* (megszólítás); ~**ido**: *áll* macskakölyök, kismacska, cica *plej juna ~**ido** musojn jam pelas *Z. közm* macskának fia is örömet egerész; ~**ino**: *áll* nőstény macska; **eks~o**: *áll* kasztrált kandúr; **vir~o**: *áll* kandúr; ~**birdo**: *áll* macskamadár (*Dumetella carolinensis*); ~**fiŝo**: *áll* fekete törpeharcsa (*Ameiurus melas*); ~**kaj-musludo**: *játék átv* is macska-egér játék; ~**okulo**: *ásv* macskaszemkő; ~**opaŝi**: lábujjhegyen jár; ~**opesto**: *áll* *orv* macskapestis; ~**ostria**: cirmos; ~**paŝe**: lábujjhegyen; ~**piedo**: ☞antenario
 ☞mustelkato
katabol/o=*biol* lebontás, lebontó anyagsere, katabolizmus vö. anabolo, metabolo; ~**i**: *tr* *biol* lebont (anyagot); ~**aĵo**: *biol* katabolikus termék, lebontó anyagsere terméke
katadioptrik/o=*fiz* katadioptrika; ~**a**: *fiz* katadioptrikus ☞katadioptrika lorno
katafalk/o=ravatal; ~**i**: *tr* felravataloz; ~**ejo**: ravatalozó
katafor/o=*nyt* előreutalás (szövegben), katafora
kataforez/o=**1.** *kém* kataforézis; **2.** *orv* kataforézis, cataphoresis
katagenez/o=*geo* katagenezis
kataifi/o=*gaszt* kataifi
katakana/o=*nyt* katakana
kataklizm/o=*geo* természeti katasztrófa, kataklizma *media ~**o**: környezeti katasztrófa
katakomb/o=*kr ép* katakomba
katakrez/o=*nyt* katakrézis, lexikalizált metafora
katalaŭn/o=*tört* catalaunus, katalaun *~**aj** Kampoj: Catalaunumi mező
katalekt/a=*ir* csonka (versmérték), katalektikus *~**a** verso: csonka verssor *~**a** piedo: csonka láb; **ne~a**: *ir* akatalektikus
katalepsi/o=*pszi orv* kóros merevség, dermedtség, kalepszia; ~**a**: *pszi orv* kalepsziás, kataleptikus *~**a** stato: kalepsziás v. dermedt állapot; ~**ulo**: *pszi orv* kalepsziás beteg
kataliz/i=**1.** *tr* *kém* katalizál, felgyorsít; **2.** *tr átv* katalizál, felgyorsít, élénkít, siettet; ~**a**: *kém* katalizises, katalitikus *~**a** reakcio: katalizises reakció; ~**anto**: *kém* katalizátor, katalizáló anyag; ~**ilo**: *tech* katalizátor; **mem~o**: ☞autokatalizo
katalog/o=**1.** katalógus; **2.** *inf* könyvtár, mappa *szin* dosierujo; ~**i**: *tr* katalogizál
katalp/o=*növ* szivarfa (Catalpa)
katalun/o=*fn* katalán; ~**a**: *mn nyt* katalán (ca); (K)~**ujo**, (K)~**io**: **1.** *geo* Katalónia; **2.** *geo pol* Katalónia
katamaran/o=**1.** *hajó* katamarán, kéttörzsű hajó; **2.** *hajó* vendéghajós piroga, katamarán
kataplasm/o=*gysz* pépes borogatás, kataplazma
katapult/o=**1.** *kat* hajítógép, katapult; **2.** *játék* csúzlí; **3.** *hajó rep* katapult; ~**i**: **1.** *tr* *kat* (hajítógéppel) kilő; **2.** *tr* *játék* (csúzlíval) kilő; **3.** *tr* *hajó rep* katapultál, katapulttal indít
katar/o=*orv* hurut, catarrhus; intesta ~**o**: bélhurut, catarrhus intestinalis *mezorela ~**o**: középhurut, catarrhus auris mediae *vezika ~**o**: hólyaghurut, catarrhus vesicae
 ☞fojnkataro, nazkataro

katar/o²=*kr tört* katar; ~**ismo**: *kr tört* katarizmus
Katar/o³=*geo pol* Katar (QA); ~**ano**: *fn* katari
katarakt/o=*orv* szürke hályog, cataracta senilis
katarakt/o²=*geo* vízesés *szin* akvofalo, kaskadego *~**o** de Niagaro: Niagara-vízesés *szin* akvofalo de Niagaro
katarant/o=*növ* Catharantus *roza ~**o**: rózsás meténg, rózsameténg (*C. roseus*) *szin* madagaskara vinko
katari/o=*növ* illatos macskamenta (*Nepeta cataria*) *szin* katherbo
katart/o=*áll* újjvilági keselyű (*Cathartes*); ~**edoj**: újjvilági keselyűfélék (*Cathartidae*)
katastr/o=*gazd* telekkönyv; ~**i**: *tr* *gazd* telekkönyvbe bejegyezz; ~**ejo**: *gazd* földhivatal
katastrof/o=katasztrófa, (tömeg)szerencsétlenség *fervoja ~**o**: vasúti szerencsétlenség; ~**a**: katasztrófa~, katasztrófális *~**aj** pluvegoj: katasztrófális esőzések; ~**ismo**: *geo tört* katasztrófaelmélet; ~**ofilmo**: *film* katasztrófafilm
katatoni/o=*pszi* katatónia
kateĉu/o=**1.** *kém* kasu, katehu, katechu *szin* akacia kateĉuo; **2.** *gaszt* kasu *szin* areka kateĉuo; ~**palm**: ☞kateĉuareko
katedr/o=**1.** *isk* katedra (professzori szék és állás) *li ricevis la ~**on** de filozofio: megkapta a filozófiai katedrát; **2.** *isk* tanszék *~**a** konferenco: tanszéki értekezlet *~**a** profesoro: tanszékvezető tanár *~**o** pri ĝenerala kaj aplikata lingvistiko: általános és alkalmazott nyelvészeti tanszék; **3.** *vall* szószék; **4.** *kr* püspöki székhely; ~**estro**: *isk* tanszékvezető *szin* fakestro; ~**ulo**: *isk* tanszéki oktató; **el~e**: **1.** *kr* ex cathedra, a pápától, a pápai széktől eredően; **2.** *kr* ex cathedra, csalhatatlanul, megfellebbezhetetlenül
katedral/o=*kr ép* székesegyház, katedrális, dóm
Kategat/o=*geo* Kattegat
kategori/o=**1.** *fil* kategória *samampleksa ~**o**: azonos terjedelmű kategória; **2.** kategória, osztály *~**o** de salajroj: bérkategória; ~**a**: **1.** kategória~, kategóriális; **2.** kategorikus, feltétlen, határozott *~**a** rifuzo: kategorikus visszautasítás *~**a** tono: határozott hangnem *~**e** aserti: határozottan állítja; ~**igi**: *tr* kategorizál, kategóriába v. osztályba sorol; ~**sufikso**: *nyt* kategóriaképző, osztályozó utóképző
 ☞ampleksokategorio
katehism/o=**1.** *kr* katekizmus, hittankönyv, káté; **2.** *átv* káté, tételes összefoglalás
kateĥin/o=*kém* katechin
kateĥiz/i=*tr* *kr* katekizál, hittant tanít, hitre tanít *Ulfilas ~**is** la gotojn: Ulfilas katekizálta a gótokat; ~**o**: katekizálás, hittantanítás, hitre tanítás; ~**isto**: *kr* hitoktató, hittantanár, katekéta
kateĥol/o=*kém* katechin, katechol; katekolamino: *biol* kém katecholamin
kateĥumen/o=**1.** *kr tört* katekumen, hittanuló *~**a** ordino: *kr* katekumenátus, hittanulói rend; **2.** *kr* konfirmálandó, konfirmandus (az evangélikus egyházban)
katekism/o=☞katehismo
katekist/o=☞katehismo
katekiz/i=☞kateĥizi
katekol/o=☞kateĥolo
katekumen/o=☞kateĥumeno
katen/o=**1.** bilincs, béklyó, rablánc; **2.** *átv* bilincs, béklyó, akadály; **3.** *mat* láncgörbe; ~**i**: **1.** *tr* megbilincsel, láncra ver, vasra ver, megbéklyóz *~**u** la ĉevalojn: béklyózd meg a lovakat *oni ~**is** la kaptitojn: megbilincselte a foglyokat; **2.** *tr* *átv* megköt, korlátoz, gátol, lebilincsel, lenyűgöz *~**u** vian langon: fékezd a nyelved *la mizero ~**as** lin: a nyomor röghöz köti *la ŝuldoj ~**as** lian entreprenemon: az adósságok korlátozzák vállalkozókedvét *la virino ~**is** lin: a nő lenyűgözte *via romano ~**is** min: regényed lebilincselte; **al~i**: *tr* hozzáláncol, odaköt *la malsano al~**as** lin al la lito: a betegség ágyhoz köti *li al~**is** la kaptiton al la arbo: a fához láncolta a foglyot; **en~igi**: ☞kateni; **mal~i**, **sen~igi**: *tr* leveszi vki (n) láncát, bilincseitől megfoszt, felszabadít *mal~**u** la areŝtitan, li estas libera: vegye le a láncot az őrizetéről, ő szabad; ~**balono**: *rep* kötött léggömb
 ☞mankateno
katenari/o=*vsút* felsővezeték
Katerin/o=Katalin *~**o** de Mediĉoj: Medici Katalin *~**o** la Granda: Nagy Katalin *Sankta ~**o**: *kr* Szent Katalin; **Sankta-(K)~o**: *geo pol* Santa Catarina (BR)
katet/o=*mat* befogó
kateter/o=*gysz* katéter; ~**i**: *tr* *orv* katéterez *~**i** arterion: verőeret megkatéterez *~**i** vezikon: hólyagot megkatéterez
katetometr/o=*geo* katetométer, szintkülönbségmérő
katgut/o=**1.** *gysz* catgut, „macskabél”, felszívódó varrófonal; **2.** *zene* bélhúr

Katilin/o=*tört* (Lucius Sergius) Catilina
katiz/o=*tex* csinozás, fényezés; **~i**: *tr tex* csinoz, fényez, katiroz; **mal-i**: *tr tex* avat, dekátál (szövetet) *szin* dekati
katjon/o=*fiz kém* kation
katlej/o=*növ* bugakosbor, katleja (Cattleya)
Katmandu/o=*geo* Katmandu **~o** estas la ĉefurbo de Nepalo: Katmandu Nepál fővárosa
katoblep/o=*mit* catoblepas, katobleposz (lehorgasztott fővel járó bika)
katod/o=*vill* katód *inkandeska **~o**: izzókatód; **anti~o**, **kontra~o**: *vill* antikatód; **~radio**: *vill* katódsugár, elektronsugár
katokal/o=*áll* övesbagoly (lepke) (Catocala)
katolik/o=*fn kr* katolikus; **~a**: *mn* katolikus **~a** Agado: Actio Catholica **~a** Aŭtonomio: Katolikus Autonómia **~laŭ** **~a** ceremonio: katolikus szertartás szerint; **~aro**: katolikusság, a katolikusok; **~ismo**: *kr* katolicizmus; **malnov~o**: *fn kr* ókatolikus **~a** malnov~oj ne agnoskas la neerarivecon de la papo: az ókatolikusok nem ismerik el a pápa tévedhetetlenségét; **rom~o**: *fn kr* római katolikus
katolikos/o=*kr* katolikosz
Katon/o=*tört* Cato **~o** el Utiko: Cato Uticensis **~pli** maljuna **~o**: idősebb Cato
katoptrik/o=*fiz* fényvisszaverődés-tan, katoptrika
Katul/o=*ir* (Caius Valerius) Catullus
katun/o=*tex* karton, pamutszövet
kaŭci/o=*jog* óvadék, kaució **~deponi** **~on**: óvadékot tesz le; **~i**: *tr jog* (vmilyen összegű) óvadékot tesz le, kauciót tesz le **~li** devis **~i** kvin milionojn da forintoj: öt millió forint óvadékot kellett letennie
kaŭĉuk/o=*kém* kaucsuk, természetes gumi **~kruda** **~o**: nyers kaucsuk, nyers gumi **~krepa** **~o**: kreppkaucsuk, termelt kaucsuk **~lamena** **~o**: lemezkaucsuk **~sinteza** **~o**: szintetikus kaucsuk, műgumi; **~a**: kaucsuk~, gumi~ **~a** pantaloneto: guminadrág **~a** subtuko: gumipelenka **~a** tubo: gumicső; **re~i**: *tr ip* újrafutóz **~re~i** pneumatikon: gumibroncsot újrafutóz; **~arbo**: ☞kaŭĉuka fiko; **~planduma**: gumitalpú
~spongokaŭĉuko, **sulfurkaŭĉuko**
kaŭkalid/o=*növ* ördögbockor (Caucalis)
Kaŭkaz/o=*geo* Kaukázus; **Trans~io**: *geo* Kaukázuson túli terület
kaŭlerp/o=*növ* Caulerpa (moszat)
Kaŭn/o=*geo* Kaunas
kaŭpoks/o=☞bova pokso
kaŭr/i=**1.** *ntr* guggol; **2.** *ntr* kuporog, gubbaszt; **~e**: **1.** guggolva; **2.** gubbasztva; **~iĝi**: **1.** *ntr* leguggol; **2.** *ntr* összekuporodik
kaŭri/o=**1.** *növ* kaurifenyő (Agathis australis); **2.** *áll* pénzcsiga ☞moncipreo
kaŭsalgi/o=*orv* causalgia (égető érzés)
kaŭst/a=☞kaŭstika
kaŭstik/a=**1.** *biol kém* maró, égető, kausztikus **~a** kalko: égetett mész; **2.** *átv* csípős, gúnyos, maró, szatirikus **~havi** **~an** humoron: csípős kedvében van **~a** sprito: maró gúny **~a** stilo: maró stílus; **~o**: *fiz* gyújtófelület, fókuszfelület, kausztika; **~aĵo**: *orv kém* marószer, maró anyag, causticum; **~eco**: maró v. égető hatás, kausztikusság; **~izi**: *tr kém* kausztifikál, kausztikussá v. maróvá tesz
kaŭter/o=*gysz* égetővas, kauter, cauter; **~i**: *tr orv* kiéget, pörköl, kauterez, kauteroz, kauterizál; **~ado**: *orv* kauterizáció, cauterisatio; **~izajo**: *gysz* kauterizálószer; **termo~o**: *gysz* thermocauter; **~punkto**: *orv* kauterizációs pont
~galvanokaŭtero, **termokaŭtero**
kaŭz/o=**1.** *fil* ok, causa **~efika** **~o**: ható ok, okozó, causa efficiens **~la** **~o**: az első ok; **2.** *ált* ok **~el** **~o**: milyen okból? **~o** de malsano: betegség oka **~o** de milito: háborús ok, háború oka, casus belli **~la** **~o** kuŝas en via neglektemo: az ok a hanyagságodban rejlik **~nenio** okasas sen **~o**: semmi sem történik ok nélkül **~nuliga** **~o**: *jog* semmisségi ok **~ofte** de **~o** senenhava venas efiko plej grava **~o**: *köz* kicsiny szikrából nagy tűz szokott támadni **~primara** **~o**: elsődleges ok; **3.** ok (>indíték) **~el** persona **~o**: személyes okból **~havi** **~plen** **~on** por ĝoji: megvan minden oka rá, hogy örüljön **~li** ne donis **~on** al ni, por plendi: nem adott okot rá, hogy haragudjunk **~mankas** **~o** por tio: nincs ok arra **~manke** de sufiĉa **~o**: kellő indok hján **~ne** estas **~o** timi: nincs ok félni **~pro** ĉi tiu **~o**: ezen oknál fogva **~vi** ne havas **~on** por koleri: nincs okod haragudni; **~a**: oki, oksági **~a** interrilato: oksági kapcsolat **~a** verbo: ☞faktitivo; **~e de io**: vmi okán, vmi következtében **~e** de la inundoj: az áradások következtében **~e** de persona koncerno: személyes érintettség okán; **~i**: *tr* okoz, előidéz **~i** doloron: fájdalmat okoz **~i** kapdoloron: a fejfájást okoz **~i** *átv* fejtörést okoz **~i** kaprompon: fejtörést okoz **~i** traumaton: megrázkódtatást okoz; **~eco**: *fil* okság, okozati összefüggés, kauzalitás **~eca** principo, principo de **~eco**: oksági elv; **~into**: *fn* okozó, elkövető **~into** de la akcidento: a

baleset okozója; **pra~o**: *fil* ősök; **sen~a**: ok nélküli, indokolatlan **~sen~a** malbeno ne efektiviĝas: *bibl* az ok nélküli átok nem teljesül; **sen~e**: ok nélkül, indokolatlanul **~ne** sen~e: nem ok nélkül, nem véletlenül; **~adjekto**: *nyt* okhatározó
~bonkaŭze, **celkaŭzo**
kav/o=**1.** üreg, verem, odú **~o** de arbo: odú **~o** de roko: sziklaüreg; **2.** *anat* testüreg, cavum **~abdomena** **~o**: hasüreg, cavum abdominis **~aksela** **~o**: hónaljárok, fossa axillaris **~buŝa** **~o**: szájúreg **~denta** **~o**: fogüreg, cavum dentis **~poplita** **~o**: *anat* térdárok, térdalja, fossa poplitea **~toraka** **~o**: mellüreg, cavum thoracis **~utera** **~o**: méhüreg, méhür, cavum uteri; **3.** gödör, kátyú **~pelis pavon**, **falís** **~on** **~Z**: melléfogott **~tomba** **~o**: sírgödör; **~a**: **1.** üreges, gödrös, odvas **~a** brusto: beesett mell **~a** trunko: odvas fatörzs **~a** vizaĝo: beesett arc **~a** vojo: gödrös út **~aj** okuloj: beesett szem; **2.** *átv* homorú, beesett (pl. arc) *szin* konkava; **3.** *anat* üreges, cavalis, üres visszerhez tartozó **~a** vejno: üres visszer, vena cava; **~i**: *ntr* üreges, gödrös, kátyús; **~eto**: **1.** gödröcske **~ĉarmaj** **~etoj** de ŝiaj vangoj: orcáinak bájos gödröcskéi; **2.** *anat* gödör, kerek bemélyedés, fovea; **~igi**: **1.** *tr* kiváj, gödrösít **~ĉaregoj** **~igis** la vojon: szekerek kivájták az utat **~igi** trunkon: fatörzset kiváj; **2.** *tr* *átv* homorít, besüpped **~igi** la manojn: töltsért csinál a kezéből; **~igi**: **1.** *ntr* kivájódik, kátyúsodik, gödrösödik **~la** vojo **~igis** pro la traktoroj: az út kigödrösödött a traktorok miatt; **2.** *ntr* behorpad, besüpped **~la** benko **~igis** sub la pezo: a pad behorpadt a súly alatt **~liaj** vangoj **~igis**: beesett az arca; **~atoro**, **el~atoro**: *ép tech* markológép, exkavátor; **el~igi**: *tr* gödörből kiemel **~el~igi** arboradikojn: a fák gyökereit kiemel; **en~igi**: **1.** *ntr* kátyúba esik, gödörbe csúszik; **2.** *ntr* *átv* behorpad, benyomódik; **mal~a**: domború, konvex *szin* konvekta; **~brusta**: beesett mellű; **~avizaĝa**: beesett arcú, sovány képű; **~oplena**: gödrös; kátyús; **~ovojo**: *közl* mélyút **~a** erkavo, belkaveto, ĉerkokavo, foskavo, genukavo, lupkavo, mankavo, obuskavo, okulkavo, radkavo, radsulko, terpomkavo, vangokaveto, vojkavo
kava/o=**1.** *növ* káva *szin* ebriiga pipero, kavaopiprujo; **2.** *gysz* gysz káva (ital); **~opiprujo**: ☞ebriiga pipero
kavaleri/o=**1.** *kat* lovasság **~malpeza** **~o**: könnyűlovasság **~peza** **~o**: nehézlovasság; **2.** *gazd* szívességi váltó; **~ano**: *kat fn* lovassági, lovas katona
kavalier/o=*kat* ágyúdomb, magas ágyúállás, fokeród, bástyapárna
kavalir/o=**1.** *tört* lovag **~o** de la Trista Mieno: Búsképű Lovag **~o** en la antikva Romo estis malpli ranga ol patricio: az ókori Rómában a lovag alacsonyabb rangú volt, mint a patricius **~miga** **~o**, **vaganta** **~o**: kóborlovag **~teŭtonaj** **~oj**: *tört* német lovagok; **2.** lovag (>kitüntetés) **~o** de la Krurzone, **~o** de la Ĝartero: a Térdszalagrend lovagja **~o** de la Honorlegio: a Becsületrend lovagja; **3.** *átv* lovag, gavallér, gáláns ember; **4.** *sp* ló, huszár (>sakk); **~a**: *tört* lovag~, lovagi **~a** bieno: lovagi birtok **~a** eposo: *ir* lovagi ének **~a** titolo: lovagi cím **~aj** ludoj: lovagi játékok *szin* turniro **1**; **~aĵo**: lovagias tett; **~eco**: **1.** *tört* lovagság, lovagi cím, lovagi rang; **2.** *tört* lovagrendszer *szin* kavalirismo; **~eca**: lovagias; **~igi**: *tr* *tört* lovaggá üt *szin* krei kavaliro **~iga** ceremonio: lovaggá ütés; **~ismo**: *tört* lovagrendszer; **~sprono**: ☞delfinio
~kruckavaliro, **templokavaliro**
kavalkad/o=**1.** lovas felvonulás; **2.** *átv* színes forgatag, kavalkád
kavatin/o=*zene* kavatína, cavatina
kavern/o=**1.** *geo* barlang; **2.** *orv* üreg, kaverna, caverna **~o** en la pulmo: kavernák a tüdőben; **~a**: üreges, lyukas **~a** arbo: odvas fa **~a** dento: lyukas fog **~a** ŝtonego: odvas kő; **~aĉo**: *arbo pej* odú, üreg (>lakás) **~mi** ne volas loĝi en ĉi tiu **~aĉo**: nem akarok ebben az odúban lakni; **~eto**: *geo* tekervényes bemélyedés *szin* anfrakto; **~ulo**, **~ohomo**: *szin* barlanglakó, barlangi ember *szin* troglodito; **~odomo**: *ép* barlanglakás; **~oloĝa**: *mn* áll barlanglakó, barlangi
kavi/o=*áll* Cavia (nem) vö. kobajo **~edojo**: tengerimalac-félék (Caviidae)
kaviar/o=*gasz* kaviár *szin* frajaĵo **~grajna** **~o**: szemes kaviár **~nigra**, **ruĝa** **~o**: fekete, vörös kaviár **~premita** **~o**: sajtol, préselt kaviár; **~tranĉilo**: *gasz* kaviárkés
kaz/o=**1.** *nyt* eset **~akuzativo** estas ofte uzata **~o** en Esperanto: a tárgyeset gyakran használt eset az esperantóban **~instrumenta** **~o**: *nyt* eszközhatározó eset, eszközeset, instrumentális *szin* instrumentalo **~nereka** **~o**: függő eset, jelölt eset, casus obliquus **~poseda** **~o**: birtokos eset *szin* genitivo **~rekta** **~o**: független eset, jelöletlen eset, abszolút eset; **2.** *jog* eset **~ĉi** tiu **~o** ankoraŭ ne **~is** en mia jura praktiko: ez az eset még nem fordult elő a jogi praxisomban; **3.** *orv* köreket **~benigna** **~o**: jóindulatú köreket **~maligna** **~o**: rosszindulatú köreket; **4.** *ált* eset ☞okazo; **~aro**: *nyt* névragozás, esetek, esetrendszer; **ne~e**: amennyiben nem, nemleges esetben; **n~o**: *eo nyt* tárgyeset *szin* akuzativo; **~ofinaĵo**: *nyt* esetvégződés; **~ostudo**: esettanulmány

U militkazo

kazah/o=*fn* kazah; ~a: *mn nyt* kazah (kk); (**K**)~**ujo**, (**K**)~**io**: *geo pol* Kazahsztán (KZ)

kazak/o=**1.** *tex* (bő ujjú) útiköpeny, kazak; **2.** kabátblúz, zubbony; **3.** zsokémmellény

Kazan/o=*geo* Kazán, Kazany *~o estas la ĉefurbo de Tatarujo: Kazany Tatáröld fővárosa

kaze/o=*gaszt* túró; ~**igaĵo**, ~**iganto**: tejtöltő; ~**iĝi**: *ntr* megtúrósodik; ~**ino**: *kém* kazein

U sojkazeo

kazemat/o=*kat* kazamata

kazern/o=*kat* laktanya, kaszánya *szin* soldatejo; **en**~**igi**: *tr kat* laktanyában elhelyez, laktanyába vezet

kazimir/o=*tech* kazimir (sűrű posztóanyag)

Kazimir/o³=Kázmér (utónév)

kazin/o=kaszinó

kazu/o=*kr* (kazuistikai) eset, példaeset; ~**isto**: *kr* kazuista; ~**istiko**: *kr* fil kazuisztika; **2.** *átv pej* szörszálhasogatás, álokoskodás

kazuár/o=*áll* kazuár (Casarius)

kazuaren/o=*növ* kazuárfa, kengurufa (Causarina)

kazubl/o=*kr* miseruha, kazula

KD=*röv inf eltr* CD ➤kompakta disko; KD-etikedo: *inf* CD-címke; KD-legilo: *inf eltr* CD-olvasó *szin* lumdiska legilo; KD-ludilo: *eltr* CD-lejátszó; KD-registrilo: *inf eltr* CD-író; KD-ROMo: *inf* CD-ROM

ke=hogy (alárendelő kötőszó)

1. ne estas bone, ke vi ne venis: nem jó, hogy nem jöttél (>alanyi mellékmondat); **2.** tiun supozon, ke li estas ŝtelisto, tuj mi pruvos al vi: azt az állítást, hogy ő tolvaj, azonnal bizonyítom neked (>jelzői mellékmondat); **3.** lia opinio estas, ke ni devas akcepti la inviton: az a véleménye, hogy el kell fogadnunk a meghívást (>állítmányi mellékmondat); **4.** oni kredis, ke li freneziĝis: azt hitték, hogy megőrült (>tárgyi mellékmondat); **5.** mi malĝojas, ke vi ne venis: szomorú vagyok, hogy nem jöttél (>okhatározói mellékmondat); **6.** kombu lin, ke li ne aspektu tiel aĉe: fésüld meg, hogy ne nézzen ki ilyen csúnyán (>célhatározói mellékmondat); **7.** mi tiel kuris, ke mi ne povis retrovi la spiron: annyira futottam, hogy alig bírtam lélegzetet venni (>eredményhatározói mellékmondat); **8.** mi foriros, kondiĉe ke vi ne ofendiĝos: elmegyek, feltéve hogy nem sértődsz meg (>feltételes mellékmondat)

ke/o=*áll* kea (Nestor notabilis)

kebab/o=*gaszt* kebab, törökös nyárson sült

U turnkebabo

Kebek/o=*geo pol* Québec (CA)

kebraĉ/o=kvebracsófa (faanyag) *blanka ~o: fehér kvebracsófa *ruĝa ~o: vörös kvebracsófa; ~**ino**: *kém* kvebracsin

kecal/o=**1.** *áll* quetzal (Pharomachrus mocinno); **2.** quetzal (pénznem)

keĉap/o=*gaszt* ketchup

keĉ/o=*hajó* ketch (kétárbócos gyors vitorlás hajó)

keĉu/o=*fn* kecsua; ~a: *mn nyt* kecsua (qu)

keĉup/o=➤keĉapo

kediv/o=*pol* tört kedive (egyiptomi török alkirály)

kefir/o=*gaszt* kefir

kegl/o=*játék* tekebábu, kugli *ludi ~ojn: tekézik, kuglizik; ~**aro**: *játék* tekebábuk; ~**oludi**: *ntr* játék tekézik, kuglizik; ~**oludo**: *játék* tekejáték;

~**oludejo**: *játék* tekepálya, kuglipálya

keĝeri/o=➤fiŝrizajo

keir/o=*növ* sárgaviola, aranymázviola (Erysimum cheiri)

keirant/o=*ex növ* viola (Cheiranthus)

kejl/o=**1.** *tech* csap, faszeg, ék *alĝustiga ~o: állítóék, szabályozóék *duobla ~o: kettős ék *haltiga ~o: sasszeg, végszeg, biztosítószeg, biztosítóék *kalkana ~o: orros ék *konkava ~o: nyerges ék *kvadrata ~o: négyyszög ék *laŭlonga ~o: hosszanti ék *kruckapa ~o: keresztfejk *plata ~o: lapos ék *ronda ~o: hengeres v. kerek ék *tanĝa ~o: érintős ék *transversa ~o: haránték, kereszték *szin* kverkeĵo; **2.** *zene* hangolókulcs; **3.** *nyt* töltelékésző *szin* ŝtopvorto; ~**i**: *tr tech* összeékel, összecsapol; ~**aĵo**, ~**itaĵo**: *tech* ékkötés, reteszkötés; ~**ejo**: *zene* kulcsszekrény *~ejo de violono: hegedű kulcsszekrénye; **kontraŭ**~o: *tech* ellenék, feszítőék; **kver**~o: *tech* haránték, kereszték; ~**ofiksi**: *tr tech* kiékel, ékkel kitámaszt v. rögzít; ~**ofoldo**: *tech* ékhorony

U agordkeĵo, langokeĵo, ringokeĵo, ŝtopkeĵo

Kejns/o=*gazd* (John Maynard) Keynes; ~**ismo**: *gazd* keynesianizmus

keks/o=*gaszt* teasütemény, aprósütemény, keksz

kel/o=**1.** *ép* pince *arkaja ~o: boltozatos pince; **2.** *ép* pincelakás, alagsori lakás; ~**aro**: pincesor, pincék; ~**i**: *tr ép* alapincéz; ~**isto**: *agr* pincemunkás; **en**~**igi**: *tr* pincébe visz v. rak, pincébe zár; ~**etaĝo**: *ép* pincszint, alagsor *szin* subteretaĝo; ~**karcero**: *jog* pincebörtön,

pincetömlőc, pincezárika; ~**loĝejo**: *ép* pincelakás

U forgeskelo, ŝipkelo, tombokelo, vinkelo

kelat/o=*kém* kelát, chelat; ~**igi**: *tr kém* kelátóz, kelátot képez; ~**igo**: *kém* keláció; ~**iganto**: *fn kém* kelátképző; ~**oterapio**: *orv* kelátterápia

kelidoni/o=*növ* fecskefü (Chelidonium majus) *szin* hirundherbo, verukherbo

kelifer/o=*áll* tojókampósok, sáskaalkatúak, sáskaszabásúak, sáskaszűrűk (Caelifera) *szin* ĉizsaltuloj

kelk/a=**1.** jelzőként

1. némi, egy kis, bizonyos *donu al mi ~an klarigon: adj nekem némi magyarázatot *~a nombro da soldatoj: bizonyos számú katona *~a ordo estus dezirinda: némi rend kívánatos volna *kun ~a hezitado: némi habozással *post ~a tempo: bizonyos idő múlva; **2.** néhány, egypár *~aj esperantistoj: néhány esperantista *~aj homoj: néhány ember *mi prenos ~ajn pecojn: elveszek néhány darabot; **II.** önmagában; néhányan *~aj opinias: néhányan úgy vélik *~aj el ili: néhány közülük; ~**e**: néhány, némi, egy kicsi *~e da homoj: néhány ember *~e da mono: némi pénz *mi ~e dormetos: egy kicsit szundikálok; **III.** előképzőként; kelk~: néhány~; ~**foja**: néhányszor, párszor; ~**foje**: néhányszor, párszor, egynehányszor; ~**iu**: néhányan, bizonyos emberek *~iu ĵavis diversan opinionon: néhányan más véleményen voltak *~iu ĵ ne emas teni la ordon: bizonyos emberek nem hajlandók rendet tartani; ~**ie**: itt és ott, néhány helyen, egyes helyeken, bizonyos helyeken *~ie ankoraŭ konserviĝis ĉi tiu kutimo: néhány helyen még megőrződött ez a szokás; ~**iom**: néhány, egy kicsi *mi kaptis ~iom da fiŝoj: fogtam néhány halat *donu al mi ~iom da tempo: adj nekem egy kis időt; ~**dek**: néhanyszor tíz; ~**obla**: néhanyszoros; ~**opo**: néhány egyedből álló csoport, néhány egyed együtt; ~**opa**: néhány egyedből álló; ~**ope**: néhányan; ~**vorte**: néhány szóban, néhány szóval, röviden *~vorte, mi ne alproprigas vian opinionon: röviden, nem fogadom el a véleményedet *resumu ~vorte vian prelegon: összegezz néhány szóban az előadását

kelner/o=*gaszt* pincér, felszolgáló; kelneri: *ntr* *gaszt* pincéreskedik; ĉefkelnero: *gaszt* főpincér

keloid/o=*orv* hegdaganat, keloid

keloni/o=*áll* levesteknős (Chelonia mydas) *szin* martestudo

kelt/o=*fn* kelta; ~a: *mn nyt* kelta (cel); ~**ibero**: *fn* keltibér; ~**ibera**: *mn nyt* keltibér; **antaŭ**~a: *tört* kelták előtti, a keltákat megelőző, prekeltikus

Kelvin/o=*fiz* (William Thompson) Kelvin; ~o: *fiz* kelvin (K)

Kembriĝ/o=*geo* Cambridge

kemi/o=*kém* vegytan, kémia *fizika ~o: *fiz* fizikai kémia *neorganika ~o: szervetlen kémia *organika ~o: szerves kémia; ~**aĵo**: **1.** *kém* ip vegyi termék, vegyi áru; **2.** *kém* vegyszer, vegyi anyag; ~**isto**: *kém* vegyész, kémikus; **bio**~o: *biol* kém biokémia, életvegytan, biológiai kémia; **fito**~o: *kém* növénykémia, fitokémia; **foto**~o: *fot* kém fotokémia; **foto**~**aĵo**: *fot* kém fotokémiai termék; ~**gena**: *tud* vegyi eredetű, kemogén; **stereo**~o: *kém* sztereokémia; **termo**~a: *kém* termokémiai; ~**gisto**: ➤bakpulvoro; ~**inĝeniero**: *kém* vegyésztechnikus; ~**luminesko**: *fiz* kém kemolumineszcencia; ~**sintezo**: *biol* kemoszintézis; ~**terapio**: *orv* kemiterápia; ~**tropismo**: *biol* kemotropizmus

U elektrokemio, histokemio, kosmokemio, sunkemio

ken/o=gyantás fa, világítószilánk, fokla; ~**fulgo**: fenyőkorom

kend/o=*sp* kendő; ~**isto**: *fn* *sp* kendős, kendőka, kensi

Kenigsberg/o=*tört geo* Königsberg ➤Kalininingrado

Kenj/o=**1.** *geo* Mount Kenya (hegy) *szin* Kenja Monto; **2.** *geo pol* Kenya (KE); ~a **Mount**: *geo* Mount Kenya

kenomel/o=*növ* díszbirs (Chaenomeles) *szin* florcidonio

kenomen/o=➤fenomeno

kenopodi/o=*növ* libapárj, libatop (Chenopodium) *szin* anserpiedo

kenotron/o=*eltr* kenotron, vákuum-egyenirányító cső

kenozoik/o=*geo* tört földtörténeti újkor, újidő, kainozoikum, neozoikum vö. mezozoiko, paleozoiko

kent/o=*él* (>tárgy keskenyebbik felülete) *la ~o de la pordo: az ajtó éle *la supra kaj flankaj ~oj de la tabulo: a tábla felső és oldalsó élei *ni starigu la ŝrankon sur ĝian ~on: állítsuk élére a szekrényt

Kentuki/o=*geo pol* Kentucky (US)

Keops/o=*tört* Kheopsz *la piramido de faraono ~o estas la plej granda: Kheopsz fáraó piramisa a legnagyobb

kep/o=*kat* *tex* (hengeres formájú) ellenzős egyensapka

Kepler/o=*csill* (Johannes) Kepler *~aj leĝoj pri la moviĝoj de la planedoj: Kepler törvényei a bolygók mozgásáról

kepr/o=*tex* sávolj, köpper

ker/o=*játék* kör (kártya) *~a deko: kör tízes

Keral/o=*geo pol* Kerala (IN)

kerato=előképző; kerato~: **1.** *anat* felhám~, kerato~, kerat~ *keratolizo: *orv* keratolízis, keratolysis, szaruréteg leoldódása; **2.** *anat*

szaruhártya~; keratino: *biol* keratin, szaruanyag; keratito: *orv* szaruhártya-gyulladás *szin* korneito *herpeta keratito: herpeszes szaruhártya-gyulladás; keratotomo: *gyisz* szaruhártyakés, keratotom; keratotomio: *orv* bemetszés a szaruhártyán, keratotomia; keratozo: *orv* szarusodás, keratosis; keratkonuso: *anat* szaruhártyakúp, keratoconus
keretel/o=áll lábatlan kerekcsfereg, kanálalakú kereskesfereg, kehelyférgecske, lábatlan férgecske (Keratella cochlearis) *szin* kulerforma brahiono

Kergelen/oj=geo Kerguelen-szigetek

kerigm/o=1. tört hirdetmény; **2.** *kr* kerigma, kértigma, igehirdetés, hitszónoklat

kerkedul/o=☞marcanaso

kermes/o=1. *kr* (templom) búcsú; **2.** búcsú (multság); **3.** ☞kirmeso **1** **kermesit/o=**ásv kermézit

kern/o=1. *növ* csonthéj, kőmag, putamen, „mag” *~o de čerizo: cseresznye csonthéja v. kőmagja, cseresznye „magja”; **2.** *ált* *növ* (kemény) mag *~o de daktilo, vinbero: datolya, szőlő magja; **3.** *vill* mag, tekerésmag; **4.** *vill* mag, lélek, bél (>kábel); **5.** *anat* sejtmag, nucleus *szin* nukleo; **6.** *fiz* atommag *szin* nukleo; **7.** *csill geo* mag *ekstera kaj interna ~oj de la Tero: a Föld külső és belső magja *~o de galaksio, kometo: galaxis, üstökös magja; **8.** *átv* vminek a lényege, veleje *alpašu al la ~o: térjen a lényegre *jen la ~o de la afero: ez a dolog lényege *tio tuŝas la ~on: ez a lényeget érinti; **9.** *mat* magtér, magfüggvény; ~a: **1.** mag~, magra vonatkozó *~a kaĉo: *gaszt* magkása *~a reakcio: *fiz* magreakció *magnet~a memorilo: *inf* mágnesmagos memória; **2.** *átv* lényegi, alapvető, tömör *~a diro: tömör mondás *~a ideo: alapötlet *~a kaŭzo: igazi ok *~a obstaklo: fő akadály *~a opinio: tömör vélemény; ~eca: **1.** magszerű; **2.** *átv* tömörségre v. lényegre törekvő *~eca stilo: tömör stílus; ~eto: *növ* magocska, magvacska, apró mag *~etoj de pomo, citriono: alma, citrom magjai; ~ujo: *növ* magház *szin* ovario **2;** **dis~a:** *növ* magvaváló; **gis~a:** mélyreható, lényeglátó; **sen~a:** *növ* magtalan; **sen~igi:** *tr* magtalanít, kimagoz *sen~igi čerizojn: cseresznyét magoz; ~energiejo: ☞atomenergia centralo; ~fiziko: *fiz* magfizika, atomfizika; ~fizikisto: *fiz* magfizikus, atomfizikus; ~forto: *fiz* nukleáris erő; ~ofendado: ☞fisio; ~ofrukto: *növ* csonthéjas termés; ~ligno: *növ* geszt; ~orompulo: áll meggyvágó (Coccothraustes coccothraustes); ~vorto: *nyt* alaptag

Ŭaerkerna, atomkerno, bobenkerno, krajonkerno, semkerno, ŝraŭbkerno
Kerone/o=tört geo Khairóneia
kerosen/o=kém kerozin, fűtőpetróleum, világítópétroleum *szin* lampa petrolo

kerub/o=1. *bibl* kerub (angyal); **2.** *vall* kerub (emberarcú és bika- v. oroszlántestű istenség); **3.** *műv* szárnyas kisangyal; **4.** *átv* angyalka, bájos gyermek
Kerub/o²=bibl geo Kerub
kest/o=ládá *dota ~o: kelengyész láda *~o de atesto: *bibl* biznyság ládája *ligna ~o kun fera garnajo: vasveretes faláda *municia ~o: *kat* löszereszláda; ~eto: ládikó, doboz, kazetta *muzika ~eto: zenedoboz *tualeta ~eto: piperedoboz, toalettdoboz; **el~igi:** *tr* kivesz a ládából; **en~igisto:** csomagoló munkás; ~ohorloĝo: szekrényóra; ~opaledo: *tech* oldalfalas raklap

Ŭabelkesto, almozkesto, cindrokesto, fajrokesto, florkesto, fojnokesto, fornokesto, fridkesto, frostokesto, grenkesto, ilarkesto, juvelkesteto, karbokesto, kiraskesto, kradkesto, latkesto, leterkesto, monkesto, monkesto, montrokesto, mortokesto, nestokesto, poŝkesto, relikvokesto, rubkesto, sablokesto, saltokesto, sidkesto, soldatkesto, sonkesto, tirkesto, tolaĵtirkesto, trezorkesto, ventkesto, vestajkesto

kestrel/o=☞turfalko

ket/o=áll serte, sörte, chaetae

Ŭoligoketoj

ket/o²=kém ket(o)~ (>keton); ~eno: **1.** kém ketén (vegyület); **2.** kém keténcsoport; ~opentozo: kém ketopentóz; ~ozo: kém ketóz; ~ogrupo: kém ketecsoport

ketognat/oj=áll nyílférgék (Chaetognata)

keton/o=kém keton (vegyületcsoport); **tio~o:** ☞tiono

ki=knyv χ, khi (görög 'kh' betű) *szin* kio²

kia=1. milyen?, miféle? (>kérdőnévmás) *kia estas via nova vesto?: milyen az új ruhád? *kia supo ĝi estas?: milyen leves az? *kian aŭton vi havas?: milyen kocsid van?; **2.** milyen!, micsoda! (>felkiáltás) *ho, kia stultulo mi estas!: ó, milyen hülye vagyok! *kia beleco!: micsoda szépség! *kia cerbujo!: micsoda koponya! *kia bruo!: micsoda zajt!; **3.** milyen, micsoda (>függő beszéd) *kontrolu, kian mezuron vi elektis: ellenőrizd, milyen méretet választasz *mi ne scias, en kia stato ĝi estas: nem tudom, milyen állapotban van *vidu, kian kaĉon vi kaŭzis!: nézd,

milyen zűrt okoztál!; **4.** amilyen (>vonatkozó névmás) *ĉu vi povas doni al mi laboron, kian mi volas?: tud adni nekem olyan munkát, amelyet szeretnék? *kia la kapo, tia la ĉapo *Z: közm* olyan a kalap, amilyen a fej *li estas tia homo, kia videblas malofte: olyan ember, amelyet ritkán látni *ne tia ludo, kian mi ŝatas: nem olyan játék, amelyet szeretek; *kia ajn:* akármilyen, bármilyen *kia ajn estos la vetero, mi ĉeestos: akármilyen lesz az idő, ott leszek *kiajn ajn aĉaĵojn li vendas, ili ĉion aĉetas: bármilyen ócskaságot árul, űk mindent megvesznek; kiamaniere?: mi módon?

kial=1. miért?, mi okból? (>kérdőnévmás) *kial vi ploras?: miért sírsz? *kial vi ne venis?: miért nem jöttél?; **2.** miért, amiért (>függő beszéd) *jen la kaŭzo, kial mi ne venis: ez az oka, amiért nem jöttem *klarigu al li, kial mi ne pagos: magyarázd meg neki, miért nem fizetek; kialo: ok, indok *diru almenaŭ unu kialon: legalább egy okot mondj *mi havas bonan kialon por tio: jó okom van rá *pro familia kialo: családi okból; kialigi, prikiati: *tr* megindokol, megokol; ĉi-kiale: ezen oknál fogva, ezért; iukiale: bizonyos oknál fogva, valamilyen oknál fogva; samkiale: ugyanazon okból, hasonló okból; senkiale: okatlan, okafogyott; senkiale: ok nélkül, indokolatlanul; unuakiale: elsősorban, mindennek előtt *unuakiale li estas kulpigebla pri la krimo: elsősorban ő okolható a bűntettért

kiam=1. mikor? (>kérdőnévmás) *kiam vi revenos?: mikor jössz vissza? *kiam tio okazis?: mikor történt az?; **2.** mikor (>függő beszéd) *ĉu vi scias, kiam estos nia renkontiĝo?: tudom, mikor lesz a találkozásonk? *skribu, kiam vi alvenos: írt meg, mikor jössz; **3.** amikor (>vonatkozó névmás) *ĉiun fojon, kiam li forestis: minden alkalommal, amikor távol volt *li ne estis hejme, kiam lia patro mortis: nem volt otthon, amikor az apja meghalt *tiam, kiam mi volas: akkor, amikor akarom; kiam ajn: bármikor, akármikor; kiam nur: amint, mihelyt *kiam nur eblas, voku min: mihelyt lehetséges, hívj; ekkiam: mihelyt, amint, alighogy

kiang/o=áll kiang (Equus kiang)

Kiant/o=geo Chianti *~a vino: *gaszt* Chianti (bor)

kiasm/o=1. *ir* chiazmus, kereszteződő alakzat; **2.** *anat* kereszteződés, chiasma *opta ~o: látóideg-keresztződés, chiasma opticum; **3.** *biol* kiazma

kiberkosm/o=☞retlando

kibernetik/o=tud *inf* kibernetika; ~isto: *tud inf* kibernetikus

kibic/o=kibic *por ~o nenio estas riska: *közm* a kibicnek semmi sem drága; ~i: *ntr* kibicel

kibl/o=iszl kibla (Mekka-irány)

kibuc/o=kibuc (IL)

kiĉ/o=műv giccs; ~a: giccses

kiĉe/o=fn kicsé; ~a: *mn nyt* kicsé

kidnap/i=tr ritk (embert) rabol; ~into: *ritk* emberrabló

Kidron/o=bibl geo Kidrón *~o enfluas en la Mortan Maron: a Kidrón a Holt-tengerbe ömlik

kie=1. hol? (>kérdő határozószó) *de kie ili venis?: honnan jöttek? *kie vi estas?: hol vagy? *kien vi iras?: hová mész?; **2.** hol (>függő beszéd) *diru, de kie vi prenis ĝin: mondd, honnan vetted *mi ne scias, kie li estas: nem tudom, hol van; **3.** ahol (>vonatkozó határozószó) *ĝi troviĝis tie, kie vi diris: ott volt, ahol mondtad *iru tien, kien oni sendas vin: oda menj, ahova küldenek *kie diablo ne povas, tien virinon li ŝovas *Z: közm* ahová az ördög nem mehet, vén asszonyt küld maga helyett; *kia ajn:* akárhon, bárhol *kie ajn vi troviĝas, tuj revenu: akárhon vagy, azonnal gyere vissza

kiel=1. hogyan?, hogyan?, miként? (>kérdőnévmás) *kiel estas al vi?: hogyan vagy? *kiel longe vi restos?: mennyi ideig maradsz? *kiel okazis la afero?: hogyan történt a dolog? *kiel rapide?: milyen gyorsan? *kiel vi fartas?: hogyan vagy? *kiel vi kuraĝas?: hogy merészselsz?; **2.** milyen!, hogyan! (>felkiáltás) *kiel felici mi estas!: milyen boldog vagyok! *kiel granda estas via boneco!: milyen nagy a jószágod! *kiel interese!: milyen érdekes! *kiel, nur tiom da mono!: hogyan, csak ennyi pénz!; **3.** milyen, hogyan, ahogyan, amint (>függő beszéd) *difinu, kiel ni faru: határozd meg, hogyan csináljuk *mi aŭdas, kiel li ĝemas: hallom, hogyan nyög *mi spertis, kiel malrapide iras tie la aferoj: tapasztaltam, hogy milyen lassan mennek ott az ügyek; **4.** ahogyan, amint (>vonatkozó határozószó) *kiel estas skribite: amint írva vagyon *kiel la konscienco diktas al li: amint a lelkiismerete diktálja; **5.** mint, ahogyan (>összehasonlítás) *barakti kiel fiŝo ekster la akvo *Z:* vergődik, mint a partra vetett hal *blua kiel ĉielo: kék, mint az ég *kaj kiel vi volas, ke la homoj faru al vi, faru ankaŭ al ili tiel same: *bibl* amit nem kívánsz magadnak, te se tedd embertársadnak *kiel patro mi ne ĝojas pri tio: mint apa (úgy mint az apám) nem örülök neki *estiel patro mi ne ĝojas pri tio: mint apa (apaként) nem örülök neki *li estas tiel same kapabla, kiel mi: éppen olyan tehetséges, mint én *tia viro, kiel

vi: olyan férfi, mint te *trakti lin kiel krimulon: úgy bánik vele, mint egy bűnözővel *zorgema kiel bona patrino: gondos, mint a jó anya; **6.** mint (>státusz) *kiel patro mi ne povas permesi tion: mint apa nem engedhetem meg azt *kiel tia vi rajtas je tio: mint ilyen jogosult vagy rá *kiel unua li alvenis: elsőként érkezett *li kiel sekretario havas aliron: mint titkárnak hozzáférése van *mi elektis lin kiel prezidanto: mint elnök választottam meg *mi elektis lin kiel prezidanton: elnökké választottam meg; kiele?: milyen?, miféle?, mifajta? (hangsúlyos); kiele?: mi módon?, ugyan hogyan? (hangsúlyos); kielo: mód, módozat, vminek a hogyanja *szin* maniero *lin interesis nur la kielo de la amo: csak a szerelemnek a módja érdekelte; malkiel: eltérően, ellentétben, nem úgy *malkiel antaŭvidite: a tervezettől eltérően *malkiel intencite: a szándékoltól eltérően, a szándék ellenére *malkiel ni interkonsentis: nem úgy, ahogyan megbeszéltük; kiel ajn: **1.** bármilyen, akármilyen, bármennyire *kiel ajn malbela ŝi estis, ŝi vekis simpation en la viroj: bármennyire csúnya volt is, rokonszenvet ébresztett a férfiakban *kiel ajn neverŝajna tio estas, tio estas tamen vera: bármilyen valószínűtlen is, mégis igaz; **2.** bármiképpen, akárhogyan, bárhogyan *kiel ajn vi klopodos, vi ne atingos lin: akárhogyan igyekszel, nem éred utol; kiel eble plej: a lehető leg~ *kiel eble plej baldaŭ: a lehető leghamarabb, minél előbb *kiel eble plej mallaŭte: a lehető leghalkabban, pianissimo possibile *mi deziras aĉeti ŝuojn kiel eble plej malmultekostan: a lehető legolcsóbb cipőt szeretném megvenni *venu kiel eble plej rapide: gyere a lehető leggyorsabban; kiel..., tiel ankaŭ...: amint..., úgy is; mind..., mind... *kiel la instruistoj, tiel ankaŭ la lernantoj partoprenis la ekskurson: mind a tanárok, mind a diákok részt vettek a kiránduláson *kiel la sinjoroj, tiel ankaŭ la servistoj baldaŭ dormiĝis: amint az urak, úgy a szolgák is hamarosan elaludtak; kiel se: **1.** ex mintha ĉkvazaŭ; **2.** mint amikor *kiel se vinberoj maturiĝas, oni svarmis en la vitejoj: mint amikor érik a szőlő, rengetegen voltak a szőlős kertekben *tio facile sukcesas, kiel se oni faras tion jam milafoje: könnyen sikerül, mint amikor az ember már ezredszer csinálja **kies**=**1.** kinek a?, kiknek a?, minek a?, miknek a? (>kérdőnévmás) *kies indiko estas ĉi tiuj tondroj?: minek a jele ezek a dörgések? *kies infanoj estas ĉi tiuj?: kinek (kiknek) a gyerekei ezek? *kies kajeroj kuŝas sur la tablo?: kinek (kiknek) füzetei vannak az asztalon? *kies parto estas ĉi tiu bielo?: minek az alkatrésze ez a hajtókar? *pri kies parencoj vi parolas?: kinek a rokonairól beszélés?; **2.** kinek a, kiknek a, minek a, miknek a (>függő beszéd) *li volas scii, kies partojn ni vidas ĉi tie: szeretné tudni, minek az alkatrészeit látjuk itt *mi demandis, kies kraĵonon vi trovis: azt kérdeztem, kinek a ceruzáját találtad meg; **3.** akinek a, akiknek a, aminek a, amelynek a (>vonatkozó névmás) *jen la montoj, sur kies suproj brilas neĝo: íme itt vannak azok a helyek, amelyek csúcsain hó ragyog *la lando, kies gastoj ni estas: az ország, amelynek a vendégei vagyunk *la reformoj, kies proponado signifas danĝeron: a reformok, amelyek javasolása veszélyt jelent *la samideano, kies gastamon ni ĝuis: az eszmetárs, akinek a vendégszeretetét élveztük **Kiev**/o=geo Kijev *~o estas la ĉefurbo de Ukrainio: Kijev Ukrajna fővárosa *~a Regno: tört geo Kijevi Rusz **Kijl**/o=geo Kiel *~a Kanalo: Kieli-csatorna **Kigal**/o=geo Kigali *~o estas la ĉefurbo de Ruando: Kigali Ruanda fővárosa **kik**/i=tr ritk *szin* piedbati *~i golon: gólt rúg *~i motoron: berúgja a motort; *~o: sp rúgás *libera ~o: szabadrúgás; **ek**~o: sp kezdő rúgás; **el**~i: sp kirüg (labdát); **el**~o: sp kirügás; **retro**~o: sp hátraadás; ~**pedalo**: tech berúgópédál **kikar**/o=ĉtalanto **kiker**/o=**1.** növ csicserborsó, bagolyborsó, kávéborsó, bagolcsaborsó (Cicer); **2.** ordinara kikero; **3.** ĉkikersemo; ~**semo**: növ csicserborsó (termés) **kikerik**/o=ĥgut kukurikú *szin* kokeriko; ~i: ntr kukorékol *szin* kokeriki; ~**ado**: kukorékolás *szin* kokerikado, kokokriado **Kikihar**/o=geo Qiqihar **kikuj**/o=fn kikuju; ~a: mn nyt kikuju (ki) **kil**/o=**1.** hajó hajógerinc, hajótő, csónakgerinc *bilĝa ~o: oldalgerinc **2.** a áll farok alatti úszó (>halak) **2.** b áll gerincszerű képződmény *pluma ~o: tollgerinc; ~o: csill Hajógerinc, Carina; **antaŭ**~o: hajó orrtőke *szin* steveno; **post**~o: hajó fartőke **kil**/o²=**1.** kilo~ (100x) ĉkilogramo, kiloherco, kilometro, kilovolto; **2.** inf 1024 (2¹⁰) ĉkilobajto, kilobito **kiliasm**/o=ĉmilenismo **Kiliki**/o=tört geo Kilikia **Kilimanĝar**/o=geo Kilimandzsáró **kilopod**/oj=áll százlábúak (Chilopoda)

kilson/o=hajó rep fenék-hosszmerevítő, belső hajógerinc **kilt**/o=tex skót szoknya **kim**/o=ĉcumo **kimbund**/o=fn kimbundu; ~a: mn nyt mbundu, kimbundu (kmb) **kimĉi**/o=gasz kimcsi (KP, KR) **kimer**/o=ĉhimero **kimon**/o=**1.** tex kimonó; **2.** tex háziköntös **kimr**/o=fn kymri, walesi; ~a: mn nyt kymri, walesi (cy); **(K)~ujo**, **(K)~io**: geo pol Wales (GB) *Nova Sud-(K)~ujo, Nova Sud-(K)~io: geo pol Új-Dél-Wales (AU) *Sud-(K)~ujo, Sud-(K)~io: geo Dél-Wales **kin**/o=film filmművészet, mozi *szin* filmarto, kinematografia arto; ~**ejo**: film mozi, filmszínház *szin* filmteatro, kinoteatro *premiera ~ejo: bemutató mozi *postpremiera ~ejo: utánjátszó mozi; ~**aĵo**: film mozifilm, filmművészeti alkotás; ~**oartisto**: film filmszínész; ~**oartistino**: film filmszínésznő; ~**oekrano**: mozivászon *szin* kinematografia ekrano; ~**ofestivalo**: film filmművészeti fesztivál; ~**ofilmo**: film játékfilm, mozifilm; ~**oklubo**: film filmklub, moziklub *szin* filmklub; ~**omagazino**: film filmújság, filmmagazin; ~**oskopo**: film kinemaszkóp; ~**oreĝisoro**: film filmrendező *szin* filmreĝisoro; ~**oteatro**: mozi, filmszínház *szin* kinejo; ~**ostelulo**: film mozsztár, filmesillag, filmsztár *szin* filmstelulo; ~**ostelulino**: film női mozsztár v. filmesillag, női filmsztár *szin* filmstelulino; ~**oŝatanto**: fn mozikedvelő; ~**otekniko**: film moziotechnika, filmtechnika *szin* filmtekniko; ~**oteko**: film kinotéka, mozi-filmgyűjtemény **ĉparkokinejo** **kin**/o²=kina (pénz) **kinaz**/o=biol kém kináz **kinematik**/o=fiz mozgástan, kinematika; ~a: fiz kinematikus, kinematikai **kinematograf**/o=film mozigép, filmvetítő gép, kinematográf; ~i: tr film filmez *szin* filmi; ~**aĵo**: *szin* filmművészeti alkotás, mozifilm *szin* kinajo; ~**ejo**: film filmszínház, mozgóképszínház; ~**ia**: film filmes, filmművészeti *~ia arto: filmművészet *szin* filmarto, kinoarto *~ia ekrano: mozivászon *szin* kinoekrano *~ia revuo: filmművészeti lap; ~**io**: film mozgóképfényképezés, filmezés, filmművészet, kinematográfia **kinestez**/o=biol mozgásérzékelés, kinesztézia **kinet**/a=fiz mozgás~, kinetikus; ~**iko**: fiz kinetika **kinet**/o=orv mozgás, kinézis, kinesis; **tele**~o: telekinézis, pszichokinézis; ~**opatio**: orv mozgásbetegség, kinetosis *szin* veturmalsano; ~**oterapio**: orv mozgásterápia, kineziterápia, kinesiterápia **Kingstaŭn**/o=geo Kingstown *~o estas la ĉefurbo de Sankta-Vincento kaj Grenadinoj: Kingstown Saint Vincent és Grenadine-szigetek fővárosa **Kingston**/o=geo Kingston *~o estas la ĉefurbo de Jamajko: Kingston Jamaica fővárosa **kineskop**/o=eltr képcső, kinezskóp *szin* bildotubo; kinhidron/o=kém kinhidron *kinhidrona elektrodo: kinhidron elektród **kinin**/o=kém kinin *~a ebrio: orv kininrészegség, cinchonismus; ~**ismo**: orv kininmérgezés, quininismus; ~**akvo**: gaszt kininvíz, tonik (ital) **kinkon**/o=**1.** növ kinafa (Cinchona); **2.** ĉkinkonŝelo; ~**ino**: kém cinkonin; ~**ŝelo**: orv kinafakéreg, kininkéreg **kinolin**/o=kém kinolin **kinon**/o=kém kinon *benzo~o: benzokinon *hidro~o: hidrokinon **kinolog**/o=áll kinológus, kutyaszakértő; ~**io**: áll kinológia, kutyan **Kinŝas**/o=geo Kinshasa *~a Kongo: kinshasai Kongó *~o estas la ĉefurbo de Demokratia Respubliko Kongo: Kinshasa a Kongói Demokratikus Köztársaság fővárosa **kinu**/o=növ quinoa **kio**=**1.** mi? (>kérdőnévmás) *kio estas al vi?: mi van veled? *kio estis liaj lastaj vortoj?: mik voltak az utolsó szavai? *kio vi estas laŭ profesio?: mi ön foglalkozása szerint? *kio vin ĝenas?: mi bánt? *kion bonan vi portis?: mi jót hoztál? *pri kio temas?: miről van szó?; **2.** *isz* mi!, micsoda! *kio! ĉu mi silentu!?: micsoda! halgassak!?: **3.** mi (>függő beszéd) *klarigu al li, kion li devas fari: magyarázd el neki, mit kell tennie *mi ne scias, kio lin maltrankviligas: nem tudom, mi nyugtalanítja; **4.** ami (>vonatkozó névmás) *kio min koncernas, mi ne aliĝos: ami engem illet, én nem csatlakozom *la plej bona, kion oni povas fari: a legjobb, amit lehet tenni *li priidas min, kio estas netole-rebla: kinevet, ami túrhetetlen *nenio, kio povus esti utila: semmi, ami hasznos lehetne *redonu, kion vi prenis: add vissza, amit elvettél *tio, kion mi volis: az, amit akartam; kio ajn: akármilyen, bármi *kion ajn vi diros, vi ne konvinkos min: akármilyen is mondasz, nem győzől meg *pri kio ajn vi povas paroli: bármiről beszélhetsz **ki**/o=ĉki

kiom=1. mennyi?, hány? (>kérdőnévmás) *kiom da lingvoj vi parolas?: hány nyelvet beszélsz? *kiom estas du plu du?: mennyi kettő meg kettő? *kiom kosta ĉi tiu veŝto?: mennyibe kerül ez a mellény? *kiom vi perlaboras monate?: mennyit keres havonta? *kiom vi estas?: hányan vagytok?; **2.** *isz* mennyi!, hány! *ho, kiom mi suferis!: ó, mennyit szenvedtem! *kiom da mono, Dio mia!: istenem, mennyi pénz! *kiom mi perdis!: mennyit veszítettem! *kiom mortis en la akcidento!: hányan meghaltak a balesetben!; **3.** mennyi, hány (>függő beszéd) *diru, kiom mi ŝuldas: mondja, mennyivel tartozom *mi pensis pri tio, kiom li devis suferi: arra gondoltam, hogy mennyit kellett szenvednie; **4.** amennyi, ahány (>vonatkozó névmás) *elspezu ĉiufoje nur tiom, kiom vi havas: mindig csak annyit költs, amennyid van *manĝu el ĝi, kiom vi volas: egyél belőle, amennyit akarsz *vi ricevis tiom da leteroj, kiom vi nun ne povas legi: annyi levelet kaptatok, amennyit most nem tudtok elolvasni; **5.** amennyire, amilyen mértékben (>megengedő mondat) *kiom mi konas la faktojn, la afero aspektas alimaniere: amennyire ismerem a tényeket, a dolog másképp néz ki *kiom mi vidas, vi ne estas granda kuraĝulo: amennyire látom, nem vagy valami bátor ember *li kiom eble evitas la konflikton: amennyire lehet, kerül a konfliktust; kiom ajn: **1.** akárhány, akármennyi, bármennyi *kiom ajn da mono vi ofertas, mi ne cedos: akármennyi pénzt kínálsz, nem engedek; **2.** akárhogyan, akármennyire, bármennyire *kiom ajn vi petas lin, li ne mildiĝas: bármennyire kéred, nem enyhül meg; ne tiom..., kiom...: nem annyira..., mint... *li saviĝis ne tiom danke al sia lerteo, kiom al nia rapideco: nem annyira az ügyességének köszönhetően menekült meg, mint amennyire a mi gyorsaságunknak *ne tiom saĝa li estas, kiom ruza: nem annyira okos, mint ravasz; kioma?: **1.** hányadik?, *kioman klason li vizitas?: hányadik osztályba jár? *sur kioma etaĝo li loĝas?: hányadik emeleten lakik?; **2.** *isz* hányadik! *la kioman fojon mi atentigis lin!: hányszor (hányadik alkalommal) figyelmeztettem már!; kiome: mennyire (hangsúlyos) *kiome li suferis: mennyire szenvedett; kiomo: mennyiség, szám *ne gravas la kiomo de partoprenantoj: nem számít a résztvevők száma *tian kiomon la ŝarĝaŭto ne povas porti: ilyen mennyiséget a teherautó nem bír el; kiomi?: *ntr* biz mennyi?, hány? *kiomas?: hány óra van *vi kiomas?: hányan vagytok?; kiomope: **1.** hányan?, mennyien? *kiomope ne estas?: hányan vagyunk?; **2.** ahányan, amennyien *venu, kiomope vi povas: gyertek, ahányan tudtok; kiomfoje: **1.** hányszor?, hány alkalommal?; **2.** ahányszor (csak) *kiomfoje ŝi menciis sian edzon, ŝiaj okuloj pleniĝis de larmoj: ahányszor csak megemlítette a férjét, szeme megtelt könnyel

kiosk=**1.** ép kiosk, kerti pavilon; **2.** kiosk, elárúsító bódé

ŭflorkiosko, gazetkiosko

Kiot=**geo** Kiotó, Kyoto

kip=**o**=kip (pénznem)

kipĉak=**o**=*fn* kipszak; ~a: *mn* nyt kipszak

kipr=**o**=*gaszt* sózott, szárított, füstölt hering

Kipr=**o**=*geo* pol Ciprus (CY); ~ano: *fn* ciprusi, ciprióta

kir=**o**=*gaszt* kir (aperitif fehér borból és feketeribiszke-likőrből) *reĝa ~o: royal kir

Kir=**o**=*tört* Kurus, Kürosz, Cyrus

kiral=**a**=*ĉ*hírala

kiras=**o**=**1.** *kat* tört vért *brusta ~o: mellvért *dorsa ~o: hátvért *skvamita ~o: pikkelypáncél; **2.** *kat* jm páncélzat; **3.** *áll* páncél; ~i: **1.** *tr* *kat* felvértez, páncélba öltöztet *li ~is sin por la turniro: páncélba öltözött a lovagi tornász *ni ~u nin per saĝo kaj prudento: vértézzük fel magunkat bölcsességgel és körültekintéssel; **2.** *tr* *kat* páncélok, felpáncélok, páncélzattal lát el; ~ulo: *kat* páncélos lovas; ~aŭto: *kat* jm páncélautó; ~ganto: *kat* tört páncélkesztyű; ~kesto: páncéldoboz, vasláda; ~plato: *kat* páncéllemez; ~ŝipo: *kat* hajó páncélhajó, páncélos hajó; ~ŝuo: *kat* tört lábfejevért, vassaru, vaslap; ~trajno: *kat* vsút páncélvonat; ~trupoj: *kat* páncélos csapatok; ~trupano: *fn* *kat* páncélos (katona); ~veturilo: *kat* jm páncélkocsi

ŭbrustokiraso, maŝkiraso, skvamkiraso

Kiren=**o**=*tört* *geo* Küréné ~a skolo: *fil* kürénéi iskola

kirgiz=**o**=*fn* kirgiz; ~a: *mn* nyt kirgiz (ky); (**K**)~ujo, (**K**)~io: *geo* pol Kirgizisztán (KG)

Kiribat=**o**=*geo* pol Kiribati (KI); ~a: *mn* nyt kiribati (gil); ~ano: *fn* kiribati (lakos)

Kiril=**o**=*ĉ*Cirilo

kirilic=**o**=*ĉ*cirila alfabeto

kir=**o**=**1.** *kr* *ritk* templom; **2.** *ĉ*cirkuo; *ĉef*-**o**: *kr* *ritk* nagytemplom *szin* *ĉefpreĝejo*

Kirkhoff=**o**=*fiz* (Gustav Robert) Kirchhoff *leĝoj de ~o pri la cirkvitoj: Kirchhoff-törvények az áramkörökről

kir=**i**=*tr* kever, kavár, felver ~i al ŝaŭmo: habbá felver ~i la okulojn: forgatja a szemét ~i mense: fejében forgat ~i ovon, kremon: tojást,

tejszint felver ~u la kafon: keverd meg a kávé *la vento ~is la foliojn: a szél felkavarta a leveleket; ~o: **1.** *fiz* örvény, örvénylés; **2.** *mat* rotáció *szin* rotacio **2**; ~adi: *tr* kavargat, keverget; ~ado: keverés, kavárás, felverés; ~iĝi: *ntr* kavargó, örvénylik; ~iĝo: kavardás, örvénylés; ~ilo: habverő, keverőeszköz; ~sen-a: **1.** *víz* örvénymentes; **2.** *mat* rotációmentes; ~akvo: *víz* örvény; ~okamero: *tech* örvénykamra; ~okurento: *vill* örvényáram; ~omiksaĵo: zagyvalék; ~oŝtormo: *met* ciklon, viharos forgószél *szin* ciklono; ~ovento: *met* forgószél

kirmes=**o**=**1.** kármin, karmazsin (festék) *minerala ~o: *ĉ*kirmesito; **2.**

*ĉ*kirmesito

kirmesit=**o**=*asv* kermezt

kiromanci=**o**=tenyérvjóslás, kézjós, kiromancia; ~isto: tenyérvjós, kézjós

Kiron=**o**=*mit* Kheirón

kiroekt=**o**=*áll* vízi opossum, erszényes vidra, erszényes patkány (Chironectes)

kiropraktik=**o**=*orv* kiropraktika; ~isto: kiropraktikus, csontkovács

kiropter=**o**=*áll* denevérek (Chiroptera)

kirs=**o**=*gaszt* cseresznyepálinka, cherry brandy

kirund=**a**=*ĉ*burunda

kirurg=**o**=*orv* sebész, kirurgus; ~io: *orv* sebészet, kirurgia, chirurgia; ~ia: *orv* sebészeti ~iaj instrumentoj: sebészeti eszközök ~ia kolo de humero: felkarcsont sebészeti nyaka, collum chirurgicum humeri

ŭpsikokirurgio

kis=**i**=**1.** *tr* puszi, csókol, csókot nyom vkire v. vmire (n) *li ~is la frunto de la infano: homlokon csókolta a gyermeket *li ~is la vangojn de sia amiko: megcsókolta barátja arcát *mi ~as vian manon: csókolom a kezét; **2.** *tr* csókol, megcsókol (>szexualitás) *la knabo kaj knabino ~is unu la alian: a fiú és a lány megcsókolta egymást; **3.** *tr* *átv* finoman érint, cirógat *la hirundoj ~is la akvosurfaco: a fecskék finoman érintették a vízfelszín *la vento ~is la florojn: a szél megcirógatta a virágokat; ~o: **1.** puszi, csók *donu al mi ~on: adj egy puszt *mi sendas miajn ~ojn al viaj gepatroj: csókolgattam a szüleimet *saluti per sankta ~o: szent csókkal üdvözlő *ŝmaca ~o: cuppanós puszi; **2.** csók (>szexualitás) *franca ~o: franciázás, pinanyalás *la viro premis ~on sur la lipojn de la knabino: a férfi csókot nyomott a lány ajkaira *longa, langa ~o: hosszú, nyeltes csók; **3.** *átv* csók, finom érintés, simogatás *la arbaron jam tuŝis la flava ~o de la aŭtuno: az erdő már megérintette az ősz sárga csókja; ~adi: *tr* csókolgat; ~ema: csókos kedvű; ~eto: egy kis csók, csókocská; ~inda: csókolnivaló; *for*-i: *tr* csókkal eltávolít v. megszüntet *for-i lian malĝojon: csókkal megszünteti a bánatát; *inter*-i: *ntr* csókolózik *ili inter~as en la parko: csókolóznak a parkban; ~karesi: *tr* babusgat, cirógat, ölelget

kisलगुर=**o**=*asv* kovaföld, diatomaföld, diatomit *szin* diatomito

kist=**o**=*orv* tömlős daganat, kóros tömlő, cysta *rana ~o: békadaganat, kisbéka, sublingualis cysta, ranula *sebuma ~o: cysta sebacea *sinovia ~o: cysta synovialis; ~iĝo: *orv* tömlőképződés, betokozódás

kiŝ=**o**=*gaszt* quiche, húsos lepény *lorena ~o: quiche lorraine, szalonnatorta

Kišinev=**o**=*geo* Chisinau, Kisinyov, Kijseň ~o estas la ĉefurbo de de Moldavujo: Chisinau Modova fővárosa

Kit=**o**=*geo* Quito ~o estas la ĉefurbo de Ekvadoro: Quito Ecuador fővárosa

kitar=**o**=*zene* kithara

kitel=**o**=munkaköpeny *lerneja ~o: iskolaköpeny

ŭtrudkitelo

kiti=**o**=*áll* háromujjú csüllő (Rissa tridactyla) *szin* trifingra mevo

kitid=**o**=*bibl* kitteus, kitti *insuloj de ~oj: kitteusok v. kittiek szigetei

kitin=**o**=*kém* kitin

kiton=**o**=*áll* bogárcsiga (Chiton)

kiu=**1.** ki?, kicsoda? (>kérdőnévmás) *al kiu vi ŝuldas?: kinek tartozol? *de kiu estas la ĉapo?: kié a sapka? *kiu venis?: ki jött? *kiu vi estas?: ki ön?; **1.b** melyik? *pri kiu lernanto temas?: melyik tanulóról van szó *kiu estas la plej alta domo?: melyik a legmagasabb ház?; **2.** melyik (>függő beszéd) *ĉu vi scias, pri kiu deputito li parolis?: tudod, hogy melyik képviselőről beszélt? *mi ne scias, kiun specon mi elektu: nem tudom, melyik fajtát válasszam; **3.** aki, amely, amelyik (>vonatkozó névmás) *alportu la libron, pri kiu mi parolis: azt a könyvet hozd el, amelyikről beszéltem *kiu vivos, tiu vidos Z: idővel majd meglátjuk; az idő mindent kiderít; ha megérjük, meglátjuk *li aĉetis aŭton, kiun li baldaŭ poste vendis: vett egy kocsit, amelyet aztán hamar eladott *mi parolis kun la homo, kiun vi menciis: beszéltem azzal az emberrel, akit említettél *ni ekskursis al Győr, kiun urbon iam oni nomis Arabono: kirándultunk Győrbe, amely várost egykor Arrabonának neveztek; kiu ajn: **1.** akárki, bárki *kiu ajn el vi povas veni: bárki közületek jöhet; **2.** bármely, bármelyik *kiun ajn libron vi povas

kunporti: bármelyik könyvet magaddal viheted

kiv/o=kivi (gyümölcs) *szin* aktinidibero; ~**ujo**, ~**arbusto**: ☹enia aktinidio

Kivu/o=geo Kivu *~~Lago: geo Kivu-tó

Kjongǵu/o=geo Kjongdzsu

Kjuš/o=geo Kjúšú

klab/o=1. fütőkös, bunkó, bunkósbot; 2. *sp* golfütő; 3. *gaszt* sonka; klabi: *tr* bunkós, bunkósbotlalt; klabradikozo: *növ* káposztagolyva
Usporklabo, svingoklabo

klac/i=*ntr* pletykál; ~**o**: pletyka, szóbeszéd; **fi-i**: *ntr* pej mocskolódik; ~**ulino**: pletykás nő; ~**babilačo**: locsi-fecsi; ~**gazeto**: pletykalap; ~**kolumno**, ~**rubriko**: pletykarovat

Ukafoklačo

klad/o=1. áll ágazat, cladus; 2. *ex* ☹filumo; ~**iko**: *biol* kladisztika; ~**ikisto**: *biol* kladisztikus; **sub-o**: áll ág, subcladus; ~**ogenezo**: *biol* törzsféjlődés, féjlődéstörténet, kladogenezis, filogenezis *szin* filogenezis

kladodi/o=*növ* levélszerű szár, kladódium, cladodium *szin* limbeca tigo
kladoni/o=*növ* serlegzuzmó (Cladonia)

klaf/o=öl (hosszmérték, kb. 2 m) *kvadrata ~o: négyzetöl *la germana ~o estas 1,83 m, la rusa 2,13 m: a német öl 1,83 m, az orosz 2,13 m; ~**i**: *tr* öltre mér, megméri, hány öl

Klagenfurt/o=geo Klagenfurt *~o estas la ĉefurbo de Karintio: Klagenfurt Karintia fővárosa

klak/i=1. *ntr* *hgut* kattan, csattan, csetten, koppan, kerepel *cikonio ~as per la beko: golya kerepel *~i per la fingroj: csettint az ujjával *~i per la lango: csettint a nyelvével *liaj dentoj ~adas: vacog a foga *pafó ~as: lövés csattan *vipo ~as: ostor csattan; 2. *ntr* *inf* kattint, klikkel *~i per la muso sur ligilon: egérrel linkre kattint; ~**o**: 1. kattanás, csattanás, csettintés, koppanás; 2. *nyt* csettintő hang *szin* klako; 3. *inf* kattintás, klikk; ~**adi**: *ntr* kattog, csattog, kopog, csettintget *cikonio ~adas en sia nesto: golya kerepel a fészékében; ~**igi**: *tr* csattogtat, kattogtat, csettetget *~igi vapon: ostort csattogtat; ~**ilo**: 1. *zene* kereplő; 2. sztepplapocska (talpra rögzített fémlapocska); 3. *film* csapó (tábla); ~**ileto**: *zene* kasztanyetta *szin* kastanjeto; ~**isto**: *film* csapó (személy); **al-i**: *tr* *inf* rákattint, ráklikkel *al~i ligilon: linkre rákattint *al~i piktogramon: ikonra kattint; **ek-i**: *ntr* kattan, csattan; **kun-igi**: *tr* összecsap, csattanva összeűt *kun~igi la kalkanojn: összecsapja a bokáját *ku~igi la manojn: összeűti a tenyerét; ~**ĉapelo**: *tex* rugós cylinder, klakk; ~**danco**: sztepp (tánc); ~**fermi**: *tr* bekattint, becsattint *~fermi la poŝtrancilon: bekattintja a zsebkését; ~**frapi**: *tr* csattogtat, csettint, koppant; **klak-i**: *tr* *inf* duplán rákattint v. ráklikkel; ~**malfermi**: *tr* felpattint *~malfermi la skatoleton: felpattintja a szelencét; ~**sono**: *nyt* csettintő hang *szin* klako 2

Ufingroklaki, langoklaki, manklaki, musklako

klam/i=*ntr* *ritk* kiáltozik *la publiko ~is vivue al la aktoroj: a közönség éljenezve kiáltozott a színészeknek

klamid/o=*tört* *tex* chlamisz (görög köpeny)

klamidi/o=*bakt* Chlamydia

klamidomonad/o=*növ* Chlamydomonas (moszat)

klamidosperm/oj=☹netopsidoj

kla/n=1. klán, nemzetség; 2. *átv* klikk, érdekszövetség *Ku-kluks~o: *pol* Ku-klux-klan; ~**estro**: nemzetségfő, klánfőnök

klangu/o=áll jeges réce (Clangula) *szin* glaciánaso *orokula ~o: kerceréce (Bucephala clangula)

klap/o=1. csapófedél, csapózárnny, csapóajtó, leffentyű, fül *alteriĝa ~o: *rep* fűszárm *~o de altaro: (behajtható) oltárszárm *~o de ĉapo: sapka (lehajtható) füle *~o de fenestro: ablak szárm *szin* flugilo de fenestro *~o de tablo: felhajtható asztalszárm *~oj de mitulo: kagyló héjai *neceseja ~o: véccéfedél; 2. *átv* kerék *mankas ~o en lia ~o Z: hiányzik egy kereke, nincs ki mind a négy kereke *ne mankas ~o en mia kapo: nem estem a fejemre; 2. *növ* portokfél, tech; 3. *zene* szelep (>zeneszerszám); 4. *tech* csapószelep *aeruma ~o: légtelenítő v. szellőzősapka, légtelenítő v. szellőztető szelep; ~**i**: *tr* felhajt, lehajt; ~**ego**: ajtószárm *szin* pordoklapo, pordoflugilo; **du-a**: kétszármny *du~a pordo: *ép* kétszármny ajtó; **krom-o**, **post-o**: *rep* csűrőkörmány, csűrőlap *szin* alerono; ~**celilo**: *kat* csapóirányzék; ~**fenestro**: *ép* csapóablak, tetőablak; ~**kaptilo**: billenőcsapda; ~**komodo**: írószekrény, szekreter; ~**komputilo**: *inf* laptop, táskagép; ~**lito**: felhajtható ágy; ~**oteksto**: *knyv* fülszöveg; ~**pordo**: *ép* csapóajtó; ~**seĝo**: 1. csapóülés; 2. összecukható szék; ~**tablo**: felhajtható asztal; ~**valvo**: *tech* csapószelep

Uembrazurklapo, fenestroklapo, jaketklapo, okulklapo, orelklapo, pisklapo, pordoklapo, pošklapo, savklapo, tabloklapo

klar/a=1. tiszta, átlátszó (nem zavaros) *bone distingebla en la ~a aero: a tiszta levegőben jól megkülönböztethető *~aj okuloj: tiszta szemek

*kvazaŭ tondro el ~a ĉielo: mint derült égből a villámcsapás *la ~a akvo de Rejno: a Rajna tiszta vize; 2. tiszta, csengő (>hang) *kanti per ~a voĉo: tiszta hangon énekel *~a sono: *nyt* tisztán ejtett hang; 3. *átv* tiszta, világos, érthető *al mi tuj fariĝis ~e: azonnal világossá vált előttem *en ~a lingvo: magyarán szólva *havi ~a ideon pri la afero: világos elképzelése van a dologról *~a stilo: világos v. érthető stílus *~e komprenebla: világosan érthető *~e vi aŭdis: jól hallottad *kun ~a kapo: világos fejfel *per ~aj vortoj: *átv* magyarul, egyszerűen *la senco de la vorto estas tute ~a: a szó jelentése teljesen világos *sunhele ~a: napnál világosabb; 4. *távk* közvetlenül olvasható *~a teksto male al kriptá: közvetlenül olvasható szöveg, ellentétben a rejtjelezettel; ~**i**: *ntr* tiszta, világos *~as, kiel duoble du kvaras: világos, mint a vakablak; ~**o**, ~**eco**: 1. tisztaság, átlátszóság *la ~eco de akvo: víz tisztasága *la ~eco de vitro: üveg átlátszósága *venis ~o al viaj mahinacioj: *átv* fény derült a mesterkedéseidre; 2. világosság, érthetőség *havi plenan ~econ pri la afero: teljesen világos képe van az ügyről; ~**igi**: 1. *tr* derültté, tisztává tesz v. átlátszóvá tesz, derít *forta vento ~igis la ĉielon: erős szél derültté tette az eget *~igi vinon: bort derít v. ülepít *~igi fluidaĵon: folyadékot tisztít v. derít; 2. *tr* köszörül, tisztít (>hang) *~igi sian voĉon: köszörüli a torkát; 3. *tr* *átv* világossá tesz, meg- v. elmagyaráz, tisztáz *~igu al mi unu aferon: magyarázz meg nekem egy dolgot *mi volas ~igi miskomprenon: szeretnék tisztázni egy félreértést *per kio vi ~igas tion?: mivel magyarázod ezt?; ~**iga**: 1. tisztító, világosító, derítő; 2. *átv* tisztázó, magyarázó *~igaj komentoj: magyarázó megjegyzések *~iga letero: tisztázó levél; ~**igo**: tisztázás, elmagyarázás, magyarázat *luma ~igo: világos magyarázat; ~**igisto**: magyarázó, kommentátor, tolmács *~igisto de sonĝoj: álomfejtő; ~**igi**: 1. *ntr* kitisztul, letisztul *la ĉielo ~igis: kitisztult az ég *la vino ~igis: letisztult a bor; 2. *ntr* *átv* tisztázódik, kiderül *helpe de vi la afero ~igis: segítségével az ügy tisztázódott *~igis por mi, ke vi ne estas kulpa: számomra kiderült, hogy nem vagy hibás *la eraro ~igis: tisztázódott a hiba; **mal-a**: 1. zavaros, átlátszatlan *mal-a akvo: zavaros víz *mal-a solvaĵo: zavaros oldat *mal-aj okuloj: zavaros tekintet; 2. tompa, rekedt, fojtott (>hang) *la mal-a murmuro de la hundo: a kutya tompa morgása *mal-a sono: *nyt* sva, nem tisztán ejtett hang; 3. *átv* zavaros, homályos, érthetetlen *li esprimas sin mal-e: homályosan fejezi ki magát *mal-aj aludoj: homályos célzások *mi ne komprenis lian mal-an parolon: nem értettem zavaros beszédét; **mal-igi**: 1. *tr* zavarossá v. átlátszatlanná tesz *ne mal-igu la akvon: ne zavarj össze a vizet; 2. *tr* összezavar *mal-igi liajn pensojn: összezavarja a gondolatait; **mis-igi**: *tr* félremagyaráz; **ne-a**: nem egészen világos, nem egészen tiszta; **ne-aĵo**: tisztázatlan ügy, tisztázatlanság; **ne-eco**: tisztázatlanság *la ne-eco de la afero malhelpas la progreson: az ügy tisztázatlansága akadályozza a haladást; **ne-igebla**: megmagyarázhatatlan, tisztázhatatlan; **ne-igita**: tisztázatlan *ne-igitaj miskomprenoj: tisztázatlan félreértések; **pli-igi**: *tr* jobban megvilágít, részletesebben elmagyaráz; ~**bilde**: szemléletesen, kifejezően; ~**juĝa**: világosfejtő, higgadt, józan ítélőképességű; ~**konscia**: világos tudatú; ~**lima**: világosan elhatárolt; ~**mensa**: ép elméjű, épeszű, világosfejtő, tisztánlátó; ~**mense**: ép elmével, tisztán, világosan; ~**mensi**: *ntr* eszénél van, világos a feje; ~**obskuro**: *műv* fény és árny, chiaroscuro; ~**vida**: tisztán látó, világos fejtő; ~**vido**: tisztánlátás; ~**vorte**: *átv* egyszerűen, magyarul

Ukristalklara, lunklaro, signoklarigo, signoklarigisto, stelklara, sunklara, tekstoklarigo, vortklarigo

Klar/o=Klára; ~**anino**: *kr* klarissza apáca; **Klanjo**: Klárika

klaret/o=*gaszt* siller (bor)

klarion/o=*kat* *zene* kürt, trombita; ~**i**: *tr/ntr* *zene* kürtől, kürtjelet ad, trombitál *~i ellitiĝon: ébresztőt fúj *~i enlitiĝon: takarodót fúj *~i kolektiĝon: gyülekezést fúj *oni ~as al vespermanĝo: vacsorához trombitálnak; ~**isto**: *kat* *zene* kürtös, trombitás, kornétás

klark/o=*geo* kém klark-érték, Clarke-érték

klarnet/o=*zene* klarinét; klarineti: *ntr* klarinétózik; ~**isto**: *fn* *zene* klarinétos; **bas-o**: *zene* basszusklarinét

klaroskur/o=*műv* árnyalás, árnyékolás, fény-árnyhatás, clair-obscur, chiaroscuro

klas/o=1. *pol* *tört* osztály *en Romo estis tri kasoĵ – patricioj, kavaliroj kaj plebanoj: Rómában három osztály volt – a patriciusok, lovagok és a plebejusok *laborista ~o: munkásosztály *meza ~o: középosztály *reganta ~o: uralkodó osztály *sociaj ~oj: társadalmi osztályok *subpremataj ~oj: elnyomott osztályok; 2. *isk* osztály *~o por postrestintoj: kisegítő osztály, korrekciós osztály *faka ~o: *isk* tagozatos osztály *geknaba ~o, gea ~o: koedukált osztály; 3. *biol* osztály, classis; 4. *átv* osztály, rangosztály, kategória (>érték, minőség) *hotelo de la unua ~o: első osztályú szálloda *konsilisto de la dua ~o: második rangosztályú tanácsos *sportisto de la dua ~o: második vonalba tartozó sportoló *varoj de la dua ~o: másodosztályú áruk; 5.

mat osztály *flanka ~o: mellékosztály *maldekstra ~o: baloldali mellékosztály; ~i: *tr* osztályoz, (osztályba) sorol v. rendez *~i saját librojn: rendez a könyveit *~i slipojn: cédulákat rendez; ~ado: **1.** osztályozás, (osztályokba) rendezés; **2.** *sp* helyezés; ~ejo: *isk* osztályterem *szin* klasčambro; ~igilo: ☉klasilo; ~ilo: **1.** *fn* iratrendező; **2.** *fn* *nyt* osztályjelölő *nombra ~igilo: számlálószo; al~i: *tr* besorol, odasorol; alt~a: felső osztályú, felső osztályba tartozó, elit; en~igi: ☉klasi; dua~a: másodosztályú; ge~o: *isk* vegyes osztály, koedukált osztály, fiú-lány osztály; meza~ano: *fn* középosztálybeli; sam~ano: osztálytárs; suba~ano: *fn* *isk* alsós, alsó tagozatos; sub~o: *biol* alosztály, subclassis; super~a: **1.** osztályon felüli; **2.** osztályok feletti; tria~a: harmadosztályú; unua~a: **1.** első osztályú, elsőrendű *unua~a hotelo: első osztályú szálloda; **2.** *isk* első osztályos *unua~aj *lernantoj*: első osztályos tanulók; unua~ano: *fn* *isk* első, első osztályos; ~batalo: *pol* osztályharc; ~čambro: *isk* osztályterem *szin* klasejo *vö.* lernočambro; ~deforanto: *isk* hetes; ~ekskurso: *isk* osztálykirándulás; ~estro: *isk* osztályfőnök; ~foto: *isk* fotó osztálykép; ~fotaro: *isk* fotó osztálytábló; ~instruisto: *isk* tanító; ~intervalo: *mat* osztályintervallum (>statiztika); ~kamarado: *isk* osztálytárs; ~konscia: *pol* osztálytudatos; ~konscio: *pol* osztályöntudat; ~kontraŭo: *pol* osztályellentét; ~libro: *isk* osztálynapló; ~perfida: *pol* osztályáruló; ~plejbonulo: *fn* *isk* osztályelső ☉amleksoklaso, ekvivalentoklaso, restoklaso, vortoklaso
klasifik/i=1. *tr* rendszerez, osztályoz, kategorizál, szortíroz *~i artajkolekton: műgyűjteményt rendszerez *~i bibliotekon: könyvtárat rendszerez *~i la homtipojn: embertípusokat kategorizál; **2.** *tr* *biol* rendszerez *~i la vivulojn laŭ ilia parenceco: az élőket rokonságuk alapján rendszerezi; **3.** *tr* *vsüt* ne rendez ☉rangí; ~o: osztályozás, rendezés, kategorizálás, szortírozás *kredita ~o: *gazd* hitelminősítés *kunordiga ~o: összefűző osztályozás *laŭ ~o de Lineo: Linné rendszerezése szerint *Universala Dekuma ~o: Egyetemes Tizedes Osztályozás, ETO
klasik/a=1. *ir* klasszikus (ókori irodalmi) *~a aŭtoro: auctor, auctor, klasszikus szerző *~aj latinaj poetoj: klasszikus latin költők *~aj lingvoj: *nyt* klasszikus nyelvek; **2.** *áv* *ir* műv klasszikus, hagyományos, remek~ *~a meĥaniko: klasszikus v. hagyományos mechanika, newtoni mechanika *~a muziko: *zene* klasszikus zene, komolyzene *~a pentrado: klasszikus festészet *~a teatro: klasszikus v. hagyományos színház *~a verkisto: remekíró *~a verko: remekmű, klasszikus mű; **3.** *knyv* klasszicista (betűtípus) *Bodoni kaj Century Schoolbook estas ~aj tiparoj: a Bodoni és a Century Schoolbook klasszicista betűkészletek; ~o: *knyv* klasszicista betűtípus *renesanca ~o: Old Face; ~aĵo: műv klasszikus mű, remekmű; ~eco: klasszikusság; ~ismo: *ir* műv klasszicizmus; ~isma: műv klasszicista *~isma konstruato: klasszicista építőművészet; ~ulo: *fn* *ir* műv klasszikus *~uloj de la muziko kaj literaturo: a zene és az irodalom klasszikusai; nov~a: *ir* műv neoklasszikus; post~a: *ir* műv posztklasszikus; pseŭdo~a: *ir* műv pszeudoklasszikus
klast/o=1. ásv törmelék, klaszt; **2.** ásv málladék, törmelék, detritusz; **piro~aĵo:** ásv piroklasztikus kőzet
klatr/o=növ rostélygomba, kosárgomba (Clathrus)
Klaŭd/o=Kolozs, Claude (utónév); ~ino: Klaudia, Claudine (utónév)
Klaŭdi/o=tört Claudius *~ino: Claudia
Klaŭdian/o=ir (Claudius) Claudianus
Klaŭdiforum/o=ne ☉Klagenfurto
klaŭn/o=(cirkuszi) bohóc, klaun; ~i: *ntr* bohóckodik; ~aĵo: bohócmutatvány
klaŭstr/o=☉klostro
klaŭz/o=jog záradék, kikötés
klav/o=billentyű *alternativa ~o: *inf* Alt-billentyű *antaŭfoliuma ~o: *inf* előrelapozó billentyű, Page-Down-billentyű *baskula ~o: *inf* kétállású kapcsoló *eniga ~o: *inf* enter-billentyű *szin* enen-klavo *enŝova ~o: *inf* Insert-billentyű *eskapa ~o: *inf* Esc-billentyű, kilépésbillentyű *griza alternativa ~o: *inf* szürke Alt-billentyű *griza ~o: *inf* szürke billentyű *interrompa ~o: *inf* megszakítóbillentyű, break key *ludi per ĉiuj ~oj: minden eszközt bevet *majuskliga ~o, uskliga ~o: betűváltó (írógépen), *inf* Shift-billentyű *morsa ~o: *távk* morzebillentyű *ne trafi la ĝustan ~on: nem találja el a kellő hangot *paŝeta ~o: *inf* nyílbillentyű *refoliuma ~o: *inf* visszalapozó billentyű, Page-Up-billentyű *registra ~o de akordiono: *zene* tangóharmonika regiszterbillentyűje *retropaŝa ~o: *inf* visszaléptető billentyű *retroviŝa ~o: *inf* visszatörölő billentyű, Backspace-billentyű *ruluma ~o: *inf* görgetőbillentyű *senpaŝa ~o: *inf* ékezetbillentyű, zárt billentyű *tabelila ~o: *inf* tabulátorbillentyű; ~i: *tr* bebillentyűz *~i numeron: számot tárcsáz, számot bepötyögtet; ~aro: **1.** billentyűzet *~aro de tajpilo: írógép billentyűzete *~aro de komputilo: számítógép

billentyűzete; **2.** *zene* manuál, klaviatúra *~aro de orgeno: orgona manuálja *pieda ~aro: pedálmű; ~aristo: *fn* *zene* billentyűs; **bas~o:** *zene* basszusbillentyű; **sub~aro:** *inf* mellékbillentyűzet *nombra sub~aro: számbillentyűzet; ~aranĝo: *inf* billentyűzetkiosztás; ~arpelilo: *inf* billentyűzetmeghajtó; ~arskribo: *zene* billentyűírás; ~instrumento: *zene* billentyűs hangszer; ~okodo: *inf* billentyűkód ☉enen-klavo, finklavo, fulmoklavo, funkcioklavo, hejmen-klavo, makroklavo, paŭzoklavo, pedáklavo, ringoklavo, sagoklavo, spaceto-klavo, stirklavo, viŝklavo
klavari/o=növ bunkógomba, palánkagomba (Clavaria) *szin* klavofungo
klave/o=zene rumbaütő
klavicen/o=zene csembaló, clavecin
klavikl/o=anat kulcsesont, clavicula *szin* ŝlosilisto
klavikord/o=zene klavichord
kle/o=zene kulcs *aldviolona ~o: altkulcs *szin* aldokleo *violona ~o: violinkulcs *violonĉela ~o: tenorkulcs; **bas~o:** *zene* basszuskulcs ☉aldokleo, C-kleo, Do-kleo, F-kleo
Kleant/o=fil Kleanthész
klef/o=☉kleo
klejstogam/a=növ kleisztogám (zárt virágban önporzó); ~eco: *növ* kleisztogámia
klem/o=vill kapocs *szin* borno; ~bendo, ~plato: *vill* kapcsoléc; ~tabulo: *vill* kapcsolástábla, kapcsolcsesza ☉juntoklema
klemat/o=☉klematido
klematid/o=☉klematito
klematit/o=növ iszalag, bérce, klematisz (Clematis)
Klement/o=Kelemen (utónév); ~ino: Klementina, Klemencia (utónév)
klementin/o=növ mag nélküli mandarin, klementin; ~ujo: *növ* klementin (Citrus clementina) *szin* mandarinujo
Klebul/o=fil Kleobulosz
kleom/o=növ kleóme (Cleome)
Kleon/o=Kleon (utónév)
Kleopatr/o=tört Kleopátra
klepsidr/o=vízóra, klepszidra *szin* akvohorloĝo
kleptomani/o=pszi kleptománia; ~ulo: *fn* pszi kleptománias
kler/a=művelt, kiművelt, felvilágosult *oni povas esti instruita kaj ne ~a: az ember lehet tanult és nem művelt *~a absolutismo: *tört* felvilágosult abszolútizmus; ~o, ~eco: műveltség, kulturáltság *alta ~eco: magas műveltség *faka ~eco: szakmai műveltség *komputila ~o: számítógépes műveltség, számítógépes ismeretek *muzika ~eco: zenei műveltség *profunda kaj vasta ~eco: mély és széles körű műveltség *nun finiĝas mia ~eco Z: itt véget ér a tudományom; ~iga: művelődési, oktatási *~iga centro: művelődési központ *~iga sistemo: *isk* oktatási rendszer; ~igi: *tr* képez, oktat, kiművel *~igi la popolon: kiművelni a népet *~igi sian menson: fejleszti a gondolkodását; ~igo, ~igado: képzés, oktatás *faka ~igo: *isk* szakképzés *publika ~igado: közművelődés; ~igejo: *fn* művelődési v. oktatási intézmény; ~ismo: felvilágosodás; ~ismano: a felvilágosodás híve *Jozefo 2a estis ~ismano: II. József a felvilágosodás híve volt; ~ulo: művelt ember; mal~a: bárdolatlan, műveletlen; mal~eco: műveletlenség, bárdolatlanság; mem~igo: önképzés, önművelés; mez~a: átlagos műveltség; plu~igo: *isk* továbbképzés; sen~a: tanulatlan, műveletlen; ~igministro: *pol* oktatási miniszter; ~igministrejo, ~igministerio: *pol* ép oktatási minisztérium; ~ig-sciencia: tudományos-felvilágosító ☉popoklati meriga
klerik/o=kr egyházi v. papi személy, klerikus *szin* ekleziulo; ~aro: *kr* papság, klérus; ~eco: *kr* papi hivatal, papi minőség; kontraŭ~ara: *pol* antiklerikális, papságellenes
klerikal/a=pol klerikális, papságpárti *~a partio: klerikális párt *~a reakcio: klerikális reakció; ~ismo: *pol* klerikalizmus; kontraŭ~a: *pol* antiklerikális
Klermont/o=geo Clermont
klerodendr/o=növ végzetcsereje, végzetfa, sorsfa (Clerodendrum)
kleŝ/o=bud klésa (szenvedés oka) *la kvin ~oj: a szenvedés öt oka
klev/o=tech csavarkulcs *szin* ŝraŭbŝlosilo
Kleveland/o=geo Cleveland
klezmer/a=mn zene klezmer *~a muziko: klezmer zene
klient/o=1. *tört* kliens, pártfogolt; **2.** *jog* ügyfél; **3.** *orv* páciens, beteg *szin* paciente; **4.** kuncsaft, gyakori vevő; ~aro: **1.** *jog* ügyfélkör, klientúra; **2.** *orv* pacientúra *szin* pacientaro; **3.** vevőkör, kuncsaftok; ~ismo: *pej* kilensrendszer, protekciózás; ~oservo: ügyfélszolgálat ☉FTP-kliento
klif/o=geo szirtfal; antaŭ~o: hajó sziklazátony
klik/o=1. *tech* kilincs, csappantyú, racsni; **2.** *tech* kioldó *~o de fotilo: fényképezőgép kioldója *sekuriga ~o: biztosítóretesz; ~i: *ntr* kattán;

~**afo**: *tech* kilincsmű, gátszerkezet (óra); **el-i**: *tr tech* kikattant *el~i la obturilon de fotilo: kikattantja a fényképezőgép zárját; **el-igi**: *ntr* kikattan; **en-i**: *tr tech* bekattint, bepattint; **en-igi**: *tr tech* bekattan, bepattan; ~**fermigi**: *tech* bekattan, bepattan; ~**horloĝo**: stopperóra *szin* kronometro 2; ~**rado**: *tech* kilincskerék; ~**tinto**: kattanás; ~**tintado**: kattogás, ketyegés

klik/o=*pol* klikk

klimaks/o=1. tetőpont, csúcs, top *kara Makso, kiam venos la ~o?: kedves Benő, mikor jön a tető?; 2. *ir* fokozás, klimax; 3. *növ* klimax (>növénytársulás); **mal-o**: 1. fenékpont, vminek az alsó pontja; 2. *ir* ereszkedő fokozás

klimakter/o=*orv* változókor, klimaktérium, klimax

klimat/o=1. *met* éghajlat, klíma *kontinenta ~o: kontinentális éghajlat *mediteranea ~o: mediterrán éghajlat *modera ~o: mérsékelt éghajlat *montara ~o: hegyvidéki éghajlat *oceana ~o: óceáni éghajlat *seka ~o: száraz éghajlat *salubra ~o: egészséges éghajlat *subarkta ~o: szubarktikus éghajlat *subtropika ~o: szubtrópusi éghajlat *tropika ~o: trópusi éghajlat; 2. *átv* klíma, légkör *~o de ĉambro, domo: szoba, ház klímája *laboreja ~o: munkahelyi légkör *politika ~o: politikai légkör; ~**izi**: *tr* légkondicionál, klimatizál *~iza tekniko: klimatechnika *~izita ejo: klimatizált helyiség; ~**a**: *met* éghajlati, klimatikus, klíma~ *~aj kondiĉoj: éghajlati viszonyok *~a stacio: *met* klímaállomás; ~**izado**: légkondicionálás, klimatizálás; ~**izilo**: *fn* légkondicionáló, klímaberendezés; ~**ologo**: *met* klimatológus, éghajlatkutató *szin* klimatfakulo; ~**ologio**: *met* éghajlattan, klimatológia; **al-igi**: *tr* akklimatizál; **al-igi**: *ntr* akklimatizálódik; **bio-ologio**: *öko* bioklimatológia; **makro-o**: *öko* makroklíma; **mezo-o**: *öko* mezoklíma; **mikro-o**: *öko* mikroklíma; **paleo-ologio**: *met* paleoklimatológia, őseghajlattan; ~**fakulo**: *met* klímászakértő *szin* klimatologo; ~**konferenco**: *met pol* klímakonferencia; ~**oterapio**: *orv* klímaterápia; ~**omapo**: *met geo* éghajlati térkép, klímaterkép; ~**ŝanĝigo**: *met* éghajlatváltozás, klímaváltozás; ~**zono**: *met* éghajlati öv, klímaövezet *szin* zono 4

Umoderklimata

klin/i=1. *tr* megdönt, meghajt, előre dönt *~u iom la ŝrankon: dönts meg egy kicsit a szekrényt *la ventego ~is la maston: az erős szél megdöntötte az árbócot *oni ~is la flagojn antaŭ la venkinto: meghajlottak a zászlókat a győztes előtt; 2. *tr* meghajlít, meghajt, meggyömbít *la neĝo ~is la branĉojn: a hó meghajlította az ágakat *li ~is la kapon al la brusto: a mellére hajtotta a fejét *li ~is sin super la kuŝanton: a fekvő fölé hajolt *ne ~u vin antaŭ idoloj: ne hajolj meg bálványok előtt *salute li ~is sin: üdvözlésképpen meghajolt; 3. *tr* *átv* hajlamosít, ösztönöz, indít *vmr* *szin* inklinigi, emigi *li ~is la oreilon al lia parolo: hajlott a szavára *li ~is la reĝon al pardonemo: megbocsátásra indította a királyt *li ~is sian nukon antaŭ la perforto: az erőszak hatására beadta a derekát; ~**a**: dőlt *~a surfaco: dőlt sík; ~**o**: 1. döntés, hajlítás; 2. *tech* dőlés, dőlésszög, meredekség *~o de la sunĉeloj: a napelemek dőlésszöge; 3. *vill* meredekség *~o de kurento: árammeredekség *~o de tensio: feszültségmeredekség; ~**igi**: 1. *ntr* megdől, elhajol *la barilo ~igis pro la ventoj: a kerítés megdőlt a szél miatt *la turo de Pizo danĝere ~igis: a pisai torony veszélyesen megdőlt *sur arbon ~igintan saltas la kaproj Z: *közm* dőlt fának a fejét a gyermek is ráncigálja; 2. *ntr* meghajol, elferdül *la branĉoj ~igis trans la barilon: az ágak kihajoltak a kerítésen *la fiŝvergo ~igis sub la pezo: a horgászbot meghajolt a súly alatt *la servisto ~igis kaj foriris: a szolgál meghajolt és elment; 3. *ntr* *átv* meghajol, hajlik *vmre* (al) *la jaro ~igas al sia fino: végére jár az év *la suno ~igis al la horizonto: a nap leáldozott *li ~igis antaŭ lia saĝeco: meghajolt a bölcsessége előtt *mi ~igas al via opinio: hajlok a véleményedre; ~**igo**: 1. dőlés, megdőlés; 2. meghajlás, hajolás; ~**ilo**: *kat* magasságirányzó szerkezet; **al-i**: *tr* odahajlít, hozzádönt *al~u vin, por aŭdi ion: hajolj oda, hogy hallj valamit; **de-i**: 1. *tr* elhajlít, eltérít (egyenestől) *per lerta movo li de~is la glavon: ügyes mozdulattal elhárította a kardot; 2. *tr* *átv* letérít (az egyenes útról) *malbona amiko de~is lin de la ĝusta vojo: rossz barát letérítette a helyes útról; **de-igi**: 1. *ntr* letér, eltér, kitér (iránytól) *la ŝipo de~igis de la ĝusta direkto: a hajó eltért a helyes iránytól; 2. *ntr* *átv* eltér *ne de-igu de la reguloj: ne térjen el a szabályoktól *ni de-igis de la temo: eltértünk a témától; **de-igo**: 1. eltérés, letérés, kitérés (iránytól) *pro de-igo li perdis la vojon: letérés miatt eltévedt; 2. *átv* eltérés, letérés *sen de-igo de nia antaŭvidita programo: tervezett programunktól való eltérés nélkül; 3. *fiz* eltérés, elhajlás, deklináció; **dis-i**: *tr* széthajt *dis~i la branĉojn: széthajtja az ágakat; **el-igi**: *ntr* kihajol *ne el-igu tra la fenestro: ne hajolj ki az ablakon; **flanken-igo**: oldaldőlés, félrehajlás; **for-i**: 1. *tr* oldalra hajt, félredönt *for~u vin, nenion mi ja vidas: hajolj félre, hiszen semmit sem látok *li for~is sian kapon: oldalra hajlította a fejét *mi for~is min antaŭ la bato: elhajoltam

az ütés előtt; 2. *tr* *átv* elferdít, eltorzít *for~i la leĝon je sia profito: saját hasznára ferdíti el a törvényt *for~i la veron: eltorzítja az igazságot; **mikro-o**: *geo* mikroklin; **mono-a**: *geo* monoklin, egyhajlású; **retro-i**: *tr* hátradönt, hátrahajlít *li retro~is sin en la fotelo: hátradőlt a fotelben *retro~a frunto: csapott homlok; **sende-iga**: tántoríthatatlan; **sin-o**: meghajlás *szin* riverenco; **sub-igo**: $\ominus$ inklinacio; **tri-a**: *ép* kontyozott, kontyolt *tri~a tegmento: kontyozott v. kontyolt tető; ~**angulo**: 1. *fiz* dőlésszög; 2. *fiz* hajlásszög; ~**benko**: *ép* dűltszék (>tetőszerkezet); ~**direkti**: *tr* *kat* függőlegesen irányoz; ~**ebeno**: 1. *geo* sík lejtő; 2. *mat* dőlt sík; ~**kovri**: *tr* zsindeyesen átfed; ~**litera**: *knyv* dőlt betűs *~litere skribita: dőlt betűvel írt; ~**ometro**: *fiz* dőlésmérő, hajlasmérő, lejtőmérő, klinométer; ~**peco**: *fn* *ép* vízcsendesítő (>tetőszerkezet); ~**rando**: $\ominus$ bevelo; ~**saluti**: *tr* meghajolva köszönt; ~**saluto**: (köszöntő) meghajlás, reverencia

Uadorklinigi, kapklino

kling/o=penge *~o de tranĉilo, glavo: kés, kard pengéje; ~**oakrigilo**: pengeélező; ~**odorso**: penge foka; ~**oŝultro**: pengekorona

Uŝkrapklingo

klinik/o=1. *orv isk* klinikai oktatás *szin* klinika instruado; 2. *orv isk* klinika, oktatókörház; 3. *orv* magánklinika; ~**a**: *orv* klinikai *~aj esploroj: klinikai kutatások *~a instruado: klinikai oktatás *~a medicino: klinikai orvostan; ~**isto**: *orv* klinikai orvos, klinikus

klink/o=1. kallantyú, retesz *~o de porkejo: disznóól kallantyúja; 2. kilincs *~o de pordo, fenestro: ajtó, ablak kilincs

klinker/o=1. *ép* klinker; 2. *ép* klinkertégla

Kli/o=mit Kleió, Clio *~o estas la muzo de la historio: Kleió a történelem múzsája

klington/o=film klingon; ~**a**: *nyt* klingon

klip/o=1. klipsz; 2. *zene* ne klipp $\ominus$ muzikvideo; ~**drato**: gemkapocs, iratkapocs *szin* paperklipo

Upaperklipo

kliper/o=1. *hajó* klipper, gyorsvitorlás; 2. *rep* klipper (interkontinentális utasszállító)

kliŝter/o=*orv* beöntés, klistér, klistély; ~**i**: *ntr* *orv* beöntést ad, klistéroz; ~**aĵo**: *orv* beöntés (folyadék); ~**ilo**: *orv* klistér, beöntő (eszköz); ~**pilko**: *orv* körtefecskendő

kliŝtron/o=*fiz* klisztron, sebességvezérelt cső

kliŝ/i=*ntr* klišét készít, klišíroz; ~**o**: 1. *knyv* dúc, klišé, nyomólemez; 2. *fot* negatív (pl. üvegen); 3. *nyt* közhely, klišé, frázis, sablon

Klitandr/o=Klitander (utónév)

Klitemnestr/o=mit Klütaimnésztra

kliŝtib/o=*növ* tölcsegeromba (Clitocybe) *szin* funelofungo

kliŝtor/o=*anat* csikló, klitoris, clitoris; ~**ismo**: *orv* clitorismus (a csikló tartós merevedése); ~**ketomio**: *orv* clitoridectomia, a csikló műtéti eltávolítása

kliŝtori/o=*növ* asszonyka, pillangóborsó (Clitoria)

kliv/i=*tr* *ásv tech* hasít *~i ardezon: palát hasít *~i kristalon: kristályt hasít; ~**o**: 1. *ásv tech* hasítás; 2. *ásv tech* hasíték

klivi/o=*növ* klívia, narancsliliom, szobaliliom (Clivia miniata)

kloak/o=1. *víz* szennyvízcsatorna, kanális; 2. *átv* fertő; 3. *áll* kloáka; ~**isto**: csatornatisztító; ~**uloj**: $\ominus$ monotremoj; ~**puriga**: *mn* *öko* szennyvíztisztító *~puriga instalajo: szennyvíztisztító létesítmény v. telep; ~**akvo**: *öko* szennyvíz; ~**apertura**, ~**faŭko**: *víz* csatornanyílás

kloasm/o=*orv* májfolt, chloasma *szin* hepata efelido

Clodvig/o=*tört* Chlodwig, Clodwig, Chlodovech, Clovis, Klodvig

Klodovald/o=*tört* Chlodowald

Kloe/o=mit Khloé, Chloé

klon/o=1. *biol* klón, klónozott egyed; 2. *inf*/klón (program, eszköz); ~**i**: *tr* *biol* klónozt; ~**ado**: *biol* klónozás; ~**aĵo**, ~**ulo**: $\ominus$ klono

klonik/a= $\ominus$ klonusa

klonus/o=*biol* *orv* rángás, clonus; ~**a**: rángásos, klonikus *~a spasmo: *orv* rángatózás, rángatógörcs

klopod/i=1. *ntr* gondot csinál magának, aggódik, töri magát vmi miatt *kial vi ~as pri bagateloj?: miért töröd magad semmiségek miatt? *ne ~u pri aliula infano: ne csinálj magadnak gondot más gyerekekből; 2. *ntr* fárad, fáradozik vmin, igyekszik, törekszik, azon van, serénykedik *~i ĉiupove: teljes erejéből igyekszik *~i por fondi societon: mindent megtesz, hogy társaságot alapítson *~i sen limo per korpo kaj animo: töri magát; belead apait, anyait *~u, por atingi la pramon: igyekezz, hogy elérhesd a kompot *li nun ~as pri sia romano: most a regényén dolgozik; ~**o**: 1. gond, baj *estas multaj ~oj pri familia domo: sok gond van egy családi házzal *kaŭzi ~on: gondot okoz *kun li mi havas nur ~ojn: csak a baj van vele *ne faru al vi ~ojn pri tio: ne csinálj magadnak gondot belőle *pli da havo, pli da ~oj Z: *közm* sok pénz, sok gond; 2. igyekvés, törekvés *esti en ~oj de l' kapo ĝis piedoj Z: csupa igyekezet *ĝislace ~i: töri magát *kosti al li ne etan ~on: nem kis fáradságába

kerül *ni direkto ni ajn ~ojn al pli bona ekonomiado: a jobb gazdálkodás felé irányítsuk törekvéseinket *progresi kun abelaj ~oj: kis lépésekben halad *via ~o estas laŭdinda: igyekevedés dicsérendő *vanaj ~oj: hiábavaló igyekezet; ~a: fáradságos *atingi plenan kongruencon estas tro ~e: a teljes egyezés elérése túl fáradságos; ~ema: igyekező, törekvő természetű; ~igi: *tr* serkent, készítet, sarkall *la espero ~igis min: a remény sarkallt

klor/o=kém klór (Cl); ~**ato**: *kém* klórát *per~ato: perklorát *per~ata acido: perklorásv; ~**emio**: *orv* chloraemia *hiper~emio: hyperchloraemia, fokozott kloridtartalom *hipo~emio: hypochloraemia, alacsony kloridtartalom; ~**ido**: *kém* klorid *antimona tri~ido: antimon-triklorid *antimona penta~ido: antimon-pentaklorid *argenta ~ido: ezüst-klorid, klór-ezüst *bora tri~ido: bór-triklorid *butila ~ido: butil-klorid, klórbután *di~ido: diklorid *hidrogena ~ido: hidrogén-klorid *hidrarga bi~ido: higany(II)-klorid *kalia ~ido: kálium-klorid *tri~ido: triklorid; ~**idurio**: *orv* klórvizelés, chloruria; ~**ito**: *kém* klorit *hipo~ito: hipoklorit; **kontraŭ~aĵo**: *kém* antiklor; **sen~idigi**: *orv* sóelvonás, sótelenodás; ~**apatito**: *kém* klórapatit; ~**obutano**: *kém* klór-bután, butil-klorid; ~**okalko**: *kém* klórmész

kloral/o=kém kloral, kloral-hidrát *szin* kloral hidrato *~a hidrato: kloral-hidrát

kloramfenikol/o=gysz kloramfenikol

klorrel/o=növ Chlorella (>zöldmoszat)

klorit/o=ász klorit; ~**oskisto**: *ász* kloritpala

klorofic/oj=növ Chlorophyceae (>zöldmoszat)

klorofil/o=növ *bakt* klorofil, levélzöld; ~**azo**: *növ* klorofiláz (enzim);

~**plastido**: *biol* kloroplasztisz *szin* kloroplasto

~*U* bakteriklorofilo, plantoklorofilo

klorofit/oj=növ zöldmoszatok (Chlorophyta) *szin* verdalgój

kloroform/o=kém gysz kloroform; ~**i**: *tr* *orv* kloroformoz, kloroformmal elaltat

kloroplast/o=biol kloroplasztisz *szin* klorofilplastido

kloropren/o=kém kloroprén

kloroz/o=1. *orv* sápkór, chlorosis; **2.** *növ* klorofilhiány; ~**a**: **1.** *orv* sápkóros, chlorosis; **2.** *növ* klorofilhiányos

klostr/o=1. *kr ép* kerengő; **2.** ~*U* klostrej; ~**ejo**: *kr ép* kolostor; **en~igi**: *tr* kolostorba zár

klostridi/o=bakt Clostridium

klostrofobi/o=pszi klausztrofóbia, zárttéri szorongás

kloš/o=1. búra, védőbúra, harang *~o de horloĝo: óra burája *~o por fromaĝo: sajtbúra *subakva ~o: búvárharang *vitra ~o: üvegűbúra; **2.** *zene* hangtölcsér *~o de hoboĵo: oboa hangtölcsére; ~**eto**: *növ* harang alakú virág

Klotar/o=Klotár, Chlotar (utónév)

Klotild/a=Klotild (utónév)

klozet/o=angol WC, vízőblítéses WC; klozetpapero: vécépapír *szin* higiena papero, necesaja papero

klozone/o=műv rekeszszománc *szin* ĉelemajlo; ~**aĵo**: *műv* rekeszszománcos darab (>műalkotás) *szin* ĉelemajlajo

klub/o=1. klub, társas kör, egyesület *alpisma ~o: hegymászó egyesület *loka ~o: helyi klub *metiista ~o: iparoskör *pensiuila ~o: nyugdíjasklub *Rotaria ~o: Rotary Club *studenta ~o: diákklub, hallgatói klub *teatra ~o: színházi egyesület *turisma ~o: turista egyesület; **2.** klub, zárt kör, kaszinó; **3.** *pol tört* klub *Jakobena ~o: Jakobinus-klub *~o de Romo: *pol* Római Klub; ~**ano**: klubtag, egyesületi tag; ~**ejo**: klubhelyiség, kaszinó; ~**estro**: klubvezető *szin* klubgvidanto; ~**umi**: *ntr* klubéletet él, klubba jár; ~**fotelo**: klubfotel; ~**gvidanto**: klubvezető *szin* klubestro; ~**kunveno**: klubösszejövetel; ~**vespero**: klubest

~*U* filmklubo, flugoklubo, golfklubo, kinoklubo, noktoklubo, radioklubo, sportklubo

kluč/i=tr *tech* kuplungol, kapcsol (tengelyeket); ~**ado**: *tech* kuplungolás, tengelykapcsolás; ~**ilo**: *tech* tengelykapcsoló, kuplung *frota ~ilo: súrlódó tengelykapcsoló, dörzskapcsoló; **mal~i**: *tr* *tech* szétkapcsol (tengelyeket); **tra~i**: *tr* egymás után kapcsol (sebességfokozatokat); ~**oforko**: *tech* kapcsolóvilla, kuplungvilla; ~**ostango**: *tech* tengelykapcsolókar; ~**pedalo**: *tech* tengelykapcsolópedál, kuplungpedál; ~**risorto**: *tech* tengelykapcsoló-nyomórúgó

kluk/i=ntr kotkodácsol; **kluk~i**: ~*U*glugli

~*U*ridkluki

Kluniz/o=geo Cluny *abatejo de Cluny: *kr ép* clunyi apátság *~a reformo: *kr* clunyi reform

klupe/o=áll Clupea (heringnem); ~**edoj**: *áll* heringfélék (Clupeidae)

klup/o=tech menetmetsző fej

klus/o=1. hajó láncrés, kábelnyílás; **2.** *geo* szurdok

kluz/o=1. víz zsilip *baraja ~o: duzzasztózsilip; **2.** hajó hajózsilip *szin*

~*U*ankrokluzo, ~*U*ankrokluzo; **3.** *inf* átjáró, gateway; ~**i**: *tr* hajó zsilipel *~i ŝipon: hajót zsilipel; ~**isto**: hajó víz zsilipkezelő; **inter~ejo**: csege, bőge (csatornarész két zsilipkapu között); ~**barilo**: víz zsilipgát; ~**kamero**, ~**oĉambro**: víz zsilipkamra; ~**ofundo**: víz zsilipfenék; ~**opordo**: víz zsilipkapu, rekesztő tábla, zsiliptábla; ~**pordeto**: víz kis zsiliptábla, zsiliptáblába épített tiltó

~*U*ankrokluzo, ~*U*ankrokluzo

kluzi/o=növ ördögfüge (Clusia)

kmer/o=fr khmer; ~**a**: *mn nyt* khmer (km)

knab/o=1. fiú (>hímnemű gyermek) *iu ~o volas paroli kun vi: egy fiú akar beszélni önrel *malbonkonduta ~o: rossz magaviseletű fiú *vi estas brava ~o: derék fiú vagy; **2.** *biz* fiú (>felnőtt) *~oj, ni drinku por la virinoj: fiúk, igyunk a nőkre *olda ~o: öregfiú; ~**a**: *mn* fiú~, fiús *~a gusto kun forto daŭras ĝis la morto *Z: közm* már a gyermek megmutatja, milyen lesz a felnőtt *~a lernejo: *isk* fiúiskola *~aj kutimoj: fiús szokások; ~**aĉo**: kölyök, nebuló, fickó; ~**aĵo**: gyerekeség, gyerekes dolog; ~**eco**: gyerekség, gyerekkor; ~**ego**: **1.** nagy fiú *via filo estas jam ~ego: a fiad már nagy fiú; **2.** *átv* nagy gyerek *via edzo estas ~ego: nagy gyerek a férjed; ~**eto**: kisfiú, fiúcska; ~**ino**: **1.** lány, leány (>nőnemű gyermek) *~inoj ludis sur la herbejo: lányok játszottak a réten; **2.** lány (>fiatal felnőtt nő) *amindumi al la ~inoj: a lányoknak udvarol *mia amatino estas la plej bela inter la ~inoj: a kedvesem a legszebb a lányok között *resti maljuna ~ino: vénlány marad; ~**ina**: *mn* lány~, lányos *~ina dirndlo: *tex* leánykadirndli *~ina lernejo: *isk* leányiskola *~ina vizaĝo: lányos arc; ~**ineto**: kislány, kisleány, leánya

~*U*anserknabino, ~*U*orknabo, ~*U*urknabo, ~*U*kurknabo, ~*U*kurierknabo, ~*U*lernoknabo, ~*U*mesknabo, ~*U*servoknabo, ~*U*servoknabino, ~*U*ŝipknabo, ~*U*verŝknabino

knajp/o=ritk *biz eo* büfé, kocsma (találkozókon)

knal/i=ntr csattan, durran, dörren *la krevinta baloneto laŭte ~is: hangosan durrant a kipukkant léggömb *pafo ~is: lövés dörrent *vipo ~as: ostor csattan; **kontraŭ~o**: *tr* kecskerim *szin* sonalterno; ~**paneo**: *jm* durrdefekt

knap/o=~*U*varleto 1

knar/i=1. *ntr* ropog, recseg, nyikorog, serceg (száraz hangot ad) *la novaj botoj ~as: az új csizma nyikorog *la plumo ~is sur la papero: a toll sercegett a papíron *neĝo ~as sub la piedoj: a hó ropog a lábak alatt *neŝmirita rado ~as: kenetlen kerék nyikorog; **2.** *tr* *átv* nyikorog, ~*U*nyögvényelösen halad *la nova sistemo ~as: az új rendszer nyikorog; ~**a**: recsegő, ropogó, nyikorgó, sercegő *~a voĉo: recsegő hang; ~**igi**: *tr* ropogtat, nyikorgtat; ~**ilo**: kereplő; **ek~i**: **1.** *ntr* megroppan, ropogni kezd; **2.** *ntr* megnyikordul, nyikorogni kezd

knaŭti/o=növ varfű (Knaulia)

kned/i=1. *tr* gyúr, dagaszt, (gyúrással) formáz, masszíroz *~i aeron: levegőt boksol, szalmát csépel *~i firma: keményre gyúr, kigyúr *~i la koton: dagasztja a sarat *~i la muskolojn: az izmokat gyúrja v. masszírozza *la kato ~as: a macska dagaszt *potisto ~as bovlon: fazekas tálkát formáz; **2.** *tr* *gaszt* dagaszt, gyúr *~i panon: kenyeret dagaszt *~i paston: tésztát gyúr *~u, dum la pasto fermentas: *közm* addig üsd a vasat, amíg meleg; ~**ujo**: dagasztóteknő *szin* knedotrogo, pastoknedujo; ~**maŝino**: dagasztógép; ~**bulo**: ~*U*pastobulo; ~**otrogo**: dagasztóteknő *szin* knedujo; ~**pasto**: ~*U*modlopasto

knedl/o=gaszt gombóc, knédli *szin* pastobulo *bulka ~o: zsemlegombóc *pruna ~o: szilvágombóc *terpoma ~o: burgonyaknédli, krumplis knédli

knedlik/o=~*U*knedlo

knel/o=gaszt húsgombóc, halgombóc; ~**osupo**: *gaszt* húsgombócleves ~*U*fiŝknelo, ~*U*viandoknelo

knid/o=áll csalánsejt, cnidocyt, nematocyt *en la ~o troviĝas brulumaj haretoj: a csalánsejtben csalánszőrök vannak; ~**uloj**: *áll* csalánosok, csalánozók (Cnidaria); **sen~uloj**: *áll* csalántalanok (Acnidaria)

Knid/o=~*tört* *geo* Knidosz

knik/i=ntr *tech* elhajlik, meghajlik (>axiális terhelés); ~**o**, ~**ado**: *tech* kihajlás, elhajlás

knik/o=növ benedekfű (Centaurea benedicta) *szin* benita kardo

knokaŭt/o=sp kiütés, knock out, KO; ~**i**: *tr* *sp* kiüt, kiütéssel legyőz, knockoutol

Knos/o=~*tört* *geo* Knosszosz

knot/o=hajó csomó (>sebesség) *szin* nodo 10

knut/o=kancsuka, szíjostor; ~**i**: *tr* kancsukával megostoroz, kancsukáz

Knut/o=Knut (utónév)

ko=előképző; **ko~**: **1.** *mat* ko~ (>kiegészítő halmaz) ~*U*kosinuso, kotangento, kosekanto; **2.** *mat* ko~ (>leképezés ellentétes irány) ~*U*koĉeno, kociklo, korando, kohomologa

koadjutor/o=kr koadjutor

koagul/i=tr *kém* koagulál, megalvaszt, kocsonyásít, zselésít *szin* ĝeligi

*i koloidan solvajon: kolloid oldatot koagulál *~i la lakton: megalvasztja a tejet; ~**ajo**: kém koagulátum, megalvadt folyadék, gél; ~**igi**: *ntr* kém megalvad, megkocsonyosodik, gélesedik *szin* gélígi *~iginta lakto: aludtjé *lia sango ~igis: megalvadt a vére; ~**anto**, ~**enzo**: *gysz* kém alvadásszerkéntő szer v. anyag, koaguláns, coagulans; **anti-anto**, **anti-enzo**, **anti-ilo**: *gysz* kém alvadástgátló szer, antikoaguláns, anticoagulans; **tro-igemo**: *orv* fokozott vérárvadékonyság, inopexia vö. hemofilio
 Űsangokoagulájo
koaks/o=koks; ~**igi**: *tr* koksosít; ~**igejo**: *fn* ip koksizolómű; ~**oforno**: *ip* koksizolókemence
koal/o=áll koala, erszényesmedve (Phascogalea cinerea)
koalici/o=*pol* koalíció, szövetség *opozíció ~o: ellenzéki koalíció, ellenzéki szövetség *registara ~o: kormánykoalíció, kormány-szövetség; ~**a**: szövetséges, koalíciós *~a registaro: koalíciós kormány *~aj landoj: szövetséges v. koalíciós államok; ~**ano**: *pol* *fn* szövetséges, koalíciós társ; ~**i**: *ntr* *pol* szövetséget köt, koalícióba tömörül *pluraj landoj ~is kontraŭ Napoleono: több állam koalíciót kötött Napóleon ellen
koan/o=*anat* hátsó orrűregnyílás, choana
kobaj/o=**1.** áll tengerimalac (Cavia porcellus); **2.** *átv* kísérleti nyúl
kobalt/o=*kém* kobalt (Co) *~a diklorido: kobalt-diklorid *~a triklorido: kobalt-triklorid; ~**ato**: *kém* kobaltát *ciano~ato: ciano-kobaltát; ~**bombo**: *kat* kobaltbomba; ~**kanono**: *gysz* kobaltágyú
kobe/o=*növ* Cobia *grimpa ~o: sereglonc, díszlonc (C. scandens)
Kobe/o=*geo* Kobe
kobitid/o=áll csík (Cobitis) *barba ~o: kövi csík (Nemachilus barbatulus) *kampa ~o: réti csík (Misgurnus fossilis)
Kobol/o=*inf* COBOL
kobold/o=**1.** *mit* manó, kobold *arbara ~o: erdei manó *hejma ~o: házi manó; **2.** *átv* kópé, rosszszont, csibész, vásott kölyök
 Űminkoboldo, preskoboldo, terkoboldo
kobr/o=áll kobra (Naja) *szin* najo *egiptia ~o: ureuszkígyó, áspiskígyó (N. haje) *szin* aspidio *hindia ~o: pápaszemes kígyó, kobra (N. naja) *krač~o: köpködő kobra (N. nigricollis)
Kocit/o=*mit* *geo* Kokütoz, Cocytus (alvilági folyó)
koč/o=áll pajzstetű (Coccus) *kaktó~o, lako~o: bíbortetű, igazi bíbortetű, cochenille-tetű (C. cacti)
kočenil/o=kosenil, kokcsinella (bíborfesték)
kočer/o=kocsis, bérkocsis *szin* kalešisto *parada ~o: parádés kocsis; ~**o**: *csill* Szekeres, Auriga
Kočinčini/o=*tört* *geo* Kokinkína
kod/o=**1.** *jog* törvénykönyv, jogszabálygyűjtemény, kódex *civila ~o: polgári törvénykönyv *deontologia ~o: etikai kódex *etika ~o: etikai kódex *genetika ~o: *biol* genetikai kód *Kanonjura ~o: *kr* Egyházi törvénykönyv *komerca ~o: kereskedelmi kódex *kriminala ~o: büntetőtörvénykönyv; **2.** *távk* *inf* kód, jelrendszer, jelkódex *binara ~o, duuma ~o: bináris kód *dekuma ~o: decimális kód *duume ~ita dekuma ~o: binárisan kódolt decimális kód *novlinia ~o: *inf* bekezdéjel, LF *morsa ~o: Morse-ábécé; **3.** kód (szám- v. betűcsoport) *ISBN~o: *knyv* ISBN-szám *pošta ~o: (postai) irányítószám *regiona ~o: körzetszám (>telefon) *UEA~o: *eo* UEA-kód; **4.** *biol* kód *gena ~o: génkód; ~**i**: *tr* *ált* *inf* kódol *duume ~ita: binárisan kódolt *~ita mesažo: kódolt üzenet; ~**ado**: kódolás; ~**ero**: **1.** *inf* kódélem *virtuálkava ~ero: virtuális billentyűkód; **2.** ☞ kodono; ~**igi**: *jog* törvénybe foglal, kodifikál; ~**ono**: *biol* kódszó, kodon; ~**umulo**: *inf* hacker, bitvadász; **ali-i**, **trans-i**: *tr* *inf* *átv* is átkódol; **anti-ono**, **kontraŭ-ono**: *biol* antikodon; **mal-i**: *tr* dekódol, (kódot) megfejt; **mal-ilo**: dekóder; **mal-isto**: kódfejtő; ~**alterno**: *nyt* nyelváltás; ~**oprezento**: *inf* kódolásmód *Uni~a ~oprezento: Unicode-kódolás; ~**pažo**: *inf* kódlap; ~**rompisto**: *inf* cracker, kreker, kódfeltörő, betörő; ~**vorto**: *távk* kódszó
 Űlandokodo, poštikodo, strikodo
kodak/o=*for* kodak (filmkazettás fényképezőgép); ~**i**: *tr* *for* kodakkal fényképez
kodein/o=*kém* *gysz* kodein
kodeks/o=**1.** *knyv* kódex; **2.** *ex* gyógyszerkönyv ☞ farmakopeo
kodicil/o=*jog* fiókvégrendelet, codicillus
kodorom/o=*inf* CD-ROM
kodosig/o=áll Codosiga (egyfajta ostoros) *koluma ~o: galléros ostoros (C. botrytis)
kodrant/o=*tört* quadrans (pénznem)
koeficient/o=**1.** *mat* együttható *dunominala ~o: binominális együttható *kunvarianca ~o: kovariancia-egyettható (>statistika); **2.** *mat* tag (>mátrix); **3.** *fiz* szorzó, tényező, koeficiens *~o de amplifio: *vill* erősítési tényező *~o de atenuo: *vill* csillapítási tényező *~o de

dispersio: *vill* szórás tényező *~o de fazo: *vill* fázistényező *~o de kuba dilato: köbös hőtágulási együttható *~o de linia dilato: lineáris hőtágulási együttható *~o de propago: *vill* terjedési állandó *~o de termointersango: hőátadási tényező *~o de viskozeco: viszkozitási tényező *temperatura ~o: hőmérsékleti együttható
koendu/o=áll kúszósül, coendu (Coendu)
kof=kuf (héber 'k' betű)
kofe/o=*növ* kávécsérje, kávéfa (Coffea) *arabia ~o: arab kávécsérje (C. arabica); ~**ino**: *kém* koffein *szin* kafeino
kofer/o=*bibl* ciprusfürdő vö. lavsonio
koferdam/o=*víz* ép járszolgát
kofr/o=koffer, utazóláda; ~**ujo**: *jm* csomagtartó (>autó)
kog/o=hajó kogge
kogn/i=*tr* *fil* megismer; ~**a**: *fil* kognitív, megismerő, megismerési; ~**o**: *fil* megismerés; ~**ado**: *fil* megismerési folyamat
kognat/o=*jog* anyaaági rokon, cognatus, anyaaági leszármazott; ~**eco**: *jog* anyaaági rokonság, cognatio
Kohelet=*bibl* Prédikátor könyve (Préd) *szin* Predikanto
kohen/o=vall kohén
koher/i=**1.** *ntr* *fiz* összetart, *ige* koherens; **2.** *ntr* *fil* *ir* összefügg, összetartozik, koherens; ~**a**: **1.** *fiz* koherens, összefüggő *~a lumó: koherens fény *~aj ondoj: koherens hullámok *~a radiado: koherens sugárzás; **2.** koherens, összefüggő, értelmes, következetes *~a teorio: koherens elmélet *~a tuto: összefüggő egész; ~**o**, ~**eco**: **1.** *fiz* koherencia; **2.** koherencia, összeilleszkedés, összefüggés; ~**emo**: **1.** *fiz* kohézió; **2.** kohéziós erő, összetartó erő; ~**ilo**: *fiz* *vill* kohérer; **mal~a**, **ne~a**, **sen~a**: összefüggéstelen, szétartó, inkohere; **ne~ajo**: összefüggéstelen v. inkohere dolog, zagyvaság; **ne~eco**, **sen~eco**: összefüggéstelenség, inkoherecia
Kohinur/o=*ásv* Kohinoor (nagy gyémánt)
kohob/i=*tr* kém többször újradesztilál, többszörösen lepárol
kohort/o=**1.** *tört* *kat* cohors (légió tizede) *kontraŭ tuta ~o eĉ Herkulo estas malforta *Z: közm* sok lúd disznót győz; **2.** áll raj, cohors *~o troviĝas inter ordo kaj klaso: a raj a rend és az osztály között helyezkedik el
Koh/o=*orv* (Robert) Koch *~bacilo: Koch-bacillus *szin* tuberkuloza mikobakterio
koincid/i=**1.** *ntr* egybeesik, egybevá, egyezik *via vizito ~as kun la festo: látogatásod egybeesik az ünneppel *mia opinio ne tute ~as kun la via: véleményem nem teljesen egyezik az önével; **2.** *ntr* *mat* egybevá, egybeesik, *ige* egyenlő; ~**a**: **1.** egybeeső, megegyező; **2.** *mat* egybeeső; ~**igeblo**: **1.** összeegyeztethető; **2.** *mat* egybevá; ~**o**: egybeesés, egybevágas *hazarda ~o: véletlen egybeesés *stranga ~o: furcsa egybeesés
koit/i=*ntr* közösül vkivel (kun); ~**o**: közösülés, coitus *interrompita ~o: megszakított közösülés *kontraŭnatura ~o: természetellenes közösülés Űanuskoito
kojl/o=*anat* vastagbél, colon *szin* dika intesto *ascenda ~o: felszálló vastagbél, felszálló remese, colon ascendens *descenda ~o: leszálló vastagbél, leszálló remese, colon descendens *sigmoida ~o: szigmbél, szigmbél, colon sigmoideum *transversa ~o: harántvastagbél, harántremese, colon transversum; ~**ito**: *orv* vastagbélgyulladás, colitis; **megalo**~o: *orv* kitágult vastagbél, megacolon; **meso**~o: *anat* vastagbélfodor, remesefodor, vastagbél hashártyai kettőzete, mesocolon; ~**ektomio**: *orv* vastagbélkimetszés, colectomia; ~**ostomio**: *orv* vastagbélcsipoly készítése, colostomia; ~**obacilo**: *bakt* *orv* colonbacillus, bacillus coli, Escherichia coli
 Űenterokojlito
kojn/o=**1.** *tech* ék (>hasítás) *oni elbata ~on per ~o *Z: közm* kutyaharapást szörével, szeget szeggel *fendi ŝtipon per fera ~o: tuskót hasít vasékkal; **2.** *tech* ék (rögzítés) *stabiligu la tablon per ligna ~o: rögzítsd az asztalt faékkal; ~**i**: *tr* *tech* kiékel, ékkel rögzít *szin* kojnfiksi *~i radon: kereket kiékel; ~**umi**: *tr* *tech* blokkal *~umi motoron: motort leblokkal *~umi pulion: csigát leblokkal; **dis~i**: *tr* (ékkel) szétfeszít; ~**odento**: *anat* szemfog, kutya fog, dens caninus *szin* kanino; ~**fiksi**: *tr* *tech* kiékel *szin* kojni; ~**oforma**: ék alakú; ~**oskribo**: *nyt* ékírás; ~**litero**: *nyt* ékírásos betű; ~**rimeno**: *tech* ékszíj
 Űagordkojno, pugnokojno
kojne/o=**1.** *nyt* koiné (a hellenisztikus kor görög köznyelve); **2.** *átv* *nyt* közvetítő nyelv
kojon/o=*biz* tök, tojás, mogyoró (here) vö. testiko; ~**ujo**: *biz* tökcacsó
kojot/o=áll prérikafas (Canis latrans) *szin* prerilupo
kojp/o=áll hódparkány, nutria (Myocastor coypus) *szin* miokastoro
kok/o=**1.** áll (bankiva) tyúk (Gallus gallus) *akvo~o: ☞ galinolo *hindia ~o: indiai tyúk, pulyka *szin* meleagro *~oformaj: tyúkalakúak (Galliformes) *marčo~o: ☞ galinolo *step~o: ☞ sirapto, pteroklo

*sultan~o: **☉**porfirio; **2.** áll kakas *szin* virkoko *gaüla ~o: gall kakas *koka krio: kakaskukorékolás, kakasszó *~o ~erikas: a kakas kukorékol *ruğa ~o: *átv* vörös kakas (>tűz) *trompita ~o: *átv* felszarvazott férj; ~**afo**: *gaszt* tyúkhús, tyúkétel; ~**ejo**, ~**inejo**: tyúkol, tyúkketrec; ~**eto**: áll kis kakas; ~**ido**: áll csibe, kiscsirke *fresnaskita ~ido: *agr* áll naposcsibe; ~**idafo**: *gaszt* csirkeétel; ~**idaro**: fészekalja csibe; ~**inafo**: *gaszt* tyúkhús, tyúkétel; ~**ino**: áll tyúk *kiam la ~inoj ricevos dentojn: majd ha fagy, sohanapján, majd tyúkpátkoláskor *~ino piedgratas: tyúk kapirgál *ne volas ~in' al festeno, sed oni ĝin trenas perforte *Z: közm* a kecske sem menne a vásárra, de ütök a hátulját; ~**isto**: harcikas-tenyésztő; **eks**~o: áll kappan; **vir**~o: áll kakas; ~**aftortiljo**: *gaszt* csirkés tortilla; ~**batalo**: kakasviadal; ~**inbredejo**: *agr* tyúkfarm, baromfi-tenyésztő; ~**inbredisto**: *agr* baromfitenyésztő; ~**incerba**: tyúkeszű; ~**infemuro**: *gaszt* csirkecomb; ~**insupo**: *gaszt* tyúkhúsleves; ~**birdoj**: **☉**galinaj; ~**okrii**: **☉**kokeriki

☉batalokoko, ventokoko

koko/o²=*bakt* coccus, kokkusz, gömb alakú baktérium; **entero**~o: *bakt* Enterococcus; **mikro**~o: *bakt* micrococcus, mikrokokkusz

koka/o=kokacserje (Erythroxylum coca); ~**ino**: kém kokain, cocainum; ~**inismo**: *orv* idült kokainmérgezés, kokainizmus, cocainizmus; ~**inizi**: *tr orv* kokainnal érzéstelenít; ~**inomanio**: *orv psi* kokainmánia, kokainizmus

kokakola/o=*gaszt* Coca-Cola

kokard/o=1. kokárda; **2.** *tex* szalagcsokor

kokcidi/oj=áll sejtélősködő gyöngyállatocskák, mag alakú spórásállatok (Coccidia); ~**ozo**: áll *orv* coccidiosis

kokcig/o=*anat* farkcsont, farkocsont, coccyx

kokcinel/o=áll katicabogár, böde (Coccinella) *szin* dibesteto, maribesto, mariskarabo *okulmakula ~o: **☉**anatiso

kokerik/o=kakaskukorékolás; ~i: *ntr* kukorékol *szin* kokokrii

koket/a=kacér, kokett, tetszeni vágyó *~a okulumado: kacér kacshintás; ~i: *ntr* kacérkodik, tetszeleg, kokettál *la ĉambristino ~is kun sia sinjoro: a szobalány kacérkodott az urával; ~**eco**: kacérság, tetszeni vágyás; ~**ulino**: kacér nő, kokett

kokil/o=*koh* kokilla, fém öntőforma *szin* fandokonko

kokl/o=*növ* gömbbogyócsereje (Cocculus)

kokle/o=*anat* fülsiga, hallócsiga, csigajárat, cochlea *szin* heliko 2 *~a ekzamenon: *orv* hallásvizsgálat

kokleari/o=*növ* kanálfü, kanáltorma, kalánfü (Cochlearia) *szin* kulereto *oficina ~o, skorbut~o: orvosi kanálfü, skorbutfü (C. officinalis)

kokuŝ/o=*orv* számarkőhögés, számarkhurut, pertussis

kokolit/o=1. *növ* Cocolithus (moszatféle); **2.** kokkolit, coccolit, mészlemez, kovealemez *~uloj: Cocolithophorida

kokolob/o=*növ* szőlőszőke (Coccoloba)

kokon/o=áll gubó, kokon *~o de silikoraŭpo: selyemhernyó gubója; ~**ejo**: selyemhernyó-tenyésztés

kokos/o=1. *növ* kókuszpálma (Cocos); **2.** **☉**kokosnukso; **3.** kókuszbel *raspita ~o: *gaszt* reszelt kókusz; ~a: *növ* kókusz~ *~a lakto: *gaszt* kókusztej *szin* kokossuko *~a raspajo: *gaszt* kókuszreszelék *szin* kokoseroj; ~**ujo**, ~**arbo**: **☉**kokoso 1; ~**butero**: *gaszt* kókuszvaj; ~**eroj**: *gaszt* kókuszreszelék *szin* kokosa raspajo; ~**insuloj**: *geo* Kókusz-szigetek; ~**nukso**: kókuszdió; ~**palamo**: **☉**kokoso 1; ~**suko**: *gaszt* kókusztej *szin* kokosa lakto

kokotraŭst/o=áll meggyvágó, meggyagtörő, kosorrú veréb, vasorrú pinty (Coccothraustes)

kokr/i=*tr* megcsal, felszarvaz; ~**ito**: megcsalt v. felszarvazott férfi *szin* kornulo; ~**iteco**: megcsaltság, felszarvazottság

koks/o=*anat* csipő; ~**ito**: *orv* csípőízület gyulladása, coxitis; ~**algio**: *orv* csípőtáji fájdalom, coxalgia; ~**omezuro**: *tex* csípőméret *szin* pugmezo; ~**opatio**: *orv* csípőbetegség, coxopathia; ~**osto**: *anat* csípőcsont, os ilium *szin* ilio; ~**tamburo**: *kat zene* kisdob, katonadob

koktel/o=*gaszt* koktél; ~**ejo**: *gaszt* koktéltár; ~**isto**: *gaszt* bármixer; ~**glaso**: *gaszt* koktélpohár; ~**miksilo**: *gaszt* keverőpalack, séker, shaker

kol/o=1. *anat* nyak *eltordi al ĝi la ~on: kitekeri a nyakát *jeti sin sur lian ~on: a nyakába ugrik *kapti je la ~o *Z: nyakon* csíp *li rompis al si la ~on: nyakát törte *meti sian ~on sub la jugon: iga alá hajtja a fejét *mizero piedojn sanigas, ~on elastigas *Z: közm* nagy mester a nyomorúság *riski sian ~on: a fejét kockáztatja *utera ~o: méhnyak *szin* utera cerviko; **2.** nyak (tárgy része) *~o de botelo: palack nyaka *~o de dento: fognyak *~o de femurosto: combnyak *~o de retorto: retorta nyaka; **3.** *növ* gyökérnyak; ~**umo**: *tex* gallér *marista ~umo: matrőzgallér; **ĉirkaŭ**~o: **1.** nyaklanc *szin* kolĉeno, koliero; **2.** nyakörv *szin* kolrimeno, kolringo; **3.** nyakló (>ló); **ĝis**~e: nyakig *ĝis~e armita: állig felfegyverzett *ĝis~e kompromitita: teljesen kompromittálódott; **post**~o: áll mar; **blank**~**umulo**: *fn* *átv* fehér galléros (értelmiségi); ~**brido**: kötőfék *szin* duonbrido; ~**ĉeno**: **1.** nyaklanc (ékszer) *szin*

koliero, ĉirkaŭkolo 1; **2.** nyaklanc (örv, rablanc); ~**haroj**, ~**hararo**: áll sörény; ~**jungo**: vállhám, hámliga; ~**juvelo**: nyakék; ~**mezo**: *tex* nyakbőség; ~**pelto**: prémgallér; ~**rimeno**: nyakörv *szin* ĉirkaŭkolo 2, kolringo; ~**ringo**: nyakörv *szin* ĉirkaŭkolo 2, kolrimeno; ~**rompa**: nyaktörő *~rompa attrakcio: nyaktörő mutatvány; kolŝirmilo

1. talárnyakkendő; **2.** *kat* fémgallér; ~**tordiĝo**: *orv* ferde nyak, torticollis *szin* tortikolo; ~**tordulo**: **☉**jingo; ~**truo**: *tex* nyakkivágás; ~**tuko**: nyakkendő

☉botelkolo, markolo, terkolo

Kol/a=*geo* Kola *~a Duoninsulo: *geo* Kola-félsziget

kola/o=1. *növ* kóla (Cola); **2.** *gaszt* kóla (ital); ~**nukso**: *növ* kóladió

kolagen/o=*biol* kém kollagén

kolag/o=*műv* kollázs

kolaps/o=1. *orv* ájulás, összeesés, hirtelen gyengeség, kollapszus, collapsus *cikrulado ~o: keringési elégtelenség; **2.** *orv* összeesés, kollapszus, collapsus (>szerv) *cerba ~o: agyi kollapszus *~o de la pulmoj: a tüdő összeesése; **3.** *csill* összeomlás, kollapszus *gravita ~o: gravitációs kollapszus *~o de astro: csillag összeomlása; **4.** *átv* összeomlás *ekonomia ~o: *gazd* gazdasági összeomlás *~o de sistemo: rendszerösszeomlás *la ~o de la entrepreno: a vállalat összeomlása *relanĉi la programon post ~o: *inf* összeomlás után újraindítja a programot; ~i: **1.** *ntr* *orv* összeesik, elájul, kollabál; **2.** *ntr* *orv* összeesik (>szerv); **3.** *ntr* *csill* összeomlik; **4.** *ntr* *átv* összeomlik, becsődöl *la revuo ~is: becsődölt az újság *la trafiko ~is: bedugult a forgalom; ~**oterapio**: *orv* mesterséges légmell

kolargol/o=*kém* gysz kolloidezust

kolatitud/o=*csill* kiegészítő szélesség

kolazion/i=*tr* ritk uzsonnázik; ~o: *ritk* uzsonna *szin* intermanĝeto

kolb/o=*kat* puska, puskaagy, pisztolyagy *szin* pafilkapo

kolbas/o=1. *gaszt* kolbász *fumajta ~o: füstölt kolbász *frankfurta ~o: debreceni kolbász, frankfurti kolbász *kampara ~o: parasztkolbász *mi acetis paron da ~oj: egy pár kolbászt vettem *seka ~o: szárazkolbász, szalámi *szin* salamo; **2.** *tech* gyújtószinór; ~**afo**: *gaszt* kolbásztöltelék, kolbászhus *szin* kolbasviando; ~**isto**: kolbázkészítő; ~**bulko**: *gaszt* hot-dog *szin* hodogo; ~**kuseno**: hengerpárna; ~**viando**: *gaszt* kolbásztöltelék, kolbászhus *szin* kolbasajo

☉blankkolbaso, cerbajkolbaso, markolbaso, tripkolbaso, sandviĉkolbaso, sangokolbaso

Kolĉid/o=**☉**Kolĉido

kolĉik/o=*növ* kikerics (Colchicum); ~**ino**: kém gysz kolhicin

koldkrem/o=cold cream, arcápoló krém

kole/o=*kém* *anat* epe, kól~ *~ata acido: kém kólsav; ~**angiito**: *orv* epeúgyulladás, choleangitis; ~**cisto**: *anat* epehólyag, cholecysta *szin* galveziko; ~**cistito**: *orv* epehólyag-gyulladás, cholecystitis; ~**emio**: *orv* epevérzés, cholaemia; ~**kalcifero**: *biol* kém kolekalciferol; ~**sterolo**: *biol* kém koleszterin; ~**sterolemio**: *orv* koleszterinszint

kole/o²=*ex* **☉**plektranto

koleagog/a=*orv* epehajtó; ~**afo**: gysz epehajtó szer, cholagogum

koledok/o=*anat* közös epevezeték, ductus choledochus

koleg/o=1. kolléga, munkatárs *laboreja ~o: munkahelyi kolléga *sportkluba ~o: sportegyesületi kolléga *universitata ~o: egyetemi kolléga; **2.** *ex* társ, pajtás *kiaj ~oj, tiaj kutimoj *Z: közm* rossznak rossz a pajtása *ne estas piediranto ~o al rajdanto *Z: közm* gyalogos utasnak nem társa a lovas; ~**aro**: **1.** kollégák *la laboreja ~aro: a munkahelyi kollégák; **2.** társaság, társaság, közösség, testület *medicina ~aro: orvosi testület *nia diligenta ~aro: eo szorgos közösségünk *sciencista ~aro: tudós társaság; ~**eco**: kollégaság, kollegialitás

kolegi/o=1. *vall* kollégium, testület *~o de kardinaloj: bíborosi kollégium, bíborosi testület *~o de pontifikoj: főpapi testület *Sankta ~o: *kr* Szent Kollégium (bíborosi testület); **2.** *isk* ne kollégium, liceum, főiskola **☉**studenthejmo, liceo, altlernejo

kollegiat/o=*kr* egyházi alapítvány, apátság

kolekt/i=1. *tr* gyűjt, összegyűjt, összeszed, beszéd *~i ĉirkaŭ si: maga köré gyűjt *~i impostojn: adót szed be *~i kuraĝon: bátorságot merít *~i materialon por romano: regényhez anyagot gyűjt *~i membrokotizon: tagdíjat szed *~i monon: pénzt gyűjt *~i mortintajn branĉojn: rőzsét gyűjt *~i opiniojn: véleményeket gyűjt *~i panerojn: összegyűjti a kenyérmorzsát *~i pluvakvon: esővizet gyűjt *~i ricecon: vagyont gyűjt *~i siajn fortojn: erőt gyűjt *~i spertojn: tapasztalatokat gyűjt *~i trupojn: csapatokat gyűjt; **2.** *tr* gyűjt (>hobby) *~i monerojn: érmet gyűjt *~i poŝtkartojn: képeslapot gyűjt *~i poŝtmarkojn: bélyeget gyűjt; **3.** *tr* *agr* begyűjt, szed, szüretel *~i frambojn: málnát szed *~i grenon: gabonát begyűjt *~i vinberojn: szőlőt szüretel; ~o: **1.** gyűjtés, begyűjtés, szedés *~o de fojno: szénabegyűjtés *~o de informoj: információgyűjtés; **2.** gyűlekezet, csoport, csoportosulás *~o de esperantistoj: eszperantista csoportok *~o el dek homoj: tíz emberből

álló gyülekezet; **3.** gyűjtemény, kollekcio *~o Aprobata: eo Jóváhagyott Gyűjtemény (Zamenhof jóváhagyásával az Hachette által kiadott könyvek) *~o de antikvaj moneroj: régipénzgyűjtemény *~o de papilioj: lepkegyűjtemény; ~a: **1.** gyűjtés~, gyűjtő, begyűjtő *~a pasio: gyűjtőszenvetély; **2.** kollektív *szin* kolektiva; ~ado: gyűjtés, begyűjtés, szedés; ~adi: *tr* szedeget, gyűjtöget; ~anto: **1.** gyűjtő *~anto de pentraĵoj: festménygyűjtő; **2.** *agr* begyűjtő, szüretelő, szedő *~anto de pomoj: almászedő; ~igi: **1.** *ntr* gyűlekezik, összegyűlik (>emberek) *ni ~igos ĉe la busoj: a buszoknál gyűlekezünk; **2.** *ntr* gyűlik, összegyűlik (>egyebek) *~igas al li akvo en la buŝo: összefut a nyál a szájában *~igis sufiĉa mono: elegendő pénz gyűlt össze; ~igo: **1.** gyűlekezés, gyülekezet, gyűlés *la ~igo de la deputitoj: a küldöttek gyűlekezése v. gyűlekezete; **2.** összegyűlés, gyűjtemény *~igo de donacoj: ajándékok gyűlése; ~ilo: **1.** kém gyűjtőedény, szedőedény; **2.** *tech* gyűjtőlencse; **3.** vill kommutátor, áramgyűjtő; **4.** vill kollektor; **5.** gyűjtőmappa; ~isto: begyűjtő, beszedő *~isto de impostoj: adószedő *~isto de metalaĵoj: fémgyűjtő; ~ujo: **1.** gyűjtőedény, szedőedény *pluvakva ~ujo: esővízgyűjtő tartály; **2.** pénzpersely, gyűjtőpersely; al~igi: *ntr* csatlakozik *ankaŭ tiu tuta generacio al~igis al siaj patroj: *bibl* az az egész nemzedék is atyái mellé került *pluaj trupoj al~igis al la armeo: további csapatok csatlakoztak a sereghez; en~i: *tr* begyűjt, betakarít *en~i ĉiujn disponeblajn informojn: begyűjt minden rendelkezésre álló információt *en~i la rikoltaĵon: betakarítja a termést; for~i: *tr* összeszed és magával visz; post~o: böngészés, tallózás *szin* postrikolto; re~i: *tr* újra összegyűjt *re~i siajn fortojn: újra összeszedi minden erejét; ~oringo: vill kommutátorgyűrű
Ĵartajkolekto, bildkolekto, herbokolekto, insektokolekto, jarkolekto, mineralkolekto, modkolekto, monerkolekto, monokolekto, nubokolektanto, papilikolekto, sunkolektilo
kolektív/a=1. kollektív, közös *~a laboro: közös munka *~a sekureco: kollektív biztonság, közös biztonság; **2.** közösségi, együttes *~a kontrakto: jog kollektív szerződés *~a kulpeco: jog kollektív bűnösség *~a spirito: közösségi szellem; **3.** *nyt* köz~, csoportos, gyűjtő~
~kolektiva nomo, numeralo, pronomo, substantivo; ~o: **1.** kollektíva, közösség; **2.** *nyt* általános névmás; ~igi: *tr* *gazd pol* kollektivizál, közösségi tulajdonba vesz; ~igo: *gazd pol* kollektivizálás, közösségi tulajdonba vétel; ~ismo: *pol* kollektivizmus, kollektív tulajdonon alapuló rendszer; ~isto: *pol* kollektivista; ~noma: *gazd* közkereseti
Ĵlaborkolektivo
kolelitiaz/o=orv epeköbetegség, cholelithiasis
kolektor/o=~kolektilo 4
kolembol/oj=áll ugróvillások, ugróvillás rovarok, farkonugrók (Collembola)
kolemi/o=~koleemio
kolend/i=ntr kr betlehemez, csobánozt; ~ado: *kr* betlehemezés, csobánozás
kolenkim/o=növ kollenhima
koleopter/oj=áll bogarak, fedelesszárnyúak (rend) (Coleoptera)
koleoptil/o=növ rügyhüvely, csírahüvely, coleoptile, coleoptilon *szin* ĝermingo
koleoriz/o=növ gyökérhüvely, coleorrhiza *szin* radikingo
koler/i=tr/ntr haragszik *ĉu vi ~as min?: haragszol rám? *forte ~is la Eternulo kontraŭ viaj patroj: *bibl* igen megharagudott az Úr a ti atyáitokra *kiu ~as, tiu ne prosperas Z: *közm* a harag nem jó tanácsadó *mi ~as ne pri, sed por li: nem rá, hanem érte haragszom; ~a: dühös, haragvó, haragos *~a, kiel cento da diabloj: olyan dühös, mint akibe száz ördög bújott *~a, kiel hundo rabia: dühös, mint a veszett kutya *li estas hodiaŭ en ~a humoro: ma dühös kedvében van *mi ne estas ~a kontraŭ vi: nem haragszom rád; ~o: harag, méreg *doni eliron al sia ~o: utat enged a haragjának *fajreroj de ~o ŝprucis el liaj okuloj: szikrázott a szeme a haragtól *~o montras malsaĝulon Z: okos enged, számár szenved *~o pravecon ne donas Z: *közm* aki haragszik, annak nincs igaza *lia ~o vaporigis: elpárolgott a haragja *li kaptigis de ~o: elfogta az indulat *post ~o venas favoro Z: *közm* ború után felderül még *trafis min justa ~o: jogos harag fogott el; ~ego: düh; ~eti: *ntr* bosszankodik; ~igi: *tr* megharagít, felbosszant; ~igita: ingerült, felbőszült; ~emo: lobbánékony, indulatos természet; ~eti: *tr/ntr* duzzog, neheztel; ek~ema: könnyen felfortyanó, szangvinikus; ek~i: *tr/ntr* megharagszik, felfortyan; ek~o: indulat, felfortyanás; inter~igi: *ntr* összevesznek egymással; post~o: neheztelés; sen~igi: *tr* kiengesztel; sen~igi: *ntr* kiengesztelődik; ~atako: dühroham; ~krii: *ntr* ordít, szitkozódik
Ĵdaŭrkolera
kolera/o=~holero
kolerik/a=pszi kolerikus, lobbánékony, ingerlékeny; ~ulo: *pszi* kolerikus ember

kolesterin/o=~kolesterolo
Kolhid/o=tört geo Kolchisz
kolhoz/o=agr tört kolhoz vö. sovhozo; ~ano: *agr tört* kolhoztag
koli/o=áll skót juhászkutya *szin* skota ŝafhundo
kolibacil/o=~kojlobacilo
kolibi/o=növ fülökegomba (Collybia)
kolibr/o=áll kolibri (Trochilus) *szin* muŝbirdo
kolier/o=nyaklánc *szin* kolĉeno 1, ĉirkaŭkolo 1
kolik/o=orv hascsikarás, hasi görcs, colica *apendica ~o: féregnyúlvány-gyulladás okozta görcsös fájdalom, colica appendicularis *hepata ~o: epekö okozta hasi görcs, colica hepatica *intesta ~o: bélgörcs, colica intestinalis *rena ~o: vesekő v. vesegyulladás okozta görcs, colica nephritica
kolimat/=fiz tr (fényt) párhuzamosít, kollimál; ~ilo: **1.** *fiz* kollimátor, fénypárhuzamosító lencse; **2.** *kat* kollimátor, célzókészülék
kolimb/o=ex búvármadár ~gavio
kolin/o=kém kolin *acetil~o: acetilkolin; ~esterazo: *biol* kém kolinészteráz
koliri/o=gysz szemcsepp, szemvíz, collyrium *szin* okulakvo
kolit/o=~kojlito
kolizi/i=1. *ntr* ütközik, összeütközik *kamiono ~is kun personaŭto: kamion ütközött személykocsival *varotrajno ~is kun pasaĝertrajno: tehervonat ütközött személyvonattal; **2.** *ntr* *átv* ütközik vmivel (kun) *la honorsento ~is en li kun la profitemo: a becsületért ütközött benne a profitésséggel *via leĝpropono ~as kun la konstitucio: a törvényjavaslata az alkotmányba ütközik; ~o: **1.** ütközés *~o de ŝarĝaŭto kun tramo: teherautó ütközése villamossal *malelasta ~o: *fiz* rugalmatlan ütközés; **2.** *átv* ütközés, összeütközés *~o de intereso: érdekek ütközése *veni en ~on: összeütközésbe kerül; ~aŭto: dodzem; ~fuĝinto: *közl* jog cserbenhagyó gázoló; ~mato: *hajó* ütközőszőnyeg
Kolkat/o=geo Kalkutta
kolkotar/o=kém vörösvasoxid, kolkotar, caput mortuum
kolob/o=áll kacsakezű majom, kolobusz (Colobus)
kolobom/o=orv hasadékképződés, coloboma
kolocint/o=~kolocinto
kolodi/o=kém kollódium, gyapotmáz
kolofon/o=kém zene vonógyanta, hegedűgyanta *szin* rezinaĵo; ~i: *tr* zene (vonót) gyantáz
kolofon/o²=knyv kolofon, impresszum, zárócím
koloid/o=kém fiz kolloid; ~a: *kém fiz mn* kolloid, kolloidális *~a elektrolito: kolloid elektrolit *~a kemio: kolloidkémia, kolloidika; ~ero: kolloid részecske; ~peksio: *orv* colloidopexia
kolokazi/o=növ kolokázia (Colocasia)
kolokint/o=növ takarmánydinnye, sártök, keserű sártök (Citrullus colocynthis)
kolokv/o=tudományos tanácskozás, szimpózium, szakmai konferencia
Koloman/o=Kálmán
kolomb/o=1. áll galamb (Columba) *~o de la paco: békegalamb *la ~o kveras, rukulas: a galamb turbékol, bűg *arbo~o, tru~o: ~enado *dom~o: házigalamb (C. domestica) *kurier~o, leter~o: postagalamb *ringo~o: ~palumbo *rok~o: ~livio *tru~o: kék galamb (C. oenas); ~edoj: áll galambfélék (Columbidae); ~ejo: galambház; ~eto: **1.** áll kis galamb *rostita ~eto ne flugas al la buŝeto Z: a sült galamb nem repül az ember szájába; **2.** *átv* galambocskám (kedveskedő megszólítás); ~ino: **1.** áll nőstény galamb, tojó; **2.** *átv* galambom (nő kedveskedő megszólítása); ~umi: **1.** *ntr* áll turbékol *szin* kver; **2.** *ntr* *átv* turbékol *geamantoj kolumbumas: szerelmesek turbékolnak; vir~o: áll hím galamb; ~obredisto: *agr* galambász, galambtenyésztő, galambász; ~okolora: galambszürke
Ĵpackolombo
Kolomb/o²=geo Colombo *~o estas la ĉefurbo de Srilanko: Colombo Sri Lanka fővárosa
Kolombi/o=geo pol Kolumbia (CO); ~ano: *fn* kolumbiai
Kolombin/o=ir Colombina (ügyes, ravasz, kacér szobalány)
kolon/o=1. ép oszlop *dorika, ionika, korintika ~o: dór, jón, korintoszi oszlop *kompozita ~o: kompozit oszlop *toskana ~o: toszkán oszlop; **2.** oszlop (nem építészeti) *trajana ~o: Traianus oszlopa *herkulaj ~oj: Hercules oszlopai *malhonora ~o: pellengér *szin* pilorio *vertebra ~o: anat gerincoszlop, columna vertebralis *szin* vertebra kolumno, spino; **3.** oszlop (oszlopszerű képződmény) *akva ~o: vízoszlop *fuma ~o: füstoszlop *hidrarga ~o: *fiz* higanyoszlop *nuba ~o: felhőoszlop; **4.** *kat* hadoszlop *la kvina ~o: *átv* az ötödik hadoszlop; **5.** *knyv* hasáb (könyvben, újságban) *szin* kolumno; **6.** oszlop, halom *szin* stako; **7.** *átv* oszlop (fő támogató v. támasz) *~o de la Esperanto-movado: az eszperantó mozgalom oszlopa *la ~o kaj bazo de la vero: *bibl* az igazság oszlopa és erős alapja *la kvin ~oj de islamo: az iszlám öt

oszlopa *la sep ~oj de la saĝo: a bölcsesség hét oszlopa; **8.** colón (pénznem); ~**aro**: ép oszlopsor *~aro de helena templo: görög templom oszlopsora; ~**ego**: ép pillér *szin* piliero; ~**ejo**: ép oszlopocsarnok *szin* kolonhalo; ~**eto**: ép oszlopocská, vékony oszlop *portalo kun ~etoj: oszlopos portál; **inter~o**: ép oszlopköz; **sur~ajo**: ép párkányzat *szin* entablemento; ~**amaso**: rakás, halom; ~**halo**: ép oszlopocsarnok *szin* kolonejo

Uaerkolono, afiŝkolono, distillkolono, fumkolono, grafitkoloneto, pontkolono, marŝkolono, memorkolono, pestokolono, punkolono, vojkoloneto

kolonel/o=kat ezredes; **sub~o**: kat alezredes

koloni/o=1. *tört* kolónia, külszázgi település *helena ~o: görög kolónia *romia ~o de veteranoj: római veteránkolónia; **2.** gyarmat, kolónia *la ~oj de la brita krono: a brit korona gyarmatai *Siberio estis la unua rusa ~o: Szibéria volt az első orosz gyarmat; **3.** kolónia (külföldön élő azonos nemzetiségűek közössége) *la hungara ~o en San-Francisko: a San Francisco-i magyar kolónia; **4.** telep (azonos foglalkozásúak közössége) *~o de pentristoj en Nagybánya: *műv* a nagybányai művésztelep *punlabora ~o: *jog* fegyencetelep, kényszermunkatábor; **5.** *biol* telep, kolónia *~o de abeloj: méhkolónia *~o de cianobakterioj: cianbaktérium-telep *~o de mikroboj: mikrobatelep *larvo~o: lárvakolónia; ~**a**: gyarmati *~aj militoj: gyarmati háborúk *~a ministerio: gyarmati minisztérium; ~**i**: *tr* gyarmatosít, kolonizál; ~**ado**: gyarmatosítás, kolonizálás, kolonizáció; ~**ano**: **1.** gyarmatlakó; **2.** kolónia tagja; ~**ismo**: polt gyarmatosító rendszer, kolonializmus; ~**isto**: gyarmatosító; **eks~o**: volt gyarmat; **mal~i**: *tr* pol dekolonizál, gyarmati sorból felszabadít; **mal~igo**: pol dekolonizáció, gyarmati felszabadulás; **re~i**: **1.** *tr* pol újragyarmatosít, rekolonizál; **2.** *tr* *biol* újratelepít, újrakolonizál, rekolonizál; **kontra~ismo**: pol gyarmatellenes politika, gyarmatosítás-ellenesség, antikolonializmus; ~**ajbutiko**: gyarmatárüzlet

Kolonj/o=geo Köln

Kolonj/o=2. *geo* Kolonia *~o estas la ĉefurbo de la mikronezia insulo Ponapeo: Kolonia a mikroneziai Pohnpei sziget fővárosa

kolor/o=1. szín *de kiu ~o ĝi estas?: milyen színű? *de ruĝa ~o: piros színű *fona ~o: háttérszín *haroj de nedifinita ~o: határozatlan színű haj *komplementaj ~oj: kiegészítő színek, komplementer színek *kria ~o, tranĉa ~o: ríktó szín *la sep ~oj de la ĉielarko: a szivárvány hét színe *lia vesto brilas per ĉiuj ~oj de la ĉielarko: ruházata a szivárvány minden színében pompázott *perdi sian ~on, ŝanĝi sian ~on: színt vált, elsápad *primara ~o: alapszín; **2.** *átv* szín *de sama ~o, de sama valoro Z: az egyik tizenkilenc, a másik egy híján húsz *montri siajn verajn ~ojn: kimutatja a foga fehérjét *pentri la projekton per plej belaj ~oj: tökéletesnek festi le a tervezetet *prezenti la aferon sub falsaj ~oj: hamis színben tünteti fel a dolgot *vidi ĉion en roza ~o: rózsás színben látja a világot *vidi la situacion en nigra ~o: fekete színben látja a helyzetet; **3.** hangszín *szin* sonkoloro; **4.** színezet, jelleg *la romantika ~o de la teatraĵo: a darab romantikus színezete *loka ~o: lokális v. helyi szín, helyi jelleg, couleur locale *vi donis novan ~on al nia socio: új színt hoztál a társaságunkba; **5.** *cím* szín *homoj de diversaj politikaj ~oj: különböző politikai színezetű emberek *la ~oj de la kavaliro: a lovag színei *la ~oj de la reĝo: a király színei (címerének színei) *naciaj ~oj: nemzeti színek; **6.** *fiz* kvantumszín *~a ŝargo: színtöltés; ~**a**: szín~, színes *~a povo, ~a forto: színerő; ~**i**: *tr* színez *akompana muziko ~as la dialogon: kísérőzene színesíti a társalgást *la herbo verde ~as la kampojn: a fű zöldre színezi a mezőket *la sabiranta suno ~as ĉion ore: a lemenő nap mindent aranyra színez; ~**ado**: festegetés, színezgetés; ~**ajo**: színes anyag, színes valami; ~**aro**: színekészlet, paletta *szin* paletro **2**; ~**igi**: *tr* befest, kiszínez *li ~igis verde la keston: zöldre festette a ládát *ni ~igu la figurojn: színezzük ki a figurákat; ~**igaĵo**, ~**ilo**, ~**igilo**: festék, színezőanyag; ~**igisto**: festő (pl. szobafestő) *szin* farbisto; ~**igi**: *ntr* színesedik, kiszínesedik *printempe la pejzaĝo ~igas: tavasszal a táj kiszínesedik *ŝia vizaĝo ~iĝis: arca kiszínesedett, eleven arcshint nyert; ~**isto**: *műv* kolorista; **ali~igi**: *ntr* elszíneződik *pro la fortaj sunradioj la ĉapo ali~iĝis: az erős napsugarak miatt a sapka elszíneződött; **bel~a**: tetszetős színű; **du~a**: kétszínű *du~a presaĵo: kétszínű nyomtatvány; **miks~a**: tarka *szin* bunta; **mult~a**, **multa~a**: sokszínű, tarka *szin* bunta *mult~a teksaĵo: tarka szőttés; **plen~a**: teljesen színes; **plur~a**: többszínű *plur~a politika paletro: többszínű politikai paletta; **sen~a**: színtelen, fakó *sen~a likvo: színtelen folyadék; **sen~igi**: *ntr* kifakul, színét veszti; **sen~iĝinta**: kifakult, fakó; **trans~i**: *tr* átszínez, más színt kölcsönöz *la lumo trans~is la objektojn: a fény más színt kölcsönözött a tárgyakkal; **trans~igi**: *ntr* színt vált, átszíneződik; **tri~a**: háromszínű *tri~a flago: háromszínű zászló; **unu~a**: egyszínű; ~**blinda**: színvak; ~**blindec**: színvaktság *szin* ahromatopsio; ~**efekto**: színhatás; ~**filmo**: *film* színes film; ~**foto**: *fot* színes fotó, színes fénykép; ~**fotado**: *fot*

színes fényképezés; ~**igkajero**: kifestőkönyv; ~**konser**: *tex* színtartó; ~**krajono**: színes ceruza; ~**nuanco**: színárnyalat; ~**ometro**: *fiz* kém színmérő, koloriméter; ~**ometrio**: *fiz* kém kolorimetria; ~**multo**: színekavalkád, sokszínűség; ~**pala**: színehagyott, fakó; ~**presilo**, ~**printilo**: *inf* színes nyomtató; ~**reakcio**: *kém* színreakció *~reakcio de proteinoj: fehérjék színreakciói; ~**riĉa**: színpompás, tarka; ~**ŝmiri**: *tr* mázolni; ~**televiĉilo**: színes tévé

Ŭbrikkolora, bronzkolora, cinamkolora, fulgokolora, Gram-kolorigo, grenatkolora, haŭtkoloro, indigkolora, kafkolora, kaŝtankolora, kolombokolora, kolorefekto, kongokoloraĵo, kremkolora, krikolora, lankolora, metalkolora, naturkolora, olivkolora, oranĝkolora, orkolora, paŝtelkoloro, rozkolora, sablokolora, sonkoloro, siringkolora, ŝamkolora, ŝanĝkolora, violkolora, vizaĝkoloro, voĉkoloro

Kolorad/o=1. *geo* Colorado (folyó); **2.** *geo* pol Colorado (állam) (US);

~**io**: *ne* ☞ Kolorado 2; ~**o**-skarabo: ☞ leptonotarso

koloratur/o=zene koloratúra, díszítés (>ének)

kolos/o=1. *ép* *műv* kolosszus (szobor) *la ~o de Rodiso: a rodoszi kolosszus; **2.** *átv* óriás (méreteiben v. teljesítményében) *muzika ~o: zenei óriás; ~**a**: hatalmas nagy, kolosszalás *~a entrepreno: hatalmas vállalkozás *~a eraro: kolosszalás tévedés *~a urbo: hatalmas nagy város

Ŭarbokoloso, urbokoloso

Kolose/o=*tört* *geo* Kolossze, Kolossé, Kolosszai, Colossae *La epistolo de la apostolo Paŭlo al la ~anoj: *bibl* Szent Pál apostol levele a kolosszaiakhoz (Kol)

Kolose/o=2. *ép* Colosseum

kolostr/o=előtej, colostrum

kolport/i=*tr* *gazd* házal vmivel (n) *~i per libroj: könyvvel házal; ~**isto**: *gazd* házaló, vándorárus, ügynök *~isto de polvosuĉiloj: porszívóügynök

koltr/o=*agr* csoroszlya

kolubr/o=áll sikló (Coluber) *akva ~o: vízi sikló (C. natrix) *arbara ~o: erdei sikló (C. longissimus) *kupra ~o: rézsikló (Coronella austriaca)

koluet/o=*növ* dudafűt (Colueta) *szin* vezikarbusto

Kolumb/o=geo Kolumbusz (Kristóf); ~**io**: *geo* pol Columbia (US)

*Brita ~io: Brit Columbia (CA)

kolumbari/o=kolumbárium

kolumel/o=1. *növ* kolumella, columella (>gombák); **2.** *áll* kolumella, columella (>kagylók); **3.** *áll* kolumella, columella (>hallócsontocská)

kolumn/o=1. hasáb, rovat, rubrika, oszlop *en la ~o de elspezoj: a kiadások rovatában *~oj de ĵurnalo: újság hasábjai *la dekstra ~o de tabelo: táblázat jobb oszlopa; **2.** oszlop (oszlopba rendezett személyek, tárgyak) *la armeo atakis en kvar ~oj: *kat* a sereg négy oszlopba támadott *la lernantoj aranĝiĝis en kvar ~ojn: a tanulók négy oszlopba rendeződtek *la peonoj de la reĝ~o: *jték* a királyoszlop gyalogjai (>sakk) *la trunkostakoj estis aranĝitaj en tri ~oj: a farakások három oszlopba voltak rendezve *vertebra ~o: gerincoszlop, columna vertebralis; **3.** *tex* szempálca, szemoszlop; ~**isto**: rovatvezető, kommentátor *politika ~isto: politikai kommentátor

Ŭklaĉkolumno

kolur/o=*csill* kolúr (a napéjegylenlőségi és a napfordulói pontokon átmenő két legnagyobb kör)

kolutori/o=*gysz* inyedző, collutorium

koluzi/o=*jog* összejárás, lepaktálás, cinkosság, collusio

kolz/o=*növ* repce (Brassica napus var. napus) *szin* olenapo; ~**oleo**: *gaszt* repceolaj

kom/o=1. vessző (írásjel); **2.** *mat* tizedesvessző *szin* decimala komo, dekuma komo, onkomo *du ~o kvar: 2,4 *tri ~o nul kvar kvin: 3,045; **sub~o**: *knyv* cédille *szin* cedilo, subhoko

Ŭfikskomo, glitkomo, onkomo, punktokomo

koma/o=zene komma

komand/i=1. *tr* *kat* vezényel, irányít, parancsnokol *~i armeon: hadsereget vezényel *~i ŝipon: hajót irányít *~i taĉmenton: csapatot vezényel; **2.** *tr* *kat* vezényel (>manőver, hadmozdulat) *~i diversajn manovrojn: különböző hadmozdulatokat vezényel *~i paradmarŝon: díszleptet vezényel *li ~is „Malantaŭen!": hátraarcot vezényelt *Napoleono ~is antaŭen kvar batalionojn: Napóleon négy zászlóalját előre vezényelt; **3.** *tr* *tech* vezérel *elektre ~ata ŝlosado de pordoj: ajtók elektromosan vezérelt zárása; **4.** *tr* *átv* vezérel, ural *ĉiam ~u viajn sentojn: mindig uralkodj a érzelmeiden *li ne povis ~i sian pasion: nem tudott úrrá lenni a szenvedélyén; ~**o**: **1.** *kat* parancsnoklás, parancsnokság, vezetés *sub ~o de kapitano: kapitány vezetése alatt *preni la ~on: átveszi a parancsnokságot; **2.** *kat* vezényszó, parancsszó *aŭdiĝis la ~oj Marŝ!, HALT!: az Indulj!, Állj! vezényszavak hallatszottak; **3.** *tech* vezérlés; **4.** *inf* parancs, utasítás; ~**anto**: *kat*

parancsnok *~anto de etapo: hadtápparancsnok *~anto de divizio: hadosztályparancsnok *~anto de kredantoj: igazhitűek ura (kalifa) *~anto de ŝipo: hajóparancsnok *~anto de urbo: városparancsnok; ~**ejo**: 1. *kat* parancsnokság *garnizona ~ejo: helyőrség-parancsnokság; 2. *hajó* parancsnoki híd; **al-i**: *kat* v. hova vezényel, kivezényel, odavezényel *tuta kompanio estis al~ita: egy egész századot vezényelt oda; **ĉef-anto**: *kat* főparancsnok; **ĉef-ejo**: *kat* főparancsnokság; **for-i**: *tr kat* elvezényel, átvezényel (más helyre); **tele-i**: *tr tech* távvezérel *tele-i raketon: rakétát távvezérel; **trans-i**: *tr kat* átvezényel; ~**linio**: *inf* parancssor, utasítássor; ~**odosiero**: *inf* parancsfájl, bash, script (Unix)

Ŭarmekomandanto, kastelkomandanto

komandit/o=1. *gazd* betéti rendszer; 2. *gazd* vagyonbetét; ~**a**: *gazd* betéti *~a socio: betéti társaság; ~**i**: *tr gazd* (tőkét) előlegez; ~**anto**: *gazd* kültag (>betéti társaság); ~**isto**: *gazd* beltag (>betéti társaság)

komandor/o=1. *kr* komendátor, kontur (>lovagrend) *~o de la Malta Ordeno: a Máltai Lovagrend komendátora; 2. parancsnok (kitüntetés tulajdonosa) *~o de la Honora Legio: a Becsületrend parancsnoki keresztjének tulajdonosa; ~**ejo**: konturi székhely, konturi hivatal

komasaci/o=agr tagosítás *szin* reperceligo

komat/o=orv kóma, coma *apopleksia ~o: apoplexiás kóma, coma apoplecticum *diabeta ~o: cukorbeteg kóma, coma diabeticum; ~**a**: *orv* kómás, komatózus, comatosus *~a stato: kómás állapot; ~**ogena**: *orv* komatogén, comatogen

komb/i=1. *tr* fésül *~i al si la harojn: fésüli a haját *~i hundon: kutyát fésül *~i sin: fésülködik; 2. *tr tex* fésül, gerebenez; ~**ilo**: 1. fésű; 2. *tex* fésű, gereben; ~**isto**: fodrász *szin* frizisto; ~**istino**: fodrásznő *szin* frizistino; ~**itaĵo**, ~**lano**: *tex* fésűsgyapjú; **dis-i**: 1. *tr* szétfésül, kifésül; 2. *tr tex* kártol, gerebenez; **dis-o**: választék (>haj); **el-i**: *tr* kifésül *el~i la sablon el siaj haroj: kifésüli a homokot a hajából; **mal-i**: *tr* összekócol, szétborzol *la vento mal~is liajn harojn: a szél összekócolta a haját; **tra-i**: 1. *tr* átfésül; 2. *tr átv* átfésül *la policanoj tra~is la terenon: a rendőrök átfésülték a terepet; **re-i**: *tr* újráfésül; **retro-i**: *tr* hátrafésül; **teks-i**: *tr* borda *szin* glitotrabó; **venus-i**: Ŭenuskombil-skandiko Ŭglatkombita

kombajn/o=agr aratócséplőgép, kombájn

kombe/o=geocombe (szűk, eróziós völgy boltozat tengelyében)

kombin/i=1. *tr* összeállít, összeválogat, egybeszerkeszt, kombinál *~i la diverskolorajn vestopecojn: kombinálja a különböző színű ruhadarabokat; 2. *tr kém* vegyít, elegyít; 3. *tr átv* kitervel, kigondol, összeállít, kombinál *li ĉiam ~is al si avantaĝojn: mindig kiügyeskedett magának előnyöket *~i planon: tervet összeállít *se vi ĝuste ~as, vi sukcesas: ha jól kombinálsz, sikered lesz; ~**aĉi**: *tr pej* ügyeskedik, összeügyeskedik *li ~aĉis al si multan monon: sok pénzt összeügyeskedett; ~**aĵo**: 1. kombináció; 2. *kém* vegyület *organika ~aĵo: szerves vegyület; 3. *mat* kombináció *lineara ~aĵo: lineáris kombináció; ~**iĝi**: 1. *ntr* kombinálódik; 2. *ntr kém* vegyül *natrio kaj kloro ~iĝas al natria klorido: a nátrium és a klór nátriumkloriddá vegyül; ~**iĝemo**: Ŭafineco 4; ~**ilo**: *inf* kombinációs áramkör; ~**umo**: Ŭkombinato; **para-aĵoj**: *kém* paravegyületek; **re-iĝo**: 1. *fiz* újraegyesülés, rekombináció; 2. *biol* genetikai kicserélődés, rekombináció; **mal-i**: *tr kém* bont, felbont, elemeire bont *por analizi nekonatan substancon, oni devas mal~i ĝin: ismeretlen anyag elemzéséhez elemeire kell bontani; ~**opiŝto**: *zene* kombinációs regiszter (>orgona); ~**oŝranko**: kombinált szekrény; ~**otono**: *zene* kombinációs hang

Ŭvorkombinaĵo

kombinaci/o=ne Ŭkombinaĵo

kombinat/o=ip kombinát *agrikultura ~o: mezőgazdasági kombinát *kemia ~o: vegyi kombinát *metalurgia ~o: kohászati kombinát

kombinatorik/o=mat kombinatorika, kapcsolástan

kombine/o=1. *tex* ingnadrág, body; 2. *tex* kezslábas, overall; 3. *tex* szkafander, úrruha, búvárruha

kombret/o=növ nyálkafa (Combretum)

kombu/o=növ kombu (ehető moszat)

kombuĉ/o=növ kombucha (gomba)

komedi/o=1. *ir* vígjáték, komédia *intriga ~o: cselszövényes vígjáték *karakter ~o: jellemkomédia *la ~oj de Aristofano kaj Moliero: Arisztóphanész és Molière komédiái *mora ~o: társadalmi vígjáték; 2. *átv* komédia, nevetség *tio estas ja ~o, mi devas ridi: hát ez komédia, nevetnem kell *tio estas pura ~o: csupa nevetség; ~**a**: 1. *ir* vígjátéki, komédia-; 2. *átv* nevetséges, álszent, megrendezett *ĉi tiu estas ~a procedo: ez megrendezett eljárás; ~**i**: 1. *ntr ir* komédiát v. vígjátékot játszik; 2. *tr átv* komédiázik, megjátsszik vmit *li ~as la amantan patron: megjátssza a szeretőt apát; ~**anto**: *fn pej* képmutató, komédiázó, tettető; ~**isto**: komikus (>színész), komédiás; ~**istino**: komika, komédiásnő; ~**verkisto**: *ir* vígjátékíró, komédiaíró

Ŭartkomedio, filmkomedio, tragikomedio

komedon/o=orv mitesszer

komelin/o=növ kommelína (Commelina)

komenc/i=tr kezd, elkezd, megkezd *szin* ekigi *en Usono li ~is per nenio: Amerikában a semmivel kezdte *kiam mi ~is verki mian romanon: amikor elkezdtem írni a regényemet *kiu ~is kuiru, ne forkuru de l' fajro Z: *közm* ha főzni kezdett, ne fuss el a tűztől *~as pluvi: kezd esni *~i de Adamo Z: Ádám és Évánál kezd *~i ekde nulo: a nulláról kezd *~i laboron: munkát elkezd *~i per Dio, kaj fini per diablo Z: istennel kezd, ördöggel végzi *~u legi: kezdj olvasni *li ~as sian poemon per ekkrio: költeményét felkiáltással kezd *mi ~as per tio: azzal kezdem *multe ~ite, malmulte plenumite Z: *közm* aki sokat markolt, keveset fog; ~**a**: kezdő, kezdeti *jen estis la ~aj vortoj: ezek voltak a kezdő szavak *~aj malfacilaĵoj: kezdeti nehézségek; ~**e**: kezdetben, eleinte *disputo ~e, vi ne malpacos en fino Z: *közm* kétszer mérj, egyszer vágj *~e de la prezentado: az előadás kezdetén v. elején *~e mi kredis lin: eleinte hittem neki; ~**o**: kezdés, kezdet, vminek az eleje *szin* eko *ĉiu ~o estas malfacila Z: *közm* minden kezdet nehéz *en la ~o de la vojo: az út elején *en la ~o Dio kreis la ĉielon kaj la teron: *bibl* kezdetben teremtette Isten a mennyt és a földet *fari bonan ~on: jól kezd *la ~o de saĝo estas timo antaŭ Dio: a bölcsesség kezdete az istenfélelem *plej granda potenco kuŝas en la ~o Z: *közm* a jó kezdet fél siker *tuj de la ~o: mindjárt a kezdetektől fogva; ~**aĵo**: Ŭprimito; ~**anto**: *fn* kezdő *pri Esperanto mi estas ~anto: az eszperantóban kezdő vagyok; ~**iĝi**: *ntr* kezdődik, elkezdődik, megkezdődik *szin* eki *la festivalo ~iĝis: megkezdődött a fesztivál *la vorto ~iĝas per ko: a szó k-val kezdődik; **de-e**: kezdetől v. elejétől fogva *szin* ekde eko; **re-i**: *tr* újrakezd, előlről kezd *mi re~is studi: újrakezdtam a tanulmányaimat *ne re~u la fumadon: ne kezd újra a dohányzást; **re-iĝi**: *ntr* újrakezdődik, ismét elkezdődik *morgaŭ ĉio re~iĝos: holnap minden újrakezdődik; ~**litero**: kezdőbetű *szin* eklitero

Ŭmonatkomenco, vortkomenco

koment/i=tr kommentál, megjegyzésekkel lát el, megjegyzéseket fűz vmihez (n) *~i la aktualajn eventojn: kommentálja az aktuális eseményeket *vi ne bezonas ~i mian decidon: nem kell megjegyzéseket fűznöd a döntésemhez; ~**o**: 1. megjegyzés, jegyzet *neniu ~o: nincs megjegyzés, no comment; 2. *nyt* comment, réma vö. topiko; 3. *inf* megjegyzés, REM; ~**isto**: jegyzetíró, kommentátor; **for-i**: *tr inf* megjegyzéssé alakít; **mal-i**: *tr inf* megjegyzést visszaalakít; ~**otemo**: beszédtema

komentari/i=tr magyarázó jegyzetekkel lát el, kommentál, megjegyzéseket fűz vmihez (n) *szin* prinoti *~i Iliadon: az Iliászhoz magyarázó jegyzeteket készít *~i leĝprojekton: törvénytervezetet kommentál; ~**o**: magyarázó jegyzetek, kommentár; ~**isto**: kommentátor, jegyzetkészítő, glosszairó

komerc/i=ntr *gazd* kereskedik vmivel (per) *~i kun Germanujo per nutraĵoj: élelmiszerral kereskedik Németországgal *~i per tekstilaĵoj: textilben utazik *~i podetale, ~i pomalgrande: kicsiben kereskedik *~i pomaldetale, ~i pogrande: nagyban kereskedik; ~**o**: *gazd* kereskedelem *ĉe ~o kapo bona estas bezona: *közm* az üzlethez ész kell *detala ~o, pomalgranda ~o: kiskereskedelem, kicsiben való kereskedés *szin* etkomerco *e~o: *inf* elektronikus kereskedelem, e-kereskedelem, e-commerce *ekstera ~o, eksterlanda ~o: külkereskedelem *~o ne estas ŝerco: *közm* az üzlet, az üzlet *maldetala ~o, pogranda ~o: nagykereskedelem, nagybani kereskedelem *szin* grandkomerco *Monda Organizo pri ~o: Kereskedelmi Világszervezet, WTO *ne ekzistas en ~o amikeco nek ŝerco Z: *közm* az üzletben nincs barátság *nigra ~o: feketekereskedelem; ~**a**: *gazd* kereskedelmi, értékesítési, üzleti *~a libro: üzleti könyv *ne taŭgas la vero por ~a afero Z: *közm* hazugság nélkül csődbe jutna a bolt; ~**ado**: *gazd* kereskedés; ~**aĵo**: 1. *gazd* kereskedelmi áru, portéka; 2. *inf* fizetős program, fizetős szoftver vö. publikajo, propagaĵo; ~**ejo**: *gazd* üzletház, elárusítóhely; ~**isto**: *gazd* kereskedő, kalmár *pogranda ~isto: nagybani kereskedő *szin* grandkomercisto *podetala ~isto: kiskereskedő *szin* etkomercisto *~isto estas ĉasisto, li rigardas, kiu sin ne gardas Z: *közm* kicsi zsemlye, kövér pék *malsaĝulo venas, ~isto festenas Z: *közm* ha bolond megy a vásárra, gazdagodnak a kalmárok *pogranda ~isto: nagykereskedő, nagybani kereskedő *pomalgranda ~isto: kiskereskedő *szin* etkomercisto; **ekster~a**: *gazd* külkereskedelmi *ekster~a entrepreno: külkereskedelmi vállalat; **ekster~isto**: *gazd* külkereskedő; **et~o**, **malgrand~o**: *gazd* kiskereskedelem, kicsiben való kereskedés *szin* podetala komerco, pomalgranda komerco; **et~isto**, **malgrand~isto**: *gazd* kiskereskedő *szin* podetala komercisto; **fi~o**: *gazd* feketekereskedelem, zugkereskedelem; **fi~isto**: *zug* feketekereskedő, nyereszkesedő, feketéző; **for~i**: 1. *tr gazd* áruba bocsát *li ne for~as sian konsiencon: nem bocsátja áruba a lelkiismeretét; 2. *tr* (silány árut)

megpróbál eladni, rászó vkire vmit *li for-as velkajn legomojn: hervadt zöldséget próbál eladni *ne for-u al mi viajn varaĉojn: ne sózd rám vacak áruadat; **grand-o**: *gazd* nagykereskedelem, nagybani kereskedelem *szin* pomaldetala komerco, pogranda komerco; **grand-isto**: *gazd* nagybani kereskedő *szin* pogranda komercisto; ~**maristo**: *gazd* hajózó kereskedő; ~**ocentro**: *gazd* kereskedelmi központ; ~**odomo**: *gazd* kereskedőház; ~**ŝipo**: *hajó* *gazd* kereskedelmi hajó

Ůbilkomerco, brutkomercisto, e-kermerco, kaŝkomerco, liberkomercismo, mondkomerco, retkomerco

komet/o=*csill* üstökös *la Haleja ~o: a Halley-üstökös

komfort/o=kényelem, komfort *havigi al si ~on: kényelmet teremt magának *hejma ~o: otthoni kényelem; ~**a**: kényelmes, komfortos *~a domo: kényelmes ház *~a plimulto: *pol* kényelmes többség *~a ŝego: kényelmes szék *~aj vivcirkonstancoj: kényelmes életkörülmények; ~**iga**: kényelmi, kényelmet szolgáló *~igaj servoj: kényelmi szolgáltatások; ~**igi**: *tr* kényelmessé tesz, komfortossá tesz *~igi sin: kényelembe helyezi magát; **mal~a**, **sen~a**: kényelmetlen, komfort nélküli *sen~a loĝejo: komfort nélküli lakás *sidi ĉi tie estas mal~e: kényelmetlen kiti ŭlni; **mal~aĵo**: kényelmetlenség (vmi kényelmetlen) **komi/o**=*fn* komi, zürjén; ~**a**: *mn nyt* komi, zürjén (kv); ~**lando**: *geo* *pol* Komiföld (RU)

komifor/o=*növ* balzsamfa (Commiphora)

komik/a=komikus, mulatságos *vö*. tragika *~a gesto: komikus gesztus *~a situacio: nevetségesség helyzet; ~**o**: komikum *la ~o de la situacio: a helyzet komikuma; ~**eco**: nevetségesség, komikusság *la ~eco de viaj movoj: mozdulataid komikussága; ~**isto**: *fn* komikus (színész); ~**istino**: *fn* komika, komikus színésznő; ~**ulo**: nevetségesség figura, komikus alak **komiks/o**=*ir* képregény *szin* bildrakonto *vö*. bildstrio

komisar/o=**1.** *pol* biztos, megbízott, ideiglenes teendőkkel megbízott *datumprotekta ~o: adatvédelmi biztos *ekzamena ~o: vizsgabiztos *enketa ~o: vizsgálóbiztos *kolonia ~o: gyarmatügyi biztos *~o de balo: bál szervezője *~o de ekspozicio: kiállítási rendezője *ministra ~o: miniszteri biztos *registara ~o pri la fervojoj: vasúti kormánybiztos *registara ~o pri inundo: árvízi kormánybiztos *stacidoma ~o: állomásparancsnok; **2.** tisztviselő, államhivatalnok; **3.** *tört* *pol* komisszár, biztos *milita ~o: katonai biztos, komisszár *regimenta ~o: ezredbiztos, ezredkomisszár *kompania ~o: századbiztos, századkomisszár; ~**ejo**: biztosi hivatal, biztosság, parancsnokság Ůkontrolkomisaro, popolkomisaro

komisariat/o=biztosság (>hivatal), biztosi hivatal, parancsnokság *~o por rifuĝintoj: menekültügyi biztosság *~o pri atoma energio: atomenergia-biztosság *~o pri ekonomia plano: gazdasági tervbiztosság **komisi/i**=**1.** *tr* vmit (n) vkire (al) biz, megbíz vkit (al) vmivel (n) *~i la publikigon de la protokolo al la sekretario: megbízza a titkárt a jegyzőkönyv közzétételével *li ~is al mi la tradukon de la libro: engem bízott meg a könyv fordításával, rám bízta a könyv fordítását; **2.** *tr* átad, rábíz *szin* konfidi **2** *la gepatroj ~is la infanon al li: a szülők rábízta a gyereket; ~**a**: megbízásból történő, bizományi; ~**e**: megbízásból *li ~e transdonis al mi televidilon: megbízásból egy tévékészüléket adott át nekem *paroli ~e de organizo: szervezet megbízásából beszél *vendi ~e: megbízásból elad; ~**o**: **1.** megbízás *li ricevis ~on reformi la lingvon: megbízást kapott a nyelv reformálására *mi ricevis la honoron ~on: azt a megtisztelő megbízást kaptam *ricevi malgrandajn ~ojn: kisebb megbízásokat kap; **2.** *ex* biztosság ➤komisio; ~**anto**: megbízó; ~**isto**: *fn* gazd bizományos; ~**ito**: *fn* megbízott; ~**ulo**: megbízott közvetítő; ~**pago**: *gazd* jutalék, közvetítési díj, bizományi díj *diskonta ~pago: diszkontjutalék, leszámítási jutalék

Ůirkomisio

komision/o=biztosság *agrikultura ~o: *pol* *agr* mezőgazdasági biztosság *buĝeta ~o: *pol* költségvetési biztosság *ekonomia ~o: *pol* *gazd* gazdasági biztosság *ekzamena ~o: *isk* vizsgabiztosság *elektu ~o: *pol* választási biztosság *Eŭropa ~o: *pol* Európai Biztosság *imunece ~o: *pol* mentelmi biztosság *~o de Homaj Rajtoj: *pol* Emberi Jogok Bizottsága *~o por la interŝanĝo de kulturaj valoroj: kulturális értékek cseréje biztosság *~o pri eksteraj aferoj: *pol* külügyi biztosság *~o pri homaj rajtoj: *pol* emberjogi biztosság *~o pri konstituciaj aferoj: *pol* alkotmányügyi biztosság *konciliacia ~o: békéltető biztosság *Konflikt~o de SAT: *eo* SAT békéltető bizottsága *nacidefenda ~o: *pol* nemzetvédelmi biztosság *parlamentu ~o: *pol* parlamenti biztosság *prepara ~o: előkészítő biztosság *rekrutiga ~o: *kat* sorozóbiztosság *sociala ~o: *pol* szociális biztosság; **sub~o**: albiztosság

Ůenketkomisio, esplorkomisio, fakulkomisio, juĝkomisio, kontrolkomisio, programkomisio

komisur/o=**1.** *anat* áll összeköttetés, commissura (>idegrendszer); **2.** *anat* kapcsolat, szájadék, ereszték, commissura *lipa ~o: szájszöglet,

szájzug, commissura labiorum oris *palpebra ~o: szemhéjzug, szemhéjak közti összeköttetés, commissura palpebralis; **3.** *növ* érintkezési felület, varrat, összeforradási vonal, commissura

komitat/o=(választott) bizottság, választmány *Centra ~o: *pol* Központi Bizottság *~o de Regionoj: *pol* Régiók Bizottsága (EU) *~o de UEA: UEA-választmány *Konstanta ~o de Kongresoj: Kongresszusi Állandó Bizottság *Kunordiga ~o por Orient-Okcidenta Merkatpolitiko: *gazd* *pol* Többoldalú Exportellenőrzést Koordináló Bizottság, COCOM *Lingva ~o: *eo* Nyelvi Bizottság *organiza ~o: szervezőbizottság *studenta ~o: hallgatói önkormányzat; ~**ano**: bizottsági tag, választmányi tag; **sub~o**: albiztosság; ~**konsido**: bizottsági ülés, választmányi ülés

Ůcerbumkomitato, partikomitato, plenumkomitato, redaktokomitato, strikokomitato

komiz/o=**1.** kereskedősegéd, bolti eladó *vojaĝa ~o: kereskedelmi utazó, utazó ügynök; **2.** irodai alkalmazott, írnok *banka ~o: banki alkalmazott

komoci/o=*orv* rázkódás, commotio *cerba ~o, cerebra ~o: agyrázkódás, commotio cerebri *szin* cerboskuo; ~**i**: *tr* *orv* megrázkódtat **komod/o**=komód, fiókos szekrény, szublót

komodor/o=➤subadmiralo

komondor/o=áll komondor

Komor/oj=**1.** *geo* Comore-szigetek; **2.** *geo* *pol* Comore-szigetek (KM)

kompakt/a=**1.** tömör, sűrű, kompakt *~a disko: kompaktlemez, CD *~a eldono: *knv* kompakt kiadás *~a grundo: tömör talaj; **2.** tömzsi, zömök; **3.** *mat* kompakt *~a topologia spaco: kompakt topologikus tér; ~**o**: **1.** tömörítvény, sűrítvény; **2.** *ép* műkö; ~**igi**: **1.** *tr* tömörít, összenyom, kompaktál; **2.** *tr* *inf* tömörít *szin* densigi, enzipigi; **3.** *tr* *mat* kompaktál; **antaŭ~a**: *mat* prekompakt; **kvazaŭ~a**: *mat* kvázikompakt; **mal~a**: laza, máltagat *mal~a tero: laza föld; **mal~igi**: **1.** *tr* fellazít; **2.** *tr* *inf* kitömörít; ~**disko**: *eltr* kompaktlemez, CD; ~**diskilo**: *eltr* CD-lejátszó

kompan/o=pajtás, cimbor, haver

kompani/o=**1.** *gazd* társaság *akcia ~o: részvénytársaság *asekura ~o: biztosítótársaság *filia ~o: leányvállalat *fondi ~on: társaságot alapít *~o kun limigitaj rajtoj: korlátozott felelősségű társaság, kft. *mi ĝojas esti en via ~o: örülök, hogy a társaságában lehetek *Orient-Hinda ~o: Kelet-indiai Társaság *radiofonia ~o: rádiótársaság *trunka ~o, patrino ~o: anyacég, anyavállalat, holding; **2.** társaság, kompánia, kíséret *en ~o ĉe morto faciligas *Z*: *közm* együtt a halál is könnyebb *en mia ~o vi neniam enuas: a társaságomban sohasem unatkozol *fervoja ~o: *vsút* vasúttársaság *karta ~o: kártyázó társaság *tie li ĉiam trovis bonan ~on por si: ott mindig talált magának jó társaságot; **3.** *kat* század; ~**ano**: **1.** *gazd* társaság tagja, cégtárs; **2.** *fn* társaságbeli, a társaság tagja; **3.** *fn* kísérő; ~**estro**: **1.** társaság vezetője; **2.** *kat* századparancsnok; ~**aniĝi**: *ntr* társul, szegődik vkihez (kun); ~**imposto**: *gazd* társasági adó

Ůfilmkompanio, flugkompanio, petrolkompanio, punkkompanio, televídkompanio

kompar/i=**1.** *tr* összehasonlít, összevet (kun) *eĉ ~i oni ne povas ilin: össze sem lehet hasonlítani őket *ili ~is siajn fortojn: összemérték erejüket *~i ĝin kun la originalo: összehasonlítja az eredetivel *li ~is sian nunan situacion kun la pli frua: összehasonlította a mai helyzetét a korábbival *ne ~u du ne~eblajn aferojn: ne hasonlíts össze két összehasonlíthatatlan dolgot; **2.** *tr* hasonlít vmit (n) vmihez (kun) *Homero ~is la homojn kun falantaj arbofolioj: Homéros az embereket hulló falevelekhez hasonlította *la poeto ~is sian amatino kun rozo: a költő rózsához hasonlította a kedvesét *ne ~u vin kun mi: ne hasonlítsd magad hozzám; ~**o**: **1.** összehasonlítás *en ~o kun via patro vi estas nulo: apáddal összehasonlítva te semmi vagy *fari ~on: összehasonlítást tesz *~o ne estas pruvo *Z*: *közm* a példa még nem bizonyíték *~ul: vesd össze!; **2.** *ir* hasonlat *la ~oj de Petőfi estas artecaj: Petőfi hasonlati művészek *surmeto rompas, ~o trompas *Z*: *közm* minden hasonlat sántít *trafa ~o: találó hasonlat; ~**e**: vmivel összehasonlítva, vmihez (kun) képest *~e kun la viaj miaj meritoj estas etaj: összehasonlítva a tieiddel az én érdemeim csekélyek *~e kun li vi estas komencanto: hozzá képest te kezdő vagy *~e kun via apetito vi manĝis malmulte: az étvágyadhoz képest keveset ettél; ~**ado**: **1.** összevetés, összehasonlítás; **2.** *nyt* fokozás ➤komparacio; ~**ilo**: **1.** *tech* idomszer; **2.** *vill* komparátor; **3.** *vill* különbségképző szerv; **ne~ebla**, **sen~a**: összehasonlíthatatlan, páratlan, pártját ritkító *ne~eblaj aferoj: össze nem hasonlítható dolgok *sen~a beleco: páratlan szépség; **ne~eble**, **sen~e**: **1.** páratlanul *sen~e bona: páratlanul jó; **2.** jóval, messze *ne~eble pli granda danĝero: jóval nagyobb veszély *sen~e la plej perfekta solvo: messze a legtökéletesebb megoldás

Ůfazkomparilo

komparaci/o=*nyt* fokozás *absoluta ~o: abszolút fokozás *relativa ~o:

relatív fokozás; ~i: *tr* nyt fokoz

komparativ/o=*nyt* középfok *szin* meza grado *egaleca ~o: összehasonlító fok *malsupereca ~o: kisebbitő középfok *supereca ~o: fokozó középfok

komparti/o=*röv* komunista partio; ~ano: *pol* KP-tag

kompas/o=iránytű, tájoló *giroskopa ~o: giroszkopikus iránytű *~o de deklinacio: deklinációs iránytű *la plej multaj ~oj funkcias per magnetaj nadloj: a legtöbb iránytű mágnesűvel működik *lia ~o estas lia nazo: megy az orra után *magneta ~o: mágneses iránytű *tangenta ~o: tangens galvanométer; ~o: *csill* Tájoló, Pyxis; ~ujo: iránytűtok; ~karto: szélrózsa, iránytűlap

kompat/i=*tr* szán, sajnál, megsznál, megsajnál, megkönnyül *Dio batas, Dio ~as *Z: közm* Isten büntet, de meg is könnyül *~u min, mizeran: szánj meg engem, nyomorultat *li ~as la senmastrajn hundojn: sajnálja a gazdátlan kutyákat *mi ~as vin pro via malfeliĉo: sajnállak szerencsétlenséged miatt *pli feliĉa estas martelo insultata, ol amboso ~ata *Z: közm* jobb száz irigy, mint egy szánó *ŝtono lin ~us: még egy kőszívű embernek is megesne rajta a szíve; ~o: szánalom, könnyörtület, sajnálat *el ~o li kaŝas al li la veron: szánalomból eltulkolja előle a valóságot *havu ~on al mi: légy hozzám könnyörtületes *ne koni ~on: nem ismer könnyörtületet *senti ~on al sia proksimulo: szánalmat érez embertársa iránt *veki ~on: szánalmat kelt; ~a: szánakozó, sajnálkozó *rigardi lin kun ~a okulo: szánakozó szemmel nézi; ~ema: könnyörtületes, irgalmas; ~emo: könnyörtületesség, irgalmasság; ~igi: *tr* szánalmat ébreszt vkiben (n) vki iránt (al) *via malfeliĉo ~igis la reĝon al vi: szerencsétlenséget szánalmat ébresztett irántad a királyban; ~inda: szánandó, szánalomra méltó, sajnálatra méltó, szerencsétlen *~inda infano: szegény gyermek; **ek-i**: *tr* megsajnál, megsznál, megkönnyül vkin (n); **mal-a**, **sen-a**: kegyetlen *la sen-a sorto: a kegyetlen sors; **mal-ema**: kegyörtelen, kíméletlen, irgalmatlan, szívtelen; **mal-emo**, **sen-emo**: kegyörtelenség, kíméletlenség, irgalmatlanság, szívtelenség; **mem-o**: önsajnálát; ~plena: szánalommal teljes, könnyörtületes; ~veka: szánalomébresztő

kompendi/o=kivonat, vezérfonal, kézikönyv, összefoglalás, foglalat, kompendium *~o de la algebro: az algebra kézikönyve *~o de la esperanta gramatiko: az eszperantó nyelvtan kézikönyve *~o de la Kapitolo de Markso: Marx Tőkéjének kivonata *~o de la katolika socia doktrino: a katolikus szociális tanítás foglalatja; ~a: kivonatos *~a verko: kivonatos mű

kompens/i=*1. tr* ellensúlyoz, kiegyenlít *li ~as sian mallertecon per inventemo: találékonyssággal ellensúlyozza ügyetlenségét *~i la fortojn: kiegyenlíti az erőket; *2. tr* kárpótol, kompenzál *~i la kromhorojn per libertagoj: szabadsággal kompenzálja a túlorát *la asekura kompanio parte ~is miajn perdojn: a biztosító részben kárpótolta a veszteségeimet; ~o: kárpótlás, kártérítés, jóvátétel, kompenzáció *kiel ~on li ricevis du milionojn da forintoj: kárpótlásként két millió forintot kapott *~o por maldungo: végkielégítés *promalsana ~o: táppénz *szin* malsanulmono; ~e: *1.* kárpótlásul, cserébe, ellentételezésül, viszonzásul *~e pro la malfruo mi veturigos vin hejmen: a késésért cserébe hazaviszlek a kocsimmal; *2.* viszont (vmi helyett) *li ne povis vidi la filmon, ~e li bone amuziĝis: nem láthatta a filmet, viszont jól szórakozott *mi ne trovis miajn parencojn, ~e mi renkontis bonan amikon: nem találtam a rokonaimat, viszont találkoztam egy jó baráttal; ~ilo: *vill* kompenzátor; ~metodo: kompenzációs módszer, nullamódszer *szin* nulmetodo; ~odevo: jog kártalanítási kötelezettség

Udamaĝkompenso, fadkompensilo, fazokompensilo, militkompensio

kompensator/o=*kom*kompensilo

kompetent/a=hozzaértő, illetékes, kompetens *~a aliro: értő megközelítés *~a kritikisto: hozzáértő kritikus *la ~a ministrejo: az illetékes minisztérium *li estas ~a, kiel besto pri argento *Z: annyit ért hozzá, mint hajdú a harangöntéshez* *mi ne estas ~a priĝui vian aferon: nem vagyok kompetens abban, hogy megítéljem az ügyed *pri laboroj maldiligenta, pri festoj plej ~a *Z: holnap, holnap majd megteszem, ma még játszom, iszom-eszem*; ~o, ~eco: *1.* hozzáértés, illetékesség, kompetencia *afekti ~on: úgy tesz, mintha értene hozzá *pri tio mi havas nenian ~econ: ehhez egyáltalán nem értek, ebben nem vagyok illetékes; *2. isk* készség *~eco pri legado: olvasási készség *~eco pri skribado: íráskészség; ~ulo: *fn* szakértő, hozzáértő, illetékes; **ne-a**: nem hozzáértő, illetéktelen, inkompetens; **ne-eco**: hozzá nem értés, illetéktelenség, inkompetencia

kompil/i=*tr* összeállít, kompilál *~i amuzan programon: szórakoztató programot állít össze *~i antologion: antológiát állít össze *~i krestomation: szöveggyűjteményt szerkeszt; ~aĉi: *tr* pej összeférel, összehány, összelopkod (vmilyen művet); ~aĵo: válogatás, összeállítás, gyűjtemény *~aĵo de proverboj: közmondásgyűjtemény *~aĵo el la noveloj de la 20a jarcento: válogatás XX. századi novellákból *muzika

~aĵo: zenei összeállítás; ~ilo: *inf* fordítóprogram, compiler; ~into: *fn* összeállító, szerkesztő

kompile/o=*kom*pilelo

kompleks/a=*1.* összetett, komplex *~a demando: összetett kérdés *~a fenomeno: összetett jelenség, komplex jelenség *~a pensado: komplex gondolkodás; *2. mat* komplex, kompozit; ~o: *1.* komplexum, együttes, kombinát *agrikultura ~o: mezőgazdasági kombinát *~o de domoj: ép épületegyüttes *ŝtalindustria ~o: acélipari kombinát; *2. mat* komplex szám *szin* kompleksa nombro; *3. mat* háromparaméteres görbesereg; *3. pszi* komplexus *edipa ~o, ~o de Edipo: Ódipusz-komplexus *~o de malsupereco, ~o de malplivaloreco: kisebbségi érzés *szin* minuskomplekso; ~eco: összetettség, bonyolultság Udomkomplekso, minuskomplekso

kompleksi/o=*ex* alkat (testalkat, temperamentum)

komplement/o=*1.* kiegészítés, pótlás, komplementum *szin* kompletigo; *2. nyt* bővítmény *akcesora ~o: járulékos bővítmény, kiegészítő *al~o: *ŝn*ereka objekto *cirkonstanco ~o: körülményi bővítmény, határozó *szin* adjekto *fiksa ~o: *nyt* kötött bővítmény *nereka ~o: közvetett bővítmény, viszonyozós bővítmény *objekta ~o: tárgyi bővítmény, tárgy *szin* objekto *predikata ~o: állítmánya bővítmény *propozicio ~o: mondatrészkifejtő mellékmondat, mondat alakú bővítmény *rekta ~o: közvetlen bővítmény *verba ~o: igei bővítmény; *3. mat* kiegészítő szög *szin* komplementa angulo; *4. mat* komplementer halmaz; *5. mat* kiegészítő altér; *6. biol* komplement, complementum (szérumfehérje); *7. inf* komplement, complementum; ~a: *1.* kiegészítő, komplementer *~a volumo: pótkötet; *2. nyt* bővítmény~, bővítményi, szerkezetes; ~i: *1. tr* kiegészít; *2. tr* nyt bővít, kiegészít; ~eco: komplementaritás

komplet/a=*1.* teljes, egész, komplett *~a frenezulo: komplett örült *~a garnituro: teljes garnitúra *~a kolekto: teljes gyűjtemény *~a verkaro de Ŝilero: Schiller összes művei; *2. mat* teljes *ŝn*kompleta grafeo, latiso, metrika spaco; ~o: *1.* készlet, garnitúra, szett *szin* garnituro *kromosoma ~o: *biol* kromoszómakészlet *distranĉa ~o: *gaszt* szeletelőkészlet *~o da sidmebloj: ülőgarnitúra *la komisiono kunsidis en ~o: a bizottság teljes számban összeült *~o da manĝiloj: étékészlet; *2. tex* kosztüm, öltöny; *3. tech* gépegyüttes, aggregát *generatore ~o: generátoraggregát *turbina ~o: turbinaaggregát; ~eco: teljesség, hiánytalanság, completez, érintetlenség; ~iga: kiegészítő, pótló *~igaj komentoj: kiegészítő megjegyzések *~iga kurso: kiegészítő tanfolyam *~iga volumo: kiegészítő kötet, pótkötet; ~igi: *tr* kiegészít, pótol, kitölt, teljessé tesz *~igi la mankantajn partojn: kitölti a hiányzó részeket *~igi siajn sciojn: kiegészíti ismereteit *la prelegon ~igis alparoloj: az előadást hozzászólások tették teljessé *la programon ~igis teatra vespero: a programot színházi est egészítette ki *mi volus ~igi liajn vortojn: szeretném kiegészíteni a szavait; ~igo: kiegészítés, adalék, pótlás; **ne-a**: hiányos, nem teljes *ne-a listo: hiányos lista *ne-a traduko: nem teljes fordítás

Umanikurkompleto, pudrokompleto, ripozkompleto, ŝirmkompleto

kompletiv/a=*nyt* mondatrészkifejtő, kompletív *ŝn*kompletiva subpropozicio; ~o: mondatrészkifejtő mellékmondat *szin* kompletiga subpropozicio

kompletori/o=*kr* completoria, kompletórium (befejező papi zsolozsma)

komplex/o=szívésség, kedvesség *li faris al mi grandan ~on: nagy szívességet tett nekem *mi ne volas peti lin por ~o: nem akarom szívességre kérni; ~a: szíves, készséges, előzékesy *dankon por via ~a invito: köszönet a szíves meghívásért *~a homo: készséges v. előzékesy ember; ~i: *tr* szívességet tesz, kedveskedik vkinek (n v. al) *~u al mi per traduko: tégy nekem szívességet egy fordítással *~u vian fianĉinon per bukedo: kedveskedj a menyasszonyodnak egy csokorral; ~ema: rendes, előzékesy v. udvarias természetű, gáláns *~ema malsagulo estas pli danĝera, ol malamiko *Z: közm* jobb egy okos ellenség, mint egy ostoba jó barát

komplik/o=*jog* bűntárs, bűnrészes, cinkostárs; ~eco: *jog* bűnrészség *lia ~eco estas pruvita: bűnrészsége bizonyítást nyert

komplik/i=*tr* bonyolít, komplikál *ne ~u ĉi tiun origine konfuzan aferon: ne bonyolítsd ezt az eleve kusza ügyet; ~a: komplikált, bonyolult, szövevényes *~a afero: szövevényes ügy *~a maŝino: bonyolult gép *~a problemo: bonyolult probléma; ~o: *inf* komplexitás *informabaza ~o: információ alapuló összetettség *spaca ~o: térkomplexitás; ~aĵo: *1.* bonyodalom, komplikáció *diplomacia ~aĵo: diplomáciai bonyodalom; *2. orv* szövődmény, komplikáció, complicatio; ~eco: bonyolultság, szövevényesség; ~igi: *ntr* bonyolulttá válik, komplikálódik *la situacio ĉiam pli ~iĝas: a helyzet egyre bonyolulttá válik *~igi en pneŭmanon: *orv* tüdőgyulladásos szövődménnyel jár; ~ita: *1.* megbonyolított, szövevényessé tett; *2.* bonyolult, komplikált; **mal-a**: egyszerű, szimpla; ~oteorio: *inf*

komplexitáselmélet

kompliment/o=1. bók *li adresas ~ojn al sia najbarino: bókokat intéz a szomszédnőjéhez *diri ~ojn: szépeket mond *fari ~ojn: bókol; **2.** üdvözlét, tisztelet *transdonu miajn ~ojn al via edzino: adja át tiszteletemet a feleségének; ~i: *tr* bókol, szépeket mond vkinek (n) *~u mianome vian sinjoron edzon: adja át az üdvözlétemet férje urának *li ~is min pri mia klereco: bókolt a műveltségemről; ~**ema:** hízelkedő, hajbókoló

komplot/o=összejátszás, összeszövetkezés, összeesküvés, cselszövevény, komplot *ili faris ~on kontraŭ lia mastro: összeesküvést szöttek a gazdája ellen; ~i: *ntr* összeesküszik, szövetkezik vki ellen *la servisto ~is kontraŭ sia sinjoro: a szolgák összeesküvettek az uruk ellen; ~**anto:** összeesküvő; ~**teorio:** összeesküvés-elmélet

kompon/i=1. *tr* műv alkot, ír *~i filmon: filmet alkot *~i pentraĵon: festményt alkot *~i romanon: regényt ír; **2.** *tr* zene komponál, (zenét) szerez *~i operon: operát ír *~i sinfonion: szimfóniát ír *li ~is daŭreman muzikon: maradandó zenét szerzett; **3.** *tr* kém alkot *atomoj de hidrogeno kaj oksigeno ~as la molekulon de akvo: hidrogén- és oxigénatomok alkotják a vízmolekulát; ~**ado:** **1.** műv alkotás; **2.** zene komponálás, zeneszerzés; ~**aĵo:** **1.** műv szerzemény, alkotás, kompozíció *alfabeta ~aĵo: *ir* betűkirakós vers vö. akrostiko, mezostiko, teletstiko *tutfigura ~aĵo: egészalakos kompozíció; **2.** zene zenemű, kompozíció; ~**anto:** összetevő, alkotórész, alkotóelem, komponens *~anto de forto: *fiz* erőösszetevő, erőkomponens *~anto de vektoro: *fiz* vektor komponense *~antoj de kombinaĵo: *kém* vegyület alkotóelemei; ~**isto:** zene zeneszerző, komponista; **biomal~ebla:** *biol* kém biológiailag nem bomló; **mal~i:** *tr* elemeire v. részre bont, felbont, dekomponál *mal~i al primaj faktoroj: *mat* törzstényezőkre bont *mal~i kombinaĵon: vegyületet elemeire bont; **mal~igi:** *ntr* lebomlik, felbomlik, szétbomlik, részeire hull; **mal~aĵo:** bomlástermék; **mal~anto:** *öko* lebontó szervezet; **biomal~ado:** *öko* biológiai lebontás; **biomal~ebla:** *öko* biológiailag lebontható, biológiailag lebomló *biomal~eblaj pakumoj: biológiailag lebomló csomagolóanyagok; **trans~i:** *☞* transponi

kompost/i=tr *knyv* szed (>nyomda) *~i permane: kézzel szed; ~**ado:** *knyv* szedés, betűszedés *linotipa ~ado: linotyp szedés, sorszedés; ~**aĵo:** *knyv* szedés, szedett szöveg *senerara ~aĵo: hibátlan szedés; ~**ilo:** *knyv* szedőgép; ~**isto:** *knyv* szedő; **dis~i:** *tr* szétszed, (szedést) oszt v. visszaoszt; **foto~i:** *tr* *knyv* fényszed; **foto~ado:** *knyv* fényszedés; **foto~ilo:** *knyv* fényszedőgép; **mis~o:** *knyv* félreszedés, szedéshiba *szin* komposteraro; ~**areo:** *knyv* szedéstükör *szin* areo 4, tipareo; ~**eraro:** *knyv* szedéshiba, félreszedés *szin* miskomposto

kompoŝt/o=agr komposzt; ~i: *tr* *agr* (komposztal) trágyáz; ~**igi:** *tr* *agr* komposztál; ~**ejo:** *agr* komposztálóüzem; ~**amaso:** *agr* komposztalom

kompot/o=gazt kompót; ~**ujo:** *gazt* kompótostál

kompozici/o=☞komponaĵo 2

kompozit/a=1. *ép* kompozit *~a kapitelo: kompozit oszlopfő v. fejezet; **2.** *tech* kompozit, társított *~aj materialoj: kompozit anyagok, társított anyagok; ~**o:** *tech* kompozit anyag, társított anyag

kompozit/oj=☞asteracoj

kompren/i=1. *tr* ért, megért, felfog *~u min bone!: jól érts! *li ~as predikon, kiel bovo muzikon *Z:* annyit ért hozzá, mint hajdú a harangöntéshez *mi ~is viajn vortojn: megérttem a szavaidat *mi ~is vian kritikon: megérttem a kritikádat *se mi ĝuste ~is vin: ha jól értettelek; **2.** *ntr* ért vmihez *mi ne ~as pri muziko: nem értek a zenéhez *mia edzino ne ~as pri komputiloj: a feleségem nem ért a számítógéphez; ~**o:** megértés, felfogás *eĉ plej malgrandan ~on li ne havas pri tio: egy cseppet sem ért hozzá *mi ne scias, kian ~on vi havas pri amikeco: nem tudom, milyen fogalmad van a barátságról *sen ~o de miaj intencoj: szándékaim megértése nélkül; ~**aĵo:** fogalom, elképzelés *apenaŭ vi havas ian ~aĵon pri skiado: alig van némi fogalmad a síelésről; ~**ebla:** érthető *~ebla per si mem: magától értetődő, nyilvánvaló; ~**eble:** **1.** érthetően *paroli ~eble: érthetően beszél; **2.** persze, természetesen *li povas ~eble viziti min: természetesen meglátogathat *tio ~eble estas la plej grava: természetesen ez a legfontosabb; ~**ebleco:** érthetőség, felfoghatóság; ~**ema:** **1.** nyílt, értelmes *varbu ~emajn homojn: értelmes embereket toborozz; **2.** megértő *estu ~ema al via filo: légy megértő a fiadhoz; ~**emo:** **1.** nyíltság, értelmesség; **2.** megértés, jóindulat; ~**eti:** *tr* kapiskál, érteget *li jam komencas tion ~eti: már kezdi kapiskálni; ~**igi:** *tr* megértet *~igi sin: megérteti magát *~igu al li, ke li ne povos veturi kun ni: értesd meg vele, hogy nem tud velünk utazni *la gazeto ~igis la legantojn pri la kaŭzoj: az újság megértette az olvasókkal az okokat *mi ne povas ~igi al vi miajn riproĉojn: nem tudom megértetni veled a

kifogásaimat; ~**ilo:** érintkezés eszköze, megértés eszköze; **et~a:** nehézféjű; **ne~o:** meg nem értés, értetlenség *ĉie mi trafis ne~on: mindenhol meg nem értésre találtam; **duon~i:** *tr* nem egészen ért, félíg ért; **ek~i:** *tr* kezd érteni, kezd felfogni; **inter~igi:** *ntr* kölcsönösen megértik egymást; **inter~o, inter~igo:** kölcsönös megértés; **mal~ebla, ne~ebla:** érthetetlen; **mem~o:** önértés, önértelmezés; **ne~ema, mal~ema:** értetlen, elzárkózó; **ne~emo, mal~emo:** értetlenség; **mem~ebla:** nyilvánvaló, magától értetődő; **mem~eble:** nyilván, magától értetődően; **mis~i:** *tr* félreért *szin* fuškompreni, erarkompreni *ne mis~u min: ne érts félre; **mis~o:** félreértés *por eviti mis~ojn: a félreértések elkerülése végett; **sub~i:** *tr* beleért, hozzágondol *la legantoj sub~is la kaŝitan sencon de la artikolo: az olvasók megértették a cikk rejtett értelmét *li ne diris, sed sub~u tion: nem mondta, de gondold hozzá *sub~u: értsd bele, gondold hozzá; **sub~igi:** *tr* sejt *li sub~igis al mi sian intencion: sejtette a szándékát; ~**kapablo, ~povo:** értelmi képesség, értelmesség

Ŭaŭdkompreno, tekstokompreno, erarkompreni, fuškompreni

kompres/o=orv borogatás *akva ~o: vizes borogatás *apliki ~on sur la brako: borogatást alkalmaz a karon *humida ~o: nedves borogatás *~o Priessnitz: priznic *seka ~o: száraz borogatás; ~i: *tr* *orv* borogat

kompresor/o=tech kompresszor *szin* kunpremiilo

kompromis/o=kompromisszum, kölcsönös egyezés, kiegyezés *fari ~on: kompromisszumot köt *~o 1867 inter la hungara nobelaro kaj Francisko Jozefo: 1867-es kiegyezés a magyar nemesség és Ferenc József között *veni al ~o: kompromisszumra jut; ~**a:** kompromisszumos, kiegyezésszerű, megegyezésszerű *~a solvo: kompromisszumos megoldás; ~**i:** *ntr* kompromisszumot köt *se neeviteble, oni devas ~i: ha elkerülhetetlen, kompromisszumot kell kötni

kompromit/i=tr kompromittál, lejárát, hírbe hoz, meghurcol *~i bonfaman virinon: jó hírű nőt kompromittál *fušpropagandistoj ~as Esperanton: balkezes propagandisták lejárátják az eszperantót; ~**a:** kompromittáló, lejárató, hírbe hozó *~a letero: kompromittáló levél *~a kampanjo: lejárató kampány; ~**o, ~ado:** lejárátás, hírbe hozás, kompromittálás; ~**igi:** *ntr* kompromittálódik, lejárátódik; ~**igo:** kompromittálódás

Compton/o=fiz (Arthur Holly) Compton *efiko de ~o: Compton-effektus, Compton-jelenség *~a disjeto: Compton-szórás

kompuls/i=tr *jog* kényszerít, kötelez; ~**a:** *jog* kényszerítő, kötelező *~aj rimedoj: kényszerítő eszközök; ~**opago:** *gazd* kötbér, pénzbüntetés

kompulsi/o=pszi kényszerneurózis, kényszeres megbetegedés, compulsio *~aj malsanoj: kényszerbetegségek

kompaund/a=tech kompaund, összetett, szendvics *~a motoro: kompaund motor *~a tubo: *vill* összetett cső, többszörös cső *~a vitro: szendvicsüveg

kompt/i=tech mér, számlál *~i gaskonsumon: gázfogyasztást mér; ~**ilo:** *tech* mérőóra, számlálókészülék *akvo~ilo: vízára *gas~ilo: gázóra *~ilo de Geiger-Müller: Geiger-Müller-számlálócső *kurento~ilo: villanyóra

komput/i=1. *tr* *inf* számít, kiszámít (algoritmussal), (adatot) feldolgoz *komputi milionon da decimaloj de π : kiszámítja a π -t egy millió tizedesig *~i la sekvan Paskon: *kr* kiszámítja a következő hűsvétot; **2.** *tr* *ex* mér, számol (pl. fogyasztást); ~**a:** *inf* számítógépes *~a centro: számítóközpont *szin* komputejo *~a povumo: számítási kapacitás *~a sistemo: számítógépes rendszer; ~**o, ~ado:** **1.** *inf* számítás, adatfeldolgozás, processing *signeca ~ado: karakterorientált feldolgozás *staplada ~ado: kötegelt adatfeldolgozás *taskvica ~ado: sorrendi v. szekvenciális feldolgozás, sequential processing *tuja ~ado: valós idejű adatfeldolgozás, real time adatfeldolgozás, real-time processing *tuja ~ado: valós idejű feldolgozás, real-time processing; **2.** *kr* ünnepek kiszámítása *~ado de nefiksaj festotagoj: nem dátumhoz kötött ünnepek napok kiszámítása; ~**ebla:** *mat* (algoritmussal) kiszámítható *~ebla funkcio: kiszámítható függvény; ~**ejo:** *inf* számítóközpont, számítógépközpont; ~**iko:** **1.** *inf* számítástudomány *szin* komputilscienco; **2.** *inf* számítástechnika *szin* komputiltekniko; ~**ikisto:** **1.** *inf* számítástudományi szakember; **2.** *inf* számítástechnikus *szin* komputilisto, komputilteknikisto; ~**ilo:** **1.** *inf* számítógép, komputer *altpovuma ~ilo: nagyteljesítményű számítógép *analoga ~ilo: analóg számítógép *centra ~ilo: központi számítógép *enkonstruita ~ilo: beépített számítógép *gastiga ~ilo: gazdaszámitógép *kongrua ~ilo: kompatibilis számítógép *manipuli ~ilon: számítógépet kezel *nedependa ~ilo: platformfüggetlen számítógép *notbloka ~ilo: noteszgép, notebook *persona ~ilo: személyi számítógép, PC *platekrana ~ilo: lapos képcsöves számítógép *portebloka ~ilo: hordozható számítógép, laptop *szin* sinokomputilo, tekkomputilo

*surtabla ~ilo: asztali számítógép, asztali gép, desktop computer
 *vektora ~ilo: vektorfeldolgozó számítógép *vortumeca ~ilo: szószervezésű számítógép; **2.** *ex* mérőóra; ~**ilanto**: *fn inf* számítógépező; ~**ilego**: *inf* nagyszámítógép; ~**ilisto**: *inf* számítástechnikus *szin* komputikisto **2.** komputilteknikisto; ~**ili**: *ntr inf* számítógépezik; ~**ilizi**: *tr inf tech* komputerizál, számítógépesít; ~**ilizita**: *inf tech* számítógépes, számítógéppel segített **☞**komputilizita instruado, fabrikado, projektado; ~**isto**: *inf* programozó; **en-iliigi**: *tr inf* számítógépbe visz, digitalizál; **en-iligisto**: *fn inf* adatfeldolgozó, digitalizáló; **mikro-ilo**: *inf* mikroszámítógép, microcomputer; **per-ila**: *inf* számítógépes, számítógéppel segített *szin* komputilizita **☞**perkomputila instruado, fabrikado, projektado; **plur-ado**: *inf* többszintű feldolgozás; **tele-ado**: *inf* távfeldolgozás, távadatfeldolgozás; ~**ildependeco**: *pszi* számítógép-függőség; ~**illudo**: *inf/jték* számítógépes játék; ~**ilreto**: *inf* számítógépes hálózat, számítógép-hálózat; ~**iltekniko**: *inf tech* számítástechnika; ~**ilteknikisto**: *inf* számítástechnikus *szin* komputilisto; ~**iltomografio**: *orv* komputertomográfia, számítógépes rétegfelvétel, CT; ~**olingvistiko**: *inf/nyt* számítógépes nyelvészet

Ugaskomputilo, mankomputilo, mikrokomputilo, plurkomputado, poskomputilo, procezkomputilo, sinokomputilo, tekkomputilo, tablokomputilo, tabulkomputilo

komputer/o=ex **☞**komputilo

komputor/o=ex **☞**komputilo

Komsomol/o=tört Komszomol; ~**ano**: *tört* komszomolista

komtang/o=gasz komtang, koreai erőleves (marhasontleves)

komun/a=1. közös (>közös többeknek) *~a amiko: közös barát *~a lingvo: közös nyelv *~a ~ikaĵo: közös közlemény *~a propio: közös tulajdon *~a tero: közös föld *mi loĝas kun li en ~a domo: közös v. egy házban lakom vele *punkto ~a al du rektaj linioj: két egyenes vonallal közös pont *tio havas nenion ~an kun la temo: semmi köze a témához; **2.** köz-, általános (>közösség) *~a bono: közjó *~a gusto: közízlés *~a intereso: közérdek *~a lingvo: *nyt* köznyelv *~a opinio: közvélemény, általános vélemény *~a saĝo: józan ész *objekto de ~a atento: közfigyelem tárgya; ~e: **1.** közösen, együtt *szin* kune *loĝi ~e: együtt lakik; **2.** általánosan *~e homa: általános emberi *~e konata: általánosan ismert *~e uzata: általánosan használt; ~o: **1.** vmi közös, közös dolog; **2.** közösség *szin* komunumo; ~aĵo: **1.** közös dolog, közös vmi *Krea ~aĵo: *jog* Creative Commons (kreatív közjavakat szabályozó szervezet); **2.** *mat* metszet (>halmaz); ~eco: közösség (>állapot) *~eco de teroj: földek közössége (közös tulajdona) *sento de ~eco: közösségi érzés; ~homa: általános emberi; ~igi: **1.** *tr* közössé tesz, általánossá tesz *~igi la senton de interparteno: általánossá teszi az együvé tartozás érzését; **2.** *tr* közössébe visz, közös tulajdonba vesz, kommunizál *~igi la kampojn de la vilaĝo: a falu rétjeit közössébe viszi *~igi la mastrumilojn: közös tulajdonba veszi a gazdálkodási eszközöket; ~ismo: *pol fil* kommunizmus; ~isma: *pol fil* kommunizmusra vonatkozó, kommunisztikus; ~isto: *fn* kommunista; ~ista: *pol* kommunista *~ista Manifesto: kommunista Kiáltvány *~istaj organizoj: kommunista szervezetek *~ista Partio de Sovetunio: *tört* Szovjetunió Kommunista Pártja, SzKP; ~ona: *mat* összemérhető; ~umo: **1.** közösség *Brita ~umo de Nacioj: Brit Nemzetközösség *szin* Brita Regno, Brita Konfederacio *ekonomia ~umo: *gazd* gazdasági közösség *Európa Atom-Energia ~umo: *gazd* Európai Atom-energia Közösség, Euratom *Európa Ekonomia ~umo: *gazd* pol Európai Gazdasági Közösség *Európa ~umo pri Defendo: *kat* pol Európai Védelmi Közösség *Európa ~umo pri Karbo kaj Ŝtalo: *gazd* pol Európai Szén- és Acélközösség *Európa ~umo: *pol* Európai Közösség *~umo de Sendependaj Ŝtatoj: *pol* Független Államok Közössége *lingva ~umo: nyelvi közösség *Pariza ~umo: párizsi kommün *popola ~umo: népi kommuna *preĝeja ~umo: *kr* egyházközség, templomi közösség *religia ~umo: *vall* vallási közösség *vilaĝa ~umo: faluközösség; **2.** község, település (közigazgatási terület) *la centroj de ~umoj estas vilaĝoj aŭ urboj: a községek központjai falvak vagy városok; ~uma: **1.** közösségi *~uma laboro: közösségi munka *~umaj moroj: közösségi szokások; **2.** községi, helyhatósági, önkormányzati *~uma konsilantaro: községi tanács *~uma lernejo: községi iskola, önkormányzati iskola *~uma palaco: önkormányzati palota *~uma paŝtejo: községi legelő *~uma registaro: önkormányzat; ~umano: közösség tagja; ~umigi: *tr* *gazd* pol községi tulajdonba vesz, községesít *~umigi la falcejojn: községi tulajdonba veszi a kaszálókat; ~umisto: *tört* kommünár; **eks-ista**: *mn* volt kommunista, exkommunista; **kaŝ-isto**, **kripto-isto**: *pol* rejtett kommunista, kriptokommunista; **post-ismo**: *pol* posztkommunizmus; **post-isma**: posztkommunista; **post-isto**: *fn* posztkommunista; ~lingva: köznyelvi; ~regnaro: *fn* (brit) nemzetközösség; ~utila: közhasznú *~utila asocio: *gazd* közhasznú

társaság; ~**uza**: közhasználati, köznapi, általánosan használt **☞**komunuza lingvo, senco

Ubazokomunumo, bestkomunumo, defendkomunumo, gulaŝkomunismo, intereskomuneco, kaŝkomunisto, kredkomunumo, kriptokomunisto, kulturkomunumo, lingvokomunumo, vivkomuneco, vivkomunumo

komuni/i=tr *kr* áldoztat, megáldoztat *la pastro ~as la absolviton pekinton: a pap megáldoztatja a feloldozott bűnöst; ~o: *kr* áldozás, szentáldozás, úrvacsora *unua ~o: elsőáldozás *unua~anto: elsőáldozó; ~**igi**: *ntr* *kr* áldozik, megáldozik, szentáldozáshoz járul; ~**iganto**: *fn* *kr* áldozó *unuafoja ~iganto: elsőáldozó; ~**helpanto**: *fn* *kr* segédáldoztató **komunik/i=tr** közöl, tudat, értesít, kommunikál (vki) *~u al li la novaĵojn: közöld vele a híreket *oni oficiale ~is lian demision: hivatalosan közölték a lemondását; **2.** *tr* közöl, közvetít, továbbít (vmi) *certaj insektoj ~as malsanojn: bizonyos rovarok betegségeket közvetítenek *~i movon al la radoj: mozgást közvetít a kerekre; ~a, ~ada: *táv* kommunikációs, kommunikatív, közlési *~a linio: kommunikációs vonal *~a satelito: hírközlő műhold, kommunikációs műhold *nova monda ~a ordo: új kommunikációs világrend; ~o: **1.** közlés, közvetítés, kommunikáció *szin* komunikado *gazetara ~o: sajtóközlemény *~o de la fortoj al la dentorado: az erők közvetítése a fogaskerekre *~o de mortokazo al la parencoj: haláleset közlése a rokonokkal; **2.** közlemény, értesítés *szin* komunikaĵo *oni legis mallongan ~on en la radio pri la puĉo: a rádióban rövid közleményt olvastak be az államcsínyről; ~ado: közlés, közvetítés, kommunikáció *szin* komuniko **1** *telefona ~ado: telefonkapcsolat, telefonösszeköttetés; ~aĵo: közlemény, értesítés *szin* komuniko **2**; ~eĵo: összekötő út, összeköttetés (út), átjáró, átkelőhely; ~ema: közlékeny *~ema, kiel lanternofosto: hallgat, mint a csuka; ~ilo: *táv* hírközlő eszköz, kommunikációs eszköz, média *szin* komunikrimedo; ~**igi**: **1.** *ntr* közlődik, átadódik, átterjed *la novaĵo rapide ~igiĝas: a hír gyorsan elterjedt, a hírt gyorsan átadták *la skuoĵ ~igiĝas al la boatflanko: a lökések átterjedtek a csónak oldalaira; **2.** *ntr* kommunikál vkivel, közlekedik, kapcsolatban van vkivel *la ĉambretoj ~iĝas inter si per mallonga koridoro: a szobácskákat rövid folyosó köti össze *la surduloj per gestoj vikle ~iĝas inter si: a siketek gesztusokkal élénken kommunikáltak egymással *ne ~iĝu kun la ribeluloj: ne tarts kapcsolatot a lázadókkal *per Esperanto oni ~iĝas pli libere: az eszperantóval szabadabban lehet kommunikálni; ~**igo**: **1.** kapcsolat, érintkezés, összeköttetés *estis nenia ~igo inter la sieĝantoj kaj defendantoj: semmiféle kapcsolat nem volt az ostromlók és a védők között *fervoja ~igo: *vsút* vasúti összeköttetés; **2.** közlődés, átadódás, átterjedés *~igo de magnetaj ondoj: mágneses hullámok terjedése; ~**isto**: **1.** *táv* hírközlő szakember, kommunikációs szakember; **2.** *kat* híradós; **ek-igi**: *ntr* kapcsolatba lép *unue vi devus ek-igi kun nia agente: először az ügynökünkkel kellene kapcsolatba lépnie; **inter-i**: *tr* kölcsönösen közöl *ni inter~as la novaĵojn kun niaj provincaj filioj: kölcsönösen közöljük a híreket vidéki fiókjainkkal; **inter-o**: kölcsönös kommunikáció, egymással való érintkezés *nenia inter~o estis inter la procesantaj flankoj: a pereskedő felek között semmiféle érintkezés nem volt; **inter-a**: egymással érintkező, egymással kommunikáló, összekötő *inter~a koridoro: összekötő folyosó *inter~aj ĉambroj: egymásba nyíló szobák *inter~aj spionoĵ: egymással kapcsolatot tartó kémek; **inter-igi**: *tr* egymással kapcsolatba v. érintkezésbe hoz *inter~igi interkontinentojn: haragosokat érintkezésbe hoz egymással *inter~igi la kontinenton kun Anglujo per tunelo: alagálási kapcsolatba hozza egymással a kontinentet és Angliát *inter~igi lagon kun rivero per kanalo: összeköttetésbe hoz tavat folyóval csatornán keresztül; **inter-igi**: *ntr* egymással kommunikál, kölcsönösen érintkezik; **meta-i**: *tr* *nyt* metakommunikál; **meta-ado**: *nyt* metakommunikáció; **mult-a**: multikommunikációs, sok csatornán kommunikáló; **mult-ila**: multimédia; ~; **radio-ado**: *táv* rádiótávközlés, rádióösszeköttetés, rádiókapcsolat; **sen-iĝa**: kapcsolat nélküli, érintkezés nélküli, elszigetelt *ili vivas en sen~iĝa geedzeco: kapcsolat nélküli házasságban élnek *Norda Koreujo estas sen~iĝa lando: Észak-Korea elszigetelt ország; **tele-i**: *tr* ad, sugároz, távolba eljuttat, telekommunikál *la sciigo pri lia morto estis rapide tele~ita: halálhírt gyorsan világgá röptették; **tele-a**: *táv* távközlési, telekommunikációs *tele~a sistemo: távközlési rendszer; tele~o, tele~ado: *táv* távközlés *Internacia Tele~a Unio: Nemzetközi Távközlési Unió; **tele-eĵo**: *táv* távközlési hivatal; **tele-igo**: *táv* távközlési kapcsolat v. érintkezés; **tele-ilo**: *táv* távközlési eszköz, telekommunikációs eszköz; ~**adcentro**: *táv* kommunikációs központ, médiaközpont; ~**adscienca**: *tud* kommunikációtan; ~**kanalo**: *táv* kommunikációs csatorna; ~**rimedoj**: kommunikációs eszközök, hírközlő eszköz, média *szin* komunikiloj; ~**sistemo**: kommunikációs rendszer

Ĵamaskomunikiloj, novaĵkomunikado

komut/i=1. *tr vill* átkapcsol; **2.** *tr vsút* vált, átkapcsol *~i trakon: vágányt átvált; **3.** *tr mat* felcserél, kommutál *~i la faktorojn en produto: szorzatban felcseréli a tényezőket; ~a: **1.** *vill* kommutációs *~a tensio: kommutációs feszültség; **2.** *vsút* váltó~, váltási; **3.** *mat* kommutációs; ~ebla: *mat* felcserélhető, kommutatív; ~eca: *mat* kommutatív, felcserélhető, Abel-féle *~eca operacio: kommutatív művelet; ~eco: *mat* kommutatívítás; ~igi: **1.** *ntr vill* átkapcsolódik, átvált; **2.** *ntr vsút* átváltódik; **3.** *ntr mat* kommutál; ~ilo: *vill* áramirányváltó, átkapcsoló, kommutátor *elektronika ~ilo: elektronkapcsoló *ducirkvita ~ilo: két áramkörös kapcsoló *dupolusa ~ilo: kétpólusú kapcsoló *dupozicia ~ilo: kétállású kapcsoló *renversa ~ilo: billenőkapcsoló *rotacia ~ilo: forgókapcsoló *stela-triangua ~ilo: csillag-háromszög átkapcsoló; ~isto: *fn távk* telefonközpontos, telefonközpont-kezelő; **mem~ilo:** *vill* átkapcsoló automatika; ~ilmotoro: *vill* kommutátoros motor

Ĵbaskulkomutilo, glitkomutilo, ĝirkomutilo, puŝkomutilo, relkomutilo

komutator/o=komutilo

kon/i=tr ismer *kiom mi ~as lin: amennyire ismerem *~i pli proksime: közelebből ismer *li ~as funde la klasikulojn: alaposan ismeri a klasszikusokat *mi ~as la poemon, sed ne scias: ismerem a költeményt, de nem tudom *mi ~as vin laŭ via nomo: névről ismerem önt *mi ne plu volas ~i vin: nem akarom többé ismerni önt *ne ~ante la profundecon, ne iru en la riveron *Z: közm* addig lép a vízbe, amíg a követ látod *ni reciproke nin ~as, klarigon ne bezonas *Z: ismerjünk mi egymást* *oni lin ~as, kiel blankan lupon *Z: ismerik, mint a rossz pénzt* *oni lin ~as, kiel makulharan hundon *Z: ismerik, mint a tarka kutyát*; ~o: ismeret *fakaj ~oj: szakismeret, szakmai ismeretek *fari al si ~ojn pri la ĝardenado: ismereteket szerez a kertészkedésről *~verteblaj ~oj: konvertálható ismeretek *preni ~on pri la faktoj: tudomásul veszi a tényeket *pricivitaĵ ~oj: állampolgári ismeretek; ~ado: ismeret (ismerés) *en la ~ado de la faktoj: a tények ismeretében; ~ato: *fn* ismerős *bona ~ato: jó ismerős *malnova ~ato: régi ismerős *proksima ~ato de mia frato: testvérem közeli ismerőse; ~ata: *mn* ismert, ismerős *al mi ~ata pejzaĝo: nekem ismerős táj *internacie ~ata: nemzetközileg ismert; ~ateco: ismerettség *fari ~atecon kun traveturanto: útutazóval ismeretséget köt *~ateco ne estas hereda *Z: közm* az érdem nem örökletes; ~ataro: ismeretségi kör; ~atiĝi, ~iĝi: **1.** *ntr* ismertté válik *li frue ~atiĝis en Esperantujo: korán ismertté vált az eszperantó világban; **2.** *ntr* ismerkedik, megismerkedik vkivel v. vmivel (kun) *~atiĝi kun la sekretoj de la matematiko: megismerkedik a matematika rejtelmivel *li ~atiĝis kun knabino: megismerkedett egy lánnyal; ~atulo: **3.** *konato*; ~igi: *tr* ismertet, megismertet, tudat *~igi sian version pri la okazintaĵo: ismerteti a saját verzióját a történekről *~igu al mi vian decidon: tudasd velem a döntésedet *li ~igis la motivojn de sia decido: ismertette döntése indokait *li ~igis sin per fajfo: füttyel jelezte kilétét *mi ~igos al vi mian advokaton: majd megismertetem az ügyvéddemmel; ~igilo: azonosító *la mortinto havis nenian ~igilon: a halottnál semmiféle azonosítója nem volt; **dis~ata:** széles körben ismert, jól ismert; **dis~igi:** *tr* széles körben ismertet, tudat mindenkivel, széltében-hosszában hirdet; **dis~igi:** *ntr* híre megy, elhíresül, széles körben ismertté válik; **ek~i:** **1.** *tr* megismer *ek~u vin mem: ismerd meg önmagad, gnothi sze auton *malfrue mi ek~is Esperanton: későn ismertem meg az eszperantót *mi ek~is bonan frizistinon: megismertem egy jó fodrásznőt; **2.** *tr* felismer *ek~i la eblojn en la situacio: felismeri a helyzetben rejlő lehetőségeket *ek~i la utilon de Esperanto: felismeri az eszperantó hasznát *oni ek~as bovon per la vido, kaj malsaĝulon per lia rido *Z: közm* nevetése árulja el az ostobát; **3.** *tr bibl* (szexuálisan) ismer, érint *li ne ek~is ŝin, ĝis ŝi naskis filon: *bibl* és nem ismeré őt, míg meg nem szülé az ő elsőszülött fiát; **ĝis~i:** *tr* kiismer; **inter~atiĝi:** *ntr* megismerkedik egymással *li inter~atiĝis en balo: bálon ismerkedtek meg; **inter~ateco:** kölcsönös ismeretség; **mem~o, sin~o:** önismeret; **mia~e:** tudomásom szerint; **mis~i:** *tr* félreismer; **misre~i:** *tr* összetéveszt; **ne~ado:** nem ismerés, ismeret hiánya *ne~ado de la leĝo: a törvény nem ismerése; **ne~ata:** ismeretlen *la ne~ata soldato: az ismeretlen katona; **ne~ato:** **1.** *fn* ismeretlen (ember); **2.** *fn mat* ismeretlen *ekvacio kun unu ne~ato: egyismeretlenes egyenlet; **ne~ateco:** ismeretlenség; **ne~ebla:** megismerhetetlen; **nere~ebla:** felismerhetetlen *li trabatis sian viktimon ĝis plena nere~ebleco: a felismerhetetlenségig megverte az áldozatát; **re~i:** **1.** *tr* felismer, ráismer *en la mallumo mi ne re~is vin: a sötétségben nem ismertelek fel *mi re~as vian skribon: felismerem az írásodat *ni reciproke nin re~as, klarigon ne bezonas! *Z: ismerjünk mi egymást* *oni lin re~as, kiel blankan lupon *Z: ismerik, mint a rossz pénzt* *re~i lin sub la masko: felismeri az álarc alatt; **2.** *tr* elismer, méltányol, belát *szin* agnoski *li re~is liajn meritojn: elismerte érdemeit *mi re~as mian eraron: belátom

a hibámat *mi re~as viajn klopodojn: méltányolom az igyekezetedet; **re~o:** **1.** felismerés; **2.** elismerés, méltányolás *rikolti re~on: elismerést arat *trovi re~on: elismerésre talál; **re~a:** **1.** felismerő *optike re~a programo: *inf* ORC-program, optikai karakterfelismerő program; **2.** elismerő; **re~ata:** elismert *re~ata artisto: elismert művész; **re~e:** elismerően *paroli re~e pri liaj meritoj: elismerően szól az érdemeiről; **re~ebla:** felismerhető; **re~igi:** **1.** *tr* felismertet *Jozefo re~igis sin al siaj fratoj: József felfedte magát testvérei előtt *mi volus re~igi al vi ĝiajn avantaĝojn: szeretném, ha felismernéd az előnyeit; **2.** *tr* elismertet, elfogadtat *komponistoj malfacile re~igas sin: a zeneszerzők nehezen fogadtatják el magukat; **re~ilo:** ismertetőjel; **re~ita:** felismert; **ek~teorio:** *fil* ismeretelmélet, episztemológia; **re~programo:** *inf* felismerő program *Optika Re~Programo: optikai karakterfelismerő program, OCR

Ŭformorekono, parolrekono, signorekono

Konakri/o=geo Conakry *~o estas la ĉefurbo de Gvineo: Conakry Guinea fővárosa

konced/i=1. *tr* megenged, elismer, elfogad *~i golon: *sp* gólt megad *~u, ke vi eraris: ismerd el, hogy tévedtél *mi ~as, ke pri tio mi eraris: elismerem, hogy ebben tévedtem; **2.** *tr* ne átenged **3.** *cedi* 2, 3; ~o: **1.** megengedés, engedmény; **2.** *ne* átengedés **3.** *ir* engedmény; ~a: megengedő *~a adjekto: *nyt* megengedő határozó

koncentr/i=1. *tr* összpontosít, összevon, koncentrálni *~i trupojn: csapatokat összevon *~i sin sur la taskon: a feladatra összpontosít v. koncentrálni *~i sian atenton sur la temon: a témára összpontosítja a figyelmét; **2.** *tr* kém sűrít, koncentrálni *~i solvaĵon: oldatot besűrít *~ita lakto: sűrített tej; ~ejo: koncentrációs tábor, gyűjtőtábor, láger; ~igi: *ntr* összpontosul, koncentrálni, összesűrűsödik *ĉiuj rigardoj ~igis al li: minden tekintet rá koncentrálni *~igis enormaj militfortoj: retentő haderő koncentrálni *liaj klopodoj ~igis sur unu taskon: törekvései egy feladatra összpontosultak; ~iĝo: **1.** összpontosulás, koncentrálni; **2.** kém koncentráció, besűrűsödés; ~ilo: *inf* hub, hálózati fej, fűelőszó *szin* hibo 3; ~iteco: **1.** koncentráltág, összpontosítás; **2.** kém koncentráció, sűríttség *maksimuma imisia ~iteco: maximális immisziókoncentráció, MIK *maksimuma laborloka ~iteco: (káros anyagok) maximális munkahelyi koncentrációja, MAK; **bio~iĝo:** *biol* biokoncentráció; **mal~i:** **1.** *tr* szétforgácsol, fellazít, dekoncentrálni *mal~i lian atenton: elvonja a figyelmét; **2.** *tr* kém hígít, dekoncentrálni; **sin~ado:** összpontosítás

koncentr/a=szamcentra; ~atoro: **1.** sűrítőberendezés, besűrítő; **2.** *inf* koncentrátor

koncept/o=1. *fil* fogalom *~o pri spaco: térfogalom *~o pri tempo: időfogalom *tio estas tro ĝenerala ~o: ez túl általános fogalom; **2.** *átv* elgondolás, elképzelés, felfogás, koncepció *~o pri la nova monda ordo: az új világrendről való elképzelés *redakta ~o de la revuo Esperanto: az Esperanto folyóirat szerkesztési koncepciója; ~i: **1.** *tr* *fil* fogalmat alkot *la homo bezonas percepti, antaŭ ol ~i: az embernek érzékelnie kell, mielőtt fogalmat alkotna; **2.** *tr* megfogalmaz (elképzelést), elképzelést kialakít; ~ado: **1.** *fil* fogalomalkotás; **2.** elképzelés kialakítása, megfogalmazása; **re~i:** *tr* újrafogalmaz *li re~is sian starpunkton: újrafogalmazta álláspontját

koncern/i=tr érint, illet, vmire v. vkire (n) tartozik *kio min ~as: ami engem illet *la ~ataj flankoj: az érintett felek *landoj ne ~ataj en la konflikto: a konfliktusban nem érintett felek *li ne sentas sin ~ata: nem érzi magát érintettnek *tio ne ~as vin: ez nem tartozik rád *tio nek tuŝas, nek ~as lin: semmi köze hozzá; ~a: **1.** szóban forgó, említett *la ~an proponon ĉiuj akceptis: a szóban forgó javaslatot mindenki elfogadta *la ~a solenaĵo okazos eksterurbe: a szóban forgó ünnepség városon kívül lesz *priparolu la aferon kun la ~aj personoj: beszélj meg a dolgot az érintett személyekkel; **2.** érintett, illetékes, megfelelő, vonatkozó *la ~aj decidofarantoj: az illetékes döntéshozók *la ~aj organizantoj: az érintett szervezetek *mi ne trovis ~an literaturon: nem találtam vonatkozó irodalmat; ~e: vmit illetően, vmi vonatkozásában *~e lian ludemon, li restis infano: a játékos kedve vonatkozásában gyermek maradt *~e min, mi ne estas konvinkita: ami engem illet, nem vagyok meggyőződve *~e vian peton mi faris arangojn: kérésedet illetően intézkedéseket tettem *li skribis al mi ~e tiun aferon: azt az ügyet illetően írt nekem; ~o: vonatkozás, érintettség *en ĉi tiu ~o: ebben a vonatkozásban *szin* ĉi-koncerne *tio estas ne mia ~o: ez nem az én asztalom; ~aĵo: érintett dolog, szóban forgó dolog; ~ato: *fn* érintett *ne mi estas la ~ato: nem én vagyok az érintett; ~ateco: érintettség; ~igi: *tr* vonatkoztat *ne ~igu la aferon al mi: ne vonatkoztasd rám a dolgot; ~i~e: ebben a vonatkozásban; ~adjekto: *nyt* tekintethatározó

Ŭmondkoncena

koncert/o=zene hangverseny, koncert *ĉambromuzika ~o: kamarazenei koncert *doni ~on: hangversenyt ad *leĝermuzika ~o:

könnyűzenei koncert; ~i: *ntr* hangversenyez, koncertez; ~**afo**: *zene* koncertdarab; ~**ejo**: *zene* hangversenyerem, koncertterem; **sol-o**: *zene* szólókoncert, szólóhangverseny; ~**agentejo**: *zene* koncertiroda, hangversenyiroda; ~**kafejo**: *zene* zenés kávéház, kabaré; ~**majstro**: *zene* hangversenymester; ~**piano**: *zene* hangversenyongora, koncertongora *szin* pianego; ~**vojafo**: *zene* hangversenykörút, koncertút

U pianokoncerto, popkoncerto, rokkoncerto, violonkoncerto

koncertin/o=*zene* koncertina

koncesi/i=*tr* *gazd* *jog* engedményez, (jogot) átenged, kihasználásra átenged, koncesszióba ad, koncesszionál *~i fervejon, minejon: vasutat, bányát koncesszióba ad *~i patenton al ekskluziva uzo: szabadalmat kizárólagos használatra átenged; ~**o**: *gazd* *jog* koncesszió, kihasználási engedély *doni ~on je fervejoj: vasútconcessziót ad *~o pri konstruo de aŭtovojo: autópálya-építési koncesszió *~o pri negoco de armiloj: fegyverkereskedelmi engedély; ~**ulo**: *gazd* *jog* engedményes, koncessziótulajdonos, koncesszionárius

koncili/o=*kr* *zsinat* *ekumena ~o: egyetemes *zsinat* *kalcedona ~o: kalkedoni *zsinat* *loka ~o: helyi *zsinat* *trenta ~o: tridenti *zsinat* *vaticana ~o: vatikáni *zsinat*; ~**a**: *kr* *zsinati* *~a dekreto: *zsinati* határozat *~aj konsiliĝoj: *zsinati* tanácskozások *~aj patroj: *zsinati* atyák

koncip/i=*tr* (gyermeket) fogan *szin* embriigi *~i heredanton: utódot fogan *la Dipatrino estis ~ita senpeka: a Szűzanya szepültelenül fogant *~i ~is knabon en sia sino: méhében fiút fogant; ~**igi**: *ntr* *biol* megfogant *szin* embriigi; ~**igo**: fogamzás, megfogadás, fogantatás *~en la momento de lia ~igo: megfogása pillanatában *senpeka ~igo, virgeca ~igo: *kr* szepültelen fogantatás; ~**iteco**: fogantatás (>állapot) *senpeka ~iteco, senmakula ~iteco: szepültelen fogantatás; ~**anti-o**, ~**kontraŭ-o**: fogamzásgátlás; ~**anti-afo**, ~**kontraŭ-afo**: fogamzásgátló szer; ~**anti-ilo**, ~**kontraŭ-ilo**: fogamzásgátló eszköz; ~**oprevento**: fogamzásgátlás

konciz/a=tömör, magvas *~a Etimologia Vortaro: *eo* Tömör etimológiai szótár *~a parolado: magvas beszéd *~a raporto: tömör beszámoló *~a stilo: tömör stílus *~a verkisto: tömör stílusú író; ~**eco**: tömörség; ~**igi**: *tr* tömörít *~igu vian direndon: tömörítsd a mondanivalódat

konĉert/o=*zene* versenymű, concerto *~o por fortepiano: zongoraverseny *~o por trumpet: trombitaverseny *~o por violono: hegedűverseny

konciliaci/o=*jog* békéltetés, békéltető egyeztetés

kondam/i=**1.** *tr* *jog* ítélt, elítél, elmarasztal *~i al ekzilo: száműzetésre ítélt *~i al la juĝokostoj: a perköltségek megfizetésére ítélt *~i al morto: halálra ítélt *la civila kodo ~as tian sintenon: a polgári törvénykönyv elítéli az ilyen magatartást; **2.** *tr* *átv* elítél, elmarasztal, elmarasztal, kárhoztat *ĉiuj liaj klopodoj estis ~itaj al malsukceso: minden igyekezete kudarcra volt ítélt *~i al soleco: egyedüllétre kárhoztat *~i la terorismo: elítéli a terrorizmust *~i sin: maga felett ítéltkezik *ne aŭskultinte, ne ~u *Z. közm* két hamar nem jó – hamar inni és hamar itélni *ne ~u alian, oni vin ne ~os *Z. közm* ne ítélt, hogy ne ítéltessél; ~**a**: **1.** *jog* elmarasztaló, elítélő, ítéltető, ítéltető *~a juĝo: elmarasztaló ítélet; **2.** elítélő, kárhoztató, elmarasztaló *~aj vortoj: elítélő v. kárhoztató szavak; ~**o**: **1.** *jog* ítélet *~o al morto: halálos ítélet; **2.** elítélés, kárhoztatás; ~**inda**: elítélendő, kárhoztatandó; ~**ito**: *jog* elítelt *komunjura ~ito: *fn* köztörvényes *~ito al morto: halálraírált *politika ~ito: politikai elítelt; ~**mal-i**: *tr* *jog* felment *szin* abszolvi **1**; ~**mal-a**: *jog* felmentő *mal~a verdikto: felmentő ítélet

U mortkondamni

kondens/i=**1.** *tr* *fiz* kém sűrít, cseppfolyósít, kondenzál *~i gason je likvo: gázt cseppfolyósít, gázt folyadékká kondenzál *~ita lakto: sűrített tej, kondenztejt; **2.** *tr* kém kondenzál (>nagyobb molekulák); **3.** *tr* *for* gyűjt (fénnyt nyalábra); **4.** *tr* *átv* tömörít, sűrít *szin* koncizigi *~i tekston: szöveget tömörít; ~**igo**: *fiz* kém kondenzáció, lecsapódás, cseppfolyósodás *aldola ~igo: aldolkondenzáció; ~**afo**: **1.** *fiz* kém kondenzátum, párlat; **2.** *fiz* bozonkondenzátum; ~**ilo**: **1.** *fiz* kém kondenzátor; **2.** *vill* kondenzátor *elektrolita ~ilo: elektrolitkondenzátor *estinga ~ilo: oltókondenzátor *plata ~ilo: síkkondenzátor *plato de ~ilo: kondenzátor fegyverzete *szin* armaturo *preciziga ~ilo: trimmer kondenzátor *variigeblo ~ilo: forgókondenzátor; **3.** *for* kondenzor *szin* kondensoro

U glimkondensilo, reflukondensilo, ŝuntkondensilo

kondensor/o=**3** kondensilo

kondicional/o=*nyt* feltételes mód *szin* imaga modo, kondiĉa modo, supozo modo, us-felredo

kondiĉ/o=**1.** feltétel *baza ~o: előfeltétel *dikti la ~ojn: diktálja a feltételeket *komenca ~o: kezdeti feltétel *konkursaj ~oj: *sp* versenyfeltételek *kun la ~o, ke: azzal a feltétellel, hogy *szin* kondiĉe,

ke *kvantuma ~o: *fiz* kvantumfeltétel *necesa ~o: szükséges feltétel *plenumi la ~ojn: teljesíti a feltételeket *plenumo de ~o: feltétel teljesítése *starigi neplenumoblajn ~ojn: teljesíthetetlen feltételeket szab *sub tiaj ~oj mi ne akceptos la dungon: ilyen feltételekkel nem fogadom el az állást *sufiĉa ~o: elégséges feltétel; **2.** *jog* feltétel, kikötés *kontraktaj ~oj: szerződési kikötések *la flankoj interkonsentis pri la ~oj de la pactraktato: a felek megegyeztek a békeszerződés feltételeiben; **3.** feltétel, körülmény *ekonomiaj ~oj: gazdasági feltételek *~oj de la vivo: életkörülmények, életfeltételek *premantaj ~oj de la ekzistado: nyomasztó egzisztenciális feltételek; ~**a**: feltételes, feltételhez kötött *~a assemblado: *inf* feltételes asszemblálás *~a plenumo: feltételhez kötött teljesítés *~a promeso: feltételes ígélet; ~**e**, ~**ke**: feltéve, hogy; ~**i**: **1.** *tr* (feltételként) kiköt, feltételül szab *~i la pagon de certa sumo: kiköti bizonyos összeg megfizetését *li ~is mian partoprenon: feltételül szabja a részvételemet; **2.** *tr* feltételez, előfeltételez *la membriĝo ~as la akcepton de la statuto: a belépés előfeltételezi az alapszabály elfogadását *~mia partopreno ne ~as mian aprobon: részvételem nem feltételezi a jóváhagyásomat; ~**aro**: feltételrendszer; ~**sen-a**: feltétlen, feltétel nélküli *mi sen~e fidas vin: feltétlenül bízom benned *sen~a sindiĉo: feltétlen odaadás U ekzistokondiĉo, laborkondiĉoj, loĝkondiĉoj, randkondiĉo, vivkondiĉoj

kondil/o=*anat* ízületfej, csontbütők, condylus *~a proceso: ízületi nyúlvány; ~**artiko**: *anat* ellipszoid-izület, tojásizület

kondilartr/oj=*osl* Condylarthra

kondilom/o=*orv* függőly, condyloma

kondiment/o=*gasz* *fűszer*, ízesítő; ~**i**: *tr* *gasz* *ízesít*, fűszerez; ~**ujo**: *gasz* fűszertartó

kondolenc/i=*tr* részvétet nyilvánít vkinek (n), kondoleál *~i la vidvinon: részvétet nyilvánítja az özvegynek; ~**o**: részvét *pro la perdo de via patro bonvolu akcepti mian koran ~on: édesapja elhunyt a alkalomával fogadja őszinte részvétemet; ~**a**: részvét~, részvétnyilvánító *~a telegramo: részvéttávirat *~a vizito: részvétlátogatás

kondom/o=*gysz* gumióvszer, kondom, koton

kondor/o=*áll* kondorkeselyű (Vultur gryphus)

kondotier/o=*ritk* *kat* condottiere, zsoldosvezér

kondr/o=**1.** *anat* porc~, chondro~, kondro~ (előtagként); **2.** *ász* szemecske, kondra; ~**ito**: *orv* porcgyulladás, chondritis; ~**omo**: *orv* porcdegeneráció, chondroma; ~**oektomio**: *orv* porc műtéti eltávolítása, chondroectomia; ~**osarkomo**: *orv* porcok elemeket tartalmazó szarkóma, chondrosarcoma

kondrit/o=*ász* kondrit, chondrit *karbona ~o: szenes kondrit

kondroste/oj=*áll* porcok-vérteshalak, porcok ganoidok (Chondrostei)

kondrostom/o=*áll* paduc (Chondrostoma)

konduk/i=**1.** *tr* vezet (>vki) *~i al la altaro: az oltárhoz vezet *~i je la nazo: az orránál fogva vezet *~i la arestitojn al la tribunalo: az őrizeteket a bíróságra viszi *~u min al via sinjoro: vezess az uradhoz; **2.** *tr* vezet, visz (>vmi) *ĉiu vojo ~as al Romo: *köz*m minden út Rómába vezet *la kapalo ~as la akvon en la maron: a csatoma a vizet a tengerbe viszi *la ŝtuparo ~as en la duan etaĝon: a lépcső a második emeletre visz; **3.** *tr* *átv* vezet, visz (>vki) *~i la dancojn *Z.* vezető szerepet játszik, fő irányítója vminek *~i al peko: bűnbe visz *~i en tenton: kísértésbe visz, kísértésbe hoz *vi ~as la landon al perejo: romlásba viszed az országot *vi povas ~i la aferon al sukceso: sikerre viheted az ügyet; **4.** *tr* *átv* vezet, visz (>vmi) *diboĉado ~as al malsano: a kicsapongás betegség vezet *~us malproksimen, se: messzire vezetne, ha *mensogo malproksimen ne ~as *Z. köz*m nem messze megy az ember a hazugsággal *pasio ~as al krimoj: a szenvedély bűnbe visz *viaj klopodoj ~as al rezulto: törekvéseid eredményre vezetnek; **5.** *tr* vezet, irányít *~i aferon: ügyet intéz *~i armeon: hadsereget vezet *~i ĥoron: kórust vezet *~i interparolon: társalgást irányít *~i la batalon: vezet a v. irányítja a csatát *~i militon: háborút folytat *li lasas sin ~i de sia koro: hagyja, hogy a szíve irányítsa; **6.** *tr* *jm* vezet *szin* stiri *~i veturilon: járművet vezet; **7.** *tr* *vill* vezet *szin* kondukti *~i elektron: áramot vezet; ~**o**, ~**ado**: vezetés, irányítás *~o de aferoj: ügyvezetés *~o de veturilo: járművezetés; ~**anto**: **1.** járművezető; **2.** vezető, irányító, ügyvezető *~anto de armeo: hadsereg-irányító *~anto de Esperanto-klubo: esperantó klub vezetője *~anto de la interŝtataj traktadoj: az államközi megbeszélések irányítója; **3.** *fiz* *vill* vezető *szin* konduktanto; **4.** *zene* vezetőhang; **5.** *zene* téma, vezető szólam, guida, proposta (>kánon); ~**ilo**: **1.** *jm* kormány *havi la ~ilojn en la manoj: *átv* is kezében tartja a gyeplőt *~ilo de aŭto: kocsikormány *~ilo de biciklo: kerékpár kormány *~iloj: gyeplő *teni per mallonga ~ilo: rövid pórázon tart; **2.** *tech* vezeték *szin* dukto *~iloj por gasoj: gáz- és vízvezetékek; **3.** *vill* vezeték *szin* konduktilo *elektra ~ilo: villamos vezeték *szin* konduktilo; ~**isto**: *jm* járművezető; ~**istejo**: vezetőfülke, vezetőállás

szin stirejo; ~ivo: vill vezetőképesség *szin* konduktivo; al-i: 1. tr odavezet, idevezet, vezet v hova *al-u la gastrojn: vezesd oda a vendégeket *min al-is ĉi tiu simpatia junulo: ez a rokonszenves fiatalember vezetett ide; 2. tr *átv* vezet, visz v hova *al-i la aferon al felicia fino: szerencsésen véghezviszi az ügyet *tio al-is lin al la penso: ez arra a gondolatra vitte *via konduito al-as min al malfeliĉo: viselkedése a kétségbeesésbe visz; de-i: 1. tr elvezet, elvisz vmitől *la sorto de-is min malproksimen de mia naskiĝurbo: a sors messze vitt a szülővárosomtól *oni de-is la arestitojn: elvezették onnan az őrizetéseket; 2. tr eltérít *de-i de la ĝusta vojo: letérít a helyes útról *ne lasu vin de-i de via celoj: ne hagyj magad eltéríteni a céljaidtól *oni de-is la trafikon: eltérítették a forgalmat; el-i: 1. tr kivezet vkit v. vmit *la pluvakvon oni el-is tra tubo en la muro: az esővizet a falba épített csővön keresztül vezették ki *oni el-is lin el la ĉambrego: kiveztették a tereméből; 2. tr *átv* kivezet *oni el-as la malnoviĝintajn varojn el la merkato: az elavult árukat kivezetik a piacról; en-i: 1. tr bevezet *oni en-is lin en ĉambron: egy szobába vezették be; 2. tr *átv* bevezet *en-i novan modon: új divatot vezet be *en-i tehnologion: technológiát bevezet; en-o: 1. bevezetés *enkonduko de la rekrutoj en la kazernon: az újoncok bevezetése a laktanyába; 2. *átv* bevezetés, bevezető *en-o en la teologion: bevezetés a teológiába *verki en-on al la libro: bevezetőt ír a könyvhöz; en-istino: jegyszédő (>színház); for-i: tr elvezet v hova *for-i la akvon de marĉejo: mocsár vizét lecsapolja *ne scieblas, kien oni for-is lin: nem tudható, hová vezették v. vitték el; kun-i: 1. tr magával visz vkit *kun-u vian filon: vidd magaddal a fiadat; 2. tr *átv* magával hoz, maga után von *lia decido kun-is kelkajn neoportunajojn: döntése maga után vont néhány kellemetlenséget; mis-i: tr félrevezet *ne volu mis-i min: ne akarj félrevezetni; re-i: tr visszavezet, visszavisz *ĉi tiu vojo rekondukas al la urbo *re-i la brutojn en la stalon: vezesd vissza az állatokat az istállóba *re-u mian filon: hozd vissza a fiamat; reen-i: tr újra bevezet *ni reen-os la malnovan regularon: újra bevezetjük a régi szabályzatot *reen-i formortintan specien en la regiono: kihalt fajt újra bevezet a régióban; tele-i: tr *tech* távvezérel *tele-ata ludaŭto: távvezérelt játékaŭto; tra-i: tr átvezet *la bedueno tra-is lin tra Saharo: a beduin átvezette a sivatagon *tra-i la armeon tra la urbo: a sereget átvezeti a város; trans-i: tr vmin túlra vezet *trans-u la gregon trans la riveron: vezesd át a csordát a folyón túlra; ~permeso: vezetői jogosítvány *szin* stirpermeso; ~sidilo: jm bak, vezetőülés *szin* boko 3 Űakvokondukiĉo, celkonduka, gaskondukiĉo, lumkondukiĉo, naftokondukiĉo, ondokondukiĉo, pilkondukiĉo, tramkondukiĉo, tubkondukiĉo, varmokondukiĉo

kondukti/i=tr fiz vezet (>energia) *~i elektron: áramot vezet *~i varmon: hőt vezet; ~a: mn fiz vezető *konduka substanco: vezető anyag; ~o: fiz vezetés *elektra ~o: áramvezetés, villamos vezetés *termika ~o: hővezetés; ~aĵo: vill kábel, zsinór *szin* kablo; ~anco: vill hatásos vezetés, konduktancia; ~anto: fiz vezető (anyag) *kupro estas bona ~anto: a réz jó vezető; ~ilo: vill vezeték, huzal, vezető, ér *szin* elektra kondukiĉo *alteriga ~ilo: földelt vezető *izolita ~ilo: szigetelt vezető *kondukiĉo de fazo: fázisvezető *~ilo de kablo: kábelér *mantela ~ilo: kábelzerű vezeték *neŭtrala ~ilo: nullavezető *nuda ~ilo: csupasz vezeték *nutra ~ilo: tápvezeték *szin* fidro *plendrata ~ilo: tömör vezető *profilo ~ilo: alakos vezető, profilhuzal *ŝnurigita ~ilo: sodrott vezető *subtera ~ilo: földvezeték *supertera ~ilo: légvezeték; ~ilaro: vill vezetékhalózát; ~ivo: fiz vezetőképes; ~ivo, ~opovo: fiz vezetőképeség *elektra ~ivo: áramvezető képesség, villamos vezetőképeség *termika ~ivo: hővezető képesség; duon-a: fiz félvezető; duon-anto: fiz félvezető anyag; duon-ilo: fn fiz félvezető *metal-oksida duon-ilo: fém-oxid félvezető; duon-ivo: fiz félvezető képesség; foto-iva: fot fiz fotokonduktív; foto-o: fot fiz fotokonduktivitás (>jelenség); fotokonduktanto: fot fiz fotokonduktív; foto-ivo: fot fiz fotokonduktivitás (>képesség); ne-anto: fiz nemvezető anyag, szigetelő; semi-a: ½duonkondukt; super-a: fiz szupravezető; super-anto: fiz szupravezető; super-ivo: fiz szupravezető képesség Űŝnurkonduktiĉo

konduktor/o=kalauz, jegykezelő *~o en trajno, tramo kaj buso: kalauz vonaton, villamoson és buszon

kondukti/i=ntr viselkedik *~i kiel decas: illedelmesen viselkedik *li ~is ĉiam ĝentile al mi: mindig udvariasan viselkedett velem szemben; ~o: viselkedés, magaviselet *havi bonan ~on: jó a magaviselete *li ricevis bonan noton pri ~o: jó jegyet kapott magaviseletéből *mi instruos al vi la bon-~on!: majd én móresre tanítalak!; bon-a: jó magaviseletű; inter-o: kölcsönös viselkedés; mis-i: ntr rosszkodik; mis-a: rosszkodó; ~kodo: illemtörvény; ~maniero: viselkedésmód, modor; ~normo: viselkedési norma v. szabály

koneks/a=l. vmivel összefüggő, kapcsolatos *~a demando: idetartozó

kérdés *~aj fenomenoj: összefüggő jelenségek *~aj sciencoj: kapcsolatos tudományok, melléktudományok; 2. mat összefüggő *~a komponanto: összefüggő komponens *simple ~a: egyszerűen összefüggő; ~ega: mat erősen összefüggő; ~eta: mat gyengén összefüggő *~eta grafeco: gyengén összefüggő gráf; ~i: ntr összefügg, kapcsolódik *kiel tio ~as kun la temo?: hogyan függ ez össze a témával? *lia stranga konduto ~as kun liaj sentoj: furcsa viselkedése az érzelmeivel függ össze; ~o: kapcsolat, összefüggés *en tia ~o: ilyen összefüggésben; inter~a: kölcsönösen összefüggő *tio estas aferoj inter~aj: ezek kölcsönösen összefüggő dolgok; inter~e: egymással összefüggve; inter~i: ntr kölcsönösen összefügg *niaj problemoj ne inter~as: a problémáink nem függenek össze egymással

konekti/i=l. tr vill *eltr* csatlakoztat, összekapcsol, csatol, összeköt; 2. tr anat összekapcsol, összeköt; ~o: 1. vill *eltr* csatlakoztatás, csatolás, kapcsolás, bekötés, összekapcsolás *deltoforma ~o: deltakapcsolás *kaskada ~o: kaszkádkapcsolás *paralela ~o: párhuzamos kapcsolás *seria ~o: soros kapcsolás *stelforma ~o: csillagkapcsolás; 2. inf kapcsolatot, összeköttetést *interreta ~o: internetkapcsolat *szin* retkonekto *larĝkapacita interreta ~o: szélessávú internetkapcsolat; 3. közl csatlakozás *li maltrafis la ~on: lekészte a csatlakozást *rekta ~o al Vieno: közvetlen csatlakozás Bécsbe; ~ejo: 1. vill csatlakozási hely v. pont; 2. inf port, kapu *paralela ~ejo: párhuzamos port *seria ~ejo: soros port; ~iĝi: ntr vill inf csatlakozik, kapcsolódik *~iĝi al la reto: a hálózatra v. az internetre csatlakozik; ~ilo: vill csatlakozó, csatlakozó szerelvény; ~ite: inf online, csatlakozva *komputili ~ite: csatlakozva számítógépezik; ~ingo: vill csatlakozóaljzat, konnektor; dis~ilo, mal~ilo: vill szakaszoló; mal~i: tr vill (csatlakozást) bont v. megszakít, szétkapcsol *mal~i la reton: megszakítja az internetkapcsolatot *mal~i la televidilon: kihúzza a tévét; mal~iĝi: 1. ntr vill szétkapcsolódik; 2. ntr inf kijelentkezik, kilép; mis~o: vill téves v. hibás csatlakoztatás; sen~e: inf kapcsolat nélkül, offline; tra~i: tr távkapcsol (bekapcsol egy harmadik fogyasztót) *mi tra~as la sinjoron direktoron: kapcsolom v. adom az igazgató urat; ~oloko: vill csatlakozási hely v. pont; ~oskemo: vill kapcsolási rajz; ~oŝranko: vill kapcsolószekrény *distribua ~oŝranko: elosztószekrény; ~tabulo: Űŝaltpanelo, ŝaltotabulo

Űbuskonekto, kruckonekto, retkonekto, terkonekto, trajnkonekto

Konektikuto=geo pol Connecticut (US)

konektiv/o=l. anat kötőszövet, tela conjunctiva *szin* kuniga histo *grasa ~o: zsíros kötőszövet; 2. növ csatló, ereszték, connectivum

konestabl/o=tört kat fővezér (a királyi sereg vezére)

konfeder/i=konfederáció

konfederáció/o=l. pol államszövetség, konföderáció *atena ~o: tört athéni szövetség *Brita ~o: Brit Nemzetközösség, Commonwealth *szin* Brita Regno, Brita Komunumo de Nacioj *Svisa ~o: tört Svájci Államszövetség; 2. szövetség, konfederáció *Internacia ~o de Liberaj Sindikatoj: Szabad Szakszervezetek Nemzetközi Szövetsége *sindikata ~o: szakszervezeti konföderáció; ~i: tr szövetségbe tömörít *~itaj ŝtatoj de Ameriko: amerikai konföderált államok; ~a: pol konföderációs, szövetségi *~a politiko: szövetségi politika; konfederismo: pol konföderalizmus, konfederalizmus

konfekci/o=tek konfekció; ~a: tek konfekciós *~a industrio: konfekcióipar, készruhaipar *~a jako: konfekciós zakó *~a vendejo: készruhaüzlet; ~i: tr tek konfekcionál *~itaj produktoj: konfekcionált termékek; ~aĵo: tek készruha, konfekciótermék

konferenc/o=konferencia, tanácskozás *diplomatia, jura, scienca ~o: diplomáciai, jogi, tudományos konferencia *episkopa ~o: vall püspöki konferencia *gazetara ~o: sajtókonferencia *instruista ~o: isk tanári konferencia, oktatói konferencia *~o de UN pri Komercio kaj Evoluigo: ENSZ Kereskedelmi és Fejlesztési Konferenciája, UNCTAD *~o pri Sekureco kaj Kunlaboro en Eŭropo: Európai Biztonsági és Együttműködési Konferencia *rondtabla ~o: kerekasztal-tanácskozás; ~i: ntr tanácskozik, konferenciát tart; ~ejo: konferencia helyszíne, konferenciaterem; ~aktoj: konferencia anyaga; ~interpretisto: konferenciatornás

Űklimatkonferenco, kulminkonferenco, partikonferenco, pintokonferenco, videokonferenco

konfer/o=növ Enteromorpha (zöldmoszatnemdetség)

konfes/i=l. tr megvall, bevall, beismer *~i amon: szerelmet vall *~i principon: elvet magáénak vall *la farinto ~is la krimon: az elkövető bevallotta a bűntényt *li fine ~is al si sian senpovon: végül bevallotta magának tehetetlenségét *li ~is sian eraron: beismerte a tévedését *mi devas ~i, ke: meg kell vallanom, hogy *mi ~as lin mia majstro: mesteremnek vallom; 2. tr kr gyón, meggyón *li ~is siajn pekojn al la pastro: meggyóna bűneit a papnak; ~o: 1. vallomás, beismerés *~oj de Sankta Aŭgusteno: Szent Ágoston Vallomásai; 2. kr gyónás *fari ~on:

gyón *orela ~o: fülbe gyónás *preni ~on de pekinto: bűnöst meggyóntat
 *publika ~o: *kr* nyilvános gyónás, eklézsiakövetés; ~*ejo*: *kr* gyóntatószék *szin* konfesejo; *for* ~i: *tr* megtagad, eltagad, letagad *ĉu nun vi for~as vian amon?!: most megtagadod a szerelmedet?! *oni ne povas for~i liajn meritojn: nem lehet eltagadni érdemeit; **mal** ~i: *tr* megtagad, letagad, nem ismer el *Kabe mal~is Esperanton: Kabe megtagadta az eszperantót *la akuzito mal~is ĝisfine: a vádlott végig tagadott *li mal~is sian amikon, sian patrujon kaj sian religion: megtagadta barátját, hazáját és hitét *mal~i ŝuldon: tartozást tagad, tartozást nem ismer el *ne mal~u tian evidentajon: ne tagadj le ilyen nyilvánvaló dolgot *Servet ne mal~is sian instruon ĉe antaŭ la brulŝtiparo: Servet nem tagadta meg a tanítását a máglya előtt sem; **nemal** ~ebla: tagadhatatlan; ~**budo**: *kr* gyóntatószék; ~**preni**: *tr* *kr* gyóntat; ~**preanto**: *kr* gyóntató

Ĵamkonfeso, estkonfesi, fidokonfeso, kredkonfeso, pekkonfesi

konfesi /o=*kr* hitvallás, felekezet *Aŭgsburga ~o: ágostai hitvallás *katolika, ortodoksa, protestanta ~o: katolikus, ortodox, protestáns hitvallás v. felekezet; **ali** ~a: *kr* más felekezetű; **inter** ~a: *kr* felekezeti közötti, interkonfesszionális, ökumenikus; **sam** ~ano: *kr* felekezeti testvér, hittestvér; **sen** ~a: felekezeten kívüli; **super** ~a: felekezetek feletti

konfet /oj=konfetti

konfid /i=**1.** *tr* /*ntr* *ex* bízok vkiben ☞fidi *kiu ne ~as, tiu ne bedaŭras Z: *közm* aki nem bízok, csalódás nem éri *~u, sed vidu Z: *közm* ne bízz vakon; **2.** *tr* rábíz vmit vkire *szin* komisi 2 *~i sian havon al neĝustaj manoj: nem megfelelő kezekre bízta a vagyonát *~i sian infanon al vartistino: gondozónőre bízta gyermekét *li ~is sin al la rapido de siaj kruroj: szedte a lábát, nyakába kapta a lábát; **3.** *tr* megoszt vkivel (>érzelem, titok) *~i sekreton al amiko: barátot titokba beavat, barátára titkot rábíz *~i sian malĝojon al li: megosztja vele bánatát *~i sin al sia fratio: kitárulkozik v. megnyílik a nővére előtt; ~a: bizalmas *~a propono: bizalmas ajánlat; ~o: bizalom *akiri, ĝui, perdi ies ~on: megszerzi, élvezi, elveszíti vkinek a bizalmát *havi plenan ~on al li: teljes bizalommal van iránta *~o naskas ~on Z: *közm* a bizalom bizalmat szül *kun ~o neniam rapidu Z: *közm* aki hamar hiszen, hamar csalatkozik *meti la demandon pri ~o: *pol* bizalmatlansági indítványt nyújt be *mi gajnis lian ~on: elnyertem a bizalmát *postuli la ~on de la parlamento: *pol* bizalmatlansági indítványt tesz *reciproka ~o: kölcsönös bizalom *tro da ~o kondukas al perfido Z: *közm* ki könnyen hisz, könnyen megesalódik; ~**itaĵo**: rábízott holmi, letét; ~**ato**: *fn* megbízott; ~**ema**: jóhiszemű; ~**ebla**: megbízható; ~**igi**: *tr* bizalmat ébreszt, bizalmat kelt; ~**iga**: bizalomgerjesztő, bizalomépítő; ~**inda**: bizalomra méltó, bizalomra érdemes; ~**ulo**: vkinek a bizalmasa, bizalmi ember; **mal** ~i: *ntr* bizalmatlan vki iránt (al), bizalmatlankodik; **mal** ~o: bizalmatlanság *pozitiva propono pri mal~o: *pol* konstruktív bizalmatlansági indítvány *voĉdonado pri mal~o: *pol* bizalmatlansági szavazás *voĉo de mal~o: *pol* bizalmatlansági szavazat; **mal** ~**igi**: *tr* bizalmatlanná tesz, gyanakvóvá tesz; **mal** ~**ema**: bizalmatlan, gyanakvó; **mem** ~o: önbizalom; ~**ekspluato**: bizalommal való visszaélés; ~**intervalo**: konfidenciaintervallum (>statisztika); ~**oplena**: bizalomteljes *en ~oplena atmosfero: bizalomteljes légkörben

konfidenc /o=bizalmas közlés, bizalmasság (vmi bizalmas) *fari ~ojn: bizalmas dolgokat közöl, bizalmas közléseket tesz; ~i: *tr* bizalmasan közöl, (titkot) rábíz *mi ~as al vi la decidon de la ĵurio: bizalmasan közlöm veled az esküdtségi döntését *mi ne kutimas ~i intimajojn: intim dolgokat nem szokásom bizalmasan közölni; ~a: **1.** bizalmas (>vmi) *de ~a karaktero: bizalmas jellegű *~a interparolo: bizalmas beszélgetés *~a letero: bizalmas levél *~a noto: bizalmas feljegyzés; **2.** bizalmas (>vki) *~a kolego: bizalmas kolléga *~a mesaĝoportanto: bizalmas üzenetvivő; ~e: bizalmasan *~e mi diras al vi: bizalmasan mondom neked; ~**ema**: bizalmas természetű, közlékeny; ~**ulo**: vkinek a bizalmasa, bizalmi ember; ~**umi**: *ntr* *pej* bizalmaskodik; **mal** ~**ema**: zárkózott, bizalmatlan

konfidenci /o=*ex* ☞konfidencno

konfiguraj /o=☞kunaranĝo 2

konfirm /i=**1.** *tr* megerősít, igazol, visszaigazol *~i aliĝon: jelentkezést visszaigazol *~i interligon: *kr* szövetséget megerősít *~i la novajon: megerősíti a hírt *lia demisio ne estis ~ita: lemondását nem erősítették meg *liaj esperoj ne estis ~itaj: reményei nem igazolódtak *tio ~as miajn timojn: ez igazolja a félelmeimet; **2.** *tr* *kr* bérnial, konfirmál ☞konfirmacio; ~**o**: **1.** megerősítés, visszaigazolás *~i alibion: alibit igazol *lia supozo trovis ~on: feltételezése megerősítést nyert *peti ~on pri la aliĝo: megerősítést kér a jelentkezésről; **2.** *kr* bérnialás, konfirmálás ☞konfirmacio; ~**igo**: *kr* bérnialkozás, konfirmáció ☞konfirmacio; ~**ilo**: visszaigazolás, visszaigazoló lap; **mal** ~i: *tr* cáfol *la registaro mal~is la informojn de la gazetaro: a kormány cáfolta a

sajtó értesüléseit *via konduto mal~as vian sincerecon: viselkedésed cáfolja az őszinteségedet; **mal** ~**o**: cáfolat

konfirmaci /o=*kr* bérnialás, konfirmálás (szentség); ~**a**: *kr* bérma~, bérnialási, konfirmációs *~a ceremonio: bérnialási szertartás, konfirmációs szertartás *~a filino: bérnialány *~a filo: bérmafiú *~a leciono: bérmaóra *~a patrino: bérmaanya *~a patro: bérmaapa *~aj gepatroj: bérmaszülők; ~i: *tr* *kr* bérnial, konfirmál; ~**igo**: *kr* bérnialkozás, konfirmálás, konfirmáció; ~**oto**: *kr* bérnialandó, konfirmálandó, confirmandus; ~**ito**: *fn* *kr* megbérnialt, konfirmált

konfisk /i=**1.** *tr* *jog* lefoglal, elkoboz, konfiskál *~i la kontrabandajon: elkobozza a csempészárut; **2.** *tr* *átv* elvesz, elkoboz *~i la alumetojn de la infano: a gyerektől elkobozza a gyufát *~i nefreŝan viandon: elkobozza a lejárt szavatosságú húst; ~**o**: *jog* lefoglalás, elkobzás, konfiskálás *~o de nepermesataj libroj fare de la polico: tilos könyvek rendőri elkobzása

konfit /i=*tr* *gaszt* befőz *~i prunojn: szilvát főz be; ~**aĵo**: *gaszt* befőtt *alkohola ~aĵo: bőlé *szin* boleo *ĉeriza, poma ~aĵo: cseresznyebefőtt, almabefőtt; ~**ejo**: *gaszt* édességbolt; ~**ujo**: *gaszt* befőttestüveg

konflagraci /o=*fil* *átv* világégés

konflikt /o=**1.** (társadalmi) konfliktus *socia ~o: társadalmi konfliktus, társadalmi összeütközés *generacia ~o: generációs konfliktus *klasa ~o: osztálykonfliktus; **2.** *átv* összeütközés, konfliktus *arma ~o: *kat* fegyveres konfliktus *batala ~o: *kat* harci konfliktus *~o de interesoj: érdekek ütközése *konscienca ~o: lelkiismereti konfliktus *milita ~o: *kat* katonai konfliktus *veni en ~on: összeütközésbe v. konfliktusba kerül; ~i: *ntr* összeütközik, konfliktusban van *la konscienco ofte ~as kun nia deziroj: a lelkiismeret gyakran konfliktusban van a vágyainkkal; **ek** ~i, ~**igi**: *ntr* konfliktusba kerül; ~**evita**: konfliktuskerülő

Ĵanimkonflikto, laborkonflikto, limkonflikto, potencokonflikto

konform /a=**1.** megegyező, azonos *~a al la modelo: a mintával egyező *kopio ~a al la originalo: az eredetivel megegyező másolat; **2.** megfelelő, illeszkedő, alkalmas, konform *~a al la celo: a célnak megfelelő *la du unuigotaj partoj ne estas ~aj unu al la alia: a két egyesítendő rész nem illeszkedik egymáshoz *la rimedo ne estas ~a al la celo: az eszköz nem alkalmas a célra *plenumo ~a al la ordono: a parancsnak megfelelő végrehajtás *via konduto ne estas ~a al viaj principoj: viselkedésem nem felel meg az elveidnek *vivmaniero ne ~a al la higieno: a higiénának nem megfelelő életmód; **3.** *mat* szöghű, szögtartó, konformis *szin* angulfidela; ~e: megfelelően, megegyezően, összhangban *~e al la kutimoj kaj moroj: a szokásoknak és erkölcsöknek megfelelően *~e al lia lasta volo: utolsó kívánságának megfelelően *~e al via deziro: kívánságának megfelelően *~e kun la leĝo: a törvénnyel megegyező módon *~e kun viaj deklaroj: nyilatkozataiddal összhangban; ~i: *ntr* megfelel, megegyezik *ĉi tiu kopio ne ~as al mia manuskripto: ez a másolat nem egyezik meg a kézíratommal *la agado de la organizo ~as al ĝiaj celoj: a szervezet tevékenysége megfelel a céljainak *la proceduro ~as kun la leĝo: az eljárás megegyezik a törvénnyel; ~**eco**: megfelelés, megfeleltetés, egyezés, hűség *la ~econ de la kopio atestas s-ro N: a másolat hűségét X úr igazolja *mi trovis ~econ inter liaj vortoj kaj faroj: egyezést találtam szavai és tettei között; ~**igi**: *tr* hozzáigazít, megfelelővé v. alkalmassá tesz, összhangba hoz *~igi la dieton al la malsano: a diétát a betegséghez kell igazítani *~igi la gestojn al la vortoj: a gesztusokat a szavakhoz igazítani *~igi la normojn al la vivo: a normákat az élethez igazítani *~i devas ~igi la gazetaron al la gusto de la legantoj: a lapot az olvasók ízléséhez kell igazítanunk; ~**igi**, **al** ~**igi**: *ntr* alkalmazkodik *~igi al la sociaj postuloj: alkalmazkodik a társadalmi követelményekhez *mi tute al~igas min al via programo: teljesen alkalmazkodom a programjához; ~**igo**: alkalmazkodás, illeszkedés; ~**ismo**: *pej* konformizmus, alkalmazkodás, megalkuvás; ~**isto**, ~**ismano**: *pej* konformista, alkalmazkodó, megalkuvó; **inter** ~**igi**: *tr* egymáshoz igazít, kölcsönösen összhangol, egymáshoz illeszt *harmonie inter~igitaj mebloj: harmonikusan összhangolt bútortzat *ni inter~igu niajn horloĝojn: igazítsuk egymáshoz az óránkat; **inter** ~**igi**: *ntr* egymáshoz igazodik, összhangolódik; **mal** ~a: nem megfelelő, alkalmatlan; **mal** ~i: *ntr* kilóg, nem illeszkedik, nem alkalmas; **ne** ~a: nem megfelelő, nem egyező, nonconform *konduto ne~a al la etikedo: az etikettnek nem megfelelő viselkedés *opinio ne~a al la komuna: az általánossal nem egyező vélemény; **ne** ~**eco**: meg nem felelés *la ne~eco de la kadro al la pentraĵo: a keret meg nem felelése a festménynek; **ne** ~**ismo**: meg nem alkuvás, nonkonformizmus; **ne** ~**isma**: *mn* nonkonformista, be nem illeszkedő; **ne** ~**isto**: nonkonformista

konfront /i=**1.** *tr* *jog* szembesít *la tribunalo ~is la akuziton kun la atestanto: a bíróság szembesítette a vádlottat a tanúval; **2.** *tr* *átv*

szembesít, szembeállít, konfrontál, ütköztet *-i divergajn opiniojn: eltérő véleményeket ütköztet *-i kun malfacilaĵoj: nehézségekkel állít szembe *tio ~is lin kun nesolveblaj problemoj: ez megoldhatatlan problémákkal szembesítette; ~iĝi: *ntr* szembesül, szembekerül, összeütközik *-iĝi kun akraj atakoj: éles támadásokkal találja magát szembe *li ~iĝis kun sia senpoveco: szembesült a saját tehetetlenségével *li ne volas ~iĝi kun la vero: nem akar szembesülni az igazsággal; ~iĝo: konfrontáció, szembenállás, szembekerülés, összeütközés

Konfuce/o=*fil* Kung Fu-ce, Konfucius; ~**ano**: *fil* konfucianus; ~**anismo**: *fil* konfucianizmus

konfuz/i=**1.** *tr* összekuszál, összezavar, összekever *Dio ~is la lingvojn: az Isten összezavarta a nyelveket *-i la harojn: összekuszálja a haját *ne ~u miajn dokumentojn: ne keverd össze az irataimait; **2.** *tr* összetéveszt, összekever *mi ~is vin kun konato: egy ismerőssel összekevertem *li ~is la du leterojn, kaj misenmanigis ilin: összekeverte a két levelet, és tévesen kézbesítette őket; **3.** *tr* megzavar, összezavar *la amo ~is lian kapon: a szerelem összezavarta a fejét *la juĝisto ~is la akuziton per siaj demandoj: a bíró összezavarta a vádlottat a kérdéseivel *ne ~u vin, ke mi sincere parolas: ne zavarjon meg, hogy őszintén beszélék *vi nur ~is min per viaj argumentoj: csak megzavartál az érveiddel; ~**o**: **1.** kuszaság, összevisszaság *sur via skribotablo regas ~o: az íróasztalodon kuszaság uralkodik; **2.** zavar, zavarodottság, zűrzavar *babilona ~o de lingvoj: babiloni nyelvzavar *kaj la Eternulo ĵetis ~on sur Siseran: *bibl* az Úr pedig megzavarta Siserát *la ~o kaŭzita de la sieĝo: az ostrom okozta zűrzavar *mia ~o estas facile klarigbla: zavarom könnyen magyarázható *via anonco kreis ~on: bejelentésed zavart keltett; ~**a**: **1.** zavaros, kusza *~aj aferoj: zavaros v. kusza ügyek *-aj ideoj: zavaros ötletek; **2.** zavarodott *mi restis tute ~a: teljesen megzavarodtam; ~**aĵo**: zavaros valami, zavaros ügy, kuszaság, zűrzavar, összevisszaság *en ĉi tiu ~aĵo mi ne trovas miajn gantojn: ebben az összevisszaságban nem találom a kesztyűmet *mi devas okupiĝi pri ~aĵoj: zavaros ügyekkel kell foglalkoznom; ~**iva**: zavarba ejtő, elképesztő; **inter~i**: *tr* egymással összekever, összezavar, összevissza kever *vi inter~as du tute aliajn aferojn: összekeversz két teljesen különböző dolgot *la du armeopartoj inter~iĝis en la valo: a két seregtest összekeveredett a völgyben; **mal~i**: *tr* rendez, tisztáz *li mal~is la haŭson de siaj libroj: rendezte a könyvei között uralkodó káoszt *mal~i demandon: kérdést tisztáz; **ne~ebla**: **1.** összetéveszthetetlen; **2.** higgadt, nyugodt, józan; **sen~a**: zavarmentes *la sen~a evoluo de nia lingvo: nyelvünk zavarmentes fejlődése

ŭmenskonfuza, menskonfuziĝo

Konfuzi/o=*ne* ☞Konfuceo

Kong/o=**1.** *geo* Kongó (folyó) vö. Zairo; **2.** *geo pol* Kongó (ország) (CD) *Demokratia Respubliko ~o: Kongói Demokratikus Köztársaság *-o Kinŝasa: Kinshasai Kongó; **3.** *geo pol* Kongó (ország) CG *Respubliko ~o: Kongói Köztársaság *-o Brazavila: Brazaville-i Kongó; ~**a**: *mn nyt* kongó, kikongó (kon); ~**ano**: *fn* kongói; ~**olando**: *ne* ☞Kongó; ~**okoloraĵo**: kém kongószínűség; ~**oruĝo**: kém kongóvörös

kongel/i=*tr* gaszt fagyaszt; ~**ujo**: fagyasztószekrény

kongest/i=*tr orv* vértolulást okoz; ~**a**: *orv* vértolulásos, congestivus; ~**o**: *orv* vértolulás, congestio *szin* sangalflo

konglomer/i=*tr fiz* ásv konglomerál, összetömrít, egy tömbbe egyesít; ~**aĵo**: **1.** ásv kavicskő, konglomerátum; **2.** *fiz* konglomerátum; ~**iĝi**: *ntr* konglomerálódik, összetömrődik, tömbösödik

konglomerat/o=☞konglomeraja

Kongol/o=*ne* ☞Kongo

kongr/o=*áll* tengeri angolna (Conger) *szin* marangilo

kongregaci/o=**1.** *kr* kongregáció (szerzetesi közösség) *-o de la Dia Vorto: Az Isteni Ige Társasága; **2.** *kr* kongregáció (hitbuzgalmi egyesület); **3.** *kr* kongregáció (pápai bizottság) *-o pri la Indekso: Index Kongregáció, Contragatio Indicis *-o pri Propagando de Kredo: Hitterjesztés Kongregációja, Congregatio Propaganda Fidei *-o pri Ritoj: Szerartások Kongregációja, Congregatio Sacrorum Ritus

kongres/o=**1.** kongresszus *bulonja ~o: *eo* boulogne-sur-mer-i kongresszus *lingvistika, medicina ~o: nyelvészeti, orvosi kongresszus *universala ~o: *eo* világkongresszus *szin* mondkongreso *Universala ~o de Esperanto: *eo* eszperantó világkongresszus; **2.** *pol tört* kongresszus (diplomáciai tanácskozás) *la ~o de Parizo en 1856: a párizsi kongresszus 1856-ban *la ~o de Vieno en 1815: a bécsi kongresszus 1815-ben; **3.** *pol* kongresszus (parlament) *la ~o de la Unuiĝintaj Ŝtatoj: az Egyesült Államok Kongresszusa; ~**i**: *ntr* kongresszuson részt vesz, kongresszust tart *la esperantistaro ~is en Budapeŝto: az eszperantisták Budapesten tartották a kongresszusukat *ni ~is en Londono: Londonban kongresszuson vettünk részt; ~**a**:

kongresszusi *-aj deputitoj: kongresszusi küldöttek *-a Regularo: Kongresszusi Szabályzat; ~**ano**: kongresszusi résztvevő, kongresszus résztvevője; ~**eĵo**: kongresszusi palota, kongresszus színhelye; **antaŭ~o**: előkongresszus; **post~o**: utókongresszus; ~**centro**: kongresszusi központ; ~**temo**: kongresszusi téma

ŭfondkongreso, mondkongreso, partikongreso

kongru/i=**1.** *ntr* egybevág, egyezik, megegyezik *la asertoj de la akuzito ~as kun la atesto: a vádlott állításai egybevágak a tanúvallomással *tio ~as: ez egyezik, ez stimmel; **2.** *ntr mat* egybevág, kongruál (>alakzat, egész szám); **3.** *ntr inf tech* csereszabatos, kompatibilis *szin* esti interkonvena *la malnova generato ne ~as kun la nova: a régi generátor nem csereszabatos az újjal; **4.** *ntr orv* összefér, megfelelő, kompatibilis; ~**a**: **1.** egyező, egybevágó; **2.** *mat* egybevágó, kongruens; **3.** *inf tech* csereszabatos, kompatibilis *IBM~a komputilo: IBM-kompatibilis számítógép *-aj maŝinpartoj: csereszabatos gépalkatrészek *-aj programoj: kompatibilis programok; ~**o**, ~**eco**: **1.** megegyezésesség; **2.** *mat* egybevágóság, kongruencia; **3.** *inf tech* csereszabatosság, kompatibilitás; **inter~i**: *ntr* harmonizál, egymáshoz illeszkedik, összhangban van *ĉi tiuj koloroj bone inter~as: ezek a színek jól illenek egymáshoz

koni/o=*növ* bürök (Conium)

konidi/o=*növ* konidium, conidium (gombák ivartalan szaporítósejtje); ~**ujo**: *növ* konidiumtartó, conidiophorum *szin* konidioforo; ~**dona**: *növ* konidiumtermelő

konidiofor/o=*növ* konidiumtartó, conidiophorum *szin* konidiujo

konifer/oj=*növ* toboztermők, tobozos nyitvatermők (Coniferae) *szin* pinopsidoj *-plantoj: ☞koniferoj

koniin/o=*kém* koniin

konik/o=*mat* kúpszelet; ~**oido**: *mat* konoid

konioz/o=*orv* porártalom, coniosis

koniz/o=*növ* berzeske, rühfű (Conyza)

konjak/o=*gaszt* konyak, borpárlat; ~**umi**: *ntr* konyakozik; ~**glaso**: *gaszt* konyakospohár

konjekt/i=*tr* sejt, gyanít, gyanakszik *la edzo ~is esti kokrita: a férj sejtette, hogy megcsalják *Petro parolas sen direkto, sed Paŭlo ~u Z: *közm* lányának mondja, hogy a menyé is értse; ~**o**: **1.** sejtés, gyanú, (sejtéské) érzés *ĉe palan ~on mi ne havas pri tio: halvány fogalmam sincs róla *el ~oj la prokuroro ne povas krei akuzon: sejtésekből az ügyész nem tud vádat alkotni *li ekhavis malbonan ~on: rossz érzése támadt; **2.** *mat* sejtés *-o pri la kvar koloroj: *mat* négyesintézet, négysszínsejtés; ~**aĵo**: sejtett dolog, vmi sejtett; ~**ebla**: sejthető, gyanítható

konjug/i=**1.** *tr nyt* (igét) ragoz *szin* konjugacii; **2.** *tr mat kém* konjugál; ~**o**: *mat kém* konjugálás; ~**ado**: *nyt* igeragozás, konjugáció *szin* konjugacio; ~**aĵo**, ~**ito**: *fn mat* konjugált *hermita ~aĵo: hermitikus konjugált; ~**ita**: *mat kém* konjugált *-ita duobla ligo: konjugált kettős kötés *-ita komplekso: konjugált komplex szám *-ita subaro: konjugált részcsoport; ~**lineara**: *mat* antilineáris *szin* duonlineara

konjugaci/i=*tr nyt* (igét) ragoz *-u la verbon 'fari': ragozd el a 'fari' igét; ~**o**: *nyt* igeragozás *en Latino estas kvin ~oj: a latinban öt igeragozás van *komplekso ~o: összetett igeragozás *objektdifina ~o, subjekta ~o: tárgy v. határozott igeragozás *objektnedifina ~o: alanyi v. határozatlan igeragozás, általános igeragozás *simpla ~o: egyszerű igeragozás; memkonjugita: *mat* invariáns (részcsoport); **ne~ebla**: *nyt* nem ragozható (>ige)

konjunkci/o=**1.** *nyt* mellérendelő kötőszó *szin* kunordigilo, kunliga vorteto vö. subjunkcio *duopa ~o: páros kötőszó *subordiga ~o: alárendelő kötőszó *szin* subjunkcio; **2.** *csill* konjunkció, együttállás vö. opozicio **3** *malsupera ~o: alsó együttállás *supera ~o: felső együttállás; **3.** *mat* konjunkció vö. disjunkcio, ekvivalento, implico, negacio; ~**i**: *ntr csill* együttáll, konjunkcióban van

konjunktiv/o=*anat* kötőhártya, szemkötőhártya, konjunktiva *bulba ~o: szemgolyó-kötőhártya, tunica conjunctiva bulbi *kronika kataro de la ~o: *orv* idült kötőhártyahurut, conjunctivitis catarrhalis chronica *palpebra ~o: szemhéj-kötőhártya, tunica conjunctiva palpebrarum; ~**ito**: *orv* kötőhártya-gyulladás, conjunctivitis

konjunktur/o=*gazd* konjunktúra, fellendülés; ~**a**: *gazd* konjunkturális; **mal~o**: *gazd* dekonjunktúra; **mal~a**: *gazd* dekonjunkturális

konk/o=**1.** *áll* kagylóhéj *bor~oj: ☞foladodoj *-o de heliko, mitulo: csiga, kagyló héja; **2.** kagyló (alakú tárgy) *-o de spado: kard kosara; **3.** *anat* kagyló, concha *naza ~o: orrkagyló, orrkagylócsont, concha nasalis *orela ~o: fülkagyló, concha auricularae; **4.** *mit* tritonkürt; ~**aĵo**: *áll* üres kagyló, kagylóhéj; ~**ego**: *ép* kagylódsz; ~**ologio**: *áll* kagylótan; ~**uloj**: *áll* kagylós állatok; ~**ohava**: *ásv* kagylót tartalmazó, kagylós

ŭfandokonko, monkonko, orelkonko, perlokonko, ŝirmkonko

konkan/a=*mn nyt* konkani (kok)

konkav/a=1. homorú, konkáv ☞ konkava lenso, specchio; **2.** *mat* konkáv *szin* transobtuza *~a bildigo: konkáv leképezés *~a subaro: konkáv halmaz; ~**aĵo**: homorulat; ~**eco**: homorúság; **du~a**: *fiz* kétszer homorú, bikonkáv; ~**angula**: homorúszögű; ~**konvekso**: konkáv-konvex, homorú-domború (pozitív meniszkusz)

↑ platkonkava

konker/i=1. *tr* kat hódít, meghódít *la romanoj ~is la tutan antikvan mondon: a rómaiak meghódították az egész ókori világot; **2.** *tr* *átv* meghódít, megnyer *~i la koron de virino: meghódítja egy nő szívét *~i la simpation de la publiko: megnyeri a közönség rokonszenvét; ~**o**: **1.** hódítás, meghódítás; **2.** hódítás (meghódított vmi) *Gaŭlio estis la ~o de Cezaro: Gallia Caesar hódítása volt; ~**anto**: *fn* hódító; ~**into**: *fn* meghódító; **ne~eblo**: elérhetetlen, meghódíthatatlan, bevehetetlen *ne~eblo fortikaĵo: bevehetetlen vár; **re~i**: *tr* visszahódít, visszavesz *Pálffy re~is kolkajn transdanubiajn fortikaĵojn: Pálffy visszavett néhány dunántúli várat; **re~o**, **re~ado**: visszahódítás, visszavétel; **Re~ado**: *tört* reconquista (ES)

konkir/i=ex ☞ konkeri

konklav/o=kr konkláv, pápaválasztó gyűlés; ~**ejo**: *kr* konkláv, a pápaválasztó gyűlés helye

konklud/i=1. *tr* következtet *el tio mi ~as, ke: ebből arra következtetek, hogy *~i el la faktoj al krimo: a tényekből büntényre következtet; **2.** *tr* megköt, nyélbe üt (elvégez) *~i pacon: békét köt *~i traktaton: szerződést köt; ~**o**: következtetés *el tio mi tiris la ~on, ke: ebből azt a következtetést vontam le, hogy *erara ~o: téves következtetés *szin* miskondado *fari ~on: következtetést von le *falsa ~o: hamis következtetés *trudiĝas la ~o: logikus a következtetés *veni al la ~o: arra a következtetésre jut; ~**e**: következtetéskppen, következtetésként; ~**iga**: meggyőző, bizonyító erejű *~iga rezono: meggyőző okoskodás; **mis~i**: *tr* tévesen következtet; **mis~o**: téves következtetés *szin* erara konkludo

konkoid/o=mat kagylógörbe, konchois, konchoid *~o de rektio: Nikomédész-féle konchoid

konkord/o=1. egyetértés, összhang *en ordo kaj ~o: nagy v. szép egyetértésben *kie regas ~o, regas ordo *Z*: *közm* ahol egyetértés van, rend is van *~o malgrandajon kreskigas, mal~o grandajon ruinigas *Z*: *közm* egyezés kis dolgokat nagyra emel; **2.** *zene* konszonáns akkord v. hangköz; ~**i**: *ntr* egyetértésben él, összhangban van; ~**igi**: *tr* egyetértésbe v. összhangba hoz *~igi disputantaj partiojn: vitatkozó feleket egyetértésre hoz *~igi la bezonojn kaj eblojn: összhangba hozza a szükségleteket a lehetőségekkel; **mal~i**: *ntr* békétlenkedik, nincs összhangban; **mal~o**: **1.** békétlenség, nézeteltérés, disszonancia; **2.** *zene* disszonáns akkord v. hangköz

konkordanc/o=knyv szótmutató, konkordancia *~o de Ekzercaro: *eo* A gyakorlatok szótmutatója *~o de la Biblio: bibliai konkordancia v. szótmutató

konkordat/o=1. *pol* *kr* konkordátum; **2.** *gazd* kényszeregyezés (csődeljárásnál)

konkreco/o=ásv kiválás, konkrécio

konkrement/o=orv köképződmény, konkrementum, concrementum

konkret/a=konkrét, kézzelfogható, érzékelhető *~a rezulto: konkrét v. kézzelfogható eredmény *ricevi konkretan formon: konkrét formát ölt; ~**aĵo**: konkrétum, konkrét v. kézzelfogható dolog *ni parolu pri la ~aĵoj: beszéljünk a konkrétumokról; ~**igi**: *tr* konkretizál, kézzelfoghatóvá v. tapinthatóvá tesz, megvalósít *~igi siajn ideojn: megvalósítja ötleteit *~igi la taskojn: konkretizálja a feladatokat *~igu vian ideon per ekzemplo: tedd kézzelfoghatóvá az ötletedet egy példával; ~**igi**: *ntr* konkretizálódik, megvalósul, formát ölt *la revo de Zamenhof ~igis en Esperanto: Zamenhof álma az eszperantóban öltött formát

konkub/o=férfi élettárs; ~**ino**: ágyas, női élettárs; ~**eco**: élettársi viszony *ili vivas en ~eco: élettársi viszonyban élnek

konkur/i=ntr versenyez, verseng, vetélkedik *ili ~is unu kun la alia por la favoroj de unu virino: egy nő kegyeiért versengtek egymással *~i por la unua loko: az első helyért versenyez; ~**o**, ~**ado**: verseny, versengés, vetélkedés *~o de armado: fegyverkezési verseny *~o pri profito: profithajszka *li eltenas la ~on kun sia rivalo: kiállja a versenyt a riválisával; ~**anto**: *fn* versenyző, versengő, vetélkedő; ~**emo**: versenyszellem, győzni akarás; **ne~eblo**: felülmúlhatatlan, legyőzhetetlen *ne~eblo eleganteco: felülmúlhatatlan elegancia; ~**biciklo**: *sp* versenykerékpár; ~**boato**: *sp* versenycsónak, szkiif

↑ prezkonkuro

konkurenc/o=gazd verseny, konkurencia *libera ~o: szabad verseny *lojala ~o: tisztességes verseny *nelojala ~o: tisztességtelen verseny; ~**i**: *ntr* *gazd* versenyez, konkurál; ~**ulo**: *gazd* versenytárs, konkurens; ~**merkato**: *gazd* versenypiac

konkurs/o=1. *sp* verseny *individua ~o: egyéni verseny *kunmetita ~o:

összetett verseny *pogimnastila ~o: szerenkénti verseny *subtegmenta ~o: fedett pályás verseny *teama ~o: csapatverseny; **2.** pályázat *anonci ~on pri la konstruo de la teatro: pályázatot hirdet a színház megépítésére *belarta ~o: szépirodalmi pályázat *~o pri posteno: állaspályázat; ~**aĵo**: pályamunka, pályamű, versenymű, pályázati anyag; ~**i**: **1.** *ntr* *sp* versenyez; **2.** *ntr* pályázik *li ~as pri posteno: állásért pályázik; ~**anto**: **1.** *sp* versenyző; **2.** pályázó; **antaŭ~o**: *isk* *sp* előverseny, selejtező; **el~igi**: *tr* *sp* (versenyből) kizár; **el~igo**: *sp* kizárás (versenyből); ~**alvoko**: pályázati felhívás; ~**anonco**: **1.** *sp* versenykiírás; **2.** pályázathirdetés; ~**aŭto**: *sp* versenyautó; ~**biciklo**: *sp* versenykerékpár, versenybicikli; ~**biciklisto**: *sp* kerékpárversenyző; ~**gimnastiko**: *sp* sporttorna, versenytorna; ~**juĝisto**: *sp* versenybíró; ~**kuracisto**: *sp* orv versenyorvos; ~**prezidanto**: *sp* versenyező; ~**sekretario**: *sp* versenytitkár

↑ artkonkurso, biciklokonkurso, bobkonkurso, brigkonkurso, ĉevalkonkurso, kurkonkurso, obstaklokonkurso, remkonkurso, studkonkurso, terenkonkurso, trotkonkurso, vinkonkurso

konoid/o=mat konoid *cirkla ~o: körkonoid

konosament/o=gazd hajóraklevél, hajófuvarlevél *szin* ŝarĝatesto

konotaci/o=nyt *ir* jelentésáramlat, mellékjelentés, konnotáció *szin* kromnocio vö. denotacio

Konrad/o=Konrád

konsci/i=1. *ntr* tudatánál van *la malsanulo ne plu ~as: a beteg már nincs a tudatánál; **2.** *tr* tudatában van vminek (n) *li ~as siajn valorojn: tudatában van az értékeinek *li ne ~is, ke: nem volt annak tudatában, hogy *ni ~as ties dangerecon: tudatában vagyunk a veszélyességének; ~**o**: **1.** öntudat *szin* mi-sento *perdi la ~on: elveszíti az öntudatát *reakiri sian ~on: visszanyeri az öntudatát; **2.** vminek a tudata *~o de identeco: azonosság tudat *kun klara ~o mi diktas ĉi tiun testamenton: tiszta tudattal mondom tollba ezt a végrendeletet *li havas klaran ~on pri la malfacilaĵoj: tudatában van a nehézségeknek; ~**a**: tudatos *~a celado: tudatos törekvés *~e li agas: tudatosan cselekszik *~e li misgvidis min: tudatosan félrevezetett; ~**igi**: *tr* tudatosít *mi volas nur ~igi al vi la dangerojn: csak tudatosítani akarom előtte a veszélyeket; **duon~o**: kábulat, féltudat *szin* duonsveno; **ek~i**: *tr* tudatára ébred *li ek~is sian nesufiĉecon: tudatára ébredt elégtelenségének; **mem~o**: **1.** öntudat *la knabino perdis la mem~on: a lány elvesztette öntudatát; **2.** öntudat (>bűszkeség) *kun mem~o li rebatis la ofendojn: öntudattal utasította vissza a sértéseket; **mem~a**: öntudatos; **ne~o**: *fn* *pszi* tudattalan (>Freud); **ne~a**: nem tudatos, akaratlan *ne~a gesto: akaratlan gesztus; **re~igi**: **1.** *ntr* orv visszanyeri az öntudatát; **2.** *ntr* *átv* felocsúdik; **sen~a**: **1.** öntudatlan *en sen~a stato: öntudatlan állapotban; **2.** öntudatlan, akaratlan *por peko sen~a puno nenia *Z*: *közm* kb. akaratlan vétékek nincsen büntetése *sen~a imitado: öntudatlan utánzás; **sen~eco**: **1.** öntudatlanság, öntudatlan állapot; **2.** tudatlanság *ŝi troviĝis en sen~eco pri sia peko: tudatlanságban leledzett a vétéről; **sen~igi**: *ntr* elveszti az öntudatát, öntudatlanná válik; **sub~o**: *pszi* *fn* tudatalatti

↑ devokonscio, klaskonscio

konscienc/o=lelkiismeret *~o senmakula estas kuseno plej mola *Z*: *közm* nyugodt lelkiismeret, nyugodt álom *kovri la buŝon de sia ~o *Z*: elaltatja a lelkiismeretét *kun pura ~o: tiszta lelkiismerettel *la ~o lin turmentas: gyöttri a lelkiismeret *pezi sur la ~o: nyomja a lelkiismeretét; ~**a**: **1.** lelkiismereti *~aj problemoj: lelkiismereti problémák; **2.** lelkiismeretes *fari ~e sian taskon: lelkiismeretesen végzi a feladatát *Petro estas ~a laboristo: Péter lelkiismeretes munkás; ~**eco**: lelkiismeretesség; **sen~a**: lelkiismeretlen *sen~a fripono: lelkiismeretlen gazember; ~**odubo**: erkölcsi kétely; ~**objetano**: *kat* szolgálatmegtagadó; ~**riproĉo**: lelkiismeret-furdalás

konsekr/i=1. *tr* *vall* (istennek) szentel, megszentel, felszentel (>vmit) *~i manĝaĵojn al Dio: ételt szentel Istennek *~i ŝafon sur la altaro de la Eternulo: birkát szentel az Úr oltárán *li ~is la templon de Venuso: felszentelte Vénusz templomát *monato ~ita al Marso: Marsnak szentelt hónap; **2.** *tr* *vall* szentel, felszentel (>vkit) *~i episkopon: püspököt szentel *~i reĝon: királyt felszentel *~i sin al la Eternulo: az Úrnak szenteli magát; **3.** *tr* *k* szentel, felszentel *~i hostion: ostyát szentel *~i la panon kaj vinon: megszenteli a kenyeret és bort; ~**o**: *vall* felszentelés *~o de la imperiestro: a császár felszentelése *~o de preĝejo: templom felszentelése

konsekvenc/o=1. következmény *en lasta ~o: végső soron, végső fokon, mindent egybevetve *jen la ~o de via facilanimeco: íme a könnyelműség következménye *lando sen ~oj: következmények nélküli ország *mezuri la ~ojn: felméri a következményeket; **2.** következetesség *la ~o estas ofte utila: a következetességgel gyakran hasznos *procedi kun ~o: következetességgel jár el; ~**a**: **1.** logikus, logikusan következő *~a konkludo: logikus következtetés *tio estis la ~a sekvo de viaj misfaroj: ez az elhibázott tetteid logikus

következménye volt; **2.** következetes *~a homo: következetes ember *~a konduto: következetes viselkedés; ~e: **1.** következetesképpen *vi forlasis la societon, ~e vi perdis viajn rajtojn: elhagyta a társaságot, következetesképpen elveszítette a jogait; **2.** következetesen *~e reprezenti la interesojn de la asocio: következetesen képviseli a szövetség érdekeit; **ne~a:** következtelen; **ne~o,** **ne~eco:** következtelenség; **sen~a:** következménynélküli *sen~eco: következménynélküliség

konsent/i=1. *ntr* egyetért vkivel (kun) vmiben (pri v. en) *ili ambaŭ ~is en tio, ke: mindketten egyetértettek abban, hogy *~i pri la proceduro: egyetért az eljárással *mi ~as kun vi pri tio, ke: egyetértetek veled abban *mi ne ~as pri viaj farmanieroj: nem értek egyet a módszereiddel *nur pri unu afero ili ne ~is kun ni: csak egy dologban nem értettek egyet velünk *pri tio mi ~as kun vi: ebben egyetértetek veled; **2.** *tr* beleegyezik, belemegy vmibe (n), hozzájárul, jóváhagy vmit *la banko ~is la prunton: a bank jóváhagyta a kölcsönt, a bank hozzájárult a kölcsönhöz *li ~is aĉeti glaciaĵon ankaŭ al la bubo: hozzájárult, hogy a lurkónak is vegyünk fagylaltot *li ~is la aĉeton de nova biciklo: beleegyezett új kerékpár vételébe *mi ĉion ~os en la mondo: mindenbe beleegyezem a világon *mi ne ~as neleĝajn solvojn: nem megyek bele törvénytelen eszközökbe *ni ~is al li, sendi al li paketon: hozzájárultunk, hogy csomagot küldjenek neki *vane vi tentas, mi ne ~os Z: még a te két szép szemedért se; ~o: **1.** egyetértés, konszenzus (>személyek között) *ili vivas en ~o: egyetértésben élnek *~o konstruas, malpaco detruas Z: *közm* béke orvosság, civódás méreg *ni venis al ~o: egyetértésre jutottunk *reciproka ~o: közös egyetértés *szin* interkonsento 1; **2.** összhang (>dolgok között) *en ~o kun liaj ideoj: eszméivel összhangban *meti en ~on diversajn aferojn: különböző dolgokat összhangba hoz; ~ite: rendben van, egyetértetek; **3.** beleegyezés, hozzájárulás *doni sian ~on: hozzájárulását adja *vane vi postulas mian ~on: hiába kéred a beleegyezésemet; ~a: egyetértő, hozzájáruló, beleegyező *ĉu du homoj ne havas ~an opinion pri tio: két embernek sincs azonos véleménye erről *~e movi la kapon: egyetértően bólogat; ~ebla: megengedhető, elfogadható *ĉi tiu konkludo estas la sola ~ebla: ez a következtetés az egyedül elfogadható *ne estas ~eble, ke: nem megengedhető, hogy; ~ema: békülékeny, előzékeny; ~igi: **1.** *tr* rávesz, rábírt, egyetértésre bír *post longa persvado mi sukcesis ~igi ilin: hosszas rábeszélés után sikerült egyetértésre bírni őket; **2.** *tr* összhangba hoz, kibékít *~igi du principojn: két elvet összhangba hoz *~igi la postulojn inter si: egymással összhangba hozza a követelményeket; ~igi: *ntr* egyetértésre jut *post longa diskuto ili fine ~igis: hosszú vita után végre egyetértésre jutottak; ~ite!: rendben!, oké!; **inter~i:** **1.** *ntr* kölcsönösen egyetért *ni inter~is pri la realigeblo de la plano: kölcsönösen egyetértettünk a terv megvalósíthatóságában; **2.** *tr* megállapodik, közösen megegyezik vmiben (n) *ili inter~is la bazajn principojn: megállapodtak a közös elvekben *la armeestroj inter~is ĉesigi la militagojn: a fővezérek megállapodtak a harci cselekmények beszüntetésében; **inter~o:** **1.** kölcsönös egyetértés *ili ĉesigis en inter~o la kverelojn: kölcsönös egyetértésben abbahagyták a civakodást; **2.** megállapodás, egyezség, egyezmény *eksterprocesa inter~o: *jog* peren kívüli megállapodás *inter~o de Kioto: kiotói egyezmény *inter~o pri salajroj: bérmegállapodás *interregistara inter~o: kormányközi egyezmény *pli valoras inter~o, ol juĝa dokumento Z: *közm* jobb az ösztövért alku, mint a bíró kövér végzése *principa inter~o: elvi megállapodás *silenta inter~o: hallgatóságos megállapodás *socia inter~o: közmegegyezés, társadalmi egyetértés *veni al inter~o: megállapodásra jut; **mal~i:** **1.** *ntr* nem ért egyet, eltér a véleménye, ellentétes véleménye van *pri tio mi mal~as kun vi: ebben nem értek egyet veled *la fratoj mal~is pri la testamento: a testvéreknek eltért a véleménye a végrendeletéről; **2.** *tr* elutasít, visszautasít, ellenez *la patro mal~is la geedziĝon: az apa ellenezte a házasságot *mi mal~as ĉiajn duonsolvojn: elutasítok minden félmegoldást; **mal~o:** **1.** nézetkülönbség, meg nem egyezés; **2.** elutasítás, ellenzés **konserv/i=1.** *tr* megőriz, megtart *~i agrablan memoron pri la somero: kellemes emlékeket őriz a nyárról *~i deponaĵon: letétet megőriz *~i la ĝustan mezuron: helyes mértéket tart *~i la pacon: megőrzi a békét *~i la vidkapablon: megőrzi a látását *~i sekretojn: titkot megőriz *~i sian konvinkon: megtartja a meggyőződését *~i sian opinion: megtartja a véleményét *~i sian vizaĝon: megőrzi a becsületét *ni ~os eterne en niaj koroj la memoron de nia heroo: szívünkben örökre megőrizzük hőstünk emlékét *termobotelo ~as la varmon: a termos megőrzi a meleget; **2.** *tr* konzervál, tartósít, (konzerválva) tart, tárol *~i fiŝojn per salo: sóval konzerválja a halat *~i fruktojn: gyümölcsöt konzervál *~i lakton per pasteŭrigo: pasztörözéssel tejet tartósít *~i porkaĵon en graso: zsírral tartósítja a disznóhúst *~i ŝinkon per fumado: füstöléssel sonkát tartósít; **3.** *tr inf* elment *~i dosieron: fájlt v. állományt elment

*~i kiel: ment másképp; ~ado: **1.** megőrzés, megtartás *~ado de la tradicio: a hagyomány megtartása; **2.** konzerválás, tartósítás *~ado de historiaj monumentoj: történelmi műemlékek konzerválása *~ado de nutraĵoj: élelmiszerek tartósítása v. konzerválása; ~aĵo: *gaszt* konzerv; ~ejo: **1.** őrzőhely, tárolóhely, raktár *muzea ~ejo: múzeumi raktár *~ejoj de la Belarta Galerio: a Szépművészeti Galéria raktárai; **2.** *oko* rezervátum *besta ~ejo: állatrezervátum *biosfera ~ejo: bioszférarezervátum *planta ~ejo: növényrezervátum; ~ema: konzervatív természetű v. szellemű *szin* konservatva; ~emo: konzervatív szellem v. természet; ~igi: *ntr* megőrződik, megmarad; ~igo: megőrződés, megmaradás *~igo de bonaj moroj: jó szokások megőrződése *~igo de ŝargo: *vill* töltésmegmaradás *leĝo pri ~igo de impulso: *fiz* impulzusmegmaradás törvénye, mozgásmennyiség megmaradásának törvénye; ~inda: megőrzendő *niaj ~indaj konstruvaloroj: megőrzendő építészeti értékeink; ~isto: konzervátor; ~ujo: konzervdoboz, konzervedény; aŭto~ado: *inf* automatikus mentés; mem~o: önfenntartás; ~obokalo: *gaszt* befőttesüveg

Ŭaŭtokonservado, fiŝkonservajo, graskonservi, kolorkonserva, laktokonservajo, mediokonservado, pankonservujo, sankonservado, statkonservo, tomatkonservajo

konservativ/a=konzervatív *~aj opinioj: konzervatív nézetek *~a politiko nun ne helpas nin: konzervatív politika most nem segít rajtunk; ~ismo: konzervativizmus, hagyományörzés; ~ulo: konzervatív ember

konservatori/o=*zene* zenei főiskola, konzervatórium *~o Liszt Ferenc en Budapeŝto: budapesti Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola

konsider/i=1. *tr* megfontol, mérlegel, átgondol *antaŭ ol agi ~u la sekvojn: mielőtt cselekednél, mérlegeld a következményeket *~i la situacion: mérlegeli a helyzetet *~i siajn agojn: megfontolja cselekedeteit *li longe ~is, antaŭ ol decidi: a döntés előtt sokáig mérlegelt; **2.** *tr* tekintetbe v. figyelembe vesz *~u, ke li estas ankoraŭ tro juna: vedd figyelembe, hogy még túl fiatal *se ~i, ke: ha figyelembe vesszük, hogy; ahhoz képest, hogy *sietame mi ~os via rekomenon: annak idején figyelembe veszem ajánlásodat; **3.** *tr* tekint, vél vminek v. vmilyennek *~i multa: sokall, soknak vél *mi ~as la aferon finita: befejezettnek tekintem az ügyet *mi ~as lin amiko: barátaknak tekintem *ne ~u min avara: ne gondolj fukarnak; ~o: **1.** megfontolás, meggondolás, szempont *humanecaj ~oj: méltányossági szempontok, emberiességi megfontolások *leĝaj kaj ne politikaj ~oj: deĝigas min rifuzi: törvényi, nem pedig politikai szempontok kényszerítenek a visszautasításra *longa ~o savas de sufero Z: *közm* tízszer mérd meg, míg egyszer levágod *politikaj ~oj: politikai megfontolások v. tekintetek *post mallonga ~o li decidis: rövid megfontolás után döntött *preni en ~on: tekintetbe vesz, fontolóra vesz; **2.** tekintet, figyelembevétel *havu ~on al mia malsano: légy tekintettel a betegségre *kun ~o de via petskribo: kérvényére tekintettel *preni en ~on: figyelembe vesz, tekintetbe vesz; ~e: tekintettel vmire *~e al via aĝo mi ne permesos al vi ŝtiri: a korára tekintettel nem engedélyezem a vezetést *~e ĉion, ni gajnis multe: mindent egybevetve sokat nyertünk; ~ema: megfontolt, meggondolt; ~inda: megfontolandó, mérlegelendő, méltánylandó, figyelemre méltó, jelentős *~inda argumento: méltánylandó érv *~inda parto de la loĝantaro: a lakosság jelentős része; re~i: *tr* átgondol, újragondol, újra mérlegel *re~u, kion mi diris: még egyszer gondold meg, amit mondtam; sen~a: **1.** meggondolatlan, megfontolatlan *ne faru sen~ajn paŝojn: ne tégy meggondolatlan lépéseket *sen~e al via sentemo: tekintet nélkül az érzékenységre; **2.** tekintet nélküli, tiszteltelen *sen~a malaltigo de la salajroj: a fizetések tekintet nélküli csökkentése

konsign/i=1. *tr* *gazd* bizományba ad v. szállít, konszignál *mi ~is al via firma rezervopartojn por mil forintoj: tartalékkalkatrész szállítottam bizományba az önök cégének darabonként ezer forintért; **2.** *tr* *kat* laktanyában tart, kimenőtialmat rendel el *~i la tutan regimenton: laktanyában tartja az egész ezredet *~i soldaton: katonát laktanyafogságra ítél; ~aĵo: *gazd* bizományi áru, konszignációs áru; ~o: *gazd* árubizomány, konszignáció; ~into: *gazd* megbízó, bizományba adó, árubizomány tulajdonosa; ~isto: *gazd* bizományos

konsil/i=1. *tr* tanácsol *kion vi ~as al mi?: mit tanácsolsz nekem? *kiu ~as kaj rezonas, tiu helpas me donas Z: *közm* jó tanács kalács nélkül keveset ér *mi ~as al vi hejmeniri: azt tanácsolom, hogy menj haza *neniu ~is min, kiam estis al mi bezone: senki sem adott nekem tanácsot, amikor szükségem volt rá; ~o: tanács, ajánlás *aŭskulti kaj akcepti ~on: meghallgat és elfogad tanácsot *doni ~on: tanácsot ad *kontraŭ ĉiuj malfacilo ekzistas ~o Z: *közm* minden bajra van orvosság *montroj kaj ~oj estas facilaj Z: *közm* mondani könnyű; könnyű másoknak tanácsokat osztogatni *peti ~on de sia frato: testvérétől kér tanácsot *post dorma trankvilo venas bona ~o Z: *közm* az álom jó tanácsadó; ~ado: tanácsadás; ~ano: ☞konsilisto, konsiliano; ~anto: **1.**

fn tanácsadó, aki tanácsot ad **li* estas mia financa ~anto: ő az én pénzügyi tanácsadóm; **2.** *fn* tanácsos, tanácsadó *szin* konsiliano ~anto ĉe la ĉefministro: miniszterelnöki tanácsadó *urba ~anto: *pol* városi tanácsos, tanácsnok, városatyja; ~**antaro**: tanács (testület) *szin* konsilio *departementa ~antaro: *pol* megyei tanács *Hungarlanda Esperanto-(K)-antaro: *eo* Magyarországi Esperanto Tanács *~antaro de ministroj: *pol* minisztertanács *szin* ministraro, konsilio de ministroj *kontrola ~antaro: ☞kontrollkonsilio *prezida ~antaro: *pol* elnöki tanács *ŝtata ~antaro: *pol* államtanács *urba ~antaro: *pol* városi tanács *vilaĝa ~antaro: *pol* községi tanács; ~**ebila**: tanácsolható **kie* ne estas ~eble, tie ne estas helpeble *Z: közm* ahol nincs mit tanácsolni, ott nem lehet segíteni; ~**inda**: **1.** tanácsos, tanácsolandó **estas* ~inde hejmeniri: tanácsos hazamenni; **2.** olyan, hogy nem lehet neki tanácsot adni **li* ne estas ~ebila pri privataj aferoj: magánügyekben nem lehet neki tanácsot adni; ~**igi**, **inter-igi**: *ntr* tanácskozik, konzultál **la* kuracistoj ~igis pri la malsanulo: az orvosok tanácskoztak v. konzíliumot tartottak a betegről **li* ~igis kun sia amiko pri sia intenco: tanácskozott a barátjával a szándékáról; ~**igo**, **inter-igo**: tanácskozás, értekezlet, gyűlés, konzultáció **imperio* ~igo: birodalmi gyűlés **kuracista* ~igo: *orv* konzílium **parlament* ~igo: parlamenti tanácskozás **popola* ~igo: népgyűlés; ~**ilo**: *inf* szakértői rendszer; ~**isto**: *pol* tanácsos **financa* ~isto: *gazd* pénzügyi tanácsadó **jura* ~isto: *jog* jogtanácsos **reĝa* ~isto: királyi tanácsos **regna* ~isto: birodalmi tanácsos; **for-i**: *tr* eltanácsol *József Attila estis for-ita el la universitato: József Attilát eltanácsolták az egyetemről; **mal-i**: *tr* lebeszél, nem tanácsol, eltanácsol **ili* mal-~is ĉi tiujn rimedojn: eltanácsoltak ilyen eszközöktől **la* registaro mal-~is la reĝon uzi militan forton: a kormány nem tanácsolta a királynak katonai erő alkalmazását **mi* mal-~as vin baniĝi nun: nem tanácsolom, hogy most fürdj; **mem-igi**: *ntr* morfondírozik; **sen-a**: tanácsstalan **nun* mi staras ĉi tie tute sen-a: egészen tanácsstalanul állok itt **konsili/o**=*jog* tanács (testület) **administra* ~o, *direkcia* ~o: igazgatóság, igazgatótanács **Ekonomia kaj Sociala* ~o: *gazd* *pol* Gazdasági és Szociális Tanács, ECOSOC **Ekumena* ~o de la Eklezioj: *kr* Egyházak Ökumenikus Tanácsa **Eŭropa* ~o: *pol* Európai Tanács, EiT **Eŭropunia* ~o, ~o de Eŭropa Unio: *pol* Európai Unió Tanácsa, EUT **gepatra* ~o: *isk* szülői munkaközösség *~o de Ekonomia Interhelpo: *ex* *gazd* Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa, KGST *~o de Eŭropo: *pol* Európa Tanács, ET *~o de la krono: *pol* koronatanács *~o de ministroj: *pol* minisztertanács *szin* ministraro, konsilantaro de ministroj *~o de Sekureco, Sekureca ~o: *pol* Biztonsági Tanács *~o pri publikaj laboroj: *gazd* közmunkatanács **lerneja* ~o: *isk* iskolaszék **Ministra* ~o de EU: *pol* EU Miniszterek Tanácsa **Papa* ~o por Laikoj: *kr* Világiak Pápai Tanácsa **paroĥa* ~o: *kr* egyháztanács, egyházközségi képviselőtestület **pontifika* ~o: *kr* *pol* pápai tanács; ~**ano**, ~**isto**: *jog* tanácsos, tanácsai tag *~isto de ambasado: követségi tanácsos ☞entreprenekonsilio, ŝtatkonsilio **konsist/i**=*ntr* áll, összetevődik vmiből (el) **horloĝo* ~as el multaj partetoj: egy óra sok apró alkatrészből áll **unu* minuto ~as el sesdek sekundoj: egy perc hatvan másodpercből áll; **2.** *ntr* áll vmiben **en* kio ~as lia granda forto?: miben áll a nagy ereje? **en* tio ~as lia altirforo: ebben áll az ő vonzereje **lerni* ~as ne nur en tio, ke ni parkerigas: a tanulás nem csak abból áll, hogy magolunk; ~**o**: összetétel **etna* ~o: etnikai összetétel **kemia* ~o: *kém* vegyi összetétel **la* ~o de la klaso: az osztály összetétele **la* socia ~o de la laboristaro: a munkásság társadalmi összetétele **molekula* ~o de elemento: egy elem molekuláris összetétele; ~**ajo**, ~**ero**: alkotórész, komponens; ~**igi**: **1.** *tr* alkot, összeszer, összeállít **la* substancoj, kiuj ~igas la homan korpon: az anyagok, amelyek az emberi testet alkotják **diversaj* libroj ~igas mian bibliotekon: különböző könyvek alkotják a könyvtárat *~igi programon el diversaj programeroj: programot állít össze különböző programrészekből **pura* sablo ~igas la strandon: tiszta homok alkotja a strandot; **2.** *tr* vminek (n) a lényegét adja, alkot, képez **jen* kio ~igas la bonan regadon: ez alkotja a jó uralkodás lényegét **kio* ~igas ŝian ĉarmon?: mi adja az ő bájának lényegét?; **miks-a**: vegyes összetételű, különböző összetételű ☞diverskonsista **konsistenc/o**=*fiz* állag, konzisztencia **konsistori/o**=**1.** *kr* konzisztórium, consistorium (>bíborosok ülése); **2.** *kr* egyháztanács, konzisztórium (>protestáns egyházak) **konskripci/o**=*kat* sorozás **konskript/o**=*fn* kat sorköteles, hadköteles **konsol/i**=*tr* vigasztal *~i plorantan infanon: síró gyermeket vigasztal **li* ~is sin per tio, ke: azzal vigasztalta magát, hogy ~min ~as la fakto, ke: az a tény vigasztal, hogy; ~**a**: vigasztaló *~a Sankta Spirito: vigasztaló Szent Lélek *~aj vortoj: vigasztaló szavak; ~**o**: vigasz *~on tempo donas: *közm* az idő a legjobb orvosság; ~**igi**: *ntr*

megvigasztalódik; ~**igo**: megvigasztalódás; **ne-ebila**: vigasztalhatatlan; **sen-a**: vigasztalan; ~**batalo**: *sp* vigaszverseny **konsolid/o**=*növ* szarkaláb (Consolida) **konsome/o**=*gaszt* sűrített erőleves, consommé **konsonanc/o**=**1.** *zene* összhang, konzonancia; **2.** *ir* egybecsengés **konsonant/o**=*nyt* mássalhangzó **antaŭpalata* eksplode-frota ~o: *iny*-zárrés hang *szin* gingivalafrikato **antaŭpalata* frota ~o: *iny*-rés hang *szin* gingivalfrikativo **antaŭpalata* ~o, *palatalveola*: *iny*hang, hátulsó foghang, palato-alveoláris hang *szin* gingivalo **denta* eksplode ~o: *fog*-zár hang *szin* dentalplozivo **denta* eksplode-frota ~o: *fog*-zárrés hang *szin* dentalafrikato **denta* flua ~o: *foglikvida*, *dentális* *likvida* *szin* dentallikvido **denta* frota ~o: *fog*-rés hang *szin* dentalfrikativo **denta* ~o, *alveola* ~o: *fog*hang, *dentális*, *alveoláris* *szin* *dentalo* **denta* naza ~o: *fog*-orr hang *szin* dentalnazalo **duobla* ~o: *kettős* mássalhangzó **eksploda* ~o: *zár*hang, *exploziva* *szin* *plozivo* **eksploda* frota ~o: *nyt* zár-réshang, *affrikata* *szin* *afrikato* **flua* ~o: *folyékony* hang, *likvida* *szin* *likvido* **frota* ~o: *réshang*, *frikatíva*, *spiráns* *szin* *frikativo* **laringa* frota ~o: *gége*-rés hang *szin* *laringallikvido* **laringa* ~o: *gége*hang, *laringális* *szin* *laringalo* **lipa* eksploda ~o: *ajak*-zár hang *szin* *labialplozivo* **lipa* frota ~o: *ajak*-rés hang *szin* *labialfrikativo* **lipa* ~o: *ajak*hang, *labiális* *szin* *labialo* **lipa* naza ~o: *ajak*-orr hang *szin* *labialnazalo* **naza* ~o: *orrhang*, *nazális* *szin* *nazalo* **palata* frota ~o: *palatális* *réshang* *szin* *palatafrikativo* **palata* ~o: *elülső* *szájpadláshang*, *palatális* *szin* *palatalo* **palata* naza ~o: *palatális* *orrhang* *szin* *palatalnazalo* **senvoĉa* ~o: *zöngétlen* mássalhangzó **uvula* ~o: *uvuláris* hang, *ínycsappal* képzett hang **vela* eksploda ~o: *veláris* *zárhang* *szin* *velarplozivo* **vela* frota ~o: *veláris* *réshang* *szin* *velarfrikativo* **vela* ~o, *gorĝa* ~o: *veláris* mássalhangzó, *hátsó* *szájpadláshang* *szin* *velaro* **vibra* ~o: *pergő* hang, *tremuláns* **voĉa* ~o: *zöngés* mássalhangzó; ~**oŝovigo**: *nyt* hangváltás, hangeltolódás **konсорci/o**=*gazd* konzorcium *~o de kompanioj, bankoj: társaságok, bankok konzorciuma **konspir/i**=**1.** *ntr* *pol* összeesküszik, szervezkedik, összeesküvést sző, konspirál *vö.* komploti *~i por renversi la ŝtaton: összeesküszik az állam megdöntésére; **2.** *ntr* *átv* összeesküszik **hodiaŭ* ĉio ~is kontraŭ mi: ma minden összeesküdött ellenem; ~**o**: *pol* összeesküvés, szervezkedés, konspiráció **konspiraci/o**=*ne* konspiro **konstabl/o**=rendőrbiztos (GB) **Konstanc/o**=**1.** *geo* Konstanz (DE) *~a Lago: Konstanci-tó (Boden-tó); **2.** *geo* Constantza (RO) **Konstanci/o**=*tört* Constantius **konstant/a**=**1.** állandó, változatlan, konstans, stabil **havi* ~an lokon en la teatro: állandó helye van a színházban *~a amikino: állandó barátó *~a gutado: állandó csepegés *~a laboro: állandó munka *~a manko: állandó hiány; **2.** *átv* állandó, örökös (>gyakori) *~aj lokŝanĝoj: állandó helyváltoztatás **vijaj* ~aj duboj: örökös kételyeid; ~**e**: **1.** állandóan, folyamatosan, tartósan **li* loĝis ~e en unu urbo: állandóan egy városban lakott **ne* sama la vento blovas ~e *Z: közm* nincsen olyan hosszú nap, hogy estje ne volna; **2.** *átv* állandóan, örökké, mindig (>gyakran) *~e venas novaj malfacilaĵoj: mindig újabb nehézségek merülnek fel *~e vi ŝanĝas vian opinion: örökösen változtatod a véleményedet **vi* ~e kriadas: mindig kiabálsz; ~**o**: **1.** konstans, *fn* állandó; **2.** *fiz* állandó **fajinstruktura* ~o: *finomszerkezeti* állandó *~o de Avogadro: Avogadro-szám *~o de Boltzmann: Boltzmann-állandó *~o de diszerĝo: bomlási állandó *~o de Faraday: Faraday-állandó *~o de latiso: rácsállandó *~o de Planck: Planck-féle állandó, Planck-féle hatáskvantum *~o de Rydberg: Rydberg-féle állandó **materia* ~o: anyagállandó **suna* ~o: napállandó, szoláris állandó, szolárkonstans; ~**eco**: állandóság *~eco de lumvelocito: fénysebesség állandósága **manko* de ~eco: állandóság hiánya **vi* ne havas ~econ: nincs benned állandóság; ~**igilo**: *vill* stabilizátor *~igilo de kurento: áramstabilizátor *~igilo de tensio: feszültségstabilizátor; **ne-eco**: állhatatlanság, változékonyság ☞gaskonstanto, gravitokonstanto, induktokonstanto, tempokonstanto **Konstant/o**=Szilárd (utónév) **konstantan/o**=*tech* konstantán (réz-nikkel ötvözet) **Konstanten/o**=**1.** *tört* Konstantinus; **2.** Konstantin (utónév) **Konstantin/o**=*geo* Constantine **Konstantinopol/o**=*tört* *geo* Konstantinápoly *vö.* Istanbul **konstat/i**=**1.** *tr* megállapít **estis* ~ite, ke: megállapítást nyert, hogy **la* kuracisto povis nur ~i la morton: az orvos csak a halált tudta megállapítani **la* protokolo ~is, ke: a jegyzőkönyv megállapította, hogy; ~**o**: megállapítás **fari* la ~on, ke: azt a megállapítást tette, hogy; ~**ebli**: *tr* megállapítható, kitűnik **el* la protokolo ~ebli: a jegyzőkönyvből kitűnik **el* la supra ~ebli: a fentiekből megállapítható

konstelaci/o=*csillagkép, csillagzat, konstelláció* *szin* stelaro 2, stelfiguro *~o de Oriono: Orion csillagkép *~o de la Virgulino: a Szűz csillagkép

konstern/i=*tr* megdöbben, megrendít *lia morto ~is nin ĉiujn: halála mindnyájunkat megdöbbenett *stari ~ita: döbbenet áll; ~o: döbbenet, iszonyat *~o kaptis la popolon: döbbenet kerítette hatalmába a népet; ~a: döbbenetes, iszonyatos; ~ig*i*: *ntr* megdöbben; ~ig*o*: megdöbbenés; **ne~ebla**: rendíthetetlen, hidegvérű

konstip/i=*tr orv* szorulást v. székrekedést okoz vkinek (n) *szin* mallaksigi *incitaj nutraĵoj ~as infanojn: az izgató ételek szorulást okoznak a gyermekeknek; ~o: *orv* szorulás, székrekedés, obstipatio, constipatio *szin* mallakso; ~ig*i*: *ntr orv* szorulása van, székrekedése van **konstitu/i**=*tr* képez, alkot, létrehoz *szin* konsistigi 2 *~i bazon: alapot képez *la diversaj projektoj ~as unu tuton: a különböző projektek egy egészet alkotnak *la intenco ~as la krimon: a szándék teszi a bűnt; ~anto: összetevő, alkotóelem

konstituci/o=**1.** jog alkotmány, alaptörvény; **2.** anat testalkat *homo de debila ~o: gyenge testalkatú ember *homo de fortika ~o: erős testalkatú ember; ~a: **1.** jog alkotmány~, alkotmányi *~aj dispozicioj: alkotmányi rendelkezések *~aj preskriboj: alkotmányi előírások; **2.** jog alkotmányos *~aj rajtoj kaj devoj: alkotmányos jogok és kötelezettségek *~a reĝimo: alkotmányos berendezkedés; ~eco: jog alkotmányosság; ~rompo: jog alkotmányosság; ~i: *ntr* jog alkotmányoz; ~anto: *fn* jog alkotmányozó, alkotmányozó törvényhozó; **kontraŭ~a**: jog alkotmányellenes *kontraŭ~a leĝo: alkotmányellenes törvény

konstrikti/i=*biol* összehúz *szin* maldilati 2

Uvazokonstriktika

konstru/i=**1.** *tr* ép épít, felépít, megépít *~i domon: házat épít *~i vojon: utat épít; **2.** *tr* átv épít, alkot, létrehoz *bone ~ita viro: szép természetű férfi *~i frazon: mondatot alkot *~i kastelojn en la aero: légvárakat épít *~i landon: országot épít *~i al si revon: élmét sző magának *~i romanon: regényt felépít *~i sur diletanteco: a dilettantizmusra épít *~i sur sablo: homokra épít *~i sur solidaj bazoj: szilárd alapokra épít; **3.** *tr* *tech* épít, szerkeszt, konstruál, létrehoz *~i maŝinon: gépet épít; ~o: **1.** ép építés, építkezés *szin* konstruado *la ~o daŭris tri jarojn: az építkezés három évig tartott *nenia ~o povas esti sen bruo 2: ahol fát vágna, ott hullik a forgács; **2.** felépítés, szerkezet (>építésmód) *financa ~o: *gazd* pénzügyi konstrukció *la ~o de la parolorganoj: a beszédszervek felépítése *la ~o de lingvo: nyelv felépítése v. szerkezete; **3.** ép épület *szin* konstruado; ~ado: ép építés, építkezés *szin* konstruo 1; ~aĵo: ép épület, építmény *privata ~aĵo: magánépület *publika ~aĵo: középület; ~ejo: ép építési terület, építkezés (>hely) *malpermesite eniri la ~ejon: az építkezés területére tilos a belépés; ~ero: ép építőelem, épületelem; ~ig*i*: *tr* ép épített *li ~igis al si pompan kastelon: pompás kastélyt épített magának; ~ig*i*: *ntr* ép átv épül *la mezepokaj katedraloj longe ~igis: a középkori katedrálisok sokáig épültek *sur dek kvin reguloj ~igis Esperanto: az eszperantó tizenöt szabálya épült; ~isto: ép építő, építőmunkás; ~igisto: **1.** ép építő; **2.** ép *gazd* építési vállalkozó; ~iva: átv építő, konstruktív; al~i: *tr* ép hozzáépít; al~aĵo: ép fészter, toldalékpépület; ali~i: *tr* ép átépít; antaŭ~aĵo: ép előépület; en~ita: beépített *en~ita ŝranko: beépített szekrény; krom~aĵo: ép mellékpépület, toldalék; mal~i: *tr* ép lebont, leépít *mal~i kadukan domon: rozzant házat lebont; pret~ita: ép előre gyártott, készre gyártott *pret~itaj elementoj: előre gyártott elemek *pret~ita loĝejo: kulcsrakás lakás; pri~i: *tr* ép beépít *la montetflanko estas jam tute pri~ita: a domboldal már teljesen be van építve; pri~o: ép beépítés; re~i: **1.** *tr* ép újjáépít *re~i la urbon post la tertremo: újjáépíti a várost a földrengés után; **2.** *tr* átv rekonstruál *re~i la trajtojn de de la reĝo kompletigante lian kranion: rekonstruálja a király arcát koponyájának kiegészítésével; sub~aĵo: ép alépítmény, alap *szin* fundamento; super~aĵo: ép felépítmény *loĝdomo el pret~itaj elementoj: előre gyártott elemekből épült lakóház; trans~i: *tr* ép átépít; ~arto: ép műv építőművészet; ~briko: *jték* építőelem, építőkocka; ~entreprenisto: ép *gazd* építési vállalkozó; ~fosajo: ép alapozóárok; ~industrio: ép ip építőipar; ~ingeniero: ép építészmérnök; ~laboristo: ép építőmunkás *szin* konstruisto; ~ligno: ép épületes, ácsfa *szin* ĉarpentiligno; ~ludilo: *jték* építőkocka; ~ludo: *jték* építőkocka (>játék), lego; ~materialo: ép építőanyag; ~objekto: ép *tech* műtárgy; ~permeso: ép építési engedély; ~plano: ép építési terv; ~skatolo: *tech* építőszekrény *principo de ~skatolo: építőszekrény-elv; ~ŝtono: ép falazókő; ~technikisto: ép építésztechnikus; ~tekniko: ép *tech* építéstechnika; ~tereno: ép építési terület; ~valoro: ép építészeti érték Ualkonstruado, angulkonstruado, domkonstruado, fervojkonstruado, frazkonstruo, maŝinkonstruado, metalkonstruo, ŝipkonstruejo, ŝtalkingonstruado, vojkonstruado

konstrukci/i=*tr* *tech* tervez, szerkeszt, konstruál *~i maŝinon: gépet tervez; ~aĵo: *tech* (mérnöki) terv; ~ejo: *tech* szerkesztés (helyiség); ~isto: *tech* szerkesztő, tervezőmérnök, konstruktőr

konstrukt/o=*tech* szerkezet, konstrukció

konsubstanci/a=*☞*samsubstanca

konsul/o=**1.** *tört* konzul; **2.** *pol* konzul (>diplomácia) *honora ~o: tiszteletbeli konzul; ~ejo: *pol* konzulátus

konsult/i=*tr* megkérdez vkit vmiről, konzultál vkivel (n) *~i fakulon: szakemberhez fordul *~i sian advokaton pri la proceso: konzultál az ügyvédjével a perről *~i sian kapkusenon: tréfalszik egyet rá *~i sian kuraciston pri sia malsano: megkérdezi az orvosát a betegségről; **2.** *tr* utánanézik vminek (pri) vhol (n) *~i la punkodon pri krimo: utánanézik a büntető törvénykönyvben egy bünténynek *~i vortaron pri nekona vorto: utánanézik a szótárban egy ismeretlen szónak; ~ado: konzultáció, megbeszélés; ~ejo: konzultációs helyiség, fogadóiroda *szin* konsultkabineto *advokata ~ejo: ügyvédi iroda *familia ~ejo: családsegítő (>intézmény) *kuracista ~ejo: *orv* orvosi rendelő *porpatrina ~ejo: terhesgondozó (>intézmény); ~ato: **1.** *isk* témavezető (tanár); **2.** konzulens; ~ig*i*: *ntr* tanácskozik; ~ig*o*: tanácskozás, konzultáció *gepatra ~ig*o*: *isk* szülői értekezlet *partopreni la ĝeneralan kunvenon kun ~ig*a* rajto: tanácskozási joggal vesz részt a közgyűlésen; ~libro: kézikönyv; ~kabineto: konzultációs helyiség, fogadóiroda *szin* konsultejo

Upopolkonsultado

konsum/i=**1.** *tr* fogyaszt, elfogyaszt *~i malmultan grason: kevés zsírt fogyaszt *mia aŭto ~as multe: a kocsim sokat fogyaszt *~i la provizojn: feléli a készleteket *~i sian antaŭan grason Z: a saját zsíráját éli fel; **2.** *tr* átv emészt, felemészt, elpusztít *envio ~as lin: irigység emészt *~i multan energion: sok energiát emészt fel *~ita de laceco: fáradtságtól gyötört *la fajro ~is la tutan domon: a tűz elpusztította az egész házat *la malsano de la amo lin ~as: a szerelmi betegség emészt *li konsumis siajn fortojn: felemésztette az erejét *tia okupo ~as multan tempon: az ilyen foglalkozás sok időt emészt fel; ~o, ~ado: fogyasztás *socia ~o: társadalmi fogyasztás *socio de ~ado: fogyasztói társadalom; ~aĵoj: fogyasztási javak; ~anto: **1.** *fn* fogyasztó *produktanto kaj ~anto: termelő és fogyasztó; **2.** *fn* *tech* fogyasztó *~anto de vapore, elektro: gőzfogyasztó, áramfogyasztó; **3.** *oko* fogyasztó szervezet, konzumens; ~ig*i*: **1.** *ntr* elfogy, kifogy *la hejtoligno ~igis: elfogyott a tűzifa *mia pacienco ~igis: elfogyott a türelmem; **2.** *ntr* elhasználódik, tönkremegy *miaj ŝuoj tute ~igis: a cipőm teljesen elhasználódott; **3.** *ntr* emészt magát, sorvad, senyved *li ~igas pro senespera amo: reménytelen szerelem miatt senyved *pro vivozorgoj li ~igas: megélhetési gondok miatt emészt magát; ~ismo: fogyasztói szemlélet, konzumizmus; ~iteco: kimerültség; fin~anto: *gazd* ip végfelhasználó; for~i: *tr* teljesen felemészt *ĉi tiu laboro for~is lin: ez a munka teljesen felemésztette *niaj rezervoj estas for~itaj: tartalékaink teljesen elfogytak; ne~ebla: **1.** kimeríthetetlen *ne~ebla energio: kimeríthetetlen energia; **2.** fogyaszthatatlan *ne~eblaj nutraĵoj: fogyaszthatatlan élelmiszerek; ~idioti: *pej* konzumidióta; ~imposto: *gazd* fogyasztási adó; ~lineo: *vill* fogyasztói vezeték; ~peli: *tr* agyonhajszol *vi ~pelas vin: agyonhajszolod magad; ~socio: fogyasztói társadalom; ~varo: *gazd* fogyasztási cikk

Uamaskonsumado, energikonsumo, gaskonsumo, kurentkonsumo, uzkonsumi

kont/o=**1.** *gazd* számla *deviza ~o: devizaszámla *fikcia ~o: fiktív számla *forinta ~o: forintszámla *gajno-perda ~o, ~o de profito kaj perdo: eredményszámla, nyereség-veszteség számla *havi nereguligitajn ~ojn kun iu: elszámolnivalója van valakivel *je sia propra ~o: saját számlájára, saját szakállára *kuranta ~o: folyószámla *postuli ~on: a) elszámolást kér b) átv számon kér *propaja ~o: vagyonszámla *reguligi la ~ojn: rendezi a számlát *saldá ~o: egyenlegi számla *teni ~on: a) számlát vezet b) átv számon tart *viŝi la ~on: törli a számlát *vi ŝuldas ~on al mi: magyarázattal tartozol nekem; **2.** *inf* előfizetés, felhasználói számla, account; ~ado: *gazd* számvitel *~ada sistemo: számviteli rendszer; ~adi: *tr* *gazd* számlát vezet; ~isto: *gazd* könyvelő, számlavezető; ~ulo: *gazd* számlatulajdonos *szin* kontohavanto, kontoposedanto; ĉef~isto: *gazd* főkönyvelő; en~ig*i*: *tr* *gazd* elkönyvel, könyvbe bevezet; ~eltiro, ~resumo: *gazd* számlakivonat; ~ohavanto, ~oposedanto: *gazd* számlatulajdonos; ~okortumo: ☞financkontrola kortumo, revizora kortumo; ~olibro: *gazd* főkönyv, üzleti könyv; ~osaldo: *gazd* számlaegyenleg; ~registristo: *gazd* könyvelő, számlavezető; ~revizoro: *gazd* számlaellenőr, revizor

Ubankkonto, ĉekkonto, ĝirkonto, helpkonto, poŝtekkonto, poŝtĝirkonto, profito- kaj gajnokonto, spezkonto, ŝparkonto

kontaĝ/i=**1.** *tr orv* fertőz, betegséget terjeszt vő. infekt, infesti *ratoj

povas ~i: a patkányok járványt okozhatnak; **2. tr** *átv pej* fertőz, mételyez; *nova modifrenezo ~as la junulojn: új divatörület mételyezi a fiatalokat; ~o: **1. orv** ragályos betegség, ragály, métely *mensa ~o: szellemi fertőzés; **2. átv** métely; ~a: *orv* ragályos, fertőző; ~aĵo: *orv* fertőzésforrás, fertőző anyag, fertőző közeg, contagium

kontakt/o=1. érintkezés *skabio komunikiĝas per ~o: a rüh érintkezéssel terjed; **2. vill** érintkező *elektra ~o: villamos érintkező *glita ~o: csúszóérintkező; **3.** kapcsolat, érintkezés (>viszony) *flegi bonajn ~ojn: jó kapcsolatokat ápol *mi troviĝas en ~o kun li: kapcsolatban vagyok vele *resti en ~o: kapcsolatban marad; ~ema: jó kapcsolatteremtő; ~i: **1. tr** érintkezik vmivel (n), érint vmit *la kablofino ~is la metalan surfacon: a kábelvég érintette a fémes felületet; **2. tr** kapcsolatban v. érintkezésben van vkivel (n) *ni ~as la klubanojn: kapcsolatban vagyunk a klubtagokkal; ~aĵo: *vill* érintkezővég, érintkezőfém, érintkezőanyag; ~eblo: elérhetőség *mi notos al vi miajn ~eblojn: lejegyzem önnek az elérhetőségeimet; ~igi: **1. tr** összeérint, érintkezésbe hoz; **2. tr** kapcsolatba hoz *~igi la interesatojn: kapcsolatba hozza az érdekelteket; ~igi: **1. ntr** érintkezésbe kerül; **2. ntr** kapcsolatba kerül, érintkezésbe lép *ni ~igis kun la koncernatoj: érintkezésbe léptünk az érintettekkel; ~ilo: *vill* érintkező; ~ingo: *vill* foglalat, hüvely *~ingo de lampo: lámpafoglalat; ~ulo: kapcsolattartó, ügy megbízott, tárgyalófél, összekötő *szin* kontaktopersono; **ek-i:** **1. tr** hozzáérint *li ek~is la draton al la ampolo: az izzóhoz érintette a drótot; **2. tr** érintkezésbe lép, felveszi a kapcsolatot vkivel (n) *mi ek~os la lokajn esperantistojn: felveszem a kapcsolatot a helyi esperantistákkal; **inter-igi:** *fiz* összehoz vkit vkivel, kapcsolatot létesít vkik között *inter~igo iel la disputantojn: hozd valahogyan össze a vitatkozókat; **inter~o:** kölcsönös érintkezés v. kapcsolat; **mal~igi:** *tr* szétkapcsol, megszünteti az érintkezést; **mis~o:** **1.** nem megfelelő érintkezés; **2.** rossz kapcsolat; **tele~i:** *tr* távk távkapcsolatot létesít *tele~i planedon per radaro: radaros távkapcsolatot létesít bolygóval; ~adreso: kapcsolati cím; ~angulo: *fiz* illeszkedési szög; ~interfaco: *tech* érintkező felület; ~lenso: *gysz* kontaktlencse; ~lineo: *vill* közl felsővezeték, munkavezeték; ~olinearo: *vill* közl felsővezeték-hálózat; ~lingvo: *nyt* érintkezési nyelv; ~opersono: kapcsolattartó, ügy megbízott, tárgyalófél, összekötő *szin* kontaktulo; ~opunkto: érintkezési pont; ~relo: *vsút* áramvezető sín; ~orezisto: *vill* átmeneti ellenállás, érintkezési ellenállás; ~oskatolo: *vill* csatlakozóaljzat, csatlakozódoboz, konnektor

Ŭ fuŝkontakto, kamkontakto, retkontakto, sekskontakto, ŝtopkontaktilo, terk kontakto

kontaktor/o=☞kontaktilo

kontant/a=gazd készpénz~, készpénzes, készpénzben fizetendő *~a mono: készpénz *szin* kontantajo *~a prezo: készpénzár *~aj elspezoj: készkiadások, készpénzkiadások; ~aĵo: *gazd* készpénz *szin* kontanta mono; ~e: *gazd* készpénzzel *pagi ~e: készpénzzel fizet; ~igi: *tr* *gazd* készpénzre vált; **mal~a:** *gazd* nem készpénzes, készpénzkímélő *mal~a pagmaniero: készpénzkímélő fizetémód

kontempl/i=1. *ntr* *vall* szemlélődik, elmélkedik, kontemplál *~i pri la eternaj valoroj: örök értékekről elmélkedik; **2. tr** *átv* szemlél, nézeget *li longe kontemplis la belan panoramon: hosszasan szemlélte a szép panorámát; ~a: szemlélődő, elmélkedő, kontemplatív *~a ordeno: szemlélődő rend; ~ado: szemlélődés, elmélkedés, kontempláció *profundiĝi en ~adon: elmélkedésbe merül

kontener/o=közl konténer *fridiga ~o: hűtőkonténer *20-futa ~o: 20 lábas konténer *aera ~o: légi konténer *fervoja ~o: vasúti konténer *grandkapacita ~o: nagy kapacitású konténer *surmara ~o: tengeri konténer *surŝosea ~o: közúti konténer *surtera ~o: szárazföldi konténer; ~izi: *tr* közl konténeresít, konténerizál *~izi la trafikon: konténerizálja a közlekedést; ~ŝipo: *hajó* konténerhajó; ~trajno: *vsút* konténervonaj; ~vagono: *vsút* konténerszállító kocsí, vasúti konténerekocsi

kontent/a=elégedett vmivel (pri v. per v. pro v. je) *li estas ~a pri sia sorto: elégedett a sorsával *pli valoras ~a spirito, ol granda profito Z: *közm* az elégedett ember a gazdagnál gazdagabb; ~eco: elégedettség *~eco estas pli bona ol riĉeco Z: *közm* leggazdagabb, aki semmit nem kíván; ~iga: kieligiő *~iga respondo: kieligiő válasz; ~igi: **1. tr** kieligiő, elégedetté tesz vkit *~igi ĉiujn eĉ anĝelo ne povas Z: az isten sem tud mindenki kedvére tenni *~igi la katon kaj kune la raton Z: a kecske is jóllakjon, és a káposzta is megmaradjon *li ~igis sin per tio, ke li forlasis la ejon: megelégedett azzal, hogy elhagyta a helyiséget; **2. tr** kieligiő vmit *~igi bezonon: szükségletet kieligiő *~igi sian malsaton: kieligiő az éhséget *mi ne povas ~igi vian scivolon: nem tudom kieligiőni a kíváncsiságát *ne eblas ~igi ĉiujn dezirojn: nem lehet kieligiőni minden vágyat; ~igo: kieligiő, elégtétel *doni ~igon: elégtételt ad *la ~igo de sociaj bezonoj: társadalmi szükségletek

kieligiőse *postuli ~igon por la perdoj: elégtételt követel a veszteségeért; ~igi: *ntr* megelégszik, kieligiő, elégedett lesz *ni ne ~igis je nura observo: nem elégedtünk meg a pusztá megfigyeléssel; ~igema: kevéssel beérő, könnyen kieligiőthető, nem követelőző; ~ulo: elégedett ember *~ulo estas pli feliĉa, ol homo plej riĉa Z: *közm* elég gazdag, aki a magáéval megelégszik; **mal~a, ne~a:** elégedetlen *ne~a pri si: elégedetlen magával; **mem~a:** önmagával elégedett, önelégiő; **ne~iga:** elégtelen

kontest/i=tr vitat, kétségbe von *~anto de la Holokaŭsto: holokausztagadó *~i la verecon de aserto: vitatja egy állítás igazságát; ~ebla: vitatható *viaj argumentoj estas ~eblaj: érveid vitathatók; ~ema: vitatkozó hajlamú, okoskodó, szörőző; **ne~ebla:** vitathatatlan *ne~ebla avantaĝo: vitathatatlan előny; **sen~e:** vitán felül

kontinent/o=geo földrész, kontinens, szárazföld; ~a: *geo* szárazföldi, kontinentális, kontinens~ *~a blokado: *tört* kontinentális zárlat v. blokád *~a deklivo, ~a glaciso: kontinentális lejtő *~a drivado: kontinensvándorlás *~a krusto: kontinentális kéreg *~a margeno: kontinensperem *~a platformo: kontinentális platform v. tábla *~a soklo: kontinensláb; **inter~a:** interkontinentális, földrészközi; **trans~a:** transzkontinentális; **sub~o:** *geo* szubkontinens; ~breto: *geo* kontinentális talapzat, pad v. küszöb *szin* ŝelfo

kontingenc/a=fil esetleges, járulékos, véletlen; ~o: *fil* esetlegesség, járulékoság, véletlenség, kontingencia; ~ismo: *fil* véletlenségelmélet

kontingent/o=1. kontingens, kötelező rész, beszolgáltatandó mennyiség *~o de armeo: kiállítandó katonák, seregkontingens *liveri sian ~on da greno: beszállítja a kiszabott gabonamennyiséget *mi jam pagis mian ~on al la bankedo: én már kifizettem a saját részem a banketthez; **2. gazd** árúkeret *starigi import~on: importkeretet határoz meg; ~i: *tr* *gazd* kontingentál, kontingenst v. keretet állapít meg *~i la importadon de kortobirdoj: keretet állapít meg szárnyasok importjára

kontinu/a=1. folyamatos, folytonos, szakadatlan *szin* senĉesa *~a negado: folyamatos havazás *~a bendo: *ip* folyamatos szalag *~a produktado: *ip* folyamatos gyártás; **2. mat** folytonos; **3. vill** egyen~ *~a kurento: egyenáram *~a tensio: egyenfeszültség; **4. nyt** folyékony *~a konsonanto: folyékony mássalhangzó; ~i: *ntr* *ige* folyamatos, folytatódik *la apero de la revuo ~as de 2000: a folyóirat megjelenése 2000-től folyamatos *la monto ~as tie per altebenaĝo: a hegy ott fennsíkbán folytatódik; ~o, ~aĵo: folytonosság (vmi folytonos), continuum; ~eco: folyamatosság, folytonosság, szakadatlanág, kontinuitás *la ~eco de la evoluo de Esperanto ne estas rompita: az esperantó fejlődésének folyamatossága nem tört meg; ~ega: *mat* egyenletesen folytonos; ~igi: **1. tr** folytat, folyamatossá tesz *la filo ~igas la verkon de la patro: a fiú folytatja apja művét *li ~igas studi: folytatja tanulmányait *ni sukcesis ~igi la aperon de la revuo: sikerült folyamatossá tennünk a folyóirat megjelenését; **2. tr** *vill* egyenirányít; ~isto: *film* szkriptes, naplóvezető; ~istino: *film* script-girl, naplóvezetőnő; **mal~a, ne~a:** nem folytonos, megszakított; **sen~aĵo:** folytonossági hiány; **supren duon~a:** *mat* alulról félig folytonos; ~eĉekvacio: *fiz* folyamatosági egyenleg, kontinuitásegyenlet; ~kurenta: *vill* egyenáramú vő. alternkurenta *~kurenta motoro: egyenáramú motor; ~rompo: folyamatosság megszakítása, folyamatosági hézag; ~tensia: *vill* egyenfeszültségű vő. de alterna tensio

kontoid/o=nyt contoid vő. vokoido

kontor/o=iroda, irodahelyiség *~o de la sekretario: a titkár irodája; ~isto: irodista, irodai dolgozó; ~aĵoj, ~aj utilaĵoj: irodaszerek; ~estro: irodavezető; ~meblo: irodabútor; ~maŝino: irodagép

kontra=előképző; kontra~: *zene* kontra~, kontrabass (>legmélyebb regiszterű hangszer) ☞kontrafagoto, kontraskofono

kontraband/o=gazd jog csempészet; ~i: *tr* *gazd* jog csempész, csempészik; ~aĵo: *gazd* jog csempészáru; ~isto: *gazd* jog csempész

kontrabas/o=zene nagybőgő, gordon, kontrabasszus

kontradanc/o=ex ☞kvadrilo

kontradmiral/o=☞subadmiralo

kontrah/i=tr *biol* összehúz, megmerevít (izmokat); ~igo: *biol* izom-összehúzódás; **de~igi, mal~igi:** *ntr* *biol* elernyed, kilazul (>izom)

kontrakt/i=tr/ntr *jog* szerződik, szerződést köt, szerződésbe foglal *~i la sekurigon de la fabrikoj: szerződést köt a gyártóhely biztonságáról *~i pri liverado de kamionoj: kamionok szállítására szerződik; ~o: *jog* szerződés *duflanka ~o: kétoldalú szerződés *fari ~on, konkludi ~on: szerződést köt *~o pri geedziĝo: házassági szerződés *~o pri kunlaboro: együttműködési szerződés, kooperációs szerződés *~o pri liverado: szállítási szerződés *~o pri vendo: adásvételi szerződés *la ~o finiĝos la sekvan monaton: a szerződés a következő hónapban lejár *malobservi ~on: szerződést megsért, szerződést nem tart be *nuligi ~on: szerződést megsemmisít *plenumi ~on: szerződést teljesít

*plilongigi ~on: szerződést meghosszabbít *plurflanka ~o: sokoldalú szerződés, multilaterális szerződés *socio ~o: társadalmi szerződés *subsribi ~on: szerződést aláír *tempolima ~o: határidős szerződés; ~anto: jog szerződő fél, szerződő partner *~anta partio: szerződő fél, szerződő partner *la Altaj ~antoj: a Magas Szerződő Felek; ~aro: jog szerződés csomag; **sub~anto**: jog *gazd* alvállalkozó
 Ŭaĉetkontrakto laborkontrakto lukontrakto packontrakto vendokontrakto

kontraktur/o=*orv* izomrövidülés, izomzsugorodás, kontraktúra, contractura

kontralt/o=*zene* ~; ~ulino: zene alténékes

kontramark/o=**1.** *gazd* második jelzet, ellenjelzés (árun); **2.** *gazd* ellenőrző sorszám (pl. számlán); **3.** visszatérőjegy, kilépőjegy, ellenőrzőjegy (pl. színházban)

kontrapost/o=*műv* kontraposzt

kontrapunkt/o=*zene* ellenpont, kontrapunkt *duobla ~o: kettős ellenpont

kontraszt/o=kontraszt, éles ellentét, szembetűnő különbség *~o de lumo kaj ombro: fény és árnyék kontrasztja *senti la ~on: érzi a különbséget; ~e: **1.** kontrasztos, ellentétesen; **2.** vmivel (kun v. al) ellentétben *~e al via supozo: az ön feltételezésével ellentétben *~e kun la arabaj lingvoj: az arab nyelvekkel ellentétben; ~i: *tr/ntr* ellentétben áll vmivel (n v. kun), szembetűnően különbözik vmitől (n v. kun) *la blanko ~as la nigran fonon: a fehér szín ellentétben áll a fekete háttérrel *niaj opinioj ~as unu kun la alia: véleményünk szembetűnően különbözik egymástól; ~igi: *tr* szembeállít, élesen megkülönböztet *li ~igis la diferencojn: kiemelte a különbségeket; ~iga: szembeállító, megkülönböztető, kontrasztív ➤kontrasztiga akcento, lingvistiko; ~anto: *orv* kontrasztanyag

kontratenor/o=*zene* kontratenor

kontraŭ=**1.** előjárószo; kontraŭ: **1.** vmivel szemben (>hely) *ili sidas unu kontraŭ la alia: egymással szemben ülnek *la urbodomo staras kontraŭ la katedralo: a városháza a székesegyházzal szemben áll; **2.** vmivel szembe, vminek neki (n) *kuri kontraŭ la muron: a falnak szalad *la muŝo batigis kontraŭ la vitron: a légy az ablaknak csapódott *li jetis sin kontraŭ la malamikon: az ellenségre vetette magát *li ŝovis la ŝrankon kontraŭ la muron: a falhoz tolta a szekrényt; **3.** vmi ellenében *karesi katon kontraŭ la haroj: szőr ellenében simogatja a macskát *kontraŭ ĉia atendo: minden várakozás ellenére *kontraŭ la fluo: ár ellen úszik *kontraŭ sia volo: akarata ellenére; **4.** vmi ellenében (>csere) *interŝanĝi nutraĵojn kontraŭ vestoj: élelmet ruhára cserél *kontraŭ kvar frankoj aĉetblas paneto: négy frank ellenében kapható egy cipő; **5.** vmihez v. vkihez képest (>hasonlítás) *kontraŭ la pasinteco la nuno estas nura mizero: a múlthoz képest a jelen csupa nyomorúság *kontraŭ la tataroj la turkoj estis paca popolo: a tatárokhoz képest a törökök békés nép volt; **6.** vkivel v. vmivel szemben, irányában *kontraŭ neni ni batalas: senki ellen nem harcolunk *la popolo levis sin kontraŭ la tirano: a nép felkelt a tirannus ellen *li estis maljusta kontraŭ ni: igazságtalan volt velünk szemben *por kaj ne kontraŭ vi mi murmuras: érte és nem ellened morgok; **7.** vmi ellen *asekuro kontraŭ fajro: tűz elleni biztosítás *medikamento kontraŭ febro: láz elleni orvosság *voĉdono kontraŭ atomcentralo: atomerőmű elleni szavazás; **II.** előképző; kontraŭ~: ellen~, ~ellenes, ~elleni ➤kontraŭdiri, Kontraŭ-Duringo, kontraŭflanke, kontraŭleĝa, kontraŭvole *kontraŭflanke: az ellentétes oldalon *kontraŭleĝa: törvényellenes *kontraŭvole: akaratlanul; **III.** önállóan; kontraŭa: ellentétes *kontraŭa direkto: ellentétes irány *kontraŭa flanko: ellentétes oldal *kontraŭa rezulto: ellentétes eredmény; kontraŭe: **1.** szemben, szemközt, az ellentétes oldalon; **2.** ellentétesen, ellentétes irányban *la vento blovas kontraŭe: a szél ellentétes irányban fúj *kontraŭe al la kutimoj: a szokásokkal ellentétben; **3.** ellenkezőleg, viszont *ĉu malbela?, kontraŭe, la plej bela: csúnya?, ellenkezőleg, a legszebb *mi, kontraŭe, nenion ricevis: én viszont semmit sem kaptam; kontraŭema: dacos, ellenkező; kontraŭemo: ellenszenv; kontraŭi: **1.** *tr/ntr* ellenez vmit, ellene van vminek (n v. al) *la gepatroj kontraŭis ilian geedziĝon: a szülők ellenezték az esküvőjüket; **2.** *tr/ntr* vmivel v. vkivel szemben áll, ellenkezik *kontraŭis al mi du obstakloj: két akadály állt velem szemben *tio kontraŭas la bazajn principojn: ez ellenkezik az alapelvekkel; kontraŭaĵo: ellentét, ellentétes v. ellenkező dolog *da kontraŭaĵoj ni havis sufiĉe: meglehetősen sok ellentét volt közöttünk; kontraŭeco: ellentétesség, szembenállás; kontraŭiĝi: *ntr* ellenáll, ellenszegül, akadályoz *ĉi tiuj tendencoj kontraŭiĝas al la evoluo: ezek a tendenciák akadályozzák a fejlődést *kontraŭiĝi al la komuna volo: ellenszegül a közös akaratnak; kontraŭilo: ellenszer, eszköz vmi ellen; kontraŭulo: vminek az ellenzője, ellenfél *kontraŭuloj de la atombombo: az atombomba ellenzői *la kontraŭuloj de 'h' ofte skribas

'k' anstataŭ ĝi: a 'h' ellenzői gyakran 'k'-t írnak helyette *li estis mia kontraŭulo en la ŝakpartio: ellenfelem volt a sakkjátszmában

kontre/o=*zene* country

kontribui/i=**1.** *ntr* hozzájárul, közrejár szik *~i al la kosto: hozzájárul a költségekhez *~i per artikolo al la omaĝado: cikkel járul hozzá a méltatáshoz *la aŭtoj grave ~as al la mediopoluado: az autók súlyosan közrejár sziknak a környezetszennyezésben; **2.** *ntr* bedolgozik vhovala *~i ~as per prilingvaj artikoloj al La Gazeto: nyelvi cikkeket ír a La Gazetoba; ~aĵo: hozzájárulás (pl. saját rész, adomány, cikk, referátum) *~aĵoj povas esti mondonaco, artikoloj, prezentadoj, prelegoj: a hozzájárulás lehet pénzadomány, újságcikk, bemutató, előadás *jen mia ~aĵo al la komuna afero: ez az én hozzájárulásom a közös ügyhöz; ~anto: **1.** *fn* hozzájáruló; **2.** cikkíró

kontribuci/o=*kat* *gazd* háborús jóvátétel, reparáció

kontrici/o=*kr* tökéletes bűnbánat, megbánás, töredelem, contritio

kontrol/i=*tr* ellenőriz *~i la fakturon: ellenőrzi a számlát *~i la ĝustecon de aserto: állítás helyességét ellenőrzi *~i la inventaron: *gazd* rovincsol *~u, ĉu vi kunportis la trajnobiletan: ellenőrizd, hogy elhozta-e a vonatjegyet *li ĉiam ~as sin: mindig ellenőrzi magát; ~o: ellenőrzés *~o de pasporto: útlevél-ellenőrzés *li ne tenas la ~on pri si: elveszíti a fejét *ne kredu al parolo sen propra ~o *Z: kōm* csak azt hidd, amit szemekkel látsz *transsenda ~o: *táv*k átvitel-ellenőrzés; ~ebla: ellenőrizhető *facile ~ebla aserto: könnyen ellenőrizhető állítás; ~ilo: **1.** ellenőrzőeszköz *la registaro ne havas sufiĉe da ~iloj en sia mano: a kormánynak nincs elég ellenőrző eszköz a kezében; **2.** *tech* ellenőrzőkészülék, ellenőrzőműszer; ~isto: ellenőr; **antaŭ-i**: *tr* előzetesen ellenőriz; **post-i**: *tr* utólagosan ellenőriz; **re-i**: *tr* felülvizsgál, újraellenőriz; **sen-a**: ellenőrzés nélküli, ellenőrizetlen *la sen-a povo estas danĝera: az ellenőrizetlen hatalom veszélyes; **tra-i**: *tr* végigellenőriz, elejétől végéig ellenőriz *tra~u la kalkulon, eble vi trovas la eraron: ellenőrizd végig a számítást, talán megtalálod a hibát; ~bito: *inf* ellenőrző bit, check bit; ~cifero: ellenőrző számjegy; ~iro: ellenőrző körút; ~komisaro: ellenőrző biztos; ~komisiono: ellenőrzőbizottság; ~kompari: *tr* egybevet, összevet, összehasonlít; ~konsilio: *gazd* felügyelőbizottság; ~kortumo: *gazd* számvevőszék *ŝtata ~kortumo: állami számvevőszék; ~laboraĵo: *isk* dolgozat *fina ~laboraĵo: záródolgozat; ~lampo: ~lampeto: *tech* ellenőrzőlámpa, jelzőlámpa; ~legi: *tr* *kn*yv lektorál, (kézirat) ellenőrző *szin* provlegi; ~leganto: *kn*yv lektor, (kézirat) ellenőrzője *szin* provleganto; ~libreto: *isk* ellenőrzőkönyv; ~nombro: *gazd* ellenőrző végösszeg; ~posteno: ellenőrzőposzt; ~punkto: **1.** ellenőrzőpont (>rendészet); **2.** *inf* töréspont; ~sistemo: ellenőrző rendszer; ~stampi: *tr* *ip* bélyegez, blokkol (>bélyegzőóra); ~stampilo: *ip* bélyegzőóra; ~sumo: ellenőrző összeg; ~voko: névsorolvasás, névsorellenőrzés

Ŭatingokontrolo, biletkontrolo, dogankontrolo, etatkontrolo, farmaciajkontrolo, finanĉkontrolo, gaskontrolo, kvalitkontrolo, librokontrolo, pareĉkontrolo, normkontrolo, opinikontrolo **kontumac/o**=*jog* (bíróság előtti) meg nem jelenés, távollét, contumacia; ~a: *jog* szándékosan távolmaradás (vádlott)

kontur/o=körvonal, kontúr *klara ~o: éles körvonal; ~i: *tr* (körvonalat) kirajzol, körvonalaz; ~iĝi: *ntr* kirajzolódik, körvonalazódik **kontuz/i**=*tr* *orv* lezúz, összezúz, zúzódást okoz *falante li ~is sin: estében összezúzta magát *li ~is al si ambaŭ kubutojn: lezúzta mindkét könyökét; ~o: *orv* zúzódás (>esemény); ~aĵo: *orv* zúzódás, kék folt (konkrétum); ~iĝi: *ntr* *orv* összezúzta magát, zúzódásokat szenved *pro la kolizio li ~iĝis: az ütközéstől zúzódásokat szenvedett

konukl/o=*tex* guzsaly *szin* ŝpinbastono

konulari/o=*ösl* Conularia *~uloj: Conularida

konur/o=*áll* ékfarkú papagáj (Conurus)

konus/o=**1.** *mat* kúp *paraleltronkita ~o: párhuzamosan metszett kúp *trunkita ~o: csonka kúp *szin* konustrunko *vertico de ~o: kúp csúcsa; **2.** kúp (alakú tárgy) *~o da sukero: egy süvegnyi cukor; **3.** *növ* toboz *szin* pinfrukto, pinkonuso, strobilo; ~a: kúp~, kúpos *~a projekcio: *mat* kúpvetület *~a tranĉaĵo: *mat* kúpszelet *szin* koniko; ~eto: *anat* retinakúp, conus retinalis; ~ĉapelo: *tex* vietnami szalmakalap; ~pendolo: *tech* kúpinga, centrifugális inga; ~osurfaco: *mat* kúpfelület; ~trunko: *mat* csonka kúp *szin* trunkita konuso; **tri-dentuloj**: *ösl* Triconodonta

Ŭberkonuso, keratkonuso, lumkonuso, sukerkonuso

konval/o=*növ* gyöngyvirág (Convallaria) *maja ~o: májusi gyöngyvirág (C. majalis) *szin* majfloro

konvalesk/o=*orv* lábadozás, convalescencia; ~a: *orv* lábadozó, convalescens; ~i: *ntr* *orv* lábadozik

konvekcio/o=*met* *tech* függőleges légáramlás, konvekció *vö.* advekció; ~a: *met* *tech* konvekciós *~a varmo: konvekciós hő

konveks/a=**1.** domború, konvex *szin* malkava; **2.** *mat* konvex *~a

tegaĵo: konvex burok; ~eco: domborúság, konvexitás; **du~a**: fiz kétszer domború, bikonvex

Uvojkonveksio

konvekt/i=tr fiz (hőt) áramoltat, hőt szállít, konvektál; ~o: **1.** fiz hőszállítás, hőáramoltatás; **2.** met függőleges légáramlás, konvekció *szin* konvekció

konven/i=ntr megfelel vminek, illik vmihez, odaillik, passzol vö. deci **2** *al ĉiu ~as, kio al li apartenas *Z: közm* a magáé mindenkinek kedves *ĉi tie ne ~as tiel konduiti: itt nem illik így viselkedni *ĉi tiu robo ~as al vi: ez a ruha illik hozzá *kio ~as al sciuro, ne ~as al vulturo *Z: közm* amit szabad Jupiternek, nem szabad a hatőkörnek *~i, kiel ringo al fingro: mintha rászabták volna *li regas sin, kiel ~as al filo de reĝo: uralkodik magán, amint egy király fiához illik *tio ~as, kiel botoj sur manĝotabla: hogyan kerül a csizma az asztalra?; ~a: megfelelő, alkalmas, odaillő *~a al la celo: a célnak megfelelő *ne estas ~e fumi en nefumanta societo: nem illik dohányozni nem dohányzó társaságban *por la ekskurso surmetu ~ajn ŝuojn: a kiránduláshoz alkalmas cipőt húzzatok *trovi ~an okupon: megfelelő elfoglaltságot talál; ~o: illem *kiel la ~o deziras: ahogyan az illem kívánja; ~eco: **1.** helyesség, megfelelőség *mi ne estas konvinkita pri la ~eco de la proceduro: nem vagyok meggyőződve az eljárás helyességéről; **2.** illendőség *nur por ~eco li aŭskultis lin: csak illendőségből hallgatta meg; **inter~a**: tech inf csereszabatos, kompatibilis *szin* kongrua **3** *la maŝinpartoj devas esti inter~aj: a gépalkatrészeknek csereszabatosnak kell lenniük *la nova Vindozo ne estas inter~a kun la malnova: az új Windows nem kompatibilis a régivel; **inter~i**: *ntr tech inf* csereszabatos *ĉi tiuj programoj inter~as: ezek a programok kompatibilisek *la ŝraŭboj de la du aparatoj inter~as: a két készülék csavarjai csereszabatosak; **mal~a**: **1.** alkalmatlan, helytelen *apliki mal~ajn rimedojn: alkalmatlan eszközöket használ *ne faru ne~ajn aferojn: ne csinálj helytelen dolgokat; **2.** illetlen *ne uzu mal~ajn vortojn: ne használj nem odaillő v. illetlen szavakat *via konduto estas mal~a: viselkedésed illetlen; **mal~aĵo**: alkalmatlan dolog, illetlenség, illetlen v. oda nem illő dolog *ne diru mal~aĵojn en societo: ne mondj illetlenségeket társaságban; **ne~a**: **1.** nem megfelelő, nem odaillő, nem passzoló; **2.** illetlen Umankonvena, mediokonvena

konvencio/o=1. bevett szokás, hagyomány, kölcsönös megegyezés, konvenció *lingvaj ~oj: nyelvi szokások v. konvenciók *sociaj ~oj: társadalmi szokásformák v. szabályok *teatra ~o: színházi szokás v. hagyomány; **2.** jog (államközi) egyezmény *aera ~o: rep légügyi egyezmény *dogana ~o: *gazd* vámegegyezmény *Eŭropa ~o pri Ekstradicio: Európai Kiadatási Egyezmény *Generala ~o pri Dogano kaj Komercio: *gazd* Általános Vámtarifa- és Kereskedelmi Egyezmény, GATT *~o pri aŭtoraj rajtoj: szerzői jogi egyezmény *posta ~o de Berno: *távk* bérni postaegyezmény; **3.** *pol* elnökelő pártgyűlés, konvenció (US); ~o: *tört* Konvent (FR); ~a: **1.** jog egyezményi; **2.** egyezményes, hagyományos, konvencionális; ~ano: *tört* konvent tagja **konvent/o=1.** konvent (szerzetesi közösség) *dominikana ~o: dominikánus konvent *franciskana ~o: ferences konvent; **2.** *ép* konvent (épület); **3.** szabadkőműves nagypáholy nagygyűlése

konverĝ/i=1. *ntr fiz ált* konvergál, összetart *trapasinte konveksan lenson, la lumradioj ~as al ĝia fokuso: domború lencsén áthaladva a fénysugarak konvergálnak gyújtópontja felé; **2.** *ntr mat* konvergál, egymás felé közelít, közös ponton áthalad; **3.** *ntr biol* konvergál *la flugiloj de birdoj kaj insektoj rezultas el ~inta evoluado: a madarak és rovarok szárnyai konvergáló fejlődés eredményei; ~a: **1.** fiz ált összetartó, egymáshoz közelítő, konvergens ☞konverĝa lenso; **2.** *mat* konvergens *absolute ~a: abszolút konvergens *~a en distribuo: eloszlásban konvergens *~a en mezuro: majdnem mindenütt konvergens (mérték szerint) *~a en probablo: sztochasztikusan konvergens *malforte ~a: gyengén konvergens *norme ~a: normában konvergens *preskaŭ certe ~a: majdnem mindenütt konvergens *simple ~a: pontonként konvergens *unuforme ~a: egyenletesen konvergens; **3.** *biol* konvergens *~a evoluado: konvergens evolúció; ~o: összetartás, konvergencia *simpla ~o: *mat* pontonkénti konvergencia; ~eco: összetartás, egymáshoz közelítés, konvergencia; ~iĝi: *tr* egymáshoz közelítet, összetartat, konvergáltat *programo de ~iĝo: *pol* *gazd* konvergenciaprogram; **mal~a**: széttartó, divergens; **mal~i**: *ntr* széttart, elkülönöbzik, divergál; **ne~a**: nem konvergens, nem összetartó; ~intervalo: *mat* konvergenciatartomány; ~ocirklo: *mat* konvergenciakör; ~radio: *mat* konvergenciasugár

konvers/i=☞konversaci

konversacio/o=1. társalgás *sin enmiksi en la ~on: bekapcsolódik a társalgásba *ŝanĝi la temon de la ~o: változtat a társalgás témáján *teni la ~on: fenntartja a társalgást, társalgást vezet; **2.** *nyt* diskurzus; ~i: *ntr* társalog *~i kiel grandmonda sinjorino: nagyvilági dáma-ként társalog;

~analizo: *nyt* diskurzuselemzés

konvert/i=1. *tr vall* visszatérít, a jó útra térít *~u min, kaj mi ~iĝos: *bibl* térítés meg engem, és megtértek; **2.** *tr vall* (más hitre) térít, megtérít *~i afrikanojn al islamo: az iszlám hitre téríti az afrikaiakat *~i al komuna kredo: közös hitre térít; **3.** *tr átv* térít, megtérít *kiu ~is vin al Esperanto?: ki térített meg az eszperantonak? *~i al sia partio: saját pártjára téríti; **4.** *tr fiz* átalakít *~i grafiton en diamanton: grafitot gyémánttá alakít; **5.** *tr gazd* átalakít, átvált *~i deprunton al deprunto kun malpli alta interezo: kölcsönt alacsonyabb kamatozású kölcsönné alakít *~i deprunton en akciojn: kölcsönt részvényekre vált; **6.** *tr* konvertál, átvált *~i dolarojn en pundojn: dollárt fontra vált át; ~ebila: *gazd* átváltható, konvertálható, konvertibilis *~ebila ŝtatprunto: konvertálható államkölcsön *~ebila valuto: konvertibilis valuta, átváltható valuta; ~iĝi: **1.** *ntr vall* megtér, jó útra tér *~iĝi al la Eternulo: megtér az Úrhoz; **2.** *ntr vall* áttér, betér (vmilyen hitre) *li ~iĝis al katolikismo: katolikus hitre tért; **3.** *ntr átv* megtér, meggyőződik; ~iĝo: *vall* megtérés, betérés; ~ilo: *tech* átalakító, konverter; **bio~i**: *tr ōko* biológiailag átalakít; **bio~ilo**: *ōko* biokonverter; **re~i**: *tr tech* visszaalakít, rekonvertál Udatumkonvertilo

konvertor/o=1. vill átalakító *elektromechanika ~o: elektromechanikus átalakító *~o de fazo: fázisátalakító *~o de kontinua kurento: egyenáram-átalakító *rotacia ~o: forgó átalakító *unuararmatura ~o: egyarmatúrás átalakító; **2.** *koh* konverter; ~a **kompleto**: vill gépcsoport, aggregát

konvikt/i=tr jog rábizonyít vkire (n) vmit (pri) *la prokuroro ~is la akuziton pri la rabo: az ügyész rábizonyította a vádlottra a rablást; ~o: jog bizonyítás *~aj montraĵoj: tárgyi bizonyítékok; ~aĵo: jog bizonyíték **konvink/i=tr** meggyőz vkit vmiről *li ŝatus ~i nin pri la utileco de sia plano: szeretné meggyőzni minket terve hasznosságáról *mi ne estas ~ita pri tio, ke: nem vagyok meggyőződve arról, hogy; ~a: meggyőző *~aj argumentoj: meggyőző érvek *~aj pruvoj: meggyőző bizonyítékok; ~o: meggyőződés, nézet (>szilárd nézet) *rokfirma ~o: sziklaszilárd meggyőződés *tio havas nenion komunan kun via religia ~o: ennek semmi köze az ön vallási meggyőződéséhez *veni al la ~o, ke: arra a meggyőződésre jut, hogy; ~adi: *tr* győzködik *mi ne ~ados vin pri mia starpunkto: nem fogom győzködni az álláspontomról; ~iĝi: *ntr* meggyőződik *mi ~iĝis pri via praveco: meggyőződtem az igazáról; ~iĝo, ~iteco: meggyőződés (>állapot); **ne~ebila**: meggyőzőhetetlen *ne~ebila ŝtipkapulo: meggyőzőhetetlen fafejű; ~opovo: meggyőzőerő **konvoj/o=kaj hajó** konvoj, hajókaraván védő kísérettel; ~i: *tr kaj hajó* védő kíséretet ad *ŝipoj de la usona milita floto ~is komercajn ŝipojn navigantajn al Eŭropo: az USA katonai flottájának hajói védő kíséretet adtak Európába tartó kereskedelmi hajóknak

konvolul/o=növ szulák (Convolvulus) *agra ~o, kampa ~o: mezei szulák, apró szulák, folyófü (C. arvensis) *szin* kampa volvulo *heĝa ~o: felfutó sövényiszulák (Calystegia sepium) *szin* heĝa volvulo, heĝa kalistegio

konvulsi/o=orv rángógörccs, görcsös vonaglás, rángatózás, konvulzió, convulsio *li estas trafita de ~o: elkapta a görcs, rángógörccse van, rángatja a görcs; ~a: *orv* görcsös *~a ploro: sírógörcs *~a rido: nevetőgörcs *~a tuso: köhögőgörcs; ~i: *ntr orv* vonaglik, rángatózik; ~terapio: *pszi* konvulzív terápia, convulsio-terapia

konzern/o=gazd konzern

konzolo/o=1. *ép* falikar, kiugró gyámkő v. tartó, konzol *la du ~oj de la balkono: az erkély két gyámköve; **2.** konzol, díszasztalka; **3.** *inf* kezelőpult, vezérlőpult, konzol *grafika ~o: grafikus konzol U ludkonzolo

kooper/a=gazd szövetkezeti *~a banko: szövetkezeti bank *~a laktejo: szövetkezeti tejcsarnok *~a societo: szövetkezeti társulás, szövetkezet *~a vendejo: szövetkezeti üzlet, szövetkezeti bolt; ~i: *ntr gazd* szövetkezetben dolgozik v. tevékenykedik; ~ado: *gazd* szövetkezeti tevékenység v. munka; ~anto: *gazd* szövetkezeti tag; **fi~ado**: *pej* összejárás

kooperativ/o=gazd szövetkezet, szövetkezeti társulás *agrara ~o: *agr* földműves-szövetkezet *agrikultura ~o: *agr* mezőgazdasági szövetkezet *etindustria ~o: *ip* kisipari szövetkezet *konsuma ~o: fogyasztási szövetkezet *~o de Literatura Foiro: *eo* Literatura Foiro Szövetkezet *produktada ~o: termelőszövetkezet; ~ano: *gazd* szövetkezeti tag; ~ismo: *gazd* szövetkezeti mozgalom

koopit/i=tr beválaszt, kooptál *pro mortokazo oni devis ~i novan komitatanton: haláleset miatt új bizottsági tagot kellett beválasztani; ~ado: beválasztás, kooptálás

koordinato/o=mat geo koordináta *cilindra ~o: hengeres koordináta *pezocentra ~o: súlyponti koordináta, tömegközponati koordináta, baricentrikus koordináta *polusa ~o: poláris koordináta *sfera ~o:

gömbi koordináta *x~o: x-koordináta *szin* absciso *y~o: y-koordináta *szin* ordinato *z~o: z-koordináta, kóta, applikáta; ~**aro**: *mat geo* koordináták; ~**sistemo**: *mat* koordinátarendszer *kartezia ~sistemo: Descartes-féle koordinátarendszer; ~**akso**: *mat* koordinátatengely

kopaifer/o=növ kopálfa (Copaifera)

kopaiv/o=kém kopáiva; ~**ujo**, ~**arbo**: növ kopálfa

kopal/o=kém kopál, kopálgyanta *Amerika ~o, brazila ~o: dél-amerikai kopál *duonmalmola ~o: félkemény kopál *fosilia ~o: bányászott kopál *kaüria ~o: kaurikopál *kongá ~o: kontókopál *madagaskara ~o: malgaskopál *manila ~o: manilakopál *malmola ~o: kemény kopál; ~**ujo**, ~**arbo**: növ kopálfa

kopek/o=kopek, kopejka (váltópénz) *unu~a kandeló bruligis Moskvon Z: *közm* szikrából lesz a tűz

Kopenhag/o=geo Koppenhága *~o estas la ĉefurbo de Danujo: Koppenhága Dánia fővárosa

koepod/oj=áll evezőlábú rákok (Copepoda)

Kopernik/o=csill (Nikolausz) Kopernikusz *~a mondbildo: kopernikuszi világgép; ~**io**: kém kopernícium (Cn)

kopi/i=1. *tr* másol *~i akton: ügyiratot másol *~i notojn: kottát másol *~i malnovan manuskripton: régi kéziratot másol; **2. tr** műv másol *~i pentraĵon, statuton: festményt, szobrot másol; **3. tr** fot másolatot v. képet készít *szin* presi 2 *~u de ĉi tiu negativo: erről a negatívról készítsen másolatot; **4. tr** átv másol, utánoz *~i la stilon de Petofi: Petofi stílusát utánozza *li perfekte ~is mian voĉon: tökéletesen utánozta a hangomat; ~o: **1.** másolat, másodpéldány, kópia *fari ~on: másolatot készít; **2. fot** másolat, fénykép; **3. film** filmkópia; **4.** utánzat *mallerta ~o de la ĉefverko: a mestermű ügyetlen utánzata; ~**ado**: másolás, utánzás; ~**ilo**: másológép; ~**isto**: másoló *~isto de muzikajoj: *zene* kottamásoló; **fi**~i: *tr* pej koppint, illegálisan másol *fi~i DVD-filmojn: DVD-filmeket koppint; **foto**~i: *tr* fénymásol; **foto**~o: fot fénymásolat; **foto**~ilo: fot fénymásoló; **mis**~i: *tr* félremásol, hibásan másol; **re**~i: *tr* újrámásol; **tra**~i: *tr* átmásol, pauszol *szin* paŭs; **tele**~i: ☞faksi; **tele**~o: ☞fakso; **tele**~ilo: ☞faksilo; ~**kadro**: fot másolókeret; ~**papero**: **1.** fot fényérzékeny papír *szin* fotopapero; **2.** másolópapír; ~**rajto**: jog sokszorosítási jog vö. autortrajtoj

Ŭekrankopio, filmkopio, fotokopio, karbokopio, kaŝkopio, restaŭrkopio, savkopio, sekurkopio

kopl/o=1. *ir* kuplé, párvés; **2.** *zene* copla (improvizált dal); **3.** ☞kuplo 1

kopr/o=kopra *el ~o oni elpremas oleon kaj la resto servas kiel furaĝo: a koprából olajat préselnek, és a maradék takarmányként szolgál

kopren/o=növ tintagomba (Coprinus)

kopris/o=áll ganajtűró bogár (Copris)

koprofagi/o=orv bélsárevés, trágyaevés, koprofágia

koprolali/o=orv obszcén szavak hajtogatása, koprolália

koprolit/o=ösl fosszilis ürülék, koprolit

kops/o=agr sarjerdő, sarjüerdő

kopt/o=fn kopt; ~a: *mn* nyt kopt *la bohajra dialekto de la ~a: a kopt nyelv bohairi dialektusa *la ~a eklezio: *kr* a kopt egyház *la ~a lingvo: a kopt nyelv *la sahida dialekto de la ~a: a kopt szahid dialektusa

kopul/i=1. *ntr* biol párosodik, közösül, pázik; **2. ntr biol ivarosan szaporodik; ~**ado**: **1.** biol párosodás, közösülés, pázás; **2.** biol ivaros szaporodás; ~**igi**: *tr* biol pároztat, fedeztet, hágat**

kopul/o=nyt létige, kötőige, kopula *szin* rilatigverbo

kopulaci/o=☞kopulad; ~i: ☞kopuli; ~**igi**: ☞kopuligi

kopulativ/o=nyt állítmányneveset, copulativus

kor/o=1. *anat* szív, cor *artefarita ~o: gysz műszív *batoj de la ~o: szívverés *preskaŭ krevis al li la ~o: majd megszakadt a szíve *rompita ~o: a) megtört szív b) növ nagyszívvirág *szin* rigardinda dicentro; **2. átv** szív (>érzelem) *alpreni la aferon la la ~o: a szívügyének tekinti a dolgot *ami el la tuta ~o: tiszta szívből szeret *bona ~o valoras pli, ol oro Z: *közm* jó a jószág, de jobb a jószág *edziĝi laŭ ~o: a szíve szerint házasodik *el la tuta ~o: teljes szívből *elŝuti la ~on: kiönti a szívet *fiero ŝveligis lian ~on: büszkeség dagasztotta a szívet *frakasi lian ~on, rompi lian ~on: összetöri a szívet *homo de milda ~o: lágy szívű ember *homo kun ora ~o: aranyszívű ember *homo sen ~o: szívtelen ember *kio iras el ~o, venas al ~o Z: *közm* szívből ki, szívébe *kion ~o portas, vizaĝo raportas Z: *közm* kinek mi szívében, kitetszik színeiben *~o pleniĝas – lango moviĝas Z: *közm* a szív bőségéről beszél a száj *~o tro plena – buŝo parolas Z: *közm* kinek szíve telve, megnyílik a nyelve *kun facila ~o: könnyű szívvél *kun peza ~o: nehéz szívvél *lia ~o fendigas: majd meghasad a szíve *lia ~o moligis: megenyhült v. meglágyult a szíve *lia ~o rompiĝas: megszakad a szíve *lia ~o ŝrumpiĝis: összeszorult a szíve *li metas sian ~on en la aferon: a szívét-lelkét beleadja a dologba *malŝarĝi sian ~on: kiönti a szívet *mia ~o sangas: vérzik a szívem *mi ne havas ~on lasi lin en peĉo: nincs szívem

cserben hagyni *premi lian ~on: nyomasztja *se okulo ne vidas, ~o ne avidas Z: *közm* amit a szem nem lát, azért a szív sem fáj; szem nem látja, szív felejtí *ŝi malkovris al li sian ~on: a lány feltárta a fiúnak a szívet *ŝiri lian ~on: megszakítja a szívet; **3.** szívem!, szívecském! (>megszólítás); **4.** vminek a közepe, szíve *la ~o de Hungario estas Budapeŝto: Magyarország szíve Budapest *la ~o de la tero: a föld belseje; **5.** növ szív, torzsa, csutka, geszt *~o de trunko: törzs gesztje *putrado de ~o: belső rothadás; ~**a**: **1.** *anat* orv szív~ ☞kora apekso, insuficienco, medikamento, valvo; **2.** szívből jövő, szívélyes *~a akcepto: szívélyes fogadtatás *~a Entento: tört entente cordiale *~a invito: szívélyes meghívás; ~**eco**: szívélyesség; **bon**~a: jószívű; **el**~a: szívből jövő, szívélyes *szin* kora **2** *kun el~aj salutoj: szívélyes üdvözléssel; **plen**~a: tiszta szívből jövő *plen~a pardono: tiszta szívből jövő megbocsátás; **sen**~a: szívtelen, érzéketlen, irgalmatlan; **tut**~e, **plen**~e: teljes szívből *penti tut~e sian pekon: teljes szívből megbánta a vétkét *plen~e peti Dion: teljes szívből kéri az Istent *tut~e mi estos por vi: teljes szívből melletted leszek; ~**afero**: szívügy; ~**amiko**: (szexuális) barát, *fn* kedves, *fn* szerető *szin* umiko; ~**amikino**: (szexuális) barátnő, *fn* (női) szerető *szin* umikino; ~**aritmio**, ~**misritmo**: orv szívritmuszavar; ~**atako**: orv szívroham, infarctus myocardi; ~**a**-**vaskula**: orv szív-érrendszeri, cardiovascularis *~a-vaskula malsano: szív-érrendszeri betegség; ~**bato**: orv szívverés; ~**ekscita**: szívdobogató, szívderítő; ~**favoro**: kegy, jóindulat; ~**favori**: *tr* szívvel, kegyeiben részesít, jó szívvel v. jóindulattal van vki iránt (n); ~**frapo**: orv szívszélhűdés; ~**frato**: kebelbarát; ~**infarkto**: orv szívinfarktus; ~**inklino**: vonzalom; ~**inkliniĝi**: *ntr* vonzalom ébred benne; ~**hirurgo**: orv szívsebész; ~**hirurgio**: orv szívsebészlet; ~**karesa**: szívderítő; ~**kaveto**: *anat* szívüreg, antrum cardiacum; ~**klapo**: ☞korvalvo; ~**krizo**: orv szívroham; ~**ligiteco**: kötődés, érzelmi elkötelezettség; ~**linio**: szívívonal (kézen); ~**malsano**: orv szívbetegség, szívbaj; ~**malsanulo**: *fn* orv szívbeteg, szíves; ~**malsanulejo**: orv szívkórház; ~**prema**: szívszorító, szívszorongató; ~**premo**: szívszorulás, szorongás; ~**ritmilo**, ~**stimulilo**: gysz szívritmus-szabályozó, pacemaker, pészmeke *szin* pulsatoro; ~**ŝiri**: *tr* szívébe markol; ~**ŝira**: szívtépő, szívet tépő, szívzaggató *~ŝira plorego: szívzaggató zokogás; ~**torda**: szívfacsaró; ~**tuŝa**: megható, megindító; ~**tuŝi**: *tr* meghat, elérékenyít, megindít; ~**tuŝiĝi**: *ntr* meghatódik, elérékenyül; ~**tuŝita**: meghatott, elérékenyült; ~**valvo**: *anat* szívbillentyű, valva cordis, valvula cordis *szin* kardiovalvo, kora valvo; ~**vortico**: orv szívörvény, vortex cordi

Ŭfavorkora, leporkoro, molkora

kor/o²=bibl kór (kb. 364 l)

koraci/o=áll szalakóta (Coracias)

Korah/o=bibl Korach

korak/o=áll holló (Corvus corax) *szin* granda korvo, korvo 2; ~**oida**: *anat* hollócsőrnyúlványhoz hasonló, hollóorr~, coracoideus

☞korakoida apofizo, proceso, osto

korakl/o=hajó gyékénycsónak *szin* korboboato

korall/o=1. korall, korallváz; **2. ált** áll korall *~uloj: áll virágállatok, korallak, virágpolipok, korallpolitok (Anthozoa) *ok~uloj: nyolcosztatú virágállatok (Octocorallia) *ses~uloj: hatosztatú virágállatok (Hexacorallia) *stel~o: ☞madreporo; ~**a**: **1.** korall~, korallból készült *~a Maro: *geo* Korall-tenger; **2.** korallpiros *szin* korallruĝa; ~**rifo**: *geo* korallzátony; ~**ruĝa**: korallvörös *szin* korala 2; marserpento: *mit* tengeri kígyó; ~**ŝtono**: ásv korallkő

koralin/o=növ korallmoszat (Corallina)

koralariz/o=növ korallgyökér (Corallorhiza)

Koran/o=isl Korán *szin* Kurano *~a lernejo: *isk* korániskola *la ~o estas la sankta libro de la islamanoj, diktita de la ĉefangelo Gabrielo al Mahometo: a Korán a mohamedának szent könyve, amelyet Gábiel arkangyal mondott tollba Mohamednek

korazi/o=geo szelmarás, korrázio *szin* eola erozio

korb/o=kosár *~o plektita el salikvergoj: fűzfavesszőből font kosár *pano estas alportita, ~o estu forĵetita Z: *közm* a mór megtette kötelességét, a mór mehet; ~**aĵo**: kosáráru, fonott áru; ~**eto**: kis kosár, kosárka *~eto por kudrilaro: varrókosár; ~**ansa**: ép kosárvés; ~**oboato**: hajó gyékénycsónak *szin* koraklo; ~**obotelo**: demizson; ~**opilko**: *sp* (kosárlabdánál használt) labda; ~**opilkada**: *sp* kosárlabda (>sport) *szin* basketbalo; ~**opilkejo**: *sp* kosárlabdapálya; ~**oplektado**: kosárfonás; ~**oplektisto**: kosárfonó; ~**otabulo**: *sp* palánk (>kosárlabda)

Ŭabelkorbo, aĉetkorbo, aktokorbo, bastokorbo, bazarkorbo, brustokorbo, dekantkorbo, dorsokorbo, fajrokorbo, fruktokorbo, litkorbo, manĝajkorbo, pankorbo, paperkorbo, rulkorbo, suĉkorbo, terkorbo, ventumkorbo, vestokorbo

korbel/o=ép falkiszögellés; ~**a**: ép ált kiugró, kiszögellő *~a roko: kiugró szikla *~a turo: kiugró torony, kiülő torony; ~**fenestro**: ép zárt

erkély, kiskerkély *szin* orielo

Korcir/o=*geo* Kerkira

kord/o=*1. zene* húr *akompana ~o: kísérőhúr *borduna ~o: bordóhúr *drata ~o: dróthúr *dratkovrita ~o: vont húr *kunvibra ~o: rezonátorhúr *melodia ~o: dallamhúr *soprana ~o: diszkanthúr *streči ~on: hűrt megfeszít; **2. anat** húr, szalag, chorda *timpana ~o: dobhúr, chorda tympani; **3. mat** ne húr ☞ *snuro* 2; ~a: húr~, húros ~a mezurilo: *zene* húrmérő, chordometer *~a tenilo: ☞ *kordankro*; ~**ito**: *orv* hangszalaggyulladás, chondritis; **bas~o**: *zene* basszushúr; **unu~a**: **1.** egyhúros *unu~a instrumento: egyhúros hangszer; **2.** egyhangú, monoton; ~**ankro**: *zene* hűrtartó (pl. hegedűn); ~**instrumento**: *zene* húros hangszer; ~**kvaropo**: *zene* vonósnégyes, vonóskvartett; ~**oponteto**: *zene* húrláb, hűrtartó keresztpánt; ~**orkestro**: *zene* vonós zenekar; ~**vermo**: áll vékonytestű hűrféreg, hűrféreg (Nematomorpha) ☞ *šraubkordo*, vočkordo

kordelier/o=*1. kr* ferences barát *szin* franciskano; **2. tört pol** Cordeliers-klub tagja

kordial/o=*gaszt* szíverősítő (ital)

Kordiler/oj=*geo* Kordillerák, Cordilleras

kordit/o=*kat* kordit, füst nélküli lópor

kordon/o=*1. tex* díszszínór, sujtás; **2.** rendszalag; **3. átv** sor, sorfal, kordon *~o de arboj: fasor *~o de vinberoj: szőlősor; **4. átv** védősorfal *polica ~o: rendőrsorfal *sanitara ~o: egészségügyi kordon; **5. ép** pálcata; **6.** ☞ *funiklo* ☞ *izolkordono*

kordov/o=*córdoba* (pénznem)

Kordov/o=*geo* Córdoba *~a Kalifujo: *tört* Córdoba Kalifátus; ~**leda**: *mn* szattyánbőr, kordován~ *~leda boto: szattyánbőr csizma, kordovánscizma

korduroj/o=*tex* kordbársony

kore/o=*1. orv* chorea *hereda ~o: Huntington-kór, chorea hereditaria *majora ~o: chorea major *minora ~o: vitustánc, Sydenham-kór, chorea minor *reŭmata ~o: chorea rheumatica; **2. ált orv** vitustánc *szin* danco de Sankta Vito vö. minora koreo

kore/o=*2. fn* koreai; ~a: *mn nyt* koreai (ko) *~a Duoninsulo: *geo* Koreai-félsziget *~a Popola Respubliko: *geo pol* Koreai Népköztársaság (KP) *~a Respubliko: *geo pol* Koreai Köztársaság (KR); **(K)~ujo**, **(K)~io**: *tört geo* Korea *Nord-(K)~ujo, Nord-(K)~io: *geo* Észak-Korea (KP) *Sud-(K)~ujo, Sud-(K)~io: *geo* Dél-Korea (KR)

koregidor/o=*corregidor* (polgármester, falubíró) (ES)

koregon/o=*áll* maréna (Coregonus)

koregraf/o=*műv* koreográfus; ~i: *tr műv* koreográf; ~**io**: **1. műv** tánctervezés, koreográfia; **2. műv** táncleírás

korekt/i=*tr* kijavít, helyesbít, korrigál *~i la direkton: korrigálja az irányt *~i miskribon: elírást kijavít *~i presprovaĵon: kefelevonatot kijavít *mi devas ~i vin: helyesbítenem kell önt; ~o: kijavítás, helyesbítés, korrekció; ~a: **1.** javító, helyesbítő, korrigáló, korrekciós *~aj reguloj de presejo: nyomda korrekciós szabályai; **2.** helyes, korrekt *jen la ~a adreso: itt a helyes cím *~a konduto: korrekt viselkedés; ~eco: helyesség, korrektség *szin* ĝusteco; ~**igi**: *ntr* javul, kijavul, megjavul, helyesbedik; ~**isto**: *knyv* korrektor; **mal~aĵo**: helytelen dolog, pontatlanság, hiba *szin* malĝustajo; **mis~i**: *tr* félrejavít, rosszul javít; **sur~i**: *tr* (korrigálva) felülír *sur~u la malĝustan tekstoparton: írd felül a helytelen szövegrészt; ~**obendo**: javítószalag; ~**odomo**: nevelőintézet, javítóintézet; ~**ofara**: korrigáló, helyesbítő; ~**ofarbo**: javítófesték

☞ *punkorektado*

korektur/o=☞ *presprovaĵo*

korelaci/o=*1.* viszonylagosság, kölcsönös megfelelés v. összefüggés, korreláció *szin* korelativeco; **2. mat** korreláció *~a koeficiento: korrelációs együttható

korelativ/a=*korrelatív*, viszonylagos, kölcsönösen összefüggő, egymásnak megfelelő *~aj konjunkcioj: *nyt* páros kötőszó *p kaj b estas ~aj fonemoj: a p és b korrelatív fonémák; ~o: *eo nyt* tabellaszó, egyszerű szó *negativa ~o: tagadó viszonyzó; ~eco: viszonylagosság, kölcsönös megfelelés v. összefüggés, korreláció *szin* korelacio 1

koreops/o=*növ* szépecske, menyecskeszem (Coreopsis)

korespond/i=*1. ntr* levelez *post la disiĝo la amikoj ~is unu kun la alia: az elválás után a barátok leveleztek egymással; **2. ntr közl ne** csatlakozása van ☞ *konekti* 3; ~a: levelező, levelezési *~a sekcio: levelező tagozat *~a Servo Mondskala: *eo* Levelezési Világszolgálat; ~o, ~**ado**: **1.** levelezés; **2. közl ne** csatlakozás ☞ *konekto* 3; ~**aĵo**: levelezés, posta (levelek); ~**anto**: **1.** levelezőtárs; **2.** tudósító (>újság) *eksterlanda ~anto: külföldi tudósító *kriminala ~anto: bűnügyi tudósító *milita ~anto: *kat* haditudósító *tribunala ~anto: bírósági tudósító; **3. tud** levelező tag *~anto de la akademio: az akadémia

levelező tagja; ~**isto**: *gazd* kereskedelmi levelező; ~**adreso**: postacím, levelezési cím; ~**amiko**: levelezőpartner *szin* plumamiko

Korfu/o=*geo* Korfu

kori/o=*1. anat* magzatburok, korion, chorion *glata ~o: sima magzatburok, chorion laeve *vila ~o: bolyhos magzatburok, chorion frondosum; **2. áll** tojás külső burka, chorion, korion; ~**oida**: *anat* érhártyaszzerű, chorioideus

koriandr/o=*1. növ* koriander (Coriandrum); **2. gaszt** koriandermag

koribant/o=*vall* koribant, Kübelé istennő papja

koridal/o=*növ* keltike (Corydalis)

koridor/o=*1. ép* folyosó; **2. átv geo pol** folyosó *Kaliningrado estas kunligita kun Rusio per ~o: Kalinyingrádot folyosó köti össze Oroszországgal *la pola ~o: *tört* a lengyel korridor; **3. közl** sáv (>út) *aera ~o: *rep* légi folyosó *lantmova ~o: külső sáv *preterpasa ~o: előzősáv *ŝoseo kun kvar ~oj: négysávos út; **3. öko** élőfolyosó *verda ~o: zöld folyosó; **4.** vágat, tárna, járat ☞ *balkonkoridoro*, ŝimkoridoro

korife/o=*1. ir* karvezető, korifeus (ókori drámában); **2. műv** szolótáncos, vezető táncos; **3. átv** hangadó, vezéregyenység, vezető személyiség, korifeus *szin* ĉefrolulo 2

korifen/o=*áll* makréla (Coryphaena)

koriks/o=*áll* búvárpoloska (Corixa)

koril/o=*növ* mogorófa (Corylus)

korimb/o=*növ* sátorvirágzat, corymbus *kunmeta ~o: összetett sátor, corymbus compositus

Korint/o=*geo* Korinthosz *~a Istmo: Korinthoszi-szoros *~a Kanalo: Korinthoszi-csatorna; ~**ano**: *fn* korinthoszi *epistoloj al la ~anoj: *bibl* a korinthosziaknak írt levelek

korintik/a=*ép* korinthoszi vö. dorika, ionika *~a kapitelo: korinthoszi oszlopfő *~a ordo: korinthoszi oszloprend

Koriolan/o=*tört ir* (Caius Martius) Coriolanus

koriz/o=*orv* nátha *szin* akuta rinito, nazkatáro *perioda spasma ~o: szénanátha *szin* fojnokataro

kork/o=*1. agr* parafa *plandumo el ~o: parafatalp; **2.** parafadugó; ~i: *tr* bedug (parafadugóval) *~u la vinbotelon: dugd be a borospalackot; **mal~i**, **sen~igi**: *tr* kidugaszol *mal~i vinbotelon: borosüveget kinyit, kihúzza a dugót a borosüvegből; ~**flosilo**: parafaúszó; ~**okasko**: parafasíak; ~**tiliro**: dugóhúzó ☞ *botelkorko*

korkor/o=*növ* juta (Corchorus)

korm/o=*növ* hajtás, cormus; ~**ofitoj**, ~**oplantoj**: hajtásos növények, száras növények (Cormophyta)

kormoran/o=*áll* kárókatona, kormorán (Phalacrocorax)

korn/o=*1. áll* szarv, tülök, szaru *al porko Dio ~ojn ne donas Z: *közm* tudja Isten, miért nem adott szarvat a disznónak *preni la bovon per la ~oj Z: szarvánál ragadja meg bikát, nem lacafacázik; **2. áll** agancs *szin* ramuro; **3. átv** szarv *dehaki al li la ~ojn, rompi al li la ~ojn: letöri a szarvát *li ricevis ~ojn: felszarvazták *riĉulo havas ~ojn, malriĉulo dornojn Z: *közm* ritka gazdag kevelység nélkül; **4. áll** állt szarvacsa, csáp, tapogató *~oj de gufo: fülesbagoly fülei *~oj de insekto: rovar csápjai *~oj de limako: csiga tapogatói; **5. gaszt** ivőkürt, kupa, szarupohár; **6. zene** kürt *alpa ~o: alpesi kürt, havasi kürt *angla ~o: ☞ *aldhobojo* *natura ~o, senvalva ~o: természetes kürt, natürkürt; **7. szarv** (alakú tárgy) *golfo Ora ~o: *geo* Aranyszarv-öböl *~o de amboso: üllő gömbölyű szarva *~o de velo: *hajó* vitorlaszarv *~oj de la luno: a hold szarvai *tri~a ĉapelo: háromágú kalap; **8. nyt** *knyv* vessző, ékezet *dekstra ~o: éles ékezet, accent aigu *szin* akuto, akuta supersigno *du~o: kettős ékezet, dupla ékezet *maldekstra ~o: tompa ékezet, accent grave *szin* malakuto, malakuta supersigno; **9. szaru** (>anyag) *arta ~o: *kém* műszaru, galalit, Galalith *szin* galalito *kombilo el ~o: szarufésű *tranĉilo kun tenilo el cerva ~o: agancsnyelű kés; ~i: **1. ntr** zene kürtöt fúj; **2. tr** felszarvaz, szarvakkal lát el v. díszít *~ita edzo: *átv* felszarvazott férj *~ita helmo: *kat* szarvdíszes sisak *~ita kapo de diablo: ördög felszarvazott feje; ~**aro**: *áll* agancs *szin* kornobranĉaro, ramuro; ~**eca**: szarus, szaruszerű; ~**eto**: (vmit tartalmazó) tölcser, zacskó *donu ~eton da bombonoj: adjon egy zacskó cukorkát *fari ~eton el papero: papírból tölcserf formál *vendi glaciaĵon en ~etoj: tölcserben árulja a fagyaltot; ~**igi**: *ntr* elszarusodik, megkeményedik (mint a szaru); ~**ulo**: *biz* felszarvazott férfi *szin* kokrito; ~**ohava**, ~**oporto**: szarvakat viselő; **dek~ulo**: *áll* tízes agancsú szarvas; **du~a**: kétszarvú, kétsarkú, kétsúcú *du~a ĉapelo: kétsarkú kalap *du~a flago: kétsúcú zászló; **du~ulo**: *áll* kétszarvú állat; **fis~o**: *zene* szárnykürt, szaxkürt; **long~uloj**: ☞ *cerambicoidj*; **tri~a**: háromszarvú, háromsarkú, háromsúcú *tri~a ĉapelo: háromszögletű kalap; **unu~ulo**: **1. mit** egyszarvú, unikornis; **2. ☞** rinocero; **Unu~ulo**: *csill* Egyszarvú, Monoceros; ~**obru**: *áll* szarvasmarha; ~**obati**, ~**opiki**: *tr*

(szarvával) felöklel; ~**obranĉaro**: *áll* agancs *szin* kornaro, ramuro; ~**obulko**: *gaszt* kifli; ~**ofolio**: *☞*ceratofilo; ~**kapulo**: *fn* a patás, ördög; ~**opapavo**: *☞*glaŭcio

Ŭabundkorno, amboskorno, aŭtokorno, basetkorno, bronzkorno, ĉaskorno, fiskorno, flugilkorno, kurbkorno, nebulkorno, orelokorno, paperkorneto, saksorno, signalkorno, ŝukorno, tenorkorno, valvokorno

korne/o=*anat* szaruhártya, cornea; ~**ito**: *orv* szaruhártya-gyulladás *szin* keratito

korned/o=*kr* *tex* kétágú apácafőköttő

korned/o²=*kat* lovaszászlós, kornétás

Korneli/o=**1.** tört Cornelius; **2.** ir (Pierre) Corneille

kornemuz/o=*zene* duda *szin* sakfluto, sakšalmo; ~**isto**: *zene* dudás, sakflutista, sakšalmista

kornet/o=**1.** zene kornett; **2.** hallóktűrt

kornic/o=**1.** ép párkány *tegmenta ~o: tetőpárkány; **2.** ép koszorúfőpárkány; **3.** ép mennyezetpárkány; **4.** geo sziklapárkány; ~**a**: párkány~ *~a stango: függőnykarnis, függőnyrúd ~a vojo: párkányút

Ŭfenestrokornico, gablokornico, pordokornico

kornik/o=*áll* kormos varjú, fekete varjú, varnyú (Corvus corone)

*griza ~o: dolmányos varjú, kálomista varjú, kánya, hamvas varjú (C. cornix) *szin* griza korvo

*inter ~oj ne konvenas predikoj *Z: közm* aki ördöggel lakik, ördöggé kell lenni ~o vundita propran voston timas *Z: közm* leforrázott macska a hideg víztől is fél

kornus/o=*növ* somfa, sombokor (Cornus); ~**bero**, ~**frukto**: *növ* som (bogyó)

Kornval/o=*geo* Cornwall *britia ~o: brit Cornwall *bretonia ~o: breton Cornwall; ~**a**: *mn* nyt cornwalli

korod/i=**1.** tr kém korrodál, oxidál, kimar *akvo ~as metalojn: a víz korrodálja a fémeket *fero ~ita de rusto: rozsdá marta vas; **2.** tr átv mar, marcangol *jaluzo ~as lian koron: a féltékenység marja a szívét ~a ironio: maró gúny; ~o: kém korrózió, rozsdásodás, korrodálódás; ~**ajfo**: kém korrodáló anyag, korrozív anyag; ~**imuna**: kém rozsdamentes, rozsdáálló, nem oxidálódó, inox; ~**protektado**: kém korrózióvédelem

koroid/o=*anat* szem érhártyája, choroidae; ~**ito**: *orv* érhártyagyulladás, chorioiditis

Ŭirisokoroidito

korol/o=*növ* párta, corolla *szin* petalaro *kuniĝpetala ~o: forrt szirmú párta *liberpetala ~o: szabadszirmú párta; **krom**~o: *növ* mellékpárta, coronula, paracorolla; ~**folio**: pártalevél, szíromlevél, petalum *szin* petalo

korolari/o=*fil* mat folyomány, egyenes következmény, korollárium

koron/o=*csill* napkorona; ~**viruso**: *bakt* koronavírus

koronari/a=*anat* koszorús, koszorúszerű *~aj arterioj: koszorús artériák, arteriae coronariae; ~**to**: *orv* koszorúér-gyulladás, coronaritis

koronel/o=*áll* rézsikló (Coronella)

koronil/o=*növ* koronafűrt (Coronilla)

koronul/o=*☞*kromkorolo

Koror/o=*geo* Koror *~o estas la ĉefurbo de Palaŭo: Koror Palau fővárosa

koroz/o=*növény* elefántcsont, növényi elefántcsont *szin* vegetaja eburo

korp/o=**1.** *anat* test *ĉeesti per propra ~o: fizikailag jelen van *fortika ~o: erős test *klopodi sen limo, per ~o kaj animo: belead apait-anyait *la ~o de Jesuo: *kr* Krisztus teste *nur lia ~o: csak a teste *sen viva ~o: élettelen test *tremo trakuris lian ~on: remegés futott át a testén; **2.** átv törzs *szin* trunko *la kvarnigita ~o de Koppány estis pendigita sur kvar urbopordegoj: Koppány felnégyelt testét városkapukra függesztették ki *li kovris sian ~on per tuko: lepellet fedte el a törzsét; **3.** átv test, törzs (>tárgy fő része) *en la ~o de la dokumento: a dokumentum törzsében *la ~o de la violono: a hegedű teste; **4.** átv *fiz* test (>anyagtömrölés) *neorganika ~o: szervetlen test *nigra ~o: feketetest *organika ~o: szerves test *rigida ~o: merev test *solida ~o: szilárd test; **5.** átv *anat* test (>szerv) *ĉela ~o: sejttest, cytosoma *flava ~o: sárgatest, corpus luteum *szin* luteo *stria ~o: csíkölt test, corpus striatum *vitrea ~o: üvegtest, corpus vitreum *szin* vitreo; **6.** átv test (>sűrűség) *ĉi tiu vino havas ~on: ez a bor testes; **7.** test, számtest *radika ~o: felbontási test *supera ~o: bővített test, relatív test *szin* superkorpo; ~**a**: test~ *~a laboro: fizikai munka ~a puno: testi fenyítés ~aj deziraj: testi vágyak; ~**eto**: **1.** *anat* testecske, corpusculum *rena ~eto: vesetestecske, corpusculum renis; **2.** *fiz* testecske, részecske; ~**igi**: *tr* megtestesít, testté formál, formába önt *la skulptisto ~igis sian virinidealon: a szobrász megtestesítette nőjeálját *Madách ~igis en la figuro de Eva la eternan virinon: Madách Éva alakjában az örök nőt testesítette meg; ~**igi**: *ntr* megtestesül, testté válik, alakot ölt *liaj ideoj ne ~igis: eszméi nem öltöttek formát; **el**~**igi**: *tr* testből kivesz, kiűz *el~**igi** demonon: demont kiűz a testéből; **en**~**igi**: *tr* magában megtestesít *la statuo en~**igas** la

virinecon: a szobor a nőiességet testesíti meg magában *li en~**igas** la laboremon: a munkakedvet testesíti meg magában; **en**~**igi**: *ntr* megtestesül, testet ölt *Jesuo, kiel la dua Dia persono, en~**igis**: Jézus, mint a második isteni személy, megtestesült; **en**~**igo**: *kr* megtestesülés; **sen**~**a**: testetlen; **sub**~**o**: *mat* résztest; **super**~**o**: *mat* bővített test, relatív test; ~**oekzerco**: testgyakorlat; ~**oekzercado**: testgyakorlás; ~**ogardisto**: testőr vő. gvardiano; ~**olaboristo**: fizikai munkás; ~**olaborulo**: fizikai dolgozó; ~**ornamo**: testdísz; ~**opezo**: testsúly; ~**opentrado**: testfestés, body-painting; ~**otemperaturo**: testhőmérséklet; ~**oteno**: testtartás; ~**otrejnado**: testedzés

Ŭantikorpo, bobenkorpo, ĉielkorpo, denskorpa, frakcikorpo, fruktokorpo, invariantokorpo, masivkorpa, ŝipkorpo, violonkorpo

korporaci/o=**1.** jog szakmai testület, ipartestület, szakmai kamara *Internacia Financa ~o: *gazd* Nemzetközi Pénzügyi Társaság, IFC *~o de la tajloroj: a szabók testülete *~o de medicinistoj: orvosi kamara; **2.** *ált* testület *publika ~o: köztestület; ~**ema**: kasztsszellemű, csoportérdekű; ~**emo**: testületi szellem; ~**ismo**: korporációs rendszer, korporativizmus

korporal/o=*kr* korporálé

korpulent/a=testes, nagytűstű, korpulens

korpus/o=**1.** *kat* hadtest, seregtest *komandanto de ~o: hadtestparancsnok *szin* korpusestro *~o de trupoj: csapattest *rapideaga ~o: gyors reagálású hadtest; **2.** *nyt* forrásanyag, korpusz *szin* tekstaro **2**; ~**estro**: *kat* hadtestparancsnok *szin* komandanto de korpuso

korpuskl/o=*ex* *☞*partiklo; ~**oakcelilo**: *ex* *☞*partikloakcelilo

kors/o=korzó, sétány

korsaj/o=*tex* ruhaderék (női ruha felső része)

korsak/o=*áll* pusztai róka, korzak (Vulpes corsac) *szin* stepvulpo

korsar/o=*kat* hajó kalóz (állami jóváhagyással); ~**ŝipo**: *kat* hajó kalózhajó

korset/o=*tex* fűző, corset, mider *ortopedia ~o: *gysz* ortopéd fűző

Ŭgainkorseto

Korsik/o=*geo* Korzika; ~**a**: *mn* nyt korzikai (co); ~**ano**: *fn* korzikai lakos

kort/o=*ép* udvar *en la interna ~o de la Templo: a Templom belső udvarában *en sia ~o ĉiu kok' estas forta *Z: közm* a kakas is úr a maga szemétdombján *kokina ~o: tyúkudvar *oni sternis la grenon sur la ~o: az udvaron szétterítették a gabonát *parada ~o: díszudvar; ~**a**: udvari *~a pordo: udvari ajtó *~aj birdoj: *áll* baromfik; ~**ego**: **1.** átv (királyi, fejedelmi) udvar *grandduka ~ego: nagyfejedelmi udvar *imperiestra ~ego: császári udvar *papa ~ego: *kr* pápai udvar, Curia *reĝa ~ego: királyi udvar; **2.** udvartartás; ~**egano**: udvaronc, udvari ember; ~**eganino**: udvarhölgy; ~**egestro**: *tört* udvarmester, hoppmester; ~**isto**: *fn* udvaros, udvargondnok; ~**umo**: *jog* felsőbbbírság, törvényszék *administracia ~umo: közigazgatási bíróság *apelacia ~umo: fellebbviteli bíróság, táblabírság, ítéltábla *arbitracia ~umo: döntőbírság, választott bíróság *Eŭropa ~umo de Homaj Rajtoj: Európai Emberjogi Bíróság *Eŭropa ~umo: Európai Bíróság *financkontrola ~umo, revizora ~umo: *gazd* számvéviszék *homrajta ~umo: emberjogi bíróság *Internacia Arbitra ~umo: Nemzetközi Döntőbírság *Internacia ~umo: Nemzetközi Bíróság *kasacia ~umo: semmisítőszék, felülvizsgálati bíróság *konstitucia ~umo: alkotmánybírság *~umo de la Eŭropaj Komunumoj: Európai Közösségek Bírósága *puna ~umo: büntetőbírság, büntetőtörvényszék *szin* puntribunalo *supera ~umo: legfelsőbb bíróság, kúria; **antaŭ**~o: *ép* előudvar; **post**~o: *ép* hátsó udvar; ~**obirdo**: *áll* baromfi, háziszármás, szármás jószág; ~**ohundo**: *áll* házörző kutya

Ŭbirdokorto, kastelkorto, kontokortumo, kontrollkortumo, laborkortumo, lumkorto

korteks/o=*anat* kéreg, cortex *cerebela ~o: kisagykéreg, cortex cerebelli *szin* cerebelselo *cerebra ~o: agykéreg (szürkeállomány), cortex cerebri *szin* cerboŝelo

Kortez/oj=*pol* kortez (nemzetgyűlés), Cortes (ES, PT)

kortez/a=*ritik* ir udvari *li ne ŝatis la ~an poezion: nem kedvelte az udvari költészetet

kortici/o=*növ* vargomba (Corticium)

kortik/o=**1.** *anat* kéreg, cortex *rena ~o: vesekéreg, cortex renis *surrena ~o: mellékvesekéreg, cortex suprarenalis; **2.** *növ* kéreg; ~**a**: *anat* kéreg~, kérgi, kortikális, corticalis *~a substanco: kéregállomány; ~**otropa**: *biol* mellékvese működésére ható, kortikotrop, corticotrop; ~**osteroido**: *biol* kortikoszteroid, corticosteroid

kortikosteron/o=*biol* kortikoszteron, corticosteron; kortikoterapio: *☞*kortizonterapio

kortinari/o=*növ* pókhálógomba (Cortinarius) *szin* kurtenfungo

kortizol/o=*biol* kém hidrokortizon, kortizol *szin* hidrokortizono

kortizon/o=*biol* kém kortizon *hidro~o: hidrokkortizon, kortizol *szin* kortizolo; ~**terapio**: *orv* kortizonterápia

Kortrejk/o=*geo* Kortrijk

korund/o=*ásv* korund

korupt/i=**1.** *tr* *pej* megront, megveszteget, megvásárol, korrumpál ~i júgston: bírót megveszteget ~i officistojn: tisztviselőket megveszteget; **2.** *tr* (erkölcsileg) megront ~i lian karakteron: megrontja a jellemét ~i liajn morojn: megrontja az erkölcsait; ~**o**, ~**ado**: megvesztegetés, megrontás, korrumpálás, korrupció ~ado de neplenaĝulo: *jog* kiskorú megrontása; ~**ebla**: megvesztegethető, korrumpálható; ~**iĝi**: *ntr* elromlik, elzüllik, korrumpálódik; ~**ita**: megvesztegetett, megrontott, korrupt; ~**ne-ebla**: megvesztegethetetlen, nem korrumpálható; ~**ilo**: megvesztegetés eszköze

korus/o=**horo**

korv/o=**1.** *áll* varjú (Corvus) (nemzetség) *granda ~o: holló (C. corax) *szin* korako *griza ~o: **g**griza korniko *kampo~o: **g**frugilego ~eto: **g**monedo *mont~o: **g**pirokorako *nigra ~o: **g**nigra korniko; **2.** *áll* holló (C. corax) *szin* nigra korvo, korako ~o al ~o okulon ne pikas *Z*: *közm* holló a hollónak nem vájja ki a szemét *la ~o grakas: a holló károg; ~**oskarabo**: *áll* hollóbogár (Epicauta) *ruĝflavdorsa ~oskarabo: pirosnaykú hollóbogár (E. rufidorsum)

korvet/o=**1.** *kat* hajó korvett; **2.** *kat* hajó (könnyűpáncélos) kísérőhajó; ~**etkapitano**: *kat* hajó korvettkapitány

kos/o=**guŝo**

kosm/o=*csill* kozmosz, világűr; ~**a**: *csill* kozmikus, űrbeli ~a radiado: *fiz* kozmikus sugárzás; ~**ologo**: *csill* kozmológus, világűrkutató; ~**ologio**: *csill* világűr kutatás, kozmológia; **makro~o**: *csill* világegyetem, makrokozmosz *szin* universo; **mikro~o**: **1.** *átv* mikrokozmosz, világegyetem kicsiben; **2.** *átv* mikrokozmosz, belső világ; ~**obiologio**: *csill* *biol* űrbiológia; ~**ogeologio**: *csill* *geo* űrgeológia, kozmikus geológia; ~**okemio**: *csill* kém kozmokémia; ~**opramo**: *csill* *rep* űrrepülőgép, űrsikló, űrkomp; ~**ostacio**: *rep* űrállomás *szin* kosma stacio, spacostacio; ~**oŝipo**: *csill* *rep* űrhajó *szin* spacoŝipo

U kiberkosmo

kosmetik/o=kozmetika, szépségápolás; ~**aĵo**: kozmetikum, szépségápolószert beligaĵo, belsminkaĵo; ~**isto**: kozmetikus; ~**istino**: kozmetikusnő; **fito~o**: növénykozmetika, fitokozmetika *szin* plantokozmetiko

U plantokozmetiko, virkosmetiko, virinkozmetiko

kosmogoni/o=*csill* kozmogónia

kosmograf/o=*ex* *csill* kozmográfus; ~**io**: *ex* *csill* kozmográfia, világleírás

kosmonaŭt/o=*csill* *rep* űrhajós, kozmonauta, asztronauta *szin* astronauto; ~**iko**: *csill* *rep* űrhajózás, űrkutatás, kozmonautika, asztronautika *szin* astronautiko

kosmopolit/o=világpolgár, kozmopolita; ~**a**: **1.** *mn* kozmopolita ~aj konvinkoj: kozmopolita nézetek ~a urbo: kozmopolita város; **2.** *biol* kozmopolita; ~**eco**: világpolgárság, kozmopolitizmus (>állapot); ~**ismo**: kozmopolitizmus (>nézet); **sub~a**: *biol* szubkozmozopolita

kosmos/o=*növ* pillangóvirág, pillevirág (Cosmos)

Kosov/o=*geo* *pol* Koszovó; ~**ano**: *fn* koszovói

kost/i=*tr* *gazd* vmibe (n) kerül *kio ~as malmulte, ~as plej kare *Z*: *közm* az olcsó mindig drága *kiom ~as unu bulo da glaciaĵo?: mennyibe kerül egy gombóc fagylat? ~i penon: fáradságba kerül ~i tempon: időbe kerül *la libro ~as du mil forintojn: a könyv kétezer forintba kerül *la ŝtofo ~as po mil forintojn per metro: a szövet métere ezer forintba kerül *pli ~as la sako, ol la tuta pako *Z*: *közm* többbe kerül a hús, mint a leves; **2.** *tr* *átv* fáradságba kerül *kio multe ~as, multe valoras *Z*: *közm* kedves a drága ~i multajn klopodojn: sok igyekezetébe került ~u, kiom ĝi ~as: kerüljön bármibe *tio ~is multan laboron: ez sok munkába került *tiu salto ~is al li la vivon: az az ugrás az életébe került; ~**o**: **1.** *gazd* költség *fiksalj ~oj: fix költségek *generalaj ~oj: általános költségek, üzemi költségek, rezszi ~oj de loĝado: lakhatási költségek ~oj de vivteno: megélhetési költségek *kovri la ~ojn: fedezi a költségeket *nominala ~o: névleges költség *proceduraj ~oj: eljárási költségek *vivtenaj ~oj: létfenntartási költségek, megélhetési költségek; **2.** *átv* ár *li havis viandon, mi havis nur oston – li havis la ĝuon, mi pagis la ~on *Z*: megveszi a koncát, másnak hagyja a csontját *li volas doktorigi je ajna ~o: bármi áron le akar doktorálni; ~**a**: költséges, pénzbe kerülő *jen la ~aj kaj jen la sen~aj servoj: ezek a költséges, ezek pedig az ingyenes szolgáltatások ~e de sia vivo: élete árán *malpli ~a: kevésbé költséges, olcsóbb *pli ~a: költségesebb, drágább; **ĉiu~e**: mindenáron, mindenképpen *szin* ĉiupreze; **malmulte~a**: olcsó *szin* ĉipa; **mem~a**: drága önköltséges; **multe~a**: költséges, drága; **pli~o**: *gazd* többletköltség; **pli~iĝi**: *ntr* *gazd* drágul, megdrágul *la karburajoj pli~iĝis: megdrágultak az üzemanyagok; **sen~a**: költségmentes,

ingyenes; **sen~e**: költségmentesen, ingyen, bérmentve; ~**efika**: *gazd* költséghatékony; ~**efikeco**: *gazd* költséghatékonyaság; ~**opago**: költségfizetés; ~**orepago**: költségterítés, napidíj Ualdonkostoj, dogankostoj, energikostoj, juĝokostoj, loĝokostoj, proceskostoj, salajrokostoj, sendokostoj, vivokostoj, vojaĝkostoj

Kostarik/o=*geo* *pol* Costa Rica (CR)

kostumbal/o=**maskobalo**

kostum/o=*tex* viselet, öltözet, kosztüm, jelmez *dimanĉa ~o: vasárnapi ruha *en la ~o de Adamo: Ádám-kosztümben *festa ~o: ünnepi viselet *generalo ~o: tábornoki öltözet *gimnasta ~o: *sp* *isk* tornaruha *szin* gimnasta vesto *marista ~o: matrózruha *nacia ~o: nemzeti viselet; ~**i**: *tr* (viseletbe) öltöztet *feste ~itaj vilaĝanoj: ünnepi viseletbe öltöztet falusiak; ~**isto**: *fn* öltöztető, kosztümszobrász (>színház); ~**desegnisto**: jelmeztervező; ~**jupo**: *tex* kosztümszoknya; ~**ĵaketo**: *tex* kosztümkabát Uĵalkostumo, bankostumo, plágkostumo, popolkostumo, tajlorkostumo

koŝ/o=**1.** kötélsem, kötél szív, csatszem; **2.** *vill* kábel saru *szin* kabloŝuo

*almasiga ~o: földelő kábel saru

U premkoŝo, rapidkoŝo

koŝer/a=*vall* kóser ~a palinko: kóser pálinka ~a restoracio: kóser étterem

Koŝi/o=*mat* (Augustin Louis) Cauchy ~a~vico, ~a vico: Cauchy-sorozat

koŝmar/o=lidérces álom, rémálom *szin* inkubsonĝo, premsonĝo, turersonĝo

kot/o=**1.** sár *ni marŝis ĝisgenue en ~o: térdig sárban jártunk; **2.** *átv* sár, mocsok, piszok, ürülék *treni en la ~on: meghurcol *treti en la ~on: sárba tapos *kiu ludas per ~o, malpurigas la manojn *Z*: *közm* aki sárban járkal, sáros a papucs *ĵeti ~on sur lin: mocskolja, sárral dobálja; **3.** *ásv* iszap; ~**a**: **1.** sáros *demetu viajn ~ajn ŝuojn: vedd le a sáros cipődet ~a vojo: sáros út; **2.** *átv* koszos, piszkos, nemtelen ~aj atakoj: nemtelen támadások ~aj insidaj: piszkos ármánykodások; ~**i**: **1.** *tr* besároz, beken sárral; **2.** *ntr* *átv* rondít, piszkít, odacsínál ~i en la kalsonon: a nadrágba csinál ~i sub si: maga alá csinál *ne ~as besto en sia nesto *Z*: *közm* rossz madár az, melyik saját fészkebe piszkít; ~**ejo**: pocsoló; ~**ujo**: *pej* sárfészek; **en~iĝi**: *ntr* sárba süllyed *la kaleŝo en~iĝis: a hintó sárba süllyedt; **sen~iĝi**: *tr* sártalanít, letisztítja a sarat ~sen~iĝi la botojn: letisztítja a sarat a csizmájáról; ~**banejo**: dagonya, dagonyázóhely; ~**baniĝi**: *ntr* dagonyázik, iszapfürdőt vesz; ~**briko**: *ép* vályogtégla; ~**broso**: sárkefe; ~**forigilo**: *fn* sárkaparó; ~**opetro**: *ásv* iszapkő, aleurit; ~**ŝirmilo**: *jm* sárvédő, sárhányó; ~**ŝmiri**: *tr* besároz, sárral beken

Kotdivor/o=*ne* **E**burbordo

koteri/o=klikk, érdekszövetség, kotéria *politika, beletra ~o: politikai, irodalmi klikk

kotiledon/o=**1.** *növ* sziklevel, kotiledon *szin* ĝermofolio; **2.** *anat* placentalebeny, méhlepénysziget, cotyledo; **bi~oj**, **du~oj**, **du~uloj**: *növ* kétszikűek (Dicotyledones) *szin* magnoliospidoj; **mono~oj**, **unu~oj**, **unu~uloj**: *növ* egyszikűek (Monocotyledones) *szin* liliopsidoj; **du~a**: *növ* kétszikű, dicotyledoneus; **unu~a**: *növ* egyszikű, monocotyledoneus

kotiljon/o=*zene* kotillon, füzértánc

kotiz/i=*ntr* (saját részt) befizet, díjat v. illetéket v. járulékot fizet *ĉu vi jam ~is por via membreco?: már befizetted a tagdíjat? ~anta membro: fizető tag *ni jam ~is por la kongreso: már befizettünk a kongresszusra; ~**o**: **1.** befizetés, díj *kongresa ~o: kongresszusi díj; **2.** tagdíj *szin* membrokotizo; **3.** járulék, hozzájárulás ~o de sociala aspektoj: társadalombiztosítási járulék *pensia ~o: nyugdíjjárulék; ~**ado**: befizetés, díjfizetés, járulékfizetés; ~**tabelo**: díjtáblázat, tagdíjtáblázat Ukurskotizo, membrokotizo, partoprenkotizo, studkotizo

kotlet/o=*gasz* bordaszelet, karaj, kotlett *panumita ~o: rántott borda, rántott karaj *panumita porko~o: rántott hús, bécsi szelet Uŝafkotleto

koto/o=*zene* kotó (JP)

koton/o=*növ* *tex* gyapot, pamut *puriga ~o: háztartási vatta; ~**a**: gyapot~, pamut~ ~a robo: pamutruha ~a ŝtofo: pamutszövet ~a T-ĉemizo: pamutpóló ~aj kalsonŝtrumpoj: pamut harisnyanadrág; ~**aĵo**: *tex* pamutholmi; ~**eca**: bolyhos, molyhos, vattás, gyapjas, pihés; ~**ujo**: *növ* gyapotszerje (Gossypium); ~**fadeno**: *tex* pamutfonal; ~**plantejo**: *agr* gyapotültetvény

Ubrilkotono, fulmokotono

kotop/o=éssatöbbi **g**ktp

kotorn/o=*tört* koturnus (magas színházi cipő) *surmeti la ~ojn: *átv* drámát játszot

koturn/o=*áll* fűrj, pitypalatty (Coturnix); ~**fajfilo**: fűrjsíp (>vadászati)

koŭtoŭ/i=*ntr* *ritk* arca borul

kov/i=**1.** *tr* *áll* kotlik, költ, kikölt ~i fremdan ovon: idegen tojást költ,

idegen tojásan kotlik; **2. tr átv** gyengéden vigyáz, óv *~i sian filon: a széltől is óvja a fiát, anyáskodik a fia felett; **3. tr átv** táplál, melenget *~i en si ambiciajn planojn: nagyrotörő terveket forgat magában *~i esperojn: reményt táplál *~i friponajon: rosszban sántikál, gazemberségen töri a fejét *~i malamon al ĉiu: mindenki iránt gyűlöletet táplál; ~**ado**: áll költés, kötlás; ~**ejo**: **1. áll** költőhely, keltető; **2. átv** fészek, kiindulópont, keletkezési hely *~ejo de epidemio: járvány fészke *~ejo de konspiro: összekülvés fészke; ~**igi**: **tr agr** keltet; ~**igejo**: **agr ip** keltetőüzem; ~**ilo**: **1. agr** keltetőgép, inkubátor *szin* inkubatoro **1**; **2. orv** inkubátor *szin* inkubatoro **2**; ~**itaro**: áll fészekaljja; **duon~ita**: megzápult, záp~ *duon~ita ovo: záptojás; **el~i**: **1. tr áll** kikölt *szin* elovigi; **2. tr átv** kifőz, kitervel *kiu el~is ĉi tiun stultan ideon?: ki főzte ki ezt az ostoba ötletet?; **el~igi**: **1. ntr áll** kikel *ĉi-jare el~igis multaj kokidoj: az idén sok csirke kelt ki; **2. ntr átv** születik, kiöltődik *el~igis multaj planoj por la reformo de Esperanto: sok terv született az eszperantó megreformálására; ~**ĉelaro**: **agr** lép (méhészet); ~**kokino**: áll kotlóstyúk

kovalent/a=fiz kém kovalens *~a ligo: kovalens kötés

kovard/a=ritk gyáva, meghunyászkodó, hitvány *bati infanon estas ~e: hitvány dolog gyermeket verni; ~**eco**: gyávaság, meghunyászkodás, hitványság

kovert/o=boríték *fenestra ~o: ablakos boríték; ~**i**: **tr** borítékol, borítékba tesz

Kovn/o=tört geo Kovno (Kaunas)

kovr/i=1. tr befed, betakar, letakar, beburkol *~i kaserolon per fermoplato: fedővel fedi be a fazekat *~i la kapon per tuko: kendővel fedi be a fejét *~u la fromaĝon per kloŝo: takard le burával a sajtot *neĝo ~is la montojn: hó fedte a hegyeket *tapiŝo ~is la pargeton: szőnyeg takarta a parkettát; **2. tr** beborít, elborít *floroj ~is la tutan kampon: virágok borították el az egész mezőt *li ~is per kisoj ŝiajn vangojn: csókokkal borította (a nő) arcát; **3. tr** eltakar, elfed *li ~is la vizagon per la manoj: eltakarta mindkét kezével az arcát *nubo ~is la sunon: felhők takarták el a napot *tuko ~is la mortinton: lepel takarta a halottat; **4. tr** elrejt *~i per arta gajeco sian malĝojon: tetetett vidámság mögé rejtette bánatát *masko ~is lian vizagon: álarc rejtette az arcát *ne ~u antaŭ mi vian vizagon: ne rejsd el előlem az arcodat; **5. tr** *gadz* fedez *ĉi tiu sumo ~os vianj elspezojn: ez az összeg fedezi a költségeidet *~i la deficiton: hiányt fedez; **6. tr** *kat sp* fedez, fog *brava trupo ~is la retreton: bátor csapat fedezte a visszavonulást *~u vian turon: fedezd a bástyádat *la arieruloj sukcese ~is la avanulojn de la kontraŭulo: a védőjátékosok fogták az ellenfél csatárait; ~**o**: **1.** takarás, fedés *szin* kovrado *financa ~o: *gadz* pénzügyi fedezet; **2. mat** fedés; **3. kat sp** fedezés, fogás, kötés (sakk); **4.** burkolat, takaró *szin* kovraĝo; **5.** fedél, borító *szin* kovrilo; ~**aĝo**: burkolat, fedőréteg, takaróréteg *sterni gruzan ~aĝon sur la vojo: murva fedőréteget terít az útra; ~**igi**: **ntr** betakarodik, befedődik, beburkolódik, elrejtőzik *la grundo tute ~igis sub la falintaj folioj: a föld teljesen eltűnt az avar alatt *la montoj ~igis per neĝo: a hegyek hóba burkolóztak; ~**ilo**: **1.** fedél, fedőlap *~ilo de kesto: láda fedele; **2.** ablaktábla *szin* fenestrumo, fenestrotabulo; **3.** takaró, terítő *etendu la piedojn, kiom la ~ilo permesas *Z: közm* addig nyújtózkodj, ameddig a takaród ér *neĝa ~ilo: hótakaró; **4. knyv** borítólapp *szin* kovrilpaĝo *kartonaj ~iloj de la nova libro: az új könyv karton borítólappjai; **5. átv** takaró, borító *viaj vortoj defaligis la ~ilojn de miaj okuloj: szavaidra lehullott a hályog a szememről; ~**ita**: **1.** terített, megterített *sidi ĉe ~ita tablo: terített asztalánál ül *tablo ~ita faras amikerint *Z: közm* terített asztalnál mindig akad barát *vivi inter forno hejtita kaj tablo ~ita *Z: közm* úgy él, mint a paradicsomban; **2.** fedett, takart, rejtett *paroli per ~itaj vortoj: rébuszokban beszél; ~**umo**: *jm* kocsiernyő *szin* kapuĉo **2**; ~**ĉirkaŭ~i**: **tr** bebugyolál, beburkol, begöngyöl; **inter~igo**: átfedés; **krom~ilo**: *knv* könyvbtorító; **mal~i**: **1. tr** felfed, letakar *mal~i statuon: szobrot leleplez *pro la varmo li mal~is la piedojn: a meleg miatt kitakarta a lábát; **2. tr átv** felfedez, talál *mal~i la mal~itan Amerikon: feltalálja a spanyolviaszt *mal~i novan kontinenton: új kontinentet fedez fel *mal~i orminejon: aranybányát talál *mal~i trezoron: kincset talál; **3. tr átv** kiderít, felfedez, nyilvánosságra hoz *mal~i komploton: összeesküvést felfedez *mal~i la veran kaŭzon: kideríti az igazi okot *mal~i la veron: kideríti az igazságot; **4. tr** feltár *mal~i sekreton: titkot feltár *mal~i sian koron al sia amiko: feltárja a szívét a barátjának; **mal~igi**: **1. ntr** kitakarózik; **2. ntr** lelepleződik, felfedeződik; **3. ntr** kiderül, nyilvánosságra kerül; **4. ntr** feltárul; **mal~o**: **1.** kitakarás, felfedés; **2.** feltárás, felfedezés; **3.** leleplezés; **4.** találmány *szin* inventaĝo; **mal~aĝo**: **1.** kitakaró, leleplezett dolog; **2.** fedetlen rész; **mal~into**: **1.** felfedező; **2.** leleplező; **plej~i**: **tr** *növ* dominál vhol (n); **sen~a**: nem fedett, szabadtéri ~**senkovra** naĝejo; **super~ilo**: **1.** ágytakaró, ágyterítő; **2. knyv** borítólapp; ~**ilpaĝo**: *knv* borítólapp; ~**ilpunado**: pokrócozás; ~**ilsako**: *tex* huzat, ciha; ~**oharo**:

biol fedőszőr; ~**ooperaco**: *kat* fedező hadművelet; ~**opovo**: fedőképeség (>festék); ~**otiri**: *tr* összehúz *li ~otiris la kurtenon de la alkovo: behúzta az a benyíló függönyét; ~**otuko**: terítő, takaró, lepel; ~**ovitro**: *biol* fedőüveg, fedőlemez (>mikroszkóp) *szin* lameneto **2** Ūbuŝkovrilo, domkovrilo, fenestrovkrilo, herbokovro, klinkovri, librovkrilo, litkovrilo, nubkovraĝo, superkovrilo, ŝutkovri, tabulkovri **koz/o=1. ritk** fil dolog; **2. ritk** valami, dolog, íz **kozak/o=1. tört** kozák, szabad jobbágy; **2. kat** kozák, könnyűlovás; **3. átv** szilaj, durva ember

krab/o=1. ált áll rák; **2. áll** rövidfarkú rák, tarisznnyarák (Brachyura) ~**brahiuroj**

Ūermitykrabo

krabl/i=ntr araszol, araszolva megy; ~**ejo**: járóka

krabr/o=áll lódarázs (Vespa crabro)

kraĉ/i=1. ntr köp *mi ~as sur tion, kion vi volas: köpök rá, hogy mit akarsz *ne ~u sur la plankon: ne köpj a padlóra; **2. tr átv** köp, okád, kiköp vmit *~i venenon kaj galon: kígyót-békát szór *Vezuvio ~is varmegon lafon: a Vezúv forró lávát okádott; ~**o**: **1.** köpés; **2.** köpet *szin* kraĉajo *kiu supren ~on ĵetas, sian barbon al ĝi submetas *Z: közm* ne köpj a kútba, mert innod kell belőle; ~**adi**: **ntr** köpköd; ~**aĝo**: köpet *szin* kraĉo **2**; ~**eti**: **ntr** köpköd (beszéd közben); ~**igi**: **tr** köptet; ~**inda**: *pej* köpnivaló; ~**ujo**: köpöcsésze; **el~i**: **tr** kiköp *el~u, kio estas en via buŝo: köpd ki, ami a szádban van; ~**ospiri**: **ntr** (dühösen) fúj *la kato ~ospiris al mi: a macska dühösen fújt rám

Ūtuskraĉi

krad/o=1. rács, rostély *difrakta ~o: *fiz* elhajlási rács, diffrakciórács *ebena ~o: *mat* síkrács *~o de helmo: sisak rostélyá ~o de malliberejo: börtön rács *neĝretena ~o: hófogó rács; **2. gaszt** rost, sütőrostély *szin* rostokrado; **3. tech** tűzrács *szin* fajrokrado; **4. vill** rács (elektrod) *rega ~o: vezérlő rács; **5. rács** (szerkezeti elem) *szin* latiso **3** *akumulato ~o: vill akkumulátorrács *kristala ~o: *ász* kristályrács *metala ~o: *kém* fémrács; **6. inf** számjel (#); ~**a**: rács~, rácsos *~a energio: *fiz* rácsenergia *~a fenestro: rácsos ablak *~a konstanto: *eltr* rácsállandó *~a pordego: rácsos kapu; ~**i**: **1. tr** rásoz, berácsoz; **2. tr** kockásan bevonalkáz; ~**ero**: rácsrud *szin* kradstango; ~**ita**: **1.** rácszott; **2.** kockás, kockázott *~ita kajero: *isk* kockás füzet *~ita pasto: *gaszt* kockára vágott tészta; ~**ĉirkaŭ~i**: **tr** ráccsal körbevesz, ráccsal bekerít; **de~i**: **tr** ráccsal elkerít, ráccsal leválaszt; ~**ĉarego**: *jm* *agr* szénásszeker; ~**kesto**: *ip* rácsláda; ~**kurento**: vill rácsáram; ~**lito**: vaságy; ~**ludejo**: hempergő; ~**planko**: rácspadló; ~**pordo**: rácsos kapu; ~**rostaĝo**: *fn* *gaszt* rostonsült; ~**rostejo**: *gaszt* grillezőhely; ~**rosti**: *tr* *gaszt* rostonsült, grillez; ~**rostilo**, ~**rostujo**: *gaszt* grillsütő; ~**rostita**: *gaszt* rostonsült *~rostita ŝafida brustaĝo: rostonsült bárányszeg; ~**stango**: rácsrud *szin* kradero

Ūfajrokrado, kuirkrado, paŝkrado, rostokrado, vapokrado

krajon/o=ceruza; ~**i**: **tr** ceruzával ír v. rajzol *la pentristo ~is la modelon: a festő ceruzarajzot készített a modellről *li ~is margenajn notojn: ceruzával lapszéljegyzeteket készített; ~**fajlilo**: ceruzareszelő; ~**kerno**, ~**grafitaĝo**: ceruzabél *szin* grafitkoloneto; ~**pinto**: ceruzahegy; ~**pintigilo**: ceruzahegyező

Ūĉukkrajono, farbokrajono, globokrajono, karbokrajono, puŝkrajono, ŝraŭbkrajono

krajt/o=áll ált krait, bungár kígyó ~**bungaro**

krak/i=ntr *hgut* reccsen, roppan, csattan *~i ĉe ĉiuj kunkudroj: recseg-ropog minden eresztékében *~is vangofrapo: pofon csattant *~is vipo: ostor csattan *la tablo ~is sub la tropezo: az asztal megroppant a túlsúly alatt *pafó ~is: lövés csattant; ~o: reccsen, roppanás, csattanás, ropogás *helpas ~o kontraŭ atako *Z: közm* rossz edény nehezen törik; ~!/: *hgut* reccs!; ~**adi**: **ntr** *hgut* recseg, ropog, csattog, pattog *fajro ~adas: tűz ropog *pezaj radoj obtuze ~adas: nehéz kerekek tompán csattognak *sekaj branĉoj ~adis sub la piedoj: száraz gallyak ropogtak a lábak alatt; ~**eti**: **ntr** pattog, serceg; ~**igi**: **1. tr** ropogat, csattogtat, recsegat ~igi vpon: ostort csattogtat; **2. tr kém** krakkol *termika ~igo: *kém ip* termikus krakkolás *kataliza ~igo: *kém ip* katalitikus krakkolás; **en~i**: **tr** (lakást illegálisan) elfoglal, beköltözik *ciganoj ofte en~as nelogatajn domojn: a cigányok gyakran költöznek be lakatlan házakba; **ek~i**: **ntr** megreccsen, megroppan; **en~into**: *jog* önkényes lakásfoglaló; ~**fajraĝo**: *jték* petárda; ~**maĉi**: **tr** ropogat(va rág); ~**mangejo**: bisztró; ~**mordeti**: **tr** ropogat *la azeno ~mordetis fojnon: a számár szénát ropogtatott; ~**pano**: *gaszt* ropogós rozskenyér; ~**pizo**: durranó borsó (pirotechnikai termék); ~**rompi**: **tr** feltör *~rompi keston: ládat feltör *~rompi pendseruron: lakatot feltör; ~**stangejoj**: *gaszt* ropi, sós rudacsák; ~**tinti**: **ntr** *hgut* csörög, csörömpöl *lia armaĝo ~tintis: páncéllata csörömpölt *tiam ek~tintis la telefono: ekkor megszörrent a telefon

Krakataŭ/o=geo Krakatau (vulkán)

kraken/o=gaszt pereg

Krakov/o=geo Krakko

kraks/o=áll hokkó (Crax)

krakt/o=ex ☞perisoreo

kral/o=agr karám, cserény, gazdasági udvar

kramb/o=növ tátorján (Crambe)

kramf/o=orv izomgörcs *havi ~on en la suroj: görcsöl a lába

kramp/o=1. ép ácskapocs, kapocsvas, vaskapocs; 2. kém bűrettafogó; 3. knyv zárójel *angula ~o: csúcsos zárójel *ferma ~o: berekesztő v. záró zárójel *szin* finkrampo *kuniga ~o: kapcsos zárójel, kapcsolójel *malferma ~o: nyitó zárójel *szin* ekkrampo *rekta ~o: szögletes zárójel *ronda ~o: kerek zárójel; 4. növ kúszóhajtás, kapaszkodóhajtás; ~i: 1. tr összekapcsol *~i éarpentajon: ácsolatot összekapcsol; 2. tr rögzít, megfog, rákapcsol *plantoj ~is sin sur la roko: növények kapaszkodtak meg a sziklán; **ek**~o: knyv nyitó zárójel *szin* malferma krampo; **en**~e: zárójelben *szin* parenteze; **fin**~o: knyv berekesztő v. záró zárójel *szin* ferma krampo; **inter**~igi: tr zárójelbe tesz

U dentokrampo, paperkrampo, šraübkrampo

krampf/o=ex ☞kramfo

kran/o=csap *akvopelila ~o: nyomó öblítőszepel *malfermi la ~on: kinyitja a csapot *malvarmakva ~o: hideg vizes csap *trivoja ~o: háromutas csap *varmakva ~o: meleg vizes csap; **el**~i: tr csapol, csapból kiereszt; **akvo**: csapvíz, vezetékes víz

U akvokrano, drenkrano, gaskrano, gaüŝkrano, mikskrano, pinčkrano

krangon/o=áll homoki garnéla, közönséges garnéla (Crangon)

krani/o=anat koponya, cranium *Monto ~o: Koponya-hegy *dufenestra ~o: kétablakos koponya *en ĉiu ~o regas aparta opinio Z: *közm* ahány fej, annyi gondolat; ahány ember, annyi vélemény *granda ~o, sed interne nenio Z: feje, mint egy hordó, esze, mint egy dió *kapoj diferencas, ~oj egalas Z: *közm* a halál nem válogat, mindenki egyenlő a halálban; **a**: anat koponya~, cranialis *~a bazo: koponyaalap, basis cranii *~aj ostoj: koponyacsontok, ossa cranii *~a volbo: koponyaboltozat, koponyatető, calvaria *szin* kalvario 3; ~**ologio**: 1. koponyatan, frenológia; 2. orv koponyatan, koponyaisme, kraniológia, craniologia; **pneümo**~o: orv pneumocranium; ~**ometrio**: orv koponyaméréstan, kraniometria, craniometria; **hemi**~o: ☞migreno; **larĝ**~eco: ☞brahicefaleco; **larĝ**~ulo: ☞brahicefalo; **long**~eco: ☞dolikocofaleco; **long**~ulo: ☞dolikocofalo; **mez**~eco: ☞mezocefaleco; **mez**~ulo: ☞mezocefalo; **post**~o: anat nyakszirt, tarkó *szin* okcipitro; **sen**~uloj: áll koponyátlanok, csőszívűek (Acrania); ~**ostenozo**: orv koponyaszűkület, craniostenosis

krank/o=tech forgattyú, forgatókar, kurbli *kulisa ~o: kulisszás forgattyú; ~i: tr forgattyúval teker v. forgat, kurbliáz ~i la flankoglacon malsupren: letekeri az oldalablakot *~i la motoron: kurbliáz a motort *~i supren la flankoglacon: feltekeri az oldalablakot; ~**oborilo**: tech furdancs; ~**oŝafto**: tech forgattyús tengely, könyökös tengely, motor főtengely

U mankranko

Krass/o=tört Crassus

krasul/o=növ pozsga (Crassula)

kraŝ/i=1. ntr rep lezuhan; 2. ntr jm összetörik; 3. ntr átv gazd tönkre megy, csödbe jut; ~i: *hgut* puff!, bumm!; ~o: 1. rep lezuhanás; 2. jm összetörés; 3. átv gazd krach, tőzsdekrach, összeomlás, csőd

kratag/o=növ galagonya (Crataegus)

krater/o=1. tört vegyítő edény; 2. geo kráter, tölcsér *luna ~o: holdkráter *meteora ~o: meteorokráter *vulkana ~o: vulkántölcsér; ~**eto**: 1. közl kátyú; 2. vill anódkráter

kraterel/o=növ trombitagomba (Craterellus)

kraton/o=geo kraton

kraül/o=gyorsúszás *szin* rampnaĝo; ~i: ntr gyorsúszik, krallozik

kraŭn/o=föt koronaüveg

kravat/o=lex nyakkendő *marista ~o: matrónnyakkendő *nodi ~on: nyakkendőt köt *papilia ~o: csokornyakkendő; ~**nodo**: nyakkendőcsomó; ~**pinglo**: nyakkendőű

U bankravato, ŝnurkravato

kraz/o=1. nyt hangösszevonás, szóösszevonás; 2. orv crasis, nedvkeveredés

kre/i=1. tr *vall* (isten) terem, megteremt *en la komenco Dio ~is la ĉielon kaj la teron: *bibl* kezdetben teremté az Isten a mennyet és a földet; 2. tr átv alkot, terem, létrehoz, létesít, alapít *~i akademion: akadémiát alapít *~i episkopon: püspököt kinevez *~i frazon: mondatot alkot *la reĝo ~is lin kavaliro: a király lovaggá ütötte *~i modon: divatot terem *~i ŝiparon: hajóhadat hoz létre *~i stilon: stílust hoz létre; 3. tr átv terem, szül (vmi elvontat) *~i precedencon: precedenst terem *~i malpacemon: békétlenséget szül *okazo ~as ŝteliston Z: *közm* alkalom szüli a tolvajt; ~o, ~**ado**: 1. *vall* teremtés; 2. átv létrehozás, alkotás, alapítás, megteremtés *la ~o de favoraj kondiĉoj: a

kedvező feltételek megteremtése; ~**a**: teremtő, alkotó *~a laboro: alkotómunka; ~**aĵo**: 1. *vall* teremtés, teremtettség; 2. átv alkotás, mű *Esperanto estas la ~aĵo de Zamenhof kaj liaj sekvantoj: az eszperantó Zamenhof és követői alkotása; ~**aĵaro**: teremtettség világ (>élettel); ~**ema**: kreatív, alkotókedvű; ~**emo**: alkotókedv; ~**igi**: 1. ntr *vall* megteremtődik; 2. ntr átv keletkezik, létesül, megteremtődik *se ~igos por ĝi la kondiĉoj: ha megteremtődnek hozzá a feltételek; ~**into**: *fn* létrehozó, megteremtő, alapító; ~**into**: *fn* *vall* Teremtő; ~**ito**: *vall* teremtmény (>ember); ~**itaro**: *vall* teremtmények, teremtettség világ *szin* kreitajaro; ~**itaĵo**: *vall* teremtmény *virina ~itaĵo: asszonyállat; ~**itaĵaro**: *vall* teremtmények, teremtettség világ *szin* kreitaro; ~**iva**: alkotni képes, kreatív *szin* kreokapabla, kreopova *~iva intelekto: kreatív intellektus; ~**ivo**: alkotóképeség, kreativitás *szin* kreokapabla, kreopovo; **re**~i: tr újjáteremt, újraalkot, rekonstruál *el la kranio de Adalberto 4a oni re~is lian kapon: IV. Béla koponyájából rekonstruálták a fejét; ~**okapabla**, ~**opova**: alkotni képes, kreatív *szin* kreiva; ~**okapablo**, ~**opovo**: alkotóképeség, kreativitás

kreatin/o=kém kreatin; ~**ino**: kém kreatinin; ~**urio**: orv kreatinivizelés, kreatinuria

Krebs/o=biol kém (Hans Adolf) Krebs *~a ciklo: Krebs-ciklus, citrátkör, citromsavciklus *szin* citratociklo

kred/i=1. ntr *vall* hisz vmiben (je) *~i je antaŭsignoj: hisz az előjeleken *~i je Dio: hisz Istenben *~i je fantomoj: hisz a szellemekben v. kísértetekben *~i je la senmorteco de la animo: hisz a lélek hallhatatlanságában; 2. tr hisz, elhisz vmit *li ne ~is al siaj okuloj: nem hitt a szemének *mi ~as tion al mia amiko: elhiszem ezt a barátomnak *mi ~as, ke: (úgy) hiszem, hogy *mi ne ~as viajn vortojn: nem hiszek a szavaidnak *ne ~i al la propraj oreloj: nem hisz a saját fülenek *ne ~u al li eĉ unu silabon: fél szavát se hidd neki *ne ~u al orelo, ~u al okulo Z: *közm* a szemednek higgy, ne a fülednek *ni ~is al via promeso: hittünk az ígéretednek *oni rapide ~as, kion oni deziras Z: *közm* amit az ember szeretne, könnyen el is hiszi; ~o: 1. *vall* hit *fontoj de la ~o: a hit forrásai *~o estas unu el la tri virtoj: a hit a három remény egyike *~o je Dio kaj la anĝeloj: hit Istenben és az angyalokban *~o je la transmorta vivo: hit a túlvilági életben *mi ne neos la ~on de miaj prapatroj: nem tagadom meg ősatyáim hitét *religia ~o: vallásos hit; 2. *alt* hit *blinda ~o: vak hit *kiu mensogis per unu vorto, ne trovos ~on ĝis la morto Z: *közm* aki egyszer hazudni mer, többé hitelt nem érdemel *~o je la homaro: hit az emberiségben *laŭ la ĝenerala ~o: a közhiedelem szerint; ~**aĵo**: hiedelem; ~**anto**: *vall* *fn* hívó, hívó ember; ~**antaro**: *vall* a hívők közössége; ~**ebla**: hihető *tio estas malfacile krebdebla; ~**eble**: hihetően, hihetőleg *li ~eble transvivis la kraŝon de la helikoptero: ő hihetőleg túlélte a helikopter lezuhanását; ~**ebleco**: hihetőség, valószínűség *laŭ ĉia ~ebleco: minden valószínűség szerint; ~**ema**: hiszékeny; ~**emo**: hiszékenység; ~**igi**: tr elhítt, áltat, hiteget *ĉu vi volas ~igi al mi eventon ne okazintan?: meg nem történt eseményt akarsz elhíttetni velem? *la fripono ~igadis al li multan monon: a gazember sok pénzzel hitegette *li volas ~igi al mi sian fidindecon: el akarja hitetni velem a megbízhatóságát; ~**inda**: hihető, hitelt érdemlő; ~**indeco**: hihetőség, szavahihetőség; **ali**~a: *vall* más hitű; **ali**~anto: *vall* más vallású, más felekezettű; **di**~anto: *vall* istenhívó; **ĝuste**~anto: *vall* igazhitű; **mis**~o: tévhit, téveszme; **ne**~ado: hitetlenség; **ne**~anto: *fn* *vall* hitetlen; **ne**~ebli: hihetetlen *Esperanto estas ne~eble facila: az eszperantó hihetetlenül könnyű; **ne**~ema: hitetlen, bizalmatlan *ne~ema Tomaso: hitetlen Tamás; **ne**~umi: ntr tamáskodik; **oni**~o: közhiedelem; **sen**~e: hitetlenül *li balancis sen~e la kapon: hitetlenül rázta a fejét; **ne**~inda: nem hihető, hitelt nem érdemlő; **liber**~a: *vall* szabadhitű; ~**artikolo**: *vall* hitcikely; ~**oatesto**: *kr* tanúságtétel; ~**komunumo**: *vall* hitköztség; ~**konfeso**: *kr* hitvallás *szin* simbolo 3 *apostola ~konfeso: apostoli hitvallás, hiszekegy *aŭgsburga ~konfeso: ágoston hitvallás *nicea ~konfeso: niceai hitvallás; ~**overo**: *kr* hitigazság

U bonkredemo, facilkreda, firmakreda, kreokredanto

kredenc/o=1. pohárszék, tálalószekrény, kredenc; 2. *kr* előkészületi oltár, protézisz

kredit/o=1. hitel, bizalom, szavahihetőség *banka ~o: banki hitel, bankhitel *doni ~on al la famo: hitelt ad a hírnek *havi ĉe li ~on kaj meriton Z: hitele van nála, hisz neki, élvezi a bizalmát *perdi la ~on: elveszti a hitelét v. szavahihetőségét; 2. *gazd* hitel, kölcsön *aĉeti, vendi je ~o: hitelre vásárol, elad *dokumenta ~o: okmányos meghitelezés, akkreditív *szin* akreditivo *hipoteka ~o: jelzáloghitel *konsenti ~on al li: hitelt ad neki *~o kontraŭ nemoveblaĵo: ingatlanhitel *lombarda ~o: kézzizáloghitel, lombardhitel *longperioda ~o: hosszú lejáratú hitel *mallongperioda ~o: rövid lejáratú hitel *mezlongperioda ~o: középlejáratú hitel *rifuzi ~on al li: nem ad neki hitelt, visszautasítja a hitelkérelmét; 3. *gazd* követel oldal *enskribi sumon en lian ~on:

összeget hitelez neki, összeget a hitelszámlájára ír *malfermi ~on al liveranto: szállítónak számlát nyit v. hitelt nyújt; ~i: **1. tr** *gazd* hitelez, hitelt nyújt vkinek (n) *la banko ~is la entreprenon per grandaj sumoj: a bank nagy összegeket hitelezett a vállalatnak *ni ~os vin per du milionoj da forintoj: két millió forintot hitelezünk önnek; **2. tr** *gazd* (összeget) javára ír, jóváír, követel oldalra ír, elismer vö. debiti *hieraŭ ni ~is al vi la konsentitan sumon: tegnap jóváírtuk önnek a megállapodott összeget *mil forintojn ni ~is en via konto: ezer forintot jóváírtunk a számláján; ~e: *gazd* hitelben, hitelre *aĉeti, vendi ~e: hitelre vásárol, elad *~e mi ricevis la loĝejon: hitelre kaptam a lakást; ~igi: **1. tr** bizalmat ad v. szavaz vkinek v. minek (n); **2. tr** *gazd* hitelhez juttat vkit, számlát nyit vkinek (n) *~igi entreprenon ĉe banko: vállalatot hitelhez juttat egy banknál *mi ~igos vin ĉe la spicvendisto: hitelt nyitok önnek a fűszeresemnél; ~indeco: *gazd* hitelképesség *szin* kreditkapablo *taksisto de ~indeco: *fn* hitelminősítő; **mis-igi**: *tr* rossz hírét költi, hitelét rontja, lejárat, lehetetlenné tesz, diszkreditál *szin* diskrediti *dis-igi Esperanton per falsaj asertoj: hamis állításokkal lejáratja az eszperantót *vi mis-igis min ĉe la samideanoj: lejáratással az eszmetársaknál; **mal-~o**: hiteltelenség; **mal-igi, sen-igi**: *tr* hiteltelenné tesz, megfosztja hitelétől *per via konduto vi mal-igis vin mem: viselkedéssel saját magadat tetted hiteltelenné *viaj pli fruaj mensogoj sen-igis vian nunan aserton: korábbi hazugságaid megfosztották hitelétől a mostani állításodat; **mikro-~o**: *gazd* mikrohitel; **mis-~o**: rossz hírnév, hitelvesztés; ~asekuro: *gazd* hitelbiztosítás; ~banko: *gazd* hitelbank; ~inflacio: *gazd* hitelinfláció; ~kapablo: *gazd* hitelképesség *szin* kreditindeco; ~karto: *gazd* hitelkártya; ~kooperativo: *gazd* hitelszövetkezet; ~letero: *gazd* hitellelvel; ~merkato: *gazd* hitelpiac; ~noto: *gazd* hiteljegyzék, jóváírójegy; ~odonanto: *fn* *gazd* hitelező, hiteladó; ~oprenanto: *fn* *gazd* hitelfeltevő, hitelezett; ~rimedo: *gazd* hiteleszköz; ~saldo: *gazd* hiteligyenleg; ~transigo: *gazd* hitelát ruházás

Ŭdiskontkredito, eksportkredito

kreditor/o=*fn* *gazd* hitelező *szin* kreditodonanto *ne sufiĉas ploro al ~o Z: *közm* búsulással nem fizetsz adósságot *ne helpas plendo, nek ploro kontraŭ ~o Z: *közm* pénzzel, nem búsulással fizetik az adósságot; ~lando: *gazd* hitelező ország

krejcer/o=krajcár (váltópénz)

kreko/o=*ál* csörgő réce, apró réce (Anas crecca)

kreko/o=*geo* kis öböl, halászkikötő

kreks/o=*ál* haris (Crex crex)

krem/o=**1.** *gaszt* tejszín *dolĉa ~o: tejszín *kirlita ~o: tejszínhab; **2.** krém (>kozmetika) *senfalta ~o: ránctalanító krém; **3. atv** krém, színe-java, legjava *~o de la socio: a társaság krémje; ~a: *gaszt* krém, krémes *~a ĉokolado: krémesokoládé; ~aĵo: *gaszt* krém *ĉokolada ~aĵo: csokoládékrém; **sen-igi**: *tr* *gaszt* leföli; **sen-igilo**: *tech* föliözőgép; ~fromaĝo: *gaszt* krémsajt; ~kafo: *gaszt* tejszínes kávé; ~kolora: krémszínű; ~pufaĵo: *gaszt* krémes fánk, képviselőfánk; ~supo: *gaszt* krémleves; ~torto: *gaszt* habos torta, krémtorta; ~vaflo: *fn* *gaszt* nápolyi, nápolyi szelet

Ŭacidkremo, buterkremo, haŭtkremo, kafokremo, koldkremo, laktokremo, razokremo, sunkremo, ŝpruckremo, vizaĝkremo

kremaci/o=halotthamvasztás, halottégetés, hullaégetés; ~i: *tr* (halottat) hamvaszt; ~ejo: krematórium, halottégető, hullaégető

krematori/o=*ŭ*kremaciejo

krement/i=*tr* *inf* adott értékkel módosít; ~o: **1. inf** adott értékkel történő módosítás; **2. inf** adott módosító érték; **al-i**: *tr* *inf* adott értékkel növel, inkrementál; **al-~o**: **1. inf** adott értékkel történő növelés; **2. inf** növekmény, inkrementum; **de-i**: *tr* *inf* adott értékkel csökkent, dekrementál; **de-~o**: **1. inf** *mat* csökkenés, csökkenmény, dekrementum *logaritma de-~o: logaritmusos dekrementum; **2. fiz** csillapítási dekrementum; **memal-~o**: *inf* önnövelés; **memde-~o**: *inf* öncsökkenés

kremlo/o=*kat* krem, erődtmény (RU); ~o: *kat* *pol* (a moszkvai) Krem

kren/o=**1.** *növ* torna *szin* kampara armoracio; **2. gaszt** torna (fűszer) **krenel/o**=*kat* ép lörés *szin* embrasuro **2.** paftruo; ~i: *tr* ép lörésekkel ellát, csipkéz (oromfalat); ~a: **1. ép** csipkézett; **2. növ** csipkés szélű, csipkézett; ~aro: *ép* védőpártázat, falcsorbázat, oromfogas párkány, pártakorona, oromesipkézett; ~eta: *növ* finoman csipkézett

creodont/oj=*ŭsl* ősrágadozók (Creodonta) *szin* prarabobestoj

kreol/o=kreol; ~a: **1.** kreol; **2. nyt** kreol *en la insulo oni parolas ian ~an lingvon: a szigeten valamilyen kreol nyelvet beszélnek

Kreon/o=mit Kreón, Creon

kreozol/o=*kém* kreozol

kreozot/o=*kém* fakátrány, kreozot; ~i: *tr* *kém* kreozottal átitat v. tartósít; ~oleo: fakátrányolaj, kreozotolaj

krep/o=*tex* krepp *ĉina ~o: krepdesin

krepid/o=*növ* zörgőfü (Crepis)

kreppit/i=*ntr* *hgut* pattog, serceg, sistereg *szin* kraketi *fajro ~as: tűz pattog *varmega graso ~as: forró zsír serceg

krepusk/o=**1.** alkony, szürkület, derengés; **2. atv** alkony *la ~o de dio estas opero de Vagnero: az Istenek alkonya Wagner operája *en la ~o de sia vivo: élete alkonyán; ~a: **1.** alkonyati, szürkületi *~a lumo: alkonyati v. szürkületi fény; **2. atv** leáldozó *en la ~a periodo de sia vivo: élete leáldozó szakaszában; ~i: *ntr* alkonyat van, szürkület van, dereng *komencis ~i: elkezdett alkonyodni *~is en Hortobágy: alkonyodott a Hortobágyon; ~igi: **1. ntr** alkonyodik, kezd derengeni *~igas, baldaŭ falos la nokto: alkonyodik, hamarosan lesz az éj; **2. ntr** *atv* elsötétül *mia menso ~igis: az agyam elsötétült; **el-igi**: *ntr* hajnalodik, szürkül, pitemallik *el-igas, baldaŭ iĝos mateno: szürkül, hamarosan reggel lesz

Ŭmatenkrepusko, vesperkrepusko

kres/o=*növ* szársa, pórmustár *akvo ~o: *ŭ*oficina nasturtio *ĝarden ~o: *ŭ*kultiva lepidio *herbej ~o: *ŭ*herbejkardamino *moner ~o: mezei tarsóka (Thlaspi arvense) *vintro ~o: *ŭ*ordinara barbareo, printempa barbareo; ~ejo: *növ* zsászatermő hely, zsászaágys

krescent/o=*tech* félhold v. sarló (alakú tárgy), félkör

krescenti/o=*növ* edényfa (Crescentia) vö. kalabaso

kresk/i=**1. ntr** *biol* nő, növekszik, megnő *ĉi-jare la maizo rapide ~as: idén a kukorica gyorsan növekszik *la hirundinoj ~as konvene al la sezono: a fecskék az időnek megfelelően növekszenek *via filo alte ~is: a fiad magasra nőtt; **2. ntr** *biol* terem, megél *en la dezerto apenaŭ kelkaj bestoj ~as: a sivatagban alig néhány állat él meg *en Hungario ne ~as palmoj: Magyarországon nem terem meg a pálma; **3. ntr** *atv* növekszik, gyarapszik *eksponenciale ~i: exponenciálisan növekszik *ĝia temperaturo ~as: növekszik a hőmérséklete *i pro fiero: dagad a melle a büszkeségtől *kun ĉiu tago ~is lia potenco: minden nappal nőtt a hatalma *la homamaso pli kaj pli ~is: a tömeg nőttön-nőtt *lia havaĝo rapide ~is: a vagyona gyorsan gyarapodott; ~o: **1.** növes, növekedés *szin* kreskado; **2. atv** termet *havi gracion ~on: kecses termete van *thomo de bela ~o: szép termetű v. jó alakú ember *infanoj de sama ~o: azonos termetű gyermekek *~o mamuta, sed saĝo liliputa Z: feje, mint egy hordó, esze, mint egy dió; ~ado: növekedés, gyarapodás; ~aĵo: *növ* növény *szin* planto, vegetaĵo; ~anta: **1.** felnövekvő, növekedő; **2. mat** monoton növekvő; ~ejo: *növ* termőhely; ~igi: **1. tr** *biol* természet, tenyészt, nevel *~igi anasojn: kacsát tenyészt, kacsát nevel *~igi grenon: gabonát természet; **2. tr** felnevel *du infanojn mi ~igis: két gyermeket neveltem fel; **3. tr** *atv* növel, növeszt, gyarapít *li nur ~igis sian monon: csak a pénzt gyarapította *ni iom ~igu la temperaturo: egy kicsit növeljük meg a hőmérsékletet; **al-ado**: növekedés, gyarapodás (anyag hozzáadódásával) *al-ado de kontinento: *geo* kontinensnövekedés, kontinensgyarapodás; ~ĉirkaŭ-~i: *tr* körbenő *herbaĉoj ĉirkaŭ-~is la tomboŝtonon: a gaz körbenőtte a sírkövet; **dis-~i**: *ntr* burjánzik, szélteben-hosszában nő *la Izraelidoj fruktis kaj dis-~is kaj multigis: *bibl* Izrael fiai pedig szaporodtak, gyarapodtak, megsokasodtak *plantago dis-~as vojrande: útilapu burjánzik az út mentén; **el-~i**: **1. ntr** kinő vhonnan *barbo el-~is, sed saĝon ne naskis Z: csak szakállra nézve tisztelendő *la rozo el-~is tra la barilo: a rózsza kinőtt a kerítésen kívülre *li el-~is el siaj ŝuoj: kinőtte a cipőjét; **2. ntr** kifejlődik, felnő *kiam liaj filoj el-~is: amikor fiai felnőttek; **el-aĵo**: **1.** *orv* kinövés; **2. biol** kinövés (>szerv); **el-igi**: *tr* kihajt, kinöveszt *la arbo el-~igis freŝajn foliojn: a fa friss leveleket hajtott; **kun-~i, kun-igi**: *ntr* összenő *flanke kun-intaj ĝemeloj: oldalukon összenőtt ikrek *li kvazaŭ kun-~igis kun sia ĉevalo: mintha összenőtt volna a lovával; **kun-aĵo**: összenövés (összenőtt dolog); **mal-~i**: *ntr* csökken, visszaesik, visszafejlődik *ĝia temperaturo mal-~as: csökken a hőmérséklete *mal-~is la nombro de naskiĝoj: csökkent a születések száma; **mal-~o**: csökkenés, fogyás *mal-~o de fidindeco: hitelvesztés *mal-~o de fido: bizalomvesztés; **mis-~i**: *ntr* félrenő, elfajul, elcsökevényesedik *mis-~inta rozujo: elcsökevényesedett rózsabokor; **super-~i, tro-~i**: *tr* túlnő *vmin* (n) *la arbo super-~is la domon: a fa túlnőtt a házban *la nombro de mortoj super-~is la pasintjara nivelon: a halálozások száma túlnőtt a tavalyi szinten *li tro-~is la ŝuojn: kinőtte a cipőjét; **super-~o, tro-~o**: túlnövés, túlbujánzás, túlzott növekedés; **sur-~i**: *tr* *vmin* (n) nő *la tomboŝtonon sur-~is muskoj: a sírkövön moha nőtt *dometo sur-~ita de volboplantaj: folyóvízzel benőtt házikő; **sur-anta**: **1.** *vmin* növekvő; **2. növ** járulékos, adventív *szin* adventiva; **alt-~a**: magas növesű; **alt-inta**: magasra nőtt; **mez-~a**: középtermetű; **plen-~a**: *mn* felnőtt; **plen-~i**: *ntr* felnő, növekszik; **plen-ulo**: *fn* felnőtt *szin* adolto; ~opinto, ~opunkto: *növ* osztódószövet, képzőszövet, meristema *szin* meristemo; ~ostrategio: *gazd* növekedési stratégia

Ŭbelkreska, plektokreskaĵo, volvokreskaĵo

kresp/o=*gaszt* palacsinta *farĉita ~o: töltött palacsinta *kakaa ~o: kakaós palacsinta *kazea ~o: túros palacsinta

krest/o=1. áll taraj, taréj *la ruğa ~o de koko: a kakas vörös taraja; **2.** áll bóbita *szin* egreto, plumbufo; **3.** átv taraj, gerince (alakú vmi) *~o de kasko: sisak taraja *~o de monto: hegy gerince *~o de ondo: hullám taraja; **sen-igi:** *tr* átv letőri a szarvát; ~**okasko:** kat tarajos sisak; ~**opunkto:** fiz tetőpont (>ballisztikus görbe); ~**ovaloro:** ♀pintvaloro
♂montokresto

krestomati/o=isk *ir* szöveggyűjtemény, kresztomátia

kresEnd/o=fn zene crescendo; ~e: *hsz* zene crescendo; **mal-o:** *fn* zene decrescendo, halkító ütem; **mal-e:** *hsz* zene decrescendo, halkítva; ~**pedalo:** zene redőnytal (>orgona)

kret/o=1. ásv kréta *dekantita ~o: iszapolt kréta; **2.** *isk* kréta, írókréta *tajlora ~o: szabókréta; ~**ajfo:** kém lecsapott v. precipitált kréta; ~i: *tr* bekrétáz, krétával beken

♂polurkreto, vakskreto

Kret/o²=geo Kréta

kretace/o=geo tört kréta időszak

kreten/o=1. *pszi* kretén; **2.** átv hülye, barom, agyalágyult, ütődött, idióta; ~**ejo:** diliház; ~**igi:** *ntr* bedilizik; ~**ismo:** *pszi* kreténizmus

kretion/o=ex kretion, karton *flordeseña ~o: virágmintás karton *~o estas toplekta, presornamita teksaño: a kretion vászonkötésű, nyomott mintás textil

Kreuz/o=mit Kreusza, Creusa

krev/i=1. *ntr* hasad, szakad, reped, megreped, kipukkan *la ovo ~is: megrepedt a tojás *la sapveziko ~is: kipukkant a szappanbuborék *pro la incendio la sonorio ~is: a tűzvész miatt a harang megrepedt *unu fenestro ~is, la alia rompiĝis: az egyik ablak megrepedt, a másik eltörtött *unu pneŭo de mia biciklo ~is: kidurrant a biciklim egyik kereke; **2.** *ntr* átv megpukkad, megszakad *lia koro ~is pro la doloro: szíve megszakadt a fájdalomtól *ni preskaŭ ~is pro la rido: majd megszakadtunk a nevetéstől; ~o: repedés, szakadás *haŭta ~o: bőrrepedés *~o de pneŭo: gumi repedése *~o sur la vestaĵo: szakadás a ruhán; ~**igi:** *tr* repeszt, szakít, hasít, kipukkaszt *la kolizio ~igis la baloneton: az ütközés kipukkasztotta a lufit *la malvarmego ~igis la betonon: a nagy hideg megrepesztette a betont *najlo ~igis unu pneŭon de mia aŭto: egy szeg kiharította a kocsim egyik abroncsát; ~**maizo:** pattogatott kukorica

♂glacikrevigo, pneŭkrevo

Krez/o=1. tört Kroiszosz, Croesus *~o estis la lasta reĝo de Lidio: Kroiszosz Lüdía utolsó királya volt; **2.** átv Krózus *riĉa, kiel ~o: gazdag, mint Krózus

krezol/o=kém krezol *orto~o: orto-krezol *meta~o: meta-krezol *para~o: para-krezol

kri/i=1. *ntr* kiált *~i pro doloro: kiált a fájdalomtól *~i por helpo: segítségért kiált *~i pri ŝtelisto: tolvajt kiált; **2.** *ntr* átv kiált *~anta eraro: ordító hiba *~anta koloro: rikító szín *~anta maljustaĵo: égbekiáltó igazságtalanság *~i alarmon: riadót fűj; ~o: kiáltás *eligi ~on: elkiáltja magát *ĝis la unua ~o de la koko: az első kakasszóig *ne atingos ~o ĝis la trono de Dio Z: közm messze van az Isten, jajsavunk nem hallja; ~**aĉi:** *ntr* ordít; ~**aĉadi:** *ntr* ordibál, ordítózik; ~**adi:** *ntr* kiáltozik, kiabál; ~**egi:** *ntr* ordít *li ~egas, kiel leono: ordít, mint az oroszlán; ~**ema:** kiabálás; ~**eti:** *ntr* sivít, csipog; ~**isto:** kikiáltó *aŭkcia ~isto: árverési v. aukciós kikiáltó *foira ~isto: vásári kikiáltó; **al-egi:** *tr* ráförmed vkire (n); **ek-i:** *ntr* felkiált, kiált egyet; **el-i:** *tr* kikiált (kiáltva hirdet); **el-isto:** tört kikiáltó, kisbíró *szin* anonckriisto; **post-i:** *ntr* utána szól, utána kiált vkinek (al) *li post-is al la foriganta amiko: utána szólt a távozó barátnak; **pri-i:** *tr* kiabálva ajánl, rikkancsol *pri-i gazeton: újságot rikkancsol; **pri-isto:** rikkancs; **super-i:** *tr* túlkiabál *la heroldo super-is la amason: a hírnök túlkiabálta a tömeget; ~**kolora:** rikító színű; ~**plori:** *ntr* jajveszékkel; ~**signo:** *knyv* felkiáltójel

♂anonckrii, batalkrio, ĝojkrio, kokokrii, militkrio, plorkrii, vekrii

kri/o=nyl krio

krib/o=♂kripo

kribr/i=1. *tr* szítál, rostál *~i farunon: lisztet szítál *~i grenon: gabonát rostál; **2.** *tr* átv rostál, kiválogat *~u viajn vortojn: válogasd meg a szavaidat; ~**ajfo:** megszírtál v. megrostált anyag; ~**igi:** **1.** *ntr* kirostálódik; **2.** *ntr* átv kiszűrődik, kirostálódik, elválasztódik *la netaŭgaj ~igis: az alkalmatlanok kiszűrődtek; ~**ilo:** szita, rosta *molekula ~ilo: kém molekulaszűrő; ~**ileto:** (konyhai) szűrő; **el-i:** **1.** *tr* kiszítál, kirostál; **2.** *tr* átv kirostál, kiszűr *el~u la nenecesajn informojn: szűr ki a szükségtelen információkat; ~**otubo:** ♀floema tubo

kriceted/oj=áll hörcsögfélék (Cricetidae) *szin* hamstredo

kriĉ/i=1. *ntr* vijjog, rikolt (madár); **2.** *ntr* átv sipít, sivít

kri/f/o=áll karom

krik/o=tech emelő, kocsiemelő *szin* radlevilo

kriko²=előképző; krikó~: *anat* crico~, gyűrűporc~, gyűrűporccal kapcsolatos *krikotireoida: gyűrűporchoz és pajzsporchoz tartozó,

cricothyreoides

kriket/o=sp krikett; ~i: *ntr* sp krikettezik; ~**isto:** sp krikettjátékos

krikri/i=ntr *hgut* cipipel

krikoid/o=anat gyűrűporc, cartilago cricoidea

kril/o=áll krill

krim/o=jog bűncselekmény, büntett, büntény *aropa ~o: halmazati bűncselekmény *daŭra ~o: folytatólagosan elkövetett bűncselekmény *fari ~on: büntényt követ el *finfarita ~o: befejezett bűncselekmény *~o kontraŭ humaneco: emberiség elleni bűn *~o kontraŭ la homaro: emberiség elleni bűn *~o kontraŭ la proprieto: tulajdon elleni vétség *mortpunebla ~o: főbenjáró bűn *prova ~o: megkísérelt bűncselekmény; ~**a:** **1.** bűn~, büntető, bűnügyi *szin* kriminala *~a afero: büntetőügy *~a kodo: büntető törvénykönyv *szin* kriminala kodo, krimjura kodo; **2.** bűnös *~a junulo: bűnös ifjú; ~i: *ntr* bűnözik, büntényt követ el v. hajt végre *kiu ne ~as, tiu ne timas Z: közm legjobb párna a tiszta lelkiismeret *tajloro ~is, botisto pendas Z: közm vétkezik a szabó, bűnhődik a varga; ~**ado:** jog bűnözés *vivtena ~ado: megélhetési bűnözés; ~**anto:** jog bűnelkövető; ~**eco:** jog bűnösség, kriminalitás; ~**ego:** jog súlyos büntett, rémtett, gonoszított; ~**ejo:** jog elkövetés helyszíne, büntett helyszíne *szin* krimloko; ~**eto:** jog vétség, szabálysértés, kihágás *szin* delikto; ~**into:** *fn* jog elkövető, tettes; ~**ulo:** *fn* jog bűnöző, gonosztevő *~ula bando: bűnszövetkezet *~ula mondo: alvilág; ~**ularo:** jog alvilág; **arki-ulo,** **ĉef-ulo:** cégéres gazember, főbűnös; **kun-ulo:** jog tettestárs, bűntárs, cinkos; **sen-a:** jog ártatlan *sen-a akuzito: *fn* ártatlanul megvádolt; ~**ago:** jog bűncselekmény, bűntett; ~**bando:** jog bűnbanda, bűnszövetkezet; ~**filmo:** film bűnügyi film, krimi; ~**helpinto:** jog bűnsegéd; ~**jura:** jog büntetőjogi *szin* kriminaljura *~jura afero: büntetőügy *~jura kodo: büntető törvénykönyv *szin* kriminala kodo, krima kodo; ~**loko:** jog elkövetés helyszíne, büntett helyszíne *szin* krimejo; ~**protektado:** jog bűnpártolás; ~**romano:** *ir* bűnügyi regény, krimi; ~**viktimo:** jog bűntény áldozata

♂militkrimo

Krime/o=geo Krim-félsziget; ~-**tataroj:** krimi tatárok

Krimhild/o=Krimhilda (utónév)

kriminal/a=jog bűnügyi, büntető~, bűnvádi *~a afero: büntetőügy *~a ĵuĝisto: büntetőbíró *~a juristo: büntetőjogász *~a leĝo: büntetőtörvény *~a proceso: büntetőeljárás, bűnvádi eljárás *veni antaŭ ~an tribunalon: büntetőbírótság elé került; ~**igi:** *tr* jog büntetendőnek minősít *~igi la konsumon de haŝiŝo: büntetendőnek minősíti a hasisfogyasztást; ~**isto:** **1.** jog büntetőjogász, kriminalista, bűnügyi szakértő; **2.** *fn* nyomozó, detektív *szin* detektivo; ~**jura:** jog büntetőjogi *szin* krimjura; ~**policisto:** *fn* rendőrnnyomozó *szin* polica detektivo

krin/o=áll sörényszőr, farkoszőr; ~**aro:** áll sörény, (szőr)fárok

kring/o=gasz karikafánk, cukros perec

krinoid/oj=áll tengeri liliumok (Crinoidea)

krinolin/o=ex abroncsszoknya, krinolin

krinozo/oj=áll Crinozoa

krinum/o=növ emyőslilium (Crinum)

kriofor/o=fiz kriofor

kriogenik/o=fiz kriogenika, mélyhőmérséklettan

kriolit/o=ásv kriolit

kriometri/o=fiz kriometria

krioskopi/o=fiz kém krioszkópia

kriostat/o=fiz kriosztát

krioterapi/o=♂fridoterapio

krip/o=1. jászol; **2.** *kr műv* betlehemi jászol, betlehem

kripl/a=1. *orv* nyomorék, rokkant *~a je la ambaŭ kruroj: mindkét lábára nyomorék; **2.** átv rozzant, rozoga, hibás, sérült *ne sidigu sur ~a seĝo: ne ülj rozzant székre; ~**ajfo:** **1.** *orv* testi hiba, rokkantság; **2.** átv hiba, sérülés *la ~aĵoj en la motoro malkapabligas ĝian startigon: a motorban lévő sérülések lehetetlenné teszik a beindítását; ~**igi:** **1.** *tr* *orv* megnyomorít, nyomorékká tesz; **2.** *tr* átv elront, megsért (sérülést okoz) *la kolizio ~igis mia aŭton: az ütközés összetörte a kocsimat *la trouzo de la angla ~igas la hungaran: az angol túlzott használata rontja a magyar nyelvet; ~**igi:** **1.** *ntr* *orv* megrokkann, megnyomorodik, nyomorékká lesz; **2.** *ntr* átv elromlik, meghibásodik, tönkremegy; ~**ulo:** nyomorék, rokkant; **sin-igo:** öncsenkítés

kript/o=1. kriptá; **2.** *anat* bemélyedés, kriptá, crypta *tonsilaj ~oj: mandulakripták, cryptae tonsillares

kripto²=1. előképző; kripto~: rejtett, titkos ♀kriptoorkideco, kriptotoksino, kriptotuberkulozo, kriptogeneza, kriptokomunisto; **II.** önállóan; kriptá: rejtett, titkos, rejtjeles *kriptá lingvo: titkos nyelv *kriptá skribo: rejtjeles írás, titkosírás *szin* kriptajfo; kriptajfo: rejtjeles írás, titkosírás *szin* kriptá skribo; elkriptigi: *tr* megfejt (>titkosírás)

kriptogam/oj=növ virágatlanok, virágtalan v. kriptogám növények,

spórás növények, kriptogámok (Cryptogamae)
kriptogram/o=*növ* bodorpáfrány (Cryptogramma)
kriptogram/o²=titkosírás
kriptomeri/o=*növ* sarlófenyő, szugifenyő (Cryptomeria)
kripton/o=*kém* kripton (Kr)
kriptonim/o=*álnév* *szin* kašnomo, pseüdonimo
kris/o=maláj tör, risz *szin* malaja ponardo
krisided/oj=*áll* fémadarazsak (Chrysididae)
krisim/o=*kr* kenet, szentelt olaj, krizma *szin* sanktoleo
krisol/o=*koh* olvasztótégely, öntőüst *szin* fandujo, fandvazo; ~**tenilo**: tégelytartó, üsttartó
krisp/o=**1.** *tex* nyakfodor; **2.** *anat* belfodor *szin* mesentero; ~**a**: **1.** *tex* fodros ~*a* jupo: fodros szoknya ~*a* manumo: fodros kézelő; **2.** göndör ~*aj* haroj: göndör haj; ~**igi**: **1.** *tr* fodrosít ~*milda vento* ~*igis* la akvosurfacon: enyhe szél fodrosította a víztükröt ~*igi* la kalsonetrandon: fodrosítja az alsónadrág szélét; **2.** *tr* göndörít, bondorít ~*igi* la harojn: göndöríti a haját; ~**igi**: **1.** *ntr* fodrosodik; **2.** *ntr* göndörödik, bodorsodik; ~**igilo**: hajcsavaró *szin* harkrispigilo
Krist/o=**1.** a Felkent; **2.** *kr* Krisztus *antaŭ ~o: Krisztus (születése) előtt *post ~o: Krisztus (születése) után *vi estas la ~o, la Filo de la vivanta Dio: *bibl* te vagy a Krisztus, az élő Isten Fia; ~**ana**: *mn* keresztyén, keresztyén, keresztyéni, keresztyéni ~*ana* vivmaniero: keresztyéni életmód *la ~ana mondo: a keresztyén világ *la ~anaj eklezioj: a keresztyén egyházak *la ~anaj valoroj: a keresztyén értékek; ~**ano**: *kr* keresztyén; ~**anaro**: *kr* keresztyénység, keresztyének; ~**anigi**: *tr* *kr* keresztyén hitre térít; ~**anigi**: *ntr* *kr* keresztyén hitre tér; ~**anismo**: *kr* keresztyénység, keresztyén hit *okcidenta ~anismo: nyugati keresztyénység *orienta ~anismo: keleti keresztyénység; ~**anujo**: *kr* keresztyén világ, Krisztus országa; ~**ismo**, ~**o-kredo**: *kr* Krisztus-hit; ~**ologo**: *kr* krisztológus; ~**ologio**: *kr* krisztológia; **Anti~o**: *bibl* Antikrisztus; **anti~o**: *kr* antikrisztus, a megtestesült gonoszság; **kontraŭ~ana**: keresztyényellenes; **pra~anismo**: *kr* őskeresztyénység; **sen~anigi**: *tr* keresztyéntelenít, (keresztyéneket) elüldöz *Neron volis sen~anigi Romon: Néró ki akarta üldözni a keresztyéneket Rómából; ~**andemokrata**: *pol* keresztyéndemokrata ~*andemokrata* popolpartio: keresztyéndemokrata néppárt; ~**andemokrato**: *fn* *pol* keresztyéndemokrata; ~**ansocialismo**: *pol* keresztyényszocializmus; ~**ansocialisto**: *fn* *pol* keresztyényszocialista; ~**arbo**: karácsonyfa; ~**arbingo**: karácsonyfatarló; ~**nasko**: *kr* karácsony *antaŭvespero de ~nasko: szenteste *gracoplenan ~naskon: kegyelemmel teljes karácsonyt *varma ~nasko, malvarma Pasko: meleg karácsony, hideg húsvét; ~**nask-Insulo**: *geo* Karácsony-sziget; ~**obapto**: *kr* vízkereszt *szin* Epifanio; ~**korpa Festo**: *kr* úrnapja
kristal/o=**1.** *ásv* kristály *duonkondukta ~o: *vill* félvezető kristály *kuba ~o: köbös kristály, szabályos kristály *kvadrata ~o: négyzetes kristály, tetragonális kristály *likva ~o: *fiz* *kém* folyékony kristály *minerala ~o: ásványi kristály, ásványkristály *monoklina ~o: egyhajlású kristály, monoklin kristály *organika ~o: szerves kristály *romba ~o: rombos kristály *romba ~o: rombos kristály *romboedra ~o: romboéder kristály *sesangula ~o: hatszögös kristály, hexagonális kristály *triklina kristály: háromhajlású kristály, triklin kristály; **2.** kristályüveg *bohemia ~o: cseh kristály(üveg) *venecia ~o: velencei kristály(üveg); **3.** *átv* kristálytisza valami; ~**a**: **1.** *ásv* kristály~, kristályos; **2.** *átv* kristálytisza ~*a* forrás: kristálytisza forrás; ~**ajo**: *ásv* kristálytömeg; ~**igi**: **1.** *tr* *ásv* kikristályosít; **2.** *tr* *átv* kikristályosít, körvonalaz ~*la* kongreso ~*igis* la strategien de la movado: a kongresszus körvonalazta a mozgalom stratégiáját; ~**igi**: **1.** *ntr* *ásv* kikristályosodik; **2.** *ntr* *átv* kikristályosodik, körvonalazódik *certaj tendencoj ~*igis*: bizonyos tendenciák körvonalazódtak *la koncepto finfine ~*igis*: a koncepció végre kikristályosodott; ~**ujo**: *kém* kristályosító edény; ~**ografo**: *ásv* krisztallográfus, kristálytani szakember; ~**ografio**: *ásv* ásványtan, krisztallográfia; **el~igi**: *ntr* *kém* kristályosan kiválik, kristály formában kiválik; **et~a**, **mikro~a**: *ásv* mikrokristályos; **et~o**, **mikro~o**: *ásv* mikrokristály; **mono~o**: *ásv* egyes kristály, egykristály, monokristály; **ne~a**: *fiz* *kém* nem kristályos; **re~igi**: *tr* *kém* újrakristályosít, átkristályosít; **pseŭdo~o**: *kém* pseudeokristály; **kvazaŭ~o**: *kém* kvázikristály, parakristály; ~**klara**: **1.** kristálytisza ~*klara* akvo: kristálytisza víz; **2.** *átv* világos *viaj argumentoj estas ~klaraj: érveid világosak, mint a nap; ~**ego**: *ásv* kristályél; ~**krado**: *ásv* kristályrács; ~**luminesko**: *fiz* krisztallolumineszcencia; ~**nadlo**: *ásv* tükrökristály; ~**sistemo**: *ásv* kristályrendszer; ~**sukero**: *gaszt* kristálycukor ~glacikristalo, neőgokristalo, rokokokristalo
kristalin/o=*anat* szemlence, lens crystallina *szin* okullenso
kristaloid/o=*fiz* *kém* krisztaloid, kristályszerű anyag; ~**a**: *mn* *fiz* *kém* krisztaloid, kristályszerű ~*a* solvaĵo: krisztaloid oldat

Kristian/o=Krisztian
kristiani/o=*sp* krisztiania (>sielés)
Kristiani/o²=*ex geo* Christiania, Kristiania (Oslo)
Kristin/o=Krisztina (utónév)
kristobalit/o=*ásv* krisztobalit
Kristofor/o=Krisztof (utónév); **Sankta-(K)~o kaj Nevis**: **1.** *geo* Saint Kitts és Nevis; **2.** *geo* pol Saint Kitts és Nevis (KN)
Kriŝn/o=*vall* Krisna
krit/a=*tud* kritikus ~*a* maso: *fiz* kritikus tömeg ~*a* resurso: *inf* kritikus erőforrás ~*a* temperaturo: *fiz* kritikus hőmérséklet; **hiper~a**: ~superkrita; **super~a**: *fiz* kritikus pont feletti, hiperkritikus, szuperkritikus
kriteri/o=ismérv, mérce, kritérium *szin* versigno *por Kartezio la evidenteco estas la ~o de la vero: Descartes számára az evidencia az igazság kritériuma
kriticismo/o=~kritikismo
kritik/i=**1.** *tr* *tud* műv kritizál vö. recenzi ~*i* la marksistajn filozofojn: kritizálja a marxista filozófusokat ~*i* la verkon el historia vidpunkto: történelmi szempontból kritizálja a művet; **2.** *tr* *ált* bírál, kifogásol, kritizál *kiu ~as kuraĝe, mem agas malsaĝe *Z: közm* mondj igazat, betörök a fejed ~*i* estas facile, fari malfacile *Z: közm* könnyű beszélni v. mondani, nehéz megtenni; ~**o**: **1.** *tud* műv kritika vö. recenzo *favora ~o de la komedio: a vígjáték kedvező kritikája *lia opero ricevis akran ~on: operája éles kritikát kapott *literatura ~o: irodalmi kritika *muzika ~o: zenei kritika *scienca ~o: tudományos kritika *teksta ~o: szövegkritika; **2.** *ált* bírál, kifogás, kritika *mi refutas la ~ojn kontraŭ mia konduto: visszautasítom a viselkedésemért kritikákat *via ~o estas maljusta: a kifogásod igazságtalan; ~**a**: **1.** *tud* műv kritikai ~*a* aparato: kritikai apparátus ~*a* eldono: kritikai kiadás ~*aj* notoj: kritikai jegyzetek; **2.** *ált* kritikus, bíráló, kifogásoló ~*a* tono: kritikus hang; ~**aĉi**: *tr* ócsárol; ~**anto**: *fn* bíráló, kifogásoló, kritizáló ~*silentigi* la ~antojn: elhallgattatja a bírálókat; ~**ebla**: kritizálható; ~**ema**: kritikus hajlamú; ~**ismo**: *fil* kritikizmus; ~**isto**: **1.** *fn* *tud* műv kritikus, bíráló *teatra ~isto: színházi kritikus; **2.** *ált* *fn* bíráló, kifogásoló, kritizáló *szin* kritikanto; **dis~i**: *tr* (kritikával) ízekre szed; **mem~o**: önkritika, önbírálat; **meta~o**: *tud* metakritika; **orto~o**: ortokritika; **sen~a**: kritikátlan *sen~a akcepto de politikaj konceptoj: politikai elképzelések kritikátlan elfogadása *sen~a entuziasmo: kritikátlan lelkesedés ~*artkritiko* filmkritiko fontokritiko literaturkritiko socikritiko
kritm/o=*növ* tengerikömény (Crithmum)
kriz/o=**1.** *orv* krízis, válságos állapot; **2.** *orv* roham ~*o* de astmo: asztmás roham; **3.** *ált* válság, krízis *agrara ~o: *agr* *gazd* agrárválság, mezőgazdasági válság *ekonomia ~o: *gazd* gazdasági válság *financa ~o: *gazd* pénzügyi válság *financa ~o: *gazd* pénzügyi válság *komerca ~o: *gazd* kereskedelmi válság *monda ~o: világválság *morala ~o: erkölcsi válság, morális válság *politika ~o: *pol* politikai válság *registara ~o: *pol* kormányválság; ~**ostato**: *jog* rendkívüli állapot; ~**a**: **1.** válságos, kritikus, krízis~ ~*a* situacio: válsághelyzet ~*a* stato: válsághelyzet; **2.** *tud* kritikus *szin* krita ~*a* angulo: határszög, kritikus szög ~*a* maso: kritikus tömeg ~*a* premo: kritikus nyomás ~*a* surteriĝo: *rep* kényszerleszállás ~*a* temperaturo: kritikus hőmérséklet; ~**i**: *ntr* válságban van, krízisben van; ~**eco**: *vm*inek a válságos volta v. kritikus állapota; ~**igi**, **en~igi**: *tr* válságba sodor v. dönt, válságossá tesz; ~**igi**: *ntr* válságba kerül; **hiper~a**: ~superkrita; **sen~igo**: *pol* *gazd* válságkezelés; ~**administrado**: *pol* *gazd* válságkezelés; ~**okaza**: *vész~*, biztonsági, sürgősségi ~*okaza* ambulanco: *orv* rohamkocsi ~*okaza* elirejo: vészkijárat ~*okazaj* aranĝoj: biztonsági intézkedések; ~**omeĥanismo**: *pol* válságmechanizmus; ~**osimptomo**: válságjel; ~**ostabo**: válságstáb
~*fidokrizo*, ~*korkrizo*, ~*mediokrizo*, ~*monkrizo*, ~*petrolkrizo*
krizalid/o=**1.** *áll* báb, chrysalis; **2.** *átv* bábállapot, átmeneti állapot
krizantem/o=**1.** *növ* margitvirág, margaréta, aranyvirág (Chrysanthemum) *ara ~o: ~ara tanaceto *balzama ~o: ~balzama tanaceto *ĝardeno ~o: kerti krizantém, téli margitvirág (Dendranthema x gradiflorum) *ordinara ~o, verma ~o: varádcis, varádciskóró, gilisztavirág (Chrysanthemum vulgare) *szin* ordinara tanaceto, verma krizantemo, vermoherbo; **2.** kerti krizantém, téli margitvirág *szin* ĝardeno krizantemo; ~**ata acido**: *kém* krizantémsav
Krizeis/o=*mit* Krüzeisz
Krizip/o=*fil* Khrüszipposz, Chrysippus
krizokal/o=*kém* tombak, hamisáraný
krizolit/o=*ásv* krizolit
krizomel/o=*áll* levélbogár (Chrysomela) *szin* orskarabo
krizop/o=*áll* fátlyolka (Chrysopa)
krizopraz/o=*ásv* krizoprász
Krizostom/o=*kr* Khrüszosztomosz, Aranyaszájú *Johano ~o: Joánnész

Khrzszosztomosz, Aranyszájú Szent János

krizotil/o=*ásv* krizotil

kroat/o=*fn* horvát; **~a:** *mn nyt* horvát (hr) **~a** banuso: horvát bán **~a** Reĝlando: *tört* Horvát Királyság **~**serba lingvo: horvát-szerb nyelv; **(K)~ujo, (K)~io:** *geo pol* Horvátország (HR)

kroĉ/i=*1. tr* felakaszt (kampóra, horogra) **~i** mantelon sur la vesthokon: kabátot a ruhafogásra akaszt **~i** ordenon sur lia brusto: rendjelet a mellére akaszt **~i** pentrajon sur la muro: festményt a falra akaszt; **2. tr** összekapcsol, összeakaszt, beakaszt, bekapcsol **~i** bonvolu **~i** la sekurzonojn: legyenek szívesek bekapcsolni a biztonsági övet **~i** la boaton per hokstango: csáklával megakasztja a csónakot **~i** vagonon kun lokomotivo: vagont mozdonyal összekapcsol; **3. tr** átv megragad, erősen tart **~u** vin al mi: kapaszkodj belém **~li** **~is** la randon de la boato: megragadta a csónak szélét; **~iĝi:** **1. ntr** belekapaszkodik, beakad, beleakad, ráakaszkodik **~kardoj** **~iĝis** al mia pantalono: bogáncs akaszkodott a nadrágomba **~la** infano **~iĝis** al sia patrino: a gyermek belekapaszkodott az anyjába; **2. ntr** ragaszkodik vkihez (al) **~iĝi** al la malnova kutimo: ragaszkodik a régi szokáshoz **~li** **~iĝis** al sia malnova amatino: ragaszkodott a régi kedveséhez; **~ilo:** akasztó, kampó, horog, kapocs **~ilo** de remorko: utánfutó horga **~ilo** por vestoj: ruhafogas; **al~i:** **1. tr** ráakaszt, hozzákapcsol; **2. tr** átv csatol, mellékel; **al~iĝi:** *ntr* ráakaszkodik, hozzákapcsolódik vkihez v. vmihez (al) **~al~iĝi** kiel lapo: ragad, mint a bojtorján **~avarulo** **~avide** **al~iĝas** al mono: a fősvény möhön ragaszkodik a pénzhez **~hedero** **al~iĝas** al muro: a borostyán a falba kapaszkodik **~li** ĝene **al~iĝis** al sia nova konato: zavaróan ráakaszkodott az új ismerősére; **al~aĵo:** csatolmány, melléklet; **de~i, mal~i:** **1. tr** lekaszt **~de~i** la ĉapelon: lekasztja a kalapját; **2. tr** lekapcsol, szétkapcsol **~mal~i** la remorkon de la kamiono: lekapcsolja az utánfutót a vontatóról; **dis~i:** *tr* szétkapcsol **~dis~i** vagonojn: vagonokat szétkapcsol; **kun~i:** *tr* egybekapcsol, összekapcsol; **~triki:** *tr* horgol *szin* kroĉeti; **~trikilo:** horgolótű *szin* kroĉetilo

U invitkroĉi, okulkroĉa

kroĉet/i=*tr* horgol *szin* kroĉetriki; **~aĵo:** horgolt holmi, horgolt áru; **~ilo:** horgolótű *szin* kroĉetrikilo; **~ita:** horgolt **~ita** tablokovrilo: horgolt asztalterítő

krokant/o=*gaszt* grillázs; **~bonbono:** *gaszt* grillázsbonbon

kroked/o=*gaszt* krokett

kroket/o=*sp* krokett; **~i:** *ntr* *sp* krokettezik; **~isto:** *sp* krokettjátékos

krokiz/i=*tr* műv felvázol, leskiccel; **~o:** **1. műv** kroki, vázlat, skicc; **2. ir** vázlat

krokodil/o=*áll* krokodil (Crocodylus); **~a:** krokodil **~** **~a** ledo: krokodilbőr **~aj** larmoj: *átv* krokodilkönnyek; **~i:** *ntr* *eo* *pej* krokodilkodik (eszperantisták között anyanyelven beszél); **~eto:** ruhaacsipesz, szárítósacsipesz *szin* tukpinĉilo; **~gardulo:** *áll* krokodilusmadár (Pluvianus aegyptius)

krokus/o=*növ* sáfrány, krókusz (Crocus)

krom=**I.** előjárószo; **krom:** *vmin* v. *vkín* kívül **~ĉu** ni ne povus ion alian fari **krom** trinki kaj manĝi?: az iváson és evésen kívül nem tudnánk valami mást csinálni? **~krom** la praktika Esperanto havas ankaŭ idean flankon: a gyakorlatin kívül az eszperantónak van eszmei oldala is **~krom** laŭdoj vi ricevis nenion por via laboro: dicséreten kívül semmit sem kaptál a munkáért **~krom** ni neniu ĉeestis: rajtunk kívül senki sem volt jelen **~krom** studi, mi volus ankaŭ sporti: tanuláson kívül sportolni is szeretnék **~krom** tio, ke: azon kívül, hogy **~krom** vi neniu venis: rajtad kívül senki sem jött el **~krom** ke: amellett hogy **~krom** sen: hacsak nem **~krom** tio: ezenkívül, azonkívül, emellett, amellett; **II.** előképző; **krom~:** mellék~, pót~, plusz~, külön~ **~kromakcento**, **kromĉaro**, **kromhoro**, **kromlabori**, **krominstrui**, **kromleciono**, **kromnomi**; **III.** önállóan; **kroma:** további, plusz, járulékos **~dek** **kromaj** personoj aliĝis al la kongreso: tíz további személy jelentkezett a kongresszusra **~kromaj** taskoj: további v. plusz feladatok; **krome:** azonkívül, ezenkívül, emellett, amellett, pluszban **~kaj** **krome** kaj **krone:** és mindezek tetejébe **~li** havis **krome** ankaŭ monon: azonkívül volt pénze is; **kromajo:** **1.** ráadás, plusz dolog, extra, kiegészítő; **2. inf** plug in, beépülő modul

krom/o=**~**kromio

Kromanjon/o=*geo* Cro-Magnon

kromat/a=**1. fiz** kromatikus, szín~, színes; **2. zene** kromatikus **~kromata** gamo; **mono~a:** *fiz* egyszínű, egyfrekvenciájú, monokromatikus **~mono~a** lumo: egyszínű fény, monokromatikus fény; **mono~igilo:** *fiz* monokromátor

kromatid/o=*biol* kromatid, kromatida

kromatin/o=*biol* kém kromatin; **~ero:** *biol* nukleoszóma *szin* nukleosomo

kromatografi/o=*kém* kromatográfia **~o** sur maldika tavolo:

vékonyréteg-kromatográfia **~likva** **~o:** folyadék-kromatográfia

U gaskromatografio, ĝelkromatografio

kromi/o=*kém* króm (Cr) **~a** diklorido: króm(II)klorid **~a** triklorido: króm(III)klorid; **~i:** **1. tr** *koh* krómoz, krómmal bevon; **2. tr** krómoz (>bőr); **~ato:** *kém* kromát **~bikromato:** *ex* **~**dikromiato **~di~ato:** dikromát; **~ilo:** *kém* kromilgyök; **~flavo:** *kém* krómsárga

kromist/oj=*növ* növényyszerűek, színes moszatok, kromiszták (Chromista)

kromit/o=*ásv* kromit

kromleĥ/o=*tört* kromlech (megalitikus emlékhely)

kromofor/a=*kém* színhordozó, kromofor **~a** grupo: színhordozó v. kromofor csoport

kromofotografi/o=*fot* színes fényképezés

kromolitografi/o=*knyv* színes könyomás, kromolitográfia; **~aĵo:** *knyv* színes könyomat

kromoplast/o=*növ* kromoplasztisz *szin* karotenplastido

kromosfer/o=*csill* kromoszféra

kromosom/o=*biol* kromoszóma **~homologaj** **~oj:** homológ kromoszómák **~neseksa** **~o:** A-kromoszóma, testi kromoszóma, autoszóma *szin* aŭtosomo **~seksa** **~o:** ivari kromoszóma, nemi kromoszóma, heteroszóma, heterokromoszóma *szin* heterosomo; **~aro:** *biol* kromoszómaállomány *szin* kariotipo **2;** **~paro:** *biol* kromoszómapár

kromotipi/o=*knyv* kromotípia

Kromvel/o=*tört* (Oliver) Cromwell

kron/o=**I.** kör alakú dísz

1. koszorú **~funebra** **~o:** gyászkoszorú; **2.** koszorú (fejen) **~civita** **~o:** *tört* corona civica (polgári érdemekért adott koszorú) **~fianĉina** **~o:** menyasszonyi koszorú **~la** dorna **~o** de Jesuo: Jézus töviskoronája **~laŭra** **~o:** babérkoszorú **~nupta** **~o:** nászkoszorú **~rempara** **~o:** *tört* bástyakorona (a bástyára elsőként felhágónak) **~ŝipa** **~o:** *tört* hajókorona (az ellenséges hajóra elsőként átugrónak) **~triumfa** **~o:** győzelmi koszorú; **3.** korona **~imperia** **~o:** birodalmi korona **~imperiestra**, *reĝa*, *princa*, *grafa*, *markiza*, *barona* **~o:** császári, királyi, hercegi, grófi, márkai, bárói korona **~la** duobla **~o** de la faraonoj: a fáraók kettős koronája **~la** Sankta **~o** de Hungario: Magyarország Szent Koronája **~la** triobla **~o** de la papoj: a pápák hármas koronája **~tomba** **~o:** halotti korona; **II.** korona alakú tárgy, dolog; **1.a** *növ* fakorona; **1.b** *növ* koronácska, coronula; **1.c** *növ* mellékpárta, coronula *szin* kromkorolo **~imperiestra** **~o:** császárszakáll, császárkorona (Fritularia imperialis); **2.** tonzúra *szin* tonsuro **2;** **3.** korona (ékkő felső része); **4. anat** fogkorona; **5. áll** pártá, korona (pata fölötti rész); **6. tech** korona alakú tárgy, gyűrű **~o** de borilo: fűrókorona **~o** de horloĝo: óra felhúzó koronája **~o** de sonorilo: harangkorona **~o** de tranĉilo: késnyél fémgyűrűje; **7.** korona vízjeles papír (36 x 46 cm); **8.** korona (pénznem); **9. nyt** *eo* félkör, félkörös ékezet (diakritikus jel); **III.** átvitt értelemben

1. koszorú, korona (>jutalom, érdem, dicsőség) **~la** **~o** de martireco: a mártíromság koszorúja **~ne** **~o** sen kruco: nincs korona kereszt nélkül; **2.** korona (>uralkodás, uralkodói hatalom) **~aspiri** al la **~o:** a koronára vágyik **~la** bienoj de la **~o:** a korona birtokai; **3.** korona (>befejezettség) **~la** homo estas la **~o** de la kreado: az ember a teremtetés koronája **~meti** la **~on** al la granda verko: felteszi a koronát a nagy műre; **~o:** *csill* Korona **~Aŭstrala** **~o:** Dél Koronája, Corona Australis **~Boreala** **~o:** Északi Koronája, Corona Borealis; **~i:** **1. tr** megkoszorúis **~i** *per* floroj: virággal koszorúz; **2. tr** megkoronáz **~Napoleono** **~is** *sen* imperio: Napóleon császárra koronázta magát; **3. tr** *orv* koronát tesz (fogra); **4. tr** *átv* koronáz **~kupolo** **~as** la palacon: kupola koronázza a palotát **~la** fino **~as** la verkon: jó vég köti a munka koszorúját **~liajn** *klopodojn* **~is** sukceso: törekvéseit siker koronázta; **~ado:** **1.** megkoszorúzás; **2.** megkoronázás; **~aĵo:** gysz korona (fogon) *szin* dentokrono **2;** **~eto:** **1. tört** nemesi korona; **2. ex** *átv* szüzesség; **~iĝi:** *ntr* koronát kap, megkoronázódik **~mia** laboro fine **~iĝis** per sukceso: a munkámat végül siker koronázta; **sen~iĝi:** *tr* koronájától megfoszt **~sen~iĝi** arbon: fa koronáját levágja **~sen~iĝi** reĝon: királyt koronájától megfoszt; **~efluvo:** *vill* koronakisülés; **~juveloj:** koronaékszerek; **~kuko:** *gaszt* kuglóf; **~princo:** koronaherceg, trónörökös *szin* tronprinco

U adventokrono, dentokrono, glorkrono, harkrono, ĵaketkrono, laŭrokrono, lumkrono, mirtokrono

Kron/o=*mit* Kronosz; **~oido:** *mit* kronoida **~Hadeso**, **~Poizidono**, **~Zeŭso** estas **~oidoj:** Hádész, Poszeidón, Zeusz kronoidák

kronaksi/o=*ex* *biol* chronaxia

kronik/o=**1. tört** krónika **~la** **~o** de la Sennomulo: Anonymus krónikája **~la** **~o** estas dulibra verko en la Malnova Testamento: a Krónika kétkötetes mű az Ószövetségben; **2.** krónika, híradó (>újság, tv) **~la** **~o** de la tago: a nap krónikája **~la** vespera **~o:** az esti krónika **~sporta** **~o:**

sportírádó *teatra ~o: színházi krónika; ~oj: *bibl* Krónikák könyve (Krón) *szin* Paralipomenoj; ~i: *tr* krónikában elmesél; ~a: krónika~; *mn* krónikás; ~isto: **1.** tört krónikás; **2.** híradós, híradószerkesztő (>újság, tv)

kronik/a=*orv* idült, krónikus ~a malsano: idült v. krónikus betegség
kronograf/o=*fiz* kronográf, időíró, időregisztráló készülék
kronologi/o=*tört* kronológia, időrend; ~a: időrendi, időrendbeli, kronológiai ~a ordo: időrend, kronológiai sorrend ~a tabelo de la hungaraj reĝoj: a magyar királyok időrendi táblázata
kronometr/o=**1.** hajó kronométer; **2.** stopperóra *szin* klikhorloĝo; ~i: *tr* kronométerrel v. stopperórával mér; ~io: *fiz* időmérés, kronometria; ~isto: **1.** *fn* *sp* időmérő; **2.** *fn* *ip* normázó, normaidőmérő
kronostratigrافي/o=*ásv* időrétegtan, kronostratigráfia
krop/o=**1.** áll begy, ingulvies; **2.** *orv* ne golyva ☞ strumo; **post-o**: áll zúza, örlőgyomor; ~oŝtopi: *tr* töm(éssel hízal) ~oŝtopi anseron: libát töm

kros/o=ritka közl útkeresztződés ☞ vojkruciĝo
krosopterig/oj=áll bojtosúszások (Crossopterygii)
krotal/o=áll csörgőkígyó (Crotalus) *szin* sonserpento
krotalari/o=*növ* Crotalaria *junka ~o: bengálíkender, szunnkender (C. juncae)

kroton/o=*növ* kroton (Croton); ~alo: kém krotonaldehid, 2-butenál; ~ata acido: kém krotonsav; **izo~ata acido**: kém izokrotonsav
krozi=**1.** *ntr* kat hajó cirkál, járörözik; **2.** *ntr* hajó sétatut teszt; **3.** *ntr* inf szörfözik, interneten böngész *szin* retumi; ~anto: **1.** *fn* kat cirkáló, járöröző; **2.** *fn* inf szörföző, böngésző, internetező; ~ilo: *inf* böngészőprogram; ~isto: ☞ krozoŝipo; ~misilo: kat cirkálórakéta, robotrepülőgép *szin* flugilraketo; ~rapido: hajó utazósebesség; ~oŝipo: *fn* kat hajó cirkáló, járőrhajó *helpa ~oŝipo: *fn* segédcirkáló
krozofor/o=*növ* Chrozophora *tinktura ~o: lakmusznövény, lakmuszű, festőkroton (C. tinctoria)

kruc/o=**1.** vall kereszt (a négy égtáj szimbóluma); **2.** ált kereszt (alakú tárgy) *glavtenilo en formo de ~o: kereszt alakú kardmarkolat *Ruĝa ~o: Vöröskereszt *Suda ~o: csill Dél Keresztje, Crux; **3.** tört kereszt (kivégzőeszköz) *apud la ~o de Jesuo staris Sankta Maria: Jézus keresztje mellett állt Szűz Mária; **4.** *kr* feszület, kereszt *ĉevoja ~o: útszéli v. út menti kereszt *porti ~on en procesio: körmenetben feszületet visz *starigi ~on sur tombon: sirra keresztet állít; **5.** *átv* kereszt *bataloj inter la ~o kaj Lunarko: a kereszt és a félhold közötti küzdelmek *kiu ne prenas sian ~on kaj sekvas post mi, tiu ne estas inda je mi: *bibl* aki nem veszi fel keresztjét, és nem követ engem, nem méltó hozzám *preni sur sin la ~on de la edukado: magára veszi a nevelés keresztjét; **6.** cím kereszt *andrea ~o: andráskereszt *ansa ~o: füles kereszt *antonia ~o: antalkereszt *apostola ~o, duobla ~o: apostoli kereszt, kettős kereszt *greka ~o: görög kereszt *jerusalema ~o: jeruzsálemi kereszt *latina ~o: latin kereszt *lorena ~o: lotharingiai kereszt *malta ~o: máltai kereszt *ortodoksa ~o: ortodox kereszt, orosz kereszt *papa ~o: pápai kereszt; **7.** kereszt (>kitüntetés) *Fera ~o: vaskereszt *Granda ~o de Malto: máltai nagykereszt; ~a: kereszt~, kereszt alakú, keresztés, átlós, keresztben lévő ~a entranĉo: kereszt alakú bevágás, keresztthorony ~a morto: keresztthalál ~a punkto: metszéspont *Sankta~a Provinco: *geo pol* Szentkeresztí vajdaság (PL); ~e: keresztben, kereszt alakban; ~i: **1.** *tr* keresztbe tesz v. rak ~i la brakojn: keresztbe teszi a karját ~i la kruojn: keresztbe teszi a lábát ~i la spadojn: *átv* összeakasztodik, öltre megy, tengelyt akaszt vkivel (kun) *resti kun ~itaj brakoj: *átv* öltre tett kézzel ül, télenkedik; **2.** *tr* keresztiez ~i lajn intencojn: keresztiezi a szándékait *niaj vojoj ~is sin: útjaink keresztiezték egymást; **3.** *tr* *biol* keresztiez ~i virĉevalon kun azenino: mént számarkancával keresztiez; ~aĵo: **1.** metszéspont, keresztződés; **2.** *biol* hibrid *szin* hibrido; ~igi: ☞ kruci; ~igo: **1.** keresztberakás; **2.** *sp* pengékötés (>vívás) *kvarta ~igo: belső pengékötés *prima ~igo, septima ~igo: körkötés *sekunda ~igo, oktava ~igo: alsó pengékötés *tercia ~igo, seksta ~igo: külső pengékötés; ~iĝi: **1.** *ntr* keresztieződik, keresztiezi egymást *tie fervojo ~iĝas kun ŝoseo: ott vasút keresztieződik közúttal *la vojoj ~iĝas antaŭ la urbo: az utak a város előtt keresztieződnék *niaj interesoj ~iĝis: érdekeink keresztiezték egymást *niaj leteroj ~iĝis: a leveleink elkerülték egymást; **2.** *ntr* *biol* keresztieződik *se tritiko kaj sekalo kruciĝas, fariĝas tritikalo: ha a búza és a rozs keresztieződik, tritikálé lesz belőlük; ~iĝo: **1.** keresztieződés ~iĝo de interesoj: érdekek keresztieződése ~iĝo de pafoj: lövések keresztieződése; **2.** *biol* ~iĝo de diversaj specioj: különböző fajok keresztieződése; **3.** közl útkeresztződés *szin* vojkruciĝo; ~iĝejo: ☞ vojkruciĝo; ~isto, ~ulo: *fn* *kr* tört kat kereszties *szin* krucmilitisto ~ista militiro: kereszties hadjárat; ~umi: *tr* tört jog kereszties feszít, megfeszít *Jesuo estis ~umita inter du latronoj: Jézust két lator között feszítették meg *Jesuo, la ~umito: Jézus, a Megfeszített; ~umado: tört

jog kereszties feszítés, megfeszítés; **de-igi**: *tr* levesz a keresztől; **de-igo**: levétel a keresztől; **inter-igo**: **1.** *anat* X alakban keresztieződés, decussatio; **2.** *biol* rekombináció (>génék); ~bekulo: ☞ loksis; ~brako: *tech* keresztkar; ~entranĉo: *tech* keresztthorony; ~hava: kereszties, keresztel bíró; ~kardo: ☞ ringio; ~kavaliro: *kr* tört kat kereszties lovag; ~konekto: *vill* keresztkapcsolás; ~kvociento: *mat* kettősvizony; ~ligno: rétegelt lemez; ~loko: keresztieződés; ~milito: *kr* tört kat kereszties háború; ~militisto: *fn* *kr* tört kat kereszties *szin* krucisto; ~navo: *ép* kereszthajó *szin* transepto; ~referenco: *knyv* keresztiezhivatkozás; ~osigni: *tr* *kr* keresztet vet *la popolo ~osignis sin: a nép keresztet vetett; ~osigno: *kr* keresztjel, keresztietés *li faris ~osignon al si: keresztet vetett; ~pasi: *tr* közl keresztiez *la kamiono ~pasis la vojon: a kamion keresztiezte az utat; ~vojo: *kr* keresztút; ~vortenigo: keresztietjévény

Űaksokruco, fadenkruco, fenestrokruco, garbokruco, hokokruco, krurkruca, mankruca, meritkruco, ogivkruciĝo, rozkrucismo, sagokruco, ŝpatkruco, trefkruciĝo, turnokruco, vojkruciĝo

krucifer/oj=☞ brasikacoj

krucifiks/o=*kr* feszület

kruc/o=korsó, kancsó, kanna *longe ĉerpas la ~o, ĝis ĝi fine rompiĝas *Z:* közm addig jár a korsó a kútra, míg el nem törik

Űakvokruĉo, akvokruĉeto, argilkruĉo, benzinkruĉo, bierkruĉo, bolkruĉo, fajfokruĉo, kafkruĉo, kakaokruĉo, ladkruĉo, lavkruĉo, meskruĉeto, mezurkruĉo, tekruĉo, varmokruĉo, vinagrokruĉeto, vinkruĉeto

krud/a=**1.** nyers (megmunkálatlan, feldolgozatlan) ~a fero: *koh* nyersvas ~a frukto, viando: nyers gyümölcs, hús ~a grundo: *agr* szántatlan föld ~a lano: *tex* nyersgyapjú ~a ledo: nyers bőr ~a marmoro: nyers v. megmunkálatlan márvány ~a petrolo: kém nyersolaj ~a prilaboro: *ip* nyers megmunkálás, előmegmunkálás; **2.** *átv* nyers, durva, faragatlan (kellemetlenül ható) ~a konduto: faragatlan viselkedés ~a skizo: nyers v. kidolgozatlan vázlat ~a vino: kiforratlan bor, murci ~a voĉo: durva hang ~aj koloroj: nyers színek ~e skulptita seĝo: durván faragott székek; **3.** *átv* nyers, durva, erőszakos, goromba ~a perforto: nyers erőszak ~a respondo: goromba válasz ~a vento: goromba szél ~a vetero: kellemetlen időjárás ~aj fortoj de la naturo: a természet nyers erői; **4.** nyers, faragatlan, otromba, civilizálatlan ~aj manieroj: civilizálatlan modor ~a traktado: nyers bánásmód; ~aĵo: **1.** *ip* *gaszt* nyersanyag, nyers élelmiszer; **2.** nyerseség, durvaság, gorombaság (tett, gesztus); ~eco: nyerseség (állapot, tulajdonság); ~ulo: nyers v. faragatlan ember, tuskó, bunkó ~ulon ~ulo tretas: közm aki bottal köszön, annak doronggal válaszolnak *se vi ~ulon salutas, li vin tutan engultos *Z:* adj szállást a tótnak, kiver a házadból; **mal-a**: finom, kidolgozott; ~fero: *koh* nyersvas; ~formi: **1.** *tr* durván formáz, nagyolva kialakít; **2.** *tr* *ip* nagyol, előalakít; ~giso: *koh* nyersöntvény; ~ledo: nyersbőr; ~materialo: *ip* nyersanyag; ~rabotilo: *tech* nagyológyalu; ~ŝtono: terméskő, macskakő *pavima ~ŝtono: nyers burkolatkő

Űmineralkrudajo

kruel/a=kegyetlen, kíméletlen ~a tirano: kegyetlen zsarnok ~a sorto: kegyetlen sors; ~aĵo: atrocitás, kegyetlenkedés *diktatoro konata pro siaj ~aĵoj: kegyetlenkedéseiről ismert diktátor *fari ~aĵojn: kegyetlenkedik; ~eco: kegyetlenség *ĉu vi akuzas min pri ~eco?: te vádolsz engem kegyetlenséggel?

kruorkorn/o=☞ kurbkomo

krur/o=*biol* véralvadék, coagulum *szin* sangokoagulajo

krup/o=*orv* diftériás torokgyulladás v. gégelob, krupp *szin* difteria laringito

krupier/o=jték krupié

krupuk/o=*gaszt* krupuk, indonéz rákchips v. rákszirom

krul/a=**1.** láb (végtag) *havi lignajn ~ojn: falába van *homo havas du, ĉevalo kvar ~ojn: az embernek kettő, a lónak négy lába van *kien portas vin la ~oj?: hová visz az utad?, merre tartasz? *li konfidis sin al siaj ~oj: futásnak eredt *streĉi la ~ojn por eterne: beadja a kulcsot, feldobja a talpát; **2.** *anat* lábszár, crus *la ~o troviĝas inter la genuo kaj piedo: a lábszár a térd és a lábfej között található; **3.** *átv* szár, láb (alakú tárgy) ~oj de seĝo: székek lábai *la du ~oj de la cirkelo: a körző két szára; ~aĵo: *gaszt* comb, láb *fritita kokina ~aĵo: sült csirkecomb; ~ingo: **1.** kat lábvért *szin* krurkiraso; **2.** lábszárvédő *szin* krursirmilo; ~umo: **1.** csizmaszár; **2.** nadrágszár; **dis-e**: terpesztett v. szétvetett lábbal; **dis-ado**: *sp* spárpa, terpesz; **inter-igi**: *tr* két lába közé vesz v. fog; **kvar-e**: négykézláb; **unu-a**: féllábú; ~falĉi: *tr* elgáncsol; ~falĉo: gáncs, gáncsolás; ~kiraso: kat lábvért *szin* kruringo **1**; ~kruce: törökülésben; ~protezo: gysz müláb; ~ŝirmilo: **1.** lábszárvédő *szin* kruringo; **2.** kat lábvért *szin* krurkiraso; ~ungo: áll sarkantyú *szin* ergoto **1**; ~zono: *tex* térdfix, térdszalag *szin* ĝartero

Ukurbakrura, seğokruru, valgakrura

krust/o=1. *gaszt* héj, bevonat *čokolada ~o de torto: torta csokoládés bevonata *~o de fromaço, pano: sajt, kenyér héja; **2.** *gaszt* tölténivaló tészta; **3.** *ált* kéreg *~o de sekiğinta šlimo: megszáradt iszap kérge; **4.** *orv* var; **5.** *áv* földkéreg; ~**aço**: *gaszt* krusztád, töltött ropogós tészta; ~**eca**: kérges, kéregszerű; ~**eto**: *gaszt* pirított kenyérkocka (>köret); ~**igi**: *ntr* kérgesedik, kéreggel borítódik; ~**uloj**: ☞krustacoj *dekpiedaj ~uloj: ☞dekapodoj

Ukaldronkrusto, pankrusto, terkrusto, variolkrusto

krustac/oj=áll rákok (Crustacea)

krut/a=meredek *~a klifo: meredek szikla *~a vojo: meredek út; ~**i**: *ntr* ige meredek, meredeken áll, meredeken esik; ~**aço**: *geo* szakadék, meredély, meredek part; **inter~ejo**: *geo* hasadék, szurdok; **mal~a**: enyhe (>lejtő); ~**flanko**: meredek oldal

kružad/o=cruzado (pénznem)

kruzejr/o=ex cruseiro (pénznem)

ks-ks!=hgut cicic!

Ksant/o=☞Skamandro

ksantelasm/o=orv xanthelasma

ksanti/o=növ szerbtövís (Xanthium)

ksantin/o=kém xantin

Ksantip/o=Xanthipposz (utónév); ~**ino**: Xantippa (utónév)

ksantofil/o=kém xantofil

ksantoprotein/o=kém xantoprotein

ksantom/o=orv xanthoma; ~**ozo**: *orv* xanthomatosis

ksantosom/o=növ aranybibe (Xanthosoma)

Ksaver/o=Xavér (utónév)

ksenartr/oj=áll vendégizületesek (Xenarthra) *szin* gastartikuloj

ksenofob/o=fn idegengyűlölő, xenofób; ~**io**: *pol* idegengyűlölet, xenofóbia

Ksenofon/o=fil Xenophón

ksenon/o=kém xenon (Xe)

Kserks/o=tört Xerxész vő. Ahašverošo

kseroderm/o=orv száraz bőr, xeroderma

kserofit/oj=növ szárazságtűrő növények (Xerophyta)

kseroftalmi/o=orv xerophthalmia

kserografi/o=knyv xerográfia, elektrofotográfia

ksestobi/o=áll Xestobium

ksi=knyv ξ, kszí, (görög 'x' betű) *szin* ksio

ksifi/o=áll kardhal (Xiphias) *szin* glavfišo, spadfišo

ksifoid/o=anat kardnyúlvány, kardporc, processus xyphoideus

ksifozur/oj=áll kardfarkú rákok, törfarkú rákok (Xiphosura) *szin* ponardvostuloj

ksil/o=kém xilgyök; ~**ozo**: *kém* xilóz; ~**ito**: *kém* xilit; ~**itolo**: *kém* xilitol

ksilari/o=növ agancsgomba (Xylaria) *cervokorna ~o: szarvasagancsgomba (X. hypoxylon) *szin* cervokorna fungo

ksilem/o=növ farész, xilem, xylema

ksilen/o=kém xilén, xilol (>kereskedelem)

ksilofon/o=zene xilofon, facimbalom

ksilograf/o=műv fametsző, xilográfus; ~**i**: *tr* műv fametszetet készít;

~**aço**: *műv* fametszet *szin* lignogravurajo; ~**io**: *műv* fametszés, xilográfia *szin* lignogravuro

ksiloste/o=növ ükörke, ükörkelonc (Loniceria xylostium)

ksi/o=☞ksi

ksos/o=fn xhosza, xhosa; ~**a**: *mn* nyt xhosza, xhosa (xh)

kšatri/o=tört kšatrija, harcos (harcosok kasztjába tartozó)

ktenofor/oj=áll bordásmedúzák (Ctenophora)

ku/o=knyv q (betű)

Kuala-Lumpur/o=Kuala Lumpur *~o estas la ĉefurbo de Malajzio: Kuala Lumpur Malajzia fővárosa

kub/o=1. *mat* kocka, szabályos hatlap *szin* regula sesedro; **2.** *jték* dobókocka *szin* jetkubo *la ~oj jam falis, la ~oj estas jam jetitaj: a kocka el van vetve; **Rubik~o**: Rubik-kocka; **3.** *gaszt* kocka, (kocka alakú) darab *~o de lardo: „katona”, szalonnakocka *tranču la viandon en ~ojn: vágd a húst kockákra; **4.** *mat* köb *la ~o de 3 estas 27: 3 a köbön 27; ~**a**: **1.** kocka~, kocka alakú *~a ŝtono: kocka alakú kő; **2.** *fiz* ásv köbös *~a kristalo: köbös kristály; **3.** *mat* köb~ (>térfogat) *~a futo: köbláb *~a metro: köbméter; **4.** *mat* harmadfokú *szin* triagrada; **5.** *mat* köb~ vő. kuba radiko; ~**i**: *ntr* vmennyi az űrtartalma *či tiu barelo ~as 300 litrojn: ennek a hordónak 300 liter az űrtartalma; ~**etigi**: *tr* kockára vág, felkockáz *~etigi karoton: sárgarépat felkockáz; ~**igi**: **1.** *tr* *mat* köbre emel; **2.** *tr* űrtartalmat mér, köből *~igi grenon: gabonát köből; ~**ismo**: *műv* kubizmus; ~**isto**: *műv* kubista; ~**oido**: *anat* köbcsont, os cuboideum; ~**ludi**: *ntr* *jték* kockázik, kockajátékot játszik; ~**okru**: kocka alakú kanná; ~**sukero**: *gaszt* mokkaucukor; ~**suŝio**: *gaszt* szusikocka

Ujetkubo, ludkubo, sukerkubo

Kub/o²=geo pol Kuba (CU); ~**a**: kubai; ~**ano**: *fn* kubai lakos

Kuban/o=geo Kubány (folyó)

kubeb/o=növ kubébabors (Piper cubeba)

kubut/o=1. *anat* könyök, cubitus *apogi sin sur la ~oj: felkönyököl, könyökére támaszkodik *havi la ~ojn kontuzitaj: lezúzta a könyökét *labori per pintaj ~oj: *átv* könyököl; **2.** *átv* könyök (alakú tárgy) *~o de jakó: zakó könyöke *~o de tubo: csőkönyök *~o de vojo: útkanyar, útkönyök; ~**i**: *ntr* könyököl, könyökére támaszkodik; ~**umi**: *tr* könyökével meglök, könyökével oldalba bök; ~**apoge**: könyökölve, könyökére támaszkodva; ~**borilo**: *tech* furdancs, mellfürdő; ~**kiraso**: *kat* könyökvért; ~**osto**: *anat* singcsont, alkarcsont, ulna; ~**ŝirmilo**: könyökvédő

Uriverkubuto, vojokubuto

kudr/i=tr varr vő. stebi *~i manikojn al palto: kabátra ujjat varr *~i pantalonon: nadrágot varr; ~**o**: **1.** varrás; **2.** varrat *la felsako likas ĉe la ~oj: a tömlő ereszt a varratoknál; ~**adi**: *tr* varrogat; ~**aço**: *tex* varrás, varrt holmi; ~**ejo**: varroda, szabóság; ~**ero**: öltés *ĉena ~ero: láncöltés *kuranta ~ero: folyamatos öltés, folyóöltés *randa ~ero: szegélyöltés *retroira ~ero: visszaöltés; ~**ilo**: **1.** varróút *serĉi ~ilon en fojnstako: tűt keres a szénakazalban; **2.** *ne* varrógép ☞kudromaŝino, stebilo; ~**ilafujo**: varródoboz; ~**ilego**: *fn* ár (szerszám) *szin* aleno; ~**isto**: *tex* szabó *szin* tajloro; ~**istino**: *tex* varrónő *szin* tajlorino; **al~i**: *tr* felvarr, rávarr, hozzávarr, odavarr *al~i butonon: gombot felvarr *al~i kolumon: gallért felvarr; **ĉirkaŭ~i**: *tr* körbevarr, beszeg; **duon~i**: *tr* félcel, összeférel; **en~i**: *tr* bevarr vmit vhov *en~i monon en la subŝtofon: pénz varr be a bélésbe; **en~iligi**: *tr* befűz (cérnát) vő. tredi *en~iligi fadenon: fonalat befűz; **kun~i**: *tr* összevarr *kun~i foliojn en broŝuron: lapokat fűzté varr össze *kun~i la lipojn de vundo: a sebszéleket összevarrja; **mal~i**: *tr* (varrást) felfejt; **mal~igi**: *ntr* (varrás) felfejtődik; **pret~i**: *tr* készre varr; **pret~ita**: készre varrt; **re~i**: *tr* visszavarr *re~u al mi ĉi tiun butonon: varrd vissza nekem ezt a gombot; **sen~a**: varrat v. varrás nélküli *sen~aj ŝtrumpoj: varrás nélküli harisnya; **sur~i**: *tr* rávarr *sur~ita poŝo: rávarrott zseb; ~**arto**: *tex* ruhatervezés, ruhaművészet; ~**ofadeno**: *tex* cérna *szin* tvirno; ~**olinio**: *tex* varrat; ~**omaŝino**: *tex* varrógép *szin* stebmaŝino; ~**otablo**: varróasztal

Udradkudrilo, flikkudri

kuf/o=1. *tex* főkötő, fejkötő, fityula; **2.** *áll* tollbóbíta

3. *a* *növ* becősapka (>mohák)

3. *b* *növ* gyökérsüveg; **4.** *anat* csuklya, galea *naskigi kun ~o sur la kapo: burokbán született

U noktokufo, Ruĝkufulineto

Kuf/o=geo Kúfa; ~**a**: **1.** kúfai; **2.** *knyv* kufikus *~a skribo: kufikus (óarab) írás

kugl/o=kat golyó, lövedék *fajrostreka ~o: nyomjelző lövedék, fényjelző lövedék *szin* spurkuglo; ~**ego**: *kat* ágyúgolyó; ~**etaço**: sörét; ~**ingo**: *kat* hüvely (>lövedék); ~**obuso**: *kat* srapel *szin* ŝrapnelo; ~**oludi**: *ntr* *jték* golyózik; ~**omontrolo**: *inf* hanyattégér, track ball *szin* renversita muso, stírglobo; ~**opafilo**: *kat* löfegyver

Ulmukuglo, spurkuglo

kuir/i=tr *gaszt* (ételt) készít, főz, süt *~i sorĉan trinkaĵon: bájitalt készít *~i supon: levest főz *~i teon: teát főz *~i viandon: húsételt készít *malmole ~ita ovo: keménytojás *mole ~ita ovo: lágy tojás; ~**açi**: *tr* *pej* kotyvaszt; ~**o**; ~**ado**: főzés; ~**aço**: főtt étel, főzet; ~**ejo**: konyha; ~**eti**: *tr* kis lángon főz; ~**igi**: *ntr* fő *~igi en la propera suko: *átv* is saját levében fő; ~**ilo**: főzőedény, főzőalkalmatosság; ~**isto**: szakács, kukta *~iston vapore satigas Z: *közm* a szakács jóllakik az étel szagával is *tro da ~istoj kaĉon difektas Z: *közm* sok szakács elsózta a levest; ~**istino**: szakácsnő; **ĉef~isto**: séf, konyhafőnök, főszakács; **fuŝ~isto**: *pej* kontár szakács; **duon~ita**: *gaszt* félíg főtt, félíg nyers; **ne~ita**: *gaszt* főtlen, nyers; **tro~igi**: *ntr* leég, odaég, odakozmál; ~**aparato**: főzőkészülék; ~**arto**: *gaszt* szakácsmesterség, szakácsművészet, konyhaművészet, kulinária; ~**arta**: konyhaművészeti, kulináris; ~**bani**: *tr* *gaszt* (forró vízben) főz; ~**bano**: *gaszt* vízfóralós melegítés; ~**forno**: (konyhai) tűzhely, sparherd *szin* fornelo; ~**dometo**: nyári konyha; ~**krado**: *gaszt* főzőrács; ~**kulero**: főzőkanál; ~**libro**: szakácskönyv; ~**plato**: *gaszt* főzőlap, platni *elektra ~plato: vill (villamos) főzőlap, rezsó; ~**poto**: főzőedény, fazék, lábas; ~**preta**: konyhakész; ~**pretaço**: konyhakész étel; ~**salo**: *gaszt* konyhasó; ~**ŝranko**: konyhaszekrény; ~**vazo**: *gaszt* főzőedény, konyhai edény

Ubolkuiri, gaskuiri, kaskuiri, premkuiri, vaporkuiri

Kujavi/o=geo Kujavia *~aPomeria Provinco: *geo* pol Kujávia-Pomerániai vajdaság (PL)

kuk/o=1. *gaszt* sütemény *al ~o kaj kaso ĉiam venas amaso Z: *közm* sok bogár gyűl ott össze, hol sok a tej *de pli da suko ne malboniĝas la ~o

Z: közm a bélesnek nem árt a vaj, a jóból sosem elég *eē per dolča ~o vi min ne allogos *Z: a világ minden kincséért se* *seka ~o: száraz sütemény; ~*aĵo*: *gaszt* guba *~aĵo kun konfitaĵo: lekváros guba *papava ~aĵo: mákos guba; ~*eĵo*: *gaszt* cukrászda; ~*eto*: **1.** *gaszt* aprósütemény *jen keltaj ~etoj por la teo: itt van néhány aprósütemény a teához *tia ~eto ne taŭgas por via buŝeto: *átv* nem neked való; **2.** *inf* cookie; ~*isto*: *gaszt* cukrász; ~*etŝtancilo*: süteményszagató; ~*lando*: mézeskalácsország, tejjél-mézével folyó ország; ~*oblato*: *gaszt* ostyátölcser; ~*oplado*: süteményestál; ~*prenilo*: süteményfogó; ~*telero*: süteményestányér

Ű fiškuko, fritkuko, kronkuko, mielkuko, pankuko, patkuko, plektokuko, pletkuko, potkuko, rulkuko, rumkuko, sablokuko, spickuko, tavolkuko, turkuko

Kuk-Insul/oj=geo pol Cook-szigetek (CK); ~**ano**: Cook-szigeti lakos **kukol/o=áll** kakukk (Cuculus) *~o kukuas: a kakukk kakukkol *al la ~o!: *isz* a fenébe!; ~**fajfilo**: *zene* kakukksíp; ~**horloĝo**: kakukkos óra; ~**floro**: ☞ kukolflora sileno

kuku/i=ntr *hgut* kakukkol

kukum/o=1. *növ* uborka (Cucumis sativus); **2.** *növ* uborka (termés) *szin* kukumfrukto; ~**eto**: *növ* fiatal uborka, fűszeruborka *vinagritaj ~etoj: ecetes uborka; ~**frukto**: *növ* uborka (termés) *szin* kukumo **2**

kukumis/o=növ uborka, sárgadinnye (Cucumis)

Kuku-Nor/o=geo Kuku-Nór, Quinghai Hu, Csinghaj-tó

kukurb/o=1. *növ* tök (Cucurbita) *botel~o, kalabas~o: ☞ lagenario *ĉap~o: csillagtök, patisszon (C. pepo var. patissoniana) *~eto, itala ~o: cukkini, olasz tök, csíkos tök (C. p. v. giromontina) *szin* itala kukurbo *maksimuma ~o: ☞ sütőtök, óriás tök, sonkatök (C. maxima) *szin* potirono; **2.** *növ* tök (termés) *szin* kukurbofrukto; ~**okerna oleo**: tökmagolaj

Ű botelkukurbo, kalabaskukurbo

kul/o=áll szúnyog (Culex) *vő*. moskito *longakruraj ~oj: lószúnyogok (Tipulidae) *sekala gajlo~o: ☞ majetiolo *suĉ~oj: árvaszúnyogok (Chironomidae) *vulgara ~o: dalos szúnyog (C. pipiens) *~o nenion valoras, sed ĝia piko doloras *Z: közm* szúnyogcsípésben is meghalhat az ember *svarmo da ~oj: szúnyograj, szúnyogfelhő; ~**piko**: szúnyogcsípés; ~**vualo**: szúnyogháló

kulak/o=agr pol kulák

kulan/o=áll kulán, kiang (Equus hemionus kiang)

kulas/o=1. *kat* zárszerkezet, závár, závarzat *movebla ~o: mozgatható zárszerkezet *szin* seruro **2**; **2.** *tech* hengerfej *szin* cilindrokapo; ~**bloko**: *kat* zárblokk; ~**riglilo**: *kat* retesz (>zárszerkezet); ~**levilo**: *kat* felhúzókar (puskán)

kuleks/o=☞ vulgára kulo

kuler/o=kanál *ligna ~o: fakanál *pli allogas ~o da mielo, ol da vinagro barelo *Z: közm* egy kanál mézzel több legyet lehet fogni, mint egy hordó ecettel *prenu ankoraŭ keltajn ~ojn da supo: vegyél még néhány kanál levest *ŝovi sian ~on en ĉiun teleron: minden lében kanál; ~**i**: *tr* kanalaz *~i supon: levest kanalaz; ~**ego**: merőkanál; ~**eto**: kiskanál; **el~i**: *tr* kikanalaz

Ű ĉerpkulero, desertkulero, enpremokulero, kafkulero, kuirkulero, legomkulero, salatkulero, supkulerego, supkulero, tekulero, termpokulero

kuleret/o=☞ kokleario

kuli/o=kuli

kulinar/a=konyhai, kulináris *~a aparato: konyhai robotgép *~aj plezuroj: kulináris élvezetek

kulis/o=1. színfal, kulissza *post la ~oj: a kulisszák mögött; **2.** *átv* kulissza (a színfal mögötti rész) *malfacile orientiĝi inter la ~oj de la politiko: nehezen tájékozódik a politika kulisszái mögött *resti en la ~oj: a kulisszák mögött marad; ~**oŝovisto**: díszletmunkás; ~**timo**: lámpaláz

kulm/o=növ gabonaszár, szalmaszál *szin* pajlero, ŝalmo **4**; **sen~igi**: *tr* agr tarlóz, tarlót irt v. hánt

kulmin/o=1. vminek a teteje, tetőpontja, csúcsa, legmagasabb pontja *la ~o de la arbo: a fa teteje *la ~o de la turo: a torony csúcsa; **2.** *átv* csúcspont, tetőpont, tetőfok, kulmináció *ĉe la ~o de la danĝero: a veszély tetőfokán *la entuziasmo atingis sian ~on: a lelkesedés a tetőfokára hágott; **3.** *csill* delelés, kulminálás, tetőpont; ~**a**: csúcsponti, tetőponti *en ~a tempo: csúcsideben *la ~a punkto de la solenaĵo: az ünnepély csúcspontja; ~**i**: **1.** *ntr* tetőponton van, kulminál, tetőzik *lia maltrankvilo ~is: nyugtalansága a legnagyobb volt; **3.** *ntr* *csill* delel *la suno ĝuste ~is: a nap éppen delelt; ~**konferenco**: csúcskonferencia *szin* pintkonferenco

Ű trafikkulmino

kulminaci/o=☞ kulmino

Kulomb/o=fiz (Charles Augustin) de Coulomb; ~**o**: *fiz* coulomb (C);

~**ometro**: *fiz* coulométer, voltaméter *szin* voltmetro

kulot/o=1. *tex* térdnadrág, halásznadrág; **2.** *tex* bermuda, rövidnadrág *szin* duonpantalono; **sen~ulo**: *tört* sans-culotte (francia forradalmár)

Ű jupkuloto, ledkuloto, rajdkuloto, sportkuloto

kulp/a=hibás, vétkes, bűnös *esti ~a pri misinformo: hibás a félretájékoztatásért *la kuracisto ne estas ~a pri la morto de la malsanulo: az orvos nem hibás a beteg halálában *mi estas ~a pri la eraro: én követtem el a tévedést; ~**i**: *tr/ntr* elkövet vmit, vétkes, bűnös vmiben, tehet vmiről (pri) *~i pekon: bűnt követ el *~i pri ŝtelo: lopásban vétkes *pri sia ebriĝo li mem ~as: a lerészegedéséről ő maga tehet; ~**o**: vétkek, bűn *de kiu la ~o, por tiu la puno *Z: közm* akié a bűn, azé a büntetés *jeti la ~on sur aliulon: másra keni a bűnt *la Eternulo forviŝos viajn ~ojn: az Úr eltörli vétkeidet *ne ekzistas naiva vulpo, ne ekzistas homo sen ~o *Z: közm* halat szállka nélkül, embert hiba nélkül nem lehet találni; ember hiba nélkül, fa csomó nélkül nincsen *ne ŝovu vian ~on sur min: ne kend rám a bűnödöt *pardonu miajn ~ojn: bocsásd meg a vétkeimet *tio ne estas mia ~o: ez nem az én bűnöm; ~**eco**: bűnösség *konfesi sian ~econ: megvallja a bűnösségét *pruvi lian ~econ: bebizonyítja bűnösségét; ~**igi**: *tr* vádol, gyanúsít, hibáztat, kárhoztat *kiu tro sin pravigas, tiu mem sin ~igas *Z: közm* az beszél, akinek a háza ég *~igi lin pri ŝtelo: lopással gyanúsítja *vi povas ~igi vin mem pri la monperdo: magadat hibáztathatod a pénzvesztéséért; ~**igo**: gyanúsítás, hibáztatás, vádemelés; ~**igi**: *ntr* bűnbe esik, vétket v. bűnt követ el *li ~iĝis pri rabo: rablás bűnébe esett; ~**ulo**: *fn* bűnös, vétkes; **kun~a**: cinkos, bűnrészes; **kun~eco**: cinkosság, bűnrészség; **kun~ulo**: *fn* cinkos, bűntárs; **mia~e**: az én hibámból; **re~igi**: *ntr* visszaesik (bűnbe); **re~iĝinto**: *fn* visszaeső (bűnöző); **sen~a**: vétlen, ártatlan, büntelen *verŝi sen~an sangon: ártatlan vért ont; **sen~eco**: ártatlanság, büntelenség *la sankta sen~eco: a megtestesült ártatlanság, Sancta Simplicitas

sen~igi: **1.** *tr* jog felment; **2.** *tr* menteget, kiment *szin* ekskuzi *sen~igi sin: mentegetőzik, kimenti magát *szin* ekskuzi sin; **sen~igo**: **1.** *jog* felmentés; **2.** mentegetés, mentség *szin* ekskuzo; **sin~igo**: önmaga hibáztatása, önkárhoztatás; ~**atesto**: *jog* bizonyíték, bűnösség tanúsítása; ~**oscio**, ~**osento**: büntudat

kult/o=1. *vall* vallásos tisztelet, kultusz *~o al idoloj: bálványimádás *la ~o de la Sankta Virgulino: Szűz Mária kultusza v. tisztelete; **2.** *vall* vallásgyakorlat *aprobataj ~oj: bevett vallások *libereco de ~oj: szabad vallásgyakorlás *ministro pri la ~oj: *pol* kultuszminister, vallásügyi miniszter; **3.** *átv* nagy tisztelet, hódolat, imádat *~o al la memoro de la granda verkisto: a nagy író emlékének ápolása *la ~o de Vagnero: Wagner-kultusz *persona ~o: *pol* személyi kultusz *praktiki ~on de personeco: személyi kultuszt űz; ~**a**: kultusz~, kultikus; ~**i**: **1.** *tr* *vall* imád, istenként tisztel, kultuszt v. vallást gyakorol *~i duondiojn: félsteneket imád; **2.** *tr* *átv* imád, mélyen tisztel, hódol vkinek *en Sovetunio oni ~is Stalinon: a Szovjetunióban istenként tisztelték Sztálint *li ~is sian patron: mélyen tisztelte apját; ~**anto**: **1.** *fn* *vall* hívó, tisztelő *~antoj de Budho: Buddha tisztelői *li estis ~anto de Mahometo: Mohamed híve volt; **2.** *fn* *átv* rajongó, imádó *~anto de Bethoveno: Beethoven-rajongó; ~**ismo**: *ir* nyt culturanizmus, kultizmus; ~**objekto**: *vall* kegytárgy, kegyser *szin* devotaĵo **1**

kultiv/i=1. *tr* *agr* termeszt, növeszt *~i grenon: gabonát termeszt *~i rozojn: rózsát termeszt; **2.** *tr* *biol* tenyészt *~i histon: szövetet tenyészt *~i mikrobojn: mikrobákat tenyészt *~i perlojn: gyöngyöt tenyészt; **3.** *tr* *átv* ápol, gondoz, növeszt *~i la postlasaĵon de Zamenhof: Zamenhof örökségét ápolja *~i patriotan spiriton: hazafias szellemet ápol *~i siajn muskolojn: izmait erősíti; ~**o**, ~**ado**: **1.** *agr* termesztés *alterna ~o: vetésforgó *~ado de tulipoj: tulipántermesztés *terasa ~ado: teraszos művelés; **2.** *biol* tenyésztés *~o de baciloj por eksperimentaj celoj: bacilusok tenyésztése kísérleti célból; **3.** *átv* ápolás, gondozás, növesztés; ~**aĵo**: **1.** *agr* növénykultúra, termesztett növények, ültetvény *~aĵo de tabako: dohányültetvény *subvitra ~aĵo: melegházi növények; **2.** *biol* tenyésztet *~aĵo de pestaj baciloj: pestisbacilus-tenyésztet; ~**eblo**: *agr* termesztető *facile ~eblo specio: könnyen termesztető fajta; ~**eĵo**: *agr* megművelt föld v. terület, termesztési hely; ~**ilo**: *agr* mezőgazdasági termelőeszköz, művelőeszköz; ~**isto**: *agr* termelő, növénytermesztő; ~**atoro**: *agr* kultivátor; **ek~i**: *tr* *agr* termesztetni kezd; **re~i**: *tr* *agr* rekultivál, újraművel; **sen~eĵo**: *agr* parlagföld; **unu~o**: *agr* monokultúra; ~**oformo**: *agr* termesztett változat *szin* kultivaro; ~**likvo**: *bakt* tápfolyadék, tenyészfolyadék *szin* buljono **2**; ~**maŝino**: *agr* mezőgazdasági gép; ~**medio**: *biol* *bakt* tenyészkörnyezet, tenyésztalaj; ~**perlo**: tenyésztett gyöngy, tenyészgyöngy; ~**plantoj**: *növ* termesztett növények; ~**ovariaĵo**: *agr* termesztési változat

Ű arbokultivo, arbarkultivo, forstkultivo, florkultivo, grenkultivo, legomkultivo, sangokultivo, unukultivo, vinberkultivo, vinkultivo

kultivar/o=agr termesztett változat *szin* kultivoformo

kultur/i=1. *tr agr* művel, gondoz, kezel (>termőterület) *~i fişlagon: halastavat kezel v. gondoz *~i gârdenon: kert művel v. gondoz *~i teron: földet művel; **2.** *tr átv* kulturál, kiművel *alte ~ita homo: magas műveltségű ember *klasike ~ita: klasszikus műveltségű; ~o: **1.** *agr* művelés, gondozás, kezelés, kultúra *bakteria ~o: *bakt* baktériumtenyésztet *gârdena ~o: kertművelés, kertgondozás *agra ~o: mezőgazdasági művelés v. kultúra; **2.** *testkultúra*; **3.** *átv* kultúra, műveltség *antikva, kristana, humanisma, socialisma ~o: antik, keresztény, humanista, szocialista műveltség v. kultúra *~o de konduto: viselkedéskultúra; ~ado: művelés, kiművelés, kulturálás *subvitra ~ado: üvegházi kertészet; ~a: **1.** *agr* művelési, kultúr~ *~a pejzaço: kultúrtáj *~a vegetaço: kultúrnövény; **2.** *átv* kulturális, művelődési, kultúr~ *~a manaçero: művelődésszervező *~aj valoraçoj: kulturális értékek; ~ita: művelt, kulturált; ~iteco: műveltség, kulturáltság; **ali~a:** más kultúrájú; **eko~o:** *öko agr* ökoművelés, bioművelés, környezetbarát kultúra; **hidro~o:** *agr* hidroponika, tápoldatos kultúra (tápoldatos növénytermesztés); **inter~a:** interkulturális, kultúrközi; **mult~a:** multikulturális; **mult~eco:** multikultúra, kulturális sokszínűség; **ne~ita:** kulturálatlan, műveletlen; **sen~a:** **1.** *agr* műveletlen; **2.** *átv* műveletlen, kulturálatlan; **sen~ejo:** *agr* parlagföld; **sub~o:** szubkultúra; ~**antropologio:** *tud* kultúrantropológia; ~**centro:** művelődési központ, kultúrközpont; ~**domo:** művelődési ház, kultúrház; ~**esploristo:** *tud* művelődéskutató; ~**grundo,** ~**tero:** *agr* termőföld; ~**instituto:** kulturális intézet; ~**komunumo:** kulturális közösség, művelődési közösség; ~**ministerio:** *pol* művelődési minisztérium; ~**ministro:** *pol* művelődési miniszter; ~**organizisto:** népművelő, kultúros; ~**politiko:** *pol* művelődéspolitikus, kultúrpolitika; ~**politikisto:** *pol* művelődéspolitikus, kultúrpolitikus; ~**scienco:** *tud* művelődéstudomány; ~**tavolo:** *tört* kultúrreteg
 Ŭabelkulturo, agrokulturo, akvokulturo, amaskulturo, ĝardenkulturo, loĝeĵkulturo, proletkulturo, terkulturo, vinkulturo
kulvert/o=víz vízátervezető, átereszt, csatornahíd
 Ŭtubkulverto

Kum/o=1. *tört geo* Kümé; **2.** *tört geo* Cumae
kumar/o=☞*dipteriko*; ~**ato:** *kém* kumarát *~a acido: kumársav, hidroxí-fahéjsav; ~**ino:** *kém* kumarin
kumen/o=kém kumul
kuman/o=fn kun, polovec; ~**a:** *mn* kun; **(K)~ujo,** **(K)~io:** *tört geo* Kunország
kumin/o=1. *növ* kömény (Cuminum); **2.** *gaszt* római v. fehér köménymag, borsosköménymag
kumis/o=gaszt kumisz
kumul/i=jog halmoz (>funkció, mandátum) *li ~as la oficojn de urbestro kaj parlamentano: halmozza a polgármesteri és képviselői tiszteket
kumulonimbus/o=met zivatarfelhő, kumulonimbusz, cumulonimbus
kumulus/o=met gomolyfelhő, halmazfelhő, cumulus (Cu); **frakto~o:** *met* foszladó gomolyfelhő, fractocumulus; ~**nimbuso:** *met* zivatarfelhő, cumulonimbus (Cb)
kun=1. előjárósó; kun: **1.** ~val, ~vel (>társhatározó) *promeni kun sia amiko: barátjával sétál *konversacii kun la ĉeestantoj: társalgó a jelenlévőkkel; **2.** ~ű, ~ű (>tulajdonság, jellemző) *barelo kun granda kapacito: nagy űrtartalmú hordó *homo kun bruna haŭto: barna bőrű ember *junulo kun promesplena estonteco: ígéretes jövőjű fiatalember *knabino kun blondaj manoj: szőke hajú lány; **3.** (>körölmény) *foriri kun malplenaj manoj: üres kézzel távozik *kun la tempo la demando solviĝos: idővel megoldódik a kérdés *studi kun insisto: kitartással tanul; **4.** (>irányultság) *estu singarda kun la fajro: óvatos légy a tűzzel *kio okazu kun li?: mi történjen vele *kion mi faru kun vi?: mit tegyek veled?; **II.** előképző; kun~: **1.** (>azonos hely) *kunestado: együttlét *kunsidi: összeül *kunporti: magával viszi; **2.** (>azonos idő) *kunĉambro: szobátárs *kunokazeco: időbeli egybeesés, együttes előfordulás *kunsoldato: katonatárs; **3.** (>azonos cél) *kunbatali: együtt harcol *kunlabori: együttműködik, kooperál; **III.** önállóan; kuna: együttes, közös *kunaj deziroj: közös vágyak *kunaj fortostreĉoj: együttes erőfeszítések; kune: együtt, közösen *kune kun ĉio: mindenestül, mindennel együtt, mindent egybevetve *kune kun vi ni atingos la celon: veletek együtt elérjük a célt *kune ni iru: együtt menjünk; kunaĵo: **1.** köteg, csomó *szin* fasko; **2.** *biol* öko társulás; **3.** *mat* unió; kuneco: közösség, együttlét, együtteség *kuneco de interesoj: érdekek közössége *la kuneco kun vi tedas min: untat a veled való együttlét; kunemigi: *tr* összehoz, megbarátkoztat *kunemigi katon kun hundo: macskát kutyaival megbarátkoztat; kunigi: *tr* összehoz, egybevet, összevon *kunigi amikojn: barátokat összehoz *kunigi la brovojn: összehúzza a szemöldökét *kunigi la manojn: egymásba teszi v. összeteszi a kezét *kunigi la trupojn: összevonja a csapatokat *kunigi

utilon kun agrablo: a kellemeset összeköti a hasznossal; kunigaĵo: *mat* unió; kunigi: *ntr* összejön, összegyűl, társul *kun kiu vi kunigas, tia vi fariĝas *Z:* *közm* aki kutyaival él, bolhásan kél; kunigo: összejövetel, egyesülés *en li mi vidas la kunigon de saĝo kaj honesteco: az ész és a tisztesség egyesülését látom benne *familia kunigo: családi összejövetel; kunariĝi: *ntr* összeverődik, csoportosul (>tömeg); kunalie: többiekkel együtt, vegyesen, keverten; kunulo: társ; kunuli: *ntr* társként együtt van, pajtáskodik vkivel; kunuliĝi: *ntr* hozzásegődik, betársul vkihez (kun); ĉi-kune: mellékelten, idetéve *ĉi-kune vi trovas la fakturon: mellékelten találja a számlát; malkune: külön *ili vivas jam delonge malkune: már régen külön élnek; malkunigi: *tr* szétválaszt, elkülönít; malkuniĝi: *ntr* szétválk, elkülönül; nekunigebli: összeegyeztethetetlen; surkunigi: *tr* *tech* átlapol *tegolojn oni metas surkunige, a cserepeket átlapolva rakják

Ŭsekskunigi, sortokunulo, studkunulo, ŝnurkunulo, vivkunulo
kuna/o=kuna (pénznem)
kungfu/o=sp *orv* kungfu, gongfu *szin* usuo
kuniki/o=áll üregi nyúl (Oryctolagus cuniculus) *doma kuniklo: házi nyúl *sovaĝa kuniklo: vadon élő üregi nyúl; kuniklito: *áll* nyulacska; kuniklaĵo: *gaszt* nyúlétel; kuniklejo: **1.** *agr* nyúlketrec; **2.** *áll* nyúlvacok, nyúlüreg
Kunlun/o=geo Kunlun (hegység)
Kunming/o=geo Kunming *Kunmingo estas la ĉefurbo de Ĵunnan
Kuomintang/o=pol Kuomintang, Guomindang
kup/o=1. *gysz* köpöny; **2.** *áll* tapadókorong; ~**umi:** *tr* *orv* köpölyöz
kupe/o=jm vsút szakasz, kupé, fülke *~o por fumantoj: dohányzószakasz
kupe/o=2=jm kupé (csapott végű autó)
kupel/i=koh kiolvaszt, színt, (nemesfémről) leűz, leválaszt; ~**ujo:** *koh* leűzőcsupor, leűzőtégely
kuperoz/o=orv rosacea, borbetegség
Kupid/o=mit Cupido
Kupidon/o=☞ Kupido
kupl/i=1. *tr fiz* *tech* kapcsol, összekapcsol *~i du maŝinojn: két gépet összekapcsol *~i du vagonojn: összekapcsol két vasúti kocsit *~i la kvar radojn de aŭto: kocsit négy kerekét összekapcsolja *~ita oscilado: *fiz* kapcsoló rezgés; **2.** *tr* *vill* csatló; **3.** *tr* *agr* *biol* párosít, párosztat *~i porkino kun virporko: kocát kandisznóval párosít; **4.** *tr* *tech* (tengelyt) kapcsol, kuplungol ☞*kluĉi*; ~**o,** ~**ado:** **1.** *fiz* *tech* kapcsolás, összekapcsolás *artika ~ado: csuklós kapcsolás *elasta ~ado: rugalmas kapcsolás *galvana ~o: galvanikus csatló *reaga ~o: *inf* visszacsatló, feed-back *szin* retrokuplo; **2.** *agr* *biol* párosítás, párosztatás; ~**ilo:** **1.** *tech* kapcsolószervezet; **2.** *vill* csatló, csatló szerv *akustika ~ilo: *zene* akusztikus csatló; **3.** *zene* kopula; **mal~i:** **1.** *tr* *tech* szétkapcsol; **2.** *tr* *vill* szétcsatló; **retro~i:** *tr* *inf* visszacsatló, visszavezet; **retro~o:** *inf* visszacsatló, visszavezetés, feed-back; **sen~o:** *vill* zavarszűrő; **termo~o:** *vill* hőlempár, termoelem; ~**oĉeno:** *tech* transzmisszió v. meghajtó lánc, bicikillánc; ~**ofaktoro:** *vill* csatlóási tényező; ~**ostango:** *tech* hajtórúd
kuplet/o=rar ☞*strofo*
kupoks/o=☞ *kaŭpokso*
kupol/o=1. *ép* kupola *bulba ~o: *ép* hagymakupola *duonsfera ~o: félgömb alakú kupola *pinta ~o: hegyes kupola; **2.** *kat* kupola (>ágyú); ~**preĝejo:** *ép* kupolás templom
 Ŭmontkupolo
kupon/o=1. szelvény, kupon, jegy; **2.** *gazd* osztalékszelvény, kamatszélvény *~o de akcio: részvényszelvény *~o de interezo: kamatszélvény; ~**sistemo:** *gazd* jegyrendszer
 Ŭdonackupono, mangokupono, pankupono, respondkupono, sukerkupono
kupr/o=kém réz, vörösréz (Cu) *flava ~o: sárgarézt *szin* latuno; ~**a:** **1.** *mn* réz~, rézből való *gravuro sur ~a plato: metszés rézlemezre *~a klorido: *kém* rézklorid *~a kombinaĵo: *kém* rézvegyület; **2.** rézszínű *~a haŭto: rézbőr; ~**i:** **1.** *tr* *kém* *ip* rézzel bevon, rezezt; **2.** *tr* rézlemez borít; ~**aĵo:** réztárgy; ~**ero:** *átv* apró rézpénz; ~**isto:** rézműves; ~**izi,** ~**umi:** *ne* ☞*kupri*; ~**oza klorido:** réz(I)klorid; ~**odrato:** rézhuzal; ~**oepoko:** *tört* rézkor; ~**oerco:** *kém* rézérc; ~**ogravurajo:** *műv* rézmetszet; ~**ogravuristo:** *műv* rézmetsző; ~**okolora:** rézszínű; ~**olado:** rézbádog, rézlemez; ~**ominejo:** *ip* rézbánya; ~**omono:** rézpénz; ~**opirito:** *ász* rézpirít, kalkopirít, rézkovand; ~**oplato:** rézlemez
kupres/o=növ *tud* ciprus, ciprusfa, valódi cinerária (Cupressus)
 *somer~o: ☞*basio* *~acoj: ciprusfélék (Cupressaceae)
kuprit/o=ász kuprit
kupul/o=növ kupacs, csésze, cupula *szin* glaningo
kupulifer/oj=☞ *fagacoj*
kur/i=1. *ntr* fut, szalad *~i en danĝeron: vesztébe rohan *~i kapantaŭen:

eszeveszetten rohan *~i kiel rabia: fut, mint az örült *li ~is en la buŝon al la malamiko: egyenesen az ellenségnek rohant, belerohant az ellenségbe *muso ~is sub la liton: egér futott az ágy alá; **2. ntr** *átv* fut, szalad, rohan (gyorsan halad) *akvo bolas, murmuras, sed fine ĝi ~as **Z: közm** hosszú kötél hamar szakad *la tempo ~as: szalad az idő *malbona famo ~as rapide **Z: közm** a rossz hír szárnyon jár *nuboj ~is sur la ĉielo: felhők suhantak az égen *tremoj ~is sur mia dorso: libabőrös lett a hátam; **3. ntr** *átv* fut, folyik (folyamatosan halad) *en la jaro, kiu nun ~as: a most folyó évben *la limtempo ~as de hodiaŭ: a határidő máttól fut *la vojo ~as tra multaj vilaĝoj: az út sok falun át megy *ruĝa fadenŝo ~as tra la ŝtofo: vörös fonál fut végig a szöveten; ~o, ~ado: **1. ált sp** futás *al malamik' en ~o faru ponton kun plezuro **Z: közm** aranyhídat épít a futó ellenségnek *ekfluga ~o: felszállás előtti nekifutás *en ~o ni akiris la oran medalon: futásban aranyérmet nyertünk *longdistanca ~o: hosszútávfutás *mallongdistanca ~o: rövidtávfutás; mezdistanca ~o: középtávfutás *orientiĝa ~o: tájfutás; **2. átv** folyás, haladás *la ~o de la rivereto: a patak folyása *la nehaltigebla ~o de la tempo: az idő megállíthatatlan folyása *lasi liberan ~on al sia fantazio: szabad folyást enged a fantáziájának; ~adi: **ntr** futkorászik, szaladgál *~adi enen-elen: ki-be szaladgál *~adi, kiel venenita muso **Z: mindennek** nekimegy, mint a vak légy *~adi post virinoj: nők után szaladgál; ~anta: **1. folyó, aktuális** *~anta jaro: folyó év *~antaj aferoj: folyó ügyek; **2. szokványos, folyó, rendes** *~anta korespondado: folyó v. rendes levelezés *~antaj elspezoj: folyó v. szokványos kiadások; ~egi: **ntr** rohan; ~ejo: **1. sp** futópálya *szin* dromo 1; **2. sp** löversenypálya *szin* ĉevalkurejo, dromo 1; **3. rep** kifutópálya *szin* dromo 2; ~igi: **tr** futtat, szalaszt *~igi ĉevalon: lovat futtat *~igi misfamon pri li: rossz hírt terjeszt róla *li ~igis serviston al sia najbaro: egy szolgát szalasztott a szomszédjához; ~isto: **1. tört** futár, hírvívő, hírnök; **2. sp** futó *longdistanca ~isto: hosszútávfutó *mallongdistanca ~isto: rövidtávfutó; ~umo: **sp** futam; al~i: **ntr** idefut, odafut, befut *la trajno al~is en la stacion: a vonat befutott az állomásra *li al~is al la pordo: az ajtóhoz futott; antaŭ~a: megelőző, elő~ antaŭ~aj eventoj: megelőző események *antaŭ~a signo: előjel; antaŭ~anto: tört fullajtár; antaŭen~i: **ntr** előreszalad; de~i: **ntr** elfut vhonnan; dis~i: **ntr** szétszalad, szétfut, szétrebben; ek~i: **ntr** futni kezd; el~i: **ntr** kifut; en~i: **ntr** befut; for~i: **1. ntr** elfut vhoza *for~i piedpele: eliszkol, ellohol *mi for~os, por aĉeti panon: elfutok kényeret vásárolni; **2. ntr** elmenekül, megszökik *for~i el la malliberejo: megszökik a börtönből *for~i de siaj persekutantoj: elmenekül az üldözői elől; **3. ntr** *átv* eltűnik, elszáll *for~is la junulaj jaroj: elszálltak az ifjú évek *lia animo for~is en la pinton de la piedo **Z: az** inába szállt a bátorsága; kun~i: **ntr** együtt fut; laŭ~i: **tr** vmi mentén fut *li laŭ~is la remparon: végigfutott a sánc mentén; malsupren~i: **ntr** lefut, lerohan vhoza; plen~e: lélekszakadva; post~i: **tr** vki után (n) fut, üldöz, kerget, hajkurász *li post~is la ŝteliston: a tolvaj után futott *post~i virinoj: nőket hajkurász, nők után szalad; preter~i: **tr** elfut vki v. vmi mellett (n) *gazeloj preter~is la marŝantojn: gazellák futottak el a menetelők mellett *morgaŭ mi preter~os vin: holnap beugrom hozzád *preter~a rideto: futó mosoly *preter~e mi rimarkigas: mellékesen megjegyzem; re~i: **ntr** visszafut; re~anta: **1. anat** visszatérő, recurrens; **2. orv** visszatérő, kiújuló, recurrens; supren~i: **ntr** felfut, felrohan vhoza; tra~i: **tr** átfut, keresztülfut vhol (n) *la famo tra~as la urbon, ke: az a hír járja a városban, hogy *tra~i la placon: átfut a téren *tra~i longan distancon: nagy távolságot fut be *tremo tra~is lin: remegés fogta el; trans~i: **1. ntr** átfut vhoza *trans~i al la alia flanko: átfut a másik oldalra; **2. ntr** kat átszökik, dezertál *szin* dizerti *trans~i al la malamiko: átszökik az ellenséghez; trans~into: kat szökevény, dezertőr *szin* dizertinto; ~antaŭigi: **ntr** előreszalad; ~ataki: **tr** kat rohamoz, megrohamoz, megrohan; ~atako: kat roham; ~atingi: **tr** futva utolér v. elér *mi sukcesis ~atingi la buson: sikerült futva elérnem a buszt; ~biciklo: *jm* gyalogkerékpár, gyalogbicikli, „vesszőparipa”; ~birdo: áll futómadár (Cursorius cursor); ~ĉasi: **1. tr** (vadat) hajt; **2. tr** *átv* pej fut vki után; ~ĉasado: falkavadászat, hajtóvadászat; ~ĉevalo: *sp* versenyló; ~dromedaro: ☞ meharo; ~hundo: áll agár *szin* levrelo; ~knabo: kifutófiú; ~konkurso: *sp* futóverseny; ~leno: *sp* futópálya; ~rado: mókuserék; ~skarabo: ☞ cincinelo; ~svingiĝi: *ntr* futásnak ered; ~ŝuo: futócipő; ~tapiŝo: *sp* futógép; ~tempo: *sp* futamidő (>futás); ~umvenkinto: *sp* futamgyőztes; ~vego: *sp* futópálya ☞ etapkurumo, glitkuri, stafetkuro, tempokurumo, vetkuri kurac/i=tr orv gyógyít, gyógykezel, orvosol *~i malsanulon: beteget kezel v. gyógyít *la tempo ~os lin el lia amoldoro: az idő kigyógyítja szerelmi bánatából *unu vundo alian ~as **Z: közm** kutyaharapást szórélvi gyógyítják; ~o: *orv* gyógyítás; ~ado: **1. orv** gyógyítás; **2. orv** gyógykezelés *ortofona ~ado: logopédiai kezelés *psikanaliza ~ado: pszichoanalitikus gyógykezelés *varmakva ~ado: meleg vizes

gyógykezelés; ~ato: *orv* páciens, kezelt beteg; ~ejo: **1. orv** gyógyhely, gyógyüdülőhely *szin* kuracloko; **2. orv** gyógyintézmény, gyógyintézet *szin* kuracinstituto; ~ilo: *orv* gysz gyógyszer, gyógyászati eszköz, gyógyszer *szin* farmaciaĵo, medicinaĵo, medikamento; ~isto: *orv* orvos, doktor, gyógyász *ambulanca ~isto: mentőorvos *armae ~isto: kat katonarvos *distrikta ~isto: *orv* körorvos *familia ~isto: házi orvos *ĝenerala ~isto: általános orvos *interna ~isto: belgyógyász *szin* internisto *~istoj Kontraŭ la Nuklea Milito: pol Nemzetközi Orvosmozgalom a Nukleáris Háború Megelőzéséért, IPPNW *~istoj sen Limoj: pol Orvosok Határok nélkül *kvartala ~isto: körzeti orvos *laboreja ~isto: üzemi orvos *milita ~isto: kat tábori orvos *praktikanta ~isto: gyakorló orvos *sentitola ~isto: diploma nélküli gyógyász *venigi ~iston: orvost hívat; ~istino: *orv* orvosnő; ~istaro: *orv* orvosi kar; ĉef~isto: *orv* főorvos *sekcistra ĉef~isto: osztályvezető főorvos; ne~ebla: *orv* gyógyíthatatlan, orvosolhatatlan; ~akvo: *gysz* gyógyvíz; ~arto: *orv* gyógyászat, orvostudomány; ~balzamo: *gysz* gyógyír; ~banejo: *gysz* gyógyfürdő; ~gimnastiko: *orv* gyógytorna; ~herbo: *gysz* növ gyógyfü, gyógynövény *szin* drogherbo; ~hotelo: gyógyszerálló; ~instituto: *orv* gyógyintézet *szin* kuracejo 2; ~loko: gyógyhely, gyógyüdülőhely *szin* kuracejo 1; ~parolo: szómágia, megbűvölés (szóval); ~pedagogo: *orv* isk gyógytárgy; ~pedagogio: *orv* isk gyógytárgy; ~planto: *orv* növ gyógytárgy; ~teo: *orv* növ gyógytea, herbatea Ŭbestkuracisto, dentkuracisto, ekspertizo-kuracisto, entreprenkuracisto, fakkuracisto, haŭtkuracisto, helpkuracisto, infankuracisto, jurkuracisto, konkuracisto, naturkuracisto, okulkuracisto, orelkuracisto, ostokuracisto, regimentkuracisto, stabkuracisto, virinkuracisto kuraca/o=gaszt curaĉao, kuraszo-likor kurag/a=bator *kiu ~e aliras, facile akiras **Z: közm** bátraké a szerencse *~a ago: bátor tett *~a homo: bátor ember *~a mieno antaŭ propra kamento **Z: bátor** katona a kemence mögött *nur rekte, ~e kaj ne flankigante **Z: csak** egyenesen, bátran és rendületlenül *tenu vin ~a!: fel a fejjel!; ~o: bátorság *la danĝero elprovis lian ~on: a veszély próbára tette a bátorságát *kolekti ~on: összeszedi a bátorságát *~o ĉion atingas **Z: közm** aki mer, az nyer *li ~on kolekti ne bezonas **Z: egy** kis bátorságért nem megy a szomszédba *lia ~o falis en la pantalonon: inába szállt a bátorsága *lia ~o svenis: elfogyott a bátorsága *malantaŭ barilo ~o estas facila **Z: közm** könnyű ott vitéznek lenni, ahol nincs ellenség *mi havas la ~on inviti vin: bátorkodom meghívni őnt *perdi la ~on: elveszti a bátorságát *tenu vin ~a!: fel a fejjel!; ~i: *ntr* bátor, mer, bátorkodik *li ne ~is eniri al la leono: nem mert bemenni az oroslátnhoz *mi ~as prezenti mian familion: bátorkodom bemutatni a családomat; ~ega: merész; ~igi: *tr* bátorít, biztat; ~igi: *ntr* felbátorodik; ~ulo: bátor ember *~uloj havas futuron: bátraké a jövő; mal~a: gyáva; mal~o: gyávaság; ne~a, sen~a: bátortalan *szin* timida; re~igi: *tr* új hitet önt bele (n), megvigasztal; sen~igi: *tr* elbátortalanít; tro~a: vakmerő; tro~o: vakmerőség; ~opruvo: bátorságpróba, erőpróba Kurano/o=☞ Korano kurat/o=kem gysz nyilméreg, kuráreméreg; ~i, ~izi: *tr* nyilméreggel kezel; ~ado, ~izo: **1.** nyilméreggel v. kuráréval való mérgezés; **2.** gysz kurás kezelés kuratel/o=☞ kuratoreco kurator/o=☞ 1. jog gyám, gondnok; **2.** (múzeumi, könyvtári) gondnok, konzervátor; **3. jog** kurátor; ~aro: jog kurátorium; ~eco: jog gondnokság, gyámság *esti sub ~eco: gondnokság alatt van kurb/a=görbe *~a estas la ligno, sed rekte ĝi brulas **Z: közm** a görbe fának is egyenes a lágja *li havas ~ajn krurojn: görbe a lába; ~o: **1.** göbület, kanyar, kanyarulat; **2. mat** görbe *ebena ~o: síkgörbe *gaŭsa ~o, kloŝforma ~o: Gauss-görbe, haranggörbe *kloŝforma ~o: haranggörbe *neebea ~o: térgörbe; **3. tud ip** görbe *karakteriza ~o: jelleggörbe *~o de magnetado: vill mágnesezési görbe *~o de produktado: termelési görbe *~o de temperaturo: *orv* lázgörbe *~o de vendoj: értékesítési görbe; ~aĵo: görbeség, görbe vmi; ~eco: **1.** görbeség; **2. mat** görbület; ~igi: *tr* meggörbít, elferdít, meghajlít *la Eternulo restarigas la ~igojn: bibl az Úr fölegyenesíti a görnyedezőket; ~igi: *ntr* megörbül, meghajol, megörnyed *~igu hoko laŭ postuloj de l' loko **Z: közm** kinek szekere farán ül, annak nótáját fűjjad *la branĉo ~igis sub la pezo de la pomoj: az ág meghajolt az alma súlya alatt; ~igadi: *ntr* hajolgat, hajlong, görbedezik *~igadi, kiel diablo en akvo benita **Z: fél, mint** ördög a szenteltvíztől *humile ~igadi: alázatosan hajlong; ~igo: görbület, hajlat, hajlás, kanyar, kanyarulat; ~ilo: ☞ kurboŝablono; sen~igi: *tr* kiegyenesít *szin* elrektigi; ~akrura: görbelábú; ~ecocentro: *mat* görbületi középpont; ~ecocirklo: *mat* görbületi kör; ~ecoradiuso: *mat* görbületi sugár; ~korno: zene görbekürt, krummhorn; ~oŝablono: tech íves idomszer,

ívsablon

Űkurblinia, nivelkurbo

Kurci/o=*tört* (Quintus) Curcius (Rufus)

kurĉatovi/o=*kém* kurcsatövium (Ku)

kurd/o=*fn* kurd; **~a**: *mn nyt* kurd (ku); **(K)~ujo**, **(K)~io**: *geo* Kurdisztán
kurent/o=*vill* villanyáram *szin* elektro, elektra fluo *aga ~o: hatásos áram *allasebla ~o: megengedett áramerősség *alterna ~o: váltakozó áram, váltóáram *altfrekvenco ~o: nagyfrekvenciás áram *cirkla ~o: köráram *derivita ~o: söntáram, mellékáram *direkto de ~o: áramirány *fotoelektra ~o: fényelektromos áram, fotoáram *kontinua ~o: egyenáram *kirla ~o: örvényáram *kurtcirkvita ~o: rövidzárlati áram, hibaáram *lika ~o: szivárgási áram *malaltfrekvenco ~o: kisfrekvenciás áram *neaga ~o: meddő áram *plurfaza ~o: többfázisú áram *primara ~o: primer áram *pulsu ~o: lökítő áram, pulzáló áram *rekta ~o: egyenirányú áram *rektifita ~o: egyenirányított áram *sekundara ~o: szekunder áram *senŭata ~o, senvatta ~o: meddő áram, watt nélküli áram *termoelektra ~o: hőáram, hőelektromos áram, termoáram *trifaza ~o: háromfázisú áram *unufaza ~o: egyfázisú áram *vaganta ~o: kóboráram; **retro-o**: *vill* visszáram; **super-o**: *vill* túláram; **impulso**: *vill* áramlökés, áramimpulzus; **intenso**: *vill* áramerősség; **konsumo**: *vill* áramfelvétel, áramfogyasztás; **kulmino**: *vill* csúcsterhelés; **olimigilo**: *fn vill* áramkorlátozó; **liveranto**: *vill* áramszolgáltató; **obloko**: *vill* tápegység; **odenso**: *vill* áramsűrűség; **odeprenilo**: *vill* áramszedő; **ofonto**: *vill* áramforrás; **ogeneratoro**: *vill* áramfejlesztő, áramgenerátor; **okomptilo**: *vill* villamos mérőóra, villanyóra; **prezo**: *vill* áramdíj; **produktisto**: *vill ip* áramtermelő; **provizado**: *vill ip* áramszolgáltatás; **provizanto**: *vill ip* áramszolgáltató

Űatomkurento, kirllokurento, űovokurento, vokkurento

kuret/o=*gysz* kaparókanál, küret; **~i**: *tr orv* kikapar, kaparást v. küretet végez; **~ado**: *orv* kaparás, küret, kürettázs *utera ~ado: méhkaparás, küret

kuri/o=**1.** *vall tört* curia (családok vallási csoportosulása) vö. fratrio; **2.** *tört* curia (nemzetség); **3.** *tört* szenátus; **4.** *tört ép* szenátus épülete; **5.** *kr pol* pápai udvar, curia *Sankta ~o: Szentszék, Pápai Udvar

Kuri/o=*fiz* (Pierre és Marie) Curie; **~o**: *ex fiz* curie **~bekerelo**; **~a punkto**: Curie-pont; **~umo**: *kém* kúrium, curium (Cm); **~terapio**: *orv* Curie-terápia, sugárkezelés

kurier/o=**1.** *táv* hírnök, küldönc, kézbesítő *szin* mesaĝisto *atendi bonan veteron kaj laman ~on *Z:* várja, hogy a sült galamb a szájába repüljön *ekspresa ~o: gyorsfutár *szin* rapidkuriero; **2.** *sp* huszár, ló (>sakk); **~o**: *knyv* Courier (betűcsalád); **~aviadilo**: *rep kat* futárgép, futár-repülőgép; **~knabo**: kifutófű; **~kolombo**: *áll* postagalamb; **~ŝipo**: *hajó* postahajó; **~veturilo**: *jm* futárkocsi

Űrapidkuriero

Kuril/oj=*geo* Kuril-szigetek

kurioz/a=érdekes, furcsa, sajátos, különös, különleges *~a homo: különleges ember *~a okazajo: furcsa eset; **~aĵo**: ritkaság, különlegesség, furcsaság, sajátosság, nevezetesség, kuriózum *kolekti ~aĵojn: ritkaságokat gyűjt

kurkuli/o=*áll* makkormányos, mogyorófűró ormányos (Curculio)

kurkum/o=*növ* kurkuma (fűszernövény) (Curcuma); **~ino**: *kém* kurkumin (festékanyag)

kurl/o=**~**numenio

Kurland/o=*geo* Kurzeme, Kurföld, Kurland

kurling/o=*sp* curling *~a ŝtono: curlingkő

kurm/o=*növ* süvölténykörte, barkóca; **~ujo**: *növ* kerti berkenye, fojtóska (Sorbus domestica) *szin* doma sorbuso

Kuroŝi/o=*geo* Kuroshio (áramlat)

kurs/o=**1.** *isk* tanfolyam, kurzus *ĉeesta ~o: nappali tanfolyam *daŭriga ~o, progresiga ~o: haladó tanfolyam *fari ~on por meze progresintoj: középfaladó tanfolyamot vezet *forlasi ~on: tanfolyamról kimarad *gvidi ~on por komencantoj: kezdő tanfolyamot vezet *intensa ~o: intenzív tanfolyam *koresponda ~o: levelező tanfolyam *~o por progresantoj: haladó tanfolyam *perfektiga ~o: továbbképző tanfolyam *pluprogresiga ~o: középfaladó tanfolyam *prepara ~o: előkészítő tanfolyam *sendi al ~o: tanfolyamra küld, (tanfolyamra) beiskoláz *startigi ~on: tanfolyamot indít *studi la ~on de la helena lingvo: ógörög tanfolyamra jár *vespera ~o: esti tanfolyam *viziti ~on de Esperanto: eszperantó tanfolyamra jár; **2.** *közl távk* (rendes) útvonal, útírány, menetirány *la ~o de la buso n-ro 4: a 4-es busz útvonala *la poŝtaj veturiloj sekvis la ~on Peŝt – Vieno: a postakocsik a Pest – Bécs útvonalon jártak; **3.** *gazd* ne árfoalyam **~kurzo**; **~i**: *ntr közl* útvonalat követ, vmerre tart *la ŝipo ~as al Bratislavo: a hajó Pozsonyba tart; **~adi**: **1.** *ntr közl* közlekedik, (vmilyen útvonalon) jár *ĉiuhore ~adas trajnoj inter Győr kaj Budapeŝto: minden órában járnak vonatok Győr

és Budapest között; **2.** *ntr gazd* (pénz) forgalomban van *nuntempe ~adas forinto en Hungario: mostanában forint van forgalomban Magyarországon; **~ano**: *isk* tanfolyamhallgató, tanfolyam résztvevője; **~ilo**: *inf* adatútválasztó, útvonalválasztó, router *szin* enkursigilo; **el-igi**: **1.** *tr közl* útvjáról letérít, eltérít, elterel *pro teknikaj kialoj la trajno al Budapeŝto estis el-igita al Székesfehérvár: technikai okok miatt a pesti vonatot Székesfehérvár felé terelték el; **2.** *tr gazd* (pénzt) forgalomból kivon *post la enkonduko de la eŭro la forinto estos el-igita: az euró bevezetése után a forintot kivonják a forgalomból; **el-igi**: **1.** *ntr közl* letér az útvonaláról; **2.** *ntr isk* lemorzsolódik (>tanfolyam); **en-igi**: **1.** *tr közl* forgalomba helyez, útírányba állít *dek novajn busojn oni en-igis: tíz új buszt állítottak forgalomba *la leterojn oni en-igas en nova centro: új központba válogatják szét a leveleket; **2.** *tr gazd* (pénzt) forgalomba hoz; **en-igilo**: *inf* adatútválasztó, útvonalválasztó, router *szin* kursilo; **re-i**: **1.** *ntr közl* visszatér (az előző útírányba); **2.** **~rikuri**; **re-o**: **1.** *közl* visszatérés (az előző útírányba); **2.** **~rikuro**; **~fininto**: *isk* tanfolyam végzőse, végzett tanfolyamhallgató; **~gvidanto**: *isk* tanfolyamvezető; **~kotizo**: *isk* tanfolyamdíj

ŰĈe-kurso, fulmokurso, lingvokurso, rapidkurso, retkurso, trejnkurso, videokurso

kursiv/o=**1.** dőlt betűs írás, kurzív írás; **2.** *knyv* dőlt betűminta, kurzív betűforma *~e presitaj tekstopartoj: dőlt betűvel szedett szövegrészek *skribi ~e: dőlt betűkkel ír; **~igi**: **1.** *tr inf* dőlt betűssé alakít; **2.** *tr knyv* dőlt betűvel szed

kursor/o=*inf* helyőrr, kurzor *szin* tajpmontrilo **2** vö. muskursoro, musmontrilo

kurt/a=*ritk* vill rövid *szin* mallonga; **~igi**: *tr* megrövidít, lerövidít *szin* mallongigi; **~igi**: *ntr* megrövidül, lerövidül *szin* mallongiĝi; **~iĝo**: rövidülés, lerövidülés *szin* mallongiĝo *perspektiva ~iĝo: *műv* perspektivikus rövidülés; **~cirkviti**, **~konekti**: *tr vill* rövidre zár; **~onda**: *fiz* távk rövidhullámú; **~onde**: *táv* rövidhullámon *disaŭdigi ~onde: rövidhullámon közvetít; **ultra-onda**: *fiz* távk ultrarövid hullámú

kurtaĝ/o=*gazd* alkuszdíj, ügynöki jutalék

kurten/o=**1.** függöny *flankentiri la ~on: félrehúzza a függőnyt *kuntiri la ~o: összehúzza a függőnyt *levi la ~on: felhúzza a függőnyt (>színház) *tirfermi la ~on: behúzza a függőnyt; **2.** *növ* fátöl, burkolóhátya-foszlány, cortina (>gomba); **3.** *áv* függöny, fátöl *~o el nebulo kovris la urbon: ködfüggöny takarta a várost *tra la ~o de siaj larmoj ŝi rigardis lin: könnyei fátölán keresztül nézte a lány a fiút; **~i**: *tr* függőnnyel takar v. leválaszt *~ita alkovo: függőnnyel takart benyíló; **flank-o**: oldalfüggöny; **super-o**: sötétítő függöny; **~levo**: a függöny felgördülése (>színház); **~mallevo**: a függöny legördülése (>színház); **~stango**: függőnyrúd, karnis

Űbidokurteno, ferkurteno, ekrankurteno, fenestrokurteno, flankkurteno, glitkurteno, latkurteno, litkurteno, pordokurteno, rulkurteno, striokurteno

kurtin/o=*kat* kötőgát, kötőfal, középfa, kortina

kuruk/o=*áll* kis poszáta, molnárika, csóvanka (Sylvia curruca)

kuruso/o=*kurus* (pénznem)

kurvimetr/o=*geo* hosszúságmérő (műszer)

kurz/o=*gazd* árfoalyam *alpara ~o: pari árfoalyam *alta, meza, malalta ~o: magas, közép-, alacsony árfoalyam *borsa ~o: tőzsdai árfoalyam *eksterborsa ~o, neoficiala ~o: tőzsdén kívüli árfoalyam, nem hivatalos árfoalyam *fiksa ~o: rögzített árfoalyam *la ~o altiĝa: emelkedik az árfoalyam *la ~o de la eŭro falas: esik az euró árfoalyama *monŝanga ~o: beváltási árfoalyam *oficiala ~o: hivatalos árfoalyam *ŝancela ~o: ingadozó árfoalyam *varia ~o: változó árfoalyam; **sen-a**: *gazd* nem jegyzett; **~altiĝo**: *gazd* árfoalyam-növekedés, árfoalyam-emelkedés, hossz; **~fluktuada**: *gazd* árfoalyam-ingadozás; **~ofalo**: *gazd* árfoalyamesés, árfoalyamesökkenés, bessz; **~ohava**: (tőzsdén) jegyzett; **~onoto**: árfoalyamjegyzés; **~otabelo**: árfoalyamjegyzék

kus/o=**1.** *növ* koszófa (Hagenia abyssinica); **2.** *gysz* kusszó (főreghajtó)
kusen/o=**1.** vánkös, párna *lanuga ~o: pehelypárna, pihepárna *pneŭmata ~o: *tech* légpárna *szin* aerkuseno; **2.** *jék* biliárdasztal belső oldalfala; **~ego**: tollmatrac, derékaj; **~eto**: **1.** kispárna; **2.** tőpárna *szin* pinglokuseno; **3.** bélyegzőpárna *szin* inkokuseno; **4.** *tex* ruhatömös; **~lafo**: *ász* párnaláva; **~meblo**: kárpitozott bútor; **~sako**, **~tego**, **~tegaĵo**: párnahuzat, vánkoshuzat

Űaerkuseno, fingrokuseno, hejtkuseno, inkokuseno, kapkuseno, kolbaskuseno, palpkuseneto, piedkuseno, pinglokuseno

kusinet/o=*tech* csapágypersely *fandita ~o: öntött csapágypersely

kuskus/o=**1.** *gasz* párolt dara, darakása; **2.** *gasz* kuskusz

kuskut/o=*növ* aranka (Cuscuta) *szin* diablofadeno

kusp/i=*tr* feltűr, visszahajt, felborzol *~i la ĉapelrandon: feltűri a kalap karimáját *~i la jupon: felhajtja a szoknyáját *~i la manikojn: felgyűri

az ingujját *la kato ~is la harojn: a macska felborzolta a szőrét; ~e: szőr ellenében, ellentétesen *broši ~e la chapelon: szőr ellenében keféli a kalapot; ~o: **1.** visszahajtás, feltűrés; **2.** *mat* csúcspont, fordulópont (>görbe); **3.** *ép* ívesűcs ~o de gotika arko: gótikus ív csúcsa
kuspid/o=*anat* csúcs, hegy, *cuspis* *~o de dento: fogcsűcsök, foggumó, *cuspis dentis* *~o de ungo: körömhegy, *cuspis unguis* *~o de valvo: szívbillentyű-vitorla, *cuspis valvulae*; ~a: *anat* csúcs~, hegy~, *cuspidalis* *du~a valvo: két-hegyű billentyű, bal vitorlás billentyű, valva bicuspidalis
kustard/o=*gaszt* tejszodó
kuš/i=**1.** *ntr* fekszik *kajero ~as sur la tablo: fűzet fekszik az asztalon *~i en malsanula lito: az ágyat nyomja *~i flanke: az oldalán, oldalt fekszik *~i malsana: betegen fekszik *~i sen viva: élettelenül fekszik *la tegoloj ~as malrekte: ferdén fekszenek a cserepek *nebulu ~is sur la urbo: köd feküdt a városon; **2.** *ntr* együtt hál vkivel (szexuálisan) *li ~is kun stratulino: utcalánnyal hált; **3.** *ntr* átv honol, található, ott van *kie ~as la problemo?: hol van itt a probléma? *kio post la montoj ~as, tio min neniom tuŝas Z: *köz*m ki mit nem tud, azon nem bántkodik *la malfacilaĵo ~as en tio, ke: a nehézség abban van, hogy *mia sorto ~as en viaj manoj: a sorsom a kezében van *nia forto ~as en la unueco: erőnk az egységben van *tio ~as ankoraŭ sur la genuoj de la dioj: ez még a jövő titka v. zenéje; ~a: fekvő *en ~a pozicio: fekvő helyzetben; ~ado: fekvés; ~anto: *fn* fekvő; ~ejo: **1.** fekhely, fekvőhely *poretarna ~ejo: örök nyugvóhely; **2.** *tech* fészek *~ejo de kusineto: csapágýfészek *~ejo de risorto: rugófészek; **3.** *geo* meder, folyóágy *szin* fluejo; **4.** lelőhely *arheologia ~ejo: régészeti lelőhely *~ejo de fereco: vasérclelőhely; ~ema: henye, henyélő, heverészgető; ~igi: *tr* lefektet *~igi infanon en lulilo: gyermeket bölcsőbe fektet *~igi la trabon sur la muro: a falra fekteti a gerendát; ~igi: **1.** *ntr* lefekszik *~igu dormi: fekszik le (aludni); **2.** *ntr* átv lefekszik, összefekszik vkivel *ne ~igu kun ĉiesulinoj: ne fekszik le utcalányokkal; ~ujo: **1.** ásv réteg; **2.** vacok, üreg *~ujo de vulpo: róka ürege; **ek-i**: *ntr* lefekszik; **ge-i**: *ntr* együtt hál vkivel *szin* gedormi, kuŝi **2**; **inter-i**: *ntr* vkik v. vmik között fekszik *ankoraŭ inter~as granda obstaklo: még van közben egy nagy akadály; **kun~anto**: hálótárs; **sub-i**: **1.** *ntr* vki v. vmi alatt fekszik; **2.** *ntr* átv alulmarad *li sub~is en la lukto: alulmaradt a küzdelemben; **3.** *ntr* átv vmi alá tartozik *tio sub~as al hungaraj leĝoj: ez a magyar törvények hatálya alá tartozik; ~benko: prices *szin* benkolito, litbenko, tabullito; ~eskaro: *orv* felfekvés, decubitus; ~gasto: szállóvendég; ~loko: fekhely, fekvőhely; ~seĝo: nyugágy; ~vagono: fekvőhelyes kocsi
 Ŭerckuŝejo, karbokuŝejo
Kuŝ=tört Kusita Királyság
kut/o=*tört* kat (vértetét fölött viselt) zubbony *fermaŝa ~o: páncéling, sodronyng *szin* maŝkuto
 Ŭmaŝkuto
kutikl/o=*növ* áll kutikula, cuticula
kutim/i=**1.** *ntr* szokott vmit csinálni, az a szokása *post tagmanĝo li ~as dormeti: ebéd után szunyókálni szokott; **2.** *ntr* *ex* hozzászokik Ŭkutimigi; ~o: **1.** szokás, megszokás *alpreni ~on, fari al si ~on: szokást felvesz *establita ~o: bevett szokás *esti la sklavo de la ~o: a szokás rabja *iri en la fluo de la ~o: a szokás rabja *~o estas dua naturo Z: *köz*m a szokás második természet *li havas la ~on, ke: az a szokása, hogy *popola ~o havas valoron de leĝo Z: *köz*m régi szokás törvénné válik; **2.** *gazd* szokvány *unuformaj ~oj: egységes szokványok; ~a: szokott, megszokott, szokásos, átlagos *~a gesto: megszokott mozdulat *~a okupo: szokásos elfoglaltság; ~e: szokásosan, szokott módon, általában *estas ~e, ke: szokás, hogy *kiu mensogas ~e, mensogas sentime Z: *köz*m szemrebbenés nélkül hazudik a megrögzött hazudozó *~e mi ne fumas: általában nem dohányzom *ni festos kiel ~e: a megszokott módon ünneplünk; ~igi: *tr* hozzászoktat, rászoktat vmire (al) *~igi infanon al akurateco: gyereket pontosságra szoktat; ~igi, al~igi: *ntr* hozzászokik, rászokik vmire (al) *li ankoraŭ ne ~iĝis al ĉi tiu laboro: még nem szokott hozzá ehhez a munkához *li ne ~iĝis longe marŝi: nem szokott ahhoz, hogy hosszan gyalogoljon *mi ne povas al~igi al la penso, ke: nem tudok hozzászokni a gondolathoz, hogy; al~igo: **1.** hozzászokás, rászokás *post al~igo doloras disigi Z: *köz*m nehéz attól elállanod, amihez hozzászoktál; **2.** *orv* hozzászokás *post al~igo la medikamento ne plu efikas: hozzászokás után az orvosság már nem hat; de~igi, mal~igi: *tr* leszoktat vmiről (je v. de) *de~igi lin je la drinkado: leszoktatja az ivásatról; de~igi: *ntr* leszokik vmiről (je v. de) *li de~iĝis de la fumado: leszokott a dohányzásról; **eks~a**: szokásban volt, már nem szokásos, elavult *estas jam eks~e doni doton: már nem szokás hozományt adni; **ekster~a**: nem szokványos, nem megszokott; **kontraŭ~a**: szokásellenes; **laŭ~a**: szokás szerinti, szokásnak megfelelő; **ne~a**: szokatlan; ~gasto: törzsvendég; ~juro: szokásjog
 Ŭjurkutimo

kutin/o=*kém* kutin

kutireakci/o=*orv* bőrreakció, cutireactio

kuŝr/o=*hajó* kutter (egyárbcós vitorlás hajó)

kuv/o=kád, dézsa *neceseja ~o: vécékagyló; ~ego: *ip* nagy kád, tartály; ~eto: **1.** dézsa, vājling; **2.** *kém* küvetta

Ŭbankuvo, baptokuvo, dorskuvo, lavkuvo, sidbankuvo

Kuvajt/o=**1.** *geo* Kuvait (város) *szin* Kuvajturbo; **2.** *geo* *pol* Kuvait;

~urbo: *geo* Kuvaitváros *~urbo estas la ĉefurbo de ~o: Kuvaitváros Kuvait fővárosa

kuvas/o=áll kuvasz

kuz/o=unokatestvér, unokafivér *pli juna ~o: unokaöcs *pli maljuna

~o: unokabáty; ~ino: unokanővér, női unokatestvér *pli juna ~ino:

unokahűg *pli maljuna ~ino: unokanővér; **pra~o**: dédunokatestvér,

dédunokafivér; **pra~ino**: dédunokanővér; **prapra~o**, **postpra~o**:

űkunokatestvér, űkunokafivér; **prapra~ino**, **postpra~ino**:

űkunokanővér

kűaks-kűaks=*hgut* kutykurutty *kűaks-kűaks brekekeks: kutykurutty-brekeke

Kűanjū/o=*geo* Gwangju

kűanz/o=kwanza (pénznem)

kva=Ŭkvak-kvak

kvaĉ/o=kwacha (pénznem)

kvadr/o=*mat* téglatest *szin* orta paralelepipedo, ortepipedo, ortoedro

kvadrant/o=*mat* kvadráns

kvadrat/o=**1.** *mat* négyzet (>alakzat) *latina ~o: latin négyzet *leĝo de

inversa ~o: a) *fiz* inverz négyzetes törvény b) *mat* reciprocitási tétel

*metodo de minimuma ~o: legkisebb négyzet módszere; **2.** *mat*

négyzet, második hatvány (>szám) *szin* dua potenco *la kvadrato de 3

estas 9; **3.** *kat* négyszűg alakzat *la bataliono formis ~on: a zászlóalj

négyszűget alkotott; **4.** *knyv* kvadrát, négyszűg (űrpűtlű); ~a: **1.** *mat*

négyzetes, négyzet alakű *~a notacio: *zene* korál v. kvadrát

hangjegyrűs, kvadrátnotáció *~a prismo: négyzetes hasáb *~a velo:

hajó derékűsűgű vitorla, keresztvitorla; **2.** *fiz* ásv négyzetes, tetragonális

*~a kristalo: négyzetes kristály; **3.** négyzet~ (>terűletműrték) *~a

metro: négyzetműter; **4.** *mat* másodfűkű *szin* duagrada; **5.** *mat* négyzet~

(>gűyűk) vű. kvadrata radiko; **6.** *mat* homogén (>polinom) *szin*

homogena 2; ~i: *tr* kockásra vonalkáz; ~ita: kockás, négyzethálűs,

négyszetrűs, kvadrátnotáció *~a folio: kockás lap *~ita ŝtofo: kockás szűvet; ~igi:

1. *tr* négyszűgesít, négyszűgűre alakít *~igi batalionon: zászlóaljat

négyszűgbe állít *~igi ŝtonon: kűvet négyszűgűre vág; **2.** *tr* *mat*

négyzetre emel; ~egala: *mat* idempotens

Ŭlongkvadrata

kvadratur/o=*mat* négyszűgesítűs, kvadraturá *~a de la cirklo: a kűr

négyszűgesítűs; ~a: *fiz* kvadratikűs, kvadraturá~

kvadriceps/o=*anat* négyfűjű combizom, musculus quadriceps femoris

kvadrig/o=*kat* quadriga, négylovas harci szekér

kvadrik/o=*mat* másodrendű gűrbe

kvadril/o=francia négyes, quadrille (tánc)

kvadrilion/o=Ŭkvariliono

kvadrirem/o=*tűrt* hajű négy evezűsoros hajű, quadriremis

kvadrupleks/o=*tűvk* quadruplex rendszer Ŭkvadrupleksa telegrafio

kvajz/o=*gaszt* (kűnai) evűpálcika *szin* haŝio, mangbastoneto

kvaker/o=*kr* kvűker; ~ismo: *kr* kvűkerizmus

kvak-kvak=*hgut* kutykurutty; kvaki: **1.** *ntr* *hgut* kuruttyol; **2.** *tr* átv *pej*

vartyog, hápog *mi ne komprenas, kion li kvakas: nem ertem, amit

vartyog

kvalifik/i=**1.** *tr* minűsít, kategűriába v. osztályba sorol, osztályoz *~i

kadrojn: kűdereket képez *~ita krimo: minűsített bűntűny *tion la leĝo

~as ŝtelo: ezt a tűrvűny lopásnak minűsíti; **2.** *tr* *nyl* pontosít, minűsít *la

adverbo ~as la verbon: a határozűszű pontosítűja az igűt; ~o: **1.** minűsítűs;

2. *isk* vűgzetűs; **3.** *isk* érdemjegű; **4.** *sp* továbűbjutás, bejűtűs; ~igi: **1.**

ntr vmilyennek minűsűl, vmilyen osztályba v. kategűriába sorolűdik; **2.**

ntr *sp* továbűbjut, bejűt *~igi por la finalo: bejűt a dűntűűbe; **plu~i**: *tr* *isk*

továbűbkűpez; **trans~i**: **1.** *tr* átminűsít, más kategűriába v. osztályba

sorol; **2.** *tr* *isk* átűképez

kvalit/o=**1.** minűsűg, tulajdonság, sajátosság *bona, malbona ~o: jű,

rossz minűsűg *~o bona ne bezonas admonon Z: a jű bormak nem kell

a cűgűr *ne kvanto, sed ~o decidas pri merito Z: *kűz*m jobb egy isten

száz papnál *posedi ĉiujn ~ojn de bona oratoro: rendelűkezik egy jű

szűnok minden tulajdonságával; **2.** átv jű minűsűg, jűság *karbo de

malsupera ~o: silány minűsűgű szűn *tolo de la plej alta ~o: a legjobb

minűsűgű vűszűn *unuaranga ~o: első osztályű v. kiválű minűsűg; ~a:

1. minűsűgi, minűsűg~, kvalitatív (minűsűggel kapcsolatos) *~a ofero:

tűszűlűdozat (>sakk) *~a salto: *fil* minűsűgi ugrás; **2.** átv jű minűsűgű;

~igi: *tr* minűsít, osztályoz; **alt~a**, **bon~a**: jű minűsűgű; **malalt~a**,

malbon~a: rossz minűsűgű; **mez~a**: kűzepes minűsűgű; ~kontrolo: *ip*

minőség-ellenőrzés; ~**kontrollisto**: *ip* minőségellenőr, mérnök; ~**managerado**: *ip* minőségirányítás; ~**provo**: minőségpróba *kompara ~provo: *gadz* benchmark

U mediokvalito, sonkvalito, vivkvalito

kvanjam/o=*fn* kvanjama; ~a: *mn nyt* kvanyama (kj)

kvankam=habár, jóllehet, ámbár, ugyan, noha, pedig (>ellentét értelmű) *kvankam jam maljuna, li ankoraŭ bone vidas: bár már öreg, még jól lát *kvankam mi vokis lin plurfoje, tamen li ne venis: bár többször hívtam, mégse jött *kvankam ŝi estas riĉa, ŝi vestas sin simple: bár gazdag, egyszerűen öltözködik *mi vidas nenion, kvankam estas lume: nem látok semmit, jóllehet világos van *mia laboro, kvankam malfacila, estas tre bela: a munkám, jóllehet nehéz, nagyon szép

kvant/o=**1.** mennyiség *certan ~on da libroj mi transpenos: bizonyos mennyiségű könyvet átveszek *ĉiu ricevis sian ~on da pano: mindenki megkapta a maga kenyéradagját *la kvalito pli gravas, ol la ~o: a minőség fontosabb, mint a mennyiség; **2.** *mat fiz* szám, mennyiség, nagyság *elementa ~o: elemi kvantum *~o de elektro: elektromos mennyiség *~o de magnetismo: mágneses tömeg, mágneses töltés *~o de varmo: hőmennyiség *neglektebla ~o: elhanyagolható mennyiség *nekonata ~o: ismeretlen mennyiség; ~a: mennyiségi, mennyiségre vonatkozó *el ~a vidpunkto: mennyiségi szempontból *~aj konsideroj: mennyiségi megfontolások; ~eco: mennyiségi tulajdonság; ~eca: mennyiségi, kvantitatív *~eca analizo: mennyiségi elemzés v. analízis *~eca diferenco: mennyiségi különbség; ~igi: *tr* számszerűsít *se mi volus ~igi la rezultojn: ha számszerűsíteni szeretnénk az eredményeket; ~izanto: *fil* mal kvantor, kvantifikátor *ekzista ~izanto: létezési v. egzisztenciális kvantor *universala ~izanto: általános v. univerzális kvantor; **mez**~o: átlagos mennyiség, középérték, átlag; **mez**~a: közepes mennyiségű, átlagos; ~adverbo: *nyt* mennyiséghatározó szó, fokhatározó szó

U agokvanto, eldonkvanto, elektrokvanto, morbokvanto, mortokvanto, movokvanto, naskokvanto, pluvokvanto, varmokvanto, varokvanto

kvantum/o=*fiz* kvantum; ~igo: *fiz* kvantálás; **gama**~o: *fiz* gamma-kvantum; ~fiziko: *fiz* kvantumfizika; ~kromodinamiko: *tud* kvantum-szindinamika, kvantum-kromodinamika; ~mekaniko: *fiz* kvantummechanika; ~mekaniko: ☞ kvantummekanika; ~nombro: *fiz* kvantumszám; ~stato: *fiz* kvantumállapot; ~teorio: *fiz* kvantumelmélet U energikvanto

kvar=négy *kvar anguloj de la mondo: a világ négy sarka *kvar okuloj vidas pli ol du: *köz*m több szem többet lát *kvar piedoj de la ĉevalo: a ló négy lába; kvara: negyedik *Ferdinando, la kvara estis hungara reĝo: negyedik Ferdinánd magyar király volt *kvara en la vico: negyedik a sorban *li kvalifikigis kvara en la konkurso: negyedik lett a versenyen *li naskigis la kvara de julio: július negyedikén született *mi alvenis kvara: negyediként érkeztem; kvara: negyedszer (felsorolásban); kvaro: **1.** *fn* négy (>mennyiség) *ĉevala kvaro tiris la kaleŝon: négyes fogat húzta a hintót *donu al mi kvaron da naztukoj: adjon négy zsebkendőt *kvaron da personoj mi renkontis: négy személlyel találkoztam *trefa kvaro: *jték* treff négyes; **2.** a négyes szám *alskribu ankoraŭ unu kvaron: írj hozzá még egy négyest; **3.** *fn isk* négyes (>osztályzat) *Petro ricevis kvar en historio: Péter négyest kapott történelemből; kvarilo: *mat* kvartilis; kvariliono: kvadrillió (10²⁴); kvarobla: **1.** négyszeres *vi pagis por ĝi kvaroblan prezon: négyszeres árat fizetett érte; **2.** négyes, négyszeres, négy részből álló *kvarobla jungitaro: négyes fogat *kvarobla plektaĵo: négyes fonat; kvaroble: négyszer *kvaroble da estas ok: négyszer kettő nyolc *kvaroble faldita papero: négyrét hajtott papír *kvaroble fleksita stango: négyszer hajlított rúd; kvaroblo: vminek a négyszerese *vi metis al mi la kvaroblon de tio, kion mi povas forporti: a négyszeresét tetted oda nekem annak, amit el tudok vinni; kvarobligi: *tr* megnégyszerez *li sukcesis kvaroblighi sian gajnon: sikerült megnégyszereznie a nyereményét; kvaroblighi: *ntr* megnégyszereződik; kvarono: *zene* kvartola; kvarono: **1.** negyed, negyedrészes *en du kvaronoj de la okazoj: az esetek két negyedében *kvarono de la jaro: az év negyede *kvarono de pomo: alma negyedrészes; **2.** *zene* negyedhang *szin* kvarona noto *punktita kvarono: pontozott negyed; kvarone: negyedrészesben *kvarone fremda loĝantaro: negyedrészesben idegen lakosság; kvaronigi: *tr* négy egyenlő részre oszt, felnégyel; kvaronumi: *tr tört jog* felnégyel *Koppány estis kvaronumita: Koppányt felnégyelték; kvaropo: **1.** négyes csoport, négy egyedből álló csoport *kvaropo da kolonoj tenis la kornicon: négyes oszlopcsoport tartotta a párkányt *kvaropo da soldatoj alvenis al la pordego: négy katonából álló csoport érkezett a kapuhoz; **2.** *zene* négyes, kvartett *szin* kvarteto *araĉa kvaropo: vonós négyes *szin* kordkvaropo; **3.** *jték* kvart (>kártya); *kvaropa serio da kartoj: négyes sorozat, kvart *kvaropaj societoj altabligis: négy főből álló társaságok ültek asztalhoz; kvarope: négyen *kvarope en vico ni

marŝis: négyen egy sorban meneteltünk; kvarto: **1.** *zene* kvart (hangköz, 4. hang) *kvarto perfekta: tiszta kvart; **2.** *knyv* kvart, negyedréti alak; **3.** *knyv* kvart v. negyedréti (alakú) könyv; **4.** *sp* kvart (vívóállás); kvarteto: *zene* kvartett (mű és zenészek); diskvarigi: *tr* négy részre szed szét; kvarcent: négyszáz; kvardek: negyven; kvarfoja: négyszeri, négy ízbeni, négy alkalommal történő *la tage kvarfoja hiso de la flago: a zászló napi négyszeri felvonása; kvarfoje: négyszer, négy ízben, négy alkalommal; kvarafoje: a negyedik alkalommal, negyedik ízben

U kvarangulo, kvaredro, kvarlatero, kvarmurpilki, kordkvaropo, kvaronjaro, kvaronnoto, kvarpiedi, kvarpoluso, kvartermo, lunkvarono **kvaranten**/o=**1.** *orv* vesztégzár, karantén; **2.** *inf* karantén; ~i: *ntr orv* vesztégzárban van, (vesztégzárban) vesztéget; ~igi: **1.** *tr orv* vesztégzárba helyez, karanténba tesz; **2.** *tr inf* karanténba helyez

kvarc/o=**1.** *ásv* kvarc *beta~o: béta-kvarc *fumeca ~o: füstkvarc *lakteca ~o: tejkvarc *roza kristalo: rózsakristály *vitroida ~o: hegyikristály; **2.** *eltr* kvarc; ~horloĝo: kvarcóra

kvarcit/o=*ásv* kvarcit *metamorfá ~o: metamorf kvarcit *sedimenta ~o: üledékes kvarcit

kvarc/o=*fiz* kvarc; **anti**~o: *fiz* antikvark

kvarto/o=**1.** *knyv* negyedréti ív, kvart; **2.** *knyv* negyedréti alakú könyv, kvartó; **3.** *sp* kvart (>vívás); **4.** *ne* negyedliteres bögre

kvartal/o=*ép* lakónegyed, városrész *industria ~o: *ip* ipari negyed *juda ~o: zsidó negyed *komerca ~o: kereskedelmi negyed *Latina ~o: Latin negyed, Quartier Latin (diáknegyed Párizsban) *privatdoma ~o: villanegyed, családi ház negyed *registara ~o: *pol* kormánynegyed; ~estro: **1.** *tört kat* fertálmester; **2.** lakótömbmegbízott

kvartan/a=*orv* negyednapos, quartan *~a febro: negyednapos láz, febris quartana

kvarteron/o=negyedvérű férfi (fehér és mulatt utóda) *vö.* mestizo, mulato

kvartir/o=☞kantonmento; **en**~igi: ☞enkantonmentigi

kvartirmastr/o=*kat* hajó negyedes (alsó rendfokozat a francia haditengerészetnél)

kvas/o=*gaszt* kvasz; ~supo: *gaszt* kvaszleves (húsos savanyú leves)

kvasi/o=*növ* kvassziafa (Quassia); ~ino: *kém* kvasszin

kvast/o=*tex* bojt *~o de fezo: fez bojtja *~o de glavo: kard bojtja

U bulkvasto

kvaternar/o=**1.** *geo* tört negyedidőszak, negyedkor, kvarter; **2.** *geo* tört negyedkori képződmény v. réteg; ~a: **1.** *geo* tört negyedkori; **2.** *kém* négyértékű, négyalkotós, kvaterner

kvazar/o=*csill* kvazár, csillagszerű rádióforrás *szin* kvazaüstelo

kvazaŭ=**I.** alárendelő kötőszó; kvazaŭ: **1.** mintha (>látszat) *kvazaŭ la tero brulus sub liaj piedoj: ég a lába alatt a talaj *kvazaŭ nenio okazis: mintha semmi sem történt volna *li volis kridigi al mi, kvazaŭ li estas la aŭtoro: azt akarta bebeszélni nekem, mintha ő lenne a szerző *ŝajnis, kvazaŭ li dormas: úgy tűnt, mintha aludna; **2.** úgy, mintha (>képzelt eseményhez hasonlítás) *mi kisis lin, kvazaŭ li estus mia frato: úgy csókoltam meg, mintha a testvérem volna *ni interparolis tiel, kvazaŭ delonge ni konus unu la alian: úgy társalogtunk, mintha már rég ismerünk egymást; **II.** módosítószó; kvazaŭ: mindegy, szinte *kvazaŭ longe atendatan gaston oni akceptis lin: mindegy rég várt vendéget, úgy fogadták *li gardis ĝin kvazaŭ trezoron: mintegy kincset, úgy őrizte *ŝiaj okuloj kvazaŭ parolas: szinte megszólal a szeme *tio kvazaŭ portis al li la feliĉon: ez szinte meghozta neki a boldogságot; **III.** előképző; kvazaŭ~: **1.** látszat~, kvazi~, nem igazi *kvazaŭofabaleco: látszatnyájasság *kvazaŭedzo: élettárs *kvazaŭhomo: próbababa, homunculus, mesterséges ember *kvazaŭvero: féligazság; **2.** *inf* virtuális *kvazaŭmondo: virtuális világ; **III.** önállóan; kvazaŭa: látszólagos, állítólagos *la kvazaŭa egaleco de la komunisma reĝimo: a szocialista rendszer látszólagos egyenlősége *lia kvazaŭa diplomo: az ő állítólagos diplomája; kvazaŭe: majdhogynem *liaj mensogaj antaŭdiroj kvazaŭe realigis: hazug jóváindulási majdhogynem teljesültek

kvecal/o=*ne* ☞kecalo

kveĉ/o=*növ* kőkenyészilva, kék ringló (Prunus domestica ssp. insititia)

kver=előképző; kver~: keresz~ *kverfosto: *sp* keresztléc (futballkapu) *kversekco: keresztoszelvány, keresztmetszet *kverstrato: keresztutca

kver/i=**1.** *ntr áll* turbékol *szin* kolombumi 1, rukuli; **2.** *ntr áll* turbékol *szin* kolombumi 2

kverel/i=*ntr* veszekszik, civakodik *kompanoj ~as inter si: cimborák veszekszenek egymás között *mi ne volas ~i kun vi: nem akarok veszekedni veled; ~o: veszekedés, civakodás; ~igi: *ntr* összeveszik, összeválalkozik, vitába keveredik; ~ema: veszekedős, civakodó természetű, házsártos, összeférhetetlen

kverk/o=*növ* tölgy, tölgyfa (Quercus) *korko~o: paratölgy (Q. suber) *muská ~o: cserfa (Q. cerris) *pedunkla ~o: ☞robuo *petra ~o, sesila

~o: kocsánytalan tölgy, muzsajtölgy (Q. petraea) *verda ~o: magyaltölgy, kövi tölgy (Q. ilex) *szin* ilekskverko; ~aro: növ tölgyverdő; ~ido: növ fiatal tölgy

kvest/i=*ntr* *vall* (adományt) gyűjt *~i por la malriĉuloj: gyűjt a szegényeknek *~i por la monahejo: gyűjt a kolostornak; ~o: *vall* adománykérés, adománygyűjtés; ~aĵo: *vall* adomány; ~isto: *vall* adománygyűjtő *frato~isto: kolduló barát; ~ujo: *vall* adománygyűjtő persely

kvestor/o=**1.** *tört* quaestor, kincstárnok; **2.** *gazd* házgondnok, gazdasági vezető (parlament, egyetem stb.); **3.** rendőrfőnök, rendőrkapitány (IT); ~eco: **1.** questori tisztség v. hivatal; **2.** házgondnoki v. gazdasági vezetői tisztség; **3.** rendőri vezetői tisztség (IT); ~ejo: **1.** *gazd* gazdasági hivatal; **2.** rendőrkapitányság (IT)

kvestur/o=**2.** *o* kvestoreco; **2.** *o* kvestorejo

kvi/a=*áll* (élettanilag) nyugvó; ~eco: *áll* (élettanilag) nyugvó állapot *vö.* diapaŭzo

kvit/a=**1.** nyugodt, nyugvó, csendes, háborítatlan (>vmi) *~a maro: nyugodt tenger *~a movo: *sp* csendes lépés (>sakk) *~a pejzaĝo: nyugodt táj *~a pluvo: csendes eső *~a ripozo: háborítatlan pihenés; **2.** nyugodt, rezzenéstelen (>vki) *mi restis ~a: nyugodt maradtam; **3.** *átv* békés, szelíd, nyugodt természetű *~a ĉevalo: nyugodt természetű ló *li estis ~a homo: békés ember volt; ~o, ~eco: nyugodtság, nyugalom, békesség, háborítatlanság *admoni al ~o: nyugalomra int *la ~o de la pejzaĝo profunde impresis lin: a táj nyugalma mélyen érintette; ~igi: **1.** *tr* nyugtat, enyhít, csillapít *~igi disputon: vitát csillapít *~igi doloron: fájdalmat enyhít *~igi kverelanton: civakodókat nyugtat *~igi la spiradon: kifújja magát *~igi lian koleron: csillapítja a haragját *~igi la soifon: szomját enyhíti; **2.** *tr* *áll* megszelídít *~igi urson: medvét szelídít; ~igi: *ntr* csillapul, enyhül, megnyugszik *la tempesto ~igis: a vihar enyhült *la vento ~igis: elült a szél *lia eksciteco ~igis: izgatottsága csillapult *lia kolero ne ~igas: haragja nem enyhül *post la akra disputo li ~igis: az éles vita után lecsillapodott; ~igaĵo: *gysz* nyugtató, nyugtatószer, csillapítószer *szin* kvietiga medikamento; ~igilo: *vill* zajzár, elhalkító; ~ismo: *vall* kvietizmus; **mal**~a: nyugtalan, háborgó, izgatott *mal~a maro: háborgó tenger *mal~a popolamaso: izgatott tömeg; **ne**~igeblo: csillapíthatatlan, nyughatatlan

kvik/o=**1.** *ordinara* elimo; **2.** *ĉelimo*

kvin=öt *dek minus kvin estas kvin: tízből öt az öt *kvin fingroj: öt ujj *kvin sensoj: öt érzék *mi havas kvin trafojn en la loterio: ötös találatom van a lottón; kvina: ötödik *je la kvina (horo) kaj tridek minutoj: öt óra harminc perckor *Karolo la Kvina: V. Károly *kvina rado ĉe veturado Z: ötödik kerék *la kvinan de oktobro: október ötödikén; kvine: ötödször (felsorolásban); kvino: **1.** *fn* öt (>mennyiség) *ĉevala kvino: ötös fogat *kvino da pecoj en unu fasko: öt darab egy kötegben; **2.** az ötös szám *unu kvino troviĝas en la telefonnumero: egy ötös van a telefonszámban; **3.** *fn* *isk* ötös (>osztályzat) *hodiaŭ mia filo ricevis nurajn kvinojn: ma a fiam csupa ötösöket kapott; kviniliono: kvintilió (10³⁰); kvinobla: ötszörös *kvinobla superforto: ötszörös túlerő; kvinoble: ötször, ötszörösen *kvinoble du: ötször kettő *kvinoble pli granda: ötször nagyobb; kvinoblo: vminek az ötszöröse; kvinolo: *zene* kvintola; kvinono: ötöd, ötödrész *dek kvinonoj: tíz ötöd *li ricevis nur la kvinonon de la heredaĵo: az örökségnek csak az ötödét kapta meg; kvinopo: **1.** ötös (csoport) *kvinopo proksimiĝis al mi: öt fős csoport közeledett felém; **2.** *zene* kvintett; kvinto: *zene* kvint *kaŝitaj kvintoj: rejtett kvintpárhuzam *kvintoj aŭ oktoj sinsekvoj: kvint- vagy oktavpárhuzam *kvinto perfekta: tiszta kvint; kvinteto: *zene* kvintett (mű és zenészek); superkvino: *isk* csillagos ötös; kvincent: ötszáz; kvindek: ötven; kvinfoje: ötször, öt ízben; kvinafoje: ötödik alkalommal, ötödik ízben; kvinpinta: ötágú; kvintokto: *zene* duodecima U kvinangulo, kvinlatero, kvinmastulo

kvino/o=*o*perua kenopodio

Kvinsland/o=*geo* *pol* Queensland (AU)

kvinta/o=**1.** métermázsa (100 kg); **2.** *ex* mázsa (*kb.* 50 kg)

kvintesenc/o=**1.** kvintesszencia (>alkímia); **2.** *átv* vminek a lényege, veleje, kvintesszenciája

Kvintilian/o=*műv* *isk* (Marcus Fabius) Quintilianus

kvintilion/o=*o*kviniliono

Kvirinal/o=**1.** *tört* *geo* Quirinalis, Quirinale (domb Rómában); **2.** *átv* *pol* Quirinale (>köztársasági elnöki palota) (IT)

kvit/a=**1.** adósságtól mentes, kvitt *bieno ~a de hipoteko: jelzálogmentes birtok *ne ~a per mil forintoj: ezer forinttal még adós *nun mi estas ~a al vi: nem tartozom neked, nincs adóssága veled szemben *nun ni estas ~aj: most kvittet vagyunk, most nem tartozunk egymásnak *post la pago mi estos ~a al vi: a fizetés után nem tartozom önnek; **2.** *átv* (kötelezettségtől) mentes *esti ~a pri ĉiuj devoj: minden kötelezettségtől mentes *mi estas ~a plu akompani vin: nem kell tovább

kísérnem önt; ~igi: **1.** *tr* (adósságot) kiegyenlít, elszámol *ĉi tiuj du mil forintoj ~igas min: ezzel a kétezer forinttal megszünik az adósságom *morgaŭ mi ~igos min ankaŭ kontraŭ vi: holnap veled szemben is kiegyenlíttem az adósságomat, holnap veled is elszámolok; **2.** *tr* *átv* (kötelezettségtől) mentesít *nefaro ne ~igas de la kunkulpeco: a tétlenség nem mentesít a cinkosság alól; ~igi: *ntr* elszámol, leszámol vkivel (kun) *~igas servo per reservo Z: *köz*m kölcsönkenyér visszajár, szolgálatért vizsontszolgálat jár *~igi de ŝuldo: adósságot kiegyenlít, adósságtól megszabadul; **inter**~igo: *gazd* kölcsönös elszámolás

kvitanc/i=*tr* nyugtáz *bonvolu ~i la ricevon de la pako: legyen szíves nyugtázni a csomag átvételét *kun ĝojo mi ~as vian pretecon: örömmel nyugtázom a készségét *~i al li la lupagon: nyugtát ad neki a bérletfizetésről *~i la pagon de la ŝuldo: nyugtázza az adósság kifizetését; ~o: **1.** fizetési elismervény, nyugta *szin* pagatesto; **2.** átvételi elismervény, nyugta *szin* ricevatesto *bagaĝdepona ~o: *vsút* csomagmegőrző cédula *kontraŭ ~o: nyugta ellenében; ~marko: *gazd* számlabélyeg, nyugtabélyeg

kviv/i=*o*kviviti

kviviti=*hgut* csirip; kvivito: csiripelés, csivitelés, csicsérgés; kviviti: *ntr* csivitel, csicséreg, csiripel

kviz/o=*jték* vetélkedő, tudáspróba, kvíz *televida ~o: televíziós vetélkedő; ~i: *ntr* *jték* vetélkedik

kvocient/o=*mat* hányados, kvóciens *intelekta ~o, mensa ~o: intelligenciahányados, IQ *szin* inteligentokvociento *la ~o de 12 per 4 estas 3: 12 per 4 hányadosa 3

U kruckvociento, sekskvociento

kvodlibet/o=*zene* egyveleg, quodlibet

kvorum/o=határozatképesség, kvórum

kvot/o=**1.** *gazd* hányad, részesedés, járandóság, saját rész, kvóta *~o de interezoj: kamathányad *~o de plusvaloro: értéktöbbletrata, kizsákmányolás foka *szin* ekspluadgrado *plenumi sian ~on: kiveszi a maga részét; **2.** *gazd* árjegyzés, tőzsdei jegyzés; ~i: *tr* jegyez (árat, árfolyamot)

U importkvoto, merkatkvoto, profitkvoto

L=l (hang és betű); **L**: **1.** római 50; **2.** **L** alakú *o*L-anteno, L-fero, L-relo; **lo**: ell (betűnév)

la=a, az (névelő) *la domo: a ház *la fenestroj: az ablakok

la²=zene lá *la respondas al A en la absoluta solfeĝo: a lá az A-nak felel meg az abszolút szolmizációban *Labe-majora: Asz-dúr *labe-minora: asz-moll *lais-minora: aisz-moll *La-majora: A-dúr *la-minora: a-moll *la-modalo: lá-sor

lab/o=**1.** *o*abomaso; **2.** *anat* gyomornyálkahártya, tunica mucosa ventriculi; ~aĵo: *gysz* nyálkahártya-kivonat; ~enzimo, ~ofermento: *biol* oldénczim, kimozin, rennin

lab/o²=*o*laboratorio

labamb/o=*zene* La bamba (zene és tánc)

labar/o=*tört* *kr* labarum (Konstantin zászlaja)

label/o=*növ* mézajak, labellum

laberdan/o=*gasz*t sózott tőkehal

labi/o=**1.** *növ* ajak, labium; **2.** *anat* ajak, perem, labium; **makro**~o: *orv* ajaktúltengés

labial/o=*ny*t ajakhang, labiális *szin* lipsono, lipa konsonanto *~dentalo: ajak-fog hang, labiodentális *szin* lipdentosono, lipodenta konsonanto *~plozivo: sajjázhang, labiális explozíva *szin* lipa eksploda konsonanto

labiat/oj=*o*lamiacoj

labil/a=ingatag, labilis *szin* malstabila *~a ekvilibro: ingatag egyensúly; ~o: *met* labilis légállapot, labilis atmoszféra

labioskiz/o=*orv* nyúlajak, labioschisis

labirint/o=**1.** labirintus, útvesztő *~o de reĝo Minoo en Kreto: Minosz király labirintusa Krétán *~o en plezurgardeno: labirintus díszkertben; **2.** *átv* labirintus, útvesztő, szövevény *en la ~o de la vivo: az élet útvesztőjében *~o de malfacilaĵoj: nehézségek szövevénye *li malfacile orientiĝas en la ~o de koridoroj: nehezen igazodik el a folyosók útvesztőjében *ne eniru la ~on de procesado: nem menj be a pereskedés útvesztőjébe; **3.** *anat* belső fül labirintusa, labyrinthus auris

labirintodul/oj=*o*sl páncélos kétélűek (Labyrinthodonta)

labor/i=**1.** *ntr* dolgozik, munkálkodik *~i fizike, mense: fizikai, szellemi munkát végez *~i pri grava problemo: fontos problémán dolgozik *~i super statuo: egy szobron dolgozik *~i duontempe: fél munkaidőben dolgozik *~i en tri skipoj: három műszakban dolgozik *~i partotempe: részmunkaidőben dolgozik *~i plentempe: teljes munkaidőben dolgozik *~i kvantopage: darabárban dolgozik *~i plenumpage: teljesítményben v. szakmában dolgozik *~i tempopage: időben v. órában dolgozik *ni ~u kaj esperu Z: munkálkodjunk és reméljünk; **2.** *ntr* *átv* működik *szin* funkció **2** *la

mašinoj ~as plentempe: a gépek teljes időben működnek *la pumpilo nun ~as: a szivattyú most működik; **3. ntr** *átv* dolgozik, forr (>bor) *szin* fermenti 1; ~o: **1.** munka *alpaši al ~o: munkához lát *faka ~o: szakmunka *fizika ~o: fizikai munka *herkula ~o: herkulesi v. hősies munka *intelekta ~o, mensa ~o: szellemi munka *kamparaj ~oj: mezei munkák *kia estas via ~o, tia estas via valoro *Z: közm* amilyen az ember, olyan a munkája *la mondo de la ~o: a munka világa *~o finita, ripozo merita *Z: közm* munka után édes a pihenés *~o kaj pacienca kondukas al potenco *Z: közm* türelem és fáradtság meghozza gyümölcsét *~o kondukas al honoro kaj oro *Z: közm* semmi haszon munka nélkül *~o ne estas leporo, ĝi haltos, ne forsaltos *Z: közm* a munka megvár *laŭpeca ~o: darabbéres munka *li ricevis facilan ~on: könnyű munkát kapott *mana ~o: kézzel végzett munka *ne estas ~o sen doloro: *köz* munka, kapa nyavalya *nigra ~o: feketemunka *okaza ~o: alkalmi munka *partatempa ~o: részdős munka *produkta ~o: *gazd* termelőmunka *publika ~o: közmunka *publikrilata ~o: PR-munka *publikutila ~o: közhasznú munka *sen ~o ne venas oro *Z: közm* munka nélkül nincs fizetség, semmi haszon munka nélkül *sidi en la ~oj: tele van munkával *streĉa ~o: megfeszített munka *subpagata ~o: alulfizetett munka *terena ~o: terepmunka *veturi per buso al la ~o: busszal megy a munkába; **2. fiz** munka *utila ~o: hasznos munka; ~adi: *ntr* munkálkodik, hosszasan dolgozik; ~ado: dolgozás, munkavégzés, munkálkodás; ~aĵo: **1.** munkadarab *szin* laborpeco *enfiksi ~aĵon: munkadarabot befog; **2.** mű, termék, elkészült munka *via ~aĵo gajnis la unuan premion: a munkád első díjat nyert; ~anto: *fn* dolgozó *la ~antoj restis sur la kampoj, kaj la ~intoj hejmeniris: a dolgozók a földeken maradtak, és a munkát befejezők hazamentek; ~antino: dolgozó nő, női dolgozó; ~ejo: műhely; ~ema: dolgos, szorgalmas, munkaszerető; ~emo: **1.** dolgosság, munkaszeretet; **2.** munkakedv; ~estro: előmunkás, munkavezető, pallér; ~igi: *tr* dolgoztat, foglalkoztat *la fabriko ~igas ducent ~istojn: a gyár kétszáz munkást foglalkoztat *mi ne volas vane ~igi vin: nem akarlak hiába dolgoztatni; ~ilo: munkaeszköz; ~isto: **1.** munkás *bone salajrata ~isto: jól fizetett munkás *fabrika ~isto: gyári munkás *kvalifikita ~isto: szakképzett munkás *nekvalifikita ~isto: szakképzetlen munkás *okaza ~isto: alkalmi munkás *organizita ~isto: szervezett munkás *trejnita ~isto: betanított munkás; **2. fn** áll dolgozó (>méh, hangya); ~ista: munkás~laborista klaso, organizacio, partio; ~istaro: munkásság, dolgozók *la ~istaro de la fabriko: a gyár munkásai *la ~istaro de la urbo: a város munkássága; ~ulo: dolgozó ember, munkából élő *blankokoluma ~ulo: fehérgalléros dolgozó *blukoluma ~ulo: kékgalléros dolgozó; ~ĉefkun~anto: főmunkatárs; el~i: **1. tr** elkészít, munkával kialakít, kiforrál *el~i ilon el osto: csontból szerszámmal készít *li el~is figuron el argilo: agyagból alakot formázott ki; **2. tr** *átv* kidolgoz *el~i planojn por la estonteco: terveket dolgoz ki a jövőre *Zamenhof el~is sian unuan lingvoprojekton estiel gimnaziano: Zamenhof gimnazistaként dolgozta ki első nyelvtervezetét; el~aĵo: **1.** kész munka, termék *kontroli la el~aĵojn: ellenőrzi a kész munkákat; **2. atv** dolgozat *el~aĵo pri la daŭripova evoluo: dolgozat a fenntartható fejlődésről; kun~i: *ntr* együttműködik, együtt dolgozik; kun~anta: együttműködő, kooperáló, kollaboráló; kun~anto: munkatárs; krom~i: *ntr* túllórázik, pluszmunkát végez; krom~o: túlmunka, különmunka, túlóra *preni krom~on: különmunkát vállal; kun~i: *ntr* együttműködik, kooperál *kun~i en gazeto: újságba ír *kun~i en projekto: projektben együttműködik; kun~o: együttműködés, kooperáció; kun~anto: kolléga, munkatárs; mal~ema: lusta, henyé, munkakerülő; mal~ulo: *fn* dologtalan, munkakerülő, lusta *morgaŭ estas la amata tago de la mal~uloj *Z: közm* a holnap a lusták kedves napja; mis~aĵo: selejt; nepri~ita: nyers, megmunkálatlan, műveletlen; per~i: *tr* (munkával) keres *kiom vi monate per~as?: mennyit keresel havonta? *per~i multan monon: sok pénzt keres *per~i sian porvion: megkeresi a kenyerét, megkeresi a betevő falatját; preter~i: *ntr* lóg a munkából; pri~i: *tr* megmunkál, feldolgoz, megművel *oni pri~as la pomojn al pomsuko: almálév feldolgozzák fel az almát *pri~i metalon: fémeket megmunkál *pri~i teron: földet művel; pri~ado: feldolgozás, megmunkálás, megművelés *industria pri~ado: *ip* ipari feldolgozás; pri~iteco: megmunkáltság, feldolgozottság, megműveltség; repri~i: *tr* újrafeldolgoz *en la fabriko oni repri~as la metalajn defalajojn: a gyárban újrafeldolgozzák a fémhulladékot; repri~o: újrafeldolgozás; sen~a: **1.** dologtalan, munkátlan; **2.** munkánélküli *multaj sen~aj junuloj ŝatus dungigi: sok munkánélküli fiatal szeretne munkába állni; sen~eco: munkánélküliség (állapot) *la sen~eco kreskis je ok elcentoj: a munkánélküliség nyolc százalékkal növekedett *sen~eco estas patrino de ĉiuj malvirtoj *Z: közm* a henyélés minden bűn szülőanyja *subvencio por sen~eco: munkánélküli segély; sen~ulo: *fn* munkánélküli *li ricevas sen~ulan monon: munkánélküli segélyt kap *registrita sen~ulo: bejegyzett v.

regisztrált munkanélküli; tele~o: *táv* távmunka; tra~i: *tr* bizonyos ideig (n) dolgozik *li tra~is la tutan tagon: átdolgozta az egész napot; tro~i: *ntr* túldolgozza v. túlhatja magát; ~abelo: áll dolgozó (méh) *szin* abelino; ~akcidento: *orv* jog munkahelyi baleset; ~akiri: *tr* keres (>megélhetés); ~akiro: kereset, megélhetés; ~amo: munkaszeretet; ~atingo: munkaeredmény; ~bezona: munkaigényes; ~bezono: munkaigény; ~borso: munkaközvetítő iroda; ~brigado: munkabrigád; ~ĉambro: dolgozószoba; ~ĉesigo: munkabeszűntetés; ~daŭro: munkaidőtartam, munkában eltöltött idő; ~debato: műhelyvita, workshop; ~desegno: *tech* műhelyrajz; ~devo: munkaköri kötelesség; ~diagramo: *tech* munkadiagram; ~direktoro: *ip* munkaügyi igazgató; ~disciplino: munkafegyelem; ~divido: *gazd* pol munkamegosztás; ~dokumento: munkaokmány; ~domo: dologház; ~donanto: *gazd* munkaadó, munkáltató; ~eblo: munkalehetőség; ~enspezi: *tr* munkával keres; ~enspezo: *gazd* munkajövedelem; ~evitano: *fn* (alkalmi) munkakerülő; ~evitulo: *fn* munkakerülő; ~faciliga: munkakönnnyítő *~faciligaj arandoj: munkakönnnyítő intézkedések; ~forto: *gazd* munkaerő; ~ganto: védőkesztyű, munkakesztyű; ~grupo: munkacsoport; ~hipotezo: *tud* munkahipotézis; ~horoj: nyitvatartás (pl. üzlet); ~hundo: áll munkakutya; ~inspektado: munkafelügyelet; ~inspektejo: munkafelügyeleti szerv (és székhelye); ~inspektisto: munkafelügyelő; ~intensa: *gazd* munkaigényes; ~interrompo: munkamegszakítás; ~intervjuo: állásinterjú, felvételi beszélgetés; ~invalido: *orv* munkahelyi rokkant, munkába megrókkant; ~juro: *jog* munkajog; ~kampo: munkaterület, munkakör; ~kapabla: munkaképes; ~kapablo: munkaképesség; ~kodo: *jog* munka törvénykönyve; ~kolektivo: munkaközösség; ~komunumo: *gazd* munkaközösség *privata ~komunumo: gazdasági munkaközösség, gmk; ~kondiĉoj: munkakörülmények, munkafeltételek; ~konflikto: munkakonfliktus, munkaügyi konfliktus; ~kontrakto: *jog* munkaszerződés *daŭra ~kontrakto: határozatlan időre szóló munkaszerződés *portempa ~kontrakto: határozott időre szóló munkaszerződés; ~kortumo: *jog* munkaügyi bíróság; ~kunsido: munkaülés, munkaértekezlet; ~kunveno: munka-összejövetel; ~lantigo: munkalassító sztrájk; ~libereco: szabad munkavégzés (sztrájk alatt); ~lingvo: *nyl* munkanyelv; ~loko: munkahely *konstanta ~loko: állandó munkahely; ~maniulo: munkamániás; ~maŝino: *tech* munkagép; ~medicino: *orv* munkaeegzségügy; ~medicinisto: *orv* üzemi orvos; ~medio: munkakörnyezet; ~memoro: ~ĉefmemoro; ~merkato: *gazd* munkaerőpiac; ~metodo: munkamódszer; ~ministerio: *pol* munkaügyi minisztérium; ~ministro: *pol* munkaügyi miniszter; ~nekapabla: munkaképtelen; ~nekapablo: munkaképtelenség; ~oferto: állásajánlat; ~oficejo: munkaügyi hivatal; ~ordo: munkarend; ~organizo: munkaügyi szervezet *Internacia ~Organizo: Nemzetközi Munkaügyi Szervezet, ILO; ~paco: munkahelyi béke; ~pago: bér, munkakereset *szin* salajro *laŭokaza ~pago: alkalmi bér; ~partio: *pol* munkáspárt; ~partiano: *fn* *pol* munkáspárti; ~paŭzo: munkaközi szünet; ~peco: *tech* munkadarab *szin* laboraĵo 1; ~perado: munkaközvetítés; ~peranto: *fn* munkaközvetítő; ~perejo: munkaközvetítő iroda, munkaügyi központ *szin* laborborso; ~permeso: munkavállalási engedély; ~plano: munkaterv; ~poento: munkaegység; ~pova: munkabíró; ~premo: munkahelyi elfoglaltság; ~prenanto: *gazd* munkavállaló; ~preskribo: munkaköri előírás *internacia ~preskribo: nemzetközi munkaelőírások; ~priskribo: munkaköri leírás; ~produktio: munkateljesítmény; ~protektio: munkavédelem; ~punkto: *vill* munkapont; ~regulero: munkaügyi szabályzat; ~rilato: munkaviszony; ~ritmo: munkatempó; ~sekureco: munkabiztonság *~sekureca respondeculo: munkabiztonsági felelős; ~sekurigo: munkavédelem *~sekurigaj reguloj: munkavédelmi előírások; ~semajno: munkahét; ~serĉanto: *fn* munkakereső; ~servo: *kat* munkaszolgálat; ~servisto: *kat* munkaszolgálatos; ~sfero: munkakör; ~sindikato: *gazd* *pol* dolgozói szakszervezet; ~sperta: munkában jártas; ~stablo: munkapad, munkaasztal; ~stacio: *ip* munkaállomás; ~stilo: munkastílus; ~tablo: **1.** munkaasztal; **2. inf** asztal, desktop; ~taga: munkanapi, hétköznapi; ~tagmanĝo: munkaebéd; ~tago: munkanap, hétköznapi; ~tempo: munkaidő *elasta ~tempo: rugalmas munkaidő *fiksa ~tempo: kötött munkaidő *nefiksa ~tempo: kötetlen munkaidő *parta ~tempo: részmunkaidő; ~tendaro: munkatábor; ~terapio: *pszi* munkaterápia; ~tereno: munkaterület; ~valoro: *gazd* munkaérték; ~valorteorio: *gazd* *tud* munkaérték-elmélet; ~vesto: munkaruha; ~vizito: *pol* munkalátogatás; ~vojaĝi: *ntr* kiküldetésen van, kiszálláson van, szolgálati úton van; ~vojaĝo: kiküldetés, szolgálati út, (hivatalos) kiszállás; ne~tago: munkaszüneti nap Űagrarlaboristo, ĉenlaboro, cerblaboristo, faklaboristo, ferlaboristo, gastlaboristo, grundlaboristo, hejmlaboro, helplaboristo, junlaboristo, kamplaboristo, konstrulaboristo, korpolaraboristo, ledlaboristo,

lignolaboristo, manlaboristo, pluslaboro, punlaboro, salajrolaboristo, sociallaboristo, stallaboristo, ŝvitlaboro, taglaboristo, templabori, terlaboristo, trudlaboristo, vojlaboristo

laboratori/o=*tech tud* laboratórium *farmacia ~o: gyógyszerészeti laboratórium *informadika ~o: *inf* informatikai labor *kémia ~o: *kém* kémiai laboratórium *lingva ~o: *isk* nyelvi laboratórium

Ŭspaclaboratorio

labr/o=*áll* ajakoshal (Labrus)

Labrador/o=*geo* Labrador

labrak/o=*áll* farkassügger (Dicentrachus labrax)

labrusk/o=*növ* rókaszőlő (Vitis labrusca)

laburn/o=*növ* aranyeső, sárgaakác (Laburnum) *szin* orpluvo

lac/a=**1.** fāradt *hunde ~a: holtfāradt *~a de laboro: munkában elfāradt *~a de vojaĝo: utazásban elfāradt; **2.** *átv* fāradt, ūnott *mi estas ~a de ĉi tiuj eternaj diskutoj: fāradt vagyok ezektől az örökös vitáktól; ~**eco**: fāradtság; ~**iga**: fārasztó; ~**igi**: **1.** *tr* fāraszt, elfāraszt, kifāraszt; **2.** *tr* *átv* fāraszt, untat *via lamentado ~igas min: fāraszt a sirānkozāsod; ~**igi**: **1.** *ntr* elfārad; **2.** *ntr* belefārad *mi ~igis de la vanaj klarigoj: belefāradtam a hiābavaló magyarázkodásba; ~**igo**: elfāradás; **ĝis**~**e**: kimerülésig; **mal**~**igi**: *ntr* kipihen magát; **ne**~**igeb**la: fāradhatatlan, kifārasztthatatlan; **ne**~**igema**: kitarót, nem fāradó; **sen**~**a**: fāradhatatlan; **tro**~**igi**: *tr* kimerít, túlsāgosan elfāraszt; ~**e**~**pace**: lomhān; ~**peli**: *tr* agyonhajszol *la ~pelitan vulpon oni mortpafis: agyonlōtték az agyonhajsolt rókát

Lacedemon/o=**☞**Lakedemono

lacert/o=*áll* gyík ~**i**: **1.** *ntr* gyíkkodik (eszperantisták egy másik tervezett nyelven beszélnek); **2.** *ntr* gyíkkodik (rokon nyelvet beszélő eszperantisták saját nyelvükön beszélnek)

laĉ/o=fűző (zsinór, szalag), cipőfűző; ~**i**: *tr* összefűz, befűz, (zsinórral) megköt *~i la korseton: bekötő a fűzőjét *~i la ŝuojn: befűzi a cipőjét; ~**oŝuo**: fűzős cipő; ~**tirilo**: fűzővég *szin* tredilo; ~**truo**: fűzőlyuk (pl. cipőfűzőnél)

lad/o=*tech* pléh, bádóg vő. ferlado *galvanizita ~o: horganylemez *onda ~o: hullámlemez *stanita ~o: ónoztott lemez, cinbádóg; ~**a**: **1.** bádóg~; **2.** konzerv~; ~**aĵo**: **1.** bádógáru, pléháru, bádógedény, bádógeszköz; **2.** *inf* *biz* firmware; ~**aĵisto**: bádógárus; ~**isto**: bádógos; **el**~**igilo**: konzervnyitó *szin* ladskatol-malfermilo, ladmalfermilo; **en**~**igi**: *tr* konzervál (bádógdobozban), konzervdobozba tölt; ~**bendo**: bádógszalag, bádógcsík, pléhcsík; ~**biero**: dobozos sör *szin* skatolbiero; ~**botelo**: fémkulacs; ~**bovaĵo**: *gaszt* marhakonzerv; ~**fiŝaĵo**: *gaszt* halkonzerv; ~**fluto**: *zene* fémfuvola; ~**kruĉo**: bádógkanna; ~**lakto**: konzervtej; ~**malfermilo**: konzervnyitó; ~**manĝaĵo**: *gaszt* konzerv; ~**metiejo**: bádógosműhely; ~**orkestro**: *zene* rezesbanda; ~**pasteĉo**: pástétomkonzerv; ~**skatolo**: **1.** pléhdoboz, fémdoboz; **2.** konzervdoboz; ~**skatol-malfermilo**: konzervnyitó; ~**tondilo**: *tech* lemezolló, lemezvágó olló; ~**urbo**, ~**vilaĝo**: bádógváros, nyomornegyed

Ŭdinamolado, ferlado, gutlado, ondolado, ŝtallado

ladan/o=*növ* ladángyanta, szuhargyanta, ladanum; ~**anujo**,

~**anarbusto**: ☞ladana cisto, kreta cisto

ladin/o=*nyl* ladino (lad) *szin* judhispana lingvo *~o estas hispana lingvo parolata de judhispanoj: a ladino spanyol zsidók által beszélt spanyol nyelv; ~**a**: *mn* *nyl* latin, dél-tiroli rétoromán (roa) *la ~a estas parolata en Sud-Tirolo: a latin nyelvet Dél-Tiroiban beszélők

Ladisla/o=László *Sankta ~o: *kr* tört Szent László

Ladog/a=*geo* Ladoga *~a Lago: Ladoga-tó

Laert/o=*mit* Laertész

laf/o=*ásv* láva *acida ~o: savas láva *baza ~o: bázisos láva *kuseneca ~o: ☐☞kusenlafo; ~**ofluo**: *ásv* lávaár, lávafolyás; ~**tegaĵo**: *ásv* lávatakaró

Ŭkusenlafo

Lafonten/o=*ir* (Jean de) La Fontaine *la fabloj de ~o: La Fontaine állatmeséi

lag/o=*geo* tó *la Grandaj ~oj: *geo* a Nagy-tavak; ~**eto**: *geo* tavacska;

~**umi**: *ntr* tó mellett táborozik v. nyaral; ~**obordo**: tópart

Ŭartlago, fiŝlago, digolago, sallago

lagenari/o=*növ* lopótök, kabaktök, szívótök, nyakastök (Lagenaria) *szin* botelkukurbo, kalabaskukurbo

lager/o=☞koncentrejo, ekstermejo

lagoftalm/o=*orv* lagophthalmus, a szem tökéletlen záródása

lagop/o=☞lagopodo

lagopod/o=*áll* hófajd (Lagopus)

Lagos/o=*geo* Lagos *~o estis la ĉefurbo de Niĝerio: Lagos Niĝéria fővárosa volt

lagostom/o=*áll* viszkacsa (Lagostumus maximus)

lagotrik/o=*áll* gyapjasmajom (Lagothrix)

lagr/o=*tech* csapágý *aksa ~o: axiális csapágý, támasztócsapágý,

támcsapágý *cilindrorula ~o: hengergörgős csapágý *radiusa ~o: radiális csapágý; ~**ĉef**~**o**: *tech* főcsapágý; ~**okaĝo**: *tech* csapágýkosár *szin* rulujo

Ŭglitlago, globlago, nadlolo, piedlago, rullago

Lagrang/o=*mat fiz* (Joseph-Louis) Lagrange *~a funkcio: Lagrange-függvény *~a punkto: Lagrange-pont

lagrangian/o=*mat fiz* Lagrange-függvény

lagri/o=*áll* gyapjasbogár (Lagria)

lagun/o=**1.** *geo* lagúna; **2.** atoll-lagúna, korallsziget tava; ~**ado**: *oko* biológiai szennyvíztisztítás; ~**ejo**: *oko* biológiai szennyvíztisztító medence

Ŭsallaguno

Lahor/o=*geo* Lahor

laik/o=**1.** *kr* világi hívő, laikus; **2.** *fn* *átv* laikus, nem szakember; ~**a**: **1.** *kr* világi, nem egyházi, laikus *~a frato: laikus testvér *~a lernejo: laikus v. nem egyházi iskola; **2.** *átv* laikus, nem szakmai *~a aliro al scienca problemo: tudományos probléma laikus megközelítése; ~**eco**: *kr* laikusság, világiság, világi jelleg *la ~eco de la ŝtato: az állam világi jellege; ~**igi**: *tr* *kr* laicizál, világivá tesz

Laj/o=*mit* Laioz

lajk/o=*áll* lajka (kutya fajta)

lak/o=**1.** *növ* lakk (gyanta); **2.** gumilakk, sellak; **3.** *kém* kence, fénymáz; **4.** *kém* lakkfesték; ~**i**: **1.** *tr* lakkoz, fényez; **2.** *tr* lakkfestéssel bevon; ~**aĵo**: *műv* lakkozott tárgy; ~**arbo**: *növ* lakkfa; ~**tolo**: *tex* viaszosvászon *szin* vakstolo

Ŭŝpruclakado, ungolako

lake/o=**1.** lakáj; **2.** *átv* *pej* lakáj, szervilis ember, talpnyaló; ~**i**: **1.** *ntr* lakájként szolgál; **2.** *ntr* *pej* hízelkedik, dörzsölködik, talpat nyal; ~**aro**: szolgaszemélyzet; ~**ejo**: előszoba (úri háznál); ~**jeto**: szolgafiú, fiatal inas

Lakedemon/o=*tört geo* Lakedaimon (Spárta)

lakmus/o=*kém* lakmusz; ~**papero**: *kém* lakmuspapír

Laknaŭ/o=*geo* Lakhnau *~o estas la ĉefurbo de Utarpradeŝo: Lakhnau Uttar Prades fővárosa

lakolit/o=*ásv* lakkolit

lakon/o=*tört* lakón; ~**a**: **1.** *mn* lakón; **2.** *átv* lakonikus, tömör *szin* konciza; ~**eco**: lakonikusság, tömörség *szin* koncizeco; ~**ismo**: *ir* lakonikus stílus; (L)~**ujo**, (L)~**io**: *geo* Lakónia

lakrimal/o=☞larmosto

laks/o=*orv* hasmenés, diarrhoea *szin* diareo, ventrofluo; ~**i**: *ntr* megy a hasa; ~**etiga**: *orv* enyhén hashajtó, laxatív; ~**iga**: *orv* hashajtó; ~**igi**: *tr* *orv* meghajtat, purgál; ~**igilo**: *gysz* hashajtó; ~**igo**: *orv* hashajtás; **mal**~**i**: *ntr* *orv* szorulása v. székrekedése van; **mal**~**igi**: *tr* szorulást v. székrekedést okoz *szin* konstípi; **mal**~**o**: *orv* szorulás, székrekedés *szin* konstípo

Lakŝadiv/oj=*geo pol* Laksadíva (IN)

Lakŝadvip/o=*tört* Laksadvip

Lakŝmi/o=*vall* Laksmi

lakt/o=**1.** tej *boligita ~o: forralt tej *bovina ~o: tehéntej *ĉevalina ~o: kancatej *densigita ~o: sűrített tej *kaprina ~o: kecsketej *pasteurizita ~o: pasztörözött tej *patrina ~o: anyatej *pulvorigita ~o: porított tej, tejpor *saketa ~o: zacskós tej *senkrema ~o: fölözött tej *skatola ~o: dobozos tej *ĝi estas nek ~o, nek se~o Z: se hús, se hal *havi ankoraŭ la ~on sur la lipoj Z: tejfeles szájú, még tejes a szája *nenia peno nek provo donos ~on de bovo Z: *köz*m nehéz a baktól tejet fejni; **2.** *ntr* (növényi) tej *kokosa ~o: kókusztej *migdala ~o: mandulatej; ~**i**: *ntr* tejel *~anta bovino: tejelő tehén, fejőstehén *szin* laktodona bovino; ~**aĵo**: tejétel, tejtermék; ~**ata acido**: *kém* tejsav *szin* laktacido; ~**azo**: *biol* *kém* laktáz; ~**eca**: tejszerű; ~**ejo**: tejszarnok; ~**isto**: *fn* tejes, tejesember, tejárus *szin* laktovendisto; ~**ozo**: *biol* *kém* tejcukor, laktóz *szin* laktosukero; ~**umo**: áll haltej; ~**acido**: *kém* tejsav *szin* laktata acido; ~**albumino**: *biol* *kém* tejfehérje; ~**obata**: *ntr* köpül; ~**obata**: köpülés; ~**oblanka**: tejfehér; ~**obligilo**: tejforraló; ~**obru**: áll tejelő állat; ~**odento**: *anat* tejfog, dens lacteus; ~**odukto**: *anat* tejvezeték, ductus laciferi; ~**ofabriko**: *ip* tejgyár; ~**oflavino**: *kém* riboflavin *szin* riboflavino; ~**ofrato**: tejtestvér; ~**oglobulino**: *biol* *kém* teiglobulin, laktoglobulin; ~**ogriaĵo**: *gaszt* tejbedara; ~**okafo**: *gaszt* tejskávé; ~**okonservajo**: *gaszt* tejkonzerv *szin* ladlakto; ~**okremo**: tejszín; ~**omastromo**: *agr* tejgazdaság; ~**oprodukto**: *agr* tejtermék; ~**oproduktado**: *agr* tejtermelés; ~**oproduktisto**: *agr* tejtermelő; ~**opulvoro**: tejpor; ~**orizaĵo**: *gaszt* tejberizs; ~**osero**: tejsavó *szin* selakto; ~**osekreco**: *biol* tejelválasztás; ~**osuĉulo**: *fn* *pej* tejfelesszájú; ~**osukero**: *biol* *kém* tejcukor, laktóz *szin* laktazo; ~**osuko**: *növ* *kém* növénytej, gumitej, kaucsuktej, latex *szin* lateks; ~**osupo**: *gaszt* tejleves; ~**otrinkejo**: *fn* *gaszt* tejjívó; ~**ovendisto**: tejes, tejesember, tejárus *szin* laktisto; ~**ovitro**: tejűveg; ~**ovojo**: *csill* Tejút, Galaktika,

Galaxis *szin* Galaksio 1

Uacidlakto, birdlakto, buterlakto, kalkolakto, ladlakto, mamlakto, sojlakto

laktari/o=*növ* tejelögomba, rizike (Lactarius) *szin* laktofungo

laktan/o=*kém* laktan

laktuk/o=*növ* saláta (Lactuca) *kapa ~o: fejes saláta (L. sativa v. capitata) *kultiva ~o: kerti saláta, leveles saláta (L. sativa) *mar~o: **Ů**lvo; ~**folio**: salátalevél

laktukari/o=*gysz* lactucarium

lakun/o=*anat* *növ* bemélyedés, rés, gödör, üreg, lacuna; **2.** *knyv* szöveghiány, hézag *la ~oj en la manuskripto malhelpas ĝian tutan komprenon: a kéziratban lévő hézagok akadályozzák teljes megértését

lala!=*hgut* la-la-la (>gyermek gügyögése); lalai: *ntr* gügyög

lam/a=**1.** *sánta* *~a je ambaŭ piedoj: mindkét lábára sánta; **2.** *átv* rozszant, ingatag, billegő, sántító *~a seĝo: rozszant szék *~a tablo: bicegő asztal *~a verso: döcögő verssor *~a rezonado: ingatag okoskodás; ~**i**: **1.** *ntr* sántít *Petron kruro doloras, Karolo ne ~as **Z:** *közm* kinek nem jaj, annak nem baj; **2.** *ntr* *átv* sántít, sántikál, döcög *la laboro ~as: döcögve halad a munka *viaj argumentoj ~as: sántítanak az érveid; ~**igi**: *tr* lesántít, sántává tesz; ~**ulo**: *fn* sánta, sánta ember *ridas blindulo pri ~ulo **Z:** bagoly mondja a verébnek nagyfejű; ~**bastono**: mankó; ~**paŝi**: *ntr* sántikál

lam/o=*áll* láma (Lama glama)

lama/o=*bud* láma *dalai~o: dalai láma *szin* ĉeflamao; ~**ejo**: *bud* lámakolostor; ~**ismo**: *bud* lámaizmus; ~**isto**: *bud* lámaista; ~**ĉef-o**: *bud* dalai láma *szin* dalai-lamao

Lamark/o=*biol* (Jean-Baptiste) Lamarck; ~**ismo**: *biol* lamarkizmus

lambad/o=*zene* lambada (tánc)

lambda=*knyv* λ, lambda (görög 'l' betű) *szin* lambdo 1

lambd/o=**1.** **Ů**lambda; **2.** *anat* lambdavarrat *szin* lambda suturo; ~**a**: lambda~, lambda nyak *~a fontanelo: *anat* lambdakutacs, fontanella lambdoidea; ~**ismo**: *ntr* lambdacizmus vö. rotaismo

lambel/o=*cím* tornagallér *~o kun tri pendajoj: háromágú tornagallér

Lambert/o=Lambert (utónév)

lambli/o=*ex* **Ů**giardio

lamblioz/o=*orv* bélfertőzés, lambliasis

lambrekin/o=*ép* lambrequin, oromdísz (nyílászáró felett)

lambrusk/o=*növ* vadszőlő (Parthenocissus) *szin* sovaĝa vito

lamed=*knyv* lamed (héber 'l' betű)

lamel/o=*növ* lemez (>gomba)

lamelibrank/oj=*áll* lemezeskopolyúsok (Lamellibranchiata)

lamelikorn/oj=*áll* lemezescsápú bogarak (Lamellicornia)

lamen/o=**1.** *tech* lemez, lap *ardeza ~o: palalemez *ligna ~o: falemez *ŝtalo ~o: acéllemez; **2.** *biol* tárgyüveg, tárgylemez (>mikroszkóp) *szin* muntovitro; **3.** *anat* *növ* lemez, lamina, lamella *~oj de branko: kopolyú lemezei *~oj de fungo: gomba lemezei v. lamellái *papireca ~o, orbita ~o: szemüregi lemez, lamina orbitalis; **4.** *biol* sejtlemez; **5.** *ép* kőlap; ~**aro**: *tech* szendvicslemez; ~**risorto**: *tech* lemezzugó, laprugó *szin* platrismo; ~**eto**: **1.** lemezecke, kis lemez; **2.** *biol* fedőüveg, fedőlemez (>mikroszkóp) *szin* kovrovitro; ~**igi**: *tr* *tech* lemezzé alakít, lemezzé lapít v. vág; ~**igi**: *ntr* lemezzé alakul; ~**nito**: *tech* lemezszegecs; ~**tondilo**: *tech* lemezolló

Ůlignolameno, ondlameno, ŝtallameno

lament/i=*ntr* siránkozik, kesereg, lamentál *~i pri sia malfeliĉo: siránkozik a balsorán; ~**o**: **1.** sirám, siralom, keserv *mi ne volas aŭdi viajn eternajn ~ojn: nem akarom hallgatni örökös siránmaidat; **2.** *zene* lamentáció; ~**ado**: siránkozás, kesergés, lamentálás; ~**ado**: *bibl* Siralmak könyve (Siral) *szin* Plorkantoj de Jeremia; ~**inda**: siralmas, megsiratandó, siralomra méltó *li estis en ~inda stato: siralmas állapotban volt; ~**istino**: siratóasszony

lami/o=*növ* árvasalán (Lamium) *szin* surda urtiko

lamin/i=*tr* *tech* hengerel, laminál; ~**ejo**: *tech* hengermű *lamena ~ejo: lemezhengermű *varma ~ejo: meleghengermű; ~**ilo**: *tech* hengerszék; ~**ilaro**: *tech* hengerson

laminari/o=*növ* mannalevél, szíjmoszat, lemezmoszat (Laminaria)

laminat/i=**Ů**lamini

lamm/o=*áll* heringcápa (Lamna)

lamp/o=**1.** *tört* lámpa (>kanócos) *ministra ~o: bányászlámpa; **2.** lámpa *bruligi ~on: lámpát gyújt *elektra ~o: villanylámpa, elektromos lámpa *enerĝispara ~o: energiatakarékos lámpa *estingi la ~on: eloltja a lámpát *fluoreska ~o: fénycső *halogena ~o: halogénlámpa *hidrarga ~o, hidrargovapora ~o: higanygőzlámpa *infraruĝa ~o: infravörös lámpa *inkandeska ~o: izzólámpa *joda ~o: jódlámpa *kerosena ~o: petróleumlámpa *szin* petrollampo *kompakta fluoreska ~o: kompakt fénycső *lumigi ~on: lámpát gyújt *malŝarga ~o: kisülésses lámpa *natria ~o, natrivapora ~o: nátriumgőzlámpa *pozicia ~o: *jm*

helyzetlámpa *ultraviola ~o: ultraviola lámpa; **3.** *átv* *tech* lámpa (>melegítés, forrasztás); ~**eto**: zseblámpa; ~**ingo**: *vill* lámpafoglatat *bajoneta ~ingo: bajonettfoglatat *ŝraŭba ~ingo: menetes foglatat; ~**isto**: lámpakezelő, lámpagyújtogató; **post-o**: *jm* *vill* hátsó lámpa; ~**lume**: lámpafénynél; ~**oĉeno**: lámpafűzér; ~**ocilindro**: hengeres lámpaüveg; ~**okloŝo**: lámpabúra; ~**oŝirmilo**: lámpaernyő; ~**osoklo**: lámpafej

Ůarklampo, blinklampeto, dormolampo, frontlampo, gaslampo, ĝirlampo, kontrollampo, legolampo, lutlampo, manlampo, mirlampo, murlampo, neonlampo, pendlampo, petrollampo, plafonlampo, poŝlampo, sekurlampo, signallampo, starlampo, ŝtormolampo, trafiklampo, vojlampe

lampetr/o=*áll* ingola (Lampetra)

lampion/o=lampion, papírlámpa *szin* paperlanterno

lampir/o=*áll* szentjánosbogár, mécsbogár (Lampyrus) *szin* lumskarabo

lamprid/o=*áll* tündöklőhal, fénylőhal (Lampris)

lan/o=**1.** *áll* gyapjú *kapra ~o: kecskegyapjú *ŝafa ~o: birkagyapjú; **2.** *tex* gyapjú, gyapjúfonal; **3.** *átv* *ip* gyapot, szálcs anyag vö. vitrolano *kolodia ~o: kolloidális gyapot; ~**aĵo**: *tex* gyapjúsövet, gyapjúholmi; ~**eca**: gyapjas, gyapjúszerű; ~**ero**: gyapjúpamat *de ŝafo sen~a ĉe~ero taŭgas **Z:** *közm* hitvány juhtól silány gyapjú is jó; **sen-igi**: *tr* nyír (>gyapjú) *sen~igi ŝafon: birkát nyír *sen~igu, sed ne senhautégu **Z:** *közm* a juhót nyírni, nem nyúzni kell; **tut~a**: tiszta gyapjú; ~**fadeno**: *tex* gyapjúfonal; ~**graso**: **Ů**lanolino; ~**kolora**: nyersgyapjú színű; ~**industrio**: *tex* *ip* gyapjúipar; ~**kasko**: hósapka, baslik; ~**osterolo**: *biol* kém lanoszterin; ~**ŝpina**: *tex* gyapjúfonó; ~**tekso**: *tex* gyapjúszővő Ůbarblano, kardlano, komblando, merinlano, ŝafano, tondlano, vikunlano, vitrolano, zefirlano

lanc/o=**1.** *kat* lándzsa *rompi ~on en turniro: lándzsát tör lovagi tornán; **2.** vadászgerely *kapti fiŝon per ~o: gerellyel halat fog; **3.** *sp* gerely *szin* jetlanco; ~**eto**: *orv* lancetta; ~**ingo**: *kat* lándzsatámasz; ~**isto**: *fn* *kat* lándzsás; ~**forma**: lándzsa alakú *~forma ogivo: *ép* lándzsa alakú csúcsív; ~**oĵeto**: *sp* gerelyhajítás; ~**oĵetisto**: *sp* gerelyhajító; ~**opinto**: lándzsahegy; ~**oportisto**: *kat* lándzsavívő

Ůflaglanco, jetlanco, piklanco

Lancelot/o=*ir* Lancelot

lancin/i=*ntr* *orv* hasogat, szagat *mia kapo ~as: hasogat a fejem

lanc/i=**1.** *tr* használatra átd, vízre bocsát, fellő, útjára bocsát *~i balonon: léggömböt felenged *~i ponton: hidat átd *~i sateliton: műholdat fellő *~i ŝipon: hajót vízre bocsát; **2.** *tr* *átv* beindít, elindít, útjára indít, lanszíroz *~i atakon, ~i ofensivon: *kat* támadást indít *~i butikon: boltot nyit *~i entreprenon: *gazd* vállalkozásba kezd *~i novan modon: új divatot hoz be *~i proponon: javaslatot tesz *~i ŝercon: megereszt egy tréfát; **3.** *tr* *inf* elindít, futtat *~i la komputilon: beindítja a számítógépet *~i programon: programot futtat; ~**oprezo**: *gazd* bevezető ár; ~**raketo**: *rep* hordozórakéta

land/o=**1.** vidék, föld, táj *en ~oj transmaraj estas oraj arbaroj **Z:** *közm* az Óperenciás-tengeren túl aranyalma terem *la ~o de la revoj: ábrándok földje *la Promesita ~o: *bibl* *átv* is az ígért földje *la Sankta ~o: *kr* a Szentföld *~o de gigantoj: óriások földje *~o, en kiu fluas lakto kaj mielo: tejjel-mézzel folyó ország *vivi en fremda ~o: idegen földön él; **2.** *geo* ország *~o kandidato: jelölt ország *la ~oj de Eŭropo: Európa országai *Malaltaj ~oj: *tört* *geo* Németalföld *szin* Nederlandoj *nealianca ~o: el nem kötelezett állam; **3.** *geo* *pol* szövetségi tartomány (AT, DE) *federacia ~o: szövetségi állam (GE), szövetségi tartomány (AT) *Germania konsistas el 16 ~oj: Németország 16 szövetségi államból áll; ~**ano**: országlakó; ~**ido**: bennszülött *szin* indiĝeno; ~**estro**: *pol* az ország feje v. vezetője v. első embere, országkormányzó, fejedelem *Horthy estis la ~estro de Hungario: Horthy Magyarország kormányzója volt *la ~estro de Karintio: Karintia tartományfőnöke *la ~estroj de Transilvanio: Erdély fejedelmei; ~**aro**: országcsoport; **ali-o**: más ország; **ali~a**: más országbeli *ali~aj moroj: más országbeli erkölcsök; **ali~ulo**, **ali~ano**: *fn* más országbeli; **ekster-o**: külföld; **ekster~a**: *mn* külföldi; **ekster~ano**: *fn* külföldi; **ekster~e**: külföldön; **el-igi**: **1.** *tr* kivisz az országból; **2.** *tr* *jog* kiutasít az országból; **en~a**: *mn* belföldi; **en~ano**: *fn* belföldi; **kun~ano**: honfitárs *szin* samlandano; **Nov-o**: *geo* Új-Fundland, Newfoundland *szin* Nov-Fundlando, Tero-Nova; **Nov~o kaj Labradoro**: *geo* *pol* Új-Fundland és Labrador (CA); **sam~ano**: honfitárs *szin* kunlandano; **tut~a**: országos *tut~a organizo: országos szervezet *tut~aj strikoj: országos sztrájkok; ~**fama**: országos hírnév; ~**grafo**: tartománygróf; ~**interno**: ország belseje; ~**limo**: országhatár; ~**kodo**: országkód, országnév-rövidítés; ~**mapo**: *geo* országtérkép; ~**nomo**: *nyt* országnév; ~**parto**: országrész; ~**skale**: országskerte, országos viszonylatban; ~**vaste**: szerte az országban; ~**vojo**: *közl* országút

Ůdevenlando, duklando, EU-lando, evolulando, fremdlando,

graflando, hejmlando, Kuklando, Mirlando, nenieslando, princlando
landaŭ/o=*közl* landau, landauer (négyülékes, fedeles hintó)
landskneht/o=*kat tört* landsknecht, német zsoldoskatona
lang/o=*l. anat* nyelv, lingua *elšovi la ~on: kiölti a nyelvét *gi švebas sur mia ~o: a nyelvem hegyén van *havi acerban ~on: csipős nyelve van *havi sur la pinto de la ~o: a nyelve hegyén van *kio en la kapo, tio sur la ~o Z: ami a szívemen, az a számon *kiu sian ~on katenas, Dio lin benas Z: *közm* ne szólj szám, nem fáj fejem *~ estas mola kaj laŭvole petola Z: *közm* nehéz rakoncában tartani a nyelvet *~o nenion atingas, se ĝin saĝo ne svingas Z: *közm* előbb járjon az eszed, aztán a nyelved *lia ~o senbridigis: megeredt a nyelve *lia nomo estas sur ĉies ~o: mindenki róla beszél *malnodi la ~on: megoldja a nyelvét *ne ĉian penson metu sur la ~on Z: *közm* szólj, ha kell, hallgass, ha nem kell *ne kaŝigas lia ~o malantaŭ la vango Z: helyén van a nyelve *plej bona gvidilo estas la ~o Z: *közm* nyelvén ember messze elmehet *sidu ~o malantaŭ la vango Z: el ne járjon a nyelved v. a szád *stari kun ~o frostinta: tátva marad a szája *teni sian ~on en la buŝo Z: lakat van a száján *virina ~o bučas sen sango Z: *közm* az asszonyok nyelve ūti a legmélyebb sebet; *2. gaszt* nyelv *fumajita ~o: füstölt nyelv; *3. átv* nyelv (alakú vmi) *~o de fajro: láng nyelve *~o de sonorilo: harang nyelve *~o de ŝuo: cipő nyelve *~o kaj foldo: *tech* csap és horony; ~i: *ntr* nyelvét használja, nyelvével játszik; ~eto: *1.* nyelvecske, kis nyelv; *2. növ* pártanyelv *szin* ligulo *2*; *3. inf* fül; *4. átv* nyelv alakú vmi *~eto de hobojo: *zene* oboa nyelve *~eto de pesilo: mérleg nyelve; ~umi: *ntr* járátja a száját, nyelvel; ~batali: *ntr* nyelvel; ~eraro, ~ostumblo: nyelvboltás; ~floro, ~etfloro: *növ* nyelves virág; ~marteli: *ntr* pöröl; ~odorso: *anat* nyelvhát, dorsum linguae; ~okejlo: *tech* retesz (>tengely); ~oklaki: *ntr* csettint a nyelvével; ~olerta: jó svádájú; ~opinto: *anat* nyt nyelvcsúcs, nyelv hegye; ~orompilo: *jék* nyelvtörő; ~otorda: nyelvtörő; ~otrinki: *ntr* lefetyel; ~pozicio: *nyt* nyelvállás; ~radiko: *anat* nyelvgyök, radix linguae
 Ŭakralanga, bovlango, fajflango, falslango, flamlango, glaĉerlango, hundolango, lutlangeto, piklango, serurlango, sonorillango, terlango
langust/o=*áll* languszta
Langvedok/o=*geo* Languedoc; ~o-Rusiljono: *geo pol* Languedoc-Roussillon (FR)
langvor/o=bágyadság, ernyedség, lankadság; ~a: bágyadt, ernyedt, lankadt, petyhűdt; ~i: *ntr* bágyad, ernyed, lankad, senyved *~i de senresponda amo: viszonzatlan szerelem miatt senyved
Langŭoŭ/o=*geo* Lanzhou *~o estas la ĉefurbo de Gansuo: Lanzhou Kanszu fővárosa
lani/o=gébics (Lanius)
laniari/o=*áll* szelindek, nagy mérszároskutya (Canis familiaris laniarius)
Lank/o=*ir geo* Lanka
Lankastr/o=*geo* Lancaster; ~oj: *tört* Lancasterek
lanolin/o=*kém* lanolin, gyapjúzsír, gyapjűviasz *szin* langraso
lant/a=*ritk* lassú *szin* malrapida; ~i: *ntr* piszmog; ~igi: *tr* film lassít; ~ostriko: munkalassító sztrájk
lantán/o=*kém* lantan (La); ~ido: *kém* lantanoida, lantanida
lantan/o=*lento*
lantern/o=*l.* lámpás, lámpa *Aristotela ~o: *áll* „Arisztotelész lámpása” (>szájszerv) *magia ~o: *film* bűvös lámpa, laterna magica *portu la ~on antaŭ mi: vidd a lámpást előttem *strata ~o: utcai lámpa; *2. ép* laterna; *3. ép* lámpatér (>világítótorony); ~ego: *1. hajó* lámpalámpa; *2. hajó* kikötői lámpa; ~isto: lámpagyújtogató; ~ofosto: lámpaoszlop
 Ŭgaslanterno, paperlanterno, stratlanterno, ŝtormlanterno
lanug/o=*l.* áll pehelytoll, pihetoll; *2. átv* pelyhedző szakáll, legénytoll; *3. növ* pehelyszőr, pihezszőr *~o de persiko: őszibarack pihezszőre; ~aĵo: pehelypaplan; ~ero: pihe
Laoci/o=*lao*
Laodike/o=*tört geo* Laodikeia, Laodiceia
Laokoon/o=*mit* Laokón
Laos/o=*geo pol* Laosz; ~a: *mn nyt* laoszi (lo); ~ano: *fn* laoszi
Laozi/o=*fil* Lao-ce *Laocio estas la fondinto de la taoismo: Lao-ce a taoizmus alapítója
lap/o=*l.* növ közönséges v. nagy bojtortján (Arctium lappa); *2. növ* bogáncs (virágzat); *3. átv* tépőzár *szin* lapfermilo vö. zipo; ~fermilo: tépőzár
laparo=előképző; laparo~: has~, hasi; laparoskopo: *gysz* laparoszkóp, laparoscop; laparoskopio: *orv* hasüregtükrözés, laparoszkópia; laparotomio: *orv* laparotomia, hasfalmetszés *prova laparotomio: próba-laparotomia, exploratív laparotomia
La-Paz/o=*geo* La Paz *~o estas la administra sidejo de Bolívia: La Paz Bolívia adminisztratív székhelye
lapenism/o=*eo* lapennizmus (Ivo Lapenna nézetrendszere)

lapidar/a=*l.* kőbe vésett *~a surskribo: kőbe vésett felirat; *2. átv* rövid, velős, tömör, lapidáris *~a stilo: lapidáris v. tömör stílus
lapiez/o=*ásv* mészkőbarázda, karr
lapil/o=*ásv* lapilli
lapis/o=*kém* pokolkő (ezüstnitrát) *szin* infera ŝtono
lapit/o=*mit* lapitha *la ~oj venkis la kentaŭrojn: a lapithák legyőzték a kentaurokat
Laplace/o=*mat fil* (Pierre Simon) Laplace *~a operatoro: Laplace-operator
Lapland/o=*l.* Laponujo
La-Plat/o=*geo* La Plata
lapon/o=*fn* lapp, számi *szin* sameo; ~a: *mn nyt* lapp, számi (se) *szin* samea; (L)~ujo, (L)~io: *geo* Lappföld *szin* Sameujo
lapsan/o=*növ* bojtortjánaláta (Lapsana)
Laptev/a=*geo* Laptyev~ *~a Maro: Laptyev-tenger
lar/o=*áll* sirály (Larus) *szin* mevo
Lar/oj=*vall* Lares (házi istenek) vö. Penatj
lard/o=*gaszt* szalonna *duongrasa ~o: húsos szalonna *fumajita ~o: füstölt szalonna *grasa ~o: zsíros szalonna *scias la kato, kies ~on ĝi manĝis Z: *közm* tudja a macska, kié volt a kolbász; ~i: *1. tr* *gaszt* szalonnával tűzdel v. spékkel; *2. tr* *átv* megspékkel, teletűzdel *li ~is sian parolon per superflua metaforoj: felesleges metaforákkal tűzdelte tele a beszédjét; ~ero: *gaszt* szalonnadarab, szalonnacsík; ~ilo: *gaszt* szalonnaspékkelő, spékeltű; ~umi: *tr* *gaszt* szalonnába csavar; ~ohaŭto: *gaszt* szalonnabőr; ~oomleto: *gaszt* szalonnás tojás; ~oskarabo: *l.* dermesto; ~oŝrumpajo: *gaszt* tepertő, tőpörtyű *szin* grivo; ~otorto: *gaszt* szalonnatorta
 Ŭŝinkolardo
larg/e=*hajó* hátfélszél v. háromnegyedszél helyzetben; ~vento: *hajó* hátfélszél, háromnegyedszél
larg/o=*zene* largo; ~e: *hsz* zene largo
larg/a=*l.* széles *~a vojo: széles út *la rivero estas 200 metrojn larĝa; *2. átv* bő, tág, tágas, széles, széles körű, szabad *ĉi tie vi havos ~ajn eblojn: itt széles körű lehetőségeid lesznek *en ~a senco: tág értelemben *~a agadtereno: széles cselekvési terület *~a vesto: bő ruha *promeso estas ~a, plenumo estas ŝarĝa Z: *közm* ígérni könnyű, megtartani nehéz *vivi ~e kaj lukse: úgy él, mint Marci Hevesen; ~o: szélesség (méret) *ĝia ~o estas unu metro: szélessége egy méter *en plena ~o: teljes szélességben *la stando okupas la tutan ~on de la trotuaro: a stand a járda teljes szélességét elfoglalja; ~aĵo: vminek a széles része v. oldala *unue kalku la ~aĵojn de la ĉambro: először a szoba széles oldalait meszeld be; ~eco: *1.* szélesség (tulajdonság) *la ~eco de la veturvojo estas avantaĝa: előnyös a kocsitű szélessége; *2. átv* tágasság, bőség *la ~eco de lia spirito: szellemének tágassága *la ~eco de niaj ebloj: lehetőségeink bősége; ~igi: *tr* szélessé tesz, kiszélesít, kitágít *~igi la trairejon: kiszélesíti az átjárót *~igi la okulojn: tágra nyitja a szemét; ~iĝi: *ntr* szélessé válik, kiszélesedik *ĉi tie la vojo ~iĝas: itt az út kiszélesedik; *dis*~igi: *tr* szélesre kinyit *la sinjorino *dis*~igis sian ventumilon: a hölgy kinyitotta a legyezőjét *li *dis*~igis siajn okulojn: kimeresztette a szemét; *laŭ*~e: szélteben, keresztben *la boato turniĝis *laŭ*~en de la rivero: a csónak keresztbe fordult a folyón *laŭ~e de la kampo staras poplaro: a mező szélén jegenyesor áll *trairi la landon *laŭ*longe kaj *laŭ*~e: szélteben-hosszában megjárja az országot; *mal*~a: *1.* keskeny *mal~a rubando: keskeny szalag; *2. átv* szűk, korlátozott *mal~a libereco: szűkre szabott szabadság *mal~a menso: szűkebb étel; *mal*~eco: *1.* keskenység, *2. átv* vminek a szűk volta *mal~eco de animo: szűkkeblűség; *mal*~igi: *1. tr* keskenyít, szűkít; *2. tr* *átv* szűkít, leszűkít; *pli*~igi: *1. tr* szélesebbé tesz, kiszélesít *pli~igi la jupon: kiengedi a szoknyát *pli~igi la kanalon: kiszélesíti a csatornát; *2. tr* *átv* kibővíti, kiterjeszt *pli~igi la movliberecon: kiterjeszti a mozgásszabadságot; ~amane: bőkezűen; ~aŝultra: széles vállú; ~asence: tág értelemben; ~benda: *fiz* széles sávú; ~ekrana: *film* szélesvásznú; ~kola: széles nyakú *~kola botelo: széles nyakú palack; ~traka: *vsút* széles vágányú; ~parola: bőbeszédű, terjengős; ~randa: széles karimájú; ~asence: tágabb értelemben, kevésbé szigorúan véve; ~skala: széles körű; ~spura: *közl* széles nyomtávú; ~vida: széles látókörű; *mal*~anima: *pej* szűkkeblű; *mal*~asence: szigorúan véve, szűkebb értelemben; *mal*~ekrana: *film* keskenyvásznú; *mal*~mensa: *pej* korlátolt; *mal*~pensa: *pej* korlátolt (gondolkodású); *mal*~ŝpura: *közl* keskeny nyomtávú; *mal*~traka: *vsút* keskeny vágányú
 Ŭbendlarĝo, fingrolarĝo, EU-larĝigo, manlarĝo
lari/o=lari (pénznem)
larici/o=*növ* korszikai v. kalábrai feketefenyő (Pinus nigra ssp. laricio) *szin* korsika pino
larik/o=*növ* vörösfenyő (Larix)
laring/o=*anat* gége, gégefő, torok, larynx; ~ismo: *orv* laringysmus;

~ito: orv gégegyulladás, laryngitis *difteria ~ito: diftériás torokgyulladás, krupp *szin* krupo; ~ologo: orv gégeorvos; ~ologio: orv gégeészet, laringológia, laryngologia; ~oskopo: gégetűkőr, laringoszkóp; ~oskopia: gégetűkőrzés, laringoszkópia; ~otomio: gégemetszés, laryngotomia

U oto-rino-laringologo

laringal/o=*nyl* gégehang, laringális *szin* laringa konsonanto

larm/o=*L* könny, könnycsepp *ne servas ~o anstataŭ *armo* Z: semmit sem használ a sírás *~o virina baldaŭ sekiĝas Z: *közm* asszonykönny hamar szárad *~oj premiĝas el ŝiaj okuloj: könnyek tolnak a (nő) szemébe *~oj ŝuldon ne pagas Z: *közm* búsulással nem fizetsz adósságot *~oj venis en liajn okulojn: könny szökött a szemébe *plori krokodilajn ~ojn: *pej* krokodilkönnyeket hullat *plori per sangaj ~oj: véres könnyeket hullat *sufoki la ~ojn: elfojtja a könnyeit *versi ~ojn: könnyet ont *virina ~o estas ruza *armo* Z: *közm* sírás, asszonyi fogás *viŝi al si la ~ojn: könnyeit törli; **2. átv** csepp *donu nur ~on da palinko: csak egy cseppnyi pálinkát adj *~oj de rezino: gyantacseppek *~oj de roso: harmatcseppek; ~i: *ntr* könnyezik; ~aĉa: érzélgős *szin* larmosolvita; ~iga: könnyeztető, könnyfakasztó *szin* larmeltira; **pri-i**: *tr* megkönnyez; **sen~a**: könnytelen *~eksplo: *ntr* könnyekben tör ki; ~eltira: könnyeztető, könnyfakasztó *szin* larmiga; ~oglando: *anat* könnymirigy, glandula lacrimalis; ~osako: *anat* könnytömlő, dacryocysta; ~osolvita: érzélgős *szin* larmaĉa; ~osto: *anat* könnycsont, os lacrimale; ~ovalo: *kr* siralom völgye

Laroŝfuk/o=*ir* (François) de La Rochefoucauld *Maksimioj de Laróŝfuko: La Rochefoucauld Maximai

larv/o=*áll* lárv *~o de plantajnoktuo: mocskospajor (Agrotis segetum) *raŭpo estas la ~o de papilio: a hernyó a lepke lárvája

las/i=*1. tr* vmit vhol otthagyt *~i en peĉo, ~i en peklo: cserben hagy *mi ~is al vi monon ĉe nia amiko: pénzt hagytam neked barátunknál *mi ~is hejme mian pluvombrelon: otthon hagytam az esernyőmet *ni ~u la diskuton: hagyjuk a vitát; **2. tr** elenged *~i liberan kuron al sia fantazio: szabad folyást enged a képzeletének *~i lin al lia sorto: sorsára hagy *~i lin el la okuloj: szem elől téveszt *~i lin foriri: elbocsát *~ita al si mem: magára hagyatott, elhagyatott *~u mian brakon: engedd el a karomat *~u min for por iom da tempo: engedj el egy kis időre; **3. tr** hagy, enged, megenged (nem akadályoz) *ĉu vi ~as, ke oni moku vin?: hagyod, hogy gúnyoljanak? *~i en sencio: tudatlanságban hagy *~i en trankvilo: nyugton hagy *~i fali la manojn Z: kedvét veszti, letörik, elveszti a bátorságát *~i lin reiri: visszaengedi *~i spacon al lia agado: teret enged a tevékenységének *~u lin aserti siajn mensogojn: hagyj rá a hazugságait *~u min en paco: hagyj békén *~u okazi la eventojn: hagyj az eseményeket megtörténni *li ~is sin forpuŝi de la amaso: hagyta, hogy a tömeg elsodorja *li ne ~as sin fortimigi: nem hagyja megfélemlíteni magát *ne ~u, ke viaj revoj aerdisiĝu: ne hagyj, hogy álmaid szertefoszoljanak; ~adi: *tr* gyakran v. általában hagy, enged, hagyogat *ĉiam mi ~adas ion mian: mindig elhagyom valamimet *li ~adis ludi tie la infanojn: általában hagyta, hogy ott játsszanak a gyerekek; ~itaĵo: otthagytott holmi; **al-i**: **1. tr** odaenged, ideenged *al~u min: engedj oda *li ne al~as vizitantojn: nem enged magához látogatókat; **2. tr** megenged *la leĝo ne al~as alian interpreton: a törvény nem enged meg más értelmezést *la okazintaĵo al~as supozi, ke: a történetek azt engedik feltételezni, hogy *oni devas al~i: meg kell hagyni (el kell ismerni); **al~o**: engedmény; **de-i**: **1. tr** elenged *la freŝe pentrita pundo de~as farbon: a frissen festett ajtó festéket enged *ne de~u la hundon: ne enged el a kutyát; **2. tr** leenged *de~i la benzino el la benzinujo: leengedi a benzint a tartályból *de~u la sitelon en la puton: engedd le a vödört a kútba; **duontra~a**: *fiz* félig áteresztő *duontra~a membrano: félig áteresztő membrán; **el~i**: **1. tr** kienged vhonnan *el~i akvon: vizez *el~i el malliberejo: börtönből kienged *el~i la hundojn: kiengedi a kutyákat; **2. tr** kihagy vmit vhonnan *ĉi~okaze oni povas el~i la objekton: ebben az esetben el lehet hagyni a tárgyat *lia memoro el~as: kihagy az emlékezete *oni el~is min el la premio: kihagytak a jutalmazásból; **el~o**: **1.** kiengedés; **2.** kihagyás vhonnan; **3. kém** tech kipufogás, kibocsátás, emisszió *karbondioksida el~o: széndioxid-kibocsátás, emisszió; **el~ilo**: **1. kat** ravasz, elsütőbillentyű; **2. tech** gázerkezet (>óra); **3. vill** áramkioldó; **el~tubo**: tech kipufogós; **el~valvo**: tech kipufogószelep; **el~vapor**: tech fáradt gőz; **en~i**: **1. tr** beenged *ne en~u la hundon: ne engedd be a kutyát; **2. tr** tech beszív (>motor) *en ĉi tiu takto la motoro en~as aeron: ebben az ütemben a motor levegőt szív be; **en~o**: **1.** beengedés, bebocsátás *peti en~on: bebocsátást kér, bekérezkedik; **2. tech** szívás (>motor); **flank~i**: *tr* figyelmen kívül hagy *li flank~is mian rimarkigon: figyelmen kívül hagyta a megjegyzésem; **for~i**: **1. tr** elhagy, otthagyt *for~i la ĉambron: elhagyja a szobát *for~i sen helpo sian viktimon: cserbenhagyja áldozatát *la ratoj for~as la sinkantan

ŝipon: a patkányok elhagyják a süllyedő hajót *ŝi for~is sian edzon: elhagyta a férjét; **2. tr** elenged, lemond vmiről (n), abbahagy vmit *for~i la lernejon: kimarad az iskolából *for~i sian intencon: lemond a szándékáról *li for~is siajn studojn: abbahagyta tanulmányait; **for~o**: elhagyás, elengedés *for~o de la kazerno: a laktanya elhagyása *for~o de ŝuldoj: adósság elengedése; **for~ito**: **1. fn** elhagyott, magára hagyott; **2. hajó** elhagyott hajó; **for~iteco**: elhagyatottság; **nefor~ebla**: elmaradhatatlan, nélkülözhetetlen *nefor~ebla enspezo: fontos: nélkülözhetetlen bevételi forrás; **nepreter~ebla**: kihagyhatatlan, figyelmen kívül nem hagyható *nepreter~ebla okazo: kihagyhatatlan alkalom; **netra~a**: hermetikus, szigetelt; **post~i**: *tr* hátrahagy, maga után hagy *post~i spurojn: nyomokat hagy maga után; **post~aĵo**: *jog átv* hagyaték *aljuĝo de la post~aĵo: a hagyaték odaítélése *la post~aĵo de Zamenhof: Zamenhof hagyatéka; **preter~i**: **1. tr** elenged maga mellett *preter~u la rapidantojn: engedd el magad mellett a sietőket; **2. tr** elszalaszt, elmulaszt *mi preter~is la konekton: elszalasztottam a csatlakozást *ne preter~u la okazon: ne szalaszsd el az alkalmat; **preter~o**: mulasztás, kihagyás, figyelmetlenség *preter~o kaŭzis la katastrofon: mulasztás okozta a katasztrófát; **re~i**: *tr* visszaenged (előző állapotba) *haltu kaj re~u vin: álljatok meg és pihenjétek *post la streĉa laboro mi re~os min: a feszített munka után kilazítok *re~i la gaspedalon: visszaengedi a gázpedált *re~i la premon: (az előző értékre) csökkenti a nyomást; **tra~i**: *tr* átereszt, átenged *la kurtenoj tra~as suficān lumon: a függönyök elég fényt engednek át *tra~i fremdajn trupojn: idegen csapatokat átenged *tra~i la akvon: átengedi a vizet; **tra~a**, **tra~iva**: *fiz* áteresztő *szin* permeabla; **tra~ivo**: *fiz* áteresztőképesség, transzmisszivitás; **trans~i**: *tr* átenged vhoval *ni trans~is la predon al la kapitano: átengedtük a zsákmányt a kapitánynak *trans~i la fuĝintojn tra la limo: átengedi a menekülteket a határon

U fumellasil, liberlasi, sangellasi, varmotralasi

Lasa/o=*geo* Lhasza, Lhasa *~o estas la ĉefurbo de Tibeto: Lhasza Tibet fővárosa

lasanj/oj=*gaszt* lasagna, széles metélt; ~aĵo: *gaszt* rakott tészta

lasciv/a=*ritk* buja, érzéki, kéjszóró, kéjvágyó; ~o: bujaság, érzékiség, kéjvágy

laser/o=*tech* lézer *~o estas la mallongigo de Lum-Amplifio per Stimulata Eligo de Radioj: a lézer a fényerősítés a sugárzás indukált kibocsátásával rövidítése; ~radioj: *fiz* lézersugarak; ~stirata: *tech* lézervezérlésű

Lass/o=*re* Lasao

last/a=utolsó (helyben és időben) *eluzi siajn ~ajn fortojn: összeszedi maradék erejét *en la ~a tempo: az utóbbi időben *la ~a forironto ŝlosu la pordon: az utolsó távozó zárja be az ajtót *la ~a paĝo de la libro: a könyv utolsó lapja *la ~an mardon: múlt kedden *laŭ la ~a modo: a legutolsó divat szerint *li alvenis la ~a: utolsónak v. utolsóként érkezett *li iĝis la ~a en la konkurso: az utolsó lett a versenyen *mi restas la ~a el mia familio: én maradtam utolsónak a családból; ~e: végül, utoljára *~e, mi devas konfesi: végül meg kell vallanom *~e, sed ne ba~e: végül, de nem utolsósorban *plej bone ridas, kiu ~e ridas Z: *közm* az nevet, aki utoljára nevet; ~aĵo: utolsó vmi, maradék *li fordiboĉis la ~aĵon el lia havaĵo: eldorbézoalta vagyona maradékát; **antaŭ~a**: utolsó előtti *la akcento estas ĉiam sur la antaŭ~a silabo: a hangsúly mindig az utolsó előtti szótagon van; **ĝisplej~e**: *hsz* a végsőkéig, körömszakadtáig; **ne~e**: nem utolsósorban; **praantaŭ~a**: utolsó előtti előtti, hátulról a harmadik; ~afoja: legutóbbi; ~afoje: utolsó ízben, utolsó alkalommal *szin* je la lasta fojo, la lastan fojon; ~aklasano: *fn* isk végzős; ~atempa: legutóbbi; ~atempa: az utóbbi időben, nemrég *szin* en la lasta tempo; ~hora: utolsó órai, legutolsó, legfrissebb *~hora kompromiso: az utolsó órában született kompromisszum *~horaj novaĵoj: legfrissebb újdonságok; ~instanca: **1. jog** legfelső fokú; **2. átv** megfélelbezhető; ~instance: **1. jog** legfelső fok; **2. átv** végső fok, végső soron; ~jara: tavalyi, múlt évi; ~jare: tavaly, a múlt évben; ~monata: múlt havi; ~monate: a múlt hónapban; ~semajna: múlt heti; ~semajne: a múlt héten

lasteks/o=*tex* lasztex *~a pantalono: lasztex nadrág

laŝt/o=hajó laszt (*kb* 2 t)

lat/o=léc; ~i: *tr* lécezt, belécezt, léccel beszegez; ~aĵo: lécezet; ~barilo: léckerítés; ~kesto: lécláda; ~krado, ~latiso: lécrács, lugaács; ~ŝutro: zsalu, zsalugáter; ~kurteno: roló, ablakredőny, reluxa; ~olito: léclágy; ~reto: léchláló

U liglato, mezurlato, saltolato

lateks/o=*növ* kém növénytej, gumitej, kaucsuktej, latex *szin* laktosuko **latent/a**=*1. orv* lappangó, latens *~a malsano: lappangó betegség; **2. átv** rejtett, nem nyilvánvaló, latens *~a inklino: rejtett hajlam *~a varmo: *fiz* rejtett hő, latens hő; ~i: **1. ntr** orv lappang; **2. ntr** átv lappang, rejtve marad, láthatatlan *valoraj dokumentoj ~as en arĥivoj: értékes

okmányok lappanganak levéltárakban

later/o=1. oldal (>sokszög); **2.** *mat* szár (>szög) *čeorta ~o: befogó *szin* kateto; **du-a: 1.** *mat* kétoldali; **2.** kétoldali, bilaterális; **kontraū-a:** *mat* ellentétes oldalú; **kvar-o:** *mat* négyszög *szin* kvarangulo; **n-o:** *mat* n-szög *szin* n-angulo; **kvin-o:** *mat* ötszög *szin* kvinangulo; **plur-o:** *mat* sokszög *szin* plurangulo; **sam-a:** *mat* azonos oldalú; **ses-o:** *mat* hatszög, hexagon; **sep-o:** *mat* hétszög, heptagon; **tri-o:** *mat* háromszög *szin* triangulo

lateral/o=nyl oldalsó hang, laterális; ~a: *anat* oldalsó, laterális; ~**frikativo:** *nyl* oldalrészhang, laterális frikatíva; ~**sklerozo:** lateralsclerosis

Lateran/o=kr Laterán *~a baziliko: lateráni bazilika *~a traktato: lateráni egyezmény

laterit/o=ásv vörös agyag, laterit

latgal/o=fn latgal; ~a: *mn nyt* latgal; **(L)~ujo, (L)~io:** *geo pol* Latgale (LV)

Latí/o=1. *tört geo* Latium *szin* Latinujo; **2.** *geo pol* Lazio (IT); ~**ano:** **1.** *tört* latin, Latium-beli; **2.** *fn* laziói

latifundi/o=gazd nagybirtok, latifundium

latimeri/o=áll bojtosűszös maradványhal (Latimeria chalumnae)

latin/o=1. *fn tört* latin (Latium lakója); **2.** *fn kr* latin keresztény; ~a: *mn tört* latin *~aj milítőj: latin háborúk; **(L)~ujo, (L)~io:** *tört geo* Latium *szin* Latio 1

Latin/o²=1. *nyt* latin, latin nyelv *arhaika, klasika, mezepoka ~o: archaikus, klasszikus, középkori latin *venis fino al mia ~o Z: itt megáll a tudományom; ~a: **1.** *mn* latin nyelvű *~a dokumento: latin nyelvű okmány; **2.** *kr* latin *eklezio kun ~a rito: latin rítusú egyház; **3.** latin (származéknnyelvet beszélő) *~aj popoloj: latin népek; ~**ajo:** latin nyelvű írás v. beszéd *kelnera ~ajo: konyhalatin *~o sen fleksio: Latino sine flexione *mi ne komprenas vian ~ajon: nem értem a latin beszédet; ~**eco:** **1.** latinság, latin stílus; **2.** latinitás, latin civilizáció; ~**ida:** *mn nyt* újlatin, román *~idaj lingvoj: újlatin v. román nyelvek; ~**igi:** **1.** *tr* latinra fordít; **2.** *tr* latinizál; ~**ismo:** **1.** *nyt* latinizmus; **2.** latin kultúra, latinitás; ~**isto:** **1.** *tört isk* deák; **2.** *isk fn* latin szakos, latinista; **nov-a:** újlatin *nov-a poeto: újlatin költő; ~**amerika:** latin-amerikai; ~**litera:** latin betűs *~litera skribo: latin betűs írás; ~**scienca:** *mn tud* tudományos latin *~scienca nomo: tudományos latin név

latir/o=növ lednek (Lathyrus); ~**ismo:** *orv* lathyrismus

latis/o=1. lécrács, apácarács, rácozat, drótháló; **2.** *mat* háló *komplementa ~o: komplementumos háló *kompleta ~o: teljes háló; **3.** *fiz* rács *szin* krado 5 *kristala ~o: kristályrács *metala ~o: fémrács
Udratlatiso, ĝardenlatiso, ventlatiso

latissim/o=anat széles hátizom, musculus latissimus dorsi

latitud/o=1. *geo* szélesség, szélességi fok vö. meridiano *astronomia ~o, geografia ~o: földrajzi szélesség *geodezia ~o: geodéziai szélesség *norda ~o: északi szélesség *suda ~o: déli szélesség *tercentra ~o: geocentrikus szélesség; **2.** *mat* szélesség (>gömbkoordináta); **mez-o:** *geo* középszélesség

Laton/o=mit Latona vö. Leto

latre/o=növ vicorgó (Lathraea)

latrin/o=latrina, árnyékszék, parasztvéccé

latron/o=lator, útonálló

latun/o=kém sárgaréz *szin* flava kupro; ~**ajo:** sárgaréz tárgy v. holmi; ~**instrumento:** *zene* rézfúvós hangszer, rézfúvó

latv/o=fn lett; ~a: *mn nyt* lett (lv); **(L)~ujo, (L)~io:** *geo pol* Lettország (LV)

laū=1. elöljárószó; laū: **1.** mentén (>irány) *fali laū sia tuta longeco: hosszában elvágódik *iri laū la rivero: a folyó mentén megy *karesi la katon laū la haroj: szőr mentén simogatja a macskát; **2.** szerint (>vkinek v. vminek megfelelően) *Dio kreis la homon laū Sia bildo: *bibl* megteremtette Isten az embert a maga képmására *laū la unua rigardo: első ránézésre *laū tio, kiel: aszerint, ahogyan *laū mia opinio: véleményem szerint *laū via plaĉo kaj bontrovo: kényed és kedved szerint *mi konas lin nur laū lia nomo: csak névről ismerem *ni ekskursos laū tio, ĉu la vetero estos bona: aszerint kirándulunk, hogy jó lesz-e az idő *okazu ĉio laū via volo: történten minden a te akarotod szerint; **II.** önállóan; laūa: megfelelő *szin* konforma *aĉetu laŭan mezuron: megfelelő méretet végy *agadformo laŭa al nia celoj: céljainknak megfelelő tevékenységi forma; laūigi: *tr* hozzáigazít, megfeleltet, passzít, adaptál *laūigu viajn agojn al nia komuna celo: igazítsd a cselekedeteidet közös célunkhoz; **III.** előképző; laū~: irányultság, megfelelőség *laūborde: a part mentén *laūdira: állítólágos *laūeble: lehetőleg *laūleĝe: törvényesen, a törvény szerint *laūmezure: méretre

laū/o=fn lao; ~a: *mn nyt* lao (lo)

laŭb/o=lugas; ~**ornamo:** *ép műv* lombdís, levéldísz

laŭd/i=tr dicsér, megdicsér *estu ~ata Jesuo Kristo: *kr* dicsértessék a Jézus Krisztus *kiu mem sin ~as, tiun neniu ap~as Z: *közm* öndicséret bűdös *~u belecon de l' maro, sed ĉe rando de arbaro Z: *közm* dicsérd a tengert, de maradj a parton *ne ~u la tagon antaŭ vespero Z: *közm* nyugtával dicsérd a napot; ~o: dicséret, méltatás *funebra ~o de la mortinto: az elhunyt végső méltatása *li estas ĉirkaŭŝutata de ~oj: mindenütt dicsérik *meriti ĉian ~on: minden dicséretet megérdemel *ne estis por li pli granda ~o, ol: nem volt számára nagyobb dicséret, mint; ~**inda:** dicsérendő, dicséretes; **mal-i:** *tr* elmarasztal, korhol, dorgál, megszid; **mal-o:** dorgálás, megszidás, elmarasztalás, korholás; **mal~inda:** elmarasztalendő, kifogásolható, kárhoztatandó; **mem-o,** **sin-o:** öndicséret; ~**atesto:** dicsérő oklevél; ~**kanto:** *zene* dicsőítő ének, himnusz; ~**mono:** prémium, jutalompénz; ~**parolado:** *tud* laudáció, méltatás *szin* laŭdacio

Umatenlaŭdo, vesperlaŭdo

laŭdaci/o=ritk *tud* laudáció, méltatás *szin* laŭdparolado

laŭdan/o=gysz laudanum *li prenas ~on kontraŭ doloroj kaj laksoj: fájdalom és hasmenés ellen laudanumot szed

laŭntenis/o=gazonteniso

laŭr/o=1. *növ* babér, babérfá (Laurus); **2.** *átv* (győzelmi) babér *la venkintojn oni kronis per ~oj: a győzteseket babérral koszorúzták meg *rikolti ~ojn: babérokat arat *ripozí sur siaj ~oj: pihen a babérain; ~**folio:** *gasz* babérlevél; ~**okrono:** babérkoszorú

Uĉerizlaŭro

Laŭr/o=Laura (utónév); ~**eto:** Laurretta (utónév)

Laŭrazi/o=geo *tört* Laurázia vö. Gondvano, Pangeo

laŭreat/o=fn díjazott, kitüntetett *~o de la Belartaj Konkursoj: *eo* a Művészeti Versenyek díjazottja; ~**igi:** *tr* díjaz, kitüntet

Laŭrenc/o=Lőrinc (utónév); Sankta-(L)-o: *geo* Szent Lőrinc-folyó

laŭrenci/o=kém laurencium (Lr)

Laŭrent/o=tört *geo* Laurentum

laŭrenti/o=geo *tört* archaikum

laŭs/o=áll tetű *foli-o: ☞afido *foli-oj: ☞afidedoj *gajlo-oj: gubacstetvek (Adelginæ) *harar-o: fejtetű (Pediculus capitis) *hom-o: ☞pediko *lit-o: ☞litcimo *planto-o: ☞afido *pub-o: ☞ftiro *vesto-o: ☞vestopediko *vin-o: ☞filoksero *anaslaŭso (Trinotum luridum): kacsatetű; ~**ovo:** áll serke

laŭt/a=1. hangos *~a rido: hangos nevetés *oreldetruo ~a: fülsiketítően hangos; **2.** *átv* hangos, zajos *famo ~e krias, ĉiuj ekscias Z: *közm* a hírnek mindig hangos a szava *~a reklamo: hangos reklám; ~**igi:** *tr* hangosít, felhangosít; ~**igante:** *zene* hangosítva, crescendo; ~**ilo:** hangszóró *szin* laŭtparolilo; **dis-igi:** *tr* kihangosít; **mal-a:** halk; **mal-e:** **1.** halkan; **2.** *zene* piano; **mal-igi:** *tr* lehalkít; **mal-iĝi:** *ntr* elhalkul, lehalkul; ~**akcento:** *nyt* dinamikus hangsúly; ~**efraza:** *pej* fellengzős, bombasztikus; ~**legi:** *tr* felolvas, fennhangon olvas; ~**parolilo:** *vill* hangszóró *szin* ~ilo *dinamika ~parolilo: dinamikus hangszóró

Laŭzi=☞Laozio

Laŭzan/o=geo Lausanne

lav/i=1. *tr* mos, kimos, elmos *~i koakson: kokszot mos *~i la manojn: kezét mos *~i oron: aranyat mos *~i vazojn: edényt mosogat *li ~is sin en la fonto: megmosakodott a patakban *mi ~as al mi la vizaĝon: megmosom az arcomat; **2.** *tr* *átv* mos *~u tutan jaron, negro ne blankiĝos Z: *közm* eleget fürdik a malomkerék, mégis fekete *maroj ~as ĝiajn bordojn: tengerek mossák a határait *mi ~as miajn manojn per senkulpeco: *bibl* ártatlanságban mosom kezemet; ~**o,** ~**ado:** **1.** mosás *fari al li bonan ~on: *átv* jól megmosa a fejét *la butik ne faras ~ados de koloraj tolaĵoj: a bolt nem vállalja színes fehérnemű mosását; **2.** *orv* mosás, purgálás *stomaka ~ado: gyomormosás; ~**abo:** *ritk* mosdókagyló *szin* lavpelo; ~**ejo:** **1.** mosoda; **2.** mosókonyha *szin* lavĉambro; ~**istino:** mosónő; ~**otajo:** mosatlan ruha; ~**otajujo:** szennyeztető; ~**ujo:** mosodézsza, lavór, mosogató; ~**umi:** *tr* *műv* elmos, lavíroz, árnyal *szin* tuĉi 2; **el-i, for-i:** *tr* kimos *el-i makulon: foltot kimos *for-i oleon: olajat kimos; **for-o:** **1.** lemosás, elmosás, kimosás (vhonnan); **2.** *geo* abláció *szin* ablacio 2; **tra-i:** *tr* öblít, leöblít, átöblít; ~**akvo:** mosóvíz, mosdóvíz; ~**aŭtomato:** automata mosógép; ~**batilo:** sulyok; ~**bluajo:** kékítő; ~**botelo:** *kém* mosópalack; ~**broso:** mosókefe; ~**butiko:** mosoda, patyolat, mosószalon; ~**ĉambro:** mosókonyha; ~**ĉifono:** mosogatórongy, felmosórongy; ~**ganto:** mosdókesztyű; ~**kruĉo:** mosdókancsó; ~**kuvo:** mosodézsza; ~**lesivo:** *kém* mosogatószer; ~**maŝino:** mosógép; ~**niĉo:** mosdófülke; ~**pelvo:** mosdótál, lavór, mosdókagyló; ~**pulvoro:** *kém* mosópor; ~**ostablo:** mosdó, mosdóállvány; ~**sodo:** *kém* mosószóda; ~**ŝtono:** mosogatómedence *szin* ŝtonlavujo; ~**tabulo:** mosódeszka; ~**tamburo:** mosógépdob; ~**tuko:** mosdókendő *~tuko por planko: felmosóröngy; ~**urso:** ☞prociono

Ufrotlavi, orlavisto, skulavi, ŝtonlavujo, telerlavilo, vazlavejo,

vazlavilo, vazlavisto

La-Valet/o=*geo* Valetta *~o estas la ĉefurbo de Malto: Valetta Málta fővárosa

lavandul/o=*lavendo*

lavang/o=*1. geo* lavina, hócsuszamlás; *2. átv* lavina (>nagy tömeg) *~o da vortoj: szölavina; ~**odangero**: lavinaveszély; ~**ohundo**: áll lavinakutya

Uterlavango

lavend/o=*növ* levendula (Lavandula); ~**blua**: levendulakék

lavsoni/o=*növ* hennacserje (Lawsonia inermis) *szin* henaarbusto

Lavuazjer/o=*kém* (Antoine Laurent) de Lavoisier

lavr/o=*kr* lavra, főkolostor, nagykolostor

laz/o=lasszó *szin* kaptošnuro; ~i: *tr* meglasszóz, lasszóval elfog

Lazar/o=Lázár, Eliezer *szin* Eliezero; ~**ano**, ~**isto**: *kr* lazarista, Lázárlavag

lazaret/o=*1. orv* hajó kórházhajó, vesztégzárhajó; *2. kat* orv tábori kórház, lazarett

Uvagonlazareto

lazarono=*ritk* lazzarone (kéregető, alkalmi munkából élő) (IT)

lazur/o=*1. fn* égszínkék, azúr; *2. cím* kék; *3. az ég* kékje, égkék; ~**a**: *mn* égszínkék, azúr; ~**štono**: *ásv* lazúrkő, lazurit, lapis lazuli *szin* lazurito

lazurit/o=*ásv* lazúrkő, lazurit, lapis lazuli *szin* lazurštono

le/o=hajó szélárnyékos oldal, szélárnyék, leeoldal; ~**e**: hajó a szélárnyékos oldalon, szélárnyékban, leeoldalon

le/o²=*leño*

Le/o³=Lea (utónév)

Latvia Esperanto-Asocio, Libana Esperanto-Asocio, Litova Esperanto-Asocio, Luksemburga Esperanto-Asocio

leandr/o=*áll* Leander, Palaemon (>garnélarák) *szin* palemono

Leandr/o=*mit* Leandrosz

Lebanon/o=*geo* Libanoni-hegység, Libánon

Lebeg/o=*mat* (Henri-Léon) Lebesgue *~a integralo: Lebesgue-integrál *~a mezuro: Lebesgue-mérték

leceburg/a=*mn* nyt luxemburgi, letzëbuergesch (lb)

lecide/o=*növ* Lecidea (zuzmó)

lecion/o=*1. isk* lecke, feladat *hejma ~o: ház feladat *~o de geografio: földrajzlecke *lerni la ~on: megtanulja a leckét *prepari siajn ~ojn: leckeit csinálja *reciti sian ~on: felmondja a leckét; *2. isk* (tanítási) óra, tanóra *donadi ~ojn de belskribado: órát ad szépírásból *forsonorigi ~on: kicsenget *~o de kateĥismo: hittanóra *~o de matematiko: matematikaóra *malĉeesti la ~on: hiányzik az óráról *preni ~ojn pri la germana: német órákat vesz *preteri la ~on: lóg az óráról *prezenta ~o: bemutatóra *privata ~o: magánóra *sonorigi por ~o: becsenget *vizitadi la ~ojn: jár az órákra; *3. kr* olvasmány (a Bibliából); *4. olvasat*, szövegváltozat *szin* legvarianto; *5. (erkölcsi)* lecke, tanulság *al hund' bastono – al hom' ~o *Z: közm* saját kárán tanul a buta, az okos másén *por malsaĝulo bastono – por saĝulo ~o *Z: közm* ostobának bot, az okosnak lecke; ~**aro**: *isk* órasorozat, tematikus órák; ~**inter**~o: *isk* lyukasóra; ~**krom**~o: *isk* különóra *trejna krom~o: korrepetálás *preni krom~ojn: különórákat vesz

Uhelplecciono, lingvoleoncio, modellecciono

lecidid/o=*növ* fazékfa (Lecythis)

lecitin/o=*biol* kém lecitin

led/o=(kikészített) bőr *el fremda ~o oni tranĉas larĝe *Z: közm* könnyű a másébból adakozni *kaprida ~o: kecskebőr, sevrő *kordova ~o, maroka ~o: szattyánbőr, kordován, maroken *szin* marokeno *mansaketo el krokodila ~o: krokodilbőr kizsitáska *porka ~o: disznóbőr; ~**a**: bőr~, bőrből való *~a strio: bőrcsík *~a ujo: bőrtok; ~**ajo**: bőraru, bőrhalmi, bőrtérkép; ~**ajisto**: szíjgyártó, bőrdíszműves; ~**isto**: tímár, bőrkikészítő *szin* ledpretigisto; ~**bindita**: bőrkötésű, bőrbe kötött; ~**fabriko**: ip bőrgyár; ~**imita**~o: *fn* bőrutánc; ~**jako**: bőrdzseki; ~**kuloto**: bőrnadrág, tiroli nadrág; ~**laboristo**: bőrs munkás; ~**pretigisto**: bőrkikészítő, tímár *szin* ledisto; ~**ŝildo**: *kat* bőrpajzs; ~**ŝuo**: bőrcipő; ~**zono**: bőr szíj, bőr derékszíj

Uartledo, bovledo, brilleo, ĉamledo, grajnoledo, kapridledo, krudledo, svedledo

Led/o²=*mit* Léda

leg/i=*1. tr* olvas, elolvas *~i inter la linioj: a sorok között olvas *~i la gasnombriilon: leolvassa a gázt *~i la instrumenton: *tech* leolvassa a műszert *~i leteron: levelet olvas *~i okulkure: átfutja, gyorsan átolvassa *li ~is la romanon dum unu spiro: egy ültében elolvasta a regényt *mi ~as en la gazeto nigre surblanke: feketén-fehéren olvasom az újságban; *2. tr átv* olvas, kitalál *mi ~as viajn pensojn: olvasom a gondolataidat *sur via viŝaĝo mi ~as, ke vi mensogas: az arcodról leolvassom, hogy hazudsz; *3. tr inf* olvas, beolvas *instrukcio ~as la datumojn en la ĉefmemoron: utasítás olvassa be az adatokat a

főmemóriába; ~**o**: *1. olvasás* *szin* legado *post la unua ~o mi ne havas opinion: az első olvasás után nincs véleményem; *2. olvasat* *laŭ mia ~o ĉi tie devas esti litero k: az én olvasatom szerint itt k betűnek kell lennie; *3. tech* (leolvasott) mérési adat; ~**ado**: olvasás *szin* lego l; ~**adi**: *tr* olvasgat, gyakran olvas *en la lernejo ni ~adis Ŝekspiron: az iskolában gyakran olvastunk Shakespeare-t *li volonte ~adas amromanojn: szívesen olvas szerelmi regényeket; ~**ajo**: *1. olvasmány*; *2. kr* olvasmány (mise része); ~**anto**: olvasó; ~**antaro**: olvasótábor, olvasók *la ~antaro de Baghy estas vasta: széles Baghy olvasótábor; ~**ebla**: olvasható *malfacile ~ebla: nehezen olvasható; ~**enda**: elolvasandó *la ~endaj dokumentoj: az elolvasandó dokumentumok; ~**igi**: *tr* olvastat; ~**ilo**: *inf* olvasókészülék, beolvasóeszköz, adatolvasó *elektronika ~ilo: *ĉ*bitlegilo *lumdiska ~ilo: CD-olvasó *szin* KD-legilo *strekkoda ~ilo: vonalkódolvasó *szin* strikodelgilo *trukarta ~ilo: lyukkártyaolvasó; ~**inda**: olvasmányos, elolvasandó; ~**isto**: *fn* felolvasó; ~**antaŭ**~i: *tr* felolvas, előolvas *iu soldato antaŭ~is la tekston de la ĵuro: az egyik katona előolvasta az eskü szövegét; ~**ilo**: *ĉ*bitlegilo; ~**mis**~i: *tr* félreolvas, tévesen v. hibásan olvas; ~**mis**~o: hibás olvasat; ~**ne**~ebila: olvashatatlan; ~**ne**~oscia: olvasástudatlan, olvasni nem tudó; ~**re**~i: *tr* újraolvas, ismét elolvas; ~**tra**~i: *tr* átolvas, végigolvas *papilie tra~i: átfut, átlapoz, itt-ott beleolvas; ~**tut**~i: *tr* kiolvas, egészen elolvas *dum unu tago mi tut~is la romanon: egy nap alatt kiolvastam a regényt; ~**antoletero**: olvasói levél; ~**impreso**: olvasmányélmény; ~**oĉambro**: olvasóterem; ~**olampo**: *vill* olvasólámpa; ~**olenso**: olvasólencse; ~**olibro**: *isk* olvasókönyv; ~**omarkilo**: könyvjelző; ~**oplato**: *ĉ*e-legilo; ~**osalono**: olvasóterem; ~**osciulo**: *tr* olvasni tudó (ember); ~**osigno**: *inf* könyvjelző, bookmark, könyvjel; ~**ostablo**: olvasóállvány, legile; ~**varianto**: olvasat, szövegváltozat

Ubitlegilo, disklegilo, dokumentlegilo, DVD-legilo, e-legilo, fluglegi, KD-legilo; ~laŭtlegi, mienleganto, novajlegilo, poŝlegilo, sonlegilo, strikodelgilo, tekstolegilo, trubendlegilo, TTT-legilo, voĉlegi

legac/o=*jog* hagyomány, legatum (a hagyaték meghatározott része) *szin* testamentajo; ~i: *tr* jog hagyományoz (hagyaték meghatározott részét); ~**anto**: *fn* jog hagyományozó; ~**ato**: *fn* jog hagyományos

legaci/o=*1. követség, misszió, képvislet (>diplomácia)*; *2. ĉ*legaco

legaliz/i=*tr* jog törvényesít, legalizál *szin* legigi

legat/o=*1. tört* legátus (teljhatalmú megbízott) *la Roma senato sendis ~on, por kontrakti la pacon: a római szenátus legátust küldött a béke szerződésbe foglalására; *2. kr* pápai legátus, pápai követ

legat/o²=*fn* zene legato, kötött előadásmód; ~**e**: *hsz* zene legato, kötötten

legend/o=legenda, monda; ~**a**: legendás *~a figuro: legendás alak; ~**ociklo**: mondakör

legi/o=*1. kat* tört légio *la ~oj de Cezaro konkeris Gaŭlion: Caesar légioi meghódították Galliát; *2. kat* légio *Araba ~o: Arab Légio *Fremdula ~o: Francia Idegenlégio *Honora ~o: Becsületrend; ~**ano**: *kat* tört legionárius *~ana malsano: *orv* legionárius betegség, legionellosis *szin* legionelozo

Ufremdlegiano

legionel/o=*bakt* Legionella (Legionella); ~**ozo**: *orv* legionárius betegség, legionellosis *szin* legiana malsano

legislativ/o=*ritk* jog törvényhozó hatalom *szin* legdona povo

legitim/i=*1. tr* jog igazol (pl. azonosságot, jogosultságot) *~i sin per pasporto: útlevéllel igazolja magát *~i sian posedrajton per dokumento: okmánnyal igazolja tulajdonjogát; *2. tr* jog hitelesít, legitimál *~i sian skribon: aláírást hitelesít *~i 1. testamenton: végrendeletet hitelesít; ~**a**: jogjogszerű, hiteles; ~**ado**: *1. jog* igazolás; *2. jog* hitelesítés; ~**ajo**, ~**ilo**: igazolás, igazolvány, hitelesítő okmány *lernejana ~ilo: diákigazolvány *persona ~ilo: személyigazolvány; ~**igi**: *tr* igazoltat *policano ~igis nin: rendőr igazoltatott bennünket; ~**isto**: *pol* legitimista

legitimaci/o=*ĉ*legitimado, legitimajo

legom/o=*növ* zöldség *ekologia ~o: öko biozöldség *ĝardena ~o: konyhakerti zöldség *radika ~o: gyökérezöldség *stufita ~o: párolt v. dinsztelt zöldség *tubera ~o: gyökérgumós zöldség; ~**ajo**: *gaszt* főzelék; ~**ejo**: *agr* konyhakert, veteményeskert *szin* legomĝardeno; ~**isto**: *1. agr* zöldségtermelő *szin* legomkultivisto; *2. fn* zöldséges, zöldségárus *szin* legomvendisto; ~**ujo**: *gaszt* zöldségestál; ~**aŭujo**: *gaszt* főzelékestál; ~**bazaro**: *agr* zöldségpiac; ~**buljono**: *gaszt* zöldséges erőleves; ~**butiko**, ~**vendejo**: zöldségbolt; ~**ĝardeno**: *agr* veteményeskert, konyhakert *szin* legomejo; ~**ĝardenisto**: *agr* zöldségkertész; ~**kulero**: *gaszt* zöldségszedő kanál; ~**kultivo**: *agr* zöldségtermesztés; ~**kultivisto**: *agr* zöldségtermesztő *szin* legomisto l; ~**plado**: *gaszt* zöldségtál; ~**planto**: *növ* főzeléknövény; ~**rako**: zöldségtartó állvány; ~**raspilo**: konyhai reszelő; ~**supo**: zöldségleves; ~**vendisto**: *fn* zöldséges, zöldségárus; ~**vendistino**: zöldségeskafa

Uflorolegomo, folilegomo, fruktolegomo, tigolegomo

legum/o=*növ* tud hüvely, hüvelytermés, legumen *szin* ĝuŝo; ~**ino**: *biol*

kém legumin

leguminoz/o=j=☞fabacaj

leguzi/o=növ tükörvirág (Legousia) *venusspegula ~o: vetési tükörvirág, vénusztükör (L. speculum-veneris) *szin* venusspegulo

leg/o=1. jog törvény *alpreni ~on: törvényt fogad el *bugeta ~o: költségvetési törvény *civila ~o, civiljura ~o: polgárjogi törvény *doni, fari, proponi, voĉdoni, nuligi ~on: törvényt hoz, alkot, javasol, megszavaz, megsemmisít *fiska ~o: *gazd* államkincstári törvény *fundamenta ~o: alaptörvény *kontraŭ forta mano la ~o estas vana Z: *közm* a törvény csak a gyámoltalant köti *kriminala ~o, krimjura ~o: büntetőjogi törvény *~o direktita kontraŭ komunistoj: kommunisták ellen irányuló törvény *~o estas cedema – kien vi deziras, ĝi iras Z: *közm* hajlékony a törvény, mint a vékony vessző *~o pri amaskomunikiloj: médiatörvény *~o valoras por poste, sed ne por antaŭe Z: a törvény nem visszamenőleges hatályú *~oj de la 12 Tabeloj: jog *tört* a XII tábla törvényei *materiala ~o: jog anyagi törvény, materiális törvény *observi ~on: törvényt betart *ofendi, rompi ~on: törvényt szeg *sociala ~o: szociális törvény; **2.** *átv tud* törvény (>szabályszerűség) *la fonologiaj ~oj ne estas senesceptaj: a fonológiai törvények nem kivételnélküliek *la ~oj de Keplero: Kepler törvényei *la neŭtonaj mov~oj: *fiz* a newtoni mozgástörvények *~o de ago kaj reago: *fiz* hatás-ellenhatás törvénye, kölcsönhatás törvénye *~o de egalpartigo: *fiz* ekvipartíció-törvény *~o de la interakordaj statoj: a) *fiz* Waals-féle állapotegyenlet b) *kém* megfelelő állapotok törvénye *~o de reflektó: *for* fényvisszaverés törvénye *~o de refraktó: *for* fénytörés törvénye *~o de universalis gravito: *fiz* általános tömegvonzás törvénye *~o pri ago kaj reago: *fiz* hatás-ellenhatás elve *perioda ~o: *kém* periódusos törvény; **3.** *átv ált* törvény, szabály *la ~o de la pli forta: az erősebbik törvénye, ököljog *la ~oj de la perspektivo: *műv* a perspektíva szabályai *la ~oj de la socia kunvivado: a társadalmi együttélés szabályai *laŭ la ~oj de la arto: a művészet törvényei szerint *laŭ la ~o de la ĝangalo: a dzsungel törvénye *moralaj ~oj: erkölcsi törvények *neceseco kontraŭvola estas ~o malmola Z: *közm* nagy úr a szükség *volo kaj ~o dezirojn ne konas Z: *közm* kinek-kinek szíve tanácsadó; ~o: *bibl* a Törvény *szin* Torao, Pentateŭko; ~a: **1.** törvény~, törvényi *havi ~an forton: törvényereje van *per ~a forto: törvényi hatalommal; **2.** törvényes, jogszerű *szin* laŭleĝa *~e kaj rajte: törvényesen és jogszerűen *sur ~a bazo: törvényes alapon, jogszerűen; ~aro: jog törvények köre, törvénykönyv *komerca ~aro: kereskedelmi törvénykönyv *sociala ~aro: szociális törvények; ~eco: jog törvényesség; ~igi: *tr* jog törvényesít, legalizál, törvényerőre emel *~igi eksteredzcan infanon: házasságon kívül született gyermeket törvényesít; ~isto: **1.** *tr* jog *tud* törvénytudós, *fn* törvényismerő, jogász; **2.** *bibl* törvénytudó *szin* leginstruisto; **ekster-a:** **1.** jog törvényen kívüli, exlex *ekster-a stato: exlex állapot, törvényen kívüli állapot; **2.** *ex* jog törvénytelen (házasságon kívüli) *ekster-a infano: törvénytelen gyermek; **ekter-eco:** jog törvényenkívüliség, törvényen kívüli állapot; **ekster-ulo:** *fn* jog törvényen kívül álló *la banditoj estis ekster-uloj: a betyárok törvényen kívül állók voltak; **kontraŭ-a:** jog törvényellenes, illegális; **kontraŭ-eco:** jog törvényellenesség, törvényellenes állapot *vivi en kontraŭ-eco: törvényellenes állapotban él; **kontraŭ-igi:** *tr* jog törvényileg betilt; **laŭ-a:** jog törvény szerinti, törvényes; **mal-igi:** *tr* jog törvényen kívül helyez, törvénytelené tesz; **ne-a:** jog törvénytelen *apliki kontraŭ-ajn rimedojn: törvénytelen eszközökkel él *ne-e akiri ne estas profita Z: *közm* ebül szerzett jószág ebül vész el; ~apliko: jog törvényalkalmazás; ~aplikanto: *fn* jog törvényalkalmazó; ~doni: *tr* jog *pol* törvényt hoz; ~dono: jog *pol* törvényhozás; ~dona: jog *pol* törvényhozó *~dona korporacio: törvényhozó testület *~dona organo: törvényhozó szerv *~dona povo: törvényhozó hatalom; ~donanto: *fn* jog *pol* törvényhozó; ~fara: jog *pol* törvényalkotó, törvénykezési *la ~fara agado de la parlamento: a parlament törvényalkotó tevékenysége *legfara proceduro: törvénykezési eljárás v. folyamat; ~farado: jog *pol* törvényalkotás; ~instruisto: *bibl* törvénytudó *szin* legisto **2;** ~konforma: jog törvényes, törvénynek megfelelő, törvényszerű *szin* laŭleĝa; ~oforta: jog törvényerejű; ~oscienco: ☞juroscienco; ~povo: jog törvényhatalom, törvényerő *akiri ~povon: törvényerőre emelkedik; ~projekto: jog törvénytervezet; ~propono: jog törvényjavaslat; ~rompo: jog törvényszegés; ~oteksto: jog törvényszöveg ☞gravitoleĝo, kadroleĝo, militleĝo, naturleĝo, punleĝo **leĝer/a**=könnyű, könnyed, lezser, laza *~a amuzo: könnyű szórakozás *~a konduto: laza viselkedés *~a legaĵo: könnyű olvasmány *~a muziko: könnyűzene *szin* populara muziko *~a narkotajo: könnyű drog *~a vesto: laza ruházat *~a virino: könnyed nőcske; ~muzika: könnyűzenei **leiŝmani/o**=☞leiŝmanio

Lejbnic/o=ir (Gottfried Wilhelm von) Leibnitz

Lejden/o=geo Leiden, Leyden

Lejpcig/o=☞Lepsiko

leiŝmani/o=bakt leishmania; ~ozo: *orv* leishmaniasis

lek/i=1. *tr* nyal *~i glaciajon: fagyaltot nyal; **2.** *tr* *átv pej* nyal, hízeleg, megalázódik *ili humile ~as al vi la piedojn: alázatosan nyalják a talpatat; **3.** *tr* *átv* kidolgoz, az utolsó simításokat végzi vmin (n) *~i siajn versojn: simítja a verssorait *tro~ita pentraĵo: túlfinomított v. túlságosan kidolgozott festmény; ~o: nyalás *donu ~on el via glaciajo: adj egy nyalást a fagyaltodból *~o da glaciajo: nyalásnyi fagyalt; ~adi: *tr* nyalogat *kato ~adas sin: macska nyalogatja magát; ~ado: nyalás, nyalakodás; ~aĵo: *gaszt* nyalóka *szin* lekbombono *koka ~aĵo: kakasos nyalóka; **for-i:** *tr* lenyal; ~bombono: *gaszt* nyalóka *szin* lekajo; ~trinki: *tr* lefetyel

☞piĉleki

lek/o=lek (pénznem)

lekanor/o=növ Lecanora (zuzmó)

lekant/o=növ margaréta, margitvirág, papvirág *szin* ordinara leŭkanto *~cto: vadszázsorszőp (Bellis perennis) *szin* plurjara beliso

leki/o=isk (egyetemi v. tudományos) előadás; ~aro: *isk* (egyetemi) jegyzet; ~ejo: *fn* isk előadóterem *szin* lekcia salono; ~i: *ntr* előad *profesoro Szerdahelyi ~is pri esperantologio: Szerdahelyi tanár úr az eszperantológiáról adott elő; ~anto, ~isto: *fn* (egyetemi v. tudományos) előadó *kontrakta ~anto: óraadó tanár

leksem/o=nyt jelentés-összetevő, lexéma, szemantéma

leksik/o=nyt morfémakészlet, szókészlet, szókincs, lexika; ~a: *nyt* szókincs-, lexikai, lexikális *~a signifo: lexikális jelentés *~a unuo: lexikai egység, szókészleti egység *~a vorto: tartalmas szó; ~ologio: *nyt* szókincskutató, lexikológus; ~ologio: *nyt* szókincstan, szókészlettan, lexikológia; **en-igi:** *ntr* *nyt* lexikalizálódik

leksikograf/o=nyt szótáríró, szótárkészítő, lexikográfus *szin* vortaristo; ~io: *nyt* szótárírás, lexikográfia

leksikon/o=1. *ir* (írói) szótár *~o de Petőfi: *ir* Petőfi-szótár; **2.** *tud* (szakterületi) szótár, lexikon *etimologia ~o: etimológiai szótár *filozofia ~o: filozófiai lexikon *komputada ~o: számítástechnikai szótár *~o pri esperantlingvaj verkistoj: *eo* eszperanto nyelvű írók lexikona *medicina ~o: *orv* orvosi szótár *Vikipedio estas ampleksa ĝenerala ~o: a Wikipédia széles körű általános lexikon

lekt/o=tört lectum, pamlag

lektin/o=kém lektin

lektor/o=1. *ex* isk középiskolai tanár; **2.** *isk* (egyetemi) lektor; **3.** *kr* felolvasó

Lelistad/o=geo Lelystad

lem/o=mat segédétel, lemma

lem/o²=növ toklász, lemma

lem/o³=1. áll lemming (Lemmus); **2.** közönséges lemming, hegyi lemming (L. lemmus) *szin* monta lemo

Leman/o=geo Léman-tó, Genfi-tó *szin* Ĝeneva Lago

leming/o=☞lem/o³

lemn/o=növ békalencse (Lemna)

lemnisk/o=anat szalag, hurok, lemniscus *latera ~o: oldalsó hurok, lemniscus lateralis *meza ~o: középső hurok, lemniscus medialis

lemniskat/o=mat lemniszkáta

lempir/o=lempira (pénznem)

lemur/o=1. *mit* lemur (kísértet, szellem); **2.** áll makimajom (Lemur)

len/o=sp pálya, sáv

☞kurleno

Len/o²=geo Léna

Lenin/o=fil *pol* (Vlagyimir Iljics) Lenin; ~ismo: *fil* *pol* leninizmus; ~isto: *pol* leninista

Leningrad/o=tört *geo* Leningrád vö. Petrogrado, Sankt-Peterburgo *la nuna nomo de ~o estas Sankt-Peterburgo: Leningrád mai neve Szentpétervár

lens/o=fiz *for* lencse *ahromata ~o: akromatikus lencse v. objektív *diverga ~o: szórólencse, negatív lencse *dukonvekso ~o: bikonvex lencse *dukonkava ~o: bikonkáv lencse *ebena-konvekso ~o: síkdomború v. plánkonvex lencse *elektrona ~o: *eltr* elektronlencse, elektronoptikai lencse *enfokusiga ~o: gyűjtőlencse, gyűjtőlencse *konkava ~o: homorú v. konkáv lencse *konkav-konvekso ~o: pozitív meniszkusz *konvekso ~o: domború v. konvex lencse *konvergá ~o: gyűjtőlencse, pozitív lencse *nesimetria ~o: aszimmetrikus lencse *objektiva ~o: objektív lencse, tárgylencse *platkonvekso ~o: síkdomború v. plánkonvex lencse *platkonkava ~o: síkhomorú v. plánkonkáv lencse; **mikro-o:** *fiz* *for* mikrolencse; ~ometro: *for* *gysz* dioptriámérő készülék, fókusz távolság-mérő

☞brulolens, kontaktlens, legolens, okulens

lent/o=1. *növ* lencse (Lens); **2.** *növ* lencse (termés) *čokoladaj ~oj: *gaszt* csokoládépasztilla; ~**afo**: *gaszt* lencsefőzelék; ~**osupo**: *gaszt* lencseleves
lentan/o=1. *növ* tarkaverbena, „sétányrózsa” (Lantana); **2.** ☞ *lentanoviburno*
lentibulari/o=ex *növ* rence ☞ *urtikulario*
lenticel/o=növ paraszemölcs, lenticella
lentisk/o=növ örökzöld pistáciafa, masztixfa (Pistacia lentiscus) *szin* mastikarbo
lentug/o=1. *anat* szeplő, ephelis *szin* efelido; **2.** *anat* festékes anyajegy *szin* pigmenta nevuso
leon/o=1. *áll* oroszlán (Panthera leo) *kion rajtas ~o, ne rajtas azeno Z: *közm* amit szabad Jupiternek, nem szabad a hatőkörnek *~o roras: oroszlán bög; **2.** *cím* oroszlán; ~**a**: oroszlán ~ *~a parto: oroszlánrészt *~a bleko, ~a roro: oroszlánbögés; ~**ido**: *áll* oroszlánkölyök; ~**ino**: *áll* nőstény oroszlán; ~**vir**: *áll* him oroszlán; ~**dento**: ☞ *leontodono*; ~**faiko**: ☞ *antirino*; ~**kafo**: oroszlánketrec; ~**piedo**: ☞ *leontopodo*
Leon/o=1. Leó (utónév); **2.** *csill* Oroszlán, Leo *Malgranda ~o: Kis Oroszlán, Leo Minor; **3.** *geo* León (város és tartomány) *~a Golfo: Lion-öböl
Leonard/o=Leonárd (utónév)
leontod/o=növ pongyolapityang, gyermekláncfű, kákics (Taraxacum officinale) buterfloro, oficina taraksako
leontodon/o=növ oroszlánfog (Leontodon) *szin* leontento *nudtiga ~o: békapityang (L. taraxacoides) *szin* trincio
leontopod/o=növ gyopár (Leontopodium) *szin* leonpiedo *Alpa~o: havasi gyopár (L. alpinum) *szin* edelvejso, negfloro
Leonid/o=tört Leonidász
Leonor/o=Leonóra (utónév)
leopard/o=1. *áll* leopárd (Panthera pardus) *szin* pantero 1 *čas~o: ☞ *gepardo* *neg~o: ☞ *uncio*; **2.** *cím* leopárd
Leopold/o=Lipót, Leopold (utónév); Leopoldino: Leopoldina (utónév)
lepad/o=áll kacsakagyló (Lepas)
Lepid/o=tört (Marcus Aemilius) Lepidus
lepidi/o=növ zsásza (Lepidium) *kultiva ~o: kerti zsásza (L. sativum) *szin* gardenkreso
lepidodendr/o=növ pikkelyfa (Lepidodendron)
lepidopter/oj=áll lepkék (Lepidoptera) (rend) *szin* papilioj
lepidosaŭr/oj=áll őslépidosauria
lepiot/o=növ özlábgomba (Lepiota) *szin* ombrefungo
lepism/o=áll pikkelyke (Lepisma) *szin* sukerfíseto
lepiot/o=növ pereszke (Lepista)
lepont/o=fn lepontus; ~**a**: *mn nyt* lepontus
lepor/o=1. *áll* nyúl (Lepus) *eŭropa ~o: mezei nyúl (L. europaeus) *patagonia ~o: ☞ *dolihoto*; **2.** *ált áll* mezei nyúl ☞ *eŭropa* leporo *dormus ~o, se ĝi ĉason ne timus Z: *közm* aludna a nyúl, ha nem félne a farkastól *oni ne povas postkuri du ~ojn samtempe: nem lehet egyszerre kétfelé szakadni *pafi samtempe du ~ojn: két legyet üt egy csapásra; ~**afo**: *gaszt* nyúlétel, nyúlhús *paprikita ~afo: nyúl-paprikás; **for**~i: *ntr* *biz* *pej* felveszi a nyúlcsipőt; ~**hundo**: ☞ *levrelo*; ~**kora**: *pej* nyúl szívű; ~**koro**: *pej* gyáva alak, pipogya fráter; ~**lipo**: *orv* nyúlajak; ~**lipa**: *orv* nyúlajakú; ~**oreloj**: *knyv* macskaköröm (,); ~**piedo**: ☞ *kampa trifolio*; ~**raguo**: *gaszt* nyúlragu
 Utegmentleporo
lepr/o=orv lepra; ~**ulo**: *fn* *orv* leprás, bélpoklos; ~**ulejo**: *orv* leprakórház
Lepsik/o=geo Lipcse *la batalo ĉe ~o: *kat* a lipcsei csata
lept/o=áll füatkalárva (Leptus)
lept/o=lepta (pénznem)
leptinotars/o=áll krumpolibogár, kolorádóbogár (Leptinotarsa decemlineata) *szin* terpomskarabo
leptocéfalo=áll angolnálarva (Leptocephalus)
lepton/o=fiz lepton
leptospir/o=bakt Leptospira; ~**ozo**: *orv* leptoszipirózis, leptospirosis, Weil-betegség
lern/i=1. *tr* *isk* tanul *kio estas ~ita, ne estas perdita Z: *közm* tudomány nem veszhet el *~i danci: táncolni tanul *~i metion: szakmát tanul *~i muzikon: zenét tanul *~i parkere: kívülről megtanul *~u juna – vi scios maljuna Z: *közm* amit Jancsi megtanul, János veszi hasznát *vivu, progresu, sed ~i ne ĉesu Z: *közm* a jó pap holtig tanul; **2.** *tr* *ált* tanul (tapasztalatból) *homo ~as la tutan vivon Z: a jó pap holtig tanul *~i patriotismon el bonaj ekzemploj: hazafiságot tanul jó példákából *vi ~os timi min: majd megtanulsz félni tőlem; ~**adi**: *tr* *isk* (hosszasan) tanul *li ~adis tage-nokte: éjt nappallá téve tanult; ~**ado**: tanulás *~ado havas maldolčan radikon, sed bonan efikon Z: *közm* nehéz a tanulás, de hasznos *~ado sen fruktoj ne restas Z: *közm* a tanulás meghozza

gyümölcsét *procezo de ~ado: tanulási folyamat; ~**afo**: tanulnivaló; ~**anto**: *isk* tanuló *~anto de baz~ejo: általános iskolai tanuló *~anto de meti~ejo: ipariskolai tanuló *~anto de mez~ejo: középiskolai tanuló *privata ~anto: magántanuló; ~**ejo**: **1.** *isk* iskola *szin* instruejo 1 *agrikultura, komerca, teknika ~ejo: műszaki, kereskedelmi, mezőgazdasági iskola *dimanĉa ~ejo: *kr* vasárnapi iskola *eklezia ~ejo: *kr* egyházi iskola *elementa, mezgrada, supera ~ejo: elemi, középfokú, felsőfokú iskola *faka, konfesia, laika ~ejo: szakiskola, felekezeti, világi iskola *fondaja ~ejo: alapítványi iskola *~ejo por laborantoj: dolgozók iskolája *malviziti ~ejon: iskolát kerül *muzika, arta ~ejo: zeneiskola, művészeti iskola *nacieca ~ejo, minoritata ~ejo: nemzetiségi iskola *pensiona ~ejo: bentlakásos iskola *privata ~ejo: magániskola *publika ~ejo: közösségi iskola *speciala ~ejo: kisegítő iskola *supera ~ejo: felső iskola, felsőfokú iskola *ŝtata ~ejo: állami iskola *vespera ~ejo: esti iskola *vizitadi ~ejon, frekventi ~ejon: iskolába jár; **2.** *dtv* iskola *li trapasis la severan ~ejon de la vivo: kijárta az élet szigorú iskoláját; ~**eja**: iskola *~eja klaso: iskolai osztály *~eja sistemo: iskolarendszer; ~**ejano**: *fn* *isk* iskolás, diák; ~**ejeca**: *pej* iskolás *~ejeca pedanteco: iskolás pedantéria; ~**ejestro**: *isk* iskolaigazgató *szin* lernejdirektoro; ~**ema**: tanulékony; ~**endafo**: *fn* *isk* tanulnivaló; ~**eti**: *tr* tanulgat; ~**igi**: **1.** *tr* tanít, megtanít, oktat *~igu vian filon saluti: tanítsd meg a fiadnak a köszönést *li ~igis al mi la bazajn konojn: ő tanította meg nekem az alapismereteket; **2.** *tr* *dtv* megtanít *la sperto ~igis tion al mi: a tapasztalat tanított rá *mizero ~igas ŝpári: a nyomor megtanít takarékoskodni; ~**ilo**: *isk* taneszköz; ~**ilejo**: *isk* szertár; ~**into**: volt diák, volt tanuló; ~**alt**~**ejo**: *isk* főiskola *alt~ejo por baz~ejaj instruistoj: tanítóképző főiskola *arta alt~ejo: művészeti akadémia, művészeti főiskola *szin* *isk* artakademio *artindustria alt~ejo: iparművészeti főiskola *belarta alt~ejo: képzőművészeti főiskola *eksterkomerca alt~ejo: *gadz* külkereskedelmi főiskola *komerca alt~ejo: kereskedelmi főiskola *kontada kaj financa alt~ejo: *gadz* számviteli és pénzügyi főiskola *kuracpedagogia alt~ejo: gyógypedagógiai főiskola *muzika alt~ejo: zeneművészeti főiskola *porinstruista alt~ejo: tanítóképző főiskola *scenarta alt~ejo: színművészeti főiskola *teknika alt~ejo: műszaki főiskola; ~**alt**~**eja**: *isk* főiskolai *alt~eja studenthejmo: főiskolai kollégium; ~**alt**~**ejano**: *fn* *isk* főiskolás, főiskolai hallgató; ~**baz**~**ejo**: *isk* alapiskola, általános iskola, elemi iskola *szin* elementa lernejo; ~**baz**~**ejano**: általános iskolás; ~**ĉef**~**anto**: *isk* felvigyázó diák, éldiák; ~**eks**~**anto**: volt diák, volt tanuló; ~**el**~**i**, ~**tut**~**i**: *tr* megtanul *el~i la konjugaciajn tabelojn: megtanulja az igeragozási táblázatokat *mi ~adis, sed ne el~is la lingvon: tanultam, tanultam, de nem tudtam megtanulni a nyelvet; ~**enda**: tanulandó, megtanulandó; ~**en**~**ejigi**: *tr* *isk* beiskoláz; ~**fin**~**anto**: *fn* *isk* végzős; ~**fin**~**into**: *isk* végzett diák; ~**for**~i: *tr* tanulásból megszüntet *for~i la postreston: pótolja a lemaradást; ~**ge**~**ejo**: *isk* vegyes iskola, fiú-lány iskola, koedukált iskola; ~**kun**~**anto**: *isk* tanuló társ, iskolatárs *szin* lernejkamarado; ~**kun**~**into**: volt iskolatárs; ~**faciligo**: *isk* bevezető oktatás, előkészítő oktatás, propedeutika *szin* propedeŭtiko; ~**faciliga**: *isk* előkészítő, bevezető, tanulást könnyítő, propedeutikus *szin* propedeŭtika; ~**mal**~**i**: *tr* (tanulatakat) elfelejt; ~**mem**~**ado**: önképzés, önálló tanulás; ~**mem**~**into**: *fn* autodidakta *szin* aŭtodidakto, meminstruisto; ~**mem**~**i**: *tr* autodidakta módon tanul, önszorgalommal tanul; ~**mez**~**ejo**: *isk* középiskola *faka mez~ejo: szakközépiskola *mez~ejo kun internulejo: bentlakásos középiskola *teknika mez~ejo: műszaki szakközépiskola *unuagrada mez~ejo: alsó tagozatos középiskola; ~**mez**~**ejano**: *isk* középiskolás; ~**plu**~**i**: *tr* *isk* továbbtanul; ~**post**~**i**: *tr* (tanulással) pótol *li post~is la mankojn: pótolta az elmulasztottakat; ~**post**~**ejo**: *isk* tanulószoba; ~**post**~**eja**: iskola utáni, tanórán kívüli *post~eja kurso: tanórán kívüli tanfolyam; ~**preter**~**eji**: *ntr* lóg az iskolából, iskolát kerül; ~**sam**~**ejano**: *isk* iskolatárs *szin* kunlernejo; ~**tra**~**i**: *tr* elejétől végéig megtanul, végigtanul; ~**atingi**: *tr* tanulással elér, tanulással behoz *mia filo ~atingis siajn samklasanojn: a fiam utolérte a tanulásban az osztálytársait; ~**ejadiaŭanto**: *isk* ballagó; ~**ejaĝa**: *isk* iskoláskorú; ~**ejbubo**: *isk* nebuló; ~**ejdirektoro**: *isk* iskolaigazgató; ~**ejevitado**: *isk* iskolakerülés; ~**ejevitanto**: *fn* *isk* iskolakerülő; ~**ejkamarado**: *isk* iskolatárs *szin* kunlernanto; ~**ejmatura**: *isk* iskolaérett; ~**ejvizitado**: *isk* iskolalátogatás; ~**faciliga**: *isk* előkészítő, bevezető, tanulást könnyítő, propedeutikus; ~**instituto**: *isk* tanintézet; ~**kabineto**: *isk* tanulószoba *szin* studejo 1; ~**objekto**, ~**ofako**: *isk* tantárgy *faka ~objekto: szaktárgy *libere elektelebla ~objekto: szabadon választható tantárgy, fakultatív tantárgy; ~**oĉambro**: *isk* tanterem vö. klasejo; ~**odeva**: *isk* tanköteles; ~**odevo**: *isk* tankötelezettség; ~**ohejmo**: *isk* napközi *szin* duoninternulejo *vizitati ~ohejmon: napközibe jár; ~**ohejmano**: *fn* *isk* napközis; ~**ohoro**: *isk* tanóra; ~**ojaro**: *isk* iskolaév, tanév; ~**oknabo**: *isk* tanonc, inas *szin* metilernanto; ~**olibro**: *isk* *knyv* tankönyv *elementa ~olibro: alaptankönyv *~olibro de gramatiko: nyelvtankönyv *~olibro de

matematiko: matematikakönyv; ~**opaŭzo**: *isk* óraszünet, tízperc; ~**oservado**: *isk* inaskodás; ~**oservisto**: *isk* (mesterséget tanuló) inas; ~**otempo**: tanulási idő; ~**oteorio**: tanulásmélet; ~**procezo**: tanulási folyamat; ~**progreso**: tanulmányi előmenetel; ~**rezulto**: tanulmányi eredmény

Ŭartlernejo, baletlernejo, danclernejo, lingvolernejo, kadetlernejo, metilernejo, muziklernejo, ofircirlernejo, paŝlernilo, popollernejo, rajdlernejo, reallernejo, somerlernejo, sportlernejo, stirlernejo
lert/a=1. ügyes (vki) *~a en sia profesio: ügyes a szakmájában *~a kaj sperta: szakavatott, jártas *~a metiisto: ügyes iparos *~a politikisto: ügyes politikus *mizero faras ~a, mizero faras sperta *Z. közm* a nyomor jó tanítómester; **2.** ügyes (vmi) *havi ~ajn fingrojn: ügyes ujjak vannak *~a elturnigo: ügyes kibúvó *~a laboro: ügyes munka; ~i: *ntr ige* ügyes *li ~as pri gimnastiko: ügyes a tornában; ~**aĵo**: ügyes húzás, ügyes manőver; ~o: készség *lingvaj ~oj: nyelvi készségek; ~**eco**: ügyesség; ~**iĝi**: *ntr* kiügyesedik, ügyessé válik; ~**ulo**: ügyes ember; **fi~i**: *ntr* pej ügyeskedik, ravaszskodik; **mal~a**: ügyetlen; **mal~i**: *ntr ige* ügyetlen *pri bilardo mi mal~as: a biliárdban ügyetlen vagyok; **mal~eco**: ügyetlenség; **mal~ulo**: ügyetlen ember; **mis~a**: kétbalkezes, sete-suta; ~**idea**: ötletes

Ŭmovlerta, langolerta, ruzlerti, trovlerto, vivlerta

Lesb/o=*tört geo* Lesbosz *~o estas la antikva nomo de Mitileno: Lesbosz Mitilénai ókori neve; ~**a**: lesbikus; ~**anino**: **1.** *tört* lesboszi nő; **2.** lesbikus nő *szin* gejno

lesiv/o=1. mosólúg; **2.** mosópor; **3.** *kém* mosószóda, marókáli *natria ~o: mosószóda, nátrium-hidroxid *potasa ~o: marókáli, kálium-hidroxid; ~i: **1.** *tr* (mosószerben) kimos; **2.** *tr* (mosószerben) lemos, felmos; ~**ejo**: mosoda; ~**kuvo**: mosóteknő; ~**maŝino**: mosógép; ~**tino**: mosókád

Ŭvazlesivo

Lesot/o=*geo pol* Lesotho (LS)

lespedez/o=*növ* bokorhere, lednekfűrt (Lespedeza)

lestr/o=*ex* halfarkas ➤rabmevo

Leto/o=➤Leteo

letal/a=*orv* halálos, letális; ~**eco**: *orv* halálos jelleg, halálosság

letargi/o=1. *pszi* letargia; **2.** *átv* levertség *nenio povis veki lin el lia ~o: semmi sem tudta felkelteni letargiájából; ~**a**: **1.** *pszi* letargikus; **2.** *átv* letrött, levert; ~**eco**: letargikus állapot

Lete/o=*mit* Léthé

leter/o=(postai) levél *akompana ~o: kísérőlevél *anonima ~o: névtelen levél *ekspresa ~o: expresszlevél *kaptordona ~o: elfogatólevél *~o de adiaŭo: búcsúlevél *~o de intenco: *gazd* szándéknyilatkozat *maldunga ~o: felmondólevél *nefermita ~o, publika ~o: nyílt levél *pneŭmata ~o: csőpostai levél *prioritata ~o: elsőbbségi levél *registrita ~o: ajánlott levél *rekomenda ~o: ajánlólevél; ~i: *ntr* levelet ír, levelez vkivel (al) *ni ofte ~as unu al alia: gyakran írunk levelet egymásnak; ~**eto**: levélke; ~**isto**: kézbesítő, levélpostás, levélkihordó *szin* leterportisto, leterpoŝtisto; ~**fronto**, ~**kapo**: levél fejlece; ~**kesto**: levélszekrény; ~**kolombo**: áll postagalamb; ~**meblo**: szekreter, kis íróasztal; ~**papero**: levélpapír; ~**pesilo**: levélmérleg; ~**portisto**, ~**poŝtisto**: kézbesítő, levélpostás, levélkihordó *szin* leteristo; ~**skatolo**: levelesdoboz, levéltartó doboz; ~**trogo**: irattálca

Ŭaerletero, akreditetero, amletero, ĉenletero, dediĉletero, frajtletero, kreditetero, legantetero, novajletero, prokurletero, rekomendletero, respondletero, retletero, rondletero, sekurletero, transportletero, valorletero

Leto/o=*mit* Létó vö. Latono

leton/o=➤latvo

letr/oj=*ritk* humán tudományok, bölcsészettudomány

leŭ/o=lej (pénznem)

leŭcin/o=*kém* leucin; **izo~o**: *kém* izoleucin

leŭcisk/o=áll domolykó Leuciscus

leŭg/o=mérföld (*kb.* 4 km)

Leŭkad/o=*tört geo* Leukádia *ĉiujare oni dejetis krimulon de la ~a rifo: minden évben egy bűnözőt dobtak le a leukádiai szirtől

leŭkant/o=*növ* margitvirág, margaréta (Leucanthemum) *ordinara ~o: réti margaréta, papvirág (L. vulgare) *szin* lekanto

leŭkemi/o=*orv* fehérvérűség, leukémia

leŭk=előképző; leŭk~: *orv kém* leuk(o)~ (fehér, fehérvérsejt); ~**emio**: *orv* fehérvérűség, leukémia; ~**omo**: *orv* leukóma, leucoma; ~**ozo**: *orv* leukózis, leucosis; ~**oreo**: *orv* fehér folyás, leucorrhoea, fluor albus *szin* blanka elfluo; ~**ocito**: *orv* fehérvérsejt, leucocita *szin* blanka globulo, blanka sangoĉelo; ~**ocitopoezo**: *biol* fehérvérsejt-képződés, leucopoiesis *szin* leŭkopoezo; ~**opoezo**: ➤leŭkocitopoezo

leŭkoj/o=*növ* tőzike (Leucojum) *printempa ~o: tavaszi tőzike (L.

vernum) *szin* martofloro

leŭkomain/o=*biol kém* leukomain

leŭkoplast/o=*gysz* leukoplaszt

leŭs/o=*ásv* lösz

leŭtenant/o=*kat* hadnagy; **ĉef~o**: *kat* főhadnagy; **sub~o**, **vic~o**: *kat* alhadnagy

Ŭgeneral-leŭtenanto, lordo leŭtenanto, veselleŭtenanto

lev/i=1. *tr* emel, feleml **la* falinta homo ne povis mem ~i sin: az elesett ember nem tudott magától felállni **la* vento ~is polvon: a szél felverte a port **~i* la kapon: felemeli a fejét **~i* la rulkurtenon: felhúzza a rolót **~i* la ŝultrojn: vállat von **~i* ŝarĝon: terhet feleml **li* ~is la manon kontraŭ sia patro: kezét emelt az apjára **mi* ~as mian glason por via sano: emelem poharam az egészségre **li* ~is sin de apud la tablo: felállt az asztal mellől; **2.** *tr* felvesz vhonnan **~i* ankron: horgonyt felhúz **li* ~is al si la infanon: felvette a gyermeket **li* ~is la trovitan moneron: felvette a talált pénzt; **3.** *tr* *átv* növel, emel, felvet (pl. kérdést) **~i* al la tria potenco: *mat* harmadik hatványra emel **~i* al rango de kapitano: kapitányi rangra emel **~i* la blokadon: *gazd* megszünteti a blokádot **~i* demandon, problemon: kérdést, problémát felvet **~i* sian voĉon: felemleni a hangját; ~**o**, ~**ado**: emelés, felemelés **~o* de sinkinta boato: elsüllyedt csónak kiemelése **~ado* de la vinglasoj: a borospoharak emelgetése; ~**atoro**: **1.** *agr tech* elevátor; **2.** *anat* emelőizom, musculus levator **buŝangula* ~atoro: szájzugemelő izom, musculus levator anguli oris **skapola* ~atoro: kulcsontemelő izom, musculus levator clavicularae; ~**eti**: *tr* kissé megemeli v. felemeli **li* ~etis sian ĉapelon: kissé megemelte a kalapját; ~**iĝi**: **1.** *ntr* emelkedik, felemelkedik, felmegy, felszál **aro* da birdoj ~iĝis: egy csapat madár szállt fel **fumo* kaj nebulo ~iĝis al la ĉielo: füst és köd emelkedett az égre **la* balono ~iĝis super la tegmentojn: a léggömb a tetők fölé emelkedett **la* suno ~iĝis: felkelt a nap; **2.** *ntr* feláll, felkel **falinto* devas leviĝi: aki elesett, annak fel kell állnia **~iĝi* de la seĝo: felkel a székből **~iĝi* el la lito: felkel az ágyból **~iĝi* el la mortintoj: halottaiból feltámad *szin* resurekti; **3.** *ntr* *átv* támad, kerekedik (hirtelen kezdődik) **~iĝis* la vento: feltámadt a szél **neatendite* ~iĝis disputo: váratlanul vita kerekedett; **4.** *ntr* *átv* növekszik, emelkedik **la* kapitano ~iĝis al majora rango: a kapitány őrnagyi rangra emelkedett **la* vivnivelo videble ~iĝis: az életszínvonal láthatóan emelkedett **mia* temperaturo ~iĝis al 40 gradoj: a lázam 40 fokra emelkedett; ~**iĝo**: **1.** felemelkedés, felállás; **2.** *átv* növekedés, emelkedés; ~**ilo**: **1.** *fn tech* emelő, emelőszerkezet **optika* ~ilo: *fiz* Kerr-cella, tükrös kar v. emelő; **2.** *fiz* emelőkar *szin* levbrako; **de~i**: *tr* leemel vhonnan **oni* de~is la ĉerkon de sur la katafalko: leemelték a koporsót a ravatáról; **ek~i**: *tr* emelni kezd **ek~is* sin facila vento: könnyű szél támadt **la* gruo ek~is la ŝarĝon: a daru emelni kezdte a terhet; **el~i**: *tr* kiemel; **for~i**: *tr* emel (emelve elvisz) **tri* homoj for~is la ŝrankon: három ember felemelve elvitte a szekrényt; **mal~i**: **1.** *tr* leereszt **mal~i* la ferkurtenon: leengedi a vasfüggönyt **mal~i* la rigardon: lesüti a szemét; **2.** *tr* *átv* csökkent **mal~i* la nivelon: csökkenti a színvonalat **mal~i* la temperaturon: csökkenti a hőmérsékletet; **mal~iĝi**: **1.** *ntr* leereszkedik, lemegy **la* aviadilo mal~iĝis: a repülőgép leereszkedett **la* suno mal~iĝis: lement a nap; **2.** *ntr* *átv* lecsökken, leereszkedik **kiel* vi povis mal~iĝi ĝis tia ago?: hogyan tudtál lealjasodni ilyen tettig? **la* prezoj nun mal~iĝis: az árak most csökkentek **la* sinjoro mal~iĝis al siaj servistoj: az úr leereszkedett a szolgálaihoz; **pri~i**: *tr* *ex* (emelve) elrendez **pri~i* la tablon: leszedi az asztalt, asztalt bont; **re~i**: *tr* visszaemel **oni* re~is la falintajn kolonojn: visszaemelték a ledőlt oszlopokat **oni* re~is lin el lia tombo: kiemelték sírjából; **re~iĝi**: **1.** *ntr* ismét v. újra felemelkedik **la* birdo re~iĝis: a madár ismét felemelkedett; **2.** *ntr* *átv* *kr* feltámad **re~iĝi* el la mortintoj: halottaiból feltámad; **re~iĝo**: **1.** újraemelkedés; **2.** *átv* *kr* feltámadás **re~iĝo* de la mortintoj: a holtak feltámadása; **trans~i**: *tr* átemel; ~**aparato**: emelőkészlet, emelőeszköz; ~**brako**: *fiz* emelőkar *szin* levilo **2**; ~**bumo**: *hajó* forgódaru, rakodógém, árbócdaru; ~**ĉaro**: *jm* villás targonca *szin* ĉarelo; ~**iĝpupeto**: *játék* keljfeljancsi *szin* Obstina Joĉjo, stariĝemulo; ~**maŝino**: *tech* emelőgép; ~**oforto**: *rep* felhajtóerő; ~**ponto**: **1.** *tört* *kat* felvonóhíd; **2.** csapóhíd; ~**pordo**: *víz* emelőkapu, zsilipkapu; ~**stango**: feszítővas, emelő; ~**stango**: emelőrúd, feszítővas (nehéz terhek emelésére) *szin* handspeko

Ŭbendlevilo, ĉarlevilo, hostilevo, kurtenlevo, radlevilo, roklevilo, saltleviĝi, sunleviĝo, ŝarĝolevilo, ŝraŭblevilo

lev/o=leva (pénznem)

levanten/o=*fn* *tört* levantei *~aj komercistoj: levantei kereskedők; ~**io**: *tört* *geo* Levante

Levi/o=*bibl* Lévi; ~**do**: *bibl* levita; ~**doj**: *bibl* Levitik könyve (Lev), Mózes harmadik könyve (3Móz)

levier/o=➤levilo **2**

levirat/o=*vall* sógorházasság, levirátus

levistik/o=*növ* lestyan (Leviticum)

levitaci/o=*vall* lebegés, levitáció

levitron/o=*jték* levitron, lebegő csiga

Levjatan/o=**1.** *mit* Leviatán (tengeri szörny v. kígyó); **2.** *bibl* leviatán (bajt, romlást hozó szörny)

levkoj/o=*növ* viola (Matthiola) *szin* matiolo

levrel/o=*áll* agár *szin* kurhundo, leporhundo *afgana ~o: *☞*afganhundo

*angla ~o: *☞*grejhundo *araba ~o: *☞*salukio *hungara ~o: magyar agár

*rusa ~o: *☞*barzojo

levuloz/o=*☞*fruktozo

lez/o=**1.** *orv* sérülés, laesio; **2.** *jog* jogsértés; ~i: **1.** *tr* *orv* sért, megsért, felsért *li ~is al si la dikfingron: megsértette a hüvelykujját; **2.** *tr* *jog* sért, megsért *mi ne volas ~i viajn rajtojn: nem akarom megsérteni a jogait; ~a: **1.** *orv* sérülést okozó; **2.** *jog* jogsértő *~a konduto: jogsértő magatartás

Lhas/o=Lasao

li=*ő* (hímnemre utaló személyes névmás) *li venis, la patro: ő jött, az apa *mi havas virbovon, li trarompis la barilon: van egy bikám, áttörte a kerítést; lia: *ővé* (hímnemű) *Petro venis, akompanis lin lia patrino: Péter jött, anyja kísérté *ču la cigaro estas de via patro?; jes, la lia: a szivar az apádé?; igen, az *ővé*; liaflanke: az ő (hímnemű) részéről

li/o=li (kínai hosszsmérték, kb. fél km)

lian/o=*növ* lián

lias/o=*geo* tört liász

Liban/o=*geo* pol Libanon (LB); ~a: *mn* libanoni; ~ano: *fn* libanoni lakos

libel/o=*áll* szitakötő *szin* odonato

liber/a=**1.** szabad (>vki) *~a, kiel birdo aera Z: szabad, mint a madár *naskiği ~a: szabadnak születik *vi estas ~a diri vian opinion: szabad véleményt mondanod *vivu mizere, sed vivu ~e Z: *közm* bár koplal a farkas, mégsem cserélne kalmárnak ebével; **2.** szabad (>vmi) *~i tiu estas ~a lando: ez szabad ország *havi ~an elekton: szabadon választhat *la du antaŭaj estas ~aj radoj: a két elülső szabadon futó kerék *~a iniciato: *pol* szabad kezdeményezés *~aj elektoj: szabad választások; **3.** *növ* szabad, nem összenőtt *~aj karpeloj: szabad termőlevelek; **4.** szabad (nem foglalt) *apenaŭ mi havas ~an tempon: alig van szabad időm *ču ~a?, jes, sidigu: szabad?, igen, üljön le *ču vi estos vespere ~a?: szabad lesz-e este? *ekstere ~e, ene pli preme: künn tágas, benn szoros *miaj manoj ne estas ~aj: a kezem nem szabad *ni ne plu havas ~ajn ĉambrojn: nincs szabad szobánk *ŝi ne plu estas ~a virino: már nem szabad nő; **5.** szabad (akadálymentes) *~a aliro: szabad hozzáférés *~a amo: szabad szerelem *~a komerco: *gazd* szabad kereskedelem *sur la ~a maro: a nyílt tengeren; **6.** mentes *~a de ĉiaj ligoj: minden kötelektől mentes *~a de zorgoj: gondoktól mentes *~e de ĉiaj influoj: mindenféle befolyástól mentesen; ~o, ~eco: szabadság *batali por la ~eco: a szabadságért harcol *doni al sklavo ~econ: rabszolgának szabadságot ad *ĵurnalisma ~eco: sajtószabadság *~eco de la gazetaro: sajtószabadság *~eco de parolo: szólásszabadság *mi prenas al mi la ~econ, nem decidi pri la eldono: veszem magamnak a bátorságot, hogy magam döntsek a kiadásról *pli bona pano sen butero, ol kuko sen ~o Z: *közm* jobban szereti a madár a szabadságot, mint kalitkában a vendégséget *politika kaj ekonomia ~eco: politikai és gazdasági szabadság *tro da ~o kondukas al mizero Z: *közm* a nagy szabadságnak nyomor a vége *vi povas paroli kun plena ~eco: teljesen szabadon beszélhet; ~eco: *pol* szabadságjogok; ~ecano: *fn* szabadságpárti, liberális *~ecana partio: *pol* liberális párt *szin* liberala partio; ~igi: *tr* kiszabadít, felszabadít, megszabadít, mentesít *la medicinaĵo ~igis lin de la doloroj: az orvosság megszabadította a fájdalmaitól *li ~igis sin je ĉiaj moralaj konsideroj: minden erkölcsi megfontolástól megszabadult *~igi de funkcio: felment tiszttségéből *~igi la birdon el la kageto: kiszabadítja a madarat a kalitkából *~igi la patrujojn: felszabadítja a hazát *~igi sklavon: rabszolgát felszabadít *~igu min de mia promeso: szabadíts fel az ígéretem alól *~igu nin de la malbono: *bibl* szabadíts meg a gonosztól *ni ~igis nin el la lianoj: kiszabadítottuk magunkat a liánokból; ~iga: felszabadító, felmentő *~iga armeo: *kat* felszabadító hadsereg *~igaj movadoj: *pol* felszabadító mozgalmak *~igaj taĉmentoj: *kat* felmentő csapatok; ~igito: *tört* felszabadított ember, felszabadított rabszolga, libertinus; ~igi: *ntr* megszabadul, felszabadul, kiszabadul, mentesül *gaso ~igas ĉe ĉi tiu reakcio: *kém* gáz szabadul fel ennél a reakciónál *la aero ~igis de la pezaj haladzoj: a levegő mentesült a nehéz kigőzölgésektől *~igi de la malbeno: megszabadul az átoktól *~igi de la teda gasto: megszabadul a terhes vendégtől *~igi el siaj katenoj: bilincseiből szabadul; ~ulo: *fn* szabad ember; de~igi: *ntr* leválik, elválik vhonnan *la farbo ĉi-loke de~igis: a festék itt levált; dis~igi: *tr* kibont, szétbont *dis~igi la harojn: kibontja

a haját *li dis~igis la grenfaskon: kibontotta a kékét; dis~igi: *ntr* széjjelmegy, széjjelszóródik *la malfiksĝintaj bareloj dis~igis sur la ŝarĝoplato: a kilazult hordók széjjelszóródtak a platón; el~igi: *tr* kiszabadít vhonnan *el~igi la politikajn kondamnitajn: kiszabadítja a politikai elítélteket; for~igi: *tr* elenged, szabadon enged *mi for~igis la taksion: elengedtem a taxit; mal~a: nem szabad, kötött, foglalt, rab; mal~eco: rabság; mal~ejo: *jog* börtön, fogház *szin* prizono *enketa mal~ejo: vizsgálati fogda *ĵeti en mal~ejon: börtönbe vet *severa mal~ejo: szigorú börtön; mal~igi: *tr* letartóztat, őrizetbe vesz *vö.* enprizonigi; mal~igo: *jog* őrizetbe vétel, fogságba vétel *enketa mal~igo: vizsgálati fogságba vétel; mal~ulo: rab *politika mal~ulo: politikai rab; sin~igisto: szabadulóművész; tro~a: szabados; tro~eco: szabadoság; ~brigado: *kat* szabadcsapat; ~batalo, ~ecbatalo: *kat* szabadságharc; ~ecgrado: *fiz* szabadságfok; ~komerca: *gazd* szabadkereskedelmi *~komerca zono: szabadkereskedelmi övezet; ~komercismo: *gazd* szabad kereskedelem; ~lasi: *tr* szabadon enged; ~merkata: *gazd* szabadpiaci; ~merkatismo: *gazd* *pol* szabadpiaciság (a szabadpiac mindenekfelettségét valló irányzat); ~mora: *pej* laza erkölcsű, szabados; ~penseco: szabadgondolkodás; ~pensulo: szabadgondolkodó; ~profesulo: *fn* szabadfoglalkozású, szabadúszó; ~sepala: *növ* szabad csészezelevél; ~stila: *sp* szabadfogású; ~tago: szabadnap *al mi restis dek ~tagoj: tíz nap szabadságom maradt *bazaj ~tagoj: *☞*bazaj ferioj *kromaj ~tagoj: pótszabadság *pagitaj ~tagoj: fizetett szabadság *studaj ~tagoj: tanulmányi szabadság; ~taganto: szabadnapos; ~tempa: szabadidős *~tempaj programoj: szabadidős programok *~tempa vesto: szabadidőruha; ~tempo: *fn* szabadidejét tölti, szabadságban van; ~tempo: szabadság; ~vivulo: *fn* szabad életvitelű; ~vola: önkéntes, szabad akaratból történő; ~vole: önként, szabad akarat

Udevlibera, laborlibereco, pekliberigi, penslibereco, preslibereco

liberal/a=**1.** *ált* szabad szellemű, toleráns; **2.** *pol* szabadelvű, liberális *fari ~an politikon: liberális politikát folytat; ~igi: *tr* liberalizál, szabaddá tesz *~igi politikan reĝimon: politikai rendszert liberalizál; ~igo: liberalizálás *~igo de la ekonomio: a gazdaság liberalizálása; ~ismo: *pol* *gazd* liberalizmus; ~ulo: liberális v. szabadelvű ember; nov~a: *pol* neoliberalizmus; nov~ismo: *gazd* *pol* neoliberalizmus; ~demokrato: *pol* szabaddemokrácia

Liberi/o=*geo* pol Libéria (LR)

libertin/o=**1.** felszabadított rabszolga, libertinus; **2.** *fn* szabadgondolkodó *szin* liberpensulo; ~ismo: libertinizmus

Liberurb/o=*☞*Libervilo

Libervil/o=*geo* Liberville *~o estas la ĉefurbo de Gabono: Liberville Gabon fővárosa

Libi/o=**1.** *tört* *geo* Libia, Libya; **2.** *geo* pol Líbia (LY)

libid/o=*pszi* libidó *~o estis ĉe Freŭdo seksa instinkto: a libidó Freudnál nemi ösztön volt

libr/o=**1.** *knyv* könyv *elektronika ~o: *☞*e-libro *en la antikveco ~oj estis volvitaj folioj: az ókorban a könyvek összetekert főlíak voltak *konversacia ~o: társalgási zsebkönyv *ledbindita ~o: bőrkötésű könyv *malfermu la ~on ĉe paĝo 10: a 10. oldalon nyisd ki a könyvet *mi legis en via ~o, ke: olvastam a könyvében, hogy *sanktaj ~oj: *vall* szent könyvek *tolbindita ~o: vászonkötésű könyv *verki ~on: könyvet ír; **2.** könyv (fejezet) *Dua ~o de Moseo: *bibl* Mózes második könyve *protokanonaj ~oj: *bibl* protokanonikus könyvek; **3.** *pol* könyv *blanka ~o: fehér könyv; **4.** könyv, napló (>bejegyzések) *ora ~o: aranykönyv; **5.** *átv* könyv *jen estas la ~o de la naskoj de Adam: *bibl* ez Ádám nemzetségeinek könyve *la ~o de la Sorto: a Sors könyve *legi el la ~o de la Naturo: olvas a Természet könyvéből; ~a: könyv~, könyves, könyvízü *en ~a formo: könyvformában *~aj konoj: könyvízü ismeretek; ~aĉo: ócska könyv; ~aro: **1.** könyvsorozat; **2.** könyvtár *szin* biblioteko **1.** könyvesbolt, könyvkereskedés *szin* librotutiko, librovendejo; **2.** *ex* könyvtár *szin* biblioteko **2.**; ~eto: **1.** könyveske; **2.** *zene* szöveggényv, librettó; ~etisto: *zene* szöveggényvíró, librettista; ~isto: könyvtáros *szin* librovendisto; ~ujo: *isk* iskolatáska *szin* librosako; ĉef~o: *gazd* főkönyv; e~o: *inf* elektronikus könyv, e-könyv, e-book *szin* bitlibro; ĉef~otenisto: főkönyvelő; ~oagento: könyvügynök; ~oapogilo: könyvtámasz; ~obindado: *knyv* könyvkötés; ~obindejo: *knyv* könyvkötészet; ~obindisto: *knyv* könyvkötő; ~obreto: könyvespolc (egy polc); ~obretaro: könyvespolc, könyvvállvány; ~obrokantejo: antikvárium; ~oĉemizo: *knyv* könyvborító; ~odorso: *knyv* könyv hátlapja; ~oeldono: *knyv* könyvkiadás; ~oeldonisto: *knyv* könyvkiadó; ~ofoiro: *knyv* könyvvásár; ~ojaketo: *knyv* könyvborító *szin* jaketo **2.**; ~okontrolo: *gazd* könyvvizsgálat; ~okontrolisto: *gazd* könyvvizsgáló; ~okovrilo: *knyv* könyv borítólapja; ~olisto: könyvjegyzék; ~omanio: könyvrájangás, bibliománia *szin* bibliomanio; ~omaniulo:

könyvrajongó, szenvedélyes könyvbarát, bibliomán; **~oorelo:** *knyv* könyvfűl; **~opresisto:** *knyv* könyvnyomdász; **~orarafo:** *knyv* könyvritkaság; **~orecenzo:** könyvismertető, könyvkritika; **~osako:** *isk* iskolatáska *szin* libro; **~osemajno:** könyvhét; **~oserio:** *knyv* könyvsorozat; **~oservo:** könyvküldő szolgálat, könyvárusító szolgálat; **~ospino:** *knyv* könyvgerinc; **~ostablo:** könyvtartó állvány; **~ostoko:** könyvvállomány; **~ošranko:** könyvszekrény; **~otago:** könyvnap; **~oteko:** könyvtár *szin* biblioteko; **~oteni:** *tr* *gadz* könyvel; **~otenado:** *gadz* könyvelés *duobla ~otenado: kettős könyvelés; **~otenejo:** **1.** könyvraktár; **2.** *gadz* könyvelési osztály; **~otenisto:** *gadz* könyvelő; **~ovendejo:** könyvesbolt, könyvkereskedés *szin* librejo **1;** **~ovendisto:** könyvkereskedő, könyvárus *szin* librato; **~overmo:** könyvmoly
 Ŭabocolibro, adreslibro, aŭdlibro, bildlibro, bitlibro, blazonlibro, evangelilibro, faklibro, fakturlibro, festlibro, gastlibro, gvidlibro, horlibro, jarlibro, kantlibro, kaslibro, klaslibro, konsultlibro, kontolibro, kuirlibro, legolibro, lernolibro, loglibro, manlibro, martirlibro, memorlibro, mendolibro, mesaĝlibreto, meslibro, notlibro, notlibreto, paperlibro, poŝlibro, preĝlibro, registrolibro, rekordlibro, ringolibro, ritlibro, sanlibreto, sonlibro, studlibro, ŝparlibreto, ŝuldolibro, taglibro, tekstolibro, tekstolibreto, telefonlibro, telefonlibreto, voĉlibro, vojaĝlibro
lic/i=*ntr* *riik* szabad, megengedett (vmit csinál) *szin* estas permesite *ĉu ~as ĉi tie fumi?: szabad itt dohányozni?; ~a: szabad, megengedett *por islamanoj la trinkado de vino estas ne~a: iszlámhívők számára a borívás nem megengedett

Lice/o=*tört* *fil* Lúkeion (kert és filozófiai iskola); **~o:** *isk* liceum, gimnázium; **~ano:** *isk* liceumi tanuló, gimnazista

licen/o=*áll* kékpillangó (Lycaena)

licenc/o=**1.** *jog* (állami) engedély *~o pri eksportado de armiloj: fegyverexport-engedély *~o pri tabakvendado: dohányárusítási engedély; **2.** *gadz* licenc, engedély *~o pri nomuzo: névhasználati licenc *~o pri patento: szabadalmi licenc *~o pri produktado: gyártási licenc; **3.** *nyt* *ir* szabadság *gramatika ~o: nyelvtani szabadság *poezia ~o: költői szabadság; ~i: *tr* licencet v. engedélyt ad vmire (n) *~i la utiligon de inventaĵo: engedélyezi találmány hasznosítását; **~anto,** **~ulo:** licencadó *szin* licencdonanto; **~donanto:** licencadó; **~plato:** *közl* (forgalmi) rendszámtábla; **~prenanto:** licencvevő
 Ŭaŭtolicenco, stirlincen, transilicenco

licenci/o=*isk* licenciátus, egyetemi végzettség; **~ulo:** *fn* *isk* licenciátus (licenciátusi fokozatot szerzett egyén), egyetemi végzettségű *jura ~ulo: képesített jogász *medicina ~ulo: képesített orvos

lici/o=*növ* ördögceréna, lícium (Lycium)

Lici/o=*2=* Likio

liĉi/o=**1.** *növ* licsifa, licsiszilva (Litchi chinensis); **2.** *növ* licsiszilva (termés); liĉujo, liĉiarbo: *növ* licsifa *szin* liĉio **1**

lid/o=*fn* *tört* lüd, lid; ~a: *mn* *tört* lüd, lid; **(L)~ujo,** **(L)~io:** *tört* *geo* Lúdia, Lydia

lid/o=*zene* *ir* lied (német népies dal, költemény) *~oj de Ŝuberto: Schubert-dalok

lid/o=*3=* litas (pénznem)

lidar/o=*eltr* lézerlokátor, lidar

Lieĝ/o=*geo* Liège (város és tartomány)

lien/o=*anat* lép, lien; **~ito:** *orv* lépgyulladás, lienitis, splenitis; **~ektomio:** *orv* a lépeltávolítás, lienectomia

lienterit/o=*orv* hasmenés, lenteria

Lier/o=*geo* Lier

lift/o=**1.** lift, felvonó; **2.** *hajó* karkötél, felhúzó kötél, élfeszítő kötél; **~isto:** *fn* liftes, lifthezeli, liftesfiú; **~oponto:** *közl* felemelhető hid
 Ŭbumlifto, gaŝlifto, jardlifto, personlifto, seĝlifto, skilifto, ŝargolifto, ŝliplifto, ŝtuparlifto, trenlifto

lig/i=**1.** *tr* köt, megköt, összeköt, kötöz *~i ĉevalon, hondon: lovat, kutyát megköt *~i garbojn: kévét köt *~i ŝuojn: cipőt megköt; **2.** *tr* *átv* megköt (szabadságban korlátoz) *la leĝo ~as min: köt a törvény *~i per ĵuro: esküvel köt *via promeso ~as al ni la manojn: ígéreted megkötö a kezünket; **3.** *tr* *átv* összekapcsol (vmit) *ili ~is sin en asocion: társaságba tömörültek *kio ~as vin al tiu homo?: mi köt ahhoz az emberhez? *konjunkcio ~as la du proponiciojn: kötérszó kapcsolja egybe a két tagmondatot *la malamikaj landoj ~is sin en aliancon: az ellenséges országok szövetségbe tömörültek *~i la literojn: összekapcsolja a betűket *~i utilon kun agrablo: a kellemeset összeköti a hasznossal *ponto ~as la du bordojn: hid köti össze a két partot; **~o:** **1.** kötés, kötelék *la geedzeco estas forta ~o: a házasság erős kötelék *la ~o de amikeco nin kunigas: a barátság köteléke egyesít minket *la ~o de garboj estas malfacila laboro: a kötelekötés nehéz munka; **2.** szövetség, liga *Flandra Esperanto-(L)~o: Flamand Eszperantó Szövetség *fondi ~on: szövetséget alapít *~o de Nacioj: *pol* *tört*

Nemzetek Szövetsége, Népszövetség; **3.** *kém* kötés *hidrogena ~o: hidrogénkötés *jona ~o: ionos kötés *kemia ~o: kémiai kötés *kovalenta ~o: kovalens kötés; **~e:** vminek az apropóján, vmivel kapcsolatban, összefüggésben *~e kun nia vizito: látogatásunk apropóján *~e kun via propono: a javaslatoddal kapcsolatban; **~aĵo:** **1.** csomó, köteg *~aĵo de leteroj: levélköteg *~aĵo de banknotoj: bankjegyeköteg; **2.** *knyv* ligatúra (összekapcsolt betűk) *szin* ligatura **2;** **~ano:** szövetséges társ, szövetségbe tartozó, szövetségi tag; **~ato:** *biol* *kém* ligand, ligandum; **~azo:** *biol* *kém* ligáz, szintetáz; **~iĝi:** *ntr* kötődik, megkötődik *fianĉiĝis – por ĉiam ~iĝis *Z:* *közm* házasság – rabság *hidrogeno ~iĝas kun oksigeno: a hidrogén kötődik az oxigénhez *la prepozicio ~iĝas senpere al la substantivo: az előjárászo közvetlenül kötődik a főnévhez *li ~iĝas al Petro per amikeco: barátság fűzi Péterhez; **~ilo:** **1.** kötél, kötöző *li uzias pajlan ~ilon: szalmakötelet használt; **2.** *átv* kapocs, kötelék *la ~iloj al la patrujo estas fortikaj: a hazához fűző kötelékek erősek; **3.** *inf* link, hivatkozás *hiperteksta ~ilo: hiperszöveg kapcsolódása; **~iteco:** kötöttség; **al~i:** **1.** *tr* odaköt vmihez (al), ráköt vmire (al) *al~i la boaton al fosto: karóhoz köti ki a csónakot; **2.** *tr* *átv* kapcsol, köt vmihez *al~i novan signifon al la vorto: új jelentést kapcsol a szóhoz *amo al~as la infanojn al la gepatroj: szeretet köti a gyermekeket a szülőkhöz *nova telefonlineo al~as nin al la ekstera mondo: új telefonvonal kapcsol bennünket a külső világhoz; **al~iteco,** **al~iĝo:** kötődés *familia al~iteco: családi kötődés *senta al~iĝo: érzelmi kötődés; **al~iĝi:** *ntr* kötődik vmihez v. vkihez; **ĉirkaŭ~i:** *tr* körbecsavar, körbeköt, körbeteker *ĉirkaŭ~i la kruron per bandaĝo: kötést teker a lába köré *li ĉirkaŭ~is sian frunton per bendo: a homlokát szalaggal tekerte körbe *per siaj brakoj li ĉirkaŭ~is la talion de la knabino: karjaival átfonta a lány derekát; **de~i:** *tr* elköti vhonnan *de~i ĉevalon: lovat elköt *de~i sin de ĉiuj katenoj: minden kötöttségtől megszabadul; **dis~i:** *tr* szétbont, kibont *la knabino dis~is siajn harojn: a lány kibontotta a haját; **hiper~o:** *inf* hiperlink, hiperhivatkozás, hiperkapcsolat; **hiper~ilo:** *2* hiperligo; **inter~i:** *tr* összeköt, összekapcsol *la ĉielarko inter~is la teron kaj la ĉielon: a szivárvány összekapcsolta a földet és az eget *nur la komuna malamo inter~is la fratojn: csak a közös gyűlölet kötötte össze a testvéreket *preskaŭ la tuta Eŭropo inter~is sin kontraŭ Napoleono: majdnem egész Európa szövetkezett össze Napóleon ellen; **inter~o:** **1.** kölcsönös kapcsolat; **2.** összefüggés; **3.** szövetség *Mi starigas Mian inter~on kun vi kaj kun via idaro post vi: *bibl* szövetségre lépek veletek és utódaitokkal; **inter~iteco:** összekapcsolódás, kölcsönös kapcsolat; **kun~i:** *tr* összeköt, összekapcsol *ilin kun~is la komuna laboro: összekötötte őket a közös munka *li kun~is du branĉojn: összekötött két ágat; **kun~o:** **1.** összekötés, összekapcsolás; **2.** *mat* egyesítés; **kun~aĵo:** **1.** kötés; **2.** *mat* egyesítés, kompozíció; **kun~e:** vmivel v. vkivel kapcsolatban, összefüggésben *kun~e kun la festaj aranĝoj okazos la koncerto: az ünnepi rendezvényekkel kapcsolatban lesz a koncert *kun~e kun viaj asertoj mi rimarkigas: állításaidal összefüggésben megjegyzem; **mal~i:** *tr* (kötést) kibont, kiold, eloldoz *la eklezio ne mal~as la geedziĝintojn: az egyház nem választja szét azokat, akik megesküdtek *mal~i nodon: csomót kibont; **re~i:** *tr* újraköt, visszaköt, újrapcsol *re~u la ĉevalon al la fosto: kösd vissza a lovat a karóhoz *re~u la mal~iĝintajn ŝulaĉon: kösd újra a kibomlott cipőfűzőt; **sam~ano:** szövetséges, ligatárs; **~buo:** *hajó* horgonybója, kikötőbója *szin* ankrobuo; **~dosierujo:** fűzős iratfedél; **~elemento:** *tech* *nyt* kötélem; **~fermi:** *tr* bekötöz *li lig~is la sakobn: bekötötte a zsákot; **~forto:** *jiz* kötőerő; **~illisto:** *inf* kapcsolási lista, láncolt lista; **~lato:** heveder; **~ŝnuro:** *hajó* csónakkötél; **~tordo:** kolbázkötés, kolbázcsonomó; **~vokalo:** *nyt* kötőhang
 Ŭbridligilo, harligo, harplekto, ĵurligi, kaj~ligaĵo, ŝtelmalligi, ŝtrumpligilo

ligament/o=*anat* szalag, ínyszalag, ligamentum *arka ~o de pubosto: ív alakú szalag a szimfizis alatt, ligamentum arcuatum pubis

ligatur/o=**1.a** *orv* lekötés, ligatúra, ligatura; **1.b** *orv* lekötöző szál, ligatúra, ligatura; **2.** *knyv* ligatúra (összekapcsolt betűk) *szin* ligaĵo; **3.** *zene* kötőív, ligatúra

lige/o=*növ* röstfü (Lygeum)

lign/o=**1.** *növ* fás (növény fás része) *faru al vi arkeon el ~o gofera: *bibl* csinál magadnak bárkát góferfából *~o gravas por la teniĝo de la plantoj: a fa fontos a növények egyenesen tartása szempontjából *trafis hakilo al ~o malmola *Z:* emberére akadt; **2.** fa (anyag) *~o estas bona hejtmateriale: a fa jó fűtőanyag *roza ~o: rózsafa *skulpti statuon el ~o: fából szobrot készít; ~a: **1.** *növ* fa~, fára vonatkozó *~a ŝelo: fakéreg; **2.** fa~, fából való *~a statuo: faszobor; **~aĵo:** faárú, fatárgy, fatermék, faholmi; **~aĵisto:** asztalos vő. meblisto; **~eca:** fás, faszzerű *~ecaj plantoj: fás növények *plastaĵo kun ~eca aspekto: fa utánzatú műanyag; **~eciĝi:** *ntr* fásodik; **~ejo:** *agr* fatelep; **~ero:** forgács; **~eto:** fadarab;

~isto: fakereskedő, faúr; ~izi: *tr* faácsolattal v. faburkolattal lát el
 *~izi mingalerion: vágatot aládúcol *~izi muren: falat faburkolattal lát el;
duon-eca: *növ* félcsérjés; **kver-~o**, **tra-~o**: **1.** haránterezetű fa; **2.** keresztléc, kereszttrúd; **laü-~o**: **1.** hosszanti erezetű fa; **2.** hosszanti léc v. rúd;
~erplato: *ip* farostlemez, fáforgácslap, préslemez *szin* aglomerpanelo, aglomerplato;
~obloko: fatuskó, fatőnk, tőke; **~obotelo**: fakulacs, csutora; **~ofajlilo**: *tech* ráspoly, fareszelő; **~ofolio**, **~olameno**: furnér, falemez; **~oglavo**: *növ* fás növény; **~ogravurado**: *szin* xilográfia, fametszés *szin* ksilografio; **~ogravurajo**: *műv* fametszet *szin* ksilografajo;
~ogravuristo: *műv* fametsző, xilográfus *szin* ksilografio;
~oindustrio: *ip* faipar; **~ojunto**: fakötés; **~okamero**: faskamra; **~okarbo**: faszén; **~olaboristo**: erdőmunkás, fakitermelő; **~onajlo**: faszeg; **~opanelo**: fatábla *szin* panelo **2**; **~opanelita**: fatáblás; **~oplandumo**: fatalp; **~oplanto**: *növ* fás növény; **~oplastiko**: *műv* faszobrászat; **~oprilaborejo**: *agr ip* fáfeldolgozó üzem, fatele; **~opulpo**: *ip* papírgyártási zúzalék, faköszörület; **~osegilo**: *tech* fáfűrés; **~oskarabo**: áll fabogár, szű; **~oskulptado**: *műv* faszobrászat; **~oskulptisto**: *műv* fafaragó, faszobrász; **~ostako**: farakás; **~otegi**: *tr* fával burkol, lambériáz; **~oŝraŭbo**: *tech* facsavar; **~oŝuo**: facipő
 Ūbrulligno, carpentligno, ferligno, flosligno, frontligno, kernligno, krucligno, segligno, sukligno, ŝtonligno
lignit/o=*ásv* lignit
ligul/o=**1.** *növ* levélhártya, ligula; **2.** *növ* pártanyelv *szin* langeto **2**
ligur/o=*fn* tört ligur; **(L)~ujo**, **(L)~io**: *geo* Liguria (IT)
ligurit/o=*ásv* ligurit
ligustr/o=*növ* fagyal (Ligustrum)
lige/o=áll bodobács (Lygaeus)
lihen/o=*orv* lichen
Lihtenŝtejn/o=*geo pol* Liechtenstein (LI)
lik/i=**1.** *ntr* szivárog, ereszt, folyat *la sitelo ~as: ereszt a vödör; **2.** *ntr* hajó léken vizet ereszt be; **3.** *ntr* vill (áram) szivárog; ~o: lék, szivárgó hely; ~igi: *tr* szivárogtat; **el-igi**, **tra-igi**: *tr* szivárogtat, kiszivárogtat
 *tra-igi informon: *átv* információt kiszivárogtat; **el-igi**, **tra-igi**: *ntr* kiszivárog *la familia sekreto tra-igis: *átv* a családi titok kiszivárgott; ~imuna: *tech* szivárgásmentes, tömített
 Ūfulmikejo
liken/o=**1.** *növ* zuzmó; **2.** *orv* lichen
likid/a=*gazd* folyósítható, likvid; ~ajoj: *gazd* folyósítható tőke, likvid tőke; ~eco: *gazd* likviditás, fizetőképesség *prefero de ~eco: likviditáspreferencia; ~igi: *tr* *gazd* folyósít
Liki/o=*tört geo* Lükia, Lycia
liknid/o=*növ* kakukkszegfű (Lychnis) *Alpalikinido: havasi kakukkszegfű (L. alpina) *szin* monta dianto
likoperd/o=*növ* pöfeteg, pöfeteggomba (Lycoperdon) *szin* polvofungo
likopersik/o=*növ tud* paradicsom (Lycopersicon)
likopodi/o=*növ* korpafű (Lycopodium)
liktor/o=*tört* lictor
Likurg/o=*jog tört* Lükurgosz
likv/o=*fiz* folyadék *szin* fluajo **2** *Bordoza ~o: *agr* bordói lé, bordói keverék, rézmészle (>permetezés) *cerbospina ~o, cerebrospina ~o: *anat* agy-gerincvelői folyadék, liquor cerebrospinalis *interčela ~o: *anat* sejten kívüli folyadék, liquor extracellularis *subfridigita ~o: *fiz* túlhűtött folyadék *supervarmigita ~o: *fiz* túlhevített folyadék; ~a: folyékony, cseppfolyós *~a stato: folyékony állapot; ~ajoj: *ne* űlikvo; ~eco: *fiz* folyékony halmazállapot; ~igi: *tr* cseppfolyósít, elfolyósít; ~igo: cseppfolyósítás, elfolyósítás; ~igi: *ntr* cseppfolyósodik, megfolyik; ~akristala: *fiz* folyadékkristályos; ~amaso: *orv* folyadékgyülem
 Ūkultivlikvo, restolikvo
likvesk/i=*tr fiz kém* elmállik, elfolyósodik (nedvszívás következtében); ~a: *fiz* kém elmálló, elfolyósodó
likvid/i=**1.** *tr* *gazd* kiegyenlített, kifizet, rendez *~i konton: számlát rendez *~i la deficiton: megszünteti a hiányt *~i ŝuldon: adósságot kifizet v. rendez *~i templiman transakcion: határidős ügyletet rendez; **2.** *tr* *gazd* felszámol, megszüntet, likvidál *~i enteprenon: vállalatot felszámol *~i firmaon: céget felszámol; **3.** *tr* áll felszámol, megszüntet, likvidál *la komunistoj volis ~i la klasojn: a kommunisták meg akarták szüntetni az osztályokat *la tankoj ~is ĉian kontraŭstaron: a tankok minden ellenállást felszámoltak *~i ĵurnalon: újságot megszüntet; ~o: **1.** *gazd* kiegyenlítés, rendezés; **2.** *gazd* felszámolás, likvidálás; **3.** áll megszüntetés, felszámolás; ~anto: **1.** *gazd* felszámolóbiztos, csődgondnok *szin* likvidisto; **2.** áll felszámoló, megszüntető; ~isto: *gazd* felszámolóbiztos, csődgondnok *szin* likvidanto **1**
likvid/o=*nyf* folyékony hang, likvid *szin* flua konsonanto
likvidambar/o=*növ* ábrafa (Liquidambar)
likvor/o=*gaszt* likőr *benediktana ~o: bédiktine *kartuziana ~o:

karthauzi likőr, sartrőz; ~karafo: *gaszt* likőrösüveg
 Ūabsintlikvoro, ĉerizlikvoro, gencianlikvoro, herbolikvoro, nuksolikvoro, ovolikvoro
lil/a=lila *szin* siringkolora; ~o: lila szín
Lill/o=*geo* Lille
lilak/o=*növ* orgona, orgonabokor *szin* siringo
lilangeni/o=lilangeni (pénznem)
lili/o=**1.** *növ* lilium (Lilium) *akvo~o: Ůnufaro, nimfeo *blanka akvo~o: Ůblanka nimfeo *flava akvo~o: Ůflava nufaro *mar~o: Ůmara pankratio *tag~o: Ůhemerokalido *la ~o de Ŝaron: Ŝaron liloma; **2.** *cím* lilium *en la blazono de Anĵuoj troviĝas ~oj: az Anjouk címében liliumok vannak; ~oskarabo: áll lilimbogár (Lilioceris)
Lili/o=Lili (utónév)
Liliput/o=*ir* Liliput; ~a: *mn* liliputi, törpe *homo de ~a kresko: törpe növesű ember; ~ano: *fn* liliputi
Lilongv/o=*geo* Lilongwe *~o estas la ĉefurbo de Malavio: Lilongwe Malawi fővárosa
lim/o=**1.** *agr* földhatár, parcellahatár, telekhatár *~o formita de rivero: folyó alkotta határ *~o inter du terpecoj: két földdarab közötti határ *~o inter la kampo kaj la arbaro: a mező és az erdő közötti határ *pro ~oj kaj baroj malpacas najbaroj **2.** *közm* határjárás tatárjárás; **2.** *geo* határ *fermi la ~ojn al la trafiko: lezárja a határokat a forgalom előtt *~o de distrikto, urbo, departemento, lando: kerület, város, megye, ország határa *trapasi la ~on: átlépi a határt; **3.** *átv* határ, korlát *amo sen ~o: határtalan szeretet *ĉio devas havi ~on!: mindennek van határa! *ebloj sen ~oj: határtalan lehetőségek, korlátlan lehetőségek *esti ĉe la ~o de sia pacienco: türelme határán van *resti inter la ~oj de la bona gusto: a jó ízlés határán belül marad *ne transpaŝu ĉi tiun ~on: ne lépd át ezt a határt *via favoro superas ĉiujn ~ojn: kegyed minden határt felülmúl; ~i: *tr* határol, határos vmivel (n) *Danubo ~as norde Slovakion: a Duna északon Szlovákiával határos *muro ~as aliflanke la ĝardenon: fal határolja túloldalt a kertet *poplaro ~as mian kampon ambaŭflanke: a földemet kétoldalt nyárfasor határolja; ~a: határ~, határon lévő, határos *~a okazo: határeset *~a terpeco: határos földdarab; ~igi: **1.** *tr* behatárol, elhatárol, határt húz vmi köré (n) *~igi la parkon per barilo: kerítéssel határolja el a parkot *~igi la terenon per flagoj: zászlókkal határolja el a területet; **2.** *tr* *átv* korlátoz, visszafog *~igi la aktivadon al nura observado: a tevékenységet pusztá megfigyelésre korlátozza *~igu vin!: fogd vissza magad! *mi ~igas min al rimarko: csak egy megjegyzésre szorítkozom *monto ~igas la elvidon: hegy korlátozza a kilátást *ne ~igu vian ambicion: ne fogd vissza az ambíciódat *ni ~igis nin je la plej necesa: a legszükségesebbre szorítkoztunk; ~iga: korlátozó *~iga kondiĉo: korlátozó feltétel; ~igita: korlátozott, behatárolt *~igitaj ebloj: korlátozott lehetőségek; ~igi: *ntr* korlátozódik *mia rolo nun ~igas al nura observado: a szerepem most pusztá megfigyelésre korlátozódik; ~isto: határőr *szin* limgardisto; **apud~a**: határ menti, határ melletti *apud~a urbo: határ melletti város; **ĉirkaŭ~i**: *tr* körbehatárol *barilo ĉirkaŭ~as la pomĝardenon: kerítés határolja körbe az almáskertet *sur distinge ĉirkaŭ~ita tereno: jól körbehatárolt terület; **dis~i**: *tr* széthatárol, határral szétválaszt, kettéoszt *montoĉeno dis~as la teritorion: hegylánc választja ketté a területet; **dis~o**: választóvonal *kombi dis~on en la haroj: választékot fészül a hajba *la montaro estas dis~o por la riveroj: a hegység választóvonal a folyóknak; **ĝis~i**: *tr* terjed vmeddig (n), határos vmivel (n), vmeddig (n) elér *ĝis~i frenezon: az örültséggel határos; **sen~a**: határtalan, korlátlan *Usono estas la lando de sen~aj ebloj: Amerika a határtalan lehetőségek hazája; **sen~e**: végtelenül, határtalanul; **trans~a**: **1.** határon túli *trans~aj hungaroj: határon túli magyarok; **2.** határon átnyúló, határon átmenő *trans~a kunagado: határon túli együttműködés; **trans~e**: határon túl, határon kívül; **trans~ulo**: *fn* határon túli *la trans~uloj ofte vizitas siajn ĉi-tieajn parencojn: a határon túliak gyakran meglátogatják itteni rokonaikat; **trans~igi**: *ntr* átmegy v. átnyúlik a határon *la paŝtejo trans~igas: a legelő átnyúlik a határon; ~dato: határidő, terminus, lejárát; ~depago: *ex* vámilleték Ůdogano **1**; ~fortikaĵo, ~fortreso: *kat* tört végvár; ~frekvenco: *fiz* határfrekvencia; ~gardisto: határőr *szin* limisto; ~impasto: *gazd* vámilleték; ~konflikto: *kat* határkonfliktus, határvillongás; ~linio: **1.** határvonal; **2.** *sp* alapvonal; ~okazo: határeset; ~opado: *agr* mezsgye, vakbarázda; ~pasejo: határátkelő; ~profilo: *vsút* űrszelvény; ~signo: határjel; ~situacio: határhelyzet; ~soldato: *kat* határőr (katona); ~stacio: határállomás; ~surfaco: *mat* határfelület; ~ŝtono: határkő; ~tavolo: *fiz* határreteg; ~tempo: határidő; ~tuŝi: *tr* határos vmivel (n); ~urbo: határváros; ~valoro: *mat* határérték
 Ūaĝolimo, akvodislimo, altitudlimo, cedlimo, elastecimo, kurentolimigilo, landlimo, prezlimo, silabolimo, streĉolimo, templimo, templima
Lim/o=*geo* Lima *~o estas la ĉefurbo de Peruo: Lima Peru fővárosa

lima/o=*áll* reszelőkapályó (Lima)
limak/o=*l. ex* csiga *☉*heliko; **2.** *áll* csupaszcsiga, meztelencsiga (Limax); *~i: ntr* vánszorog
limand/o=*áll* lepényhal (Limanda)
Limasol/o=*geo* Limassol
limb/o=*l.* lemez, limbus (>levél, szirom) *vő.* foli plato, folilameno; **2.** *anat* szegély, szél, perem, limbus **~o* de ovala foso: Vieussens-gyűrű; **3.** *csill geo* fokbeosztás *szin* skalcirklo; **4.** *~o: kr* a pokol tornáca, limbus
Limburg/o=*geo* Limburg; *~a: mn nyt* limburgi (li)
lime/o=*l.* *növ* savanyú citrom, trópusi citrom, zöld citrom (Citrus aurantifolia); **2.** *növ* zöld citrom (termés) *szin* verda citrono; *~ujo:* *☉*limeo **1**
limed/o=*l.* *növ* édes citromfa, limetta (Citrus limetta); **2.** *növ* édes citrom, limetta (termés); *~ujo:* *☉*limedo **1**
limerik/o=*ir* limerick
limes/o=*l.* *tört kat* limes; **2.** *mat* határérték, limesz (>sorozat, függvény); *~infimo:* *mat* limesz inferior; *~osupremo:* *mat* limesz szuperior
limet/o=*☉*limedo
limf/o=*anat* nyirok, lymph; *~a: anat* nyirok~, nyirokrendszeri, limfatikus, lymphaticus; *~adeno:* *orv* nyirokcsomó; *~adenito:* *orv* nyirokcsomó-gyulladás, lymphadenitis; *~adenopatio:* *orv* nyirokcsomóbántalom, lymphadenopathia; *~angiito:* *orv* nyirokérgyulladás, lymphangitis; *~angiomo:* *orv* nyirokérdagat, lymphangioma; *~ocito:* *anat* nyiroksejt, limfocita *szin* globulo **2** *vő.* leükocito; *~onodo:* *☉*ganglion; *~opoezo:* *biol* *kém* nyirokképződés; *~osarkomo:* *orv* nyiroksövet rosszindulatú daganata, lymphosarcoma; *~ovaskulo:* *anat* nyirokér, vasa lymphatica *szin* limfa angio, limfa vaso
limfangit/o=*☉*limfangiito
limfat/a=*orv* limfatikus, flegmatikus (>alkat) **~a* temperamento: limfatikus v. flegmatikus alkat; *~ismo:* *orv* limfatikus hajlam, limfatizmus; *~ulo:* *orv* limfatikus alkatú egyén
limin/o=*pszi* érzékelési küszöb, ingerküszöb; *sub~a: pszi* érzékelési küszöb alatti, ingerküszöb alatti
limne/o=*áll* Limnaea (csiganem) **marča* limeno: mocsári csiga (L. stagnalis) *szin* marča snejlo
Limoği/o=*geo* Limoges; *~o: geo* Limousin
limon/o=*növ* citromfa (Citrus limon) *szin* citronujo **citrono* estas la frukto de *~o: a* citrom a citromfa termése; *~eno:* *kém* limonén
limonad/o=*gaszt* limonádé
limoni/o=*növ* sóvirág, lelleg (Limonium)
limonit/o=*ásv* barnavasérc, barnavaskő, limonit
limoz/o=*áll* goda (Limosa)
limul/o=*áll* törfarkú rák (Limulus)
limuzin/o=*jm* limuzin
lin/o=*növ* len (Linum); *~aĵo:* *tex* lenvászon holmi; *~hara:* lenhajút; *~blonda:* lenszőke; *~kamforaĵo:* *gysz* opodeldok, linimentum saponato-camphoratum; *~oleo:* *kém* lenolaj **~oleata acido:* lenolajsav, linolsav; *~oleumo:* *tex* linóleum *szin* linolea tolo; *~semo:* *növ* lenmag; *~teksa:* *mn* *tex* lenszövő **~teksa* maŝino: lenszövőgép; *~tolo:* *tex* lenvászon, gyolcs
*☉*fibrolino, linolea tolo
linalol/o=*kém* linalool
linari/o=*növ* gyujtoványfű (Linaria)
linĉi=*tr jog* lincsel, meglincel; *~ado:* *jog* népítélet, lincselés
lind/a=helyes, bájos, csinos
line/o=*l.* párizsi vonal (2,25 mm); **2.** *hajó* fonál, zsinór; **3.** *vill* vezeték **altensia* *~o:* nagyfeszültségű vezeték **bastensia* *~o:* kisfeszültségű vezeték **dudrata* *~o:* kéthuzalos v. kéteres vezeték **fortakurenta* *~o:* erőáramú vezeték **granddistanca* *~o:* távvezeték; **supertera* *~o:* légvezeték **telekomunika* *~o:* távközlési vonal **varmega* *~o:* átv forródrót; *sen~a:* *táv* vezeték nélküli; *~adaptilo:* *vill* vonalillesztő, vonaladapter
*☉*helplineo, kablolineo, konsumlineo, kontaktlineo, telefonlineo, trolelineo
Line/o²=*növ* (Carl von) Linné
linear/a=*mat* lineáris **~e* dependa: lineárisan összefüggő **~e* nedependa, *~e* sendependa: lineárisan független; *anti~a, duon~a, konjug~a, kontraŭ~a:* *mat* antilineáris; *du~a:* *mat* bilineáris; *n~a:* *mat* n-lineáris; *plur~a:* *mat* multilineáris; *seskvi~a:* *mat* másféllineáris, szeszkvilineáris
lingal/o=*fn* lingala, bangala, ngala; *~a: mn nyt* lingala, ngala (ln)
lingam/o=*vall* lingam, phallosz, phallus (teremtőerő szimbóluma) *vő.* faluso, jonio
lingon/o=*tört* lingonus
lingv/o=*l.* *nyt* nyelv **aglutina* *~o, alglua* *~o:* agglutináló nyelv **analiza*

~o: analitikus nyelv **aposteriora* *~o:* aposteori nyelv **arta* *~o, artefarita* *~o:* mesterséges nyelv, műnyelv **dektstrobranĉa* *~o:* jobbra ágazó nyelv **enkorpiga* *~o:* inkorporáló nyelv **ergativa* *~o:* ergatív nyelv **etna* *~o:* etnikus nyelv **faka* *~o:* szaknyelv **fanda* *~o, fleksia* *~o:* flektáló, hajlító nyelv **filozofia* *~o:* filozófiai nyelv **gepatra* *~o:* szülőnyelv, anyanyelv *vő.* patrina lingvo **internacia* *~o:* nemzetközi nyelv **International Auxiliary Language Association:* Nemzetközi Segédnyelv Társaság **intersangō* de *~oj:* nyelvcsere **judgermana* *~o:* jiddis *szin* jido **kancelaria* *~o:* hivatali nyelv, bikkfanyelv **komunuza* *~o:* köznyelv **kreola* *~o:* kreol nyelv *vő.* piĝino **la hungara* *~o:* a magyar nyelv **li bone regas la anglan:* jól tud angolul **~o Internacia:* eo Nemzetközi Nyelv (eszperantó) **li ne scias alian* *~on* krom sia propra: sajátján kívül nem tud más nyelvet **li ne scias* *~on, ol* sian propran: sajátján kívül nem tud más nyelvet **literatura* *~o:* irodalmi nyelv **mi parolas la* *~on* Esperanto: beszélem az eszperantó nyelvet **minoritata* *~o:* kisebbségi nyelv **mortinta* *~o:* holt nyelv **nacia* *~o:* nemzeti nyelv **natura* *~o:* természetes nyelv **oficiala* *~o:* hivatalos nyelv **parolata* *~o:* beszélt nyelv **patrina* *~o:* *nyt* anyanyelv *szin* patrinlingvo **peranta* *~o:* közvetítő nyelv **planita* *~o:* tervezett nyelv **plursintezo* *~o:* polyszintetikus nyelv **poezia* *~o:* költői nyelv **popola* *~o:* népi nyelv **regna* *~o:* riksmal **scienca* *~o:* tudományos nyelv **sintezo* *~o:* szintetikus nyelv **skribata* *~o:* írott nyelv **ŝtata* *~o:* államnyelv, állami nyelv **ŝtelista* *~o:* tolvajnyelv **teknika* *~o:* műszaki nyelv **tona* *~o:* tonális nyelv **universala* *~o:* univerzális nyelv, fogalomnyelv **vehikla* *~o:* közvetítő nyelv **vivanta* *~o:* élő nyelv; **2.** *átv* nyelv **flora* *~o:* virágnyelv **la* *~o* de la artoj: a művészetek nyelve **la* *~o* de la bestoj: az állatok nyelve **la* *~o* de la sentoj: az érzelmek nyelve; **3.** *inf* nyelv **algoritma* *~o:* algoritmikus nyelv **asembla* *~o:* assembler nyelv **formala* *~o:* formális nyelv **kunteksto-nedependa* *~o:* kontextusfüggetlen nyelv **programada* *~o:* programozási nyelv; *~a: nyt* nyelvi **~a* Komitato: eo Nyelvi Bizottság (>nyelvi akadémia) *vő.* Akademio de Esperanto **~aj* kutimoj: nyelvi szokások **~aj* Respondoj de Zamenhof: eo Zamenhof „Nyelvi válaszok”; *~aĵo:* **1.** *nyt* nyelvi fordulat; **2.** *nyt* nyelvezet, sajátos nyelvhasználat **ĵurnalisma* *~aĵo:* újságírói zsargon **oficiala* *~aĵo:* hivatalos nyelv(használat) **studenta* *~aĵo:* diáknyelv; *~aro:* *nyt* nyelvcsalád *szin* lingvofamilio; *~ejo:* *nyt* nyelvterület *szin* lingvoareo, glototipio; *~emulo:* *fn* nyelvészkedő; *~iko:* *☉*lingvistiko; *~isto:* *nyt* nyelvész, nyelvtudós *szin* lingvosciencisto, lingvoscienculo; *~istiko:* *nyt* nyelvészet, nyelvtudomány, lingvisztika *szin* lingvoscienco **aplikata* *~istiko:* alkalmazott nyelvészet **area* *~istiko:* areális nyelvészet **diakrona* *~istiko, historia* *~istiko:* történeti nyelvészet, diakronikus nyelvészet, nyelvtörténet **genera* *~istiko:* generatív nyelvészet **ĝenerala* *~istiko:* általános nyelvészet **historia* kompara *~istiko:* történeti összehasonlító nyelvészet **kogna* *~istiko:* kognitív nyelvészet **kompara* *~istiko:* összehasonlító nyelvészet **komputa* *~istiko:* *inf* számítógépes nyelvészet *szin* komputolingvistiko **kontrastiga* *~istiko:* kontrasztív nyelvészet, egybevető nyelvészet **kvanta* *~istiko:* kvantitatív nyelvészet **normiga* *~istiko:* normatív nyelvészet **priskriba* *~istiko:* leíró nyelvészet **sinkrona* *~istiko:* szinkron nyelvészet **struktura* *~istiko:* strukturális nyelvészet **teoria* *~istiko:* elméleti nyelvészet; *~istika:* *nyt* nyelvészeti, nyelvtudományi, lingvisztikai **~istikaj* esploroj: nyelvészeti kutatások; *~istikumi:* *ntr* *nyt* nyelvészkedik; *du~a:* *nyt* kétnyelvű, bilingvis **du~aj* surskriboj: kétnyelvű feliratok; *du~eco:* *nyt* kétnyelvűség, diglosszia *szin* diglossio **adicia* *du~eco:* *nyt* addicionális kétnyelvűség **subtraha* *du~eco:* szubtraktív kétnyelvűség; *du~ismo:* *nyt* kétnyelvűség, bilingvizmus (rendszer); *inter~o:* *nyt* közvetítő nyelv, interlingua; *inter~isto:* *nyt* interlingvista; *inter~istiko:* **1.** *ált* *nyt* interlingvisztika, nyelv-összehasonlítás; **2.** *nyt* interlingvisztika (tervezett nyelvek tudománya) **Societo pri Inter~istiko:* Interlingvisztikai Társaság; *meta~o:* *nyt* metanyelv; *mult~a:* soknyelvű; *mult~eco:* *nyt* soknyelvűség (állapot); *mult~ismo:* *nyt* soknyelvűség (rendszer); *mult~ulo:* *fn* sok nyelvet beszélő, poliglott; *orto~iko:* *nyt* ortolingvisztika; *plur~a:* többnyelvű; *plur~ismo:* *nyt* többnyelvűség (rendszer); *pra~o:* *nyt* ősnyelv; *pri~a:* nyelvi, nyelvről szóló, nyelvre vonatkozó **pri~aj* esploroj: nyelvi kutatások **pri~aj* komentoj: nyelvről szóló kommentárok; *sam~ano:* *fn* azonos nyelvű, azonos nyelvet beszélő; *unu~eco:* egynyelvűség (állapot); *unu~ismo:* *nyt* egynyelvűség (rendszer); *~oareo:* *nyt* nyelvterület *szin* lingvejo, glototipio; *~oatlaso:* *nyt* nyelvatlasz; *~oekzameno:* *isk* nyelvvizsga; *~oelemento:* *nyt* nyelvi elem; *~oevoluo:* *nyt* nyelvfeljődés; *~ofamilio:* *nyt* nyelvcsalád *szin* lingvaro **altaja* *~ofamilio:* altaji nyelvcsalád **finn~ugra* *~ofamilio:* finnugor nyelvcsalád **hindo~eŭropa* *~ofamilio:* indoeurópai nyelvcsalád **urala* *~ofamilio:* uráli nyelvcsalád; *~ofiguro:* *ir* nyelvi alakzat; *~ofilozofio:* *nyt* *fil* nyelvfilozófia; *~ofilozofio:* *nyt* *fil* nyelvfilozófia *szin* glotozofio;

~**oflegado**: *nyt* nyelvművelés; ~**ofleganto**: *fn nyt* nyelvművelő; ~**oinstruisto**: *isk* nyelvtanár; ~**okapablo**: nyelvi készség; ~**okodo**: nyelvkód, nyelvérvörvidítés; ~**okomunumo**: *nyt* nyelvközség; ~**okono**: nyelvismeret; ~**okurso**: *isk* nyelvtanfolyam; ~**olanĉilo**: *eo isk* Springboard, dobantó (az esperantó oktatása első idegen nyelvként további idegen nyelvek tanulásának megkönnyítésére); ~**oleciono**: *isk* nyelvóra; ~**olernejo**: *isk* nyelviskola; ~**omedio**: *nyt* nyelvi közeg, nyelvi környezet; ~**opapo**: nyelvi tekintély, nyelvi kérdésekben tekintélynek számító személy; ~**oparencoco**: *nyt* nyelvrokonság; ~**operdo**: *nyt* nyelvvesztés; ~**oplanado**: *nyt* nyelvtervezés, nyelvi tervezés; ~**opolitiko**: *pol* nyelvpolitika; ~**oposedo**: nyelvtudás; ~**opraktiko**: nyelvgyakorlat; ~**opraktikado**: nyelvgyakorlás; ~**oprojekto**: *nyt* nyelvtervezet; ~**oreformo**: *nyt* nyelvújítás; ~**oŝango**: *nyt* nyelvváltás; ~**oscienco**: *nyt* nyelvtudomány, nyelvészet; ~**osciencisto**, ~**oscienculo**: *nyt* nyelvtudós, nyelvész; ~**oscio**: nyelvtudás; ~**osento**: nyelvérzék; ~**otalento**: nyelvtelhetség; ~**oteorio**: *nyt* nyelvelmélet; ~**otipologio**: *nyt* nyelvtipológia; ~**ouzo**: *nyt* nyelvhasználat *~ouza rajto: *jog* nyelvhasználati jog *malzorga ~ouzo: pongyola nyelvhasználat *skriba ~ouzo: írásbeliség; ~**ovarianto**: *nyt* nyelvváltozat

U anglalingvano, cellingvo, diverslingva, fremdlingvo, esperantlingva, etnolingvistiko, florlingvo, fontolingvo, franclingva, geolingvistiko, gestolingvo, gruplingvo, helpingvo, infanlingvo, instrulingvo, kaŝlingvo, komputolingvistiko, komunlingva, laborlingvo, manlingvo, markolingvo, maŝinlingvo, mondlingvo, nacilingvaĵo, neŭrolingvistiko, kontaktingvo, patrinlingvano, planlingvo, pontolingvo, programlingvo, psikolingvistiko, signolingvo, socilingvistiko, tonlingvo

lingvafranka/o=*nyt* lingua franca

lini/o=**1.** *mat* vonal, egyenes *kurba, rekta ~o: görbe, egyenes vonal *regresa ~o: regressziós egyenes v. görbe; **2.** *tud* vonal *brila ~o: *geo* Becke-féle vonal *izotermaj ~oj: *fiz* izotermikus vonalak *~o de ago: *fiz* hatásvonal *~oj de forto: erővonalak *~o en colo: sor per hüvelyk, line per inch (lpi) *magneta ~o de forto: *vill* mágneses erővonal, H-vonal *regresa ~o: regressziós egyenes (>statisztika) *rompita ~o: *mat* töröttvonal; **3.** *alt* vonal *la belformaj ~oj de la lipoj: az ajkak szépen formált vonalai *la kvin ~oj de la muzika notacio: a hangjegyírás öt vonala *la ~oj de la mano: a kéz vonalai *streku ~on: húzz egy vonalat; **4.** (elhatároló) vonal *~o de demarkacio: *kat* demarkációs vonal *~o de libera ŝoto: *sp* szabaddobásvonal *meza ~o: *sp* középvonal; **5.** vonal, sor *bataliono ordigita laŭ tri ~oj: három sorba rendezett zászlóalj *la lernantoj staris en kvin ~oj: a tanulók öt sorban álltak *la rekta ~o de la arboj: a fák egyenes sora *legi inter la ~oj: *átv* olvas a sorok között; **6.** *közl* útvonal, útirány *buso de la ~o 7: a 7-es vonalon közlekedő busz *fervoja ~o: *vsút* vasútvonal *la ĉefa ~o de la fervoja reto: a vasúthálózat fő vonala; **7.** *kat* törzs, derékhad *forpreni batalionojn el la ~o: zászlóaljakat vesz el a derékhadból *sendi adjutanton al la ~o: segédtsíztet küld a törzshöz; **8.** *geo* egyenlítő *bapto ĉe la ~o: *hajó* egyenlítői keresztség; ~**a**: vonal~, lineáris, sor~ **olinia** spektrum, űp; ~**i**: *tr* vonalaz, vonalkáz *~ita kajero: vonalas füzet; ~**aro**: *zene* kottavonalak, hangjegyvonalak, vonalrendszer; ~**eto**: *zene* pótvonal *szin* kromlinio; ~**igi**: *tr* vonalba v. sorba rendez *~igi la manĝilojn sur la tablo: sorba rendezi az evőeszközöket az asztalon *~igi la soldatojn: sorba állítja a katonákat; ~**ilo**: vonalzó, lénia; **al-igi**: **ogis**randigi; **al-igo**: **ogis**randigo; **flank-o**: **1.** *alt* oldalon, oldalsó vonal; **2.** *sp* oldalvonal, partvonal; **inter-o**: sorköz; **krom-o**: *zene* pótvonal; **laŭ-a**: vonal menti, sor menti; **laŭ-igi**: *tr* vonalba v. sorba rendez, vonalhoz igazít; **mez-o**: *sp* felezővonal, középvonal; **tri-okto**: *zene* háromvonalas oktáv; **unu-okto**: *zene* egyvonalas oktáv; ~**aviadilo**: *rep* menetrend szerinti (repülő)gép; ~**buso**: *jm* menetrend szerinti busz; ~**denso**: *zene* hűrsűrűség; ~**faldo**: *inf* sortörés; ~**folio**: sorvezető; ~**juĝisto**: *sp* partjelző, vonalbíró; ~**kapo**: *knyv* sorkezdés, sor eleje; ~**kompostado**: *knyv* sorszedés; ~**longo**: sorhossz; ~**opresilo**: *inf* sornyomtató; ~**oprintilo**: *inf* sornyomtató; ~**oŝipo**: *kat* hajó sorhajó; ~**otrupoj**: *kat* sorkatonaság; ~**otrupano**: *kat* sorkatona; ~**trui**: *tr* perforál; ~**truajo**: perforáció

U aerlinio, arklinio, batallinio, batlinio, bapto ĉe la linio, bazlinio, blanklinio, cellinio, datlinio, devenlinio, direktolinio, dividlinio, drivlinio, duliniokto, eksterlinio, emisilinio, faŭltolinio, flanklinio, floslinio, flulinio, flukslinio, fortolinio, gollinio, gvidlinio, kapuslinio, komandlinio, korlinio, kvinliniokto, kurbolinio, limlinio, mondlinio, nivellinio, notlinio, ondlinio, paflinio, produktolinio, punktolinio, rektlinio, servirlinio, skermolinio, spektrolinio, startlinio, surlinio, temlinio, tuŝlinio, vivlinio, vojlinio

liniment/o=*gysz* olajos v. zsíros kenőcs

link/o=*áll* hiúz (Lynx)

linolen/o=*kém* linolénnyel *~ata acido: linolénasav

linotip/o=*knyv* sorszedőgép; ~**ado**: *knyv* sorszedés, linotíp szedés, linotípia; ~**isto**: *knyv* sorszedő, linotíp szedő

lintel/o=*ép* szemöldökfa, kiváltó gerenda, tokfej

Linuks/o=*inf* Linux

lioifiliz/i=*biol tech* lioifilizál, lioifilez

Lion/o=*geo* Lyon

lip/o=**1.** *anat* ajak, labia oris *fari la dikan ~on: lebiggyeszti a száját *fluus sur ~oj, sed en buŝon ne trafis Z: itt volt a nyelvemen, a nyelvem hegyén volt *kio el la dentoj elsaltas, en la ~oj ne haltas Z: *közm* az egyszer kimondott szót nem lehet zsebbe rejtetni *kunpremitaj ~oj: összeszorított ajkak *la ~oj ne montru, kion manĝis la buŝo Z: *közm* ne árulja el az ajak, mit evett a száj *li ankoraŭ havas lakton sur la ~oj: tejfelesszájú *li dolĉe ŝmiris al mi la ~ojn: szépeket ígért *mi havas la vorton sur la ~oj: a nyelvemen van a szó *mordeti al si la ~ojn: az ajkát harapdálja *ofendaj vortoj venis sur liajn ~ojn: sértő szavak jöttek a szájára *plenblovi la ~ojn: ajkát biggyeszti, elhúzza a száját; **2.** *növ* ajak, labium *szin* labio **1**; **3.** *átv* ajak, ajakszerű képződmény *~oj de vundo: *orv* sebajkak *vulvaj ~oj: *anat* nagy szeméremajkak *vulvaj ~etoj: *anat* kis szeméremajkak; ~**i**: *tr* ajkaival érint; **du-sono**: *nyt* bilabiális *szin* bilabialo; ~**angulo**: *anat* szájszeglet; ~**ĉelo**: *növ* gázcserenyílás, sztóma; ~**dentosono**: **ol**labialdentalo; ~**fajfilo**: *zene* ajaksíp *szin* buŝtubo; ~**farbo**, ~**ruĝo**: rúzs; ~**haroj**: **1.** bajusz *kataj ~haroj: macskabajusz; **2.** *áll* bajusz; ~**harfikilo**: bajuszkötő; ~**hartordilo**: *fn* bajuszpödrő; ~**legado**: szájról olvasás; ~**mieni**: *ntr* ajkát biggyeszti, duzzog; ~**obriilo**: szájfény; ~**ondigo**: *nyt* ajakkerekítés; ~**sono**: **ol**labialo; ~**oŝminko**: szájfény

U faŭltlipo, leporlipo

lipo=előképző; *lipo*~: *biol kém* lipo~ (>lipid); *lipazo*: *biol kém* lipáz *szin* lipidazo; *lipolizo*: *biol kém* lipolízis, zsírmobilizáció; *lipomo*: *orv* lipóma, lipóma, zsírdaganat; *lipoproteino*: *biol kém* lipoprotein, lipoproteid *szin* lipidoproteino

Lipar/oj=*geo* Lipari-szigetek, Éoli-szigetek, Isole Eolie

Lipic/o=*geo* Lipica *~a ĉevalaro: lipicai ménés

lipid/o=*biol kém* lipid; ~**azo**: **ol**lipazo; ~**proteino**: **ol**lipoproteino

U fosfolipido, flicerolipido, glicerofosfolipido, sfingolipido

lipotimi/o=*orv* múltó eszméletvesztés, lipothymia

lir/o=*zene* líra, lyra (görög pengetőhangszer) *~o de piano: zongora pedáltartója v. lírája; ~**o**: *csill* Lant, Lyra; ~**vostulo**: **omenuro**

lir/o=*tört* líra (pénznem)

lirik/o=**1.** *tört zene* líra (lűrál előadott ének); **2.** *ir* lírikus költemény; ~**a**: *ir* lírai, lírikus *~a dramo: lírikus dráma *~a poeto: lírai költő; ~**eco**: líraiság; ~**isto**: *fn ir* lírikus; ~**ismo**: **1.** *ir* líra; **2.** *átv* érzelmesség, líraiság; ~**ulo**: érzelmes ember, lírai alkatú ember

liriodendr/o=*növ* tulipánfa (Liriodendron) *tulipa ~o, virginia ~o: amerikai tulipánfa (L. tulipifera) *szin* tuliparbo

lir/i=*ntr* csörgedezik

lis/o=*tex* nyüst; ~**alt-a**: *tex* függőleges nyüsstel szőtt; ~**bas-a**: *tex* vízszintes nyüsstel szőtt

Lis/o=*geo* Lys, Leie

lisamfibi/oj=*áll* Lissamphibia

Lisbon/o=*geo* Lisszabon *~o estas la ĉefurbo de Portugalio: Lisszabon Portugália fővárosa

lisent/o=lisente (pénznem)

lisp/i=*ntr* pöszél, selypít

Lisp/o=*inf* LISP, programnyelv

list/o=**1.** jegyzék, lista, lajstrom, összeírás *dispartiga ~o: tételes jegyzék *enskribi en la ~on: felír a listára *forstreki el la ~o: kihúzza a listáról *~o de ĉeestantoj: jelenléti ív *~o de farendoj: tennivalók jegyzéke *nigra ~o: *pej* feketelista *oficiala ~o de elektantoj: *pol* hivatalos választói névjegyzék; **2.** *inf* lista; ~**igi**: *tr* felsorol; ~**igo**: felsorolás; ~**ero**: tétel (jegyzékben); ~**estro**: listavezető; **el-igi**: *tr* jegyzékből kihúzza *szin* forstreki el a listát; **en-igi**: *tr* jegyzékbe vesz, listáz, lajstromoz; **en-igi**: *ntr* listára felkerül; **laŭ-e**: tételesen, lista szerint; **plej-o**: leg-lista, legek listája; ~**okandidato**: *pol* listás jelölt; ~**omarko**: felsorolási jel, bajusz; ~**oprezo**: *gazd* listaár

U abonlisto, balotlisto, censolisto, dezirlisto, diskutlisto, dissendolisto, erarlisto, furorlisto, kandidatlsto, librolisto, ligillisto, mankolisto, prezlisto, ranglisto, retlisto, salajrolisto, servolisto, varolisto, vinlisto, vizitlisto, vortlisto

listel/o=**1.** *ép* pálcatag, disztőléc; **2.** érmeszegély

U foldolistelo

liesteri/o=*bakt* Listeria; *listeriozo*: *orv* listeriosis

lit/o=**1.** ágy *duloka ~o, duobla ~o: kétszemélyes ágy, dupla ágy *esti ligita al ~o: ágyhoz kötött *gemela ~o: franciaágy *kiu amas la ~on, ne akiros profiton Z: *közm* ha ágyba fekteted a munkát, alszik a kereset

*~en, ne mi~en!: inkább a szerelem, mint a harci veszedelem
 *malsanula ~o: betegágy *parada ~o: díszágy *pretigi la ~on: megveti az ágyat *prokrusta ~o: mit *átv* Prokrusztész-ágy *rearanĝi la ~on, reordigi la ~on: beveti az ágyat, beágyaz *szin* remeti la litajon; **2. áll** tanya, vacok, fekvőhely; ~**aĵo**: ágynemű, ágyfelszerelés *remeti la ~ajon: beveti az ágyat, beágyaz *szin* rearanĝi la liton; **el-igĝi**: *ntr* felkel az ágyból, kikel az ágyból *li el-igĝis per malĝusta piedo: bal lábbal kelt fel; **en-igĝi**: *ntr* ágyba fekszik, lefekszik *estas tempo por en-igĝi: ideje lefeküdni; **kun~ulino**: *fn* ágyas; ~**benko**: **ĉ**kuŝbenko; ~**ĉambro**: hálósoba, ágyasház *szin* dormoĉambro; ~**korbo**: mózeskosár; ~**kovrilo**: ágytakaró; ~**luanto**: ágybérlet, ágyrajáró; ~**niĉo**: benyíló, alköv; ~**kadro**: ágykeret; ~**kapo**: ágy fejrésze; ~**kurteno**: ágyfüggöny; ~**kuseno**: ágypárna *lanuga ~kuseno: pehelypárna; ~**pelvo**: gysz ágytál, kacska; ~**pisado**: ágyba pisilés; ~**sako**: **ĉ**dormosako; ~**sofo**: kihúzható szófa; ~**tolaĵo**: ágynemű; ~**otableto**: éjjeliszekrény; ~**tuko**: lepedő; ~**urinado**: *orv* ágyba vizezés, enuresis *szin* enurezo; ~**vesto**: hálórúha; ~**vagono**: *vsút* hálókocsi; ~**urinado**: *orv* *pszi* ágybevezetés
 Ŭakuŝlito, bebolito, benkolito, infanlito, klaplito, kradlito, latolito, mortolito, nuptolito, pajlolito, pendlito, portlito, rullito, sofolito, tabullito, tendolito, terlito
litani/o=**1.** *kr* litánia; **2.** *átv* *pej* litánia, farsztó felsorolás *~o de plendoj: panaszáradat *~o de riproĉoj: lelki fröccs
litargir/o=*kém* ólomglét, lithargyrum, ólom-oxid
liter/o=*knyv* betű *ĉapelita ~o: kalapos betű *szin* ĉapelitaĵo *duobla ~o: kettős v. kétjegyű betű, digramma *szin* duliteraĵo, digramo *fraktura ~o: gót betű *granda ~o: **ĉ**majusklo *grasa ~o, dika ~o: kövér betű, bold *kursiva ~o: dőlt betű, kurzív betű *szin* klinlitero *la decido restis malviva ~o: a határozat holt betű maradt *malgranda ~o: **ĉ**minusklo *muta ~o: néma betű *splitaj ~oj: szálkás betűk *supersignita ~o: felüljelzett betű, ékezetes betű *teni sin je la ~o de la leĝo: a törvény betűjéhez tartja magát; ~**umi**: **1.** *tr* betűz, kibetűz; **2.** *tr* silabizál, nehezen olvas; ~**umilo**: *fn* *inf* helyesírás-ellenőrző; ~**cifera**: *inf* alfanumerikus, betűszám; ~**ĉef-o**: **1.** *knyv* (díszes) kezdőbetű, iniciálé *szin* inicialo; **2.** *knyv* nagybetű *szin* grandlitero, majusklo; **du~aĵo**: *nyt* kettős v. kétjegyű betű, digramma *szin* duobla litero, digramo; **ek~o**: kezdőbetű *szin* komenclitero; **et~o**: *knyv* kisbetű *szin* minusklo; **grand~o**: *knyv* nagybetű *szin* ĉeflitero **2.** majusklo; **laŭ~a**: szó szerinti *laŭ~a traduko: szó szerinti fordítás; **laŭ~e**: *hsz* szó szerint *ne prenu miajn vortojn laŭ~e: ne vedd szó szerint a szavaimat; **trans~i**: *tr* átír (más betűkkel), transliterál *trans~i cirilan nomon en latin~an: cirill nevet latin betűsre ír át; **tri~aĵo**: háromjegyű betű; ~**figuro**: **1.** *knyv* betűalak; **2.** *ir* betűalakzat; ~**kalkano**: **ĉ**serifo; ~**pentristo**: címfestő; ~**problemo**: *sp* betűfeladvány (>sakk); ~**seruro**: betűs kombinációs zár; ~**skribo**: betűvetés, betűírás; ~**spaco**: *knyv* betűhely; ~**tipo**: *knyv* betűtípus
 Ŭbloklitero, diklitera, gotiklitera, kojnlitero, latinlitera, klinlitera, komenclitero, latinlitera preslitero
literal/o=*inf* címbetű, címszó
literator/o=**ĉ**literatoristo
literatur/o=*ir* irodalom, irodalom *bela ~o: szépirodalom **ĉ**beletro, belliteratur *esperantlingva ~o: esperantó nyelvű irodalom *griza ~o: szürke irodalom *letera ~o: levélirodalom *~o de faktoj: tényirodalom *~o pro Goeto: Goethe-irodalom *romantika ~o: romantikus irodalom *sciencfikcia ~o: sci-fi irodalom *teknika ~o: műszaki irodalom; ~**a**: irodalmi *~a talento: irodalmi talentum; **bel~o**: *ir* szépirodalom *szin* beletro; ~**isto**: *ir* irodalmár; ~**ologo**: *ir* irodalomtudomány *szin* literaturscienco; ~**esploristo**: *ir* tud irodalomkutató; ~**historio**: *ir* tud irodalomtörténet vő. beletristiko; ~**historiisto**: *ir* tört irodalomtörténész; ~**kritiko**: *ir* irodalomkritika; ~**kritikisto**: *ir* irodalomkritikus; ~**scienco**: *ir* tud irodalomtudomány *szin* literaturologio
 Ŭbildliteraturo, fakliteraturo
lití/o=*kém* lítium (Li)
litiaz/o=*orv* kőképződés lithiasis *szin* gruzmalsano, ŝtonmalsano
litin/o=*kém* lítium-hidroxid
litofaci/o=*ásv* litofacies
litograf/i=*tr* *knyv* köre nyomtat, litografál; ~**aĵo**: *knyv* könyomat, litográfia; ~**ejo**: *knyv* könyomda; ~**io**: *knyv* könyomás, litográfia; ~**isto**: *knyv* könyomó, litográfus; **foto~ado**: *knyv* fotolitográfia, fényképészeti könyomás
litologi/o=*ásv* közetan, litológia
litopon/o=*kém* zománcefehér, emailfehér, litopon
litops/o=*növ* kavicsvirág, kavicsnövény, élőkavics (Lithops)
litorin/o=*áll* parti csiga (Littorina)
litorn/o=*áll* fenyőrigó (Turdus pilaris) *szin* griza turdo
litosfer/o=*ásv* kőzetöv, litoszféra, földkéreg
litoklaz/o=*ásv* kőzetbasadé, litoklázis

litoral/o=*ásv* tengerparti üledékszóna
litoskop/o=*gysz* litoszkóp
litosperm/o=*növ* gyöngyköles (Lithospermum)
litostratigrafi/o=*ásv* kőzetrétegtan, litosztatigrafi
litot/o=*ir* túlzó kicsinyítés, litorész
litotomi/o=*orv* kő kivágás, lithotomia, lithectomy
litotrici/o=*orv* közúzás, lithotritia, lithotripsia
litov/o=*fn* litván; ~**a**: *mn* *nyt* litván (lt) *~a Esperanto-Asocio: eo Litván Eszperantó Szövetség; **(L)~ujo**, **(L)~io**: *geo* pol Litvánia (LT)
litro/o=liter (l); **centi~o**: centiliter (cl); **deci~o**: deciliter (dl); **deka~o**: tíz liter, dekaliter (10 l); **duon~o**: fél liter; **hekto~o**: hektoliter (hl); **mili~o**: milliliter (ml)
litron/o=*tört* icce (kb. 8 dl)
litrum/o=*növ* füžény (Lythrum)
liturgi/o=**1.** *tört* közszolgálat, leiturgia; **2.** *kr* liturgia, szertartásrend *anglikana ~o: anglikán liturgia *eucharistia ~o: *kr* eucharisztia liturgiája *katolika ~o: katolikus liturgia *~o de la Dia Parolo: Isten Igéjének liturgiája
Lity/o=*tört* Litván Nagyfejedelemség; ~**ano**: *fn* *tört* litvániai
liut/o=*zene* lant *ludi sur ~o: lanton játszik *szin* liuti; ~**i**: *ntr* *zene* lanton játszik; ~**ano**: *zene* mandora; ~**isto**: *zene* lantos; **bas~o**: *zene* theorba
liv/a=*ritk* bal, baloldali *szin* maldekstra; ~**uma**: *ritk* balos *szin* maldekstrema
lived/o=**ĉ**lividaĵo
liver/i=**1.** *tr* *gazd* szállít, szolgáltat *~i gason: gázt szolgáltat *~i fri fabriko: gyártelepre szállít *~i ĝisdome: házhoz szállít *~i krudmaterialon al la fabrikoj: nyersanyagot szállít a gyáraknak *~i viandon al la armeo: húst szállít a hadseregnek *~ita ĉe landlimo (... nomita loko): határra szállítva (... megnevezett helység) *~ita ekde kajo (... nomita haveno de celloko): rakparton átadva (... megnevezett rendeltetési kikötő) *~ita ekde ŝipo (... nomita haveno de celloko): hajóról szállítva (... megnevezett rendeltetési kikötő) *~ita, doganimposto nepagita (... nomita celloko): vámfizetés nélkül leszállítva (...megnevezett rendeltetési hely) *~ita, doganimposto pagita (... nomita celloko): vámfizetéssel leszállítva (...megnevezett rendeltetési hely); **2.** *tr* átad, kiszolgált *~i ideojn: ötleteket ad, ötleteket szállít *~i informojn: információkat ad át *~i perfidulon al la malamiko: az árulót kiszolgáltatja az ellenségnek *~i sakramenton: *kr* szentséget kiszolgált *~i sekretojn: titkokat kiszolgált; **3.** *tr* *átv* hoz, ad *la neĝo ~is sufiĉan akvon al la kampoj: a hó elég vizet hozott a földekre *la somero ~is varmegon: a nyár hőséget hozott *~i rimedojn: eszközöket ad; ~**ado**: *gazd* szállítás; ~**aĵo**: *gazd* szállítmány; ~**anto**: *gazd* szállító, szolgáltató *kortega ~anto: udvari szállító; **sub~anto**: *gazd* alvállalkozó; ~**aŭto**: *fn* *jm* áruszállító; ~**bendo**: *ip* futószalag; ~**komizo**: *gazd* kifutófiú, árukihordó; ~**tempo**: *gazd* szállítási idő
 Ŭakvoliveranto, datumliverado, gasliveranto, kurentliveranto
Liverpol/o=*geo* Liverpool
livi/o=*áll* szirti galamb *szin* rokkolombo
Livi/o=*tört* Livius *Tito ~o: Titus Livius; ~**ino**: Livia (utónév)
livid/a=szederjes, kékesvörös, hullafoltos; ~**aĵo**: szederjes folt *kadavra ~aĵo: *orv* hullafolt, livor mortis
livon/o=*fn* lív; ~**a**: *mn* *nyt* lív; **(L)~ujo**, **(L)~io**: *tört* Lív föld, Livónia
Livorn/o=*geo* Livorno; ~**o**: *áll* leghorn (tyúkfajta)
livre/o=*tex* libéria, lakáruha, inasruha; ~**ulo**: libériás inas
liz/o=*biol* kém bontás, feloldás, lebontás, lízis; ~**i**: *tr* *biol* kém lebont, elbont; ~**igĝi**: *ntr* *biol* kém lebomlik, elbomlik; ~**osimo**: *biol* lizoszóma, lysosoma, litikus test; **foto~o**: *biol* kém fotolízis, fotokémiai bontás; **foto~i**: *tr* fotokémiailag bont; **hemo~o**: *biol* kém hemolízis, haemolysis; **hemo~ino**: *biol* kém hemolizin
 Ŭelektrolizi, keratolizo
lizerg/o=*kém* lizerggyök *~ata acido: lizergsav *~ata dietilamido: lizergsav-dietilamid, LSD
lizin/o=*biol* kém lizin
Lizip/o=*műv* Lüzipposz, Lysippos
Lizistrat/o=*ir* Lüzisztraté
lizozim/o=*biol* kém lizozim, lysozyme
ljam/o=**ĉ**lamo
Ljaŭning/o=*geo* pol Liaoning (CN)
Ljubljan/o=*geo* Ljubljana *~o estas la ĉefurbo de Slovenio: Ljubljana Szlovénia fővárosa
Ljuŝun/o=*geo* Ljusun
lo!=**ĉ**halo!
Loar/o=*geo* Loir (folyó) vő. Luaro
lob/o=**1.** *anat* lebeny, cimpa *hepata ~o: májlebeny, lobus hepaticus *~oj de cerebro: agylebenyek, lobi cerebri *~oj de reno: veselebenyek, lobi renales *pulma ~o: tüdőlebeny, lobus pulmonis; **2.** *növ* karéj, lobus;

3. *ép* rózsaablak karéja; ~eto: *növ* karéjocska, lobulus; **tri~uloj**: *ösl* háromkaréjú ösrák, trilobiták (Trilobita)
 U nazlobo
lobari/o=*növ* Lobaria (zuzmó)
lobeli/o=*növ* lobélia (Lobelia)
lobi/o=*pol* lobbi *szin* premgrupo; ~i: *ntr* lobbizik *szin* premi por
lobulari/o=*növ* fülesternye (Lobularia)
lod/o=*l*. lat (kb 15 g); 2. *hajó* mérőn *szin* plumbosondilo; 3. *ép* függőn *szin* vertikálilo
lodikl/o=*növ* pikkelylevél, lodicula
Lodz/o=*geo* Lodz *~a Provinco: *geo pol* Lodzi vajdaság (PL)
loes/o=*leŭso*
lofi/i=*tr* *hajó* szélirányába fordít, luvo; ~o: *hajó* széloldal, szélfél, luvaldal, szél feletti oldal; ~a: *hajó* széloldali, szél feletti; **mal~i**: *tr* *hajó* szélbe fordít, szélbe állít; **mal~o**: *hajó* szélárnyékos oldal, szélárnyék, leeoldal; **mal~a**: *hajó* szélárnyékos, szél alatti
lofi/o=*áll* horgászhal (Lophius)
log/i=*1*. *tr* csalogat *~i hundon per osto: kutyát csonttal csalogat *~i knabeton per dolčajo: fiúcskát édességgel csalogat; 2. *tr* csábít *beleco ~as, vito apogas *Z*: *közm* a szépség mulandó, csak a jószág állandó *bona lito ~as al dormeto: jó ágy szunyókálásra csábít *en juneco ~as, en maljuneco tedas *Z*: *közm* ami csábítja az ifjút, untatja a vént *teatro tute ne ~as min: a színház egyáltalán nem csábít; ~o: csábítás, csalogatás, csáberő *la junulo ne povis rezisti la ~ojn de la knabino: az ifjú nem tudott ellenállni a lány csáberejének *la ~oj de aventuroj: kalandok csábereje; ~ajo: csali, csalétek; ~igí: *ntr* elcsábít; **al~i**: *tr* odacsalogat, idecsalogat, vonz *al~u la katon per lardopeco: csalogasd ide a macskát egy szalonnadarabbal *la mielo al~is la muŝojn: a méz odacsalogatta a legyeket; **al~a**: meggyerő, vonzó; **al~o**: odacsábítás, odacsalogatás, odavonzás; **al~eco**: vonzerő; **al~igo**: vonzalom; **de~i**: *tr* pej elcsábít, elcsal *li de~is la edzinon de la najbaro: elcsábította a szomszéd feleségét *tiu knabo de~as vin de viaj taskoj: az a fiú elvon a feladataitól; **el~i**: 1. *tr* kicsal, kicsábít, kicsalogat, előcsalogat *la printempa varmo el~is la muŝojn: a tavaszi meleg előcsalogatta a legyeket *mi ne povas el~i la hundon el sia dometo: nem tudom kicsalogatni a kutyát a házikójából; 2. *tr* *átv* kiszéd vkiből vmit *li el~is miajn sekretojn: kiszédte a titkaimat; **for~i**: *tr* elcsábít, eltérít *la multa mono for~is lin al dibočado: a sok pénz kicsapongásra csábította *lia atento estis ofte for~ata: a figyelme sokszor elterelődött; **mal~i**: *tr* riaszt, taszt; **mal~a**: visszatasztító, riasztó; ~buklo: incselkedő tincs; ~fajfilo: csalogató síp, csalisíp; ~fiŝeto: csalihal; ~manĝigi: 1. *tr* beetet *li sufiĉe ~manĝigis antaŭ la fiŝkaptado: a horgászás előtt jól beetetett; 2. *tr* *átv* *pej* beetet; ~kaptilo: tör, kelepce, csapda *ne volu ~manĝigi min per viaj blufoj: ne akarj beetetni a blöffjeiddel
 U seksalloga, vidalloga
log/o=*hajó* sebességmérő, mérőorsó, log; ~libro: *hajó* hajónapló
log/o=*bibl* log (kb. 3-5 dl)
Logan/o=*növ* (J.H.) Logan *~bero: hamvas szeder, kaliforniai málna (gyümölcs) *~berujo: hamvas szeder, kaliforniai málna (Rubus loganobaccus)
logani/o=*növ* keserűlevél (Logania)
logaritm/o=*mat* logaritmus *dekbaza ~o, dekuma ~o: tízes alapú logaritmus *natura ~o: természetes alapú logaritmus *ordinara ~o: *ne* ~dekbaza logaritmo; ~a: *mat* logaritmus~, logaritmikusz ~logaritma dekremento, derivajo, spiralo; **anti~o**, **kontraŭ~o**: *mat* antilogaritmus
logatom/o=*átv* logatom
logik/o=*1*. *fil* logika *aplikata ~o: alkalmazott logika *formala ~o: formális logika *matematika ~o: matematikai logika *szin* logistiko *modala ~o: modális logika; 2. *ált* logika, logikus gondolkodás *mi ne vidas ~on en via argumentado: nem látok logikát az érvelésedben *virina ~o: női logika; 3. *átv* logika (következmény) *la ~o de la okazaĵoj: az események logikája; ~a: 1. logikus, logikai (vmi) *~a pensado: logikus gondolkodás *~a sinsekvo: logikai sorrend, logikus egymásután; 2. logikus (vki) *vi ne estas ~a en ĉi tiu afero: ebben a dologban nem vagy logikus; ~eco: logikusság; ~isto: *fn* fil logikus; ~istiko: ~matematika logiko; **ne~a**: nem logikus, illogikus
 U penslogiko
Loglan/o=*nyt* Loglan, Lojban (jbo)
logogrif/o=*1*. *jték* szőrejtvény, betűrejtvény, logogrif; 2. *átv* talányos beszéd v. dolog
log/i=*1*. *ntr* lakik, él *li ~as en la tria etaĝo: a harmadik emeleten lakik *~i ekster la urbo: a városon kívül lakik *~i en fora angulo de Siberio: Szipéria távoli zugában lakik *~i en la fino de la mondo *Z*: a világ végén lakik *~i tie, kien eĉ birdo ne flugas: ott lakik, ahol a madár se jár; 2. *tr* lakik *la arbareton ~as multaj birdoj: a ligetben sok madár lakik *la vilaĝon ~as germanoj: a falut németek lakják; ~loĝa: *biol* ~lakó (>vhol

lakó) ~grundoloĝa, petroloĝa, rokloĝa, ŝelloĝa; ~o, ~ado: lakás *ricevi nutron kaj ~on: élelmet és lakást kap; ~adejo: lakhely, lakóhely *szin* domicilio; ~anto: *fn* lakó, lakos; ~antaro: lakosság; ~ata: lakott *dense ~ata: sűrűn lakott; ~ato: *biol* gazdaszervezet; ~ateco: lakottság, laksűrűség; ~atigi: *tr* benépesít; ~atiĝi: *ntr* benépesül; ~ebla: lakható; ~ejo: lakás *luata ~ejo: bérelt lakás *mia ~ejo – mia reĝejo *Z*: *közm* az én házam az én váram; ~igi: *tr* elszállásol *mian amikon mi ~igis ĉe mi: a barátomat nálam szállásoltam el *oni ~igis la laboriston en barakoj: barakkokban szállásolták el a munkásokat; ~iganto: szállásadó; ~igo: elszállásolás; **ek~i**: *ntr* megtelepszik, lakni kezd *prahomoj ek~is en la valo: őseimbek telepedtek meg a völgyben; **el~igi**: *tr* kiköltöztet; **el~igo**: kiköltöztetés; **el~iĝi**: *ntr* kiköltözik; **en~igi**: *tr* beköltöztet, beszállásol; **en~iĝi**: *ntr* beköltözik, beszállásolja magát; **for~iĝi**: *ntr* elköltözik; **kun~i**: *ntr* együtt lakik, együtt él; **kun~anto**: lakótárs; **kun~ejo**: közös szállás; **ne~ata**: lakatlan *ne~ata insulo: lakatlan sziget; **pra~anto**: őslakos, őslakó; **pra~antaro**: őslakosság; **pri~i**: ~loĝi 2; **sub~ateco**: gyéren lakottság, alacsony népsűrűség; **super~ateco**: túlnépesedés, magas népsűrűség; **trans~igi**: *tr* átköltöztet; **trans~iĝi**: *ntr* átköltözik, elköltözik; **tro~ata**: túlnépesedett, túl sűrűn lakott; ~areo: lakóterület; ~aŭto: *jm* lakóautó (önjáró), lakókocsi; ~denso: népsűrűség *szin* popoldenso; ~domo: *ép* lakóház; ~ejokupinto sen rajtigo: *jog* jogcím nélküli lakásfoglaló; ~kazerno: *ép* *pej* bérkaszánya; ~kondiĉoj: lakáskörülmények; ~kosto: szállásdíj; ~ekulturo: lakáskultúra; ~kvartalo: lakónegyed; ~lando: lakóhely szerinti ország; ~loko: lakóhely, település, helység; ~medio: lakókörnyezet; ~oĉambro: *ép* lakószoba; ~oĉarego, ~vagono: *jm* hosszú lakókocsi, lakóvagon *cirkaj ~vagonoj: cirkuszi lakókocsik; ~parko: *ép* lakópark; ~surfaco: *ép* lakófelület; ~truo: *áll* odú, kotorék; ~uzurpanto: *jog* önkényes lakásfoglaló; ~veturilo: *jm* lakójármű *szin* domveturilo
 U masloĝejo, pasloĝi, somerloĝejo
loĝi/o=*1*. páholy (>színház); 2. *ép* lodzsa; 3. szabadkőműves páholy; ~mastro: főmester (>szabadkőműveség)
logistik/o=*1*. *kat* hadtáp; 2. *ip* *gazd* logisztika
logoped/o=*pszi* logopédus, beszédterapeuta; ~io: *pszi* logopédia, beszédterápia
logotip/o=logó, embléma
lohi/o=~loĝio
lojal/a=*1*. lojális, hű, hűséges *la trupoj ~aj al la reĝo: a királyhoz hű erők; 2. lojális, becsületes *li kondutis al ni en ~a maniero: becsületes módon viselkedett velünk szemben; ~eco: 1. lojalitás, hűség; 2. lojalitás, becsületesség, tisztesség; **mal~a**: 1. hűtlen, áruló, inlojális; 2. inlojális, tisztességtelen
lojt/o=*áll* menzhal (Lota)
Lojban/o=*nyt* Lojban
lok/o=*1*. hely (a térben) *de ~o al ~o: egyik helyről a másikra *ĝi ne povas resti sur tiu ~o: nem maradhat azon a helyen *havi ~on: végbemegy, lejártszódik *li laboras en alia ~o: más helyen dolgozik *~o de destino: rendeltetési hely *meti en la unuan ~on: az első helyre teszi *mi serĉis ĝin en alia ~o: más helyen kerestem *mi, en via ~o, forveturus: én a helyedben elutaznék *ne beligas ~o homon, sed homo ~on *Z*: *közm* nem a ruha teszi az embert *ne estas ~o por mi sub la suno: nincs hely a számomra a nap alatt *preni ~on: helyet foglal *oni sendis min de ~o al ~o: egyik helyről a másikra küldtek *por ĉiu faro estas ~o: mindennek megvan a maga helye *publika ~o: nyilvános hely *sankta ~o de du religioj: két vallás szent helye; 2. hely, rész, pont (vminek a része) *en la ~o citita: az idézett helyen *iru al la koncerna ~o en la teksto: menj a szövegben a szóban forgó részhez *la plej profunda ~o de la rivero: a folyó legmélyebb része *mi bandaĝis la lezitan ~on: bekötöttem a sérült helyet *ni atingis la plej altan ~on de la monto: elértük a hegy legmagasabb pontját; ~a: helyi, lokális *~a administrado: helyi ügyintézés *~a radio: helyi rádió *~aj kutimoj: helyi szokások; ~i: *tr* helyez, elhelyez, tesz vnova *kien mi ~u a ŝrankon?: hova helyezzem a szekrényt? *~u vin malantaŭ mi: mögöttem helyezkedj el *mi ne povas ~i vin ĉiujn en ĉi tiu ĉambro: nem tudom mindegyiket elhelyezni ebben a szobában; ~ado: elhelyezés; ~aĵo: 1. helyi dolog, helyi holmi; 2. *inf* helyi beállítás; ~aĵaro: *inf* helyi beállítások; ~ano: *fn* helybéli, helyi; ~aro: *mat* pontthalmaz; ~eto: egy kis hely *por paro amanta ĉiu ~eto sufiĉas *Z*: *közm* szerelmesek kis helyen is elférnek; ~iĝi: *ntr* elhelyezkedik, elfér *ĉi tiuj vestoj ne plu ~iĝas en la valizo: ezek a ruhák már nem férnek el a bőröndben *nu, ĉu vi ĉiuj ~iĝis?: nos, mindannyian elhelyezkedtetek?; ~iĝo: elhelyezkedés; ~ismo: *nyt* lokalizmus, helyi jellegzetesség; ~umi: 1. *tr* *átv* ne elhelyez ~loki *~umi infanon ĉe nutristino: gyereket dajkánál helyez el *~umi sin kiel helplaboristo: segédmunkásként helyezkedik el; 2. *tr* behatárol, helyhez köt, (bizonyos helyre) korlátoz *~umita

ondo: behatárolt hullám *~umita perturbo: korlátozott zavar; **ali-e**: máshol, egyebütt, másutt *ali~a ĉielo estas sama ĉielo *Z: közm* egyik nap úgy világít, mint a másik; az ég másutt is kék; **ali-en**: másfelé, máshova; **ali-i**: *tr* áthelyez, átrak, odább tesz; **ĉe-a**: helyszíni *ĉe~a kontrolado: helyszíni ellenőrzés; **ĉe-e**: a helyszínen; **ĉi~a**: itteni, helyi *mi ne konas la ĉi~ajn kutimojn: nem ismerem a helyi szokásokat; **ĉiu**: mindenütt, mindenhol, minden egyes helyen; **de~i**: *tr* elmozdít, odább tesz, áthelyez *unue ni de~u la ŝrankon: először a szekrényt tegyük arrább; **de-a**: helyszínről történő, helyszíni *de~a disaŭdigo: helyszíni rádióközvetítés; **de-ado, de-igo**: 1. elmozdítás, áthelyezés; 2. *mat* mozgás (>egybevágóság); **de~e de**: vminek a helyétől (számítva) *de~e de la konstruota domo: a építendő ház helyétől számítva; **de-igo**: elmozdulás, eltolódás, diszlokáció *de~iga leĝo de Wien: *fiz kém* Wien-féle eltolódási törvény *de~igo en kristalo: diszlokáció v. hibahely kristályban; **dis~i**: *tr* széthelyez, szétrendez, széttesz *la vendisto dis~is siajn varojn: az eladó szétrendezte az áruát *la trupo dis~is sin en linion: a csapat vonalba rendeződött; **dua~ito**: *sp* második helyezett; **en~i**: *tr* behelyez, betesz; **mal~a**: 1. nem helyi; 2. *inf* globális; **mis~i**: *tr* rossz helyre tesz; **mis~a**: 1. rossz helyen lévő; 2. *átv* nem helyénvaló *mis~a rimarko: nem helyénvaló megjegyzés; **re~i**: *tr* visszahelyez, visszatesz; **sam~e**: ugyanott; **sia~e**: a maga helyén; **sia~a**: helyénvaló; **sur~a**: helyszíni; **sur~e**: a helyszínen; **tio~a**: ottani; **tio~e**: azon a helyen, ott; **trans~i**: *tr* áthelyez, átesz *la ĉefurbo estis trans~ita al Braziljo: a fővárost áthelyezték Brasiáliába; **trans~igi**: 1. *ntr* áthelyeződik, áttevődik *la pezo trans~iĝis sur la malantaŭajn radojn: a súly áttevődött a hátsó kerekekre; 2. *ntr* átköltözik *somere ni trans~iĝos en novan loĝejon: nyáron új lakásba költözünk; **trans~igo**: 1. áthelyeződés, áttevődés; 2. átköltözés *fari sian lastan trans~igon *Z: elköltözik az élők sorából*; **tria~ito**: *sp* harmadik helyezett; **unu~a**: 1. egy férőhelyes, együlékes *unu~a aviadilo: együlékes repülőgép; 2. *mat* unáris, monadikus, egy operandusú; **unua~ito**: *fn* *sp* első helyezett; ~**adjekto**: *nyt* helyhatározó; ~**adverbo**: *nyt* helyhatározószó; ~**bileto**: *vsút* helyjegy; ~**difino**: helymeghatározás; ~**historia**: helytörténeti *~historia muzeo: helytörténeti múzeum; ~**kazo**: 1. *nyt* helyhatározóeset; 2. *nyt* ablativus *szin* ablativo I; ~**omontristino**: jegyszédő (>mozi, színház); ~**nivele**: helyi szinten; ~**nomo**: *nyt* helynév, földrajzi név, toponíma; ~**nombre**: *mat* arítás, argumentumszám, operandusok száma; ~**ŝango**: helycsere; ~**sida**: letelepedett, állandó lakóhelyű; ~**sidiĝi**: *ntr* megtelepszik, letelepedik *szin* setli; ~**tarifa**: helyi díjszabású, helyi tarifájú

Ŭbanloko, deirloko, celloko, fleksloko, genloko, haltoloko, honorloko, kaploko, kaŝloko, kuraĉloko, kuŝloko, krimloko, laborloko, loĝloko, mankoloko, naskiĝloko, preĝloko, presloko, ripozloko, servoloko, sidloko, starloko, ŝparloki, tomboloko, trovloko, vivloko
lokal/o=helyiség *mi luis ~on por oficejo en la domo: iroda céljából helyiséget béreltem a házban

lokaliz/i=*tr* lokalizál, helyet v. helyzetet meghatároz *~i submarŝipon per sonaro: szonárral meghatározza a tengeralattjáró helyét *~i tumoron: daganatot lokalizál

Ŭholokalizi

lokativ/o=*nyt* helyhatározóeset, locativus

lokaŭt/o=*gazd pol* gyárbezárás, munkáskizárás, lock out *szin* mastrostriko *la posedantoj minacis la laboristojn per ~o: a tulajdonosok gyárbezárással fenyegették meg a munkásokat

loki/o=*orv* gyermekágyi folyás, lochia

lokomobil/o=*agr tech* önjáró gőzgépj, lokomobil

lokomotiv/o=*vsút* mozdony *dizela ~o: dízelmozdony *tendrotrena ~o: szerkocsis mozdony; ~**estro**: *vsút* mozdonyvezető

Ŭcistemolokomotivo, vaporlokomotivo

lokr/a=*zene* lokriszi

loksi/o=*áll* keresztesőru madár (Loxia) *szin* krucbekulo

loksodromi/o=*mat hajó* loxodroma, loxodromikus ív

lokuci/o=*ir* állandósult szókapcsolat, fordulat, szólásmód, lokúció

lokus/o=*ir* érvforrás, locus, toposz

lokust/o=*áll* lombszöcske (Locusta)

lokustel/o=*áll* tücsökmadár (Locustella) *szin* grilbirdo

lol/o=1. *növ* szédítő vadóc, konkolyperje (Lolium temulentum) *szin* narkota lolio, rajgreso; 2. *növ* perje, vadóc *szin* lolherbo, lolio; ~**herbo**: *növ* perje, vadóc (Lolium) *szin* lolio

loli/o=*növ* perje, vadóc (Lolium) *szin* lolherbo *narkota ~o: szédítő vadóc, konkolyperje (L. temulentum) *szin* lolio 1

lolig/o=*áll* kalmár (Loligo) *szin* kalmaro

lom/o=1. *geo* agr agyagos talaj, vályogtalaj; 2. *ép* vályogföld

lombard/i=*tr* *gazd* zálogba tesz, elzálogosít, zaciba ad *~i siajn juvelojn: ékszereit elzálogosítja; ~o: *gazd* lombardhitel, kézizáloghitel; ~**aĵo**: *gazd* zálog; ~**ejo**: *gazd* zálogház; ~**isto**: *fn* *gazd* zálogos

lombard/o=1. *tört* longobárd *szin* longobardo; 2. *fn* lombard, lombardiai; (**L**)~**ujo**, (**L**)~**io**: *geo pol* Lombardia (IT)

Lome/o=*geo* Lomé *~o estas la ĉefurbo de Togolando: Lomé Togo fővárosa

London/o=*geo* London *~o estas la ĉefurbo de Britujo: London Nagy-Britannia fővárosa

long/a=1. hosszú (térben) *la bastono estas du metrojn ~a: a bot két méter hosszú *~a romano: hosszú regény *~a strato: hosszú utca; 2. hosszú (időben), hosszan tartó *~a sufero: hosszú szenvedés *~aj someraj tagoj: hosszú nyári napok *ó estas ~a vokalo: az ó hosszú magánhangzó; ~e: hosszan *~e atendi: hosszan várakozik *mi parolis tro ~e: túl hosszan beszéltem; **antaŭ~e**: rég, régen *antaŭ~e forgesita afero: rég elfeledett dolog *mi alvenis antaŭ~e: régen megérkeztem; **de~e**: régóta *de~e esperata okazaĵo: régóta remélt esemény; jam ~e: már régen *tiam via filo jam ~e naskiĝis: akkor a fiad már rég megszületett; **post~e**: hosszú idő múlva *post~e oni enlasis la spektantojn: hosszú idő múlva engedték be a nézőket; **tiel ~e, dum v. kiel**: addig, amíg *tiel ~e, dum la varmego daŭros, mi ne vizitos vin: amíg a hőség tart, nem látogatlak meg; **tiel ~e, ĝis**: addig, amíg *atendu tiel longe, ĝis la monero falos: várj addig, amíg az érme le nem esik *tiel ~e, ĝis pluvos, mi devas akvi: amíg nem esik, öntözni kell; ~o: hossz *mezuru la ~on de la ĉambro: mérd meg a szoba hosszát; ~**eco**: hosszúság, vminek a hosszú volta *al mi ne plaĉas la ~eco de la vojo: nem tetszik az út hosszúsága *ni malfruos pro la ~eco de la prezentado: elkésünk az előadás hosszúsága miatt; ~**eca**: hosszúkás; ~**ega**: nagyon hosszú; ~**igi, pli~igi**: *tr* meghosszabbít, megnyújt *ne ~igu mian suferon: ne nyújtsd a szenvedésemet *pli~igu mian ĵupon: hosszabbítsa meg a szoknyámat; ~**iĝi**: *ntr* megnyúlik, meghosszabbodik, elhúzódik *la diskuto tro ~iĝis: a vita túlságosan elhúzódott *la pasto ~iĝis sub la premrulo: a tészta megnyúlt a sodrófa alatt; **antaŭ~e**: régen, jóval előtte; **ĉirkaŭ~o**: *mat* kerület, körméret *szin* ĉirkaŭmezuró, perimetro;

laŭ~a: hosszanti *faru laŭ~an tranĉon: tégy egy hosszanti vágást *laŭ~e kaj laŭlarĝe: széltében-hosszában; **laŭ~e de**: vminek a hosszában, mentén *laŭ~e de la bordo marŝis la soldatoj: a part mentén meneteltek a katonák; **mal~a**: 1. rövid (térben) *mal~a barbo: rövid szakáll; 2. rövid (időben) *mal~a vizito: rövid látogatás; **mal~e**: röviden *parolu mal~e: röviden beszélj; **mal~eco**: 1. rövidség (térben) *pro la mal~eco de la ŝnuro ni ne povis uzi ĝin: a kötél rövidsége miatt nem tudtuk használni; 2. rövidség (időben) *pro la mal~eco de la tempo: az idő rövidsége miatt; **mal~igi**: *tr* lerövidít *la medikamento mal~igos viajn suferojn: az orvosság lerövidíti a szenvedéseidet *mal~igu vian tekston: húzd meg a szövegedet *mi mal~iĝis la vojon tra irante la kampon: a mezőn átvágva lerövidítettem az utat; **mal~igo**: 1. lerövidítés; 2. rövidítés *szin* siglo *HEA estas la mal~igo de Hungaria Esperanto-Asocio: a MESZ a Magyar Eszperanto Szövetség rövidítése; **mal~igi**: *ntr* rövidül, lerövidül, megrövidül *mia pulovero mal~iĝis pro la pluvo: a pulóverem megrövidült az esőtől *jam komenciĝas mal~iĝi la tagoj: már kezdenek rövidülni a napok; **ne~a**: rövid, nem hosszú *post ne~a atendo ni povis eniri: rövid várakozás után bemehettünk; **ne~e**: 1. röviden *parolu ne~e: röviden beszélj; 2. rövid ideig, nem sokáig *ne~e li vivis: nem élt sokáig; antaŭ ne~e: nem régiben, nemrég *antaŭ ne~e mi aĉetis ĝin: nemrég vettem; de ne~e: nem régóta *de ne~e li scias la novajon: nem régóta tudja a hírt; **pli~igi**: 1. *tr* hosszabbá tesz, megnyújt, meghosszabbít; 2. *tr* (időben) meghosszabbít; post ne~e: hamarosan *post ne~e ni havos bebon: hamarosan gyerekekünk lesz; ~**daŭra**: hosszadalmas, hosszan tartó, tartós; ~**aspekta**: nagytapasztalátú, tapasztalt; ~**tempa**: hosszú ideig tartó, régi *mia ~tempa amiko: régi barátom; ~**atemp**: hosszú ideig, tartósan, hosszan; ~**distanca**: hosszú távú, távolsági *~distanca buso: *jm* távolsági busz; ~**epasintaĵo**: régmúlt dolog; ~**evida**: messzire látó, messzelátó, előretekinő;

~**evivulo**: matuzsálem; ~**fela**: hosszú szőrű *~fela hundo: hosszú szőrű kutya; ~**kvadrata**: téglalap alakú; ~**onda**: *fiz* hosszúhullámú; ~**orela**: hosszú fülű; ~**osalti**: *ntr* *sp* távolugrik; ~**osalto**: távolugrás; ~**osaltisto**: *sp* távolugró; ~**rezista**: tartós, sokáig ellenálló; ~**spira**: hosszú lélegzettű; ~**ŝelo**: *növ* hüvely *szin* guŝo

Ŭarkolongo, kollongo, linilongo, ondolongo, vojlongo
longan/o=1. *növ* longán, sárkányszem (Dimocarpus longan); 2. *növ* longán, sárkányszem (gyümölcs)

longeron/o=*rep* főtartó, hossztartó *planea ~o: szárnyfőtartó

longisim/o=*anat* hosszú izom, musculus longissimus *dorsa ~o: hosszú hátizom, musculus longissimus dorsii *kapa ~o: hosszú fejjizom, musculus longissimus capitis

longitud/o=*geo* földrajzi hosszúság, hosszúsági fok; 2. *csill* ex egyenes emelkedés, rektaszczenzió ☞rekta ascensio

longobard/o=*fn* *tört* longobárd; (**L**)~**ujo**, (**L**)~**io**: *tört geo* Lombardia

long/o=pányva

lonicer/o=*növ* lonc (Loniceria) vö. kaprifolio
lontan/a=*ritk* távoli *szin* malproksima, fora; ~**o**: *ritk* a távol
look/o=*gysz* szirupos orvosság, linctus, linctura
lop/o=*rep sp* bukfcenc, loop (>műrepülés); ~**i**: *ntr rep sp* bukfcencet csinál
lorant/o=*növ* fagyöngy, fakín (Loranthus)
lord/o=lord (GB) *Čambro de ~oj: *pol* Lordok Háza *~o kanceliero: *pol* lordkancellár *~o leütenanto: *pol* kormányzó (>grófság); ~**ino**: lady (GB)
lordoz/o=*orv* lordosis vö. cifozo
Lorelej/o=**1.** *geo* Lorelei-szikla; **2.** *mit* Lorelei vö. sireno
Loren/o=*geo pol* Lorraine (FR)
lori/o=*áll* lóripapagáj (Lorius)
loris/o=*áll* lóri, lajhármaki (Loris)
lorn/o=távcső, messzelátó, monokulár *astronomia ~o: *csill* csillagászati távcső *katadioptrika ~o: katadioptrikus távcső *navigacia ~o: *hajó* hajóstávcső *vidi tra sia persona ~o: saját szemüvegén keresztül néz; ~**eto**: színházi látcső; **du~eto**: látcső, binokulár
 U cellorno
Los-Angeles/o=*geo* Los Angeles
lot/i=*ntr* sorsol, sorsot húz *ni ~u pri tio, kiu eniros la unua: húzzunk sorsot arról, hogy ki megy be először; ~**o**: **1.** sors (kocka, gyufaszál, szám stb.) *jeti ~on: kockát dob *la ~o estas tirita Z: a kocka el van vetve *tiri ~on: sorsot húz; **2.** sors, szerencse, nyeremény *szin* lotafo *la ~o falis sur lin: a sors rá esett *min trafis la ~o: engem ért a szerencse; ~**ado**: sorshúzás *en Ateno oni elektis la juĝistojn per ~ado: Athénben a bírakat sorshúzással választották; ~**afo**: nyeremény *szin* loto 2; ~**eca**: véletlenszerű *~eca variablo: *mat* valószínűségi változó; ~**ujo**: sorsolási urna; ~**umi**: *tr* kisorsol, sorsolással kioszt v. szétoszt *~umitaj sidlokoj: kisorsolt ülőhelyek *oni ~umis la heredajon inter la filoj: kisorsolták az örökséget a fiúk között; ~**umilo**: sorsolási kellék
Lot/o=*bibl* Lót
Lot/o=*geo* Lot (folyó)
Lotari/o=**1.** *tört* Lothár; **2.** Lotár (utónév)
Lotaring/o=*tört geo* Lotharingia
loteri/o=**1.** *jék* lottó *sestrafa ~o: hatos lottó; **2.** *átv* szerencsejáték, hazardirozás *edziĝo estas nura ~o: a házasság mérő szerencsejáték; ~**bileto**: *jék* lottószelvény *~bileto kun kvin trafaj: ötös találatú lottószelvény
 U skraploterio
lotus/o=**1.** *növ* kerep (Lotus) *blanka egiptia ~o: ☉lotusnimfeo *blua egiptia ~o: ☾blua nimfeo *egiptia ~o: ☾blanka egiptia lotuso, blua egiptia lotuso *hindia ~o: ☾hindia nelumbo *~arbusto: ☉lotusozizifo; **2.** *műv* lótosz; **3.** *mit* lótosz (gyümölcs); **4.** *növ* lótoszfű ☉lotusozizifo
lovar/a=*mn nyt* lovári
Loven/o=*geo* Leuven
loz/a=**1.** laza *~a bluzo: laza blúz *~e ligita ŝnuro: lazán megkötött madzag; **2.** ömlesztett *~a varo: ömlesztett áru
lozang/o=**1.** *cím* ruta; **2.** *gysz* gyógypasztila vö. pilolo, tablojdo *kontraŭtusa ~o: köhögés elleni pasztila; **3.** fazetta (ékkő rombuszalakúra csiszolt felülete); **4.** *mat* ne rombusz ☾rombo; ~**okiraso**: *kat* lemezpáncél
lu/i=*tr* bérel, kibérel, bérbe vesz, kivesz *szin* lupreni *~i aŭton: kocsit bérel *~i ĉambron: szobát bérel *~i loĝejon: lakást bérel; ~**o**: **1.** bérlés, bérlet *longedaŭra ~o: tartós bérlet; **2.** bérlet, bérlemény *szin* luafo; ~**afo**: bérlet, bérlemény *szin* luo 2; ~**anto**: bérlő *szin* luprenanto; ~**eblo**: kiadó, bérelhető *loĝejo ~eblo: lakás kiadó; ~**igi**: *tr* bérbe ad, kiad *szin* ludoni *~igi ĉambron: szobát kiad *~igi loĝejon: lakást kiad; ~**iganto**: *fn* bérbeadó *szin* ludonanto; **kun~o**: társbérlet; **kun~anto**: *fn* társbérlő; **mal~i**: *tr* felmondja a bérletet *monatfine li mal~is la loĝejon: a hónap végén felmondta a lakásbérletet; **re~o**: bérletmegújítás, újrabérlés; **vic~anto**: albérlő; **vic~igi**: *tr* albérletbe ad; ~**aŭto**: *jm* bérkocsi; ~**aĉeti**: *tr* lízingel, lízingbe vesz; ~**aĉeto**: lízing, lízingbe vétel; ~**aĉetanto**: lízingelő (vevő); ~**biciklo**: *jm* kölcsönkerékpár; ~**biciklejo**: kerékpárkölcsönző; ~**ĉambro**: bérleti szoba, bérlet szoba, szobabérlet; ~**ĉaro**: *jm* bérkocsi; ~**domo**: *ép* bérház; ~**doni**: *tr* bérbe ad, kiad *szin* luigi; ~**donanto**: bérbeadó *szin* luiganto; ~**kontrakto**: *jog* bérleti szerződés; ~**loĝanto**: házbérlő, szobabérlő; ~**loĝejo**: bérlakás; ~**pago**: bérletfizetés, bérleti díj; ~**palaco**: *ép* bérpalota; ~**preni**: *tr* bérbe vesz, kivesz *szin* lui; ~**prenanto**: bérlő *szin* luanto; ~**prezo**: bérleti díj; ~**vendi**: *tr* lízingel, lízingbe ad; ~**vendo**: lízingelés, lízingbe adás; ~**vendisto**: lízingelő, lízingbe adó
 U ĉambroluanto, litluanto, terlupago
lu/o=*fn* luo; ~**a**: *mn nyt* luo (luo)
Luan/o=*geo* Luán (folyó)
Luand/o=*geo* Luanda *~o estas la ĉefurbo de Angolo: Luanda Angola

fővárosa

Luar/o=*geo* Loire; ~**eto**: *geo* Loiret *~eto estas la enfluanto de ~o: a Loiret a Loire mellékfolyója; ~**valo**: *geo* Loire-völgye *kasteloj de ~o: a Loire-völgyi kastélyok; ~**landoj**: *geo pol* Loire-mente (FR)
lub/o=*fn* luba; ~**a**: *mn nyt* luba, csiluba (lu)
Lubek/o=*geo* Lübeck
Lublin/o=*geo* Lublin *~a Provinco: *geo pol* Lublini vajdaság (PL)
lubrik/i=*tr tech* ken, lubrikál (olajoz, zsíroz stb.) *szin* glitemigi; ~**o**: *tech* kenés; ~**afo**: *tech* kenőanyag; ~**ilo**: *tech* kenőkészülék
Lubuŝ/o=*geo* Lubusz *~a Provinco: *geo pol* Lubuszi vajdaság (PL)
lucern/o=**1.** függőlámpa *~oj brulis en la preĝejo: függőlámpák égtek a templomban; **2.** *átv* lumen, lángész, világos elme *li ne estas ~o: nem nagy lumen
Lucern/o=**1.** *geo* Luzern (város); **2.** *geo pol* Luzern (kanton) (CH)
Luci/o=*tört* Lucius; **Sankta-(L)~o**: *geo pol* Saint Lucia (LC); ~**ino**: Luca, Lúcia (utónév)
Lucian/o=Lucián (utónév)
lucid/a=*pszi* épelméjű, világosfejű, tiszta gondolkodású *kun ~a menso mi decidis tiel: ép elmével úgy döntöttem
Lucifer/o=*kr* Lucifer
Lucili/o=*tört* Lucillius
Lucin/o=*mit* Lucina vö. Junono
luciol/o=*áll* olasz szentjánosbogár (Luciola)
lud/i=**1.** *tr jék* játszik *kiu ~as kun koto, malpurigas la manojn Z: *közm* aki sárban járkál, sáros a papucsa *la infanoj ~is edziĝfeston: a gyerekek esküvőt játszottak *~i kun sia pupo: babázik *~i militon: háborút játszik *mus-kata ~o: macska-egér játék *societa ~o: társasjáték; **2.** *tr sp* játszik *~i bonan futbalon: jó futb~ játszik *~i brigon: bridzsel *~i damojn: dámajátékot játszik *~i domenon: dominózik *~i goon: gót játszik, gózik *~i monon: pénzben játszik *~i pilkon: labdázik *~i tenison: teniszezik *meti en ~on: *átv* kockára tesz *olimpiaj ~oj: *tört* olimpiai játékok *olimpikaj ~oj: olimpiai játékok; **3.** *tr zene* játszik *~i gitaron: gitározik *szin* gitari, gitarludi *~i laŭorele: hallás után játszik *~i laŭvide: blattol, lapról játszik *~i simfonion: szimfóniát játszik *~i violonon: hegedűn játszik *szin* violoni, violonludi; **4.** *tr* játszik (>előad) *~i farson: komédiázik, bolondozik *~i piulon: megjátssza az ártatlant *~i riĉulon: megjátssza a gazdagot *~i rolon: szerepet játszik *~i Ŝekspiron: Shakespeare-t játszik; **5.** *ntr tech* játéka van *la aksofino tro ~as en la lagro: a tengelyvégnek túl nagy játéka van a csapágyban; **6.** *tr átv* játszik *facila vento ~is kun ŝiaj haroj: könnyű szél játszott a hajával *sunradioj ~is inter la folioj: napsugarak játszottak a lombok között; ~**o**: **1.** *jék* játék, játszás *~o aparte kaj afero aparte Z: *közm* más az üzlet, és más a szórakozás *~o infana: gyerekjáték *~o rabisto-kaptisto: rablóbandúr játék; **2.** *sp* játék, játszma *dekkegla ~o: bowling *szin* boŭlo *kartaj kaj societaj ~oj: kártya- és társasjátékok *li gajnis la duan ~on: a második játszmát megnyerte *olimpiaj ~oj: olimpiai játékok; **3.** *zene* játék, eljátszás *dufoja ~o de la sonato: a szonáta kétszeri eljátszása *la ~o sur orgeno estas malfacila: az orgonán játszás nehéz; **4.** játék, előadás *duobla ~o: *pej* kettős játék *la vespera ~o de la molierajo: a Molière-darab esti előadása; **5.** *tech* játék *sen sufiĉa ~o la rado malfacile turniĝas: elegendő játék nélkül a kerék nehezen forog; **6.** *átv* játék, játszma *la ~o de la hirundoj super la akvo: a fecskék játéka a víz felett *mi ne volas havi rolon en via ~o: nem akarok benne lenni a te játékodban; ~**ado**: játszás; ~**anto**: *fn* játész, játékos; ~**ejo**: **1.** *jék* játszóhely; **2.** *sp* pálya, játéktér *szin* ludkampo; ~**ema**: játékos kedvű; ~**ilo**: *tech* játékszer; ~**isto**: *sp* játékos; **antaŭ~o**: *zene* előjáték, preludium *szin* preludo; **ek~i**: *tr* játszani kezd, játékba fog; **el~igi**: *tr sp* kiállít (játékost); **el~igo**: *sp* kiállítás *szin* ekskludo; **en~igi**: **1.** *tr jék* bevesz a játékba; **2.** *tr sp* játékba hoz; **3.** *tr sp* pályára küld; **for~i**: *tr* játékon elveszít, eljátszik *sian tutan havaĵon li for~is: egész vagyonát eljátszotta; **inter~o**: **1.** *zene* közjáték; **2.** *sp* összjáték; **kun~i**: *ntr* együtt játszik, összejátszik; **kun~anto**: játszótárs; **long~a**: *zene* hosszú játékidő; **post~o**: *zene* utójáték; **pri~i**: *tr* játékba hoz, megjátsszik, kijátsszik *pri~i la atuton: kijátssza az adut *pri~i karton: kártyát kijátsszik *pri~i pilkon: labdát játékba hoz; **re~o**: *sp* visszavágó; **sol~o**: *zene* hangszeres szóló; **trans~i**: *tr sp* passzol, átjátszik; ~**aparato**: *jék* játékkonzol *elektronika ~aparato: elektronikus játékkonzol, GamePad; ~**ilarmilo**: *jék* játékgépyer; ~**briko**: *jék* építőelem, építőkocka *szin* briketo 3; ~**facile**: játszi könnyedséggel; ~**figuro**: *jék* játékkfigura; ~**gajni**: *tr jék* játékon nyer *li ~gajnis la duonon de sia havaĵo: vagyonának a felét játékon nyerte; ~**gvidisto**, ~**juĝisto**: *sp* játékvezető, bíró; ~**ilaŭto**: *jék* játékautó; ~**ilfervojo**: *jék* játékvasút; ~**filmo**: *film* játékfilm; ~**ilmuzeo**: játékmúzeum; ~**ilvendejo**: játékbolt; ~**kaĝo**: hempergő; ~**kamarado**: játszótárs; ~**kampo**: *sp* pálya, játéktér *szin* ludejo 2; ~**kartoj**: játékkártya; ~**karti**: *ntr* kártyázik; ~**konzolo**: **1.** *zene* játékasztal; **2.** *jék* játékkonzol; ~**kubo**: *jék* játékkocka; ~**kunulo**:

játszótárs *szin* kunludanto; ~**meto**: *jtek* tét; ~**mono**: *jtek* tét, pénznyeremény **meti* grandan ~monon: nagy tétben játszik; ~**periodo**: *sp* félidő; ~**regulo**: *jtek* játékszabály; ~**soldato**: *jtek* játékkaton, ólomkatona; ~**otablo**: *jtek* játékasztal; ~**otempo**: *sp* játékidő; ~**oteorio**: *tud* játékelmélet; ~**tereno**: játéktér; ~**urseto**: *jtek* maci, játékmackó; ~**vesto**: *tex* játszóruha

Uamludeti, blindludo, damludo, defendludo, diskludilo, DVD-ludilo, ermitludo, filmiludo, finludo, gastludo, gitarludi, globludo, globetludo, goludi, golfludi, hazardludo, hopludo, infanludo, kampludisto, kaptoludo, karesludi, kartludo, kašludo, kaj- kaj musludo, KD-ludilo, kegloludi, komputilludo, konstruludo, kubludi, mienludo, mirakluludo, muzikludilo, monludo, mozaikludo, MP3-ludilo, ombroludo, paradizludo, pilkludo, provludo, radioludo, rolludo, šakludo, šanĝludisto, tabulludo, tarokludi, taŭroludo, tenisludejo, trompludisto, tušludo, unutušludo, vetludi, videoludilo, vortludo

Ludovik/o=Lajos ~o Lazaro Zamenhof: *eo* Ludwik Lejzer Zamenhof *reĝo ~o la Granda: *tört* Nagy Lajos király; Luĉjo: Lajoska, Lali; ~**ino**: Ludovika (utónév)

luf/o=növ szivacstök (Luffa)

Lugdun/o=*tört* geo Lugdunum

lugar/o=hajó lugger; ~**ovelo**: hajó lugvitorla, luggervitorla

luĝ/o=*sp* sportszánkó, rödlí; ~**i**: *ntr* *sp* szánkózik; ~**isto**: *sp* szánkóversenyző

luidor/o=*tört* Lajos-arany, Louis d'or

Luis/o=☉Luizo

Luiz/o=Louis (utónév); **Sankta-(L)-o**: *geo* Saint Louis; ~**ino**: Lujza (utónév)

Luizian/o=*geo* pol Louisiana (US)

luhjo=*fn* luhja; ~**a**: *mn* nyt luhja (luy)

luk/o=1. *ép* padlásablak, tetőablak, világítóablak *szin* lumluko; 2. hajó fedélzeti nyílás, fedélzeti lejáró *szin* holdluko; 3. csatormanyílás, csatornalejáró; ~**eto**: kukucskáló, kémlelőablak, nézőke U lumluko

Luk/o=1. Lukács (utónév); 2. *bibl* Lukács evangéliuma

lukan/o=áll szarvasbogár (Lucanus) *szin* cervoskarabo

lukan/o=*tört* lucanus; **(L)-ujo**, **(L)-io**: *tört* geo Lucania

Lukan/o=*ir* (Marcus Annaeus) Lucanus

lukarn/o=*ép* padlásablak, tetőablak

lukri/i=*tr* keres *li ~as mil eŭrojn monate: havi ezer eurót keres; ~**o**: kereset, fizetség **nur* la ~o estas lia unusola enspezo: csak a keresete az egyedüli jövedelme; ~**a**: *mn* kereső *~a okupo: kereső foglalkozás; ~**anto**: *fn* kereső, kenyérkereső *li estas la sola ~anto en la familio: egyedüli kenyérkereső a családban; **fi-o**: *pej* sáp; ~**avida**: bírvágyó, kapzsi

Lukreci/o=*ir* (Titus) Lucretius (Carus); ~**ino**: Lukrécia (utónév)

luka/o=1. fényűzés, luxus **imposto* pri ~o: luxusadó **kortega* ~o: udvari fényűzés *objektoj de ~o: luxustárgyak; 2. *átv* pompa, gyönyörűség *la ~o de la verdiĝanta arbaro: a zöldellő erdő pompája; ~**a**: 1. fényűző, luxus~ *~a koverto: díszboríték *~aj palacoj: fényűző paloták; 2. *átv* gyönyörű, pompás *~a tulipo: pompás tulipán; ~**ajo**: luxuscikk, luxustárgy; ~**afeto**: dísz tárgy, nipp; ~**emo**: pompakedvelés, fényűzési hajlam; ~**ema**: pompakedvelő, luxussélvező; **mal-a**: szegényes, kopottas; **ne-a**: fényűzéstől mentes, disztelen

luka/o=*fiz* lux

luka/si/o=*orv* ficam, luxatio *szin* elartikiĝo **koka* ~o: csípőficam, luxatio coaxe *~o de kristalino: szemlencseficam, luxatio lentis **posttraŭmata* ~o: baleseti ficam, baleset nyomán keletkezett ficam, luxatio posttraumatica; ~**i**: *tr* *orv* kifcamit *szin* elartikiĝi *~ita maleolo: kifcamított boka; ~**igi**: *ntr* *orv* kifcamodik *szin* elartikiĝi

Luksemburg/o=1. Luxembourg (város) *szin* Luksemburgurbo; 2. *geo* pol Luxembourg (ország) (LU) *Grandduklando ~o: Luxemburgi Nagyhercegség; 3. *geo* pol Luxembourg (tartomány) (BE); ~**a**: *mn* luxemburgi; ~**ano**: luxemburgi lakos; ~**io**: ☉Luksemburgo 2; ~**urbo**: *geo* Luxembourg *szin* Luksemburgo 1 *~urbo estas la ĉefurbo de ~o: Luxembourg Luxembourg fővárosa

Lukxor/o=*geo* Luxor *~o situas sur la loko de la antikva Tebo: Luxor az ókori Théba helyén fekszik

lukti/i=1. *ntr* *sp* birkózik; 2. *ntr* *átv* küzd, harcol, síkraszáll *~i por sia vivo: az életéért küzd *~i por siaj ideoj: az eszméiért küzd; ~**o**: 1. *sp* birkózás *fermita ~o: zárt birkózás **klasikstila* ~o: kötöttfogású birkózás **liberstila* ~o: szabadfogású birkózás; 2. *átv* harc, küzdelem *~o por la ĉiutaga pano: a mindennapi kenyérért folytatott küzdelem; ~**ejo**: 1. *sp* birkócsarnok; 2. *átv* küzdőtér; ~**isto**: *sp* birkózó; **pri-i**: *tr* leküzd, legyőz, megbirkózik vmivel (n) *li facile pri~is sian kontraŭulon: könnyen legyőzte ellenfelét *li pri~is ankaŭ la malutilajn insektojn: káros rovarokkal is megbirkózott *pri~i sian hontemon:

leküzdi székénylenlősségét; ~**oarto**: *sp* küzdősport; ~**opreno**: *sp* fogás (>birkózás); ~**otapiŝo**: *sp* birkózőszőnyeg

Lukul/o=*tört* (Lucius Licinus) Lucullus

lukum/o=*gaszt* törökméz

lul/i=1. *tr* ringat, elringat *~i la infanon en dormon: álomba ringatja a gyermeket *la knabino ĉarme ~is siajn koksojn: a lány bájosan ringatta csipőjét; 2. *tr* *átv* elringat, elaltat *li ~as sin en la espero, ke: abban a reményben ringatja magát, hogy *~i la revon, ke: azt az álmot dédelgeti, hogy *mi sukcesis ~i lian suspekton: sikerült elaltatnom a gyanúját; lu lu: *hgut* tente *baj baj lu lu: tente, baba, tente; ~**ilo**: 1. bölcso; 2. *átv* bölcso, kezdet *de la ~ilo ĝis la ĉerko: a bölcstől a koporsóig *Egiptio estis grava ~ilo de la civilizacio: Egyiptom a civilizáció fontos bölcsoje volt; 3. *tech* ágy, ágazat, bölcso *~ilo de kanontubo: *kat* lövegszágy; ~**besto**: áll díszállat, kisállat; ~**ĉevalo**: *jtek* hintaló; ~**dormigi**: *tr* álomba ringat; ~**kanto**: *zene* bölcsoadal, altatódal; ~**karesi**: *tr* cirógat, babusgat; ~**kisadi**: *tr* ringatva csókolgat; ~**korbo**: kosárbölcso; ~**seĝo**: hintaszék **lum/o**=1. *fiz* fény *ĉe arta ~o: mesterséges fénynél *ĉe taga ~o: napfénynél *difuza ~o, difuzita ~o: szórt fény *kie ~o ekzistas, ankaŭ ombro troviĝas Z: *közm* ahol fény van, ott árnyék is van *li ekvidis la ~on en 1949: 1949-ben látta meg a napvilágot *monokromata ~o: monokromatikus fény, egyszínű fény **natura* ~o: természetes fény **norda* ~o: északi fény **ondoteorio* de ~o: fény hullámelmélete, Huygens-elmélet **polarizita* ~o: polarizált fény; 2. lámpa *la antaŭaj kaj postaj ~oj de aŭtomobilo: autó elülső és hátsó lámpái; 3. *átv* fény, világ, világosság *ĉe la ~o de la novaj faktoj: az új tények fényében *ĉi tiu fakto ĵetis novan ~on sur la aferon: ez a tény új fényt vetett a dologra *li vivas en la ~o de la kredo: a hit világosságában élnek *ĵeti ~on sur lian multflankecon: fényt vet a sokoldalúságára *li perdis la ~on ankoraŭ en infanaĝo: még gyerekkorában elvesztette a szeme világát *oni donis verdan ~on al la projekto: zöld fényt adtak a tervzetnek; 4. *átv* lumen, tehetség, észbeli képesség *la jarcento de la ~oj: a fény évszázada *la ~o de la liaj okuloj: szeme világa v. fénye *via patro ne estis granda ~o: az apád nem volt valami nagy elme; ~**i**: 1. *ntr* világít, süt *la stratlanternoj flavece ~is: az utcai lámpák sárgásan világítottak *la suno brile ~as: fényesen süt a nap; 2. *ntr* *átv* ragyog, világít *en viaj okuloj ~as espero: a szemedben remény világít *lia vizaĝo ~is pro la ĝojo: az arca ragyogott az örömtől; 3. *tr* *ex* megvilágít ☉*prilumi*; ~**a**: 1. fénylő, fényes, világító *~a korpo: világítótest *~a tago: fényes nap; 2. *átv* ragyogó, fényes, pompás *~a intelekto: ragyogó intellektus *~a salono: fényes szalon *~aj perspektivoj de nia entrepreno: vállalkozásunk ragyogó távlatai; ~**ado**: világítás; ~**ajo**: világítótest; ~**eco**: 1. fényesség, világosság; 2. *csill* luminozítás; ~**eti**: *ntr* halványan világít; ~**eto**: halvány fény; ~**igi**: 1. *tr* meggyújt (világítóeszközt) *~igu kandelon: gyújtás gyertyát *~igu la poŝlampon: gyújtásd meg a zseblámpát; 2. *tr* világít, megvilágít *~igu al mi: világíts nekem **nur* unu kandelon ~igis la ĉambron: csak egy gyertya világította meg a szobát; 3. *tr* *átv* megvilágít, világossá tesz, érthetővé tesz *via rimarko ~igis al mi la fakton: a megjegyzésed világossá tette számomra a tény; ~**igi**: 1. *ntr* kigyúl, kigyullad, meggyullad *la lustroj ~igis en la salono: a csillárok kigyúltak a szalonban; 2. *ntr* megvilágosodik, kivilágosodik, fényessé válik *la ĉambro subite ~igis: a szoba hirtelen kivilágosodott *lia vizaĝo ~igis de la ĝojo: az arca kigyúlt az örömtől *pasis la nokto, ~iĝas: elmúlt az éj, világosodik; 3. *ntr* *átv* világossá, érthetővé válik *la vera kaŭzo neatendite ~igis al mi: az igazi ok váratlanul világossá vált elötte; ~**ilo**: világítóeszköz, lámpa; **antaŭ-o**: *jm* elülső lámpa, mellső lámpa; **ĉirkaŭ-i**: *tr* körbevilágít; **duon-o**: 1. félhalm; 2. *jm* tompított fény, tompított fényszóró; **ek-i**: *ntr* kigyullad, világítani kezd *la maldekstra postlampon ne ek~is: a bal hátsó lámpa nem gyulladt ki; **ek-adi**: *ntr* villog *szin* blinki; **ek-eti**: *ntr* pislákol; **ek-igi**: ☉*lumigi* 1; **flank-o**: *jm* szélességjelző lámpa; **kontraŭ-e**: fénnel szemben; **mal-o**: *átv* is sötét, sötétség *en la mal~o mi nenion trovis: a sötétben semmit sem találtam meg *estas densa mal~o: sűrű sötétség volt *la anĝelo de la mal~o: *bibl* a sötétség angyala *pri la gajno vi lasis min en mal~o: a nyereséget illetően sötétségben hagytál *spirita mal~o: szellemi sötétség; **mal-eco**: sötétség, vminek a sötét volta *la mal~eco de la ĉambro malhelpis min trovi la ŝlosilon: a szoba sötétsége miatt nem találtam meg a kulcsot; **mal-a**: *átv* is sötét *mal~o a nokto: sötét éjszaka *mi konas viajn mal~ajn intencojn: ismerem sötét szándékaid; **mal-igi**: *tr* *átv* is elsötétít, elhomályosít *la multaj aviadiloj mal~igis la ĉielon: a sok repülőgép elhomályosította az eget *per la kurtenoj li mal~igis la ejon: a függönyökkel elsötétítette a helyiséget *via gloro mal~igis tiun de la reĝo: a dicsőség elhomályosította a királyét; **mal-igi**: *ntr* sötétedik, elsötétedik *la spekteto malrapide mal~igis: a nézőtér lassan elsötétedett *mal~iĝas, ni iru hejmen: sötétedik, menjünk haza; **plen-o**: *jm* országúti fényszóró; **post-o**: *jm* hátsó lámpa; **pri-i**: *tr* *átv* is megvilágít *pri~i la laborstabilon: megvilágítja a munkapadot

*via rakonto pri-is al mi la okazintaĵojn: a beszámoló megvilágította előttem a történeteket; **pri-ado**: megvilágítás *flanka pri-ado: oldalsó megvilágítás; **sen-a**: fénytelen *sen-a astro: fénytelen csillag; **~absorba**: *fiz* fényelnyelő; **~arko**: *fiz tech* ívfény; **~bastoneto**: *jtek* fénypálca; **~bildo**: *fot* dia, diapozitív, pozitív fénykép *szin* diapozitív; **~bildprelegi**: *ntr* vetítettképes előadást tart; **~disko**: *inf* optikai lemez, lézerlemez, CD; **~diskego**: *inf* videolemez, DVD *szin* videodisko; **~viddiko**; **~efekto**: fényhatás, fényeffektus; **~elektra**: *fiz vill* fényelektromos; **~eligo**: *fiz* fénykibocsátás *szin* lumemisio; **~emisio**: *fiz* fénykibocsátás *szin* lumeligo; **~fadeno**: *tech* üvegszál; **~fasko**: *fiz* fénynyaláb; **~fibro**: *tech* optikai szál; **~flukso**: *fiz* fényáram; **~fonto**: *fiz* fényforrás; **~gaso**: *kém* világítógáz; **~gravuro**: *műv* lézeres drágakövés, fotoglyptika *szin* fotoglyptiko; **~intenso**: *fiz* fényerősség; **~jaro**: *csill* fényév; **~jetilo**: *vill* reflektor, fényező *szin* reflektor; **~jonglado**: *műv* fényjáték; **~kondukilo**: *fiz* fényvezető; **~konuso**: *fiz* fény sugarakup, fénykéve; **~korto**: *ép* világítóudvar, lichthof; **~krono**: fénykorona, dícsfény, glória, nimbusz *szin* nimbo, glorkrono; **~kuglo**: *kat* fényjelző lövedék; **~luko**: *ép* padlásablak, tetőablak, világítóablak *szin* luko 1; **~markilo**: *inf* fényceruza; **~mikroskopo**: *tud tech* fénymikroszkóp, optikai mikroszkóp *szin* fotomikroszkopo; **~ondo**: *fiz* fényhullám; **~periodo**: *biol* fényperiódus, fotoperiódus; **~periodismo**: *biol* fotoperiodizmus; **~polarizo**: *fiz* fény polarizáció; **~piro**: *vill* villanykörte, villanyégő *szin* ampolo 3; **~plumo**: 1. *inf* fényceruza; 2. *fn* *inf* vonalkódoló; **~radio**: *fiz* fény sugar; **~radia**: ragyogó, fénytől sugárzó *~radia estonto: ragyogó jövő; **~radiado**: *fiz* fény sugarzás; **~radii**: *ntr* fénytől sugárzik, ragyog *~radii pro ĝojo: örömtől ragyog; **~rapido**; **~velocito**: *fiz* fénysebesség; **~raketo**: *kat* világítórakéta; **~reflekto**: *fiz* fény visszaverődés; **~reklamo**: fényreklám, neon; **~rezista**: fényálló; **~rondo**: fénykör; **~ŝakto**: *ip* világítóakna; **~ŝaltilo**: *vill* világításkapcsoló; **~sensilo**: *tech* fényérzékelő; **~signalo**: fényjel; **~ŝipo**: *hajó* világítóhajó; **~teknikisto**: *tech* világítástechnikus, fénytechnikus; **~terapijo**: *ŋ* fototerápio; **~tropismo**: *biol* fototropizmus, fény felé fordulás *szin* fototropismo; **~tubo**: *vill* fénycső; **~turo**: *hajó* világítótorony, farsz; **~vermo**: *áll* világítóbogár (szentjánosbogár nősténye); **mal-ĉelo**: sötétzárka; **mal-periodo**: *biol* sötétségperiódus *Ů* blinklumo, bremslumo, fulmlumilo, gaslumigisto, glormumo, ĝirlumo, lampumo, lumkrono, lunlumo, marĉlumo, nordlumo, plafonlumo, planklumo, parkadlumo, rivaltlumo, serĉlumilo, spotlumo, stelluma, sunlumo, taglumo, trafiklumo, vaglumo, verŝlumilo

lumb/o=1. anat ágyék; 2. *átv* ágyék (származás helye) *reĝoj eliros el via ~o: *bibl* királyok sarjadnak ágyékból; **~aĵo**: *gaszt* vesepecsenye, bélszín; **~algio**: *orv* lumbágó; **~otuko**: *tex* ágyékkötő *szin* zonaĵo

Ů sakrolumba

lumbag/o=Ů lumbalgio

Lumbin/o=geo Lumbini *Budho naskiĝis en ~o: Buddha Lumbiniben született

lumbrik/o=áll földigilisza (Lumbricus) *szin* tervermo

lumen/o=fiz lumen

luminal/o=gysz luminál

luminesk/i=ntr *fiz* lumineszkál (izzás nélkül világít); **~o**: *fiz* lumineszkálás, lumineszcencia; **~a**: *fiz* lumineszkáló, lumineszcens; **bio~o**: *fiz biol* biolumineszcencia; **tribo~o**: *fiz* tribolumineszcencia *szin* frotluminesko

Ů elektroluminesko, frotluminesko, kemiluminesko, kristalluminesko, varmoluminesko

lump/o=áll tengeri nyúlhal (Cyclopterus lumpus)

lumpi/o=Ů printemporulo

Lun/o=csill Hold, Luna *duona ~o: *Ů* duonluno *ĝiba ~o: *Ů* lunĝibo *nova ~o: *Ů* novluno *plena ~o: *Ů* plenluno; **~o**: *ált* hold *la ~o enbrilis tra la fenestro: a hold besütött az ablakon *la ~o kaŝis sin inter la nubroj: a hold elrejtőzött a felhők között *la ~o pleniĝas kaj malpleniĝis: telik és fogy a hold; **~a**: *csill* hold~ *~a haloo: holdudvar *~a kratero: holdkráter; **~eto**: *ép* íves ablak, ívmező, lunetta; **al-iĝi**: *ntr rep* holdra száll; **duon~o**: 1. *csill* félhold *kreskanta duon~o, unua duon~o: növekvő félhold *malkreskanta duon~o, lasta duon~o: fogyó félhold *Ruĝa Duon~o: Vörös Félhold; 2. *kat* holderöd; 3. holdacska (körmön); **duon~a**: félhold alakú; **nov~o**: *csill* újhold; **plen~o**: *csill* telihold; **~arko**: *csill* holdsarló; **~disko**: *csill* holdkorong, holdtányér; **~duono**: *csill* a Hold fele; **~eklipso**: *csill* holdfogyatkozás *parta ~eklipso: részleges holdfogyatkozás; **~fazo**: *csill* holdfázis; **~ĝibo**: *csill* növekvő félhold; **~jaro**: *csill* holdév; **~helo**, **~klaro**, **~lumo**: holdfény; **~kvarono**: *csill* holdnegyed; **~monato**: *csill* holdhónap, lunáció *szin* lunacio; **~orbito**: *csill* holdpálya; **~semo**: *Ů* menispermo; **~ŝtono**: *ásv* holdkő

lunaci/o=csill holdhónap, lunáció *szin* lunmonato

lunari/o=növ holdviola, lapickásfü (Lunaria) *szin* judasmono, judasmonero

lunat/o=anat holdcsont, holdascson, os lunatum

lunatik/o=1. orv ex alvajáró, holdkóros *Ů* somnambulo; 2. *pej* hóbortos alak, szeszélyes ember

lunĉ/o=gaszt löncs, villásreggeli *la ~o okazis ĉiam ĉirkaŭ la unua posttagmezo: a villásreggeli mindig délután egy körül volt; **~i**: *ntr gaszt* löncsöl, villásreggelizik; **~ejo**: *gaszt* falatozó, büfé

lund/o=hétfő *ĉi tiun ~on, en ĉi tiu ~o: ezen a hétfőn *ĉiun duan ~on: minden második hétfőn; **~e**: hétfőn *ĉiu~e: hétfőnként

luned/o=tech állóbáb, lünetta (>eszterga)

lup/o=áll farkas (Canis lupus) *inter ~oj krii ~e Z: *közm* ki farkassal tart, annak vonítani kell; aki farkasok közé kerül, velük kell üvöltenie *kiu ~o naskiĝis, vulpo ne fariĝos Z: *közm* farkasnak farkas a fia *kontraŭ ~o ne helpas kalkulo Z: *közm* a számozott bárányt is elviszi a farkas *~o en felo de ŝafido: báránybőrbe bűjt farkas *~o hurlas, ululas: a farkas üvölt, vonít *~o ~on ne manĝas Z: *közm* nem eszi meg a farkas a fiát *~o ŝanĝas la harojn, sed ne la farojn Z: a farkas a szőrét elhanyja, de a szokását soha *~o sopiras, al arbaro sin tiras Z: *közm* farkasnak nem kell az erdőt mutatni *~rakonto, ~renkonto: lupus in fabula *ne elvoku ~on el la arbaro Z: *közm* ne ingereld az alvó oroszlánt *ne por ~o estas supo Z: *közm* lúdnak nem való a széna *pri la ~o rakonto, kaj la ~o renkonte Z: *közm* farkast emlegetnek, a kertek alatt kullog; **~a**: farkas~ *~aj leĝoj: farkastörvények; **~ino**: *áll* nőstény farkas *~ino nutris Romulon kaj Remon: nőstény farkas táplálta Romulust és Remust; **~aro**: farkasfalka; **~fantomo**, **~homo**: *mit* farkasember, farkaskoldus; **~faŭko**: *Ů* antirino; **~hundo**: *áll* farkaskutya; **~kavo**: *kat* tört farkasverem

Ů prerilupo

lupe/o=fn nagyító, görcső *szin* grandiga vitro; **sub~igi**: *tr* görcső alá vesz

lupen/o=növ csillagfürt, farkasbab (Lupinus)

lupol/o=növ komló (Humulus lupulus)

lupus/o=orv bőrfarkas *eritema ~o: lupus erythematosus *pernia ~o: lupus pernio *tuberkuloza ~o: lupus vulgaris

lur/o=zene lúr, bronzkürt

Lurd/o=geo kr Lourdes

Lusak/o=geo Lusaka *~o estas la ĉefurbo de Zambio: Lusaka Zambia fővárosa

lustr/o=csillár *kristala ~o: kristálycsillár; **~oŝaltilo**: *vill* csillárkapcsoló

lustraci/o=1. vall megtisztulási szertartás; 2. *pol* átvilágítás

lut/i=tr tech forraszt vö. veldi; **~aĵo**: *tech* forraszt, forrasztanyag; **~ilo**: *tech* forrasztópáka *elektra ~ilo: villamos forrasztópáka *martela ~ilo: kalapácsfejű forrasztópáka; **al~i**: *tr tech* odaforraszt, forrasztással rögzít; **kun~i**: *tr tech* összeforraszt; **~brulilo**: *tech* forrasztólámpa, benzínlámpa; **~fermi**: *tr tech* beforraszt, leforraszt; **~junt**: *tech* forrasztás, forrasztott kötés; **~kontakto**, **~langeto**: *tech* forrasztócsúcs; **~lampo**: *tech* forrasztólámpa vö. lutbrulilo *alkohola ~lampo: alkoholos forrasztólámpa *benzina ~lampo: benzines forrasztólámpa; **~pisto**: *tech* forrasztópisztoly

Ů hardluti, molluti

lut/o=loti (pénznem)

lute/o=anat sárgatest, corpus luteum (>petefészek) *szin* flava korpo; **~ino**: *biol* kém lutein

luteci/o=kém lutécium (Lu)

Luteci/o=2=tört geo Lutetia (>Párizs)

Luter/o=kr (Martin) Luther; **~a**: *kr mn* lutheri *la ~a reformacio: a lutheri reformáció; **~ano**: *fn kr* lutheránus, evangélikus; **~ana**: *mn kr* lutheránus, evangélikus; **~ismo**, **~anismo**: *kr* lutheranizmus *la ~ismo estas resumita en la Kredkonfeso de Aŭgsburgo: a lutheranizmus az ágostai hitvallásban van összegezve

lutr/o=áll vidra (Lutra lutra)

lutreol/o=áll európai nyérc, vidranyest (Mustela lutreola) *szin* eŭropa vizono

lurv/i=Ů boardi

Luvr/o=műv Louvre *~o, eksa reĝa palaco estas nun artmuzeo: a Louvre, az egykori királyi palota most művészeti múzeum

Luz/o=mit Lusuz; **~ido**: *Ů* luzitano; **~idoj**: *ir* Lusiadák *~idoj estas epopeo de Kamoenso pri la malkovro de Hindujo: a Lusiadák Camões eposza India felfedezéséről

luzern/o=növ lucerna (Medicago sativa) *szin* kultiva medikago; **~oskarabo**: *áll* lucernabogár (Phytodecta fornicatus)

Luziad/o=Ů Luzidoj

luzitan/o=tört luzitán; **(L)~ujo**, **(L)~io**: 1. *tört* Lusitania; 2. *átv* Lusitania (Portugália)

Luzon/o=geo Luzon

luzul/o=növ perjeszittyó (Luzula)

lvej/o=lwei (pénznem)

Lvov/o=geo Lvov, Lemberg

m=m (hang és betű); **M**: római 1000; **mo**: emm (betűnév)

m²=metro

maat/o=hajó első tiszt, másodkapitány

mac/o=**1.** *vall gaszt* laska, macesz, pászka *szin* platpano; **2.** *☉oblato*

macis/o=*gaszt* szerecsendió-virág, macisz, macidis flos

macedon/o=☉makedono

macer/i=**1.** *tr gysz kém* beáztat (alkoholban, ecetben stb.) *~i fruktojn en vinagro: gyümölcsöt ecetben áztat *~i malton: malátát áztat *~i planton en alkoholo: növényt szeszben áztat; **2.** *tr átv kr* sanyargat *por pentofari li ~is sian korpon: vezeklésként sanyargatta a testét; *~a^{jo}: *kém* hideg oldat, áztatólé; *~ujo: *kém* áztatódény, áztatókád

☉beromacera^{jo}

macutak/o=növ foltostönkű gyűrűsperszke (Tricholoma matsutake)

maê/i=*tr* rág, megrág *li ~is kaj re~is sian dirindon: jól megrágta a mondanivalóját *~i tabakon: dohányt rág, bagózik; ~ilo: *áll* rágószerv; re~i: **1.** *tr* újrarág, kérődzik; **2.** *tr átv agyal*, rágódik vmin (n) *li re~as la pasintajon: a múlton rágódik; re~ita: *pej* agyoncsépett, elcsépett; re~uloj: *áll* kérődzők (Ruminantia); ~gumo: rágógumi; ~stomako: *áll* rágógyomor, zúza; ~tabako: bagó

☉krakmaçi, papermaça^{jo}, tabakmaçi

maê/o=☉matêo

maçet/o=bozótvtágó kés, macséta

Madagaskar/o=**1.** *geo* Madagaszkár (sziget); **2.** *geo pol* Madagaszkár (MG); ~ano: *fn* madagaszkári, madagaszkári lakos

madam/o=hölgy, madám

Madan/o=*vall* Madana, Kámadéva

Madejr/o=Madeira (sziget); ~o-insuloj: *geo pol* Madeira-szigetek (PT); ~o: madeira (bor)

mađi/o=növ mádia (Madia)

Madjapredeš/o=*geo pol* Madhya Pradesh (IN)

mađjar/o=*fn* ritk magyar *la ~oj plore gajas: a magyarok sírva vigadnak

Madon/o=*kr műv* Madonna, Boldogasszony *la ~oj de Rafaelo: Raffaello Madonnái *la kapelo de la ~o: Boldogasszony-kápolna

Madras/o=*geo* Madrász, Madras; ~o: *tex* madrasz (félselem)

madras/o=*iszl isk* medresz

madrepor/o=*áll* madrepóra (Madrepora) *szin* stelkoralo

Madrid/o=*geo* Madrid *~a Komunumo: *geo pol* Madrid (tartomány) (ES)

madrigal/o=**1.** *ir* madrigál, gáláns költemény; **2.** *átv* gáláns bók; **3.** *zene* madrigál; ~umi: *ntr* gáláns bókokat mond, bókol

maduk/o=növ mandukafa (Madhuca) vö. basio *butera ~o: indiai vajfa, kenőcsfa (M. butyracea) *szin* buterarbo

Madur/o=*geo pol* Madura; ~a: *mn nyt* madurai (mad); ~ano: *fn* madurai

madz/o=**1.** *kat* buzogány; **2.** *átv* hivatali pálca, vezéri bot (hivatali jelkép) vö. sceptro *~o de universitatestro: rektori pálca ☉drašmadzo

mafi/o=*jog* maffia; ~ano: *jog* maffiózó

mafin/o=*gaszt* muffin

mag/o=**1.** *tört vall* mágus (zoroasztrikus pap); **2.** *tört csill* mágus, bölcs, csillagász *la bibliaj tri ~oj: a bibliai három bölcs

Magadh/o=*tört geo* Magadha; ~a: *mn nyt* magadi (mag)

magazen/o=**1.** raktár, tárház; **2.** áruház, nagyobb üzlet *szin* butikego *komisia ~o: bizományi áruház *~o de okazaj varoj: alkalmi áruház *memserva ~o: önkiszolgáló bolt; **3.** *kat* tár, kazetta (>lőfegyver); **4.** *for* kazetta, patron; ~isto: raktáros; en~igi: *tr* beraktároz, elraktároz, raktárba visz; grand~o: nagyáruház; super~o: szupermagazin; ~čeno: *gazd* üzletlanc; ~pafilo: *kat* tölténytáras puská

magazin/o=képes folyóirat, képes újság, magazin

Magdalen/o=Magdolna

magdalení/o=*tört* magdaléni kultúra, magdalénien

Magdeburg/o=*geo* Magdeburg

Magelan/o=*geo* (Ferdinand) Magellan, (Fernão de) Magalhães *~a Markolo: Magellán-szoros

magi/o=**1.** mágia, varázslat *nigra ~o: fekete mágia *blanka ~o: fehér mágia; **2.** *átv* varázserő *la ~o de liaj vortoj: szavainak varázsereje; ~a: **1.** mágikus, varázs~, bűvös *~a bastoneto: varázspálca *~a povo: varázserő *~a rondo Z: bűvös kör, ördögi kör, circulus viciosus *~a tapišo: varázsszőnyeg *~a trinkajo: bájjal; **2.** *átv* bűvös, varázsos, varázslatos *la ~aj versoj de Danto: Dante varázslatos verssorai; ~i: **1.** *ntr* varázsol; **2.** *ntr átv* bűvészkedik; ~isto: **1.** mágus, varázsló; **2.** *átv*

bűvész *szin* prestidigitisto

magistr/o=*isk* magiszter (egyetemi fokozat), egyetemi diplomás *~o de agronomio: diplomás mezőgazdász, diplomás agronómus; ~iği: *ntr isk* megszerzi a magiszteri fokozatot, magiszteri vizsgát tesz *li ~iğis pri la franca: francia nyelvből magiszteri vizsgát tett

magistrat/o=*pol* városi tanács, városi hatóság, községi előljáróság, önkormányzat; ~ano: *pol* városi tanácsnok, városi előljáró, önkormányzati képviselő; ~ejo: *ép* tanácsháza, városháza, városi előljáróság épülete; ~estro: *pol* tanácselnök, városbíró, polgármester

maglev/o=*vsút* mágnesvonal, maglev *szin* glistraĵno, mágnesveha trajno

magm/o=*ásv* magma, közetolvadék *bazalta ~o: bazaltmagma *granita ~o: gránitmagma; ~a: *ásv* magmás, magmatikus; ~iğo: *ásv* magmásodás; ~ismo: *ásv* magmatizmus, magmás tevékenység; re~iğo: *ásv* újraolvadás, anatexis; ~oentruda^{jo}: *ásv* magmabenyomulás, intrúzió

magnet/o=**1.** *tört* főnemes, főúr, báró; **2.** *átv ip* *gazd* mágns, iparmágns

magnet/o=**1.** mágnesvasérc, mágnesvaszó, magnetit *szin* magnetito; **2.** mágnes *daŭra ~o, permanenta ~o: állandó mágnes, permanens mágnes *per ~o li kolektis la disfalintajn pinglojn: mágnessel összegyűjtötte a szétszóródott gombostűket; ~a: **1.** *ásv* mágnes~, mágneses, magnetikus *~a montrilo de kompas: iránytű mágnesűje *~a bobeno: *vill* mágnesstekercs *~a fenomeno: *fiz* mágneses jelenség; **2.** *átv* mágneses, magnetikus, delejes, vonzó *~a rigardo: mágneses tekintet; ~i: *tr fiz* mágnesez, megmágnesez, delejez; ~ebleco: *fiz* mágnesezhetőség; ~ismo: **1.** *fiz* mágnessesség, mágneses jelenség, magnetizmus; **2.** *átv* mágneses erő, vonzerő *animala ~ismo: *ex* ☉hipnotismo; ~izi: *tr* delejez, mágnesként vonz; anti~ismo: *fiz* antimagnetizmus; biomagnetismo: *biol fiz* biomágnessesség; mal~i, sen~igi: *tr fiz* lemágnesez, demagnetizál; paleo~ismo: *ásv* paleomágnessesség, paleomagnetizmus; para~a: *fiz* paramágneses, paramagnetikus; para~ismo: *fiz* paramágneses jelenség, paramágnessesség, paramagnetizmus; ~bendo: *vill* mágnesszalag; ~bobeno: *vill* mágnesstekercs; ~farbo: mágnesfesték; ~glita: *tech* mágnespárnás; ~indukturo: *távk* (mágneses) induktor; ~inko: mágnesintinta; ~kapo: *eltr* mágneses fej; ~karto: *eltr* mágneskártya; ~maŝino: *vill* állandó mágneses villamos gép; ~ometro: *fiz* magnetométer; ~opirito: *ásv* pirritin, magnetopirit; ~strio: *eltr* mágnescsík; ~vojo: *vsút* mágnesút, mágnespálya

☉elektromagneta, feromagneta, kampomagneto, termagnetismo

magnetit/o=*ásv* magnetit

magnetofon/o=*eltr* magnetofon, magnó *szin* sonbendilo, sonbendiregistrilo *kaseda ~o: kazettás magnó *szin* kasedilo, kasedofono, kasedmagnetofono

magneton/o=*fiz* magneton *~o de Bohr: Bohr-magneton, Bohr-féle mágneses momentum

magnetosfer/o=*geo fiz* magnetoszféra

magnetoskop/o=*eltr* videomagnetofon, videomagnó *szin* vidbendilo, videomagnetofono

magnetron/o=*eltr* magnetron

magnez/o=*kém* magnézium, magnézium-oxid

magnezi/o=*kém* magnézium (Mg) *~a hidrokido: magnézium-hidroxid *~a klorido: magnézium-klorid; ~fulmo: *for* magnéziumfény

magnezit/o=*ásv* magnezit

magnitud/o=**1.** *csill* magnitúdó, fényrend (>fényesség) *absoluta ~o: abszolút magnitúdó *ŝajna ~o: látszólagos magnitúdó; **2.** *geo* erősség, magnitúdó (>földrengés) *terremo de ~o 6,6: 6,6-os erősségű földrengés

magnoli/o=növ manyólia, magnólia, liliumfa (Magnolia) *~ofitoj: ☉angiospermoj *~opsidoj: ☉dukotiledonoj

magot/o=*áll* berbermakákó, magót (Macaca sylvanus)

magr/a=**1.** sovány *szin* malgrasa *~a almozulo: sovány koldus *~a viando: sovány hús; **2.** *átv* sovány, szűkös, sekély, silány *szin* malabunda *~a karbo: silány szén *~a rikolto: sovány termék *~aj jaroj: szűkös évek; ~iği: *ntr* lesóványodik

☉ostmagra

Magreb/o=*geo pol* Magreb *~landoj: Magreb-országok

mağang/o=*jték* madzsong (kínai társasjáték)

mağor/i=*tr* *gazd* túljegyez *la akcioj de Rába estis ~itaj ĉe la emisio: a Rába-részvényeket kibocsátáskor túljegyezték

Mahabarat/o=☉Mahabharato

Mahabharata/o=*ir* Mahábhárita *~o, granda hinda eposo: Mahábhárita, nagy ind eposz

mahagon/o=**1.** mahagónifa (Swietenia mahagoni); **2.** mahagóni (faanyag)

mahajan/o=*bud* mahájána („nagy jármű”) *szin* Granda Vehiklo vö. hinajano
maharaĝ/o=maharadza, nagy király vö. raĝo (IN)
Maharaŝtr/o=*geo pol* Maharashtra (IN)
Mahatm/o=Mahatma („nagy lélek”) *~o Gandhi: Mahatma Gandhi
Mahavir/o=*vall* Mahávira *~o, reforminto de la ĝainismo: Mahávira, a dzsainizmus megreformálója
Mahomet/o=☞Mohamedo; ~ano: ☞islamano
mahoni/o=*növ* mahónia (Mahonia)
mahut/o=elefántgondozó, elefántvezető
Mah/o=*fil fiz* (Ernst) Mach; ~o: *fiz* Mach-szám
maĥinaci/o=machináció, mesterkedés, fondorlat, cselszövés
maiz/o=*l. növ* kukorica (Zea mays); **2.** kukorica (termés); ~flano: *gaszt* kukoricalepény, tortilla; ~flokaj: *gaszt* kukoricapehely; ~griajo: *gaszt* kukoricakása; ~involutro, ~ŝelo: csuhé, kukoricalevél; ~kaĉo: *gaszt* kukoricakása, puliszka *szin* polento; ~kampo: *agr* kukoricaföld; ~ospiko: kukoricacsó; ~ospadiko: kukoricacsó; ~pano: *gaszt* kukoricakenyér; ~tortiljo: *gaszt* kukoricatortilla
 U krevmaizo, pufmaizo
maj/o=május *la unua de ~o estas la tago de la internacia laborista solidareco: május elseje a dolgozók nemzetközi szolidaritási napja; ~a: májusi *~a kanto: *zene* májusi dal; ~arbo: májusfa; ~floro: ☞maja konvalo; ~tago: **1.** májusi nap; **2.** május elseje
maja/o=*fn* maja; ~a: *mn nyt* maja (myn) *~a civilizacio: maja civilizáció *~aj lingvoj: maja nyelvek
Majenc/o=*geo* Mainz
majest/a=felséges, fenséges, magasztos *de ~a ĝis ridinda estas nur unu paŝo Z: a fenségestől a nevetségesig csak egy lépés; ~o: fenség, fenségesség *ofendo de ~o: felségsértés *per Via granda ~o Vi frakasas Viajn kontraŭulojn: *bibl* nagy fenséggel sópröd el támadóidat; ~atenco: *jog* felségsértés
Majflor/o=*tört* Mayflower (US)
Majmonid/o=*fil orv* (Móse ben) Maimonidész
majn/o=*áll* beo, mejno (Gracula religiosa)
Majn/o=*l. geo* Majna (folyó); **2. geo pol** Maine (US)
majolik/o=majolika, ónmázás cserép
majonez/o=majonéz
majetiol/o=*áll* hesseni gubacsszúnyog (Mayetiola destructor) *szin* sekala gajlokulo
major/o=*kat* őrnagy *~a Lago: *geo* Maggiore-tó, Lago Maggiore *~a rango: őrnagy rang
majoran/o=kerti majoránna (Origanum majoranna) *ĝardena ~o: kerti majoránna (O. majoranna) *sovaĝa ~o: közönséges szurokfű, vadmajoránna, origánó (O. vulgare)
majorat/o=*jog* elsőszülöttségi jog, majoratus; ~bieno: *jog* hitbizomány
majordom/o=*tört* háznagy, majordomus
majoritat/o=*l.* többség *szin* plimulto; **2. jog** nagykorúság *szin* plenaĝeco
Majork/o=*geo* Mallorca
Majot/o=*geo pol* Mayotte (FR)
Majsur/o=*ex geo* Maiszúr vö. Karnataka
Majur/o=*geo* Majuro-atoll *~o estas la ĉefurbo de Marŝalaj Insuloj: Majuro-atoll a Marshall-szigetek fővárosa
majstr/o=*l.* mester, mesterember *koniĝas ~o laŭ sia laboro Z: *közm* a munka v. mű dicséri a mesterét *~o botisto: csizmadia mester *~oj rajtis teni sub~ojn kaj metilernantojn: a mesterek tarthattak legényeket és inasokat *masonista ~o: kőműves mester; **2. átv** mester (>tanító) *~o, mi vin sekvos, kien ajn vi iros: *bibl* Mester, követelek, akárhová mégy *Zamenhof ne ŝatis esti nomata ~o: Zamenhof nem szerette, ha mesternek nevezték; **3. átv műv zene** mester, maestro (>művész) *la grandaj ~oj de la renesanco: a reneszánsz nagy mesterei *~o Salieri mem direktis sian operon: maestro Salieri maga dirigálta operáját; **4.** mester (>vezető) *framasona ~o: szabadkőműves mester *la granda ~o de la malta ordeno: a máltai rend nagymestere *la ~o de la ceremonioj: szertartásmester, ceremóniamester; ~a: mester~, mesteri *~a laboro: mestermunka; ~aĵo: **1.** mestermunka (>mestervizsga) *szin* majstroverko **1;** **2. átv** mestermű, remekmű *szin* majstroverko **2;** ~i: **1. tr** vminek a mestere *li ~as la hungaran: kitűnően beszél magyarul; **2. tr** utal *szin* primajstri; ~eco: **1.** mesteri mivolt *la ~eco de la pentraĵo estas admirinda: a festmény mesteri mivolta csodálatos; **2.** mesteri cím *lia ~eco estas ne de hodiaŭ: nem mai mester; ~eca: mesterhez illő; ~iĝi: *ntr* mesterré lesz, mesterré válik; **grand~o**: *sp* nagymester (>sakk); **pri~i**: *tr* utal, mesterként kezel *li pri~as sian profesion: ura a szakmájának *pri~i la fakan lingvon: utalja a szakmai nyelvet; **sub~o**: segéd, mesterlegény *framasona sub~o: szabadkőműves segéd *ŝuista sub~o: cipészsegéd, cipészlegény; ~okantisto: *zene* mesterdálnok *La

~okantistoj de Nurenbergo: A nürnbergi mesterdálnokok; ~overko: **1.** mestermunka (>mestervizsga) *szin* majstraĵo **1;** **2. átv** mestermű, remekmű *szin* majstraĵo **2**
 U jogomajstro, koncertmajstro, skermomajstro, ŝakmajstro
Majtrej/o=*bud* Maitréja
majuskl/o=*knyv* nagybetű *szin* ĉeflitero **2,** grandlitero vö. minusklo; ~a: *knyv* nagybetűs *~a titolo: nagybetűs cím; ~e: nagybetűvel, nagybetűsen *skribi ~e: nagybetűvel ír; ~eto: *knyv* kiskapitális; ~iĝi: *tr* nagybetűsít, nagybetűssé alakít
majtil/a=*mn nyt* maithili (mai)
major/a=*l.* nagyobb, jelentékenyebb, major, maior ☞majora epilepsio, profeto, termo, ordino; **2. mn zene** dūr ☞majora gamo, tonalo, triado; ~o: *zene* dūr, dūr hangnem
Maka/o=*geo pol* Makaó (Aomen) (CN)
Makabe/o=*tört* Makkabeus; ~oj: *bibl* Makkabeusok könyve (Mak)
makabr/a=halál~, halálos, hátborzongató, kísérteties *~a danco: haláltánc *~a humuro: akasztófahumor *~a ŝerco: halálos tréfa
Makadam/o=*ép* (John Loudon) McAdam; ~o: *közl ép* makadám (útburkolat); ~i: *tr közl ép* makadamoz *~ita vojo: makadámút
makak/o=*áll* makákó (Macaca)
makaon/o=*áll* fecskéfarkú lepke (Papilio machaon) *szin* hirundvostulo, hirundvosta papilio
makaron/o=*gaszt* mandulás csók, mandulás puszedli
Makaronexi/o=*geo öko* Makaronézia
makaroni/oj=*gaszt* csőtészta, makaróni *~oj kun fromaĝo: sajtos makaróni
Makbet/o=*tört ir* Macbeth
Makdonald/o=*hajó* (William) McDonald; ~aj Insuloj: *geo* McDonald-szigetek
makartiism/o=*pol* mccartizmus
makasar/o=*fn* makaszar; ~a: *mn nyt* makaszar (mak)
makedon/o=*l. fn* tört makedón, macedón; **2.** macedón; ~a: **1. mn tört nyt** makedón *la ~a lingvo estis parenca kun la malnovgreka: a makedón nyelv rokon volt az ógöröggel *~aj militistoj de Aleksandro la Granda: Nagy Sándor makedón harcosai; **2. mn nyt** macedón (mk) *la macedona estas slava lingvo: a macedón szláv nyelv; (M)~ujo, (M)~io: **1. tört** Makedónia; **2. geo pol** Macedónia (MK); ~ujano, ~iano: *fn* macedóniai
makeri/o=*növ* kaszásbabfa (Machaerium)
maket/o=**1.** műv szobormakett; **2.** makett (kicsinyített más) *szin* etmodelo
Makiavel/o=*pol fil* (Niccolò) Machiavelli; ~a: **1.** machiavelli *la ~a teorio pri la funkciado de la ŝtato: az állam működésének machiavelli elmélete; **2. pej** gatlástalan, machiavelli, machiavellisztikus; ~ismo: *pol* pej machiavellizmus
Makintoŝ/o=*inf* Macintosh
makis/o=**l.** bozót, bozótos vidék; **2. pol kat** partizántanya; ~ano: *pol kat* partizán, ellenálló
makler/i=*ntr* *gazd* üzletet közvetít, ügynökösködik *~i pri biloj: értékpapírokkal ügynökösködik, részvényeket közvetít; ~aĵo: *gazd* alkuszdíj, közvetítői díj; ~isto: ügynök, közvetítő, üzletszerző *asekura ~isto: biztosítási ügynök *szin* asekuristo, asekuragento *borsa ~isto: tőzsdeügynök, bróker, tőzsdealkusz *szin* bilmakleristo, borsisto *kambia ~isto: váltóalkusz, leszámítolási ügynök, leszámítolási alkusz U bilmakleristo
makoli/o=*gaszt* makoli, koreai rizsbor
makond/o=*fn* makonde; ~a: *mn nyt* konde, makonde
makram/o=*tex* makramé
makro=**l.** előképző; makro~: **1. tud** makro~ (léptékében nagy) ☞makroanalizo, makrofotado, makrokosmo, makromolekulo; **2. tud** makro~: makroszkópikus (szabad szemmel látható) ☞makrofaŭno, makroorganizmo
makro/o=*inf* makró; ~instrukcio: *inf* makróutasítás; ~klavo: *inf* programozott billentyű; ~traktilo: *inf* makrókezelő
makrocefal/o=*ex* ☞kaĉaloto *~edoj: ámbraścetfélék, fizéterfélék (Physeteridae)
makrofag/o=*biol* makrofág vö. mikrofago *makrofagaj fagocitas bakteriojn: a makrofágok baktériumokat kebeleznek be
makrolid/o=*biol* gysz makrolid
makrometr/a=☞makromova
makrop/o=☞makropodo
makropod/o=*áll* wallaby (Macropus)
makroskop/a=**l.** szabad szemmel látható, makroszkópikus, makroszkópikus *szin* okulvidebla; **2. fiz** makroszkópikus
Maks/o=Max (utónév)
maksil/o=**l.** anat felső állcsont, felső állkapocs, maxilla; **2. áll**

állkapocs, maxilla (>rovarok); ~a: felső állcsontozhoz tartozó, maxillaris
 ☞maksila nervo

maksim/o=életelv, erkölcsi szabály, vezérlő, maxima *la kvin ~oj de budhismo: a buddhizmus öt erkölcsi szabálya

Maksim/o²=Maxim (utónév)

Maksimilian/o=Miksa, Maximilián (utónév)

maksimum/o=1. maximum, a legtöbb *mi faris la ~on fareblan: megtehetem a megtehető maximumot; 2. *mat* legnagyobb elem; ~a: legnagyobb, legtöbb, maximális, maximum~ *~a prezo: maximális ár *~a temperaturo: maximális hőmérséklet; ~e: *hsz* legfeljebb, maximum; ~ejo, ~iganto: *mat* maximumhely; ~igi: *tr* maximalizál; ~minimum-termometro: maximum-minimum hőmérő; ~termometro: maximumhőmérő
 Űsargomaksimumo

Maksvel/o=fiz (James Clerk) Maxwell; ~o: fiz maxwell

maku/o=fn makua; ~a: *mn nyt* makua

makul/o=1. folt *inka ~o: tintafolt, paca; 2. petty, pötty *denaska ~o: anyajegy *flava ~o: *anat* sárgafolt, macula lutea *~oj de la haŭto: bőrfoltok *mongola ~o: mongolfolt, kék folt; 3. *pej* folt, szeplő, szégyenfolt *esti ~o en la okulo Z: szállka a szemében, bántja a szemét *fari ~on: *átv is* foltot ejt *meti ~on en lian kalkulon Z: áthúzza a számítását, beleköp a levesébe *neniu sanktulo estas sen ~o Z: *közm* nincsen ember hiba nélkül *oni metis ~on en mian kalkulon: keresztülhúzták a számításomat *tio ĵetis ~on sur lian karakteron: ez foltot ejtett a jellemén *tiu ago estas ~o en via kariero: ez a tett szégyenfolt a karrieremben; ~a: foltos, pettyes, pöttyös *~a ĉemizoj: foltos ing *~a pilko: pettyes labda; ~i: 1. *tr* foltot ejt vmin (n) *dum la farbado mi ~is mian ĉemizon: festés közben foltot ejtettem az ingemen; 2. *tr* pettyez *bele ~ita paska ovo: szépen pettyezett húsvéti tojás; 3. *tr* *átv pej* bepiszkol, beszennyez *~i la reputacion: foltot ejt a becsületén *ne ~u viajn manojn per tia ago: ne szennyezd be a kezedet ilyen tettel; ~eto: 1. apró folt, petty; 2. *átv pej* apró tökéletlenség, kis hiba; ~ismo: *műv* foltfestészet, tasizmus; *sen~a*: 1. folt nélküli, folttalan *sen~a tablotuko: folt nélküli asztalterítő; 2. *átv* szeplőtelen, makulátlan; *sen~igi*: *tr* foltot eltávolít; *sen~enzo*: *fn* folttisztító; ~hara: foltos szőrű Űfolimakulozo, grasmakulo, hontmakulo, inkmakulo, kakmakuli sin, kapmakula, rustmakulo, sunmakulo, űmirmakuli, tretmakuli, variolmakulo, vinmakulo

makulatur/o=1. *knvyv* makulatúra, hibás ív; 2. *inf* hulladék, értelmetlen adat; ~ilo: *inf* szemétygyűjtő, garbage collector, GC *szin* senrubigilo

makumb/o=vall makumba

makzel/o=1. *anat* állkapocs, állcsont *suba ~o: alsó állcsont, mandibula *supra ~o: felső állcsont, maxilla; 2. *tech* pofa *~oj de tenajlo: fogó pofák; ~oj: *anat* rágószerv; *sen~uloj*: áll állkapocsnélküliek (Agnatha) **mal**=1. előképző; mal~ (>ellentét) ☞malbela, malgranda, malutila; II. önállóan; malo: vminek az ellenkezője, ellentéte, ellentétje *la malo de utilo estas malutilo: a haszon ellentéte a kár *vi komprenis la malon de tio, kion mi volis diri: épp az ellenkezőjét értette annak, amit mondani akartam; mala: ellenkező, ellentétes *ekiri en la mala direkto: az ellenkező irányban indul el *en mala okazo: ellenkező esetben; male: *hsz* ellenkezőleg, ellentétesen, ellentétben *male al via opinio: vélekedéssel ellentétben *male kontraŭa: homlokegyenest ellentétes *male ol vi kredas: eltérően attól, ahogy hiszed; mal-vorto: 1. *nyt* ellentétes értelmű szó, antonima *szin* antonimo; 2. *nyt* eo mal-képzős szó

mal/o=kém alma~ *~ata acido: almasav *szin* pomata acido

Malab/o=geo Malabo *~o estas la ĉefurbo de Ekvatora Gvineo: Malabo Egyenlítői-Guinea fővárosa

Malabar/o=geo Malabár

Malag/o=geo Malaga; ~o: *agr* malaga (bor)

malagas/o=fn malgas; ~a: *mn nyt* malgasz (mg) *~a lingvo: malgas nyelv *~a Respubliko: *tört* Malgasi Köztársaság vö. Madagaskaro

Malah/i=bibl Malakiás könyve, Malakiás próféta könyve (Mal); ~io: bibl Malakiás

malaj/o=fn maláj; ~a: *mn nyt* maláj (ms)

malajal/o=fn malajálam; ~a: *mn nyt* malajálam (ml)

Malajzi/o=geo pol Malajzia (MY)

Malak/o=geo Malaka *~a Duoninsulo: Malaka-félsziget *~a Markolo: Malaka-tengerszoros

malakit/o=đsv malachit; ~skarabo: áll bibircsbogár (Malachius)

malakostrak/oj=áll felsőrendű rákok, magasabb rendű rákok, főrákok (Malacostraca)

malari/o=orv malária, forróház *szin* marĉa febro; ~ologio: orv maláritan, maláriológia; ~terapio: orv maláriaterápia

Malavi/o=geo pol Malawi (MW); ~a Lago: geo Malawi-tó, Nyasza

Maldiv/oj=1. geo Maldív-szigetek; 2. geo pol Maldív-szigetek (MV)

male/o=1. fakalapács, kétfejű kalapács *reflekso ~o: *gysz* reflexkalapács; 2. *sp* krokettütő; 3. *anat* kalapácscsont (hallócsontocskák), malleus (kalapács); 4. *áll* orv takonykór; ~i: *tr* kikalapál, laposra kalapál; ~pilko: *sp* lovaspólvó

male/o²=kém maleingyök *~ata acido: maleinsav

Male/o³=geo Male *~o estas la ĉefurbo de Maldív-szigetek fővárosa

maleol/o=1. *anat* boka, malleolus; 2. *anat* lábízület ☞pedartiko

malgaŝ/o=☞malagaso

malgraŭ=1. előjárószo; malgraŭ: vmi ellenére, vmi dacára *malgraŭ la avertoj: a figyelmeztetések ellenére *malgraŭ mia plej bona volo: legjobb akaratom dacára *malgraŭ ke: annak ellenére, hogy, jóllehet; II. önállóan; malgraŭe: ennek ellenére, annak ellenére *mi ne ricevis la monon, malgraŭe mi aĉetis por vi la loterian bileton: nem kaptam meg a pénzt, ennek ellenére megvettem neked a lottószelevényt

Mali/o=geo pol Mali (ML)

malic/a=1. rosszindulatú, gonosz, maliciózus (>vki) *~a spirito: ártó szellem *~a stifpatrino: gonosz mostoha *~e ĝoĵi: kárörvend; 2. gonosz, galád (>vmi) *kun ~a intenco: gonosz szándékkal *~a ago: galád cselekedet, gonosz tett *~a ĝoĵo: káröröm; ~o: 1. gonosz szándék; 2. gonoszság, gonosz cselekedet *szin* maliciaĵo; ~aĵo: gonoszság, gonosz cselekedet *szin* malico 2 *ŝpini ~aĵojn: rosszban sántikál; ~eta: gonoszkodó, csipkelődő; ~ulo: gonosz v. rosszindulatú ember; ~okula: szemmel verő, szemmel rontó

Űkaŝmalica

malign/a=1. orv rosszindulatú, malignus vö. benigna *~a tumoro: rosszindulatú daganat; 2. megrontó, rontást hozó *~aj okuloj: rontó szemek; ~i: *tr* megront *tiu sorĉistino kapablas ~i per siaj okuloj: az a boszorkány képes szemmel verni

malink/o=fn mandinka, malinke; ~a: *mn nyt* mandinka, malinke (man)

malmi/o=geo tört malm

malofag/oj=áll rágótetvek, állkapcsos tetvek, szőr- és tolltetvek (Mallophaga)

malon/o=kém malongyök *~ata acido: malonsav; ~ilo: kém malonilgyök *~ilureo: malonil-karbamid, barbitursav

Malpig/o=biol (Marcello) Malpighi *~a tubo: Malpighi-edény

malstrom/o=geo malström, tengerörvény

mal=malátá; ~i: *tr* malátával kever; ~azo: *biol* kém maltáz; ~ejo: *ip* malátagyár; ~igi: *tr* malátáz, malátává csíráztat; ~ozo: kém malátacukor; ~biero: *gaszt* malátasör; ~okafo: *gaszt* malátakáv; ~viskio: *gaszt* malátawhisky

Űgrenmaltozajo

Malt/o²=1. geo Málta (sziget); 2. geo pol Málta (MT); ~a: *mn nyt* máltai (mt); ~ano: *fn* máltai

Maltus/o=gazd (Thomas) Malthus; ~ismo, ~anismo: *gazd* malthusianizmus

malus/o=növ tud almafa (Malus) *szin* pomujo

malv/o=növ mályva (Malva)

malvazi/o=gaszt malvázia (szőlő és bor)

malversaci/o=jog sikkasztás; ~i: *tr* jog sikkaszt

Malvin/o=Malvin (utónév); ~aj Insuloj: geo Malvin-szigetek

mam/o=anat emlő, csec, tőgy, mamma *oni jam prenis lin de la ~o: nem most lépett le a falvédőről *pufaj ~oj de bovino: tehén duzzadó tőgyei *ŝi estas malgranda, ankoraŭ ne havas ~ojn: még kicsi, nincsenek mellei; ~ingo: *tex* melltartó *szin* mamtenilo, mamzono; ~uloj: áll emlősök (Mammalia); ~algio: *anat* emlőfájdalom, mammalgia; ~ito: orv emlőgyulladás, mammitis; de~igi: *tr* leválaszt (csecsemőt); ~besto: áll emlőállat *szin* mamulo; ~ektomio: orv emlő műtéti eltávolítása, mammeotomia; ~frato: tejtestvér; ~globo: almal mell; ~lakto: anyatej *szin* patrino lakto; ~mezujo: *tex* mellbőség *szin* bustomezuro; ~monteto: geo kerek domb; ~pinto: *anat* mellbimbó, csecsbimbó; ~riĉa: begyes *~riĉa virineto: begyes menyecske; ~suĉi: *tr* szopik (emlőből); ~nutri: *tr* szoptat; ~nutristino: szoptatós dajka; ~tenilo, ~zono: *tex* melltartó *szin* mamingo

mamb/o=zene mambó (zene és tánc)

mamluk/o=tört mamluk

Mamon/o=vall bibl Mammon (isten és a gazdagság szimbóluma) *vi ne povas servi al Dio kaj al ~o: nem szolgálhattok Istennek és a Mammonnak

mamut/o=ösl mamut (Mammuthus); ~a: *átv* mamut~, nagyon nagy

man/o=1. *anat* *átv* kéz *bovligi la ~ojn: edényt formál a kezéből *esti en ĝusta ~o: jó kezekben van *etendi la ~on: kezét nyújtja *etendi sian ~on kontraŭ sia frato: saját testvére emel kezét *foriri kun malplenaj ~oj: üres kézzel távozik *ĝi ankoraŭ ne estas en mia ~o: még nincs a markomban *havi blankajn ~ojn: *átv* tiszta a keze (nem piszkolta be a kezét) *havi ĝin sub la ~oj: a keze ügyében van *havi pruvon en la ~o:

bizonyíték van a kezében *interplekti la ~ojn: összekulcsolja a kezét
 *kiel per turno de la ~o, ĉio malaperis: egy szemvillanás alatt minden eltűnt *kunmeti la ~ojn: összeteszi a kezét *la ~o de diligentuloj regos, sed ~o maldiligenta pagos tributon: *bibl* a szorgalmasak uralkodni fognak, a lusta pedig robotolni fog *levi ~on kontraŭ sia patro: kezét emel az apjára *li metis siajn ~ojn sur mian heredaĵon: az örökségemre tette a kezét *li premis al mi la ~on: kezét szorított velem *~o de diligentuloj riĉigas: *bibl* a szorgalmas munka meggazdagít *~o dekstra ne ŝciu, kion faras la maldekstra Z: *közm* ne tudja a bal kéz, mit csinál a jobb kéz *~o ~on lavas Z: *közm* kéz kezét mos *~o pekis, dorso pagas Z: *közm* ha vét a szem, fizet a hát *meti la ~on al la laboro: munkához lát *mi lavas al mi la ~ojn: *átv is* mosom kezeimet *oni rekonas en la bildo la ~on de la artisto: felismerni a képben a művész kezét *per nuraj ~oj: pusztá kézzel *peti la ~on de la knabino: megkéri a lány kezét *preni la aferon en siajn ~ojn: kézbe veszi az ügyet *teni en siaj ~oj lian sorton: kezében tartja a sorsát *teni lin per feraj ~oj: vasmarokra fogja *trafi en la ~ojn: a kezébe kerül *via dekstra ~o ne ŝciu, kion faras la maldekstra Z: *közm* mit jobb kezéd tesz, ne tudja meg a bal; **2. jtek** leosztás (kiosztott kártyák); ~a: kéz~, kézi *~a laboro: kézi munka, kézzel végzett munka *~a muntado: kézi szerelés; ~eca: **1.** kézszerű; **2. növ** tenyeres *~eca folio: tenyeres levél; ~ego: nagy kéz, mancs; ~eto: kezecske; ~ilo: **1.** ajtókilincs *szin* klinko; **2.** fogantyú *~ilo de stirstango: kormányrúd fogantyúja; ~umo: *tex* kézelő, mandzsetta; ~umi: *tr* kezel, (kezével) használ *szin* manuiz, manipulál *lerite li ~umas la fosilon: ügyesen forgatja az ásót; *ambaŭ*~a: kétkezes; *ambaŭ*~e: két kézzel; *ĉe*~e: kéznél *esti ĉe~e: kéznél van *szin* esti manapude, esti manatinge *mi ne havas ĉe~e mian fotilon: nincs kéznél a fényképezőgépem; *ĉirkaŭ*~o: karkötő, karperec *szin* braceleto, brakringo; *en*~igi: **1. tr** kézbe ad, kézbe vesz **en*~igi sin al li: kezére adja magát *li neniam *en*~igis sarkilon: soha nem vett kapát a kezébe; **2. tr** kézbesít (>posta) *neen~igitaj leteroj: kézbesítetlen levelek; *dua*~e: másodkézből; *du*~a: **1.** kétkező; **2.** kétkezes **du*~a pianopeco: kétkezes zongoradarab; *kvar*~a: **1. áll** négykező; **2.** négykezes **kvar*~a pianado: négykezes zongorázás; *kvar*~uloj: *ex* ♀ antropomorfoj; *per*~a: kézi, manuális, kézzel végzett; *plen*~o: maroknyi *donu plen~on da maizo al la kokinoj: adj egy maroknyi kukoricát a tyúkoknak; *propra*~a: saját kezű, saját kézzel készült **propra*~a skribo: saját kézírás; *propra*~e: saját kezűleg, propria manu; *unua*~a: első kézből való **unua*~aj informoj: első kézből való információk; *unua*~e: első kézből *aŭto aĉetita *unua*~e: első kézből vett kocsi; ~*adiaŭi*: *tr* búcsút int vkinek (n) *li ~*adiaŭi* la gastojn: búcsút intett a vendégeknek; ~*apude*: kéznél *esti ~*apude*: kéznél van *szin* esti ĉemane, esti manatinge; ~*armilo*: *kat* kézfegyver; ~*arto*: kézművesség; ~*artaĵo*: kézműves termék; ~*artiko*: anat kéztő, kézcsukló, carpus *szin* karpó, pojno; ~*atinge*: kéznél *esti ~*atinge*: kéznél van *szin* esti ĉemane, esti manapude; ~*atrofia*: *orv* kacska kezű; ~*aŭguro*: kézijóslás; ~*bagajo*: kézipoggyász; ~*batalo*: *kat* kézitusa; ~*borilo*: *tech* kézi fűrő, furdancs; ~*bremso*: *jm* kézfék, rögzítőfék; ~*ĉareto*: kézikocsi; ~*diveni*: *tr* tenyérből jósló; ~*divenado*: tenyérjóslás, kézijóslás, kiromancia; ~*divenisto*: tenyérjós, kézijós; ~*dorso*: kézfél, kézhát; *man*~*en*~e: kéz a kézben; ~*enteni*: *tr* kézben tart; ~*faraĵo*: kézi munka, kézműves alkotás; ~*figro*: kézuji; ~*flegi*: *tr* manikűröz, vki (n) kezét v. körmét ápolja *szin* manikuri; ~*flego*: kézápolás, manikűr *szin* manikuro; ~*flegistino*: manikűrös, kézápolónő *szin* manikuristino; ~*gesto*, ~*movo*: kézmozdulat; ~*grenado*: *kat* kézigránát; ~*gimnastiko*: *sp* ritmikus sportgimnasztika; ~*grimado*: *sp* kézigránát; ~*hakilo*: kézibalta, szekerce; ~*instrumento*: kézi szerszám; ~*kateno*: *jog* csuklóbilincs, kézbilincs; ~*kateni*: *tr* bilincset rak a kezére (n) *oni ~*kateni* la arestiton: kézbilincset tettek a letartóztatott kezére; ~*kavo*: marok; ~*kiso*: kézcsók; ~*klaki*: *ntr* összecsapja a tenyerét, tapsol; ~*kompostado*: *knv* kézi szedés; ~*kompostisto*: *knv* kézi szedő; ~*komputilo*: *inf* palmtop, tenyérgep; ~*konvena*: kézhez álló; ~*kranko*: *tech* kézi forgattyú, kurbli; ~*kreaĵo*: kézi munka, kéz alkotta mű; ~*labori*: *ntr* kézimunkázik; ~*laboro*: **1.** kétkezi munka, fizikai munka; **2.** kézimunka; ~*laboristo*: fizikai munkás, kétkezi munkás; ~*lampo*: kézilámpás, kézilámpa; ~*larĝo*: **1.** tenyérnyi szélesség; **2. bibl** arasz *lia alteco estis ses ulnoj kaj unu ~*larĝo*: magassága hat könyök és egy arasz volt; ~*larĝa*: tenyérnyi széles; ~*larĝe*: tenyérnyi szélességben; ~*lerta*: ügyes kezű; ~*lerteco*: kézügyesség; ~*levi*: *ntr* *isk* jelentkezik (tanórán); ~*libro*: *knv* kézikönyv; ~*lingvo*: *nyt* gesztusnyelv *szin* gestolingvo; ~*muelilo*: kézimalom; ~*mufo*: *tex* egyujjas kesztyű *szin* mufganto, pugnoganto; ~*osigni*: *tr* jelez a kezével, kezével int; ~*ostaro*: kézenállás; ~*osvingo*: kézkigintés; ~*peziĝi*: *ntr* rátenyerel; ~*pilkado*: *sp* kézilabda; ~*pilkisto*: *sp* kézilabdás; ~*piŝto*: *zene* regiszterhúzó (>orgona); ~*plato*: tenyér *szin* polmo *glatigi la harojn per la ~*plato*: tenyérévé elsimítja a haját *havi truen en la ~*plato* Z: *átv* lyukas a tenyere *vidi kiel sur la

~*plato* Z: világosan lát; ~*pleno*: maroknyi (mennyiség) *~*pleno* da sablo: maroknyi homok; ~*premi*: *ntr* kezét szorít, kezét fog vkivel (kun) *la urbestro ~*premis* kun la senditoj: a polgármester kezét fogott a küldöttekkel; ~*premo*: kézsorítás, kézfogas; ~*premiĝi*: *ntr* kezét szorítanak, kezét fognak; ~*pupo*: *mŭv* kézi báb; ~*radiko*: *anat* kéztő, carpus *szin* karp/o² 1; ~*ramo*: *ép* döngölő, döngölőbeka *szin* pavimbatilo; ~*relo*: *ép* lépcsőkorlát, karfa; ~*sako*: kékításka; ~*saketo*: (női) kékításka, retikül; ~*saluti*: *tr* üdvözlétet int vkinek (n) *li ~*salutis* nin kaj foriris: üdvözlétet intett felénk és elment; ~*segilo*: *tech* kézfűrés *szin* braksegilo; ~*skribi*: *tr* kézzel ír; ~*skribo*: kézírás; ~*skribaĵo*: kézirat *szin* manuskripto 2; ~*skribita*: kézírásos, kézzel írott; ~*surmeto*: kézrátétel *kuraci per ~*surmeto*: kézrátétellel gyógyít; ~*ŝirmilo*: markolatkosár (>kard); ~*tenilo*: fogantyú; ~*tuko*: kéztörölő; ~*umbutono*: kézelőgomb, mandzsettagomb; ~*uzi*: *tr* kezel, (kezével) használ *szin* manumi; ~*vajco*: *tech* sikattyú; ~*viŝilo*: kéztörölő
 Ŭbulmano, dekstramana, maldekstramana
mana/o=**1. bibl** manna; **2. gysz** mannacukor, mannit
mana/o²=*vall* mana (természetfeletti erő)
Managv/o=*geo* Managua *~o estas la ĉefurbo de Nikaragvo: Managua Nicaragua fővárosa
manag/i=*tr* *gazd* menedzsel, irányít; ~*ado*: irányítás, menedzselés; ~*isto*: *gazd* menedzser, vezető *merkatika ~*isto*: marketing menedzser
managier/o=♂*managisto*
Manam/o=*geo* Al Manamah *~o estas la ĉefurbo de Bahrejno: Al Manamah Bahrein fővárosa
Manas/e=*bibl* Manasse
manat/o=*áll* lamantin, manat, manáti (Trichechus manatus)
mancinel/o=*növ* manzánilla-almafa (Hippomane mancinella); ~*frukto*: *növ* manzánilla-alma
Manĉ/o=*geo* La Mancha
Manĉestr/o=*geo* Manchester
manĉur/o=*fn* mandzsu; ~*a*: *mn* mandzsu *~a lingvo: *nyt* mandzsu nyelv; (M)~*ujo*, (M)~*io*: *geo* Mandzsúria
mandaren/o=*tört* mandarin (kínai hivatalnok)
mandarin/o=*növ* mandarin; ~*ujo*, ~*arbo*: indiai mandarin (Citrus reticulata) *szin* reta citruso
mandat/o=**1.** megbízás, felhatalmazás, mandátum (képviselőre) *~o de deputito: képviselői megbízás, képviselői mandátum; **2.** megbízólevél, mandátum *domtraserĉa ~o: *jog* házkutatási engedély; **3. gazd** utalvány *sendi monon per ~o: pénzt utalványoz; ~*periodo*: megbízatási idő
 Ŭarestmandato, poŝtmandato
mandibl/o=**1. anat** alsó állkapocs, mandibula; **2. fn** áll rágó, mandibula (>rovarok)
mandol/o=*zene* mandola, mandora
mandolin/o=*zene* mandolin *ĝenova ~o: genovai mandolin *milana ~o: milánói mandolin *napola ~o: nápolyi mandolin; ~*eto*: *zene* mandurina
mandorl/o=*kr* (mandula alakú) dícsfény, mandorla
mandragor/o=**1. növ** mandragora, mandragóra (Mandragora); **2. növ** mandragoragyökér
mandren/o=**1. tech** főorsó, esztergaorsó, forgótengely (>eszterga); **2. tech** stüllyesztő; **3. gysz** mandrin
mandril/o=*áll* mandrill (Mandrillus sphinx)
maneg/o=**1.** műlovaslás, lovaglóművészet, lovaglóiskola; **2. ép** lovarda
maneken/o=**1. mŭv** műtermi bábu (póvaláshoz); **2.** próbababa, próbabábu; **3.** manőken, próbakisasszony, modell *szin* modelo 3 *viraj ~oj: férfi manőkenek
manes/oj=*vall* manes, ősök lelkei, házi istenek
mang/o=*növ* mangó; ~*ujo*, ~*arbo*: *növ* mangófa (Mangifera) *szin* mangifera
managabarb/o=mangabafa (Hancornia speciosa)
manga/o=*film* (japán) képregény vö. bildrakonto
mangan/o=*kém* mangán (Mn) *~ata acido: mangánsav; *per*~*ato*: *kém* permanganát **kalia* *per*~*ato*: kálium-permanganát **per*~*ata* acido: permangánsav; ~*ŝtalo*: *koh* mangánacél
manganit/o=*ásv* manganit, barnamanganérec
mangifer/o=*növ* mangófa (Mangifera) *szin* mangujo, mangarbo
mangl/o=*növ* tarkamangrove (Rhizophora mangle)
mangostan/o=*növ* ázsiai mangosztánfa, ázsiai mangusztán (Garcinia mangostana)
mangrov/o=*növ* mangroveerdő
manĝ/i=**1. tr** eszik, (ételt) fogyaszt *ĉiu ~as, kiel li aranĝas Z: ki mit főz, egye meg *~i fruktojn kaj laktaĵojn: gyümölcsöt és tejtermékeket eszik *mi neniam ~as viandon: soha nem fogyasztok húst *ne por ~i ni vivas, sed por vivi ni ~as: *közm* nem azért élünk, hogy együnk, azért

eszünk, hogy éljünk; **2. tr** *átv* megesz, elemészt *rusto ~as feron, çagreno la koron *Z: közm* vasat rozsdá marja, szívet a bánat; **3. tr** *átv* majd megeszi, majd felfalja (úgy szereti) *mangi la bebon per siaj kisoj: majd felfalja a kicsit a csókjaival *~i per la rigardo: majd felfalja a szemével; ~o: **1.** étkezés, evés *szin* mangado *horoj de la ~oj: étkezési órák *kiu venis post la ~o, restas sen ~o *Z: közm* későn jött vendégnek csont a vacsorája *la ~o estas lia ĉefa okupo: az evés a fő elfoglaltsága *lasta ~o: *kr* utolsó vacsora *por honoro ni dankas, se ~ al ni mankas *Z: közm* korgó gyomornak nincs füle *sankta ~o: *kr* szentáldozás *trifoj ~o: háromszori étkezés *veni post la ~o *Z: ebéd* után forgatja a nyársat; **2.** étel *szin* mangajo *ne spiciĝas ~o de mastrina beleco *Z: közm kb.* szép asszony – rossz konyha *regali per bongusta ~o: ízletes étellel kínálja; **3. ne** fogás *▷plado*; ~aĉi: *tr* csámcsog, csúnyán eszik; ~ado: evés, étkezés *apetito akriĝas dum ~ado: evés közben jön meg az étvágy *trifoj ~ado: háromszori étkezés; ~ajo: étel *szin* mango **2**; ~ebla: ehető *~eblaj fungoj: ehető gombák; ~eblaĵo: ehető dolog; ~egi: *tr* habzsol, fal; ~egaĉi: *tr* pej zabál; ~ejo: étkezde, ebédlő; ~ema: jó étvágyú, enni szerető; ~egema: falánk, nagyétkű; ~egemo: falánkság, nagyétkűség; ~eti: *tr* csipeget, eszeget, eddegél; ~eto: uzsonna; ~igi: **1.** *tr* megetet *mi ~igos mian ĉevalon: megetetem a lovamat *vi min ~igos, mi vin trinkigos *Z: közm* ajándék ajándékot kíván, szolgálatért viszonzatszolgálat jár; **2. tr** megetet vkivel (al) vmit (n) *li ~igis al mi la supon: megetette velem a levest; ~ilo: *gaszt* evőeszköz; ~ilaro: *gaszt* étkészlet, evőeszközök; ~ujo: *gaszt* evőedény; al~ajo: *gaszt* csemege (étkezésnél); **antaŭ~ajo**: *gaszt* előétel; **ĉef~ajo**: *gaszt* főétel, fő fogás *szin* ĉefplado; **ĉio~a**: áll mindenevő *szin* ĉiovora; **ĉirkaŭ~i**: *tr* körberág *la kato ĉirkaŭ~is la oston: a macska körberágta a csontot; **for~i**: *tr* mindent megeszik v. elfogyaszt; for~is en merkredo, ne serĉu en vendredo *Z: közm* ahol nincs, ott ne keresd *la gastoj for~is eĉ la restaĵon: a vendégek a maradékot is elfogyasztották *Petro ~is la melonon, sed ne for~is ĝin: Péter ette a dinnyét, de nem ette meg; **kun~i**: *tr* együtt eszik v. étkezik; **kun~anto**: asztaltárs; **mal~i**: **1.** *tr* tréf ürit, nagydolgozik, tojik; **2. tr** tréfrókázik, kidobja a taccsot; **inter~eto**: tízórai, uzsonna *fari inter~eton: uzsonnázik; **post~a**: étkezés utáni; **post~o**: *gaszt* utóétel; **pret~o**: *gaszt* készétel; **sat~i**: *tr* jóllakik *li sat~is pirojn: jóllakott körtével; sen~e-sentrinke: étlen-szomjan; **sub~ajo**: alacsony tápértékű étel; **tra~i**: **1.** *tr* végigeszik *mi tra~is ĉiujn pladojn: az összes fogást végigettem; **2. tr** átrág, keresztülrag *vermo tra~is la kradon: férég keresztülragta a keretet; ~ajkorbo: uzsonnákosár; ~bastoneto: *gaszt* evőpálcika *szin* haŝio, kvajzo; ~etejo: *gaszt* falatozó; ~oĉambro: ebédlő; ~ofesto: *gaszt* bankett; ~okarto: *gaszt* étlap; ~okupono: ebédjegy; ~meto: *gaszt* tálalás, felszolgálás; ~oleo: *gaszt* étolaj; ~opaŭzo: ebédszünet; ~oservo: *gaszt* étkeztetés *lerneja ~oservo: isk iskolai étkeztetés; ~oskatolo: *gaszt* tízórais doboz, ételdoboz; ~oŝranko: ételtartó szekrény; ~otablo: ebédlőasztal, étkezőasztal; ~trinkejo: *gaszt* gyorsbüfé; ~otrogo: *agr* jászol, etetővályú *szin* staltrogo

Ŭbekmanĝi, fekmangemo, fiŝmangado, hommanĝulo, karnomanĝa,

krakmanĝejo, labortagmanĝo, ladmanĝajo, logmanĝigi, matenmanĝo,

rapidmanĝejo, satmanĝi, skrapmanĝi, tagmanĝo, temanĝo,

vespermanĝo, viandomanĝulo

mangang/i=*ntr sp* mandzsongozik

Manhatan/o=*geo* Manhattan

Manhejm/o=*geo* Mannheim

mani/o=**1.** *pszi* téveszme, mánia *~o de persekutigo: üldözési mánia; **2.** *átv* hóbort, furcsa szokás *nuntempe li alprenis strangajn ~ojn:

mostanában furcsa hóbortjai vannak; ~a: **1.** *pszi* mániákus, mániás; **2.** *átv* hóbortos, mániákus, megszállott; **megalo~o**: *pszi* megalománia,

nagyzási hóbort; **mono~o**: *pszi* rögeszme, monománia; **piro~o**: *pszi* pirománia; **piro~ulo**: *fn pszi* piromániás

Ŭanglomanio, erotomanio, eteromanio, jupmaniuolo, labormaniuolo,

libromaniuolo, narkotomanio, nifomanio, toksomanio

manier/o=mód, módozat, vminek a hogyanja *szin* kielo *en alia ~o:

más módon *szin* alimaniere *en diversaj ~oj: különböző módon *la ~o,

kiel li skribas: az a mód, ahogyan ír *~o de agado: cselekvési mód *pentraĵo laŭ la ~o de Rafaelo: Raffaello modorában készült festmény;

~oj: viselkedésmód, modor *jen belaj ~oj!: szép kis modor! *mi ne ŝatas liajn ~ojn: nem szeretem a modorát *tiaj ~oj ĉi tie ne konvenas:

az ilyen modor nem ide illő; ~ismo: **1.** *műv* manierizmus; **2.** *pej*

modorosság; ~isto: *fn műv* manierista (festő, szobrász); **ali~e**:

másképpen, más módon *szin* en alia maniero; **bon~a**: jó modorú, jól

nevelt, udvarias *szin* bontona; **ĉiu~e**: mindenképpen, mindenhogyan

szin ĉiel; **kia~e?**: hogy?, hogyan?, miként?, mi módon? *szin* kiel **1**;

propra~e: sajátos módon, sajátosan; **sam~e**: ugyanúgy, ugyanolyan

módon, azonképpen; **sia~e**: a maga módján *ĉiu siumas sia~e: *köz*m

mindenki másképp csinálja *ĉiu tajloro havas sian tranĉon *Z: köz*m

mindenki a maga feje után megy; **tia~e**: így, ilyen módon *szin* tiel; ~adjekto: *nyt* módhatározó szó

Ŭagmaniero, atingomaniero, dirmaniero, diversmaniere, esprimmaniero, facilmaniere, farmaniero, ĝentilmaniera, irmaniero, kondutmaniero, pagmaniero, pensmaniero, procedmaniero, prononcmmaniero, skribmaniero, traktmaniero, tranĉmaniero, uzmaniero, vestmaniero, vidmaniero, vivmaniero

manifest/o=kiáltvány, ünnepélyes nyilatkozat, manifestzum *la reĝo lanĉis ~on pri la paco al la popolo: a király kiáltványt intézett a néphez a békéről *~o de la Komunista Partio: A Kommunista Párt kiáltványa;

~ado: kinyilvánítás, kimutatás, kifejezésre juttatás, manifestálás; ~i: *tr*

kinyilvánít, kinyilatkoztat, kimutat, kifejezésre juttat, manifestál *la

registaro ~is sian pacan intencon: a kormány kinyilvánította békés

szándékát; ~igi: *ntr* megnyilvánul, kifejezésre jut, kifejeződik,

manifestálódik *en lia vortoj ~igis bonvolto: szavaiban jóindulat

nyilvánult meg *la ekonomia interdependeco pli kaj pli ~iĝas en la nuna

Eŭropo: a kölcsönös gazdasági függőség egyre inkább megnyilvánul a

mai Európában; ~ajo: vminek a jele, kifejeződése, konkrét

megnyilvánulás *la malfermo de la limo estas la ~ajo de nia bonvolto: a

határ megnyitása jóakarunk jele; ~iĝo: megnyilvánulás, kifejeződés,

manifestálódás

manifestaci/o=*pol* tüntetés, megmozdulás *~o por la pura aero: a tiszta

levegőért rendezett tüntetés *okazis multnombra ~o kontraŭ la politiko

de la registaro: népes tüntetést tartottak a kormány politikája ellen; ~i:

ntr pol tüntet, megmozdul *amase oni ~is por la sekurigo de la

laborlokoj: tömegesen tüntettek a munkahelyek biztosításáért *ni ~as

kontraŭ la milito: a háború ellen tüntetünk; ~anto: *pol* tüntető;

kontraŭ~o: *pol* ellentüntetetés; **kontraŭ~anto**: *pol* ellentüntető *la

~antoj kaj kontraŭ~antoj interpuŝiĝis: a tüntetők és ellentüntetők

összeütköztek

Ŭamasmanifestacio, pacmanifestacio, protestmanifestacio

manihot/o=*növ* manióka (Manihot) (>nem)

Maniĥe/o=*vall* Mani, Manichaios, Manichaeus; ~ano: *fn* *vall*

manicheus; ~ana: *mn* *vall* manicheus; ~ismo: *vall* manicheizmus

manik/o=**1.** *tex* ruhaujj *kuspi siajn ~ojn: feltűri az inge ujját

*mandarena ~o: trombitaujj *pufa ~o: buggyos ruhaujj *raglana ~o:

raglán ujj *ŝaŝkrura ~o: puffos vállú ruhaujj *trikvarona ~o:

háromnegyedese ruhaujj; **2.** *rep* szélszák; **3.** *rúduj*, nyéluj (>zászló);

duon~o: rövid ruhaujj; **sen~a**: ujjatlan *sen~a robo: ujjatlan ruha; La

~o: **1.** *geo* La Manche-csatorna; **2.** *geo pol* Manche (megye); ~insuloj:

geo Csatorna-szigetek *szin* Kanalaĵ Insuloj, Normandiaĵ Insuloj;

~ŝirmilo: *tex* könyökvédő

manikur/i=*tr* manikűröz, vki (n) kezét v. körmét ápolja *szin* manflegi;

~ado: kézápolás, manikűr *szin* manflegado; ~istino: manikűrös nő,

kézápolónő *szin* manflegistino; ~kompleto: manikűrkészlet

Manil/o=*geo* Manila *~o estas la ĉefurbo de Filipinoj: Manila a Fülöp-

szigetek fővárosa

manilkar/o=*növ* rágógumifa, szapotijja (Manilkara zapota) *szin* sapoto

2

maniok/o=manióka, tápióka, kasszava (Manihot esculenta) *amara ~o:

késérő manióka *dolĉa ~o: édes manióka

manipl/o=*kat tört* manipulus

manipul/i=**1.** *tr* kezel *szin* manumi, manuzi *bone li ~as la glavon: jól

forгатja a kardot *~i roboton: robotot kezel *~i ŝaltilon: kapcsolót

kezel; **2. tr** *pej* manipulál *Hitler ~is la germanojn: Hitler manipulálta a

németeket *tiu teksto estas ~ita, ĝi volas sugesti: ez a szöveg

manipulált, sugallni akar; ~o: művelet *la unua ~o estas la mikrado de

la faruno kun butero: az első művelet a liszt elkeverése vajjal; ~ado: **1.**

kezelés, manipulálás, manipuláció *genetika ~ado: *biol* genetikai

manipuláció; **2.** *pej* manipulálás, manipuláció; ~ilo: kezelőeszköz,

manipulátor *~ilo de roboto: *tech* robot manipulátorkarja *~ilo de

teletajpilo: *táv*k telex billentyűzete *morsa ~ilo: *táv*k morsekészülék;

tele~i: *tr* távkezel

Ŭdatumbaz-manipulilo, genmanipulado, mensmanipulado

Manipur/o=*geo pol* Manipur (IN)

manis/o=*áll* tobzoska (Manis)

Manitob/o=*geo pol* Manitoba (CA)

Manitu/o=*vall* Manitu

manĵu/o=*gaszt* manju (japán párolt édesség)

mank/i=*ntr* hiányzik *al malriĉulo infanoj ne ~as *Z: köz*m kb. szegény

ember – sok gyerek *~as ankoraŭ, ke vi ekkantu!: már csak az hiányzik,

hogy dalra fakadj! *~as du numeroj de la jarkolekto: az évfolyamból

két szám hiányzik *~is nur parto: csak egy kis rész hiányzott *neniu

~as en la klaso: senki sem hiányzik az osztályban *se ~as ĉevalo,

konvenas azeno: *köz*m ha ló nincs, a számár is jó *vi tre ~is por ni:

nagyon hiányoztál nekünk; ~o: **1.** hiány, űr *~o de mono: pénzhiány *la

~o sumas mil forintojn: a hiány ezer forint *~o de oro ne estas malhonoro *Z: közm* nem szégyen a szegénység *~o de laborforto: munkaerőhiány *plenigi la ~on: kitölti az űrt *senti ĝian ~on: érzi a hiányát, hiányolja, nélkülözi; **2.** hiányosság *li riparis la ~ojn de la traduko: kijavította a fordítás hiányosságait *traduko kun kelkaj ~oj: fordítás némi hiányossággal *viaj konoj montras kelkajn ~ojn: ismereteid némi hiányosságot mutatnak; ~a: hiány~, hiányos, hiányzó *la ~a peco: a hiányzó darab *~a kaso: hiányos kassa; ~e **de**: vmi hiányában *~e de sinanonce mi mem iros: jelentkezés hiányában magam megyek; ~anto: *fn* hiányzó; ~igi: *tr* kihagy, elhagy *eĉ unu komando ne ~igu: egy parancsot se hagyj ki *~igu nenion el ĉio, kion vi diris: *bibl* semmit se hagyj el abból, amit mondtál; **ne-igebla**: elhagyhatatlan, nélkülözhetetlen, elengedhetetlen; **ne-ipova**: elmaradhatatlan *la ne-ipova cigaro en lia buŝo: az elmaradhatatlan szivar a szájában; **seninter**~a: szakadatlan, folyamatos, hézagmentes; **sen**~a: **1.** hiánytalan; **2.** kifogástalan, tökéletes *sen~a respondo: tökéletes válasz *sen~a kostumo: kifogástalan öltöny; **sen**~igi: *tr* (hiányt) pótol; ~ohava: hiányos; ~oloko: hiányosság, megszakadás, folytonossági hiány, hiatus; ~olisto: hiánylista; ~omalsano: *orv* hiánybetegség; ~omono: *gazd* mankópénz; ~osento: hiányérzet Ŭammanko, fidomanko, kapitalmanko, masmanko, memormanko, monmanko, nutromanko, sangomanko **manks/o**=*fn* manx; ~a: **1.** *mn geo* Man-szigeti; **2.** *mn nyt* manx (gv); ~insulo: *geo pol* Man-sziget (IM) **manometr/o**=*tech* feszmérő, nyomásmérő, manométer (>folyadékok) Ŭsfignomanometro **manovr/i**=**1.** *ntr kat* hadgyakorlatot hajt végre, gyakorlatozik; **2.** *ntr kat közl* manőverez, irányt vált *lerte ~ante la armeo ĉirkaŭfermis la malamikon: ügyesen manőverezve a hadsereg körülzárta az ellenséget *la ŝipo longe ~is, ĝis ĝi eniris la havenon: a hajó sokáig manőverezett, míg bejutott a kikötőbe; **3.** *tr/ntr* *átv* manőverez, lavíroz, mesterkedik, ügyeskedik *la opozicio ~is postkulise: az ellenzék a kulisszák mögött mesterkedett *lerte li ~as la kartojn: ügyesen forgatja a kártyát *li devis ~i per sia aŭto en la densa trafiko: manőverezni kellett a kocsijával a nagy forgalomban; **4.** *ntr vsút* tolatást végez; ~o: **1.** *kat* hadmozdulat, csapatmozdulat *tenajla ~o: átkaroló hadmozdulat; **2.** *közl* manőver, irányváltás; **3.** *átv* manőver, mesterkedés *borsaj ~oj: tőzsdei manőverek *politikaj ~oj: politikai manőverek; ~isto: *fn vsút* tolató; **mis**~o: hibás manőver, rossz irányváltás **mans/o**=*fn* manysi, vogul; ~a: *mn nyt* manysi, vogul **Mans/o**²=*geo* Le Mans; ~io: *geo pol* Le Maine **mansard/o**=**1.** *ép* manzárdtető, francia tető; **2.** *ép* manzárd tetőtér; **3.** *ép* manzárdszoba **mant/o**=*áll* ájtatos manó, imádkozó sáska (Mantis) **mantel/o**=**1.** *tex* (ujjatlan) köpeny, palást *reĝa ~o: királyi palást *ventgastiga ~o: malaclopó köpeny; **2.** *tex* (ujjas) köpeny, bő kabát *interne peltita ~o: bundabéléses kabát *~o por vojaĝo kaj kontraŭ pluvo: utazásra és eső ellen való köpeny *subŝtofta ~o: bélelt kabát; **3.** *áll* köpeny, pallium; **4.** *tech* köpeny, burkolat *malvarmiga ~o: *tech* hűtőköpeny *~o de kamento: kandallóköpeny, kandallóburkolat *tegmenta ~o: *ép* tetőhéjzat; **5.** *geo* földköpeny; **6.** *átv* lepel *sub la ~o de la kristana amo: a keresztény szeretet leple alatt *sub la ~o de la nokto: az éj leple alatt; ~i: *tr* palástol; ~frezilo: *tech* köpenymaró Ŭbanmantelo, cilindromantelo, dammantelo, drapmantelo, frizmantelo, kablomantelo, mantelfrezilo, neĝmantelo, pluvmantelo, ŝtalmantelo **mantil/o**=*tex* mantilla, csipkés vállkendő **mantis/o**=*mat inf* mantissza **mantr/o**=**1.** *vall* mantra; **2.** *átv* mantra, varázsige **Mantu/o**=*geo* Mantova **Manu/o**=*mit* Manu **Manuel/o**=Manuel, Mánuel (utónév) **manufaktur/o**=*gazd* manufaktúra *porcelana ~o: porcelánmanufaktúra; ~i: *tr* *gazd* manufaktúrában előállít, kézzel gyárt **manuskript/o**=**1.** *tört* kézirat, kézzel írt könyv, okirat; **2.** *knv* kézirat; ~e: kéziratban *la lasta volumo kuŝas ~e ĉe la eldonisto: az utolsó kötet kéziratban fekszik a kiadónál **Ma/o**=*pol* tört Mao (Ce-tung), Mao (Zedong) *~o Ce-tung kreis personan kulton: Mao Ce-tung személyi kultuszt teremtett; ~oismo: *pol* fil maoizmus; ~oisto: *pol* maoista **maori/o**=*fn* maori; ~a: *mn nyt* maori (mi) **maozi/o**=vietnami szalmakalap **map/o**=**1.** *geo csill* térkép *szín* karto **6** *astronomia ~o: csillagászati térkép *dialekta ~o: tájszólási térkép, dialektustérkép *fizika ~o: domborzati térkép *geografia ~o: földrajzi térkép *geologia ~o: földtani térkép, geológiai térkép *hidrografia ~o: víz vízrajzi térkép; **2.**

mat projekció, vetítés *szín* projekcio **1**; ~i: **1.** *tr* *geo* feltérképez, térképet rajzol vmiről (n); **2.** *tr* *mat* kivetít *szín* projekci **1**; ~aro: *geo csill* atlasz, térképgyűjtemény *lingvistika ~aro: nyelvészeti atlasz; ~isto: *geo* térképész, térképrajzoló, kartográfus *szín* mapgravuristo; ~gravuristo: *geo* térképész, térképrajzoló, kartográfus *szín* mapisto; ~oteko: térképszoba Ŭĉielmapo, klimatmapo, marmapo, mondmapo, stelmapo, vetermapo **mapuĉ/o**=mapuche (indian törzs tagja) **Maput/o**=*geo* Maputo *~o estas la ĉefurbo de Mozambiko: Maputo Mozambik fővárosa **mar/o**=**1.** *geo* tenger *interna ~o: belső tenger (Földközi-tenger) *laŭdu la ~on, sed restu sur tero *Z: közm* legkellemesebb a sétálás a tengerparton *li jam estas trans montoj kaj ~o *Z: hetedhét országon túl jár* *oni ~on admiras, se oni ~on ne iras *Z: közm* legkellemesebb a sétálás a tengerparton *sen gutoj malgrandaj ~o ne ekzistus *Z: közm* cseppből lesz a tenger *sur la alta ~o: a nyílt tengeren *versí akvon al ~o: *közm* Dunába vizet hord; **2.** *csill* holdtenger, mare; **3.** *átv* tengernyi, rengeteg *~o da farendoj: rengeteg tennivaló *~o da sango: tengernyi vér *~o ĉiujn riverojn ricevas, kaj tamen ne krevas *Z: közm* sok a tenger vize, mégsem önt ki *sur la fundo de la ~o: a tenger fenekén *malkvieta ~o: háborgó tenger *~o da mizero: rettenetes nyomor; ~a: tengeri *a batalo: *kat* tengeri csata; ~isto: *hajó* matróz, tengerész; ~istaro: *hajó* hajó legénysége, matrózok; **alt**~a: *hajó* nyíltvízi; **alt**~o: *hajó* teljes dagály; **apud**~a, **ĉe**~a: tengerparti; **en**~igo: tengerbe ömlés; **malalt**~o: *hajó* teljes apály; **sub**~a: **1.** tenger alatti *sub~a ĉaso: tenger alatti vadászat; **2.** tengerfenéki *sub~a kablo: tengeri kábel; **trans**~a: tengeren túli; **infra**~borda: *geo* partközeli; ~akvo: víz tengervíz vö. dolĉakvo; ~alfluo: *met* dagály *szín* fluso, alfluo vö. marefluo; ~angilo: **ĉ**kongro; ~arboj: *áll* szarukorallok (Gorgonaria); ~armeo: *kat* hajó tengerészgyalogság; ~bapto: *hajó* tengeri keresztség; ~batalo: *kat* hajó tengeri ütközet, tengeri csata; ~bazo: *kat* hajó haditengerészeti bázis; ~biskoto: *hajó* gaszt hajóskétszersült; ~blua: tengerkék; ~ĉevalo: **ĉ**hipokampo **1**, **2**; ~ĉevaleto: **ĉ**hipokampo **2**; ~bordo: tengerpart; ~dorno: **ĉ**hipofeo; ~elefanto: *áll* elefántfőka, ormányos főka, tengeri elefánt, morunga (Mirounga); ~elfluo: víz apály *szín* malf fluo, defluo **2**, forfluo **2** vö. maralf fluo; ~eltena: *hajó* tengerjáró, tengerképes; ~fiŝo: *áll* tengeri hal; ~fluo: víz tengeráramlás vö. maralf fluo, marefluo; ~fruktoj: *gaszt* a tenger gyümölcsei; ~fundo: tengerfenék; ~glano: **ĉ**balano **1**; ~greso: **ĉ**ostero; ~haveno: *hajó* tengeri kikötő; ~herboj: *növ* fűszerű tengeri növények; ~hundo: **1.** *biz* főka *szín* foko; **2.** *biz* vén tengeri róka (tapasztalt tengerész); ~infanterio: *kat* hajó tengerészgyalogság; ~infanteriano: *kat* hajó tengerészgyalogos; ~kaŝtano: **ĉ**ehino; ~kolo: *geo* tengerszoros; ~kolbaso: **ĉ**holoturio; ~laktuko: **ĉ**laktuka ulvo; ~leonoj: *áll* oroszlánfőkák; ~limakoj: *áll* csupaszkopolytűsók (Nudibranchia); ~malsana: *orv* tengeribeteg; ~malsano: *orv* tengeribetegség; ~mapo: *hajó geo* tengerészeti térkép; ~mejlo: *hajó közl* tengeri mérőföld *internacia ~mejlo: nemzetközi tengeri mérőföld (1852 m); ~meze: a tenger közepén, nyílt vízén; ~mustelo: **ĉ**mustelsarko; ~mino: *kat* úszó akna; ~navigado, ~veturado: *hajó közl* tengerhajózás; ~nivelo: *geo* tengerszint; ~oficiro: *hajó* tengerésztiszt; ~ondego: *met* szökőár *szín* cunamo; ~organizo: *hajó* tengerészeti szervezet *Internacia ~Organizo: Nemzetközi Tengerészeti Szervezet, IMO; ~pentraĵo: *műv* tengert ábrázoló kép; ~ponto: *hajó* kirakóhíd, cölöpgát; ~porko: **ĉ**foceno; ~rompiĝi: *ntr* tengeren hajótörést szenved; ~rozo: **ĉ**aktinio; ~salo: tengeri só; ~serpento: *mit* tengeri kígyó; ~soldato: *kat* hajó tengerészgyalogos; ~stelo: **ĉ**asterioido; ~ŝaŭmo: **1.** marŝaŭmo: *ásv* tajtékkő, habkő *szín* sepiolito; **2.** tenger habja; ~ŝipo: *hajó* tengeri hajó; ~testudo: **ĉ**kelonio; ~tremo: *met* tengerrengés; ~ursoj: *áll* medvefőkák (Callorhinus, Arctocephalus); ~verda: tengerzöld; ~veturi: *ntr* hajózik, tengeren utazik *szín* navigi; ~veturanto: *fn* hajó tengerjáró, tengeri utazó *szín* naviganto; ~virineto: *mit* sellő; ~vojaĝo: *hajó közl* tengeri út, tengeri utazás; ~vojo: *hajó közl* tengeri útvonal; ~vulpo: *áll* rókacápa, tengeri róka (Alopias vulpinus); **sub**~ŝipo: *hajó* tengeralattjáró Ŭaltmaro, malaltmaro **marabu/o**=*áll* marabu **marabut/o**=*iszl* remete; ~ejo: *iszl* szentély remetesír felett **marak/o**=*zene* rumbatők *szín* rumba raslilo **Maranj/o**=*geo* Marañón **Maranj/o**²=*geo pol* Maranhão (BR) **marant/o**=*növ* nyílgyökér, maranta (Maranta) **maraskin/o**=*gaszt* marascino, meggylikőr **marasmo/o**=**1.** *orv* elgyengülés, elsorvadás, leromlás, marasmus; **2.** *átv* tespedés, fátsultság, pangás; ~a: *orv* marantikus; ~i: **1.** *ntr* *orv* elgyengül, elsorvad, leromlik; **2.** *ntr* *átv* pang, tesped **marasmi/o**=*növ* szegfűgomba (Marasmius)

marat/o=*fn* maráthi; ~**a**: *mn nyt* maráthi, maharashtra (mr)
Maraton/o=*tört geo* Maraton; ~**o**: *sp* maratoni futás; ~**isto**: *sp* maratonfutó, maratonista
maraved/o=maravédi (pénznem)
Marcel/o=Marcell (utónév)
Marcial/o=*ir* (Marcus Valerius) Martialis
marcipan/o=*gaszt* marcipán *kiu serčas ~on, perdas sian panon Z: *közm* aki sokra vágyik, a keveset is elveszíti
marĉ/o=**1.** mocsár *altiĝanta ~o: dagadóláp, dombosláp; **2.** *átv* mocsár, fertő *barakti en la ~o de superstiĉoj: babonák mocsarában vergődik *morala ~o: *átv* fertő *trafi en ~on: *átv* kátyúba jut; ~**a**: mocsári ~a vegetaĵaro: mocsári növényzet *ŝanceliĝanta ~a tero: ingoványos mocsári föld; ~**ejo**: mocsaras terület, mocsárvilág; ~**igi**: *tr* elmocsarasít, elláposít; ~**igi**: *ntr* elláposodik, elmocsarasodik; **en-igi**: *ntr* mocsárba süllyed; ~**gaso**: **ĉ**metano; ~**herbejo**: ingoványos rét, mocsaras rét; ~**okoko**: **ĉ**galinolo; ~**lumo**: lidércsláng, lidércfény; ~**ogusta**: mocsárizú ~ogusta fiŝo: mocsárizú hal; **sal~o**: **ĉ**sallaguno
Ŭplatmarĉo
marĉand/i=**1.** *ntr* alkudozik (>vétélár) *en bazaro oni kutime ~as: piacon alkudozni szoktak; **2.** *ntr* *ált* alkudozik *la partioj ~is pri kompromiso: a pártok kompromisszumról alkudoznak; ~**o**, ~**ado**: alkudozás, alku ~o aĉeti ne devigas Z: *közm* a kérdés nem kerül pénzbe, kérdezni szabad; ~**aĵo**: alku tárgya; **per~i**: *tr* kialkuszik *li per~is favorajn kondiĉojn: kedvező feltételeket alkudott ki
mard/o=kedd *Karnavala ~o: *kr* húshagyókedd; ~**e**: kedden; **ĉiu~e**: keddenként, minden kedden
Marduk/o=*vall* Marduk vö. Belo
marel/o=**ĉ**paradizludo
Margaret/o=Margit
margarin/o=*gaszt* margarin *besta ~o: melange *sunflora ~o: napraforgóolajból készült margarin *vegataĵa ~o: növényi olajból készült margarin; ~**i**: *tr* margarinall megken
margraf/o=*tört* örgróf *szin* markiestro
marĝen/o=**1.** *knyv* lapszél, margó *skribi notojn sur la ~o: jegyzeteket ír a lapszélre; **2.** *átv* sáv, határ, marzs *la entrepreno troviĝas ĉe la ~o de rentabilitato: a vállalat a jövedelmezőség határán van *la ~o de eraro estas 1-2 elcentoj: a hibahatár 1-2 százalék *lasu ~on de sekureco: hagyj egy biztonsági sávot; ~**a**: **1.** *knyv* lapszéli, margón lévő ~aj notoj: lapszéli jegyzetek; **2.** *átv* marginális, határon lévő, peremre szorult ~aj tavoloj de la socio: a társadalom peremre szorult rétegei; **3.** *átv* mellékes, lényegtelen, marginális ~a afero: mellékes ügy ~e mi rimarkigas: mellékesen megjegyzem *nun ni ne okupiĝu pri ~aj problemoj: most ne foglalkozunk lényegtelen kérdésekkel; ~**igi**, **al-igi**: *ntr* marginalizálódik, eljelentéktelenedik, peremre szorult; ~**ulo**: öntörvényű ember, különc; **krom~o**: *knyv inf* behúzás *szin* deŝovo
Ŭprofitmarĝeno
Mari/a=Mária *katolikoj preĝpetas Sanktan ~an: a katolikusok könyörögnek Szűz Máriához *Sankta ~a: *kr* Szűz Mária; ~**njo**: Marika
mari/o=*fn* mari, cseremis; ~**a**: *mn nyt* mari, cseremis (chm); **(M)~ujo**, **(M)~io**: *geo pol* Mariföld (RU)
Mari/o=Márió, Máriusz (utónév)
mariag/o=*jték* máriás (>kártya)
Marian/o=Marianus, Marián (utónév); ~**ino**: Marianna (utónév); ~**aj**
Insuloj: *geo* Mariana-szigetek; **Nord~aj Insuloj**: *geo pol* Északi-Mariana-szigetek (US)
maribest/o=**ĉ**kokcinelo
Mariburg/o=Maribor
marihuan/o=marihuána
Mariland/o=*geo pol* Maryland (US)
marimb/o=*zene* marimba *kukurba ~o: tökmарimba *ŝtona ~o: kőmarimba
marin/i=*tr* *gaszt* sóban áztat, pácol, mariníroz; ~**aĵo**: *gaszt* pácolt étel; ~**likvaĵo**: *gaszt* páclé
maringot/o=*jm* cirkuszi koci, mutatványos koci
marionet/o=**1.** báb, bábu, marionett (>bábszínház); **2.** *átv* *pej* báb *li estas ~o en la manoj de potenculoj: báb a hatalmasok kezében; ~**a**: **1.** báb~; **2.** *átv* *pej* báb~ ~a registaro: *pol* bábkormány ~a ŝtato: *pol* bábállam
mark/o=**1.** jel, jelölés, ismertetőjegy, ismertetőjel *lia patrino faris ~on sur liaj vestaĵoj: anyja ismertetőjelet tett a ruháira *specifaj ~oj: *fil* különleges ismertetőjegyek, diferencia specifica; **2.** védjegy, márka ~o de aŭto: autómárka ~o de konjako: konyakmárka *registrita ~o: bejegyzett védjegy; **3.** igazolójegy, zseton, visszatérőjegy vö. kontramarko **3**, jetono **1** ~o ĉe ludo: zseton *teatra ~o: visszatérőjegy; **4.** *sp* startvonal, rajtvonal; ~**i**: **1.** *tr* megjelöl, jelet tesz rá (n) *en Esperanto la akuzativo estas ~ata: az eszperantóban a tárgyesetet jelölik

*~i la tajperarojn per kraĵono: ceruzával megjelöli a gépelési hibákat *~i siajn poŝtukojn per la komencliteroj de sia nomo: a zsebkendőit nevének kezdőbetűivel jelöli meg *oni ~is lin per la stigmato de perfidulo: rásütötték az áruló bélyegét; **2.** *tr inf* kijelöl *~i per muso: egérrel kijelöl *~u la forstrekendajn vortojn: jelölje ki a törlendő szavakat; ~**ilo**: **1.** jelölőeszköz, jelölőkészülék; **2.** *tud* jelölő, marker; ~**ujo**: *inf* jelölőnégyzet, check box *szin* markobutono; ~**hava**: **1.** jelölt, jelölést hordozó; **2.** márkás, védjeggyel ellátott ~havaj drinkaĵoj: márkás italok; ~**lingvo**: *inf* jelölőnyelv; ~**obutono**: *inf* jelölőnégyzet, check box *szin* markujo; ~**olingvo**: *inf* jelölőnyelv, ML *etendebla ~olingvo: bővíthető jelölőnyelv, XML *hiperteksta ~olingvo: hiperszoeges jelölőnyelv, HTML *etendebla hiperteksta ~olingvo: bővíthető hiperszoeges jelölőnyelv, XHTML; ~**opaliseto**: jelölőkaró; ~**ostreko**: (vonal alakú) jelölés, jelölővonal, jelzővonal; ~**ovendejo**: márkabolt; ~**ŝtono**: jelzőkő, jelölőkö
Ŭkvomarko, **alumetmarko**, **brulmarko**, **fabrikmárko**, **fragmarko**, **glumarko**, **gvidmarko**, **impostmarko**, **kvitanĉmarko**, **listomarko**, **poŝtmarko**, **portilmarko**, **skribmarko**, **stilmarko**, **suĉmarko**, **tarifmarko**, **telefonmarko**, **varmarko**
mark/o=**1.** márka (fél font); **2.** márka (pénznem)
Mark/o=**1.** *tört* Marcus ~o Aŭrelia: Marcus Aurelius; **2.** Márk, Márkus (utónév); **3.** *bibl* Márk evangéliuma
markazit/o=*ásv* markazit
marketr/i=*tr* *műv* berakással díszít, intarziával díszít *perlamote inkrustita tablo: gyöngyházbetétes asztal; ~**o**: *műv* intarzia, faberakás; ~**aĵo**: *műv* berakásos munka, intarziás munka
markez/o=*ép* előtető, eresztető, védőtető, sátoztető, napellenző
Ŭtolmarkezo
markgraf/o=**ĉ**margrafo
marki/o=*tört geo* határvidék, határtartomány, örgrófság, mark; ~**estro**: *tört* örgróf *szin* margrafo; ~**oj**: *geo pol* Marche (IT)
markiz/o=márki; ~**eco**: márki rang; ~**ino**: márkiné
Markiz/oj=*geo* Marquises-szigetek
markot/o=**1.** *növ* bujtvány; **2.** *ne* szaporító hajtás **ĉ**stolono; ~**i**: *tr* *növ* bujt, bujtással szaporít; ~**ado**: *növ* bujtás ~ado en potojn: cserépbujtás
Marks/o=*fil* *gazd* (Karl Heinrich) Marx; ~**isto**: *fn* marxista; ~**ismo**: *fil* *gazd* marxizmus
marmelad/o=*gaszt* lekvár, marmelád *ĉeriza, pruna, rozfrukta ~o: cseresznye-, szilva-, csipkebogyólekvár; ~**ujo**: lekvárosbefőtt, lekváros befőttessüveg; ~**pano**: lekváros kenyér
marmit/o=*gaszt* fazék *szin* kuirpoto
Ŭpremmarmito
marmor/o=*ásv ép* *műv* márvány *szkulpti el ~o: márványból farag; ~**a**: márvány~ ~a Insularo: *geo* Marmara-szigetek ~a Maro: *geo* Márvány-tenger ~a statuo: márványszobor ~e pala: falféher; ~**i**, ~**umi**: *tr* *műv* márványoz vö. jaspí, vejni ~i kolonon: oszlopot márványoz ~ita papero: márványozott papír; ~**ejo**: márványműhely; ~**bloko**: márványtömb; ~**mino**: márványbánya; ~**tabulo**: márványtábla
marmot/o=*áll* mormota (Marmota) *stepa ~o: **ĉ**bobako
marmoz/o=*áll* egéropossum, marmosa (Marmosa)
marn/o=*ásv* márga *argila ~o: agyagmárga *kalka ~o: mészmárga; ~**i**: *tr* *agr* márgáz (termőföldet); ~**opetro**, ~**oŝtono**: *ásv* márgaközet
Marn/o=*geo* Marne
marod/i=*tr* *jog* lopkod (saját használatra mezőn, udvaron); ~**isto**: *jog* tyúkolvaj, piti tolvaj
Marok/o=*geo* pol Marokkó (MA)
maroken/o=szattyánbőr, marokkóbőr, maroken; ~**i**: *tr* szattyánozt, szattyánszerűen kikészít
maron/o=*gaszt* gesztenye, maróni; ~**aĵo**: *gaszt* gesztenyeétel ~aĵo kun kirlita kremó: gesztenyepüré habbal; ~**ujo**, ~**arbo**: *növ* szelídgesztenyefa, nemesgesztenyefa (Castanea sativa)
maronit/o=*kr* *fn* maronita, maronita kereszteny; ~**a**: *kr* *mn* maronita
marot/o=kedvenc téma, vesszőparipa
Mars/o=**1.** *mit* Mars vö. Areso; **2.** *csill* Mars; ~**ano**: marslakó; ~**ema**: marcona, harcias; ~**o-kampo**: **1.** *tört* *kat* Mars-mező; **2.** *kat* katonai gyakorlóter
Marsejl/o=*geo* Marseille
Marseljez/o=*zene* Marseillaise
marsk/o=*geo* mars, tenger melléki lágvidék
marsupi/o=*áll* erszény
marŝ/i=**1.** *ntr* menetel, masíroz *~i tiraljore: *kat* csatárláncba fejlődik *skoltoj kaj soldatoj ~is parade: cserkészek és katonák meneteltek díszmenetben; **2.** *ntr* jár, gyalogol *ni ~u iom: járjunk egyet; ~**!:** indulj!, mars!; ~**o**: **1.** *kat* menet, menetelés, masírozás; **2.** gyalogolás, gyalogjárás *je duontaga ~o: fél napi járásra; **3.** *zene* induló, mars *funebra ~o: gyászinduló *Radetzky~o de Strauss: Strauss Radetzky-

indulója *venka ~o: győzelmi induló; **4. sp** gyaloglás; ~**ado**: menetelés, masírozás, gyaloglás; **el~i**: *ntr* kivonul, kimasíroz *nia regimento el~is el la kazerno: ezredünk kimasírozott a laktanyából; **en~i**: *tr/ntr* bemenetel, bemasíroz *la germanoj en~is en Aŭstrian, ne renkontante reziston: a németek ellenállás nélkül bemasíroztak Ausztriába; **preter~i**: *tr/ntr* elmasíroz v. elvonul vmi v. vki mellett (preter v. n) *la trupoj preter~is Napoleonon: a csapatok elvonultak Napóleon előtt; ~**aparato**: *gysz* járószekély; ~**bataliono**: *kat* menetzászlóalj; ~**formacio**: *kat* menetalakzat; ~**kolono**: *kat* menetoszlop; ~**ordono**: *kat* menetparancs

Upezmarŝi

marŝal/o=1. tört lovászmester *szin* stalmastro; **2. kat** tábornagy, marsall; ~**aj Insuloj**: *geo pol* Marshall-szigetek (MH); ~**bastono**: *kat* marsallbot

mart/o=március *la 15an de ~o: március 15-én

Mart/a=Márta

martagon/o=*növ* turbánliliom (Lilium martagon)

martel/o=1. kalapács *esti inter amboso kaj ~o: két tűz közé szorult *ligna ~o: fakalapács; **2. anat** kalapácscsont, malleolus *szin* maleo 3; **3. sp** kalapács; ~i: **1. tr** kalapál, kalapácsol *~as al li en la kapo: zakatol a feje *~i plata: laposra kalapál; **2. tr** *átv* erősen üt, ver *la artilerio ~is la malamikon: a tüzérség erős tűz alatt tartotta az ellenséget; **3. tr** *átv* erősen hangsúlyoz *li ~is ĉiun vorton: erősen megnyomott minden szót *li ~is la regulon al ni en la kapojn: a szabályt jól beleverte a fejünkbe; ~**ado**: kalapácsolás; ~**ego**: pöröly; **en~i**: **1. tr** bekalapál; **2. tr** *átv* fejébe ver; ~**bato**: kalapácsütés; ~**beko**: kalapácsorr; ~**borilo**: *tech* kalapácsfűrő vő. batborilo; ~**faco**: kalapács ütőfelülete; ~**ĵeto**: *sp* kalapácsvetés; ~**ĵetisto**: *sp* kalapácsvető; ~**kapo**: kalapácsfej; ~**maŝino**: *tech* gőzkalapács, légkalapács

Ufalmartelego, fridmarteli

Marten/o=Márton

martes/o=1. áll Martes; **2. áll** nyuszt (M. martes)

martingal/o=1. segédzsár, segédgyeplő, martingale (ló fejtartását szabályozó szíj); **2. hajó** bukdálókötél, orrárbóc-merevítőkötél; **3. játé** martingale, tétkettőző játék; **4. mat** martingál; ~**stego**: hajó bukdálófa

martini/o=*gasz* Martini

Martinik/o=*geo pol* Martinique (FR)

martir/o=1. kr vértanú, mártír; **2. átv** mártír *~oj de la liberbatalo: a szabadságharc mártírai; ~**eco**: kr vértanúság, mártírság; ~**igi**: **1. tr** kr vértanúhalálba küld; **2. tr** *átv* halálra kínozt, halálra gyötört; ~**igo**: kr mártírhalál, mártírság; ~**libro**: kr martirológium, mártírok jegyzéke

marubi/o=*növ* pemetefű (Marrubium)

Marvar/o=*geo* Márvár; ~**a**: *mn nyt* márvári, mevari, rádzsasztáni (mwr); ~**ano**: *fn* márvári

mas/o=1. tömeg, rakás, halmaz, massa (>anyag) *morta ~o: holt tömeg *sabla ~o: homokhalom *senforma ~o: alakatlan tömeg; **2. műv** tömeg *proporcio de ~oj: tömegarány; **3. fiz** tömeg *krita ~o: kritikus tömeg *reduktita ~o: redukált tömeg *relativa ~o: relatív tömeg *seka ~o: száraztömeg *specifa ~o: fajlagos tömeg *volumena ~o: sűrűség; **4. vill** test, föld; **5. gazd** tömeg, csődtömeg, hagyatéki vagyontömeg; **al~igi**: *tr* vill testel; **bio~o**: öko biomassza; **kontraŭ~o**: *tech* ellensúly, ellentömeg; **mem~o**: *fiz tech* saját tömeg, önsúly; **unu~e**: egy tömbben, egy tömegben; ~**framo**: vill testelés, készülékház; ~**ocentro**: *fiz* tömegközpont, súlypont; ~**procento**: tömegszázalék, tömegarány; ~**punkto**: tömegdefektus, tömeghiány; ~**nombro**: *fiz* tömegszám; ~**punkto**: *fiz* tömegdefektus; ~**spektrografo**: *fiz* tömegspektrográf

Uaermaso, akvomaso, atommaso, gismaso, molekulmaso, restmaso, vitromaso

Masaĉusec/o=*geo pol* Massachusetts (US)

masaĝ/o=massázás, masszírozás, gyúrás; ~i: *tr* masszíroz, gyúr; ~**isto**: gyűrő, masször; ~**istino**: női gyűrő, masszöz, masszírozónő

U piedmasaĝo

masaj/o=*fn* maszai; ~**a**: *mn nyt* maszai (mas)

masakr/i=*tr* lemészárol, vérfürdőt rendez *centmiloj da indianoj estis ~itaj: több százmillió indiánt mészároltak le *la batalo fariĝis nura ~o: a csata merő vérfürdővé vált; ~o: tömegmészárlás, vérfürdő

maser/o=*fiz* mézer (mikrohullámú erősítés sugárgerjesztett emisszióval)

Maseru/o=*geo* Maseru *~o estas la ĉefurbo de Lesoto: Maseru Leshoto fővárosa

maseter/o=*anat* rágóizom, masseter

Masili/o=*tört geo* Massalia vő. Marsejlo

masiv/a=tömbör, masszív, zömök *~a homo: zömök ember *~a radbendo: tömör gumiabroncs *ringo el ~a oro: tömör aranygyűrű; ~o: **1.** tömb, tömbszerű tömeg *fore vidigas la ~o de la nova loĝkvartalo: a távolban látszik az új lakótelep tömbje; **2. geo** hegytömb, masszívum

*la ~o de la Vogejoj: a Vogézek tömbje; ~**korpa**: zömök, tömzsi

mask/o=1. álarc, maszk; **2.** védőmaszk *subakva ~o: bűvárszemüveg *velda ~o: hegesztőpajzs; **3.** halotti maszk, arcról készült lenyomat; **4. kat** álca; **5. átv** álca *sub la ~o de bona onklo: jó bácsi álarcában; **6. fot** ip takarófilia, maszk; **7. inf** maszk; ~i: **1. tr** álcáz, maszkíroz; **2. tr** *kat* álcáz *szin* kamuflí 1; **3. tr** *átv* álcáz, maszkíroz, álarc mögé rejt *li ~as sian fiintoncen per rideto: mosoly mögé rejt rossz szándékát; **duon~o**: félmaszk; **sen~e**: álarc v. maszk nélkül, nyíltan

sen~igi: **1. tr** leveszi az álarcát *post la ~obalo li sen~igis sin: az álarcosbál után levette az álarcát; **2. tr** *átv* leleplez, lerántja vkiről v. vmiről (n) a leplet *sen~igi la perfidulojn: leleplezi az árulókat; ~**obalo**: álarcosbál, maszkbál; ~**ovesti**: *tr* álruhába öltöztet *szin* vestmaski *li ~ovestis sin: álruhába öltözött

U mortomasko, skermomasko, spirmasko, vestmaski

Maskaren/oj=*geo* Mascarenhas-szigetcsoport

maskaret/o=*geo* dagályhullám

Maskat/o=*geo* Maszkat *~o estas la ĉefurbo de Omano: Maszkat Omán fővárosa

maskerad/o=álarcosbál, álarcos mulatság, maskarádé

maski/o=*biol* him, kan, himnemű egyed vő. femalo; ~**a**: *mn biol* him, kan, himnemű vő. femala

Masoh/o=*pszi* (Leopold von) Sacher-Masoch; ~**ismo**: *pszi* mazochizmus; ~**isto**: *fn pszi* mazochista

mason/i=*tr* ép épít, emel, falaz *~i domon: házat épít *~i muron: falat emel *~ita kelo: épített pince; ~**aĵo**: ép falazat, építmény *la ~aĵo de la domo jam pretas: már készen van a ház falazata; ~**isto**: ép kőműves; **help~isto**: ép kőművessegéd, culáger; **plen~i**: *tr* ép befalaz *plen~itaj embrazuroj: befalazott épületnyílások; **sub~i**: **1. tr** ép aláfalaz, falat épít vmi alá (n); **2. tr** *átv* megalapoz; ~**fermi**: *tr* befalaz *szin* plenmasoni *~fermi aperturon: nyílást befalaz

masor/o=*vall* tud maszóra; ~**isto**: *vall* masszoréta

masť/o=1. hajó árbóc *dupeca ~o: kétrészes árbóc *meza ~o: középarbóc *tria malsupra ~o: fartörzs, farárboctörzs *unua malsupra ~o: előtörzs, előárboctörzs *unua ~o: előárbóc *szin* antaŭmasto, frontmasto; **2. tech** pózna, oszlop, tartó; ~**aro**: árbócozat, árbócok; ~**isto**: hajó árbócmester; ~**izi**: *tr* hajó felárbocoz, árbócokkal felszerel; **antaŭ~o**, **front~o**: a) hajó előárbóc (ha egyrészes) b) előtörzs, előárboctörzs (ha többrészes); **antaŭ~aro**, **front~aro**: hajó előárbóc (ha többrészes); **ĉef~o**, **grand~o**: a) hajó főárbóc, nagyárbóc (ha egyrészes) b) főtörzs, főárboctörzs (ha többrészes); **ĉef~aro**, **grand~aro**: hajó főárbóc, nagyárbóc (ha többrészes); **post~o**, **kruc~o**: a) hajó farárbóc, tatárbóc, hátsó árbóc, keresztárbóc (ha egyrészes) b) fartörzs, tatárboctörzs (ha többrészes); **post~aro**: hajó farárbóc, tatárbóc, hátsó árbóc (ha többrészes); **sen~igi**: *tr* hajó leárbocoz, leszereli az árbócait; **unu~ulo**: hajó egyárbochos vitorlás hajó *szin* unumasta velŝipo *unu~ kaj duon~ulo: másfélárbochos vitorlás hajó; **du~ulo**: hajó kétárbochos vitorlás hajó *szin* dumasta velŝipo; **tri~ulo**: hajó háromárbochos vitorlás hajó *szin* trimasta velŝipo *plenrigita tri~ulo: teljes vitorlázatú háromárbochos vitorlás hajó; **kvar~ulo**: hajó négyárbochos vitorlás hajó *szin* kvarmasta velŝipo; **kvin~ulo**: hajó ötárbochos vitorlás hajó *szin* kvinmasta velŝipo; ~**okorbo**: hajó árbóckosár

Ubrammasto, kargomasto, reĝmasto, signalmasto, skunmasto, topmasto

masť/o=*ál* masztiff

mastif/o=1. masztif (gyanta); **2.** gitt, kitt, ablakragasz; **3.** gyantaragasztó, ragasztóméztga; ~i: **1. tr** gittel; **2. tr** gyantával ragaszt; ~**arbo**: Őlentisko

mastodont/o=*ősl* masztodon (Mastodon)

mastoid/o=*anat* csecsnnyúlvány, processus mastoideus; ~**ito**: *orv* csecsnnyúlvány gyulladása, mastoiditis

masť/o=1. gazda, házigazda, birtokgazda *esti ~o en sia domo: úr a saját házában *havaĵo sen ~o: gazdátlan jószág *la ~o de la hundo: a kutya gazdája *~o elbabilis, gastoj ne silentos Z: *közm* amit kifecseg a gazda, hírtét viszi a vendég *~o en vojo, servantoj en ĝojo Z: *közm* ha nincs otthon a macska, cincognak az egerek; **2.** vendéglős, kocsmáros, fogadós *plena sako ĉiun ~on al vi klinos Z: *közm* kinek pénze van, mindene van; **3.** vezető, irányító, mester, művezető; **4. növ** gazdanövény *szin* nutroplanto; **5. áll** gazdaállat; ~i: *tr* ural, irányít, vezet *li malbone ~is siajn bienojn: rossz gazdája volt a birtokainak *~i la lingvon: jól beszéli a nyelvet *~i sin: erőt vesz magán, uralkodik magán *Romo ~is multajn gentojn: Róma sok népet uralt; ~**aĵo**: Őmastrumajo; ~**emo**: parancsolgató, atyáskodó, uralkodni vágyó, gazdatermészetű; ~**ino**: gazdaasszony *la ~ino de la vesperamuzo: az estély gazdaasszonya *la ~ino tenis kvin bovinon: a gazdaasszony öt tehenet tartott *rol' de virino – bona ~ino Z: *közm* asszonynak otthon a helye;

~umi: **1.** *tr/ntr* házat vezet *mia edzino ne havas laboron, hejme ŝi ~umas: feleségemnek nincs munkája, a házat vezeti; **2.** *tr/ntr* *gazd* gazdálkodik, sáfárkodik *la ŝtato ne ĉiam bone ~umas: az állam nem mindig jól gazdálkodik *li bone ~umas siajn havaĵojn: jól gazdálkodik a javaival; ~umo: **1.** háztartás *szin* dommastrumo; **2.** *gazd* gazdálkodás; **3.** *gazd* gazdaság *szin* mastrumajo *ĉirkaŭdoma ~umo: háztáji gazdaság; ~uma: **1.** háztartási, gazdálkodási *szin* dommastruma *selektiva kolekto de la dom~uma rubaĵo: a háztartási hulladék szelektív gyűjtése; **2.** *gazd* gazdálkodási, gazdasági *~uma meĥanismo: gazdasági mechanizmus *~uma sistemo: a) *gazd* gazdálkodási rendszer b) *inf* operációs rendszer *szin* operaciumo; ~umilo: **1.** *gazd* gazdálkodási eszköz; **2.** *inf* operációs rendszer *szin* mastruma sistemo, operaciumo; ~umado: **1.** házvezetés *szin* dommastrumado; **2.** *gazd* gazdálkodás *~umado per laborfortoj: munkaerő-gazdálkodás *~umado per resursoj: erőforrás-gazdálkodás *~umado per homaj resursoj: humán erőforrás-menedzsment, emberierőforrás-gazdálkodás *ŝtata ~umado: államháztartás; ~umaĵo: **1.** háztartás *szin* mastrumo l; **2.** *gazd* gazdaság *szin* mastrum 3; ~umanto: *fn* *gazd* gazdálkodó; ~umejo: telep, telephely *kampa ~umejo: majorság; ~umisto: *gazd* gazdatiszt, sáfár; ~umistino: bejárónő; *ge~oj*: gazdák, gazda és gazdaasszony; **mem~ado**: *pol* öngazgatás *szin* memregado 2; **mem~umado**: *gazd* saját gazdálkodás; **sen~a**: gazdátlan *sen~a domo: gazdátlan ház; **sen~aĵo**: bitang jószág, gazdátlan tárgy; **sub~o**: csoportvezető, műszakvezető; ~ostriko: *gazd* *pol* munkáskizárás, gyárbezárás, lock out *szin* lokaŭto; ~umaparato: *gazd* gazdálkodó szervezet Űakvomastrumado, bienmastrumado, dommastrumado, dommastrino, drinkejmastrumado, enhav~mastrumado, feŭdmastrumado, galermastrumado, hotelmastrumado, kastelmastrumado, kvartirmastrumado, laktomastrumado, loĝimastrumado, naĝomastrumado **Mastriht**/o=geo Maastricht *ene de la ~aj limoj: a maastrichti határokon belül *Traktato de ~o: *pol* Maastrichti szerződés **masturb**/i=tr maszturbál *~i sin: önkielégítést végez, onanizál *szin* onani; ~o, ~ado: maszturbálás *reciproka ~ado: kölcsönös kielégítés, egymás maszturbálása; **mem~ado**, **sin~ado**: önkielégítés *szin* onanismo **masuri**/o=kém ex mazurium ➤teknecio **maŝ**/o=1. *tex* szem, csomó, hurok *inversa ~o: fordított szem *rekta ~o: sima szem *preterlasi ~ojn: fogyaszt; **2.** *tex* lyuk, szem *tra la ~oj de la reto la fiŝetoj elnaĝis: a háló szeméin kiűztak a kis halak; **3.** hurok *streĉi la ~on: meghúzza a hurkot; **4.** *vill* hurok; ~aro: hálózati *~aro de rezistantoj: ellenállói hálózati *~aro de spiono: kémhálózati; **dis~igi**: *tr* *tex* felfejt, szétfejt, felbont, szétbont *dis~igi malnovan puloveron: régi pulóvert szétfejt; **dis~igi**: *ntr* *tex* felfeslik, felfut (pl. harisnya); **nedis~iĝa**: szembiztos (pl. harisnya); ~amplifio: *vill* hurokerősítés; ~kaptilo: hurok, tör (>vadászati) *szin* kaptomaŝo; ~kiraso, ~kuto: *kat* tört sodronypáncél, sodronying, ingvért, dróting *szin* fermaŝa kuto; ~nombro: *tex* hurokszám, szemek száma; ~tenilo: *tex* szemtartó Űkaptomaŝo **maŝin**/o=1. *tech* gép *agrikulturaj ~oj: mezőgazdasági gépek *aŭtomatizita ~o: automatizált gép *industriaj ~oj: ipari gépek *peza ~o: nehézgép *produktada ~o: termelő gép; **2.** *vill* gép *energioproduktadaj ~oj: energiatermelő gépek *kaĝa indukta ~o: kalitkás forgórészű gép *komutila ~o: kommutátoros gép *kontinukurenta ~o: egyenáramú gép *memekscita ~o: saját gerjesztésű gép *nesinkrona ~o: aszinkron gép; **3.** *átv* gép, gépezet *la ~o de la burokratismo: a bürokrácia gépezete *virtuala ~o: *inf* virtuális gép *voĉdona ~o: *pol* *pej* szavazógép; ~a: gépi, gép~ *~a fabrikado: gépi gyártás; ~e: **1.** géppel *~e skribita teksto: géppel írt szöveg; **2.** gépiesen *agi ~e: gépiesen cselekszik *mensogi ~e: folyékonyan hazudik; ~aro: *tech* gépcsoport, géppálmány; ~eĵo: *tech* gépház, gépterem; ~estro: *hajó* műszaki tiszt; ~ismo: *ip* gépesítés; ~isto: **1.** *tech* gépész, masinista; **2.** gépmester (>színház); ~difekto: *tech* géphiba; ~elemento: *tech* gépelem; ~fabriko, ~farejo: *tech* *ip* gépgyár; ~framo: *tech* gépváz; ~industrio: *tech* *ip* gépipar; ~inĝeniero: *tech* gépészmérnök; ~kodo: *inf* gépi kód, gépi nyelv *simbola ~kodo: assembler nyelv, assembly nyelv *szin* asembla lingvo; ~kompostado: *knv* gépszedés, gépi szedés; ~kompostisto: *knv* gépszedő; ~konstruado: *tech* *ip* gépgyártás; ~lingvo: *inf* gépnyelv; ~muntisto: *tech* géplakatos, gépszerelő; ~ĉambro: *tech* gépterem, gépház; ~pafillo: *kat* géppuska *szin* mitralo; ~peco: *tech* gépalkatrész; ~produktisto: *tech* *ip* gépgyártó; ~skribi: *tr* gépel, géppel ír, gépir *szin* daktilografi, tajpi; ~skribisto: gépiró; ~skribistino: gépirónő Űbalamaŝino, bormaŝino, buŝmaŝino, dragmaŝino, draŝmaŝino, ekscitmaŝino, espresmaŝino, flugmaŝino, falcmaŝino, fosmaŝino, frezmaŝino, ilmaŝino, kafaŝino, kalkulmaŝino, kardomaŝino, knedmaŝino, kontormaŝino, kudromaŝino, kultivmaŝino, labormaŝino, lavmaŝino, lesivmaŝino, levmaŝino, magnetmaŝino, martelmaŝino,

militmáŝinaro, premmaŝino, presmaŝino, serĉmaŝino, sieĝmaŝino, skribmaŝino, stebmaŝino, ŝpinmaŝino, tajpmaŝino, tekmaŝino, temaŝino, tempomaŝino, tondomaŝino, tornmaŝino, trikmaŝino, vapormaŝino, varmaŝino, vazlavmaŝino, veldmaŝino **mat**/o=gyékény(szőnyeg), lábszőnyeg, vesszőfonat *neceseja ~o: vécészőnyeg Űbanmato, bastomato, kolizimato, musmato, saltomato, sorbomato, ŝtopmato, ŝumato **mat**/o²=matt (>sakk) *esti ~a: *átv* kész, odavan, vége van *meti en ~on: mattot ad *szin* matigi; ~!: matt!; ~i: *ntr* mattban van; ~igi: *tr* mattot, mattot ad neki (n); ~problemo: mattfeladvány Űŝakmat! **matador**/o=1. matador, *fn* bikaölő (>bikaviadal); **2.** *átv* kiválóság, nagyság, nagyágyú *la ~oj de la financo: pénzügyi kiválóságok **matĉ**/o=sp mérkőzés, meccs, játék *selekti ~o: selejtező mérkőzés; ~estro: *sp* játékvezető; **sol~o**: *sp* egyéni mérkőzés Űboksmaĉo, futbalmatĉo **mate**/o=1. *növ* maté ➤paragvajja ilekso; **2.** *gaszt* matétea, paraguayi tea; ~ujo: *növ* matécsérje (Ilex paraguariensis) *szin* paragvajja ilekso **Mate**/o²=1. Máté (utónév); **2.** *bibl* Máté evangéliuma **mater**/o=fn ndebele; ~a: *mn* nyt ndebele *norda ~a: északi ndebele (nd) *suda ~a: déli ndebele (nr) **matematik**/o=1. *mat* matematika; **2.** *isk* matematika *li ricevis malbonan noton en ~o: rossz jegyet kapott matematikából; ~a: *mat* matematikai *kun~a precizeco: matematikai pontossággal *~a certeco: matematikai bizonyosság *~a problema: matematikai feladvány; ~isto: *mat* matematikus *Internacia Asocio de Esperantistaj ~istoj: Eszperantista Matematikusok Nemzetközi Szövetsége **maten**/o=reggel, délelőtt *bonan ~on!: jó reggelt! *de ~o ĝis vespero: reggeltől estig; ~a: reggeli *~a horo estas plena de oro *Z: közm* ki korán kel, aranyat lel; reggeli időnek sok pénz a szájában; ~e: *hsz* reggel *veku min ~e je la oka: kelts fel reggel nyolckor; ~as: *ntr* reggel van, délelőtt van; ~iĝas: *ntr* hajnalodik, virrad *ankaŭ sen kokoj ~iĝas: *közm* eljön a hajnal, ha a kakas nem kukorékol is; ~ĉiu~e: reggelente, minden reggel; ~krepusko: hajnali szürkület; ~laŭdo: *kr* laudes, reggeli ájtatosság; ~manĝi: *tr* reggelizik; ~manĝo: *gaszt* reggeli; ~manĝeĵo: *fn* ép reggeliző; ~meso: *kr* hajnali mise; ~ruĝo: hajnalpír, pirkadat, virradat; ~stelo: *csill* hajnalcsillag Űfrumatene **materi**/o=fiz *fil* anyag *blanka ~o: ➤blanka substanco *filozofoj diverse difinas la ~on: a filozófusok különbözőképpen határozzák meg az anyagot *gasa, likva, solida ~o: gáz, folyékony, szilárd halmazállapotú anyag *griza ~o: ➤griza substanco *interstela ~o: *csill* csillagközi anyag *la leĝo pri la konservo de la ~o: az anyagmegmaradás törvénye *magneta ~o: mágneses anyag, magnetikum *malluma ~o: *csill* sötét anyag *stato de ~o: halmazállapot *viva ~o: élő anyag; ~a: *fiz* *fil* anyag~, anyagi, fizikai, materiális *la ~a strukturo de molekulo: a molekula anyagszerkezete *la ~aj principoj de mia filozofio: filozófiám anyagi elvei *~a punkto: tömegpont, anyagi pont; ~eco: anyagi mivolt, anyagi tulajdonság, anyagi természet *la ~eco de la animo: a lélek anyagi természete; ~iĝo: **1.** *fiz* anyagiassulás, anyaggá alakulás *la ~iĝo de fotono: foton anyaggá válása; **2.** *vall* megtestesülés, testet öltés *la ~iĝo de la anĝeloj: az angyalok testet öltése; ~ismo: *fil* materializmus *antikva ~ismo: antik materializmus *dialektika ~ismo: dialektikus materializmus *historia ~ismo: történelmi materializmus *meĥanika ~ismo de Dideroto: Diderot mechanikus materializmusa; ~isma: *mn* *fil* materialista, anyagelvű; ~isto: *fn* *fil* materialista; **anti~o**: *fiz* antianyag; **ne~a**: nem anyagi *ĉu la animo estas ne~a?: a lélek nem anyagi? Űartmaterio **materio**/o=1. anyag (amelyből vmi készül) *homa ~o: emberi anyag *kruda ~o: nyersanyag *malviva ~o: élettelen anyag *~o kun vitrofibroj: üvegszálaz anyag *milita ~o: *kat* hadianyag *nutraj ~oj: tápanyagok *ŝtofa ~o: szövetanyag; **2.** anyag (szellemi) *kolekti ~on por studi la temon: a téma tanulmányozásához anyagot gyűjt *~o por lia estonta romano: jövendő regényének anyaga *~o taŭga por meditado: elmélkedésre alkalmas anyag; ~a: **1.** anyag~, anyagi *~a difekto: anyaghiba *~a stoko: anyagkészlet; **2.** *átv* *gazd* anyagi, materiális *disponi pri ~aj rimedoj: rendelkezik anyagi eszközökkel *~a profito: anyagi haszon *~a sendependeco: anyagi függetlenség *~aj zorgoj: anyagi gondok *miaj ~aj ebloj estas limigitaj: anyagi lehetőségeim korlátozottak *subteni ~e: anyagilag támogat; ~ismo: **1.** anyagiasság; **2.** *fil* ne materializmus ➤materiismo; ~eca, ~isma: anyagiasság; ~eciĝo, ~ismiĝo: elanyagiasodás; ~isto: anyagi ember; **bio~o**: *biol* *ip* bioanyag; ~prizorgisto: *ip* anyagbeszerző Űbrulmaterio, fontmaterio, hejtmaterio, helpmaterio,

instrumaterialo, konstrumaterialo, krudmaterialo, pakmaterialo, sonmaterialo, teksmaterialo, vidmaterialo
Matias/o=Mátyás *reĝo ~o: Mátyás király; Maĉjo: Matyi
Matild/o=Matild (utónév)
matine/o=film nappali előadás, matiné (>mozi)
matiol/o=növ viola (Matthiola) *blankhara ~o: viola, kerti v. nyári v. szagos viola (M. incana) *szin* levkojo
Matogros/o=1. *geo* Mato Grosso; 2. *geo pol* Mato Grosso (BR) *Suda ~o: *geo pol* Mato Grosso do Sul (BR)
matrac/o=matrac, ágyszák *gimnastika ~o: *sp* tornaszőnyeg *pneŭmata ~o: gumimatracs; ~isto: matrackészítő; **sub-o**: ágybetét *dratreto sub-o: sodronybetét
 Ūaeratraco
matras/o=kém ex lepárlóedény ☉alambiko
matriark/a=jog anyajogú, matriarchális vö. patriarka *~a reĝimo: anyajogú társadalmi rend; ~eco: jog anyagi jogúság, matriarchátus
matric/o=1. *tech* minta, matrica, süllyeszték (>öntés, verés, sajtolás) *~o por aŭtoplato: kocsilemez-sajtolóminta *~o por monero: érme verőminta; 2. *knjv* betűminta, anyaminta, matrica; 3. *knjv* papírmatrix; 4. *mat inf* mátrix *(n,p)~o: n x p méretű mátrix *hermita ~o: hermitikus mátrix *jakobia ~o: Jacobi-mátrix *kontraüsimetria ~o: antiszimmetrikus mátrix *~o de vektora homomorfio: vektor-homomorfizmus mátrixa *negativa ~o: negatív mátrix *regula ~o: invertálható mátrix, reguláris mátrix *rubanda ~o: szalagmátrix *simetria ~o: szimmetrikus mátrix; 5.a ex ☉gango 2; 5.b *ásv* kötőanyag, alapanyag; ~oportilo: *tech* matricatartó (>fog)
 Ūbitmatrico, najbarmatrico, nulmatrico, unuomatrico
matrikari/o=növ székfű (Matricaria)
matrikul/o=1. anyakönyv, törzskönyv, matrikula; 2. anyakönyvi kivonat *szin* matrikula eltri; ~i, **en-igi**: *tr* anyakönyvez, törzskönyvez, anyakönyvbe bejegyez
matrjoŝk/o=matrjoska
matron/o=1. *tört* matrona; 2. *átv* matróna (tisztos hölgy)
matros/o=hajó matróz
matur/a=1. *biol* érett, felnőtt *~a aĝo: érett kor *~a bovo: felnőtt marha *~a frukto: érett gyümölcs; 2. *átv* érett, kiérlelt *~a decido: kiérlelt döntés *via plano iĝis ~a por realigi: a tervet megéretté a megvalósításra; 3. *gazd* lejárt, esedékes *~atrato: lejárt váltó; ~eco: 1. *biol* érettség *la piroj ankoraŭ ne atingis sian ~econ: a körte még nem érte el az érettséget; 2. *gazd* lejárt, esedékesség; ~igi: *tr* érlel; ~iĝi: 1. *ntr* *biol* megéri; 2. *ntr* *gazd* esedékessé válik, lejár *la bilo ~iĝis: a váltó lejárt; ~ulo: érett ember; **ne-a**: *biol* éretlen; **tro-a**: *biol* túlérlett; ~aĝa: nagykorú, felnőtt *szin* adolta; ~ekzamenoto: *isk* érettségi vizsga *szin* abiturienta ekzameno; ~ekzamenoto: *fn* *isk* érettségiző
 Ūfrumatura, lernejmatura, malfrumaturiga, prematura, seksmatura
matutin/o=kr matutinum, hajnali zsoltosma
maŭr/o=fn mór, szerencsén *la ~o faris sian devon, li povas foriri: *közm* a mór megtette kötelességét, a mór mehet; ~a: *mn* mór *~a arto: *műv* mór művészet; (M)~ujo, (M)~io, (M)~lando: *tört* Mauretania
Maŭric/o=Móric, Mór (utónév); Maŭĉjo: Mórcka
Maŭrici/o=1. *geo* Mauritius (sziget); 2. *geo pol* Mauritius (MU)
Maŭritani/o=geo pol Mauritánia (MR)
Maŭzole/o=ép *tört* Mauszsoleion; ~o: ép mauzóleum
mav/a=ritk rossz *szin* malbona
mazma/o=áll nyársas szarvas (Mazama) *szin* lancocervo
Mazda/o=vall (Ahura) Mazdá, Ormuzd; ~ano: vall Mazda-hívó; ~ismo: vall mazdaizmus
Mazep/o=tört (Ivan Sztjepanovics) Mazeppa
Mazovi/o=geo Mazovia *~a Provinco: *geo pol* Mazoviai vajdaság (PL)
Mazuri/o=geo Mazúria *Varmia-(M)~a Provinco: *geo pol* Varmia-Mazúriai vajdaság (PL)
mazurk/o=zene mazurka (zene és tánc)
mazut/o=kém fűtőolaj, pakura, mazut
Mbaban/o=geo Mbabane *~o estas la ĉefurbo de Svazilando: Mbabane Sváziföld fővárosa
meandr/o=kanyargók, kanyargós szakasz; ~a: kanyargós; ~i: *ntr* kanyarog
meat/o=anat járat, meatus *akustika ~o: hallójárat, meatus acusticus *ekstera akustika ~o: külső hallójárat, meatus acusticus externus
mebl/o=bútor *ŝtaltuba ~o: csővázás bútor; ~i: *tr* bebútoroz *~ita ĉambro: bútorozott szoba; ~aro: 1. bútorzat, berendezés; 2. melléklet (sírban, megkutatott rétegben); ~isto: bútorasztalos vö. lignaĵisto; **sen-igi**: *tr* kiűrit (>bútorozat) *sen~igitaj ĉambroj: kiűritett szobák; ~oaŭto: *jm* bútorzállító gépkocsi; ~oĉarego: *jm* bútorzállító kocsi, bútorkocsi; ~ociraĵo: *fn* bútorfényező; ~odeponejo: bútorraktár; ~ofaristo: ☉meblisto; ~otenejo: bútorraktár; ~ovendejo: bútorbolt,

bútorüzlet
 Ūartmeblisto, angulmeblo, karcmerblo, kontormeblo, kusenmeblo, letermeblo, orgenmeblajo, sidmeblo, telermeblo
Mecenas/o=tört ir (Caius Cilnius) Maecenas
mecenat/o=műv ir tud mecénás, műpártoló; ~eco: műv ir tud mecénásság, műpártolás
meĉ/o=1. kanóc, lámpabél, mécsbél, gyertyabél; 2. *kat* gyújtózsínór *szin* brulŝnuro; 3. *gysz* drén; ~aĵo: 1. tapló *szin* tindro; 2. viaszkos lámpabél, ősszecsavart pincegyertya; ~ujo: mécs, mécses; ~fusilo, ~pafilo: *kat* kanócos puska, kanócpuska, muskéta; ~tondilo: gyertyaolló, koppantó
med/o=gaszt mézsör, méhsör, márc *szin* mielakvo
med/o=²=tört méd; (M)~ujo, (M)~io: *tört* geo Média
medal/o=érem, érdemérem, emlékérem, medália *fronto kaj dorso de ~o: érem előlapja és hátlapja *mirakla ~o: csodatévő érme; ~i: *tr* éremmel tüntet ki *~itaj veteranoj: éremmel kitüntetett veteránok
 Ūmeritmedalo
medalion/o=1. medalion (>ékszer); 2. *műv* medalion (kerek dombormű); ~isto: medalionkészítő
Medard/o=Medárd (utónév)
Mede/o=mit Méteia, Medea
medi/o=környezet, közeg, milió *ekstera kaj interna ~o: külső és belső környezet *familia ~o: családi környezet *~o por investado: *gazd* beruházási környezet *natura ~o: természeti környezet *politika ~o: politikai közeg *reakcia ~o: kém reakciós közeg *senviva ~o: élettelen környezet *socia ~o: társadalmi közeg *viva ~o: élő környezet; ~ologio: *oko* környezetkutatás, ökológus *szin* ekologo; ~o: *biol* környezet, környezetkutatás, ökológia *szin* ekologio; **hiper-o**: *inf* hiperközeg, hipermédia; **makro-o**: *oko* makromédia, makrokörnyezet; **mikro-o**: *oko* mikrokörnyezet, mikromédia; **plur-o**: *inf* távk multimédia; **plur-a**: *mn* *inf* távk multimédiás, multimédia~; ~adekvata, ~okonvena: környezetbe illő, környezetnek megfelelő; ~nocaĵo, ~malutilaĵo: *oko* környezeti ártalom; ~oafabla, ~oindulga: *oko* környezetkímélő; ~oaktivulo: *oko* környezetvédő aktivista; ~obiologio: *oko* *biol* környezetbiológia; ~odetrua: *oko* környezetromboló; ~odetruo: *oko* környezetrombolás; ~oedukado: *oko* *isk* környezeti nevelés; ~oefiko: *oko* környezeti hatás; ~okonscia: *oko* környezettudatos; ~okonservado: *oko* környezetóvás, környezet megőrzése; ~okrizo: *oko* környezeti válság; ~krompago: *oko* környezetvédelmi termékdíj; ~okvalito: *oko* környezetminőség; ~omalpuriga, ~opolua: *oko* környezetszennyező; ~omalpurigo, ~opoluo: *oko* környezetszennyezés; ~omalpurigaĵo, ~opoluaĵo: *oko* környezetszennyező anyag; ~omalpuriganto, ~opoluanto: *fn* *oko* környezetszennyező; ~onormo: *oko* környezeti szabvány, környezeti norma; ~opolitiko: *oko* *pol* környezetpolitika; ~oproblemo: *oko* környezetprobléma; ~oprotekta: *mn* *oko* környezetvédelmi, környezetvédő; ~oprotekto: *oko* környezetvédelem; ~oprotektanto: *fn* *oko* környezetvédő; ~ouzado: *oko* környezethasználat; ~rendimento: *oko* környezeti beruházások hatásfoka
 Ūfakmedio, labormedio, kultivmedio, lingvomedio, loĝmedio, naturmedio, nutromedio, vivmedio
mediaci/o=jog *pol* közvetítés, mediáció, jószolgálat; ~anto: *jog* *pol* közvetítő, békeközvetítő, jószolgálati küldött
medial/o=nyt visszaható igenem, mediális igenem *szin* mediala voĉo; ~a: *nyt* visszaható, mediális *rompiĝi' estas ~a verbo: a 'törni' visszaható ige
mediano/o=1. *mat* súlyvonal; 2. *mat* statisztikai középérték, medián *szin* duilo; 3. *anat* középideg, medianus-ideg, nervus medianus
mediant/o=zene mediáns, középhang
mediastin/o=anat gátor, gátorüreg, mediastinum
mediat/o=ritk távk tömegtájékoztatási eszköz, média, médium *szin* amaskomunikilo
mediator/o=☉mediacianto
medicin/o=orv orvostan, gyógyászat, medicina *denta ~o: ☉odontologio *interna ~o: belgyógyászat *orienta ~o: keleti gyógyászat *sociala ~o: szociális orvostan, társadalombiztosítási orvostan *veterinara ~o: állatorvostan, állatorvos-tudomány; ~a: *orv* orvosi *~a konsulto: orvosi konzultáció *~a studento: *isk* orvostanhallgató, medikus *szin* medicinstudento *~a studentino: *isk* női orvostanhallgató, medika *szin* medicinstudentino *~a tekniko: *tech* orvostechnika *Universala Medicina Esperanto-Asocio; ~aĵo: *gysz* gyógyszer, medicina *szin* farmaciaĵo, kuracilo, medikamento; ~isto: *orv* orvos, gyógyszer *interna ~isto: belgyógyász; ~ŝranko: *gysz* gyógyszereszekrény *szin* medikamentoŝranko; ~direktoro: *orv* orvosigazgató; ~higieno: *oko* környezeti higiénia; ~studentino: *isk* *orv* orvostanhallgató; ~studentino: *isk* *orv* orvostanhallgató-nő, medika; ~teknikaĵoj: *gysz* orvostechnikai eszközök

Ujmedicino, labormedicino

Mediĉ/o=*tört* Medici *la Florenco de ~oj: a Mediciek Firenzéje
medikag/o=*növ* lucerna (Medicago) *kultiva ~o: **☉**luzerno *lupola ~o: komlós lucerna (M. lupulina) *szin* lupola trifolio *makula ~o: arab lucerna (M. arabica) *szin* makula trifolio *vila ~o: szűrös lucerna, merevszűrű lucerna (M. polymorpha) *szin* vila trifolio
medikament/o=*gysz* gyógyszer *szin* farmaciajo, kuracilo, medicinajo *antidepressia ~o: kedélyjavító orvosság, antidepresszáns *antifebra ~o, kontraüfebra ~o: lázcsillapító gyógyszer *digestiga ~o: emésztésegítő orvosság *kora ~o: szívgyógyszer *kvietiga ~o: *fn* nyugtató, nyugtatószer, csillapítószert *szin* kvietiga; ~i: *tr* orv gyógyszer; ~ado: *orv* gyógyszerezés; ~o^{sr}ranko: *gysz* gyógyszereszekrény *szin* medicin^{sr}ranko; ~rezysta: *orv* orvosságoknak ellenálló
Medin/o=*vall* geo Medina *~o estas sankta urbo por la islamanoj: Medina szent város az iszlámhívőknek

mediokr/a=*ritk* közepszerű

Mediolan/o=*tört* geo Mediolanum (Milánó)

medit/i=*ntr* elmélkedik, elgondolkodik, töpreng, meditál, elméláz *~i pri la senco de la vivo: töpreng az élet értelméről; ~o: elmélkedés, töprengés, meditálás *post minuta ~o li respondis: pillanatnyi töprengés után válaszolt; ~ema: töprengő természetű, merengő, málázgató, elgondolkodó; **pri-i**: *tr* elgondol, töpreng, gondolkodik vmin (n) *li pri~is sian sorton: elgondolkodott a sorsáról

Mediterrane/o=*geo* mediterránum, földközi-tengeri térség; ~a: mediterrán *~a Maro: Földközi-tenger *szin* Meza Maro

medium/o=*médium*; ~eco: médiumság, médiumi képesség

medol/o=**1.** *anat* velő, medulla *forsuĉi lian ~on: *átv* a vérét szívja *havi ~on en la ostoj: helyre legény, nem ijed meg a saját árnyékától *spina ~o: gerincagy, gerincvelő, csontvelő, medulla spinalis; **2.** *biol* szerv központi része; **3.** *növ* bél, bélszövet, szarbbél; ~ito: *orv* csontvelőgyulladás; **ĝis-a**: **1.** velőig ható, velőtrázó; **2.** *átv* igazi, vérbeli, meggyőződéses *szin* ĝisosta; **ĝis-e**: velejéig; ~ektomio: *orv* velő eltávolítása, medullectomia; ~opatio: *orv* velőbántalom, medulopathia; ~poezo: *biol* kém velőképződés, medullatio; ~osto: *gasz*t velős csont

Uostmedolo

Meduz/o=*mit* Medusza, Medusa; ~o: *áll* medúza *brul~o: **☉**cianeó

meĉif/o=*áll* bűzösborz, szkunk (Mephitis); ~felo: szkunksz (bűzösborz irhája)

mega=előképző; mega~: **1.** *tud* mega~ (10⁶) **☉**megadino, megaherco, megaomo, megatuno, megavolto; **2.** *inf* mega~ **☉**megabajto, megabitoko

megafon/o=*tech* hangosbemondó, hangosbeszélő, megafon

Megalaj/o=*geo* pol Meghalaya (IN)

megalit/o=*ép* *tört* megalit vö. dolmeno, kromleho, menhiro; ~a: *ép* *tört* megalitikus *~aj monumentoj de Karnako: Karnak megalitikus emlékművei

megalo=előképző; megal~: *orv* *pszi* megal~ (túl nagy, megnagyobbodott) **☉**megalohepato, megalokojlo, megalomanio, megalosauro

megalopol/o=*geo* megalopolisz (nagyvárosok halmaza)

megateri/o=*ős* Megatherium

Meger/o=*mit* Megaira, Megéra; ~o: *pej* megéra, gonosz asszony, boszorkány, fúria

megom/o=**☉**megaomo; ~metro: *vill* ohmmérő, megohmmérő

megar/o=*me*hari, gyorsteve *szin* kurdromedaro; ~isto: *kat* meharista, tevésosztag katonája

mekanik/o=**1.** *fiz* mechanika, erőtan *aplikata ~o: alkalmazott mechanika, géptan *szin* mehaniko **2** *kvantuma statistika ~o: kvantumstatistikai mechanika *neŭtona mekaniko: newtoni mechanika *preciza ~o: finommechanika *relativisma ~o: relativisztikus mechanika *statistika ~o: statisztikus mechanika; **2.** *tech* géptan; **3.** *zene* mechanika *~o de piano: zongora mechanikája; ~a: **1.** *tech* mechanikai *~a leĝo: mechanikai törvény; **2.** gépi, gépíes, mechanikus *li faris ~an geston: gépíes mozdulatot tett *~a fabrikado: gépi gyártás; ~aĵo: *tech* mechanizmus, gépezet, gépi szerkezet; ~ismo: *fil* mechanizmus, mechanisztikus világgép; ~isto: *tech* gépész, géplakatos; **hidro~o**: *fiz* áramlástan, hidromechanika; **tele~o**: *táv* *tech* telemechanika; ~oterapio: *orv* mechanoterápia

Uelektromehaniko, fluidomehaniko, grundomehaniko, kvantummehaniko, ondomehaniko, precizmekhanikisto

mekatronik/o=*eltr* *tech* mechatronika

mekanismo/o=**1.** *tech* szerkezet, gépezet, mechanizmus *transmisia ~o: erőátviteli szerkezet; **2.** *átv* mechanizmus, működésmód *la ~o de la digestado: *biol* az emésztés mechanizmusa *la ~o de la lingvo: a nyelv működésmódja *merkata ~o: *gazd* piaci mechanizmus; **3.** *zene* gépíes

v. technikai előadásmód

Ukrizomehanismo, pendolmekhanismo, tirmekhanismo

mekhanist/o=**☉**mekhanikisto

mekhaniz/i=*tr* *tech* gépíesít

mekhanograf/o=*inf* lyukkártyás v. lyukszalagos adatfeldolgozó, mechanográfus; ~io: *inf* lyukkártyás v. lyukszalagos adatfeldolgozás, mechanográfia

mekhanoterapi/o=**☉**mekhanikoterapio

Mekhen/o=*geo* Mechelen *~a punto: mecheleni csipke

Mejbom/o=*orv* Meibomius *~a glando: *anat* Mejbom-mirigy, glandula tarsales *szin* tarza glando; ~ito: *orv* Mejbom-migyigyek gyulladása, blepharadenitis

mejlo/o=*geo* mérföld *angla ~o: angol mérföld, mile (1609,3 m) *franca ~o: francia mérföld, lieu (4552 m) *germana ~o: német mérföld, Meile (7500 m) *hungara ~o: magyar mérföld (853,6 m) *internacia ~o: nemzetközi mérföld (1609,3) *mara ~o: tengeri mérföld; **sep~a**: hétmérföldes *li surmetis sep~ajn botojn: hétmérföldes csizmát húzott; ~olonga: *átv* is mérföldes (hosszúságú); ~ostono: *átv* is mérföldkő

Umarmejlo

mejzo/o=*biol* számcsökkenő sejtmegosztódás, meiózis

mejtneri/o=*kém* meitnerium (Mt)

mek/i=*ntr* mekeg

mekanik/o=**☉**mekhaniko

Mekk/o=*iszl* *geo* Mekka *~o estas la religia centro de islamo: Mekka az iszlám vallási központja

Meklenburg/o=*geo* Mecklenburg; ~o-Antaŭpomerio: *geo* pol Mecklenburg-Előpomeránia (DE)

Mekong/o=*geo* Mekong

mekoni/o=*anat* magzatszuok, embrionális bélsár, meconium

Meksik/o=*geo* pol Mexikó (MX); ~ano: *fn* mexikói; ~urbo: *geo* Mexikóváros *~urbo estas la ĉefurbo de ~o: Mexikóváros Mexikó fővárosa; ~io: *ex* **☉**Meksiko; **Nov-(M)~o**: *geo* pol Új-Mexikó (US) Montenegro Esperanto-Ligo, Muzika Esperanto-Ligo

mel/o=*áll* borz (Meles meles)

melafir/o=*ásv* melafir

melaleŭk/o=*növ* hangamirtusz (Melaleuca) *kvinripa ~o: niaouli (M. quinquenervia) *szin* naŭlo

melampir/o=*növ* csormolya (Melampyrum) *agra ~o: mezei csormolya (M. arvense) *szin* kampa bovintritiko

melan/o=összetételekben; ~o~: *biol* kém melanin~; ~oĉelo: *biol* kém melaninsejt; ~ismo: *orv* melanoderma, melanismus; ~emio: *orv* melaninvérűség, melanaemia; ~ino: *biol* kém melanin; ~omo: *orv* melanoma

Melanezi/o=*geo* Melanézia

melandri/o=**☉**sileno

Melani/o=Melánia (utónév)

melankoli/o=**1.** *pszi* kedélybetegség, búskomorság, melankólia *~o povas inklinigi al memmortigo: a melankólia öngyilkosságra hajlamosíthat; **2.** *ált* melabú, melankólia, elvágyódás; ~a: melankolikus, melabús, búskomor; ~ulo: *pszi* kedélybeteg

melas/o=melasz (>cukorgyártás)

melb/o=*gaszt* melba (>édesség)

Melburn/o=*geo* Melbourne

meldu/o=*növ* levélpénész *szin* foliŝimo, farunroso *falsa ~o: peronoszpóra *vera ~o: lisztharmat

meleagr/o=*áll* pulyka (Meleagris gallopavo) *szin* india koko *~o gluklas, gluklugluas, kriĉas: pulyka öblöget, hurukkol; ~aĵo: pulykaétel *rostita ~aĵo: pulykasült; ~ido: *áll* pipe; ~ino: *áll* pulykatojó; **vir~o**: *áll* pulykakakas

Meleagr/o=*mit* Meleagrosz, Meleager

meleagren/o=**☉**pinktado

melen/o=*orv* szurokszéklet, melaena

Melhiŭr/o=Menyhért (utónév)

meli/o=*növ* imafüzérfa (Melia)

Melil/o=Melilla *geo* pol (ES)

melilot/o=*növ* mézkeres, somkóró (Melilotus) *szin* spikotrifolio

melinit/o=*kat* kém melinit

melis/o=*növ* citromfű, melissza (Melissa); ~akvo: *gaszt* mézfűtea

melitokokoz/o=*orv* máltai láz, brucellózis, febris melitensis *szin* malta febro

melk/i=**1.** *tr* fej, megfej, lefej *li ~as sin: *átv* maszturbál *szin* masturbi sin *~i kaprinon: kecskét fej *~i kaproviron Z: bakot fej *~i la venenon de serpento: kígyó mérgét fej; **2.** *tr* *átv* fej, megfej (>haszon) *li estis senfine ~ebla bovino por ili: jól teljeső tehén volt számukra *li ~is el mi milionon da forintoj: egy millió forinttal megfejt *li volas ~i nin: fejőstehénnek néz bennünket; ~ado: fejtés; ~istino: fejtő; ~obovino:

áll fejőstehén; ~omašino: agr tech fejőgépj; ~oskabelo, ~otabureto: fejőszék

Melkicedek/o=bibl Melkisédek

melo/o=áll közönséges nünüke (Meloe proscarabeus)

melodi/o=1. zene dallam, melódia, kellemes hangzat *orelflata ~o: fülbemászó dallam; **2.** lejtés, dallam *la ~o de la frazo: a mondat lejtése; ~a: dallam~, dallamos, melodikus *Esperanto estas ~a lingvo: az eszperantó dallamos nyelv *~a flanko de akordiono: tangóharmonika diszkantrésze v. dallamoldala; ~eco: dallamosság; ~kordo: zene dallamhúr

Űfrazmelodio, parolmelodio, vortmelodio

melodram/o=1. ir zenés dráma, zenés szindarab, melodráma; **2.** átv ir érzelmes darab, melodráma, népszínmű

melolont/o=áll cserebogár (Melolontha)

meloman/o=fn zene zenerajongó, melomán; ~eco, ~io: zene zenerajongás, melománia

melon/o=1. növ sárgadinnye (Cucumis melo) *akvo~o: görögdinnye (Citrullus lanatus) *miel~o, suker~o: cukordinnye (C. melo melo) *ret~o: cserhajú dinnye (C. melo reticulatus); **2.** növ sárgadinnye (termés); ~arbo: Űpapajo; ~ĉapelo: tex keménykalap; ~kapo, ~kapulo: pej tökfű, tökfűjű

melongen/o=növ padlizsán, törökparadicsom, tojásgyümölcs (Solanum melongena)

meloep/o=zene énekbeszéd, melopea

meloep/o=1. növ ex tök Űkukurbo; **2.** növ közönséges tök, úri tök, étkezési tök (Cucurbita melopepo); **3.** növ csillagtök Űĉapkurbo

melpsitak/o=áll hullámos papagáj, babapapagáj, törpepapagáj (Melpsittachus undulatus)

Melos/o=geo Milosz *~a Venero: műv milói Vénusz

Melpomen/o=mit Melpomené *~o estas la muzo de la tragedio: Melpomené a tragédia műzsája

Meluzin/o=1. mit Meluzina (nimfa); **2.** Meluzina (utónév)

mem=I. módosítószó; mem: **1.** maga (>nem másvalaki) *la reĝo mem vizitos nin: maga a király látogat meg bennünket *mi eĉ mem agos same: még én is éppúgy cselekszem *vi mem ne neis tion: te magad sem tagadtad azt; **2.** magától, önként *ne venos rato mem al la kato Z: közm nem hullik manna az égből *post priprenso vi mem trovos la respondon: megfontolás után magad is megtalálod a választ *tio estas komprenebla per si mem: ez magától értetődő; **II.** előképző; mem~: **1.** ön~ (>saját magára irányuló) *memkono: önismeret *memportreto: műv önarckép; **2.** ön~ (>magától, önként) *memdisciplino: önfegyelem *memelektita: önként választott *memferma: önzáródó, magától záródó; **III.** önállóan; memo: fn psi ego, én vö. egoo, mio *mia alia memo: a másik énem *lia malbona memo: a rossz emlé; memo: ugyanaz, saját *lia mema mono perdiĝis vane: az ő saját pénze veszett kárba *vi ja uzis la meman rimedon: hiszen ugyanazt az eszközt használtad; memeco: azonosság, önzonosság; dismemiĝi: ntr psi meghasonlik; enmemiĝi: ntr magába mélyed, magába fordul, befelé fordul

mem²=knyv mem (héber 'm' betű)

membr/o=1. anat végtag *la supraj kaj malsupraj ~oj de homo: az ember felső és alsó végtagjai *la antaŭaj kaj postaj ~oj de bruto: marha mellő és hátsó végtagjai; **2.** áll láb (>gyűrűsférgék, ízeltlábúak); **3.** anat tag, mozgó szerv *ĉar estus pli bone por vi, se unu el viaj ~oj pereus, ol se via tuta korpo estus ĵetita en Gehenan: bibl mert jobb neked, ha egy vész a tagjaid közül, mintha egész tested vetített a gyeheknára *la petola ~o: a pajkos tag (azaz a nyelv) *seksa ~o: hímvessző, membrum virile; **4.** tag (>szervezet) szin ano 1 *aliigita ~o: eo (szervezeten keresztül) csatlakoztatott tag *kandidata ~o: póttag *li vere estas aktiva ~o de nia asocio: ő valóban szövetségünk aktív tagja *~o abonanto: (folyóirat) előfizető tag *~o de la Akademio de Esperanto: eo az Esperantó Akadémia tagja *~o de Societo Zamenhof: eo a Zamenhof-társaság tagja *~o subtenanto: pártoló tag; **5.** átv tag (vmi része) *la dekstra ~o de la ekvacio: egyenlet jobboldala *la ~oj de ĉi tiu frazo: ennek a mondatnak a tagjai; ~aro: **1.** anat végtagok; **2.** tagság szin anaro 1 *la ~aro de nia klubo: klubunk tagsága; ~eco: tagság, tagi viszony *oni ĉesigis lian ~econ: megszüntették a tagságát; ~iĝi: tr taggá válik; **dis-iĝi:** tr tagjaira bont v. szed, széttagol *dis~iĝi bruto: marhát széttrancsíroz *dis~iĝi frazon: mondatot tagjaira bont; **dis~iĝi:** ntr széttagolódik *la Romia Imperio dis~iĝis en etajn ŝtatojn: a Római Birodalom kis államokra tagolódott; **eks~iĝi:** tr kizár, megszünteti vkinek a (n) tagságát *maljuste vi eks~iĝis min: igazságtalanul zártatok ki; **po~a:** tagonkénti, egy tagra jutó; ~okarto: tagkártya; ~okotizo: tagdíj, tagsági díj; ~okunveno: taggyűlés; ~oŝtato: pol tagállam; ~ovarbado: tagtoborzás

membran/o=1. anat hártya, lemez, membrán *feta ~o: magzatburok

*muka ~o de la stomako: a gyomor nyálkahártyája; **2.** tech zene membrán *akvotralasa ~o: vízátereszto membrán *~o de tamburo: dob bőre, dob membránja; **pseŭdo~o, ŝajn~o:** orv álmembrán, pseudomembrán; ~ofono: zene membrano

Űĉelmembrano, mukmembrano, nukleomembrano, naĝmembrano, ostomembrano, seromembrano, tamburmembrano

meme/o=tud mémo (kulturális információs csomag); ~iko: tud memetika; ~ikisto: fn tud memetik

Memelland/o=geo tört Memel-vidék

Memfis/o=1. tört geo Memphisz szin Menefro; **2.** geo Memphis

memor/i=tr emlékezik, emlékszik vmire v. vkire (n) *ĉi vi ankoraŭ ~as min?: emlékszel még rám? *kiom mi ~as: amennyire emlékszem *mi ~as lian nomon: emlékszem a nevére; ~o: **1.** emlék, emlékezet (>emléknyom) *via ~o eterne vivos en ni: emléked örökké élni fog bennünk; **2.** emlékezet (>agy emlékező része) *en mia ~o vige vivas tiu tago: emlékezetemben élénken él az a nap *mi recitas el ~o la frazon: emlékezetből idézem a mondatot *notu al vi en la ~o: vésd az eszedbe, jól jegyezd meg *revoki en la ~on: emlékezetébe idéz *tio gravuriĝis en lia ~o: ez az emlékezetébe vésődött *tio tute elfalis el mia ~o: ez teljesen kiesett a fejemből; **3.** emlékezet, emlékezőképesség, memória *ekzerci sian ~on: gyakorolja a memóriáját *mi ne havas bonan ~on: nincs jó emlékezőképességem *se la ~o ne perĉidas min: ha nem csal az emlékezetem *streĉi la ~on: megerőlteti az emlékezetét *tenaca ~o: jó emlékezőtehetség *via ~o ne etendiĝis ĝis tie: memóriád nem terjedt ki addig; **4.** inf memória, tár *ajne adresebla ~o: Űlabormemoro *asocieca ~o, asociiva ~o: asszociatív tár, CAM *efemera ~o: átmeneti tár *forviŝi la enhavon de la ~o: törli a memória tartalmát *legi datumojn en la ~on: adatokat olvas a memóriába *modifebla ~o, rekte alirebla ~o: véletlen hozzáférésű memória, véletlen elérésű memória *neokupita ~o: szabad memória *nurlega ~o: csak olvasható memória, fix memória, read-only memory (ROM) *programebla, nurlegebla ~o: programozható, csak olvasható v. fix memória (PROM) *rekatinga ~o: véletlen elérésű memória, közvetlen hozzáférésű tár (RAM) *service atingebla ~o: Űlabormemoro *virtuala ~o: virtuális tár *viŝebla, programebla, nurlegebla ~o: törölhető, programozható, csak olvasható memória (EPROM); ~e, el~e: emlékezetből, fejből, kívülről *fari notojn el~e: emlékezetből jegyzeteket készít *ludi pecon el~e: emlékezetből játszik egy darabot *~e li listigas la nomojn: emlékezetből sorolja a neveket; ~e al iu v. io: vki v. vmi emlékére *~e al niaj forpasintaj klubanoj mi dediĉos ĉi tiujn vortojn: elhunyt klubtársaink emlékére szentelem ezeket a szavakat *monumento ~e al la falintaj herooj: emlékmű az elesett hősök emlékére; ~ado: emlékezés, megemlékezés *la ~ado de niaj herooj estas la ĉefa programero: a hőseinkről való megemlékezés volt a fő program; ~aĵo: emléktárgy, szuvenir; ~aĵoj: ir emlékirat *nun li okupiĝas ekskluzive pri siaj ~aĵoj: most kizárólag az emlékirataival foglalkozik; ~ebla: megjegyezhető *facile ~ebla regulo: könnyen megjegyezhető szabály; ~ejo: emlékhely; ~igi: tr emlékeztet *mi ne volas ~igi al vi la pasintecon: nem akarlak emlékeztetni a múltra *vi ne bezonas ~igi min pri mia tasko: nem szükséges emlékeztetned a feladatmra; ~iga: emlékeztető, emlék~ *~iga poŝtmarko: emlékbélyeg *mi faris kelkajn ~igajn notojn: csináltam néhány emlékeztető feljegyzést; ~igaĵo: fn emlékeztető *ĉi tiu vangofrapo servos al li kiel ~igaĵo: ez a pofon emlékeztetőül szolgál majd neki *doni al iu ~igaĵon: emlékeztetőt ad neki *mi enmetis ĝin kiel ~igaĵon pri mia devo: betettem mint emlékeztetőt a kötelességemre; ~ilo: inf memória (fizikai) tár *bufra ~ilo: puffer memória *centra ~ilo: központi tár (hardver) *demetebla ~ilo: cserélhető tár *duonkonduktila ~ilo: félvezetős memória *ekstera ~ilo: kiel flankaparato: külső tár mint periféria *feritkerna ~ilo: ferritgyűrűs memória *fiksa ~ilo: fix társzköz *laŭvica ~ilo: soros hozzáférésű memória *magnetocilindra ~ilo: mágnesdobos tár *magnetdiska ~ilo: mágneslemezes tár *magnetkarta ~ilo: mágneskártyás tár *magnetkerna ~ilo: mágnesmágos memória *magnetavola ~ilo: fixfejes tár; ~inda: emlékeztető ~inda evento: emlékeztető esemény; ~ĉef~o, labor~o: inf főmemória, főtár, elsődleges tár szin ajne adresebla memoro; ne~ebla: 1. megjegyezhetetlen *ne~ebla nomo: megjegyezhetetlen név; **2.** feledésbe merült *la ne~ebla pasinteco: a feledésbe merült múlt; en~iĝi: ntr eszbe jut, emlékezetébe idéződik *ofte en~iĝas al mi la kune pasigitaj tagoj: gyakran eszembe jutnak az együtt töltött napok; pri~i: tr megemlékezik vkiről v. vmiről (n), megül (ünnepe); re~i: tr visszaemlékezik vkire v. vmire (n), megemlékezik vkiről v. vmiről (n) *mi ne povas re~i la okazintaĵojn: nem tudok visszaemlékezni a történetekre *ni re~u niajn heroojn: emlékezzünk meg a hőseinkről *re~u la kune pasigitajn belajn tagojn: emlékezz vissza az együtt töltött szép napokra; re~o: visszaemlékezés, emlékezet *re~o de la unua amo: visszaemlékezés az

első szerelemre; **re-igi**: *tr* emlékeztet, emlékeztetébe idéz *la formo de la vazo re-igas la 19an jarcenton: a váza alakja a XIX. századot idézi *re-igu al mi, kiam mi devos ekiri: emlékeztess, hogy mikor kell indulnom *vi re-igas al mi vian patrinon: anyádra emlékeztetsz *via nazo re-igas tiun de via patro: az orrod az apádéra hasonlít; ~**ajvendejo**: ajándékbolt, emléktárgybolt, szuvenírbolt *szin* memorajvendejo; ~**areo**: *inf* memóriaterület; ~**arto**: *pszi* az emlékezés művészete, mnemotechnika, mnemonika *szin* mnemoniko; ~**bastoneto**: *inf* memóriakulcs, flash drive, pendrive *szin* poŝmemorilo; ~**deficito**: 1. emlékeztetkiesés; 2. *inf* memóriahiány; ~**diplomo**: emléklap, diszoklevél; ~**festo**: emlékünnap; ~**fiksi**: *tr* emlékeztetbe vés, jól megjegyez; ~**folio**: emlékblokk (>filatélia); ~**fosto**: kopjafa (>emlékfa); ~**generado**: *inf* memóriakiosztás, tápkiosztás; ~**generilo**: *inf* memóriakiosztó, memóriakiosztó; ~**helpilo**: *fn* emlékeztető; ~**iladreso**: *inf* tárolási cím; ~**ilŝirmilo**: *inf* memóriavédelem; ~**karto**: *inf* memóriakártya; ~**kartoĉo**: *inf* hordozható memóriatár; ~**kolono**: emlékoszlop; ~**libro**: *ir* emlékirat, memoár; ~**likado**: *inf* memóriafogyás; ~**manko**: *pszi* emlékeztetkiesés; ~**medalo**: emlékérem; ~**noto**: emlékeztető feljegyzés, memorandum; ~**organizilo**: *inf* társzervezés *rektatinga ~ilorganizo: közvetlen társzervezés *seria ~ilorganizo: szekvenciális társzervezés; ~**parko**: emlékpark; ~**perdo**: *pszi* emlékeztetvesztés, amnézia *szin* amnezio *okaza ~perdo: *pszi* emlékeztetkiesés *szin* okozta amnezio; ~**placo**: emlékhely; ~**signo**: *fn* emlékeztető (jel); ~**ŝtono**: emlékkő; ~**tabulo**: emléktábla *~tabulo al Zamenhof: eo Zamenhof-emléktábla; ~**tago**: emléknapi; ~**teni**: *tr* fejben tart, emlékeztetben tart
 Ŭdatummemoro, datummemorilo, fulmomemoro, karmemora, kaŝmemoro, poŝmemorilo, videomemoro
memorand/o=1. memorandum, emlékeztető (>diplomácia); 2. emlékeztető, feljegyzés *mi skribis ~on pri nia intertraktado: feljegyzést írtam a tárgyalásunkról
memuar/o=értekezés, dolgozat
menad/o=mit (megrészegült) bacchánstö
menaĝeri/o=1. magánállatkert, állatsereglet, állatgyűjtemény *la cirko veturas kun granda ~o: a cirkusz nagy állatsereggel utazik; 2. magánállatkert (>hely)
Menandr/o=ir Menandrosz
Mence/o=fil Menciusz, Meng-ce
menci/i=tr említ, megemlít *kiel ~ite: mint említettem *mi ~as parenteze: zárójelben megjegyezem; ~o: említés, megemlítés; ~**adi**: *tr* emleget; ~**inda**: megemlítendő, említésre méltó, említésre érdemes; ~**indi**: *ntr* említést érdemel *nepre ~indas liaj esperantologiaj verkoj: okvetlenül említést érdemelnek esperantológiai művei; **preter**~i: *tr* említés nélkül hagy, nem említ *li preter~is la hieraŭajn okazaĵojn: említés nélkül hagyta a tegnapi eseményeket
mend/i=tr rendel, megrendel *~i ĉambron en la hotelo: szobát foglal a szállodában *~i teatran bileton: színházjegyet rendel *~i vespermanĝon en la restoracio: vacsorát rendel az étteremben; ~o: rendelés *bonvolu nuligi mian ~on: szíveskedjék törölni a rendelésemet *la ~oj ne kovras la koston de la anoncoj: a rendelések nem fedezik az apróhirdetések árát *sen ~oj la fabriko bankrotiĝos: rendelés nélkül a gyár tönkremegy; ~**ilo**: megrendelő, megrendelőlap *plenigu la ~ilon: töltsd ki a megrendelőlapot *skribi ~ilon: írd megrendelőt; ~**ajo**: megrendelt holmi v. dolog; ~**ajaro**: *gazd* rendelésállomány; **antaŭ**~i: *tr* előre megrendel, (rendelésre) lefoglal; **kontraŭ**~i, **mal**~i: *tr* (megrendelést) lemond; ~**olibro**: *gazd* rendelési napló
mende/o=fn mende; ~a: *mn nyt* mende (men)
Mendel/o=biol (Gregor Johann) Mendel; ~a: Mendel~, mendeli *~aj reguloj: Mendel-szabályok; ~ismo: *biol* mendelizmus
Mendelev/o=kém (Dmitrij Ivanovics) Mengyelejev *perioda tabelo de ~o: Mengyelejev periódusos rendszere
mendelevi/o=kém mendelévium (Md)
Menefr/o=tört geo Memphisz *szin* Memfiso 1
Menela/o=mit Menelaosz
menestrel/o=ir zene lovagköltő, minnesänger, dálnok, lovagköltő, vándor énekes vö. aedo, bardo, rapsodo, skaldo
menhir/o=ép tört menhir
meniant/o=növény vidrafű (Menyanthes)
mening/o=anat agyhártya, gerincvelőhártya, meninx *encefala ~o: agyhártya *mjela ~o: gerincvelőhártya; ~**ito**: *orv* agyhártyagyulladás, gerincvelőhártya-gyulladás, meningitis *cerebrospina ~ito: *orv* meningococcus okozta agyhártyagyulladás, meningitis cerebrospinalis
meningokok/o=bakt Neisseria meningitidis
menisk/o=1. fiz meniszkusz, folyadékgömbület; 2. fiz konkáv-konvex lencse, homorú-domború lencse, meniszkusz; 3. anat félhold alakú porc, meniscus *artika ~o: ízületi félhold, meniscus articularis

menisperm/o=növény holdmag (Menispermum) *szin* lunsemo

menonit/o=kr mennonita

menopaŭz/o=orv változókor, menopauza

mens/o=ész *tio elfáls al mi el la ~o: kiesett a fejből *tio ne trafas lian ~on: nem jut el az agyáig, nem ér fel az agyáig; ~a: ész~, észbeli, értelmi, mentális *~a handikapo: *pszi* értelmi fogyatékoság *~a perturbo: *pszi* elmezavar *~aj kapabloj: értelmi képességek; **et**~a: *pej* korlátozott, szűk látókörű; **mis**~a: *pej* hibbant, hígeszü; ~**difekta**: értelmi fogyatékos, ütődött; ~**handikapito**, ~**handikapulo**: *fn* *pszi* értelmi fogyatékos; ~**kaduka**: elbutult, meghibbant, elhülyült; ~**kadukiĝi**: *ntr* meggárgyul, meghibban, elhülyül; ~**konfuza**: észbontó; ~**konfuziĝo**: *pszi* elmezavar, elmeháborodás; ~**lavado**, ~**manipulado**: agymosás, agymanipulálás; ~**malsana**: 1. *mn* *pszi* elmebeteg, elmebajos, mentális *szin* cerbomalsana, aliena; 2. *mn* *átv* *pej* beteges, elmebeteg *~malsanaj ideoj: elmebeteg ötletek *~malsana mensogado: beteges hazudozás; ~**malsanulo**: *pszi* elmebeteg, mentális beteg *szin* cerbomalsanulo, alienulo; ~**malsanulejo**: *pszi* elmekórház, pszichiátria; ~**obtuza**: tompa agyú; ~**ostato**: *pszi* elmeállapot
 Ŭobtuzmensa

mensoĝ/i=ntr hazudik *kiu volas ~i, devas bone memori Z: *közm* nyelvén akad fel a hazug *krake ~i: vastagon hazudik *~i masive: úgy hazudik, mint a vízfolyás *~i tiel, ke la muroj krakas Z: olyat hazudik, hogy majd leszakad a mennyezet *~i, kiel funebra parolo Z: hazudik, mint a holdvilág *~i, kiel gazeto: úgy hazudok, mintha könyvből olvasnám *~i, kiel kalendaro: úgy hazudok, mintha könyvből olvasnám *~u, kiom vi volas, sed memoru, kion vi parolas Z: *közm* aki hazudik, ne felejtse szavát *por glate ~i, oni spriton bezonas Z: *közm* jó fejűnek kell lenni a hazugnak, hogy mindenütt egyformán hazudhasson *senhonte ~i: szemérmetlenül hazudik; ~o: hazugság *mensloga ~o: szemenszedett hazugság *~o kaj ŝtelo estas du fratoj Z: *közm* aki hazudik, az lop is; ~a: hazug, hamis *~a aserto: hazug állítás *~a atestanto: hamis tanú; ~**adi**: *ntr* hazudozik; ~**ema**: hazudozó, hazug természetű; ~**eti**: *ntr* füllent; ~**ulo**: hazug ember; ~**detektilo**: hazugságvizsgáló készülék

menstru/o=havi vérzés, havibaj, menstruáció *szin* monataĵo, monata elfluo; ~a: menstruációs *~a ciklo: menstruációs ciklus; ~**sorbilo**, ~**tampono**: intim betét; ~**tuko**: menstruációs kendő

menŝevik/o=tört mensevik; ~ismo: tört mensevizmus, mensevik nézetek

ment/o=növény menta (Mentha) *kat~o: ☞kataro *krispa ~o: fodormenta (M. spicata) *pipra ~o: borsmenta, borsos menta, angol menta (M. x piperita) *spika ~o: zöld menta (M. spicata) *infuzaĵo de ~o: mentafőzet; ~ano: kém mentán; ~olo: *biol* kém mentol; ~oteo: *gaszt* mentatea

menton/o=anat áll, mentum *li havas duoblan ~on: tokája van; ~a: anat áll~, mentális *~a muskulo: állizom, musculus mentalis; ~**apogilo**: zene álltartó (hegedűn); ~**barbo**: állszakáll; ~**bendo**: gysz állkötés; ~**rimeno**: állszíj

Mentor/o=mit Mentör, Mentor; mentoro: atyai jó barát, nevelő, mentor, bölcs irányító; mentori: *tr* tanácsaival segít, mentorként v. tanácsadóként mellette (n) áll

menu/o=1. *gaszt* étrend, menü; 2. *inf* menü *ĉefa ~o: főmenü *kaskada ~o, vicigita ~o: lépcsőzetes menü *kurtena ~o: ☞falmenuo *~o dosiero: fájlmenü *~o redakti: szerkesztés menü *tajlorita ~o: személyre szabott menü; ~ero: 1. *gaszt* menüben szereplő étel; 2. *inf* menüpont; **sub**~o: *inf* almenü; ~**breto**, ~**trabo**, ~**zono**: *inf* menüsor, menu bar; ~**karto**: *gaszt* étlap; ~**komando**: *inf* menüparancs
 Ŭfalmenuo, pendomenuo, startmenuo, stirmenuo, ŝprucmenuo, tirmenuo

menuet/o=zene menüett (zene és tánc)

menur/o=áll lantfarkú madár (Menura) *szin* lrvostulo

menuver/o=szürkemókuszprém, mókuszprém

Meotis/o=tört föld Meótisz, Maeotis vö. Azova Maro

mer/o=kém mer (gyök); **di**~o: kém dimer; **elasto**~o, **elastopoli**~o: kém elasztomer, elaszt; **homopoli**~o: kém homopolimer; **heteropoli**~o: kém heteropolimer; **malpoli**~i: *tr* kém monomerizál, monomerekké bont *szin* monomerigi; **mezo**~o: kém mezomer; **mezo**~eco: kém mezomer jelleg; **mezo**~ismo: kém mezomerizmus (>jelenség); **mono**~o: kém monomer; **mono**~igi: *tr* kém monomerizál, monomerekké bont *szin* malpolimerigi; **oligo**~o: kém oligomer; **penta**~o: kém pentamer; **poli**~o: kém polimer; **poli**~azo: *biol* kém polimeráz; **poli**~eco: kém polimerizálás; **poli**~igi: *tr* kém polimerizál; **tetra**~o: kém tetramer; **tri**~o: kém trimer

merbromin/o=gysz merbromin, merkurokróm

mercer/o=tex rövidáru; ~ejo: *tex* rövidárubolt, rövidáruüzlet, rövidáru-kereskedés; ~isto: *tex* rövidáru-kereskedő, rövidárus *szin* fadenisto

merceriz/i=*tex* mercerez, Mercer-eljárással impregnál
merd/o=**1.** *biz* szar; **2.** *átv biz* szar dolog; **3.** *átv biz* marihuána; **~i:** *ntr* szarik; **~ulo:** *pej* szarházi, szarjankó
meretric/o=metresz, ágyas, kéjő; **~i:** *ntr* vki ágyasa **ši longe ~is* *če la princo*: sokáig a herceg ágyasa volt
merg/i=*tr* bemerít, lemerít (közegbe) *~i kasonojn por pontokonstruado: keszonokat merít hídépítéshez *~i terpomfingrojn en fritoleon: hasáburgonyát merít sütőolajba; **~igí:** **1.** *ntr* lemerül, elmerül, elsüllyed *~igí en akvon: vízbe merül; **2.** *ntr* *átv* vmibe merül, elmerül **li ~igis* en siajn pensojn: gondolataiba merült; **el-i, mal-i:** *tr* (közegből) kidug v. kiemel, felszínre hoz **oni mal-~is la sinkintan ŝipon*: kiemelték az elsüllyedt hajót; **el-igí, mal-igí:** *ntr* (közegből) kiemelkedik v. felemelkedik, kibukkan **la submarsipo mal-~igis: a tengeralattjáró felemelkedett; en-o: ép* beeresztés (>ácskötés); **~oboligilo:** merülőforraló; **~okloŝo:** *tech* bűvárharang
mergul/o=**ur**io
merg/o=*áll* bukó (Mergus)
meridian/o=**1.** *csill* délkör, meridián vö. longitudo; **2.** *geo* meridián, hosszúsági kör, délkör, főkör **grenviča ~o*: greenwichi meridián, kezdőmeridián **magneta ~o*: mágneses meridián; **3.** *mat* meridián; **anti~o:** *geo* antimeridián
merin/o=*áll* merinó juh; **~lano:** *tex* merinógyapjú
mering/o=*gaszt* habcsók, habos sütemény; **~i:** *tr* *gaszt* cukros tojáshabbal ken
merion/o=*áll* versenyegér, futóegér (Meriones)
meristem/o=*növ* osztódószövet, képzőszövet, meristema *szin* kreskopinto, kreskopunkto
merit/i=*tr* megérdemel, kiérdemel **kiu malmulton ne ŝatas, multon ne ~as Z: közm* aki a keveset nem becsüli, a sokat nem érdemli **li ~as sian sorton*: megérdemli a sorsát *~i atenton: figyelmet érdemel *~i riproĉon: szemrehányást érdemel **vi ne ~as esti nomata homo*: nem érdemled meg, hogy embernek nevezzenek **vi ne ~as vian salajron*: nem érdemled meg a fizetésedet; **~o:** érdem **akiri al si ~ojn*: érdemeket szerez **ricevis bandito laŭ sia ~o Z: csak azt kapta, amit megérdemelt*; a bűnös elnyerte méltó büntetését; **~a:** **1.** érdemes, méltó **homo ~a por la ofico*: a hivatalra méltó ember *~a je la morto: méltó a halálra **servo ne petita ne estas ~a Z: közm* fogadatlan prókátorak ajtó mögött a helye; **2.** megérdemelt, érdem szerinti *~a ripozo: megérdemelt pihenés **ricevi ~an rekompenccon*: megérdemelt jutalmat kap; **~aĵo:** érdemdíj, megérdemelt jutalom; **~igí sin:** érdemeket szerez, érdemessé teszi magát **li ~igis sin en multaj bataloj*: sok csatában szerzett érdemeket; **~plena:** érdemteli, érdemes, érdemdús *~plena vivovojo: érdemekkel teli életút; **ne~ulo:** érdemtelen ember; **sen~a:** érdemtelen; **~kruco:** érdemkereszt; **~medalo:** érdemérem
~mortomerita
meriz/o=*növ* vadcsereesznye, madárcsereesznye; **~ujo, ~arbo:** *növ* vadcsereesznyefa, madárcsereesznyefa (Prunus avium)
merkantilism/o=*gazd* merkantilizmus
merkantilist/o=*gazd* merkantilista
merkapt/o=*kém* merkaptó~ *~o-etanol: merkaptó-etanol; merkaptano: *kém* merkaptán **butil~o*: butil-merkaptán
merkato=*gazd* piac vö. bazaró **elkonduki el la ~o*: kivezet a piacról **interna ~o*: belső piac **jeti sur la ~on*: piacra dob **la marketo de elektronikaĵoj estas saturita*: az elektronikai cikkek piaca telített **libera ~o*: szabadpiac *~o de lano: gyapjúpiac *~o de valorpapiroj: értékpapírpiac **nigra ~o*: feketepiac **serĉi novajn ~ojn*: új piacokat keres **templima ~o*: határidős piac; **~a:** piaci *~aj partoprenantoj: piaci résztvevők; **~ado:** *gazd* piaci tevékenység; **~iko:** *gazd* marketing, piackutatás *szin* marketesploro; **~ikisto:** *gazd* piackutató, marketingszakember, *fn* marketinges *szin* marketesploristo; **~iva:** *gazd* piacképes *szin* merkatkapabla; **~umi, sur~igí:** *tr* *gazd* piaca dob, piacosít, (árut) forgalomba hoz; **~analizo:** *gazd* piacelemzés; **~analizisto:** *fn* *gazd* piaci elemző; **~ekonomio:** *gazd* piacgazdaság; **~esploro:** *gazd* piackutatás *szin* merkatiko; **~esploristo:** *fn* *gazd* piackutató *szin* merkatikisto; **~kapabla:** *gazd* piacképes *szin* merkativa; **~konforma:** *gazd* piackonform, piacnak megfelelő; **~kvoto:** *gazd* piaci részesedés; **~politikó:** *gazd pol* piacpolitika; **~valoro:** *gazd* piaci érték, forgalmi érték
~aĉetant-merkato, bilmerkato, konkurenckmerkato, kreditmerkato, labormerkato, libermerkatismo, monmerkato, mondmerkato, vendant-merkato
merkin/o=müpina
merkred/o=szerda **en ĉiu tria ~o*: minden harmadik szerdán; **~e:** szerdán; **~ĉiu-e:** szerdánként, minden szerdán
~Cindromerkredo
Merkur/o=**1.** *mit* Merkur, Mercurius; **2.** *csill* Merkúr

Merkuri/o=**1.** *mit* ex Merkur **☿** Merkuro; **2.** Mercurius (utónév)
merkural/o=*növ* szélfü (Mercurialis)
merl/o=*áll* feketerigó (Turdus merula) *~o fajfas: feketerigó fityűl
merlang/o=*áll* vékonybajszú tőkehal (Merlangius merlangus)
merlen/o=*hajó* islég (három ágból font, kátrányozott zsinag)
merluĉ/o=*áll* tengeri csuka, csacsihal, hekk (Merluccius)
meromorf/a=*mat* meromorf; **~io:** *mat* meromorfia
merop/o=*áll* gyurgyalag (Merops) *szin* abelmanĝulo
merostom/oj=*áll* rákszabásúak
Merov/o=*tört* Merovich; **~idoj:** *tört* Merovingok
meruli/o=*növ* redősgomba (Merulius)
mes/o=*kr* zene mise **alta ~o*: nagymise **celebri ~on*: misét mond **sankta ~o*: hálaadó mise **funebra ~o*: gyászmise, halotti mise **Kronada ~o de Mozarto*: Mozart Koronázási miséje **mallaŭta ~o*: csendes mise **nigra ~o*: feketemise **sankta ~o*: szentmise **solena ~o*: ünnepi mise; **~bezonaĵoj:** *kr* misekellék; **~knabo:** *kr* ministráns fiú; **~kruĉeto:** *kr* misekancsó, misekanna, ampolna; **~libro:** *kr* misekönyv, missale *szin* misalo; **~ofero:** *kr* szentmiseáldozat; **~servi:** *ntr* *kr* ministrál; **~servanto:** *kr* ministráns; **~vazoj:** *kr* miseedények; **~vesto:** *kr* miseruha; **~vino:** *kr* misebor
~matenmeso, vespermeso
meso²=**I.** előképző; meso~: *anat* mes~, meso~, ~fodor
☉mesoapendico, mesoentero, mesokojlo, mesogastro, mesosalpingo, mesoovario; II. önállóan; mesoo: *anat* hashártyafodor
mesenter/o=☉mesoentero
mesaĝ/o=*üz*enet **parola aŭ skriba ~o*: szóbeli vagy írásos üzenet; **~i:** *tr* *üz*en; **~anto:** **1.** *fn* *üz*enő, *üz*enetküldő; **2.** *biol* hírvívő molekula, messenger vö. peranto **3;** **~ilo:** *inf* *üz*enőprogram, *üz*enetküldő program, levelezőprogram vö. retmesaĝilo; **~isto:** hírvívő, küldőnc *szin* kuriero; **~libreto:** **1.** *üz*enőfüzet; **2.** *isk* ellenőrzőkönyv; **~portanto:** hírvívő, *üz*enetközvetítő; **~registriilo:** *táv*k *üz*enetrögzítő; **~servo:** *táv*k *üz*enetküldő szolgálat **skriba ~servo*: írásos *üz*enetküldő szolgálat (SMS)
~ĉenmesaĝo, faksmesaĝo, radiomesaĝo, retmesaĝo, spammesaĝo, teksmesaĝo, telefonmesaĝo, trudmesaĝo, tujmesaĝilo
Mesalin/o=*tört* Messalina
Mesapi/o=*tört* geo Messapia; **~a:** *mn* *nyt* messapius, messzáp; **~ano:** *fn* messapius, messzáp
Mesi/o=**1.** *kr* Messiás, Megváltó, Üdvözítő *szin* Elaĉetinto, Redemptoro, Savanto; **2.** *átv* megmentő, megváltó, messiás; **~a:** messiási, messianisztikus; **~anismo:** *vall* messianizmus, messiásvárás, megváltóvárás
mesidor/o=*tört* messidor, aratás hava (jún. 19.–júl. 18)
Mesin/o=*geo* Messina *~a Markolo: Messinai-szoros
meskalin/o=*biol* kém meszkalin
MESL=*röv* Monda Esperantista Sporta Ligo
mespil/o=**1.** *növ* naspolya, lasponya (Mespilus); **2.** ☉mespilbero; **~ujo:** ☉mespilo **1;** **~bero:** *növ* naspolya, lasponya (gyümölcs)
Mess/o=*geo* Metz
metiz/o=mesztic vö. kvarterono, mulato **ĉe ~oj unu el la gepatroj estas indiano, la alia blankulo*: az meszticeknél az egyik szülő indián, a másik fehér
met=előképző; met~: *kém* met~ (1-C lánc); metano: *kém* metán **metanacido, metanata acido*: metánsav, hangyasav *szin* formiata acido, formika acido; metanalo: *kém* metanal; metanolo: *kém* metanol, metil-alkohol *szin* metilalkoholo; metanolato: *kém* metanolát; meteno: ☉metileno; metilo: *kém* metilgyök; metileno: *kém* metiléngyök **metilenbluo*: metilénkék; metilalkoholo: *kém* metil-alkohol, metanol *szin* metanolo; metilamino: *kém* metil-amin; metil-etil-ketono: *kém* metil-etil-keton; metilizocianato: *kém* metilizocianát; metoksio: *kém* metoxigyök; metoksianilino: ☉anizidino; metoksibenzeno: *kém* metoxi-benzol, anizol
met/i=**1.** *tr* helyez, rak, tesz vhovala *~i akcenton sur la antaŭlastan silabon: az utolsóelőtti szótagra teszi a hangsúlyt *~i inter citilojn: idézőjelbe tesz *~i ŝteliston en malliberejon: börtönbe dugta a tolvajt *~i sur torturbenkon: kínpadra von *~u la infanon en la liton: tedd a gyereket az ágyba **mi ~is la ŝrankon en la angulon*: a sarokba tettem a szekrényt **mi ~is vin sur la tronon*: én tettek a trónra **vi ~is la ĉevalon en ŝakon*: sakkba tetted a huszárt; **2.** *tr* *átv* helyez, tesz vhovala **ĉu mi povas ~i al vi demandon*: feltehetek önnek egy kérdést **li ~as trabojn al la afero sur la vojon Z: akadályokat gördít a dolog elé, a dolog kerékkötője* **li ~is siajn manojn sur la heredaĵon*: rátette a kezét az örökségre **li ~is sian esperon sur vin*: belé helyezte a reményét **li ~is strangan mienon*: fura képet vágott *~i abruptan finon al la ludo: hirtelen véget vet a játéknak *~i ĉion en unu poton: mindent egy kalap alá vesz *~i en indekson: indexre tesz *~i en la tagordon: napirendre

tűz *~i en lumon: rivaldafénybe állít *~i en sian servon: saját szolgálatába állít *~i kelkan ordon: némi rendet tesz *~i ordon: rendet tesz *~i plendon al la instanco: panaszt nyújt be a hatóságnak *~u limon al via ambicio: szabj határt az ambíciódnak *~ni ~u ŝtonon supren: borítsunk fátlyat rá *~vi ~is muŝon al mi en la kapon: bogarat tettél a fülembe; **al-i**: **1.** *tr* odatesz, idetesz, odahelyez, idehelyez *la lastajn korbojn al~u al mi: az utolsó kosarakat ide tedd *li al~is sin al la laboro: nélkülötött a munkának; **2.** *tr* hozzátesz, hozzáad *al~u mil forintojn, kaj la varo estos via: tegyél hozzá ezer forintot, és az áru a tiéd lesz; **antaŭ-i**: **1.** *tr* elébe tesz, elébe rak, kirak *defende oni antaŭ~is al ĝi remparon: védelemként sáncot tettek eléje *la vendistoj antaŭ~is siajn varojn: az eladók kitétték az áruikat *mi antaŭ~is al mi antaŭtuton: kötenyt kötöttem; **2.** *tr* átv bemutat, előad *antaŭ~u viajn argumentojn: add elő az érveidet *li antaŭ~is la kondiĉon, ke: feltételül szabta, hogy; **apud-o**: *nyf* hátravetett jelző, értelmező jelző, utójelző, appozíció *szin* apozicio vö. nominacio *en la frazo „Karlo, nia prezidanto prezentis la novan sekretarion, Stefanon” la vortoj ’nia prezidanto’ kaj ’Stefano’ estas apud~oj: a „Károly, az elnökünk bemutatta az új titkárt, Istvánt” mondatban ’az elnökünk’ és ’István’ szó hátravetett jelző; **de-i**: **1.** *tr* letesz, lerak, levét *de~i la armilojn: *kat* letesz a fegyvert *de~u la sakon: tedd le a zsákokat *la rivero de~is ĉi tie multan sablon: a folyó itt sok homokot tett le *li de~is la veŝton: levetette a mellényt; **2.** *tr* átv levét, elhagy *kiam vi de~os viajn malbonajn kutimojn?: mikor veded le a rossz szokásaidat? *ne volu de~i vian respondecon: ne akarj megszabadulni a felelősségtől; **de-aĵo**: letét, lerakott holmi *rivera de-aĵo: folyami hordalék; **dis-i**: **1.** *tr* széttesz, széttrak, szétbont, terpeszt *dis~u la manĝilaron: rakd szét az evőeszközöket *dis~u viajn krurojn: tedd szét a lábad; **2.** *tr* *hajó* (vizet) kiszorít; **dis-o**: **1.** szétrakás, terpesztés; **2.** *hajó* vízkiszorítás *szin* akvodismeto; **el-i**: **1.** *tr* kitesz, kirak vhonnan *el~u ĉion el viaj poŝoj: rakj ki mindent a zsebeidből *la vendistoj el~is siajn varojn: az eladók kitétték áruikat *li el~is la okulon kaj vidis nulon Z: majd kiguvadt a szeme, és mégsem látott semmit *oni el~is la ĵus naskitan infanon: kitétték az éppen megszületett gyermeket; **2.** *tr* kitesz (vmilyen hatásnak) *ĉi tie vi estas el~ata al konstanta ĝeno: itt állandó zaklatásnak vagy kitéve *el~i al publika rido: közneveltség tárgyává tesz *el~i al radiado: sugárzásnak tesz ki; **el-iĝo**: öko kitettség; **en-i**: *tr* betesz, berak *en~i la manon en la poŝon: zsebre teszi a kezét *li en~is markilon en la libron: jelölt tett a könyvbe *li ne sukcesis en~i sian filon en la gimnazion: nem sikerült betennie a fiát a gimnáziumba *ne el~u vin al tia danĝero: ne tedd ki magad ilyen veszélynek; **en-aĵo**: betét *en~aĵo de fandaĵo: vill biztosítóbetétt; **flanken-i**: *tr* félretesz, eltesz az útból; **for-i**: **1.** *tr* eltesz, elrak vhonnan *for~u viajn aĵojn el la vojo: tedd el a holmijaidat az útból *li for~is la libron: eltette a könyvet; **2.** *tr* félretesz, félrerak *mi sukcesis for~i iom da mono: sikerült félretennem egy kis pénzt; **3.** *tr* átv félretesz, levétközlik *for~u viajn skrupulojn: tedd félre a kételyeidet *li ne sukcesis for~i sian hontemon: nem sikerült levétköznie a szégyenlősségét; **for-ejo**: kamra, tárolóhelyiség; **inter-i**: *tr* közéhelyez, közérak, beszúr, közbeiktat *en ordo – inter~is la ĵuĝisto: rendben – vetette közbe a bíró *inter~i izolajon: szigetelőt iktat be *inter~u komon: szűrj be egy vesszőt *li inter~is sin al la disputantoj: a veszekedők közé állt *mi ne volis inter~i min en la diskuto: nem akartam beleavatkozni a vitába; **kontraŭ-i**: **1.** *tr* ellentesz, ellenrak *oni kontraŭ~is apogilon al la muro: támaszt tettek a falhoz; **2.** *tr* átv ellenvet *mi ne havas argumenton por kontraŭ~i: nincs érvem, amit ellenvethetnék *tute ne – kontraŭ~is la princo: egyáltalán nem – vetette ellen a herceget; **kun-i**: **1.** *tr* összetesz, összerak, egybetesz *kun~i la manojn por preĝo: imára kulcsolja a kezét *kun~u niajn aĵojn kaj ni forveturu: szedd össze a holmijainkat és menjünk el *li kun~is la dismutantan motoron: összerakta a szétszerelt motort *ni kun~u la pakon: állítsuk össze a csomagot; **2.** *tr* átv összetesz, összeállít *kun~i programon: programot összeállít *ni kun~u niajn fortojn: egyesítsük erőinket; **kun-a**: *növ* összetett; **kun-aĵo**: összetétel; **kun-ita**: összetett *struktuoro kun~ita el pluraj elementoj: több elemből összetett struktúra; **por-i**: *tr* előkészít, elrendez vmire *la patrino por~is la liton: az anya megvetette az ágat *por~i la tablon: megteríti az asztalt *por~u la ŝaktabulon: állíts fel a saktáblát; **pri-i**: **1.** *tr* megrak vmivel; **2.** *tr* előkészít *pri~i la tablon: megteríti az asztalt; **re-kun-i**: **1.** *tr* újból összerak; **2.** *tr* átv rekonstruál *oni re-kun~is la vazon el la romperoj: rekonstruálták a vázát a cserepekből; **re-i**: *tr* visszatesz *re~u vian glavon: tedd vissza a kardodat; **sub-aĵo**: alátét; **sub-i**: **1.** *tr* alátesz, aláarak *sub~u kusenon: tegyél alá egy párnát; **2.** *tr* átv alávet, alárendel *Atilo sub~is multajn popolojn: Attila sok népet meghódított *li sub~is sin al la ekzameno: alávetette magát a vizsgálatnak *mi ne estas al vi sub~ita: nem vagyok alálad rendelve *sub~i al provo: próbának vet alá, próbának tesz ki *sub~i sin: behódol, aláveti magát; **3.** *tr* átv beterjeszt, előterjeszt *sub~i al aprobo: elfogadásra beterjeszt *sub~i la demandon

al referendumo: a kérdést népszavazásra bocsátja *sub~i oferton: *gazd* ajánlatot nyújt be *sub~i raporton: jelentést terjeszt be; **sub-iĝi**: *ntr* aláveti magát, behódol; **sub-iĝo**: behódolás, alávetettség; **super~i**: *tr* vmi fölé tesz v. helyez *mi ne super~as min al vi: nem helyezem magamat fölé; **supren~i**: *tr* feltesz vhoval; **sur~i**: **1.** *tr* rátesz, ráarak, vmire felhelyez, feltesz *li sur~is siajn manojn: rátette a kezét *sur~i pansaĵon sur vundon: kötést tesz a sebre *sur~o rompas, komparo trompas Z: *köz*m minden hasonlat sántít; **2.** *tr* felvesz (pl. ruhát) *inverse li sur~is la ĉapon: fordítva tette fel a sapkát *sur~i la veston reverse: kifordítva veszi fel a ruhát *vi sur~is grandan respondecon: nagy felelősséget vettél magadra; **tra~i**: *tr* átesz, átrak vmin *li tra~is ĉenon tra la ringo: láncot fűzött át a gyűrűn *tra~u la fadenon: fűzd be a cémát; **trans~i**: **1.** *tr* átesz, áthelyez *trans~i la pezocentron: áthelyezi a súlypontot; **2.** *tr* átvisz *szin* transmissi; **trans-iĝi**: *ntr* áthelyeződik, áttevődik; ~i-levi: *tr* matat; **trans~rapido**: *inf* átviteli sebesség, baud rate

Ŭakvodismeto, manĝmeto, ordometi, vortkunmeto

meta=előképző; meta~: *tud* meta~ (>meghaladás, befoglalás) **metafilozofio**, metafiziko, metalingvo, metateoremo, metakritiko, metapolitiko

meta²=előképző; meta~: **1.** *kém* (>metapozíció) *metadihidroksi-benzono: metadihidroxi-benzol *metakombinaĵo: metavegyület; **2.** *kém* (>víztartalom) *natria metabisulfito: nátrium-metabiszulfít

metabol/o=*biol* anyagcsere, metabolizmus *baza ~o: alpanyagcsere *konstrua ~o: **anabolo** *malkonstrua ~o: **katabolo**; ~aĵo: *biol* anyagcseretermék; ~iĝi: *tr* *biol* (anyagcserében) átalakít **metacentr/o**=*fiz* metacentrum

metadon/o=*gysz* metadon

metafaz/o=*biol* metafázis

metafoni/o=*nyf* metafónia, umlaut

metafor/o=*ir* metafora, szókép, képes beszéd

metakarp/o=*anat* kézfej, kézközép, metacarpus

metal/o=**1.** *kém* fém *alkala ~o: alkálifém *fera ~o: vasfém *malpeza ~o: könnyűfém *nefera ~o: nemvasfém *nobla ~o: nemesfém *peza ~o: nehézfém *teralkala ~o: alkáliföldfém; **2.** *cím* fém; **3.** *zene* metál (rockzenei műfaj) *gotika ~o: gót metál; ~a: **1.** fém~, féméből való *~a kombinaĵo: fémvegyület *~a ligo: fémcsatlós; **2.** fémcs, fémcsatlós *~a voĉo: érces hang; ~i, ~izi: *tr* *tech* fémme bevon, fémmez *szin* metaltegi; ~aĵo: fémáru; ~eca: fémcs, fémcsatlós *~eca brilo: fémcs csillogás; ~iĝi: *tr* *tech* fémme alakít; **bi-ismo**: **du**metallismo; **du~a**: *mn* *tech* ikerfém~, kettősfém~, bimetall; **du~aĵo**: *fn* *tech* ikerfém, kettősfém, bimetall; **du-ismo**: *gazd* kettős valutarendszer, bimetalizmus; **mono-ismo**: **du**numetalismo; **ne~o**: *kém* nemfém; **unu-ismo**: *gazd* egyfémvalutás rendszer, monometallizmus; ~aĵfabriko: *ip* fémáru gyár; ~aĵvendejo: vasárubolt; ~bloko: *koh* fémöntvény, fémöntvény; ~dona: fém tartalmú (pl. réteg); ~detektilo: *tech* fém-detektor; ~fadeno: *tech* fémhuzal, drót; ~fajlilo: *tech* fémreszelő; ~folio: *tech* fémfólia; ~griza: fémiszürke, metálszürke; ~karbido: *kém* fémkarbid; ~kolora: fém színű, metálos; ~konstruo, ~konstruktaĵo: *tech* fém szerkezet; ~mono: *gazd* fém pénz *szin* monero; ~muldilo: *koh* kokilla; ~omuziko: *zene* metálzene; ~prilabora: *tech* fém megmunkáló; ~prilaboro, ~prilaborado: fém megmunkálás; ~roko: *zene* metal rock *simfonia ~roko: szimfonikus metal; ~segilo: *tech* fémfűrész; ~ŝaŭmo: *koh* salak *szin* skorio; ~ŝraŭbo: *tech* fémcsavar; ~tegi: **du**metalizi; metaltegi: *tech* fémtransformató; metaltransforma: *tech* fémalakító; metaltransformo, metaltransformato: *tech* fémalakítás

Ŭalkalmetalo, presmetal

metaldehid/o=*kém* metaldehid

metaleps/o=*ir* metalepszis

metalografio=*fiz* *kém* metallográfia

metaloid/o=*ex* **du**metalo

metalurgi/o=*ip* fémkohászat, fémipar; ~isto: *koh* kohász

metamer/o=**1.** áll szelvény, szegmens *szin* segmento 3; **2.** *biol* embriószelvény; ~eco: *biol* szelvényezettség, metaméria *szin* segmenteco

metamorf/a=*ásv* átalakult, metamorf *~a petro, ~a rokaĵo: átalakult v. átalakulásos kőzet, metamorf kőzet *szin* metamorfajo; ~aĵo: *ásv* átalakult v. átalakulásos kőzet, metamorf kőzet *szin* metamorfa petro, metamorfa rokaĵo; ~iĝi: *ntr* *ásv* átalakul, metamorfizálódik; ~ismo: *ásv* kőzetátalakulás, metamorfózis *kontakta ~ismo: kontakt metamorfózis *hidroterma ~ismo: hidrotermális metamorfózis *regiona ~ismo: regionális metamorfózis; **poli~a**: *tud* polimetamorf

metamorfozo=**1.** átváltozás, metamorfózis *la ~oj de Jupitero: Jupiter átváltozásai *~oj de Ovidio: Ovidius „Átváltozások”-ja; **2.** áll átalakulás, metamorfózis; **3.** *ásv* kőzetátalakulás, metamorfózis *szin* metamorfismo; **4.** áll megváltozás, átváltozás, metamorfózis *la ~o de

lia karaktero estas mirinda: csodálatos a jellemének a megváltozása; ~i: *tr* átváltoztat, átalakít; **poli~o**: *tud* polimetamorfózis
metapsiki/o=*▷*parapsikológia
metasomatoz/o=*ásv* metasomatózis
metastabil/a=*tud* metastabil *szin* duonstabil
metastaz/o=*orv* áttét, metastasis *kanceraj ~oj: rákos áttétek
metatars/o=*anat* lábközép, metatarsus
metatez/o=*nyrt* hangátvetés, metatézis
metazo/oj=*áll* többsejtű állatok, metazoonok (Metazoa) *szin* histaj animaloj
mete/o=*met* időjárási jelenség; ~**ologio**: *met* meteorológus, időjárás-előjelző *szin* veteristo; ~**ologio**: *met* meteorológia, időjárás, légkörtan *Monda Organizo pri ~ologio: Meteorológiai Világszervezet, WMO; ~**ologia**: *met* meteorológiai *~ologia stacio: meteorológiai állomás *szin* meteostacio; **bio~ologio**: *biol* met biometeorológia; ~**obulteno**: *met* időjárás-jelentés; ~**oprognozo**: *met* időjárás-előrejelzés; ~**ostacio**: *met* meteorológiai állomás *szin* meteorologia stacio
metek/o=*tört* metoikosz (polgársággal nem rendelkező szabad)
metempsikoz/o=*vall* lélekvándorlás, metempsichózis *szin* animigrado
metencefal/o=*anat* hátsó agy felső része, metencephalon
meteor/o=*csill* meteor, hullócsillag *szin* falstelo; ~**a**: *mn* csill meteor~, meteorikus *~a dušo: meteorzápor; ~**fluo**: *csill* meteoráram; ~**svarmo**: *csill* meteorraj; ~**stono**: *csill* meteorkő, kőmeteorit, aerolit *szin* aerolito
meteorit/o=*csill* meteorit
meteoroid/o=*csill* meteoroid
meteorolog/o=*▷*meteologo; ~**io**: *▷*meteologio
meteorism/o=*orv* haspuffadás, bélfelfúvódás, meteorismus *szin* timpanismo
meti/o=mesterség, kézművesség, kézműipari szakma *fari ~on: mesterséget űz *kiu ~on disponas, mizeron ne konas *Z*: *közm* minden mesterségnek arany a feneke *lerni ~on: szakmát tanul *~o de ĉarpentado: ácsszakma *tro da ~oj – profitoj neniam *Z*: *közm* ki hat mesterséget tud, éhen hal *zorgu vian ~on, kaj ne miksu vin en alian *Z*: *közm* suszter, maradj a kaptafánál; ne ártsd magad a más mesterségébe; ~**a**: *mn* kézműves, szakmai *~a korporacio: kézműves testület; ~**aĵo**: kézműves termék, kézműipari termék; ~**ejo**: műhely *~ejo de ŝuisto: cipészműhely, suszterműhely; ~**isto**: mesterember, iparos, kézműves; ~**et-isto**: kisiparos; ~**ne-isto**: amatőr, nem szakmabeli; ~**arto**: *műv* kézművesség; ~**artaĵo**: *műv* kézműves termék artmetaĵo; ~**instruado**: *isk* szakképzés; ~**lernanto**: *isk* tanonc, inas, ipari tanuló, szakmunkástanuló *szin* lernoknabo; ~**lernejo**: *isk* szakiskola, ipariskola; ~**lernejano**: *fn* *isk* szakiskolás, szakiskolai tanuló, ipari tanuló
metikal/o=metical (pénznem)
metionin/o=*biol* kém metionin
metod/o=módszer, eljárás mód *bioresona ~o: *orv* biorezonanciás módszer *kompara ~o: összehasonlító v. összevető módszer *~o de maksimuma kredindo: maximális valószínűség módszere (statisztika) *resonanca ~o: rezonanciamódszer *scienca ~o: tudományos módszer *substitua ~o: behelyettesítési módszer *telemezura ~o: távmérési módszer *tempobaza ~o: idő alapú módszer; ~**a**: **1.** módszeres (vki) *li estas ~a homo: módszeres ember volt; **2.** módszeres, rendszeres, tervszerű, szisztematikus (vmi) *~a gramatiko: rendszeres nyelvtan; ~**aro**: módszerek, metodika; ~**iko**, ~**ologio**: *tud* módszertan, metodika, metodológia; ~**ikisto**: *fn* módszertanos, módszertani szakember, metodológus; ~**isto**: *kr* metodista; ~**ismo**: *kr* metodizmus
U adresmetodo, instrumentado, kuracmetodo, labormetodo, nulmetodo, kompensmetodo
Metod/o=*kr* tört Metod *Cirilo kaj ~o estas la apostoloj de la slavo: Cirill és Metod a szlávok apostolai voltak
Metohi/o=*geo* Metohija
metonimi/o=*ir* metonímia, névátvitel
metop/o=*ép* metopé *sur la dorikaj frisoj videblas ~oj kaj triglifoj: a dór frízeken metopék és triglifek láthatók
metr/o=**1.** méter (m) *arhiva ~o: *fiz* levéltári méter, ösméter *donu al mi du ~ojn da drapo: adjon két méter posztót *ĝi veturas kun du ~oj en sekundo: két méter per szekundummal halad; **2.** méterrúd, mérce *ĉiu mezuras laŭ sia ~o: mindenki a saját mércéje szerint mér; **3.** *ir* versmérték, metrum *szin* mezuro **9** *ĉi tiu ~o havas tri piedojn: ennek a versmértéknek három lába van; ~**a**: *mn* méter~, metrikus *~a sistemo: méterrendszer, metrikus rendszer; **centi~o**: centiméter (cm); **deci~o**: deciméter (dm); **deka~o**: tíz méter, dekaméter (10 m); **kilo~o**: kilométer (km) *la aŭto rapidegis kun 160 kilo~oj en horo: a kocsi 160 km per órással sebességgel száguldott *po cent kilo~oj hore: óránként száz kilométer

*rapideco de po cent kilo~oj en horo: 100 kilométeres sebesség;
kilo~ilo: *tech* kilométeróra; **kvadrat~o**: négyzetméter (m²); **kub~o**: köbméter (m³); **mikro~o**: mikrométer (μm); **mili~o**: milliméter (mm); **nano~o**: nanométer (nm); **piko~o**: *fiz* pikométer (pm); **kilo~ofosto**, **kilo~ostono**: *közl* kilométerkő; **tera~o**: teraméter (tm)
metro²=**1.** utóképző; ~**metro**: ~méter, ~mérő *szin* ~mezurilo *tele~o: távmérő, teleméter *tele~i: *tr* távmér *▷*altometro, ampermetro, frekvencometro, pluvometro; ~**metrio**: ~metria *▷*altometro, antropometria, biometria, densometria, fotometria, granulometria; **II.** önállóan; metrio: mérés; metriko: **1.** *ir* verstan, metrika; **2.** *mat* metrika; metrologio: mérés tan, metrológia; metrologia: mérés tan, metrológiai *metrologia tekniko: mérés technika; telemetrio: távmérés, telemetria
metret/o=*bibl* métréta (kb. 40 l)
metrit/o=*▷*uterito
metro/o=*közl* metró, földalatti *szin* metropoliteno; ~**linio**: *közl* metróvonal; ~**stacio**: *közl* metróállomás *szin* metroa stacio
metroksil/o=*növ* szágópálma (Metroxylon) *szin* saguarbo, sagupalmo
metronom/o=*zene* ütemjelző, metronóm
metropol/o=**1.** *geo* anyaország; **2.** *geo* főváros, metropolisz; ~**a**: anyaországi *~aj kaj koloniaj francoj: anyaországi és gyarmati franciák
metropolit/o=**1.** *kr* tört metropolita (tartományi fővárosi püspök); **2.** *kr* érsek, metropolia (>ortodox egyház)
metropolitan/o=*ex* földalatti, metró *▷*metroo
Metušelaĥ/o=*bibl* Matuzsálem; ~**a**: matuzsálemi *li ĝisvivis aĝon ~an: matuzsálemi kort ért meg
mev/o=*áll* sirály (Larus) *szin* laredo *rid~o: dankasirály, kacagósirály (L. ridibundus) *trifingra ~o: *▷*kitio *~o kriĉas: sirály vívjog
mez/o=**1.** önállóan; közép, vminek a közepe *ĉe la ~o de la kanto li haltis: az ének közepén megállt *en la ~o de la nokto: az éj közepén *la ora ~o: az arany közép *li kaptis la bastonon je la ~o: a közepén kapta el a botot; ~**a**: **1.** közép~, középső, középponti *~a inter du ekstremoj: középső két szélsőség között *mi elektas la ~an kukon: a középső süteményt választom; **2.** közepes, átlagos *homo de ~a alto: közepes magasságú ember *~a enspezo: *gazd* átlagjövedelem; ~**e**: **1.** közepén, középpütt *~e de granda lago: egy nagy tó közepén *~e de tia malfeliĉo: ilyen nagy szerencsétlenség közepén; **2.** közepesen *~e bone ili sukcesis: közepesen jól szerepeltek; ~**eca**: közepes, középszerű *kun ~ecaj homoj oni ne entreprenas ion grandan: középszerű emberekkel az ember nem fog nagy vállalkozásba; ~**mez~e**: a kellős közepén *mez~e de la flako sidis rano: a pocsolya kellős közepén egy béka ült; ~**ulo**: *sp* középsatár, középpályás *szin* centrulo; ~**umo**: **1.** átlag, átlagérték, közép *szin* averaĝo, mezvaloro *pesita ~umo, ponderita ~umo: súlyozott átlag (>statisztika); **2.** *mat* átlag, középtérték *szin* meznombro, mezvaloro, averaĝo; ~**umi**: *tr* kiszámítja vmi (n) átlagát *li ~umis la trafajn: kiszámította a találatok átlagát; ~**sub~uma**: átlag alatti, átlagot el nem érő; ~**super~uma**: átlag fölötti, átlagot meghaladó; **II.** előképzőként; mez~, mezo~: közép~, meta~ *▷*mezetaĝo, mezepoko, Mez-Eŭropo, mezoblasto, mezokarpo, mezotartarata, mezvojo
U noktomezo, tagmezo
mezalianc/o=rangon aluli házasság, mésalliance
mezanim/o=*ép* félémelet, mezzanim
mezant/o=*ne* *▷*mediano
mezembriant/o=*növ* kristályvirág (Mesembryanthemum)
mezenkim/o=*anat* alapszövet, embrionális kötőszövet, mesenchyma
mezenter/o=*ne* *▷*mesoentero
mezere/o=*növ* farkasboroszlán (Daphne mezereum)
mezokarp/o=*növ* középső termésfal, mesocarpium vö. epikarpo, endokarpo
mezolitik/o=*tört* középső kőkor, átmeneti kőkor, mezolitikum vö. paleolitikó, neolitikó
mezon/o=*fiz* mezon; ~**pi~o**: *fiz* pi-mezon, pion *szin* piono
Mezopotami/o=*tört* *geo* Mezopotámia
mezosaŭr/oj=*ösl* Mesosauria
mezosfer/o=*csill* köztes öv, mezoszféra
mezostik/o=*ir* mezostichon vö. akrostiko, telestiko
meztint/o=*műv* hántoló modor, fekete modorú rézmetszés, meztintinto
mezozoik/o=*geo* tört földtörténeti középkor, középidő, mezozoikum vö. kenozoikum, paleozoikum
mezozo/oj=*áll* sejthalmazállatok (Mesozoa)
mezur/o=**1.** *tr* mér, megmér, lemér *~i la larĝon de la muro: megméri a fal vastagságát *~i la rapidecon de la aŭto: megméri a kocsi sebességét *~i laŭ diversaj metroj: különböző mértékkel mér *mi ~is dek metrojn: tíz métert mértem; **2.** *tr* *árv* felmér *ĉiu ~as aliajn laŭ sia ~ilo *Z*: *közm* ki-ki a maga mércéjével mér *ĉu vi ~is la sekvojn de via elpaŝo?: felmérted fellépésed következményeit?; ~**o**: **1.** mérés *szin* mezurado; **2.**

mérték, mérce *duobla ~o: *pej* kettős mérce *en granda ~o: nagymértékben, jórészt *en plena ~o: teljes mértékben *la homo estas la ~o de ĉiuj aferoj: az ember minden dolognak a mértéke *~oj de pezo, longo kaj likvoj: súly-, hossz- és folyadékmértékek *laŭ homa ~o: emberi mérték szerint *memori pri ~o en laboro kaj plezuro Z: *közm* fő a mértékletesség, mértéket ismerj; **3.** méret, (mért) nagyság *bildo en malgrandigita ~o: kicsinyített méretű kép *ni havas ŝuojn nur en grandaj ~oj: csak nagy méretű cipőink vannak *preni ~on: méretet vesz; **4.** mérő (űrtartalom) *tri ~oj da hordeo: három mérő árpa; **5.** *mat* mérték *lebeĝa, diraka mezuro; **6.** *alt* mérték *en certa ~o: bizonyos mértékben *en plena ~o: teljes mértékben *laŭ la ~o de miaj ebloj mi pagos: lehetőségeim mértékében fizetek *laŭdi super ĉiuj ~oj: mértéktelenül dicséri *observi la decan ~on: betartja az illő mértéket *per ~o kaj peso akriĝas sukceso Z: *közm* minden módjával jó *tropleniĝis la ~o: betelt a pohár; **8.** *átv* mérték, mértékletesség *diboĉado sen ~o: mértéktelen dözsölés *li ne scias ~on: nem ismer mértéket *perdi la ~on: elveszti a mértéket, elragadtatja magát; **9.** *ir* versmérték, metrum *szin* metro 3; **10.** *zene* ütem, taktus; **11.** hosszsmérték, hossz; ~ado: mérés, felmérés, lemérés; ~aĵo: **1.** kimért v. lement mennyiség; **2.** *ép* felmérési rajz; ~ateco: mértékletesség, kiegyensúlyozottság; ~eĵo: mérőhely, mérési pont; ~iĝi: *ntr* méretik *viaj agoj iam ~iĝos: egykor megméretnek majd tetteid; ~ilo: mérőeszköz, mérőműszer, mérce; ~isto: *fn* felmérő; *al-i*: *tr* (ruhát) felpróbál, hozzáigazít; *ĉirkaŭ-o*: kerület, körméret *szin* ĉirkaŭlongo, perimetro; *dis-i*: *tr* szétmér, mérve szétoszt *dis-i parcelon: *agr* parcellát szétméri; *du-ila*: *pej* két mércével mérő *du-ila prijuĝo: két mércével mérő megítélés; *ekster-e*: mértéktelenül, mértéken felül; *grand-a*: nagymérvű; *kun-i*: *tr* összemér, méréssel összevet *ĉi tiuj plenumoj ne estas kun-eblaj: ezek a teljesítmények nem összemérhetők; *inter-i*: *tr* összemér *ili inter-is la fortojn: összemérték erejüket; *laŭ-a*: méret szerinti, megfelelő méretű, méretes *ĉi tiu robo estas laŭ-a, kvazaŭ fandita sur mi: ez a ruha megfelelő méretű, mintha rám öntötték volna; *laŭ-e*: méretre, méret szerint *laŭ-e faritaj ŝuoj: méretre készült cipő; *laŭ-e, kiel*: attól függően, hogy *laŭ-e, kiel vi plenumos, vi ricevos vian salajron: attól függően, hogyan teljesítesz, kapod a fizetésedet; *mikro-ilo*: *tech* mikrométer; *nekun-ebla*: összemérhetetlen, összehasonlíthatatlan; *ne-ebla*: mérhetetlen *la ne-ebla akvomaso de la maroj: a tengerek mérhetetlen víztömege; *plen-e*: teljes mértékben, egészen *szin* en plena mezuro; *preter-e*: mértéktelenül; *sam-e*: egyenlő mértékben, azonos mértékben, egyaránt; *sen-a*: **1.** mérhetetlen *sen-a ĝojo: mérhetetlen öröm; **2.** mértéktelen *sen-a elspezado: mértéktelen költekezés; *super-a*: méret feletti, mértéktelen, irdatlan *ĉio super-a estas malplezura Z: *közm* a fölélt is megárt a sok; *super-e*: szerfelett, rendkívül, módfelett; *tele-ado*: *táv* *tech* távmérés; *trans-o*: vminek a netovábbja, non plus ultra *szin* tromezuro 2 *trans-o de impertinenteco: szemtelenség netovábbja; *tro-i*: *tr* túlméretez; *tro-o*: **1.** túlméret; **2.** vminek a netovábbja, non plus ultra *szin* transmezurilo; ~adjekto: *nyt* mértékhatározó; ~bendo, ~rubando: mérőszalag; ~botelo: *kém* mérőlombik; ~elektrodo: *vill* mérőelektroda; ~flakono: *kém* mérőüveg; ~glaso: *kém* *gaszt* mérőpohár; ~kruĉo: *gaszt* mérőedény, mérőpohár; ~lato: mérőléc; ~notacio: *zene* menzurális notáció, menzurális hangjegyzírás; ~nombro: *fiz* mérőszám; ~paŝe: kimért léptekkel, egyenletes léptekkel; ~pokalo: *gaszt* mérőedény; ~ponto: *vill* mérőhíd; ~rektilo: *tech* mérőléc, mérővonalzó *kunmentebli ~rektilo: colstok *szin* faldmezurilo; ~sistemo: *tech* mértékrendszer; ~streko: *zene* ütemvonal; ~streko: *zene* ütemvonal; ~unujo: *fiz* mértékegység; ~valoro: mért érték, észlelt érték, tényleges érték; ~vergo: rőf (mérőeszköz)

U angulmezuro, brustomezuro, egalmezura, irmezurilo, koksomezuro, mammezuro, okulmezuro, paŝmezuri, plenmezuro, pugmezuro, ŝovmezurilo, talimezurilo, termezuri, staturmezurilo

mi=**1.** én (személyes névmás) *mi amas min mem: szeretem önmagam *mi lin batas, kaj li min batas: én ütöm őt, ő pedig üt engem; **2.** *fn* én *lia mi estas malsana: beteg az énje *szin* mio; mia: enyém *kio mia, tio bona Z: *közm* a magáé mindenkinek kedves *la ĉevalo ne estas la mia: a ló nem az enyém *mi petas nur la mian: csak az enyémét kérem *mia kara: kedvesem *mia patrino: anyám, az én anyám; miaflanke: részemről; mio: *fn* *psi* az én, egó *szin* egoo, memo *via mio kaj mia mio tre diferencas: a te éned és az én énem nagyon különböző; miajo: *fn* magamé, az én dolgom v. ügyem v. holmim *mi faris miajon, la cetero estas via afero: én megettem a magamét, a többi a te dolgod; supermio: *psi* felettes én, szuperegő *szin* superegoo; miocentra: énközpontú, egocentrikus; miocentrismo: énközpontúság, egocentrizmus

mi²=*zene* mi *mibe minora: esz-moll *Mibe-majora: Esz-dúr *Mi-

majora: E-dúr *mi-minora: e-moll *mi-modalo: mi-sor

mi/**o**=*anat* izom; ~ito: *orv* izomgyulladás, myitis, myositis; ~algio: *orv* izomfájdalom, myalgia; ~astenio: *orv* izomgyengeség, myasthenia; ~ofibreto: *anat* izomrost, myofibrillum; ~ofibrito: *orv* izomrostgyulladás; ~oglobino: *anat* myoglobín; ~okardio: *anat* szívizom, myocardium; ~okardiito: *orv* szívizomgyulladás, myocarditis; ~omo: *orv* izomdaganat, myoma; ~ono: *anat* myon, jellegzetes izomegység; ~osarkomo: *orv* szarkómás izomdaganat, myosarcoma; ~opatio: *orv* izombántalom, myopathia; ~otrofia: *orv* izomsorvadás, myatrophia

U kardimiopatio

miasm/**o**=miazma, fertőző kipárolgás

miaŭ=*hgut* miau; ~i: *ntr* nyávog

micel/**o**=*fiz* kém micella, kolloid molekulagranulátum

miceli/**o**=*növ* gombafinal-szövedék, micélium, mycelium

micen/**o**=*növ* kigyógomba, kéreggombácska (Mycena) *szin* kaskofungo

Micen/**o**²=Mikeno

micet/**o**=*növ* ex gomba, mycete *fungo*; ~ologio: ex *fungo*logio;

~ozo: ex *fungo*zo; *eŭ-oj*: ex *veraj* fungoj; ~oj: ex ~mikotoj

micetofiled/**oj**=*áll* gombaszúnyogok (Mycetophilidae)

Mickjeviĉ/**o**=*ir* (Adam) Mickiewicz *~o estas la aŭtoro de „Sinjoro Tadeo”: Mickiewicz a Pan Tadeusz szerzője

micel/**o**=*ne* *micelo*

Michigan/**o**=*geo* pol Michigan (US); ~lago: *geo* Michigan-tó

Midas/**o**=*mit* Midas, Midas

Middelburg/**o**=*geo* Middelburg

Midraŝ/**o**=*vall* midrás

midriaz/**o**=*orv* pupillatágulat, mydriasis; ~iga: *mn* *orv* pupillatágító

*~iga drogo: *gysz* pupillatágító szer, mydriaticum

midŝipman/**o**=*hajó* tengerészhadapród, tengerészcadét

Midvej-Insul/**oj**=*geo* Midway-szigetek

midz/**i**=*tr* *durv* leszopja vkinek a (n) faszát *szin* kacosuĉi vő. frandzi

miel/**o**=méz *elmetu ~on, muŝoj alflugos Z: *közm* lépes mézre mindig akad bogár *ne gutas ~o el la ĉielo Z: *közm* nem hullik manna az égből, nem repül a sült galamb az ember szájába *robinia ~o: akácmez *tro multe da ~o naŭzas: *közm* a jóból is megárt a sok; ~a: **1.** méz~, mézes *~a ĉelaro: *áll* lép *~aj fajnaĵoj: *gaszt* mézes finomságok; **2.** *átv* mézes, édes *~a tempo: mézeshetek *szin* mielmonato *~a kiso: édes csók; **3.** *átv* mézes-mázás *flati per ~a voĉo: mézes-mázás hangon hízelkedik *lango ~a, sed koro kruela Z: szava méz, szíve jég; ~akvo: *gaszt* méhsör, mézsör, márc *szin* medo; ~centrifugo: *agr* mézpergető; ~dolĉa: mézédess; ~kuko: *gaszt* mézeskalács *szin* spickuko; ~kukisto: mézeskalácsos; ~monato: mézeshetek *szin* miela tempo; ~vino: *medo*

U flormielo

mien/**o**=**1.** ábrázat, kép, arckifejezés, fizimiska *fari bonan ~on al la afero: jó képet vág a dologhoz *fari dik~on: ajkát biggyeszti, duzzog *fari ~on fieran al ludo mizera Z: jó képet vág hozzá *fari vinagran ~on: savanyú képet vág *havi vinagron en la ~o Z: mintha savanyú almába harapott volna *vulpo ~on ŝanĝas, sed plue kokidojn manĝas Z: *közm* farkas a szőrét elhullatja, de a természetét soha; **2.** *orv* arc, ábrázat, facies *adenoida vizaĝo: adenoid arc, adenoid facies *hipokrata ~o: hippokratészi ábrázat, facies hippocratica (haldokló arca) *~o fiera al ludo mizera Z: jó képet vág *senesprima vizaĝo de parkinsonulo: Parkinson-kóros kifejezéstelen arca; ~i: *ntr* arcot vág, képet vág, vmilyen az arca *kokete ~i: kacér képet vág *~i malsanule: beteges az arca; ~aĉo: fintor, grimasz *fari ~aĉojn: fintorog, grimaszokat vág; ~aĉi: *ntr* fintorog, grimaszol; ~leganto: *fn* arcról olvasó; ~ludo: arcjáték; ~simbolo, ~vinjeto: *inf* érzelemjel, emoticon

U galmieno, gravmiena, lipmieni, pugomieno, rigidmiena, tristmiena

migal/**o**=*avikulario*

migdal/**o**=*növ* *gaszt* mandula *amara ~o: keserű mandula *dolĉa ~o: édes mandula *salitaj ~oj: sós mandula; ~ujo, ~arbo: *növ* mandulafa (Prunus dulcis) *amara ~ujo: keserű mandulafa (P. dulcis var. amara) *dolĉa ~ujo: édes mandula (P. dulcis var. sativa); ~a: mandula~ *~a oleo: mandulaolaj *~a sukeraĵo: nugát *szin* nugato; ~ino: *kém* amigdalin *~inata acido: amigdalinsav; ~glando: *tonsilo*; ~okula: mandulaszemű

U termigdalo

migmatit/**o**=*ásv* migmatit

migr/**i**=**1.** *ntr* vándorol *cirkoj ~as tra la tuta lando: cirkusok vándorolnak az egész országon át *li ~is de unu loko al alia: egyik helyről a másikra vándorolt *nomadoj ~as kun siaj gregoj tra la stepo: nomádok vándorolnak nyájaikkal a sztyeppén *ŝia portreto ~is de mano al mano: arcképe kézzől kézre vándorolt; **2.** *ntr* *áll* költözik *hirundoj

~as ciujare al Afriko: a fecskék minden évben Afrikába költöznek; ~a: **1.** vándor~, vándorló, migráns ~a komizo: utazó ügynök ~a laboristo: vándormunkás ~a predikanto: vándorprédikátor ~a trupo: vándortársulat; **2.** áll vándor~, kóbor ~aj birdoj: vándormadarak ~a hundo: kóbor kutya; **3.** ásv vándor~ ~a ŝtono: vándorkő; ~ado: vándorlás, migráció *laborula ~ado: munkaerő-vándorlás; ~anto: **1.** vándor; **2.** vándorturista, természetjáró; ~emo: vándorhajlam; el~i: *ntr* kivándorol, emigrál; el~ado: kivándorlás, emigráció; el~into: *fn* kivándorló, emigráns; el~intaro: kivándoroltak, emigráció; en~i: *ntr* bevándorol, inmigrál; en~ado: bevándorlás, inmigráció; en~into: *fn* bevándorló; for~i: *ntr* elvándorol *multaj malriĉuloj ~is, por trovi panon: sok szegény elvándorolt, hogy kenyeret találjanak; trans~i: *ntr* egyik helyről egy másikra vándorol *li trans~is al sia iama vilaĝo: elvándorolt egykori falujába *trans~ado de animoj: lélekvándorlás; ~obirdo: áll vándormadár; ~apremia: vándordíjas; ~ovojo: turistaút, turistaösvény
 Uanimigrado, naturmigranto
migren/o=*orv* féloldali fejfájás, migrén, hemicrania *szin* hemikranio
mihrab/o=*islz* ép mihrab, imafülke *szin* ĥornĉo
Miĥa=**1.** *bibl* Mikeás; **2.** *bibl* Mikeás könyve, Mikeás próféta könyve (Mik)
Miĥael/o=Mihály *szin* Mikaelo; Miĉjo: Miska; ~ino: Mihaéla
mijoz/o=*orv* légylárvabetegség, myasis
mikad/o=*tört* mikádó (japán császár) *vö.* tenno
Mikael/o=Mihály *szin* Mikaelo
Mikelaŝel/o=*mív* Michelangelo (Buonarroti)
Miken/o=*tört* geo Mükéné
mikobakteri/o=*bakt* mikobaktérium (Mycobacterium) *lepra ~o: leprabacillus, Hansen-bacillus (M. laprae) *tuberkuloza ~o: Koch-bacillus (M. tuberculosis) *szin* Kof-bacilo
mikolog/o=*növ* gombaszakértő, gombász, mikológus *szin* fungologo, fungospertulo; ~io: *növ* gombaismeret, gombatan, mikológia *szin* fungologio
mikoplasm/o=*bakt* mikoplazma (Mycoplasma) *~aloj: mikoplazmák (Mycoplasmatales) (rend)
mikoriz/o=*növ* gyökérkapcsoltság, Mikorrhiza
mikot=utóképző; ~mikotoj: *növ* ~mycota (gombatörzs)
askomikotoj, bazidimikotoj, miksomikotoj
mikoten=utóképző; ~mikotenoj: *növ* ~mycotina (gombaaltörzs)
askomikotenoj, bazidimikotenoj
mikoz/o=*orv* gombás megbetegedés, mikózis, mycosis *szin* fungozo
mikro=előképző; mikro~: **1.** *tud* mikro~ (10⁻⁶) **askomikroampero**, mikrofarado; **2.** *átv* mikro~ (mikroszkopikus méretű) **askomikroĉipo**, mikrobiologio, mikrofiziko, mikroorganismo, mikroprocezo; **3.** *ált* mikro~ (viszonylag kicsi) **askomikrobuso**, mikrofilmo, mikrokosmo, mikromuso, mikromondo
mikrob/o=*bakt* mikroba; ~a: *bakt* mikroba~, mikrobás ~a fermentado: mikrobás erjedés ~a malsano: *orv* mikrobás betegség; ~icido: *gysz* mikrobaölőszert, fertőtlenítőszer, mikrobicid; ~ismo: *orv* mikrobafertőzés; **anti**~a: *gysz* mikrobaelenes, antimikrobiális; **sen**~igi: *tr orv agr* csírátlantít, csáváz; ~iologo: *biol* mikrobiológus *szin* mikrobiologo; ~iologio: *biol* mikrobiológia *szin* mikrobiologio; ~odetrua: *mn gysz* mikrobaölő, fertőtlenítő
mikrofon/o=*vill* mikrofon; ~io: *fiz* mikrofónia
mikrolit/o=**1.** *tört* mikrolit (kőszeköz); **2.** *ásv* mikrolit; ~a: **1.** *mn tört* mikrolit ~aj iloj estis uzataj ĉefe en la mezolitiko: mikrolit eszközöket főleg a mezolitikumban használtak; **2.** *mn ásv* mikrolit *bazalto havas ~an strukturon: a bazaltnak mikrolit szerkezete van
mikrometr/a=**askomikromova**
mikron/o=*ex* **askomikrometro**; ~a: *átv* parányi
Mikronezi/o=**1.** *geo* Mikronézia (szigetcsoport); **2.** *geo pol* Mikronézia (FM) *Federaciaj Ŝtatoj de ~o: Mikronéziai Szövetségi Államok
mikrospor/oj=*növ* kisspórások (Microspora); ~ozo: *orv* microsporiasis
mikrot/o=*áll tud* pocok (Microtus) *szin* kampomuso *kampa ~o: mezei pocok havasi pocok (M. arvalis)
mikrotom/o=*biol* kismetsző, metszetvágó, mikrotom
miks/i=**1.** *tr* kever, vegyít, elegyít, belekever ~i farunon kun oleo: lisztet olajjal kever ~i la kartojn: megkeveri a kártyát ~i sin en malpropraĵn aferojn, ~i sin en fremdajn aferojn: más dolgába ūti az orrát, más dolgába avatkozik ~i vinon kun akvo: bort vízzel kever; **2.** *tr* *átv* összekever, összetéveszt *oni ofte ~is la du ĝemelojn: gyakran összekeverték a két ikret *vi ~is la ŝaton kun la amo: összetévesztette a kedvelést a szerelemmel; miks~: vegyes, kevert **askomisamaso**, miksarbaro, miksbanejo, miksbatalo, miksdedziĝo, miksfoma, mikskolora, mikspoto, miksrasa, miksspeca; ~a: kevert, vegyes *ĉi tiu hundo havas ~an rason: ez a kutya kevert fajú *mi havas ~ajn

impresojn: vegyes érzéseim vannak ~a teamo: *sp* vegyes csapat ~aj trinkaĵoj: kevert italok; ~aĵo: **1.** *kém* keverék, elegy; **2.** *zene* mixtura; ~igi: *ntr* keveredik *la etnoj ~igis inter si: az etnikumok keveredtek egymással *oleo ~igis kun akvo: olaj keveredett vízzel; ~ilo: keverőeszköz, keverőgép, turmixgép; ~ita: kevert, vegyes ~ita salato: *gaszt* vegyes saláta *substanco de ~ita konsisto: vegyes összetételű anyag; al~i: *tr* hozzákever, hozzáad, belekever *al~u sukerpulvoron al la pasto: keverj a tésztaba porcukrot; **dis**~i: *tr* szétkever, keveréssel szétoszlat *dis~u du kulerojn da faruno en la saŭcon: keverj szét két kanál lisztet a szőszban; en~i: *tr* belekever *en~u iom da salo: keverj bele egy kis sót *ne en~u vin en miajn aferojn: ne ártsd bele magad az én dolgaimba; en~igi: **1.** *ntr* belekeveredik *laktu en~igis en mian teon: tej keveredett a teámba; **2.** *ntr* *átv* belekeveredik, vmibe elegyedik *en~igi en babilon: beszélgetésbe elegyedik *en~igi en disputon: vitába keveredik *iom da amaro en~igis en mian ĝojon: némi keserűség keveredett az örömömbbe; **3.** *ntr* *átv* beleavatkozik *en~igi en aliulajn aferojn: más ügyeibe avatkozik; en~igo: **1.** belekeveredés; **2.** beavatkozás; **fuŝ**~i: *tr* *pej* kutyvaszt; **fuŝ**~aĵo: *pej* kutyvalék; **inter**~i: *tr* egymással összekever *bone inter~u la du substancojn: jól keverd össze egymással a két anyagot; **2.** *tr* *átv* összekever, elcserél *ili inter~is siajn paltojn: összecserélték a kabátjukat *ne inter~u ĉi tiujn du vortojn: ne keverd össze ezt a két szót; **inter**~o: **1.** összekeverés; **2.** *vill* zavar, zavarás; **inter**~igi: *ntr* összekeveredik, egybevegyül; **kun**~i: *tr* egybekever, összevegyít; **kun**~itaĵo: összetevő, alkotóelem, hozzávaló *szin* ingredienco; **mal**~i: *tr* (kevert dolgokat) szétválaszt, szétválogat, szétrendez, kibogoz; **sen**~a: nem kevert, tiszta *hundo de sen~a raso: tiszta fajú kutya; ~bati: *tr* *gaszt* felver ~bati ŝaŭmon: habot ver; ~krano: keverőcsap; ~pelvo: keverőtál; ~poto: **1.** *gaszt* vegyes tál, pot-pourri; **2.** *ir* *zene* egyveleg; ~pupitro, ~otablo: *eltr* keverőpult, keverőasztal; ~rasa: áll keverék, korcs ~a hundo: korcs kutya; ~speco: különféle, különböző fajtájú v. jellegű ~specajn solvojn ni vidis: különféle megoldásokat láttunk
 Ubetonmiksilo, drinkajmiksisto, kirlomiksajo, koktelmiksilo, pistomiksi
miksedem/o=*orv* myxoedema
miksin/o=áll nyálkahal (Myxine)
miksom/o=*orv* kocsonyás daganat, myxoma
miksomatoz/o=áll *orv* nyúlbetegség, myxomatosis
miksomicet/oj=*növ* valódi nyálkagombák (Myxomicetes)
miksomikot/oj=*növ* nyálkagombák (Myxomycota) *szin* mukofungoj
mikst/a=*ritk* kevert v. vegyes összetételű **askomiksokonsista**
mikstur/o=*gysz* mixtura, keverék
mil=ezer *kvar mil kvincent: négyezer-ötszáz *Mil kaj unu noktoj: Ezeregy éjszaka *tri mil: háromezer; mila: ezredik; milo: **1.** *fn* ezres (>szám); **2.** ezer (vmiből) *miloj strikis en la fabrikoj: ezek sztrájkoltak a gyárakban *milon da tiaj moneroj mi havas: ezer ilyen érmém van; milobla: ezerannyi, ezerszeres *milobla kvanto: ezerszeres mennyiség; milono: ezred, ezredrész *el multaj milonoj fariĝas milionoj *Z: közm* sok kicsi sokra megy; milopo: ezres csoport *milopo el bravaj soldatoj: vitéz katonák ezres csapata *milopo de migrobirdoj: ezrenyi vándormadár; milfoje: ezerszer, ezer ízben, ezer alkalommal *milfoje mi diris al vi: ezerszer mondtam neked; milestro: *kat* ezredes; elmilo: *mat* ezrelék *szin* promilo; milpieduloj: áll ikerszelvényesek (Diplopoda) *szin* diplopodoj *arbara milpiedulo: erdei vaspondró (Chromatoiulus projectus) *plata milpiedulo: karimás ikerszelvényes (Polydesmus complanatus) *sabla milpiedulo: homoki vaspondró (Schyzophyllum sabulosum) *unulinia milpiedulo: vonalas vaspondró (Chromatoiulus unilineatus)
 Ujarmilo, spesmilo
Milan/o=*geo* Milano, Majland
mid/a=**1.** enyhe, lágy *kun ~a voĉo: lágy hangon ~a venteto: enyhe szellő ~a vino: könnyű bor ~a zono: *met* mérsékelt égöv *~e, ~el: csak óvatosan!; **2.** szelíd, gyengéd *mi estas ~a homo: én szelíd ember vagyok ~a riproĉo: szelíd szemrehányás ~a sekso: gyengébb nem; ~eco: **1.** enyheség, lágyág; **2.** szelídség, gyengédség; ~igi: **1.** *tr* enyhít, csillapít, mérsékel; **2.** *tr* megszelídít, gyengéddé tesz; ~igi: **1.** *ntr* enyhül, csillapodik, mérséklődik; **2.** *ntr* megszelídül, megjuhászodik; **mal**~a: nyers, durva, erős, kegyetlen *diri mal~ajn vortojn: erős szavakat mondott *mal~a vintro: szigorú tél
 Ukaresmilda
milo/o=**1.** *növ* köles (Panicum); **2.** *növ* termesztett köles (P. miliaceum) *szin* milia panico *birdo~o: **askomila** setario ~ego: **askomikolora** sorgo
milenarism/o=askomileniismo
mileni/o=**1.** millennium, ezer év, ezer éves fennállás, ezredik évforduló *la ~o de la hungara ŝtato: a magyar állam ezer éves fennállása; **2.** *kr* millennium, Krisztus ezer éves uralma a földön; ~ismo: *kr*

millenarizmus, kiliazmus *szin* kiliasmus

Milet/o=*tört geo* Milétosz

mili=előképző; *mili*~: *tud* mili~ (1 v. 1000x) ➔ *miliampero*, *milibaro*, *miligramo*, *milimetro*

mili/o=**l.** *növ* kásafű (Milium) *sterna ~o: zilált kásafű (M. effusum); **2.** *növ* ne köles ➔ *mileo*

miliar/a=*orv* köles~, kölesszerű, kölesnyi ➔ *miliara* febro, erupcio, tuberkuloz

miliard/o=milliárd (10⁹); ~**ulo**: *fn* milliárdos

milic/o=*kat* nemzetőrség, milícia; ~**ano**: *kat* nemzetőr, milicista

milici/o=➔ *milico*; ~**ano**: ➔ *milicano*

milion/o=millió, milliom (10⁶); ~**ulo**: *millimos*; **mult**~**ulo**: *fn* multimilliomos

mit/i=*ntr* háborúzik, hadakozik, hadat visel *hungaroj longe ~is kontraŭ turkoj: a magyarok sokáig hadakoztak a törökök ellen *~i kontraŭ sia propra popolo: saját népe ellen visel háborút; ~**o**: **1.** *kat* háború, hadviselés *agresa ~o: agresszív háború *bakteria ~o: bakteriológiai háború *deklari ~on kontraŭ sia najbaro: hadat üzen a szomszédja ellen *eksplodis la ~o: kirobbant a háború *elektronika ~o: elektronikus háború *enlanda ~o, intercivitana ~o: polgárháború *fari ~on: háborút visel *fulma ~o: villámháború *interfrata ~o: testvérháború *interna ~o: belháború *malferma ~o: nyílt háború *~o de Secesio: (amerikai) függetlenségi háború *mono ~on nutras: *közm* pénz vezeti a hadat *prembutona ~o: gombnyomásra indított háború *proklami ~on: háborút hirdet, kihirdeti a hadiállapotot *reekflamis la ~o: újra fellángolt a háború *terenakira ~o: területszerző háború; **2.** *átv* háború *malvarma ~o: hidegháború *pszikologia ~o: pszichológiai hadviselés; ~**a**: *kat* hadi, háborús, harci, katonai, tábori *~aj interpuŝigoj: háborús összecsapások *~aj preparoj: katonai készülődés *~a tendaro: katonai tábor; ~**aĵo**: *kat* katonai cselekmény *szin* militago; ~**ecigi**: *tr* militarizál *~ecigi la ekonomion: militarizálja a gazdaságot; ~**ema**: harcias, militáris; ~**emigi**: *tr* militarizál; ~**emisto**: *pol* militarista; ~**emismo**: *pol* militarizmus *szin* militismo; ~**estro**: *kat* hadvezér; ~**ismo**: *pol* militarizmus *szin* militemismo; ~**isto**: *kat* harcos, (professzionális) katona; ~**istaro**: *kat* hadsereg, hadnép, katonaság *szin* armeo; **al**~**i**: **1.** *tr* meghódít; **2.** *tr* *átv* kiharcol; **antaŭ**~**a**: háború előtti; **en**~**igi**: *ntr* *kat* hadba lép; **inter**~**a**: háborúk közötti; **kontraŭ**~**a**: *pol* háborúellenes; **ne**~**ema**: békés, háborúellenes; **per**~**i**: *tr* *kat* meghódít, kiharcol, háborúval elér; **post**~**a**: háború utáni; ~**ago**: *kat* katonai cselekmény; ~**akiri**: *tr* *kat* zsákmányol, zsákmányul ejt, prédál; ~**akiro**: *kat* hadizsákmány, préda *szin* batalakiro, predo; ~**arto**: *kat* hadművészet; ~**barĝo**: *kat* naszád; ~**bazo**: *kat* katonai bázis; ~**bravaĵo**: *kat* katonai hőstett, haditett; ~**bravulo**: vitéz katona, háborús hős; ~**ĉaro**: *kat* tört harci szekér; ~**damaĝoj**: *kat* háborús károk; ~**deklaro**, ~**proklamo**: *kat* *pol* hadüzenet; ~**difektoj**: *kat* háborús sérülések; ~**falinto**: *kat* háborús elesett, hősi halott; ~**forto**: *kat* katonai erő, haderő; ~**frato**: *kat* fegyvertárs; ~**industrio**: *kat* *ip* hadiipar; ~**instiganto**: *pol* háborús uszító; ~**intendanto**: *kat* *gazd* hadbiztos; ~**intendejo**: *kat* hadbiztosság; ~**invalido**: *kat* *orv* hadirokkant; ~**iro**: *kat* hadjárat; ~**kaptajo**: *kat* hadizsákmány *szin* batalakiro, predo; ~**kaptito**: *kat* hadifogoly; ~**kaptiteco**: *kat* hadifogság; ~**kaptitejo**: *kat* hadifogolytábor; ~**kazo**: *kat* *pol* háborús esemény, casus belli; ~**kompens**, ~**kompensaĵo**: *kat* *gazd* háborús jóvátétel; ~**krio**: csatakiáltás *szin* batalkrio; ~**krimo**: *kat* *jog* háborús büntett; ~**krimulo**: *kat* *jog* háborús bűnös; ~**kuirejo**: *kat* *gazd* tábori konyha; ~**leĝo**: *kat* *jog* katonai törvény; ~**maŝinaro**: *kat* *tech* hadigépezet, haditechnika; ~**pado**: *kat* hadiösvény; ~**paŭzo**: *kat* *pol* fegyverszünet *szin* armistico; ~**preta**: *kat* harcra kész; ~**psikozo**: *kat* *pszi* háborús örület, háborús pszichózis; ~**rabi**: *tr* *kat* prédál, zsákmányol; ~**raportisto**: *kat* haditudósító, hadiripor; ~**rifuzanto**: *kat* *pol* szolgálatmegtagadó *prokonscienca ~rifuzanto: a háborút lelkiismereti okokból elutasító, lelkiismereti háborúelutasító; ~**servo**: *kat* katonai szolgálat, katonáskodás; ~**servodeva**: *kat* hadköteles, katonaköteles; ~**ŝipo**: *kat* *hajó* hadihajó *portugala ~ŝipo: ➔ *fizialo*; ~**ŝiparo**: *kat* *hajó* hadiflotta; ~**spertinto**: *kat* háborút járt ember; ~**trejnisto**: *kat* *isk* katonai kiképző; ~**vesto**: *kat* *tex* katonai ruha; ~**veterano**: *kat* háborús veterán; ~**vidvino**: *kat* hadiözevgy; ~**viktimo**: *kat* háborús áldozat

Уетномилито, голфмилито, круцимилито, мондомилито, мовмилито, резистмилито, сидмилито, стелмилито

militari/o=*sp* military, lovastusa

militarism/o=*pol* militarizmus *szin* militemismo; ~**a**: *pol* militáris *szin* militema; ~**igi**: *tr* *pol* militarizál *szin* militemigi; **anti**~**o**, **kontraŭ**~**o**: *pol* antimilitarizmus *szin* kontraŭmilitismo

militarist/o=*pol* militarista

Miltiad/o=*tört* *kat* Miltiadész

Milton/o=*ir* (John) Milton *~o estas la aŭtoro de la Perdita Paradizo:

Milton az Elveszett paradicsom szerzője

milv/o=*áll* kánya (Milvus)

Milvoki/o=*geo* Milwaucee

mim/o=*műv* pantomimművész; ~**i**: *tr* mímél, utánoz; ~**iko**: mimika, arcjáték *vö.* pantomimo

mimeograf/o=*knyv tech* stencilgép *szin* ciklostililo; ~**i**: *tr* *knyv* stencilez *szin* ciklostili; ~**ado**: *knyv* stenciles sokszorosítás *szin* ciklostilado

mimetism/o=*áll* mimikri, alakutánzás

mimoz/o=*növ* mimóza, mimózafa (Mimosa) *sentema ~o: valódi mimóza, szemérmes mimóza, szemérmes érzőke (M. pudica) *szin* sensitivo

minul/o=*növ* bohócvirág, álarcvirág (Mimulus)

min/o=**l.** bánya, lelőhely, fejtés *oni malfermis novan atakfronton en la ~o: új fejtést nyitottak a bányában; **2.** *kat* akna, aknafolyosó *la turkoj fosis ~on sub la bastiono, por eksplodigi ĝin: a törökök aknát ástak a bástya alá, hogy felrobbantsák; **3.** *kat* akna (robbanóeszköz) *kontraŭpersona ~o: gyalogsági akna *kontraŭtanka ~o: harckocsiakna *oni instalis ~ojn tra la tuta kampo: aknát telepítettek az egész mezőn; ~**i**: **1.** *tr* bányászik; **2.** *tr* *kat* elaknásít; ~**a**: bánya~ *~a industrio: *ip* bányaiipar; ~**ado**: *ip* bányászat *subtera ~ado: mélyszíni bányászat *tersurfaca ~ado: külszíni bányászat; ~**aĵo**: **1.** *ásv* érc, bányaközet; **2.** *ip* bányakincs, bányatermék; ~**ejo**: *ip* bánya, bányatelep *surtera ~ejo: külszíni bánya; ~**isto**: **1.** *kat* aknász; **2.** bányász; **el**~**i**: *tr* *ip* kitermel, kibányász; **kontraŭ**~**i**: *ntr* *kat* ellenaknát ás; **kontraŭ**~**o**: *kat* ellenakna; **sen**~**igi**: *tr* *kat* aknamentesít; **sen**~**igisto**: *kat* aknaszedő; **sub**~**i**: *tr* *kat* aláaknáz; ~**balai**: *tr* *kat* *hajó* vízi aknát szed; ~**balaanto**: *kat* *hajó* aknaszedő hajó; ~**bari**: *tr* *kat* aknákkal lezár *~bari ŝanelon: hajóutat elaknásít; ~**ĉaro**: *ip* csille; ~**eksploatado**: *ip* bányakitermelés; ~**forno**: *ip* aknakatlan; ~**galerio**: *ip* vágat, táró, tárna; ~**gaso**: *kém* sújtólég, bányalég *szin* grizuo; ~**inĝeniero**: *ip* bányamérnök; ~**ĵetilo**: *kat* aknavető; ~**karbo**: kőszén; ~**okampo**: *kat* aknamező; ~**koboldo**: *mit* törpe *szin* gnomo, terkoboldo; ~**regiono**: *ip* *geo* bányavidék; ~**salto**: *ásv* kősó, halit *szin* halito; ~**semi**: *tr* *kat* *hajó* vízi aknát rak, elaknásít; ~**semanto**: *kat* *hajó* aknarakó hajó; ~**serĉilo**: *kat* *tech* aknakereső; ~**vejno**: *ásv* telér

Уfermino, flosmino, ormino, salmino, ŝtonmino

min/o=**l.** *bibl* mina (súlyegység, 50 sékel); **2.** *bibl* mina (pénzérme)

min/o=**2**=➔ *minao*

mina/o=*áll* majna

Minas-Gerajs/o=*geo* *pol* Minas Gerais (BR)

Min-river/o=*geo* Min-folyó

minac/i=**l.** *tr* fenyeget (>vki) *kiu multe ~as, ne estas danĝera *Z. közm* amelyik kutya ugat, az nem harap *li ~is denunci nin: megfenyegetett, hogy feljelent bennünket *~i per morto: halállal fenyeget *~i per pugno en la poŝo *Z.* suba alatt öklét rázza; bátor, ahol senki sincs; **2.** *tr* fenyeget (vmi) *~ata specio: veszélyeztetett faj *nenia danĝero vin ~as: semmilyen veszély nem fenyeget *tempesto ~as: vihar fenyeget, vihar közeleg; ~**o**: fenyegetés *li estas konstanta ~o por la reĝimo: állandó fenyegetés a rendszernek *sub ~o de mortopuno: halálbüntetés terhe alatt; ~**a**: fenyegető *~a letero: fenyegető levél

minankabaŭ/o=*fn* minangkabau; ~**a**: *mn* nyt minangkabau, menangkabui (min)

minaret/o=*iszl ép* minaret

Minasĝerajs/o=*geo* *pol* Minas Gerais (BR)

minc/a=*ritk* vekony, sovány

Mindana/o=*geo* Mindanao

mineral/o=*ásv* ásvány; ~**a**: *ásv* ásványi *~a kemio: *kém* ásványkémia; ~**aĵo**: ásványi közet; ~**igi**: **1.** *tr* ásványos ízűvé tesz; **2.** *tr* *kém* ércé alakít; **3.** *tr* *öko* ásványosít, szervesetlen anyaggá bont, mineralizál; **sen**~**igo**: *orv* ásványi anyagok csökkenése, demineralisatio; ~**akvo**: ásványvíz; ~**fibraĵo**: *ép* ásványgyapot; ~**kolekto**: *isk* ásványgyűjtemény; ~**krudaĵo**: *ásv* *ip* ásványi nyersanyag; ~**ogo**: *ásv* ásványtanos, ásványkutató, mineralógus; ~**ogio**: *ásv* ásványtan, mineralógia; ~**riĉaĵo**: *ásv* *gazd* ásványkincs; ~**vejno**: *ásv* ásványtelér

Minerv/o=*mit* Minerva

Minesot/o=*geo* *pol* Minnesota (US)

minestron/o=*gaszt* minestrone (lombard leves)

mini=előképző; *mini*~: *mini*~ ➔ *minibuso*, *minigolfo*, *minijupo*, *minikomputilo*

mini/o=*kém* minium

miniatur/o=**l.** *műv* miniatűr, miniatúra; **2.** *műv* miniatűr műtárgy; ~**a**: **1.** *mn* *műv* miniatűr *~a arto: miniatűr művészet *~a portreto: miniatűr portré; **2.** *átv* apró, aprócska, picike, miniatűr *~a radioricivelo: miniatűr rádiókészülék; ~**i**: *tr* *műv* miniatűrben lefest; ~**igi**: *tr* miniatűrízál; ~**isto**: *műv* miniatűrfestő, miniatűrista

minimum/o=minimum, a lehető legkevesebb *vö.* maksimumo

*kunportu ~on da bagaço: minimális útipoggyászt hozz magaddal; ~a: minimális, minimál~, lehető legkevesebb v. legkisebb *maksimuma gajno per ~a investo: maximális nyereség minimális beruházással *a postulo: minimális követelés; ~e: **1. hsz** minimum, minimálisan *~e postulebla scio: minimálisan megkövetelhető tudás; **2.** legalább *~e haltu vin al la komune akceptitaj reguloj: legalább tartsd magad a közösen elfogadott szabályokhoz; ~e_{jo}, ~iganto: *fn mat* minimalizáló; ~igi: *tr* minimalizál, lehetségesre csökkent *~igi la kostonj: minimalizálja a költségeket; ~ismo: *műv ált* minimalizmus; ~termometro: minimumhőmérő; ~maksimum-termometro: minimumhőmérő

Uekzistominimumo, vivminimumo

ministeri/o=*pol ép* minisztérium *szin* minstrejo *~o de defendo: *kat* honvédelmi minisztérium *szin* defendministro *szin* defendministro *szin* defendministro *~o de klerigo: *isk* oktatási minisztérium *szin* klerigministerejo

ministr/o=*pol* miniszter *~o pri agrikulturo: *agr* mezőgazdasági miniszter *~o pri akvomastrumado: *víz* vízgazdálkodási miniszter *~o pri aviado: légügyi v. légiközlekedési miniszter *szin* aerministro *~o pri bonfarto: jóléti miniszter *~o pri defendo: *kat* honvédelmi miniszter *szin* defendministro *~o pri ekonomio: *gazd* gazdasági miniszter *~o pri eksteraj aferoj: külügyminiszter *~o pri internaj aferoj: belügyminiszter *~o pri klerigo: *isk* oktatási miniszter *~o pri kulturo: művelődési v. kulturális miniszter, kultuszminiszter *~o pri laboro: munkaügyi miniszter *~o pri medioprotektado: *öko* környezetvédelmi miniszter *~o pri ŝancegaleco: esélyegyenlőségi miniszter *~o pri socialaj aferoj: szociális v. népjóléti miniszter *szin* socialministro *~o pri sporto: *sp* sportminiszter *szin* sportministro *~o pri trafiko, ~o pri transporto: *közl* közlekedési miniszter *szin* *szin* trafikministro, transportministro *~o sen fako: tárca nélküli miniszter *ne havi kapon de ~o **Z:** nem nagy lumen; ~aro: *pol* minisztertanács, kabinet; ~e_{jo}: *pol ép* minisztérium *szin* ministerio *~e_{jo} de akvomastrumado: *víz* vízügyi v. vízgazdálkodási minisztérium *~e_{jo} de klerigo: *isk* oktatási minisztérium *szin* klerigministerio *~e_{jo} de defendo: *kat* honvédelmi minisztérium *szin* defendministerio; ~e_{fo}: *pol* miniszterelnök, főminiszter *~e_{fo}-a oficejo: miniszterelnöki hivatal; ~e_{fo}-e_{jo}: *pol ép* miniszterelnökség; inter~eja, interministeria: *pol* minisztériumok közötti; sub~o, vic~o: *pol* miniszterhelyettes; vic~e_{fo}: *pol* miniszterelnök-helyettes

Uaerministro, defendministro, ekonomministro, energministro, esplorministro, EU-ministro, financministro, industrministro, informministro, justicministro, klerigministro, kulturministro, laborministro, socialministro, sportministro, trafikministro, transportministro

Mino/o=*mit* Minosz; ~a: **1.** minósz, Minósz~; **2.** *tud* minósz *~sa kulturo: minósz kultúra; ~taŭro: *mit* Minótauros, Minotaurus

minor/a=**1.** kisebb, kisebbségi ~minora epilepsio, ordino, profeto, termo; **2.** *zene* moll ~minora skalo, tonalo, triado; ~o: **1.** *zene* moll *~o d: disz-moll; **2.** *mat* aldeteminans

minoritat/o=**1.** kisebbség, minoritás *szin* malplimulto *lingva ~o: *nyt* nyelvi kisebbség *szin* lingva malplimulto *nacia ~o: nemzeti kisebbség *szin* nacia malplimulto *politika ~o: politikai kisebbség; **2.** *jog* kiskorúság *szin* neplenaĝeco

minorit/o=*fn kr* minorita (szerzetes); ~a: *mn kr* minorita *~a ordeno: minorita rend *~a preĝejo: minorita templom

Minork/o=*geo* Minorca, Menorca

Minor/o=~Minoo

Minsk/o=*geo* Minszk *~o estas la ĉefurbo de Belorusio: Minszk Belorusszia fővárosa

minstrel/o=~menestrelo

minus=**1.** *mat* mínusz (>kivonás) *dek minus kvin estas kvin: tíz mínusz öt egyenlő öttel; **2.** *mat* mínusz (negatív előjel) *minus dek gradoj: -10°; minuso: **1.** *mat* mínuszjel *szin* minussigno; **2.** *átv* negatív szám, hiány, deficit; minusgrado: *fiz* mínuszfok; minusklemo: *vill* negatív kapocs; minuskomplekso: *pszi* kisebbségi érzés *szin* komplexo de malplivaloreco, komplexo de malsupereco; minuspoluso: *fiz* negatív sarok; minussigno: *mat* mínuszjel *szin* minuso **1**

minuskl/o=*knyv* kisbetű *szin* etlitero vő. majusklo; ~a: *knyv* kisbetű *~a skribmaniero: kisbetűs írásmód *~a preslitero: nyomtatott kisbetű; ~e: kisbetűvel, kisbetűkkel *~e skribita nomo: kisbetűvel írt név; ~igi: *tr* kisbetűsít, kisbetűssé alakít

minut/o=**1.** perc *je la tria kaj kvin ~oj: három óra öt perckor *en la daŭro de kelke da ~oj: néhány perc alatt; **2.** *mat* szögperc; **3.** *átv* perc (>egy kis idő) *dediĉu al mi kelkajn ~ojn: szentelj nekem néhány percet *eĉ ~on li ne lasis al mi: egy percet sem hagyott nekem *en miaj liberaj ~oj: szabad perceimben *kiam mi trovos ~on da tempo: amikor lesz egy szabad percem *mi vivis por ĉi tiu ~o: ezért a percért éltem *~on!/: egy

pillanat!, egy perc!; ~a: **1.** perc~ *~a montrilo: percmutató; **2.** percný, pillanatnyi *eĉ ~an ripozon mi ne havis: percný nyugtom se volt *sen ~a ŝanceliĝo: pillanatnyi habozás nélkül; ~atoro: ~tempumŝaltilo; ~montrilo: percmutató

Uarkominuto

miocen/o=*geo* tört miocén

miogal/o=*áll* pireneusi pézsmacacákány (Galemys pyrenaicus)

miokastor/o=~kojpo *~edoj: nutriafélék (Myocastoridae)

miop/a=**1.** *orv* rövidlátó, közellátó, myopicus; **2.** *átv* rövidlátó *sekvi ~an politikon: rövidlátó politikát követ; ~ulo: *fn orv* rövidlátó; ~eco: *orv* rövidlátás, közellátás, myopia; mal~a: *orv* távollátó, messzlátó *szin* hipermetropa

mioz/o=*orv* pupillaszűkület, miosis; ~iga: *orv* pupillaszűkítő *~iga drogo: *gysz* pupillaszűkítő szer

miozin/o=*biol* kém miozin

miozot/o=*növ* nefejejs (Myosotis) *szin* neforgesumino

mir/i=*ntr* csodálkozik *ĉu vi ~as pri tio?: csodálkozol rajta? *kial vi ~as?: mit csodálkozol? *mi ~as pri via pasiveco: csodálkozom a passzivitásodon *mi ~as, ke vi aŭdacis alveni: csodálkozom, hogy el mertél jönni; ~o: csodálkozás, bámulat *kun ~o mi konstatas: csodálkozással állapítottam meg *~o lin frapis: elképedt *ne estas granda ~o, ke: nem nagy csoda, hogy; ~a: csodálkozó *kun ~a rigardo: csodálkozó tekintettel; ~aĵo: csodálkozásra készítő dolog, csoda *via rekordo ne estas granda ~aĵo: a rekordod nem nagy csoda; ~egi: *ntr* ámul; ~ego: ámulat; ~igi: *tr* ámulatba ejt, csodálkozásra készítet, meglep *via lerteco ~igis min: meglepett az ügyességed; ~iga: csodálkozásra készítő, meglepő; ~inda: csodálatos, csodálatra méltó; ~indaĵo: csodálatos dolog, csuda dolog, csoda *la sep ~indaĵoj de la antikveco: az ókor hét csodája; ~blindigi: *tr* (csodálkozástól) elvakít *la amaso da juveloj ~blindigis min: a rengeteg ékkől elvakított; ~fabelo: ~fefabelo; ~frapi: *tr* meghökkent, elképeszt; ~frapiĝi: *ntr* hűledez, elképed; ~infano: csodagyerek; ~konsterni: *tr* megdöbbsent, elképeszt; ~lampo: csodalámpa *~lampo de Aladino: Aladin csodalámpája; ~lando: meseország, csodaország; ~mutigi: *ntr* eláll a szava; ~plena: csodálkozó; ~rakonto: *ir* csodás történet

mirabel/o=*növ* mirabellaszilva (Prunus domestica subsp. syriaca); ~brando: *gaszt* mirabellapálinka

mirabil/o=*növ* csodatölcsér (Mirabilis)

miraĝ/o=*met* délibáb *szin* fatamorgano; **2.** *átv* délibáb, káprázat, ábrándkép *postkuri ~ojn: ábrándokat kerget

mirakl/o=**1.** *vall* csoda *fari ~on: *átv* is csodát tesz *la ~oj de Jesuo Kristo: Jézus Krisztus csodái; **2.** *átv* csoda, csodálatos dolog *estas ~o, ke vi ne vundiĝis: csoda, hogy nem sérültél meg *~o inter ~oj: csodák csodája; ~a: csodás, csodálatos *la ~a reviviĝo de Lazaro: Lázár csodálatos feltámadása; ~isto: *fn* *vall* *átv* csodatevő *szin* miraklofaranto; ~ofaranto: *fn* *vall* *átv* csodatevő *szin* miraklisto; ~oludo: *kr* *ir* misztériumjáték

mirh/o=*növ* mirha (>gyanta)

miria=előképző; miria~: miria~ (10⁴) *miriametro: tíz kilométer, miriaméter

miriad/o=miriád, számtalan, rengeteg, tengernyi *~oj da steloj: tengernyi csillag

miriapod/oj=*áll* soklábúak (Myriapoda)

mirid/o=mirhafű (Myrrhis)

mirik/o=*növ* viaszbogó, viaszcsereje, viaszfa (Myrica) *szin* vaksarbo

miring/o=*anat* dobhártya, myrinx, membrana tympani; ~ito: *orv* középfülgyulladás, myringitis; ~otomio: *orv* dobhártya műtéti metszése, tympanotomia

miristik/o=*növ* muskátldiófa (Myristica) *aroma ~o, bonodora ~o: valódi muskátldiófa, szerecsendiófa (M. fragrans) *szin* muskatujo

Mirjam=*bibl* Mirjam

mirliton/o=*zene* nádsíp

mirmekob/o=*áll* erszényes hangyász, numbat (Myrmecobius)

mirmekofag/o=*áll* nagy hangyászmedve (Myrmecophaga tridactyla) *szin* formikurso

mirmeleon/o=*áll* hangyaleső (Myrmeleon formicarius) *szin* formikleono

mirmidon/o=*mit* mürmidón

mirobolan/o=*növ* mirobolán

miroksil/o=*növ* Myroxylon *tolua ~o: toluibalzsamfa (M. balsamum var. toluiferum)

mirt/o=mirtusz (Myrtus) *ordinara ~o: valódi mirtusz (M. communis) *~acoj: mirtuszfélék (Myrtaceae); ~oforma: *orv* mirtusz alakú *~oforma karunklo: mirtusz alakú szemölcs; ~okrono: mirtuszkoszorú

Ukariofilmirto

Mirt/o=Mirtilla (utónév)

mirtel/o=1. *növ* fekete áfonya (*Vaccinium myrtillus*); **2.** *☞* mirtelbero; *~bero:* *növ* fekete áfonya (gyümölcs)

mis=1. előképző; *mis~:* félre~, el~, tév~, téves (>rossz, helytelen, téves) *☞* misaüdi, misciti, misedzigo miskalkuli, miskompreni, miskredo, mislegi, mispaši, misproporcio, mistrafi *miskredoj kaj supersticioj: tévhitek és babonák *vi miskomprenis min: ön félreértett *vi miskribis mian nomon: elírtad a nevemet *via supozo baziĝas sur miskalkulo: féltevéds téves számításon alapul; **II.** önállóan; *misa:* 1. téves, helytelen, nem megfelelő, visszás *via supozo estas misa: feltételezése téves; **2.** félresikerült, félresikeredett, elfuserált, elrontott *misa produkto de mallertaj manoj: ügyetlen kezek félresikerült terméke; *mise:* tévesen, hibásan, helytelenül, rosszul; *miso:* tévéds, téves v. nem megfelelő eset v. cselekedet; *misajo:* **1.** helytelen v. téves dolog; **2.** elrontott v. félresikerült dolog; *misulo:* kétbalkezes

misal/o=kr misekönyv, *misale* *szin* meslibro

misgurn/o=áll réti csik (*Misgurnus fossilis*)

mishant/o=növ japánfű (*Miscanthus*)

misio/o=1. misszió, megbízás, kiküldetés, küldetés, képviselő *li havas sekretan diplomation ~on: titkos diplomáciai megbízása van *plenumi sciencan ~on: kulturális misszió teljesít; **2.** *vall* misszió *budhana ~o en Tibeto: buddhista misszió Tibetben *la afrikaj ~oj de la romkatolika eklezio: a római katolikus egyház afrikai missziói; **3.** *vall* misszió (misszionárius) *sendi ~on inter sovaĝulojn: missziót küld vademberek közé; *~i:* *ntr* *vall* missziós tevékenységet folytat, térít; *~a:* *vall* missziós *~a agado: missziós tevékenység; *~ejo:* *vall* missziós telep, missziós állomás, misszió épülete *la jezuitaj ~ejoj en Paragvajto: a jezsuita missziós telepek Paraguayban; *~ismo:* küldetéstudat; *~isto:* *vall* misszionárius, hittérítő; *~ulo, ~ano:* misszió tagja, küldetésben járó; *~oĉefo:* misszióvezető

misil/o=kat rakéta, rakétalövedék *aer-aera ~o: levegő-levegő rakéta *aerlanĉeblo krom~o: *rep* levegőből indítható robotrepülőgép, ALCM *aerlanĉeblo ~o: *rep* levegőből indítható rakéta *grunde lanĉeblo krom~o: földi indítóállású robotrepülőgép, GLCM *interkontinenta balistika ~o: interkontinentális ballisztikus rakéta, ICBM *kontraŭsubmarŝipa ~o: rakétatorpedó *kontraŭsatelita ~o: műholdromboló rakéta *kontraŭŝipa ~o: hajók elleni rakéta *kontraŭtanka ~o: irányított páncéltörő rakéta *mare lanĉeblo balistika ~o: *hajó* tengerről indítható ballisztikus rakéta, SLBM *~o kun atomkapo: atomfejes rakéta *~o kun trafopovo de mil kilometroj: ezer kilométer találati pontosságú rakéta *strategiaj kaj taktikaj ~oj: hadászati és harcászati rakéták *ter-aera ~o: föld-levegő rakéta *ter-tera ~o: föld-föld rakéta; *~isto:* *kat* rakétakezelő; *anti-o, kontraŭ-o:* *kat* ellenrakéta; *~pafilo:* *kat* rakétaindító berendezés v. szerkezet, kilövőberendezés

☞ Ekzocet-misilo krommisilo

Misisip/o=1. *geo* Mississippi (folyó); **2.** *geo* *pol* Mississippi (állam) (US)

miso/o=gasz miso (erjesztett szójababpaszta); *~supo:* *gasz* misoleves **mister/o=1.** *vall* titkos tan v. szertartás, misztérium; **2.** *kr* hittitok, misztérium *la ~o de la elaceto: a megváltás misztériuma *la ~o de la enkarniĝo: a megtestesülés misztériuma *la ~o de la Triunuo: a Szentháromság misztériuma; **3.** *átv* rejtély, rejtelem, titok, misztérium *la ~oj de la posttomba vivo: a túlvilági élet rejtelsei *la konduto estas vera ~o por ni: viselkedése számunkra igazi rejtély; *~a:* titokzatos, rejtélyes, rejtelmes, misztikus; *~aĵo:* titokzatos dolog; *~kulto:* *vall* misztériumkultusz

misteri/o=ir misztériumjáték

mistifik/i=tr beugrat, félrevezet, rászed, bolondozik vkivel (n), ködösít, misztifikál; *~o:* beugratás, rászedés, ködösítés, misztifikáció

mistik/a=1. *vall* misztikus, misztikummal kapcsolatos *~aj aŭtoroj: misztikus szerzők *la ~a edziniĝo de Sankta Katerino: Szent Katalin misztikus házassága; **2.** *átv* titokzatos, rejtélyes, misztikus; *~o:* **1.** *vall* misztika; **2.** *átv* misztikum, titokzatos vonzerő; *~aĵo:* *vall* misztikus dolog, misztikus megnyilvánulás; *~emo:* *vall* misztikumra való hajlam; *~ismo:* *vall* miszticizmus; *~ulo:* *vall* misztikus

mistral/o=met misztrál (észak-nyugati szél)

Mistral/o=2=ir (Frédéric) Mistral

Misur/o=geo Missouri (folyó); **2.** *geo* *pol* Missouri (állam) (US)

Mišna/o=vall Misna

mit/o=1. *mit* mítosz, rege *la grekaj ~oj pri Zeŭso: görög mítoszok Zeuszról *la ~oj de la prahungaraj estas apenaŭ konataj: az ősmagyarok mítoszai alig ismertek; **2.** *átv* *pol* mítosz, hiedelem *la ~o de la hunahungara identeco: a hun-magyar azonosság mítosza *la ~o de la pura raso: a tiszta faj mítosza *la ~o de la senĉesa progreso: a szüntelen fejlődés mítosza *politikistoj ofte sugestas ~ojn, por gajni al si la elektantojn: politikusok gyakran sugallnak mítoszokat, hogy

megnyerjék maguknak a választókat; **3.** *átv* fikció, kitalálás, kitaláció *la biografio de Bofronto estas plejparte ~o: Beaufront életrajza jórész kitaláció; *~a:* mítosz~, mítikus *~aj tempoj: mítikus idők; *~aro:* *mit* mitológia, mítoszok *szin* mitologio **1;** *~igi:* *tr* mitizál *oni ne devas ~igi la personecon de Kossuth: nem kell mitizálni Kossuth személyiségét; *sen-igi:* *tr* demitizál, megfoszt mítikus jellegétől; *~ologo:* *mit* mitológus; *~ologio:* **1.** *mit* mitológia, mítoszok *szin* miraro; **2.** *tud* mitológia, mítoszok tudománya; *~ologia:* *mit* mitológiai *~ologiaj dioj kaj herooj: mitológiai istenek és hősök

Mitilen/o=geo Mütülené vö. Lesbo

miting/o=pol nagygyűlés, politikai gyűlés

mitokondrio/o=biol mitokondrium, kondrioszóma

mitoz/o=biol számtartó sejtmegosztódás, mitózis; *anti-a:* *gysz* antimitotikus; *anti-aĵo:* *gysz* antimitotikum; *inter-o:* *biol* interfázis

mitr/o=kr püspöksüveg, mitra, infula vö. cidaro, tiaro; *~a:* **1.** *kr* püspöksüveg~, mitralis; **2.** *anat* kéthegegyű, kétsúcú, mitralis *~a insuficienco: mitralis insufficiencia *~a stenoza: kéthegegyű billentyű szűkülete, mitralis stenosis *~a valvo: kéthegegyű billentyű, mitralis billentyű, bal vitorlás billentyű, valva mitralis; *~i:* *tr* *kr* püspökké szentel; *~izado:* *orv* mitralisatio; *~ito:* *orv* mitralisbillentyű-gyulladás

Mitra/o=vall Mithras, Mithrász, Mithra; *~ano:* *vall* Mithrász-hívő; *~ejo:* *vall* Mithrász-szentély, Mithraeum; *~ismo:* *vall* Mithrász-hit, Mithrász-vallás

mitrajl/o=kat kartács

mitral/a=☞ mitra **2**

mitral/o=a géppuska *malpeza ~eto: golyószóró; *~eto:* *kat* géppisztoly; *~nesto:* *kat* géppuskafészek

☞ pistolmitralo

Mitridat/o=tört Mithridatész; *~ismo:* *orv* méreggel szembeni (szerzett) immunitás; *~izi:* *tr* *orv* méreggel szemben immunizál

mitul/o=áll kékkagyló, fekete kagyló (Mytilus) *ordinara ~o, manĝebla ~o: ehető kékkagyló, ehető fekete kagyló, cölöpkagyló (M. edulis); *~ejo:* *agr* kagylótenyésztő telep; *~bredado:* kagylótenyésztés

mizantrop/o=mizantróp, emberkerülő, embergyűlölő vö. homevitulo; *~eco:* mizantropia

mizer/o=nyomor, nyomorúság, szükség, mizéria *ĉiu havas sian kaŝitan ~on *Z:* *közm* mindenkinek megvan a maga baja *fari virton el ~o: szükségből erényt csinál *instruas ~o manĝi panon sen butero *Z:* *közm* megtanít a szükség *~o faras viziton, ne atendante inviton *Z:* *közm* jön a nyomorúság, ha nem hívjuk is *~o havas talentan kapon *Z:* *közm* nagy mester a nyomorúság *~o piedojn sanigas, kolon elastigas *Z:* *közm* megtanít a nyomor az alázatosságra *~o plej ekstreme, Dio plej proksime *Z:* *közm* hol legnagyobb a veszély, legközelebb az isteni segély; legnagyobb szükségben legközelebb az Isten; *~a:* **1.** nyomorult, nyomorúságos, keserves, szájalmas *~a taglaboristo: nyomorult napszámos *~a vivo: keserves élet; **2.** *átv* (erkölcsileg) nyomorult, hitvány *ĉu por tia ~a sumo?: ilyen szájalmas összegért? *~a fripono: hitvány gazember; *~i:* *ntr* nyomorog, segítséget szenved *kiam sako ~as, amo malaperas *Z:* *közm* ha a nyomorúság bejön az ajtón, a szerelem kimegy az ablakon *miloj kaj miloj ~as, dum kelkaj festenas: ezek és ezek nyomorognak, míg néhányan dözsoľnek; *~ulo:* *fn* nyomorult, szegény

mizerikord/o=irgalom, szájalom, megbocsátás

mizogin/o=fn nőgyűlölő vö. mizantropo; *~eco:* nőgyűlölet

Mizoram/o=geo *pol* Mizoram (IN)

Mjanma/o=☞ Birmo

mjaŭ/o=fn miao; *~a:* *mn nyt* miao, hmong (hmn)

mjel/o=anat gerincvelő, gerincagy, csontvelő, myelon, medulla spinalis *oblunga ~o: nyúltvelő, medulla oblongata *szin* mjela bulbo, mjelencefalo; *~a:* *anat* nyúltvelő~ *~a atrofio: *orv* gerincvelő-sorvadás, myelophthisis *~a bulbo: *☞* mjelencefalo; *~ino:* *anat* velőhüvely, velőshüvely, myelin *~ina ingo: myelinhüvely *szin* ŝvanaingo *~ina nervofibro: myelines idegrost; *~ito:* *orv* gerincvelő-gyulladás, csontvelőgyulladás, myelitis; **polio-ito:** *orv* gerincvelő szürkeállományának gyulladása, poliomyelitis *szin* infana paralizo; *~encefalo:* *anat* nyúltagy, nyúltagyvelő, nyúltvelő, myelencephalon *szin* mjela bulbo, oblunga mjelo; *~bulbo:* *☞* mjelencefalo; *~opatio:* *orv* gerincvelő-bántalom, myelopathia

mnemonik/o=mnemonika, mnemotechnika, emlékezés művészete *szin* memorarto

Mnemozin/o=mit Mnemoszüné

Moab/o=1. *bibl* Moáb (Lót fia); **2.** *bibl* *geo* Moáb (ország); *~ido:* *fn* *bibl* moábi, moábita

mobil/o=műv mobile (szélcseľgöszerű installáció) vö. stabilo

mobiliz/i=1. *tr* *kat* mozgósít, mobilizál, háborúra előkészít *la polico estis ~ita: mozgósították a rendőrséget *~i la industrion: mobilizálja az

ipart *oni ~is la rezervulojn: mozgósították a tartalékosokat; **2. tr** *átv* mozgósít, mobilizál *li ~is ĉiujn siajn fortojn: minden erejét összeszedte *~i la publikan opinion: mozgósítja a közvéleményt; **3. tr** *biol* mobilizál, tartalékot képez; ~o, ~ado: **1. kat** mozgósítás, háborús készülődés; **2. átv** mozgósítás, előkészítés; **3. biol** mobilizáció; **mal-i**: *tr* *kat* leszerel, mobilizálást megszüntet

mocarel/o=*gaszt* mozzarella (olasz sajtféléség)

Mocart/o=*zene* (Wolfgang Amadeus) Mozart

moci/o=*pol* előterjesztés, indítvány *~o pri nekonfido: bizalmatlansági indítvány *~o de rezolucio: határozati javaslat *~o pri la demisio de la registaro: indítvány a kormány lemondására

moĉi/o=*rizspuding*, rizsfelfújt

mod/o=**1.** divat *esti en ~o: divatban van *laŭ la plej nova ~o: a legújabb divat szerint *laŭ la postuloj de la alta ~o: az elegancia követelményei szerint; **2. nyt** mód *imaga ~o: **2** kondicionalo *indikativa ~o: **2** indikativo *indikativo, kondicionalo, optativo kaj volitivo estas ~oj de la verbo: a kijelentő, feltételes, óhajtó és felszólító mód az ige módjai *kondiĉa ~o: **2** kondicionalo *ordona ~o: felszólító mód, parancsoló mód *szin* u-modo, volitivo *reala ~o: reális mód (nem feltételes) *verba ~o: igemód; **3.** módusz, leggyakoribb érték (statisztika) *szin* plejofanto; **4. zene** ne hangsor **2** modalo; ~a: divat-, divattal kapcsolatos *~a novaĵo: divatújdonság *~aj artikoj: divatcikkek *~e vestita: divatosan öltözött; ~aĵo: divatcikk, divatos holmi, divatos dolog; ~igi: *tr* divatossá tesz; ~isto: divatáru-kereskedő; ~istino: divatárusnő, divatáru-kereskedőnő; ~ismo, ~vorto: *nyt* divatszó; **eks-a, ekster-a, mal-a**: divatjamúlt, ódivatú; **eks-aĵo**: divatjamúlt holmi; **eks-igi, el-igi, mal-igi**: *ntr* kimegy a divatból; **en-igi**: *tr* divatba hoz; **laŭ-a**: divatos, divat szerinti; **us~o**: *nyt* feltételes mód *szin* kondicionalo; ~ateliero: divatstúdió; ~butik: butik, divatüzlet, divatárubolt; ~desegnisto, ~kreanto: divattervező, divatkreátor; ~firmao: *gazd* divatcég; ~ekspono, ~parado: divatbemutató *szin* modrevuo l; ~kanto: *zene* sláger, felkapott szám, hit *szin* furorkanto, sláger; ~kolekto: divatkollekcio; ~revuo: **1.** divatbemutató *szin* modekspono, modparado; **2. knyv** divatlap; ~sekvema: divatkedvelő; ~varo: divatáru; ~vesto: *tex* divatos öltözkészlet

modal/o=**1.** *fil* modus (>szubstancia megjelenési formája); **2. fil** modalitás (>itélet); **3. nyt** igealak *finitivo kaj infinitivo estas ~oj de la verbo: a személyragos ige és a főnévi igenév az ige alakjai *nefinitiva ~o, neŭtrala ~o, sendifina ~o: igenév; **4. zene** modális hangsor *do~o: dó-sor *dora ~o: dór hangsor v. modus *eola ~o: eol hangsor, modus peregrinus *friga ~o: fríg hangsor v. modus *iona ~o: ión hangsor v. modus *lida ~o: líd hangsor v. modus *lokra ~o: lokriszi hangsor v. modus *mezlida ~o: mixolid hangsor v. modus *plagala ~o: plagális hangsor v. modus *re~o: ré-sor *si~o: zene ti-sor; ~a: **1. nyt** mód-, módbeli, modális, módhatározói **2** modala subpropozicio, verbo, vorto; **2. nyt** módosító; **3. zene** modális; ~eco: **1. fil** modalitás, létezősmód; **2. nyt** zene modalitás

U do-modalo, i-modalo

model/o=**1.** minta, mintadarab *laŭ ĉi tiu ~o pretigu la ceterajn pecojn: ezen minta alapján készítsétek el a többi darabot *~o de brodaĵo: hímzésminta *~o de statuo el gipso: gipsz szoborminta; **2. mŭv** (műtermi) modell *szin* pozisto; **3.** modell, manöken *szin* manekeno **3**; **4.** mintakép *si estis ~o de la patrino amo: az anyai szeretet mintaképe volt *tiu aparato estas ~o de simpleco: az a készülék az egyszerűség mintaképe; **5.** modell (>folyamat, rendszer) *ekonomia ~o: *gazd* gazdasági modell *matematika ~o: *mat* matematikai modell *~o de atomo: *fiz* atommodell; ~a: mintaszerű, mértékadó, példás *~a patro: példás apa *~a solvo: mintaszerű megoldás; ~i: **1. tr** megmintáz, megformáz, modellál *szin* modli *unue li ~is la buston el gipso: először gipszből megmintázta a mellszobrot; **2. tr** *koh* formába, kiönt *szin* muldi; ~igi: **1. tr** mintául vesz, mintát vesz vmiről *li ~igis al si la stilon de Petőfi: Petőfi stílusáról vett mintát; **2. 2** primodeli; ~ilo: *koh* forma, öntőforma *szin* formilo, muldilo; ~ino: **1. mŭv** modellt űlő v. álló nő; **2.** manöken, próbakisasszony, női manöken; ~isto: divattervező; **et~o**: makett, kicsinyített modell *szin* maketo **2** *la et~o de la domo bone vidigas la proporciojn de la konstruota domo: a ház makettje jól szemlélteti az építendő ház arányait; **pri~i**: *tr* modellez *oni pri~is la funkcionon de la akvobaraĵo: modellezték a duzzasztógát működését; ~folio: *tex* szabásminta *szin* fasonsablon, papermodelo; ~generilo: *tech* ábragenerátor; ~leciono: *isk* bemutató óra

U arkmodelilo, atommodelo, pintmodelo, trikmodelo

modern/o=*inf* modern *akustika ~o: *zene* akusztikai modern

moder/a=**1.** mértékletes, mértéktartó *li ĉiam estis ~a en siaj ambicioj: ambícióit illetően mindig mértéktartó volt *vivo ~a estas vivo sendanĝera *Z: közm* mértékletesség többet ér az orvosnál; **2.** mérsékelt *~aj prezoj: mérsékelt árak *~a zono: *met* mérsékelt égöv; ~o, ~eco: **1.**

mértékletesség, mértéktartás, mérséklet *fari ion sen mezuro kaj ~o: nyaklók nélkül csinál vmit *vivo sen ~o kondukas al mizero *Z: közm* ha nem tudsz spórolni, megtanulsz koldulni; **2.** mérsékelttség, vminek a mérsékelt volta; ~igaĵo, ~igenzo: *fiz* moderátorközeg, lassítóközeg, moderátoranyag *szin* moderato; ~igi: *tr* mérsékel, csillapít; **mal~a**: mértéktelen, szertelen; **mal~eco**: mértéktelenség, szertelenség; **mem~eco**: önmérséklet; **mem~igo**: önmérséklés; ~klimata: *met* mérsékelt éghajlatú; ~kosta: *gazd* kis költségű, mérsékelt árú; ~zona: *met* mérsékelt égöv

moderator/o=**2** moderigaĵo

modern/a=korszerű, modern *la ~a industrio: a korszerű ipar *~a arto: modern művészet *~a pensmaniero: modern gondolkodásmód *~aj labormetodoj: modern munkamódszerek; ~eco: modernség, korszerűség; ~igi: *tr* korszerűsít, modernizál; ~igo: korszerűsítés, modernizálás, modernizáció; ~igi: *ntr* korszerűsödik, modernizálódik; ~ismo: **1.** modernizmus, korszerű szellem; **2. mŭv** modernizmus; **3. kr** modernizmus; **mal~a**: elavult, korszerűtlen *per mal~aj maŝinoj gajno ne atingeblas: korszerűtlen gépekkel nyereség nem érhető el; **post~a**: *mŭv* posztmodern; **post~ismo**: *mŭv* posztmodernizmus

modest/a=**1.** szerény (vki) *~a homo kontentiĝas per malmulto: szerény ember kevésszel beéri; **2.** szerény, igénytelen, egyszerű (vmi) *~a vivo: igénytelen élet *~aj elspezoj: szerény kiadások *via ~a verketo ne taŭgas por eldono: szerény művecskéje kiadásra nem alkalmas; ~o: Modesztusz, Modestus (utónév); ~ino: Modesztza (utónév); ~eco: **1.** szerénység, igénytelenség; **2.** igénytelenség, egyszerűség; **mal~a**: szerénytelen, nagyratörő, követelőző

modif/i=*tr* módosít, modifikál *~i legprojekton: törvénytervezetet módosít; ~o: **1.** módosítás (>cselekedet) *szin* modifado; **2.** módosítás (>módosítvány) *szin* modifaĵo; ~ado: módosítás *~o ne okazis: módosítás nem történt; ~aĵo: módosítás, módosítvány *oni ne akceptis ĉi tiun ~on: ezt a módosítást nem fogadták el; ~ilo: *nyt* módosítószó

modilion/o=*ép* párkánykőzom, gyámfej

modl/i=*tr* gyúr, mintáz, formáz, alakít (gyúrható anyagból) *~i statueton el panmolaĵo: szobrocskát gyúr kenyérbélből *~i vakson kaj argilon: viaszt és agyagot formáz; ~ado: mintázás, formázás *~ado de vaksfiguroj: viaszbabuk formázása; ~ebla: gyúrható, formázható, alakítható; ~ilo: mintázóeszköz, formázóeszköz; **re~i**: **1. tr** újragyúr, újraformáz, újraalakít; **2. tr** *orv* plasztikáz, újraformáz *re~ita vizaĝo: plasztikázott arc; ~opasto: gyurma

U pastomodlisto

modlur/o=*ép* pátcatag *duon~o: felpátcatag *kvaron~o: negyedpátcatag *trikvaron~o: háromnegyed-pátcatag; ~rabotilo: *tech* pátcatagyal; ~maŝino: *tech* horonymarógép *szin* turbomaŝino

modul/i=**1.** *tr* zene modulál, hangszínt változtat; **2. tr** *fiz* modulál; ~ado: **1. zene** moduláció, hangszínezés; **2. zene** moduláció, hangnemművelés *szin* gamŝanĝo; **3. fiz** moduláció; ~ilo: *vill* modulátor *balanca ~ilo: balanszmodulátor *ringa ~ilo: gyűrűs modulátor; **mal~ado**: *vill* demoduláció; **mal~ilo**: *vill* demodulátor

U amplitudmodulado, fazmodulado, frekvencmodulado, impulsmodulado

modul/o=**1.** abszolút érték; **2. mat** modulus; **3.** norma (>komplex szám); **4. ép** modul; **5. tech** modul (>fogazás), modulus, állandó *risorta ~o: rugóállandó *ŝera ~o: nyírási modulus *volumena ~o: Poisson-féle tényező; **6. tech** *eltr* szerkezeti egység, modul, blokk *szin* bloko **7.** sistembloko; **sub~o**: *mat* részmodulus

U celmodulo, elastecmodulo, programmodulo, ŝargomodulo

modulaci/o=**2** modulado

Mogadiŝ/o=*geo* Mogadishu *~o estas la ĉefurbo de Somalio: Mogadishu Szomália fővárosa

mogol/o=*tört* mogul, mughal (indiai császári cím); **grand~o**: *tört* nagymogul (cím)

mohajr/o=*tex* moher, moherszövet

Mohamed/o=Mohamed (utónév) *profeto ~o: *iszl* Mohamed próféta; ~ano: **2** islamano

mohikan/o=*fn* mohikán; ~a: *mn* mohikán *~a tribestro: mohikán törzsfőnök

mojos/a=*biz* klassz, tök jó

mok/i=*tr* gúnyol, kigúnyol, csúfol *ne ~u kadukan maljunulon: ne gúnyolj megrokkant öregembert *ne ~u mizeron de alia, ĉar baldaŭ venos via *Z: közm* ne csúfold más nyomorúságát, rád is sor kerülhet *ne ~u riveron, ne atinginte la teron *Z: közm* akkor mondd, hogy „hopp” ha átugortad az árkot; ~a: gúnyos, csúfolkodó *~aj rimarkoj: gúnyos megjegyzések; ~o: gúny *per ~o vi nenion atingos: gúnnyal semmire sem mész; ~adi: *tr* gúnyolódik, csúfolódik; ~ado: gúnyolódás, csúfolódás; ~ataĵo: gúny célpontja; ~ema: gúnyos természetű; ~eti: *tr* csipkelődik, ingerkedik; ~amuzigi: *ntr* *pej* szórakozik *ĉu vi

~amuzigás pri mi?: szórakozol velem?; ~**birdo**: áll énekes gezerigó (Mimus polyglottus); ~**fajfi**: tr kifütyül *szin* prifajfi; ~**imiti**: tr pej (gúnyosan) utánoz; ~**nomi**: tr pej titulál, gúnynévvel illet *li ~nomis min bovo: marhának titulált; ~**nomo**: nyt gúnynév; ~**okanto**: zene gúnydal; ~**piki**: tr szurkálódik, csipkelődik; ~**poemo**: ir gúnyvers, bökvers; ~**ridi**: ntr kinevet, gúnyosan nevet vkin (pri); ~**spriti**: ntr élcelődik

moka/o=*gaszt* mokkalavé (kávébab és ital)

mokasen/o=mokaszin

moked/o=padlószőnyeg *szin* tapišplanko; moks/o=*gysz* moxa, izzó gyógyfű; moksi: tr orv izzó gyógyfűvel kezel, moxál; moksado: orv izzófüves kezelés, moxibustio; moksoterapio: orv moxaterápia

mokš/o=fn moksa; ~a: mn nyt moksa (mdf)

mol/a=1. puha, lágy *~a kuseno: puha párna *~a pano: lágy kenyér; 2. átv lágy (nem éles) *~aj konturoj: lágy kontúrok *~aj tonoj de muziko: lágy zenei hangok *~a voĉo: lágy hang *~vi havas ~an koron: lágy szíved van; 3. fiz lágy, puha *~a akvo: lágy víz *~a fero: lágyvas *~a histo: anat lágyszövet *~a ligno: puhafa *~a palato: anat lágy szájpad; 4. nyt lágy *~a konsonanto: lágy mássalhangzó; ~aĉa: pej elpuhult, puhány *~aĉa karaktero: puhány jellem; ~aĵo: puhaság, lágy v. puha vmi, lágy v. puha rész *la ~aĵoj de ŝia korpo: (nő) testének lágy részei; ~eco: lágyság, puhaság; ~igi: tr puhít, lágyít; ~iĝi: ntr puhul, lágyul; ~iĝo: puhulás, lágyulás *cerba ~iĝo: orv agylágyulás *punkto de ~iĝo: fiz lágyuláspont; **mal~a**: 1. kemény *szin* dura *mal~a pankrusto: kemény kenyérhéj; 2. átv kemény *homo de mal~a koro: kemény szívű ember *li diris mal~ajn vortojn: kemény szavakat mondott *mal~a akvo: kemény víz; 3. nyt kemény *mal~a konsonanto: kemény mássalhangzó; **mal~aĵo**: kemény rész, keménység; **mal~eco**: keménység; **mal~igi**: tr keményít, megkeményít; **mal~iĝi**: ntr megkeményedik; **mal~kora**: kemény szívű; ~disko: hajlékonylemez, floppy; ~cerba: mn pej agyalágyult; ~fero: koh lágyvas; ~kora: lágyszívű, engedékeny; ~luti: tr tech lágyforraszt

Űpanmolo, űvelmola

mol/o=kém mól, grammolekula (mol) *szin* grammolekulo; **unu~a**: kém egymólos *unu~a solvaĵo: egymólos oldat; ~maso: kém móltömeg; ~varmo: kém mólhő

mola/o=áll holdhal, közönséges naphal (Mola mola)

molar/o=anat zápfog, nagy őrlőfog, dens molaris *szin* mueldento; **antaŭ~o**, **pre~o**: anat kis őrlőfog, dens praemolaris *szin* antaŭmueldento, premueldento

molar/a=ne ☹(unu)mola

molas/o=ásv molasz

moldav/o=fn moldvai, moldáv, moldován; ~a: mn nyt moldován, moldáv, moldovai (mo); (M)~ujo, (M)~io: 1. tört geo Moldva; 2. geo pol Moldova, Moldávia; 3. geo Moldva (RO)

moldavik/o=növ moldvai sárkányfű v. pófoka, kerti sárkányfű v. pófoka (Dracocephalum moldavica)

mole/o=1. hajó móló; 2. orv mola, üszöktérhesség

Moleh/o=bibl Molok *szin* Moloho *kaj el via idaro ne fordonu oferon al ~: magzatodat ne add oda, hogy elégedessék a Moloknak

molekul/o=kém molekula *monatoma ~o, unuatomoma ~o: egyatomos molekula *polara ~o: poláris molekula, dipólusmolekula; ~a: mn kém molekula~, molekuláris *~a krado: molekulárcs *~a maso: molekulatömeg *szin* molekulmaso; **inter~a**: kém intermolekuláris, molekulák közötti; **intra~a**: biol kém molekulán belüli, intramolekuláris; **makro~o**: biol kém makromolekula; ~maso: kém molekulatömeg *szin* molekula maso

Űgrammolekulo

molest/i=tr zaklat, molesztál, bánt *la ebrulo ~is la preterpasantojn: a részeg zaklatta a járőkelőket; ~o: zaklatás, molesztálás

moli/o=növ szomorú hamisbors, peruibors (Schinus molle) *szin* ŝajnpiprujo

molibden/o=kém molibdén (Mo); ~ato: kém molibdát, molibdenát *fosfo~ato: foszfor-molibdenát *~ata acido: molibdénsav

molibdenit/o=ásv molibdenit

Molier/o=ir (Jean-Baptiste) Molière

molini/o=növ kékperje (Molinia)

Molis/o=geo pol Molise (IT)

Moloh/o=☹Moleho

molok/o=áll tuskésgyík, moloch (Moloch horridus)

moslos/o=áll tört molosszus (pásztorikutya)

Moluk/oj=geo Molukka-szigetek, Maluki-szigetek

molusk/o=áll puhatestű állat

molv/o=áll menyhál (Molva)

moment/o=1. fiz nyomaték, momentum *dupola ~o: dipólmomentum *magneta ~o: mágneses nyomaték, mágneses momentum *~o de forto:

erőnyomaték *~o de fortoparo: erőpárnyomaték *~o de inercio: tehetetlenségi nyomaték, inercianyomaték *szin* inercimomanto; 2. mat momentum; n-a centra ~o: n-edik centrális momentum; n-a ~o: n-edik momentum

Űinercimomanto, spinmomanto, tordomomanto

Mombaj/o=geo Mumbai (Bombay)

moment/o=pillanat *aperas prudento, kiam pasis la ~o Z: közm késő bántat ebngondolat, késő ünnep után kántálni *dum ~o forbulis la domo: egy pillanat alatt leégett a ház *en liaj klarkonsciaj ~oj: világos pillanataiban *estigis ~o da silento: egy pillanatnyi csend lett *la felicaj ~oj de la vivo: az élet boldog pillanatai *~on!: egy pillanat!; ~a: 1. pillanatnyi *~a paŭzo: egy pillanatnyi szünet *~ni intermetu ~an ripozon: iktassunk be egy pillanatnyi szünetet; 2. nyt mozzanatos ☹momenta verbo; ĉi~e: ebben a pillanatban, momentán; ĉiu~e: minden pillanatban, bármikor; last~e: az utolsó pillanatban; por~e: pillanatnyilag, momentán; sam~a: egyidejű; sam~e: ugyanabban a pillanatban; ~bildo, ~foto: fot pillanatkép, pillanatfelvétel

momentane/o=☹momenta aspekto; ~a verbo: ☹momenta verbo

momordik/o=növ momordika (Momordica)

mon/o=gazd pénz *al ~o kaj forto humiligas la sorto Z: közm pénz beszél, kutya ugat *amu Antonon, sed gardu vian ~on Z: közm pénzben nincs komaság, se rokonság *el lia mano ĉiu ~ero elfluas: kifolyik a pénz a keze közül *elaĉeta ~o: váltásdíj *elspezi multan ~on: sok pénzt költ *fari el ~o sian dion: pénz az istene *fidata ~o: bankjegy, papírpénz *szin* papermono *fronto aŭ dorso de ~ero: fej vagy írás *kurpa ~ero: rézpénz *li havas nur malmultan ~on sur sia bankkonto: bankszámláján csak kevés pénz van *mi ne havas ~on: nincs pénzem *~aj aferoj: pénzügyek *~o amas kalkulon Z: közm a pénz számolva jó *~o estas reĝo, ~o estas leĝo Z: közm törvényt is győz a pénz *~o fluas al riĉulo, batoj al malriĉulo Z: közm pénz a gazdagot, baj a szegényt keresi *~o havata estas pli grava, ol ~o havita: közm volt pénzért nem adnak a boltban *~o kuras al ~o Z: közm a pénz is oda megy, ahol már van *~o ~don regas Z: közm pénz uralja a világot *~o naskas ~on Z: közm pénz szüli a pénzt, pénz a pénznek apja *~o odoron ne havas, sian devenon ne diras Z: közm a pénznek nincs szaga, pecunia non olet *~o plenumas ĉiujn oficojn Z: közm kinek pénze van, mindene van; sokat tud a pénz *ne ŝpari ~on, nek penon Z: pénzt, fáradságot nem kímél *oni konas lin kiel malbonan ~eron: úgy ismerik, mint a rossz pénzt *ora ~ero: aranypénz *per ~o eĉ silento fariĝas elokvento Z: közm pénzzel még a csend is ékesszóló *pli da ~o, pli da zorgo Z: közm több pénz, nagyobb gond *por la ~o pastra preĝo, por la ~o romp' de leĝo Z: közm törvényt is győz a pénz *prunti ~on: pénzt kölcsönöz *publika ~o: közpénz *transiri al malsanula ~o: táppénzre megy *vorto forsonas, ~o ordonas: közm pénz beszél, kutya ugat; ~a: gazd pénz~, monetáris, pénzes, pénzügyi *~a subunuo: váltópénz; ~ero: gazd pénzérme, fémpénz *szin* metalmono *jubilea ~ero: jubileumi emlékérem *kupra ~ero: rézpénz *speza ~ero: forgalmi pénzérme; ~ereto: gazd aprópénz; ~igi: tr pénzzé tesz, pénzre vált, (pénzt) bevált *~igi ĉekon: csekket bevált; ~ismo: gazd pénzelmélet vö. fil monismo; ~ujo: erszény, pénztárca *li vidas la fundon de sia ~ujo: egy fityingie sincs, üres a pénztárcája; sen~a: pénztelen *li restis sen~a: pénz nélkül marad; sen~eco: pénztelenség; sen~igi: tr pénztől megfoszt; ~aŭtomato: pénzkidató automata; ~avida: pénzsóvár, pénzéhes; ~avido: pénzsóvárság, pénzéhség; ~bezona: gazd pénzigényes; ~bileto: gazd bankjegy *szin* papermono; ~biletujo: irattárca; ~cirkulado: gazd pénzforgalom; ~depono: gazd (pénz)betét *fiksdato ~depono: határidős betét; ~dona: jövedelmező, pénzt hozó *~dona entrepreno: jövedelmező vállalkozás *~dona okupo: pénzt hozó foglalkozás; ~donaco: pénzadomány *szin* donacio; ~emisio: gazd pénzkibocsátás; ~eranimaloj: ☹numulitoj; ~erkolekto: éremgyűjtemény; ~erstampejo: gazd pénzverde *szin* monfarejo 1; ~falsado: jog pénzhamisítás; ~falsisto: jog pénzhamisító; ~farejo: 1. gazd pénzverde *szin* monerstampeto; 2. átv aranybánya *via nova entrepreno estas vera ~farejo: az új vállalkozásod valóságos aranybánya; ~fonto: gazd pénzforrás; ~gajna: pénzkereső, pénznyerő *~gajna aŭtomato: pénznyerő automata *~gajna okupo: pénzkereső foglalkozás; ~hava: pénzes, pénzzel rendelkező; ~helpi: tr segítyez, pénzzel segít *szin* subvencii; ~helpo: segélyezés, pénzsegély *szin* subvencio; ~kapitalo: gazd pénztőke, finánció; ~kesto: pénzesláda; ~kesteto: pénzesdoboz, pénzesládika, pénzeskazetta; ~kolekto: pénzgyűjtés; ~kolektujo: persely; ~konko: gazd kagylópénz; ~krizo: gazd monetáris válság; ~ludi: ntr szerencsejátékokat űz, pénzben játszik; ~ludo: szerencsejáték; ~ludejo: játékterület; ~manko: gazd pénzhiány; ~merkato: gazd pénzpiac; ~paperujo: pénztárca; ~pareco: pénzparitás; ~perdo: pénzvesztés; ~politiko: gazd pol monetáris politika, pénzpolitika; ~premia: pénzdíjas; ~premio: pénzdíj,

pénzjuttalom; ~**prunto**: *gazd* pénzkölcsön *milita ~**prunto**: *kat* hadikölcsön; ~**puno**: *jog* pénzbüntetés, bírság; ~**rimedoj**: *gazd* pénzeszközök; ~**saketo**: pénzes zacskó; ~**sako**: **1.** pénzeszsák *la rabistoj alproprigis dek ~sakojn: a rablók tíz pénzeszsákot tulajdonítottak el; **2.** *átv* pénzeszsák *via onklo estas vera ~sako: a nagybátyád igazi pénzeszsák; ~**sendaĵo**: pénzküldemény; ~**sistemo**: *gazd* monetáris rendszer, pénzrendszer; ~**sumo**: *gazd* pénzüsszeg; ~**ŝanĝo**: *gazd* pénzváltás; ~**ŝanĝejo**: *gazd* pénzváltóhely; ~**ŝanĝisto**: *gazd* pénzváltó; ~**ŝranko**: páncélszekrény, pénzszekrény *ŝin* ŝtalŝranko, sekurŝranko; ~**ŝpari**: *ntr* (pénzzel) takarékoskodik; ~**transigo**: *gazd* pénzátutalás; ~**unu**: *gazd* pénzegység

U dankomono, judasmono, kasmono, kupromono, laŭdmono, ludmono, malsanulmono, mankomono, metalmono, papermono, poŝmono, restmono, servomono, ŝanĝmono, ŝmirmono, ŝparmono, tagmono, trinkmono

mono²=előképző; mono~: *tud* mono~ (>egy) ☞monoatoma,

monoksidó, monomero, monosakarido, monokotiledono, monometalismo

mon/o³=mon; ~a: *mn nyt* mon, peguan, talaing (mnw)

monad/o=fil monád

monaĥ/o=*vall* szerzetes, (szerzetes) barát vö. anakoreto, bikŝuo, bonzo, cenobito, ermito *benediktana ~o: bencés szerzetes *~o kopiisto: másolóbarát; ~a: *vall* szerzetesi *~a disciplino: szerzetesi fegyelem *~a komunumo: szerzetesi közösség *~a regularo: szerzetesi szabályzat, regula *~a vivo: szerzetesi élet; ~**ejo**: *vall* kolostor, rendház vö. abatejo, konvento; ~**ejestro**: *vall* kolostorfőnök, rendházfőnök; ~**iĝi**: *ntr* *vall* szerzetessé lesz, belép a rendbe; ~**ino**: *vall* apáca, szerzetes nővér *hejmoserva ~ino: szociális nővér; ~**inejo**: *vall* zárda, apáca kolostor; ~**inejestrino**: *vall* zárda főnök, apáca főnök; ~**ismo**: *vall* szerzetesség, szerzetesi életforma; ~**eks**~o: *vall* kiugrott szerzetes; ~**eks**~**iĝi**: *ntr* *vall* kilép a rendből

U almozmonaĥo, pastromonaĥo

Monak/o=*geo pol* Monaco (MC) *la princo de ~o: a monacói herceg

monard/o=*növ* ápolka, indiáncsalán (Monarda)

monarĥ/o=*pol* uralkodó, monarcha; ~a: uralkodói *~a familio: uralkodócsalád; ~**io**: *pol* monarchia, egyeduralkodó *absoluta ~io: abszolút monarchia *konstitucia ~io: alkotmányos monarchia; ~**ismo**: *pol* monarchizmus; ~**isto**: *pol* monarchista

monark/o=☞monarĥo

monat/o=**1.** *csill* csillagászati hónap *luna ~o, sinodika ~o: holdhónap, szinódikus hónap *stela ~o, sidera ~o: csillagászati hónap, sziderikus hónap; **2.** (naptári) hónap *de ~o al ~o: hónapról hónapra *depost la ~o: a hónap végétől kezdve *du ~ojn pli frue: két hónappal korábban *ekde la ~o: a hónap elejétől kezdve *ekde la unua ~o ĝis la lasta: az első hónaptól az utolsóig *en la ~o januaro: január hónapban *en la pasinta ~o: a múlt hónapban *en la venonta ~o: jövő hónapban *kuranta ~o: folyó hó *~on post ~o: havonta, minden hónapban; ~a: havi *li certigis la ~an aperitmon de la revuo: biztosította a folyóirat havi megjelenési gyakoriságát *~a elfluo: *orv* havibaj, havi vérzés, menstruáció *ŝin* monataĵo, menstru ~a partopago: havi részletfizetés; ~**aĵo**: *orv* havibaj, havi vérzés, menstruáció *ŝin* menstru; ~**ĉi**~a: e havi; ~**ĉi**~e: ebben a hónapban; ~**ĉiu**~a: havi *ĉiu~a gazeto: havi lap; ~**ĉiu**~e: havonta; ~**dua**~a: **1.** két havi, két hónapig tartó *la du~a sieĝo de la fortikaĵo: a vár két hónapig tartó ostroma; **2.** két havi, kéthavonta egyszeri *du~a revuo: havonta kétszer megjelenő folyóirat; ~**duon**~a: **1.** félhavi, fél hónapig tartó; **2.** félhavi, félhavonta egyszeri; ~**ses**~a: hat havi, fél éves; ~**tri**~a: háromhavi, negyedéves; ~**bileto**: havi bérlet; ~**fina**: hó végi *~fina spurto: hó végi hajrá; ~**fine**: a hónap végén; ~**fino**: hónap v. hó vége; ~**komenco**: **1.** hónap v. hó eleje; **2.** újjhold ünnepe *viajn ~komencojn kaj festojn Mia animo malamas: *bibl* újjholdjaitokat és ünnepeiteket gyűlölöm én; ~**pago**: havi díj

U lunmonato, mielmonato, ro-monatoj

monazit/o=*ásv* monacit

Moncerat/o=*geo pol* Montserrat (BR)

mond/o=**1.** világ, világegyetem *la kreo kaj finiĝo de la ~o: a világ teremtése és vége; **2.** világ (>naprendszer) *la ~o de Ptolemeo: Ptolemeiosz világa *veturantoj el aliaj ~oj: más világokból érkező utazók; **3.** világ, föld (>a Föld) *ĉirkaŭveturi la ~on: körbeutazza a földet *eĉ por la oro de la tuta ~o mi ne iros: a világ minden kincséért sem megyek *ekvidi la ~on: meglátja a napvilágot (megszületik) *en la trans ~o: a túlvilágon *forlasi ĉi tiun ~on: elhagyja e világot (meghal) *la Malnova ~o: az Óvilág *la ~o nigriĝis antaŭ li: elsötétült előtte a világ *la Nova ~o: az Újvilág *li diris adiaŭ al la ~o surtera: búcsút mondott a földi világnak *li ekvidis la lumon de la ~o en Hungari: Magyarországon látta meg a napvilágot *loĝi en la fino de la ~o: a világ végén lakik *pro ĉio en la ~o!: az isten szerelmére! *veni en la ~on:

világra jön *vojaĝi en la vasta ~o: a széles világot járja; **4.** világ, az emberek, mindenki *eĉ se la tuta ~o freneziĝis, mi restas sopra: még ha az egész világ megőrült is, én józan maradok *en nia akcelita ~o: felgyorsult világunkban *la alta ~o: a nagyvilági társaság, az elit, az úri társadalom *min ne interesas, kion diras pri mi la tuta ~o: nem érdekel, mit mond rólam az egész világ *retiriĝi for de la ~o: elzárkózik a világtól *ŝi faras siajn senhontaĵojn antaŭ la tuta ~o: szemérmetlen dolgait az egész világ szeme láttára csinálja *virino scias – tuta ~o scias *Z: kōzm* a titkot az asszony világgá kiáltja, nem titok, mit két asszony tud; **5.** világ, vminek a köre, szférája *la ~o de la muziko: a zene világa *la ~o de la negoco: üzleti világ *la ~o de la sporto: a sport világa *la tria ~o: *pol* a harmadik világ; **6.** *vall* világ (a vallás világával szemben) *en la transa ~o: a túlvilágon *li rezignis la ~on: lemondott a világról *mia regno ne estas el ĉi tiu ~o: az én országom nem e világból való; **7.** világ (>felső fok) *la plej bona homo en la ~o: a világon a legjobb ember *neniu en la tuta ~o: senki az ég egy adta világon *ŝi estas la plej bela en la ~o: ő a legszebb a világon *tion mi farus por nenio en la ~o: a világ minden kincséért se tenném; ~a: világ~, világi, világgal kapcsolatos *~a epidemio: *orv* világjárvány *~a katastrofo: világkatasztrófa *~aj deziroj: világi vágyak; ~**aĵo**: világi dolgok; ~**ana**: *vall* világi, világias; ~**aneco**: *vall* világiasság; ~**umo**: nagyvilági társaság, felső osztályok; ~**uma**: nagyvilági *ŝin* altmonda, grandmonda; ~**umano**, ~**umulo**: nagyvilági ember, gavallér; ~**alt**~**a**, ~**grand**~**a**: nagyvilági *ŝin* monduma; ~**duon**~**umo**: *pej* félvilági társaság, félvilági réteg; ~**duon**~**uma**: *pej* félvilági *duon~uma virino: félvilági nő; ~**el**~**iĝi**: *tr* eltesz láb alól; ~**en**~**iĝi**: *tr* világra hoz; ~**grand**~**a**: nagyvilági *ŝin* altmonda, monduma; ~**kontraŭ**~**tut**~**isto**: *pol* antiglobalista; ~**makro**~**o**: makrovilág; ~**mikro**~**o**: mikrovilág; ~**pra**~**o**: *tört* ősvilág; ~**sub**~**o**: *mit* alvilág; ~**trans**~**o**: *vall* túlvilág, másvilág; ~**trans**~**a**: *vall* túlvilági *trans~a mesaĝo: túlvilági üzenet; ~**tria**~**a**: *pol* harmadik világbeli; ~**tut**~**a**: világ~, világméretű, globális, az egész világra kiterjedő *tut~aj interesoj: globális érdekek *tut~a organizo: világszervezet *tut~a politiko: globális politika; ~**tut**~**e**: világszerte, az egész világon, szerte a világon; ~**tut**~**eco**: globalitás; ~**tut**~**iĝi**: *ntr* globalizálódik; ~**tut**~**iĝita**: globalizált; ~**tut**~**iĝo**: globalizáció; ~**tut**~**ismo**: globalizmus, globalizáció (elve); ~**tut**~**isto**: globalista; ~**bildo**: *fil* világkép; ~**civitano**: világpolgár, kozmopolita; ~**civitaneco**: világpolgárság, kozmopolitasság; ~**civitanismo**: kozmopolitizmus; ~**ekonomio**: *gazd* világgazdaság; ~**fama**: világhírű; ~**federacio**: világszövetség; ~**firmao**: *gazd* világcég; ~**flanko**: *geo* égtáj *ŝin* ĉieldirekto; ~**foiro**: világkiállítás; ~**historio**: *tört* világtörténelem; ~**komerco**: *gazd* világkereskedelem; ~**koncepto**: világnézet; ~**koncerna**: világméretű, az egész világot érintő *~koncernaj ŝanĝoj: világméretű változások; ~**kongreso**: világkongresszus; ~**lingvo**: *nyt* világnyelv; ~**linio**: *fiz* világvonal; ~**mapo**: *geo* világtérkép; ~**merkato**: *gazd* világpiac; ~**milito**: *kat* világháború; ~**mirindaĵo**: világesoda; ~**nivela**: világszínvonalú; ~**ofino**: *vall* világvége; ~**ordo**: világrend; ~**otuto**: világmindenség *ŝin* universo; ~**parto**: *geo* világrész; ~**percepto**, ~**rigardo**: világlátás; ~**religio**: *vall* világvallás; ~**skala**: világméretű; ~**skale**: világvízmennyiségben; ~**skua**: világrengető; ~**vaste**: világszerte, szerte a világon, globálisan; ~**vido**: *fil* világlátás, világfelfogás; ~**vojaĝanto**: világutazó

U artmondo

moned/o=*áll* csóka (Corvus monedula) *ŝin* korveto

monem/o=☞morfemo

monel/o=*tech* monel

mongol/o=*fn* mongol; ~a: *mn* mongol *la ~a imperio: a mongol birodalom *~aj lingvoj: *nyt* mongol nyelvek; (M)~**ujo**, (M)~**io**: *geo pol* Mongólia (MN) *Interna (M)~**ujo**: *geo pol* Belső-Mongólia, Nei Menggu (CN); ~**ismo**: *orv* mongolizmus, Down-kór; ~**isma**: *orv* mongoloid, mongolos, Down-kóros; ~**ismulo**: *orv* mongol idióta, Down-kóros

Monik/o=Mónika (utónév)

monili/o=monília, vánkospénész (Monilia)

monism/o=**1.** *fil* monizmus vö. *gazd* monismo *ideisma kaj materiisma ~o: idealista és materialista monizmus

monist/o=*fil* monista

monitor/o=**1.** *isk* monitor, oktató diák; **2.** *kat* hajó monitor; **3.** *táv* monitor, felügyelő műszer; **4.** *inf* képernyő, monitor *ŝin* vidigilo; ~**i**: *tr* távk távellenőrző, megfigyelő, monitorizál *~a sistemo: monitoring rendszer, figyelőrendszer

monitor/o²=*ex* ☞varano

monodelf/o=*áll* ersényes cickány (Monodelphis)

monodor/o=*növ* Monodora

monofizit/o=*kr* monofizita; ~**ismo**: *kr* monofizitizmus

monoftong/o=*nyt* monoftongus, egyelemű magánhangzó

monogami/o=monogámia, egyférjűség, egynejség; ~a: *mn* monogám, egynejű, egyférjű
monografi/o=*tud ir* monográfia, értekezés; ~a: *tud ir* monografikus
monogram/o=monogram, kézjegy, kézjel *poštuko kun brodita ~o: himzett monogramú zsebkendő
monoid/o=*mat* monoid
monoiik/a=*növ* egylaki vő. dioika; ~eco: *növ* egylakiság
monojd/o=*monoido*
monokl/o=monokli, felszemüveg
monolit/o=*ép* monolit, egy kőből készült faragvány; ~a: *mn ép* monolit, egy kőből készült
monolog/o=**1.** *ir* monológ, magánbeszéd, magánszám; **2.** *átv* monológ *lian tedan ~on neniú atentis: senki sem figyelt az unalmas monológjára; ~i: *ntr* monologizál, mondja a magát
monom/o=*mat* monóm, egytagú kifejezés
monomorf/a=*mat* monomorf; ~io: *mat* monomorfizmus
monopetal/a=*unupetala*
monoplan/o=*rep* egyfedelű repülőgép, monoplán
monopol/o=**1.** *gazd* monopólium, egyedűrség *havi ~on super la merkato: monopóliuma van a piacon; **2.** *átv* monopólium, egyedüli rendelkezési jog; ~a: *mn* monopol~, monopolisztikus *~a entrepreno: monopol (helyzetű) vállalkozás *~a pozicio: monopolhelyzet, kiváltságos helyzet; ~igi: *tr* *gazd* monopolizál; **sen-igi:** *tr* *gazd* demonopolizál, megszünteti vminek (n) a monopóliumát *sen-igi la tabakvendodon: megszünteti a dohányárúsítás monopóliumát
monosom/o=*unusom*
monoteism/o=*vall* egyistenhit, monoteizmus *szin* unudiismo
monoteist/o=*vall* egyistenhívő, monoteista *szin* unudiisto
monotip/o=*knyv* monó szedőgép; ~ado: *knyv* monotíp szedés, monotípiá
monoton/a=**1.** egyhangú, egy hangon szóló, monoton *szin* unutona **1**; **2.** *átv* unalmas, egyhangú, monoton, sivar *szin* unutona **2**; **3.** *mat* monoton *popeco ~a: szakaszonként monoton *strikte ~a: szigorúan monoton; ~eco: egyhangúság, monotónia
monotrem/oj=*áll* csőrös emlősök (Monotremata) *szin* kloakuloj
Monrovi/o=*geo* Monrovia *~o estas la ĉefurbo de Liberio: Monrovia Libéria fővárosa
monsinor/o=*kr* monsignore, monseigneur (főpap megszólítása)
monster/o=*növ* monszτέρα (nemzedék) (Monstera) *bongusta ~o: levélfa, könnyezőpálma (M. deliciosa) *szin* serimao
monstr/o=**1.** torzszülött, torzalak, szörny, szörnyeteg, monstrum; **2.** *átv* szörnyeteg (kegyetlen ember); ~a: szörnyű, torz, ijesztő, taszító
monstranc/o=*kr* úrmutató, szentségtartó, monstrancia
mont/o=**1.** *geo* hegy *esti trans ~oj kaj maro *Z:* hetedhét országon túl van *kalkopetra ~o: mészkőhegy *la flanko de la ~o: a hegy oldala *la piedo kaj supro de la ~o: a hegy lába és teteje *~o Blanka: Mont Blanc *ne venas ~ al ~o, sed homo homon renkontas *Z:* *köz* hegy a hegyvel nem találkozik, de az ember az emberrel igen; csak a hegyek nem találkoznak; **2.** *átv* hegy *fari ~on el talpejo: bolhából elefántot csinál *szin* fari el muŝo elefanton *lia entuziasmo movas ~ojn: lelkesedése hegyeket mozgat meg *~oj da kadavroj: hullahegyek *~oj da rubaĵoj: szeméthegek; ~a: *geo* hegyi *~a klimato: *met* hegyi klíma; ~ano, ~arano: *fin* hegylakó; ~eto: halom, domb; ~aro: **1.** *geo* hegység *Centra ~aro: Francia-középhegység *Roka ~aro: Sziklás-hegység; **2.** *ált* hegyek *mi preferas la ~aron al la ebenajo: jobban szeretem a hegyeket az alföldnél *somerumi en la ~aro: a hegyekben nyaral; ~ara: *geo* hegyi, hegyes, hegységi *Bakony estas ~ara regiono: a Bakony hegyes vidék *~ara aero: hegyi levegő *~ara paŝtejo: hegyi legelő; ~arigo: *geo* tört hegységképződés, orogenezis *szin* orogenezis; ~eto: *geo* domb; ~etaro: *geo* domság; **al-e:** *hsz* hegynek fel *liaj aferoj iras al-e: jól mennek a dolgai; **alt-aro:** *geo* magashegység; **inter-a:** *geo* hegyközi *inter-aj vilaĝoj: hegyközi falvak; **inter-o:** *geo* hágó, hegyszoros *szin* montkolo; **mez-aro:** *geo* középhegység *Nord-Hungaria Mez-aro: Északi-középhegység *Transdanubia Mez-aro: Dunántúli-középhegység; **trans-a:** hegyen túli; **trans-ano:** a hegyen túl lakó; ~arbiciklo, ~biciklo: *jm* hegyi kerékpár, terepbicikli, mountainbike; ~grimpisto: *sp* hegymászó, sziklamászó; ~obazo: *geo* hegy lába; ~oĉeno: *geo* hegylanc; ~odeklivo: *geo* hegylejtő; ~odorso: *geo* hegyhát; ~oflanko: *geo* hegyoldal; ~ogrimpado: hegymászás; ~ogrimpanto: (alkalmi) hegymászó; ~kolo, ~pasejo: *geo* hágó, hegyszoros *szin* intermonto; ~okupolo: *geo* hegykúp; ~okresto, ~ospino: *geo* hegygerinc; ~olago: *geo* tengerszem, hegyi tó; ~opiedo: *geo* hegyláb; ~opinto: *geo* hegycsúcs, hegytető, hegyorom; ~oselo: *geo* hegynyereg; ~regiono: *geo* hegyvidék; ~vala: *geo* hegyes-völgyes
 ŬErc-montaro, glaciomonto, mammonteto, pintmonto, Rokmontaro, tablomonto, tombomonto, venusmonto

Montan/o=*geo pol* Montana (US)
Montanj/o=*fil* (Michel Eyquem de) Montaigne
Montekarl/o=*geo* Monte-Carlo
Montekrist/o=*geo ir* Monte Cristo
Montenegr/o=*geo pol* Montenegró (ME); ~ano: *fn* montenegrói
Montevide/o=*geo* Montevideo
Montmartr/o=*geo műv* Montmartre
Montparnas/o=*geo műv* Montparnasse
Montpelier/o=*geo* Montpelier
montr/i=**1.** *tr* mutat, megmutat (>látat) *li ~as entuziasmon al vi: lelkesedik érted *~i intereson: érdeklődést mutat *~i siajn ungegojn: kimutatja a foga fehérjét *~i surprizon: meglepetést mutat *~u nun, kiel kuraĝa vi estas: mutasd meg most, milyen bátor vagy *~u vian langon al la kuracisto: mutasd a nyelvedet az orvosnak *~u vian novan veston: mutasd meg az új ruhádat *ne ~u vin ĉe la fenestro: ne mutatkozz az ablaknál; **2.** *tr* mutat, kijelez (>vmi) *la mezurinstrumento ~as tute alion: a mérőműszer teljesen mást mutat *la termometro ~as dek gradojn: a hőmérő tíz fokot mutat; **3.** *tr* mutat (>gesztussal) *li ~is al la knabo: a fiúra mutatott *li ~is al nordo: észak felé mutatott *mi ~os al vi la vojon: megmutatom önnek az utat; **4.** *tr* *átv* mutat, megmutat, bizonyít *la estonteco ~os, ĉu mi pravis: a jövő majd megmutatja, igazam volt-e *li ~is sin kuraĝa en la danĝero: bátornak bizonyult a veszélyben *mi volas ~i al vi la senbazecon de via starpunkto: ki akarom mutatni álláspontod alaptalanságát *tio ~as nur vian senpripenecon: ez csak a te meggondolatlanlanságodat bizonyítja; **5.** *tr* mutat (>vminek a jele) *tio ~as, ke sube troviĝas akvo: ez azt mutatja, hogy alul víz van *via zorgemo ~as bonan koron: gondosságod a jó szíved jele; ~a: **1.** mutató *~a fingro: mutatóujj *~a fenestro: kirakat; **2.** *nyt* mutató *~aj vortoj: mutatószók; ~o: **1.** mutató, rámutatás *~o al la kontraŭa direkto: az ellenkező irányba mutató; **2.** vminek a kimutatása, kinyilvánítás, megnyilvánulás *mi dankas vin por la ~o de via bona volo: köszönöm jóakarata kinyilvánítását *tio estas la ~o de la Dia volo: ez az isteni akarát megnyilvánulása; ~adi: *tr* mutogat *~adi la dentojn: vicorog *~adi per la fingro: ujjal mutogat; ~anto: **1.** *fn* mutató, aki mutat; **2.** *gazd* bemutató; ~igi: **1.** *ntr* mutatkozik *embaraso ~igis sur lia vizaĝo: zavar mutatkozott az arcán *tiutage li ne ~igis ĉe ni: aznap nem mutatkozott nálunk; **2.** *ntr* bizonyul *li ~igis perfidulo: árulónak bizonyult *via aserto ~igis falsa: állításod hamisnak bizonyult; ~ilo: **1.** *fn* mutató *horloĝaj ~iloj: óramutatók *la ~ilo de la mezurinstrumento: a mérőműszer mutatója; **2.** *inf* mutató *estas du ~iloj, tajp- kaj mus-ilo: két mutató van, hely- és az egérmutató; **3.** *inf* címmutató *szin* referenco **3**; **al-i:** *tr/ntr* odamutat, mutat vmilyen irányban *li al-~is al tiu loko: arra a helyre mutatott *tra la vitro ni al-~is niajn pasportojn: az üvegen keresztül odamutattuk az útlevelünket; **dis-i:** *tr* szétmutat, mindenfelé mutogat; **el-i:** **1.** *ntr* kimutat (vhonnan) *li el-~is al la strato: kimutatott az utcára; **2.** *tr* kiállít (kirakatba); **3.** *tr* kimutat, kinyilvánít (pl. érzelmet) *li el-~is sian veran karakteron: kimutatta igazi jellemét *nenian senton el-~is lia vizaĝo: arca semmilyen érzelmet nem árult el; **4.** *tr* kimutat (bizonyít) *per trafaj argumentoj li el-~is: találó érvekkel kimutatta; **el-o:** megnyilvánulás, (vminek a) kimutatása *evitu la el-~on de via malemo: kerülj ellenszenvet kimutatását; **el-igi:** *ntr* megmutatkozik, kinyilvánul *el-~igis lia absoluta malkapablo: megmutatkozott abszolút tehetségelensége; **el-igema:** magamutogató; **mal-i:** **1.** *tr* eldug, elrejt; **2.** *tr* palástol; **sin-emo:** magamutogató, exhibicionizmus; ~obastoneto: mutatópálca; ~ofenestro: kirakat; ~ofingro: *anat* mutatatóujj, index; ~okesto: vitrin; ~osalono: bemutatótér; ~otablo: áruasztal, árus asztala
 Ŭdirektmontrilo, fadenmontra, fingromontri, horloĝmontrilo, hormontrilo, hostimontrilo, kompasmontrilo, lokomontristino, minutmontrilo, musmontrilo, paĝmontrilo, sekundmontrilo, tajpmontrilo, ventomontrilo, vojmontrilo
Montreal/o=*geo* Montréal
Montserat/o=*geo* Montserrat
monument/o=**1.** *ép műv* emlékmű, műemlék *arhitektaj ~oj: építészeti emlékek *gotikaj ~oj: gótikus műemlékek *inaŭguri ~on: emlékművet felavat *komisiono por la ŝirmado de ~oj: műemlékvédelmi bizottság *~o al nekonata soldato: ismeretlen katonai emlékműve *~o pri 1956: 56-os emlékmű *~o pri la batalo ĉe Győr: a győri csata emlékműve; **2.** síremlék *szin* tombomonumento *~o al Kossuth: Kossuth-síremlék; **3.** *átv* emléke (>tartós mű) *Iliado estas eble la plej bela literatura ~o de la antikveco: az Iliász az ókor legszebb irodalmi emléke *per sia verko Zamenhof starigis al si gravan ~on: művével Zamenhof fontos emlékművet állított magának; ~a: **1.** *ép műv* emlékmű, műemlék *~aj renovigoj: műemléki felújítások *~a skulpturo: emlékműszobrászat; **2.** *átv* hatalmas, monumentális, bődületes *~a malsagaĝo: bődületes ostobaság *~a verko: monumentális mű

U tombomonumento

moped/o=*jm* kismotor, segédmotor, segédmotoros kerékpár vö. skotero

mops/o=*áll* mopsz, mopszli, carlin

Mopsus/o=*mit* ir Mopszosz, Mopsus

mor/o=közérkölc, szokáserkölc, szokás *alia urbo, alia ~o Z: *közm* ahány ház, annyi szokás *aliaj tempoj, aliaj ~oj Z: *közm* változnak az idők, változnak az erkölcsök *bonaj kaj malbonaj ~oj: jó és rossz szokások v. erkölcsök *fari krucon laŭ kristana ~o: keresztet vet keresztény szokás szerint *la romanaj ~oj malpermesis, ke: a római erkölcsök tiltották, hogy *lastatempa fariĝis ~o ne geedziĝi: az utóbbi időben szokássá vált, hogy nem kötnek házasságot; ~a: közérkölc, erkölcsi, szokás~ *~a koncepto: erkölcsi felfogás, szokásértelmezés; ~isto: *ir* korfesto író; **fi~ulo**: *pej* kétes alak, romlott alak; **pri~a**: *ir* korfesto, társadalmi *pri~a romano: társadalmi regény; ~**pentraĵo**: *mŭv* zsánerekép, életkép *szin* ĝenro 2; ~**romano**: *ir* társadalmi regény

U rigidmora, severmora

mora/o=*nyt* ir mora (rövid időegység)

mora/o=*jték* mora, ujjmutogatósdí

moral/o=**1.** *fil* erkölcsan, erkölcsi elvek; **2.** *ált* erkölcs *kristana ~o: keresztény erkölcs *laŭ la ~o de la jezuitoj: a jezsuiták erkölce szerint *politika ~o: politikai erkölcs *religia ~o: valláserkölc *seksa ~o: nemi erkölcs; ~a: **1.** erkölcsi, erkölccsel kapcsolatos *~a libereco: szabadság *~a sento: erkölcsi érzék; **2.** erkölcsös *~a civitano: erkölcsös polgár; **3.** erkölcsi (>nem jogi v. fizikai) *~a apogo: erkölcsi támogatás *~a premo: erkölcsi nyomás *~a profito: erkölcsi haszon; ~e: **1.** erkölcsi, erkölcsi szempontból *~e kondamninda: erkölcsi elítélendő; **2.** erkölcsösen *~e konduti: erkölcsösen viselkedik; ~aĵo: *ir* erkölcsi tanulság *szin* moralinstruo 2; ~eco: erkölcsösség; ~igi: *tr* erkölcsössé tesz; ~ismo: moralizálás, az erkölcs túlhangsúlyozása; ~isto: moralista, erkölcsitanító; ~umi: *ntr* *pej* moralizál; **mal~a**: erkölcsellen, immorális; **sen~igi**: *tr* erkölcsellené tesz, megront; **sen~ismo**: *fil* immoralitás, erkölcselutasítás; ~admono: erkölcsi intelm; ~filozofio: *fil* erkölcsfilozófia; ~instruo: **1.** erkölcsi tanítás; **2.** erkölcsi tanulság *szin* moralajo; ~prediko: *pej* erkölcsi prédikáció, lelki fröccs

moratori/o=**1.** *gazd* fizetési haladék, türelmi idő, moratórium; **2.** *ált* felfüggesztés, tilalom *~o pri ekzekutoj: kivégzések felfüggesztése *~o pri kaptado de balenoj: bálnavadászati tilalom

Morav/o=**1.** *geo* Morva (folyó, CZ); **2.** *geo* Morava (folyó, RS); ~**ujo**, ~**io**: *geo* Morvaország; ~**iano**: *fn* morva, morvaországi

morb/o=*orv* *tud* kór, betegség, morbus *franca ~o: bujakór, francia betegség, franc *~o de Adisono: Addison-kór, morbus Addisonii *suferi je parkinsona ~o: Parkinson-kórban szenved; ~a: *orv* kóros, beteges; ~okvanto: *orv* megbetegedési arányszám, megbetegedési mutató, morbiditás

morbid/a=puha, lágy, finom

morbil/o=*orv* kanyaró, morbilli

mord/i=**1.** *tr* harap, megharap, beleharap, megmar, belemar *la hundo ~is la najbaron: a kutya megmartha a szomszédot *la infano ~adis kuiritan maizon: a gyerek főtt kukoricát majszolt *mi ~is en la pomon: beleharaptam az almába *~i la kukon: *átv* ráharap, bekapja a horgot *~i panon: kenyeret harap; **2.** *tr* *tech* mar, kimar, felmar *acido ~as metalan surfacon: a sav marja a fém felületet *~i kupran platon: rézlemez mar; **3.** *ntr* *hajó* *tech* belekapaszkodik, kapcsolódik *la ankro ~is en la grundo: a horgony megkapaszkodott a fenéken *la dentoj de la rado bone ~as: a kerék fogai jól kapcsolódnak; ~a: harapó, maró *~a sarkasmo: maró gúny; ~o: harapás, marás *~o da pano: egy falat kenyér *venena ~o de serpento: kígyó mérgező marása; ~aĵo: **1.** leharapott darab; **2.** zabra *szin* bridfero, busbridajo, busfero, enbusajo; ~anto: **1.** *fn* maró, harapó; **2.** *kém* pác, csáva *szin* mordenzo; **3.** *zene* mordent, alparányzó *szin* mordento; ~ema: harapós *~ema hundo!: harapós kutya! *~eme-murdeme: nagy fenekedve; ~enzo: *kém* pác, csáva *szin* mordanto 2; ~eti: **1.** *tr* harapdál; **2.** *tr* rág *szin* ronggi; **ĉirkaŭ~i**: *tr* körberág, körben lerág *la hundo ĉirkaŭ~is la oston: a kutya lerágta a csontot; **de~i**: *tr* leharap vmiből vmit *de~i pecon el pomo: leharap egy darabot az almából *la hundo de~is la kapon de la pupo: a kutya leharapta a baba fejét; **dis~i**: *tr* szétharap, kettéharap; **el~i**: *tr* kiharap *li el~is la putraĵon el la pomo: kiharapta a rohdadt részt az almából; **inter~igi**: *ntr* marakodik; **tra~i**: *tr* átharap, keresztülharap *tra~i la gorĝon: átharapja a torkát; ~batali: *ntr* marakodik *hundoj ~batalis super la alĵetaĵoj: kutyák marakodtak a koncon; ~vundo: *orv* harapás, harapott seb; ~vundi: *tr* megmar

U acidmordi, krakmordeti, ranmordo, ŝirmordi, ventmordita

Mordehaj/o=*bibl* Mordeháj

mordv/o=*fn* mordvin; ~a: *mn* *nyt* mordvin (myv); (M)~**ujo**, (M)~**io**: *geo* *pol* Mordvinföld, Mordóvia (RU)

mordeled/oj=*áll* marókák, bukfencező virágbogarak (Mordellidae)

mordent/o=*zene* mordent, alparányzó *duobla ~o: kettős mordent

*supra ~o: paránytrilla, parányzó, praller, féltrilla

morel/oj=tűzikutyák, kandallórás *szin* fajrohundoj

moren/o=*ásv* moréna *fina ~o, fronta ~o: végmoréna, homlokmoréna

*flanka ~o: oldalmoréna *funda ~o: fenékmoréna *meza ~o: középmoréna

morf=utóképző; ~**morfoj**: *áll* ~morpha (>törzs, osztály, rend, alrend)

☞antropomorfoj, cefalaspidomorfoj, cikadomorfoj, fulgoromorfoj

morf/o=*tud* alak *szin* formo; automorfo: *mat* automorfizmus; dumorf-ismo: *tud* kétalakúság, dimorfizmus, dimorfia *szin* duformeco; endomorfa: *mat* endomorf; endomorfo: *mat* endomorfizmus, endomorfia; epimorfa: *mat* epimorf; epimorfio: *mat* epimorfizmus; holomorfa: *mat* holomorf; holomorfo: *mat* holomorfizmus; homomorfa: *mat* homomorf; homomorfo: *mat* homomorfizmus; homeomorfa: *mat* homeomorf, homeomorfikus; homeomorfo: *mat* homeomorfizmus, topológiai izomorfizmus; izomorfa: *tud* azonos alakú, izomorf; izomorfeco: *tud* izomorfizmus (tulajdonság); izomorfo: *tud* izomorfizmus (jelenség); meromorfa: *mat* meromorf; meromorfo: *mat* meromorfia; monomorfa: *mat* monomorf; monomorfo: *mat* monomorfizmus

Morfe/o=*mit* Morpheusz, Morpheus

morfem/o=*nyt* morféma, szóelem *szin* monemo, vortero, vortelemento

*finajbezona ~o: *eo* kötött morféma *gramatika ~o: nyelvtani morféma

*memstara ~o: szabad morféma; ~**iko**, ~**oscienco**: *nyt* alaktan,

morfológia *szin* morfologio 2; ~**varianto**: *nyt* allomorf,

morfémaváltozat, morfémavariáns *szin* alomorfo

morfin/o=*kém* gysz morfin, morfiom *dietil~o: dietil-morfin (heroin);

~ismo: *orv* morfinmérgezés, morphinismus; **de~izo**: *orv* fokozatos

morfiommegvonás, demorphinisation; **diacetil~o**: *kém* diacetil-morfin;

~omanio: *orv* morfinománia, morphinomania

morfogenez/o=*biol* alakképződés, morfogenezis

morfologi/o=**1.** *biol* alaktan, morfológia; **2.** *nyt* alaktan, szóalaktan,

morfológia *szin* morfemoscienco, morfemiko

morfometri/o=*tud* morfometria, alakmérés

Morgan/o=*biol* (Thomas Hunt) Morgan; **centi~o**: *biol* centimorgan (cM)

morganat/a=*jog* morganatikus, rangon aluli (>házasság) *~a

geedzeco: morganatikus házasság

morgaŭ=**1.** *hsz* holnap *ne prokrastu ĝis morgaŭ, kion vi povas fari hodiaŭ Z: *közm* amit ma megtehetsz, ne halaszd holnapra; **2.** *átv* holnap (>a jövőben) *mi ne scias, kio okazos morgaŭ: nem tudom, mi lesz holnap; **3.** *fn* holnap *szin* morgaŭo *ĉiu morgaŭ havas sian zorgon Z: *közm* minden napnak megvan a maga baja *la morgaŭ apertenas al la junulo: a holnap a fiataloké; morgaŭa: holnap *la morgaŭa tago ne estas por mi konvena: a holnap nap nem jó nekem; morgaŭo: *fn* holnap *szin* morgaŭo 3 *apenaŭ mi ĝisatendas la morgaŭon: alig várom már a holnapot; postmorgaŭ: *hsz* holnapután; postmorgaŭa: holnapután; senmorgaŭa: kilátástalan

morhel/o=☞morkelo

morinel/o=*áll* havasi lile (Charadrius morinellus)

morion/o=*ritk* kat könnyű karimás sisak

moritat/o=*zene* képmutogató ének

morkel/o=*növ* kucsmagomba (Morchella)

Mormon/o=*kr* Mormon (prófeta); ~o: *kr* mormon (mormonizmus híve); ~ismo: *kr* mormonizmus

morn/a=*ritk* borús, komor

Moroni/o=*geo* Moroni *~o estas la ĉefurbo de Komoroj: Moroni a Comore-szigetek fővárosa

moroz/a=*ritk* morcos, morózus, mogorva

Mors/o=*távk* (Samuel Finley Breese) Morse; ~a: *mn* *távk* morze~ *~a kodo: morzeábécé *szin* morsa signaro; ~i: *tr* morzézik

mort/i=**1.** *ntr* *orv* meghal *~i de malsato: éhen hal *szin* malsatmorti *~i je malsano: betegségben hal meg *~i per glavo pro vundo: kard által hal meg seb miatt *~i per natura ~o: természetes halállal hal meg *~i pro la patrujo: a hazáért hal meg *~i pro superdozo: túladagolás miatt hal meg; **2.** *ntr* *növ* elhal *la junaj ŝosoj baldaŭ ~is: a fiatal hajtások hamar elhaltak; **3.** *ntr* *orv* elhal *lia dekstra mano tute ~is: bal keze teljesen elhalt; **4.** *ntr* *átv* meghal, elmúlik, elenyészik *la interna ideo de Esperanto neniam ~os: az eszperantó vezéreszméje sohasem hal meg *la sekreto ~is kun li: a titok vele halt meg *~i pro enuo: meghal unalmában *~is la gajeco: elenyészett a vidámság *~is la juneco, vivu la mezaĝeco: meghalt az ifjúság, éljen a középkorúság; ~o: **1.** *orv* halál *natura ~o: természetes halál *ne ekzistas forto kontraŭ la ~o Z: *közm* a halál ellen nincs orvosság *ŝajna ~o: tetszhalál, álhalál, animatio suspensa *subita ~o: hirtelen halál *suferi akcidentan ~on: halálos balesetet szenved *violenta ~o: erőszakos halál; **2.** a halál

(>megszemélyesítés) *la ~o ne distingas, ĉiujn egale atingas *Z: közm* a halál nem válogat, a halál mindenkit lekasál *la ~o ŝercon ne komprenas – oni ĝin vokas, ĝi venas *Z: közm* a halállal senki sem irott áldomást; **3. átv** halál, elmúlás, pusztulás, enyészet *la ~o de la klasika arto: a klasszikus művészet halála *li priploris la ~on de siaj esperoj: siratta reményei elmúlását; ~a: **1. orv** halál~, halálos *~a kondamno: halálos ítélet *~a rigideco: halálos merevség; **2.** halott *szin* mortinta *~a besto: dög, elhullott állat *~a lingvo: holt nyelv; **3. ex** halált okozó **☞** mortiga *~a piko: halálos szúrás *~a vundo: halálos seb; **4. ne** halandó **☞** mortema; **5. átv** halálos *~a silento: halálos csend *~a paleco: halotti sápadtság; **6. tech** átv holt~ (>hatás nélküli) *~a kuglo: döglött golyó *~a Maro: *geo* Holt-tenger *~a pezo: holt súly *~a punkto: holt pont *~a sezono: uborkaszezon, holt szezon; ~e: *átv* is halálosan *~e malami: halálosan gyűlöl *~e naskita: a) *orv* halva született b) *átv* hamvában holt *~e vundita: halálosan sebesült; ~adi: *ntr* *orv* haldoklik, agonizál *szin* agonii; ~ado: *orv* haldoklás, agónia; ~eco: *orv* halotti állapot; ~ema: halandó; ~emo: halandóság; ~emulo, ~ontulo: *fn* halandó *szin* mortalo; ~igi: **1. tr** megöl *por muŝon ~igi, oni pafilegon ne uzas *Z: közm* ágyúval nem lönek verébre *lia frato ~igis sin: testvére megölte magát; **2. tr** átv elpusztít, kiöl *ne ~igi la esperon: ne öld meg a reményt *oni ~igis en li la homecon: kiölték belőle az emberséget; ~igo: ölés, gyilkolás, gyilkosság *la ~igo estas grava peko: a gyilkosság súlyos bűn *~igo de Klitemnestro far ŝia filo: Klütaimnésztra meggyilkolása fia által *~igo pro honoro: becsületgyilkosság; ~iga: ööl, öldöklő, gyilkoló, halált okozó, letális *~iga korpa lezo: *jog* halált okozó testi sértés *~iga morbo: *orv* letális kór; ~inda: halált érdemlő *szin* mortmerita *li faris ~indan agon: halált érdemlő tettet követett el *~inda peko: *kr* halálos bűn *szin* mortmerita peko; ~inta: *mn* meghalt, elhunyt, megdöglött; ~into: *fn* halott *pri ~intoj nenion krom bonan: *köz* holtakról jót vagy semmit; ~intaĵo: hulla, tetem *szin* kadavro; ~intejo: temető *szin* tombejo; ~onto: *fn* haldokló; ek~i: *ntr* hirtelen meghal; for~i: *ntr* kihal *ĉi tiu specio jam for~is: ez a faj már kihalt *la dalmata lingvo for~is: a dalmát nyelv kihalt; ĝis~a: haláláig tartó *ĝis~a amo: haláláig tartó szerelem *ĝis~e batali: haláláig küzd; mem~igo, sin~igo: öngyilkosság *szin* suicido; mem~igoto, sin~igoto: öngyilkosjelölt; mem~igito, sin~igito: *fn* öngyilkos *szin* suicido; post~a: halál utáni, halált követő, túlvilági, posztumusz *lia post~a rehonorigo: halál utáni rehabilitáció *post~a distingo: posztumusz kitüntetés *post~a publikaĵo: posztumusz kiadvány; pseŭdo~o: *orv* álhalál, asphyxia; sen~a: halhatatlan *sen~aj dioj: halhatatlan istenek; sen~eco: halhatatlanság; sen~igi: *tr* halhatatlanná tesz *sen~igi lian nomon: halhatatlanná teszi a nevét; ŝajn~into: *orv* tetszhalott; trans~a: túlvilági *trans~a vivo: túlvilági élet; ~atesto: halotti bizonyítvány; ~bati: *tr* agyonüt, agyonver *~bati la tempon: agyonüti az időt; ~destinita: halálra szánt; ~enketisto: *orv* halottkém; ~fabriko: halálgár; ~jeti: *tr* agyondob; ~kondamni: *tr* *jog* halálra ítélt; ~kondamnito: *fn* *jog* halálraítélt; ~kunularo: *biol* ásv tanatocönózis, holtközösség; ~laca: holtfáradt; ~malsana: *mn* *orv* halálos beteg; ~malsanulo: *fn* *orv* halálos beteg (ember); ~omasko: halotti maszki; ~minaca: halállal fenyegető, halálos *~minaca bato: halálos csapás; ~naskiĝi: **1. ntr** *orv* halva születik; **2. ntr** átv hamvában hal; ~naskita: **1.** halva született; **2. átv** hamvában holt; ~oĉelo: *jog* siralomház; ~odanco: *műv* haláltánc; ~ofteco: halandóság (>statisztika); ~okapo: halálfej; ~okazo: haláleset; ~okesto: koporsó *szin* ĉerko; ~okulto: *vall* halottkultusz, halott-tisztelet; ~okvanto, ~oproporcio: halálózasi arányszám, halálózasi mutat, mortalitás (>statisztika); ~olito: halálos ágy; ~omerita: halált érdemlő *szin* mortinda *~omerita peko: *kr* halálos bűn; ~opuno: *jog* halálbüntetés; ~opunkto: *fiz* átv is holt pont; ~osalto: halálugrás, salto mortale *szin* saltumo; ~oskarabo: ☞ mortodora tenebrio; ~otuko: szemfedél, halotti lepel *~otuko de Torino: *kr* torinói lepel; ~pafi: *tr* agyonlő; ~peli: *tr* halálra hajszo, halálba hajszo; ~persekuti: *tr* halálra üldöz; ~piki: *tr* agyonszúr, leszúr *szin* pikmortigi; ~premi: *tr* agyonnyom *szin* premmortigi; ~puno: *jog* halálbüntetés; ~puni: *tr* *jog* halállal büntet; ~sangi: *ntr* *orv* kivérez, elvérez; ~treti: *tr* agyontipor, agyongyűr; ~turmenti: *tr* halálra gyötör, halálra kíno; ~verdiko: *jog* halálos ítélet; ~veturi: *tr* agyongázol, halálra gázol; ~vundi: *tr* halálra sebez, halálosan megsebesít

Ŭarbarmortado, batalmorti, brulmortigi, frostmorti, heromortinto, hommortigo, malsatmorto, pafmortigi, pikmortigi, premmortigi, sekmortig, spiritmortiga, ŝtonmortigi, terurmortig, tranĉmortigi, venĝmortigo

mortadel o= *gaszt* mortadella

mortal o= *ritk* *fn* halandó *szin* mortemulo, mortontulo; ~eco: halandóság *suĉinfana ~eco: csecsemőhalandóság

morter o= *ép* habarcs, malter; ~portanto: *ép* kőművesegéd, culáger

mortez o= *tech* horony, beeresztés, csapfészek *szin* tenoningo vő. tenono *vostoforma ~o: fecskéfarkú beeresztés; ~ilo: *tech* horonyvész; ~maŝino: vésőgép

moru o= *áll* atlanti tőkehal, közönséges tőkehal, aranyos tőkehal (*Gadus morhua*); ~oleo: csukamájolaj

morul o= *biol* szederacsíra, morula

morus o= **1.** *növ* eperfa (*Morus*); **2.** ☞ morusbero; ~bero: *növ* eper, faeper (fán termő eper); ~ujo, ~arbo: ☞ moruso **1**

morv o= ☞ maleo **4**

Mose o= *bibl* Mózes *La kvin libroj de ~o: Mózes öt könyve; ~a: *bibl* mózesi *~aj leĝoj: mózesi törvények

mosi o= *fn* moszi; ~a: *mn* nyt moszi (mos)

mosk o= *kém* pézsmá, mósusz; ~a: *mn* pézsmá ~aodoro: pézsmailat; ~ulo: *áll* pézsmaszarvas (*Moschus*)

moskatel o= *gaszt* muskotály *szin* muskavino *~aj vinberoj: *növ* muskotályszőlő

moske o= *iszl* ép mecset *la granda ~o de Omaro: Omár nagymecset

moskit o= *áll* moszkitó vő. kulo

Moskv o= *geo* Moszkva *~o estas la ĉefurbo de la Rusia Federacio: Moszkva az Orosz Föderáció fővárosa; ~ano: *fn* moszkvai; ~ulo: *pol* moszkvita; ~o-rivero: *geo* Moszkva-folyó

moslem o= *ritk* *iszl* mozlim ☞ islamano

most o= *agr* *gaszt* must *fermentanta ~o: erjedő must; ~sukeri: *tr* *agr* (bort) javít, mustot cukroz *szin* ŝaptalizi

Mosul o= *geo* Moszul

moŝt o= *úr*, nagyúr *ambasadora ~o: nagykövet úr *generala ~o: tábornok úr *grafa ~o: gróf úr *la alt~a princo Rákóczi: a nagyságos fejedelem, Rákóczi *la papa ~o: a pápa őszentsége *lia episkopa ~o: a püspök őkegyelmessége *lia sankta ~o, la papo: őszentsége a pápa *nobela ~o: nemzeti úr *sinjora ~o: nagyságos úr *ŝia reĝina ~o: ő királynői felsége *via ĉefprinca ~o: főhercegi fenséged *via ~o: kegyelmed, nagyságod *via nobela ~o: nemzeti uram *via reĝa ~o: királyi felséged; ~a: nagyúri, előkelő *~aj moroj: úri szokások *~a persono: úri személy *~a sinjorino: úri hölgy; ~eco: méltóság, előkelőség; ~i: *ntr* szíveskedik, kegyeskedik *ĉu vi ~as akcepti la senditojn?: kegyeskedik fogadni a küldötteket?; alt~o: nagyúr; sen~igi: *tr* derogál vkinek (n) *ĉu sen~igus vin, se vi mem portus vian valizon?: derogálna neked, ha magad vinnéd a bőröndödet?; ~ulo: előkelőség, előkelő úr

mot o= jelige, mottó, jelmondat

motacil o= *áll* billegető (*Motacilla*) *szin* vostskuanto

mote o= *áll* moly *szin* tineedoj *dom~o: házimoly

moteokuloj: *áll* lepkeszúnyogok (*Psychodidae*)

motel o= motel

motet o= *zene* motetta

motiv o= **1.** indíték, indítóok, indok; **2.** *zene* motívum; **3.** *műv* motívum; ~i: *tr* indokol, motivál *~i sian konduton: megindokolja a viselkedését *ne~ita postulo: indokolatlan követelés, alaptalan követelés *nenio ~as ili tiel agi: semmi sem motiválja őket, hogy így tegyenek; ~ado: motiválás, motiváció; ~aĵo: *jog* indoklás (>ítélet); sen~a: indokolatlan, alaptalan *sen~a plendo: alaptalan panasz *sen~a protesto: indokolatlan tiltakozás

Ŭgvidmotivo, ornammotivo

motor o= **1.** *tech* motor *benzina ~o: benzinmotor *dutakta ~o: kétütemű motor *eksterboato ~o: hajó csónakmotor *eksterrando ~o de boato: külső csónakmotor *kvarcilindra ~o: négyhengeres motor *~o kun interna brulado: belsőégésű motor *naturgasa ~o: földgázmotor *senvalva ~o: szelep nélküli motor *sinkrona ~o: vill szinkronmotor; **2. átv** motor, mozgató *la lingvo estas unu el la ~oj de la civilizacio: a nyelv a civilizáció egyik motorja *li estas la ~o de nia grupo: ő a csoportunk mozgatója; ~a: **1.** *tech* motor~, motorikus *~a paneo: motorhiba; **2. biol** mozgató, motoros, motorikus *~a areo de la kortekso: motorikus kéregterület, mozgatóközpont, area pyramidalis *~a nervo: mozgatóideg, motoros ideg, nervus motoricus *~aj muskoloj: motorikus izmok, mozgató izmok; ~i: *tr* vminek a motorja v. mozgatója *li sola ~as la lokan movadon: a helyi mozgalom egyedüli mozgatója; ~isto: *tech* gépész, gépkezelő; ~izi: **1.** *tr* *tech* motorral felszerel *~izita boato: motoros csónak; **2. tr** motorizál *~izi la agrikulturon: motorizálja a mezőgazdaságot *~izi la armeon: motorizálja a hadsereget *~izitaj trupoj: *kat* motorizált csapatok; ~ujo: *tech* motorház *szin* motorkupeo; servo~o: *tech* segédmotor, szervomotor; ~barko: hajó motoros bárka; ~biciklo, ~ciklo: *jm* motorkerékpár, motorbicikli; ~bloko: *tech* motorblokk; ~boato: hajó motorcsónak; ~cilindro: *tech* motorhenger; ~ekipia: *tech* motorral szerelt, motoros; ~fiakro: *ex jm* taxi ☞ taksio; ~generatoro: vill aggregátor, motoros áramfejlesztő; ~glisilo: *rep* motoros vitorlázógép;

~**kupeo**: *tech* motorház *szin* motorujo; ~**muntejo**: *ip* motorszerelde; ~**nacelo**: *rep* motorgondola; ~**skutilo**: *ŝkoter*; ~**ŝipo**: *hajó* motoros hajó; ~**trajno**: *vsút* motorvonat; ~**vagono**: *vsút* motorkocsi; ~**veturilo**: *jm* gépjármű
 Ŭboatmotoro, brulmotoro, dizelmotoro, eksplodmotoro, elektromotoro, gasmotoro, induktomotoro, jetmotoro, komutilmotoro, okulmotoro, relaysomotoro, vapormotoro, vazomotoro, ventmotoro
mov/i=1. *tr* mozgát *la bubo ~adis kaj ŝovadis sin: a kölyök izgett-mozgott *la vento ~is la branĉojn: a szél mozgatta az ágakat *li malmulte ~as sin: keveset mozog *mi ne povas ~i la dekstran brakon: nem tudom mozgatni a jobb karomat *~i ĉielon kaj teron por la celo: mindent megmozgat a cél érdekében *~i montojn por vi: hegyeket mozgat meg érted *~i pecon sur la ŝaktabulo: bábút mozgat a sakkasztalon *oni ne povas sin ~i laŭ ĉiu vento aparte *Z: közm* orrot fűjni, levest hörpinteni nem lehet egyszerre; **2**. *tr* *átv* indít, ösztönöz, mozgat *jaluzo vin ~is murdi vian edzinon: feltékenység indította őnt a felesége meggyilkolására *lin ~as antaŭjuĝoj: előítéletek mozgatták *kio ~is vin al tiel terura ago?: mi indított ilyen szörnyű tette? *nenio ~as lin por grandaj faroj: semmi sem ösztönzi nagy tettekre *pasio lin ~as: szenvedély mozgatta; ~**o**: **1**. mozgatas, mozgás, helyváltoztatás, mozdulat *la ~o de la brako: a kar mozgása *la ~o de la lokomotivo okazas per vapore: a mozdony helyváltoztatása gőzzel történik *observi la ~ojn de la malamiko: figyeli az ellenség mozdulatait *per fulma ~o li forĵetis la tukon: villámgyors mozdulattal eldobta a kendőt *vola ~o: *biol* akaratlagos mozgás; **2**. *sp* lépés (>sakk); ~**a**: mozgató, mozgó *~a forto: mozgató erő; ~**adi**: *tr* hosszan v. ismételten mozgat, mozgatgat *~adi kaj ŝovadi sin: izeg-mozog; ~**ado**: **1**. mozgatas, mozgás *absoluta ~ado: *fiz* abszolút mozgás *ĉirkaŭira ~ado de niaj trupoj: csapataink átkaroló mozgása *cirkla ~ado: *fiz* körmozgás *kurbulinia ~ado: *fiz* görbe vonalú mozgás *la akuzativo montras ~adon al iu loko: a tárgyeset egy hely felé irányuló mozgást jelez *la senĉesa ~ado de la horloĝaj dentoradaj: az óra fogaskerekeinek szüntelen mozgása *oscila ~ado: *fiz* rezgő mozgás *perioda ~ado: *fiz* periodikus mozgás *rekta ~ado: *fiz* egyenes vonalú mozgás *relativa ~ado: *fiz* relatív mozgás, viszonylagos mozgás, viszonylagos elmozdulás *reŭmatismo malhelpas la ~adon de lia dekstra brako: reuma akadályozza jobb karja mozgását *terkrusta ~ado: *geo* kéregmozgás *termika ~ado: *fiz* hőmozgás *translacia ~ado: *fiz* translációs mozgás, haladó mozgás *unuforma cirkla ~ado: *fiz* egyenletes körmozgás *unuforma ~ado: *fiz* egyenletes mozgás; **2**. *pol* mozgalom *Esperanto ~ado: *eo* eszperanto mozgalom *laborista ~ado: *pol* munkásmozgalom *~ado de civitana malobeo: polgári engedetlenségi mozgalom *nealianca ~ado: elnemiakoztatási mozgalom *sindikata ~ado: szakszervezeti mozgalom *virina ~ado: nőmozgalom; ~**ebla**: mozgatható, hordozható, mobil *~ebla butik: mobil árusítóhely *~ebla kuirforno: mobil tűzhely; ~**ebლა**: *gazd* ingóság, ingóvagy; ~**ebleco**: mozgékony, mobilitás; ~**adestro**: mozgalmi vezető; ~**adumi**: *ntr* mozgalmi életet élni; ~**eco**: mozgásképeség *la ~eco estas karakterizo de la animaloj: a mozgásképeség az állatok jellemzője; ~**eto**: apró mozdulat; ~**igi**: *ntr* mozog *eĉ ŝtono verdiĝas, se ĝi longe ne ~iĝas *Z: közm* még a kő is mohosodik, ha sokáig egy helyben marad *la branĉoj ~iĝas en la vento: az ágak mozognak a szélben *li ne ~iĝis de sia loko: nem mozdult el a helyéről; ~**igo**: mozgás *kaj tamen ĝi ~iĝas: és mégis mozog (a Föld), eppur si muove *ni ne perceptas la ~iĝon de la hormono: nem érzékeljük az óramutató mozgását; ~**igadi**: *ntr* tartósn v. ismétlődően mozog *onikrede la ĉiam~ilo kapablas senĉese ~igadi: a hiedelem szerint az örökmozgó képes szüntelenül mozogni *strangaj pensoj ~igadis en lia kapo: furcsa gondolatok kavargtak a fejében; ~**igema**: mozgékony *~igema homo, li ne ŝatis longe sidi unuloke: mozgékony ember lévén nem szeretett sokáig egy helyben űlni; ~**ilo**: *fn* mozgató, mozgatórugó *la ~ilo de mia aŭto estas kvartakta motoro: a kocsim mozgatója egy négyhengeres motor *ni ne konas la ~ilon de liaj faroj: nem ismerjük tettei mozgatórugóját; ~**ilaro**: *tech* mozgatószerkezet, hajtómű; **dis-i**: *tr* szétlenni *li dis~is la baskojn de sia pulto: szétlalta felöltője szárnyait; **dis-igi**: *ntr* elmozdul egymástól, szétlódik, szétnyílik *la pordoaloj de la tendo dis~iĝis: a sátor ajtószárnyai szétnyíltak; **ek-i**: *tr* megmozdít, mozgatni kezd *li ek~is la pezan trunkon: megmozdította a nehéz rönköt; **ek-igi**: *ntr* megmozdul, mozogni kezd *la kurteno ek~iĝis pro ventopuŝo: a függöny megmozdult egy széllökéstől; **inter-o**: *sp* közbehúzás (>sakk); **makro-a**: makrométer~ *szin* makrometra *makro-a ŝraŭbo de mikroskopo: mikroszkóp makrométercsavarja; **mikro-a**: mikrométer~ *szin* mikrometra *mikro-a ŝraŭbo de mikroskopo: mikroszkóp mikrométercsavarja; **pri-ada**: mozgalmi, mozgalommal kapcsolatos *nia pri~adaj konceptoj interpuŝiĝis: mozgalommal kapcsolatos elképzeléseink összeütköztek *pri~ada eseo: a mozgalomról szóló

tanulmány; **sen-a**: mozdulatlan *akvon sen~an kovras putraĵo *Z: közm* nem tisztul a víz, ha nincsen folyása; **sen-igi**: *tr* mozgásképtelenné tesz, megbénít, leállít, rögzít, fixál *la neĝo sen~igis la armeojn: a hó megbénította a hadakat *li sen~igis la intertusaĵojn partojn per kojno: ékkel rögzítette az érintkező alkatrészeket; **for-i**: *tr* elmozdít *oni for~is la ŝtonon for de la vojo: elmozdították a követ az útról; **mem-a**, **sin-a**: *tech* önmozgó, önjáró *mem~a segmaŝino: önjáró fűrészgép; **ne-ebلا**: elmozdíthatatlan, nem mozgatható *ne~ebلا instalaĵo: helyhez kötött berendezés; **ne-ebلا**: *gazd* ingatlan, ingatlan vagyon *eklezia ne~ebلا: *vall* egyházi ingatlan *privata ne~ebلا: magáningatlan; **propra-a**: saját kezdeményezésű, saját ösztönzésű *propra~a decido: saját kezdeményezésű döntés; **sen-eco**: mozdulatlanság; **tri-a**: *sp* háromlépéses (>sakk) *tri~a problemo: háromlépéses feladvány; ~**adekvacio**: *fiz* mozgásegyenlet *~adekvacio de Neŭtono: Newton-féle mozgásegyenlet; ~**adinterna**: mozgalmon belüli *~adinterna problemoj: mozgalmon belüli problémák; ~**bildo**: *film* mozgókép, animáció *szin* animeo; ~**devigo**: *sp* lépéskényszer (>sakk); ~**difektito**: *fn* mozgássérült; ~**handikapita**: *mn* orv mozgássérült; ~**handikapulo**: *fn* orv mozgássérült *szin* movdifektito; ~**igponto**: *köz* mozgóhíd; ~**leĝo**: *fiz* mozgástörvény; ~**lerta**: ügyes mozgású, jól mozgású; ~**libereco**: mozgásszabadság; ~**milito**: *kat* mozgóháború; ~**oformo**: mozgásforma; ~**oforto**: mozgatóerő; ~**okvanto**: *fiz* mozgásmennyiség, impulzus *szin* impulso **1** *angula ~okvanto: impulzusnyomaték, impulzusmomentum, perdület *orbita angula ~okvanto: pályaimpulzus-momentum, pálya menti szögimpulzus; ~**oplana**: mozgalmi; ~**organo**: *biol* mozgásszerv; ~**ospeco**: *fiz* mozgásfajta; ~**rigilaro**: *hajó* futókötelzet; ~**sidaĉi**: *ntr* pej fészkelődik, fészkalódik

Ŭaermovo, amasmovado, ĉiammovilo, elektromova, facilmoval, ĝenmoval, ĥormovado, kapmoval, lantmoval, magnetomova, manmoval, ondmovo, pacmoval, pasmoval, plummovo, protestmoval, psikomovo, rezistmoval, ŝtelmoval, termoelektromova, ursmoval
moviment/o=1. *ir* rész (hosszabb mű része); **2**. *zene* tétel, movimento
Moz/o=geo Meuse, Maas

mozaik/o=1. *műv* mozaik; **2**. *növ* mozaikbetegség; ~**ero**: *műv* mozaikkocka; ~**ludo**: *jtek* kirakó, kirakós játék, mozaikjáték, puzzle *szin* puzzle

Mozambik/o=geo pol Mozambik (MZ); ~**ano**: *fn* mozambiki mozarab/o=*fn* mozarab; ~**a**: *mn* mozarab *~a arto: mozarab művészet *~a dialekto de la hispana: a spanyol mozarab dialektusa

Mozart/o=ŝ Mocarto

mozasaŭr/o=ŝ moszasaurusz (Mosasaurus)

Mozel/o=geo Mosel; ~**vino**: *gaszt* Mosel vidéki bor

Mozi/o=fil Mozi (kínai filozófus)

Mozil/o=inf Mozilla

MP=röv eltr MP, zenelejátszó, media player; MP-ilo, MP-ludilo: *eltr* MP-lejátszó

mu=μ, mű (görög 'm' betű) *szin* muo

mu/o=ŝ mu

mu/o²=mu (kb. 0,06 ha) (CN)

muar/i=tr *tech* tex márványoz, moaréz; ~**a**: *tech* tex habos, márványozott, moaré *~a silko: habos selyem, moaré *szin* muaro; ~**o**: *tex* habos selyem, moaré

mucid/a=1. dohos, penészszagú, áporodott *~a kelo: dohos pince; **2**. *átv* ásatag, idejélműlt *~aj konceptoj: idejélműlt elképzelések

mucilag/o=1. *növ* nyálka, nyák, mucilage; **2**. *gysz* kém mucilago, nyálka; ~**a**: nyálkás

mud/o=áll vedlés, vetkezés, ecdysis; ~**i**: *ntr* áll vedlik; ~**aĵo**: áll levedlett kültakaró, vedlemény; **inter-o**: áll vedlési periódus, vedlésköz; ~**ighormono**: áll vedléshormon

mudeĥar/o=medĵar (keresztény uralom alatt élő mór) (ES); ~**a**: *mn* mudĵar *~a stilo: *műv* mudĵar stílus

muel/i=1. *tr* agr őrlő *dike ~i: durvára őrlő, öregre darál *maldike ~i: finomra őrlő, apróra darál *~i grenon: gabonát őrlő; **2**. *tr* darál *~i kafon: kávét darál *~i per la buŝo: *átv* járátja a száját *~i vinberojn: szőlőt darál; ~**eĵo**: *agr* ép malom *vapormaŝina ~eĵo: gőzmalom; ~**ilo**: **1**. *agr* *tech* őrlőberendezés, malomszerkezet *tio estas akvo al lia ~ilo: ez az ő malmára hajtja a vizet; **2**. daráló; ~**isto**: *agr* molnár; **dis-i**: *tr* szétmorzsol; **antaŭ-dento**, **pre-dento**: *anat* kis őrlőfog, dens praemolaris *szin* antaŭmolaro, premolaro; ~**dento**: *anat* zápfog, nagy őrlőfog, dens molaris *szin* molaro; ~**diĝo**: *víz* malomgát; ~**industrio**: *agr* *ip* malomipar; ~**rado**: *tech* malomkerék; ~**ŝtono**: *agr* malomkő Ŭakvomuelejo, batmuelilo, buŝmueli, fingromueli, glaĉermuelejo, kafmuelilo, manmuelilo, olemuelejo, papavmuelilo, papermuelilo, tretmuelilo, vapormuelejo, ventmuelejo, viandmuelilo, vortmueli **muestr/o=minta** (>statistika) *vö.* sampló; ~**i**: *tr* mintát vesz

(>statisztika) *~i la populacion de Hungario: Magyarország népességéből mintát vesz
muezin/o=*iszl* müezzin
muf/o=**1.** *tex* muff; **2.** *tech* Auer-égő, izzóharisnya; **3.** *tech* karmantyú, csőhüvely, csőtok; ~**i**: *tr* karmantyúval lát el; ~**ganto**: *tex* egyujjas kesztyű *szin* manmufo, pugnoganto
 Űmanmufo, kablomufo, piedmufo
mufl/o=*tech* tűzálló agyagtégely, tok, muffola, muffel; ~**i**: *tr tech* tokban szárít; ~**oforno**: *tech* tokos kemence
muflon/o=*áll* muflon (Ovis musimon)
mufti/o=*iszl* jog mufti, törvénytudó
mug/o=*növ* törpefenyő, havasi törpefenyő, henyefenyő (Pinus mugo)
muget/o=*orv* szájpénész, soor
mugil/o=*áll* tengeri pér (Mugil)
mug/i=*ntr* áll bög; **2.** *ntr* átív zúg, bög, süvölt *la popolo ~as: zúg a tömeg; ~**ado**: bögés, zúgás, süvöltés *~ado de la akvofalo: a vízesés zúgása *~ado de la leonoj: az oroszlánok bögése *~ado de la vento: a szél süvöltése; ~**ridi**: *ntr* hahotázik
muğahedin/o=*iszl* pol mudzsahedin
Muhamad/o=*iszl* ritk Mohamed *szin* Mahometo, Mohamedo
mujik/o=*ritk* muzsik, orosz paraszt
muk/o=*biol* nyál, nyálka, takony *lia nazo estas plena de ~o: az orra tele van takonnyal *~o fluís el lia buŝo: nyál folyt a szájából; ~**i**: *ntr* ige *orv* taknyos, náthás; ~**igi**: *tr* nyáltalanít, eltávolítja a nyálat *sen~igi la nazon: kifűjja az orrát; ~**membrano**: *anat* nyálkahártya, tunica mucosa; ~**naza**: *pej* taknyos *~naza bubo: taknyos kölyök; ~**nazuleto**: kis taknyos; ~**plori**: *ntr* szípig; ~**tuniko**: ☞ mukozo
mukor/o=*növ* fejespenész (Mucor)
mukoz/o=*anat* nyálkahártya, tunica mucosa *szin* muka membrano, muktuniko; ~**ajo**: *anat* nyálkahártya-váladék
muks/o=*növ* szálször, szákahegy, mucro
mul/o=*áll* öszvér, számaröszvér (ménsszamar és kancaló utóda) *vö.* hino *obstina, kiel ~o: csökönyös, mint a szamar; ~**ino**: *áll* öszvércanica; ~**isto**: öszvérhajcsár; ~**knabo**: öszvérhajcsár fiú
mula/o=*iszl* mullah, molla (muszlim hit- és jogtudós)
mulat/o=mulatt *vö.* kvarterono, mestizo
mulč/o=*agr* talajtakaró, mulcs; ~**i**: *tr agr* (talajt) takar, mulcsoz
muld/i=*tr* koh *ip* (formába) önt, kiönt (pl. gipszből) *vö.* fandi *~i betonelementojn: betonelemeket önt *~i kanonon el sonorilo: harangból ágyút önt *~i plastajn telerojn: műanyag tányérokat önt *via jako sidas sur vi kvazaŭ ~ita: a zakóját mintha ráöntötték volna; ~**ajo**: *koh ip* öntvény; ~**ilo**: *koh ip* öntőforma; ~**isto**: *koh* öntész, öntőmunkás *szin* fandisto; ~**el-igi**: *tr* koh (öntvény) formából kivesz, kiver; ~**re-i**: **1.** *tr* koh újraönt; **2.** *tr* átív *pej* kiollóz *li re~is la disertajn de iu eksstudento: kiollózta egy volt hallgató disszertációját; ~**okartono**: *ip* papírmás *szin* papermaĉajo; ~**osablo**: *koh* formázóhomok
 Űbakmuldilo, metalmuldilo, sablomuldilo
muleta/o=muleta, vörös kendő (>bikaviadal)
Mulhaŭz/o=*geo* Mülhausen, Mulhouse
mult/a=**1.** önállóan **1.** (nem számszerűen) sok, nagy *ĉi tiu supo estas ~a por mi: ez a leves sok nekem *de tro ~a scio krevas la kranio *Z:* *közm* ki mindent akar tudni, hamar megöregszik *la ~a parolado lacigas min: a sok beszéd fáraszt *~a bruo por nenio: sok hűhó semmiért *~a tu~o pro mal~o: sok hűhó semmiért *~an faruon vi aĉetis: sok lisztet vásároltál *per tro ~a varto malboniĝas la farto *Z:* *közm* sok bába közt elvész a gyermek; **2.** (számszerűen) sok *mi havas ~ajn amikojn: sok barátom van *~ajn infanojn ili havas: sok gyerekük van *~aj vinoj trinkeblas en Hungario, tamen ne konsilindas trinki samtempe ~an vinon: Magyarországon sokféle bort lehet inni, de nem tanácsos egyszerre sok bort inni; **3.** sokak, sokan (sok ember) *~aj el ni: sokan közülünk, sokunk *~aj estas vokitaj, sed mal~aj estas elektitaj: *bibl* sokan vannak a meghívottak, kevesen a választottak *~aj pensas alimaniere: sokak másképpen gondolkodnak *~aj svatiĝas, feliĉulo edziĝas *Z:* *közm* sokan kérik a szépet, de csak egyé lesz *~aj venis gratuli lin: sokan jöttek gratulálni neki; ~e: sok, sokat, nagyon *inter ~e da hundoj la leporo pereas *közm* sok lúd disznót győz *kiu ~e parolas, ne ~e faras *Z:* *közm* ahol sok a szó, kevés a tett *li ~e estimas vin: ő nagyon tisztel téged *mi ne ~e perlaboras: nem sokat keresek *~e en kapo, sed nenio en poŝo: *közm* jobb a jó ész, mint a nagy ész *~e vi bruas pri tiu afero: nagy feneket keritesz az ügynek, nagy hűhót csapsz az ügy körül; ~e **da**: sok, sok vmit (>menntiség) *li havas ~e da bienoj: sok birtoka van *li ricevis ~e da oraj moneroj: sok aranypénzt kapott *li ricevis tro ~e da mono: túl sok pénzt kapott *~e da akvo forfluis post tiam: sok víz lefolyt aztól a Dunán *~e da spirito, sed neniom da profito *Z:* *közm* amelyik tyúk sokat kárál, keveset tojik; ~e **pli**: sokkal (>összehasonlítás) *mi ~e pli taksas lian silentan diligenton: én sokkal

jobban becsülöm az ő csendes szorgalmát *ni profitis ~e pli ~e: mi sokkal többet profitáltunk; ~**o**: *fn* sok, tömeg, nagy mennyiség *kiu ~on deziras, nenion akiras *Z:* *közm* aki sokat kíván, kicsit sem kap *~o estas ankoraŭ fareda: még sok a teendő *~o mankas, por ke vi sukcesu: sok hiányzik ahhoz, hogy sikeres légy *~on mi vidis dum mia vivo: sokat láttam életemben; ~**ega**: nagyon sok, rengeteg *~ega polvo amasiĝis ĉi tie: rengeteg por gyűlt itt össze *~egaj venis por lia enterigo: rengetegen jöttek el a temetésére *~egajn dankletojn li ricevis: rengeteg köszönő levelet kapott *~ege mi donus por tio: nagyon sokat adnék érte *~ege pli granda: sokkal de sokkal nagyobb; ~**ego**: *fn* nagyon sok, rengeteg *por ~ego ni devas danki lin: nagyon sok mindenért kell hálásnak lennünk neki *vi faris ~egon por mi: rengeteget tétél értem; ~**igi**: *tr* megsokasít, szaporít *Alaho ~igu viajn tagojn: Allah szaporítsa napjaid számát *Dio ~igis la judan popolon: Isten megsokasította a zsidó népet *~igi planton per stiko: növényt gyökereztetéssel szaporít; ~**igi**: *ntr* sokasodik, szaporodik *la ratoj ~igis ĉirkaŭ la porkejo: a patkányok elszaporodtak a disznóól körül *nuboj ~iĝas sur la ĉielo: felhők sokasodnak az égen *nuntempe ~iĝis miaj zorgoj: mostanában megsaporodtak a gondjaim; ~**obla**: sokszoros *~obla gajno: sokszoros nyereség *~obla unuallokito: *sp* sokszoros első helyezett; ~**obligi**: **1.** *tr* megsokszoroz, sokszorosít *ni ~obligu niajn fortostreĉojn: sokszorozzuk meg az erőfeszítéseinket *~obligu ĉi tiun dokumenton: sokszorosítsa ezt a dokumentumot; **2.** *tr* *mat* megszoroz *szin* multipliki; ~**obligilo**: *tech* sokszorosítógép; ~**obligi**: *ntr* megsokszorozódik, szaporodik *~obligi, kiel kunikloj: szaporodik, mint a nyúl; ~**opo**: *fn* sok egyedből álló csoport; ~**opa**: nagy számú, sok egyedet tartalmazó, népes *li havis ~opajn gregojn: nagy számú csordái voltak *~opa amaso proksimiĝis: nagy számú tömeg közeledett *~opaj delegacioj venis: népes delegációk jöttek; ~**ope**: sokan, nagy számban *~ope hungaroj aliĝis al la kongreso: magyarok nagy számban jelentkeztek a kongresszusra; ~**dis-igi**: *ntr* (elterjedve) sokasodik; **mal-a**: **1.** (nem számszerűen) kevés, kis, kicsi *mal~a akvo: kevés víz *mal~a entuziasmo: kis lelkesedés *mal~a salo: kevés só *mal~a scio: kevés tudás, kis tudás; **2.** (számszerűen) kevés *mal~aj disĉiploj: kevés tanítvány *mal~aj pomoj: kevés alma; **3.** kevesen, néhányan (keves ember) *mal~aj spektis la filmon: kevesen nézték meg a filmet *mal~aj venis: kevesen jöttek el; **mal-e**: kevés, keveset, kevésbé *ankaŭ mal~e sufiĉas: kevés is elég *elspezi mal~e: keveset költ *mal~e dormi: keveset alszik *mal~e ni kartludis: keveset kártyáztunk *vin mal~e interesas miaj problemoj: csak kevésbé érdekelnek az én problémáim; **mal-e da**: kevés (>menntiség) *mal~e da soldatoj: kevés katona *mal~e da vinberoj ni rikoltis: kevés szőlőt szüreteltünk; **mal-o**: *fn* kevés, kis mennyiség *mal~o, kion mi povas doni al vi: kevés, amit tudni adni neked *ne enŝtiu tiun mal~on: ne irigylet az a keveset *ni vidis mal~on: keveset láttunk; **mal-igi**: *tr* lecsökkent, fogyaszt, ritkít, redukál *mal~igi la burokrataĵojn: csökkenti a bürokráciát *mal~igi la lernantojn: lecsökkenti a tanulók számát *mal~igi la sovaĝbestaron en la arbaro: megritkítja a vadállományt az erdőben; **mal-igi**: *ntr* lecsökken, megfogyatkozik, megritkul, redukálódik *la anoncoj mal~iĝis: a jelentkezések csökkentek *la streĉo inter ili mal~iĝis: csökkent közöttük a feszültség *nia anaro mal~iĝis: csökkent a tagjaink v. híveink száma; **mal-iĝo**: fogyatkozás, csökkenés, ritkulás, redukálódás *mal~iĝo de la nacia enspezaro: a nemzeti jövedelem csökkenése; **malpli-o**: kisebb rész, kisebbség *szin* minoritato *la malpli-o en la parlamento: a parlamenti kisebbség *lingva malpli-o: nyelvi kisebbség *nacia malpli-o: nemzeti kisebbség *opinio de malpli-o: kisebbségi vélemény; **mult-a(j)**: rengeteg sok; **plej-o**: legnagyobb rész, többség *la plej~o restas sen laboro: a többség munka nélkül marad *la plej~on akaparís uzuristoj: a legnagyobb részt uzsorások kaparintották meg; **plejmal-o**: legkisebb rész, kisebbség *nur la plejmal~o postulas pli da rajtoj: csak az abszolút kisebbség követel több jogot *plejmal~on ricevis tiu, kiu ne laboris: a legkisebb részt azt kapta, aki nem dolgozott; **pli-o**: többség, nagyobb rész *szin* majoritato **1** *absoluta pli-o: abszolút többség *kvalifikita pli-o: minősített többség *la pli-o de la havaĵo koncernas la plej maljunan filon: a vagyon nagyobb része a legidősebb fiút illeti meg *nacia pli-o: nemzeti többség *relativa pli-o: relatív többség; **pli-igi**: *tr* többé tesz, sokasít, gyarapít *Dio pli~igu vian familion: Isten gyarapítsa a családot *li sukcesis pli~igi sian havaĵon: sikerült gyarapítania a vagyonát; **pli-igi**: *ntr* több lesz, számban növekszik, gyarapodik, sokasodik *esperantistoj pli~iĝas en Interreto: az esperantisták száma nő az interneten; **pli-iĝo**: gyarapodás, sokasodás, növekedés; **tro-iĝo**: túlszaporodás, túlnépesedés, túlzott számbeli növekedés *Ĉinio leĝe malhelpas la tro~igon de siaj civitanoj: Kína törvényileg akadályozza polgárai túlnépesedését *la tro~igo de ratoj estas zorgiga: aggasztó a patkányok túlszaporodása; **II.** előképzőként; mult~: sok~, multi~,

nagyszámú **multangula**, multbranča, multefrukta, multenombro, multescia, multkultura, multispeca
 Uhommulto, kolormulto
multipleksor/o=**signalplektilo**
multiplot=**fiz** többszörös színképvonal, multiplot vö. singuleto
multiplik/o=**mat** szorzás **szin** obligo *polinoma ~o: polinomszorzás;
 ~a: **mat** szorzás~, szorzási, multiplikatív *matrica ~o: mátrixszorzás
 *~a signo: szorzásjel *~a tabelo: szorzótábla; ~i: **tr mat** szorz **szin**
 obligi *du ~ite per du egalas kvar: kettő szorozva kettővel egyenlő
 négyvel *ni ~u niajn fortostreĉojn: sokszorozzuk meg
 erőfeszítéseinket; ~anto: **fn mat** szorzó; ~ato, ~endo: **fn mat** szorzandó;
foto~a: **eltr** elektronsokszorozó, fotomultiplier *foto~a tubo:
 elektronsokszorozó cső, fotomultiplier-cső
multivibrator/o=**vill** multivibrátor **szin** multivibrilo
Mumbaj/o=**geo** Mumbai (Bombay)
mume/o=**umeo**
mumi/o=múmia; ~igi: **tr** mumifikál, bebalzsamoz; ~igi: **ntr**
 mumifikálódik
mum-mum/i=**ntr** **hgut** makog
mumps/o=**orv** mumpsz, mumps, járványos fültőmirigy-gyulladás **szin**
 epidemia parotidito
mung/o=**1. növ** arany tehénbab, mongbab (Vigna radiata) **szin**
 jerusalemfábo, mungfábo; **2. umeo** mungosemo
mung/o=**2. umeo** mungoto; ~ido: **növ** aranybabpalánta, mongbabpalánta,
 „szőzababcsíra”; ~semo: **növ** arany tehénbab, mongbab (termés)
mung/i=**tr** kitörli vkinek (n) az orrát **szin** nazpurigi *~u vin: töröld ki
 az orrod
mungot/o=**áll** mungó (Mungos)
Munhen/o=**Munkeno**
munici/o=**kat** löszer, muníció *ekmankis ~o en la sieĝata urbo:
 elfogyott a löszer az ostromlott városban *liveri novan ~on al la
 diskuto: **átv** új munícióval szolgál a vitához; ~ejo: **kat** löszerraktár;
 ~kesto: **kat** löszereszláda; ~trajno: **kat vsút** muníciós vonat,
 löszerszállító vonat; ~vagono: **kat vsút** löszeres vagon, vasúti
 löszerkocsi; ~veturilo: **kat jm** löszerkocsi
municip/o=**1. tört** municípium (>Római Birodalom); **2. pol** jog
 törvényhatóság, önkormányzat; ~a: **pol** jog törvényhatósági,
 önkormányzati *~aj rajtoj: önkormányzati jogok *~aj dekretoj:
 önkormányzati rendeletek *~aj liberecoj: törvényhatósági v.
 önkormányzati szabadságjogok
Munken/o=**geo** München; ~ismo: **pol** münchenizmus, müncheni
 szindróma (kapitulációs politika)
munt/i=**1. tr** **tech** szerel, összeszerel; **2. tr** befoglal (drágakövet) *~i
 brillianton sur ringo: brilláns gyűrűbe foglal; **3. tr** **film** montíroz, vág; **4.**
tr inf beolvas **szin** űrgépi *~i presilprogramon: nyomtatóprogramot
 beolvas; ~aĵo: **tech** összeszerelt egység, szerkezet; ~ejo: **ip** szerelde,
 szerelőcsarnok **szin** muntahalo; ~isto: **tech** szerelő; ~umo: **1. tech** keret,
 szerelőkeret, foglalát *~umo de okulvitroj: szemüvegkeret; **2. foglalát**
 (>ékkő); **al-i**: **tr tech** rászerez, hozzászerez, odaszerez; **de-i**: **tr tech**
 leszerel vhonnan; **dis-i**: **tr tech** szétszerel; **en-i**: **tr tech** beszerel, beépít
 vhoval; **kun-i**: **tr tech** egymáshoz szerel, összeszerel; **mal-i**: **tr tech**
 szétszerel, leszerel, kiszerez *mi mal~is la horloĝon: szétszereltem az
 órát *necesas mal~i la karburilon: ki kell szerelni a karburátort; **re-i**: **tr**
tech visszaszerel *li re~is la trapikitan kaj riparitan pneŭon:
 visszaszerelte a kilyukalt és megjavított gumibelső; ~obendo: **ip**
 szerelőszerkezet; ~ohalo: **ad** szerelőcsarnok **szin** muntejo; ~ovito: **biol**
 tárgyuveg, tárgylemez (>mikroszkóp) **szin** lameno **2**
 Uaksmuntajo, aŭtomuntejo, aviadilmuntisto, elektromuntisto,
 filmmuntisto, gasmuntisto, kamionmuntejo, maŝinmuntisto,
 motormuntejo
muon/o=**fiz** müon; **anti-o**: **fiz** antimüon; ~neŭtrino: **fiz** müonneutrínó
mur/o=**1. ép** fal *alpremi al ~o Z: **átv** sarokba szorít *aŭskulti trans ~o:
 fal mögött hallgatózik *blinda ~o: vakfal, teli fal *detruí ~on: falat
 lerombol *fajrorezista ~o: tűzfal *frapi per la kapo kontraŭ la ~o: **átv**
 fejjele megy a falnak *fundamenta ~o: alapfal *inter kvar ~oj estas pli
 agrable: négy fal között kellemesebb *la Granda ~o en Ĉinio: a Nagy
 Fal Kínában *la ~o havas orelojn Z: a falnak is füle van *~o de
 Lamentoj: **vall** Panaszfal, Siratófal; **2. kat** ép várfal, várfal *la turkoj
 sieĝis la ~ojn de Eger: a törökök Eger falait ostromolták; **3. át** fal *la
 nepenetrebla ~o de la stulteco: az ostobaság áthatolhatatlan fala *stari
 por li kiel ~o kaj turo: kiáll érte, pártját fogja, védelmébe veszi; ~ego:
 ép vastag fal, várfal *la Ĉinia ~ego: a Kínai Nagy Fal *~egoj defendis
 Konstantinapon: vastag falak védtek Konstantinápolyt; **ĉirkaŭ-o**: **1.**
 ép körfal; **2. kat** ép várfal, várfal; **ĉirkaŭ-igi**: **tr** fallal körülvéssz, fallal
 körbeépít; **inter-e**: négy fal között; **inter-o**: ép közfal; **kvar~pilki**: **ntr**
 sp fallabdázik; **kvar~pilkado**: sp fallabda, squash; **kver-o**: ép

keresztfal, harántfal; ~apogilo: ép faltámasz; ~breto: fali polc **szin**
 etaĝero; ~bretaro: fali polcok; ~dento: **kat** ép oromfog, falfog,
 oromcsipke; ~gazeto: faliújság; ~gratilo: **fn** falkaparó; ~grimpulo: **áll**
 sziklakúszó, hajnalmadár (Tichodroma muraria); ~horloĝo: falióra;
 ~kahelo: ép fali csempé; ~kalendaro: falinaptár; ~lampo: fali lámpa;
 ~papero: papírtápetta; ~parafo: (kézjegyszerű) falfirka; ~patno: ép
 falszelemen; ~pentraĵo: műv falfestmény; ~plato: ép panel; ~rampilo:
 kat faltörő kos **szin** ramo **1**; ~skribaĉo: **pej** falfirka, graffiti; ~ŝranko:
 faliszekrény; ~tabulo: falitábla, faliújság; ~tapiŝo, ~teksaĵo: **tex**
 falikárpit, faliszőnyeg; ~televidilo: **eltr** fali tévé
 Uapogmuro, ĉelmuro, dommuro, fajromuro, fakmuro, grundmuro,
 kvarmurpilki, putmuro, ringmuro, rokmuro, rungomuro, sonmuro,
 ŝildmuro, ŝtupetmuro, trabarmuro, zonmuro
mur/o=**gaszt** omlós tészta, linzertészta; ~aĵo: **gaszt** linzer
Murci/o=**geo** Murcia *~a Regiono: **geo** pol Murcia (tartomány) (ES)
mur/i=**tr** gyilkol, öl; ~o: **jog** gyilkosság; ~into: **jog** gyilkos; ~isto: **jog**
 bérgyilkos *seria ~isto: sorozatgyilkos *trankvilsanga ~isto: hidegvérű
 gyilkos; ~mem-isto: **pol** öngyilkos merénylet; ~atenco: **jog** gyilkos
 merénylet, halálos merénylet; ~oprovo: **jog** gyilkossági kísérlet
 Uamasmurdi, frاتمurdinto, gentomurdo, pikmurdi, rabmurdisto,
 venĝomurdo
mureks/o=**áll** tuskécsiga (Murex)
muren/o=**áll** muréna (Muraena)
murmur/i=**1. ntr** mormol, mormog, dörmög *~i preĝon: imát mormol;
2. ntr morog *~egas la urso, sed danci ĝi devas Z: **köz** a kecske sem
 menne a vásárra, de űtik a hátulját *~i tra la dentoj Z: morog a bajusza
 alatt; **3. ntr** morajlik, susog, esőggedezik *la ondoj senĉese ~is: a
 hullámok szüntelenül morajlottak *vento ~is tra la folioj: szél susogott
 a levelek között; ~eti: **ntr** suttog, sűg
murz/o=**tört** mirza (tatár fejedelem)
mus/o=**1. áll** egér (Mus) *dormo~o: pele **szin** gliro *kampe~o: pocok
szin mikroto *ordinara ~o: házi egér (M. musculus) *Miĉjo ~o: **film**
 Miki egér, Mickey Mouse *~oj pepas: az egerek cincognak *~o la katon
 ĉiam ofendis Z: **köz** aki verekedni akar, könnyen talál botra *se ~o nur
 unu truon disponas, ĝi baldaŭ la vivon fordonas Z: **köz** hamar elvesz
 az az egér, amelyik egy lyukra bízta magát; **2. inf** egér *renversita ~o:
 hanyattéger, track ball **szin** kuglomonitor, stírglobo; ~umado: **inf**
 egérhasználat; ~kaptilo: **fn** egérfogó; ~klaki: **ntr** inf egérrel rákattint
 *~klaku sur la ligilon: kattints az egérrel a linkre; ~klako: **inf**
 egérkattintás; ~kursoro, ~montrilo: **inf** egérmutató vö. kursoro,
 tajpmontrilo; ~mato: **inf** egérálatét, egérpád
musak/o=**gaszt** muszaka, muszakasz
muscikap/o=**mus**kaptulo
musend/o=**növ** Musaenda
mus/o=**növ** ált moha *ŝtopi la breĉojn per ~o: a réseket mohával tömi
 be; ~a: mohos *~aj ŝtonoj: mohos kövek; ~obestetoj: áll mohaállatok
 (Bryozoa); ~oforigilo: fakéregkaparó; ~okovrita: mohos, mohával
 lepett; ~oplantoj: növ mohák, mohok (Bryophyta) *~oj: lombos mohák
 (Musi) *hepat-~oj: **hepatikopsidoj**
muskarden/o=**áll** (északi) mogyorós pele (Muscardinus avellanarius)
szin aveluja gliro
muskardin/o=**áll** orv mészakór, mészakórság; ~fungo: növ
 mészakórságot előidéző gomba
muskat/o=**növ** szerecsendió; ~ujo, ~arbo: növ szerecsendiófa
 (Miristika fragrans); ~butero: **gaszt** muskátvaj; ~vino: **gaszt** ne
 muskotály **magkatelo**
musked/o=**kat** muskéta; ~isto: **fn** kat muskétás (muskétával felszerelt
 gyalogos katona) vö. musketero; ~apogilo: kat muskétaállvány
musketer/o=**kat** muskétás (francia királyi testőr) vö. muskedisto
muskol/o=**anat** izom, musculus *abdomena ~o: hasizom, musculus
 abdominis *abdukcio ~o: távolító izom, musculus abductor *braka ~o:
 karizom, felkarizom, musculus brachialis *deltoida ~o: deltaizom,
 vállizom, musculus deltoideus *dorsa ~o: hátizom, musculus dorsi
 *etenda ~o: feszítőizom, musculus extensor *facia ~o: arcizom,
 musculus facialis *glutea ~o: farizom, musculus gluteus *iliaka ~o:
 csípőizom, musculus iliacus *kapturna ~o: fejbiccentő izom, musculus
 sternocleidomastoideus *okulmotora ~o: szemmozgató izom,
 musculus oculomotoris *pieda ~o: lábizom *ronda ~o: görgetegizom,
 musculus teres *sternoklaviomastoida ~o: fejbiccentő izom, musculus
 sternocleidomastoideus *havi firmajn ~ojn: kemény izmai vannak; ~a:
1. anat izom~, muscularis; **2. izmos** **szin** dikmuskola; ~aro: **anat**
 izomzat; ~oza: izmos **szin** dikmuskola, fortmuskola; **intra-a**: **orv**
 izombeli, izomba adott, intramuscularis; **sen-a**: gyenge, erőtlén;
 ~fibro: **anat** izomrost, fibra muscularis, myofibrillum; ~globino: **biol**
 kém izomfesték, mioglobin **szin** **szin** mioglobino
 Udikmuskola, fortmuskola, nukomuskolo, sportmuskola

muskoloz/o=*anat* zsigerizom, musculus viscerum
muskovit/o=*ásv* muszkovit *szin* blanka glimo
musl/o=*áll ált* kagyló *ovala river~o: folyami kagyló (Unio lumidus)
musli/o=*gaszt* müzli
muslim/o=*ritk iszl* mozlim, muszlim *szin* islamano
muslin/o=*tex* muszlin
muson/o=*met* monszun *~aj pluvegoj: monszunesőzések
Mustaf/o=Musztafa (utónév)
mustang/o=*áll* musztáng
mustard/o=*gaszt* mustár *dijona ~o: dizsoni mustár *dolča ~o: édes mustár *estrasona ~o: tárkonyos mustár *~o post la mango Z: eső után köpönyeg; ~i: *tr gaszt* mustárral ízesít; ~ujo: *gaszt* mustártartó; ~gaso: *Ű*iperito
mustel/o=*áll* menyét (Mustela) *~kato: *Ű*foino *~vulpo: *Ű*speoto *neğ~o: *Ű*nivalo
musteri/o=*tört* moustérien, moutiers-i kultúra
mus/o=*L. áll* légy (Musca) *banan~o: *Ű*drozofilo *dom~o: házilégy (M. domestica) *frukto~oj: *Ű*drozofiletoj *granda pafo~o, tubeto~o: *Ű*fringaneo *kadavro~o: döglégy, aranylégy, zúgólégy, ganéjlégy (Lucilla) *ora ~o, verda kadavro~o, verda viando~o: fémzöld döglégy, aranyos döglégy, aranyzöld döglégy (Lucilia caesar) *vinagro~o: *Ű*drozofileto *bati du ~ojn per unu bato Z: egy csapásra két legyet üt *eč malgranda ~o ne estas sen buŝo Z: közm kicsiny ember sem szalmaszál *kalkuli ~ojn Z: lopja a napot, zabot hegyez *kie estas mielo, tie ~oj ne mankas Z: közm ahol méz van, a légy is oda száll *~oj zumas: a legyek zümmögnek *~o zumas en lia cerbo Z: hiányzik egy kereke, nincs ki mind a négy kereke, baj van az emeleten; 2. spanyolbajusz, légy *szin* muslípharaj; 3. szépségtapas, szépségflastrom *per la ~o virinoj akcentis sian haŭtblankecon: a szépségtapasszal a nők bőrük fehérségét hangsúlyozták; ~batilo, ~rapilo: légycsapó; ~bardo: *Ű*kolibro; ~bugri: *ntr durv* szarozik; ~kaptilo: *fn* légyfogó; ~kaptulo: *növ* vénuszlégycsapó, Vénusz légycsapója (Dionaea muscipula) *szin* dioneo; ~kaptulo: *áll* légykapó (Muscicapa) *szin* muscikapó; ~lipharaj: spanyol bajusz, légy *szin* muŝo 2; ~papero: légyfogó szalag; ~pelilo: *fn* légyhajtó; ~peza: *sp* lepkesúlyú *Ű*ŝajnmuŝo
mut/a=*L. orv* néma *li estas denaske ~a: születésétől fogva néma; 2. *átv* néma, szótlan *~a atestanto: néma tanú *~a pro teruro: rémülettől szótlan *~a rolo: néma szerep *~a sceno: néma jelenet *~e-mire: elképedve; ~eco: 1. *orv* némaság; 2. *átv* némaság, szótlanság; ~igi: 1. *tr orv* némává tesz, megnémít *~igi per la detranĉo de la lango: a nyelv kivágásával megnémít; 2. *tr atv* elnémít, elhallgattat *~igi la gazetaron per drakonaj legoj: drákói törvényekkel elnémítja a sajtót; ~igi: 1. *ntr orv* megnémul; 2. *ntr atv* megnémul, elnémul *li ~iĝis de surprizo: a meglepetéstől megnémult; ~ulo: *fn orv* néma; **pri**~i: *tr* elhallgat vmit *Ű*surdmutulo
mutaci/o=*biol* mutáció *kromosoma ~o: kromoszómamutáció *punkta ~o: pontmutáció; ~i: *ntr biol* mutál, mutáción megy át; ~iga: *biol* mutációt kiváltó, mutagén; ~igi: *tr biol* mutációt idéz elő; ~into: *fn biol* mutáns gén; ~ismo: *biol* mutációelmélet; ~ulo: *biol* mutáns; **retro**~o: *biol* retrográd mutáció; **trans**~o: *kém* átváltozás, átalakulás, transzmütáció *nuklea trans~o: atommag-átalakulás; **trans**~igi: *tr kém* transzmütál, átalakít, átváltoztat *la alkemiistoj esperis trans~igi plumbon en oron: az alkimisták azt remélték, hogy az ólmot arannyá alakíthatják *Ű*genmutacio
mutil/i=*tr* csonkol, megcsonkít *szin* stumpigi 1 *la rado de la kamiono ~is lin je la kruroj: a kamion kereke csonkolta a lábait; ~o: csonkítás; **mem**~o: öncsonkítás
mutual/a=*L. önszegélyező, kölcsönös* *~a societo: önszegélyező, önszegélyező egyesület, segélyegylet; 2. *fiz* kölcsönös; ~eco: kölcsönösség; ~ismo: viszonyosság elve, kölcsönösség elve
muz/o=*L. mit* múzsa *la naŭ ~oj: a kilenc múzsa; 2. *átv* múzsa, inspiráló; ~ido: *ir* múzsa sarja, költő
muz/o=*növ tud* banán (növény) vö. banano; ~acoj: banánfélék (Musaceae)
muze/o=*tud* múzeum *artindustria ~o: *műv* iparművészeti múzeum *belarta ~o: *műv* szépművészeti múzeum, képzőművészeti múzeum *Internacia Esperanto-(M)~o: *eo* Nemzetközi Eszperantó Múzeum *historia ~o: történelmi múzeum *~o de skulptaĵoj: *műv* szobormúzeum, szoborgyűjtemény *naturescienca ~o: természettudományi múzeum, természetrajzi múzeum *vakfigura ~o: panoptikum; ~aĵo: mوزهumi tárgy; ~ologio: *tud* muzeológia; ~o: *tud* muzeológia
Űarbomuzeo, artmuzeo, filmmuzeo, ludilmuzeo, vilaĝmuzeo

muzel/o=*áll* pofa *~o de hundo: kutya pofája; ~ingo: *áll* szájkosár *szin* buŝumo
muzik/o=*zene* zene, muzsika *absoluta ~o, pura ~o: abszolút zene *akustika ~o: akusztikus zene *akompana ~o: kísérőzene *arta ~o: műzene *cambra ~o: kamarazene *instrumenta ~o: hangszeres zene, instrumentális zene *nokta ~o: noktürn, éji zene *orkestra ~o: zenekari muzsika *populara ~o: könnyűzene *szin* leĝera muziko *priskriba ~o: programzene *religia ~o: egyházi zene *serioza ~o: komolyzene *tagiĝa ~o: hajnali dal, hajnali szerenád, aubade *teatra ~o: színház zene, kísérőzene *tio estas ~o de futuro: ez a jövő zenéje *voĉa ~o: vokális zene, énekzene; ~a: *zene* zene~, zenei *~aj efektoj: zenei hatások *~a provo: zenei próba *~a soneto: zenei hangzás; ~i: *tr zene* zenél, muzsikál; ~aĵo: *zene* zenedarab, zeneszám, zenemű *szin* muzikpeco; ~ema: *zene* muzikális; ~igi: *tr zene* megzenésít *~igi la lidojn de Heine: megzenésíti Heine dalait; ~ilo: *zene* hangszer, zeneszerszám *szin* instrumento 2, muzikinstrumento; ~ilisto: *zene* hangszerkészítő, hangszerjavító vö. muzikilfaristo, muzikilriparisto; ~isto: *zene* zenész, muzsikus; ~akademio: *zene isk* zeneakadémia; ~albumo: *zene* zenei album; ~ama: *zene* zenekedvelő *~ama publiko: zenekedvelő közönség; ~amanto, ~ŝatanto: *fn* zenekedvelő; ~arhivo: *zene* zenei archívum, zenetár; ~arto: *zene* zeneművészet; ~aŭtomato: *Ű*diskogurdo; ~bando: *zene* banda, zenekar, együttes; ~direktoro: *zene* zenei igazgató, zeneigazgató; ~eldonejo: *zene knyv* zeneműkiadó; ~evento: *zene* zenei esemény; ~frekvenco: *fiz* zenei frekvencia *szin* aŭdfrekvenco; ~grupo, ~trupo: *zene* zenei együttes; ~historio: *zene tört* zenetörténet; ~historiisto: *zene tört* zenetörténész; ~ilfaristo: *zene* hangszerkészítő vö. muzikilisto; ~ilriparisto: *zene* hangszerjavító vö. muzikilisto; ~instrumento: *zene* hangszer, zeneszerszám *szin* muzikilo, instrumento 2; ~kajero: *zene* kottafüzet; ~kasedo: *zene* zenei kazetta; ~komplekso: *eltr* zenetorony *altfidela ~komplekso: hifi-torony *szin* altfidelilo; ~lernejo: *zene isk* zeneiskola; ~ludilo: *fn eltr* zenelejátékozó; ~noto: *zene* hangjegyz *szin* noto 2; ~notoj: *zene* kotta *szin* notaro 2; ~pavilono: *zene* zenepavilon; ~peco: *zene* zenedarab, zeneszám, zenemű *szin* muzikaĵo; ~pupitro: *zene* kottatartó, kottaállvány; ~skatolo: *zene* zenedoboz; ~studento: *zene isk* zenészhallgató, zeneakadémista; ~studio: *zene* zenei stúdió; ~surda: *zene* botfülű; ~teatraĵo: *zene* zenés színmű, zenés színpadi mű; ~teatro: *zene* zenés színház, zenei színház; ~vendejo: *zene* zeneműbolt; ~verko: *zene* zenemű; ~video: *zene* klipp
Űdancmuziko, etnomuziko, filmmuziko, hormuziko, metalomuziko, placmuziko, popmuziko, popolmuziko, rokmuziko, salonmuziko, teknomuziko, varbomuziko
muzikal/o=*zene* musical
muzulman/o=*Ű*islamano
n=*n* (hang és betű); *n: mat* *n* (>halmaz); *n-a: mat* *n*-edik *Ű*na-a potenco, radiko, termo; *n-a-grada: mat* *n*-ed fokú; *n-obra: mat* *n*-szeres **n-obra* radiko: *n*-szeres gyök; N.N.: XY (meg nem nevezett valaki); *no: enn* (betűnév)
n~rag; ~n: 1. ~t (tárgyrag) *kiun?: kit? *lin: őt *belan ĝardenon: szép kertet *niajn ĝardenojn: kertjeinket; 2. (iránytárgy) *iri en la ĝardenon: a kertbe megy *la grupo dividis sin en du partojn: a csoport két részre oszlott *proksimiĝi hejmen: hazafelé közeledik *veturi Parizon: Párizsba utazik; 3. (időpont) *la duan de majo: május másodikán *la morgaŭan tagon: a holnapi napon; 4. (időtartam) *ĉi tiun jaron: ebben az évben *la tutil tagon: egész nap; 5. (méret) *du metrojn alta: két méter magas *mian forintojn pli kosta: ezer forinttal drágább
na=*nyt ne* ~t (tárgyeset jele) *Ű*n *ni vidis na ambaŭ: láttuk mindkettőt
nab/o=*L. jm tech* kerékagya *szin* aksingo, radnabo; 2. *rep tech* légszavargya *szin* ŝaftingo; 3. *inf* hub, hálózati fej, fűelosztó *szin* koncentrilo; ~obremso: *jm tech* agyfék, kontrafék; ~oĉapo: *jm tech* keréktárcsa; ~ofoldo: *tech* agyhorony (keréken)
Űradnabo
nabab/o=*L. tört* nábob (indiai helytartó); 2. *átv* nábob (gazdag ember)
Nablus/o=*geo pol* Náblusz (város és tartomány) vö. Šehemo
Nabot/o=*bibl* Nábót
nacel/o=*rep* léggömbkosár, gondola *szin* gondolo 2
Űmotornacelo
naci/o=*pol* nemzet *klaŭzo de la plej favorata ~o: *gazd* a legnagyobb kedvezmény elve *la hungara ~o: a magyar nemzet *Ligo de ~oj: Nemzetsszövetség *Unuiĝintaj ~oj, Unuiĝinta ~aro: Egyesült Nemzetek, ENSZ; ~oj: *bibl* népek; ~a: nemzet~, nemzeti *~a armeo: *kat* nemzeti hadsereg *~a dekonuo: *sp* nemzeti tizenegy *~a konscio: nemzetét öntudat *~a lingvo: *nyt* nemzeti nyelv; ~aĵo: nemzeti sajátosság *szin* nacia apartaĵo; ~ano: 1. nemzet tagja, *fn* nemzethez tartozó; 2. *bibl* pogány (nem zsidó) *ili kondamnos lin al morto kaj transdonos lin al la ~anoj: halálra ítélik, és átadják a pogányoknak;

~**aneco**: nemzeti hovartartozás; ~**eco**: **1.** nemzeti jelleg, nemzeti lét; **2.** ne nemzetiség **☞** nacimallimulto, nacia minoritato; ~**eca**: nemzeties *la kostumo havas ~ecan karakteron: a viseletnek nemzeties jellege van; ~**igi**: *tr pol* *gazd* nemzeti tulajdonba vesz, államosít *la bankoj estis ~igitaj: nemzeti tulajdonba vették a bankokat; ~**igo**: *pol* *gazd* államosítás; ~**ismo**: *pol* nacionalizmus; ~**isto**: nacionalista; **inter~a**: nemzetközi, nemzetek közötti *inter~a organizaĵo: nemzetközi szervezet; **inter~o**: **1.** *pol* internacionálé *Inter~o de Proleta Esperantistaro: eo Proletár Eszperantisták Internacionáléja *Inter~o Katolika: *vall* Katolikus Internacionálé *Komunista Inter~o: Komunista Internacionálé *Socialista Inter~o: Szocialista Internacionálé; **2.** *zene* internacionálé *fine de la solenaĵo oni kantis la Inter~on: az ünnepség végén elénekelték az Internacionálét; **inter~aĵo**: **1.** nemzetközi jellegzetesség; **2.** *nyt* nemzetközi szó; **inter~igi**: *tr pol* nemzetközivé tesz *inter~igi la konflikto: a konfliktust nemzetközivé teszi; **inter~ismo**: *pol* nemzetköziség, internacionalizmus; **inter~isto**: *pol* internacionalista; **inter~ulo**: *sp* nemzetközi sportoló; **mal~igi**: *tr pol* *gazd* visszaprivatizál, reprivatizál *szin* reprivatigi; **mult~a**, **plur~a**: multinacionális, soknemzetiségű; **ne~ema**, **sen~ema**: *pol* nemzetietlen érzelmű; **nepor~a**: nemzetietlen; **plur~a**: többnemzetiségű; **sam~ano**: *pol* nemzettárs; **sen~a**: nemzet nélküli, nemzethez nem tartozó, anacionális; **sen~eca**: nemzeti jelleg nélküli, nemzetek feletti, anacionális; **sen~ecigi**: *tr* elnemzetietlenít, elveszi vmi (n) nemzeti jellegét; **sen~ismo**: *pol* nemzetfelettség, anacionalizmus; **sen~isto**: *pol* a nemzetfelettség híve, anacionalista; **sen~ulo**: *pol* anacionális egyén; **super~a**: nemzeteken átnyúló, több nemzetet érintő *super~a organizaĵo: nemzeteken átnyúló szervezet; **trans~a**: nemzeti kereteket túllépő, transznacionális *trans~aj kompanioj: transznacionális vállalatok; ~**defenda**: nemzetvédelmi; ~**gvidanto**: *tört* nemzetvezető, Führer, duce; ~**lingva**: nemzeti nyelvű; ~**lingvaĵo**: *nyt* nemzeti nyelvi sajátosság; ~**sava**: nemzetmentő; ~**socialismo**: *pol* *tört* nemzeti szocializmus; ~**socialisto**: *fn* *pol* *tört* nemzetiszocialista

Ŭŝtatnacia

nacionalism/o=☞naciismo

nacionalist/o=☞naciisto

nadir/o=*csill* talppont, nadír vö. zenito

nađl/o=tű vö. kudrilo, pinglo *gramofono ~o: gramofontű *injekta ~o: *orv* fecskendezőtű, injekciós tű *szin* injektonadlo *magneta ~o: *tech* mágnesű *~o de karburilo: *tech* porlasztó szeleptűje *~o de kristalo: *ásv* kristálytű *~o de lagro: *tech* csapágy tűje *~o de printilo: *inf* nyomtató tűje *~o de roko: *geo* szirtfok, sziklafok *sutura ~o: *orv* sebészű; ~**olagro**: *tech* tűcsapágy; ~**opunkturo**: *orv* akupunktúra, acupunctura *szin* akupunkturo; ~**orelo**: *vsút* csússín; ~**ovalvo**: *tech* tűslepel

Ŭinjektonadlo, kristalnadlo

naft/o=*kém* kőolaj, ásványolaj, nyersolaj *szin* kruda petrolo *solvanta ~o: szolvensnafta, oldószerbenzol, nehézbenzol; ~**ocisternulo**, ~**oŝipo**: *hajó* olajszállító tartályhajó, tanker; ~**odukto**, ~**okondukilo**: *kém ip* olajvezeték; ~**oembargo**: *pol* olajembargo; ~**oerupcio**: *kém ip* olajkitörés; ~**ogaso**: ☞tergaso; ~**okampo**, ~**ominejo**: *kém ip* olajmező; ~**oproduktaj**: *kém* kőolajtermékek; ~**oputo**: *kém ip* olajkút, kőolajkút; ~**oŝejko**: olajsejk; ~**otavolo**: *ásv* kőolajtelep; ~**olando**: kőolajtermelő ország

nafto²=előképző; nafto~: *kém* naft~, nafto~ (naftalin); naftaleno: *kém* naftalin; naftalin-benzeno: *kém* naftalin-benzol; naftata acido: *kém* naftalin-karbonsav; nafteno: *kém* naftén; acenafteno: *kém* acenaftén, naftilénétilén; naftilo: *kém* naftil; naftolo: *kém orv* naftol

Naftali/o=*bibl* Naftali, Naftáli

naftalin/o=ne naftaleno

Nagaj/o=*geo* Nagai

nagari/o=*knyv* nágarí, dévanágari (írásrendszer)

Nagaland/o=*geo* *pol* Nagaland (IN)

Nagasak/o=*geo* Nagaszaki

Nagoj/o=*geo* Nagoya

nağ/i=**1.** *ntr* úszik *~i kontraŭ la fluo: *átv is* ár ellen úszik *~i sur la brusto: a mellén úszik *~i sur la dorso: háton úszik *~i sur la flanko: az oldalán úszik; **2.** *ntr* úszik, sodródik *folioj ~is sur la rivero: levelek úsztak a folyón *pezaj nuboj ~is super ili: nehéz felhők úsztak felettük; **3.** *ntr* *átv* (lében) úszik *makaronioj ~antaj en varma butero: forró vajban úszó makaróni *mortinto ~is en sia sango: a halott a vérben úszott *~i en feliĉo: úszik a boldogságban *~i en plena feliĉo: madarat lehetne vele fogatni *~i en riĉoj: dúskál; ~**o**: úzás; ~**adi**: *ntr* úszkál; ~**ejo**: úszoda *senkovra ~ejo: szabadtéri úszoda *sezona ~ejo: idényfürdő *tegmentita ~ejo: fedett úszoda; ~**ilo**: **1.** *áll* uszony; **2.** békauszony; ~**isto**: *sp* úszó; **al~i**: *tr/ntr* odaúszik v hova; **el~i**: *ntr* kiúszik; **flank~i**: *ntr* oldalazva úszik; **flank~ado**: oldalúzás; **for~i**: *ntr*

elúszik, elsodródik; **sub~i**: *tr/ntr* alábukik, víz alatt úszik *li sub~is la barĝon: az uszály alá úszott *li sub~is tra la barĝo: átúszott az uszály alatt; **supren~i**: *ntr* felúszik, a felszínre úszik; **sur~i**: *tr* (pl. vízen) lebeg, felszínen úszik *legompecoj sur~is la supon: zöldségdarabok úsztak a leves felszínén; **tra~i**: *tr* keresztülúszik *li tra~is la malfermitan kluzon: átúszott a nyitott zsilipen; **trans~i**: *tr* átúszik *li trans~is la riveron: átúszta a folyót; ~**barelo**: *hajó* úszó, bója; ~**baseno**: úszómedence; ~**birdoj**: ☞anserformaj; ~**instruisto**: úszóoktató; ~**leno**: *sp* úszópálya; ~**omastro**: úszómester; ~**membrano**: *áll* úszóhártya; ~**veturilo**: ☞boato; ~**veziko**: *áll* úszóhólyag; ~**zono**: úszóöv, mentőöv *korka ~zono: parafa úszóöv v. mentőöv

Ŭartnaĝado, brustnaĝilo, brustonagado, delfennaĝado, dorsnaĝado, flanknaĝado, papilinaĝado, rampnaĝado, rapidnaĝado, vostonaĝilo **nahu/o**=nahuá, nahuatl, navatl *la plej famaj ~oj estis la aztekaj kaj toltékaj: a leghíresebb nahuák az aztékok és toltékok voltak; ~**a**: *mn* *nyt* nahuá, nahuatl, navatl (nh)

Naĥum=*bibl* Náhum könyve, Náhum próféta könyve (Náh); **Naĥumo**: *bibl* Náhum, Naum *Naĥumo estis unu el la malgrandaj profetoj: Náhum a kispóféták egyike volt

Naĥicevan/o=*geo* *pol* Nahicsevan (AZ)

naiv/a=**1.** naiv, (gyermekien) hiszékeny, gyanútlan *ne faru vin pli ~a, ol vi estas: ne add az ártatlant; **2.** *átv* naiv, természetes, mesterkéletlen *~a pentrado: *műv* naiv festészet *~a respondo: naiv válasz; ~**eco**: naivítás, gyanútlanlás, ártatlanság; ~**ega**: *pej* együgyű, balga; ~**ismo**: *műv* naiv művészeti irányzat, naivizmus; ~**isto**: *műv* naiv festő, naiv művész *szin* novprimitivisto; ~**ulo**: **1.** naiv ember *~uloj jam ne ekzistas *Z: közm* nincsenek többé gyermekek; **2.** ☞sulo

naj/o=*áll* kobra (Naja) *szin* kobro

najad/o=*mit* vízi tündér, najád

najbar/o=szomszéd *Aŭstrio estas ~o de Hungario: Ausztria Magyarország szomszédja *kiu havas bonan ~on, havas bonan tagon *Z: közm* jó szomszéd a rosszból is jót csinál *~o ne ĝemas, kiam boto nin premas *Z: közm* kinek nem baj, annak nem jaj *ne serĉu bonan arbaron, serĉu bonan ~on: *Z közm* csak jó a jó szomszéd *pli bone apude ~o, ol frato post arbaro *Z: közm* jobb egy jó szomszéd sok rossz atyafinál *sinjoro Tóth estas mia ~o: Tóth úr a szomszédom *sur ĉeval' de ~o la ŝarĝo ne pezas *Z: közm* szomszéd lónak a terhe lovamat nem nyomja; ~**a**: *mn* szomszéd, szomszédos *~a amiko: szomszéd barát *~a domo: szomszédos ház; ~**e**: **1.** szomszédként *li estas ~e helpema: segítőkész, mint egy szomszéd; **2.** a szomszédságban, a szomszédban *~e de mia amiko loĝas muzikisto: barátom szomszédságomban lakik egy zenész; ~**i**: *tr/ntr* szomszédos vkivel v. vmivel (n, kun) *neniu ~as min: nincs szomszédom *Francio ~as kun Germanio: Franciaország szomszédos Németországgal; ~**aĵo**: szomszédság (környezet) *~en nia ~aĵo ne estas ĝardenoj: a szomszédságunkban nincsenek kertek; ~**eco**: szomszédság (állapot); ~**ino**: szomszéd nő; ~**matrico**: *mat* szomszédsági v. szomszédossági mátrix

najl/o=*tech* szeg *~o en mia ĉerko: szeg a koporsómban *platkapa ~o: lapos fejű szeg *rondkapa ~o: kerek fejű szeg *senkapa ~o: csapsszeg *unu ~o alian elpuŝas: *köz* szeg szeggel; ~**i**: **1.** *tr* szegel; **2.** *tr* *sp* leköt (>sakk); ~**eto**: **1.** aprószeg; **2.** rajzszeg *szin* desegnonajlo; ~**izi**: *tr* szegekkel kiver; **al~i**: **1.** *tr* odaszegez, felszegez, rászegez, szegekkel odaerősít; **2.** *tr* *átv* odaszegez *al~i al lito: ágyhoz köt *li restis kvazaŭ al~ita al la loko: mintha földbe gyökerezett volna a lába; **al~igi**: *ntr* *átv* rászegeződik *ĉiuj rigardoj al~igas al li: minden tekintet rászegeződött; **mal~i**: *tr* kihúzza belőle (n) a szeg *li mal~is la malnovan breton: kihúzta a szegeket a régi deszkából; ~**fermi**: *tr* beszegez *~fermi fenestron: ablakot beszegez; ~**otirilo**: *fn* szeghúzó; ~**violono**: *zene* szöghegedű

Ŭdesegnonajlo, lignonajlo, premnajlo, piknajlo, ŝtopnajli

najr/o=naira (pénznem)

Najrob/o=*geo* Nairobi *~o estas la ĉefurbo de Kenjo: Nairobi Kenya fővárosa

najtingal/o=*áll* fülemüle, csalogány (Luscinia); ~**fajfilo**: *zene* fülemülesíp

Naks/o=*geo* Naxosz

Namib/o=*geo* Namib-sivatag; ~**io**: *geo* *pol* Namibia (NA); ~**iano**: *fn* namíbiai

Namur/o=*geo* Namur

Nanĉang/o=*geo* Nanchang

nan/o=**1.** *orv* törpe, törpe növésű ember *szin* malgrandegulo; **2.** *csill* törpe csillag *szin* nanstelo *blanka ~o: fehér törpe *bruna ~o: barna törpe *ruĝa ~o: vörös törpe; **3.** *mit* törpe ☞gnomo; ~**a**: törpe, törpe növésű; ~**eco**, ~**ismo**: *orv* törpesség, törpenövés, nanizmus, nanosomia; ~**etaĵo**: műtűr; ~**oplanedo**: *csill* törpebolygó; ~**stelo**: *csill* törpe *szin* nana stelo

nano²=előképző; nano~: *tud* nano~ (10⁻⁹) **☞**nanofarado, nanometro
nandu/o=☞reao
nanken/o=*tex* nankin, nanking
Nankin/o=*geo* Nankin
Nanling/o=*geo* Nanling
Nant/o=*geo* Nante *~a edikto: *tört* nantes-i ediktum
naos/o=**1.** *ép* naosz, szentély; **2.** *ép* naosz, központi templomtér
nap/o=*növ* repce, káposztarepce, repcekáposzta, karórépa (Brassica napus) *szin* napobrasiko *oleo~o: olajrepce (B. napus sp. oleifera) *szin* kolzo; ~**okapo**: *fn* fafejű, tökfaj
napalm/o=*kat* napalm; ~**i**: *tr* *kat* napalmmal bombáz
napel/o=*növ* katika-sisakvirág (Aconitum napellus)
Napol/o=*geo* Nápoly
Napoleon/o=*tört* Napóleon *~o la kaj 3a estis imperiestroj de Francio: I. és III. Napóleon Franciaország császárai voltak; ~**a**: *tört* napóleoni *~aj militoj: napóleoni háborúk; ~**idoj**: *tört* Napóleon-utódok
Narajan/o=*vall* Nárájana
narak/o=*vall* naraka, pokol
narcis/o=*növ* nárcisz (Narcissus) *trumpet~o: trombitanarcisz, csupros v. sárga nárcisz (N. poeticus) *szin* dafodilo
Narcis/o=**1.** *mit* Narkisszosz, Narcissus; **2.** Nárcisz (utónév); ~**ismo**: **1.** *pszi* nárcizmus; **2.** *ált* önimádat
nard/o=**1.** *növ* szőrű, hajszálfű, sertefű, magár, törű (Nardus stricta); **2.** *növ* nárdus ☞nardostakio; **3.** nárdus (illatanyag)
nardostaki/o=*növ* nárdus (Nardostachys) *el la rizomo de ~o oni gajnis la odorigajon nardo: a nárdus gyökértörzséből nyerték a nárdus illatanyagot
nargile/o=vízipipa, nargil *szin* akvopipo *fumi ~on: vízipipát szív
narkoanaliz/o=*pszi* narkóelemzés
narkolepsi/o=*orv* narkolepszia
narkot/i=**1.** *tr* *orv* (narkotikummal) bódít, altat; **2.** *tr* *átv* kábít, bódít, narkotizál; ~**a**: narkotikus, kábító, bódító *havi ~an efikon: kábító v. narkotikus hatása van *~a substanco: kábító anyag, narkotikum *szin* narkotajo; ~**ajo**: **1.** *orv* narkotikum, érzéstelenítő, altatószer *kloroformo estas ~ajo: a kloroform narkotikum; **2.** *átv* kábítószert *szin* drogaço, fidrogo *nigra merkato de ~ajoj: kábítószert feketepiac; ~**ulo**: kábítószert-élvező *szin* drogaçulo, drogemulo, drogulo; ~**eco**: *orv* narkózis, kábulat *szin* narkozo; ~**igo**: *orv* narkotikus álomba merülés, elkábulás; ~**ino**: *kém* narkotin, noscapin *szin* noscapino; ~**ismo**: **1.** *orv* narkotizmus, narkózis okozta tünetek; **2.** *pszi* kábítószeréhség, narkománia *szin* narkotomanio; ~**isto**: *pszi* *fn* kábítószer-élvező, kábítószeres *szin* narkotomaniulo; ~**omanio**: *pszi* kábítószeréhség, narkománia; ~**omaniulo**: *pszi* kábítószer-élvező, *fn* kábítószeres, drogos
narkotik/a=☞narkota
narkoz/o=*orv* narkózis, kábulat, bódulat *szin* ĝenerala anestezo
narteks/o=*kr* *ép* narthex (előcsarnok a katekumenek számára)
narval/o=*áll* narvál (Monodon monoceros)
nas/o=varsa
Nasaü/o=*geo* Nassau *Nasaüo estas la ĉefurbo de Bahamoj: Nassau a Bahamák fővárosa
nask/i=**1.** *tr* *biol* szül *lia patrino baldaŭ ~os: édesanyja hamarosan szül *nia katino ~is kvin idojn: a macskánk öt kölyköt szült; **2.** *tr* *átv* szül, kelt, generál, létrehoz *szin* generi **2** *konfido ~as konfidon: bizalom bizalmat szül *~i disputojn: vitákat generál *~i malpacon: békétlenséget kelt; **3.** *tr* *mat* generál, alkot *szin* generi **3**; ~**a**: születési, születési *~aj doloroj: születési fájdalmak *~aj malnormalaĵoj: születési rendellenességek; ~**o**: **1.** *biol* szülés *antaŭtempa ~o: korai szülés; **2.** *átv* generálás, keltés; ~**anto**: *fn* *mat* alkotó (>vonalfelület), generáló elem; ~**antino**: szülő nő; ~**ema**: *biol* szapora, gyorsan szaporodó, termékeny *~ema, kiel kunikloj: szapora, mint a nyúl; ~**emo**: születési hajlandóság; ~**ejo**: **1.** születési hely; **2.** *orv* születéseti osztály; ~**igi**: **1.** *tr* *biol* nemz *szin* generi **1**; **2.** *tr* *átv* napvilágra hoz, elindít *lia ideo ~igis aron da iniciatoj: az ötlete számos kezdeményezést indított el; ~**igi**: **1.** *ntr* *biol* születik, megszületik *li ~igis sub la signo de la Taŭro: a Bika jegyében született *~igi sub bona aŭguro: szerencsés csillagzat alatt születik *~igi surda: süketen születik *~igu, edziĝu kaj mortu ~ ĉiam monon alportu **Z: közm** kaparj, kurta, lesz pénz; **2.** *ntr* *átv* támad, keletkezik *en li ~igis malbona intenco: rossz szándék támadt benne *la ideo ~igis en la kapo de Edisono: az ötlet Edison agyában született; ~**igo**: **1.** *biol* születés *antaŭtempa ~igo: koraszülés; **2.** *átv* keletkezés, kezdet *antaŭ la ~igo de la mondo: a világ keletkezése előtt *la ~igo de la printempo: a tavasz beköszöntése; ~**ita**: **1.** *biol* megszült, megszületett *ne ~itaĵ generacioj: meg nem született generációk; **2.** *átv* született, kezdettől fogva az *ili estas ~itaj malamikoj: született ellenségek, régi ellenségek *li estas ~ita anglo: született angol; ~**ito**: *fn* szülött *la granda ~ito de nia urbo:

városunk nagy szülötte; ~**itaro**: *biol* ivadékok, utódok; ~**onta**: *biol* várandós, vemhes; ~**onteco**: *biol* várandósság, vemhesség; **de~a**, **de~iga**, **kun~iga**: született, születéstől meglévő, születésétől fogva tartó, születési *de~a blindeco: születési vakság *de~a parolanto de Esperanto: az eszperantót születésétől fogva beszélő, született eszperantóul beszélő; **de~e**: születésétől kezdve *li estas de~e pesimisto: születésétől fogva pesszimista; **de~ismo**: *eo* eszperantó nyelvű gyermeknevelés, denaszizmus; **de~isto**: *fn* *eo* gyermekét eszperantóul nevelő, denaszizista; **de~ulo**: *eo* született eszperantóul beszélő, eszperantó anya- v. apanyelvű; **du~ito**: iker *szin* ĝemelo; **due~ito**: *fn* másodszülött; **kun~a**: született, születéstől meglévő *kun~a difekto: születési hiba; **mis~i**: *tr/ntr* elvetél, abortál *kiu mis~is ĉi tiun teruran ideon?!: kinek támadt ez a szörnyű ötlete?! *lastafoje ŝi mis~is: legutóbb elvetélt; **mis~ito**: *fn* torzszülött; **nov~ito**: *biol* újszülött *prematura nov~ito: *orv* koraszülött; **por~a**: *orv* szülészeti *por~a sekcio: szülészeti osztály; **post~aĵo**: *biol* méhlepény és magzatburok; **post~ita**: utószülött *post~ita Ladislao 5a: utószülött V. László; **re~igi**: **1.** *ntr* *biol* újraszületik *laŭ la budhismo post la morto oni multfoje re~igas: a buddhizmus szerint halálunk után többször újraszületünk; **2.** *ntr* *átv* újjaszületik *en nia urbo re~igis la movado: városunkban újjaszületett a mozgalom; **sol~ito**: *fn* egyszülött; **tri~ito**: *fn* hármas iker *szin* trigemelo; **unue~a**: *biol* először szülő; **unue~ito**: *fn* elsőszülött; ~**igakto**: születési okmány; ~**igatesto**: születési bizonyítvány; ~**igdomo**: szülőház, szülői ház; ~**igjaro**: születési év; ~**igjaro**: születési hely; ~**igloko**: születési hely; ~**ignomo**: születési név, leánykori név; ~**igtago**: születésnap; ~**igurbo**: szülőváros; ~**ipova**: *biol* szülőképes; ~**odato**: születési adat; ~**okvanto**: születési arányszám, születési mutató (>statiztika); ~**olando**: szülőháza; ~**olimigo**: születéskorlátozás, születésszabályozás; ~**onombro**: szülések száma; ~**oregulado**: születésszabályozás; **nov~igi**: *ntr* újjaszületik
☞Kristnasko, ovonaska, ovovivonaska, vivonaska
nasul/o=*áll* Nassula
nasturci/o=☞nasturtio
nasturti/o=*növ* kányafű, vízitorma (Nasturtium) *szin* akvokreso
Natal/o=**1.** *geo* *pol* Natal (ZA); **2.** *geo* Natal
Natali/o=Natalia (utónév)
natalitat/o=☞naskokvanto
Natan/o=**1.** *bibl* Nátán; **2.** Nátán (utónév)
natr/o=*kém* lúgkő, marónátron, nátrium-hidroxid *szin* kaŭstika sodo
natri/o=*kém* nátrium (Na); ~**a**: *kém* nátrium~ *~a aluno: nátriumtimsó *~a azido: nátrium-azid *~a hidrosido: nátrium-hidroxid *~a karbonato: nátrium-karbonát *~a sulfato: nátrium-szulfát
natrik/o=*áll* vízisikló (Natrix natrix)
natr/o=**1.** természet *forkuri al la libera ~o: a szabad természetbe menekül *la leĝoj de la ~o: a természet törvényei *la ~o ne faras saltojn: a természet nem produkál ugrásokat *la ~o revekiĝas printempe: a természet tavasszal újra éled *muta ~o: *mŭv* ne csendélet ☞ajbildo, ajpentraĵo *pentri laŭ la ~o: a természet után fest; **2.** *átv* természet, természetes tulajdonságok *havi flamiĝeman ~on: lobbanékony természete van *la du ~oj de Jesuo: Jézus két természete *tio estas kontraŭ lia ~o: ez a természete ellen van *tio kuŝas en la ~o de la aferoj: ez a dolgok természetében rejlik *vivi laŭ sia ~o: természete szerint v. természetesen él; ~**a**: **1.** természet~, természeti *~aj fenomenoj: természeti jelenségek; **2.** *átv* természetes (vkinek v. vminek a természet szerint) *sekvi siajn ~ajn inklinojn: a természetes hajlamait követi *~a konduto: természetes viselkedés *~a saĝo: természetes bölcsesség; **3.** *átv* természetes, érthető, magától értetődő *szin* memkomprenebla *~a reago: érthető reagálás *tio estas ~a ĉe maljunuloj: ez természetes v. érthető az őregeknél; **4.** *zene* természetes *~aj tonoj: természetes hangok; **5.** *mat* természetes *~aj nombroj: természetes számok; ~**e**: **1.** természetesen, vminek v. vkinek a természete szerint *~e timema: természetétől fogva félénk; **2.** *átv* természetesen (nem mesterkéltén) *konduti ~e: természetesen viselkedik; **3.** *átv* természetesen, magától értetődően *szin* memkomprenebla *~e mi ne ĉeestis: természetesen nem voltam jelen; ~**ajo**: termény, természeti kincs *Hungario riĉas je ~ajoj: Magyarország gazdag természeti kincsekben *pagi per ~ajoj: természetben fizet; ~**eca**: természetszerű, természeteshez hasonló; ~**eco**: természetesség; ~**igi**: **1.** *tr* meghonosít *~igi planton, beston en iu regiono: meghonosít növényt, állatot valamely régióban; **2.** *tr* zene felold *~igi dieson aŭ bemolon: keresztet vagy bét felold; ~**igi**: *ntr* meghonosodik; ~**igilo**: *zene* bé, feloldójel *szin* bekvadrato, nuligilo **2**; ~**ismo**: **1.** naturizmus (a természetet tisztelő szemléletmód); **2.** nudizmus *szin* nudismo; ~**isto**: **1.** *tud* természetűdó; **2.** nudista *szin* nudsito; **de~e**: természetétől fogva *li estas de~e flamiĝema: természetétől fogva lobbanékony; **de~igi**, **sen~igi**: **1.** *tr* *kém* denaturál,

élvezhetetlenné tesz *de~igita alkoholo: denaturált szesz; **2. tr** *biol kém* denaturál (fehérjét) *sen~igi enzimon: enzimét denaturál; **de~iganto**, **sen~iganto**: *biol kém* denaturálószer; **ekster~a**, **kontra~a**: természetellenes; **la~a**: természetes, a természetnek megfelelő *la~a inklino: természetes hajlam *la~a kultivado: *agr* természetkonform földművelés; **mal~a**: természetellenes, nem természetes, rendellenes; **re~igi**: *tr biol kém* renaturál, természetes állapotba visszaállít; **super~a**: természetfeletti, természetfölötti *super~a estaño: természetfeletti lény *super~aj fenomenoj: természetfeletti jelenségek; ~**amanto**, ~**satanto**: *fn* öko természetkedvelő; ~**amiko**: *fn* öko természetbarát; ~**doto**: **1.** a természet adománya; **2.** természeti adottság; ~**dotita**: természetből megáldott, jó képességű, született tehetséggel megáldott *~**dotita** talento: született tehetség; ~**esploristo**: *tud* természetkutató, természetbúvár; ~**fenomeno**: természeti jelenség; ~**fidela**: természetű *~**fidela** figurado: természetű ábrázolás; ~**filozofio**: *fil* természetfilozófia, természetbölcselet; ~**fotisto**, ~**fotografisto**: természetfotós, természetfényképész; ~**gaso**: *ásv* földgáz; ~**heredaño**: öko természeti örökség; ~**historia**: *ex tud* természettörténeti ~**natursciencia** *~**historia** muzeo: természettörténeti múzeum; ~**historio**: *ex* természettörténeti ~**natursciencia**; ~**katastrofo**: természeti katasztrófa; ~**kolora**: természetes színű, nyers színű; ~**kuracado**: *orv* természetes gyógy mód, természetgyógyászat *szin* naturopatio; ~**kuracisto**: *orv* természetgyógyász *szin* naturopato; ~**leño**: *tud* természeti törvény; ~**medio**: *biol* természeti környezet, természetes környezet; ~**migranto**: *fn* természetjáró; ~**parko**: öko természetvédelmi terület, natúrpark; ~**proksima**: természetközeli; ~**protekta**: öko természetvédelmi, természetvédő *~**protekta** pejzaño: tájvédelmi körzet; ~**protektado**: öko természetvédelem; ~**protektanto**: *fn* öko természetvédő; ~**rezervejo**: öko természetvédelmi rezervátum, natúrrezervátum; ~**riĉaĵoj**, ~**rimedoj**: *gazd* természeti kincsek, természeti erőforrások *szin* resursoj; ~**scienco**: *tud* természettudomány, természettörténet; ~**sciencisto**: *tud* természettudós; ~**stono**: *ép* természet naturalism/o=**1.** *fil* naturalizmus; **2.** *műv ir eo* naturalizmus **naturalist/o**=**1.** *fil* naturalista; **2.** *műv ir eo* naturalista, természetutazó **naturaliz**/=**tr** jog honosít *~i eksterlandajn civitanojn: külföldi állampolgárokat honosít; **2. tr** *ált* naturalizál, meghonosít *li ~is fremdajn morojn: idegen szokásokat honosított meg *~ita vorto: *nyt* jövevényszó **naturopat/o**=*orv* természetgyógyász *szin* naturkuracisto; ~**io**: *orv* természetes gyógy mód, természetgyógyászat *szin* naturkuracado **Naur/o**=*geo pol* Nauru (NR); ~**a**: *mn nyt* naurui (na); ~**ano**: *fn* naurui **naŭ**=kilenc *naŭ fojojn el dek: tízből kilenc alkalommal; naŭa: kilencedik *la naŭan de januaro: január kilencedikén *reĝo Karolo 9a: IX. Károly király; naŭe: kilencszer (felsorolásban); naŭo: **1.** *fn* kilenc (>menyiség) *mi aĉetis naŭon da gantoj: kilenc kesztyűt vásároltam; **2.** *fn* kilences (>szám) *la naŭo estas renversita seso: a kilences fordított hatos; naŭobla: *mn* kilencszeres *naŭobla venkinto: kilencszeres győztes; naŭoble: kilencszer, kilencszeresen *naŭoble du estas dek ok: kilencszer kettő az tízenyolc; naŭoblo: *fn* vminek a kilencsere; naŭono: kilenced *ni ricevis la naŭonon de la heredaĵo: mi az örökség kilencedét kaptuk; naŭope: kilencen; naŭopo: kilences csoport; naŭto: **1.** *zene* nóna (>hangköz) *majora naŭto: nagy nóna *minora naŭto: kis nóna; **2.** *zene* kilencedik fok (kilencedik hang); naŭcent: kilencszáz; naŭdek: kilencven; naŭfoje: kilencszer, kilenc ízben, kilenc alkalommal; naŭfoje: kilencszer, kilencedik ízben, kilencedik alkalommal; naŭlatero: *mat* kilencszög, nonagon **naŭatl/o**=*nahua* **naŭkrat/o**=*áll* kalauzal, hajóvezető hal (Naucrates ductor) *szin* pilotfišo **naŭl/o**=*növ* niaouli (Melaleuca quinquenervia) *szin* gomelarbo, kvinripa melaleuko **naŭn/o**=*naŭto* **naŭpli/o**=*áll* fejlárva, nauplius, nauplius **Naŭsika/o**=*mit* Nauszikaa, Nausicaa **naŭtik/o**=*hajó* tengerészet, hajózás, nautika; ~**a**: *hajó* hajózási, tengerészeti *~a mapo: tengerészeti térkép **naŭtil/o**=*áll* nautilus (Nautilus) **naŭz**=**1.** *tr* émelet *la tango de la ŝipo ~is lin: a hajó bukdácsolása émelet *la gusto de la fišo ~as min: émelet a hal íze; **2. tr** *átv* undorít *la hipokriteco ~as: a képmutatás undorít *min ~as via konduto: hányanom kell a viselkedésedről; ~**a**: **1.** émelet, undorító *~aodoro: émelet szag; **2.** *átv* undorító, förtelmes *~aj figuroj: förtelmes alakok; ~**o**: **1.** émelet; **2.** *átv* undor; ~**ig**: *ntr* émeledik, undorodik; **sat**~**o**: csömör, eltelés **nav/o**=*ép* hajó *centra ~o: központi hajó *la ĉefa kaj flanko ~oj de la baziliko: a bazilika fő- és mellékajói; **ĉef**~**o**: *ép* főhajó; **flank**~**o**: *ép*

mellékajó
~**krucnavo**
navah/o=*fn* navahó; ~**a**: *mn nyt* navahó (nav)
Navar/o=**1.** *tört* Navarra; **2.** *geo pol* Navarra (ES)
navatl/o=*nahua*
naved/o=*tex* vetelő; ~**i**: *ntr* közl ingázik *li ~as inter sia loĝ- kaj laborloko: ingázik a lakó- és munkahelye között; ~**e**: *közl* ingajárásban; ~**ŝipo**: *rep* ürepülőgép, űrkomp
navet/o=*navedo*
navig/i=**1.** *ntr* hajó hajózik *szin* ŝipveturi; **2.** *ntr* rep repül (főleg léghajóval); **3.** *ntr* navigál ~**navigacio**; ~**ado**: **1.** *hajó rep* hajózás, léghajózás; **2.** navigálás ~**navigacio**; ~**anto**: *fn* hajó tengerjáró, tengeri utazó *szin* marveturanto; ~**eblo**: *hajó* hajózható *~**eblo** rivero: hajózható folyó; ~**ebleco**: *hajó* hajózhatóság; ~**ilo**: *hajó rep* navigációs eszköz ~**navigacio**; ~**isto**: **1.** *hajó* hajós; **2.** *rep* léghajós, űrhajós; **3.** *ne* navigátor ~**navigacio**; ~**vojo**: *hajó* hajózási út
~**vojnavigilo**
navigaci/o=*hajó rep* navigálás; ~**i**: *ntr* hajó navigál; ~**isto**: *hajó rep* navigátor
~**vojnavigacio**
navikular/o=*anat* sajkcson, os naviculare
naz/o=**1.** *anat* orr *la porketo ne elŝovis la ~on eksteren: a malacka nem dugta ki az orrát *li vidas nur ĝis la pinto de sia ~o: csak az orráig lát *paroli tra la ~o: orrhágon beszél *plapinta ~o: turcsi orr *purigi al si la ~on: kifűjja az orrát *rekta, kurba, hoka, plata, kuspita ~o: egyenes, görbe, horgas, lapos, turcsi orr; **2.** *átv* orr, szimat *antaŭ via ~o estis ŝtelita via aŭto: a szemed láttára lopták el a kocsidat *foriri kun longa ~o Z: lógó orral távozik *ĝi ja troviĝas antaŭ via ~o: hiszen az orrod előtt van *konduki je la ~o: az orránál fogva vezet *kuntiri la ~on: az orrát fintorgatja *mi havas bonan ~on por tiaj aferoj: jó szimatot van az ilyen dolgokban *~o supren, vento antaŭen Z: közm üres kalász fenn hordja a fejét *ne skribi al li sur la ~on: nem köti az orrára *teni la ~on supren Z: fennhordja az orrát *tio ne estas skribita sur lia ~o Z: nincs az orrára írva; **3.** *átv* (tárgy) orr-része *la ~o de aviadilo: a repülőgép orra *la ~o de kruco: korsó orra; ~**ego**: **1.** *áll* pofa; **2.** *átv* hatalmas orr; ~**umo**: orrcsípítő, csípítő szemüveg, cvikker *szin* nazpinĉilo; ~**umi**: *ntr* *átv* is szimatol, szaglászik; **ĉirkaŭ**~**umi**: *tr* *átv* is körbeszaglászik; **sub**~**e**: az orra alatt *li murmuris ion sub~e: valamit morog az orra alatt; ~**egskarabo**: ~**skarabo**; ~**fluulo**, ~**gutulo**, ~**mukulo**: takonypóc, taknyos gyerek; ~**guto**: *orv* orrcsepp; ~**haro**: *anat* orrszőr, vibrissa *szin* vibriso l; ~**kataro**: *orv* nátha *szin* akuta rinito, korizo *mi ne havas ~kataron: nem vagyok náthás; ~**olobo**: *anat* orrcimpa, ala nasi; ~**omuko**: takony; ~**opeza**: *jm* orrsúlyos; ~**oringo**: orrkarika; ~**angado**: *orv* orrvérzés *szin* epistakso; ~**oskarabo**: *áll* makkormányos, mogorófürő ormányos (Curculio); ~**osono**: *nyt* orrhag, nazális *szin* nazalo; ~**osto**: *anat* orrcsont, os nasale; ~**paroli**: *ntr* orrhágon beszél; ~**otorda**: orrfacsaró *~**otorda**odoro: orrfacsaró bűz; ~**otruo**: orrluk; ~**papero**: papír zsebkendő; ~**pinĉilo**: orrcsípítő, orrcsípítő szemüveg, cvikker *szin* nazumo; ~**purigi**: *tr* kifűjja vkinek az orrát *szin* mungi; ~**ŝprucigilo**: *fn* gysz orrlblító; ~**tabako**: tubák, burnót; ~**tuko**: zsebkendő; ~**urso**: ~**nazuo**
~**aglonaza**, **diknazulo**, **platanaza**
nazal/o=*nyt* orrhag, nazális *szin* nazosono; ~**igi**: *tr* *nyt* nazalizál, orrhágon ejt; ~**eco**: *nyt* orrhagú jelleg, nazalitás; ~**plozivo**: *nyt* orrzárhag, nazális exploziv
Nazaret/o=*bibl geo* Názáret; ~**ano**: **1.** *fn* názareti *la (N)~**ano**: a Názáreti (Jézus Krisztus); **2.** *átv* *kr* názareti (azaz keresztény)
nazi/o=*fn pol* náci, nemzetiszocialista; ~**a**: *mn pol* *tört* náci, nemzetiszocialista *~aj ideoj: náci eszmék *~a movado: nemzetiszocialista mozgalom; ~**ismo**: *pol* *tört* náciizmus, nemzetiszocializmus; **kontraŭ**~**o**: *fn pol* *tört* antináci, náciellenes; **nov**~**o**: *fn* *pol* újnáci; **nov**~**ismo**: *pol* újnáciizmus; **sen**~**igo**: *tört* náciatlantítás, náciiktól való megtisztítás
naziran/o=*bibl* názir, nazir (zsidó aszkéta)
nazore/o=*kr* nazarénus; la ~o: *kr* a Názáreti (Jézus Krisztus) *szin* la Nazaretano
nazu/o=*áll* ormányos medve, koati (Nasua) *szin* nazurso
ndebel/o=*matabela*
ndong/o=*fn* ndonga; ~**a**: *mn nyt* ndonga (ng)
ne=**1.** partikula
1. ne, nem, nincs *mi ne estis tie: nem voltam ott *ne estas tia homo: nincs olyan ember *ne mensogu: ne hazudj *ne mi estis tie: nem én voltam ott *ne tie mi estis: nem ott voltam; **2.** ne, nem, nincs (>mondatként) *ĉu iu estas tie?, ne: van ott valaki? nincs *ĉu vi estis tie? ne, mi ne estis tie: voltál ott? nem, nem voltam ott *ĉu vi ne kunportis la libron? jes, mi kunportis ĝin: nem hoztad el a könyvet? de,

elhozta; nea: **1.** nemleges, tagadó, negatív, elutasító *ne gesto: elutasító gesztus *nea respondo: nemleges válasz, tagadó válasz; **2. nyt** tagadó *ne' estas nea partikulo: a 'nem' tagadószo *'neniu' estas nea pronomo: a 'senki' tagadó névmás; nee: tagadólag, nemlegesen *nee respondi: nemlegesen válaszol; nei: **1. ntr** nemet mond *li neis pri nia peto: nemet mondott a kérésünkre; **2. tr** tagad *kial nei: mi tagadás *li neis sian identecon: tagadta az azonosságát; neado: tagadás *obstina neado: makacs tagadás; neadebla, neigebila: tagadható *via kunulpenco ne estas neadebla: cinkosságod nem tagadható; fornei: **tr** megtagad, elvitat *mi ne volas fornei viajn meritojn: nem akarom elvitatni az érdemeidet *ne forneu vian amikon: ne tagadd meg a barátodat; **II.** előképző; ne~: nem (tagadás) *neaktualaj informoj: elavult információk *neaktiva partopreno: passzív részvétel; ne-vorto: **nyt** tagadószo

Ŭkapnei

Neandertal/o=geo Neandertal, Neander-völgy; ~a: **1.** Neander-völgyi *~a homo: Neander-völgyi ember; **2. átv** őskövületi, ősdí; ~ulo: **biol** Neander-völgyi ember

Neapol/o=1. tört geo Neapolis; **2. ex** Nápoly ☞ Napolo

Nebrask/o=geo pol Nebraska (US)

Nebukadnecar/o=tört bibl Nabú-kudurri-uszur, Nebukadnecár, Nabukodonozor

nebul/o=1. met köd vö. brumo *altigás la ~o: felszáll a köd *disigis la ~o: eloszlott a köd *malseka ~o: párásság *peza ~o sursidis la pejzaĝon: nehéz köd ülte meg a tájat *radiada ~o: kisugárzási köd; **2. átv** köd *ĝi ne eliris ankoraŭ el malproksima ~o Z: ez még a jövő zenéje *ĝi perdisigis en la ~oj de la antaŭhistorio: a régmúlt ködébe veszett *tra la ~o de siaj larmoj: könnyeinek fátýolán keresztül; ~a: **1. met** ködös *~a tago: ködös nap; **2. átv** ködös, homályos *~aj klarigoj: homályos magyarázatok; ~as: **ntr** köd van, ködös az idő; ~i: **1. tr** ködbe von *~ita valo: ködbe merült völgy; **2. tr átv** elködösít *la alkoholo nebulis lian menson: az alkohol elködösítette az agyát *okuloj ~itaj de larmoj: könnyek fátýolozta szem; ~aĵo: kém zavarosság (folyadékbán); ~eco: **1. met** ködösség, ködös állapot; **2. átv** homályosság, ködösség *la ~eco de viaj klarigoj: magyarázataid homályossága; ~ego: met vastag köd; ~eto: met vékony köd; ~igi: **1. tr** porlaszt (folyadékot) *la karburilo ~igas benzinon: a karburátor benzint porlaszt; **2. tr átv** ködösít, elhomályosít *la larmoj ~igis liajn okulojn Z: a könnyek elhomályosították a szemét *la troa drinkado ~igis vian menson: a túl sok ivás elhomályosította az agyadat; ~benko: met ködfolt; ~cerba, ~kapa: zavaros fejű, ködös elméjű; ~grenado: ☞ fumgrenado; ~kamero: fiz ködkamra; ~korno, ~sireno: hajó ködkürt, ködszirána; ~pluvo: met ködszitalás, szitáló eső; ~pluvus: **ntr** met szitál az eső, ködszitalás van; ~prujno: met zúzmara; ~reflektoro: jm vill ködfényszóró; ~supo: met sűrű köd

Ŭastronebulo, fumnebulo, glacienebulo, pluvnebulo

nebuloz/o=csill köd, kozmikus köd, nebula *emisio ~o: emissziós köd *obskura ~o: sötét köd *planeda ~o: planetáris köd *reflektó ~o: reflexiós köd *spirala ~o: ex ☞ galaksio

neces/a=1. szükséges, nélkülözhetetlen, lényeges *estas ~e aerumi la ĉambro: szellőztetni kell a szobát *fari ĉion ~an por la sukceso: minden szükségeset megtesz a sikerért *igis ~e renovigi la domon: szükségessé vált a ház renoválása; **2. szükségsszerű, elkerülhetetlen** *~a kaŭzo: szükséges ok *~a sekvo: szükségszerű következmény; ~o: **1.** szükség *estas nenia bezono prisilenti la veron: semmi szükség az igazság elhallgatására *fari virton el ~o Z: a szükségből erényt kovácsol *senti la ~on paroli: szükségét érzi a beszédnek; **2. szükségesség** *szin* neceseco *la ~o fari disponojn: intézkedések foganatosításának szükségessége *~o kaj sufiĉo: eo *nyt* szükségesség és elegendőség; ~i: **ntr** szükséges *~as taŭgaj verkoj por la laŭtlegado: alkalmas művekre van szükség a felolvasáshoz; ~as: **ntr** szükséges (>személytelen ige) *ne ~as, ke vi venu kun mi: nem szükséges, hogy velem jöj; ~abo: ritk vécékagyló ☞ neceselpo; ~aĵo: szükséglet, szükséges holmi *elementa ~aĵo: elemi szükséglet *~aĵoj de la vivo: az élet szükségletei *produkti estas ekonomia ~aĵo: a termelés gazdasági szükséglet; ~eco: szükségesség *logika ~eco: logikai szükségesség *~eco leĝojn ne konas: a szükség törvényt bont *neniu diskutas la ~econ de la digoj: senki sem vitatja a gátak szükségességét; ~ejo: vécé, WC, toalet, illemhely *publika ~ejo: nyilvános illemhely; ~igi: **tr** szükségessé tesz *la inundo ~igis la plifortikigon de la digoj: az áradás szükségessé tette a gátak megerősítését; ~ujo: neszeszer, készletdoboz *kudra ~ujo: varrókészletdoboz *kuracista ~ujo: orvosi táská *tualeta ~ujo: neszeszer; ~umi: **ntr** szükségét végzi; ne~a, sen~a: szükségtelen; ne~aĵo: szükségtelen dolog, felesleges dolog; ~bezono: szükség, inség, szükséglet; ~bremsa: jm vészfék; ~pelvo, ~seĝo: WC-kagyló, vécékagyló

Ŭvivnecesa

Nederland/o=geo pol Hollandia (NL); ~oj: tört geo Németalföld *szin* Malaltaj Landoj; ~a: **mn** holland, hollandiai; ~ano: **fn** holland, hollandiai lakos

nefelin/o=ásv nefelin

Nefertit/o=tört Nofertiti, Nefertiti, Nofretete *~o estis la edzino de faraono Ehnaton: Nofertiti Ehnaton fáraó felesége volt

nefometr/o=met nefométer, felhőzetmérő

nefoskop/o=met nefoszkóp, felhősebesség-mérő

nefr/o=anat tud vese, nephros (főleg összetételekben) *szin* reno; ~a: vese~, veséhez tartozó; ~ito: **orv** vesegyulladás, nephritis; ~ono: **anat** nefron, nephron; ~ozo: **orv** nephrosis; ~ektomio: **orv** vese eltávolítása, nephrectomia; ~ologio: **orv** vesetan, nefrológia, nephrologia; ~opatio: **orv** vesebántalom, nephropathia; ~opeksio: **orv** vese műtéti rögzítése, nephropexia

Ŭglomerulonefrito, pionefrito, pusnefrito

nefridi/o=áll vesécske, nephridium

nefrit/o=ásv nefrit, vesekő

nefrolepid/o=növ szobapáfrány (Nephrolepis)

nefrolit/o=orv vesekő, calculus reni, nephrolith *szin* renkalkuluso, renštono

neg/i=tr tagad, negál *szin* nei **2** *~i la ekziston de Dio: tagadja Isten létét; ne~ebla: tagadhatatlan *estas ne~ebla fakto: tagadhatatlan tény; ~a: tagadó, negatív; ~ado: tagadás

negaci/o=1. tagadás *szin* neado; **2. nyt** tagadás *szin* neado *duobla ~o estas asertado: kétszeres tagadás állítás; **2. mat** fil negáció vö. disjunkcio, ekvivalento, implico, konjunkcio

negativ/a=1. ált nemleges, elutasító, tagadó, negatív *~a respondo: tagadó válasz, negatív válasz *~a voĉo: nemleges szavazat; **2. ált** negatív (>pozitív hiánya) *~a kritiko: negatív kritika *~a pruvo: jog negatív bizonyíték; **3. tud** negatív (>hiány) *~a rezulto de testo: teszt negatív eredménye ☞ HIV-negativa, seronegativa; **4. mat** negatív (0-nál kisebb) ☞ negatív funkció, negatív matricó; **5. fiz** vill negatív *~a poluso de magneto: mágnes negatív pólusa *~a poluso de pilo: elem negatív sarka; **6. csill** negatív *~a poluso de Tero: a Föld negatív (déli) pólusa; **7. fot** negatív *~a kopio: negatív másolat *szin* negativo; ~o: **1. fn** fot negatív; **2. nyt** tagadó névmás *szin* nea pronomo; ~aĵo: **1.** negatívum, negatív dolog; **2. fn** mat vminek a negatívja; ~ismo: negatív hozzáállás, elutasító magatartás; ~isto: **fn** negativista, mindent elutasító; ne~a: **mat** nemnegatív

Ŭelektronegativa

negaton/o=☞elektrono

Negeb/o=geo Negev-sivatag

neglekti/i=tr mellőz, elhanyagol, semmibe vesz, nem figyel rá (n) *li ~is la petantojn: mellőzte a kérelmezőket *li ~is niajn urĝigajn petojn: semmibe vette sürgető kéréseinket *~i siajn devojn: elhanyagolja a kötelességeit; ~ema: hanyag, nemtörődöm; ~o: mellőzés, elhanyagolás, figyelmen kívül hagyás; ~ebla: elhanyagolható *ne ŝarĝu min per la ~eblaj detaloj: ne terhelj az elhanyagolható részletekkel

negliĝ/o=lex pongyola, háziköntös, háziköpeny

negoc/o=1. *gazd* üzlet *fari bonan ~on: jó üzletet csinál *kontrakti la ~on: szerződést köt az üzletről, szerződésbe foglalja az üzletet *~o estas ~o: közm az üzlet az üzlet, business is business *tempolima ~o: határidős üzlet; **2. átv** *gazd* üzleti vállalkozás *havi propran ~on: saját üzleti vállalkozása van *la ~o prosperas al li: jól megy neki az üzlet *li ruinigis sian ~on: tönkretette a vállalkozását; ~a: *gazd* üzleti *la ~a mondo: az üzleti világ *~a afero: üzleti ügy *~aj aferoj estas severaj Z: az üzlet nem ismeri a tréfát; ~i: **ntr** *gazd* (üzleti ügyben) tárgyal, üzletet köt *se oni ~as, saĝo ne nocas: közm az üzlethez ész kell; ~ado: *gazd* üzleti tevékenység; ~ebla: *gazd* forgatható *~ebla valorpapero: forgatható értékpapír; ~isto: *gazd* üzletember; el~i: **tr** *gazd* ált kialakul *el~i favorajn kondiĉojn: kedvező feltételeket alkuszik ki; ~aferoj: *gazd* üzleti ügyek; ~parto: *gazd* érdekelttség, üzletrész

Ŭetnonegoco, vetnegocisto

negr/o=fn néger, fekete *szin* nigrulo; ~isto: *gazd* tört négerrabszolgakereskedő; ~oida: negroid

negund/o=növ zöld juhar, kőrislevelű juhar (Acer negundo)

negus/o=tört négus („nagy király”)

neĝ/o=1. met hó *estas for, kiel la pasintjara ~o: hol van már a tavalyi hó? *la ~o falis dense: a hó sűrűn hullott *pli blanka ol ~o: hónál fehérebb; **2. átv** kokain; ~a: hó~, havas *~a blovado: met hófúvás *~a Montaro: *geo* Sierra Nevada *~a Reĝino: Hókirálynő; ~as: **ntr** havazik; ~ero: hóhely, hópihe *szin* neĝofloko; ~isto: kokainárus, kokaindealer; ~ulo: kokainfogyasztó; ~ulino, ~blankulino: Hóhéherke; sen~igi: **tr** eltakarítja a havat vhonnan (n) *sen~igi la alkondukajn vojojn: eltakarítja a havat a bekötőutakról; sen~igisto: hómunkás; ~amaso: hókupac; ~baraĵo, ~duno: közl hótörlesz;

neptuni/o=*kém* neptúnium (Np)

ner=előképző; **ner~**: *kém* ner~ (neroliolaj); **neralo**: *kém* nerál, cisz-citrál; **nerolo**: *kém* nerol

Nere/o=*mit* Néereusz; **~idinoj**: *mit* néereiszek

neroid/o=*áll* százlábúféreg (Nereis)

neri/o=*növ* leander, babérrózsa, oleander (Nerium oleander) *szin* oleandro

nerited/oj=*áll* bödöncsigák (Neritidae)

neritik/o=*geo* neritikus öv

neroli/o=*kém* neroliolaj

Neron/o=*tört* Néró

nerv/o=*anat* ideg, nervus *abdukcia ~o: VI. agyideg, nevus abducens *branceto de ~o: idegág, ramus nervi *cerebraj ~oj, kraniaj ~oj: agyidegek, nervi cerebrales *depresso ~o: depresszorideg, nervus depressor *facia ~o: arcideg, nervus facialis *iskia ~o: ülőideg, nervus ischiadicus *laringa ~o: gégeideg, nervus laryngeus *maksila ~o: felsőállcsontideg, nervus maxillaris *olfakta ~o: szaglőideg, nervus olfactorius *szin* flarnervo *opta ~o: látőideg, nervus opticus *szin* vidnervo *simpata ~o: szimpatikus ideg, zsigerideg, nervus sympathicus *spinaj ~oj: gerincevelői idegek, nervi spinales *torakaj ~oj: bordaközi idegek, nervi intercostales *trigemina ~o: háromszatú ideg, nervus trigeminus *troklea ~o: pörgeideg, sodorideg, nervus trochlearis *vaga ~o: nervus pneumogastricus *szin* pneümogastria nervo *vazomotor ~o: érmozgató ideg, nervus vasomotoricus; **~oj**: **1.** *átv* idegek (>idegesség) *havi stálajn ~ojn: acélidegei vannak *liaj ~oj strikas: idegei felmondták a szolgálatot *li ne povis regi la ~ojn: nem tudott uralkodni az idegein *milito de la ~oj: idegháború *šparu al mi la ~ojn: kíméli az idegeimet; **2.** *növ* erezet *szin* nervuro **2**; **3.** *áll* szárnyerezet (>rovarok) *szin* nervuro **3**; **~a**: **1.** *anat* ideg~, idegi *~a kurento: *biol* fiz idegáram *~a malsano: *orv* idegbetegség; **2.** *ideges* *szin* nervoza; **~aro**: *anat* idegzet, idegek; **~izi**: *tr* idegekkel átsző; **~ologio**: *orv* ideggyógyászat, neurológia *szin* neürologio; **~oĉelo**: *anat* idegsejt, neuron *szin* neürono; **~ocentro**: *anat* idegközpont; **~ofebro**: *orv* idegláz, neuropyrá; **~ofibro**: *anat* idegrost, idegszál, neurofibra; **~ofinaĵo**: *anat* idegvégződés; **~oimpulso**: *biol* ingerület; **~okrizo**: *orv* idegroham; **~omalsana**: *mn* *orv* idegbeteg, idegbajos, neuropaticus; **~omalsano**: *orv* idegbetegség, idegbaj, neuropathia; **~omalsanulo**: *fn* *orv* idegbeteg, idegbajos, neuropata; **~omalsanulejo**: *orv* ideggyógyintézet, neurológia; **~osistemo**: *biol* idegrendszer *centra ~osistemo: központi idegrendszer; **~ostreĉa**: idegfeszítő; **~ostreĉo**: idegfeszültség, idegesség; **~oŝira**: idegtépő

Ŭaŭdnervo, flarnervo, vidnervo

nerve/o=*tört* nervius (egy gall törzshöz tartozó)

nervoz/a=**1.** *ideges*; **2.** *kolerikus* (>Hippokratészi típus); **~eco**: *idegesség*; **~iga**: *idegesítő*; **~igi**: *tr* *idegesít*

nervur/o=**1.** *ép* borda; **2.** *növ* ér, levélér, nervus *szin* ripo **2**; **3.** *áll* ér, nervus

Nes/o=*mit* Nesszosz, Nessus *la tuniko de ~o: *átv* Nesszosz inge, Nessus-ing

Ness/o=Neso

nest/o=**1.** *áll* fészék *al ĉiu besto plaĉas ĝia ~o *Z: közm* minden madárnak szép a maga fészke *~o da kokidoj: egy fészekaljja csibe

2. *a* *átv* fészék, otthon *familia ~o: családi fészék

2. *b* *átv* pej tanya, fészék *~o de drakoj: sárkányfészék, sárkánytanya *~o de rabistoj: rablótanya; **~i**: **1.** *ntr* *áll* fészket rak *printempe la birdoj ~as: tavasszal a madarak fészket raknak; **2.** *ntr* *áll* fészkel *strigoj ~as en la turo: baglyok fészkelnek a toronyban; **~aĉo**: *átv* pej nyomorúságos odú, leromlott lakás; **~ado**: *áll* fészekrakás, fészkelés; **~igi**, **ek-i**, **en-igi**: **1.** *ntr* *áll* fészkekbe költözik, befészkei magát, megtelepszik; **2.** *ntr* *biol* (magzat) beágyazódik; **en-aĵo**: *áll* fészekaljja; **en-igi**: **1.** *tr* *áll* fészkekbe helyez; **2.** *tr* *inf* beágyaz (pl. keretbe); **~okesto**: *áll* fészekláda Ŭaglonesto, gvatnesto, mitralnesto, ternesto, ventnesto, vesponesto, vortnesto

Nestor/o=*mit* Nesztór; **~o**: *átv* nesztor, bölcs öreg

Nestori/o=*kr* Nesztoriosz, Nestorius; **~ano**: *kr* nesztóriánus; **~anismo**: *kr* nesztorianizmus

net/a=**1.** *knv* tiszta, tisztázati, letisztázott *~a kopio de manuskripto: kézirat tisztázati v. letisztázott példánya *~e reskribi poemon: verset letisztáz; **2.** *tech* tiszta, sorjamentes, csorbamentes, sima *muldi ~e: sorjamentesen önt *rompi ~e: csorbamentesen tör; **3.** *gazd* nettó, tiszta *~a enspezo: tiszta jövedelem *~a nenio: abszolút semmi; **~o**: *knv* tisztázati, letisztázott kézirat; **~e**: letisztázva, tisztázatlan; **~igi**: *tr* letisztáz *~igi sian hejman taskon: letisztázta a házi feladatát; **mal-a**: **1.** *knv* piszkozati, piszkozatlan lévő *mal~a romano: piszkozatlan lévő regény; **2.** *tech* sorjás, tisztátalan, lemunkálatlan *mal~a muldajo:

tisztítatlan öntvény; **3.** *gazd* bruttó *mal~a enspezo: bruttó jövedelem; **mal~o**: *knv* piszkozat; **mal-e**: **1.** piszkozatlan; **2.** *tech* sorjásan, tisztítatlanul; **3.** *gazd* bruttó értékben

netiket/o=*Ů*retmoraj

Netskap/o=*inf* Netscape

neŭm/o=*zene* neuma

Neŭman/o=*inf* Neumann János *~a arhitekturo: *inf* Neumann-architektúra

neŭr/o=*anat* neuro~, ideg~ (>ideg, idegszövet); **~ito**: *orv* ideggyulladás, neuritis; **~ologo**: *orv* ideggyógyász, idegorvos, neurológus *szin* nervologo; **~ologio**: *orv* ideggyógyászat, neurológia *szin* nervologio; **~omo**: *orv* neuroma, idegdaganat; **~ono**: *anat* idegsejt, neuron *szin* nervoĉelo; **~ozo**: *orv* neurózis, neurosis *angora ~ozo: szorongásos neurózis *histeria ~ozo: hisztériás neurózis *obseda ~ozo: kényszerneurózis *traŭmata ~ozo: traumás neurózis; **~algio**: *orv* idegfájás, idegfájdalom, idegzsába, neuralgia *iskia ~algio: ülőidegzsába, isiasz, ischias; **~algia**: *orv* neuralgikus, zsábaszerű *~algia punkto: *átv* neuralgikus pont; **~astenio**: *orv* ideggyengeség, neuraszténia, neurasthenia; **~ofiziologio**: *biol* idegélettan, neurofiziológia; **~okemio**: *orv* kém neurokémia; **~olingvistiko**: *biol* *nyt* neurolingvisztika; **~opatio**: *orv* idegbántalom, neuropátia, neuropathia; **~opatiulo**: *orv* idegbeteg, neuropata, neuropatha *szin* neŭropato; **~opsikologio**: *biol* *pszi* neuropszichológia; **~otoksino**: *biol* kém idegméreg, neurotoxin; **~otropa**: *orv* kém neurotrop, idegaffin; **poli-ito**: *orv* több ideg egyidejű gyulladása, polyneuritis

neŭrolept/a=*orv* neuroleptikus, neurolepticus *~a medikamento: neuroleptikus gyógyszer, neurolepticum *szin* neŭroleptajo; **~aĵo**: *orv* neuroleptikus gyógyszer, neurolepticum

neŭropat/o=*orv* idegbeteg, neuropata, neuropatha *szin* neŭropatiulo

neŭropter/oj=*áll* valódi recésszárnnyúak, síkszárnnyúak (Neuroptera) *szin* retflugiluloj

neŭrospor/o=*növ* Neurospora (tömlősgomba nemzetség)

neŭrul/o=*biol* neurula (velőcsöves embrió)

Neŭŝatel/o=*geo* Neuchâtel

Neŭton/o=*fiz* (Isaac) Newton; **~o**: *fiz* newton (N)

neŭtr/a=**1.** *nyt* semleges nemű *'ĝi' estas ~a pronomo: a 'ĝi' semleges névmás; **2.** *kém* közömbös, semleges (kémhatású) *~a solvaĵo: semleges oldat; **3.** *vill* semleges *~a zono: semleges zóna; **4.** *növ* semleges, ivartalan, meddő, neuter; **5.** *mat* neutrális *~a elemento: *fn* inverz *szin* neŭtriganto; **~igi**: *tr* *tud* semlegesít, közömbösít, ivartalanít; **~iganto**: *fn* *mat* inverz *szin* neŭtriga elemento; **~igebla**: *mat* invertálható

neŭtral/a=semleges, pártatlan *~a lando: semleges ország *~a lingvo: semleges nyelv *~a observanto: semleges megfigyelő, pártatlan megfigyelő; **~igi**: *tr* semlegesít *la nealiancaj landoj ~igis sin: az el nem kötelezett államok semleges státuszba helyezték magukat; **~ismo**: semlegesség *for la ~ismon!: le a semlegességgel!; **~isto**: a semlegesség híve, neutralista; **~ulo**: *fn* semleges fél, semleges álláspontot képviselő

neŭtrin/o=*fiz* neutrínó *taŭ~o: tau-neutrínó; **anti~o**: *fiz* antineutrínó

Ŭelektronneŭtrino, muonneŭtrino, taŭonneŭtrino

neŭtron/o=*fiz* neutron; **anti~o**: *fiz* antineutron; **~bombo**: *kat* neutronbomba; **~stelo**: *csill* neutroncsillag

nev/o=unokaöcs *~o de papo facile fariĝas kardinalo *Z: közm* kinek pápa a barátja, könnyen lesz püspök; **~ino**: unokahűg; **bo~o**: sógorunokaöcs; **bo~ino**: sógorunokahűg; **pra~o**: dédunokaöcs; **pra~ino**: dédunokahűg; **prapra~o**, **postpra~o**: ükunokaöcs; **prapra~ino**, **postpra~ino**: ükunokahűg

Nev/o=*geo* Néva

Nevad/o=*geo* pol Nevada (US)

nevaj/o=*met* jegesedő hó vö. firmo

nevar/o=nevár; **~a**: *mn* *nyt* nevári (new)

nevropter/oj=*áll* recésszárnnyúak, valódi recésszárnnyúak

nevus/o=*orv* anyajegy, naevus *pigmenta ~o: festékes anyajegy, naevus pigmentosus *vaskula ~o: csillagnevus, pókfolt, naevus araneus

nganasan/o=*fn* nganaszan; **~a**: *mn* *nyt* nganaszan (nio)

ngultrum/o=ngultrum (pénznem)

ni=**1.** *mi* *ni iru promeni, sinjoroj: urak, menjünk sétálni *ni, mia edzino kaj mi: mi, én és a feleségem; **2.** *átv* *mi* (>képviselő) *ni, la reĝo de Hungario tiel decidis: mi, Magyarország királya úgy döntöttünk; **3.** *átv* *mi* (az emberek) *ni ne ŝatas, se oni tretas niajn piedfingrojn: nem szeretjük, ha a lábujjunkra lépnek *ni ne volas, ke oni decidu pri ni super niaj kapoj: nem akarjuk, hogy a fejünk felett döntsének rólunk; *nia*: *mienk*, a *mi* vmink *nia domo: a *mi* háznak *nian patrujo: hazánkat *la aŭto kaj la domo estas la niaj: a kocs és a ház a mienk; *nianflanke*: részünkről; *nianopinie*: véleményünk szerint; *ni-sento*:

közösségtudat

Niagar/o=geo Niagara (folyó)

Niamej/o=geo Niamey *~o estas la ĉefurbo de Niĝero: Niamey Niger fővárosa

Nibelung/oj=mit Nibelungok *La Kanto de la ~oj: *ir* Nibelung-ének

Nic/o=geo Nizza

Nice/o=tört geo Nicea, Nicaea, Nikaia (Izник) *~a Imperio: Nikeai Császárság *~a koncilio: *kr* niceai zsinat *~a kredokonfeso: *kr* niceai hitvallás

niĉ/o=1. ép fülke, falmélyedés; **2. gazd** piaci rés, piaci űr *szin* merkata ~o: piaci rés; **3. ōko** organizmus által elfoglalt hely v. játszott szerep ∪ fenestroniĉo, ĥorniĉo

Niĉe/o=fil (Friedrich Wilhelm) Nietzsche; ~ismo: *fil* nietzscheizmus, nietzschei erkölcsfilozófia

Niĉiren/o=bud Nicsiren; ~ismo: *bud* nicsirenizmus

niel/o=műv nielló (díszítési technika); ~i: *tr* műv niellóval díszít; ~isto: *műv* niellódtvös, niellista; ~ajo: *műv* nielló műtárgy

nif/o=ufo vő. neidentigebla fluganta objekto; ~ologo: ufológus, ufókutató; ~ologio: ufológia, ufókutató

nigel/o=növ katicavirág, kandilla (Nigella)

nigr/a=1. fekete *fulge ~a: koromfekete *karbe ~a: szénfekete *~a bovino: fekete tehén *~a korpo: *fiz* fekete test *~an kornikon sapo ne blankigas *Z: közm* hiába fürdik a csóka, nem lesz fehér galamboska; **2. átv** fekete, sötét *aĉeti en la ~a merkato: a feketepiacon vásárol *en la mezepoko oni praktikis la ~an arton: a középkorban gyakorolták a fekete mágia *li troviĝas en la ~a listo: rajta van a feketelistán *mi ŝatas la ~an humuron: szeretem az akasztófahumort *mi ŝatas la ~an panon: szeretem a fekete kenyeret *~a Arbaro: *geo* Fekete-erdő *~a Maro: *geo* Fekete-tenger *~a ŝafo: *átv* fekete bárány *~aj ungoj: fekete körömök *oftas ĉe ni la ~a laboro: gyakori nálunk a feketemunka *oni trovis la ~an skatolon de la aviadilo: megtalálták a repülőgép feketedobozát; ~o: **1. fekete szín**; **2. fekete festék**; **3. fn** *jtek* a sötét, a sötétel játszó; ~e: feketén *~e sur blanko: *átv* feketén-fehéren, kerek perec *~e vestita: feketébe öltözött *~e-blanka: fekete-fehér; ~i: *ntr* feketélik; ~ajo: vmi fekete, vminek a fekete része *mi vidas ian ~ajon en la nebulo: valami feketeséget látok a ködben; ~eca: feketés, feketeszerű; ~eta: feketés; ~igi: **1. tr** feketére fest; **2. tr** *átv* befeketít *kalumnioj ~igas: a rágalmak befeketitenek; ~iĝi: *ntr* feketedik, elfeketül; ~ulo: *fn* fekete, néger *szin* negro; ~umi: *tr* elsötétít (pl. bombázáskor); ~agorĝulo: ∪afrika saksikolo; ~umado: elsötétítés; ~aokula: fekete szemű; ~evidulo: *fn* borúlátó, pesszimista

∪eburnigro, fulgonigro, fumnigro, karbonigra

Niĝamen/o=geo N'Djamena *~o estas la ĉefurbo de Ĉado: N'Djamena Csád fővárosa

Niĝer/o=1. geo Niger (folyó); **2. geo pol** Niger (ország) (NE); ~ano: *fn* nigeri

Niĝeri/o=geo pol Nigéria (NG); ~ano: *fn* nigériai

nihilism/o=nihilizmus

nihilist/o=nihilista

Nijnij-Novgorod/o=geo Nyizsnij-Novgorod

Nikaragv/o=1. geo Nicaragua (tó); **2. geo pol** Nicaragua (NI); ~ano: *fn* nicarauai

nikel/o=kém nikkel (Ni); ~i: *tr* kém nikkelez

nikelin/o=ásv nikkelin

Nikodem/o=Nikodémusz (utónév)

Nikol/o=fiz (William) Nicol *~a prismo: Nicol-prizma, nikol *szin* nikolo; ~o: *fiz* Nicol-prizma, nikol *szin* nikola prismo

Nikola/o=Miklós *Sankta ~o: **1. kr** Szent Miklós; **2. átv** Mikulás; **Niĉjo, Nikoĉjo, Nikolĉjo:** Miki, Mikike, Miklóska; ~ino: Nikola (utónév)

nikolait/o=bibl kr nikolaita (ókeresztény szekta tagja)

nikotian/o=növ dohány (Nicotiana)

nikotin/o=kém nikotin; ~a acido, ~ata acido: *kém* nikotinsav, niacin; ~a amido, ~ata amido: *kém* nikotin-amid, niacin-amid; ~ismo: *orv* nikotinmérgezés

Nikozi/o=geo Nicosia *~o estas la ĉefurbo de Kipro: Nicosia Ciprus fővárosa

nikrom/o=kém króm-nikkel ötvözet

niks/o=mit vízi szellem; ~ino: *mit* vízi tündér, habléány, sellő

niktag/o=növ csodatölcsér (Nyctago) *szin* mirabilo

niktalopec/o=∞ noktovideo

nikte/o=∞ neĝostrigo

niktereŭt/o=áll nyestkutya (Nyctereutes procyonoides)

niktit/o=áll pislogóhártya, harmadik szemhéj

Nil/o=geo Nilus *Blanka ~o: Fehér-Nilus *Blua ~o: Kék-Nilus

nilon/o=kém nejlon, nájlón, nylon *iam furore modis ~aj ŝtrumpoj: valamikor nagy divat volt a nejlonharisnya; ~folio: nejlonfólia;

~saketo: nejlonzacskó

nilpotent/a=∞ nulpotencia

Nim/o=geo Nimes

nimb/o=1. met korona; **2. műv** nimbusz, dicsfény, glória *szin* aŭreolo, gloriolumo, lumkrono

nimbostratus/o=met esőrétegfelhő, réteges esőfelhő, nimbostratus (Ns)

nimbus/o=∞ nimbostratuso

Nimeg/o=geo Nijmegen

nimf/o=1. mit nimfa; **2. átv** nimfa, tündéri nő; **3. áll** nimfa; **4. anat** kisajak, nympa; ~ejo: *vall* nimfászentély, nimfaion; ~omanio: *pszi* nimfománia, nymphomania; ~omaniulino: *fn* *pszi* nimfomániás

nimfe/o=növ tündérrózsa, tavirózsa, vízirózsa (Nymphaea) *szin* akvillilio

Nimrod/o=bibl Nimród

Ninev/e=∞ Ninevo

Ninev/o=bibl geo Ninive

Ningŝja/o=geo pol Ninghszia, Ningxia (CN)

niob/o=kém nióbium (Nb) *~a klorido: nióbiumklorid; ~ato: *kém* niobát

Niob/o=mit Niobé

nipa/o=növ mangrovepálma, nipapálma (Nypa fruticans)

nipl/o=1. tech karmantyú; **2. tech** küllőanya

Nipon/o=ritk Nippon; ~ano: *fn* *ritk* nipponi, japán

nirvan/o=bud nirvána

Nis/o=geo Neisse (folyó)

nistagn/o=orv szemtekergetés, nystagmus

nit/o=tech szegecs *kava ~o: borszegecs *szin* ledonito; ~i: *tr* *tech* szegeccsel, összeszegeccsel; ~maŝino: *tech* szegeccselőgép ∪ledonito

nitel/o=növ csillárka (Nitella)

nitiduled/oj=áll fénybogarak (Nitidulidae)

niton/o=kém ex niton ∪radono

nitro=előképző; nitro~: *kém* nitr~, nitro~ (>nitrocsopot) ∪nitrobenzeno, nitroglicerolo

nitr/o=kém nitrogén (összetételekben) *szin* nitrogeno; ~a grupo: *kém* nitrocsopot; ~i: *tr* *kém* nitrát; ~ato: *kém* nitrát *argenta ~ato: ezüst-nitrát *kalia ~ato: kálium-nitrát, salétrom *szin* salpetro *~ata acido: salétromsav; ~atiĝo: *ōko* nitrátosodás *~atiĝo de grundakvo: talajvíz nitrátosodása; ~eno: *kém* nitrén; ~ido: *kém* nitrid *bora ~ido: bór-nitrid *litia ~ido: lítium-nitrid; ~ilo: *kém* nitril *benzo~ilo: benzonitril *aceto~olo: acetonitril; ~ito: *kém* nitrit; ~oza acido: *kém* nitróz, nitrózsav; ~umo: *ōko* nitrogénforma; ~oglicerino: *kém* nitroglicerín, glicerín-trinitrát; ~ooksido: *kém* nitrogénoxid; ~oksidado: *ōko* nitrifikálás; ~hipo~ito: *kém* hiponitrit; ~sen~atiĝo: *ōko* denitrifikálás, denitrifikáció

nitrobakteri/o=bakt nitrátképző baktérium (Nitrobacter)

nitrogen/o=kém nitrogén (N) *szin* azoto *~a triklorido: nitrogén(III)-klorid; ~fiksado: *ōko* nitrogén megkötése; ~oksidó: *kém* nitrogénoxid

nitrozo=előképző; nitrozo~: nitrozo~ (-NO) *nitrozo-benzeno: nitrozo-benzol; nitrozilo: *kém* nitrozil

nitrozomonad/o=bakt Nitrosomas (ammóniabontó baktérium)

Niu/o=geo pol Niue (NZ)

nival/o=áll közönséges menyét (Mustela nivalis)

nível/o=1. szint *du~a konstruaĵo: kétszintes épület *~o de inundo: víz árhelyszint *~o super la oceano: tenger feletti szint; **2. átv** nívó, szint, színvonal, fok *intelektala ~o: intellektuális színvonal *la ~o de la ekzameno: a vizsga színvonala v. szintje *~o de kolesterolo: *orv* koleszterinszint *~o de prezoj: árszínvonal *~o de salajroj: bérszínvonal *postulata ~o: követelményszint *ŝia edzo ne estis sur la sama socia ~o: a férje nem állt ugyanazon a társadalmi szinten; ~i: *tr* *tech* szintez, szintet mér (vízszintes helyzetet ellenőriz); ~ado: *tech* szintezés, szintmérés; ~igi: **1. tr** szintbe hoz, nivellál *~igi la grundon: a talajt egyenesbe hozza; **2. tr** *átv* egy szintre hoz, nivellál *~igi la sociajn klasojn: egy szintre hozza a társadalmi osztályokat; ~ilo: *tech* szintezőműszer, libella *bobela ~ilo: vízmérce *transversa ~ilo: *ép* keresztlibella *triangula ~ilo: *fn* *geo* háromszögölő műszer; **al~igi, sam~igi:** *tr* egy szintbe hoz, szintbe állít *al~igi ĝin al la tero: földdel teszi egyenlővé; **plur~a:** többszintű; **sam~a:** **1.** egy szinten lévő, azonos szintű *sam~e kun la montosupro: a hegycsúccsal egy szinten v. azonos magasságban; **2. átv** azonos nívójú, azonos színvonalú *sam~e kun la grandaj prezentistoj: a nagy előadóművészekkel egy színvonalon; **sub~a:** színvonalaltalan, színvonal alatti; **super~a:** átlagos színvonal feletti; ~diagramo: *tech* szintdiagram; ~indikilo: *tech* szintjelző; ~kurbo: *geo* magassági szintvonal, magassági görbe; ~linio: *geo* *fiz* szintvonal; ~tubo: *tech* szintjelző cső

Űbrunivelo, akvonivelo, altnivela, bobelnivelilo, energinivelo, loknivelo, malaltnivela, marnivelo, mondnivela, oceannivelo, profesinivela, relnivela, traknivela, vivnivelo
nivh/a=*nyt* nyvh, gilják (niv) *szin* giljaka
nivoz/o=*tört* nivõse, hó hava (dec. 21–jan. 19)
niz/o=*áll* karvaly (Accipiter nisus)
nj=utóképző; **njo**=női becézőképző **☞**Elinjo, Helenjo, onjo, panjo; njo-knabo: *pej* örömfű
njamvez/o=*fn* nyamvezi; **~a**: *mn nyt* nyamvezi (nym)
njang=*fn* nyandza; **~a**: *mn nyt* nyandza, cseva (nya)
njankor/o=*fn* nyankore, banyankole; **~a**: *mn nyt* runyankore, nyankore, nkore (nyn)
Njemen/o=☞Nemano
no/o=nó (japán színjátékforma)
Noa=☞Noa/o
Noa/o=*bibl* Noé *szin* Noaño *la arkeo de ~o: Noé bárkája
Noah/o=*bibl* Noé *szin* Noao
nobel/o=*fn* tört nemes, nemesember; **~a**: *mn tört* nemes, nemesi *~a fraülino: nemes kisasszony *~a sango fluas en liaj vejnoj: nemesi vér csörgedezik az ereiben *~a titolo: nemesi cím; **~aro**: *tört* nemesség, nemesi osztály; **~eco**: *tört* nemesség (állapot, cím) *lia ~eco estas de malnova dato: nemessége régi keletű *~eco devontigas: a nemesség kötelez, noblesse oblige; **~igi**: *tr tört* megnevesít, nemessé tesz *la reĝo ~igis iun lian praulon: a király nemessé tette valamelyik felmenőjét; **~ino**: *tört* nemesasszony; **et-o**: *tört* kisnemes, köznemes; **ne-o**: *fn tört* nem nemes; **~atesto**: *tört* nemesi oklevél *szin* nobeliga diploma, nobela breveto; **~domo**: *ép* nemesi kúria; **~jugisto**: *tört jog* szolgabíró (nemesek bírója) vö. distriktestro; **~knabo**: *tört* apród *szin* paĝio
 ☞kampnobelo
Nobel/o²=(Alfred) Nobel; **~premio**: Nobel-díj *~premio pri fiziko: fizikai Nobel-díj *~premio pri kemio: kémiai Nobel-díj *~premio pri literaturo: irodalmi Nobel-díj *~premio pri medicino: orvosi Nobel-díj *~premio pri paco: Nobel-békedíj; **~premiito**: Nobel-díjas
nobeli/o=*kém* nobélium (No)
nobl/a=1. (lélekben) nemes, nemes lelkű *homo de ~a koro: nemes szívű ember *li estas ~a karaktero: (ő) nemes jellem *min gvidas ~aj intencoj: nemes szándékok vezérelnek; 2. *kém* nemes-, semleges *~a gaso: nemesgáz *~a metalo: nemes fém; **~eco**: (lelki) nemesség, nemeslelkűség; **~igi**: *tr* (lelkileg) megnevesít, nemessé tesz *la amo ~igis lin: a szerelem nemes lelkűvé tette; **mal-a**: nemtelen, gyalázatos, hitvány *tio estas mal-a mensogo: ez hitvány hazugság; **mal-ulo**: hitvány ember; **mal-igi**: *tr* lealacsonyít, hitványvá tesz, gyalázatba süllyeszt; **~akora**: nemes szívű
noc/i=*tr* ritk árt vminek (n) *szin* malutili *alkoholo ~as la sanon: az alkohol árt az egészségnek; **~a**: *ritk* ártalmas *szin* malutila *~aj substancoj: ártalmas anyagok; novico: *ritk* ártalmasság; **ne-ismo**: *ritk* bud ahinszá, nemártás (erőszakmentesség) *szin* ahismo; **ne-ivo**: *ritk* ártalmatlanság
 ☞medinocajo
noci/o=1. *fil* fogalom *empíriaj ~oj: empirikus fogalmak *subordigita ~o: ☞subnocio *superordigita ~o: ☞supernocio; 2. *ált nyt* fogalom *amplekso de ~o: fogalom terjedelme *li havas nenian ~on pri fiziko: fogalmas sincs a fizikáról; **~aro**: fogalomrendszer; **krom-o**: *nyt ir* jelentésárnyalat, mellékjelentés, konnotáció *szin* konotacio vö. denotacio
subnoci/o=*fil* *nyt* alárendelt fogalom, hiponima *szin* hiponimo vö. supernocio, hiperonimo; *supernocio*: *nyt* fölérendelt fogalom, hiperonima *szin* hiperonimo vö. subnocio, hiponimo; nociokampo: *nyt* fogalommező; nocioskribo: *knyv* fogalomírás
noĉ/o=*tech* rovás, rovátka, (V alakú) horony *~o de sago: nyíl hornyá; **~i**: *tr* rovátkol, hornyol; **~bastono**: rovásfá, rovásbot; **~oskribo**: *knyv* rovásírás; **~ostango**: edényakasztó (rúd)
nod/o=1. csomó (>kötés) *fari ~on sur sia naztuko: csomót köt a zsebkendőjére *malligi ~on: csomót kibogoz; 2. *közl* csomópont *fervoja ~o: *vsút* vasúti csomópont *~o de landvojoj: országutak csomópontja; 3. *átv* bökkenő, nehézség, baj *jen la ~o de la afero: itt van a dolog bökkenője *por ĉiu ~o ekzistas kodo: *közm* minden bajra van orvosság; 4. *átv ir* bonyodalom; 5. *vill* csomópont *kurenta ~o: áramcsomópont; 6. *anat* csomó, bog, göb, nodus *atrioventrikla ~o: atrioventrikuláris csomó, nodus atrioventricularis *limfa ~o: nyirokcsomó, nodus lymphaticus; 7. *csill* csomó *ascenda ~o: felszálló csomó *descenda ~o: lezálló csomó; 8. *növ* büttyök, csomó, göcs; 9. *mat fiz* csomópont; 10. *hajó* csomó (>sebesség) *la ŝipo kuras je ok ~oj: a hajó nyolc csomóval fut *szin* knoto; **~i**: *tr* megcsomóz, csomóra köt *~u la ŝulaĉojn: kösd meg a cipőfűzőt; **~ado**: 1. csomózás; 2. *tex* kötés

*satena ~ado: atlaszkötés, szaténkötés; **~aĵo**: 1. *orv* (patológiás) csomó *reumatisma ~aĵo: reumás csomó; 2. *ásv* gumó *manganorica ~aĵo: mangángumó; **~eto**: 1. *orv* csomócska, nodulus; 2. *növ* gyökérdaganat; **~oza**: csomós, csomóval teli *szin* nodohava, nodoplena; **el-ig**: *ir* kifejlet, végkifejlet (pl. drámáé); **en-ig**: *ir* bonyodalom (>dráma) *szin* intrigo; **inter~aĵo**: *növ* szártag, szárköz, büttyökköz, csomóköz, internodium; **mal~i**: *tr* kibogoz, (csomót) megold, kicsomóz; **~ohava**, **~oplena**: csomós, csomóval teli *szin* nodoza; **re~i**: *tr* újracsomóz
 ☞folinodo, harnodo, kravatnodo, limfonodo, trafiknodo, vojnodo
noetik/o=*fil* ismeretelmélet, noétika
noĥ/o=☞ĉeĉeno
nok/oj=*gaszt* galuska
 ☞grionokoj
nokaŭt/i=☞knokaŭti
nokt/o=1. éjszaka, éj *bonan ~on!: jó éjszakát!, jó éjt! *silvestra ~o: szilveszter *somermeza ~o: Szent Iván-éj *stelplena ~o: csillagos éjszaka; 2. *átv* éj, sötétség *la ~o de la tombo: a sír sötétje *~o vualis liajn okulojn: az éj sötétje szállt le a szemére; **~a**: éji, éjszakai *~a mallumo: éjszakai sötétség *~a ripozo: éjszakai pihenés; **~e**: éjjel, éjszaka *~e eĉ monstro estas belulo Z: *közm* sötétben minden téhen feketé; **~i**: ☞tranokti; **~as**: *ntr* éjjel van, éjszaka van; **~iĝas**: *ntr* leszáll az éj, éjjeledik; **~ulo**: 1. *átv* éjjeli bagoly, éjszaka mulató ember; 2. *áll* éjszaka vadászó állat; **~umi**: *ntr* (rendszeresen) éjszakázik; **~omezo**: éjjél, az éj közepe; **ĉiu~a**: éjszakánkénti *ĉiu~a filmprezentado: rendes éjszakai filmvetítés; **mez-o**: *ex* ☞noktomezo; **tra~i**: *ntr* megszáll éjszakára, éjszakázik, meghál (éjszakára) *ni tra~u en ĉi tiu gastejo: szálljunk meg éjszakára ebben a vendéglőben *tra~u hodiaŭ ĉe ni: aludj ma nálunk; **tra~ebleco**: (éjszakai) szálláslehetőség; **tra~ejo**: éjszakai szállás; **~azilo**: éjjeli menedékhely; **~oblindeco**: *orv* farkasvakság, szürkületi vakság, hemeralopia; **~oĉapo**: *tex* hálósipka; **~oĉemizeto**: *tex* baby doll; **~oĉemizo**, **~orobo**: *tex* hálóing, hálóruga; **~ogardisto**: éjjeliőr; **~haltejo**: éjszakai szállás; **~oklubo**: night-club, éjszakai lokál, éjszakai mulató; **~okufo**: *tex* hálófölkötő; **~oresti**: *ntr* megszáll éjszakára, éjszakára ott marad; **~oskipo**: *ip* éjszakai műszak; **~oskipano**: *fn ip* éjszakás, éjszakai műszakos; **~osurtuto**: *tex* háziköntös, hálókabát; **~oŝranketo**, **~otableto**: éjjeliszekevény; **~ourbo**: alvóváros; **~ovazo**: éjjeliedény, bili; **~ovideco**: *orv* nappali vakság, nyctalopia; **~papilio**: *áll* éjjeli lepke, éjjeli pille *szin* faleno; **~ovida**: *biol tech* éjjellátó *~ovida aparato: éjjellátó készülék *strigoj estas ~ovidaj: a baglyok éjjellátók; **~ovideco**: *biol* éjjellátás, éjjellátó képesség
 ☞meznokto, nuptonokto tagnokto
noktu/o=1. *áll* kukk, halálmadar, halálbagoly, csuvik (Athene noctua); 2. *áll* bagolylepke, bagolypille (Noctua) *szin* noktupapilio; **~papilio**: *áll* bagolylepke, bagolylille (Noctua) *szin* noktuo 2
nocturn/o=*zene* éji zene, noktürn
nom/o=1. név, személynév *ĉe la baptu li ricevis la ~on Johano: a keresztségben a János nevet kapta *diru vian ~on: mond meg a nevedet *familia ~o: családnév, vezetéknév *szin* familinomo *la patrino donis al li la ~on Karolo: az anyja a Károly nevet adta neki *mia ~o estas Jozefo: a nevem József *persona ~o: személynév, utónév *prezenti sin sub falsa ~o: hamis néven mutatkozik be *propra ~o: *nyt* tulajdonnév; 2. név, elnevezés, megnevezés *en la ~o de nia societo: társaságunk nevében *geografia ~o: földrajzi név *kolektiva ~o: *nyt* gyűjtőnév *komuna ~o: *nyt* köznév *la ~oj de la literoj: a betűk nevei *malforto, via ~ estas ~ virino!: gyarlóság – asszony a neved! *~o estas omeno: nomen est omen *retregiona ~o: *inf* doménnév *szin* domajna nomo, retnomo *saluti lin en mia ~o: üdvözzöl a nevemben; 3. *átv* név, jó hírnév *li malhonoris la ~on de sia patro: meggyalázta apja nevét *akiri ~on: nevet szerez *li faris al si gloran ~on: dicső nevet szerzett magának; **~e**: 1. névről, névleg *~e mi konas lin: névről ismerem; 2. nevezetesen, ugyanis *ni ne revidos ni, ~e mi devas forveturi: nem látjuk viszont egymást, ugyanis el kell utaznom *mi venis al alia konkludo, ~e: más következtetésre jutottam, nevezetesen; **~e de**: nevében *~e de nia klubo: klubunk nevében; **~i**: 1. *tr* nevez, hív vkinek v. vminek *tiun ilon ni ~as ŝpinilo: ezt az eszközt guzsálynak hívjuk *kiel oni ~as vin?: hogy hívnak? *ne ~u min via amiko: ne nevezd barátodnak *tiel ~ata: úgynevezett; 2. *tr* elnevez *la patrino ~is lin Antono: az anyja Antalnak nevezte el *la unuan artefaritan sateliton oni ~is sputniko: az első mesterséges holdat szputnyiknak nevezték el; 3. *tr* megnevez, megemlít *en la ~ita artikolo: a nevezett cikkben *krom la ~itaj personoj: az említett személyeken kívül; **~aĉi**: *tr* csúfnévvél illet *ne ~aĉu min nano: ne nevezd törpének; **~ado**: megnevezés, elnevezés; **~anto**: *mat* nevező *szin* denominatore; **~aro**: névjegyzék, lista; **~ig**: *ntr* hívják, nevezik *kiel ~iĝas tiu aĵo?: hogy hívják ezt az izét? *mi ~iĝas Ladislao: Lászlónak hívnak; **~umi**: *tr* kinevez *~umi ministro:

miniszternek nevezi ki; ~**umo**: kinevezés; **al-o**, **krom-o**: *nyt* ragadványnév, toldaléknév, melléknév *Ludoviko la ricevis la al-on Granda: I. Lajos a Nagy melléknévet kapta; **al-i**, **krom-i**: *tr nyt* ragadványnévvel illet, melléknévvel illet, (vmilyen névvel) becéz *Rikardo al-ata Leonkora: az Oroszlánszívűnek nevezett Richárd *Scipion oni krom-is Afrikano: Scipiót Africanusnak nevezték el; **ali-a**: más névű; **ali-e**: más néven, alias *Wacha Balázs, ali-e Blazio Vaha: Wacha Balázs, alias Blazio Vaha; **ali-i**: *tr* átnevez, más nevet ad vminek (n) *ali-i straton: utcát átnevez; **antaŭ-o**: utónév; **du-a**: két névből álló; **for-i**: *tr* nem nevez vkit vminek *se vi tiel agos, mi for-os vin mia amiko: ha így cselekszel, nem nevezlek többé barátomnak; **hidro-o**: *nyt víz* víznév *szin* akvonomo; **laŭ-a**: név szerinti *laŭ-a voĉdonado: név szerinti szavazás; **laŭ-e**: 1. névén (nevez) *li vokis lin laŭ-e: névén hívta; 2. névről, név szerint, név alapján *identigi laŭ-e: név alapján azonosít *iu konato, laŭ-e Szabó: egy ismerős, név szerint Szabó *koni laŭ-e: névről ismer; **ne-ebila**: megnevezhetetlen *objekto de mi ne-ebila: általam megnevezhetetlen tárgy; **kvazaŭ-o**: *nyt* általános névmás *szin* senpersona pronomo; **pseŭdo-o**: álnév, fedőnév *szin* kaŝnomo, kriptonimo, pseŭdonimo; **sam-a**: azonos nevű; **sen-a**: névtelen, anonim, anonym *sen-a letero: névtelen levél; **sen-eco**: névtelenség, ismeretlenség, anonimitás; **~dona**: *mn* névadó *~dona festo: névadó ünnepség; **~doninto**: *fn* névadó; **~epiteto**: *nyt* tulajdonnévi jelző; **~esprimo**: *nyt* névjelző; **~festo**: névünnepe, névnap ünnep; **~frato**: drusza; **~indiko**: megnevezés; **~karteto**: névjegykártya; **~parencio**: névrokon; **~ŝanĝo**: névváltoztatás; **~servilo**: *inf* névkiszolgáló, DNS-server, doménnévszervert, tartománynév-server, DNS-server; **~ŝildo**: névtábla, kitűző (a résztvevő nevével); **~uskla**: *knyv* nagy kezdőbetűs; **~vorto**: *nyt* névszó

Ŭkvonomo, baptonomo, datumomo, dosiernomo, familinomo, firmonomo, gentonomo, kaŝnomo, karesnomo, landnomo, loknomo, moknomo, naskiĝnomo, nombronomo, patronomo, retnomo, ritmonomo, salutnomo, urbonomo, uzantonomo, vojnomo, voknomo

nomad/o=*tört* nomád; ~i: *ntr tört* nomadizál, nomád életet él; **~ejo**: *tört* (nomád) szállásterület; **~ismo**: *tört* nomád életmód *paŝta ~ismo: legeltető nomád életmód; **mal-igi**: *ntr* felhagy a nomád életmóddal; **duon-o**, **semi-o**: félnomád

nomark/o=*tört* nomarkos; **~io**: *tört* nomosz (közigazgatási egység)

nombr/o=1. *mat* szám *para ~o: páros szám *reela ~o: valós szám *transfinia ~o: végtelen szám, transzfinit szám *varipunkta ~o: lebegőpontos szám *algebra ~o: relatív szám, előjeles szám, algebrai szám *ducifera ~o: kétjegyű szám *fikspunkta ~o: fixpontos szám *imaginara ~o: képzetes szám, imaginárius szám *nefinia ~o: végtelen szám *malpara ~o, nepara ~o: páratlan szám *natura ~o: természetes szám *glikoma ~o: lebegőpontos szám; 2. szám, mennyiség *~o de la personaro: létszám *ronda ~o: kerek szám *totala ~o: teljes létszám *en granda ~o: sokan, nagy számban *~o de Mach: *fiz* Mach-szám (M) *kvantuma ~o: *fiz* kvantumszám *~o de Reynolds: *kém* Reynolds-szám *granda ~o da demandoj: nagy számú kérdés; 3. *nyt* szám *estas unu ~o kaj multe ~o: van egyes szám és többes szám; **~oj**: *bibl* Számok könyve (Szám), Mózes negyedik könyve (4Móz); ~a: szám~, számbeli *~a plimulto: számbeli többség; ~i: 1. *tr* megszámlál ~u la ŝafojn: számlold meg a juhokat; 2. *tr* átv számlál (vmennyi mennyiséggel bír) *nia klubo ~as dudek personojn: klubunk húsz főt számlál *la libro ~as 500 paĝojn: a könyvnek 500 lapja van; 3. *tr* *tech* számlál, mér (mennyiséget) *aparato ~as la paŝojn: készülék számlolja a lépéseket *~u ĝis dek kaj malfermu la okulojn: készsülj el tízig, és nyisd ki a szemed; **~ado**: 1. számlálás, megszámlálás; 2. számlálási mód *la ~ado per fingroj diferencas ĉe aliaj popoloj: az ujjal való számlálás különbözik más népeknél; **~ebila**: 1. megszámlálható; 2. *mat* diszkrét; **~ilo**: *tech* mérőóra, számláló, számlálókészülék *~ilo de Geiger-Müller: *fiz* Geiger-Müller-számláló *scintila ~ilo: *geo* szcintillációs számláló, szcintillációs detektor; **~ono**: *mat* törtszám *szin* frakcio; **el-i**: *tr* megszámlál, összeszámlál *el-i la popolon: megszámlálja a népet; **du-o**: *nyt* kettős szám, duális *szin* dualo; **grand-a**: nagyszámú *szin* multnombra 1; **grand-e**: sokan, nagy számban *gastoj grand-e alvenis: vendégek nagy számban érkeztek; **mez-o**: *mat* átlag, középérték *szin* averaĝo, mezumo, mezvaloro *aritmetika mez-o: számtani közép *szin* aritmetika mezumo, averaĝo, aritmo *geometria mez-o: mértani közép *harmona mez-o: harmonikus közép *pesita mez-o: súlyozott átlag; **mez-a**: átlagos (számú), közepes (számú); **mez-e**: *hsz* átlag, átlagosan *szin* averaĝo, mezume; **malpli-o**: 1. kisebb szám, számbeli kisebbség; 2. *sp* emberhátrány; **multe-o**: *nyt* többes szám, pluralis *szin* pluralo; **mult-a**: 1. nagy számú, népes *szin* grandnombra; 2. *nyt* többes számú *szin* plurala; **ne-ebila**: megszámlálhatatlan; **plen-a**: teljes számú, komplett; **pli-o**: 1. nagyobb szám, számbeli fölény; 2. *sp* emberelőny; **pli-a**: számosabb, nagyobb számú; **pli-igi**: *ntr* sokasodik; **plur-o**: *nyt*

többes szám, pluralis *szin* multenombro, pluralo; **plur-a**: 1. számos; 2. *nyt* többes számú; **sen-a**: számtalan; **super-a**: (lét)számon felüli *oni maldungis du super-ajn laboristojn: elbocsátottak két létszámon felüli munkást; **unu-o**: *nyt* egyes szám, singularis *szin* singularo; **unu-a**: *nyt* egyes számú *szin* singulara; **~adrimaĵo**: *jék* kiszámolódsi, kiszámolóds vers; **~egala**: egyenlő számú; **~omistiko**: számmisztika; **~onomo**, **~ovorto**: *nyt* számnév *szin* numeralo 1 *vicorda ~ovorto: sorszámnév; **~oprezento**: számbábrázolás; **~osistemo**: *mat* számrendszer *dekuma ~osistemo: tízes számrendszer, decimális számrendszer *pozicia ~osistemo: helyi értékes számrendszer; **~oteorio**: *mat* számelmélet Ŭacidnombro, akcentonombro, atomnombro, dimensinombro, eldonnombro, fadenombro, gasnombro, hazardnombro, indicnombro, instrukcinombro, kontrolnombro, kvantumnombro, loknombro, masnombro, masnombro, mezurnombro, naskonombro, oktannombro, ondonombro, paŝnombro, popolnombro, voĉnombro, volvonombro

nomenklatur/o=*tud* nomenklatura, névmutató, névrendszer; **~iko**: *tud* nevezéktan

nomes/o=*Ŭ*nomarkio

nomial=utóképző; **~nomiala**: *mat* ~nomiális; dunomiala: *mat* binomiális, kéttagú *dunomiala koeficiento: binomiális együttható; plurnomialo: *mat* többtagú kifejezés, polinom

nominaci/o=*nyt* megnevezés vö. apozíció *en „monato majo” ’majo’ estas la ~o de la vorto ’monato’: a „monato majo”-ban a ’majo’ a ’monato’ szó megnevezése

nominal/a=1. *jog* névleges, nem valódi *~a direktanto: névleges irányító *~a posedanto: névleges tulajdonos; 2. nominális, név~, nominál~ *~a salajro: nominálbér *~a valoro: névérték, névleges érték, nominális érték; **~ismo**: *fil* nominalizmus; **~isto**: *fil* nominalista

nominativ/o=*nyt* alanyeset, nominativus; **~igi**: *tr* *nyt* alanyesetbe tesz

non=előképző; non~: *kém* non(a)~ (kilenc szent tartalmazó lánc); nonano: *kém* nonán; noneno: *kém* nonén; nonilo: *kém* nonilcsoport

non/o=*kr* nona (előírt papi zsoltosma); **~oj**: *tört* nonae (idus előtti 9. nap)

nona=előképző; nona~: *kém* nona~ (kilenc) *Ŭ*nonadekano, nonapeptido

noni/o=*növ* ciromlevelű buzérszeder (termés); **~ujo**: *növ* citromlevelű buzérszeder (Morinda citrifolia)

noosfer/o=*öko* nooszféra (ember által megváltoztatott bioszféra)

nopal/o=*növ* medvetalpaktusz (Opuntia) *szin* opuntio

nor=előképző; nor~: *kém* nor~ (-CH₂ csoporttal kevesebb) *Ŭ*non-adrenalino, nor-epinefrino

Norbert/o=Norbert (utónév)

nord/o=1. *geo* észak, északi rész *la ~o de Hungario: Magyarország északi része *veli al ~o: északnak vitorlázik *vojaĝi en la alta ~o: a messzi északon utazik; 2. *fiz* észak (>mágnes); **~a**: 1. *geo* északi *~a Kabo: Északi-fok *~a lando: északi ország *~a lumo: északi fény *~a Maro: Északi-tenger; 2. *ált* északról érkező, északra néző *~aj fenestroj: északra néző ablakok *~a vento: északi szél; **~e**: északon *Slovakio situas ~e de Hungario: Szlovákia Magyarországtól északra terül el *veturi ~en: északra utazik; **~ano**: *fn* északi (ember); **~isto**: *fn* pol északi (>amerikai polgárháború); **~io**: *geo* Észak (észak-európai államok); **~eosto**: *geo* északkelet (NE) *szin* nord-oriento; **~eosta**: *geo* északkeleti (NE) *szin* nord-orienta; **~lumo**: *met* északi-sarki fény, aurora borealis *szin* aŭroro 3; Nord-Marianoj: *geo* pol Északi-Mariana-szigetek (MP); **~okcidento**: *geo* északnyugat *szin* nord-uesto; **~okcidenta**: *geo* északnyugati *szin* nord-uesto *~Okcidentaj Teritorioj: *geo* pol Északnyugati Területek (CA); **~oriento**: *geo* északkelet *szin* nord-eosto; **~orienta**: *geo* északkeleti *szin* nord-eosta; **~teritorio**: *geo* pol Északi Terület (AU); **~uesto**: *geo* északnyugat (NU) *szin* nord-okcidento; **~uesta**: *geo* északnyugati (NU) *szin* nord-okcidenta; **pra-ia**: *mn* *nyt* őgermán *szin* norena

noren/a=*nyt* őgermán *~a literaturo: őgermán irodalom

Norfolkinsul/o=*geo* pol Norfolk-sziget (AU)

nori/o=*víz* *tech* vízemelő kerék, nória *szin* trogrado

nori/o=*növ* nori (Porphyra tenera) (>ehető vörösalga)

norit/o=*vall* norito (szent szavak és imádságok a sintoizmusban)

norit/o=*ásv* norit

norm/o=1. *tech* szabvány, norma *konforma al la ~oj: szabványnak megfelelő *~oj pri produktsekureco: termékbiztonsági normák *observi la ~ojn ĉe la produktado: betartja a szabványokat a gyártásnál; 2. *jog* előírás, norma *internacijuraj ~oj: nemzetközi jogi normák *juraj ~oj: jogi normák, jogi előírások *laŭ la kriminaljuraj ~oj: a büntetőjogi előírások szerint; 3. *ált* szabály, norma, előírás *sekvi la sociajn ~ojn: követi a társadalmi normákat; 4. *mat* norma; **~a**: 1. norma~, szabvány~, normával v. szabvánnyal kapcsolatos *~aj difinoj:

szabványmeghatározások *~aj preskriboj: szabványelőírások; **2.** norma szerinti, szabványos, standard *szin* laŭnorma *~a mezurilo: szabványos mérőeszköz *~a versio: *inf* standard verzió *~aj dimensioj: szabványméreteket; ~i: *tr mat* normál *~ita spaco: normált tér *szin* normhava spaco; ~aro: *tech jog* szabványrendszer, előírások; ~iga: *tech* szabványosító, egységesítő *Internacia ~iga Organizo: Nemzetközi Szabványügyi Szervezet *~igaj klopodoj: szabványosító törekvések; ~igi: **1.** *tr tech* szabványosít, szabványossá tesz, normalizál *necesas ~igi ankaŭ ĉi-fake: ezen a szakterületen is szabványosításra van szükség *~igi la dimensiojn de ŝraŭboj: szabványosítja a csavarméreteket *~igita lingvo: *nyt* normalizált nyelv, szabályozott nyelv; **2.** *tr tech* szabvánnyá tesz, szabvánnyá emel *la procedo estis poste ~igita: az eljárást később szabvánnyá emelték; ~igo, ~igado: *tech* szabványosítás; ~umi: ☞ununormigi; ~umita: ☞ununorma; **duon-o**: *mat* félnorma; **laŭ-a**: *tr tech* szabványos, szabványnak megfelelő, normatív; **laŭ-igi**: *tr tech* hitelesít *laŭ-igi mezurilon: mérőeszközt hitelesít; **ne-a**: *tech* nem szabványos, normától eltérő, nem norma szerinti; **sam-igi**: *tr tech* (szabvány alapján) egységesít *sam-igi la uzatajn boltojn: egységesíti a felhasznált csavarkötéseket; **sub-a**: *tech* norma alatti, szabványméret alatti; **super-a**: *tech* norma feletti, szabványméret feletti; **super-e**: *hsz* normán felül *plenumi super-e: normán felül teljesít; **unu-a**: *mat* normált *unu-a vektoro: normált vektor; **unu-igi**: *tr mat* normál *unu-igi vektoron: vektort normál; ~dona: normatív, irányadó; ~germana: *nyt* köznyelvi német, hochdeutsch; ~hava: normált *szin* normita, normumita *~hava spaco: normált tér; ~kontrollo: *ip* szabványellenőrzés, normakontroll; ~lingva: *nyt* köznyelvi; ~omarko: *ip* szabványjel

Ŭjurnormo, kondutnormo, medionormo, piĉnormo

normal/a=**1.** normális, rendes, szokásos *estas ~e, ke oni bezonas distriĝon: normális, hogy az embernek szórakozásra van szüksége *infano de ~a kresko: normális növésű gyerek *la ~a temperaturo en ĉi tiu sezono: a rendes hőmérséklet ebben az évszakban; **2.** *mat ne* derékszögű ☞orta; **3.** *mat ne* invariáns ☞invarianta; **4.** normál (>statistika) *~a distribuo: normál eloszlás; ~o: **1.** *fn* a normális, normális v. rendes állapot, normális szint *inteligenteco supera al la ~o: a normálisnál nagyobb intelligencia *la temperaturo falis al la ~o: a hőmérséklet a megszokott értékre csökkent; **2.** *mat ne* merőleges *szin* ortanto; ~eco: normalitás, normalizálás; ~igi: *tr* normalizál, normalizál tesz *~igi la aperitmon de la gazeto: normalissá teszi az újság megjelenését *~igi la interrilatojn: normalizálja a kapcsolatokat; **mal-a**, **ne-a**: abnormális, rendellenes, szokatlan, abnormális; **mal-aĵo**: rendellenesség, abnormális jelenség; **para-a**: paranormális; **para-o**: paranormális jelenség; ~okaze: rendes esetben; ~ŝpura: *vsút* normál nyomtávú

norman/o=*fn* tört normann *la ~oj okupis Normandion kaj Anglion: a normannok elfoglalták Normandiát és Angliát; ~a: *mn nyt* normann *la ~a lingvo estas konata per runoj: a normann nyelv ismert a rúnák révén *~a arhitekturo: *műv* normann építészeti *la ~aj dukoj transprenis la francaĵin lingvon kaj kulturon: a normann hercegek átvették a francia nyelvet és kultúrát

normand/o=*fn* normandiai (lakos); ~a: normandiai; (N)~ujo, (N)~io: tört geo Normandia *Malsupra ~io: geo pol Alsó-Normandia (FR) *~iaj Insuloj: geo Csatorna-szigetek *szin* Manikinsuloj, Kanálaj Insuloj *Supra ~io: geo pol Felső-Normandia (FR)

norm/o=*mit* norma (sorsistennő)

norveg/o=*fn* norvég; ~a: *mn nyt* norvég (no); (N)~ujo, (N)~io: geo pol Norvégia (NO); **nov-a**: *mn nyt* nynorsk, újnorsvég

noskapin/o=*gysz kém* narkotin noscapin *szin* narkotino

nostalg/i=**1.** honvágy *szin* hejmvéo; **2.** vágyakozás, vágyódás, elvágyódás, nosztalgia *~o al la maro: a tenger iránti vágy *~o pri la pasinta juneco: az elmúlt ifjúság utáni vágyódás; ~a: nosztalgikus, nosztalgias; ~i: *ntr* vágyódik, elvágyódik, nosztalgiazik **nostok/o**=*bakt* Nostoc (cianobaktérium)

not/i=**1.** *tr* feljegyezz, lejegyezz *mi ~is vian adreson: feljegyeztem a címedet *~u la dimensiojn de la ŝranko: írd fel a szekrény méreteit; **2.** *tr* megjegyezz *~i al si en la memoro Z: megjegyezz magának *~i en la kametubo Z: felírja korommal v. fekete krétával a kéménybe (nem tulajdonít fontosságot neki) *~u al vi, ke ĉi tie oni ne fumas: jegyezd meg, hogy itt nem dohányoznak *~u bone: jegyezd meg, vedd tudomásul, nota bene; ~o: **1.** feljegyzés, jegyzet, megjegyzés *fari ~ojn pri la lekcio: jegyzeteket készít az előadásról *mi faris ~on pri la renkontiĝo: feljegyzést készítettem a találkozóról *~o de la redaktoro: a szerkesztő megjegyzése *paroli sen ~oj: jegyzeteket nélkül beszél; **2.** *zene* hangjegy *szin* muziknoto *deksesona ~o: tizenhatod hangjegy, tizenhatod kotta, semifusa *duobla ~o: dupla kotta *kvarona ~o: negyedkotta, semiminima *okona ~o: nyolcad hangjegy, nyolcad kotta,

fusa *plena ~o: egész hangjegy, egész kotta *szin* pleno *tridekduona ~o, tridekduono: harminckettő hangjegy, harminckettő kotta; **3.** *isk* érdemjegy, osztályzat *bona ~o: jó osztályzat *bonega ~o, tre bona ~o: jeles osztályzat *eminenta ~o: kitűnő osztályzat *kontentiga ~o: elégséges osztályzat *meza ~o: közepes osztályzat *nekontentiga ~o: elégtelen osztályzat *~o kvin: ötös osztályzat; **4.** *átv* tónus, árnyalat *kun aproba ~o li diris tion: jóváhagyó árnyalattal mondta *lia stilo havas propran ~on: stílus egyéni árnyalatú; ~oj: *zene* kotta; ~aro: **1.** *isk* jegyzet *la lingvistikan ~aron oni eldonis libroforme: a nyelvészeti jegyzetet kiadták könyv formájában; **2.** *zene* kotta *szin* notoj; ~eto: **1.** rövid jegyzet; **2.** *zene* kiskotta; ~inda: megjegyzendő, feljegyzendő, említésre méltó *~inda evento: említésre méltó esemény; **pri-i**: *tr* kijegyezzel, jegyzetekkel v. megjegyzésekkel lát el *mi pri-is vian laboraĵon: megjegyzésekkel látam el a dolgozatodat *pri-i libron: könyvet kijegyezzel; **duon-o**: *zene* félhangjegy, félkotta, minima; **kvaron-o**: *zene* negyedhangjegy, negyedkotta; **okon-o**: *zene* nyolcadhangjegy, nyolcadkotta; **plen-o**: *zene* egészhangjegy, egészkotta; ~bloko: jegyzettömb, jegyzetfüzet; ~fako: kottatár; ~kajero: **1.** jegyzetfüzet; **2.** *zene* kotta; ~kapo: *zene* kottafej; ~kanti: *ntr* *zene* kottából énekel; ~libro: határidőnapló; ~libreto: notesz, jegyzetfüzet *szin* notkajero; ~linio: *zene* hangjegyvonal, kottavonal; ~liniario: *zene* vonalrendszer; ~odaŭro: *zene* hangjegyérték; ~tigo: *zene* kottaszár; ~vosto: *zene* kottazászló

Ŭgamnoto, memornotoj, muziknoto, piednoto, plannotado

notaci/o=jegyzésmód, jelölésmód, notáció *cirkumflekso ~o: *zene* patkószög hangjegyírás *gregoria ~o: *zene* gregorián hangjegyírás *kemia ~o: *kém* vegytani jelölés *muzika ~o: *zene* hangjegyírás *pozicia ~o: *mat* helyi értékes jelölés

notakant/o=*áll* tuskeshátú hal (Notacanthus)

notari/o=*jog* közjegyző; ~ejo: *jog* jegyzői hivatal, jegyzőség

notic/o=**1.** jegyzet, rövid ismertető *biografia ~o: rövid életrajz, vázlatos életrajz *politika ~o: politikai jegyzet, hírmagyarázat *teknika ~o: rövid műszaki leírás; **2.** rövid tudósítás, rövid hír *~oj de la tago: a nap hírei

notofag/o=*növ* örökzöld bükk (Nothofagus) *szin* ŝajnfago

notonekt/o=*áll* hanyattúszó poloska *szin* dorsnaĝa cimo

Notos/o=*mit* Notosz (a déli szél istene)

noumen/o=*fil* magánvaló dolog, noumenon, numenon

nov/a=**1.** önállóan; ~a: új *nenion ~an mi aŭdis: semmi újat nem hallottam *~a eldono: új kiadás *~aj sciigoj: új tudósítások *~a ondo en la filmarto: új hullám a filmművészetben *~a vesto de la reĝo: a király új ruhája *~a vino: újbor *~aj terpomoj: újburgonya, újkrumpli *tio ne estas io ~a: ez nem új dolog; ~e: újonnan, újszerűen *la ~e veninta gasto: az újonnan jött vendég *~e vestita: újonnan öltöztött; ~aĵo: **1.** újdonság, új dolog *~aĵoj ne okazis: új dolgok nem történtek *tio estis ~aĵo por mi: ez újdonság volt számomra; **2.** hír, újság *bona ~aĵo: örömhír *~aĵoj pri la tertremo: hírek a földrengésről; ~aĵilo: *inf* hírolvasó (program); ~eco: vminek az új volta, újdonság *dum la ~eco stiru ŝpare vian aŭton: míg új, kíméletesen vezesd a kocsid; ~ega: vadonatúj; ~igi: *tr* megújít, újjá tesz *~igi la modon: megújítja a divatot; ~iĝi: *ntr* megújul *la aspekto de la retejo ~iĝis: megújult a webhely kinézete; ~ismo: **1.** újítási tendencia; **2.** *nyt* neologizmus, újítás, új szó *szin* neologismo, novvorto; ~ulo: újonc vö. novico; **de-e**: újból, ismét, megint, újra, újfent *szin* ree, ripete *ili de-e marŝis en senvoja arbaro: ismét úttalan erdőben meneteltek *mi estas de-e ĉi tie: ismét itt vagyok; **en-aĵo**: ex újdonság ☞novaĵo **1**; **mal-a**: régi *la mal-a kasisto: a régi pénztáros *la mal-a urbodomo: a régi városháza *mal-a afero en ~a livero Z: mindig a régi nóta *mal-a tradicio: régi hagyomány *mal-a vesto: régi ruha; **mal-aĵo**: régiség, régi holmi *vendisto de mal-aĵoj: ószeres, régiségárus; **mal-eco**: vminek a régi volta, régisége; **mal-eca**: régies; **pramal-a**: ősrégi; **re-igi**: **1.** *tr* megújít, felújít, renovál *re-igi domon: házat renovál *re-igi la aliancon kun Romo: megújítja Rómával a szövetséget *re-igi sian ĵurpromeson: megújítja esküjét; **2.** *tr* kicserél *re-igi la akvon en la florvazo: kicseréli a vázában a vizet *re-igi la amplojn en la lustro: kicseréli a csillárban az égőket; **re-iĝi**: *ntr* megújul *anime re-iĝi: lélekben megújul *kun re-iĝintaj fortoj: újult erővel; **re-iĝo**: megújulás; **tut-a**: vadonatúj; **mal-germana**: *nyt* önémet; **mal-tempe**: régen, a régi időkben; ~ajagentejo: *táv*k hírigyőnkesség; ~aĵgrupo: *inf* hírcsoport; ~aĵkanalo: *táv*k hírcsatorna; ~aĵkomunikado: *táv*k hírközlés; ~aĵlegisto: *táv*k hírolvasó; ~aĵletero: hírlévl; ~aĵlegilo: *inf* hírolvasó v. újságotolvasó program, newsreader; ~aĵmagazino: hírmagazin; ~aĵportalo: *inf* hírportál; ~aĵraportado: hírközlés; ~aĵretejo: *inf* hírportál; ~aĵservo: hírszolgálat; ~aĵservilo: *inf* hírszerver, hírszolgáltató; ~arto: *műv* art nouveau, jugendstil, szecesszió; ~esteti: *tr* új ruhába öltöztet; ~Funlando: geo Új-Fundland, Newfoundland *szin* Novlando; **II.** előképző; nov~: új~

☞ Nov-Anglio, novalvenino, novedzo, novjaro, novsoldato, novvorto
Uretnovajoj

nova/o=*csill* nóva, újszillag; **super~o**: *csill* szupernóva
noval/o=*agr* parlag, parlagföld; ~i: *ntr agr* parlagon van
Nova-Zeml/o=*geo* Novaja Zemlja

novel/o=*ir* novella, elbeszélés; ~i: *ntr ir* novellát ír, elbeszélést ír; ~**aro**:
ir novelláskötet, elbeszéléskötet; ~**eto**: *ir* rövid elbeszélés; ~**isto**: *ir*
novellairó, novellista; **tele~o**: *film* tv-sorozat, tévéorozat

novembr/o=november

Novial/o=*nyt* Novial

novic/o=**1.** *vall* novícius, szerzetesjelölt; **2.** *fn* átv kezdő *li estas ~o ĉe
la virinoj: kezdő a nőknél; ~**jejo**: *kr ép* novíciusház; ~**iino**: *kr*
apácájelölt, novícia

Novisad/o=*geo* Újvidék, Novi Sad

Novkastel/o=*geo* Newcastle

novokain/o=*gysz* novokain

nozl/o=*tech* szórófej, csővég

nu=**1.** *isz* na, nos (>figyelemfelkeltés) *nu, kion mi diris?!: nos, mit
mondtam?! *nu, kion vi diros al tio?: na, mit szólsz hozzá? *nu, tion vi
bele elbakis: no, ezt szépen kisütötted; **2.** *isz* na (>öszönzés) *nu, jam
iru!: na, menj már! *nu, pluen!: na, tovább!; **3.** *isz* nos, nos hát
(>megengedés) *nu bone, mi ne kontraŭos vian planon: nos jól van,
nem ellenzem a terved *nu do, ni iru!: nos hát, menjünk! *nu jes: hát
igen *nu kaj?!: hát aztán?! *nu, nu!: nono!

nu²=*knyv* v, nú (görög 'n' betű) *szin* nuo

Nuakŝot/o=*geo* Nouakchott *~o estas la ĉefurbo de Maŭritanio:
Nouakchott Mauritánia fővárosa

nuanc/o=**1.** színárnyalat *rubando de verda ~o: zöldes árnyalatú szalag;
2. átv árnyalat, nüansz *Esperanto kapablas esprimi ĉiujn ~ojn: az
eszperantó minden árnyalatot képes kifejezni; ~i: *tr átv is* árnyal *~i la
harojn: bemossa a haját *~i la kolorojn: árnyalja a színeket *~i sian
opinon: árnyalja a véleményét; ~**ita**: árnyalt *~ita esprimo: árnyalt
kifejezés *subtile ~ita: finoman árnyalt

nub/o=**1.** *met* felhő *amasiĝas nigraj ~oj super lia kapo: sötét fellegek
gyülekeznek a feje felett *floka ~o: bárányfelhő *fulmotondra ~o:
zivatárfelhő *granda ~o, malgranda pluvo Z: kicsi eső, nagy felleg *~oj
naĝis sur la ĉielo: felhők úsztak az égen *stria ~o: lepelfelhő; **2.** átv
felhő *cindra ~o levigis el la kratero: a kráterből hamufelhő emelkedett
fel *densa ~o el polvo: sűrű porfelhő *interstela ~o: *csill* csillagközi
felhő *magelanaj ~oj: *csill* Magellán-felhők *~o da korvoj ekflugis:
varjúfelhő röppent fel *~o kovras vian fronton: felhő borítja homlokod;
~**a**: **1.** *met* felhő~, felhős *~a ĉielo: felhős ég *~a elektro:
felhőelektromosság *~a kolono: *bibl* felhőoszlop *~a tavolo:
felhőréteg; **2.** átv ködös, zavaros *~a estonteco: ködös jövő *~aj ideoj:
zavaros ötletek; ~**eca**: borús; ~**ero**: felhőfoslány; ~**ego**: vastag, fekete
felhő; ~**eto**: bárányfelhő, felhőcske; ~**igi**: *ntr átv is* felhősödik,
befelhősödik *la ĉielo ~igis: az ég befelhősödött *lia vizago ~igis:
elkomorult az arca; ~**sen-a**: **1.** *met* felhőtlen, derűs; **2.** átv derűs;
~**kastelo**: légvár *szin* hímerokastelo; ~**kovraĵo**: felhőtakaró; ~**kovrita**:
felhős, felhővel takart; ~**okamero**: *fiz* ködkamra, Wilson-kamra;
~**okolektanto**: *mit* felhőgyűjtő (Zeusz jelzője); ~**oplana**: teljesen
beborult, sűrűn felhős; ~**oreflektoro**: *met* felhőreflektor; ~**skrapulo**: *ép*
felhőkarcoló *szin* cielskrapanto

Ucindronubo, fumnubo, ondonubo, pluvonubo, polvonubo, tavolnubo,
vualnubo

Nubi/o=*geo* Núbia; ~**a**: *mn* núbiai; ~**ano**: *fn* núbiai

nucifrag/o=*áll* fenyőszajkó (Nucifraga caryocatactes) *szin*
nuksrompulo

nud/a=**1.** mezítelen, mezítelen, csupasz, fedetlen *kun ~a kapo: fedetlen
fejjel *kun ~aj piedoj: mezítláb *naske ~a: anyaszült meztelen *~aj ni
eliris el la ventroj de niaj patrinoj: csupaszon jöttünk ki anyánk
méhéből; **2.** átv pusztá, csupasz, tiszta, kopár, fedetlen *kiu rabi eliras,
ofte ~a revenas Z: *közm* olykor a rablót is kifosztják *la ~a vero: a
puszta igazság *~a loĝejo: kopár lakás *~a pejzaĝo: kopár vidék *per
~a glavo: csupasz karddal *per ~a logiko: egyszerű logikával *videbla
per la ~a okulo: szabad szemmel látható; ~**o**: **1.** mezítelen test v. testrészt;
2. *műv* akt; ~**aĵo**: mezítelen testrész; ~**eco**: **1.** mezítelenség; **2.** *bibl*
szemérem, nemi szerv *la ~econ de virino kaj de ŝia filino ne malkovru:
egy asszonynak és leányának a szemérmét föl ne fedd; ~**foto**: *for*
aktfotó; ~**igi**: *tr átv is* lemezíteníti, lecsupaszít *la patrino ~igis sian
bruston kaj suĉigis la bebon: az anya feltárta mellét, és megszóptatta a
csecsemőt *~igi sian glavon: kivonja a kardját *~igi sian kapon: leveszi
a fejfedőjét *~igi sin: meztelenre vetkőzik; ~**igi**: *ntr átv is* meztelenre
vetkőzik, lecsupaszodik *la arboj jam ~igis: a fák már lecsupaszodtak
*li ~igis por baniĝo: fürdéshez meztelenre vetkőzött; ~**isto**: nudista *szin*
naturisto **2**; ~**ismo**: nudizmus *baniĝi sur ~isma plaĝo: nudista strandon

fürdik; ~**ulo**: mezítelen ember; **duon~a**: félmeztelen; ~**kapa**: kopasz;
~**okule**: szabad szemmel; ~**opentrado**: *műv* aktfestészet; ~**rivela**:
vetkőzős, vetkőző *~rivela danco: vetkőzőszám, sztriptíz *szin*
ekscitnudiĝo, striptizo
Uekscitnudiĝo

nudel/o=*gaszt* csusza, (metélt) tészta, metélt *juglandaj ~oj: diós
tészta, diós csusza, diós metélt *kazeaj ~oj: túrós csusza, túrós tészta,
túrós metélt *marmeladaj ~oj: lekváros csusza, lekváros tészta,
lekváros metélt *papavaj ~oj: mákos tészta, mákos csusza, mákos
metélt

Uovonudeloj

nufar/o=vízitök, tavirózsa (Nuphar) *flava ~o: sárga vízitök (N. lutea)
szin flava akvolilio *japania ~o: japán vízitök (N. japonica)

nugat/o=*gaszt* nugát *hispana ~o: spanyol nugát *peco da ~o:
nugátszelet

nuk/o=**1.** *anat* nyakszirt, tarkó *sur lia ~o sidas pli ol peruko Z: helyén
van az esze, nem ma lépett le a fálvédőrl; **2.** átv nyak, tarkó *kapti je
la ~o: nyakon csíp *li malmoligis sian ~on: megmakacsolta magát *li
ne klinas sian ~on: nem hajtja meg a fejét, nem hódol be *rompi al si la
~on: kitöri a nyakát; **malmol~a**: nyakas, hajthatatlan; ~**omuskolo**: *anat*
nyakizom, musculus cervicalis; ~**rompa**: nyaktörő *~rompa
entrepreno: nyaktörő vállalkozás

Nuk/o²=*geo* (Godthab)Nuuk

nukle/o=**1.** *biol* sejtmag, nucleus *szin* ĉelnukleo; **2.** *anat* idegmag,
nucleus; **3.** *fiz* atommag *szin* atomkerno *spegula ~o: tükörmag; **4.** *tört*
magkő; ~**a**: **1.** *biol* sejtmaggal rendelkező, sejtmagos; **2.** *biol* mag~,
sejtmagra vonatkozó, nukleín~ *~a acido, ~ata acido: *kém* nukleinsav
szin nukleoacido; **3.** *fiz* nukleáris, (atom)mag~ *szin* atomkerna *~a
armado: atomfegyverkezés *~a brulajo: nukleáris tüzelőanyag *~a
reakcio: magreakció, nukleáris reakció; ~**ozido**: *biol* *kém* nukleozid;
~**uloj**: Eukariotoj; ~**azo**: *biol* *kém* nukleáz; **ekzo~azo**: *biol* *kém*
endonukleáz; ~**endo~azo**: *biol* *kém* endonukleáz; **termo~a**: *fiz*
termonukleáris *termo~a reakcio: termonukleáris reakció; **sen~uloj**:
Prokariotoj; ~**gamio**, ~**ogamio**: *biol* sejtmagegyesülés; ~**oliza**: *biol*
gysz sejtmagoldó, caryolis; ~**oproteino**: *biol* *kém* nukleoprotein;
~**osomo**: *biol* nukleoszóma *szin* kromatinero; ~**energiejo**:
Atomenergia centralo; ~**oacido**: *kém* nukleinsav *szin* nukleata acido;
~**obazo**: *biol* nukleínbázis; ~**odividigo**: *biol* sejtmagosztódás;
~**ofendado**: ☞ fisio; ~**omembrano**: *biol* sejtmaghártya; ~**oparo**: *biol*
dikarion

Uĉelnukleo, ribonuklea

nukleol/o=*biol* magvacska, nukleólsusz, nucleolus

nukleon/o=*fiz* nukleon *protono kaj neutrono estas ~oj: a proton és a
neutron nukleonok

nukleotid/o=*biol* *kém* nukleotid

Uflavnukleotido

nuklid/o=*fiz* nuklid

nuks/o=**1.** *növ* „héjas gyümölcs” (makk, dió, mogyoró) *brazila ~o:
brazíldió (mag) vő. bertoletio; **2.** *gaszt* dió (>combrész); ~**olikvoro**:
gaszt diólikör; ~**oŝele**: *átv* dióhéjban *jen la okazintajo ~oŝele: az
esemény dióhéjban a következő; ~**oŝelo**: *növ* dióhéj; ~**rompilo**: diótörő;
~**rompulo**: ☞ nucifrago

Uakajunukso, akvonukso, arekonukso, fagonukso, juglandonukso,
karbonukso, karjonukso, kokosnukso, kolanukso, ternukso

nukul/o=*növ* aszmag, álmag, nucula

Nukualof/o=*geo* Nukualofa *~o estas la ĉefurbo de Tongo: Nukualofa
Tonga fővárosa

nul=**1.** nulla, zéró, zérus *je nul horo kaj kvin: nulla óra ötkor *tri komo
nul ok: 3,08; **2.** átv semennyi, semmi *nul komento: semmi
megjegyzés, no comment *nul toleremo: semmi tolerancia; nulo: **1.** *fn* a
nulla *absoluta nulo: *mat* abszolút nullapont, abszolút zéró *almetu du
nulojn: tegyél hozzá két nullát *du nuloj indikas necesejon: a két nulla
vévét jelöl *polinoma nulo: *mat* nullpolinom *szin* nulpolinomo; **2.** átv
nulla, zérus, zéró, senki, niemand, semmi *el nulo fareblas nur nulo:
semmiből csak semmi csinálható *mia edzo estis nulo: a férjem egy
niemand volt *vi rigardas min nulo: semminek nézel *via merito egalas
al nulo: az érdemed egyenlő a nullával; nula: **1.** nulla, nulladik *je la
nula horo: a nulladik órában *nula serio: nullszéria; **2.** átv *mn* semmi,
nulla, zéró *nula kresko: zéró növekedés *nula utilo: semmi haszon;
nuli: **1.** *ntr* *ige* *mat* nulla, zéró *la rezulto nulis: az eredmény nulla volt;
2. *ntr* *ige* átv semmi, nulla *via gajno nulis: nulla volt a nyereség;
nuleco: **1.** *mat* vminek a nulla volta; **2.** átv vminek v. vkinek a
semmisége, értéktelenség, haszontalanság *la nuleco de viaj klopodoj
nun evidentiĝis: igyekezeted haszontalansága most kiderült; nulejo:
mat zérushely; nuligi: **1.** *tr* *mat* eltüntet; **2.** *tr* *tech* lenulláz *nuligi
mezurilon: mérőeszközt lenulláz; **3.** *tr* átv töröl, annulál; nuligu: *inf*

mégsem, cancel *nuligu mian mendo: törölje a rendelésemet *oni nuligis la flugon al Parizo: törölték a párizsi járatot; **4. tr jog** megsemmisít *nuligi juĝon: ítéletet megsemmisít *nuligi kontrakton: szerződést megsemmisít; nuliganto: *fn* *mat* zérushely (>elem, függvény); nuligilo: **1. fn tech** nullázó; **2. zene** feloldójel *szin* bekvadrato, naturigilo; nuligi: **1. ntr mat** eltűnik; **2. ntr tech** lenullázódik; **3. ntr átv** törődik, annulálódik; **4. ntr jog** megsemmisítésre kerül; nulizi: *tr inf* nullálással feltölt; nenuligebila: megsemmisíthetetlen; nuldivizoro: *mat* nullosztó; nulfinajo: *nyt* zéró rag; nulmatrico: *mat* nullmátrix; nulmeridiano: *geo* kezdő meridián; nulmetodo: nullamódszer, kompenzációs módszer *szin* kompensmetodo; nulmezura: *mat* nullmértékű *nulmezura subaro: nullmértékű halmaz; nulmorfemo: *nyt* zéró morféma; nulnivelo: *geo* nullszint; nulpotenca: *mat* nilpotens; nulpunkto: *mat* nullpont, zéruspont; nulreduktio: *inf* nullaelnyomás; nultero: *tech* zéró tűrés; nulvektoro: *fiz* nullvektor

Num/o=tört Numa; **-o Pompilio**: *tört* Numa Pompilius

Nume/o=geo Nouméa

numen/o=1. vall numinózis, isteni fenség, szentség; **2. vall** isteni szándék, numen; **-a**: isteni, numinózus

numeni/o=áll póling (Numenius)

numer/o=1. szám, sorszám (>sorrendiség) *Internacia Sistema Bibliografia ~o: *knyv* szabványos nemzetközi könyvsorszám *la ~o de la enirbileto: a belépőjegy száma *la ~o de la paĝo: a lap száma *mi loĝas en la domo ~o 10: a 10-es számú házban lakom *Persona Identiga ~o: személyazonosító kód, PIN *registra ~o: regisztrációs szám *szin* registronumero *socialasekura identiga ~o: társadalombiztosítási azonosító jel, TAJ-szám; **2. átv szám** (a számmal jelölt vmi) *la lasta ~o de la programo: a program utolsó száma *li loĝas en la ~o 20: a 20 alatt lakik *mi legis en ĉi tiu ~o: ebben a számban (űjság) olvastam; **-a**: szám szerinti, numerikus *~a listo: számozott lista; **-i**: *tr* megszámoz, sorszámoz *ĉiuj titolaj estas ~itaj: minden cím számozva van *~i la paĝojn: megszámozza az oldalakat; **-anto**: *mat* számláló *szin* numeratoro; **-ebila**: **1.** megszámozható; **2. mat** megszámlálható; **-ilo**: számozóképező; **antaŭ-o**: *távk* körzetszám (>telefon); **bis~o**: *zene* ráadás; **-plato**: *közl* rendszámtábla; **-seruro**: számjegyes kombinációs zár

~alfanumera, atomnumero, bankkonto-numero, dosi numero, faksnumero, enirnumero, jarnumero, Mohs-numero, paĝnumero, provnumero, referencnumero, registronumero, startnumero, telefonnumero

numeral/o=1. nyt számnév *szin* nombro, nombrovorto *adverba ~o: határozói számnév *baza ~o: tőszámnév *szin* kardinala numeralo *distribua ~o: osztószámnév *frakcia ~o: törtszámnév *kollektiva ~o: gyűjtőszámnév *multiplika ~o: szorzószámnév *orda ~o: sorszámnév *substantiva ~o: főnévi számnév *vicorda ~o: sorszámnév; **2. inf** numerál

numerator/o=mat számláló *szin* numeranto

numid/o=áll gyöngyűk (Numida)

numid/o²=numida; (N)-ujo, (N)-io: *tört geo* Numidia

numismat/o=éremgyűjtő, éremszakértő, numizmatikus; **-iko**: éremtan, numizmatika

numulit/oj=ösl nummulitok (Nummulites) *szin* moneranimaloj *~edoj: nummulitok (Nummulitidae); **-o**: *átv* Szent László pénze

nun=most, jelenleg *de nun: mostantól, mostantól fogva v. kezdve *jam nun: már most *mi nun sidigos: most leülök *nun aŭ baldaŭ: maholnap, egyhamar *nun kio?: most mi van? *nun la unuan fojon: most először *nun venis la vico al vi: most rajtad a sor *nun, kiam vi mencias: most, hogy említéd; nuna: mostani, jelenlegi *ĝis la nuna tago: a mai napig *laŭ mia nuna opinio: jelenlegi véleményem szerint; nunaj: jelen *szin* estanteco; ĝisnuna: eddigi, mostanáig terjedő *via ĝisnuna laboro: az eddigi munkád; nuntempo: **1. a** jelen; **2. nyt** jelen idő; nuntempa: mostani, jelenlegi; nuntempe: mostanában, mostanság, manapság

nun²=knyv nun (héber 'n' betű)

nunatak/o=geo (hótakaróból) kiálló sziklacsúcs

Nunavut/o=geo pol Nunavut (CA)

nunci/o=kr nuncius, pápai követ; **-ejo**: *kr ép* nunciatura

nu/o=önu²

nupt/o=nász, esküvő *szin* edziĝfesto, edziĝceremonio *La ~o de Figaro: *zene* Figaro házassága; **-a**: **1.** nász~, nászi, esküvői *~a gastaro: násznép *~a torto: *gaszt* esküvői torta; **2. áll** nász~, párosodási *~a periodo: párosodási időszak; **-i**: *ntr* menyegzőt tart, összeházasodik; **-estro**: násznagy; **-oatentanto**: esküvői tanú; **-ofesto**: esküvő (ünnepély); **-ofesteno**: lakodalm; **-okanto**: *zene* nászének *szin* geedziĝa kanto; **-olito**: nászág; **-onokto**: nászéjszaka; **-oproklamo**:

(templomi) kihirdetés (>házasság); **-orobo**: *tex* menyasszonyi ruha

nur=1. csak, csupán (>menyiség, szám) *la libro havas nur tiom da paĝoj: a könyvnek csak ennyi lapja van *nur dufoje ni renkontiĝis: csak kétszer találkoztunk *nur mil forintojn donu al mi: csak ezer forintot adj nekem; **2.** csak (>nem korábban, nem később) *nur morgaŭ kaj sole morgaŭ mi povas veni: csak holnap (nem korábban) és csupán holnap (máskor nem) tudok jönni *nur ĝis la dua mi povas resti: csak kettőig maradhatok *nur se tiu kondiĉo plenumiĝos: csak ha ez a feltétel teljesül; **3.** csak, csupán (senki, semmi más) *nur lin ŝi amas: csak őt szereti *nur monon li volis: csak pénzt akart; **4.** csak, csupán (>nem másképp) *nur tiel vi ricevos la heredaĵon: csak így kapja meg az örökséget *nur el neceso mi agis tiel: csak szükségből cselekedtem így *oni devas nur malfermi la skatolon, kaj ĝi muzikos: csak ki kell nyitni a dobozt, és zenélni fog *tio atendeblas ja nur de vi: ez csakis töled várható; ne nur, sed ankaŭ: nem csak, hanem *ne nur vi ricevos distingon, sed ankaŭ via teamo: nem csak ön kap kitüntetést, hanem a csapata is; nura: merő, csupa, pusztá, tiszta (>nem más, mint) *nura hazardo: merő véletlenség *nura inko sur pompa papero: írott malaszt *nura nulo vi estas: egy nagy nulla vagy *nura ŝaŭmo kaj fumo: pusztá fellángolás, szalmaláng *nuraj eluzitaj aĵoj: csupa ócska holmi *nuraj haŭto kaj ostoj: csupa csont és bőr; nure: kizárólag, csakis, egyedül (>hangsúlyos csak) *nure min kaj neniun alian vi kulpigas?: csupán csak engem és senki mást nem vádolsz?; nurigi: **1. tr** csökkent, mérsékel *nurigu la vetajon: csökkentsd a tétet *nurigu vian koleron: mérsékelj a haragot; **2. tr** lekicsinyel, kisebbít *mi ne volas nurigi viajn meritojn: nem akarom kisebbíteni az érdemeidet; ununura: egyetlen, egyedüli, unikális *szin* unusola *ununuran fojon mi vidis lin: csak egyetlen alkalommal láttam őt

Nurenberg/o=geo Nürnberg *la ~a proceso: a nürnbergi per

nutaci/o=1. csill égitest tengelyingadozása, nutáció, nutatio; **2. növ** növekedési mozgás, csúcskeringési mozgás, nutáció, nutatio; **3. orv** fejreszkedés, nutáció, nutatio

nuton/o=öneŭtono

nutr/i=1. tr táplál, etet *mi devas ~i tutan familion: egy egész családot kell etetnem *niaj porkoj estas bone ~ataj: a disznóink jól tápláltak *li ~as sin malsanige: egészségtelenül táplálkozik *~u la infanon, kaj metu ĝin en liton: etesd meg a gyereket, és fedtesd ágyba; **2. tr átv** táplál, eltart *ĉi tiuj terpecoj ~as dek familiojn: ezek a földek tíz családot tartanak el *mi ne ~as koleron al vi: nem táplálok haragot irántad *~i esperon: reményt táplál *~i per promesoj Z: ígérekkel etet *~i siajn okulojn: legelteti a szemét; **-a**: **1.** táplálási, táplálkozási, etetési *~aj kutimoj: táplálkozási szokások *~a tempo por porkoj: disznók etetési ideje; **2.** tápláló *~aj manĝoj: tápláló ételek; **-o**: **1.** táplálás, etetés *szin* nutrado; **2.** táplálék *szin* nutraĵo; **-ado**: táplálás, etetés *saniga ~ado de suĉinfanoj: csecsemők egészséges táplálása; **-adisto**: táplálkozástudós, ételmezési szakember; **-aĵo**: táplálék, étel *ekologia ~aĵo: *öko* bioélelem *~aja kaj Agrikultura Organizo: Élelmezési és Mezőgazdasági Szervezet (ENSZ), FAO *organika ~aĵo: szerves táplálék; **-antino**: *fn* szoptató, gyermeketető; **-iĝi**: *ntr* táplálkozik; **-iĝo, sin~ado**: táplálkozás; **-istino**: dajka; **-ujo**: *fn* etető (edény); **eko~aĵo**: *öko* bioélelem; **sub~i**: *tr* alutáplál *ĉiu infano estis sub~ata: minden gyermek alutáplált volt; **sub~iĝo**: alutápláltság; **super~i, tro~i**: *tr* túltáplál; **super~ado**: túltáplálás; **super~iĝo**: túltápláltság; **-aĵboluso**: *gysz* ételbolus *szin* glutbulo; **-aĵindustrio**: *ip* élelmiszeripar; **-aĵkamero**: éléskamra, spájz; **-aĵogrundo**: táptalaj; **-aĵpaketo**: élelmiszercsomag; **-aĵproduktado**: *ip* élelmiszergyártás; **-aĵprodukt**: *ip* élelmiszeripari termék; **-aĵvendejo**: élelmiszerbolt, élelmiszerüzlet; **-obloko**: *vill* tápegység; **-oĉeno, ~oreto**: *biol* tápláléklánc; **-ofadeno**: *vill* tápvezeték, tápkábel; **-ofilo**: nevelt fiú; **-ofilino**: nevelt lány; **-ofrato**: tejtestvér; **-ogisto**: tápélesztő, takarmányélesztő; **-okanalo**: *biol* tápcsatorna, emésztőcsatorna *szin* digesta tubo; **-omanko**: *biol* táplálékhiány; **-omedio**: *öko* tápkörnyezet, táptalaj; **-oplanto**: *növ* gazdanövény; **-oreĝimo**: étrend; **-osako**: tarisznya; **-osuplemento**: *fn* táplálékkiegészítő *szin* nutra suplemento; **-otensio**: *vill* tápfeszültség; **-ovaro**: élelmiszer (mint árú) Űbirdonutrejo, diknutri, mamnutri, mamnutritino, ŝtopnutri, trudnutri **o=1.** o (hang, betű és betűnév); **2.** O alakú *O-aperturo: *tech* O alakú nyílás, O-nyílás *O-krura: ó-lábú, görbe lábú

o²=1. végződés; **-o**: *nyt* >főnév **ö**bluo, domo, kanto, zono; **II.** önállóan; o-vorto: *nyt* főnév *szin* substantivo

Oaksak/o=geo pol Oaxaca (MX)

oarist/o=ir oarisztis (szerelmi párbeszéd)

oaz/o=1. geo oázis *~o en Saharo: oázis a Szaharában; **2. átv** oázis, pihenőhely, menhely *mia vilaĝa domo estas ~o por mi: falusi házam oázis számomra *via somerdometo estas ~o kontraŭ miaj zorgoj: a nyaralód menhely a gondjaim elől

ob=előképző; **ob**~: *növ* fordított (alakú) *obkonusa: fordított kúp alakú *obkora: fordított szív alakú

Ob/o=geo Ob *~a Golfo: Ob-öböl; ~**ugro**: *fn* obi-ugor; ~**ugra**: *mn nyt* obi-ugor

Obadj/a=bibl Abdiás könyve, Abdiás próféta könyve (Abd); ~**o**: Abdiás (utónév)

obe/i=tr engedelmeskedik, vkinek v. vminek (n, al), (engedelmesen) követ *deziro kaj inklino ordonon ne ~as *Z: kōzm* a vágyaknak nem lehet parancsolni *~i al la patro: engedelmeskedik az apjának *~i la leĝon: követi a törvényt, engedelmeskedik a törvénynek *~i la logikon: követi a logikát *~i lian voĉon: hallgat a szavára *~u viajn gepatrojn: engedelmeskedj a szüleidnek; ~**o**: engedelmesség *vi ŝuldas al mi ~on: engedelmességgel tartozol nekem; ~**ado**: engedelmeskedés; ~**a**: engedelmes *~a konduto: engedelmes viselkedés *~e mi raportas: *kat* alázatosan jelentem; ~**ema**: engedelmes természetű, engedelmességre hajló; ~**emo**: engedelmesség, engedelmes természet; ~**igi**: *tr* engedelmességre készítet v. kényszerít; **mal**~**i**: *tr* ellenszegül vkinek v. vminek (n, al), megsért (pl. előírást) *gefiloj ne devas mal~i siajn gepatrojn: a gyermekeknek nem szabad ellenszegülniük a szüleiknek *vi mal~is la leĝon: ön nem engedelmeskedett a törvénynek, megsértette a törvényt; **mal**~**o**: engedetlenség; **ne**~**ema**: engedetlen természetű

obelisk/o=ép műv obelisz

obelus/o=1. *knyv* betoldójel, obelus; **2.** *knyv* referencijegy, jegyzetre utaló jegy

Oberon/o=mit Oberon *~o estis la reĝo de la elfoj: Oberon a tündérek királya volt

obez/a=orv kórosan elhízott, hájas, kövér; ~**eco**: *orv* kóros kövérség, elhízás, obesitas

obi/o=obi, kimonóöv (JP)

objekt/o=1. tárgy, objektum, dolog (>érzékelhető vmi) *meblo estas ~o: a bútor tárgy *naturaj kaj artefaritaj ~oj: természeti és mesterséges tárgyak *neidentigebla fluga ~o: azonosítatlan égi tárgy, ufó; **2.** tárgy, téma (>vminek a tárgya, céltárgy) *la ~o de la verko: a mű tárgya (amire a mű irányul) *la ~o de nia pensado: gondolkodásunk tárgya *li fariĝis ~o de moko: gúnyolódás tárgya lett *nedevisa ~o de instruado: *isk* nem kötelező tantárgy *~o de bablado: szóbeszéd tárgya *~o de esplorado: vizsgálódás tárgya *~o de studio: tanulmány tárgya; **3.** *fil* objektum, tárgy *idea ~o: ideális objektum *reala ~o: reális objektum; **4.** *nyt* tárgy *ablativa ~o: részahagyó tárgy, de-viszonyozó határozó *akuzativa ~o, rekta ~o: közvetlen tárgy *dativa ~o: *eo* részestárgy, al-viszonyozó határozó *fiksa ~o: állandó tárgy *nerekta ~o: közvetett tárgy; ~**a**: **1.** tárgy~, tárgyi *kovr~a vitro: *biol* fedőüveg, fedőlemez (>mikroszkóp) *szin* kovrovitro *~a distanco: *for* tárgyávolság *~a vitro: *biol* tárgyüveg, tárgylemez (>mikroszkóp) *szin* muntovitro *~aj karakterizoj: tárgyi jellemzők; **2.** *nyt* tárgyi *~a funkcio: tárgyi funkció *~a subfrazo: tárgyi mellékmondat *szin* objekta subpropozicio *~a suplemento: tárgyi jelző; ~**ogardisto**: vagyonőr; ~**premio**: tárgyjutalom

Uartobjekto, celobjekto, ŝercobjekto, pruvobjekto

objektiv/o=for tárgylencse, objektív *anastigmata ~o: anasztigmatikus objektív *szin* anastigmato; ~**a**: **1.** *for* objektív~, tárgylencsére vonatkozó *~aj movoj: tárgylencsemozgások; **2.** *fil* objektív, valóságos; **3.** tárgyilag, tárgyszerű, pártatlan, elfogulatlan, objektív *~a diskuto: tárgyszerű vita *~a raporto: tárgyilagosságot jelentés v. beszámoló; **4.** *orv* objektív, az orvos által megállapított *subjektív kaj ~aj simptomoj: szubjektív és objektív tünetek; ~**eco**: elfogulatlanság, tárgyilagosság, objektivitás; ~**ema**: objektivitásra törekvő; **ne**~**a**: elfogult, szubjektív; **tele**~**o**: *for* teleobjektív; ~**ĉapo**: *for* objektívsapka

objet/i=ntr ellenvet *li ~is, ke neniam li iris tie: azt vetette ellen, hogy soha nem járt ott; ~**o**: ellenvetés

obl=1. utóképző; ~**obla**: *mn* ~szeres, ~szoros, ~szörös ☞duobla, n-obla, multobla, triobla; ~**oble**: *hsz* ~szeres(en), ~szoros(an), ~szörös(en) *Maĉjo Ansera trioble redonos la batojn: Lúdas Matyi háromszorosan veri azt vissza *dekoble tiom da homoj: tízszer annyi ember *duoble faldita folio: kétszeresen hajtott fólia *duoble tri estas ses: kétszer három az négy *kelkoble pli multe: néhányszor több *kvaroble pli rapide: négyszer gyorsabban; ~**oblo**: *fn* vminek a vhányszorosa *duke estas la kvaroblo de kvin: húsz az öt négyszerese *li redonis al mi ĝian kvinoblon: az ötszörösét adta nekem vissza; ~**obli**: *ntr* vminek valahányszorosa *la profito trioblos aŭ kvaroblos: a profit háromszoros vagy négyszeres lesz *liaj fortostreĉoj duboliĝis: megkétszereződtek az erőfeszítései *mi triobligos mian monon: megháromszorozom a pénzemet; **II.** önállóan; oblo: *mat* szorzat, többszörös *la plej malgranda komuna oblo: a legkisebb közös többszörös; obloco: *mat* multiplacitás; obliĝi: *tr* *mat* szoroz, megszoroz *szin* multipliki; obliĝo:

mat szorzás *szin* multipliko; obloprefikso: *nyt* szorzó előképző; obloisigno: *mat* szorzásjel

oblat/o=1. ostya, oblat; **2.** *gysz* (port tartalmazó) ostya U kukoblato

obligaci/o=1. *gazd* kötvény, kölcsönkötvény *hipoteka ~o: jelzálogkötvény *štata ~o: államkötvény *szin* ŝtatobligacio; **2.** *jog* kötelezettség; ~**a**: **1.** *gazd* kötvény~ *~a kupono: kötvénykupon; **2.** *jog* kötelmi *~a juro: kötelmi jog; ~**i**: *tr* *jog* kötelez *li ~as sin pagi al tria persono: kötelezi magát, hogy harmadik félnek fizet U ŝtatobligacio

oblikv/a=ferde, rézsútos *~a muskolo: *anat* ferde izom, musculus obliquus *~a rekto: *mat* ferde egyenes *~a rigardo: ferde tekintet *~a turo: ferde torony *~a vojo: ferde út; ~**i**: *ntr* ferdén megy, ferdén halad *tie la vojo ~as: ott az út ferdén halad; ~**o**: *mat* ferde törtjel, ferde perjel *szin* oblikva streko, suprenstreko *inversa ~o: *knyv* fordított törtvonal v. törtjel, backslash (\) *szin* inversa oblikva streko; ~**eco**: ferdeség; ~**okula**: ferdeszemű

oblong/a=hosszú *szin* longforma

obol/o=tört obulus (pénznem)

obsцен/a=pej trágár, obscén *paroli per ~aj vortoj: trágár szavakat használni; ~**aĵo**: obscén dolog, trágárság

obsed/i=tr *pszi* teljesen a hatalmába kerít, rögeszmésen foglalkoztat *la amo al Evo ~is lin: Évához fűződő szerelme teljesen a hatalmába kerítette; ~**o**: *pszi* rögeszme, kényszerképzet; ~**ato**: *fn* *pszi* megszállott, rögeszmés

observ/i=1. *tr* megfigyel, tartósan figyel *Napoleono ~as la manovrojn de la malamiko: Napóleon figyel az ellenség hadmozdulatait *~i la astrojn: a csillagokat figyeli; **2.** *tr* *átv* figyel vmire (n), betart vmit *~i la decan mezuron: illő mértéket tart *~i la dieton: betartja a diétát *~i la preskribojn: betartja az előírásokat; ~**o**: megfigyelés, észrevétel *fari astronomiajn ~ojn: csillagászati megfigyeléseket végez *li faris multajn ~ojn pri la progreso de la afero: számos észrevételt tett a dolog haladásáról; ~**ado**: **1.** megfigyelés *li estas sub polica ~ado: rendőri megfigyelés alatt áll; **2.** figyelés vmire, betartás *la ~ado de la ludreguloj: a játékszabályok betartása; ~**anto**: *fn* megfigyelő *milita ~anto: katonai megfigyelő *objektiva ~anto: pártatlan megfigyelő *politika ~anto: *pol* politikai megfigyelő *statuso de ~anto: megfigyelői státusz *subtila ~anto: figyelmes szemlélő; ~**igi**: *tr* betartat *li ~igis per mi ĉiujn preskribojn: betarttatott velem minden előírást; ~**isto**: *fn* *hajó* figyelő, őrszem; **fi**~**anto**: *fn* *pej* kukkoló; **mal**~**i**: *tr* elmulaszt, megsért, áthág, figyelmen kívül hagy *li mal~is anonci tion al mi: elmulasztotta jelenteni nekem *li mal~is ĉiujn regulojn: minden szabályt áthágott *li mal~is siajn devojn: elmulasztotta a kötelességeit *mal~i la postulojn: nem veszi figyelembe a követelményeket *mi nun mal~os la etiketon: most figyelmen kívül hagyom az etikettet; **mal**~**o**: mulasztás, vminek a megsértése, elmulasztása *mal~o de rajto: jogsértés; **mem**~**o**: *pszi* önmegfigyelés; ~**okapablo**: *pszi* megfigyelőképeség

U birdobservanto, birdobservejo, elektoobservanto, kaŝobservi, stelobservejo

observatori/o=csill obszervatórium, csillagda, csillagvizsgáló *szin* stelobservejo

obsidian/o=ásv obszidián, vulkánüveg

obskur/a=1. sötét, homályos *~a ĉambro: *for* sötétkamra; **2.** *átv* sötét, tisztázatlan, homályos, zavaros, obskurus, ismeretlen *~a afero: sötét ügy, homályos ügy *~a intrigo: sötét intrika *~a sciencisto: obskurus tudós, ismeretlen tudós; ~**anto**: *fn* *pej* maradi, tudatlan, műveltségellenes; ~**antismo**: ☞obskurismo; ~**o**: a sötét *palpi en la ~o: a sötétben tapogat; ~**eco**: sötétség; ~**ismo**: *pej* maradiság, tudatlanság, műveltségellenesség, obskurantizmus

U klarobskuro

obstakl/o=átv is akadály, korlát *forigi la ~ojn de la vojo: elhárítja az akadályokat az útról *kun kuraĝo li venkis la ~ojn: bátran legyőzte az akadályokat *li metis ~ojn sur mian vojon: akadályokat gördített eléem *nesuperebla ~o, netransirebla ~o: áthághatatlan akadály *~oj venkeblas per kuraĝo: az akadályok bátorsággal legyőzhetők *~ojn starigas nur mia monujo: akadályt csak a pénztárcám jelent; **sen**~**a**: akadálymentes; **sen**~**igi**: *tr* akadálymentesít; ~**okonkurso**: *sp* akadályverseny

obstetriko=orv szülészettan, obsterica *szin* akuŝologio

obstin/a=makacs, megátalkodott, csökönyös *~a Joĉjo: *jték* kelfeljancsi *~a malamo: makacs gyűlölet *~a, kiel mulo, ~a, kiel kapro: makacs, mint az öszvér; ~**i**: *ntr* makacsodik, makacsul kitart, nem hajlandó (vmit csinálni), köti magát *li ~as kvitigi sian ŝuldon: makacsul megtagadja adóssága rendezését *li ~as respondi la samon: makacsul ugyanazt válaszolja *~i en la ŝtato: makacsul hallgat *~i en

sia eraro: kitart a hibája mellett, hibájában megátalkodik; ~o: makacskodás *via ~o malhelpis nian venkon: makacskodásod megakadályozta győzelmünket; ~eco: makacsság, megátalkodottság, csökönyösség; ~igi: *ntr* megmakacsolja magát, csökönyössé válik *la azeno ~igis: a számár megmakacsolta magát

obstruk/o=1. eldugulás, eltömődés *szin* űtopiĝo ~o de intesto: *orv* szorulás ~o de tubo: csődugulás; 2. *közl* torlódás, közlekedési dugó; 3. *pol* obstrukció; ~i: 1. *tr* eltömít, eldugaszol *embolo ~is ĉi tiun vaskulon: vérrög zárta el ezt az eret; 2. *tr* *közl* eltorlaszol, dugót okoz *la veturiloj de la partoprenentoj de la sportevento ~is la vojon: a sportesemény résztvevőinek járművei eltorlaszolták az utat; 3. *tr* *pol* obstruál, megakadályoz *per ĉiam pli novaj amendoj la opozicio ~is la voĉdonadon: egyre újabb törvény módosításokkal az ellenzék megakadályozta a szavazást; **mal**~i: 1. *tr* dugulást elhárít, eltömődést megszüntet; 2. *tr* *közl* dugót megszüntet, torlódást elhárít

obteni=tr *ritik* elér, megszerez, kieszközöl, vmihez (n) hozzájut *finfine li ~is la permeson de la instanco: végre megszerezte a hatóság engedélyét

obturi=tr bedug, bedugaszol, betöm, elrekeszt, eldugaszol *~i botelon: palackot bedugaszol *~i kanontubon: ágyúcsövet bedug *~i karian denton: lyukas fogat betöm *~i la objektivon de fotilo: fényképezőgép tárgylencsét lefedi; ~atoro: 2; ~ilo: 1. dugasz, dugó, zárspaka *~ilo de fotilo: fényképezőgép zárspaka *~ilo de tubo: cső dugója; 2. *fot* zár, zárszerkezet *szin* obturatorio *momenta ~ilo: pillanatvár *prokrasta ~ilo: késleltető zár

obtura=1. *mat* tompa *szin* malakuta *~a angulo: tompaszög; 2. *tomba* (>hang) *szin* malakuta *li diris kun ~a voĉo, ke: tompa hangon azt mondta, hogy; 3. *átv* tompa *li sentis ~an doloron: tompa fájdalmat érzett *~a malĝojo hantis lin: tompa bánat kísértette *~e li gapis antaŭ si: tompán bámult maga elé; ~ilo: *fiz* *tech* tompító, csillapító *vö*. dampilo; **trans**-a: *mat* homorú *szin* konkava; ~angula: *mat* tompaszögű; ~mensa: tompa agyú, bárgyú

obus/o=kát tűzérési lövedék, robbanólövedék, ágyúlövedék; ~ingo: *kat* lövedéktest, hüvely; ~funelo, ~kavo: *kat* bombatölcsér

Ŭkuglobuso
ocean/o=geo óceán, világtenger *Antarkta ~o: 2; Suda Oceano *Arkta ~o: Jeges-tenger, Északi-sarki-óceán *Hinda ~o: Indiai-óceán *Pacifika ~o: Csendes-óceán *szin* Pacifiko *Suda ~o: Déli-óceán; ~o: *mit* Ókeanosz, Oceanus; ~a: *geo* óceán~, óceáni *~a fluo: tengeráramlat; ~idinoj: *mit* ókeaniszkok, oceanides; ~ologio: *geo* oceanográfus, tengerkutató; ~ologio: *geo* oceanográfia, tengertan, tengerkutatás; ~io: *geo* Óceánia; **trans**-a: tengeren túli, transzocéáni *trans~a fluo: tengeren túli repülőjárat; ~niveło: *geo* tengerszint; ~ŝipo: *hajó* óceánjáró (hajó)

ocel/o=áll pontszem, ocellus; 2. *áll* szemfolt
ocelot/o=áll párducmacska, ocelot (Felis pardalis)

ocim/o=növ bazsalikom (Ocimum)

ocitocin/o=biol oxitocin

od/o=ir óda

odalisk/o=tört odalisk, szolgálólány háremben

odekolon/o=kölni, kölnivíz

Odes/o=geo Odessza

Odin/o=2; Votano

Odise/o=mit Odüsszeusz; ~ado: *ir* Odüsszeia

odometr/o=2; hodometro

odonat/oj=áll szitakötők (rendje) (Odonata)

odontoid/o=anat fogszerű nyúlvány *szin* dentoforma apofizo

odontolog/o=2; dentisto, dentkuracisto; ~io: 2; denta medicino, dentistiko

odor/i=1. *tr*/*ntr* vmilyen szaga v. illata van *~i je libro: könyvszaga van *~i je ŝvito: izzadságszaga van *~i kadavron: hullaszaga van *~i rozon: rózsaszillata van; 2. *tr*/*ntr* *átv* vmit mutat, vmilyennek látszik, bűzlik *ĉi tiuj homoj ~as je herezo: ezek az emberek bűzlenek az eretnekségtől *tio ~as perfidon: ennek árulásszaga van, árulástól bűzlik; ~o: szag, illat *bona ~o: illat, jó szag *malagrabla ~o: kellemetlen szag *mi sentis ~on de fumo: füst szagát éreztem *~o de lavendo: levendulaillat; ~a: szagos, illatos; ~aĉi: *ntr* bűzlik, szaglik; ~aĉa: bűdös, bűzös, rossz szagú; ~aĉo: bűz, szag; **des**-i: *tr* szagtalanít, dezodorál *szin* senodorigi; **sen**-a: szagtalan; **sen**-igi: *tr* szagtalanít, dezodorál *szin* desodori; ~fumo: tömjénfűst; ~fumaĵo: tömjén; ~salo: repülő

Ŭagrablodora, bonodora, malbonodora, pikodora

Odr/o=geo Odera *la landlimo ~o=Niso: az Odera-Neisse határ

oer/o=eyrir, aurar, öre (pénznem)

oestr/o=biol ivarzás, üzekedés, tüszőérés, oestrus; ~iga: *biol* tüszőérés

kiváltó *~igaj hormonok: tüszőérést serkentő hormonok

oestradiol/o=biol ösztadiol

oestrogen/o=biol ösztrogén, tüszőhormon

oestron/o=biol kém ösztron *szin* foliklino

Ofeli/o=ir Ofélia, Ophelia

ofend/i=1. *tr* megbánt, megsért *postulo ne pretendas, rifuzo ne ~as Z: *közm* a kérdés nem kerül pénzbe *via konduto ~as nin: viselkedése sért bennünket; 2. *tr* *átv* sért, bánt vmit *se tio ~as vian sentemon: ha ez bántja az ön érzékenységét *tio ~as mian lingvan senton: ez bántja a nyelvérzékemet *viaj vortoj ~as mian oreleon: szavaid sértik a fületem; ~o: sértés, bántás *al li ne mankas defendo kontraŭ ~o Z: jól felvágta a nyelvét *mi ne toleras ĉi tiun ~on: nem tűröm el ezt a sértést *~o de Paŭlo al Petro: Péter megsértése Pál által; ~a: sértő, bántó *li diris tion kun ~a tono: bántó hangon mondta; ~igema: sértődékeny, sértődős természetű; ~igi: *ntr* megsértődik, megbántódik

Ŭhonorofendo, pudorofenda

ofensiv/o=kát támadás, előnyomulás, offenzíva; ~a: *kat* támadó, offenzív *~a armilo: támadófegyver; **kontraŭ**~o: *kat* ellentámadás, ellenoffenzíva, kontraoffenzíva

ofer/i=1. *tr* *vall* áldoz, feláldoz, áldozatot mutat be *fari rabon kaj ŝtelon, por ~i al Dio kandelon Z: lopott marhából ád az oltárra *~i fruktojn de la tero al la dioj: a föld gyümölcsét áldozza az isteneknek; áldozatot hoz; 2. *tr* *átv* feláldoz, áldozatot hoz vmiért *~i la agrablan pro la utila: feláldozza a kellemeset a hasznosért *~i sian tempon: feláldozza az idejét *~i sian vivon por la patrujo: feláldozza az életét a hazájáért; ~o: 1. *vall* *átv* is áldozat *szin* oferaĵo *alporti ~on sur la altaron: áldozatot hoz az oltárra *nenia ofero estus tro granda: semmilyen áldozat nem lenne túl nagy *Plej Sankta ~o: *kr* legszentebb áldozat; 2. *vall* *átv* is feláldozás; ~aĵo: *vall* áldozat, áldozati tárgy, áldozati állat; ~ema: áldozatkész, áldozatos, önfeláldozó; **for**-i: *tr* feláldoz, áldozatul hoz *li for~is sin por sia familio: feláldozta magát a családjáért *mi for~is por ĝi multan tempon: sok időt áldoztam rá; **sin**-o: önfeláldozás; **sin**-a: önfeláldozó; ~altaro: *vall* áldozati oltár; ~buĉi: *tr* *vall* (áldozatul) leöl; ~dona: *vall* áldozathozó, áldozatos; ~doni: *tr* *vall* áldozatul ad, feláldoz; ~dono: 1. *vall* *átv* is feláldozás; 2. *vall* áldozati adomány; ~donaco: *vall* áldozati ajándék; ~faro: *vall* áldozás, áldozat bemutatása; ~flamo: *vall* áldozati láng; ~pastro: *vall* áldozatot bemutató pap, áldozópap; ~preta: áldozatkész; ~preteco: áldozatkészség; ~verŝi: *tr* (italt) áldoz *li ~verŝis vinon al la dioj: bort áldozott az isteneknek

Ŭbrulofero, buĉofero, dankofero, fajroofero, mesofero, taŭrofero, verŝofero

ofert/i=tr *gazd* kínál, ajánlatot tesz vmire (n), megajánl *~i laboron: munkát kínál; ~o: *gazd* ajánlat *adjudika ~o: *gazd* versenyajánlat *alvoko por ~o: ajánlatkérés *nia alloga ~o: csábító ajánlatunk *sendeviga ~o: nem kötelező ajánlat *speciala ~o: akció, árárció; ~ado: *gazd* ajánlattétel; ~aĵo: *gazd* ajánlat tárgya; ~anto: *gazd* ajánlattevő; ~alvoko: *gazd* ajánlati felhívás, ajánlatkérés; ~oprezo: *gazd* ajánlati ár

Ŭdankofero, laborofero, pacofero, pekofero, prezofero,

programofero

ofertori/o=1. *kr* felajánlás, offertorium; 2. *kr* zene offertórium

ofic/o=hivatal, állás, tisztség *Ĉefministra ~ejo: *pol* Miniszterelnöki Hivatal *Centra ~ejo: *eo* Központi Iroda (>Esperanto Világszövetség) *Dio donis ~on, Dio donas prudenton Z: *közm* akinek az Isten hivatala ad, észt is ad hozzá *granda ~o – grandaj zorgoj Z: *közm* nincs hivatal baj nélkül *grasa ~o: zsíros állás *~o de urbestro: polgármesteri tisztség *plenumi la ~on de ministro: miniszteri tisztséget tölt be *plenumita via ~o, nun pasis via vico Z: *közm* a mór megtette kötelességét, a mór elmehet *procedi pro ~o: hivatalból eljár *sacerdota ~o: *kr* papi hivatal *Sankta ~o: *kr* Szent Hivatal, Sacrum Officium (inkvizíció) *statistika ~ejo: statisztikai hivatal *turisma ~ejo: idegenforgalmi hivatal; ~a: hivatali *~aj devoj: hivatali kötelességek *~a uniformo: hivatali egyenruha; ~i: *ntr* hivatalban van, vmilyen hivatalba tölt be *li ~is kiel ministro de defendo: honvédelmi miniszteri hivatalba töltött be *mi ~as ĝis la kvina vespere: délután ötig dolgozom a hivatalban; ~ejo: hivatal *informa ~ejo: tájékoztatási hivatal; ~estro, ~ejestro: hivatalvezető, hivatali főnök; ~isto: hivatalnok, tisztviselő, alkalmazott *privata ~isto: magánhivatalnok *publika ~isto: köztisztviselő, közhivatalnok *fervoja ~isto: *vsüt* vasúti tiszt; ~istaro: hivatalnokok, hivatali kar; **el**-igi: *tr* hivatalból elbocsát; **en**-igi: *tr* beiktat, hivatalába helyez, munkába állít; **en**-igi: *tr* hivatalba lép, (állásba) elhelyezkedik; **sen**-a: hivatal nélküli; ~domo: irodaépület; ~havanto: tisztségviselő; ~juro: hivatali eskü; ~periodo: hivatali idő; ~vojaĝi: *ntr* kiküldetésben van, hivatalos úton van; ~vojaĝo: kiküldetés, hivatalos út

Ŭbankoficejo, doganoficejo, dungoficejo, financoficejo, forstoficejo, helpoficejo, honoroficejo, impostoficejo, instruoficejo, justicoficejo, karteloficejo, laboroficejo, pagoficejo, patentoficejo, policoficejo,

poŝtoŝicejo, projektoŝicejo, skriboficejo, ŝtatoŝicisto, tradukoficejo, vetoficejo, vojaĝoficejo

oficial/a=hivatalos *~a Aldono al la Universala Vortaro: *eo nyt* Hivatalos kiegészítés az Egyetemes Szótárhoz *~a dokumento: hivatalos okmány *~a gazeto: hivatalos lap; ~**eco**: hivatalosság, vminek a hivatalos volta *~eco de atestilo: igazolás hivatalossága; ~**igi**: *tr* hivatalossá tesz *Instituto por ~igo de Esperanto: *eo* Intézet az Eszperantó Hivatalossá Tételéért *la Akademio ~igis ĉi tiun vorton: az Akadémia hivatalossá tette ezt a szót; ~**ulo**: hivatalos személy; **duon~a**: félhivatalos; **ne~a**: nem hivatalos, magánjellegű, informális

oficin/o=*gysz* gyógyszerlátorium, gyógyszerlabor, officina;

~**a**: 1. gyógyszerlátor, gyógy~ *~a planto: gyógynövény *szin* medicina

planto *~a preparajo: gyógykészítmény, gyógyszerlátor készítmény, patikagyógyszer; 2. *növ* orvosi, officialis

oficial/a=*oficina*

oficir/o=1. *kat* tiszt, katonatiszt *ĉefŝtaba ~o: vezérkari tiszt *~o de alta rango: magas rangú katonatiszt *~o instruktoro: kiképzőtiszt *rezerva ~o: tartalékos tiszt *szin* rezervoficir; 2. tiszt *fajrobrigada ~o: tűzoltótiszt *fervoja ~o: *vsút* vasúti tiszt *~o en ŝako: *jték* tiszt sakkbán; **eks~o**: *kat* volt tiszt, leszerelt tiszt; **sub~o**, **vic~o**: *kat* tiszthelyettes, altiszt; *oficirlernejo*: *kat* tiszt iskolája, kadétiskola *szin* kadetlernejo; ~**servisto**: *kat* tisztiszolgáló

Ŭmaroficir, oficirlernejo, policoficir, rezervoficir, staboficir

ofiklejd/o=*zene* ofikleid

ofiolit/o=*geo* ofiolit (tenger alatti vulkán)

ofiur/o=*áll* kígyócsillag, kígyókarú csillag (Ophiura)

ofri/o=*növ* bangó (Ophrys)

ofrioskoleks/o=*áll* gyomorállatka (Ophrioscolex purkinjei)

ofsajd/o=*sp* les *li estis en ~o: lesen volt; ~**i**: *ntr* *sp* lesen van

ofset/o=*knyv* ofset *szin* platpreso

oft/e=gyakran *li ~e vizitas teatron: gyakran jár színházba *pli ~e: gyakrabban; ~**a**: gyakori, sűrű (időben) *la kataro estas ~a malsano: a hurut gyakori betegség *liaj ~aj vizitoj ĝenas nin: sűrű látogatásai zavarunk bennünket; ~**eco**: gyakoriság; ~**igi**: *tr* gyakorivá tesz, sűrít (időben); ~**igi**: *ntr* gyakorivá válik, sűrűsödik (időben); **mal~e**: ritkán *mal~e li vizitas nin: ritkán látogat meg bennünket; **mal~a**: ritka (időben) *mal~a, kiel blanka korvo: ritka, mint a fehér holló; **mal~aĵo**: ritkaság, ritka holmi, ritka valami; **mal~igi**: *tr* ritkít (időben); **mal~igi**: *ntr* ritkul (időben); **ne~e**: néha; **plej~e**: leggyakrabban; **plej~anto**: módusz, leggyakoribb érték (statisztika) *szin* modo 3; **pli~igi**: *tr* (időben) sűrít, gyakoribbá tesz *li pli~igis siajn vizitojn: gyakoribbá tette a látogatásait *oni pli~igis la veturojn de buso 5: sűrítették az 5-ös busz járatait

oftalm/o=*anat* szem, ophthalmos; ~**a**: *anat* szem~, ophthalmicus *~a nervo: látóideg, szemideg, nervus opticus; ~**ito**: *orv* szemgyulladás, ophthalmia *szin* okulinfamo *simpatia ~ito: szimpátiás szemgyulladás, ophthalmia sympathica; ~**ologo**: *orv* szemész, oftalmológus; ~**ologio**: *orv* szemészet, oftalmológia *szin* okulkuracado; ~**ometro**: *orv* oftalmométer, ophthalmométer; ~**oskopo**: *orv* szemtűkör, oftalmoszkóp, ophthalmoscop; ~**oskopia**: *orv* szemtűkörzés, oftalmoszkópia, ophthalmoscopia

ogiv/o=1. *ép* csúcsív *szin* pintarko; 2. *kat* rakétafej, robbanófej; ~**a**: *ép* csúcsíves *~a fenestro: csúcsíves ablak *~aj formoj: csúcsíves formák; ~**kruciĝo**: *ép* csúcsíves keresztboltozat

ogr/o=emberevő óriás

ogur/o=*fn* tört orog; *ogura*: *mn nyt* ogur *oguraj lingvoj: ogur nyelvek

oguz/o=*fn* oguz; ~**a**: *mn nyt* oguz *~aj lingvoj: oguz nyelvek

oĝibv/o=*fn* odzsibva; ~**a**: *mn nyt* odzsibva (oji)

Ohi/o=1. *geo* Ohio (folyó); 2. *geo* *pol* Ohio (állam) (US)

oho!=*isz* ohó!, ajha! (>meglepődés)

Ohotsk/o=*geo* Ohotszk; ~**a** **Maro**: *geo* Ohotszki-tenger

oid=utóképző; ~**oido**: 1. *tud* ~oid (>hasonlóság) űelipsodoid, cikloido, sufiksoid; 2. *áll* ~oida, ~szerű (>kinézet, hasonlóság) űhidroid, nautiloid; 3. *növ* ~oides, ~oideus (nemnévből nemnevet) űpegoid; **oide**=utóképző; ~**oideoj**: 1. *növ* ~oideae (>alcsalád) űmalusoideoj; 2. *áll* (>főcsalád) űhomoideoj

oj!=*isz* ó!, jaj! (fájdalom, sajnálkozás) *oj, vi piedpremis mian piedon: jaj, rálépett a lábamra! *oj, kiel rapide pasas la tagoj: ó, milyen gyorsan telnek a napok!

ojdemi/o=*ex* űmaranaso

ojdi/o=*növ* lisztharmat (Oidium)

ojstr/o=*áll* bagócsféga (Oestrus)

Ojt/o=*mit* *geo* Oita *Heraklo mortis sur la monto ~o: Héraklész Oita hegyén halt meg

ok=nyolc *la Grandaj 8: *pol* a Nyolcak *li havis ok gefratojn: nyolc testvére volt; oka: nyolcadik *elprenu ĉiun okan: vedd ki minden

nyolcadikat *la okan de decembro: december nyolcadikán *mi estis oka en la vico: a nyolcadik voltam a sorban; oko: 1. nyolcas szám *li skribis du okojn: két nyolcast írt le; 2. *fn* nyolcas (>nyolcból álló) *kera oko: *jték* kör nyolcas *remista oko: *sp* evezős nyolcas; oke: nyolcadszor (>felsorolás); okobla: 1. nyolcszoros *okobla kvanto: nyolcszoros mennyiség; 2. nyolcszoros (nyolc vmből álló) *okobla tavolo: nyolcszoros réteg; okoble: nyolcszor (>szorzás), nyolcszorosan *okoble du estas dek ses: nyolcszor kétfő az tizenhat *okoble faldu la paperon: nyolcszorosan hajtogasd a papírt; okoblo: vminek a nyolcszorosa; okono: 1. nyolcad *kvar okonoj estas duono: négy nyolcad az egy fél; 2. *zene* nyolcadhang, nyolcadkotta, fusa *szin* okona noto; okopa: nyolcas, nyolc részből álló, nyolc fős *la okopa bando de la bandito: az útonálló nyolc fős bandája *okopa servico: nyolc részes étkezés; okopo: 1. nyolcas csoport; 2. *zene* oktett (mű és csoport); okope: nyolcan *okope ili alvenis: nyolcan jöttek; okto: *zene* oktáv (hangköz) *szin* diapazono 2 *dua okto: kontraoktáv *duliniokto, sesa okto: kétvonalas oktáv *granda okto, tria okto: nagyoktáv *kvara okto, malgranda okto: kisoktáv *kvarlinia okto: négyvonalas oktáv *kvinlinia okto: ötvonalas oktáv *kvina okto: egyvonalas oktáv *oka okto: négyvonalas oktáv *perfekta okto: tiszta oktáv *sepa okto: háromvonalas oktáv *naŭa okto: ötvonalas oktáv *unua okto: szubkontraoktáv; okteto: *zene* oktett (mű és zenészek); okuma: *mat* nyolcas alapú, oktális *okuma sistemo: nyolcas számrendszer; okangulo, oklatero: *mat* nyolcszög, oktagon; okcent: nyolcszáz; okdek: nyolcvan; okfoje: nyolcszor, nyolc ízben, nyolc alkalommal; kontraŭokto: *zene* kontraoktáv; subkontraŭokto: *zene* szubkontraoktáv űtriliniokto

Ok/o=*geo* Oka

okapi/o=*áll* okapi (Okapia)

okarin/o=*zene* okarina

okaz/i=1. *ntr* történik, előfordul, meggesik *facile povus ~i, ke: könnyen megeshet, hogy *malofte ~as ankaŭ tio, ke: ritkán az is előfordul, hogy *~as, ke: megesik, hogy *rakontu, kio ~is al vi: meséld el, mi történt veled; 2. *ntr* (rendevény) lefolyik, végbemegy, megrendezésre kerül *ĉi-jare la kongreso ~is en Rejkjaviko: idén a kongresszust Reykjavikban rendezték meg; ~o: 1. esemény *szin* okazaĵo *elementa ~o: *mat* elemi esemény *epizoda ~aĵo: mellékes esemény *mala ~o: *mat* komplementer esemény *pri la ~o raportis la amaskomunikiloj: az eseményről beszámoltak a tömegtájékoztatói eszközök; 2. eset, előfordulás *en alia ~o: más esetben *en ekstrema ~o: végső esetben *en eksterordinara ~o: rendkívüli esetben *en escepta ~o: kivételes esetben *en kontraŭa ~o: ellenkező esetben *en la plej bona ~o: a legjobb esetben *en la plej malbona ~o: legrosszabb esetben *en neniu ~o: semmi esetre sem *en ~o de bezono: szükség esetén, adott esetben *en ~o de ekstrema bezono: végszükség esetén *en plej bona ~o: legjobb esetben *en tia ~o: ilyen esetben *por la ~o, se vi volus viziti min: arra az esetre, ha meg akarnál látogatni *superforta ~o: *jog* *gazd* előre nem látható eset, vis major eset; 3. alkalom *en la unua oportuna ~o: az első adandó alkalommal *kapti la ~on, profiti la ~on: megragadja az alkalmat *mi havis la ~on viziti Parizon: alkalmam volt felkeresni Párizst *mi ne havis ~on paroli kun li: nem volt alkalmam beszélni vele *nemaltrafenda ~o: kihagyhatatlan alkalom *ne preterlasu la ~on: ne hagyd ki az alkalmat *nun ni havas la ~on renkontiĝi kun la verkisto: most alkalmunk van találkozni az íróval *~o faras ŝteliston, ~o kreas ŝteliston Z: *közm* alkalom szüli a tolvajt *~o neniam revenonta: soha vissza nem térő alkalom *~on kaptu ĉe l' kapo, ĉar la vosto estas glita Z: *közm* a szerencsét üstökön kell ragadni *oportuna ~o: megfelelő alkalom, jó alkalom *se prezentigas ~o por tio: ha alkalom kínálkozik rá *uzante la ~on: felhasználva az alkalmat; 4. *jog* *nyt* eset űkazo; ~**a**: eseti, alkalmi, alkalmoszerű, véletlen *liaj ~aj vizitoj: alkalmi látogatásai *~a enspezo: alkalmi bevétel *~a kostumo: alkalmi ruházat *~aj cirkonstancoj: véletlen körülmények *~a vendisto: alkalmi árus; ~**e**: 1. ebben az esetben, abban az esetben *mi ~e uzos vian aŭton: ebben az esetben használom a kocsiját *se vi ~e permesos: abban az esetben, ha megengedi; 2. alkalom adtán, adott esetben, véletlenül *~e mi iris sur la strato: éppen mentem az utcán *se ~e vi vizitus nin: ha adott esetben meglátogatnál bennünket *~e mi redonos al vi la viziton: alkalom adtán viszonzom a látogatást; 3. vminek az alkalmából *~e de la festo oni iluminis la urbon: az ünnep alkalmából kivilágították a várost; ~**aĵo**: esemény, történés *la ~aĵo estas priskribita en la hodiaŭa gazeto: az eseményt ismerteti a mai újság *ne de unu ~aĵo fariĝas kutimo: *közm* egy eset nem eset *~ontaĵo: várható esemény *~antaĵo: az éppen folyó esemény *~intaĵo: a végbement esemény *postlami la ~aĵojn: az események után kullog; ~**ejo**: helyszín, színhely *la ~ejo de la arango: a rendezvény helyszíne *la ~ejo de la murdo: a gyilkosság színhelye; ~**igi**: 1. *tr* okoz, előidéz *la incendio ~igis la morton de du

homoj: a tűzvész két ember halálát okozta *la tertremo ~igis panikon: a földrengés pánikot okozott; **2. tr** rendez, tart *la ĉi-jaran kongreson oni ~igos en la ĉefurbo: az idei kongresszust a fővárosban rendezik *la feston ni ~igis en nia domo: az ünnepet a házukban tartottuk meg; ~**isto**: alkalmi munkás; **ĉe~e**: alkalom adtán; **ĉi~e**: ebben az esetben; **ĉia~e**: mindenesetre, bármi legyen is *ĉia~e mi informos vin: mindenesetre tájékoztatlak; **ĉiu~e**: minden alkalommal, minden egyes esetben *ĉiu~e li plendis pri la malnovaj ofendoj: minden alkalommal panaszkodott a régi sérelmekről; **flank~aĵo**: mellékes esemény, közbejött dolog; **inter~aĵo**: incidens, közbejött esemény *szin* incidente *inter~aĵo interrompis la prezentadon: egy incidens megszakította az előadást; **kun~i**: *ntr* együtt fordul elő, egy időben történik *se la kongreso kun~o, mi ne povos partopreni ĝin: ha a kongresszus egy időben lesz, nem tudok részt venni rajta; **laŭ~e**: az alkalomnak megfelelően, szükség szerint *laŭ~e ni renkontiĝos: az alkalomnak megfelelően találkozunk; **mis~aĵo**: baleset, szerencsétlen eset; **po~a**: esetenkénti; **por~a**: eseti, alkalmi, ad hoc *por~a poŝmarko: alkalmi bélyeg *por~a versaĵo: alkalmi vers; **sam~e**: egyúttal *mi hejtas kaj sam~e ankaŭ kuiras per la forno: fűtök és egyúttal főzök is a tűzhelyen; **tiu~e**: abban az esetben, akkor; **bon~e**: szerencsés esetben, jó esetben; ~**algebro**: *mat* eseményalgebra; ~**dormi**: *ntr* csövezik, alkalmi szálláshelyen alszik; ~**vendi**: *tr* elkötyavetyél

U krizokaza, limokazo, mortokazo, normalokaze

okcident/o=geo nyugat, nyugati rész *szin* uesto *en ~o nenio nova: nyugaton a helyzet változatlan *la suno subiras ĉe ~o: a nap nyugaton nyugszik *mi loĝas en la ~o de Hungario: Magyarország nyugati részén lakom; ~**o**: **1. pol** Nyugat (>Európa); **2. pol** Nyugat (>Nyugat-Európa) *Imperio de ~o: *tört* Nyugati Birodalom; ~**a**: *geo* nyugati *szin* uesta *blovas ~aj ventoj: nyugati szelek fújnak; ~**e**: nyugaton *la armeo ekiris ~en: a hadserekek nyugat felé indult *la vilaĝo troviĝas ~e de nia urbo: a falu városunktól nyugatra van *longe li vivis ~e: sokáig élt nyugaton; ~**ano**: *fn* nyugati, nyugaton lakó

Okcidental/o=nyt Occidental (ie)

okcipit/o=anat nyakszirt, tarkó, occiput *szin* postkranio; ~**osto**: *anat* nyakszirtcsont, os occipitale; ~**alo**: *ne* ☞okcipitosto

okcitan/o=fn okcitan, oksztán, provanszáli; ~**a**: *mn* *nyt* okcitan, oksztán, provanszáli (oc); (**O**)~**ujo**, (**O**)~**io**: *geo* Okcítánia

Okinav/o=geo Okinava

Oklahom/o=geo pol Oklahoma (US)

okluzi/o=1. orv elzáródás, okklúzió *intesta ~o: bélelzáródás, occlusio intestinalis; **2. met** felzárkózás (>ciklon)

okr/o=ásv okker, okra *flava, ruĝa, bruna ~o: sárga, vörös, barna okker; ~**a**: **1. ásv** okkert tartalmazó, okkeres; **2. okkerszínű**

okrom/o=növ balsafa, balzafa, nyúlfa (Ochroma) *szin* balzo

oks/o=ritk áll ökör *szin* eksbovo, kaŝtrita bovo; ~**ovostosupo**: ☞bovovosta supo

oksalat/o=☞okzalato

oksalid/o=növ madársóska (Oxalis)

oksazol/o=kém oxazol

Oksford/o=geo isk Oxford

okshoft/o=nagyhordó (űrmérték, kb. 230 l)

oksi/o=kém oxi~ (oxigén); **et~**: *kém* etoxi~; **des~**: *kém* dezoxi~ (>két oxigénatom hiánya) ☞desoksi-ribozo, desoksi-ribonukleáido; **met~**: *kém* metoxi~; ~**onio**: *kém* oxónium; ~**tetraciklino**: *kém* oxitetraciklin; **per~ido**: *kém* peroxid

oksid/o=kém oxid *dinitrogen~o: dinitrogén-oxid; ~**i**: *tr* *kém* oxidál *humido ~as feron: a nedvesség oxidálja a vasat *oksigeno ~as hidrogenon al akvo: az oxigén vízzé oxidálja a hidrogén; ~**ado**: *kém* oxidálás, oxidáció; ~**azo**: *biol* *kém* oxidáz; **anti~a**, **kontraŭ~a**: *mn* *biol* *kém* antioxidáns; **anti~anto**: *fn* *biol* *kém* antioxidáns; **anti~aĵo**: antioxidáns szer; **di~o**: *kém* dioxid *karbona di~o: széndioxid *silicia di~o: szilícium-dioxid; **hidr~o**: *kém* hidroxid *kalia hidr~o: kálium-hidroxid; **mon~o**: *kém* monoxid *karbona mon~o: szénmonoxid; **ne~ebla**: *kém* nem oxidálható, nem oxidálódó *plateno estas ne~ebla: a platina nem oxidálódó; **per~o**: *kém* peroxid *hidrogena per~o: hidrogén-peroxid *szin* oksigena akvo *natria per~o: nátrium-peroxid; **per~i**: **1. tr** *kém* peroxidál; **2. tr** kiszókit, peroxidál; **per~azo**: *biol* *kém* peroxidáz; **proto~o**: *kém* protoxid; **sen~i**: *tr* *kém* dezoxidál; **seksvi~o**: *kém* szeszkvioxid; ~**katodo**: vill oxidkatód; ~**o-reduktiĝo**: *kém* oxidoredukció

oksidit/o=ásv oxidit

oksigen/o=kém oxigén; ~**i**: **1. tr** *kém* oxigénez; **2. tr** *biol* oxigénnel ellát; ~**akvo**: gysz oxigénvíz

oksikol/o=1. növ tőzegáfonya, kukojsza (Vaccinium oxycoccos); **2. növ** áfonya ☞vakcinio

oksim/o=kém oxim

oksimor/o=ir oximoron

oksiton/a=nyt véghangsúlyos vő. paroksitona, proparoksitona *la franca estas ~a lingvo: a francia véghangsúlyos nyelv

oksiur/o=áll hegyesfarkú bélgilisza (Enterobius vermicularis); ~**ozo**: *orv* oxyuriasis (egyfajta bélférgesség); ~**icido**: gysz oxyuricid (egyfajta bélféregölő)

oksoni/o=☞oksonio

okt=előképző; okt~: *kém* okt~ (nyolc szénből álló lánc); oktano: *kém* oktán; oktano: *kém* oktanol; okteno: *kém* oktén; oktino: *kém* oktin; oktil: *kém* oktil; oktannombro: *kém* oktánszám

okta=előképző; okta~: *tud* okt~, okta~ (>8) ☞oktaedro, oktahidrato, oktaeptido

oktant/o=1. mat környolcad, oktáns; **2. mat** térnolcad; **3. csill** csillagmagasság-mérő, oktáns; **4. csill** Oktáns, Octans (csillagkép)

oktav/o=1. zene oktáv (>hangköz) *szin* okto; **2. knyv** nyolcadrét ív; **3. knyv** nyolcadrét alakú könyv; **4. kr** nyolcad, oktáva (ünnepet megelőző v. követő hét) *~o de Pasko: húsvét oktávjára v. nyolcada, a húsvétot megelőző hét; **5. ir** nyolcsoros versszak, nyolcas, stanza; **duon~o**: *knv* tizenhatodrét ív; ~**sono**: *zene* oktávhang

Oktav/o=Octavus, Oktavián (utónév); ~**ino**: Oktávia (utónév)

Oktavi/o=tört Octavius

oktoobr/o=október

oktodon/o=áll degu (Octodon)

oktopod/o=áll nyolckarú polip (Octopus) vő. polpo

okul/o=1. anat szem *bluringaj ~oj: karikás szemek *de l' koro spegulo estas la ~o Z: a szem a lélek tükre *elorbitigi la ~ojn: kimeresztí a szemét *enkavaj ~oj: mélyen ülő szemek *en liaj ~oj vi estas granda homo: az ő szemében nagy ember vagy *esti antaŭ la ~oj: szem előtt van, a figyelem előterében van *fali en la ~ojn: szembe tűnik *fermi la ~ojn super eraro: szemet huny hiba felett *havi akrajn ~ojn: *átv* is éles szeme van *havi antaŭ la ~oj: szem előtt tart *havi blindan ~on: *átv* vak vmire, nem lát v. nem vesz észre vmit (al) *havi ĝin antaŭ la ~oj la fakton: szem előtt tartja azt a tényt *havi ~ojn al la eventoj: odafigyel az eseményekre, figyelemmel kíséri az eseményeket *havi ~ojn pli grandajn, ol la ventro Z: már csak a szeme kívánja *jeti ~on al ĝi: szemet vet rá *knabino kun bluaj ~oj: kékszemű lány *kun duonfermitaj ~oj: félig csukott szemmel *kun elorbiĝintaj ~oj: kimeredt szemmel *kun larĝe malfermitaj ~oj: tágra nyílt szemmel *kun ~oj dilatitaj de teruro: rémülettől kitágult szemmel *kun ~oj fermitaj: csukott szemmel v. vakon *kun postdormaj ~oj: álmos szemmel *kun postploraj ~oj: kisírt szemmel *li havas ~ojn por la arto: figyelemmel kíséri a művészetet *li ne povis forpreni la ~ojn de la knabino: nem tudja levenni a szemét a lányról *malfermi la ~ojn al li: felnyitja a szemét *mallevi la ~ojn: lesütí a szemét *ne iru ~oj super la frunto Z: *köz* ki a napba néz, könnyen megvakul *ne perdi el la ~oj: nem veszti szem elől *~o kontraŭ ~o: szemtől-szembe *~o ne atentis, dorso eksentas Z: *köz* ha vét a szem, fizet a hát *~o ne vidis – pagu la sako Z: *köz* ne végy zsákbamacskát *~on fermeti pri tio: szemet huny felette *~on pro ~o, denton pro dento: *bibl* szemet szemért, fogat fogért *per nearmita ~o: szabad szemmel *pli da ~oj, pli da certeco Z: *köz* több szem többet lát *plorŝvelaj ~oj: kisírt szemek *rigardi per larĝe malfermitaj ~oj: tágra nyitott szemmel néz *rondigi siajn ~ojn: kerekre nyitja a szemét *ruli la ~ojn: forgatja a szemét *seksi per la ~o: a szemével követi *supervidaj ~oj: *átv* sasszemek *ŝuti polvon en liajn ~ojn: port hint a szemébe *teni la ~ojn malfermitaj: nyitva tartja a szemét *trafi al li en la ~ojn: szemébe ötlík *vitriĝas al li la ~oj: *átv* is fennakad a szeme; **2. növ** bimbó ☞burĝono; ~**i**: *agr* szeme; ~**aĉi**: *ntr* pej bámul; ~**adi**: *ntr* szemet mereszt vkire, szeme vkivel, rákacsint *szin* okulumi; ~**ero**: ☞omatidio; ~**eto**: **1.** aranyos szem *fari al la knabino amajn ~etojn: szerelmes szemeket mereszt a lányra; **2. átv** lyuk *li treidis laĉon tra la ~etoj de la pantalono: zsinórt fűzött a nadrág lyukaiba; ~**isto**: *orv* szemész, szemorvos *szin* okulkuracisto, oftalmologo; ~**umi**: *ntr* szemet mereszt vkire, szeme vkivel, rákacsint *li ~umi al li kvazaŭ al fremdulo: úgy bámult rá, mint egy idegenre *~umi kun la ideo: kacérkodik az ötlettel; **du~eca**: *anat* binokuláris, binocularis *du~eca vidado: binokuláris látás; **al~i**: *tr* idenéz, odanéz, ránéz; **unu~a**: fél szemű; **unu~eco**: *anat* monokuláris, monocularis *unu~eca vidado: monokuláris látás; **unu~ulo**: fél szemű ember; ~**akvo**: gysz szemvíz, szemcsepp, aqua ophtalmica; ~**atinge**: amerre a szem ellát; ~**banilo**: gysz szemzuhany; ~**blanko**: *anat* inhártya, szemfehérje, sclera *szin* skleroto l; ~**bori**: *tr* szúrósan néz vkire (n), átfúr a tekintetével; ~**bulbo**, ~**globo**: *anat* szemgolyó; ~**dento**: *anat* felső szemfog; ~**fajro**: tüzes tekintet; ~**fiksi**: *tr* fixíroz, mereven néz; ~**frapa**: szembeszökő, feltűnő; ~**frapi**: *tr* feltűnik vkinek (n) *lia konduto ~frapis min: viselkedése szembe tűnt nekem; ~**fundo**: *anat* szemfenék, fundus oculi; ~**haroj**: szempilla; ~**inflamo**: *orv* szemgyulladás, ophtalmia

szin oftalmito; ~**kapti**: *tr* megpillant, elkap a tekintetével; ~**karesa**: szemgyönyörködtető, szemet gyönyörködtető; ~**kavo**: *anat* szembőrdör, szemüreg, orbita *szin* orbito 2; ~**klapo**: szemellenző; ~**kliniko**: *orv* szemklinika; ~**komforto**: ☞*eufrazio*; ~**kuracado**: *orv* szemészet *szin* oftalmologio; ~**kuracisto**: *orv* szemész *szin* okulisto, oftalmologo; ~**lenso**: *anat* szemlencse, lens *szin* kristalino; ~**mezure**: szemmértékkel; ~**mezuri**: *tr* végigmér; ~**kroča**: szemet vonzó, szembeötlő, blikkfángos ~**kroča** titolo: blikkfángos cím ~**kroča** reklamo: szembeötlő reklám; ~**mikroskopo**: *gysz* szemmikroszkóp; ~**pafi**: *tr* mérgesen v. szúrósan ránéz; ~**paro**: szempár; ~**plača**: szemrevaló, szemgyönyörködtető; ~**sekvi**: 1. *tr* tekintetével követ; 2. *tr* átv ügyel vkire (n); ~**serči**: *tr* kémlel, nézelődik, fürkészik; ~**signi**: *tr* int a szemével, kacsint ~**signi** inter si: összekacsintanak ~**signi** komprenge: jelentségeteljesen kacsint; ~**šraŭbo**: *tech* szemes csavar; ~**šildo**: *agr* szemzőpajzs; ~**širmilo**: 1. szemellenző (fejpántos ellenző) vö. viziero; 2. átv is szemellenző (>ló); ~**sorbi**: *tr* felfal a szemével; ~**taksi**: *tr* szemével méreget; ~**trompo**: káprázat; ~**trovi**: *tr* kiszúr vkit, kiszemel; ~**videbla**: szabad szemmel látható, makroszkopikus, makroszkópos *szin* makroskopa 1; ~**vitroj**: szemüveg; ~**vitrujo**: szemüvegtok

Űaglokula, bovokulo, grasokulo, katokulo, malicokula, migdalokula, nudokule, talpokula

okulari/o=*for* szemlencse, okulár

okult/a=okkult, rejtett, titkos, titokzatos; ~**ismo**: okkultizmus

okup/i=1. *tr* elfoglal (teret, időt) *la entrepreno ~as mil laboristojn: a vállalkozás ezer munkást foglalkoztat *la libro ~as grandan spacon: a könyvek nagy helyet foglalnak *la malamiko ~is la urbon: *kat* az ellenség elfoglalta a várost *la movado ~as multe el mia tempo: a mozgalom sok időmet veszi igénybe *la raporto ~is tri horojn: a beszámoló három órát vett igénybe *la turkoj ~is la fortikajon: *kat* a törökök bevették a várat *ne ~u al vi nian avinon: ne foglald le magadnak a nagymamánkat ~i gravan postenon: fontos állást tölt be ~u lokon: foglaljon helyet; 2. *tr* átv lefoglal, foglalkoztat (szellemet); ~**i al si**: kisajátít magának *či tiu laboro tre ~as lin: ez a munka nagyon leköti *du demandoj ~as min: két kérdés foglalkoztat *li estas ~ita de siaj propraj problemoj: saját problémái foglalkoztatják *ne ~u vin pri miaj materialaj zorgoj: ne foglalkozz az én anyagi gondjaimmal; ~**igi**: *nt* foglalkozik vmivel (pri, je) *kial vi ~iĝas pri tiaj bagateloj?: miért foglalkozol ilyen csip-csup ügyekkel? *li ~iĝas pri kompara lingvistiko: összehasonlító nyelvészettel foglalkozik *ni ~iĝas pri la solvo de grava problemo: fontos probléma megoldásán dolgozunk; ~**o**: 1. elfoglalás, megszállás *la ~o de la lando far sovetiaj trupoj: az ország elfoglalása szovjet csapatok által *milita ~o: katonai megszállás; 2. foglalkozás, elfoglaltság *szin* okupigo *či via ~igo rilatas al literaturo?: foglalkozásodnak köze van az irodalomhoz? *ču vi havas agrablan ~on?: kellemes foglalkozásod van? *mia nuna ~igo ne permesas la viziton: jelenlegi elfoglaltságom nem teszi lehetővé a látogatást *monhaviga ~o: pénzszerző foglalkozás, pénzhozó foglalkozás; ~**ado**: 1. foglalkoztatás; 2. elfoglalás, birtokba vétel; ~**ateco**: elfoglaltság *pro mia ~iteco mi ne povos partopreni: elfoglaltságom miatt nem tudok részt venni; ~**igo**: foglalkozás, foglalatosság *lia ~igo kosta al ni multan monon: a foglalatossága sok pénzbe kerül nekünk *mia nuna ~igo tre plačas al mi: a mostani foglalkozásom nagyon tetszik nekem; ~**into**: *fn* *kat* megszálló; **ek-i**: *tr* elfoglal, birtokba vesz *la romianoj ek~is Panonion: a rómaiak elfoglalták Pannóniát; **flank-o**: mellélfoglalkozás; **mal-i**: *tr* kiürit, evakuál; **ne-ita**: nem foglalt, szabad, facér *ne~ita posteno: betöltetlen állás; **sen-a**: munka nélküli, foglalkozás nélkül, facér; ~**oterapio**: *pszi* foglalkozásterápia Űflankokupo, loĝejokupinto, patrujokupo, ŝatokupo, tempokupa

okupaci/o=*kat* megszállás; ~i: *tr* *kat* megszáll

okzal/o=*növ* mezei sóska, réti sóska (Rumex acetosa); ~**ato**: *kém* oxalát ~**ata** acido: oxálsav, sóska; ~**ilo**: *kém* oxalilcsoport

ol=mint (összehasonlító kötőszó különbség kifejezésére) *antaŭ ol forveturi, li vizis min: mielőtt elutazott volna, meglátogatott *li havas malsaman karakteron, ol lia patro: más jelleme van, mint az apjának *li ne estas malpli riĉa, ol Rotŝildo: nem kevésbé gazdag, mint Rotschild *li vin amas pli, ol ĉiuj: mindenkinél jobban szeret (jobban szeret, mint bárki) *li vin amas pli, ol ĉiujn: mindenkinél jobban szeret (jobban szeret, mint bárkit) *mi havas pli da mono, ol kiel vi pensas: több pénzem van, mint gondolod *pli feliĉa estas donanto, ol prenanto: jobb adni, mint kapni *post ol li ekvidis min, li forturnis sin: miután megpillantott, elfordult *vi estas pli bela, ol kiam mi vidis vin la unuan fojon: szebb vagy, mint amikor először láttalak

ol²=utóképző; ~**olo**: 1. *zene* ~ola (rövidebb idő alatt lejátszott hangcsoport) ☞*duolo*, *triolo*, *kvarolo*, *kvino*; 2. *kém* ~ol (>alkohol szénhidrogének után) ☞*etanolo*, *metanolo*, *cikloheksanolo*; 3. *kém* ~ol

(>alkohol növénynevek után) ☞*mentolo*, *retinolo*; ~**olato**: *kém* ~olát (>alkohol fémsoái) ☞*kalia* *etanolato*, *natria* *fenolato*; *monoolo*, *diolo*, *triolo*, *tetraolo*, *poliolo*: *kém* *monool*, *diol*, *triol* *tetraol*, *poliol* **old/a**=*ritk* öreg *szin* *maljuna* ~**a** *samovaro*: átv öreg kávédaráló **oldovaj/o**=*tört* *olduvai*-ipar, *olduwan*-kultúra

ole/o=1. *olaj* **animalaj* ~**oj**: állati olajok **enverŝi* ~**on** en la fajron Z: olajat önt a tűzre **esenco* ~**o**: ☞*vegetaja* *esenco* **etera* ~**o**: *ex* ☞*esenco* 4 **gudra* ~**o**: kátrányolaj **minerala* ~**o**: *ip* ásványi olaj ~**o** por lumigado: világítóolaj **ongagra* ~**o**: *gysz* ligetszépeolaj **oliva* ~**o**: *gaszt* *olivaolaj* **planta* ~**o**: növényi olaj **sankta* ~**o**: *kr* szentelt olaj, kenet, *krizma* *szin* *sanktoleo*, *krismo* **ternuksa* ~**o**: földimogyoró-olaj, *arachis*-olaj; 2. *ne* ☞*nafto*; ~**a**: 1. olajos, olajt tartalmazó ~**aj** *farboj*: olajfestékek ~**aj** *haroj*: olajos haj; 2. átv szelíd, lágy, *sima* ~**a** karaktero: szelíd jellem ~**aj** *ondoj*: szelíd hullámok; ~**i**: *tr* megolajoz, *beolajoz* ~**i** *maŝinon*: gépet olajoz ~**i** *seruron*: zárat megolajoz ~**ita** *papero*: olajpapír; ~**eca**: olajos, olajszerű; ~**aĵo**: *ip* olajtermék, olajos anyag; ~**ata** *acido*: *kém* olajsav; ~**ilo**: *fn* *tech* olajozó; ~**ino**: *kém* olein; ~**ometro**: *jm* olajsztinkjelző, olajmérő; ~**osomo**: *növ* oleoszóma, szferoszóma, oleosoma; ~**ujo**: *gaszt* olajosüveg; ~**bildo**: *műv* olajkép, olajfestmény; ~**dona**: olajat adó, olajos ~*donaj* *plantoj*: olajos növények; ~**farbo**: olajfesték; ~**filtrilo**: *tech* olajszűrő; ~**fonto**: olajforrás; ~**muelejo**: *fn* *agr* olajütő (üzem); ~**muelisto**: olajütő munkás; ~**napo**: ☞*kolzo*; ~**obano**: *tech* olajfürdő; ~**opalmo**: ☞*oleo*; ~**penraĵo**: *műv* olajfestmény; ~**pneŭmata**: *tech* sűrített olajjal működő, olajpneumatikus; ~**premometro**: *tech* olajnyomásmérő; ~**oskaraboj**: áll hólyaghúzó bogarak, olajosbogarak, nünükék (Meloidae); ~**otruo**: *tech* kenőnyílás, olajozónylás Űbalenoleo, fiŝoleo, dizeloleo, gasoleo, kamforoleo, kolzoleo, linoleo, linolumo, mangoleo, moruoleo, olivoleo, palmoleo, parafinoleo, sanktoleo, ŝmíroleo, ŝtonoleo

ole/o²=*növ* olajfa (Olea)

oleandr/o=*növ* leander, oleander, babérrózsza (Nerium oleander) *szin* *nerio*

oleastr/o=*növ* keskenylevelű ezüstfa, keskenylevelű olajfűz (Eleagnus angustifolia) *szin* *bohemia* *olivarbo*, *rusia* *olivarbo*

olefin/o=☞*alkeno*

olekran/o=*anat* könyökfej, singkampó, könyökcsont, könyöknylvány, olecranon

oleum/o=*kém* oleum, füstölő kénsv

olfakt/o=*biol* szaglóérzék *szin* *flarsenzo*; ~**a**: *biol* szaglási ~**a** *nervo*: szaglóideg, nervus olfactorius ~**a** *organo*: *anat* szaglószerző, organum olfactus

Olg/o=Olga (utónév)

oliban/o=*növ* tömjén, olibanum; ~**arbo**: *növ* tömjénfa (Boswellia)

oligo=előképző; *oligo*~: *kém* *oligo*~ (azonos funkciók, molekulák)

☞*oligomero*, *oligopeptido*, *oligosakarido*

oligarh/o=*oligarcha*, kiskirály; ~**io**: *oligarchia*, kevesek uralma

oligark/o=☞*oligarho*

oligocen/o=*geo* *tört* *oligocén*

oligoelement/o=*biol* *kém* mikroelem vö. polielemento

oligoĥet/oj=☞*oligoketoj*

oligoket/oj=áll kevésörtéjűek (Oligochaeta)

oligoklaz/o=*ásv* oligoklász

oligopol/o=*gazd* oligopólium

oligopsoni/o=*gazd* oligopsónium (kisszámú vevő versenye)

oligoterapi/o=*orv* oligoterápia, mikroelemes terápia

Olimp/o=1. *geo* Olümposz; 2. *mit* *geo* Olümposz, Olympus ~**o** *estis* la restadejo de la helenaj dioj: az Olümposz a görög istenek lakóhelye volt

Olimpi/o=1. *geo* Olümipia (város) (GR) ~**aj** *Ludoj*: Olimpiai Játékok *szin* *Olimpikoj*; 2. *geo* Olympia (US); 3. Olympia (férfinév)

Olimpiad/o=*tört* olimpiád (négyéves időszak az olimpiák között)

olimpik/o=*sp* olimpia, olimpiai játékok ~**o** *por* *lernantoj*: diákolimpia **somera* ~**o**: nyári olimpia **vintra* ~**o**: téli olimpia; ~**a**: *sp* olimpiai ~**a** *világo*: olimpiai falu

olimpik/oj=☞*olimpiko*

olistolit/o=*ásv* olisztolit, olisztosztróma

oliv/o=*növ* olajbogyó; ~**eca**: olajzöld, olivazöld; ~**ujo**, ~**arbo**: *növ* olajfa (Olea europea) **bohemia* ~**arbo**, *rusia* ~**arbo**: ☞*oleastro* **sovaĝa* ~**arbo**: vadolajfa (O. europea var. sylvestris) **monto* ~**arba**: *bibl* Olajfák hegye; ~**branĉo**: olajfaág; ~**kolora**: olajbarna; ~**oleo**: *gaszt* olívaolaj

olivenit/o=*ásv* olivenit

Oliver/o=Olivér (utónév)

olivin/o=*ásv* olivin

olivinit/o=*ásv* olivenit

olmek/o=*fn* *tört* olmek; ~**a**: *mn* *nyt* olmek

olog=utóképző; ~**ologo**: *tud* ~ológus (szak művelője) ☞*esperantologo*,

pszikologo, sociologo, zoologo; ~**ologio**: *tud* ~ológia (szakterület, tan) ~esperantologio, psikologio, sociologio, zoologio

Om/o=fiz (Georg Simon) Ohm *leĝo de ~o: *vill* Ohm törvénye ~a rezistanco: *vill* ohmos ellenállás, rezisztív ellenállás; ~o: *vill* ohm; **kilo**~o: *vill* kilohm (1000 ohm); **mega**~o: *vill* megaohm (1 000 000 ohm); **mili**~o: *vill* miliohm (0,001 ohm); ~**metro**: *vill* ohmmérő, ellenállásmérő *szin* rezistancometro

om=utóképző; ~**omo**: *orv* ~óma (tumor) ~epiteliomo, ostomo, hepatomo

omaĝ/o=1. *tört* hűbéreskü, behódolás, hódolat; 2. *átv* hódolat, tiszteletnyilvánítás, tisztelettel adózás, főhajtás; ~i: 1. *ntr* *tört* hűbéresküt tesz; 2. *ntr* *átv* hódol, tisztelettel adózik, fejet hajt ~i al la falintaj herooj: fejet hajt az elesett hősök előtt; ~**ulo**: *tört* (hűbéresküt tett) vazallus

Omad/oj=tört Omajjádok

Oman/o=geo *pol* Omán (OM); ~a **Golfo**: *geo* Ománi-öböl

omar/o=áll homár (Homarus) *ruĝa, kiel kuirita ~o: vörös, mint a főtt rák; ~**forko**: *gaszt* rákvilla

Omar/o²=Omár (utónév) *la moskeo de ~o en Jerusalemo: a jeruzsálemi Omár-mecset

omas/o=áll leveles gyomor, százzrétű gyomor, omasus *szin* faldostomako vö. abomaso, centipelio, rumeno

omatidi/o=áll összetett szem eleme, egyszerű szem, ommatidium *szin* okulero

ombr/o=1. árnyék, árny *la ~oj densiĝis ĉirkaŭ vespero: az árnyak este felé sűrűsödtek *sidi en la ~o de la domo: a ház árnyékában ül; 2. *mŭv* árnyék *metu pli da ~o al ĉi tiu figuro: tegyél több árnyékot ehhez az alakhoz *Rembranto estis majstro de lumoj kaj ~oj: Rembrant a fények és árnyékok mestere volt; 3. *átv* árnyék, sötét folt (vmi rossz) *esti ~o de sia iamo: csak árnyéka valamikori önmagának *ili vivis en la ~o de la milito: a háború árnyékában éltek *li ĉiam vivis en la ~o de la granda homo: mindig a nagy ember árnyékában élt *tio jetas ~on sur vian karakteron: ez árnyékot vet a jellemre; 4. *átv* cseppnyi, pici *eĉ ~on da dubo mi ne havas pri tio: egy cseppnyi kétségem sincs afelől; 5. *átv* árny, szellem, kísértet *szin* reaparanto *la lando de la ~oj: árnyak országa, halottak birodalma *nokte aperis la ~o de la patro de Hamleto: éjszaka megjelent Hamlet apjának árnyéka; ~a: 1. árnyékos, árnyas, árnyékot adó *szin* ombrodona *~aj arboj: árnyas fák; 2. árnyékos, árnyékkal teli *szin* ombroplena *~a valo: árnyékos völgy; 3. *átv* árnyék~ (nem valódi) *~a kabineto: *pol* árnyékkabineto *~a organizo: árnyékszervezet *~a registaro: *pol* árnyékkormány; ~i: 1. *tr* árnyékol, beárnyékol *arboj ~is la vojon: fák árnyékolták az utat; 2. *tr* *mŭv* árnyékol, árnyékol fest *la naiva pentristo tute ne ~is siajn bildojn: a naiv festő egyáltalán nem árnyalta a képeit *~i ~is siajn okulojn: kifestette a szemét; 3. *tr* *átv* beárnyékol, elhomályosít *lia gloro ~is eĉ tiun de la reĝo: dicsősége elhomályosította még a királyét is *lian frunton ~as zorgoj: a homlokát gondok árnyékolják; ~ejo: árnyas hely, árnyékos hely *li sidis en la malvarmeta ~ejo: ült a hűvös árnyékban *promeni en la ~ejo: sétál az árnyékban; ~iĝi: *ntr* árnyéka borul, beárnyékolódik; ~**umi**: *tr* *mŭv* árnyékol, árnyal, besatíroz; **duon**~o: 1. félhomály, félárnyék; 2. *mŭv* fény-árnyék átmenet; **pri**~i, **super**~i: *tr* *átv* is árnyékba borít *aviadilo subite super~is la domon: hirtelen egy repülőgép borította árnyékba a házat *Heraklo pri~is per siaj heroajoj ĉiujn antikvajn heroojn: Héraklész hőstetteivel árnyékba borította az összes ókori hőst; **sen**~a: árnyékmentes; **duon**~o~**polarimetro**: *for* félárnyékkészülék; **lip**~a: lippen-típusú polariméter; ~**obildo**: *mŭv* árnykép; ~**oflanko**: 1. árnyékos oldal; 2. *átv* árnyoldal; ~**oludo**: árnyjáték; ~**oriĉa**: árnyas; ~**eruĝa**: bordó; ~**ostreko**: árnyékoló vonal, satírvonal; ~**oŝminko**: szemhéjfesték; ~**oteatro**: árnyékszínház **ombrel**/o=ernyő; ~**ujo**: ernyőtartó; ~**rako**: ernyőtartó ~plagombrello, pluvombrello, poŝombrello, sunombrello **ombudsman**/o=jog *pol* ombudsman, országgyűlési biztos **omega**=*knyv* ω, ómega (görög 'ó' betű) *szin* omego **omeg**/o=Ωomega **omen**/o=intó jel, rossz előjel, ómen; ~a: baljós, rosszat sejtető **oment**/o=Ωepiploa **omer**/o=bibl homer (kb. 3,5 l) **Omfal**/o=mit Omphalé **omikron**=*knyv* ο, omikron (görög rövid 'o' betű) *szin* omikrono **omikron**/o=Ωomikron **omlet**/o=*gaszt* tojásrántotta, omlett ~ĉampinjonomleto, lardoomleto, ŝinkoomleto **omnibus**/o=jm omnibus **ompir**/o=sp játékvezető (>krikett) **on**=I. utóképző; ~**ono**: *mat* ~ad, ~ed, ~öd (>törtszám) ~duono, triono, kvarono, kvinono; II. önállóan; *ono*: *mat* hányad, törtrész, osztó *mi

ricevis nur malgrandan onon de la heredaĵo: az örökségnek csak kis hányadát kaptam; *oneco*: ~titro; *onigi*: *tr* eloszt *szin* dividi; *onkomo*: 1. *mat* tizedesvessző *szin* decimale komo; 2. *inf* radixvessző; *onpunkto*: 1. *mat* tizedespont; 2. *inf* radixpont

on²=utóképző; ~**ono**: ~on (>keton) ~butanono, cikloheksanono, propanono, tujono

on³=utóképző; ~**ono**: 1. *anat* ~on (>szerv, szövet) ~miono, nefrono, neŭrono; 2. *biol* ~on (>biomolekula) ~kodono

onagr/o=áll onager (Equus hemionus onager)

onagr/o²=*növ* ligetszépe, ligeténke (Oenothera) *szin* enotero

Onan/o=bibl Onán; ~i: *ntr* önkielégítést végez, onanizál; ~**ismo**: önkielégítés, onánia

oncidi/o=*növ* lepkékosbor (Oncidium)

ond/o=1. hullám *aŭdeblas la batado de la ~oj: hallatszott a hullámverés *la ~oj rompiĝis sur la rifoj: a hullámok megtörttek a szirteken *ŝipeto tranĉis la ~ojn: kis hajó szelte a hullámokat; 2. *átv* hullám *kuratako per ~oj: *kat* hullámokban végrehajtott roham *la ~oj de la flamoj atingis la tegmenton: a lángok hullámai elérték a tetőt *~o de kolero kaptis lin: harag hulláma kapta el *~oj el sablo de la dezerto: a sivatag homokhullámai; 3. *fiz* hullám *amortizita ~o: csillapított hullám *artefaritaj ~oj: hullámfürdő *ebena ~o: síkhullám, kétdimenziós hullám *elektromagneta ~o: elektromágneses hullám *elektrona ~o: elektronhullám *elementa ~o: elemi hullám, pontból kiinduló hullám *fundamenta ~o: alaphullám *kurta ~o: rövidhullám *laŭlonga ~o: longitudinális hullám *longa ~o: hosszúhullám *meza ~o: középhullám *~o de kunpremo: kompressziós hullám, nyomáshullám, nyomóhullám *portanta ~o: vivőhullám *primara ~o: geo longitudinális hullám, P-hullám *radiofoniaj ~oj: rádióhullámok *rezultanta ~o: eredő hullám *sekundara ~o: geo másodlagos hullám, kereszthullám, S-hullám *sfera ~o: gömbhullám *sismaj ~oj: geo rengéshullám, szeizmikus hullám *sona ~o: hanghullám *spaca ~o: térhullám *staranta ~o: állóhullám, stacionárius hullám *surfaca ~o: felületi hullám *transversa ~o: transzverzális hullám *ultrakurta ~o: ultrarövid hullám; ~a: 1. hullám~, hullámos *~aj haroj: hullámos haj *~a lado: hullámlemez *~a maro: hullámos tenger; 2. *fiz* hullám~ *~a fiziko: hullámfizika *~a meĥaniko: hullámmechanika; ~i, ~**adi**: *ntr* hullámozik *amaso ~adis sur la placo: tömeg hullámozott a téren *la maro apenaŭ ~is: a tenger alig hullámozott; ~iĝi: *ntr* elkezd hullámozni, hullámozásba jön; ~ego: hatalmas hullám; ~eroj: hullámpermet; ~igi: *tr* hullámozásba hoz; ~igilo: *eltr* váltóirányító, inverter; ~umi: *tr* hullámosít, ondolál *~umi hararon: haját ondolál *~umi ladon: lemezt hullámosít *~umi punton: csipkét hullámosít; ~umita: 1. hullámosított, ondolált; 2. *cím* hullámos *~umita vajro: evetbőr; **dis**~o: hajó hajósodor, nyomdokvíz; **kvaron**~a: *fiz* negyedhullámú; **mez**~o: *fiz* középhullám; **mez**~a: *táv*k középhullámú; **mez**~e: *táv*k középhullámon; **mikro**~o: *fiz* mikrohullám; **mikro**~a: *fiz* mikrohullámú; **mikro**~ilo: *gaszt* mikrosütő, mikró; **sur**~igo: *táv*k közvetítés *radiotelefonia sur~igo: rádióközvetítés *televida sur~igo: tv-közvetítés; **sur**~iĝi: *ntr* *táv*k adásba kerül, közvetítésre kerül; ~**banejo**: hullámfürdő; ~**lameno**: *tech* hullámlemez; ~**linia**: hullámvonal, kigyózó; ~**linio**: hullámvonal; ~**oforma**: hullám alakú, hullám formájú; ~**oformo**: *fiz* hullámalak, hullámforma; ~**mov**o: *fiz* hullámmozgás; ~**not**o: zene váltóhang; ~**obri**la: színjátész; ~**oekvacio**: *fiz* hullámegyenlet; ~**ofront**o: *fiz* hullámfront, hullámhomlok; ~**ofunkcio**: *fiz* hullámfüggvény; ~**ogvidilo**: *fiz* hullámvezető; ~**okresto**: hullámtaraj; ~**olado**: *tech* hullámlemez; ~**olongo**: *fiz* hullámhossz *esti sur la sama ~olongo: *átv* is azonos hullámhosszon van *~olongo de Compton: Compton-hullámhossz *~olongo de de Broglie: de Broglie-hullámhossz; ~**omeĥaniko**: *fiz* hullámmechanika; ~**ometro**: *fiz* frekvenciamérő *szin* frekvencometro, frekvencometro; ~**onombro**: *fiz* hullámszám; ~**onubo**: *met* pánafehlő *szin* altokumuluso; ~**opaketo**: *fiz* hullámcsomag, hullámnyaláb; ~**optiko**: *for* *fiz* hullámoptika; ~**orompilo**: hajó hullámtörő; ~**osigno**, ~**ostreko**: *knyv* hullámjel, ismétlőjel, tilde (~) *szin* tildo; ~**oteorio**: *fiz* hullámelmélet; ~**otrajno**: 1. *jtek* hullámvásút; 2. *fiz* hullámsorozat; ~**ovalo**: hullámvölgy; ~**ovektoro**: *fiz* hullámvektor; ~**resalto**: ~surfo ~aerondo, lumondo, portondo, radioondo, sabloondo, sinusondo, skuondo, sonondo, surfacondo, ŝokondo, ŝvelondo, varmoondo **ondatr**/o=áll pezsmapocok (Ondatra zibethica) **Oneg**/o=geo Onyega-tó *szin* lago Onega; lago ~a: *geo* Onyega-tó *szin* Onego **Onezim**/o=Onezim (utónév) **onglet**/o=*knyv* leffentyű, falci, aggaték **on**/i=az ember, az emberek, mi (általában) (>általános alany) *~i devas esti indulgema: könyörületesnek kell lennünk *~i devas scii: tudnunk kell *~i lin k~as, kiel malb~an m~er~ Z: ismerik, mint a rossz pénz *~i

ne sáta la superfluajn fortostreĉojn: az ember nem szereti a fölösleges erőfeszítéseket; ~**ia**: általánosságra vonatkozó *~iaj klopodoj: az emberek törekvései *~ia opinio: közvélemény *~ia sorto estas la morto: mindenki sorsa a halál; ~**idira**: állítólagos, közszájon forgó; ~**idire**: állítólag, a közszáj szerint; ~**idiro**: híresztelés, szóbeszéd, közvélekedés *la ~idiro cirkulas, ke: az a szóbeszéd járja, hogy; ~**ikrede**: az emberek hite szerint; ~**ikutime**: az általános szokás szerint

oni=utóképző; ~**onio**: kém ~**ónium**, ónio (óniumvegyületek képzője) ☞ fosfonio, hidronio, oksonio, sulfonio

oniks/o=*ásv* ónix

Ujasponikso, sardonikso

onisk/o=*áll* ászka (Oniscus)

onk/o=*orv* (rosszindulatú) daganat; ~**ogena**: *orv* rákkeltő, onkogén, oncogen *tabako estas ~ogena: a dohány rákkeltő; ~**ologo**: *orv* onkológus; ~**ologio**: onkológia, rákgyógyászat, rákkutatás

onkocerk/o=*áll* Onchocerca (egyfajta fonalféreg); ~**ozo**: *orv* onchocercosis

onkl/o=nagybátya *~o sur la patra flanko: apai nagybátya *~o sur la patrina flanko: anyai nagybátya; ~**ino**: nagynéni; **oĉjo**: nagybácsi, bácsi *oĉjo Petro: Péter bácsi; **onjo**: nagynénike, néni *onjo Olgo: Olga néni; **pra~o**: dédnagybácsi; **pra~ino**: dédnagynéni; **prapra~o**, **postpra~o**: űknagybácsi; **prapra~ino**, **postpra~ino**: űknagynéni

onobrik/o=*növ* baltacim, eszparzetta (Onobrychis)

onomastik/o=*nyt* névtan, tulajdonnév-kutatás, onomasztika

onomatope/o=*nyt* hangutánzó szó; ~**a**: *nyt* hangutánzó

ononid/o=*növ* iglice (Ononis)

onopord/o=szamárbogáncs (Onopordum acanthium) *szin* azenkardo

ont=**I.** utóképző; ~**onta**: *mn* cselekvő utóidejű melléknévi igenév *la naskonta virino: a szülés előtt álló nő *la decidonta komitato: a döntés előtt álló választmány *li estis manĝonta, kiam mi alvenis: evéshez készülődött, amikor megérkeztem *mi estas trinkonta mian kafon: éppen a kávémat készülőlk meginni; ~**onte**: cselekvő utóidejű határozói igenév *agonte pripensu la aferon: mielőtt cselekszel, gondold meg a dolgot *kunsidonte ni kolektu la necesajn dokumentojn: mielőtt összeülünk, gyűjtük össze a szükséges dokumentumokat *manĝonte oni lavas la manojn: evés előtt kezét mosunk; ~**onto**: *fn* (főnévi használatú) cselekvő utóidejű melléknévi igenév *Cezaro, la mortontoj vin salutis: Caesar, üdvözlőnek a halálba menők *kolektigu la rolontoj: gyülekezzenek azok, akik szerepelni fognak *lernonto: jövődő tanuló *manĝonto kutime havas apetiton: az evéshez készülőknek általában van étvágya *pendonto ne dronos *Z: kōzm* nem hal az vízbe, kinek az Isten akasztófát rendelt; **II.** önállóan; **onta**: jövődő, jövőbeli *miaj ontaj gefiloj: jövődő gyermekeim; **onto**: *fn* a jövő, jövődő *neniu konas laonton: a jövőt senki sem ismeri

Ontari/o=**I.** *geo* Ontario-tó; **2.** *geo pol* Ontario (>tartomány) (CA)

ontogenez/o=*biol* egyedfejlődés, ontogenezis

ontologi/o=*fil* lételmélet, ontológia

Onufri/o=Onufriusz, Onufrius (utónév)

oolit/o=*ásv* borsókó, oolit

oomikot/oj=*növ* moszatgombák (Oomycota) *szin* akvoŝimoj

Oomot/o=*vall* ómoto, ómoto-kjó

oosfer/o=*növ* ooszféra, oosphaera (>petesporás gombák)

oospor/o=*növ* oospóra (>petesporás gombák)

op=**I.** utóképző; ~**opo**: csoportképző ☞ **duopo**, **triopo**, **kelkopo**, **pluopo**, **multopo**; ~**opa**: vmennyi egyedből álló ☞ **unuopa**, **duopa**, **triopa**, **kelkopa**, **pluopa**, **multopo**; ~**ope**: vhány egyed együtt, valahányan ☞ **unuope**, **duope**, **triope**, **kelkope**, **pluope**, **multope**; **II.** önállóan; **opo**: csoport, együttes; **n-opo**: *mat* n-es csoport; **opa**: csoportos, *mn* együttes *opa elpaŝo: együttes fellépés *opa ekskurso: csoportos kirándulás; **ope**: csoportosan, együttesen, többen *ope-are: tömegesen; **multopa**: **1.** sok főből álló; **2.** sok részből álló; **multope**: sokan; **pluopo**: *fn* több egyedből álló csoport; **pluope**: **1.** több főből álló; **2.** több részből álló, összetett; **pluope**: többen, többen együtt *pluope kun si: többedmagával

opak/a=átlátszatlan, homályos, opak *~a vitro: opaküveg, homályos üveg, átlátszatlan üveg

opal/o=*ásv* opál; ~**a**: opál~, opálos *~a vitro: opálüveg, tejüveg; ~**eca**: opálos fényű, opálszerű, opalizáló; ~**eski**: *ntr fiz* opalizál; ~**brilo**: opálos fény

opci/o=**1.** választási lehetőség; **2.** *gazd* opció *~o pri aĉeto: elővásárlási jog; ~**a**: **1.** választható, alternatív; **2.** *gazd* opciós

oper/o=*zene* opera *farsa ~o: *zene* vígopera, opera buffa *granda ~o, serioza ~o: nagyopera, komoly opera, opera seria *jaza ~o: dzsesszopera *komika ~o: opera comique, középfajú opera; ~**a**: *mn* *zene* opera *~a trupo: operatársulat; ~**ejo**: *zene ép* opera, operaház *szin* operdomo; ~**eto**: *zene* operett; ~**domo**: *zene ép* operaház *szin* operejo;

~**kantisto**: *zene* operaénekes; ~**kantistino**: *zene* operaénekesnő;

~**etkantisto**: *zene* operetténekes; ~**etkantistino**: *zene* operetténekes

operac/o=*kat* hadművelet *bazo de ~oj: hadműveleti bázis *plano de ~oj: hadműveleti terv *tereno de ~oj: hadműveleti terület; ~**estro**: *kat* műveleti főnök; **kovr~o**: *kat* légtérbiztosítás

operaci/o=**1.** *orv* műtét, operáció *fari ~on: műtétet végez *~o de la galveziko: epehólyag-operáció *remodla ~o: plasztikai műtét; **2.** *gazd* művelet, akció *financa ~o: pénzügyi akció *komerca ~o: kereskedelmi művelet; **3.** *mat* művelet *aritmetika ~o: aritmetikai művelet *asocieca ~o: asszociatív művelet *ekstera ~o: külső művelet *interna ~o, ena ~o: belső művelet *logika ~o: logikai művelet, logikai operátor *ne-kaj~o: *inf* nem-és művelet *nek~o: *inf* nem-vagy művelet; **4.** *inf* művelet *kapacito de ~o: aritás, argumentumszám *kundanda ~o: összefésülő művelet, merge operation *rilata ~o: relációs művelet; **5.** ☞ **operaco**; ~**a**: **1.** *orv* műtét, operációs *~a asistanto: műtős *~a interveno: műtét beavatkozás *~a tablo: műtőasztal; **2.** *inf* operációs *~a sistemo: operációs rendszer *szin* operaciumo; ~**i**: **1.** *tr orv* műt, megműt, megoperál *oni ~is lin je apendicito: vakbéllel operálták; **2.** *ntr mat* hat; ~**ejo**: *orv* műtő; ~**endo**: *inf* operandus; ~**umo**: *inf* operációs rendszer *szin* mastruma sistemo, mastrumilo, operacia sistemo; **post~a**: *orv* operáció utáni, posztoperatív *post~a flegado: posztoperatív ápolás; ~**esploro**: *mat* operációkutatás, műveletkutatás; ~**simbolo**: *mat* műveleti jel *szin* operatoro *nega ~simbolo: negatív műveleti jel

Uekvivalentoperacio

operator/o=**1.** *mat inf* operátor, műveleti jel *logika ~o: logikai operátor; **2.** *tech* gépkész, kezelő, operátor *~o de komputilo: számítógép-kezelő *~o de telefoncentralo: telefonközpont kezelője; **3.** *biol* operátorgén

Usistemoperatoro

operkul/o=**1.** áll fedél, fedő, héjfedő, kopolyűfedő, operculum; **2.** *növ* kupak, fedő, csalma, operculum

operon/o=*biol* operon; ~**modelo**: *biol* operonmodell

opi/o=*gysz* ópium, mákony, áfium; ~**ofumado**: ópiumszívás; ~**ofumejo**: ópiumbarlang; ~**omanio**: *orv* ópiumevés, beteges ópiumélvezet, opiophagismus; ~**omaniulo**: *orv* ópiumevő, ópiumszívó

Uopipapavo

opidum/o=*tört* oppidum (ókori erődített város)

opilion/o=*áll* kaszaspók (Opilio)

opini/i=*tr* vél, gondol, tart *ĉu vi ~as min kapabla je tio?: képesnek tartasz engem erre? *li estas ~ata honesta: becsületesnek tartják *li ~as tion stranga: furcsállja *mi ne ~as konvene, ke: nem tartom illendőnek, hogy; ~**o**: vélemény, nézet *fari al si ~on: véleményt formál *doni ~on: véleményt nyilvánít *generala ~o: általános vélemény *ili interŝanĝis ~ojn: véleményt cseréltek *laŭ mia ~o: véleményem szerint *mi restas ĉe mia ~o: megmaradok a véleményemnél *mia persona ~o estas, ke: az a személyes nézetem, hogy *~o de ekspertizisto: szakértői vélemény *privata ~o: magánvélemény *publika ~o: közvélemény *ŝanĝi sian ~on: megváltoztatja a véleményét *veni al la ~o, ke: arra a véleményre jut, hogy; **dis~i**: *ntr* eltér a véleménye *mi dis~as pri la sekvenda vojo: eltér a véleményem a követendő útról; **dis~o**: véleménykülönbség, eltérő vélemény; **malsam~anto**: *fn* másként gondolkodó, eltérő véleményen lévő; **sam~i**: *ntr* azonosan vélekedik, megegyezik a véleménye, ugyanaz a véleménye; **sam~ulo**: *fn* egy véleményen lévő; ~**amo**: makacsság, csőkönyösség, konokság; ~**ama**: makacs, csőkönyös, konok; ~**artikolo**: véleménycikk; ~**diversaco**: véleménykülönbség; ~**esploro**, ~**sondo**: közvélemény-kutatás; ~**esprimo**: véleménynyilvánítás; ~**influa**: véleményformáló; ~**interŝanĝo**: véleménycsere; ~**kontrolo**: ☞ **opinisondo**; **opinokreanto**: *fn* véleményformáló

Ujesopinio, popolopinio

Opol/o=*geo* Opole *~a Provinco: *geo pol* Opoli vajdaság (PL); ~**io**: *geo* Opolia

opon/i=*tr* ellenez, ellene van, ellene szól, szembehelyezkedik, opponál *mi ~as, ke oni malkonstruu la domon: ellenzem, hogy lebontsák a házat *opini la militon: ellenzi a háborút; ~**o**, ~**ado**: ellenzés, opponálás; ~**anto**: **1.** *fn* ellenző, másként vélekedő, opponens; **2.** *tud* opponens; **sen~e**: ellenkezés nélkül *la decido estis sen~e akceptita: a határozatot ellenkezés nélkül elfogadták

oportun/a=alkalmas, praktikus, kényelmes *estus ~e nun priparoli la problemon: jó volna most megbeszélni a problémát *la nuna ne estas la ~a okazo: a mostani nem megfelelő alkalom *mi atendis la ~an momenton: vártam az alkalmas pillanatra *~a brakseĝo: kényelmes karosszék *~a tenilo: praktikus nyél *se por li estas ~e, mi pretas: ha neki megfelelő, én kész vagyok; ~**o**: jó alkalom, megfelelő alkalom *jen la ~o por renovigi nian amikecon: itt az alkalom, hogy megújítsuk

barátságunkat *mi havis la ~on vidi la faman aktorinon: szerencsém volt látni a híres színésznőt; ~**afo**: alkalmatosság *li elpensis ~ajon, por suprentiri la sonoron: kigondolt egy alkalmatosságot a harang felemelésére; ~**eco**: alkalmasság, praktikusság, megfelelőség *la ~eco de ĉi tiu solvo por niaj celoj estas senduba: e megoldás alkalmassága céljaink szempontjából kétségtelen *mi konsideris nur la ~econ de la elektra razilo: csak a villanyborotva praktikusságát vettem figyelembe; ~**ismo**: 1. *pol* opportunizmus; 2. *átv* megalkuvás; ~**isto**: *pol* *átv* oportunista; **mal~a**, **ne~a**: alkalmatlan, nem megfelelő, nem praktikus, nehézkes *la okazo estis mal~a: az alkalom nem volt megfelelő *mal~a metodo: alkalmatlan módszer; **mal~i**: *tr* alkalmatlankodik, zavar *mi ne volas mal~i vin: nem akarok önnek alkalmatlankodni; **mal~afo**: alkalmatlan dolog, alkalmatlanság; **mal~eco**: alkalmatlanság, célszerűtlenség

oposum/o=1. oposszumbőr, oposszumszörme; 2. *áll* oposszum

☞ *didelfo*

opoterapi/o=*orv* opoterápia

opozíci/o=1. *pol* ellenzék, opozíció *parlamenta ~o: parlamenti ellenzék; 2. *ált* ellenkezés, szembenállás, opozíció *pro la ~o de kelkaj personoj: néhány személy ellenkezése miatt; 3. *csill* szembenállás, opozíció *vö.* konjunkcio 2; 4. *fiz* szembenállás, opozíció; ~**a**: ellenzéki *~aj manipuladoj: ellenzéki manipulációk *la ~aj partioj kontraŭvoĉis: ellenzéki pártok ellene szavaztak *laŭ ~aj opinioj: ellenzéki vélemények szerint; ~**i**: *ntr* ellenzékben van, ellenzéki állást foglal, ellene van *mi ne ~as al viaj planoj: nem vagyok a terveid ellen; ~**ano**, ~**ulo**: *fn* *pol* ellenzéki, ellenző *oni ne aŭskultis la ~ulojn: nem hallgatták meg az ellenzőket v. ellenzékiet

opres/i=*tr* (zsarnokian) elnyom *szin* subpremi *li ~is ĉiujn opoziciajn opiniojn: elnyomott minden ellenzéki véleményt; ~**a**: nyomasztó

opresi/o=*orv* fulladás, oppresszió, oppressio

opsid=utóképző; ~**opsidoj**: *növ* ~opsida (osztály) ☞ *briopsidoj*, *ekvizetopsidoj*, *filikopsidoj*, *gnetopsidoj*, *hepatikopsidoj*, *liliopsidoj*, *magnoliopsidoj*, *psilopsidoj*

opt/o=*tud* látás, látóképesség *szin* vidkapablo, vidpovo; ~**a**: *anat* látási *szin* optika 2 *~a nervo: *anat* látóideg, szemideg, nervus opticus; ~**ometro**: *fn* *orv* látásélesség-mérő, optométer; ~**ometrio**: *orv* látásélesség-mérés, optometria

optativ/o=*nyt* óhajító mód, optativus *szin* dezira modo

optik/o=*fot* fénytán, optika *geometria ~o: *mat* geometriai optika, sugároptika; ~**a**: 1. *fot* optikai *~a instrumento: optikai műszer; 2. *anat* látási *szin* opta *~a angulo: látószög; ~**ejo**: optikai szakszűzlet; ~**isto**: *gysz* látszerész, optikus; ~**aktiva**: *fiz* optikailag aktív *~aktiva substanco: optikailag aktív anyag; ~**oelektroniko**: *fot* *eltr* optielektronika, fényelektronika

optimism/o=derűlátás, optimizmus *nefrakasebla ~o: rendíthetetlen optimizmus

optimist/o=*fn* derűlátó, optimista; ~**a**: *mn* derűlátó, optimista *rigardi la aferojn el ~a vidpunkto: optimista szemszögből nézi a dolgokat

optimum/o=optimum, a legjobb lehetőség, a legkedvezőbb érték *atingi la ~on: elérni az optimumot *la ~o de la denseco de la loĝantaro: a lakosság sűrűségének optimuma *plenumi la eblan ~on: a lehető legjobbat teljesíti; ~**a**: optimális, a lehető legjobb *la ~a solvo: a lehető legjobb megoldás *~a vidangulo: optimális látószög; ~**igi**: *tr* optimalizál, tökéletesít

opul/o=*növ* kányafa, kányabangita, labdarózsa (*Viburnum opulus*)

opunti/o=*növ* medvetalpaktusz (*Opuntia*) *szin* nopalo

or/o=1. *kém* arany (Au) *~on rusto ne roŝgas: *köz*m aranyon nem fog a rozsdá *statuo el masiva ~o: tömör arany szobor *trinkebla ~o: íható arany *virga ~o: terméсары; 2. *átv* arany pénz, gazdagság *akumuli ~on: aranyat halmoz *ilo el ~o taŭgas p~ ĉiu lab~o Z: *köz*m az aranykulcs minden zárba illik *kiu havas ~on, havas hon~on Z: *köz*m ha pénz van, van becsületed *ne ĉio estas ~o, kio brilas: *köz*m nem mind arany, ami fénylik *~o nur fingron eksvingas, kaj ĉion atingas Z: *köz*m mindent meggyőz a pénz *pagi per ~o: arannyal fizet *plej certa lab~o – lab~o per ~o Z: *köz*m kinek pénze van, mindent végbe vihet; mindent meggyőz a pénz *rezervo de ~o: *gazd* aranytartalék; 3. *cím* arany (sárga szín); ~**a**: 1. arany~, aranyból való *~a dispartigo: *műv* aranyemetszés *~a medalo: *sp* aranyérem *~a ringo: aranygyűrű *~a ŝlosilo ĉiun p~don malfermas Z: *köz*m az aranykulcs minden zárba illik; 2. *átv* arany *~a tempo: aranykor *~aj haroj: aranyhaj *~aj spikoj: aranykalászkok *~a promeso: szép ígéret; ~**i**: 1. *tr* aranyoz, arannyal bevon *szin* orumi, orizi *~ita kadro: aranyozott képkeret *~ita monero: aranyozott pénzérme; 2. *tr* aranyoz, bearanyoz *la suno ~is la pejzaĝo: a nap bearanyozta a tájat; ~**ado**: aranyozás; ~**afo**: aranytárgy; ~**ajisto**: *műv* aranyműves, ötvös; ~**ato**: *kém* aurát *cian~ato: cián~aurát; ~**eca**: aranyos, aranyserű; ~**ejo**: aranylélőhely; ~**igi**: *tr* arannyá változtat,

arannyá alakít; ~**igi**: 1. *ntr* arannyá válik *en liaj manoj ĉio ~igas: kezében minden arannyá válik; 2. *ntr* *átv* bearanyozódik *la arbo ~igis de la radioj de la leviganta suno: a fa bearanyozódott a felkelő nap sugaraitól; ~**isto**: *fn* aranyozó; ~**izi**, ~**umi**: ☞ *ori* 1; ~**umo**: aranyozás; **re~i**: *tr* újraaranyoz; **sen~igi**: *tr* aranytól megtisztít; ~**bati**: *tr* aranylemezzé kalapál; ~**bloko**: aranytömb; ~**bulo**: aranygömb; ~**dona**, ~**hava**: aranytartalmú *~donaj ercoj: aranytartalmú ércsek; ~**drato**: aranyhuzal; ~**epoko**: aranykor; ~**esploristo**: aranyásó; ~**etalono**: *gazd* aranyetalon; ~**felo**: *mit* aranygyapjú *szin* ora ŝaffelo; ~**galonita**: *tex* aranypaszományos; ~**kolora**: aranyszínű; ~**kovro**: *gazd* aranyfedezet; ~**fadeno**: aranyszál, aranyfonal; ~**farado**: aranycsinálás; ~**folio**: *tech* *műv* aranyfólia; ~**lando**: *mit* *átv* is Eldorádó; ~**lavisto**: *fn* aranymosó; ~**mino**: 1. *ip* aranybánya; 2. *átv* aranybánya; ~**minejo**: *ip* *átv* is aranybányatelep; ~**ministro**: 1. aranyásó; 2. *ip* aranybányász; ~**monero**: arany pénz *~monero de alta titolo: nagy tisztaságú v. finomságú arany pénz; ~**pigmento**: *ásv* aranypigment; ~**pluvo**: ☞ *laburno*; ~**pulvoro**: aranypor; ~**skarabo**: ☞ *krizomelo*; ~**stango**: *gazd* aranyrúd; ~**stelo**: 1. aranycsillag; 2. ☞ *gageo*; ~**vergo**: 1. ☞ *eŭropa* solidago; 2. ☞ *solidago*

☞ *randorita*

oraci/o=szónoklat, beszéd, oráció *funebra ~o: halotti beszéd; ~**i**: *ntr* szónokol

orakol/o=1. jóslat, orákulum *szin* orakolajo; 2. *vall* jós; ~**i**: *ntr* *vall* jósol, jövendőt mond; ~**afo**: *vall* jóslat, orákulum *szin* orakolo 1; ~**ejo**: *vall* jósdá, jóshely, orákulum

Oran/o=*geo* Orán

orangutan/o=*áll* orangután (*Pongo*) *~edoj: emberszabású majmok (*Pongidae*) *szin* homsimilaj simioj

orangutang/o=☞ *orangutano*

orang/o=*növ* narancs *amara ~o, maldolĉa ~o: ☞ *bigarado* 2; ~**ujo**, ~**arbo**: narancsfá (*Citrus sinensis*) *szin* ĉinia citruso *tanger~ujo, tangerin (*C. tangerina*); ~**a**: 1. narancs~ *~a marmelado: narancslekvár *~a siropo: narancsszörp, narancsszirup *~a sodakvo: szénsavas narancsital *~a suko: narancslé; 2. narancsszínű; ~**ejo**: *agr* narancsültetvény, narancsliget; ~**kolora**: narancsszínű *szin* oranĝa 2; ~**mosto**: *gaszt* rostos narancslé; ~**osuko**: *gaszt* narancslé

Orang/o=1. *geo* Orange (város); 2. *geo* Orange, Oranje (folyó)

Orang/i/o=*geo* *pol* Orange (ZA)

orangĝeri/o=*ép* pálmaház, orangerie

orator/o=szónok *szin* paroladisto *ekleziá ~o: egyházi szónok *politika ~o: politikai szónok; ~**a**: szónoki *~a arto: szónoki mesterség *~a efekto: szónoki hatás; ~**i**: *ntr* szónokol, beszédet mond *~i pri Zamenhof: Zamenhofról mond beszédet *li nur ~as, nenion faras: csak szónokol, semmit sem csinál; ~**afo**: szónoklat

oratori/o=1. *kr* *ép* oratórium, imaterem; 2. *kr* oratórium, papi kongregáció; 3. *kr* *zene* oratórium; ~**ano**: *fn* *kr* oratoriánus

orb/o=*csill* pályafelszín

orbikul/o=*anat* körkörös izom, musculus orbicularis *~o de la buŝo: szájníylási körkörös izom, száj körüli izom, musculus orbicularis oris *~o de la okulo: körkörös szemizom, szem körüli izom, szemhéjizom, musculus orbicularis oculi

orbit/o=1. *anat* szemgödör, szemüreg, orbita *szin* okulavó; 2. *csill* körpálya, keringési pálya *elipsa ~o: ellipszispálya, elliptikus pálya; 3. *fiz* pálya, körpálya *~o de elektrono: elektrónpálya; 4. *átv* vonzás, hatókör *li venis en la ~on de la politiko: a politika hatókörébe került; ~**i**: 1. *ntr* kering, körpályán forog, körbeforgó; 2. *nat* *rep* (repülőter felett) kering; ~**igi**: *tr* körpályán keringtet; **sur~igi**: *tr* körpályára állít *sur~igi spacveturilon: űrhajót körpályára állít

☞ *sunorbito*, *sunorbito*

orcín/o=*áll* kardszárnyú delfin (*Orcina orca*) *szin* orko

ord/o=1. rend, sorrend *alfabeta ~o: ábécérend *kolona ~o: *ép* oszlrend *la natura ~o de la aferoj: a dolgok természetes rendje *marŝo en densa ~o: menetelés sűrű rendben *proceda ~o: *jog* eljárásrend *rakonti ĉion laŭ ~o: sorjában mindent elmesél; 2. rend, rendezettség *io ne estas en ~o: valami nincs rendben *ĉio en la ĉambro estis en perfekta ~o: a szobában minden a legnagyobb rendben volt *metu ~on en viajn pensojn: szedd rendbe a gondolataidat *mia konscienco estas en ~o: a lelkiismeretem rendben van *en bona ~o tra la paltó: kinn tágasabb *en ~o!: rendben!, oké! *perturbi la socian ~on: megzavarja a társadalmi békét *publika ~o: közrend *revoki al ~o: rendre utasít; 3. *mat* rend, rendezés *bona ~o: jólrendezés *diferenciala ekvacio de la dua ~o: másodrendű differenciálegyenlet; 4. *mat* csúcscsúszam (>gráf); 5. *pol* rend (társadalmi csoport) *la kavaléria ~o: a lovagi rend *la naŭ ~oj de la anĝeloj: az angyalok kilenc rendje *la ~o de senatanoj: a szenátorok rendje *la tria ~o: a harmadik rend; 6. *biol* rend, ordo; ~**a**: rendes, rendezett *~a aro: *mat* rendezett halmaz *~a

profesoro: rendes egyetemi tanár; ~i: **1.** *tr* ex rendez **○**ordigi; **2.** *tr* mat rendez *~ita aro: rendezett halmaz; ~**ama**, ~**ema**: rendszertő; ~**amo**, ~**emo**: rendszertet; ~**igi**: *tr* rendez, rendbe tesz, rendbe hoz, elrendez, elintéz *~li maršis en ~igitaj vicjo: rendezett sorokban meneteltek *~igi al li la kapon **Z**: lekapja a tíz körméről, helyére tesz *~igi alfábeta: betűrendbe szed, ábécérendbe rak; ~**igo**: rendezés, rendbehozatal, rendbetétel *~bobelmetoda ~igo: *inf*/buborékredezés; **bon~a**: **1.** rendes, rendezett, rendben levő *bon~aj financoj: rendezett pénzügyek *bon~e mi ricevis vian leteron: rendben megkaptam a levelét; **2.** rendes *bon~a homo ne kondutas tiel: rendes ember nem viselkedik így *bon~e vestita: rendesen öltözött; **3.** *mat* jólrendezett; **dis~igi**: *tr* szétrendez *dis~igu la seĝojn laŭ la muroj: rendezzék szét a székeket a falak mentén; **ekster~a**: rendetlen, kusza, nem rendben levő; **kun~i**: **○**kunordigi **2**; **kun~igi**: **1.** *tr* koordinál, összerendez, összehangol; **2.** *tr* *nyt* mellérendel; **kun~igo**: **1.** koordinálás, összehangolás, összerendezés; **2.** *nyt* mellérendelés; **kun~iganto**: koordinátor; **kun~igilo**: *nyt* mellérendelő kötőszó *szin* konjunkcio **1** *~trukarta kun~igilo: *inf*/lyukkártya-válogatógép; **laŭ~e**: rendben, sorban; **mal~o**: rendtelenség; **mal~a**: rendetlen; **mal~ema**: rendetlen, slamos; **mal~igi**: *tr* összekuszál, összezavar, felforgat; **mal~igi**: *ntr* összekuszálódik, felfordul; **re~igi**: *tr* újrarendez *re~igi la liton: beveti az ágyat; **sen~a**: rendetlen, rendszertelen; **sen~o**: rendtelenség; **sub~o**: *biol* alrend, subordo; **sub~i**: **○**subordigi **2**; **sub~igi**: **1.** *tr* alárendel *~li sub~igis siajn interesojn al tiuj de la grupo: saját érdekeit a csoportéi alá rendelte; **2.** *tr* *nyt* alárendel; **sub~igo**: **1.** alárendelés; **2.** *nyt* alárendelés; **sub~igilo**: *nyt* alárendelő kötőszó *szin* subjunkcio; **sub~igito**: *fn* alárendelt; **sub~igiteco**: alárendeltség; **super~o**: *biol* főrend, öregrend, superordo; **super~igi**: *tr* vmi fölé rendel; **super~ita**, **super~igita**: fölérendelt; **vic~o**: **1.** sorrend; **2.** *sp* helyezési sorrend; ~**ofari**, ~**ometi**: *tr* rendbe tesz, rendbe rak, elrendez *la patrino ~ofaris la liton: az anya elrendezte az ágyat; ~**ohundo**: *pej* zsaru, kopó; ~**orilato**: *mat* rendezési reláció

Ujurordo, laborordo, mondordo, plantordo, rangordo, sociordo, tagordo, tempordo, vortordo

orden/o=1. *vall* rend *benediktana ~o: bencés rend *franciskana ~o: ferences rend *kavalira ~o: lovagrend *malta ~o: máltai lovagrend *monaha ~o: szerzetesrend ~o de templanoj: templomos rend *~o de teŭtonaj kavaliroj: német lovagrend *tria ~o: harmadrend; **2.** kamara *advokata ~o: ügyvédi kamara *kuracista ~o: orvosi kamara; **3.** rend (kitüntetettek társasága) *~o de drako: sárkányrend *~o de ĝartero: térdszalagrend *~o de Sankta Georgo: Szent György rend *~o ora ŝaffelo: aranygyapjas rend; **4.** rendjel, kitüntetés *~li ricevis la ~on de Honora Legio: becsületrendet kapott *oni distingis lin per vladimira ~o: Vlagyimir-renddel tüntették ki *~o de merito: érdemrend *por militaj meritoj li ricevis la ~on de fera kruco: háborús érdemeiért megkapta a vaskereszt kitüntetést; ~i: *tr* (rendjellel) kitüntet *trifoj ~ita majoro: háromszor kitüntetett őrnagy; **tria~ano**: *kr* harmadrendi szerzetes; ~**frato**: *kr* rendtestvér, szerzetesestestvér; ~**rubando**: rendszalag; ~**vesto**: *vall* *tex* csuha, rendi öltözk, szerzetesi ruha

Ualmozordeno, honorordeno

ordin/o=kr papi rend *majora ~o: nagyobb rend *minora ~o: kisebb rend; ~i: *kr* felszentel vkit *~i episkopo: püspökké szentel *~i pastro: pappá szentel *~ita pastro: felszentelt pap; ~**ado**: **1.** *kr* felszentelés *~ado de episkopo: püspökszentelés *~ado de pastro: papszentelés; **2.** *kr* egyházi rend

ordinaci/o=○ordinado

ordinar/a=1. szokványos, szokásos, rendes, közönséges, köznapi *~i tiu estas ~a ĉapelo: ez egy közönséges kalap *~i tiu ne estas unu el la ~aj tagoj: ez nem a szokványos napok egyike *~a okupo: megszokott foglalatosság *~a vesto: szokásos öltözet; **2.** átlagos *~li havas ~an intelligentecon: átlagos intelligenciájú *via vino estas tute ~a: a borod teljesen átlagos; ~e: rendesen, általában, legtöbbször, szokásosan; ~o: megszokottság, átlagosság, köznapiság; ~**aĵo**: rendes v. megszokott dolog, átlagos dolog *~virina ~aĵo: havibaj, havi vérzés; ~**ulo**: átlagember; **ekster~a**: rendkívüli, szokatlan *ekster~e alta deficito: *gazd* rendkívül magas hiány *ekster~e favora oferto: *gazd* rendkívül kedvező ajánlat *homo de ekster~a inteligenteco: rendkívüli intelligenciájú ember *nun regas ekster~aj cirkonstancoj: most rendkívüli körülmények vannak; **ne~a**: **1.** nem mindennapi, nem szokványos; **2.** *mat* szinguláris; neordinare: szokatlanul, nem szokványosan

ordinat/o=mat függőleges koordináta, ordináta *szin* y-koordinato

ordon/i=tr megparancsol, elrendel, utasít *la leĝo ~as tion: a törvény parancsolja azt *la reĝo ~is venigi vin: a király hivattal parancsolt *~i al la lito: ágyba parancsol *~i ripozon: pihenést rendel *~u halton al la soldatoj: parancsolj megállást a katonáknak; ~**o**: **1.** parancs, utasítás *laŭ

la ~o de la kapitano: a kapitány parancsa szerint *plenumi la ~on: teljesíti a parancsot *la dek ~oj: *bibl* a tíz parancsot; **2.** *inf* utasítás; ~**a**: parancsoló, utasító *~li diris tion kun ~a tono: parancsoló hangon mondta *~a rigardo: parancsoló tekintet; ~**ema**: parancsolgató, utasítgató; ~**itaĵo**: parancsba adott dolog; **kontraŭ~o**: ellenparancs, ellenkező értelmű parancs; ~**bastono**: kormánypálca; ~**kambio**: *gazd* idegen váltó *szin* trato

ordovici/o=geo tört ordovicium

ore/o=orv folyás, orrhoea

Usalivoreo, spermoreo, urinoreo

oread/o=mit hegyi nimfa, oreád, oreasz

Oregon/o=geo pol Oregon (US)

orel/o=1. *anat* fül, auris *vö.* oto *ekstera ~o: külsőfül, auris externa *meza ~o: középfül, auris media *interna ~o: belsőfül auris interna; **2.** *ált* fül *akrigi la ~ojn, streĉi la ~ojn: hegyezi a fülét *~gi eĉ ne tuŝas lian ~on **Z**: füle botját se mozgatja rá, meg se hallja *~gi tranĉas al mi la ~ojn: szétrepeszti a dobhártyámat, bántja a fületem *~kapti hundon je la ~oj: fülön fogja a kutyát *la ~o de la kruĉo: a korsó füle *~lasi gliti preter la ~oj: elereszti a füle mellett *mi estas tuta ~oj: csupa fül vagyok *~sidi en laboroj ĝis super la ~oj **Z**: nyakig van a munkában *~stopi siajn ~ojn: *átv* is bedugja a fülét *tra unu ~o eniras, tra la dua eliras **Z**: egyik fülén be, a másikon ki *~trafi surdajn ~ojn: süket fülekre talál *veni al liaj ~oj, veni ĝis liaj ~oj: fülébe jut; **3.** *átv* fül, hallás *havi bonan ~on: jó füle van *la muro havas ~ojn **Z**: a falnak füle van *se tio venus al liaj ~oj: ha ez a fülébe jutna *tranĉi liajn ~ojn: bántja a fülét; ~**umo**: **1.** fülvédő *vintre li surhavas ~umojn: télen fülvédőt visel; **2.** telefonkagyló *szin* telefonaŭdilo; ~**umi**: *ntr* fülel; **al~i**: *tr/ntr* fülel, hallgatózik; **sen~a**: fületlen, fül nélküli *sen~a por la muziko: botfűlű; ~**agaca**: fülsértő; ~**aŭdilo**, ~**aŭskultilo**: fülhallgató *szin* orelaŭskultilo; ~**dorlota**, ~**flata**, ~**karesa**, ~**plaĉa**: fülbemászó, fülnek kellemes *~plaĉa muziko: fülbemászó zene *~karesaj vortoj: fülének kellemes szavak; ~**fenda**: fülsiketítő, dobhártyarepesztő; ~**frapi**: *tr* nyaklevest ad vkinek (n) *la patro ~frapis sian filon: az apa nyaklevest adott a fiának; ~**hava**: füles, füllel rendelkező; ~**inflamo**: *orv* fülgyulladás, otitis *szin* otito; ~**kapti**: *tr* meghall, kifülel; ~**klapo**: fülvédő; ~**klipo**: klipsz; ~**konko**: *anat* fülkagyló, concha auricularae; ~**korno**: hallóként; ~**kulereto**: *növ* tobozgerben (Auriscapulum vulgare); ~**kuracisto**: *orv* fülörvos; ~**lobo**: *anat* fülcimpa, lobulus auricularae; ~**naz-laringisto**: *orv* fül-orr-gégész; ~**ornamo**: fül dísz; ~**pendaĵo**: fülbevaló, fülönfüggő; ~**ringo**: fülkarika; ~**ŝira**, ~**tranĉa**, ~**vunda**: fülsiketítő; ~**speĝulo**: gysz fültükör, otoszkóp, otoscop *szin* otoskopo; ~**tamburo**: *anat* dobhártya, membrana tympani; ~**vakso**: *orv* fülzsír, cerumen; ~**zumado**: fülzúgás, fülzörej, tinnitus aurium

Uakraorela, azenorelo, delikatorela, fajnorela, ĝiraforeloj, libroorelo, longorela

Orest/o=mit Oresztész, Orestes

orf/o=fn árva *Dio ~ojn ne forgesas **Z**: *közm* az árváknak Isten a gyámola; ~**a**: *mn* árva *~a infano: árva gyermek; ~**eco**: árvaság; ~**ejo**: árvaház *szin* orfohejmo; ~**igi**: *tr* árvaságra juttat, árvává tesz *la milito ~igis multajn infanojn: a háború sok gyermeket tett árvává; ~**igi**: *ntr* elérvül, árvaságra jut; ~**ino**: árva lány; **ambaŭ~o**: *fn* teljes árva, mindkét részről árva; **duon~o**: *fn* félárva; ~**ohejmo**: árvaház *szin* orfejo

Orfe/o=mit Orpheusz, Orpheus; ~**ano**: *vall* orfikus; ~**ismo**: **1.** *vall* orfizmus; **2.** *műv* orfizmus

organ/o=1. *biol* szerv, orgánum *internaj ~oj: belső szervek *~o de digestado: emésztőszervek; **2.** *tech* részegység, funkcionális egység *la ~oj de regado de aŭtomobilo: gépkocsi vezérlő szervei; **3.** sajtóorgánun, sajtószerző *la partio bezonas propran ~on: a pártnak szüksége van saját sajtószerzőre *oficiala ~o de la movado: a mozgalom hivatalos szerve; **4.** igazgatási szerv *plenumi ~o: végrehajtó szerv *socia ~o: társadalmi szerv *supera ~o: felettes szerv *ŝtata ~o: állami szerv; **5.** *zene* orgánum *~li havas belegan ~on: gyönyörű orgánuma van; ~**a**: *biol* szerv, szervi *~aj malsanoj: *orv* szervi betegségek; ~**eto**: *biol* sejtszerv, szervecske, organellum; **cel~o**: *biol* célszerv; ~**ĉef~o**: **1.** fő szerv, fő orgánum; **2.** *inf* központi egység, CPU; **ne~a**: *biol* nem szervi; ~**greftado**: *orv* szervátültetés

Uaŭdorgano, flarorgano, gvidorgano, movorgano, palporgano, parolorgano, seksorgano, sensororgano, spirorgano, vidorgano

organdi/o=tex organdi, organtin (szövet)

organigram/o=szervezeti séma, organigramm

organik/a=1. *kém* szerves *~a acido: szerves sav *~a substanco: szerves anyag *~a sulfido: szerves szulfid; **2.** *ásv* szerves *~aj fosilioj: szerves kövületek, szerves fossziliák; ~**aĵo**: *biol* kém szerves anyag; **bio~a**: *biol* bioorganikus

organism/o=biol szervezet, organizmus *besta ~o: állati szervezet *planta ~o: növényi szervezet; **makro~o**: *biol* makroorganizmus;

mikro-o: *biol* mikroorganizmus *szin* mikrobo; **pra-o:** *ösl* összerendezet **organiz/i=tr** szervez, megszervez *~i ekskurzon: kirándulást szervez *~i kurson de Esperanto: esperantó tanfolyamot szervez; **a:** 1. szervezési *~aj laboroj: szervezési munkák *~a programo: *inf* felügyelőprogram *szin* organizilo; 2. szervezeti *~a strukturo: szervezeti struktúra *~aj kadroj: szervezeti keretek; ~o: 1. szervezés *szin* organizado; 2. szervezet *szin* organizajo *baza ~o: alapszervezet *civilia ~o, neregistara ~o: civil szervezet *kupola ~o: csúcsszervezet *ombrela ~o: tetőszervezet *~o pri Afrika Unuiĝo: *pol* Afrikai Egységsszervezet, AESZ *publika ~o: közület; ~ado: szervezés, megszervezés *~ado de laboro: munkaszervezés; ~ajo: szervezet *kultura ~ajo: kulturális szervezet *tegmenta ~ajo: tetőszervezet *sendependa ~ajo: független szervezet; ~anto: 1. *fn* szervező; 2. *biol* organizátor; ~iĝi: *ntr* szerveződik, megszerveződik *ĉirkaŭ la trejnisto ~iĝis teamo: az edző körül csapat szerveződött; ~isto: *fn* (profí) szervező; **mal-i:** *tr* (szervezetet) szétzilál, leépít, (szervezetet) megszüntet *lia diktatoreca gvidado mal~is la grupo: diktatórikus vezetése szétzilálta a csoportot; **re-i:** *tr* újraszervez, átszervez, reorganizál; ~formo: szervezeti forma; ~iko: szervezéstan; ~ilo: *inf* felügyelőprogram *szin* organiza programo; ~ita: szervezett *~ita laboristaro: szervezett munkásság; ~iteco: szervezettség; **re-i:** *tr* újjaszervez; **trans-i:** *tr* átszervez *amasorganizaĵo*, *helporganizaĵo*, *kulturorganizisto*, *terororganizaĵo*, *memorilorganizo*, *partiorganizo* **organizaci/o=** *o* organizado, organizajo **orgasm/o=** *biol* orgazmus, kéjzérzet tetőfoka *samtempa ~o: egyidejű orgazmus; ~i: *ntr* *biol* orgazmust érez, élélvez **orgen/o=zene** orgona *dukklavara ~o: kétmanuális orgona *kineja ~o: moziorgona *koncerteja ~o: koncertorgona *portebla ~o: portatív *preĝeja ~o: templomi orgona *surtabla ~o: regál *transregistra ~o: multiplex orgona; ~ejo: *zene* orgonaterem; ~isto: *zene* orgonista; ~benko: *zene* orgonapad; ~fasado: *zene* orgonahomlokzat; orgonapropektus; ~galerio: *ép* orgonakarzat; ~konstruado: *zene tech* orgonaépítés; ~konstruisto: *zene tech* orgonaépítő; ~meblaĵo: *zene* orgonaház *Ŭ*stalinorgeno, *suĉorgeno* **orgi/o=orgia** *la ~o de Nerono: Néró orgiái; ~i: *ntr* orgián vesz részt *Ŭ*sabatorgio **orgoj/o=pej** gög, döllyf, fennhéjázás, önteltség *szin* fieraĉo, fierego; ~a: gögös, döllyfös, fennhéjázó, öntelt *szin* fieraĉa, fierega; ~i: *ntr* fennhordja az orrát **oriel/o=ép** zárt erkély, kiserkély, ablakerkély *szin* korbelfenestro **orient/o=1.** *geo* kelet *szin* easto *ĉe ~o ekbrilis la suno: keleten megcsillan a nap *en la ~o de la lando: az ország keleti részén; 2. *átv* gyöngy fénye, színjátéka; ~o: *geo* a Kelet *Ekstrema (O)~o: Távolság-Kelet *szin* Ekstrem-Oriento *el (O)~o venas la lumo: Keletről jön a fény, ex oriente lux *la Imperio de (O)~o: *tört* a Keleti Birodalom *Mez-(O)~o: Közép-Kelet *Proksima (O)~o: Közel-Kelet *szin* Proksim-Oriento; ~a: *geo* keleti *szin* easta *plupasi en ~a direkto: keleti irányban halad tovább *~a bordo: keleti part; ~e: *geo* keleten *ni pluveturis ~en: továbbutaztunk kelet felé *~e de Karpatoj: a Kárpátoktól keletre *~e de nia urbo: városunktól keletre; ~i: 1. *tr* *ép* keletel *~i preĝejon: templomot keletel; 2. *tr* tájol, betájol; 3. *tr* *átv* eligazít, útba igazít *mi ne bone ~as min inter la multaj novaj leĝoj: nem nagyon igazodom el a sok új törvény között *~i turistojn en la urbo: turistákat útba igazít a városban; 4. *tr* *mat* irányít *~ita grafeco: irányított gráf; ~o: *fn* keleti irány; ~iĝi: *ntr* tájékozódik, eligazodik *~iĝi en fremda loko: idegen helyen tájékozódik *~iĝu pri la tiea situacio: tájékozódj az ottani helyzetről; ~iĝo: 1. *ép* irányulás, fekvés; 2. tájékozódás; 3. *mat* irányítottság; ~ilo: tájolóeszköz; ~isto: *tud* keletkutató, orientalista; **Grand-o:** Nagy Oriens (szabadkőműves páholy); ~bloka: *pol* keleti tömbbeli; ~blokano: *fn* keleti tömbben élő; ~igpunkto: *geo* tájékozódási pont; ~rita: *kr* keleti szertartású **orientalism/o=tud** keletkutatás, orientalisztika **orientalist/o=tud** keletkutató, orientalista **orific/o=anat** kivezetőnyílás, orificium *~o de aŭda tubo: fülkürt garati nyílása, ostium pharyngeum tubae auditivae *utera ~o: külső méhszáj, orificium externum uteri **oriflam/o=1.** *tört* királyi zászló (FR); 2. *átv* vminek a lobogója *ĉiu honesta homo kolektigas sub la ~o de la paco: minden becsületes ember a béke lobogója alatt gyülekezik **origami/o=jekték** origami, papírhajtogatás **origan/o=növ** szurokfű (Origanum) *diktamn~o, kreta ~o: krétai szurokfű (O. dictamnus) *szin* diktamno 2 **Origen/o=kr** Origenész *~o estis ekegezo kaj teologo: Origenész exegéta és teológus volt **origin/o=1.** eredet, kezdet *La ~o de la specioj: a fajok eredete *vorto

de latina ~o: latin eredetű szó; 2. eredet, származás *homo de humila ~o: alacsony származású ember *oficiro de nobela ~o: nemesi származású tiszt; 3. *fn* *mat* eredő, végpont, origó; ~a: eredeti, kiindulási *jam ~e nevalida kontrakto: már eleve nem érvényes szerződés *konservi la ~an staton: megőrzi az eredeti állapotot *~a gusto: eredeti íz; ~i: *ntr* ered, kiindul, származik *Danubo ~as en la Nigra Arbaro: a Duna a Fekete-erdőben ered *mia familio ~as el Germanio: családom Németországból származik; ~adjekto: *nyt* eredethatározó **original/o=fn** eredeti, eredeti példány *el la ~o tradukis Zamenhof: az eredetiből fordította Zamenhof *kopio de la ~o: az eredeti másolata; ~a: 1. eredeti, hamisítatlan, originális *~a pakumo: eredeti csomagolás *~a teksto: eredeti szöveg *tradukita el la ~a lingvo: az eredeti nyelvből fordított; 2. *átv* eredeti, sajátos, sajátoság *li havas ~an pensmanieron: sajátos gondolkodásmódja van *la verkisto havas ~an stilon: az írónak eredeti stílusa van; ~ajo: eredeti holmi, sajátos dolog; ~eco: eredetiség, sajátosság; ~ulo: eredeti figura, eredeti alak **orij/o=fn** orija; ~a: *mn* *nyt* orija (or) **orikterop/o=** *o* orikteripodo **orikteripod/o=áll** tud földimalac (Orycteropus afer) *szin* terporko **oriktolag/o=** *o* kuniklo **Orinok/o=geo** Orinoco (folyó) **orjol/o=áll** sárgarigó, aranymálkó (Oriolus) **Orion/o=1.** *mit* Órión, Orion; 2. *csill* Kaszás, Orion **Oris/o=geo** *pol* Orisza (IN) **oriz/o=növ** tud rizs (Oryza) *szin* rizo **ork/o=áll** kardcsárnyú delfin (Orcina orca) *szin* orcino **Ork/o=1.** *mit* Orcus (az alvilág istene); 2. *átv* *mit* Orcus (alvilág) *vö.* Hadeso **Orkad/oj=geo** Orkney-szigetek **orkestr/o=1.** orkesztra, kórus helye (az ókori színházban); 2. *zene* zenekari árok; 3. *zene* zenekar *festivala ~o: fesztiválzenekar *simfonia ~o: szimfonikus zenekar; ~a: *zene* zenekari *~a muziko: zenekari muzsika *~a partituro: zenekari partitúra; ~i: *tr* *zene* hangszerel, zenekarra átír *Ŭ*salonorkestro **orkestrion/o=zene** orchestrion **orkid/o=növ** kosbor (Orchis) **orkid/o=2=anat** here, orchis *o* testiko; ~ito: *orv* heregyulladás, orchitis; **kripto=eco:** *orv* rejtettheréjűség, cryptorchidia, cryptorchismus; ~ektomio: *orv* here eltávolítása, orchietomia; ~oterapio: *orv* hereterápia, testicotherapia **orkide/o=növ** orchidea *nest~o: *o* nestoneotio **orl/o=1.** *tex* szegés, beszegés *~o de jupo: szoknyaszegés *~o de mantulo: kendő beszegése; 2. *cím* belső ráma, orula; ~i: *tr* *tex* beszeg, felszeg *~i littukon: lepedőt beszeg **Orlean/o=geo** Orléans; **Nov-(O)~o:** New Orleans **orlon/o=kém** *tex* orlon **orlop/o=hajó** alsó fedélzet, negyedfedélzet **Ormazd/o=vall** Ormuzd *o* Ahura-Mazdao **orn/o=növ** virágos kőris, vad kőris, manna kőris (Fraxinus ornus) **ornam/i=1.** *tr* díszít, feldíszít, ékesít *~i sin per fremdaj plumoj: más tollával ékeskedik *~i tablon per floroj: asztalt virággal díszít *~i ~is sin per juveloj: (nő) ékszerekkel díszítette magát; 2. *tr* *átv* díszére van vminek (n) *la virtoj ~as la homon: az erények az ember díszére válnak *ŝtonaj statuoj ~is la fontanon: kőszobrok díszítették a szökőkutat; ~o: 1. díszítés *szin* ornamado; 2. dísz, díszítmény *szin* ornamado; ~a: dísz~, díszítő *~a arto: *műv* díszítőművészet *~a poŝtuko: díszszebkendő; ~ajo: dísz, díszítmény *szin* ornamo 2 *muzika ~ajo: zenei díszítés; ~iĝi: *ntr* díszbe öltözik, feldíszítődik; ~isto: *fn* díszítményező, díszítőmunkás; **sen~a:** dísztelen; **tro~ita:** túldíszített, cicomázott; ~abunda: bő díszítésű, cikornyás; ~arto: *műv* díszítőművészet; ~fiŝo: áll díszhal; ~ĝardeno: díszkert; ~motivo: *ép* *műv* díszítőmotívum; ~planto: *növ* dísznövény *Ŭ*dentornamo, *florornamo*, *kapornamo*, *korpornamo*, *laŭbornamo*, *orelornamo*, *plumornamo*, *tabloornamo* **ornat/o=vall** díszruha, díszöltözet, ornátus **ornitiskí/oj=ösl** madármedencéjük (Ornithischia) **ornitogal/o=növ** madártej (Ornithogalum) *szin* birdlakto **ornitolog/o=áll** ornitológus, madártan; ~io: áll madártan, ornitológia **ornitop/o=** *o* ornitopodo **ornitopod/o=növ** csibéláb (Ornithopus) *szin* birdpiedo; *ornitorink/o=áll* kacsacsőrű emlős (Ornithorhynchus anatinus) *szin* birdbekuloj **ornitox/o=orv** madárkór, ornithosis; *orobank/o=növ* vajvirág, vajfü, szádor, szádogorgó (Orobancha) **orogenez/o=geo** *tört* hegységképződés, orogenezis *szin* montariĝo *vö.*

epirogenezo *hercina ~o: variszkuszi hegységképződés

orografi/o=*geo* hegyszer, orográfia

orom/o=*fn* oromo, galla; ~a: *mn nyt* oromo, galla (om)

oronim/o=*nyt* oroníma, hegynév *szin* montonomo

oronti/o=*növ* vízibunkó (Orontium aquaticum)

Orsted/o=*fiz* (Hans Christian) Oersted; ~o: *fiz* oersted

ort/o=*mat* derékszög; ~a: **1.** *mat* merőleges *~a projekció: merőleges

vetítés *rekto ~a al alia ebeno: síkra merőleges egyenes; **2.** *mat*

derékszögű, ortogonális *szin* ortangula *~a angulo: derékszög *~a

triangulo: derékszögű háromszög *szin* ortangula triangulo; ~i: *ntr mat*

ige merőleges vmire (al); ~anto: *fn* merőleges, normális; ~ilo:

derékszögű vonalzó *prisma ~ilo: szögdioptria *T~ilo: T vonalzó;

~ilo: *csill* Szögmérő, Norma; *mez~anto*: *mat* szakaszfelező merőleges;

~angula: *mat* derékszögű; ~angulo: *mat* téglalap; ~ocentro: *mat*

ortocentrum (oldalfelező merőlegesek metszéspontja); ~oedro: *mat*

téglatest *szin* kvadro; ~orelo: *tech* L acél *szin* L-forma relo

ortikon/o=*táv* ortikon (vákuumsöves képfelbontó készülék)

orto=előképző; orto~: **1.** *kém* orto~ (benzolgyűrűben két szubsztituens

szomszédos helyzete); **2.** *kém* orto~ (-C(OH)₃ gyök sókban, savakban);

3. *tud* orto~ (>meghaladás, magába foglalás) ~ortofiziko, ortokritiko,

ortolingviko, ortopolitiko, ortoteoremo

ortodoks/a=**1.** ortodox, hagyománykövető *~a opinio: ortodox

vélemény; **2.** *kr* óhitű, igazhitű, ortodox, görög-keleti *~aj eklezioj:

ortodox egyházak, görög-keleti egyházak; ~ismo: *kr* ortodoxia,

óhitűség, igazhitűség; ~ulo: **1.** ortodox ember, hagyományokhoz

ragaszkodó ember; **2.** *kr* ortodox hívő, görög-keleti egyház híve;

mal~a: újjító szellemű, inortodox

ortofir/o=*ásv* ortofir

ortofon/a=helyes hangképzésű, ortofon *~a kuracado: beszédjavítás,

logopédia; ~io: *orv* logopédia; ~isto: *orv* logopédus, beszédjavító

ortognat/a=*anat* ortognát, orthognath (>koponya); ~eco: *anat*

orthognathia, ortognát koponyaalkat

ortografi/o=**1.** *nyt* helyesírás, ortográfia *laŭ la reguloj de la hungara

~o: a magyar helyesírás szabályai szerint; **2.** (vmely egyén) helyesírása

*via ~o estas aĉa: a helyesírási pocsék; ~a: *nyt* helyesírási *~aj eraroj:

helyesírási hibák *~a vortaro: helyesírási szótár

ortogram/o=~ortangulo

ortoklaz/o=*ásv* ortokláz

ortokromat/a=*for* ortokromatikus (színvisszaadó); ~ismo: *for*

ortokromatizmus

ortopedi/o=*orv* testegyenészet, ortopédia, orthopaedia; ~isto: **1.** *orv*

ortopédus, ordopéd orvos v. sebész; **2.** *gysz* protéziskereskedő

ortopter/oj=*áll* egyenesszárnýúak (Orthoptera) *szin* rektaflugilaj

insektoj, rektaflugiluloj

os=**I.** időjel; ~os: fog, majd (jövő idő jele) *mi vokos vin: majd hívlek

*ni demandos lin: meg fogjuk kérdezni; **II.** önállóan; os: *ntr* ritk fog

(létigeként) *szin* estos *mi ankoraŭ ne aĉetis ĝin, sed mi os: még nem

vettem meg, de meg fogom (venni); os-tempo: *nyt* jövő idő *szin* futuro

Osak/o=*geo* Oszaka

osced/i=**1.** *ntr* ásit *~i pro enuo aŭ dormemo: unalomtól vagy

álmosságtól ásit; **2.** *ntr* átv tátong *la pordego de la urbo ~is obskure:

sötétben tátongott a város kapuja; ~o: ásitás

oscil/i=*ntr* *fiz* rezeg, oszcillál *~anta nadlo de kompaso: irányító rezgő

tűje; ~o: *fiz* (egy) rezgés; ~ado: *fiz* rezgés, oszcillálás, oszcilláció

*altrudita ~ado: kényszerrezgés *amortizata ~ado: csillapított rezgés

*fundamenta ~ado: *fiz* alaprezgés *libera ~ado: szabad rezgés

*neharmona ~ado: anharmonikus oszcilláció; ~anto: *fiz* oszcillátor

*harmona ~anto: harmonikus oszcillátor *magnetodeforma ~anto:

magnetosztrikciós oszcillátor; ~ilo: *fiz* vill oszcillátor, rezgéskeltő

*kvarca ~ilo: kvarcoszcillátor; ~ografo: *fiz* vill oszcillográf; ~oskopo:

fiz vill oszcilloszkóp, katódsugárcsőves indikátor; ~cirkvito: *fiz* vill

rezgőkör, hanglőkör; ~frekvenco: *fiz* rezgésszám; ~periodo: *fiz*

rezgéciklus

oscilatori/o=*bakt* Oscillatoria (fonalszerű cianobaktérium)

oset/o=*fn* oszét; ~a: *mn nyt* oszét (os); (O)~ujo, (O)~io: *geo* Oszétia,

Oszétföld *Nord-(O)~ujo, Nord-(O)~io: *geo* pol Észak-Oszétia (RU)

*Sud-(O)~ujo, Sud-(O)~io: *geo* pol Dél-Oszétia (GE)

Osian/o=*ir* Osszián

Oskar/o=**1.** Oszkár (utónév); **2.** *film* Oscar, Oscar-díj *szin* Oskar-

premio; ~~premio: *film* Oscar-díj

osk/o=*fn* tört oszk, oscus; ~a: *mn nyt* tört oszk

oskul/i=*tr* *mat* simul, oszkalál (>görbe)

Oslo/o=*geo* Oslo *~o estas la ĉefurbo de Norvegio: Oslo Norvégia

fővárosa

Osman/o=*tört* Oszmán (utónév); ~idoj: *tört* Oszmanidák; ~ido: *fn* tört

ottomán ~otomano

osmant/o=*növ* illatvirág, illatosfa (Osmanthus)

osmer/o=*áll* bűzös lazac (Osmerus)

osmi/o=*kém* ozmium (Os) *~a klorido: ozmium-klorid; ~ato: *kém* ozmát

osmoz/o=*biol* kém ozmózis, átszivárgás; ~a: *biol* kém ozmózis~,

ozmotikus *~a premo: ozmóziásmérés, ozmotikus nyomás; **el~o**,

ekzo~o: *biol* kém exozmózis, kiszivárgás; **en~o**, **endo~o**: *biol* kém

endozmózis, beszivárgás; ~metro: *biol* kém ozmóméter

osmund/o=*növ* királypáfrány, királyharaszt (Osmunda)

Oss/o=*geo* Osszosz

ost/o=**1.** *anat* csont, os *jetkubo el ~o: csont dobókocka *korakoida ~o:

hollócsőrscsont, os coracoideum *li rompis al si la ~on: eltörte a csontját

*maleola ~o: bokacsont, talus; **2.** *gaszt* csont *el ~oj ŝi kuiris supon:

csontból levest főzött; ~a: **1.** *anat* csont~, csontváz, csontvázhoz *~a histo:

csontszövet; **2.** csont~, csontból való *~a gluo: csontenyv; **3.** csontos,

sovány *szin* osteca *~a mano: csontos kéz *~a vizaĝo: csontos arc;

~aro: *anat* csontozat; ~eca: csontos *szin* osta **3** *~ecaj fingroj: csontos

ujjak; ~ejo: *ép* csontház, osszárium; ~ero: csontszilánk; ~eto: **1.**

csontocska, kis csont; **2.** *jtek* játékcsonocska; ~igi: *ntr* *biol*

megcsontosodik, elcsontosodik; ~ito: *orv* csontgyulladás, osztitis,

osteitis; ~algio: *orv* csontfájdalom, ostalgia; ~ektomio: *orv* csont

műteti kimetszése, osteotomia; ~ogena: *biol* csontképző, osteogen;

~ino: *ex* *biol* csontprotein, osztein; ~ologio: *anat* csonttan, oszteológia,

osteologia; ~omo: *orv* csontdaganat, osteoma; ~sen~igi: *tr* *gaszt* filéz,

kicsontoz; ~opatio: *orv* csontbántalom, osteopathia; ~oplazio: *orv*

csontszövetképződés, osteoplasia; ~oporozo: *orv* csonttritkulás,

osteoporosis; ~osegilo: *gysz* csontvágó fűrés; ~otomo: *gysz* csontvívő,

osteotom *szin* ostocizilo; ~otomio: *orv* csontvívés, osteotomia; ~gis~a:

1. csontig hatoló; **2.** *átv* igazi, vérbeli, meggyőződéses *szin* ĝismedola

*gis~a esperantisto: meggyőződéses eszperantista; ~ocerbo: *anat* velő,

medulla *szin* medolo; ~ocizilo: *gysz* csontvívő, osteotom; ~ocizoj:

gysz csontvívő; ~ogenezo: *biol* csontfejlődés, osteogenesis; ~ofaruno:

agr csontliszt; ~ofendo: *orv* csontrepedés; ~ohisto: *anat* csontszövet,

tela ossea; ~magra: csontsovány; ~magriĝi: *ntr* csont soványodik;

~medolo: *anat* csontvelő, medulla ossium *szin* ostocerbo; ~medolito:

orv csontvelőgyulladás; ~ogluo: *enyv*, csontenyv; ~okarbo: csontszén;

~okuracisto: *orv* csontkovács; ~omedolito: *orv* csontvelőgyulladás,

osteomyelitis; ~omembrano: *anat* csonthártya, periosteum;

~orompiĝo: *orv* csonttörés, fractura *szin* frakturo **1**; ~osako: *átv* csont

és bőr (ember); ~osarkomo: *orv* csontszövet szarkómás daganata,

osteosarcoma; ~osupo: *gaszt* csontleves

~brustosto, ~elefantosto, ~femurosto, ~fingrosto, ~fiŝosto, ~frunto,

~genuosto, ~kokosto, ~iliumosto, ~kalkanosto, ~kokosto, ~kubuto,

~lamosto, ~nazosto, ~okcipitosto, ~riposto, ~sidosto, ~ŝlosilosto, ~tempio,

~vangosto

ostaĝ/o=*jog* tús *szin* garantiulo *preni ~on: túszt szed; ~i: *ntr* *ige* jog

túszt, túsztént szerepel *li ~is ĉe bankrabistoj: bankrablók túsza volt;

~igi: *tr* jog túsztul ejt; ~igo: jog túszejtés, túsztzedés *szin* ostaĝkapto,

ostaĝpreno; ~kapto, ~preno: jog túszejtés, túsztzedés *szin* ostaĝigo;

~kaptinto, ~preninto: *fn* jog túszejtő, túsztzedő

ostein/o=~ostino

Ostend/o=*geo* Ostende

osteomjelit/o=~ostomedolito

osteopat/o=*orv* csontkovács, osteopata *szin* ostokuracisto; ~io: *orv*

csontgyógyászat, csontmasszázs vö. kiopraktiko

Osti/o=*tört* *ostia*

ostiol/o=*növ* nyílás, légrés, ostiolum

ostomi/o=*orv* száladákképzés, ostomia, sipolyozás

~gastrostomia, ~kojlostomia

ostr/o=*áll* osztriga (Ostrea); ~ejo: *agr* osztrigatele; ~oforko: *gaszt*

osztrigavilla

ostracism/o=*jog* tört osztracizmus, cserépszavazás

ostrak/o=*jog* tört szavazócserep osztrakon

ostrakoderm/oj=*ösl* cserepesbőrűek (Ostracodermata)

ostrakod/oj=*áll* kagylósrákok (Ostracoda) *szin* konkaj kankretoj

ostrogot/o=*fn* tört keleti gót, osztrogót vö. visigoto

Osvald/o=Oszvald (utónév)

ot=utóképző; ~ota: *mn* szenvedő utóidejű melléknévi igenév *la

operaciota malsanulo: az operálandó beteg *la akceptota rezolucio: az

elfogadás előtt álló határozat *li estis baptota, kiam malsaniĝis la

pastro: éppen keresztelni akarták, amikor megbetegedett a pap; ~ote:

hsz szenvedő utóidejű határozói igenév *banote la infaneto estis

senvenstigita: fürdetés előtt levétköztették a csecsemőt *kaptote li

forkuris: mielőtt elkapták volna, elfutott; ~oto: *fn* szenvedő utóidejű

melléknévi igenév *baptoto: *fn* keresztelendő *la operacioton oni

transportis en la operaciejon: az operálandót átvitték a műtőbe

*pendumoto: *fn* akasztandó ember, akasztás előtt álló ember; ~**otafo**: **☞** farotajo, lavotajo
ot/o=*anat tud* fül, auris; ~**ito**: *orv* fülgyulladás, otitis *ekstera ~ito: külső fül gyulladása, otitis externa *interna ~ito: belső fül gyulladása, otitis interna *meza ~ito: középfülgyulladás, otitis media; ~**algio**: *orv* fülfájdalom, otalgia; ~**ologo**: *orv* fülörvos; ~**ologio**: *orv* fülgyógyászat, otologia; ~**oskopo**: *gysz* fültükör, otoszkóp, otoscop; ~**oskopio**: *orv* fültükörzés, otoszkópia, otoscopia; ~**osalpingo**: *anat* fülkürt, hallólkürt, Eustach-kürt, Eustach-cső, otosalpinx, tuba auditiva; ~**o-rino-laringologo**: *orv* fül-orr-gégész
otari/o=*áll* füles foka, péron (Otaría) *szin* orellfoko
Otav/o=**1.** *geo* Ottawa (folyó); **2.** *geo* Ottawa (város) *~o estas la ĉefurbo de Kanado: Ottawa Kanada fővárosa
Otel/o=*ir* Otelló
otid/o=*áll* tűzok (Otis)
otoman/o=*fn* ottomán, oszmán; ~**a**: ottomán, oszmán *~a Imperio: *tört* Oszmán Birodalom
otoman/o²=kerevet, ottomán (bútor)
otomi/o=*orv* metszés, vágás **☞**embriotomio, gastrotomio, irisotomio, kardiotomio, kardjotomio, laparotomio, laringotomio
Oton/o=Ottó
otus/o=**1.** *áll* füleskuvik (Otus) *szin* tufostrigo; **2.** *áll* fülesbagoly **☞**orelstrigo
ov/o=**1.** *áll* pete, megtermékenyített petesejt *szin* zigoto; **2.** *áll* tojás, ikra *demeti, ellasi ~ojn: tojik, tojást rak, ikrát rak *~o kokinon ne instruas *Z: közm* ne legyen a csirke okosabb a tyúknál; **3.** *gasz* tojás *ensele boligita ~o: héjában főtt tojás *malmole kuirita ~o: keménytojás *~o de Kolumbo: Kolumbusz tojása *pentrita ~o: hímes tojás *pli valoras tuj ~o, ol poste b~o *Z: közm* jobb ma egy veréb, mint holnap egy tűzok; ~**ajo**: *gasz* tojásétel vő. omleto; ~**eca**: tojásdad, tojásszerű; ~**ingo**: *gasz* tojástartó (lágy tojásához); ~**oida**: ovális, tojás alakú *szin* ovoforma, ovala; ~**oido**: *gysz* hüvelygolyó *szin* vagina supozitorio; ~**ujo**: **1.** *ex biol* petefészkek **☞**ovario; **2.** tojástartó (doboz); ~**umi**: **1.** *ntr biol* tojik; **2.** *tr* *gasz* tojásban forgat, tojással megken; **el-igi**: *tr* *áll* kikölt (tojásból); **el-igi**: *ntr* kikel (tojásból); ~**albumino**: *biol* tojásfehérje; ~**oblanko**: *áll* *gasz* tojásfehérje; ~**odukto**: *anat* petevezeték; ~**oforma**: tojás alakú, ovális *szin* ovoida, ovala; ~**ofritajo**: tükörtojás *szin* frititaj ovojo; ~**ogenezo**: *áll* peteképződés; ~**oglobulino**: *biol* kém ovoglobulin; ~**umhoko**: *áll* tojókampó; ~**oflavo**: *áll* *gasz* tojássárga; ~**olikvoro**: *gasz* tojáslikőr; ~**onaska**: *áll* tojásrakó *~onaska animalo: tojásrakó állat; ~**onego**: *gasz* tojásbab; ~**onudeloj**: *gasz* tojásos metélt; ~**opartigilo**: *gasz* tojásseleltető; ~**opentrado**: tojásfestés; ~**opunĉo**: *gasz* tojásos punci; ~**orako**: *fn* tojástartó (doboz) *szin* ovojo **2.** ~**osupo**: *gasz* tojásleves; ~**oŝelo**: *áll* tojáshej; ~**oteko**: *áll* petetok; ~**otempero**: *műv* tojástemper; ~**ovivonaska**: *áll* áleleveníztető *kobroj estas ~ovivonaskaj: a kobra áleleveníztetők
Ŭ fiŝovoj, supovajo, ŝaumovajo
ovaci/o=**1.** *tört* ovatio; **2.** *átv* lelkes ünneplés, éljenzés, üdvívalgás, ováció; ~**i**: *tr* ünnepe, éljenez *~i triumfintan militestron: győztes hadvezér ünnepe
oval/a=ovális, tojásdad *szin* ovoida, ovoforma; ~**o**: *fn* *mat* ovális, tojásgörbe
ovari/o=**1.** *anat* petefészkek, ovarium; **2.** *növ* magház, ovárium *szin* kernujo *hipogina ~o, subkalika ~o: alsó állású magház *hipergina ~o, supera ~o: felső állású magház *meza ~o, perigina ~o: középpálású magház; ~**ito**: *orv* petefészkek-gyulladás, oophoritis; **meso**=*o*: *anat* petefészkek-fodor, petefészkek-függesztő fodor, mesovarium; ~**ektomio**: *orv* petefészkek műtéti eltávolítása, ovariectomia; ~**plantoj**: **☞**angiospermoj
overal/o=**☞**supertuto
ovi/o=*áll* vadjuh (Ovis) *~bovo: keleti pézsmatulok (Ovibos moschatus)
Ovidi/o=*ir* (Publius) Ovidius (Naso)
ovimbund/o=*fn* ovimbundu; ~**a**: *mn* nyt umbundu (umb)
ovocit/o=*biol* oocita, oocyta *duavica ~o, unuploida ~o: monoploid oocita *unuavica ~o, duploida ~o: diploid oocita
ovogoni/o=*biol* oogonium
ovotid/o=*biol* ootid
ovol/o=**1.** *áll* petesejt, ovulum; **2.** *növ* magkezdemény, magrügy *szin* semprimordio; ~**ado**: *áll* peteérés, ovuláció *szin* ovofalo; **unu**=*a*: *biol* egypetétű; ~**falo**: *áll* peteérés, ovuláció *szin* ovulado
ovr/i=*tr* ritik nyit, kinyit *szin* malfermi
oz=utóképző; ~**oza**: vmiben gazdag v. dús *szin* ~abunda, ~hava, ~plena, ~riĉa **☞**haroza, muskoloza, nodoza, sabloza, ŝtonoza
oz²=utóképző; ~**ozo**: **1.** *orv* ~ózis, ~osis, ~betegség, ~kór **☞**angiomozo, artrozo, askaridozo, nefrozo, streptokokozo, tuberkulozo, trombozo; **2.**

növ ~ózis, ~osis, ~betegség **☞**argentfoliozo, bakteriozo
oz³=utóképző; ~**oza**: *kém* (alacsonyabb vegyértékű oxid v. só) **☞**feroza klorido, feroza oksido, feroza sulfato, kuproza klorido
oz/o=*geo* óz
oz/o²=**1.** *kém* monoszacharid és származékai *heks~o: hexóz *pent~o: pentóz *tetr~o: tetróz *tri~o: trióz **☞**aldoheksozo, ketopentozo; **2.** *kém* szacharid, szénhidrát **☞**amelozo, fruktozo, laktozo, rafinozo, kalozo; ~**ido**: *kém* összetett szacharidok *szin* malsimpla sukero
ozan=utóképző; ~**ozano**: *kém* ~ozán **☞**glukozano, pentozano
ozazon/o=*kém* oszazon
ozen/o=*orv* ozaena
Oziris/o=*vall* Ozirisz, Osziris, Uszir
ozokerit/o=*ásv* földviasz, ozokerit *szin* tervakso
ozon/o=*kém* ózon *stratoszféra ~o: sztratoszférikus ózon *troposzféra ~o: troposzférikus ózon; ~**i**, ~**izi**: *tr* *kém* ozonizálás *~izita akvo: csírátlanitott víz, ozonizált víz; ~**igi**: *tr* *kém* ózonná alakít; ~**izilo**: *kém* ozonizátor; ~**metro**: *met* ózonszám, ózontartalom-mérő; ~**tavolo**: *öko* ózonréteg; ~**terapio**: *orv* ózonterápia; ~**truo**: *öko* ózonlyuk
p=*p* (hang és betű); *po*: pé (betűnév)
pa=*isz* ugyan!, ah! (gondtalanság) *pa, ĉio kun la tempo aranĝiĝos!: ugyan, idővel minden rendeződik! *pa, pa, dirlididi!: ugyan, lárifári!
pac/o=béke *en tempo de ~o: békeidőben, béke idején *fari ~on: békét teremtet ~iru en ~ol: menj békével! *~o al lia cindro!: béke hamvaira *~o de la lando: az ország békéje *rompi la ~on: megtörni a békét; ~**a**: békés *~a kunvivado: békés együttélés *solvi ~e la diskutatajn demandojn: békésen oldja meg a vitatott kérdéseket; ~**ema**: békés természetű, békészerető; ~**igi**: **1.** *tr* békít, megbékít, összebékít *~igi la kverelantajn flankojn: megbékíti a veszekedő feleket *~igi la malamikojn inter si: megbékíti az ellenségeket *~igi la necesan kun la ebla: összebékíti a szükségességet a lehetőséggel; **2.** *tr* *átv* lecsendesít, lecsillapít *li ~igis sian flamantan koleron: lecsendesítette felfobbant haragját *~igi la ribelon: lecsendesíti a lázadást; ~**iga**: békítő *kun ~iga intenco: békítő szándékkal *~iga juĝisto: békebíró; ~**igi**: *ntr* megbékél *~igi kun la penso: megbékél a gondolattal, beletörődik; ~**igo**: megbékélés, kibékülés; ~**ismo**: *pol* pacifizmus *szin* pacifismo; ~**isto**: *pol* pacifista *szin* pacifisto; ~**ulo**: békés ember; **el-igi**: *tr* kihoz a sodrából; **inter**=*o*: köztes béke, ideiglenes béke; **inter-igi**: *tr* összebékít *li inter-igis la kverelantajn: összebékítette a veszekedőket; **mal**=*o*: békétlenség *veki mal~on: békétlenséget kelt *semi mal~on: békétlenséget hint el; **mal**=*eto*: összecsörrenés; **mal**=*i*: *ntr* békétlenkedik; **mal**=*ema*: békétlen természetű, kötekedő, kverulans; **mal**=*igi*: *tr* összeveszt; **mal**=*igi*: *ntr* összevesz, meghasonlik *ni mal~igis kun nia najbaro: összevesztünk a szomszédunkkal *li mal~igis kun si mem: meghasonlott önmagával; **mal**=*ulo*: békétlen ember *mal~ulon ĉiu batas *Z: közm* aki bottal köszön, annak doronggal felelnek; **nere**=*igeblo*: engesztelhetetlen; **por**=*a*: békét szolgáló, békehozó *per por~aj aranĝoj: békét szolgáló intézkedésekkel; **re**=*iga*: kibékítő, kiengesztelő; **re**=*iganto*: *fn* békéltető, béketeremtő; **re**=*igi*: *tr* kibékít, kiengesztel *kiel mi povus re~igi vin?: hogyan tudnánk kiengesztelni? *malsaĝulo mal~igis, kaj dek saĝuloj re~igi ne povas *Z: közm* ha egy bolond beledobja a kútba a követ, tíz okos sem húzza ki; ~**ama**: békészerető; ~**edukado**: *isk* békére nevelés; ~**kolombo**: békegalamb; ~**kondiĉoj**: békefeltételek; ~**kontrakto**: *pol* békeszerződés *Vestfaliaj ~kontraktoj: *tört* vesztfáliai békeszerződések, vesztfáliai béke; ~**korpuso**: békehadtest; ~**manifastacio**: *pol* békétüntetés; ~**movado**: *pol* békemozgalom; ~**movadano**: *pol* békemozgalom tagja; ~**ofero**: *vall* békaáldozat; ~**otempo**: békeidő; ~**perado**: *pol* békeközvetítés, jószolgálat; ~**pipo**: békapipa *szin* kalumeto; ~**politiko**: *pol* békepolitika; ~**procezo**: *pol* békefolyamat; ~**tempa**: békebeli; ~**tena**: *kat* *pol* békefenntartó *~tenaj trupoj: békefenntartó alakulatok; ~**tenanto**: *fn* *kat* *pol* békefenntartó; ~**traktado**: *pol* békétárgyalás; ~**traktato**: *pol* békeszerződés, béke megállapodás *~traktato de Versajlo: versailles-i békeszerződés
Ŭ trudpacigi UN-pactenanto
pacienc/o=türelem *havi anĝelan ~on: angyali türelme van *li elĉerpiĝis mian ~on: kimerítette a türelmemet, visszaélt a türelmemmel *per ~o kaj fervoro sukcesas ĉiu laboro *Z: közm* türelem rózsát terem *per ~o venas scienco *Z: közm* fáradsággal adják a tudományt *perdi la ~on: türelmet veszti *provizi sin per ~o: türelmemmel övezi fel magát *vi turmentas mian ~on: próbára teszed a türelmemet; ~**a**: türelmes; ~**i**: *ntr* ige türelmes *Dio longe ~as, sed severe rekompencas *Z: közm* Isten hosszútűrő, de végre büntető és fizető *la saĝo ~as: a bölcsesség türelmes; **mal**=*a*, **sen**=*a*: türelmetlen; **mal**=*igi*, **sen**=*igi*: *ntr* türelmetlen lesz, türelmét veszti; **multe**=*a*: nagy türelmű, békétűrő, elnéző; **sen**=*o*: türelmetlenség
pacient/o=*orv* páciens, beteg *szin* kliento **3**; ~**aro**: *orv* páciencia *szin* klientaro **2**

Pacifik/o=*geo* Csendes-óceán *szin* Pacifika Oceano

pacifism/o=*pol* pacifizmus *szin* pacismo

pacifist/o=*pol* pacifista *szin* pacisto

Pačini/o=*anat* (Filippo) Pacini *~a korpusklo: Vater-Pacini-test, Pacini-test, corpuscula lamellosa Vater-Pacini

pačul/o=**1.** *növ* valódi pacsulicserje; **2.** pacsuli (illatszer)

pad/o=*közl* ösvény *paši sur la ~on de la militiro: hadi ösvényre lép

Pad/o=*geo* Pó (folyó) *~a Ebenajo: Pó-alföld *Valo de ~o: Pó-völgy, Pó völgye

padel/o=**1.** *hajó* lapátkerék lapátja; **2.** *tech* turbinalapát; **3.** *hajó* evezőtoll; **4.** *tech* légsavarszárny, hajócsavarszárny *szin* alo 5. a; ~i: **1.** *ntr* lapátol (lapátkerékkel mozog); **2.** *ntr* *átv* lubickol, pancsol, csapkodja a vizet; **3.** *ne* evez *▷*pagaji; ~**rado**: *hajó* lapátkerék

Padov/o=*geo* Padova, Pádua *Sankta Antonio de ~o: *kr* páduai Szent Antal

padus/o=*növ* zelnicegy, zselnicemeggy, kutyacseresznye, vadcsersznye, zsidócsersznye, gyöngyvirágfa, májusfa, tyúkszemfa (Prunus padus) *szin* grapolčerizujó

pael/o=*gaszt* paella (spanyol rizsétel)

paelj/o=*▷*paelo

pafi/i=**1.** *tr* kiló *~i kuglon per fusilo: golyót puskából kiló *~i sagon per arko: nyilat íjjal kiló *~i senkugle: vaktölténnyel lő *~i stonon per katapulto: követ katapultált kiló; **2.** *tr* lő, meglő, lelő *ni senčese ~is la malamikon: szakadatlanul lőttük az ellenséget *~i paseron, trafi anseron *Z*: bakot lő; **3.** *tr* *átv* nekiszegez *li ~is al mi la damandon: nekem szegezte a kérdést *li ~is min per sia severa rigardo: rámszegezte szigorú tekintetét *li ~is sin for: kilőtte magát, elnyargalt; ~**o**: *kat* lövés; ~**ado**: *kat* lövöldözés, tüzelés *oblikva ~ado: rézsútos tűz, keresztűz, haránttűz; ~**ajo**: *kat* lövedék; ~**ejo**: *kat* lőtér *szin* pafekzercejo; ***adi**: *ntr* lövöldöz, lödöz; ~**igi**: **1.** *ntr* kilövődik, kilövésre kerül *grandaj stonkugloj ~igis al la fortikaĵo: nagy kőgolyókat lőttek a várra; **2.** *ntr* *átv* kilövődik *la hundo ~igis el la domo: a kutya kilőtte magát a házból; ~**ilo**: **1.** lőfegyver *szin* pafarmilo *ripeta ~ilo: ismétlőfegyver; **2.** *kat* puska *szin* fusilo *buŝoŝarga ~ilo: elültöltős puska *cellorna ~ilo: távcsvés puska *kulasŝarga ~ilo: hátültöltős puska; ~**ilego**: *kat* ágyú, löveg *szin* kanono; ~**isto**: *kat* lövész, lövő *szin* fusilisto, fuziliero; ~**isto**: *csill* Nyilas, Sagittarius; **al-i**: *tr* rálő vkire (n) *li al-is la substantantan turkon: rálőtt a lent álló törökre; **de-i**: *tr* lelő vhonnan *li de-is paseron: lelőtt egy verebet; **flank-i**: *tr* *kat* oldalaz (lőfegyverrel); **for-i**: **1.** *tr* ellő vmit vhonnan *li for-is ĉiujn siajn sagojn: minden nyilat ellőtte, *átv* kifogyott az érvekből; **2.** *tr* lövéssel elijeszt *ni for-is la sturnojn el la fruktoĝardeno: lövéssel elriasztottuk a seregélyeket a gyümölcsöséből; **3.** *tr* ellő, lövéssel lerombol, rommá lő *la aviadiloj for-is la tutan urbon: a repülőgépek rommá lőttek az egész vározt; **4.** *tr* *átv* hirtelen távozik *li for-is sin: *biz* kilőtte magát, felhúzta a nyúlcipőt, elviharzott; **mis-i**: *ntr* csütörtököt mond *la malnova pistolo mis-is: a régi pisztoly csütörtököt mondott; **preter-i**: *tr* mellélő, eltéveszt *li preter-is la celon: eltévesztettük a célt; **tra-i**: *tr* átlő *la ĉasisto tra-is la kolon de la kuniko: a vadász a nyúl nyakát lőtte át; ~!/: *hgut* paff! *pif-faf: piff-paff; **pif-i**: *ntr* pufogat, durrogat; ~**arko**: *kat* új *retrofleksa ~arko: visszacsapó íj *streĉi la ~arkon: felajzza az íjat; ~**arkisto**: *kat* íjász; ~**arkfaristo**: íjgyártó, íjkészítő *szin* arkfaristo; ~**apertura**: *kat* lörés; ~**arkujo**: *kat* puzdra, tegez, nyíltok; ~**armilo**: *kat* lőfegyver *szin* pafilo **1**; ~**celilo**: *kat* célzókészülék, irányzék; ~**ĉesigo**: *kat* tűzszünet; ~**distanco**: *kat* lőtávolság *teoria ~distanco: elméleti lőtávolság; ~**ekzekuti**: *tr* *jog* jogkövet (golyó által kivégez); ~**ekzercejo**: *kat* lőtér *szin* pafejo; ~**ekzerco**: *kat* lögyakorlat; ~**faligi**: *tr* lelő *tri fazanojn li ~faligis: három fácánt lőtt; ~**ilkapo**: *kat* puskaagy, puskatus *szin* kolbo; ~**kaŝejo**: *kat* lesállítás (lövéshez); ~**kampo**: *kat* lőtér *szin* pafejo; ~**knalo**: dörrenés, durranás; ~**linio**: lövonal; ~**mortigi**: *tr* agyonlő; ~**pretigi**: *tr* (fegyvert) élesít; ~**pulvoro**: *kat* puskapor, lőpor *szin* pulvo; ~**saluti**: *tr* üdvözlő lövést ad le vkí (n) tiszteletére *la ŝipo ~salutis la reĝon: a hajó üdvözlő lövést adott le a királynak; ~**ŝtupo**: *kat* (várban védelmet nyújtó) lövészállás; ~**tabelo**: *kat* lőtáblázat; ~**truo**: *kat* lörés *szin* embrazuro **2**, krenelo; ~**tubo**: *kat* fegyvercső; ~**vundi**: *tr* meglő, (lövessel) megsebesít; ~**vundo**: *orv* lőtt seb

Ŭadmonpafo, aerpafilo, amaspafo, arkfaristo, arkpafi, blovpafilo, celpafisto, elektronpafilo, farbopafado, flankpafi, kaŝpafisto, kuglopafilo, magazenpafilo, maŝinpafilo, meĉpafilo, misilpafilo, mortpafi, okulpafi, pulvopafilo, rapidpafa, silikpafilo, skipafo, ŝrotpafilo

Pafos/o=**1.** *tört geo* Paphosz *la templo de Afrodito en ~o: a paphoszi Afrodité-templom; **2.** *geo* Páfosz

pagi/i=**1.** *tr* fizet (pénzt) *la eldonisto ~is al mi cent mil forintojn: a kiadó százezer forintot fizetett nekem *mi ne ~os ajnan cendon: egy megveszekedett garast sem fizetek *~i dolarojn ne vidinte la varojn:

zsákba macskát vesz *por kilogramo da pomoj mi ~is tricent forintojn: egy kiló almáért háromszáz forintot fizettem; **2.** *tr* fizet, kifizet, megfizet vmit *la firma ~os la vojaĝkostojn: a cég fizeti az útiköltséget *li ~os kare sian perfidon: drágán fizeti meg az árulását *nun mi ne povas ~i kontante: most nem tudok készpénzben fizetni *~i anticipo la servon: előre kifizeti a szolgáltatást *~i imposton: adót fizet *li ~os sen partopreno por fremda festeno *Z*: ő össze meg a levét *~i per mono kaj naturajoj: pénzzel és természetben fizet *~i retrovalide: visszamenőlegesen kifizet *~os lupo por la ŝafo *Z*: *közm* jön még a kutyára dér; **3.** *tr* fizet, megfizet vkit *malbone ~ataj instruistoj: rosszul fizetett tanítók *ni mem ~as nian pastron: magunk fizetjük a papunkat *~ita murdisto: fizetett gyilkos *~u la laboristojn: fizess ki a dolgozókat; ~**o**: **1.** fizetés, kifizetés, megfizetés *szin* pago *~o ĉe livero: fizetés leszállításkor *por ĉiu ago venas tempo de la ~o *Z*: *közm* mindenért fizetni kell egyszer; **2.** fizetség *labori por bagatela ~o: nevetséges pénzért dolgozik; ~**ado**: fizetés *certigi la ~adon de la salajruloj: biztosítja a bérből élők fizetését *~ado de altaj sumoj: nagy összegek fizetése; ~**anto**: *fn* fizető, aki fizet; ~**ato**: *fn* fizetett ember, akit megfizetnek; ~**ejo**: *gazd* kifizetőhely; ~**enda**: fizetendő, kifizetendő, esedékes *~enda sumo: fizetendő összeg; ~**endiĝi**: *ntr* *gazd* esedékessé válik; ~**endiĝo**: *gazd* esedékesség, lejárat *szin* pagodato; ~**igi**: *tr* kifizettet *mi ~igos al vi ĉiujn viajn konstojn: minden költségedet kifizettettem; ~**ilo**: *gazd* fizetőeszköz; ~**iva**: *gazd* fizetőképesség *szin* pagipova; ~**ivo**: *gazd* fizetőképesség *szin* pagipovo; **al-o**, **pli-o**: *gazd* felár, többletfizetés; **antaŭ-i**: *tr* előre fizet, megelőlegez, előleget fizet; **antaŭ-o**: **1.** *gazd* megelőlegezés, előleg; **2.** *gazd* foglaló *szin* ekpago; **de-o**: **1.** *gazd* ex adó, illeték *▷*imposto; **2.** *gazd* levonás; **de-i**: *tr* *gazd* (fizetendő összegből) levon; **ek-o**: *gazd* első részlet, foglaló *szin* antaŭpago **2**; **en-i**: *tr* befizet; **en-o**: befizetés, befizetett összeg; **for-i**: *tr* törleszt, fizetéssel töröl (pl. adósságot); **kontraŭ-e**: fizetés ellenében; **ne-o**: *gazd* nemfizetés, fizetés elmaradása; **ne-itaĵo**: *gazd* fizetési hátralék; **ne-iva**: *gazd* fizetésektelen *szin* ne-ipova, ne-okapabla; **ne-ivo**: *gazd* fizetésektelenség *szin* ne-povo, ne-okapablo; **nere-enda**: vissza nem térítendő; **post-e**: *gazd* utánvétellel; **re-i**: **1.** *tr* visszafizet, megtérít *al la delegitoj oni re-os la vojaĝkostojn: a küldötteknek megtérítik az útiköltséget; **2.** *tr* *átv* megfizet vmiért *li re-is la ofendon al sia kontraŭulo: megfizetett az ellenfelének a sértését *mi re-os al vi vian impertinentcon: megfizetek a szemtelenségédért; **retro-i**: *tr* (befizetett összeget) visszafizet *la vendejo retro-os al vi la erare ~itan sumon: a bolt visszafizeti önnek a tévesen befizetett összeget; **sen-a**: ingyenes *de kantado sen-a doloras la gorgo *Z*: *közm* ingyen munka büdös *eĉ la diablo ne hejtas sen-e: *közm* Krisztus koporsóját sem őrizték ingyen *sen-a eniro: ingyenes belépés; **sub-i**: *tr* alulfizet; **trans-i**: *tr* *gazd* átutal; **trans-o**: *gazd* átutalás; **tro-i**: *tr* túlfizet; **tro-o**: túlfizetés *restitui tro-on: visszaadja a túlfizetést; **ne-ipova**, **ne-okapabla**: *gazd* fizetésektelen *szin* nepagiva; **ne-ipovo**, **ne-okapablo**: *gazd* fizetésektelenség *szin* nepagivo; ~**atesto**: *gazd* elismervény, nyugta *szin* kvitanco **1**; ~**ipova**, ~**okapabla**: *gazd* fizetőképesség *szin* pagiva; ~**ipovo**, ~**okapablo**: *gazd* fizetőképesség *szin* pagivo; ~**maniero**: *gazd* fizetési mód; ~**obilanco**: *gazd* fizetési mérleg; ~**odato**: *gazd* lejárat, esedékesség *szin* pagendiĝo; ~**oficejo**: *gazd* kifizető hivatal, pénztár; ~**ordono**: *gazd* fizetési meghagyás; ~**oŝarĝo**: *gazd* fizetési kötelezettség, utánvét *sendi librojn kun ~oŝarĝo: utánvétellel küld könyveket

Ŭabonpago, akcizopaga, dankopago, doganpago, dokpago, enirpago, farmopago, horpago, impostpago, komisipago, kompulsopago, kostopago, kvantopago, laborpago, limdepago, lupago, medikropago, monatpago, partopago, pensionpago, pentopagi, plenumpage, portopago, poŝtrepage, punpagi, ŝtatpage, ŝosepagejo, tempopago, terlupago

pagaj/o=*hajó* nem rögzített evező, mártogató evező *simpla ~o: egytollú lapát, egytollú evező *duobla ~o: kéttollú lapát, kéttollú evező; ~i: *ntr* (nem rögzített evezővel) evez

pagan/o=**1.** *fn* *kr* pogány; **2.** *átv* pogány, istentelen; ~**a**: *mn* pogány *~aj dioj: pogány istenek; ~**ismo**: *kr* pogányság, többistenhit

pagel/o=*áll* durbincs (Pagellus)

pagod/o=*vall* ép pagoda

pagum/o=*áll* álcás pálmasodró (Paguma larvata)

pagur/o=*áll* remeterák (Pagurus)

pagŭ/o=**1.** *knyv* oldal, lap (könyvben) *malfermu la libron sur ~o **10**: nyisd ki a könyvet a **10.** oldalon *la libro havas ducent ~ojn: a könyvnek kétszáz oldala van *relegu tiun ~on: olvassa újra azt az oldalt; **2.** *átv* lap, oldal *Flavaj ~oj: *gazd* Arany Oldalak *komenci per blanka ~o: tiszta lappal kezd *la plej belaj ~oj de Arany: Arany legszebb írásai *la plej malĝojaj ~oj de nia historio: történelmünk legszomorúbb lapjai; ~**igi**, **en-igi**: *tr* *knyv* tördel (szöveget); **ek-o**: **1.** *knyv* kezdőlap; **2.** *inf*

honlap, kezdőlap *szin* hejmpaĝo; **en-igo**: *knyv* tördelés; **en-igisto**: *fn knyv* tördelő; **~aro**: *inf* webhely, hálólhely, webside *szin* retpaĝaro, TTT-paĝaro; **~indikilo**, **~markilo**, **~montrilo**, **~osigno**: könyvjelző; **~numerado**: lapszámozás; **~okapo**: *knyv inf* fejléc, élőfej; **~opiedo**: *knyv inf* lábléc, élőláb

Ŭfrontpaĝo, hejmpaĝo, kodpaĝo, kovrilpaĝo, salutpaĝo, titolpaĝo, TTT-paĝo

paĝi/o=**1.** *tört* apród *szin* nobelknabo, varleto **1;** **2.** *jték* alsó, bubi *szin* fanto

Ŭarmilpaĝio

pahiderm/oj=**Ŭ**pakidermoj

pajac/o=*ir* bohóc *vö.* klaŭno *la opero ~oj de Leoncavallo: Leoncavallo Bajazzók c. operája; **~aĵo**: bohócság, grimasz, tréfa

pajen/o=*növ* Payena

pajl/o=*növ* szalma *grena ~o: gabonaszalma *lina ~o: lenszalma *~oflam' sin alten svingas, baldaŭ sin estingas: *közm* szalmatűz fellobban, hamar is oda van *riza ~o: rizsszalma; **~a**: szalma~, szalmából való *~a homo: *átv* *pej* stróman, báb *~a pupo: szalmabáb(ű) *~a tegmento: *ép* szalmatető; **~aĵo**: szalmaalom, szalma fekhely; **~ejo**: *agr* szalmapajta; **~ero**: *növ* szalmaszál, gabonaszál *szin* kulmo, šalmo **4** *alkroĉi sin al ~ero: *átv* szalmaszálba kapaszkodik *trinki per ~ero: szalmaszállal iszik; **~amaso**, **~ostako**: *agr* szalmakazal; **~botelo**: demizson; **~obudo**: *ép* szalmatető kunyhó; **~oĉapelo**: szalmakalap;

~ohomo: **1.** *átv* *pej* stróman, báb; **2.** *agr* madárjlesztő; **~okartono**: szalmakarton; **~olito**: szalmaágy; **~okolora**: szalmaszárga, szalmaszínű; **~opapero**: szalmapapír; **~osako**: szalmazsák; **~oŝtopi**: *tr* szalmával kitöm; **~otegmento**: *ép* szalmatető; **~otegmenta**: *ép* szalmatető *~otegmentaj domoj nuntempe maloftas: ma már ritkán látni szalmatető házat

Ŭtrinkpajlo

Pajn/o=*mit* Pán, Pan; **~oŝalmo**: *zene* pánsíp

pajnt/o=**Ŭ**pindo

pajr/o=*tört* peer, pair, főúr, főrendházi

pajs/o=paisa (pénznem)

pak/o=**1.** csomag *kun sako kaj ~o: cókómokostul, cakompakk, mindenestül, szőröstül-bőröstül; **2.** kiszérelés (csomagolásmód); **~i**: **1.** *tr* csomagol, becsomagol *~u ĉion vian: csomagold be minden holmidat *~u kaj adiaŭ!: szedd a sátorfádat!; **2.** *tr inf* becsomagol *~itaj dosieroj: becsomagolt fájlok; **~ado**: **1.** csomagolás; **2.** *inf* tömörítés; **~aĵo**: **1.** poggyász, málha, úti csomag *forportu vian ~aĵon kaj havaĵon *Z*: szedd össze a cókómokodat és pakolj *preni sian havaĵon kaj ~aĵon: veszi a cókómokját, fogja a betyárbutort; **2.** *inf* csomag *instala ~aĵo: telepítőcsomag *oficeja ~aĵo: irodai csomag; **~eto**: **1.** (postai) csomag; **2.** (kisebb) csomag, pakli *~eto da cigaredoj: egy csomag cigareta *~eto da tabako: egy pakli dohány; **~iĝi**: **1.** *nt* becsomagolódik, becsomagolásra kerül; **2.** *nt* *átv* összetömrődik, bepréselődik, szorong *ni ~iĝis en lia aŭteto: bepréselődttünk a kicsi kocsijába; **~ilo**: *inf* tömörítő(program) *szin* densigilo; **~isto**: *fn* csomagoló, csomagológépmunkás; **~ujo**: *jm* csomagtartó (>autó) *szin* kofrujo; **~umo**: göngyölég *vakua ~umo: vákuumcsomagolás; **el~i**: *tr* kicsomagol, csomagból kivesz; **en~i**: *tr* becsomagol; **mal~i**: **1.** *tr* (csomagot) szétbont; **2.** *tr inf* kicsomagol; **kun~i**: *tr* összecsomagol; **ne~ite**, **sen~e**: csomagolás nélkül; **~ajbreto**, **~ajrako**: *vsút* csomagtartó; **~ajdeponejo**: *fn* *vsút* csomagmegőrző; **~ajdeponujo**: *fn* *vsút* csomagmegőrző (szekrény); **~ajportilo**: *jm* csomagtartó (>kerékpár); **~ajvagono**: *vsút* poggyászkocsi, málhakocsi; **~avizo**: csomagértesítő; **~bulo**: batyu, motyó; **~materialo**: csomagolóanyag; **~otenejo**: csomagraktár; **~papero**: csomagolópapír; **~sako**: borjú, hátizsák; **~tolo**: *tex* csomagolóvászon; **~tuko**: batyu

Ŭdonacpaketo, nutraĵpaketo, ondopaketo, programpaketo, tukpako, vojaĝpaketo

pakiderm/oj=*áll* vastagbőrűek (Pachydermata) *szin* dikhaŭtuloj

Pakistan/o=*geo* pol Pakisztán (PK); **~ano**: *fn* pakisztáni (lakos)

paksil/o=*növ* cölöpgomba (Paxillus)

pakt/o=**1.** jog megállapodás, kikötés, egyezés *~o pri kunlaboro: együttműködési megállapodás; **2.** jog egyezmény, szerződés, paktum *~o por la Esperanta Civito: az Eszperantó Közösség alapszerződése *Varsovia ~o: *kaj* Varsói Szerződés

Ŭstabilecpakto

Paktol/o=*mit* geo Paktolosz (folyó)

pal/a=**1.** sápadt, szintelen, halvány, halovány *~a vizaĝo: sápadt arc *kadavre ~a, morte ~a: halálsápadt; **2.** *átv* sápadt, halvány, fakó *~aj koloroj: fakó színek *~a lunlumo: sápadt holdfény; **3.** *átv* bágyadt, halvány, erőtlen, vérszegény *~a kopio de la originalo: az eredeti halvány mása *~aj oficialaj paroloj: vérszegény hivatalos beszédek; **~eco**: sápadtság; **~iĝi**: *tr* elsápaszt, elhalványít *la timo ~iĝis lin: a

félelem elsápasztotta *li ~igos vian gloron: elhalványítja a dicsőségedet; **~iĝi**: *nt* elsápad, elhalványul, megfakul *lia famo ~iĝis: hírneve megfakult *li ~iĝis de la ekscitiĝo: izgalomban elsápadt *~iĝi en sensignifon: jelentéktelenné szürkül *~iĝi, kiel marmoro: halottsápadt lesz; **~verda**: halványzöld

palac/o=*ép* palota *ĉefepiskopa ~o: *kr* érseki palota *geedzoj en paco vivas en reĝa ~o *Z*: *közm* békesség és feleség Isten áldása; **~eto**: *ép* városi palota

paladi/o=*kém* palládium (Pd)

Paladi/o=*mit* Palladión, Palladium (Pallasz Athéné szobra)

paladin/o=*tört* lovag, vitéz, dalia, paladin

palafit/o=**1.** *ép* (vízbe vert) cölöp; **2.** *ép* cölöpház

palafren/o=*áll* paripa, parádés ló (ünnepi alkalmakkor megült ló)

palakvi/o=*növ* guttaperka (Palaquium)

palanken/o=*jm* gyaloghintó

Palas/a=**Ŭ**Ateno

Palas/o=**1.** *mit* Pallasz; **2.** *tört* Pallas; **3.** *csill* Pallas

palat/o=*anat* íny, szájpád, szájpádlás, palatum *malmola ~o: kemény szájpád, palatum durum *mola ~o: ínnyitorla, lágy szájpád, velum palatinum *szin* palata velo *osta ~o: *anat* kemény szájpád, palatum durum *ĝi tiklas mian ~on: csiklandozza az ínnyemet; **~a**: *anat* nyt ínny~, palatális *~ala konsonanto: palatális mássalhangzó *szin* palatalo, palatsono *~a velo: ínnyitorla; **~ito**: *orv* szájpádggyulladás, palatalitis; **post~o**: *anat* ínnyitorla, lágy íny, velum; **~alveolaro**: *nyt* ínnyhang, hátulsó foghang, posztalveoláris, palato-alveoláris hang *szin* antaŭpalata konsonanto; **~oflata**, **~otikla**: ínnycsiklandó; **~osto**: *anat* szájpádcsonst, os palatinum; **~sono**: *nyt* ínnyhang, palatális *szin* palatalo, palatala konsonanto

palatal/o=*nyt* ínnyhang, palatális *szin* palata konsonanto, palatsono; **~iĝi**: *nyt* palatalizál *~iĝitaj sonoj: palatalizált hangok; **~alveolaro**: **Ŭ**palatalveolaro

palatin/o=*tört* palotagróf, nádor, palatinus

Palatin/o=**1.** *tört* *geo* Palatinus, Palatium, Palatino (domb Rómában); **2.** *knyv* Palatino (betűcsalád)

Palatinat/o=*tört* *geo* Pfalz, Kurpfalz, Rajnai Palotagrófság *Malsupra ~o: Alsó-Pflaz *Supra ~o: Felső-Pfalz

ŬRejnlando-Palatinato

Palau/o=*geo* pol Palau (PW) *~a: *mn* nyt palau (pau)

palavr/o=paláver, kupaktanács; **~i**: *nt* kupaktanácsot tart

pale/o=*növ* toklász, palea

paled/o=*ip* raklap, rakodólap *Eŭro~o: Euró-raklap; **~ĉaro**, **~kriko**: *ip* raklapemelő kocsi, „béka”; **~izi**: *tr* *ip* raklapoz

ŬEŭro-paledo, kestopaledo, palispaledo, platpaledo, ŝanĝpaledo

palemon/o=*ex* **Ŭ**leandro

paleo=előképző; paleo~: *tud* paleo~ **Ŭ**paleobotaniko, paleoekologio, paleomagnetismo, paleogrundo

paleocen/o=*geo* *tört* paleocén

paleodiktiopter/oj=*ösl* Palaeodictyoptera

paleogen/o=*geo* *tört* ó-harmadidőszak, paleogén

paleograf/o=*knyv* paleográfus; **~io**: *knyv* írástörténet, paleográfia

paleolitik/o=*tört* őskőkor, pattintottkőkor, paleolitikum *vö.* mezolitikum, neolitikum

paleontolog/o=*ösl* őslénytanos, paleontológus; **~io**: *ösl* őslénytan, paleontológia; **mikro~io**: *ösl* mikropaleontológia

paleozoik/o=*geo* *tört* földtörténeti ókor, őidő, paleozoikum *vö.* kenozoikum, mezozoikum

Palerm/o=*geo* Palermo

Palestin/o=**1.** *geo* Palesztina; **2.** *geo* pol Palesztina (PS) *szin* Palestinaj Aŭtonomaj Teritorioj; **~a**: *mn* palesztin *~a Aŭtonomia Aŭtoritato: *pol* Palesztinai Autonómiai Hatóság *~a Aŭtonomio: *pol* Palesztin Autonómia *~a Liberiga Organizo: *pol* Palesztin Felszabadítási Szervezet, PFSZ *~aj Aŭtonomaj Teritorioj: *geo* pol Palesztin Autonóm Területek *szin* Palestino **2;** **~ano**: *fn* palesztin

palestr/o=*sp* *tört* palesztra, birkózőiskola, tornatér

palettr/o=**1.** *műv* paletta; **2.** *műv* színekészlet, paletta *szin* koloraro

pali/a=*mn* nyt páli (pli)

paliativ/o=**1.** *gysz* tünetkezelő gyógyszer, palliatívum; **2.** *átv* tünetkezelő eszköz; **~a**: *orv* tünetkezelő, palliatív

Palikir/o=*geo* Palikir *~o estas la ĉefurbo de Mikronezio: Palikir Mikronezia fővárosa

palimpsest/o=*knyv* palimpszeszt, újraírt pergamen

palindrom/o=*ir* tükörmondatt, palindrom

palingenez/o=*biol* *orv* palingenezis

palink/o=*ritk* *gaszt* pálinka (HU) *szin* prunbrando

palinodi/o=**1.** *ir* palinódia, ellenvers, visszavonó vers; **2.** *átv* visszatáncolás, visszavonás

palinolog/o=tud virágporelemző, palinológus; **~io**: tud virágporelemzés, pollenanalízis, palinológia

palinur/o=áll langusza (Palinurus)

palis/o=1. cölöp, karó, nyárs; **2. cím** cölöp; **~aro**: **1. ép** cölöpsor, paliszád; **2. kat** palánk, cölöppalánk; **~eto**: (kisebb) karó, cövek; **~umi**: tr jog tört karóba húz; **allig-~o**: hajó kikötőkaró; **~barilo**: ép cölöpkerítés; **~digo**: víz cölöpgáz; **~paledo**: ip kengyeles raklap; **~tabulo**: ép száddeszka, szádlemez

U fazeolpaliseto, markopaliseto, punpaliso, telefonpaliso, tendopaliseto
palisandr/o=paliszander (bútorfa)

pallium/o=1. kr pallium; **2. anat** pallium (agykéreg a környező fehérállománnyal)

palm/o=növ palma, pálmafa **szin** areko; **~afo**: ne pálmalevél
~palmfolio: ne **~obranço**: ne **~palmfolio**; **~folio**: növ pálmalevél, palmaág; **~odimanço**, **~ofesto**: kr virágvasárnap; **~ogardeno**: agr pálmakert; **~oleo**: pálmaolaj; **~opieda**: áll úszólábú; **~osukero**: gaszt pálmacukor; **~oososo**: növ gaszt pálmahajtás; **~vino**: gaszt pálmabor
U betelpalmo, daktilopalmo, katecupalmo, kokospalmo, oleopalmo, sagupalmo, sukerpalmo

palmat/a=1. növ tenyeres **szin** maneca; **2. növ** tenyeresen összetett **szin** mane kunmeta

palmiped/oj=áll úszólábúak (Pinnipedia)

palmit/o=kém palmitgyök *~ata acido: palmitinsav

palp/i=1. tr tapint, megtapint, tapogatózik *la kuracisto ~is al li la pulson: az orvos megtapogatta a pulzusát *~i en mallumo: átv is sötétben tapogatózik; **2. tr** tapogat *li ~is al si la mamojn: megtapogatta a mellét; ~e: tapintva, tapogatta, tapogatózva *li ~e serças siajn vestojn en la mallumo: tapogatózva keresi a ruháit a sötétben; **~ači**: tr pej tapizik, birizgál; **~ebila**: 1. kitapintható, érzékelhető *bone ~ebila pulso: jól kitapintható pulzus *~ebila mallumo: tapintható sötétség; **2. átv** kézzelfogható *~ebila pruvo: kézzelfogható bizonyíték; **~ilo**: áll csáp, tapogató **szin** anteno, tentakl; **~isto**: fn pej tapizó; **~čirkaŭ-i**: tr körbetapogat; **~pri-i**: tr megtapogat, végigtapogat *li pri-~is siajn poŝojn: végigtapogatta a zsebeit; **~kuseneto**: anat ujjbegy; **~organo**: áll tapintószerv; **~serči**: tr (tapogatta) keresgél; **~vilo**: áll tapintószőr, vibrissa **szin** vibriso

U fuŝpalpi, serčpalpi

palpebr/o=anat szemhéj, palpebra *liaj ~oj malleviĝis pro dormemo: lecsukódott a szemhéja az álomosságtól *nigre ŝminkitaj ~oj: feketére sminkelt szemhéjak; **~umi**: 1. ntr pislog, hunyorog; **2. ntr** átv kacsint; **~uma**: 1. pillanatnyi, villanásnyi *dum la ~uma silento: a pillanatnyi csendben; **2. villogó** *~uma lumo: villogó fény; **~umo**: 1. pislogás, hunyorgás; **2. pillanat, szempillantás** *dum ~umo li malaperis: egy szempillantás alatt eltűnt; **~umigi**: 1. tr pislogtat; **2. tr** villogtat; **el-umi**: tr kipislog, pislogással eltávolít *li elpalpegrumigis la insektojn el sia okulo: kipislogta a szeméből a kis rovar; **inter-umi**: ntr összekacsint

palpitaci/o=orv erős szívdobogás, szívdobogásérzés, palpitiatio

palt/o=1. tex mente; **2. tex** felöltő, kabát *intersezona ~o: átmeneti kabát

paludism/o=malaria

palmub/o=áll őrvös galamb, nagy vadgalamb, székács (Columba palumbus) **szin** ringokolombo

pamflet/o=ir gúnyirat, röpirat, pamflet, paszkvillus; **~isto**: ir pamfletíró, pamfletista

Pamir/o=geo Pamír

pamp/o=geo pampa; **~oj**, **~aro**: geo Pampák

pampelmus/o=növ óriás narancs, óriás citrancs, pomeló; **~ujo**, **~arbo**: növ pomelófa (Citrus maxima)

Pamplon/o=geo Pamplona

pan/o=1. gaszt kenyér *blanka ~o: fehér kenyér *bruna ~o, sekala ~o: barna kenyér, rozskenyér *griza ~o, kunbrana ~o: korpás kenyér **szin** branopano *kie ~o estas, ties musoj ne mankas Z: közm lépes mézre mindig akad bogár *kiu ~on donas, malsaton ne konas Z: közm az adakozás nem teszten szegénnyé *kiu volas ~on, ne dorlotu manon Z: közm ha kenyeret akarsz, ne kíméld a kezéd *korinta ~o: mazsolás kenyér *ne laciĝos mano, ne fariĝos ~o Z: közm a dologkerülő nem sok kalácsot eszik *nigra ~o: fekete kenyér *~o buŝon ne serças Z: közm nem repül a sült galamb az ember szájába *~on, pacon, plenon pokalon! bört, búzáat, békeséget! *plengrajna ~o: korpakenyér, korpás kenyér *rostita ~o: piritós kenyér **szin** rostpano, toasto *senfermenta ~o, sengista ~o: kovásztalan kenyér, macesz *sufiĉe da ~o estas jam la sano: közm könnyű elélni, csak kenyér legyen; **2. átv** kenyér, kenyérkereset *en alia urbo li akiras sian ~on: más városban keresi a kenyerét *kies ~on oni manĝas, ties agon oni laŭdas Z: közm kinek kenyerét eszed, annak nótáját fújjad *per peza laboro li akiris sian ĉiutagan ~on: nehéz munkával kereste meg a mindennapi betevő falaját; **~ejo**: 1. pékség **szin** bakejo; **2. kenyérbolt** **szin** panbutiko,

panvendejo; **~ero**: kenyérmorzsa; **~isto**: pék; **~ujo**, **~konservujo**: kenyértartó; **~umi**: tr gaszt zsemlemorzsa forgat, kiránt *~umita fiŝo: rántott hal; **sur-~afo**: gaszt kennivaló (kenyérre); **~akira**: kenyérkereső *~akira lukto: kenyérharc; **~arbo**: ~ordinara artokarpo; **~bulo**: gaszt cipő; **~cerealo**: növ kenyérgabona; **~dona**: kenyéradó *~dona laboro: kenyéradó munka *~dona mastro: kenyéradó gazda; **~fabriko**, **~farejo**: ip kenyérgyár; **~flano**: gaszt lángos; **~gajnanto**: fn pénzkereső; **~garnafo**: gaszt feltét (kenyéren); **~herbo**: növ kenyérgabona; **~kaĉo**: gaszt tejleves; **~korbo**: kenyéreskosár; **~krusto**: gaszt kenyérhéj, kenyérhaj **szin** krusto 1; **~kuko**: gaszt cukrozott bundás kenyér; **~kupon**: kenyérjegy; **~laboro**: kenyérkereset; **~molo**, **~molafo**: gaszt kenyérbél; **~peco**: gaszt kenyérdarab *seka ~peco, sed en libereco Z: bár koplal a farkas, mégsem cserélne kalmárnak ebével; **~pinto**: gaszt kenyér sarka; **~raspafo**: gaszt kenyérmorzsa, prézli; **~rostilo**: gaszt kenyérpirító; **~ŝovilo**: kenyérlapát; **~tranĉo**, **~tranĉafo**: gaszt kenyérszelet *garnita ~tranĉo: szendvics; **~tranĉilo**: gaszt kenyérvágó, kenyérszeletelő *diska ~tranĉilo: tárcsás kenyérszeletelő v. kenyérvágó

U bastonpano, branopano, buterpano, grasopano, krakpano, maizpano, marmeladpano, platpano, rizpano, rostpano, sandviĉpano, sekalpano, soldatpano, ŝinkopano, ŝmirpano, vivopano

Pan/o=~Pajno

panace/o=gysz csodaszor, panacea

panak/o=növ ginszeng, ginzeng (Panax) **szin** ginsengo 1

Panam/o=geo pol Panama (PA); **~urbo**: geo Panamaváros *~urbo estas la ĉefurbo de ~o: Panamaváros Panama fővárosa; **~a**: mn panamai *~a ĉapelo: tex panamakalap *~a Istmo: geo Panama-szoros *~a Kanalo: víz Panama-csatorna; **~ano**: fn panamai (lakos)

panarici/o=~paronihio

pand/o=áll panda

pandal/o=áll garnéla (Pandalus)

pandan/o=növ csavarpálma, pandanusz (Pandanus)

pandar/o=fn ritk kerítő; **~ino**: ritk kerítőnő; **~i**: tr ritk kerít

Pandatar/o=tört geo Pandataria

pandemi/o=orv kiterjedt járvány, világjárvány, pandémia, pandémia

pandemoni/o=1. ir ördögtanya, pandemonium; **2. átv** pokoli zűrzavar v. felfordulás, pandemonium

pandion/o=áll halászsas, ráró (Pandion haliaetus) **szin** fiŝaglo

Pandor/o=mit Pandóra, Pandora *skatolo de ~o: átv is Pandóra szelencéje

Pandu/o=mit Pándava

pane/o=1. hajó hajóleállítás (vitorlamanőver miatt); **2. tech** meghibásodás, defekt, műszaki hiba, üzemzavar *halto pro la ~o de la motoro: leállás a motor hibája miatt *~o de kamiono: kamiondefekt *~o de radiatoro: rádiókészülék meghibásodása; **~i**: 1. ntr hajó leáll (vitorlák visszasra fordításával); **2. ntr tech** meghibásodik, defektet kap, (hiba miatt) leáll *mia komputilo ~is hieraŭ: a számítógépem tegnap meghibásodott; **des-~i**, **sen-~igi**: tr tech defektet v. hibát elhárít, megjavít; **sen-~a**: tech fennakadásmentes, meghibásodásmentes, üzemzavarmentes; **sen-~igo**: tech hibaelhárítás; **~telefono**: távk segélyhívó telefon

U elektropaneo, knalpaneo

panegir/o=ir dicshimnusz, panegirisz; **~a**: magasztaló, panegirikus; **~i**: ntr dicshimnusz zeng

panel/o=1. ép lambériadeszka, lambériatábla

1. ép pannó, keretes falmező v. fatábla (>falburkolat, ajtó) **szin** lignopanelo; **3. ép** panel; **3. tech** műszerfal **szin** instrumentopanelo; **4. kapcsolótábla** **szin** konektpanelo, ŝaltpanelo, ŝaltotabulo; **5. transzparens**; **~i**: tr fatáblával burkol **szin** tabuli; **~diskuto**: ne vitafórum
~diskutforumo

U aglomerpanelo, instrumentopanelo, lignopanelo, regpanelo, reklampanelo, rezultopanelo, ŝaltpanelo, vitropanelo

pang/o=paanga (pénznem)

pangazi/o=áll cápaharcsa (Pangasius)

Pange/o=geo Pangea vö. Gondvano, Laŭrazio

Pangab/o=1. geo Pandzsáb *barata ~o: indiai Pandzsáb *pakistana ~o: pakisztáni Pandzsáb; **2. geo pol** Pandzsáb (IN) **szin** barata Pangabo; **3. geo pol** Pandzsáb (PK) **szin** pakistana Pangabo; **~a**: mn nyt pandzsábi (pa); **~ano**: fn pandzsábi (lakos)

panhas/o=gaszt panhas (kolbász hajdinakásával)

panic/o=növ köles (Panicum) *milia ~o: termesztett köles (P. miliaceum) **szin** mileo

panik/o=pánik; **~i**: tr pánikba ejt; **~iĝi**: 1. ntr pánikba esik, bepánikol; **2. ntr** megbokrosodik (ló)

panikl/o=1. anat bőr alatti zsírszövet, zsírpárna, zsírcsomó, panniculus adiposus; **2. növ** buga, panicula *funela ~o: ecsetvirágzat; **~ito**: orv

panniculitis

pankrac/o=*sp* pankráció

pankraci/o=*☞* pankratio

pankrati/o=*növ* tengerinárcisz, tengerparti lilium, Pankrácius-zsuzsanna (Pancratium) *mara ~o: közönséges tengerinárcisz (P. maritimum) *szin* marlilio

pankreas/o=*☞* pankreato

pancreat/o=*anat* hasnyálmirigy, pancreas; ~**ino**: *biol* pankreatin, pancreatin, hasnyálmirigy-enzim; ~**ito**: *orv* hasnyálmirigy-gyulladás, pancreatitis; ~**otropa**: *orv* hasnyálmirigy működésére ható, pancreatotrop; ~**algio**, ~**doloro**: *orv* hasnyálmirigy-fájdalom, pancreatalgia; ~**ektomio**: *orv* hasnyálmirigy művi eltávolítása, pancreatectomia
☞ hepatopankreato

pankromat/a=*☞* fot pankromatikus, minden színre érzékeny *~a emulsio: pankromatikus emulzió

Panmunjon/o=*geo* Panmindzson

Panoni/o=*tört geo* Pannónia *~a baseno: Pannón-medence

panope/o=*áll* sziklafürő (Panopea)

panopli/o=fegyvergyűjtemény, panoplia (gyakran falra akasztva)

panoptik/o=**1.** panoptikum, viaszmuzeum; **2.** épület, amelynek egy pontjáról belátni az egész épületet

panoram/o=**1.** műv körkép, dioráma *szin* dioramo **2.** panoráma, kilátás, látkép *vasta ~o prezentigis al ili: széles panoráma terület eléjük; ~**ado**: *fil* panorámázás

pans/i=*tr* orv (sebet) kezel, bekötöz; ~**ajo**: *gysz* sebkötés, tapaszt, kötszer; **pret**=**ajo**: *gysz* gyors tapaszt; ~**obendo**: *gysz* sebpólya, kötözőpólya

panslavism/o=*☞* tutszlavismo

Pantagruel/o=*ir* Pantagruel

Pantaleon/o=Pantaleon, Pentele (utónév)

panталон/o=*tex* nadrág, pantalló *bavara ~eto, tirola ~eto: tirolai nadrág *fendiis unu krurumo de la ~o: elszakadt a nadrág egyik szára *gimnasta ~eto: *sp isk* tornanadrág *gladita faldó de la ~o: a nadrág vasalt éle *la fendo de la ~o: a nadrág slicce *la fundo de la ~o: a nadrág feneke *leda ~eto: bőrnadrág, tirolai nadrág *~o kun refaldo: hajtogatás nadrág; ~**eto**: **1.** *tex* rövidnadrág, bermuda; **2.** *tex* sort, rövid sportnadrág; **duon**=*o*: *tex* térdnadrág *szin* kuloto **2.** **sub**=*o*: *tex* alsónadrág; ~**fendo**: *tex* slicc, nadrághasíték; ~**forko**: *tex* nadrágszárak *szin* krurumoj; ~**tubo**: *tex* nadrágszár *szin* krurumo, gambumo
☞ genupantalono, golfpantalono, plágpantalono, pluvpantalono, pufpantalono, skipantalono, strečpantalono, šelkopantalono

panteism/o=*fil* panteizmus; ~**ano**: *fil* panteista

panteist/o=*fil* panteista *szin* panteizmano

panteon/o=*vall* ép panteon, minden isten temploma; ~**o**: *ép* tört Pantheon *~o en Romo kaj Parizo: római és párizsi Pantheon

panter/o=**1.** áll leopárd (Panthera pardus) *szin* leopardo; **2.** áll párduc (Panthera)

pantofi/o=házipapucs vö. babuša *teni sub la ~o: *átv* papucs alatt tart; ~**i**: *ntr* csoszog

pantograf/o=**1.** pantográf (>rajzolás) *pligrandigi la desegnon per ~o: pantográfal nagyítja a rajzot; **2.** vsút csuklós áramszedő *szin* kurentodeprenilo vö. troleo

pantomim/o=*műv* némajáték, pantomim; ~**isto**: *műv* pantomimművész, pantomimjátékos, pantomimes *szin* mimo

pantomim/o=*műv* pantum (kötött maláj versforma)

Panurg/o=*ir* Panurge

panus/o=*orv* beszűrődés, erezttség, pannus *trakoma ~o: szaruhártya trachomás megbetegedése, pannus trachomatosus

pap/o=*kr* pápa *kie la ~o, tie Romo: *közm* ahol a pápa, ott van Róma *ne povas ĉiu homo esti ~ en Romo *Z: közm* nem mindenki lehet római pápa; ~**a**: *kr* pápai, pápa~ *esti pli ~a ol la ~o: *átv* pápább a pápánál; ~**ado**: *kr* pápaság, pápai uralom *dum la ~ado de Johano Paŭlo: János Pál pápasága alatt; ~**eco**: *kr* pápai méltóság, pápai hivatal; ~**ino**: *kr* női pápa, asszonypápa, papessa; ~**isto**: *kr* pej pápista; **anti**=**o**, **kontra**=**o**: *kr* ellenpápa

papag/o=**1.** áll papagáj (Psittacus) *griza ~o: *☞* psitako *mar~o: *☞* fraterkulo *ondo~eto: hullámos papagáj (Melopsittacus undulatus); **2.** *átv* pej szajkózó ember; ~**i**, ~**umi**: *tr* pej szajkózó; ~**malsano**: *☞* psitakozo

papain/o=*☞* papajino

papaj/o=*növ* dinnyefa (Carica papaya) *szin* melonarbo; ~**bero**, ~**frukto**: papaja (gyümölcs); ~**ino**: *biol kém* papain

papaŭ/o=*növ* papaufa, annónacserje (Asimina triloba)

papav/o=*növ* mák (Papaver) *opi~o: termesztett mák, kerti mák (P. somniferum) *~eto: pipacs, vadmak (P. rhoeas) *szin* grenrozo; ~**a**:

mák~, mákos *~aj nudelaj: *gaszt* mákos tészta; ~**ino**: *kém* papaverin; ~**muililo**: *gaszt* mákdaráló; ~**oleo**: *gaszt* mákolaj

papaver/o=*☞* papavo; ~**ino**: *☞* papavino

papir/o=**1.** papír *al la ~o ne mankas tolero *Z: közm* a papír mindent elbírt *eroda ~o, smirga ~o: csiszolópapír, dörzspapír, smirgli *szin* sablopapero *higiena ~o, neceseja ~o: vécépapír *szin* klozetpapero *krepas ~o: krepp-papír *plumo ne sentas, ~o silentas *Z: közm* a papír türelmes *sorba ~o: íratóspapír; **2.** papírlap, írólap *szin* paperfolio *li prenis ~on, kaj komencis skribi: vett egy papírlapot, és elkezdett írni; **3.** irat, okmány *komercaj ~oj: kereskedelmi iratok *li elprenis oficialan ~on el sia teko: táskájából egy hivatalos papírt vett elő; **4.** személyi okmány *bonvolu montri viajn ~ojn: mutassa kérem a papírjait; ~**a**: **1.** papír(ból való) *~a ĉako: papírsákó; **2.** papír(ral kapcsolatos) *la decido restis ~a: a határozat papír maradt; ~**aĉo**: ócska papír *mi trovis ĉe li nur ~aĉojn: csak ócska papírokat találtam nála; ~**eto**: papírdarab, egy szelet papír *szin* paperpeco *sur ~eto li notis sian telefonnumeron: egy szelet papírra felírta a telefonszámát; ~**isto**: *fn* papírboltos; ~**ujo**: **1.** irattárca; **2.** mappa, irattartó; ~**bindita**: *knyv* papírkötésű *~bindita libro: papírkötésű könyv; **sen**=**ulo**: *fn* okmány nélküli ember; **sur**=**e**: papíron; **sur**=**igi**: *tr* papírra vet, (papírra) leír v. kinyomtat; ~**bindaĵo**: *knyv* papírkötés; ~**bulo**: papírgalacsin; ~**drako**: *jtek* papírsárkány; ~**fabriko**: *ip* papírgyár; ~**faldado**: *jtek* papírhajtogatás; ~**floro**: papírvirág; ~**folio**: papírlap, írólap *szin* folio **2.** ~**gratilo**: *fn* papírkaparó; ~**klipo**: gemkapocs, iratkapocs *szin* klipdrato; ~**kopio**: *inf* tartós másolat, papír alapú másolat, hard copy *szin* firmaĵo **3.** ~**korbo**: papírkosár; ~**korneto**: papírtölcsér; ~**krampilo**: tűzőgép; ~**krampo**: tűzőkapocs; ~**lanterno**: lampion *szin* lampiono; ~**libro**: *knyv* papírkönyv, papír alapú könyv (szemben az e-könyvvel); ~**maĉaĵo**: *ip* papírmásé *szin* muldokartono; ~**mono**: *gazd* bankjegy, papírpénz *szin* bankbileto; ~**muililo**: *fn* iratmegsemmisítő; ~**naztuko**: papír zsebkendő; ~**serpento**: *jtek* szerpentin, papírszalag; ~**tenilo**: *fn* papírtartó *neceseja ~tenilo: vécépapírtartó; ~**pasto**: *ip* papírpép, papírmassza; ~**modelo**: *tex* szabásminta *szin* fasonŝablono, modelfolio; ~**peco**: papírdarab, papírfecni *szin* papereto; ~**poŝto**: papírposta, hagyományos posta; ~**premiilo**: levélnehezék, papírnehezék, papíryomó; ~**rulo**: papírtekerccs; ~**sako**: papírszak; ~**saketo**: papírszakcsó; ~**ŝmiri**: *ntr* pej csak pazarolja a papírt, firkál; ~**ŝmiristo**: *pej* firkász; ~**teatro**: *műv* papírszínház, kamishibai (japán vándorszínház) *szin* bildoteatro; ~**tranĉilo**: papírvágó kés; ~**tondaĵo**: papírvágás; ~**tondilo**: papírvágó olló; ~**vendejo**: papírbolt
☞ baritpapero, brilpapero, buŝpapero, desegnopapero, filtropapero, fotopapero, frizpapereto, gazetpapero, imprespapero, incenspapero, karbopapero, klozetpapero, kopipapero, lakmuspapero, leterpapero, murpapero, muŝpapero, nazpapero, pajlopapero, pakpapero, paŭspapero, reuzpapero, rubopapero, sablopapero, silkopapero, stampopapero, tapetpapero, tualetpapero, valorpapero

papiament/o=*nyt* papiamento (pap) (portugál alapú kreol nyelv)

papil/o=*anat* szemölcs, papilla *haŭta ~o: bőrszemölcs, bőrpapilla, papilla cutis *langaj ~oj: nyelvapillák, érzőszemölcsök a nyelven, papillae linguales; ~**omo**: *orv* szemölcsdaganat, papilloma; ~**omozo**: *orv* papillomatosis

papili/o=*áll* lepke, pillangó *szin* lepidoptero; ~**ema**: szoknyapecér, nőbolond, donjuan; ~**umi**: **1.** *ntr* repdes, ide-oda száll; **2.** *ntr* *sp* pillangózik; ~**umado**: *sp* pillangózás, pillangóúszás *szin* papilinaĝado, delfennaĝado; ~**arbo**: *növ* nyáriorgona (Buddleja); ~**kolekto**: lepkegyűjtemény; ~**naĝado**: *sp* pillangóúszás *szin* delfennaĝado, papiliumado; ~**reto**: lepkeháló

☞ noktpapilio, tagpapilio

papilion/o=*áll* fecskéfarkú (Papilio)

papilot/o=hajcsavaró papír *szin* frizpapereto

papir/o=*tud* papirusz *szin* papiruso **2.** ~**ologio**: *tud* papiruszkutató, papirológus; ~**ologio**: *tud* papiruszkutatás, papirológia

papirus/o=**1.** *knyv* papirusz; **2.** *☞* papiruscipero; ~**cipero**: *növ* papiruszás (Cyperus papyrus)

paprik/o=*gaszt* paprika (fűszer) *szin* ruĝa pipro vö. kapsiko *akra ~o: csípős paprika *dolĉa ~o: édes paprika; ~**i**: *tr* paprikáz, megpaprikáz; ~**ujo**: paprikatartó

papu/o=*fn* pápua; ~**a**: *mn* pápua; ~**o**-Nov-Gvineo: *geo* pol Pápua Új-Guinea (PG)

papul/o=*orv* bőrgöb, göbcs, papula

par/o=**1.** pár *du botoj faras ~on *Z: kettő tesz egy párat* *el du unuj unu ~o: kettő tesz egy párat *geedza ~o: házaspár *ĝemala ~o: ikerpár *~o da botoj: egy pár csizma *~o da gantoj: egy pár kesztyű; **2.** *mat* pár; ~**a**: páros *~a kolono: páros oszlop *~a vivo: páros élet *~a kreo: *fi* párkeltés, párképződés *~a malkreo: *fiz* annihiláció, párszétugárzás; ~**e**: párosan, párban, ketten; ~**eco**: **1.** párosság; **2.** *tud* párosság, paritás;

~**igi**: **1. tr** párosít, összepárosít, párba szed *~**igi** agrablon kaj utilon: összeköti a kellemeset a hasznossal *~**igi** ŝtrumpetojn: zoknit párba szed *~**igu** vin: álljatok párba; **2. tr agr** pároztat, fedeztet *~**igi** geĉevalojn: lovakat pároztat *~**igi** hundinon: szukát fedeztet; ~**igo**: **1. párosítás**; **2. kerítés**; **3. agr** pároztatás; ~**igisto**: **1. fn agr** pároztató, fedeztető; **2. kerítő**; ~**igistino**: kerítőnő; ~**igi**: **1. ntr** párosodik, párba áll; **2. ntr** párosodik, közösül *la ~**iga** tempo de birdoj: madarak párosodási ideje; ~**ulo**: vkinek a párja *ĉu vi jam trovis ~ulon por vi?: találtál már magadnak párt?; ~**ulino**: vkinek a női párja; **al~a**: *gazd* par~, egyenértékű, névértékű; **al~eco**: *gazd* paritás, egyenértékűség; **ge~o**: vegyes pár (férfi és nő); **mal~a**: páratlan *mal~a ŝtrumpeto: páratlan zokni; **ne~a**: *mat* páratlan; **subal~a**: *gazd* pariárfolyam alatti; **superal~a**: *gazd* pariárfolyam feletti; **termo~o**: *vill* hőelem, termoelem *szin* termoelemento; ~**aksa**: *ŝot* paraxiális *~**aksa** radioj: paraxiális sugarak; ~**batalo**: páros küzdelem; ~**ecbito**: *inf* paritásbit; ~**eckontrolo**: *inf* paritásellenőrzés; ~**formulo**: *ir* szóismétlő erősítés; ~**matĉo**: *sp* páros mérkőzés

Ŭbazoparo, bitpareco, monpareco, nukleoparo, punktoparo, termoparo
para=előképző; **para~**: **1. orv** para~ (>hasonlóság) Ŭparatifo, paraplegio, parapsikologio; **2. anat** para~ (>egymásmellettség) Ŭparatiroido, parasimpató; **3. kém** para~ (>két szubsztituens helyzete) Ŭparakombinaĵoj, parationo

para/o=para (pénznem)

Para/o²=*geo pol* Pará (BR)

parabol/o=**1. mat** parabola; **2. bibl** példabeszéd; **3. ir** példázat, parabola; ~**oido**: *mat* paraboloid

Paracels/o=*fil orv* (Philippus Aureolus) Paracelsus

paracentez/o=*orv* testűreg megnyitása, paracentesis

parad/i=**1. ntr** (díszmenetben) felvonul, elvonul (díszmenetben) *la triumfantoj ~is tra la urbo: a diadalmaskodók díszmenetben átvonultak a városon; **2. ntr** átv parádézik *la lakeoj ~is en novaj uniformoj: a lakajok új egyenruhában parádéztak; ~**o**: **1. díszmenet, díszfelvonulás** *geja ~o: homoszexuális felvonulás *milita ~o: *kat* katonai díszszemle, katonai parádé; **2. átv** parádé *por ~o mi ne havas monon: parádéra nincs pénzem; ~**a**: dísz~, parádés *~a lito: díszágy *~a marŝo: díszmenet; ~**oplaco**: felvonulási tér; ~**paŝe**: *kat* díszlépésben Ŭmodparado, vortparado

paradigmo/o=**1. nyt** nyelvtani táblázat, ragozási minta, alaksor; **2. tud** paradigma; ~**oŝanĝo**: *tud* paradigmaváltás

paradiz/o=**1. bibl** paradicsom, éden, édenkert; **2. átv** paradicsomi hely, édenkert; **3. átv kr** *iszl* mennyország *szin* ĉielregno; ~**a**: paradicsomi, édeni *~aj ĝuoj: paradicsomi élvezetek; ~**birdo**: Ŭparadizeo; ~**ludo**: *jtek* ugóiskola *szin* marelo

paradize/o=*áll* paradicsommadár (Paradisea) *szin* paradizbirdo

paradoks/o=**1. fil** paradoxon *la ~oj de Zenono: Zenon paradoxonjai; **2. ált** paradoxon, látszólagos ellentmondás; ~**a**: paradox, látszólag ellentmondó

parados/o=*kat* hátfedezék vö. parapeto **2**

paraf/o=**1. cikornya** (aláíráson); **2. kézjegy, ellenjegyzés**; ~**i**: *tr* ellenjegyez, kézjeggyel ellát, parafál

parafin/o=**1. kém** paraffin; **2. kém ex** alkán Ŭalkano; ~**oleo**: *kém* paraffinolaj; ~**vakso**: *kém* paraffinviasz

parafiz/o=*növ* meddő fonál, parafizis

parafraz/o=*ir* kifejtés, körülírás, parafrázis; ~**i**: *tr* körülír, kifejt

paragonim/o=*bakt* Paragonimus; ~**ozo**: *orv* paragonimiasis

paragraf/o=**1. jog** cikkely, törvénycikkely, paragrafus; **2. knyv** paragrafusjel

Paragvaj/o=**1. geo** Paraguay (folyó); **2. geo pol** Paraguay (PY); ~**ano**: *fn* paraguayi (lakos)

Paraib/o=*geo pol* Paraíba (BR)

Paraklet/o=*bibl* Vigasztaló, Pártfogó, Parakletosz (>Szentlélek)

parakor/o=*kém* parachor

paralaks/o=**1. tud** szögelhajlás; **2. csill** látószögelhajlás, parallaxis *jara ~o: évi parallaxis, évi látószögelhajlás; **3. fot** látószög, parallaxiszög; ~**a**: *mn* parallaxis~ *~a eraro: parallaxishiba

paraldehyd/o=*kém* paraldehyd

paralel/a=**1. mat** párhuzamos *ĉi tiu strato estas ~a al la ĉefstrato: ez az utca párhuzamos a főutccal *~a projekcio: párhuzamos vetítés *~aj rektaj: párhuzamos egyenesek *~aj surfacoj: párhuzamos felületek; **2. átv** párhuzamos *la ~aj vivrakontoj de Plutarko: Plutarchos párhuzamos életrajzai *~a propagando: párhuzamos propaganda; **3. vill** párhuzamos *~a cirkvito: párhuzamos áramkör *~e konekti: párhuzamosan kapcsol; **4. inf** párhuzamos *~a interfaco: párhuzamos port; ~**o**: **1. fn** *mat* párhuzamos, párhuzamos egyenes *~o de latitudo: *geo* szélességi kör *~o de revolua surfaco: forgásfelület paralellkör *~strekaj ~ojn: párhuzamosokat húz; **2. kat** a várfallal párhuzamos

ostromárok; **3. sp** korlát *ŝtupa ~o: felemás korlát; ~**ado**: *sp* korlátgyakorlat; ~**aĵo**: **1. párhuzamosság, párhuzamos dolog**; **2. vill** mellékáramkör, sőt *szin* ŝunto; ~**eco**: párhuzamosság; ~**igi**: *tr* párhuzamosság tesz, párhuzamba állít *la soldatoj ~igis siajn vicojn: a katonák párhuzamossá tették soraikat *oni ne povas ~igi Esperanton kaj Volapukon: nem lehet párhuzamba állítani az eszperantót és a volapüköt *~igi la seĝojn: párhuzamosan állítja fel a székeket; ~**ismo**: **1. ir** párhuzam, párhuzamosság, parallelizmus; **2. inf** párhuzamos feldolgozás; **kontraŭ~a**: antiparallel, párhuzamos és ellentétes irányú Ŭparaleltrunkita

paralelepiped/o=*mat* paralelepipedon

paralelogram/o=*mat* paralelogramma

Paralipomen/oj=*bibl* Krónikák könyve *szin* Kronikoj

paralimpik/oj=*sp* paralimpikai játékok, paralimpia

paraliz/i=**1. tr** *orv* megbénít, paralizál *la cerebra apopleksio ~is lian maldekstran flankon: az agyvérzés megbénította a bal oldalát; **2. tr** átv megbénít, cselekvésképtelenné tesz *la elektra panco ~is la trafikon: az áramkimaradás megbénította a közlekedést; ~**o**: *orv* bénulás, paralizis *szin* poliomjelito *esti trafita de ~o: bénulás sújtotta *infana ~o: gyermekbénulás, paralysis infantum *spina ~o: gerincbénulás *tremiga ~o: Parkinson-kór *szin* parkinsona morbo; ~**a**: **1. orv** bénító, bénulós; **2. átv** bénító *~a timo: bénító félelem; ~**igi**: *ntr* *orv* átv megbénul; ~**ulo**: *orv* béna ember

paralogism/o=*fil* téves okoskodás, paralogizmus

Paramarib/o=*geo* Paramaribo *~o estas la ĉefurbo de Surinamo: Paramaribo Suriname fővárosa

parameci/o=*áll* papucsállatka (Paramecium)

parametr/o=**1. mat** paraméter; **2. inf** paraméter *fakta ~o: aktuális paraméter, tényleges paraméter *komandlinia ~o: parancssori paraméter *malnepra paramtero, nedeviga ~o: választható paraméter, nem kötelezően megadandó paraméter *nepra ~o: kötelező paraméter *ŝlosilvorta ~o: kulcsszóparaméter; ~**opasigo**: *inf* paraméterátadás, paraméterhelyettesítés

Parana/o=**1. geo** Paraná (folyó); **2. geo pol** Paraná (BR)

paranĝ/o=parandzsa (maláj balta)

paranoj/o=*pszi* paranoia, téboly; ~**a**: *pszi* paranoiás, megtébolyult; ~**ulo**: *fn* *pszi* paranoiás, tébolyult, tébolyodott

parantrop/o=*ősl* Paranthropus

parapet/o=**1. ép** mellvéd, kőkorlát *~o de rondirejo: gyilkjáró mellvédje; **2. kat** mellfedezék, mellvédfal vö. paradoso

paraŝut/o=*rep* ejtőernyő *rondkupola ~o: körkupolás ejtőernyő; ~**i**: *ntr* ejtőernyőzik, ejtőernyővel ugrik; ~**igi**: *tr* ejtőernyővel ledob *~igi trupojn malantaŭ la malamikon: csapatokat dob le az ellenség hátába; ~**isto**: *fn* *rep* ejtőernyős

Ŭglisparaŝuto

parat/o=*sp* hárítás, védés (>vívás) *tercia ~o: terchárítás *kvinta ~o: felső hárítás, kvintparád; ~**i**: *tr* *sp* hárít, védekezik (>vívás)

parataks/o=*nyt* mellérendelés, parataxis *szin* kunordigo **2** vö. hipotakso

Paratetid/o=*geo* Parathetys

parazit/o=**1. biol** élősködő, parazita, élődsi *ekstera ~o: külső élősködő, ektoparazita *interna ~o: belső élősködő, endoparazita *intesta ~o: bélparazita; **2. átv** élősködő, más nyakán élő, parazita; ~**a**:

1. mn *biol* élősködő, parazita *~a malsano: *orv* parazita okozta betegség *szin* parazitozo; **2. mn** átv élősködő parazita *~aj klasoj: parazita osztályok, élősködő osztályok; ~**i**: *tr* *biol* átv élősködik vmin v. vkin (n)

*la kapitalistoj ~as la laboristojn: a kapitalisták a dolgozókon élősködnek *orobanko ~as precipe herbojn: a vajvirág főleg fűféléken élősködik; ~**ato**: **1. biol** gazdaállat, gazdanövény; **2. átv** ember, akin élősködnek; ~**eco**, ~**ismo**: *biol* átv élősködés, parazitizmus; ~**ozo**: *orv* parazita okozta betegség, parasitosis *szin* parazita malsano; ~**icido**: gysz parazitáló gyógyszer, paraziticida; ~**ologo**: *biol* *orv* parazitológia; ~**ologio**: *biol* *orv* parazitológia; **duon~o**: *növ* félpazazita, hemiparazita Ŭsangoparazito

parazo/oj=*áll* alszövetes állatok (Parazoa)

Parc/o=*mit* Párka, Parca

parcel/o=*agr* telek, parcella, földtábla *eksperimenta ~o: kísérleti tábla; ~**igi**: *tr* *agr* (földterületet) feloszt, felapróz, parcelláz, kimér; ~**isto**: *agr* telektulajdonos, földtulajdonos; **re~igi**: *tr* *agr* tagosít; **re~igo**: *agr* tagosítás *szin* komasacio

parcial/a=Ŭparta

pardon/i=*tr* megbocsát *kontraŭ peko prediku, sed pekinton ~u Z: *köz*m bűnnek tilalom, bűnösnek irgalom *~i ĝis plena forgeso Z: megbocsát, mintha semmi sen nem történt volna *~u al ni niajn ŝuldojn: bocsásd meg a vétkeinket *~u min, sinjoro, pro la ĝeno: bocsásson meg, uram, a zavarásért *~u, ĉu la loko estas libera?: bocsásson meg, szabad

ez a hely?; ~o: megbocsátás, bocsánat *generalo ~o: jog közkegyelem
 *lia ~o al mi estas ĝojiga: örvendetes, hogy megbocsátott nekem *mi
 petas ~on pro la ĝeno: bocsánatot kérek a zavarásért *~o de pekoj: *kr*
 bűnbocsánat *~on!: bocsánat!; ~ebla: megbocsátható, bocsánatos
 *~ebla peko: bocsánatos bűn; ~ema: irgalmas természetű, megbocsátó,
 békülékeny; ne~ebla: megbocsáthatatlan; ne~ema: engesztelhetetlen;
 ~bileto: *kr* búcsúcédula; ~peti: *tr* bocsánatot kér; ~peto: bocsánatkérés
 Ū ĉiopardona, pekpardono

pare/o=*tex* pareo (tahiti viselet)

paregorik/a=*mn orv* fájdalomcsillapító, enyhítő

parenc/o=rokon *~o per Adamo Z: Ádámról és Éváról rokon, szegről-
 végről rokon; ~a: **1.** rokon, rokon~, rokonni *ili estas ~aj inter si: rokonai
 egymásnak *tiuj estas ~aj al nia familio: azok rokonai a családunknak
 *~aj rilatoj: rokonai szálak; **2.** *mn* *átv* rokon *nutri ~ajn sentojn: rokon
 érzelmeket táplál *~aj lingvoj: rokon nyelvek; ~aro: rokonság, a
 rokonok; ~eco: rokonság, rokon állapota; ~ino: nőrokon, nő rokon;
 ~igi: *tr* rokonná tesz, rokonit; ~īgi: *ntr* rokonná válik, rokonságba kerül
 *per la edziĝo li ~īgi kun baronoj kaj grafoj: a házassággal bárókkal és
 grófokkal került rokonságba; **bo**~o: sógorrokon; **bo**~eco: sógorság
 (állapot); **bo**~aro: sógorság (rokonok); **sen**~a: rokontalan

parenkim/o=**1.** *anat* parenchyma; **2.** *növ* alapszövet, parenchima,
 parenchyma *palisa ~o: paliszád parenchima

parentez/o=zárójel, zárójeles megjegyzés *malfermi ~on: zárójelet
 nyit *mian ~on ne atentu: zárójeles megjegyzésem nem vegye
 figyelembe; ~e: zárójelben, zárójelesen *szin* enkrampe *nur ~e mi
 rimarkigas: csak zárójelesen jegyzem meg; ~i: *tr* zárójelbe tesz; ~umi:
ntr zárójeles megjegyzést tesz

parez/o=*orv* enyhe bénulás, izomerő-csökkenés, paresis

parfe/o=*gaszt* parfé

parfum/o=**1.** illatszer, parfüm; **2.** *átv* parfüm, illat; ~aĉo: *pej* pacsuli,
 olcsó kölni; ~i: *tr* illatosít, parfümöz *li ne kutimas ~i sin: nem szokta
 parfümözni magát

parget/o=parketta *malmeti la ~on: felszedi a parkettát; ~i: *tr*
 parkettáz; ~ero: parkettalap, parkettaléc; ~isto: *fn* parkettázó; ~balailo:
 partvis, keféseprű

pári/o=**1.** pária, érinthetetlen; **2.** *átv* kitasított, pária

pári/o²=*parieto*

pariet/o=**1.** edény v. cső fala *~o de cilindro: hengerfal *~o de vazo:
 váza fala; **2.** *anat* fal, paries *~o de kranio: koponya fala *~o de
 stomako: gyomor fala; ~alo: *parietosto*; **inter**~**osto**: *anat* falközi
 csont, os interparietale; ~osto: *anat* falcsont, os parietale

parietari/o=*növ* falgyom, falfű, falifű (Parietaria)

paris/o=*növ* farkasszőlő, Páris-fű (Paris)

Paris/o²=*mit* Párisz, Paris

Pariz/o=*geo* Párizs *~o estas la ĉefurbo de Francio: Párizs
 Franciaország fővárosa *~o valoras meson: Párizs még egy misét; ~a:
 párizsi *laŭ la plej freŝa ~a modo: a legújabb párizsi divat szerint *~a
 Regiono: *geo* *pol* Île-de-France (FR); ~ano: *fn* párizsi (lakos)

park/o=**1.** kastélypark *nacia ~o: nemzeti park; **2.** (városi) park; **3.** *kat*
 park, telep, eszközpark; **4.** *agr* osztrigatelep; **5.** *ne* parkoló *par*kumejo;
 ~i: *tr* parkosít; ~adi: *par*kumi; ~ejo, ~adejo: *par*kumejo; ~umi: *tr*
 közl parkol *~umi malpermesite: várakozni tilos *pro la ~umitaj aŭtoj
 ne plu restis loko: a parkoló kocsik miatt nem volt már hely; ~umejo:
fn közl parkoló, parkolóhely; ~umilo: közl parkolóóra *szin*
 parkumhorloĝo, parkumometro; ~ogardisto: parkőr; ~okinejo:
 autószerelő; ~umdomo: *ép* parkolóház; ~umgardisto: parkolóőr;
 ~umhorloĝo: közl parkolóóra *szin* parkumilo, parkumometro;
 ~umlumo: *jm* parkolólámpa; ~umometro: közl parkolóóra *szin*
 parkumilo, parkumhorloĝo; ~umtrako: *vsút* tárolóvágány
 Ū naturparko

park/o²=*parco*

parker/e=kivülről, fejből *~e reciti: fejből idéz; ~i: *tr* fejből mond,
 kivülről tud *li ~as ĉiujn hungarajn reĝojn: fejből tudja az összes
 magyar királyt; ~igi: *tr* kivülről megtanul, betanul, besúlykol *li ĉiam
 bone ~igas sian rolon: mindig jól betanulja a szerepét

Parkinson/o=*orv* (James) Parkinson *parkinsona malsano, parkinsona
 morbo: Parkinson-kór, reszketőkór, paralysis agitans *szin* tremiga
 paraliza

parkur/o=*sp* parkour (városi akadályleküzdő sport); ~i: *ntr* *sp*
 parkourozik; ~isto: *sp* traceur, parkourista

parlament/o=*pol* országgyűlés, parlament (intézmény) *duĉambra ~o:
 kétkamarás parlament *eksigi la ~on: feloszlátja a parlamentet *Eŭropa
 ~o: Európai Parlament *junulara ~o: ifjúsági parlament *kunvoki la
 ~on: összehívja a parlamentet *unuĉambra ~o: egykamarás parlament;
 ~a: **1.** *pol* parlamenti, országgyűlési *~a alparolo: országgyűlési
 felszólalás *~a komisaró: országgyűlési biztos *~a sesio: parlamenti

ülésszak; **2.** *pol* parlamentáris *en ~aj kadroj: parlamentáris keretek
 között; ~ano: *pol* országgyűlési képviselő, a parlament tagja; ~ejo: *ép*
 a parlament épülete, az országgyűlés épülete; ~estro: *pol* a parlament
 elnöke, az országgyűlés elnöke; ~ismo: *pol* parlamentarizmus,
 parlamentáris rendszer

Ū EU-parlamento, stumpoparlamento

parlamentari/o=*kat* parlamente

Parml/o=*geo* Parma

parmeli/o=*növ* pajzsoszuszma (Parmelia)

Parmenid/o=*fil* Parmenidész

parmezan/o=*gaszt* parmezán, páрмаi sajt *szin* parma fromaĝo

Parnas/o=**1.** *mit* *geo* Parnassosz, Parnassus; **2.** *átv* *ir* Parnassusz;
 ~ano: **1.** *fn* *mit* parnasszusi; **2.** *ir* a Parnassusz-csoport tagja; ~ismo: *ir*
 eo parnasszizmus

parodi/o=*ir* paródia; ~i: *tr* parodizál, kifiguráz

paroh/o=*kr* egyházközség, plébánia vö. diocezo; ~ano: *kr*
 egyházközségi tag, egyházközség tagja, hívó; ~anaro: egyházközségi
 hívek, egyházközség tagjai; ~estro: *kr* plébános *~estra oficjo:
 plébániahivatal; ~estrejo: *kr* *ép* plébánia (épület); ~ismo: *pej*
 szűklátókörűség, provincializmus; ~ĉef ~estro: *kr* esperes *szin* dekanó 1;
 vic ~estro: *kr* káplán, segédlelkész, vikárius *szin* helpopastro, vikario

parok/o=*paroh*o

paroksism/o=**1.** forrpon, tetőpont, hevület, csúc (=>érzés) *en la ~o de
 fratamo li ĉion fordonacis: testvéri szeretet rohamában mindent
 elajándékozott; **2.** *orv* roham

paroksitona/a=*nyt* másodéles, másodhangsúlyos vö. oksitona,
 paroksitona *Esperanto estas ~a lingvo: az eszperantó
 másodhangsúlyos nyelv

parol/i=**1.** *ntr* beszél *inter generaloj ~u pri bataloj Z: *közm* generálisok
 közt háborúról beszélj *mia filo ankoraŭ ne scipovas ~i: a fiam még
 nem tud beszélni *~ante pri via propono: a javaslatodról szólva *~i al
 la vento: a fálnak beszél *~i al si mem: magában beszél *~i angle, ~i en
 la angla: angolul beszél *~i esperante, ~i en Esperanto: eszperantóul
 beszél *~i kiel libro: magasroptűen beszél, könyvízüen beszél *~i kun
 akcento: akcentussal beszél *~i per superlativoj: szuperlatívuszokban
 beszél *~i rebuse, ~i per rebuso: rébuszokban beszél *~i sen senco kaj
 sen interligo Z: tücsköt-bogarat összehord *~i, kiel Ĉe-kursano: úgy
 beszél, mintha könyvből olvasná *por eĉ ne ~i pri la sekvoj: nem
 beszélve a következményekről *se vi senfine ~os, de ĝi la poto ne bolos
 Z: *közm* szavakkal nem lehet jóllakni *se ~i pri Esperanto: ami az
 eszperantót illeti; **2.** *tr* szól, mond, beszél *li flue ~as la anglan:
 folyékonyan beszél az angolt *ni apenaŭ ~as Esperanton: alig
 beszéljük az eszperantót *~i sensencaĵojn: mindent összehord,
 számságot beszél; **3.** *ntr* *átv* szól vmi mellett *la ciferoj ~as per si
 mem: a számok maguktól beszélnek *nenio ~as por via propono:
 semmi sem szól a javaslatod mellett; ~o: **1.** beszéd, szó *de ~o ĝis faro
 estas malproksima Z: *közm* a szó és a tett között nagy a távolság
 *facillanga ~o: könnyelmű v. meggondolatlan beszéd *la ~o venas nun
 al vi: most önre a szó *mi donas al vi la ~on: megadom önnek a szót *mi
 transdonas la ~on al mia kolego: átadom a szót a kollégámnak *ne pri
 tio estas la ~o: nem erről van szó *~o de anĝelo, sed penso pri ŝtelo:
közm angyal a szava, de ördög a szíve *~o estas arĝento, oron similas
 silento Z: *közm* beszélni ezüst, hallgatni arany *~oj en la vento:
 hiábavaló beszéd *~oj kaj faroj estas malsamaj aferoj Z: *közm* más a
 beszéd, más a tett *peti la ~on: szót kér *pri kio la ~o?: miről van szó?
 *pro tro da ~o perdigas la kolo: *közm* nem bír a szó szám, nem fáj fejem; **2.**
 beszédképesség *szin* parolkapablo *granda ~o, sed malgranda volo Z:
 csak a szája jár *li senigis je la ~o: elállt a szava *pro la emocio li perdis
 la ~on: az érzelemtől elállt a szava; **3.** beszéd, szónoklat *szin* parolado
 *la kongresaj ~oj de Zamenhof: Zamenhof kongresszusi beszédei *li
 mensogal, kiel funebra ~o Z: hazudik, mint a vízfolyás *mi ne ŝatas la
 oficialajn ~ojn: nem szeretem a hivatalos beszédek; **4.** *átv* adott szó,
 becsületszó *szin* honorvorto *kaptito laŭ ~o: becsületszóra elengedett
 fogoly *mi donos al vi mian ~on: szavamat adom neked; **5.** *nyt* beszéd
 *nerekte ~o: függő beszéd, közvetett beszéd *la partoj de la ~o: a
 beszéd részei, szófajok *szin* parolelementoj, vortospecoj *rekta ~o: a)
nyt egyenes beszéd b) *átv* egyenes beszéd, nyílt beszéd; ~a: szóbeli,
 szó~, beszéd~ *nur ~e ili kontraktis: csak szóban kötötték szerződést
 *~a promeso: szóbeli ígéret *~a uzo: szóbeliség; ~aĉi: *ntr* dumál, járattja
 a száját; ~ado: **1.** beszéd, beszélés *la multa ~ado lacigis min: a sok
 beszéd elfárasztott; **2.** beszéd, szónoklat *szin* parolo **3** *fari ~adon:
 beszédet mond *inaŭgura ~ado: avatóbeszéd *jarjesuma ~ado:
 évértékelő beszéd; **3.** beszélgetés *szin* konversacio, interparolo
 *Interreta Distanca ~ado: *inf* interneten közvetített csevegés, IRC *la
 ~ado kun li konvinkis min: a vele való beszélgetés meggyőzött; ~anto:
fn beszélő, szónokló *~anto semas, aŭdanto rikoltas Z: *közm* a beszélő

vet, a hallgató arat; ~**adisto**: szónok *szin* oratoro; ~**ema**: beszédes, sokbeszédű; ~**ilo**: **1.** *átv is* szócső; **2.** *tréf* beszélőke *li havas bonan ~ilon: jó beszélőkéje van; ~**isto**: **1.** bemondó *~isto de radio: rádiobemondó *televida ~isto: tévébemondó; **2.** szóvivő *~isto de la prezidanto: elnöki szóvivő; **3.** *pej* beszélőgép, dumagép *granda ~isto estas duba faristo *Z: közm* ahol sok a szó, kevés a tett; ~**iva**: beszélni képes, beszélni tudó *szin* parolkapbla *~iva atesto: beszédés bizonyíték; **al-i**: *tr* megszólít; **al-o**: hozzászólás *ne sia al-o al la kongreso li emfazis: a kongresszushoz intézett hozzászólásában hangsúlyozta; **antaŭ-o**: előszó *szin* prefaco *antaŭ-o al la libro: a könyvhöz írt előszó *antaŭ-o liberigas de post-o *Z: közm* jobb egy lámpás elől, mint kettő hátul; **ĉirkaŭ-i**: *ntr* kertel, köntőrfalaz; **ĉirkaŭ-o**: kertelés, köntőrfalazás; **ek-i**: *ntr* megszólal, beszélni kezd; **el-i**: *tr* kiejt, kimond *szin* prononci *ne el-i lian nomon: ne mond ki a nevét; **el-o**: *nyt* kiejtés *szin* prononco *li havas bonan esperantan el-on: jó eszperantó kiejtése van; **fi-i**: *ntr* *pej* ocsmányul v. trágárul beszél; **fi-o**: *pej* trágár beszéd, ocsmány beszéd; **inter-i**: **1.** *ntr* beszélget, társalog *szin* dialogi, konversacii; **2.** *ntr* beleszól vmibe *ne inter-u en nian konversacion: ne szólj bele a beszélgetésünkbe; **inter-o**: beszélgetés, társalgás, megbeszélés *interregistaraj inter-oj komenciĝis: kormányközi megbeszélések kezdődtek; **2.** beleszólás; **inter-ejo**: beszélő (helyiség) *ni revidis lin en la inter-ejo de la prizono: a börtön beszélőjében láttuk viszont; **kontraŭ-i**: *tr/ntr* vmi v. vki ellen szol *mi ne volas kontra-i vian projekton: nem akarok a tervetek ellen szólni *ne kontraŭ-u viajn gepatrojn: ne szólj a szüleid ellen; **kontraŭ-o**: ellene szólás, ellenvetés; **kontraŭ-a**: ellentmondó, ellene szóló *kontraŭ-a deklaro: ellentmondó nyilatkozat; **kun-anto**: beszélgetőtárs, beszélőpartner; **memkontraŭ-a**: önellentmondó; **mis-o**: **1.** elszólás; **2.** rossz kiejtés; **per-aĵo**: *nyt* performativum; **por-i**: *ntr* közbenjár, szót emel; **por-anto**: szószóló, *átv* ügyvéd *mi ne estas bona por-anto en miaj propraj aferoj: saját dolgaiban nem vagyok jó ügyvéd; **post-o**: utódzás; **preter-i**: *tr* mellébeszél *vi tute preter-as la temon: teljesen elbeszél a téma mellett; **pri-i**: *tr* megbeszél vmit *matene ni pri-os la vojaĝplanon: reggel megbeszéljük az úttervet; **pri-ata**: szóban forgó, az éppen tárgyalt v. megbeszél; **pri-ataĵo**: a beszéd tárgya; **pro-anto**: űporparolanto; **sat-i**: *ntr* kibeszéli magát; **reek-i**: *ntr* újra megszólal; **re-i**: *ntr* ismét szol, újra beszél; **sen-a**: **1.** nem beszélő, néma *sen-a filmo: némafilm; **2.** szótlán *sen-e li ĝisaŭskultis min: szótlánul végighallgatott; ~**ago**: *nyt* beszédaktus, beszéd tett; ~**arto**: a beszéd művészete, beszédművészet; ~**difekta**: *pszi orv* beszédhibás; ~**difekto**: *pszi orv* beszédhiba; ~**elemento**: *nyt* szófaj, szóosztály *szin* vortospeco; ~**figuro**: *ir* beszédfordulat, képes beszéd; ~**filmo**: *film* hangosfilm; ~**fluo**: *nyt* beszédáram; ~**kapablo**: beszédképesség; ~**kapabla**: beszélni képes, beszélni tudó *szin* paroliva; ~**libero**: *pol* jog szólásszabadság; ~**melodio**: *nyt* beszéd dallam; ~**organo**: *anat* *nyt* beszéd szerv, beszélő szerv; ~**perturbo**: *pszi* beszédzavar, beszédhiba; ~**rekono**: *inf* beszéd felismerés; ~**sintezo**: *eltr* *nyt* beszéd szintézis; ~**sintezilo**: *eltr* *nyt* beszéd szintetizátor; ~**situacio**: *nyt* beszéd helyzet; ~**sono**: *nyt* beszéd hang; ~**temo**: beszéd téma; ~**tono**: beszéd tónus; ~**tradicio**: *ir* szájhagyomány; ~**tubo**: **1.** *tvk* csőtelefon; **2.** hangtölcsér, szócső; ~**turno**: *ir* *nyt* szófordulat, mondás, szólás; ~**turnaro**: *ir* szólás gyűjtemény, frazeológiai gyűjtemény Ŭaŭdparolilo, ciparoli, festparolado, honorparolo, kuracparolo, fuŝparoli, larĝparola, laŭtparolilo, nazparoli, pikparoli, radioparolisto, salutparolado, satparoli, spitparoli, ŝvelparoli, ventroparolisto, viparoli **paronifi/o**=*orv* gennyes körömszélgyulladás, paronychia *szin* fingra flegmono **paroniki/o**=*növ* ezüstvirág, ezüsthúr, ezüstaszott (Paronychya) **paronim/o**=*nyt* rokon hangzású szó, paronima **paronomazi/o**=*ir* annomiació, paronomázia **Paros/o**=*geo* Páros *la insulo ~o la famas pro sia blanka marmoro: Páros sziget fehér márványáról híres **parotid/o**=*anat* fültömirigy, glandula parotis; ~**ito**: *orv* fültömirigy-gyulladás, parotitis *epidemia ~ito: járványos fültömirigy-gyulladás **parsek/o**=*csill* parsec (pc) (3,25 fényév); **kilo-o**: *csill* kiloparsec (kpc); **mega-o**: *csill* megaparsec (Mpc) **parsi/o**=*vall* parszi; ~**ismo**: *vall* parszi vallás **Parsifal/o**=*Ű*Percevalo **part/o**=**1.** rész, részlet *kaza ~o en rikordo: *inf* feltételes rész rekordban *la kvin ~oj de la mondo: az öt világrész *la honta ~o: szeméremtest *mi ne povas ŝiri min en du ~ojn: nem tudok kétfelé szakadni *~o en miliono (ppm): milliomodrész; **2.** *tech* alkatrész *vendejo de aŭtomobilaj ~oj: autóalkatrész-bolt; **3.** saját rész, részesedés *al ĉiu frato lian ~on *Z: közm* mindenkinek a magáét, kinek mi jár *li fari sian ~on en la laboro: kivette a részét a munkából *mia ~o estas sensignifa: az én részem jelentéktelen; **4.** *zene* szólam *violona ~o: hegedűszólam;

~**a**: rész~, részbeni, részleges, parciális *~a sumo: részletösszeg, részösszeg *~a vero: részizgazság; ~**e**: **1.** részben, egy részében, részlegesen *la preĝejo estas ~e restaŭrita: a templomot részlegesen restaurálták; **2.** részben *li agis ~e laŭ mia konsilo: részben a tanácsomra cselekedett *~e el propra iniciato: részben saját kezdeményezésből; ~**atempa**: részmunkaidőben dolgozó, részidős; ~**aĵo**: **1.** szövegrészlet *la aŭtoro legis ~aĵojn el sia libro: a szerző részleteket olvasott a könyvéből; **2.** *bibl* olvasmány, perikópa; ~**eto**: **1.** apró rész; **2.** *tech* normália, apró alkatrész; ~**igi**: *tr* részekre oszt v. bont, megoszt *~igi la laboron: megosztja a munkát *Pollando estis ~igita inter Sovetunio kaj Germanio: Lengyelországot megosztották a Szovjetunió és Németország között; ~**igi**: *ntr* megoszlik, megosztásra kerül *la heredaĵo ~iĝis inter la gefiloj: az örökség megosztott a gyermekek között; ~**umi**: *Ű*partopreni; **ali-e**: **1.** másrészt; **2.** emellett; **dis-igi**: *tr* szét darabol, darabokra szed, szétszed, feloszt, szétoszt *patrino dis-igis la torton: anya felvágta a tortát *oni dis-igis la mortintan ĉevalon inter la malsatantoj: szét darabolták a döglött lovat az éhezők között; **dis-igo**: **1.** szét darabolás, szétosztás; **2.** *mat* partícionálás; **dis-igi**: *ntr* szét válik, elkülönül, szét megy; **du-igi**: *tr* két részre oszt, két részre darabol; **du-igo**: kettéválás, (kétfelé) osztódás; **kontraŭ-o**: ellendarab; **kun-igi**: *tr* megoszt vkivel vmit *kun-igi siajn spertojn kun siaj kolegoj: megosztja a tapasztalatait munkatársaival; **plej-o**: vminek a döntő többsége, zöme, oroszlan része *plej-o de la laboro estas farita: a munka zöme el van végezve *plej-o de la logantaro kontraŭis la projekton: a lakosság többsége ellenezte a tervet; **plej-e**: jórészt, többnyire *plej-e neologata domo: jórészt lakatlan ház; **pli-e**: jórészt, nagyrészt; **po-e**: részletekben, részenként *po-e pagi ŝuldon: adósságot részletekben fizet; **vic-o**: *tech* pótalkatrész; **kun-opreno**: együttes részvétel, közös részvétel; ~**atempa**: részidős *~atempa okupo: részidős foglalkozás; ~**atemp**: részidőben *labori ~atemp: részidőben dolgozik; ~**opagi**: *tr* *gadz* részletekben fizet; ~**opago**: *gadz* részletfizetés; ~**opreno**: *fiz* részleges nyomás, résznyomás, parciális nyomás; ~**opreni**: **1.** *ntr* részt vesz, részt vállal *ankaŭ hungaroj ~oprenis en la kampanjo: magyarok is részt vettek a hadjáratban *mi ~oprenas en via doloro: osztom a fájdalmadat; **2.** *tr* részt vesz, jelen van *~opreni aranĝon: rendezvényen részt vesz; ~**opreno**: **1.** részvétel; **2.** részesedés; ~**oprenigi**: *tr* részesít vmből, bevon vmbé (en) *la entrepreno ~oprenigis la laboristojn en la gajno: a vállalat részesítette a dolgozókat a nyereségből *mi ne volas ~oprenigi vin en nelegaj agoj: nem akarlak belevonni törvénytelen akciókba; ~**oprenilo**: jelentkezési lap; ~**oprenkotizo**: részvételi díj; ~**otempo**: részidő Ŭdorsoparto, egalpartigo, gardoparto, kapoparto, ovopartigilo, piedparto, tempopartigo, terparto, tranĉparto **part/o**=*fn* tört pártus; ~**a**: *mn* *nyt* tört pártus (xpr); **(P)**-**ujo**, **(P)**-**io**: *tört* geo Pártia, Parthia, Pártusföld **parteni/o**=*növ* őszi margitvirág, pirétum, piréton, anyafű, őszi aranyvirág (Tanacetum parthenium) **partenocis/o**=*növ* vadszőlő, borostyánszőlő (Parthenocissus) **partenogenezo/o**=*biol* szűznemzés, partenogenezis **Partenon/o**=*ép* tört Parthenon **parter/o**=**1.** földszint (>színház); **2.** *ép* ex földszint Űteretaĝo; **3.** virágos terasz, kerti terasz **parti/o**=**1.** *pol* párt *aliĝi al ~o: párhoz csatlakozik *centrisma ~o: középpárt *eksiĝi el ~o: kiválik a pártból *eksterparlamentista ~o: parlamenten kívüli párt *ekstremdekstra ~o: szélsőjobb oldali párt *ekstremisma ~o: szélsőséges párt *ekstremmaldekstra ~o: szélsőbaloldali párt *Esperanta Radikala ~o: *eo* Eszperantó Radikális Párt *faŝista ~o: fasiszta párt *komunista ~o: kommunista part *kristandemokrata ~o: kereszténydemokrata párt *laborista ~o: munkáspárt *liberala ~o, libereca ~o: liberális párt *liberaldemokrata ~o: szabaddemokrata párt *nacisocialista ~o: nemzetiszocialista párt *nazia ~o: náci párt *parlamentista ~o: parlamenti párt *respublikana ~o: köztársasági párt *sendependiga ~o: függetlenségi párt *socialista ~o: szocialista párt *ŝtata ~o: állampárt *uniista ~o: unionista párt *verda ~o: zöld párt; **2.** fél, partner *la diskutantoj ~oj: a vitaközö felek *la kontraktantoj ~oj: *gadz* a szerződő felek *la militantoj ~oj: *kat* a harcoló felek *procesantoj ~oj: *jog* pereskedő felek, perben álló felek; **3.** parti (házasság) *fari bonan ~on: jó partit csinál; **4.** *jték* parti, játszma *gajni la ~on: megnyerik a játszmát *perdi la ~on: elveszti a játszmát *sendecida ~o: döntetlen parti *simultana ~o: szimultán parti; ~**a**: **1.** *pol* párt ~**a** aparato: pártapparátus *~a disciplino: pártfegyelem; **2.** *átv* pártos, párhoz húzó, részrehajló *~a ĵuĝisto: részrehajló bíró *~a ĵurnalisito: pártos újságíró; ~**ano**: **1.** *pol* párttag; **2.** *átv* vminek a híve *mi ne estas via ~ano: nem vagyok az ön híve; ~**anaro**: *pol* párttagság, politikai tábor; ~**aneco**: pártosság, párhoz tartozás; ~**aniĝi**: **1.** *ntr* belép

vmilyen pártba; **2. ntr** vki hívél szegődik; **~eco**: pártosság; **~eca**: pártserű, pártos; **~ecumi**: *ntr* pártoskodik; **~ema**: pártoskodó, vmely pártba hajló; **~emo**: pártosság; **~estro**: *pol* pártvezető *szin* particefo; **~estraro**: *pol* pártvezetés; **du~a**: *pol* kétpárti; **du~ismo**: *pol* kétpártrendszer; **eko~o**: *pol* öko környezetvédő párt, ökopárt, zöldpárt; **ekster~a**: *mn* *pol* pártönkivüli; **ekster~ulo**: *fn* *pol* pártönkivüli; **el~igi**: *tr* *pol* pártból kizár; **el~igi**: *ntr* *pol* pártból kilép; **inter~a**: *pol* pártközi; pártok közötti; **plur~ismo**: *pol* többpártrendszer; **re~o**: *jtek* visszavágó; **sam~ano**: *pol* párttárs; **sen~a**: pártatlan, elfogulatlan; **sen~eco**: pártatlanság, elfogulatlanság; **sen~ulo**: *fn* pártönkivüli; **super~eco**: pártokfelettség; **trans~anigi**: *ntr* átpártol, átáll (más pártjára); **tri~a**: **1.** *pol* hárompárti; **2.** háromoldalú *tri~aj* intertraktadoj *inter* la dungatoj, laboronantoj kaj la registaro: háromoldalú tárgyalások az alkalmazottak, munkaadók és a kormány között; **unu~a**: *pol* egypárti; **unu~ismo**: *pol* egypártrendszer; **~ĉefo**: *pol* pártvezető; **~funkciulo**: *pol* pártfunkcionárius; **~komitato**: *pol* pártbizottság; **~konferenco**: *pol* pártkonferencia; **~kongreso**: *pol* pártkongresszus; **~kunveno**: *pol* pártgyűlés; **~organizo**: *pol* pártszervezet; **~organizado**: *pol* pártszervezés; **~politika**: *pol* pártpolitikai; **~politiko**: *pol* pártpolitika; **~politikisto**: *pol* pártpolitikus

Ukartopartio, laborpartio, popolpartio, protestpartio, ŝakpartio
participo=*nyt* melléknévi igenév, participium **absoluta ~o*: participium absolutum, ablativus absolutus **adverba ~o*: határozói igenév **aktiva ~o*: cselekvő melléknévi igenév **futura ~o*, **predikta ~o*: jövő idejű v. beálló melléknévi igenév **imperpektiva ~o*: folyamatos melléknévi igenév **pasiva ~o*: szenvedő melléknévi igenév **perfektiva ~o*: befejezett melléknévi igenév **preterita ~o*: múlt idejű v. előidejű melléknévi igenév **prezenca ~o*: jelen idejű v. egyidejű melléknévi igenév **substantiva ~o*: főnév alakú igenév **verba ~o*: igei alakú igenév

partiklo=*fiz* részecske, korpuszkula **alfa~o*: alfa-részecske **beta~o*: béta-részecske **elementa* korpusklo: elemi részecske **virtuala ~o*: virtuális részecske; **anti~o**, **kontraŭ~o**: *fiz* antirészecske; **~oakcelilo**: *fiz* részecskegyorsító **cikla ~oakcelilo*: ciklikus részecskegyorsító
partikulo=*nyt* módosítószó, partikula *szin* vorteto **2** vő. gramatika vorto **ne~o*: tagadószó

partikulara=*elkülönülő*, *rész~*, partikuláris, szűk szemléletű **~aj* interesoj: részérdek, partikuláris érdekek; **~ismo**: partikularizmus, elkülönülés

partitiv/a=*nyt* részelő **~a* artikolo: részelő névelő **~a* genitivo: részelő birtokos eset, genitivus partitivus **~a* prepozicio: részelő előljárószó **~a* suplemento: részelő jelző; **~o**: *nyt* részelő eset, partitivus

partituro=*zene* vezérkönyv, partitúra

partizano=*kat* partizán

partner/o=**1.** *gazd* partner; **2.** *jtek* partner **briga ~o*: bridzspartner **kartludo ~o*: kártyapartner **tenisa ~o*: teniszipartner; **3.** *ált* partner **~o* en dancado: táncpartner **~o* en seksumado: szexpartner **socia ~o*: szociális partner; **~eco**: partnerség **socia ~eco*: szociális partnerség; **~igi**: *ntr* partnerre válik

paru/o=*áll* cinke, cinege (Parus)

parulo=*áll* poszáta (Parula)

paruzi/o=*kr* Krisztus második eljövetel, parúzia

Parvati/o=*vall* Parvati

parvenu/o=*fn* pej újjagdag, felkapaszkodott, parvenü *szin* elsaltulo *pas~u*=**1.** *ntr* halad, átmegegy **la gaso ~is* en likvan staton: a gáz folyékony állapotba ment át **la trajno ~is* inter montoj: a vonat hegyek között haladt **la vojo ~as* tra arbaro: az út erdőn halad keresztül **lia famo ~is* de buŝo al buŝo: híre szájról szájra járt **maljunulo ~is* tra la placo: egy öregember haladt a téren **ni ~u* al la temo: térjünk a tárgyra **nubo ~is* sur la suno: felhő haladt át a nap előtt **tio ~is* al mi tra la kapo: megfordult az agyamban; **2.** *ntr* telik, múlik **~as* minutoj: percek telnek el **~is* pli ol unu jaro: eltelt több mint egy év; **3.** *ntr* elmúlik, eltűnik **ĉu ~is* lia febro?: elmúlt a láza? **kio ~is*, ne revenos **Z: közm** ami elmúlt, vissza nem jő **kio ~is*, nin forlasis **Z: közm** ami volt, elmúlt **post dormo lia ebrieco ~is*: alvás után elmúlt a részegsége; **4.** **☞** trapasi; **~o**: **1.** elhaladás **ĉe la ~o* de la cervo tuj pafu: a szarvas elhaladtakor azonnal löjön; **2.** elmúlás **post ~o* de du jaroj: két év múltán; **~e**: átmenetileg, időlegesen, futólagosan **la malamiko povis nur ~e* teni sin: az ellenség csak átmenetileg tudta tartani magát **~e* mi vizitos lin: beugrom hozzá; **~ado**: **1.** haladás **la senĉesa ~ado* de malamikaj trupoj: ellenséges hadak szüntelen haladása; **2.** múlás **la teda ~ado* de la tempo: az idő unalmas múlása; **~aĵo**: **1.** esemény, történet; **2.** *zene* passage, passaggio; **~anta**: múlt **kun ~anta rideto* sur la vizaĝo: az arcán múlt mosollyal; **~anto**: járókelő; **~ejo**: *fn* átjáró, átkelő **~ejo* por piedirantoj: *közl* gyalogosátkelő **senbariera ~ejo*: *vsút* sorompó nélküli

átjáró **traknivela ~ejo*: *vsút* szintbeni átjáró **zebrostria ~ejo*: *közl* zebra; **~ema**: múltékony, hamar elmúló **la felico estas ~ema*: a boldogság múltékony; **~igi**: **1.** *tr* átvizs, átad, átnyújt **bonvolu ~igi* al mi la salujon: kérem adja ide a sórtartót **~igu ĉi tiun leteron* al mia amiko: továbbítsa ezt a levelet a barátomnak **~igu* min tra la ŝoseo: vezessen át az úttesten **~igu* supren la tegolojn: adja fel cserepeket; **2.** *tr* eltölt (időt) **li ~igis* la dimanĉon en angoro: aggodásban töltötte el a vasárnapot **ni ~igis* kune agrablan tempon: kellemes időt töltöttünk el együtt; **~inta**: múlt, elmúlt **en la ~inta jaro*: az elmúlt évben *szin* pasintjare **la ~intan semajnon senhalte li laboris*: a múlt héten folyamatosan dolgozott **~inta doloro* for el memoro **Z: közm** elmúlt fájdalomnak felejtés a vége; **~intaĵo**: múltbeli esemény, ami elmúlt **ni lasu la ~intaĵon*: hagyjuk, ami elmúlt; **~inteco**: a múlt, múlt idő; **~inteco**: a múltban, valamikor, egykor; **~umi**: *ntr* lófrál, ténfereg; **for~i**: **1.** *ntr* eltávozik, elmegy, elmúlik, véget ér **for~is* la senzorgaj tagoj: elmúltak a gondtalan napok **la fremdaj soldatoj ĉiuj for~is*: az idegen katonák mind eltávoztak; **2.** *ntr* elhunyt, elhalálozik **nia altestimata prezidanto hieraŭ for~is*: mélyen tisztelt elnökünk tegnap elhalálozott; **for~into**: *fn* elhunyt, megboldogult **la sepuldo de la for~into*: a megboldogult temetése; **preter~i**: **1.** *tr* elmegy, elhalad vmi mellett (n) **ni preter~is* nian iaman loĝlokon: elhaladtunk valamikori lakhelyünk mellett; **2.** *tr* *közl* előz, megelőz, elkerül **estas malpermesite ĉi tie preter~i*: itt tilos előzni; **3.** *tr* átv figyelmen kívül hagy, elmegy mellette **ni preter~u* la detalojn: hagyjuk a részleteket; **preter~anto**: járókelő, arra járó; **preter~e**: **1.** vmi mellett elhaladva, by pass; **2.** *átv* mellékesen **preter~e* mi mencias: mellékesen megemlítem; **preter~ilo**: **1.** *vill* sönt; **2.** *gysz* bypass; **sub~ejo**: *fn* *közl* aluljáró; **super~i**: **1.** *tr* elhalad vmi fölött **aviadilo super~is* nin: egy repülőgép haladt el felettünk; **2.** *tr* átv felülmúl, meghalad **liaj deziroj super~as* lian monujon: kívánságai meghaladják a pénztárcáját **super~i* la lastan rekordon: felülmúlja az utolsó rekordot; **super~ejo**: *fn* *közl* felüljáró **super~ejo* por piedirantoj: gyalogos felüljáró; **tra~i**: **1.** *tr* átmegy, áthalad, keresztülhalad **la trupoj tra~is* marĉon: a csapatok egy mocsáron keltek át **tra~i* la fajn kaj akvon: tűzön vízen átmegy **tra~i* la urbon: átmegy a városon; **2.** *tr* átv keresztülhalad **tra~i* grandan ŝanĝigon: nagy változáson megy keresztül; **tra~a**: *közl* áthaladó, átmenő **tra~a* trafiko: átmenő forgalom; **trans~i**: **1.** *tr* átkel, átmegy, túlmegegy, meghalad **ne trans~u* la limojn de la legeco: ne lépje át a törvényesség határait **tio trans~as* ĉian imagon: ez meghalad minden képzeletet **tio trans~as* mian komprenon: ez meghaladja az értelmemet **trans~i* la landlimon: átkel a határon **trans~i* la mezuron: túlmegegy a mértéken **trans~i* la tempolimon: túllépi az időt; **2.** *ntr* átmegy **la povo trans~is* en lian manon: a hatalom átkerült az ő kezébe **li trans~is* en la alian ĉambron: átmént a másik szobába **trans~i* en alian staton: más állapotba megy át; **trans~igisto**: hajó révész; **flank~i**: *tr* *kat* megkerül **la husaroj flank~is* la dekstran alon de la malamiko: a husárok megkerülték az ellenség jobb szárnyát; **~direkto**: *közl* haladási irány, csapásirány; **~filtrilo**: **☞** bendfiltrilo; **~intjara**: múlt évi, tavalyi; **~intjare**: tavalyi; **~loĝi**: *ntr* átmeneti szálláson lakik, átmenetileg lakik vhol; **~loĝejo**: átmeneti szállás, átmeneti lakás; **~movo**: *sp* továbbítás, passz, passzolás (>futball); **~noto**: *zene* átmenőhang; **~permeso**: menlevél, oltalomlevél, salvus conductus; **~pluvego**: met zápor; **~ponteto**: hajó hajóhíd, kikötőhíd, hajópalló; **~rajto**: *közl* elsőbbség; **~tabulo**: *közl* hajó palló, pallóhíd; **~vorto**: *kat* infjelszó

Ukrucpasi, montpasejo, tempopasigo

pasager/o=*közl* utas *szin* vojaĝanto **transita ~o*: *közl* tranzitutas; **~aviadilo**: *rep* utasszállító repülőgép; **~kajo**: *vsút* utasperon; **~pramo**: hajó személykomp; **~stacio**: *közl* személyforgalmi állomás **flughavena ~stacio*: *rep* utasforgalmi épület, terminál, fejkikötő; **~ŝipo**: hajó utasszállító hajó, személyhajó; **~trafiko**: *közl* utasforgalom; **~trajno**: *vsút* személyvonat **akcelita ~trajno*: sebesvonat; **~transporto**: *közl* személyszállítás, személyforgalom; **~vagono**: *vsút* vasúti személykocsi

Ukaŝpasagero

pasament/o=**1.** *tex* paszomány, zsinórdísz; **2.** *tex* szegélyzsinór, paszpól; **~i**: *tr* *tex* zsinóroz, paszományoz; **~isto**: *fn* paszományos

pasato=*o* *áltezo*

pase/o=**1.** *alt* a múlt *szin* estinteco; **2.** *nyt* múlt idő *szin* estinta tempo; **~a**: *mn* múlt, elmúlt **~a* tempo: *nyt* múlt idő; **~ismo**: múltba nézés, múltba tekintés, múltba révedés, nosztalgizálás

paser/o=*áll* veréb (Passer) **dom~o*: házi veréb (P. domesticus) **~o* sperta estas lerta **Z: közm** a tapasztalat a legjobb tanítómester **tio estas ankoraŭ ~o* en aero **Z: ez** még a jövő zenéje **unu ~o* alian valoras **Z: az** egyik tizenkilenc, a másik egy híján húsz

pasi/o=*pszi* szenvedély **~o* al kartludo: kártyaszendély **~o* al ludo: játékszendély **racio senpovas kontraŭ ~o*: a ráció tehetetlen a

szenvedéllyel szemben; ~a: szenvedélyes, heves *~a amo: szenvedélyes szerelem; ~i: *ntr* szenvedélyesen foglalkozik, szenvedélye vmi *li ~as pri lokhistorio: szenvedélyesen foglalkozik a helytörténettel *li ~as pri montgrimpado: szenvedélye a hegymászás; ~igi: *tr* szenvedélyessé tesz, tűzbe hoz *la nova temo ~igis la diskutantojn: az új téma tűzbe hozta a vitatkozókat; ~igi: *ntr* tűzbe jön, szenvedélyessé válik *li tuj ~igas, se temas pri ĉevaloj: mindjárt tűzbe jön, ha lovakról van szó; **sen-a**: szenvedélymentes, szenvtelen, hidegvérű

pasiflor/o=*növ* golgotavirág, passióvirág, granadijja (Passiflora)

pasion/o=**1.** *kr* Krisztus szenvedése, szenvedéstörténet; **2.** *zene* passió; **3.** *ir* passiójáték

pasiv/a=**1.** passzív, tétlen *ludi ~an rolon: passzív szerepet játszik *~a defendo: *kat* passzív védelem *~a observanto: passzív szemlélő *~a rezisto: passzív ellenállás; **2.** *nyt* szenvedő, passzív *pasiva verbo*, voĉo; ~o: **1.** *nyt* szenvedő igenem, passzív igenem *sin* pasiva voĉo; **2.** *gazd* források, passzívák; ~aĵo: *gazd* forrás, passzíva; ~eco: tétlenség, passzivitás; ~igi: **1.** *tr* passzíva tesz, tétlenségre kárhoztat; **2.** *tr* kém passzíval

Pask/o=**1.** *bibl* húsvét, pészach; **2.** *kr* húsvét; ~a: húsvéti *~aj ovoĵ: húsvéti tojások *~a Semajno: húsvéthét *~a ŝprucigo: húsvéti locsolás; **(P)~insulo, (P)~a Insulo**: *geo* Húsvét-sziget

Paskal/o=**1.** *mat fiz* (Blaise) Pascal; **2.** Paszkál (utónév); **3.** *inf* Pascal (programnyelv); ~a: *mat* Pascal~, Pascal-féle *~a limako: Pascal-féle kagylógörbe *~a triangulo: Pascal-háromszög; ~o: *fiz* pascal (Pa)

paskvil/o=*pas* pamfleto

paspartu/o=**1.** paspartu, cserélhető képeret; **2.** mesterkulcs, általános kulcs *sin* ĉefŝlosilo

pasport/o=útlevél; ~a **Servo**: *eo* Útlevélszolgálat (ingyenes szállásadó hálózat)

past/o=**1.** *gaszt* tészta *fermentinta ~o: kelt tészta *foliigita ~o: leveles tészta *gvarana ~o: guaranátészta *sin* gvarano **2** *sengista ~o: kovásztalan tészta; **2.** paszta, kenőcs, massa, pép; **3.** *asv* alapanyag, mátrix; ~aĵo: *gaszt* tésztaétel, sült v. főtt tészta; ~aĵoj: *gaszt* metélt tészta; ~eca: pépes, kenőcsös; ~ujo: *gaszt* dagasztóteknő *sin* knedujo, pastoknedujo; ~obulo: *gaszt* gombóc *sin* knedlo; ~oknedujo: *gaszt* dagasztóteknő *sin* pastujo, knedujo; ~omodlisto: *gaszt* mézeskalácsos; ~opoŝo: *gaszt* derelye; ~oraspilo: *gaszt* tésztakaparó; ~orulo: *gaszt* sodrófa

Ŭdentopasto, knedpasto, modlopasto, paperpasto, tomatpasto

pasteĉ/o=*gaszt* pástétom *anserhepata ~o: libamájpástétom *rusa ~o: pirog *sin* pirogo *viandhaketaĵa ~o: vagdalthúspástétom Ŭladpasteĉo

pastel/o=**1.** *gaszt* pasztilla (cukorka); **2.** *gysz* pasztilla (orvosság) *vitamina ~o: vitaminpasztilla

pastern/o=áll csüd; ~artiko: áll csüdizület

Pasteŭr/o=*biol* kém (Louis) Pasteur; ~izi: *tr* *gaszt* pasztöröz, pasztörizál; ~izo: *gaszt* pasztörözés; ~Instituto: *biol* Pasteur-Intézet

pastiĉ/o=*ir* pasticche, stílusegyveleg; ~i: *tr* *ir* (stílusokat keverve) utánó

pastinak/o=**1.** *növ* paszternák, pasztinák (Pastinaca); **2.** *növ* kerti pasztinák; **3.** *gaszt* pasztinák (gyökér)

pastis/o=*gaszt* ánizslikőr, pernod

pastl/o=bocskor

pastor/o=**1.** *kr* lelkész, prédikátor *~a moŝto: nagytiszteletű úr; **2.** *oroza* sturno; ~domo: *kr* ép lelkészlak

pastoral/o=*ir* zene pástorjáték, pasztorál, pastore

pastr/o=*vall* pap *anglikana ~o: anglikán pap *katolika ~o: katolikus pap *~on nutras preĝejo *Z: közm* a pap is kenyérért prédikál *~o vivas de preĝoj, advokatoj de leĝoj *Z: a* pap is az oltárról él *protestanta ~o: protestáns pap *sekulara ~o: világi pap; ~a: *vall* papi *~a moŝto: tisztelendő úr *~a servado: papi szolgálat; ~i: *ntr* ige *vall* pap, papként szolgál; ~eco: papság, papi minőség *en la kvindeka jaro de lia ~eco: papságának ötvenedik évében; ~aro: *vall* klérus, papság; ~ejo: *vall* ép parókia, paplak, lelkészlak *sin* pastrodomo; ~igi: *ntr* *vall* pappá lesz; ~ino: *vall* papnő *~ino de Diano: Diana papnője; ĉef~o: *vall* főpap; eks~o: *vall* volt pap, kivetközött pap; eks~igi: *ntr* *vall* kivetközlik, otthagyja a papi pályát; ~odomo: *vall* ép paplak, parókia, lelkészlak *sin* pastrejo; ~omonaho: *vall* szerzetespap

Ŭkastelpastro

paŝ/i=*ntr* lép, jár *li ~is sur la vojon: az útra lépett *mi ~is sur insekton: egy rovarra léptem *~i egalritme: egy ütemre lép, egyenletes ütemben lép; ~o: **1.** lépés *fari decidan ~on: döntő lépést tesz *iri per firmaj ~oj: szilárd léptekkel megy *kun kataj ~oj: macskaléptekkel *li paris ~on: lépett egyet *malrapidigi siajn ~ojn: lassítja lépteit *~o post ~o: lépésenként, lassan, fokozatosan *per sepmejlaj ~oj: hétmérföldes léptekkel *sur ĉiu ~o: lépten-nyomon *unua ~o iron direktas *Z: közm*

első kerék után forog a másik; **2.** lépés (hosszméret) *kelkajn ~on for de mi: néhány lépésnyire tőlem *la ĉambro estis kvin ~ojn longa: a szoba öt lépés hosszú volt; **3.** *átv* lépés *entrepreni urgajn ~ojn: sürgős lépéseket tesz *facilanima ~o: könnyelmű lépés *la komencaj ~oj estas ĉiam malfacilaj: a kezdő lépések mindig nehezek *li devas fari la unuan ~on: neki kell megtennie az első lépést; **4.** *tech* lépés, menetemelkedés (>csavar), osztás (>fogaskerék) *denta ~o: fogosztás *kanela ~o: menetemelkedés *sin* ŝraŭbpaŝo *~o de dentorado: fogaskerék osztása *~o de ŝraŭbo: csavar menetemelkedése *polusa ~o: *vill* póluslépés; ~adi: *ntr* lépked; ~ado: **1.** járás, járkálás, lépkedés *mi aŭdis lian ~adon en la ĉambro: hallottam a járkálását a szobában; **2.** *átv* járás, járásmód *mi rekonas lian ~adon: megismerem a járását; ~ego: nagy lépés *tio estas ~ego antaŭen: ez nagy lépés előre; ~eti: *ntr* tipeg; al~i: **1.** *ntr* odalép, hozzálép *nekonato al~is al mi: egy ismeretlen lépett hozzám; **2.** *ntr* *átv* hozzálát, elkezd, nekikezd *al~i al laboro: munkához lát *kiam ni al~is al ĉi tiu nova projekto: amikor belekezdünk ebbe az új projektbe *ni al~u al la demando: térjünk rá a kérdésre; antaŭ~i: *ntr* előlép; antaŭ~o: **1.** előlépés; **2.** *átv* előrelépés, haladás; ĉiu~e: minden lépésnél, lépten-nyomon; de~i: *ntr* lelép vmiről, ellép vhonnan; du~o: *zene* paso doble; ek~i: *ntr* elkezd lépni *kiu levis la piedon, devas ek~i *Z: közm* aki á-t mond, mondjon b-t is; el~i: **1.** *ntr* kilép *kvar volontuloj el~is: négy önkéntes kilépett *li el~is el la domo: kilépett a házból; **2.** *ntr* *átv* fellép *el~i kontraŭ la droguzo: fellép a drogfogyasztás ellen *ili el~is por la rajtoj de la nacimallmulto: felléptek a nemzeti kisebbség jogaiért *li el~is kun la propono: azzal a javaslattal állt elő; el~o: **1.** kilépés; **2.** *átv* fellépés, kiállás, szereplés *lia el~o por niaj legult estas laŭdinda: dicséretes a kiállása a céljaink mellett *publika el~o: közszereplés; en~i: *ntr* belép *li en~is en la ejon: belépett a helyiségbe; mis~i: *ntr* félrelép, rosszul lép; mis~o: **1.** rossz lépés, félrelépés; **2.** *átv* ballépés; preter~i: *tr* ellép vki v. vmi mellett (n) *la soldatoj preter~is la vunditojn: a katonák elléptek a sebesültek mellett; re~i: **1.** *ntr* hátralép *sin* retropaŝo; **2.** *ntr* újra lép; retro~i: *ntr* hátralép, hátrál *li retro~is iom, por pli bone vidi la bildon: egy kicsit hátralépett, hogy jobban lássa a képet; retro~o: **1.** hátralépés; **2.** *átv* visszalépés; sur~i: *tr* rálép *sin* treti *vi sur~is mian piedon: ráléptél a lábamra; super~i: *tr* átlép vmi fölött; trans~i: **1.** *tr* átlép *trans~i la limon: átlépi a határt *trans~i la soljon: átlépi a küszöböt; **2.** *tr* túllép, áthág *li trans~is ĉiujn limojn: minden határon túllépett *ne trans~u la regulojn de la deco: ne hágd át az illendőség szabályait; trans~o: átlépés, túllépés *rekta trans~o: *ir* áthajlás, enjambement; ~bruo: léptek zaja; ~faldo: *tex* menőránc; ~framo: *gysz* járókeret; ~krado: rácspadló, járőrács; ~lernilo: járóka; ~mezuri: *tr* kilép, lépésekkel lemér; ~nombrilo: *közl* lépésszámláló, lépésmérő *sin* irmezurilo; ~ocirklo: *tech* osztókör; ~osigno: lábnyom; ~ponteto: *közl* gyaloghíd, bürő; ~ponto: *hajó* hajóhíd; ~rado: taposókerék; ~ritmo: lépésütem *teni ~ritmon: lépést tart; ~stango: gólyaláb (járóeszköz) *sin* stilzo **2**, irilo; ~tabulo: kéményseprőjárda, járópalló; ~teni: (ntr) lépést tart

Ŭanaspaŝi, anserpaŝi, dancopaŝo, katopaŝi, lampaŝi, mezurpaŝe,

paradpaŝe, sturmopaŝe, ŝovpaŝi trenpaŝi, urspaŝi

paŝa/o=*tört* pasa, basa *~o de Buda: budai pasa

paŝt/i=*tr* agr legeltet *li ~as vilaĝfine: a falu végén legeltet *ŝafoj ~as sin sur la kampo: juhok legelnek a mezőn; ~ataro: **1.** agr nyáj, csorda, konda; **2.** *átv* *kr* hívók, nyáj; ~ejo: *agr* legelő vö. herbejo, herbokampo *alpa ~ejo: havasi v. alpesi legelő; ~igi: *ntr* *agr* legel; ~ismo: *agr* legeltető állattartás; ~isto: **1.** *agr* pásztor; **2.** *bibl* pásztor, vezető *ĉar vi estis kiel ŝafoj erarvagantaj; sed nun vi returne venis al la ~isto kaj Episkopo de viaj animoj: olyanok voltak, mint a tévelygő juhok, de most megtértetek lelketek pásztorához és oldalmazójához *la bona ~isto demetas sian vivon por la ŝafoj: a jó pásztor életét adja juhaiért *~isto de Izrael: Izrael Pásztora; ĉef~isto: számadó pásztor; tro~ado: *agr* túllegeltetés

Ŭanimpaŝtisto, bovopaŝtisto, brutpaŝtisto, porkopaŝtisto, ŝafpaŝtisto

paŝtel/o=**1.** *műv* pasztellkréta; **2.** *átv* *műv* pasztellrajz, pasztellkép *sin* paŝtelajo; ~aĵo: *műv* pasztellrajz, pasztellkép *sin* paŝtelo **2**; ~koloro: pasztellszín; ~kolora: pasztellszínű

paŝtun/o=*fn* pastu, patán, afgán; ~a: *mn* nyt pastu, patán (pus)

pat/o=*gaszt* serpenyő, palacsintasütő *salti el ~o en fajron: csöbörből vödörbe esik; ~aĵo: *gaszt* serpenyőben készült étel; ~kuko: *gaszt* palacsinta

Ŭvolbopato

pat/o=*sp* patt (>sakkban); ~a: **1.** *sp* patt~, pattra vonatkozó *~a situacio: patthelyzet; **2.** *sp* patthelyzetben lévő *~a reĝo: patthelyzetben lévő király; ~i: *ntr* *sp* patthelyzetben van; ~igi: *tr* *sp* *átv* is patthelyzetbe hoz; ~l: *sp* pat!

patagon/o=*fn* patagón; **(P)~ujo, (P)~io**: *geo* Patagónia

patan/o=*pas* pastuno

Patan/o²=*geo* Patan

patat/o=*batato*

patel/o=**1.** *anat* térdkalács, patella *szin* genuosto; **2.** *áll* csészecsiga (Patella)

paten/o=**1.** *kr* osztatányér, kehelytányér, paténa; **2.** *☞*sketilo

patent/o=*ip* jog szabadalom; *~i:* *tr ip* jog szabadalmaz, bejegyez **~ita* inventaio: szabadalmazott v. bejegyzett találmány; *~igi:* *tr ip* jog szabadalmaztat, bejegyeztet; *~agente:* szabadalmi ügyvivő; *~juro:* *ip* jog szabadalmi jog, oltalmi jog; *~nomo:* *ip* jog bejegyzett név; *~oficejo:* *ip* jog szabadalmi hivatal

patern/o=*táv*k monoszkóp, tesztkép

paternalism/o=paternalizmus, atyáskodás

pati/o=*orv* bántalom, *~pathia* *☞*adenopatio, encefalopatio, kardiopatio, kokopatio, limfadenopatio, medolopatio, nefropatio

patience/o=*növ* lósóska, parjélórom (Rumex patientia)

patin/o=patina, nemesrozsda

Patm/o=*geo* Pátmosz

patn/o=*ép* szelemen **baza ~o:* talpszelemen **firsta ~o:* gerincszelemen, taréjszelemen *szin* firstopatno **gutrandá ~o:* ereszelemen **meza ~o:* középszelemen, derékszelemen
*☞*firstopatno, murpatno

patogen/a=*mn orv* betegséget okozó, kórokozó, patogén, pathogen

patogeneze/o=*orv* kórfejlődés, betegség kifejlődése, patogenezis, pathogenesis

patognomi/a=*orv* körjelző, patognomikus *szin* diakrita 2

patolog/o=*orv* patológus, kórtanos, kórboncnok *szin* dissekcto; *~io:* *orv* patológia, kórbonctan; **fito**~*io:* *növ* növénykórtan, fitopatológia *szin* plantopatologia

*☞*psikopatologia, sempatologia

patos/o=pátosz, emelkedettség

patr/o=**1.** apa, édesapa **li perdis frue sian ~on:* korán elvesztette az édesapját; **2.** *átv* vminek az apja **ekleziaj ~oj:* *kr* egyházatyák **la ~o de la esperanta tradukarto estas K. Bein:* K. Bein az eszperantó fordítás atyja **~o de familia:* családapa; **3.** *kr* atya **Ĉiela ~o:* Mennyei Atya **hodiaŭ ~o Dominiko celebros la meson:* ma Domonkos atya tartja a misét **la konciliaj ~oj:* a zsinati atyák **la ~oj monaĥoj:* a szerzetes atyák **~o nia,* kiu estas en la ĉielo: Mi Atyánk, ki vagy a mennyekben **Sankta ~o:* *kr* Szentatya; *~a:* apai, atyai **lia ~a moŝto:* őatyasága **~a beno:* apai áldás; *~i:* *ntr* vkinek az apja **li ~is al kvar filoj:* négy fiúnak volt az apja; **paĉjo:** apuka, apuci; **panjo:** anyuka, anyuci; *~eco:* apaság; *~io:* *☞*patrujo; *~ino:* **1.** anya, édesanya **~ino de kvin gefiloj:* ötgyermekes anya **pli zorgas unu ~ino pri dek infanoj,* ol dek infanoj pri unu *~ino Z:* *közm* könnyebb egy anyának tíz gyermeket felnevelni, mint tíz gyermeknek egy anyát eltartani **se vi volas filinon,* flatu la *~inon Z:* *közm* ha a lányt akarod, udvarolj az anyjának **suĉanta ~ino:* szoptatós anya; **2.** *átv* szülőanya **la Alpoj estas la ~ino de multaj riveroj:* az Alpok sok folyó szülőanyja **nia ~ino Tero:* Földanyánk **senlaboreco estas la ~ino de multaj malvirtoj:* a munkanélküliség sok bűn szülőanyja; **3.** *kr* anya **~ino Terezo:* Teréz anya; *~ina:* **1.** anyai, édesanyai **~inaj ĝojoj:* anyai örömö; **2.** *átv* anya **la ~ina lando:* az anyaország **~ina eklezio:* anyae gyház; *~ini:* **1.** *ntr* vkinek az anyja **ŝi ~inas nur al unu infano:* csak egy gyermek anyja; **2.** *ntr* *átv* anyáskodik, gondoskodik **mi ne bezonas,* ke vi *~inu al mi:* nem kell, hogy anyáskodj felettem; *~ineco:* anyaság; *~ineto:* anyácska; *~ologio:* *kr* patológia, patrisztika; *~onia:* *kr* miatyánk *szin* Sinjorpreĝo; *~ujo:* *fn* a hazá **Egiptujo estis la ~ujo de la plej antikva civilizo:* Egyiptom volt a legrégibb civilizáció hazája **li pretas morti por la ~ujo:* kész meghalni a hazáért; **boge**~*oj:* apósék, anyósék; **bo**~*o:* após, ipa; **bo**~*ino:* anyós, napa; **duon**~*o:* mostohaapa (féltestvér apja) *vö.* vicpatro; **duon**~*ino:* mostohaanya (féltestvér anyja) *vö.* vicpatrino; **el**~*ujigi:* *tr* száműz *szin* ekzili; **gebo**~*oj:* apósék, anyósék (após és anyós együtt); **ge**~*o:* szülő; **ge**~*oj:* szülők; **kun**~*o:* nász, nászúr (gyermekének apósa); **kun**~*ino:* nászasszony (gyermekének anyósa); **nov**~*ino:* kismama; **pra**~*o:* ősapa; **pra**~*oj:* ősök *szin* prauloj; **pra**~*ino:* ősanja; **pri**~*adi:* *tr* atyáskodik vki felett (n); **reen**~*ujigi:* **1.** *tr* hazájába visszaküld; **2.** *tr* repatriál, visszahonosít; **sam**~*a:* egy apától való v. származó; **sam**~*ano:* **1.** testvér; **2.** *átv* atyafi; **sam**~*ujano:* honfitárs; **sam**~*ina:* egy anyától való v. származó *szin* samutera; **sen**~*a:* apátlan; **sen**~*ina:* anyátlan; **sen**~*uja:* hontalan, hazátlan; **sol**~*ino:* gyermekét egyedül nevelő anya, szingli anya; **ge**~*alingva:* **1.** *nyt* szülőnyelvi; **2.** *ált* anyanyelvi *vö.* patrinlingva; **ge**~*alingvano:* **1.** *nyt* szülőnyelvi beszélő; **2.** *ált* anyanyelvi beszélő *vö.* patrinlingvano; *~inbesto:* *áll* anyaállat; *~inflanka:* anyaaági **~inflanka* parento: anyaaági rokon; *~inlingvo:* *nyt* anyanyelv; *~inlingva:* *nyt* anyanyelvi **~inlingva* parolanto: anyanyelvi beszélő *szin* patrinlingvano; *~inlingvano:* *nyt* anyanyelvi beszélő; *~in*~*o:* anyai nagypapa; *~in*~*ino:* anyai nagymama; *~inregata:* *tört* anyajogú,

matriarchális **~inregata* reĝimo: anyajogú berendezkedés, matriarchátus; *~inrokaĵo:* *ásv* anyaközet; *~oflanka:* apaági **~oflanka* onkino: apaági nagynéni; *~olando:* haza *szin* patrujo; *~olanda:* hazai, honi; *~onomo:* apai név; *~o*~*o:* apai nagypapa; *~o*~*ino:* apai nagymama; *~ujpreno:* *tört* honszerzés, honfoglalás *szin* patrujokupo; *~ujokupo:* *☞*patrujpreno; *~ujperfidulo:* *fn* hazaáruló

*☞*Dipatrino, baptopatro, gentopatro

patriark/o=**1.** *bibl* pátriárka, ősapá; **2.** *átv* patriarcha, nemzetségső; **3.** *kr* pátriárka **~o de Bulgarujo:* bolgár pátriárka **~o de Konstantinopolo:* konstantinápolyi pátriárka **~o de Moskvo:* moszkvai pátriárka **~o de Venecio:* velencei pátriárka; *~a:* **1.** *tört* patriarchális, apajogú *vö.* matriarka; **2.** *kr* patriarchális; *~eco:* *kr* pátriárkaság, pátriárkai cím; *~ejo:* *kr* pátriárkai hivatal *~ujo:* *kr* patriarchátus **la ~ujo de Konstantinopolo:* a konstantinápolyi patriarchátus

patric/o=**1.** *koh* bélyeg, patrica; **2.** bélyeg, ponc (>érme, nyomda); **2.** próbajegy, fémjelzés (nemesfém); *~i:* **1.** *tr* *tech* beüt, bélyegez; **2.** *tr* fémjelez, fémjelzéssel ellát, poncol

patrici/o=*tört* patrícius

Patrik/o=Patrik (utónév)

patriot/o=haza fi, patrióta; *~a:* hazafias **~a Popolfronto:* *tört* Hazafias Népfrent; *~ismo:* hazafiság; **pseŭdo**~*ismo:* *pej* álhazafiság; pseŭdoparazitismo: *biol* álpazitizmus, pszeudoparazitizmus; *~ismaĉi:* *ntr* *pej* hazafiaskodik; *~ismaĉado:* *pej* hazafiaszkodás

patristik/o=*☞*patrologio

Patrokl/o=*mit* Patroklosz

patrol/o=őrjárat, járőr; *~i:* *ntr* járőröz, őrjáratozik; *~ado:* járőrözés; *~ŝipo:* hajó őrszázad

patron/o=**1.** *tört* patrónus, védelmező (Róma) *vö.* plebano; **2.** *ált* védnök, pártfogó, támogató, szponzor; **2.** *kr* védelmező, védőszent, patrónus **Sankta Jozefo estas la ~o de ĉarpentistoj:* Szent József az ácsok védőszentje **sankta ~o:* védőszent; *~ino:* *kr* patróna, női védőszent; *~a:* védelmező, védnöki, pártfogó, támogató **~a agado:* védnöki tevékenység, pártolói tevékenység; *~i:* *tr* pártfogol, patronál; *~ado:* pártfogás, támogatás; *~eco:* védnökség; *~festo:* *kr* búcsú; *~ismo:* atyáskodás, bábáskodás

patrone/o=*tex* minta, szövés minta

Paŭ/o=*geo* Pau

Paŭl/o=Pál; **Paŭĉjo:** Pali, Palika; *~ano:* *kr* pálos szerzetes; *~ino:* Paula, Paulina

paŭlini/o=*növ* guarana (Paullinia cupana)

paŭlovní/o=*növ* császárfű (Paulownia)

paŭper/o=*fn* ritk szegény *☞*malriĉulo; *~a:* *ritk* szegény *☞*malriĉa; *~ismo:* általános szegénység, tömegnyomor, tömeges elszegényedés, pauperizmus **infana ~ismo:* gyermekszegénység

paŭs/i=**1.** *tr* másol, lemásol, átmásol, lekopíroz (kontúr szerint) *szin* trakopii **~i desegnon helpe de ~papero:* rajzot lemásol pauszpapír segítségével **~i sur paperon la desegnon de monero per haĉado:* sátozással papírra másolja érme rajzolatát; **2.** *tr* *pej* (szolgaian) leutánoz v. másol; *~o:* **1.** másolás, kopírozás; **2.** *nyt* átvétel tükörfordítással; *~aĵo:* **1.** másolat, pauszmásolat, pausz; **2.** *pej* utánszó; **3.** *nyt* tükörszó, tükörfordítás, kalk; *~papero:* másolópapír, pauszpapír, pausz

paŭt/i=*ntr* lebiggyeszi a száját **li nur ~is pri mia propono:* az ajánlatomra csak a száját biggyesztette; *~o:* ajakbiggyesztés

paŭz/o=szünet **dekminuta ~o:* *isk* tízperces szünet **fari ~on:* szünetet tart **interleciona ~o:* *isk* óráközi szünet **interneta ~o:* szünetet iktat közbe; *~i:* *ntr* szünetel, szünetet tart; **sen**~*e:* szünet nélkül, szüntelenül *szin* senĉese, senhalte; *~oklavo:* *inf* szünetbilleentyű

*☞*fumpaŭzo, instrupaŭzo, kafopaŭzo, laborpaŭzo, lernopaŭzo, manĝopaŭzo, militpaŭzo, spirpaŭzo

Paŭzani/o=*tört* geo Pauszanasz

pav/o=**1.** *áll* páva (Pavo) **fiera,* kiel *~o:* büszke, mint a páva; **2.** *átv* *pej* páváskodó v. magamutogató ember, ficsúr, dandy; *~i:* *ntr* *pej* páváskodik, begyeskedik, illegiti magát; *~ofazano:* *☞*poliplekto; *~okuloj:* *áll* pávaszemek (Attacidae)

pavan/o=*zene* pavane, padovana (zene és tánc)

pavez/o=hajó fedélzeti korlát, hajókorlát, habvéd

Pavi/o=*geo* Pavia

pavian/o=*áll* pávián (Papio)

pavilon/o=**1.** *ép* pavilon, különálló épület *vö.* kiosko **ekspozicia ~o:* kiállítási csarnok **~o de infektaj malsanoj en hospitalo:* fertőzőbeteg-pavilon kórházban; **2.** *ép* pavilon (kiálló épületszárny); **3.** díszsátor, nagy sátor

*☞*muzikpavilono

pavim/o=útburkolat, kövezet; *~i:* *tr* kövez, kikövez, (utat) burkol **~ita* strato: kövezett utca **~ita* portiko: kövezett oszlopcsarnok **~ita* vojo:

kövezett út, kövesút *per promesoj estas ~ita la infero Z: a pokolba vezető út jó szándékkal van kikövezve; ~ero: macskakő, burkolatkő, térkő, flaszterkő *szin* pavimŝtono; ~isto: útburkoló, kövező; ~batilo: ép döngölő, döngölőbeka *szin* manramo; ~ŝtono: macskakő, burkolatkő, térkő, flaszterkő

paz/i=*ntr* ritk befér vhova, átfér vhol *~i en la pordo: átfér az ajtón *~i en la valizo: belefér a bőröndbe

Pazifa/o=*mit* Pasziphaé, Pasiphae

pazigráfi/o=*nyt* fogalomírás, pazigráfia

Pazmane/o=*kr* ép Pázmáneum

pe=*knyv* pe, fe (héber 'p' v. 'f' betű)

pean/o=**1.** *zene* hálaének (Apollóhoz); **2.** *zene* győzelmi ének, pain

pec/o=**1.** darab *bongusta ~o longe ne atendas Z: *közm* az izes falatnak hamar van gazdjára *disfali en ~ojn: darabjaira esik *donu al mi ~on da papero: adjon egy darab papírt *~o da pano: egy darab kenyér; **2.** *átv* darab, rész (>idő, tér) *kelkan ~on ni iros kune: egy darabon együtt megyünk *tiu ~o de la historio estis tre eventoriĉa: a történelemnek az a darabja nagyon eseménydús volt; **3.** *tech* alkatrész, alkotórész *armaĵo el dek ~oj: tíz részből álló fegyverzet *la du ~oj de la kostumo: az öltözet két része *malmunti al ~oj: alkatrészekre szétszerel *~oj de mozaiko: mozaik darabjai *T~o: *tech* T csőidom *redukta ~o: csőszűkítő; **4.** darab (kollektívum része) *~oj de la kolekto: a gyűjtemény darabjai *~oj de la ŝaktabulo: a sakktábla figurái *tiu poŝtmarko estas unika ~o: az a bélyeg egyedi darab; **5.** *műv* darab *la unua ~o de la koncerto: a koncert első darabja *muzika ~o: zenedarab *szin* muzikajo *teatra ~o: szindarab *szin* teatraĵo; **6.** *tex* vég *~o da drapo: egy vég posztó *~o da punto: egy vég csipke; ~eto: darabka, kis darab, apró darab *dissiri al ~etoj: apró darabokra szakít *donu al mi ~eton da papero: adj egy darabka papírt; ~etegi: *tr* apróra vág, kis darabokra szed *~etigu la viandon: vágd a húst apró darabokra; ~igi: *tr* darabol, feldarabol; **dis-igi**: *tr* szétdarabol, darabokra szed *la kanonkuglo *dis-igis* lin: az ágyúgolyó darabokra szedte; **po**=*a* darabonkénti *po~a prezo de la pomoj: az alma darabára *po~a salajro: *gazd* darabbér *szin* ~salajro; **po**=*e* darabonként, részletekben; **unu**=*a* egy darabból álló, egyrészes *unu~a bankostumo: egyrészes fürdőruha; **vic**=*o* *tech* pótalkatrész; ~salajro: *gazd* darabbér; ~varo: *gazd* darabárú

Uangulpeco, brustopeco, dampeco, glitpeco, haltopeco, juntopeco, laborpeco, panpeco, potpeco, rondpeco, ŝirpeco, ŝovpeco, tenpeco, terpeco

pecaj/o=*növ* pekingi káposzta, hosszú kel (Brassica rapa gr. Pekinensis)

peĉ/o=**1.** kém szurok; **2.** *átv* baj, pác, pech *havi ~on: pechje van, nincs szerencséje *savi el la ~o, eltiri el la ~o: kihúzza a csávéból v. slamasztikából *sidi en ~o: benne van pácban v. slamasztikában; ~a: **1.** kém szurok~ *~a tavolo: szurokréteg; **2.** szurkos, szurokfeke *~a faden: szurkos fonál *ulo de ~a vizaĝo: szurkos képű alak; ~i: *tr* szurkoz, beszurkoz, szurokkal beken; ~blendo: *ŝuraninito*; ~erco: *kém* szurokérc, uraninit *szin* uraninito; ~nazo: *kat* szuroköntő; ~nigra: szurokfeke; ~papero: *ép* kátránypapír

Uterpeĉo

peĉeneg/o=*tört* besenyő

pedagog/o=**1.** isk pedagógus, nevelő; **2.** *tud* pedagógus, neveléstudományi szakember; ~io: **1.** *tud* pedagógia, neveléstudomány, neveléstan; **2.** *isk* pedagógia, nevelésmód *szin* edukarto *valdorfa ~io: Waldorf-pedagógia

pedal/o=*tech* pedál *~o de biciklo, orgeno, piano: kerékpár, orgona, zongora pedálja; ~i: *ntr* pedálozik; ~boato: *hajó* vízi bicikli; ~harpo: *zene* pedálhárfa; ~klavo: *zene* pedálbillentyű; ~rado: *jm* első lánckerék (>kerékpár); ~rubujo: pedális szemetesvödör; ~sekcio: *zene* pedálmű; ~tono: *zene* pedálhang

Ubalgopedalo, bremspedalo, dampopedalo, gaspedalo, kikapedalo, kluĉpedalo, kresĉendpedalo, ŝveligpedalo

pedali/o=*növ* szezám (Pedalium murex)

pedant/o=*fn* pedáns, aprólékos, alapos ember; ~i: *ntr* pedánszkodik, aprólékoszkodik, akadékoszkodik; ~a: pedáns, aprólékos, alapos, aggályoskodó; ~eco: pedánság, aprólékoság, alaposág

pedel/o=**1.** hivatalosság, altiszt, törvényszolga; **2.** *isk* iskolaszolga, pedellus; **3.** *kr* sekrestyés, egyházfi *szin* sakristiano

pederast/o=*pszi* pederasztia, serdültekhez szexuálisan vonzódo felnőtt; ~io: *pszi* pederasztia; ~iulo: *ne* *ŝ*pederasto

pedi/o=*fn* pedi, északi szotó; ~a: *mn* *nyt* pedi, északi szotó (nso)

pediatr/o=*orv* gyermekgyógyász, gyermekorvos, pediáter *szin* infankuracisto; ~io: *orv* gyermekgyógyászat, pediatria

pedicel/o=*ŝ*pedunkleto

pedik/o=*áll* tetű (Pediculus) *szin* homlaŭso *sangosuĉaj ~oj:

*ŝ*anopluroj *vesto~: ruhatetű (P. humanus) *szin* vestolaŭso; ~a: tetves *~a malsano: tetvesség *~a ovo: serke; **sen~igi**: *tr* tetvetlenít

pedikl/o=*anat* lábacska, kocsány, nyél, pediculus

pedikular/o=*növ* kakastaréj (Pedicularis)

pedikur/i=*tr* pedikűröz, (láb) ápol *szin* piedflegi; ~o: pedikűr, lábápolás; ~istino: pedikűrös (nő) *szin* piedflegistino

pedipalp/o=*áll* tapogatóláb, pedipalpus

pedofil/o=*pszi* pedofil, serdületlenekhez szexuális vonzódo felnőtt; ~io: *pszi* pedofília; ~iulo: *ne* *ŝ*pedofilo

pedolog/o=*öko* talajkutató, talajtanos, pedológus *szin* grundologo; ~io: *öko* talajtan, talajkutatás, pedológia

pedunkl/o=**1.** *növ* kocsány, virágkocsány, terméskocsány; **2.** *anat* kar *cerebela ~o: kisagykar, kisagykocsány, pedunculli cerebelli; ~eto: *növ* kocsányka, pedicellus, pediculus

peg/o=*áll* harkály, küllő

Pegaz/o=**1.** *mit* Pégaszosz, Pegasus; **2.** *csill* Pegazus

pegmatit/o=*ásv* pegmatit

pejorativ/a=*nyt* pejoratív, rosszalló; ~e: pejoratív értelemben, rosszalló értelemben

pejotl/o=*növ* peyote-kaktusz (Lophophora williamsii)

Pejpus/o=*geo* Peipus-tó

pejzag/o=**1.** táj, vidék; **2.** *műv* tájkép; ~isto: *műv* tájképfestő

pek/i=**1.** *ntr* vétkezik, bűnt követ el *iru, kaj de nun ne plu ~u: *bibl* menj el, és mostantól fogva többé ne vétkezz *kiu ne ~is, kiu ne eraris? Z: senki sincs vétek nélkül *mi ~is antaŭ la Eternulo, via Dio, kaj antaŭ vi: *bibl* vétkeztem a ti Istenetel a ti Istenetel és tiellenetek *~i kontraŭ Dio: Isten ellen vétkezik *~i kontraŭ sia homfrato: embertestvére ellen vétkezik *kiu ~is, tiu pagas Z: *közm* véteknek büntetés a zsoldja; **2.** *ntr* *átv* vét vmi ellen *~i kontraŭ la gramatikaj reguloj: vét a nyelvtani szabályok ellen *~i kontraŭ la reguloj de la logiko: vét a logika szabályai ellen; ~o: **1.** *vall* bűn, vétek *fari ~on, kulpi ~on: bűnt követ el *hereda ~o, origina ~o: eredendő bűn *szin* prapeko *kie ~o plimultiĝis, graco multe pli superabundis: *bibl* ahol megnövekedett a bűn, ott még jobban kiáradt a kegyelem *kontraŭ ~o batalu, sed ~anton ne tuŝu Z: *közm* bűnnek tilalom, bűnösnek irgalom *la sep mortomeritaj ~oj: a hét főbűn *li estis kaptita kun la ~o en la mano: rajtakapták *malplena sako tentas al ~o Z: *közm* a nyomorúság gyakran visz bűnbe

*mortomerita ~o: *kr* halálos bűn, főbűn *pardonu lian ~on: megbocsátja a bűnét *~o malnova perdas ~econ Z: *közm* a régi bűn elévül *~on serĉi oni ne bezonas Z: *közm* a ma született gyermekben is benn a vétek *por ~o senkonscia puno nenia Z: *közm* senkitől sem fél a büntetlen *veniala ~o: *kr* bocsánatos bűn; **2.** *átv* vétek *~o kontraŭ la komuna saĝo: vétek a józan ész ellen; ~a: bűnös, vétkes *~a penso: bűnös gondolat *~e akirita ne estas profita Z: *közm* eből szerzett vagyon ebőlvész el; ~ado: vétkezés; ~anto: vétkező; ~ema: bűnös hajlamú, bűnre hajló, esendő; ~emo: bűnös hajlam, esendőség; ~into: bűnös *~into pentas, kolero silentas Z: *közm* megtérő bűnösnek nincs pokolra útja; ~igi: *ntr* *vall* bűnbe esik; ~iĝo: *vall* bűnbeesés; ~ulo: bűnös ember; ~eto: apró vétek, bocsánatos bűn *nenia ~eto restas longe sekreto Z: kibújik a szeg a zsákból; ~igi: *tr* bűnbe visz, bűnre csábít *Evo ~igis Adamon: Eva bűnbe vitte Ádámot; **ne~iva**: tévedhetetlen; **pra~o**: *kr* eredendő bűn, ősbűn *szin* origina peko, hereda peko; **pro~a**: bűn miatti *pro~a pento: bűnbánat; **sen~a**: **1.** vétlen, büntetlen *homo sen~a nenia ekzistis Z: senki sincs hiba nélkül; **2.** *átv* kifogástalan *sen~a ĝentileco: kifogástalan udvariasság; **sen~igi**: *tr* *vall* megbocsátja vki (n) bűneit *szin* pekliberigi; ~kapro: *bibl* *átv* bűnbe *szin* propeka kapri; ~konfesi: *ntr* *kr* meggyónja bűneit; ~liberigi: *tr* megbocsátja vki (n) bűneit *szin* senpekigi; ~ofero: *vall* vétekdözt; ~pardonu: *kr* bűnbocsánat

pekan/o=*növ* pekándió; ~arbo: *ŝ*pekankarj

pekari/o=*áll* pekari, pézsmapekari (Tayassu pecari)

Pekin/o=**1.** *geo* Peking *~o estas la ĉefurbo de Ĉinio: Peking Kína fővárosa; **2.** *geo* *pol* Peking (tartomány) (CN)

pekl/i=*tr* *gaszt* besóz, sóban tartósít *la ŝipanoj havis abunde da ~ita viando: a matrőzoknak bőségesen volt sózott húruk; ~aĵo: *gaszt* sóban tartósított étel; ~akvo: *gaszt* sós víz

peksi=utóképző; ~peksio: **1.** *orv* ~pexia (műteti rögzítés) *ŝ*nefropeksio; **2.** *orv* (rögzülés sejtben) *ŝ*bakteripeksio, koloidpeksio

pekt/o=*kém* pektgyök *~ata acido: pektinsav; ~ino: *kém* pektin

pekten/o=*áll* fészűkagyló (Pecten)

pektine/o=*anat* fészűizom, musculus pectineus

pektoral/o=*anat* mellizom, musculus pectoralis *majora ~o: nagy mellizom, musculus pectoralis major *minora ~o: kis mellizom, musculus pectoralis minor

pel/i=**1.** *tr* hajt, terel *~i gregon al la paŝtejo: csordát hajt a legelőre; **2.** *tr* űz, hajt, kerget *la infanoj ~is kolombojn: a gyerekek galambokat kergettek *kiu tro ~as, nur malakcelas Z: *közm* lassan járj, tovább érsz

*~i al laboro: munkára hajt *~i ġismorte: agyonhajszol *~i siajn piedojn: szedi a lábát *~i sin: igyekszik, töri magát *~i tagojn sen afero de mateno al vespero Z: zabot hegyez, csak úgy él bele a vakvilágba *la fluo ~is la boaton al bordo: az ár partra sodorta a csónakot; **3. tr** üldöz, kerget *szin* persekuti, ĉasi *la amaso ~is la ŝteliston: a tömeg üldözte a tolvajt *la katido jam ~as musojn: a cica már egeret hajszol; **4. tr** átv üz, hajt, kerget *amo lin ~as: a szerelem hajtja *jen kio ~is lin al krimo: hát ez űzte őt a bűnbe *li ~as neatingeblan celon: elérhetetlen célt kerget *ne ~u vian malamon ġis ekstremo: ne fokozd a végletekig a gyűlöletedet *~i en malesperon: a kétségbeesésbe kerget *tio ~is li en sinmortigon: az a halálba kergette; **5. tr** *tech* hajt *benzino ~as ĉi tiun aŭtomodelon: benzin hajtja ezt az aŭtomodellt *ĉi tiu ŝafto ~as la radon: ez a tengely hajtja a kereket *pedalo ~as la meĥanismo: pedál hajtja a mechanizmust; ~**anto**: hajtó *szin* ĉasplanto; ~**isto**: *agr* hajsár; ~**ilo**: *fn* infeszkozmeghajtó, meghajtóprogram, device driver; **al~i**: *tr* odahajt, odaterel *al~u la brutojn: hajtsd oda a marhákat *la vento al~is keston al la bordo: a szél egy ládát sodort a partra *scivolemo al~is min al vi: a kíváncsiság hajtott ide hozzád; **ĉirkaŭ~i**: **1. tr** körbehajszol, körbehajt; **2. tr** átv ostromol *la infanoj ĉirkaŭ~is la aktoron por aŭtografio: a gyerekek autogramért ostromolták a színészt; **dis~i**: **1. tr** szétkerget, széthajt *la vento dis~is la nubojn: a szél szétkergette a felhőket *per vino dis~u vian ĉagrenon: borral űzd el a bánatod; **2. tr** átv mindenfelé elűz *la judoj estis dis~itaj tra la tuta mondo: a zsidók szétszóródtak az egész világon; **dis~itaro**: diaszpóra *szin* diasporo **2**; **el~i**: **1. tr** kiterel *el~u la bovinon el la stalo: tereld ki a teheneket az istállóból; **2. tr** kiűz, kihajt, kikerget *Dio el~is Adamon el la Edena ĝardeno: az Isten kiűzte Ádámot az édenkertből *el~u tion el via kapo: verd ki a fejedből *la diktatora reĝimo el~is multajn niajn sampatrujanon el la lando: a diktatórikus rezsim sok honfitársunkat kiűzött az országból *li el~as nin el la mondo de la vivuloj Z: halálra gyötör bennünket, kiüldöz bennünket a világból; **el~isto**: kidobólegény; **for~i**: **1. tr** elűz, elhajt, elkerget *for~u a muŝojn: hajtsd el a legyeket *la popolo for~is la tiranon: a nép elűzte a tirannust *li for~is sin: elviharzott, sietősen távozott; **2. tr** átv elűz, elhesseget *la vergo for~os el vi la obstinon: majd a vessző kiűzi belőled a makacsságot *li for~is siajn dubojn: elhessegette a kételyeit; **re~i**: *tr* visszahajt, visszakerget, elhesseget *mi ĉiam re~is en mi la penson: mindig elhessegettem magamtól a gondolatot *re~u la porkojn: hajtsd vissza a disznókat *vane mi re~as la kulojn: hiába hessegetem el a szűnyogokat; **sin~o**, **sin~ado**: hajtás, hajszolódás *min lacigas la ĉiutaga sin~ado: fáraszt a napi hajtás; **sin~a**: átv hajszolt, űzött *li vivas sin~an vivon: hajszolt életet él; **tra~i**: *tr* áthajt, átertel vmin keresztül *li tra~is la fiŝojn tra kanaletoj al la reto: egy kis csatornán átertelte a halakat a hálózathoz; ~**ĉasi**: *tr* (vadat) hajt; ~**ĉaso**: hajtóvadászat; ~**e-haste**: kapkodva, sebbel-lobbal; ~**forto**: *fiz* átv is hajtóerő; ~**pulio**: *tech* hajtótárcsa, meghajtó tárcsa; ~**rado**: *tech* hajtókerék, kiskerék

Ŭbrutopelisto, ĉasplanto, icle-trapele, lacepeli, muŝpeli, kamelpelisto, trudpeli

pelad/o=*orv* foltos kopaszodás

pelag/o=*biol* pelágikus élővilág; ~**a**: *biol* pelágikus, pelagiális, nyílttengeri *~a flaŭro: nyílttengeri növényvilág, pelágikus flóra *~a faŭno: nyílttengeri állatvilág, pelágikus fauna *~a regiono: nyíltvízi táj, pelagiális régió, pelágium *~a zono: pelágikus zóna, nyílttengeri öv, pelágikum; ~**ulo**: *biol* nyílttengeri v. pelágikus élőlény

Pelagi/o=*kr fil* Pelagius; ~**ismo**: *kr fil* pelagianizmus

pelagr/o=*orv* pellagra, maldissimus

pelamid/o=*áll* bonító, bonítóhal (Thynnus pelamys)

pelargoni/o=*növ* muskátli (Pelargonium)

Pelasg/o=*mit* Pelasgosz, Pelasgus; ~**o**: *tört* pelaszg

Pele/o=*mit* Péleusz, Peleus; ~**ido**: *mit* Péleidész, Péleusz fia (Akhilleusz)

pelerin/o=*tex* körgallér, pelerin

peletierin/o=*kém* gysz pelletierin, punnicin (alkaloida)

pelikan/o=*áll* gödény, pelikán (Pelecanus)

Pelion/o=*mit geo* Pelion *amasígi ~on sur Osson: nehézséget nehézségre halmoz

pelmel/o=kavarodás, zűrzavar, összevisszaság; ~**a**: *mm* összevissza, zűrzavaros

Peloponez/o=*geo* Peloponnészosz

Pelops/o=*mit* Pelopsz, Pelops

pelot/o=**1. sp** pelotalabda; **2. sp** pelotajáték *eŭska ~o: baszk pelota

pelt/o=**1.** szörme, prém, bunda (kikészített gerezna); **2.** bunda (ruhadarab) *szin* peltajo; ~**aĵo**: bunda, szörmeruha, szörmeár; ~**isto**: szűcs; ~**jako**: *tex* ködmön; ~**komercisto**: szörmekereskedő; ~**oĉapo**: kucsma

Pelusi/o=*tört geo* Pelusium

pelv/o=**1.** csésze, tál *klozeta ~o: WC-kagyló *li lavis sin en ~o: mosdótálban megmosdott *renforma ~o: gysz vesetál; **2. anat** medence, pelvis; ~**a**: *anat* medence~ *~a kavó: medenceűreg, kismedence, cavum pelvis *~a zono: medenceöv, cingulum membri inferioris; ~**eto**: **1.** tálka, kis tál *la kato ellekadis la lakton el sia ~eto: a macska a tálkájából lefetyelte a tejet *~eto de arkebuzo: szakállas puska serpenyője; **2. anat** medence *rena ~eto: vesemedence, pelvis renalis *szin* pjelo; ~**ometrio**: *orv* pelvometria, a medence méreteinek a meghatározása; ~**osto**: *anat* medencecsont, os coxae

Ŭfarbopelveto, litpelvo

pemfig/o=*orv* pemphigus (hólyagos bőrbetegség)

pemikan/o=*gasz* húspor, pemmikán; ~**igi**: *tr gaszt* (húst) porít

pen/i=*ntr* igyekszik, törekszik, azon van *kiu mem ne ~as, nenio al li venas Z: *közm* alvó róka nem fog nyulat *mi ~os reordigi la aferon: igyekszem rendbe hozni a dolgot *~u atingi la vagonaron: igyekezz, hogy elérd a vonatot; ~**o**: igyekezet, erőfeszítés, fáradság *el ~o iĝas beno: *közm* a munka meghozza gyümölcsét *fari al si la ~on, preni sur sin la ~on: veszi magának a fáradságot *fari superhomajn ~ojn: emberfeletti erőfeszítéseket tesz *kun ~o kaj ĝeno: ügyel-bajjal *li ne ŝparis ~on: fáradságot nem kímélt *lia ~o atingi bonan noton estas laŭdinta: dicséretes az igyekezete, hogy jó jegyet kapjon *ne valoras la ~on: nem éri meg a fáradságot *sen ĝeno kaj ~o: játszva, könnyedén; ~**adi**: *ntr* fáradozik; ~**ado**: fáradozás; ~**e**: igyekezve, törekedve, fáradságosan *~e kaj ĝeme: nyögvenyelősen, kínlódva *~e kaj ĝene: nagy nehézségek árán; ~**egi**: *ntr* nagy erőfeszítéseket tesz *mi ~egas kompreni vin: nagyon igyekszem megérteni őnt; ~**ema**: igyekvő, serény; ~**iga**: fárasztó, megerőltető; ~**inda**: fáradozásra érdemes, kifizetődő *~inda fervoro: kifizetődő szorgalom; ~**indi**: *tr* megéri a fáradságot *ĝi ne ~indis la elspezitan monon: nem érte meg a ráköltött pénzt *~indas ĝustatempe semi: megéri időben vetni; **multa~e**: sok fáradsággal, nagy fáradsággal; **pri~i**: *tr* törekszik vmire (n) *kion vi pri~as, tio al vi venas Z: *közm* amit nagyon akarsz, azt meg is kapod; **sen~e**: erőfeszítés nélkül, könnyedén, minden különösebb nélkül *sen~e ni multon atingis: különösebb erőfeszítés nélkül sokat elértünk; ~**plena**: fáradságos, vesződséges, keserves; ~**valori**: *tr* megéri a fáradságot

penal/o=*fn* büntetőrúgás, büntetődobás *dekunumetra ~o: *fn* tizenegyes, tizenegyes rúgás *ĵeti ~on: büntetőt dob *kiki ~on: büntetőt rúg

Penat/oj=*vall* Penates (családi istenek) vö. Laroj *reveni al siaj ~oj: hazatér

penc/o=penny (pénznem) *tio ne havas ~on da senco: semmi értelme sincs

penc/i=**1. ntr** függ, csüng, lóg *glavo ~is ĉe lia flanko: kard lógott az oldalán *la infano ~is ĉirkaŭ lia kolo: a gyermek a nyakán csüngött *lia vivo ~is sur fadeno: az élete egy hajszálon múlott *liaj manoj ~is senforte: kezei erőltlenül csüngtek *pro liaj krimoj iam li ~os: bűnei miatt valamikor lőgni fog; **2. ntr** lebeg *blankaj nubetoj ~is super ni: fehér felhőségek lebegtek felettünk *danĝero ~as super nia patrujo: veszély lebeg hazánk felett *super la homamaso ~is polvo: az embertömeg felett por lebegett; **3. ntr** átv csüng *~i je liaj lipoj: csüng az ajkán *~i je liaj vortoj: csüng a szavain; ~**aĵo**: függeszték; ~**anta**: átv is függő *~antaj aferoj: függőben lévő ügyek *~antaj vespertoj: függő denevérek; ~**igi**: **1. tr** függeszt, felfüggeszt, felakaszt *li ~igis sin sur stango: egy rúdra függeszkedett *~igu vian mantelon sur la hokon: akaszt fel a kabátodat a fogastra *tapiŝoj estis ~igitaj sur la muroj: szőnyegetek akasztottak a falakra; **2. tr jog** felakaszt *szin* pendumi *en dom' de ~igito pri ŝnuro ne parolu Z: *közm* akasztott ember házában ne emlegesd a kötelet *por ~igi ŝteliston, antaŭe lin kaptu Z: *közm kb* amíg rajta nem kapják, nem tolvaj a tolvaj; **3. tr tech** felfüggeszt *~igi ĉasion sur risortoj: alvázat rugókra függeszt fel; ~**igilo**: **1. tech** felfüggesztés *szin* suspensio *kardana ~igo: kardánfelfüggesztés *szin* kardana suspensio; **2. ép** függesztőmű (>tetőszerkezet); **3. Ŭpendumilo**; ~**igi**: *ntr* fennakad, lőgni kezd *forblovita paperpeco ~igis sur branĉo: egy elfűjt papírdarab fennakadt egy ágon; ~**ingo**: Ŭpendumilo; ~**umi**: *tr jog* felakaszt, fellógat *la murdisto estis ~umita: felakasztották a gyilkost; ~**umilo**: *jog* akasztófa, bitófa; **al~igi**: *tr* odaakaszt, ráakaszt, ráfüggeszt; **al~aĵo**: függelek; **de~i**: *ntr* függ vkitől v. vmitől *ĉio de~as de la cirkonstanco: minden a körülményektől függ *la decido de~as de vi: a döntés tőled függ *politike ni ne de~as de la registaro: politikailag nem függünk a kormánytól; **de~a**: vmitől v. vkitől függő *de~e de la vetero mi ekveturos: az időjárástól függően indulok *de~e de via respondo mi agos: a válaszadtól függően cselekszem *lineare de~a: *mat* lineárisan összefüggő *teritorioj de~aj de la patrino lando: az anyaországtól függő területek; **de~aĵo**: **1.** tartozék *li vendis la kastelon kun ĉiuj ĝiaj de~aĵoj: eladta a kastélyt minden tartozékával együtt; **2. geo pol** külbirtok

*transmara de~afo: tengerentúli terület; **el~i**: *ntr* kilóg *pro laco el~as la lango de la hundo: a fáradságtól kilóg a kutya nyelve; **el~igi**: *tr* kifüggeszt, kilógat *el~igi flagon: zászlót kitesz *li el~igis sian pantalonon por sekigi: kifüggesztette a nadrágját száradni; **el~afo**: cégér, cégtábla; **en~igi**: *tr* belógat, beakaszt; **mal~igi**: *tr* (vmi v. vki lógót) levesz *oni mal~igis Jesuon de la kruco: levették Jézust a keresztről; **interde~i**: *ntr* kölcsönösen függ; **interde~a**: kölcsönösen függő; **interde~eco**: kölcsönös függőség; **nede~a**: nem függ *mi ne povas direkto homojn nede~ajn de mi: nem tudok tölem független embereket irányítani; **por~umilo**: akasztófárávaló; **sende~a**: független, szabad *laŭ sende~aj opinioj: független vélemények szerint *sende~a lando: független ország *sende~e de via starpunkto: álláspontodtól függetlenül; **sende~eco**: függetlenség; **sende~igi**: *tr* függetleníti, függetlenné tesz; **sende~ismo**: *pol* szeparatizmus; **sende~isto**: *fn* *pol* függetlenségpárti *szin* separatista; **super~i**: *ntr* kilóg vmi fölé *rokego super~is super la vojo: egy nagy szikla lógott az út fölé; ~**glisilo**: *sp* sárkányrepülő; ~**gutigi**: *tr* kiterget (ruhát száradni); ~**gardeno**: függőkert; ~**hoko**: *fn* akasztó; ~**kablo**: függesztőszínór, függőkábel; ~**lampo**: függőlámpa; ~**lito**: függőágy *szin* hamako; ~**obenko**: *ép* függesztőszék (>tétészkezet); ~**odosierujo**: függőmappa; ~**oglacio**: *met* jégcsap; ~**omenuo**: *inf* lenyíló menü, pull-down menu *szin* tirmenuo; ~**oplafono**: *ép* álmennyezet; ~**oponto**: *közl* függesztett híd, függőhíd; ~**orela**: *áll* lógófülű; ~**poto**: *gaszt* kondér; ~**seruro**: lakat Uflugpendi, energidependa, glaciopenda, komputildependeco, orependafo

orependiv/o=*ép* csegeley

pendol/o=*1. fiz* *tech* lengőszűly, inga *szin* balancilo 2 *inversigebla ~o: megfordítható inga *kunmetita ~o: összetett inga, reverziós inga *~o de Eötvös: Eötvös-inga *~o de Foucault: Foucault-inga *simpla ~o: egyszerű inga; 2. *jték* hinta *szin* balancilo 1; ~a: 1. *fiz* lengő, ingó, inga~*~a maso: lengő tömeg; 2. *közl* ingázó *~aj pasaĝeroj: ingázó utasok; ~i: 1. *ntr* ing, leng, kileng *~i per la piedoj: kalimpál, lógázza a lábát; 2. *ntr* *közl* ingázik *multaj ~as inter sia loĝ- kaj laborloko: sokan ingáznak a lakó- és munkahelyük között; ~**igi**: *tr* ingat, lenget, kilendít; ~**horloĝo**: ingaóra; ~**iri**: *ntr* dülöngél; ~**meĥanismo**: *tech* ingaszerkezet Ukonuspendolo, piedpendoli, sekundopendolo, tordopendolo

pene/o=*áll* Paeneus (garnéla nem)

Pene/o=*mit* *geo* Peneiosz, Pineus

Penelop/o=*mit* Pénélopé, Penelopa

penepplan/o=*geo* penepplén (letarolt földfelszín)

penetr/i=*1. tr* behatol *la suno ~is tra la fenestro: a nap behatolt az ablakon *la ponardo ~is en lian koron: a tőr a szívébe hatolt *la trupoj ~is ĝis la ĉefurbo: a csapatok a fővárosig hatoltak *la kuglo ~is ĝis la osto: a golyó a csontig hatolt; 2. *tr* átv áthat, beelát *li ~is en mian sekreton: beelátott a titkomba *lin ~is ĝoja sento: örömmézés hatotta át *vi ~as ĝis mia animo: a lelkembe látsz; ~o, ~ado: behatolás *al koro ~o per okula fenestro Z: *közm* szívnek tolmácsa az orca *~ado de la malamiko en la landon: az ellenség behatolása az országba *~ado de la veneno: a mérég behatolása; ~a: beható, átható, mélyreható, penetráns *~a frosto: velőig ható hideg, metsző hideg *~a odoro: orrfacsaró bűz, penetráns szag *~a rigardo: átható tekintet, szűrő tekintet; ~**ebla**: áteresztő, áthatolható, átjárható *~ebla ŝtofo: áteresztő szövet; ~**igi**: *tr* bejuttat *~igi kandidaton en la parlamenton: jelöltet bejuttat a parlamentbe *~igi kontraŭvenenon: *orv* ellenmérget juttat be; ~**igi**: *ntr* áthatja vmi *li tute ~igis de sia misio: a küldetése teljesen áthatotta; ~**iva**: áthatolási képes; ~**iveco**: *fiz* áthatolóképesség; **duon~ebla**: félig áteresztő, félig átengedő; **ne~ebla**: záró, nem áteresztő, áthatolhatatlan *ne~ebla arbaro: áthatolhatatlan erdő *ne~ebla tavolo: *ásv* vízzáró közet; **inter~i**: *ntr* egymásba hatol, egymást érinti, összekeveredik *ĉi tiuj sciencoterenoj inter~as: ezek a tudományterületek egymást érintik *la batalantaj unuoj inter~is: a harcoló egységek összekeveredtek; **tra~i**: *tr* áthatol, áthat *la humido tra~is lajn vestaĵojn: a nedvesség áthatolt a ruháin *la libro estas tra~ita de patruĝamo: a könyvet hazaszeretettel hatja át *la sunradioj pene tra~is la nubojn: a napsugarak nehezen hatoltak át a felhőkön *mi ne volas tra~i viajn sekretojn: nem akarok a titkaidba látni

penicil/o=*növ* ecsetpenész (Penicillium) *szin* penikšimo

penicilino: *gysz* penicillin; penicilinazo: *biol* kém penicilináz;

penicilinoterapio: *orv* penicilinterápia

penicili/o=*Ű*penicilo

penik/o=*1. ecset* *per kelkaj tiroj de ~o: néhány ecsetvonással; 2. *ne* bojt Űkvasto; 3. *ne* fűrt Űgrapolo; ~i: *tr* ecsetel, ecsettel fest v. beken; ~eto: vékony ecset; ~forma: ecset alakú; ~tiro, ~tušo: ecsetvonás Urazpeniko, tuĉpeniko

penis/o=*anat* hímvessző, hímtag, pénisz, penis; ~**ingo**: 1. péniszvédő, péniszdíz; 2. kondom; ~**ito**: *orv* hímvesszőgyulladás, penitis; ~**leki**: *tr*

szopja vkinek a (n) hímvesszőjét

pens/i=*1. ntr* gondolkodik, gondolkozik *mi ~as, do mi ekzistas: gondolkom, tehát vagyok *klare ~i: világosan gondolkodik *kiu multe babilas, ~as malmulte Z: *közm* akit sokat szól, keveset mond; 2. *tr/ntr* gondol vmit v. vmire *ne ~u tion: ne gondold azt *mi ~u pri lia situacio: gondoljunk a helyzetére *~is tion la kukolo!: gondolta a fene! *~u pri viaj gepatroj: gondolj a szüleidre; 3. *ntr* vél, vélekedik, tart, hisz *mi ~as, ke vi eraras: úgy vélem, hogy téved *mi ~is pri li, ke li estas fripono: azt hittem róla, hogy gazember *kiel vi ~as pri nia futuro?: mint vélekedsz a jövőnkéről? *kion vi ~as pri nia projekto?: mit gondolsz a tervezetünkről?; 4. *ntr* gondol, szándékozik *kion nun vi ~as fari?: most mit szándékozik tenni? *mi ~is retiriĝi: úgy gondoltam, hogy visszavonulok; ~o: 1. gondolat *liaj ~oj forvagas: gondolatai elkalandoztak *ne findirita ~o: félig kimondott gondolat *nun tio okupas liajn ~ojn: most ez köti le a gondolatait, most ez foglalkoztatja *~oj iras trans limo sen pago kaj timo Z: *közm* a gondolatától vámot nem vesznek *profundiĝi en ~ojn: gondolataiba merül, elgondolkodik *špini ~ojn: gondolatokat sző; 2. vélemény *libere eldiri sian ~on: szabadon elmondja a véleményét; ~ado: gondolkodás *~ado ne eblas sen lingvo: a gondolkodás nyelv nélkül lehetetlen; ~eco: gondolatosság; ~ero: gondolatészilánk; ~ema: gondolkodásra hajlamos, megfontolt *ni scias, ke li estas ~ema homo: tudjuk, hogy megfontolt ember; ~iga: elgondolkodtató, elgondolkodtató *~iga estas la fakto, ke: elgondolkodtató az a tény, hogy; ~igi: 1. *tr* elgondolkodtat, gondolkodásra készítet, meggondolkodtat *la subitaj ŝanĝoj ~igas nin: a hirtelen változások elgondolkodtattak bennünk; 2. *tr* sugall *la cirkonstancoj ~igas pri io alia: a körülmények mást sugallnak; ~ujo: *tréf* kobak, fej; ~ulo, ~isto: *fn* gondolkodó, filozófus *la grandaj ~uloj de nia jarcento: évszázadunk nagy gondolkodói; **al~i**: *tr* hozzágondol; **antaŭ~i**: *tr* előre elgondol, kitervel *antaŭ~i krimon: büntettet kitervel; **antaŭpri~i**: *tr* előre megfontol, előre meggondol; **ek~i**: *ntr* hirtelen vmire gondol, vmi agyába villan *li ek~is edziĝi: hirtelen arra gondolt, hogy megházasodik; **el~i**: *tr* kitalál, kigondol, kieszel *el~i mensogojn: hazugságokat eszel ki *el~i novajn vortojn: új szavakat találd ki *li el~is tutan historion: egy egész történetet talált ki *li pulvon ne el~is Z: nem találta fel a puskaport; **el~afo**: *pej* kitaláció, feltételezés *kion li rakontas, estas nura el~afo: amit mesél, csupa kitaláció *pri el~afoj mi ne okupiĝas: feltételezésekkel nem foglalkozom; **el~into**: *fn* kigondoló, kitervelő, feltaláló, értelmi szerző; **en~e**: gondolatban, magában (elgondolkozva) *en~e li kalkuladis la ŝancojn: magában számolgatta az esélyeket; **en~igi**: *tr* elgondolkodtat *en~igas min la fakto, ke: elgondolkodtat az a tény, hogy; **en~igi**: *ntr* elgondolkodik, gondolataiba merül; **krom~o**: hátsó gondolat *nenian krom~on mi havas: nincs semmi hátsó gondolatom; **ne~ebla**: elképzelhetetlen *tiu solvo estas ne~ebla por li: ez a megoldás elképzelhetetlen számára; **pri~i**: *tr* meggondol, megfontol *ĉu vi funde pri~is mian proponon?: alaposan megfontoltad a javaslatomat? *pri~u bone, kion vi decidis: jól gondold meg, mit határozol *pri~u la respondon: fontolja meg a választ *pri~u malrapide, kaj agu decide Z: *közm* előbb gondolkozzál, aztán cselekedj; **pri~ita**: meggondolt, megfontolt *nepri~ita parolo: meggondolatlan beszéd; **pri~ado**: meggondolás, megfontolás *post longa pri~ado: hosszas fontolgatás után; **pri~ema**: megfontolt *mia amiko estas pri~ema homo: a barátom megfontolt ember; **repri~i**: *tr* újragondol, megfontol, átgondol *repri~u mian proponon: fontold meg az ajánlatomat; **sam~ulo**: *fn* hasonló gondolkodású (ember), rokonlélek; **senpri~a**: meggondolatlan, megfontolatlan *de senpri~a rekomendo venas ploro kaj plendo Z: *közm* hamar tanács, hamar bánás *kun senpri~aj homoj ne komencu entreprenon: meggondolatlan emberekkel ne kezdjünk vállalkozásba *mi ne subtenas tian senpri~an planon: nem támogatok ilyen meggondolatlan tervet; ~**eksperimento**: gondolatkiísérlet *ni faru ~eksperimenton: csináljunk egy gondolatkiísérletet; ~**elvoka**, ~**instiga**, ~**oveka**: gondolatébresztő, elgondolkodtató; ~**fadeno**, ~**iro**, ~**logiko**: gondolatmenet; ~**figuro**: *ir* gondolatalkzat; ~**kapablo**: *pszi* gondolkodási képesség; ~**libereco**: *pol* véleménynyilvánítás szabadsága; ~**maniero**: gondolkodásmód, felfogás, mentalitás; ~**opolico**: *átv* gondolatrendőrség Udezirpensi, kaŝpenso, liberpensulo, mallarĝpenso, prempenso, profundpenso, revpenso, trudpenso, viglapensa

pense/o=*növ* árvcáska, ibolya *ĝardena ~o (Viola x wittrockiana): kerti árvcáska *szin* violego *trikolora ~o: háromszínű ibolya, háromszínű árvcáska (Viola tricolor) *szin* trikolorreto, trikolora violo

pensi/o=nyugdíj *szin* emerita salajro, emerituro; ~a: nyugdíj~, nyugdíjjal kapcsolatos *~a kotizo: nyugdíjárulék; ~i: *tr* nyugdíjaz *szin* emeritiĝi *esti ~ata: nyugdíjban részesül, nyugdíjat kap *~i pro parta invalideco: leszázalékol; ~ulejo: nyugdíjasotthon *szin* pensiuŝejo; ~asekuro: *gazd* nyugdíjbiztosítás; ~fonduso: *gazd* nyugdíjalap;

~**ulhejmo**: nyugdíjasotthon *szin* pensiulejo

Uagopensio, invalidpensio, vidvopensio

Pensilvani/o=*geo pol* Pennsylvania (US)

pension/o=*gaszt* panzió, fogadó; ~**a**: bentlakásos; ~**ano**, ~**ulo**: panzióvendég, panziólakó, bentlakó *szin* pensiongasto; ~**estro**: panzióvezető, panzióigazgató; ~**duon-o**: *gaszt* félpanzió; ~**gasto**: panzióvendég, panziólakó, bentlakó *szin* pensionano, pensionulo; ~**pago**, ~**prezo**: bentlakási díj, pensiondíj, szállásdíj *szin* gastoprezo

pensionat/o=leánynevelő intézet

pent/i=*tr/ntr* bán, megbán, bánkodik *la murdinto ~is sian agon: a gyilkos megbánta tettét *pli bone silenti, ol poste pri-i Z: *közm* ne szólj szám, nem fáj fejem *seriomurdisto neniam ~as pri siaj agoj: sorozatgyilkosok sohasem bánják meg tetteiket *vi ja ~os tion!: majd megbánod!; ~**igi**: *tr* megbánásra kényszerít; ~**o**: megbánás; ~**ofari**: *ntr kr* vezekél, bűnbánatot tart; ~**ofaro**: *kr* bűnbánat; ~**ofaranto**: *fn kr* bűnbánó; ~**opagi**: *tr* megfizet, megbűnhődik vmiért; ~**opuno**: *kr* vezeklés

pent=előképző; pent~: *kém* pent~ (öt szénből álló láncc); pentano: *kém* pentán *pentanata acido: pentánsav, valeriansav *szin* valerata acido; penteno: *kém* pentén; pentino: *kém* pentin; pentilo: *kém* pentil *pentila alkoholo: pentil-alkohol, pentanol *szin* pentanol; pentitolo: *kém* pentitol; pentozano: *kém* pentozán; pentanolo: *kém* pentanol, pentil-alkohol *szin* pentila alkoholo

penta=előképző; penta~: *kém* penta~ (>öt) ☞pentaklorido, pentamero, pentapeptido

pentagon/o=**1.** *mat* szabályos ötszög *szin* regula kvinangulo, regula kvinlatero; **2.** *mat* ötszög *szin* kvinangulo, kvinlatero; ~**o**: *kat pol* Pentagon

pentagram/o=pentagramm, pentagramma, ötágú csillag

pentametr/o=*ir* pentameter

Pentateuk/o=*bibl* Pentateuchus, Mózes öt könyve *szin* Leĝo, Torao

pentatlon/o=*sp* öttusa, pentatlon; ~**isto**: *fn sp* öttusázó

pentatom/o=*áll* címeres poloska, pajzsos poloska (Pentatoma)

Pentekost/o=**1.** *bibl* hetek ünnepe, ötvenedik nap ünnepe; **2.** *kr* pünkösd *~a dimanĉo: pünkösdvasárnap *~a lundo: pünkösdhétfő; ~**ano**: *fn kr* pünkösd, pünkösdhívó, pünkösdista; ~**ismo**: *kr* pünkösdizmus

Pentezile/o=*mit* Penteszileia, Pentesilea *~o estis la reĝino de la amazonoj: Penteszileia volt az amazonok királynője

pentod/o=*vill* pentóda, ötlelektrodos elektroncső, háromrácso elektroncső

pentotal/o=*gysz* Pentothal

pentri/i=**1.** *tr műv* fest, lefest *li ~as portretojn kaj akvarelojn: portrékat és akvarelleket fest *~i laŭnature: természet után fest *~i per oleo: olajjal fest *~i tempore: temperával fest *~i sur tolo: vászonra fest *via pulovero sidas sur vi kvazaŭ ~ita: a pulóvered úgy áll rajtad, mintha rádöntötték volna; **2.** *tr átv* lefest, ecsetel *la suno ~is brilajn makulojn sur la muro: a nap fénys foltokat festett a falra *li ~as al si la futuro en rozaj koloroj: rózsaszínben festi a jövőt *li ~is al ni liajn karakterizojn: lefestette nekünk jellemvonásait; ~**ado**: **1.** *műv* festés; **2.** *műv* festészet *szin* pentroarto; ~**ajo**: *műv* festmény *abstrakta ~ajo: absztrakt festmény *figura ~ajo: alakos festmény, figurális festmény *kadrita ~ajo: bekeretezett festmény; ~**ejo**: *műv* festőműterem; ~**inda**: festői, ecsetre érdemes; ~**isto**: *műv* festő, festőművész; ~**isto**: *csill* Festő, Pictor; ~**aj**-**ajo**: *műv* csendélet; ~**pri-i**: *tr* kifest, festményekkel fest *~pri-i ovojn: tojást fest, tojást „hímez”; ~**re-i**: *tr* újrafest; ~**re-ajo**: festményutántat; ~**oarto**: *műv* festészet, festőművészet *szin* pentrado; ~**ajalbumo**: *knyv* festményalbum; ~**oartista**: ☞pentristo; ~**ostablo**: *műv* festőállvány *szin* stablo 3

Ualtarpentraĵo, ikonpentristo, literpentristo, marpenraĵo, morpenraĵo, murpenraĵo, nudopentrado, korpopenrado, olepenraĵo, ovopentrado, rokpenraĵo

pentuvi/o=*áll* bentévi (Pitangus sulphuratus)

peon/o=**1.** béres, napszámos (Dél-Amerikában); **2.** *sp* gyalog, paraszt (>sakk); ~**pluso**: *sp* gyalogtöbbslet (>sakk)

peoni/o=*növ* bazsarózsa, peónia (Paeonia) *oficina ~: pünkösdírózsa

pep/i=**1.** *ntr* csipog, pittyeg (madár) *birdidoj ~is en la nesto: madárfiókák csipogtak a fészeken; **2.** *ntr átv* pittyeg, pippeg *via poŝtelefono ~as: pittyeg a mobilod; ~**ado**: **1.** csipogás, pittyegés (madár); **2.** *átv* pippegés, pittyegés; ~! **1.** *hgut* csip! (madár); **2.** *hgut* pip! (készülék)

Uplorpepi

pepl/o=*tört tex* peplum, peplosz

peplom/o=*tex* paplan

pepon/o=**1.** *növ* úri tök, étkezési tök (Cucurbita pepo); **2.** *gaszt* úri tök, étkezési tök (termés)

peponed/o=*növ* kabaktermés, töktermés, peponida, peponium

pepsikola/o=*gaszt* Pepsi-Cola

pepsin/o=*biol* kém pepszin; ~**ogeno**: *biol* kém pepszinogén

peptid/o=*kém* peptid; ~**azo**: *biol* kém peptidáz; **hepta-o**: *kém* heptapeptid; **homo-o**: *kém* homopeptid; **deka-o**: *kém* dekaeptid; **nona-o**: *kém* nonapeptid; **okta-o**: *kém* oktaeptid; **oligo-o**: *kém* oligopeptid; **penta-o**: *kém* pentapeptid; **poli-o**: *kém* polipeptid; **tri-o**: *kém* tripeptid Uenteropeptidazo, homopeptido

pepton/o=*biol* kém pepton

per=**1.** előjárószo; per: **1.** ~vel, ~vel (>konkrét eszköz) *la muro kovrigis per herbo: *minaci per la pugno: öklével megfenyegeti *pafi per pistolo: pisztollyal lő *plenigi botelon per vino: palackot borral tölt meg *purigi per viŝtuko: törölkendővel tisztít *veturi per biciklo: kerékpárral megy *vidi per la propraj okuloj: saját szemével látja; **2.** vki által, vki révén (>személy) *ili estas parencaĵ per Adam: Ádám révén rokonok *la registaro reprezentis sin per ministro: a kormány miniszter által képviseltette magát *per spionoj li ĉion eksciis: kémek révén mindent megtudott *sendi leteron per servisto: szolgálával levelet küld;

3. *átv* ~val, ~vel (>nem konkrét eszköz) *morti per natura morto: természetes halállal hal meg *per helpo de vortaro: szótár segítségével *per si mem la aŭto ne ekiras: magától a kocsni nem indul el *rekonu per la voĉo: felismer a hangjáról *tiri per ĉiuj fortoj: minden erővel húz *turmenti per malsato: éhséggel gyötör *vendi per aŭkcio: árverésen elad; **4.** ~val, ~vel (>mérték) *per kapo pli alta: egy fejjel magasabb *per hareto pli bona: egy hajszállal jobb; **5.** ~ra, ~re (>idézés) *mi ĵuras per mia honoro: becsületekre esküszöm *mi petas vin per la ĉielo: az égre kérlek *per Dio mi diras: istenemre mondom *per ĉiuj diabloj!: ezer ördög!; **II.** előképző; per~: (>a szótó mint eszköz) *perfingra pentrado: ujjal végzett festés *perflati permeson: engedélyt kihízeleg *perkomputila kontrolo: számítógépes ellenőrzés *perludi multan monon: sok pénzt nyer a játékon; **III.** önállóan; pera: közvetett, indirekt, közvetítő *pera agado: közvetítő tevékenység *pera influo: közvetett befolyás *pera metodo: közvetített módszer; pere de: révén, útján *pere de interpretisto: tolmács útján *pere de transskribo: átírás révén; peri: **1.**

ntr közvetít vkik között *li peris inter la procesantoj: közvetített a pereskedők között; **2.** *tr* közvetít vmit *ni ne peras laboristojn: dolgozókat nem közvetítünk *peri abonojn: előfizetéseket közvetít *peri scion: tudást közvetít; perado: **1.** jószolgálat; **2.** közvetítés; peranto: **1.** közvetítő, jószolgálati közvetítő *peranto inter du malamikaj flankoj: közvetítő két ellenséges fél között; **2.** terjesztő, közvetítő *asekura peranto: biztosítóügynök *peranto de dungoj: munkaerő-közvetítő *peranto de la revuo Monato en Hungario: a Monato lap magyarországi terjesztője; **3.** *biol* transzfer molekula vö. mesaĝanto 2; perilo: közvetítőeszköz; peristo: **1.** hivatásos közvetítő *peristo de negocoj kaj vetoj: üzlet- és fogadásközvetítő; **2.** ☞parigisto 2; senpera: közvetlen, direkt *senpera kaŭzo: közvetlen ok *senpera kontakto: közvetlen kapcsolat; senpere: közvetlenül, egyenesen, egyenesben, direktben *parolu senpere kun la ĉefo: beszéljen közvetlenül a főnökkel *senpere apud la lito: közvetlenül az ágy mellett

Ulaborperejo

per=előképző; per~: *kém* per~ (nagyfokú oxidáció) ☞perkorato, peroksido; peroksi~: *kém* peroxidgegyület; peroksisomo: *biol* peroxizóma

percept/o=*fil pszi* észlelés, percepció; ~**i**: *tr* észlel, percipál *~i la ĉeeston de gaso: észleli gáz jelenlétét; ~**ajo**: *fil pszi* észlelet; ~**eblo**: észlelhető *apenaŭ ~eblo diferenco: alig észlelhető különbség Umondpercepto

Perceval/o=*ir* Perceval, Parsifal

perĉ/o=*áll* vágó durbincs, paptetű, disznóhal (Acerina cernua)

perĉe/o=perche (területmérték – 34-52 m²)

perd/i=**1.** *tr* elveszít, elveszt, veszteget (vmi meglévőt) *~i el la okuloj, ~i el la vido: szem elől téveszt *~i la aplombon: elveszti a hidegvérét *~i la region super la veturilo: elveszti uralmát a jármű felett *~inta la kapon pri haroj ne ploras Z: *közm* kinek fejét veszik, haját nem siratja *~i teron el sub la piedoj, ~i la piedtenon: elveszti a lába alól a talajt, kicsúszik alóla a talaj *pli bone estas reiri, ol ~i la vojon Z: *közm* jobb félútról visszatérni, mintsem utat tévesztetni; **2.** *tr* elveszít (nem nyer meg) *~i batalon: csatát veszít *~i la ludon: elveszti a játszmat *~i la veton: elveszti a fogadást *prokrastita ne estas ~ita Z: *közm* ami késik, nem múlik; ~**o**: **1.** elvesztés *anonci la ~on de sia monujo: bejelenti pénztárcája elvesztését *la ~o de ŝia edzo: férjének elvesztése *~o de la honoro: a becsület elvesztése *sen ~o de la tempo: idővesztés nélkül, nem késlekedve; **2.** veszteség *dielektra ~o: *fiz* dielektromos veszteség *kiu multe profitas, ankaŭ ~on ne evitas Z: *közm* veszteség nélkül nem esik nyereség *kompensi liajn ~ojn: kompenzálja v. ellensúlyozza a veszteségeit; ~**igi**: *tr* veszteséget idéz elő; úgy intézi, hogy elveszítsen vmit *ili ~igis lian monon: elpocsékolta a pénzét *vi nur ~igas mian

tempon: csak az időmet pazarolod *vi ~igas al mi la paciencon: próbára teszed a türelmemet *vi ~igis al mi la partion: elrontottad a játszámát; ~**igejo**: *átv* süllyesztő *malaperi en la ~igejo: eltűnik a süllyesztőben; ~**igi**: *ntr* elvesz, elveszelődik *la letero ~igis en la poŝto: a levél elveszett a postán *lia voĉo ~igis en la bruego: a szava elveszett a nagy zajban *~igas per prunedono amiko kaj mono *Z: közm* adj kölcsönt a barátodnak, mindkettőt elveszítet *~igi en detaljo: elvesz a részletekben *~igi en la amaso: elvesztek a tömegben *~igis lia lasta espero: elveszett az utolsó reménye is *pro karta preno ~igis bieno *Z: közm* sok mulhat egy kártyalapon; **dis~i**: *tr* eltékozol, elveszteget *dis~i per kartludo sian havaĵon: kártyázással eltékozza a vagyonát *vi nur dis~as vian energion: csak vesztegeted az energiádat; ~**angulo**: *vill* veszteségi szög; ~**ogajna**: *mn* gazd nyereség-veszteség *~ogajna konto: **▷**profito- kaj gajnokonto

Ŭbatalperdo, ferperdo, fidoperdo, lingvoperdo, memorperdo, monperdo, perdogajna, pezoperdo, tempoperdo, vojperdinto

perdrik/o=*áll* fogoly (Perdix)

pere/i=**1.** *ntr* meghal, elpusztul, odavész, elesik *ĉe Mohács ~is multaj baronoj: Mohácsnál sok főúr odaveszett *~i en batalo: csatában elesik *~i en malespero: belehal a reménytelenségbe *~i per glavo: kard által vész el; **2.** *ntr* elpusztul, megsemmisül *diron oni neas, skribo ne ~as *Z: közm* a szó elszáll, az írás megmarad *Dresdono preskaŭ tute ~is pro la bombardado: Drezda majdnem teljesen elpusztult a bombázásban *mia tuta laboro vane ~is: kárba veszett minden munkám *valoroj ~is tie: értékek pusztultak el ott; **3.** *ntr* *kr* elvesz, elkárhozik *szin* damniĝi *por ke ĉiu, kiu fidas al li, ne ~u, sed havu eternan vivon: *bibl* hogy aki hisz őbenne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen; ~**o**: **1.** pusztulás, halál *kaŭzi lian ~on: pusztulását okozza *~o de miloj sur la batalkampoj: ezek halála a csatamezőn; **2.** romlás, pusztulás *bona ideo venas post la ~o *Z: közm* utólag könnyű okosnak lenni *la ~o de la tuta rikolto: az egész termés pusztulása; **3.** *bibl* kárhozat *szin* damno *vasta estas la vojo kondukanta al la ~o: *bibl* széles az az út, amely a kárhozatba visz; ~**ema**, ~**iva**: romlandó, veszendő; ~**igi**: **1.** *tr* elveszejt, elpusztít, kiirt *la hitleranoj volis ~igi la judojn: a hitleristák ki akarták irtani a zsidókat *la pesto ~igis milojn kaj miojn: a pestis ezreket és ezreket pusztított el; **2.** *tr* elpusztít, lerombol, elveszejt *la sekeco ~igis la rikolton: a szárazság elpusztította a termést *mi ~igos la urbon: elpusztítom a várost *ni ne ~igu niajn ĝisnunajn rezultojn: ne romboljuk le eddigi eredményeinket; **3.** *tr* *bibl* kárhozatba visz *viaĵ pekoj ~igos vin: a bűneid a kárhozatba visznek; ~**iga**: pusztító, elveszejtő, kárhozatba vivő; ~**odanĝero**: romlásveszély

Ŭŝippereo

peren/a=*növ* évelő, többéves; ~**i**: *ntr* *növ* áttelel

perestrojko=*pol* tört peresztrojka

perfekt/a=**1.** tökéletes, hibátlan, hiánytalan, perfekt *ni konceptas Dion ~a: Istent tökéletesnek gondoljuk *~a lingvo: tökéletes nyelv *~a oratoro: tökéletes szónok *~e felĉa: tökéletesen boldog *~e li parolas la hungaran: tökéletesen beszél a magyart; **2.** *nyt* befejezett, perfekt **▷**perfekta prezenco, perfekta verbo; ~**o**: *nyt* befejezett múlt (idő), perfectum; ~**aĵo**: tökéletes dolog; ~**eco**: tökéletesség; ~**igi**: *tr* tökéletesít, perfekcionál *li ~igis sin en la skermado: tökéletesítette magát a vívásban *~igi sian lingvoscion: tökéletesíti a nyelvtudását; ~**iga**: tökéletesítő *~iga instruado: *isk* továbbképzés; ~**igi**: *ntr* tökéletesedik *liaj metodoj ~igis: tökéletesedtek a módszerei *~igi en Esperanto: tökéletesíti esperantó tudását; ~**isto**: tökéletességre törekvő, perfekcionista; ~**ulo**: *vall* beavatott; **ne~a**: tökéletlen

perfektiv/o=*nyt* befejezett igeszemlélet, befejezett apsektus *szin* fina aspekto vö. imperfektiv

perfid/i=**1.** *tr* elárul, cserben hagy *Dio ne ~as, se homo lin fidas *Z: közm* aki Istenben bíz, nem csalatkozik *Juda Iskariota ~is Jesuon: Iskarióti Júdás elárulta Jézust *kiu ne konfidas, tiun oni ne ~as *Z: közm* aki nem bíz, nem is csalatkozik *~i la patrujon: elárulja a hazát *~i sian amikon: elárulja a barátját; **2.** *tr* *átv* elárul, cserben hagy *lia memoro ~is lin: cserben hagyta az emlékezete *lia vizaĝo ~is lin: az arca elárulta őt *~i sekreto: titkot elárul; ~**o**: árulás *oni ~on prenas, sed ~ulon abomenas *Z: közm* az árulkodás hitvány kereset; ~**a**: *mn* áruló *~a rigardo: áruló tekintet *servisto ~a al sia mastro: gazdáját eláruló szolga; ~**aĵo**: áruló tett v. cselekedet; ~**ulo**: áruló; **el~i**: *tr* *átv* árulkodik vmiről (n) *la ruĝo sur la vangoj el~is ŝian amon: a pír az orcáin szerelméről árulkodott

Ŭklasperfida, patrujperfidulo, ŝtatperfid

perfor/i=*tr* átlukaszt, átfúr, perforál *szin* tratri; ~**o**: *orv* átfúródás, perforáció *~o de intesto: bélátfúródás, perforatio intestini; ~**ita**: perforált

performanc/o=**1.** *műv* performance; **2.** *nyt* performancia

perfuz/i=*tr* *orv* infúziót ad vkinek (n) *nepras ~i la malsanulon:

okvetlenül infúziót kell adni a betegnek; ~**o**: *orv* infúzió, intravénás folyadékbevitel, infusio; ~**ilo**: *orv* infúziós készülék; ~**aĵo**: *orv* infúzió, infúziós folyadék

Pergam/o=**1.** *ép* *ir* Pergamon (trójai fellegrvár); **2.** *tört* *geo* Pergamon (város)

pergamen/o=*knyv* pergamen; ~**i**: *tr* *knyv* pergamenez *~ita papero: pergamenpapír

pergol/o=*ép* (nyitott) lugas, pergola

Periandr/o=*fil* Periandrosz

periant/o=*növ* virágtakaró, perianthium

pericikl/o=*növ* periciclus, pericyclus

peridi/o=*növ* termőtestburok, peridium

peridot/o=*ásv* peridot

peridotit/o=*ásv* peridotit

periferi/o=**1.** *mat* kerület *szin* ĉirkaŭo, cirkonferenco; **2.** (vminek a) széle, pereme *~o de la urbo: a város pereme; ~**a**: **1.** *mat* kerületi *~a angulo: kerületi szög; **2.** peremen lévő, perifériális *~a aparato: *inf* külső egység, periféria, végkészülék *szin* periferia aparato *~aj interesoj: marginális érdekek; ~**aĵo**: *inf* külső egység, periféria, végkészülék

perifraz/o=*ir* nyt körülírás, perifrázis *szin* ĉirkaŭfrazo

perige/o=*csill* földközeli, perigeum vö. apogeo

perigin/a=*növ* középső állású, perigyn *~aj sepaloj: középső állású csészelevelek

periglaci/a=*ásv* met jégtakaróhoz közeli, periglaciális

Perigord/o=*geo* Périgord

Perigoz/o=*geo* Périgueux

periheli/o=*csill* napközeli, perihélium

perikardi/o=*anat* szívburok, pericardium; ~**ito**: *orv* szívburokgyulladás, pericarditis; **pneŭmo~o**: *orv* pneumocardium

perikarp/o=*növ* termésfal, magtok, pericarpium

Perikl/o=*tört* Periklész

perikop/o=*kr* perikópa, szentmisei olvasmány

perilj/o=*növ* perilla (Perilla)

perimetr/o=*mat* kerület, körméret *szin* ĉirkaŭmezur, ĉirkaŭlongo *brusta ~o: mellméret *szin* brusta ĉirkaŭlongo

perine/o=*anat* gát, perineum

period/o=**1.** időköz, időszak, periódus *dum la ~o de la krucmilitoj: a keresztesháborúk idején *en ĉi tiu ~o: ebben az időszakban *reproduktu ~o: *áll* szaporodási időszak, párási időszak; **2.** *fiz* ciklus, periódus *~o de vibrado: rezgés periódusa *sidera ~o: *csill* sziderikus periódus, sziderikus keringésidő; **3.** *geo* *tört* időszak, periódus (földtörténeti egység) *interglacia ~o: interglaciális időszak; **4.** *mat* periódus, szakasz (>függvény); **5.** *ir* körmondat; ~**a**: **1.** időszakos, periodikus, periódusos *~a publikaĵo: időszakos kiadvány *~a sistemo: *kém* periódusos rendszer *~a tabelo: *kém* periódusos táblázat; **2.** *ir* körmondatos *~a strukturo: körmondatos szerkezet; ~**aĵo**: *knyv* folyóirat, periodika; ~**eco**: szakaszosság, periodicitás; ~**igi**: *tr* korszakol, korszakokra bont, periodizál; **ne~a**: nem szakaszos, nem periodikus

Ŭludperiodo, lumpperiodo, longperioda, mallongperioda, mallumperiodo, mandatperiodo, mezlongperioda, provperiodo, oficperiodo, oscilperiodo

periost/o=*anat* csontthártya, periosteum *denta ~o: foghártya

peripeti/o=**1.** viszontagság, hányattatás; **2.** *ir* hirtelen fordulat

peripl/o=*hajó* körülhajózás, körbehajózás, periplus

periskop/o=*periszkóp*

perisore/o=*áll* szajkó (Perisoreus) *muta ~o, siberia ~o: északi szajkó, szibériai szajkó (P. infaustus) *szin* muta garolo

perisperm/o=*növ* külső magfehérje, külső magtápláló szövet, perispermium

perispirit/o=*vall* szellemtest (>spiritizmus)

peristalt/o=*biol* fűgyszerű v. perisztaltikus mozgás, peristaltica *intesta ~o: bélmozgás *stomaka ~o: gyomormozgás; ~**a**: *biol* fűgyszerű, fűgyszerűen összehúzódó, perisztaltikus; **kontraŭ~a**: *biol* antiperisztaltikus

peristil/o=*ép* köroszlopocsarnok, perisztülion, peristylum

periteci/o=*növ* peritécium, perithecium (>termőtest)

peritone/o=*anat* hashártya, peritoneum; ~**ito**: *orv* hashártyagyulladás, peritonitis; ~**oskopo**: *gysz* peritoneoszkóp; **pneŭmo~o**: *orv* pneumoperitoneum

perizid/o=*fn* *bibl* perrizi, perizita, perizeus

perk/o=*áll* sügér (Perca)

perkal/o=*tex* mintázott pamutvászon, színes karton, perkál

perkelt/o=*ritik* gaszt pörkölt

perkol/i=*tr* *kém* átszűr, átcsepegtet, perkolál; ~**igi**: *ntr* *kém* átszűrődik, átcsepeg, perkolálódik *pluvakvo ~igas tra la grundo: az esővíz

átszűrődik a talajon *tra la kafaparato ~ígas la akvo kaj fariĝas kafo: a kávéfőzőn átszűrődik a víz és kávé lesz belőle; ~ilo: kém perkolálóedény, perkolátor; ~atoro: ☞perkolilo
perkut/i=1. tr üt, csap (>kemény felület); **2.** tr tört pattintva megmunkál; **3.** tr orv megkopogtat; ~ilo: **1.** kat ütőszeg; **2.** orv reflexkalapács; **3.** zene ne ütőhangszer ☞frapinstrumento; **4.** tört pattintóeszköz; ~instrumento: ☞frapinstrumento; ~ondo: fiz lökéshullám; ~pinglo: kat ütőszeg
perl/o=1. gyöngy *artefarita ~o: mesterséges gyöngy *fajna ~o: igazgyöngy *falsa ~o: hamis gyöngy *kultiva ~o: tenyésztett gyöngy, tenyészgyöngy *szin* kultivperlo; **2.** átv minta, gyöngyszem, valóságos kincs *Evo estas ~o de edzinoj: Éva mintafeleség *la ~oj de la hungara literaturo: a magyar irodalom gyöngyszemei *lia verko estas ~o: műve valóságos kincs *~oj de roso: harmatgyöngyök; ~i: ntr gyöngyözik *ĉampano ~as en la kalikoj: pezsgő gyöngyözik a kelyhekben *ŝvito ~as sur lia frunto: izzadság gyöngyözik a homlokán; ~igi: tr hántol, gömbölyít *~igita hordeo: árpagyöngy, gersli; ~umi: ntr játékosan gyöngyözik, gyöngyökkel játszik; ~oĉasi, ~ifiŝi: ntr gyöngyhalászik, gyöngyhalászatot folytat; ~oĉasisto, ~ofiŝisto: gyöngyhalász; ~oĉeno: gyöngysor; ~okoliero: gyöngy nyaklánc; ~okonko: áll gyöngyragyáló *szin* pinktado
 U kultivperlo
perlamot/o=áll gyöngyház; ~a: gyöngyház~, gyöngyház berakású, gyöngyház fényű *~a poŝtranciĉlo: gyöngyház bicska *~e brila: gyöngyházfényű
perleĉ/o=orv százugfekély
perlit/o=tech perlit
perlon/o=kém tex perlon
perluet/o=☞kaj-signo
perm/a=nyt permi *~aj lingvoj estas la komia, komi~jaka kaj udmurta: permi nyelv a komi, a komi-permják és az udmurt
permaloj/o=tech permalloy (nikkelacél-mágnes ötvözet)
permanent/a=állandó, permanens *szin* konstanta, senĉesa *~a magneto: fiz permanens mágnes, állandó mágnes; ~igi: tr állandósít
permeabl/a=tech áteresztő, permeabilis *szin* tralasa; ~o: fiz áteresztőképesség, permeabilitás, permittivitás *dielektra ~o: dielektromos permittivitás *magneta ~o: mágneses permeabilitás *absoluta ~o: abszolút mágneses permeabilitás *relativa ~o: relatív áteresztőképesség, relatív permittivitás; ~eco: áteresztőképesség, áteresztő tulajdonság *membrana ~eco: membrán áteresztőképessége; ~azo: biol permeabiláz; **duon~a:** félig áteresztő, szemipermeabilis *szin* duontralasa
permeanc/o=fiz permeancia, mágneses vezetés vö. reluctance
permes/i=1. tr megenged, engedélyez *ĉu estas ~ite?: szabad? *ĉu vi ~as al mi ekfumi?: rágyújthatok *ĉu vi ~as?: megengedi? *ili ne ~as al sia filo, ludi kun ni: nem engedik meg, hogy a fiúk velünk játsszon *kio estas ~ata al Jovo ne estas ~ata al bovo: amit szabad Jupiternek, nem szabad a hatókörnek; **2.** tr átv megenged, lehetővé tesz *la sorto ne ~is al li: a sors nem adta meg neki *se la cirkonstancoj ~os: ha a körülmények megengedik; ~o: engedély *peti ~on: engedélyt kér *doni ~on: engedélyt ad *mi uzos vian ~on: élek az engedélyükkel; ~ado: engedélyezés; ~ebli: megengedhető, engedélyezhető; ~ema: elnéző, engedelkeny; ~ilo: engedély, engedélyező okirat, (engedélyező) igazolvány *Ĝenerala Publika ~ilo: jog inf Általános Nyilvános Licenc, General Public Licence; **for~i:** **1.** tr elbocsát, elenged *se miaj gepatroj for~os min, mi veturos kun vi: ha a szülőim elengednek, veletek utazom *ŝi for~is la ĉambristinon: elbocsátotta a komornát; **2.** tr kat eltávra bocsát, eltávolást engedélyez neki (n) *pro la plurobla festo ni estis for~itaj: a többes ünnep miatt eltávot kaptunk; **for~o:** **1.** elbocsátás, elengedés; **2.** kat eltávolzási engedély, eltáv; **mal~i:** tr tilt, megtilt *antaŭi mal~ite: közl előzni tilos *frukto mal~ita estas plej bonusta Z: közm tiltott gyümölcs edesebb, tiltott alma jobb ízű *mi ne povas mal~i al vi: nem tilthatom meg önnek *strikte mal~ita: szigorúan tilos *voli aŭ ne voli, neniŭ mal~as: akarjuk, nem akarjuk, senki sem tiltja; **mal~o:** tiltás, tilalom *transpaŝi mal~on: tilalmat megszeg v. áthág
 U ekspedpermeso, elirmalpermeso, kondukpermeso, konstrupermeso, laborpermeso, paspermeso, restadpermeso, stirpermeso
permi/o=geo tört perm
Permj/o=geo Perm
permutiv/o=fiz permittivitás *szin* dielektrikeco *elektra ~o: villamos permittivitás *magneta ~o: mágneses permittivitás *~o de vakuo: vákuum permittivitása *relativa ~o: relatív permittivitás
permut/i=1. tr felcserél (>sorrend); **2.** tr mat felcserél, permutál; ~o: **1.** (sorrend) felcserélés; **2.** mat felcserélés, permutáció *cikla ~o: ciklikus permutáció; ~ado: vill fázisforgatás; ~aĵo: mat permutáció (>eredmény); ~ebli: felcserélhető, permutálható

Pernambuk/o=geo pol Pernambuco (BR)

perni/o=orv fagydaganat, fagyás, pernio *szin* frostoŝvelo
pernicioz/a=orv vészes, súlyos, ártalmas, perniciosus *~a anemio: vészes vérszegénység, anaemia perniciosa
pernis/o=☞vespobuteo
peron/o=ép (ház előtti) külső lépcső, bejárati lépcső
perone/o=☞fibulo
peronospor/o=növ peronoszpóra
perpendikl/o=ex ☞ortanto; ~a: ex ☞orta
perpendikular/a=☞orta; ~o: ☞ortanto
Perpetu/o=Perpétua (utónév)
Perpinjan/o=geo Perpignan
perpleks/a=zavarodott, határozatlan, bizonytalan, bizonytalanzkodó; ~o, ~eco: zavar, határozatlanság, bizonytalanzkodás; ~iga: zavarba ejtő; ~igi: tr elbizonytalanít, zavarba hoz *via demando ~igis min: kérdés elbizonytalanított
pers/o=fn perzsa; ~a: mn nyt perzsa (fa) *~a Golfo: geo Perzsa-öböl *~a kato: áll perzsa macska *~a lingvo: perzsa nyelv; **(P)~ujo, (P)~io:** tört geo Perzsia, Persia
Pers/o=ir (Aulus) Persius Flaccus
perse/o=növ avokádó, avokádófa (Persea)
Perse/o²=1. mit Perszeusz, Perseus; **2.** csill Perzeusz
Persefon/o=mit Perszeophoné, Perszephoneia, Proserpina *szin* Prozerpino
persekut/i=1. tr üz, hajt, üldöz, kerget, hajszol *~i forkurinton: menekülőt üldöz *~i leporon: nyulat hajt *policano ~is krimulon: rendőr bűnözőt üldözött; **2.** tr jog üldöz *leĝe ~i: hivatalból üldöz *~enda krimo: üldözendő bűncselekmény; **3.** tr átv üldöz *Hitlero ~is la judojn: Hitler üldözte a zsidókat *la malfeliĉo lin ~as: a balszerencse üldözi *Nerono ~is la kristanojn: Néró üldözte a keresztényeket; ~ado: üldözés *deliro pri ~ado: psi üldözési mánia *szin* persekuta deliro *~ado de la judoj: zsidóüldözés *politika ~ado: pol politikai üldözés *rasa ~ado: fajüldözés *religia ~ado: vallási üldözés; ~anto: fn üldöző; ~ato: üldözött; ~igo: üldöztetés, üldözöttség *vivi en konstanta ~igo: állandó üldöztetésben él; ~isto: jog végrehajtó, persecutor; ~afiŝo: jog körözés, körözőlevél
 U mortpersekuti
Persepol/o=tört geo Perszeopolisz
persien/o=zsalu, zsalugáter *szin* latŝutro
persik/o=növ őszibarack; ~ujo, ~arbo: növ őszibarackfa (Prunus persica) *szin* Persia prunuso
persikari/o=1. növ keserűfű (Persicaria); **2.** növ baracklevelű keserűfű (P. maculosa)
persimon/o=1. növ kakiszilva, datolyaszilva (Diospyros) *japana ~o, orienta ~o: ázsiai kakiszilva, ázsiai datolyaszilva (D. kaki) *szin* kakinoko *virginia ~o: amerikai v. virginiai kakiszilva, amerikai v. virginiai datolyaszilva (D. virginiana); **2.** ☞persimonbero
permafrost/o=☞ĉiamfresta grundo
persist/i=ntr kitart vmiben v. vmi mellett, ragaszkodik vmihez, állhatatos *la akuzato ~as nei: a vádlott továbbra is tagad *li ~as aserti: továbbra is makacsul állítja *~i ĉe sia opinio: ragaszkodik a véleményéhez *~i en sia atesto: továbbra is fenntartja a vallomását *~i en sia eraro: megmarad a hibájában *~i en sia intenco: kitart a szándéka mellett; ~a: kitartó, rendületlen, állhatatos, tartós *~a laborado por Esperanto: az eszperantoért végzett állhatatos munka *~a malbonodoro: tartós bűz *~a porbatalanto de la paco: a béke kitartó bajnoka; ~aĉa: makacs, konok *szin* obstina; ~ado: kitartás, vmi melletti megmaradás; ~eco: állhatatosság, kitartás; ~ejo: kat fellegvár, mentsvár, belső erőd; **mal~a:** gyenge akarátú, puhány
person/o=1. személy *alveni en propra ~o: személyesen jön el *ĉiu ~o kun sia bezono Z: közm mindenkinek megvan a maga baja *eminenta ~o: kiváló személy *nekonata ~o: ismeretlen személy; **2.** fő (egyed) *ĉambro por du ~oj: kétszemélyes szoba *vespermanĝo por cent ~oj: százfős vacsora; **3.** jog személy *fizika ~o: fizikai személy *jura ~o: jogi személy *natura ~o: természetes személy *privata ~o: magánszemély; **4.** ir szereplő *szin* rolanto *la ~oj de la dramo: a dráma szereplői *flanka ~o: mellékszereplő *muta ~o: néma szereplő; **5.** kr (isten) személy *unu Dio en tri ~oj: egy Isten három személyben; **6.** nyt személy *la singulara tria ~o havas tri formojn: az egyes szám harmadik személynek három alakja van; ~a: **1.** személy~, személyi, személyes *diktoroj ŝatas ~an kulton: a diktátorok szeretik a személyi kultuszt *mi ne havas ~an sekretario: nincs személyi titkárom *~a legitimilo: személyi igazolvány *~aj objektoj: személyes tárgyak *tio estas mia ~a proprio: ez a személyes tulajdonom; **2.** nyt személyes *~a pronomo: személyes névmás; ~e: **1.** személyesen, a maga személyében *koni ~e: személyesen ismer *~e li vizitis nin:

személyesen látogatott meg bennünket *~e mi dankos lin por lia komplezo: személyesen köszönöm meg neki a szívességét; **2.** a maga részéről *~e, li ne vidis kontraŭdiron en tio: a maga részéről nem látott benne ellentmondást *~e, mi ne ŝatas tion: a magam részéről nem szeretem; ~**aĵo**: **1.** személyes holmi; **2.** személyes adat; ~**aro**: **1.** személyzet *la tuta ~aro de la firmao: a cég teljes személyzete *malpliigo de la ~aro: létszámcsoökkentés; **2.** szereplőgárda *listo de la ~aro: a szereplők névsora; ~**arestro**: személyzeti vezető; ~**eco**: **1.** személyiség *disvolviglo de ~eco: személyiségfejlődés *duigo de la ~eco: a személyiség kettéhasadása *fermita ~eco: zárt személyiség *kontraŭdira ~eco: ellentmondásos személyiség; **2.** jog személyiség *jura ~eco: jogi személyiség; ~**ecigi**: *tr* személyre szabja, személyhez igazítja *~ecigi la taskojn: személyre szabja a feladatokat; ~**igi**: *tr* megismeresít *Harpagono ~igas en si la avarecon: Harpagon a zsugoriságot személyesíti meg *la aŭtoro ~igas la naturajn fenomenojn: a szerző megismeresíti a természeti jelenségeket; ~**igo**: megismeresítés; ~**ismo**: *fil* perszonalizmus; **en-igi**: *tr* megtestesít, alakít, megjelenít *li ofte en-igis aventuristojn: gyakran alakított kalandorokat *por trompi la lordon, li en-igis grafon: a lord félrevezetésére grófnak adta ki magát *ŝi en-igis la carinon en la opero: a cárnőt alakította az operában; **krom-o**: *fn* kívülálló (személy); **po-a**: egy főre jutó; **propra-e**: saját személyében; **sen-a**: személytelen *uzi sen-an tonon: személytelen hangot üt meg; **sen-eco**: személytelenség; ~**arsekcio**: személyzeti osztály; ~**aŭto**, ~**aŭtomobilo**: *jm* személyautó, személykocsi, személygépkocsi; ~**identigo**: személyazonosítás; ~**lifto**: *jm* személyfelvonó; ~**pesilo**: személymérleg, fürdőszobai mérleg; ~**trafiko**: *kölz* személyforgalom *fervoja ~trafiko: vasúti személyforgalom

Ŭcelpersono, flegpersonaro, kontaktopersono

personal/o=1. *nyt* személyes névmás *szin* persona pronomo; **2.** személyzet *szin* personaro *1*

perspektiv/o=1. *műv* tech távlat, perspektíva *figuri en ~o: perspektívában ábrázol *kulpi kontraŭ la leĝoj de la ~o: vét a perspektíva törvényei ellen *la mezepokaj pentristoj ne konis la ~on: a középkori festők nem ismerték a perspektívát; **2.** *átv* kilátás, távlat, perspektíva, jövő *ekonomiaj ~oj: gazdasági kilátások *Esperanto havas belan ~on: az eszperantónak szép jövője van *la afero ne havas ~on: a dolognak nincs perspektívája *lia vivo alprenis novan ~on: élete más perspektívát öltött *malfermi novajn ~ojn: új távlatokat nyit; ~**a**: perspektivikus, távlati *~a figurado: távlati ábrázolás; **kurt-a**, **mallong-a**: rövid távú, rövid perspektívájú *kurt-aj interesoj: rövid távú érdekek; **kurt-e**, **mallong-e**: rövid távon (időben); **long-a**: hosszú távú; **long-e**: hosszú távon *long-e esperiga entrepreno: hosszú távon reménykeltő vállalkozás *plani long-e: hosszú távra tervez; **mez-a**: középtávú; **mez-e**: középtávon; **sen-a**: kilátástalan, perspektíva nélküli *sen-a entrepreno: kilátástalan vállalkozás

Ŭbirdperspektivo, vivperspektivo

persvad/i=tr rábeszél *li sukcesis ~i lin pri la repaciĝo: sikerült rábeszélne a kibékülésre *mi ~is lin veni kun mi: rábeszéltem, hogy jöjjön velem; **for-i**, **mal-i**: *tr* lebeszél vmiről (de) *mi ne volas for-i vin de la partopreno: nem akarlak lebeszélne a részvételtől; ~**a**: rábeszélő *per ~a tono: rábeszélő hangon

perturb/i=tr megzavar, zavart okoz, üzemzavart idéz elő *fulmo ~is la funkciadon de la aparato: villám zavarta meg a készülék működését *oftaj paneoj de la elektro ~as nian vivon: gyakori áramkimaradások zavarják az életünket; ~**o**: **1.** *orv pszi* zavar *digestaj ~oj: emésztési zavarok *li havas mensan ~on: elmezavara van *personecaj ~oj: személyiségi zavarok *psika ~o: lelki zavar, pszichés zavar *somata ~o: szomatikus zavar; **2.** *öko met* zavar *kaŭzi atmosferajn ~ojn: légköri zavarokat okoz *~oj de la ekosistemo: az ökoszisztéma zavarai; **3.** *fiz tech* zavar, zavarás, üzemzavar, működési zavar *elektra ~o: elektromos zavar *magnetaj ~oj: mágneses zavarok *~o de la socia ordo: a társadalmi rend megzavarása *~o de maŝino: gép üzemzavara *registrilo de ~oj: *fn* zavariró *socialaj ~oj: *pol* szociális zavargások; ~**igi**: *ntr* zavar keletkezik, üzemzavar lép fel; **sen-igi**: *tr* zavart megszüntet, üzemzavart felszámol

Ŭglutperturbo, parolperturbo, stomakperturbo

Peru/o=geo pol Peru (PE); ~**ano**: *fn* perui (lakos)

Peruĝ/o=geo Perugia

peruk/o=vendéghaj, paróka *szin* falsaj haroj *multbukla ~o: allonge (paróka) *pudrita ~o: rizsporos paróka; ~**isto**: parókakészítő

Ŭfaskoperuko, sakperuko

perverz/a=elvetemült, romlott, betegleklű, perverz; ~**aĵo**: perverzió, perverz dolog *seksa ~aĵo: szexuális elfajulás, szexuális perverzió; ~**eco**: romlottság, betegleklőség, perverzió; ~**igi**: *tr* megront, elront, perverzzé tesz *la tropotenco ~igas: a túlhatalom romlottá tesz; ~**ulo**:

betegleklű ember, perverz alak

pervers/o=orv pszi rendellenesség, természetellenesség, elfajulás, perversio; ~**ulo**: *orv pszi* természetellenes hajlamú egyén

pes/i=1. *tr* (súlyt) mér, lemér *~u al mi ĉi tiun melonon: mérje le nekem ezt a dinnyét; **2.** *átv* mérlegel, felmér, megfontol *ĉu vi ~is la sekvojn de via ago: megfontoltad tetted következményeit *ni ne ~is liajn meritojn: nem mérlegeltük az érdemeit *~i la porojn kaj kontraŭojn: pro és kontra mérlegel, mérlegeli a mellette és ellene szóló érveket; ~**ado**: **1.** súlymérés, mázsálás; **2.** *átv* mérlegelés; ~**adejo**: *fn* mázsáló, mérlegház, mázsaház; ~**ilo**: mérleg *aŭtomata ~ilo: *geo* önműködő inga, automata inga *dekuma ~ilo: tízedesmérleg *kuireja ~ilo: konyhai mérleg *risorta ~ilo: rugós mérleg *vekta ~ilo: karos mérleg; ~**ilo**: *csill* Mérleg, Libra; ~**ileto**: finom mérleg, aranymérleg; ~**ujo**: (súly)mérőedény; **ne-eblo**: lemérhetetlen; **pri-i**: *tr* (bizonyos mennyiséget) lemér *pri-u la preskribitan dozon: mérje le a előírt mennyiséget *pri-u tiom, kiom vi bezonas: mérjen le annyit, amennyire szüksége van; ~**aŭtomato**: mérlegautomata; ~**ilplato**: mérleglap; ~**iltaso**, ~**iltelero**: mérlegserpenyő, mérlegtányér; ~**ilvekto**: mérlegkar, mérlegrúd

Ŭanimpesado, baskulpesilo, bebopesilo, hompesilo, leterpesilo, personpesilo, tordopesilo

pes/o=peso (pénznem)

peset/o=peseta (pénznem)

pesevo=pesewa (pénznem)

pesari/o=1. gysz méhgyűrű, pessarium (tartóeszköz); **2.** pesszárium (fogamzásgátló)

pesimism/o=borúlátás, pesszimizmus; ~**a**: *mn* borúlátó, pesszimista

pesimist/o=fn borúlátó, pesszimista

pest/o=1. *orv* pestis *bubona ~o: bubópestis, pestis bubonica *nigra ~o: fekete pestis, fekete halál *pulma ~o: tüdőpestis, pestis pulmonica *~o kaj plago! a fene vigye el!; **2.** *agr* pestis; ~**icido**: *agr* növényvédő szer, peszticid; ~**ulo**: *fn* pestises (beteg); ~**odona**: *orv* pestist okozó, pestist terjesztő; ~**okolono**: *kr műv* pestisoszlop

Ŭakvopesto, birdopesto, hundopesto, katopesto, stanpesto

pestiĉi/o=orv pontszerű bőrvérzés

Peŝavar/o=geo Pesavar, Peshawar

pet/i=1. *tr* kér, elkér vmit *du aferojn mi ~as de vi: két dolgot kérek tőled *kiu ne ~as, tiu ne ricevas *Z: közm* szemérmes koldusnak üres a tarisznyája *mi ~is de li monon: pénzt kértem tőle *mi ~as vin: kérek, kérem *mi ~as vin per la ĉielo!: az égre kérek! *~i aŭdiencon: kihallgatást kér *~i azilon ĉe la aŭtoritatoj: menedéket kér a hatóságoktól *~i foje kaj refoje, ~i ri-e kaj insiste: kérve kér *~i helpon: segítséget kér; **2.** *tr* megkér vkit la aŭtoro ~as la leganton, ke li atente legu la antaŭparolon: a szerző arra kéri az olvasót, hogy figyelmesen olvassa el az előszót *la malriĉulo ~is la riĉulon pri la mano de lia filino: a szegény ember megkérte a gazdag embertől a lánya kezét *li ~is min alporti la biciklon: megkért, hogy hozzam el a kerékpárt *mi ~as vin helpi: kérek, segíts *~i suplike: könyörögve kér; **3.** *tr* kéret vkit *la reĝo ~as la baronojn al si: a király magához kéri a főurakat; ~**o**: kérés *~o de barono estas ordono *Z: közm* urak kérése parancsolat *~o de la akuzato al la tribunalo pri revizio: a vádlott felülvizsgálati kérelme a bíróság felé *~o kaj demando kondukas tra l' tuta lando *Z: közm* nyelven ember messze elmehet *prema ~o: nyomatékos kérés; ~**egi**: *tr* könyörög *en la preĝejo oni ~egis pri la reunuiĝo de la kristanoj: a templomban a keresztények újraegyesítésért könyörögtek *mi ~egas vin per la ĉielo: könyörögve kérek *~egi por sia vivo: az életéért könyörög; **el-i**: *tr* kikönyörög *li el-~is al si etajn favorojn: kis kedvezményeket könyörgött ki magának; **for-i sin**: **1.** elkérezkedik; **2.** *kat* eltávozt; **ne-egebla**: kérelhetetlen; **neel-eblo**: nem kikérhető; **pro-i**: *tr* *kr* könyörög, közbenjár, esedezik *ni pro-as Dion pro niaj mortintoj: könyörgünk Istenhez halottainkért *Sankta Maria, pro-u por ni: Szűz Mária, esedezz éretünk; **tro-ema**: tolakodó; ~**deziri**: *tr* *kr* könyörög vmiért (n) *ni ~deziru bonan rikolton: könyörgjünk a jó termésért; ~**deziro**: *kr* könyörgés; ~**preĝi**: *ntr* *vall* fohászkodik; ~**plori**: *ntr* rimámkodik, sirva könyörög; ~**skribo**: kérvény, beadvány, petíció *szin* petíció; ~**veturi**: *ntr* autóstopozik, autóstoppal megy; ~**veturo**: autóstop; ~**veturanto**: autóstopos

Ŭalmazpeti, helppeti, jurpeti, pardonpeti, plorpeti, trudpeti

peta=előképző; peta-: *tud* peta- (10¹⁵) ☞petateslo, petavebero

petal/o=növ pártalevél, szirom, petalum *szin* korolfolio; ~**aro**: *növ* pártá, corolla *szin* korolo; ~**eca**: *növ* sziromszerű; **kuniĝ-a**: *növ* forrt szirmú, aktinomorf; **kuniĝ-uloj**: *növ* forrtszirmúak (Gamopetalae) *szin* gamopetalaj; **liber-a**: *növ* szabadszirmú; **liber-uloj**: *növ* szabadszirmúak (Dialypetalae) *szin* dialipetalaj; **ok-ulo**: *növ* havasi magesákó (Dryas octopetala); **sen-uloj**: *növ* szirmatlanok (Apetalae) *szin* apetalaj; **unu-a**: **1.** *növ* egyszirmú *szin* monopetala; **2.** *növ* ex forrt

szirmú **☞**kunigpetala; **~aranço**: *növ* szíromállás

☞monopetala, rozpetalo

petard/o=*jték* petárda *vö.* eksplodutbego

petasit/o=*növ* acsalapu, keserülapu (Petasites)

petauřed/oj=*áll* siklóerszényes-félék (Petauridae) *szin* sciureskuledoj

petaz/o=*tört* *tex* petazosz (széles karimájú görög kalap)

Peterburg/o=☞Sankt-Peterburgo

petici/o=*kérvény*, *petición*, *beadvány* *szin* petskribo; **~i**: *tr* kérvényez; **~anto**: *kérelmező*

petiol/o=*növ* levélnyel, petiolus *szin* folitigo; **~a**: **1.** *növ* levélnyelhez tartozó, petiolaris; **2.** *növ* nyeles, nyélt, petiolatus *szin* petiolhava; **~eto**: *növ* levélnyelecske, levélkenyel, petiolulus; **~hava**: *növ* nyeles, nyélt, petiolatus *szin* petiola **2**; **sen~a**: *növ* üllő, nyéltelen, sessilis *szin* sida

petit/o=*knyv* petit (8 pontos betűnagyság)

petol/i=**1.** *ntr* ugrándozik, hancúrozik, kergetőzik *du papilioj ~is en la suno: két pillangó kergetőzött a napon *hundeto ~is ĉirkaŭ liaj kruoj: egy kutyácska ugrándozott a lába körül *infanoj ~is sur la herbejo: gyermekek hancúroztak a réten; **2.** *ntr* csintalankodik, pajkoskodik, rakoncátlanodik *en preĝejo ne ~u: templomban ne csintalankodj *juneco ~is, maljuneco malsatos **Z**: *közm* aki fiatal korában nem kapar, vénségére üres tálat kapar *~u, diboĉu, sed poste sorton ne riproĉu **Z**: *közm* eszem-iszom, dinomdánom, nembánomból van a bánom *sango bolas, juneco ~as **Z**: *közm* fiatalság bolondság; **3.** *ntr* évődik, enyeleg *junuloj ~is kun la bela knabino: fiatalok évődtek a szép leánnyal; **~a**: **1.** csintalan, eleven, pajkos, rakoncátlan; **2.** évődő; **~ado**: **1.** csintalankodás, rakoncátlanokodás; **2.** évődés, enyelgés; **~aĵo**: csintalanság, pajkosság, csintalan v. pajkos dolog *fari ~aĵojn: huncutságokat művel; **~ema**: eleven v. pajkos természetű; **~ulo**: **1.** pajkos, eleven gyermek; **2.** *fin* évődő, enyelgő, kujon

petr/o=**1.** *ásv* kőzet *szin* rokaĵo **2** *erupcia ~o, magma ~o: magmás kőzet *metamorfa ~o: metamorf kőzet *sedimenta ~o: üledékes kőzet *vulkana ~o: vulkanikus kőzet; **2.** *anat* piramisesont, pars petrosa; **~igi**: *tr* *ásv* megkövesít, kőzetté alakít; **~igi**: *ntr* *ásv* megkövesül, megkövesedik, kőzetté alakul *~iginta arbitrunko: megkövesedett fatörzs; **~igo**: *ásv* megkövesedés, megkövülés, petrifikáció; **~ologo**: *ásv* közzettan, petrológus; **~ologio**: *ásv* közzettan, petrológia; **~ofiziko**: *ásv* fiz közetfizika; **~oloĝa**: *mn* *biol* kőlakó; **~urgio**: *kém ip* petrurgia

Petr/o=Péter *caro ~o la Granda: *tört* Nagy Péter cár *~o kornojn tenas, Paŭlo lakton prenas **Z**: *közm* más nyomja a sajtót, más issza a mustot *~o rifuzas, Paŭlo ekuzas **Z**: Péter nem akarja, akarja Pál; **~ino**: Petra (utónév); **Peĉjo**: Péterke, Peti

Petrark/o=*ir* (Francesco) Petrarca; **~ismo**: *ir* petrarkizmus; **~umi**: *ntr* *ir* Petrarca stílusában *ir*, Petrarcat utánöz

petrel/o=*áll* viharomadár

Petr/i=*bakt* (Julius Richard) Petri *~i-plado: *kém* Petri-csésze

Petrograd/o=*tört* *geo* Petrográd *vö.* Sankt-Peterburgo

petrol/o=*kém* kőolajszármazék, kőolajtermék *kruda ~o: nyersolaj, kőolaj *szin* nafto *lampa ~o: világítópetróleum *szin* keroseno *Organizo de Arabaj ~Eksportaj Landoj: *gazd pol* Arab Kőolajexportáló Országok Szervezete, OAEPC *Organizo de ~Eksportaj Landoj: *gazd pol* Kőolajexportáló Országok Szervezete, OPEC; **~industrio**: *kém ip* olajipar; **~kompanio**: *gazd* olajtársaság; **~krizo**: *gazd pol* olajválság; **~lampo**: petróleumlámpa *szin* kerosena lampo; **~puto**: *☞*naftoputo; **~rafinejo**: *kém ip* olajfinomító; **~ŝipo**: *hajó* tartályhajó

☞dizelpetrol

petromiz/o=*áll* ingola (Petromyzon)

Petroni/o=*ir* (Caius) Petronius (Arbiter)

petrosel/o=*növ* petrezselyem, kerti petrezselyem (Petroselinum sativum) *szin* krispa petroselino, kultiva petroselino *krispa ~o: petrezselyem zöldje *radik~o: petrezselyemrépa, petrezselyemgyökér; **~i**: *tr* *gaszt* petrezselyemmel ízesít

petuni/o=*növ* petúnia, tölcserke (Petunia)

pez/i=**1.** *tr* nyom vmennyit, súlya van *la pako ~as dek kilogramojn: a csomag tíz kilót nyom *kiom ĝi ~as?: mennyi a súlya?; **2.** *ntr* vmire ránehezedik, vmit (sur) terhel *granda ŝarĝo ~is sur la mulo: nagy súly nehezedett az öszvére *sur la ŝarĝaŭto ~as dek tunoj: a teherautót tíz tonna terheli; **3.** *ntr* *átv* nyomaszt, terhel, súlyos, súlya van *la decido ~as sur mi: a döntés engem terhel *lia vorto ~as: súlya van a szavának *nun ne ~as sur li zorgoj: most nem nyomasztják gondok; **~o**: **1.** súly, teher, terhelés *la ponto ne eltenis la ~on kaj kolapsis: a híd nem bírta ki a terhet és összedőlt *viva ~o: élsúly; **2.** súly (mérték) *kuntara ~o, malneta ~o: bruttó súly *sentara ~o, neta ~o: nettó súly *specifa ~o: fajsúly; **3.** *átv* súly, teher, nyomaték *doni ~on al siaj vortoj: súlyt ad a szavainak *esti trans mezo kaj ~o: túl van a nehezen *la ~o de la

potenco: a hatalom súlya *~i sur lia koro: nyomja a szívét *sub la ~o de la krimo: a büntettség súlya alatt; **4.** *knyv* relatív betűvastagság *tipara ~o: betűtípus relatív vastagsága; **~a**: **1.** súlyos, nehéz *~a, kiel plumbo: nehéz, mint az ólom *~a ŝtono: nehéz kő; **2.** *átv* nehéz *ataki per ~a artilerio: nehéztüzérséggel támad *la kirasitaj rajdistoj de la ~a kavalerio: a nehézlóvasság páncélozott lovasai *lia kapo ĝis ~a pro la dormemo: a feje nehéz lett az álmoságtól *~a atmosfero: nehéz léghő *~a manĝaĵo: nehéz étel *~a personeco: súlyos v. jelentős személyiség *~a sorto: nehéz sors *~a stilo: nehézkes stílus *~aj vortoj: súlyos szavak; **~e**: nehezen, súlyosan; **~aĵo**: (speciális) súly, nehezek *~aĵoj de pendolhorloĝo: ingaóra súlyai; **~eco**: *átv* *is* súlyosság, nehézség *la ~eco de liaj paŝoj: léptei súlyossága *la ~eco de lia vivo: élete nehézsége; **~eca**: nehézkes; **~ega**: *átv* *is* igen nehéz, nagyon terhes; **~igi**: **1.** *tr* elnehezít, súlyossá tesz *la pluvo ~igis la velojn: az eső elnehezítette a vitorlákat; **2.** *tr* *átv* megnehezít *ne ~igu mian koro: ne nehezítsd a szívemet; **~igi**: *ntr* *átv* *is* elnehezül, súlyossá válik, megnehezül; **~ilo**: mérőszív *~ilo de kvin kilogramoj: öt kilós szív; **kontraŭ~i**: *tr* ellensúlyoz; **kontraŭ~o**: **1.** ellensúly *traktorj ofte havas kontraŭ~ojn: a traktorokon gyakran van ellensúly; **2.** *átv* ellensúly *la konsuloj servis kiel kontraŭ~oj unu al la alia: a konzulok ellensúlyként szolgáltak egymással szemben; **laŭ~e**: súly szerint *klasifi laŭ~e: súly szerint osztályoz; **mal~a**: **1.** könnyű *mal~a, kiel plumo: könnyű, mint a pihe *mal~a pako: könnyű csomag; **2.** *átv* könnyű *kun mal~a koro: könnyű szívvel *mal~a tasko: könnyű feladat *mal~a vespermanĝo: könnyű vacsora *mal~a vino: könnyű bor; **mal~igi**: *tr* *átv* *is* megkönnyít, könnyűvé tesz *larmoj mal~igas la koro: a könnyek könnyítnek a szíven *mal~igu la pakon, por ne atingi la ~olimon: könnyíts a csomagon, hogy a súlyhatáron belül maradj; **multe~a**: nagyon súlyos v. nehéz, nehézkes; **pli~o**: súlytöbblet, többletsúly; **sen~a**: súlytalan; **sen~eco**: súlytalanság; **super~i**: **1.** *tr* többet nyom, súlyban nehezebb *liaj porkoj super~as tiujn de la najbaro: az ő disznói többet nyomnak, mint a szomszédéi; **2.** *tr* *átv* felülmúl, nagyobb a súlya, ránehezedik *liaj meritoj super~as liajn difektojn: érdemei felülműlják hiányosságait *Usono milite super~as ĉiujn aliajn landojn: az USA katonailag túlsúlyban van minden többi országnál; **super~a**: **1.** túlsúlyos; **2.** *átv* túlnyomó; **super~o**: túlsúly; **tro~o**: túlsúly; **tro~a**: túlsúlyos; **~ocentro**: *fiz* súlypont; **~ocentra**: **1.** *fiz* tömegközéppont; **2.** *mal* baricentrum; **~imposto**: *köl* *szl* súlyadó; **~kategorio**: *sp* súlycsoport; **~oforto**: *fiz* súlyerő; **~marŝi**: *ntr* cammog; **~operdo**: káló, súlyvesztés; **~opilko**: *sp* gysz medicinlabda; **~roko**: *zene* heavy metal ☞galpezo, horloĝpezajo, kargopezo, korpopezo, manpezigi, muŝpeza, nazopeza, plumpeza, polmopezigi, postajpeza, ŝovpezilo, volumenpezo

peziz/o=*növ* valódi csészegomba (Peziza) *szin* kuvofungo

pfenig/o=pfennig (pénznem)

pi=**1.** *knyv* π, pí (görög 'p' betű) *szin* pio; **2.** *mat* π *π estas la kvociento de la perimetro de cirklo per ĝia diametro: a π a kör kerületének és átmérőjének a hányadosa

pi/a=*vall* jámbor, kegyes, istenfélő, buzgón vallásos *kun ~a intenco: jámbor szándékkal *li koniĝis kiel ~a homo: jámbor embernek ismerték *~a deziro: jámbor óhaj (hatástalan) *~aj kredantoj ~Igrimis al Jerusalemo: jámbor hívők zárándokoltak Jeruzsálembe *vivi ~e: istenfélő módon él; **~o**, **~eco**: *vall* jámborság, ájtatosság, kegyesség, buzgó vallásosság *nek ~o por Dio, nek kapablo por diablo **Z**: Istennek nem gyertyája, ördögnek nem piszkafája *pli la ~econ ĝis bigoteco: a jámborságot a bigottságig túlozza; **~aĵo**: jámbor tett v. cselekedet, jámbor dolog; **~igi**: *ntr* jámborral válik *se ezokor ~igis, gobio ne dormu **Z**: *közm* legravasabb a róka, mikor szeméit behunyja; **~ulo**: jámbor ember, istenfélő ember *eĉ inter ~uloj ne mankas pekuloj **Z**: *közm* nem mind szent, ki templomba ment; **mal~a**: *vall* istentelen, pogány *li havas mal~an langon: pogány nyelve van *mal~a blasfemanto: istenkáromló; **mal~o**, **mal~eco**: istentelenség, pogányság *en buŝo Biblio, en koro mal~o **Z**: szája angyal, szíve ördög; **mal~ulo**: istentelen ember, pogány ember *de mal~uloj eliras mal~aĵo: *bibl* gonoszoktól gonoszság ered; **~afekta**: *pej* ájtatoskodó, szenteskedő

pi/o=☞pi

Pi/o=Piusz, Pió (utónév) *papo ~o 12a: XII. Piusz pápa *patro ~o: Pió atya

piamatr/o=*anat* lágy agyhártya, pia mater

pian/o=*zene* zongora *vö.* fortepiano *altpiĉa ~o: magasra hangolt zongora *elektronika ~o: elektronikus zongora *horizontala ~o: vízszintes törzsű zongora *kruckorda ~o: keresztthúros zongora *misagordiĝinta ~o: elhangolódott zongora *vertikala ~o: függőleges törzsű zongora, álló zongora *szin* starpiano; **~i**: *ntr* *zene* zongorázik; **~ego**: *zene* hangversenyzongora, koncertzongora *szin* koncertpiano; **~eto**: *zene* pianínó; **~isto**: *zene* zongorista; **aŭto~o**: *zene* gépzongora, mechanikus zongora; **~oframo**: *zene* zongorakeret; **~okonzerto**: *zene*

zongorahangverseny; ~**okoncerto**: *zene* zongoraverseny; ~**opeco**: *zene* zenedarab

Űgírafpiano, harpopiano, koncertpiano, piramidpiano, starpiano, šrankopiano, tablopiano, vostopiano

pianol/o=*zene* gépzongora, pianola

piastr/o=piaszter (pénzmem)

Piaüi/o=*geo pol* Piauí (BR)

pic/o=*gaszt* pizza *~o kun fungoj: gombás pizza *~o kun marfruktoj: tengeri gyümölcsös pizza *~o kun šinko: sonkás pizza; ~**ejo**: pizzeria, pizzasütőde; ~**isto**: pizzasütő

pice/o=*növ* luc, lucfenyő (Picea) *ordinara ~o: közönséges luc, szurokfenyő (P. abies) *szin* abiopiceo

pič/o=*durv* pina, pica; ~**leki**: *tr durv* kinyalja vkinek (n) a picsáját *szin* franzi vő. midzi

pič/o²=*zene* hangmagasság *kanti sub~e: túl alacsonyan énekel *perdi la ~on: hamisan intonál *teni la ~on: tartja a hangmagasságot; ~**forko**: *zene* hangvilla *szin* tonforko; ~**normo**: *zene* hangolási norma; ~**tubo**: *zene* hangolósíp

piarist/o=*kr* piarista

pied/o=**1.** *anat* láb, lábfej, pes *de la kapo ĝis la ~oj: tetőtől talpig *esti sur la ~oj: talpon van *etendu viajn ~ojn konforme al la litkovrilo Z: addig nyújtózkodj, ameddig a takaród ér *foriri kun ~oj antaŭe: kivitték Szent Mihály lován *foruzi la ~ojn: *átv* lejárja a lábát, elköptatja a lábát *havi platajn ~ojn: lúdtalpa van *iri kalkansekve al sia kamarado: szorosan a bajtársa nyomában jár *iri kvar~e: négykézláb jár *iri per trenaj ~oj: húzza a lábát, ölomlábakon jár *li apenaŭ povas teni sin sur la ~oj: alig áll a lábán *lia animo forkuris en la pinton de la ~o Z: inába szállt a bátorsága *peli siajn ~ojn: szedi a lábát *perdi la grundon sub la ~oj: elveszti a talajt a lába alól *stari kun ambaŭ ~oj sur la tero: két lábbal áll a földön *stari sur la propraj ~oj: megáll a maga lábán *suferi je la ~oj: fáj a lába; **2.** *áll* láb, mancs *la cikonio staris sur unu ~o: a golya egy lábán állt *porka ~o: disznóláb; **3.** *átv* láb *~o de glaseto: stamperli talpa *~o de monto: hegy lába *~o de muro: fal lába *~o de paĝo: lap alja *~o de tablo: asztal lába; **4.** *ir* láb (>versmérték) *szin* verspiedo *jambo estas dusilaba ~o: a jambus két szótágú versláb; **5.** *mat ex* talppont; ~**e**: **1.** gyalog *iri ~e: gyalog megy; **2.** lent, alul, vmi lábánál *~e de la paĝo: a lap alján; ~**ego**: nagy láb, mancs; ~**eto**: **1.** lábcska, kis láb; **2.** *áll* lábcska; ~**ingo**: **1.** kengyel; **2.** *anat* kengyelesont, stapes *szin* stapedo; **3.** *tech* kengyel; **dek~uloj**: *dek*apodoj; **du~a**: kétlábú; **kvar~e**: négykézláb; **kvar~i**: *ntr* négykézláb mászik; **kvar~igi**: *ntr* négy lábra ereszkedik; **per~e**: gyalog; **pra~uloj**: *áll* főreglábúak (Archipodiata); **pseŭdo~o**: *áll* álláb, pseudopodium *szin* pseŭdopodo; **sen~a**: lábatlan, láb nélküli; **tri~o**: **1.** háromlábú szék; **2.** háromlábú állvány; ~**apogilo**: lábtámasz, lábtartó; ~**arko**: *anat* lábboltozat, arcus pedis; ~**artiko**: *anat* lábízület, articulatio pedis; ~**bano**: lábfürdő; ~**bati**: *tr* rúg, megrúg; ~**benketo**: zsámoly *szin* skabelo **1**; ~**breto**: *jm* fellépő (>teherkocsi); ~**cirklo**: *tech* lábkör (>fogaskerek); ~**ĉifono**, ~**vindo**: kapca; ~**dorso**: *anat* lábhát, rüsz, dorsum pedis *szin* instepo; ~**ekskurso**: gyalogtúra; ~**fingro**: lábujj *staro sur ~fingroj: lábujjhegyen állás *stariĝi sur la ~fingroj: lábujjhegyre áll; ~**fingre**: lábujjhegyen *stari, iri ~fingre: lábujjhegyen áll, megy; ~**flegi**: *tr* lábat ápol, pedikűrözik *szin* pedikuri; ~**flego**: lábápolás *szin* pedikuro; ~**flegistino**: pedikűrősnő *szin* pedikuristino; ~**frapi**: *tr* rúg, megrúg; ~**grati**: *tr* lábával kapar *kokinoj ~gratadas sur la korto: tyúk kapirgálnak az udvaron; ~**iri**: *ntr* gyalogol, gyalog megy; ~**iranto**: *fn* gyalogos, járókelő; ~**kalo**: *orv* tyúkszem, clavus pedis; ~**kaptilo**: csapóvas, tányérvas (>vadászati); ~**kuseno**: lábvétkönyv; ~**leki**: *ntr* *pej* vkinek a talpát nyalja *al superuloj ~lekas, subulojn alblekas: felfelé alázatos, lefelé gyalázatos; ~**lagro**: *tech* talpcsapág; ~**ligi**: *tr* béklyó ~li ~ligis la ĉevalojn: megbéklyózta a lovakat; ~**ligilo**: béklyó; ~**masaĝo**: *orv* lábmasszázs; ~**mufo**: lábzsák; ~**noto**: *knv* lábjegyzet; ~**ostara**: *mŭv* egész alakos *~ostara pentraĵo: egész alakos festmény *~ostara skulptaĵo: egész alakos szobor; ~**parto**: lábész *ĉe la ~parto de la lito: az ágy lábészénél; ~**pendoli**: *ntr* kalimpál a lábával, lógázza a lábát; ~**pilki**: *ntr* *sp* rúgja a labdát, futballozik *szin* futballi; ~**pilko**: *sp* futball-labda *tabla ~pilko: asztali foci, csocsó; ~**pilkisto**: *sp* labdarúgó, futballista *szin* futbalisto; ~**pilkado**: *sp* labdarúgás, futball; ~**pinte**: lábujjhegyen; ~**piŝto**: *zene* láb-regiszerkapcsoló (>orgona); ~**pivoto**: *tech* talpcsap, támcsap; ~**platigi**: *tr* eltipor, eltapos; ~**portilo**: *hajó* lábálókötél, talpkötél *szin* iršnuro; ~**premi**: *tr* tapos, eltapos, letapos *szin* treti; ~**puŝi**: *tr* lábbal meglök, megrúg; ~**sako**: *sp* footbag; ~**soldato**: *fn* *kat* gyalogos *szin* infanteriano; ~**ŝaltilo**: *tech* lábkapcsoló; ~**signo**, ~**spuro**: lábnyom; ~**ŝnuro**: *hajó* lábálókötél, talpkötél *szin* iršnuro, piedportilo; ~**teno**: talajtartás, lábön állás *li ankoraŭ havas ~tenon: még meg tud állni a lábán *perdi la ~tenon: elveszíti maga alól a talajt; ~**turisto**: gyalogtúrázó, gyalogturista; ~**vesto**: lábbeli *szin*

ŝuajo; ~**vojo**: gyalogút; ~**vojaĝi**: *ntr* gyalogosan utazik

Ŭanaspiedo, artikpiedo, birdpiedo, bulpiedo, facilpiedo, kapropiedo, montopiedo, palmopiedo, platpiedo, ranpiedo, rapidpiedo, rempiedo, sekapiede, verspiedo

pedestal/o=*ép* talpazat, oszloptalp, szobortalpazat, piederstál

piel/o=*ĉ*pjelo

Piemont/o=*geo pol* Piemonte (IT)

pier/o=*ĉ*marponto

pierid/o=*áll* káposztalepke (Pieris) *szin* brasikpapilio

pieris/o=*ĉ*pierido

Pierot/o=Jancsi-bohóc, Pierrot (>színház); ~**o**: bohóc, pojáca

pietat/o=áhitatos szeretet

pietism/o=**1.** *kr* pietizmus; **2.** áhitatos szeretet *szin* pietato

pietist/o=*kr* pietista

piez/o=*ex vill* piezo (10³ pascal); ~**oelektr**o: *vill* piezoelektromosság, piezoelektromos jelenség *szin* premelektr; ~**ometro**: *fiz* piezométer

pig/o=*áll* szarka (Pica); ~**a**: **1.** szarka~, szarkával kapcsolatos; **2.** almásderes, almásszürke; **mar~o**: *ĉ*hematopodo

pig/o²=*ĉ*cicero

Pigmalion/o=*mit* Pügmalion, Pigmalion

pigme/o=**1.** *mit* pügmaiosz; **2.** pigmeus; **3.** *átv* törpe, alacsony termetű ember

pigment/o=**1.** *biol* (szerves) pigment *melanino estas ~o: a melanin pigment; **2.** *kém* pigment *okro estas ~o: az okker pigment; ~**i**: *tr* *biol* kém pigmentál, megfest, színez; ~**oĉelo**: *biol* pigmentsejt

pigr/a=henye, lusta *szin* malpenema; ~**eco**: henyeség, lustaság; ~**ulo**: lusta ember

piĝin/o=*nyt* pidzsin vő. kreola; ~**angla**: *nyt* pidzsinangol

piĵam/o=*tex* pizsama

pik/i=**1.** *tr* szúr, bök, kiszúr *li ~is la ĉevalon per la spronoj: a lóba vágta a sarkantyút *li ~is sian kontraŭulon per ponardo en la koro: ellenfele szívébe szúrta a törét *najlo ~is la pneŭon: szeg kiszúrta a gumit *ŝi ~is al si la fingron per kudrilo: tüvel megszúrta az ujját; **2.** *tr* szúr, csíp (állat, növény) *abeloj dolore ~as: a méhek fájdalmasan csipnek *dorno ~is al li la manon: tövis szúrta meg a kezét *serpento ~is min: egy kígyó megcsipet; **3.** *tr* *átv* csíp, mar, bánt, piszkál *ĉi tiu kapsiko ~as: csíp ez a paprika *la frosto ~as al mi la vizaĝo: a fagy csipi az arcomat *lin ~as envio: irigység bántja *mia ĉeesto ~as al li la okulojn: a jelenlétem szúrja a szemét *ne ~u min per ĉi tiu afero: ne piszkálj ezzel a dologgal *~as min en la flanko: szúr az oldalam *~i al li la vundan punkton: az elevenére tapint; ~**o**: **1.** szúrás, csipés *akran ~on li sentis en la flanko: éles szúrást érzett az oldalában *la ~o de kuljo estas ofte dolora: a szűnyogok csipése gyakran fájdalmas; ~**a**: **1.** szűrő, szűrős, hegyes *~a barbo: szűrős szakáll *~a stango: hegyes bot; **2.** *átv* csipős, pikáns, maró, bántó *~a ironio: maró gúny *~a urtko: csipős csalán *~a lango: csipős nyelv; ~**ema**: csipkelődő (természetű), éles nyelvű; ~**eti**: *tr* bizsereg *la mineralakvo ~etas al mi la langon: az ásványvíz bizsereg a nyelvemen *lin ~etas la sango: bizsereg a vére; ~**etado**: bizsereg *senti ~etadon en la gorgo: a torkában bizsereget érez; ~**igi**: *ntr* szűrődik, bökődik; ~**ilo**: **1.** szűrőeszköz; **2.** szűrős rész, hegy *~ilo de lanco kaj sago: lándzsa és nyíl hegye *~iloj de ferbarilo: vaskerítés hegyei; **3.** *biol* szűrős szerv, fullánk, tövis *~ilo de abelo: méh fullánkja *~ilo de rozo: rózsza tövise; ~**umi**: *tr* piszkál *~umi la dentojn: piszkálja a fogát *~umu la fajron: piszkál meg a tüzet; **al~i**: *tr* odaszévez, odaszúr *al~i papiliojn per pinglo sur tabulo: lepkeket gombostűvel táblára szúr *mi al~is slipon sur la pordo: cédulát szegeztem az ajtóra; **ek~i**: *tr* hirtelen szúr, szűrni kezd *la doloro ek~as mian flankon: fájdalom szűrni kezd az oldalamat *la kontraŭulo ek~is: az ellenfél hirtelen szúr; **el~i**: **1.** *tr* szúrva kivesz v. eltávolít, kipiszkál *li el~is la kuglon el la muro: kipiszkálta a golyót a falból *per la forko li el~is kokinfemuron: a villával kivett egy csirkecomb; **2.** *tr* kiszúr *oni el~is la okulojn de Vazul: kiszúrták Vazul szemét; **en~i**: *tr* beledőf, beleszúr *li en~is en lin sian lancon: beledőfte lándzsáját; **flanko~o**: *orv* oldalszúrás, oldalnyílallás; **tra~i**: *tr* átdőf, átszúr *eĉ pinglo povas koron tra~i Z: közm kicsiny a tű, de átszúrhat egy szívet; **tra~ilo**: *gaszt* nyárs *szin* rostostango; ~**armilo**: *kat* szűrőfegyver; ~**bastono**: hegyes végű bot, hegymászó bot; ~**doloro**: *orv* szúrás, szűrő fájdalom; ~**drato**: szögesdrót; ~**fosilo**: *agr* kapa *szin* plugpioĉo, sarkilo; ~**glavo**: *kat* szűrőkard, egyenes kard; ~**helmo**: *kat* csúcsos sisak; ~**kalkanumo**: túsarok; ~**lanco**: *kat* kopja; ~**lango**: csipős nyelvű; ~**mortigi**: *tr* agyonszúr, leszúr *szin* mortpiki; ~**murdi**: *tr* jog leszúr, szúrva meggyilkol; ~**najlo**: gombostű; ~**odora**: szűrős szagú; ~**paroli**: *ntr* csipkelődik, élcelődik; **pik~i**: **1.** *tr* csipeget, szedeget *szin* pikpluki *kolomboj pik~as sur la korto: galambok csipegetnek az udvaron; **2.** *tr* bizsereg *pik~etas min la gorgo: bizsereg a torkom; ~**pioĉo**: hegyes

csákány; ~**pluki**: *tr* csipeget, szedeget *szin* pikpiki; ~**porko**: **☹**histriko; ~**preni**: *tr* felszúr, szúrva felvesz *la parkogardisto ~prenis paperpecon per sia ~bastono: a parkőr felszúrta egy papírdarabot a hegyes botjával; ~**puši**: *tr* odább piszkál, odább bököd; ~**rajdisto**: pikador *szin* pikadoro; ~**rostilo**: *gaszt* nyárs; ~**stango**: *kat* dzsida, pika; ~**tabulo**: **1.** ép szádpalló; **2.** ip burkolódeszka (>bánya); ~**tuši**: *tr* piszkál, bököd, szurkál; ~**vundo**: *orv* szúrás, szúrt seb
 ☞bekpiki, dentopikilo, ferpikilo, flankopiko, haŭtpika, kornopiki, kulpiko, mokpiki, mortpiki, purpiki, pušpiki, ŝercpiki
pik/o=jték pikk *~a damo: pikkdama
pikador/o=pikador *szin* pikrajdisto
pikard/o=*fn* pikard; ~a: *mn* nyt pikard (pcd); (**P**)~**ujo**, (**P**)~**io**: *geo* pol Pikárdia (FR)
pikaresk/a=*ir* pikareszk *~a romano: pikareszk regény, kóperegény *szin* friponromano
Pikas/o=*műv* (Pablo) Picasso
piked/o=*kat* osztag, őrség, készülség
piked/o²=*jték* piké (kártyajáték)
pikl/oj=*gaszt* savanyúság
piknidi/o=*növ* piknidium, pycnidium
piknik/o=piknik *Tuteŭropa ~o: *pol* Európai Piknik; ~i: *ntr* piknikezik
piknometr/o=*tech* piknométer
piko=előképző; piko~: *tud* piko~ (10⁻¹²) **☞**pikofarado
pikolin/o=*kém* pikolin
pikr/o=*kém* pikrilgyök *~ata acido: pikrinsav; ~ato: *kém* pikrát; ~ilo: *kém* pikrilgyök
pikrit/o=*ásv* pikrit
piksidio=*növ* kupakos tok, fedővel nyíló toktermés, pyxidium
pikt/o=*fn* tört pictus, pikt (ókori nép tagja)
piktogram/o=**1.** képjel, piktogram; **2.** *inf* ikon *szin* bildsimbolo, ikono
2
piktur/o=*ritk* *műv* festőművészet, festészet *szin* pentrarto
pikup/o=**☹**sonprenilo
pil/o=*vill* elem *~o de Clark: Clark-elem, Clark-féle normálem *~o de Weston: Weston-elem, Weston-féle normálem *seka ~o: szárazelem *termoelektra ~o: hőelem; ~aro: *vill* telep *szin* baterio **2**; **foto**~o: *for* *vill* fényelem, napelem *szin* fotovoltaa čelo, sunčelo ☞atompilo
Pilad/o=*ir* Püladész, Piládész
pilaf/o=**1.** *gaszt* piláf; **2.** *gaszt* rizses hús
pilastr/o=ép pilaszer, felpillér
Pilat/o=*bibl* tört (Poncius) Pilátus *Poncio ~o kondamnis Jesuon al krucumo: Poncius Pilátus keresztre feszítésre ítélte Jézust
pilčard/o=*áll* szardínia (Sardina pilchardus) vő. sardino
pile/o=*anat* kapuér, kapuvéna, kapuviszér, vena portalis; ~oflebito: *orv* kapuérgyulladás, pylephlebitis
pilgrim/i=**1.** *ntr* vall zárándokol, elzárándokol *~i al la Sankta Tero: elzárándokol a Szentföldre; **2.** *ntr* *átv* elzárándokol *~i al la arhitektaj monumentoj de Hungario: elzárándokol Magyarország építészeti emlékeihez; ~o: *vall* zárándokolat *~o al Mekko: mekkai zárándokolat; ~anto: *vall* zárándokol; ~antejo: *vall* zárándokház; ~ejo: *vall* zárándokhely
pilier/o=ép pillér, oszlopköteg *la dekstra ~o de la triumfarko: a diadalív jobboldali pillére *~o de ponto: híd pillére *~oj de la čefnavo de la katedralo: a székesegyház főhajójának pillérei; ~beko: ép pillérfej, előfej
pilk/o=**1.** *jték* *sp* labda *trančita ~o: nyesett labda; **2.** *átv* labda (folyadék, levegő bevitelére) *~o de parfumilo: illatszóró labdája *~o de tensiometro: vérnyomásmérő labdája; ~i: *ntr* *jték* labdázik *szin* pilkludi; **de**~i: *tr* *sp* szerez (>labdajáték); ~ludi: *ntr* *jték* labdázik *szin* pilki; ~ludo: *jték* labdajáték; ~okonduko: *sp* labdavezetés
 ☞akvopilado, bazopilado, bokspilko, flugpilado, hokepilko, klisterpilko, korbopilado, kvarmurpilado, manpilado, malepilado, pezipilko, piedpilado, punktopilko, retpilado, tenisilko
pilokarp/o=*növ* jaborándi, jaborándicsérje (Pilocarpus)
pilol/o=**1.** *gysz* pirula, pilula, labdacs vő. lozango, tablojdo *amara ~o: *átv* keserű pirula *antikoncipa ~o: fogamzásgátló tabletta, antibébi tabletta; **2.** *gysz* fogamzásgátló tabletta, antibébi tabletta *szin* antikoncipa pilolo *morgaŭa ~o: sürgősségi fogamzásgátló tabletta; ~ego: *gysz* nagy pirula; ~skarabo: **☹**biruso
 ☞dormopilolo, sukerpilolo
pilon/o=**1.** ép pülon, kapucsarnok; **2.** *vill* vezetékoszlop (>távvezeték)
pilor/o=*anat* gyomorzár, gyomorkapu, pylorus
pilori/o=*jog* tört pellengér *szin* malhonora kolono; ~i: **1.** *tr* *jog* tört pellengérre állít; **2.** *tr* *átv* pellengérre állít *la aŭtoro ~as la mensogemon de la socio: a szerző pellengérre állítja a társadalom hazug voltát

pilot/o=**1.** *hajó* révkalauz; **2.** *rep* pilóta, repülő, repülőgép vezetője *flugtesta ~o: berepülő pilóta; **3.** *sp* autóversenyző; ~i: **1.** *tr* (révbe) kalauz; **2.** *tr* *rep* (repülőgépet) vezet; ~ejo: *rep* pilótafülke *szin* pilota kajuto
pilozel/o=**1.** *növ* ezüstös hölgymál (Hieracium pilosella); **2.** *növ* hölgymál (Pilosella)
Pilsen/o=*geo* Plzen
piment/o=**1.** *növ* szegfűbors, jamaicabors (Pimenta); **2.** *növ* *gaszt* szegfűbors (termés); ~i: *tr* *gaszt* szegfűbors, szegfűborsal izesít
pimp/a=*rar* csinos, takaros *~a robo: csinos ruha, takaros ruha *~a virino: csinos nő, takaros nő
pimpinél/o=*növ* földitömjén (Pimpinella)
pin/o=*növ* fenyő, fenyőfa (Pinus) *arbara ~o, ordinara ~o, ruĝa ~o: erdeifenyő (P. sylvestris) *blanka ~o: **☹**vejmuta pino, Halepa pino *Korsika ~o: **☼**laricio *monta ~o: **☹**mugo, pumilio, hoka pino *vejmuta ~o: **☹**strobo; ~ano: *kém* pinán; ~aro, ~ejo: *növ* fenyves, fenyőerdő; ~eno: *kém* pinén; ~frukto, ~konuso: toboz *szin* strobilo; ~oŝel-skarabo: fenyőhánccsú (Myelophilus) *granda ~oŝel-skarabo: nagy fenyőhánccsú (M. piniperda) *malgranda ~oŝel-skarabo: kis fenyőhánccsú (M. minor)
pina/o=**1.** *áll* sonkakagyló (Pinna); **2.** *csill* Pina
pinakl/o=ép fiatorony, fiálé, dísztoronyoska
pinakol/o=*kém* pinakol; ~ono: *kém* pinakolon
pinakotek/o=*műv* képtár, pinakotéka *szin* bildgalerio
pinas/o=*hajó* pinasse (vitorlás, evezős kísérőhajó)
pinastr/o=*növ* tengerpartifenyő, fővenyenyő (Pinus pinaster)
pinat/a=**1.** *növ* szárnyas (>levél) *szin* plumea; **2.** *növ* szárnyasan összetett (>levél) *szin* plume kunmeta
pinč/i=**1.** *tr* csíp, megcsíp, csipked (két ujj között) *li ~is iom da salo: felcsippentett egy kis sót *li ~is la vangon de la infano: megcsipte a gyermek arcát *per tenajlo li ~is la najlokapon: fogóval megcsipte a szeg fejét *~i je la nazo: orránál fogva elcsíp; **2.** *tr* *áll* legel, harapdál *bovinaj ~is la freŝan herbon: tehének legelték a friss fűvet; **3.** *tr* *zene* penget *~i gitaron: gitárt penget *~i konatan melodion: ismert dallamot penget; **4.** *tr* *agr* megnyes, visszavág *la patrino ~is la rozujon: az anya megnyeste a rózsabokrot; **5.** *tr* (szelet) befog; ~o: **1.** csipés; **2.** csipet *szin* pinčajo *~o da salo: egy csipet v. csipetnyi só; ~ado: *zene* pengetés; ~aĵo: csipetnyi anyag; ~ilo: **1.** csipesz, csíptető *ligatura ~ilo: érelkötő csipesz *manipula ~ilo: *tech* fogószerszám (>robot); **2.** *áll* olló (>ráké); ~ilego: *tech* tűzfogó; ~ileto: szemöldökcsipesz, műszercsipesz; ~fermi: *tr* (csípéssel) befog, bezár *~i la nazon: befogja az orrát; ~krano: *kém* tömlőzáró csíptető; ~preni: *tr* felcsippent, megcsippent; ~opreno: csipetnyi; ~prenilo, ~tenajlo: *tech* csípőfogó; ~trui: *tr* kilyukaszt *~trui bileton: jegyet kilyukaszt; ~truilo: *fn* lyukasztó *la konduktoro senvalidigis la bileton per ~truilo: a kalauz lyukasztóval érvénytelenítette a jegyet
 ☞bekpinčilo, harpinčilo, sukerpinčilo, tukpinčilo
Pinč/o=tört *geo* Pincius, Pincio (domb Rómában)
pinčer/o=*áll* pincser
bind/o=icce (ürmérték)
Pind/o=*geo* Pindosz-hegység
Pindar/o=*ir* Pindaros
pineal/a=**1.** *anat* tobozos, tobozmirigyhez tartozó, pinealis *~a glando, ~a korpo: tobozmirigy, epifízis, corpus pineale; **2.** *áll* fejtetői, pinealis *~a okulo: fejtetői szem
pingl/o=**1.** gombostű *per ~oj ŝi riparis la ŝirajon: gombostűvel kijavította a szakadást *sendanĝera ~o: biztostű *szin* sekurpinglo *sidi sur ~oj Z: tükön ül; **2.** díszű *brusta ~o: mellű; **3.** *növ* tűlevél; ~i: *tr* megtűz, (tűvel) rögzít; ~ego: *hajó* kötélfogó szeg; ~ujo: tűsdoboz; **al**~i: *tr* odatűz, rátűz, feltűz; ~oarbo: *növ* tűlevelű fa, fenyőfa; ~oarbaro: tűlevelű erdő, fenyőerdő; ~ofolia: *növ* tűlevelű; ~ogurdeto: *zene* zenélő doboz; ~okuseno: tűpárna
 ☞apelpinglo, dentpinglo, frizpinglo, harpinglo, haŭtpinglo, kravatpinglo, perkutpinglo, prempinglo, sekurpinglo
pingven/o=*áll* pingvin
pingvikul/o=*növ* hízóka (Pinguivula)
pini/o=*növ* mandulafenyő, ernyőfenyő, pínafenyő, pínia (Pinus pinea)
pinikol/o=*áll* nagygyírók (Pinicola enucleator) *szin* pina dikbekulo
pinjin/o=*knyn* pinjin
pinjon/o=**1.** *tech* hajtókerék, kiskerek *konusa ~o: meghajtó kúpkerek, kis kúpkerek; **2.** ép oromfal *szin* gablo **1**
pinkad/o=*áll* gyöngykalagló (Pinctada) *szin* perlokonko
Pinokj/o=*ir* Pinokkió, Pinocchio
piñt/o=**1.** csúcs, hegy (>éles) *~o de glavo: kard hegye *~o de krajono: ceruza hegye *~o de nadlo: tű hegye; **2.** *átv* csúcs, hegy (>nem éles) *la afero ne staras sur ~o de ponto Z: nem kerget a tatár, nem ég a ház *li

šteliris sur la ~oj de la piedoj: lábujjhegyen lopakodott *mi havas la vorton sur la ~o de la lango: a szó a nyelvem hegyén van *~o de glacimonto: jéghegy csúcsa *~o de šraūbturnilo: csavarhúzó hegye *super~e – nur tušinte: érintőlegesen, csak éppen hogy *vidi nur ĝis la ~o de sia nazo Z: a orra hegyéig se lát *vi estas ~o: csúcs vagy; ~a: **1.** hegyes, csúcsos *~a bastono: hegyes bot *~a ĉapo: csúcsos sapka *~a tranĉilo: hegyes kés; **2.** *átv* csúcs~, tökéletes, top~ *~a renkontiĝo: csúcstalálkozó *tio estas ~e bona: tők jó, ez csúcs *via plenumo estas ~a: a teljesítményed csúcs; ~e, ĉe~e: elől, vminek az élen *szin* ĉefrunte, ĉekape *~e de taĉmento: egy csapat élén; ~i: *ntr* hegyes, csúcsos, csúcsként kiemelkedik *la turo de la katedralo ~as inter la domoj: a székesegyház tornya kiemelkedik a házak között *li ~is inter la naĝistoj: kiemelkedett az úszók között; ~igi: *tr* hegyez, kihegyez *~igi krajonon: ceruzát hegyez *pro malŝato li ~igis la buŝon: megvetően csúcsorította a száját *Tomaso ~igis la orelojn: Tamás hegyezte a fülét; ~igi: *ntr* csúcsosodik, hegyesedik; ~ingo: kupak, csúcsvédő *~ingo de kraiono: ceruzakupak; ~umo: csattanó, poén; **kvin~a**: ötcsúcsú *kvin~a stelo: ötágú csillag; **ses~a**: hatsúcsú *ses~a stelo de Davido: Dávid hatágú csillaga; **mult~a**, **multe~a**: sokcsúcsú *mult~a montaro: sokcsúcsú hegység; **sen~a**: tompa *sen~a kraiono: tompa ceruza *sen~a ponardo: tompa tör

sen~igi: **1.** *tr* tompít, tompává tesz *sen~igi glavon: kardot tompa végűvé alakít; **2.** *tr* *átv* tompít, elveszi az élet, hatástalanít *sen~igi la argumentojn: tompítja az érveket; ~arko: *ép* csúcsív *szin* ogivo; ~arka: *ép* csúcsíves *szin* ogiva; ~horoj: csúcsidő; ~kasko: hegyes sisak; ~konferenco: csúcskonferencia *szin* kulminakonferenco; ~kunveno: csúcstalálkozó; ~modelo: topmodell, csúcsmodell; ~monto: *geo* csúcsos hegy; ~oefiko, ~ofenomeno: *vill* csúcs hatás; ~ogrupo: *sp* élboly; ~otensio: *vill* csúcsfeszültség; ~supra: csúcsos tetejű; ~valoro: csúcserték

Ŭakrapinta, aksopinto, borpinto, fingropinto, krajonpinto, kreskopinto, lancopinto, langopinto, mampinto, montopinto, panpinto, piedpinto, plumpinto, sekpinto, ŝtoppinto, ŝupinto, terpinto, trafikpinto, turpinto

pio/o=*orv* genny *szin* pusó; ~emio: *orv* pyemia; ~gena: *orv* gennyképző, pyogen; ~reo: *orv* gennyűrités, pyorrhea; ~bacilo: *áll* *orv* pyobacillosis; ~nefrito: *orv* gennyes vesegyulladás, pyonephritis; ~nefrozo: *ne* Ŭpionefrito; ~salpingito: *orv* fallopicsatorna gennyes táglata, pyosalpinx

pioĉ/o=csákány *szin* hakfosilo; ~i: *tr* csákányoz; ~eto: hegymászó csákány, fokos; ~ofrapo: vágás csákánnyal *fari la unuan ~ofrapon: megteszi az első kapavágást

Ŭpikpioĉo, plugpioĉo, sarkpioĉo

pion/o=*fiz* pion, pi-mezon *szin* pi-mezono

pionir/o=**1.** *kat* utász; **2.** telepes; **3.** úttörő; **4.** *átv* előfutár, úttörő; ~a: *mn* úttörő *~a laboro: úttörő munka; ~aro: *kat* utászcsapat

Ŭjunpioniro

pip/o=pipa *li fumas po du ~ojn en tago: naponta két pipát szív el; ~i: *ntr* pipázik *szin* pipfumi; ~forneto: pipafej; ~fumi: *ntr* pipázik *szin* pipi; ~fumo: pipafüst; ~gratilo: pipakaparó; ~orako: pipatartó, pipatórium; ~purigilo: pipaszurkáló; ~tabako: pipadohány; ~tubo: pipaszár

Ŭakvopipo, pacpipo, stumpopipo

pipelin/o=Ŭnaftodukto

piper/o=*növ* bors (>növény) (Piper)

pipet/o=*kém* pipetta; **mikro~o**: *biol* *kém* mikropipetta

pipi/o=*áll* pityer (Anthus)

Pipin/o=*tört* Pipin *~o la Malalta estis la patro de Karolo la Granda: Kis Pipin volt Nagy Károly apja

pipistrel/o=**1.** *áll* közönséges törpedenevér (Pipistrellus pipistrellus); **2.** *áll* törpedenevér

pir/o=**1.** *gaszt* bors *blanka ~o: fehér bors *kajena ~o: Cayeni-bors *ruĝa ~o: pirospaprika; **2.** *átv* csípős megjegyzés, szarkazmus; ~a: **1.** borsos *~a raguo: borsos ragu; **2.** *átv* borsos, csípős *~a rakonto: borsos történet, sikamlós história; ~i: *tr* *gaszt* megborsoz, borssal meghint; ~ujo: **1.** borsszóró, borstartó; **2.** *növ* borscsérje (Piper) *szin* piproarbusto *nigra ~ujo: Ŭnigra piperio *ŝajn~ujo: Ŭmolio *~ujacoj: borsfélék (Piperaceae); ~oarbusto: Ŭpiprujo **2**; ~omento: *növ* borsmenta (Mentha piperita); ~oŝprucilo: paprikaspray

Ŭkavaopiprujo

pips/o=*áll* *orv* madárkatarrus, pip

pir/o=*növ* körte; ~ujo, ~arbo: *növ* körtefa (Pyrus) *sovaĝa ~ujo: vadkörtefa, vackor (P. pyraeaster); ~forma: körte alakú; ~brando: *gaszt* körtepálinka; ~opsilo: körtelevélbolha (Psylla piri) *szin* pipropulo; ~skabo: *növ* körtefavarasodás; ~osuko: *gaszt* körtele; ~vino: *gaszt* körtebor

Ŭterpiro

pirakant/o=*növ* tűztővis, tűzgalagony (Pyracantha)

piral/o=*áll* fényilonca (Pyrale) *szin* lummiteo

Piram/o=*mit* Püramosz, Pyramus

piramid/o=**1.** *ép* piramis; **2.** *mat* gúla; **3.** *átv* piramis *biomasa ~o: biomassza-piramis *demografia ~o: demográfiai piramis *sesangula ~o: *ász* hatszögös piramis (kristály); ~arbo: *agr* gúlafa (kertészet); ~piano: *zene* piramiszongora

Ŭaĝpiramido

piramidal/o=Ŭtriketro

piramidon/o=*kém* gysz amidazofen, pyramidon

piran/o=*kém* pirán; ~ozo: *kém* piranóz

piranj/o=**1.** *áll* vörös pirája, vörös piraya, vörös piranha (Serrasalmus piraya); **2.** Ŭserasalmo

pirat/o=**1.** kalóz, tengeri rabló *vö.* bukanero, flibustro, kaperisto, forkaptisto, korsaro; **2.** *inf* bitvadász; ~a: *mn* kalóz~, kalózokkal kapcsolatos *~a trezoro: kalózkincs *~a eldono: *knyv* kalózkiadás *~a elsendo: *távk* kalózkodás; ~i: *ntr* kalózkodik; ~estro: kalózkapitány; ~ŝipo: kalózhajó

Ŭaerpirato, retpirato

Pire/o=*geo* Pireusz

pireks/o=*tech* pyrex, hőálló üveg, „jénai üveg”

Pirene/oj=*geo* Pireneusok; **Sud-(P)~o**: *geo* *pol* Midi-Pyrénées (FR); **trans~a**: *geo* Pireneusokon túli

pirenomicet/oj=*növ* májgombák (Pyrenomycetes)

piretr/o=**1.** *növ* *ex* morzsika, dalmátvirág (Pyrethrum); **2.** *agr* morzsikapor, pirétrum (féreg- és rovarirtó); ~ino: *kém* piretrin

pirgeometr/o=*met* földszugármérő, pirgeometér

pirheliometr/o=*met* pirheliométer (napsugármérő)

pirid/o=*kém* piridin (összetételekben); ~ilo: *kém* piridil

piridoks/o=*kém* piridoxin (összetételekben); ~ino: *kém* piridoxin; ~alo: *kém* piridoxál; ~olo: *kém* piridoxin; ~alfosfato: *kém* piridoxál-foszfát

pirik/o=*ir* pirrichius

pirimidin/o=*biol* *kém* pirimidin

pirit/o=*ász* pirit

Ŭkupropirito

Pirito/o=*mit* Peirithoosz, Pirithous

pirn/o=*tex* cséve, vetülékcseve

piro=előképző; *piro*~: *kém* *piro*~ Ŭpirofosfato, pirosulfato, pirogajlo

pirofor/a=Ŭekbrulema

pirog/o=*hajó* bődöncsónak, fatörzscsónak, piroga

pirog/o=*gaszt* pirog *dolĉa ~o: édes pirog *vianda ~o: húsos pirog; ~eto: *gaszt* pirozski

pirokorak/o=*áll* havasi varjú (Pyrrhocorax) *szin* montkorvo

pirosken/o=*ász* piroxén

piroksenit/o=*ász* piroxenit

pirol/o=*növ* körtike (Pyrola)

pirol/o=*kém* pirrol

pirol/o=Ŭpirulo

piroliz/i=*tr* *kém* pirolízissal bont, hővel bont; ~o: *kém* pirolízis

piroluzit/o=*ász* barnakő, piroluzit

pirometr/o=*fiz* pirométer *optika ~o: optikai pirométer, izzószálas pirométer

Piron/o=*fil* Pürrhón; ~ismo: *fil* pürrhónizmus

piroteknik/o=**1.** *kat* tűzszerszét; **2.** *tech* pirotechnika; ~a: **1.** *kat* tűzszerszét; **2.** pirotechnikai *spekti ~an spektaklon: tűzijátékot néz; ~aĵo: **1.** *kat* tűzszerszét eszköz; **2.** *tech* pirotechnikai eszköz *szin* fajraĵo, artfajraĵo; ~isto: **1.** *kat* tűzszerszét; **2.** pirotechnikus *szin* fajraĵisto

pirotin/o=*ász* pirhotin, magnetopirit

piroz/o=*orv* gyomorégés, pyrosis

Pirr/o=*mit* Pürrhosz, Pirrus *vö.* Neoptolemo *~a venko: pirruszi győzelem

piruet/o=piruett, megperdülés (>balett); ~i: *ntr* piruettezik, megperdül

pirul/o=*áll* süvöltő (Pyrrhula)

pirus/o=*növ* tud körtefa, vadkörtefa (Pyrus) *ordinara ~o: nemes körtefa, kerti körtefa (P. communis) *szin* pirujo, pirarbo

pis/i=*ntr* pisil, pisál, vize; ~klapo: *tex* slicc; ~poto: bili

pist/i=*tr* tör, apróra zúz *~i akvon: *átv* szalmát csépel *~i pipron: borsot tör *~i sukeron: cukrot tör; ~aĵo: apróra zúzott v. tört anyag; ~ilo: mozsártörő; ~ujo: mozsár; **dis~i**: *tr* szétzúz, tönkrezúz; ~omiksi: *tr* zúzva kever; ~omaŝino: *ip* érczúzógép

Ŭsulketpistilo

pistaci/o=*növ* pisztácia, pisztáciafa (Pistacia) *vö.* pistako *vera ~o: valódi pisztácia, mediterrán pisztácia (P. vera) *szin* pistakarbo

pistak/o=**1.** *növ* pisztácia (termés) *vö.* pistacio; **2.** Ŭpistaksemo; ~ujo, ~arbo: Ŭvera pistacio; ~semo: *növ* pisztáciamag, pisztáciabél

pistil/o=*növ* termő, pistilium *szin* gineceo, karpelaro

pistol/o=1. pisztoly *aütomata ~o: automata pisztoly; **2.** *tech* szórópisztoly; ~**ujo:** pisztolytok, pisztolytartó; ~**borilo:** *tech* villanyfűró; ~**farbi:** *tr* szórópisztollyal fest; ~**mitralo:** *kat* géppisztoly
 Uakvopistolo, glupistolo, lutpistolo, startpistolo, šprucpistolo
pišt/o=1. *tech* dugattyú; **2.** *zene* szelepgomb; ~**akso:** *tech* dugattyúcsapszeg; ~**ofoldo:** *tech* dugattyúhorony; ~**oringo:** *tech* dugattyúgyűrű, hengergyűrű; ~**ostango:** *tech* dugattyúrúd; ~**ovojo:** *tech* dugattyúlöket
 Ukombinopišto, manpišto, piedpišto
pištol/o=pisztol (pénznem)
pit/a=pej piti; ~**anima:** *pej* kicsinyes
Pitagor/o=fil mat Pitagorasz, Püthagorász; ~**a:** mat pitagorasz ~a teoremo: Pitagorasz-tétel ~a triangulo: Pitagorasz-háromszög ~a triopo: pitagorasz számhármass; ~**ano:** *fn fil* püthagoreánus, püthagoreus; ~**ismo:** *fil* pitagoreizmus, püthagoreizmus
pitak/o=bud pitaka (kosár)
Pitak/o²=fil Pittakosz
pitang/o=1. növ pitanga, indián cseresznyemirtusz (Eugenia uniflora); **2.** növ pitanga (termés)
pitē/o=⊕pič/o²
piteci/o=áll sátnámajom (Pithecia)
pitek/o=ex ⊕presbito
pitekantrop/o=ōsl jávai majomember (Pithecanthropus erectus)
Piti/o=vall geo Püthó (Delphoi); ~**a:** vall geo püthói *la ~a: a Püthia (jósón) *la ~aj ludoj: a püthói játékok; ~**ano:** mit a Püthói (Apollón)
piťiat/a=ex orv pithiatikus, szuggerálható ~a malsano: szuggesztíóval gyógyítható betegség; ~**ismo:** *ex orv* pithiatizmus
pitiriaz/o=orv pitiriazis, pytiriasis (bőrbetegség)
Pitkarn/a=mn Pitcairn ~a Insulo: geo pol Pitcairn-sziget (PN) ~a lingvo: nyt pitkern (kreol nyelv)
piton/o=áll piton (Python)
Piton/o²=mit Püthón
pitoresk/a=festői, festenivaló; ~**ejo:** festői táj
Pitsburg/o=geo Pittsburgh
pituit/o=orv turha, gennyes orrvládék
pituitari/o=⊕hipofizo
pivot/o=tech tengelycsap, forgócsap; ~**ego:** *tech* vastag tengelycsap ~ego de kanono: ágyú csőcsapja; ~a: **1.** mn *tech* csap; ~a: **2.** átv forgó, közvetítő, központi *havi ~an rolon: központi szerepet játszik ~a lingvo: nyt közvetítő nyelv; ~**i:** *ntr* (csap körül) forog; ~**ingo:** *tech* tengelycsapág; ~**artiko:** anat csukló-forgóízület, forgóízület, hengerízület, articulation trochoidea; ~**gruo:** *tech* forgógémes daru, forgódaru; ~**sego:** forgószegek *szin* turnosego; ~**radiko:** növ karógyökér U piedpivoto, pordopivoto
piz/o=1. növ borsó (növény) (Pisum) *bonodora ~o: ⊕bonodora latiro *suker~o: cukorborsó (P. saccharatum); **2.** növ borsó (termés) *szin* pizosemo *gi glitas de li, kiel ~o de muro Z: falra hányt borsó *rompitaj ~oj: *gaszt* sárgaborsó, feles borsó *verdaj ~oj: *gaszt* zöldborsó; ~**oforma:** anat pisiforme ~oforma osto: borsócsont, os pisiforme; ~**osemo:** növ borsószem *szin* pizo **2;** ~**osupo:** *gaszt* borsóleves; ~**ostono:** ásv borsókö *szin* pizolito vö. aragonito
 Ukrakpizo, terpizo
Piz/o=geo Pisa *la oblikva turo de ~o: pisai ferde torony
pizang/o=növ természetett banán, pizáng (Musa x sapientum)
Pizistrat/o=tört Beiszisztratosz
pizolit/o=ásv borsókö, pizolit *szin* pizostono
Pizon/o=tört Piso *Gajo Kalpurnio ~o partoprenis komploton kontra Nerono: Caius Calpurnius Piso részt vett Néró elleni összeesküvésben
Pjang/o=geo Pjandzs (folyó)
pjel/o=anat vesemedence, pelvis renalis; ~**ito:** orv vesemedence-gyulladás, pyelitis
Pjongjang/o=geo Phenjan ~o estas la ĉefurbo de la Korea Popoldemokratia Respubliko: Phenjan a Koreai Népi Demokratikus Köztársaság fővárosa
plac/o=1. ép tér (épített) *la ~o estas ĉirkaŭita de unuetaĝaj domoj: a teret egyemeletes házak övezik *sur la ~o staras la katedralo: a téren áll a székesegyház; **2.** átv tér, szabad tér *parada ~o: díszter, felvonulási tér *sur la ~o antaŭ la kastelpordego paŝtis sin ĉevaloj: a várkapu előtti téren lovak legeltek; ~**eto:** kis tér, terecske *štupara ~eto: lépcsőforduló, lépcsőpihenő *szin* štuparplaceto; ~**ĉef-o:** főter; ~**muziko:** *zene* térzene
 Uapellplaco, bazarplaco, foirplaco, memorplaco, rondplaco, štuparplaceto, vendoplaco
placeb/o=orv placebo, gyógyszerutáztat
placent/o=1. anat méhlepény, magzatlepény, placenta; **2.** növ magléc, placenta; ~**uloj:** áll méhlepényes emlősök (Placentalia); ~**sen-uloj:** áll

erszényes emlősök (Metatheria)

Placid/o=Placid, Placidus (utónév)

plaĉi/i=ntr tetszik *ankoraŭ neniu ~is al ĉiu Z: *közm* még senki sem tetszett mindenkinek *eĉ kaprino ~as, se la doto sufiĉas Z: *közm* nem rût a lány, ha szép a hozomány *kiel ~as mia nova robo?: hogy tetszik az új ruhám? *kion leĝo malpermesas, tio ~i ne ĉesas Z: *közm* ami szabad – redves, ami tiltott – kedves *tre ~as al mi ĉie tie: itt nagyon tetszik nekem *via fratino ~as al mi: tetszik nekem a nővéred; ~**a:** csinos, helyes, tetszetős ~a eksterajo: tetszetős külső ~a knabino: csinos lány ~a vizaĝo: helyes arc; ~**o:** tetszés, kedv *akiri ~on: tetszést nyer v. arat *kiom ajn oni penas, per forto ~o ne venas Z: *közm* erőszakolt csóknak ecetes az alja *la romano renkontis ~on ĉe la legantoj: a regény találkozott az olvasók tetszésével *trovi ~on en la pentrado: kedvét leli a festegetésben; ~**ema:** *pej* tetszelgő *szin* plaĉivola; ~**igi:** *tr* megkedveltet *li sukcesis ~igi sin al la gepatroj de la fianĉino: sikerült megkedveltetnie magát a menyasszony szüleivel *mi ~igis al li la futbalon: megkedveltettem vele a futballt; **laŭ-a:** tetszőleges; **laŭ-e:** tetszés szerint, szabadon, ad libitum *elekti laŭ-e: szabadon választ, tetszése szerint választ *laŭ-e ludi: tetszés szerint játszani; **mal-i:** *ntr* nem tetszik *mal-as nenio, se taksas pasio Z: *közm* a szívnek nem lehet parancsolni *via konduto kaj viaj amikoj mal~as al mi: nem tetszik a viselkedésed és a barátaid; **mal-o:** nemtetszés *esprimi sian mal~on: nemtetszését fejezi ki; **mal-a:** nem tetsző *mal-a memkontentulo: nem tetsző önelégült alak *uloj mal~aj al li: a neki nem tetsző alakok; **mem-a:** öntetszelgő; **mis-a:** visszatetsző; ~**aspekta:** tetszetős kinézetű v. külsejű, jópofa; ~**ivola:** *pej* tetszelgő *szin* plaĉema

Udioplaĉa, fotoplaĉa, okulplaĉa, oreplaĉa

Plaĉenz/o=geo Piacenza

plad/o=1. *gaszt* (tálalásra szolgáló) tál ~o kun diversaj fritajoj kaj garnajoj: különböző sülttekkel és köretekkel megrakott tál ~o peza de fruktoj: gyümölcsöktől roskadó tál; **2.** átv *gaszt* (a tálon lévő) étel, menü *li sola manĝis la tutan ~on: egyedül ette meg az egész tálat *taga ~o: napi menü; **3.** *gaszt* fogás (étel) *tagmanĝo kun tri ~oj: háromfogásos ebéd; **antaŭ-o:** *gaszt* előétel; **ĉef-o:** *gaszt* főétel, fő fogás *szin* ĉefmanĝajo; ~**giĉeto:** *gaszt* ételkiadó, tálalóablak; ~**levilo,** ~**lifto:** *gaszt* étellift, konyhalift; ~**varmigilo:** főzőlap, rezsó

Ufromaĝoplado, kukoplado, legomplado, rostaĵplado, tortoplado, viandoplado

plafon/o=1. ép mennyezet, plafon *kasona ~o: kazettás mennyezet *ligna ~o: famennyezet; **2.** met felhőtakaró alsó szintje, felhőalap magassága; **3.** rep csúcsmagasság, emelkedési maximum; **4.** átv felső határ, maximum, plafon *kvanta ~o: felső mennyiségi határ ~o de enspezoj: felső jövedelemhatár ~o de salajroj: bérmaximum, bérplafon; ~**i:** **1.** *tr* ép mennyezetet épít vmire (n) ~i ĉambron: szobára mennyezetet épít; **2.** *ntr* legfelső értéket ér el, tetőzik *la aviadilo ~is ĉe kvin mil metroj: a repülőgép ötezer méternél érte el a maximális repülési magasságot *la prezoj ~is en majo: az árak májusban tetőztek; ~**grundo:** geo főté (bányászat); ~**lampo:** mennyezetlámpa; ~**lumo:** **1.** mennyezetvilágítás; **2.** mennyezetlámpa

Upendoplafono

plag/o=1. vall csapás, istencsapás, istenverés *la dek egiptaj ~oj: a tíz egyiptomi csapás *la Eternulo venigis ~on al ni: az Úr csapást hozott ránk ~on al vi!: az isten verjen meg!; **2.** átv sorscsapás, balsors *al ĉiu tago, ĝia ~o: *közm* minden napnak megvan a maga bibeje v. terhe *la reformemo estis ~o por la movado: a reformálási kedv sorscsapás volt a mozgalomnak *via ĉeesto estas vera ~o por mi: jelenléted valószínű csapás számomra; ~**i:** **1.** *tr* vall csapással sújt v. ver *Dio ~is sian popolon pro ties pekoj: Isten csapással sújtotta népét annak bűnei miatt; **2.** *tr* átv ver, csapással sújt *pesto ~is plurajn urbojn: pestis sújtott több várost

plagal/o=zene plagális zárlat; ~**a:** zene plagális, záró

plagiati/i=tr *pej* plagizál, ollóz, kiollóz, összeollóz vmiből (n) *li ~is por sia laboraĵo la diplomlaborojn de siaj kunstudentoj: diaktársai diplomamunkáiból ollózta össze a dolgozatát ~i Petófi: Petőfit plagizál; ~**o:** *pej* plágium; ~**isto:** *pej* plagizátor

plagioklaz/o=ásv plagioklász

plagiostom/oj=ex ⊕elasmobranko

plaĝ/o=strandfürdő *nudisma ~o: nudista strand; ~**umi:** *ntr* strandol; ~**kostumo:** *tex* strandkosztüm; ~**omato:** strandszönyeg; ~**ombrelo:** strandnapernyő; ~**pantalono:** *tex* strandnadrág

plak/i=tr *tech* (nemesfém) lemezzel borít, lemezel, dublíroz ~i mahagonon sur poplan tabulon: mahagónit lemezzel nyárfá táblára ~i orfolion sur kupron: aranyfóliát rézre lemezel; ~**o,** ~**aĵo:** **1.** lemezelt anyag, nemes bevonatú anyag v. lemez, dublé *fotografia ~o: fotofotolemez, fényérzékeny lemez; **2.** áll héj, teknő; **plur-uloj:** áll

cserepeshéjúak, sokteknőjűek (Polyplacophora); **sen~uloj**: áll főregesigák (Aplacophora); **unu~uloj**: áll maradványcsigák, egyteknőjűek (Monoplacophora); **kruc~i**: tr (lemezt) réteg; **kruc~ajo**: rétegelt lemez

plakoderm/oj=*ösl* páncélos halak (Placodermi) *szin* kirasárcokj

plan/o=**1.** tervrajz *~o de la kastelo: a kastély tervrajza *sur la ~o de la urbo vidigas la novaj vojoj: a város tervrajzán látszanak az új utak; **2.** terv, tervezet *elpaŝi kun ~o: egy tervvel áll elő *havi ~on por la estonteco: van terve a jövőre *kvinjara ~o: *gazd* öt éves terv *~oj de la entrepreno: a vállalati tervek *progresi laŭ la ~o: a terv szerint halad; **3.** térsík, képsík *en spirita ~o: *átv* szellemi síkon *figuro sur la antaŭa ~o: az előtérben lévő alak *homoj starantaj sur la dua ~o: hátrébb álló emberek *montoj videblaj sur la lasta ~o: a háttérben látható hegyek; **4.** film képkivágás, plán (film) *ekstra ~o: szuper plán, nagyközel *fora ~o: totál plán, távoli kép *meza ~o: kistotál *mezproksima ~o: amerikai plán *proksima ~o: nagyszekond plán, félalakos v. félközeli plán *unua ~o: premier plán, közelkép; ~i: **1.** tr tervrajzot készít *~i ĝardenon: kertet tervez; **2.** tr tervez *~i vojaĝon: utazást tervez; ~ado: tervezés *familia ~ado: családtervezés; ~aro: tervcsomag; ~ilo: **1.** *gazd* tervezőeszköz; **2.** inf organizer; **3.** inf ütemező, scheduler; ~ismo: *gazd* tervgazdálkodás (rendszer); ~izi: tr (projektet v. programot) tervez, kidolgoz *~izi kampanjon: hadjáratot kidolgoz *~izi seninundigon: árvízmentesítést kidolgoz *~izita ekonomio: tervgazdaság *szin* planeconomio *~izita urbigado: tervszerű városfejlesztés; ~izo: projekttervezés, programtervezés, tervkidolgozás; **antaŭ~o**: előtér; **antaŭ~ado**: előtervezés; **laŭ~e**: terv szerint; **sen~e**: tervezetlenül, összevissza; ~direktivo: *gazd* tervelőirányzat; ~ekonomio: *gazd* tervgazdaság *szin* planizita ekonomio; ~lingvo: *nyt* tervezett nyelv, szerkesztett nyelv; ~lingvistiko: *nyt* tervezett nyelv-kutatás, interlingvisztika; ~notado: *geo* térképvázlat készítése; ~setli: tr tervezett módon telepit; ~setlejo: lakótelep

U ĝadplano, evoluplano, horplano, instruplano, konstruplano, laborplano, tempoplano, urboplanismo, vojplano, vojaĝplano

pland/o=**1.** anat talp; **2.** tech talp; ~i: ntr cammog, caplat, slattyog; **pland~pland**: *hgut* plity~platy; ~ulo: áll talponjáró állat; ~umo: cipőtalp, csizmatalp; al~ajo: cipőbetét; re~umi: tr megtalpal (pl. cipőt); ~premi: tr eltapos

U kaŭĉukplanduma, lignoplandumo, ŝuplando

plane/o=*rep* szárny, repülőgépszárny *szin* alo 6; **ĉef~o**: *rep* főszárny, fő hordfelület; **akvo~o**: *rep* víz alatti szárny

planed/o=*csill* bolygó, planéta; ~a: *csill* bolygó~, planetáris; ~eto: *csill* kisbolygó, aszteroida *szin* asteroido; ~ologio: *csill* bolygókutató, planetológus; ~ologio: *csill* bolygókutatás, bolygótan, planetológia; **inter~a**: *csill* bolygóközi, interplanetáris; **tut~a**: globális, az egész bolygóra kiterjedő

U nanoplanedo

planetari/o=*csill* planetárium

planigraf/o=*tech* planigráf

planimetr/o=*mat tech* planiméter, területmérő műszer; ~io: *mat* síkmértan, síkgeometria, planimetria *szin* ebena geometrio

plank/o=**1.** ép padló *kahela ~o: csempepadló *loma ~o: agyagpadló *mozaika ~o: mozaikpadló *pargeta ~o: parkettás padló *plasta ~o: műpadló *slaba ~o, ŝtona ~o: kőpadló; **2.** ép hídpálya; **3.** víz ép fenék (>zsilip, víz- és szennyvízesatorna); ~i: tr ép padlóz; ~lumo: rivaldafény *szin* rivaltumo; ~opordo: padlókefe; ~okrado: padlórács; ~oplinto: parkettaszegély; ~opordo: (vízszintes) csapóajtó; ~tapiŝo: padlószőnyeg; ~vakso: padlóviasz

U argilplanko, kradplanko

plankton/o=*biol* plankton *laga ~o: tavi plankton *mara ~o: tengeri plankton *fito~o: *növ* fitoplankton

plant/i=**1.** tr *növ* ültet *~i rozuĝon: rózsát ültet *~i vinbergardenon: szőlőskertet ültet; **2.** tr *átv* állít, ültet *li ~is krucon inter la ŝtonoj: keresztet állított a kövek közé *li ~is la ideon en mian kapon: ő ültette az ötletet a fejembe *li restis ~ita, kiel paliso: megállt, mint a cövek; ~o: **1.** *növ* (gyökerez) növény *akva ~o: vízinövény *akveja ~o: *hidrofito* *daŭrema ~o: élő növény *dioika ~o: kétlaki növény *endemia ~o: endemikus növény *endoma ~o: szobanövény *fermfrukta ~o: zárt termésű növény *industria ~o: ipari növény *malfermfrukta ~o: felnyíló termésű növény *medicina ~o: gyógynövény *szin* oficina planto *nedaŭra ~o: egyvári növény *ombreja ~o: árnyékkedvelő növény *patrina ~o: anyanövény *rokaj ~oj: sziklanövények, sziklalakó növények, lithophyta *saleja ~o: sókedvelő növény *szin* halofito *sekeja ~o: szárazságtűrő növény *suneja ~o: fénykedvelő v. napfényt kedvelő növény *varmodomaj ~oj: meglegházi növények; **2.** *növ* ált növény *szin* kreskaĵo, vegetaĵo; ~oj: *növ* növények (országai) (Plantae); ~a: *növ* növény~, növényi; ~ajo: *növ* palánta; ~aro: *növ*

növényzet; ~ejo: **1.** *agr* beültetett terület, kert *humulplantejo*, *juglandplantejo*, *pomplantejo*; **2.** *agr* ültetvény *ĉkafplantejo*, *kotonplantejo*; ~ejisto: *fn* ültetvényes; ~ido: **1.** *növ* palánta *szin* plantajo; **2.** *növ* sarjhajtás, magonc; ~ilo: *agr* ültetőfa, duggatófa; ~itaĵo: *növ* kiültetett palánta; **en~i**: **1.** tr *növ* beültet *vhova*; **2.** tr *átv* beleplántál; **pri~i**: tr beültet *li pri~is la kortoangulon: beültette az udvar sarkát; **trans~i**: tr *növ* *orv* *átv* átültet, transzplantál *trans~i arbidon: facemetét átültet *trans~i ideon en la praktikon: ötletet a gyakorlatba átültet *trans~i koron: szívet átültet; **trans~ajo**: **1.** *növ* átültetett növény; **2.** *orv* átültetett szövet v. szerv, transzplantátum; ~anatomio: *növ* növényanatómia; ~fenestrego: *növ* virágablak; ~geografio: *fitogeografio*; ~ofiziologio: *fitofiziologio*; ~ofosilio: *ösl* növényi kővület, növényi fosszília; ~oklorofilo: *növ* növényi klorofil; ~okosmetik: *fitokosmetik*; ~ologo: *botanikisto*; ~ologio: *botaniko*; ~opatologio: *fitopatologio*; ~oprotektado: *agr* növényvédelem; ~ordo: *növ* növényi rend; ~osociologio: *fitosociologio*; ~osterolo: *fitosterolo*; ~osuko: *növ* növényi nedv; ~oterapio: *fitoterapio*; ~otoponimo: *fitotoponimo*; ~ovora: áll növényevő

U ĉkavplanto, angioplantoj, arkegonioplantoj, branĉoplanti, ĉambroplanto, embrioplantoj, energioplanto, filikoplantoj, florplantoj, fruktoplantoj, furaĝplanto, grenplantoj, grimoplanto, guŝoplantoj, ĝermoplanto, humulplantejo, indigoplanto, jutplanto, karcoplanto, kafplantejo, kotonplantejo, kuracplanto, koniferplantoj, kormoplantoj, kultivplantoj, legomplanto, lignoplanto, muskoplantoj, nutroplanto, ornamlanto, ovariplantoj, pomplantejo, salplanto, sekplanto, semplantoj, sovaĝplanto, sporoplantoj, teksajplanto, telegrafplanto, tigoplantoj, traheoplantoj, vaskulplantoj, volvoplanto

plantag/o=*növ* útifű, útilapu (Plantago)

planum/o=*anat* szemüregi lemez (rostaĉsont), lamina orbitalis

planuloid/oj=*mezozooj*

plas/i=*investi* 2

plasm/o=**1.** anat vérplazma; **2.** *biol* plazma; **3.** *fiz* plazma; ~ogamio: *biol* protoplazma-összeolvadás, plazmogámia; **ekto~o**: *biol* sejthártya, ektoplazma; **endo~o**: *biol* endoplazma; **proto~o**: *biol* protoplazma

U ĉelplasma, nukleoplasma

plasmaferez/o=*orv* plasmapheresis

plasmid/o=*biol* plazmid

plasmod/o=*biol* plazmódium, plasmodium

plasmodesm/o=*növ* plazmodezmosz

plasmodi/o=*áll* lázállatka (Plasmodium)

plasmodrom/oj=*áll* egyfélemagvúak, plazmánmozgók, állás és ostoros egysejtűek

plasmopar/o=*növ* peronoszpóra (Plasmopara)

plast/o=*kém* műanyag *szin* artmaterio; ~a: *mn* műanyag, műanyagból való, mű~ *~a fadeno: műszál *~a folio: műanyag fólia *~a tablokovrilo: műanyag asztalterítő *~a telero: műanyag tányér; ~eca: **1.** műanyagyszerű; **2.** *fiz* képlékeny; ~eco: *fiz* kém képlékenység, alakíthatóság, formálhatóság, plaszticitás *szin* deformebleco; ~igi: tr kém képlékenyvé alakít, folyósít; ~igenzo: *kém* lágyítószert, képlékenyítőszert; ~izi, ~umi: tr *ip* műanyaggal bevon; ~izita, ~umita: műanyag bevonatú, műanyaggal bevont; ~izilo: *fn* fóliázó(gép)

U vitoplasto

plastik/o=*orv* műteti alakítás, helyreállító v. alakító műtét, plasztika, plastica; ~a: *orv* plasztikai *~a kirurgio: plasztikai sebészet *szin* remodela kirurgio; ~eco: *orv* alakíthatóság, plaszticitás

U gastroplastio, rinoplastio, torakoplastio

plastid/o=*biol* szintest, plasztisz, plasztid; plastaro: *biol* plasztiszállomány; **pri~o**: *biol* proplasztisz

U amelplastido, karotenplastido, klorofilplastido

kromoplast/o=*karotenplastido*

plastik/o=*műv* szobrászat, plasztika, tárgyalakítás *arta ~o: művészi plasztika; ~a: **1.** *műv* plasztikai, szobrászati; **2.** *átv* plasztikus, térhatású, szemléletes *esprimi sin ~e: szemléletesen fejezi ki magát *reliefiĝi ~e: plasztikusan kirajzolódik

U galvanoplastiko

plastr/o=*gysz* tapaszt, sebtapaszt, flastrom *kantarida ~o: kőrishogár flastrom, emplastum cantharidum; ~i: tr *orv* tapaszt tesz rá (n) *~i la nazon: tapaszt tesz az orrára

plat/a=**1.** lapos *~a brusto: lapos mell *~a ŝtono: lapos kő *virino kun ~a brusto: lapos mellű nő; **2.** *átv* lapos *~a esprimo: lapos kifejezés *~a stilo: lapos stílus *~a ŝerco: *pej* lapos tréfa; ~o: **1.** lap *~o da ĉokolado: egy tábla csokoládé *~o de glavo: kard lapja *vitra ~o: üveglap; **2.** *knyv* tábla (>illusztráció) *ilustra ~o: képtábla *tutpaĝaj ~oj en PIV: a PIV egészszlapos táblái; **3.** *tech* lap, lemez *devia ~o: terelőlemez, terelőlap *fera ~o: vaslemez *~o de akumulato: akkumulátorlemez *~o de

kondensilo: kondenzátor fegyverzete *štona ~o: kölap; **4. anat biol** lemez, lemezke, lamina *ekvatora ~o: equatorialis plate (>mitózis) *epifiza ~o: epifizialis porc, köztipecs, cartilago epiphysialis *fina ~o: lamina terminalis *motora ~o: mozgató véglemezke; **5. inf** kártya, lap *interfaca ~o: csatolókárttya; **6. geo** lemez *eürázia ~o: geo eurázsiai lemez *terkrusta ~o: kéreglemez; ~**afo**: **1. geo** fennsík, felföld, plató *szin* altebenafo, altplatajo; **2. geo** lapály, sík; **3. tech** alaplap, szerelvénylap; **4. (tárgy)** lapos része v. lapja; **5. knyv** könyvtábla, borítólapp; ~**eco**: *átv* is laposság; ~**eto**: lapocska, kis lemez; ~**igi**: *tr* laposít, ellaposít, lelapít *li ~igis sian nazon sur la fenestrovitro: orrát az ablaküvegre nyomta; ~**igi**: *ntr* lelapul, ellaposodik *la montetaro ~igás post la vilaĝo: a falu után a dombság ellaposodik; ~**umo**: **1. ép** lapolás (>ácskötés); **2. rep** kilebegtetés; **alt-afo**: geo fennsík; **ĉef-o**: inf alaplap *szin* ĉefkarto; **trans-umo**: ép átlapolás (>ácskötés); ~**boato**: hajó lapos fenékű csónak, ladik; ~**ĉarego**: jm laposkocsi, pórekocsi, platókocsi; ~**diĉa**: **ĉ**platgermana; ~**fero**: tech laposvas; ~**fiŝoj**: **ĉ**pleŭronektedoj; ~**fosilo**: lapát; ~**funda**: lapos fenékű *~funda boato: hajó lapos fenékű csónak; ~**germano**: fn alnémet, plattddeutsch; ~**germana**: mn nyt plattddeutsch, alnémet (nds); ~**globo**: geo világtérkép *ĉiela ~globo: *csill* égi térkép; ~**konkava**: fot síkhomorú, plankonkáv; ~**konvekso**: fot síkdomború, plankonvex; ~**kuko**: gaszt lepény; ~**marĉo**: réti lapp; ~**naza**: tömpe orrú, lapos orrú; ~**nazo**: tömpe orr, lapos orr; ~**pano**: *vall* gaszt laska, macesz, pászka *szin* maco; ~**pieda**: *orv* lúdtalpú; ~**piedo**: *orv* lúdtalp; ~**postafo**: hajó fartükör *malsupra ~postafo: alsó fartükör *supra ~postafo: felső fartükör; ~**preso**: knyv ofszet *szin* ofseto; ~**paledo**: ip síkraklap; ~**ringeto**: tech lapos alátét; ~**risorto**: tech laprugó, lemezrugó *szin* lamenrisorto *fasko de ~risortoj: laprugóköteg *plurobla ~risorto: többretegű laprugó; ~**sklerozo**: *orv* sclerosis multiplex; ~**ŝipo**: hajó uszály *szin* bargo; ~**ŝtono**: ép kölap, kőábla *szin* slabo; ~**tektoniko**: geo lemeztectonika; ~**tektonismo**: geo lemeztectonizmus; ~**vagono**: vsút pórekocsi, platókocsi; ~**ventra**: lapos hasú; ~**vergo**: léc; ~**vermoj**: **ĉ**plathelmintoj *Alpa~vermo: szarvas planária (Planaria alpina) *orela ~vermo: füles planária (Dugesia gonocephala) *funebra ~vermo: gyászos örvényféreg (Planaria lugubris) *laktoblanka ~vermo: tejfőhér planária (Dendrocoelum lacteum)

ŭaglomerplato, agordplato, ciferplato, fajroplato, fingroplato, hejtuplato, kirasplato, klemplato, kuirplato, licencplato, lignerplato, premplatigi, turnoplato

Plata²=geo Plata *Plata-rivero: La Plata-folyó *szin* Rivero de l' Argentó *Plata-urbo: La Plata (város)

platale/o=áll kanalgég (Platalea leucorodia)

platan/o=növ platánfa, boglárfa (Platanus) *pseŭdo~o: **ĉ**pseŭdoplátana acero; ~**oido**: **ĉ**platanoida acero

platband/o=agr virágszegély, szegélyező virágágy

platdiĉ/o=**ĉ**platgermano; ~**a**: **ĉ**platgermana

Plate/o=tört geo Platea

platen/o=kém platina (Pt); ~**ato**: kém platinát; **heksaklor~ato**: kém hexakloro-platinát; platinati: *tr* kém platináz, platinával bevon

plates/o=áll sima lepényhal (Pleuronectes platessa)

platform/o=**1. kat** lövegállás, ágyúállás *lanĉa ~o: kilövőállás; **2. hajó** leszállófédélzet; **3. jm** peron; **4. pol inf** platform

platiceri/o=növ szarvasagancspáfrány, agancspáfrány (Platycerium)

platin/o=knv nyomólap, tégely

platum/i=anat nyakbőrízom, nyaki bőrízom, musculus platysma

Platon/o=fil Nyáton, Plató; ~**a**: **1. fil** platonikus, platóni *~aj ideoj: platóni ideák; **2. átv** plátói, eszményi, elméleti *~a amo: plátói szerelem *~a decido: elméleti döntés; **3. mat** platóni, szabályos, ideális **ĉ**plantona solido; ~**ismo**: fil platonizmus; ~**ano**: fil platonista, platonkövető; **nov~ismo**: fil újplatonizmus

plaŭd/o=ntr csobog, locsog *la akvo ~is sub la remiloj: a víz csobogott az evezők alatt *la akvoŝtroj de la fontano ~is sur la ŝtonoj: a szőkőkút vízsugara csobogtak a köveken; **2. ntr** lubickol, pancsol *la infanoj gaje ~is en la rivero: a gyerekek vidáman lubickoltak a folyóban; **3. ntr** tocsog, cuppog *miaj botoj ~is en la maldensa kato: a csizmám cuppogott a híg sárban; **plaŭd**: *hgut* locs ~, li ensaltis en la riveron: locs, beleugrott a vízbe *plaŭd~: lics-locs, tics-tocs; ~**ado**: **1. csobogás, locsogás, tocsogás; 2. távk** lebegés, sugárzászavar; ~**eto**: *orv* gyomortartalom lötyögése; ~**igi**: **1. tr** csobogtat, locsogtat; **2. tr** cuppogtat, tocsogtat; ~**iri**: *ntr* caplat, tocsog *la soldatoj ~iris sur la postpluvega kampo: a katonák caplattak a felhőszakadástól nedves mezőn

Plaŭt/o=ir (Titus Maccius) Plautus

plazi/o=orv sejtképződés, szövétéképződés, ~plasia; **hiper~o**: *orv* túltengés, szövetgyarapodás, hyperplasia; **hipo~o**: *orv* satnya szövetfejlődés, hypoplasia

ŭfibroplazio, neoplazio, ostoplazio, trikoplazio

pleb/o=**1. tört** plebs (Rómában); **2. átv** nép, alsóbb osztályok, plebs; ~**ano**: **1. tört** plebejus (Rómában); **2. átv** a nép fia, alsóbb osztálybeli, a plebshez tartozó

plebiscit/o=jog népszavazás, plebiscitum (egy terület hovatartozásáról) *~o pri Sarlando: népszavazás a Saar-vidék hovatartozásáról

pled/i=**1. ntr** jog védőbeszédet mond vki mellett (por); **2. ntr** átv síkraszáll, felemeli a szavát vmiért v. vkiért (por) *~i por la paco: a béke mellett érvel; ~**o**, ~**ado**: **1. jog** védőbeszéd; **2. átv** kiállítás, síkraszállás, felszólamlás vmiért; ~**anto**: **1. fn** jog védő; **2. átv** szószóló; **mal-i**: *ntr* vki v. vmi ellen szól *mi ne mal~as kontraŭ la konstruado: nem szólók az építkezés ellen *nia advokato mal~is kontraŭ ni: az ügyvédünk ellenünk szolt;

plegi=utóképző; ~**plegio**: *orv* ~bénulás, ~ütés *hemiplegio: féloldali bénulás, féloldali szélütés, hemiplegia *paraplegio: alsó végtagbénulás, végtagbénulás, paraplegia

pleistocen/o=geo tört pleisztocén, jégkor, diluvium

plej=**1. módosítószó**

1. leg~ (felsőfok) *la plej alta el la kunuloj: a társak közül a legmagasabb *la plej bela virino en la mondo: a világon a legszebb nő *la plej bongustan pladon mi manĝis tie: a legízletesebb ételt ott ettem *li priskribis plej detale la okazintaĵon: ő írta le legrészletesebben a történeteket *la plej multaj homoj: a legtöbb ember; plej ofte: legtöbbször, leggyakrabban; **2. leg~** (abszolút felsőfok) *kiel eble plej rapide: a lehető leggyorsabban *plej baldaŭ mi revenos: nagyon hamar visszatérek *plej bona amiko vi estas, se ne la plej bona: kiváló barát vagy, ha nem a legjobb *plej bonaj vinoj produktigas tie: kiváló borok teremnek ott *plej bongustajn pladojn mi manĝis tie: ízletesnél ízletesebb ételeket ettem ott *plej detale li priskribis la okazintaĵon: nagyon részletesen leírta a történeteket *plej multe mi lernis de mia profesoro: nagyon sokat tanultam a professzoromtól; malplej: **1. a** legkevésbé *la malplej granda kvanto: a legkevésbé nagy mennyiség, a legkisebb mennyiség *la malplej gravaj aferoj: a legkevésbé fontos ügyek; **2. kevésbé, egyáltalán nem** *malplej belaj virinoj: egyáltalán nem szép nők *malplej gravaj aferoj: egyáltalán nem fontos ügyek; **II. önállóan; pleja**: a legnagyobb mértékű, a leginkább megnyilvánuló *de la pleja komenco: a kezdetek kezdetétől *la pleja bono: a legnagyobb jó *la pleja konsumanto: a legnagyobb fogyasztó *mi estas la pleja amato: én vagyok a legnagyobb amatőr *mi estas pleja amato: igazi amatőr vagyok; pleje: **1. leginkább, legjobban, legfeljebb** *pleje la ruinoj de la urbo ni ankoraŭ povas vidi: legfeljebb a város romjait láthatjuk még *pleje min interesas la historio de Romo: leginkább Róma történelme érdekel *vian patron mi estimas pleje: apádat tiszteltem legjobban; **2. legtöbbször, leggyakrabban** *pleje ni renkontis nin ĉe mia frato: leggyakrabban a testvéremnél találkoztunk; malpleje: **1. legkevésbé, egyáltalán nem** *malpleje grava persono: egyáltalán nem fontos személy *min malpleje interesas viaj problemoj: a legkevésbé sem érdekelnek a problémáid; **2. legalább, minimum** *malpleje, aŭskultu min: minimum hallgass meg *malpleje, ne kalumnii nin: legalább ne rágalmazz bennünket; plejigi: *tr* maximalizál *szin* maksimumig *ni plejigis niajn fortostreĉojn: maximalizáltunk erőfeszítéseinket; malplejigi: *tr* minimalizál *szin* minimumig; **III. előképző; plej~**: leg~ **ĉ**plejaĝulo, Plejaltulo, plejbelulino, plejbono, plejble, plejpotenco, plejsanktejo

Plejad/oj=**1. mit** Pleiászok, Pleiádok, Plejádok; **2. csill** Plejádok, Fiastyúk; ~**o**: **1. ir** Pleiászok, Pleiádok, Plejádok (hellén tragédiaírók); **2. ir** Pleiáde (16. sz.-i francia költők csoportja)

plejd/o=**1. tex** skótkockás köpeny; **2. tex** skótkockás takaró, pléd

plejnkant/o=zene gregorián ének, plainchant, plainsong

plejstocen/o=**ĉ**pleistoceno

plekopter/oj=áll álkérészek (Plecoptera)

pleks/o=anat fonat (>erek, idegek), plexus *braka ~o: karfonat, karidegfonat, plexus brachialis *koroida ~o: érfonat, plexus choroideus **plekt/i**=**1. tr** fon, egybefon *~i florkronon: koszorút fon *~i harojn: haját fon *~i korbon el salikaj vergoj: fűzfavesszőből kosarat fon *~i ŝnurojn: kötelet fon; **2. tr** átv *pej* fon, szó *~i planojn por la sentronigo de la reĝo: terveket szó a király detronizálására *~i revojn: ábrándokat szó *via lango ~as falsajon: nyelved csalárdaságot szó; **3. tr** távk nyalából *~i signalojn: jeleket nyalából; ~**afo**: fonat; ~**ilo**: távk multiplexer, mux *szin* signalplektilo *frekvenca ~ilo: frekvenciaosztásos multiplexer *tempa ~ilo: időosztásos multiplexer; **ĉirkaŭ~i**: *tr* körbefon *lianoj ĉirkaŭ~is la arbon: liánok fonták körbe a fát; **dis~i, mal~i**: *tr* felfejt, szétfejt, kibont *dis~i triakojn: kőtest szétfejt *mal~i intrigon: bonyodalmat megold *mal~i nodon: csomót kibont; **en~i**: *tr* telefon *en~i epizodon en la romanteksaĵon: egy epizódot fon bele a regény szövegébe *en~i perlojn en la harojn: gyöngyöket fon bele

a hajába; **inter**-i: *tr* egymásba fon, összefon *inter-i la brakojn: összefonja a karját *inter-i la ekstreĵojn de la du ŝnuroj: összefonja a két kötél végeit *inter-i la manojn: összekulcsolja a kezét; **inter**-o: összefonás, összefonódás *inter-o de interesoj: érdekek összefonódása; **inter**-igi: *ntr* egymásba fonódik, összefonódik; **kun**-i: *tr* egybefon *kun-i la vergojn en maton: a vesszőket szőnyeggé fonja egybe; **mal**-ilo: *táv*k demultiplexer, demux; **tra**-i: *tr* átfon, átsző *la ŝtofo estis tra-ita per flavaj fadenoj: a szövet sárga szálakkal átfonva *li tra-ís sian paroladon per citaĵoj: idézetekkel tűzdelte meg a beszédét; ~**obarilo**: font kerítés, vesszőkerítés; ~**okuko**: *gaszt* fonott kalács; ~**okreskaĵo**: *növ* csalit

Ŭ dratplektaĵo, harplekto, korboplektado, signalplektilo

plektr/o=*fn* zene pengető, spektrum *szin* plukilo; ~i: *ntr* zene hűrt penget; ~**orkestro**: zene pengetős zenekar

plektrant/o=*növ* hárfacerje (Plectranthus)

plen/a=**I.** önállóan **1.** tele, teli, telt *barelo ~a de vino: borral teli hordó *la botelo estas ~a de vinagro: a palack teli van ecettel *~a glaso: tele pohár *~a spektejo: táblás ház *sitelo ~a je akvo: vízzel telt vödör; **2.** *átv* tele, teli *paroli per ~a buŝo: tele szájjal beszél *~a de zorgoj: gondterhes, gondokkal teli *teksto ~a de eraroj: hibákkal teli szöveg; **3.** teljes, hiánytalan *szin* kompleta *Nova ~a Ilustrita Vortaro: *eo nyt* Új képes nagyszótár *~a Gramatiko de Esperanto: *eo nyt* Az esperantó teljes nyelvtana *~a Ilustrita Vortaro: *eo nyt* Képes nagyszótár *~a labortempo: teljes munkaidő *~a luno: *csill* telihold *~a orkestro: zene nagyzenekar *~a portreto de sia patro: kiköpött az apja, tisztára az apja, teljesen az apjára hajaz *~a tagigo: világos virradat *~a vortaro: *nyt* nagyszótár; **4.** teljes (legnagyobb mérvű) *~a libereco: teljes szabadság *~a sencio: teljes tudatlanság *~a stultulo: komplett idióta *~a sukceso: teljes siker; **5.** *átv* pufók, domború *infano kun ~aj vangoj: pufók arcú gyerek *virino kun ~aj mamoj: nagymellű nő; ~e: teljesen, egészen *~e dediĉi sin al la laboro: teljesen a munkának szenteli magát; ~i: *ntr* tele van *~i ĝisrande: színültig tele van, dugig van; ~o: **1.** teljes mennyiség ~buspleno, manpleno; **2.** teljes ülés, plenum; ~**duto**: zene egészhang *szin* plentono; ~**eco**: teljesség, telítettség *en la ~eco de miaj mensaj kapabloj: szellemi képességeim teljes birtokában *la ~eco de lia koro videblis sur lia vizaĝo: tele volt a szíve, ez meglátszott az arcán *pro la ~eco de la salono ni ne povis eniri: a szalon tele volt, nem tudtunk bemenni; ~**ega**: telis-tele, csordultig tele, dugig tele, tömött *~ega buso: tömött busz *~ega glaso: csordultig tele pohár; ~i: *ntr* tele van *~i ĝisrande: dugig van; ~**igi**: **1.** *tr* tölt, megtölt, feltölt, telít, telerak *~igi la benzinujon: teletankol *~igi la blankojn: kitölti az üres helyeket (úrlapon) *~igu mian glason: töltsd meg a poharamat; **2.** *tr* *átv* kitölt, eltölt, betölt *~igi la blankon: fehér foltot eltüntet, hiányt megszüntet *~igi per zorgo: aggodalommal tölt el *~igi postenon: posztot betölt; ~**igi**: megtelik, telítődik, tele lesz *la urbo ~iĝis de fuĝantoj: a város megtelt menekültekkel *nun ~iĝis la allasita limtempo: most betelt az engedélyezett határidő *~iĝis la mezuro: betelt a mérték *se la kaliko tro ~iĝas, la vino elversĝas *Z. közm* a jóból is megárt a sok; ~**ujigi**: *tr* teletankol *~ujigu mian aŭton: tankolja tele a kocsimat; ~**umi**: *tr* teljesít, megcsinál, végrehajt *li ~umas sian devon: teljesíti a kötelességét *mi ne povas ~umi vian peton: nem tudom teljesíteni a kérését *~umi bezonon: szükségletet kielégít *~umi komision: megbízást teljesít *~umi leĝon: törvényt végrehajt *~umi mendon: rendelést teljesít *~umi oficon: hivatalat betölt *~umi ordonon: parancsot végrehajt *~umi postulojn: követelményeket teljesít *~umi taskon: feladatot teljesít *~umi laboron: munkát végez; ~**uma**: *mn* teljesítő, végrehajtó *~umaj organoj: *pol* végrehajtó szervek *~uma potenco, ~uma povo: *pol* végrehajtó hatalom *szin* ekzekutiva potenco; ~**umendi**: *ntr* teljesítendő *ĉi tiuj devoj nun ~endas: ezek a kötelezettségek most teljesítendőek; ~**umiĝi**: *ntr* teljesül, megvalósul *ĉu ~umiĝis via deziro? teljesült a kívánsága? *miaj revoj ~umiĝis: teljesültek a vágyaim; ~**umo**: **1.** teljesítés, végrehajtás *szin* plenumado; **2.** teljesítmény *pinta ~umo: csúcsteljesítmény; ~**umado**: teljesítés, végrehajtás; ~**umanta**: **1.** *mn* teljesítő, végrehajtó; **2.** *mn* ügyvezető *~umanta direktoro: ügyvezető igazgató; ~**umanto**: **1.** *fn* végrehajtó; **2.** zene előadó; **antaŭ**-**umi**: *tr* előre v. megelőzően teljesít *antaŭ-umi la mendon: előre teljesíti a megrendelést; **duon**-**a**: félig telt v. teli; **mal**-**a**: üres *mal~a poŝo: üres zseb *mal~a spektejo: üres nézőtér *mi venis ne kun mal~aj manoj: nem üres kézzel jöttem; **mal**-**o**: űr, üresség *en la naturo ne estas mal~o: a természetben nincs üres tér *mia stomako murmuris pro mal~o: korog a gyomrom az ürességtől *post ŝia morto restis mal~o en lia koro: (nő) halála után üresség maradt (a férfi) szívében; **mal**-**eco**: üresség, vminek az üres volta *pro la mal~eco de la barelo ni trinkos nenion: a hordó üressége miatt semmit sem iszunk; **mal**-**igi**: *tr* ürít, kiürít *mal~igi la ĉambregon: kiüríti a termet *mal~igi sian glason: kiüríti a poharát; **mal**-**igi**: *ntr* ürül, kiürül, kiüresedik;

mal-**umi**: *tr* elmulaszt, nem teljesít *li mal~umis sian devon: elmulasztotta a kötelességét *mal~umi taskon: feladatot nem teljesít *ne mal~umu vian promeson: ne feledkezz meg az ígéretedről; **mal**-**umo**: nemteljesítés, mulasztás; **plen**-**a**: csordultig tele, dugig tele *la trajno estis plen~a de pasaĝeroj: a vonat tömve volt utasokkal; **re**-**igi**: *tr* újratölt *post la rikolto oni re~igis la barelojn: a szüret után újratöltötték a hordókat; **super**-**igi**: *tr* túltölt, túltölt *super~igi salonon: termet zsúfolásig megtölt; **super**-**igi**: *ntr* túltelítődik; **super**-**umi**: *tr* túlteljesít; **mal**-**kapulo**: *fn* üresfejű ember; ~**umcentra**: teljesítmény-központú; ~**umkomitato**: *pol* végrehajtó bizottság; ~**umorientita**: teljesítményorientált; ~**umsalajro**: teljesítménybér; **II.** előképző; plen~: (teljesség) ~plenago, plenblovi, plenĉaro, plenkarna, plenkunsido, plenluno, plenpotenco, plenrajta, plenŝtopi, plentrafi; **III.** utóképző; ~**plena**: vmivel teljes ~amoplena, bruoplena, danĝerplena, florplena, fumoplena; ~**pleno**: ~nyi ~buspleno, brakpleno, branĉoplena, manpleno, ĉaropleno

plend/i=**I.** *ntr* panaszkodik *~i pri kapdoloro: fejfájásra panaszkodik *~i pri la najbaro: panaszkodik a szomszédra; **2.** *ntr* reklamál, panaszt tesz vki ellen, bepanaszol vkit (kontraŭ) *mi ne ~as kontraŭ la sorto: nem panaszkodom a sors ellen *via samklasano ~is kontraŭ vi al la lernejestro: osztálytársad bepanaszolt az igazgatónak; **3.** *ntr* jog ex keresetet nyújt be, bepanaszol *li ~is kontraŭ sia najbaro ĉe la tribunalo: keresetet nyújtott be a bíróságnál a szomszédja ellen *vi estas ~ita pri ŝtelo: lopás miatt keresetet nyújtottak be ön ellen; ~o: **1.** panasz *de ~o kaj ploro ne foriĝas doloro *Z. közm* jajszo a fájdalmat nem tudja elűzni *mi aŭdadas pri vi nur ~ojn: mindig csak panaszt hallok rólad *se neni ~as, neni defendas *Z. közm* néma gyerekek az anyja sem érti szavát *senfara ~o ne estas defendo *Z. közm* nem mindenkor használ a sírás; **2.** jog panasz, kereset *la ~o de s-ro X kontraŭ s-ro Y: X úr panaszja Y úr ellen *meti ~on ĉe la tribunalo: panaszt nyújt be a bíróságnak *~o por kasacio: semmisségi panasz; ~a: panaszos *~a krio: panaszos kiáltás; ~**aĉa**: *pej* nyűgös, zsörtölődő, zsembe *~aĉa edzino: zsembe feleség *~aĉa infano: nyűgös gyerek; ~**anto**: jog felperes; ~**inda**: panaszra okot adó, panaszolandó *via stato estas tute ne ~inda: az állapotod egyáltalán nem ad okot panaszra; ~**ito**: jog alperes; **pri**-**i**: *tr* sérelmez *la soldatoj pri~is la malplenumon de sia soldo: a katonák sérelmezték zsoldjuk elmaradását; **re**-**o**: jog pótvád *privata re~o: pótmagánvád

pleokro/a=*ásv fiz* színjatszós, több színben játszó, pleokroitikus; ~**eco**: *ásv fiz* színjátszóság, vminek a színjatszós volta (tulajdonság); ~**ismo**: *ásv fiz* több színben játszás, pleokroizmus (jelenség)

pleonasm/o=**I.** *ir* szóhalmazás, pleonazmus; **2.** *nyt* szöszaporítás, pleonazmus

plet/o=**1.** tálca *la dommastrino alportis sur ~o la trinkaĵojn: a háziasszony behozta tálcan az italokat; **2.** *inf* tálca; ~**kuko**: *gaszt* tepsiben sült sütemény

Ŭ aktopleto, bakpleto, drenpleto, rostopleto, taskopleto

pletor/o=**1.** *orv* vérteltség, bővérűség, vérmesség, plethora; **2.** *átv* túltengés; ~a: *orv* vérmes, bővérű

pleŭr/o=*anat* mellhártya, pleura; ~**ito**: *orv* mellhártyagyulladás, pleuritis *akuta ~ito: heveny mellhártyagyulladás, pleuritis acuta *pusa ~ito: gennyes mellhártyagyulladás, pleuritis purulenta *senakva ~ito, seka ~ito: száraz v. fibrines mellhártyagyulladás, pleuritis fibrinosa

pleŭronekt/o=*áll* lepényhal (Pleuronectes) *szin* platfiŝo

pleŭrot/o=*növ* laskagomba (Pleurotus)

pleziosaur/o=*ós/* pleziosaurus (Plesiosaurus)

plezur/o=élvezet, gyönyörűség, meglegedettség, öröm *estas ~o por mi konatiĝi kun vi: öröm számomra, hogy megismerhetem *inter miaj muroj estu miaj ~oj *Z. közm* úr vagyok a magam szemetjén *kanti por sia propra ~o: saját örömeire énekel *kun granda ~o mi plenumas vian peton: nagy örömmel teljesítem kívánságát *por ĉiu ~o devas esti mezuro *Z. közm* a jóból is megárt a sok *serĉi ~on ĉe alia virino: más nőnél keres élvezetet *vantaj ~oj: üres élvezetek; plezura: **1.** élvezetes, örömteli, gyönyörteli, kellemes *~a renkonto: örömteli találkozás *~a tempopasigo: élvezetes időtöltés; **2.** *kěj*-, szórakoztató, kedvtelést szolgáló *~aj artoj: szórakoztató művészetek *~a dometo: kéjlak *~a skulptado: amatőr szobrászkodás *~a vojaĝo: kéjtutazás; ~i: *ntr* örömet érez, kellemesen tölti az idejét *li multe ~is ĉe la prezentado: nagyon élvezték az előadást *mi ~as vidi vin: örömmre szolgál, hogy láthatom; ~**igi**: *tr* gyönyörködtet, örömet okoz vkinek (n) *li ~igis nin per liaj fabeloj: meséivel örömet okozott nekünk *min ~igas la muziko: gyönyörködtet a zene; ~**iga**: élvezetes, gyönyörködtető *~iga vidaĵo: élvezetes látvány; ~**igi**: *ntr* gyönyörködik vmiben (pri v. per) *mi ĉiam ~igas per la vido de la maro: mindig gyönyörködöm a tenger látványában *ne ~igu pri aliula malfeliĉo: ne gyönyörködj más bánatában; **mal**-**o**: kellemetlenség, bosszúság *lia filo kaŭzis al li

multajn mal~ojn: a fia sok kellemetlenséget okozott neki; ~**ama**: élvezkedő, gyönyörkedvelő, gyönyörhajászó; ~**boato**: *hajó* sétacsónak; ~**gardeno**: díszkert; ~**kvartalo**: vigalmi negyed; ~**ŝipo**: *hajó* sétahajó, kirándulohajó

Uvivplezuro

pli=**I.** módosítószó; pli: ~bb (középfok) *la tolo estas pli blanka ol neĝo: a vészon a hónál fehérebb *li estas pli alta, ol mi: ő magasabb, mint én *li fariĝis pli ofta gastro: gyakoribb vendég lett *li kuras pli rapide, ol kuniklo: a nyúlnál gyorsabban fut *ni ricevis plii multajn laŭdojn: több dicséretet kaptunk *pli grandan melonon donu al li: nagyobb dinnyét adj neki *pi longe kuiru la supon: hosszabban főzd a levest; malpli: kevésbé (középfok) *kapro estas malpli granda besto, ol bovino: a kecske kevésbé nagy állat, mint a tehén *li estas malpli riĉa, ol mi: ő kevésbé gazdag, mint én *ni kantas malpli bele, ol profesia ĥoro: kevésbé szépen éneklünk, mint egy hivatásos kórus; **II.** önállóan pli: **1.** több, többet *kelkfoje malpli estas pli: a kevesebb néha több *li drinkis pli, ol sufiĉe: a kellenél többet ivott *ne pli ol: mindössze *ne pli ol du dudekojn mi ricevis: mindössze két tucatot kaptam *pli aŭ malpli, pli-malpli: többé-kevésbé *pli ol sufiĉas: több, mint elég, untig elég *tio estas pli, ol mi esperis: ez több, mint reméltem *tio estas pli, ol nenio: ez több a semminél *donu nur dek forintojn, ne pli: csak tíz forintot adj ne többet; **2.** jobban *li pli ambicias la gloron, ol sian utilon: jobban törekszik a dicsőségre, mint a saját hasznára *pli insistu, eble li aŭskultos vin: jobban erősködj, talán meghallgat *pli kaj pli: egyre inkább *pli klopodu: jobban igyekezz

malpli: **1.** kevesebb, kevesebbet *malpli da fojoj mi vidis lin: kevesebb alkalommal láttam *malpli da gloro, sed pli sekura vivo: kevesebb dicsőség, de biztosabb élet *malpli mi ricevis: kevesebbet kaptam; **2.** kevésbé, nem annyira *lin altiras malpli via beleco, ol via mono: nem annyira a szépség, mint a pénz vonzza őt *min malpli interesas la urbo, ol la vilaĝo: engem kevésbé érdekel a város, mint a falu; plio: többet *la plion el produktaj oni devis liveri al la ŝtato: a terméktöbbletet át kellett adni az államnak; plia: további, plusz, járulékos, extra *du pliajn ekzem~erojn mi ricevis: két plusz példányt kaptam *pia kialo: további ok *pliaj havigoj: extra juttatások *unu plian kom~ezon mi petas de vi: egy plusz szívességet kérek tőled; plie: ráadásul, sőt, azonkívül, emellett, továbbá, valamint *jen la avantaĝoj, plie ankaŭ la fakto...: ezek az előnyök, továbbá az a tény... *kokinoj kaj kaproj, plie bovinoj: tyúkók és kecskék, valamint tehenek *la knabo amas ŝin, plie, li adoras ŝin: a fiú szereti, sőt imádja őt *plie li ankaŭ batis lin: ráadásul meg is verte *plie ni ricevis ankaŭ monon: emellett pénzt is kaptunk; pliigi: *tr* fokoz, növel *motoro kun pliigita povo: növelt teljesítményű motor *ni pliigis niajn fortostreĉojn: fokoztuk az erőfeszítéseinket *pliigi la nombron de la membraro: növeli a tagság létszámát *pliigi la produktadon: növeli a termelést; pliigi: *ntr* növekszik, fokozódik, bővül *lia entuziasmo dume pliigis: a lelkesedése közben növekedett *mia havaĵo tute ne pliigis: a vagyonom egyáltalán nem növekedett *miaj zorgoj nur pliigis: csak szaporodtak a gondjaim *nia sortimento pliigis: bővült a választékunk *pliigis la politikaj atakoj kontraŭ li: fokozódta ellene a politikai támadások; pliigo: növekedés, bővülés *pliigo de spezo: *gazd* forgalomnövekedés *pliigo de trafiko: *közl* forgalomnövekedés; pliige: egyre inkább, mindinkább, fokozódva; malpliigi: *tr* csökkent, mérsékel *je malpliigita prezo: mérsékelt áron *la malbona vetero malpliigis la rikolton: a rossz időjárás csökkentette a termést *malpliigi la fumadon: mérsékel a dohányzást *malpliigi la rapidecon: csökkentsd a sebességet *tio ne malpliigis lian entuziasmon: ez nem csökkentette a lelkesedését; pliopiigi: *ntr* (számban) szaporodik, bővül *nia grupo pliopiigis: csoportunk megnövekedett *via familio pliopiigis per nova ano: családod új taggal bővült; malpliigi: *ntr* mérséklődik, fogyatkozik, csökken *mia patrujamo ne malpliigis: a hazaszeretetem nem fogyatkozott *printempe la prezoj malpliigis: tavasszal az árak csökkentek *vespere la trafiko malpliigis: estére a forgalom mérséklődött; malpliopiigi: *ntr* (számban) csökken, kevesbedik *nia grupo ankaŭ ĉi-jare malpliopiigis: csoportunk létszáma idén is csökkent; senplie: minden további nélkül, nyomban, tüstént; malpliosigno: *mat* kisebb-jel; pliosigno: *mat* nagyobb-jel; **III.** előképző; pli~: többlet~, plusz~ (nagyobb mérték) **▷**pliagiĝi, plialtigi, plibeligi, plihavigo, plikosto, plioftigi, plirangigi, plivastigi, plivaloro

plik=**o**=*orv* lengyelfűrt, plica polonica

Plini=**o**=**I.** *tud* (Caius) Plinius (Secundus Maior) *~o la pli maljuna estis natursciencisto: az idősebb Plinius természettudós volt; **2.** *ir* (Caius) Plinius (Caecilius Secundus Minor) *~o la pli juna estis beletristo: az ifjabb Plinius irodalmár volt

plint=**o**=**I.** *ép* talplemez, plinthosz (>oszlop); **2.** *ép* lábazat
Uplankoplinto

Plimut=**o**=*geo* Plymouth

pliocen=**o**=*geo* tört pliocén

plis=**i**=*tr* *tex* berak, pliszíroz; ~**o**, ~**aĵo**: *tex* berakás, pliszé *szin* faldumo;

~**jupo**: *tex* rakott szoknya, pliszészoknya

ploce=**o**=*áll* szövőmadár (Ploceus) *szin* teksbirdo

ploid=**o**=*biol* ploidia, kromoszómakészlet *du~a: diploid, két kromoszómakészletű *plur~a: poliploid *unu~a: haploid, egy kromoszómakészletű; **du**~**eco**: *biol* diploidia; **du**~**ulo**: *biol* diploid egyed; **plur**~**eco**: *biol* poliploidia; **unu**~**eco**: *biol* haploidia

Uaneŭploidia, eŭploidia

plomb=**o**=*orv* tömés, plomba (fogtömés anyaga); ~i: *tr* *orv* (fogat) töm, plombál; ~**ado**: *orv* fogtömés; ~**aĵo**: tömés (a fogban)

plonĝ=**i**=**I.** *ntr* fejest ugrik, vízbe ugrik *sen malvarmigi sin li ~is en la riveron: anélkül, hogy lehűtötte volna magát, ugrott fejest a folyóba *ranoj ~is en la laĝeton: békák ugrottak a tavacskába; **2.** *ntr* rep zuhanórepülésbe megy át; ~**isto**: *sp* műugró; ~**aviadilo**: *rep* kat zuhanóbombázó, stuka; ~**baseno**: *sp* műugrómedence; ~**bombardi**: *kat* rep zuhanórepülésben bombáz, stukákkal bombáz; ~**oturo**: *sp* ugrótorony; ~**tabulo**: *sp* ugródeszka, trambulin, trampolin

plor=**i**=*ntr* sír *maldolĉe ~i: keservesen sír *multaj larmoj estis ~itaj pro li: sok könnyet hullattak érte *ofte kantas la buŝo, kiam ~as la koro Z: *közm* sokszor nevet a száj, amikor sír a szív *~i per pezaj larmoj: sűrű könnyeket hullat *~i pri sia sorto: kesereg a sorsán; ~**o**, ~**ado**: sírás *eksploĉi en ~on: sírásba tör ki *~o ne utilas: nem használ a sírás *virina ~o estas sen valoro Z: *közm* asszonyi sírásnak ritkán lehet hinni; ~**aĉi**: *ntr* peji bög; ~**egi**: *ntr* zokog; ~**ema**: *ntr* sírdogál; ~**inda**, **pri**~**inda**: sírnivaló, siralmas; **ek**~**i**: *ntr* sírva fakad, sírni kezd; **for**~**i**: *tr* sírással megszüntet *la knabino for~is sian malĝojon: a lány kisírja a bánatát; **pri**~**i**: *tr* sirat, megsírat *li pri~is sian amatinon: megsíratta a kedvesét *pri~i sian filon: megsíratta a fiát; **pri**~**istino**: siratóasszony; **sat**~**i**: *ntr* kisírja magát; ~**akiri**: *tr* sírással elér, kisír magának *la infaneto ~akiris al si la glaciĝon: a kisgyerek kisírta magának a fagyaltot; ~**bleki**: *ntr* peji óbégat; ~**boji**: *ntr* nyúszít, szűkül; ~**ĝemi**: *ntr* zokog, keservesen sír; ~**kanto**: *zene* siratóének *~kantoj de Jeremia: *bibl* Siralmak könyve (Siral), Jeremiás siralmi (Jsir) *szin* Lamentado; ~**krii**: *ntr* sivalkodik; ~**muĝi**: *ntr* peji bög, bömböl; ~**pepi**: *ntr* pityereg, szipog; ~**peti**: *tr* sírva kér; ~**singulti**: *ntr* zokog; ~**singulti**: *ntr* szipog, szepeg

Umulplori, petplori

plore=**o**=**▷**pioreo

plot=**o**=*áll* veresszárnýú keszeg, veresszárnýú koncér (Rutilus rutilus)

Plotin=**o**=*fil* Plótinosz

ploton=**o**=*kat* szakasz; ~**estro**: *kat* szakaszparancsnok

ploziv=**o**=*nyl* zárhang, explozíva *szin* eksploĉa konsonanto *denta ~o: fogzárhang *szin* dentalplozivo *glota ~o: gégezárhang, glottális zárhang, hangrész-zárhang *lipa ~o: szájzárhang, labiális explozíva *szin* labialplozivo *naza ~o: orrzárhang, nazális explozíva *szin* nazalplozivo *nekompleta ~o: felpattanó zárhang *vela ~o: veláris zárhang *szin* velarplozivo

Udentalplozivo, labialplozivo, nazalplozivo, velarplozivo

plu=**I.** határozószó; plu: **1.** tovább (időben) *ankaŭ plu mi ne komprenas vin: továbbra sem értelek *kaj la pluvo plu kaj plu faladis: az eső meg csak esett és esett *kaj tiel plu: és így tovább *post lia foriro ni ludis plu: távozása után tovább játszottunk *tenu ĝin ankaŭ plu en sekreto: továbbra is tartd titokban; **2.** tovább (térben) *ĝis tie kaj ne plu: eddig és ne tovább *iru ankoraŭ unu paŝon plu: menj még egy lépéssel tovább *la urbo situas kelkajn kilometrojn plu: a város néhány kilométerrel arrább van *veturu laŭ ĉi tiu vojo plu: hajts ezen az úton tovább; ne plu: már nem *li ne plu laboras: már nem dolgozik *mi ne plu bezonas vin: már nincs szükségem rád; **II.** önállóan; plua: további *ĝis plua ordono: további rendelkezésig *lia plua sorto estas nekonata: további sorsa ismeretlen *ni ne akceptos pluajn mendojn: nem fogadunk el további megrendeléseket; pluaĵo: folytatás, további dolog; plue: **1.** a továbbiakban, továbbá, emellett, ezenkívül *alflugis aro da paseroj, plue mi vidis ankaŭ cikoniojn: egy csapat veréb szállt le, emellett golyákat is láttam *plue, mi devas atentigi vin: ezen kívül figyelmeztetnem kell téged *de tiu tago kaj plue: attól a naptól kezdve és a továbbiakban *mi plue diros nenion: én a továbbiakban semmit sem mondok *plue la rajto disponi apartenos al vi: a továbbiakban a rendelkezés joga téged illet *plue ni faris nenion: a továbbiakban semmit sem tettünk; **2.** arrább, odébb, távolabb *plue ni vidis kelkajn arbojn: távolabb láttunk néhány házat *plue vi baldaŭ trovos nian domon: odébb hamarosan megtalálod a házunkat; pluen: (hangsúlyos) tovább *haltu, eĉ paŝon ne pluen!: állj, egy lépést se tovább! *la turkoj penetris pluen en la landinternon: a törökök tovább hatoltak az ország belsejébe; plui: *ntr* folytatódik, tovább tart *kaj ĉi tiu stato pluis: és

tovább tartott ez az állapot *la aventuroj de Pinokjo plujs: Pinokkjó kalandjai folytatódta; pluigi: *tr* folytat, meghosszabbít *li pluigis sian vojaĝon: meghosszabbította az utazását *pluigi la krediton: meghosszabbítja a hitelt *pluigi la militon: folytatja a háborút; neplueblo: vminek a netovábbja, non plus ultra

plug/i=1. *tr* agr szánt, felszánt, megszánt *~i per bovoj: ökrökkel szánt *~i sian teron: szántja a földjét; **2.** *tr* átv felszánt, hasít, barázdál *multaj jaroj ~is lian vizagton: sok év barázdálta az arcát *la ŝipo rapide ~is la akvon: a hajó gyorsan hasította a vizet; ~o, ~ado: *agr* szántás *alvenis la sezono de ~ado: elérkezett a szántás ideje *senkulmiga ~ado: tarlóhántás; ~ejo: *agr* szántás, felszántott föld; ~ilo: *agr* eke; ~ileto: *agr* ásó *szin* ŝpato; **el-i:** *tr* *agr* kiszánt *el-i la radikojn: kiszántja a gyökereket; ~ilfero: *agr* ekevas, szántóvas *szin* soko; ~fosi: *tr* *agr* felás *fosi la ĝardenon: felásza a kertet; ~iltenilo: *agr* ekeszarv; ~iltrabo: *agr* gerendely *szin* iltrabo; ~okampo, ~tero: *agr* szántóföld; ~oskribi: *tr* váltakozó irányban ír (>busztrofedon); ~oskribo: megtérő írás, irányváltó írás, busztrofedon (írásmód); ~pioĉo: *agr* kapa *szin* hojo

U vaporplugilo

pluk/i=1. *tr* (ujjal) szed, leszed, leszakít *szin* ŝirkelekti *~i floron: virágot szed *~i ĉerizojn: cseresznyét szed *~i kotonon: gyapotot szed; **2.** *tr* (ujjal) felcsíp, felszed *~i falintan moneron: leesett érmét felszed *~i flokojn de sur la jako: pihéket leszedi a zakóról; **3.** *tr* zene pengét *~i la kordojn de la violono: pengeti a hegedű húrjait; ~ilo: *fn* zene pengető; **pri-i:** **1.** *tr* leszed (pl. gyümölcsfát) *ni pri-~is la pirujon: leszedtük a körtefát; **2.** *tr* *pej* megkopaszt *li ruze pri-~is sian bonfaranton: ravaszul megkopasztotta a jótevőjét

U fruktplukilo, pikpluki

plum/o=1. *áll* toll *al la kokino hirtiĝis la ~oj: felborzolódtak a tyúk tolla *eltiri ~on el la ansero: kitép egy tollat a libából; **2.** tolldísz *ĉapelo kun aglo~o: sastollas kalap; **3.** íróltoll *li mergis la ~on en la inkon: a tintába mártotta a tollat *li skribis per ansera ~o: lúdtollal írt; **4.** fémoltoll *ŝtala ~o: acéltoll; ~i: *tr* tollal díszít *~ita kalpako: tollas kalpag; ~aro: *áll* tollazat *ŝi havas bonan ~aron: *biz* jó cuccai vannak; ~azo: *ritk* tollvonás *szin* plummovo, plumstreko; ~ero: *áll* tollág; ~eto: **1.** *áll* tollpihe; **2.** *átv* pihe *la brunecaj ~etoj de la kanoj: a nádak barnás pihéi; ~iĝi: *ntr* *áll* megtollasodik, tollal borítódik; ~ingo: tollszár; ~ujo: *isk* tolltartó

sen-igi: **1.** *tr* (szárnyast) megkopaszt, megtép, mellest *sen-igi anseron: libát kopaszt; **2.** *tr* *átv* megkopaszt, kifoszt *rabistoj sen-igis riĉajn vojaĝantojn: rablók gazdag utasokat kopasztottak meg; ~amiko: levelezőtárs *szin* korespondamiko; ~balailo, ~viŝilo: tollseprű; ~beko, ~pinto: tollhegy; ~ĉasaĵo: szárnyas zsákmány, lőtt szárnyas; ~desegno: műv tollrajz; ~eraro: elírás; ~fasko: tollbokrét; ~knaristo: *pej* firkász; ~kovrilo: dunyha *szin* plumono; ~movo, ~streko: tollvonás *per unu ~movo: egy tollvonással; ~nomo: *ir* írói álnév; ~ornamo: tolldísz; ~peza: *sp* pehelysúlyú; ~pilko: *sp* tollaslabda *szin* volano; ~storilo: *inf* tollmemória, pen drive *szin* poŝmemorilo; ~tigo: *áll* tollszár; ~tufo: **1.** *áll* bőbita *szin* egreto 1; **2.** tollforgó *szin* egreto 3

U bekplumo, fadenplumo, fontoplumo, lumpplumo, skriboplumo, tuboplumo

plumb/o=kém ólom (Pb) *li havas ~on en la piedoj: ólomlábakon jár *naĝi kiel ~o: úgy úszik, mint az öreg fejsze nyél nélkül; ~a: **1.** *kém* ólom ~a aceto: ólomecet *~a klorido: ólom-klorid *~a minio: ólomminium; **2.** *átv* is ólom~, ólomból való, lomha *iri per ~aj paŝoj: lomha léptekkel jár *~a tegmento: ólomtető; ~i: *tr* ólmoz, ólommal bevona *~ita bastono: ólmos bot; ~aĵo: ólompecsét; ~ano: *kém* plumbán; ~ato: *kém* plumbát; ~ero: sörét (ólom) *pafi ~erojn: sörétet lö; ~ismo: *orv* ólommérgezés, plumbismus, saturnismus; ~isto: **➤**tubisto; ~ito: *kém* plumbit; sen~a: *kém* ólommentes; ~erco: *ásv* ólomérc; ~oblanko: ólomfehér, görögfehér, velencei fehér, perzsaféher, cerussa *szin* ceruzo; ~ofadeno, ~oŝnuro: **1.** *tech* függőzőn; **2.** *hajó* (mélységmérő) szonda; ~ogriza: ólomszürke; ~okamero: *kém* ip ólomkamra; ~okarcero: *jog* ólombörtön; ~osondilo: *hajó* mérőőn *szin* lodo 2; ~ostano: *tech* forrasztóőn; ~vitro: *ép* ólomüveg

plumbag/o=1. *növ* ólomvirág, ólomgyökér (Plumbago); **2.** **➤**grafitájo

plumon/o=dunyha, dunna *szin* plumbkovrilo

plump/a=pej idomtalan, esetlen, tenyeres-talpas, plump *~a eksteraja: idomtalan külső *~a spritaĵo: esetlen szellemesség *~a virino: tenyeres-talpas nő; ~ulino: *pej* tenyeres-talpas nő, tehén; ~vesta: lompos, slamos

pluraj=1. önállóan **1.** több, számos *mi legis plurajn artikolojn pri la temo: számos cikket olvastam a témáról *pluraj lernantoj malsukcesis en la ekzameno: több tanuló megbukott a vizsgán; **2.** többen, többek, számosan *pluraj ne subsribis la peticion: többben nem írták alá a kérvényt *pluraj turnis sin al ni por helpo: számosan fordultak hozzánk segítségért *plurajn mi devis averti: többeket kellett figyelmeztetnem;

plureco: pluralitás, vminek a többségi volta *la plureco de la politikaj opinioj: a politikai vélemények pluralitása; plurilo: *mat* kvantilis (>statisztika); plurismo: **1.** *fil* pluralizmus, többelvűség; **2.** *pol* pluralizmus; **II.** előképző; plur-: több~, plurális **➤**pluratinga, plurcela, plurcentra, plurinfana, plurkanala, plurmedia, plurvoĉa, plurŝtupo, plurruza, plurŝignifa; plurobla: többszörös *plurobla profito: többszörös profit; plurobliĝi: *tr* megtöbbszöröz, megsokszoroz; plurobliĝi: *ntr* megtöbbszöröződik, megsokszorozódik

plural/o=nyt többes szám, pluralis *szin* multenombro vö. singularo; ~a: *nyt* többes számú *szin* multnombro 2; ~igi: *tr* *nyt* többes számba tesz **plus=1.** *mat* plusz, meg *tri plus du estas kvin: három plusz v. meg kettő öt; **2.** *tud* plusz *plus dek gradoj: plusz tíz fok *plus dudek: +20; **3.** *ált* plusz *mil forintoj plus afranko: ezer forint plusz portó *mi vivtenas mian familion plus la bopatrino: eltartom a családomat plusz az anyóst; pluso: *fn* plusz, többlet *nia mastrumo montras pluson de miliono da forintoj: gazdálkodásunk millió forintot többletet mutat; plusa: *mn* plusz, járulékos, többlet~ *plusaj enspezoj: plusz bevételek *plusa produktajo: többletermék; plusgrado: pluszfok; plusoro: túlóra; pluslabori: *ntr* túlórázik; pluslaboro: túlmunka, többletmunka; plusigno: plusjel, +jel, összeadásjel; plusvaloro: *gazd* *fil* értéktöbblet, plusz érték

pluskvamperfekt/o=nyt régmúlt (idő), plusquamperfectum

pluŝ/o=tex plüss; ~eca: **1.** plüss-szerű; **2.** *átv* bársnyos, finom tapintású; ~urseto: *jték* plüssmackó, plüssmaci, teddy bear

Plut/o=mit Plutosz

Plutarĥ/o=tört Plutarkhosz

Plutark/o=➤Plutarĥo

plute/o=növ csengettyűgomba (Pluteus)

plutokrat/o=plutokrata, pénzember, tőkepénzes; ~aro: pénzarisztokrácia; ~io: *pol* plutokrácia, a pénz uralma

Pluton/o=1. *mit* Plutón, Pluto; **2.** *csill* Plútó; ~o: *ásv* pluton; ~a: *ásv* mélységi, mélységben kikristályosodott, plutonikus *~a rokaĵo: plutonikus kőzet *szin* plutonaĵo; ~aĵo: *ásv* plutonikus kőzet; ~ismo: *ásv* plutonizmus

plutoni/o=kém plutónium (Pu)

pluv/o=met eső *acida ~o: *öko* savas eső *glatisa pluvo ~o: ónos eső *szin* glacipluvo *~o torentas: szakad az eső *torenta ~o: zuhogó v. szakadó eső *trafi el sub ~o en riveron Z: esőből vödörbe esik; ~a: *met* eső~, esős *~a nubo: esőfelhő *~a vetero: esős idő; ~as: *ntr* *met* esik az eső *~as kvazaŭ per ŝiteloj Z: úgy esik, mint a dézsából öntenék; ~i, ~egi: *ntr* *átv* záporozik, sűrűn hull *benoj ~u sur vin: sűrűn szálljon rád az áldás *sakraĵoj ~is sur la ĉirkaŭstarantoj: szitokszók záporoztak a körülállókra; ~ado: *met* esőzés *artefara ~ado: *agr* esőztetés *tutlanda ~ado: országos esőzés; ~ego: *met* záporosó; ~ero: *met* esőcsepp *szin* pluvguto; ~etas: *met* csepereg az eső; ~eto: *met* csepergő eső, csepergés; ~igi: **1.** *tr* esőztet *per specialaj ~iloj oni ~igis sur la grenkampojn: speciális öntözésszközőkkel esőztettek a gabonaföldeken; **2.** *tr* *átv* hullat *Dio ~igu siajn benojn sur vin: Isten ontsa bőségesen az áldását rátok *li ~igis batojn sur la dorson de la servisto: csak úgy záporoztak az ütései a szolga hátán; ~ujo, ~akvujo: esővízes hordó; **pri-i:** *tr* *agr* esőztet; **pri-ilo:** *agr* esőztető *rotacia pri-ilo: forgó esőztető; **sen-eco:** *met* szárazság; ~akvo: esővíz; ~arbaro: *növ* esőerdő; ~guto: *met* esőcsepp *szin* pluvero; ~humidiĝi: *ntr* esőtől nedves lesz; ~imuna: vízhatlan, vízálló; ~kanaletto: *ép* ereszcatorna, esőcsatorna; ~malseka: csuromvízes *szin* gutmalbeka; ~malsekiĝi: *ntr* megázik, beázik; ~mantelo: *tex* esőköpeny; ~nebulko: *met* szitáló köd; ~okvanto: *met* csapadékmennyiség; ~ombrelo: esernyő *~ombrelo post ~o: eső után köpönyeg; ~ometro: *mat* csapadékmérő; ~onubo: *met* esőfelhő; ~opalto: *tex* esőkabát; ~otubo: *ép* lefolyócső (>ereszcatorna); ~pantalono: *tex* esőnadrág; ~regiono: *geo* *met* csapadékos terület; ~sezono: *met* esős évszak; ~torento: *met* felhőszakadás; ~zono: *met* *geo* esőövezet *tropika ~zono: *met* trópusi esőövezet

U glacipluvo, nebulpluvo, neĝopluvo, orpluvo, paspluvego

pluvi/o=áll lile (Charadrius, Pluvialis)

pluvioz/o=tört pluviöse, eső hava (jan. 20-febr. 18.)

pneŭ/o=jm gumibroncs, gumi *szin* pneumatika bendo, pneumatiko *la ~o estas lika: ereszt a gumi *la ~o estas malŝvela: leengedett a gumi *la ~o trapikiĝis: kilyukadt a gumi; ~knalo: *jm* durdefekt; ~krevo: *jm* gumidefekt

pneŭmo=előképző; pneumo-: *orv* pneumo~ (>levegő) **➤**pneŭmotorako, pneŭmokrano, pneŭmoperikardio, pneŭmoperitoneo, pneŭmoserozo

pneŭmat/a=tech sűrített levegős, lég~, levegő~, pneumatikus **➤**pneŭmata bendo, depeŝo, suspensio, vojborilo

U olepneŭmata

pneumatik/o=**1. tech** gáztan, pneumatika; **2. jm** gumiabroncs *szin* pneu, pneumatika bendo; ~**a**: **☞**pneumata
pneumogastr/a=*anat* a tüdőhöz és a gyomorhoz kapcsolódó, pneumogastricus *~**a** nervo: nervus pneumogastricus *szin* vaga nervo
pneumokok/o=**1. bakt** ex Streptococcus ☞streptokokko; **2. bakt** pneumococcus
pneumatolit/o=*ásv* pneumatolit; ~**a**: *ásv* pneumatolitos
pneumon/o=*tud* tüdő *szin* pneumonio; ~**ito**: *orv* tüdőgyulladás, pneumonitis, pneumonia *szin* pulmito *duobla ~ito: kétoldali tüdőgyulladás *netipa ~ito: atipusos tüdőgyulladás *szin* netipa pulmito *simpla ~ito: egyoldali tüdőgyulladás; pneumoektomio: *orv* tüdő részleges v. teljes műtéti eltávolítása, pneumoectomia; ~**okoniozo**: *orv* pneumoconiosis; ~**ologo**: *orv* tüdőgyógyász, pulmonológus *szin* pulmologo; ~**ologio**: *orv* tüdőgyógyászat, pulmonológia *szin* pulmologio; ~**opatio**: *orv* tüdőbetegség *szin* pulmomalsano
pneumoni/o=☞pneumonito, pulmito
Phnopen/o=*geo* Phnopen *~**o** estas la ĉefurbo de Kamboĝo: Phnopen Kambodzsza fővárosa
po=**I.** előjárószo; **po**: (osztószámnev) *al ĉiu li donis po kvin dolaroj(n); mindenkinek adott tíz dollárt *enversu po tri gutoj(n) da medikamento en la glasojn: három-három csepp orvosságot önts a poharakba *ili veturis po cent kilometroj(n) hore: óránként száz kilométert haladtak *la sportistoj venis en vicoj po ses: a sportolók hatos sorokban jöttek *la veluro kostas po du mil forintoj(n) por metro: a bársony métere ezer forintba kerül *mi donas lecionojn po mil forintoj: ezer forintot órákat adok *po dek eŭroj por kapo: fejenként tíz euró *po du ili supreniris: kettesével mentek fel, kettő-kettő ment fel *po kiom vi venos?: hányasával jöttek? *vi ricevos po du pomoj(n): két-két almát kaptok; **II.** előképző vö. pocento, podekdue, pogrando, pogrupa, pogute, pomalgrande, popece; **III.** önállóan; poa: egyenlő mennyiségű *la poa disdonado de la panporcioj: a kenyéradagok egyenlő kiosztása *la poa divido de la heredaĵo: az örökség egyenlő elosztása *poaj premioj: egyenlő jutalmak; poe: egyenlően, egyenlő részben *ili poe heredis: egyenlő részben örökölték *vi ricevis poe viajn partojn: egyenlően kaptátok meg a részeket; po-signo: **1. gazd** egységárjel; **2. inf**kukac (@) *szin* ĉe-signo, heliko
po/o=*növ* perje (Poa) *~**acoj**: perjefélék, pázsitfűfélék (Poaceae) *szin* gramineoj
Po/o=☞Pado
pob/o=**1. hajó** tat, hajófar; **2. átv** hajó tatfedélzet ☞pobferdeko; ~**ferdeko**: hajó tatfedélzet, hátsó fedélzet; ~**galerio**: hajó taterkély
poci/o=*gysz* kanalas orvosság
poĉi=*tr* gaszt buggyant, posíroz *~**itaj** ovo: buggyantott tojás
poĉit/o=USA-ban élő mexikói, pochita
Pod/o=*geo* Le Puy
podagr/o=*orv* köszvény, lábköszvény, podagra; ~**ulo**: *orv* köszvényes beteg
podajr/o=*mat* talpponti görbe
podi/o=**1.** pódium, emelvény, dobogó *bonvolu veni al la ~o: szíveskedjék felfáradni a pódiumra *la prezidantaro sidis sur ~o: az elnökség emelvényen ült *premia ~o: *sp* győzelmi dobogó; **2. ép** lépcsőzetes nézőtér, körlelátó, körnézőtér (cirkusban, arénában); ~**ano**: elnökségi tag, pódiumon ülő
☞ŝaltpodio
Podgoric/o=*geo* Podgorica *~**o** estas la ĉefurbo de Montenegro: Podgorica Montenegró fővárosa
podicip/o=*áll* vöcsök (Podiceps) *szin* grebo
podkast/o=*láv*k podkasz, podcast *aŭskulti ~e la elsendojn de Radio Vatikano: a Vatikáni Rádió adásait hallgatja podkasz formájában
Podlaĥi/o=*geo* Podlahaia *~**a** Provinco: *geo* pol Podlahiai vajdaság (PL)
Podlasi/o=☞Podlahio
podokarp/o=*növ* kötszafa, podokarpusz (Podocarpus)
podzol/o=*ásv* podzol
poefag/o=*áll* jak (Bos grunniens) *szin* gruntbodyo
poem/o=*ir* költemény, vers *heroa ~o: *ir* eposz, hősköltemény *szin* epopeo *~**o** citita el de Heine: Heinétől idézett költemény *~**o** en prozo: prózai költemény *simfonia ~o: *zene* szimfonikus költemény *szin* sonpoemo; ~**aro**: *ir* verseskötet, verskötet; **meta**~**o**: *ir* ars poetica, költői hitvallás
☞fuŝpoemo, mokpoemo, sonpoemo
poent/o=*jték* sp pont *li gajnis per du ~oj: két ponttal győzött; ~**i**: *tr* jték sp pontoz; **el**~**i**: *tr* (pontozással) nyer v. győz *per du ~oj li el~is la venkon: két ponttal vívta ki a győzelmet *mi el~is mil forintojn ĉe kartludo: ezer forintot nyertem kártyán; ~**folio**: *jték* sp pontozólap; ~**juĝisto**: sp pontozóbíró
poet/o=*ir* költő *genia ~o: zseniális költő *laŭkronita ~o: koszorús

költő *mizera ~o: silány költő *versisto ne egalas ~on: a versfaragó nem egyenlő a költővel; ~**a**: *ir* költői *~**a** altigo: költői emelkedettség *~**a** inspiro: költői ihlet *~**a** laborado: költői munkásság; ~**aĉo**: *pej* fűzfapoéta; ~**iko**: **1. ir** költői mesterség, költői művészet, poétika *la formorenoviga forto de la renesanca ~iko: a reneszánsz költészet formamegújító ereje *la ~iko de Baghy: Baghy költői művészete *la specialaj formoj de la hungara ~iko: a magyar költészet speciális formái; **2. ir** verstan, költészettan; ~**ika**: **1.** költői, poétikai; **2. ir** verstani; ~**o**-**kantisto**: *ir* énekmondó
poez/o=*biol* sejtképződés, poiesis; ~**ino**: *biol* kém poetin
☞eritrocitopoezo, hematopoezo, leukocitopoezo, medolpoezo
poezi/o=**1. ir** költészet, versírás *epika ~o: epikai költészet *erotika ~o: erotikus költészet *kortega ~o, korteza ~o: udvari költészet *la Esperanta ~o: az eszperantó költészet *li dediĉis sin tute al la ~o: teljesen a versírásnak szentelte magát *lirika ~o: lírai költészet *~**o** en prozo: prózai versírás *tendenca ~o: irányköltészet; **2. átv** költőiség, költészet *lia leteroj estas plenaj de ~o: levelei tele vannak költészettel; ~**aĵo**: *ir* költői mű, vers, költemény *szin* poemo, versaĵo; ~**eco**: költőiség *la ~eco de la pejzaĝo: a táj költőisége; **sen**~**a**: költőiséget nélkülöző, száraz, prózai
pogaĉ/o=*gaszt* pogácsa (HU)
pogostemon/o=*növ* bűdösmenta, pacsuli (Pogostemon)
pogrom/o=**1.** zsidóüldözés, pogrom; **2. átv** pogrom, üldözés *~**oj** kontraŭ naciaj malplimultoj: nemzeti kisebbségek üldözése
pojkiloterm/a=*áll* hidegvérű *szin* malvarmsanga *reptilioj estas ~aj bestoj: a hüllők hidegvérű állatok
pojn/o=*anat* kéztő, kézcsukló, carpus *szin* manartiko, karp/o²; ~**umo**: *tex* kezelő; ~**ohorloĝo**: karóra *szin* bracelethorloĝo, brakhorloĝo; ~**oringo**: karkötő; ~**osaketo**: autóstáska
pojnter/o=*áll* pointer (kutya fajta)
pok/a=*ritk* kevés *szin* malmulta
polak/o=**1. gaszt** kupa, serleg *ĉampana ~o: pezsgőspohár; **2. sp** kupa, serleg *Davis-a ~o: Davis-kupa *Eŭropa ~o de Ĉampionaj Teamoj: Bajnokcsapatok Európa-kupája *migra ~o: vándorkupa *monda ~o: világkupa *~**o** de ~**gajnintoj**: Kupagyőztesek Kupája; ~**rusto**: *növ* csészikerozsda
☞mezurpokalo, vinpokalo
poker/o=*jték* póker; ~**vizaĝo**: pókerarc
☞striptizpokero
poks/o=*áll* *orv* himlő *bova ~o: tehénhimlő *ĉevala ~o: lóhimlő
pol/i=*tr* *mat* approximál, közelítően kiszámít; **ekster**~**i**: *tr* *mat* extrapolál; **inter**~**i**: *tr* *mat* interpolál
pol/o=*fn* lengyel; ~**a**: *mn* nyt lengyel (pl); (**P**)~**ujo**, (**P**)~**io**, (**P**)~**lando**: *geo* pol Lengyelország *Grand-(P)~landa Provinco: Nagy-Lengyelországi vajdaság (PL) *Malgrand-(P)~landa Provinco: Kis-Lengyelországi vajdaság (PL)
polajr/o=*mat* sarkgörbe, poláris
polar/a=*fiz* kém poláris, pólusos *~**a** kombinaĵo: poláris vegyület *~**a** ligo: poláris kötés *~**a** solvenzo: poláris oldószer; ~**igi**, ~**izi**: *tr* *fiz* kém sarkít, polarizál *szin* polusigi *~**igi** korpon: testet polarizál *~**izi** lumon: fényt polarizál *~**igi** relajson: relét polarizál; ~**igo**, ~**izo**: *fiz* kém sarkítás, polarizálás, polarizáció *elektra ~igo: villamos polarizáció *elektrolita ~igo: elektrolitikus polarizáció *restinta ~igo: remanens polarizáció *saturada ~igo: telítési polarizáció; ~**iga**, ~**iza**: *fiz* polarizációs *~**iga** angulo: polarizációs szög, Brewster-szög *~**iga** kurento: polarizációs áram *~**iga** tensio: polarizációs feszültség *~**iga** vektoro: polarizációs vektor; ~**igilo**, ~**izilo**: *fiz* kém polarizációs szűrő, polarizátor, nikolprizma; ~**igi**: *ntr* *fiz* kém polarizálódik; **mal**~**igi**: *ntr* *fiz* kém depolarizálódik; **mal**~**igilo**, **mal**~**izilo**: *fiz* kém depolarizátor; **re**~**igo**: *fiz* kém repolarizáció
polarimetr/o=*fiz* polariméter, sarkításmérő
polarograf/o=*kém* polarográf; ~**io**: *kém* polarográfia
polaroid/o=*fot* polaroid kamera
polaron/o=*fiz* polaron
polder/o=*agr* polder (tengertől nyert termőföld); ~**igi**: *tr* *agr* víz (tengert) lecsapol
poleks/o=*anat* hüvelykujj *szin* mana dikfingro vö. halukso; ~**umi**: *ntr* szobja az ujját; ~**ringo de tubjo**: *zene* tuba hüvelykujjtartó gyűrűje
polemik/o=polémia, nyilvános (írással) vita *gramatika ~o sur la paĝoj de la gazetoj: nyelvtani vita az újságok lapjain *religia ~o: vall hitvita, polemika; ~**i**: *ntr* (nyilvánosan írásban) vitatkozik
polemolog/o=háborúszociológus, polemológus; polemologio: háborúszociológia, polemológia
polemoni/o=*növ* csatavirág (Polemonium)
polen/o=*növ* virágpor, hímport, pollen *szin* florpolver; ~**i**: *tr* *növ* beporoz, megporoz; ~**ado**: *növ* beporzás, megporzás *~**ado** fare de vento,

insektoj: szél, rovarok általi megporzás; ~**ujo**: *növ* pollenzsák, saccus pollinicus *szin* polensako; ~**ologo**: *növ* palinológus, virágporelemző; ~**ologio**: *növ* virágporelemzés, pollenanalízis, palinológia *szin* polenoscienço; ~**ozo**: *orv* szénaátha, virágor-allergia, pollenallergia, pollenosis; ~**sako**: *növ* pollenzsák, saccus pollinicus *szin* polenujo; ~**oscienco**: *növ* virágporelemzés, pollenanalízis, palinológia
polent/o=*gaszt* kukoricakása, puliszka *szin* maizkaço
poli=1. előképző; poli~ *kém* poli~ (sok azonos egység) ➤polifosfato, polialkoholo, polimero, polipeptido, polisakarido
poliandri/o=1. többférjűség, poliandria vö. poliginio; 2. áll többhíműség, poliandria
poliant/o=*növ* tubarózsa (Polianthes) *szin* tuberoso
Polibi/o=*tört* Polübiosz
police/o=1. jog rendőség (>intézmény) *armae ~o: *kat* katonai rendőség *federacia ~o: szövetségi rendőség *kontraütumulta ~o: rohamrendőség *kriminala ~o: bünyügyi rendőség *mora ~o: erkölcsrendészet *politika ~o: *pol* politikai rendőség *sekreta ~o: titkosrendőség *trafika ~o: közl közlekedésrendészet; 2. átv rendőrök *malfrue alvenis la ~o al la krimejo: későn érkezett a rendőség az elkövetés helyszínre; ~a: rendőri, rendőrségi *Internacia Kriminal~a Organizó: Nemzetközi Bünyügyi Rendőrségi Szervezet *~a direkció: rendőrkapitányság *~a enketó: rendőri nyomozás v. kikérdezés *~a inspektó: rendőrfelügyelő *~a komisaró: rendőrtiszt *~a komisarajo: rendőség (épület) *~a prefekto: rendőrkapitány, rendőrfőnök *szin* ĉefpolicano, policestro *~aj perfortajoj: rendőri túlkapások; ~**ano**, ~**isto**: rendőr; ~**ejo**: rendőrors, őrszoba, rendőség (épület); ~**estro**: rendőrfőnök, rendőrkapitány *szin* ĉefpolicano, polica prefekto *tutlanda ~estro: országos rendőrkapitány; ~**estrejo**: rendőrkapitányság; **ĉef~ano**: rendőrfőnök, rendőrkapitány *szin* policestro; **eks~ano**: volt rendőr, leszerelt rendőr; ~**aŭto**: *jm* rendőrautó; ~**deforejo**: rendőrors, őrszoba; ~**hundo**: áll rendőrkutya; ~**komisarajo**: rendőség (épület) *szin* polica komisarajo; ~**oficiro**: rendőrtiszt *szin* polica komisaró; ~**oficisto**: rendőrtisztviselő
 Ű frappolicano, fremdupolico, kaŝpolicisto, kriminalpolicisto, pensopolico, rajdpolicisto, sekurpolicano, trafikpolicisto
poliedr/o=➤pluredro
Polieŭkt/o=*kr ir* Polyeucte
Polifem/o=*mit* Polüphemosz
polifoni/o=*zene* többszólamúság, polifónia; ~a: *zene* többszólamú, polifón
poligal/o=*növ* pacsirtafű (Polygala)
poligami/o=1. jog többpárúság, poligámia (többnejűség v. többférjűség) vö. poliandrio, poliginio; 2. áll poligámia; ~a: 1. poligám, többpárú; 2. *növ* vegyes virágzatú, felemás virágú, polygam; ~**ulo**: *fn* többnejű; ~**ulino**: *fn* többférjű
poligini/o=1. többnejűség, poliginia vö. poliandrio *fratina ~o: sororális poliginia; 2. áll poliginia; ~a: 1. többférjű, poliginikus; 2. áll poliginikus
poliglót/o=*fn* több nyelvet beszélő, poliglott
poligon/o=1. *növ* ex pohánka, hajdina ➤fagopiro; 2. *növ* keserűfű (Polygonum) *~alój: keserűfű-virágúak (Polygonales)
poligon/o²=➤plurangulo, plurlatero
poligonat/o=*növ* salamonpecsét, pecsétgyökér, sülyfű (Polygonatum) *szin* salomonsigelo
polihet/oj=*áll* soksörtéjűek (Polychaeta)
poliket/oj=➤polihetoj
poliklinik/o=*orv* egyetemi kórház, egyetemi klinikák, oktatókórház
Poliklit/o=*műv* Polükleitosz
Polikrat/o=*tört* Polükratész
polikrot/a=➤pleokra
polikromi/o=többszínűség, sokszínűség, színesség, polikrómia; ~a: színes, többszínű, polikróm *~a filmo: színes film *~a skulptajo: festett szobor *~aj ilustraíj: színes illusztrációk
Poliksen/o=*mit* Polüxené
Polimni/o=*mit* Polühümnia
polimorf/a=➤plurforma
Polinezi/o=*geo* Polinézia *Franca ~o: *geo* pol Francia Polinézia (FR); ~ano: *fn* polinéziai
Polinik/o=*mit* Polüneikész
polinom/o=*mat* polinom, többtagú kifejezés *szin* plurnomiale, plurtermo *karakteriza ~o: karakterisztikus polinom; **nul~o**: *mat* nullpolinom *szin* polinoma nulo; **unu~o**: *mat* egységpolinom *szin* polinoma unuo; ~**ringo**: *mat* polinomgyűrű
polinukle/a=*biol* polinukleáris
polio=előképző; polio~ *anat* polio~ (>szürkeállomány)
 ➤polioencefalito, poliobulbito, poliomjelito
polip/o=1. áll polip; 2. *orv* polip, polypus; ~**ozo**: *orv* poliposság,

polyposis
poliplektr/o=*áll* pávafácán (Polyplectron) *szin* pavofazano
poliploid/a=➤plurploidia
polipodi/o=*növ* édesgyökérű-páfrány (Polypodium)
polipoli/o=*gazd* polipólum
polipor/o=*növ* likacsosgomba, likacsogomba (Polyporus) porofungo
polipsoni/o=*gazd* polipszon
polipter/o=*áll* sokúszós csuka (Polypterus)
poliptik/o=1. *knyv tört* polypticha, többtáblás könyv, jövedelemkimutatás ilyen könyvön; 2. *műv* többtáblás festmény, poliptichon
polis/o=*gazd* biztosítási kötvény *blanka ~o: biztosítási keretkötvény, nyitott biztosítási kötvény; **krom~o**: *gazd* utóbiztosítás
polisem/o=*nyt* többértelmű szó, poliséma; ~**io**: *nyt* többjelentőségűség, polisémia
polisindet/o=*ir* kötőszóhalmozás, poliszindeton
polistik/o=*növ* vese-páfrány, veseharaszt (Polystichum)
politburo/o=*pol* politbüro, politikai bizottság
politeism/o=*vall* sokistenhívés, többistenhit, politeizmus *szin* pluridismo
politeist/o=*vall* sokistenhívő, politeista *szin* pluridismo
politeknik/o=*isk* műegyetem
politik/o=1. *pol* politika *baskula ~o: *pol* pej hintapolitika *demandoj de ekstera ~o: külpolitikai kérdések *dumezurila ~o: két mércét alkalmazó politika *ekonomia ~o: *gazd* gazdaságpolitika *ekspansia ~o: terjeszkedő politika, expanziós politika *ekstera ~o: külpolitika *familia ~o: családpolitika *fiska ~o: *gazd* fiskális politika, költségvetési politika *globa ~o, tutmonda ~o: globális politika, világpolitika *interna ~o: belpolitika *internacia ~o: nemzetközi politika *kanonboata ~o: ágyúnaszad-politika *koridora ~o: háttérpolitizálás *labormerkata ~o: *gazd* munkaerőpiaci politika *maldekstra ~o: baloldali politika *mezvoja ~o: középútas politika *miopa ~o: rövidlátó politika *Nova Ekonomia ~o: *tört* *gazd* új gazdaságpolitika, NEP *~o de edukado: neveléspolitik *problemoj de interna ~o: belpolitikai problémák *registara ~o: kormánypolitika *sociala ~o: szociális politika; 2. áll politika *la ~o de vendado, sekvata de nia entrepreno: vállalatunk által követett értékesítési politika *li preferis la ~on de la interpacio de kontraŭuloj: az ellenfelek kibékítésének politikáját részesítette előnyben *movada ~o: mozgalmi politika *struta ~o: struccpolitika; ~a: *pol* politikai, politika~ *~a analizisto: politikai elemző *~a elito: politikai elit *~a komisaró: politikai biztos *~a reĝimo: politikai rendszer *~a sistemo: politikai rendszer; ~i: *ntr* *pol* politizál *li ~is por la bono de la nacio: a nemzet javára politizált; ~igi: *tr* *pol* átpolitizál, politika tárgyává tesz *nuntempe oni ofte ~igas la edukadon: mostanában gyakran átpolitizálják az oktatást; ~isto: *pol* (hivatásos) politikus *gvida ~isto: vezető politikus; ~ulo: *pol* politizáló ember; ~**ologo**: *pol* tud politológus; ~**ologio**: *pol* tud politikatudomány, politológia; **meta~o**: *tud* metapolitika; **orto~o**: *pol* ortopolitika; **sen~a**: politikamentes; **sen~igi**: *tr* depolitizál, politikától mentessé tesz
 Ű aktualpolitika, buĝetpolitiko, defendopolitiko, dungopolitiko, energipolitiko, financpolitiko, geopolitiko, instruadpolitiko, kulturpolitiko, lingvopolitiko, mediopolitiko, merkapolitiko, monpolitiko, pacpolitiko, partipolitiko, realpolitiko, sanpolitiko, sekurecopolitiko, socialpolitika, socipolitiko
politikolog/o=➤politikologo
politrik/o=*növ* szőrmoha (Polytrichum)
politur/i=*tr* politúroz, fénnyez *~itaj mebloj: politúrozott bútorok
polj/o=*geo* polje, zárt karsztvölgy
polk/o=*zene* polka (zene és tánc)
polm/o=*anat* tenyér, palma manus *szin* manplato vö. mankavo;
 ~**ofrapi**: *tr* tenyérrel ráver, paskol; ~**ofrapo**: pacsí, tenyeres; ~**oludo**: *jték* piros pacsí; ~**opeziĝi**: *ntr* rátenyeren
polo/o=*sp* lovaspólo *szin* malecopilkado *bicikla ~o: kerékpárpólo;
 ~**ponio**: *sp* áll pólopóni
polonez/o=*zene* polonéz (zene és tánc)
poloni/o=*kém* polónium (Po)
Poloni/o²=*ir* Polonius
polove/o=➤kumano
polp/o=*áll* polip
Poltav/o=*geo* Poltava
poltron/o=*ritk* gyáva ember, nyúl szívű ember; ~a: *ritk* gyáva, nyúl szívű
polu/i=*tr* öko szennyez *fabrikoj ~as sian medion: a gyárak szennyezik a környezetüket; ~o, ~**ado**: öko környezetszennyezés *~ado de la atmosfero: a légkör szennyeződése *~ado de riverakvoj: folyóvizek

szennyeződése; ~a: *öko* környezetszennyező; ~a_{jo}: *öko* szennyeződé, szennyezőanyag *industria ~a_{jo}: ipari szennyeződé; ~eco: *öko* szennyezettség; ~igi: *ntr* *öko* szennyeződik, elszennyeződik; ~tolera: *biol* szennyeződéstűrő; ~netolera: *biol* szennyeződést nem tűrő
poluci/o=1. *orv* magömlés, ondófolys, pollúció *szin* spermoo; **2.** *ne* környezetszennyezés **Poluo**
Poluks/o=1. *mit* Polüdeükész, Pollux; **2.** *csill* Pollux
polur/o=(csiszolt) fény, csillogás *la ~o de la mebloj: a bútorok fénye *la ~o de mia glavo: kardom fénye *~o de la űuoj: a cipők fénye *~o de marmoro: márvány fénye; ~i: **1.** *tr* fényesre csiszol v. töröl, kifényesít, políroz *li ~is siajn botojn: kifényesítette a csizmáját *~i diamanton: gyémántot csiszol *~i marmoron: márványt csiszol *~ita űtono: *tört* ásv csiszolt kő *~i tabulon per sablopapero: dörzspapírral táblát csiszol; **2.** *tr* átv csiszol, cizellál, finoman kidolgoz *ankoraŭ restis io kaj tio por ~i en mia romano: még maradt némi csiszolnivaló a regényemen *frotita kaj ~ita homo: dörzsölt és sima modorú ember *~i la tradukon: csiszol a fordításon *~i sian stilon: csiszolja a stílusát *~ita homo: finom ember; ~ilo: **1.** csiszolóanyag, polírozószer; **2.** *tört* csiszolókö, horzsakő; **mal-i:** *tr* érdesít *mal-i vitron: űveget érdesít; ~broso: fényesítőkefe; ~dureco: *fiz* ásv csiszolási keménység; ~kreto: polírozó kréta; ~pulvoro: *tech* csiszolópor; ~tuko: porrongy, fényesítőrongy
polus/o=1. *mat* sark, sarokpont, pólus (>gömb) *du ~oj de sfero: gömb két sarka *~o de funkcio: függvény pólusa; **2.** *csill* *geo* sark, pólus (éggömbön, földgömbön) *Aŭstrala ~o, Suda ~o: Déli-sark *Boreala ~o, Norda ~o: Északi-sark *ĉiela ~o: égi pólus, égi sark *norda ~o: északi sark *suda ~o: déli sark *tera ~o: föld sark; **3.** *fiz* vill sarak *magneta ~o: mágnespólus, mágnessarak *negativa ~o: negatív sark *~oj de pilo: elem sarkai *pozitiva ~o: pozitív sark; **4.** *átv* pólus; ~a: sarki, poláris; ~eco: vill polaritás; ~igi: **Polarigi**; **ĉirkaŭ-a:** *csill* *geo* cirkumpoláris, sark körüli; **du-a:** kétpólusú *du-a malsano: *orv* psi bipoláris betegség *du-a sistemo: kétpólusú rendszer; **du-o:** vill dipól, dipólus, kétpólus *elektra du-o: elektromos dipólus *magneta du-o: mágneses dipólus; **kvar-o:** vill négy pólus; **mult-o:** vill több pólus; **trans-a:** transzpoláris, sarkkörön túli *transpolara aerlinio: rep transpoláris légi útvonal; ~cirklo: *geo* sarkkör; ~distanco: *mat* középponti távolság; ~glacero: *geo* sarki gleccser; ~ŝuo: vill pólussaru *Ŭ* kontinupolusa
polv/o=1. por (finom talajrézecskek) *kaj Dio la Eternulo kreis la homon el ~o de la tero: *bibl* azután megformálta az űristen az embert a föld porából *la ~o de la vojo: az út pora *li surtretis sian malamikon en la ~on: porba taposta az ellenségét *subtila ~o: finom por *ŝuti ~on en la okulojn Z: port hint a szemébe *viŝi ~on: port töröl; **2.** *átv* por *ĉiuj fariĝis el ~o, kaj ĉiuj refariĝis ~o: *bibl* mindegyik porból lesz, és újból porrá lesz mindegyik *interstela ~o: *csill* csillagközi por; ~a: por~, poros *~aj űuoj: poros cipő *~a vojo: poros út; ~ero: porszem; ~eto: finom por; ~igi: *tr* elporít, elporlaszt, porrá tesz *la tempo ~igis la iam belan urbon: az idő elporlasztotta a valamikor szép várost; ~igi: *ntr* elporlik, porrá lesz; ~ujo: **1.** szemetesláda; **2.** porzsák; **dis-igi:** *ntr* szétporlik; **sen-igi:** *tr* portalánit, letörli vmiről (n) a port *li sen-igis sian mantelon: lerázta köpenyéről a port *sen-igi la tapiŝplankon: portalánítja a padlószőnyeget *sen-igu la meblojn: töröld le a port a bútorokról *la patro sen-igis la postajon al sia infano: *átv* az apa elnadrágolta a fiát; ~okarbo: porszén; ~omantelo: *tex* porköpeny, porköponyeg; ~ometro: *met* pormérő, pormérő műszer; ~oneĝo: *met* porhő; ~onubo: portfelhő; ~osako: porzsák *szin* polvujo; **2.** ~oŝkopo, ~oŝovelilo: szemétlapát; ~osuĉi: *tr* porszívózik, kiporszívózik; ~osuĉilo: porszívó; ~otuko: porrongy; ~oviŝilo: *fn* portörölő *Ŭ* florpolvo, sporpolvo
pom/o=1. *növ* alma *putra ~o: rothadt alma *rostita ~o: sült alma *sovaĝa ~o: vadalma; **2.** *átv* alma *erisa ~o, ~o de malkonkordo: *mit* Erisz almája *gorĝa ~o: ádámcsutka *szin* adampomo; ~a: alma~, almás *~aj manĝaĵoj: almás ételek *~ata acido: *kém* almasav *szin* malata acido; ~eto: **1.** almácska, kis alma; **2.** pofacsont, arccsont *szin* zigomo; ~ujo, ~arbo: *növ* almafa *szin* maluso *doma ~arbo, ĝardeno ~ujo: nemes almafa, házi almafa, kerti almafa (Malus sylvestris var. domestica) *sovaĝa ~arbo: vadalmafa; **suker-ujo:** **Ŭ**skvama anono; ~acoj: *növ* ex almafélék (Pomaceae) **malusoideoj**; ~ologo: *agr* gyümölcsszakértő, pomológus; ~ologio: *agr* gyümölcsismerettan, pomológia; ~mosto: rostos almálé; ~plantejo: *agr* almáskert, almaültetvény; ~skabo: *növ* almafa-varasodás; ~opulo: **Ŭ**pomopsilo; ~suko: *gaszt* almálé; ~torto: *gaszt* almatorta; ~vino: *gaszt* almabor; ~vinagro: *gaszt* almaecet
Ŭ adampomo, akajupomo, dornpomujo, sukerpomarbo, terpomo
pomad/o=gysz kenőcs, krém (kozmetikum is); ~i: *tr* (kenőccsel) beken
pomel/o=1. markolatgomb (kardon); **2.** kápagomb (nyergen)

pomer/o=zene pommer

Pomeri/o=tört *geo* Pomeránia *Sveda ~o: Svéd Pomeránia; ~a: *geo* pomerániai *Okcident-(P)~a Provinco: *pol* Nyugat-Pomerániai vajdaság (PL) *~a Provinco: *pol* Pomerániai vajdaság (PL); **Antaŭ-o:** *tört* *geo* Előpomeránia; **Malantaŭ-o:** *tört* *geo* Hátsópomeránia; ~hundo: **Ŭ**pomerania űpico
pomfrit/oj=Ŭterpomfritoj
pomp/o=pompa, fényűzés *la edziĝo okazis kun plena ~o: az esküvő teljes pompában ment végbe *la ~o de la reĝa korto: a királyi udvar pompája; ~a: pompás, fényűző, fényes *~a ceremonio: pompás szertartás *~a palaco: fényűző palota; ~i: *ntr* pompázik, díszlik *la naturo ~is en sia plena disflorigo: a természet teljes virágzásban pompázott; ~aĉa: *pej* cifra, puccos, dagályos *~aĉa stilo: dagályos stílus *~aĉa vesto: puccos v. cifra ruha
Pompe/o=tört Pompeius
Pompej/o=tört *geo* Pompeji *~on ruinigis la erupcio de Vezuvio: Pompejit a Vezúv kitörése romba döntötte
ponard/o=tör *malaja ~o: maláj tör, krisz *szin* kriso; ~i: *tr* (törrel) megszúr v. leszúr; ~ego: *ex* **Ŭ**lanco; ~ingo: törhüvely
Ponci/o=ŬPilato
ponĉ/o=tex poncho, poncsó
pond/i=tr *mat* súlyoz (>statisztika) *~ita meznombro: súlyozott átlag
Pondiĉer/o=geo *pol* Pondicherry (IN)
pone/o=áll póni, póniló; ~vosto: lófarok (hajviselet) *szin* harvosto
pongé/o=tex pongé (finom szövet)
pompil/o=áll útonállódarázs, latordarázs (Pompilus)
ponor/o=geo víznyelő, ponor
pont/o=1. híd *azendorsa ~o: számárhátú híd *fera ~o: vashíd *kantilevra ~o: konzolos híd *ligna ~o: fahíd *piedira ~o: gyaloghíd *ŝosea ~o: közúti híd *szin* stratponto *supervoja ~o: felüljáró (közút felett) *transporta ~o: *ip* szállítóhíd *bruligi post si la ~ojn: felégeti maga mögött a hidat *fari al iu oran ~on: elhúzza előtte a mézes madzagot; **2.** *hajó* parancsnoki híd *szin* komandejo; **3.** *zene* húrláb; **4.** *a vill* híd (áramkör két pontja között)
4. b vill mérőhíd *szin* mezurponto *~o de Schering: Schering-híd *~o de Wheatstone: Wheatstone-híd; **5.** *kém* híd, áthidalás *atoma ~o: áthidaló atom *~a ligo: hídkötés; **6.** *anat* híd, pons; **7.** *tex* nadrágellenző; ~eto: **1.** *közl* gyaloghíd *szin* paŝponteto; **2.** *hajó* hajóhíd, kikötőhíd, kikötőpalló *szin* pasponteto; **3.** *tech* sátorvas (>elsütőbillentyű); **4.** *zene* húrláb *szin* ponto; **3.** ~isto: *tech* hídepítő; **netrans-ebila:** áthidalhatatlan; **super-i, trans-i:** **1.** *tr* áthidal *trans-i riveron, valon: folyót, völgyet áthidal; **2.** *tr* átv áthidal *trans-i malfacilaĵon: nehézséget áthidal; ~arko: ép hidív; ~ferdeko: *hajó* hídfedélzet; ~imposto: *gazd* hidvám; ~kapo: kat hídfő; ~ocirkvito: vill hídkapcsolás, mérőhíd, kereszttag; ~ogruo: *tech* bakdaru, portáldaru *szin* gantrogruo; ~olingvo: *nyt* hídnelyv; ~oŝnuro: függőkötél
Ŭ aerponto, arko, azenponto, baskulponto, ĉenponto, dentoponto, flosponto, fostoponto, levponto, marponto, mezurponto, moviĝponto, pasponteto, paŝponto, paŝponteto, pendoponto, pontonponto, rulponto, stajponto, stratponto, űnurponto, űtonponto, trusponto, turnoponto, valponto
Pont/o=2=tört *geo* Pontosz, Pontus; ~o-Eŭkseno: *tört* *geo* Pontosz Euxeinosz, Pontus Euxinus (Fekete-tenger)
pontederi/o=növ sellővirág (Pontederia)
pontifik/o=1. *vall* *tört* pontifex, római papi kollégium tagja; **2.** *kr* főpap; ~eto: *supera* ~o: **1.** *vall* *tört* pontifex maximus; **2.** *kr* pápa; ~ado: *vall* főpapi működés, uralkodás, pápaság
Pontin/o=geo Pontini, Pomptinae; ~aj Marĉoj: *geo* Pontini-mocsarak, Pomptinae paludes
ponton/o=hajó állóhajó, úszóláda, ponton; ~ponto: *közl* úszóhíd, pontonhíd *szin* flosponto
pop/o=kr pópa, ortodox pap
pop/o=2=1. *műv* pop-art, popművészet *szin* poparto; **2.** *zene* pop, popzene *szin* popmuziko; ~arto: *műv* popművészet; ~folko: *zene* pop folk; ~grupo: *zene* popegyüttes; ~koncerto: *zene* popkoncert; ~muziko: *zene* popzene; ~muzikisto: *zene* popzenész; ~roko: *zene* pop-rock
popl/o=növ nyárf (Populus) *nigra ~o: fekete nyár, topolya (P. nigra) *tabrizo ~o: jegenyefa (P. nigra italica); ~ofolio-skarabo: nagy nyárfalevelész (Melasoma populi)
poplin/o=tex puplin
poplit/o=anat térdhajlat, poples
popol/o=nép *ĉevalrajda ~o: lovas nép *la ~o de Dio: Isten népe (keresztények) *la ~o ĝemis sub diktaturo: a nép diktatúra alatt nyögött *la ~oj vivantaj en Rusio: az Oroszországban élő népek *la senato kaj ~o romanaj: a római szenátus és nép, SPQR *paganaj ~oj: pogány népek *~o diras, Dio diras Z: *köz* m a nép szava Isten szava; ~a: nép~,

népi *-a moro: népszokás *-a orkestro: *zene* népi zenekar; *-i: *tr* benépesít; ~**aço**: *pej* alja népség, söpredék, csőcselék, plebs; ~**ano**: a nép fia, közember, egyszerű ember, hétköznapi ember; ~**anismo**: *ir* népiesség; ~**eca**, ~**eska**: népies; ~**eto**: kis nép; ~**ismo**: *pol* populizmus; ~**isto**: *pol* populista; ~**sen-igi**: *tr* elnéptelenít; ~**tut**-a: össznépi; ~**tro-igo**: túlnépesedés; ~**amaso**: néptömeg, sokaság; ~**arto**: *műv* népművészet; ~**artaño**: *műv* népművészeti tárgy; ~**assembleo**: *pol* népgyűlés; ~**danco**: *műv* néptánc; ~**dancisto**: *műv* néptáncos; ~**demokratio**: *pol* népi demokrácia; ~**demokratia**: *pol* népi demokratikus; ~**denso**: népsűrűség *szin* loĝdenso; ~**diro**: népi mondás, közmondás *vö* proverbo; ~**fronto**: *pol* népfront; ~**hava**: népes; ~**kanto**: *zene* népdal; ~**kantaro**: *zene* népdalgyűjtemény, népi daloskönyv; ~**klerigo**: népművelés; ~**kleriga**: *mn* népművelő; ~**klerigisto**: *fn* népművelő; ~**komisaro**: *tört* *pol* népbiztos; ~**komisarejo**: *tört* *pol* népbiztosság; ~**konsultado**: *pol* jog véleménynyilvánító népszavazás *szin* konsulta referendumo; ~**kostumo**: *tex* népviselet; ~**lernejo**: *isk* népiskola; ~**leviĝo**, ~**ribelo**: népfelkelés, népfölkelés; ~**muziko**: *zene* népzene; ~**nom bri**: *tr* (népet) számlál, (lakosságot) összeír *szin* censi 2; ~**nombrado**: népszámlálás *szin* censo 2; ~**nombristo**: számlálóbiztos *szin* censisto 2, cenzo; ~**opinio**: általános vélekedés; ~**partio**: *pol* néppárt; ~**propra**: *gazd* népi tulajdonú, állami tulajdonban lévő; ~**rakonto**: népmese; ~**sana**: *orv* népegészségügyi; ~**suvereneco**: *pol* népszuverenitás; ~**tribunuso**: *pol* *tört* néptribunus

populaci/o=1. sokaság, alapsokaság, népesség (>statisztika); 2. *öko* populáció

popular/a=1. népszerű *Cezaro estis ~a ĉe siaj soldatoj: Caesar népszerű volt katonái között *la futbalo estas populara sporto: a labdarúgás népszerű sport *-a oratoro: népszerű szónok *-a romano: népszerű regény; 2. népszerű (általánosan érthető) *-a lernolibro: népszerű tankönyv *-a scienco: népszerű tudomány; ~**eco**: népszerűség; ~**igi**: *tr* népszerűsít *per arango de cirkaj ludoj Nerono ~igis sin: cirkuszi játékok rendezésével népszerűsítette magát Nero *-igi novajn produktmetodojn: új termelési módszereket népszerűsít *-igi sciencon: tudományt népszerűsít; ~**iga**: népszerűsítő *-igaj eldonajoj: népszerűsítő kiadványok; ~**igi**: *ntr* népszerűsödik; ~**ne**-a: népszerűtlen; ~**muzika**: *zene* könnyűzenei; ~**scienca**: népszerű tudományos

Uscienpopolariga

por=1. előjárószerű; por: 1. ~ért, végett (>célhatározó) *akvo por trinki: ivóvíz *batali por la patrujo: a hazáért harcol *ĉambro por gastoj: vendégszoba *ejo por fatrasoj: limlom tartására szolgáló helyiség *frizisto por viroj: férfifodrász *havi multon por fari: sok a tennivalója *kuracisto por virinoj: nőorvos *nekapabla por tia ago: képtelen az ilyen cselekedetre *por kia celo?: milyen célért? *por kio?: miért?, mi célból? *por la bono de la popolo: a nép javára *salono por akcepto: fogadósálon *tro fiera por obei: az engedelmességre túl büszke; 2. ~ért (>értékcseré) *aĉeti ŝtufon po mil forintoj por metro: szövetet vásárol, méterért ezer forintért *la luprezo estas 30 mil forintoj por monato: a bérleti díj 30 ezer forint egy hónapra *por ĉiu leciono li pagis du mil forintojn al la instruisto: minden óráért kétezer forintot fizetett a tanárnak *por nenio oni faras nenion Z: *közm* Krisztus koporsóját sem őrizték ingyen *por tiom mi donas nur duonkilogramon: ennyiért csak fél kilót adok; 3. vminek v. vkinek (>vélekedés) *mi prenis la averton por ŝerco: tréfának vettem a figyelmeztetést *mi prenis vin por la poŝtisto: a postásnak hittelek *ne akceptu tion por kontanta mono: ne vedd készpénznek *ne prenu min por malbona homo: ne gondolj rossz embernek *preni la aferon por ŝerco: tréfára veszi a dolgot; 4. részére, számára *ili konstruis templon por siaj dioj: templomot építettek isteneiknek *kolekti monon por malriĉuloj: pénzt gyűjt a szegényeknek *la afero estas memkomprenebla por mi: az ügy számomra magától értetődő *por malsanulo forto, por kokido morto Z: *közm* egynek nyeresége, másik vesztesége *por mi la afero ne gravas: számomra az ügy nem fontos; 5. ~ra, ~re (>időtartam) *foriri por ĉiam: örökre távozik *li forvojaĝis por tri monatoj: elutazott három hónapra *mi sidigos por iom da tempo: leülök egy kis időre *por ĉi tiu tempeto ne valoras aĉeti novajn meblojn: erre a kis időre nem érdemes új bútort venni *unu fojon por ĉiam notu al vi: egyszer s mindenkorra jegyezd meg magadnak; II. kötőszó; por: azért, hogy (>azonos alanyok) *li laboras, por fariĝi riĉa: azért dolgozik, hogy gazdag legyen *mi venis, por kunpreni vin: azért jöttem, hogy magammal vigyelek *ni manĝas, por vivi: azért eszünk, hogy éljünk; por ke: (célhatározói) hogy (>különböző alanyok) *la patrino aĉetis ĉion necesan, por ke la familio povu vespermanĝi: az anya bevásárolt minden szükségeset, hogy a család vacsorázhasson *laboro, por ke via familio ne malsatu: dolgozz, hogy a családod ne éhezzen *riparu mian aŭton, por ke mi povi viziti vin: javítsd meg a kocsimat, hogy meglátogathassalak; III. előképző:

~**porburga**, porĉiama, porpaca, pormeti, porsana, porsocia, portempa, porvivaĵo; IV. önállóan; por: pro, igen, beleegyezés, mellette kiállítás *mi donas mian „por” por la nova plano: beleegyezésem adom az új tervhez *ni voĉis per „por”: igennel szavaztunk *opinioj por kaj kontraŭ Z: pro és kontra vélemények *via „por”: ĉi tie ne multe valoras: a te igened itt nem sokat ér; pora: mellette szóló, igenlő *pora alparolo: helyeslő hozzászólás *pora altenigo: pozitív hozzáállás, kedvező viszonyulás *pora voĉo: igenlő szavazat; pore: igenlően, mellette, vkiért v. vmiért *pore batali: érte küzd *pore voĉi: igennel szavaz, rászavaz, mellette szavaz; porulo: *fn* vminek a híve, mellette kiálló, mellette szavazó *la poruloj de la lingva demokratio: a nyelvi demokrácia hívei

por/o=1. *anat* biol pórus; 2. *növ* pórus, likacs (>gomba); 3. pórus, lyuk (toktermésen); 4. *ált* pórus; ~**a**: pórusos; ~**eco**: pórusosság; ~**ozo**: *orv* felritkulás, lyukacsosság, porosítás; ~**oriĉa**: sokpórusú

porcelan/o=porcelán; ~**a**: porcelán~, porcelánból való *-a vazo: porcelán váza; ~**aĵo**: porcelántárgy, porcelántermék; ~**industrio**: *ip* porcelánipar; ~**vendejo**: porcelánbolt

porci/o=1. adag, porció *la unua ~o de fero forlasis la fornego: az első adag vas elhagyta a kemencét *li havas bonan ~on da prudento: jó adag józanság van benne *li ricevis sufiĉan ~on da battoj: alaposan helybenhagyták; 2. élelmiszeradag, porció *ĉiu kaptito ricevis sian ~on: minden hadifogoly megkapta az élelmiszeradagját *-o da pano: egy adag kenyér *-o de pano: kenyéradag; ~**umi**: *tr* kiporcióz, (takarékosan) beoszt *la registaro ~umis la pokapan viandon: a kormány kiporciózta az egy főre jutó húst; ~**et-o**: *gaszt* kisadag; ~**okupono**: élelmiszerjegy

porĉ/o=*ép* kapufeljáró, kapubejáró, fedett kapuelőter *szin* antaŭpordo
pord/o=1. *ép* ajtó, kapu *duone fermita ~o: félig nyitott ajtó *en bona ordo tra la ~o Z: ott van az ajtó! *fermu kaj ŝlosu la ~on: csukd be és zárd be az ajtót *fermu la ~ojn de la vagonoj: csukják be a (vasúti) kocsik ajtaját *karusela ~o: forgóajtó *szin* turnopordo *krada ~o: rácsos kapu *-o de aŭto: kocsik ajtaja *-o de forno: kályha ajtaja *-o de ŝranko: szekrény ajtaja *sceneja ~o: színészbejáró *sekreta ~o: rejtékajtó, titkos ajtó *szin* kaŝpordo *unuklapa kaj duklapa ~o: egyszárnyú és kétszárnyú ajtó *vitra ~o: üvegaajtó *frapi je la ~o: kopog az ajtón *la ~o kondukas al la parko: az ajtó a parkba vezet *oni lasis malfermita la ~on por pluaj intertraktadoj: további tárgyalásokra nyitva hagyták az ajtót *siegli la ~on de la ministro Z: előszobázik a miniszternél; 2. *orv* kapu, porta *hepata ~o: májkapu, porta hepatica; 3. *inf* csatló, csatlakozó, port *eneliga ~o: I v. O port *eniga ~o: *inf* bemeneti port *komunika ~o: kommunikációs csatlakozó *ludila ~o: játékport; ~**ego**: *ép* kapu *krada ~ego de kastelo: kastély rácsos kapuja *la suda ~ego de la urbo: a város déli kapuja *urba ~ego: városkapu; ~**ego**: *pol* *tört* Porta *la Plejalta ~ego ricevis la senditon de Transilvanio: a Magas Porta fogadta Erdély küldöttét; ~**egejo**: *ép* kapualj; ~**eto**: *ép* ajtócska, kiskapu, kapufia, fiókkapu *apud la ~ego troviĝis ~eto: a kapu mellett volt egy kiskapu *la ~eto de la ĝiceto: a pénztárlak ajtaja; ~**isto**: kapus, portás, házmester; ~**istejo**: kapusfülke, portásfülke, porta (helyiség); **antaŭ-o**: *ép* kapubejáró, fedett kapuelőter *szin* porĉo; **ĉef-o**: *ép* főkapu; **el-igi**: 1. *tr* ajtón kívülre tesz; 2. *tr* *átv* kiteszi a szűrét; **flanko-o**: *ép* mellékajtó; ~**apertura**: ajtónyílás; ~**obutono**: ajtófogantyú, ajtógomb, kilincs; ~**oĉeno**: ajtőlánc; ~**oferme**: zárt ajtók mögött *oni konsiliĝis ~oferme: zárt ajtók mögött tanácskoztak; ~**ofosto**: kapufa, ajtófélfa, kapubálvány; ~**oframo**, ~**okadro**: *ép* ajtókeret, ajtótok; ~**ofrapilo**: *fn* kopogtató (kapun); ~**ofrontono**: ajtó ajtóoromzat; ~**ogardisto**: ajtónálló; ~**ohoko**: 1. sarokvas, csuklópánt, ajtópánt, zsanér; 2. sarokvas csapja; ~**ohokingo**: sarokvascsapág; ~**oklapo**, ~**oflugilo**: ajtószárny *szin* klapo; ~**okornico**: *ép* ajtóparkány; ~**okurteno**: ajtófüggöny; ~**oluketo**: nézőke, kukucska (ajtón); ~**opivoto**: ajtócsap; ~**oseruro**: ajtózárr; ~**osonorilo**: ajtócsengő

Udompordo, faldopordo, ferdekapordo, frontopordo, fulgopordeto, glaĉerpordego, glitpordo, kaŝpordo, klappordo, kluzopordo, kradpordo, levpordo, plankopordo, retpordo, stratpordo, swingpordo, ŝovpordo, tapetopordo, turnopordo, urbopordego, veturilpordo

pore/o=*növ* poréahagyma, párhagyma (Allium porrum); ~**torto**: *gaszt* porótorta

porfir/o=*ásv* porfir *statuo el ~o: porfirszobor; ~**izi**: *tr* gysz porfirizál; ~**izilo**: gysz porfirizátor; ~**oida**: *ásv* porfiroid, porfiros

porfiri/o=*áll* fű (Porphyrion)

porfirin/o=*biol* kém porfirin; **proto-o**: *biol* kém protoporfirin

Porfiri/o=*ir* (Pomponius) Porphyrio

porfirit/o=*ásv* porfirit

porfur/o=*növ* Porphyra (egyfajta vörösmoszat)

poriĝ/o=*gaszt* zabkása *szin* avenkaĉo

pork/o=*áll* disznó, sertés, házisertés (Sus scrofa domestica) *-edoj:

♂suedoj *jeti perlojn antaŭ la ~ojn Z: gyöngyöt szór a disznók elé *malpura ~o!: piszkos disznó! *nana ~o: törpemalac *ne nasas ~o leonidon, nek korniko aglidon Z: *közm* kutyából nem lesz szalonna ~o gruntas: a disznó rőfög *sovağa ~o: vaddisznó *szin* apro; ~a: disznó~, disznóból készült ~a haŭto: *gaszt* disznóbőr ~a ŝinketo: *gaszt* sertécsülök ~a viando: *gaszt* disznóhús *teko el ~a ledo: disznóbőr aktatáska; ~aĵo: *gaszt* disznóság, disznóhús, disznóból készült étel *stufita ~aĵo: párolt disznóhús; ~aro: konda; ~ejo: disznóól; ~ido: áll malac; ~ino: áll koca; ~isto: kondás, kanász, disznópásztor *szin* porkopaŝtisto; eks~o: áll ártány; vir~o: áll kandisznó; ~aĵvendisto: disznóhentes; ~obleki: *ntr* rőfög *szin* grunti; ~obučado: disznóölés, disznótör *neleĝa ~obučado: feketevágás; ~obučisto: böllér; ~ograso: *gaszt* disznózsír; ~ogripo: áll *orv* sertéspesztis, sertésvész; ~ogustumaĵo: *gaszt* kóstoló (-disznótör); ~oharo: áll sörte; ~okaĉo: moslék; ~okotlato: *gaszt* karaj; ~opaŝtisto: kondás, kanász, disznópásztor *szin* porkisto; ~ostalo: disznóól *szin* porkejo; ~oviando: *gaszt* disznóhús

♂cervoporko, marporko, pikporko, suĉporkido, ŝparporketo

porn/o=*fn* pornó (>műfaj) *szin* pornografio; porna: *mn* pornó~, pornográf *szin* pornografia ~a aktorino: *film* pornó színésznő ~a filmo: *film* pornófilm; ~i: *ntr* ige pornó, pornográf *liaj fotoj estis ~aj: fotói pornográfok voltak; ~aĵo: *fn* pornó, pornómű, pornóalkotás *szin* pornografiaĵo; ~isto: pornószerző, pornórendező; ~emulo: *fn* pornókedvelő; ~aktorino: *film* pornó színésznő; ~ofilmo: *film* pornó film; ~ostelulino: *film* pornóstár, pornó filmszillag

pornografi/o=♂porno

porolon/o=*kém* porolon

port/i=**1.** *tr* hoz, visz *li ~is malbonan sciigon: rossz hírt hozott *mi ne ~as kun mi monon: nem hordok magamnál pénzt *mi ~is kun mi la edzinon al eksterlando: magammal vittem a feleségemet külföldre *pene ~i: *tr* cipel ~i en la brakoj: karjában visz ~i infanon en sia sino: méhében gyermeket hord ~u al mi vian verkon: hozd el nekem a művedet ~u la infanon hejmen: vidd haza a gyereket ~u min al la zooparko: vigyél el az állatkertbe; **2.** *tr* tart *szin* subteni *dikaj kolonoj ~is la tegmenton: vastag oszlopok tartották a tetőt *du maŭfiguroj ~as la medicinŝrankon en la apoteko: két mórfigura tartja gyógyszer szekrényt a patikában; **3.** *tr* hord, visel (magán, magával) *szin* surporti, surhavi ~nuntampe oni ne ~as subjupon: manapság nem viselnek alsószyoknyát ~i elegantan promenbastonon: elegáns sétapálcát hord ~i funebzon: gyászt visel ~i nigran veston: fekete ruhát hord ~i uniformon: egyenruhát visel; **4.** *tr* átv visel, hord *en mia koro mi ne ~as koleron al vi: a szívemben nem őrzök haragot irántad *li malfacile ~as la humiligon: nehezen viseli el a megaláztatást ~i fruktojn: gyümölcsöt hoz ~i la elspezojn: viseli a költségeket ~i la ŝarĝon de la respondeco: a felelősség súlyát viseli ~i titolon: címet visel ~u la sekvojn de via ago: viseld tetted következményeit; ~o, ~ado: **1.** hordás, vivés; **2.** *gazd* fuvarozás ~ado ĝis la nomita celloko: fuvarozás a megnevezett rendeltetési helyig; **3.** átv is viselés ~ado de titolo: cím viselése ~ado de vesto: ruha viselése; ~aĵo: vitt v. szállított holmi v. áru; ~anco: *rep* felhajtóerő *szin* levoforto, portoforto; ~anto: **1.** *fn* hordozó, vivő; **2.** *fn* *biol* *orv* hordozó, közvetítő ~anto de heredaj dispozicioj: öröklési hajlamok hordozója *puloj kaj ratoj estas ~antoj de multaj malsanoj: a bolhák és patkányok számos betegség hordozói; ~ebila: hordozható, mobil ~ebila telefono: hordozható telefon, mobiltelefon ~ebila komputilo: hordozható számítógép ~ebila transistoro: táskarádió; ~iĝi: *ntr* vivődik, továbbbővödik, sodródik *la aŭtunaj folioj ~iĝis malproksimen: messze sodródtak az őszi falevelek *pezaj nuboj ~iĝis sur la ĉielo: nehéz felhők sodródtak az égen; ~ilo: **1.** hordozóeszköz; **2.** tartó ~ilo por mantukoj: kéztörlőtartó *provotuba ~ilo: *kém* kémcsőtartó; **3.** *jm* hordszék, gyaloghintó *szin* portseĝo; **4.** *inf* adathordozó, táregeység; ~isto: hordár, szállítómunkás; al~i: **1.** *tr* idehoz, odavisz *al~u al li la botelon: vidd oda neki a palackot *oni al~is la hejtoligon: meghozták a tüzelőfát; **2.** *tr* átv visz, hoz *al~i estimon: megbecsülést szerez *al~i profiton: hasznot hoz v. hajt *al~i sian ŝtonon: átv hozzáteszi a magát, hozzájárul a maga módján *kamentubisto al~as felicon: a kéményseprő szerencsét hoz *kia vento vin al~is?: mi szél hozott? *kion al~os la nova jaro?: mit hoz az új esztendő? *senlaboreco dormon al~as Z: *közm* szorgalom gazdagság, kenyélés szegénység; antaŭen~i: *tr* előrevisz, előrehoz; ĉirkaŭ~i: *tr* körbevisz, körbehord; dis~i: **1.** *tr* szétvisz, széthord *la kelneroĵ dis~is la tagmanĝon: a pincérek kihordták az ebédet *la vento dis~is la falintajn foliojn: a szél széthordta a lehullott faleveleket; **2.** *tr* kézbesít (>posta) *dis~i leterojn: levelet kézbesít; el~i: **1.** *tr* kivisz, kihoz, kihord *ni el~is ĉiujn meblojn sur la korton: kihordtuk az összes bútort az udvarra; **2.** *tr* átv kibír, elvisel *li malfacile el~as dolorojn: nehezen viseli a fájdalmakat *li ne povis el~i la malfeliĉojn kaj mortis: nem tudta

elviselni a bajokat és meghalt *ni bone el~is la trostreĉojn: jól bírtuk a megerőltetést *tiom da kostoj mi ne povas el~i: ennyi költséget nem tudok elviselni; **3.** *tr* *gazd* exportál *szin* exporti; en~i: **1.** *tr* bevisz, behoz, behord *vi en~is kun vi koton en la ĉambron: sarat vittél be magaddal a szobába; **2.** *tr* *gazd* importál *szin* importi; for~i: *tr* elvisz *for~u vian pakajon kaj havaĵon Z: szedd a sátorfádat *la invadintoj for~is ĉiujn valorajojn el la domo: a megszállók elvittek minden értéket a házból; kontraŭ~o: *biol* antiport vö. kunporto; kun~i: **1.** *tr* magával hoz, magával visz *kun~u vian legitimilon: vidd magaddal a személyi igazolványodat *li ĉiam kun~is sian medikamenton: mindig magával vitte az orvosságát; **2.** *tr* vkivel együtt visz v. hoz *ni kun~u la ŝrankon: vigyük együtt a szekrényt; **3.** *tr* összehord, egy helyre hoz *li kun~is la falintajn pomojn: egy helyre hordta a lehullott almát; **4.** *tr* átv magával hoz, együtt jár vmivel *veturi aŭton kun~as riskojn: kocsi vezetni kockázattal jár; kun~o: *biol* szimport, co-transpor vö. kontraŭporto; malsupren~i: *tr* levisz, lehoz; neel~ebila: elviselhetetlen *neel~eblaj doloroj: elviselhetetlen kínok *via konduto estas neel~ebila: viselkedésed elviselhetetlen; preter~i: *tr* vmi v. vki mellett elvisz *la funebra procesio preter~is la ĉerkon antaŭ nia domo: a gyászmenet a házunk előtt vitte el a koporsót; re~i: *tr* visszavisz, visszahoz *Judaso re~is la tridek arĝentajn monerojn al la pastroj: Júdás visszavitte a harminc ezüst pénzt a papoknak *re~u al mi la libron: hozd vissza nekem a könyvet; sub~i: *tr* alátámaszt, (terhelést) hordoz, tart *du vicoj da kolonoj sub~as la volbon: két sor oszlop tartja a boltozatot; sub~ilo: támaszték, alátámasztás *sub~ilo por barelo: ászokfa; supren~i: *tr* felvisz, felhoz; sur~i: *tr* visel, hord magán *szin* porti 3, surhavi; trael~i: *tr* végig elvisel v. kibír; trans~i: **1.** *tr* átvisz, áthoz *trans~u ĉi tien la liton: hozzák át ide az ágyat *trans~u gustumaĵon al avinjo: vigyél át kóstolót a nagymaminak; **2.** *tr* *gazd* szállít, fuvaroz *trans~i aere, ŝosee kaj fervoje: levegőben, közúton és vasúton szállít *trans~i im~aĵon per trajno: importárut szállít vasúton *trans~i karbon al diversaj acetantoj: szénét fuvaroz különböző vevőknek; trans~o: **1.** átvitel, áthozás, átvivés; **2.** *gazd* átvitel *trans~o de sumo al la sekva paĝo: összeg átvitele a következő oldalra; **3.** *gazd* szállítás, fuvarozás *aera trans~o: légi szállítás *fervoja trans~o: vasúti szállítás *kombinita trans~o: kombinált fuvarozás *ŝipa trans~o: vízi szállítás *ŝosea trans~o: közúti szállítás; trans~aĵo: *gazd* szállítmány, fuvar; trans~ilo: közl szállítóeszköz; trans~ilaro: *kat* közl járműpark; trans~isto: *gazd* fuvarozó, szállító vö. frajstisto; ~iletikedo, ~ilmarko: *inf* kötetecímke, adathordozói címke; ~ilsistemo: *ép* hordozórendszer; ~ondo: *fiz* vívőhullám; ~opago: *gazd* portó, szállítási díj; ~opovo: *öko* tűrképesség; ~seĝo: *jm* gyaloghintó, hordszék *szin* portilo 3; ~surfaco: *rep* szárny, hordfelület; trans~bendo: *ip* szállítószalag *senfina trans~bendo: végtelenített szállítószalag; trans~dokumento: *gazd* fuvarokmány; trans~letero: *gazd* fuvarlevél; trans~ministro: *közl* pol közlekedési miniszter *szin* trafikministro; trans~reto: *közl* *gazd* közlekedési hálózat; trans~oŝipo: *hajó* *kat* csapatszallító hajó; trans~ŝraŭbo: *tech* szállítócsiga; trans~unujo: *gazd* szállítási egység; trans~vojo: *közl* szállítási útvonal

♂aerportata, aertransporto, armilportisto, aŭtotransporta, багаĝportisto, brakporti, ĉerkoportanto, datumportilo, energiportanto, fandaĵportilo, fruktoporta, gazetportisto, helptransporto, incensoportisto, informportilo, kaskoportita, lancoportisto, leterportisto, matricoportilo, mesaĝportanto, morterportanto, pakajportilo, pasaĝertransporto, piedportilo, sonportilo, ŝargoportanto, torĉoportisto, vartransporto, virusportanto

Port/o=*geo* Porto; ~ovino: *gaszt* portói (bor)

portal/o=**1.** *ép* díszkapu, főkapu, portál; **2.** *inf* portál *szin* retpordo *socia ~o: közösségi portál

portepe/o=*kat* kardszj

porter/o=*gaszt* porter (sör), barna sör

portik/o=*ép* oszlopos előcsarnok, portikus; Portoko: *fil* (Sztóa) Poikilē (sztoikus iskola)

Portland/o=**1.** *geo* Portland (főlsziget); **2.** *geo* Portland (város)

Portluis/o=*geo* Port Louis ~o estas la ĉefurbo de Maŭricio: Port Louis Mauritius fővárosa

Portmoresb/o=*geo* Port Moresby ~o estas la ĉefurbo de Papuo-Nov-Gvineo: Port Moresby Pápua Új-Guinea fővárosa

portolan/o=*geo* tört portolántérkép

Portonov/o=*geo* Porto Novo ~o estas la ĉefurbo de Benino: Porto Novo Benin fővárosa

Portoprinc/o=*geo* Port-au-Prince ~o estas la ĉefurbo de Haitio: Port-au-Prince Haiti fővárosa

Portorik/o=*geo* pol Puerto-Rico (US); ~ano: *fn* puertoricói lakos; ~a: *mn* puertoricói ~a rumo: *gaszt* puertoricói rum

Portospen/o=*geo* Port-of-Spain ~o estas la ĉefurbo de Trinidad kaj

Tobago: Port-of-Spain Trinidad és Tobago fővárosa

portret/o=1. *műv* arckép, portré, képmás *faru vian mem~on: fesse meg az önarcképét *li estas la ~o de sia frato: szakasztott a bátyja, kiköpött a bátyja *li pentris la miniaturan ~on de sia amatino: megfestette szeretője miniatűr arcképet; **2.** *átv ir* portré, arc *Dickens pentris en siaj romanoj la tipajn ~ojn de sia epoko: Dickens regényeiben megfestette kora tipikus arcait; ~i: *tr műv* arcképet fest vkiről (n) *Ticiano ~is la venecian doĝon: Tiziano megfestette a velencei dóze arcképét; ~isto: *műv* arcképfestő, portréfestő, portretista; **mem~o:** *műv* önarckép

portugal/o=fn portugál; ~a: *mn nyt* portugál (pt); **(P)~ujo, (P)~io:** *geo* pol Portugália (PT)

portulak/o=növ porcsin, délike, portulakka (Portulaca)

Portvila/o=geo Port Villa *~o estas la ĉefurbo de Vanuatu: Port Villa Vanuatu fővárosa

porzan/o=áll vízicsibe (Porzana)

posed/i=1. *tr* bír, birtokol, rendelkezik vmivel (n) *krom la vesto sur si li ~as nenion: a rajta lévő ruhán kívül semmije sincs *la kastelon ~is pli frue alia familio: a kastélyt korábban másik család birtokolta *li ~as plurajn palacojn en la urbo: több palotával bír a városban *mi ne volas ~i vin: nem akarlak birtokolni; **2.** *tr átv* bír, birtokol, rendelkezik vmivel (n) *ĉiu medalo du flankojn ~as Z: *közm* az éremnek két oldala van *iam li ~is mian fidon: valamikor bírta a bizalmamat *li ne ~is la necesajn konojn: nem rendelkezett a szükséges ismeretekkel *mi ne bone ~as la anglan: nem jól tudom az angolt *mi ne ~as informojn pri ĝi: nem rendelkezem róla információkkal; ~o: **1.** *gazd jog* birtok, birtoklás *szin* posedado *ĝi transiris en lian ~on: átment az ő birtokába *li ne estas en la ~o de siaj intelektaj kapabloj: nincs értelmi képességei birtokában *longa ~o kreas proprieton: tartós birtoklás tulajdonjogot teremt; **2.** *gazd jog* birtok *szin* posedado *kare akirita ~o: drágán szerzett birtok *malpli da ~o, malpli da tado Z: *közm* kisebb vagyon, kisebb gond; ~a: *gazd jog* birtok~, birtoklási *~a rajto: birtoklási jog, birtokjog, rendelkezési jog; ~aĵo: *gazd* birtok, vagyon; ~anto: *gazd jog* birtokos; ~igi: *tr gazd jog* birtokba ad, rendelkezésre bocsát *szin* poseddoni *li ~igis la ĉambrojn de sia kastelo al sia kuzo: unokafivére rendelkezésére bocsátotta kastélya termeit *mian domon mi ~igis al mia filo: a házamat fiam birtokába adtam; **ek~i:** **1.** *tr gazd jog* birtokba vesz *fine li povis ek~i sian heredaĵon: végre birtokba vehette örökségét; **2.** *tr átv* hatalmába kerít, erőt vesz rajta (n) *frenezio lin ek~is: örület vette hatalmába *senlima entuziasmo nin ek~is: határtalan lelkesedés vett rajtunk erőt; **kun~anto:** *gazd jog* társbirtokos; **kun~aĵo:** *gazd jog* birtokközösség, közös birtok; **sen~igi:** *tr* megfoszt vmitől (de v. je) *li estis sen~igita je siaj bienoj: megfosztották földbirtokaitól; **trans~igi:** *tr jog* átruház *li trans~igis siajn valorpapirojn al sia kunulo: átruházta a társára az értékpapirjait; ~doni: *tr jog* birtokba ad, rendelkezésre bocsát *szin* posedigi; ~preni: *tr jog* birtokba vesz; ~rajto: *gazd jog* birtokjog, birtoklási jog, rendelkezési jog

~bienposedanto, domposedanto, fabrikposedanto, kontoposedanto, lingvoposedo, rajtoposedanto, ŝipposedanto, terposedaĵo

posesiv/o=nyt birtokos névmás *szin* adjektiva pronomo, poseda pronomo

post=1. előjárószó; post: **1.** után, múlva *en 71 post nia erao: időszámításunk után 71-ben *en mil kvincent post Kristo: Krisztus után ezeröttszázban *ili longa interparolis, post tio ili hejmeniris: hosszan beszélgettek, utána hazamentek *post du semajnoj: két hét múlva *post iom da tempo: egy kis idő múlva *post ke ni finos la laboron, vi povas hejmeniri: miután befejezzük a munkát, hazamehetsz *post kiam vi foriris, li revenis: miután te elmentél, ő visszajött *post kolero venas favoro Z: *közm* ború után felderül még *post la saluto oni malfermis la kongreson: az üdvözlés után megnyitották a kongresszust *post la sesa li alvenos: nyolc után érkezik *post longa laboro bone gustas la dormo: munka után édes a pihenés *post mia malapero reversiĝu la tero Z: utánam a vízőzön *post nelonge: nem sok idő múlva, csakhamar, hamarosan, kisvártatva *post ol vi faris vian taskon, vi povas iri ludi: miután elkészítetted a feladatodat, mehetsz játszani *post tiam: azután *szin* poste *post tio mi ne volas vidi vin: ezután nem akarlak látni; **2.** mögött (>hely) *laŭrange li sekvas post mi: rangban utánam következnek *li elpaŝis el post mia dorso: kilépett a hátam mögül *li kaŝis sin post la kurteno: elrejtőzött a függöny mögött *li malaperis post la pordo: eltűnt az ajtó mögött *ni rigardis post li: néztünk utána *oni flustradas post mia dorso: sugdolóznak a hátam mögött *paŝu post min: lépj mögém *stariĝu post Petron: állj Péter mögé *venu post mi: gyere mögöttem v. utánam; de post, depost: vmi utánról kezdve, vmi vége óta *de post januaro: január vége óta *de post la indikita tempo: a jelzett idő letelte után *de post lia naskiĝo: születése óta (miután megszületett) *de post tempo memorebla Z: emberemlékezet óta; **II.** előképző; post~:

után~, utó~ **☞** postafikso, postfari, postkilo, postfeste, postgardo, postkuri, postpalato, postrestaĵo, postsekvu, postsezono, postvivi; **III.** önállóan; posta: **1.** azutáni, későbbi, (időben) utána következő (>idő) *postan reklamacion ni ne akceptas: későbbi reklamációt nem fogadunk el *pri la postaj okazajoj mi ne memoras: az utána következő eseményekre nem emlékszem; **2.** mögötte lévő, hátsó, hátulsó (>hely) *szin* malantaŭa *la posta parto de la domo: a ház hátulsó része; poste: **1.** ezután, azután, később *poste okazis nenio: azután semmi sem történt; **2.** hátul, mögötte, utána *antaŭe la malgrandaj, poste la grandaj: elől a kicsik, hátul a nagyok *li klinis sin posten: hátrahajolt; postajo: **1.** vminek a hátulja, hátsó része; **2.** *anat* fenék, far *szin* pugo; postajpeza: *jm* farsúlyos; postanto: **1.** *fn* utána következő, utána lévő, rákövetkező; **2.** *fn mat* rákövetkező; ni lasu tion ĝis poste!: egyelőre hagyjuk!; postea: **☞** posta **1;** posten: hátulra *vi starigu posten: ti álljatok hátulra; postenigi: *tr* hátravon, hátravisz, hátramoza; posteniĝi: *ntr* hátramegy, hátramoza *la antaŭstarantoj nun posteniĝu: az elől állók most menjenek hátra; posteulo: utód; posteularo: utódok, leszármazottak; posteume: *hsz* posztumusz, halála után; postigi: *ntr* lemarad; postigiĝi: *fn* lemarad, leszakad; postigiĝinto: elmaradottság; postumo: **☞** kuloso

postamento/o=☞ piedestalo

posten/o=1. *kat* őrhely, poszt, állomáshely *lia ~o estis proksime al la malamiko: az őrhelye közel volt az ellenséghez *restu sur via ~o: maradj posztodon; **2.** állás, pozíció, poszt *bone salajrata ~o: jól fizető állás *ĉefa ~o: főállás *dua ~o: másodállás *li longe servis en sia ~o de sekciestro: sokáig szolgált osztályvezetői posztján *li okupas gravan ~on en la ministerio: fontos pozíciót tölt be a minisztériumban *respondeca ~o: felelős poszt, felelős tisztség *vaka ~o: üres állás *vakantiĝo de ~o: állásüresedés; ~i: *ntr kat* őrködik, posztol, állomásozik *du gardistoj ~as sur la bastiono: két őr posztol a bástyán *tri regimentoj ~as antaŭ la urbo: három ezred állomásozik a város előtt; ~igi: *tr kat* őrt állít, (őröket) felállít, állomásoztat *Napoleono ~igis kvar korpusojn ĉe la limo: Napóleon négy hadtestet állomásoztatott a határnál *~igu du homojn antaŭ la pordego: állítson két embert a kapu elé; ~iĝi: *ntr kat* feláll (őrhelyen), őrhelyre vonul, állást foglal *du regimentoj ~iĝis en la dekstra alo: két ezred állást foglalt a jobb szárnyon; **alt~ulo:** magas állású ember; **ĉef~e:** főállásban; **dua~e:** másodállásban; **duon~o:** félállás; ~iĝo: *kat* felállás, állásfoglalás; ~ulo: tisztségviselő, poszt betöltője *szin* postenhavanto; **el~iĝi:** *ntr* állását veszti, kikerül az állásából; **en~iĝi:** *ntr* állását elfoglalja, munkába áll; **trans~igi:** *tr* áthelyez, más állásba helyez; ~havanto: tisztségviselő, a poszt birtokosa *szin* postenulo

~batalposteno, kontrolposteno, strikposteno

postiĉ/o=utánzat *tio ne estas vera vinbotelo, nur ~o: ez nem igazi borospalack, csak utánzat *soserande oni starigas ~ojn de policistoj: az útszélre rendőrutánzatokat állítottak; ~a: ál~, vendég~, hamis *~aj haroj: vendéghaj *~aj lipharoj: álbajusz

postiljon/o=1. lovas postás, postillon; **2.** (nyeregben ülő) hajtó *szin* antaŭrajdanto **2**

postpozici/o=nyt névutó vö. prepozicio

postul/i=tr követel, megkövetel, igényel *ĉi tiu verbo ~as akuzativon: ez az ige tárgyesetet vonz *enspezo ~as elspezon Z: *közm* bevétel nincs kiadás nélkül *la plivastigo de la produktado ~as novajn merkatojn: a gyártás bővítése új piacokat tesz szükségessé *~i bonan kvaliton: jó minőséget követel *~i elacetan monon: váltásdíjat követel *~u disciplinon de viaj instruatoj: követeljen fegyelmet a tanítványaitól *~us tro da spaco detali la aferon: túl sok helyet venne igénybe az ügy részletezése *tion ~as la intereso de la ŝtato: ezt követeli meg az állam érdeke *tiu laboro ~as grandan sperton: ez a munka nagy tapasztalatot igényel; ~o: **1.** követelés *ni ne plenumos liajn ~ojn: nem teljesítjük követeléseit; **2.** követelmény, igény *kontentigi la ~ojn de la bona stilo: kielgíti a jó stílus követelményeit *laŭ la ~o de la cirkonstancoj: ahogy a körülmények megkövetelik *li starigas ~ojn al siaj dungitoj pri kvalito: minőségi követelményeket támasztott alkalmazottaival szemben *montriĝis socia ~o pri ĉi tiu subtenado: társadalmi igény mutatkozott erre a támogatásra; postulado: *gazd* igény, kereslet *la proponado de laboro superas la ~adon: a munkaerő-kínálat meghaladja a keresletet; ~aro: követelményrendszer; ~ateco: *gazd* kereslet *la ~ateco de ĉi tiu varo estas alta: ezen áru iránt nagy a kereslet; ~ema: követelődő, igényes *li estas ~ema al si: magával szemben igényes *~ema ĉefo: követelődő főnök; **de~i:** *tr* elvitat, magának követel *la dua filo de~is la heredaĵon: a második fiú magának követelte az örökséget *mi ne volas de~i viaj rajton: nem akarom elvitatni a jogodat; **kontra~o:** *jog* ellenigény, viszontkereset; **ne~ema:** elnéző, engedékeny; **tro~ema:** telhetetlen, kielégíthetetlen; **re~i:** **1.** *tr* újra követel; **2.** *tr* visszakövetel, visszaigényel *mi re~as mian pruntitan libron: visszakövetelem a kölcsönadott könyvem

Úsalajropostulo

postulat/o=*fil* sarkétel, posztulátum *vö.* aksiomo *aksiomojn oni konsideris memevidentaj, ~ojn ne: az axiómákat maguktól értetődőknek tekintették, a posztulátumokat nem *la ~o pri la ekzisto de Dio: Isten létének posztulátuma; ~i: *tr fil* posztulál, előzetes követelményként felállít

poŝ/o=**1.** zseb *antaŭtuka ~o: kötényzseb *eltrovi, kion mi havas en la ~o: találj ki, mi van a zsebben *elturmu viajn ~ojn: forgasd ki a zsebeidet *entranĉita ~o: bevágott zseb *glutea ~o: farzseb *kanguruoj portas siajn idojn en ~oj: a kenguruk zsebükből hordják a kicsinyeiket *li vorton en ~o ne serĉas *Z:* szóért nem megy a szomszédba, jól felvágta a nyelvét *surstebita ~o: rátűzött zseb; **2.** *átv* zseb, pénztárca *eĉ fileron mi ne havas en la ~o: egy fillér sincs a zsebben *nuda kaj kruda, sen graso en ~o *Z:* ágrólszakadt, egy fitying nélküli *se okulo ne vidis, pagas la ~o *Z:* *közm* ne végy zsákbamacskát; **3.** *jték* biliárdzseb, lyuk *en la angla bilardo ekzistas ~oj: az angol biliárdban vannak zsebek; **4.** *áv* lencse *~oj de akvo kaj gaso: víz- és gázlencsék; **5.** *kat* zsák (frontbemélyedés v. körülfalt terület *rezista ~o: sündisznóállás; **6.** *inf* vágólap *szin* tondujo; **el-igi:** **1.** *tr* kivesz a zsebből *el-igu la manojn: vedd ki a kezét a zsebedből; **2.** *tr inf* beilleszt (vágólapról) *szin* eltondujigi; **en-igi:** **1.** *tr* zsebre tesz, zsebre vág, bezsebel *li en-igis la manojn: zsebre dugta a kezét *ni en-igis grandajn sumojn: nagy összegeket zsebeltünk be; **2.** *tr inf* vágólapra másol *szin* entondujigi; **flank-o:** oldalzseb; **trans-igi:** *tr* másik zsebébe tesz; ~**atlaso:** *geo* zsebatlasz; ~**bestoj:** *ŝmarcupiuloj*; ~**diskilo:** *eltr* sétáló-lemezjátszó, hordozható lemezjátszó, discman; ~**horloĝo:** zsebóra; ~**kalendaro:** zsebnaptár; ~**kalkulilo:** zsebszámológép, zsebkalkulátor; ~**kasedilo:** *eltr* sétálómagnó, walkman; ~**klapo:** *tex* zsebhajtóka; ~**komputilo:** *inf* zsebszámítógép, palmtop, PDA; ~**lampo:** *vill* zseblámpa, elemlámpa; ~**legilo:** *ŝ*bitlegilo; ~**libro:** *knyv* zsebkönyv; ~**memorilo:** *inf* memóriakulcs, flash drive, pendrive *szin* memorbastoneto; ~**mono:** zsebpénz; ~**ombrelo:** őszecsukható ernyő; ~**oŝako:** *jték* zsebsakk; ~**serpeto:** *agr* kertészkesz, kacor; ~**ŝtelisto:** *jog* zsebtolvaj; ~**telefono:** *távk* mobiltelefon *inteligenta ~telefono: okostelefon; ~**tranĉilo:** zsebkész; ~**transistoro:** *eltr* zsebrádió; ~**tuko:** *tex* zsebkendő; ~**violono:** *zene* táncmesterhegedű, pochette; ~**vortaro:** *nyt* zsebszótár

Ŭbrustopoŝo, pastopoŝo, ventropoŝo

poŝt/o=**1.** *tört* posta *la ~o malfruis pro la inundoj: a posta később az áradások miatt *la ~o ne povis doni ripozintajn ĉevalojn: a posta nem tudott friss lovakat adni *per la ~o li forveturis al Venecio: a postával (postakocsival) elutazott Velencébe; **2.** posta (>intézmény) *la ~o ne akceptas vivajn bestojn: a posta nem vesz fél élő állatokat *la ~o strikas: sztrájkol a posta *la tarifoj de la ~o ankaŭ ĉi-jare plialtiĝis: a postai díjak idén is emelkedtek *limaka ~o: *tréf* csigaposta, hagyományos posta *respondi per revenanta ~o: postafordultával válaszol; **3.** *átv* posta (postai küldemény) *szin* poŝtaĵo *alvenis la ~o: megjött a posta; ~**a:** **1.** *tört* postai *ni veturis per ~a kaleŝo: postakocsival utaztunk *~a stacio: *tört* postaállomás *szin* ĉevalŝanĝejo; **2.** postai *~a avizo: postai értesítő *~a sendaĵo: postai küldemény *~a stampo: postabélyegző, postai bélyegző *~a trafiko: postaforgalom *transporti per ~a trajno: postavonattal szállít *Universala ~a Unio: Egyetemes Postaegyesület, UPU; ~**i:** *tr* elpostáz, postára ad *szin* enpoŝtigi *~i paketon: csomagot postára ad; ~**aĵo:** (kapott) posta, postai küldemény *registrita ~aĵo: ajánlott küldemény *tarifoj por ~aĵoj: postai küldemények díjai; ~**ejo:** **1.** *tört* postaállomás

2. postahivatal *szin* poŝtoŝticejo; ~**estro:** **1.** *tört* postamester; **2.** postahivatal vezetője; ~**isto:** postás, postahivatalnok; **el-igi:** *tr* kihoz v. kivált a postáról; **en-igi:** *tr* felad, postára ad; **e~o:** *inf* elektronikus posta, e-posta *szin* retpoŝto; ~**adreso:** postacím, postai cím; ~**aŭto:** *jm* postakocsi, postautó *szin* poŝtveturilo **2;** ~**ĉeko:** *gazd* postai csekk, csekkutalvány; ~**ĉekkonto:** *gazd* postai csekk számla; ~**fako:** postafiók; ~**ĝirkonto:** *gazd* postai átutalási számla; ~**karto:** postai levelezőlap; ~**kesto:** postaláda; ~**kodo:** postai irányítószám; ~**mandato:** *gazd* postai pénzesutalvány, postautalvány; ~**marko:** (postai) bélyeg, postabélyeg *memoriga ~marko: emlékbélyeg *memoriga ~stampo: emlékbélyegző *~marko po cent forintoj: százforintos bélyeg; ~**markalbumo:** bélyegalbum; ~**markokolektanto:** bélyegyűjtő; ~**markoserio:** bélyegsorozat; ~**oficejo:** postahivatal; ~**osako:** postástáska; ~**oservilo:** *inf* levélkiszolgáló, levélszerver; ~**ostacio:** *közl* postaállomás; ~**repage:** postai utánvét; ~**restanta:** postán maradó, poste restante; ~**revene:** postafordultával; ~**tarifo:** postai díj; ~**tarifaro:** postai díjszabás, postai díjak; ~**vagono:** *vsút* vasúti postakocsi; ~**veturilo:** **1.** *tört jm* postakocsi; **2.** *jm* postakocsi, postautó *szin* poŝtaŭto

Ŭaerpoŝto, helikpoŝto, leterpoŝtisto, paperpoŝto, retpoŝtilo, rubpoŝtaĵo, trudpoŝtaĵo, tubopoŝto, voĉpoŝto

pot/o=*gaszt* fazék *kuiro supon en ~o: fazékban levest főz *meti en la saman ~on: egy kalap alá vesz *ne sanktuloj ~ojn faras *Z:* *közm* nem eszik olyan forrón a kását *por ~' argila ~o fera estas najbaro danĝera *Z:* *közm* nagy úr mellett, nagy víz mellett nem jó lakni *se vi senfine parolos, de ĝi la ~o ne bolos *Z:* *közm* ahol sok a szó, kevés a tett; ~**aĵo:** cserépedény, agyagedény; ~**aro:** edénykészlet, cserépedények; ~**isto:** fazekas; **en-igi:** *tr* fazékba tesz; **plen-o:** fazéknyi *plen-o da supo: fazéknyi leves; ~**argilo:** fazekasagya; ~**farado:** fazekasság, fazekasműveltség; ~**farejo:** fazekasműhely; ~**floro:** *növ* cserepes virág; ~**kovrilo:** fedő; ~**mantelo:** kaspó; ~**peco:** cserépdarab

Ŭakvopoto, argilpoto, bolpoto, florpoto, graspo, kuirpoto, mikspoto, pendpoto, pispo, prempoto, terpoto, viandopoto

potas/o=**1.** *kém* marókáli, kálium-hidroxid *szin* kalia hidroksido; **2.** *kém* ex kálium-karbonát *szin* kalia karbonato; **3.** *ált* hamuszír *kaŭstika ~o: marókáli

potenc/o=**1.** hatalom, erő *la ~o de la kutimo: a szokás hatalma *la ~o de la mallumo: a sötétség hatalma *la ~o de la naturo: a természet hatalma *la scio estas ~o: a tudás hatalma *mi ne havas ~on super la fortoj de la naturo: nincs hatalmam a természet erői felett; **2.** *pol* hatalom *ekzekutiva ~o: végrehajtó hatalom *szin* plenuma potenco *Hungario estis meza ~o: Magyarország középhatalom volt *la tera ~o de la papoj ĉesis: megszűnt a pápák földi hatalma *leĝdona ~o: törvényhozó hatalom *milita ~o: katonai hatalom *publika ~o: közhatalom *Rusio estas granda ~o: Oroszország nagyhatalom; **3.** *mat* hatvány *la kvara ~o de du estas dek ses: a kettő negyedik hatványa tizenhat *n-a ~o: n-edik hatvány *~o hidrogena: *kém* hidrogénkitevő, pH *tria ~o: köb, harmadik hatvány; ~**a:** **1.** hatalmas, nagy hatalmú *la vorto estas ~a rimedo: a szó nagy hatalom *~a reĝo: hatalmas király *~a sinjoro: hatalmas úr; **2.** *átv* hatalmas nagy *li havas en la manoj ~an instrumenton: hatalmas eszköz van a kezében *li havas ~an organon: hatalmas orgánuma van *~a kverko: hatalmas tölgy *~a lando: hatalmas ország, nagyon nagy ország *~aj ebloj: hatalmas lehetőségek; ~**i:** *tr* ural, hatalmában tart *Romio ~is preskaŭ la tutan tiaman mondon: Róma uralta szinte a teljes akkori világot; ~**igi:** **1.** *tr* hatalmassá tesz, uralkodóvá tesz *la industrio ~igis Anglion: az ipar hatalmassá tette Angliát; **2.** *tr mat* hatványoz, hatványra emel; ~**igo:** *mat* hatványozás; ~**iganto:** *mat* hatványkitevő, exponens; ~**igato:** *mat* hatványalap; ~**igite:** hatványozottan; ~**igi:** *ntr* hatalomra tesz szert, hatalmassá válik *antaŭ tima okulo ~iĝas eĉ kulo *Z:* *közm* a megijedt ember az árnyéktól is fél *la romanoj baldaŭ ~iĝis sur la duoninsulo: a rómaiak hamarosan hatalomra tettek szert a félszigeten; ~**ilo:** hatalmi eszköz; ~**ulo:** *fn* hatalmas, hatalommal bíró ember, potentát *la ~uloj malofte estas bonkoraj: a hatalmasok ritkán jószívűek; **grand-o:** *pol* nagyhatalom; **mez-o:** *pol* középhatalom; **Plej-a:** *bibl* mindenható *la Plej-a Dio: a mindenható Isten; **plej-o:** *pol* teljhatalom *szin* plenpotenco, plenpovo; **Plej-ulo:** *fn bibl* a Mindenható; **plen-a:** *pol* teljhatalmú, meghatalmazott *szin* plenpova; **plen-o:** *pol* teljhatalom *szin* plejpotenco, plenpovo; **sen-a:** hatalom nélküli; **sen-igi:** *tr* hatalmától megfoszt; **super-o:** *pol* szuperhatalom; **super-i:** *tr* uralkodik, dominál *szin* domini; **tro-o:** *pol* túlhatalom; ~**avida:** *pej* hataloméhes, hatalomvágyó; ~**avido:** *pej* hatalomvágy, hataloméhség; ~**faktoro:** *pol* hatalmi tényező; ~**freneza:** *pej* hatalomittas; ~**okonflikto:** *pol* hatalmi konfliktus, hatalmi összeütközés; ~**lukto:** *pol* hatalmi harc; ~**oserio:** *mat* hatványsor; ~**preno:** *pol* hatalomátvétel; ~**voĉa:** harsány

Ŭnulpotencia, publikpotencia, ŝtatpotenco

potencial/o=**1.** *mat* potenciál *skalara ~o: skalárpotenciál *vektora ~o: vektorpotenciál; **2.** *fiz* potenciál, helyzeti energia *kémia ~o: *kém* kémiai potenciál *norma ~o: elektrokémia: *kém* elektrokémia normál potenciál *redoksa ~o: *kém* redoxpotenciál *termodinamika ~o: termodinamikai potenciál *transmembrana ~o: *biol* transzmembrán potenciál; **3.** *vill* potenciál *elektra ~o: villamos potenciál *elektra ~diferenco: elektromos potenciálkülönbség, elektromos feszültségkülönbség *elektrostatika ~o: *vill* elektrosztatikus potenciál *magneta ~o: mágneses potenciál; ~**a:** **1.** *fiz* potenciál~, potenciális; **2.** *fil* potenciális (benne lévő, de pillanatnyilag nem megnyilvánuló); **3.** *ált* potenciális, lehetséges *profíti la ~ajn energiojn: kihasználja a potenciális energiákat; ~**diferenco:** *vill* potenciálkülönbség, feszültség; ~**hava:** *mat* rotációméentes, örvénymentes

Ŭagpotencialo, egalpotenciala, ekvipotenciala, ripozpotencialo, vektorpotencialo

potenciometr/o=*vill* potenciométer, csúszóérintkezős ellenállás *bobenita ~o: huzal-potenciométer *helica ~o: helikális potenciométer *koeficienta ~o: együtttható-potenciométer *tavola ~o: réteg-potenciométer

potentil/o=*növ* pimpó (Potentilla) *szin* fingroherbo

potern/o=*kat* rejtékajtó, titkos kapu (várfaiban)

potiron/o=**o**maksimuma kukurbo

Potsdam/o=**geo** Potsdam

Pott/o=**orv** (Percivall) Pott *~a morbo: Pott-kór

poŭp/o=**hajó** hajófar, tat *szin* pobo; ~o: *csill* Hajófara, Puppis

pov/i=**1. tr** tud, képes (>fizikai képesség) *kiu devas, tiu ~as *Z: közm* megtanít a szükség *li ne ~is aĉeti panon: nem tudott kenyéret venni *mi ne ~as kompreni vin: nem tudlak megérteni *mi ne ~as tion: nem vagyok rá képes *mi ~as tion fari: meg tudom tenni *sen miaj okulvitroj mi ne ~as legi la leteron: szemüvegem nélkül nem tudom elolvasni a levelet *vi ~os voki min poŝtelefono: mobilon tudsz hívni; **2. ntr** ~hat, ~het (>jog, lehetőség) *de li vi ~as multe lerni: tőle sokat tanulhatsz *nun vi ~as ludi: most játszhatasz *vi ne ~as eliri: nem mehetsz ki *vi ~as malvarmumi: megfázhatsz; ~o: **1.** tudás, képesség, tehetség *szin* kapablo *lia ~o bele fajfi amuzis nin: az a képessége, hogy szépen fűtül, elszórakoztatott bennünket *mi ne havas ~on skulpti tiajn figurojn: nem vagyok képes ilyen figurákat faragni *produkta ~o: *ip* termelési kapacitás; **2. pol** hatalom *la reĝo perdis sian ~on: a király elvesztette a hatalmát *li alvenis perforte al la ~o: erőszakkal jutott hatalomra *mi ne havas ~on super li: nincs felette hatalmam *publika ~o: közhatalom *sen ~o kolero estas ridinda afero *Z: közm* haszontalan harag, kinek nincs ereje; nem ér a harag hatalom nélkül semmit; **3. fiz** teljesítmény *szin* povumo; **4. mat** töszám *szin* kardinalo; ~umo: *fiz* teljesítmény *elmata ~umo: teljesítményleadás *enmeta ~umo: teljesítményfelvétel *malŝalta ~umo: megszakítási teljesítmény *neaga ~umo: meddő teljesítmény *nominala ~umo: névleges teljesítmény *umo de perdo: veszteségi teljesítmény *ŝajna ~umo: látszólagos teljesítmény; **laŭ**~e: lehetőleg, lehetőség szerint, amennyire lehet(séges); **nelaŭ**~a: erőn felüli, nem az erejének megfelelő; **plen**~i: *ntr* *pol* teljhatalommal bír; **plen**~o: *pol* teljhatalom; **sam**~a: **1. pol** egyenlő hatalmú; **2.** egyenlő képességű, egyenlő tudású; **3. tech** egyenlő teljesítményű; **4. mat** egyenlő számosságú, ekvipotens; **sen**~a: képtelen vmire, tehetetlen; **sen**~o, **sen**~eco: képtelenség, tehetetlenség; **sen**~igi: *tr* legyűr, ártalmatlanná tesz, ellehetetlenít *la senmoneco sen~igis la administracion: a pénztelenség ellehetetlenítette a közigazgatást *per forto oni sen~igis la ŝteliston: erővel tették ártalmatlanná a tolvajt; **super**~i: *tr* legyűr, legyőz, elhatalmasodik *la malespero super~is ilin: a reménytelenség elhatalmasodott rajtuk *super~i la lacecon: legyőzi a fáradtságot; ~ocentro: *pol* hatalmi központ; ~odistance: *rep* repülési távolság; ~ofaktoro: *fiz* teljesítménytenyező; ~ohava: hatalmas, hatalommal bíró; ~osci: *tr* tud (intellektuálisan) *szin* scipovi *li ~oscias ludi orgenon: tud orgonán játszani *unuaklasanoj jam ~oscias skribi: az elsőosztályosok már tudnak írni;

Uĉetpovo, ĉevalpovo, ĉiopova, evolupovo, imagpovo, portopovo
povr/a=**ritk** szegény, szánandó, szerencsétlen *szin* kompatinda; ~ulo: *fn* ritk szegény ember, szerencsétlen ember *szin* kompatindulo
poz/i=**1. ntr** műv modellt áll *~i por pentristo: festőnek modellt áll; **2. pej** pózol, nagyképűsködik; ~o: *műv* ált póz, testtartás *en ĉi tiu ~o mi volus foti vin: ebben a testtartásban szeretnék lefényképezni; ~ejo: *film* műterem *en ĉi tiu ~ejo oni filmis la internajn scenojn: ebben a műteremben forgatták a belső jeleneteket; ~isto: *műv* modell

pozici/o=**1.** helyzet, pozíció (a térben) *alpreni ~on: állást foglal *baza ~o: alaphelyzet, alapállás *dua ~o: a) második helyzet v. pozíció b) *zene* szextfordítás *elira ~o: kiindulási helyzet *en kuŝa ~o: fekvő helyzetben *en sida kaj stara ~oj: ülő- és állóhelyzetben *la vokalo mallongigas en ĉi tiu ~o: a magánhangzó lerövidül ebben a helyzetben *okupi observan ~on: megfigyelőállást foglal el *reciproka ~o: kölcsönös helyzet *ŝanĝi sian ~on: változtatja a helyzetét *tuŝumdanĝera ~o: *sp* tusveszélyes helyzet; **2.** (társadalmi) helyzet, pozíció, beosztás *li havas altan ~on ĉe la firmao: magas beosztása van a vállalatnál *okupi elstaran ~on en la movado: kiemelkedő helyzetet foglal el a mozgalmában *plenumi ŝlosilan ~on: kulcspozíciót tölt be *tio estas nepermesable por persono en mia ~o: ez az én helyzetemben lévőnek megengedhetetlen; **3. kat** állás, hadállás *milito de ~oj: állóháború *niaj ~oj estis bombarditaj: bombázták az állásainkat *ni ne povas teni niajn ~ojn: nem tudjuk tartani az állásainkat; ~a: helyzet~, pozicionális *~aj avantaĝoj: helyzeti előnyök *~aj trupoj: állásban lévő csapatok *Tutmonda *Trova Sistemo: Globális Helymeghatározó Rendszer, GPS; ~igi: **1. ntr** elhelyezkedik, pozíciót foglal *la veturilo ~iĝis oblikve al la pordego: a jármű ferde helyzetet foglalt el a kapu előtt; **2. ntr** *kat* állásba megy v. vonul *niaj trupoj ~iĝis: csapataink állásba vonultak; **ek**~o: alapállás, kiindulási pont; **kontraŭ**~o: **1.** ellentétes helyzet, ellenkező helyzet; **2. mat** kontrapozíció; ~reflekso: **o**proprioceptiv reflex *szin* propriocepta reflekso; ~osenso: **o**propriosenso; ~sensa: **o**propriosensa
Ugardpozicio, langpozicio, ŝlosilpozicio, startpozicio
Pozidon/o=**mit** Poszeidón

pozidoni/o=**növ** neptunhínár, neptunfű (Posidonia)

pozitiv/a=**1.** pozitív, igenlő *~a decido: pozitív döntés *~a respondo: igenlő válasz *~a voĉo: igenlő szavazat; **2.** pozitív, tényleges *~a apogo: tényleges támogatás *~a kritiko: pozitív kritika *~aj rezultoj: pozitív eredmények; **3. fil** tud pozitív, tapasztalati *~a filozofio: pozitív filozófia *~aj sciencoj: pozitív tudományok; **4. tud** *orv* pozitív (>meglét) *~a testo: pozitív teszt vö. HIV-pozitív; **5. mat** pozitív *~a kvociento: pozitív hányados *~a nombro: pozitív szám; **6. fiz** pozitív *~a jono: pozitív ion *~a poluso de pilo: elem pozitív sarka *~a truo: elektronlyuk, elektronvakancia *~e ŝargita: pozitív töltésű; **7. fot** pozitív *faru al mi ~ajn bildojn: csináljon pozitív képeket; ~o: **1. fot** pozitív (kép); **2. nyt** alapfok *szin* baza grado; ~ismo: *fil* pozitivizmus; ~isto: *fil* pozitivist; **ne**~a: *mat* nempozitív
Uelektropozitiva, Gram-pozitiva, HIV-pozitiva

pozitron/o=**fiz** pozitron, pozitív elektron, antielektron

Poznan/o=**geo** Poznan

pozolan/o=**ásv** puccolán, románcement

pra=**1.** előjárószo; pra~: **1.** död ~**o**praavo, pranepo, pranevo, praonklo; **prapra**~, **prapost**~: **1.** űk~ **o**prapraavo, prapostavino, prapranepo, prapostnevino, prapraonklo, prapostonkline; **2.** ősz, ősi **o**praarbaro, prahistorio, prahomo, pratempo, pratipo; **3.** eredeti **o**praesperanto, praloĝanto, prareligio, praslava, pradosierujo; **II.** önállóan; pra: ősi *la pra: varianta de la lingvo: a nyelv ősi változata *praaj moroj: ősi szokások; praulo: ősz, előd; samprauleco: rokonság, atyafiság *ni kunligas samprauleco: atyafiság köt össze bennünket

Prag/o=**geo** Prága *~o estas la ĉefurbo de Ĉeĥio: Prága Csehország fővárosa

pragmat/a=**1. fil** pragmatikus; **2. ált** gyakorlatias, pragmatikus; ~iko: *nyt* pragmatika; ~ismo: **1. fil** pragmatizmus; **2. ált** gyakorlatiasság, pragmatizmus

prah/o=**hajó** maláj csónak

Praj/o=**geo** Praia *~o estas la ĉefurbo de Kaboverdo: Praia a Zöld-foki Köztársaság fővárosa

prajn/o=**kat** gyutacs, gyújtótöltet; ~i: *tr* *kat* gyutaccsal felszerel, gyutacsot tesz bele (n)

prakrit/o=**nyt** prákrit

Praksitel/o=**műv** Prakszitelész

praktik/o=**gyakorlat** *faka ~o: szakmai gyakorlat *la ~o konvinkis min: a gyakorlat meggyőzött arról *li ne havas ~on: nincs gyakorlata *mi komencis mian medicinan ~on en mia naskiĝurbo: orvosi gyakorlatomat szülővárosomban kezdtem *plej efika prediko estas ~o: *köz* m a gyakorlat teszi a mestert *post kelka ~o: némi gyakorlat után; ~a: **1.** gyakorlati *~a laboro: gyakorlati munka *~a malfacilaĵo: gyakorlati nehézség *~a provo: gyakorlati próbka *~a sperto: gyakorlati tapasztalat *~e senutila: gyakorlatilag haszontalan *~e uzi la metodon: a gyakorlatban használja a módszert; **2.** praktikus *~a instrumento: praktikus szerszám *~a solvo: praktikus megoldás; **3.** gyakorlatias, praktikus (>ember) *en nia ~a tempo: gyakorlatias korunkban *mi estas ~a homo: gyakorlatias ember vagyok; ~i: **1. tr** űz, gyakorol *ili ~as homamon: emberszeretettel gyakorolnak *mi ne ~as mian profesion: nem gyakorolom a szakmámat *ni ~as sporton: sportot űzünk *~i lingvon: nyelvet gyakorol; **2. ntr** *isk* gyakorlaton van *li ~as kiel kuracisto: orvosi gyakorlaton van; ~anto: *isk* gyakorol; ~ado: gyakorlás *libera ~ado de religio: szabad vallásgyakorlat *~ado de bonfardo: a jótékonyág gyakorlása; ~eco: gyakorlatiasság, praktikus; ~emo: gyakorlatias szemlélet; ~isto: *fn* praktizáló (pl. orvos, ügyvéd) *ĝenerala ~isto: *orv* általános orvos; ~ismo: prakticismus; ~umejo: *orv* magánorvosi rendelő; **mal**~a: célszerűtlen, gyakorlatiatlan; **ne**~a: gyakorlatiatlan, nem praktikus
Ujurpraktiko, lingvopraktiko, vivopraktiko

pralin/o=**gaszt** praliné; ~i: *tr* *gaszt* pralinoz (pörkölt mandulával kever); ~aĵo: *gaszt* mandulás piskótatorla

pram/o=**hajó** komp; ~i: *tr* *hajó* komppal átvisz; ~eto: *hajó* révészcsónak, révészutaj *szin* pramboato; ~isto: *hajó* révész; ~ejo: *hajó* rév; ~boato: révészcsónak; ~ŝipo: *hajó* komphajó

Uaŭtopramo, kosmopramo, pasaĝerpramo, vagonarpramo, veturilpramo

pranc/i=**1. ntr** ágaskodik (ló); **2. ntr** *átv* fennhéjázik, berzenkedik

prat/o=**agr** rét

pratikabl/o=színpad emelvény, prakti

prav/a=**1.** olyan, akinek igaza van *~a homo: igaz ember *vi estis ~a, kiam vi diris...: igazad volt, amikor azt mondtad... *vi ne estas ~a pri ĉi tiu punkto: nincs igazad e téren; **2.** igaz, helyes *estas ~e, mi ne ĉeestis la kunvenon: igaz, nem vettem részt az összejövetelen *~a aserto: igaz állítás *~a atesto: igaz vallomás *~a historio: igaz történet; ~e: helyesen, igaz módon, joggal, jogosan *~e li estis punita: joggal

bűnhődött *~e vi asertis: helyesen állítottad; ~i: *ntr* igaza van *mi ne diras, ke vi ne ~as: nem mondom, hogy nincs igazad *vi čiam ~as: neked mindig igazad van; ~eco: igazság, vkinek v. vminek az igaza, igaz volta *larmoj ~econ ne pruas Z: *közm* a sírás semmit sem bizonyít *mi ne pridubas la ~econ de via aserto: nem vitatom állításod igazságát *~eco de la teorio: az elmélet igazsága; ~igi: **1.** *tr* igazol, feljogosít *la faktoj ne ~igas vin: a tények nem téged igazolnak *via aĝo ne ~igas vin ordoni: a korod nem jogosít fel arra, hogy parancsolj *vi ne bezonas ~igi vin antaŭ mi: nem szükséges, hogy előttem igazold magad; **2.** *tr* (helyességet) igazol, indokol *la okazintaĵoj ne ~igis liajn esperojn: az események nem igazolták reményeit *la situacio ne ~igis tian reprezentacion: a helyzet nem indokolt ilyen megtorlást *~igu vian aserton: igazold állításod helyességét; ~igi: **1.** *ntr* (vkinek) igaza lesz; **2.** *ntr* (vmi) igaznak bizonyul; **3.** *ntr* *vall* megigazul; ~igo: **1.** igazolás, igazatadás; **2.** igazolás, indoklás; **mal~a:** **1.** olyan, akinek nincs igaza *vi estis mal~a pri tiu afero: nem volt igazad abban az ügyben; **2.** igaztalan, hamis *mal~a akuzo: igaztalan vád *mal~a aserto: hamis állítás *mal~a klaĉo: hamis pletyka; **mal~i:** *ntr* nincs igaza *vi mal~as: nincs igazad; **plen~e:** teljes joggal, jogosan; **sen~e:** igaztalanul, hamisan *sen~e akuzi: hamisan vádol *sen~e puni: igaztalanul büntet; **sin~igo:** önigazolás

Pravaz/o=orv (Charles Gabriel) Pravaz *~a injektilo: Pravaz-féle injekciós tű

praeodim/o=kém praeodímium (Pr)

pre=előképző; *pre~:* *tud* *pre~* (>időben előtte, megelőző) $\Rightarrow$ *predisocio*, *preekzila*, *prekambrio*, *prerafaĉla*, *prescienca*, *prediabetata*, *prekancera*

preambl/o=preambulum, előszó *szin* antaŭparolo

prebend/o=kr *gazd* egyházi javadalom, praebenda

precedenc/o=hivatkozási alap, *precedens* *la afero kreis ~on: az ügy precedenst teremtett; **sen~a:** *precedens* nélküli *senprecedenca skandalo: precedens nélküli botrány, sosem látott botrány

precedent/o= $\Rightarrow$ *precedenco*

precept/o=vall *ált* parancsolat, előírás, szabály *morala ~o: erkölcsi parancs, erkölcsi szabály

precesi/a=1. *fiz* pörgettyűmozgás, precesszió; **2.** *csill* precesszió

precioz/a=1. *ir* précieux; **2.** *átv* *pej* szenvelő, finomkodó, mesterkelt

precip/e=főleg, kivált, mindenek előtt, különösen, különösképpen *szin* ĉefe *li studis multajn fakojn, ~e matematikon: sok tárgyat tanult, különösen matematikát *ni bezonas ĉefe komprenon: főleg megértésre van szükségünk; ~a: fő *szin* ĉefe *havi ~an ralon: fő szerepe van *la ~aj punktoj de la parolado: a beszéd fő pontjai

precipit/i=tr *kém* kicsap, ülepít *~i kalcian karbonaton: kicsapja a kalcium-karbonátot; ~aĵo: **1.** *kém* csapadék, üledék; **2.** *met* csapadék; ~igi: **1.** *ntr* *kém* kicsapódik, leülepedik *ĉi tiu substanco ~igas el la solvaĵo: ez az anyag kicsapódik az oldatból; **2.** *ntr* *met* lecsapódik

*matene roso ~igis sur la floroj: reggel harmat csapódott le a virágokra

preciz/a=1. *preciz*, pontos *por esti ~a mi ripetas, ke: hogy pontos legyen megismétlem, hogy *~a adreso: pontos cím *~a difino: pontos meghatározás *~a horloĝo: pontos óra *~aj informoj: pontos információk; **2.** *nyt* szabatos *~a stilo: szabatos stílus; ~e: pontosan *mi ne scias ~e: nem tudom pontosan *~e je la oka horo: pontosan nyolc órakor *~e laŭ la plano: pontosan a terv szerint; ~aĉa: szörszálhasogató,

pontoskodó; ~eco: **1.** pontosság *kun apoteka ~eco: patikamérleg pontossággal; **2.** *nyt* szabatosság; ~ema: pontosságot szerető, precíz *li estis ~ema homo: precíz ember volt; ~igi: *tr* pontosít *~igu vian startpunkton: pontosítsd az álláspontodat; **ne~a, mal~a:** pontatlan; ~meĥaniko: *tech* finommechanika; ~meĥanikisto: *tech* finommechanikus

pred/o=zsákmány, préda, martalék *ĉasa ~o: vadászszákmány *li estis facila ~o por ĉiuj trompantoj: *átv* minden csaló könnyű prédája volt

*milita ~o: hadizsákmány, préda *szin* batalakiro, militkaptajo; ~i: *tr* zsákmányol, elejt *la soldatoj libere ~is: a katonák szabadon zsákmányoltak *li ~is grandan cervon: nagy szarvast ejtett el; ~anto: martalóc

predel/o=műv predella, oltárpole

predik/i=1. *tr* *kr* prédikál, igét hirdet *la pastro ~is en Esperanto: a pap eszperantóul prédikált *~i al surduloj Z: a falnak beszél *~i en la dezerto: a pusztában szól; **2.** *tr* *átv* hirdet, papol *esperantistoj ~as pacon: az eszperantisták békét hirdetnek *ne ~u al mi pri pardono tiu, kiu konservas koleron en sia koro: ne papoljon nekem megbocsátásról az, aki haragot őriz a szívében; ~o: *kr* szentbeszéd, igehirdetés, prédikáció *fari ~on pri moroj: móresre tanít, szigorúan megró *la ~o sur la monto: *bibl* a hegyi beszéd; ~anto: *bibl* Prédikátor könyve (Préd); ~ejo: *kr* ép szószék *szin* predikseĝo; ~isto: *kr* prédikátor, igehirdető

*monaĥo ~isto: prédikáló barát, domonkos; ~seĝo: *kr* ép szószék *szin* predikejo

predikat/o=1. *nyt* állítmány, praedicatum *kompleksa ~o: összetett állítmány *simpla ~o: egyszerű állítmány *verba ~o: igei állítmány; **2.** *fil* *mat* predikátum; ~a: *nyt* állítmányi *~a sintagmo: szerkezetes állítmány, állítmányi csoport, állítmányi szerkezet; ~kalkulo: *fil* predikátumkalkulus, bizonyításelmélet

predikativ/o=nyt állítmányi kiegészítő, állítmánynév, állítmány névszói része *adjekta ~o: határozószós állítmányi kiegészítő *nerekta ~o: közvetett állítmánynév *objekta ~o: tárgyi állítmánynév *~o kun verbo: névszói-igei állítmány *rekta ~o: közvetlen állítmánynév *subjekta ~o: alanyi állítmánynév

predikt/o=nyt beálló igealak; ~a: *nyt* beálló, instans (>igenév)

predispozici/i= $\Rightarrow$ *dispozicii* **3**

prefac/o= $\Rightarrow$ antaŭparolo

prefaci/o=kr előimádság, prefáció, praefatio

prefekt/o=1. *tört* prefektus; **2.** *pol* prefektus, megyefőnök; **3.** *tört* főispán; ~ejo: ép megyeháza; ~ujo: megye (FR); **vic~o:** **1.** alprefektus; **2.** *tört* alispán

prefer/i=tr jobban szeret, inkább kedvel, preferál *li ~as ŝakludi ol kartludi: jobban szeret sakkozni, mint kártyázni *mi ~as vinon al biero: jobban szeretem a bort a sörnél *mi ~us ne fari tion: jobban szeretném nem csinálni *ni ~as silenti pri la okazintaĵoj: inkább hallgatunk a történetekről; ~o: előszeretet, előny, preferencia *elektu laŭ ~o: válassz tetszés szerint *kun ~o li legas krimromanojn: előszeretettel olvas krimiket *mi donas ~on al via solvo: az ön megoldását részesítem előnyben; ~a: kedvezményes *~a tarifo por pensiuloj: nyugdíjasoknak kedvezményes díj; ~e: inkább, jobban *~e ne ekiru nokte: inkább ne indulj el éjszaka *post kruĉo da biero ~e ne stiru: egy korsó sör után inkább ne vezess; ~ata: kedvenc, előnyben részesített *mia ~ata tv-kanalo estas tiu pri la naturo: kedvenc tv-csatornám a természetről szóló; ~inda: előnyösebb, ajánlatos, ajánlandó *estas ~inde ne inciti la hundon: jobb nem ingerelni a kutyát *~inda estas la malpli preza: előnyösebb az olcsóbb *skriba peto estas ~inda: írásos kérvény ajánlatos

preferanc/o=jték preferánsz; ~isto: *jték* preferánszjátékos

prefiks/o=nyt előképző, prefixum *szin* antaŭafikso *vö.* afikso, infikso, sufikso *adverba ~o: előképző határozószó *prepozicia ~o: előképző viszonyzó *substantiva ~o: főnévi előképző *verba ~o: igeikötő; ~oido: *nyt* előképzőszó, prefixoid

preg/i=tr *tech* sajtol *~i aŭtoframon: alvázkeretet sajtol *~i ladon: lemezt sajtol; ~ado: *tech* sajtolás *frida ~ado: hidegsajtolás *varma ~ado: melegsajtolás

preĝ/i=ntr *vall* imádkozik, könyörög *al ĉiuj dioj mi ~as: minden istenhez imádkozom *ni ~u al la Patro por nia patrujo: könyörögjünk az Atyához hazánkért *~i al Dio: Istenhez imádkozik *~i al la Sankta Virgulino por aŭskulto: meghallgatásért imádkozik a Szűz Máriához *~i la anĝeluson: elimádkozza az úrangyalát *~u kore kaj laboru fervore Z: imádkozzál és dolgozzál; ~o: *vall* ima, imádság *eŭkaristia ~o: áldozati ima *ni diru ~on por niaj forpasintoj: mondjunk imát az elhunytainkért *~o ĉi tie ne helpas: az ima itt nem segít *~on faru, sed farunon preparu Z: *közm* segíts magadon, az Isten is megsegít *propeta ~o: könyörgő ima, könyörgő imádság *rozaria ~o: rózsafüzér-imádság; ~a: *vall* imádkozási, imádságos, ima~ *~a danko: hálaíma *~a peto: imakérés *~aj kutimoj: imádkozási szokások; ~aro: *vall* imagyűjtemény, imakönyv *szin* preĝlibro; ~ejo: **1.** *vall* ép templom; **2.** *kr* ép templom, imaház *szin* kirko *katedra ~ejo: székesegyház *szin* katedralo *kollegia ~ejo de Melk: melki apátsági templom *paroĥa ~ejo: plébániatemplom *~ejo Nia Damo: Miasszonyunk templom *~ejo proksima, sed Dio malproksima Z: *közm* a pap közel van, de az Isten messze *~ejo Sankta Virgulino: Boldogasszony templom *titola ~ejo: címtemplom *vota ~ejo: fogadalmi templom; ~ĉef~ejo: *kr* nagytemplom, főtemplom; ~benko, ~pupitro: *kr* imazsamoly, térdeplő; ~oĉambro: *kr* imaszoba, házi kápolna; ~domo: *kr* imaház; ~ejturo: *vall* ép templomtorony; ~horo: *vall* imaóra; ~intenco: *kr* imaszándék; ~kunveno: *kr* ima-összejövetel, imatalálkozó; ~libro: *vall* imakönyv, imádságoskönyv *szin* preĝaro; ~loko: *vall* imahely; ~otago: *kr* imanap; ~otapiŝo: *isl* *tex* imaszőnyeg; ~rado: *vall* imamalom

U dankpreĝo, horpreĝoj, kupolpreĝejo, tablopreĝo

prelat/o=kr prelátus

preleg/i=ntr előad, felolvas *li ~is pri siaj eksterlandaj vojaĝoj: felolvasott külföldi útjairól; ~o: előadás, felolvasás *akademia membriga ~o: akadémiai székfoglaló beszéd *plenkunsida ~o: plenáris előadás *~o kun lumbildoj: vetítettképes előadás; ~anto: *fn* előadó, felolvasó; ~ejo: előadóterem

U fakprelego, lumbildprelego

prelud/o=zene előjáték, prelúdium *szin* antaŭludo *ĥorala ~o: korárelőjáték *~o en d minora de Baĥo: Bach d-moll prelúdiuma *~oj

de Šopeno: Chopin prelúdiumai

prem/i=1. *tr* nyom, megnyom, lenyom, szorít *la čevalo ~is lin al la dommuro: a ló a házfalhoz szorította *la infaneto ~is sin al sia patrino: a kisgyermek anyjához simult *li ~is la kolon de la ansero: megszorította a liba nyakát *mi ~is al li la manon: kezét szorítottam vele *~u la sonorilbutonon: nyomd meg a csengőgombot; **2.** *tr* *átv* nyom, nyomaszt, elnyom *kio ~as vian animon?: mi nyomja a lelkedet? *la bienposedantoj ~is la servutulojn: a földbirtokok elnyomták a jobbágysokat *ni ~is la malamikon ekster la pordegojn: a kapukon kívülre nyomtuk az ellenséget *pezaj zorgoj min ~as: nehéz gondok nyomasztanak *~as lin la ŝuoj: nyomja a cipő, szorul a kapcája *~i sian stampon: rányomja bélyegét; **3.** *tr* *tech* sajtól, présel *~i olivojn: olajat sajtól, olajat üt *~i vicpartojn por aŭtoj: autóalkatrészeket sajtól *~i vinberojn: szőlőt sajtól; ~o: **1.** nyomás, lenyomás *apliku ~on sur la malsanan korpoparton: alkalmazzon nyomást a beteg testrésze *la ~o de la peza korpo platigis kovrilon: a nehéz test nyomása lelapította a takarót *sub la ~o la glacio rompiĝis: a nyomás hatására a jég beszakadt; **2.** *fiz* nyomás *atmosfera ~o: légköri nyomás, atmoszférikus nyomás, légnyomás *dinamika ~o: dinamikus nyomás, torlónyomás *hidrostatika ~o: hidrosztatikus nyomás *osmoza ~o: ozmózisnyomás, ozmikus nyomás *~o de radiado: sugárnyomás *statika ~o: statikus nyomás; **3.** *átv* nyomás *li cedis al la ~o de la publiko: engedett a közönség nyomásának *ne uzu politikan ~on: ne használj politikai nyomást *sub la ~o de influaj politikistoj a ĉefministro eksigis sian sekretarion: befolyásos politikusok nyomására a miniszterelnök elbocsátotta titkárait *sub la ~o de la konscienco li ĉion konfesis: a lelkiismerete nyomására mindent megvallott *sub tempa ~o ni laboris: időszűkében dolgoztunk; ~a: **1.** nyomó, nyomási, nyomás~; **2.** *átv* nyomasztó, fojtó *~a aero: fojtó levegő *~a melankolio: nyomasztó bú *~a varmego: nyomasztó hőség; ~adi: **1.** *tr* nyomogat; **2.** *tr* *átv* szorongat, állandóan nyomaszt *la malsekureco ~adas nin: a bizonytalanság állandóan nyomaszt *la turkoj ~adis la defendantojn: a törökök szorongatták a védőket; ~aĵo: **1.** *tech* sajtolt darab; **2.** *gysz* pasztilla *szin* pastelo; ~ateco: szorultság, szorongatottság; ~iĝi: **1.** *ntr* megnyomódik, benyomódik *la koro ~iĝis al mi: elszorult a szívem *la lado ~iĝis sub la pezo: a lemez benyomódott a súly alatt; **2.** *ntr* szorul, szorong *multaj homoj ~iĝis en la ĉambreto: sok ember szorongott a szobáskában; ~ejo: *tr* prérház; ~ilo: *tech* prés, sajtó *hidraŭla ~ilo: hidraulikus sajtó, hidraulikus prés; al~i: *tr* odanyom, hozzányom, hozzászorít, odaszorít *al~i al la koro: a szívére szorít *al~i al si: magához szorít *li estis al~ita al la muro: a falhoz szorították; al~iĝi: **1.** *ntr* odaszorul, ideszorul; **2.** *ntr* hozzásimul, odasimul *la bebo al~iĝis al la brusto de sia patrino: a baba anya melléhez simult; **ĉirkaŭ~i:** **1.** *tr* körbeszorít *lia kolo estis ĉirkaŭ~ita per ŝnuro: kötéllal megszorították a nyakát; **2.** *tr* (szorítva) átölel, átfog *li tenis la knabinon ĉirkaŭ~ita: átölelve tartotta a lányt; **ĉirkaŭ~o:** ölelés *ĉirkaŭ~ita hernio, strangolita hernio: kizáródott sérv, strangulált hernia *li liberigis el la mortiga ĉirkaŭ~o: kiszabadult a halálos ölelésből; **dis~i:** *tr* szétnyom *dis~i pulon: bolhát szétnyom; el~i: **1.** *tr* kinyom, kiszorít, kiprésel *el~i puson: gennyet kinyom *el~i sukon: levet kiprésel *la polico el~is la amason el la konstruaĵo: a rendőrség kiszorította a tömeget az épületből; **2.** *tr* *átv* kiprésel, kikényszerít *el~i promeson: ígéretet kiprésel *la popolo el~is la liberigon de la kaptitoj: a nép kikényszerítette a foglyok szabadon engedését; el~ilo: mángorló *szin* rulpremilo **2**; en~i: *tr* benyom, belenyom, beszorít *ĉi tiun veston ankoraŭ en~u en la valizon: ezt a ruhát még győmőszöld be a bőröndbe *en~i en la teron *Z:* *átv* a földbe dőngöl *li en~is moneron en mian manon: egy pénzdarabot nyomott a kezembe; en~iĝi: *ntr* benyomódik, beszorul *la sigelilo en~iĝis en la vakson: a pecsétnyomó benyomódott a viaszba; for~i: *tr* elnyom, nyomással eltávolít *li for~is la flamon de la kandelolo: elnyomta a gyertya lángját; inter~iĝi: *ntr* szorong, összebújik; kontraŭ~o: *fiz* ellennyomás; kun~i: **1.** *tr* összenyom, összeprésel *kun~i la dentojn: összeszorítja a fogait *kun~i la lipojn: összeszorítja az ajkait *kun~i la pugojn: összeszorítja az ökleit; **2.** *tr* *fiz* sűrít, összenyom *kun~i aeron, gason: levegőt, gázt sűrít; kun~eblo: **1.** összenyomhatóság; **2.** *fiz* sűrítettség, kompresszibilitás, térfogati rugalmasság; kun~iĝi: **1.** *ntr* összenyomódik, összeszorul; **2.** *ntr* *fiz* összesűrűsödik; kun~ilo: *tech* kompresszor *szin* kompreszor; sub~i: **1.** *tr* lenyom, lefelé nyom; **2.** *tr* *átv* elnyom, elfojt *szin* opresi *li sub~is sian pasion: elnyomta a szenvedélyét *sub~i popolon: népet elnyom *sub~i rideton: mosolyt elnyom *sub~i siajn sentojn: elnyomja az érzéseit; sub~o: elnyomás, elfojtás *politika sub~o: politikai elnyomás; sub~anto: **1.** *pol* elnyomó; **2.** *biol* szupresszor gén; super~o: *fiz* túlnyomás; super~ejo: *met* anticiklon *szin* anticiklono; tra~i: *tr* átnyom, passzíroz *ili tra~is sin tra la amaso: átfurakodtak a tömegben *tra~i terpomojn: krumplit nyom át *tra~i tomatojn: paradicsomot

passzíroz; tra~ilo: *fn* gaszt pürényomó, krumplinyomó, passzírozó *szin* prempasigilo; tra~aĵo: *gasz* püré; en~okulero: lenyomatvevő kanál; ~aero: *tech* sűrített levegő; ~aera: **1.** nyomasztó (>levegő) *estas ĉi tie ~aere: itt fűledt a levegő; **2.** *tech* sűrített levegős, pneumatikus *szin* pneŭmata; ~aerujo: *tech* sűrítettlevegő-tartály; ~agado: nyomásgyakorlás; ~bandaĝo: *gysz* nyomókötés; ~butono: **1.** *tex* patentgomb; **2.** *tech* nyomógomb; ~centro: *tech* aerodinamikai középpont; ~devigi: *tr* kikényszerít, rákényszerít *~devigi al kapitulaco: megadásra kényszerít; ~elektro: *vill* piezoelektromosság, piezoelektromos jelenség *szin* piezoelekto; ~forto: *fiz* nyomóerő; ~grupo: *pol* érdekcsoport, nyomásgyakorló csoport, lobby; ~horor: *köl* csúcside; ~kateni: *tr* láncal lerögzít, leláncol; ~koŝo: *vill* bekötőhüvelyes kábelsaru; ~kuirilo, ~marmito, ~poto: *gasz* kuktafazék, kuktadény *szin* stufujo; ~ligilo: *gysz* szorítókötés; ~maŝino: *tech* prés gép, sajtológép; ~mortigi: *tr* agyonnyom; ~najlo, ~pinglo: rajzszeg; ~pasigilo: *gasz* pürényomó, krumplinyomó, passzírozó *szin* trapremilo; ~penso: *pszi* rögeszme, kényszerképzet; ~platigi: *tr* összelapít, szétlapít, összeprésel *~platigi floron en libro: virágot présel könyvben; ~puŝigi: *ntr* lökdösödik; ~risorto: *tech* nyomórugó *cilindra ~risorto: hengeres nyomórugó *konusa ~risorto: kúpos nyomórugó; ~rompi: *tr* összerogyaszt, agyonnyom *la neĝo ~rompis la tegmenton: a hó beszakította a tetőt; ~sekvi: *tr* szorosan követ *la detektivo ~sekvis lin: a nyomozó szorosan követte; ~sento: *pszi* szorongás, nyomasztó érzés *szin* angoro **2**; ~signo: lenyomat, benyomódás *~signoj de paŝoj en la sablo: lépések nyomai a homokban; ~songo: *pszi* rémálom *szin* koŝmaro, terursonĝo; ~sufoki: *tr* megfojt, fojtogat; ~sufoka: fűledt, fullasztó *~sufoka aero: fűledt levegő *~sufoka varmego: fullasztó hőség; ~ŝraŭbo: *tech* nyomócsavar, szorítócsavar; ~teni: *tr* szorítva v. nyomva tart, nyomással rögzít; ~tenilo: *tech* satu; ~tordi: *tr* kicsavar, kifacsar *szin* tordelpremi, vringi; ~tranĉi: *tr* *tech* kivág *szin* ŝtanci; ~tubo: **1.** *tech* nyomócső; **2.** tubus; ~trudi sin: nyomul *du policianoj ~trudis sin tra la amaso: két rendőr nyomult a tömegben keresztül; ~tuŝigi: *ntr* tolong; ~vundo: *orv* nyomási fekély, decubitus; ~zorgo: nyomasztó gond

Ŭaltrema, aerpremo, ajlopremo, animprema, batpremi, citronpremo, fingropremaĵo, flatpremiĝi, juntopremilo, korpremo, laborpremo, manpremi, mortpremi, olepremetro, paperpremo, partopremo, piedpremi, plandpremi, rulpremilo, sangopremo, tempopremo, tordelpremi, uvopremejo, vaporpremo, vinpremo, zorgopremata

premi/o=díj, jutalom, prémium *aljuĝi ~on: díjat odaítél *anonci ~on pro la kapo de la krimulo: díjat tűz ki a bűnös fejére *ĉi-jare oni ne donis ~on al la laboristoj: idén nem adtak prémiumot a dolgozóknak *disdono de ~oj: jutalomosztás *granda ~o: nagydíj *migra ~o: vándordíj *unua ~o: első díj; ~i: *tr* díjaz, jutalmaz, premizál *en la Belartaj Konkursoj oni ~is nian klubanon: a Szépirodalmi Pályázaton díjazták egy klubtársunkat; ~ito: *fn* díjazott, premizált

Ŭeksportpremio, grandpremia, migrapremia, monpremio, objektpremio

premier/o=1. (színházi) bemutató, premier; **2.** *pol* ne miniszterelnök

ĉefministro

premis/o=1. *fil* premissza, előzmény *el ~oj oni tiras konkludon: premisszákból következtetést vonunk le; **2.** *inf* feltételezés; ~i: *tr* előfeltételez, feltesz *ni ~u tian situacion: tételezzünk fel egy ilyen helyzetet

premet/o=biztosítási díj

pren/i=1. *tr* vesz, fog, megfog *ĉiuj, kune ~itaj ne atingas dek: mindet együttvéve számuk nem éri el a tízet *kiu tro multe ~as, malmulte tenas: *köz*m aki sokat markol, keveset fog *mi ne ~is kun mi monon: nem vittem magammal pénzt *~i al si: magához vesz *~i benzinon: tankol *~i en la brakojn: karjaiba vesz, karjára vesz *~i en la manojn: kézbe vesz, megragad *~i je la brako: karon fog *~i je la mano: kézen fog *~i ostaĝe: túsul ejt *~i plenmane: teli marokkal vesz, belemarkol *~i sian vivon: megöli magát, eldobja magától az életet *~i sur la dorson: a hátára vesz *~u al vi mian monujon: vedd magadhoz a pénztárcámat; **2.** *tr* elvesz *Dio ~is lian filon: Isten elvette a fiát *la turkoj jam ~is Szolnok: a törökök már megvették (elfoglalták) Szolnokot *nun mi ~os vian turon: most leveszem (leütöm) a bástyádat *oni ~is lian tutan havajon: elvették egész vagyonát; **3.** *tr* magához vesz *li ~is kun si kunulon por la vojaĝo: társat vitt magával az útra *li ~is min por konsilanto: tanácsadónak vett magához *~i banon: fürdőt vesz *~i iom da freŝa aero: egy kis friss levegőt szippant *~i kafon: kávét iszik *~i koleran mienon: haragos képet vág *~i lokon: helyet foglal *~i medikamenton: orvosságot szed *~i novan vojon: új útra tér *~i privatajn lecionojn: magánórákat vesz *~i siajn birojn: *geo* meghatározza a helyzetét *~i ŝin kiel edzinon: feleségül vesz *~i

taksion: taxit fogad; **4. tr** elfogad, vállal *li ~is al si la taskon: elvállalta a feladatot *~i laboron: munkát vállal *~i subaĉeton: megvesztegetést elfogad *~i sur sin la penon: veszi magának a fáradságot *~i sur sin respondecon: felelősséget vállal *~i sur sin riskon: kockázatot vállal *~i sur sin: magára vállal, átvállal, elvállal; **5. tr** *átv* vesz, vél, gondol, tekint vminek v. vkinek v. vmilyennek *laŭ tio, kiel oni ĝin ~as: attól függ, hogyan vesszük *ni ~u, ke a egalas al b: vegyük, hogy a egyenlő b-vel *oni ~is lin revizoro: revizornak néztek *~i facilime: félvállról vesz *~i laŭlitere: szó szerint vesz *~i por ŝerco: tréfára vesz *~i serioze la aferon: komolyan veszi a dolgot; **6. tr** *átv* vesz *kio ~is vin ĉi tien?: mi szél hozott? *li ~is tion el la aero: a légből kapta, az újjából szopta *ni ~is konon pri la okazintaĵoj: tudomásul szereztünk a történekről *~i al la koro: a szívére vesz *~i al si la liberecon: veszi magának a bátorságot *~i al si la rajton: feljogosítja magát, megengedi magának *~i foton: *for* felvételt készít *~i la aferon en siajn manojn: saját kezébe veszi az ügyet *~i la partion de Roberto: Róbert pártját fogja *~i la rimenojn en siajn manojn: kezébe veszi a gyeplőt, kezébe veszi az irányítást *~i preman ŝarĝon sur la ŝultrojn: nehéz terhet vesz a vállára *~i satisfakcion: elégtételt vesz *~i starpunkton: állást foglal *~i sub inspekton: felügyelet alá vesz *~i sub sian protekton: pártfogásába vesz; ~o: **1.** fogás, vétel, szedés *la ~o de Eger far la turkoj: Eger megvétele a törökök által *~o en la luktado: *sp* fogás a birkózásban *post la ~o de via parto foriri: a részved vétele után menj el *post ~o per la fingroj: az ujjakkal való megfogás után *~o de medikamento: orvosság szedése *ulna ~o: *sp* singfogás; **2. jtek** ütés (>kártya, sakk) *fari ~on: üt *mi havis du ~ojn unu post alia: egymás után két ütésem volt *preterpasa ~o: menet közbeni ütés (>sakk); ~adi: *tr* szedeget; ~ilo: *fn* fogóeszköz *jen la ~ilo por sukero: itt a cukorfogó; **al-i:** *tr* felvesz, magához vesz *al-i alian nomon: más nevet felvesz *al-i armilojn: fegyvert fog *al-i decidon: döntést v. határozatot hoz *al-i malamikan sintenon: ellenséges magatartást vesz fel *al-i novan formon: új formát ölt *al-i valoron: *mat* értéket vesz fel *la vorto al-as la finaĵon: i a szó az i végződést vesz fel *oni al-is lin en la universitaton: felvették az egyetemre; **ĉirkaŭ-i:** **1. tr** átfog, körbefog, átölel *la knabino ĉirkaŭ-is lian kolon: a lány átölelte a nyakát; **2. tr** körbevesz *la malamiko ĉirkaŭ-is la restintan trupon: az ellenség körbevette a maradék csapatot; **de-i:** **1. tr** levesz *de-u la botelon de la breto: vedd le az üveget a polcról *mi de-os la flikon de sur viaĵ haroj: leveszem a pihét a hajadról; **2. tr** *mat* elvesz, levon *li de-is mian ŝuldon de la tuta sumo: a teljes összegből levonta az adósságomat *mi de-os la rabaton: levonom az engedményt; **dis-i:** *tr* szétvesz, széthord *la infanoj rapide dis-is la kukojn: a gyerekek gyorsan széthordták a süteményt; **ek-i:** *tr* hirtelen megfog, megragad; **el-i:** *tr* kivesz *el-u la vian parton: vedd ki a részedet; **en-i:** *tr* bevesz, magába fogad *la tero ne povis en-i tiom da akvo: a föld nem tudott ennyi vizet magába fogadni *vi forgesis en-i la medikamenton: elfelejtetted bevenni az orvosságot; **for-i:** *tr* elvesz, megvon *ĉi tiu laboro for-is de mi multan tempon: ez a munka sok időmet vette igénybe *for-i lian vivon: elveszi az életét *la soldatoj for-is la lastan bovino de la vidvino: a katonák elvették az özvegy utolsó tehenét; **kun-i:** *tr* magához vesz, magával visz *kun-u min por la vojaĝo: vigyél magaddal az útra *li kun-is siajn aĵojn, kaj foriris: magához vette a cuccait, és elment; **mal-i:** *tr* elenged *ne mal-u la ŝnuron: ne engedd el a kötelet; **re-i:** **1. tr** visszavesz, visszavon *re-i sian vorton: visszavonja a szavát *re-u viajn librojn: vedd vissza a könyveidet; **2. tr** *átv* vesz, ismét vesz *re-i la laboron: felveszi a munkát *re-i la temon: visszater a témára *re-i siajn fortojn: erőt gyűjt *re-u supon: vegyél még levest; **trans-i:** *tr átvesz *trans-i la gvidrimenojn: átveszi a gyeplőt *trans-u vian heredaĵon: vedd át az örökségedet; ~ipova: *biol* fogásra alkalmas *la ~ipovaj piedoj de la simioj: a majmok fogásra alkalmas lábái; ~ostilo: *sp* fogásnem Űakvoprenejo, asekvopreninto, deponprenanto, diskontepreni, fajroprenilo, kurentodeprenilo, laborprenanto, lupreni, partopreni, posedpreni, pruntepreni, venkopreni **prenantes/o**=*növ* nyúlsaláta (Prenanthes) **Prenest/o**=*tört geo* Praeneste **prepar/i**=**1. tr** előkészít, felkészít *la leono ~is sin por salto: az oroszlán ugráshoz készült *~i la grundo: *agr* *átv* is előkészíti a talajt *~i sin por ĉi eventualo: minden eshetőségre felkészül *~i sin por la ekzameno: a vizsgára készül *~i sin por la vojo: előkészül az útra *se vi deziras pacon, ~u vin por milito: ha békét akarsz, készülj a háborúra; **2. tr** elkészít *~i manĝon: ételt készít *~i projekton por priparolo: tervezetet készít meg tárgyalásra *~i solvaĵon: oldatot készít *~i vespermanĝon: vacsorát készít; **3. tr** *inf* formáz *szin* strukturi **2** *~i diskon: lemez formáz; ~o: előkészítés, felkészítés, előkészület *fari ~ojn: előkészületeket tesz *militaj ~oj: háborús előkészületek *~o al la akcepto: előkészítés a fogadásra *~o al la unua komunio: felkészítés az*

elsőáldozásra; ~a: előkészítő *~a kurso: *isk* előkészítő tanfolyam *~aj laboroj: előkészítő munkák; ~aĵo: készítmény, preparátum *sangodevena ~aĵo: *gysz* vérkészítmény; ~iĝi: *ntr* készül, készülődik *~iĝas gravaj okazaĵoj: fontos események vannak készülődésben *~iĝi por la kongreso: a kongresszusra készül *tempesto ~iĝas: vihar készül; **sen-a:** előkészületlen, előkészítetlen *sen-a entrepreno: előkészítetlen vállalkozás *sen-a lernanto: előkészületlen tanuló Űbolprepari, decidopreparo

prepost/o=*kr* prépost; ~eĵo: *ép* prépostlak, prépostház **prepozici/o**=*nyt* előjárószó, prepozíció *szin* rolvorteto vö. postpozicio *prefiksĝinta ~o: *eo* módosító viszonyzó; ~aĵo: *nyt* összetett előjárószó, kombinált viszonyzó, összetett prepozíció *szin* rolvortajo **prepozitiv/o**=*nyt* előjárós főnév, viszonyzó eset **prepuci/o**=*anat* fityma, előbőr, praeputium; ~ulo: *fn* vall körülmételetlen

preri/o=*geo* préri; ~lupo: ☉kojoto

prerial/o=*tört* prairial, rét hava (máj. 20–jún. 19.)

prerogativ/o=**1.** *tört jog* elsőként szavazás joga; **2.** *jog* előjog, kiváltság, prerogativa

pres/i=**1. tr** *knyv inf* nyomtat, kinyomtat, nyom *~i florojn sur ŝtofo: szövetre virágokat nyomtat *~i libron: könyvet nyomtat *~u tri ekzemplerojn de ĉi tiu dokumento: három példányt nyomtasson ki ebből a dokumentumból; **2. tr** *for* képet v. másolatot csinál (negatívról) *szin* kopii **3;** ~o: nyomtatás; ~a: nyomtatott, nyomtatási *~a Esperantista Societo: *eo* Eszperantista Könyvnyomtatási Társaság *~a litero: nyomtatott betű *~a sciigo: nyomtatott értesítő; ~aĵo: *knyv* nyomtatvány, nyomdatermék; ~eĵo: *knyv* nyomda; ~eja: *knyv* nyomdai *~eja koboldo: a nyomda ördöge *szin* preskoboldo *~eja preparo: nyomdai előkészítés; ~iĝi: *tr* *knyv* kinyomtat, kinyomtat *ni ~iĝis invitilojn: meghívókat nyomtattunk; ~ilo: **1.** *knyv* sajtó, prés; **2. inf** nyomtató, printer *szin* printilo *inkŝpruca ~ilo: tintasugaras nyomtató *lasera ~ilo: lézernyomtató *matrica ~ilo, nadlara ~ilo: mátrixnyomtató, tűs nyomtató; ~isto: *knyv* nyomdász; **de-o:** *knyv* lenyomat, levonat *aparta de-o: különnyomat; **dis-i:** *tr* *knyv* ritkítva (betűritkítással) nyom; **en-i:** *tr* *knyv* (nyomtatással) betesz, beilleszt *ankoraŭ iel en-u ĉi tiun anoncon en la ĵurnalon: valahogyan még tegye be ezt az aphiírdetést az újságba; **mis-i:** *tr* *knyv* elnyomtat, hibásan nyomtat; **re-i:** *tr* *knyv* újranym, újranymtat, utánnym *la libro estis dufoje re-ita: a könyvet kétszer újranymták *ni re-os vian artikolon en alia gazeto: az ön cikkét újra nyomtatjuk egy másik újságban; **re-o:** *knyv* újranymás, utánnymás *stereotipa re-o: változatlan utánnymás; **sur-i:** *tr* *knyv* felülnym *oni akceptis nur sur-itajn monbiletojn: csak felülnymott bankjegyeket fogadtak el; **sur-o:** *knyv* felülnymás, felülnymat *sur-o de la nova valoro sur poŝtmarko: az új érték felülnymata bélyegen; **tele-ilo:** *inf* távnyomtató; ~arto: *knyv* nyomdászat, könyvnyomtatás, tipográfia; ~areo: *knyv* nyomdai tükör; ~eraro: *knyv* nyomdahiba; ~forme: *knyv* nyomtatott formában; ~inko: **1.** *knyv* nyomdafesték; **2. inf** nyomtatófesték; ~istoskarabo: ☽tipografa ipo; ~koboldo: *knyv* a sajtó ördöge *szin* preseja koboldo; ~libereco: *pol* sajtószabadság; ~litero: nyomtatott betű *majuska ~litero: nyomtatott nagybetű *skribu vian nomon ~litere: nyomtatott betűkkel írja le a nevét; ~loko: nyomtatás helye *sen indiko de ~loko: nyomtatási hely feltüntetése nélkül; ~maŝino: *knyv* nyomdagép *rotacia ~maŝino: rotációs gép; ~metalo: *knyv* betűfém, betűolom; ~ornamita: *tex* nyomott mintás; ~plato: *knyv* nyomóleme; ~preta: *knyv* nyomdakész; ~provaĵo: *knyv* kefelevonat, korrektúra; ~signaro: ☽tiparo; ~tinkturado: *tex* színnyomás (textilanyag); ~tipo: *knyv* nyomdai betű

Űblupreso, desegnopresilo, kolorpresilo, libropresisto, liniopresilo, platpreso, valorajpresejo

presbiop/a=*orv* presbyop, öregkori nehézlátó; ~eco: *orv* presbyopia, öregkori nehézlátás

presbit/o=*áll* kacskakezű majom (Presbytis)

presbiter/o=**1. kr** *tört* presbiter; **2. kr** egyházi előjáró, presbiter; **3. kr** pap (>katolikus egyház)

presbiterian/o=*kr* presbiteriánus; ~ismo: *kr* presbiterianizmus

preskaŭ=szinte, majdnem, jóformán *la parolado daŭris preskaŭ unu horon: a beszéd majdnem egy óráig tartott *preskaŭ ĉion oni forportis: szinte mindent elvittek *preskaŭ nenio restis al ni: jóformán semmi sem maradt nekünk; preskaŭa: szinte majdnem olyan *li estas preskaŭa patro: szinte majdnem olyan, mint az apja

preskrib/i=**1. tr** előír, megszab *la leĝo ~as tion: a törvény írja elő *ne estas ~ite, kion mi diru: nincs megszabva, mit mondjak; **2. tr** *orv* felír *la kuracisto ~is absolutan ripozon: az orvos teljes nyugalmat írt elő *~i medikamenton: orvosságot ír fel; ~o: **1.** előírás, utasítás; **2. orv** orvosi előírás *vi devas obei la ~ojn de la kuracisto: engedelmeskedned kell

az orvos előírásainak

preskript/o=1. jog elévülés; **2.** jog elbirtoklás *szin* akirpreskripto, uzukapo; **~igi:** **1.** *ntr* jog elévül; **2.** *ntr* jog (jog vmire) elvész, elbirtoklódik *szin* uzukapigi *mia terpeco ~igis favore al la najbaro: a földem elbirtoklódott a szomszéd javára *lia puneleco ~igis: a büntetethezősege elévült

Uakirpreskripto

prest/o=fn zene presto, gyors ritmus; **~e:** *hsz* zene presto, gyorsan

prestidigit/i=ntr bűvészkedik; **~isto:** bűvész, szemfényvesztő *szin* iluziisto

prestig/o=tekintély, presztízis *levi la ~on de Esperanto: növeli az eszperantó presztízisét *lia agado kreskigas la ~on de nia entrepreno: tevékenysége növeli vállalkozásunk tekintélyét *tio altigos la ~on de la afero: ez növeli majd a dolog presztízisét; **~a:** elismert, tekintélyes *~a verko: tekintélyes mű

presuriz/i=tr *tech* vminek a nyomását kiegyenlíti, szabályozza, állandó nyomáson tart *~ita kajuto: nyomásszabályozott fülke; **~o:** *tech* nyomásszabályozás; **~ilo:** *tech* nyomásszabályozó

pret/a=kész *esti ~a al ĉio: mindenre kész *havi ~an respondon por ĉiu demando: minden kérdésre kész válasza van *la tagmanĝo estas ~a: kész az ebéd *ni estis ~aj, akcepti la iliajn kondiĉojn: készek voltunk elfogadni a feltételeiket; **pret~:** készre, kész~, előre **~pretborita**, **pretfabrikita**, **pretkonstruita**, **pretkudrita**, **prettornita**; **~preta:** ~kész **~flugpreta**, **helpopreta**, **militpreta**, **prespreta**, **servopreta**; **~eco:** **1.** készenlét *kontroli la ~econ de la trupoj: ellenőrzi a csapatok készenlétét; **2.** készség *lia ~eco agrable surprizis min: a készsége kellemesen meglepett; **~igi:** *tr* elkészít *li ~igis la romanon: elkészült a regénnyel *li ~igis sin por la vojaĝo: elkészült az útra *mi ~igis por vi vespermanĝon: készítettem nektek vacsorát *~igi la liton: megveti az ágyat; **~igi:** *ntr* elkészül *li ~igis, ni povas iri: elkészült, mehetünk *lia ĉefverko finfine ~igis: végre elkészült a fő műve; **duon~a:** félkész, félig kész *duon~aj manĝoj: félkész ételek

Uledpretigisto

pretekst/o=ürügy, kifogás, látszólagos ok *li ĉiam trovas ~on, por prokrastadi la aferon: mindig talál ürügyet az ügy halogatására *li senkulpigis sin kun la ~o, ke: azzal az ürüggyel mentette ki magát, hogy *por ŝafon formanĝi, lupu trovos ~on *Z: közm* mindig talál a farkas okot, hogy megegye a bárányt; **~a:** mondvacsinált *~a klarigo: mondvacsinált magyarázat; **~i:** *tr* ürügyül felhoz, kifogásként mond *li ~as sin nepreparita: felkészületlennek állítja be magát *~i mankon de tempo: időhiányra hivatkozik

pretend/i=1. *tr* jog igényel, igényt tart, igényt támaszt vmire (n), magának követel *mi ne ~as laŭdon: nem tartok igényt dicsőretem *~i kompenson: jóvátételt követel *~i la tronon: igényt tart a trónra *Zamenhof neniam ~is esti la gvidanto de la movado: Zamenhof sohasem akart a mozgalom vezetője lenni; **2.** *tr* *atív* *pej* azt hiszi v. képzelet magáról, azt akarja elhíttetni, úgy tesz, mintha *li ~as esti sprita: azt hiszi magáról, hogy szellemes *li ~as koni la leĝon: azt képzelet magáról, hogy ismeri a törvényt *li ~as scii: tudni vél *ni ne ~as, ne kompreni vin: nem teszünk úgy, mintha nem értenénk benneteket *ni ne ~as superecon super vi: nem hisszük, hogy felettetek állunk; **~o:** jog igény, követelés *~o je la trono: trónigény; **2.** *atív* *pej* felvágás; **~ema:** **1.** igényes; **2.** *pej* arrogáns, követelőző; **kontraŭ~o:** jog ellenigény *fari kontraŭ~on ĉe la tribunalo: ellenigényt nyújt be a bíróságnál; **sen~a:** igénytelen; **mal~i:** *tr* lemond vmiről (n), nem tart rá igényt vmire (n)

Utronpretendanto

preter=1. előjárósó; **preter:** vmi v. vki mellett el *la rivero fluas preter montoj: a folyó hegyek mellett folyik el *la vojo kondukis preter nia domo: az út a házunk mellett vezetett el *li iris preter mi sen rimarki min: úgy ment el mellettem, hogy nem vett észre *pasu preter la muelejon, kaj vi ekvidos lian domon: haladjon el a malom mellett, és meglátja az ő házát *preter la ŝerco mi devas diri: tréfán kívül meg kell mondanom; **II.** előképző; **preter~:** el~ (vmi v. vki mellett) **~preteratenti**, **preterflugi**, **pretergliti**, **preteriri**, **preterlasi**, **pretermarŝi**, **preterpafi**, **preterpasanto**, **pretermezure**, **pretertrafi**, **pretervole**; **III.** önállóan; **pretere:** **1.** vki v. vmi mellett el *ni staris ĉe la stratangulo, kaj pretere pasis kelkaj nekonatoj: az utcáskorok álltunk, és néhány ismeretlen haladt el mellettünk; **2.** mellesleg *pretere mi mencias: mellesleg megemlítem; **3.** futólag *pretere li ĵetis al ni kelkajn vortojn: futólag odavetett nekünk néhány szót *pretere mi vizitos vin: felugrom hozzád; **preteri:** *tr* elkerül, vmit v. vkit, elhalad vki v. vmi mellett *preteri la lecionojn: lóg az órákról *preteri la lernejon: lóg az iskolából, iskolát kerül; **preteraĝo:** **1.** szomszédság, útmente; **2.** mellékes dolog; **nepreterinde:** nem mellékesen, nem elhanyagolható módon **preterici/o=ir** elhallgatás, elmellőzés, paraleipszis, preterition

preterit/o=nyt múlt idő, preteritum *szin* pasinta tempo, is-tempo vö. futuro 1, prezenco

pretor/o=jog tört pretor, praetor; **~a:** jog tört pretóri, praetori *~a gvardio: pretóri gárda, pretoriánus gárda *~a juro: pretóri jog, ius praetorium; **~ano:** jog tört pretoriánus, testőr; **~eco:** jog tört pretorság, pretóri tisztség; **~ejo:** jog ép pretórium, pretóri hivatal

pretori/o=pretorejo

Pretori/o=gőv Pretoria *~o estas la ĉefurbo de Sud-Afriko: Pretoria Dél-Afrika fővárosa

prevent/i=tr megelőz, (bajt) elkerül *~i malfeliĉon: bajt elkerül *~i malsanon: *orv* betegséget megelőz; **~a:** (bajt) megelőző, preventív *~aj dispozicioj: megelőző rendelkezések; **~o:** megelőzés, prevenció; **~ejo:** *orv* preventórium, betegségmegelőző szanatórium *tuberkuloza ~ejo: szanatórium tuberkulózisra hajlamos betegek számára; **~ilo:** prevenció eszköz

Uakcidentprevento, brulprevento, koncipoprevento, malsanprevento

preventori/o=preventejo

prez/o=gazd ár *alpara ~o: pariár *anonci ~on por la kapo de krimulo: díjat tűz ki az elkövető fejére *ĉiele alta ~o: égbe szökő ár *fiksa ~o, fiksita ~o, firma ~o: *gazd* rögzített ár, fix ár *je ajna ~o: bármilyen ár *je nenias ~o: semmi áron *kontraŭ rabatita ~o: engedményes áron *la ~oj ĉiujare plialtiĝas: az árak minden évben emelkednek *malgranda pezo, sed granda pezo *Z: közm* kicsi, de hm! *merkata ~o: piaci ár *okaza ~o: alkalmi ár *popeca ~o: darabár, egységár *por neniŭ ~o: semmi áron, semmi pénzért *speciala ~o: akciós ár *unu kaj duona ~o: másfélszeres ár; **~aro:** *gazd* árlista, árjegyzék *szin* prezlisto; **~inda:** *gazd* jutányos, kedvező árú *szin* bonpreza; **alt~a:** *gazd* drága; **alt~e:** *gazd* magas áron, drágán; **bon~a:** *gazd* jutányos, kedvező árú *szin* prezinda; **ĉia~e:** bármilyen áron, mindenáron; **ĉiu~e:** mindenáron, mindenképpen *szin* ĉiukoste, ĉiurimede; **krom~o:** *gazd* felár *krom~o por botelo: üvegbetét; **malalt~a:** olcsó; **malpli~igi:** *tr* *gazd* leértékel, árat csökkent; **sen~a:** **1.** *gazd* ár nélküli, beárzatlan; **2.** *atív* megfizethetetlen; **sub~e:** áron alul *akiri sub~e: áron alul megszerez; **~altigo:** *gazd* árnnövelés, áremelés, árdragítás; **~altigo:** *gazd* áremelkedés, árnnövekedés, árdragulás; **~indico:** *gazd* árindex; **~indiko:** *gazd* árjelzés; **~konkuro:** *gazd* árverseny; **~liberigo:** *gazd* árliberalizálás; **~limo:** *gazd* árkeret, árlimit; **~listo:** *gazd* árjegyzék *szin* prezaro; **~malaltigo:** *gazd* leárazás, árleszállítás, akció; **~malaltigo:** *gazd* árleszállítás; **~ofero:** *gazd* árajánlat; **~ostabila:** *gazd* stabil árú, változatlan árú; **~ostabileco:** *gazd* árstabilitás

Uabonprezo, aĉetprezo, eksportprezo, enirprezo, favorpreza, fikspreza, frajtoprezo, gastoprezo, hejtoprezo, hotelprezo, importprezo, luprezo, kurentprezo, lanĉoprezo, listoprezo, ofertoprezo, pensionprezo, vendoprezo, veturprezo

prezenc/o=nyt jelen idő, praesens *szin* as-tempo, estanteco, estanta tempo vö. futuro 1, preterito *imperfekta ~o: befejezetlen jelen idő *perfekta ~o: befejezett jelen idő *predikta ~o: beálló jelen idő; **~a:** **1.** *nyt* jelen idejű; **2.** *mn* jelen, mostani *szin* nuna, nuntempo

prezent/i=1. *tr* elébe tesz, bemutat *la vendisto ~is alian ŝtofon al la aĉetanto: az eladó másik szövetet mutatott a vásárlónak *nun ~u vian projekton: most mutassa be az ön tervezetét *~u vian legitimilon: mutassa meg az igazolványát; **2.** *tr* kínál, nyújt *Esperanto ~as la demokratian solvon de la lingvoproblemo: az eszperantó a nyelvproblema demokratikus megoldását jelenti *ni ~is teon al la gastoj: teát kínálunk a vendégeknek *~i bonajn eblojn: jó lehetőségeket kínál *~i la brakon: karját nyújtja; **3.** *tr* betérteszt, benyújt, bead *~i al voĉdonado: szavazásra bocsát *~i legprojekton: jog törvénytervezet nyújt be *~i petskribon: jog kérvényt bead; **4.** *tr* (ismeretlent) bemutat *li ~is sin ĉe la kortego: bemutatkozott az udvarnál *premesu al mi, ~i mian fianĉinon: engedje meg, hogy bemutassam a menyasszonyomat *~u min al via amiko: mutasson be a barátjának; **5.** *tr* előad, bemutat (>színház, mozi) *la aktorj ~is komedion: a színészek komédiát adtak elő *la kinejo ~is aventurajn filmojn: a mozi kalandfilmeket mutatott be; **6.** *tr* ábrázol, mutat *la pentraĵo ~as familian scenon: a festmény családi jelenetet ábrázol *la scenejo ~as ĉambron kun du pordoj: a színpad szobát ábrázol két ajtóval; **7.** *tr* elképzel *ni ne povis ~i al ni tian sukceson: nem tudtunk elképzelni ilyen sikert *~u al vi mian miron: képzeld el a csodálkozásomat; **8.** *tr* *atív* mutat, jelent, együtt jár *efektivigi la planon ~as nenian malfacilaĵon: a terv megvalósítása semmilyen nehézséggel nem jár *la afero ~as kelkajn avantaĝojn: a dolog néhány előnnyel jár *~i escepton: kivételt jelent *~i problemon: problémát jelent *se tio ne ~as al vi tro grandan maloportunaĵon: ha ez nem jelent önnek túl nagy nehézséget; **~o:** **1.** kínálás; **2.** előadás, bemutat *ĉambra ~o: zene kamara-előadás; **3.** betértesztés, benyújtás; **4.** ábrázolás *duum~dekuma ~o: *inf* binárisan kódolt decimális ábrázolás *grafika ~o: *mat* grafikon,

grafikus ábrázolás *n-uma ~o: *mat* n alapú számábrázolás *parametra ~o: *mat* paraméteres reprezentáció *trigonometria ~o: *mat* trigonometrikus alak; ~ado: **1.** bemutatás, ismertetés *~ado de Jesuo: *kr* Jézus bemutatása; **2.** előadás (>színház, mozi) *kina ~ado: mozielőadás *lumbilda ~ado: vetítettképes előadás, diaelőadás *teatra ~ado: színházi előadás; ~afo: *inf* bemutató; ~igi: **1.** *ntr* bemutatkozik, mutatkozik (>vmi) *bela vidafo ~igis al niaj ukuloj: szép látvány tárult a szemünk elé *la teatra trupo ~igis kun granda sukceso: a színházi társulat nagy sikerrel mutatkozott be *sulfuro ~igas sub diversaj formoj: a kén különböző formában jelenik meg; **2.** *ntr* bemutatkozik (vki) *la novaj samklasanoj unu post alia ~igis: az új osztálytársak egymás után mutatkoztak be; ~ilo: *inf* prezentációs program *szin* prezentadprogramo; ~isto: *műv* előadóművész; *mis*-i: *tr* félreértelmez, félremagyaráz, tévesen ismertet *mis-i la decision de la Akademio: félremagyarázza az Akadémia döntését *vi mis-as la faktojn: félreértelmezte a tényeket; *sin*-o, ~igo: bemutatkozás; ~adprogramo: *inf* prezentációs program *szin* prezentilo; ~oarto: *műv* előadóművészet; ~salono: bemutatóterem

U filmprezento, kodoprezento, nombroprezento

prezerv/i=>konservi 2

prezid/i=*tr* elnököl, elnökösködik, (ülést) levezet *du jarojn li ~is la registaron: két évig a kormány elnöke volt *li longe ~is nian grupon: sokáig volt a csoportunk elnöke *li ~is en la kongreso: ő elnökölt a kongresszuson *mi petas vin, ~i la asembleon: felkérem, hogy vezesse le a gyűlést; ~o, ~ado: elnöklés, elnökösködés, elnöki tevékenység, (ülés) levezetése *dum lia ~ado montriĝis neniai problemoj: elnökösködése alatt semmilyen probléma nem mutatkozott *sub la ~o de la karmemora Lapenna: a megboldogult Lapenna elnökletével; ~anto: **1.** levezető elnök *li estis la ~anto de niaj laborkunsidoj: ő volt a munkatársaink levezető elnöke; **2.** elnök *aganta ~anto: ügyvezető elnök *eliranta ~anto: leköszönő elnök *la ~anto de HEA: *eo* a MESZ elnöke *la ~anto de la konzerno: *gazd* a konzern elnöke *~anto de la respubliko: *pol* köztársasági elnök *szin* respublikestro, prezidanto *~anto de la supera ĉambro: *pol* felsőházi elnök *~anto de partio: *pol* pártelnök *szin* partiestro; ~antaro: elnökség *inter la ~antaro troviĝis mia amiko: az elnökségben benne volt a barátom; ~anteco: elnökség, elnöki hivatal; ~antejo: *pol* ép elnöki palota *szin* prezidantejo; **vic**-anto: alelnök

U agoprezidanto, konkursprezidanto, ŝtatprezidanto

prezident/o=*pol* államelnök, köztársasági elnök *szin* prezidanto de respubliko, respublikestro; ~ejo: *pol* ép elnöki palota *szin* prezidantejo; **vic**-o: *pol* alelnök (államé)

prezidi/o=*pol* elnöki tanács *~o de la Supera Soveto de USSR: *tört* a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsának Elnöksége

pri=**I.** előjárósó; **pri**: **1.** ~ról, ~ről, vmit v. vkit illetően (>vonatkozás ige után) *memori pri mortinto: halottáról megemlékezik *paroli pri li: róla beszél *scii pri ĝi: tud róla *zorgi pri infano: gyermekről gondoskodik; **2.** vmivel v. vkivel kapcsolatban (>vonatkozás melléknév után) *esti avida pri mono: pénzéhes *esti konscia pri tio: tudatában van annak *esti kontenta pri vi: elégedett veled; **3.** vmivel v. vkivel kapcsolatos (>vonatkozás főnév után) *antaŭjuĝo pri rasoj: faji előítélet *legendo pri Faŭsto: Faust-legenda *profesoro pri retoriko: a retorika professzora *traktado pri paco: békétárgyalás; **II.** előképző; **pri**:- **1.** közvetett tárgy > közvetlen tárgy *prilabori temon: témát kidolgoz *prilumi objekton: tárgyat megvilágít *priparoli aferon: dolgot megmondol *priplori mortinton: halottat megsirát; **2.** szélesebb jelentésű bővítmény hozzákapcsolása *prifalĉi kampon: rétet kaszál *prikonstrui montoflankon: hegyoldalt beépít *priplanti ĝardenon: kertet beültet *priprabi vojaĝanton: utast kirabol *pritondi sian kapon: megnyírja a fejét; **III.** önállóan; **pria**: vonatkozó, kapcsolatos, szóban forgó, róla szóló *ni transdonis la priajn dokumentojn: átadtuk a vonatkozó dokumentumokat *priaĵ temoj: kapcsolatos témák; **prie**: róla, a dologról, arról, erről *mia opinio prie estas la jena: véleményem a dologról a következő *prie ni parolos poste: erről később beszélünk; **prio**: téma, amiről vmi szól *la prio de la romano: a regény témája *la prio de niaj diskutoj: vitáink témája

Priam/o=*mit* Priamosz

Priap/o=*mit* Priaposz, Priapus; ~ismo: *orv* a himvessző állandó merevedése, priapizmus

Prien/o=*tört* geo Priéné

prikl/i=*növ* (palántát) kiültet, palántál, palántáz

prim/o=**1.** *kr* prima, reggeli imádság; **2.** *mat* törzsszám, primszám *2, 3, 5 estas ~oj: a 2, 3, 5 primszámok *gaŭsa ~o: Gauss-prím; **3.** *sp* prim (>vívás)

primadon/o=*zene* primadonna

primar/a=**1.** *tud* primer, elsődleges, fő; **2.** *kém* primer (csak egy C-

atomhoz kötött) *~a amino: primer amin; **3.** *ex* >paleozoika; **4.** *vill* primer *~a kurento: primer áram *~a relajso: primer relé; ~o: *ex* >paleozoiko

primas/o=*kr* primás *~o princo de Hungario: Magyarország hercegprimása; ~eco: *kr* primáság, primási hivatal

primat/oj=*áll* főemlősök (Primates)

primaver/o=*ritk* kikelet, tavasz

primic/o=**1.** *vall* első termés, zsengeáldozat; **2.** *kr* újmise; ~ulo: *fn* *kr* újmise

primitiv/a=**1.** egyszerű, kezdetleges, primitív *la ~a Esperanto: a kezdetleges eszperantó *~a funkcio: *mat* primitív függvény *~a lingvo: primitív nyelv *~aj rimedoj: kezdetleges eszközök; **2.** *biol* primitív, fejlődés kezdetleges fokán álló *~aj mamuloj: primitív emlősök; ~ulo: **1.** primitív ember; **2.** *áll* primitív állat; **3.** *műv* korai (reneszánsz előtti) festő; **nov**-a: *műv* naiv *nov~a pentrado: naiv festészet *szin* naiva pentrado; **nov**-isto: *műv* naiv művész, naiv festő; **nov**-ismo: *műv* naiv művészeti irányzat *szin* naivismo

primol/o=*növ* kankalin, primula (Primula)

primordi/o=*növ* kezdemény, primordium; **sem**-o: *növ* magkezdemény, magrügy *szin* ovolo 2

primus/o=*gaszt* gázrezsó, gyorsfőző, spirituszfőző, primusz

princ/o=**1.** *tört* herceg *~o de Parmo: pármái herceg *reĝa ~o: királyi herceg; **2.** *tört* fejedelem *~o de Transilvanio: Erdély fejedelme *~o de Valahio: Havasalföld fejedelme *~o-elektisto: *tört* választófejedelem; **3.** *átv* fejedelem *~o de la mallumo: a sötétség fejedelme *~o de la poetoj: a költők fejedelme; ~eco: **1.** fejedelmi hivatal, fejedelmi cím; **2.** *kr* fejedelemség (angyal kar); ~ido: hercegfő, ifjú herceg; ~idino: hercegisasszony; ~ino: hercegnő; ~ujo, ~lando: **1.** *pol* hercegség; **2.** *pol* fejedelemség; ~ef-o: *tört* főherceg; **grand**-o: *tört* nagyfejedelem; **kvaron**-o: >tetrarho; ~edzino: **1.** hercegné; **2.** fejedelmné

U kronprinco, tronprinco, sangoprinco

princip/o=**1.** kútfo, forrás, ősök *la laboro estas la ~o de ĉiaj riĉaĵoj: a munka mindenféle gazdagság forrása *la ~o de bono kaj malbono: a jó és rossz forrása *~o de ĉiuj aĵoj: minden dolog ősoke; **2.** *elv* *kaŭzeca ~o: oksági *elv* *la ~o de ekonomieco: a gazdaságosság *elve* *necerteca ~o de Heisenberg: *fiz* Heisenberg-féle határozatlansági reláció *~o de d'Alembert: *fiz* d'Alembert-*elv* *~o de Fermat: *fiz* Fermat-*elv*, legfrövidebb fénytút *elve* *~o de Huygens: *fiz* Huygens-*elv* *~o de reciprokeco: viszonyosság *elve* *~o de relativeco: *fiz* relativitás *elve* *~o de virtuala laboro: *fiz* képzelt munkák tétele, virtuális munkák tétele *~o vidata vidota: *inf* WYSIWING-*elv* *respekti la ~ojn de homeco: tiszteli az emberiség elveit; **3.** vezérelv *moralaj ~oj: erkölcsi elvek *~oj de konduto: viselkedési elvek; ~a: *elvi* *decido de ~a graveco: *elvi* fontosságú döntés *~a interkonsento: *elvi* egyetértés; ~e: *elville* *~e mi konsentas: *elville* egyetérték

U bazprincipo, jurprincipo

principal/o=*zene* principál

print/i=**1.** *tr* fot másolatot v. képet készít *szin* kopii 3, presi 2; **2.** *tr* *inf* nyomtat, kinyomtat; ~aĵo: **1.** fot fénykép, pozitív kép *fotopreta ~aĵo: *knyv* kamerakész kópia (egyfajta kefeleenyomat); **2.** *inf* nyomtatvány, nyomtatott dokumentum; ~ilo: *inf* nyomtató *szin* presilo **2** *inkŝpruca ~ilo: tintasugaras nyomtató *lasera ~ilo: lézernyomtató *nadlara ~ilo: tús nyomtató, mátrixnyomtató; ~ilprogramo: *fn* nyomtatóprogram

U linioprintilo

printemp/o=*met* tavasz *~o semas, aŭtuno rikoltas Z: *közm* a tavasz vet, az ősz arat; ~as: *ntr* *met* tavasz van *komencas ~i: kezd tavaszodni; ~e: tavasszal; ~igas: *ntr* tavaszodik; ~orulo: *gaszt* tavaszi tekeres; ~uleto: *növ* tavaszi ködvirág, tavaszi daravirág, füstvirág (Erophila verna); ~orulo: *gaszt* tavaszi tekeres

prior/o=*biol* *orv* prion, fertőző fehérje

prior/o=**1.** *kr* prior, szerzetesfőnök; **2.** *kr* perjel, házfőnök; **3.** *kr* (lovagrend) káptalanfőnöke; ~ejo: *kr* perjelség; ~ino: *kr* perjelnő, priorissa

prioritat/o=**1.** elsőbbség, prioritás *szin* antaŭeco **2** *~o de aĉeto: *gazd* elővételi jog, opció; **2.** *közl* elsőbbség *szin* pasrajto *~o de paso: *közl* haladási elsőbbség; ~a: *jog* elsőbbségi *~a rajto: elsőbbségi jog; **pri**-i: *tr* előnyben részesít, előnyt ad vkinek *la eksterlandaj firmoj estas pri~aj: a külföldi cégek előnyben részesülnek *ni pri~u tiujn, kiuj emas labori: részesítsük előnyben azokat, akik hajlandók dolgozni

prism/o=**1.** *mat* hasáb *triangula ~o: háromoldalú hasáb; **2.** *fiz* prizma *aŭromata ~o: akromatikus prizma *li rigardas ĉion tra sia persona ~o: *átv* mindent a saját szemüvegén keresztül néz *~o de Nicol: nikol, Nicol-prizma; **bi**-o: *fot* biprizma (>optika)

prist/o=*áll* fűrészhál (Pristis) *szin* segilfiŝo

Priŝtin/o=*geo* Pristina *~o estas la ĉefurbo de Kosovo: Pristina Koszovó fővárosa

privat/a=privát, magán~ *~a fervejo: *vsút* magánvasút *~a instruado: *isk* magánoktatás *~a loĝloko: magánzállás *~a sekretario: magántitkár, személyi titkár *~a sektoro: *gazd* magánszektor *~a sfero: privat szféra *~a televido: *távk* magán televízió *tio estas mia ~a afero: ez az én magánügyem; ~e: magánemberként, privátian; ~**igi**: *tr* *gazd* magánosít, privatizál *szin* malŝtatiĝi; ~**igo**: *gazd* magánosítás, privatizálás, privatizáció *kupon ~igo: kuponos privatizálás; ~**eco**: magánjelleg *la ~eco de la vizito de la prezidento: az államelnök látogatásának magánjellege; ~**ulo**: magánember; **re-igi**: *tr* *gazd* reprivatizál *szin* malnaciigi; ~**jura**: *jog* magánjogi
Ubankprivatigo

privilegi/o=kiváltság, előjog, privilégium; ~i: *tr* kiváltságban részesít, privilegizál *ni volas nenion ~i: senkit sem akarunk kiváltságban részesíteni; ~**ita**: kiváltságos, privilegizált; ~**ulo**: *fn* kiváltságos

prizon/o=*jog* börtön *szin* mallibereje; ~a: *jog* börtön~ *~a puno: börtönbüntetés; ~**ulo**: *jog* börtönlakó, rab; ~**uligi**: *tr* *jog* rabosít; **antaŭ**~o: *jog* fogház *sidi en antaŭ~o: előzetes letartóztatásban van; **el-igi**: *tr* *jog* kienged a börtönből; **en-igi**: *tr* börtönbe zár vö. malliberigi; ~**aŭto**: *jm* rabomobil

pro=előjárószó; *pro* ~: **1.** miatt, ~ért, ~tól, ~től (>ok) *pro (tio,) ke vi ne venis, ni ne festis vian nomtagon: mivel nem jöttél, nem ültük meg a névnapodat *pro bona kialo: jó okkal, okkal-joggal *pro ĉio ĉi: mindezt, mindazért *pro fajrero forbrulis la domo: egy szikra miatt leégett a ház *pro kio rompiĝis la vitro?: mitől tört be az üveg? *pro la fumo ni ne vidis la pordon: a füsttől nem láttuk az ajtót *pro manko de mono ni ne faris aĉetojn: pénz hiányában nem vásároltunk be *pro tio: ezért, azért; **2.** miatt, ~ért (>indok) *mi venis pro serioza afero: fontos ügyben jöttem *ni buĉis porkon nur pro la graso: csak a zsíráért vágtunk disznót *pro ŝia riĉeco li edzinigis ŝin: a gazdagságáért vette el; **3.** *ex* ~ért (>csere) *kiom vi postulas pro la feloj?: mennyit kersz a bőrökért?; **II.** előképző; *pro*~ (>ok) **pro**malsana, *propeka*, *proparolanto*, *propeti*

probabl/a=valószínű *szin* verŝajna *lia alveno estas ~a: megérkezése valószínű *~a ekarto: valószínű hiba (PE) *~a evento: valószínűleg bekövetkező esemény; ~e: valószínűleg, alkalmasint *szin* verŝajne; ~o: *mat* valószínűség, valószínűségi mérték *absoluta ~o: abszolút valószínűség *kondiĉa ~o: feltételes valószínűség *relativa ~o: relatív valószínűség; ~**eco**: valószínűség, vminek a valószínű volta *la ~eco de loteria gajno estas tre malgranda: lottónyeremény valószínűsége nagyon kicsi; ~**igi**: *tr* valószínűvé tesz, valószínűsít; ~**iko**: *mat* valószínűség-számítás *szin* probablockalkulo; **ne**~a: valószínűtlen; ~**odenso**: *mat* valószínűségi sűrűségfüggvény; ~**odistribuo**: *mat* valószínűségi eloszlás; ~**okalkulo**: *mat* valószínűség-számítás *szin* probabliko; ~**ospaco**: *mat* valószínűségi mező

problem/o=**1.** probléma, megoldandó kérdés *akuta ~o: akut v. sürgető probléma *kalkula ~o: számítási probléma *la ~o de la akvoprovizo: a vízellátás problémája *la ~o de la mankanta lingva demokratio nepre solvendas: a a nyelvi demokrácia hiányának problémáját okvetlenül meg kell oldani *la ~o estas ne tio, ke: nem az a probléma, hogy *ni frontis nesolveblajn ~ojn: megoldhatatlan problémákkal kerültünk szembe *starigi ~on: problémát felvet; **2.** *átv* probléma, nehéz kérdés *la lokado de tiom da homoj estas vera ~o: ennyi ember elhelyezése igazi probléma; **3.** *ĵetk* feladvány (>sakk) *la stelsakaj problemoj de László Polgár: Polgár László csillagsakkfeladványai; ~a: problémás, problematikus *la manĝigo de tiom da partoprenantoj estos ~a: problémás lesz ennyi résztvevő étkeztetése *lia teorio en ĉi tiu formo estas almenaŭ ~a: elmélete ebben a formában legalábbis problematikus; **sen**~a: problémamentes, sima

Umedioproblemo

proced/i=*ntr* eljár *vmiben* *ni ~u metode: módszeresen járunk el *~i bonafide: *jog* jóhiszeműen jár el *~i laŭ la regularo: a szabályzat szerint jár el; ~o: eljárás *fabrikada ~o, produkta ~o: *ip* gyártási eljárás *instanca ~o: *jog* hatósági eljárás *jura ~o: *jog* jogi eljárás *via ~o kontraŭ ni estas neakceptebla: az ellenünk folytatott eljárásod elfogadhatatlan; ~**maniero**: eljárásmód

procedur/o=**1.** ügyrend, rendtartás, eljárásmód, procedúra *elektrojura ~o: *jog* választójogi eljárás *jura ~o: *jog* jogi rendtartás *laŭ la ~o ni ne povas trakti ĉi tiun aferon: az ügyrend szerint nem tárgyalhatjuk ezt a ügyet *ni procedu ĉiam laŭ la ~o: mindig a rendtartás szerint járunk el *ni tenu nin al la ~o de voĉdonado: tartsuk magunkat a szavazás ügyrendjéhez; **2.** *inf* eljárás *ingitaj ~oj: egymásba ágyazott eljárások; ~a: ügyrendi *~aj diskutoj: ügyrendi viták; ~i: *ntr* ügyrend szerint eljár; ~**isto**: *jog* ügyben eljáró jogi képviselő; **pra**~o: *inf* előre definiált eljárás; ~**ĉapo**: *inf* eljárásfej

procelari/o=áll viharadár, vészmadár, hojsza (Procellaria) *szin* ŝtormbirdo

procent/o=*mat* százalék, percent (%) *szin* elcento, pocento *20 ~oj de la loĝantaro: a lakosság 20 százaléka *pri via partopreno de 50% ni ankoraŭ parolos: a te 50%-os részesedéséről még beszélünk; **2.** *gazd* kamatláb *szin* interezo, procentaĵo *diskonta ~o: diszkontláb *pruntedoni je 10 ~oj: 10 százalékra ad kölcsönt; ~**aĵo**: *gazd* kamat *szin* interezo, procento 2; ~**ego**: *gazd* *pej* uzsorakamat; ~**osigno**: százalékkal **proces/o**=**1.** *jog* per, pör, bírósági eljárás *akuza ~o: vádeljárás *civila ~o: polgári per *demonstra ~o: *pol* kirakatper *gajni, perdi ~on: pert megnyer, elveszt; **2.** *ne* folyamat **procezo**; ~i: *ntr* *jog* pereskedik, pert folytat *~i kontraŭ la ŝtato: az állam ellen pereskedik *~i pri la kompenso de la perdoj: pereskedik a veszteségek kompenzálásáért; ~a: *jog* per~, peres, pörös *~aj aferoj: peres ügyek *~aj partioj: peres felek; ~**anto**: *jog* peres fél, felperes; ~**ato**: *jog* alperes; ~**ema**: pereskedő természetű, örökösen pereskedő; **en-igi**: *tr* *jog* perbe fog; ~**juro**: *jog* perjog; ~**kostoj**: *jog* perköltések

Ujŭgproceso

proces/o=*anat* nyúlvány, nyújtvány, processus *ciliara ~o: sugárnyúlvány, sugártestnyúlvány, ciliáris nyúlvány, processus ciliares *korakoida ~o: hollócsőnyúlvány, hollóormnyúlvány, processus coracoides

procesi/o=**1.** felvonulás, ünnepi menet, processzió *funebra ~o: gyászmenet *torĉa ~o: fáklyásmenet; **2.** *kr* körmenet, processzió

procesor/o=**procezo**ilo

procez/o=folyamat *ekonomiaj ~oj: gazdasági folyamatok *fona ~o: háttérfolyamat *kemia ~o: vegyi folyamat *markova ~o: Markov-folyamat *natura ~o: természetes folyamat *zombia ~o: *inf* zombi folyamat, reaktívált folyamat; ~**ilo**: *inf* processzor *szin* procesoro *dukerna ~ilo: kétmagos processzor; **ĉef-ilo**: *inf* központi processzor; **krom-ilo**: *inf* koprocesszor, segédprocesszor; **mikro-ilo**: *inf* mikroprocesszor; ~**komputilo**: *ip* *inf* folyamatvezérlő számítógép; ~**rego**: *inf* folyamatvezérlés

Ulernprocezo, pacprocezo

procion/o=áll mosómedve (Procyon lotor) *szin* lavurso

Prociono: *csill* (Szíriusz, Canis minoris, Procyon

prod/o=*ritk* hős lovag, vitéz *la ~oj de reĝo Arturo: Artúr király lovagjai; ~**aĵo**: *ritk* lovagi hőstett, vitézi tett

prodig/i=*tr* tékozol, pazarol *szin* malŝpari *li ~is al li siajn favorojn: elhalmozta kegyeivel; ~a: tékozól, pazarló; ~o: pazarlás, tékozlás

prodrom/o=*orv* betegség előjele, prodromum

produkt/i=**1.** *tr* terem, szül, termel (természetes úton létrehoz) *ĉi tiu kampo ~as nenion krom herbaĉo: ez a föld gazon kívül semmit sem terem *la pomujo ~is ĉi-jare malmulte da fruktoj: az almafa az idén kevés gyümölcsöt termelt *la porkino ~is dek idojn: a koca tíz malacot ellett *nia bovino ~as multan lakton: a tehenünk sok tejet ad *~i en la kalsonon: *tréf* becsinál *~i grenon: gabonát termel; **2.** *tr* *ip* termel, gyárt *la enlanda industrio ~is ĉi-jare preskaŭ la duoblon: a hazai ipar az idén majdnem a dupláját termelte *~i por eksporto: kivitelle gyárt *~i por propraj bezonoj: saját szükségleteire termel *~i ŝuojn: cipőt gyárt; ~o: **1.** termelés *szin* produktado; **2.** *agr* termény *la kamparanoj liveris siajn ~ojn en la urbojn: a parasztok terményeiket szállították a városokba; **3.** *ip* termék, gyártmány *malneta nacia ~o: *gazd* bruttó nemzeti termék, nemzeti össztermék, GNP *neta nacia ~o: *gazd* nettó nemzeti termék, NNP; ~a: termék~, termelési *~a strukturo: *gazd* termékszerkezet; ~**ado**: *agr* *ip* termelés, gyártás *~ado de grenoj: gabonatermelés *~ado de konsumvaroj: fogyasztási cikkek gyártása; ~**adestruo**: *ip* termelési vezető; ~**aĵo**: **pro**duktado **2, 3;** ~**anto**: *fn* *öko* termelő *unuavicaĵ ~antoj estas la plantoj: az elsődleges termelők a növények *duavicaĵ ~antoj estas la bestoj: a másodlagos termelők az állatok; ~**ejo**: **1.** *agr* termőhely; **2.** *ip* gyártóhely; ~**ema**: **1.** *biol* *agr* termékeny *~ema grundo: termékeny föld *~ema porkino: termékeny koca *~ema fantazio: *átv* termékeny fantázia; **2.** *ip* termelékeny, produktív *~ema entrepreno: termelékeny vállalat; ~**igi**: *tr* *ip* gyártat, termeltet; ~**igi**: *ntr* termelődik *sporoj ~iĝas en aŭ sur sporoj: a spórak spóratartóban vagy rajta termelődnek; ~**ilo**: *gazd* termelőeszköz, gyártóeszköz *szin* produktorimedo; ~**isto**: *fn* *agr* termesztő; **2.** *fn* *ip* termelő; ~**iva**: *ált* *ip* termelékeny, produktív *szin* produktema *~iva maŝino: termelékeny gép *~iva verkisto: termelékeny író; ~**iveco**: *ált* *ip* termelékenységi; **eko**~o: *öko* *ip* biotermék, ökotermék, környezetbarát termék, környezetkímélő termék; **krom**~o: *ált* *ip* melléktermék; **kun**~**ado**: *ip* koprodukción *filmo de franca-itala kun~ado: francia-olasz koprodukción film; **pli**~o: *ip* többletermék, gyártási többlet; **re**~i: **1.** *tr* *agr* *biol* reprodukál, szaporít; **2.** *tr* *ált* újratert, reprodukál *re~i pentraĵon per gravurado: festményt gravírozással reprodukál; **3.** *tr* *gazd* újratert; **re**~**ado**: **1.** reprodukálás, újratertés; **2.** *gazd* újratertelés; **re**~**aĵo**: reprodukció; **re**~**anto**: *agr* tenyészállat; **re**~**igi**: **1.** *ntr* *biol* szaporodik; **2.** *ntr* *gazd* *ált* újratertelődik; **sub**~**ado**: *gazd* csökkentett

termelés; **super~ado**: *gazd* túltermelés; **~etikedo**: *ip* termék címké; **~obesto**: *agr* haszonállat; **~ofortoj**: *gazd* termelői; **~ogamo**: *ip* termékskálá; **~olinio**: *ip* gyártó; **~metodo**: *ip* gyártásmód, termelési módszer; **~orimedo**: *gazd* gyártóeszköz, termelőeszköz *szin* produktó; **~sekureco**: termékbiztonság; **~valoro**: *gazd* termelési érték *U* agrarproduktó, amasproduktó, eksportproduktó, elektroproduktó, filmproduktó, grenproduktó, kurentproduktó, laborproduktó, laktóproduktó, mašinproduktó, naftóproduktó, nutrajproduktó, provproduktó, serioproduktó, sonreproduktó, staploproduktó, varmoproduktó, vinproduktó

produktor/o=*film* filmgyártó, producer *szin* filmproduktó

produkt/o=*mat* szorzat *hermita skalara ~o: hermitikus skalárszorzat *kartezia ~o: direkt szorzat, Descartes-szorzat *logika ~o: *fil* logikai szorzat *skalara ~o: skaláris szorzat *tensora ~o: tenzorszorzat, tenzoriális szorzat *vektora ~o: vektoriális szorzat, külső szorzat

profan/i=**1. tr** *vall* megszenteltet, bemocskol (vmi szentet) *per malpij faroj ne ~u la templon: istentelen cselekedetekkel ne szentégtelenítsd meg a templomot; **2. tr** *átv* profanizál, megsért *per via nedeca konduto vi ~is nian feston: illetlen viselkedéssel megzavartad az ünnepünket; **~o**: *☞* profanulo; **~a**: **1. vall** profán, beavatlan; **2. vall** kegyeletsértő; **~ado**: *vall* megszenteltetés, kegyeletsértés, profanizálás; **~anto**: *vall* kegyeletsértő; **~eco**: *vall* profanítás, kegyeletlenség, kegyeletsértő jelleg; **~ulo**: *fn* *vall* avatatlan, profán személy *~uloj ne rajtas eniri framasonan loĝion: avatatlanok nem léphetnek be szabadkőműves páholyba; **mal~i**: *tr* *vall* megszentel *post la malamika detruo oni mal~is la templon: az ellenséges dúlás után megszentelték a templomot

profaz/o=*biol* bevezető szakasz, profázis

profesi/o=foglalkozás, szakma *li estas instruisto laŭ ~o: foglalkozása szerint tanár *praktiki la ~on de advokato: az ügyvédi szakmát gyakorolja *sep liberaj ~oj: hét szabad művészet, septem artes liberales; **~a**: **1.** szakmai *~a aŭtobiografio: szakmai önéletrajz *~a malsano: munkaköri v. foglalkozási betegség, szakmai ártalom *szin* teknopatio *~a sekreto: szakmai titok; **2.** professzionális, profi, szakmabeli *~a artisto: profi művész *~a oratoro: igazi szónok; **~i**: *ntr* vmilyen szakmáján van, vmilyen szakmát gyakorol, vmilyen foglalkozást űz *~i kiel kuracisto: orvos a szakmája; **~eca**: szakszerű, professzionális, profi *~eca laboro: profi munka; **~isto**, **~ulo**: szakember, *fn* szakmabeli, profi; **~ularo**: a szakma; **ne~ulo**: *fn* nem szakmabeli, amatőr; **sam~ano**: szakmatárs, szaktárs, *fn* azonos foglalkozású; **~nivela**: szakmai szintű, professzionális, profi szintű; **~taŭgeco**: szakmai alkalmasság *U* liberprofesiulo, sanprofesiulo

profesor/o=*isk* egyetemi tanár, professzor *titolita ~o: *isk* címzetes egyetemi tanár; **~a**: *isk* egyetemi tanári, professzori *~a stabo: professzori kar; **~eco**: egyetemi tanári státusz

profet/o=**1. vall** próféta *majoraj ~oj: nagy próféták *minoraj ~oj: kis próféták *ne kredu al falsaj ~oj: ne higgy a hamis prófétáknak *neniu estas ~o en sia urbo *2. közm* senki sem próféta saját hazájában; **3. át** *v* próféta, jövőbelátó *~o parolu per via buŝo: a próféta szóljon belőle; **~ajo**: *vall* *átv* is prófécia, (prófétai) jövődőlés; **~i**: **1. ntr** *vall* próféta, prófétaként működik; **2. tr** *átv* prófétál, jövődől, megjósol, előre megmond *multaj ~is la finon de la mondo: sokan jósolták meg a világ végét; **~a**: *vall* *átv* is prófétai *~a vizio: prófétai látomás; **~ino**: *vall* prófétanő *Debora, ~ino, edzino de Lapidot, estis en tiu tempo juĝistino de la Israelidoj: *bibl* abban az időben Debóra prófétanő, Lapidót felesége volt a bíró Izráelben; **~ajo**: *vall* (prófétai) jövődőlés; **~ismo**: profetizmus (a prófétaág mint jelenség)

profil/o=**1.** arcél, profil *la reĝo estas figurita laŭ ~o: a király profilban van ábrázolva; **2. tud** oldalnézet, keresztmetszet, metszetsvonal, profil *la ~o de rivero: *geo* folyó keresztmetszete *linia ~o: *fiz* lineáris profil *relo en ~o: *tech* sín oldalnézetben *topografia ~o: *geo* topográfiai profil; **3. tech** idom, profil (jellemző metszetű darab) *kvaronronda ~o: negyedkörídom *L~o: L idom, L profil *T~o: T idom, T profil; **~a**: **1.** arcél-, profil-, oldalnézeti *desegnu mi ~e: profilban rajzoljon le *~a foto: oldalnézeti fénykép; **2. tech** alakos, idom-, profil~ *~a fero: idomvas *~a kablo: alakos kábel; **~i**: **1. tr** profilban mutat v. ábrázol; **2. tr** *tech* alakoz, szelvényez, profiloz, profilíroz; **~igi**: *ntr* (profilban) kirajzolódik; **duon~o**: *műv* félprofil; **~fero**: *tech* idomvas, szelvényvas, profilvas; **~trabo**: *ép* *tech* profilgerenda, idomgerenda; **~frezilo**: *tech* profilmaró, alakmaró *U* limprofilo

profilakt/i=*orv* (betegséget) megelőző *szin* preventi; **~a**: *orv* betegségmegelőző, profilaktikus *szin* malsanpreventa; **~iko**: *orv* betegségmegelőzés, profilaxis, profilaktika *szin* malsanprevento

profit/i=**1. tr** hasznat húz, nyer vmből, profitál *du militas, tria ~as *Z:*

közm ahol ketten veszekednek, a harmadik örül *~i milionojn de la konfuza financa situacio: milliós hasznat húzott a zavaros pénzügyi helyzetből *~i grandan sumon de la altiĝoj de la akcioj: nagy összeget nyer a részvények emelkedéséből *li ~is multon de mia mizera situacio: sok hasznat húzott a nyomorúságos helyzetemből; **2. tr** *átv* él vmivel (de), megragad vmit *mi ~as de via boneco: élek a jóságával *mi ~as la okazon: megragadom az alkalmat; **profito**: **1. gazd** nyereség, profit, üzleti haszon *la kapitalismo baziĝas sur la ~o: a kapitalizmus a profitra épül *li tiris grandan ~on el sia investaĵo: nagy hasznat húzott a beruházásából *por ĉiu vendita libro ni havas ~on de mil forintoj: minden egyes könyv után ezer forintos hasznunk van; **2. át** *v* haszon *aŭskulti vin estas spirita ~o por mi: önt hallgatni szellemi haszon számomra *la instruado alportis grandan ~on por li: a tanítás nagy haszonnal járt számára; **~a**: **1.** haszon~, profit~, *~aj* konsideroj lin ne maltrankviligas: profitmegfontolások nem izgatják; **2.** hasznos, profitáló *estus ~e, nun vendi la bovinon: hasznos lenne most eladni a tehenet *ni laboras ~e al nia familio: családunk javára dolgozunk *~a afero: hasznos dolog *~e de la ŝanco ni gajnis multon: kihasználva az esélyt sokat nyertünk *tiu multa mono elspeziĝis ~e al nia asocio: az a sok pénz szövetségünk javára lett elkölve; **~ema**: haszonelvű *szin* profitama; **~emo**: haszonelvűség; **~iga**: hasznat hajtó, haszontermelő, kifizetődő *~iga okupo: hasznat hajtó elfoglaltság; **~igi**: **1. tr** haszonhoz juttat *la milito ~igis multajn liverantojn: a háború sok szállítót juttatott haszonhoz; **2. tr** *átv* kamatoztat, hasznosít, hasznára fordít *li bone ~igis siajn spertojn: jól kamatoztatta a tapasztalatait *mi neniam povis ~igi al mi, kion mi lernis en kemilecionoj: sohasem tudtunk hasznosítani azt, amit a kémiaórákon tanultam *mia filo ~igis al si siajn komputikaj konojn: a fiam a maga hasznára fordította számítógépes ismereteit; **~anto**: *gazd* kedvezményezett (pl. váltó); **el~i**: *tr* kihasznál; **mal~o**: *gazd* veszteség *havi gravajn mal~ojn: súlyos veszteségei vannak *produkti mal~on: veszteséget termel; **mal~a**: *gazd* veszteséges, ráfizetéses *mal~a entrepreno: veszteséges vállalkozás *mal~a negoco: veszteséges üzlet; **mal~e**: veszteségesen *vendi varon mal~e: árut ráfizetéssel ad el; **mal~e de**: vminek v. vkinek a kárára *li agis mal~e de sia entrepreno: vállalata kárára cselekedett; **ne~a**: nem jövedelmező, nem profitáló; **ne~ema**: nem haszonra törő, nem anyagias, önzetlen; **sen~a**: haszon nélküli, nonprofit, nem haszoncélú, profitmentes; **super~o**: *gazd* extraprofit; **tro~i**: *tr* visszaél vmivel (n), kizsákmányol *la servutuloj estis tro~itaj: a jobbágyokat kizsákmányolták *vi tro~is mian paciencon: visszaélt a türelmemmel; **ne~cela**: nem haszonra irányuló, nonprofit *ne~celaj organizoj: nonprofit szervezetek; **~avida**: *pej* haszonvágyó, profitéhes; **~avido**: *pej* haszonvágy, profitéhség; **~amo**: *☞* profitemo; **~cela**: *gazd* haszoncélú, nyereségorientált; **~dona**: hasznat hozó, hasznat hajtó; **~kvoto**: *gazd* haszonrészesedés, nyereségrészesedés, profitráta; **~marĝeno**: *gazd* haszonsáv, haszonkulcs; **~o**: *kaj perdokonto*: *gazd* eredményszámla, nyereség- és veszteségszámla

profund/a=**1.** mély *la puto estas ok metrojn ~a: a kút nyolc méter mély *~a lago: mély tó *~a valo: mély völgy; **2.** mély (mélyre hatoló) *li salutis ~e, kaj mordas hunde *2. közm* aki nagyon alázatos, az legtöbbször gyalázatos *~a analizo: alapos elemzés *~a bato: *sp* *átv* is mélyütés *~a mizero: mély nyomor *~a penso: mély gondolat *~aj radikoj: mély gyökök *~a strukturo: mély struktúra, mély szerkezet; **3. át** *v* mély (erős) *~a aĝo: hajlott kor *~a doloro: mély fájdalom *~a dormo: mély álm *~a mallumo: mély sötétség; **~o**: *el la profundo de la koro: a szíve mélyéről *en la ~o de la maro: a tenger mélyén *fali en la ~on: a mélybe hull *granda ŝipo bezonas ~on *Z:* *közm* nagy hajónak mély víz kell *kapturna ~o: szédítő mélység *rigardi en la ~on de la pokalo: a pohár fenekére néz

1. fn mély, mélység (>hely) *szin* profundajo; **2.** mélység (méret) *la ~o de la kavo estas du metroj: a gödör mélysége két méter *puto de septetra ~o: hét méter mély kút; **3. át** *v* mélység (a homlokrészről számítva) *en la ~o de la bildo: a kép háttérében *en la ~o de la scenejo: a színpad mélyén *la malamiko penetris en la ~on de la lando: az ellenség behatolt az ország mélyébe; **~ajo**: mély, mélység (mély hely) *szin* profundo l; **~eco**: mélység, vminek a mély volta; **~ega**: feneketlen, mélységes; **~ego**, **~egaĵo**: **1.** irdatlan mélység; **2.** szakadék *szin* abismo *mara ~egaĵo: *geo* mélytengeri árok; **~igi**: *tr* *átv* is mélyít, elmélyít, kimélyít *~igi la kavon: kimélyíti a gödört *~igi sian scion: a tudását mélyíti; **~igi**, **en~igi**: **1. ntr** lemerül, mélybe merül *en~igintaj okuloj: beesett szemek *la ŝtono ~igis en la lago: a kő a tóba merült; **2. ntr** *átv* elmélyed, belemerül vmibe *~igi en dormon: álomba merül *~igi en siaj pensoj: gondolataiba merül; **en~igo**: **1.** elsüllyedés; **2. át** *v* elmélyedés; **mal~a**: **1.** sekély, nem mély *vadi en la mal~a akvo: a sekély vízben gázol; **2. át** *v* felszínes, sekélyes *via analizo estas mal~a: az ön elemzése felszínes; **mal~ajo**: zátony *la ŝipo sidigis sur mal~ajo:

a hajó zátonyra futott; **mal-eco**: *átv* is vminek a sekély volta; **plej-o**: vminek a legmélyebb része; ~**aĝa**: agg, szépkorú; ~**bat-ŝirmilo**: *sp* mélyítésvédő; ~**pensa**: mélyenszántó *~*pensa* analizo: mélyenszántó elemzés; ~**psikologio**: *pszi* mélypszichológia
progesteron/o=*biol* sárgatesthormon, progeszteron
prognat/a=*anat* előreugró állkapcsú, prognátiás, prognathicus *la imperiestro Karolo 5a havis ~an makzelon: V. Károly császárnak előreugró állkapcsa volt; ~**eco**: *anat* prognathismus, progenia
prognoz/o=*1.* előrejelzés, prognózis *malproksima ~o: hosszú távú előrejelzés *proksima ~o: rövid távú előrejelzés *~o pri ĉevalkurado: lóversenytípp; *2. orv* prognózis, betegség lefolyásának előrejelzése; ~**i**: *tr* előre jelez, prognosztizál *la kuracisto ~is baldaŭan morton: az orvos hamarosan bekövetkező halált prognosztizált *la meteosacio ~as ŝtormon por morgaŭ: a meteorológiai állomás vihart jelez holnapra; ~**iko**: *1.* prognosztika, előrejelzés tudomány; *2. orv* kórjósatlant, prognostica
 U malbonprognozo, meteoprognozo, seismoprognozo, veteroprognozo
program/o=*1.* műsor, program *kineja ~o: moziműsor *la ~o de la teatro: a színház műsora *televida ~o: tévműsor; *2.* program (>terv) *enmeti en sian ~on: felveszi a programjába, programjára tűz *la ~o de la ekskurso: a kirándulás programja *mi konigas la ~on de nia klubo: ismertetem a klubunk programját *scienc-esplora ~o: tudományos-kutatási program; *3. pol* politikai program *agrara ~o: agrárprogram, földprogram *balota ~o: választási program; *4. inf* program *aplika ~o: alkalmazásprogram, felhasználói program *datumbaza ~o: adatbázis-kezelő program *instala ~o: telepítőprogram *kontraŭvirusa ~o: vírusirtó program *oficeja ~o: irodai program *optika rekon~o: optikai karakterfelismerő program *rezida ~o: rezidens program *ruli ~on: programot futtat *ŝarga ~o: betöltő rutin *spiona ~o: kémprogram *startigi ~on: programot elindít *troja ~o: trójai faló; ~**a**: program~*~a muziko: *zene* programzene; ~**i**: *1. tr* programoz, beprogramoz, programba felvesz *ĉu ni ~u ekskurseton al la najbara vilaĝo?: betervezzünk egy kis kirándulást a szomszédos faluba? *la kinejo ~is novan usonan filmon: a mozi új amerikai filmet vett fel a programjába *~i vidbendilon: videót beprogramoz; *2. tr inf* programoz; ~**ado**: *inf tud* programozás, programírás *matematika ~ado: matematikai programozás; ~**aro**: *inf* szoftver, programcsomag *aplika ~aro: alkalmazásszoftver *integrita ~aro: firmware *ŝin* firmware, mikroprogramaro *oficeja ~aro: irodai szoftver *sistema ~aro: rendszerszoftver; ~**eblo**: *alt inf* programozható; ~**ero**: műsorszám, programpont; ~**estro**: programigazgató *muzika ~estro: *zene* zenei programigazgató; ~**eto**: *inf* script, bash; ~**isto**: *inf* programozó, programkészítő; **ali-i**: *tr alt inf* átprogramoz *ni devas ali~i nian restadon: át kell programoznunk itt-tartózkodásunkat; **en-igi**: *tr* programba vesz, programba illeszt; **krom-o**: *1.* kísézőprogram; *2. inf* beépülő modul, plug in; **mikro-o**: *inf* mikroprogram; **mikro-aro**: *inf* firmware *ŝin* firmware, integrita programaro; **sub-o**: *inf* rutin *~lanĉa sub~o: végrehajtási rutin; ~**adlingvo**: *inf* programozási nyelv *maŝineca ~adlingvo: gépi programozási nyelv; ~**bloko**: *inf* programblokk; ~**broŝuro**, ~**kajero**: programfüzet; ~**ciklo**: *inf* programciklus, hurok; ~**disko**: *inf* programlemez; ~**dissendo**: *táv* programszórás, programközvetítés; ~**dosiero**: *inf* programfájl, programállomány; ~**dosierujo**: *inf* programkönyvtár; ~**fonto**: *inf* forráskód; ~**gvidanto**: műsorvezető; ~**iro**: *inf* programfutás; ~**komisio**: programbizottság; ~**lingvo**: *inf* programnyelv *funkcia ~lingvo: alkalmazási nyelv, applikativ nyelv; ~**modulo**: *inf* programmodul; ~**oferto**: programajánlat; ~**paketo**: *inf* programcsomag; ~**redaktisto**, ~**redaktoro**: programszerkesztő; ~**rega**: *inf* programvezérlésű; ~**skemo**: *tud tech* folyamatábra
 U agadprogramo, aplikprogramisto, asemblil-programo, celprogramo, datumprogramo, fontoprogramo, FTP-programo, helpoprogramo, ilprogramo, instruprogramo, presilprogramon, prezentadprogramo, printilprogramo, radioprogramo, riparprogramo, servoprogramo, skribprogramo, studprogramo, ŝparprogramo, tabelprogramo, tekstprogramo, tradukprogramo
progres/i=*1. ntr* halad, fejlődik, gyarapodik (magasabb fokot ér el) *la brulo ~is: az égés továbbterjedt *nia afero bone ~as: az ügyünk jól halad *~i en la lernado: halad a tanulásban; *2. ntr kat* előrenyomul *la armeo ~is ĝis la ĉefurbo: a hadsereg a fővárosig nyomult előre; ~**o**: *1.* haladás, fejlődés, előremenetel, progresszió *fari grandajn ~ojn en la gimnastiko: szépen halad a tornában *~o de la vegetajaro: a növényzet fejlődése *ekonomia ~o: gazdasági fejlődés *la ~o de la civilizacio: a civilizáció fejlődése *oni ne povas haltigi la ~on: nem lehet megállítani a haladást *teknika ~o: műszaki haladás, technikai haladás; *2. geo* a tenger előrenyomulása, transzgresszió *ŝin* transgreso; ~**anto**: *isk* haladó; ~**ema**: haladó szellemű, progresszív; ~**igi**: *tr* előrevisz, fejleszt

*lia agado ~igis nian movadon: tevékenysége előbbre vitte a mozgalmunkat *~igi la sciencan: előbbre viszi a tudományt; ~**io**: *mat* sorozat, haladvány *aritmetika ~io: számtani sorozat *ŝin* aritmetika vico *geometria ~io: mértani sorozat *harmona ~io: harmonikus sorozat; **mal-i**: *ntr* hanyatlík, visszafejlődik *ŝin* regreszió; **mal-o**: recesszió, visszaesés, visszafejlődés; **mal-ema**: maradi, visszahúzó U lempogreso
progressiv/a=*1.* fokozatos, egyre erősödő *~a varmiĝo de la klimato: a klíma fokozatos melegedése; *2. mat* *gazd* progresszív *~a imposto: progresszív adó
prohib/i=*malpermesi*
prohibici/o=*gazd pol* árutilalom *~o de alkoholaĵoj: szesztilalom, alkoholtalalom *eksporta ~o: exporttilalom
projekci/o=*1.* mal vetítés, projekció *centra ~o: középpontos vetítés *oblikva ~o: ferde párhuzamos projekció *paralela ~o: párhuzamos vetítés; *2. geo* vetítés *~o de Merkatoro: Mercator-vetítés; *3. tech* vetítés; *4. fot* vetítés; *5. pszi* kivetítés, projekció; *6. tört* fémátváltozás, fémátalakulás (>alkímia); ~**a**: *1. mat* projektív, vetítő *~a ebeno: vetítőszik *~a geometrio: projektív geometria *~a transformo: kivetítés; *2. pszi* projekciós *~a testo: projekciós teszt; ~**i**: *1. tr* *mat* vetít; *2. tr fot* vetít *~i filmon: filmet vetít *~i lumbildojn: diát vetít; *3. tr pszi* kivetít *~i siajn intencojn sur la eksteran mondon: szándékait kivetíti a külvilágra; ~**aĵo**: *1. mat* vetület; *2. fot* dia (pozitív); ~**ilo**, ~**atoro**: *fot* vetítőgép, projektor *komputila ~ilo: *inf* digitális projektor, beamer *manipuli la ~ilon: a vetítőgépet kezeli *universala ~ilo: írásvetítő, epidiaszkóp *ŝin* epidiaszkopo; ~**ejo**: *film* vetítő (terem), gépterm; ~**ilo**: *film* vetítő (gép) *lumbilda ~ilo: diavetítő; ~**isto**: *film* mozigépész; **retro-ilo**: írásvetítő *ŝin* epidiaszkopo, grafoskopo
 U filmprojekcio
projekto=*1.* terv, elképzelés (a jövőre) *kiajn ~ojn vi havas por la somero?: milyen terveid vannak a nyárra? *li havas la ~on, fari biciklan ekskurson tra Hungario: azt tervezi, hogy kerékpártúrárt tesz Magyarországon keresztül *~o en aero: kiviteltelen terv, irreális terv, légvár; *2.* tervezet, projekt, projektum *~o de la Civila Kodo: a Polgári Törvénykönyv tervezete *~o de la reformo de la instruado: a tanítás reformjának a tervezete; *3. tech* tervdokumentáció *pretiĝis la ~o de fabrikado de la nova kamiono: elkészült az új kamion gyártási dokumentációja *~o de la ponto: a híd tervdokumentációja; ~**i**: *1. tr* tervez, elképzel magának *kiel vi ~as nian komunan vivon?: hogyan képzeled el a közös életünket?; *2. tr* tervezet v. projektet készít, megtervez *~i la renovigon de la ŝipfardo: megtervezi a hajóépítés megújítását *~i la ŝosean reton de la nova urbo: megtervezi az új város úthálózatát *~i maŝinon: gépet tervez; ~**ado**: *alt tech* tervezés *komputiliza ~ado, perkomputila ~ado: számítógéppel segített tervezés, CAD; ~**isto**: *tech* tervezőmérnök; **kontraŭ-o**: ellenterv *prilabori kontraŭ~on: ellentertvet dolgoz ki; ~**manaĝado**: *gazd* projektmenedzsment; ~**manaĝisto**: *gazd* projektmenedzser; ~**oficejo**: *tech* tervezőiroda
 U esplorprojekto, legprojekto, lingvoprojekto
prokariot/oj=*biol* prokarioták (Procaryota) *ŝin* sennukleuloj
prokavi/o=*all* szirti borz (Procavia) *~uloj: szirtiborz-alakúak (Hyracoidea) *ŝin* hirakoj
proklam/i=*tr* hirdet, kihirdet, kikiált, proklamál *la krio de la koko ~is mateniĝon: a kakas szava hajnalit hirdetett *oni ~is Matiason reĝo sur la glacio de Danubo: Mátyást királlyá kiáltották ki a Duna jégén *~i la republikon: kikiáltja a köztársaságot *~i la Sankta Skribon: hirdeti a Szentírást *~i leĝon: törvényt kihirdet; ~**o**: hirdetmény, kihirdetés, kikiáltás, proklamáció *~o aperis pri la enmilitiĝo de Hungario: hirdetmény jelent meg Magyarország hadbalépéséről
 U beatproklami, militproklamo, nuptoproklamo, sanktproklami
prokliti/o=*mal*proklizajo
prokliz/o=*nyl* szó hátrafelé simulása, proklízis; ~**aĵo**: *nyl* hátrafelé simuló szó, proklitikus szó *en Esperanto la artikolo estas ~aĵo: az eszperantóban a névelő proklitikus szó
proklor/o=*bakt* Prochloron *~ofitoj: fűzőld moszatok (Prochlorophyta)
Prokn/o=*mit* Prokné, Procne
prokonsul/o=*tört* prokonzul, volt konzul
prokrast/i=*tr* elhalaszt, elodáz, elnapol *li ~is subskribi la kontrakton: elhalasztotta a szerződés aláírását *ne ~u ĝis morgaŭ, kion vi povas fari hodiaŭ *Z: közm* amit ma megtehetsz, ne halaszd holnapra *~ita ne estas forĵetita *Z: közm* ami késik, nem múlik; ~**o**: halasztás, haladék *ne toleri ~on: nem tűr halasztást *sen plia ~o: további késedelem nélkül; ~**ado**: halogatás, halasztgatás; ~**ema**: halogató természetű *~ema politiko: halogató politika; ~**ilo**: *fn* időzítő (szerkezet); **ne-eblo**: halaszthatatlan, elodázhatatlan; **sen-e**: haladéktalanul, azonnal

Ukzamenprokrasto

prokrid/oj=*áll* fémlepkék (Procris)

Prokrust/o=*mit* Prokrusztész

proksenetism/o=*jog* (szexuális) kerítés

proksim/a=**1.** közeli (>térben) *kie estas la plej ~a bushaltejo?: hol van a legközelebbi buszmegálló? *~a urbo: közeli város; **2.** közeli (>időben) *en la ~a estonteco: a közeljövőben *la tago de la geedziĝo estas jam ~a: az esküvő napja már közel van *~a estas la tempo: közeli az idő; **3. átv** közeli *ili estis ~aj amikoj: közeli barátok voltak *~a parenco: közeli rokon *~a signifo: közeli jelentés; ~e: **1.** *hsz* közel *ili sidis ~e unu al la alia: közel ültek egymáshoz *ne iru ~en al la leono: ne menj közel az oroszlánhoz *ni vidis la scenon de ~e: közelről láttuk a jelenetet *~e al la urbo: közel a városhoz *venu pli ~en: gyere közelebb; **2. átv** közel *junulo ~e parenca: közeli rokon fiatalember; ~eco: **1.** közelség (>hely és idő) *loka kaj tempa ~eco: helyi és időbeli közelség; **2. átv** közelség *~eco de ilia interrilato: kapcsolatuk közelsége; ~i: *ntr* közel van; ~igi, **al~igi**: *tr* közelít, közel hoz *Esperanto ~igas la homojn: az esperantó közelíti az embereket *~igu vian seĝon: hozd közelebb a székedet; ~igi, **al~igi**: *ntr* közeledik *la printempo jam ~igas: a tavasz már közeledik *minace ~igi: vésszen közeleg *tempesto ~igas: vihar közeledik; ~ulo: **1.** *fn* közelálló, közelben lévő; **2. átv** felebarát *amu vian ~ulon: szeresd a felebarátodat; ~uma: körülbelüli, nagyjából, megközelítő *laŭ ~uma kalkulo: megközelítő számítás szerint; ~ume: körülbelül, hozzávetőleg, megközelítőleg *szin* ĉirkaŭ **3**; ~umo: **1.** közelítő érték, megközelítő dolog; **2. jtek** szöközelítő játék; ~umigi: *tr* mat közelít, approximál; ~umigo: *tr* mat közelítés, approximáció *diofanta ~umigo: diofantoszi közelítés, diofantoszi approximáció; **inter~igi**: *tr* egymáshoz közelít, kölcsönösen közelít *ili inter~igis la starpunktojn: közelítették egymáshoz az álláspontokat; **inter~igi**: *ntr* egymáshoz közeledik, kölcsönösen közeledik *pro la sama intereso ili inter~igis: a közös érdeklődés következtében közeledtek egymáshoz; **mal~a**: **1.** távoli, messzi (>hely) *esti mal~e, kiel la tero de l' ĉielo: messze van, mint Makó Jeruzsálemtől *ne iru tro mal~en: ne menj túl messzire *pri lando mal~a estas bone mensogi *Z: közm* messziről jött ember azt mond, amit akar *veni de mal~e: messziről jön; **2.** távoli (>idő) *en iu mal~a tempo: egy távoli időpontban *la mal~a antikveco: a távoli múlt; **3. átv** távoli *mal~a estas de mi la deziro: távol áll tőlem a kívánság *mal~aj praavoj: távoli ősök; **mal~e**: **1.** *hsz* messze, távol (>hely) *szin* diste, fore *mal~e ĉirkaŭe *Z: közm* közel és távol, szélteben-hosszában *ne iru tro mal~en: ne menj túl messzire *ni staris mal~e unu de la alia: távol álltunk egymástól; **2. hsz** messze, távol (>idő) *la ekzameno estas ankoraŭ mal~e: a vizsga még messze van *mal~e en la tempo: távol az időben; **2. hsz átv** messze *niaj opinioj estas mal~e unu de la alia: véleményünk messze áll egymástól *ni estas mal~e de la solvo: messze vagyunk a megoldástól; **mal~eco**: **1.** messzeség, távolság *loka kaj tempa mal~eco: helyi és időbeli távolság; **2. átv** távolság *la senta mal~eco inter la fratoj estas granda: nagy az érzelmi távolság a testvérek között; **mal~i**: *ntr* távol v. messze van *szin* disti, distanci, fori; **mal~igi**: *ntr* távolodik, eltávolodik; ~batalo: *kat* közelharc; ~Oriento: *geo* Közél-Kelet; ~orienta: közel-keleti

Utuŝproksima

prokur/o=*gazd* jog cégjegyzés, prokúra; ~isto: *gazd* jog cégjegyző, cégvezető; ~ilo: *inf* proxy; ~letero: *gazd* jog megbízólevél; ~servilo: *inf* proxy server, proxy kiszolgáló

prokurator/o=**1.** *tört* *gazd* procurator, pénzügyigazgató; **2.** *tört* helytartó, procurator; **3. pol** tanácsnok (IT)

prokuror/o=*jog* államügyész, közvádló *szin* ŝtata akuzisto *ĝenerala ~o: főügyész; ~ejo: *ép* jog ügyészség

Prokust/o=*Prokrusto*

prolaktin/o=*biol* prolaktin, prolactin, laktotróp hormon

prolamin/o=*biol* kém prolamin

prolan/o=*biol* prolan; ~emio: *orv* prolanaemia

prolaps/o=*ptozo*

prolegomen/o=előtanulmány, prolegomena

proleps/o=*ir* prolepszis, megelőzés (előre látott ellenvetés megcáfolása)

prolet/o=*gazd* *pol* proletár *multaj el la intelektuloj estas tiel same ~oj, kiel la manlaboristoj: számos értelmiségi éppen olyan proletár, mint a kétkezi munkások *~oj el ĉiuj landoj, unuiĝu!: világ proletárjai egyesüljete!; ~aro: *gazd* *pol* proletariátus, proletárok; ~arigi: *tr* *gazd* *pol* proletárrá tesz, proletársorba taszt, elproletároshat; ~arigi: *ntr* *gazd* *pol* proletárra süllyed, proletársorba süllyed, elproletárosodik *la mezaj klasoj ~arigas: a középosztályok proletársorba süllyednek; ~kulturo: *műv* proletkult, proletár művészet

proletari/o=*Proleto*

prolifer/i=**1.** *ntr* *biol* burjánzik (sejt, szövet); **2.** *ntr* *növ* sarjadjzik; **3.** *ntr* *növ* ivartalanul szaporodik

prolin/o=*biol* kém prolin

prolog/o=*ir* előhang, előjáték, előversengés, prologus

Prolog/o=*inf* Prolog

prom/o=*inf* PROM

promen/i=*ntr* sétál *kun urso ~u, sed pafilon prete tenu *Z: közm* ha ezzel játszol, bot legyen a kezeden *~i en la parko: a parkban sétál *via cerbo iris ~i: elment az eszed; ~o: séta *li faris ~on ĝis la parko: elszélt a parkig; ~ado: sétálgatás, sétálás (általában) *la ~ado kutime refreŝigas lin: a sétálás mindig felfrissíti; ~ejo: sétány, korzó; ~igi: *tr* sétáltat *~igi hundon: kutyát sétáltat *~igi la rigardon: végighordozza a tekintetét, legelteti a szemét; ~bastono: sétapálca; ~halo: (színházi) előcsarnok, foyer; ~vojo: sétaút

Uhundpromenejo

promes/i=**1.** *tr* ígér, megígér (>vki) *ofte mano forgesas, kion buŝo ~is *Z: közm* ígérni könnyű, megtartani nehéz *~i ĵure: esküvel fogad *~i orajn montojn *Z: eget*-földet ígér *se oni ~as, oni sankte plenumas *Z: közm* ígérlet szép szó, megtartani úgy jó *vi ~is veni kun mi en kinejon: megígérted, hogy eljössz velem a moziba; **2. tr** ígér, kecsegtet (>vmi) *la ekspozicio ~as sukceson: a kiállítás sikerrel kecsegtet *la vetero ~as bonan rikolon: az idő jó termést ígér *lia vizaĝo ~is nenion bonan: az arca semmi jót nem ígért; ~o: ígérlet *disdoni ~ojn: mindenkinek ígérget *fari, plenumi, teni ~on: ígérletet tesz, teljesít, megtart *ili ligis sin per ĵura ~o: esküvel fogadták *li faras princon ~on, sed ne havas eĉ speson *Z: füt*-fát ígér *li prenis mian ~on: szavamat vette *mi ne volas nutri vin per ~oj: nem akarlak ígéretekkel etetni *min ligas ~o: köt az ígérem *plej facile ~o rimigas kun forĝoso *Z: ígérni* könnyű, megtartani nehéz *~o estas larĝa, plenumo estas ŝarĝa *Z: közm* ígérni könnyű, megtartani nehéz *regali per ~oj: ígéretekkel kecsegteti *rompi sian ~on: megszegi az ígérte; **mem~o**: önmagunknak tett ígérte; **mult~a**, ~plena: ígéretes, reményteli; ~kambio: *gazd* saját váltó

Uedziĝpromeso, feliĉpromeso, ĵurpromesi, sukcespromesa

Promete/o=*mit* Prométheusz, Prometheus

prometi/o=*kém* prométium (Pm)

promil/o=*ezrelék*, promil *szin* elmilo

prominenc/o=**1.** *anat* kiemelkedés, dudorodás, prominentia *laringa ~o: pajzsporc előreugrása, ádámcsutka, prominentia laryngea; **2. csill** ne protuberancia *Pro*protuberanco

prominent/a=*tud* kiálló, prominens *~a vertebro: nyakcsigolya, hetedik nyaki csigolya, vertebra prominens

promisku/i=*ntr* szabados nemi életet él; ~ado: promiskuitás, szabados nemi élet

promoci/i=**1.** *tr* előléptet, magasabb rangra emel *szin* rangaltigi *~i al leŭtenanto: hadnaggyá léptet elő *~i episkopon al kardinaleco: püspököt bíborossá emel; **2. tr** *jtek* (dámara, királynőre cserél *szin* damigi; **3. tr** ne előmozdít, elősegít, támogat *Antaŭ*enigi, progresigi; ~o: **1.** előléptetés, magasabb rangra emelés; **2. jtek** gyalogsere, átváltoztatás (>dáma, sakk); **3.** előmozdítás, segítés, támogatás

promontor/o=**1.** *geo* hegyfok, földnyelv, kiszögellés *szin* terpinto; **2. anat** kiemelkedés, kiszögellés, promontorium *timpana ~o: promontorium tympani *sakra ~o: ágyékcsont és keresztcsont közötti kiszögellés, promontorium sacralis

promotor/o=*biol* promotor

prompt/a=azonnali, gyors *mi petas vian ~an respondon: kérem gyors választ *~a repliko: azonnali visszavágás; ~e: azonnal, gyorsan, kapásból *~e li pafis: kapásból tüzelt; ~i: *ntr* készen áll *li ~as por ĉiaj ŝercoj: kész minden tréfára *ordonu, sinjoro, mi ~as: parancsolj, uram, készen állok; ~eco: készenállás, készenlét

promulg/i=*tr* *jog* (törvényt) kihirdet *la respublikestro ~is la konstitucion: a köztársasági elnök kihirdette az alkotmányt; ~o: *jog* (törvény) kihirdetése

pron/i=*tr* (tenyeret) lefelé fordít *vö.* supini; ~anto: *anat* csavaróizom, borintóizom, musculus pronator

pronel/o=*áll* szürkebegy (Prunella)

pronom/o=*nyt* névmás *adjektiva ~o, poseda ~o: birtokos névmás *szin* posesivo *demanda ~o: kérdő névmás *szin* interrogativo *ĝenerala ~o, kolektiva ~o: általános névmás *montra ~o: mutató névmás *nea ~o: tagadó névmás *szin* negativo *nedifina ~o: határozatlan névmás *szin* indenfinito *persona ~o: személyes névmás *poseda persona ~o: birtokos személyes névmás *reciproka ~o: kölcsönös névmás *refleksiva ~o: visszaható névmás *refleksiva poseda ~o: visszaható birtokos névmás *rilata ~o, relativa ~o: vonatkozó névmás *szin* rilativo *senpersona ~o: személytelen névmás, általános névmás *szin*

kvazaŭnomo *virgenra persona ~o: hímnemű személyes névmás; ~igo: *nyt* névmással alakítás, pronominalizáció; ~adverbo: *nyt* névmási határozószó

Urilatpronomo, sumigpronomo, tabelpronomo

prononc/i=tr *nyt* kiejt, kimond *szin* elparoli *klare ~i vorton: szót tisztán kiejt *~u!: ejtsd!; ~o: *nyt* kiejtés *szin* elparolo *detonita ~o: akcentusos kiejtés *fremdeca ~o: idegenes kiejtés; ~aĉi: tr *nyt* csúnyán ejt *li ~aĉas la vortojn: csúnyán ejti ki a szavakat; **mis**~o: tr *nyt* hibásan v. rosszul ejt; **mis**~o: *nyt* hibás kiejtés, rossz kiejtés; **ne**~ebla: kiejthetetlen *vi havas ne~eblan nomon: kiejthetetlen neved van; ~maniero: *nyt* kiejtismód, akcentus vö. akĉento

prop=előképző; **prop**~: *kém* prop~ (háromkarbonos lánc szénhidrogénekben); **propano**: *kém* propán *propanata acido: propánsav, propionsav *szin* propionata acido; **propanalo**: *kém* propanal *szin* propionata aldehido; **propeno**: *kém* propén, propilén *propenata acido: propénsav, propilénsav *szin* akrilata acido; **propenalo**: *kém* propénal *szin* akroleino, akrilaldehido, propenalaldehido; **propenato**: *kém* akrilát *szin* akrilato *propenata acido: propénsav, akrilsav; **propenaldehido**: ☞propenalo; **propilo**: *kém* propilgyök; **izopropilo**: *kém* izopropilgyök

propag/i=1. tr *fiz* visz, vezet *~i lumon: fényt vezet *~i sonon: hangot vezet; 2. tr *biol* orv terjeszt (szaporítva) *~i epidemion: járványt terjeszt *~i mikrobojn: mikrobákat terjeszt; ~aĵo: inf shareware *szin* taŭgprovaĵo; ~iĝi: 1. *fiz* terjed, vívődik *la sismaj skuoj ~iĝis tra la terkrusto: a szeizmikus mozgások a földkérgen keresztül terjedtek; 2. *biol* orv terjed *la pesto ~iĝis de lando al lando: a pestis országról országra terjedt; ~ilo: *fiz* propagátor

propagand/o=propaganda, népszerűsítés, hírverés *~o por Esperanto: az eszperanto népszerűsítése; ~i: tr népszerűsít, propagál *~i la sanan vivmanieron: népszerűsíti az egészséges életmódot; ~ilo: propagandaeszköz, népszerűsítés eszköze; ~isto: propagandista, fn népszerűsítő; ~aparato: propagandagépezet

proparoksiton/a=nyt harmadhangsúlyos vö. paroksitona, oksitona **propedeŭtik**/o=isk bevezető oktatás, előkészítő oktatás, propedeutika *szin* lernfacilig; ~a: isk előkészítő, bevezető, tanulást könnyítő, propedeutikus *szin* lernfaciliga

propile/o=ép propilaia, kapuépület *la fama ~o de la Akropolo: az Akropolisz híres propilaiaja

propin/o=kém propin

propion/o=kém propion *~ata acido: propionsav *~ata aldehido: propanal *szin* propanalo; ~laktone: *kém* propionlaktone

propolis/o=áll propolisz

propon/i=1. tr javasol, ajánl *ĉu vi povas ~i ion pli bonan?: tud jobbat javasolni? *~i amendon: jog törvénymódosítást javasol *~i je ies atento: figyelmébe ajánl *~i ŝanĝojn: változtatásokat javasol; 2. tr ajánl, kínál, felkínál *kion vi ~as por mia silento?: mit kínál a hallgatásomért cserébe? *mi ~as du globetojn por via granda globo: két kis golyót kínálok a te nagy golyódért *mi ~as min: ajánlom magamat *~i kompenson: kárpótlást kínál fel *~i varon al kliento: ügyfélnek árut kínál *ŝi ~is sin kiel servistinon: cselédnek ajánlkozott; ~o: 1. javaslat *diskuti, akcepti, forĵeti ~on: javaslatot megvitát, elfogad, elutasít *oni submetis la ~on al prijuĝo: elbírálásra nyújtották be a javaslatot *revizia ~o: jog felülvizsgálati kérelem; 2. ajánlat, kínálat *la ~o de laboro superas ĝian postulon: a munka kínálata meghaladja a keresetét *grandanima ~o: nagylelkű ajánlat *vi ne devas tuj akcepti mian ~on: nem kell azonnal elfogadnia az ajánlatomat; proponado: 1. ajánlgatás, kínálgatás; 2. *gazd* kínálat *proponado kaj postulado: kereslet és kínálat; ~anto: 1. fn javasoló; 2. fn ajánló, ajánlattevő; **kontraŭ**~o: ellenjavaslat; **pli**~i: ntr többet kínál; **sin**~anto: önkéntes, önként jelentkező

Uakuzpropono, leĝpropono, reformpropono, rezolucipropono, ŝanĝopropono

proporci/o=1. *mat* arány *szin* rilatumo *konstruaĵo de admirinda ~o: csodálatosan arányos épület *ora ~o: műv arany Metszés, aranyarány; 2. *átv* arány, mérték, nagyság *en inversa ~o kun lia kuraĝo: bátorságával fordított arányban *konstruadoj de kolosaj ~oj: kolosszális mértékű építkezések; 3. *zene* menzúra; ~a: *mat* arányos *ĝia pezo kaj volumeno estas ~aj: a súlyja és térfogata arányos *lia reago ne estas ~a al la ofendo: a reagálása nem volt arányos a sértéssel *via salajro estas ~a al la plenumata laboro: a fizetése arányos az elvégzett munkával; ~e: arányosan *mi pagas ~e al la tasko: a feladattal arányosan fizetek; **mis**~o: aránytalanság; **mis**~a, **ne**~a: aránytalan *li ricevas ne~e altan salajron: aránytalanul nagy fizetést kap *mis~e konstruita domo: aránytalanul megépített ház; **mez**~a: *mat* középarányos

Ugolproporcio, mortoproporcio, valorproporcio

propozici/o=1. *nyt* mondat, tagmondat, mellékmondat *adversa ~o:

ellentétes mondat *alternativa ~o: választó mondat *klariga ~o: magyarázó mondat *konkluda ~o: következtető mondat *kopula ~o: kapcsolatos mondat *kunordita ~o: mellérendelt mondat *subordita ~o: alárendelt mondat *szin* subpropozicio, subfrazo; 2. *fil* ítélet, állítás, kijelentés; 3. *mat* állítás; **ĉef**~o: *nyt* főmondat, főlérendelt mondat *szin* ĉeffrazo; **sub**~o: *nyt* alárendelt mondat *szin* subordita propozicio *adjekta subsub~o: határozói mellékmondat *cela sub~o: célhatározói mellékmondat *eksplosika sub~o: kifejtéses mellékmondat *epiteta sub~o: jelzői mellékmondat *implikita sub~o: összesszövődédes mellékmondat *instrumentindika sub~o: eszközhatározói mellékmondat *kaŭza sub~o: okhatározói mellékmondat *kompara sub~o: hasonlító mellékmondat *kompletiga sub~o, kompletiva sub~o: mondatrészkifejtő mellékmondat *szin* kompletivo *konceda sub~o: megengedő mellékmondat *kondiĉa sub~o, supozo sub~o: feltételes mellékmondat *konkluda sub~o: következtető mellékmondat *konsekvencindika sub~o: következményes mellékmondat *loka sub~o: helyhatározói mellékmondat *maniera sub~o: módhatározói mellékmondat *nerektoobjekta sub~o: közvetett-tárgyi mellékmondat *objekta sub~o: tárgyi mellékmondat *origina sub~o: eredethatározói mellékmondat *predikata sub~o, predikativa sub~o: állítmányi mellékmondat *rezulta sub~o: eredményhatározói mellékmondat *rilata sub~o, relativa sub~o: vonatkozó mellékmondat *separativa sub~o: különítőhatározói mellékmondat *situacia sub~o: helyzethatározói mellékmondat *societa sub~o: társashatározói mellékmondat *statindika sub~o: állapothatározói mellékmondat *subjekta sub~o: alanyi mellékmondat *tempa sub~o: időhatározói mellékmondat; ~osintakso: *nyt* tagmondattan

propri/a=mn saját, maga, tulajdon *al ĉiu sia ~a estas ĉarma kaj kara Z: *közm* a magáé mindenkinek kedves *en fremda tegmento li flikas truon kaj en la ~a ne vidas la fluon Z: *közm* más szemében a szálkát is meglátja, a magáéban a gerendát sem *en ~a angulo ĉiu estas fortulo Z: *közm* a szakács is király a maga konyhájában *li falis en sian ~an kaptilon: a saját csapdjába esett *mi vidis lin per la ~aj okuloj: saját szememmel láttam *~a sufero – plej granda sur tero Z: *közm* kinek-kinek legjobban fáj a maga baja *~a supo brogas, fremda allogas Z: *közm* szomszéd asszony levesének sokkal jobb az íze; ~e: 1. sajátosan, rá jellemzően *li estas ~e sprita: sajátosan szellemes; 2. tulajdonképpen, valójában, egyáltalán *ĉu vi havas ~e aŭton?: van egyáltalán kocsid? *pri tio ~e ni ne bezonas paroli: erről tulajdonképpen nem szükséges beszélnünk *super kio vi ~e laboras?: tulajdonképpen min dolgozol?; ~aĵo: 1. sajátosság *rido estas ~aĵo de la homo: a nevetés az ember sajátossága; 2. *gazd* tulajdon, vagyon *~aĵon mi ne havas: nincsen vagyonom; ~eco: tulajdonság, sajátosság, különlegesség; ~eca: sajátos, különös; ~eĉe: sajátosan, különösen; ~igi, **al**~igi: tr vkinek a tulajdonába ad *ĉu vi ~igus vian teron al la ŝtato?: az állam tulajdonába adnád a földedet? *la ŝtato ~igis al si la fabrikojn: az állam a maga tulajdonába vette a gyárakat *mi ne bone al~igis la latinan: nem jól sajátítottam el a latint *ne ~igu al vi tute mian amikon: ne sajátítsd ki teljesen magadnak a barátomat *vi ~igis al vi mian pluvombrelon: elsajátítottad az esernyőmet; ~ulo, ~aĵulo: tulajdonos *szin* proprietulo; ~umi: tr tulajdonol, a tulajdonában van *li ~umis vastajn bienojn: hatalmas birtokok voltak a tulajdonában; ~umanto, ~umulo: jog tulajdonos; ~umeco: jog tulajdonjog; **al**~igi: 1. tr *gazd* magáévé tesz, kisajátít *al~igi domon: házat kisajátít; 2. tr *átv* isk megtanul, elsajátít *ni bone al~igis la anglan: jól elsajátítottuk az angolt; **al**~igi: 1. *gazd* kisajátítás; 2. *átv* isk elsajátítás; **eks**~igi: tr *gazd* jog kisajátít *szin* eksproprietiĝi; **mal**~a: másé, idegen *kie vi prenis ĉi tiun mal~an aĵon?: honnan vetted ezt az idegen holmit?; **ali**~igi: ☞alieni; **mal**~igi: tr jog elidegenít, értékesít; **sen**~igi: tr *gazd* jog (tulajdonától) megfoszt; **trans**~igi: tr *gazd* jog átruház, elidegenít; ~adire: hogy úgy mondjam, az igazat szólva; ~ainiciate: saját kezdeményezésre, önszántából, motu proprio; ~ajuĝa: jog önkényes; ~akonte: 1. *gazd* saját számlára; 2. *átv* saját szakállára; ~akoste: saját költségen; ~amana: saját kezű *~amana subskribo: saját kezű aláírás; ~aokule: saját szemével; ~ariske: saját kockázatára, saját szakállára; ~asenca: szigorú értelemben vett, voltaképpeni, tulajdonképpeni; ~asence: szigorú értelemben véve, voltaképpeni, tulajdonképpeni; ~avola: önkéntes, szabad akaratból történő; ~avole: maga jószántából, önként, saját akaratából

propri/o=1. *gazd* jog vagyon *intelekta ~o: szellemi tulajdon *koopertiva ~o: szövetkezeti tulajdon *nacia ~o: nemzeti tulajdon *persona ~o: személyi tulajdon *privata ~o: magántulajdon *publika ~o: köztulajdon *socia ~o: társadalmi tulajdon; 2. jog tulajdonjog *ne ĉiu posedanto havas la ~on de sia posedajo: nem minden birtokosnak van tulajdonjoga a birtokára; ~ia: tr *gazd* jog tulajdonol, tulajdonként birtokol; ~aĵo: *gazd* tulajdon, vagyontárgy; ~ulo: *gazd* jog tulajdonos; **eks**~igi: tr *gazd* jog kisajátít *szin* ekspropriĝi; **sen**~ulo: fn vagyontalan;

~**formo**: *gazd jog* tulajdonforma

propriocept/i=tr *biol* önmagát érzékeli; ~o *biol* önérzékelés, sajátérzékelés, propriocepció; ~**ilo**: *biol* proprioceptor, proprioceptor

propuls/i=tr *tech* hajt, mozgat; ~o: *tech* hajtás, meghajtás; ~**ilo**: **1.** *fn* tört dardahajtó (eszköz); **2.** *tech* hajtómű; **mem**~o: *tech* önhajtás; **mem**~**ilo**: *tech* saját hajtómű

prosceni/o=∅antaüscenejo

proscenior/o=orv proszektor, bonctani előkészítő asszisztens

proskrib/i=tr *og* (ítélet nélkül) száműz, törvényen kívül helyez, számkivet, proskribál; ~o: *jog* (ítélet nélküli) száműzés, törvényen kívül helyezés, számkivetés, prokripció

proskripci/o=∅proskribo

prospekt/o=fn tájékoztató, ismertető, prospektus *szin* flugfolio

prospektiv/o=tud jövőkutatás *szin* futurologio; ~a: előre tekintő, jövőbe néző

prospektor/o=ásv talajkutató; ~i: **1.** *tr* ásv kutat, megkutat (ércek után); **2.** *tr* *gazd* (piacot) kutat, piackutatást folytat; ~**ado**: **1.** *ásv* talajkutatás *geologia ~ado: *geo* földtani kutatás; **2.** *gazd* piackutatás

prosper/i=1. *ntr* jól megy, halad, fejlődik, virágzik *la rozarbeta bele ~as: a rózsabokor szépen fejlődik *miaj aferoj ~as: jól mennek az ügyeim *urboj ~is dum la longa paco: városok fejlődtek a hosszú béke alatt *via filo ~as en la lernado: a fia halad a tanulásban; **2.** ∅sukcesi; ~o: fejlődés, haladás, virágzás *al sia diligento li ŝuldas sian ~on: szorgalmának köszönheti a sikerét *li donis ~on al la lando: felvirágoztatta az országot; ~a: **1.** fejlődő, haladó, jól menő *li havas ~an negocon: jól menő üzlete van; **2.** ∅sukcesa; ~igi: *tr* felvirágoztat, kibontakoztat *Agnelli ~igis siajn aŭtofabrikojn: Agnelli felvirágoztatta autógyárait; **mal**~i: *ntr* rosszul megy, stagnál, visszaesik, visszafejlődik *la merkato mal~as: stagnál a piac; **mal**~a: rosszul menő, sikertelen

Prosper/o=ir Prospero

prostaglandin/o=biol proszttaglandin

prostat/o=anat dűlmirigy, prosztata; ~ito: *orv* dűlmirigygyulladás, prosztatagyulladás, prostatitis; ~ektomio: *orv* a prosztata részleges v. teljes eltávolítása, prostatectomia

prostat/o=biol kém prosztetikus csoport

prostez/o=nyt prosztézis, toldalékhang, hangbetoldás szó elejére

prostitu/i=1. *tr* prostituál, (nő) áruba bocsát *li ~is la propran filinon: saját lányát prostituálta *pro la malriĉeco lia edzino ~is sin: a szegénység miatt a felesége áruba bocsátotta magát; **2.** *tr* *átv* *pej* áruba bocsát, prostituál *i sian talenton: tehetségét áruba bocsátja *tiu homo estas politike ~ita: az az ember politikailag prostituált; ~o, ~**ado**: prostituálás, prostitúció, áruba bocsátás; ~ejo: nyilvánosház, bordély, bordélyház *szin* bordelo; ~igi: *ntr* prostituálódik, áruba bocsátja magát; ~isto: *fn* kitarató, strici, futtató; ~istino: kerítőnő, madám (bordélyházban); ~ito: selyemfiú, prostituált *szin* amoristo, amvendisto; ~itino: (nő) prostituált, utcalány *szin* amoristino, amvendistino

prostitu/o=prostituuo

prostraci/o=orv erőcsökkenés, prostratio

protagonist/o=főszereplő *szin* ĉefrolulo *~o en dramo, romano, filmo: főszereplő drámában, regényben, filmben; ~i: *ntr* főszerepet játszik

Protagor/o=fil Protagorász

protaktini/o=kém protaktínium (Pa)

protal/o=növ előtelep, prothallium

protamin/o=biol kém protamin

protaz/o=ir bevezetés, protázis, expozíció

prote/o=növ csodafa, cukorcserje, prótea (Protea)

prote/o²=áll barlangi göte, angolnagöte (Proteus anguineus)

Prote/o²=mit Próteusz, Proteus; ~a: változó alakú, száz alakot öltő

proteid/o=biol kém ex protein ∅proteino

protein/o=biol kém fehérje, protein *ĉela ~o: sejtféhrje; ~**azo**: *biol* kém proteináz; ~liza: *biol* kém fehérjebontó *~liza enzimo: fehérjebontó enzim; **hetero**~o: *biol* kém heteroprotein ∅flavoproteino, glikoproteino, ksantoproteino, lipoproteino, nukleoproteino, skleroproteino

protekt/i=1. *tr* támogat, segít, protezsál *kiun reĝo ~as, tiun ministro elektas *Z: közm* kinek pápa a barátja, könnyen lesz püspök *ata teritorio: védett terület *i al ofico: hivatalhoz segít, hivatalba protezsál *i la malriĉulojn: támogatja a szegényeket *~u mian filon ĉe la lernado: segítse a fiamat a tanulásnál; **2.** *tr* véd, óv *Dio ~u vin!: Isten óvjon! *i la enlandan industrion kontraŭ la konkurenco: védi a hazai ipart a konkurencia ellen *~i la monderedajan pejzaĝon: óvja a világörökséghez tartozó tájat *~i monumentojn: védi a műemlékeket *~i siajn interesojn: védi a saját érdekeit; ~o, ~**ado**: **1.** támogatás, segítés, protezsálás; **2.** védelem, óvás *al ~o kaj forto helpas la sorto *Z: közm* akinek Krisztus a barátja, könnyen üdvözlül *alta ~ado:

fővédnökség *civila ~ado: polgárvédelem *Eŭropa Konvencio pri ~o de Homaj Rajtoj kaj Bazaj Liberecoj: *jog* Az emberi jogok európai egyezménye *jura ~o: *jog* jogvédelem *szin* jurprotekto *kontraŭskriba ~o: *inf* írásvédelem *preni sub sian ~on: pártfogásába veszi *sociala ~ado: szociális gondoskodás; ~**anto**: **1.** *fn* segítő, támogató, protektor; **2.** *fn* védő, óvó; ~**ato**: védenc; ~**ema**: atyáskodó, anyáskodó; ~**ismo**: **1.** *gazd* protekcionizmus; **2.** protezsálás, protekciózás

∅akvoprotekta, bestoprotekto, bruprotekto, datumprotekto, dungoprotekto, jurprotektado, korodprotektado, krimprotektado, laborprotekto, medioprotekto, naturprotektado, plantoprotektado, radioprotekto, sanprotekto

protektorat/o=pol protektorátus, védnökség

proterozoik/o=geo prekambrium, algonikum, proterozoikum

protest/i=1. *ntr* tiltakozik, protestál *mia lingva sento ~as kontraŭ tia formo: nyelvérzékem tiltakozik az ilyen forma ellen *ni ~is kontraŭ la decido: tiltakoztunk a döntés ellen *~i kontraŭ diskriminacio kaj subpremado: tiltakozik a megkülönböztetés és az elnyomás ellen; **2.** *ntr* *sp* megóv *~i kontraŭ la decido de la matĉestro: tiltakozik a bíró döntése ellen; **3.** *tr* *gazd* megóvatol *~i traton: váltót megóvatol; ~o: **1.** tiltakozás *preteratenti la ~ojn de la publiko: figyelmen kívül hagyja a közönség tiltakozását *surstrata ~o kontraŭ la nova leĝo: utcai tiltakozás az új törvény ellen; **2.** *sp* óvás, megóvás; **3.** *gazd* megóvatolás; ~**anto**: protestáns; ~**anto**: **1.** *fn* tiltakozó, óvatoló; **2.** *kr* protestáns; ~**anta**: **1.** *mn* tiltakozó, megóvatoló; **2.** *mn* *kr* protestáns *~anta preĝejo: protestáns templom; ~**antismo**: *kr* protestantizmus; ~**generacio**: *pol* tiltakozás nemzedék; ~**manifestacio**: *pol* tiltakozó megmozdulás; ~**movado**: *pol* protesztmozgalom; ~**partio**: *pol* protesztpárt; **mal**~i: *ntr* belenyugszik, elfogad vmit (kontraŭ); **mal**~o: belenyugvás, elfogadás ∅malsatprotesto

protez/o=orv protézis *denta ~o: fogprotézis *krura ~o: műláb, lábszárprotézis

proto=előképző; proto~: **1.** *kém* prot~, proto~ (legprimitívebb) ∅protooksido, protoporfirino; **2.** *biol* prot~, proto~ (legprimitívebb) ∅protozoo, protoplasma; **3.** *orv* prot~, proto~ (első alkalommal történő) ∅protoinfektio; **4.** *ált* prot~, proto~ (első a maga nemében) ∅protoeklezio, protohistorio, protokanona, protokanajlo

prot/o²=nyomdavezető, főszerző

protokol/o=1. jegyzőkönyv *fari ~on: jegyzőkönyvet vesz fel *~o de la kunsido: az ülés jegyzőkönyve *surloka ~o pri la rompstelo: a betöréses lopásról készült helyszíni jegyzőkönyv; **2.** *inf* naplóállomány, log file; **3.** *inf* protocol (>adatátvitel) *dosiertransiga ~o: állományátvitel szabvány, FTP *interreta ~o: internet protocoll, IP *hiperteksta transsendo~o: hiperszöveg-továbbító protokoll, HTTP *poŝtoŝiceja ~o: postahivatal-protokoll, POP *senkablá aplik~o: vezetékek nélküli alkalmazási protokoll, WAP; ~i: *tr* jegyzőkönyvez *~i la okazintaĵon: jegyzőkönyvezi a történeteket; ~**anto**: *fn* jegyzőkönyvvezető; ~**isto**: *fn* (állandó) jegyzőkönyvvezető ∅enketprotokolo, vivprotokolo

proton/o=fiz proton; **anti**~o, **kontraŭ**~o: fiz antiproton

protonem/o=növ mohatelepe, protonéma

protopter/o=áll götöhal (Protopterus)

prototrof/a=biol prototróf (>sejt) vö. aŭksotrofa, aŭtotrofa, heterotrofa

protud/a=1. *anat* kiálló *~aj zigomoj: kiálló járomcsontok; **2.** *orv* dülledt *~aj okuloj: dülledt szemek; **3.** *mat* dagadó~ (>kúp); ~**eco**: *anat* *orv* kiállóság, dülledtség

protuberanc/o=áll kiemelkedés, kidudorodás, protuberantia; **2.** *csill* napkitörés, protuberancia

prov/i=1. *tr* próbál, kipróbál, vizsgál, tesztel *ĉiu ~as, kion li povas *Z: közm* az ember próbálkozik *~i argenton per tuŝsono: próbákóvel ezüstöt próbál *~i maŝinon: gépet kipróbál *~i medikamenton: orvosságot tesztel *~i vinon per gustumo: bort ízelve vizsgál; **2.** *tr* megpróbál, próbának vet alá (>személy) *Dio ~is Abrahamon: *bibl* Isten próbára tette Ábrahámot *la sorto ~is lin: a sors megpróbálta *li estis mia ~ita homo: kipróbált emberem volt; **3.** *tr* megpróbál, megkísérel *li ~is preskaŭ ĉiujn metiojn: szinte minden mesterséget kipróbált *~i eĉ la neebulon: a lehetetlent is megpróbálja *~i sian feliĉon, ~i sian sorton: szerencsét próbál *~u ankaŭ la duan fojon: próbáld meg másodszor is; ~o: **1.** próba, kipróbálás, vizsgálat, teszt *al amiko nova ne fidu sen ~o *Z: közm* új barátban ne bízz próba nélkül *elmeti motoron al ~o: motort próbának veti alá *eltetni la ~on: kiállja a próbát *estas vana ~o konvinki vin: hiábavaló próbálkozás téged meggyőzni *faru ~on kun mi: tegyél próbát velem *fina ~o: főpróba *la muzikistoj faris ~on antaŭ la koncerto: a zenészek próbát tartottak a hangverseny előtt *orkestra ~o: zene zenekari próba *~o de robot: ruhapróba *teatra ~o: színházi próba; **2.** megpróbáltatás; ~a: próba~, próbászerű *~a tubo: kémcső *szin* provtubo *~a uzo de la aŭtomobilo: a gépkocsi tesztelése;

~**ado**: kipróbálás, tesztelés *ču mi povas uzi la aŭton por ~ado?: használhatom a kocsit kipróbálásra? *la ~ado de la vesto daŭris du semajnojn: a ruha próbái két hétig tartottak *tempo de ~ado de la nova kandidato: az új jelölt próbaideje; ~**adi**: *tr* próbálkozik; ~**aĵo**: **1.** próba, minta, próbadarab *szin* provpeco; **2.** *knv* kefelevonat, korrektúra *szin* presprovaĵo; ~benko: *tech* mérőpad, főkpad; ~**ilo**: **1.** vizsgálati eszköz; **2.** *kém átv* is próbákó *szin* tuŝtono; **ek-o**: első próba; **el-i**: **1.** *tr* (alaposan) kipróbál *mi el-os vian varon, poste mi diros juĝon pri ĝi: először kipróbálom az árujuka, csak utána mondok róla véleményyt; **2.** *tr átv* próbára tesz *el-u min, se vi ne fidas min: tégy próbára, ha nem bízol bennem *reĝino Ŝeba volis el-i Salomonon: Sába királynő próbára akarta tenni Salamont; **el-o**: **1.** kipróbálás; **2.** próbatétel, megpróbáltatás *el-o de novico: *isk* golyaavatás *sperti el-ojn: megpróbáltatások érik; **el-ita**: bevált, kipróbált *el-ita homo: kipróbált ember *el-ita metodo: bevált módszer; **kontraŭ-o**: ellenpróba; **sur-i**: *tr* felp próbál *sur-u la jakon kaj la ŝuojn: próbáld fel a zakót és a cipőt; ~**balono**: *átv* is kísérleti léggömb; ~**cele**: próbaképpen, próba céljából, tesztelésre; ~**dungi**: *tr* próbaidőre felvesz; ~**dungito**: *fn* próbaidős (alkalmazott); ~**edziĝo**: próbaházasság; ~**eksplozido**: kísérleti robbantás; ~**ekzemplero**: próbapéldány, minta; ~**e-trove**: találmoma, vaktában; ~**fabrikado**, ~**farado**: *ip* próbagyártás; ~**jaro**: próbaév; ~**legi**: *tr* lektorál, (kéziratot) ellenőriz *szin* kontrollegi; ~**leganto**: lektor, kézirat ellenőrzője *szin* kontrolleganto; ~**ludi**, ~**ripeti**: *tr* műv zene próbál *~ludi novan dramon: új drámát próbál *~ludi soneton: szonettet próbál; ~**ludo**: *zene* műv próba, próbajáték; ~**numero**: *knv* próbászám; ~**otempo**: próbaidő; ~**peco**: próbadarab *szin* provaĵo **1**; ~**periodo**: próbaidőszak; ~**produktado**: **1.** *agr* próbatermesztés; **2.** *ip* próbatermelés; ~**produkt**: *ip* prototípus, próbatermék *szin* prototipo **2**; ~**tubo**: *kém* kémcső, lombik; ~**versio**: *inf* demó
 Udivenprove, galeprovaĵo, kvaliprovo, murdoprovo, realecprovo, rezistoprovo, suferprovi, taŭgprovaĵo, traŭprove
Provenc/o=*geo* Provence; ~**a**: *geo* provence-i, provanszi, provanszál, provenszál *la ~a dialekto de la franca: a franca provanszi dialektusa; ~**o-Alpoj-Bordo Lazura**: *geo pol* Provence-Alpes-Côte d'Azur (FR)
proverb/o=*nyt* közmondás, népi mondás *~o estas sperto, ~o estas averto *Z: közm* közmondás nem hazug szólás; ~**oj**: ☞ Sentencoj; ~**a**: **1.** *nyt* közmondás~, közmondási, közmondással kapcsolatos; **2.** *átv* közmondásos *la ~a fideleco de la hundoj: a kutyák közmondásos hűsége; ~**aro**: közmondásgyűjtemény *Oklingva ~aro: Nyolcnyelvű közmondásgyűjtemény *~aro Esperanta de Zamenhof: Zamenhof Eszperantó közmondásgyűjteménye; ~**oj**: *bibl* A példabeszédek könyve, Pélábeszédek könyve (Péld); ~**ologo**: *fn* *nyt* közmondáskutató; ~**ologio**: *nyt* közmondáskutatás, proverbológia
proviand/o=élelmiszerkészlet, ellátmány *longa trajno de ĉaregoj transportis la ~on por la armeo: hosszú szekérkaraván szállította az ellátmányt a hadseregnek; ~**i**: *tr* élelmez, élelemmel ellát *~i armeon: sereget élelmez *~i sieĝatan urbon: ostromlott várost élelemmel lát el; ~**ado**: élelmezés, élelmiszer-ellátás *ministerio pri ~ado: *pol* élelmezési minisztérium; ~**isto**: **1.** *tört* kulcsár; **2.** *kat* élelmező tiszt, GH-s tiszt; ~**istino**: *tört* kulcsárnő; ~**adadministracio**: *kat* hadtápfőnökség, élelmezési csoportfőnökség
providenc/o=*vall* (isteni) gondviselés, providencia; ~**a**: *vall* gondviseléssel kapcsolatos *~a hazardo: isteni véletlen
provinc/o=**1.** *geo pol* provincia, tartomány; **2.** *kr* rendtartomány, provincia *eklezia ~o: egyháztartomány *jezuista ~o: jezsuita rendtartomány; **3.** *átv* vidék (a fővárossal szemben) *mi loĝas en la ~o: vidéken lakom; ~**a**: **1.** *geo pol* tartományi, provinciális *~a administracio: tartományi közigazgatás; **2.** *átv* vidéki, vidékies, provinciális *~aj kutimoj: vidékies szokások *~aj urboj: vidéki városok; ~**ano**: **1.** tartományi lakos, provincia lakója; **2.** *átv fn* vidéki (ember) *naiva ~ano: naiv vidéki; ~**estro**: **1.** *geo pol* tartományi kormányzó; **2.** *kr* tartományfőnök, provinciális, tartományi rendfőnök; ~**ismo**: provincializmus
provincial/o=☞provincestro **2**
provincialism/o=☞provincismo
provirus/o=*biol* elővírus, provírus *szin* enkromosoma viruso
provitamin/o=*biol* elővitamin, provitamin
proviz/i=**1.** *tr* ellát, felszerel *li ~is sin por la vintro: felszerelkezett a télre *~i aŭton per benzino: kocsit benzinnel feltölt *~i la botelon per korko: dugót tesz a palackba *~i la dompordon per nova klinko: új kilincset szerel fel a kapura *~i la fenestron per ŝutro: spalettát szerel az ablakra *~i la gazetaron per informoj: ellátja a sajtót hírekkel *~i la hakilon per tenilo: a fészbeze nyelet rak *~i per armiloj: fegyverekkel ellát *~i per ĉio neces: minden szükségessel ellát *~i per vestoj: felruház, ruhával ellát; **2.** *tr* gondoskodik vmiről (n) *~i la bezonojn de la maljunula hejmo: gondoskodik az öregek otthona szükségleteiről;

~**o**: **1.** ellátás, felszerelés *szin* provizado *sennoda ~o de la urbo per hejtoligno: a város folyamatos ellátása tűzfával; **2.** ellátmány, felszerelés, készlet *naturaj ~oj: természeti kincsek *neelĉerpebla ~o: kimeríthetetlen készlet *prepari ~ojn de municio: lőszerkészleteket halmoz fel *~o por la vojo: úti ellátmány *riĉa ~o da ideoj: ötletek bőséges tárháza *sociala ~o: szociális ellátás; ~**ado**: ellátás, felszerelés; ~**ejo**: készletraktár *plenigi la ~ejojn de greno: feltölti a gabonaraktárakat; ~**isto**: anyagbeszerző; **mem-o**, **sin-o**: önellátás; **mem-a**, **sin-a**: önellátó; ~**ĉaro**: *jm* társzekér; ~**regiono**: ellátási körzet Uakvoprovizado, elektroprovizanto, kurentprovizanto, retprovizanto, vortprovizo
provizi/o=*gazd* jutalék *labori por ~o: jutalékért dolgozik *~o de aseкура peranto: biztosítóügynök jutaléka *~o de banko: banki jutalék
provizor/a=ideiglenes, átmeneti, időleges, előzetes (nem végleges), provizórikus *szin* duma **2** *laŭ ~aj kalkuloj: előzetes számítások szerint *~a ponto: ideiglenes híd *~a rimedo: ideiglenes eszköz *~aj dispozicioj: átmeneti rendelkezések; ~**e**: ideiglenesen, átmenetileg; ~**aĵo**: ideiglenes megoldás, provizórium; ~**ulo**: szerződéses alkalmazott
provok/i=**1.** *tr* kihív, provokál, kötekedik vkivel (n) *ne ~u min: ne provokálj *~i al diskuto: vitára ösztönöz *~i al duelo: párbajra hív ki; **2.** *tr átv* előidéz *la mediopoluado ~as ekstremajn vetersituaciojn: a környezetszennyezés szélsőséges időjárási helyzeteket idéz elő *~i militon: háborút provokál *~i ribelon: felkelést idéz elő; ~**o**: kihívás, provokáció; ~**a**, ~**anta**: kihívó, provokáló *~anta agente: *fn* beugrató, agent provocateur; ~**ema**: kötekedő természetű, krakélerkedő; ~**isto**: *pol* provokátor; ~**ulo**: *fn* kötekedő, krakéler
provos/o=*jog* börtönőr, porkoláb
provost/o=**1.** *tört* előjáró, felügyelő (FR); **2.** *kat* tábori csendőrpáncsnok
proz/o=*ir* próza, széppróza; ~**a**: **1.** *ir* próza~, prózában írt, prózai *~a stilo: prózai stílus *~a verkisto: prózaíró; **2.** *átv* prózai *kia ~a esprimo!: milyen prózai kifejezés! *kiel ~a vi estas!: milyen prózai vagy!; ~**aĵo**: *ir* prózai mű, próza; ~**isto**: *ir* prózaíró
prozak/o=*gysz* prozac
prozelit/o=*fn* vall áttért, prozelita; ~**ismo**: *vall* prozelitizmus, térítői buzgóság
Prozerpin/o=*mit* Proserpina *szin* Persefona
prozodi/o=**1.** *nyt* prozódia; **2.** *ir* zene prozódia
prozop/o=*növ* aszályfa, algaroba (Prosopis)
prozopope/o=*ir* megszemélyesítés, prozopopea
prozopografi/o=személyleírás, prozopográfia
pru!=*isz* hó! (állat megállítása) *szin* tpr!
pru/o=**1.** *hajó* hajóorr; ~**figuro**: *hajó* orrfigura
prud/a=prűd, álszemérmes *szin* ĉastafekta; ~**eco**: álszemérmes, prűderia; ~**ulo**: *fn* álszemérmes, prűd; ~**ulino**: álszemérmes nő, prűd nő; **mal-a**: szabados, sikamlós; **mal-i**: *ntr* szabadosan viselkedik
prudent/a=**1.** megfontolt, körültekintő, értelmes, józan, előrelátó (>vk) *~a homo ne agas tiel: megfontolt ember nem cselekszik így *se vi estas ~a, vi ne tro rapidas: ha körültekintő vagy, nem sietsz túlságosan; **2.** okos, értelmes, megfontolt, józan (>vmi) *tio ne estas ~a konduto en ĉi tiu situacio: ez nem bölcs viselkedés ebben a helyzetben; ~**o**: megfontoltság, körültekintés, előrelátás, józanság *agu kun ~o: cselekedj körültekintéssel *ču vi perdis la ~on?!: elment a józan eszed?! *de legado sen atento ne riĉigas la ~o *Z: közm* figyelmetlen olvasástól nem gyarapszik a tudás *Dio donis al Salomono saĝon kaj tre multe da ~o: *bibl* Isten adott Salomonnak igen nagy bölcsességet és értelmet *kiu ~on ne havas, tiun saĝo ne savas *Z: közm* jobb a jó ész, mint a nagy ész *perdi la ~on: esztét veszti *perdigi al li la prodenton: elveszi az esztét *sana ~o: józan ész *venas ~o post la ĝusta momento *Z: közm* utólag könnyű okosnak lenni *vi ne aŭskultis al la sana ~o: nem hallgattál a józan észre; ~**igi**: *tr* észre térít, óvatossá tesz *la perdo de lia tuta havaĵo ~igis lin: a teljes vagyonának elvesztése észre térítette; ~**igi**: *ntr* észre tér, kijózanodik; **mal-a**: okatlan, esztelen, örült *mal-e kuraĝa: esztelenül bátor *mal-a plano: örült terv; **mal-o**: oktalanság, esztelenség, örültség; **mal-ulo**: okatlan ember, esztelen ember; **ne-a**: meggondolatlan, megfontolatlan *tio estis neprudenta faro: ez meggondolatlan tett volt; **sen-a**: óvatlan, megfontolatlan, vigyázatlan, hebehurgya; ~**aĝa**: érett korú
prujn/o=*met* dér; ~**a**: *met* deres; ~**umo**: *növ* hamv, harmat, pruina; ~**uma**: *növ* hamvas
 Unebulprujno
prun/o=*növ* szilva vő. kveĉo, mirabelo, prunelo, renklodo, umeo; ~**ujo**, ~**arbo**: *növ* szilvafa (Prunus domesticus) *dorna ~ujo: ☞prunelujo; ~**brando**: *gasz* szilvapálinka, szilvórium *szin* slivovico
prunel/o=*növ* kökény; ~**ujo**, ~**arbusto**: *növ* kökénybokor (Prunus spinosa) *szin* dorna prunujo

prunt/i=1. *tr* kölcsönöz, kölcsönad *szin* alprunti, pruntedoni *mi ~is al li librojn el la biblioteko: könyveket kölcsönöztem neki a könyvtárból *~u al mi mil forintojn: adj kölcsön ezer forintot; **2.** *tr* kölcsönvesz *szin* deprunti, pruntepreni *en la naĝejo ni ~os bankalsonetojn: az uszodában kölcsönzünk fürdőnadrágot *li dentojn ~i ne bezonas *Z:* kemény fából faragták *mi ~os vian globkrajonon: kölcsönveszem a golyóstolladat; *~e: *hsz* kölcsön, kölcsönbe *ĝi estas ~e ĉe mi: kölcsönben van nálam; *~o: **1.** kölcsönzés, kölcsönadás, kölcsönvétel *szin* prunto *~o amikon forpelas *Z:* *közm* ha el akarod veszíteni barátodat, adj neki kölcsönt; **2.** kölcsön, adósság *szin* pruntaĵo *subskripcii ~on: kölcsönt jegyez *štata ~o: államadósság; **3.** *nyt* kölcsönzés; *~ado: kölcsönzés, kölcsönadás, kölcsönvétel *szin* prunto **1** *interbiblioteka ~ado: *knyv* könyvtárközi kölcsönzés; **al~i:** *tr* kölcsönad *szin* pruntedoni; **al~o, al~aĵo:** *gazd* kölcsön (amit kölcsönadtak) *banka al~o: banki kölcsön; **al~anto:** *gazd* kölcsönadó; **de~i:** *tr* kölcsönvesz *szin* pruntepreni; **de~o, de~aĵo:** *gazd* kölcsön (amit kölcsönvettek) *de~o de vorto: *nyt* szókölcsönzés *konstrui el štata de~o: állami kölcsönből épít *repagi de~on: kölcsönt visszafizet; **de~anto:** *gazd* kölcsönvevő; *~aĉeti: *tr* *gazd* lízingel (kölcsönbérletbe vesz); *~biblioteko: kölcsönkönyvtár; *~edoni: *tr* kölcsönad *szin* alprunti; *~epeti: *tr* kölcsönkér; *~epreni: *tr* kölcsönvesz *szin* deprunti; *~okaso: *gazd* kölcsönpénztár; *~ŝuldo: *gazd* kölcsöntartozás; *~vendi: *tr* *gazd* lízingel (kölcsönbérletbe ad); *~vorto: *nyt* jövevényszó, kölcsönszó Ŭbiciklopruntejo, filmpunktejo, ŝtatprunto, tradukprunto **prunus/o=növ** *tud* szilvafa (Prunus) *Armenia ~o: Ŭabrikotujo *birda ~o: Ŭmerizujo *dolĉa ~o: Ŭmigdalujo *dorma ~o: Ŭprunujo *dorma ~o: Ŭprunelujo *Persia ~o: Ŭpersikujo **prurig/o=orv** viszketegség, prurigo *feroca ~o: prurigo nodularis *milda ~o: prurigo mitis *simpla ~o: prurigo simplex **prurit/o=orv** viszketés, pruritis **prus/o=fn** porosz; *~a: *mn* porosz *~a disciplino: porosz fegyelem; **(P)~ujo, (P)~io:** *tört geo* Poroszország **pruv/i=1.** *tr* bizonyít, bebizonyít, (bizonyítással) igazol (>vki) *kio estis ~ota: *mat* amit bizonyítani kellett, quod erat demonstrandum *~i la ekziston de Dio: Isten létezését bizonyítja *~i sian senkulpecon: ártatlanságát bizonyítja *~u la verecon de via aserto: bizonyítsa be állítása igazságát; **2.** *tr* bizonyít (>vmi) *ĉi tiu unu fakto ~as nenion: ez az egy tény semmit sem bizonyít *la sukceso de la ekspozicio ~as nian antaŭvidemon: a kiállítás sikere bizonyítja az előrelátásunkat *lia konduto ~as mian konjekton: viselkedése bizonyítja a sejtésemet; *~o: **1.** bizonyítás *szin* pruvado *~o de ekzisto: *mat* egzisztencia-bizonyítás *~o per (redukto al) absurdo: *fil* indirekt bizonyítás, reduction ad absurdum bizonyítás *~o per indukto: *fil* indukciós bizonyítás *~o per ~endajo: *fil* elvcsúsztatás, petitio principii; **2.** bizonyíték, bizonyosság *szin* pruvoja *frapa ~o: frappáns bizonyíték *klara ~o: világos bizonyíték *la ~oj parolas por si mem: a bizonyítékok magukért beszélnek *li donis ~on de sia pura koro: bizonyosságát adta tiszta szívének *materia ~o: *jog* tárgyi bizonyíték *suspekto ~on ne egalas: a gyanú még nem bizonyíték; *~ado: bizonyítás; *~aĵo: bizonyíték, tárgyi bizonyíték; *~e: bizonyítva, bizonyosságul *~e de lia falsa aserto li mensogis: hamis állítását bizonyítandó hazudott *~e de mia senkulpeco jen estas ĉi tiu letero: ártatlanságom bizonyosságul íme itt ez a levél; *~iĝi: *ntr* vmilyennek v. minnek bizonyul *~iĝi mensogo: hazugságnak bizonyul *~iĝi vera: igaznak bizonyul; **sen~e:** bizonyíték(ok) nélkül *akuzi sen~e: bizonyítékok nélkül vádol; *~objekto: *jog* tárgyi bizonyíték, bűnjel, corpus delicti; *~osigno: (bizonyító) jel *Li faras miraklojn kaj ~osignojn en la ĉielo kaj sur la tero: *bibl* Ŭ... jelekét és csodákat tesz égen és földön Ŭkuraĝopruvo **psalm/o=bibl** zsoltár; **La ~aro:** *bibl* Zsoltárok könyve (Zsolt); *~i: **1.** *tr* (zsoltárt) énekel; **2.** *tr* *átv* kántál; *~aro: *vall* zsoltároskönyv, pszaltérium; *~isto: *vall* zsoltáráró, zsoltárköltő **psalteri/o=zene** pszalterion, pszaltérium, lapcitera, keretcitera **psamit/o=ásv** pszammit, metahomokkő **pseŭdo=előképző;** *pseŭdo~:* **1.** ál~, pseudo~ Ŭpseŭdoefedrina, pseŭdobero, pseŭdofrukto, pseŭdomembrano, pseŭdoparazitismo, pseŭdosufikso; **2.** *pej* ál~ (álság, hamisság) Ŭpseŭdopatriotismo, pseŭdoscienco **pseŭdonim/o=álnév** *szin* kaŝnomo, kriptonimo **pseŭdomorf/a=ásv** pseŭdomorf, alakban kristályosodó; *~iĝi: *ntr* ásv alakban kristályosodik; *~ismo: *ásv* pseŭdomorfia **pseŭdopod/o=Ŭpseŭdopiedo** **psi=knyv** *ψ*, *pszi* (görög 'psz' betű) *szin* psio **psidi/o=növ** guáva (Psidium) **psiĥ/o=Ŭpsiko** **Psiĥ/o=mit** Psziché

psiĥed/oj=áll zsákhordólepkék (Psychidae)

psik/o=pszi lélek, psziché *ĉi tiuj kutimoj enradikiĝas profunde en nia ~o: ezek a szokások mélyen meggyökeresedtek a pszichénkben; *~a: *pszi* lelki, pszichés *~a forto: lelki erő *~a malsano: Ŭpsikozo *~a repuŝo: elfojtás *~a traŭmato: lelki megrázkódtatás, lelki trauma *~aj fenomenoj: lelki jelenségek; *~ismo: *pszi* lelki élet, pszichizmus; *~ogena: *pszi* lelki eredetű, pszichogén; *~ologo: **1.** *pszi* pszichológus; **2.** *átv* lélekébvár; *~ologio: *pszi* pszichológia *holokinetika ~ologio: holokinetikus pszichológia *medicina ~ologio: orvosi pszichológia *socia ~ologio: társadalomlélektan, szociálpszichológia; *~ologia: *pszi* pszichológiai *~ologiaj esploroj: pszichológiai vizsgálatok; *~ozo: **1.** *pszi* elmebaj, lelki betegség, pszichózis *szin* cerbomalsano, psika malsano *mania-deprimiĝa ~ozo: mániás-depressziós betegség; **2.** *átv* pszichózis *~ozo pri milito: háborús pszichózis; *~ozulo: *pszi* elmebeteg; *~okirurgio: *pszi orv* pszichochirurgia; *~omovo: *pszi* lelki rezdülés, lelki változás; *~opatio: *pszi* pszichopátia, kóros lelki alkat; *~opatiulo: *pszi* pszichopata, kóros lelki alkatú egyén; *~opatologo: *pszi* pszichopatológus, kórlelektan; *~opatologio: *pszi* kórlelektan, pszichopatológia; **meta~a:** *pszi* metapszichikai *meta~aj fenomenoj science ne klarigeblas: a metapszichikai jelenségek tudományosan nem magyarázhatók; **para~ologo:** *pszi* parapszichológus; **para~ologio:** *pszi* parapszichológia; *~analizo: *pszi* lélekelemzés, pszichoanalízis; *~analizisto: *pszi* lélekelemző, pszichoanalitikus; *~astenio: *pszi* pszichikai erőtlenység, lelki aszténia; *~odramo: *ir* pszichodráma; *~ofarmakologio: *pszi* *gysz* pszichofarmakológus; *~ofarmakologio: *pszi* *gysz* pszichofarmakológia; *~ofiziologio: *pszi* *biol* pszichofiziológus; *~ofiziologio: *pszi* *tech* pszichotechnika; *~olingvisto: *pszi* *nyt* nyelvpszichológus; *~olingvistiko: *pszi* *nyt* pszicholingvisztika; *~oneŭrozo: *pszi* pszichoneurózis, psychoneurosis; *~opedagogo: *pszi* *isk* pszichopedagógus; *~opedagogio: *pszi* *isk* pszichopedagógia; *~osomata: *pszi* *orv* pszichoszomatikus; *~ostimula: *pszi* pszichostimuláns; *~otekniko: *pszi* *tech* pszichotechnika; *~oterapio: *pszi* lélekgyógyászat, pszichoterápia; *~oterapiisto: *pszi* lélekgyógyász, pszichoterapeuta; *~otropa: *gysz* pszichotróp, pszichotropikus *~otropa medikamento: pszichotróp gyógyszer Ŭamaspsikologio

psikedel/a=pszi pszichedelikus, hallucigén szer hatása alatt álló; *~ismo: *pszi* pszichedelizmus, hallucigén drogos állapot

psikiatr/o=pszi pszichiáter, elmeorvos; *~io: *pszi* elmekórtan, elmegyógyászat, pszichiátria

psikoded/oj=áll pilleszúnyogok (Psychodiadae)

psikopat/o=Ŭpsikopatiulo

psikrometro/o=met légnedvességmérő, páramérő, pszichrométer

psil/o=kigyóbüvölő

psil/o²=áll levélbolha (Psylla)

psilofit/o=ősl Psilophyton

psilot/o=növ csupaszpáfrány (Psilotum)

psi/o=Ŭpsi

psitak/o=áll jakópapagáj, szürkepapagáj (Psittacus erithacus) *szin* griza papago; *~ozo: *orv* papagájkór, psittacosis *szin* papagmalsano

proas/o=anat ágyékizom, psoas

psok/o=áll fatetű (Psocus) *libro~o: portetű (Trogium pulsatorium)

psor/o=orv önmérgeződés, psora (>homeopatia); **2.** Ŭskabio

psoralen/o=gysz pszoralén

psoriaz/o=orv pikkelysömör, psoriasis

pst!=hgut pst!, pssz!

pŝent/o=tört fáraókorona

ptarmik/o=növ kenyérbél-cickafark (Achillea ptarmica) *szin* ternigherbo

pteranodont/o=ősl Pteranodon (repülő hulló)

pteraspid/o=ősl Pteraspis *~formaj: Pteraspidiiformes) *~morfoj: Pteraspidomorphi

pterid/o=növ szárnyaspáfrány, szárnypáfrány, szalagpáfrány (Pteris) *szin* aglofiliko *cisto~o: hólyagharaszt, hólyagpáfrány (Cystopteris) *szin* vezikfiliko

pterig/o=áll pteryx, szárny; *~uloj: szárnyas rovarok (Pterygota); **sen~uloj:** (elsődlegesen) szárnyatlan rovarok (Apterygota) *szin* senflugiluloj

pterobranch/oj=áll csövesek (Pterobranchia)

pterodaktil/o=ősl Pterodactylus

pterokarp/o=növ vérfa, kinofa, padukfa (Pterocarpus)

pterokl/o=áll pusztai tyúk (Pterocles)

pteropod/o=áll repülőkutya (Pteropus) *szin* flughundo

pterosaur/oj=ősl repülő hullók, madárgyíkok (Pterosauria) *szin* flugsauruj

ptialaz/o=biol kém ptialin, nyálamiláz

ptialin/o=optialazo

ptilonorink/o=áll selyemmadár (Ptilonorhynchus violaceus)

Ptoleme/o=1. *tört* Ptolemaiosz (egyiptomi királyi ház); 2. *csill* (Klaudiosz) Ptolemaiosz; ~a: *csill* ptolemaioszi *la ~a *sistemo*: a ptolemaioszi rendszer

ptomain/o=kém hullaméreg, ptomain

ptoz/o=*orv* lesüllyedés, lelógás, ptosis

U gastroptozo, uteroptozo

pu!=isz pfuj!, hu! (>utalat)

Puatier/o=geo Poitiers

Puatuo-Carent/oj=geo pol Poitou-Charentes (FR)

puaz/o=fiz poise (P)

pub/o=*anat* szeméremtájék, pubes; ~a: szeméremtáji *~a *monto*: szeméremdomb, mons pubis *szin* venusmontó; ~haroj, ~hararo: *anat* szeméremszőrzet; ~osto: *anat* szeméremcsont, os pubis *szin* pubio

puber/a=mn *biol* serdülő; ~eco: *biol* serdülőkor, pubertás; ~ulo: *fn* *biol* serdülő; ne~a: *biol* serdületlen

pubi/o=*anat* szeméremcsont, os pubis *szin* pubosto; ~a: mn *anat* szemérem *~a *simfizo*: szeméremízület, symphysis pubica; ~otomio: *orv* pubiotomia

public/i=tr publikál, (újságban) ír, közread; ~ajo: cikk, publikáció; ~isto: közíró, újságíró, publicista

publik/o=1. köz, nyilvánosság *dediçi sian vivon al la ~o: a köznek szenteli az életét *la voĉo de la ~o: a nyilvánosság hangja *tio ne apartenas al la ~o: ez nem tartozik a nyilvánosságra; 2. közönség, hallgatóság, nézők, publikum *estimata ~ol: tisztelt publikum! *la ~o a~is la primadonon: a közönség megtapsolta a primadonnát *leganta ~o: olvasó közönség *la prezentado havis bonan ~on: az előadásnak jó közönsége volt; ~a: 1. köz~ *~a afero: közügy *~a agado: közszereplés *~a funkcio: közfunkció *~a mono: közpénz *~a servo: közszolgáltatás; 2. nyílt, nyilvános, publikus *~a pentofaro, ~a sinjuĝo: nyilvános megkövetés *~a priaŭskulto: nyilvános meghallgatás *~a sekreto: nyílt titok *~a tago: nyílt nap *uzi ~an telefonon: nyilvános telefont használ; ~e: nyíltan, nyilvánosan, a nyilvánosság előtt *aperi ~e: a nyilvánosság előtt megjelenik *deklari ~e: nyíltan kijelent *respondi ~e: nyilvánosan válaszol; ~ajo: 1. *knyv* kiadvány, publikáció; 2. *inf* ingyenes program, freeware *szin* ĉiesajo; ~eco: nyilvánosság, publicitás *mi donos ~econ al via alternativa opinio: nyilvánosságot biztosítok az ön eltérő véleményének; ~igi: 1. *tr* közzétesz, nyilvánosságra hoz, kihirdet *~igi la rezulton de la balotado: kihirdeti a szavazás eredményét *~igi edziĝanoncon: házasságot kihirdet; 2. *tr* *knyv* kiad, közread, publikál *szin* publiĉi *~igi artikolojn pri gramatiko: nyelvtani cikkeket ad közre *~igi la neeldonitajn verkojn de Zamenhof: publikálja Zamenhof kiadatlan műveit *~igi libroserion: könyvsorozatot ad ki; ~igo: 1. nyilvánosságra hozatal *~igo de la projekto: a tervezet nyilvánosságra hozatala; 2. kiadás, közreadás, publikálás *la ~igo de la broŝuro: a füzet közreadása; ~ulino: utcalány, örömlány, félvilági nő; mal~e: a közönség v. nyilvánosság kizárásával *oni traktis lian aferon mal~e: a nyilvánosság kizárásával tárgyalták az ügyet; ne~a: zártkörű, nem nyilvános, nem publikus; ~aganto: közszereplő; ~area: köztéri; ~cela: közcélú, közszolgálati; ~danĝera: közveszélyes; ~interesa: közérdekű; ~jura: jog közjogi; ~orda: rendvédelmi, közrendi *~ordaj organoj: rendvédelmi szervek; ~potenca, ~pova: *pol* közhatalmi; ~rajta: jog közjogi; ~sana: *orv* közegészségügyi; ~servo: 1. közszolgálati, közüzemi; 2. közönségszolgálati; ~servo: közönségszolgálati; ~trafika: közl. közforgalmi; ~timo: lámpaláz *mi havas ~timon: lámpalázam van, lámpalázás vagyok; ~utila: közhasznú

U celpubliko, gazetarpublika

puc/a=csiricsaré, csicás, felcícomázott, puccos

puc/o=ép vakolat; ~i: *tr* ép vakol, bevakol

puĉel/o=ritk szűz, szűzlány

puĉ/o=*pol* államcsíny, puccs *militista ~o: *kat* katonai puccs; ~isto: *pol* puccsista; pri~i: *tr* *pol* megpuccsol

pud/o=*tört* pud (16,38 kg) (RU)

pudel/o=áll uszkár, pudli *nana ~o: törpe uszkár

puĉend/o=*anat* szeméremtest, pudendum *virina ~o: női szeméremtest, pudendum femininum *szin* vulvo

puding/o=*gaszt* puding

pudl/i=tr *koh* kavár, buzgat, frissít; ~ajo: *koh* kovácsvas

pudor/o=szemérem, szégyenérzet *szin* sekshonto; ~a: szemérmes *~e mallevi la okulojn: szemérmesen lesüti a szemét; ~eco: szemérmesség; kontraŭ~a: szemérmesértő; mal~o: szemérmetlenség, szégyentelenség; mal~a: kacér, ledér, sikamlós; sen~a: szemérmetlen, szégyentelen; ~ofenda: szemérmesértő

pudr/o=púder; ~i: *tr* púderéz; ~ilo: púderpárna; ~ujo: púderdoboz;

~okompleto: púderkészlet

puebl/o=puebló indián

pudu/o=áll törpeszarvas, pudu (Pudu)

puerper/a=*orv* gyermekágyi, puerperalis *ši suferis je ~a febro: gyermekágyi lázban szenvedett; ~eco: *orv* gyermekágy, puerperium; ~ulino: *orv* gyermekágyas asszony, puerpera

Puertorik/o=geo pol Puerto Rico

puf!=*hgut* puff! *puf! ĝi falis: puff, leesett; pufpufi: *ntr* *hgut* pöfög

puf/o=1. puff (ülóbútor, ablak közti védőpárna); 2. *tex* buggyos rész *harara ~o: hajbetét; 3. *biol* kromoszómadudor; ~a: buggyos, pufók *~aj manikoj: buggyos ruhaujj *~a vango: pufók arc; ~igi: 1. *tr* buggyosít, felfúj, felpuffaszt *~igitaj haroj: tupírozott haj *~igitaj maizoj: *gaszt* pattogatott kukorica; 2. *tr* *átv* felfúj *ili ~igis la aferon: felfújták az ügyet; ~igi: *ntr* felfújódik, megdagad, felpuffad *la pasto ~igis: a tészta megkelt *la veloj ~igis: a vitorlák megdagadtak; ~benjeto: *gaszt* farsangi fánk; ~kuko: *gaszt* fánk *ĉokolada ~kuko: szerencsenfán *kremaja ~kuko: krémes fánk, képviselőfánk; ~maizo: *gaszt* pattogatott kukorica; ~maniko: *tex* buggyos ujj; ~pantalono: buggyos nadrág, bugyogó; ~puga: nagy seggű, dagadt seggű; ~reklamo: túlzó reklám, felfújó reklám; ~seĝo: puff (ülóbútor); ~vanga: pufók képű; ~ventra: pocakos; ~ventro: pocak

pufin/o=áll vészmadár (Puffinus)

pug/o=far, fenék *szin* postaĵo 2; ~ujo: *biz* alsónaci; ~mezuro: *tex* csípőméret *szin* koksomezuro; ~omieno: *biz* pej seggfej; ~otruo: *biz* segglyuk

U belpuga, pufpuga, steatopuga

pugn/o=ökl *kunpremi la ~on: összeszorítja az öklét *~on da tumoro oni eloperaciis el li: öklömnyi daganatot operáltak ki belőle *trafis ~o ~on Z: emberére talált; ~i: *tr* öklöz, ököllel üt, ököllel ver *szin* pugnobati *blinde li ~is lin, kie ajn li povis trafi lin: vakon öklözte, ahol csak el tudta találni; ~azo: *ritk* ökölcsepás *szin* pugnobato; ~igi: *tr* ökölbe szorít *~igi la manon: ökölbe szorítja a kezét; ~ingo: bokszer; ~obatalo: ökölharc; ~obati: *tr* öklöz, ököllel üt, ököllel ver *szin* pugni; ~obato: ökölcsepás; ~ofero: bokszer *szin* pugningo; ~oganto: *tex* egyujjas kesztyű *szin* manmufo, mufganto; ~okoĵno: *tört* marokkó, szakóca; ~orajto: *jog* ököljog; ~umo: ☞ pugnofero

pukcini/o=*növ* rozsdagomba (Puccinia) *szin* rustofungo

pul/o=áll bolha (Pulex) *akvo~o: ☞ dafnio *mar~o: ☞ talitro *piro~o: ☞ piropsilo *sablo~o: ☞ ĉiko; ~balkono: *tr* éfkakasülő (színházban) *szin* galerio 4; ~bazono: bolhapiac, ócskapiac; ~kolora: bolhaszínű, barnásfekete; ~teatro: bolhaszínház; ~oskarabo: ☞ terpulo

pul/o=puli (pénznem)

pula/o=pula (pénznem)

pulard/o=áll jérce, csirke

Pulĉinel/o=ir Pulcinella

pule/o=áll puli(kutya)

puli/o=*tech* csiga, tárcsa *szin* rulbloko *V~o: *tech* V hornyú csiga; ~aro: *tech* csigasor, emelőcsiga *szin* takelo

U dentpulio, pelpulio, rimenpulio, ŝnurpulio

pulk/o=*gaszt* agávébor, pulque *szin* agavovino

pulkv/o=ne ☞ pulko

pull/o=gazd pool (gazdasági érdekközösség)

pulm/o=*anat* tüdő, pulmo *elektra ~o: gysz újraélesztő készülék; ~ajo: *gaszt* szalontüdő; ~ito: *orv* tüdőgyulladás, pulmitis, pneumonia *szin* pneŭmito, pulmobrulmo, pulminflamo *netipa ~ito: *orv* nem típusos tüdőgyulladás *szin* netipa pneŭmonio; ~onologo: *orv* tüdőgyógyász; ~onologio: *orv* tüdőgyógyászat; plen~e: teli tüdővel *spiri plen~e: teli tüdővel szívja a levegőt; ~oembolio: *orv* tüdőembólia, pulmonalis embolia; ~inflamo: *orv* tüdőgyulladás *szin* plumito, pneŭmito, pulmobrulmo; ~omalsano: *orv* tüdőbetegség *szin* pneŭmopatio

U ŝtalpulmo

pulman/o=vsút szalonkocsi, pullman

pulmonari/o=*növ* tüdőfű (Pulmonaria) *szin* pulmoherbo

pullover/o=*tex* pulóver *jerza ~o: dzsörzépulóver

pulp/o=1. *növ* gyümölcsbél, bél, velő, pulpa; 2. *agr* seprő *fari ~on el li: laposra veri; 3. *anat* bél, pulpa *denta ~o: fogbél; ~igi: *tr* pépesít; ~ito: *orv* fogbélgyulladás, pulpitis; ~oabsceso: *orv* fogbéltalyog, abscessus pulpae; ~ogangreno: *orv* fogbélvészök, gangraena pulpae; ~osuko: *gaszt* rostos gyümölcsbél

U fingropulpo, lignopulpo

puls/o=1. *orv* *átv* is érverés, lüktetés, pulzus *palpi la ~on: kitapintja a pulzust; 2. *zene* hangsúly, ütés, ütemrész *szin* tempo 3; 3. *vill* impulzuscsoport *szin* impulsgroup; ~i: 1. *ntr* ver, lüktet, dobog *apenaŭ ~as mia sango: alig lüktet a vérem *pli rapide ~is lia koro: a szíve gyorsabban dobogott; 2. *ntr* *átv* lüktet *la musmontrilo ~as: az egérmutató villog *printempo ~is en niaj koroj: tavasz lüktetett a

szívünkben *vigla trafiko plusis en la centro: élénk forgalom lüktetett a központban; **3. ntr csill** pulzál *~antaj astroj: pulzáló csillagok; ~**ado**: 1. lüktetés, pulzálás; **2. inf** villogás, blinking *la ~ado de la musmontrilo: az egérmutató villogása; ~**atoro**: gysz szívritmus-szabályozó, pacemaker, pészmeke *szin* korritmilo, korstimulilo; ~**cef-o**: zene hangsúlyos ütemrész, ütem egy; ~**obato**: orv érverés, „pulzus” *kiom da ~obatoj mi havas?: mennyi a pulzusom?; ~**ostelo**: *csill* pulzáló csillag

U frekvencpulso, vivpulsu

pulsatil/o=*növ* kökörcsin (Pulsatilla)

pultace/a=*orv* felázott, pépes, pultaceosus

pulul/i=*biol* öko burjánzik, gomba módra szaporodik

pulv/o=*kat* lőpor, puskapor *szin* pafpulvoro *li ~on ne elpensis: hát nem ő találta fel a puskaport; ~**ejo**: *kat* lőportár, lőporkamra; ~**ujo**: *kat* lőportartó, lőporszaru; ~**okorno**: *kat* lőporszaru; ~**opafilo**: *kat* tűzfegyver; ~**oturo**: *kat* lőportorony

pulvor/o=1. por (porított anyag) *bongustiga ~o: *gaszt* ízfokozó por (nátrium-glutamát) *frotlava ~o: súrolópor *kreta ~o: krétapor *kvinspica ~o: *gaszt* ötfűszerkeverék *likopodia ~o: *kém* korpafülszt, boszorkányliszt, likopódium *~o de metalo: fémpor *~o de oro: aranypor; **2. permet**; ~**igi**: **1. tr** porít, porrá zúz *~igi sukeron: cukrot tör; **2. tr** permetez, porlaszt *~igi parfumon: parfümöt permetez; ~**igilo**: *fn* porlasztó(eszköz), permetező(eszköz); ~**igema**: morzsálékony, porlékony; ~**sukero**: *gaszt* porcukor

U bakpulvoro, dentopulvoro, lavpulvoro, gistpulvoro, kakaopulvoro, karbopulvoro, inkopulvoro, laktopulvoro, orpulvoro, pafpulvoro, polurpulvoro, sukerpulvoro, ŝtonpulvoro

pum!=*hgut* bumm! *pum!, li falis sur la plankon: bumm, a padlóra pottyant

pum/o=*áll* puma (Felis concolor)

pumik/o=*ásv* habkő, tajtékkő, horzsakő; ~i: *tr* dörzsöl, sikál

pumili/o=*növ* párnás törpefenyő (Pinus pumilio)

pump/i=*tr* szivattyúz, pumpál *~i aeron en la pneŭon: levegőt pumpál az abroncsba *~i akvon el la puto: vizet szivattyúz a kútból; ~**ilo**: **1. tech** szivattyú, pumpa *aksa ~ilo: axiálszivattyú *bicikla ~ilo: kerékpárpumpa *dendorada ~ilo: fogaskerék-szivattyú *elektromagneta ~ilo: elektromágneses szivattyú *eola ~ilo: szélszivattyú *glitpadela ~ilo, padelrada ~ilo: szárnypados szivattyú *membrana puto: membránszivattyú *peristalta ~ilo: perisztaltikus szivattyú *piŝta ~ilo: dugattyús szivattyú *radiala ~ilo: radiális szivattyú *relajsa ~ilo: váltószivattyú *ŝraŭba ~ilo: csavarszivattyú *turbina ~ilo: turbószivattyú, turbinaszivattyú, örvényszivattyú; **2. tech** gázzshivattyú; **3. biol** proteinszivattyú; ~**isto**: *fn* benzinkutas; **el-i**: *tr* kiszivattyúz *el-i la cisternon: kiszivattyúzza a víztárolót *el-u iom da akvo: szivattyúzz ki egy kis vizet; **re-i**: *tr* visszaszivattyúz; **trans-i**: *tr* átszivattyúz; ~**ilputo**: víz artézi kút *szin* akvopumpilo **2**; ~**kamiono**: *jm* tüzoltóautó; ~**ostacio**: víz szivattyúállomás

U aerpumpilo, akvopumpilo, aŭtopumpilo, benzinpumpilo, injektopumpilo, puŝpumpilo, suĉpumpilo, vakumpumpilo

pumpernikl/o=*gaszt* pumpernickel, német rozskenyér

pun/i=*tr* büntet, megbüntet, fenyít, megfenyít *Dio ~as laŭ la fortaj *Z*: közm érdemlé után fizet az Isten *kune kaptite, kune ~ite *Z*: együvé akadtak, mint rókabőr a csávéban *la soldato estis ~ita pro forkuro: a katonát megfutamodás miatt büntették meg *~i per malliberejo: börtönbüntetéssel sújt, börtönre ítél *~i per la senigo de la poŝmona: a zsebpénz megvonásáért büntet *~i per mono: pénzbüntetésre büntet *~i per trudlaboro: kényszermunkával büntet; ~**o**: büntetés *bona ~o por malbona peno *Z*: csak azt kapta, amit megérdemelt *disciplina ~o: fegyelmi büntetés *mallibereja ~o: fogházbüntetés *pasigi sian bone merititan ~on: jól megérdemelt büntetését tölti *~o per dumviva mallibereco: életfogytiglani büntetés *~o pekon svingas, favorkoreco ĝin estingas *Z*: közm a büntetés tartóztat, a megbocsátás felment a büntől *suspendita ~o je malliberejo: felfüggesztett börtönbüntetés; ~**a**: büntető, büntetési *~a ekspedicio: büntető expedíció *~aj metodoj: büntetési módszerek; ~**ejo**: *jog* büntetőintézet *~ejo por junaĝuloj: javítóintézet; ~**igi**: *ntr* bűnhődik, megbűnhődik; ~**inda**: *jog* büntetendő; **sen-a**: büntetlen *homo kun sen-a vivo: büntetlen előéletű ember; ~**afranko**: *távk* bélyegbüntetés, portó; ~**ago**: *jog* büntecselekmény; ~**areo**: *sp* büntetőterület; ~**bastoni**: *jog* megbotoz; ~**bloko**: *jog* kaloda; ~**bruligo**: *jog* megégetés (máglyán); ~**ĉambro**: (iskolai) zárka, karcser, (katonai) fogda; ~**ĉelo**: *jog* különzárka, büntetőzárka; ~**domo**: *jog* fegyház, fegyrintézet; ~**elaĉeto**: *kr* búcsú (bűnbocsánat); ~**glavo**: *jog* tört pallas; ~**grupo**: különítmény (>terror); ~**grupano**: különítményes; ~**hakilo**: *jog* tört kivégzőbárd; ~**jugo**: *jog* nyakkaloda; ~**juro**: *jog* büntetőjog; ~**kodo**: *jog* büntető törvénykönyv; ~**kolono**: *jog* pellengér; ~**kolonio**: *jog* fegyenctelep; ~**kompanio**: *kat* büntetőszázad; ~**korekti**:

tr jog isk javítónevelésben részesít vkit (n); ~**korektado**: *jog isk* javítónevelés; ~**korektejo**: *jog isk* javítóintézet; ~**laborejo**: *jog* fegyház, fegyrintézet *szin* bagno; ~**labori**: *ntr jog* kényszermunkán van; ~**laboro**: *jog* kényszermunka; ~**leĝo**: *jog* büntetőtörvény; ~**ligi**: *tr* (büntetésül) kiköt; ~**ludo**: *jték* zálogosdi; ~**pagi**: **1. tr** büntetést fizet *~pagi 20 mil forintojn: 20 ezer forint büntetést fizet; **2. ntr** megbűnhődik *li ~pagis pro siaj junaĝaj misfaroj: megfizetett gyermekkori csínyeiért; ~**paliso**: *jog* karó (kivégzéshez); ~**ponto**: büntetőpont; ~**prediko**: *pej* lelki fröccs, erkölcsi prédikáció; ~**punkto**: *sp* tizenegyes pont; ~**restigo en kazerno**: *kat* laktanyafoogság; ~**sidi**: *ntr* börtönben ül; ~**skribo**: *isk* büntető (írásbeli) feladat; ~**slipo**: büntetőcédula (pl. autón); ~**ŝoto**: *sp* büntetőrúgás, büntetőlövés; ~**tribunalo**: *jog* büntetőtörvényszék *szin* puna kortumo; ~**vergo**: vessző (büntetéshez); ~**vergi**: *tr* megvesszőz; ~**viziti**: *tr bibl* megfenyít, megbüntet

U galerpuno, karcerpuno, monpuno, mortpuno

punc/a=pipacsvörös; ~**o**: pipacsvörös szín

punĉ/o=*gaszt* puncs *flamumita ~o: flambírozott puncs; ~**ujo**: *gaszt* puncostál

U kafopunĉo, ovopunĉo, rumpunĉo

pund/o=font (pénznem) *brita ~o: font sterling *szin* sterlingo; ~**osigno**: fontjel

punik/o=*növ* tud gránátalma, pomagránát (Punica) *granatpumiko: közönséges gránátalma, természetett gránátalma (P. granatum) *szin* granatujo

punik/o=*fn* pun; ~**a**: *mn* pun *la ~a armeo: a pun sereg *la ~a lingvo: a pun nyelv

punk/o=zene punk; ~**a**: *mn* zene punk *~a bando: punk zenekar; ~**folko**: zene punkvolk

punkci/i=*tr orv* felszúr, megcsapol, kifakaszt, pungál; **2. tr** *mat* átszúr (pontjától megfoszt); ~**o**: *orv* felszúrás, megcsapolás, kifakasztás, pungálás

punkt/o=1. *knyv* pont *decimale ~o: ☉dekuma punkto *dekuma ~o: *mat* tizedespont *demanda ~o: ☉demandosigno *ekkria ~o: ☉krisigno *fina ~o: (mondatvégi) pont *la Akademio decidis ~o!: az Akadémia eldöntötte – punktum! *la ~o de la morsa alfabeto: a Morse-ábécé pontja *plilongiga ~o: zene nyújtópont *vokala ~o: magánhangzót jelölő pont; **2. pont**, petty *havi rugajn ~ojn sur la haŭto: piros pettyek vannak a bőrén; **3. knyv** pont (>betűméret) *ok~a tiparo: nyolcpontos betűkészlet *~o en colo: pont per hüvelyk, pont per col; **4. mat** pont *akumuliga ~o: torlódási pont *fiksa ~o: fix pont *szin* fikspunkto *~o havas pozicion, sed ne etendon: a pontnak helyzete van, kiterjedése nincs *transfleksiĝa ~o: inflexiós pont *szin* infleksa punkto; **5. átv** pont, hely *observa ~o: megfigyelési pont *okupi la strategiajn ~ojn: elfoglalja a stratégiai pontokat *~o de aplikigo: *fiz* támadáspont *~o de Curie: *fiz* Curie-pont, Curie-hőmérséklet *sur tiu ~o de la monto staras la domo: a hegynek ezen a pontján áll a ház *tio estas tikla ~o: ez kényes pont; **6. átv** pont, téma *la diskutata ~o de la regularo: a szabályzat vitatott pontja *la unua ~o de la tagordo: a napirend első pontja; ~**i**: **1. tr** kipontoz *~u la parton, kie skribendas la nomo: pontozza ki azt a részt, ahová a név írandó; **2. tr** pettyez; ~**eca**: pontszerű; ~**ismo**: *műv* pointilizmus; ~**ita**: **1.** pontozott, kipontozott *sur la ~ita loko skribu vian nomon: a pontozott helyre írja a nevét; **2.** pettyes *nigre ~ita griza plumaro: feketén pettyezett szürke tollazat; ~**ĉef-o**: **1.** fő pont; **2. geo** sarokpont, égtájpont; ~**du-o**: **1.** knyv kettőspont (:); **2. mat** osztásjel; ~**mez-o**: középpont; ~**sub-o**: **1.** alpont; **2. nyt knyv** alós pont; ~**superdu-o**: *nyt knyv* tréma, kétpont *szin* tremao; ~**super-o**: *nyt knyv* felső pont; ~**tri-o**: *nyt knyv* hármaspont, három pont (...); ~**ofino**: vminek a vége *kaj ~ofino!: punktum!, és vége!, és nincs tovább!, ezzel az ügy be van fejezve! *mi metis ~ofinon al la diskuto: véget vetettem a vitának; ~**ofrapi**: *tr tech* pontoz; ~**ofrapilo**: *tech* pontozó, kimer, lyukjelző; ~**okomo**: *knyv* pontosvessző (:); ~**olinio**: perforáció; ~**oparo**: *mat* pontpár; ~**opilko**: *sp* pontlabda (>ökölvívás); ~**ošargó**: *fiz* pontterhelés, pontszerű terhelés

U agopunkto, apogpunkto, bolpunkto, celpunkto, deirpunkto, dolorpunkto, fajropunkto, falpunkto, faldopunkto, fandopunkto, fikspunkto, frostpunkto, kaŭterpunkto, kreskopunkto, krestopunkto, laborpunkto, malbonpunkto, mortopunkto, nulpunkto, rosopunkto, saturpunkto, starpunkto, tempopunkto, turnopunkto, tuŝpunkto, vidpunkto

punktur/o=*orv* szűrés, punktúra, punctura

U akvopunkuro, elektropunkuro, nadlopunkuro, radiopunkuro

punt/o=*tex* csipke *kudrita ~o: varrott csipke; ~**a**: *tex átv is* csipkés *~a kolumo: csipkés gallér; ~**istino**: *tex* csipkehorgoló, csipkekészítő; ~**okolumo**: *tex* csipkegallér

puntili/o=becsületbe vágó ügy; ~**ema**: becsületére kényes

pup/o=1. *jék* baba *Barbie~o: Barbie-baba; **2.** *műv* *átv* is báb, bábu (>bábszínház) *li lerte manipulas la ~ojn de la ~teatro: ügyesen kezeli a bábszínház bábait *ni estas ~oj en la manoj de la financistoj: bábok vagyunk a pénzemberek markában; **3.** *áll* báb, pupa; ~**igi:** *ntr* *áll* bebábozódik; ~**isto:** *fn* *műv* bábos, bábjátékos, bábszínész *szin* pupakto; ~**akto:** *fn* bábos, bábjátékos, bábszínész *szin* pupisto; ~**ĉareto:** *jék* (játék)babakocsi; ~**domo:** *jék* babakocsi; ~**faristo:** babakészítő, bábkészítő; ~**festivalo:** *műv* bábfesztivál; ~**formelo:** *jék* babatúzhely; ~**kuirejo:** *jék* babakonyha; ~**teatro:** bábszínház
 U fadenpupo, gantopupo, leviĝpupeto, manpupo, stangopupo, ŝtonpuntaĵo

pupil/o=anat szembogár, pupilla *li gardas ĝin kiel la ~on de sia okulo: vigyáz rá, mint a szeme fényére *vi estas la ~o de lia okulo Z: a szeme fénye vagy

pupitr/o=1. íróállvány, olvasóállvány, pulpitus *oratora ~o: szónoki emelvény; **2.** *tech* pult, asztal, állvány (>kapcsolás, vezérlés)
 U horpupitro, mikspupitro, muzikpupitro, preĝpupitro, regpupitro, ŝaltpupitro

pur/a=1. tiszta (nem szennyezett) *~a alkoholo: tiszta alkohol *~a littuko: tiszta lepedő *~a metalo: *kém* tiszta fém *~a telero: tiszta tányér *spiri ~an aeron: tiszta levegőt szív; **2.** *átv* tiszta *~a konscienco: tiszta lelkiismeret *~a profito: *gazd* tiszta haszon *~a tono: *zene* tiszta hang, szinuszhang *tio estas la ~a vero: ez a tiszta igazság *tro forta ĵuro – la afero ne ~a Z: *közm* az erős esküdözés mindig gyanús; ~e: tisztán *~e imaginara: *mat* tisztán képzetes *~e kaj nure: kifejezetten csak, tisztán; ~eco: tisztaság *ĉie regis ~eco: mindenhol tisztaság uralkodott *vesto eluzita, sed ~eco spirita Z: *közm* nagyobb a becsület a sok gazdagságnál *zorgi pri la ~eco de la lingvo: gondoskodik a nyelv tisztaságáról; ~ema: tisztaságszerető; ~igi: **1.** *tr* tisztít, megtisztít *~igi la dentojn: fogat mos *~igu la ŝuojn: tisztítsd le a cipődet; **2.** *tr* takarít *~igi la ĉambron: kitakarítja a szobát; ~igisto: *fn* takarító; ~igistino: takarítónő; ~igi: *ntr* megtisztul *la akvo signife ~igis: a víz jelentősen tisztult *~igi de la pekoj: megtisztul a bűneitől; ~ismo: **1.** *nyt* purizmus; **2.** *műv* purizmus; ~isto: *nyt* *műv* purista; ~igejo: tisztálkodóhelyiség, tisztulás helye; ~uma: szobatiszta *~uma kato, infano: szobatiszta macska, gyermek; el~igi: *tr* kitisztít vhonnan *el~igi la grason el la supo: megtisztítja a levest a zsírtól *el~igu la senlaboremajn el niaj vicoj: tisztítsa meg sorainkat a munkakerülőktől; mal~a: **1.** piszkos, szennyes *mal~a atmosfero: szennyezett légkör *ne elverŝu la ~an, antaŭ ol vi havas la ~an Z: *közm* ne öntsd ki a piszkos vizet, amíg nincsen tiszta *tolajon malpuran lavu en la domo Z: *közm* a szennyeset ne vidd az utcára mosni; **2.** *átv* piszkos, szennyes *li havas mal~ajn pensojn: szennyes gondolatai vannak *mia konscienco ne estas mal~a: nem piszkos a lelkiismeretem; mal~aĉa: *pej* koszos, mocskos; mal~aĉo: szenny, piszok, szemét *fari mal~aĵon: piszkít, piszkot csinál; mal~eco: piszkosság *vivi en mal~eco: piszkokban él; mal~igi: **1.** *tr* bepiskít, bepiskol, elszennyez *la kloako mal~igis la akvon de la rivero: a szennyvízcsatorna elszennyezte a folyó vizét *vi mal~igis la manojn: bepiskítottad a kezéd; **2.** *tr* *átv* beszenyez *li mal~igis sian bonan famon: beszenyezte a jó hírét; mal~igi: **1.** *ntr* bepiskolódik, elszennyeződik, piszkos lesz *miaj botoj mal~igis per koto: a csizmám a sártól piszkos lett; **2.** *ntr* *átv* bepiskolódik, beszenyeződik, piszkos lesz *pro la nekoŝera viando vi mal~igis: a nem kóser hústól beszenyeződött *pro tiaj pensoj via konscienco mal~igas: az ilyen gondolatoktól a lelkiismereted piszkos lesz; mal~ulo: *átv* is piszkos ember, nem tiszta ember; super~ismo: *nyt* hiperpurizmus; ~anika: tiszta lelkű; ~balai: *tr* kisöpör, tisztára söpör; ~mania: tisztaságmániás; ~piki: *tr* piszkál, kipiszkál (piszkálva kitisztít); ~rasa: **1.** *áll* telivér, fajtisza, faj~; **2.** *pol* fajtisza *~rasa arjo: fajtisza árja *~rasa hundo: fajtisza kutya; ~sanga: **1.** *áll* fajtisza, telivér; **2.** vér szerinti *~sanga princo: vér szerinti herceg; ~teni: *tr* tisztán tart *li ~tenas sian veston kaj loĝejon: tisztán tartja a ruháját és a lakását; ~viŝi: *tr* tisztára töröl U aermalpurigo, akvomalpurigo, botpurigisto, brilpura, frotpurigi, grasmalpurigo, grundpurigo, kloakpurigo, mediomalpurigo, nazpurigi, sekpurigado, stratpurigisto, ŝupurigisto

pur/o=bibl sors (kocka) *szin* loto **1** *ĵeti ~on: sorsot vet

Puran/oj=vall Purának

pure/o=tr *gaszt* püré *terpoma ~o: krumplipüré, burgonyapüré; ~i: *tr* pépesít, áttör *~itaj pizoj: áttört borsó *~i terpomojn: burgonyát áttör **purgatori/o=kr** tisztítóház, purgatórium

Purim/o=vall purim

purin/o=kém purin

puritan/o=1. *kr* puritán; **2.** *átv* puritán *ne estu pli ~a ol la ~oj: ne légy a puritánoknál is puritánabb; ~a: *mn* *kr* *átv* is puritán *vivi ~an vivon: puritán életet él; ~ismo: *kr* *átv* is puritanizmus

Purkinj/o=biol (Jan Evangelista) Purkine *~a efekto: Purkine-jelenség

purpur/o=1. bíborfesték; **2.** *tex* bíbor ruha; **3.** **Ů**purpuro; ~a: bíborszínű *la reĝo en ~a mantelo: a király bíborszínű palástban *~aj nuboj: bíborszínű felhők; ~aĵo: bíborszínű holmi *retina ~aĵo: *biol* látóbíbor, rodopszin *szin* rodopsino; ~igi: *tr* bíborszínűre fest; ~ulo: *kr* bíboros

purpura/o=orv purpura (bőrvérzés)

pus/o=orv genny; ~a: *orv* gennyes *~a urino: gennyes vizelet; ~i: *ntr* *orv* gennyezik

Pusan/o=geo Puszan

pust/o=ritk pusztá (HU)

pustul/o=1. *orv* gennyes hólyag, pustula; **2.** *növ* hólyagocska, dudor, pustula; ~a: *orv* fakadékos, pustulosus *~aj lipoj: fakadékos ajkak;

~ozo: *orv* pustulosus

puŝ/i=1. *tr* lök, tasztít, tol *bonvolu ~i mian aŭton: szíveskedjék megtolni a kocsimat *li ~is la boaton per hokstango: csáklával lökte a csónakot *mi ~is en lin la ponardon: beledöftem a tört *~i de si: ellök magától *~i sian biciklon: tolja a kerékpárját; **2.** *tr* *átv* tasztít *li sentis sin ~ita alparoli: indíttatva érezte magát, hogy hozzászóljon *li ~is sin ĝis generaleco: a tábornokságig könyökölt *ni ~is nin tra la amaso: tolakodtunk a tömegen keresztül *malplena sako ~as al peko Z: *közm* a nyomorúság gyakran visz bűnbe *~i en malfeliĉon: szerencsétlenségbe sodor, boldogtalanságba tasztít *~i en mizeron: nyomorba tasztít *~i tutan nacion al milito: egy egész népet háborúba tasztít; ~igi: **1.** *ntr* ütközik, lökődik *de la eleno li ~igis kontraŭ la pordon: a lendülettől az ajtónak ütközött *la entrepreno ~igis je malhelpoj: a vállalat nehézségekbe ütközött *li ~igis per la kapo al la muro: fejfel a falnak ütődött; **2.** *ntr* *átv* tolakszik, lökdösődik *ni sukcesis ~igi ĝis la pordo: sikerült az ajtóig tolakodnunk; ~o: **1.** lökés, tasztítás *doni ~on: lökést ad *per unu ~o de la ponardo li mortigis lin: egyetlen tördőfessel megölte; **2.** *sp* lökés (>súlyemelés); **3.** *zene* vonóhúzás felfelé; ~ado: lökdösés, taszigálás; ~adi: *tr* taszigál, lökdös *ili ~adis la kaptitojn antaŭ si: maguk előtt taszigálták a foglyokat *ne ~adu min: ne taszigálj; ~igado: tolongás, lökdösődés; al~igi: *ntr* vminek nekiütközik *li al~igis al muro: falnak ütközött; antaŭen~i: *tr* előrevisz, elősegít *se vi volas antaŭen~i nian movadon: ha előre akarja vinni a mozgalmunkat; de~i: *tr* ellök, letaszít, lelök *Gerhardon de~is la paganoj de la roko: Gellértet letaszították a pogányok a szikláról *la policanoj de~is malantaŭen la amason: a rendőrök hátraszorították a tömeget *li de~is la reĝon de la trono: letaszította a királyt a trónról; dis~i: *tr* szétlök, széttasztít *li dis~is la atendantojn kaj eniris: szétlökte a várakozókat és bement; ek~i: *tr* (hirtelen) meglök; ek~o: **1.** hirtelen lökés v. tasztítás *ek~o de vento forblovis la foliojn: hirtelen széllökés elsöpörte a leveleket; **2.** döfés *per unu ek~o li mortigis porkon: egyetlen döfessel ledölte a disznót; el~i: *tr* kilök, kitaszít, kiüt *el~u la ĉarumon el la fojnejo: told ki a talicskát a szénapajtaból *li el~is la glason el mia mano: kiütötte a poharat a kezemből *oni el~is la ebruilon el la drinkejo: kilökték a részegét a kocsmából; en~i: *tr* belök, belelök *en~i en kavon: gödörbe belelök *la turko en~is la glavon ĝis tenilo: a török markolatig beledöfte a kardot *la vento en~is la pordon: a szél belökte az ajtót; en~adi: *tr* belököd, betuszkol, betuszakol; for~i: **1.** *tr* ellök, félrelök, eltasztít *for~u vin!: hordd el magad! *for~u la ŝtonojn de la vojo: lökd félre a köveket az útból *mia patrino for~is min en mia infaneco: anyám ellökött magától gyermekkoromban; **2.** *tr* *átv* elutasít *li for~is siajn dubojn: elhessegette kételyeit *oni for~is nian peton: elutasították a kérésünket; for~a: **1.** tasztító, riasztó; **2.** elutasító; for~iteco: kitaszítottság; inter~igi: **1.** *ntr* tolong, tülekedik *la amaso inter~igis, por vidi la stelulinon: tolongott a tömeg, hogy lássa a sztárt; **2.** *ntr* összeütközik *niaj interesoj inter~igis ĉi-punkte: ezen a ponton összeütköztek az érdekeink; inter~igo: **1.** tolongás, tülekedés, tumultus *szin* tumulto; **2.** összeütközés; kun~i: **1.** *tr* magával tol *la lokomotivo kun~is la aŭton sur 30 metroj: a mozdony 30 méteren át maga előtt tolta az autót; **2.** *tr* összelök, összekocint *li amikeme kun~is iliajn kapojn: barátságosan összekocintotta a fejüket *ni kun~u niajn pokalojn: üssük össze a kupáinkat; kun~o: **1.** összeütközés; **2.** ép illesztés (>ácskötés); kun~igi: *tr* összeütközik, megütközik *la batalantoj kun~igis: a harcolók megütköztek; re~i: **1.** *tr* visszalök, visszataszít, visszaver, visszanyom, visszatol *la atako estis re~ita: a támadást visszaverték *la polico re~is la amason: a rendőrség visszaszorította a tömeget *li re~is la atakantan ebruilon: visszalökte a támadó részegét; **2.** *tr* *pszi* elfojt *re~i malagrablaĵon rememorojn: elfojtja a kellemetlen emlékeket; re~o: **1.** visszalökés, visszataszítás, visszanyomás *koeficiento de re~o: *fiz* ütközési tényező; **2.** *pszi* elfojtás; re~a: visszataszító; sur~i: *tr* rátol, rálök *la roboto sur~is la laborpecon sur platon: a robot a munkadarabot egy lapra tolta *li sur~is la trabojn sur la ŝargoplaton de la kamiono: fellökte a gerendákat a kamion platójára; sur~o: *geo* feltolódás, rátolódás; sur~igi: *ntr* rátolódik, rálöködik *la

šipeto sur~igis sur rífon: a hajócska sziklára csapódott; **tra-i**: *tr* átlök, áttól vmin *li tra~is sin tra la mallarĝa aperturo: átfurakodott a szűk nyíláson *ni tra~i nin tra la amaso: átverekedtük magunkat a tömegben; **~bóri sin**: átfurakszik, átfúrja magát vhol; **~ĉareto**: kézikocsi, talicska; **~faligi**: *tr* feldönt, fellök; **~fermi**: *tr* becsap (lökve becsuk) *~fermi la pordon: becsapja az ajtót; **~ĵeti**: *tr* meglódít; **~komutilo**: vill nyomókapcsoló; **~krajono**: rotringceruza; **~malfermi**: *tr* belök (lökve kinyit) *li ~malfermi la pordon: belökte az ajtót; **~ondo**: fiz lökeshullám; **~piki**: *tr* döf *li ~pikis sian bajoneton en la malamikon: beledöfte a bajonettjét az ellenségbe; **~piko**: döfés; **~pumpilo**: *tech* nyomószivattyú; **~reostato**: vill tolópotméter; **~ŝipo**: hajó tolóhajó; **~ŝovi sin**: átfurakodik vhol (tra); **~stango**: hajó csáklya; **~tensio**: vill lököfeszültség; **~veturilo**: talicska *szin* ĉarumo
 Udentopuŝi, falpuŝiĝi, piedpuŝo, pikpuŝi, prempuŝiĝi, ŝovenpuŝi, ventopuŝo

Puŝkin/o=ir (Alekszandr Szergejevics) Puskin *la poemo Eŭgeno Onegin de ~o: Puskin Anyegin című poemája

puŝtu/o= ➤ puŝtuno

put/o=kút *en ~on ne kraĉu, ĉar vi trinki bezonos *Z: közm* ne köpj a kútba, mert innod kell belőle *ĵeti sin en la ~on: a kútba öli magát *kiam pasanto jam trinkis, li la ~on insultas *Z: közm* elmúlt a szomjúság, nem barát a kút *~o de mizero: átv mélységes nyomor *surda, kiel ~o: süket, mint az ágyú; **~isto**: *fn* kútásó; **~muro**: kútkáva
 Ubasculputo, drenputo, grenputo, naftoputo, petrolputo, pumpilputo, ŝlimputo, tírputo, vinĉoputo

Puteol/o= *tört geo* Puteoli

putin/o= szajha, ringyó *szin* amoristino, ĉiesulino; **~ejo**: bordélyház *szin* bordelo; **~ido**: *pej* fattyú

putor/o= áll görény (Mustela putorius) *ĉas~o: ➤ furo

putr/i=1. *ntr* elrothad, megrohad, megromlik, elkorhad *ĉi tiuj ovoĵi ~igis: ezek a tojások megzúpultak *la falinta arbotrunko ~igis: a ledőlt fatörzs elkorhad *la viando longe staris, ĝi ~igis: a hús sokáig állt, megrohad; **2**. *ntr* átv elzülilik, (erkölcseileg) rothad *la romia socio estis ~iginta: a római társadalom elrothadt; **~a**: rothadt, rothadó, elrohad *de semo ~a ne venas frukto nutra *Z: közm* ki szemetet vet, dudvát arat *eĉ por pomo ~anta troviĝas amanto *Z: közm* minden zsák megtalálja a maga foltját *~a branĉo: korhad ág *~a dento: szuvas fog; **~ado**: rothadás, elromlás, korhadás *~ado de fiŝo komenciĝas de l' kapo *Z: közm* fejtől bűzlik a hal; **~aĵo**: rohadék, pudva, rothadó anyag; **~ejo**: döggút *szin* kadavraĵkavo, karnejo; **~igi**: *tr* megrohaszt, megrohaszt, elkorhaszt *la humideco facile ~igas la hejtolignon: a nedvesség könnyen pudvásítja a tűzfát; **~ino**: kém putreszcín; **ek~igi**: *tr* gaszt pácol *ek~igi fazanon: fácánt pácol; **for~i**: *ntr* elenyészik, rothadással elpusztul; **kontraŭ~a**: *mn* rothadásgátló; **ne~ema**: nem rothadékonny, nem rothadó természetű *ne~ema mumio: nem rothadó múmia

puvaterapi/o=orv PUVA-terápia *puvaterapio konsistas el psoraleno kaj ultraviolaj radioj: a PUVA-terápia pszoralénból és ultraibolya sugarakból áll

puzl/o=1. *ĵék* kirakós játék, puzzle *szin* mozaikludo; **2**. *átv* kirakós játék *hm, tio estas ~o, tre komplika problemo: hm, ez kirakós játék, bonyolult probléma

r=r (hang és betű); **ro**: err (betűnév) *ro~monatoj: *gaszt* r-hónapok, r-betűs hónapok (osztrigaevés ideje)

rab/i=1. *tr* jog rabul *li ~is al mi la mansaketon: elrabolta a retikülömet *la bandito ~is juvelojn de la vojaĝantoj: az útonálló ékszereket rabolt az utazóktól; **2**. *tr* átv elrabol, elvesz *ne ~u de li lian lastan esperon: ne vedd el az utolsó reményét *la zorgoj ~is al mi la dormon: a gondok elvették az álmomat; **~o**: jog rablás *la ~o de Heleno far Pariso: Heléna elrablása Párizs által *mi vidatestis la ~on: szemtanúja voltam a rablásnak; **~ado**: jog rablások, rablások sorozata *pro ~ado li estas kondamnita al kvin jaroj: rablások miatt öt évre ítélték; **~aĵo**: jog rablózsákmány, rablott holmi, martalék, préda *szin* rabakiro; **~ema**: ragadozó, rablókedvű *~ema lupo: ragadozó farkas; **~isto**: jog rabló *szin* bandito *bando de ~istoj: rablóbanda *li embuskas, kiel ~istoj: lesben áll, mint a rablók *ludi „~istoj kaj ĝendarmoj”: *ĵék* rablóbandurost játszik *malriĉulo ~iston ne timas *Z: közm* nem fél a koldus a tolvajtól; **dis~i**: *tr* jog (rabolva) széthord, kirabol *la ĉirkaŭloĝantoj dis~is la forlasitan kastelon: a közelben lakók kirabolták az elhagyott kastélyt; **~istejo**: jog rablóbarlang; **for~i**: *tr* jog elrabol *la enrompistoĵ for~is la ŝtalsrankon: a betörők elrabolták a páncélszekrényt *la najbara sinjorido for~is la fraŭlinon: a szomszéd úrfi elrabolta a kisasszonyt; **pri~i**: *tr* jog kirabol *hieraŭ la banko estis pri~ita: tegnap kirabolták a bankot *motorbiciklisto pri~is maljunulinon: egy motorkerékpáros kirabolt egy öregasszonyt; **pra~obestoĵ**: ➤ kreodontoj; **~akiro**: jog rablózsákmány, rablott holmi,

martalék, préda *szin* rabajo; **~atako**: jog rablótámadás; **~obirdo**: áll ragadozó madár *strigoj estas noktaj ~obirdoj: a baglyok éjszakai ragadozó madarak; **~ekspedicio**, **~iro**: *kat* rabló hadjárat *~iroj de la hungaroj: *tört* a magyarok kalandozásai; **~murdisto**: jog rablógyilkos; **~obando**: jog rablóbanda; **~obirdoj**: áll sólyomalakúak, ragadozó madarak (Falconiformes) *noktaj ~obirdoj: baglyok (Striges) *szin* strigoformaj; **~ofiŝo**: áll rablóhal; **~okapti**: **1**. *tr* jog zsákmányul ejt, elrabol *la tuta ĉevalaro estis ~okaptita de banditoj: az egész ménes rablók zsákmánya lett; **2**. *tr* jog eltérít *iu aviadilo de Lufthansa estis ~okaptita: a Lufthansa egyik gépét eltérítették; **~murdinto**: jog rablógyilkos; **~murdisto**: jog (visszaeső) rablógyilkos; **~omurdo**: jog rablógyilkosság

rabarb/o=1. *növ* rebarbara (Rheum); **2**. *gaszt* rebarbara

rabat/o=gazd árendemény, árkedvezmény, engedmény *imposta ~o: adókedvezmény *mi donas al vi ~on de 30% por ĉiuj tri ekzempleroj: három példány után 30-os kedvezményt adok önnek; **~i**: *tr* *gazd* árendeményt ad *mi povas ~i al vi maksimume tri procentojn: maximum három százalékot tudok engedni; **~e**: *gazd* engedményesen, árendeménnyel *disvendi ~e la malnovajn gazetonumerojn: kedvezménnyel kiárúsítja a régi újságszámokat; **~aĵo**: *gazd* kedvezménnyel adott áru; **sen~e**: *gazd* árendemény nélkül; **~vendo**: *gazd* leárazás, akció; **~vendejo**: filléres bolt, diszkontáruház

Rabat/o=geo Rabat *~o estas la ĉefurbo de Maroko: Rabat Marokkó fővárosa

Rabb/i=bibl vall Rabbi (megszólítás) vö. rabeno

rabd/o=jósvessző, varázsvessző, radiesztéza-pálca; **~isto**: **1**. vesszőző; **2**. varázsvesszős kutató, radiesztéta; **~ismo**: varázsvesszős kutatás, forráskutatás, rabdomancia, radiesztézia *szin* radiestezo

rabdomanci/o= ➤ rabdismo

Rabelez/o=ir (François) Rabelais

rabeno/o=bibl vall rabbi; **~a**: vall rabbi~, rabbinista, rabbinikus *~a literaturo: rabbinikus irodalom; **~ismo**: vall rabbinusi tanok, rabbitudomány, rabbinizmus; **ĉef~o**: vall főrabbi

rabet/o=tech félhorony, falc, káva (pl. ajtón); **~ilo**: *tech* párkánygyalu, falcgyalu *szin* rabetrabotilo; **~rabotilo**: *tech* párkánygyalu, horonygyalu, falcgyalu *szin* rabetilo

rabi/o=1. *orv* veszettség, rabies; **2**. *átv* dühöngés, őrgöngés; **~a**: **1**. *orv* veszettségi *~a atako: veszettségi roham; **2**. *orv* veszett *~a vulpo: veszett róka; **3**. *átv* őrgöngő, dühöngő, veszett *~a de kolero: haragtól dühöngő; **~i**: *ntr* átv őrgöng, dühöng; **~ulo**: *orv* veszett egyén v. egyed; **anti~a**, **kontraŭ~a**: *gysz* veszettség elleni *kontraŭ~a vakcino: veszettség elleni oltás

rabl/o=ép terméskő fal, macskakő fal

rabot/i=tr *tech* gyalul *~i breton: deszkát gyalul *~i glata: simára gyalul; **~aĵo**: *tech* gyaluforgács; **~ilo**: *tech* gyalu *ebeniga ~ilo: eresztőgyalu, egyengetőgyalu *szin* rabotilego *elektra ~ilo: elektromos gyalu *dufera ~ilo, kontraŭklina ~ilo: fedőkeses gyalu, kettős gyalu *dupersona ~ilo: kétkezes gyalu; **~ilego**: *tech* eresztőgyalu, egyengetőgyalu *szin* ebeniga rabotilo; **~fero**, **~klingo**: *tech* gyalukés; **~maŝino**: *tech* gyalugép; **~ostablo**: *tech* gyalupad
 Udentrabotilo, fundrabotilo, glatrabotilo, kanelrabotilo, krudrabotilo, rabetrabotilo

racem/a=kém racem *~a acido: szőlősav, racemsav, paraborkősav *~a miksaĵo: racem elegy *szin* racemajo; **~aĵo**: kém racem elegy *szin* racema miksaĵo; **~igi**: *tr* kém racemizál

raci/o=ész, értelem, ráció *la 18a jarcento alportis la venkon de la ~o: a 18. század elhozta a ráció győzelmét *la ~o regis super liaj sentoj: az ész uralkodott az érzései fölött *ŝtata ~o: *pol* államérdek, államrezon; **~a**: észes, észszerű, racionális *~a estaĵo: észes lény *~a estulo: észes emberi lény *~a pensado: racionális gondolkodás *~a solvo: észszerű megoldás; **~eco**: észszerűség, racionalitás *agi laŭ la leĝoj de la ~o: az észszerűség törvényei szerint cselekszik; **~igi**: *tr* észszerűsít, racionalizál *~igi la produktadon: racionalizálja a termelést; **~ismo**: *fil* racionalizmus; **mal~a**, **ne~a**: észszerűtlen, irracionális *via aliro al la problemo estas ne~a: a probléma megközelítése részedről észszerűtlen *vi starigis mal~ajn postulojn: irracionális követelményeket állítottál

Racin/o=ir (Jean) Racine

racion/a= ➤ racionala

racional/a=1. *fil* racionalis; **2**. *mat* racionalis ➤ racionala funkció; **~o**: *mat* racionalis szám; **~ismo**: *fil* racionalizmus *szin* raciismo; **~isto**: *fil* racionalista; **ne~a**: *mat* irracionális; **ne~o**: *mat* irracionális szám

rad/o=1. *tech* kerék *ekscentra ~o: körhagyó kerék, excentrikus kerék *flangá ~o: peremes kerék, kerék nyomkarikával *giganta ~o: óriáskerék *helica ~o: csigakerék *helicoidentata ~o: ívelt fogazatú kerék *li falis sub la ~ojn de vagonaro: vonat kerekei alá esett *oblikvadenta ~o: ferde fogazatú kerék *planeda ~o: bolygókerék *szin*

satelito 4 *~o malbona knaras plej multe Z: *közm* üres hordó jobban kong *tipopresa ~o: *táv*k betűnyomó kerék; 2. *jog* kerék *kondamni al morto per ~o: keréketörésre ítélt; 3. *átv* kerék *grandan turnon de tiam faris la ~o de la mondo: nagyot fordult azóta a világ kereke *jeti al li bastonon en la ~on Z: gáncsot vet neki, akadályt gördít elébe *kvina ~o ĉe vetu~o: ötödik kerék *la ~o de Fortuno: a szerencse kereke *returni la ~on de la historio: visszafordítja a történelem kerekét; ~a: 1. kerék~*a difekto: kerékhiba, kerékdefekt; 2. kerek *szin* radhava *~a fotelo: kerekas fotel *~a lito: kerekas ágy; ~aro, ~oaro: *tech* hajtómű, kerékajtás; ~eto: kis kerék, kerekecske; ~umi: *tr* tört *jog* kerékbe tör *szin* radširi; antaŭ~o: *jm* mellő kerék, elülső kerék *szin* frontrado; du~a: kétkerekű; vic~o: *tech* pótkerék; kvar~a: négykerekű; post~o: *jm* hátsó kerék; ~akso: *jm* keréktengely *špuršanĝebla ~akso: vsút változtatható nyomtávú tengely; ~aksdistanco: *jm* tengelytáv; ~aksingo: *tech* kerékagy *szin* radnabo; ~akslagro: *tech* tengelycsapág; ~bendo: *jm* gumiabroncs, kerékgumi; ~blokilo: kerékbilincs; ~brankardo: *gysz* kerekas hordágy; ~faristo: kerékgyártó, bogár; ~igotika: *ép* sugárzó gótikus; ~hava: kerekas *szin* rada 2; ~iri: *ntr* kerekéz; ~kavo, ~sulk: *közl* keréknyom, kerékvágás *szin* vojsulko; ~levilo: *tech* kocsiemelő *szin* kriko; ~nabo: *tech* kerékagy *szin* radaksingo; ~oĉapo: *jm* díszárcsa; ~ospuro: *közl* keréknyom; ~ponto: *jm* tengelyhíd; ~ŝipo: *hajó* lapátkerekas hajó; ~ŝiri: *tr* tört *jog* kerékbe tör *szin* radumi; ~radio: *jm* kerékküllő *szin* spoko; ~ringo: *jm* kerékabroncs; ~rondo: *jm* keréktalp, kerékpánt, felni; ~ruli sin: cigánykereket vet; ~ruliĝo: cigánykerék; ~seĝo: *gysz* kerekas szék, tolókocsi, rokkantkocsi; ~ŝmirajo: *tech* kocsikenőcs; ~ŝpinilo: *tex* rokka, kerekas guzsaly; ~ŝuoj: görkorcsolya; ~veturilo: *jm* kerekas jármű

Ŭakrigorado, akvorado, ankrorado, apogrado, balancrado, ĉenrado, diskorado, biciklorado, frotrado, incirrado, inertorado, klikrado, muelrado, padelrado, paŝrado, pedalrado, pelrado, preĝrado, regrado, rudorado, smirgorado, spokrado, stirrado, ŝpinrado, ŝraŭbrado, tretrado, trogrado, ventorado

Radamantis/o=mit Rhadamanthusz

radar/o=tech kat radar

radi/o=1. *fiz* sugár *alfa~o: *fiz* alfa-sugár *anoda ~o: *fiz* anódsugár, csőszugár *szin* kanalradio *beta~o: béta-sugár *difuzaj ~oj: szétszórt fénysugarak *diverĝaj ~oj: szétártó sugarak, divergáló sugarak *eksterordinara ~o: rendkívüli v. extraordinárius sugár *gama~o: gamma-sugár *infraruĝa ~o: infravörös sugár *kosma ~o: kozmikus sugár *la ~oj de la suno kaj steloj: a nap és a csillagok sugarai *rentgena ~o: röntgensugár *szin* iks-radio *transviola ~o, ultraviola ~o: ibolyántúli sugár, ultraibolya sugár; 2. *mat* félegyenes *szin* duonrekto; 3. *mat* ne sugár ☞ radiuso; 4. ☞ spoko; 5. *növ* bélsugár *floema ~o: kéreg bélsugara; 6. *átv* sugár *~eto de espero tamen restis: egy reménysugár mégis maradt *~oj de ĝojo ekbrilis sur la vizaĝo de la patrino: az öröm sugarai ragyogtak fel az anya arcán *~oj de ŝprucanta akvo brilis en la sunlumo: fröccsenő víz sugarai csillogtak a napfényben; ~a: 1. sugárzó, ragyogó, fénylő *~a pejzaĝo: ragyogó táj *~a rideto: sugárzó mosoly; 2. *fiz* sugár~, radio~; 3. *tech* sugárirányú, rádiális *~a akso: sugárirányú tengely, rádiális tengely; 4. *növ* sugárszerű, rádiális *~aj kapituloj de iuj asteracoj: bizonyos fészkesvirágúak sugárszerű gombvirágzatai *~a parenkimo: rádiális alapszövet, rádiális parenchyma; ~i: 1. *tr* sugároz, süt *la steloj ~is sian lumon sur la valon: a csillagok a völgyre sugározták fényüket *la suno ~is oblikve: a nap ferdén sütött; 2. *tr* *átv* sugárizk, ragyog *avenuej ~is el la placo: utak futottak ki sugarasban a térből *la fianĉino ~is de feliĉo: a menyasszony ragyogott a boldogságtól *Rosino ~is belecon kaj ĝojon: Rosina szépséget és örömet sugárzott; ~adi: *ntr* *fiz* sugárizk, sugarakat bocsát ki *~adantaj substancoj: sugárzó anyagok; ~ado: *fiz* sugárzás *alfa~ado: alfa-sugárzás *beta~ado: béta-sugárzás *fluoreska ~ado: fluoreszcens sugárzás *fona ~ado: háttérsugárzás *gama~ado: gamma-sugárzás *infraruĝa ~ado: infravörös sugárzás *kosma ~ado: kozmikus sugárzás *mikroonda ~ado: mikrohullámú sugárzás *nigrakorpa ~ado: feketetest-sugárzás *normala ~ado: normál sugárzás *onda ~ado, nepartikla ~ado: hullámsugárzás *ordinara ~o: rendes sugár, ordinárius sugár *partikla ~ado: részecskesugárzás *termika ~ado: hőszugárzás *szin* varmoradiado *transruĝa ~ado, infraruĝa ~ado: infravörös sugárzás *transviola ~ado, ultraviola ~ado: ibolyántúli sugárzás, ultraibolya sugárzás; ~uloj: *áll* ex sugaras szimmetriájú állatok (Radiata); dis~i: *tr* szétsugároz *la lampo dis~is akran lumon: a lámpa éles fényt sugárzott szét *lia vizaĝo dis~is bonvolemon: arca jóindulatot sugárzott; el~i: *tr* kisugároz *el~i varmon: hőt sugároz ki; iks~o: *fiz* röntgensugár *iks~a aparato: *gysz* röntgenkészülék *szin* iksradiilo *molaj iks~oj: lágy röntgensugarak, kis penetrációjú röntgensugarak; iks~ado: *fiz* röntgensugárzás; iks~ilo: *gysz* röntgenkészülék *szin*

iksradia aparato; iks~ologio: *orv* röntgenorvos; iks~ospektró: *fiz* röntgenspektrum, röntgenszínkép; iks~otubo: *vill* röntgenső; pri~i: *tr* besugároz *la luno pri~is la pejzaĝon: a hold beragyogta a tájat *lia boneco pri~is nian vivon: jósága beragyogta életünket; sur~i: *tr* kém *orv* sugarez, sugárral kezel *pro kancero li estis sur~ata: rák miatt sugarazták *sur~itaj substancoj: sugárkezelt anyagok; sur~ado: *kém* *orv* sugarazás, sugárkezelés; ~oaktiva: *fiz* radioaktív *~oaktiva izotopo: radioaktív izotóp *~oaktiva pluvo: radioaktív eső *~oaktivaj substancoj: radioaktív anyagok; ~oaktivaĵo: *fiz* radioaktív anyag; ~oaktiveco: *fiz* radioaktivitás *artefarita ~oaktiveco: mesterséges radioaktivitás *natura ~oaktiveco: természetes radioaktivitás; ~oastronomio: *fiz* csill radioasztronómia, radiocsillagászat; ~obiologio: *fiz* biol sugárbiológia, radiobiológia; ~obirado: *közl* rádiós helymeghatározás, rádiólokáció, rádió-iránymérés; ~obirilo: *közl* rádió-iránymérő, rádiogoniométer; ~odozo: *orv* *fiz* sugáradag; ~oekologo: *fiz* öko sugárzásökológus, radioökológus; ~oekologio: *fiz* öko sugárzásökológia, radioökológia; ~ofasko: *fiz* sugármyláb; ~ogalakŝio: *csill* radiogalaxis; ~oizotopo: *fiz* radioizotóp, radioaktív izotóp; ~ologio: 1. *fiz* sugárzástan, sugárzáskutatás, radiológia; 2. *orv* radiológia, röntgenológia; ~ologo: 1. *fiz* radiológus, sugárzáskutató; 2. *orv* radiológus, röntgenorvos, röntgenológus; ~ometro, ~admezurilo: *fiz* sugárzásmérő, doziméter, radiométer; ~oprotekto: *fiz* sugárvédelem; ~opunkturo: *orv* sugárpunktúra, radiopunctura; ~oskopio: *fiz* *orv* radioszkópia; ~otelegrafio: *táv*k drót nélküli távírás, rádiótávírás; ~oterapio: *orv* sugárkezelés, sugárterápia, radioterápia; ~ŝtono: ☞ aktinilito

Ŭbremsradio, kanalradio, katodradio, radradio, rentgenradio, sunradio, UV-radio, varmoradiado

radi/o²=1. *táv*k rádió, rádióállomás *la elsendoj de la Pola ~o: a Lengyel Rádió adásai; 2. *táv*k ne rádiókészülék ☞ radioaparato; ~isto: *fn* kat rádiós; ~oamatoro: *táv*k rádióamatőr; ~oaparato: *táv*k rádiókészülék *agordi la ~oaparon: beállítja v. behangolja a rádiót; ~oaŭskultanto: rádióhallgató; ~obendo: *táv*k rádiósáv; ~obutono: rádiógomb; ~odramo: *ir* rádiójáték; ~oelsendo: *táv*k rádióadás; ~ofrekvenco: *táv*k rádiófrekvencia; ~ogazeto: *táv*k rádióújság; ~ogvidado: *eltr* rádióirányítás, rádióvezérlés; ~ogvidilo: *eltr* rádióirányító készülék; ~oĵurnalisto: *fn* rádiós, rádiós újságíró; ~okanalo: *táv*k rádiócsatorna; ~oklubo: *táv*k rádióamatőr klub; ~omesaĝo: *táv*k rádióüzenet; ~oondo: *táv*k rádióhullám; ~oparolisto: *táv*k rádióbemondó; ~oprogramo: *táv*k rádióműsor; ~oricevilo: *fn* *táv*k rádióvevő; ~osendilo: *fn* *táv*k rádióadó; ~osondilo: *met* rádiószonda, rádióléggömb; ~ostacio: *táv*k rádióállomás; ~oteatro: *ir* rádiószínház; ~oteatraĵo: *ir* rádiójáték, rádiódarab; ~otekniko: *táv*k rádiótechnika; ~oteknikisto: *táv*k rádiótechnikus; ~otelefono: *táv*k rádióvevő készülék, rádiótelefon *szin* radiatoricevilo; ~otelefono: *táv*k vezeték nélkül távközlés, rádiótelefon; ~otelegrafio: *táv*k rádiótávírás, rádiótelegráfia; ~otelegrafiisto: *táv*k rádiótávírási, rádiótelegrafista; ~otelegramo: *táv*k rádiósürgöny, rádiótelegram; ~oteleskopo: *csill* rádioteleszkóp

radiaci/o=anat kisugárzás, radiatio *akustika ~o: hallópálya-sugárzás, radiatio acustica *opta ~o: látósugárzás, Gratiolet-sugárzás, radiatio optica

radian/o=mat radián, rad

radiator/o=1. *tech* fűtőtest, radiátor *elektra ~o: *fn* hőszugárzó; 2. *jm* motorhűtő

radiestez/o=varázsvesszős kutatás, forráskutatás, radioesztézia *szin* rabdiszto; ~isto: varázsvesszős kutató, földszugárzás-kutató, radiesztéta

radik/o=1. *növ* gyökér, radix *adventiva ~o: járulékos v. adventív gyökér *aera ~o: léggyökér *ĉefangela ~o: ☞ gardenangeliko *gliciriza ~o: *gaszt* édesgyökér *kaj jam la hakilo kuŝas ĉe la ~o de la arboj: *bibl* a fejsze pedig már ott van a fák gyökerén *tubera ~o: gumós gyökér; 2. *anat* gyökér, gyök, radix *~o de aorto: aortagyökér, radix aortae *~o de dento: foggyökér, radix dentis *~o de haro: hajgyökér, radix pili *~o de lango: nyelvgyök, radix linguae; 3. *nyt* tő, tömorféma, szótő, abszolút tő, „gyök” vö. radikalo *finajbezona ~o: *eo nyt* nem önálló tő *la ~o de ‘praesperanto’ estas ‘esper’: a ‘praesperanto’ töve az ‘esper’ *prefiksiĝinta ~o: *eo nyt* módosító tő; 4. *kém* gyök *fenilo kaj metilo estas ~oj: a fenil és metil gyökök; 5. *mat* gyök, négyzetgyök *szin* kvadrata radikalo *kuba ~o: köbgyök *kvadrat-meza ~o: négyzetes középérték *la ~o de 4 estas 2: 4 gyöke 2 *n-edik gyök: n-a radiko; 6. *mat* gyökér (>gráf); 7. *zene* alaphang *~o de akordo: akkord alaphangja; 8. *átv* vminek a gyökere *detruj la malbono ĉe ĝia ~o: gyökereitől irtja ki a rosszat *havi siajn ~ojn en la klerismo: a felvilágosodásban gyökerezik *iri al la ~o de la afero: a dolog gyökereig hatol *la ~oj de lia patrujano estas profundaj: hazaszeretetének gyökerei mélyek; ~a: 1. gyökér~, gyök~; 2. *ex* gyökerez ☞ radikala; ~i: 1. *ntr* *növ* *átv* gyökerezik *la planto ~as en bona tero: a növény jó földben gyökerezik *la tradicioj

meghatalmazás *advokata ~igo: ügyvédi felhatalmazás; ~igilo: jog jogosítvány *ču vi havas ~igilon stiri buson?: van jogosítványa busz vezetésére?; ~igita: jogosult *ču vi estas ~igita transpreni la poŝtaĵon?: jogosult a posta átvételére?; **antaŭ-o**: jog kiváltság, előjog, privilégium *szin* privilegio; **laŭ-a**: jog jog szerinti; **ne-a**: jog jogtalan, jogosulatlan *la ne-a decido de la estraro: a vezetőség jogtalan döntése *ne-a uzo de pafilo: löfegyver jogosulatlan használata *ne-e vi intervenis: jogosulatlanul avatkozott be; **plen-a**: jog teljes jogú; **plen-igi**: tr jog meghatalmaz, felhatalmaz; **plen-igita**: mn jog meghatalmazott, felhatalmazott; **sam-a**: jog ugyanolyan jogú, egyenjogú *ili estas sam-aj civitanoj de la lando: ők az ország ugyanolyan jogú polgárai; **sam-e**: ugyanolyan joggal, azonos joggal; **sam-eco**: jog egyenjogúság *szin* egalrajteco; **sam-igi**: tr jog egyenjogúsít; **sen-a**: 1. jog jog nélküli *sen-aj civitanoj: jog nélküli állampolgárok; 2. jog jogtalan *sen-a procedo: jogtalan eljárás; **sen-eco**: 1. jog jogfosztottság; 2. jog jogtalanság, jogalap-nélküliség; **sen-igi**: tr jog jogától v. jogaitól megfoszt; **sen-igita**: jogfosztott; ~**oposedanto**: jog jogtulajdonos, hasznélvező

Ŭatingorajto, aŭtorrajto, azilrajto, balotrajto, civilrajta, civitanrajta, decidrajto, egalrajteco, ekzistorajto, elektorajta, elsendrajto, feŭdrajto, glavorajto, homrajta, kopirajto, memdecidrajto, pasrajto, posedrajto, publikrajta, pugnorajto, respondrajto, strikorajto, tradukrajto, transirajto, uzrajto, varnomrajto, vetorajto, vivorajto, voĉdonrajta

raĵa/o=raĝo

Rajastan/o=*eto pol* Rajasthan (IN)

rak/o=1. *agr* etetőrács, szénakas, jászorács *metu fojnon en la ~on por la bovinoj: tegyél szénát az etetőrácsba a teheneknek; 2. rácsos tartó *oni starigis ~on ankaŭ por la bicikloj: felállítottak egy tartót a kerékpárokra is *~o por dentobrosoj: fogkefetartó *~o por gramofondiskoj: hanglemeztartó; ~**oĉaro**: jm saroglyás kocsi Ŭbiciklorako, bierrako, bomborako, botelrako, ciklorako, ĵurnalrako, legomrako, ombrelrako, ovorako, pakaĵrako, piporako, sekigrako, stampilrako, telerrako, toastrako, valizrako, vestorako

raked/o=1. *sp* tenisütő, tollasütő; 2. hótalp

raket/o=1. tűzijáték-rakéta; 2. *rep kat* rakéta *balista ~o: ballisztikus rakéta *duŝtupa ~o: kétfokozatú rakéta *homloĝata ~o: ember által lakott rakéta *interkontinenta ~o: interkontinentális rakéta *lanĉi ~on: rakétát lő fel *plurŝtupa ~o: többfokozatú rakéta *stratosfera ~o: sztratoszférikus rakéta; **kontraŭ-o**: kat ellenrakéta; ~**obazo**: kat rakétabázis; ~**ŝipo**: *rep* rakétaŭrhajó

Ŭalarmraketo, flugilraketo, lanĉraketo, lumraketo, signalraketo, spacraketo

raki/o=*anat* gerincoszlop, rachis; ~**a**: *anat* rachio~, rachi~, rachialis *~a likvo: gerincfolyadék; ~**algio**: *orv* gerincfájdalom, rachialgia

rakit/o=*orv* angolkór, rachitis; ~**a**: *orv* angolkóros, rachiticus; ~**ismo**: *orv* angolkóros hajlam, rachitismus; ~**odona**, ~**ogena**: rachitogen, angolkórt okozó

rakled/o=*gaszt* raclette (olvasztott sajt alapú étel)

rakont/i=*tr* elbeszél, mesél, elmesél, elmond *Casanova ~is sian vivon en libro: Casanova könyvben beszélt el az életét *jen kion oni ~as: hallja, hogy mit mesélnek *ni ~is niajn aventurojn: elmeséltük kalandjainkat *~i al Petro kaj Paŭlo: fűnek-fának elmondja *~u, kio okazis al vi: mondd el, mi történt veled; ~o: elbeszélés, mese *belaj ~oj el trans la montoj *Z: átv* Andersen meséi, mese habbal *inter faro kaj ~o staras meze granda mondo *Z: közm* könnyű beszélni, nehéz megtenni *~o pri la sep etaj ĉinoj: mese a hét kicsi kínairól *~oj el trans la montoj: dajkamese *sed tio estas alia ~o: de ez már egy másik történet *viaj ~oj pri la ĵaroj de la milita kaptiteco interesas min: a hadifogságról szóló elbeszélései érdekelnek engem; ~**isto**: 1. *fn ir* elbeszélő *Jókai estis granda ~isto: Jókai nagy elbeszélő volt *mia avo estis ŝatata ~isto en sia vilaĝo: a nagyapám kedvelt elbeszélő volt a falujában; 2. narrátor Ŭbildrakonto, feinrakonto, mirrakonto, popolrakonto, vivrakonto, vojaĝrakonto

ral/o=áll guvat (Rallus)

rali/o=*sp* rali *~o Parizo-Dakaro: Párizs-Dakar rali

ralik/o=*fn* hajó szegélyző; **flank-o**: hajó oldalszegélyző

Ŭrefraliko, surjardraliko, ventraliko

ram/o=1. *kat* faltörő kos *szin* murrompilo; 2. *tech* cölöpverő kos, cölöpverő gép *aerprema ~o: sűrítettelegős v. pneumaikus cölöpverő *dizela ~o: dízel cölöpverő *elektra ~o: elektromos cölöpverő *hidraŭla ~o: hidraulikus cölöpverő *vapormova ~o: gőzkes, gőzzel működött cölöpverő kos; 3. *inf* RAM; ~**i**: *tr tech* (cölöpöt) bever; ~**dilo**: *ép* szádpalló; ~**stevano**: *kat* hajó vágósarkantyú, döfőorr Ŭmanramo

Ram/o=1. *mit* Ráma; 2. ŬRenée Adèle Maria

Ramadan/o=*iszl* ramadán, ramazán

Ramajan/o=*ir* Rámájana

ramapitek/o=*ösl* Ramapithecus

rambutan/o=1. *növ* hamislicsi, rambután (Nephelium lappaceum); 2. *növ* rambután (gyümölcs)

ramfast/o=Ŭtukano

ramforink/o=*ösl* Rhamphorhynchus

rami/o=*növ* hócslán, rami (Boehmeria nivea)

ramn/o=*növ* benge (Rhamnus)

ramonê/o=*növ* kormányzószilva, batokószilva, maronszilva, marocsni (Flacourtia indica) *szin* india flakurtio

ramp/i=*ntr áll* mászik *post la pluvo limakoj ~is sur la trotuaro: az eső után giliszták másztak a járdán *serpento ~is sur la branĉoj: kígyó mászott az ágakon; 2. *ntr* kúszik, mászik *ili ~is tra mallarĝa truo: egy szűk lyukon másztak át *la soldato ~is ĝis la rokorando: a katona a sziklaperemig kúszott *la tigre proksimiĝis ~ante al sia viktimo: a tigris kúszva közeledett áldozatához; 3. *ntr átv* mászik, csúszik-mászik *la limakpoŝto ~as kompare al la elektronika: a csigaposta mászik az elektronikushoz képest *la vojo ~is sur mildan deklivon: az út enyhe lejtőre kapaszkodott *~i, kiel limako: úgy mászik, mint a csiga *li memvole ~as antaŭ la plirangaj: önként csúszik-mászik a rangosabbak előtt *vi ne marŝas, vi ~as: nem menetelsz, hanem mászol; ~**a**: 1. mászó, kúszó; 2. *növ* kúszó~ *~aj plantoj: kúszónövények; 3. *átv* mászó, lomha *mi ne ŝatas ĉi tiun ~an rapidecon: nem szeretem ezt a lomha tempót *~a humiliĝo: csúszó-mászó megalázkodás; ~**aĵo**: 1. *áll* csúszómászó *szin* rampulo; 2. *növ* kúszónövény *szin* rampoplanto; ~**ulo**: *áll átv* is csúszómászó; ~**uloj**: *áll* ne hullók Ŭreptilioj; **el-i**: 1. *ntr* kimászik *el~i tra la kamentubo: kimászik a kéményen keresztül *li ĵus el~is el la ova ŝelo *Z*: alig bújti ki a tojásból *li ne el~is ankoraŭ el la vindoj *Z*: még ott a tojáshej a fenékén, még nem nőtt be a feje lágya; 2. *ntr átv* kimászik, kikecmereg *iom post iom li el~is el siaj ŝuldoj: lassanként kikecmeregett az adósságaiból *malfacile li el~os el la peĉo: nehezen mászik ki a pácából; **en-i**: *ntr* bemászik *en~i tra la fenestro: bemászik az ablakon *li en~is en grandan keston: bemászott egy nagy ládába; **sur-i**: *ntr* rámászik; **supren-i**: *ntr* felmászik *li supren~is sur la ŝarĝoplaton: felmászott a platóra; ~**naĝado**: *sp* gyorsúszás *szin* kraŭlo; ~**otigo**: *növ* inda; ~**vesto**: *fn* tex rugdalózó

ramp/o=*ép* rámpa, *fn* felhajító

Ramses/o=*tört* Ramszesz

ramur/o=*áll tud* agancs *szin* kornaro, kornobranĉaro

ran/o=*áll* béka (Rana) *akvo~o: kecskebéka (R. esculenta) *foli~o, verda ~eto: Ŭhilo *kie ajn ~o iras, ĝi ĉiam marĉon sopiras *Z: közm* a béka mindig a pocsolyába vágyik *~oj kvakis en la marĉo: békák kuruttyoltak a mocsárban; ~**ido**: *áll* ebihal, békaporonty; ~**homo**: békaember, búvár; ~**mordo**: Ŭhidrokarito; ~**saltado**: *jték* bakugrás *szin* ŝafsaltado

ranc/a=avas *~a butero: avas vaj *~a lardo: avas szalonna; ~**igi**: *ntr* megavasodik

ranĉ/o=*agr* ranch, rancho, állattenyésztő farm

rand/o=1. szél, perem *la virino tuŝis la ~on de la vesto de Jesuo: a nő megérintette Jézus ruhájának szélét *li estas ĉe la ~o de siaj fortoj: az ereje végén jár *li troviĝas ĉe la ~o de la financa ruino: a pénzügyi összeomlás szélén áll *~o de arbaro: erdő széle *~o de kavó: gödör széle *~o de roko: szikla pereme *~o de telero: tányér széle; 2. *mat* határ, végpont *fina ~o: végpont *komenca ~o: kezdőcsúcs; ~**a**: szélő, határ~; ~**i**: *tr* vminek (n) a szélén v. határában *mi ~as mian eblojn: a lehetőségeim határában vagyok *~i malsatmorton: az éhhalál küszöbén áll; ~**aĵo**: szegély, peremrész, karima, keret *la drapa ~aĵo de la pordo malhelpas la trablovon: az ajtó posztó szegélye megakadályozza a huzatot *ligna ~aĵo de ardeztabelo: palatábla fa kerete *~aĵo de ĉapelo: kalap karimája *~aĵo de trotuaro: járda szegélyköve *silka ~aĵo de jaketo: zsakett selyem szegélye; ~**umo**: (tárgy) éle v. széle, élfelülete *eluzita ~umo de pneŭmatiko: gumiabroncs kopott futófelülete *la ~umo de la tabulo estas rabotita: a tábla élet legyalulták *strekita ~umo de monero: pénzérme recés éle; **ĝis-e**: szélíg, határig ***ĝis-e** de la kampo paŝtis sin bovinoj: a mező széléig legeltek tehenek ***ĝis-e** plena glaso: csordultig teli pohár *vi elĉerpis **ĝis-e** mian paciencon: teljesen kimerítettet a türelmemet; **ĝis-igi**: *tr knyv* (szöveget) sorkizár *szin* alliniigi ***ĝis-igi** dekstren: jobbra zár ***ĝis-igi** maldekstren: balra zár ***ĝis-igi** suben: lefelé zár ***ĝis-igi** supren: felfelé zár; **ĝis-igo**: *knv* sorkizárás *szin* alliniigo *ambaŭflanka **ĝis-igo**: sorkizárás *dekstra, maldekstra **ĝis-igo**: jobbra, balra zárás; ~**angulo**: *mat* kerületi szög; ~**benko**: szegélyfal *~benko ĉe abismo, vojtaluso: szegélyfal szakadéknál, út menti ároknál; ~**egaligi**: *tr* (szélet) kiegyenlíti, leszélez; ~**floro**: Ŭĉirkaŭfloro; ~**grupo**: marginális csoport; ~**iri**: *tr* vminek a (n) szélén megy v. jár *ili ~iris la abismon: a szakadék szélén mentek *ni

~iris la vojon: az út szélén mentünk; ~**kondiĉo**: peremfeltétel, határfeltétel; ~**maro**: *geo* szélső tenger (Északi-tenger); ~**orita**: aranyozott szélű *~**orita libro**: aranyozott szélű könyv; ~**rompi**: *tr* kicsorbít *~**rompita telero**: kicsorbult tányér; ~**streki**: *tr* (élén) recéz *~**strekiti monero**: recés élű pénzérme; ~**tabulo**: *hajó* habdeszka; ~**trabo**: *ép* szegélygerenda, peremgerenda

Urbarrando, boatrando, cirklorando, dekstrarandigi, folirando, klinrando, largranda, randfloro, ŝpirando, tegmentorando, tranĉrando, trotuarrando, urborando, vojorando, vundorando

rand/o²=rand (pénznem)

rang/o¹. rang *li atingis generalan ~on: tábornoki rangot ért el *militista ~o: katonai rang *okupi altan ~on en la societo: magas posztot foglalt el a társaságban *persono de alta ~o: rangos személy *teni sian ~on: tartja a rangját; **2.** *átv* rang, rend *krudmaterialo de la unua ~o: elsőrendű nyersanyag *kuracisto de la unua ~o: elsőrendű orvos; **3.** *mat* rang (>vektor, mátrix); ~a: rang~, ranggal kapcsolatos *~aj privilegioj: ranghoz kötött előjogok *servotempe plej ~a: rangidős; ~i: *ntr* vmilyen rangja van *li plej ~as en la stabo: ő a legmagasabb rangú a vezérkarban *~i kiel kolonelo: ezredesi rangja van; ~**igi**: *tr* rangra emel, előléptet *la reĝo ~igis tri soldatojn: a király rangra emelt három közkatonát; ~**ulo**: rangos ember; **alt~a**: *mn* magas rangú; **alt~ulo**: *fn* magas rangú ember; **dua~a**: másodrendű, másodrangú *dua~a aktoro: másodrendű színész *dua~a hotelo: másodrangú szálloda *dua~aj problemoj: másodrendű problémák, mellékes problémák; **last~a**: (rangban, minőségben) legutolsó, silány *last~a butiko: silány boltocska; **laŭ~a**: rang szerinti; **laŭ~igi**: *tr* rangsorba állít *szin* rangordigi; **pli~a**: magasabb rangú v. rendű; **pli~igi**: *tr* előléptet, magasabb rangra emel; **sam~a**: egyenrangú *ni estas sam~aj kunuloj: egyenrangú társak vagyunk; **sam~eco**: egyenrangúság; **sam~igi**: *tr* egyenrangúsít, egyenrangúvá tesz; **sen~a**: rang nélküli; **sen~ulo**: *kat* közkatona, baka; **sub~a**: rangon aluli, alantas *fari sub~an laboron: alantas munkát végez *ligi sub~an edzecon: rangon aluli házasságot köt; **super~a**: *mn* felettes *la super~aj instancoj: a felettes hatóságok; **super~eco**: (rangban) elsőbbség, magasabbrangúság; **unua~a**: elsőrangú, kiváló, kitűnő *unua~a hotelo: elsőrangú szálloda *unua~a kvalito: kiváló minőség; **unua~eco**: **1.** (rangban) elsőbbség; **2.** elsőrendűség, kiválóság; ~**altigi**: *tr* előléptet, rangra emel; ~**altigi**: *ntr* rangban emelkedik, előrelép a ranglétrán; ~**altigo**: előléptetés, rangra emelés; ~**antaŭi**: *tr* rangban megelőz *la leŭtenanto ~antaŭis la subleŭtenanton: a hadnagy rangban megelőzte az alhadnagyot; ~**listo**: ranglista; ~**ordo**: rangsor; ~**ordigi**: *tr* rangsorba állít *szin* laŭrangigi; ~**simbolo**: státuszszimbólum, státuszszimbólum; ~**streble**: *fn* törtető, karrierista; ~**ŝtuparo**: ranglétra, számlélétra

Adresrango

rangifer/o=áll rénszarvas, taránszarvas, karibu (Rangifer tarandus)

Rangun/o=*geo* Rangun, Rangoon

rang/i=*tr* vsút rendez (vagonokat); ~**ado**: vsút rendezés, kocsielrendezés *forpuŝa ~ado: szalasztás, kocsielrendezés lökéssorozattal *pergravita ~ado: gurítás, kocsielrendezés gurítással; **dis~i**: *tr* vsút szétrendez *dis~i varotrajnon: tehervonatot szétrendez; ~**admonteto**: vsút gurítódomb; ~**adstacio**: vsút rendező pályaudvar

rankor/o=neheztelés, sérelem, gyűlölködés *~o premis delonge lian koron: sérelem nyomta régóta a szívét; ~i: *tr/ntr* neheztel, gyűlölködik *ili ne plu ~as nin pro la incidento: már nem neheztelnek ránk az incidens miatt *la reĝo ~as kontraŭ sia kortegestro: a király neheztel az udvarmesterére

ranunkol/o=*növ* boglárka (Ranunculus) *akra ~o: réti boglárka (R. acris) *szin* buterfloro de la diablo

rap!=*isz* gyerünk!, menés!, gyorsan!

rap/o=*növ* ált tarlórépa, réparepce (Brassica rapa) *szin* rapobrasiko *furaĝ~o: takarmányrépa, marharépa, tehénrépa *kampa ~o: vad-réparepce, vad-káposztarepce (B. rapa ssp. campestris) *oleo~o: réparepce (B. rapa sp. oleifera)

rap/o²=zene rap

rapid/a=gyors, sebes *~a decido: gyors döntés *~a dono, duobla bono: *köz*m kétszer ad, ki gyorsan ad *~a kiel fulmo: villámgyors *~a movo: gyors mozdulat *tro ~a faro estas nur barto Z: *köz*m hamar munka ritkán jó; ~e: gyorsan, sebesen, hamar *ĝi kreskas ~e, kiel fungo: gyorsan nő, mint a bolondgomba *kiu donas ~e, donas duoble Z: kétszer ad, ki gyorsan ad *kuru ~e: fuss sebesen; ~e~**senvide** Z: kutyaftutában; ~i: *ntr* siet *ne ~u insulti, volu aŭskulti Z: *köz*m semmi ítéletben nem jó a hamarság *ne ~u kun la respondo: ne siess a válasszal *ni ~is hejmen: siettünk haza *~u mal~e Z: *köz*m lassan járj, tovább érsz *ŝi ~is reveni: (nő) sietett vissza; ~o: **1.** gyorsaság, iram *kun vertiga ~o: szédületes iramban; **2.** *fiz* sebesség *szin* velocito *angula ~o: szögsebesség *propaga ~o: terjedési sebesség *supersona ~o: szuperszonikus

sebesség *transsenda ~o: átviteli sebesség; **3. zene** presto, gyors ritmus; ~**eco**: gyorsaság, sebesség *kun fulma ~eco: villámsebesen *kun la ~eco de limako: egy csiga sebességével *la ~eco de la poŝtaj servoj: a posta szolgáltatások gyorsasága *sekunda ~eco: másodpercenkénti sebesség; ~**ega**: villámgyors; ~**ema**: sietős; ~**igi**: *tr* gyorsít, meggyorsít, felgyorsít *la mono ~igis la konstruadon: a pénz felgyorsította az építkezést; ~**igi**: *ntr* felgyorsul, meggyorsul; ~**umo**: *tech* sebesség(fokozat) *la biciklo havas kvin ~umojn: a kerékpárnak öt sebessége (sebességfokozata) van *ŝanĝi de la dua al la tria ~umo: a kettes sebességből a hármasba vált; **kvin~uma**: *jm* ötsebességes *mia aŭto estas kvin~uma: a kocsim ötsebességes; **mal~a**: lassú *mal~a procezo: lassú folyamat *testude mal~a: csigalassú; **mal~i**: *ntr* lassan megy v. jár, késik *la ~trajno mal~as dek minutojn: a gyorsvonat tíz perccet késik *mia horloĝo mal~as po unu sekundon ĉiutage: az óráam naponta egy másodpercet késik *ne mal~u al la lernejo: ne kés el az iskolába; **mal~eco**: lassúság, késedelmesség *lia mal~eco estas nervoziga: idegesítő a lassúsága; **mal~ema**: ráérős *labori en mal~ema ritmo: ráérős tempóban dolgozik; **mal~igi**: *tr* lassít, lelassít *iom mal~igu la aŭton: kissé lassítsd le a kocsit *la manko de krudmaterialo mal~igis la produktadon: a nyersanyaghiány lelassította a termelést; **plen~e**: legnagyobb sebességgel, teljes gőzzel, teljes gázzal; **pli~igi**: *tr* gyorsabbá tesz, felgyorsít *danke al la novaj maŝinoj ni pli~igis la fabrikadon: hála az új gépeknek gyorsabbá tettük a gyártást; **retro~umi**: *ntr* hátramenetbe kapcsol; ~**fluo**: víz gyors folyású szakasz; ~**harda**: *ép* gyorsan kötő; ~**indikato**: *jm* sebességmérő óra, sebességmérő; ~**koŝo**: vill csúszósaru; ~**kuriero**: *táv*k gyorsfutár *szin* ekspresa kuriero; ~**kurso**: *isk* gyorstanfolyam; ~**manĝo**: *gaszt* gyorsétel, fast food; ~**manĝejo**: *gaszt* gyorsétterem, gyorsétkezdé, bisztró; ~**manĝvagono**: vsút büfékocsi; ~**naĝado**: gyorsúszás *szin* kraŭlo; ~**ometro**: *jm* sebességmérő *szin* tahimetro; ~**pafa**: *kat* gyorstüzelő *~pafa pafilo: gyorstüzelő lőfegyver; ~**pieda**: gyors lábú; ~**restoracio**: *gaszt* gyorsétkezdé *szin* tujrestoracio; ~**servo**: gyorsszolgálat; ~**sketado**: *sp* gyorskorcsolyázás *szin* sketkurado; ~**testo**: **1.** gyorsteszt, villámellenőrzés; **2.** *isk* röpdolgozat; ~**trajno**: vsút gyorsvonat; ~**umskatolo**: *tech* sebességváltóház; ~**umstango**: *tech* sebességváltókar; ~**umŝanĝilo**: *tech* sebességváltó; ~**vojo**: *köz*l gyorsút

Ualtigrapido, flugrapido, fulmorapida, krozapido, lumrapido, sonrapido, transmetrapido, ventrapido

rapir/o¹. *kat* rapier (hosszú vékony kard); **2.** *sp* (vívő)tőr; ~**ado**: *sp* törvívás; ~**isto**: *fn* *sp* töröző, törvívó

raport/i¹. *tr/ntr* beszámol, jelent *kuriero ~is al la reĝo pri la batalo: küldött számolt be a királynak az ütközetéről *la deĵoranto ~is al la klasestro la nombro de la klasanoj: a hetes jelentette az osztályfőnöknek az osztálylétszámot *mi ~is al li pri la sanstato de lia filino: beszámoltam neki lánya egészségi állapotáról *oni jam ~is al mi la malbonan famon: már jelentették nekem a rossz hírt *poste mi ~os pri la pasintjaraj rezultoj de nia firma: utána beszámolok cégünk múlt évi eredményeiről *~u nur la faktojn: csak a tényeket jelentsd *sinjoro leŭtenanto, respektu mi ~as: hadnagy úr, alázatosan jelentem; **2.** *ntr* tudósít *nia budapeŝta korespondanto ~as: budapesti tudósítónk jelenti *~i pri futbalmatĉo: futballmeccsről tudósít *~i pri la freŝaj politikaj okazintaĵoj: tudósít a friss politikai eseményekről; **3.** *tr/ntr* ált elmesél, beszámol *ni ~is al li pri nia ekskurso: beszámoltunk neki a kirándulásunkról *ni ~is niajn aventurojn en la banloko: elmeséltük fürdőhelyi kalandjainkat *~i pri ĉiuj cirkonstancoj kaj nuancoj Z: töviről-hegyire elmesél *~u, kio okazis en la bankedo: beszéld el, mi történt a banketten; **4.** *ntr* *isk* felel (tanórán); ~**o**: **1.** jelentés, beszámoló *buŝa kaj skriba ~o: szóbeli és írásbeli beszámoló *doni ~on pri la en-kaj elspezoj: jelentést készít a bevételekről és kiadásokról *estrara ~o: vezetőségi beszámoló v. jelentés *finkalkula ~o: végelszámolás, végelszámoló jelentés *jarfina ~o: év végi beszámoló *komisiona ~o: bizottsági jelentés *pretigi detalan ~o: részletes jelentést készít *sendu ~on pri la stato de la laboroj: küldjön jelentést a munkák állásáról; **2.** tudósítás, riport *~o pri la olimpiko: tudósítás az olimpiáról *surlokaj ~oj pri la konkursoj: helyszíni riportok a versenyekről; **3.** *isk* felelet (tanórán); **4.** ne arány $\propto$ proporcio; ~**igi**: **1.** *tr* beszámoltat *la oficestro ~igis la sekcistojn pri ilia laboro: a hivatalvezető beszámoltatta az osztályvezetőket munkájukról; **2.** *tr* *isk* felelet; ~**aĵo**: riport, beszámoló *~aĵo pri la sesio de la parlamento: beszámoló a parlament ülészakáról *sporta ~aĵo: sportriport; ~**into**: jelentéstevő, jelentésíró; ~**isto**: **1.** tudósító, riporter *rivela ~isto: oknyomozó újságíró; **2.** *fn* *pol* jelentéstevő

Ukalkulraporto

rapso/d=*ir* rapszódosz, görög vándorénekes

rapso/di/o¹. *ir* rapszódia (görög epikus költemény); **2.** zene rapszódia *la hungaraj ~oj de Liszt: Liszt magyar rapszódiai

rapunkol/o=*növ* répagyökerű harangvirág, raponc, raponc harangvirág (Campanula rapunculus)

rar/a=*ritk* ritka, ritkán előforduló *kio ~a, tio kara: ami ritkább, kedvesebb *~a sindromo: *orv* ritka tünetegyüttes; **2.** ritka, becses *~aj trezoroj de la antikva civilizacio: az ókori civilizáció ritka kincsei; ~**ajo**: ritka dolog, ritkaság *nun mi montros al vi veran ~ajon: igazi ritkaságot mutatok most önöknek; ~**igi**: *tr* ritkává tesz *la turkaj invadoj ~igis la gotikajn monumentojn en Hungario: a török hódítások ritkává tették a gótikus emlékeket Magyarországon

ras/o=**1.** *áll* alfaj; **2.** *növ* természetett változat; **3.** emberi faj, rassz *homa ~o: emberi faj, rassz *iam oni distingis la blankan, flavan kaj nigran ~ojn: valamikor megkülönböztették a fehér, sárga és fekete fajt; **4.** *ex* nemzetség *▷*generaciario, familiaro *~o de Abrahamo: Ábrahám nemzetsége; **5.** *ex* nép *▷*gento; ~**a**: faji, rassz~ *~a apartigo: faji elkülönítés *~a persekuto: fajüldözés *~aj karakteroj: faji jellemzők; ~**ismo**: **1.** faji elkülönülés, faji küldetéstudat; **2.** fajgyűlölet, rasszizmus; ~**isto**: **1.** faji elkülönülés híve; **2.** *fn* fajgyűlölő, rasszista; **anti**~**ismo**, **kontra**~**ismo**: antirasszizmus; **inter**~**a**: fajok közötti *inter~a malamo: fajok közötti gyűlölet *inter~a repacigo: fajok közötti megbékülés; ~**apartigo**: faji elkülönítés, apartheid; ~**ĉevalo**: telivér ló *miks~a hundo: korecskutyá; ~**miksi**: *tr* fajilag kever *▷*miksrasa, purrasa

rasl/o=*orv* szörtyzőrej, légzési zörej *kaverna ~o: amphorás légzés *krepita ~o: apróhólyagú csengő szörtyzőrej, crepitans zörej *malseka ~o: nedves szörtyzőrej *seka ~o: száraz szörtyzőrej *sibla ~o: sípolás-búgás, sípoló zörej; ~i: *ntr* *orv* szörtyög, szortyog; ~**ilo**: *jék* csörgő *rumba ~ilo: *zene* rumbatök *szin* marako

rasp/i=**1.** *tr* *gaszt* reszel *raspi fromaĝon: sajtot reszel *raspi legomon: zöldséget reszel; **2.** *tr* *tech* ráspolyoz, reszel *raspi breton: deszkát reszel; raspa: érdes, reszelős *raspa stilo: nyers stílus *raspa surfaco: érdes felület *raspa voĉo: reszelős hang; raspajo: reszelék *fromaĝa raspajo: sajtreszelék *ligna raspajo: faireszelék; raspilo: **1.** *gaszt* reszelő; **2.** *tech* ráspoly, faireszelő; raspejo: *ip* répaszeletelő (>cukorgyár); raspaparato: *gaszt* diódaráló

*▷*fromaĝraspilo, legomraspilo, panraspajo, pastoraspilo

rast/i=**1.** *tr* *agr* gereblyéz *~i bedon: ágyást gereblyéz *~i fojnon: szénát gereblyéz *~i la promenvojojn: a sétatutakat gereblyézi; **2.** *tr* *jék* (krupié téteket) begereblyéz v. begyűjt *la krupiero ~is la gajnon al la banko: a krupié a bankhoz gereblyézte a nyereményt; **3.** *tr* *átv* átfésül *la polico ~is la terenon, serĉante la perdiĝintan infanon: az elveszett gyermek után kutatva a rendőrség átfésülte a terepet; ~**ilo**: **1.** *agr* gereblye; **2.** *jék* krupié gereblye alakú lapátja; **for**~**i**: *tr* elgereblyéz (gereblyével eltávolít) *for~u la foliojn sur la promenvojo: gereblyézd el a falevelet a sétatútról

rastr/o=*agr* kapa *szin* sarkilo *malkompaktigi la bedon per ~o: kapával fellazítja az ágyást; ~**i**: *tr* *agr* kapál; ~**umigi**: *tr* *inf* raszterizál, párhuzamosan letapogat; ~**umigilo**: *inf* raszteres letapogató; ~**umo**: *inf* bittérkép, raszter, bitmap *szin* bitbildo, bitmatrico; ~**umero**: *inf* képpont, pixel *szin* bildero

rastral/o=*fn* *knv* kottavonalzó

raŝ/o=*orv* bőrkiütés

rat/o=*áll* patkány (Rattus); ~**icido**: *kém* patkányméreg *szin* ratveneno; ~**hundo**: *áll* patkányozó kutya, rattler; ~**kaptilo**: *fn* patkányfogó; ~**veneno**: *kém* patkányméreg *szin* raticido

ratafi/o=*gaszt* gyümölcslikőr

ratif/o=*ne* *▷*proporcio, rilatumo

ratif/i=*tr* *jog* ratifikál, jóváhagy, (államszerződés) aláír *~i la versajlan traktaton: ratifikálja a versailles-i szerződést

ratifik/i=*▷*ratifi

Ratisbon/o=*geo* Regensburg *szin* Regensburgo

ratl/i=*ntr* *hgt* zakatol, kattog *la radoj de la lokomotivo ~is: a mozdony harkerei zakatoltak

Raul/o=Raul (utónév)

raŭf/o=*▷*rako **1**

raŭk/a=rekedt *mi estas iom ~a: egy kicsit rekedt vagyok *voĉo ~a de malvarmumo: hűléstől rekedt hang; ~**igi**: *ntr* bereked

Raŭm/o=*geo* eo Rauma *la Manifesto de ~o kritikis la celojn de la tradicia Esperanto-movado: a raumai nyilatkozat kritizálta a hagyományos eszperantó mozgalom céljait; ~**ismo**: eo raumizmus; ~**isto**: eo raumista, raumizmus híve

raŭnd/o=*sp* menet (>boks), rund

raŭp/o=**1.** *áll* hernyó; **2.** *tech* lánctalp, hernyótalp; ~**ero**: *tech* lánctalp, lánceszem; **sen**~**igi**: *tr* *agr* hernyótlanít, hernyómentesít; ~**auto**: *jm* lánctalpas autó; ~**kamiono**: *jm* lánctalpas teherautó; ~**traktoro**: *jm* lánctalpas v. hernyótalpás traktor; ~**veturilo**: *jm* lánctalpas v. hernyótalpás jármű

*▷*silkoraŭpo

raŭt/o=**1.** *ne* *▷*itinerio; **2.** *ne* *▷*kurso **2**

raŭvolfi/o=*növ* vényomáscserje, Rauwolf-cserje (Rauwolfia)
rav/i=*tr* elbűvöl, elbájol, (varázssával) megejt *ĉi tiu juvelo simple ~is min: ez az ékszer szinte elbűvölt *la pejzaĝo ~is nin ĉiujn: a táj mindegyikünket elbájolt *Taĝ-Mahalo ~as ĉiun turiston: a Tádzs Mahál minden turistát elbűvöl *via kantado ~is la reĝon: az éneklés elbűvölte a királyt; ~**a**: elbűvölő, bűbajos, csodálatos, varázslatos *~a knabino: elbűvölő lány *~a voĉo: csodálatos hang; ~**o**: bűbáj, varázs; ~**igi**: *ntr* bűvöletbe esik; ~**igo**, ~**iteco**: bűvölet, elragadtatottság; ~**ekscito**: elragadtatás, elragadtatottság

Raven/o=*geo* Ravenna

ravenal/o=*növ* legyezőbanán, utazók fája (Ravenala)

ravin/o=*geo* szurdok, mély szakadék; ~**igi**: *tr* *geo* szurdokká szabdal

raviol/oj=*gaszt* ravioli

raz/i=*tr* borotvál, (szakállt) nyír *ĉiumatene mi ~as min: minden reggel borotválkozom *li ne ŝatas ~i sin: nem szeret borotválkozni *~ita kapo: borotvált fej *~u al mi la barbon: borotválja le a szakállamat; ~**ado**: borotválás; ~**ilo**: borotva *elektra ~ilo: villanyborotva *sendanĝera ~ilo: biztonsági borotva, pengés borotva, „kaparós borotva”; ~**isto**: borbély *szin* barbiro *~isto ~iston ~as Z: kéz kezét mos; ~**ilakrigilo**: borotvaélesítő; ~**kapulo**: **1.** *fn* borotvált fejű; **2.** *fn* bőrféjű; ~**oklingo**: borotvapenge, zsilett; ~**okremo**: borotvakrém; ~**osapo**: borotvaszappan; ~**ospegulo**: borotválkozótükör; ~**oŝaŭmo**: borotvahab; ~**peniko**: borotvaecset, pamacs; ~**rimeno**: fenőszíj *▷*transilrazilo

razen/o=*ex* *▷*gazono

razi/o=**1.** rabló hadjárat, fosztogatás, portyázás *fari ~on: portyázik; **2.** *jog* razzia *dum la ~o la polico kaptis tri krimulojn: a razzia során a rendőrség három bűnözőt elkapott; ~**i**: **1.** *tr* (rabló hadjárat során) kirabol, kifoszt, portyázva rabol; **2.** *tr* *jog* átfésül, razziaszerűen ellenőriz *la polico ~is ĉiujn amuzejojn en la strato: a rendőrség átfésült minden mulatóhelyet az utcában

re=**1.** előképző; **re**~: **1.** vissza~ (>hely) *la pilko resaltis de la tero: a labda visszapatant a földről *mi ricevis mian horloĝon: visszakaptam az órát *rebad argumenton: érvet visszaver *redonu la prunton: add vissza a kölcsönt *reiri al pli frua loko: visszamegy egy korábbi helyre *reveni el vojaĝo: utazásból visszatér; **2.** újra~, újjá~, ismét (>idő) *li ne rekonis min: nem ismert meg *mi devis relegi la tekston: újra kellett olvasnom a szöveget *ne rekomencu nian diskuton: ne kezd újra a vitánkat *ni renovigis nian juron: megújítottuk eskünket *rediri la vorton: mond újra a szót *reformi la administradon: megreformálja a közigazgatást *rekonstrui la urbon: újjáépíti a várost; **II.** önállóan; rea: újbóli, ismételt *ĉe la rea voĉdonado ni venkis: az újbóli szavazásnál mi győztünk *rea tia fojo ne doniĝos en via vivo: még egy ilyen alkalom nem adódik az életemben *rean provon oni ne permesis: ismételt próbát nem engedélyeztek; **ree**: ismét, újból, újfent, megint *szin* denove, refoje *mi ree estas ĉi tie: ismét itt vagyok *ree vi ne trompos min: még egyszer nem csapsz be; **ree** kaj denove: minduntalan, mindegyre *ree kaj denove ili faras la saman eraron: minduntalan ugyanazt a hibát követik el; **reen**: vissza, visszafelé, hátrafelé *szin* returne *li iradis tien-reen en la ĉambro: oda-vissza járkált a szobában *oni puŝis reen la amason: visszafelé nyomták a tömeget *vojo reen ne kondukas: út vissza nem vezet

re²=*zene* re *reis-minora: *zene* disz-moll *Re-majora: *zene* D-dúr *re-minora: *zene* d-moll

Re/o=**1.** *mit* Rheia *~o estis unu el la titaninoj: Rheia a titaniszkok egyike volt; **2.** *mit* Ré *~o estis la sundio de la egiptoj: Ré volt az egyiptomiak napistene

rea/o=*áll* nandu (Rhea) *szin* nanduo

read/o=*növ* tud vetési pipacs (Papaver rhoeas)

reakci/o=**1.** *pol* reakció; **2.** *biol* *kém* fiz reakció, reakálás, válasz, ellenhatás *szin* reago *biureta ~o: biurereakció *forto kaj ~o: erő és ellenhatás *kemiaj ~oj: vegyi reakciók *~o de ĉelo je varmigo: sejt reagálása hőre; **3.** *tech* reaktív hajtás; ~**a**: **1.** *pol* reakciós *~a partio: reakciós párt; **2.** *biol* *kém* fiz ellenható, reagáló, reagens; **3.** *tech* reaktív, sugárhajtású *~a aviadilo: *rep* sugárhajtású repülőgép *szin* jeto; ~**i**: *ntr* *biol* *kém* fiz reagál, ellenhat; ~**anto**: *fn* *kém* reagens, kémyszer *szin* reaganto, reagenzo; ~**igi**: *tr* *kém* reagáltat, reakcióba hoz; ~**ulo**: *fn* *pol* reakciós; ~**aviadilo**: *rep* reaktív hajtású repülőgép, sugárhajtású repülőgép *szin* jeto

*▷*ĉenreakcio, kolorreakcio

reaktanc/o=*fiz* induktív ellenállás, reaktancia *indukta ~o: induktív reaktancia, induktaancia *kapacita ~o: kapacitív reaktancia *komuta ~o: kommutációs reaktancia

reaktor/o=**1.** *tech* sugárhajtómű *szin* jetmotoro *vö.* fuzilo; **2.** *fiz* reaktor

*bolakva ~o: forralóvízes reaktor *premakva ~o: nyomottvízes reaktor
 *nuklea ~o: atomreaktor, magreaktor *regenera ~o: tenyésztőreaktor
 U atomreaktoro, bredreaktoro

real/a=1. valós, valóságos, tényleges, reális, réal~ *la ~a mondo: a valós világ *~a bildo: valós kép *~a objekto kaj ĝia bildo en speculo: valós tárgy és képe a tükörben *~aj bezonoj: valós szükségletek *tio estas ~a vivo, ne romano: ez valós élet, nem regény; **2. jog** dologi *~a rajto: dologi jog(oksultság); **3. ŝreela;** ~e: valóban, ténylegesen, a valóságban, realisan *ĉu vi ~e kredas tion?: valóban hiszi? *~e la projekto neniam estis diskutita: ténylegesen a projektet soha nem vitattuk meg *se ~e ni rigardas la aferon: ha realisan nézzük a dolgot; ~o: **1.a** valóság *la ~o aspektas iom alie: a valóság kissé másképpen néz ki *li ĉiam batigis kontraŭ la muro de la ~o: mindig beleütközött a valóság falába; **2. ŝreelo;** ~aĵo: való dolog, létező dolog, (konkrét) realitás *ĉu tio estas sonĝo aŭ ~aĵo?: vajon ez álom vagy valóság? *nun ni parolu pri ~aĵoj, ne pri revoj: beszéljünk való dolgokról, ne álmokról *~aĵo, ne fabelo!: való dolog, nem mese!; ~eco: valóság, valódiság, realitás *tio ne havas ~econ: ennek nincs realitása; ~igi: tr megvalósít, beteljesít, realizál *li sukcesis ~igi siajn revojn: sikerült megvalósítania álmait *~igi politikan programon: politikai programot megvalósít; ~igo: megvalósítás, realizálás; ~igebla: megvalósítható, realizálható; ~igebleco: megvalósíthatóság; ~igi: ntr megvalósul, teljesül *ĉiuj miaj deziroj ~igi: minden kívánságom teljesült *la projekto komencas ~igi: a projekt kezd megvalósulni; ~igo: megvalósulás, realizálódás; ~ismo: **1. fil** realizmus vö. nominalismo, ideismo; **2. ir műv ált** realizmus, realista látásmód vö. naturalismo *la ~ismo de la flandra pentroarto: a flamand festőművészet, realizmusa *lia ~ismo ŝirmis lin kontraŭ misvoj: realizmusa megvédte a tévutaktól *socialisma ~ismo: szocialista realizmus; ~isto: *fn fil ir műv ált* realista; **mal~a:** valótlan, nem valós, irreális; **mal~isma:** *mn* irrealista; **ne~a:** valótlan, nem valós, irreális *ne~aj planoj: irreális tervek; **ne~eca:** nem valószerű; **sen~eco:** valószerűtlenség, irrealitás; **sur~ismo, super~ismo:** *ir műv* szűrrealizmus; **sur~isto:** *ir műv* szűrrealista; ~ecelsendo: realitás-show, valóság-show; ~ecprovo: valóságpróba; ~lernejo: isk realiskola; ~politiko: *pol* realpolitika; ~ospektaklo: valóságshow; ~tempa: *inf* valós idejű, real time *~tempa reĝimo: valós idejű üzemmód, real temp üzemmód

real/o=real (pénznem)

realgar/o=ásv réalgar, rosenit

Reamur/o=fiz (René Antoine Ferchault de) Réaumur *~a grado: Réaumur-fok (°R)

reb/o=növ szőlőtőke *szin* vinbertrunko; ~branco: növ venyige, szőlővessző

Rebek/o=bibl Rebeka

rebus/o=1. jték képrejtvény; **2. átv** rébusz *vi parolas per ~oj: rébuszokban beszélsz

recenz/i=tr *film ir műv zene* ismertet, kritikát ír vmiről (n) *~i filmon: filmet ismertet, filmkritikát ír *~i koncerton: koncertről kritikát ír *~i libron: könyvet ismertet, könyvkritikát ír; ~o: *film ir műv zene* kritika, ismertető, recenzio; ~isto: *film ir műv zene* kritikus, ismertető *la ~isto de la libro skribas, ke: a könyv ismertetője azt írja, hogy

recep/i=tr *agr* visszanyes (fát)

recept/o=1. *gaszt* recept *~oj de hungarecaj pladoj: magyaros ételek receptjei; **2. orv** recept, vény, rendelvény *la kuracisto skribis la ~on, sed mi ankoraŭ ne aĉetis per ĝi: az orvos megírta a receptet, de még nem váltottam ki; ~i: *tr orv* felír, (orvosságot) ír *mi nun ~as al vi nur aspirinon: most csak aszpirint írok fel önnek *la kuracisto ~is al mi ion kontraŭ kapdoloro: az orvos írt nekem valamit fejfájás ellen; ~aro: *gaszt* receptgyűjtemény *mi heredis la ~aron de mia patrino: én örököltém anyám receptgyűjteményét; ~olibro: **1. gaszt** szakácskönyv; **2. gysz** receptkönyv

receptakl/o=növ vacok, receptaculum

reces/o=anat bemélyedés, kiöblösödés, tasak, recessus *pineala ~o: tobozmirigytasak, recessus pinealis

recesi/o=gazd gazdasági visszaesés, recesszió

recesiv/a=biol recesszív *~a geno: recesszív gén

recidiv/o=1. orv kiújulás, visszaesés, recidiva (>betegség); **2. jog** visszaesés (>elkövetés); ~i: **1. ntr orv** kiújul (betegség); **2. ntr jog** visszaesik (bűnöző); ~ulo: **1. orv** visszaeső beteg; **2. fn jog** visszaeső (bűnöző)

Recif/o=geo Recife

reciprok/a=kölcsönös *~a amo: kölcsönös szerelem *~a fido: kölcsönös bizalom *~a helpo: kölcsönös segítség *~a verbo: *nyt* kölcsönös ige; ~e: kölcsönösen *ili malamis sin ~e: kölcsönösen gyűlölték egymást *ni komprenas nin ~e: kölcsönösen megértjük egymást; ~i: *tr* viszonz *li ne ~is mian saluton: nem viszonzta a

köszönésemet *~i la viziton: viszonzozza a látogatást; ~o: *fn mat* reciprok *szin* invero; ~eco: kölcsönösség, viszonzosság

recit/i=tr felmond, (kívülről) elmond *li senerare ~is la lernitaĵon: hibátlanul elmondta a tanultakat *~i la lecionon: felmondja a leckét *~u la versaĵon: mond el a verset; ~o, ~ado: elmondás, előadás, szavaltat; ~aĵo: kívülről elmondandó szöveg

recital/o=zene szólóest, szólóhangverseny, szólókoncert

recitativ/o=zene recitativo, énekeszd

redakci/o=szerkesztőség *la ~oj de la gazetoj: az újságok szerkesztőségei; ~a: szerkesztőségi *~a kunsido: szerkesztőségi ülés; ~ano: a szerkesztőség tagja, szerkesztőségi tag

redakt/i=1. tr szerkeszt, megszerkeszt *~i kontrakton: szerződést megszerkeszt *~i legproponon: törvényjavaslatot szerkeszt *~i oficialan akton: hivatalos okmányt szerkeszt *~i vortaron: szótárt szerkeszt; **2. tr** (újságot) szerkeszt *li longe ~is Eventoj: sokáig szerkesztette az Eventoj-t *vi ~is ĉiam opoziciajn ĵurnalojn: ön mindig ellenzéki napilapokat szerkesztett; ~o, ~ado: szerkesztés *faksimila ~o, ~o vidate-vidote: *inf* WYSIWYG szerkesztés *la ~ado de ĵurnalo

postulas multan tempon: egy napilap szerkesztése sok időbe kerül *liaj verkoj aperis sub mia ~o: a művei az én szerkesztésében jelentek meg; ~ejo: szerkesztőség; ~ilo: *inf* szerkesztőprogram *grafika ~ilo: grafikus szerkesztő, képszerkesztő *tipara ~ilo: betűcsomag-szerkesztő; ~into: (alkalmi) szerkesztő *la ~into de la broŝuro estas nekona: a füzet szerkesztője ismeretlen; ~isto: **1.** újságíró, szerkesztő *la sinjoro ~isto skribis kutime pri krimaferoj: a szerkesztő úr általában bűnesetektől ír; **2.** lapszerkesztő *szin* redaktoro *la ~isto decidas pri la

apero de la artikoloj: a szerkesztő dönt a cikkek megjelenéséről; ~istaro: szerkesztőség, szerkesztői kollektiva; ~ĉef~isto: főszerkesztő *szin* ĉefredaktoro; ~ofino: lapzárt; ~okomitato: szerkesztőbizottság

redaktor/o=lapszerkesztő *szin* redaktisto **2** *la ~o de la gazeto Esperanto: az Esperanto lap szerkesztője; ~i: *tr* (lapot) szerkeszt *szin* redakti **2;** ~ĉef~o: főszerkesztő *szin* ĉefredaktisto; **kun~o:** társszerkesztő

redempt/i=tr *kr* megvált, üdvözít *Jesuo Kristo ~is la mondon: Jézus Krisztus megváltotta a világot; ~o: *kr* megváltás, üdvözítés; ~into: *kr* a Megváltó, Üdvözítő *szin* Savinto

Redemptor/o=fn *kr* Üdvözítő, Megváltó *szin* Elaĉetinto, Mesio, Savanto; ~isto: *kr* redemptorista (szerzetes)

redingot/o=1. *tex* szalonkabát, ferencjóska, császárkabát, redingot; **2.** női hosszú felső ruha

redoks/o=kém redox, redukció-oxidáció; ~a: *mn* kém redox *~a reakcio: redox-reakció

redov/o=zene rejdovak, redowa

redukt/i=1. tr csökkent, mérsékel, megkurtít, meghúz, redukál *ni devas ~i niajn elspezojn: csökkentenünk kell a kiadásainkat *~i frakcion: törtet egyszerűsít *~i la buĝeton: csökkenti a költségvetést *~i la elspezeblan sumon: meghúzza a kiadható összeget *~i la programon de la loĝeĵkonstruado: megkurtítja a lakásépítési programot; **2. tr átv** redukál (visszaminősít, rosszabb állapotba hoz) *la iama ĉefurbo estis ~ita al provinca urbeto: a valamikori fővárost vidéki kisvárossá degradálták *Pollando estis ~ita al rusa provinco: Lengyelországot orosz tartománnyá süllyesztették; **3. tr kém** redukál *~i kupran oksidon al kupro: rézoxidot rézzé redukál *~i kvarvalentan titanon al trivalenta: négy vegyértékű titánt három vegyértékűvé redukál; **4. tr orv** (eredeti helyére) visszahelyez, redukál *~i hernion: sérvet visszahelyez *~i luksaciitan membron: kificamított tagot visszahelyez; ~o: **1.** csökkentés, mérséklés, megkurtítás, redukálás *~o al absurdo: *fil*/képtelenségre való visszavezetés, reductio ad absurdum (indirekt bizonyítás) *~o de trupoj: *kat* haderőcsökkentés; **2. kém** redukció; **3. orv** visszahelyezés, redukció, repozíció; ~aĵo: **1.** csökkentett v. redukált dolog, csökevény; **2. kém** redukált anyag; ~anto: **1. kém** redukálószer; **2. fot** gyengítőszer; ~ebla: **1.** csökkenthető, mérsékelhető, redukálható; **2. kém** redukálható; **3. mat** felbontható, reducibilis; ~ejo: *kat* belső erő, menedékerőd, mentsvár; ~igi: **1. ntr** csökken, mérséklődik, redukálódik; **2. ntr kém** redukálódik; **ne~ebla: 1.** nem csökkenthető, nem mérsékelhető, nem redukálható; **2. kém** nem redukálható; **3. mat** irreducibilis

U datumreduktio, nulreduktio, oksido-reduktigo

redund/a=redundans, fölös(leges), terjengős; ~o: **1. nyt** redundáns elem, redundancia; **2. távk inf** redundancia, információfelesleg, információismétlés; **3. tech** biztonsági tartalék, fölös elem, tartalékelem; **4. ált** fölös információ, terjengősség, redundancia

redundanc/o=redundo

redukt/o=1. *kat* zárt sánc, redut; **2. ne** álarcosbál ~maskobalo

ref/a=mat valós *~a parto: valósrész; ~o: *mat* valós szám

ref/o=hajó fogás, kurtítás, harmadolás, reff (>vitorla); ~raliko: hajó felső szegélyező; ~i: *tr* hajó kurtít, harmadol, reffel (>vitorla) *~i velon: vitorlát kurtít; ~ilo: hajó kurtítószár, vitorlakurtító zsinag,

Ŭsabroregado

regal/i=1. *tr* gaszt jóltart, megvendégel, kínál *oni ~is ilin per biero kaj vino: sörrel és borral kínálták őket; **2.** *tr* átv ellát, megörvendeztet *la artista ~is nin per du eksterprogramaj kantoj: a művész két ráadásal örvendeztetett meg bennünket *la ĵurnalo ~is siajn legantojn per bona novaĵo: a lap jó újdonsággal örvendeztette meg olvasóit; **3.** *tr* tréfellátja vkinek a (n) baját *li ~is ilin per la plato de la glavo: kardlappal simogatta őket *per bastono li ~is sian serviston: bottal látta el a szolgálja baját *~i per batoj: jól elagyabugyal *~i per la piedo: fenéken billenti; ~o, ~ado: gaszt ellátás, vendéglátás, traktálás, kínálás *funebra ~o: tor *kia ~ato – tia ~ado *Z:* közm amilyen a vendég, olyan a vendéglátás *la gastoj ricevis luksan ~on: a vendégek luxusszállásában részesültek *sen ~o ne estas balo *Z:* közm bor nélkül szegény a vendég; **for~i:** *tr* kikoszar, röviden elintéz, kiteszi a szűrét vkinek (n) *la dommastrino rapide for~is la nepetitajn gastojn: a ház úrnője gyorsan kitette a kénytelen vendégek szűrét

Ŭbatregali

regatt/o=Ŭboatkonkurso

rege/o=zene reggae

regeneraci/o=Ŭregenerado

Regensburg/o=geo Regensburg *szin* Ratisbono

regent/o=pol régens, kormányzó (király helyett) *Hunyadi kaj Horthy estis ~oj: Hunyadi és Horthy kormányzó volt

regi/o=gazd állami kezelés; ~aĵo: **1.** *gazd* tört koronajövedelem, királyi haszonbér, regálé; **2.** *gazd* állami jövedék

regiment/o=kat ezred *fuziliera ~o: lövészeszred *infanteria ~o: gyalogezred, gyalogsági ezred *li ne estas el la ~o de timuloj *Z:* helyén van a szíve v. esze; ~estro: kat ezredparancsnok; ~kuracisto: kat orv ezredorvos

region/o=1. térség, tájegység, régió, vidék *aŭtonoma ~o: *pol* autonóm terület *ĉirkaŭbudaĉesta ~o: Budapest körüli régió *ekonomia ~o: *gazd* gazdasági térség *la altaj ~oj de la atmosfero: a légkör magas régiói *montara ~o: hegyes vidék *~o duigita de landlimo: országhatár által kettéválasztott tájegység *vinprodukta ~o: *agr* bortermő vidék; **2.** *anat* testtájék, regio *anusa regio: végbéltájék, regio analis *lumba ~o: ágyéktájék, ágyéktájék, regio lumbalis; **3.** *átv* terület, szféra *diversaj ~oj de la scienco: a tudomány különböző területei *~o de revoj: ábrándok szférája; **4.** *tud* tech tartomány *krita ~o: kritikus tartomány *magneta ~o: ferromágneses domén, Weiss-tartomány; ~a: térségi, regionális *~a ĉampionado: *sp* területi bajnokság *~a fervojo: helyiérdekű vasút *~aj lingvoj: regionális nyelvek *~a televido: regionális televízió; ~estro: regionális vezető, régióvezető; ~ismo: régiószemlélet, regionalizmus; ~isto: régiószemlélet híve; **post~o:** *geo* belső térség, hátsószög; **sub~o:** kistérség; **sub~a:** kistérségi *sub~a komisar: kistérségi megbízott; ~disvolvado, ~evoluiĝo: vidékfejlesztés

Ŭminregiono, montregiono, pluvregiono, provizregiono, retregiono, vinregiono

registri/i=1. *tr* összeír, feljegyez, könyvel, (adatot) rögzít, regisztrál *li ~as ĉiun sian gajnon: minden egyes nyereségét feljegyezte *li ~is siajn librojn en katalogo: a könyveit feljegyezte egy katalógusba *mi igis ~i ĉiujn miajn havaĵojn: összeíratam minden vagyonomat *~i la proprajn en- kaj elspezojn: könyveli a bevételeit és kiadásait; **2.** *tr* iktat, (hivatalos) nyilvántartásba vesz *la letero estas ~ita: a levél ajánlott *via enpago estas ~ita: befizetését nyilvántartásba vettük *via plendo estas ~ita ĉe la tribunalo: az ön panaszát nyilvántartásba vettük a bíróságon; **3.** *tr* (adathordozóra) felvesz, rögzít *lia parolado estas ~ita sur vidbendo: a beszéde fel van véve videoszalagra *~i datumon en komputilo: *inf* adatot rögzít számítógépen *~i filmon sur viddisko: filmet DVD-re vesz *~i muzikon per magnetofono: zenét magnóra felvesz *~i voĉon per fonografo: hangot fonográfon rögzít; **4.** *tr* átv megjegyez magának, elkönyvel *ĉi-jare ni ~is la kreskon de mia anaro: idén a taglétszám növekedését könyveltük el *mi ~as en mia menso ĉiun vian sukceson: fejemben tartom minden egyes sikeredet; ~o: **1.** iktatás, nyilvántartásba vétel, felvétel, adatrögzítés, regisztrálás *szin* registrado; **2.** iktatókönyv, nyilvántartás, jegyzék, regiszter *alfabeta ~o de temoj: témák alfabetikusan jegyzéke *~o de la lernantoj de la gimnazio: a gimnázium tanulóinak nyilvántartása *~o de la poŝtaĵoj senditaj kaj ricevataj: kimenő és bejövő postai küldemények nyilvántartása *~o de naskiĝoj: születések nyilvántartása; **3.** *zene* regiszter (hangfekvés) *ludi, kanti en pli profundaj ~oj: mélyebb regiszterekben játszik, énekel; **4.** *zene* regiszter (orgona); ~ado: **1.** iktatás, bejegyzés, összeírás, nyilvántartásba vétel, könyvelés, regisztráció *~ado por soldatservo: katonai összeírás *~ado de aktoj: okmányok nyilvántartásba vétele; **2.** adatrögzítés, felvétel *~ado en komputilo: adatrögzítés számítógépen *~ado per vidbendilo: felvétel videóra *~ado sur kodisko: felvétel CD-re; ~aĵo: felvétel, felvett adat,

regisztrátum *~aĵo de la koncerto: a hangverseny felvétele *~aĵo de temperaturo: hőmérséklet-regisztrátum, felvett hőmérsékleti értékek; ~ejo: **1.** *fn* nyilvántartó, iktatóhivatal *~ejo de naskiĝoj: születési anyakönyvi hivatal; **2.** *inf* regiszter *kompaktigi la ~ejon: tömöríti a regisztert; ~igi: *tr* regisztráltat, (hivatalosan) bejegyeztet *ni ~igis nian geedziĝon: bejegyeztettük a házasságunkat *~igi sin ĉe retejo: *inf* bejelentkezik web-helyre *~igu la pakajon kaj la leteron: ajánlvá küldd el a csomagot és a levelet; ~ita: **1.** iktatott, bejegyezett, nyilvántartásba vett, regisztrált *mi sendis ĝin kiel ~itan leteron: ajánlott levélként küldtem el *~ita asocio: *jog* bejegyzett egyesület *~ita uzanto: *inf* regisztrált felhasználó *~ita varmarko: *gazd* bejegyzett áruvédjegy; **2.** felvett (>adat) *~itaj datumoj: felvett adatok *~iaj filmoj: felvett filmek; ~ilo: *fn* tech író, regisztráló műszer *~ilo de temperaturo: hőmérsékletmérő *~ilo de ventoforto: szél erősségmérő; ~isto: **1.** *fn* iktató, könyvelő *tribunala ~isto: törvényszéki iktató; **2.** *fn* *inf* adatrögzítő; ~umi: *tr* *zene* regisztrál *~umi orgenon: orgonát regisztrál; **en~i:** Ŭregistri **1, 2;** **mal~i:** *tr* kiiktat, töröl v. kijelent a nyilvántartásból; **mem~a:** *tech* öniró, automatikus regisztráló *mem~a barometro: öniró légnyomásmérő; **trans~i:** **1.** *tr* (másik nyilvántartásba) átvézet; **2.** *tr* átmásol (pl. másik lemezre); ~olibro: iktatókönyv; ~onumero: **1.** iktatószám, törzsszám, regisztrációs szám; **2.** *jm* rendszám

ŬDVD-registrilo, kasregistrilo, KD-registrilo, kontregistristo, mesaĝregistrilo, sonbendregistrilo, sonregistraĵo, sonregistrilo, sopranregistro, vidbendregistrilo, videoregistraĵo, videoregistrilo

reglament/i=tr *jog* szabályoz, rendelkezik vmiről (n) *la esceptoj estas ~itaj: a kivételek szabályozva vannak *nia regularo ne ~as tian kazon: a szabályzatunk nem rendelkezik ilyen esetről; ~o: *jog* szabályzat, rendtartás *~o de trafiko: közl közlekedési szabályzat

regn/o=1. *pol* állam, ország, birodalom (szuverén állam) *la atompovaj ~oj: az atomhatalmak *la Meza ~o: a Középbirodalom *la Tria ~o: a Harmadik Birodalom *la Vatikano ~o: a Vatikán Állam; **2.** *átv* ország, birodalom, világ *la ~o de Dio: *kr* Isten országa *la ~o de la belo: a szépség birodalma *la ~o de la ĉielo: a mennynek országa, a mennyek országa *la ~o de la mortintoj: a holtak birodalma *la ~o de la revoj: az ábrándok világa; **3.** *biol* ország, regnum *~o de animaloj: állatok országa (Animalia) *~o de bakterioj: baktériumok országa (Bacteria) *~o de fungoj: gombák országa (Fungi) *~o de kromistoj: kromiszták országa (Chromista) *~o de plantoj: növények országa (Plantae) *~o de protozoj: egysejtűek országa (Protozoa); ~i: *ex* uralkodik Ŭregi **1;** ~ano: országlakó, állampolgár; ~estro: *pol* államfő, ország feje, fejedelem; **inter~a:** országhközi, országok közötti; **sam~ano:** honfitárs; **sub~o:** *biol* állatkör, subregnum; **super~a:** Ŭsuperrega; ~oglobo: tört országalma

Ŭbuftoregno, ĉielregno

regol/o=áll királyka (Regulus)

regolit/o=ásv regolit

regres/i=1. *ntr* hátrál, visszazokzik, hátrafelé megy, háttal megy *kun klinita dorso la lakeo ~is ĝis la pordo: meghajolva a lakáj az ajtóig hátrált *la maro ~is ĉi-regione: a tenger ezen a területen visszavonult *pro la premo de la polico la amaso ~is: a rendőrség nyomására a tömeg meghátrált; **2.** *ntr* átv visszafejlődik, visszaesik, csökken *szin* malprogresi *la ekonomio ~as: visszaesik a gazdaság *la naskokvanto ~as: csökken a születések száma *la nombro de vendoj konstante ~as: az eladások száma állandóan csökken; ~o: **1.** hátrálás, visszazokzás *la iom-piost-ia ~o de la maro: a tenger fokozatos visszahúzódása *la ~o de niaj trupoj: csapataink hátrálása; **2.** visszafejlődés, hanyatlás, csökkenés; ~a: **1.** hátráló; **2.** visszafejlődő, regressziós, regresszív *szin* malprogresi

regul/o=szabály *la ~oj de la konveneco: az illendőség szabályai *prisigna ~o: *mat* előjelszabály *~o de alternado: *sp* váltogató szabály (>tenisz) *~o pri selekto: *kém* kiválasztási szabály *~o tri: *mat* hármas szabály *sorbada ~o: *mat* elnyelési szabály; ~a: **1.** szabályos, szabálynak megfelelő, reguláris *szin* laŭregula *~a esprimo: *inf* reguláris kifejezés *~a lingvo: *inf* reguláris nyelv *~a ludo: szabályos játék *~a procedo: szabályos eljárás *~a soneto: szabályos szonett *~aj trupoj: *kat* reguláris csapatok *~a verbo: *nyt* szabályos (ragozású) ige; **2.** szabályos (szerkezetű) *regula matrico: *mat* szabályos v. invertálható mátrix *~a kaliko: szabályos csésze *~a plurlatero: szabályos sokszög *vizaĝo kun ~aj trajtoj: szabályos vonású arc; **3.** *átv* szabályos, rendes, rendszeres *en la ~aj malfermohoroj: a rendes nyitvatartási időben *li ricevas ~an salajron: rendszeres fizetést kap *~a irado de la aferoj: a dolgok rendes menete *~aj paŝoj: szabályos lépések; ~e: **1.** szabályosan, szabályoknak megfelelően *uzi ~e verbon: igét szabályosan használni *trafiki ~e: szabályosan közlekedik; **2.** rendszeresen, szokásosan *li ~e partoprenas la klubvesperojn: rendszeresen részt vesz a klubesteken *~e li ricevas la gazeton: rendszeresen kapja az újságot; **3.** ahogy elő

van írva, ahogy kell *li ~e progresas en la lingvo: megfelelően halad a nyelvben *ni ~e trabatis ilin: alaposan helybenhagytuk őket; ~aro: szabályzat, rendtartás *ne iru al fremda anaro kun via ~aro Z: közm ahány falu, annyi szokás *~aro de monaĥa ordeno: kr szerzetesrend regulája *studenthejma ~aro: kollégiumi házirend; ~eco: 1. szabályosság *oni ne povas kontesti la ~econ de la procedo: nem lehet vitatni az eljárás szabályosságát; 2. rendszeresség *la revuo aperas kun severa ~eco: a lap szigorú rendszerességgel jelenik meg; ~igi: 1. tr szabályoz, szabályossá tesz, szabálynak megfelelően elrendez *nian vivon ~igas la laborejaj preskriboj: életünket szabályozzák a munkahelyi előírások *~igi riveron: folyót szabályoz *~igi trafikon: forgalmat szabályoz *~igu viajn kontojn: rendezze a számláit; 2. tr rendszeressé tesz *~igi la aperon de gazeto: újság megjelenését rendszeressé teszi; ~igo: szabályozás, rendezés *~igo de la hejtado per termostato: a fűtés szabályozása termosztáttal *~igo de la interrilato de la du landoj: a két ország viszonyának rendezése *~igo de la metabolo: az anyagcsere szabályozása; ~iganto: 1. fn szabályozó, rendező; 2. biol szabályozó fehérje; ~ilo, ~igilo: fn tech szabályozó(készülék), szabályozóeszköz, regulátor *bremsforta ~igilo: fékerő-szabályozó *integrala ~ilo: integráló szabályozó *~ilo de lumo: fényszabályozó *~ilo de pozicio: helyzetsszabályozó *termostato ~igilo: termosztatikus szabályozó; ekster~a: szabálytalan, rendellenes *kontraŭ~a: szabályellenes, szabálytalan; laŭ~a: szabályos, szabálynak megfelelő *~in regula l; mal~a, ne~a: 1. szabálytalan, szabályellenes, rendhagyó *ne~a kaliko: szabálytalan csésze *ne~a ludo: szabályellenes játék *ne~a verbo: nyt rendhagyó ige; 2. szabálytalan, egyenetlen, szabálytalan időközökben történő *li iris per ne~aj paŝoj: egyenetlen léptekkel ment *ne~a apero de la periodaĵo: a periodika szabálytalan időközökben történő megjelenése; ne~aĵo, mal~aĵo: szabálytalanság, szabálysértés; mal~eco, ne~eco: vminek a szabálytalan volta; mal~igi: tr szabálytalanra v. szabályozatlanná tesz, rendszertelenné tesz, elállít *la inundoj mal~igis la fluon de la rivero: az áradások szabályozatlanná tették a folyó folyását *la monmanko mal~igis la disdonadon de la nutrajhelpoj: a pénzhiány rendszertelenné tette az élelmiszersegélyek kiosztását *mal~igi la horloĝon: elállítja az órát; retro~igo: biol visszaszabályozás, normális állapot visszaállítása; sen~igo: gazd jog dereguláció, liberalizálás; termo~igo: tech hőszabályozás; termo~igilo: fn tech hőszabályozó; ~elemento: tech szabályozóelem; ~esprimi: inf reguláris kifejezés; ~sekva: szabálykövető *~sekva konduto: szabálykövető magatartás

Udecregulo, dentoregulo, doganregulo, etiketregulo, fazoregulo, jurregulado, laborregulato, ludregulo, naskoregulado, studregulato, trafikregulo, varmoregulo

Regul/o²=Regulus, Régulo (utónév)

regulator/o=1. ex kronométer; 2. fn szabályozó 3. regulilo, reguligilo

Regulus/o=csill Regulus, α-Leonis

regurgit/o=orv reflux, visszafolyás, regurgitatio; ~i: ntr orv

(gyomortartalom) visszafolyik

reĝ/o=1. király *la Festo de la Tri ~oj: kr a három királyok ünnepe szin Epifanio *~o donacis, sed polico minacas Z: közm amit Isten kinek ad, ember el nem veheti *~o Matiaso la Justa: Igazságos Mátyás király *~oj el la dinastio de Arpadaj: Árpád-házi királyok; 2. jtek király (>sakk, kártya) *la nigra ~o: a fekete király; 3. átv király (>a legelső) *la leono estas la ~o de la bestoj: az oroszlán az állatok királya *li estis ~o de la industriistoj: király volt a gyárosok között *~o de la lumetoj: gyufakirály (legfőbb gyufagyártó); ~oĵ: bibl Királyok könyve, A Királyok könyve (Kir); ~a: 1. királyi *lia ~a moŝto: ő királyi felsége *~a krono: királyi korona *~a palaco: királyi palota *via ~a moŝto: felséged; 2. átv király~, királyi *~a akvo: kém királyvíz *~a lukso: királyi luxus *~a tigro: áll királytigris *~e rekompensi: busásan kárpótol; 3. jtek király~, királyi *~a kvaropo: négy király együtt; ~i: 1. ntr (királyként) uralkodik *en Britujo la ~oj ~as, sed ne regas: Nagy Britanniában a királyok uralkodnak, de nem vezetnek *Francisko Jozefo longe ~is: Ferenc József sokáig uralkodott; 2. ntr átv uralkodik, honol *~is silento en la ĉambro: csend honolt a szobában szin regi 6; ~ado: uralkodás (>király) *dum la ~ado de Ludoviko la: I. Lajos uralkodása alatt; ~eco: királyság, királyi cím; ~ejo: 3. reĝujo; ~ido: királyfi; ~idino: királylány *~idino sur pizo: ir Borsószem királykisasszony; ~ino: 1. királynő; 2. áll királynő; 3. jtek királynő, dáma; ~ujo: királyság szin reĝlando; eks~o: exkirály, volt király; eks~igi: ntr megszűnik király lenni, lemond a királyságról; inter~ado: pol interregnum, köztes uralkodás; vic~o: alkirály; ~akvo: kém királyvíz; ~edzino: királyné; ~jardo: hajó felsőudár-vitorlarúd, póznavitorlarúd, royalvitorlarúd *antaŭa ~jardo, unua ~jardo: elő-felsőudár-vitorlarúd, elő-póznavitorlarúd, elő-royalvitorlarúd *granda ~jardo: fő-felsőudár-vitorlarúd, fő-póznavitorlarúd, fő-royalvitorlarúd *posta ~jardo: hátsó felsőudár-

vitorlarúd, hátsó póznavitorlarúd, hátsó rolyavitorlarúd; ~kolumno: jtek királyoszlop (>sakk); ~lando: királyság szin reĝujo; ~stajo: hajó felsőudár-előkötél; ~velo: hajó felsőudár-vitorla, póznavitorla, royalvitorla szin ĉielvelo *antaŭa ~velo, unua ~velo: elő-felsőudár-vitorla, elő-póznavitorla, elő-royalvitorla *granda ~velo: fő-felsőudár-vitorla, főpóznavitorla, főroyalvitorla *posta ~velo: hátsó póznavitorla, hátsó felsőudár-vitorla, hátsó royalvitorla Uabelreĝino, belecreĝino, birdreĝo, elfreĝo, herbejreĝino

reĝim/o=1. pol rendszer, politikai berendezkedés, kormányforma, rezsím szin regstemo *demokratia ~o: demokratikus rendszer *feŭda ~o: tört hűbéri v. feudális rendszer szin feŭda sistemo; 2. ált rendszer, berendezkedés *ekonomia ~o: gazd gazdasági rendszer *seka ~o: szesztialom (US) *triskipa ~o: ip három műszakos munkarend; 3. inf tech üzemmód *enŝova ~o: betoldásos v. beszűrő üzemmód *fona ~o, stapla ~o: kötegelte feldolgozás, batch processing *grafika ~o: grafikus üzemmód *interaga ~o: interaktív üzemmód *majuska ~o: nagybetűs üzemmód *senŝarga ~o: alapjárat, terhelésmentes üzemmód *superskriba ~o: felülírásos üzemmód *taskvica ~o: feladatsoros üzemmód *tutekrana ~o: teljes képernyős nézet; 4. közl fuvarozási rendszer *akcelita ~o: gyorsáru-fuvarozási rendszer *ekspresa ~o: expresszáru-fuvarozási rendszer *ordinara ~o: általános fuvarozási rendszer; ~klavo: inf speciális billentyű; ~oŝango: 1. pol rendszerváltás; 2. tech üzemmódváltás

Ubremsreĝimo, nutroreĝimo, ŝpareĝimo, vektorreĝimo, vivreĝimo

Reĝin/o=Regina (utónév)

reĝisor/o=fn rendező *teatra ~o: színházi rendező szin enscenigisto vő. filmreĝisoro, kinoreĝisoro; ~i: tr műv rendez *~i filmon: filmet rendez *~i teatraĵon: (színházi) darabot rendez; help~o: műv segédrendező; kun~o: műv társrendező

reĝistr/o=inf regiszter *aritmetika ~o: aritmetikai regiszter, operandusregiszter *bazadresa ~o: báziscímregiszter

Uadresreĝistro, ŝovreĝistro

rehabilit/i=1. tr rehabilitál szin rehonorigi; 2. tr orv rehabilitál szin rekapabligi 2

reiki/o=orv reiki

Reiki/o²=csill Reiki

Rejkjavik/o=geo Reykjavik *~o estas la ĉefurbo de Islando: Reykjavik Island fővárosa

Rejn/o=geo Rajna *la reguligo de ~o: a Rajna szabályozása; ~lando: geo Rajna-vidék; ~lando-Palatinato: geo pol Rajna-vidék-Pfalz (DE)

Rejnald/o=Rajnald (utónév)

rejs/o=reis (pénznem); mil~o: milreis, ezer reis (pénznem)

rek/o=fn sp nyújtó *paralelaj ~oj: párhuzamos nyújtó; ~ado: sp nyújtógyakorlat; ~ostango: sp nyújtórúd

reklam/o=gazd reklám, hirdetés *fari bruan ~on: zajos reklámoz csap *fari ~on al malbona varo: rossz árunak csinál reklámoz; ~i: tr gazd hirdet, reklámoz *estas malpermesite ~i tabakvarojn: tilos dohányárut reklámozni; ~ado: gazd hirdetés, reklámozás; ~aĵo, ~ilo: gazd reklámhordozó, reklámeszköz; ~isto: gazd reklámszakember, hirdetői szakember; kript~o: 3. kaŝreklamo; ~afiŝo: gazd reklámpapír; ~agento: gazd reklámügynök; ~agentejo: gazd reklámügynökség; ~folio: gazd szórólap; ~industrialo: gazd reklámpar, hirdetői ipar; ~panelo: gazd óriásplakát

Uamasreklamo, kaŝreklamo, lumreklamo, neonreklamo, pufreklamo, trudreklamo

reklamaci/i=ntr reklamál, kifogást emel *pri neplenumo ~u ĉe la produktisto: a teljesítés elmaradásáért reklamáljon a gyártónál *pro tia bagatelo oni ne kutimas ~i: ilyen semmiségért nem szokás reklamálni; ~o: reklamálás, kifogásolás *postpagan ~on ni ne akceptas: fizetés utáni reklamációt nem fogadunk el

rekonoski/i=3skolti

rekomend/i=1. tr (vkinek a figyelmébe) ajánl, javasol, javaslatként előterjeszt *~i al lia atento: figyelmébe ajánl *~i lin kiel prezidanton: elnökként javasol *~i novan specon de tabako: újfajta dohányt ajánl *~i por la ordeno Honora Legio: a Becsületrend kitüntetésre terjeszt elő *~i serviston: szolgát ajánl *~i sian animon al Dio: Istennek ajánlja lelkét; 2. tr ajánl, tanácsol, javasol *la kuracisto ~is ripozon: az orvos pihenést javasolt *mi nepre ~as, ke vi partoprenu na ekskurson: okvetlenül javasolom, hogy vegyél részt a kiránduláson *~i la instruadon de Esperanto: javasolja az esperantó tanítását; ~o: ajánlás, javaslat *~oj por la plibonigo de nia laboro: ajánlások munkánk javítására *sen mensoga ~o ne iros la vendo Z: közm hazugság nélkül nem megy az üzlet; ~a: ajánló *la libro aperis kun la ~aj linioj de la aŭtoro: a könyv a szerző ajánló soraival jelent meg *mi skribis por li ~an leteron: ajánlólevelet írtam neki *~a surskribo: ajánló felirat; ~ilo: ajánlólevél szin rekomendletero; ~inda: ajánlható, ajánlatos, javasolható *~indaj

restoracioj: ajánlható éttermek; **mal-i**: *tr* eltanácsol vmitől (n), nem ajánl *mi mal-as al vi la acetón de tiu libro: eltanácsollak annak a könyvnek a megvételétől *oni mal-is tiun homon por ĉi tiu posteno: nem tanácsolták azt az embert erre a posztra; **letero**: ajánlólevél *szin* rekomendilo

rekompenc/i=1. *tr* meghálál vkinek (n) vmit (per), megjutalmaz, viszonzoz *kiel mi ~u vin por via boneco?: hogyan viszonzozom a jószágát? *la virto sin mem ~as: az éreny mindig elnyeri jutalmát *mi ~os vin por via komplezo: meghálálom a szívességedet *por via bono Dio ~os vin: jószágodért az Isten megjutalmaz *por via sufero vi estos ~ita en la ĉielo: a szenvedésért jutalom vár az égből; **2**. *ne* kárpótól **☞**kompensi; **~o**: jutalom, háladíj *Dio ne forgesos pri via ~o: Isten nem feledkezik meg a jutalmadról; **~e**: jutalmul, viszonzásul, cserébe *kion vi donos rekonce?: mit adsz cserébe? *~e vi povus donaci al mi vian horloĝon: viszonzásul nekem ajándékozhatnád a karórátat *se vi alportos lin vivan, vi ricevos milionon ~e: ha élve elhozod, egy milliót kapsz jutalmul

rekord/o=sp csúcs, rekord *teni ~on: rekordot tart *starigi ~on: rekordot állít fel *rompi ~on, superi ~on: csúcsot dönt, rekordot felülmúl; **~ulo**: *sp* csúcstartó, rekord; **mis~o**: negatív rekord *la senlaboreco starigis mis~on: a munkanélküliség negatív rekordot állított fel; **~libro**: rekordok könyve *Guinness~libro: Guinness rekordok könyve

rekortan/o=1. *kém* rekortán; **2**. *sp* rekortán (borítás)

rekrement/o=1. *agr* törköly *fari vinon el ~o: törkölyből bort csinál; **2**. *biol* kiürítetlen belső váladék, recrementum; **~osterko**: *agr* törkölytrágya; **~ovino**: *gaszt* törkölybor, csiger, löre **☞**bierrekremento, kafrekremento, vinberrekremento, vinrekremento **rekrut/o=kat** újonc, regruta; **~igi**: *tr* kat újoncoz, besoroz; **~igo**: kat újoncozás, sorozás; **~isto**: *fn* kat újoncozó, rekrutáló, verbuváló; **~ekzameno**: *kat* orv katonai alkalmassági vizsgálat; **~instruisto**: *kat* kiképzőtiszt

reks/o=áll göndör szőrű macska (Cornish rex)

rekt/a=1. egyenes *laŭ natura kaj ~a vojo: természetes és közvetlen módon *~a bato: *sp* egyenes (>boksz) *~a linio: egyenes vonal *~a vojo estas pli mallonga, ol kurba Z: *közm* rövidebb az egyenes út a görbénél; **2**. (függőlegesen) egyenes *~a muskolo de abdomeno: *anat* egyenes hasizom, musculus rectus abdominis *~a, kiel kolono: egyenes, mint a nád *~a, kiel stango: egyenes, mint a szálfa; **3**. közvetlen, direkt *li deflankiĝis de la ~a vojo: letért az egyenes útról *~a elsendo: közvetlen adás, élő adás *szin* sinkorna elsendo *~a imposto: közvetlen adó *~a trajno al Budapeŝto: közvetlen vonat Budapestre *~aj kontaktoj: közvetlen kapcsolatok

4.a *mat* direkt *~a sumo: direkt összeg

4.b *mat* *ne* derékszögű **☞**orta

5.a *nyt* közvetlen **☞**rekta kazo, komplemento, objekto, parolo, predikativo

5.b egyenes **☞**rekta vortordo, vortefiko; **~e**: **1**. egyenesen *pluiri ~e: menjen tovább egyenesen *~e strekita linio: egyenesen meghúzott vonal *transiri ~e al la demando: egyenesen a kérdésre tér rá; **2**. (függőlegesen) egyenesen *pintigitaj palisoj elstaris ~e el la akvo: kihegyezett karók álltak ki egyenesen a vízből *~e skribitaj literoj: egyenesen írt betűk *staru ~e: állj egyenesen; **3**. közvetlenül *la matĉo estos ~e elsendota: a meccset élőben közvetítik *la trajno trafikas ~e al Munkeno: a vonat közvetlenül Münchenbe közeledik *parolu kun li ~e: közvetlenül vele beszélj *~e kaj ronde li eldiris la veron: kerek-perec kimondta az igazságot; **4. átv** egyenesen, éppen, pontosan *kvankam nekutima, sed ne ~e kontraŭregula: habár szokatlan, de nem éppen szabályellenes *la reformo estas senbezona, eĉ ~e malutila: a reform szükségtelen, sőt egyenesen káros *li ekiris ~e en la kontraŭa di~o: pontosan az ellenkező irányban indult el *ni sidis ~e sub la balkono: közvetlenül az erkély alatt ültünk; **~o**: *mat* egyenes *afina ~o: affin egyenes *du neparalelaj ~oj en ebena sekcas sin: két nem párhuzamos egyenes a síkban metszi egymást *eŭlera ~o: Euler-vonal *vektora ~o: egydimenziós vektortér; **~eco**: egyenesség, vminek az egyenes volta *kontrolo la ~econ de la muro: ellenőrizze a fal egyenességét *mi dubas pri la ~eco de viaj intencoj: kételkedem szándékaid egyenességében; **~igi**: **1**. *tr* egyenessé tesz, kiegyenesít *szin* elrektigi *~igi sin: felegyenesedik, kiegyenesedik; **2. tr** *inf* igazít *~igi alineon dekstre, ambaŭrande: bekezdést jobbra igazít, sorkizár *~igi la nombrojn laŭ la komoj: a számokat a tizedesvesszőhöz igazít *~igu la vicon: igazítsátok ki a sort; **~iĝi**: **1**. *ntr* kiegyenesedik, felegyenesedik *li subite ~iĝis: hirtelen kiegyenesedett; **2. ntr** igazodik *~iĝu!: igazodj!; **~ilo**: vonalzó, lénia *T-kapa ~ilo: T vonalzó *triangula ~ilo: háromszögvonalzó; **duon~o**: *mat* felegyenes; **el~igi**: *tr* egyenessé tesz, kiegyenesít *szin* senkurbigi *li el~igis sian talion: kiegyenesítette a

derekát *li ne sukcesis el~igi sin sub la ŝarĝo: a teher alatt nem tudott felegyenesedni; **el~iĝi**: *ntr* felegyenesedik, kiegyenesedik *el~iĝu, humiligita popolo: egyenesedj fel, megalázott nép; **mal~a**: **1**. görbe, nem egyenes *mal~a vojo: görbe út; **2**. ferde, meghajolt *szin* oblikva *mal~a muro: ferde fal; **ne~a**: **1**. közvetett *ne~a aludo: közvetett célzás *ne~a imposto: *gazd* közvetett adó *ne~e interesata: közvetve érdekelt; **2. nyt** közvetett **☞**nerakta kazo, komplemento, objekto, parolo; **ne~e**: **1**. közvetve; **2. inf** kapcsolat nélkül, offline; **sam~a**: *mat* kollinearitás; **~angula**: **☞**ortangula; **~angulo**: **☞**ortangulo; **~asence**: közvetlen értelemben *~asence kaj metafore: közvetlen és átvitt értelemben; **~atinga**: közvetlenül hozzáférhető, közvetlenül elérhető; **~elsenda**: *táv*k élőben közvetített *~elsenda intervjuo: élőben közvetített interjú; **~esprima**: szókimondó; **~linia**: *mat* egyenes vonalú; **~linee**: online, közvetlen vonalon; **~oŝnuro**: **1**. *tech* mérőzsinór; **2. átv** zsinórmérték **☞**mezurrektilo

rektif/i=1. *tr* *kém* rektifikál, (ellenáramban) lepárol; **2. tr** *vill* egyenirányít; **3. tr** *mat* rektifikál, síkba fejt; **~o**: **1**. *kém* rektifikálás, ellenáramú lepárlás; **2. vill** egyenirányítás *duonnoda ~o, unualternanca ~o: együttemű egyenirányítás *plennoda rektivo, dualternanca ~o: kétütemű egyenirányítás; **3. mat** rektifikálás, síkba fejtés; **~ilo**: *fn* *vill* egyenirányító

rektifik/i=☞rektifi

rektor/o=1. *isk* rektor; **2. ritk** *isk* középiskolai igazgató; **~a**: *isk* rektori *~a oficejo: rektori hivatal, rektorátus *szin* rektorejo; **~ejo**: rektori hivatal, rektorátus *szin* rektora oficejo; **vic~o**: *isk* rektorhelyettes

rektum/o=anat végbél, rectum; **~ito**: *orv* végbélgyulladás, proctitis; **~oskopo**: *gysz* végbéltükör, rektoszkóp, rectoscop; **~oskopia**: *orv* végbéltükrözés, rektoszkópia, rectoscopia

rekuper/i=tr *tech* visszanyer, újból felhasznál *~i rubovarmen: hulladékhot visszanyer; **~ilo**: *tech* rekuperátor, visszanyerő készülék

rekurs/o=☞rekursio **1**

rekviem/o=1. *kr* halotti ima; **2. kr** gyászmise, rekviem; **3. zene** rekviem **rekvizici/o=1**. *jog* (hatósági) lefoglalás, rekvirálás, rekvizíció *~o de veturiloj fare de la armeo: járművek lefoglalása a hadsereg által; **2. jog (hatósági) igénybevétel *~o de cent homoj por publikaj laboroj: száz fő igénybevétele közmunkákra; **~i**: **1. tr** (hatóságilag) lefoglal, rekvirál *la kapitano ~is por transportado ĉiujn ĉarojn en la vilaĝo: a kapitány fuvarozásra lefoglalt minden szekeret a faluban; **2. tr** (hatóságilag) igénybe vesz *oni ~is la tutan vilaĝon por redutkonstruaj laboroj: a teljes falut kivezényelték sáncmunkákra**

rekvizit/o=(színházi) kellék; **~isto**: *fn* kellékes

rekvizitor/o=☞rekvizitisto

rel/o=1. *tech* idomvas, idomacél, sínvas *I~o, I-profila ~o: I acél *L~o, L-forma ~o: L acél *szin* ortorelo *T~o, T-profila ~o: T acél; **2. vsút** sín *iri, kvazaŭ sur ~oj: megy, mint a karikacsapás *kunveliditaj ~oj: hegesztett sínek *ruliĝi kvazaŭ sur ~oj: sínen van; megy, mint a karikacsapás *velidita ~o: hegesztett sín; **3. tech** csavarmenet *szin* kanelo **2**; **4. zene** sín (>zongora); **~ingo**: *vsút* sínсарu; **ĉef~o**: *vill* gyűjtősín; **de~igi, for~igi**: **1. tr** *vsút* kisiklat; **2. tr** *átv* kisiklat, meghiúsít (pl. tervet); **el~igi**: **1. tr** *vsút* kisiklat; **2. tr** *átv* kihoz a sodrából; **el~iĝi**: **1. ntr** *vsút* kisiklik *szin* eltrakiĝi; **2. ntr** *átv* kijön a sodrából; **kontraŭ~o**: *vsút* vezetősín, védősín; **unu~a**: egysínű *unu~a metroo: egysínű metró; **~bazo**: *tech* *vsút* sínalpj; **~bremso**: *vsút* sínfék, vágányfék; **~buso**: *vsút* sínbusz; **~cirkvito**: *vill* sínáramkör; **~distanco**: *vsút* nyomtáv *szin* ŝpuro; **~gardisto**: *vsút* baktér; **~kamutilo**: *vsút* váltóállító; **~paro**: *vsút* sín pár, vágány *szin* trako; **~pasejto**: *vsút* közl vasúti kereszteződés; **~reto**: *vsút* vasúthálózat; **~rezisto**: *fiz* sínellenállás; **~rompiĝo**: *vsút* sín törés; **~ŝuo**: *vsút* féksaru; **~ŝumetisto**: *fn* *vsút* saruzó; **~vojo**: *vsút* vágány *szin* trako

U angulrelo, apogrelo, dentrelo, gardrelo, gvidrelo, kontaktrelo, manrelo, nadlorelo, ortorelo, tramrelo

relaj/o=☞relajso

relajs/o=tech jelfogó, relé *baskula ~o: billenő jelfogó, átkapcsoló jelfogó *diferenciala ~o: differenciál v. különbözeti jelfogó *~o kun movebla bobeno: mozgótekercses relé *telefona ~o: telefonjelfogó; **termo~o**: *vill* hőrelé; **~direktilo**: *vill* relés szabályozó v. kontroller; **~obremso**: *jm* szervofék; **~omotora**: *tech* szervomotor, segédmotor, bojttármotor; **~ostacio**: *táv*k közvetítőállomás, reléállomás

U temporelajso, termorelajso

relativ/a=1. viszonylagos, relatív *beleco estas ~a afero: a szépség viszonylagos dolog *nia sukceso estis ~a: a sikerünk viszonylagos volt *~a plimulto: relatív többség, viszonylagos többség *vero estas ĉiam ~a: az igazság mindig relatív; **2. ☞**relativa; **~e**: viszonylag, relatíve; **~eco**: viszonylagosság, relativitás *ĝenerala ~eco: *fiz* általános relativitás *teorio de ~eco: *fiz* relativitáselmélet; **~igi**: *tr* viszonylagossá tesz, relativizál; **~ismo**: *fil* relativizmus

relegaci/i=*tr* jog kényszerlakhelyre költöztet, deportál; ~o: jog kényszerlakhely kijelölése, deportálás

relief/o=**1.** domborúság, domborzat *~o de medalo: érem domborúsága; *relief* de regiono: *geo* tájegység domborzata; **2.** *műv* dombormű, *relief* *alta ~o: magas dombormű, *haut-relief*, *alto rilievo* *szin* *altrelief*o *basa ~o: lapos dombormű, *bas-relief*, *basso rilievo* *szin* *bareliefo* *plena ~o: féldombormű, *demi-relief*, *mezzo rilievo* *szin* *duonrelief*o; **3.** *átv* kiemelés, kidomborítás, *plaszticitás* *doni ~on: kiemel, *szembetűnővé* tesz **tiuj* *koloroj* *donas* *al si* *reciproke* ~on: ezek a színek kölcsönösen kiemelik egymást; ~**igi**: **1.** *tr* *műv* domborít **sur* *la* *pokalo* *videblas* ~*igitaj* *scenoj*: a kupán domborított jelenetek láthatók; **2.** *tr* *átv* kiemel, kidomborít **mi* *ne* *bezonas* ~*igi* *lian* *rolon*: nem kell kiemelnem a szerepét; ~**igi**: *ntr* kidomborodik; **alt**~o: *műv* magas dombormű *szin* *alta* *relief*o; **bas**~o: *műv* lapos dombormű *szin* *basa* *relief*o; **duon**~o: *műv* féldombormű *szin* *duona* *relief*o; **sen**~a: **1.** lapos, *sik* **sen*~a *ebena*jo: lapos síkság; **2.** *átv* lapos **sen*~a *stilo*: lapos stílus; ~**strio**: *műv* lemeztag, *léctag*

religi/o=*vall* vallás *dogma ~o: tételes vallás **kies* *regno*, *ties* ~o: akié az ország, azé a vallás; *cuius* *regio*, *eius* *religio* **la* *hebraea*, *kristana*, *islama*, *budhista* ~o: a zsidó, keresztény, iszlám, buddhista vallás; ~a: **1.** *vall* vallás~, *vallási* ~a *komunumo*: vallási közösség *~aj *opinioj*: vallási meggyőződések *~aj *organizoj*: vallási szervezetek; **2.** *vall* vallásos, *hívó* **nia* *purigistino* *estas* ~a: takarítónőnk vallásos **la* ~aj *lernantoj* *lernas* *katekismo*n: a vallásos tanulók hittant tanulnak; ~**ano**, ~**ulo**: *vall* vallásos ember, *hívó*; ~**eco**: *vall* vallásosság; ~**ema**: *vall* vallásos, *mn* *hívó*; **ali**~a: *vall* más vallású, más valláshoz tartozó **ni* *ne* *malamu* *niajn* *ali*~ajn *sampatrujanojn*: ne gyűlöljük más vallású honfitársainkat; **inter**~a: *vall* felekezeti, vallási közötti, *inter*~a *malamo*: felekezeti gyűlés; *inter*~a *proksimi*go: vallások egymáshoz közeledése; **kontra**~a: *vall* vallásellenes **kontra*~a *propagando*: vallásellenes propaganda; **mult**~a: *vall* sok vallású **la* *mult*~a *Rusuj*o: a sok vallású Oroszország; **ne**~a: **1.** nem vallási, *laikus* **ne*~a *lernejo*: *laikus* iskola **la* *ne*~aj *aran*goj *de* *nia* *eklezio*: egyházunk nem vallási jellegű rendezvényei; **2.** *vall* nem vallásos **la* *ne*~aj *kunlernantoj* *povas* *hejmeniri*: a nem vallásos tanulók hazamehetnek; **pra**~o: *vall* ősvallás; **sam**~**ano**: *vall* hitsorsos, *hittestvér*; **sen**~a: *vall* vallástalan, *vallásmentes* **batalo* *por* *la* *sen*~aj *lernejoj*: küzdelem a vallásmentes iskolákért **miaj* *gepatroj* *estis* *sen*~aj: szüleim vallástalanok voltak; **sen**~**eco**: *vall* vallástalanság, *vallásmentesség* **la* *kaŭzoj* *de* *lia* *sen*~eco: vallástalanságának okai; **sen**~**ulo**: *vall* vallástalan ember; ~**etiko**: *fil* valláserkölcstan, *vallás*etika; ~**historio**: *vall* tört vallástörténet; ~**libereco**: *vall* vallásszabadság

U *mondre*ligio

relikv/o=**1.** *vall* ereklye, *relikvia* **busta* ~ujo: fejkereklyetartó, *herma*; **2.** *öko* maradványfaj, *relikto* *szin* *relikto*; ~**ujo**: *vall* ereklyetartó, *relikviarium*; ~**okesto**: *vall* *műv* ereklyeláda

U *kapre*likvujo

reliš/o=*gaszt* *relish* (előétel)

reluktanc/o=*vill* magneses ellenállás, *reluktancia*

relikt/o=*biol* maradványfaj, *relikto* *szin* *relikt*o

rem/i=*ntr* *hajó* evez **en* *trankvila* *vetero* *ĉiu* ~as *sen* *danĝero* *Z: közm* *csendes* *időben* *könnyű* *a* *kormány*, *könnyű* *csendes* *időn* *kormányt* *tartani* *~i *kontra*flu: a) ár *ellen* *evez* b) *átv* ár *ellen* *úszik*; ~**ado**: **1.** *hajó* *evezés*; **2.** *sp* *hajó* *evező*verseny, *regatta* *szin* *vetremado*; ~**estro**: *hajó* *vezéres*, *komandós* *szin* *remilforketo*, *remilapogilo*; ~**ilo**: *hajó* *evező* *vö.* *pagajo*; ~**ilingo**: *hajó* *evező*villa; ~**isto**: *fn* *hajó* *evező*, *csónakos* **prua* ~isto: *orrevező*; **post**~**ilo**: *hajó* *kormányvezető*, *farevező*, *scull* *szin* *szin* *julo*; ~**apogilo**, ~**ilforketo**: *hajó* *evező*villa *szin* *remilingo*; ~**bato**: *hajó* *evező*csapás; ~**benko**: *hajó* *evező*pad; ~**ilvico**: *hajó* *evező*sor; ~**konkurso**: *sp* *evező*verseny, *csónakverseny*, *regatta* *szin* *vetremado*; ~**pie**da: *áll* *úszólábú*; ~**sklavo**: *tört* *jog* *gályarab*; ~**ŝipo**: *ŝgalero*; ~**trejnisto**: *sp* *evező*sedző

U *vetremado*

Rem/o=*mit* *Remus* *vö.* *Romulo*

rema/o=*nyt* *réma*, *comment* **temo*~o: *téma*~*réma*

remanenc/o=**1.** *fiz* *mágneses* *remanencia*, *vi*sszamaradó *mágnesség*; **2.** *pszi* *remanencia*, *érzéketi* *utóhatás*, *after-sensation*

Rembrand/o=*műv* (Harmenszoon van Rijn) *Rembrand*

rembur/i=**1.** *tr* *kitöm*, *kupárnáz*, *kárpitoz* *~ita *seĝo*: *kárpitozott* *szék* *~itaj *sidiloj* *de* *aŭto*: *kocsi* *kárpitozott* *ülései*; **2.** *tr* (állatot) *kitöm* *~i *birdojn* *kaj* *mambestojn*: *madarakat* *és* *emlősöket* *töm* *ki*; **3.** *tr* *knvy* (sort) *kiegyenlít*; ~**aĵo**: *kárpitozás*, *párnáz*at; ~**isto**: **1.** *kárpitoz*; **2.** *preparátor*

remburs/o=*díj* *vi*sszatérítés, *utánvét* **paketo* *per* ~o: *utánvét*es *csomag*; ~e: *utánvét*tel **sendi* *poŝtajo*n ~e: *postai* *küldeményt* *utánvét*tel *küld*

Remig/o=*Remig*, *Remigius* (utónév)

remit/o=*orv* *átmeneti* *javulás*, *remissio*; ~i: *ntr* *orv* *átmenetileg* *enyhül*

**la* *feb*ro ~is: *a* *láz* *átmenetileg* *enyhült*

remiz/o=*jm* *kocsis*zín, *remiz*; ~i: *tr* *jm* *kocsis*zínben *tart*

remolad/o=*gaszt* *remulád*, *remuládmártás*

remonstrant/o=*fn* *kr* *arminiánus*, *remonstráns*

remont/o=**1.** *kat* *lóállomány*~*frissítő* *szolgálat*; **2.** *kat* *friss* *lóállomány*, *remondák* **remonda* *ĉevalo*: *remonda*, *frissen* *vásárolt* *ló*

remor/o=*áll* *bojtorján*hal (*Remora*)

remork/o=**1.** *hajó* *uszály*, *vontatmány*, *vontatott* *hajó*; **2.** *jm* *utánfutó*, *pótkocsi* *~o *de* *biciklo*: *kerékpár*~*utánfutó* *~o *de* *aŭto*: *személykocsi*~*utánfutó* *~o *de* *tramo*: *villamos*~*pótkocsi*; ~i: *tr* *jm* *hajó* *vontat*; **duon**~o: *jm* *félpótkocsi*

rempar/o=**1.** *kat* *sánc*; **2.** *átv* *védőbástya* **Hungario* *longe* *servis* *kiel* ~o *kontra* *la* *turkoj*: *Magyarország* *sokáig* *a* *törökök* *elleni* *védőbástyául* *szolgált*; ~i: *tr* *körbesáncol*, *sánc*cal *kerít* **la* *kastelo* *estis* ~ita: *a* *várat* *körbesáncolták* **la* *malamiko* ~is *sin* *antaŭ* *la* *fortikajaj* *muroj*: *az* *ellenség* *elsáncolta* *magát* *a* *várfalak* *előtt*

Reims/o=*geo* *Reims* **en* *la* *katedralo* *de* ~o *estis* *kronitaj* *multaj* *francaj* *reĝoj*: *a* *reimsi* *székesegyházban* *sok* *francia* *királyt* *koronáztak* *~o *estas* *la* *ĉefurbo* *de* *Ĉampanjo*: *Reims* *Champagne* *fővárosa*

remter/o=Ź *refektorio*

ren/o=**1.** *anat* *vese*, *ren* *szin* *nefro* **artefarita* ~o: *gysz* *művese* **ŝvebanta* ~o: *orv* *vándorvese*, *süllyedt* *vese*, *mozgékony* *vese*, *ren* *migrans*; **2.** *gaszt* *vese*; ~a: *anat* *vese*~, *renalis* *~a *fistulo*: *orv* *vesesipoly*, *fistula* *renis* *~a *insuficien*co: *orv* *veseelégtelenség*, *insufficiencia* *renalis* *~a *kaliko*: *vesekehely*, *calix* *renalis* *~a *koliko*: *orv* *vesegörcs*, *colica* *renalis* *~a *pelvo*: *vesemedence*, *pelvis* *renalis*, *pyelon* *~aj *piramidoj*: *vesepiramisok*, *pyramides* *renales*; ~**aĵo**: *gaszt* *veseétel*; ~**ino**: *biol* *kém* *renin*; ~**kalkuluso**, ~**ŝtono**: *orv* *vesekő*, *calculus* *renis*, *nephrolith* *szin* *nefrolito*; ~**pelvo**: *gysz* *vesetál*

Renard/o=*ir* *Renard* (rókanév)

Renat/o=*Renátó* (utónév); ~**ino**: *Renáta* (utónév)

rendevu/o=*fn* *találkozó*, *találka*, *randevú* **interkonsenti* ~on *kun* *knabino*: *egy* *lánnyal* *randevút* *beszél* *meg*; ~i: *tr*/*ntr* *találkozik*, *randevúzik* **mi* ~is *miajn* *samklasanojn* *en* *iu* *kafejo*: *találkoztam* *osztálytársaimmal* *egy* *kávéházban* **li* ~is *kun* *loka* *knabino*: *egy* *helyi* *lánnyal* *randevúzott*; ~**ejo**: *találkahely*

rendiment/o=**1.** *tech* *hatások* **ekologia* ~o: *öko* *ökológiai* *hatékonyság* **motoro* *kun* *alta* ~o: *jó* *hatásfokú* *motor* **termika* ~o: *fiz* *fajlagos* *hőteljesítmény*, *hőhatásfok*; **2.** *gazd* *jövedelmezőség*, *termelékenység*, *hozam*, *kihozatal*; **3.** *gazd* *hozadék*, *jövedelem*

U *akvoren*dimento, *mediren*dimento

rened/o=*biol* *ranett* *alma*

renegat/o=**1.** *fn* *kr* *hitehagyott*, *renegát* (*mohamedán* lett); **2.** *átv* *áruló* **pluraj* *el* *la* *unuaj* *esperantistoj* *estis* ~oj *de* *Volapuko*: *az* *első* *esperantisták* *közül* *többen* *a* *volapük* *renegátjai* *voltak*; ~i: **1.** *ntr* *vall* *más* *hitre* *tér*; **2.** *ntr* *átv* *áruló* *lesz*; ~**eco**: *hitehagyás*, *renegátság*

renesanc/o=**1.** *műv* *reneszánsz* **la* *grandaj* *humanistoj* *de* *la* ~o: *a* *reneszánsz* *nagy* *humanistái*; **2.** *átv* *reneszánsz*, *újjaéledés* **la* ~o *de* *la* *popolarto*: *a* *népművészet* *reneszánsza*; ~a: *mn* *reneszánsz* *~aj *palacoj*: *reneszánsz* *paloták*

reni/o=*kém* *rénium* (Re)

renit/i=*ntr* *orv* *nyomásnak* *ellenáll*, *feszül* (*de* *benyomódik*)

renklod/o=*növ* *ringló*(szilva)

renkont/i=**1.** *tr* *találkozik* *v.* *összefut* *vkivel* (n), *vhol* *talál* *vkit* **delonge* *ni* *ne* ~is *nin*: *rég* *nem* *láttuk* *egymást* **escepte* *se* *mi* ~os *lin* *hazarde*: *hacsak* *véletlenül* *össze* *nem* *futok* *vele* **je* *mia* *miro* *mi* ~is *lin* *en* *la* *teatro*: *csodálkozásomra* *a* *színházban* *találtam* **mi* ~is *konaton*, *kiun* *mi* *kredis* *morta*: *találkoztam* *egy* *halottnak* *hitt* *ismerőssel*; **2.** *tr* *átv* *vhogyan* *fogad* *vmit* **li* ~is *kun* *rezi*gno *la* *sortobaton*: *lemondással* *fogadta* *a* *sorscsapást* **malamike* *ili* ~is *nian* *iniciaton*: *ellenségesen* *fogadták* *a* *kezdeményezésünket*; **3.** *tr* *átv* *vmilyen* *fogadtatásban* (n) *részesül* (>vmi) **Esperanto* *ofte* ~as *mokojn*: *az* *esperantó* *gyakran* *gúnyban* *részesül* **la* *afero* ~is *malfacila*jojn: *a* *dolog* *nehézségekbe* *ütközött* **la* *projekto* ~is *la* *rezi*stion *de* *la* *loĝantoj*: *a* *projekt* *a* *lakók* *ellenállása* *ütközött* **lia* *propono* ~is *komprenon*: *javaslata* *megértése* *talált* **mi* ~is *intereson* *flanke* *de* *nia* *partneroj*: *érdeklődést* *tapasztaltam* *partnereink* *részéről* **mia* *propono* ~is *atenton*: *javaslatom* *figyelemben* *részesült* **ne* ~u *mian* *peton* *kun* *malkonfido*: *kérés*emet *ne* *fogadják* *bizalmatlansággal* **niaj* *alvokoj* ~is *surdecon*: *felhívásaink* *süket* *fülekre* *találtak* **ties* *realigo* *renkontos* *ioman* *kontraŭstaron*: *annak* *megvalósítása* *némi* *ellenállás* *fog* *ütközni*; ~e: *szemben*, *eléje*, *feléje* **la* *reĝo* *iris* ~e *al* *sia* *fianĉino*: *a* *király* *menyasszonya* *elé* *ment* *~e *proksimi*gis *grupo* *da* *junuloj*: *szemben* *egy* *csapat* *fiatal* *közeledett* **venis* *granda* *urso* ~e *al* *mi*: *nagy* *medve* *jött*

velem szemben; ~o: (véletlen) találkozás *çi tiun ~on mi estus volonte evitinta: ezt a találkozást szívesen elkerültem volna *kelkfoje okazas strangaj ~oj en nia vivo: néha furcsa találkozások történnék életünkben; ~igi: tr összehoz vkit vkivel *dum la balo ni ~igas la du gejunulojn: a bálón összehoztuk egymással a két fiatal; ~igi: ntr találkozik, összejön vki vkivel *çi-jare la esperantistoj ~igos en la dana ĉefurbo: idén az eszperantisták a dán fővárosban találkoznak *en la promenejo oni ~igas kun multaj konatoj: a korzón sok ismerőssel találkozik az ember *lia rigardo ~igas kun la mia: a tekintete találkozott az enyémmel *~igis la kato kun sentima rato Z: róka fogta csuka, csuka fogta róka; törököt fogtam, nem enged; ~igo: találkozás, összejövetel *faka ~igo: szakmai találkozó *la rusa tenisito venkis la ĉehan en tri ~igoj: az orosz teniszező három menetben legyőzte a csehet *nian sekvan ~igon ni arangos en la hotelo: a következő találkozásunkat a szállodában rendezzük *per stranga ~igo de la cirkonstancoj: a körülmények fura egybeesése révén *~igo de esperantistaj familioj: eszperantista családok találkozója

renom/o=hírnév, ismertség, renomé *li havas vastan ~on inter la esperantistoj: széles körben ismert az eszperantisták között; ~igi: ntr hírnévre tesz szert, ismertté válik *li ~igis danke al siaj romanoj: regényei révén tett szert hírnévre

renonc/i=1. ntr részvételt lemond, visszamond *mi devis ĉi-jare ~i pri la kongreso: idén le kellett mondanom a kongresszusi részvételt; 2. ntr jtek nem színt ad, renonszot csinál (>kártya); ~o: 1. lemondás (részvételtől), visszamondás; 2. jtek szín tagadása, renonsz (>kártya) **rent/o**=1. agr gazd haszonbér, földjára, földbér, árenda *szin* farmopago; 2. gazd járadék, javadalom *akumulada ~o: halmozott járadék *ĉiujara ~o: évjáradék *vivi de ~o: járadékból él; ~ulo: fn járadékos, javadalmas, nyugdíjas; ~umi: ntr gazd kamatozik, jövedelmez; ~umigi: tr kamatoztat, jövedelmeztet; ~umo: gazd kamat *szin* interezo

rentabilitat/o=1. gazd jövedelmezőség, jövedelemtermelő képesség; 2. gazd jövedelmezőségi mutató

Rentgen/o=fiz (Wilhelm Conrad) Röntgen; ~o: fiz röntgen (sugárzás egysége); ~a: fiz röntgen~ *~a bildo: röntgenkép *~a foto: röntgenfelvétel *szin* iks-foto, iks-fotografajo *~a radiado: röntgensugárzás; ~i: tr fiz orv megröntgenez; ~aparato: fiz gysz röntgenkészülék

rentgeni/o=kém röntgenium, roentgenium (R)

renvers/i=1. tr felfordít, kifordít *li ~is la glason, kaj la akvo elfluis: felfordította a pohara, és a víz kifolyt *ne ~u la paketon: ne fordítsa fel a csomagot *~i la eluzitan kolumon: kifordítja a kopott gallért *ventopuŝo ~is la boaton: egy szélkötés felfordította a csónakot; 2. tr felborít, feldönt, ledönt *en sia hasto li ~is la seĝon: sietségében feldöntötte a széket *la barbaroj ~is la memorkolonon: a barbárok ledöntötték az emlékoszlopot *mi hazarde ~is la inkujon: véletlenül feldöntöttem a tintatartót; 3. tr átv megdönt, felforgat, felszámol, tönkretesz *ili volis ~i la ŝtaton: meg akarták dönteni az államot *mi ne volas ~i la ekzistantan ordon: nem akarom felforgatni a meglévő rendet *~i funde-profunde: fenekstül felforgat *tio ~is lian menson: ez elvette az esztét; ~a: felforgató *~aj elementoj enfiltriĝis: felforgató elemek szivárogtak be; ~aĵo: mat inverzió, megfordítás; ~igi: 1. ntr felfordul *nia boato ~igis: a csónakunk felfordult *~igi kap-al-tere: fenekestül felfordul; 2. ntr felborul, feldől, ledől *la aŭto ~igis: a kocsi felborult; 3. ntr megfordul, kifordul *la pluvombrelo ~igis pro la vento: az esernyő kifordult a szél miatt

ŭ ŝtatrenverso

Renz/o=Renzo (utónév)

reobaz/o=biol reobázis, rheobasis

reologi/o=fiz áramlástan, reológia

reostat/o=vill szabályozó v. szabályozható ellenállás, reosztát *kampa ~o: gerjesztő ellenállás

ŭ puŝreostato, ŝovreostato

rep/o=zene repp; ~i: ntr zene reppel

reparaci/o=1. jog jóvátétel; 2. jog háborús jóvátétel

repertuar/o=állandó műsor, játékrend, repertoár *çi tiu dramo enestas la reperturaron de la teatro: ez a dráma szerepel a színház műsorán *la reperturaro de la aktoro estas tre vasta: a színész repertoárja nagyon széles

repetitor/o=isk magántanító, korrepetitor, felkészítő tanár; ~i: tr isk korrepetál, felkészít

replik/o=1. csattanós válasz, visszavágás, replika *li ne ŝuldis la ~on: nem maradt adós a válasszal *~on sekvis rebato: szó szót követett; 2. végszó (>színház); 3. műv másolat, reprodukció; ~i: tr/ntr visszavág, csattanósan megfelel *li ~is al mi puran mensogon: merő hazugsággal vágott vissza nekem; ~ado: biol replikáció, másoló szintézis; sen-e:

vita nélkül, ellenvetés nélkül

reporter/o=raportisto

reprezali/o=jog megtorlás, retorzió, repressalia *la jaroj de la ~o: a megtorlás évei *~e ili forbruligis la vilaĝon: megtorlásképpen felégették a falut

reprezent/i=1. tr képvisel *la ambasadoro ~as sian landon: a nagykövet országát képviseli *la deputito ~u siajn elektintojn: a képviselő képviselje a választóit; 2. tr gazd képvisel *li ~as sian firmon: cégét képviseli; ~a: képviseleti *~a sistemo: pol képviseleti rendszer; ~o: képviselet *diplomacia kaj politika ~o: diplomáciai és politikai képviselet; ~anto: fn képviselő *komerca ~anto: gazd kereskedelmi képviselő *konstanta ~anto: állandó képviselő *li ne estas ~anto de niaj intereso: ő nem a mi érdekeink képviselője *mi ne bezonas ~anton, por diri mian opinion: nincs szükségem képviselőre, hogy megmondjam a véleményemet; ~ato: képviselt személy; ~eco: képviseltség, reprezentativitás; ~ejo: képviselet (helye); ~igi: tr képviseltet *ambaŭ partioj ~igis sin: mindkét fél képviseltette magát; ~iva: reprezentatív *laŭ ~iva opinisondaĵo: reprezentatív felmérés szerint; sub-ita: alulreprezentált; super-ita: túlreprezentált

reprograf/i=tr sokszorosít, másol; ~ilo: sokszorosítógép, másológép; ~ado: sokszorosítás, másolás, reprográfia

reps/o=tex ripsz

reptili/oj=áll hüllők, csúszómászók (Reptilia)

repudi/o=jog házastárs eltaszítása v. megtagadása, házasság egyoldalú felbontás, repudium; ~i: tr jog (házastársat egyoldalúan) eltaszít

reputaci/o=hírnév, tekintély, reputáció *ĝui bonan ~on: jó hírnévnek örvend *li akiris ~on kiel politikisto: politikusként hírnévre tett szert **reskript/o**=1. tört (császári) leirat, rescriptum; 2. kr szentszéki írásos válasz, rescriptum

resoluci/o=1. orv oldódás (>gyulladás), resolutio; 2. orv izomernyedés; 3. fiz erőfelbontás; 4. ir hosszú szótag két röviddel való helyettesítése **resonanc/o**=fiz együttrezgés, rezonancia *szin* resono *magneta ~o: mágneses rezonancia; ~ilo: tech zene rezonátor *szin* resonilo

ŭ spinresonanco

resonator/o=fiz tech rezonátor

respekt/o=tisztelet, megbecsülés *eksteraj signoj de ~o: a megbecsülés külső jegyei *elvoki ~on: tiszteletet ébreszt *kun la ŝuldata ~o: a kijáró tisztelettel *malgraŭ mia profunda ~o al vi: az ön iránt érzett mély tisztelem ellenére *~o por la kulturaj valoroj: a kulturális értékek megbecsülése; ~i: tr tisztel, becsül, tiszteletben tart *ni ~u lian lastan volon: tartuk tiszteletben az utolsó kívánságát *oni devas ~i la naturon: becsülni kell a természetet *~u en li la pli maljunan: tiszteld benne az idősebbet *~u viajn gepatrojn: tiszteld a szüleidet; ~a: tisztelő, becsülő, tiszteletteljes *mian ~an saluton al via patrino: tisztelettem az édesanyját; ~ego: mély tisztelet, hódolat; ~iga: tiszteletet parancsoló; ~inda: tisztelendő, becsülendő *mi informis la ~indan moŝton: értesítettem a tisztelendő v. tisztelt urat *vi havas plurajn ~indajn ecojn: több becsülendő tulajdonságod van; mal-~o: tiszteletlenség, megvetés, lenézés; mal-~a: tiszteletlen, megvető, lenéző; mal-~i: tr megvet, lenéz, nem tisztel, nem becsül *li mal-~as siajn gepatrojn: lenézi a szüleit *tiu ulo mal-~as mian rangon: az az alak nem tiszteli a rangomat; mem-~o: önbecsülés; mem-~a, sin-~a: önbecsülő, magára adó; ne-~o: a tisztelet hiánya; tro-~a: megalázkodó

respektiv/a=vonatkozó, megfelelő, mindenkori, megillető *ĉiu prenu la ~an karton: mindenki fogja meg a megfelelő kártyát *ĉiuj okupos la ~an lokon: mindenki elfoglalja majd a megillető helyet *elarlhivigu la ~an protokolon: vegye ki a levéltárból a vonatkozó jegyzőkönyvet *la ~a plejaĝulo devas ĉiam malfermi la kunsidon: mindig a mindenkori korelnöknöknek kell megnyitnia az ülést *remetu la librojn en la ~an lokon: tegye vissza a könyveket a megfelelő helyre; ~e: illetve *en la du jaroj la deficitio altiĝis ~e ĝis 20 kaj 23 procentoj: a két évben a deficit 20, ill. 23 százalékra növekedett *Johano kaj Petro prelegis ~e pri sia lando kaj gramatikaj temoj: János és Péter saját hazájáról, illetve nyelvtani témákról adott elő *la du tuneloj longas ~e 100 kaj 120 metrojn: a két alagút 100, illetve 120 m hosszú

respond/i=1. tr válaszol, felel, viszonzoz *demandite, ~u: ha kérdeznek, válaszolj *kial vi ne ~as miajn leterojn?: miért nem válaszol a leveleimre? *li ne ~is al mi eĉ unu vorton: egy szóval sem válaszolt nekem *ne ~u tuj mian demandon: ne válaszoljon azonnal a kérdésemre *~i buŝe aŭ skribe: szóban vagy írásban válaszol *se ~i sincere vian demandon: ha őszintén akarok válaszolni a kérdésre *vi ~is mian bonvolemon per insultoj: ön a jóindulatomat sértésekkel viszonzozta; 2. ntr átv megfelel vminek *la la de januaro de la malnova kalendaro ~as al la 14a de la nova: a régi naptár január 1-e megfelel az új 14-ének *la ŝuoj ne ~as al mia gusto: a cipő nem felel meg az ízlésemnek *via artikolo ne ~as al la profilo de nia gazeto: az ön cikke nem felel meg

lapunk profiljának; **3. ntr** *átv* felelős vmiért *szin* respondeci, responsi *la gazeto ne ~as pri la enhavo de la reklamoj: a lap nem felel a reklámok tartalmáért *vi ~as per la kapo pri la kesteto: a fejjel felelsz a ládikáért; ~o: válasz, felelet, viszonzás *acida ~o: csipős válasz *deflankiga ~o, evitema ~o: kitérő válasz *donu al mi jesan aŭ nean ~on: adjon nekem igenlő vagy nemleges választ *la ~o, per silento, al mia demando estas duona jeso: a kérdésemre adott csendes válasz félig igen *mi ricevis kontentigan ~on al mia demando: a kérdésemre kielgítő választ kaptam *trafa ~o: találó válasz; ~a: **1.** válasz~, válaszoló *la ~a saluto: a válaszüdvözet; **2.** megfelelő, alkalmas *aĝo jam ~a por edziĝo: a házasságra már megfelelő kor *en la ~a loko mi registros vian nomon: a megfelelő helyen bejegyzem az ön nevét; **3.** felelős *szin* respondeca, responsa *li sentas sin ~a pri la okazintaĵo: felelősen érzí magát a történetért *mi ne estas ~a pri liaj agoj: nem vagyok felelős a tetteiért; ~eco: **1.** megfelelőség; **2.** felelősség *szin* responso *li volas demeti la ~econ por nia grupo: meg akar szabadulni a csoportunkért viselt felelősségtől *mi havas sur mi grandan ~econ: nagy felelősség van rajtam *vi povas tion fari je via propra ~eco: saját felelősségére megetheti azt; ~eca: felelős *szin* responsa *~eca redaktoro: felelős szerkesztő; ~eci: *ntr* felelős vmiért *szin* responsi *mi ne ~ecas pri la rezulto: nem vagyok felelős az eredményért *vi ~ecas pri via filo: te felelsz a fiadért; ~ecigi: *tr* felelőssé tesz, felelősségre von, kérdőre von *mi ~ecigos vin pro la sekvoj: felelőssé teszek a következményekért *ni ~ecigis la bubon pro liaj misfartoj: kérdőre vontuk a lurkót csínyei miatt; **pri-ecigi:** *tr* felelősségre von, kérdőre von; ~eculo: *fn* felelős *~eculo de la unuajaruloj: *isk* elsőévfolyam-felelős; ~ilo: **1.** távküzenetrögzítő *szin* respondaparato; **2.** válaszvény, szelvény; ~umo: **2.** respondeco **2.**; **inter-i:** *ntr* egymásnak megfelel, kölcsönösen megfelel *iliaj mezuroj inter~as: méreteik megfelelnek egymásnak; **inter-a:** kölcsönösen megfelelő, egymásnak megfelelő; **kun-eco:** együttes felelősség, társfelelősség; **kun-eca:** együttesen felelős; **pri-i:** *tr* felel vmiért (n) *szin* respondeci *ni pri~as la proprajn agojn: felelősek vagyunk saját tetteinkért; **sen-a:** megválaszolatlan, válasz nélküli *sen~aj leteroj: válaszolatlan levelek *sen~a sento: viszonzatlan érzélem; **sen-eca:** felelőtlen; ~aparato: távküzenetrögzítő *szin* respondilo **1.**; ~kupono: válaszkupon, válaszdíjszelvény *internacia ~kupono: nemzetközi válaszkupon v. válaszdíjszelvény; ~letero: válaszlevél; ~rajto: *jog* választadási jog **respons/i=ntr** ige felelős vmiért, felelősséggel tartozik *szin* respondeci *li ~is pri la bienoj de la sinjoro: az úr birtokaiért volt felelős; ~a: felelős *szin* respondeca; ~o: felelősség *szin* respondeco **2.**; ~ulo: *fn* felelős *szin* respondeculo; **ne-ipova:** *jog* beszámíthatatlan; ~ipova: *jog* beszámítható

responsori/o=kr zene responsorium

respublik/o=pol köztársaság *aristokra ~o: arisztokratikus köztársaság *banana ~o: *pej* banánköztársaság *demokratia ~o: demokratikus köztársaság *federacia ~o: szövetségi köztársaság *la Tria ~o: *tört* a Harmadik Köztársaság *parlamentaria ~o: parlamentáris köztársaság *popola ~o: népköztársaság *popoldemokratia ~o: népi demokratikus köztársaság; ~a: *pol* köztársasági ~a a régimo: köztársasági rendszer; ~ano: *fn* *pol* köztársaságpartí, republikánus; ~estro: *pol* köztársasági elnök *szin* prezidanto de respubliko; ~ismo: **1.** *pol* köztársasági rendszer; **2.** *pol* köztársaságpartiság, republikánusság, republikanizmus **rest/i=1.** marad (vmilyen állapotban) *ĝi ~is nur pia deziro: jámbor óhaj marad *kiel estis, tiel ~as: minden marad a régiben, semmi nem változott *la afero ~is pendanta: az ügy függőben maradt *la primo ~is sur la batalkampo: a herceg ott maradt a csatatéren *mi ~os ĉe mia opinio: kitartok a véleményem mellett *~as al ni nur bedaŭri: csak sajnálni tudjuk *~i duope kun li: kettesben marad vele *~i enfermita: bennreked *~i fidela al si mem: hű marad önmagához *~i kvazaŭ ŝtonigita: kővé dermed, sóbálvánnyá válik *~i maljuna knabino Z: agg szűz marad *~i senvorta: eláll a szava, elképed *~i staranta: állva marad *~u, ĝis li revenos: maradj, míg vissza nem jön *tio ~u inter ni: ez maradjon köztünk; **2. ntr** marad (vmiből visszamarad) *al ili ~is nenio alia, ol repreni la laboron: nem maradt más hátra nekik, mint felvenni a munkát *al mi ~is nur adiaŭ vin: már csak búcsúznom kell tőletek *al mi ~is nur kielkaj moneretoj: csak néhány fityingem maradt *eĉ spuro de ĝi ne ~is: nyoma sem maradt *ĝi ~is en mi, kiel stampo en akvo: egyik fűlemen ki, a másikon be *malgranda heredaĵo ~is al mi post la patro: egy kis örökség maradt az apám után *~is du semajnoj ĝis la kongreso: két hét maradt a kongresszusig; ~a: *mn* maradék, maradvány *~a havaĵo: maradék vagyon *~a sumo: maradék összeg, maradvány; ~o: **1.** *fn* maradék, maradvány *la ~on vi povas havi: a maradék a tiéd lehet; **2. fn** maradék *divido sen ~o: maradék nélküli osztás; ~adi: *ntr* tartózkodik, időzik vhol *szin* estadi *li ne ~adas en la urbo: nem tartózkodik a városban *somere mi ~adas ĉe miaj gepatroj: nyáron a

szüleimmél időzöm; ~ado: tartózkodás, időzés *post dusemajna ~ado li forveturis: kéthetes tartózkodás után elutazott; ~adejo: tartózkodási hely, rezidencia *elekti kiel ~adejon: tartózkodási helyül választ *somera ~adejo de la grafo: a gróf nyári rezidenciája; ~aĵo: maradvány *la fulgaj ~aĵoj post la incendio: a tűzvész utáni kormos maradványok *la teraj ~aĵoj de la faraono: a fáraó földi maradványai *~aĵoj de la vespermango: a vacsora maradványai; ~igi: **1. tr** meghagy *la hajlo ~igis nenion staranta: a jég(verés) semmit sem hagyott állva *li ~igis du pecojn al vi: két darabot hagyott meg neked *li ~igis testamente domon al sia filo: egy házat hagyott végrendeletileg a fiára *~igu al ni la esperon: hagyd meg nekünk a reményt; **2. tr** marasztal *mi ne ~igos vin: nem marasztallak benneteket; **en-i:** *ntr* bennmarad, bennreked *la en~intaj trupoj estis bombardataj: a bennrekedt csapatokat bombázták *ni povis elrampi, sed li en~is: mi ki tudtunk mászni, de ő bennmaradt; **for-i:** *ntr* távolmarad; **for-igi:** *ntr* lemorzsolódik (pl. tanfolyamról), elmarad vhonnan; **post-i:** **1. ntr** lemarad, elmarad *kelkaj taĉmentoj post~is: néhány csapat lemaradt *lia filo post~is en sia evoluo: a fia fejlődésében elmaradt; **2. ntr** (vmi után) megmarad *post~is nur malespero: csak a reménytelenség maradt utána; **post-inta:** elmaradt, csökkent; **post-o:** **1.** elmaradás, restancia; **2.** elmaradottság, csökkentés; **post-aĵo:** **1.** maradvány; **2.** csökevény; **sen-a:** maradéktalan, maradék nélküli; **super-o:** fölösleg *la super~on donu al la hundoj: a fölösleget adja a kutyáknak; ~adpermeso: tartózkodási engedély; ~advizo: tartózkodási vízum; ~energia: *fiz* nyugalmi energia; ~maso: *fiz* nyugalmi tömeg; ~mono: visszajáró pénz; ~oklaso: *mat* maradékosztály; ~olikvo: *fiz* visszamaradó folyadék

Uacidresto, fandreŝtajo, noktoresti, poŝtrestanta, punrestigo, sanktrestajo, sidresti **restaŭr/i=1.** *tr* műv ép helyreállít, restaurál *~i olepentraĵon: olajképet restaurál *~i romanikan preĝejon: román templomot restaurál; **2. tr** pol restaurál, visszaállít *~i la Burbonan regadon: visszaállítja a Bourbonuralmat; **adso:** **1.** műv ép restaurálás, restauráció, helyreállítás; **2. pol** restauráció; ~ejo: műv restaurálóműhely, restaurátorműhely; ~isto: műv restaurátor; ~dosiero, ~kopio: *inf* biztonsági másolat, back-up file *szin* ripardosiero

restitu/i=1. *tr* jog visszaszolgáltató *parto de liaj ŝtatigitaj bienoj estis al li ~itaj: az államosított földjeinek egy részét visszaszolgáltatták neki; **2. tr** ir rekonstruál *~i la originan tekston el la restaĵoj: rekonstruálja az eredeti szöveget a maradványokból

restoraci/o=gazt étterem, restaurant *memserva ~o: önkiszolgáló étterem *vegetara ~o: vegetáriánus étterem; ~estro: *gazt* étteremvezető, étteremfőnök; **tuj-o:** *gazt* gyorsétkező *szin* rapidrestoracio; ~vagono: *vsút* *gazt* étkezőkocsi

Urapidrestoracio

restrikt/i=tr korlátoz, megszorít *neniu ~as la liberan opiniesprimadon: senki sem korlátozza a szabad véleménynyilvánítást *oni ~is la uzadon de aŭtomobiloj: korlátozták a gépjárműhasználatot; ~a: korlátozó, megszorító, restriktios *~a ekonomia politiko: megszorító gazdaságpolitika *~aj dispozicioj: megszorító intézkedések; ~o: korlátozás, megszorítás, restriktio *oni aplikis financajn ~ojn: pénzügyi megszorításokat alkalmaztak

resum/i=tr összegez, összefoglal *~i la prelegon: összefoglalja az előadást *~i la spertojn: összegzi a tapasztalatokat; ~o: összefoglalás, összegzés, rezümé *~o de la debatoj: a viták összefoglalása *traktaĵo kun ~o en Esperanto: tanulmány eszperantó nyelvű rezümével; ~e: összegezve, összefoglalóan *~e kaj konkludo: mindent egybevetve, summa summarum *szin* fine-resume, finsume

Ujarresuma, kontresumo, vivresumo

resurekt/i=ntr *kr* feltámad *szin* releviĝi el la mortintoj; ~o: *kr* feltámadás

resurs/o=oko erőforrás *szin* riĉfonto *elĉerpigo de naturaj ~oj: természeti erőforrások kiapadása *renovigeblej kaj nerenovigeblej ~oj: megújuló és nem megújuló erőforrások

resus/o=áll rhesusmajom, bundermajom (Macaca mulatta); ~faktoro: *orv* Rhesus-faktor, Rh-faktor

reŝ=res (héber 'r' betű)

ret/o=1. háló *entiri en la ~on: *átv* behúz a csőbe, rászed *fiŝista ~o: halászháló *la fiŝoj kaptiĝis en la ~o: a halak fennakadtak a hálón *per ~o li kaptadis papiliojn: hálóval lepkéket fogott *tenisa ~o: *sp* teniszháló; **2. át** háló, hálózat *distribua ~o: *gazd* terjesztőhálózat, értékesítő hálózat, elosztóhálózat *enĉela ~o, endoplasma ~o: *biol* endoplazmatikus hálózat v. retikulum *komplika ~o de interesoj: édek bonyolult hálózata *mi, nesingarda, kaptiĝis en lia ~o: én, óvatlan, belestem a csapdájába *~o de atomoj en kristalo: atomrác kristályban *~o de spiono: kémhálózat *~o de vejnoj: erek hálózata *sanitara ~o: *orv* egészségügyi hálózat; **3. távk közl** hálózat *fervoja ~o:

vasúthálózat *kanala ~o: csatornahálózat *šosea ~o: közúthálózat *telefona ~o, telefonía ~o: telefonhálózat *telegrafia ~o: távírhálózat *transita ~o: tranzithálózat; **4. inf** világháló, internet, web, net *szin* interreto *komputila ~o: számítógép-hálózat *loka ~o: helyi hálózat *malloka ~o: nagy kiterjedésű hálózat, WAN *sendrata ~o: kábel nélküli hálózat, WiFi *szin* vifio *Servo-Integra Cifereca ~o: integrált szolgáltatású digitális hálózat, ISDN; ~o: *csill* Háló, Reticulum; ~**ajo**: **1.** háló, hálóból készült holmi *sego kun pajla ~ajo: szalmazafonatos szék; **2. műv** filigrán *szin* filigrano **1**; ~**ano**: *inf* internetező, hálópolgár; ~**aneco**: *inf* hálózati kapcsolat; ~**ejo**: *inf* webhely, hálóhely, website; ~**ejestro**: *inf* webmester, hálómester; ~**umi**: *ntr inf* internetezik, szörfözik *szin* krozi **2**; ~**umanto**: *inf* internetező, szörföző; ~**umejo**: *inf* internetkávészó, cyberkávészó *szin* ciberkafejo; ~**umilo**: *inf* böngésző(program), browser *szin* foliumilo, krozilo, TTT-legilo; **čef-o**: távk gerinchálózat; **ekster-e**: *inf* kapcsolat nélkül, offline *labori ekster-e: kapcsolat nélkül v. offline dolgozik; **en-igi**: **1.** *tr* hálóbba fog, hálóbba tesz; **2. tr inf** kitesz a világhálóra v. internetre; **en-igi**: *ntr* hálóbba kerül, fennakad a hálón; **inter-o**: *inf* világháló, internet; **inter-igi**: *tr inf* hálósít, internetesít; **inter-umi**: *ntr inf* internetezik, szörfözik; **inter-peranto**: *inf* internetszolgáltatás; **kun-igi**: *tr* hálózatba kapcsol; **tra-i**: *tr* behálóz; ~**adreso**: *inf* e-mail cím, drótpostacím; ~**aliĝo**: *inf* hálózati csatlakozás; ~**analizo**: *tud* hálózatelemzés; ~**babili**: *ntr inf* hálózaton cseveg, csetel; ~**babilo**: *inf* hálózati csevegés, csetelés; ~**babilejo**: *inf* csevegőszoba, chathely; ~**butiko**, ~**vendejo**: *inf* internetes áruház, hálóbolt; ~**fiŝi**: *tr agr* halászik, hálóból halat fog *szin* fiŝi **2**; ~**fiŝado**: *agr* halászat (hálóból) *szin* fiŝkaptado **1**; ~**fiŝisto**: *agr* halász; ~**iketo**: *inf* hálózati etikett, netikett; ~**juĝisto**: *sp* hálóbíró; ~**ĵurnalo**: *inf* hálójútság, webűjság; ~**kafejo**: *inf* internetes kávézó, cyberkávészó; ~**lando**: *inf* kibertér, kibernetikai tér; ~**kamero**: *inf* webkamera; ~**komerco**: *inf* *gazd* internetes kereskedelem, e-kereskedelem, e-commerce; ~**konekto**: *inf* internetkapcsolat, hálózati kapcsolat; ~**kunveni**: *ntr* interneten összejön; ~**kurso**: *inf isk* internetes tanfolyam, webtanfolyam; ~**lando**: *inf* kibertér, kibernetikai tér *szin* kibernspaco; ~**letero**: e-mail, imél, elektronikus levél, drótposta, e-levél *szin* retmesaĝo; ~**listo**: *inf* (internetes) vitafórum, levelezési lista; ~**magazino**: *inf* webűjság, webmagazin, internetes újság; ~**mesaĝo**: *inf* üzenet, e-mail, imél, elektronikus levél, drótposta, e-levél *szin* retletero; ~**mesaĝilo**: *inf* levelezőprogram; ~**morjo**: *inf* netikett *szin* netiketo; ~**nomo**: *inf* domaintnév *szin* retregiona nomo, domajna nomo; ~**novaĵoj**: *inf* web-hírek; ~**osako**: szatyor, cekker *szin* bazarreto; ~**ostomako**: *all* recésgyomor, reticulum; ~**otaglibro**: *inf* hálónapló, webnapló, weblog, blog; ~**paĝo**: *inf* hálólapp, weboldal, weblap; ~**paĝaro**: *inf* hálóhely, webhely, website *szin* paĝaro, TTT-paĝaro; ~**pilko**: *sp* röplabda *szin* flugpilko, volejbalo *plaĝa ~pilko: strandröplabda *szin* plaĝa volejbalo; ~**pirato**: *inf* cracker, kódfeltörő *szin* kodrompisto; ~**pordo**: *inf* (internetes) portál *szin* portalo **2**; ~**poŝti**: *ntr inf* e-mailezik, imélezk; ~**poŝto**: *inf* e-mail, imél, elektronikus posta, drótposta; ~**poŝtaĵo**: e-mail küldemény, hálóküldemény, drótpostaküldemény; ~**poŝtulo**: *inf* levelezőprogram, e-mail program; ~**provizanto**: *inf* internetszolgáltató; ~**regiono**: *inf* domain, internetes tartomány *szin* domajno; ~**servo**: *inf* internetszolgáltatás *social ~servoj: közösségi média, social media; ~**telefoni**: *ntr inf* skajpol, Skype-pal telefonál *szin* skajpi; ~**uzanto**: *fn inf* internetező, internethasználó; ~**vortaro**: *inf nyt* online szótár, hálósztár, websztár *szin* reta vortaro

U bazarreto, dratreto, drivreto, fiŝreto, flamreto, gradreto, jetreto, harreto, kaptoreto, komputilreto, latreto, nutroreto, papilreto, relreto, skrapreto, spionreto, taskreto, telefonreto, tinusreto, trafikreto, transportreto, trenreto, uzantoreto, vojreto

ret/o²=*tört* ractus; ~**io**: *tört* Raetia (római tartomány); ~**i-romanĉa**: *mn nyt* rétoromán (rm) *grizona ~i-romanĉa: graubündeni rétoromán, rumantsch *friula ~i-romanĉa: friuli rétoromán *sudtirola ~i-romanĉa: dél-tiroli rétoromán, ladin

retabl/o=**1.** *műv* oltárfal, oltártábla, retabló; **2. műv** oltárfestmény **retikul/o**=**1.** retikul, kézitáska; **2. anat** kis háló, ki rece, reticulum; ~**a**: *anat* reticularis *~o-endotelia sistema: reticuloendotelialis systema, RES; ~**ozo**: *orv* reticulis, RES-elemek hiánya

retin/o=*anat* rechehátya, szemideghátya, retina; ~**a**: *anat* retina~, retinalis *~a adaptigemo: retina-fényérzékenység; ~**alo**: *biol kém* retinál; ~**ito**: *orv* szemideghátya-gyulladás, retinitis; ~**opatio**: *orv* szemideghátya-bántalom, retinopathia; ~**olo**: *biol kém* retinol; ~**oloido**: *kém gysz* retinoloid

retinakil/o=*anat* tartószalag, tartó rost, retinaculum

retor/o=**1.** *tört* isk rétor, szónoklattanár; **2. átv** pej dagályos szónok; ~**iko**: **1.** *műv* szónoklattan, retorika; **2. műv** ékesszólás; **3. ir** ex stilisztika ☞ stilistiko; ~**ika**: **1.** szónoki *~ika demando: költői kérdés *~ikaj

figuroj: szónoki alakzatok; **2.** szónokias *~ika pozo: szónokis póz; ~**iki**: *ntr* szónokol, szónoki eszközökkel él

retort/o=*kém* retorta, göreb, lepárlóedény; ~**a**: **1.** *kém* retorta~ *~a karbono: retortaszén; **2. átv** zárt, világtól idegen *~a provo: kabinetpróbálkozás, elméleti próbálkozás

retrat/i=*tr* *gazd* kivesz (letétet, pénzt) *mi ~is mian monon el la banko: kivettem a pénzem a bankból; ~**o**: **1.** *gazd* kivétel; **2. gazd** kivét, kivett összeg

retret/o=**1.** *ntr* *kat* visszavonulás; **2. ntr** *ált* visszavonulás *~o el la publika vivo: visszavonulás a közéletből *~o el la reĝa kortego: visszavonulás a király udvarból *~o for de la publikaj aferoj: visszavonulás a közügyektől; ~**i**: **1.** *ntr* *kat* visszavonul; **2. ntr** *ált* visszavonul *li ~is el siaj publikaj funkcioj: visszavonult közfunkcióiból

retriver/o=*all* retriever *ora ~o: golden retriever

retro=**1.** előképző; retro~: hátra~, vissza~ (a rendes iránnyal szemben) ☞ retroaĉeti, retroago, retroefika, retrofleksi, retroiroi, retroklini, retrokupli, retroprojekciilo, retrorigardi, retrosceno, retrospegulo, retrovalide, retroveturi, retroviruso; **II.** önállóan; retro: vissza *iru retro, Satano!; távoz, Sátán!

retrospektiv/o=visszatekintés, retrospektíva; ~**a**: retrospektív, visszatekintő *~a ekspozicio: retrospektív kiállítás; ~**i**: *tr* *átv* visszatekint (>múlt)

retuŝ/i=**1.** *tr fot* *műv* retusál, kijavít, kiigazít *~i foton: fényképet retusál *~i kliŝon: negatívot retusál *~ portreton: portrét kiigazít; **2. tr** *tex* megigazít *iom ~u la ŝultrojn de mia palto: igazítsa meg egy kicsit a felöltöm vállait; **3. tr** *átv* csiszol, tökéletesít, igazít vmin (n) *antaŭ publikigo mi devas iom ~i mian verkon: közzététel előtt kissé még csiszolnom kell a művemet; **4. tr** *ösl* finomszilánkol, retusál *perkutade la prahomo ~is siajn ŝtonajn ilojn: pattintgatással finomszilánkolta az ősember a szerszámaikat

reum/o=*növ* rebarbara (Rheum)

Reuni/o=*geo pol* Réunion (FR)

reŭmat/o=*orv* reuma, csúz, rheuma; ~**eco**, ~**ismo**: *orv* reumatizmus, rheumatismus; ~**oida**: *orv* reumaszerű, reumatoid, rheumatoid; ~**ologo**: *orv* reumatológus; ~**ologio**: *orv* reumatológia

rev/i=*tr/ntr* ábrándozik, álmodozik *eĉ ne ~u pri pli alta salajro: ne is álmodjál nagyobb fizetésről *li ~as fariĝi ŝipestro: arról álmodozik, hogy hajóskapitány lesz *~i pli bonan futuron: jobb jövőről álmodik *~i pri la amata knabino: a szeretett lányról ábrándozik *Zamenhof ~is fariĝi granda rusa poeto: Zamenhof arról ábrándozott, hogy nagy orosz költő lesz; ~**o**: álom, ábránd, vágyálom *elŝiri el la ~oj: kiszakít az ábrándozásból *la knabino dronis en ~oj: a lány ábrándokba merült *mia ~o estas eble ne utopia: az ábrándom talán nem utópisztikus *neplenumeblo ~o: teljesíthetetlen vágyálom *miaj ~oj efektiviĝis: álmaim valóra váltak *tio apartenas al la regno de ~oj: ez az ábrándok birodalmába tartozik; ~**a**: ábrándos *~a rigardo: ábrándos tekintet; ~**ema**: ábrándos természetű, álmodozó; ~**iga**: andalító, ábrándító *~igaj pensoj: andalító gondolatok; ~**ulo**: *fn* ábrándozó, álmodozó; **dis-igi**, **el-igi**, **sen-igi**: *tr* kiábrándít; **dis-igi**, **el-igi**, **sen-igi**: *ntr* kiábrándul, csalódik; **dis-igo**, **el-igo**, **sen-igo**: kiábrándulás, csalódás; **for-i**: *tr* ábrándban eltölt *li for~is la restintan tempon: ábrándjaiban töltötte el a maradék időt; ~**pensi**: *ntr* ábrándozva gondol vmire v. vkire

revanĉ/o=*sp* *jtek* visszavágó, revans

revelaci/o=*vall* kinyilatkoztatás, reveláció *szin* malkaŝo **2**; ~**a**: *vall* kinyilatkoztatással kapcsolatos *~a religio: kinyilatkoztatáson alapuló vallás; ~**i**: *tr* *vall* kinyilatkoztat

reverend/o=*fn kr* tisztelendő úr, tiszteletes

revers/o=**1.** vmi visszája, fonákja, fordítottja *~o de la medalo: az érem másik oldala *~o de paĝo: lap hátoldala *~o de ŝtofo: szövet visszája, fordítottja *rigardu la ~on de la afero: nézd a dolog fordítottját; ~**i**: *tr* *tex* kifordít *~i eluzitan ĉemizkolomon: kopott ingnyakat kifordít; ~**eblo**: *tex* kétoldalas *~eblo anorako: kifordítható dzseki *~eblo ŝtofo: kétoldalas szövet

reversi/o=☞retromutacio

reviz/i=☞revizori

revizi/i=**1.** *tr* átvizsgál, átnéz, ellenőriz, megvizsgál *~i aŭton: *tech* kocsit műszakiztat *~i la rekrutojn pri sanstato: *orv* ellenőrzi az újoncok egészségi állapotát *~i manuskripton: *knyv* kéziratot átnéz v. lektorál; **2. tr** felülvizsgál, revideál *mi devas ~i mian opinion: felül kell vizsgálnom a véleményemet *ni devas ~i nian koncepton: felül kell vizsgálnunk a koncepciókat *~i juĝaferon: *jog* peres ügyet felülvizsgál *~i la konstitucion: *jog* felülvizsgálja az alkotmányt *~i la politikan linion de la partio: felülvizsgálja a párt politikai vonalát; ~**o**: **1.** átnézés, vizsgálat, ellenőrzés, lektorálás *la laŭvica teknika ~o de la veturilo: *tech* a jármű soron következő műszaki ellenőrzése *~o de la libroj de la

entrepreno: *gazd* a vállalat könyveinek vizsgálata *~o de la presprovaĵo: *knyv* a kefelevonat ellenőrzése; **2.** felülvizsgálat *~o de la proceso far la apelacia kortumo: *jog* az ügy felülvizsgálata a táblabíróság által *~o de la teorio pri la estigo de la mondo: a világ keletkezéséről szóló elmélet felülvizsgálata; ~**onismo**: *pol* revizionizmus; ~**onisto**: *pol* revizionista

revizor/o=*gazd* revizor, ellenőr, könyvvizsgáló; ~**i**: *tr* *gazd* ellenőríz, átvizsgál, rovcansól

Ubilancrevizoro, kontrevizoro

revoluci/o=*pol* forradalom, revolúció **burga* ~o: polgári forradalom **palaca* ~o: *átv* is palotaforradalom **permanenta* ~o: permanens forradalom **proletara* ~o: proletárforradalom **socia* ~o: társadalmi forradalom **sufoki* la ~on en sango: vérbe fojtja a forradalmat **triumfigi* la ~on: diadalra viszi a forradalmat **velura* ~o: *tört* bársonyos forradalom; **2.** *átv* forradalom, forradalmi változás **ekonomia* ~o: *gazd* gazdasági forradalom **industria* ~o: *ip* ipari forradalom **la* kolorfilmo faris veran ~on en la filmarto: a színes film valóságos forradalmat csinált a filmművészetben; ~**i**: *tr* forradalmasít **la* nekontenteco ~is la amasojn: az elégedetlenség forradalmasította a tömegeket **via* invento ne ~os la industrion: az ön találománya nem forradalmasítja az ipart; ~**ismo**: *pol* forradalmi elmélet, forradalompártiság; ~**isto**, ~**ulo**: *pol* forradalmár; **antaŭ**-a: *tört* forradalom előtti; **kontraŭ**-o: *pol* ellenforradalom; **kontraŭ**-a: *pol* ellenforradalmi; **kontraŭ**-ulo: *pol* ellenforradalmár; **post**-a: *tört* forradalom utáni **soci*-revoluciulo

revolver/o=*revolver* **sesŝarga* ~o: hatlövetű revolver; ~**ulo**: *fn* revolveres

revu/o=**1.** *kat* szemle, csapatszemle **antaŭ* la batalo la armeestro faris ~on de siaj trupoj: a csata előtt a hadseregparancsnok szemlét tartott a csapatainál; **2.** *knyv* szemle (újságban) **bibliografia* ~o: bibliográfiai szemle *~o de la ~oj: folyóiratszemle, tallózó *~o de la semajno: heti szemle; **3.** *knyv* szemle, folyóirat **familia* ~o: családi lap **Internacia Pedagogia* ~o: *eo* Nemzetközi Pedagógiai Szemle **Medicina Internacia* ~o: *eo* Orvosi Nemzetközi Szemle **Scienca* ~o: *eo* Tudományos Szemle; **4.** *revu* (>színház); ~**i**: **1.** *tr* *kat* szemlél, megszemlél **Napoleono* ~is siajn taĉmentojn: Napóleon megszemlélte a csapatait; **2.** *tr* áttekint, szemlél **la libro* ~as la esperantan literaturon de la sesdekaj jaroj: a könyv szemlézi a hatvanas évek esperantó irodalmát **li* ~is la politikajn okazintaĵojn de la semajno: áttekintette a hét politikai eseményeit; ~**rako**: újságtartó

Ufilmrevuo, modrevuo

revulsi/o=*orv* vérelterelés, revulsio

rezed/o=*növ* rezeda (Reseda)

rezerpin/o=*gysz* rezerpin

rezerv/i=**1.** *tr* tartalékol, tartogat **al* Dio servu, diablön ~u *Z. közm* néha az ördögnek is kell gyertyát gyújtani *~i la plej bonan por la fino: a legjobbat a végére tartogatja *~i monon por eksterordinaraj okazoj: pénzt tartalékol rendkívüli esetekre *~u vian forton por alia fojo: más alkalomra tartogasd az erődet; **2.** *tr* foglal, fenntart, biztosít **mi* ~as al si la liberecon ŝanĝi la programon: fenntartom magamnak a programmódosítás szabadságát *~i ĉambron: szobát foglal *~i rajton: *jog* jogot fenntart *~i sidlokon en trajno: vonaton ülőhelyet foglal; ~**o**: **1.** tartalék **fari* ~ojn el sukero: cukrot tartalékol, cukrot tesz félre tartalékba **la* motoro havas grandan ~on da povo: a motornak nagy teljesítménytartaléka van **la* ~oj elĉerpiĝis: a tartalékok kimerültek **naturaj* ~oj: természeti erőforrások **la* ~o de laborforto: munkaerő-tartalék *~o de oro de la banko: a bank aranytartaléka; **2.** *jog* fenntartás, kikötés **mi* havas ~ojn rilate vian planon: a tervetekkel kapcsolatban fenntartásaim vannak **ni* kontraktos kun la menciitaj ~oj: megkötjük a szerződést az említett fenntartásokkal; **3.** *kat* tartalék **sendi* la lastan ~on en la batalon: a végső tartalékot küldi harcra; ~**a**: pót~, tartalék~, tartalékos *~a bremsó *tech* pótfék, vészfék *~a lito: pótágy *~a oficiro: *kat* tartalékos tiszt *~a regimento: *kat* tartalékezered; ~**ado**: **1.** tartalékolás *~ado de hejtoligno por la vintro: tűzifa tartalékolása a télre; **2.** fenntartás, foglalás *~ado de kajuto en ŝipo: kabin foglalása hajón *~ado de rajtoj: jogok fenntartása; ~**aĵo**: tartalék darab, tartalék elem; ~**ejo**: **1.** rezervátum, fenntartott terület **arhitektura* ~ejo: védett műemlékegyüttes **indiana* ~ejo: indián rezervátum; **2.** *öko* rezervátum **faŭna* kaj *flaŭra* ~ejo: állati és növényi rezervátum *~ejo por birdoj: madárrezervátum; ~**iĝema**: tartózkodó; ~**isto**: *fn* *kat* tartalékos; ~**istaro**: *kat* tartalékos állomány; ~**ujo**: *fn* tároló(tartály); **sen**-a: **1.** tartalék nélküli; **2.** fenntartás nélkül **sen*-a apogo: fenntartás nélkül támogatás; ~**oficiro**: *kat* tartalékos tiszt; ~**oparto**: *tech* pótalkatrész

Uakvorezervejo, akvorezervujo, gasrezervujo, hotelrezervo, naturrezervejo

rezid/i=**1.** (vhol állandó jelleggel) lakik **li* ~as en Stokholmo, sed nun li loĝas en Budapeŝto: Stockholmban van az állandó lakhelye, de most Budapesten lakik; **2.** székel, rezideál **la* princo primaso ~is en Esztergom: *kr* a hercegprimás Esztergomban székel **la* respublikestro ~as en la Sándor-palaco: a köztársasági elnök a Sándor-palotában székel; ~**a**: *inf* rezidens, memóriában tartózkodó *~a programo: rezidens program; ~**anto**: állandó lakó **la* ~anto de la kastelo estas ia grafo: a kastély állandó lakója valamilyen gróf; ~**ejo**: állandó lakhely, rezidencia **reĝa* ~ejo: királyi rezidencia **voĉdoni* en sia ~ejo: állandó lakhelyén szavaz

rezident/o=*pol* rezidens

rezidu/o=**1.** *ásv* kőzetmaradvány; **2.** *kém* üledék, csapadék, maradék, maradvány, visszamaradt anyag; **3.** *jog* hagyatékmарadvány (tartozások kifizetése után), residuum; **4.** *gazd* maradványösszeg, többlet, felesleg; **5.** *mat* maradéktag

rezign/i=*tr* lemond vmről (n), belenyugszik vmibe (n), felad vmit, eláll vmitől (n) *~i la tronon: lemond a trónról *~i sian intencon: lemond a szándékáról, eláll a szándékától *~i sian programon: feladja a programját *~u: *inf* cancel, megsem; ~**o**: lemondás, belenyugvás, beletörődés, rezignáció; ~**inta**: rezignált; ~**emo**: beletörődés, rezignáltság; **mem**-a: önfeladó

rezignaci/i=*re* rezigni

rezin/o=*növ* *kém* gyanta **arta* ~o, *sinteza* ~o: műgyanta **fosilia* ~o: fosszilis gyanta, földigyanta; ~**aĵo**: *zene* hegedűgyanta *szin* kolofono Uepoksirezino, gumrezino, indenrezino, jalaprezino

rezist/i=*tr/ntr* ellenáll *~i al la antibiotikoj: ellenáll az antibiotikumoknak *~i al la tento: ellenáll a csábításnak *~i al rusto: ellenáll a rozsdának *~i la superforton: ellenáll a túlerőnek; ~**o**: ellenállás (>képesség) **ne* longe daŭris la ~o de la fortikaĵo: nem sokáig tartott a vár ellenállása *~o al tordo: csavarási ellenállás **superi* la ~on de la aero: legyőzi a légellenállást; ~**a**: ellenálló *~a al logo: csábításnak ellenálló *~a al ŝarĝo: terhelésnek ellenálló *~a al viruso: vírusnak ellenálló *~a materialo: ellenálló anyag *~a ŝtofo: ellenálló szövet; ~**ado**: ellenállás, rezisztencia (>folyamat) **armita* ~ado: fegyveres ellenállás **pasiva* ~ado: *tört* passzív rezisztencia *~ado al ĉiaj reformoj: mindenféle reformmal szembeni ellenállás; ~**anco**: *fiz* ellenállás, rezisztencia (>jellemző) **aga* ~anco: hatásos ellenállás **amortiza* ~anco: *vill* csillapító ellenállás, feszültségosztó **antenna* ~anco: *vill* antenna-ellenállás **diferenciala* ~anco: dinamikus ellenállás **elektra* ~anco: *vill* villamos ellenállás (>jellemző) **interna* ~anco: belső ellenállás **magneta* ~anco: mágneses ellenállás, reluktancia **negativa* ~anco: negatív ellenállás **neoma* ~anco: *vill* nemlineáris ellenállás **specifa* ~anco: fajlagos ellenállás; ~**anto**, ~**ulo**: *pol* ellenálló; ~**ilo**: *vill* ellenállás (>áramköri elem) **elektra* ~ilo: *vill* villamos ellenállás **paralela* ~ilo: párhuzamos ellenállás **tavola* ~ilo: rétegellenállás **variigebla* ~ilo: változtatható ellenállás; ~**ivo**: *vill* fajlagos ellenállás, rezisztivitás; **ne**-**eb**la: ellenállhatatlan **ne*-**eb**la ĉarmo: ellenállhatatlan báj **ne*-**eb**laĵ fortoj: ellenállhatatlan erők; ~**ancometro**: *vill* ellenállásmérő *szin* ommetro; ~**milito**: *kat* fegyveres ellenállás; ~**okapablo**, ~**opovo**: ellenálló képesség; ~**movado**: *pol* *kat* ellenállási mozgalom; ~**oprovo**: *fiz* ellenállóképesség-vizsgálat; ~**otermometro**: *tech* ellenállás-hőmérő

Uaerezisto, akvorezista, dratrezistilo, fajrorezista, fleksrezisto, infektorezista, kontaktorezista, longrezista, lumrezista, relrezisto, rulumrezista, trempezista, tertremrezista, trivrezista, uzrezista, variorezista, ventrezista

rezoluci/o=*pol* határozat **forjeti* ~on: határozatot elvet **proponi* ~on: határozatot javasol **voĉdoni* ~on: határozatra szavaz; ~**i**: *ntr* *pol* határoz, határozatot hoz; ~**propono**: *pol* határozattervezet

rezolut/a=határozott, elszánt *~a karaktero: határozott jellem *~a plenumo de la decidoj: a döntések határozott végrehajtása *~a pri siaj intencoj: szándékaiban elszánt; ~**eco**: határozottság, elszántság

rezon/i=**1.** *ntr* érvel, okoskodik **logike* ~i: logikusan érvel *~i per analogio: analógiásan okoskodik; **2.** *ntr* *pej* okoskodik **ne* ~u, *faru*: ne okoskodj, csinálj; ~**ado**: okfejtés, érvelés, okoskodás **analiza* ~ado: elemző gondolkodás v. okfejtés **cirkla* ~ado: körben forgó okoskodás, circulus vitiosus *~ado kaj filozofado panon ne donas *Z. közm* bölcselkedéssel nem telik meg a has; ~**aĉi**: *ntr* *pej* okoskodik, okvetetlenkedik; ~**ema**: józanul gondolkodó, megfontolt; **kontraŭ**-**i**: *ntr* ellenérvel; **mis**-**i**: *ntr* tévesen okoskodik, hibásan érvel

Ucirklorezono, ŝtatrezono

rezorcinol/o=*kém* rezorcín

rezult/i=*ntr* vmiből következik, adódik, származik **el* tio *ne* ~as, *ke*: ebből nem következik az, hogy **el* tiu ĉi principo ~as, *ke*: ebből az elvből következik, hogy **el* via elpaŝo ~is la skandalo: az ön fellépéséből keletkezett a botrány **el* via pardonemo ~is rekte la krimo: a te

elnéző magatartásodból egyenesen következett a büntény; ~o: **1.** következmény *szin* sekvo *jen la ~o de tia mallaborema vivmaniero: íme az ilyen henye életmód következménye; **2.** eredmény *szin* rezultato *la ~o de la kalkulo: a számítás eredménye *lia iniciato havis plej bonajn ~ojn: a kezdeményezésének nagyon jó eredményei vannak *magra ~o: sovány eredmény *via laboro alportis ~ojn: a munkátok eredményt hozott; ~e: vminek az eredményeképpen, vminek köszönhetően *li multe lernis, ~e li ricevis kvin: sokat tanult, ennek eredményeképpen ötöst kapott *~e de via fortostreĉoj la laboro pretiĝis: erőfeszítéseidnek köszönhetően a munka elkészült; ~anto: *fn* fiz eredő; ~igi: *tr* eredményez, előidéz, okoz, maga után von *la atako ~igis kontraŭtaton: a támadás ellentámadást vont maga után *lia entuziasmo ~igis la fondon de nova grupo: lelkesedése új csoport alapítását eredményezte *via malzorgo ~igis gravajn perdojn: az ön hanyagsága súlyos veszteségeket okozott; **sen~a:** eredménytelen, meddő, hiábavaló *sen~aj diskutoj: meddő viták *sen~aj klopodoj: hiábavaló törekvések; ~hava: eredményes; ~indikilo, ~opanelo, ~otabulo: *sp* eredményjelző tábla

U lernrezulto, temporezulto

rezultat/o=rezulto

rezultativ/o=*nyt* eredményhatározó

Riad/o=*geo* Rijád ~o estas la ĉefurbo de Saud-Arabio: Rijád Szaúd-Arábia fővárosa

rial/o=rial (pénz)

rib/o=**1.** *növ* egres (Ribes) *dorna ~o: kerti egres, közönséges egres, köszméte, pöszméte (R. uva-crispa) *szin* grosso **1** *nigra ~o: fekete ribiszke (R. nigrum) *ruĝa ~o: piros ribiszke, kerti ribiszke, ribizli (R. rubrum); **2.** **ŝ**ribobero; ~itolo: *biol* kém ribitol; ~ozo: *biol* kém ribóz *desoksi~ozo: dezoxiribóz *desoksi~onuklea acido: dezoxiribonukleinsav, DNS; ~obero: *növ* egres (>termés); ~oenzimo: *biol* kém ribozim, riboenzim; ~oflavino: *kém* riboflavin *szin* laktoflavino; ~onukleotido: *biol* kém ribonukleotid *desoksi~onuklea acido: dezoxiribonukleinsav *~onuklea acido: ribonukleinsav, RNA; ~osomo: *biol* kém riboszóma *plur~osomo, poli~osomo: poliriboszóma

ribek/o=*zene* rebec, háromhúros hegedű

ribel/i=*ntr* fellázad *la servistoj ~is kontraŭ sia tirana mastro: a szolgálk fellázadtak zsarnok gazdájuk ellen *la sklavoj ~is kontraŭ Romo: a rabszolgák fellázadtak Róma ellen *mia gustosento ~as kontraŭ ĉi tiu bildo: az ízlésem lázad e kép ellen; ~o: lázadás *eksplozid ĝenerala ~o: általános lázadás tört ki *sufoki ~on: lázadást elfojt; ~a: *mn* lázadó *~a spirito: lázadó szellem; ~anto, ~ulo: *fn* lázadó *la ~antoj okupis la ĉefurbon: a lázadók elfoglalták a fővárost; ~ema: lázadó természetű, renitens; ~igi: *tr* fellázit, felbújt

ricel/i=*tr* jog (orgazdaként) rejteget; ~o, ~ado: *jog* orgazdaság; ~anto, ~isto: *jog* orgazda *szin* kaŝisto

ricev/i=**1.** *tr* kap, megkap, nyer *~i bonan noton: jó jegyet kap *~i leteron: levelet kap *~i monon: pénzt kap *tian melonon oni ne ~as en la urbo: ilyen dinnyét nem kapni városban; **2.** *tr* fogad, fog *Balatono ~as la akvon de Sió: a Balaton fogadja a Sió vizét *~i gastojn: vendégeket fogad *~i kun etenditaj brakoj: tárt karokkal fogad *~i radioelsendon: rádióadást fog *~i signalojn: jeleket fogad; **3.** *tr* átv kap *~i atenton: figyelmet kap *~i bonan akcepton: jó fogadtatásban részesül *~i kapturon: szédülés jön rá *~i komision: megbízást kap *~i korfrapon: gutaütést kap, megüti a guta *~i laŭdon: dicséretet kap *~i signifon: jelentőségre tesz szert *~i superrigardon: áttekintést nyer *~i viziton: vendége van; ~o: **1.** vétel *konfirmu al mi la ~on de mia sendaĵo: igazolja vissza küldeményem vételét *saĝa estas la hundo post ~o de l' vundo *Z: közm* utólag könnyű okosnak lenni; **2.** *tech* vétel *skribu al ni pri la ~o de niaj elsendoj: írjanak adásaink vételéről; ~anto: **1.** *fn* címzett; **2.** *biol* receptor; ~ebla: **1.** kapható *ĉi tiu televidilo estas ne plu ~ebla: ez a tévé már nem kapható; **2.** *távk* fogható *la esperantlingvaj elsendoj estas nun ~eblaj: az eszperantó nyelvű adások most foghatók; ~ema: *orv* fogékony, könnyen fertőződő *li estas ~ema al ĉi tiu malsano: fogékony erre a betegségre; ~ilo: *távk* vevőkészülék *galena ~ilo: detektoros vevőkészülék, detektoros rádió *morsa ~ilo: morze vevőkészülék *superherodina ~ilo: világvevő rádió, szuperrádió-vevő *transistora ~ilo: tranzisztoros rádió; ~ujo: *kém* szedőedény, szedőpalack; ~atesto: átvételi elismervény; **re~i:** *tr* visszakap *la tempon perditan oni neniam re~as: *köz*m ami elmúlt, vissza nem jó; ~ostacio: *távk* fogadóállomás, jelfogó állomás

U radiatoricevilo, send-icevilo

ricin/o=*növ* ricinus, csodafa (Ricinus); ~ino: *kém* ricin; ~oleo: *kém* ricinusolaj *~oleato: ricinoleát *~oleata acido: ricinolsav, ricinusolajsav; ~lektino: *kém* ricinuslektin

riĉ/a=**1.** gazdag (>vagyon) *rĉa zorgas pri ĉampano, mal~a pri pano *Z:*

*köz*m gazdag akkor eszik, mikor akarja, szegény, mikor kaphatja *~a bankiero: gazdag bankár *~a estas tiu, kiu ŝuldas al neniu *Z: köz*m elég gazdag az, aki senkinek sem adós *~a, kiel Krezo: dűsgazdag, valóságos Krózus; **2.** gazdag, dűs (>tartalom, érték) *regiono ~a je riveroj: folyókban gazdag vidék *~a grundo: dűs föld *~a heredaĵo: gazdag örökség *~a magazeno: gazdag választékú bolt *~a manĝaĵo: dűs étel *~a programo: gazdag program *~a rikolto: gazdag termés *~aj koloroj: gazdag színek; **alt~a:** vmiben dűs, vmiben gazdag **ŝ**arbariĉa, detaliĉa, enhavoriĉa, formriĉa, grasmalriĉa, harriĉa, ideoriĉa, kolorriĉa, sunriĉa; ~e: gazdagon, dűsan *~e donaci: gazdagon megajándékoz *~e dotita filino: dűs hozományú lány *~e vestita sinjorino: gazdagon öltözött asszony; ~o: **1.** **ŝ**riĉeco; **2.** **ŝ**riĉaĵo; ~aĵo: vagyon, kincs *li akiris honeste sian ~aĵon: becsületesen szerezte a vagyonát *li heredis grandan ~aĵon: nagy vagyon örökölt *lia ~aĵo atingas du miliardojn: vagyona eléri a két milliárdot *mi ne akumulis ~aĵojn: nem halmoztam kincseket *spirita ~aĵo: szellemi vagyon; ~eco: gazdagság *la ~eco ne ĝojigas lin: a gazdagság nem okoz neki örömet *~eco de la koloroj: a színek gazdagsága *~eco estas frato de fiereco *Z: köz*m a szerencse ritkán jár kevélység nélkül *spirita ~eco: szellemi gazdagság; ~ega: dűsgazdag; ~igi: **1.** *tr* gazdagít, gazdaggá tesz *la kolonioj ~igis nur la metropolon: a gyarmatok csak az anyaországot gazdagították *lia inventaĵo ~igis lin: találmánya gazdaggá tette; **2.** *koh* dűsít *~igi ercon: ércet dűsít *~igita oro: dűsített arany; ~igi: *ntr* meggazdagodik *de Esperanto ankoraŭ neniu ~igis: az eszperantóból még senki sem gazdagodott meg *de komerco li ~igis: a kereskedelem révén gazdagodott meg *kiu ~igas, tiu fierigas *Z: köz*m a gazdagság sok kevélyt teszen; ~igo: meggazdagodás *tro rapida ~igo diablón ĝojigas *Z: köz*m hirtelen gazdaggá semmi jámbor nem lett; ~ulo: gazdag ember *~ulo havas grandan parencon *Z: köz*m a gazdag embernek nagy a rokonsága *~ulo kiel fajro proksime bruligas, malproksime ne varmigas *Z: köz*m nagy úr mellett, nagy víz mellett nem jó lakni *~ulo veturas, mal~ulo kuras *Z: köz*m gazdag hízik, szegény bízik *~uloj havas multajn enviantojn: a gazdagoknak sok az irigyük; **mal~a:** **1.** szegény (>vagyon) *mal~a, kiel muso preĝeja *Z: szegény*, mint a templom egere; **2.** szegény, szegényes (>tartalom, érték) *feliĉaj estas la mal~aj en spirito, ĉar ilia estas la regno de la ĉielo: *bibl* boldogok a lelki szegények, mert övük a mennyek országa *mal~a dekoracio: szegényes dekoráció *mal~a robo: szegényes ruha *mal~a tero: sovány föld *nia literaturo estas mal~a je originalaj verkoj: irodalmunk szegény eredeti művekben; **mal~e:** szegényen, szegényesen *mal~e vestita: szegényesen öltözött *vivi mal~e: szegényen él; **mal~eco:** szegénység *mal~eco ne estas krimo, tamen kondukas al malestimo *Z: köz*m nem bűn a szegénység, csak kellemetlen *mal~eco ne estas malvirto *Z: köz*m nem bűn v. szegény a szegénység *vivi en profunda mal~eco: mély szegénységben él; **mal~ega:** nyomorgó, mélyszegény; **mal~igi:** *tr* szegénnyé tesz, elszegényít *la interna milito mal~igis la popolon: a belháború elszegényítette a népet; **mal~igi:** *ntr* elszegényedik *la sensoldaj soldatoj mal~igis: a zsold nélküli katonák elszegényedtek *pro la senlaboreco la familio mal~igis: a munkanélküliség miatt a család elszegényedett; **mal~ulo:** szegény ember *al mal~ulo ovo kiel al ~ulo bovo *Z: köz*m szegény ember úgy gondol az ő kevesére, mint gazdag az ő sokjára; a szegénynek a kevés is sok *mal~ulo parencojn ne havas *Z: köz*m a szegénynek kevés a jó barátja; **mal~ulejo:** szegényház *szin* malriĉuldomo; **nov~ulo:** újjgazdag; **mal~uldomo:** szegényház *szin* malriĉulejo; ~enhava: tartalmas; ~fonto: erőforrás

U mineralriĉaĵo, naturriĉaĵo

riĉ-raĉ=*hgut* recs (>szakadás)

rid/i=**1.** *ntr* nevet *~i el la tuta gorĝo *Z:* hahotázik *~i en lian vizaĝon: a szemébe nevet *~i ĝisdolore: halálra neveti magát *~i ĝissate: jóízűt nevet *~i postdorse: a markába nevet; **2.** *tr/ntr* vmin nevet *kaldrono ~as pri poto, kaj mem estas kota *Z: köz*m űst korholja a fazekat; bagoly mondja a verébnek, nagyfejű *ni ~is lian naivecon: neveltünk a naivságán; ~o, ~ado: nevetés *eksplozi en ~on: kibuggyan belőle a nevetés, kacajra fakad *homera ~o: homéroszi kacaj *la ~ado ne volis ĉesi: a nevetés nem akart szűnni *la ~o estas saniga: a nevetés gyógyít *~o eksplodis en la ĉambro: nevetés tört ki a teremben *~o matene ~ploro vespere *Z: köz*m reggeli nevetés, esti sírás; ~aĉi: *ntr* röhög; ~egi: kacaj *~egi ĝis larmoj: könnyesre kacajja a szemét; ~ego: kacaj *moka ~ego: gúnykacaj; ~eti: *ntr* mosolyog; ~eto: mosoly *kun beata ~eto: üdvözült mosollyal; ~etado: mosolygás; ~igi: *tr* nevette; ~iga: mulattató, nevettegető, nevetséges; ~inda: nevetséges, mulatságos, komikus *~inda ĉapelo: mulatságos kalap *~inda figuro: nevetséges alak; ~indigi: *tr* nevetségessé tesz, kifiguráz; **ek~i:** *ntr* felnevet, elkezd nevetni; **ek~eti:** *ntr* elmosolyodik; **fi~i:** *ntr* pej kárörvend; **for~i:** *tr* nevetéssel palástol v. megszüntet *li for~is sian ĝenigon: nevetéssel

palástolta zavarát *ni for~is nian timon: nevetéssel üztük el a félelmünket; **sat~i**: *ntr* jó nagyot nevet; **sub~i**: *ntr* kuncog, somolyog; ~**gaso**: kém nevetőgáz, kéjgáz, „nitró”; ~**kluki**: *ntr* kuncog; ~**muskolo**: anat nevetőizom, musculus risorius *szin* rizorio
 Űmokridi, muğridi
riel/o=riel (pénznem)
rif/o=1. szirt, sziklazátany *nia šipo rompiğis sur ~oj: hajónk zátanyra futott; **2.** átv veszély, zátany *ni trovos ne unu ~on sur nia vojo: nem egy zátannyal találkozunk utunk során; ~**a**: szirtes *~a bordo: szirtes part
 Űkoralrifo, sablorifo
rift/o=geo árok, hasadék *kontinenta ~o: kontinentális árok *oceana ~o: óceáni árok
rifuğ/i=ntr menekül *la eskapinta malliberulo ~is en pregejon: a szökött rab egy templomba menekült *la infano ~is apud la patrino: a gyermek az anyja mellé menekült *~i antaŭ persekutantoj: üldözők elől menekül *~i en sekuran lokon: biztonságos helyre menekül; ~**o**: **1.** menekülés; **2.** átv menedék *szin* rifuğejo **1** *trovi ~on en monaĥejo: kolostorban talál menedéket; ~**ejo**: **1.** menedék *en via lando mi trovis ~ejon: az önk országában menedékre találtam *kontraŭbomba ~ejo: légvédelmi óvóhely, légoltalmi pince, légópince *szin* rifuğkelo *sekura ~ejo: biztos menedék; **2.** *sp* menedékház; **3.** menekülttábor; **4.** közl járdasziget; ~**into**: *fn* menekült; ~**kelo**: légvédelmi óvóhely, légoltalmi pince, légópince *szin* kontraŭbomba rifuğejo
 Űboatrifuğinto
rifuğ/i=ntr visszautasít, elutasít, megtagad *li ~is aŭskulti min: nem akart meghallgatni *mia aŭto ~as ekiri: a kocsim nem akar elindulni *~i inviton: meghívást visszautasít *~i peton: kérést megtagad *~i proponon: javaslatot visszautasít *vi ~is al mi helpi: megtagadt tőlem a segítséget; ~**o**: visszautasítás, elutasítás, megtagadás *klara ~o: egyértelmű visszautasítás *~o de peticio: kérelem elutasítása *~o de peto: kérés megtagadása; ~**a**: elutasító *respondi ~e: elutasítván válaszol *~a gesto: elutasító mozdulat; ~**iği**: *ntr* ex lemond ☞ rezigni; **for~i**: **1.** *tr* elutasít, kiutasít vhonnan *vi for~is min el via domo: kiutasították a házadból; **2.** *tr* elvet *ili for~is niajn komunajn valorojn: elvetették közös értékeinket
 Űmilitrifuzanto
rig/i=tr hajó felszerel *~i ŝipon: felszerel hajót vitorlázattal; ~**o**: hajó vitorlázat, felszerelés; ~**ilo**: hajó hajókötél; ~**ilaro**: hajó kötéltet *szin* ŝnuraro *fiksa ~ilaro, senmova ~ilaro: állókötéltet *mova ~ilaro: mozgókötéltet; **mal~i**: *tr* hajó leszerel *mal~i ŝipon: hajót leszerel; **plen~ita**: hajó teljes vitorlázatú *plen~ita ŝipo: teljes vitorlázatú hajó; **Rig/o=geo** Riga *~o estas la ĉefurbo de Latvio: Riga Lettország fővárosa
rigadon/o=zene rigaudon
rigard/i=1. *tr* néz, megnéz, megtekint *la mortinto ~is supren per vitrecaj okuloj: a halott üveges szemmel nézett felfelé *~i al li en la okulojn: a szemébe néz *~i centokule: úgy néz, majd kiesik a szeme *~i en la senlimon: a semmibe bámul *~i grandokule: nagy szemeket mereszt *~i la herbon de la alia flanko de ĉi tiu mondo: alulról szagolja az ibolyát *~i malantaŭen: hátránéz *~i malsupren: lenéz, lefelé néz *~i oblikve: ferdén néz vkire *~i per fiksaj okuloj: merev szemmel nézi *~i per okuloj de Arguso: árgus szemekkel néz *~u per ambaŭ okuloj: jól nyisd ki a szemed; **2.** *tr* megnéz, ellenőriz *la limsoldato ~is la pasportojn: a határőr megnézte az útleveleket *ni ~u la rikoltojn: nézzük meg a termést; **3.** *tr* tekint vminek v. vmilyennek *mi ~as vin bona poeto: jó költőnek tekintelek *~i al li strabe: átv ferdén néz rá *~i de alte: *pej* lenéz vkit *~i tra sia prismo, ~i tra sia persona vitro: saját szemüvegén át néz; **4.** *tr* néz (vmilyen irányú) *la fenestroj ~as al la strato: az ablakok az utcára néznek; ~**o**: **1.** nézés, megtekintés *lia ~o estis pika: szúrós volt a tekintete *post la ~o de la filmo: a film megtekintése után; **2.** tekintet, pillantás *alglui la ~on al li: le nem veszi róla a szemét *de ~o tro alta malsaniĝas la okulo *Z: közm* ki a napba néz, könnyen megvakul *kun aparta ~o al la cirkonstancoj: különös tekintettel a körülményekre *kun fiksita ~o *Z: közm* merev tekintettel *li sidis tie kun senpenza ~o: szórakozott tekintettel ült ott *mi ĵetis al li miran ~on: csodálkozó pillantást vetettem rá *penetranta ~o: átható tekintet; rigaraci: *tr* bámul, bambán néz; ~**adi**: *tr* nézeget; ~**anto**: *fn* néző *szin* spektanto *la ~antoj stare a~is: a nézők állva tapsoltak; ~**ejo**: *fn* kilátó; ~**ema**: kíváncsi természetű; ~**ilo**: nézőke, kémlelőlyuk, irányzórés; ~**inda**: megtekintésre érdemes, szemrevaló; ~**ulo**: *fn* pszi kukkoló; **al~i**: *ntr* odanéz, odapillant; **al~o**: **1.** pillantás; **2.** rálátás; **ĉirkaŭ~i**: *tr* körülnéz, körbenéz *li ĉirkaŭ~is la ĉevalon, antaŭ ol aĉeti ĝin: körbenézte a lovat, mielőtt megvette volna; **ek~i**: *tr* felnéz, nézni kezd; **el~i**: **1.** *ntr* kinéz vhonnan *el~i tra la fenestro: kinéz az ablakon; **2.** *ntr* ex kinéz vhogyan ☞ aspekti; **en~i**: *ntr* benéz vhoval *en~i tra fendo: egy

résen át benéz; **en~o**: bepillantás *ĝi lasas en~on en la misterojn de la naturo: bepillantást enged a természet titkaiba; **inter~i (sin)**: *ntr* összenéz, egymásra néz *mirante ili inter~is: csodálkozva összenéztek; **kontraŭ~i**: *tr* szembenéz vmivel v. vkivel (n); **post~i**: *tr* vmi v. vki után (n) néz *li post~is la forigantojn: a távozók után nézett; **pri~i**: **1.** *tr* alaposan megtekint *per ĉi tiu lupo vi povas pri~i la medalon: ezzel a nagytóval jól megnézheti az érmét; **2.** *tr* megvizsgál, ellenőriz *la kuracisto pri~is min: az orvos megvizsgált; **re~i**: **1.** *tr* újránéz, újra megtekint *ni re~is la filmon: újra megnéztük a filmet; **2.** *ntr* hátránéz, visszatekint *szin* retrorigardi; **retro~i**: *tr* hátránéz, visszatekint; **retro~o**: hátránézés, visszatekintés; **sen~e**: tekintet nélkül *sen~e al mia ĉeesto: jelenlétemre tekintet nélkül; **sub~i**: *tr* les, megles; **super~i**: **1.** *tr* áttekint; **2.** *tr* felügyel; **super~o**: **1.** rálátás, áttekintés *ni ne havas super~on pri la afero: nincs rálátásunk az ügyre; **2.** felügyelet; **supren~i**: *ntr* felnéz; **tra~i**: *tr* átnéz, végignéz *mia edzino ĉiam tra~as la reklambroŝurojn: a feleségem mindig átnézi a reklámfüzeteket; **flank~o**: oldalpillantás *ĵeti flank~on al sia rivalo: oldalpillantást vet a riválisára; **flank~e**: szeme sarkából, egy oldalpillantással *flank~e mi vidis lian fianĉinon: egy pillanatra láttam a menyasszonyát; ~**mezuri**: *tr* végigmér *li ~mezuris sian kontraŭulon: végigmérté az ellenfelét; ~**sorĉi**: *tr* szemmel ver
 Űesplorrigardi, kaŝrigardi, mondrigardo
rigid/a=1. merev *fingroj ~aj de frosto: fagytól merev ujjak *~a tolo: merev vászon; **2.** átv merev *li reprezentas ~an koncepton: merev elképzelés képvisel *~a karaktero: merev jellem *~a stilo: merev stílus; ~**eco**: merevség; ~**iği**: *ntr* lemerevedik, megmerevedik, megdermed *la amelita tolo rapide ~iĝas: a keményített vászon gyorsan merevedik *~iği de teruro: a rémülettől megdermed; **mal~a**: rugalmas *szin* fleksebla; ~**miena**: szigorú ábrázatú, merev képű; ~**mora**: rideg, merev (erkölcsű), zord, puritán; ~**nuka**: hajthatatlan, kemény, nyakas **rigl/i=tr** retesz, bereteszel *~i pordon: bereteszeli az ajtót; ~**ilo**: **1.** retesz, tolózár, rigli; **2.** *fn* biztosító (fegyveren); **mal~i**: *tr* kireteszel; ~**obutono**: zárgomb
 Űkulasriglilo
rigor/a=szigorú, kemény, kíméletlen, rigorózus *~a ekzameno: *isk* szigorlat *~a instruisto: szigorú tanár *~a realo: kemény valóság *~e logika: szigorúan logikus; ~**o**, ~**eco**: szigor, szigorúság, könyörtelenség, kíméletlenség *procedi kun la tuta ~eco de la leĝo: a törvény teljes szigorával jár el; ~**ismo**: *vall* rigorizmus
Rigved/o=vall ir Rig-Véda
Rigel/o=csill Rigel, Béta Orionis
rijet/o=gaszt rilette (pástétom) *kokina ~o: csirkerilette *porka ~o: disznórilette *porkhepata ~o: sertésmájrilette
rikan/i=ntr vigyorog, (gúnyosan) vihog; ~**o**: vigyor, (gúnyos) vihogás v. kacaj
Rikard/o=Richárd (utónév)
rikeci/o=bakt rickettsia (Rickettsia) *~oj, ~aloj: rickettsiák (Rickettsiales); ~**ozo**: *orv* rickettsiosis
rikiš/o=jm riksa
rikolt/i=1. *tr* agr arat, begyűjt *~i fojnjon: szénát gyűjt *~i grenon: gabonát arat *se Peĉjo ne semos, Petro ne ~os *Z: közm* ha Jancsi nem vet, János nem arat; **2.** *tr* agr (gyümölcsöt) szed, szüretel *~i pomojn: almát szed *~i vinberojn: szőlőt szüretel; **3.** *tr* átv arat, begyűjt *la hungara teamo ~is tri orajn medalojn: a magyar csapat három aranyérmet gyűjtött be *mi ~is nenion, krom sendankeco: a halálanságon kívül semmit sem kaptam *~i grandan a~on: nagy tapsot kapott *~i sukceson: sikert arat; ~**o**: **1.** agr aratás, szüret, begyűjtés *szin* rikoltado *ĉe la festo de ~o: az aratási ünnepen; **2.** agr termés *szin* rikoltajo *kia la semo, tia la ~o *Z: közm* ki mint vet, úgy arat *la greno promesas riĉan ~on: a gabona dús termést ígér *la ~o pereis surtige: a termés lábon elpusztult; ~**ado**: agr aratás, szüret, begyűjtés *szin* rikolto **1**; ~**ajo**: agr termés *szin* rikolto **2**; ~**anto**: *fn* arató, szüretelő; ~**ilo**: agr sarló *szin* serpo; ~**isto**: agr aratómunkás; **post~i**: *tr* agr tallóz, böngészik; **post~o**: agr böngészés, tallózás *szin* postkolekto; ~**maŝino**: agr aratógép, betakarítógép
 Űvinrikolto
rikord/o=inf rekord *aktuala rekordo: aktuális rekord *praŝarga ~o: indítórekord *resursa ~o: erőforrásrekord *suba ~o: alárendelt rekord; ~**aro**: *inf* adatkészlet; **fin~o**: *inf* zárórekord; ~**longo**: *inf* rekordhossz; ~**paceto**: *inf* rekordköz; ~**tipo**: *inf* rekordtípus
rikur/i=ntr mat *inf* visszatér, ismétlődik, önmagára hivatkozik; ~**o**: **1.** mat visszatérés, ismétlődés, rekurzió; **2.** *inf* rekurzió; ~**a**: mat *inf* visszatérő, önmagára hivatkozó, rekurzív; ~**eco**: mat *inf* rekurzivitás
rilaks/o=fiz ernyedés, feszültségoldódás, relaxáció; ~**a**: relaxációs *~a tempo: relaxációs idő; ~**ado**: **1.** *fiz* relaxálás; **2.** *orv* ellazítás, feszültségoldás; ~**i**: *tr* *orv* relaxál, ellazít; ~**iği**: *orv* relaxáció, ellazulás,

feszltsésgoldódás

rilat/i=*ntr* viszonyul, viszonyban v. kapcsolatban áll **ili* malamike ~is al mia persono: ellenségesen viszonyultak a személyemhez **kiel* vi ~as al via bopatrino?: hogy viszonyulsz az anyósodhoz? **mi* neniel ~as kun tiu fripono: semmilyen kapcsolatban nem állok azzal a gazemberrel; **2.** *tr/ntr* vonatkozik, kapcsolatban áll, összefügg **mia* demando ~as al via edzino: a kérdésem a feleségére vonatkozik **nia* rimarkigo ~as al la hieraŭaj okazintoj: megjegyzésünk a tegnapi eseményekkel függ össze **via* respondo neniel ~as mian demandon: a válasznak semmi köze a kérdésemhez; **3.** *ntr* *mat* aránylik **20* ~as al *5*, *kiel* *8* al *2*: a *20* úgy aránylik az *5*-höz, mint *8* a *2*-höz; ~o: **1.** viszony, kapcsolat **eksteraj* ~oj: *pol* külkapcsolatok **establi* diplomatiainj ~ojn: *pol* diplomáciai kapcsolatokat létesít **geedza* ~o: házastársi viszony **li* estas en amikaj ~oj kun sia ĉefo: baráti kapcsolatban áll a főnökével **nia* reciproka ~o: kölcsönös viszonyunk **nia* ~o al Esperanto: a viszonyunk az eszperantóhoz **produktaj* ~oj: *gazd* *pol* termelési viszonyok **proprieta* ~o: *jog* tulajdonviszony **respondeculo* pri publikaj ~oj: közönségkapcsolati referens **sociaj* ~oj: társadalmi viszonyok; **2.** vonatkozás, összefüggés, kapcsolat **en* certa ~o vi pravas: bizonyos vonatkozásban igazad van **en* ĉi tiu ~o: ebben a vonatkozásban **estas* nenia ~o inter ĉi tiuj du ideoj: semmilyen összefüggés nincs a két eszme között **la* afero havas ~on al la ekonomio de la lando: a dolog összefügg az ország gazdaságával **mi* ne vidas ian ~on inter ĉi tiuj aferoj: nem látok semmilyen összefüggést e dolgok között; **3.** *mat* *fiz* reláció **duargumenta* ~o: bináris reláció **interna* ~o: homogén reláció **inversa* ~o: inverz reláció **malsimetria* ~o: *mat* aszimmetrikus reláció **mas-energia* ~o: *fiz* tömeg-energia viszony **n-argumenta* ~o: *n*-áris reláció **refleksiva* ~o: reflexív reláció *~o de Ejnŝtejno: *fiz* Einstein-féle összefüggés, Einstein-reláció *~o de ekvivalento: ekvivalenciareláció *~o de necerteco: *fiz* határozatlansági reláció **simetria* ~o: szimmetrikus reláció **transitiva* ~o: tranzitív reláció; ~a: **1.** vonatkozó *~a kompletivo: *nyt* vonatkozó mellékmondat *~aj preskriboj: vonatkozó előírások *~a tempo: *nyt* összetett idő; **2.** ~rilativa; ~e: illetően, vonatkozóan, kapcsolatban, vonatkozásban **la* afero ~e al la bankroto ne estas solvita: a csőddel kapcsolatos ügy még nincs megoldva **la* devoj ~e mian familion: a családommal kapcsolatos kötelezettségek *~e al via peto mi povas diri, ke: kérése vonatkozásában azt mondhatom, hogy *~e min, mi ne oponas ĝin: ami engem illet, nem ellenzem *~e vian edzinon vi estas blinda: feleséggel kapcsolatban vak vagy; ~igi: *tr* viszonyít, összefüggésbe hoz, kapcsol vmihez **li* ~igis al si la aludon: magára vette a célzást *~se ~igi la venkon al tiu matĉo: ha a győzelmet ahhoz a mérkőzéshez viszonyítjuk *~i ~igas du tute malsamajn aferojn: két teljesen különböző dologot hozol összefüggésbe; ~umo: *mat* arány, viszony *szin* proporcio *~umo de signalo-bruo: *fiz* jel-zaj viszony *~umo de specifa varmo: *fiz* fajhőviszony *~umo de transformado: *vill* áttételviszony (>transzformátor); ~i: ~e: ebben a vonatkozásban, e vonatkozásban; ~ĉiu: ~e: minden tekintetben; ~ek: ~i: *tr/ntr* elkezd viszonyulni, viszonyt létesít **la* akuzato tiutempe ek~is la viktimon: a vádlott akkoriban létesített viszonyt az áldozattal; **inter**~i: **1.** *ntr* kölcsönös viszonyban van **ili* inter~is jam delonge: már régóta viszonyban álltak egymással; **2.** *ntr* összefügg **la* du aferoj ne inter~as: a két dolog nem függ össze; **inter**~o: **1.** kapcsolat, kölcsönös viszony **daŭra* ekstergeedzeca inter~o: *jog* tartós házasságon kívüli kapcsolat; **2.** összefüggés, kapcsolat **mi* ne vidas inter~on inter la du okazintoj: nem látok összefüggést a két történet között; **inter**~igi: **1.** *tr* összehoz, kapcsolatba hoz **ni* inter~igu la du personojn: hozzuk össze a két személyt; **2.** *tr* összefüggésbe hoz **ne* inter~igu ĉi tiujn sendependajn aferojn: ne hozd összefüggésbe ezeket a független dolgokat; **inter**~igi: *ntr* kapcsolatba kerül; **kun**~igi: **1.** *tr* összehoz, kapcsolatba hoz **tiutempe* mia amiko kun~igis nin: annak idején a barátom hozott össze bennünket; **2.** *tr* összefüggésbe hoz **la* polico kun~igis la ĉestantojn kaj la krimon: a rendőrség összefüggésbe hozta a jelenlévőket a bűnténnyel; **plur**~e: több tekintetben, több viszonylatban; **mult**~e: sok tekintetben, sok viszonylatban; **sen**~a: összefüggéstelen, inkohérens **paroli* sen~e: összefüggéstelenül beszél; ~pronomo: *nyt* vonatkozó névmás; ~igverbo: *nyt* kötőige, létige, kopula *szin* kopulo ~amrilato, ekvivalento~rilato, indentorilato, laborrilato, ordorilato **rilativ**/o=*nyt* vonatkozó névmás *szin* rilata pronomo, relatív pronomo; ~a: *nyt* *nyt* vonatkozó ~rilativa adjektív, adverb, pronomo, subpropozíció **rileg**/o=*relegacio* **ril**/o=*zene* reel **rim**/o=*ir* rím **aborta* ~o: elvetélt rím, abortált rím **alterna* ~o, *kruca* ~o: váltórím, keresztrím (abab) **ina* ~o, *virina* ~o: női rím, tompa rím **interna* ~o: belső rím, szóbelseji rím **kontinua* ~o, *para* ~o: páros rím

(aa bb) **leona* ~o: középírm **nepura* ~o: vegyes rím, nem tiszta rím **pura* ~o: tiszta rím **riĉa* ~o: több szótagú rím, túl jó rím *szin* superirimo **ringa* ~o: ölelkező rím (abba) **vira* ~o: hímrím, férfi rím, éles rím; ~i: *tr* rímeltet, rímbe szed *~i la versofinojn: rímelteti a verssorok végét *~itaj sopiroj: rímbe szedte sóhajok; ~aĵo: rimes szöveg; ~anto: *pej* versfáragó, fűzfapoéta; ~aro: rímestár *szin* rímestár; ~igi: *ntr* rímeltet egymással; **inter**~igi, **kun**~igi: *ntr* rímeltet egymással; **mem**~o: *ir* önrím; **sen**~a: rímtelen, rím nélküli; **super**~o: *ir* több szótagú rím, túl jó rím *szin* riĉa rimo; **trans**~o: *ir* toldott rím; ~aranĝo: *ir* rímképlet; ~bazo: *ir* sorzárlat; ~oskemo: *ir* rímképlet; ~vortaro: rímestár *szin* rimaro; ~oido: magánhangzós asszonánc

Ŭcenrimo, nombtradrimajo, sufiksorimo

Riman/o=*mat* (Bernhard) Riemann ~rimana integralo

rimark/i=**1.** *tr* észrevesz, megjegyez **li* ~is eraron en la teksto: észrevett egy hibát a szövegben **oni* ~is vian foreston: észrevették a távollétet *~u la lokon, kie vi trovis la moneron: jegyezd meg a helyet, ahol találtad a pénzérmét; **2.** *tr* észrevételez, megjegyzést tesz *szin* rimarkigi **2**; ~o: észrevétel, megjegyzés **gala* ~o: epés megjegyzés **mi* faros nur mallongan ~on pri via plano: csak rövid megjegyzést teszek a tervéről **viam* ~oj estas ĝustaj: helyesek a megjegyzéseid; ~ebla: észrevehető **li* ne estis ~ebla en la nebulo: nem volt észrevehető a ködben; ~igi: **1.** *tr* figyelmeztet, felhívja a figyelmet vmire **mi* ~igas al vi la malaltan prezon: felhívom a figyelmét az alacsony árra **li* ne ~igis min pri la danĝero: nem figyelmeztetett a veszélyre; **2.** *tr* észrevételez, megjegyzést tesz **ĉio* estas finita – li ~igis: mindennek vége – jegyezte meg **mi* ~igas, ke la vilaĝo estas tre malproksime: megjegyzem, hogy a falu nagyon messze van; ~igo: figyelemfelhívás, figyelmeztetés; ~ilo: jelzés **la* forrabita princino lasis ~ilojn sur arbustoj: az elrabolt hercegnő jelzéseket hagyott a bokrokra **li* ĉiam metas ~ilon en librojn: mindig tesz jelzést a könyvekbe; ~inda: figyelemre méltó, kitűnő, ~inda belemo: feltűnő szépség *~inda observokapablo: kitűnő megfigyelőképeség *~inda talento: figyelemre méltó tehetség; **ne**~ate: észrevétlenül **ne*~ate pliĝantaj fendetoj: észrevétlenül táguló repedések; **ne**~ebla: észrevehetetlen **ne*~eble malgrandaj punktoj: észrevehetetlenül kis pontok; **ne**~ite: észrevétlenül **ne*~ite li envenis la ĉambron: észrevétlenül jött be a szobába

rimed/o=*átv* is eszköz **ambaŭtranc* ~o: *átv* kétélű fegyver **apliki* ĉiujn eblajn ~ojn: minden lehető eszközt felhasznál **grandaj* malbonoj – grandaj ~oj *Z: közm* ahol nagy a veszedelem, ott a segedelem **havi* modestajn ~ojn: szerény (pénz)eszközei vannak **kontraŭ* ĉiu tede ekzistas ~o *Z: közm* minden bajra van orvosság **oni* ne havas ~on kontraŭ tiu ĉi malbono: ez ellen a baj ellen nincs orvosság **propagandaj* ~oj: propagandaeszközök **tio* estas nur provizora ~o: ez csak ideiglenes eszköz **trovu* la trafan ~on: találja meg a megfelelő eszközt **uzi* radikalaĵojn ~ojn: radikális eszközöket használ; **antaŭ**~o: megelőző eszköz, óvintézkedés; **ĉia**~e, **ĉiu**~e: mindenáron, minden eszközzel *szin* ĉiukoste, ĉiupreze; **fi**~e: *pej* álnokul, tisztességtelen eszközökkel; **kontraŭ**~o: ellenszer; **sen**~a: eszköztelen, tehetetlen **mi* estas sen~a: tehetetlen vagyok; **sen**~eco: eszköztelenség, tehetetlenség; ~manka: eszközhányos

Ŭbonrimeda, esprimrimedo, komunikrimedoj, kreditrimedo, monrimedoj, naturrimedoj, produktorimedoj, savrimedo, stilrimedo, trafikrimedo, vivrimedoj

rimin/o=*szj* **piecinga* ~o: kengyelszj **senfina* ~o: *tech* végtelen(itett) szj **taŭga* ~o por ligi kaj fiksi pakajojn: alkalmas szj a csomagok kötözésére és rögzítésére **transmisia* ~o: *tech* hajtásszj, meghajtó szj, transzmissziós szj; ~pulio: *tech* szjitércsa; ~ŝuo: bocskor

Ŭbridrimeno, gvidrimeno, hundrimeno, kaprimeno, kojrimeno, kolrimeno, mentonrimeno, razrimeno, sekurrimeno

rimes/o=*gazd* küldvény, rimessza; ~i: *tr* *gazd* küldvényez, remittál

Rimin/o=*geo* Rimini

rimors/o=*ritk* lelkiismeret-furdalás *szin* konscienciproĉo; ~i: *ntr* *ritk* lelkiismeret-furdalást érez

rin/o=*anat* orv *szin* nazo; ~ito: *orv* tud nátha, orrnyálkahártyagyulladás, rhinitis **akuta* ~ito: nátha, rhinitis acuta *szin* nazkataro; ~ologio: *orv* orrgyógyászat, rinológia, rhinologia; ~oplastio: *orv* orrplasztika, rinoplastica; ~oskopo: *gysz* orrtűkör, rinoszkóp, rhinoscop; ~oskopia: *orv* orrtűkrokozás, rinoszkópia, rhinoscopia

Rinald/o=Rajnald, Rinaldó (utónév)

rinant/o=*növ* kakascímer (Rhinnanthus)

ring/o=**1.** karika, gyűrű **alkudri* ~ojn sur kurteno: függönyre karikákat varr **anĉovaj* ~oj: *gasz* szardellagyűrű, ajóka, ringli **deguta* ~o: *gasz* cseppfogó gyűrű *~o el fero: vasból készült gyűrű, vasgyűrű *~o el

pura oro: szinarany gyűrű *~oj de pišto: dugattyú gyűrűi *širmila ~o: inf'írásvédő gyűrű; **2.** gyűrű (>ékszer) *li metis ringon sur šian fingron: gyűrűt húzott az ujjára *ora ~o: aranygyűrű *la gefiančoj interŝanĝis ~ojn: a menyasszony, vőlegény gyűrűt váltott; **3.** kém ciklus, gyűrű; **4.** mat gyűrű *cirkla ~o: körgyűrű *eŭklida ~o: euklideszi gyűrű *kvocienta ~o: faktorgyűrű *~o de n-modulaj restoklasoj: modulo n maradékosztályok gyűrűje; **5.** knyv karika (mellékjel); **6.** sp szorító, ring szin boksareno, boksrondo; ~a: **1.** kör~, karika~; **2.** kör v. karika alakú *~a avenuo: közl körút *~a fervojo: vsút körvasút; ~i: tr (gyűrűként) körbevesz; ~ego: abroncs *~ego de barelo: hordó abroncsa *~ego de jupo: szoknya abroncsa *~ego de rado: kerék abroncsa; ~eto: tech alátét; ~igi: tr kör v. karika alakúvá tesz, bodrosít, göndörít *li ~igis vergon: karikat hajlított egy vesszőből *~igu vin: alkossatok kört; ~igi: ntr kör v. karika alakúvá válik, bodrosodik, göndörödik *fumo ~igis el lia buŝo: füst karikákban jött ki a száján *liaj haroj ~igis: a haja begöndörödött; ~izi: tr megkarikáz, meggyűrűz, karikával lát el *la kanono estas ~izita: az ágyú gyűrűkkel van erősítve *~izi piŝton: dugattyút gyűrűz; ~ujo: gyűrűsdoboz; ~umi: tr gyűrűz (madarat); **du~o:** sp gyűrű; **du~ado:** sp gyűrűgyakorlat; **sub~o:** mat részgyűrű; **sub~eto:** tech alátét; ~bulvardo: közl körút; ~muro: kat ép várfal, körfal; ~ofingro: anat gyűrűsujj, digitus anularis; ~okajero, ~olibro: spirálfüzet; ~okejlo: tech gyűrűs ék, szemes ék; ~oklavo: zene gyűrűs billentyű; ~oŝnuro: sp szorítókötél; ~oŝraŭbo: tech gyűrűs csavar; ~otrafiko: közl körforgalom szin rondtrafiko; ~oŝoseo: közl körgyűrű; ~overmoj: ŝanelidoj

Ŭbarelingo, brakringo, buŝtukungo, defendringo, ferringo, fiančoringo, flamringo, fumringo, hulringo, jarringo, kolektoringo, kolringo, nazoringo, nuptoringo, orelingo, piŝtoringo, platringeto, pojnoringo, poleksringo, polinomringo, radringo, rulringo, sigelringo, starringo, sukingo, ŝlosilringo, ŝnurringo, ŝovringo, ŝtopringo, varporingo

ringit'o=ringgit (pénznem)

rinhocefal'oj=áll felemásgyíkok (Rhynchocephalia)

rinkocefal'oj=ŝrinhocefaloj

rinocer'o=áll orrszarvú, rinocérosz (Rhinoceros) szin unikornulo **2**

Rio-de-Janejr'o=geo Rio de Janeiro

Rio-Grand'o=geo Rio Grande *Norda ~o: geo pol Rio Grande do Norte (BR) *Suda ~o: geo pol Rio Grande do Sul (BR)

Rioh'o=geo pol La Rioja (ES)

riolit'o=ásv riolit

Rio-Negr'o=geo Rio Negro

rip'o=**1.** anat borda, costa *falsaj ~oj: álbordák, lengőbordák (VIII-XII.), costae spuriae *li rompís al si du ~ojn: eltört két bordája *nesteruma ~o: szabadvégű borda, álborda, costa arcuariae fluctuantes *sternuma ~o: valódi borda, costa sternalis *ŝvebanta ~o: lengőborda, repülőborda, costa fluctuans *vera ~o: valódi borda, costa vera; **2.** növ ér, levélér szin nervuro **2** *duavica ~o: mellékér *~oj de folio: levél erei *~oj de melono: dinnye erei, recéi *unuavica ~o, čefa ~o: növ középső ér, főér; **3.** tex borda (kiemelkedés szöveten); **4.** tech borda *~oj de aviadilo: repülőgép bordái *~oj de boato, ŝipo: csónak, hajó bordái *~oj de pluvombrelo: esernyő bordái *~oj de radiatoro: radiátor bordái; ~a: **1.** anat borda~, bordás *~a vertebro: bordacsigolya, costa vertebralis; **2.** bordás, borda alakú, recés *~a frukto: növ recés gyümölcs *~a ŝtofo: tex bordás szövet, recés szövet *~aj volboj estas tipaj en la gotiko: a bordás boltozatok tipikusak a gótikában; ~aĵo: gaszt borda, oldalas *kradrostita ~ajo: sült borda *panumita porko ~ajo: rántott karaj; ~aaro: bordázat, erezet *maneca ~aro: növ tenyeres erezet *plafona ~aro: ép mennyezeti bordázat; antaŭ~aĵo: gaszt tarja; inter~a: anat bordaközi, intercostalis *inter~aj arterioj: bordaközi artériák, arteriae intercostales *inter~aj muskoloj: bordaközi izmok, muscules intercostales; inter~aĵo: gaszt rostélyos szin ripviando; ~arko: anat bordaív; ~osto: anat bordacsont, os costale; ~viando: gaszt rostélyos szin interrompaĵo

ripar'i=**1.** tr megjavít, kijavít *~i ŝuojn, horloĝon, veston, aŭton: cipőt, órát, ruhát, kocsit javít; **2.** tr átv kijavít, jóvátesz *~i eraron: hibát kijavít *~i mankon: csorbát kiköszörül *~i perdon: veszteséget jóvátesz; ~o: javítás, kijavítás, megjavítás *jura ~o: jog jogorvoslat *kiom kostas la ~o?: mennyibe kerül a javítás?; ~aĵo: javított rész, javított holmi; ~eĵo: javítóműhely; ~isto: fn javító; ne~ebla: kijavíthatatlan, helyrehozhatatlan; ~doko: hajó javítódokk; ~dosiero: ŝrestaŭrkopio; ~peco: tech pótalkatrész

Ŭaŭtoriparejo, muzikilriparisto, televidriparisto, vagonriparejo

ripet'i=tr ismétél, megismétél *ĝistede ~i: unalomig ismétél *la historio sin ~as: a történelem ismétli önmagát *kiu ~as abunde, lernas plej funde **2** ~o: közm ismétlés a tudás anyja *~i klason: osztályt ismétél *~i papage: papagájként ismétél *se amiko petas, li neniam ~as **Z:** közm a barát nem szokott kétszer kérni; ~a: ismétlő ŝripeta aspekto, baso,

horloĝo, pafilo; ~e: ismételten *~e mi petas vin: ismételten kérlek; ~o: ismétlés *~o de la telegramo: a távirat megismétlése *~o de klaso: isk osztályismétlés; ~adi: tr ismételtet, hajtogat, mondogat; ~ado: ismételtetés, hajtogatás, mondogatás *~ado estas plej bona lernado **Z:** közm ismétlés a tudás anyja; ~igi: ntr ismétlődik, megismétlődik; ~ilo: távk erősítő *emitora ~ilo: vill emitterkövető; kun~i: tr isk korrepetál *li ofte kun~is kun siaj lernantoj tion, kion ili lernis en la studhoroj; gyakran korrepetálta tanítványait abból, amit az órán tanultak; kun~ado: isk korrepetálás; ~signo: zene ismétlőjel

Ŭprovripeto

ripidist'oj=ŝsl áll ripidiszciák (Rhipidistia)

ripot'i=ŝraporti **2**

ripost'i=ntr szellemesen visszavág, csattanós választ ad; ~o: csattanós válasz, szellemes visszavágás, ríposzt

ripoz'i=**1.** ntr pihen *kiu tro ~as, baldaŭ almozas **Z:** közm restségnek nyomában ballag a szegénység *la cikonioj ~is post longa vojaĝo: a gólyák megpihentek a hosszú út után *~i sur lanugoj: henyél *sen ~i li trabciklis la tutan vojon: pihenés nélkül a teljes utat átkerékpározta; **2.** ntr átv nyugszik *li ~u en paco: nyugodjék békében *lia kapo ~is sur la brusto de la knabino: a feje a lány mellén nyugodott *li ~u trankvile **Z:** nyugodjék békében *multaj hispanaj reĝoj ~as en Eskorialo: számos spanyol király az Escorialban nyugszik *sur la du kolonoj ~is gotika arko: a két oszlopon gótikus ív nyugodott; ~o: **1.** pihenés *refreŝiga ~o: frissítő v. üdítő pihenés; **2.** átv nyugvás, nyugodalom *eterna ~o: örök nyugalom; ~adi: ntr üdül, pihenget; ~eĵo: **1.** pihenőhely, üdülőhely; **2.** átv nyughely; ~igi: tr pihentet, nyugtat *la promenado ~igas al mi la nervojn: a séta nyugtatja az idegeimet; ~iga: pihentető *~iga dormo: pihentető alvás; sat~i: ntr kipiheni magát; sen~e: pihenés nélkül, szakadatlan *labori sen~e: szakadatlan dolgozik; ~altaro: kr pihenőoltár; ~domo: fn üdülő, nyaraló, pihenőház; ~kompleto: tex komplett szabadidőruha; ~kvartalo: alvóváros; ~loko: üdülőhely, pihenőhely; ~potencialo: biol nyugalmi potenciál; ~purigi: ŝko kém derít, ülepít; ~tago: pihenőnap; ~tempo: pihenőidő; ~vesto: tex szabadidőruha; ~zono: pihenőövezet; ~seĝo: nyugágy

riproč'i=**1.** tr megsziđ, szemrehányást tesz vkinek (n), szemére hány vkinek (n) vmit (pro), elítél *ne ~u spegulon, se ĝi montras nigrulon: közm a tükröt ne okozd; nem mindig tükör oka, ha csúnyát mutat *ne ~u min pro via kulpo: ne tégy szemrehányást nekem a te hibáért *pro la bubajo li ~is sian filon: a csínyért megsziđta a fiát; **2.** tr kifogásol, elítél vmit *ili ~is ĉiujn detaletojn: minden kis részletet kifogásoltak *mankon de kuraĝo mi ne povas ~i al vi: bátorság hiányát nem vethetek a szemedre *ni ~as al vi nur la manieron de via ago: csak a cselekedeted módját kifogásoljuk; ~o: szidás, szemrehányás, kifogásolás *fari ~on al sia amiko: szemrehányást tesz a barátjának *kun milda ~o li levis la manon: szelíd szemrehányással felemelte a kezét *mi ne meritas ~on: nem érdemlem a szidást *ŝuti al li ~ojn: szemrehányásokkal illeti; ~a: szemrehányó *kun ~a rigardo kaj tono: szemrehányó tekintettel és hangon; ~eti: tr megdorgál; mem~o: önvád *mem~o lin turmentas: önvád kínozza; ne~ebla: nem kifogásolható, nem vádolható *ne~eble li kondukis: kifogástalanul viselkedett; sen~a: korrekt, kifogástalan *li aperis en sen~a vesto: kifogástalan öltözkében jelent meg

Ŭkonsciencriproĉo

risk'i=tr kockáztat, megkockáztat, reszkíroz *kiu ne ~as, tiu ne gajnas **Z:** közm kockázat nélkül nem esik nyereség *mi ~as diri: megkockáztatn azt a kijelentést *~i sian kolon: fejét kockáztatja *~i sian monon ĉe ruleto: rulettezéssel kockáztatja a pénzét *~i sian vivon: az életét kockáztatja; ~o: kockázat, reszkír *ĉu vi prenos sur vin la fincan ~on?: magadra vállalod a pénzügyi kockázatot? *elmeti sin al ~o: kockáztatnak teszi ki magát *sen ~o vi ne atingos gajnon: kockázat nélkül nem érsz el nyereséget *vi povas fari tion sen pli granda ~o: nagyobb kockázat nélkül megteheted; ~a: kockázatos *~a entrepreno: kockázatos vállalkozás *~aj paŝoj: kockázatos lépések; ~ema: vagánykodó, kockáztató természetű, kockáztatásra hajlamos; mal~ema: óvatos természetű; sen~a: kockázatmentes; tro~ema: vakmerő; ~oanalizo: kockázatelemzés; ~ofaktoro: kockázati tényező, rizikótényező; ~ogrupo: orv rizikócsoport, kockázati csoport

Ŭpropariske, sanrisko, vetriski

risl'ing'o=**1.** növ rizlingszőlő; **2.** gaszt rizling (bor)

rism'o=knv rizsma (500 ív)

risol'o=gaszt rissole, húsos táska v. gombóc

risort'o=tech rugó *cilindra ~o: hengerrugó *duonelipsa ~o: félelliptikus rugó *elipsa ~o: elliptikus rugó *helica ~o: csavarrugó szin ŝraŭbrisorto *konusa ~o: kúpos rugó *kuŝejo de ~o: rugófűszek *pedalretira ~o: pedál-visszahúzó rugó; ~a: **1.** tech rugó~, rugóval szerelt *~a ludaŭto: rugós játékaŭto *~a pesilo: rugós mérleg; **2.** átv rugós, ruganyos *li iris per ~aj paŝoj: ruganyos léptekkel járt *~a

matracó: ruganyos matrac; ~i: *ntr* rugózik, ruganyos *la lito bone ~as: az ágy jól rugózik; ~aro: *jm* rugózás, felfüggesztés *~aro de fiakro: fiáker rugózása *~aro de kamiono: tehergépkocsi felfüggesztése; ~eco: ruganyosság, rugalmasság; ~igi: *ntr* berugózik, rugóként benyomódik
 Ublokrisorto, gumrisorto, klucrisorto, lamenrisorto, premrisorto, spiralisorto, strečrisorto, tirisorto, šraūbrisorto, tordrisorto, volvorisorto

ristorn/o=1. *gazd* biztosíték; 2. *gazd* díjvisszatérítés (>biztosítás); 3. *gazd* visszajáró összeg; ~i: *tr* *gazd* visszafizet, visszatérít

risuro/o=↗resurso

rit/o=1. *vall* rítus, előírt szertartás *geedzigi laŭ katolika ~o: katolikus rítus szerint esket; 2. *átv* rítus, szokás, szokott rend *laŭ la ~oj de la gastigado: a vendéglátás szokott rendje szerint *socialaj ~oj: társadalmi rítusok; ~a: *vall* rituális *~a baniĝo: rituális fürdés; ~aro: *vall* szertartásrend, szertartási előírások, rituálé *anglikana ~aro: anglikán rituálé *framasona ~aro: szabadkőműves rituálé; ~ismo: *vall* ritualizmus; **malnov~ano**: *fn* *kr* óhitű; ~libro: *vall* szertartáskönyv, rituálé

ritm/o=*ir* zene ütem, ritmus *jamba ~o: jambikus ütem *kora ~o: *orv* szívritmus *la ~o de la apero de la revuo: a folyóirat megjelenési üteme *muzika ~o: zenei ütem *persista ~o, ripeta ~o: ostinato, ismétlődő ritmus *~o de vibrado: rezgés üteme; ~a: ütemes, ritmusos, ritmikus *~a a~ado: ütemes taps *~a prozo: ritmikus próza; ~i: *tr* ritmizál, ritmusossá tesz; **mis~o**: *orv* ritmuszavar *szin* aloritmio; ~ofiguro: *zene* *ir* ritmusalakzat; ~ogitaro: *zene* ritmusgitar; ~onomo: *zene* ütemnév; ~oŝanĝo: ritmusváltás

Uaperritmo, egalritme, korritmilo, laborritmo, paŝritmo, vivorritmo

ritmenblus/o=*zene* rhythm and blues

ritornel/o=*zene* ritornell, téma visszatérése

rival/o=vetélytárs, rivalis; ~i: *ntr* vetélkedik, rivalizál; ~eco: vetélkedés, rivalitás

rivalt/o=színpad előtere, rivalda; ~lumo: rivaldafény *szin* planklumo
rivel/i=1. *tr* feltár, megjelenít, nyilvánosságra hoz *mi ~os al vi mian planon: feltárom előttem a tervemet *~i la detalojn de la amhistorio: feltárja a szerelmi történet részleteit *~i la trompon: leleplezi a csalást; 2. *tr* *for* előhív *~i filmon: filmet előhív *~i fotojn: fényképeket előhív; ~o, ~ado: 1. feltárás, nyilvánosságra hozás; 2. *for* előhívás; ~enzo: *for* kém előhívó(szer); ~ilo: *for* előhívó (eszköz)

river/o=1. *geo* folyó *Flava ~o: *geo* Sárga-folyó *szin* Hoanko *maltrans ~o: folyón innen *~o de l' Arĝento: La Plata-folyó, Rio de la Plata *szin* Plata-rivero *surflösebla ~eto: tutajozható patak; 2. *átv* folyam, tenger *homaj ~oj plenigis la stratojn: emberfolyamok töltötték meg az utcákat *li englutis ~ojn da konjako: tengernyi konyakot nyakalt be *~oj da larmoj: tengernyi könny; ~a: folyó~, folyami *~a ŝipado: hajó folyami hajózás *~a trafiko: hajó folyami közlekedés; ~ego: *geo* folyam; ~eto: *geo* patak *szin* rojo *~etoj fluas al ~oj Z: közm sok kicsi sokra megy *transsalti la ~eton: átugorja a patakat, átugrik a patakon; ~ujo: *geo* folyómeder; **inter~ejo**: *geo* szigetköz; **laŭ~a**: folyó menti; **trans~ano**: *fn* túlparti (lakos); ~akvo: víz folyóvíz, folyó vize; ~altigo: folyó vízszintemelkedése; ~arbaro: *növ* galériaerdő, folyóparti erdő; ~baseno: *geo* víz vízgyűjtő, folyómedence; ~bordo: *geo* víz folyópart; ~brako, ~branĉo: víz folyóág, mellékág; ~buŝo, ~enfluo: *geo* víz folyótorkolat *szin* enfluejo; ~fiŝo: áll folyami hal; ~flekso, ~kurbo: víz folyókanyar; ~fundo: víz folyófenék; ~haveno: hajó folyami kikötő; ~kubuto: víz folyózug; ~ŝipo: hajó folyami hajó; ~valo: *geo* folyóvölgy

Uglacirivero, glaĉerrivereto

riverenc/o=meghajlás, főhajítás, tisztelgés *szin* sinklino *fari multajn ~ojn: sűrűn hajlong *fari sian ~on ĉe la grafo: tiszteletét teszi a grófnál *se mi faru ~on, mi elektas potencon Z: közm ne a lábához, a fejéhez menj; ~i: 1. *tr* meghajol, fejet hajt vki előtt (n) *la kanceliero ~is la reĝon: a kancellár meghajolt a király előtt; 2. *tr* *átv* tisztelleg *ni ~is niajn falintajn heroojn: tisztelegtünk az elesett hősök előtt

Rivier/o=*geo* Riviéra *la Itala kaj Franca ~o: az olasz és francia Riviéra
rivolu/o=1. *mat* fiz fordulat (360 fokban) *nombro de ~oj: fordulatszám; 2. *csill* körforgás, keringés *~o de satelito ĉirkaŭ Tero: műhold keringése a Föld körül; ~i: *ntr* fiz *csill* forog, kering *la rado ~as ĉirkaŭ akso: a kerék tengely körül forog *Luno ~as ĉirkaŭ Tero: a Hold a Föld körül kering; ~a: *mat* forgás~, forgási *~a surfaco: forgásfelület; ~metro: *tech* fordulatszám mérő

rivulari/o=*bakt* Rivularia (egyfajta ciánbaktérium)

riz/o=1. *növ* rizsnövény vö. orizo *planti ~on: rizst ültet; 2. *növ* rizsszem *szin* rizero, rizgrajno; 3. *gaszt* rizs *pularado kun ~o: rizses csirke; ~ajo: *gaszt* rizsétel; ~ejo: *agr* rizsföld *szin* rizkampo; ~ero: *növ* rizsszem *szin* rizgrajno; ~brando: *gaszt* rizspálinka; ~grajno: *növ* rizsszem *szin* rizero; ~kaĉo: *gaszt* rizskása; ~kampo: *agr* rizsföld *szin* rizejo; ~kuko:

rizskalács; ~muelejo: *fn* *agr* rizshántoló üzem; ~pajlo: *növ* rizsszalma; ~pano: *gaszt* rizskenyér; ~pudro: rizspor; ~osupo: *gaszt* rizsleves; ~vino: *gaszt* szaké, rizsbor, „rizspálinka” *szin* sakeo; ~vinagro: *gaszt* rizsecet

Ufiŝrizajo, laktorizajo

rizobi/o=*bakt* Rhizobium (protobaktérium)

rizofor/o=*növ* mangrove (Rhizophora); ~ejo: *növ* mangroveerdő

rizokarp/o=*növ* Rhizocarpon (zuzmó) *geografia ~o: térképzuzmó (R. geographicum)

rizom/o=*növ* gyökértörzs, gyöktörzs, rizóma, rhizoma *bulbeca ~o: hagymagumó *szin* firma bulbo

rizomorfo=*növ* rizomorfa, rhizomorpha

rizopod/oj=áll gyökérlábúak (Rhizopoda) *szin* radikpeduloj

rizori/o=*anat* nevetőizom, musculus risorius *szin* ridmuskolo

rizot/o=*gaszt* rizottó

ro/o=*növ* szömörce (Rhus) *szin* sumako

rob/o=1. *tex* köntös, tóga; 2. *tex* női ruha *aŭdace dekoltita ~o: merészen kivágott ruha *cambra ~o, negliĝa ~o: pongyola, háziköntös, háziköpeny *ceremonia ~o: *fn* nagytélyi *ĉiutaga ~o: hétköznapi ruha *edziniĝa ~o: *tex* menyasszonyi ruha *strikta ~o: szoros ruha *strikte fasonita ~o: szűkre szabott női ruha *talistrika ~o: karcsúsított ruha *vespera ~o: *fn* kisestélyi; **sub~o**: *tex* kombiné *nilona sub~o: nejlón kombiné *rajona sub~o: habselyem kombiné

Ubalrobo, noktorobo, nuptorobo, ŝelkorobo, tualetrobo

robai/o=*ir* rubái, robái

robaj/o=↗robaio

robb/o=sűrített gyümölcsle

Robert/o=Róbert; ~ino: Roberta

robini/o=*növ* akác (Robinia) *pseudoakacia ~o, ŝajnakacia ~o: fehér akác (R. pseudoacacia) *szin* pseudoakacio, ŝajnakacio

Robinson/o=1. *ir* Robinson (Crusoe); 2. Robinson (utónév); ~o: *átv* robinzon; ~ado: 1. *ir* robinzonád; 2. *átv* kalandos utazás

robot/o=1. *tech* robot *industria ~o: *ip* ipari robot; 2. *átv* robot *mi ne estas ~o: nem vagyok én robot; ~iko: *tech* tud robotika; ~igi: *tr* robottá tesz *en tiu fabriko oni ~igas la homojn: abban a gyárban robottá silányítják az embereket; ~izi: *tr* robotizál, robotosít *~izita fabrikado: *ip* robotizált gyártás; ~brako: *tech* robotkar

Uhomroboto

robr/o=jték robber

robur/o=*növ* kocsányos tölgy, mocsártölgy (Quercus robur) *szin* pedunkla kverko

rocel/o=↗rokelo

Roĉel/o=*geo* La Rochelle

rod/o=hajó öböl, (nyílt) rév, (külső) horgonyzóhely

Rod/o=↗Rodiso

rod/i=↗rongi

rodan/o=↗tiocianato

Rodan/o=*geo* Rhône; ~o-Alpoj: *geo* pol Rhône-Alpes (FR)

rode/o=1. *agr* terelés; 2. *sp* rodeó

rode/o=*növ* japán gyöngyvirág (Rohdea japonica)

Rodezi/o=*geo* Rhodesia

rodi/o=*kém* ródiom (Rh)

Rod-Insul/o=*geo* pol Rhode-Island (US)

Rodis/o=*geo* Rodosz, Rhodosz, Rhodus

rododendr/o=*növ* rododendron, havasszépe, havasirózsa, hangarózsa, azálea

rodofit/oj=*növ* vörösmoszatok, vörösalgák (Rhodophyta)

rodokrozit/o=*ásv* málnapát, rodokrozit

Rodop/o=*geo* Rodope (hegység)

rodopsin/o=*biol* látóbíbor, rodopszin *szin* retina purpura

Rodrig/o=Rodrigó (utónév)

Rogaci/o=*kr* keresztjáró napok, rogációs napok

Roĝer/o=Roger (utónév)

roj/o=*geo* csermely, patak *szin* rivereto *~o lirlas: patak csörgedezik; ~i: *ntr* patakzik, csurog; ~adi: *geo* felszínen folyik ↗rojadjaj akvoj;

~bordo: patakpart

rojalism/o=*pol* királypártiság, royalizmus

rojalist/o=*pol* királypárti, royalista

rok/o=1. szikla, kőszirt; 2. *anat* piramiscsont, pars petrosa *szin* petro 2; ~a: *geo* sziklás, szikla~ *~a bordo: sziklás part *~a grundo: sziklás talaj *~a valo: sziklás völgy; ~oj: ↗roka 2; ~ajo: 1. sziklakert; 2. *ásv* kőzet *szin* petro 1 *elverŝa ~ajo: effúzív kőzet *erupcia ~ajo, magma ~ajo: magmás kőzet *malacida ~ajo: bázisos kőzet *magma ~ajo: magmás kőzet *metamorfa ~ajo: metamorf kőzet *patrina ~ajo: anyakőzet *rezervuja ~ajo: tárolókőzet *sedimenta ~ajo: üledékes kőzet *subvulkana ~ajo: szubvulkáni kőzet *vulkana ~ajo: vulkanikus kőzet;

sen-igi: *tr* szikladaraboktól megtisztít; **~ajbedo:** sziklaágyás; **~ajigo:** ásv közötté válás, diagenezis; **~ajvejno:** ásv telér; **~akvo:** víz sziklaforrás vize; **~benko:** hajó sziklazátony; **~falo:** **~ŝutiĝo:** *geo* sziklaomlás; **~fendo:** *geo* sziklahasadék, szakadék; **~fendego:** *geo* sziklaárok; **~firma:** sziklaszilárd, kökemény *mi havas la ~firman opinion, ke: az a kökemény meggyőződése, hogy; **~grimpado:** *sp* sziklamászás *szin* verapo; **~grimpisto:** *fn sp* sziklamászó; **~ĝardeno:** sziklakert; **~levilo:** feszítővas (>kőbánya); **~loĝa:** *mn biol* sziklalakó; **~montaro:** *geo* Sziklás-hegység; **~muro:** *geo* sziklafal; **~okristalo:** ásv hegyikristály; **~pentraĵo:** *műv* barlangfestmény; **~orando:** sziklaperem; **~salo:** ásv kőso *szin* minsalo, ŝtonsalo; **~ŝirmejo:** ōsl sziklamedék; **~ŝultro:** *geo* sziklahát; **~teraso:** *geo* sziklaterasz *~tombo: sziklasír; **~valo:** *geo* sziklás völgy

Ŭbazroko

rok/o²=zene rock *akustika ~o: akusztikus rock *sendependa ~o: indie rock *progresiva ~o: progresszív rock; **~bando,** **~grupo:** zene rockegyüttes, rockzenekar; **~festivalo:** zene rockfesztivál; **~koncerto:** zene rockhangverseny, rockkoncert; **~muziko:** zene rockzene; **~muzikisto:** zene rockzenész; **~stelo:** zene rockszár; **~vespero:** zene rockest; **~video:** zene rockclip

Ŭmetalroko, pezroko, pop-roko

Rok/o³=Rókus (utónév)

rokcel/o=növ gallyas telepű zuzmó (Roccella)

rokenrol/o=zene rock and roll

rokfort/o=gaszt rokfort (juhsajt)

roki/o=zene rocky

rokok/o=műv rokokó

Roksan/o=Roxána (utónév)

roku/o=kém orleánfesték, ruku, uruku; **~arbo:** növ orleánfa, anatto, annato (Bixa) *szin* bikso

rol/o=1. szerep (>színház, film) *epizoda ~o: epizódszerep *lerni ~on: szerepet tanul *li ludas la ~on de Hamleto: Hamlet szerepét játssza *provi ~on: szerepet próbál; **2.** átv szerep, funkció *en la ~o de la aŭtoro de Esperanto: az eszperantó szerzőjének szerepében *Esperanto montriĝis taŭga por sia ~o: az eszperantó alkalmasnak bizonyult a szerepére *ĝi havas gravan ~on en la evoluo: fontos szerepe van a fejlődésben *la kutimo ludas gravan ~on en la vivo: a szokás fontos szerepet játszik az életben *ludi ŝlosilan ~on: kulcsszerepet játszik *plenumi socialan ~on: társadalmi szerepet tölt be; **~i:** **1.** *ntr* szerepel (>színház, film); **2.** *tr* átv szerepel, szerepet játszik *li ~os kiel debatestro: vitavezetőként fog szerepelni *~i kiel iniciatinto: kezdeményezőként szerepel *via invito ne ~as en miaj planoj: a meghívásod nem szerepel a terveimben; **~anto:** *fn* szereplő *vi estis nur epizoda ~anto en mia vivo: csak epizódszereplő voltál az életemben; **~isto:** színész (>színház, film) *szin* aktoro; **~ulo:** *fn* szereplő (>színház, film) *la ~uloj en la dramoj de Ŝekspiro: a szereplők Shakespeare drámáiban; **~ularo:** szereplők (>színház, film); **ĉef-o:** átv is főszerep; **ĉef-i:** *ntr* átv is főszerepet játszik; **ĉef-ulo:** **1.** főszereplő (>színház, film); **2.** átv főszereplő, hangadó, vezéregyéniség, korifeusz *szin* korifeo **3;** **vicĉef-ulo:** másodszerelő, másodrangs szereplő *szin* deŭteragonisto; **teta~o:** *nyt* tematikus szerep; **~distribuo:** szereposztás (>színház, film); **~ludo:** szerepjáték; **~ludado:** szerepjátszás; **~vortaĵo:** *nyt* összetett előjárószo v. prepozíció *szin* prepoziciaĵo; **~vorteto:** *nyt* előjárószo, prepozíció *szin* prepozicio

Roland/o=Roland (utónév)

Rom/o=1. *geo* tört római *la antikva ~o: az ókori Róma; **2.** *tört* átv Róma (a Római Birodalom) *~o disetendis siajn limojn ĝis la tiam konata mondo: Róma határait az akkor ismert világig terjesztette ki; **3.** *geo* Róma *~o estas la ĉefurbo de Italio: Róma Olaszország fővárosa; **~a:** római *~a Imperio: tört Római Birodalom *szin* Romio *~a tiparo: *knv* antikva (betűtípus); **~ano:** **1.** *fn* tört római *epistolaj al la ~anoj: *bibl* a rómaiakhoz írt levelek *la ~anoj okupis la grandan parton de la duoninsulo: a rómaiak meghódították a félsziget nagy részét; **2.** *fn* római (lakos); **3.** *fn* ex újlatin nyelvű; **~ana:** *mn* tört római *la ~ana vivmaniero: a római életmód; **~io:** tört a Római Birodalom *szin* Roma Impero; **~ia:** tört római (birodalmi) *la ~ia civilizacio: a római civilizáció *la ~ia kodo: a római törvénykönyv *la ~iaj monumentoj: a római emlékművek; **~iano:** *fn* tört római (római állampolgár) *Sankta Paŭlo el Tarso estis ~iano: tarzusi Szent Pál római volt; **~anigi:** *tr* tört romanizál *la gaŭloj kaj keltoj estis ~anigitaj: a gallokat és keltákat romanizálták; **~anismo:** tört római civilizáció és világnézet; **~anisto:** *nyt* romanista (újlatin nyelvek kutatója, művelője); **~germana:** tört német-római *~Germana Imperio: Német-római Birodalom *Sankta ~a Imperio: Szent Római Birodalom *Sankta ~a Imperio de Germana Nacio: a Német Nemzet Szent Római Birodalma; **~iepoka:** tört római kori; **~katolika:** *kr* római katolikus; **~katoliko:** *fn* római katolikus;

~katolikismo: *kr* római katolicizmus

rom/o²=inf ROM

roma/o=roma, cigány *szin* cigano; **~a:** *mn* roma, cigány *szin* cigana **roman/o=1.** *ir* regény *aventura ~o: kalandregény *biografia ~o: életrajzi regény *detektiva ~o: detektívregény *nigra ~o: rémregény *pikareska ~o: pikareszk regény, kóperegény *szin* friponromano *polica ~o: bűnügyi regény, krimi *~o je daŭrigoj: folytatásos regény *sciencfikcia ~o: sci-fi regény *simboleca ~o: szimbolikus regény *televida ~o, tv~o: *film* tv-sorozat, teleregény *szin* teleromano; **2.** átv regény *lia vivo estas vera ~o: az élete kész regény; **~eco:** regényesség; **~eca,** **~eska:** regényes; **~isto:** *ir* regényíró *szin* romanverkisto; **tele~o:** *film* tv-sorozat, teleregény *szin* televida romano, tv-romano; **tri~o:** *ir* regénytrilógia, háromrészes regény; **~arto:** *ir* regényírás művészete; **~verkisto:** *ir* regényíró *szin* romanisto

Ŭamromano, aventurromano, friponromano, krimromano, morromano, spionromano, streĉromano

romanc/o=ir zene román; **~aro:** *ir* románcok, románcgyűjtemény

*~aro de Cido: Cid-románcok

romancer/o=romancaro

románĉ/o=fn romans, svájci olasz; **~a:** *mn* nyt romans, svájci olasz

(roh); **(R)~ujo,** **(R)~io:** *geo* Olasz Svájc

Ŭreti-romanĉa

romand/o=fn svájci francia, romand; **~a:** *mn* nyt svájci francia,

romand; **(R)~ujo,** **(R)~io:** *geo* Romandia, Francia Svájc

romanik/o=műv román stílus; **~a:** **1.** *műv* román *~a arto: román művészet *~a preĝejo: román templom; **2.** *nyt* ófrancia *szin* praf franca

Romanj/o=geo Romagna

romantik/a=1. *ir* *műv* romantikus *~a pentrarto: romantikus festészet *~a poezio: romantikus költészet; **2.** *ált* romantikus *~a heroo: romantikus hős *~a vivo: romantikus élet; **~o,** **~eco:** romantika, romantikusság, romantizmus *la ~o de foraj vojaĝoj: messi utazások romantikája *la ~o de lia animo plaĉis al li: tetszett neki lelke romantikussága *mi neniam forgesos la ~on de la pejzaĝo: sosem felejttem el a táj romantikáját; **~ismo:** *ir* *műv* romantika; **~isto:** *fn* *ir* *műv* romantikus (író, művész); **~ulo:** *fn* romantikus, romantikus lelkületű ember

romantism/o=romantikismo

romb/o=1. *mat* rombusz; **2.** *rombofiŝo:* *a:* **1.** *mat* rombuszos, rombusz~; **2.** *ortoromba;* **~oido:** *mat* romboid; **orto~a:** ásv rombos (kristályrendszer); **~encefalo:** *anat* hátsóagy, rombuszagy, rhombencephalon; **~oedro:** *mat* romboéder; **~oedra:** *mn* *mat* romboéder; **~ofiŝo:** áll sima rombuszhal, közönséges rombuszhal (Scophthalmus rhombus)

Rome/o=1. Rómeó (utónév); **2.** *ir* Rómeó

romp/i=1. *tr* tör, eltör, megtör *la rivero ~is la digon: a folyó áttörte a gátat *la ŝipo ~is la glacieron: a hajó megtörte a jeget *li ~is al si la kolon: nyakát szegte *li ~is al si la kruron: eltörte a lábát *~i en du partojn: kettétör *~i la panon: megtöri a kenyeret; **2.** *tr* átv áttör, megtör, megszeg (erőszakosan megváltoztat) *~i la leĝon: jog megszegi a törvényt *~i ĵuron: esküt szeg *~i la bankon: *ĵték* bankot robbant *~i la kontraŭstaron: megtöri az ellenállást *~i la silenton: megtöri a csendet *~i la unutonecon: megtöri az egyhangúságot *~i sian promeson: megszegi az ígértét *~i sian vorton: szavát szegi *~i strikon: sztrájkot tör *tiu knabino ~is al li la koron: az a kislány összetörte a szívét; **3.** *tr* átv szakít (folytonosságot) *~i ĉiujn rilatojn: megszakít minden kapcsolatot *~i kun la ĝeneralaĵ kutimoj: szakít a bevett szokásokkal *~i kun la tradicio: szakít a hagyománnyal *~i la diplomatiajn rilatojn: *pol* megszakítja a diplomáciai kapcsolatokat *~i la tradicion: megszakítja a hagyományt *~i rekordon: *sp* rekordot dönt; **~o:** **1.** törés *~o de mano: *orv* kéztörés; **2.** szakítás *~o kun la propra partio: szakítás a saját pártjával; **~adi:** *tr* tördel; **~aĵo,** **~itaĵo:** törmelék, cserép; **~eblo:** **1.** törhető, eltörhető, megtörhető; **2.** törékeny *szin* rompigema; **~ero:** **1.** törmelékdarab, cserépdarab, szilánk *szin* rompopoeco; **2.** töredék *oni trovis nur ~erojn de la teksto: csak a szöveg töredékeit találták meg; **~iĝi:** **1.** *ntr* törik, megtörik, eltörik *la kano ~iĝis: a nád eltört *la ondoj ~iĝis sur la rifoj: a hullámok megtörtek a szirteken; **2.** *ntr* átv megszakad *lia voĉo ~iĝis: megtört a hangja *mia koro ~iĝos pro la ĉagreno: a szívem megszakad a bánattól *~iĝis ilia amikeco: megszakadt a barátságuk; **~iĝo:** törés, szakadás *~iĝo de la femurala kolo: *orv* combnyakcsont-törés; **~iĝema:** törékeny; **~ita:** **1.** tört, megtört, eltört *~ita membro: *orv* tört végtag *ŝipon ~itan ĉiuj ventoj atakas Z: *köz*m szegény embert az ág is húzza; a baj bajjal jár; a baj nem jár egyedül *vazo ~ita longe sin tenas Z: *köz*m repedt fazék tovább tart; **2.** átv tört, megtört *~ita arko: tört ív *~ita linio: tört vonal *~ita sano: megrokkant egészség; **de~i:** *tr* letör *de~i branĉon: letör egy ágat *de~i pecon: letör egy darabot; **dis~i:** *tr* széttör, darabokra tör, szétzúz *dis~i

en mil pecojn: ezer darabra tör *dis~i la malamikon: szétzúzza az ellenséget; **dis~igi**: *ntr* széttörik, összezúzódik *la botelo dis~igis en multajn pecojn: a palack sok darabra tört szét *la falinta grimpisto dis~igis sur la rokoj: a lezuhant hegymászó tönkrezústa magát a sziklákon *la ŝipo dis~igis sur la rifoj: a hajó széttört a szirteken; **el~i**: *tr* kitör, kiszakít vhonnan vmit *la pioĉo el~is grandajn pecojn el la roko: a csákány nagy darabokat szakított ki a sziklából; **el~igi**: *ntr* kiszakad, kitörik *el~igis kelloj brikoj el la muro: néhány téglá kiszakadt a falból *suspiro el~igis el lia brusto: sóhaj szakadt ki a melléből; **en~i**: **1.** *tr* betör, beszakít *oni en~is la pordon: betörték az ajtót; **2.** *jog* betör vhoval *en~i en la vilaon: betör a villába; **en~o**: **1.** betörés, beszakítás; **2.** *jog* betörés; **en~igi**: *ntr* betörik, beszakad *la glacio en~igis sub ili: a jég betört alattuk; **en~isto**: *jog* betörő; **inter~i**: **1.** *tr* megszakít, félbeszakít *inter~i la prezentadon: félbeszakítja az előadást *inter~i sian ripozon: megszakítja a pihenését *ni volas nur inter~i, ne ~i la strikon: csak meg akarjuk szakítani, de nem megtörni a sztrájkot; **2.** *tr* félbeszakít *ne inter~u min: ne szakíts félbe; **inter~o**: **1.** megszakítás, félbeszakítás; **2.** *inf* megszakítás, interrupt; **inter~ilo**: *fn* vill megszakító; **meminter~ilo**: *fn* vill automata megszakító; **ne~ebla**: törhetetlen *ne~ebla vitro: törhetetlen üveg; **sen~a**: törésmentes, folyamatos, megszakítás nélküli; **seninter~a**: szakadatlan, szüntelen, folyamatos, folytonos *paroli seninter~e: megszakítás nélkül beszél *seninter~a alfluo de spektantoj: nézők szüntelen áramlása *seninter~a serio: megszakítás nélküli sorozat; **tra~i**: *tr* áttör *la suno tra~is la nubojn: a nap áttört a felhőkön *tra~i la malamikan fronton: kat áttörti az ellenséges frontot *tra~i la muron: áttöri a falat; **tra~ita**: áttört, azsúros; **tra~o**: **1.** áttörés; **2.** *vill* átütés *lavanga tra~o: lavinaátütés; **inter~traktilo**: *inf* megszakításkezelő; **inter~reĝistro**: *inf* megszakítási regiszter; **~odanci**: *ntr* brékel, breakel; **~odanco**: brék, break (tánc); **~dancado**: brékelés, breakelés; **~malfermi**: *tr* feltör *~malfermi keston: ládát feltör *~malfermi pordon: ajtót betör; **~obruo**: ropogás, recsegés; **~opeco**: törmelékdarab, cserépdarab, szilánk *szin* romper; **~ŝoviĝo**: *geo* vetődés; **~ŝteli**: *tr* *jog* betöréssel eltulajdonít, betörést követ el *li ~ŝtelis juvelojn el mia domo: betöréssel ékszereket tulajdonított el a házamból *oni ~ŝtelis en la najbara domo: betörték a szomszéd házba; **~ŝtelisto**: *jog* betörő
 Ŭcirkvitrompilo, facilrompa, fidelrompa, glacirompilo, ikonrompilo, jurrompa, jurrompo, kaprompa, kasrompulo, kodrompisto, kolrompa, konstitucirompo, kontinuirompo, krakrompi, laborinterrompo, langorompilo, leĝrompo, marrompiĝi, murrompilo, nuksrompilo, ondorompilo, ostarompigo, randrompi, sekretrompo, strikrompanto, ŝiprompiĝo, ŝtelenrompo, ŝtonrompejo, tordorompi
Romul/o=*tört* Romulus vö. Remo
ronĉ/o=**1.** kör *erara ~o: *fil* körben forgó okoskodás, hibás következtetés *ili staris en ~o: körben álltak *ni formu ~on ĉirkaŭ la ĉiĉerono: alakítsunk kört az idegenvezető körül; **2.** *átv* kör *en la ~o de siaj korteganoj: udvaroncai körében *en sciencaj ~oj: tudományos körökben *familia ~o: családi kör *popolkanta ~o: népdalkör *scienca studenta ~o: tudományos diákkör, TDK; ~a: **1.** kör alakú, kör~ *~a fenestro: *ép* körablak *~a tablo: kerek asztal *nacia ~a tablo: *pol* nemzeti kerekasztal; **2.** kerek, gömb alakú *ĉi tiu kuglo ne estas tute ~a: ez a golyó nem egészen kerek *~a kapo: kerek fej *~a, kiel la terglobo: kerek, mint a földgömb *~aj formoj de virino: nő kerek formái; **3.** *átv* kerek (nem tört v. rész) *~a jaro: kerek egy év *~a nombro: kerek szám *pagu ~an sumon: kerek összeget fizessen; **4.** *nyt* ajakkerekítéses; ~e: körben *kuri ~e: körben fut; ~aĵo: kerekiség, kerek forma (vmi kerek) *la viro rigardis la ~aĵojn de la virino: a férfi nézte a nő kerek idomait; ~eco: kerekiség *la ~eco de Tero ne plu estas diskutata: már nem vitatják a Föld kerekiségét; ~eto: kis kör *via amika ~eto: a kis baráti köröd; ~igi: **1.** *tr* kerekít, kerekké tesz lekerekít *rigardi per ~igitaj okuloj: tágra nyitott szemmel néz *~igi la lipojn: csücsöriti a száját *~igi la okulojn: tágra nyitja a szemét; **2.** *tr* *átv* kerekít *al~igi aŭ de~igi sumon: összeget felfelé vagy lefelé kerekít *~igi nombron: számot kerekít *~igu la rezulton: kerekítsd az összeget; ~igo: kerekítés, lekerekítés; **duon~o**: félkör *ni stariĝis en duon~o antaŭ la altaro: félkörbe álltunk az oltár előtt; ~arko: *ép* félkörív, románív; ~batalo: *sp* körmérkőzés; ~cifera: kerek számú *~cifera jubileo: kerek évforduló; ~cifere: kereken, kerekítve; ~faldeti: *tr* *tex* fodroz, guvriroz; ~fero: *tech* köracél, kerekacél; ~flugi: **1.** *ntr* köröz (a levegőben); **2.** *tr* körberepül; ~forma: kerekded, kör alakú; ~funda: kerek fenekű; ~iri: *ntr* kering, körbejár, köröz; ~iro: körbejárás, keringés, körforgás; ~irejo: *kat* gyilokjáró; ~kuketo: pogácsa; ~letero: körlevél *szin* cirkulájo, cirkulero; ~odanco: körtánc; ~odiri: *tr* szétkürtöl, széltében-hosszában mesél; ~okanto: *zene* kördal; ~okule: tágra nyílt szemmel; ~pasejo: *közl* környűrű; ~peco: kerek darab, karika *du ~pecoj da salamo: két karika szalámi; ~placo: körrönd, körtér; ~sekca: *mat* *tech* kör keresztmetszetű;

~trafiko: *közl* körforgalom *szin* ringtrafiko; ~turniĝi: *ntr* körben forog, kering; ~valo: *geo* teknővölgy, völgykatlan; ~vego: *sp* körpálya; ~ventra: kerek hasú, hasas; ~vermoj: *áll* hengeresférgék (Ascelminthes); ~viziti: *tr* körbelátogat *la kuracisto ĉiutage ~vizitas siajn pacientojn: az orvos naponta körbelátogatja betegeit; ~vojaĝi: *tr* körbeutazik, körutazást tesz vmi körül (n) *~vojaĝi la teron: körbeutazza a földet; ~vojaĝo: körutazás, körút *fari ~vojaĝon: körutazást tesz; ~vojo: körút
 Ŭboksrondo, diskutro, elektorondo, fakrondo, flurondo, ĵetrondo, liprondigo, lumrondo, radrondo, studrondo, trafikrondo
rondaŭ/o=*ir* rondó (aabb-aabx-aabbax)
rondel/o=**1.** *ir* körvers, rondó (ABba-abAB-abbaA); **2.** *zene* rondó
Rondoni/o=*geo* *pol* Rondônia (BR)
ronĝi/i=*tr* rág, megrág *szin* mordi *ratoj ~is la meblojn: patkányok megrágták a bútorkat *venĝemo ~as lian koron: bosszúvágy emészti a szívét; ~uloj: *áll* rágcsáló emlősök, rágcsálók (Rodentia)
ronk/i=**1.** *ntr* horkol; **2.** *ntr* *átv* horkan, fűjtat, prűszköl *la ĉevalo nervoze ~is: a ló idegesen prűszkölt *~ante li elvenis el la akvo: prűszkölve jött ki a vízből; **ek~i**: *ntr* horkant egyet, felhorkan *pro timo la ĉevalo ek~is: félelmében a ló felhorkantott *li ek~is kaj vekigis: horkantott egyet és felébredt; ~ado: **1.** horkolás; **2.** *átv* fűjtatás, prűszkölés
ronron/i=*ntr* dorombol *szin* ŝpini **3** *karesataj, la katoj ~as: ha simogatják, a macskák dorombolnak
Ronsard/o=*ir* (Pierre) de Ronsard
ror/i=*ntr* bög (>oroszlán, tigris) *en la kaĝoj ~is leonoj kaj tigroj: a ketrecekben oroszlánok és tigrisek bögték
Rorajm/o=*geo* *pol* Roraima (BR)
rorkval/o=*ŝ* balenoptero
ros/o=*met* harmat *ili similas, kiel du gutoj da ~o *Z*: úgy hasonlítanak egymásra, mint egyik tojás a másikra; ~as: *ntr* harmatozik, hull a harmat; ~ero: *met* harmatcsepp; ~umo: pára *~umo malklarigis miajn okulvitrojn: pára ködösítette el a szemüvegemet *sur la glacioj de la aŭto demetiĝis ~umo: a kocsi szélvédőire pára rakódott le; ~ometro: *met* harmatmérő, drozométer; ~opunkto: *met* *fiz* harmatpont
 Ŭsunroso
Rose/o=*geo* Roseau *~o estas la ĉefurbo de Dominiko: Roseau a Dominikai Község fővárosa
roset/o=rozetta (>kitüntetés)
rosin/o=*gaszt* mazsola *szin* sekvinbero *korinta ~o: korinthoszi mazsola, feketeszemű mazsola
rosmar/o=*áll* rozmár (Odobenus rosmarus)
rosmaren/o=*növ* rozmarin, rozmaring (Rosmarinus)
rostr/i=**1.** *tr* *gaszt* süit (zsír nélkül) *~i fiŝon surkrade: halat rostos süit *~i lardon: szalonnát süit *~i porkidon surstange: malacot nyárson süit; **2.** *tr* pörkölt, pirít *~i ercon: ércet pörkölt *~i kafograjn: kávé pörkölt *~i kaŝtanojn: gesztenyét süit *~i pantranĉon: kenyeret pirít; **3.** *tr* *átv* éget, perzsel *la suno ~as la kampon: a nap perzseli a mezőt *ŝi ~as sin sur la plaĝo: a strandon perzseli magát; ~aĵo: **1.** *fn* *gaszt* süit; **2.** *ŝ* toasto; ~eĵo: lacikonyha; ~igi: **1.** *ntr* *gaszt* süit; **2.** *ntr* pörköldik, perzselődik *la kafograjn jam ~igis: a kávészemek már megpörköldöttek *ni ~igis sub la arda suno: a tűző napon perzselődünk; ~ilo: *gaszt* süítő alkalmazosság; ~ita: *gaszt* süit, pirított *~ita anseraĵo: libasült *~ita bovaĵo: marhasült *szin* rostbifo, rostbovaĵo; **sub~i**: *tr* *gaszt* megpirít, pirosla v. barnára süit; ~aĵplado: süitstál; ~bovaĵo: *gaszt* marhasült *szin* rostbifo; ~okrado: *gaszt* rost, süitrostély; ~opoletto: *gaszt* süitstál; ~ostango: *gaszt* nyárs *szin* trapikilo; ~pano: pirító kenyér *szin* toasto
 Ŭacidrostajo, kradrosti, panrostilo, pikrostilo, ŝafrostajo, turnorostilo
rostbef/o=*gaszt* marhasült *szin* rostbovaĵo, rostita bovaĵo
rostbif/o=*ŝ* rostbefe
rostr/o=**1.** áll ormány; **2.** áll szívószerv, szívóka; **3.** növ csőr *szin* beko **2**; **4.** *kat* hajó döfőorr; **5.** áll ex pofa *ŝ* muzelo; ~oj: *tört* Rostra (szónoki emelvény Rómában); ~uloj: áll ormányos emlősök (Proboscidae); ~oskaraboj: áll ormányosbogár-alkatúak (Rhynchophora)
rota=p, ró, róta (görög 'r' betű) *szin* roto; rotasmo: *nyt* rotacizmus
rota/o=**1.** *kr* *jog* Rota Romana Törvényszék; **2.** áll kerékszerv, rota *szin* rotaciilo
rotaci/i=*ntr* (belső tengely körül) forog *la rado ~as kun granda rapido: a kerek nagy sebességgel forog *Tero ~as ĉirkaŭ sia akso: a Föld forog a tengelye körül; ~o: **1.** (tengely körüli) forgás, rotáció *diferenciala ~o: *csill* differenciális forgás *~o de planedoj: *csill* bolygók rotációja *~o de turbino: *tech* turbina forgása; **2.** *mat* forgatás, rotáció *szin* kirló **2**; **3.** *átv* rotáció, rotációs rendszer *en ~o ili plenumis la postenon de prezidanto: rotációban töltötték be az elnöki posztot *~o de kulturoj: *agr* vetésforgó; ~a: **1.** rotációs; **2.** *mat* forgásszimmetrikus *ŝ* rotacia akso, centro, presilo; ~ilo: áll kerékszerv, rota *szin* roto **2**; ~uloj: áll

kerekfészek (Rotifera) *kristala ~ulo: pompás férgeske (Epiphanes senta) *rozkolora ~ulo: rózsaszín férgeske (Philodina roseola) *sakintesta ~ulo: zsákbélű férgeske (Asplanchna priodonta) *triharega ~ulo: háromsertéjű férgeske (Filina longiseta) *tubaj ~uloj: tegzes férgeskek (Melicerta) *vulgara ~ulo: közönséges kerekfészek (Rotaria rotatoria)

rotaciz/o=*orv* rotacizmus

rotang/o=*1. növ* rotang, kúszópálma (Calamus rotang); **2.** spanyolnád *~a sego: nádszék

Rotari/o=Rotary; ~**ano**: *fn* rotaryánus, rotarys

rotator/o=*1. fiz* rotátor; **2.** *anat* forgatóízom, rotator *kolaj ~oj: nyaki forgatóízomok, muscoli rotatores cervicis

rotatori/oj=*orv* rotaciuloj

rotenon/o=*kém agr* rotenon *~o estas insekt- kaj fišicido biomalkomponenbla: a rotenon biológiailag lebomló rovar- és halirtószer

Roterdam/o=*geo* Rotterdam

rot/o=*kat* csapat, különítmény *la fortikajestro komandis ~on da fusilistoj al la bastiono: a várkapitány egy csapat puskást vezényelt a bástyához *~oj da dizertintoj prirabis la vilaĝojn: katonaszökevények csapatostul rabolták a falvakat; **2.** *ált* csapat, csoport, banda *~oj da almozuloj invadis la foiron: koldusok csapatai lepték el a vásárt *sur la lago naĝis ~o da cigno: a tavon egy csapat hatyú úszott

rot/o=*orv* rota

rotond/o=*ép* körépület, rotunda

rotor/o=*1. vill* rotor, forgórész *vö.* statoro; **2.** *rep* forgószárny, helikopterrotor

roŭm/o=*orv* romao

rover/o=*öregcserkész*

rovers/o=*tex* hajtóka *~o de boto: csizma hajtókája *silka ~oj de ceremonia jako: szmoking selyem hajtókái

roz/o=*1. növ* róza *fari bukedon el ~oj: rózsából csokrot készít *li ne kuŝas sur ~oj: nincs túl rózsás helyzetben *ŝiri la ~ojn de la vivo: leszakítja az élet virágait *ŝiru ~ojn en somero, ĉar en vintro ili ne estos *Z: közm* nyáron szedjél rózsát, mert télen nem virít; **2.** *növ* róza, rózsabokor (Rosa) *szin* rozujó, rozarbusto *akva ~o, akvo~o: *orv* nimfeo *Alpa ~o: *orv* rododendro *centfolia ~o: százlevelű róza, káposztaróza, hollandiai róza (R. x centifolia) *cinama ~o: fahéjróza, cimétróza, májusi róza (R. cinnamomea) *ĉinia ~o: kínai róza (R. chinensis) *damaska ~o: damaszkuszi v. olasz róza, portlandi róza (R. x damascena) *hunda ~o: gyeplőróza, kutyaróza, csipkeróza, vadróza (R. canina) *kristnaska ~o: *orv* nigra heleboro *moska ~o: pézsmaróza (R. moschata) *penda ~o: havasalji v. bérci róza, árva róza (R. pendulina) *porcelana ~o: *orv* űetlingero *~o de Jeriĥo: jerikói róza (Anastatica hierochuntica); *acoj: rózsafélék (Rosaceae); *aloj: rózsavirágúak (Rosales); **3.** *ép* rózsablat, rozetta *szin* rozofenestro; **4.** *geo* szélróza *szin* ventrozo; **5.** *víz* róza *~o de akvilo: öntözőkanna rózsája *~o de duŝilo: tusoló rózsája *szin* duŝrozo *~o de ŝprucotubo: tömlő rózsája *szin* ŝprucrozo; *o: Róza (utónév); *a: **1.** róza~ *orv* roza akvo, esenco, ligno; **2.** *ált* rózsaszínű, rózsás *en ~a humoro: rózsás hangulatban *hel~a ŝtofo: világos rózsaszín anyag *~aj vangoj: rózsás arc, rózsás orcák *vidi la vivon kun ~aj koloroj: rózsás színben látja az életet; *ejo: *agr* rózsakert, rózsauitvány; *eto: rozetta (>kitüntetés) *szin* roseto; *iĝi: *ntr* rózsaszínűvé válik *ŝi ~iĝis de honto: (nő) elpirult a szégyentől; *injo: Rózsika; *ujo, ~arbeto: *növ* rózsabokor *grimpa ~ujo: kúszróza *sovaĝa ~ujo: csipkebokor; *etplanto: *növ* levélrózsás növény; *koloro: *fn* rózsaszín; *kolora: rózsaszínű; *kolorigi: **1.** *tr* rózsaszínűre fest; **2.** *tr* *ált* rózsaszínben tündet fel; *krucismo: rózsakeresztes mozgalom; *ofenestro: *ép* rózsablat *szin* rozo **3;** *otondilo: *agr* rózsaoilló, metszőoilló; *petalo: *növ* rózsaszirm; *vanga: pirosspózsgás, rózsás arcú; *vitrato: *ép* festett rózsablat

Ubanrozo, fenestrorozo, duŝrozo, grenrozo, jeriĥorozo, marrozo, rozmevo, sunrozo, ŝprucrozo

Rozali/o=Rozália (utónév)

rozanilin/o=*kém* rozanilin

rozari/o=*1. kr* rózsafüzér (füzér és imádság) *trapreĝi la ~on: elimádkozza a rózsafüzért; **2.** *ált* lánc, füzér *la ~o de la sinsekvaj eventoj: az egymásra következő események lánc *la ~o de viaj argumentoj: érveid füzere

rozeol/o=*orv* rózsaszínű bőrfolt, roseola

ru/i=*tr* *tex* áztat (rostos növény) *~i kanabon aŭ linon: kendert vagy lent áztat; ~ado: *tex* kenderáztatás, lenáztatás; ~ejo: *tex* kenderáztató, lenáztató

ruan/a=pirosszürke, aranyderes (állatszín) *~a bovino: pirosszürke tehén *~a ĉevalo: aranyderes ló

Ruan/o=*geo* Rouen

Ruand/o=*geo* pol Ruanda (RW); ~a: *mn* nyt nyarvanda, kinyarvanda (rn); ~ano: *fn* ruandai (lakos)

rub/o=*1. ép* omladék, törmelék *en la ~o oni ankoraŭ trovis postvivantojn: az omladékban még találtak túlélőket *post la bombardado el la urbo restis amaso da ~o: a bombázás után a városból egy halom törmelék maradt *post la konstruado oni forportis la ~on: az építés után elvitték a törmelékét; **2.** *ásv* közettörmelék; **3.** *ált* szemét, elvetendő dolog *tio ne estas literaturo, sed ~o: ez nem irodalom, hanem szemét; **5.** *orv* rubajo; ~ajo: szemét, hulladék *industria ~ajo: ipari hulladék *mastruma ~ajo: háztartási hulladék; ~ajisto: *fn* szemetes, kukás; ~ejo: szemétdomb, szemételep; ~ujo: szemetesedény, szemetesvödör, kuka; ~ujejo: *fn* kukatároló; bio~ajo: *öko* szerves hulladék, biohulladék; sen~igilo: *fn* inf szemétygyűjtő, garbage collector, GC *szin* makulaturilo; ~ajdeponejo: *fn* szemétkerakó; ~akvo: *víz* öko szennyvíz; ~amaso: szemétdomb; ~kesto: szemétláda; ~kolekto: szemétygyűjtés *diselekta ~kolekto, diversigita ~kolekto: szelektív hulladékgyűjtés *diselekta ~ujo, diversigita ~ujo: szelektív hulladékgyűjtő; ~obrubigejo: *orv* rubobrubiga centralo; ~opapero: papírhulladék; ~oŝakto: szemétkedobó akna; ~ovarmo: *ip* hulladékhő; ~poŝtajo: *inf* levélszemét; ~rokaĵo: *ásv* törmelékkőzet; ~ujsaketo: szemetesszák

U ferrubo, pedalrubujo, ŝtalrubo, toksrubejo

ruband/o=*1. tex* szalag, pántlika (>dísz) *bukedo ligita per ~o: szalaggal kötött csokor *ĉapelo kun buntaj rubandoj: tarkapántlikás kalap; **2.** *ált* szalag, csík *szin* bendo *adhera ~o: a) ragasztószalag b) gysz ragtapasz, leukoplaszt *fera ~o: vas lemezcsík *funebra ~o: gyászszalag *la manifestantoj portis antaŭ si ~on kun slogan: a tüntetők transparenst vittek maguk előtt jelszavakkal *magneta ~o: *orv* magnetbendo *ordena ~o: rendszalag, rendjel szalagja *~o por bandaĝo: *orv* kötözőszalag *sur la brako li portis la ~on de la sagokruculo: a karján a nyilaskeresztesek szalagját hordta; ~okablo: *vill* szalagkábel

U brakrubando, celrubando, ĉapelrubando, harrubando, inkubando, izolrubando, kartoĉrubando, ordenrubando, sloganrubando, ŝtrumporubando

rubekol/o=*áll* vörösbegy (Erithacus rubecula) *szin* ruĝgorĝulo

ruben/o=rubin *balaila ~o: balasrubin *orienta ~o: keleti rubin *spinela ~o: rubinspinell; ~ruĝa: rubinvörös

rubeol/o=*orv* rózsahimlő, rubeola *skarlato ~o: negyedik betegség, rubeola scarlatina *szin* skarlatino

rubetr/o=*áll* rozsdás csuk, rozsdás csaláncsúcs (Saxicola rubetra) *szin* brungorĝulo

rubi/o=*növ* buzér (Rubia)

rubidi/o=*kém* rubídium (Rb)

Rubikon/o=*tört geo* Rubicon *transpaŝi ~on: átlépi a Rubicon

rubl/o=rubel (pénznem)

rubrik/o=*1. tört kny* fejezetcím, magyarázó jegyzet, rubrica; **2.** *kr kny* rubrika (>rituális előírás); **3.** rovatcím, rovat, rubrika (>periodika) *filma ~o: filmrovat *monduma ~o: eseményrovat *sciencia ~o: tudományos rovat *sporta ~o: sportrovat *teatra ~o: színházi rovat; ~estro: rovatvezető

rubus/o=*1. növ* szeder, fekete málna (Rubus) *arbusta ~o: vad szeder, fekete szeder, földi szeder (R. fruticosus) *ida ~o: erdei málna, vadmálna (R. idaeus) *szin* frambujo; **2.** *orv* rubusbero; ~bero: *növ* földiszeder, fekete málna (termék)

rubeki/o=*növ* kúpvirág, csutkakúp (Rudbeckia)

rudiment/o=*1.* alapismeret, elem *~oj de la biologio: biológiai alapismeretek *~oj de la gramatiko: nyelvtani alapismeretek, a nyelvtan elemei; **2.** *biol* fejletlen képlet, csökevény, rudimentum *kokcigo estas ~o ĉe la homo: a farkcsont csökevény az embernél; ~a: **1.** alapvető, elemi, alapismereti *~aj konoj: alapismeretek, alapvető ismeretek; **2.** *biol* csökevényes, fejletlen; ~iĝi: *ntr* *biol* elcsökevényesedik

Rudolf/o=Rudolf

rudr/o=hajó lapátkormány, evezőkormány *poststevena ~o: farkormány; ~i: *tr* hajó kormányoz *la ŝipo fariĝis ne~ebla: a hajó kormányozhatatlanná vált; ~isto: hajó kormányos *szin* direktlisto; ~ejo: hajó kormányállás; ~oplato: hajó kormánylapát; ~orado: hajó kormánykerék; ~ostango: hajó kormányrúd *szin* direktla stango

Ruen/o=*geo* Rouen *en ~o estis ŝtiparumita Johanino de Arko: Rouenban égették el máglyán Jeanne d'Arcot

ruf/a=rőt, barnászörös *szin* flavruĝa; ~barba: rőt szakállú

ruf/o=hajó fedélzetház *szin* ferdekdomo

rugbe/o=*sp* rögbi

rugin/o=*gysz* csontvész, csontkaparó; ~i: *tr* *orv* (csontot) vés v. kapar **ruĝ/a**=*1.* piros, vörös *farbi la pordon ~a: vörösre festi az ajtót *havi la nazon ~a: vörös az orra *~a koralo: vörös korall *~aj lipoj: piros ajkak

*~a Maro: *geo* Vörös-tenger *~a trafiklumo: piros rendőrlámpa *ši havas la okulojn ~aj de la ploro: (nőnek) a sírástól vörös a szeme; **2. *átv*** *pol* vörös *la ~aj venkis ĉe la elektoj: a vörösök győztek a választásokon; ~o: piros szín, pír *ĉi tiu hela ~o ne plaĉas al mi: ez a világos piros szín nem tetszik nekem *sur ŝiaj vangoj aperis ~o: az arcán pír jelent meg *varmigi ĝis ~o: vörösszéig hevít; ~aĵo: vörösség, pirosság, vmi vörös v. piros *la ~aĵoj sur viaj vangoj estas pro la febro: a piros foltok az arcodon a láztól vannak; ~eca: pirosas; ~eta: halványpiros; ~i: *ntr* piroslik, piros *flirte ~as la flago: lobogva piroslik a zászló; ~igi: *tr* kipirosít, vörösré v. pirosra fest *la varmego ~igis ilin: a hőség kipirosította őket; ~igilo: rúzs *szin* ruĝumilo, ruĝo; ~igi: *ntr* pirosodik, kipirul, vöröszödik, elpirul, elvöröszödik *la rozoj jam ~iĝas: a rózsák már pirosodnak ~iĝi de honto: a szégyentől elpirul ~iĝi ĝis la hararo: fülég elpirul; ~igadi: *ntr* irul-pirul; ~igema: pirulós, könnyen piruló; ~ulo: **1. *fn*** rézbőrű *szin* ruĝhaŭtulo; **2. *fn*** vörös, kommunista, baloldali; ~umi: *tr* kirúszos *viroj ne ~umas sin: a férfiak nem rúszozzák magukat; ~umilo: rúzs *szin* ruĝtilo, ruĝo; **infra~a, trans~a:** *fiz* infravörös; ~arda: vörösen izzó; ~ĉapulino, ~kufulineto: *ir* Piroška *~ĉapulino kaj la lupoj: Piroška és a farkas; ~endevio: *csill* vörösetolódás; ~enŝoviĝo: *csill* vörösetolódás; ~haŭta: rézbőrű; ~haŭtulo: *fn* rézbőrű, indián; ~ĥmero: *fn* tört vörös khmer; ~ĥmera: *mn* tört vörös khmer; ~litera: piros betűs *~litera festo: piros betűs ünnep; ~vostulo: ☞fenikuro

Ŭbrikuĝa, ĉerizruĝa, ĉielruĝa, flavruĝa, kongoruĝo, matenruĝo, sangoruĝa, vesperruĝo, vinruĝa

ruin/o=1. *ép* rom *disfali en ~ojn: romba dől *la domo fariĝis ~o: a ház rommá lett *la ~oj de la fortikaĵo: a vár romjai; **2. *átv*** rom, roncs, csőd, romlás *li estas nur ~o de si mem: már csak roncsa önmagának *novaj ŝtatoj leviĝis el la ~oj de la Roma Imperio: új államok emelkedtek ki a Római Birodalom romjaiból; ~a: **1. *ép*** romos, omladékos *~aj muroj: omladékos falak *~a preĝejo: romos templom; **2. *átv*** tönkrement, elromlott, roncs *~a aŭto: roncsautó *~a ekonomio: tönkrement gazdaság *~a homo: roncsember; ~aĵo: *ép* omladék, törmelék; ~igi: **1. *tr*** *ép* lerombol, elromosít *la Habsburgoj ~igis la hungariajn fortikaĵojn: a Habsburgok lerombolták a magyarországi várakat *la vetero kaj la tempo ~igis la kastelon: az időjárás és az idő elromosította a kastélyt; **2. *tr*** *átv* lerombol, tönkretesz, leromlaszt, lezülleszt *ĉi tiu elspezoj ~igis nin: ezek a kiadások tönkretettek bennünket *~igi la bonan famon de homo: lerombolja egy ember jó hírét *~igi lian sanon: lerombolja az egészséget *tio ~igis la laboron de multaj jaroj: ez sok év munkáját tette tönkre; ~igi: **1. *ntr*** *ép* összeomlik, dűledezik, elromosodik; **2. *ntr*** *átv* lezüllik, tönkremergy; **sen~igo:** *ép* romeltakarítás

Ŭŝipruino

ruĝ/o=1. *ruĝ* rúzs *szin* ruĝigilo, ruĝumilo; ~bastoneto: rúzscezuza

ruk!=is rukk! *ho ruk!: hó-rukk!

rukt/i=ntr bőfög, büfög; ~igi: *tr* bőfögtet, büfögtet *~igi la infanon: büfiztetni a gyereket; ~aĵo: visszabőfögött gyomortartalom; **ek~i:** *ntr* bőffen, bőftent egyet

rukul/i=☞kveri

rul/i=1. *tr* görget, gurít, megforgat, felteker *la maro ~is pezajn ondojn: a tenger nehéz hullámokat görgetett *la pordega volbo ~is la hufotrapojn de la ĉevaloj: a kapuboltozat visszahangozta a lovak patáinak a csattogását *la volboj ~is la tonojn de la orgeno: a boltozat visszahangozta az orgona hangjait *li ~is sin en la ŝlimo: megforgatta magát az iszapban *~i barelon antaŭ ŝi: hordót gurít maga előtt *~i fiŝon en paprikita faruno: halat paprikáslevesben megforgat *~i la okulojn: forgatja a szemét *~i la rojn: ropogtatja az r-eket *~i ondojn: hullámokat ver *~i ŝtofon: szövetet felteker *~i ŝtonon: követ görget; **2. *tr*** *inf* futtat *~i teston: tesztprogramot futtat; **3. *tr*** perget *~i la rojn: pergeti v. ropogtatja az r-eket *~i tamburon: dobott perget; ~o: **1.** görgő, henger, tekercs *la kaŭĉuka ~o de skribmaŝino: írógép gumihengere *la ŝtonego estis transportita sur ~oj: a nagy követ görgőkön szállították el *~o da filmo: egy tekercs film *~o da papero: egy tekercs papír *~o de farbilo: festőhenger; **2. *átv*** hullámverés; ~adfroto: *fiz* gördülőslúrlódás; ~ado: **1.** görgetés, gurítás, feltekerés; **2. *átv*** dűbörgés, pergetés; **3. *zene*** futam; ~aĵo: **1.** tekercs *oni vendis la ŝtofon en ~aĵoj: tekercsekben árulták a szövetet; **2. *gaszt*** tekercs, rolád *juglanda ~aĵo: diós tekercs *konfitaĵo ~aĵo: lekváros bukta *papava ~aĵo: mákos tekercs; **3.** sodort cigaretta; ~igi: *tr* guríttat, görgettet *la kapitano ~igis per la soldatoj ŝtonegojn defende al la pordego: a kapitány nagy köveket guríttatott a katonákkal a kapu védelmére; ~igi: **1. *ntr*** gurul, gördül, tekeredik *~igi kvazaŭ sur relloj: sínén van, simán megy *pizoj ~igis sur la tero: borsószemek gurultak a földön *~igadi sur la lito: forgolódik az ágyban; **2. *a*** *ntr* hajó dűlölög **2. *b*** *rep* orsózik, forog; **3. *ntr*** *átv* gomolyog, hömpölyög *nuboj ~igis sur la ĉielo: felhők gomolyogtak az égen *ondoj ~igis al la bordo: hullámok hömpölyögtek a part felé; **4.**

inf fut (program); ~iĝo: **1.** gurulás, gördülés, tekeredés; **2. *a*** hajó dűlölögés **2. *b*** *rep* orsózás, forgás; **3. *átv*** gomolygás, hömpölygés; **4. *inf*** programfutás; ~ilo: *tech* görgő *~iloj de brakseĝo: karosszék görgői; ~ujo: *tech* csapágykosár *szin* kaĝo 3, lagrokaĝo; ~umi: **1. *tr*** göngyöl, sodor *~umi cigaredon: cigarettát sodor *la kolbason li ~umis en paperon: a kolbászt papírba göngyölté *~umi ŝinkon: sonkát göngyölt; **2. *tr*** *knv* teker *~umi volvolibron: tekercset teker; **3. *inf*** görget (képernyőn) *szin* foliumi 2; **al~igi:** *ntr* odagördül, idegördül *la kaleŝo al~igis antaŭ la enirejon: a hintó a bejárat elé gördült *la ondoj al~igis sur la sablon: a hullámok a homokra hömpölyögtek; **de~i:** *tr* elgördít, elgurít, elhengerget *la anĝelo de~is la ŝtonon de antaŭ la tombo: az angyal elgörgette a követ a sír elől *ni de~u la aŭton el la vojmezo: toljuk el a kocsit az út közepéről; **de~igi:** *ntr* legurul, legördül *larmoj de~igis sur ŝiaj vangoj: könnyek gördültek le (a nő) arcáról; **ek~igi:** *ntr* gördülni v. gurulni kezd *la peza kamiono ek~igis: a nehéz kamion elkezdett gurulni *meze de marto ek~igis la preparoj: *átv* március közepén beindultak az előkészületek; **el~igi:** *ntr* kigördül, kigurul *nova aŭtotipo el~igis el la fabriko: új autótípus gördült ki a gyárból; **kun~i:** **1. *tr*** összeteker, összegöngyöl *li kun~is la tapiŝon: összetekerte a szőnyeget *kun~i la mapon: összetekeri a térképet; **2. *inf*** együtt futtat *en la komputilo kun~eblas samtempe pluraj programoj: a számítógépen egyszerre több program futtatható; **plen~igo:** *rep* teljes orsó, teljes forgás; **preter~igi:** *ntr* elgördül, elgurul vmi v. vki mellett *lia aŭto preter~igis antaŭ nia domo: a kocsija elgördült a házunk előtt; **trans~igi:** *ntr* átgördül, átgurul *la pilko trans~igis sur mian kampoduonon: a labda átgurult az én térélemre *ondoj trans~igis sur la digo: hullámok átcaptak a gáton; ~bendo: *ip* futószalag *produkti sur ~bendo: futószalagon gyárt; ~bloko: **1. *tech*** csiga, tárcsa *szin* pulio; **2. *tech*** hengergörgő; ~brankardo: *gysz* kerekkes hordágy; ~bretaro: tömörtraktár; ~cilindro: *közl* *tech* úthenger *szin* rulpremilo, ŝoserulilo; ~disketo: *jtek* diaboló *szin* diaboló 1; ~domo: *jm* lakókocsi; ~etendi: *tr* nyújt, hengerel *~etendi paston: tésztát nyújt *~etendi ŝtalon: acélt hengerel; ~fali: *ntr* felbukfencezik; ~faligi: *tr* felbuktat; ~filmo: *film* tekercsfilm; ~glitilo: *sp* görkorcsolya *szin* rulsketilo; ~hejmo: ☞ruldomo; ~hokeo: *sp* görhoki; ~igrezisto: *fiz* gördülő-ellenállás; ~knedilo: *gaszt* sodrófa; ~kolumo: *tex* garbónyák; ~korbo: bevásárlókocsi; ~kuko: *gaszt* tekercs, beigli *szin* strudelo *juglanda ~kuko: diós kalács, diós beigli *kakaa ~kuko: kakaós kalács *papava ~kuko: mákos kalács, mákos beigli; ~kurteno: vászonredőny, vászonredőny, roletta; ~lagro: *tech* gördülőcsapágy; ~lito: *gysz* kerekkes ágy; ~peco: *tech* gördülőtest; ~ponto: *tech* futódaru, mozgódaru, hídaru; ~premi: *tr* nyújt, hengerel, egyenget *~premi lamenon: *tech* lemez hengerel *~premi paston: tésztát nyújt *~premi vojon: *közl* utat egyenget; ~premilo: *közl* *tech* úthenger *szin* rulcilindro, ŝoserulilo; ~ringo: *jtek* játékkarika; **rul~i:** *tr* gurguláz (reszketteti a hangját); ~sako: kuli, kerekkes bevásárlószatyor; ~seĝeto: sportbakocsi; ~seĝo: *gysz* tolószék *motora ~seĝo: villamos rokkantkocsi; ~sketilo: *sp* görkorcsolya *szin* rulglitilo; ~surfaco: *tech* gördülőfelület; ~suŝio: *gaszt* szusitekercs; ~ŝranko: rolós iratszekrény; ~ŝtono: kavics; ~ŝtuparo: mozgólépcső *szin* eskalatoro; ~ŝuo: görkorcsolya; ~ŝutro: redőny; ~trabo: **1. *agr*** henger, boronahenger; **2. *tex*** lánchenger; ~tabulo: *sp* gördeszka; ~tapiŝo: futószalag; ~tavolo: *jm* futó(felület); ~tempa: *inf* futás közbeni, futás alatti, run-time; ~tranĉilo: **1. *gaszt*** derelyemetsző, rálád; **2. *tech*** vágókerék; ~umfenestro: *inf* legördülhető ablak; ~umŝkalo: *inf* görgetősáv; ~valizo: gurulós bőrönd; ~vojo: *rep* gurulóút; ~volvi: *tr* beleteker, begöngyöl *li ~volvis la viandopecon en paperon: papírba göngyölté a húsdarabot

Ŭdraŝrulo, falruligi, folirulizo, gladruli, hakruleto, inkruilo, printemporulo, skribulajo, ŝoserulilo

rudal/o=☞rudalajo 2

ruled/o=1. *jtek* rulett; **2. ☞**rudlanĉilo

rum/o=*gaszt* rum; ~ejo: *ip* rumgyár; ~kafo: *gaszt* rumos kávé; ~kuko: *gaszt* rumos sütemény; ~punĉo: *gaszt* rumpuncs

roman/o=fn román; ~a: *mn* nyt román (ro); **(R)~ujo, (R)~io:** *geo* pol Románia

rumb/o=vonás (>iránytű)

rumb/o²=zene rumba

rumeks/o=növ lórom, lósoska (Rumex)

rumen/o=áll előgyomor, bendő, rumen *szin* antaŭstomako vö. omaso, abomaso, centipelio

rumi/o=jtek rómi (kártya); ~i: *ntr* jtek römizik

rumor/o=hangzavar, zsvaj, zaj, zajongás

rumstek/o=*gaszt* marhahátszín, fartő, ramsztek, rump-steak

rump/o=*gaszt* fartő

run/o=1. *knv* rúna (>betű); **2. *ir*** zene runo (>skandináv népi versforma)

runcinat/a=növ kacuros, csipdelkés, agyáros, rucinus

rund/o=1. ellenőrző körút, járőrözés; 2. **Ṛaundo**
rund/i=ntr járőröz, cirkál, ellenőrző körutat tesz; ~**vojo**: kat gyilokjáró
rund/a=nyt rundi, kirundi (run)
rung/o=merevítőléc, létrafok; ~**omuro**: sp bordásfal *szin* spaliero, štupetmuro
rupi/o=rúpia (pénznem)
rupi/o²=orv bőrküítés, rupia *sifilisa ~o: szifiliszes bőrküítés
zur/o=ritk mezőség *szin* kamparo
Rur/o²=geo Ruhr; ~**valo**: geo Ruhr-vidék, Ruhr-völgy
Rurik/o=tört Rurik
rus/o=fn orosz; ~**a**: mn nyt orosz (ru) *(R)~a Imperio: tört Orosz Birodalom; (R)~**ujo**, (R)~**io**, (R)~**lando**: geo pol Oroszország (RU) *~ia Federacio: Oroszországi Föderáció; ~**ujano**, ~**iano**, ~**landano**: fn oroszországi (lakos); ~**igi**: 1. tr eloroszosít; 2. tr oroszra fordít; **grand**~**a**: mn nagyorosz; **malgrand**~**a**: mn kisorosz (ukrán); **tut**~**landa**: összoroszországi *tut~landa kongreso de socialdemokratoj: szociáldemokraták összoroszországi kongresszusa; ~**ortodoksa**: kr pravoszláv, keleti keresztény *la ~ortodoksa eklezio: a pravoszláv egyház; ~**ortodoksismo**: kr pravoszlávia, keleti kereszténység; **blank**~**o**: **Ṗ**beloruso; **blank**~**a**: **Ṗ**belorusa
rusen/o=**Ṗ**ruteno
Rusiljon/o=geo pol Roussilon (FR)
rusin/o=**Ṗ**ruteno
rusk/o=növ csodabogyó (Ruscus)
rust/o=1. rozsdás, vasreve *šlosilo uzata ~on ne konas Z: *közm* gyakran forgatott kulcs nem rozsdásodik; 2. *növ* növényrozsdá *nigra ~o: fekete rozsdá; ~**a**: rozsdás *~a špato: rozsdás ásó *~aj feraĵoj: rozsdás vasak; ~**i**: ntr rozsdás *kio restas, ~as: *közm* ki nem halad, az marad *la ĉeno ~is: a lánc berozsdásodott; ~**igi**: ntr rozsdásodik, elrozsdásodik *~igintaj najloj: rozsdás szegek; **sen**~**igi**: tr rozsdátlanít; ~**ebruna**: rozsdabarna; ~**imuna**, ~**orezista**: tech rozsdálló, rozsdamentes; ~**makulo**: rozsdafolt
Ṗpokalrusto
rustik/a=ép műv rusztikus, egyszerű, mesterkéletlen *~a brakseĝo: rusztikus karosszék; ~**eco**: ép műv rusztikusság
rusul/o=növ galambromba (Russula)
ruŝ/o=tex kis fodor, rüs
Rut=bibl Ruth könyve, Rut könyve (Rut)
rut/o=növ ruta (Ruta) *kapro~o: **Ṗ**oficina galgo *muro~o: **Ṗ**murasplenio *~acoj: rutafélék (Rutaceae); ~**ino**, ~**ozido**: kém gysz rutin, rutosid
Rut/o²=bibl Ruth, Rut
rutefordi/o=kém rutherfordium (Rf)
rutel/o=áll koncér (Rutilus)
ruten/o=fn ruszin, rutén, kárpátukrán; ~**a**: mn nyt ruszin, rutén, kárpátukrán (rue); (R)~**ujo**, (R)~**io**: geo Ruténia, Ruszínföld
ruteni/o=kém ruténium (Ru); ~**ato**: kém rutenát
rutil/o=ásv rutil
rutin/o=1. rutin, gyakorlat, jártasság *li akiris ~on en la interpretado: rutint szerzett a tolmácsolásban; 2. *átv* rutin, megszokás *agi laŭ ~o: rutinból cselekszik; ~**a**: 1. rutin~, rutinosa *~aj manoj pretigis la tagmanĝon: rutinosa kezek készítették az ebédet; 2. rutin~, megszokott *~aj demandoj: rutinkérdések *sekvi la ~an vojon: a megszokott utat követi; ~**eca**: rutinszerű; ~**ismo**: rutinkövetés, rutinra építő gondolkodásmód; **rut**: gyakorlat v. rutinosa ember
rutul/o=1. fn tört rutulo; 2. fn rutul; ~**a**: mn nyt rutul, mahad (rut)
ruz/a=ravasz, furfangos *~a komercisto: ravasz kereskedő *~a mieno: ravasz ábrázat *~a plano: ravasz terv; ~**i**: ntr ravaszskodik *ĉu povas homo ~i kontraŭ Dio?: bibl becsaphatja-e az ember Istent? *mi ne ŝatas, se vi ~as: nem szeretem, ha ravaszkodsz; ~**ajo**: ravaszság, furfang, csel *li uzas ~ajojn, por atingi siajn celojn: furfanggal él, hogy céljait megvalósíthassa *mi travidas viajn ~ajojn: átlátok a ravaszágaidon; ~**eco**: ravaszság *la ~eco ne estas bela trajto: a ravaszság nem szép tulajdonság; ~**ulo**: ravasz ember; **fi**~**ajo**: pej fondorlat, ármány, praktika, mesterkedés; **pri**~**i**: tr rászéd; **sen**~**a**: nyílt szándékú; **super**~**i**: tr túljár vki (n) eszén *la vulpo super~is la korvon: a róka túljárt a holló eszén; **super**~**igi**: ntr bedől vkinek v. vminek (de) *li super~igis de la belaj vortoj de la komercisto: bedőlt a kereskedő szép szavainak; ~**lerti**: ntr pej ügyeskedik
s=1. sz (hang és betű); 2. S alakú *S-hoko: S kampó, S horog *S-kurbo: *közl* S kanyar; so: essz (betűnév)
sabat/o=szombat vö. űabato *~o estas festotago por la judoj: a szombat ünnepnap a zsidók számára *~o estas ripoztago: a szombat pihenőnap *Sankta ~o: kr nagyszombat; ~**orgio**: boszorkányszombat
sabek/o=zene szöghárfa
sabel/o=tört szabell (ókori italikus nép); ~**a**: nyt tört szabell

sabelik/o=növ fodoroskaposzta (B. oleracea convar. acephala var. sabellica) *szin* krispa brasiko; ~**ajo**: *gaszt* kelkáposzta-főzelék
saben/o=fn tört szabin; ~**a**: mn szabin *~aj Montoj: geo Szabin-hegyek, Szabin-hegység; ~**ino**: szabin nő *la forrabo de la ~inoj: a szabin nők elrablása
Sabin/o=Szabina (utónév)
sabl/o=1. homok, fövény *jeti ~on en liajn okulojn: port hint a szemébe *konstrui sur ~o: homokra épít *kvarca ~o: kvarchomok *li eĉ el ~o vipojn tordas Z: *közm* fűrészporból aranyat szed, a szarból is aranyat csinál *ŝuti ~on sur la arenon: homokot szór a küzdőtérre; 2. porzó *li űutis ~on sur la pretan leteron: porzót szórt a kész levélre; 3. *orv* homok, sabulum *urina ~o: vesehomok; 4. *cím* fekete szín, sabuleus; ~**a**: homok~, homokos *~a riverfundo: homokos folyófenék *~a vojo: homokos út *~aj grajnoj: homokszemcsék, homokszemek *szin* sableroj; ~**i**: tr homokkal hint, homokkal szór *szin* sabloŝuti *~i leteron: levelet porzóval meghint *~ita vojo: homokkal felszórt út; ~**ajo**: geo homokzátany, homokpad *szin* sablobenko; ~**ejo**: homokbánya; ~**ero**: homokszem, homokszemcse *szin* sabla grajno *ĝi estas ~ero en lia okulo: *átv* szálla a szemében; ~**oza**: homokos, homokkal teli; ~**ujo**: 1. *vsüt* homokláda, homokoló; 2. *jtek* homokozó *szin* sablumejo; 3. porzó(tartó); ~**umi**: ntr *jtek* homokozik; ~**umejo**: *jtek* homokozó *szin* sablujo 2; **sur**~**igi**: ntr *hajó* (homok)zátanyra fut; ~**obano**: tech homokfürdő; ~**obenko**: geo homokzátany, homokpad *szin* sablajo; ~**oduno**: geo homokdűne; ~**oflava**: homokszínű, bézs; ~**oformujo**, ~**omuldilo**: *jtek* homokozóforma; ~**ohorloĝo**: homokóra; ~**okastelo**: *jtek* homokvár; ~**okesto**: *jtek* homokozó *szin* sablujo, sablumejo; ~**okolora**: homokszínű; ~**okovrita**: homokkal borított, homokos; ~**okuko**: *jtek* homoksüti; ~**omonteto**: geo homokdomb; ~**oondo**: geo homokturzás; ~**opapero**: tech csiszolópapír, dörzspapír, smirgli *szin* eroda papero, smirga papero; ~**opetro**, ~**oŝtono**: ásv homokkő *szin* grejso 3; ~**orifo**: geo homokzátany; ~**oŝtormo**: met homokvihár; ~**oŝuti**: tr homokkal hint, homokkal szór *szin* sabli; ~**oviva**: áll homoklakó
Ṗbarbsablajo, flusablo, muldosablo
sabot/i=tr szabotál, megrongál, elront *~i la ordonojn: szabotálja a parancsokat *~i la projekton: szabotálja a projektet *~i maŝinon: gépet szabotál, gépet megrongál; ~**ajo**: szabotázs, szabotázsakció
sabr/o=1. kat szablya; 2. sp kard; ~**ado**: sp kardvívás; ~**i**: 1. tr kaszabol, szablyával vág; 2. ntr sp (karddal) vív; ~**ingo**: kat szablyahüvely; ~**isto**: sp kardvívó; ~**obato**: szablyavágás; ~**oregado**: pol katonai diktatúra *szin* militista diktaturo; ~**osako**: kat huszártársoly, kardtáska; ~**oskermado**: sp kardvívás
sabur/o=szájlepedék, sordes
sacerdot/o=kr áldozópap
Sad/o=ir (Donatien) de Sade; ~**ismo**: pszi szadizmus; ~**isto**: pszi szadista; ~**o-masohismo**: pszi szadomazochizmus; ~**o-masohisto**: pszi szadomazochista
sadhu/o=vall szádhu; ~**ino**: vall szádhi
Sadi/o=ir Szaadi
saduke/o=vall pol szaduceus, cádokeus
safen/a=anat rózsa~, saphenus *eta ~a vejno: kis rózsaér, vena saphena parva *granda ~a vejno: nagy rózsaér, vena saphena magna *~a nervo: rózsaideg, alsó végtag bőridege, nervus saphenus *~a vejno: rózsaér, alsó végtag bőrvénája, vena saphena
safir/o=ásv zafir *~o estas uzata kiel juvelŝtono: a zafírt ékköként használják
safism/o=**Ṗ**safismo
safran/o=1. *növ* valódi v. jőféle sáfrány (Crocus sativus); 2. sáfrány (fűszer); ~**a**: 1. *gaszt* sáfrány~ *~a saŭco: sáfránymártás; 2. sáfrányszínű *~a turbano: sáfrányszínű turbán; ~**i**: tr *gaszt* sáfránnyal izesít
sag/o=1. kat nyíl, nyílveszű *elpafi ~on: nyilat lő ki *li metis ~on sur la tendenon: nyílvesztőt tett az idegre *~o de Amoro: Ámor nyíla
2. a mat nyíl, nyílás, szagitta
2. b ép tech ívmagasság *szin* fleksosago; 3. *átv* nyíl *~o montris la direkton: nyíl mutatta az irányt; ~**o**: csill Nyíl, Sagitta; ~**i**: ntr nyílként repül; ~**eto**: *jtek* nyíl *jeti ~eton sur la celtabulon: nyilat dob a céltáblára; ~**isto**: csill Nyilas, Sagittarius *szin* Sagitario; ~**ujo**: kat tegez, puzdra, nyíltartó; **al**~**i**: 1. tr nyíllal megcéloz; 2. tr nyíllal eltalál; **malsupren**~**o**: lefelé mutató nyíl; **supren**~**o**: felfelé mutató nyíl; ~**etludo**: *jtek* nyíldobó játék, darts; ~**forma**: nyíl alakú; ~**oflamo**: tech szűrőlámpa; ~**oklavo**: inf nyílbillentű, kurzorvezérlő billentyű; ~**okruco**: tört nyilaskereszt; ~**okrucula**: mn tört nyilas, nyilaskeresztes *~okrucula potencreno: nyilas hatalomátvétel; ~**okruculo**: fn tört nyilas, nyilaskeresztes; ~**opafo**: nyíllövés; ~**rapida**: nyílsebes
Ṗdekstrensago, fleksosago, fulmosago, jetsageto, maldekstrensago, malsuprensago, suprensago

saga/o=1. *ir saga*; **2.** *átv ir saga*, családtörténet
sagac/a=1. éles elméjű, leleményes, találgató, eszes *~a detektív: éles elméjű nyomozó; **2.** elmés *~a solvo de šakproblemo: sakkfeladvány elmés megoldása; ~eco: éleselméjűség, leleményesség, találgatóság, eszeség, elmesség; **mal~a:** ügyefogyott, mafla, kuka
sagital/a=anat nyílrányú, sagittalis *~a sekco: nyílrányú metszet, sectio sagittalis

sagitari/o=növ nyílfű (Sagittaria)

Sagitari/o=csill Nyilas, Sagittarius *szin* Sagisto

sagu/o=gaszt szágó (pálmaliszt); ~arbo, ~palmo: **1.** *növ* szágópálma (Metroxylon) *szin* sugua metroksilo; **2.** cikaso

saġ/a=1. bölcs, okos, értelmes (vki) *estu ~a homo en via propria domo *Z: közm* ki-ki okosabb a más dolgában, mint a magáéban *pli bona estas ~a malamiko, ol mal~a amiko *Z: közm* ügyetlen barát többet árt az ellenségnél *~a hundo post la vundo *Z: közm* utólag könnyű okosnak lenni *~a kapo duonvorton komprenas *Z: közm* okos ember fél szóból is ért *~a scias, kion li diras – mal~a diras, kion li scias *Z: közm* az okos mindig tudja mit beszél, az ostoba azt beszél, amit tud *~a tenas aferon, mal~a esperon *Z: közm* okos nem vár a szerencsétől; **2.** *átv* bölcs (vmi) *~aj okuloj: bölcs szemek *~aj vivprincipoj: bölcs életelvek *~aj vortoj: bölcs szavak; ~o: ész, értelem, elme, bölcsesség *ĉiu iras, kiel ~ al li diras *Z: közm* mindenkit a maga esze kormányoz *hararo multa, ~o kurta: *köz*m hosszú haj, rövid ész *kiu ~on ne havas, Dio lin savas *Z: közm* bolondnak a szerencséje is bolond *kiu volas komerci, tiu ~on bezonas *Z: közm* az üzlethez ész kell *la homa ~o ne povas kapti ĝin: az emberi elme nem képes felfogni *la komuna ~o diras, ke: a józan ész azt mondja, hogy *mi estimas lian praktikan ~on: becslöm a gyakorlatias esztét *ne ĉiam per aĝo mezuriĝas la ~o *Z: közm* öregség nem mindig bölcsesség *perdi la ~on: esztét veszti *plej danĝera malsano estas manko de ~o *Z: közm* nagy baj az agyban *~o abunda, sed ne profunda *Z: közm* feje mint egy hordó, esze mint egy dió *~o barbon ne atendas *Z: közm* a bölcsesség nem vár időre *~o venas kun la aĝo: *köz*m öszi idő érleli meg a szőlőt, megtanít az idő *unu ~o estas bona, du estas pli bonaj *Z: közm* több szem többet lát, több ész többet ért; ~eco: bölcsesség *mi admiras vian ~econ: csodálom a bölcsességed; ~eco: *bibl* Bölcsesség könyve (Bölcs) *La ~eco de Jesuo, filo de Sirah: Jézusnak, Sirák fiának könyve *La ~eco de Salomono: Salamon bölcsessége; ~igi: *tr* bölcséssé tesz *la tempo ~igis lin: az idő bölcséssé tette; ~igi: *ntr* bölcséssé lesz, megokosodik, megjön az esze *post la malfeliĉa kampanjo la reĝo ~igis: a szerencsétlen hadjárat után megjött a király esze; ~ulo: *fn* bölcs, bölcs ember, okos ember *li ne estas el la grandaj ~uloj: nem valami lángész *mal~ulo tuj montras sian koleron, sed ~ulo ignoras ofendon: *bibl* a bolond bosszúsága azonnal kitudódik, az okos pedig leplezi szégyenét *por ~ulo sufiĉas aludo *Z: közm* okos ember fél szóból is ért, kicsiből is sokat ért az okos; ~umi: *ntr* pej okoskodik; **mal~a: 1.** bolond, ostoba, eszetlen (>vki) *forveturis mal~a, revenis nur pli aĝa *Z: közm* ökör marad ökör, ha Bécsbe viszik is *mal~a, kiel ŝtupo *Z: buta*, mint a tők v. a hatőkör *vi kondukis mal~e: esztelenül viselkedtél; **2.** bolond, ostoba, eszemert (>vmi) *mal~a decido: ostoba döntés; **mal~o, mal~eco:** ostobaság, esztelenség *ebrieco pasas post dormo, mal~eco neniam *Z: közm* a részegség elmúlik, a butaság soha *mi miras pri lia mal~eco: csodálkozom az ostobaságán; **mal~aĵo:** bolond v. ostoba dolog, bolondság *junulaj mal~aĵoj: fiatalkori bolondságok; **mal~eta:** butuska; **mal~igi:** *tr* megbolondít, bolondná v. ostobává tesz, elveszi vkinek (n) az esztét *bona stato ~igas, malbona mal~igas *Z: közm* a jólét okossá, a rossz bolondná tesz *la amo mal~igas lin: a szerelem elvette az esztét; **mal~igi:** *ntr* elbutul, bolondná lesz, megbolondul *ĉu pro senespera amo vi mal~iĝus?!: egy reménytelen szerelem miatt megbolondultál?!; **mal~ulo:** *fn* ostoba, bolond, buta ember *mal~ulo de ĉiuj flankoj *Z: komplett idioto*, tők hülye *mal~uloj kreskas mem, sen plugo kaj sem' *Z: közm* ostobát nem vetnek, mégis holddal terem *mal~ulon favoras feliĉo *Z: közm* bolondnak áll a szerencse; **pli~igi:** *tr* okosabbá tesz *tio ne pli~igas lin: ettől nem lesz okosabb; **super~i:** *tr* lepipál, (szellemileg) felülmúl; ~odento, ~omolaro: *anat* bölcsességfog, dens serotinus

Sahar/o=geo Szahara *Okcidenta ~o: *geo pol* Nyugat-Szahara

sahib/o=sahib (megszólítás) (IN v. IR)

Saĥalen/o=geo Szahalín

Saĥalin/o=☉Saĥaleno

sair/o=áll szaira (Cololabis saira)

saj/o=ritk *tex* (gomb nélküli, hosszú) köntös v. zeke

Sajan/o=geo Szaján (hegység)

Sajgon/o=tört *geo* Saigon vö. Ho-Ĉi-Min-Urbo

sajmiri/o=áll mókusmajom (Saimiri)

sak/o=1. zsák *meti en unu ~on: *átv* egy kalap alá vesz *ni aĉetis tri

~ojn da terpomo: három zsák krumplit vettünk *~o kaj pako: holmi, cókómók *~o malplena sin rekte ne tenas *Z: közm* az üres zsák meg nem áll *se ~o tro pleniĝas, ĝi baldaŭ disŝiriĝas *Z: közm* a zsák is kiszakad, ha nagyon megtömök *vendi kafon po ~oj: kávé árúsít zsákban; **2.** táska, szatyor, tarisznya, szák, iszák *almozula ~o: koldustarisznya *~o de maristo: tengerész iszákja *~o de soldato: katona borjúja *~o de sportisto: sportoló táskája; **3.** pénzeszsák *edziĝo pro amo flamanta al ~o flamanta *Z: a* pénzeszsák iránti lángoló szerelemből kötött házasság *~o ne sonas – amiko ne konas *Z: közm* ha nincs pénz, nincs barátod; ~aĵo: *vall* *tex* szőrcsuha, vezeklőing; ~eto: zacskó, kézitáska *paŝtista ~eto: ☉paŝtista kapselo *~eto da bombonoj: egy zacskó cukorka *~eto da oro: egy zacskó arany *~eto por necesajoj: necesszer; **du~o:** átalvető, átalvető *szin* bisakó; **en~igi:** *tr* zsákba tölt *oni en~igis la grenon: zsákokba töltötték a gabonát; **krom~o:** oldaltáska; ~forma: zsák alakú; ~ĉareto: kerek bevásárlószatyor; ~fluto, ~ŝalmo: *zene* duda *szin* kornemuzo; ~flutisto, ~ŝalmisto: *zene* dudás *szin* kornemuzisto; ~peruko: rokokó paróka; ~skarabo: áll zsákhordóbogár (Clytra); ~tolo: *tex* zsákvászon; ~stomaka: nagybélű; ~strato: közl zsákutca; ~trako: *vsút* vakvágány, csonka vágány; ~valizo: utazótáska; ~vojo: közl vakút

Ualmazosako, ĉassako, dormosako, dorsosako, felsako, kovrilosako, kusensako, litsako, mansaketo, paksako, piedsako, poŝtosako, polensako, selsako, spermosako, sporsako, testiksako, vinsako, vojaĝosako

sakar/o=1. *növ* cukornád (Saccharum) *szin* sukerkano; **2.** *biol* kém cukor; ~ato: kém szacharát; ~azo: kém szacharáz *szin* invertazo; ~ido: kém szacharid *di~ido: diszacharid *homopoli~ido: homopoliszacharid *mono~ido: monoszacharid *oligo~ido: oligoszacharid *poli~ido: poliszacharid *tri~ido: triszacharid; ~igi: *tr* érlel (gyümölcsöt); ~ino: kém szacharin; ~ozo: kém szacharóz *szin* sukero 1; ~ometro: kém cukorfokmérő, fokoló; ~ometrio: kém cukorfokmérés, szacharimetria; ~omicetoj: *növ* élesztőgombák (Saccharomyces) *biera ~omiceto: sörélesztő (S. cerevisiae)

sake/o=gaszt szaké, rizsbor, „rizspálinka” *szin* rizvino

sakr/o=anat keresztcsont, ágyéki háromszög, sacrum; ~a: *anat* keresztcsonti *~aj vertebroj: keresztcsonti csigolyák, vertebrae sacrales *~a plekso: keresztidegfonat, keresztcsonti fonat, plexus sacralis; ~olumba: *anat* keresztcsonti-ágyéki, sacrolumbalis

sakr/i=ntr átkozódik, szitkozódik, káromkodik vö. blasfemi *~i suke: saftosan káromkodik; ~aĵo: szitokszó, átokszó, káromkodás

sakral/a=vall szakrális; ~eco: *vall* szakralitás

sakrament/o=kr szentség, szakramentum *la lasta ~o: az utolsó kenet *la liverado de la ~oj: a szentségek kiszolgáltatása *~o!: a szentségit! *~o de malsanuloj: betegek szentsége *~a: szentségi *vivi en ~a geedzeco: szentségi házasságban él

Sakrament/o=geo Sacramento

sakrilegi/o=vall szentségtörés; ~a: *vall* szentségtörő *~a konduto: szentségtörő magatartás; ~i: *ntr* *vall* szentségtörést követ el

sakristi/o=kr ép sekrestye; ~ano: *kr* sekrestyés, egyházfi *szin* pedelo 3 saks/o=fn szász; ~a: *mn* szász *Dresdeno estas la ~a ĉefurbo: Drezda a szász főváros *la ~a dialekto: a szász tájszólás v. dialektus; (S)~ujo, (S)~io: *geo pol* Szászország (DE) *Malsupra (S)~ujo, Malsupra (S)~io: Alsó-Szászország *(S)~ujo-Anhalt, (S)~io-Anhalt: Szászország-Anhalt

Saks/o=zene (Adolphe) Sax; ~korno: *zene* szaxkürt; ~trumpeto: *zene* szaxtrombita

saksifrag/o=növ kötőrfű, kőrontófű (Saxifraga) *szin* ŝtonborulo

saksikol/o=áll csuk (Saxicola) *afrika ~o: cigány csaláncsúcs, cigánycsuk (S. torquata) *szin* nigragorguló

saksofon/o=zene szaxofon; ~i: *tr* *zene* szaxofonoz, szaxszofonon játszik; kontra~o: kontraszaxofon

sakur/o=növ vadmeggy, szakura *~o estas la simbolo de Japanio: a vadmeggy Japán szimbóluma

sal/o=1. kém *gaszt* só *kruda ~o: durva só *rafinita ~o: finomított só *semi ~on sur la loko de la detruita urbo: sóval veti be a lerombolt város helyét *tabla ~o: asztali só *tro multe da ~o malbonigas la manĝon *Z: közm* a jóból is megárt a sok; **2.** kém só *glaŭbera ~o: glaubersó; **3.** *átv* só *atika ~o: attikai só, finom elmesség *ĝia ~o en la supo: sóva-borsa *vi estas la ~o de la tero: *bibl* ti vagytok a föld sója; ~a: sós *~a aero: sós levegő *~a akvo: sós víz *~a mangajo: sós étel *~a saporo: sós íz *~e malseka: sónedves; ~i: *tr* *gaszt* sóz, megsóz; ~imposto: sóvám; ~ita: sózott, sós *~ita fiŝo: sózott hal *~ita viando: sózott hús; ~aĵo: *gaszt* sózott étel, sóban tartósított étel; ~eco: sósság *la ~eco de la maro estas alta: nagy a tenger sóssága; ~ejo: sólelőhely, sóbánya; ~ero: sószem *~ero en sukero: *átv* porszem a gépezetben; ~eta: enyhén sós, kissé sós; ~igi: *tr* kém sóvá alakít *~igi acidon: savas sóvá alakít; ~isto:

sópároló munkás; ~**ujo**: *gaszt* sótartó; **el-igi**: *tr* kém kisóz; **ne-ita**: sózatlan; **sen-a**: **1.** sótlán, sótlalan; **sen-a**: sótlán *sen-a akvo: édes víz *szin* doléca akvo *sen-a dieto: sótlán diéta; **2.** *átv* sótlán, ízetlen *sen-a šerco: ízetlen tréfa; **tro-i**: *tr gaszt* elsőz *tro-i la supon: elsőzza a levest; ~**akvo**: **1.** sós víz; **2.** sós pác; ~**baseno**: *geo* sós medence; ~**fari**: *ntr* (vízből) sót termel; ~**farejo**: sófőző, sóbepárló üzem; ~**gusta**: sós ízű; ~**laguno**: sólepárló telep; ~**mino**: *ip* sóbánya; ~**minejo**: *ip* sóbányatelep; ~**ministro**: sóbányász; ~**lago**: *geo* sós tó *Granda ~lago: Nagy-sóstó ~lago Urbo: Salt Lake City; ~**odiureziga**: *gysz* sós húgyhajtó; ~**odiurezigo**: *gysz* sós húgyhajtó szer, salureticum; ~**planto**: ☉halofito; ~**štono**: ☹evaporito
Ukuirsalo, marsalo, minsalo, odorsalo, roksalo, sezamsalo, štonsalo

Saladin/o=*tört* Szaladin

salajr/o=*gazd* kereset, bér, fizetés *szin* laborpago *baremo de ~oj: bértáblázat *baza ~o: alapbér *bloki la ~ojn, frostigi la ~ojn: befagyasztja a béreket *enspezi la ~on: felveszi a fizetését *fiksa ~o: fix bér, rögzített bér, fix fizetés *komenca ~o: kezdő fizetés *laŭpeca ~o, popeca ~o: darabbér *szin* pecsalajro *laŭplenuma ~o: teljesítménybér *szin* plenumsalajro *malneta ~o: bruttó bér *malsanula ~o: táppénz *minimuma ~o: minimálbér *monata ~o: havibér, havi fizetés, hónapz *nefiksa ~o: mozgó bér *neta ~o: nettó bér *reala ~o: reálbér *~o por la 13a monato: **13.** havi bér *v.* fizetés *sekcio pri ~oj kaj laboro: bér- és munkaügyi osztály *semajna ~o: heti bér; ~**i**: *tr* (bért) fizet vkinek (n) *bone ~ataj oficistoj: jól fizetett hivatalnokok *oni ~as min el la poŝo: zsebből fizetnek nekem; ~**a**: *gazd* bér~, fizetési ~a kategoria: bércsoport; ~**ado**: *gazd* bérezés *laŭpeca ~ado: darabbérezés *laŭplenuma ~ado: teljesítménybérezés, szakmány; ~**eco**: *gazd* bérezési rendszer; ~**ulo**: *gazd* alkalmazott, bérből és fizetésből élő; ~**ularo**: *gazd* bérből és fizetésből élők; **krom-o**: *gazd* bérpótlék *dangerialabora krom-o: veszélyességi pótlék *lingva krom-o: nyelvpótlék *noktlabora krom-o: éjszakai pótlék *skiplabora krom-o: műszakpótlék; **super-o**: fizetésen kívüli juttatás *porinfana super-o: családi pótlék; ~**atesto**: fizetési jegyzék; ~**oaltigo**: fizetésemelés; ~**obazo**: *gazd* beralap; ~**okalkulo**: *gazd* bérelszámolás *sekcio de ~okalkulo: *fn* bérelszámoló, bérelszámolási osztály; ~**okostoj**: *gazd* bérköltségek; ~**okoverto**: fizetési boríték; ~**olaboro**: *gazd* bér munka; ~**olaboristo**: *gazd* bér munkás; ~**olisto**: bérjegyzék; ~**opostulo**: *gazd* bérkövetelés; ~**oskalo**: *gazd* bérszála *movebla ~oskalo: mozgó bérszála; ~**otago**: fizetésnap

Uhorsalajro, pecsalajro, tagsalajro

salam/o=*gaszt* szalámi; ~**otaktiko**: *pol* szalámitaktika

salamandr/o=**1.** áll göte, szalamandra (Salamandra); **2.** *mit* tűztündér

Salamank/o=*geo* Salamanca

Salamis/o=*geo* Szalamisz

salangan/o=áll szalangána (Collocalia); ~**nesto**: *gaszt* fecskéfészék *szin* hirundnesto

salat/o=**1.** *gaszt* saláta *kukuma ~o: uborkasaláta *tomata ~o: paradicsomsaláta; **2.** *átv* saláta, összevisszaság *estis malfacile elpreni el tiu ~o de verkoj la publikigebajn: nehéz volt kiválogatni abból az összevisszaságból a közölhető műveket; ~**ujo**: *gaszt* salátástál; ~**forko**: *gaszt* salátásvilla; ~**kulero**: *gaszt* salátáskanál

Učampinjonsalato, fruktosalato, salikoketsalato

Salzburg/o=**1.** *geo* Salzburg (város); **2.** *geo pol* Salzburg (tartomány) (AT)

sald/o=*gazd* egyenleg, szaldó *debeta ~o: tartozik-egyenleg *kredita ~o: követel-egyenleg; ~**i**: *tr gaszt* egyenleget von vmiből (n), kiegyenlít, szaldíroz *la butiko ~is siajn vendojn: a bolt egyenleget vont eladásából *~i konton: számlát kiegyenlít

Salez/o=*geo* Sales; ~**ano**: *fn kr* szalézi (szerzetes), szaleziánus

salicin/o=Salikino

salicil=Salikil

salik/o=*növ* fűz, fűzfa (Salix) *plor-o: szomorúfűz *vimena ~o: kosárkötő *v.* kosárfonó fűz, nemes fűz, kenderfűz (S. viminalis) *~acoj: fűzfélék, fűzfafélék (Salicaceae); ~**a**: **1.** *növ* fűz~, fűzfa~; **2.** fűzből készült *~a korbo: fűzfakosár, vesszőkosár *~ajo: fonatos áru, vesszőből készült holmi; ~**ejo**: *fn* *növ* fűzes; ~**ilo**: *kém* szalicilcsoport *~ilata acido: szalicilsav; ~**ino**: *kém* szalicin; ~**ilato**: *kém* szalicilát; ~**ozido**: Salikino; ~**floro**: *növ* barka; ~**rozo**: ☹epilobio; salikari/o=*növ* réti fűzény (Lythrum salicaria)

salikok/o=áll garnélarák; ~**etosalato**: *gaszt* garnélasaláta

salikorni/o=*növ* sziksófü, sómócsing (Salicornia)

saliv/o=nyál; ~**i**: *ntr* nyálát választ ki; ~**iga**: *gysz* nyálérválasztást segítő, szaliváns, saliváns *~iga medikamento: szaliváns gyógyszer; ~**umi**: *ntr* nyáladzik, folyik a nyála; ~**oreo**: *orv* nyálfolyás, pytalismus; ~**osučilo**: *gysz* nyálszívó készülék; ~**oveka**: ínycsiklandozó; ~**tuko**: előke, partedli

salm/o=**1.** áll nemes lazac, fehér lazac, Jakab-lazac (Salmo salar); **2.**

☹salmono

salmis/o=*gaszt* vadhúsragu

salmon/o=áll lazac (Salmo)

salmonel/o=*bakt* szalmonella (Salmomella); ~**ozo**: *orv* szalmonellás ételmérgezés, salmonellosis

Salome/o=**1.** *bibl* Szalóme, Salomé (Zebedeus felesége); **2.** *tört bibl* Szalóme (Heródiás lánya)

Salomon/o=**1.** *bibl* Salamon; **2.** Salamon (utónév); ~**oj**: *geo pol* Salamon-szigetek (SB); salamona: salamoni *salamona juĝo: salamoni ítélet; ~**sigelo**: ☹poligonato

salon/o=**1.** fogadószoza, nappali, szalon; **2.** *átv* szalon *frekventi ~ojn: szalonokba jár *literatura ~o: *ir* irodalmi szalon *politika ~o: *pol* politikai szalon; **3.** *műv* tárlat, kiállítás *aŭtuna ~o de pentristoj: festők őszi tárlata; **4.** *hajó* szalon; **5.** (specializált) szalon, terem *en la ~o por fumantoj de la hotelo: a szálloda dohányzószalonjában *kavalira ~o: *tört ép* lovagterem *lekcia ~o: előadó, előadóterem *teatra ~o: színházterem; ~**danco**: szalontánc; ~**muziko**: *zene* szalonzene; ~**orkestro**: *zene* szalonzenekar; ~**vagono**: *vsűt* szalonkocsi

Ualsalono, bilardsalono, festosalono, frizosalono, fumsalono, legosalono, montrosalono, prezentsalono, tesalono

Salonik/o=☹Tesaloniko

salp/o=áll szalpa (Salpa)

salpetr/o=*kém* salétrom *ĉilia ~o: *agr* csilisalétrom; ~**i**: *tr gaszt* salétromoz

salping/o=*anat* petevezeték, salpinx *szin* utera tubo; ~**ito**: *orv* petevezeték-gyulladás, salpingitis; **meso-o**: *anat* méhkürtfodor, mesosalpinx

Uotosalpingo

sals/o=*zene* salsa (zene és tánc)

salsol/o=*növ* ballagófü (Salsola) *szin* sodherbo

salt/i=**1.** *ntr* ugrik *li ~is flanken antaŭ la aŭto: félreugrott az autó előtt *~i en la aeron: a levegőbe ugrik, a magasba ugrik *~i en la akvon: a vízbe ugrik *tro ~as la rato, ĝin kaptas la kato *Z:* *közm* ha nagyon cincog az egér, elkapja a macska; **2.** *ntr* *átv* ugrik (egyikről másikra) *la konversacio ~is de unu temo al alia: a társalgás egyik témáról a másikra ugrott *lia rigardo ~is al la alia gasto: tekintet a másik vendégre ugrott; **3.** *ntr* *átv* ugrik, gyorsan növekszik *la nombro de la kongresanoj ~is de mil al du mil: a kongresszusi résztvevők száma ezerről kétezerre ugrott; ~**o**: **1.** *átv* *is* ugrás *en la naturo ne estas ~oj: a természet nem ismeri az ugrásokat *ĝi estas je du ~oj for: egy macskaugrásnyira van *kaŭra ~o: *sp* zsugorugrás *per unu ~o li estis sur la tero: egy ugrással a földön termelt *rektakorpa ~o: *sp* talpas ugrás (>műugrás) *temperatura ~o: hirtelen hőmérsékletváltozás, hőfokugrás; **2.** *inf* végrehajtas megszakítása, break *permana ~o: kézi megszakítás; ~**adi**: *ntr* ugrádozik, ugrálgat *birdoj ~adis de branĉo al branĉo: madarak ugrálgattak egyik ágról a másikra *~adi ĉirkaŭ afero, kiel blvata neĝero *Z:* kerülgeti, mint macska a forró kását *~adi el unua al deka *Z:* hetet-havat összehord, összevissza beszél; ~**ado**: **1.** ugrálás; **2.** *sp* ugrás *gimmasta ~ado: lóugrás *~ado en alto kaj longo: magas- és távolugrás *~ado per stango: rúdugrás; ~**egi**: *ntr* egy nagyot ugrik; ~**eti**: *ntr* egy kicsit ugrik; ~**igi**: *tr* ugrat *li ~igas sian ĉevalon: ugratja a lovát; ~**umo**: *sp* szaltó, halálugrás *szin* mortosalto *inversa ~umo: hátraszaltó; **al-i**: *tr/ntr* odaugrik *la hundo al ~is, kaj forkaptis la viandopecon: a kutya odaugrott, és elkapta a húsdarabot *rabistoj al ~is nin dumvoje: rablók támadták ránk útközben; **de-i**: *ntr* leugrik *de-i de la ĉevalo: leugrik a lóról; **dis-i**: **1.** *ntr* szétugrik *dis-~u! kopjatók le! *la kokinoj ektime dis-~is: a tyúkok riadtan szétugrottak; **2.** *ntr* *átv* széttörik, széthullik *la baloneto dis-~is: a léggömb szétduzzant *la vitra vazo dis-~is en mil pecojn: az üvegváza ezer darabra hullott szét; **dis-igi**: *tr* széttör, szétrobbant, szétvet *la eksplodo dis-~igas la pordegon: a robbanás szétvetette a kaput *ni dis-~igos la ĉenojn: széttörjük a bilincseket; **ek-i**: *ntr* felugrik, ugrik egyet *ek-~i de surprizo: meglepetésében felugrott *muelilo haltas, muelisto ek-~as *Z:* *közm* pusztá malom ne sok hasznót hajt; **el-i**: *ntr* kiugrik, kipattan *bona ideo el-~is el lia cerbo: jó ötlet pattant ki a fejéből *el-~i el la lito: kiugrik az ágyból *el-~i tra la fenestro: kiugrik az ablakon *ni ne povas el-~i el la propra haŭto: nem tudunk kibújni a bőrünkéből; **el-ulo**: *fn pej* felkapaszkodott, parvenŭ *szin* parvenuo; **en-i**: *ntr* beugrik *en-~i en la boaton: beugrik a csónakba; **flanken-i**: *ntr* félreugrik, oldalra ugrik; **for-i**: *ntr* elugrik, félreugrik vhonnan *li for-~is, por ne esti trafita de la aŭto: elugrott, hogy a kocsi ne üsse el; **re-i**: **1.** *ntr* hátraugrik *pro ektime li re-~is: a réműlettől hátraugrott; **2.** *ntr* visszapattan *la kugloj re-~is de la muro: a golyók visszapattantak a falról; **re-igi**: *tr* patogtat *re-~igi pilkon: patogtatja a labdát *re-~igi platŝtonojn sur la akvo: lapos kavicsokat ugráltat a vízen, kacsázik; **supren-i**: *ntr* felugrik *soldatoj supren-~is sur la bastionon: a

katonák ugrottak fel a bástyára; **trans-i**: *tr/ntr* átugrik (a túloldalra) *lia rigardo trans-is sur la postestarantojn: tekintete átugrott a hátul állókra *ni trans-u ĉi tiun temon: ugorjuk át ezt a témát *trans-i la barilon: átugorja a kerítést; **trans~e-senhalte** *Z*: hanyatt-homlok, árkon-bokron; **tri-o**: *sp* hármassugrás; **tri-isto**: *sp* hármassugró; ~**ekstari**: *ntr* felugrik; ~**leviĝi**: *ntr* felugrik, felpattan *li ~leviĝis el la seĝo: felpattant a székből *~leviĝi el la lito: kiugrik az ágyból; ~**oboko**: *sp* ugrózsámoly; ~**odistanco**: **1.** *sp* ugrótáv, ugráshossz; **2.** *távk* néma sáv, holtzóna; ~**ofosto**: *sp* ugrómérce; ~**okesto**: *sp* ugrószekrény; ~**olato**: *sp* ugróléc; ~**omato**: *sp* ugrószőnyeg; ~**oplato**: *sp* sáncasztal (>sí); ~**opreta**: ugrásra kész; ~**oskarabo**: **ĉelateredoj**; ~**oŝnuro**: *ĵetk* ugrálókötél, ugrókötél; ~**otabulo**: **1.** *sp* ugródeszka; **2.** *sp* trambulín; ~**oturo**: **1.** *sp* ugrótorony (>műugrás); **2.** *sp* nekifutótorony (>sí); ~**ovego**: *sp* ugrópálya; ~**rapida**: ugrásszerű *~rapida evoluo: ugrásszerű fejlődés Űaltosalto, ĉizsaltuloj, ezoksalto, glavsaltulo, herbsaltuloj, kapsalto, longosalto, mortosalto, ondresalto, rajdsalto, skisalto, stangosalto, startsalto, ŝafsaltado, ŝnursalti, ŝtraŭbosalto

saltarel/o=*zene* saltarello

saltier/o=(mellre csüngő) nyaklánc

salubr/a=egészséges, az egészségre jótékony hatású *~a aero: egészséges levegő *~a klimato: egészséges klíma; ~**eco**: egészségesség, vminek az egészséges volta *la ~eco de la novaj loĝejoj estas certigita: biztosított az új lakások egészséges volta; ~**igi**: *tr* egészségessé tesz *~igi la mucidan loĝejon: egészségessé teszi a dohos lakást; **ne~a**: egészségtelen, nem egészséges *ne~aj kelloĝejoj: egészségtelen pincelakások

saluki/o=*áll* arab agár *szin* araba leporhundo

salut/i=**1.** *tr* köszön, tiszteleg vkinek (n), üdvözlő vkit *la rekruto forgesis ~i la serĝenton: az újonc elfelejtett tisztelegni az őrmesternek *li ĝentile ~is min: udvariasan köszönt nekem *mian respektan ~on al via edzino: tiszteltetem a nejét *~u lin de mi: üdvözlöttem, üdvözlöd a nevemben *per ĉapellevo ili ~is unu la alian: kalapemeléssel üdvözlöttek egymást; **2.** *tr* *átv* üdvözlő vmit *mi ĝoje ~as vian decidon: örömmel üdvözlöm a döntését; **3.** *ntr inf* bejelentkezik, log in; ~**o**: üdvözlés, köszöntés, üdvözlő *funebra ~o: kondoleálás *kun amikaj ~oj: baráti üdvözléssel *kun elkoraj ~oj: szívélyes üdvözléssel *kun estimplena ~o: mély tisztelettel *kun sincera ~o: őszinte üdvözléssel *la Angela ~o: a) *kr* üdvözlény (imádság) b) *műv* angyali üdvözlő *li ne respondis mian ~on: nem válaszolt a köszönésemre *~on!/: szervusz!, üdvözlök!, üdvözlöm! *transdonu mian funebrian ~on al lia edzino: adja át mély együttérzésemet a feleségének; sal'!, salon!/: *biz* szia!; **el~i**: *ntr inf* kijelentkezik, log out; **en~i**: *ntr inf* bejelentkezik, log in; **for~i**: *tr* búcsút vesz vkitől (n) *li for~is la lastajn gastojn: búcsút vett az utolsó vendégektől; **inter~o**: kölcsönös üdvözlés; ~**nomo**: *inf* bejelentkezési név, azonosítási név; ~**paĝo**: *inf* bejelentkezési lap; ~**parolado**: üdvözlőbeszéd; ~**vortoj**: üdvözlő szavak

Ŭhonorsaluti, kapsaluti, klinsaluti, mansaluti, pafsaluti, viziersaluti

salv/o=*kat* sortűz, őssztűz

salvelen/o=*áll* saibling (Salvelinus)

Salvador/o=*geo pol* Salvador (SV)

salvarsan/o=*ex gysz* szalvarzán

Salven/o=*geo* Szalvén, Salween

salvi/o=*növ* zsálya (Salvia)

sam/a=**I.** önállóan; ~a: ugyanaz *la ~a vizaĝo, kiel tiu de la patro: ugyanaz az arc, mint az apáé *lia vizaĝo estas tia ~a, kiel la mia: az arca ugyanolyan, mint az enyéé *ni loĝas en la ~a domo: ugyanabban a házban lakunk *ni ne parolas la ~an lingvon: nem egy (ugyanazon a) nyelven beszélünk; ~e: ugyanúgy, szintén, egyaránt *ili estas tiel ~e engaĝitaj por la afero: ők szintűgy elkötelezettek az ügy mellett *mi ~e ne aĉetis bileton: én szintén nem vettem jegyet *ni ~e ŝatas ambaŭ sportojn: egyaránt szeretjük mindkét sportot *tute ~e: teljesen ugyanúgy; ~**o**: ugyanaz (a vmi) *la ~o okazis ankaŭ al mi: ugyanez fordult elő velem is *li diris la ~on: ugyanazt mondta; ~**i**: *ntr* azonos, megegyezik, ugyanaz *la metodo ~as al la jam klarigita: a módszer azonos a már kifejtettel *la situacio ~as al la pasintjara: a helyzet ugyanaz, mint a múlt évi *nia uniformo ~as al la via: a mi egyenruhánk megegyezik a tiétekkel; ~**arano**: *fn* *áll* csoportbeli, falkabeli; ~**eco**: azonosság *la ~eco de niaj starpunktoj estas nediskutebla: álláspontjaink azonossága vitathatatlan; **mal~a**: különböző, eltérő *ili spertis la plej mal~ajn kutimojn: a legkülönbözőbb szokásokat tapasztaltak *ni havas mal~ajn politikajn oponiojn: eltérő politikai véleményünk van *niaj konceptoj estas mal~aj: az elképzeléseink különbözőek; **mal~eco**: másság, különbözőség *la mal~eco de niaj planoj ne malhelpas nian kunlaboron: terveink különbözősége nem akadályozza meg az együttműködésünket; **tut~a**: pontosan ugyanolyan, tökéletesen egyforma; **II.** előképzőként; sam~: ugyan~,

egy~, azonos **ĉ** samforma, samideano, samloke, samnivela, samseksa, samtempa

samar/o=*növ* lependék; **du~o**: *növ* ikerlependék

samari/o=*kém* samárium (Sm)

Samari/o=**1.** *tört geo* Szamária (város); **2.** *tört geo* Szamária (tartomány); ~**ano**: *tört bibl* samaritánus

Samarkand/o=*geo* Szamarkand

samb/o=*zene* szamba (zene és tánc); ~**i**: *ntr* szambázik

sambuk/o=*növ* bodza (Sambucus) *herba ~o: **ĉ**ebulo

same/o=**ĉ**lapon

sameh=*knyv* samekh (héber 'sz' betű)

samg/o=*vall* szangha

samizdat/o=*pol kny* samizdat kiadvány; ~**a**: *mn* samizdat

Samni/o=*tört geo* Samnium; ~**ano**: *tört* samnit, samnit

Samo/o=**1.** *geo* Szamoa-szigetek *Okcidenta ~o: *tört pol* Nyugat-Szamoa *Usona ~o: *geo pol* Amerikai Szamoa; **2.** *geo pol*: Szamoa (WS); ~**a**: *mn nyt* szamoai (smo); ~**ano**: *fn* szamoai (lakos)

samojed/o=*fn* samojéd; ~**a**: *mn nyt* samojéd *~aj lingvoj: samojéd nyelvek

samol/o=*növ* árokvirág (Samolus)

Samos/o=*geo* Számosz

Samotrac/o=**ĉ**Samotrako

Samotrak/o=*geo* Szamothraké *Venkinto de ~o, Niko de ~o: *műv* szamothrakéi Niké

samovar/o=szamovár *szin* temaŝino

sampan/o=*hajó* szampan

sampl/o=véletlenminta (>statistika) *vö.* muestro; ~**i**: **1.** *tr* véletlenmintát vesz vmiből (n) (>statistika); **2.** *tr* *zene* mintát vesz; ~**ilo**: *zene* szempler

samp/o=*ir* szampó, csodamalom (>Kalevala)

Samson/o=**ĉ**Šimŝono

Samuel=*bibl* Sámuel könyve (Sám); Samuelo: Sámuel (utónév)

samum/o=*met* számum

samuraj/o=*tört kat* samuráj

san/a=**1.** *orv* egészséges *en korpo ~a – menso ~a: *közm* ép testben ép lélek *li estas ~a kiel pomo: majd kicsattan az egészségtől *~a homo: egészséges ember *~a, kiel pomo: makkegészséges *~a organo: egészséges szerv; **2.** *átv* egészséges (hatású) *~a frukto: egészséges gyümölcs *~a nutraĝo: egészséges étel; **3.** *átv* egészséges, ép (>normálisan működő) *li ne estas ~a en la kapo: *pej* nem normális, nem tökéletes *~a financa situacio: jó pénzügyi helyzet *~a menso en ~a korpo: ép testben ép lélek; ~**o**: *orv* *átv* egészség *fizika kaj morala ~o: fizikai és morális egészség *ĝi estu por vi al ~o! *Z*: váljon egészségedre! *je via ~o!/: az egészségedre! *lia ~o malboniĝis: megromlott az egészsége *mi trinkas por via ~o: iszom az egészségére *Monda Organizo pri ~o: Egészségügyi Világszervezet, WHO *publika ~o: közegészség *~o pli valoras, ol oro *Z*: *közm* legnagyobb kincs a jó egészség; nincs jobb, mint a jó egészség; ~**i**: *ntr* *ige* *orv* egészséges *dank' al Dio, li ~as: hála Istennek, egészséges *se mi denove ~os, mi vizitos vin: ha újra egészséges lesz, meglátogatom; ~**iga**: **1.** *orv* gyógyító *ĝi havas ~igan efikon: gyógyító hatása van *~igaj banoj: gyógyító fürdők; **2.** *átv* egészséges (>jó az egészségre) *~iga nutrado: egészséges táplálkozás *~iga vivmaniero: egészséges életvitel; ~**igi**: **1.** *tr* *orv* gyógyít, meggyógyít *li ~igis multajn pacientojn: sok beteget gyógyított meg; **2.** *tr* *átv* gyógyít, szanal' *ni sukcesis ~igi la financon: sikertült rendbe tennünk a pénzügyi helyzetet *via rideto ~igas: a mosolyod gyógyít; ~**igi**: *ntr* *orv* gyógyul, meggyógyul *post kelkaj tagoj li ~iĝos: néhány nap múlva meggyógyul; ~**ilo**: *gysz* gyógyászati eszköz; ~**ulo**: egészséges ember; **mal~a**: **1.** *orv* beteg *mal~a je la koro: szívbeteg *mense mal~a: elmebeteg, mentálisan beteg *psike mal~a: *pszi* lelki beteg, pszichésen beteg; **2.** *átv* beteg *mal~a ekonomio: beteg gazdaság *mal~a je hejmspiro: a honvágy betege; **mal~o**: *orv* betegség *vö.* afekcio, morbo *akuta mal~o: heveny v. akut betegség *Alzheimer-mal~o: Alzheimer-kór *bakteria mal~o: bakteriális betegség *cerba mal~o: *pszi* mentális betegség, agybaj *Creutzfeld-Jacob-mal~o: Creutzfeld-Jacob-betegség *de tro da pano venas mal~o *Z*: *közm* a kutya is akkor vész meg, amikor legjobban megy sora *fali en mal~on: betegségbe esik, lebetegedik *infekta mal~o: fertőző betegség *kronika mal~o: idült v. krónikus betegség *lin trafis malbela mal~o: csúnya betegség kapta el *mal~an demandu, al ~a donu *Z*: *közm* a beteget kérdezik, az egészségesnek adnak *mal~o venas rapide, foriras rigide *Z*: *közm* a baj könnyen jön, nehezen megy *mensa mal~o: elmebetegség, mentális betegség *movorgana mal~o: mozgásszervi betegség *por longa mal~o kurac' estas vana *Z*: *közm* hosszú betegségnek halál a vége *psika mal~o: lelki betegség, pszichikai betegség; **mal~i**: *ntr* *ige* *orv* beteg *du semajnojn

li mal~is: két hétig beteg volt; **mal~eca**: beteges *mal~eca paleco: beteges sápadtság; **mal~ema**: beteges, betegségre hajlamos *lia mal~ema filo ne devis soldatiĝi: beteges fiának nem kellett bevonulnia; **mal~eta**: *orv* gyengélkedő; **mal~eti**: *ntr orv* gyengélkedik; **mal~eto**: *orv* gyengélkedés *pro mal~eto li ne prelegos: gyengélkedés miatt nem tartja meg az előadását; **mal~iga**: *orv* megbetegítő, betegséget okozó, egészségtelen, kórokozó *mal~iga aero: egészségtelen levegő *mal~igaj bakterioj: kórokozó baktériumok *mal~igaj nutraĝoj: betegséget okozó élelmiszerek; **mal~igi**: *tr orv* megbetegít; **mal~iĝi**: *ntr orv* megbetegszik *li mal~iĝis je fiŭzo: gümőkórban megbetegedett, tüdőbajt kapott *li mal~iĝis de la marĉa aero: a mocsári levegőtől megbetegedett *mal~iĝi je melankolio: mélabúban megbetegedett *morte mal~iĝi: halálosan megbetegszik, halálos betegséget kap; **mal~ulo**: *fn orv* beteg, beteg ember *mal~ulo ne devas fumi: beteg ember ne dohányozzon *Mal~ulo pro imago: *ir* Képzelt beteg; **mal~ulejo**: *orv* kórház *szin* hospitalo; **nere~igebla**: *orv* gyógyíthatatlan *li suferas je nere~igebla mal~o: gyógyíthatatlan betegségben szenved; **por~a**: egészségi, egészségügyi, egészséget szolgáló *por~aj dispozicioj: egészségügyi intézkedések *por~aj institucioj: egészségügyi intézmények; **pri~a**: egészségről szóló, egészséget érintő *niaj pri~aj diskutoj: az egészségről folytatott vitáink *pri~a literaturo: egészségügyi irodalom; **re~igi**: **1.** *tr orv* meggyógyít *li re~igis milojn da mal~uloj: betegek ezreit gyógyította meg; **2.** *tr* *átv* újra egészségessé v. normálissá tesz, rendbe hoz, szanal *la registaro re~igis la ekonomion de la lando: a kormány rendbe hozta az ország gazdaságát *re~igi la akvon: újra egészségessé teszi a vizet; **re~iĝi**: *ntr orv* meggyógyul, felgyógyul *kiam mi re~iĝos de ĉi tiu mal~o?: mikor gyógyulok fel ebből a betegségből? *via infano baldaŭ re~iĝos: az ön gyermeke hamarosan meggyógyul; **re~igilo**: *gysz* gyógyászati eszköz, gyógyszer; **super~a**: makkegészséges; **mal~asekuro**: *orv* *gazd* betegbiztosítás; **mal~ferii**: *ntr orv* betegszabadságon van; **mal~fonduso**: *orv* *gazd* betegsegélyezési alap; **mal~historio**: *orv* kórtörténet; **mal~prevento**: *orv* betegségmegelőzés, profilaxis, profilaktika *szin* profilaktiko; **mal~skribi**: *tr orv* betegállományba vesz; **mal~ulĉambro**: *fn orv* gyengélkedő (szoba), betegszoba; **mal~ulmono**: *orv* *gazd* táppénz; **~asekuro**: *orv* *gazd* egészségbiztosítás; **~atesto**: *orv* egészségi bizonyítvány; **~aŭtoritato**: *orv* *pol* egészségügyi hatóság; **~favora**: egészséges, egészségre jótékony hatású *~favoraj nutraĝoj: egészséges élelmiszerek *~favora vivmaniero: egészséges életmód; **~igefika**: *gysz* gyógyhatású *~igefikaj preparajoj: gyógyhatású készítmények; **~karto**: *orv* egészségügyi kártya; **~konservado**: *orv* egészségmegőrzés; **~libreto**: *orv* egészségügyi könyvecske; **~mensa**: ép eszű; **~politiko**: *orv* *pol* egészségpolitika; **~prizorgo**: *orv* egészségügyi ellátás; **~profesiulo**, **~servisto**: *orv* egészségügyi dolgozó; **~protektio**: *orv* egészségvédelem; **~risko**: *orv* egészségügyi kockázat; **~serva**: *orv* egészségügyi *~serva sistemo: egészségügyi rendszer; **~servo**: *orv* egészségügyi ellátás; **~spertulo**: *orv* egészségügyi szakértő; **~stato**: *orv* egészségi állapot; **~troti**: *ntr* (testgyakorlasként) kocog; **~velka**: beteges, betegeskedő
 Ŭ dormomalsano, flavmalsano, gruzmalsano, kasonmalsano, marmalsano, mortmalsano, ŝtonmalsano, turnomalsano, veturmalsano
Sana/o=geo Szanaa *~o estas la ĉefurbo de Jemeno: Szanaa Jemen fővárosa
sanatori/o=orv szanatórium
San-Bernard/o=geo Szent Bernát-hágó *Granda ~o: Nagy Szent Bernát-hágó *Malgranda ~o: Kis Szent Bernát-hágó; **~a hundo**: *áll* bernáthegeyi kutya
Sanĉ/o=Sancho (utónév) *la servisto de Donkiĥoto nomiĝis ~o: Don Quijote szolgáját Sanchónak hívták
sandal/o=szandál, **saru** *demeti la ~ojn: leveti a szandálját v. saruját *li ricevis novajn ~ojn: új szandált kapott
sandarak/o=szandarakgyanta
sandov/o=rep gumirugó (vitorlángép feleresztéséhez)
sandr/o=áll fogas süllő (Stizostedion lucioperca)
sandviĉ/o=gaszt szendvics *kukuma ~o: uborkás szendvics *salama ~o: szalámis szendvics *ŝinka ~o: sonkás szendvics *szin* ŝinkopano *varma ~o: melegszendvics; **~aj Insuloj**: *geo* Sandwich-szigetek; **~eĵo**: *gaszt* szendvicsárus bódé; **~eto**: *gaszt* félzendvics (egy kenyérszeletből); **~ulo**: szendvicsember (>reklám); **~forko**: *gaszt* szendvicsvilla; **~kolbaso**: *gaszt* szendvicskolbász; **~pano**: *gaszt* zsúrkenyér
San-Francisk/o=geo San Francisco
sang/o=L *anat* vér *droni en ~on: vérbe fojt *fluis la ~o de senkulpuloj: ártatlanul vére folyt *hundoj lekis lian ~on: kutyák nyalták a vérét *la ~o konsistas el plasmato kaj globuloj: a vér plazmából és vértestekből áll; **2.** *átv* vér *ekbolis mia ~o: felforrt a vérem *la ~o solidiĝis al li: meghűlt

benne a vér *li ne havas ~on en siaj vejnoj: nincs vér a pucájában *lin pelis lia malkvieta ~o: nyugtalan vére hajtotta *mortigi kun malvarma ~o: hidegvérrel öl *suĉi lian ~on: *tr* kiszípoloz, a vérét szívja; **3.** *átv* vér (>származás) *bona ~o sin ne malkonfesas: *közm* a vér nem válik vízzé *ĉevalo de pura ~o: telivér ló *homo de blua ~o: kékvérű (nemes) ember *la ~o de Árpád: Árpád vére *la ~o ne mensogas: *közm* a vér nem válik vízzé *li devenas el nobela ~o: nemesi vérből származik *~o komun reciproke sin altiras *Z: közm* a vér nem válik vízzé *~o ne silentas, sian ~on ĝi sentas *Z: közm* megszólal a vér szava *ŝia propra karno kaj ~o: saját teste és vére (nőé) *voĉo de la ~o: a vér szava; **~a**: **1.** *anat* vér *~a preparajo: vérkészítmény; **2.** véres *plori per ~aj larmoj: véres könnyeket hullat *~a batalo kaj venko: véres ütközet és győzelem *~a vestaĵo: véres ruha; **~i**: **1.** *ntr orv* vérzik *la nazo ~as al li: vérezik az orra; **2.** *ntr* *átv* vérzik *mia koro ~as: vérzik a szívem; **~ado**: *orv* vérzés *~ado de nazo: orrvérzés; **~ero**: *anat* véresejt *szin* globulo **1** *blanka ~ero: *leükcito* *ruĝa ~ero: *eritrocito*; **~a**: egy vérből való, vér szerinti *sam~a amo: vérfertőző szerelem *sam~aj kuzoj: vér szerinti unokatestvérek; **~a**: *anat* véresejt *szin* globulo *blanka ~o: *leükcito* *ruĝa ~o: *eritrocito*; **~ocirkulado**: *anat* vérkeringés; **~odializo**: *orv* művesekezelés, dialízis; **~odializilo**: *gysz* művese, dializálókészülék; **~odonado**: *orv* véradás; **~odonanto**: *orv* véradó; **~ofloro**: *hemanto*; **~ofrato**: vér szerinti testvér; **~oglobeto**: *globulo* **1**; **~oglobino**: *hemoglobino*; **~ogrupo**: *orv* vércsoport; **~ohundo**: *áll* véreb; **~okancero**: *leükemio*; **~okoagulaĵo**: *orv* véralvadék, coagulum *szin* kruro; **~okolbaso**: *gaszt* véres hurka *szin* budeno *fari ~obanon: vérfürdőt rendez; **~okultivo**: *orv* vértenyésztet, hemokultúra; **~omanko**: **1.** *orv* vérszegénység; **2.** *gysz* vérhiány; **~oparazito**: *áll* vérparazita; **~oparenco**: *fn* vérrokon; **~oparenca**: *mn* vérrokon; **~oparenci**: *ntr* vérrokonságban van; **~oplasmo**: *anat* vérplazma; **~oplena**: véres, vérrel tele; **~opremo**: *orv* vérnyomás *szin* tensio **1** *alta ~opremo: magas vérnyomás *szin* hipertensio *malalta ~opremo: alacsony vérnyomás *szin* hipotensio; **~oprince**: vér szerinti herceg; **~oruĝa**: vérvörös; **~osoifa**: vérszomjas; **~oskarabo**: *áll* hajnalbogár (Lygistorus); **~osuĉanto**: *fn* *pej* vérszívó *~osuĉantoj estas niaj sinjoroj: vérszívók a mi uraink; **~oŝmirita**: véres, vérfoltos; **~otransfuzo**: *orv* vérátömlesztés; **~otubo**, **~ovazo**: *anat* véréredény; **~ovaskuloj**: *anat* vérerek, vasa sanguinea; **~ovenĝo**: vérbosszú *szin* venĝmortigo; **~overŝo**: verontás
 Ŭ blusanga, frostsanga, malvarmsanga, mortsang, nazosangado, pursanga, trankvilsango, varmsanga, varmegsanga
sango/a=mn nyt szango (sag)
sangri/o=gaszt sangria
sangvin/a=psi vérmes, lobbanékony, szangvinikus *li estas de temperamento ~a: vérmes természetű
sangvin/o=mŭv vörös krétarajz, vörös ceruzarajz
sangvisorb/o=növ vérű (Sanguisorba)
Sanherib/o=tört bibl Sín-ahh-eriba, Szanhérib, Sénakhérib
sanidin/o=ásv szanidin
sanikl/o=növ gombernyő (Sanicula)
sanitar/a=orv *pol* (köz)egészségügyi *~a kordon: egészségügyi kordon *~a oficejo: egészségügyi hivatal *~a prizorgo: egészségügyi ellátás *~a servo: egészségügyi szolgálat *~a trajno: kórházvonal; **~o**: *orv* *pol* (köz)egészségügy; **~isto**, **~ulo**: egészségügyi dolgozó
San-Jose/o=geo San José *~o estas la ĉefurbo de Kostariko: San José Costa Rica fővárosa
sankci/o=L jóváhagyás *la komitato donis sian ~on: a bizottság jóváhagyását adta; **2.** *jog* szankció, büntetőintézkedés *apliki ekonomiajn ~ojn kontraŭ ŝtato: gazdasági szankciókat alkalmaz egy állam ellen *ekonomia ~o: *pol* *gazd* gazdasági szankció, gazdasági büntetőintézkedés *kriminaljura ~o: büntetőjogi szankció; **~i**: *tr* *jog* jóváhagy, szentesít, törvényerőre emel *la kongreso ~is la decidojn de la komitato: a kongresszus jóváhagyta a bizottság döntéseit
Sankt-Gotard/o=geo Szent Gotthárd (hágó) *montpasejo ~o: Szent Gotthárd-hágó *tunelo de ~o: *közl* Szent Gotthárd-alagút
sankt/a=L *vall* szent (istennek szentelt) *~a akvo: *kr* szenteltvíz *szin* benita akvo *~a bosko: szent liget *~a bovino: szent tehén *~a tago: szent nap *~aj lokoj: szent helyek; **2.** *vall* szent (vallásosan tisztelt) *☉* Sankta Lando, Patro, Semajno, Skribo, Virgolino, sanktaj apostoloj, kantoj; **3.** *kr* szent (szentté avatott) *~aj Petro kaj Paŭlo: Szent Péter és Pál; **4.** *átv* szent *la patrujo estas por ni ~a: a haza számunkra szent *la

~a rajto de la rezisto: az ellenállás szent joga *la ~a tero de la patrujo: a haza szent földje *por li nenio estas ~a: neki semmi sem szent; ~**aĵo**: *vall* szent dolog, megszentelt dolog; ~**eco**: szentség *la ~eco de la loko: a hely szentsége *Lia ~eco Papo Johano Paŭlo 2a: Őszentsége II. János Pál pápa *mi estas servo de via ~eco: szentséged szolgálja vagyok; ~**ejo**: *vall ép* szentély *hinduismo ~ejo: hindu szentély *la ~ejo de la jerusalema Templo: a jeruzsálemi templom szentélye; ~**igi**: **1.** *vall* megszentel *~igi la sabaton: megszenteli a szombatot *~igi per la ~a oleo: szentelt olajjal megszentel; **2.** *kr* szentté avat, szentté nyilvánít *szin* sanktuligi *la unua hungara reĝo estis ~igita: szentté avatták az első magyar királyt; ~**ulo**: **1.** *vall* szent ember *vivis ~ulo en la dezerto: élt egy szent ember a sivatagban; **2.** *kr* szent (szentté avatott) *ĉirkaŭ ~uloj diabloj vagas *Z: közm* ritka szent próba nélkül *Ĉiuj ~uloj: mindenszentek *ne ~uloj potatojn faras *Z: közm* nem eszik olyan forrón a kását *reĝo Ladislao la estas hungara ~ulo: I. László király magyar szent; ~**uligi**: *tr kr* szentté avat *szin* sanktigi **2**; **mal-igi**: *tr vall* megszenteltelenít *mal~igi la preĝejon: megszentelteleníti a templomot; **plej-aĵo**: *bibl* igen szent dolog, legszentebb dolog; **plej-ejo**: *bibl* a szentek szentje *en la plej-ejo de la Templo estis la kesto de atesto: a Templom szentélyében volt a frigyláda; **re-igi**: *tr vall* újraszentel *la pastroj re~igis la sen~igitan templon: a papok újraszentelték a megszenteltelenített templomot; ~**afekta**: *pej* szenteskedő, ájtatoskodó; ~**akvi**: *tr kr* szenteltvízzel meghint, megszentel *szin* benakvi; ~**akvujo**: *kr* szenteltvíztartó *szin* benakvujo; ~**bildeto**: *kr* szentkép; ~**figuro**: *kr* ikon *szin* ikono **1**; ~**oleo**: *kr* szentelt olaj, kenet, krizma *szin* krismo; ~**olei**: *tr vall* felken, szentelt olajjal megken *~olei reĝon: királyt felken; ~**oleado**: *kr* felkenés, szentelt olajjal kenés *lasta ~oleado: utolsó kenet *szin* la lasta ŝmiro; ~**oleito**: *fn vall* felkent; ~**proklamo**: *kr* szentté avatás, szentté nyilvánítás; ~**proklami**: *kr* szentté avat, szentté nyilvánít *szin* sanktuligi; ~**promeso**: *ĉvoto* **1**; ~**restaĵo**: *vall* ereklye, relikvia *szin* relikvo; ~**urbo**: *vall* szent város

Sanktakruci/o=geo pol Szentkereszt (PL)

Sankta-Piero kaj Mikelon/o=geo pol Saint-Pierre és Miquelon (FR)

Sankt-Peterburg/o=geo Szentpétervár vö. Petrogrado, Leningrado

Sanmarin/o=1. geo San Marino (város) *en ~o estis fondita la Akademio Internacia de la Sciencoj; San Marinóban alapították a Nemzetközi Tudományos Akadémiát; **2. geo pol** San Marino (SM) *~o estas la ĉefurbo de la Respubliko de ~o: San Marino a San Marino Köztársaság fővárosa

San-Paŭl/o=1. geo Sao Paulo (város); **2. geo pol** Sao Paulo (szövetségi állam) (BR)

sanpaŭli/o=növ afrikai ibolya (Saintpaulia)

San-Rem/o=geo San Remo

San-Salvador/o=geo San Salvador *~o estas la ĉefurbo de Salvadoro: San Salvador Salvador fővárosa

sansevier/o=növ sanzzeviéria, szanszeviéria (Sansevieria)

San-Simon/o=gazd fil (Claude Henri de Rouvroy de) Saint-Simon; sansimonismo: *gazd fil* saint-simonizmus; sansimonisto: *gazd fil* saint-simonista

sanskrit/o=nyt szanszkrit, szanszkrit nyelv (sa)

santal/o=növ szantálfa (Santalum); ~**ino**: kém szantalin; ~**olo**: kém szantolol; ~**esenco**: kém szantololaj, oleum santali; ~**ligno**: szantálfa (faanyag); *santal/o=fn* szantáli; ~**a**: *mn nyt* szantáli (sat)

Santiag/o=geo Santiago; ~**o de Kampustelo**: *geo kr* Santiago de Compostela

Santo-Doming/o=geo Santo Domingo *~o estas la ĉefurbo de la Dominika Respubliko: Santo Domingo a Dominikai Köztársaság fővárosa

santolin/o=növ cipruska (Santolina)

santun/o=kr betlehemfigura

Saon/o=geo Saône

Sao-Tome/o=geo Sao Tomé *~o estas la ĉefurbo de ~o kaj Principeo: Sao Tomé Sao Tomé és Príncipe fővárosa; ~**o kaj Principeo**: *geo pol* Sao Tomé és Príncipe (ST)

sap/o=1. szappan *mola ~o: kenőszappan *postasa ~o: káliszappan, káliumszappan *soda ~o: nátronszappan *solida ~o: keményszappan; **2. kém** szappan; ~**i**, ~**umi**: *tr* szappanoz, beszappanoz *~umi al li la okulojn: *átv* jól megmossa a fejét; ~**igi**: *tr kém* szappanná főz, szappanná alakít; ~**ozido**: *ĉsaponino*; ~**onino**: kém szaponin; ~**ujo**: szappantartó; ~**arbo**: *ĉsapindo*; ~**dozilo**: szappanadagoló; ~**oflokoj**: szappanpehely; ~**herbo**: *ĉsaponario* *orienta ~herbo: *ĉpanikla* gipszfiló; ~**ŝtono**: *ásv* zsírkő, szteatit *szin* steatito; ~**veziko**: *átv is* szappanbuborék

ŭ flusapo, ŝmirsapo, razosapo, ŝaŭmsapo, tualetsapo

sape/o=1. kat akna, aknaafolyosó *oni fosis ~on sub la fortikaĵmuro, por

eksplozigi ĝin: aknát ástak a várfal alá, hogy felrobbantsák; **2. kat** aknaárok, futóárok; ~**i**: **1. tr** *kat* aláaknáz *la remparo estis ~ita: aláaknázták a sáncot; **2. tr** *átv* aláás *~i la ŝtatpotencon: aláássa az államhatalmat *~i lian aŭtoritaton: aláássa a tekintélyét; ~**isto**: *kat* árkász, aknász

sapek/o=sapeque (pénznem)

saper/o=ĉsapeisto

Sapf/o=ir Szapphó *~a strofo: szapphói versszak; ~**ismo**: sapphói szerelem; ~**ismulino**: *ĉlesbanino*

sapind/o=növ szappanfa (Sapindus) *szin* saparbo

sapokuban/o=zene sapo cubana

saponari/o=növ szappanfű (Saponaria) *szin* sapherbo

sapor/o=biol íz *acida ~o: savas íz *amara ~o: keserű íz *dolĉa ~o: édes íz *sala ~o: sós íz; ~**i**: *ntr biol* ízlik, vmilyen íze van *szin* gusti **1** *ĝi acidete ~as: savanykás íze van

sapot/o=1. növ szapóta (Sapota); **2. növ** rágógumifa, szapotijja (Manilkara zapota) *szin* manilkaro; **3. ĉsapotbero**; ~**bero**: növ szapotijja, szapotijjaszilva

sapr/o=ĉko korhadék, rothadék, televény; ~**eja**: *mn biol* televénylakó, szaprofág; ~**ofito**: **1. növ** szaprofiton; **2. bakt** szaprofita baktéria; ~**oozo**: áll szaprozoa; ~**ovivulo**: *biol* szaprofág szervezet; ~**oviveco**, ~**ovivulismo**: *biol* szaprofitizmus

sapropel/o=ásv rothadó iszap, szapropél

Sar/a=bibl Sára *szin* Saraj

Sar/o=geo Saar (folyó); ~**lando**: *geo* Saar-vidék

saraband/o=zene sarabande (zene és tánc)

saraceno/o=szerecsen, szaracén

saraceni/o=növ kürtvirág, szaracénfű, szaracénia (Sarracenia)

sarafan/o=tex szarafán (hosszú ujjatlan női ruha) (RU)

Saraj=bibl Sára *szin* Sara

Sarajev/o=geo Sarajevó *~o estas la ĉefurbo de Bosnio kaj Hercegovino: Sarajevó Bosznia-Hercegovina fővárosa

Saratov/o=geo Saratov

sarak/o=növ azokfa, aszokfa, Buddha-fa (Saraca)

Sarbruk/o=geo Saarbrücken

sarcin/o=bakt sarcina (Sarcina)

sard/o=fn szárd; ~**a**: *mn nyt* szárd (srd); (S)~**ujo**, (S)~**io**: *geo pol* Szardínia (IT)

sardan/o=szardána (katalán körtánc)

Sardanapal/o=tört Assur-bán-apli, Asszurbanipál, Szardanapal

sardel/o=gaszt szardellás v. ajókás konzerv

Sardes/o=tört *geo* Szardeisz

sardi/o=ĉsardo

sardin/o=1. gaszt szardíniakonzerv; **2. ĉpilĉardo**; ~**forketo**: *gaszt* szardíniaszedő villa; ~**skatolo**: *átv is* szardíniásdoboz

Sardini/o=ĉSardujo

sardon/a=1. orv szardonikus, göröcső *~a mieno: szardonikus arckifejezés; **2. átv** keserűen gúnyos, szardonikus *~a rido: gúnykacaj, szardonikus kacaj

sardoniks/o=ásv szárdonix

sargas/o=növ golffű, bogymoszat (Sargassum); ~**maro**: *geo* Sargasso-tenger

sari/o=tex szári

sarin/o=kém szarin

Sarin/o=2=geo Saane, Sarine

sark/i=tr agr gyomlál *~i florbedon: virágagyást gyomlál; ~**ilo**: *agr* gyomirtó kapa; ~**indaĵo**: növ gyom; **el-i**: **1. tr agr** kigyomlál; **2. tr átv** kigyomlál, kiirt *el~i tajperarojn: kigyomlálja a gépelési hibákat; ~**pioĉo**: *agr* csákánykapa

ŭ ŝovsarkilo, tirsarkilo

sarkasm/o=szarkazmus, maró v. metsző gúny; ~**a**: szarkasztikus, epés *~a rimarko: epés megjegyzés

sarkofag/o=1. tört szarkofág, kőkoporsó; **2.** (koporsót burkoló) szarkofág

sarkom/o=orv szarkóma *Kaposi~o: Kaposi-szarkóma; ~**ozo**: *orv* sarcomatosis

ŭ fibrosarkomo, limfosarkomo, kondrosarkomo, miosarkomo, ostosarkomo

sarkopsil/o=ĉĉiko

sarkopt/oj=áll ásóatkák, vágóatkák (Sarcoptes)

sarmat/o=tört szarmata; (S)~**ujo**, (S)~**io**: *tört geo* szarmataföld

sarment/o=növ inda, szaporító hajtás, sarmentum; ~**a**: növ indás *~a planto: indás növény

sarong/o=tex szarong (maláj szoknya)

sarotamn/o=ĉkalva citizo

sartori/o=anat szabóizom, musculus sartorius

Sartr/o=*fil* ir (Jean Paul) Sartre

sarusofon/o=*zene* szarruszofon

sasafra/o=*növ* lázfa, szasszafrász (Sassafras) *blanketa ~o, oficina ~o: amerikai lázfa, amerikai szasszafrász (S. albidum)

Sasan/o=*tört* Szászán; ~idoj: *tört* Szászánidák

Saskačevan/o=*geo pol* Saskatchewan (CA)

sasos/o=*röv* Severa Akuta Spira Sindromo

sašim/o=*gaszt* szasimi (JP)

sat/a=**I.** önállóan **1.** jóllakott *dankon, mi estas ~a: köszönöm, jóllaktam *ke la lup' estu ~a, kaj la ŝaf' ne tuŝata Z: hogy a kecske is jóllakjon, és a káposzta is megmaradjon *~a mal~an ne povas kompreni Z: közm jóllakott ember nem hisz éhesnek *tuta jam ~a, sed okulo mal~as Z: csak a szeme kívánja; **2. átv** eltelt vmivel, elég vmi *mi estas ~a de via babilaĉo: elegend van a locsogásodból *mi iĝis ~a de la mirindaĵoj: elteltem a csodálatos dolgokkal; ~i: *ntr* iĝe jóllakott *mi jam ~is, kiam oni surtabligis la kukojn: már jóllaktam, amikor kihozták a süteményt; ~iĝi: **1. tr** jóllakat, laktat *halvao rapide ~iĝas: a halva laktat *min ĉi tiu kokofemuro tute ~iĝis: én ettől a csirkecombtól teljesen jóllaktam; **2. tr átv** kielégít *ĉu mi sukcesis ~iĝi vian intereson?: sikerült kielégítenem az érdeklődését?; ~iĝi: **1. ntr** jóllakik *ni ĉiuj ~iĝis de la pomoj: minden jóllaktunk az almától; **2. ntr** kielégül, telítődik, eltelik vmivel *li ~iĝis de la vivo: megelégtelte az életet *liaj okuloj ne povis ~iĝi je la vidado: a szeme nem tudott betelni a látványtól *mi ~iĝis de viaj fabeloj: elegend van a meséidből; **ĝis~e**: **1.** jóllakásig *manĝi ĝis~e: kedvére eszik; **2. átv** telítődésig *klaĉi ĝis~e: kipletykálja magát; **mal~a**: éhes *en mal~a familio mankas harmonio Z: közm ahol híján a kenyér, híján a békesség *lupe mal~a: farkaséhes *mal~a kiel lupo: farkaséhes *mal~a stomako orelon ne havas Z: közm éhes embernek nincs füle mesére *ne skrupulas gusto de mal~a gastro: közm éhes ember nem válogatós *stomako mal~a nur pri pano meditas Z: közm éhes embernek kenyérnen jár az esze *ventro mal~a orelon ne havas Z: közm éhes embernek nincs füle mesére; **mal~i**: *ntr* éhezik; **mal~o**: éhség *mal~o donas spriton Z: közm szükség okossá teszi az embert *mal~o estas plej bona kuiristo: közm legjobb szakács az éhség *mal~o ne estas frato Z: közm alkalmatlan vendég az éhség *mal~o plej bone gustigas la manĝon Z: közm legjobb szakács az éhség *pli efike ol bato, pelas mal~o Z: közm nagy úr az éhség *se mal~o turmentas, lupo timon ne sentas Z: közm az éhség kihajtja a farkast a bokorból; **mal~ego**: éhínség *szin* hungro; **mal~iĝi**: *tr* éheztet; **mal~iĝi**: *ntr* megéhezik; **mal~ulo**: éhes ember *mal~ulo songas, ke li manĝas: közm éhes disznó makkal álmodik *mal~ulon fabloj ne nutros Z: közm nem elég a szó, ha nem elég a cipő; **mal~e-soife**: étlen-szomjan; **mal~mizero**: éhínség; **mal~morti**: *ntr* éhen hal; **mal~morto**: éhhalál; **mal~protesto**: éhségitakozás; **mal~striko**: éhségsztrájk; **ne~igebla**: kielégíthetetlen *ne~igebla sciavido: olthatatlan tudásszomj *ne~igebla scivolemo: kielégíthetetlen kíváncsiság; **super~a**: eltelt *mi estas super~a de la abunda tagmanĝo: elteltem a bő ebéddel; **super~iĝi**: *tr* túllakat; **super~iĝi**: *ntr* eltelik *li super~iĝis de ĉio bona: minden jóval eltelt; **tro~eco**: túllakottság, csömör; **II.** előképzőként; **sat~**: (kielégítően) **sat**avida, **sat**dormi, **sat**manĝi, **sat**naŭzo, **sat**paroli, **sat**plori, **sat**ridi **Satan/o**=*bibl kr* Sátán *~o ribelis kontraŭ Dio: a Sátán fellázadt Isten ellen *~o tentis Jesuon: a Sátán megkísértette Jézust; ~o: *átv* sátán, ördög *~o forprenu vin!: az ördög vigyen! *~o loĝas en ĉi tiu homo: az ördög lakik ebben az emberben; ~ismo: sátánizmus; ~isto: sátánista **satelit/o**=**I.** *csill* természetes hold, szatellita *szin* natura satelito *Luno estas ~o de Terro: a Hold a Föld szatellitája; **2. átv pol** csatlós *Hungario estis ~o de Sovetunio: Magyarország a Szovjetunió csatlósa volt; **3. távk** műhold, mesterséges hold *szin* arta satelito, artefarita satelito *meteologia ~o: *met* meteorológiai műhold *staranta ~o: stacionárius műhold, szinkron műhold *telekomunikada ~o: távközlési műhold *televida ~o: televíziós műhold; **4. tech** bolygókerék *szin* planeda rado; ~a: **1. távk** műholdas **sat**elita elsendo, foto, televido, urbo; **2. pol** csatlós *~a ŝtato: báballam, csatlós állam **satang/o**=satang (pénznem) **satén/o**=*tex* szatén *atalaso estas silka ~o: az atlasz selyemszatén *atlasa ~o: atlaszszatén *kotona ~o: pamutszatén *lana ~o: gyapjúsztatén *silka ~o: selyemszatén; ~a: sima, fényes (felületű) *~a haŭto: sima bőr *~a papero: fényes papír, szatén papír; ~eto: *tex* félatlasz, szaténselyem **Sati/o**=*vall* Szati (Siva felesége); ~o: *vall* szati, hindu özvegy öngyilkossága **satir/o**=**I.** *ir* szatíra; **2. ált** szatíra, kigúnyolás, kifigurázás; ~a: szatirikus, gúnyos *~a verkisto: szatirikus író *~a vizaĝesprimo: gúnyos arckifejezés; ~isto: *ir* szatíraíró, *fn* szatirikus **satiriaz/o**=*orv* szatiriázis, beteges nemi vágy **satirus/o**=**I.** *mit* szatürosz, szatír; **2. átv** szatír, kéjvágyó férfi

satisfakci/o=**I.** elégtétel (>párbaj) *doni ~on: elégtételt ad *preni ~on: elégtételt vesz; **2. kr** elégtétel, satisfactio

satrap/o=**I.** *tört* satrapa, szatrapa, perzsa tartományúr; **2. átv** pej satrapa, zsarnok, döllyfős nagyúr; ~ujo, ~io: *tört* szatrapia, perzsa tartomány

satur/i=**I.** *kém* telít; **2. átv** telít, átítat *aero ~ita de florodoro: virágillattal telített levegő *la letero estas ~ita de amo: a levél szerelemről van átítatva; **saturec/o**=**I.** *kém* telítettség; **2. vill** telítés *magneta ~eco: mágneses telítés; ~iĝi: *kém* telítődik; ~ilo: párasító, telítőkészülék; ~ita: *kém* telített *~ita vapore: telített gőz, telített pára *~ita vaporpremo: telítettségi gőznyomás; **ne~ita**: *kém* telítetlen; **super~i**, **tro~i**: **1. tr** *kém* túltelít; **2. tr átv** csömört okoz vkinek (n) *la filmaj kruelajoj jam super~is nin: a filmbeli kegyetlenkedések már csömört okoztak nekünk; **super~eco**: *kém* túltelítettség; **super~ita**, **tro~ita**: *kém* túltelített; ~punkto: *kém* telítődési pont

sature/o=*növ* pereszleny (Satureja)

Saturn/o=**I.** *mit* Saturnus; **2. csill** Szaturnusz; ~a: *vall* saturnusi *~aj festoj: szaturnália; ~ismo: **☿**plumbismo

saturnali/oj=**☿**saturnaj festoj

saturni/o=*áll* pávaszem (Saturnia)

Saud/o=Szaúd (királyi család); ~ujo, ~io: *geo pol* Szaúd-Arábia (SA); ~a Arabujo, ~a Arabio: **☞**Saudujo; ~iano: *fn* szaúdi, szaúd-arábiai (lakos)

Saul/o=*bibl* Saul

saŭc/o=**I.** *gaszt* mártás, szósz *beŝamela ~o: tej mártás, beszelmártás *blanka ~o: fehérmártás *menta ~o: mentamártás *remolada ~o: remuládmártás *tomata ~o: paradicsommártás; **2. átv** vminek a sava-borsa *la amo estas la ~o de la vivo: a szerelem az élet sava-borsa; ~i: *tr* *gaszt* mártással készít v. leönt; ~aĵo: *gaszt* becsinált, mártásban készült étel; ~ujo: *gaszt* mártásoscsésze, szósztartó; **en~iĝi**: *tr* *gaszt* szószba márt; ~oĉerpilo: *gaszt* mártásmerő kanál, szószoskanál **saŭdad/o**=*mélábú*, nosztalgia

Saŭl/o=**☞**Saulo *~o el Tarso: *kr* Tarzusi Saul

saŭn/o=szauna, finn gőzfürdő; ~i: *ntr* szaunázik

saŭr/oj=*ősl* ősgyíkok (Sauria) *fiŝo~oj: halgyíkok (Ichthyosauria) *szin* iĥtiosauroj *flug~oj: repülő hullók, madárgyíkok (Pterosauria) *szin* pterosaŭroj *megalo~o: óriásgyík, megaloszauros (Megalosaurus) *tirano~o: zsarnokgyík, tyrannoszauros (Tyrannosaurus)

saŭriski/oj=*ősl* Saurischia

saŭkraŭt/o=*gaszt* savanyú káposztával készült étel

sav/i=*tr* ment, megment *danke al siaj piedoj li ~is sin: lábainak köszönhetően megmenekült *kiu neniu ~is, malamikojn ne havas Z: közm aki hálával adósod, gyűlöllődde válik *~i de la certa morto: megment a biztos haláltól *~i de liaj malamikoj: megmenti az ellenségeitől *~i el akvo: vízből kiment *~i el danĝero: veszélyből kiment *~i el la manoj de la rabistoj: kiment a rablók karmaiból *~i la vivon al dronanto: megmenti a fuldokló életét; **2. tr** megóv, megőriz *li sukcesis ~i sian dignon: sikerült megőriznie a méltóságát *~i la situacion: megmenti a helyzetet *~i la vizaĝon: *átv* megóvja a becsületét *~i sian vivon: óvja az életét *~u la dosieron: *inf* mentd el a fájlt; **3. tr kr** megvált, üdvözít *ĉar la Filo de homo venis, ne por pereigi animojn de homoj, sed por ~i: *bibl* mert az Emberfia nem azért jött, hogy az emberek életét elveszítse, hanem hogy megmentsen *Dio ~os la pentintojn: Isten üdvözíti azokat, akik megbánják a bűneiket; ~o: **1.** mentés, megmentés *~o de la ŝipanoj: a hajószemélyzet kimentése; **2.** megóvás *~o de arkitektaj monumentoj: építészeti emlékek megóvása; **3. kr** megváltás, üdvözítés *je la ~o de mia animo mi diras: lelkem üdvére mondom *por la ~o de via animo: lelked üdvösségére; ~a: **1.** mentő, megmentő *~a ideo: mentő ötlet *~a taĉmento: mentőcsapat; **2.** biztonsági *~a klapo: *tech* biztonsági szelep, túlnyomásszelep *~a zono: biztonsági zóna; ~anto: *fn* megmentő *vi estas mia ~anto: te vagy a megmentőm; ~anto: *kr* Megváltó, Üdvözítő *szin* Elaĉetinto, Mesio, Redemptoro; ~iĝi: **1. ntr** megmenekül *li ~iĝis el la kaptiteco: megmenekült a fogságból; **2. ntr kr** üdvözül; ~iĝo: **1.** megmenekülés; **2. kr** üdvözülés; ~onto: *kr* Messiás, az eljövendő Üdvözítő; **antaŭ~i**: *tr* megóv, előzetes óvintézkedést tesz *antaŭ~i planton per kovro de la frosto: növényt megóv a fagytól letakarással *ni antaŭ~u la najbaran domon de la incendio: óvjuk meg a szomszédos házat a tűzvészttől; **for~i**: *tr* vhonnan kiment *for~u la ĉevalojn el la brulantaj staloj: mentsétek ki a lovakat az égő istállóból *for~u vin el ĉi tiu infero: ments magad ebből a pokolból *li for~is sian korpon kaj animon Z: angolosan távozott; **ne~ebli**: menthetetlen; **sen~a**: védtelen; **trans~i**: *tr* átment *li trans~is la heredajon al la postaj generacioj: átmentette az örökséget a későbbi generációknak; ~armo: *kr* üdvhadseg; ~aŭto: *gysz* mentőautó *szin* ambulanco **2.**; ~boato: *hajó* mentőcsónak; ~bremso: *tech* vészfék; ~buo: *hajó* mentőbója, mentőöv; ~elirejo: vészkijárat;

~**gardisto**: strandör; ~**jako**: *hajó* mentőmellény *szin* flosjako; ~**kopio**: *inf* biztonsági másolat; ~**kopiado**: *inf* biztonsági mentés; ~**medalo**: életmentő érem; ~**odona**: *kr* üdvöztető; ~**ogardi**: *tr* megőriz, megment (pl. az utókornak); ~**oport**: **1.** megmentő; **2.** *kr* üdvöztető, üdvözlést hozó; ~**ostuparo**: *ép* tűzlétra; ~**rimento**: **1.** mentőeszköz; **2.** *átv* mentőöv, mentség; ~**ŝnuro**: **1.** mentőkötél; **2.** *hajó* kapaszkodókötél; ~**teni**: *tr* megőriz, konzervál; ~**zono**: *hajó* mentőöv

Sav/o=geo Száva

savan/o=geo savanna, füves puszt

savarin/o=aszt savarin (torta)

Savart/o=zene (Felix) Savart; ~**o**: *zene* savart (3,99 cent)

Savoj/o=geo pol Savoya, Savoie (FR) *Eügeno de ~**o**: *tört* Savoyai Jenő

Ŭsavoja brasiko, savoja fonduo

sazank/o=növ szaszanka kamélia (Camellia sasanqua)

sbir/o=pej fogdmeg, rendőrkopó, pandúr, zsandár

scen/o=L, jelenet (>dráma) *la ~**o** de la balkono en „Romeo kaj Julieta”: az erkélyjelenet a Rómeó és Júliában *unua ~**o** de la dua akto: a második felvonás első jelenete; **2.** *átv* jelenet *egalanime li observis la ~**on**: egykedvűen szemlélte a jelenetet *ne faru ~**on** en publika loko: ne csinálj jelenetet nyilvános helyen *~**oj** el la vivo de aventurulo: jelenetek egy kalandor életéből; **3.** *ex* színpad *scenejo; ~**aro**: *ir* forgatókönyv, szövegkönyv; ~**aristo**: *ir* forgatókönyvíró, szövegkönyvíró; ~**ejo**: **1.** színpad (>színház) *la infanoj enkuris sur la ~**ejon**: a gyerekek befutottak a színpadra; **2.** *átv* színhely, színpad *la ~**ejo** de la krimo: a bűntett helyszíne *politika ~**ejo**: *pol* politikai színpad, a politika színpada *sur la ~**ejo** de la vivo: az élet színpadán; **antaŭ~ejo**: előszín, színpad előtere, proscénium *szin* proscenio; **en~igi**: *tr* műv színre v. színpadra visz, (darabot) rendez; **en~igisto**: *műv* színházi rendező; **post~ejo**: postscénium, színpad háttere; **retro~o**: előzmény; **sur~eigi**: *enscenigi; ~**arto**: *műv* színművészet

Ŭfilmsceno, tabulscenejo, vivosceno

sceptro=*tört* jogar, királyi pálca

sci/i=1. *tr* tud (>ismeret) *Dio ~**as**, kion li pensas pri la afero: isten tudja, mit gondol a dologról *kiel mi ~**as**, vi lemis Esperanton: amint tudom, ön tanult esperantóul *kiom mi ~**as**, li ne venos: amennyire tudom, ő nem jön *kiu ~**as**, tiu povas: *közm* a tudás hatalom *mi ne ~**as**, kion vi volas: nem tudom, mit akarsz *ni ne ~**is** pri lia reveno: nem tudunk a visszatéréről *~**i** la lecionon: tudja a leckét *~**i** netan nenion: abszolút semmit sem tud; **2.** *tr* tud (>képesség) *inter ~**i** kaj fari estas diferenco: különbség van tudni és tenni között *mi ~**as** legi, skribi kaj kalkuli: tudok olvasni, írni és számolni *~**i** kelkajn lingvojn: tud néhány nyelvet *~**i** la arton, kiel: tudja a módját, hogyan; ~**o**: tudás, tudomás, ismeret *faka ~**o**: szaktudás *havi nek ~**on**, nek supozon pri la afero: halvány fogalma sincs a dologról *havi ~**on** pri la afero: tudomása van a dologról *laŭ mia ~**o**: tudomásom szerint, tudtommal *li disponas abundan ~**on** pri la faŭno: széles körű tudással rendelkezik a faunáról *sen mia ~**o** oni vendis ĝin: tudtom nélkül adták el *sen mia ~**o**: tudtomon kívül *tiajn ~**oj**ni oni ne ricevas en la lernejo: ilyen ismereteket az ember nem szerez az iskolában; ~**ado**: tudás *arbo de la ~**ado**: a tudás fája *~**ado** de lingvoj: nyelvtudás, nyelvek tudása; ~**aĵo**: ismeret, tudott dolog *via geedziĝo estas jam publika ~**aĵo**: a házasságotok már közismert dolog; ~**ema**: kíváncsi, tudni vágyó *szin* sciama; ~**emo**: tudásvágy, kíváncsiság *szin* sciemo; ~**eti**: **1.** *tr* tudogat vmit; **2.** *tr* *ex* gyanít *suspekti; ~**igi**: *tr* tudat, közöl, tájékoztat, értesít *mi ~**igas** al vi, ke la libro alvenis: tudatod önnel, hogy a könyv megérkezett *nenion li ~**igas** al mi pri siaj planoj: semmit sem közölt velem a terveiről *ni ~**igas** lin pri via alveno: értesítettük a megérkezéséről *oni ~**igas** nin pri la okazintaĵo: tájékoztattak bennünket az eseményről; ~**igo**: közlés, tájékoztatás, értesítés, hír *doni ~**igon**: tájékoztatást ad *la ~**igo**, ke vi ne venos, malĝojigis min: a hír, hogy ön nem jön, elkeserített *ricevi ~**igon**: értesítést kap; ~**iĝi**: *ntr* értesül, tudomást szerez *ili ne volas, ke ni ~**iĝu** pri la faktoj: nem akarják, hogy tudomást szerezzünk a tényekről *ni ~**iĝis** pri la forpaso de via patro: értesültünk apja elhunytáról; ~**igo**: értesülés, tudomásszerzés; ~**inda**: tudnivaló, tudni érdemes; ~**indaĵoj**: tudnivalók; **antaŭ~i**: *tr* előre tud vmiről (n) *la observa stacio antaŭ~**is** la tempeston: a megfigyelőállomás előre tudott a viharról *se mi antaŭ~**us** la loteriajn numerojn: ha előre tudnám a lottószámokat; **antaŭ~igi**: *tr* előre tudat, figyelmeztet *antaŭ~**igu** la komitatanojn pri la tagordo: előre értesítse a bizottsági tagokat a napirendről *la spionoĵ antaŭ~**igis** la limgardon pri la atendebla atako: a kémek figyelmeztették a határőrizetet a várható támadásról; **dis~igi**: *tr* közhírré tesz, mindenkit értesít, széles körben ismert; **ek~i**: *tr/ntr* megtud, tudomást szerez, értesül *de kiu li ek~**is** pri la aranĝaĵo?: kitől értesült a rendezvényről? *mi ĉion ek~**is**: mindent megtudtam; **mal~o**: teljes tudatlanság;

multe~a: nagy tudású, sokat tudó; **ne~o**, **ne~ado**: tudatlanság *ne~**ado** de leĝo nenion pravigas Z: a törvény nem tudása nem mentesít a büntetés alól; **sen~a**: tudatlan; **sen~eco**: tudatlanság; ~**afekta**: tudálékos; ~**ama**: kíváncsi, tudni vágyó *szin* sciema; ~**amo**: tudásvágy, kíváncsiság *szin* sciemo; ~**avida**: tudásszomjas; ~**avido**: tudásszomj; ~**obazo**: tudásalap; ~**povi**: tud (>képes) *~**povi** bicikli: tud kerékpározni *~**povi** fortepiani: tud zongorázni *~**povi** la anglan: tud angolul; ~**vola**: kíváncsi; ~**vol**: kíváncsiság *lin jukas la ~**volo**: furdalja a kíváncsiság; ~**voligi**: *tr* kíváncsivá tesz, izgat *min ~**voligas**, kio kaŝigas en la kesto: izgat, mi rejtőzik a ládában *via rimarko ~**voligis** min pri la afero: a megjegyzésed kíváncsivá tett a dologra

Ŭpovoscii

sciared/oj=áll árnyéklegyek (Sciaridae)

scienc/o=tudomány *ekzaktaj ~**oj**: egzakt tudományok *politika ~**o**: *pol* politikatudomány *puraj ~**oj**: tiszta tudományok *~**o** havas semon enuan, sed frukton bonguan Z: *közm* nehéz a tanulás, de hasznos *~**on** oni ne mendas, klercon oni ne vendas Z: *közm* fáradsággal adják a tudományt, a tudományt nem vékával mérik *sociaj ~**oj**: társadalomtudományok *teknika ~**oj**: műszaki tudományok; **2.** *átv* tudás, tudomány *ĉu tiom ĝisas via ~**o**?: csak eddig terjed a tudományod? *oni ne bezonas por tio grandan ~**on**: nem kell hozzá nagy tudomány *tio estas por mi ĥina ~**o** Z: ez nekem kínai; ~**a**: tudományos *~**a** esploro: tudományos vizsgálat *~**a** kunlaboranto: tudományos munkatárs *~**a** pruvo: tudományos bizonyíték *~**a** stipendio: tudományos ösztöndíj *~**a** terminologio: tudományos terminológia *~**aĵ** metodoj: tudományos módszerek; ~**ejo**: *tud* tudományos műhely; ~**ismo**: *fil* scientizmus; ~**isto**: **1.** tudós *szin* scienculo; **2.** *fil* scientista; ~**ulo**: tudós *szin* sciencisto l; **pseŭdo~o**: *pej* áltudomány; **pseŭdo~a**: *pej* áltudományos; **pre~a**: *tud* tudomány előtti; ~**fikcia**: *ir* tudományos-fantasztikus, sci-fi; ~**fikciaĵo**: *ir* tudományos-fantasztikus mű, sci-fi; ~**obranĉo**: *tud* tudományág, disziplína; ~**populara**: *tud* isk népszerű tudományos; ~**populariga**: *tud* isk tudományos ismeretterjesztő *~**populariga** societo: tudományos ismeretterjesztő társaság; ~**teknika**: *tud* tech műszaki-tudományos

Ŭakvoscienco, flagoscienco, forstoscienco, fruktoscienco, grundoscienco, harmonioscienco, homoscienco, juroscienco, klerigscienco, komputilscienco, komunikadscienco, kulturscienco, latinscienco, leĝoscienco, lingvoscienco, literaturscienco, morfemoscienco, naturscienco, polenoscienco, popularscienco, socioscienco, sonscienco, terscienco, vivosciencoĵ

scientolog/o=vall szcientológus; ~**io**: *vall* szcientológia

scifozo/oj=*ŭ*grandmeduzoj

scil/o=növ csillagvirág (Scilla)

Scil/o=mit Szküllá *trafi de ~**o** al Ĥaribdo Z: Szküllá és Kharübdisz között hánycódik

scink/o=áll szkink (Scincus)

scintil/i=1. *ntr* fiz villózik, szcintillál; **2.** *ntr* csill hunyorg, szcintillál; ~**ado**: **1.** fiz villózás, szcintillálás; **2.** *csill* hunyorgás, szcintilláció; ~**ografio**: *orv* szcintigráfia, scintigraphia; ~**ogram**: *orv* szcintigram; ~**oskanilo**: gysz szcintigráf; ~**ometro**: *csill* szcintillátor, szcintillálásmérő

Scipion/o=tört Scipio *~**o** Afrikano: Scipio Africanus

scirp/o=1. *növ* erdeikáka (Scirpus); **2.** *növ* ált káka

sciur/o=áll mókus (Sciurus)

se=1. ha, amennyiben (>feltétel) *pli bone estus al li, se li neniam estus naskita: jobb volna neki, ha sohasem született volna meg *se figuro havas tri laterojn, ĝi estas triangulo: ha egy alakzatnak három oldala van, akkor háromszög *se, kaj nur se: *mat* akkor, és csak akkor; acsa, csakkor *se kompari vian ĝardenon kun la mia, mi devas laŭdi vin: ha összehasonlítom a te kertedet az enyémmel, meg kell hogy dicsérjelek *se li jam venis, petu lin al mi: ha már eljött, kéretem *se mi havus monon, mi estus al vi aĉetinta tiun futbalpilkon: ha lett volna pénzem, megvettem volna neked a futball-labdát *se ne estus „se” kaj „tamen”, mi al ĉio dirus amen Z: ha az a ha ott nem volna *se ne la „se” malfeliĉa, mi estus nun homo plej riĉa Z: ha a ha nem volna, minden szegény gazdag volna *se oni havas monon, oni povas aĉeti: ha az embernek van pénze, vásárolhat *se paroli pri la rezultoj, vi meritis ĉiun laŭdon: ami az eredményeket illeti, minden dicsejtet megérdemelték *se vi mem ne povas veni, sendu vian filon: ha magad nem tudsz jönni, küldd a fiadat; **2.** ha (>óhajtás) *se juneco estus sperta, se maljuneco estus lerta! Z: *közm* ha az ifjú tapasztalt, az öreg meg ügyes volna!; se ne: ha nem *ĉeestu du atestantoj, se ne, mi ne subskribos la kontrakton: legyen jelen két tanú, ha nem, ne írom alá a szerződést; se nur: ha csak *li jam ĝojus, se li nur povus ĉeesti la ceremonion: már annak is örülne, ha csak jelen lehetne a szertartáson

seaborgi/o=kém szeaborgium (Sg)

seanc/o=1. ülés, összejövetel *szin* sidado 2 *la ~oj de la parlamento: a parlament ülései; **2.** *műv* ülés, alkalom (pl. portréfestésnél) *fari portreton en tri ~oj: portrét készít három ülésben; **3.** *orv* kezelés *~o de masago: masszázskézelés *~o de radioterapio: sugárkezelés *~o de ultrasono: ultrahangkezelés; **4.** spiritusza összejövetel, széansz; **5.** *inf* munkakapcsolat, session

Seatl/o=geo Seattle

seb/o=1. faggyú *muldi kandelon el ~o: faggyúból gyertyát önt; **2.** *biol* faggyú *szin* sebumo; ~a: *mn* faggyú~ *~a kandelon: faggyúgyertya; ~umo: *biol* faggyú, sebum; ~uma: *biol* faggyú~ *~umaj glandoj: faggyúmirigyek, glandulae sebaceae; ~okandelon: faggyúgyertya

sebac/o=kém szebacingyök *~ata acido: szebacinsav

sebast/o=áll alsügér (Sebastes)

seborgio/o=☞ seaborgio

Sebastian/o=Sebestyén (utónév)

Sebastopol/o=geo Szevasztopol

secesi/o=1. *jog pol* elszakadás, különválás *milito de ~o: amerikai polgárháború; **2.** *műv* szecesszió; ~i: *ntr jog pol* elszakad, különválnak, függetlenednek; ~istoj: *pol* konföderációsok, szecesszionisták **sed**=de, hanem, azonban *kaj neniajn „sed”!/: és semmi „de”!, és semmi ellenkezés! *kvankam ĝi plaĉas, sed mi volas ion alian: bár tetszik, azonban én mást akarok *multekosta, sed aĉetinda: drága, de megéri *ne vin, sed lin mi celis: nem rád, hanem őrá gondoltam *sed ni revenu al la temo: de térjünk vissza a témára; *sed*: *tr* ellenvet, kifogásol; *sedo*: ellenvetés, kifogás *mi ne volas aŭdi sedojn: nem akarok kifogást hallani

sedativ/o=gysz nyugtatószer, csillapítószer; *sedativ/a=orv* nyugtató, csillapító *~a akvo: kámforos víz *~a medikamento: nyugtatószer, csillapítószer *szin* sedativo

sedec/o=1. *knyv* tizenhatodré formátum *szin* dekseonfolia formato; **2.** *knyv* tizenhatodré formátumú könyv

sediment/o=1. *ásv* üledék, (lerakódott) hordalék *biogena ~o: szerves üledék *kemigena ~o: vegyi üledék *klasta ~o: törmelékes üledék; **2.** *kém* üledék; ~a: *ásv* üledék~, üledékes *~a baseno: üledékgyűjtő medence *~a rokajo: üledékes közet; ~i, ~īgi: *ntr* ülepedik, leülepedik, lerakódik; ~īgi: *tr kém* leülepit; ~igujto: *fn kém* ülepitő; ~igo: *ásv kém* ülepedés, leülepedés, szedimentáció; ~ologio: *ásv* üledékesközet-tan, szedimentológia

sefard/o=vall szefárd (zsidó)

seg/i=tr fűrészel *~i platon el marmoro: márványból lapot fűrészel *~i sub si la branĉon: maga alatt vágja a fát *~i tabulon: deszkát fűrészel; ~aĵo: fűrészpör; ~ejo: fűrésztelep; ~ilo: *tech* fűrész, kézfűrész *~benda ~ilo: szalagfűrész *~cirka ~ilo: körfűrész *~duhoma ~ilo: kétemberes fűrész *muzika ~ilo: *zene* éneklőfűrész *trapeza ~ilo: róka farkú fűrész *szin* vostosegilo *senfina ~ilo: végtelen fűrész; ~boko: fűrészbak; ~ilĉeno: *tech* fűrészlánc; ~ildento: *tech* fűrészfog; ~ildenta: fűrészfogas; ~ilframo: *tech* fűrészeret; ~ilklingo: *tech* fűrészlap; ~ligno: fűrészáru; ~maŝino: *tech* fűrészgép; ~muelejo: *agr* fűrészmalom; ~ostablo: *tech* fűrészbak; ~ilvojo: *tech* fűrésznym *Ŭ*arabeskosegilo, arĉosegilo, bendosegilo, braksegilo, branĉosegilo, gersegilo, lignosegilo, malvarmsegilo, mansegilo, metalsegilo, ostosegilo, trusegilo, vaporsegilo, ventrosegilo, vostosegilo

Seged/o=geo Szeged

segment/o=1. *mat* körszelet, gömbszelet, szegmens, szegmentum *~o de cirklo: körszelet *~o de globo: gömbszelet; **2.** *mat* szakasz, zárt intervallum *szin* streko; **3.** *áll* szelvény, szegmens *szin* metamero 1; ~i: *tr* cikkelyekre oszt, szegmentál; ~a: szegmentált *~aj animaloj: szegmentált állatok; ~eco: *áll* szelvényezettség, metaméria *szin* metamereco; ~igo: *biol* szelvényekre osztás, barázdálódás

segregaci/o=1. *pol* szegregáció, elkülönítés *religia, rasa ~o: vallási, faji szegregáció *~o de ciganoj en lernejoj: cigányok szegregálása az iskolákban; **2.** *tech* kiválás, különválás, szegregáció; **3.** *ásv* szétkeveredés, szegregáció

seĝ/o=szék *dentista ~o: *gysz* fogorvosi szék *elektra ~o: *jog* villamosság *neceseja ~o: vécékagyló *Sankta ~o: *kr pol* Szentszék *tripieda ~o: háromlábú szék *velura ~o: *átv is* bársonyszék; **krom**~o: pótshék; **post**~o: hátsó ülés; ~lifto: *gysz* ülőszékes felvonó; ~obrako: székkarfa; ~okruro, ~piedo: székláb

*Ŭ*apogseĝo, balancoseĝo, beboseĝo, brakseĝo, eljetseĝo, faldseĝo, fekseĝo, ferdekseĝo, glitseĝo, gvatoseĝo, ĥorseĝo, infanseĝo, invalidseĝo, klapseĝo, kuŝseĝo, lulseĝo, portseĝo, pivotseĝo, predikseĝo, pufseĝo, radseĝo, ripozseĝo, rulseĝo, rulseĝeto, tolseĝo, troseĝo, turnoseĝo

seism/o=geo földrengés *szin* tertremo, sismo; ~a: *geo* szeizmikus *seismaj skuoj: szeizmikus lökések; ~iko: *geo* szeizmikus kutatás,

földrengéskutatás; ~ografo: *geo tech* földrengésjelző műszer, szeizmográf; ~ogramo: *geo* szeizmogram; ~ologo: *geo* földrengéskutató, szeizmológus; ~ologio: *geo* földrengés-tan, szeizmológia; **izo**~o: *geo* izoszeizma; ~oproĝnozo: *geo* földrengés-előjelzés

sejm/o=pol sejm, lengyel parlament

sejn/o=hajó vonóháló, húzóháló *szin* trenreto; seini: *tr hajó* vonóhálóból halászik v. fog

Sejn/o=geo Szajna

Sejŝel/oj=1. *geo* Seychelle-szigetek; **2.** *geo pol* Seychelle-szigetek (SC); ~a: *mn nyt* seychelle-i

sek/a=1. száraz *mi havas la gorĝon ~a: száraz a torkom *~a brulligno: száraz tüzelőfa *~a sezono: száraz évszak *~a stilo: száraz stílus *~a tuso: *orv* száraz köhögés; **2.** *átv* száraz *li ne ŝatas ~an vinon: nem szereti a száraz bort *respondi per ~a tono: száraz hangon válaszol *~a rido: száraz nevetés *~a statistiko: száraz statisztika *veturi per ~a vojo: szárazföldi úton megy; ~aĵo: **1.** száraz holmi v. dolog *post la ŝiprompo ne restis al li eĉ unu ~aĵo: a hajótörés után egy száraz holmija sem maradt; **2.** *bibl* szárazföld *kaj Dio nomis la ~aĵon Tero: azután elnevezte az Istent a szárazat földnek; ~eco: **1.** *átv is* szárazság (vminek a száraz volta) *kontrolu la ~econ de la pulvo: ellenőrizd a puskapor szárazságát *pro ĝia ~eco mi ne ŝatas ĉi tiun vinon: a szárazsága miatt nem szeretem ezt a bort; **2.** *met agr* szárazság *~eco detruis la rikolton: szárazság tette tönkre a termést; ~ega: nagyon száraz, csontszáraz; ~īgi: *tr* szárít, megszárit, kiszárít *la vento ~igis la kampojn: a szél kiszárította a földeket *~īgi fruĵojn: gyümölcsöt aszal *~īgi siajn vestaĵojn: megszáritja a ruháit; ~īgi: *ntr* megszárad, kiszárad *atendi sur tero, ĝis ~igos la rivero Z: a sült galambra vár *la puto ~igis: a kút kiszáradt *la tolaĵo ~igis: megszáradt a fehérnemű; ~iga: *mn* szárító *~iga kasko: hajszárító búra *~iga ŝranko: kém szárítószekevény *~iga tuko: konyharuha; ~igaĵo, ~igenzo: kém szárítószer, nedvszívó szer, szikkatívum; ~igejo: *fn* szárító(helyiség), aszaló; ~igujto: kém szárítódédeny, deszikkátor; **duon**~a: félig száraz, félszáraz *donu al mi duon~an vinon: adjon nekem félszáraz bort *via pantalono estas nur duon~a: a nadrágod csak félig száraz; **el**~īgi: *tr* (teljesen) kiszárít *la manko de pluvo el~igis la lagon: az eső hiánya kiszárította a tavat *oni el~igis la marĉon: kiszárították a mocsarat; **el**~īgi: *ntr* (teljesen) kiszárad *la farbo ankoraŭ ne el~igis: a festék még nem száradt meg teljesen; **el**~iginta: kiszáradt *el~iginta riverbranĉo: kiszáradt folyóág; **mal**~a: nedves *li estis tute mal~a: teljesen nedves volt *mal~a tero: nedves föld *mal~a vetero: nedves idő; **mal**~eco: nedvesség *pro la mal~eco de la vesto li malvarmumis: a ruha nedvessége miatt megfázott; **mal**~eta: kissé nedves, nyirkos, páras *szin* humida; **mal**~īgi: *tr* megnedvesít, nedvessé tesz *mal~īgi tukon: kendőt megnedvesít; **mal**~īgi: *ntr* nedvesedik, nedvessé lesz *la muroj mal~igas pro la multa pluvo: a falak nedvesednek a sok eső miatt; **tramal**~a: átmedvesedett; **tramal**~īgi: *ntr* (teljesen) átmedvesedik; **tro**~eco: *agr* aszály, szárazság; ~apiede: száraz lábbal; ~avoje: szárazföldön, szárazföldi úton; ~floro: szárazvirág, szalmavirág; ~frukto: *gaszt* szárított gyümölcs, aszalt gyümölcs; ~gladilo: szárazvasaló; ~igrako: szárítóállvány; ~igŝnuro: szárítókötél, ruhaszáritó kötél; ~igŝranko: kém szárítószekevény; ~lando: *geo* szárazföld, szárazulat; ~morti: *ntr* szomjan hal, kiszáradástól meghal *maljunuloj ofte ~mortas: öreggek gyakran hálnak meg a kiszáradástól *~morti en la dezerto: szomjan hal a sivatagban; ~pinto: ☞ grifelo; ~planto: ☞ sekeja planto; ~pruno: *gaszt* aszalt szilva; ~purigado: vegytisztítás; ~purigejo: vegytisztító (műhely); ~substanco: kém szárazanyag; ~tero: *ex geo* szárazföld; ~avalo: *geo* szárazvölgy; ~vinbero: *gaszt* mazsola *szin* rosino *korinta ~vinbero: korinthoszi mazsola, feketeszemű mazsola *sultana ~vinbero: damaszkuszi mazsola, szultanina; ~viŝi: *tr* szárazra töröl *Ŭ*gutmalseka, harsekigilo, pluvmalseka **sekal/o=növ** rozs (Secale); ~pano: *gaszt* rozskenyér **sekant/o=mat** szekáns; **ko**~o: *mat* koszekáns *Ŭ*arkokosekanto, arksekanto **sekc/i=1.** *tr orv* boncol, felmetesz; **2.** *tr mat* metsz *szin* tranĉi 5 *~i sin: egymást metszik; ~o: **1.** metszés, felmetezés, boncolás *szin* sekcado; **2.** *ép* *anat* metszet *horizontala ~o: vízszintes metszet *laŭlonga ~o: hosszmetesz *~o de la cerebello: a kisagy metszete *~o de la katedralo perpendikla al la transepto: a székesegyház keresztthájára merőleges metszete *transversa ~o: keresztmetszet *szin* kversekco *vertikala ~o: függőleges metszet; **3.** *ásv* metszet, szelvény *geologia ~o: földtani metszet v. szelvény; **4.** *mat* metszet; ~ado: metszés, felmetezés, boncolás *szin* sekcio 1; ~anto: *mat* metsző egyenes, szelő *angulduoniga ~anto: szögfelező; ~ilo: *gysz* sebészkes, bonckés, szike, scalpellum *szin* skalpelo; **de**~i: *tr anat* lemetesz v. honnan *de~i tumoron: daganatot lemetesz; **dis**~i: *tr anat* felbont, szétmetesz *dis~i feton: embriót felbont;

dis~ado: anat boncolás; **dis~ejo:** anat boncterem; **dis~isto:** orv boncnok, kórtanos, kórboncnok, patológus; **du~i:** tr mat felez (szöget) *szin* bisekci; **du~anto:** mat szögfelező *szin* bisekcanto; **inter~i:** ☞sekcí sin; **inter~īgi:** mat ép összemetsződik; **inter~o:** mat metszés; **kver~o:** keresztszelvény, keresztmetszet; **mikro~afo:** mikrometszet, vékony metszet; **inter~opunkto:** metszéspont

☞bisekci, bloksekcio, rondsekcio, vivsekcio

seki/o=1. osztály, részleg, tagozat (>szervezet) *akuša ~o: orv szülészeti osztály *intensflega ~o: orv intenzív osztály *szin* intensflegejo *konstrukcia ~o: ip szerkesztés, szerkesztési osztály *landa ~o: országos szekció *taga ~o: isk nappali tagozat *traumatologia ~o: orv baleseti osztály *vespera ~o: isk esti tagozat; **2.** ált szakasz, rész *anonca ~o: zene expozíció, bevezetés *ellabora ~o: zene kidolgozás *resuma ~o: zene visszatérés, repríz *pozitiva ~o: zene hátpozitív, rückpozitív (>orgona) *la ruslingva ~o de la Proverbaro: a Közmondásgyűjtemény orosz nyelvű szakasza *la lasta ~o de tramlinio: villamosvonal utolsó szakasza; **3.** kat szakasz; **~estro:** **1.** osztályvezető; **2.** kat szakaszvezető; **~ef-o:** **1.** főosztály; **2.** fő rész, fő szakasz *~ef-o de orgeno: zene orgona főműve; **~ef-estro:** főosztályvezető

☞bloksekcio, pedalsekcio, personarsekcio

sekestr/i=☞sekvestri

seki/o=növ egymagvú tők (Sechium)

sekoj/o=☞sekojvo

sekreco/o=1. biol kiválasztás, elválasztás, szekréció; **2.** biol váladék *szin* sekrecioja; ~i: tr biol (váladékot) kiválaszt ~či tiu glando ~as hormonojn: ez a mirigy hormonokat választ ki; ~afo: biol váladék, szekrétum *szin* sekrecio **2;** ~ino: biol szekretin *szin* sekretino; **el~i:** tr biol (kivezetve) kiválaszt; **hiper~o:** biol fokozott kiválasztás, hiperszekréció, hypersecretio; **hipo~o:** biol csökkent kiválasztás, hiposzekréció, hyposecretio

☞laktosekreco

sekreto/o=1. titok *elbabili ~on: titkot kifecseg *eltiri el li la ~on: kihúzza belőle a titkot *konservi ~on: titkot őriz *lerneja ~o ne iru al gazeto *Z: közm* söprött szeméttel nem jó a hírt is kihordani a házból *mi ne faris el tio ~on: nem csináltam belőle titkot *profesia ~o: foglalkozási titok *pulčinela ~o, publika ~o: tréf nyílt titok *štata ~o: államtitok *teni en ~o: titokban tart *teni ~on: titkot tart *tio estas publika ~o: ez nyílt titok; **2.** átv titok *kio estas la ~o de via sukceso?: mi a sikerének a titka? *la ~o de la longa vivo: a hosszú élet titka *la ~oj de la naturo: a természet titkai; ~a: **1.** titkos, titkolt *~a agitado: titkos agitáció *~a amo: titkos szerelem *~a armilo: titkos fegyver *~a inko: titkos tinta, láthatatlan tinta *~a seruro: titkos zár *strikte ~a: szigorúan titkos; **2.** átv titkos *~a servo: titkosszolgálat *~a societo: titkos társaság; ~i: **1.** ntr titkolódik, titkolódzik, eltitkol *pri kio ~as la knabinoj?: miről titkolóznak a lányok?; **2.** tr titokba beavat *szin* ensekretigi; ~e: titokban, titkosan; ~afo: titkos dolog v. ügy; ~ema: titkolódzó; ~īgi: tr titkosít, titkossá tesz *~igi mesaĝon: üzenetet titkosít; **en~igi:** tr titokba beavat *mi ne estis en~igita: nem voltam beavatva a titokba; **mal~igi:** tr (titkot) felfed v. nyilvánosságra hoz, megszéllőztet *gazeto mal~igis lian seksan vivon: egy újság megszéllőztette a szexuális életét; **mal~igi:** ntr kitudódik *liaj kaŝintencoj mal~igis: kitudódtak rejtett szándékai; **pri~i:** tr titokban tart, hallgat vmiről (n) *bonvolu pri~i mian leteron: kérem, hallgasson a levelemről; ~rompo: titokstértés

sekreteri/o=titkár *administracia ~o: közigazgatási titkár *ĝenerala ~o: főtitkár, általános titkár *konstanta kongresa ~o: eo állandó kongresszusi titkár *la ~o de la kompanio: gazd a társaság titkára *la ~o de la socialista partio: pol a szocialista párt titkára *persona ~o: személyi titkár *privata ~o: magántitkár; ~a: titkári *plenumi la ~an postenon: a titkári tisztelet tölti be; ~eco: titkárság, titkári funkció *dum la ~eco de mia amiko: a barátom titkársága alatt; ~ejo: **1.** titkárság (hely) *mi iras al la ~ejo: a titkárságra megyek; **2.** titkárság (szervezet) *la dungitoj de la ~ejo: a titkárság dolgozói; ~ino: titkárnő *~ino de katedro: isk tanszéki adminisztrátornő; ~ef~o: főtitkár; **vic~ef-o:** főtitkárhelyettes; **vic~o:** titkárhelyettes, helyettes titkár

sekreteriat/o=☞sekreterio

sekreto/o=☞sekreco

seks/o=biol nem, szex *floro de femala ~o: nőnemű virág *individuo de maskla ~o: hímnemű egyed *kiu estas ĝia ~o?: milyen nemű? *vira ~o: hímnem *virina ~o: nőnem; **2.** átv nemi szerv *szin* seksorgano; **3.** átv nem (azonos neműek) *la bela ~o: a szép nem *la forta ~o: az erősebb nem *la malfora ~o: a gyengébb nem *la milda ~o: a gyengéd nem *la tria ~o: tréf a harmadik nem (homoszexuálisok) *ŝi estis la perlo de sia ~o: nemének gyöngye volt; **4.** ex nyt nem ☞genro **1;** ~a: **1.** biol nemi *la ~aj diferencoj: a nemi különbségek *primaraj kaj

sekundaraj ~aj karakteroj: elsődleges és másodlagos nemi jegyek *~a amo: testi szerelem *~a membro: hímtag; **2.** biol szexuális *~a malsano: nemi betegség *~a vivo: szexuális élet *~aj bezonoj: szexuális szükségletek *~aj interrilatoj: szexuális kapcsolatok; ~eca: szexis; ~eco: biol nemiség, szexualitás; ~ilo: biol nemi szerv; ~umi: ntr szexel, közösül *szin* geumi, sekskuniĝi *ili ~umas nur unu kun la alia: csak egymással közösülnek *~umi grupe: csoportosan közösülnek, gruppensexuelnek; ~ologo: szexológus; ~ologio: szexológia; **ali~a:** biol más nemű, más nemhez tartozó; **ali~ema:** más neműhöz vonzó, normális szexualitású; **ambaŭ~a:** **1.** biol kétnemű *szin* hermafrodita; **2.** uniszex (pl. ruha); **ambaŭ~ema:** pszi biszexuális; **ambaŭ~emo:** pszi biszexuális hajlam; **in~a:** biol nőnemű, nőivarú *szin* femala; **in~ulo:** biol nőnemű egyed *szin* femalo; **ne~a:** biol nem szexuális, nem nemi *ne~a reprodukto: nem nemi úton történő szaporodás; **pri~a:** szexualitással kapcsolatos, szexualitásról szóló *pri~a literaturo: szexualitás témájú irodalom; **sam~a:** azonos nemű; **sam~ama, sam~ema:** pszi homoszexuális, homoszexuális hajlamú; **sam~emo:** pszi homoszexualitás, homoszexuális hajlam *vira sam~emo: férfi homoszexualitás; **sam~emulo:** fn homoszexuális (ember) *szin* gejo; **sam~emulino:** fn leszbikus (nő) *szin* gejino, lesbanino **2;** **sen~a:** biol ivartalan, nemi jelleg nélküli, aszexualis *senseksaj floroj: ivartalan virágok; **trans~a:** biol transzszexuális; **trans~ismo:** biol transzszexualitás; **unu~a:** biol egynemű, egyivarú; **vir~a:** biol hímnemű, hímvivarú, porzós; **vir~ulo:** fn hím, kan, hímnemű egyed *szin* masklo; ~alloga: szexis, nemileg vonzó; ~allogo: nemi vonzerő, szexepil; ~ardi: áll tüzel, üzekedik, bagzik; ~ardo: áll tüzelés, üzekedés, bagzás; ~atenco: jog nemi erőszak; ~bombo: szexbomba; ~ĉelo: biol ivarsejt; ~gapejo: kukkoldo; ~hontemo: szemérmesség *szin* pudoro; ~indiko: biol nemi jegy; ~impulso, ~urĝo: nemi vágy; ~kontakto: nemi érintkezés; ~kuniĝi: ntr közösül *szin* geumi, seksumi; ~kvociento: biol nemek aránya; ~laboristo: férfi prostituált; ~laboristino: női prostituált; ~malsano: orv nemi betegség; ~mania: mn pszi szexmániás, szexőrült; ~maniulo: fn pszi szexmániás, szexőrült; ~matura: biol ivarérett, nemileg érett; ~ofobio: pszi szexuális fóbia; ~organo: biol nemi szerv *szin* seksilo; ~oturismo: szexturizmus; ~patologo: orv szexuálpatólógus; ~patologio: orv szexuálpatológia; ~perforti: tr jog megerőszakol, nemi erőszakot követ el vkín (n); ~perforto: jog nemi erőszak; ~petola: kacér, kihívó; ~simbolo: szexszimbólum; ~skandalo: szexbotrány *implikiĝi en ~skandalo: szexbotrányba keveredik

seks/o=1. ☞sesto; **2.** kr sexta (előírt papi zsolozsma); **3.** sp szext (>vívás)

seksant/o=hajó csill szextáns; ~o: csill Szextáns, Sekstans

sekt/o=1. vall felekezet, kisegyház *la ~o de anabaptistoj: az anabaptisták felekezete *la ~o de la fariseoj: a farizeusok felekezete *origine kristanismo estis hebrea ~o: eredetileg a kereszténység zsidó felekezet volt; **2.** vall szekta *la ~o de sinkurgantoj: az önostorozók szektája; **3.** átv elkülönülő csoport, frakció *la ~o de la Civito: eo a Civito frakciója; ~a: **1.** felekezeti *~a komunumo: felekezeti közösség *~a preĝejo: felekezeti templom; **2.** pej szektás, szektariánus, elzárkózó, türelmetlen; ~ano: vall szektatag, szektafő; ~eco, ~emo, ~ismo: pej szektaszellem, szektásság, szektarianizmus

sektor/o=1. mat szögtartomány *angula ~o: szögtartomány; **2.** mat körcikk, gömbcikk *cirkla ~o: körcikk *sfera ~o: gömbcikk; **3.** kat övezet *defensiva ~o: védelmi övezet *ofensiva ~o: támadási övezet; **4.** gazd szektor, ágazat *agrikultura ~o: mezőgazdasági szektor *industria ~o: ipari szektor *primara ~o, ekspluata ~o: primer szektor *sekundara ~o, prilabora ~o: szekunder szektor, feldolgozó ágazat *terciara ~o, serva ~o: terciér szektor, szolgáltató szektor

sekular/a=világi, szekuláris *la ~a brako de la eklezio: az egyház világi karja *~a edukado: világi nevelés *~a muziko: zene világi zene, szekuláris zene; ~igi: tr vall szekularizál *~igi la instruadon: szekularizálja az oktatást; ~īgi: ntr vall elvilágiasodik, szekularizálódik; ~iĝo: vall elvilágiasodás, szekularizáció

sekulariz/i=☞sekularigi

sekund/o=1. másodperc *dum ~oj okazis la malfeliĉo: másodpercek alatt történt meg a baj; **2.** szögmásodperc; **3.** sp szekundvágás (>vívás); **milli~o:** ezredmásodperc, milliszekundum; ~montrilo: másodpercmutató; ~opendolo: fiz másodpercinga

☞ampersekundo, arkosekundo

sekundant/o=1. párbajsegéd, szekundáns *szin* duelistanto; **2.** sp szorítósegéd

sekundar/a=1. tud tech másodlagos, szekunder vő. primara ☞sekundara ŝafto, transmissilo; **2.** kém másodlagos, szekunder ☞sekundara amino; **3.** vill szekunder vő. primara ☞sekundara cirkvito, kurento; **4.** geo ex másodkori, mezozoikumi ☞mezozoika; **5.** ált

másodlagos, szekunder vö. primara ☞*~a studobjekto; ~o: *geo ex* másodkor, mezozoikum ☞mezozoiko

sekur/a=1. biztonságban lévő *la šipo ne estas ~a ekstergolfe: a hajó nincs biztonságban öblön kívül *nun ni estas ~aj: most biztonságban vagyunk *vi ne estas ~aj en en ĉi tiu domo: ebben a házban nem vagytok biztonságban; **2.** biztonságos *la fortikigitaj urboj estis ~aj loĝlokoj: az erősített városok biztonságos lakóhelyek voltak *~a fundamento de domo: ház biztonságos alapja *~a rifugejo: biztonságba menedék; ~eco: biztonság *garantii la ~econ: garantálja a biztonságot *Organizo pri ~eco kaj Kunlaboro en Eŭropo: *pol* Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet, EBESZ *persona ~eco: személyi biztonság *publika ~eco: közbiztonság *~eco de la publikaj vojoj: a közutak biztonsága *sociala ~eco: szociális biztonság; ~igi: **1.** *tr* biztonságba helyez *oni ~igis la ŝipompintojn: biztonságba helyezték a hajótöröttet *unue ~igu vin: először magad helyezd biztonságba; **2.** *tr* biztosít, biztonságossá tesz *~igi la ĉirkaŭaĵon kontraŭ banditoj: biztosítja a környéket útonállókkal ellen *~igi la pacon inter la popoloj: biztosítja a békét a népek között *~igi la ŝipvojojn: biztosítja v. biztonságossá teszi a hajózási utakat; ~igo: biztosítás, biztonságba helyezés *~igo de la prezidanto kontraŭ eventuala atenco: az elnök biztosítása esetleges merénylet ellen *~igo de datumoj: *inf* adatok biztonságba helyezése *~igo de la rabajoj: a rablott holmi biztonságba helyezése; ~igilo: *tech vill* biztosító, biztosíték *fandiĝis la ~igilo: kiolvadt a biztosíték *li malfermis la ~igilon de la pistolo: kinyitotta a pisztoly biztosítékát *malsaltis la ~igilo, ni ekbruligu kandelon: kikapcsolt a biztosíték, gyújtásunk gyertyát; **mal~a:** bizonytalan; **mal~eco:** bizonytalanság; ~butono: biztosítógomb (fegyver kibiztosításához) *kat*; pengebiztosító gomb; ~ĉambro: páncléterm; ~ecgardisto: biztonsági őr; ~ecpolitiko: biztonságpolitika; ~ectruo: *dlt inf* biztonsági rés; ~ecviro: biztonsági üveg; ~fako: páncléfiók; ~kopio: *inf* biztonsági másolat, backup; ~kopii: *tr inf* biztonsági másolatot készít vmiről (n) *~kopii la plej gravajn dosierojn: biztonsági másolatot készít a legfontosabb fájlokról; ~lampo: biztonsági lámpa; ~letero: menlevél; ~pinglo: biztosítótű, biztosító *szin* fibolo, sendanĝera pinglo; ~policano: állambiztonsági rendőr; ~rimeno, ~zono: biztonsági öv; ~stifto: *tech* biztosítócsap, biztosítószeg; ~ŝranko: pánclésszekrény *szin* monŝranko, ŝtalŝranko

U datumsekurigo, jursekureco, laborsekureco, produktsekureco, ŝtateskureco

sekv/i=1. *tr* követ vkit v. vmit *li ne ~is sian patron en la patrujamo: nem követte apját a hazaszeretben *mi malfacile ~as vian argumentadon: nehezen tudom követni az érvelésedet *mi ~is lin en la ĉambro: követtem a szobába *ni ~os atente la okazaĵojn: majd figyelemmel követjük az eseményeket *~i per la okuloj: szemmel tart *~i sur varma spuro: forró nyomon követ *~i, kiel ombro: árnyékként követ; **2.** *tr* *átv* követ (vmi szerint cselekszik) *~i la preskribojn de la kuracisto: követi az orvos előírásait *~i la principon: azt az elvet követi *~i sian nazon: az orra után megy *~i vojon: utat követ; **3.** *ntr* következik, történik vmi után *la pago baldaŭ ~os: a kifizetés hamarosan megtörténik *post la reĝo ~is lia filo sur la trono: a király után fia következett a trónon *post somero ~as aŭtuno: nyár után ősz következik; **4.** *ntr* következik vmből *el ĉi tiu miskompreno ~is teruraj malfeliĉoj: ebből a félreértésből szörnyű bajok következtek *el tio ne ~as, ke: ebből nem következik az, hogy *el tio ~as tute alia konkludo: ebből egészen más következtetés adódik; ~a: következő *la ~a kunsido okazos post unu semajno: a következő ülés egy hét múlva lesz *mi petas la ~an: kérem a következőt; ~e: **1.** tehát, következőképpen, ebből kifolyólag *~e de tio ni decidis jene: ennek következtében így döntöttünk *vi havas bileton, ~e vi povas enpaŝi: van jegyed, tehát beléphetsz *vi konas min bone, ~e vi ne povas dubi: jól ismersz, tehát nem kételkedhetsz; **2.** azután, aztán *nun vi havas eblon, ~e ne plu: most van a rá lehetőség, azután már nem; ~o: következmény, kimenetel, eredmény *havi feliĉan ~on: szerencsés kimenetele van *jen la ~o de via senpripensa ago: lám ez a meggondolatlan cselekedeted következménye *la ~on mi ne konas: az okozatot nem ismerem *la ~on vi konas: a következményt ismered *mi ne scias, kian ~on havos via interveno: nem tudom, milyen eredménnyel jár a közbelépésed *tio estas la ~o de lia flamiĝema temperamento: ez a lobbanékony természetének a következménye; ~ado: követés *la ~ado de Kristo: Krisztus követése; ~aĵo: **1.** folytatás *la ~aĵo de la teksto estas nelegebla: a szöveg folytatása olvashatatlan; **2.** *orv* szövödmény; ~anta: (a most) következő, rá következő *kiu estas la ~anta?: ki a következő? *la ~antan tagon: a rá következő napon; ~anto: **1.** *fn* követő, kísérő *la ~antoj de la reĝo: a király kísérői *la ~antoj de marksismo: a marxizmus követői; **2.** *zene* utánzó szólam, risposta (>kánon); ~antaro: kíséret, követők, tábor *la ~antaro de la ideoj de Zamenhof: Zamenhof

eszméinek a tábora *la ~antaro de la ŝtatprezidanto: az államelnök kísérete; ~onta: (a jövőben) következő, *mn* jövő *la ~ontaj priaŭskultoj okazos post du monatoj: a következő meghallgatásokra két hónap múlva kerül sor; ~enda: követendő *~endaj preskriboj: követendő előírások; ~inda: követendő, követésre méltó *~indaj konsiloj: követendő tanácsok, követésre méltó tanácsok; ~igi: **1.** *tr* követett *li ~igis sian edzinon per detektivo: nyomozóval követte a feleségét *li ~igis al mi la leteron: utánam küldte a levelet; **2.** *tr* maga után von, okoz, kivált, előidéz *la eksplodo ~igis konfuzon: a robbanás zűrzavart okozott *la pluvegoj ~igis inundojn: a nagy esőzések árvizeket okoztak *mi malsanas, sed tio ne ~igas, ke mi ne povas movi min: beteg vagyok, de ebből nem következik, hogy nem tudok mozogni *via konduto ~igis vian maldungon: a viselkedésed idézte elő az elbocsátásodat; ~ilo: *inf* nyomkövető program *szin* spurilo; **inter~i sin:** követik egymást, egymás után következnek *du eksplodoj inter~i sin: két robbanás követte egymást; **inter~a:** egymást követő, sorozatos; **inter~e:** egymás után, egymást követően; **inter~o:** sor, sorozat, sorrend *tabelo de la inter~ado de reĝoj: királyok sorrendi táblázata; **kun~igi:** *tr* *átv* magával hoz *la ribelo kun~igis la subpremon: a lázadás magával hozta az elnyomást; **laŭ~e:** sorban, annak rendje és módja szerint; **post~a:** konszekutív, vmi után következő *post~a interpretado: konszekutív tolmácsolás; **post~anta:** vmi után következő *la ~antan kaj la post~antan tagon: a következő és az azután következő napon; **sen~a:** következmény(ek) nélküli *Hungario estas sen~a lando: Magyarország következmények nélküli ország *via fiago ne restos sen~a: gonoszított nem marad következmények nélkül; **sin~a:** egymást követő, sorozatos *sin~aj malvenkoj: sorozatos vereségek; **sin~e:** egymás után, sorrendben *ili sin~e enpaŝis en la ĉambron: egymás után beléptek a szobába; **sin~o:** sor, sorozat, sorrend *en inversa sin~o: fordított sorrendben *laŭ la sin~o de la eventoj: az események sorrendjében *sin~o de pensoj: gondolat sor, gondolatmenet; **vic~a:** soron következő, sorban a következő; ~ajara: a következő évi; ~amonte: a következő hónapban; ~ataĝe: a következő napon; ~ohava: következményekkel járó v. bíró; ~oriĉa: számos következménnyel járó v. bíró

U ĉassekvi, flarsekvi, kalkansekve, okulsekvi, premsekvi, regulsekva

Sekvan/o=Sejno

sekvenc/o=1. *zene* szekvencia *tonala ~o: tonális szekvencia *suprena ~o: emelkedő szekvencia *malsuprena ~o: ereszkedő szekvencia *harmonia ~o: harmóniai szekvencia *melodia ~o: dallami szekvencia; **2.** *film* képsor, montázs; **3.** *jék* sor (>kártya); **4.** *biol kém* szekvencia, sorrend *ĉefa ~o: *csill* fősorozat; ~i: *tr* *biol kém* (sorrendet) meghatároz **sekvestr/i=tr** jog zár alá vesz, lefoglal, szekvesztrál *ĝis la fino de la proceso lia havoĵo estis ~ita: a per végéig lefoglalták a vagyont; ~o: jog lefoglalás, zár alá helyezés; ~aĵo: jog lefoglalt vagyon v. tárgy **sekvestr/o=orv** elhalt csontdarab, holt csont, sequester; ~opinĉilo: gysz sequester-fogó

sekvestraci/i=☞sekvestri

sekvvoj/o=növ mamutfenyő (Sequoia)

sekvjojadendr/o=növ kaliforniai óriásfenyő, hegyi mamutfenyő (Sequoiadendron)

sel/o=1. nyereg *desalti de la ~o: leugrik a nyeregből *sidi firme en la ~o: *átv is* jól megüli a lovat; **2.** *jm* nyereg *bicikla ~o: kerékpárnyereg *traktora ~o: traktornyereg; **3.** *átv* nyereg *~o de ŝafo: birka hátsó része (bordák és comb között) *~o de violono: *zene* hegedűnyereg *~o inter du montopintoj: nyereg két hegycsúcs között *turka ~o: *anat* töröknyereg, sella turcica; ~i: *tr* felnyergel, megnyergel; ~isto: *fn* nyerges, nyeregkészítő; ~umo: *ép* horgolás (>ácskötés); **de~igi, el~igi:** *tr* kivet v. kivesz a nyeregből; **de~igi, el~igi:** *ntr* leszáll a nyeregből; **en~igi:** *ntr* nyeregbe ül, nyeregbe száll; **flank~o:** női nyereg; **sen~igi:** *tr* lenyergel; **sur~igi:** *nyt* nyeregbe ül v. száll; ~sako: nyeregtáska; ~arko: nyeregkápa; ~artiko: *anat* nyeregizület, articulatio sellaris; ~ĉevalo: hátszló, paripa, nyerges ló; ~zono: nyeregheveder

U montoselo, ŝarĝoselo

selagin/el/o=növ csipkeharaszt (Selaginella) *skvamfolia ~o: mexikói csipkeharaszt, feltámadó csipkeharaszt (S. lepidophylla) *szin* jeriĥorozo

selakt/o=gasz tejsavó *szin* laktosero

selekt/i=1. *tr* kiválaszt, kiválogat, szelektál *li ~is la plej kapablajn sportistojn: kiválogatta a legtehetségesebb sportolókat *la naturo ~as la plej vivkapablajn speciojn: a természet kiválasztja a legéletképesebb fajokat *oni ~is la senmankajn pomojn: kiválogatták az ép almákat *~i la publikigindajn artikolojn: kiválogatja a közlésre érdemes cikkeket *~i por bredado: tenyésztésre kiválogat; **2.** *tr* *vill* távk választ; ~ado: kiválasztás, kiválogatás, szelekció *natura ~ado: *biol* természetes kiválasztódás v. szelekció; ~iva: szelektív; ~iveco: szelektivitás;

kontraŭ~ado: kontraszelekció; **kontraŭ~ita:** kontraszelektált
selen/o=kém szelén (Se); **~ato:** kém szelenát; **~ido:** kém szelenid; **~ito:** kém szelenit; **~ĉelo:** vill szelénecella
Selen/o²=mit Szeléné, Luna
selin/o=növ nyúlkömény, derezle (Selinum) *petro~o: petrezselyem (Petroselinum) *krispa petro~o, kultiva petro~o: kerti petrezselyem (P. crispum) *szin* petroselo
selkup/o=fn szőlőkup, szelkup; **~a:** *mn nyt* szőlőkup, szelkup (sel)
sem/o=1. növ mag, vetőmag *eljetigo, disportigo de ~oj: magok kilővélése, széthordozása *el steriligitaj ~oj kreskas certe plantoj: csávázott magból biztosan fejlődik növény *kion vi ~as, tion vi rikoltos *Z:* *kōm* ki mint vet, úgy arat *la ~o ekĝermis: a mag csírázni kezdett; **2.** *átv biol* mag, ondó *szin* spermo; **3.** *átv* mag (>utódok) *ĉĉ iliajn ~ojn mi ekstermos: még az írmagjukat is kiirtom *kaj la ~o de la malpiuloj estos ekstermita: *bibl* a gonoszok magvát pedig kiirtja *li mortis sen ~o: mag nélkül halt meg; **~i:** **1.** *tr agr* vet *ĉe ni jam estas ~ite: nálunk már el van vetve *nenie ~ata, ĉie trovata *Z:* szaporodik, mint a gaz *~i tritikon: búzát vet; **2.** *tr átv* kelt, hint, terjeszt, gerjeszt (>érzelmek) *~i kalumniojn: rágalmakat terjeszt *~i malkonkordon, ~i diskordon: a vizsály magvát hinti el *~i malpacon: békétlenséget kelt *~i timon inter la loĝantaro: félelmet kelt a lakosság körében; **3.** *tr agr* bevet *⇒*prisemi; **~ado:** *agr* vetés *alvenis la tempo de la ~ado: elérkezett a vetés ideje; **~ero:** növ mag (összetett mag része) *~eroj de tritiko: búzaszemek *~eroj de vinbero: szőlőszemek; **~ilo:** *agr* vetőzsák; **~itaĵo:** *agr* vetemény; **~isto:** *agr* szántóvető; **dis~i:** *tr* széthint, elhint, szétszór *la juda popolo estis dis~ita sur la tuta tero: a zsidó nép szétszóródott az egész földön *la reĝo dis~is monerojn inter la popolo: a király pénzt szórt szét a nép között; **pri~i:** *tr agr* bevet, (maggal) beszór *li pri~is sian kampon per maizo: kukoricával vetette be a földjét; **~adkuverto:** *agr* vetőtál; **~bedo:** *agr* magágy, palántaágy; **~dona:** növ magvas; **~grajno:** *agr* vetőmag; **~kerno:** növ magbél, magfehérje; **~otaŭga:** *agr* bevethető, művelhető *~otaŭga tero: művelhető föld; **~otempo:** *agr* vetésidő; **~plantoj:** növ magvas növények (Spermatophyta) *szin* spermatofitaj; **~patologio:** növ magkór; **~riĉa:** növ dúsmagvú, sokmagvú; **~ŝelo:** növ magburok *szin* tegumento
*Ŭ*linsemo, lunsemo, minsemanto, vermosemo
semafor/o=közl jelzőlámpa, közlekedési lámpa, villanyrendő; **~i:** **1.** *tr közl* (fényjelzést) ad *~i liberan pason: szabad utat jelez; **2.** *tr hajó rep* (zászlóval) jelez
semajn/o=fn hét *ĉu vi restos la tutan ~on?: az egész héten maradsz? *du ~ojn post hodiaŭ: mához két hétre *dum la tuta ~o mi ne havas tempon: az egész héten nincs időm *en la lastaj ~oj: az utóbbi hetekben *en la triaŭda ~o *Z:* majd ha fagy, sohanapján *kiun tagon de la ~o ni havas hodiaŭ?: milyen nap van ma? *la venontan ~on: a jövő héten *Sankta ~o: *kr* nagyhét *~on post ~o: minden héten; **~a:** heti *la ~aj farendoj: a heti teendők *~a aĉeto: heti bevásárlás; **~a bazaro:** hetipiac; **ĉi~e:** ezen a héten, a héten; **ĉiu~a:** hetenkénti, heti; **ĉiu~e:** hetente, minden héten; **duon~a:** félheti *mia duon~a salajro estas for: oda a félheti bérem; **~bileto:** közl hetijegy; **~fino:** hétvége, vikend; **~fine:** a hét végén; **~fini:** *ntr* vikendez, hétvégét tölt; **~gazeto:** hetilap
*Ŭ*agosemajno, butersemajno, laborsemajno, lastsemajno, librosemajno
semantem/o=⇒leksemo
semantik/o=nyt jelentéstan, szemantika *aksiomara ~o: *inf* axiomatikus szemantika; **~a:** *nyt* szemantikai, jelentés~ *~a kampo: jelentésmező
semantologi/o=⇒semantiko
semekarp/o=növ tintafa (Semecarpus)
Semel/o=mit Szemelé, Semele
semestr/o=félév, szemeszter *li finis la unuan ~on kun bona rezulto: jó eredménnyel végezte el az első szemesztert; **~a:** féléves, félévi *~a revuo: félévente megjelenő szemle
semi~előképző; semi~: *tud* fél~, semi~ *⇒*semicirkla, semikarbazido, seminomado, semivokalo
semid/o=⇒šemido
seminari/o=1. *kr isk* papi szeminárium; **2.** *isk* szeminárium; **~a:** *isk* szemináriumi *~a laboraĵo: szemináriumi dolgozat; **~i:** *ntr isk* szemináriumon vesz részt, szemináriumot tart
semiologi/o=1. *orv* körtűnnett, semiológia, semiologia *szin* simptomologio; **2.** *nyt* jeltudomány, általános jeltan, semiológia *szin* semiotiko
semiitik/o=tud semiotika, jeltudomány, általános jeltan *szin* semiologio 2
Semiramis/o=Semiramisz *la pendantaj ĝardenoj de ~o: Szemiramisz függőkertjei
semol/o=gaszt búzadara, gríz
semperviv/o=növ kövirózsa, kóróza (Sempervivum)

sen=I. előjárószo; *sen:* vmi v. vki nélkül, híján *li decidis sen demandi min: megkérdezésem nélkül döntött *sen indiko de loko kaj dato: hely és kelt feltüntetése nélkül *sen kolero mi diras: harag nélkül mondom *sen kontroli li manĝis la fungojn: ellenőrzés nélkül ette meg a gombát *sen objeto: ellenvetés nélkül *teo sen sukero: tea cukor nélkül; **II.** előképző; *sen~:* fosztóképző *⇒*senhoma, senfunda, sengusta, senkompata; senkulpeco, sentime, senzorgeco; senarbarigi, senharigi, senhaŭtigi, senkuragiĝi; **III.** önállóan; *sen:* mentes *mi jam longe ne konsumis drogojn, mi estas sena: már rég nem fogyasztottam drogot, mentes vagyok; *seneco:* mentesség, hiány *seneco de rimedoj: eszközök hiánya *seneco de pagodevo: mentesség fizetési kötelezettség alól *seneco de takto: tapintat hiánya; *seni:* *ntr* mentes vmitől *la suko senas je sukero: a lé cukortól mentes *tio senas je senco: ennek nincs értelme; *senigi:* *tr* megfoszt, megszabadít, mentesít vmitől v. vkitől *li estis senigita je sia rango: megfosztották rangjától *mi senigas min je ĉiuj privilegioj: megfosztom magam minden privilégiumtól *ni ne volas senigi nin de tia plezuro: nem akarjuk megfosztani magunkat ilyen élvezettől *senigi je la vivo: megfosztja az életétől *senigi la korton je ratoj: mentesíti az udvart a patkányoktól *senigu min de ĉi tiu trudulo~krudulo: szabadíts meg ettől a toladóról tuskától; *senigi:* *ntr* megfosztódik, mentesül, megszabadul *li ne senigiĝis de sia orgojlo: nem szabadult meg a gőgjétől *li senigiĝis je ĉiuj devoj: mentesült minden kötelezettségtől *senigi je siaj zorgoj: megszabadul a gondjaitól; *senigo:* megfosztás, elvonás, megszabadítás; *senigita:* mentes, mentesített, vmitől v. vkitől megszabadított; *senida:* magtalan, gyermektelen
sen/o=sen (pénznem)
sena/o=1. növ szenna, kasszia (Senna); **2.** *gysz* szennalevél
senat/o=1. *tört* (római) szenátus *la Roma ~o kaj Popolo: a Római Szenátus és Nép, SPQR; **2.** *tört* szenátus (városi tanács); **3.** *pol* szenátus, felsőház; **4.** *ált* szenátus, tanácskozó testület, professzori tanács; **~ano:** **1.** *tört pol* szenátor; **2.** felsőházi tag; **3.** szenátor(i) tuskától tagja; **~ejo:** ép szenátus épülete; **~estro:** *tört pol* szenátus elnöke, felsőház elnöke
senc/o=1. *nyt* jelentés, értelem *en figura ~o: átvitt értelemben *en la komuniza ~o de la vorto: a szó köznapi értelmében *en la strikta ~o de la vorto: a szó szoros értelmében *en larĝa ~o de la vorto: a szó tágabb értelmében *la ordinara ~o de la vorto: a szó rendes jelentése *mi ne kaptas la ~on de viaj vortoj: nem fogom fel szavaid értelmét; **2.** *átv* vminek az értelme *la ~o de mia laborado: munkálkodásom értelme *la vivo perdis en liaj okuloj sian ~on: szemében az élet elveszítette az értelmét *tio havas nenian ~on: ennek semmi értelme; **3.** *ne mat* irány *⇒*sencumo; **~i:** *ntr* vmilyen értelme van *ĉu ~as kontraŭbatali?: van értelme harcolni ellene? *via elpaŝo neniel ~is: fellépésének semmi értelme nem volt; **~umo:** *mat közl* irány (két lehetséges irány esetén) *negativa ~umo: negatív irány, az óra járásával egyező irány *pozitiva ~umo: pozitív irány, az óra járásával ellenkező irány; **du~a:** kétértelmű; **du~aĵo:** *nyt* kétértelmű szó v. kifejezés; **du~eco:** *nyt* kétértelműség; **du~uma:** *közl* kétirányú *du~uma trafiko: kétirányú közlekedés; **ĉi~e:** ebben az értelemben; **iu~e:** bizonyos értelemben; **kontraŭ~o:** *nyt* ellentétes értelem, ellenkező jelentés *la tradukinto donis kontraŭ~on al ĉi tiu esprimo: a fordító ellentétes értelmet adott ennek a kifejezésnek; **kontraŭ~e:** *nyt* ellentétes értelemben, jelentésével ellentétesen *vi uzis ĉi tiun vorton kontraŭ~e: ellentétes értelemben használtad ezt a szót; **krom~o,** **kun~o:** *nyt* mellékljelentés, jelentésárnyalat, konnotáció; **plur~a:** *nyt* többértelmű, többjelentésű, polisziem *la angla havas multajn plur~ajn vortojn: az angolban sok a többjelentésű szó; **plur~eco:** *nyt* többértelműség, polisziemia; **sam~aĵo:** *nyt* rokon értelmű szó, szinonima *szin* sinonimo; **sen~a:** értelmetlen, képtelen, ostoba, abszurd; **sen~aĵo:** értelmetlenség, ostobaság, badarság, zagyaság, képtelenség *vi parolas sen~eojn: ostobaságokat beszélsz; **sen~igi:** *tr* értelmetlenné tesz; **unu~a:** *nyt* egyértelmű, egyjelentésű; **unu~igi:** *tr* egyértelműsít, egyértelművé tesz *mi unu~igis miajn intencojn: egyértelművé tettem a szándékaimat; **unu~uma:** *közl* egyirányú *unu~uma strato: egyirányú utca *unu~uma trafiko: egyirányú közlekedés; **~odistinga:** *nyt* jelentésmegkülönböztető *~odistinga funkcio: jelentésmegkülönböztető funkció; **~ohava:** **1.** jelentéssel bíró *ĉi tiuj estas ~ohavaj strekoj: ezek jelentéssel bíró vonalak; **2.** értelmes, észszerű *proponu ~ohavan solvon: javasoljon észszerű megoldást *~ohava ago: értelmes cselekedet; **~onuanco:** *nyt* jelentésárnyalat; **~oriĉa:** jelentőségteljes, tartalmas, értelmes *~oriĉa parolado: tartalmas beszéd *~oriĉaj vortoj: jelentőségteljes szavak; **~oturno:** szójáték, szóvicc, kétértelműség
*Ŭ*certasence, dubsenca, larĝasence, mallarĝasence, proprasence, striktasence, vastasence
send/i=1. *tr* küld, elküld *se vi ~is malsaĝulon, ~u kontrolon *Z:* *kōm*

ha bolonddal beszélsz, bot legyen a kezében *li ~is venigi kuraciston: orvosért küldött *~i monon kaj paketon: pénzt és csomagot küld *~i la gazeton sub banderolo: keresztköttéssel küldi az újságot *~i remburse: utánvételt küld *~i leteron: levelet küld *oni ~is delegacion: küldöttséget menesztettek; **2. tr** *átv* küld *Dio ~is sur lin malfeliĉon: Isten bajt küldött rá *~i plagon sur la popolon: csapást küld a népre; **3. tr** *táv* (jeleket) ad, küld *~i telefonmesaĝon: telefonüzenetet küld *~i skriban telefonmesaĝon: SMS-t küld; ~o: **1.** küldés; **2. távk** adás; ~adi: *tr* küldözget; ~aĵo: küldemény *registrigi la ~aĵon: ajánlottan adja fel a küldeményt *rifuzi nesufiĉe afrankitan ~aĵon: nem veszi át a nem eléggé bérmentesített küldeményt; ~ilo: *táv* adókészülék, rádióadó *morsa ~ilo: morzekészülék *telegrafia ~ilo: távírókészülék *teletajpa ~ilo: telex (adókészülék); ~into: feladó *la ~into de la letero: a levél feladója; ~ito: **1. fn** küldött, kiküldött *li irigis ~iton la malamika armeestro: küldöttet menesztett az ellenséges hadvezérhez; **2.** követ *nia ~ito ĉe la Sankta Seĝo: a szentszéki követünk; ~itaro: küldöttség, követség; al~i: *tr* ideküld, odaküld *mi repostulos la erare al~itajn dokumentojn: visszakérem a tévesen odaküldött okmányokat *vi al~is la libron destinatan al mia amiko: ide küldte a barátomnak szánt könyvet; dis~i: **1. tr** (különböző helyekre) szétküld *dis~i la invitilojn: szétküldi a meghívókat; **2. tr** *táv* sugároz, közvetít (>műsor) *dis~i futbalmatĉon: futballmeccset közvetít *dis~i popolan muzikon: népzenei sugároz; dis~o, dis~ado: **1.** szétküldés *dis~o de cirkulero: körlevél szétküldése; **2. távk** programsugárzás, közvetítés; dis~olisto: **1.** terjesztési lista; **2. inf** levelezőlista, vitafórum *szin* diskutolisto; el~i: **1. tr** kiküld (vhonnan); **2. pol** jog (képviselőként) küld, delegál *szin* delegi; **3. fiz** *táv* sugároz, kibocsát *el~i lumon: fényt bocsát ki *el~i magnetajn ondojn: mágneses hullámokat bocsát ki *el~i signalojn: jeleket sugároz; el~o: *táv* adás, sugárzás *deloka el~o: helyszíni adás *satelita el~o: műholdas adás *sinkrona el~o: közvetlen adás, élő adás; for~i: *tr* elküld vhoval *mi jam for~is la paketon: már elküldtem a csomagot; kun~i: *tr* (küldeményhez) csatol, mellékel *mi kun~as invitilon: mellékeltem egy meghívót; kun~aĵo: **1.** melléklet; **2. inf** csatolt fájl, csatolmány; plu~i: **1. tr** továbbküld, továbbít; **2. tr** *táv* (jelet) továbbít; **3. tr** továbbküld, hivatkozik (pl. szöveghelyre) *la subtekstaj rimarkigoj plu~as al la trovlokoj: a szöveg alatti megjegyzések hivatkoznak a lelőhelyekre; plu~ilo: *fn* *táv* jelzőtovábbító, transzmitter, reléállomás, átjátszóállomás; re~i: **1. tr** visszaküld *mi re~is la misadresitan leteron: visszaküldtem a félrecímzett levelet; **2. tr** *fiz* visszaver *re~i la lumon: visszaveri a fényt; **3. tr** hivatkozik *piednotoj re~as al la fontoj: lábjegyzetek hivatkoznak a forrásokra; re~o: **1.** visszaküldés; **2.** hivatkozás; tele~i: *tr* (tévé) közvetít, ad *oni tele~is la inaŭguron: közvetítette a tévé a megnyitót; trans~i: **1. tr** átküld *mi trans~os mian serviston: átküldöm a szolgálmat *per mia amiko mi trans~os al vi la akton: barátommal átküldöm önnek az aktát; **2. tr** *táv* *inf* tovább sugároz, továbbközvetít *trans~i datumon: *inf* adatot továbbít *trans~i usonan programon el eŭropa stacio: amerikai programot európai állomásról sugároz tovább; trans~o: *táv* átvitel, továbbítás *sinkrona trans~o: szinkron átvitel; el~rajtigo: *táv* jog sugárzási jog; ~elspezo, ~okosto: postaköltség; ~ostacio: *táv* adóállomás; ~ricevo: *táv* adásvétel; ~ricevilo: *táv* adóvevő (készülék)

Umonsendaĵo, programdisendo, radioelsendo, realecelsendo, rektelsenda, transsendo-protokolo

sene/o=sene (pénznem)

seneci/o=növ agnófnű, seneció (Senecio)

Senegal/o=1. geo Szenegál (folyó); 2. geo pol Szenegál (ország) (SN); ~io: ☞ Senegalo 2

Senek/o=fil tr (Lucius Annaeus) Seneca

Senegambi/o=tört geo Szenegambia

sensikal/o=1. tört udvarmester, udvarnagy; 2. jog királybíró

senil/a=biol elaggott, elgyengült *korpe ~a: testileg elaggott, elgyengült *mense ~a: szenilis; ~eco: *biol* aggkori elgyengülés; ~iĝi: *ntr* *biol* elaggik, elgyengül

senit/o=seniti (pénznem)

senjor/o=1. tört hűbérúr; 2. tört podeszta (IT); ~io: tört városállam, fejedelemség (IT)

senrju/o=ir szenrjú

sens/o=biol érzék *eraroj de la ~oj: érzéksaladások *humura ~o: humorérzék *li havas sesan ~on: hatodik érzéke van *plezuroj de la ~oj: érzéki gyönyörök *vidado, aŭdado estas sencoj: a látás, hallás érzékek; ~a: **1.** *biol* érzéki; **2.** *sensora*; ~i: *tr* *biol* érzékel *senci varmon, dolĉon: meleget, édeset érzékel; ~aĵo: *biol* érzet, érzéklet, vminek az érzése *szin* sensaco *tuŝa ~aĵo: tapintási érzet; ~ebla: érzékelhető *~ebla diferenco: érzékelhető különbség; ~ilo: **1.** *biol* érzéksajt, receptor; **2. tech** érzékelő, szenzor; ~ismo: *fil* szenzualizmus; ~iva: *biol* érzékeny, szenzitív *la

haŭto de la mandorso estas aparte ~iva al la varmo: a kézhát bőre különösen érzékeny a hőre; ~iveco: *biol* érzékenységi, érzőképeség, esztézia, aesthesia *szin* estezo; **ekstero~o**: *biol* külső érzék; **ekstero~a**: *biol* külső érzéki, exteroceptív; **hiper~iva**: *biol* túlérzékeny, hiperszenzitív, hypersensitiv; **hipo~iva**: *biol* csökkent mértékben érzékeny, hiposzenzitív, hyposensitiv; **interno~o**: *biol* belső érzék, zsigeri érzék *szin* viscerosenzo; **interno~a**: *biol* belső érzéki, zsigeri érzéki, internoeceptív; **ne~iva**: *biol* érzéketlen, érzékséptelen; **proprio~o**: *biol* pozícióérzék *szin* pozicisenzo; **proprio~a**: *biol* pozícióérzéki, propioceptív *szin* pozicisensa; **super~a**: érzéken túli *la super~eca mondo: az érzéken túli világ; ~ama: érzéki; ~amo: érzékiség; ~eraro: *biol* érzéksaladás; ~oluli: *tr* elbódít; ~ometro: *fn* *biol* érzékenységmérő, szenziométer; ~ometrio: *biol* érzékenységmérés, szenziometria; ~organo: *biol* érzékszerv

Uaŭdsenso, flarsenso, gustosenso, lumsensilo, pozicisenso, tuŝsenso, vidsenso

sensac/o=☞ sensaĵo

sensaci/o=szenzáció, feltűnés *fari ~on: feltűnést kelt; ~a: szenzáció *mi havas ~an novajon: szenzációs hírem van; ~i: *ntr* szenzációt kelt *la persona apero de la reĝo ~is: a király személyes megjelenése szenzációt keltett

sensitiv/o=növ valódi mimóza, szemérmes mimóza, szemérmes érzőke (Mimosa pudica) *szin* sentema mimozo

sensor/a=biol szenzoros, érzékekkel kapcsolatos *~a nervo: érzőideg, nervus sensorialis *~a neŭrono: érzőneuron

sensori/o=ex *fil* érzőközpont, sensorium

sensualism/o=☞ sensismo

sent/i=1. tr érez *~i la bezonon de ripozo: pihenés szükségét érzi *~i malvarmon: hideget érez, fázik *~i neklarigeblan timon: megmagyarázhatatlan félelmet érez *~i sin agrable: kellemesen érzi magát *~i sin malsana: betegnek érzi magát *~i vomemon: a hányás kerülgeti *~u vin kvazaŭ hejme: éreze magát otthon; **2. átv** érez (tudni vél) *mi ~as, ke mi povas fidi vin: érzem, hogy megbízhatok önben *ni ~as, ke ni devus agi: érezzük, hogy cselekednünk kell *ni ~is la certan venkon: éreztük a biztos győzelmet; ~o: **1.** érzés, érzelem *agrabla ~o: kellemes érzés *esprimi siajn ~ojn: kifejezi érzelmeit *ili havas al ni amikajn ~ojn: baráti érzelmeikkel viseltetnek irántunk *kaŝi siajn ~ojn: eltitkolja érzéseit *li foriris kun miksitaj ~oj: vegyes érzésekkel távozott; **2. átv** érzés (tudni vélés) *lingva ~o: nyelvérzék *mi havas la ~on, ke vi mensogas: az az érzésem, hogy hazudsz *~o de malplivaloro: *pszi* kisebbségi érzés; ~aĵo: *biol* érzet; ~ebla: **1.** érezhető *la bonstato estis ~ebla en la domo: a jólét érezhető volt a házban *la malvarmo ne estis ~ebla: a hideg nem volt érezhető; **2. átv** (nem érzékekkel) érezhető *la ekonomia regreso estas jam ~ebla: a gazdasági visszaesés már érezhető; ~ema: érzékeny; ~emo: érzékenységi; ~iĝi: *tr* érzetet *li ~igis al li sian superecon: éreztette vele felsőbbiségét; ~iĝi: *tr* érződik *el liaj vortoj ~iĝis bonvolo: szavaiból jóindulat érződött *malbonodoro ~iĝis en la ĉambro: rossz szag érződött a szobában; ~ilo: **1.** *biol* érzéksajt, receptor; **2. tech** érzékelő, szenzor; ~iva: *tud* *tech* érzékeny, szenzitív *organismo ~iva al certaj medikamentoj: bizonyos orvosságokra érzékeny szervezet *~iva pesilo: érzékeny mérleg *~iva substanco: érzékeny anyag *~iva surfaco: érzékeny felület; ~iveco: **1.** *biol* érzékenységi *~iveco de la nerva sistemo: az idegrendszer érzékenysége; **2. tud** *tech* érzékenységi, szenzitivitás *~iveco de instrumento: műszer érzékenysége *~iveco de radioricevilo: rádiókészülék érzékenysége; ~ivigi: *tr* *biol* érzékennyé tesz; ~ivigi: *ntr* *biol* érzékennyé válik; ~umo: *biol* érzék *szin* senso; ~umaĵo: *biol* érzet *szin* sensaĵo; antaŭ~i: *tr* megérez, előre érez; antaŭ~o: előérzet; antaŭ~iĝi: *tr* előre éreztet; ek~i: *tr* megérez, érezni kezd *ni ek~is la neĉiutagan eblon: megérezte a nem mindennapi lehetőséget *nun li ek~is, kiel laca li estas: most kezdte érezni, hogy milyen fáradt *ŝi ek~is, ke la knabo amas ŝin: megérezte, hogy a fiú szereti; kun~i: *tr* együtt érez v. részvétet érez vkivel *mi kun~as kun vi la forpason de via frato: együtt érzek önrel bátyja elhunytával; kun~o: együttérzés, részvét *ni esprimis al la vidvino nian kun~on: részvétünket fejeztük ki az özvegynek *sen ioma kun~o: egy cseppnyi együttérzés nélkül; mem~o: önérzet *szin* mi-sento; sen~a: érzéketlen; sen~iĝi: *tr* érzéstelenít, elkábít *la bato sen~igis lin: az ütés elkábította *la kuracisto sen~igis la malsanulon: az orvos érzéstelenítette a beteget; sen~iĝo: érzékesztés, kábulat; tro~ema: túl érzékeny; tro~emo: túlérzékenység; ~elverso: érzelmenyilvánítás, érzelmenkitörés; ~oskuo: érzelmi megrázkódtatás

Udankosento, delikatsento, devosento, dignosento, flarsenti, frostosento, hejmosento, honorsento, justosento, mi-sento, kulposento, lingvosento, mankosento, premsento, sonsento, stilsento, ŝuldosento, tiklosento, timosento, vetersento, vivosento

sentenc/o=jeles mondás, bölcs mondás, szentencia *La ~oj de Salomono: *bibl* Példabeszédek könyve (Péld) *szin* Proverboj *la ~oj de Seneko: Seneca szentenciái

sentiment/o=érzelem *szin* sento 1

sentimental/a=érzelmes, érzelgős, szentimentális *~aj okuloj: érzelmes szemek *~a romano: *ir* szentimentális regény; ~**eco**: érzelmesség, érzelgősség, szentimentalizmus

sentinel/o=1. *kat* őrszem, őrt álló *szin* gardostaranto, gvatisto; 2. *sp* kapus (>krikett); ~i: *ntr* *kat* őrt áll

sep=hét *la sep dormantoj: a hét alvó *la sep mirindaĵoj de la mondo: a világ hét csodája *la sep mortaj pekoj: a hét halálos bűn *la sep sakramentoj: a hét szentség; sepa: hetedik; sepe: hetedszer (>felsorolás); sepo: 1. *fn* hét, hetes csoport *prenu du sepojn da kartoj: végy kétszer hét kártyát *sepo da junuloj rekrutigis en la vilaĝo: hét legény lett katona a faluban; 2. *fn* a hetes szám *forstreku la lastan sepon: húzd ki az utolsó hetest; sepobla: 1. hétszeres *sepobla gajno: hétszeres nyereség; 2. hétszeres, hét részből álló *sepobla defendo: hétszeres védelem; sepoble: *hsz* hétszer, hétszeresen *sepoble tri estas dudek unu: hétszer három az huszonegy *sepoble pli granda: hétszer nagyobb; sepoblo: vminek a hétszerese; sepolo: *zene* szeptola; sepono: heted, hetedrész *tri seponoj: három heted *vi ricevos seponon: hetedrész kapsz; sepopo: 1. hetes csoport; 2. *zene* szeptett; sepo: *hsz* heten *sepoje ili ekiris: heten indultak el; septo: *zene* szeptim (hangköz és hetedik hang) *majora septo: nagy szeptim *minora septo: kis szeptim; septeto: *zene* szeptett (mű és zenészek); septent: hétszáz; septek: hetven; sepofoja: hétszeri, hét ízben történő *sepofoja provo: hétszeri próbálkozás; sepafoja: hetedik ízben v. alkalommal történő; sepofoje: hétszer, hét ízben, hét alkalommal; sepafoje: hetedik alkalommal; sep mil: hétezer

sepal/o=*növ* csészelevél, sepalum *szin* kalikfolio; ~**aro**: *növ* csésze *szin* kaliko 4, florkaliko; ~**eco**: *növ* csészeszerű

Ukuniĝsepal, libersepal

separ/i=*tr* jog (házastársakat) elkülönít, elválaszt *vö*. divorci; ~o: jog elkülönítés, elválasztás (>házastársak) *dumtempa ~o: ideiglenes elkülönítés *dumviva ~o: végleges elválasztás

separatism/o= $\rightarrow$ sendependismo

separatist/o= $\rightarrow$ sendependisto

separativ/a=*nyt* különítő

separe/o=szeparé

sepen=*távk* hét (rádiós nyelvezetben)

sepi/o=1. *áll* tintahal (Sepia); 2. *műv* szépfesték; ~**aĵo**: *műv* szépiarajz, szépfestmény

sepiolit/o=*ásv* tajtékkő, habkő *szin* maršaumo

seps/a=*orv* fertőzéses, vérmérgezős, szeptikus, septicus *~a medio: szeptikus közeg *~aj mikroboj: szeptikus mikrobák; ~**aĵo**: *orv* szepszist okozó anyag, mikroba; ~**eco**: *orv* szeptikusság, fertőző jelleg; ~**emio**: *orv* vérmérgezés, szepszis, sepsis; ~**iĝo**: *orv* elfertőződés; ~**anti**-**a**, ~**kontraŭ**-**a**: *orv* fertőzésgátló, fertőtlenítő, csírátlantó, antiszeptikus; ~**anti**-**o**, ~**kontraŭ**-**o**: *orv* antiszepepszis, antisepsis; ~**anti**-**i**, ~**kontraŭ**-**i**: *tr* *orv* antiszeptikusan v. antiszeptikummal kezel; ~**anti**-**aĵo**, ~**kontraŭ**-**aĵo**: *gysz* antiszeptikum, antisepticum

sept/o=1. *anat* biol sövény, válaszfal, szeptum, septum *du~aj sporoj: két válaszfalú spórák *interatria ~o: pitvarsövény, septum interatriale *interventrikla ~o: szívkamrasövény, septum ventriculorum *la naza ~o: orrsövény, septum nasi; 2. *tech* ép válaszfal *oni malfermis la ~on de la salono: válaszfal választja ~o de kesto: láda válaszfala *~o de ŝranko: szekrény válaszfala *~o de tendo: belső sátorfal *~o dividas la salonon en du ejojn: válaszfal osztja ketté a szalont *vitra ~o: üveg válaszfal; ~i: *tr* ép *tech* válaszfallal elkülönít *~i salonon en du ĉambrojn: szalont válaszfallal két szobára oszt

Uikonsepto ŝovosepto

septembr/o=szeptember

septim/o=1. *zene* szeptim *szin* septo; 2. *sp* szeptim, középső pozíció (>vívás)

Septuagint/o=*bibl* Septuaginta (a héber Biblia görög fordítása)

sepult/i=*tr* temet, eltemet; ~o, ~**ado**: temetés *~a ceremonio: temetési szertartás; ~**ejo**: temetkezési hely; ~**isto**: temetkezési vállalkozó *szin* sepultentreprenisto; ~**entreprenisto**: temetkezési vállalkozó *szin* sepultisto

ser/o=*biol* vérsavó, szérum; ~**aĵo**: *orv* biol savós folyadék, savós nedv; ~**umo**: *gysz* szérum (>készítmény) *antimikroba ~umo: antimikrobális szérum *antitoksina ~umo: antitoxin szérum; ~**ologio**: *orv* szerológia; ~**imologio**: *orv* immunszerológia; ~**albumino**: *biol* szérumalbumin; ~**odiagnozo**: *orv* szerodiagnosztika, szerodiagnózis; ~**oglobulino**: *biol* kém szérumglobulin; ~**omembrano**, ~**otuniko**: $\rightarrow$ serozo; ~**onegativa**: *orv* szeronegativ, seronegativ; ~**opozitiva**: *orv* szeropozitiv,

seropozitiv; ~**oterapio**: *orv* szeroterápia, immunszérumos kezelés; ~**otipo**: *biol* szerotípus; ~**tuniko**: $\rightarrow$ serozo; ~**ovakcinado**: *orv* szerovakcináció, serovaccinatio

Ulaktosero

seraf/o=1. *mit* szeráf, szárnyas kígyó; 2. *vall* szeráf (>angyal)

serajl/o=1. *ép* szeráj, szultáni palota; 2. hárem *szin* haremo

serak/o=*geo* jégtű, gleccseroszlop, sérac

seran/o=*áll* fűrészfogú sügér (Serranus)

Serap/o=*mit* Szerapisz, Szarapisz, Serapis; ~**ejo**: *vall* ép Szerapisz-templom

serasalm/o=*áll* piranha, pirája (Serrasalmus)

serat/o=*anat* fűrészsíom, musculus serratus

seratul/o=*növ* fűrészfű, zsoltina (Serratula)

serb/o=*fn* szerb; ~**a**: *mn* nyt szerb (sr); **(S)**-**ujo**, **(S)**-**io**: *geo* pol Szerbia (RS); ~**io**-**Montenegro**: *tört* Szerbia-Montenegro

serē/i=1. *tr* keres *li vorton en la poŝo ne ~as Z: szóért nem megy a szomszédba *lupee ~i: nagyítóval keres *pano buŝon ne ~as Z: *közm* semmi haszon munka nélkül *~i ĉiuklopode: égen-földön keres *~i elirejon: kiutat keres *~i en ĉiuj loketoj kaj anguletoj: minden zugot és sarkot átkutat *~i murdocele: halálra keres *~i pinglon en fojnostako: tüt keres a szalmakazalban *~u kaj vi trovos: keresés és találás; 2. *tr* átv keres *ĉi tiu kafo estas tre ~ata: ez az kávé nagyon keresett *~i aventurojn: kalandot keres *~i kverelon: keresi a bajt *~i la rimedon de riĉiĝo: keresi a meggazdagodás módját *~i laboron: munkát keres *~i lian amikecon: keresi a barátságát *~i lian favoron: keresi a kegét v. jóindulatát *~u la virinon: keresd a nőt, cherchez la femme; ~o: 1. keresés *~o de taŭga loĝejo: alkalmas lakás keresése; 2. *inf* keresés *bulea ~o: logikai keresés, Boole-féle keresés *ĉirkaŭteksta ~o: környezetfüggő keresés *detala ~o: részletes keresés *dumtájpa ~o: keresés gépelés közben *duoniga ~o: felezéses keresés *elĉerpa ~o: teljes körű keresés *ĝenerala ~o: globális keresés *paralela ~o: párhuzamos keresés *seria ~o: soros keresés *tutteksta ~o, plenteksta ~o: teljes szövegű keresés *usklodistinga ~o: keresés kis- és nagybetűk megkülönböztetésével; ~**ado**: hosszú keresés, keresgélés; ~**ateco**: 1. keresettség; 2. *gazd* kelet, kelendőség; ~**ilo**: 1. *fn* *tech* kereső *~ilo de fotilo: fényképezőgép keresője *szin* vidserĉilo; 2. *inf* keresőmotor, keresőprogram *szin* serĉmaŝino; ~**ek**-**i**: *tr* elkezd keresni; ~**el**-**i**: *tr* kikeres vhonnan *li el-**i**s du dekforintajn monerojn: kikerest két tízförintos érmét; ~**flari**: szimatol; ~**fosi**: tūr, kutat, keresgél, böngészik; ~**pri**-**i**: 1. *tr* tallóz, böngész *~**pri**-**i** gazetojn: lapokat tallóz; 2. *tr* megmotoz, átkutat; ~**re**-**i**: 1. *tr* újra keres; 2. *tr* ne kutat $\rightarrow$ esplori; ~**tra**-**i**: *tr* átkutat *ili tra~**i**s ĉiujn angulojn: minden zugot átkutattak *la polico tra~**i**s la loĝejon: a rendőrség átkutatta a lakást *tra~**u** viajn poŝojn: kutasd át a zsebeidet; ~**re**-**instituto**: ne kutatóintézet $\rightarrow$ esplorinstituto; ~**lumilo**: kereső fényszóró, keresőlámpa; ~**maŝino**: *inf* kereső(motor), keresőprogram *szin* serĉilo 2; ~**palpi**: *tr* megmotoz

Udomtraserĉo, eraserĉilo, esplorerĉi, flarserĉi, fosserĉi, laborserĉanto, minserĉilo, okulserĉi, palpserĉi, trezorserĉanto, veroserĉanto, vidserĉilo

seren/a=1. derűs *~a rideto: derűs mosoly *~a vizaĝo: derűs arc; 2. *átv* derült, felhőtlen, nyugodt *~a maro: nyugodt tenger *~a tago: derült nap *~a vetero: derült idő; ~o, ~**eco**: 1. derű *kun filozofia ~o li atendis la morton: filozofikus derűvel várta a halált; 2. derűtlenség; ~**ega**: *la Serenega Respubliko: a Velencei Köztársaság *Lia ~ega Alteco: őfensége, őfőméltósága; ~**iĝi**: *tr* felderít; ~**iĝi**: 1. *ntr* felderül; 2. *ntr* kiderül *la maro ~iĝis: a tenger megnyugodott *la vetero ~iĝis: az idő kiderült; ~**mal**-**a**: borús, komor, nyomasztó, feszült; ~**mal**-**eca**: borongós; ~**mal**-**iĝi**: 1. *ntr* elborul a kedélye, elszomorodik; 2. *ntr* beborul; ~**humora**: kedélyes, derűs kedélyű

serenad/o=*zene* szerenád

serendip/o=*ritk* véletlenszerű feltalálás, rátalálás

Sergi/o=Szergiusz, Sergius, Szergej (utónév) *szin* Serĝo

serĝ/o=*tex* sávoly, szerzs

Serĝ/o=Szergiusz, Sergius, Szergej (utónév) *szin* Sergio *~o Elgo: $\rightarrow$ Georges Lagrange

serĝent/o=*kat* őrmester; ~**ĉef**-**o**: *kat* törzsőrmester; ~**sub**-**o**: *kat* szakaszvezető

Serĝip/o=*geo* pol Sergipe (BR)

seri/o=1. sorozat, széria *la tria ~o de la revuo: a szemle harmadik évfolyama *longa ~o de kanonoj: ágyúk hosszú sora *televida ~o: tévésorozat, tv-sorozat *~o da bildkartoj: egy sorozatnyi képeslap *~o de boltiloj: csavarkulcssorozat *~o de libroj: könyvsorozat; 2. *tud* sor, sorozat, szériusz *geometria ~o: *mat* mértani sor *harmonia ~o: a) *mat* harmonikus sor b) *zene* felhangsor *homologia ~o: *kém* homológ sor *~o de Balmer: *fiz* Balmer-sorozat, Balmer-szériusz *~o de di~**ĝo**: *fiz* bomlási sor *~o de funkcioj: *mat* függvényisor; 3. *jték* *sp* játszma, szett;

4. geo sorozat (rétegtani egység); **~a**: **1.** sor~, sorozat~, sorozatos **~a** produktado: *ip* sorozatgyártás; **2.** *vill* soros, szekvenciális **~a** atingo: soros hozzáférés **~a** konektejo: soros port; **~aĵo**: sorozatmű, sorozatkidvány; **~atinga**: *inf* szekvenciális elérésű, soros elérésű; **~omurdisto**: *jog* sorozatgyilkos; **~otitolo**: sorozatcím
Ŭ batserio, dramserio, funkiserio, libroserio, poŝtmarkoserio, seriomurdisto, spektroserio, potencoserio
sericin/o=*kém* selyemenyv, szericin
sericit/o=*ásv* szericit
serif/o=*knyv* betűtalp, serif *szin* literkalkano; **sen~o**: *knyv* Sans Serif; **~ega stilo**: *knyv* Antiqua Face
serima/o=*növ* levélfá, könnyezőpálma (*Monstera deliciosa*) *szin* bongusta monstero
serin/o=*áll* csicsörke, kanári (*Serinus*) *kanaria ~o: **☛**kanario *ordinara ~o: csicsörke, kerti csicsörke (*S. serinus*) *szin* sovaĝkanario
serioz/a=**1.** komoly (>vki) *ĉu ~e vi diras tion?: komolyan mondod? **~a** aŭtoritata homo: komoly tekintélyes ember **~a** junulo: komoly fiatalember; **2.** komoly (>vmi) *post ~a riprenso: komoly megfontolás után **~a** danĝero: komoly veszély; **~aĵo**: komoly dolog *stiri aŭton estas ~aĵo: kocsit vezetni komoly dolog *temas pri ~aĵo: komoly dologról van szó; **~eco**: komolyság *pli da ~eco, sinjoroj!: uraim, több komolyságot!; **mal~a**: komolytalan *kun mal~aj homoj ne traktu: komolytalan emberekkel ne tárgyalj *lia propono estas mal~a: ajánlata komolytalan
serotonin/o=*biol* kém szerotonin
seroz/o=*anat* savós hártya, serosa *szin* seromembrano, sertuniko *parieta ~o: fali hártya, serosa parietalis *viscera ~o: zsigeri hártya, serosa visceralis; **~aĵo**: *anat* savós folyadék; **~ito**: *orv* savóshártya-gyulladás, serositis; **pneŭmo~o**: *orv* pneumoserosis
serp/o=*agr* sarló; **~eto**: *agr* metszőkés
serpent/o=**1.** *áll* kígyó **~o** mordis lin: kígyó marta meg **~o** siblas: a kígyó sziszeg *turnigadi, kiel ~o Z: tekerőzik, mint a kígyó *venena ~o: mérges kígyó; **2.** *átv* kígyó, álnok ember *vi varmigos ~on, ĝi al vi enpikos la denton Z: *köz*m kígyót kebledben ne nevelj; **3.** *zene* serpent; **~a**: **1.** *áll* kígyó~; **2.** *átv* kígyózó, tekergő, kanyargó *szin* serpentuma; **~i**, **~umi**: *ntr* kígyózik, kanyarog, tekereg *la rivero ~as en valo: a folyó egy völgyben kanyarog *vojo ~umis supren: egy út kanyargott felfelé; **~ologo**: *áll* kígyószakértő, serpentológus; **~ologio**: *áll* kígyókutatás, serpentológia; **~uma**: kígyózó, tekergő, kanyargó *szin* serpenta 2; **~forma**: kígyó alakú; **~haŭto**: kígyóbőr; **~tubo**: *tech* csőkígyó
Ŭ blovserpento koralserpento, marserpento, paperserpento, sonserpento
serpentari/o=*áll* kígyászkeselyű (*Sagittarius serpentarius*); **~o**: *csill* Kígyótartó, Ophiuchus
serpentin/o=*ásv* szerpentin; **~iĝo**: *ásv* szerpentinisedés; **~petro**: *ásv* szerpentinásvány
serpigin/a=*orv* kígyózó, kúszó, serpens
serpil/o=*növ* mezei kakukkfű, vadkakukkfű, északi v. keskenylevelű kakukkfű (*Thymus serpyllum*)
serpul/o=*növ* Serpula *larma serpul/o=könnyező házigomba, könnyező fagomba (*S. lacrymans*) *szin* larmofungo, ploranta domfungo
serton/o=*geo* sertão (felsővár vidék)
serur/o=**1.** zár *teni sub ~o: zár alatt tart; **2.** *kat* mozgatható zár v. zárszerkezet *szin* movebla kulaso; **~isto**: lakatos; **~buŝo**: *tech* zármelynyílás; **~ĉarniro**: *tech* reteszpánt; **~kodo**: *tech* zárkód; **~lango**: *tech* zármelv; **~truo**: kulcslyuk
Ŭ cilindroseruro, ĉifroseruro, literseruro, numerseruro, pendseruro, pordoseruro, sparkseruro, ŝaltoseruro
serv/i=**1.** *tr/ntr* szolgál, kiszolgál *al du sinjoroj samtempe oni ~i ne povas Z: *köz*m nem lehet két úrnak szolgálni **~i** ĉe la tablo: az asztalnál szolgál fel *ĉiam honeste mi ~is vin: mindig tisztességgel szolgáltam önt **~i** kiel suboficiro: altisztként szolgál *li longe ~is sub Hunyadi: sokáig szolgált Hunyadi alatt **~i** sian patrujon: hazáját szolgálja *li ~is per informoj al la sekreta ~o: információkkal szolgált a titkosszolgálatnak **~i** sur ŝipo: hajón szolgál; **2.** *ntr* szolgál vmire, alkalmas, jó vmire **~i** kiel vojmontrilo: útmutatóul szolgál *lia fingro ~is al li kiel fiŝbastono: az ujjá horgászbtként szolgált neki; **3.** *ntr* szolgál, használ (működik) *kiel ~as via sano?: hogyan szolgál az egészsége? *por kio ~as ĉi tiu anso?: mire szolgál ez a fogantyú? *ŝnuro ~is al li kiel ledzono: egy madzag szolgált nála derékszíjúl *tio ~u al vi kiel instruo: ez tanulságul szolgáljon neked; **~o**: **1.** szolgálás, szolgálat, szerviz *ĉambra ~o: szobaszerviz *fari al li grandan ~on: nagy szolgálatot tesz neki *fari urŝan ~on: rossz szolgálatot tesz, nincs sok köszönet benne *li estas en la ~o de juna sinjoro: egy fiatalember szolgálatában áll *li faras bonajn ~ojn en tiu posteno: jó szolgálatokat tesz azon a poszton *meti en ~on: szolgálatba állít v. helyez **~o** al Dio

vana ne restas Z: *köz*m az Isten soha nem marad adósunk **~o** postulas re~on Z: *köz*m kölcsönkenyér visszajár, minden szolgálatnak fizetése a bére; **2.** *átv* szolgálat *diplomacia ~o: diplomácia szolgálat *gazetara ~o: sajtószolgálat *publikrila ~o: közönségszolgálat *sekreta ~o: titkosszolgálat; **3.** *gazd* szolgáltatás *domo de ~oj: szolgálatóház *la kosto de la ~oj plialtiĝis: emelkedett a szolgáltatások díja *publikaj ~oj: közszolgáltatások; **~o**: *tech* szervo~, segéd~ **☛**servobremso, servomotoro; **~ado**: szolgálat *li iris en ~adon al altranga sinjoro: egy magas rangú úr szolgálatába szegődött *post longaj jaroj de ~ado: hosszú szolgálat után **~ado** ŝipo: hajón teljesített szolgálat; **~anto**: **1.** *fn* szolgáló, kiszolgáló, szolgál *la ~antoj ĉe la festa tablo: a felszolgálók az ünnepi asztalnál *li estas ~anto de bona afero: jó ügy szolgálója *li sendis unu el siaj ~antoj por mi: egyik szolgáját küldte értem **~anto** de falsaj dioj: hamis istenek szolgálja **~antoj** de patrujperfidaj politikoj: hazaáruló politika kiszolgálói; **2.** *kr* szervita *la ordeno de la ~antoj: a szerviták rendje; **~antino**: szolgálólány, női felszolgáló; **~ema**: szolgálatkész; **~e**: szolgálva **~e** al noblaj celoj: nemes célok szolgálatában; **~ejo**: szolgáltatóhely, kiszolgálóhely; **~igi**: *tr* vminek v. vkinek a szolgálatába állít *li ~igis min al si: a szolgálatába állított **~igi** Esperanton por la paco: az eszperantót a béke szolgálatába állítja; **~ilo**: *inf* szerver, kiszolgáló *POP~ilo: POP-szerver *prokura ~ilo: proky server; **~isto**: szolgál, háziszolgál, cseléd **~isto** al du mastroj: kétkulcsos ember; **~istaro**: házi személyzet, szolganép; **~istino**: szolgálólány, cselédlány; **eks~igi**: **1.** *tr* szolgálatból elbocsát; **2.** *tr tech* leselejtez; **ekster~a**: szolgálaton kívüli, állományon kívüli; **en~igi**: *tr* szolgálatba állít *li en~igis sin sur ŝipo: egy hajón állt szolgálatba; **kontraŭ~o**, **re~o**: ellenszolgáltatás *postuli kontraŭ~on: ellenszolgáltatást kér; **mal~i**: *ntr tech* nem működik, bedöglött; **mem~o**: önkiszolgálás *plej bona ~o estas mem~o: *köz*m segíts magadon, az Isten is megsegít; **mem~a**: önkiszolgáló *mem~a parfumejo: önkiszolgáló illatszerbolt; **mem~ejo**: önkiszolgáló üzlet; **pri~i**: *tr* kiszolgál *hodiaŭ vi pri~os la fraŭlinon: ma te szolgálod ki a kisasszonyt; **tro~ema**: szolgálalkú, szervilis, szolgál *szin* servila; **~oareo**: távk adásterület, vételi körzet, ellátott terület; **~obubo**: inas, szolgálófiú, hajóinas; **~oĉareto**: zsúrkocsi, kerekas tálalóasztal; **~odaŭro**: szolgálati idő; **~odevo**: **1.** *kat* kötelező katonai szolgálat; **2.** *jog* szolgálat; **~odevulo**: *kat* katonaköteles; **~ojaroj**: szolgálati évek; **~oknabo**: cselédfiú; **~oknabino**: szolgálólány, cselédlány; **~olisto**: állományjegyzék; **~oloko**: szolgálati hely; **~omono**: borralaló *szin* trinkmono; **~operanto**: *inf* tartalomsszolgáltató *interreta ~operanto: internetes szolgáltató; **~opreta**: szolgálatkész *szin* servema; **~oprogramo**: *inf* segédprogram, utility; **~osekretario**: *gazd* szolgáltatóipar; **~osoldato**: tisztiszolgáló, csicskás; **~ostacio**: *köz*l szervizállomás; **~otablo**: pult; **~otempo**: szolgálati idő
Ŭ aŭtoservo, bienservisto, civilservanto, ĉevalservisto, diservo, flatservema, FTP-servilo, helposervo, informservo, kaleŝservanto, kamposervisto, klientoservo, laborservo, lernoservo, libroservo, manĝoservo, messervanto, mesaĝservo, militservo, nomservilo, novajservo, oficirservisto, POP-servilo, poŝtoservilo, prokurservilo, publikserva, rapidoservo, retservo, sanservo, soldatservilo, ŝipservi, stalservisto, tabloservisto, tagservo
serval/o=*áll* szervál (*Leptailurus serval*)
servic/o=*gaszt* szerviz, készlet *porcelana ~o por teo: porcelán teakészlet; **~oŝranko**: *gaszt* pohárszék
servil/a=szolgálalkú, szolgál, szervilis *szin* troservema
servir/o=*sp* adogatás, szerválás, szerva; **~i**: *ntr* *sp* adogat, szervál; **~anto**: *fn* *sp* adogató, szerváló; **~linio**: *sp* adogatóvonal
servitud/o=*jog* szolgálat, servitus **~a** vojo: szolgálmi út
servlet/o=*inf* szervlet
servut/o=*tört* úrbér; **~a**: *tört* úrbéri **~aĵ** devoj: úrbéri kötelmek **~a** sistemo: jobbágyrendszer; **~eco**: *tört* jobbágyi állapot v. státusz; **~ulo**: *tört* jobbágy; **~ularo**: *tört* jobbágyág
ses=hat *dum ses tagoj la Eternulo kreis la ĉielon kaj la teron: *bibl* hat nap alatt alkotta meg az Úr az eget, a földet *en ses tagoj ĝi estos preta: hat napon belül kész lesz; sesa: hatodik; sese: hatodszor (>felsorolás); seso: **1.** *fn* hat, hatos csoport, feltucat *ni vidis seson da homoj: fél tucat embert láttunk *seso da naztuko: fél tucat zsebkendő; **2.** *fn* a hatos szám *alskribu ankoraŭ unu seson: írj hozzá még egy hatost; sesobla: **1.** hatszoros *sesobla kvanto: hatszoros mennyiség; **2.** hatszeres, hat részből álló *sesobla jungitaro: hatos fogat; sesoble: *hsz* hatszor, hatszorosan *sesoble du estas dek du unu: hatszor kettő tizenkettő *sesoble pli alta: hatszor magasabb; sesoblo: vminek a hatszorosa; sesolo: *zene* szextola; sesono: hatod, hatodrészt *du sesonoj: két hatod *donu al mi ĝian sesonon: add nekem a hatodát; sesopo: **1.** hatos csoport; **2.** *zene* szextett; sesope: *hsz* hatan *sesope ni ekskursis: hatan kirándultunk; sesoto: *zene* szext, hatodhangköz *aŭgmentita sesoto:

bővített szext *diminuita sesto: szűkített szext *eta sesto, minora sesto: kis szext *granda sesto, majora sesto: nagy szext *napola sesto: nappolyi szext; sesteto: *zene* (mű és zenészek); sescent: hatszáz; sesdek: hatvan; sesdeknaŭ, sesdeknaŭmi: *ntr* kölcsönösen benyalnak (>nemi aktus); sesdekuma: *mat* hatvanas alapú; sesfoja: hatszori, hat ízben történő *sesfoja prilaboro: hatszori megmunkálás; sesafoja: hatodik ízben v. alkalommal történő; sesfoje: hatszor, hat ízben, hat alkalommal; sesafoje: hatodik alkalommal; ses mil: hatezer

sesi/o=1. ülésszak *eksterordinara ~o: rendkívüli ülésszak *la aŭtuna ~o de la parlamento: a parlament őszi ülésszaka *la nuna ~o de la urba registaro: a városi önkormányzat mostani ülésszaka; **2.** időszak *ĉi-jare frue komenciĝis la ekzamena ~o: idén korán kezdődött a vizsgaidőszak

Ĵekzamensio, studsesio

sesil/a=növ üllő, nyéltelen, kocsánytalan, sessilis *szin* sida

seskvi=előképző; seskvi-: *tud* másfél-, szeszkvi- ➤seskvilineara, seskvioksidó, seskviterpeno

sesleri/o=növ nyúlfarkfű (Sesleria)

sesterc/o=tört sestertius (pénznem); ~**omilo:** *tört* ezer sestertius

serterci/o=tört ezer sestertius *szin* sestercomilo

sestin/o=ir szextina, sestina

Set/o=1. *bibl* Szet; **2.** *mit* Széth

setar/o=zene szitár

setari/o=növ muhar, mohar (Setaria) *itala ~o: óriásmuhar, csumiz (S. italica) *szin* birdmileo

seter/o=áll szetter

setl/i=ntr letelepül, megtelepszik *la hungaroj ~is definitive en la Karpat-baseno: a magyarok véglegesen a Kárpát-medencében telepedtek le; ~**igi:** *tr* letelepít *Adalberto 4a ~igis kumanojn en Hungario: IV. Béla kunokat telepített le Magyarországon; ~**anto:** *fn* telepes; ~**ejo:** telep, település

Ĵplansetlejo

seton/o=gysz szeton, setaceum; ~**forma:** szetonszerű *~forma pafvundo: szetonszerű lött seb

Seul/o=geo Szöul *~o estas la ĉefurbo de Sud-Koreio: Szöul Dél-Korea fővárosa

sev/o=növ növénynedv, humor

sever/a=1. szigorú, kemény, kérlelhetetlen (>vki) *~a juĝisto: szigorú bíró *~a kritiko: szigorú kritika *~a verdikto: szigorú ítélet *~a ordo kaj disciplino: szigorú rend és fegyelem *~a dieto: szigorú diéta *~a, sed justa: szigorú, de igazságos; **2.** szigorú, zord, kemény, kegyetlen (>vmi) *~a vintro: kemény tél *~a klimato: zord klíma *~a malliberejo: szigorú börtön; **3.** *átv* komor, zordon, dísztelen *la ~a beleco de la rokomontaro: a sziklás hegység zordon szépsége *~a stilo: komor stílus; ~**o:** szigor *procedi kun ~o: szigorral jár el; ~**eco:** szigorúság *la ~eco de la juĝistoj kaj la juĝo: a bírák és az ítélet szigorúsága; **mal-a:** **1.** megengedő, megbocsátó, szelíd; **2.** derűs, könnyed; ~**mora:** szigorú erkölcsű, kemény természetű, zordon

Sevil/o=geo Sevilla

sevrug/o=áll sőregtok (Acipenser stellatus)

sezam/o=1. növ szezám, szézáam (Sesamum); **2.** szezám *malfermiĝu, ~o: szezám, tárulj; ~**oido:** *anat* szezámcsont, os sesamoidea; ~**saló:** *gastz* szezámósó

sezel/o=növ gurgolya (Seseli)

Severn/o=geo Servern (folyó)

sezon/o=1. évszak *la kvar ~oj: a négy évszak *seka ~o: száraz évszak; **2.** idény, szezám *malviva ~o: holt idény, holt szezon *por ĉio estas ~o: *közm* mindennek megvan a maga ideje; ~**a:** idény-, szezonális *~a laboro: idénymunka, szezonális munka *~a senlaboreco: idény jellegű munkanélküliség, szezonális munkanélküliség; **antaŭ-o:** előszezon; **ĉef-o:** főszezon; **ekster-e:** **1.** holt szezonban; **2.** *átv* nem a megfelelő pillanatban; **post-o:** utószezon; ~**dungito:** idénymunkás

Ĵbalsezono, bansezono, pluvsezono

sfacel/o=orv száraz üszök

sfagn/o=növ tőzegmoha (Sphagnum)

sfalerit/o=ásv szfalerit, cinkfény, cinkfényle *szin* zinkblendo

sfig/o=áll szöcskeölő darázs (Sphex sabulosus) *szin* rabovespo; ~**edoj:** kaparódarazsak, ásódarazsak, bányászdarazsak (Sphegidae) *szin* enterigovespoj, fosovespoj

sfeniks/o=áll pingvin (Spheniscus)

sfenodont/o=áll hidasgyík, tuatara (Sphenodonton)

sfenoid/o=anat ékcsont, háromszögcsont, triquetrum

sfer/o=1. *mat* gömbfelület, gömbhéj; **2.** *mat* gömb (>test) *oskula ~o: simulógömb; **3.** *ex szf* szféra *la muziko de la ~oj: a szférák zenéje; **4.** *átv* szféra, kör, terület *agadi aparte en la ~oj: a külön, saját körén belül tevékenykedik *en diplomatiaj ~oj: diplomáciai körökben *~o de interesiĝo: érdeklődési kör *~o de politika influo: politikai

befolyás köre; gömbfelület; szféra (terület); ~**a:** **1.** *mat* gömb~, gömbi *~a koordinato: gömbi koordináta; **2.** gömb alakú, gömbölyű *~a buo: gömbúszó (bója) *~a kapo: gömbölyű fej; ~**eco:** gömbszerűség, gömbalakúság; ~**oido:** *mat* szferoid, forgási ellipszoid; ~**ometro:** *tech* szferométer; **duon-o:** *mat* félgömb *szin* hemisfero **4;** **hemi-o:** **1.** *geo* félteke, félgömb, hemiszféra; **2.** *csill* éggömbfél; **3.** *anat* agyfélteke, hemisferium *cerebra hemi-o: agyfélteke, hemispherium *szin* cerba duonsfero, cerboduono; **4.** *mat* félgömb *szin* duonsfero; ~**disko:** *mat* gömbbrét; ~**osurfaco:** *mat* gömbfelület, gömbhéj *szin* sfero **1**

sfigm/o=orv pulzus; ~**ografo:** *gysz* szfigmográf, sphygmograph; ~**ografo:** *orv* szfigmográfia, sphygmographia; ~**omanometro:** *gysz* vérnyomásmérő, sphygmomanometer

sfig/o=áll szender (Sphinx) *kranio~o: ➤aferontio

sfigo²=előképző; sfingo~: *kém* szfing(o)~; sfingolo, sfingozino: *kém* szfingozin; sfingolipido: *biol* kém szfingolipid

sfinks/o=1. *mit* szfinx (egyiptomi és görög); **2.** *átv* zárkózott alak, kifürkészhetetlen ember; ~**o:** *műv* Szphinx; ~**a:** kifürkészhetetlen, titokzatos, rejtélyes, szfinxszerű; ~**ino:** **1.** *mit* női szfinx; **2.** *átv* zárkózott nő, kifürkészhetetlen nő

sfinkter/o=anat záróizom, musculus sphinctus

si=maga (visszaható személyes névmás) *en si mem: önmagában *ili mire ekrigardis sin: csodálkozva pillantottak egymásra *la sinjoro ordonis al la servisto vesti sin rapide: az úr megparancsolta a szolgának, hogy gyorsan öltözködjön fel *li bruligis al si la lipharojn: megégette a bajuszát *li deprenis de si la kardon: leszedi magáról a bogáncsot *li faris promeson al si: ígéretet tett magának *li kovras sin: betakarja magát, betakarozik *li vivas kun virino tro postulema al si: magához túl igényes nővel él *per si mem la afero ne progresas: magától az ügy nem halad; sia: **1.** magáé, sajátja (az alanyé) *li amas siajn gefilojn: szereti a gyerekeit *li ne konis la legantojn de siaj romanoj: nem ismerte regényei olvasóit *li vidis homon akvumantan siajn florojn: látott egy embert, aki a (saját) virágait öntözte *uzi sian aŭton: saját kocsiját használja; **2.** saját *szin* propra *ĉion sian li enpakis: mindent bepakolt, ami az övé *por ĉiu afero estas sia tempo kaj maniero *Z:* mindennek megvan a maga ideje és módja *sia estas kara pli ol najbara *Z:* *közm* közelebb az ember magához; siajo: saját valami, saját holmi *al ĉiu lian siajon: mindenkinek azt, ami az övé *ĉiu prenu sian siajon: mindenki fogja azt, ami az övé; kunsiajo: cucc, cókmo, ami az emberrel van; kunsiigi: *tr* *átv* is magával hoz, magával visz

si²=zene ti *Sibe-majora: B-dúr *sibe-minora: b-moll *Si-majora: H-dúr *si-minora: h-moll

sial/o=orv nyál-, sial(o)~; ~**ogena:** *orv* nyálképző, sialogen; ~**oreo:** *orv* nyálcsörgás, fokozott nyálképződés, sialorrhoea

sial/o=ásv szial

Siam/o=tört geo Sziám; ~**a:** *geo* sziámi *~a Golfo: *geo ex* Sziámi-öböl ➤Taja Golfo

sibarit/o=fn puhány, élvhajász, szibarita; ~**ismo:** puhány v. élvhajász életmód

Siberi/o=geo Szibéria; ~**a:** *geo* szibériai *Orient~a Maro: Kelet-szibériai-tenger *~a tundro: szibériai tundra

sibil/o=szibilla, szibüllä, sibylla, jósnő; ~a: **1.** szibillai *~aj libroj: szibillai könyvek, jóskönyvek; **2.** *átv* talányos, rejtélyes, homályos *~a parolo: talányos beszéd, homályos beszéd

sibl/i=1. *ntr* *hgut* sziszeg, füttyöl, füttyöl *vento ~as en la kamentubo: szél füttyöl a kéményben *viransero ~is kontraŭ la infano: egy gúnár sziszegett a gyerekekre; **2.** *ntr* *átv* sziszeg *la klaĉulinoj ~is kontraŭ na pletykas nők ellenem sziszegtek; ~**osusuri:** *ntr* *hgut* sistereg; ~**a:** sziszegő, sipító *~a spirado: sipító lélegzés

Sicili/o=geo pol Szcília (IT); ~**ano:** *fn* szicíliai (lakos)

sicist/o=áll szöcskeegér (Sicista)

Sicŭan/o=geol pol Szecsuan, Sichuan

sid/i=1. *ntr* űl *li ~is super malfermita libro: nyitott könyv felett űlt *~i en la sino de sia patrino: anyja ölében űl *~i krurkruce: törökülésben űl *~i sur la suro: a sarkán űl *~i sur trono: trónon űl; **2.** *ntr* űlésezik *szin* kunsidi; **3.** *ntr* *átv* elvan vhol, tartózkodik, székel *la registaro ~is en Debrecen: a kormány Debrecenben székel *li ĉiam ~as hejme: mindig otthon űl *mi hejme ~is, nenion vidis *Z:* semmit nem láttam, semmit nem hallottam *ni ~as en la sama űpo: egy csónakban evezünk *ofte li ~as ĉe la najbarino: gyakran űl a szomszédasszonynál *~i ĉe la fonto: közel űl a tűzhöz *~i en malliberejo: börtönben űl *~i, kiel muso sub balailo *Z:* lapul, mint dinnye v. szar a fűben; hallgat, mint nyúl a fűben; **4.** *ntr* *átv* vmilyen helyzetben van *kiu bone ~as, tiu lokon ne ŝanĝu *Z:* *közm* űlj vesztig seggeden, ha jól van dolgod *li ~as en ŝuldoj ĝis super la ŝultroj *Z:* nyakig űl az adósságban *~i en sterko: szarban van *~i en zorgoj: gondban van; **5.** *ntr* *átv* vmi van vhol *ĉapelo ~as sur lia kapo: kalap van a fején *kio en koro ~as, la vizaĝo perfidas *Z:* *közm* kinek mi

szívében, kitetszik színében *la šlosilo ~as en la pordo: a kulcs az ajtóban van *sur lia brusto ~as verda stelo: a mellén zöld csillag van; **6.** *ntr* *átv* áll vhogyan, megy vmihez (>ruha) *la bluzo strikte ~as sur ŝi: a blúz szorosan a testéhez simul *la ĉapelo ne bone ~as al vi: a kalap nem áll jól önnek *la jako ~as sur vi kvazaŭ pentrita: mintha önre szabták volna a zakót; ~**a**, ~**anta**: **1.** ülő, ülési *~anta knabino: ülő lány *~a okupigo: ülő foglalkozás *~a pozicio: ülő helyzet; **2.** *növ* ülő, nyéltelen, kacsánytalan, sessilis *szin* sesila; ~o: ülés *ĉu vi havas bonan ~on en la selo?: jól ültsz a nyeregben? *krurkruca ~o: törökülés *pro la malgusta ~o de la valvo: a szelep rossz ülése miatt *sursura ~o: sarokülés (sarkon ülés); ~**ado**: **1.** hosszú ülés, üldögélés *la ~ado en la oficejo malsanigis lin: a hivatalban való üldögélés megbetegítette; **2.** pózolás, modelt ülés *szin* seanco **2** *post tri ~adoj la bildo estos preta: három ülés után a kép készen lesz; ~**ejo**: székhely *departemento ~ejo: megyeszékhely *szin* departemento ĉefurbo *episkopo ~ejo: püspöki székhely *la ~ejo de la pensado estas la cerbo: a gondolkodás székhelye az agy *Rotterdamo estas la ~ejo de UEA: Rotterdam az Eszperanto Világszövetség székhelye; ~**ema**: nehezen mozdítható, megülő természetű *szin* hejmsidema *mi estas ~ema, malofte mi vojaĝas: nehezen mozdítható vagyok, ritkán utazom; ~**igi**: **1.** *tr* ültet, leültet *mi ~igis la fraŭlinon en kaleŝo: hintóba ültette a kisasszonyt *~igu la gaston, kaj ~igu ankaŭ vin: ültessd le a vendéget, és te is ülj le; **2.** *tr* *átv* letelepít *la reĝo ~igis la kumanojn: a király letelepítette a kunokat; ~**igi**: **1.** *ntr* leül *szin* eksidi *bonvolu ~igi: legyen szíves leülni *~igi en aŭton: kocsiba ül; **2.** *ntr* *átv* megtelepszik, letelepszik *la sikuloj ~igis en Transilvanio: a székelyek Erdélyben telepedtek le; ~**ilo**: ülés, ülőalkalmatosság *mankruca ~ilo: *orv* keresztfogás (>betegszállítás) *neceseja ~ilo: vécéülőke *seĝo estas ~ilo: a szék ülőalkalmatosság *~ilo de remisto: evezőspad *ŝovebla ~ilo: gurulóülés; **al**~**igi**: *ntr* odaül, ideül *al~igu ĉe mi: ülj ide hozzám; **du**~**a**: kétüléses *du~a kabriolet: *jm* kétüléses kabriolet; **ek**~**i**: *ntr* leül *szin* sidigi; **kun**~**i**: *ntr* ülésezik; **kun**~**o**: ülés, ülésezés, tanácskozás *ferma kun~o: záróülés *instruista kun~o: *isk* tanári értekezlet *komisiona kun~o: bizottsági ülés (pl. parlamenti) *malferma kun~o: nyitóülés; **kun**~**ejo**: ülésterem; **kun**~**igi**: *ntr* összeül; **kvar**~**a**: négyüléses *kvar~a limuzino: *jm* négyüléses limuzin; **plenkun**~**o**: plénum, teljes ülés; **plenkun**~**a**: plenáris; **re**~**igi**: *ntr* visszaül; **sub**~**igo**: *geo* talajszüppedés; **sur**~**i**: *tr* megül vmit, vmin ül *densa nubaro sur~is la pejzaĝon: sűrű felhőzet ült a tájon *li bone sur~is la ĉevalon: jól megülte a lovat; **unu**~**a**: együléses *unu~a aviadilo: *rep* együléses repülőgép; ~**bano**: ülőfürdő; ~**banujo**, ~**bankuvo**: ülőkád; ~**ĉambro**: *fn* nappali (szoba); ~**ĉareto**: sportkocsi (>babakocsi); ~**fali**: *ntr* fenékre esik; ~**glitejo**: *jték* csúszda; ~**karno**: ülep, fenék; ~**kesto**: *jm* bak (>kocsülés); ~**levigi**: *ntr* felül; ~**loko**: ülőhely; ~**lokbileto**: *vsüt* helyjegy; ~**meblo**: ülőbútor; ~**meblaro**: ülőgarnitúra; ~**milito**: *kat* állóháború; ~**osto**: *anat* ülőcsont, ischium; ~**ostriko**: ülősztrájk *szin* loktena striko; ~**pasigi**: *tr* leül (üléssel eltölt) *li ~pasigis kvar jarojn en la parlamento: négy évet ült a parlamentben *ni ~pasigis unu jaron en la malliberejo: egy évet ültünk le a börtönben; ~**rektigi**: *ntr* felül, ültében felegyenesedik; ~**resti**: *ntr* ülni marad; ~**stango**: ülőrud *la kokinoj dormas nokte sur ~stangoj: a tyúkok éjszaka ülőrudon alszanak; ~**urbo**: székváros; ~**vango**: *anat* farpofa, fél fenék; ~**vangoj**: ülep, fenék
U estrarkunsido, fondokunsido, fornosidisto, grupkunsido, hejmosidulo, kalkansidi, komitatkunsido, konduksidilo, laborkunsido, loksidigi, movsidaĉi, punsidi, sidfazeolo
sider/a=*csill* csillag, csillagászi, siderikus *~a horangulo: sziderikus óraszög *~a horo: csillagóra, sziderikus óra *~a jaro: csillagév, sziderikus év *~a monato: csillaghónap, sziderikus hónap *~a tago: csillagnap, sziderikus nap *~a tempo: csillagidő, sziderikus idő
siderit/o=*ásv* vaspát, siderit
siderurgi/o=*ip* vasipar, acélipar
Sidnej/o=*geo* Sydney
Sidon/o=*Ĉ*Cidono
Sidoni/o=*tört* Sidonius (név); ~**ino**: Szidónia (utónév)
sieĝi=**1.** *tr* *kat* ostromol *~i kastelon: várat ostromol; **2.** *tr* *átv* ostromol *per petoj li ~is min: kérésekkel ostromolt; ~**o**: *kat* ostrom *la ~o de Trojo: Trója ostroma; ~**ilo**: *kat* ostromeszköz; ~**ĉirkaŭ**~**i**: *tr* *kat* körbeostromol, bekerítéssel ostromol; ~**kanono**: *kat* ostromagyú; ~**maŝino**: *kat* ostromgép; ~**ostato**: *pol* ostromállapot *oni proklamis ~ostaton: ostromállapotot hirdettek ki; ~**turo**: *kat* ostromtorony
Sien/o=*geo* Siena; ~**o**, ~**a tero**: siena (festék)
sienit/o=*ásv* szienit
Sieraleon/o=*geo* pol Sierra Leone (SL)
siest/o=sziesztá, délutáni szunyókálás; ~**i**: *ntr* sziesztázik, délután pihen
sifilis/o=*orv* vérbaj, bujakór, „franc”, francia betegség, luesz, szifilisz; ~**a**: *orv* bérhajos, bujakóros, szifilisz; ~**anti**~**a**, ~**kontraŭ**~**a**: szifilisz

elleni *anti~a medikamento: szifilisz elleni gyógyszer
sifon/o=**1.** *tech* szifon (bűzelzáró); **2.** *gasz* szódásszifon, autoszifon; **3.** áll szifon; ~**i**: *tr* szifonon átönt; **termo**~**o**: *tech* termoszifon; ~**barometro**: *met* *tech* csőbarométer, szifonbarométer; ~**ogamio**: *biol* szifonogámia
sigel/o=**1.** pecsét *dogana ~o: *gazd* vámzár *plumba ~o: ólompecsét *vaksa ~o: viaszpecsét; **2.** *átv* pecsét *kaina ~o sur lia frunto: káini bélyeg a homlokán *la ~o ankoraŭ ne estas metita: a pecsétet még nem tették rá (még nincs jóváhagyva) *la ~o de la morto videblas sur lia frunto: a halál bélyege látszott az arcán; ~**i**: **1.** *tr* pecsétel, lepecsétel *oni sigelis la pordon de la loĝejo: lepecsételtek a lakás ajtaját *~i kontrakton: szerződést lepecsétel *~i koverton: borítékot lepecsétel *~i leteron: levelet lepecsétel; **2.** *tr* *átv* megpecsétel *la dormo ~is la kalpebrojn de la knabino: az álom lepecsételte a lány szemét *lia sorto estas ~ita: sorsa meg van pecsételve *miaj lipoj estas ~itaj: az ajkamon pecsét van *tiu bonfaro ~is ilian amikecon: az a jótett megpecsételte a barátságukat; ~**fermi**: lepecsétel (pecsétet lezár); ~**ilo**: pecsétnyomó; **dis**~**i**, **mal**~**i**: *tr* feltöri vminek a (n) pecsétjét *la reĝo dis~is la leteron: a király feltörte a levél pecsétjét; ~**ringo**: pecsétgyűrű; ~**vakso**: pecsétviasz
Sigfrid/o=Szigfrid, Siegfried (utónév)
sigilari/o=*ĉsl* pecsétfa (Sigillaria)
Sigismond/o=Zsigmond
sigl/o=rövidítés, betűszó, betűjelzet, szigla *HEA estas ~o: a HEA betűszó *la mezepokaj manuskriptoj ofte uzis ~ojn: a középkori kéziratok gyakran használtak rövidítéseket
sigma=*knyv* σ , σ , szigma (görög 'sz' betű) *szin* sigma; sigma-algebro: *mat* szigma-algebra
sigm/o=*Ĉ*sigma
sigmoid/o=*anat* szigmbél, szigmahajlat, colon sigmoideum; ~**o**~**rektumostomio**: *orv* szigmbél és végbél összeszájztatása, sigmoidoproctostomia
sign/o=jel *ĉi tiu bukedo estas ~o de mia amo: ez a csokor szeretetem jele *doni pri si ~on: jelt ad magáról *eĉ ~o ne restis, kie urbo estis Z: kő kövön nem maradt *la ~oj de pasintaj tempoj: múlt idők jelei *la vortoj estas ~oj de ideoj: a szavak fogalmak jelei *li faris al mi ~on: intett nekem *laŭ ĉiuj ~oj: minden jel szerint *perforato ~o de malforto: az erőszak a gyengeség jele *post lia ~o ekiris la atako: jelére megindult a támadás *~o de poŝto ex: postai bélyeg *Ĉ*poŝtmarko *sub la ~o de la verda stelo: a zöld csillag jegyében; **2.** *knyv* jel, *inf* karakter *ajna ~o: *inf* helyettesítő karakter, dzsóker *szin* ajno, jokero *altiga ~o: *zene* (hangmagasságot) emelő jel *askiaj ~oj: ASCII-karakterek *dekuma ~o: *mat* tizedesjel *ekkria ~o: felkiáltójel *szin* krisigno *interpunkciaj ~oj: írásjelek *szin* interpunkciaj *kvintanca ~o: nyugtázó karakter, ACK *la afero ankoraŭ havas ~on de demando: a dolog még kérdőjeles *malaltiga ~o: *zene* (hangmagasságot) leszállító jel *multiplika ~o: *mat* szorzójel *muzikaj ~oj: *zene* kottajelek *nuliga ~o: érvénytelenítő jel, CAN *operaciaj ~oj: műveleti jelek *~o de egaleco: egyenlőségjel; ~**i**: **1.** *tr* jelez *ĉi tiu libro ~as novan epokon: ez a könyv új korszakot jelez *la policisto ~is, ke mi haltu: a rendőr jelzett, hogy álljak meg *la tabulo ~as la devigan vojdirekton: a tábla a kötelező útírányt jelzi; **2.** *tr* jelöl, bejelöl, megjelöl *la elhakendaj arboj estas ~itaj: a kivágandó fák meg vannak jelölve *la Eternulo ~is Kainon sur la frunto: az Úr megjelölte Káin homlokát *mi ~is la forstrekendaĵojn: bejelöltem a törendőket; ~**anto**: *fn* nyt jelölő; ~**aro**: **1.** jelkészlet *morsa ~aro: morzeábécé *szin* morsa kodo *surdmutila ~aro: süketnéma jelkészlet, süketnéma kézjelek; **2.** *inf* karakterkészlet, kódkészlet *unikoda ~aro: Unicode-karakterkészlet, unikódos karakterkészlet; ~**ato**: *fn* nyt jelölt; ~**e** **de**: vminek a jeléről *~e de la pardono: a megbocsátás jeléről *~e de mia dankemo: hálám jeléről; ~**eto**: *Ĉ*kromsigno; ~**ilo**: *fn* jelölő, jelölőeszköz *ni metu ~ilojn por la postvenontoj: tegyük jeleket az utánunk jövőeknek; ~**umo**: **1.** *mat* előjel *pozitiva kaj negativa ~umo: pozitív és negatív előjel; **2.** *mat* előjelfüggvény, szignumfüggvény; **antaŭ**~**o**: előjel *bona kaj malbona antaŭ~o: jó és rossz előjel; **kontraŭ**~**uma**: *mat* ellenkező előjelű; **krom**~**o**: **1.** *nyt* mellékjel, diakritikus jel *Esperanto havas du krom~ojn ~la a cirkumflekson kaj la rondan hoketon: az eszperantóban két mellékjel van ~a a kúpos és a félkörös ékezet; **2.** *zene* előjegyzés, módosítójel *dieso kaj bemolo estas krom~oj: a kereszt és a bé módosítójelek; **malbon**~**a**: rossz előjelű, baljós; **per**~**o**: *knyv* perjel; **post**~**o**, **poste**~**o**: nyom *eĉ post~o ne restis el la urbo: a városnak nyoma sem maradt *lasi post~ojn: nyomokat hagy maga után *li iras en la post~oj de sia patro: apja nyomdokain jár *post~oj de katastrofo: katasztrófa nyomai; **sam**~**uma**: *mat* azonos előjelű; **sub**~**o**: *nyt* aluljelzés; **super**~**o**: *nyt* *knyv* felüljelzés, ékezet *akuta super~o: éles ékezet, accent aigu *szin* akuto, dekstra korno *malakuta super~o: tompa

ékezet, accent grave *szin* malakuto, maldekstra korno; **super~ita:** *nyt* *knyv* felüljelzett, ékezetes *super~ita litero: ékezetes betű; **tra~o:** *nyt* *knyv* áthúzás; ~**obildo:** **1.** *knyv* jelalak, betűkép; **2.** *inf* karakterkép; ~**oĉeno,** ~**ovico:** **1.** jelsor; **2.** *inf* karaktersor, karakterfüzér, string; ~**odeno:** *inf*/karaktersűrűség; ~**oklarigo:** jelmagyarázat; ~**oklarigisto:** *bibl* jövedőmondó, titokfejtő; ~**ojunkro:** *tört* zászlós *szin* komedo; ~**olitero:** *nyt* ékezetes betű; ~**olingvi:** *ntr* jelel; ~**olingvo:** jelnyelv; ~**orekono:** *inf* karakterfelismerés *optika ~**orekono:** *inf* optikai karakterfelismerés, szövegfelismerés, OCR; ~**orekonilo:** *inf* karakterfelismerő program; ~**osistemo:** jelrendszer; ~**oteorio:** jelelmélet; ~**umsanĝo:** *mat* előjelváltás

Ŭabolsigno, akcentosigno, alinesigno, aŭtorsigno, ĉe-signo, demandosigno, dividosigno, dolarsigno, egalsigno, elcentosigno, eskapsigno, finsigno, gamsigno, gradosigno, integralsigno, kaj-signo, kapsigno, krisigno, kruosigno, legosigno, limsigno, malpliosigno, memorsigno, minussigno, oblosigno, ondosigno, paĝosigno, paŝosigno, pliosigno, piedsigno, plussigno, po-signo, premsigno, pressignaro, procentosigno, pruvosigno, pundosigno, radiksigno, ripetsigno, silentosigno, skribosigno, spirosigno, stirsigno, ŝultrosigno, ŝvelsigno, tajpsigno, taktosigno, triolsigno, venkosigno, versigno, vivosigno **signatur/o=1.** kézjegy, szignó; **2.** *knyv* ívjelzés; ~i: *tr* kézjeggyel ellát, leszignál, leszignóz

signal/o=1. *távk* jel *aŭda ~o: audialis jel *doni ~ojn al la ŝipo: jeleket ad a hajónak *~o de okupiteco: foglaltságjel (>telefon) *vida ~o: vizuális jel; **2.** *hajó* jelzőberendezés; **3.** *geo* háromszögelési jel; **4.** *vill* jel; ~a: jel-, jelző *~a fajro: jelzőtűz *~a lumó: jelzőfény; ~i: *tr* jelez *la ruĝa lumó ~as halton: a piros fény megállást jelez *per flagoj oni ~is al la najbara ŝipo: zászlókkal jeleztek a szomszédos hajónak *per kanonpafo oni ~is la ekiron de la sturmo: ágyúlövéssel jelezték a roham megindulását; ~**ado:** jelzés; ~**aro:** *távk* jelkódex *szin* signalkodo; ~**ejo:** *hajó* jelzőállomás; ~**ilo:** **1.** *fn* vsút jelző; **2.** *tech* jeladó; ~**isto:** *fn* híradós, jelzésadó, jelzőkezelő; ~**izi:** *tr* *tech* jelzőberendezéssel ellát; ~**disko:** vsút jelzőtárcsa; ~**fajro:** *távk* jelzőtűz; ~**flago:** *távk* jelzőzászló; ~**generilo:** *vill* jelgenerátor, szignálgenerátor; ~**horloĝo:** időzítőszerkezet; ~**kodo:** *távk* jelkódex *szin* signalaro *internacia marista ~kodo: nemzetközi jelkódex; ~**korno:** *távk* jelzőkürt; ~**lampo:** *távk* jelzőlámpa; ~**masto:** *hajó* jelző árbóc; ~**plektilo:** *eltr* multiplexer *fora ~plektilo: távolsági multiplexer; ~**raketo:** *távk* jelzőrakéta; ~**servo:** *kat* híradós szolgálat; ~**vorto:** jelszó

Ŭalarmsignalo, fajfsignalo, lumsignalo, trafsinalilo, vojsignalo, voksignalo

signif/i=1. *tr* *nyt* jelent vmit (>jelentéssel bír) *kion ~as ĉi tiu vorto?: mit jelnet ez a szó? *kion ~u via demando?: mit jelentens a kérdésed?; **2.** *tr* *átv* jelent (>egyenlő) *nun klarigi ~us perdi la tempon: a magyarázkodás most idővesztést jelentene *tio ne ~as, ke mi ne iros: ez nem azt jelenti, hogy nem megyek; **3.** *tr* *átv* jelent (>jelez) *la forta mentono ~as volforton: az erős áll akaraterőt jelent *nuboj ~as pluvon: a felhők esőt jeleznek; ~a: jelentős *~a parto de la loĝantaro: a lakosság jelentős része *~e li levis la brovojn: jelentőségteljesen felhúzta a szemöldökét; ~o: **1.** *nyt* jelentés *denotacia ~o: denonativ jelentés *kunteksta ~o: kontextuális jelentés *la sufikso 'um' ne havas difinitan ~on: az 'um' képzőnek nincs határozott jelentése *precizigi la ~on de la vorto: pontosítja a szó jelentését; **2.** jelentőség *ĝi ne havas ~on el mia vidpunkto: az én szempontomból nincs jelentősége *havi apartan ~on: különös jelentősége van; ~**anto:** *fn* *nyt* jelölő, hangkép, signifiant; ~**ato:** *fn* *nyt* jelölt, fogalom, signifié; ~**ero:** *nyt* jelentés-összetevő *szin* signifokomponanto; **du~a:** **1.** két jelentésű; **2.** *átv* kétértelmű; **krom~o,** **kun~o:** *nyt* mellékjelentés, jelentésárnyalat, konnotáció; **multe~a:** jelentőségteljes *li jetis al mi multe~an rigardon: jelentőségteljes pillantást vetett rám; **plur~a:** *nyt* többjelentésű, poliszig; **sam~a:** *nyt* azonos jelentésű; **sen~a:** jelentéktelen, lényegtelen; **sen~igi:** *tr* eljelentéktelenít; **sub~o:** *nyt* mellékjelentés; **unu~a:** *nyt* egy jelentésű; ~**okampo:** *nyt* jelentésmező; ~**okomponanto:** *nyt* jelentés-összetevő *szin* signifero; ~**onuanco:** *nyt* jelentésárnyalat; ~**oplena:** jelentős, jelentőségteljes *~oplenaj decidoj: jelentős döntések

signifik/i=1. *ntr* *mat* jelentős, szignifikáns, nem véletlen (>statisztika) *ŝanĝoj de tia amplekso ~as: az ilyen mérvű változások szignifikánsok; ~a: *mat* jelentős, szignifikáns *~a diferenco: jelentős különbség; ~**anco:** *mat* jelentőség, szignifikánság, szignifikancia (>statisztika); ~**ancotesto:** *mat* szignifikanciavizsgálat (>statisztika)

Siĥem/o=Ŭŝehemo

siĥ/o=vall szikh

sikari/o=bérgyilkos

Sikim/o=geo pol Szikkim (IN)

sikl/o=1. *tört* sékel (súlymérték és pénznem); **2.** siklo (pénznem)

sikomor/o=növ szikomorfa, szikomorfűge (Ficus sycomorus)

Sikst/o=Szixtus, Sixtus (utónév) *~a kapelo: *ép műv* Sixtus-kápolna

sikul/o=fn székel; ~a: *mn* székel

sil/o=agr siló *szin* insilujo; **en~igi:** *tr* agr silóz *szin* insili; ~**ofuraĝo:** agr silótakarmány

silab/o=nyt szótag; ~i: *tr* szótagol, silabizál; ~**aro:** *nyt* szótagábécé;

~**iga:** *nyt* szótagképző; **dek~o:** *ir* tíz szótagú verssor; **n~o:** **1.** *nyt* n szótagú szó; **2.** *ir* n szótagú verssor; **plur~a:** *nyt* *ir* több szótagú; **sep~o:**

ir hét szótagú verssor; ~**egala:** *ir* egyenlő szótagszámú; ~**olimo:** *nyt* *ir* szótaghatár; ~**oskribo:** *nyt* szótagírás, szillabikus írás

silan/o=kém szilán

silen/o=növ habszegfű, mécsvirág, forrásszegfű, szilene (Silene) *szin* melandrio *blanka ~o: fehér mécsvirág (S. latifolia ssp. alba) *szin* bovintritikó *kukolflora ~o: kukukszegfű (S. flos-cuculi) *szin* kukolflora

silen/o²=zene nyereg (>húros hangszer) *szin* selo 3

Silen/o³=mit Szilénosz, Szeilénosz, Silenus

silent/i=1. *ntr* *ige* csendes, csendben van *dimanĉe la fabrikoj ~as: vasárnap a gyárak csendesek *la infanoj foriris, la domo ~as: elmentek a gyerekek, csendes a ház; **2.** *ntr* hallgat, nem beszél *sciú elokventi, sciú ankaŭ ~i: *közm* szólj, ha kell, hallgass, ha nem kell *se vi ~as, mi ne scios, kio vin ĝenas: ha hallgatsz, nem tudom meg, mi bánt *~i, kiel ŝtono: hallgat, mint a csuka *~i pri la vera kaŭzo: hallgat az igazi okról

*~u donante, parolu ricevante Z: *közm* ha adtál, felejtsd, ha vettél, említsd; **3.** *ntr* *ige* *átv* csendes, hallgat (nem hat) *en ligita pram' sen zumo ~egas la mallumo: pihen a komp, kikötötték, benne hallgat a sötétség *kie regas forto, tie rajto ~as Z: *közm* ahol az erő uralkodik, a jognak nincs szava *la grandpotencoj ~is ĉe tiu demando: a nagyhatalmak hallgattak ennél a kérdésnél; ~o: **1.** csend *~o antaŭ tempesto: vihar előtti csend *~on mi petas!: csendet kérek! *tomba ~o: síri csend; **2.** hallgatás, beszédcsünet *per via ~o vi malfaciligas la spuradon: hallgatásával megnehezíti a nyomozást *post brua vento subita ~o Z: jó volna mákot vetni (társalgásban beállt hirtelen csend) *post mallonga ~o li ekparolis: rövid csünet után megszólalt *rompi la ~on: megtöri a csendet *~o estas konsento Z: *közm* a hallgatás fél beleegyezés *trudi verkiston al ~o: íróat hallgatásra kényszerít; **3.** *zene* csünet *dekkesona ~o: tizenhatod csünet *duobla ~o: brevis értékű csünet; ~a: **1.** csendes *resti ~a: csendben marad *estu ~aj!: legyetek csendben! *ju cerbo pli prudenta, des lango pli ~a Z: *közm* sokat hallj, láss, de keveset szólj; **2.** *átv* csendes, hallgatólagos *~a interkonsento: hallgatólagos megegyezés *~a riproĉo: csendes szemrehányás *~aj larmoj: csendes könnyek; ~**ado:** hallgatás; ~**ema:** hallgatólagos *Vilhelmo la ~ema: Hallgatólag (Orániai) Vilmos; ~**igi:** **1.** *tr* elhallgattat, lecsendesít *~igu la infanojn: hallgattasd el a gyerekeket; **2.** *tr* *átv* elnémít, elhallgattat *~igi la kritikon: elnémítja a kritikát; ~**igi:** *ntr* elhallgat, elcsendesedik *la maŝinoj ~iĝis en la fabriko: a gépek elhallgattak a gyárban *post la tusado li ~iĝis: a köhögés után elcsendesedett; **duon~o:** *zene* fél csünet; **ek~i:** *ntr* hirtelen elhallgat v. elcsendesedik; **for~i:** *tr* elhallgat, eltávolít vmit *for~i la veron antaŭ la koncarnato: elhallgatja az igazságot az érintett előtt; **kvaron~o:** *zene* negyed csünet; **okon~o:** *zene* nyolcad csünet; **plen~o:** *zene* egész csünet; **pri~i:** *tr* hallgat, nem beszél vmiről (n), elhallgat vmit *pri~i la kontraŭdirojn: nem beszél az ellentmondásokról *pri~i sian amon: hallgat a szerelméről; ~**osigno:** *zene* csünetjel

Ŭhonorsilento

sileps/o=nyt szilipszis, értelem szerinti egyeztetés

Silezi/o=1. *tört* geo Szilézia; **2.** *geo* pol Szilézia (PL) *Malsupra-(S)~a provinco: *geo* pol Alsó-Sziléziai vajdaság (PL)

silf/o=mit légi tündér, szilf; ~**eca:** *átv* légies; ~**ino:**

1. mit tündérlány, szilfid; **2.** *átv* légies nő

silf/o²=áll dögbogár (Silpha)

sil/i=syli (pénznem)

silib/o=növ tarkabogács (Silybum)

silic/o=1. kém szilika, szilícium-dioxid; **2.** ásv kova; ~a: kém szilika~

*~a ĝelo: szilikagél *~a sablo: kvarchomok; ~**ato:** kém szilikát *szin* silikát; ~**ido:** kém szilicid; ~**igi:** *tr* kém szilikáttal kezel, kvarcosít, kovásít; ~**igo:** ásv kovásodás; ~**ozo:** *orv* szilikózis

silici/o=kém szilícium (Si); ~a: kém szilícium~ *~a blato, ~a ico: *inf*

szilíciumlapka, szilíciumchip *~a karbido: szilícium-karbid, karborundum *~a Valo: *geo* inf Szilícium-völgy; ~**ido:** kém ne szilicid

Ŭsilicido

Ŭfluorsiliciato, aluminisiliciato

silik/o=ásv tűzkő, kovakő; ~**pafilo:** *kat* kovás puska

silikat/o=Ŭsilicato

silikon/o=kém szilikon

silikoz/o=Ŭsilicozo

silikv/o=*növ* becő, siliqua *kurta ~o, mallonga ~o: becőke, silicula *longa ~o: becő *monujforma ~o: táská alakú termés
silk/o=**1.** *áll* selyem (>váladék); **2.** *tex* selyemfonal *szin* silkofadeno *kruda ~o: nyers selyem; **3.** *tex* selyem (>szövet) *szin* silka teksaĵo *acetata ~o: acetát selyem (műselyem) *vivi en ~o kaj veluro, en ĝojo kaj plezuro **Z:** él, mint Marci Hevesen; ~**a:** **1.** selyem~ *~a teksaĵo: selyemszövet *~a Vojo: *tört geo* Selyemút; **2.** *átv* selymes *szin* silkeca *~a haŭto: selymes bőr; ~**aĵo:** selyemáru, selyemholmi, selyemruha; ~**eca:** selymes *szin* silka **2;** ~**isto:** *tex* selyemgyártó, selyemgyáros; ~**ofadeno:** *tex* selyemfonal *szin* silko **2;** ~**opapero:** selyempapír; ~**oraŭpo:** *áll* selyemhernyó; ~**oŝpinulo:** *áll* selyemlepke, selyembogár (Bombyx mori) *szin* bombikso; ~**ovostulo:** *áll* csonttollú madár, selyemfarkú madár (Bombycilla garrulus)
 Ŭartsilko, floksilko
silogism/o=*fil* szillogizmus; ~**i:** *ntr fil* (szillogizmussal) következtet
silt/o=*ásv* kőzetliszt
siluet/o=**1.** körvonal, sziluett; **2.** *műv* árnykép, árnyrajz; ~**igi:** *ntr* (háttér előtt) kirajzolódik *la turoj ~igis en la vesperruĝo: a tornyok kirajolódtak az esti pírban
silur/o=*áll* harcsa, leső harcsa (Silurus glanis) *et~o: törpeharcsa, macskaharcsa (Ameiurus nebulosus) *szin* katfiŝo
siluri/o=*geo* tört szilur
Silvan/o=Szilvánusz, Silvanus (utónév)
silvanit/o=*ásv* írásérc, szilvanit
Silvestr/o=Szilveszter (utónév); ~**umi:** *ntr* szilveszterezik
silvi/o=*áll* poszáta (Sylvia)
Silvi/o²=Szilviusz, Silvius (utónév); ~**ino:** Szilvia, Silvia (utónév)
silvikultur/o=**☞**arbarkultivo
silvin/o=*ásv* szilvin
sim/o=*ásv* szima
simarub/o=*növ* ne kvassziafa (Simarouba) **☞**kvasio
simbiont/o=**☞**simbiozanto, simbiozulo
simbioz/o=*biol* együttélés, szimbiózis; ~**a:** *biol* együttéléses, szimbiotikus; ~**anto**, ~**ulo:** *biol* szimbionta, együttélő egyed
simbol/o=**1.** jelkép, szimbólum *blanko estas la ~o de pureco: a fehér a tisztaság jelképe *la verda stelo estas la ~o de Esperanto: a zöld csillag az eszperantó szimbóluma *~oj de totalismo: önkényuralmi jelképek; **2.** *tud* jel, szimbólum *kemiaj ~oj: vegyjelek, kémiai jelek *matematikaj ~oj: matematikai jelek *Pb estas la ~o de plumbo: a Pb az ólom jele; **3.** *kr* hitvallás *la ~o de la Apostoloj: apostoli hitvallás *la ~o de Niceo: niceai hitvallás; ~**a:** **1.** jelképi, szimbolikus *~a ligilo: *inf* parancsikon *~a skribo: képirás; **2.** *átv* jelképes, képletes, szimbolikus *~a ekzekuto: *jog* jelképes végrehajtás *~a ofero: jelképes feláldozás *~a puno: szimbolikus büntetés; ~**i:** *tr* jelképez, szimbolizál *~as adicion: a + összeadást jelképez *la blanka kolombo ~as la pacon: a fehér galamb a békét szimbolizálja; ~**igi:** *tr* jelképesen ábrázol *la helenoj ~igis la pacon per olivarbo: a hellének a békét olajfával ábrázolták jelképesen; ~**iko:** szimbolika; ~**ismo:** *műv* szimbolizmus; ~**isto:** *műv* szimbolista
 Ŭbildsimbolo, miensimbolo, operacisimbolo, rangsimbolo, sekssimbolo
simbrank/o=*áll* kurtafarkú angolna (Symbranchus)
Simens/o=*fiz* (Wilhelm von) Siemens; ~**o:** *fiz* siemens (S)
Simeon/o=Simeon (utónév)
simetri/o=*mat* szimmetria, részarányosság; ~**a:** *mat* szimmetrikus, részarányos; ~**eco:** *mat* szimmetrikusság, részarányosság; ~**igilo:** *fn* távk szimmetrizáló; ~**anti**~**a**, ~**mal**~**a:** *mat* antiszimmetrikus; ~**ne**~**a:** nem szimmetrikus, aszimmetrikus; ~**akso:** *mat* szimmetriatengely; ~**centro:** *mat* szimmetria-középpont; ~**dentuloj:** *ösl* Symmetrodonta; ~**ebeno:** *mat* szimmetriasík
simfalang/o=*áll* sziamang (Synphalangus syndactylus)
Simferopol/o=*geo* Szimferopol
simfit/o=*növ* nadálytő (Symphytum)
simfiz/o=**1.** *anat* összenövés, symphysis *intervertebra ~o: csigolyaközi összenövés, symphysis intervertebralis *pubia ~o: szeméremcsonti összeköttetés, szeméremízület, symphysis pubica; **2.** *orv* összenövés, symphysis *perikardia ~o: pericardium lemezeinek az összenövése *pleŭra ~o: pleurális összenövés
simfoni/o=*zene* szimfónia *la Heroa ~o de Betoveno: Beethoven Eroica szimfóniája; ~**a:** *zene* szimfonikus *~a poemo: szimfonikus költemény
simi/o=*áll* majom *blek~o: **☞**aluato *hom~laj ~oj: **☞**orangutangedoj *silko~o: **☞**kaltirikso *~o al ~o plačas pli, ol ĉio **Z:** *közm* hasonló a hasonlóknak örvend; ~**uloj:** *áll* majmok, majomalkatúak (Simiiformes) *szin* antropoidoj *okcidentaj ~uloj: szélesorrú majmok, újvilági majmok *orientaj ~uloj: keskenyorrú majmok, óvilági majmok; ~**a:**

majom~ *~a instinkto: majomösztrőn; ~**i:** *tr* utánoz, majmol *~i nobelojn: nemeseket majmol; ~**eca:** majomszerű; **duon**~**oj**, **pra**~**oj:** *áll* félmajmok (Prosimii)
simil/a=**1.** hasonló *frape ~a: meglepően hasonló *ion ~an mi spertis eksterlande: külföldön valami hasonlót tapasztaltam *kopie ~a al sia patrino: megszólalásig az anyja *lingvo ~a je Esperanto: az eszperantóhoz hasonló nyelv *neniun ~an vi trovas en la mondo: senki hasonlót nem talál sz a világon *via propono estas ~a al korupto: ajánlata megvesztegetéshez hasonlít; **2.** *mat* hasonló; ~**i:** *tr/ntr* hasonlít *ili ~as unu la alian, kiel du gutoj da akvo: úgy hasonlítanak egymásra, mint egyik tojás a másikra *tago tagon sekvas, sed ne ~as **Z:** *közm* sokat fordul a kerék egy nap is *vi ne ~as al via patro: nem hasonlítasz apádra; ~**aĵo:** **1.** hasonló dolog, hasonlóság; **2.** *ir* hasonlat; ~**eco:** hasonlóság; ~**i:** *ntr* hasonlít *ili ~as al si, kiel guto al guto: úgy hasonlítanak egymásra, mint egyik tojás a másikra; ~**igi:** **1.** *tr* hasonlósá teszt; **2.** *tr* összehasonlít *al feino li ~igis sian filinon: tündérhez hasonlította a lányát; ~**igi:** *ntr* hasonlósá válik *la maljunaj geedzoj ofte ~igas unu al la alia: az öreg házastársak gyakran egymáshoz válnak hasonlóvá; ~**ulo:** hasonló ember; **inter**~**i:** *ntr* egymásra hasonlít *ili ne estas fratoj, tamen inter~as: nem testvérek, de hasonlítanak egymásra; **mal**~**a:** különböző, másmilyen, elütő *tiel mal~ajn fratojn neniam mi vidis: ennyire különböző testvéreket sohasem láttam; **mal**~**eco:** különbözőség, másmilyenség; **mem**~**a:** *fiz* önhasonlító; **sen**~**a:** páratlan, párájt ritkító *sen~e bela konstruaĵo: páratlanul szép épület; **tut**~**a:** tökéletesen hasonló; ~**esenca**, ~**substancia:** *kr* hasonló lényegű, homioiusziosz Ŭfajsimilo, homsimila, sonsimiligo, versimila
Simon/o=Simon (utónév)
simoni/o=*vall* pej simónia
Simonid/o=*ir* Szimónidész
simpat/o=*anat* szimpatikus idegrendszer, (vegetatív idegrendszer) szimpatikus része; ~**a:** *anat* szimpatikus *~a ganglio: szimpatikus idegdúc, ganglion sympathicum *~a trunco: szimpatikus dúclánc, határköteg, truncus sympathicus; ~**ino:** *biol* ex sympathin **☞**nor-adrenalino; **para**~**o:** *anat* paraszimpatikus idegrendszer, pars parasympathica; ~**ektomio:** *orv* szimpatektómia, sympathectomia
simpati/o=rokonszeny, szimpátia *li havas ~on al ni: rokonszenyvel viseltetik irántunk *neniom da ~o mi havas por tiu ulo: semmi rokonszenvet nem érez azon alak iránt; ~**a:** **1.** rokonszenves, megnyerő, szimpatikus *ni estas ~aj al li: rokonszenvesek vagyunk neki; **2.** *orv* egymásraható, kölcsönható *~a oftalmio: szimpátiás szemgyulladás, ophthalmia sympathica; ~**i:** *tr/ntr* rokonszenvezik, szimpatizál *ili ~as nian aferon: rokonszenveznek ügyünkkel *la gepatroj ne ~is al la elektito de sia filino: a szülők nem rokonszenveztek lányuk választottjával *mi ne ~as kun li: nem rokonszenvezem vele; ~**anto:** *fn* rokonszenvező, szimpatizáns; **mal**~**o:** ellenszeny, antipátia, unszimpatia *szin* antipatio; **mal**~**a:** ellenszenves, antipatikus, unszimpatikus *szin* antipatia; **mal**~**i:** ellenszenvet érez, nem rokonszenvez vkivel *szin* antipatii
simpl/a=**1.** egyszerű, szimpla (nem bonyolult) *~a kiel biciklo: pofonegyszerű *~a, kiel la ovo de Kolumbo: egyszerű, mint Kolumbusz tojása *~a tasko: egyszerű feladat; **2.** egyszerű (nem díszes) *~a vesto: egyszerű ruha; **3.** egyszerű (>csupán) *szin* nura *~a abono: csak előfizetés (egyéb szolgáltatás nélkül) *~a soldato: *kat* közkatona; **4.** *gazd* egyszerű (nem tökécsített) *~aj interezoj: egyszerű kamatok; ~**eco:** egyszerűség; ~**igi:** *tr* egyszerűsít, leegyszerűsít, szimplifikál *~igi la burokratarojn: leegyszerűsíti a bürokratikus formalításokat; ~**ulo:** **1.** közönséges ember *li estas ~ulo, ne nobelo: közönséges ember, nem nemes; **2.** egyszerű ember *mi estas ~ulo, mi ne kapablas ruzumi: egyszerű ember vagyok, nem tudok ravaszkodni; **mal**~**a:** bonyolult, összetett, körülményes, komplikált *mal~a meĥanismo: bonyolult szerkezet *mal~a problemo: összetett probléma; **mal**~**igi:** *tr* bonyolít, komplikál *tio mal~igas la solvon: ez bonyolítja a megoldást; **tut**~**e:** egészen egyszerűen *tio estas tut~e mensogo: ez egészen egyszerűen hazugság; ~**anima:** naiv, jámbor; ~**amensa:** egyszerű, együgyű (ember)
simpleks/o=*mat* szimplex
Simplon/o=*közl* Simplon, Sempione *~pasejo: Simplon-hágó *~tunelo: *vsút* Simplon-alagút
simpoz/i/o=**1.** *tört* közös ivászat, szümpozsion, symposium; **2.** *tud* szimpózium, tudományos tanácskozás
simptom/o=**1.** *orv* tünet, szimptóma; **2.** *átv* tünet, vminek a jele *la ~oj de la ekonomia regeso: a gazdasági visszaesés jelei; ~**a:** *orv* tüneti, szimptomatikus; ~**aro:** *orv* tünetcsoport; ~**ologio:** *orv* tünettan, szimptomológia, symptomologia *szin* semiologia
simul/i=**1.** *tr* *orv* szimulál, (betegséget) tettet *li ~is frenezulon: örültnek tettette magát; **2.** *tech inf* szimulál, modellál *~i per komputilo la formigon de stelo: számítógéppel csillag alakulását szimulálja *~i

senpezecon: súlytalanságot szimulál; **~ilo**: *tech* szimulátor ***~ilo** de flugado: repülésszimulátor
 ∪ flugsimulilo, stirsimulilo
simuli/o=áll cseszle, púposszúnyog (Simulium) ***~edoj**: cseszlék, púposszúnyogok (Simuliidae) **szin** jukokulój
simultan/a=egyidejű, szimultán **szin** samtempa ***~a** tradukado: szimultán fordítás; **~eco**: egyidejűség, szimultaneitás
simunt/o=☞ samumio
sin/o=1. kebel (>ruha) *li kaŝis la monujon en la ~on: a keblébe rejtette a bugyellárist; **2.** öl, mell, kebel *la infano sidis en lia ~o: a gyermek az ölében ült *li premis sian edzinon al sia ~o: a keblére szorította a feleségét *per ambaŭ manoj li pendis sur la ~o de sia patro: mindkét kezével apja mellén csüngött; **3.** átv benső, öl, kebel *en la ~o de la eklezio: az egyház kebelén *en la ~o li kovis esperon: bensejében reményt táplált *li bone sentas ~ en la ~o de sia familio: jól érzi magát családjá körében; **~okomputilo**: inf táskagép, laptop **szin** tekkomputilo, porteblo komputilo
sinagog/o=1. vall zsidó egyházközség; **2.** vall ép zsinagóga
Sinaj/o=1. geo Sinai-félsziget; **2.** bibl geo Sinai-hegy
sinalef/o=nyt ir magánhangzó-összevonás, szinaléfa vö. dialefo
Sinalo/o=geo pol Sinaloa (MX)
sinantrop/o=ösl ex felegyenesedett ember ☞ rekta homo
sinap/o=növ mustár, repace (Sinapis)
sinaps/o=biol szinapszis, ingeráttevődési hely
sinapsid/oj=ösl emlősszerű hullók (Synapsida)
sinatr/o=anat merev ízület, összenőtt ízület, synarthrosis
sinatrop/o=ösl pekingi előember (Sinanthropus pekinensis)
sincer/a=1. őszinte (>vki) *por esti tute ~a: hogy egészen őszinte legyek *~e mi deziras al vi ĉion bonan: őszintén kívánok neked minden jót; **2.** őszinte (>vmi) *~a amo: őszinte szeretet v. szerelem; **~eco**: őszinteség; **mal~a**: őszintétlen, hazug, hamis
sinciti/o=biol szincium, sincitium
Sind/o=geo pol Szindh (PK); **~a**: mn nyt szindh (snd); **~ano**: fn szindh
sindik/o=1. jog testületi elnök, közös képviselő, szindikusz; **2.** gazd csódtömeggondnok
sindikato/o=gazd pol érdekvédelmi szervezet, szakszervezet, szindikátusz *aŭtonomaj ~oj: autonóm szakszervezetek, független szakszervezetek *financa ~o: pénzügyi szindikátusz *flava ~o: sárga (áruló) szakszervezet *laborista ~o: dolgozói szakszervezet *laboristara ~o: munkásszakszervezet *maŝtra ~o: munkáltatói szervezet *oficistara ~o: értelmiségi szakszervezet *ruĝa ~o: vörös (baloldali) szakszervezet *~o de fabrikantoj: gyáripárosok szervezete; **~a**: *gazd* pol szakszervezeti, szindikátusi *~a federacio: szakszervezeti föderáció *~a aktivulo: szakszervezeti aktivista; **~ano**: *gazd* pol szakszervezeti tag, szervezett dolgozó, szindikátustag; **~ismo**: **1.** *gazd* pol szindikalizmus; **2.** *gazd* pol szakszervezeti mozgalom; **~isto**: *gazd* pol szindikalista; **ne~ano**: *gazd* pol szervezetlen dolgozó, fn szakszervezeten kívüli
 ∪ anarhi-sindikatismo, laborsindikato
sindrom/o=orv tünetcsoport, szindróma *Akirita Imun-Deficita ~o: szerzett immunhiányos tünetcsoport
sinedri/o=jog tört törvényszék, szinedrium, szanhedrin *la granda ~o en Jerusalemo: a jeruzsálemi főtanács v. nagytanács
sinekdok/o=ir szinekdoché
sinekur/o=kényelmes állás, szinekúra
sinerez/o=nyt magánhangzó-összevonás, szinerézis
sinergi/o=tud szinergia, szinergizmus, együttes hatásfokozás; **~a**: tud együttműködő, szinergikus, szinergista *~a muskolo: *anat* szinergista izom
sineti/o=nyt szóhasználatlan, synesis
Singapur/o=1. geo Szingapúr (város); **2.** geo pol Szingapúr (SG)
singular/o=nyt egyes szám, singularis **szin** ununombro; **~a**: *nyt* egyes számú **szin** ununombro; **~igi**: *tr* nyt egyes számba tesz
singulet/o=fiz spektrumvonal, szingulett vö. multipletto
singult/i=ntr csuklik; **~o**: csuklás *suferi je nerva ~o: ideges csuklásban szenved
 ∪ plorsingulti
sinhal/o=fn szingaléz; **~a**: mn nyt szingaléz (szin)
sinistr/o=gazd jog vész, elemi csapás, szerencsétlenség; **~a**: **1.** *gazd* jog elemi csapással v. szerencsétlenséggel kapcsolatos; **2.** baljós, vészjós, rosszat sejtető; **~ozo**: *pszi* sokk, idegösszeomlás
sinjor/o=1. tört nemes úr *al grandaj ~oj grandaj honoroj Z: nagy uraknak nagy tisztelet *li estas ŝia propra ~o: ő a maga ura *mi ne estis mia propra ~o: nem voltam a magam ura *~o de alta deveno: előkelő származású úr *~o karesas, sed baldaŭ ĉesas Z: *közm* nagyurak kedve nyúlhaton jár *~o petas, kvazaŭ dekretas Z: *közm* urak kérése

parancsolat; **2.** úr, gazda *estu ~o de via vorto Z: *közm* légy ura szavadnak *la ~o de la domo: a ház ura *la ~o de la sklavoj: a rabszolgák ura *li estas ~o de du mil hektaroj: kétezzer hektár ura; **3.** úr, uram (>megszólítás) *bonan tagon, ~o Szabó: jó napot, Szabó úr *~o frato: bátyám uram, öcsém uram *~o instruisto: tanár úr *~o patro: apám uram *~o, ĉu vi donus al mi fajron?: uram, adna tüzet?; **~o**: **1.** *kr* az Úr (Isten) *donu al mi, ~o: add meg nekem, Uram *la naskiĝo de nia ~o, Jesuo: Urunk, Jézus születése; **2.** *vall* Úr *la kanto de la ~o: az Úr (Krisna) éneke; **~a**: úri *~aj kutimoj: úri szokások *~a modo: úri divat v. viselet; **~eto**: *pej* uracs; **~ido**: úrfi; **~ino**: **1.** *tört* úrnő, asszony *la ~ino de la kastelo: a vár úrnője; **2.** hölgy, úrhölgy *iu ~ino serĉis vin: egy bizonyos hölgy kereste őnt; **3.** asszony, asszonyom (>megszólítás) *bonan tagon, ~ino Szabó: jó napot, Szabóné *~ino patrino: anyám asszony *~ino, ĉu vi permesas?: asszonyom, megengedi?; **~ino**: *vall* Asszony, Úrnő *la preĝejo Nia ~ino: Miasszonyunk templom, Notre Dame templom *Nia ~ino Iŝtar: Istár Úrnőnk *Nia ~ino: *kr* Miasszonyunk (Szűz Mária); **ge~oj**: úr és asszony, urak és asszonyok *ge~oj Nagy: Nagy úr és felesége, Nagyék *ge~oj, permesu al mi: hölgyeim és uraim, engedjék meg nekem; **grand~o**: *tört* nagyrúr, főúr; **grand~a**: nagyrúri *grand~a pompo: nagyrúri pompa; **~domo**: *ép* nemesi kúria; **~preĝo**: *kr* miatyánk **szin** Patronia
sink/i=ntr elsüllyed, lesüllyed, lemerül *la subakvitoj ~is ĉe la ponto: a búvárok a hídnál merültek le *li ~is en dormon: álomba merült *sub miaj okuloj ~is la ŝipo: szemem láttára süllyedt el a hajó; **~igilo**: (színházi) süllyesztő
sinklinál/o=geo redőteknő, szinklinális
sinkop/o=1. *orv* mély ájulás, syncope; **2.** *zene* szinkópa; **3.** *nyt* hangkiesés, szinkópa; **~ado**: *zene* hangugratás, szinkopálás, syncopatio, contrattempo
sinkretism/o=fil vall szinkretizmus; **~a**: *fil* vall szinkretikus *~a doktrino: szinkretikus doktrína; sinkretisto: *fil* vall szinkretista
sinkrociklotron/o=fiz szinkrociklotron
sinkondroz/o=anat porcok ízület, összeporcosodás, syncondrosis
sinkron/a=1. egyidejű, szinkron *~a disvidigo: élő tv-közvetítés *~a disaŭdigo: élő rádióközvetítés; **2.** *vill* szinkron *~a oscilo: szinkron rezgés; **~eco**: egyidejűség, szinkronitás; **~igi**: **1.** *tr* egyidejűvé tesz, összehangol, szinkronizál *la du kluboj ~igis siajn ekskursojn: a két klub összehangolta a kirándulásait *ni ~igu niajn horloĝojn: hangoljuk össze óráinkat *~igi la bildojn kaj sonojn en filmo: film képkockáit és hangját szinkronizálja; **2.** *tr* *vill* szinkronizál; **~igilo**: *film* szinkronizátor, szinkronizáló berendezés; **mal~igi**: *ntr* aszinkronizálódik, széthangolódik; **ne~a**: **1.** nem egyidejű *la ne~a irado de la turhorloĝoj: a toronyórak nem egyidejű járása; **2.** *fiz* aszinkron; **post~igi**: *tr* *film* utószinkronizál; **~oskopo**: *eltr* szinkronozó oszcilloszkóp, szinkronoszkóp
sinkrotron/o=fiz szinkrotron
sinod/o=kr szinódusz *episkopa ~o: püspöki zsinat *Sankta ~o: *tört* Szent Szinódusz
sinodik/a=csill szinódikus *~a periodo: szinódikus időszak v. periódus
sinonim/o=nyt rokon értelmű szó, szinonima **szin** samsencaĵo; **~a**: *nyt* rokon értelmű, szinonim *~a signifo: szinonim jelentés; **~eco**: *nyt* rokonértelműség, szinonímia; **~iko**: *nyt* szinonimatan, szinonimika
sinopl/o=cím zöld szín
sinoptik/a=áttekintő, egyszerre áttekinthető, szinoptikus *~aj evangeliuj: *bibl* szinoptikus evangéliumok *~a tabelo: áttekinthető táblázat; **~o**: *knyv* szinopszis (párhuzamos helyekből összeállított könyv); **~uloj**: *bibl* szinoptikusok
sinost/o=anat összecsontosodás, synostosis
sinovi/o=anat ízületi nedv, synovia; **~a**: *anat* synovialis *~a membrano: ízületi hártya, membrana synovialis; **~ito**: *orv* ízületi hártya gyulladása, synovitis
sintagm/o=nyt szószereket, szókapcsolat, szócsoporthoz, szintagma **szin** vortgrupo *adjektiva ~o: melléknévi szintagma, melléknévi csoport *epiteta ~o: jelzős szerkezet *prepozicia ~o: előljárás szerkezet *subjekta ~o: szerkezetes alany *substantiva ~o: főnévi szintagma, főnévi csoport, főnévi szerkezet *verba ~o: igei szintagma, igei csoport, igei szerkezet; **~ostrukturo**: *nyt* szintagmaszerkezet, frázisszerkezet
sintaks/o=nyt inf szintaxis; **~a**: *nyt* inf szintaktikai *~a analizilo: szintaktikai elemző *~a eraro: szintaktikai hiba *~a regulo: szintaktikai szabály
 ∪ frazsintakso, propozicisintakso, vortsintakso
sintez/o=1. szintézis, összesítés, összegzés; **2.** *fil* szintézis *post tezo kaj antitezo sekvas ~o: tézis és antitézis után következik a szintézis; **3.** *kém* szintézis; **~a**: **1.** *fil* nyt szintetikus, összegző *~a rezonando: összegző okoskodás *ez Azio estas pluraj ~aj kaj plur~aj lingvoj: Ázsiában több szintetikus és poliszintetikus nyelv van; **2.** *kém* *tech* szintetikus *~a

herbo: *sp* műfü *~a teksafo: *tex* szintetikus szövet *~a trikafo: *tex* szintetikus kötöttáru; ~i: **1.** *tr* szintetizál, összegez, összesít *~i la rezultojn de siaj ĝisnunaj esploroj: összegzi eddigi kutatásai eredményeit; **2.** *kém tech* szintetizál; ~ilo: **1.** *zene* szintetizátor; **2.** *vill* szintetizátor; ~azo: *biol* kém szintetáz; **bio**~o: *biol* ip bioszintézis; **foto**~o: *biol* fotoszintézis; **foto**~i: *tr* *biol* fotoszintetizál; **plur**~a: *kém* *nyt* polisztetikus

Ukemisintezo, nuklesintezo, parolsintezo

sintr/i=kém tech szinterez

sinu/o=kanyar, kanyarulat, görbület, forduló *~oj de la cerbo: az agy tekervényei *~oj de rivero: folyó kanyarulatai *~oj de vojo: út kanyarulatai v. forduló; ~a: kanyargó, kanyargós, kígyózó *~a pado: kanyargó ösvény; ~i: *ntr* kanyarog, kígyózik *rojo ~is inter la arboj: patak kanyargott a fák között; ~anto: hullámos vonal, hullámvonal

sinuklein/o=biol kém színuklein *alfa~o: alfa-színuklein

sinus/o=**1.** *mat* szinusz (>szög, függvény) *hiperbola ~o: szinusz hiperbolikus *inversa hiperbola ~o: arkusz szinusz hiperbolikus *szin* aresinuso; **ko**~o: *mat* koszinusz *hiperbola ko~o: koszinusz hiperbolikus *inversa hiperbola ko~o: arkusz koszinusz hiperbolikus *szin* arekosinus; ~ondo: *fiz* szinusz hullám

Uaresinus, arekosinus, arkosinus

sinus/o²=**1.** *anat* öböl, kiöblösödés *karotida ~o: sinus caroticus (nyaki verőér kettéágazódásának tágtult része) *kaverna ~o: üreges vénás öböl, sinus cavernosus; **2.** *anat* üreg *fruntosta ~o: homloküreg, sinus frontalis *maksila ~o: arcüreg, sinus maxillaris; ~ito: *orv* üreggyulladás, sinusitis *maksila ~ito: arcüreggyulladás

sionism/o=cionismo

sipaj/o=kát szipoj *ribelo de la ~oj: *tört* szipojlázadás

Sir/o=**1.** felség *szin* reĝa moŝto; **2.** sir, nagyuram (hűbérúr megszólítása)

Sirah/o=bibl Sirák; ~ido: *bibl* Sirák fia *La saĝeco de Jesuo, filo de ~: Jézusnak, Sirák fiának könyve (Sir)

Sirakuz/o=geo Siracusa

sirapt/o=áll pusztai talpastyúk (Syrrhaptis paradoxus)

Sirdarj/o=geo Szir-darja

siren/o=**1.** mit szirén; **2.** *átv* pej szirén, szívtelen kokott; **3.** *tech* sziréna; ~oj: áll tengeritehenek, szirének (Sirenia)

sirf/o=áll zengőlégy (Syrphus)

Siri/o=geo pol Szíria (SY); ~a: *mn* szír; ~ano: *fn* szíriai (lakos)

siring/o=növ orgona (Syringa) *szin* lilako; ~kolora: orgonaszínű, lila *szin* lila

sirinks/o=**1.** *zene* szűrinx *szin* pajnoŝalmo; **2.** áll alsó gégefeő, syrinx

Sirius/o=csill Sirius, Alfa Canis Majoris, Kutya-csillag

sirok/o=met sirokkó

sirop/o=gaszt gysz szörp, szirup *framba ~o: málnaszörp *kontraŭtusa ~o: köhögés elleni szirup

Sirt/o=tört geo Syrtis, Szirtisz *~oj oni nomis du golfojn en Nord-Afriko: a Szirtisznak két öblöt neveztek Észak-Afrikában

sisal/o=tex szizál *el ~o oni faras ŝnurojn: szizálból kötelet készítenek

Siser/o=bibl Sisera

sism/o=seismo

sisop/o=sistemoperatoro

sistem/o=ált *tud tech* rendszer, szisztéma *aŭtomata ~o: automatikus rendszer *digesta ~o: *biol* emésztőrendszer *duuma ~o: *mat inf* kettős számrendszer, bináris számrendszer *ekonomia ~o: *gazd* gazdasági rendszer *fermita ~o: zárt rendszer *la filozofia ~o de Platono: *fil* Platon filozófiai rendszere *la ĝaŭsa ~o: *mat* a Gauss-rendszer *la ~o de Lineo: *biol* Linné rendszere *metra ~o: méterrendszer *politika ~o: *pol* politikai rendszer *~o de pulioj: csigarendszer *socia ~o: társadalmi rendszer *tempodiseriga ~o: *inf* időmegosztó rendszer *Tutmonda Loktrova ~o, Tutmonda Pozicitra ~o, birada ~o: *táv* Globális Helymeghatározó Rendszer, GPS; ~a: **1.** rendszer~, rendszerrel kapcsolatos *~aj misfunkcioj: hibás rendszerfunkciók; **2.** rendszeres, rendszerezett, módszeres, szisztematikus *~a laboro: módszeres munka *~a menso: rendszeres elme *~a procedo: rendszeres eljárás; ~e: módszeresen, szisztematikus; ~eco: rendszeresség, módszeresség; ~estro: *inf* rendszergazda; ~igi: *tr* rendszerez *~igi la konojn: rendszerezi az ismereteket; **bio**~o: *biol* élőrendszer, biológiai rendszer, biorendszer, bioszisztéma; **eko**~o: *öko* ökológiai rendszer, ökoszisztéma, környezetrendszer; **sen**~a: rendszertelen, rendszer nélküli; **sub**~o: *tud tech* alrendszer; ~bloko: *tech* modul (szerkezeti egység); ~dosierujo: *inf* rendszermappa; ~generatoro: *inf* rendszergenerátor; ~operatoro: *inf* rendszerfelügyelő, rendszeroperátor; ~teorio: *tud* rendszerelmélet

Ualarmsistemo, banksistemo, bloksistemo, cgs-sistemo, dosiersistemo, eduksisistemo, elektosistemo, fonemsistemo, ideosistemo, impostsisistemo, imunsisistemo, informsisistemo, instrusistemo, jursistemo,

komuniksisistemo, kontrolsisistemo, koordinatsistemo, kristalsistemo, kuponsistemo, mezursistemo, monsisistemo, nervosisistemo, nombrosistemo, regsistemo, signosisistemo, skribsisistemo, sonsistemo, stelsistemo, sunsisistemo, ŝtatsistemo, unitsistemo, valorsistemo

sistematik/o=biol rendszertan, szisztematika

Sisteron/o=geo Sisteron *~a akuzativo: *eo* sisteroni tárgyeset, felesleges tárgyeset (tárgyeset használata alanyeset helyett)

sistol/o=biol orv szívösszehúzódás, szisztolé *vö*. diastolo *atria ~o: pitvarszisztolé *ventrikla ~o: kamraszisztolé; ~a: *biol* orv szisztolés, összehúzódási *~a tensio: szisztolés nyomás, összehúzódási nyomás *vö*. diastola tensio

sistr/o=zene sistrum

sit/o=áll csuszka (Sitta)

Sit/o²=vall Sztá (Ráma felesége)

sitel/o=vödör, veder *fali de ~o en barelon Z: csöbörből vödörbe esik *~o da akvo: egy vödör víz; ~portilo: vízfordó rúd, válljáróm *szin* vekto

Urubsitelo

situ/o=helyzet, fekvés *bela ~o de la domo: a ház szép fekvése *favora geografia ~o: kedvező földrajzi fekvés; ~i: *ntr* fekszik, elterül *la kabano ~as proksime al la pinto: a faház a csúcshoz közel fekszik *nia urbo ~as en la Granda Ebenaĵo: városunk a Nagyalföldön fekszik

situaci/o=**1.** helyzet, szituáció *en lia ~o mi agas alie: a helyében (helyzetében) másképpen cselekednék *esti en falsa ~o: fonák helyzetben van *esti en plorinda ~o: siralmas állapotban van *esti en premita ~o: szorongatott helyzetben van *esti en ~o sen eliro: kilátástalan helyzetben van *konflikta ~o: konfliktushelyzet *la politika ~o: a politikai helyzet *la ~o akriĝis: a helyzet kiéleződött *mastri la ~on: ura a helyzetnek *meti en malagrablan ~on: kellemetlen helyzetbe hozza *neeltenebla ~o: tarthatatlan helyzet *~o sen eliro: kilátástalan helyzet; **2.** (társadalmi) helyzet, pozíció *ili havas diferenca socian ~on: különböző társadalmi helyzetben vannak *lia societa ~o: társasági helyzete *okupi altan ~on: magas társadalmi helyzetet foglal el; **3.** *ex* pozíció *pozicio*; ~i: *ntr* vmilyen helyzetben van *li ~as tro malalte, por esti akceptata en la alta societo: túl alacsony helyzetben van ahhoz, hogy fogadják a magas társaságban

siu/o=fn sziú; ~a: *mn* nyt sziú (sio); ~urbo: geo Sioux City

sium/o=növ békakorsó (Sium)

Siva/o=Siŭao

Sivert/o=fiz (R.M.) Sievert; ~o: *fiz* sievert (Sv); **mili**~o: *fiz* milisievert (mSv); **mikro**~o: *fiz* mikrosievert (mikroSv)

sizar/o=növ keleti békakorsó (Sium sisarum)

Sizif/o=mit Sziszüphosz, Sisyphus; ~a: sziszifuszi *~a laboro: sziszifuszi munka

sizigi/o=csill együttállás, szizigia, syzygia

sizigi/o²=növ jambóza (Syzygium)

sizimbri/o=növ zsombor (Sisymbrium)

ska/o=zene ska

skab/o=növ foltosság, varasodás

Upirskabo, pomskaboo, terpomskabo

skabel/o=**1.** számoly, scabellum *szin* piedbenketo *li metis la piedojn sur la ~on: a számolyra tette a lábát *preĝi genuante sur ~o: számolyon térdelve imádkozik; **2.** sáml

skaben/o=**1.** *tört* városi tanácsnok (FR); **2.** alpolgármester (NL, BE)

skabi/o=**1.** orv rühösség, scabies; **2.** növ atkás varasodás; ~igi: *ntr* orv megrühösedik

skabioz/o=növ ördög szem (Scabiosa)

skadr/o=**1.** kat lovasszázad, svadron *parada ~o: lovas díszszázad; **2.** kat rep repülőszázad; ~estro: **1.** kat lovassági őrnagy; **2.** rep repülőőrnagy

skafald/o=ép állvány; ~i: *ntr* ép állványoz *ĉirkaŭ~i: *tr* ép körbeállványoz

Ueskalskafaldo, ŝaktoskafaldo

skafandr/o=**1.** víz búváruha *aŭtonoma ~o: békaember-felszerelés; **2.** rep űruha, szkafander; ~isto: víz búvár

skafoid/o=anat sajkcson, os scaphoideum

skafopod/o=áll ásólábúak (Scaphopoda)

Skajp/o=inf Skype; ~i: *ntr* inf szkájp *szin* rettelefon

skal/o=**1.** fokbeosztás, skála *akvonivela ~o: víz vízmérce *la ~o de la termometro: a hőmérő fokbeosztása; **2.** *tech* geo méretarány, lépték *~o sur desegno: lépték rajzon *~o sur mapo: méretarány térképen; **3.** *átv* skála, ranglétra *esti alte en la socia ~o: magasban áll a társadalmi ranglétrán *laŭ granda ~o: nagyban, nagy méreteken *~o de la valoroj: értékskála; **4.** *ne* *ogamo*; ~eblo: újraméretezhető; **et**~a: nem széles körű, kis mértékű; **grand**~a: széles körű, nagymérvű, nagyarányú; **laŭ**~a: méretarány szerinti *laŭ~a pligrandigo: méretarány szerinti

nagyítás; ~**cirklo**: $\odot$ limbo 3; ~**fikso**: *tech* hitelesítés
 Uduroskalo, rulumskalo, salajroskalo
skalar/o=*mat* fiz skalár, skaláris mennyiség; ~**a**: *mat* fiz skalár~, skaláris *~a kampo: skalármező, skaláreloszlás
skald/o=*ir* skald, skandináv énekmondó
skalen/o=*anat* bordaemelő izom, skalalénuszizom, musculus scalenus *antaŭa ~o: elülső bordaemelő izom, musculus scalenus anterior; ~**1**: *anat* bordaemelő, scalenus; **2**: *mat* szabálytalan *~a triangulo: szabálytalan háromszög
skalpo/o=**1**. *anat* hajas fejbőr, epikranon; **2**: *kat* skalp; ~**i**: *tr* *kat* megskalpol
skalpelo/o=*gysz* szike, bonckés, scalpellum *szin* sekciolo
Skamandr/o=*mit* Szkamandrosz, Scamander
skan/i=**1**. *tech* távk pásztáz, letapogat; **2**: *tr* *inf* beolvas, szkennel *~i foton kaj tekston: fotót és szöveget szkennel v. beolvas *~i la ĉirkaŭaĵon per radaro: radarral végigtapogatja a környéket; **3**: *távk* automatikusan keres (rádióvevő); ~**ilo**: **1**. *tech* távk letapogató készülék, átvilágító berendezés; **2**: *inf* lapolvasó, szkennel; ~**kodo**: *inf* letapogatósi kód; ~**mikroskopo**: *tud* *tech* letapogató-mikroszkóp
 Uŝcintiloskanilo
Skani/o=*ip* Scania
skand/i=**1**. *tr* ütemez, skandál, hangsúlyoz; **2**: *tr* szótagolva ejt; ~**elekti**: *tr* *jtek* kiszámol
skandal/o=botrány, skandalum *kaŭzi ~on: botrányt okoz *szin* skandali *subaŭskulta ~o: lehallgatási botrány; ~**i**: *tr* megbotránkoztat, felháborít, botrányt okoz, skandalizál *la direktoro ~is la ĉeestantojn: az igazgató megbotránkoztatta a jelenlévőket; ~**igi**: *ntr* megbotránkozik, felháborodik, skandalizálódik; ~**gazeto**: *knyv* bulvárlap
skandi/o=*kém* szkandium (Sc)
skandik/o=*növ* berzenke (Scandix) *venuskombil~o: túmagvú berzenke, bábafeű, tühegyűfű (S. pectenvenenis) *szin* venuskombilo, venusa pinglo
skandinav/o=*fn* skandináv; ~**a**: *mn* skandináv; (S)-**ujo**, (S)-**io**: *geo* Skandinávia
skansen/o=skanzen *szin* világmúzeo
skap/o=*növ* tókocsány, scapus *~o de tulipo: tulipán tókocsánya
skapol/o=*anat* lapockacsont, scapula *~a zono: vállöv, cingulum membri superioris; ~**aĵo**: *gaszt* tarja; ~**algio**: *orv* lapockatáji fájdalom, scapalgia
skapulari/o=**1**. *kr* *tex* szerzetesi vállruha, skapuláré; **2**: *kr* *tex* (ruha alatt viselt) skapuláré
skarab/o=**1**. *áll* galacsinhajtó bogár (Scarabaeus) *ranokrura ~o: $\odot$ terpulo; **2**: *átv* bogár; ~**umo**: macskakaparás
skarifik/i=**1**. *tr* *orv* (nem mélyen) bemetsz; **2**: *tr* *agr* irtóboronáz; ~**o**: **1**. *orv* felületi bemetszés, scarificatio; **2**: *agr* irtóboronázás; ~**ilo**: **1**. *orv* bemetsző szike; **2**: *agr* gyomirtó borona
skarifik/i= $\odot$ skarifi
skarlat/o=skarlatvörös szín *vö*. karmezino, karmino, vermiljono; ~**a**: *mn* skarlatvörös
skarlatin/o=*orv* vörheny, skarlat
skarlatinelo/o=*orv* negyedik betegség, rubeola scarlatinosa *szin* skarlat rubeolo
skarol/o= $\odot$ larĝfolia endivio
skarp/o=**1**. *tex* (hosszú) sál; **2**: *vállszalag*, derékszálag (kitüntetetés); **3**: *gysz* vállkötés, karkötés
skat/o=*jtek* skat (kátyajáték)
skatol/o=**1**. doboz, skatulya *en ligna ~o li tenis siajn cigarojn: fadobozban tartotta a szivarjait *muzika ~o: *jtek* *zene* zenélődoboz; **2**: *tech* doboz, ház, szekrény *la ~o de la rapidumsanĝilo: a sebességváltó háza *nigra ~o: feketedoboz *resonanca ~o: rezonanciaszekrény; ~**eto**: dobozka, szelence; **el**~**igi**: *tr* dobozból v. skatulyából kivesz; **en**~**igi**: *tr* dobozba v. skatulyába rakja; ~**biero**: *gaszt* dobozos sör *szin* ladbiero
 Ualumetskatolo, bierskatolo, cigarskatolo, ĉapelskatolo, dampskatolo, farbbskatolo, juntoskatolo, kafskatolo, kakaoskatolo, kartonskatolo, konstruskatolo, kontaktoskatolo, ladskatolo, leterskatolo, manĝoskatolo, muzikoskatolo, rapidumskatolo, sardinskatolo, sonskatolo, trinkajskatolo
skatol/o=*kém* szkatol
skeĉ/o=*ir* bohózat, tréfás jelenet, szkeccs
Skeld/o=*geo* Schelde, Escaut (folyó)
skelet/o=**1**. *anat* csontváz *homa ~o: emberi csontváz *fiŝa ~o: halcsontváz *malgrasa kiel ~o: csontsovány *en la horo de biologio oni enportis la ~on el la lernilejo: a biológia órán behozták a csontvázat a szertárból; **2**: *biol* váz *kalka ~o de koralo: korall mészváza *~o de ĉelo: sejt váza; **3**: *tech* ép váz *~o de ŝipo, konstruaĵo: hajó, épület váza; **4**:

átv séma, váz(lat) *jen ~e la enhavo de la romano: ez a regény tartalma vázlatosan *la ~o de la romano jam troviĝas en mia menso: a regény váza már a fejemben van *la ~o de la socio: a társadalom váza; ~**a**: **1**. csontváz~, csontvázra vonatkozó; **2**: *átv* csontsovány *~aj almuŝuloj: csontsovány koldusok; **3**: *átv* vázszerű, vázlatos *~a romano: vázlatos regény; **ekto**~**o**: *biol* külső váz, sejt-váz; **endo**~**o**: *biol* belső váz, endoskeleton; ~**armeo**: *kat* kerethadsereg; ~**kapo**: halálfej
 Uĉitoskeleto, ĉelskeleto
skeleton/o=*sp* szkeleton *vö*. *bobo*; ~**i**: *ntr* *sp* szkeletonizik
skem/o=vázlat, séma *data ~o: *inf* adatáramlási diagram *la stabestro konigis la ~on de niaj pozicioj: a törzsfőnök ismertette hadállásaink vázlatát *la ~o de la dramo: a dráma vázlata *la ~o de la elektra sistemo de la domo: a ház villamos rendszerének a vázlata; ~**a**: vázlatos, sematikus *~a desegnaĵo: vázlatos rajz *~a mapo: vázlatos térkép; ~**ismo**: sematizmus
 Ufluskemo, konektoskemo, programskemo, rimoskemo
skeptik/a=**1**. *fil* szkeptikus; **2**: *ált* kételkedő, szkeptikus *li estas ~a pri la sukceso: szkeptikus a sikert illetően; ~**o**: kétely, szkepszis; ~**eco**: kételkedés, szkeptikusság; ~**ismo**: *fil* szkepticizmus; ~**isto**: *fn* *fil* szkeptikus (filozófus); ~**ulo**: *fn* szkeptikus ember
skerc/o=*zene* scherzo
skerm/i=*ntr* *sp* vív; ~**o**, ~**ado**: *sp* vívás; ~**ejo**: *sp* vívóterem; ~**instruisto**: *sp* vívőedző; ~**oganto**: *sp* vívókesztyű; ~**olinio**: *sp* vívóvonal; ~**omajstro**: *sp* vívómester; ~**omasko**: *sp* vívómaszk; ~**oplanko**: *sp* pást; ~**oŝuoj**: *sp* vívópipő; ~**oveŝto**: *sp* vívómellény
sket/i=*ntr* korcsolyázik *szin* gliti 2, glitumi; ~**o**, ~**ado**: korcsolyázás *arta ~ado: *sp* műkorcsolyázás; ~**anto**: *fn* korcsolyázó; ~**ejo**: korcsolyapálya; ~**ilo**: korcsolya *szin* glitilo 1; ~**isto**: *fn* *sp* korcsolyázó; ~**kuro**: *sp* gyorskorcsolya; ~**kurado**: *sp* gyorskorcsolyázás *szin* rapidsketado; ~**kuristo**: *sp* gyorskorcsolyázó
 Urapidsketado, rulsketilo
ski/o=síléc *mi aĉetis plej modernajn ~ojn: nagyon modern sílécet vettem; ~**i**: *ntr* síel, sízik; ~**ado**: síelés, sízés *alpa ~ado: alpesi sí(elés); ~**anto**: *fn* síelő, síző; ~**eblo**: síelhető, sível járható; ~**ejo**: sípálya, síelőhely; ~**isto**: *fn* *sp* síelő, síző; ~**ujo**: síbox; **mal-supren**~**ado**: *sp* lesiklás *alpa mal-supren~ado: alpesi lesiklás; ~**bastono**: síbot; ~**fiksilo**: síkötés; ~**instruisto**: síoktató; ~**kuro**, ~**kurado**: *sp* sífutás *stafeta ~kuro: síváltó; ~**lifo**, ~**telero**: *jm* sífelvonó, sílift; ~**deklivo**: *fn* sílesíkló, lesiklopálya; ~**pado**: síösvény; ~**pafo**: *sp* sílövész; ~**pafisto**: *fn* *sp* sílövő; ~**pantalono**: *tex* sínadrág; ~**salto**: *sp* síugrás; ~**saltejo**: *sp* sínánc, síugróánc; ~**saltisto**: *fn* *sp* síugró; ~**ŝuoj**: sícipő; ~**vakso**: síviasz
 Uakvoskio
skin/o=*növ* borsfa (Schinus)
skink/o= $\odot$ scinko
skid/o= $\odot$ diskopafado
skip/o=**1**. munkacsapat, (munkahelyi) csoport, stáb *ni laboras en ~o: csapatban dolgozunk *~o de ĵurnalistoj: újságírók csoportja *~o de riparistoj: javítók csoportja; **2**: *ip* brigád, műszak; ~**estro**: *ip* művezető, műszakvezető; **tri**~**a**: *ip* három műszakos; ~**labori**: *ip* műszakban dolgozik, műszakba jár; ~**laboro**: *ip* műszak, műszakban dolgozás *havi ~laboron: műszakba jár
 Unoktoskipo, tagoskipo, tv-skipo, vesperskipo
skir/o=*orv* rostos rák, scirrhus
skirp/o= $\odot$ scirpo
skism/o=**1**. *kr* egyházszakadás, skizma, szkizma *la orienta ~o: a keleti egyházszakadás *la okcidenta ~o: a nyugati egyházszakadás; **2**: *átv* szakadás *~o en la movado: szakadás a mozgalomban; ~**a**: **1**. *kr* szakadár, skizmatikus *~aj eklezioj: szakadár egyházak; **2**: *átv* szakadár *~aj opinioj: szakadár vélemények; ~**i**: *ntr* *kr* *átv* szakadást idéző elő *la kontraŭpapoj ~is: az ellenpápák szakadást idéztek elő; ~**ano**, ~**ulo**: *fn* *kr* *átv* szakadár, skizmatikus
skist/o=*ásv* pala; ~**ogaso**: *ásv* palagáz
 Uglimskisto, kloritskisto, kalkoskisto, talkoskisto
skistosom/o=*bakt* vérmétey (Schistosoma haematobium); ~**ozo**: *orv* vérméteybetegség, schistosomiasis, bilharziázis
skit/o=*fn* tört skíta, szittya; ~**a**: *mn* skíta, szittya; (S)-**ujo**, (S)-**io**: *tört* *geo* Szkítia, Szittya föld
skiz/i=*tr* vázol, felvázol, skiccel *mi ~os la historion de Esperanto: felvázolom az eszperantó történetét *~i portreton: portrét skiccel *~i sian planon: felvázolja a tervét; ~**o**: vázlat, skicc *li jetis sur paperon la ~on de la sceno: papírra vetette a jelenet vázlatát *~o de instruero: *isk* óravázlat *~o de pentraĵo: festmény vázlata; ~**a**: vázlatos; ~**eco**: vázlatosság; ~**bloko**: vázlattömb
skizofit/oj=*ex* $\odot$ bakterioj
skizofreni/o=*pszi* hasadásos elmezavar, szkizofrénia, skizofrénia;

~ulo: *fn* pszi szkizofréniás (beteg)
skizoid/a=*pszi* skizoid, skizoid; ~ulo: *fn* pszi skizoid alkatú
skizomicet/oj=*ex* ☞bakterioj (sen cianobakterioj)
sklare/o=*növ* skarlát zsálya, muskotályzsálya (Salvia sclarea)
sklav/o=**1.** *tört* rabszolga *al ~o mon' ne estas savo – li ĉiam restas ~o
Z: közm törpe csak törpe marad, ha hegytetőn áll is *militkaptitjof fariĝis
~oj en Romio: a hadifoglyok rabszolgákká lettek Rómában *~o kun
forta mano estas plej granda tirano *Z: közm* ki szolgáját kényezteti,
fejére neveli; **2.** *átv* vminek a rabja *v. rabszolgája* *li estas la ~o de sia
vorto: adott szavának rabja *~o de sia pasio: szenvedélyének rabja; ~a:
rabszolga~, szolgálai *fali en ~an staton: rabszolgasorsra jut *li havas ~an
edzinon: rabszolgafelesége van; ~e: **1.** rabszolgákkal, rabszolgaerővel
*~e farataj laboroj: rabszolgákkal végzett munkák; **2.** *átv* szolgálai
módon *sekvi ~e la modon: szolgálai módon követi a divatot; ~i: *ntr*
rabszolga *li ~is ĉe Petronio: Petroniusnál volt rabszolga *pluraj miloj
~is en la antikva Romo: az ókori Rómában több ezer rabszolga volt;
~eco: rabszolgaság *~eco ne estis eniinda stato: a rabszolgaság nem
volt irigylett állapot; ~igi: *tr* rabszolgává tesz *amerikanoj ~igis multajn
milianojn da afrikanoj: az amerikaiak több millió afrikait tettek
rabszolgává *ĉi tiu kontrakto min ~igis por multaj jaroj: ez a szerződés
sok évre megkötötte a kezemet; ~ino: rabszolganő; ~ismo: *tört*
rabszolgatartó rendszer; ~isto: rabszolgatartó; **eks**~o: felszabadított
rabszolga, libertinus *szin* libertino l; ~bazar: rabszolgapiac;
~gardisto: rabszolga-felügyelő; ~laboro: rabszolgamunka; ~opelisto:
rabszolgahajcsár; ~oribelo: rabszolgafelkelés; ~oŝipo: *hajó* *tört*
rabszolgahajó
Ŭremsklavo
skler/a=**1.** *orv* szklero~, megkeményedett, elmeszesedett, scleroticus;
2. *növ* megkeményedett, kéregesedett, sclerus, scleroticus; ~igo: **1.** *orv*
megkeményedés, merevedés; **2.** *növ* megkeményedés, kérgesedés,
sclerificatio; ~ozo: *orv* elmeszesedés, keményedés, szklerózis, sclerosis
*amiotrofia lateral ~ozo: izomsorvadással járó *v. amyotrophias*
lateralsclerosis, ALS *dissemita ~ozo, multobla ~ozo: ☞platskleroza
*kristalina ~ozo: szemlencseszklerózis; multobla ~ozo: sclerosis
multiplex; ~odermo: **1.** *orv* bőrkeményedés, scleroderma; **2.** *növ* áltrifa
(Scleroderma); ~oproteino: *biol kém* vázfehérje, szkleroprotein
Ŭarterioskleroza, ateroskleroza, platskleroza
sklerant/o=*növ* szikárka (Scleranthus)
sklerenkim/o=*növ* szklerenchima, sclerenchyma
sklerot/o=**1.** *anat* inhártya, szemfehérje, sclera *szin* okulblanko; **2.** *növ*
szklerócióm; ~ito: *orv* inhártyagyulladás, scleritis
skol/o=*fil műv* iskola *la novliberalisma ~o: *gazd* az újliberális iskola
*la ~o de la direktismo: *gazd* az irányított gazdaság iskolája *la ~o de
Platon: Platon iskolája *la ~o de Rafaelo: Raffaello iskolája; ~ano: *fil*
műv iskola tagja, *fn* iskolához tartozó; ~estro: *fil műv* iskola vezetője
skolastik/o=*fil* skolasztika; ~a: **1.** *fil* skolasztikus; **2.** *átv* iskolás; ~ulo:
fil skolasztikus
skold/i=megszid, megfedd; ~o: szidás
skoleks/o=*áll* feregfej, dajka, scolex
skoli/o=*ir* széjlegyzet, magyarázó jegyzet, scholion; ~ulo: *ir* jegyzetíró,
kommentátor
skolim/o=*növ* aranybojtorján, aranygyökér (Scolymus)
skolios/o=*orv* gerincferdülés, scoliosis
skolop/o=*áll* szalonka (Scolopax)
skolopendr/o=*áll* skolopendra (Scolopendra)
skolopendri/o=*növ* gimpáfrány, szarvasnyelv páfrány (Asplenium
scolopendrium)
skolt/o=**1.** *kat* lovas járőr, lovas őrszem; **2.** *fn* *kat* felderítő, hírszerző; **3.**
kat rep felderítőgép *szin* skoltaviadilo; **4.** *fn* *kat* hajó cirkáló *szin*
skoltoŝipo; **5.** cserkész; ~i: *ntr* *kat* cserkészik, cirkál, felderítő
tevékenységet folytat; ~ismo: cserkészmozgalom; **pri**~i: *tr* *kat* felderít,
kifürkész; ~aviadilo: *kat rep* felderítőgép; ~oŝipo: *fn* *kat* hajó cirkáló
skombr/o=*áll* makréla (Scombrus)
skon/o=*gaszt* scone, skót lángos
skop=utóképző; ~skopo: **1.** *tud* ~szkóp (megfigyelő készülék)
☞elektroskopo, elektronmikroskopo, galvanoskopo, lummikroskopo,
okulmikroskopo, spektroskopo, tunelmikroskopo; **2.** *gysz* ~szkóp,
~tükröz (szervet megfigyelő készülék) ☞oftalmoskopo, peritoneoskopo;
mikroskopo: *tud tech* mikroszkóp *polariza mikroskopo: polarizációs
mikroszkóp; mikroskopa: **1.** mikroszkóp~, mikroszkópos *mikroskopaj
esploraj: mikroszkópos kutatások *mikroskopa preparaj:
mikroszkóppreparátum; **2.** mikroszkopikus, szabad szemmel nem
látható *mikroskopaj fungoj: mikroszkopikus gombák *mikroskopaj
insektaj: mikroszkopikus rovarok; fotomikroskopo: *tud tech*
fénymikroszkóp, optikai mikroszkóp *szin* lummikroskopo;
stereomikroskopo: *tud tech* sztereomikroszkóp; ultramikroskopo: *tud*

tech ultramikroszkóp; teleskopo: *csill* (csillagászati) távcső, teleszkóp
*reflektata teleskopo: tükrös teleszkóp *v. távcső*, tükröteleszkóp *refrakta
teleskopo: prizmás távcső, refraktor; ~skopio: *tud gysz* ~szkópia,
~tükrözés ☞rektumoskopio, bronhoskopio, radioskopio; mikroskopo:
mikroszkópia, mikroszkópos vizsgálat
skop/o=☞ŝkopo
Skopj/o=*geo* Szkopje *~o estas la ĉefurbo de Makedonio: Szkopje
Makedónia fővárosa
skopofili/o=*pszi* kukkolás, szkopofília; skoptofiliulo: *fn* kukkoló *szin*
rigardulo
skopolamin/o=*biol kém* skopolamin, scopolamine, hioszcim
skorbut/o=*orv* skorbut, süly
skorfulari/o=*növ* görvélyfű (Scrophularia)
skori/o=**1.** *koh* salak *szin* metalaŭmo; **2.** *ász* vulkáni salak; **3.** *biol* salak;
4. *átv* ocsú, szemét, vminek az alja *Hitler estis la ~o de la homaro:
Hitler az emberiség alja volt; ~ejo: *koh* salaktároló
skorpen/o=*áll* sziklahal (Scorpaena)
skorpi/o=**1.** *áll* skorpió *akvo~o: ☞nepao; **2.** szöges ostor; ~o: *csill*
Skorpió, Scorpis
skorpiur/o=*növ* kacskaring (Scorpiurus)
skorzoner/o=**1.** *növ* pozdor (Scorzonera); **2.** *gaszt* feketeagyóker
(gyökérrész); ~o!: *isz* a fenébe!, a kutya fáját!
skot/o=*fn* skót; ~a: *mn* skót; ~drapa: *tex* skótkockás; ~gaela: *mn nyt*
skót gael, skót kelta (gd); ~lando: *geo pol* Skócia (BR); ~landa:
skóciai; ~landano: *fn* skóciai (lakos); **Nov**~(S)~io: *geo pol* Új-Skócia
(CA)
Ŭskotgaela
Skot/o=*ir* (Wilhelm) Scott
skoter/o=*jm* robogó (motorkerékpár)
skovel/o=palackkefe, csőkefe, kéményseprű; ~i: *tr* kefél (csőkefével)
*~i botelon: palackot kefél *~i kamentubon: kéményt seper *~i
pafitubon: puskasövet kefél
skrabl/o=*jék* scrabble, betűkirakásos keresztretjvénny, betűkirakó
skrap/i=**1.** *tr* kapar, lekapar *antaŭ ol eniri ~u la botojn: mielőtt
bemennél kapard le (sártól) a csizmád *~i legomojn: zöltséget
(kaparva) tisztít *~i muron: falat kapar; **2.** *tr* *átv* kaparó hangot ad *~i
la orelojn: fület hasogat, szagatja a dobhártyát *~i violonon: hegedűt
nyekerges; ~ado: **1.** kaparás; **2.** *orv* kaparás, küret; ~ajo: kaparék; ~eti:
tr kissé megkapar, kapargat; ~ilo: **1.** kaparóvas, *fn* vakaró; **2.** *gysz*
kaparókanál; **3.** *tört* vakarókő; **de**~i: *tr* levakar, lekapar; **for**~i: **1.** *tr*
kikapar, levakar, kiradíroz vhonnan; **2.** *tr* elkotor, elkapar vhonnan;
kun~i: *tr* összekapar *kun~i monon: pénzt összekapar *li kun~is la
restintan tabakon: összekaparta a maradék dohányt; ~gumo:
☞frotgumo; ~fosi: *ntr* kotor, kotorászik *~fosi en la poŝoj: kotorászik a
zsebében; ~klingo: *tech* kaparóvas, kaparókés; ~loterio: *jék* kaparós
sorsjegyet; ~manĝi: *tr* lerág *li ~manĝis la kokinfemuron: lerágta a
csirkecombot; ~ofrangó: *tech* kaparórovátka; ~ospongo: dörzsszivacs;
~reto: *agr* fenékvonóháló, troll *szin* trolo; ~tapiŝo: *fn* lábtörő
Ŭĉielskrapanto, dentskrapilo, fornoskrapilo, fulgoskrapilo,
kamenskrapisto, karboskrapilo, ŝelskrapilo
skrib/i=**1.** *tr* ír, megír, leír *lia plumo ~as dike: *átv* vastagon fog a tolla
*~i majuskle: nagybetűvel ír *~i preslittere: nyomtatott betűvel ír *~i
ĉekon: megír egy csekket *~u vian nomon: írja le a nevét; **2.** *tr* ír
(>alkot) *~i artikolon: cikket ír *~i en gazetoj: újságokban ír *~i
muzikon: zene zenét szerez *~i romanon: regényt ír; **3.** *tr* *átv* ír, kiír,
megír *ĝi ne estas ~ita sur mian nazon: *átv* nincs az orromra írva *la
kuracisto ~is lin malsana: kiírta (betegnek) az orvos *~i la domon al lia
nomo: a házat a nevére írja *tio estas ~ita sur lia vizaĝo: ez az arcára
van írva; **4.** *tr* *inf* ír *~i datumojn sur diskon: lemezre ír adatokat; ~a:
írásos, írott, írásbeli *~aj atestoj: írásos tanúbizonyságok *~aj taskoj:
írásbeli feladatok; ~e: írásban, írásosan *~e kaj parole: szóban és
írásban; ~o, ~ado: írás *blindula ~o: ☞anaglifa skribo, brajlo
*devanagara ~o: *tört* devanagari írás *la Sankta ~o: *kr* a Szentírás; ~aĉi:
tr firkál; ~ajo: iromány, irat; ~ejo: iroda, írószoba, íróhelyiség *szin*
skriboĉambro; ~esko: *knv* Calligraphic (betű); ~ilo: íróeszköz,
írószerszám, íróalkalmatosság; ~ilaro: írókészet, íróeszközök; ~ilujo:
tolltár; ~isto: **1.** írnok; **2.** *bibl* írástudó; **al**~i: **1.** *tr* hozzáír, írásban
hozzátész *al~u ankaŭ mian nomon: az én nevemet is írd be; **2.** *tr*
bejegyezz *szin* registri *ni estas al~itaj al ĉi tiu komunumo: ebbe a
közösségbe vagyunk bejegyezve; **3.** *tr* tulajdonít vkinek *v. vminek* vmit,
betud vmit vkinek *szin* atribui *vian koleron mi al~as al via senscio: a
haragodat a tudatlanságodnak tudom be; **al**~igi: *ntr* feliratkozik *al~igi
al la ekskursantoj: feliratkozik a kirándulni menő közé; **ĉirkaŭ**~i: **1.** *tr*
körbeír *ni ĉirkaŭ~is la kolonon per niaj nomoj: körbeírtuk az oszlopot
a nevünkkel; **2.** *tr* *átv* körülír *ĉirkaŭ~i la temon: körülírja a témát; **3.** *tr*
mat köréje rajzol; **de**~i: *tr* *gazd* leír (értékből) *szin* amortizi **2;** **dis**~i: *tr*

különír vö. kunscribi; **dis-o**: különírás vö. kunscribo; **ekster-i**: *tr* mat kívülre rajzol *ekster-i cirklon al triangulo: kört rajzol háromszögön kívülre; **el-i**: *tr* kiír vhonnan; **el-o**: vhonnan kiírt jegyzet *fari el-ojn el la libro: jegyzeteket készít a könyvből, kijegyzeteli a könyvet; **en-i**: **1.** *tr* beír, bejegyez *en-i en la memoron: agyába vés *en-i en sian notlibreton: beírja a jegyzetfüzetébe *li en-is sian nomon en la historion: beírta a nevét a történelembe *li estas bone en-ita ĉe la ĉefo: a főnök kegyeiben áll, jól áll a főnöknel; **2.** *tr* beiktat, bevezet, regisztrál, elkönyvel *en-i en krediton: követel oldalra könyvel; **3.** *mat* berajzol; **en-igi**: *ntr* beiratkozik; **en-o**: **1.** beírás, bejegyzés; **2.** regisztráció, bevezetés, elkönyvelés; **3.** *inf* rekord; **kun-i**: **1.** *tr* egybeír vö. disszkribi; **2.** *tr* összeír; **kun-o**: **1.** egybeírás vö. disszkribo; **2.** összeírás; **mem-ajo**: **1.** saját kezű írás, kézírás, autográf *szin* autografo; **2.** *jog* saját kézzel írott végrendelet *szin* holografo; **mis-i**: *tr* elír, rosszul ír; **mis-o**: elírás, íráshiba *szin* skriberaro; **nepri-ebila**: leírhatatlan; **plen-i**: **1.** *tr* teleír; **2.** *tr* kitölt *plenigi formularon: űrlapot kitölt; **post-o**: utóirat, postscriptum; **pri-i**: *tr* leír, ismerteti, ecsetel *pri-u al mi la lokon: írd le nekem a helyet; **pri-o**: leírás *pri-o de la pejzaĝo: a táj leírása; **re-i**: **1.** *tr* újraír, újraír *re-i la manuskripton: újraírja a kéziratot; **2.** *tr* visszair *al mia letero li ne re-is: a levelemre nem válaszolt; **sub-i**: **1.** *tr* aláír, vmi alá ír *li sub-is rimarkon sub la teksto: megjegyzést írt a szöveg alá; **2.** *tr* aláír (nevét) *sub-i kontrakton: szerződést aláír *sub-i bildkarton: képeslapot aláír; **sub-o**: aláírás; **sub-into**: *fn* aláíró, alulírott *la sub-into de la peticio: a kérelem aláírója *ni, sub-intoj deklaras: mi, alulírottak kijelentjük; **super-i**: **1.** *tr* vmi fölé ír *li sur-is la ĝustan vorton: följére írta a szót; **2.** *tr* *inf* felülír *markinte vi povas super-i la vorton: kijelölve felülírható a szót *super-i la malnovan version: felülírja a régi változatot; **sur-i**: *tr* ráír *sur la pordo iu sur-is la nomon de la loĝanto: az ajtóra valaki ráírta a bentlakó nevét; **sur-o**: felirat *antikvaj sur-oj sur la muroj: régi feliratok a falakon; **tele-ilo**: űtlejtájpiló; **trans-i**: **1.** *tr* átmásol, átvezet *li trans-is la sumon sur novan paĝon: új lapra vezette át az összeget; **2.** *tr* átír *trans-i latinlitere: átír latin betűkkel *trans-i por piano: átír zongorára; **trans-o**: **1.** átmásolás, átvezetés; **2.** átírás, átírat *trans-o laŭ elparolo: kiejtés szerinti átírás; **trans-ado**: **1.** átírás; **2.** *biol* kém génátírás, DNS-átírás, transzkripció *inversa trans-ado: reverz transzkripció; **trans-azo**: *biol* kém transzkriptáz *inversa trans-azo: reverz transzkriptáz; **arto**: írásművészet, szépirodás, kalligráfia; **ekzameniĝi**: *ntr* *isk* írásbelizik; **eraro**: elírás, íráshiba *szin* misskribo; **inko**: íráshoz használt tinta; **kano**: író nád; **karaktero**: írásmód, írásjelleg; **maniero**: írásmód; **marko**: *inf* kurzor, egérmutató; **maŝino**: írógép; **oĉambro**: iroda, írószoba, íróhelyiség *szin* skribejo; **oficejo**: iroda, titkárság; **ofonto**: írásos forrás; **oplato**: íróalátét; **oplumo**: író toll; **osciculo**: *fn* írástudó; **osigno**: *knyv* írásjegyzet; **ostablo**: íróállvány; **otablo**: íróasztal; **ovaro**: írószer; **programo**: *tekstilo*; **reformo**: írásreform; **rulejo**: írattekeres; **sistemo**: írásrendszer; **skarabo**: áll firkálóbogár; **tabulo**: *o* tábla

1 űbelskribado, globskribilo, klavarskribo, kojnoskribo, laborpriskribo, litterskribo, malsanskribi, manskribi, maŝinskribi, murskribo, nocioskribo, noĉoskribo, petskribo, plenskribi, plugoskribado, punskribo, silaboskribo, sonskribo, tomboskribo

skript-o=**1.** *inf* script, batch file, parancsállomány; **2.** *film* szöveggönyv, forgatókönyv; **Post-o**: *inf* PostScript *enkapsuligita Post-o: beágyazott PostScript

skrof-o=*orv* görvélykór, nyirokcsomó-gümőkór, scrofula; **herbo**: *o* skrofulario

skrofulari-o=*növ* görvélyfű (Scrophularia) *szin* skrofolherbo

skrot-o=*anat* herezacskó, scrotum *szin* testikujo, testiksako; **ovariko**: *orv* herevisszér-tágulat

skrupul-o=**1.** (lelkiismereti) aggály, kétely, lelkiifurdalás, skrupulus *li ne havas ~ojn: nincsenek aggályai; **2.** lelkiismeretesség, gondosság; **a**: lelkiismeretes, alapos *~a esploro: alapos vizsgálat; **ema**: aggályoskodó, precízkedő; **sen-a**: gátlástalan *sen-a uzuristo: gátlástalan uzorás; **sen-eco**: gátlástalanság

skrutini-o=szavazatszámolás; **i**: *ntr* szavazatokat számlál; **anto**: szavazatszédő, szavazatszámoló

sku/i=**1.** *tr* ráz, megráz, megingat *febrio lin ~as: rázza a hideg *la malseka hundo ~is sin: a nedves kutya megrázta magát *la tertremo ~is la urbon: a földrengés megrázta a várost *li ~is vivon en lin: életet rázott bele *mi ~is al li la manon: kezét ráztam vele *~i koktelon: koktélt ráz *~u vin!: mozdulj már!; **2.** *tr* csóvál *la hundo ~is la voston: a kutya csóválta a farkát *nee li ~is la kapon: tagadón csóválta a fejét; **3.** *tr* átv megrendít, megráz *la famo forte ~is nin: a hír erősen megrázott bennünket *lia subita morto ~is ĉiujn: hirtelen halála mindenkit megrázott; **4.** *tr* átv megingat, megreng, meggyengít *la krizo ~is la

ekonomion de la lando: a válság megingatta az ország gazdaságát *la nepago ~is lian kredindecon: a fizetés elmaradása megingatta a hitelét; **o**: rázkódás, rengés, lökés *la unua ~o de la tertremo okazis je la naŭa: az első rengés kilenckor volt *li ricevis cerban ~on: agyarázkódást kapott *marfunda ~o: tenger alatti rengés; **ado**: rázás *per ~ado oni senfruktigis la junglandujon: rázással szüretelték le a diófát; **adi**: *tr* rázogató; **igi**: *ntr* rázkódik, reng, ingadozik *la ponteto ~igis sub liaj pezaĵoj paŝoj: a gyaloghíd rengett nehéz léptei alatt *~igi de frosto: a hideg rázza *~igi de ridego: dől a kacagástól; **antaŭ-o**: *geo* előrengés; **de-i**: *tr* leráz *de-i la polvon: lerázza a port *li de-is kelkajn kokosojn de la arbo: néhány kókuszot rázott le a fáról; **dis-i**: *tr* szétráz, szétzilál *la ŝtormo dis-is la ŝiparon: a vihar szétrázta a flottát *la vojaĉo dis-is la ŝarĝon: a rossz út szétrázta a rakományt; **ek-i**: *tr* megráz; **ek-o**: hirtelen rázkódás; **el-i**: *tr* kiráz *li el-is la cindron el la pipo: kirázta a hamut a pipából; **for-i**: *tr* leráz, (rázva) levet, ledob *for-i la turkan jugon: lerázza a török igát; **ne-ebila**: megingathatatlan; **post-o**: *geo* utórengés; **sen-e**: **1.** rázkódások v. megrázkodtatások nélkül *la veturilo glitis sen-e: a jármű rázkódások nélkül siklott; **2.** *átv* simán *la negoco progresas sen-e: az üzlet simán halad; **lavi**: *tr* öblít; **ondo**: *met* lökés hullám; **raslilo**: *játék* csörgő (>csesemő); **sorbilo**: *tech* lengéscsillapító *szin* amortizilo **1**; **veki**: *tr* (alvót) felráz

Űanimskua, cerboskuo, kapskui, mondskuo, sentoskuo, terskuo, vostskuanto

skual/o=*met* hirtelen támadt szél, rövid vihar

skud/o=*o* fraktostratuso

skulpt-i=**1.** *tr* farag, (anyagból) megformáz *~itaj ornamajoj: faragott díszek; **2.** *tr* műv (szobrot) készít; **3.** *o* priskulpti; **ado**: **1.** faragás, formázás; **2.** *műv* szobrászat, szobrászkodás; **ajo**: **1.** faragvány; **2.** *műv* szobor; **ilo**: szobrászvéső, mintázókész; **inda**: szobrász vésőjére méltó *~indaj formoj de virino: nő szobrász vésőjére méltó idomai; **isto**: **1.** *fn* faragó; **2.** *műv* szobrász; **pri-i**: *tr* megfarag, megformáz *estas malfacile pri-i marmoron: nehéz márványt faragni *pri-i argilon: agyagot formáz; **arto**: *műv* szobrászat, szobrászművészet

Űlignoskulptisto

skulptur/o=*o* skulptarto

skun/o=*hajó* szkúner, sóner (kétárbócos hajó); **brigo**: *hajó* brigantin, szkúnerbrigg, sónerbrigg; **masto**: félévitorlázatú árbóc; **velo**: *hajó* rudazott elővitorla

skunk/o=*o* mefito, mefitfelo

skurg/o: korbács *skurgo de Dio: Isten ostora; **skurgi**: **1.** *tr* korbácsol, ostoroz *en Romo mastro rajtis skurgi siajn sklavojn: Rómában a gazda megkorbácsolhatta a rabszolgáit *pentantoj kelkfoje skurgis sin: a bűnbánók néha ostorozták magukat; **2.** *tr* átv ostoroz *skurgi la opozicion: ostorozza az ellenzékét; memskurgado, sinskurgado: *átv* is önostorozás

skut/i=*ntr* *játék* rollerezik; **ilo**: *játék* roller *szin* trotilo *elektra ~ilo: *jm* villanyroller, elektromos roller; **sledo**: *sp* fakutya

Űmotorskutilo

skutelari/o=*növ* csukóka, sisakfű (Scutellaria)

skval/o=*áll* tuskéscápa (Squalus)

skvalen/o=*biol* kém szkvalén

skvam/o=**1.** *áll* pikkely *kitina ~o: kitingpikkely; **2.** *növ* pikkely; **3.** korpa, bőrpikkely *szin* haŭtero *lia hararo blankas de ~oj: a haja fehérlik a korpától; **4.** *anat* pikkely, squama *okcipitosta ~o: nyakszirtpikkely, nyakszirtseontpikkely, squama occipitalis *temporalis ~o: halántékpikkely, halántéksontpikkely, squama temporalis; **a**: **1.** pikkely~, pikkelyre vonatkozó; **2.** pikkelyes *szin* skvamhava; **ajo**: *ásv* pikkelyes halmaz; **uloj**: *áll* pikkelyes hüllők (Squamata); **de-ajo**: *orv* hámlás (lehámlott bőr); **de-igi**: **1.** *ntr* *orv* lehámlik, korpásodik; **2.** *ép* lepereg, lepattogzik (>vakolat, festék); **sen-igi**: *tr* gaszt lepikkelyez *sen-igi fiŝon: halat pucol; **aranĝa**: pikkelyes elrendezésű, egymást fedő *~aranĝaj ardeplatoj: egymást fedő palalemezek; **hava**: pikkelyes; **kiraso**: *kat* pikkelypáncél

skvar/o=négyyszögletes kert (tér közepén)

skvaŝ/o=*sp* fallabda, squash *szin* kvarmurpilkado; **i**: *ntr* *sp* fallabdázik *szin* kvarmurpilki

skvanten/o=*áll* angyalrája (Squantina)

slab/o=**1.** *ép* kőlap, kőtábla; **2.** *tech* fémleap; **3.** *knyv* márványszal, tördelőasztal; **umi**: *tr* kőlapokkal burkol, kőlapoz; **pavimita**: kőlapokkal burkolt, kőlapos

slalom/o=**1.** *sp* műlesiklás, szlalom *paralela ~o: párhuzamos műlesiklás; **2.** *sp* vadvízi kenuverseny, kenuszlalom *szin* kanuszlalom, sovaĝakva slalom *sovaĝakva ~o: vadvízi evezés, kenuszlalom; **grand-o**: *sp* óriási-műlesiklás; **supergrand-o**: szuperóriási-műlesiklás; *slang/o*=**1.** *nyt* szleng, tolvajnyelv, szakzsargon; **2.** *nyt* csoportnyelv, rétegnyelv; *slangi*: *ntr* tolvajnyelven beszél, szakzsargont használ;

slangafo: *nyt* szlengszó, tolvajnyelvi szó

slav/o=*fn* szláv; ~**a**: *mn* szláv *~aj lingvoj: szláv nyelvek *~aj popoloj: szláv népek; ~**ismo**: **1.** szláv jellegzetesség; **2.** *nyt* szlávizmus; ~**isto**: *nyt* *fn* szláv szakos, szlavista, szláv filológus; ~**istiko**: *nyt* szlavisztika, szláv filológia; **pra-a**: *nyt* összláv; **tut-ismo**: *tört* *pol* pánszlávizmus *szin* panslavizmo; ~**amika**: szlavofil, szlávbarát
slavon/o=*nyt* ószláv, egyházi szláv (cu) *szin* eklezislava
Slavoni/o=*geo* Szlavónia

sled/o=*jm* szán, (lovas) szánkó; ~**i**: *ntr* *jm* szánon utazik, szánkózik; ~**eto**: *jtek* szánkó *szin* glitveturiletó; ~**glitilo**, ~**relo**: *jm* szántalp; ~**hundo**: *áll* szánhúzó kutya; ~**sonorilo**: száncseggő, csegetttyű
Űskutsledo

slip/o=cédula, jegyzetkártya, kartoték; ~**ujo**: kartotékdoboz, kartotéktároló; ~**aro**: kartoték, cédulakatalógus; ~**arŝranko**: kartotékszekrény

Űgluslipo, kaŝslipeto, punslipo, suflorslipeto, voĉdonslipo

slit/o=*met* havas eső *szin* neĝpluvo

slivovic/o=*ritk* gaszt sligovica, szilvórium, szilvapálinka *szin* prunbrando

slogan/o=szlogen, jelszó, jelmondat *aŭdigi politikajn ~ojn: politikai jelszavakat hangoztat; ~**bendo**, ~**rubando**: *pol* transzparens (>szalag) *la manifestaciantoj portis kontraŭregistarajn ~rubandojn: a tüntetők kormányellenes transzparensket vittek; ~**tabulo**: *pol* transzparens (>tábla)

slojd/o=*isk* politika, szlőjd

slovak/o=*fn* szlovák; ~**a**: *mn* *nyt* szlovák (sk); (S)~**ujo**, (S)~**io**: *geo* *pol* Szlovákia (SK)

sloven/o=*fn* szlovén; ~**a**: *mn* *nyt* szlovén (sl); (S)~**ujo**, (S)~**io**: *geo* *pol* Szlovénia (SI)

slugi/o=*áll* arab agár

slum/o=nyomornegyed, leromlott városrész; ~**igi**: *ntr* nyomornegyeddé züllik, (városrész) lezüllik

slup/o=vitorlás bárka

smalt/o=kobaltüveg

smerald/o=*ásv* smaragd *marblua ~o: Űakvamarino; ~**overda**: smaragdöld

smiconit/o=*ásv* smittonit, cinkpát, gálma

smilak/o=*növ* szárcsafű, szárcsagyökér, szárcsazarilla (Smilax)

smilodont/o=*ősl* kardfogú tigris *szin* sabrodenta tigris

smirg/o=*ásv* csiszolókorund, smirgel; ~**a**: csiszoló~, smirgli~ *~a papero: csiszolópapír, smirgli *~a űtopilo: érdes üveg dugó; ~**i**: *tr* csiszol, smirgliz; ~**odisko**: *ip* csiszolókorong; ~**orado**: *ip* dörzskerék; ~**oŝtopilo**: érdes üveg dugó

Smirn/o=*tört* *geo* Szmirna (Izmir)

smitsonit/o=*ásv* smitsonit, cinkpát

smog/o=*met* füstköd, szmog *szin* fumnebulo

smoking/o=*tex* szmoking *szin* ceremonia jako

smut/o=*növ* üszög (növénybetegség)

snajper/o=orvlövész

snejl/o=*áll* csiga *szin* gastropoda

snob/o=*fn* sznob; ~**a**: *mn* sznob *~a afektado: sznob affektálás; ~**eco**: sznobság, sznobizmus

snuf/i=**1.** *tr* beszív, felszív *~i kokainon: kokaint szív *~i tabakon: burnótot v. tubákot szív; **2.** *ntr* prűszköl, fűjtat *virĉevaloj ~as pro ekscito: mének prűszkölnek az izgatottságtól; **3.** *ntr* *átv* szimatol, szaglászik *kaŝpolicanoj ~as ĉirkaŭ ni: titkosrendőrök szimatolnak körülöttünk; ~**ulo**: *pej* kopó (>rendőr); ~**tabako**: tubák, burnót *szin* flartabako; ~**tabakujo**: burnótszelence, burnótos szelence, tubákosszelence *szin* flartabakujo

snuke/o=*jtek* snooker (biliárdjáték 12 golyóval)

so=Űsol

sob=**I.** előjárósó; **sob**: *ritk* le, lefelé *sob la tiraneco!: le a zsarnoksággal; **II.** előképző; **sob**~: *ritk* le~, lefelé *sobiri: lemegy *szin* malsupreniri

soav/a=*ritk* lágy *~a muziko sonas: lágy zene szól

sobr/a=**1.** józan, mértékletes *se ~e ni rekonsideras la aferon: ha józanul újragondoljuk a dolgot *stiranto devas esti ~a: járművezetőnek józannak kell lennie; **2.** *átv* józan, visszafogott *~a dekoracio: visszafogott dekoráció *~a juĝisto: pártatlan bíró *~a kritikisto: józan kritikus *~a stilo: visszafogott stílus; ~**eco**: józanság, mértékletesség *kion ~eco deziras, ebrieco ĝin diras *Z: közm* józan, amit gondol, részeg arról papol *mi űatas la ~econ de liaj pensoj: szeretem gondolatai józanságát; ~**igi**: *tr* józanná teszi, kijózanít *la danĝero ĉiam ~igas lin: a veszély mindig józanná teszi; ~**igi**: *ntr* józanná válik, kijózanodik; **re-igi**: *tr* (részegségből) kijózanít *la ebriajn oni re-igis en aparta ĉambro: a részégeket egy külön szobában józanították ki; **mal-a**: **1.** ex

részeg űebria; **2.** *átv* ittas *mal~a de la propra gloro: ittas a saját dicsőségétől

soci/o=**1.** társadalom *bonstata ~o: *pol* jóléti társadalom *kapitalisma ~o: kapitalista társadalom *malferma ~o: nyitott társadalom *~o sen leĝoj disfalas: a társadalom törvények nélkül szétesik; **2.** *áll* társadalom *animalaj ~oj: állati társadalmak *~o de abeloj kaj formikoj: méhek és hangyák társadalma; ~**a**: **1.** társadalmi, szociális *la homo estas ~a estulo: az ember társadalmi lény *~a Malkvieto: társadalmi nyugtalanság *~a paco: társadalmi béke *~a strukturo: társadalmi struktúra *~a tavolo: társadalmi rétegződés *~a tavolo: társadalmi réteg, szociális réteg *~aj agantoj: a társadalmi élet szereplői *~aj tensioj: társadalmi v. szociális feszültségek; **2.** *ne* szociális Űsociala; ~**ano**: a társadalom tagja; ~**anigi**: *tr* szocializál, beilleszt a társadalomba *szin* alsociigi; ~**anigi**: *ntr* szocializálódik, beilleszkedik a társadalomba *szin*; ~**anigi**: szocializáció *szin* alsociigi; ~**ema**: társadalmi, társadalmi létre hajlamos *~ema estaĵo: társadalmi lény; ~**ologo**: *tud* szociológus, társadalomtudós *szin* sociosciencisto; ~**ologio**: *tud* társadalomtudomány, szociológia *szin* socioscienco; **al-igi**: *tr* szocializál *szin* socianigi; **al-igi**: szocializálódik *szin* socianigi; **al-igo**: szocializáció *szin* socianigi; **anti-a**: Űkontraŭsociala; **eko-a**: *őko* ökoszociális; **fito-ologio**: növény-társulástan, fitoszociológia *szin* plantosociologio; **kontraŭ-a**: társadalomellenes, antiszociális *kontraŭ~aj individuoj: antiszociális elemek *kontraŭ~aj manifestacioj: társadalomellenes megmozdulások *kontraŭ~aj movadoj: társadalomellenes mozgalmak; **mikro-o**: mikrotársadalom; **por-a**: társadalmi érdekű, társadalomért végzett *por~a laboro: társadalmi munka; **tut-a**: össztársadalmi *tut~a intereso: össztársadalmi érdek; **tut-igi**: *tr* *gazd* *pol* társadalmasít, össztársadalmi tulajdonba vesz; ~**aganto**: a társadalmi élet szereplője, társadalmi aktivista; ~**fremda**: társadalomidegen; ~**kritiko**: társadalomkritika, szociálkritika; ~**kritika**: társadalombíráló, társadalomkritikai, szociálkritikai; ~**lingvisto**: *nyt* szociolingvista; ~**lingvistiko**: *nyt* szociolingvisztika, társadalmi nyelvészet; ~**odarvinismo**: *fil* szociáldarwinizmus; ~**ofobio**: *pszi* szociális fobia; ~**ogenezo**: *fil* szociogenezis, a társadalom keletkezése; ~**olekto**: *nyt* rétegnyelv, csoportnyelv, szociolektus; ~**oniko**: *tud* *inf* szociionika (szociológia és informatika); ~**opato**: *pszi* szociopata; ~**opatologio**: *pszi* szociopatológia; ~**ordo**: társadalmi rend, szociális rend; ~**oscieneco**: *tud* társadalomtudomány, szociológia *szin* sociologio; ~**oscienisto**: *tud* társadalomtudós, szociológus *szin* sociologo; ~**politiko**: *pol* társadalompolitika; ~**politika**: *pol* társadalompolitikai; ~**revoluculo**: *tört* szociálforradalmár; ~**tavolo**: társadalmi réteg
Űkonsumocio

social/a=szociális *~a asistanto: szociális gondozó *~a havigaĵo: szociális juttatás *szin* sociala provizo *~a justeco: társadalmi igazságosság *~a stipendio: szociális ösztöndíj *~aj bonaĵoj: *gazd* társadalmi javak *~aj űarĝoj: *gazd* társadalmi terhek; ~**ema**: szociális(an) gondoskodó *~ema űtato: jóléti állam, gondoskodó állam; ~**igi**: *tr* *gazd* *pol* társadalmasít, szocializál, társadalmi tulajdonba vesz *~igi la grandajn entreprenojn: társadalmi tulajdonba veszi a nagy vállalatokat; ~**ismo**: **1.** *gazd* *fil* szocializmus; **2.** *gazd* *pol* (a létező) szocializmus; ~**ismeca**: szocialisztikus; ~**isto**: **1.** *fn* *gazd* *fil* szocialista *utopismaj ~istoj: utópista szocialisták; **2.** *fn* *gazd* *pol* szocialista; ~**ista**: *gazd* *pol* szocialista *~ista partio: szocialista párt; ~**demokrato**: *fn* *pol* szociáldemokrata; ~**demokrata**: *mn* *pol* szociáldemokrata *~demokrata partio: szociáldemokrata párt; ~**demokrato**: *pol* szociáldemokrácia; ~**laboristo**: szociális munkás; ~**ministro**: *pol* szociális v. népjóléti miniszter; ~**ministerio**: *pol* szociális v. népjóléti minisztérium; ~**politiko**: *gazd* *pol* társadalompolitika, szociálpolitika; ~**politika**: *gazd* *pol* társadalompolitikai, szociálpolitikai *~politika subvencio: szociálpolitikai támogatás; ~**prizorga**: népjóléti Űkristiansocialismo, nacsocialismo

societ/o=**1.** társaság, társaskör, egyesület, egylet *Amika ~o de Kálmán Kalocsay: Kalocsay Kálmán Baráti Társaság *Germana-Hungara Amika ~o: Német-Magyar Baráti Társaság *li ne kondukis dece en la ~o: nem viselkedett illően a társaságban *religia ~o: vallási kör v. egyesület *~o de velocipedistoj: kerékpáros egylet *~o Zamenhof: eo Zamenhof-társaság *spporta ~o: *sp* sportegyesület; **2.** *gazd* társaság *szin* kompanio **1** *akcia ~o: Űakcia kompanio *anonima ~o: Űakcia kompanio *kolektivnoma ~o: közkereseti társaság *komerca ~o: kereskedelmi társaság; ~**a**: **1.** társasági, egyesületi, egyleti *~aj devoligoj: társasági kötelezettségek *~a regularo: társasági szabályzat; **2.** *gazd* társaság; ~**ano**: társaság tagja, társasági tag *eniĉo nur por ~anoj: belépés csak társasági tagoknak; ~**ema**: társasági, társaságkedvelő; **mal-ema**: társaságkerülő; ~**adjekto**: *nyt* társhatározó Űkantocieto

Socin/o=*kr* (Fausto, Lelio) Sozzini; **~ano**: *kr* szociniánus; **~ismo**, **~anismo**: *kr* szocinianizmus

socland/o=*geo pol* szocialista ország

sod/o=**1.** *kém* marónátron, lúgkő (nátrium-hidroxid) *szin* kaustika sodo, natria hidroxido; **2.** *kém* szóda, szikso (nátrium-karbonát) *szin* kristala sodo, natria karbonato; **~akvo**: **1.** *gaszt* szódavíz; **2.** *gaszt* szénsavas ital *citrona **~akvo**: szénsavas limonádé, szódás limonádé *zingibra **~akvo**: szénsavas gyömbérial

↳ baksodo, lavsodo

sodoku/o=*orv* sodoku, shosa, patkányharapási láz

Sodom/o=*bibl geo* Szodoma vö. Gomoro; **~ano**: *bibl* szodomita; **~ismo**: **☞** *sodomio*

sodomi/o=*pszi* szodómia, fajtalankodás, coitus in anum; **~i**: *tr* végbélnyíláson keresztül közöszl vkivel (n); **~ano**, **~anto**: *pszi* szodomita, fajtalankodó

sof/o=pamlag, szófa

↳ litsofo

Sofi/o=**1.** Zsófia (utónév) **~njo**, **Sonjo**: Zsófi, Zsófica; **2.** *geo* Szófia **~o** estas la ĉefurbo de Bulgario: Szófia Bulgária fővárosa

sosifm/o=szofizmus, körmönfont okoskodás

sosifst/o=**1.** *fil* szofista; **2.** *átv pej* szofista, körmönfont okoskodó; **~iko**: **1.** *fil* szofisztika; **2.** *átv pej* szofisztika, körmönfont okoskodás;

~umado: *pej* szófacsarás

sosifit/o=*ép* szuffita, szoffita (kiálló elem alsó fele)

Sofokl/o=*ir* Szophoklész

sosfor/o=*növ* japánakác, szofóra (Sophora)

sosfrolog/o=*pszi orv* szofrológus; **~io**: *pszi orv* szofrológia

soft/a=*ritk* lágy hangú, halk; **~i**: *ntr ritk* lágy hangon szól

softvar/o=**☞** *programaro*

soif/i=**1.** *ntr* szomjazik, szomjas *mi ~is, kaj vi donis al mi trinki: *bibl* szomjaztam és innom adatok *la tero ~as: szomjas a föld; **2.** *tr* áhitozik, sóvárog vmire (n) *felicaj estas tiuj, kiuj malsatas kaj ~as justecon, ĉar ili satigos: *bibl* boldogok, akik éheznek és szomjaznak az igazságra, mert ők megelégtettek *~i glori: dicsőségre szomjas *~i venĝon: bosszúra szomjas; **~a**: szomjas; **~igi**: *tr* megsomjaztat, szomjassá tesz *la varmego ~igis nin: a hőség miatt megsomjaztunk; **mal-igi**, **sen-igi**: *tr* szomját olítja; **sen-igaĵo**: *fn* szomjoltó

soj/o=*gaszt* szójaszós, szójamártás; **~fabo**: *növ* szójabab (termés); **~fabujo**, **~herbo**: *növ* szója, szójabab (Glycine soja); **~faruno**: *gaszt* szójaliszt; **~kazeo**: *gaszt* szójasajt, tofu *szin* toŭfu; **~lakto**: *gaszt* szójatej; **~oleo**: *gaszt* szójaolaj

sojl/o=**1.** *ép* küszöb *li haltis sur la ~o: megállt a küszöbön *supra ~o: szemöldökfa, felső küszöb; **2.** *átv* küszöb, kezdet *ĉe la ~o de ekonomia disvolviĝo: gazdasági fejlődés küszöbén *ĉe la ~o de la jaro: az év küszöbén *ĉe la ~o de la maljuneco: az öregség küszöbén *ĝia renovigo staras sur la ~o: küszöbön áll a felújítása; **3.** *tud tech* küszöbérték *~o de sensebleco: érzékelhetőségi küszöb; **4.** *geo* küszöb *funda ~o: fenékküszöb *rivera ~o: folyóküszöb; **sub~a**: *pszi* küszöb alatti *sub~a sensado: küszöb alatti érzékelés; **sub~a**: *pszi* tudat alatti, szubliminális *szin* subliminala; **~olando**: *pol* küszöbország

sok/o=*agr* ekevas, szántóvas *szin* plugilfero

sokl/o=**1.** *ép* oszloplábazat, oszlopszék, talapzat, piederstál; **2.** *műv* szobortalapzat, posztamens; **3.** *vill* lámpafej *szin* amplosoklo; **~ingo**: *vill* lámpafoglat

↳ ampolsoklo, bajonetsoklo, barelsoklo, lamposoklo, startsoklo, ŝraŭbsoklo

Sokotr/o=*geo* Szokotra, Socotra (sziget)

Sokrat/o=*fil* Szókratész

sol=*zene* szó *Solbe-majora: Gesz-dúr *solis-minora: gisz-moll *solkleo: G-kulcs *Sol-majora: G-dúr *sol-minora: g-moll *sol-modalo: G-sor

sol/a=**1.** önállóan **1.** egyedüli, magányos, *hsz* egyedül *~a li vagadis en la urbo: egyedül kódorgott a városban *vivi ~a: egyedül él *tie loĝas ~a homo: ott egy magányos ember lakik *kun edzo plej malmola estas pli bone ol ~a *Z*: *köz* rossz a rosszal, de rossz nélkül még rosszabb; **2.** egymaga (>más nélkül) *~a li ne povas levi la trabon: egymaga nem tudja megemelni a gerendát *~aj la hungaroj ne povis elpeli la turkojn: a magyarok egymaguk nem tudták kiűzni a törököket; **3.** egyedül (>senki más) *ĝi apartenas al vi ~a: az egyedül a tiéd *li ~a estas kulpa: egyedül ő a hibás; **4.** egyetlen *la ~a efika rimedo: az egyetlen hatásos eszköz *tio estas la ~a ~vo: ez az egyetlen megoldás; **~e**: **1.** *ne* egyedül **☞** *sola*; **2.** csak, csupán, egyedül, csakis *la afero apartenas ~e al mi: a dolog egyedül rám tartozik *li venos ~e dimanĉe kaj nur dimanĉe: csupán vasárnap jön (máskor nem) és csak vasárnap (nem előbb) ~e mi rajtas malfermi la ŝtalsrankon: egyedül én vagyok jogosult kinyitni a széfet; **~o**: **1.** egyedüli dolog; **2.** *zene* szóló *ludi ~on: szólót játszik

*violona ~o: hegedűszóló; **~eco**: egyedüllét, magány; **~eca**: **1.** magányos *fari ~ecan promenon: magányos sétát tesz *senti sin ~eca: magányosnak érzi magát *vivi ~ecan vivon: magányos életet él; **2.** *átv* kihalt *la ~eca marbordo: a kihalt tengerpart *la ~eca vojo: a kihalt út; **~ece**: magányosan *vivi tre ~ece: nagyon magányosan él; **~ecigi**: *tr* magányossá v. kihalttá tesz *la banditoj ~ecigis la vojojn: a rablók kihalttá tették az utakat *la perdo de lia edzino ~ecigis lin: felesége elvesztése magányossá tette; **~ejo**: elhagyatott hely, kihalt hely, pusztaság; **~ema**: magánykedvelő, magányra hajlamos; **~isto**: **1.** *zene* szólólista, szólóénekes; **2.** *játék sp* szólójátékos; **~ulo**: magányos ember; **ge~aj**: *tréf* ketten egyedül *ili vivas ge~aj: ketten egyedül v. ágytól külön élnek; **unu~a**: egyes-egyedüli, egyetlen, egyes-egyedül *szin* ununura *li loĝas unu~a: egyes-egyedül lakik *vi estas mia unu~a amiko: te vagy az egyetlen barátom; **~instrumento**: *zene* szólóhangszer; **~ludaĵo**: *zene* (hangszeres) szóló; **~oalbumo**: *zene* szólóalbum; **sol~a**: egyetlen egy *Alaho estas sol~a Dio: Allah az egyetlen egy Isten; **II.** előképzőként; sol~: egyedüli, egyetlen, egyedül álló **☞** *solbieno*, *solfilo*, *solinfano*

sol/o=*kém* szol *szin* pseŭdosolvaĵo; **~igi**: *kém* szollá alakít

↳ aerosolo, ĉelsolo

sol/o=solo (pénznem)

solan/o=*növ* csucor, ebszölő (Solanum)

sold/o=**1.** *tört* garas, solidus (pénznem); **2.** *tört* sou (FR) (pénznem); **3.** *kat* zsold; **~ulo**: *kat* zsoldos, zsoldos katona

soldanel/o=*növ* harangrojt, harangrongy (Soldanella)

soldat/o=**1.** katona, közkatona *florkroni la tombon de la Nekonata ~o: megkoszorúzza az ismeretlen katona sírját *la infanoj ludis ~ojn: a gyerekek katonásdit játszottak *stana ~o: *játék* ólomkatona *unu ~o militon ne faras *Z*: *kat* egy szál katona kevés a háborúhoz; **2.** *áll* katona (>hangyák, termeszék); **~a**: katona~, katonai *~a uniformo: katonai egyenruha; **~i**: *ntr* katonáskodik, *ige* katona *li ~is en Afganio: Afganisztánban volt katona; **~aĉo**: durva katona, zsoldos; **~aro**: **1.** *kat* katonai állomány, katonaság *la ~aro de la fortreso: az erőd állománya; **2.** *kat* katonák csoportja, egy csapat katona *sendisciplina ~aro: fegyelmetlenül katonák; **~ejo**: *kat ép* laktanya, kaszánya *szin* kazerno; **~igi**: *ntr* *kat* berukkol, beáll katonának; **eks~o**: *kat* leszerelt katona, obsitos; **kun~o**: katonatárs; **nov~o**: *kat* újonc; **vic~o**: *kat* sorkatona, baka; **~kesto**: *kat* katonaláda; **~pano**: *gaszt* katonakenyér, komiszkenyér; **~servi**: *ntr* *kat* katonai szolgálatot teljesít, katonáskodik; **~servo**: *kat* katonai szolgálat

↳ akvosoldato, dungosoldato, fajrosoldato, frontsoldato, limsoldato, ludsoldato, marsoldato, piederoldato, servosoldato stansoldato

sole/o=*áll* nyelvhál, szől (Solea)

sole/o=*anat* lábszári hajlító(izom), musculus soleus

solecism/o=*nyt* durva nyelvtani hiba, szolecizmus

solen/a=**1.** ünnepi, ünnepélyes (rituális szabályok szerinti) *fari ~an promeson: ünnepélyes fogadalmat tesz *~a ĵuro: ünnepi eskü *~e eldiri verdikton: ünnepélyesen kimondja az ítéletet; **2.** (külsőségekben) ünnepi, ünnepélyes *iri kun ~aj paŝoj: ünnepélyes léptekkel halad *~a eniro de la eminentuloj: a kiválóságok ünnepélyes bevonulása *~a okazo: ünnepi alkalom *~a parolado: ünnepi beszéd; **~o**: **1.** ünnepély, ceremónia, szertartás *adiaŭiga ~o: búcsúztató, búcsúünnepély *geedziĝa ~o: esküvői ceremónia *memora ~o: megemlékező ünnepély; **2.** *kr* piros betűs ünnep; **~i**: *tr* ünnepel, (ünnepet) megül *~i jubileon: jubileumot ül; **~aĵo**: ünnepi rendezvény *la ~aĵoj de la 15a de marto: a március 15-i ünnepi rendezvények; **~eco**: ünnepélyesség; **~ejo**: *ép* díszterem

↳ danksoleno

solen/o=*áll* hüvelykagyló, késtokkagyló (Solen)

solenoid/o=*vill* mágnesetekercs, szolenoid

solfatar/o=*geo* kengőzős hőforrás, szolfatára

solfeg/o=*zene* szolfézs *absoluta ~o: abszolút szolfézs *relativa ~o: relatív szolfézs; **~i**: *tr* *zene* szolmizál; **~ado**: *zene* szolmizálás

solicitor/o=*jog* jogi asszisztens

solid/o=**1.** *fiz* szilárdtest; **2.** *mat* mértani test, merev test *platonu ~o: szabályos test, platóni test *rivoluia ~o: forgástest; **~a**: **1.** *fiz* szilárd (halmazállapotú) *glacio estas ~a akvo: a jég szilárd víz *~a nutraĵo: szilárd élelem *~a stato: szilárd halmazállapot; **2.** *mat* test~ *~a angulo: testszöglet, térszöglet; **3.** *átv* erős, szilárd, komoly, tartós *havi la ~an opinion: az a szilárd meggyőződése *~a bazo: szilárd alap *~a scienca bazo: szilárd tudományos alap *~aj argumentoj: szilárd v. komoly érvek; **4.** *átv* komoly, szolid, megbízható *li estas ~a homo, ni povas fidi lin: szolid ember, bízhatunk benne *mi konfidis la taskon al ~a homo: komoly emberre bízta a feladatot *~a firmao: megbízható cég *~a horloĝo: megbízható óra; **~eco**: **1.** *fiz* szilárd halmazállapot; **2.** *átv* szilárdság, komolyság, megbízhatóság *~eco de argumentoj: érvek

komolysága ~eco de banko: bank megbízhatósága; ~igi: **1.** *tr fiz* szilárd halmazállapotúvá alakít; **2.** *tr átv* megszilárdít, megerősít, megbízhatóvá tesz *ni ~igis nian fincanca situacion: megerősítettük pénzügyi helyzetünket; ~igi: **1.** *ntr fiz* megszilárdul, megdermed *la suko ~igis pro la malvarmo: a lét megdermedt a hideg miatt; **2.** *ntr átv* szilárdvá válik, megbízhatóvá válik *la ekonomio de la lando ~igis: megerősödött az ország gazdasága *nun li estas tro juna, sed li ~igos: most túl fiatal, de majd megállapodik; **mal-a:** komolytalan, nem megbízható *kun homoj malsolodaj ne traktu: komolytalan emberekkel ne tárgyaljon

solidag/o=*növ* aranyvessző, istápfű (Solidago) *szin* orvergo **2** *eüropa ~o: közönséges v. erdei aranyvessző, aranyos istápfű (S. virgaurea) *szin* orvergo **1**

solidar/a=**1.** szolidáris, összetartó, közösséget vállaló; **2.** *jog* egyetemlegesen felelős; ~eco: **1.** szolidaritás, összetartás, közösségvállalás; **2.** *jog* egyetemleges felelősség

Soliman/o=Szulejmán, Szolimán (utónév) *sultano ~o: *tört* Szulejmán szultán

soling/o=*sp* soling

solipsism/o=*fil* szolipsizmus

soliter/o=**1.** szoliter, önállóan foglalt gyémánt; **2.** *jték* szoliter, egyedül játszott játék, pasziánsz

soliton/o=*fiz* szoliton, magányos hullám *szin* sola ondo

soliv/o=**1.** *ép* födémgerenda; **2.** *hajó* fedélzeti gerenda; **ĉef-o:** *ép* mestergerenda, főgerenda, főtartó *szin* ĉeftrabo

solo/o=**2** solo **2**

Solon/o=*jog* *tört* Szolón

solresol/o=*nyt* solresol

solstic/o=*csill* napforduló *somera ~o: nyári napforduló *szin* somermezo *vintra ~o: téli napforduló *szin* vintromezo

solutre/o=*tört* szolutréi kultúra

solv/i=**1.** *tr kém* old, felold *~i salon en akvo: sőt vízben old; **2.** *tr* megold, megfejt *~i demandon: kérdést megold *~i enigmon: rejtvényt fejt *~i konflikton: konfliktust megold; ~o: **1.** *kém* oldás; **2.** megoldás *nombra ~o: *mat* numerikus megoldás; ~aĵo: *kém* oldat *acida ~aĵo: savas oldat *akva ~aĵo: vizes oldat *diluita ~aĵo: hígított oldat *koncentrita ~aĵo: koncentrált oldat; ~anto, ~enzo, ~ilo: *kém* oldószer; ~antumi: *tr kém* szolvatál *szin* solvati; ~ebla: **1.** *kém* oldható, oldódó; **2.** megoldható *~ebla malhelpaĵo: megoldható nehézség *~ebla problemo: megoldható probléma; ~endi: megoldandó *la tasko nepre ~endas: a feladat okvetlenül megoldandó; ~igi: **1.** *ntr kém* oldódik, feloldódik *la kumanoj ~igis en la hungararo: a kunok feloldódtak a magyarságban *~igi, kiel fumo: köddé válik *sukero bone ~igas en akvo: a cukor jól oldódik vízben; **2.** *ntr* megoldódik *la enigmo ~igis: megoldódott a rejtély; **de-i:** *tr kém* leold vhonnan; **de-igi:** *ntr kém* leoldódik, leválik *la sigelvakso de-igis de la letero: a pecsétviasz leoldódott a levélről; **dis-i:** **1.** *tr kém* teljesen felold; **2.** *tr átv jog* feloszlat; **dis-igi:** **1.** *ntr kém* teljesen feloldódik; **2.** *ntr átv szerte* foszlik *la fantomoj dis-igis en nebulon: a kísértetek köddé foszlottak; **dis-o:** **1.** *kém* teljes feloldás; **2.** *jog* felosztás; **3.** *fot* elhalványulás *szin* fado **2**; **pseŭdo-aĵo:** **2** solo

solvat/i=*tr kém* szolvatál *szin* solvantumi

solvent/a=*gazd* fizetőképesség; ~eco: *gazd* fizetőképesség; **ne-a:** *gazd* fizetéseképtelen; **ne-eco:** *gazd* fizetéseképtelenség

som=utóképző; ~usomo: *biol* ~szóma; **duomo:** *biol* triszóma; **unusomo:** *biol* monoszóma, páratlan kromoszóma

som/o=*biol* szóma, test, testecske **2** lizosomo, nukleosomo, peroksisomo, ribosomo

som/o²=szom (pénz)em

som/o³=*biz pszi* szadomazó, szadomazochizmus

somal/o=*fn* szomáli; ~a: *mn nyt* szomáli (som); **(S)-ujo, (S)-io:** *geo* pol Szómália (SO); ~ibordo: *geo* Szomálipart *Franca ~ibordo: *tört* Francia Szomálipart

somat/o=**1.** *biol* szóma vö. ĝermenó; **2.** test (a lélekkel ellentétben); ~a: *biol* testi, szomatikus *~aj simptomoj de mensaj malsanoj: elmebetegségek testi v. szomatikus tünetei; ~ogamio: *biol* citoplazma-egyesülés, szomatogámia

Űpsikosomata

somateri/o=**2** molanaso

sombr/a=*ritk* komor, sötét, bús *~aj perspektivoj: sötét kilátások *~a vizaĝo: komor arc

somer/o=nyár *dum la lasta ~o: a múlt nyáron *en la venonta ~o: a jövő nyáron *kio taŭgas por ~o, ne taŭgas por vintro *Z. közm* nyáron csináltassz szánt, télen szalmakalapot vegyél *~o de Sankta Marteno: vénasszonyok nyara, nyárutó; ~a: nyári *en ~a tempo: nyáridőben *~a tendumado: nyári táborozás; ~e: nyáron *ĉi~e: idén nyáron; ~as: *ntr*

nyár van; ~igas: *ntr* kezdődik a nyár, beköszönt a nyár *ĉi-jare malrapide ~igas: idén lassan kezdődik a nyár; ~umi: *ntr* nyaral; ~umanto: *fn* nyaraló; **tra~umi:** *ntr agr* a nyarat vhol tölti *la grego tra~umis en la montaro: a gulya a nyarat a hegyekben töltötte; **post-o:** *met* nyárutó; ~domo: *fn ép* nyaraló, nyári lak, dácsa; ~kupreso: **2** basio; ~lernejo: nyári szabadegetem; ~loĝejo: nyári lakhely; ~mezo: *csill* nyári napforduló *szin* somera solstico; ~osporo: *növ* nyári spóra; ~teatro: *műv* szabadtéri színpad; ~varmego: kánikula

somier/o=ágyasodrony

Somm/o=**1.** *geo* Somme (folyó); **2.** *geo* Somme (megye)

somnambul/o=*pszi* alvajáró, holdkóros, szomnambul; ~ismo: *pszi* holdkórosság, alvajárás, szomnambulizmus

somnol/o=*ritk* szundítás, szundikálás *szin* dormeto; ~i: *ntr ritk* szundít, szundikál, bólogat *szin* dormeti; ~emo: *orv* beteges aluszékonyság, somnolentia

son/i=**1.** *ntr* szól, hangzik *ĵus ~is la dek-dua: az imént ütötte el a tizenkettőt *kio akorde ne ~as, tio rimon ne donas *Z. közm* egy süveg alatt nem fér két fej *lia voĉo ~as agrable: a hangja kellemesen szól *~as trumpetoj: trombiták szólnak; **2.** *ntr átv* hangzik *strange ~as via pardonpeto: furcsán hangzik a bocsánatkérés *tio ne ~as kredeble: ez nem hangzik hihetően; ~o: hang *la ~orilo havas belan ~on: a harangnak szép a hangja *neartikulaciata ~o: artikulálatlan hang *reduktita ~o: *nyt* sorvadó hang, redukált hang; ~ado: hangzás *laŭ la ~ado kavo kaŝigis sub la planko: a hangzás alapján üreg rejtőzött a padló alatt; ~anto: *fn nyt* szonáns vö. bruanto; ~eco: hangzás; ~ero: *zene* részhang; ~igi: *tr* hallat, hangoztat, (hangot) megszólaltat *la horloĝo ~igis meznokton: az óra éjfélét ütött *~igi alarmon: riadót fúj *~igi muzikilon: hangszert megszólaltat *~igi sian voĉon: hallatja a hangját; ~ujo: *zene* hangszekrény (>hangszer) *szin* sonskatolo; **dis~ado:** **2** disonanco; **ek~i:** *ntr* megszólal (>hang) *bela muziko ek~is: szép zene szólt meg *ek~is la trumpetoj: felharsantak a trombiták *intilo ek~is en la nokta silento: csengő szólt meg az éjszakai csendben; **infra~o:** *fiz* infrahang; **kun~i:** *ntr* együtt hangzik; **mis~a:** *zene átv* diszonáns; **mis~ado:** *zene átv* diszonancia; **post~o:** utóhangzás; **post~i:** *ntr* utóhangzik; **re~i:** *ntr* visszhangzik, rezonál *kio al mi ~is, tion mi re~as *Z. közm* amint vettem, úgy adom, amint hallottam, úgy mondom *lia voĉo re~is en la ĉambrego: hangja visszhangzott a nagyteremben *liaj paŝoj re~is sub la subpordego: léptei visszhangoztak a kapu alatt *re~i en la animo: *átv* lelkében visszhangzik; **re~o:** **1.** visszhang *szin* eho *kia ~o, tia re~o *Z. közm* amilyen az adjonisten, olyan a fogadjisten *liaj verkoj trovis varman re~on ĉe la legantoj: művei meleg visszhangra találtak az olvasóknál *la re~o de Tihany: a tihanyi visszhang; **2.** *fiz* rezonancia *szin* resonanco; **re~ilo:** **1.** *fiz* rezonátor; **2.** *zene* hangszekrény; **sen~e:** hangtalanul *li movis sen~e la lipojn: hangtalanul mozgatta az ajkait; **super~a:** *fiz* szuperszonikus, hangsebesség feletti; **super~i:** *tr* (hangosságban) elnyom *la tamburoj super~is la vivuadon: a dobok elnyomták az éljenzést; **ultra~o:** *fiz* ultrahang; **ultra~a:** *fiz* ultrahang; ultrahangos *ultra~a ekzameno: *orv* ultrahangos vizsgálat *ultra~a ondo: ultrahanghullám; **bel~a:** kellemes hangzású, dallamos; **bon~eco:** jó hangzás; **malbon~a:** rossz v. kellemetlen hangzású; ~akomodigo: *nyt* hasonulás *szin* sonsimiligo; ~alterno: *ir* kecskerím *szin* kontraŭkialo; ~aparato: *eltr* music center; ~arĥivo: hangarchívum; ~bendo: *eltr* hangszalag, magnószalag; ~bendi: *tr* hangszalagra vesz *li ~bendis la koncerton: hangszalagra vette a hangversenyt; ~brakilo: *eltr* magnetonfon, magnó; ~bitigilo: *inf* hangdigitálizáló; ~brako: *eltr* hangszedőkar, pick-up-kar (>lemezzátszó); ~ĉeno: *nyt* hangsor; ~disko: hanglemez; ~dosiero: *inf* hangállomány, hangfájl; ~efekto: hanghatás, hangeffektus; ~ekipaĵo: *film* hangtechnika, hangtechnikai eszközök; ~figuro: *ir* hangalakzat; ~filmo: *film* *tört* hangzófilm, zenés hangosítású film; ~fonto: *fiz* hangforrás, akusztikai forrás; ~formado: *nyt* hangképzés; ~fosteto: *zene* hangléc, „lélek” (>hangszer); ~frekvenco: *fiz* hangfrekvencia; ~gazeto: *táv* hangosújság; ~imita: *nyt* hangutánzó; ~imito: **1.** *nyt* hangutánzás; **2.** *nyt* hangutánzó szó; ~ingeniero: *tech* hangmérnök; ~izoli: *tr tech* hangszigetel; ~izolita: *tech* hangszigetelt; ~karto: *inf* hangkártya; ~kasedo: hangkazetta; ~kasedilo: *eltr* kazettás magnó; ~kesto: hangfal; ~koloro: *fiz* hangszín; ~kordo: *anat* hangszál, hangszalag; ~kvalito: hangminőség; ~legilo: *inf* hanglejátszó, sound player; ~libro: *inf* hangzókönyv; ~materialo: hanganyag; ~muro: *fiz* hanghatár; ~ondo: *fiz* hanghullám; ~prenilo: *zene* hangszedő; ~reflekto: *fiz* hangvisszaverődés; ~serpento: **2** krotalo; ~scienco: *nyt* hangtan, hangtudomány, fonematika; ~sento: *zene* hallás *absoluta ~sento: abszolút hallás *relativa ~sento: relatív hallás; ~serpento: **2** krotalo; ~similigo: *nyt* hasonulás *szin* asimiligo **3** *antaŭenefika ~similigo: előreható hasonulás *kompleta ~similigo: teljes hasonulás *parta ~similigo: részleges hasonulás *regresa

~similiĝo: hátraható hasonulás *senvoĉa ~similiĝo: zöngétlen hasonulás *voĉa ~similiĝo: zöngés hasonulás; ~**sistemo**: *nyt* hangrendszer; ~**skatolo**: hangszekrény *szin* sonujo; ~**skribo**: hangírás; ~**poemo**: *zene* szimfonikus költemény; ~**portilo**: *fn tech zene* hanghordozó; ~**rapido**: *fiz* hangsebesség; ~**reĝisoro**: *film* hangmérnök; ~**registro**: hangfelvétel; ~**registraĵo**: hangfelvétel; ~**registrilo**: *tech* hangfelvevő eszköz; ~**reproduktilo**: *tech* hanglejátszó eszköz; ~**sorba**: *tech* hangnyelző; ~**streko**, ~**strio**: *film* hangsík, hangsáv; ~**tabulo**: *zene* fedőlap (>hangszer) *glita ~tabulo de orgeno: orgona csúszkaládája *kesta ~tabulo de orgeno: orgona multiplex szelládája *konusa ~tabulo de orgeno: orgona kúpládája *membrana ~tabulo de orgeno: orgona membránládája *risorta ~tabulo de orgeno: orgona springládája; ~**tempumilo**: *gaszt* konyhai visszaszámláló, konyhai időmérő v. időzítő *szin* kuireja tempumilo; ~**transiro**: hangkapcsolódás; ~**technikisto**: *film* hangtechnikus; ~**trako**: *film* hangsáv; ~**truo**: *zene* hangrés (>hangszer); ~**valoro**: *fiz* hangérték
 Ŭdentosono, dulipsono, lipsono, nazosono, palatsono, parolsono, ŝtopsono, tremsono, velsono

sonat/o=*zene* szonáta

sond/i=**1.** *tr* (mélységet) mér ~i la riveron: méri a folyó mélységét; **2.** *tr* (mérőműszerekkel) vizsgál, kutat, szondáz ~i la atmosferon: vizsgálja a légkört ~i la marfundon: vizsgálja a tengerfenéket ~i uretron: húgycsövet szondáz; **3.** *tr* *átv* kipuhatól, kifürkész ~li ~is inter la korteganoj: puhatólózott az udvaroncok között *per tio ni volas ~i la aĉetemon de la legantoj: ezzel az olvasók vásárlási kedvét akarjuk kipuhatolni ~i la publikan opinio: vizsgálja a közvéleményt; ~**o**, ~**ado**: **1.** *hajó* szondázás; **2.** *átv* szondázás, kutatás; ~**aĵo**: kutatási eredmény; ~**ilo**: **1.** *hajó* mélységmérő, szonda; **2.** *gysz* szonda *butonkapa ~ilo: gombos szonda, olivaszonda *kanela ~ilo: vajt szonda; **3.** *biol* génszonda; **neel**=**ebla**: kifürkészhetetlen; ~**balono**: *met* szondázó léggömb, léggömbszonda, ballonszonda
 Ŭborsondado, eĥosondilo, opinisondilo, plumbosondilo, radiosondo

sonet/o=*ir* szonett; ~**isto**: *ir* szonettköltő

songhaj/o=*fn* szongai; ~**a**: *mn nyt* szongai (son)

song/**o**=**1.** álom ~o teruras, ~o forkuras *Z: közm* álom azt jelenti, hogy aludtál; **2.** *ex* *átv* álom, álmodozás **Ŭrevo**; ~**i**: **1.** *tr/ntr* álmodik *kion belan vi ~is?: mit szépet álmodtál? *li ~is pri sia filo: a fiáról álmodott *mi devas ~i pri tio: aludnom kell rá egyet *mi ~is, ke mi estas reĝo: azt álmodtam, hogy király vagyok *nenion mi ~is: semmit sem álmodtam; **2.** *ex* *átv* álmodik vmiről **Ŭrevi**; **tra**=**i**: *tr* átálmodik *li kvazaŭ tra ~is sian vivon: mintha átálmodta volna az életét; ~**interpreto**, ~**oklarigo**: álomfejtés; ~**interpretisto**, ~**oklarigisto**: *fn* álomfejtő; ~**olibro**: álmoskönyv

Ŭangorsonĝo, inkubsonĝo, premsonĝo, terursonĝo

sonk/o=*növ* csorbóka (Sonchus)

sonor/i=**1.** *ntr* zeng, cseng, bong, bűg, zűg, szűl *intertintigitaj glasoj ~as: összekocintott poharak csengenek *ŝia voĉo agrable ~is: kellemesen csengett a (nő) hangja *martelfrapoj ~as: kalapácsütések bonganak *preĝejaj ~iloj ~as: templomi harangok zűgnak *tamburfrapoj ~as: dobütések szűlnak *tintilo ~as: csengő szűl; ~**o**: **1.** zengés, csengés, bűgás, zűgás ~o de gongo: gong bűgása ~o de tintiloj: csengők zengése ~o de trumpetoj: trombiták zengése; **2.** *nyt* zűnge; ~**iĝi**: *tr* harangozik, csenget, zenget, (harangot) megszűllaltat *li ~igis la orgenon: megszűllaltatta az orgonát ~iĝi al la vespera preĝo: az esti imádságra harangoz ~iĝi alarmon: félreveri a harangot ~iĝi ĉe pordo: ajtnál csenget ~iĝu al la servistino: csengessen a cselédnek; ~**ilo**: **1.** harang *brulalarma ~ilo: tűzjelző harang *krevinta ~ilo: repedt harang ~ilo vokas al preĝejo kaj mem neniam eniras *Z: közm* a harang is hív másokat a templomba, de maga nem megy; **2.** csengő *domporda ~ilo: kapucscengő *elektra ~ilo: villamos csengő; ~**ilaro**: *zene* harangjáték, carillon, campanelli; ~**ilejo**: *ép* harangtorony *szin* sonorilturo; ~**ileto**: csengő, kis harang *promorta ~ileto: lélekharang *vitra ~ileto: üvegcsengő; ~**etigi**: *tr* csenget; ~**ilisto**: *fn* harangozó; **ek**=**i**: *ntr* (harang, csengő) megszűllal, csengeni kezd; **for**=**igo**: *isk* kicsengetés; **post**=**i**: *ntr* utűcseng, utűzeng; ~**ilbutono**: csengűgomb; ~**ilfando**, ~**ilmuldo**: *koh* harangűntés; ~**illango**: harangnyelv; ~**ilsono**: harangszű; ~**ilstablo**: harangláb; ~**ilturo**: *ép* harangtorony *szin* sonorilejo

Ŭalarmsonorilo, sledsonorilo, tirsonorilo, tubsonorilo

Sonor/o=*geo pol* Sonora (MX)

sopir/i=*tr/ntr* visszavágyik, visszakíván, sűhajtozik vmi után *kie ajn rano iras, ĝi ĉiam marĉon ~as *Z: közm* a beka mindig a pocsolyába vágyik *ni ~is pri revido: vizntűlátásra vágytunk ~i al la hejmo: hazavágyik ~i al la perdita patruĝoj: visszavágyik az elveszett hazába ~i pri trankvilo: nyugalomra vágyik; **2.** *tr/ntr* vágyik vmire *li ~is al novaj rekordoj: új rekordokra vágyott *li tre ~as novan aŭton: nagyon

vágyik egy új kocsiarra *ne ~u pri tio, kion vi ne povas akiri: ne vágyj arra, amit nem tudsz elérni; **3.** *ntr* sűhajtozik *szin* suspiri; ~**o**, ~**ado**: vágy, vágyakozás *li ne plu sentis ~on revidi sian patruĝon: már nem érzett vágyat arra, hogy vizntűlássa a hazáját *min kaptis forta ~o: erűs vágy fogott el *tio vekis en li ~on al ŝi: ez vágyat ébreszt benne íranta (egy nő íranta); ~**ĝemi**: *ntr* nyűgve sűhajtozik

Ŭamsopiro, hejmsopiro

sopor/o=*orv* műly kábulat, őntudatlanság, sopor

sopran/o=*fn* zene soprán, soprán hang *szin* diskanto *koloratura ~o: koloratűrsoprán *ni aŭdis belegan ~on: gyűnyűrű sopránt hallottunk *ŝia ~o ravis nin: (egy nő) soprán hangja elbűvűlt bennűnket; ~**ulino**: *zene* soprán, sopránének; ~**mezo**=**o**: *zene* mezzosoprán; ~**mezo**=**ulino**: *zene* mezzosoprán ének; ~**fluto**: *zene* sopránűfűvola; ~**registro**: *zene* diszkantregistter

sor=*ritk* felfelű *szin* supren; sori: *ntr* rep felemelkedik; sorado: *rep* felemelkedés; soriri: *ntr* felmegy *szin* supreniri

sor/o=**1.** *nűv* sporangiumcsopot, szűrusz, sorus; **2.** *nűv* spűratelep

sorab/o=*fn* vend, szorb; ~**a**: *mn nyt* vend, szorb (wen); (**S**)=űjo, (**S**)=io: *geo* Vendűvidék

sorb/i=**1.** *tr* szűv, kiszűv, felsűv, magába szűv *la papero ~is la inkon: a papír felsűvta a tintát *la spongo rapide ~is la akvon: a szűvacs gyorsan magába szűvta a vizet *li ~as fruktosukon per pajlo: gyűműlcsűlevet szűv szűalmaszűllal *li ~is la krudan ovon el ĝia ŝelo: kiszűvta a nyers tojást a hűjából *per la nazo li ~is pinĉon da tabako: az orrával egy csűpetnyi dohányt szűppantott fel; **2.** *tr* *fiz* elnyel, abszorbearű *szin* absorbi *ĉi tiu materialo ~as la lumon: ez az anyag elnyeli a fűnyt *la elastajo ~is la puűnergion: a rugalmas elem elnyelte a lűkűsenergiát; **3.** *tr* *átv* magába szűv *la amaso ~is liajn vortojn: a tűmeg csak úgy itta a szűvait; ~**a**: nedvűszűvű, felsűvű, itatű, magába szűvű ~a koeficiento: *fiz* elnyelűsi egyűtűthetű ~a linio: *fiz* abszorbűciűs vonal ~a papero: itatűspapír; ~**ado**: felsűvűsű, felitatű, elnyelűsű, abszorbűciű; ~**anto**: *fiz* elnyelűlű kűzeg, abszorbens; ~**eco**: **1.** nedvűszűvű kűpessűgű; **2.** *fiz* elnyelűlűkűpessűgű, abszorbűciűkűpessűgű; ~**etadi**: *tr* kortűyl, szűrűpűl, hűrűpűl, szűűrcűsűlgetű; ~**iĝi**: **1.** *tr* felitatű, felsűvűtű, elnyeletű; **2.** *tr* átitatű *tero ~igita de la sango de herooj: hűsűk vűre által átitatott fűldű; ~**iĝi**: **1.** *ntr* felsűvűdűdik, felivűdűdik, felitatűdűdik, elnyelűdűdik; **2.** *ntr* átitatűdűdik; ~**ilo**: elnyelűlűkűszűlűkű ~ilo de fumoj: *fiz* fűstelnűyelű; ~**al**=**i**: *kűm* adszorbearű, felűletűn megkűtű, magához szűv *szin* adsorbi *karbono al ~as multajn substancojn: a szűen sok anyagot megkűtű a felűletűn; ~**al**=**anto**: *fn* *kűm* adszorbensű; ~**el**=**iĝi**: *ntr* kűcűsepeg, kiszűvűarűgű; ~**en**=**i**: **1.** *tr* besűvű, magába szűv *la grundo en ~is la restintan akvon: a talaj besűvűta a maradűk vűzetű; **2.** *tr* *átv* magába szűv, elsajátítű, magaeűvű tesz *Esperanto konstante en ~as novajn vortojn: az eszperantű állandűan magába szűv új szűvokat *la filozofio en ~is liajn pensojn: a filozűfia magaeűvű tette a gondolaitű; ~**en**=**iĝi**: *ntr* felsűvűdűdik, beivűdűdik; ~**mal**=**iĝi**: *ntr* kűcűsepeg, kiszűvűarűgű; ~**ne**=**ema**: nem nedvűszűvű; ~**re**=**i**: **1.** *tr* űjra szűvű; **2.** *tr* visszűszűvű; ~**tra**=**iĝi**: *ntr* átűszűvűarűgű *la sango tra ~iĝis tra la ĉemizo: a vűr átűszűvűarűgott az ingenű; ~**oharo**: *nűv* gyűkűűrsűzű; ~**omato**: kűdelűtűtű

Ŭinkűsorbűlo, menstrűsorbűlo, okűlsorbű, skűsorbűlo, sonsorbű

Sorbon/o=*isk* Sorbonne (egyetem)

sorbus/o=*nűv* berkenye (fa, bokor) (Sorbus) *szin* sorpuĝo vű. alizűjo, kurmuĝo *adstringa ~o: barkűoca, barkűocafa, barkűocaberkenye (S. torminalis) *szin* adstringa alizűjo *blanka ~o: lisztes berkenye, sűvűlűtűnyű (S. aria) *szin* blanka alizűjo *doma ~o: hűzi v. kűrtű berkenye, fűjűtűűsű berkenye, fűjűtűűska, sűvűlűtűnyűkűrte (S. aria) *szin* kurmuĝo **sorĉ/i**=**1.** *tr* varázűsű, elvarázűsű *el la roko li ~is fonton: a szűklábűl forrűst varázűsűtű *li ~is min urso: medvűevű varázűsűtű; **2.** *átv* elbűvűlű, elbűjűlű, megbabonázű *la knabino ~is ĉiűjn virojn: a lűny az őssűes fűűrtűt megbabonázta; ~**o**: **1.** varázűsűtű; **2.** *átv* varázűserű, bűbűjű; ~**a**: **1.** varázűsű, varázűsűtűsű ~a fluto: varázűfűvűola *sorĉa forto: varázűserű ~a povo: varázűshatalom; **2.** *átv* elbűvűlűlű, bűbűjűsű ~e ridetantaj okűloj: elbűvűlűűen mosolűgű szemek *vi havas ~an filinon: elbűvűlű lűnyod vanű; ~**ado**: varázűsűlűsű; ~**aĵo**: varázűsűtű; ~**isto**: varázűsűlű; ~**istino**: boszűrkűnyű; ~**de**=**i**: *tr* varázűsűtű alűl feloldű, leveszi rűla (n) a rontűstű; ~**el**=**i**: *tr* elűvarázűsűlű *el la kukurbo la feino el ~is kaleűon: a tűkbűl a tűndűr egy hintűt varázűsűtű elű *mirindajn tonojn li el ~is el la violono: csodűlűtűs hangokat varázűsűtű elű a hegedűbűlű; ~**en**=**i** **mavokule**: szemmel verű; ~**en**=**i**: **1.** *tr* belevarázűsűlű vűhova *li en ~is monon en la poűon de la infano: pűnzt varázűsűtű a gyermek zsebűbeű; **2.** *tr* *átv* elvarázűsűlű, elbűvűlű *szin* ravi *la virino en ~is nin: a nű elbűvűlűtű bennűnketű; ~**en**=**iteco**: **1.** elvarázűsűlűsűtű; **2.** *átv* bűvűletű *szin* raviĝű; ~**trans**=**i**: *tr* vmivű varázűsűlű *la ~istino trans ~is la soldaton porko: a boszűrkűnyű disznűvű varázűsűtű a katonátű; ~**arto**: bűbűjűűssűgű, varázűsűlű mestersűgű; ~**formulo**: varázűssűgű; ~**kanto**: *zene* varázűsűnekű; ~**ohervo**: **Ŭ**circeo

Ŭrigardsorĉi

sordid/a=*ritk* *átv* is szűnnűyes, piszkos, mocskos ~a fantazio: piszkos

fantázia

sordin/o=zene hangfogó, hangtompító, szordinó

sorg/o=növ cirok (Sorghum) *dukolora ~o, ordinara ~o: termesztett v. szemes cirok, takarmánycirok (S. bicolor) **szin** mileego

sorik/o=áll cickány (Sorex)

sorit/o=1. *fil* lánckövetkeztetés, sorites; 2. *pej* félrevezető lánckövetkeztetés

soroban/o=mat szorobán, japán számológép

sorp/o=növ berkenye (termés); ~**ujo**: ☞ sorbuso

sort/o=1. sors, végzet *bone tiu sidas, al kiu la ~o ridas Z: **közm** könnyű annak, akire a szerencse mosolyog *kiun la ~o karesas, al tiu ĉio sukcesas Z: **közm** akit kedvel a szerencse, a siker is megtalálja *kiun la ~o karesas, tiu sukcesos Z: **közm** akit kedvel a szerencse, a siker is megtalálja *lia ~o estas sigelita: a sorsa meg van pecsételve *per ironio de la ~o: a sors iróniájaként *se decides la ~o, helpos nenia forto Z: **közm** a sors ellen nem lehet hadakozni *se la ~o vin batas, mokantoj ne mankas Z: **közm** döglött oroszlánt a számár is rugdossa *~o donas favoron, ~o donas doloron Z: **közm** a szerencse forgandó *~o flatas, ~o batas: **közm** a szerencse forgandó *~o ofte alsendas, kion oni ne atendas Z: nem tudni, mit hoz a holnap; senkinek sincs a holnap a homokára írva; 2. sors (>jövő, az élet alakulása) *ankoraŭ neniu evitis la ~on Z: **közm** még senki sem került el a sorsát *antaŭdiri lian ~on: megmondja a sorsát *la ~o de nia afero estas en viaj manoj: ügyünk sorsa a kezetekben van *li volas mem formi sian ~on: maga akarja formálni a sorsát *mizera ~o lin atendas: nyomorúságos sors vár rá *ne tian ~on meritis la lando: nem ilyen sorsot érdemelt az ország *submeti sin al sia ~o: megadja magát a sorsának; **mis-o**: balsors; **sam~ulo**: sorstárs **szin** sortokunulo; ~**obato**: sorscsapás; ~**odecida**: sorsdöntő; ~**odiveni**: *ntr* megjövendöli a sorsát, megmondja a sorsát; ~**odivenistino**: jósnő **szin** aŭguristino; ~**ograva**: életbevágó; ~**okunulo**: sorstárs **szin** samsortulo; ~**oturno**: sorsforduló, sorsfordulat

Ŭbonsorta

sortiment/o=1. *gazd* választék, szortiment *magra ~o da ŝtofoj: szegényes szövetválaszték *riĉa ~o da libroj: gazdag könyvválaszték; 2. készlet **szin** garnituro *~o da tipoj en presejo: nyomdai betűkészlet; ~**i**: *tr* összeválogat, (választékot) összeállít *bone ~itaj laboriloj: jól összeválogatott munkaeszközök *li ~is la manĝeblajn fungojn: összeválogatta az ehető gombákat *manke ~itaj uniformoj: hiányosan összeállított egyenruhák; **eks-a**: készletből visszamaradt

SOS=távk SOS; SOS-aŭtoservo: autómóntó

sot/o=fn szoto; ~**a**: *mn nyt* szoto (sot)

sotern/o=gaszt sauternes-i fehérbor

soŭl/o=zene soul

sovaĝ/a=1. vad, vadon élő, vadon termő (>természeti) *~a kato: vadmacska *~a planto: vadnövény *~a besto: vadállat *~aj triboj: vad törzsek, vadon élő törzsek *~a vegetaĵo: vadnövényzet, dudva, gyom; 2. vad, nyers, durva *li eligadis ~ajn kriojn: vad kiáltásokat hallatott *~a buĉado: vad öldöklés *~a Okcidento: Vadnyugat *~aj pasioj: vad szenvedélyek; ~**i**: *ntr* vadul, tombol *ekstere la elementoj ~as: kint az elemek tombolnak; ~**eco**: vadság; ~**ejo**: vadon; ~**ulo**: 1. vadember *la misiistoj iris inter ~ulojn, por konverti ilin: a misszionáriusok vademberek közé mentek, hogy megtérítsék őket; 2. vad ember *ĉi tiuj ~uloj detruis ĉion: ezek a vad emberek mindent leromboltak; 3. *pej* hippi, nonkomformista; ~**igi**: *ntr* megvadul, megbokrosodik; **mal~a**: szelíd, kezes; **mal~igi**: 1. *tr* megszelídít, megzaboláz *li ne sukcesis mal~igi siajn sentojn: nem sikerült megzabolázni érzéseit; 2. *tr* megszelídít, háziasít *li tenis mal~igitan kapreolon: megszelídített özet tartottak; ~**akva**: víz vadvízi *~akvaj sportoj: *sp* vadvízi sportok; ~**besto**: 1. áll vadállat; 2. átv fenevad, dúvad, vadállat **szin** bestio; ~**birdo**: áll vadmadár; ~**floro**: növ vadvirág; ~**planto**: növ vadnövény, vadon termő növény

soveto/a=1. *pol* forradalmi tanács, szovjet *~oj de laboristoj kaj soldatoj: munkás- és katonatanácsok; 2. *pol* (területi) tanács *Supera ~o: Legfelsőbb Tanács; ~**a**: *mn* szovjet, tanács; ~**io**, ~**unio**: tört geo Szovjetunió (SU); ~**igi**: *tr* *pol* szovjetesít; ~**hungario**: tört Tanácsmagyarország

sovhoz/o=agr tört szovhoz, állami szövetkezet; ~**ano**: agr tört szovhoztag

Sozi/o=ir Sosius; ~**o**: hasonmás, vki eleven mása, alteregó

spac/o=1. *fil* tér *la ~o kaj tempo estas du universalaj kategorioj de la homa menso: a tér és az idő az emberi elme két univerzális kategóriája; 2. *csill* űr *en la ~o revoluas miriadoj da planedoj: az űrben számtalan bolygó kering; 3. tér, térség, (mérhető) hely *absoluta ~o: *fiz* abszolút tér *ĉi tie estas malmulta ~o: kicsi itt a hely *ekonomia ~o: *gazd* gazdasági térség *en la ~o inter la du urboj okazis la batalo: a két város közötti térségben volt a csata *la ĵurnaloj dediĉis ampleksan ~on al la

evento: az újságok nagy teret szenteltek az eseménynek *la ŝranko okupas tro multe da ~o: a szekrény túl sok helyet foglal el *lasu iom da ~o inter la linioj: hagyd egy kis helyet a sorok között *sur ~o de du kvadratkilometroj etendiĝas arbaro: két négyzetkilométernyi térségben egy erdő húzódik; 4. *mat* tér *afina ~o: affin tér *banaĥa ~o: Banach-tér *eŭklida ~o: euklideszi tér *finidimensia ~o: véges dimenziós tér *hermita ~o: hermitikus tér *hilberta ~o: Hilbert-tér *kompleta metrika ~o: teljes metrikus tér *metrika ~o: metrikus tér *mezurhava ~o: mérhető tér *normohava ~o: normált tér *topologia ~o: topologikus tér *vektora ~o: vektortér; ~**eto**: *knyv* szóköz, betűköz *nerompebla ~eto: nem törhető szóköz *rompebla ~eto: *inf* törhető szóköz; ~**etilo**: *inf* betűközbillentyű; **en-i**: *tr* magában foglal *la ĉambro ne povis en~i ĉiujn gastojn: nem fért el a szobába minden vendég *la palaco en~is cent ĉambrojn: a palota száz szobát foglalt magában; **inter-o**: térköz, hézag, köz *lasu pli grandan inter~on inter la linioj: hagyd nagyobb közt a sorok között; **inter-igi**: *tr* térközt hagyd *inter-igi la literojn: térközt hagyd a betűk között; **sub-o**: *mat* alternatív *vektora sub~o: lineáris alternatív; ~**agentejo**: *rep* úrkutatási hivatal; ~**esplorado**: *rep* úrkutatás; ~**industrio**: *ip* űripar; ~**kajuto**: *rep* úrkabin; ~**ohava**: tágas; ~**etoklavo**: *inf* szóközbillentyű; ~**laboratorio**: *rep* űrlaboratórium; ~**oradiado**: *fiz* térsugárzás; ~**ostacio**: *rep* űrállomás **szin** kosmostacio; ~**ostango**: szóközbillentyű; ~**oŝipo**: *rep* űrhajó **szin** kosmoŝipo; ~**raketo**: *rep* űrrakéta; ~**skafandro**: űröltözet, szkafander; ~**tempo**: *fiz* téridő; ~**veturilo**: *rep* űrjármű; ~**teleskopo**: *csill* űrteleszkóp

Ŭagospaco, probablospaco, terspaco, vivospaco

spacial/a=*rep* űr~, űrhajózási *~aj nutraĵoj: űrtáplálékok *~a psikologio: űrpszichológia

spad/o=1. spádé, tőr kard *triakraĵa ~o: háromélű kard; 2. *sp* párbajtőr; ~**ado**: *sp* párbajtőrtörzés; ~**isto**: *sp* párbajtőröző; ~**istaĉo**: *pej* kötekedő, krakéler

Ŭpunspado

spadik/o=növ torzsa, torzsaveirágzat, spadix

spagat/o=*sp* spárga **szin** streĉangulo *mallevigi en ~on: spárgába megyle

spaget/oj=gaszt spagetti vö. makaronioj, vermiceloj

spahi/o=tört szpáhi

spajr/o=ép toronycsúcs

spalaks/o=áll nyugati földikutya, vakkutya, heréc

spalier/o=*sp* bordásfal **szin** rungomuro, ŝtupetmuro

spalir/o=1. *agr* gyümölcsösvény; 2. átv sorfal *formi ~on: sorfalat áll; ~**i**: *tr* *agr* sövényesít, sövényesen ültet

spam/o=*inf* levélszemét, kéretlen reklám, spam; ~**i**: *ntr* *inf* kéretlen üzenetet küld, spamot küld, reklámlevelet küld; ~**aĵo**: *inf* reklámlevél, spamlevél **szin** trudmesaĝo, spamaĵo; ~**isto**: *inf* reklámküldő, spamküldő; ~**mesaĝo**: *inf* reklámlevél, spamlevél **szin** trudmesaĝo, spamaĵo

span/o=1. aras; 2. *tech* feszítáv, oszlopköz, ívnyílás

spaniel/o=áll spániel **szin** hispanhundo *koka ~o, skolopa ~o: cocker spániel

spar/o=1. *rep* szárnyhossztartó; 2. *jm* hossztartó

spar/o²=áll tengeri durbincs (Sparus)

sparadrap/o=*gysz* ragtapasz **szin** gluplastro

spargani/o=növ békabuzogány (Sparganium)

spark/o=*vill* (villamos) szikra; ~**ado**: *vill* gyújtás; ~**ilo**: *vill* gyújtógyertya; ~**mem-ado**: *vill* automatikus gyújtás; ~**bobeno**: *vill* gyújtógyertyakeres; ~**distribuito**: *vill* gyújtáselosztó; ~**seruro**, ~**adŝaltito**: *vill* gyújtáskapcsoló; ~**adŝlosilo**: *vill* gyújtáskulcs, slusszkulcs

Ŭfrusparkado, malfrusparkado

sparmani/o=növ szobahárs (Sparmannia africana)

Spart/o=tört geo Spárta; ~**a**: spártai, kemény *~a edukado: spártai nevelés; ~**ano**: *fn* spártai

Spartak/o=tört Spartacus; ~**ano**, ~**isto**: tört szpartakista *~ista ribelo: szpartakista felkelés

sparti/o=növ kákacserje, seprűborsó, jeneszter (Spartium)

spasm/o=*orv* görcs, spasmus *glota ~o: a gége izmainak görcse, spaszmus glottidis; ~**a**: *orv* görcsös, szpasztikus, spasticus; ~**iga**: *orv* görcsöt előidéző, spazmogén, spasmogén; ~**anti-a**: *orv* görcsoldó, antispasmodicus; ~**ospiri**: *ntr* zihál, görcsösen szedi a levegőt

spat/o=*ex ásv* pát *peza ~o: súlypát

Ŭbarispato, ferspato, fluorspato, kalkspato

spat/o²=☞ spavino

spat/o³=növ buroklevél, virágzati burok, torzsaburok-levél, virághüvelylevél, spatha

spatang/o=áll szivűn (Spatangus)

spatel/o=simítókanál, simítólapát, lapoc, spakni, spatulya **szin** truleto

spatul/o=áll ex kanalasréce ☞ kuleranaso

spavin/o=*áll* orv csontpók, ínpók

spec/o=*l*. fajta, féle, nem *ankaú li estas de nia ~o: ő is a mi fajtánk *çi tiu mineralo estas de alia ~o: ez az ásvány másféle *gi estas sola en sia ~o: egyedülálló a maga nemében *li estis strangulo de tiu ~o: abból a fajtából való furcsa ember volt *mi konas du ~ojn de homoj: kétfajta embert ismerek; **2**. egyfajta, egyféle, bizonyos *kun ~o de simpatio ili rigardis lin: egyfajta rokonszenvvel nézték *li desegnis ~on de floro: egyfajta virágot rajzolt *ni prezentis ~on de solvo: egyfajta megoldást terjesztettünk elő; **3**. *növ* ne fajta **specio**; **specia**: ~fajta, ~féle *ciu~ajn fruktojn li alportis: mindenféle gyümölcsöt hozott *divers~ajn vazojn ni vidis: különféle vázakat láttunk *li konas nu du~ajn homojn: csak kétféle embert ismer *pri kia~a ŝtofo vi pensas?: milyen fajta szövetre gondol?; **aro**: **specio** 2; **igi**: *tr* szortíroz, osztályoz, kategorizál *~igi leterojn laŭ adresoj: leveleket címzésük szerint szortíroz; **dis-igi**: *tr* szétválogat, fajta szerint eloszt *~igi rubaĵon laŭ materialo: hulladékot anyag szerint szétválogat; **ali~a**: másfajta; **ĉia~a**, **ĉiu~a**: mindenféle, mindenfajta; **kia~a?**, **kiu~a?**: miféle, mifajta?; **laŭ~a**: fajta szerinti *laŭ~a diselektado: fajta szerinti szétválogatás; **mult~a**: sokféle, sokfajta; **sam~a**: ugyanolyan fajta v. féle, azonos fajtájú, hasonlórú *kunvenis sam~aj homoj: hasonló ruhájú emberek jöttek össze *ni havis sam~ajn malhelpaĵojn: ugyanolyan jellegű nehézségeink voltak; **sam~ulo**: ugyanolyan fajta ember, hasonlórú ember; **sia~a**: sajátos, sajátoságos, különleges *li havas sia~an humuron: különleges humora van; **sia~ulo**: magamfajta ember, magunkfajta ember *mi volonte babilas kun sia~uloj: szívesen beszélgetek magamfajta v. magunkfajta emberekkel; **tia~a**: ilyenfajta, efféle *tia~an ŝtofon ni ne tenas: efféle szövetet nem tartunk

Ĝagospeco, bonspeco, diversspeco, malbonspeco, mikspeco, movspeco, trupospeco, vortospeco

speci/o=*l*. *biol* faj, species; **2**. *dsv* faj, species; **a**: *biol* faj~ *~a nomo: fajnév; **sub~o**: *biol* alfaj, alcsoport

special/a=speciális, sajátos, külön, különleges *doni ~ajn instrukciojn: külön utasításokat ad *inter ~aj cirkonstancoj: különleges feltételek között *~a agente: különleges ügynök *~a eldono de gazeto: újság különkiadása *~a korespondanto de gazeto: újság különtudósítója *~aj trupoj: különleges alakulatok *vorto uzata en ~a senco: speciális értelemben használt szó; **e**: sajátosan, speciálisan, *hsz* külön, különösen *mi dankas vin ~e: külön köszönöm önnek *~e bela virino: különösen szép nő *~e hungara kutimo: sajátosan magyar szokás *~e por vi mi alportis la floron: külön neked hoztam a virágot; **aĵo**: **1**. speciális alkalom *lia vizito estas ~aĵo, ni profitu de ĝi: látogatása speciális alkalom, éljünk vele; **2**. sajátosság, különlegesség, specialitás *çi tiu plado estas la ~aĵo de nia restoracio: ez a tál éttermünk specialitása; **eco**: **1**. vminek a különleges volta, különlegesség, specialitás *pro la ~eco de la medikamento oni uzu ĝin nur instrukcie de kuracisto: az orvosság különlegessége miatt csak orvosi utasításra szabad használni; **2**. specialitás, szakma *futboli ne estas mia ~eco: a labdarúgás nem az én specialitásom; **isto**: szakember, specialista; **igi**: *tr* szakosít, specializál; **igi**: *ntr* szakosodik, specializálódik *li ~igis pri interna medicino: belgyógyászatban szakosodott; **igita**: specializált, szakosított, szakosodott *igitaj studentoj: szakosodott hallgatók; **igo**: szakosodás, szakképzettség megszerzése

specif/i=*tr* specifikál, részletez, részletesen meghatároz v. leír *la leĝo ne povas ~i ĉiun specon de ĉi tiu kazo: a törvény nem képes részletesen meghatározni ennek az esetnek minden egyes fajtáját *sube ni ~as niajn postulojn: az alábbiakban részletezzük követelményeinket; **a**: specifikus, sajátosan jellemző, jellegzetes, sajátos, fajlagos *la ~ajn problemojn diskutas la fakuloj: a specifikus problémákat a szakemberek vitatják meg *~a medikamento: specifikus gyógyszer *~a ŝargo: vill fajlagos töltés *~a varmo: fiz fájhő, fajlagos hőkapacitás; **e**: sajátosan, különlegesen, fajlagosan; **o**: **1**. sajátosság, specifikusság; **2**. *tech ip* specifikáció; **aĵo**: specifikum, sajátosság, különlegesség **specimen/o**=*l*. *gazd* áruminta *~o sen valoro: áru érték nélkül; **2**. *ált* minta, *fn* bemutató, kóstoló *jen ~o de tio, kiel mi preparas kokinaĵojn: íme kóstoló abból, hogyan készítem el a tyúkételeket *vi donis al ni ~on de via talento: bemutatót adtál a tehetségedről; **3**. *ne* statisztikai minta **muestro**; **a**: minta~, bemutató *~a numero de la gazeto: az újság bemutatópéldánya v. mintapéldánya *~a teksto: mintaszöveg; **aro**: *gazd* mintakollekció, áruminta-gyűjtemény; **foiro**: *gazd* árumintavásár

Ĝborspecimeno, grundspecimeno

spgul/o=*l*. tükör *ebena-konkava ~o: síkhomorú v. plánkonkáv tükör *ebena ~o: síktükör *frunta ~o: gysz szemtükör *interferiga ~o: hidegfénytükör, interferenciátükör *konkava ~o: homorú tükör, konkáv tükör *konvekta ~o: domború tükör, konvex tükör *lumiga ~o: megvilágítótükör *sfera ~o: gömbtükör *ŝi rigardis sin en la ~o: (nő)

megnézte magát a tükörben *~o el venecia kristalo: velencei kristályüveg tükör; **2**. *átv* tükör *en la ~o de sia animo li vidis sin terura: lelkiismerete tükörében szörnyűnek látta magát *ni tenis al li ~on: tükört tartottunk neki; **a**: tükör~, tükrözött *~a bildo: tükörkép *szin* spegulbildo *~a skribo: tükrözírás; **i**: **1**. *tr* tükröz *la akvo ~is renesencajn frontonojn: a víz reneszánsz oromzatokat tükrözött; **2**. *átv* tükröz, visszatükröz *la artikolo ne ~as la opinion de la redakcio: a cikk nem tükrözi a szerkesztőség véleményét *la traduko ne ~as fidele la originalon: a fordítás nem tükrözi vissza hűen az eredetit *ŝiaj okuloj ~is senfinan amon: szeme végtelen szeretetet tükrözött; **igi**: **1**. *ntr* tükröződik *turoj ~igis en la akvo de la fjordo: tornyok tükröződtek a fjord vizében; **2**. *ntr* *átv* tükröződik, visszatükröződik *komprenemo ~igas en liaj vortoj: megértés tükröződik a szavaiban; **umo**: gysz tükör *rektuma ~umo: végbéltükör; **retro~o**: *jm* visszapillantó tükör; **bildo**: tükörkép; **fero**: *koh* tükrővas; **frekvenco**: *fiz* tükrőfrekvencia; **oskaraboj**: *áll* sutabogarak (Histeridae); **ŝranko**: tükrös szekrény Ŭbuŝpegulo, faŭltospegulo, orelspegulo, razospegulo, tualetspegulo, venusspegulo

spekt/i=*tr* néz, hallgat (>előadás) *~i filmon: filmet néz *~i operon: operát hallgat *~i teatraĵon: (színházi) darabot néz *~i televidon: tévét néz; **aĵo**: **1**. előadás; **2**. látvány *szin* spektaklo 2; **anto**: *fn* néző, hallgató (>előadás); **antaro**: nézőközönség, hallgatóság, publikum; **ejo**: nézőtér; **ema**: bémészködő, szájtáti; **inda**: megtekintésre érdemes, néznivaló; **retro~i**: *tr* hátranéz, visszatekint; **retro~a**: visszatekintő, retrospektív *retro~a ekspozicio: retrospektív kiállítás; **oradejo**: óriáskerék

spektakl/o=*l*. show, látványosság, bemutató *cirka ~o: cirkuszi látványosság *piroteknika ~o: tűzijáték *plenaera ~o: szabadtéri előadás v. show *plurmedia ~o: multimédia show *veturanta ~o, vojaĝanta ~o: road show; **2**. látvány *pentrinde ~o: festői látvány; **a**, **orica**: látványos; **ejo**: látványosság v. show helyszíne; **sol~o**: magánszám

Ŭrajdspektaklo, realospektaklo

spektator/o=*ex* **spec**tantanto

spektr/o=*l*. *fiz* színekép, spektrum *alsorba ~o: elnyelési színekép, abszorpciós spektrum *benda ~o: sávós színekép v. spektrum *emisio ~o: *fiz* emissziós színekép v. spektrum *kontinua ~o: folytonos színekép *linia ~o, stria ~o: vonalas színekép *molekula ~o: molekulaszínekép, molekulaszínekép *monokromata ~o: monokromatikus színekép; **2**. *eltr* jelerősség (a frekvencia függvényében); **3**. *átv* spektrum *larĝa ~o de ebloj: lehetőségek széles spektruma; **a**: *fiz* színekép~, színeképi, spektrum~, spektrális *~a analizo: színeképelemzés, spektrálanalízis *~a linio: színeképsáv, színeképvonal; **ofotometro**: *fiz* spektrofotométer; **ofotometrio**: *fiz* spektrofotometria; **ografo**: *fiz* spektrográf; **ografio**: *fiz* spektrográfia; **ometro**: *fiz* színeképmérő, spektrométer; **oskopo**: *fiz* színeképelemző készülék, spektroszkóp; **oskopio**: *fiz* színeképelemzés, spektroszkópia; **olinio**: *fiz* színeképsáv, spektrumvonal; **oserio**: *fiz* színeképvonal-sorozat, spektrumvonalak sorozata, szériesz; **otermo**: *fiz* színeképterm

Ŭatomspektr, bendospektr, masspektrografa, tonspektr

spekul/i=*ntr* *gazd* üzérkedik, nyereszskedik, spekulál *~i ĉe la borso: a tőzsdén nyereszskedik *~i pri greno: gabonában spekulál; **a**: *gazd* spekulációs, nyereszskedő, üzérkedő *~a investo: spekulációs beruházás *~aj manovroj: spekulációs manőverek; **ado**: *gazd* spekuláció, nyereszskedés, üzérkedés; **aĵo**: *gazd* spekulációs ügylet; **anto**: *gazd* spekuláns, üzér, *fn* nyereszskedő; **imposto**: *gazd* *pol* spekulációs adó

spekulaci/o=**spec**uladado, spekulajo

spekulari/o=**leg**uzio

spekulativ/a=*fil* spekulatív, elméleti, elvont *~a kaj empiria pensado: spekulatív és empirikus gondolkodás; **i**: *ntr* *fil* spekulál, elmélkedik; **o**: *fil* spekuláció

spele/o=*geo* barlang; **ologo**: *geo* barlangkutató, barlangász, speleológus *szin* grotisto; **ologio**: *geo* barlangtan, barlangászat, speleológia

spelt/o=*növ* tönkölybúza, piros alakor, nagy alakor (Triticum spelta)

speot/o=*áll* erdei kutya, őserdei kutya (Speothos venaticus) *szin* mustelulpo

spergul/o=*növ* csibehúr (Spergula)

spergulari/o=*növ* budavirág (Spergularia)

sperm/o=*áll* magfolyadék, ondó, mag; **a**: *áll* ondó~, seminalis *~a veziketo: ondóhólyag, vesicula seminalis; **icido**: gysz spermaölszer, spermatoxid, spermicid; **ino**: *kém* spermin; **ujo**: *anat* here, testis *szin* testiko; **eljeti**: *ntr* ondót lövell, ejakulál *szin* ejakuli; **oduko**: *anat* ondóvezeték, ductus deferens; **oreo**: *orv* ondófolyás, spermatorrhoea; **osako**: *áll* spermatophora; **otubetoj**: *anat* herecsatornák, tubuli semini recti

spermacet/o=cetvelő, cefaggyú, spermaceti
spermatio/o=nőv himjvarsejt, spermium; ~**ujo**: nőv spermogonium
szin spermogonio
spermatid/o=biol spermatida
spermatocit/o=biol spermatocita
spermatofit/oj=nőv virágos növények, magvas növények (Spermatophyta) **szin** florumplantoj, semplantoj
spermatogenez/o=biol spermatogenezis
spermatozo/o=biol ondósejt, hímvarsejt, spermatozoon
spermidin/o=kém spermidin
spermogoni/o=nőv spermogonium **szin** spermatiujo
spert/a=**1.** tapasztalt, gyakorolt, rutinos, jártas *kiu iras ~e, iras certe Z: *közm* jó útítárs a tudomány *li havas ~an okulon: gyakorlott szeme van *mi ne estas ~a pri tiaj aferoj: nem vagyok jártas ilyen dolgokban *~a advokato: tapasztalt ügyvéd *~a gvidado: gyakorlott vezetés *~a mano ne restas sen pano Z: *közm* az ügyes kézben mindig van kenyér; **2.** gyakorlati *~a regulo: gyakorlati tanács; ~i: **1.** tr tapasztal *mi ~is la facilecon de Esperanto: tapasztaltam az eszperanto könnyűségét *nenion neordinaran li ~is: semmi rendkívülit nem tapasztalt; **2.** tr megtapasztal, átél, elszenvet *~i damaĝon: kárt szenved *~i korpremon: elszorul a szíve *~i krizon: válságot él át *~i metamorfozon: átalakuláson megy keresztül *~i ŝanĝon: változást szenved *~i ŝiprompigon: hajótörést szenved *~i sur la propra haŭto: a saját bőrén érzi; ~o: **1.** tapasztalat, készség, rutin (>gyakorlati tudás) *intersanĝi ~ojn: tapasztalatot cserél *kun ~o kaj lerto: biztos kézzel, gyakorlott kézzel *~o saĝon akriĝas Z: *közm* tapasztalatból nő a bölcsesség *por ~o kaj lerto ne sufiĉas eterno Z: *közm* a jó pap holtig tanul, holtig tanul az ember; **2.** tapasztalat (>átélés, elszenvetés) *la malfeliĉa ~o kun la biciklo igis min vendi ĝin: a kerékpárral kapcsolatos rossz tapasztalat arra késztetett, hogy eladjam *ni havas pri tio malbonan ~on: rossz tapasztalatunk van vele; ~eco: tapasztaltság *li ~eco ŝirmis lin de la malfeliĉo: tapasztaltsága megóvta a bajtól; ~igi: tr tapasztaltat v. rutinossá tesz; ~iĝi: ntr tapasztalatot szerez, kitapasztal, kitanul *ili ~iĝis pri ĝia funkciado: kitanulták a működését *li ~iĝis pri la lingvo: tapasztalatot szerzett a nyelvben *~iĝi pri agrikulturo: mezőgazdasági tapasztalatot szerez; ~ulo: **1.** tapasztalt ember; **2.** szakértő *~ulo pri hidrologio: hidrologiai szakértő *~ulo pri reklamo: reklámszakértő; **antaŭ-o**: előzetes tapasztalat; **fi-a**: pej dörzsölt, rafinált; **laŭ-a**: tapasztalati, tapasztalat szerinti; **laŭ-e**: tapasztalatból, a tapasztalat alapján; **ne-a**, **sen-a**: tapasztalatlan; **ne-eco**, **sen-eco**: tapasztalatlanság; **propra-e**: saját tapasztalatból; **tra-i**: tr megtapasztal, átél *mia avo tra-is la teruraĵojn de la milito: nagyapám átélte a háború borzalmait; ~interŝanĝo: tapasztalatcsere; ~oriĉa: tapasztalatokban gazdag
Uartosperta, faksperta, fungospertulo, jurspertulo, laborsperta, longasperta, militspertinto, vastasperta, vinspertulo, vivosperto
spes/o=eo speso (fiktív egyezményes pénz) *kiu ~on ne tenas, al tiu ~milo ne venas Z: *közm* ki a fillért nem becsüli, a forintot nem érdemli *sen ~o unua ne ekzistas la dua Z: *közm* aki a fillért nem becsüli, a forintot nem érdemli; ~deko: eo tíz speso; ~milo: eo ezer speso
spez/o=gazd forgalom *hodiaŭ ni havis bonan ~on: ma nagy forgalmunk volt *la taga ~o de la butikoj: a bolt napi forgalma; ~i: tr *gazd* forgalmaz, (pénzt) forgat; **antaŭ-o**: *gazd* foglalt, előleg; **el-o**: *gazd* kiadás, ráfordítás, költsék *el-a flanko: kiadási oldal *etaj el-oj: apró kiadások *minimumig el-el-ojn: minimalizálja a kiadásokat *publikaj el-oj: közkiadások *tio estas vana el-o de energio kaj tempo: ez felesleges energia- és időpocsékolás; **el-i**: tr *gazd* kiad, ráfordít, költ *el-i energion: energiát fordít rá *hodiaŭ li el-is nenion: ma semmit sem költött *ni el-is pezajn sumojn por la rekonstruo: súlyos összegeket fordítottunk az újjáépítésre *ŝi el-is mil frankojn por la balrobo: (nő) ezer frankot költött a bál ruhára; **el-ema**: költelező; **el-iga**: költséges; **el-oimposto**: *gazd* forgalmi adó; **en-o**: *gazd* bevétel, jövedelem, kereset *en-a flanko: bevételi oldal *en-o el laboro: munkajövedelem *pokapa meznombra en-o: egy főre jutó átlagjövedelem *reala en-o: reáljövedelem *riĉigas ne en-o, sed prudenta el-o Z: *közm* nem a bevétel, az okos kiadás gazdagít; **en-i**: tr *gazd* beszéd, felvesz, keres (pénzt) *per ĉi tiu butikoj ne multe mi en-as: ezzel a bolttal nem sokat keresek *en-i salajron: fizetést felvesz *li en-as altan salajron: nagy fizetést húz *vian ĉekon mi en-is: beváltottam a csekkt; **en-anto**: *fn* *gazd* bevételező; **en-aro**: *gazd* összjövedelem, teljes bevétel *jara en-aro: éves összjövedelem; **en-iga**: *gazd* jövedelmező; **el-imposto**: *gazd* fogyasztási adó *szin* akcizo; **en-fonto**: *gazd* jövedelemforrás, bevételi forrás; **en-imposto**: *gazd* jövedelemadó; ~**deklaro**: *gazd* forgalombevallás, forgalmi nyilatkozat; ~**okonto**: *gazd* eredménykimutatás, nyereség-vesztés

elszámolás; ~**imposto**: *gazd* forgalmi adó; ~**okapitalo**: *gazd* likvid tőke
Ulaborenspezo, sendelspezo
spic/o=*gazd* fűszer; ~**a**: **1.** fűszer~, fűszeres *evitu la ~ajn manĝaĵojn: kerülje a fűszeres ételeket *~aodoro: fűszeres illat; **2.** *átv* ízes *mi ŝatis aŭskulti lian ~an parolon: szerettem hallgatni ízes beszédét; ~i: **1.** tr *gazd* fűszerez, megfűszerez *la hungaroj ŝatas ~i siajn pladojn: a magyarok szeretik fűszerezni az ételeiket; **2.** *átv* fűszerez, teletűzdel, tarkít *aero ~ita per bonaj odoroj: jó illatokkal fűszerezett levegő *li ~is sian direndon per sukaj esprimoj: mondanivalóját szaftos kifejezésekkel fűszerezte; ~**aĵo**: fűszeres étel v. ital; ~**ejo**: fűszerbolt, fűszerüzlet; ~**isto**: fűszeres; ~**ujo**: fűszertartó; ~**ujaro**: fűszertartó készlet, fűszertartó polc; ~**herbo**: nőv fűszernövény; ~**kuko**: *gazd* mézeskalács *szin* melkuko; ~**vendejo**: fűszerbolt, fűszerüzlet *szin* spicejo; ~**vendisto**: fűszeres *szin* spicisto; ~**vino**: *gazd* forralt bor
Spiceberg/o=*geo* pol Spitzbergák
spik/o=nőv fűzervirágzat, kalász (virág és termés) *kunmetita ~o: összetett fűzér *~o malplena plej alte sin tenas Z: *közm* az üres kalász fenn tartja a fejét; ~**eto**: nőv kalászká, fűzérke, spicula; ~**iĝi**: ntr nőv kalászosodik, kalászbá szökken; ~**umi**: tr böngészik, tallóz
spil/i=tr megcsapol, csapra ver *~i barelon: hordót megcsapol; ~**ilo**: hordófűrő, csapolófűrő; ~**isto**: *fn* csapós
spin/o=**1.** anat gerinc, gerincoszlop, hátgerinc, spina *szin* vertebraro; **2.** anat tövis *skapola ~o: lapockatövis, spina scapulae; **3.** *geo* hegygerinc; **4.** *átv* gerinc *~o de libro: könyv gerince; ~**a**: anat gerinc~, spinosus
Spina apofizo, nervo, paralizo, superspina foso
Ucerbospina
spin/o=**1.** fiz spin, perdület; **2.** fiz magnomaték, spinmomentum; ~**momento**: fiz magnomaték, spinmomentum *szin* spino **2**;
~**resonanco**: fiz spinrezonancia *nuklea ~**resonanco**: magspin-rezonancia
spinac/o=nőv paraj, spenót (Spinacia)
spinak/o=hajó hátszélvitorla, pillangóvitorla, spinakker
spindel/o=**1.** *tex* orsó, fonóorsó; **2.** *tex* csévetengely; **3.** *tech* tengelyvég, tengelycsont, tengelynyak; **4.** *tech* orsó (>szerszámgép); **5.** *biol* osztódási orsó; ~**fibro**: *biol* orsóróst
spinel/o=*asv* spinell
spinet/o=*zene* spinét
spinor/o=*mat* fiz spinor
Spinoz/o=*fil* (Baruch) Spinoza
spion/o=**1.** hírszerző, kém, ügynök, spion; **2.** *átv* spicli, kémkedő ember *mi ne malfermos lian leteron, mi ne estas ~o: nem nyitom fel a levelét, nem vagyok spicli; spion/i=**1.** tr kémkedik *li ~as la germanan ambasadoron: kémkedik a német nagykövet után; **2.** tr *átv* kémkedik, fűrkészik, kutakodik *li ~is en la vestejo de la alia teamo: kémkedett a másik csapat öltözőjében; ~**ito**: biz üldözési mánia; **kontraŭ-ado**: kémelhárítás; ~**aviadilo**: *kat rep* kémrepülőgép; ~**filmo**: *film* kémfilm; ~**reto**: kémhálózat; ~**romano**: *ir* kémregény; ~**satelito**: *kat rep* kéműrhajó; ~**truo**: kémlelőnyílás
spir/i=**1.** szív, beszív (>levegő, gáz) *~i freŝan aeron: friss levegőt szív *~i la odoron de la rozoj: szívja a rózsák illatát; **2.** ntr lélegzik *li ne mortis, ankoraŭ ~as: nem halt még, még lélegzik *~i la lastan ~on: kileheli a lelkét; **3.** tr lehel *la ĉambro ~as mucidon: a szoba dohot lehel *~u sur min: lehelj rám; **4.** ntr *átv* lélegzethez jut, pihen, lazít *lasu la aferon, ~u nun: hagyj az ügyet, lazíts most *post la laciga laboro mi sukcesis iom ~i: a fárasztó munka után sikerült egy kis lélegzethez jutnom; ~o: lélegzet, lehelet *fari la lastan ~o de Z: kileheli a lelkét *fari la lastajn ~ojn: a végét járja *ĝis la lasta ~o: utolsó leheletéig *lin trafis la ~o de la novaj ideoj: elérte az új eszmék szele *mi legis la libron per unu ~o: egy szuszra kiolvastam a könyvet *perdi la ~on: eláll a lélegzete, kifulladás *preni ~on: lélegzetet vesz *reakiri la ~on, retrovi la ~on: lélegzethez jut, újra levegőt vesz *reteni la ~on: visszatartja a lélegzetét *~o da paŭzo: lélegzetyei szünet; ~**a**: lélegző~, lélegzési *Severa Akuta ~a Sindromo: súlyos akut légzőszervi szindróma, SARS *szin* netipa pneumonio *~a organo: légzőszerv; ~**ado**: lélegzés, légzés *artefarita ~ado: *orv* mesterséges légzés *ĉela ~ado: *biol* sejtlégzés *egalritma ~ado, egalmezura ~ado: egyenletes légzés *~ado de plantoj: nőv növények lélegzése; ~**aĵo**: lehelet, pára (kilegzett levegő) *lia ~aĵo vidigi sur la vitro de la fenestro: lehelete meglátszott az ablak üvegén; ~**egi**: **1.** ntr liheg, fűjtat *la ĉevaloj ~egis sur la montdeklivo: a lovak fűjtattak a hegyoldalon *li ~egis de kolero: fűjtattat a méregtől; **2.** ntr sóhajt *~egu – diris la kuracisto: sóhajtson – mondta az orvos; ~**iĝi**: tr *orv* lélegeztet; ~**iga**: *orv* lélegeztető *~iga aparato: gysz lélegeztető készülék; ~**igo**: *orv* lélegeztetés; ~**ometro**: gysz légzésmérő, légzésvolumen-mérő, spirométer; ~**ometrio**: *orv* légzésmérés, spirometria; **ek-i**: ntr levegőt vesz, elkezd lélegezni *ek~i libere: fellélegez; **el-i**: **1.** tr kilelegzik, kilehel *szin* spiroblovi **1** *el~i sian animon

Z: kileheli a lelkét *el~u tra la nazo: az orrán keresztül fújja ki a levegőt; **2. tr** átv áraszt, kisugároz *ilia gimnastiko el~is forton kaj freŝon: tornázásuk erőt és frissességet sugárzott *la sablo el~is varmegon: a homok forráságot lehelt; **el~o**: kilégzés *szin* spiroblovo; **en~i**: *tr* belelegez, belehel, beszív (lélegzéssel) *dum naĝado li en~is akvon: úszás közben vizet lélegzett be *li en~is la freŝan aeron: beszívta a friss levegőt; **en~o**: belelegzés; **en~ilo**, **en~atoro**: **1.** gysz inhalátor; **2. ip** légzőmaszk; **sen~e**: kifulladás, lihegve; **sen~igi**: *ntr* kifulladás; **unu~e**: egy szuszra, egy levegővétellel; **~elblovi**: *tr* kifúj *~elblovi sian koleron: kifújja a haragját *~elblovu la aeron: fújja ki a levegőt; **~haltiga**: lélegzetelállító; **~radiko**: *növ* légzőgyökér; **~afekcio**, **~malfacilo**: *orv* légzési nehézség, nehéz légzés; **~aparato**: légzőkészülék; **~blovi**, **~elblovi**: **1. tr** kifúj, kilélegez *szin* elspiri *li ~elblovis sian koleron: kifújta a mérgét; **2. ntr** átv fújat (nehezen lélegzik); **~blovo**: kilélegzés *szin* elspiro; **~donado**: *orv* lélegeztetés *buŝ-al-buŝa ~donado: szájon át lélegeztetés; **~doni**: *tr* *orv* lélegeztet; **~ekzerco**: légzőgyakorlat; **~halto**: lélegzetvételenyi szünet; **~kanaloj**, **~vojoj**: *anat* légutak; **~kasono**: gysz vastüdő *szin* ŝtalpulmo; **~manke**: lihegve, kifulladás, levegő után kapkodva; **~masko**: gysz lélegeztető maszk; **~okapta**: lélegzetelállító; **~organo**: *biol* légzőszerv; **~osigno**: *zene* lélegzetvételtjel; **~paŭzo**: lélegzetvételenyi szünet, cigarettaszünet; **~truo**: **1. biol** légzőnyílás; **2. tech** szellőzőnyílás; **~tubo**: *anat* légeső *szin* traheo

Ŭaerspirilo, haŭtspirado, haltospire, kraĉospiri, longspira, fumenspiro, spasmospiri, vespiri

spirál/o=1. mat spirál *arhimeda ~o: archimedesi spirál *hiperbola ~o: hiperbolikus spirál *inflacia ~o: *gazd* inflációs spirál *logaritma ~o: logaritmikus spirál *hiperbola ~o: hiperbolikus spirál; **2. mat** ne csavarvonal **Ŭ**helico **1**; ~a: spirális, csiga~, csavar~ *la folioj flugis ~e: keringve szálltak a levelek *~a ŝtuparo: *ép* csigalépcső *szin* helica ŝtuparo; ~i: *ntr* kavarog, gomolyog *falintaj folioj ~is en la aŭtuna aero: lehulló levelek kavarogtak az őszi levegőben *fumo ~is el la tubo: füst gomolygott a csőből; ~aĵo: **1. tech** spirálcső, csőkéigyo; **2. ép** ált csigadisz, voluta *szin* voluto; ~risorto: *tech* spirálrugó; ~tigo: *növ* kacs

spirant/o=Ŭfrikativo

spirant/o²=Ŭspiranteso

spirantes/o=növ füzérteker (Spiranthes)

spire/o=növ gyöngyvessző, spirea, bajnóca (Spiraea)

spiril/o=bakt Spirillum; ~ozo: *orv* spirillosis

spirit/o=1. szellem (>szellemi lény) *Dio estas ~o: Isten szellem *elvoki ~ojn: szellemeket idéz *elvokisto de ~oj: szellemidéző *la protekta ~o de la domo: a ház védőszelleme *la ~o de la patro de Hamleto: Hamlet apjának szelleme *la ~oj de la mallumo: a sötétség szellemei *Sankta ~o: *kr* Szentlélek vö. Parakleto; **2.** lélek *ellasi sian ~on: kileheli lelkét *en Vian manon mi transdonas mian ~on: *bibl* a Te kezembe teszem le az én lelkemet *la ~o eliris el li, kaj li mortis: a lélek kiszállt belőle, és ő meghalt *subtila ~o: finom lélek; **3.** szellem, szellemiség (>gondolkodás) *ĉu la ~o movas la materion aŭ inverse?: a szellem mozgatja az anyagot vagy fordítva? *la grandaj verkoj de la homa ~o: az emberi szellem nagy alkotásai *la herooj de la ~o: a szellem hősei *la ~o de la armeo estas bonega: a hadsereg szelleme kitűnő *la ~o de la epoko: a kor szelleme *la ~o de la leĝo: a törvény szelleme *la ~o de nia lingvo postulas tion: nyelvünk szelleme követeli meg azt *la ~o ja estas fervora, sed la karno estas malforta: *bibl* a lélek ugyan kész, de a test erőtlen *teamo ~o: csapatszellem *Voltero estis granda ~o: Voltaire szellem volt; **4. bibl** lélek (>erő, inspiráció) *Josuo estis plena de ~o de saĝeco: Józsué megtelt bölcs lélekkel *kaj venis sur lin la ~o de la Eternulo: akkor megszállta őt az Úr lelke *Vi blovis per Via ~o, kaj ilin kovris la maro: ráfújtál szeleddel, a tenger elborította őket; **5. nyt** (görög) hehezet, spiritus *kruda ~o: erős hehezet, spiritus asper *milda ~o: gyenge hehezet, spiritus lenis; **6. kém** szesz, spiritus *aroma ~o: aromataralmú szesz, spiritus aromaticus *sala ~o: sósborszesz, franciápalinka *vina ~o: borszesz; ~a: szellemi, lelki *~a asistado: lelki segély *~a centro: szellemi központ *~a kvieto: léleknyugalom *~a laboro: szellemi munka *~a gvidanto: lelki vezető *~a vivo: szellemi élet *~aj bonoj: szellemi javak *~aj fortoj: szellemi erők; ~eco: szellemiség, vminek v. vkinek szellemi volta *la ~eco de Dio: Isten szellemi volta *la ~eco de la renesanco: a reneszánsz szellemisége; ~ismo: spiritizmus *~isma seanco: spiritiszta szeánsz, spiritiszta összejövetel; ~isto: spiritiszta; **unu~eco**: egységes szellemiség; ~ĉesto: lélekjelenlét; ~elvokisto: *fn* szellemidéző; ~foresta: szétszórt, szórakozott; ~foreste: szórakozottan; ~kanto: *zene* spirituálé; ~mortiga: lélekölő; ~stato: *pszi* pszichikai állapot

Ŭaltspira, spiritekerca

spiritual/a=1. fil spirituális; **2. vall** spirituális, lelkiségi; ~eco: *kr* lelkiség, spiritualitás; ~ismo: **1. fil** spiritualizmus (tan a lélek anyagtól

való függetlenségéről); **2. fil** spiritualizmus (a lélek abszolutizálása); **3. kr** spiritualizmus (Isten és az ember közvetlen kapcsolatának hangsúlyozása)

spiro=előképzo; spiro~: *kém* spiro~ (közös szénatom két gyűrűben) *spirokombinaĵoj: spirovegyületek; spiroatomo: *kém* spiroatom; spirocikla: *kém* spirociklusos, spirogyűrűs *spirocikla molekulo: spirociklusos molekula

spirogir/o=növ békanyál, békanyálmoszat (Spirogyra)

spirohet/o=bakt spirochaeta (Spirochaeta) *~aloj: spirochaetafélék (Spirochaetales); ~ozo: *orv* spirochaetosis

spiroket/o=Ŭspiroheto

spirulin/o=bakt spirulina (Spirulina)

spit/e=vminek v. vkinek dacára, ellenére *li ĉiam agis ~e al sia patro: mindig apja ellenére cselekedett *~e al miaj klopodoj mi nenion atingis: minden igyekevésem ellenére semmit sem értem el *~e ĉiujn argumentojn li ne lasis konvinki sin: minden érv ellenére nem hagyta magát meggyőzni *spite, ke; ~e de tio, ke: annak ellenére, hogy; dacára annak, hogy; ~! : *isz* azért se!, még mit nem!, hogyisne!, ilyet neked!; ~i: *tr/ntr* dacol, ellenkezik vkivel v. vmivel, ellenszegül vkinek (n, al) *ĉu vi ~as mian volon?!: ellenkezel az akaratommal?! *la filo ~is al sia patro: a fiú ellenszegült apjának *ni ~is la tempesto: dacoltunk a viharral *pli facile estas eviti ol ~i Z: *közm* okos enged, számár szenved; ~a: dacos, ellenkező, ellenszegülő; ~ema: dacos természetű, makrancos, megátalkodott, önféjű; **for~i**: *tr* legyűr *for~i la danĝeron: legyőri a veszélyt; ~aĝo: *pszi* dackorszak; ~fingro: fityisz, átv füge *montri al li ~fingron: fityiszt v. fület mutat neki; ~paroli: *ntr* visszabeszél

splanknik/o=anat zsigerideg, nervus splanchnicus *majora ~o: nagy zsigerideg, nervus splanchnicus major *minora ~o: kis zsigerideg, nervus splanchnicus minor; ~ologio: *anat* zsigertan, splanchnologia

splanknologia/o=Ŭsplanknikologio

splen/o=életuntság, általános közöny, spleen *szin* vivenuo; ~a: kiégett, életunt, közönyös

splend/a=ritk ragyogó, káprázatos, pompázatos; ~i: *ntr* ritk ragyog, pompázik

spleni/o=anat szíjizom, musculus splenius *kapa ~o: feji szíjizom, musculus splenius capitis *kola ~o: nyaki szíjizom, musculus splenius cervicis

splint/o=orv sín; ~i: *tr* *orv* sínéz, sínbe tesz

spilis/i=1. tr (kötelet, kábelt) összefon, egybesodor, told, bujtat, töröz; **2. tr** *biol* kivág (mRNS-ből); ~aĵo: illesztés (kötél, kábel); ~ilo: bújtatóár *szin* spilisalo; ~alo: bújtatóár *szin* spilisilo

split/o=1. szilánk, szálla, forgács, töredék, repesz; **2. űsl** kőszilánk, kőpenge; **3. eltr** kvarckristály; ~i: *tr* hasít, szilánkol; ~eto: apró szilánk; ~igi: *tr* hasad, szilánkolódik; **dis~i**: *tr* átv is széthasít, széttr, szétforgácsol, szétrepít *dis~i la movadon: szétforgácsolja a mozgalmat; **dis~igi**: *ntr* átv is darabokra törik, széthasad, szétforgácsolódik, szétrepül *pro la puŝo la vazo dis~iĝis: a lökéstől a váza darabokra tört

Ŭharsplitado

spok/o=tech küllő *szin* radradio; ~rado: *jm* küllős kerék

sponde/o=ir spondeus

spondil/o=anat csigolya, spondylus; ~ito: *orv* csigolyagyulladás, spondylitis; ~ozo: *orv* csigolyaüzleti bántalom, spondylosis; ~olistezo: *orv* csigolyaszamlás, spondylosisthesia

spong/o=áll szivacs; **2.** szivacs, spongya *natura ~o: természetes szivacs *plasta ~o: műanyag szivacs; ~i: *tr* szivaccsal töröl *~i la tablon: szivaccsal törli az asztalt; **2. tr** szivaccsal felitat *~i akvon: szivaccsal felitatja a vizet; ~eca: szivacsos, szivacszerű *la ~eca histo de la rakitismaj ostoj: angolkóros csontok szivacsos szövete *la ~eca korpo de la peniso: a hímvessző szivacsos teste, corpus spongiosum penis; ~uloj: szivacsok, pórusosok (Porifera); **for~i**: **1. tr** szivaccsal letöröl; **2. tr** átv (emlékezetből) kitöröl *for~i la pasintajon: a múltat kitörli az emlékezetéből; ~okaŭĉuko: szivacsgumi; ~okuko: *gaszt* piskóta, keksz, teasütemény *szin* biskvito

sponsor/o=szponzor, támogató; ~i: *tr* szponzorál, pénzzel támogat *~i kulturajn kaj sportajn aktivadojn: kulturális és sporttevékenységeket támogat

spont/a=Ŭspontanea

spontan/a=1. spontán, önkéntes, keresetlen *per ~aj vortoj: keresetlen szavakkal *~aj helpantoj: önkéntes segítők *~aj protestoj: spontán tiltakozások; **2.** ösztönös, önkénytelen, akaratlan *per ~a nasko: spontán szüléssel *per ~a movo: ösztönös mozdulattal *~a ekbrulo de la kargo: a rakomány öngyulladása; ~eco: spontaneitás, önkéntesség, ösztönösség; ~ismo: *pol* műv spontaneizmus

spontane/a=Ŭspontana

sponton/o=*kat* spontoon, vágólandzsa

spor/o=**1.** *növ* spóra *mejoza ~o, sekva ~o: meiospóra *mitoza ~o, neseksa ~o: mitospóra; **2.** *bakt áll* spóra; ~**aro**: *növ* spórakészlet; ~**ujo**: *növ* spóratartó, sporangium; ~**igo**: *növ* spóraképződés; ~**ofitoj**: *növ* spóratermő növények, sporofitonok (Sporophyta); **makro**~o: *növ* makrospóra, nőivarú spóra; **mikro**~o: *növ* mikrospóra, hímivarú spóra; ~**ofrukto**: spóratartó, sporangium (>nyálkagombák); ~**klabo**: **♂**bazidio; ~**oplantoj**: **♂**sporofitoj; ~**pokalo**: **♂**ecidio; ~**polvo**: *növ* spórapor; ~**sako**: *növ* spóratömlő, ascus *szin* asko; ~**oozooj**: *áll* spórás állatok, spórások (Sporozoa)

Uaskosporo, bazidisporo, somerosporo, sporangisporo, uredosporo, telisporo, vintrosporo, zoosporo

sporad/a=szórványos, esetenkénti, sporadikus *ni trafis nur ~ajn rezistojn: csak szórványos ellenállásba ütköztünk *~aj kazoj: szórványos esetek; ~**e**: szórványosan, esetenként, sporadikusan

sporangio=*növ* sporangium *plurcela ~o: többsejtű sporangium *unucela ~o: egysejtű sporangium; ~**sporo**: *növ* sporangiospóra

sporogoni/o=*növ* spóratok, sporogonium

sporotrik/o=*növ* Sporothrix; ~**ozo**: *orv* sporotrichosis

sporotrikum/o=*növ* Sporotrichum

sport/o=sport, testezés *akva ~o: vízi sport *atletaj ~oj: atlétikai sportok *ekstrema ~o: extrém sport *elita ~o: élsport *fari ~on, praktiki ~on: sportot űz *profesia ~o: profi sport, hivatásos sport *saniga ~o: egészségsport *sindefenda ~o: önvédelmi sport; ~**a**: sport-, sporttal kapcsolatos *~a evento: sportesemény *~aj konkursoj: sportversenyek; ~**i**, ~**umi**: *ntr* sportol; ~**ejo**: *sp ép* sportpálya *tegmentita ~ejo: fedett pálya; ~**isto**: *sp* sportoló *elita ~isto: élsportoló; ~**ulo**: sportos ember; ~**aŭto**: *jm* sportkocsi; ~**butiko**: sportbolt; ~**evento**: sportesemény; ~**fanatikulo**: *sp* szurkoló, drukker; ~**fiŝisto**: sporthorgász; ~**halo**: *sp ép* sportcsarnok; ~**klubo**: *sp* sportegyesület, sportklub; ~**kuloto**: *sp tex* tornanadrág, short; ~**lernejo**: *sp isk* sportiskola; ~**ministro**: *sp pol* sportminiszter; ~**ministro**: *sp pol* sportminiszterium; ~**muskola**: kispórtolt; ~**obranĉo**: sportág, disziplína; ~**vendejo**: sportüzlet; ~**vesto**: *sp tex* mez, sportruha; ~**vetado**: *sp gazd* sportfogadás

Uamassporto, aŭtoporto, batalporto, glacisportejo, teamsporto

spot/o=*vill* spotlámpa, reflektor (>színház); ~**lumo**: foltfény, reflektorfény

spraj/i=*tr* (folyadékot) permetez *~i antisepsan likvon sur la vundon: antiszeptikus folyadékot permetez a sebre *~i parfunon: parfümöt permetez

sprint/o=*sp* vágta, sprint; ~**i**: *ntr* *sp* vágtazik, sprintel; ~**isto**: *fn* *sp* vágtazó, rövidtávfutó

sprit/a=szellemes, elmés, szelleműs, sziporkázó *~a konversacianto: szellemes társalgó *~a solvo: elmés megoldás; ~**i**: *ntr* szellemeskedik, sziporkázik; ~**o**: szellem, szellemesség (>képesség) *mi ĉiam admiris lian ~on: mindig csodáltam szellemességét *multe da ~o, sed neniom da profito *Z. közm* szép szóval nem lehet madarat fogni *plej bona ~o estas silento *Z. közm* okos ember keveset beszél; ~**aĵo**: szellemesség, éle, sziporka; ~**ulo**: szellemes ember; ~**umi**: *ntr* *pej* szellemeskedik; **mal**~a: bamba, bárgyú, sületlen *mi ne ĝuas viajn mal~ajn ŝercojn: nem élvezem a sületlen tréfáidat; **sen**~a: szellemtelen

sprit/o=*ritk* pánya; ~**velo**: *hajó* pányvás vitorla, átlósruhas vitorla

spron/o=**1.** sarkantyú *tintigi siajn ~ojn: pengeti a sarkantyúját *li pikas sian ĉevalon per ambaŭ ~oj: hajszoja a lovát; **2. átv** sarkantyú(hoz hasonló tárgy) *la elektroriparisto grimpis per ~oj sur la lanternofoston: a villanyszerelő mászóvassal mászott fel a lámpaoszlopra *la ~o de la ŝiprostro batis truon en la malamika ŝipflanko: a döfőorr vágósarkantyúja lyukat ütött az ellenséges hajó oldalába *~o de monto: hegysarkantyú; **3. növ** sarkantyú, calcar *petala ~o: szíromsarkantyú *sepala ~o: csészésarkantyú, calcar calycis; **4. áll** ex sarkantyú **♂**ergoto; **5. átv** ösztönzés; ~**i**: **1.** *tr* sarkantyúz, megsarkantyúz *~i a flankojn de la ĉevalo: megsarkantyúzza a ló oldalát; **2. tr átv** sarkall, serkent; ~**radeto**: sarkantyúkerék

spros/o=*növ* hajtás, sarj; ~**i**: *ntr* *növ* kihajt, sarjadzik

sprot/o=*áll* spratt (Sprattus); **2. áll** sprotni, kieli spratt (S. sprattus)

spur/o=**1.** nyom *szin* pidsigno *kapti ~on: *átv is* szimatot kap *li lasis tie sian ~on: otthagya a nyomát *sekví per ~oj: nyomon követ *sekví sur varmaj ~oj: meleg nyomon követ *trafi liajn ~ojn: nyomára bukkan; **2. mat** nyom (>mátrix); ~**i**: **1. tr** nyomoz, nyomon követ; **2. tr inf** nyomon követ, hibát keres *szin* spursekvi; ~**aro**: csapa, nyomvonal; ~**ilo**: *inf* nyomkövető program *szin* sekvilo; **el**~**i**: *tr* kinyomoz, kiderít, kifürkész, felkutat; **re**~**i**: *tr* visszakövet, nyomon visszahalad; **sen**~**e**: nyomtalanul *sen~e malaperi: nyomtalanul eltűnik; ~**elemento**: kém nyomelem, mikroelem *szin* mikroelemento; ~**gaso**: kém öko nyomgáz; ~**hundo**: **1. áll** vizsla, kopó; **2. átv** *pej* zsaru, kopó; ~**kuglo**: *kat*

nyomjelző lövedék, fényjelző lövedék

spurt/o=*fn* *sp* hajrá; ~**i**: *ntr* *sp* hajrázik

Ufinspurto

sput/i=*tr* köp, kiköp *~i salivon: nyálát köp *~i sangon: vért köp; **2. tr átv** ont, okád *~i insultojn al li: sértéseket szór rá *la fumtubo ~is fumon: a kémények füstöt okádtak; ~**ujo**: gysz köpöcsésze

sputnik/o=*rep* szputnyik, műhold; ~**a**: *rep* műholdas

Srilank/o=*geo* *pol* Sri Lanka (LK); ~**ano**: *fn* Sri Lanka-i (lakos)

sss=*hgut* *sss* (>sistergés)

stab/o=**1.** *kat* törzskar, törzs, vezérkar, parancsnokság *szin* milita stabo; **2. áll** stáb, szűkebb vezetés *instruista ~o: *isk* tanári kar *szin* instruistaro *la ~o de la ministerio: a minisztérium szűkebb vezetése *la ~o de la partio: a párt szűkebb vezetése v. vezérkara *la ~o de la prezidentkandidato: az elnökjelölt stábjá; ~**ejo**: *kat* vezérkar hadiszállása, parancsnokság; ~**ano**: *fn* *kat* törzshöz tartozó; ~**estro**: *kat* vezérkari főnök, törzsfőnök; ~**ĉef**~**o**: *kat* fővezérkar, főparancsnokság; ~**ĉef**~**ejo**: *kat* főhadiszállás, főparancsnokság; ~**kuracisto**: *kat* orv vezérkari orvos; ~**oficiro**: *kat* vezérkari tiszt

stabil/a=**1.** szilárd, stabil *~a konstruaĵo: stabil építmény *~a paco: stabil béke *~a strukturo: stabil szerkezet; **2. fiz** kém szilárd, stabil *~a ekvilibro: stabil egyensúly *~a solvaĵo: stabil oldat; ~**eco**: szilárdság, stabilitás *la ~eco de la politika sistemo: a politikai rendszer stabilitása *transversa ~eco: keresztirányú stabilitás; ~**igi**: *tr* megszilárdít, stabilizál *~igi la ekonomion: megszilárdítja a gazdaságot *~igi la politikan situacion: stabilizálja a politikai helyzetet; ~**igilo**: *jm* tech stabilizátor; **bio**~**a**: *biol* biostabil; **duon**~**a**: *tud* metastabil *szin* metastabila; **du**~**a**: *fiz* bistabil; **mal**~**a**: ingatag, instabil, labilis; **mal**~**eco**: ingatagság, instabilitás, labilitás; **mal**~**igi**: *tr* megingat, instabilizál, labilissá tesz; **ne**~**a**: nem stabil, nem szilárd; ~**ecpakto**: *pol* stabilitási csomag

Ufrekvencostabileco, prezostabileco

stabil/o=*műv* stabile (szobor mozgó részekkel) vö. mobilo

stabl/o=**1.** munkapad, munkaasztal *ĉarpentista ~o: ácsgyalupad *serurista ~o: lakatos munkapad *tajlora ~o: szabóasztal; **2. állvány**, bak *la masonistoj laboris sur ligna ~o: a kőművesek egy faállványon dolgoztak *la ~o de tornomaŝino: esztergagép ágya *li metis la segotan trunkon sur ~on: bakra helyezte a fűrészelendő fatörzset; **3. műv** festőállvány *szin* pentrostablo; ~**eto**: *tech* munkadarab-tartó, befogó Uĉenstablo, desegnostablo, dormostablo, gladostablo, kaldronstablo, laborstablo, lavostablo, legostablo, librostablo, pentrostablo, rabostablo, segostablo, skribostablo, sonorilstablo, tornostablo, vajcostablo

staci/o=**1. közl** állomás, állomáshely *aŭtobusa ~o: (autó)buszállomás *szin* bustacio *fervoja ~o: vasútállomás *la sekva ~o de nia piedekurso estos Segedo: gyalogtúránk következő állomása Szeged lesz *metroa ~o: metróállomás *szin* metrostacio *transita ~o: tranzitállomás; **2. tud** (kutató)állomás *kosma ~o: űrállomás *szin* kosmostacio *meteorologia ~o: *met* meteorológiai állomás *observa ~o: megfigyelőállomás; **3. távk** állomás *akvopumpa ~o: víz szivattyúállomás *amplifa ~o: erősítőállomás *szin* amplifa centralo *asocia ~o: mellékállomás *ĉefa ~o: (előfizetői) főállomás *distribua ~o: elosztóállomás *plusenda ~o, redissenda ~o: átjátszóállomás, reléállomás; **4. kr** stáció *la unua ~o de la kalvaria vojo: a kálváriaut első stációja; **5. vsút** pályaudvar; ~**estro**: *közl* állomásfőnök; ~**domo**: *közl* ép állomásépület; ~**plato**: *távk* állomáskereső, skála (pl. rádió)

Uakvostacio, benzinstacio, bloktacio, busstacio, celstacio, ekspedstacio, eksperimentostacio, finstacio, hejmostacio, kosmostacio, laborstacio, limstacio, meteostacio, metrostacio, pasaĝerstacio, poŝtostacio, pumpostacio, radiostacio, rangadstacio, relajostacio, ricevostacio, sendostacio, servostacio, spacostacio, taksistacio, televidstacio, vintrostacio

stadi/o=**1. tört** stadion (hosszmérték); **2. stádium**, szakasz *en ĉi tiu ~o de la malsano: a betegségnek ebben a stádiumában *la malsano transiris en kronikan ~on: a betegség krónikus szakaszába lépett *trairi diversajn ~ojn: különböző szakaszokon megy át; **3. sp** ne stadion **♂**stadiono; ~**umo**: *sp* ex stadion **♂**stadiono

Ufrustadia

stadion/o=*sp* stadion

stafet/o=**1. távk** lovas futár, gyorsfutár, gyorsposta, lovas küldönc; **2. sp** staféta, váltóverseny; **3. sp** ex váltóversenyző, stafétázó **♂**stafetano, stafetisto; ~**ano**, ~**isto**: *fn* *sp* váltóversenyző, stafétázó; ~**bastono**: *sp* váltóbot, stafétabot *transdoni la ~bastonon: *átv is* átadja a stafétabotot; ~**konkurso**: *sp* váltóverseny; ~**kurado**: *sp* váltófutás; ~**kuristo**: *sp* váltófutó; ~**naĝado**: *sp* váltóúszás; ~**skiado**: *sp* síváltó

stafilin/o=*áll* holyva (Staphylinus)

stafilokok/o=*bakt* Staphylococcus *ora ~o: S. aureus; ~**ozo**:

staphylococcosis

stafilom/o=*orv* staphyloma

stagflaci/o=*gazd* sztagfláció

stagn/i=**1.** *ntr* víz pang; **2.** *ntr* átv stagnál, áll *la komerco ~as: stagnál a kereskedelem *la nombro de la naskiĝoj ~as: stagnál a születési szám; ~**ado**: stagnálás, pangás; **ek~i**: *ntr* megreked, stagnálni kezd

stag/o=*isk* gyakorlat *fari ~on en kulturdomo: művelődési házban van gyakorlaton *lerneja ~o: iskolai (tanítási) gyakorlat *~o de Ĉeinstruistoj: Cseh-tanárok gyakorlata *~o de medicinstudentoj en hospitalo: orvostanhallgatók kórházi gyakorlata; ~**i**: *ntr* isk gyakorlaton vesz részt *~i en fabriko: gyári gyakorlaton vesz részt; ~**anto**: *isk* gyakorlathoz *pedagogia ~anto: gyakorlótanár, pedagógiai gyakorlathoz; ~**vojaĝo**: *isk* tanulmányút

Stahanov/o=*ip* (Alekszej Grigorjevics) Sztahanov; ~**ismo**: *ip* sztahanovista mozgalom; ~**isto**: *ip* sztahanovista

staj/o=**1.** *hajó* előkötél, előmervítő kötél, tarcskötél *antaŭa bramtopya ~o: elősúdar-tarcskötél *antaŭtopa ~o: előtörzstarcskötél *bumbusprita ~o: bugdáló tarcs, orrderék-előmervítő *grandtopa ~o: főtörzstarcskötél *granda bramtopya ~o: *hajó* fősudár-tarcskötél *malsupra ~o: árbóctörzs-előkötél *posttopa ~o: hátsótörzstarcskötél; **2.** *tech* feszítődrót, feszítőhuzal, mervítőkötél; **3.** *cím* keskeny szarufa; **antaŭ~o**: *hajó* előmervítő kötél; **post~o**: *hajó* hátramervítő kötél, patrác; ~**ponto**: *közl* kábelhíd; ~**velo**: *hajó* élvitorla, előkötél-vitorla, tarcsvitorla *~**velo** de la granda brammasto: *hajó* főárbócsudár-élvitorla *~**velo** de la granda reĝmasto: *hajó* felső fősudár-élvitorla *~**velo** de la granda topmasto: *hajó* felső főárbócsudár-élvitorla *~**velo** de la posta brammasto: *hajó* hátsósudár-élvitorla *~**velo** de la posta topmasto: *hajó* hátsóderék-élvitorla *~**velo** de la postmasto: *hajó* hátsótörzs-élvitorla

Ŭbramstajo, buspriststajo, ĵibstajo, reĝstajo, topstajo

stak/o=**1.** *agr* kazal; **2.** *átv* halom, rakás (egymásra rakott tárgyak) *~o da libroj: egy halom könyv *~o da ligno: egy rakás fa; **3.** *inf* verem, stack *~a aŭtomato: veremautomato; ~**ejo**: *inf* kötegelő, stacker; ~**igi**: *tr* halomba rak, kazláz; **el~igi**: **1.** *tr* kazalból v. rakásból kivesz; **2.** *tr* *inf* veremből kiolvias *el~igi datumon: adatot veremből olvas; **sur~igi**: **1.** *tr* kazalra v. rakásra tesz; **2.** *tr* *inf* verembe ír *sur~igi datumon: adatot verembe ír

Ŭfojnostako, grenstako, lignostako, karbstako, pajlostako, trunkostako

stakat/o=*fn* zene staccato, szaggatott előadásmód; ~**e**: *hsz* staccato, szaggatottan; **duon~o**: *fn* zene portato (előadásmód); **duon~e**: *hsz* zene portato

staki/o=*növ* tisztesfű (Stachys)

stakiozo: *kém* sztachióz

stakis/o=*stakio*

stakt/o=*bibl* mirhamézga, stacta

stal/o=**1.** *agr* ép istálló *purigi la ~on: kitakarítja az istállót *~o de Aŭgio: *mit* átv Augiász istállója, Csáki szalmája *teni en ~o: istállóban tart, istállóz; **2.** *sp* versenystálló; ~**i**: *tr* *agr* istállóban van, istállóban telel; ~**fako**: *agr* állás, box (istállóban); ~**isto**: istállószolga *szin* stalservisto; **en~igi**: *tr* *agr* istállóba visz, beistállóz; ~**knabo**: istállófiú, lovászgyerek; ~**majstro**: *agr* istállómester; ~**mastro**: *tört* lovászmester *szin* marŝalo 1; ~**servisto**: istállószolga *szin* stalisto; ~**sterko**: *agr* istállótrágya; ~**trogo**: *agr* jászol, etetővályú *szin* manĝotrogo; stalagmit/o=ásv álló cseppkő, sztalagmit vö. gutoŝtono

stallaktit/o=ásv függő cseppkő, sztalaktit vö. gutoŝtono

Stalin/o=*tört* (Joszif Viŝarionovics) Sztálin; ~**ismo**: *tört* sztálinizmus; ~**isto**: *tört* sztálinista; ~**orgeno**: *kat* Sztálin-orgona

stalon/o=áll csödör, mén *szin* virĉevalo; **eks~o**: áll herélt mén, paripa *szin* eksvirĉevalo

stam/o=*bakt* törzs

stamen/o=*növ* porzó, stamen; ~**aro**: *növ* porzótáj, androecium *szin* androceo; ~**floraro**: *növ* porzós virágzat

stamf/i=**1.** *ntr* toppant, dobbant (a lábával); **2.** *ntr* rúgkapál, toporzékol

stamin/o=*tex* szitaszövet, etamin

stamp/i=**1.** *tech* domborít, (alakot) ver *~i medalon: érmet ver *~i moneron: pénzt ver; **2.** *tr* bélyegez, lebélyegez *ne forgesu ~i la kontraktan: ne felejtse el lebélyegezni a szerződést *~i sian adreson sur la koverto: a címét a borítékra bélyegzi; **3.** *tr* átv bevés *~i en la memoron: emlékeztetbe vés; **4.** *tr* átv jellemez *lian agadon ~is la pacemo: működését a békeszeretet jellemezte; ~**o**: *átv* is (ráütött) bélyeg, bélyegzés, pecsét, bélyegző(enyomat) *la ~o de la oficejo ankoraŭ videblas sur ĝi: a hivatal bélyegzőlenyomata még látszik rajta *li portis sur si la ~on de sia tempo: átv magán viselte kora bélyegét *lia agado lasis sian ~on sur la loka movado: tevékenysége a helyi mozgalmon hagyta a bélyegét *sen ~o via legitimilo ne validas:

bélyegzés nélkül nem érvényes az igazolványa; ~**ilo**: *fn* bélyegző; **antaŭ~i**: *tr* bérmentesít *ĉiuj leteroj estas antaŭ~itaj: minden levél bérmentesítve van; **antaŭ~o**: bérmentesítő pecsét; ~**horloĝo**: bélyegzőóra; ~**imposto**: bélyegadó; ~**ilrako**: bélyegzőállvány; ~**obati**: *tech* ütve sajtolt; ~**omaŝino**: **1.** *tech* pénzverő gép; **2.** bélyegzőgép; ~**opapero**: felbélyegzett papír, bélyegzővel ellátott papír

Ŭbrulstampi, datostampilo, horstampi, kontrolstampi, monerstampo, poŝtstampo, tempostampi

stamped/o=fejvesztett menekülés, tülekedés; ~**i**: *ntr* fejvesztetten menekül, tülekszik

stan/o=*kém* ön, cin (Sn); ~**a**: *mn* kém ön~, cin~ *~a diklorido: ön-diklordid *~a telero: öntányér, cintányér; ~**i**: *tr* *tech* ónozt, cinezt, horganyoz *~ita fero: ónozott vas, fehérbádog; ~**ato**: *kém* sztannát *~ata acido: ónsav, sztanninsav; ~**isto**: *fn* horganyzó; ~**ito**: *kém* sztannit; ~**amalgamo**: *kém* foncsor; ~**folio**: sztaniolpapír, ezüstpapír *szin* staniolo; ~**pesto**: *kém* önpestis; ~**soldato**: *jtek* ölmoktato

stanc/o=*ir* stanza

stanc/o=*ép* műv stanza *la ~oj de papo Julia 2a: II. Gyula pápa stanzái

stand/o=pavilon, stand, kiállítóhely *la ~o de Esperanto en la lingva ekspozicio: az esperantó standja a nyelvi kiállításon

standard/o=**1.** *fn* lobogó vö. flago *batala ~o: harci lobogó *preĝejo ~o: templomi lobogó; **2.** *növ* vitorla, vexillum (>pillangósvirág); ~**isto**: *fn* kat zászlóvivő, zászlós

stang/o=*rúd* *direktila ~o: *hajó* kormányrúd *szin* rudostango *ili submetis ~on, por levi la muelŝtonon: rudat tettek alája, hogy felemeljék a malomkövet *salti per ~o: rúddal ugrik *~o de remilo: evező rúdja *~o de standardo: lobogó rúdja *~oj de tendo: sátor rúdjai; ~**eto**: pálca, rudacska *salitaj ~etoj: *gaszt* sós rudacska, sós stangli *~eto de ruĵo: rúzsrudacska *~etoj de orgeno: orgona húzólécei, absztraktjai; ~**ogaŭĉo**: *jm* mérőpálca; ~**ogrimpado**: *sp* rúdmászás; ~**opupo**: *műv* rúdpálcás báb; ~**osaltado**: *sp* rúdgúráz; ~**osaltisto**: *sp* rúdgúró

Ŭapogstango, bobenstango, celstango, dentostango, fajrostango, flagstango, hokstango, kuplostango, levstango, noĉostango, pikstango, piŝostango, regstango, rapidumstango, rostostango, rudostango, sidstango, spacostango, stirstango, turnostango, ŝargostango, velstango

staniol/o=*st* stanfolio

Stanisla/o=Szaniszló, Sztaniszláv (utónév)

staped/o=*anat* kengyelcsont, stapes *szin* piedingo 2

stapeli/o=*növ* dögfű, dögvirág (Stapelio) *szin* kadavrofloro

stapl/o=**1.** rakás, halom *~o da diloj: egy rakás deszka; **2.** *ne* áruraktár, tárház *staplejo*; **3.** *inf* köteg, batch; ~**i**: **1.** *tr* egymásra rak (raktározás céljából); **2.** *biol* elraktároz *hepató ~as glikogonon: a máj glikogént raktároz el; ~**ejo**: *gazd* áruraktár, tárház, árulerakat *konsigna ~ejo: konszignációs raktár; ~**urbo**: *gazd* raktárváros, áruközpont, árutelep, kereskedelmi gócpont; ~**oprodukto**: raktáráru

star/i=**1.** *ntr* áll *arbo ~as antaŭ la domo: egy fa áll a ház előtt *li ~as, ne volas sidigi: áll, nem akar leülni *~i en atentopozo: vigyázzállásban áll *~i, kiel plantita: mintha földbe gyökerezett volna a lába *~i, kiel ŝtonigita: áll, mintha sóbálvánnyá változott volna *~i manpiede: négykézláb áll; **2.** *ntr* átv áll (>mozdulatlan) *en la vojokavoj ~as akvo: a kátyúkban áll a víz *nia afero ~as, ne progresas: áll az ügyünk, nem halad *pluvakvo ~as en la vojfosoj: esővíz áll az útakokban *~anta akvo: állóvíz; **3.** *ntr* átv áll (>van vahol) *ĉe la vilaĝfino ~as nia domo: a faluvégén áll a házunk *la katedralo ~as jam de jarcentoj: a katedrális már évszázadok óta áll *sekte de la inundo en la domo ~as alta akvo: az áradás következtében magas víz áll a házban *~i en vico: sorban áll; **4.** *ntr* átv áll (>helyzetben van) *la ŝipo ~as ĉe la ankro: a hajó le van horgonyozva *li ~as ekstere, ne enmiksiĝas: kívül áll, nem avatkozik be *li ~as sur nia flanko: a mi oldalunkon v. pártunkon áll *se mi ~us en viaj ŝuoj: ha a te helyzetben lennék *~i atente: vigyázzállásban áll *~i ekstereŝpekto: minden gyanú fölött áll *~i dorso ĉe dorso: vállvetve áll *~i, kiel brogita: mintha leforrázták volna *~i, kiel la bovoj antaŭ la monto: néz, mint borjú az új kapura; ~**e**: állva *resti ~e: állva marad; ~**o**: állás *disgamba ~o: terpeszállás *~o estas pli laciga, ol sido: az állás fárasztóbb, mint az ülés; ~**ado**: álldogálás; ~**ejo**: **1.** állóhely *szin* starloko *~ejo en buso: állóhely buszon *~ejo en teatro: állóhely színházban; **2.** szilárd pont *sur la bordo li fine trovis ~ejon, kie li povis ripozi: a parton végre talált egy szilárd pontot, ahol megpihenhetett; ~**ema**: **1.** tartós, stabil; **2.** átv állhatatos; ~**emulo**: *jtek* kelfeljancsi *szin* levigpupeto, obstina Joĉjo; ~**igi**: **1.** *tr* állít, felállít *la soldatoj ~igis siajn tendojn: a katonák felállították sátraikat *~igi en angulon: sarokba állít *~igi statuon: szobrot állít; **2.** *tr* átv állít, kiállít *~igi armeon kontraŭ la najbara lando: sereget állít a szomszéd ország ellen *~igi atestantojn: tanúkat állít *~igi enketan komisionon: vizsgálóbizottságot állít fel *~igu lin viva antaŭ mi: élve hozzátok elélem; **3.** *tr* átv létrehoz, létesít

*~igi bilancon: mérleget von, mérleget készít *~igi demandon: kérdést tesz fel *~igi entreprenon: vállalkozást hoz létre *~igi kurson: tanfolyamot indít *~igi lernejon: iskolát alapít; ~**igi**: **1.** *ntr* feláll *szin* ekstari *li ~igis el sia sida pozicio: felállt ülő helyzetéből; **2.** *ntr* vnova áll *~iuj ~igis kontraŭ la malfeliĉulo: mindenkí a szerencsétlen ember ellen foglalt állást *li ~igis apud min: mellém állt *~igi ĉe la fenestro: odaáll az ablakhoz; **3.** *ntr* *átv* keletkezik, felmerül *~igis konfuza: zavar keletkezett *~igis la demando: felmerült a kérdés *~igis malfacilaĵoj ~igis: technikai nehézségek merültek fel; ~**ilo**: *kém* állvány *~ilo por provtuboj: kémcsőállvány; **antaŭ-i**: *tr/ntr* elől áll, vki v. vmi előtt áll *altegulo antaŭ-is min: egy nagyon magas ember állt előttem; **antaŭ-anta**: **1.** elől álló; **2.** *átv* küszöbönálló; **ĉe-i**: *tr/ntr* ott áll, mellette áll *la urbestron ĉe-is la magistratanoj: a polgármester mellett álltak a tanácsnokok; **ĉirkaŭ-i**: *tr* körbeáll, közrefog *la kamparanoj ĉirkaŭ-is la punklonon: a parasztok körbeállták a pellengért *~irkaŭ-igi: *ntr* vmi v. vki köré áll *la lernantoj ĉirkaŭ-igis: a tanulók körbe álltak; **de-i**: **1.** *ntr* eláll (pl. fűl) *liaj oreloj iom de-as: fűle kissé eláll; **2.** *ntr* messzebb áll *ni de-is de la loko, kaj ne vidis la okazaĵojn: messzebb álltunk a helytől, és nem láttuk az eseményeket; **dis-i**: *ntr* szétáll, eláll *la pikiloj de la erinaco dis-is: szétálltak a sűn tűskéi *liaj oreloj dis-as: elállnak a fűlei; **ek-i**: *ntr* feláll *szin* starigi **1**; **ekster-anto**: *fn* *átv* is kívülálló; **el-i**: **1.** *ntr* kiáll vhonnan *fulgaj traboj el-is el la tegmento: kormos gerendák álltak ki a tetőből *Sankta Ladislao el-is je kapo inter siaj samtempanoj: Szent László egy fejjel magasabb volt a kortársainál; **2.** *átv* kiválik, kitűnik *li el-is per siaj kapabloj: kitűnt a képességeivel; **el-a**: **1.** kiálló *el-a roko: kiálló szikla; **2.** *átv* kiváló, kitűnő, kiemelt *el-a artista: kiváló művész *el-a menso: kiváló elme; **el-emo**: *pej* kivagyiság; **el-igi**: **1.** *tr* kidug vhonnan *li el-igis sian kapon: kidugta a fejét; **2.** *tr* *átv* kidomporít, kiemel *mi volus el-igi liajn meritojn: szeretném kiemelni az érdemeit; **el-igi**: **1.** *ntr* kiáll vhonnan, kiemelkedik *el-igi el la vico: kiáll a sorból *la preĝejo turo el-igis el la nebulo: a templomtorony kiemelkedett a ködből; **2.** *ntr* *átv* kiemelkedik *per sia intelekto li el-igis inter siaj samklasanoj: intellektusával kiemelkedett osztálytársai közül; **el-aĵo**: kiemelkedés, dudor, kidudorodás *roka el-aĵo: kiemelkedő szikla *sur la plata surfaco videblis kelkaj el-aĵoj: a sima felületen néhány dudor látszott; **el-eco**: kiválóság *lia el-eco ne pruvendas: kiválósága nem szorul bizonyításra; **en-igi**: *tr* beállít vnova *en-igu la ĉevalojn en la stalo: állítsd be a lovakat az istállóba; **en-igi**: *ntr* beáll vnova *pro la pluvo ni en-igis sub tegmento: az eső miatt beálltunk egy tető alá; **kontraŭ-i**: *tr* ellenáll *kontraŭ-i la superforton: ellenáll a túlerőnek *kontraŭ-u al la malbono: állj ellen a gonosznak *la kontraŭ-antoj flankoj: az szembenálló felek *mi ne povas kontraŭ-i vian ĉarmon: nem tudok ellenállni a bájának; **kontraŭ-o**: ellenállás *perarmila kontraŭ-o: fegyveres ellenállás; **kontraŭ-igi**: *tr* szembeállít; **mem-a**: önálló; **mem-eco**: önállóság; **mem-igi**: *tr* önállósít; **mem-igi**: *ntr* önállósul; **mem-ulo**: *fn* önálló ember; **nekontraŭ-ebla**: ellenállhatatlan; **re-igi**: *tr* helyreállít, visszaállít *re-igi la bombarditan preĝejon: helyreállítja a lebombázott templomot *re-igi la falintan kolonon: visszaállítja az eldőlt oszlopot *re-igi la malnovan ordon: helyreállítja a régi rendet; **re-igi**: *ntr* helyreáll *la kontakto kun la stabo re-igis: a kapcsolat a stábbal helyreállt *post nelonge re-igis la retkonekto: rövid idő múlva helyreállt az internetkapcsolat; **superel-i**: *tr* messze kimagaslik *lia figuro superel-as la ceterajn: alakja messze kimagaslik a többi közül; **super-i**: *tr* fölöttébb, föléje magasodik *la kupolo de la baziliko Sankta Petro super-as Vatikanon: a Szent Péter bazilika kupolája a Vatikán fölé magasodik; ~**benko**: *ép* állószék (>tetőszerkezet); ~**drinkejo**: *gaszt* büfé, söntés, talponálló, italmérés; ~**lampo**: állólámpa; ~**loko**: állóhely *szin* starejo **1**; ~**piano**: *zene* álló zongora, függőleges törzszű zongora *szin* vertikala piano; ~**punkto**: álláspont, állásfoglalás *defendi ~punkton: álláspontot véd *preni ~punkton: állást foglal *reekzameni sian ~punkton: felülvizsgálja az álláspontját; ~**ringo**: állóka (>kisgyermek); ~**tablo**: *pult* *laboristoj drinkis ĉe la ~tablo: munkások ittak a pultnál *skribistoj laboris ĉe ~tabloj: írók dolgoztak pultoknál

Ŭgardostari, piedostara

starfilined/oj=*áll* holyvák (Starphylinidae)

starost/o=**1.** *tört* báró, főúr (PL); **2.** *tört* sztarosza, előljáró, falubíró, polgármester (szláv országokban)

start/i=**1.** *ntr* *sp* indul, rajtol, startol *nun ~as la kuristoj: most rajtolnak a futók; **2.** *ntr* *tech* megindul, elindul, beindul *szin* ekfunkcii *en frosto la motoro malfacile ~as: fagyban a motor nehezen indul *mia komputilo ne ~as: nem indul a számítógépem; **3.** *ntr* *átv* indul *nova programo ~as: új program indul; ~**o**: *sp* *átv* is rajt, start, indulás *stara ~o: állórajt; ~**anto**: *fn* *sp* induló, rajtoló, startoló; ~**ejo**: *sp* starthely; ~**igi**: **1.** *tr* *sp* indít, rajtolat, startolat; **2.** *tr* *tech* beindít, megindít *~igi

motoron, komputilon: motort, számítógépet beindít; **3.** *tr* *átv* indít, beindít, elindít *ni ~igis frue la balotkampanjon: korán indítottuk a választási kampányt; ~**igilo**: *jm* önindító, indítómotor *szin* ekirigilo; ~**igisto**: *sp* indítóbíró, startbíró; **re-igi**: **1.** *tr* *sp* újrarajtolat, újraindít; **2.** *tr* *tech* *inf* újraindít *re-igi la komputilon: újraindítja a számítógépet *re-igi la motoron: újraindítja a motort; **re-igo**: újraindítás *varma re-igo: *inf* meleg újraindítás; **re-punkto**: *inf* ellenőrzőpont; ~**apogilo**: *sp* rajttámasz; ~**butono**: *inf* Start-gomb; ~**fosto**: *sp* startoszlop; ~**helpilo**: *fn* *jm* szívató; ~**kablo**: *jm* indítókábel, bikázó; ~**linio**: *sp* rajtvonal, startvonal; ~**menuo**: *inf* startmenü; ~**momento**: *fiz* indítónyomaték; ~**numero**: *sp* startszám; ~**pistolo**: *sp* rajtpisztoly, startpisztoly; ~**pozicio**: *sp* rajthelyzet; ~**salti**: *ntr* *sp* fejessel rajtol; ~**salto**: *sp* rajtfejes; ~**soklo**: *sp* rajtkő

Ŭkarierstartulo

stat/o=**1.** állapot, állag, helyzet, állás *aŭto en bonega ~o: kitűnő állapotban lévő kocsi *en mia ~o mi ne povas permesi tion: az én helyzetemben ezt nem tudom megengedni *escepta ~o: *pol* szükségállapot *laŭ la nuna ~o de la aferoj: a dolgok mai állása szerint *milita ~o: hadiállapot *rajtsuspenda ~o: *pol* rendkívüli állapot *resti en la antaŭa ~o: az előző állapotban marad *senedza ~o: férj nélküli állapot *~o de posedo: vagyoni helyzet *troviĝi en mizera ~o: siralmas állapotban leledzik; **2.** *fiz* *kém* halmazállapot *solida, likva, gasa ~o: szilárd, folyékony, légnemű halmazállapot *staranta ~o: stacionáris állapot; **3.** *tört* rend *asembleo de la ~oj: rendi országgyűlés, rendi gyűlés *la burĝa ~o: a polgári rend *la nobela ~o: a nemesi rend *la pastra ~o: a papi rend *la tria ~o: a harmadik rend (polgárság); ~**i**: *ntr* vhogyan áll (a dolog) *kiel ~as viaj aferoj?: hogy állnak az ügyeid? *kiel vi ~as?: hogy vagy? *kiel vi ~as pri via tasko?: hogy állsz a feladatoddal? *la pordo ~is fermita: az ajtó zárva volt; **alt-a**: magas rendű, magas (társadalmi) helyzetű; **antaŭ-o**: előző állapot, korábbi helyzet, status quo *restarigi la antaŭ-on: helyreállítja a status quo; **malalt-a**: alacsony rendű, alacsony (társadalmi) helyzetű; ~**asembleo**: *tört* rendi gyűlés; ~**ekvacio**: *fiz* állapotegyenlet; ~**konservo**: állagmegőrzés; ~**verbo**: *nyt* állapotot kifejező ige

Ŭbonstata, animstato, kvantumstato, mensostato, sanstato, sieĝostato

stater/o=*tört* sztatér (súlyegység és pénznem)

statik/o=*tech* statika; ~**a**: *tech* statikus *~a bindado: statikus kötés *~a elektro: statikus elektromosság; ~**isto**: *fn* *tech* statikus vö. dinamiko

Ŭaerostatiko, elektrostatiko, hidrostatiko

statin/o=*gysz* sztatín

statink/o=sztatinka (pénznem)

statist/o=*műv* statisztika, mellékszereplő (>színház) *szin* figuranto; ~**aro**:

műv statisztizéria, mellékszereplők (>színház) *szin* figurantaro

statistik/o=**1.** statisztika; **2.** *tud* statisztika; ~**i**: *tr* statisztikát készít vmiről (n) *~i la naskojn kaj mortojn: statisztikát készít a születésekről és elhalálozásokról; ~**aĵo**: statisztikai adat; ~**isto**: statisztikus

stativ/o=műszerállvány, háromláb *kolona ~o: oszlopos állvány *~o de fotoaparato: fényképezőgép állványa *~o de mikroskopo: mikroszkóp állványa

stator/o=*vill* állórész vö. rotoro

statu/o=*műv* szobor *marmora ~o: márványszobor *piedostara ~o: egész alakos szobor *rajda ~o: lovas szobor; ~**eto**: **1.** *műv* szobrocska; **2.** *műv* szobormodell; ~**arto**: *műv* szobrászat; ~**detruo**: *tört* szoborrombolás; ~**oparko**: szoborpark

statur/o=termet *diina ~o: istennői terem *knabino de bela ~o: szép termetű lány *maljunulo de malalta ~o: alacsony termetű öregember *virino de meza ~o: középtermetű nő *viro de alta ~o: magas termetű férfi; **mez-a**: középtermetű, közepes termetű; ~**mezurilo**: testmagasságmérő

Ŭaltstatura, belstatura, malaltstatura

status/o=*jog* jogállás, státusz, jogi helyzet v. állapot *civitano ~o: állampolgári státusz *familia ~o: családi állapot *laŭ lia socia ~o li apartenas al la ĉefnobelaro: társadalmi helyzete szerint a főnemességhez tartozik

statut/o=*jog* alapszabály, szervezeti szabályzat, statútum *~o de HEA: MESz alapszabályzata; ~**a**: alapszabályi *~aj preskriboj: alapszabályi rendelkezések; **kontraŭ-a**: alapszabály-ellenes

staŭd/o=*növ* évelő növény

staŭl/i=*ntr* *rep* átesik, túlhúz *~a angulo: átesési v. kritikus állásszög

stav/o=*víz* duzzasztás, duzzasztott víz

staz/o=*orv* pangás, megrekedés, statis

Ŭbakteristazo

stear/o=*biol* *kém* (állati) zsír; *stearato*: *biol* *kém* sztearát *stearata acido: sztearinsav, oktadekánsav; *stearino*: *biol* *kém* sztearin

steat/o=*tud* zsír, szteát~; ~**ozo**: *orv* zsírszövetgyulladás, steatosis, adipositas; ~**olizo**: *orv* kóros zsírfelhalmozódás, steatolisis *hepata

~olizo: zsírmáj, steatohepatitis; ~oreo: orv zsírszékélés, steatorrhea;
 ~opuga: orv elzsírosodott farú
steatit/o=*ásv* zsírkő, szteatit *szin* sapsteno
steb/i=*tr* tűz, levár, steppel *vö.* kudri *~i permane: kézzel steppel *~i permašine: géppel steppel; ~o: tűzőöltés; ~ilo: tűzdelőtű; ~mašino: *tex* tűző varrógép
Stefan/o=István *~o la: I. István *Sanka ~o: *kr* tört Szent István;
Stefačjo, Stečjo: Pista, Pisti; ~ino: Stefánia
steg/o=*fn* tech merevítő *duobla ~o: *ép* fogópár, cimborapár, kapocsfá *fista ~o: *ép* taréjfogó, taréjfogópár *~o de A-fosto: A-dúc merevítője *~o de arkado: *ép* árkádmerevítő *~o de mineja galerio: bányavágat kapocsfája *~o de segilo: fűrészes gerince; ~i: *tr* tech merevít, rögzít
stegocefal/oj=*ösl* ex páncélos kétélűek (Stegocephali) ~labirintodentuloj
stegosaŭr/o=*áll* „fedeles gyík” (Stegosaurus)
stek/o=*gaszt* (vastag) hússzelet *bova ~o: marhaszelet
 ~filestekoj
stekiometri/o=*kém* sztochiometria
stel/o=**1.** *csill* csillag *fiksa ~o: ☉fiksa astro *neŭtrona ~o: neutroncsillag *Polusa ~o: Sarkcsillag, Polaris *pulsanta ~o: pulzáló csillag *szin* pulsostelo; **2.** *mat* csillag *kvinpinta ~o: ötágú csillag *~o enskribita en cirklo: körbe írt csillag *varia ~o: változó fényű csillag; **3.** *átv* csillag *čevalo kun ~o: csillaghomlokú ló *gvidanta ~o: vezérlő csillag *la flava ~o de la judoj: a zsidók sárga csillaga *la verda ~o de la esperantistoj: az esperantisták zöld csillaga *li naskiĝis sub favora ~o: szerencsecsillag alatt született *ordeno ~o: csillagrend (kitüntetés) *~oj de generalo: tábornok csillagai (>rangjelzés); **4.** *közl* körtér, csillag alakú tér; **5.** *sztr* *szin* stelulo; **6.** *gazd* *eo* stelo (pénzegység); ~aro: **1.** *csill* csillagcsoport; **2.** csillagkép, csillagzat *szin* konstelacio; ~eto: *knyv* csillag, csillagjel (*) *szin* asterisko; ~ita: csillagos, csillagokkal díszített; ~ulo: sztár *szin* stelo 5; ~ulino: női sztár; ~ĉef-o: *csill* főcsillag; **kvazaŭ-o**: *csill* kvazár, csillagszerű rádióforrás *szin* kvazaro; ~klara: csillagfényes; ~amaso: *csill* csillaghalmaz *malferma ~amaso: nyílt csillaghalmaz; ~figuro: *csill* csillagkép, csillagzat *szin* stelaro 2, konstelacio; ~floro: ☼stelario; ~frukto: *növ* csillaggyümölcs, karambola; ~luma: csillagfényes; ~mapo: *csill* csillagtérkép; ~milito: *ir* film csillagok háborúja; ~observejo: *csill* csillagvizsgáló, csillagda *szin* observatorio; ~plena: csillagos *~plena firmamento: csillagos égbolt; ~sistemo: *csill* csillagrendszer; ~ŝako: *jék* csillagsakk *la stelsakon inventis László Polgár: a csillagsakkot Polgár László találta fel
 ~falstelo, marstelo, matenstelo, nanstelo, orstelo, pulsostelo, terstelo, vesperstelo
stelari/o=*növ* csillaghúr (Stellaria) *szin* stelfloro
stelo/o=**1.** *műv* sztélé, sírkő, emlékkő, emlékoszlop; **2.** *növ* központi henger, sztélé *szin* centra cilindro
stelion/o=*áll* közönséges agáma (Agama stellio)
sten/i=*tr* gyorsír, gyorsírással lejegyez, sztenografál *szin* stenografi; ~o: gyorsírás, sztenográfia *szin* stenografado, stenografio; ~aĵo: gyorsírással szöveg *szin* stenografajo; ~isto: gyorsíró, sztenografus *szin* stenografisto; ~istino: gyorsírónő; ~obloko: gyorsírófüzet, gyorsírótömb; ~omašino: gyorsírógép *szin* stenotipo; ~otajpi: *tr* gyorsgépipír, gyorsgépiprógéppel írt *szin* stenotípi; ~otajpado: gépi gyorsírás, sztenotípi *szin* stenotipio; ~otajpisto: gyors- és gépipró *szin* stenodaktilisto; ~otajpisto: gyors- és gépipró *szin* stenodaktilistino
sten/o=*fiz* sthene (sn)
stencil/o=stencil; ~i: *tr* stenciléz
stenograf/i=*tr* gyorsír, gyorsírással lejegyez, sztenografál *szin* steni; ~ado: gyorsírás, sztenográfia *szin* steno; ~aĵo: gyorsírással szöveg *szin* stenaĵo; ~io: gyorsírás, sztenográfia *szin* steno; ~isto: gyorsíró, sztenografus *szin* stenisto; ~istino: gyorsírónő *szin* stenistino
stenodaktil/i=☞stenotajpi
stenodaktilograf/i=☞stenotajpi
stenotip/o=gyorsírógép *szin* stenomašino; ~i: *tr* gyorsgépipír, gyorsírógéppel írt *szin* stenotajpi; ~io: gépi gyorsírás, sztenotípi *szin* stenotajpado; ~isto: gyorsgépipró, gépi gyorsíró *szin* stenotajpisto
stenoz/o=*orv* szűkület, szorosság, stenosis *pilora ~o: gyomorkapuszűkület, stenosis pylori
Stentor/o=*mit* Szenttör, Stentor; ~a: harsány, sztentorikus
stentor/o=*áll* kürtállatka (Stentor)
step/o=*geo* füves puszt, sztyeppe, steppe; ~ano: sztyepplakó
ster/o=**1.** köbméter (tűzfamérték)
steradian/o=*mat* szteradian (sr)
stereo=előképző; stereo~ ☞stereokémia, stereoizomeria, stereomikroskopo, stereoskopo; stereoskopo: sztereoszkóp (>optika); stereoszkopo: sztereoszkópia

stereofoni/o=térhangzás, sztereofónia
stereografi/o=*mat* távlatos ábrázolás, sztereográfia
stereometri/o=*mat* térmértan, sztereometria *szin* spaca geometrio
stereoplanigraf/o=*for* sztereo-térképező műszer, sztereoplanigráf
stereotip/o=*knyv* tömöntvény, nyomóforma-másolat, sztereotip; ~i: *tr* *knyv* tömönt, nyomóforma-másolatot v. sztereotípét önt; ~a: **1.** *knyv* tömöntött, sztereotip; **2.** *átv* gépies, elkoptatott, sztereotip; ~ado: *knyv* tömöntés
stereotomi/o=*mat* ép sztereotómia
sterid/o=*kém* szterid
steril/a=**1.** meddő, magtalan, terméketlen, steril *~a areo: terméketlen terület *~a bovino: meddő tehén *~a diskuto: terméketlen vita *~a minajo: meddőközet *~a planto: terméketlen növény; **2.** *orv* steril, sterilizált *~a gazo: steril mullap *~a pansajo: steril kötés; ~eco: terméketlenség, meddőség, sterilitás; ~igi: *tr* *orv* terméketlenné tesz, sterilizál *la nazioj intencis ~igi la ciganojn: a náciak sterilizálni akarták a cigányokat; ~izi: *orv* bakt csírátlanit, fertőtleníti, sterilizál *~izita injektilo: fertőtlenített injekciós tű *~izita kompreso: sterilizált borogatás; ~izilo, ~izatoro: *orv* bakt sterilizátor, csírátlanitó készülék
sterin/o=☞Sterolo
sterk/o=**1.** *agr* trágya, ganéj *szin* grasumo *fosfata ~o: foszforműtrágya *kemia ~o: műtrágya *minerala ~o: ásványi trágya *nitrat ~o: nitrogénműtrágya *organika ~o: szerves trágya *verda ~o: zöldtrágya; **2.** *átv* ganéj, szar, ocsmány dolog; ~i: *tr* *agr* trágyáz, megtrágyáz; ~ejo: *agr* trágyadomb *szin* sterkamaso; ~ulo: ganéj ember, szarházi; ~akvo: *agr* trágyalé; ~amaso: *agr* trágyadomb *szin* sterkejo; ~obedo: *agr* trágyaágy, trágyaágyás; ~oskarabo: *áll* ganéjtűró, ganajtűró bogár (Geotrupes) *szin* geotrupo
 ~flusterko, rekrementosterko, stalsterko
sterkorari/o=*áll* halfarkas (Stercorarius) *szin* rabmevo
sterkuli/o=*növ* cukorhajfa (Sterculia)
sterled/o=*áll* kecsge (Acipenser ruthenus)
sterling/a=(font) sterling, brit *pundo ~a: font sterling (pénznem) *szin* brita pundo
stern/i=*tr* terít, leterít, kiterít *la mortinton oni ~is sur la tablo: a halottat kiterítették az asztalra *li ~is la mapon sur la tablo: kiterítette a térképet az asztalon *li ~is tavolon da sterko sur la bedo: egy réteg trágyát terített az ágyásra *ni ~is kelkaj plenbrakojn da pajlo sub ni: néhány öl szalmát terítettünk magunk alá *ni ~is nin sur la mola herbotapiŝo: leheveredtünk a lágy fűszőnyegre *~i liton: ágyat vet *~i plejdon sur la herbo: plédet terít a fűre *~u tukon sur la tablo: teríts kendőt az asztalra; ~ado: **1.** leterítés, elterítés; **2.** *sp* leütés (>boksz); ~aĵo: **1.** leterített réteg, takarórég; **2.** ágynemű; **3.** *mat* kiterjedés *grasmana ~aĵo: Grassmann-kiterjedés; ~igi: **1.** *ntr* elterül, leterül *ĝis la horizonto ~igis vasta kamparo: a látóhatárig széles mezőség terült el *pitoreska pejzaĝo ~igis sub iliaj piedoj: lábuk alatt festői táj terült el *polvotavolo ~igis sur la vojaĝantoj: porréteg takarta be az utasokat; **2.** *ntr* leheveredik *szin* sterna sin; **dis**~i: *tr* szétterít, kiterget *li dis~is la paperrulaĵon: kiterítette a papírtekercset *oni dis~is la grenon sur la draŝejo: szétterítették a gabonát a szérűn; **sub**~aĵo: *agr* alom
 ~adorsterniĝi, kablosternado, traksternado
sternorink/oj=*áll* növénytetvek (Sternorhyncha)
sternum/o=*anat* szegycsont, mellcsont, sternum
steroid/o=*biol* kém szteroid
 ~kortikosteroido
sterol/o=*biol* kém szterin *szin* sterino; **fito**~o: *kém* növényi szterol, fitosterol *szin* plantosterolo; **mikro**~o: *biol* kém mikroszterin
 ~animalsterolo, ergosterolo, kolesterolo, lanosterolo, plantosterolo, zoosterolo
stertor/o=*orv* hörgés; ~i: *ntr* *orv* hörög
stetoskop/o=*gysz* sztetoszkóp, szívhallgató, hallgatócső *szin* aŭskultumilo; ~i: *tr* *orv* sztetoszkópoz, sztetoszkóppal meghallgat; ~io: *orv* sztetoszkópia
steward/o=*rep* hajó utaskísérő, steward; ~ino: női utaskísérő, légikísérő, stewardess
stevan/o=hajó ortőke *szin* antaŭkilo *posta ~o: hajó fartőke
stevi/o=*növ* jázminpakóca (Stevia)
stif=előképző; stif~: *ritk* mostoha~ (nem vér szerinti) *szin* duon~ **2.** c, vic~ **3.** stifpatro: mostohaapa *szin* vicpatro; stifpatrino: mostohaanya *szin* vicpatrino
stift/o=*tech* csap, csapszeg *algustiga ~o: beállító szeg, állítócsap *cilindra ~o: illesztőszeg, illesztőcsap *duobla ~o: sasszeg *szin* fendostifto *kanelita ~o: hasított illesztőszeg *kojna ~o: kúpos szeg; ~i: *tr* tech csapoz, csappal rögzít; **mal**~i: *tr* tech csapot kivesz vmiből (n); ~arbloko: *zene* hangolótoke (>zongora); ~odonto: *gysz* csapos műfog; ~oŝraŭbo: *tech* tőcsavar, ászokcsavar *szin* ŝtudo

U agordstifto, aksostifto, dratstifto, fendostifto, gvidstifto, sekurstifto, ŝraŭbostifto

stigm/o=1. *növ* bibe, stigma; **2.** *áll* légzőnyílás, légzőrés, stigma; **3.** *biol* endotéliumnyílás; **3. biol** tüszőhely

stigmat/o=1. *orv* sebhely, forradás, bőrfolt, stigma; **2.** *kr* stigma, Krisztus-seb; **3.** *orv* jel, tünet, ismertetőjel; **~a:** **1.** sebhelyes, bőrfoltos, stigmás, stigmatikus; **2.** *fiz* anasztigmatikus; **~izi:** *tr kr* stigmatizál

stihometri/o=ir sorszámláló verselés, sztachometria

stik/i=tr agr dugványoz; **~o,** **~ado:** *agr* dugványozás *~ado en akvon: vízdugványozás; **~afo:** *növ* dugvány

Stiks/o=mit Sztüx, Styx

stil/o=1. *ir műv* stílus *baroka ~o: barokk stílus *epistola ~o: *ir* levélstílus *impresionista ~o: impresszionista stílus *postmoderna ~o: posztmodern stílus; **2.** *ált* stílus, kifejezőmód *afekta ~o: affektáló stílus *fantazia ~o: *knyv* Display Face (>betűtípus) *kalendario laŭ la malnova ~o: a régi időszámítás szerinti naptár *komponi en la ~o de Mozarto: Mozart stílusában komponál *paroli en multepeza ~o: nehézkes stílusban beszél *tia la ~o, kia la homo: a stílus az ember maga *tio ne estas mia ~o: ez nem az én stílusom; **~a:** *mn* stílus~, stílárís, stílusra vonatkozó *~a harmonio: stílusharmónia *~aj postuloj: stíluskövetelmények *~aj malgatafoj: stílárís egyenetlenségek; **~igi:** *tr ir műv* stilizál *~igita rozo: stilizált rózsza; **~isto:** *ir* stilizsta; **~istiko:** *ir* stílustan, stílisztika; **bel~a:** stílusos, szép stílusú; **grand~a:** nagystílu; **laŭ~a:** stílusos; **retro~a:** neokantik, stíl~ *retro~aj mebloj: stílbútorok; **sen~a:** stílustalan, lapos; **~ekzerco:** *isk* stílusgyakorlat; **~figuro:** *ir* szökép, stílusalakzat; **~folio:** *inf* stíluslap *kaskadaj ~folioj: kaszkád stíluslapok, CSS; **~marko:** *nyt* stílusjelzet; **~nuanco:** stílusárnyalat; **~rimedo:** *ir műv* stílus eszköz; **~sento:** stílusérzék; **~tavolo:** *ir* stílusréteg; **~tendenco:** *ir műv* stílusirányzat; **~valoro:** *ir műv* stílusérték

U flamstilo, laborstilo, prenostilo, vivostilo

stilari/o=áll nyelvés naizs (Stylaria lacustris)

stilb/o=fiz stilb (sb)

stilet/o=1. íróvessző, stilet; **2.** gyilok, hegyes tör

stilit/o=vall oszlopszent

stilobat/o=ép sztülobatész

stiloniŝi/o=áll kagylóállatka (Stylonychia mitilus)

stilus/o=növ bibeszál, stílus

stilz/o=1. *áll* gázlóláb; **2.** *jték* gólyaláb *szin* paŝtango, irilo; **~iri:** *ntr* gólyalábon jár; **~obirdoj:** gázlómadarak, gázlók (Grallatores) *szin* vadbirdoj *~okuloj: lószúnyogok (Tipulidae) *szin* longakururaj kuloj; **~oradiko:** *növ* támasztógyökér

stim/i=tr megbecsül, előkalkulál (>statisztika); **~o:** becslés, becslült érték (>statisztika); **~anto:** becslésfüggvény, becslőfüggvény (>statisztika)

Stimfal/o=mit geo Sztümphalos

stimul/i=tr sarkall, ösztönöz, stimulál *per kroma salajro li ~is la laboristojn: pluszfizetéssel ösztönözte a munkásokat *~i la cerbon: stimulálja az agyat *~i la digeston: segíti az emésztést; **~afo,** **~anto:** **1.** *fn* ösztönöz; **2.** *biol* gysz ajzószer, élénkítőszer, serkentőszer, stimuláns; **~ilo:** gysz stimulátor, stimuláló eszköz v. készülék *kora ~ilo: szívritmus-szabályozó, pacemaker, pészmeke; **~ino:** *biol* kém stimulín U gonadostimulino

stink/a=ritk bűzös, bűdös *~a putino: bűdös kurva; **~i:** *ntr* ritk bűzlik

stip/o=növ árvalányhaj, hajka (Stipa)

stip/o=1. *növ* tönk, stipe (>gomba) *szin* stipito; **2.** *növ* pálmaszár, nyél *szin* stipito; **~ingo:** *növ* bocskor (>gomba)

stipendi/o=isk ösztöndíj, stipendium; **~i:** *tr isk* ösztöndíjban részesít; **~ato,** **~ulo:** *fn isk* ösztöndíjas

stipit/o=Stip/o²

stipul/o=növ melléklevél, pálha, stipula

stir/i=1. *tr jm* hajó rep kormányoz, irányít, vezet *~i aŭton: kocsit vezet *~i aviadilon: repülőgépet vezet *~i biciklon: kerékpárt kormányoz *~i boaton: csónakot kormányoz *~i defore: távirányít, távolról irányít *szin* telestiri; **2.** *tr inf* vezérel; **~ejo:** *jm* hajó rep vezetőfülke, vezetőállás; **~ilo:** **1.** hajó kormányrúd; **2.** *jm* kormány *~ilo de aŭto: kocsikormány *~ilo de biciklo: kerékpár kormány; **~ilaro:** *jm* hajó rep kormány szerkezet; **~isto:** *jm* hajó rep járművezető, sofőr, kormányos, pilóta; **kontraŭ~i:** *tr* ellenkormányoz; **mem~a:** *tech* önirányító, önvezérlő; **ne~ebla:** *jm* hajó rep kormányozhatatlan; **tele~i:** *tr jm* hajó rep távirányít, távolról irányít *szin* defore stiri *tele~ata raketo: távirányított rakéta; **~benko:** *jm* bak, kocsisülés; **~datumo:** *inf* vezérlőadat; **~globo:** *inf* pozicionáló gömb; **~klavo:** *inf* vezérlőbillentyű, Ctrl-billentyű; **~kolono:** *jm* kormányoszlop; **~lernanto:** *jm isk* tanuló vezető; **~lernejo:** *jm isk* autósiskola; **~licenco,** **~permiso:** *közl* vezetői jogosítvány; **~menuo:** *inf* vezérmenü, vezérlő

menü; **~rado:** *jm* kormánykerék; **~remilo:** hajó evezőkormány; **~signo:** *inf* vezérlőkarakter; **~simulilo:** *közl isk* vezetésszimulátor; **~stango:** **1.** *rep* botkormány; **2.** *jték* *inf* botkormány, joystick; **~ŝnuro:** kormányzsinór; **~vekt:** hajó kormányjárom

U laserstirata

stirak/o=növ sztóraxfa, sztiraxfa (Styrax)

stiren/o=kém sztirol, vinil-benzol

Stiri/o=geo pol Stájerország (AT); **~a:** *mn* stájer

stiv/i=tr hajó rakományt rögzít v. elrendez; **~isto:** dokkmunkás

stof/o=pint (űrmérték)

stoik/a=1. *fil* sztoikus; **2.** *átv* sztoikus, egykedvű, rendíthetetlen; **~eco:** egykedvűség; **~ismo:** *fil* sztoicizmus; **~isto:** *fn fil* sztoikus; **~ulo:** sztoikus v. egykedvű ember

stok/o=gazd árukészlet, raktárkészlet *troviĝi en ~o: raktáron van; **~i:** *tr* *gazd* készletez, tárol, raktároz, raktáron tart *ni ne ~as fridigitan viandon: nem tartunk fagyasztott húst raktáron *~i riparpecojn: pótalkatrészeket raktároz; **~ejo:** *gazd* raktár, tárház; **super~o:** elfekvő készlet

stok/o²=fiz stokes (St)

stokast/o=1. *mat* valószínűség; **2.** *mat* valószínűségi változó (>statisztika); **~a:** *mat* sztochasztikus, statisztikai véletlenszerűsége alapultó *~a procezo: sztochasztikus v. véletlen folyamat *~a variablo: valószínűségi változó, véletlen változó; **~iko:** *mat* sztochasztika; **kvazaŭ~ika:** *mat* kvázisztochasztikus

Stokholm/o=geo Stockholm *~o estas la ĉefurbo de Svedio: Stockholm Svédország fővárosa

stol/o=1. *tört* *tex* stóla (hosszú női felsőruha); **2.** *kr* stóla; **~mono:** *kr* stólapénz

stolon/o=növ szaporító hajtás

stom/o=növ gázcsere nyílás, sztóma, stoma *~a ĉelo: zárósejt

stomak/o=anat gyomor *szin* gastro *ĉe vesto velura suferas ~o Z: *közm* cífráság nincs sanjaryúság nélkül *honoro ne donas, kion ~o bezonas Z: *közm* dicsőséggel nem lehet jóllakni *la ~o de la remaĉuloj konsistas el kvar fakoj: a kérődzők gyomra négy szakaszból áll *lia ~o grumblas: korog a gyomra *plena ~o laŭdas la faston Z: *közm* könnyű teli hassal böjtöt papolni *pluropa ~o: összetett gyomor *sata ~o ne lernas volonte Z: *közm* tele has nem örömet tanul *vivu ~o laŭ la stato de l' sako Z: *közm* addig nyújtózkodik, amíg a takaród ér; **~a:** *anat* gyomor~, gyomorral kapcsolatos *~a acidajo: gyomorsav *~a parieto: gyomorfall, paries ventricularis *~a tubo: gysz gyomorszonda; **~afo:** *gaszt* gyomor, gyomorból készült étel; **antaŭ~o:** *áll* előgyomor *szin* rumeno; **en~igi:** *tr* gyomorba juttat; **en~igi:** *ntr* gyomorba jut; **~brulo:** *orv* gyomorfekély; **~doloro:** *orv* gyomorbántalom *szin* gastralgio; **~ogrumblo:** *orv* bélkorgás vö. borborigmo; **~okramfo:** *orv* hasgörcs; **~perturbo:** *orv* gyomorpanasz, gyomorműködési zavar; **~ulcero:** *orv* gyomorfekély U bovstomakajo, delikatstomaka, faldostomako, maĉstomako, retostomako, sakstomaka, ŝafstomakajo

stomat/o=anat száj *szin* buŝo l; **~ito:** *orv* szájnyálkahártya-gyulladás, stomatitis; **~ologo:** *orv* fogorvos, sztomatológus; **~ologio:** *orv* fogorvoslástan, sztomatológia; **~oskop:** *gysz* szájütkör, sztomatoszkóp; **~oskopio:** *orv* szájütkörzés, sztomatoszkópia

stomi=utóképző; **~stomio:** *orv* ~sztómia, ~stomia (nyílás, beszájadzás készítése) U sigmoido-rektumostomio, gastro-duodenostomio

stomp/o=műv rajzdörzsölő, visér; **~i:** *tr műv* árnyal, eldörzsöl, kiárnyékol, összeros *~itaj rememoroj: elmosódott emlékek; **~igi:** *ntr* műv árnyalódik, összerosódik

stop/i=1. *tr* leállít, megállít *~u la motoron: állítsa le a motort; **2.** *tr* *távk* stoppoz *~i telegramon: táviratot stoppoz, távirat mondatait 'stop'-pal lezár; **~!:** *isz* állj!; **~horloĝo:** *sp* versenyóra, stopperóra

stopl/o=növ torzs; **~a:** **1.** *növ* torzs~, tarló~; **2.** *átv* bökös, borostás *~aj vangoj: bökös arc; **~ejo:** *agr* tarló *szin* stoplokampo; **sen~igi:** *tr agr* tarlóz, tarlót irt, tarlót hánt; **~obarro:** borosta; **~ofrizajo:** tükés haj, tükés frizura; **~okampo:** *agr* tarló *szin* stoplejo

stor/o=Stemorilo

storak/o=növ kém sztórax, sztirax (gyanta és alapanyag)

stornel/o=ir stornello (háromsoros versforma)

stotink/o=stotinka (pénznem)

stov/o=kályha *szin* hejtoformo; **~ejo:** fűtött helyiség, nappali

strab/i=ntr *orv* kancsalít, bandzsít; **2.** *ntr* ferdén néz; **~a:** *orv* kancsal, bandzsa; **~ismo:** *orv* kancsalság, strabismus *diverga ~ismo: szétterő kancsalság, strabismus divergens *konverga ~ismo: összetérő kancsalság, strabismus convergens *paraliza ~ismo: bénulások kancsalság, strabismus paralyticus; **~ulo:** *orv* kancsal ember; **~ometro:** *fn gysz* kancsalságmérő, strabismometer; **~ometrio:** *orv* kancsalságmérés, strabismometria; **~otomio:** *orv* kancsalságot korrigáló műtét, strabotomia

Strabon/o=geo Sztrabón

Stradivari/o=zene (Giacomo Antonio) Stradivari; ~o: zene stradivari, Stradivari-hegedű

stramoni/o=növény csattanó maszlag, maszlagos redősirom (Datura stromonium)

strand/o=strand, homokos part

strang/a=furcsa, fura, különös ~a ideo: fura ötlet ~a miksafo el realo kaj fabelo: valóság és mese különös keveréke ~a tipo, ~a ulo: fura alak; ~afo: furcsa dolog, furcsaság *li faris multajn ~afojn: sok furcsaságot csinált; ~eco: furcsaság *la ~eco de lia vizaĝo: arcának furcsasága; ~ulo: fn fura alak

strangol/i=tr fojt, megfojt, fojtogat; ~iĝi: ntr megfullad

strap/i=tr ritk csigáz, megcsigáz (>kínzás)

stras/o=strasz, bizsu, ékszerutánc

Strasbourg/o=geo Strasbourg, Strassburg

strat/o=közút utca *unudirekta ~o, unusencuma ~o: egyirányú utca *laŭiri la ~on: végigmegy az utcán *li loĝas en la sama ~o: ugyanabban az utcában lakik *multajn laboristojn oni metis sur la ~on: sok dolgozót az utcára tettek *piedira ~o: sétálóutca *promeni sur la ~o: sétál az utcán *tra la ~oj fluegis la inundo: az utcákon át hömpölygött az ár; ~a: utcai ~a trafiko: utcai forgalom; ~eto: utcácska, köz; ~ulaĉo: aszfaltbetyár, csavargó; ~ulino: utcanő, kurva; ĉef-o: közl főutca; **flank-o**: közl mellékutca; **flank~eto**: közl köz; **inter~o**: köz; **inter~eto**: sikkátor; **kver~o**: közl keresztutca; **sur~iĝi**: tr utcára tesz; ~angulo: utcasarok, utcaszeglet; ~angula: sarki *la ~angula spicvendisto: a sarki fűszeres; ~bandito: pej aszfaltbetyár, apacs; ~batalo: kat utcai harc; ~hubo: utcakölyök; ~infano: utcagyerek; ~insulo: közl járdasziget; ~kanaletto: víz út menti árok, vízlevezető árok; ~lanterno: utcai lámpa; ~nomŝildo: utcanévtábla; ~ponto: közl közúti híd *szin* ŝosea ponto; ~pordo: utcai ajtó, kapu; ~purigisto: fn utcaseprő; ~telefono: távk utcai telefon; ~tunelo: közl közúti aluljáró; ~vagulo: csavargó, flaszerkoptató; ~vendisto: utcai árus

Ŭsakstrato

stratagem/o=kat hadicsel, hadi fortély, ravasz hadmozdulat, stratagéma

strateg/o=1. tört stratégia (athéni választott hadvezér); 2. kat stratégia, haditervező, hadász; ~io: 1. kat hadászat, stratégia vö. taktiko; 2. átv stratégia *ekonomia ~io: *gadz* gazdasági stratégia *politika ~io: *pol* politikai stratégia; ~ia: kat hadászati, stratégiai ~ia planado: hadászati tervezés, stratégiai tervezés

stratigraf/o=ásv rétegtanos, sztratigráfus; ~io: ásv rétegtan, sztratigráfia; **bio~io**: ősl geo rétegtani őslénytan, életrétegtan, biosztratigráfia

stratiot/i=növény kolokán, vízi aloé (Stratiotes) *szin* akvosoldato, akvoaloo

stratosfer/o=met sztratoszféra

stratspe/o=zene strathspey

stratum/o=1. ásv réteg; 2. anat réteg, takaró, stratum; 3. növényréteg, növénytakaró *arba ~o: fás növénytakaró *arbusta ~o: bokros v. cserjés növénytakaró *herba ~o: aljnövényzet, stratum herbaceum; 3. *mat* réteg (>statistika)

stratus/o=met rétegfelhő, sztrátusz, stratus (St); **frakto~o**: met szétszakadozott záporfelhő, fractostratus *szin* skudo; ~kumuluso: met gomolyos rétegfelhő (Sc)

strebe/i=1. ntr töri magát, törekszik vmire (al) *li ~is vivteni siajn infanojn: törtte magát, hogy eltartsa a gyermekeit ~i al bono: a jóra törekszik; 2. *mat* tart (határ felé) ~i al zero: zéró felé tart; ~aĉulo: stréber, fn könyöklő, törtető; ~ado: törekvés; ~ema: törekvő, ambiciózus; **kontraŭ~i**: tr ellenez, ellene van; **multe~a**: nagyravagyó; **multe~o**: nagyravagyás

streĉi/i=1. tr feszít, megfeszít, kifeszít *antaŭ la salto li ~is sin: az ugrás előtt megfeszítette magát ~i la pneŭon: felpumpálja a gumiabroncsot, felfújja a kereket ~i la tendon: kifeszíti a sátrat ~i la ŝnuron: madzagot kifeszít *vekiĝinte li ~is sin: felébredve nyújtózkodott; 2. tr átv megfeszít, erőltet ~i la menson: erőlteti az agyát ~i la okulojn: erőlteti a szemét ~u la okulojn: nyisd ki jól a szemed ~i lian scivolon: csigázja a kíváncsiságát; 3. tr felhúz, felajz, (feszítve) húz ~i la horloĝon: felhúzza az órát ~i la manbremson: behúzza a kézféket ~i la nodon: meghúzza a csomót ~i la zonon: meghúzza a nadrágszíjat; 4. tr ép (boltozatot) lezár *per ŝlosilo li ~is la arkon: zárókövel lezárta a boltívet; ~a: 1. feszes, szoros ~a pantalonon: szoros nadrág ~a ŝtofo: *tex* sztreccs (anyag) ~a vesto: feszes ruha; 2. átv feszült ~a atento: feszült figyelem; 3. átv megerőltető ~a cerbolaboro: megerőltető agymunka; ~o: 1. megfeszítés, meghúzás, nyújtás ~o de la pafarko: az íj megfeszítése; 2. *fiz* feszültség; ~eco: 1. feszesség; 2. átv feszültség *politika ~eco: politikai feszültség; ~iĝi: ntr feszül, megfeszül; ~ilo: 1.

fn *tech* felhúzó, rugókulcs, órakulcs *szin* streĉoŝlosilo; 2. *fn* *tech* huzalfeszítő; ~ita: 1. feszített, felhúzott ~ita pafarko: felajzott íj ~ita risorto: felhúzott rugó ~ita ŝnuro: megfeszített zsinór; 2. átv erőltetett, feszített, feszes ~ita laboro: megfeszített munka ~itaĵ limdatoj: feszes határidők ~ita marŝo: *kat* erőltetett menet; 3. átv feszült ~ita interrilato: feszült kapcsolat; ~iteco: feszültség, feszesség *vivi en konstanta ~iteco: állandó feszültségben él; **al~i**: tr nekifeszít *li al~i sin al la laboro: nekilátott a munkának, nekifohászokodott; **ĉirkaŭ~i**: tr összeszorít, fojtogat, szorongat *szin* stringi; **dis~i**: tr szétfeszít, szétrepszit; **kontraŭ~i**: ntr ellenfeszül, nekifeszül *li kontraŭ~is al la vento: nekifeszült a szélnek; **kun~i**: tr összenyom *kun~i risorton: rugót összenyom; **mal~i**: tr lazít, meglazít, kilazít *forpasis la ekzameno, mal~u vin: elmúlt a vizsga, lazíts *li mal~is la zonon: meglazította övét *mal~i la manbremson: kiengedi a kézféket; **mal~a**: laza; **mal~iĝi**: 1. ntr lazul, kilazul, meglazul; 2. ntr átv ellazul, feloldódik, pihen; **mal~iĝo**: 1. lazulás, kilazulás, meglazulás; 2. átv ellazulás, enyhülés; **tro~i**: tr túlfeszít, túlhúz *tro~i la kordon: túlfeszíti a hűrt *tro~i la ŝraŭbon: túlhúzza a csavart; ~angulo: *sp* spárca *szin* spagato; ~bendo: gumiszalag; ~betono: ép feszített beton; ~filmo: film thriller; ~kablo: rugózó zsinór, telefonkagyló-zsinór; ~ligilo: pók (>csomagrogzító); ~limo: *fiz* kifáradási határ; ~oŝlosilo: *fn* *tech* felhúzó, rugókulcs, órakulcs; ~pantalonon: *tex* sztreccsnadrág; ~risorto: *tech* felhúzórugó; ~romano: *ir* thriller; ~ŝraŭbo: *tech* feszítőcsavar; ~tordi: tr csavarva feszít; ~vesto: *tex* sztreccsruha Ŭcerbostreĉo, fortostreĉoj, horloĝostreĉilo, nervostreĉo, sukstreĉo, ŝustreĉilo

streko/o=1. vonal, vonás *duobla ~o: zene kettősvonal *kuniga ~o: kötőjel *inversa oblikva ~o: fordított törtvonal v. törtjel, backslash (\) *szin* inversa oblikvo *oblikva ~o: ferde per-jel, ferde törtjel, virgula *szin* oblikvo *per unu ~o li forviŝis ĉion: egy vonással mindent eltörölt *prezenti en skizaj ~oj: nagy vonalakban bemutat *vertikala ~o: *knyv* függőleges vonal; 2. *mat* szakasz; 3. *knyv* vessző (>ékezet) *o' (o sterko, o ~a): o' (o vessző); 4. ásv karcsín *szin* strekkoloro; 5. távk vonás (>Morse-ábécé); ~i: 1. tr (vonalat) húz v. rajzol, vonalaz *mi ~is ruĝan linion: piros vonalat húztam ~u du liniojn: húzzon két vonalat ~u unue la folion: először vonalazd meg a lapot; 2. átv (vonalat) húz *aviadilo ~is blanke la bluan ĉielon: repülőgép fehér csíkot rajzolt a kék égre *fulmoj ~is la nigran ĉielon: villámok szabdalják a fekete eget; 3. *kat* *tech* huzagol; ~aĵo: vázlat, előrajz; ~eto: 1. *knyv* vessző, ékezet *szin* korno 8; 2. *mat* vessző *b' (b ~eto) estas derivaĵo de b: a b' (bé vessző) a b deriváltja; 3. *knyv* elválasztójel *szin* dividostreko; 4. átv (rövid) vonás *plenigu la glason ĝis la ~eto: a vonásig töltsd meg a poharat; ~eti: tr szaggatott vonalat rajzol *etu la nevideblajn partojn de la maŝino: szaggatott vonallal rajzolja a gép láthatatlan részeit; ~ilo: *tech* jelölőtű; ~umi: tr vonalkáz, satíroz *szin* haĉi 1; **ĉirkaŭ~i**: tr körberajzol, bekarikáz; **el~i**, **for~i**: tr (listából) kihúz, kitöröl *el~i vorton el la teksto: szót kitöröl a szövegből *farita – el~ita: kipipálva *for~i el la etato: állományból v. létszámból töröl *for~i el teksto: szövegből kihúz v. töröl *for~i la ŝuldaron: *gadz* törli az adósságállományt; **malsupren~o**: fordított törtvonal v. törtjel, backslash (\); **sub~o**: *knyv* aláhúzás; **sub~i**: 1. tr aláhúz *sub~i vorton: szót aláhúz; 2. tr átv aláhúz, hangsúlyoz *sub~i la gravecon de la afero: hangsúlyozza az ügy fontosságát *valoras sub~i, ke: érdemes aláhúzni, hogy; **super~i**: tr fölhúz (vonalat); **super~o**: *knyv* felső vonás; **supren~o**: *knyv* perjel, törtjel, virgula *szin* oblikvo; **sur~i**: tr (szöveget átszánnéssel) kiemel, **sur~ilo**: szövegkiemelő (fictoll); **tra~i**: tr (vonalat) áthúz *tra~i ĉekon: csekkeket áthúz *tra~i tekstoparton: szövegrészt áthúz; **tra~o**: *knyv* (betű)áthúzás; ~kanono: *kat* huzagolt ágyú *szin* kanelita kanono; ~kodo: *gadz* vonalkód; ~koloro: ásv karcsín; ~radeto: *gadz* derelyemetsző, derelyemetelő, derelyevágó

Ŭdividostreko, frakcistreko, haltostreko, markostreko, mezurstreko, ombrostreko, ondstreko, plumstreko, randstreki, sonstreko, taktostreko, vojstreko

strelicio/o=növény papagájvirág, madárfejvirág (Strelitzia)

strepsipter/oj=áll sodortszárműak, legyezőszárműak (Strepsiptera)

streptokok/o=bakt Streptococcus; ~ozo: *orv* streptococcus

streptomicet/o=bakt Streptomyces

streptomycin/o=gy: sztreptomycin

streptopeli/o=áll gerle (Streptopelia)

stres/o=biol *pszi* stressz; ~a: *biol* *pszi* stressz~, stresszes ~a aganto: stresszor; ~gena: *biol* *pszi* stresszet okozó ~gena situacio: stresszhelyzet; ~iĝi: tr stresszel *la malfacila tasko ~iĝis lin: a nehéz feladattal stresszelt; ~iĝi: ntr stresszelődik, stresszes állapotba kerül

stret/a=ritk szűk, szoros *szin* mallarĝa ~loko: közl útszűkület; ~o: zene stretto, szűkmenet

stri/o=1. csik, sáv *aviadilo postlasis ~on el fumo: a repülőgép

fűtesikot hagyott maga után *folio kun blankaj ~oj: fehércsíkos levél
 *li senşeligis ~ojn sur la bastono: csíkokat vágott a botba *~oj de konko: kagyló csíkjai; **2. tex** csík, sáv *pantalono kun nigraj-blankaj ~oj: fekete-fehér csíkozású nadrág *pantalono kun ruĝa flanko ~o: piros oldalsávós nadrág *T-ĉemizo kun ruĝaj ~oj: piros csíkos póló; **3. ép** kanelluraél, kanellurasáv; ~a: csík-, csíkos *~a kolono: ép kanellurás oszlop *~a korpo: anat csikolt test, corpus striatum *~a tolo: csíkos vászon; ~i: tr csikoz, sávoz *~ita standardo: sávós lobogó; **post~o**: hajó nyomdokvíz, hajósodor **szin** trenstrio; ~fela: csíkos szőrű, cirmos; ~okodo: vonalkód; ~kodlegilo: fn alkódozvasó; ~okurteno: csíkfűgöngy; ~pasejo: közl gyalogos átkelő, zebra **szin** zebrostria pasejo, zebro 2

Uakvostrio, bildstrio, blustria, filmstrio, frekvencostrio, fumstrio, magnetstrio, reliefstrio, sonstrio, stofstrio, terstrio, tolstrio, trenstrio, zebrostrio

striat/o=anat csikolt test, corpus striatum **szin** stria korpo

strid/a=sivító, süvöltő, süvítő, fülsiketítő; ~i: ntr sivít, süvít, süvölt, sipít

strig/o=áll bagoly (Strix) *~o huhuas: a bagoly huhog

strigl/i=csutakol, vakar (pl. lovat); ~ilo: csutak, lóvakaró

striko=munkabeszüntetés, sztrájk *alvoko por ~o: sztrájkfelhívás *lantea ~o: munkalassító sztrájk **szin** lantostriko *loktena ~o: ülősztrájk **szin** sidostriko *solidara ~o: szolidaritási sztrájk *sovaĝa ~o: vad sztrájk; ~i: ntr sztrájkol *la fervojistoj ~as: a vasutasok sztrájkolnak *liaj fortoj ~as: átv elhagyta az ereje; ~anto: fn sztrájkoló; ~estro: sztrájk szervezője; ~estraro: sztrájkbizottság **szin** strikokomitato; **per~i**: tr sztrájkjal kiharcol; ~fonduso, ~okaso: **gazd** sztrájkalap, sztrájkkassa; ~okomitato: sztrájkbizottság; ~orajto: jog sztrájkjog; ~posteno: sztrájkőrség; ~postenulo: sztrájkőr; ~rompanto: sztrájkktörő U lantostriko, malsatstrio, mastrostriko, sidostriko

strikn/o=növ keserűlevél (Strychnos) *ignaca ~o: ignácbab (S. ignatii) **szin** ignaca fabo *vomnuka ~o: strichnifá, strichnincserje, hányatócserje, ebvésmag, farkasmaszlag (S. nux-vomica) **szin** vomarbo; ~ino: kém gysz strichnin

strikt/a=1. szoros, szűk *~a pantalono: szűk nadrág *~a robo: szűk (női) ruha; **2. átv** szoros, szigorú *en la ~a senco de la vorto: a szó szoros értelmében *~a ordono: szigorú parancs *~a regulo: szigorú szabály; ~ajo: **tex** testhez simuló ruha; ~eco: szorosság; ~igi: **1. tr** szűkít, szorossá tesz; **2. tr átv** megszorít, szigorít; ~igi: ntr megszorul, szoros lesz; ~igo: **1.** szűkítés; **2. átv** megszorítás; **mal~a**: **1.** bő, laza, tág; **2. átv** enyhe, nem szigorú; ~asence: **nyt** szigorú értelemben, szorosan véve, szűkebb értelemben

U talistrika

string/i=tr összeszorít, fojtogat, szorongat **szin** ĉirkaŭstreĉi

striptiz/o=vetkőzőszám, sztriptíz **szin** nudiĝa danco; ~pokero: **jték** vetkőzős póker

strob/o=növ selyemfenyő, simafenyő, amerikai selyemfenyő (Pinus strobus) **szin** vejmuta pino

strobil/o=növ toboz **szin** konuso 3, pinfrukto, pinkonuso

stroboskop/o=fiz sztroboszkóp; ~io: fiz sztroboszkópia

strof/o=ir versszak, strófa *kvarversa ~o: négysoros versszak *alkaja ~o: alkaiozi versszak, alkaiozi sorok *sapfa ~o: szapphói strófa

strofant/o=növ sztrofantusz (Strophantus); ~ino: kém gysz sztrofantin

strofari/o=növ harmatgomba (Stropharia)

strofoid/o=mat sztrofoid

strom/o=1. anat alapszövet, alapszövet, kötőszöveti váz, szövetváz, stroma; **2. növ** termőtestpárna, sztróma

stromatolit/o=ásv sztromatolit

Strombol/o=geo Stromboli

stronci/o=kém stroncium (Sr)

stroncianit/o=ásv stroncianit

strongil/o=áll lőgiliszta (Strongylus); ~uloj: bélgiliszták, vastagbélférgesek, paliszádférgesek (Strongylidae)

strudel/o=rulkuko

struktur/o=struktúra, felépítés, szerkezet, váz *ekonomia ~o: gazdasági szerkezet *struktuero de histo, ĉelo: szövet, sejt szerkezete *la ~o de la poemo: a vers szerkezete *la ~on de la kupolo: a kupola váza *socia ~o: társadalmi szerkezet *~o de atomo, kristalo, mineralo, petro: atom, kristály, ásvány, kőzet szerkezete *substancoj de fajna ~o: finom szerkezetű anyagok *surfaca ~o: felszíni struktúra *topologia ~o: mat topologikus struktúra; ~a: szerkezeti, strukturális *~aj reformoj: strukturális reformok *~aj ŝanĝoj: szerkezeti v. strukturális változások; ~i: **1. tr** strukturál, kialakítja vminek (n) a szerkezetét *bone ~ita ekonomio: jól strukturált gazdaság *~i la romanon: kialakítja a regény szerkezetét; **2. inf** formáz **szin** prepari 3 *~i diskon: lemezt formáz; ~iteco: strukturáltság; ~ismo: **tud** strukturalizmus; **makro~o**:

makrostruktúra, makroszerkezet; **mikro~o**: mikrostruktúra, mikroszerkezet; **re~i**: **1. tr** átszervez, újjászervez, átstrukturál, restrukturál; **2. tr inf** újraformáz (lemezt); **re~igo**: **1.** szerkezeti átalakítás; **2. inf** újraformázás; **sen~a**: tagolatlan, szerkezet nélküli; **sub~o, infra~o**: **1. gazd** infrastruktúra, alépitmény, alaphálózat, háttérágazat; **2. öko** természetes életér (>növények, állatok); **super~o**: **tud tech** felépitmény; **trans~i**: tr átstrukturál, szerkezetileg átalakít; ~fonduso: **gazd** strukturális alap

U atomstrukturo, belstruktura, datumstrukturo, frazostukturo, kapitalstrukturo, sintagmostrukturo, subtenstrukturo, ŝelstrukturo **strum/o**=orv golyva, strumma *ekzoftalmia ~o: szemkidülledéses golyva, strumma exophthalmica

strut/o=áll strucc (Struthio); ~a: **1. áll** strucc *~a plumo: struccotoll; **2. pol** strucc *~a politiko: pej struccpolitika

Stuart/oj=tört Stuartok

stuc/i=tr megnyes, lenyes, visszavág, stuccol *~i heĝon: sövényt nyír *~i la lipharojn: rövidre vágja bajuszát; ~ilo: **agr** sövényolló, nyeseolló

stud/i=1. tr tanulmányoz, megfigyel, kutat *longe li ~is la mapon: hosszan tanulmányozta a térképet *~i la konduton de insektoj: rovarok viselkedését tanulmányozza *~i la naturon: a természetet tanulmányozza; **2. tr isk** tanul, tanulmányokat folytat, tanulmányoz (felső fokon) *li ~is juron kaj filozofion ĉe la Berlina Universitato: jogot és filozófiát tanult a Berlii Egyetemen *~i agrikulturon: mezőgazdasági tanulmányokat folytat *~i Markson: Marxot tanulmányoz *~i medicinon: orvosi tanulmányokat folytat *~i teknikon: műszaki tanulmányokat folytat; ~o, ~ado: **isk** tanulás, tanulmányozás *fari ~ojn: tanulmányokat folytat *elektronika ~ado, e~ado: e-tanulás; ~o, ~ajo: **tud** tanulmány *~o pri efektivegeblo: megvalósíthatósági tanulmány *~o pri la sekso vivo de kolomboj: tanulmány a galambok szexuális életéről *universitataj ~oj: egyetemi tanulmányok; ~adregulato: tanulmányi szabályzat; ~ejo: **1. isk** tanulószoba **szin** lernkabineto; **2. dolgozószoba**; **antaŭ~o**: előtanulmány; **fin~i**: tr **isk** befejezi tanulmányait *pasintjare li fin~is filozofion ĉe la universitato: a múlt évben fejezte be filozófiai tanulmányait; **fin~into**: **isk** végzett diák; **kun~ento**: **isk** társhallgató, egyetemi v. főiskolai társ; **tra~i**: tr áttanulmányoz; **fin~laboro**:

U diplomlaboro; **sen~kotiza**: **isk** tandíjmentes; ~atestilo: **isk** leckeekönyv, index; ~fako: **1. isk** tantárgy **szin** studobjekto; **2. isk** (felvett) szak (egyetemen); ~ĝardeno: **isk** növ botanikus kert, fűvészkert; ~grupo: **1. isk** tancsoport; **2. tud** munkacsoport, kutatócsoport; ~jaro: **isk** tanév, (egyetemi) évfolyam; ~konkurso: **isk** tanulmányi verseny; ~kotizo: **isk** tandíj; ~kotizdeva: **isk** tandíjköteles; ~kunulo: **isk** tanuló; ~libro: **isk** leckeekönyv, index; ~noto: **isk** knyv (egyetemi v. főiskolai) jegyzet; ~objekto: **isk** tantárgy **szin** studfako 1; ~olimpiko: **isk** sp diákolimpia; ~poento, ~unu: **isk** tanulmányi pont, kreditpont; ~programo: **isk** tanterv; ~regulato: **isk** tanulmányi szabályzat; ~rondo: **isk** tanulóör, tankör; ~sesio: **isk** szorgalmi időszak; ~stipendio: **isk** tanulmányi ösztöndíj

U fareblostudo finstudlaboro

student/o=fn **isk** (egyetemi, főiskolai) hallgató *altlerneja ~o: főiskolai hallgató *filologia ~o: bölcsészhallgató *interŝanĝa ~o: cserehallgató, cserediák *interŝanĝo de ~oj: diákcsera *koresponda ~o: levelezős hallgató *postdiploma ~o: posztgraduális hallgató *~o de la hungara fako: magyar szakos hallgató *taga ~o: nappalis hallgató *teknika ~o: műszaki hallgató *universitata ~o: egyetemi hallgató *unuajara ~o: elsőéves hallgató; ~a: **isk** hallgatói *~a asocio: diákszövetség, hallgatói szövetség *~a aŭtonomio: hallgatói önkormányzat *~a kanto: **zene** diákdal *~a legitimilo: diákigazolvány **szin** studentokarto; ~aro: **isk** diákság, hallgatók; ~ejo: **isk** diáktthon, kollégium **szin** studenthejmo; **eks~o**: **isk** volt hallgató; **tele~o**: **isk** távoktatásos hallgató; ~o-asistanto: **isk** tanárhseg; ~hejmo: **isk** diáktthon, kollégium **szin** studentejo; ~hejmaneg, ~hejmul: **isk** kollégista, diáktthonban lakó; ~okarto: **isk** diákigazolvány

U aktorstudento, ekonomikstudento, gastostudento, jurstudento, kazostudento, medicinstudento, muzikstudento, teknikstudento

studi/o=film **zene** stúdió

U diskostudio, filmstudio, muzikstudio

stuf/i=tr **gaszt** párol, dinsztel, gőzöl *~ita bovaĵo: párolt marhahús *~ita rizo: párolt rizs; ~igi: ntr **gaszt** párolódik, dinsztelődik *la viando bele ~iĝas: a hús szépen dinsztelődik *li ~iĝas en la propra haŭto: átv saját levében fő; ~ajo: **gaszt** párolt étel; ~ujo: **gaszt** kukta, párlóedény **szin** premkuirilo, premmarmito, prempoto

stuk/o=1. ép **stukkó**, gipszvakolat; **2. ép** ne vakolat U puco; ~i: **1. tr** ép stukkóz; **2. tr** ép ne vakol U puci

stukaĉ/o=pej besűgő, spicli, tégla, jelentető; ~i: ntr **pej** besűg, jelentet, spiclikedik

stult/a=ostoba, buta, hülye *al ~a demando mi ne respondos: ostoba kérdésre nem válaszolok *~a, kiel ansero: buta, mint a liba *~a, kiel ŝafo: buta, mint a birka *tian ~an romanon mi ne legos: ilyen ostoba regényt nem olvasok; ~i: *ntr* ige ostoba, hülye, buta; ~a^{jo}: ostobaság, hülyeség, butaság *fari ~a^{jon}: ostobaságot csinál; ~eco: ostobaság, hülyeség, butaság (vminek az ostoba volta) *la ~eco de certaj homoj estas konsterna: néhány ember ostobasága rettenetes; ~ulo: ostoba v. buta ember, *fn* hülye, marha; ~umi: *ntr* hülyéskedik, idéetlenkedik
stumbli/i=1. *ntr* megbotlik *li ~is sur la sojlo: megbotlott a küszöbön; 2. *ntr* átv téved *eble mi ~is pri kelkaj detaloj: talán tévedtem néhány részletet illetően; ~adi: *ntr* bukdácsol; ~o: 1. botlás; 2. *eo* ir botlás (három trocheus helyettesítése két amfibrachisszal); ~igi: *tr* gáncsol, elgáncsol; ~ilo: *fn* buktató; ~iri: *ntr* bukdácsol, bukdácsolva megy
stump/o=1. *orv* csonk *~o de amputita brako: amputált kar csonkja; 2. *átv* csonk, csikk, maradék rész, maradvány *~o de arbo: fa tönkje *~o de cigaredo: cigaretta csikkje *~o de kandel: gyertya csonkja *~o de krajono: ceruza csonkja *~o de rompita glavo: eltört kard csonkja; 3. ellenőrzőszelvény, tömbszelvény *szin* talono I; ~a: csonka *hundo kun ~a vosto: csonka farkú kutya *~a nazo: tömpe orr *~a parlamento de Kromvelo: Cromwell csonka parlamentje *~eta nazo: pisze orr; ~igi: 1. *tr* csonkol, megcsonkít *szin* mutli; 2. *tr* mat csonkol *~igita konuso: csonkolt kúp; ~onaza: tömpe orrú; ~osolivo: ép fiókgerenda; ~opipo: rövid szárú pipa
stunt/o=*film* dublőr
stup/o=kóc, csepű; ~i: *tr* kóccal tömit, dugaroz; ~a^{jo}: kóctömítés, tömitőkóc; ~hara: csepsi
stupa/o=*bud* sztupa
stupor/o=1. *orv* kábulat, bódulat, érzéktompulás, stupor *szin* sensobtuzo; 2. *átv* megdermedés, megdöbbenés; ~i: 1. *ntr* *orv* eltompul; 2. *ntr* átv megdermed, megdöbben *li ~is pro la timo: megdermedt a félelemtől; ~iga: *orv* bódító, kábító, érzéktompító *~iga drogo: bódítószér, kábítószér
stupr/o=*jog* erőszakos nemi közösülés, lilimtiprás; ~i: *tr* *jog* megbecselenit, meggyaláz
sturg/o=*áll* közönséges tok (Acipenser sturio)
sturm/i=*tr* kat átv is rohamoz, megrohamoz *~i tranĉeon: lövészárkot megrohamoz; ~o: kat roham; ~anto: 1. kat rohamozó; 2. *sp* csatár *szin* avanulo; ~eskalo: kat ostromlétra; ~opaŝe: rohamléptekben; ~taĉmento: kat rohamosztag, rohamcsapat
sturn/o=*áll* seregély (Sturnus)
Stuttgart/o=*geo* Stuttgart
su/o=*áll* tud vaddisznó, vadkan (Sus scrofa) *szin* apro
su/o=*xu* (váltópénz)
sub=1. előjárószo; sub: 1. alatt (>hely) *li grimpis el sub la kovrilo: kimászott a takaró alól *metu la leteron sub la libron: tedd a levelet a könyv alá *ni dormiĝis sub la arboj: a fák alatt elaludtunk *novelaro sub la titolo Koloroj: Színek című novelláskötet *sub la libro: a könyv alatt *sub la tablo: az asztal alatt *veni sub la trajnon: a vonat alá kerül; 2. *átv* alatt (>külső látszat) *li aperis sub la formo de maljunulino: öregasszony képében jelent meg *mi vojaĝis sub falsa nomo: hamis név alatt utaztam *sub fava ora aŭspicio: kedvező előjellel *sub nenia preteksto: semmiféle ürüggyel *sub la ŝajno de helpo ili rabis: segítséget színlelve raboltak; 3. *átv* alatt (>függőség) *sub kvar okuloj: négy szemközti *sub la aŭspicioj de la registaro: a kormány védnökségével v. támogatásával *sub la okuloj de sia onklino dancis la fraŭlino: a kisasszony nagynénje felügyeletével táncolt *sub lia esteco: vezetése alatt *sub minaco de ekskomuniko: kiátkozás terhe alatt *sub punominaco: büntetés terhe mellett; II. előképző; sub~: al~, alul~, alá~, le~ 1. alsó helyzet ~subakvigí, subjupo, submeti, subordigi, subskribi, subtegmento, subtera, subvesto; 2. alsóbb rang ~subleŭtenanto, subklasio, subnocio, suboficiro; 3. szint alatt ~subnutri, subdungi; 4. titkosság ~subaĉeti, subaŭskulti, subkompreni, subridi, subvoĉe; III. önállóan; suba: alsó *la suba parto de la maŝino: a gép alsó része *lasu la subajn pakajojn: hagyd az alsó csomagokat; sube: lent, lenn, alul *kelkajn metrojn ni iris suben: néhány métert lefelé mentünk *sube de ĉi tiu ŝtonaĵo ni trovis la serĉatan tavolon: e közet alatt megtaláltuk a keresett réteget *sube vi trovos kandelon: lent találsz gyertyát; subo: vminek az alja *la subo de la aŭto tute rustiĝis: a kocsi alja teljesen elrozsdásodott *prenu la ŝtonon ĉe ĝia subo: a követ az aljánál fogd meg; subaĵo: aljzat, alj, alátét, bélés *la subaĵo de la jako pretiĝis el silko: a zakó bélése selyemből készült *la subaĵo sub la trunkoj putriĝis: a rönkök alatti alátét elkorhadt *metu ian subaĵon por la sakoj: tegyd valamit a zsákok alá; subigi: 1. *tr* alátesz, alárak *ni subigis du trabojn al la maŝino: két gerendát tettünk a gép alá; 2. *tr* átv alávet, leigáz *la romianoj subigis multajn popolojn: a rómaiak sok népet igáztak le *li subigis sin al la cirkonstancoj: megadta magát a körülményeknek

*subigi al sia regado: uralma alá hajtja; subigi: 1. *ntr* lemegy, vmi alá megy v. kerül *la suno subigiĝis: lement a nap *li subigiĝis sub la akvon: a víz alá merült; 2. *ntr* átv aláveti magát, alárendelődik *subigi al la ordono: aláveti magát a parancsnak; subigo: 1. süllyedés, lejutás *horizonta subigo: *hajó* horizontalsüllyedés, horizontmélység, horizontdepresszió; 2. *átv* alárendelődés, behódolás, meghunyászkodás; subigema: megalázkodó, meghunyászkodó, behódoló; subulo: alárendelt, beosztott, *fn* alantás; ĉi-sube: itt lent, alul *ĉi-sube vi trovos miajn notojn: itt lent találja a jegyzeteimet; desuba: 1. lentről v. alulról jövő vő. desupra *desuba iniciato: alulról jövő kezdeményezés; 2. *inf* lentről felfelé, bottom-up; desube: lentről, alulról vő. desupre; desubismo: alulról kezdeményező rendszer vő. subduismo
subaltern/a=*mn* alárendelt, beosztott; ~ulo: *fn* alárendelt, beosztott
subdukci/o=*geo* szubdukció, alácsúszás
suber=*o*=*növ* para, suber *~ata acido: *kém* parafasav, szuberinsav; ~ino: *növ* *kém* szuberin; ~ozo: *orv* suberosis (a tüdő parapor-belégzéses betegsége)
suberit/o=műpara
subit/a=hirtelen, váratlan *cedanta al ~a ideo: hirtelen ötletnek engedve *~a morto: hirtelen v. váratlan halál *~a ŝango: hirtelen változás; ~e: *hsz* hirtelen(ül), váratlan(ul), hamarjában *~e aperis urso antaŭ li: hirtelen egy medve jelent meg előtte *~e ne enkapigiĝis al mi pli bona vorto: hamarjában nem jutott eszembe jobb szó *via vizito trafis min ~e: látogatása váratlanul ért
subjekt/o=1. *nyt* alany *komplementita ~o: szerkezetes alany; 2. *fil* szubjektum; 3. *pszi* én, szubjektum; 4. *zene* téma; ~a: 1. *nyt* alanyi; 2. *fil* *pszi* szubjektív, szubjektumra vonatkozó; kontra~o: *zene* ellentéma
ŭjursubjekto
subjektiv/a=1. *fil* *pszi* szubjektív; 2. szubjektív, egyéni, magán~, egyoldalú, elfogult *laŭ mia ~a opinio: magánvéleményem szerint *ne gravas viaj ~aj sentoj: nem fontosak az egyéni érzéseid *~a kritiko: szubjektív v. elfogult kritika; ~eco: szubjektivitás, elfogultság, egyoldalúság; ~ismo: *fil* szubjektivizmus; ~isto: *fil* szubjektivist
subjunkci/o=*nyt* alárendelő kötőszó *szin* subordiniga konjunkcio, subordinigilo vő. konjunkcio I
subjunktiv/o=*nyt* kötőmód, coniunctivus
sublim/a=1. fenséges, fennkölt, magasztos *~a amo: magasztos szerelem *~a parolado: magasztos beszéd *~aj sentoj: fennkölt v. magasztos érzések; 2. nemesen szép, gyönyörű, káprázatos, pompás, csodálatos *~a beleco: káprázatos szépség *~a genio: csodálatos zseni *~a poemo: gyönyörű költemény; ~igi: 1. *tr* magasztossá tesz; 2. *tr* *pszi* szublimál (ösztonőset társadalmilag elfogadhatóvá alakít)
sublim/i=*tr* kém szublimál; ~a^{jo}: 1. kém szublimát, szublimátum (szublimált anyag); 2. kém higany-klorid; ~ado: kém szublimálás, szublimáció; ~iĝi: *ntr* kém szublimálódik *~iĝa varmo: szublimációs v. átalakulási hő
sublimat/o=*ex* ~sublimajo
subliminal/a=*pszi* tudat alatti, szubliminális *szin* subsojla
submarin/o=*ritk* hajó tengeralattjáró ~submarŝipo
subret/o=*műv* szubrett
subrutin/o=*inf* szubrutin
subsidienc/o=~subsidigo
subsidiar/a=~subsidua
subsidu/a=szubszidiáris, a lehető legalsó szinten döntő; ~eco: szubszidiaritás (tulajdonosság); ~ismo: szubszidiaritás (elv) vő. desubismo
subskript/i=*tr* gazd jegyez *~i akciojn: részvényt jegyez *~i kapitalon: tőkét jegyez; ~o: *gazd* jegyzés
substanc/o=1. (konkrét) anyag *blanka ~o: *anat* fehérállomány *ekskrementaj ~oj: *biol* ürülékanyagok, kiürített anyagok, ekskrementumok *griza ~o: *anat* szürkeállomány *poroza ~o: porózus anyag *travidebla ~o: átlátszó anyag; 2. *fil* szubsztancia, magánvaló, lényeg; 3. *átv* vminek a lényege, veleje, magja *libro kun brilo kaj sen ~o: ragyogó, de tartalmatlan könyv; ~a: 1. anyagi *la ~a realaĵo: az anyagi valóság *~aj ecoj: anyagi tulajdonságok; 2. *fil* szubsztanciális, lényegi 3. *átv* lényegi, tartalmi *fari ~ajn ŝangojn: lényegi változtatásokat eszközöl; sam~a: *kr* *fil* egylényegű, homousion *Jesuo estas sam~a kun la Patro: Jézus egylényegű az Atyával; trans~igi: *kr* *fil* átlényegít; trans~igo: *kr* *fil* átlényegülés
substantiv/o=főnév, substantivum *szin* o-vorto *deverba ~o: igéből képzett főnév, deverbális főnév *kolektiva ~o: gyűjtőfőnév; ~a: *nyt* főnévi; ~igi: *tr* *nyt* főnevesít, főnévvé alakít; ad~o: *nyt* cselekvést v. történést kifejező főnév
ŭgsubstantivo
substitu/i=1. *tr* helyébe tesz, behelyettesít *oni ~is novan kolonon al la kaduka: a rozzant oszlop helyébe újat tettek *al la malsana profesoro estis ~ita provizora helpanto: a beteg professzor helyébe ideiglenes

kisegítő alkalmazzák; **2. tr mat** behelyettesít *se ni ~as 3 al a: ha 3-t helyettesítünk be a-ba; ~o: helyettesítés *la ~o de provizorajo al la trabo: a gerenda pótlása ideiglenes megoldással *~o de 3 al a: 3 behelyettesítése a-ba; ~afo: *fn* helyettesítő dolog, pótlás *apliko provizore ~ajon al la origina: az eredeti helyett ideiglenes pótlást alkalmaz; ~ito: *fn* helyettes *~ito al la armeestro: a hadvezér helyettese *~ito al la prokuroro: helyettes államügyész

substrat/o=1. fil szubsztrátum, hordozó, alapzat *szin* subtavolo; **2. fiz biol kém** alap, alaprétég, hordozórétég, szubsztrát(um) *szin* subtavolo *geologia ~o: geológiai alaprétég *~o de enzimo: enzimszubsztrát *~o de integrita cirkvito: integrált áramkör alapja; **3. nyt** alsóbb nyelvi réteg, szubsztrátum *szin* subtavolo

subtil/a=1. (anyagilag) finom (részecekből álló) *~a parfumo: finom illat *~a polvo: finom por; **2. (szellemileg)** finom, kifinomult, pontos *li estis ~a spirito: finom lélek volt *~a distingo: finom v. pontos megkülönböztetés *~a klarigo: pontos magyarázat *~a lingvo: kifinomult nyelv *~a nuanco: finom árnyalat; ~i: *ntr ige* finom *la sablo ~is sub iliaj piedoj: a homok finom volt a lábuk alatt *li ~as en siaj klarigoj: pontos a magyarázataiban; ~ača: *pej* szörszálhasogató; ~afo: finomság (finom különbség, árnyalat); ~eco: finomság, árnyaltság, pontosság *la ~eco de la lingvo: a nyelv árnyaltsága; ~gusta: kifinomult ízlésű

subtrah/i=tr mat kivon; ~o: *mat* kivonás; ~ato: *mat* kivonandó *se ni ~as la ~aton el la malpliigato ni ricevas la diferencon: ha kivonjuk a kisbebeindóból a kivonandót, megkapjuk a különbséget

subute/o=ne 3alaüdfalko

subvenci/o=gazd pénzügyi segély, pénzügyi támogatás, szubvenció *szin* financa helpo, monhelpo *invalida ~o: rokkantsegély *nerepagenda ~o: vissza nem térítendő támogatás *uzcela ~o: céltámogatás *uzulcela ~o: címzett támogatás; ~i: *tr* *gazd* segítéyez, pénzügyileg támogat, dotál *szin* monhelpi; ~anto: *gazd* támogató, segítéyez; ~peto: *gazd* segélykérelem, (segélykérő) pályázat

suĉ/i=tr szív *kuloj ~as sangon: szűnyogok vért szívnak *~i cigaredon: cigarettát szív *~i la mamon de la patrino: az anyja mellét szívja *~i oranĝosukon per pajlo: szalmaszállal narancslevet szív *vi ~as mian sangon: *átv* a véretem szívod; ~igi: *tr* szoptat *la patrino ~igis sian bebon: az anyag megszoptatta kicsinyét; ~ilo: **1. áll** szívószerv, szívóka; **2. cucli, cumi; 3. tech** szívócső; ~umi: *ntr* cumizik; ~umo: cumi, cucli; **ek-i: tr** megszív, szívni kezd *li plurfoje ek-is sian pipon: többször megszívta a pipáját; **el-i: 1. tr** kiszív *li el-is la medolon el la osto: kiszívta a velőt a csontból; **2. tr** kiszív, üresre szív, kinyakal *el-i ostrigon: kiszívja az osztrigát *li el-is la vinbotelon: kinyakalta a bort a palackból; **3. tr** *átv* kimerít, kiszipolyoz, kizsigerel *el-is liajn fortojn: kimeríti az erőt *la impostoj el-is la loĝantaron: az adók kiszipolyozták a lakosságot *vi tute el-is min per viaj monpostuloj: teljesen kizsigereltél a pénzkövetelésséiddel; **en-i: tr** beszív, beszippant *la spongo en-is la akvon: a szivacs beszívta a vizet *li en-is profundajn konojn: mély ismereteket szívott magába; **pri-i: tr** megszív *pri-i la botelon: meghúzza az üveget; ~aero: *fiz* vákuum; ~beko: szívófej (pl. porszívón); ~botelo: cumisüveg; ~filtrilo: *tech* vákuumszűrő; ~harmoniumo: *zene* melodium, Alexander-orgona; ~hoso: szívótömlő (pl. porszívón); ~infano: csecsemő; ~kapuĉo: páraelszívó, szagelszívó; ~korbo: *tech* szívókosár; ~marko: csóknym (kiszívott bőrfelület); ~okulo: 3hironomo; ~orgeno: *zene* szívólegrendszerű harmonium, amerikai orgona; ~oŝafido: *áll* szopós bárány; ~pajlero, ~ŝalmo: *gaszt* szívószál *szin* ŝalmo 3, trinkpajlero; ~porkido: *áll* szopós malac; ~pumpilo: *tech* vákuumszivattyú *szin* vakupumpilo; ~radiko: *növ* szívóka, szívószerv, haustorium *szin* haustorio; ~radiketo: *növ* tapadógyökér; ~tubo: *tech* szívócső; **suĉverm/oj=áll** métélyek, métélyférgek, szívóférgek (Trematoda) 1fingrosuĉi, fulmosuĉilo, fumsuĉo, kacosuĉi, laktosuĉilo, mamsuĉi, polvosuĉilo, salivosuĉilo

sud/o=geo dél *iri al ~o: dél felé megy *li venis el ~o: délről jött *ni loĝas en la ~o de la urbo: a város déli részén lakunk *turni sin al ~o: dél felé fordul; ~a: *geo* déli *blovas ~aj ventoj: déli szelek fújnak *la ~a fasado de la katedralo: a székesegyház déli homlokzata *~a virino: déli nő *~aj landoj: déli országok; ~e: *geo* délen *li venis de ~e, kaj ankaŭ reiros ~en: délről jött, és vissza is megy délre *~e de ni troviĝas la lago: tőlünk délre van a tó *~e jam kolektiĝas la trupoj: délen már gyülekeznek a csapatok; ~ano, ~ulo: déli ember, délen lakó ember; ~isto: *fn* *tört* déli (az amerikai polgárháborúban); ~oesto: *geo* délkelet (SO) *szin* sud-oriento; ~oesta: *geo* délkeleti (SO) *szin* sud-orienta; ~okcidento: *geo* délnyugat *szin* sud-uesto; ~okcidenta: *geo* délnyugati *szin* sud-uesta; ~orio: *geo* délkelet *szin* sud-oesto; ~orienta: *geo* délkeleti *szin* sud-oesta; ~slava: délszláv; ~uesto: *geo* délnyugat *szin* sud-okcidento; ~uesta: *geo* délnyugati *szin* sud-okcidenta

Sudan/o=1. geo Szudán; **2. geo pol** Szudán (SD); ~ano: *fn* szudáni (lakos)

Sudet/oj=geo Szudéták; ~ujo, ~io, ~lando: *geo* Szudéta-vidék; ~a: *mn* szudéta

sued/o=növ sóbála, suta lap (Suaeda)

Suetoni/o=tört Suetonius

Suez/o=geo Suez; ~a: *geo* szuezi *~a Istmo: Szezi-szoros *~a Kanalo: Szezi-csatorna

sufer/i=1. ntr szenved *Kristo ~is pro ni: Krisztus értünk szenvedett *~i de varmo: szenved a melegtől *~i je malsano: betegségben szenved *~i je ventoj: szelek bántják; **2. tr** elszenvet *~i akcidenton: balesetet szenved *~i grandajn perdojn: nagy veszteségeket szenved *~i humiligon: megaláztatást szenved *~i malvenkon: vereséget szenved *~i mankon: nélkülözést szenved; **3. tr** *átv* szenved, eltűn *la konferenco ~is interrompon: a konferenciát meg kellett szakítani *ne ~i atendon: nem tűr halasztást; ~o: szenvedés *inferaj ~oj: pokoli szenvedések *koste de ~oj li fine venkis: szenvedések árán végül győzött *li elportis multajn ~ojn: sok szenvedést viselt el *post ~o venas prospero *Z. közm* borúra derű (jön) *tro longa ~o – malgranda espero *Z.* hosszú betegségnek nincsen orvossága; ~ego: kín *la ~egoj de la morto: a halál kínjai; ~igi: *tr* szenvedést okoz vkinek (n), sanyargat, kínozt, gyötört *la feŭduloj ~igis la servutulojn: a nagyurak sanyargatták a jobbágyokat *la milito multe ~igis la popolon: a háború sok szenvedést okozott a népnek *la vintro ~igis neĝostormojn al la armeo: a télben a sereg hóviharoktól szenvedett; ~iga: gyötört, kínozt, gyötrelmes *~iga konscienco: kínozt lelkiismeret *~iga tago: gyötrelmes nap; ~anto: *fn* szenvedő *Dio pardonu al la ~antoj: Isten bocsáss meg a szenvedőknek; ~into: vminek az elszenvetője *nur ~into ŝatas feliĉon *Z. közm* aki ismeri a boldogtalanságot, az becsüli meg a boldogságot *~into pli valoras, ol lerninto *Z. közm* legjobb iskola a tapasztalás *~intoj de du mondmitoj: két világháború elszenvetői; **sen-a:** szenvedésmentes, fájdalommentes *sen-a operacio: fájdalommentes operáció; **tra-i: tr** végigszenved *li tra-is la terurojn de la milito: végigszenvedte a háború borzalmait; ~provi: *tr* próbára tesz, (szenvedéssel) megpróbál *Dio ~provis min: Isten megpróbált engemet

sufiĉ/a=elegendő, elég, elégséges *ĉu vi havas ~an monon?: van elég pénz *ĝuste ~a: éppen elegendő *pli ol ~a: több mint elegendő *tiu sumo estos apenaŭ ~a: ez az összeg aligha lesz elegendő; ~e: **1.** elegendő (mennyiségű), elégséges *la bebo trinkis ~e da lakto: a baba elegendő tejet ivott *~e da aero estas ĉi tie: elegendő levegő van itt; **2. hsz** elég, eléggé *li ne trinkis ~e, por ebriiĝi: nem ivott eleget ahhoz, hogy lerészegedjék *li venis ~e frue: elég korán jött *ŝi ne estis ~e vestita: (nő) nem volt eléggé felöltözve *tion mi ne povas ~e emfazi: nem győzőm eléggé hangsúlyozni; **3. hsz** meglehetősen *li drinkis ~e multe: meglehetősen sokat ivott *~e ebria li estas: meglehetősen részeg volt; **4. isz** elég! *~e pri tio!: ebből elég!; ~i: *ntr ige* elegendő, elég *ĉu ~is la benzino?: elég volt a benzin? *eĉ ties duono ~us: a fele is elég volna *~os, se vi petos lian pardonon: elég lesz, ha a bocsánatát kéred *tio ~os por la tuta tago: ez elég lesz az egész napra; ~eco: vminek az elégségsége *la ~eco de la provizoj: a készletek elégségsége; ~ega: bőven elegendő, kiadós *la mono estos ~ega por la celo: a pénz bőven elég lesz a célra *nin trafis ~ega pluvo: kiadós eső ért el bennünket; ~ego: bőség; **mem-a: 1.** önmagában elegendő; **2. pej** önelégült, öntelt; **mem-emo:** önelégültség; **ne-a, mal-a:** elégtelen, nem elegendő *kun ne-a singardo: nem kellő óvatossággal *ne-a fortikigo de la muroj: a falak elégtelen megerősítése *ne-a nutrado: elégtelen táplálkozás; **ne-o:** hiányosság, elégtelenség *kora ne-o: *orv* szívelégtelenség; **tro-i: ntr** eleget van vmiből *al li tro-is la humiligoj: eleget lett a megaláztatásokból *al mi tro-as via aroganteco: elegend van az arroganciájából

sufi/o=iszl szúfi *~a ordeno: szúfi rend; sufizmus/o=iszl szufizmus

suficit/o=gazd többlet, fölösleg, szufficit *szin* maldeficito

sufiks/o=1. nyt utóképző, szuffixum *szin* postafikso vö. afikso, infikso, prefixo *substantiva ~o: *eo* főnevesítő utóképző *vera ~o: módosító utóképző *verbiga ~o: ige képző; **2. inf** állománykiterjesztés; ~oido: *nyt* *eo* utóképzőszertő szó, suffixoid; **pseud-o:** *nyt* *eo* álutóképző, pseudosuffixum; ~orimo: *ir* ragrim, toldalékrím

sufle/o=fn *gaszt* fejfűjt, szuflé *ĉokolada ~o: csokoládés felfűjt *fromaĝa ~o: sajtos felfűjt; ~ujo: *gaszt* szufléforma

suflor/o=(színházi) sűgő; ~i: *tr* sűg, megsűg (színházban, iskolában) *li ~is la solvon al sia sambenkano: megsűgta a megoldás a padtársának *~i la replikon: megsűgja a végszót; ~ejo: sűgőlyuk; ~slipeto: *isk* puská; ~ilo, tele-ilo: *távk* sűgőgépj, sűgőképernyő

sufok/i=1. tr megfojt *szin* strangoli *li ~is sian viktimon per ŝnuro: zsinórral fojtotta meg az áldozatát *la murdinto ~is la malsanulon sub

kuseno: a gyilkos párnával fojtotta meg a beteget; **2. tr átv** fojtogat, fullaszt *mekutima varmego ~is nin: szokatlan hőség fojtogatott bennünket *la vaporplena aero ~is lin: fullasztotta a paradís levegő; **3. tr átv** elfojt, elnyom *li ~is sian ridon: elfojtotta a nevetését *ni ~is niajn dezirojn: elnyomtuk a vágyainkat; ~a: fojtó, fojtogató, fullasztó *~a varmego: fullasztó hőség; ~adi: tr fojtogat; ~eco: fülledtség; ~igi: ntr fulladozik, megfullad; ~igo: fulladás; ~itaĵo: bibl fülva holt állat, megfojtott állat; ~atako: orv fulladási roham

Űpremsufoki

sufragan/o=kr megyéspüspök; ~a: kr suffraganeus *la episkopujo de Győr estas ~a al la ĉefepiskopujo de Esztergom: a győri püspökség az esztergomi érsekség suffraganeusa (ahhoz tartozik)

sufraget/o=tört pol szüfraszett

sufuz/i=ntr orv aláút (>vér); ~o: orv véraláfutás, suffusio

sugest/i=1. tr sugall, sugalmaz *Dio ~is la sanktajn librojn: Isten sugalmazta a szent könyveket *kiu ~is al vi ĉi tiun frenezan ideon?!: ki sugallta neked ezt az őrült ötletet?!

*la instruisto ~is al la ekzamenato la respondo: a tanár a vizsgázó szájába adta a választ; **2. tr átv** feltesz, felvet, javasol *li ~is al la armeestro la ĉesigon de la militaj agoj: a harci cselekmények megszüntetését vetette fel a hadvezérnek *mi ~as, vi ŝatus nun ripozi: felteszem, hogy most pihenni szeretne; **3. tr átv** (vmilyen érzést) kelt, ébreszt *kion ~as al vi la muziko de Mozarto?: milyen érzést ébreszt benned Mozart zenéje? *la parko ~is al mi la forpasintan amon: a park az elmúlt szerelemre emlékeztetett *liaj pentraĵoj ~as al ni ĝojon: festményei az öröm érzését keltik bennünk; ~o: **1.** sugallat *Mohamedo ricevis de Dio ~on: Mohamed sugallatot kapott Istentől; **2.** felvetés, javaslat *vi ankoraŭ ne respondis al mia ~o: még nem válaszolt a felvetésemre *vi ne devas akcepti mian ~on: nem kell elfogadnia a javaslatomat; ~a: sugalló, sugalmazó, szuggesztív *~a demando: (a választ) sugalmazó kérdést, szájbarágó kérdés *~a pozo: csábító póz

sugesti/o=pszi szuggerálás, szuggesztio, belebeszélés *sub ~o li parolis sincere: szuggesztio hatása alatt őszintén beszélt; ~i: tr pszi szuggerál, (szuggesztioval) elhítet v. rábír, bebeszél *ili ~is lin pri brila futuro: elhittették vele, hogy ragyogó jövő vár rá *li ~is al li, ke ĉio estas perdita: elhittette vele, hogy minden elveszett *li ~is al sia amiko la malfidelecon de ties edzino: a felesége hűtlenségét beszélt bele a barátjába; ~ebla: pszi szuggerálható *~ebla paciento: szuggerálható paciens; **mem-o:** pszi önszuggesztio

Suĝoŭ/o=geo Suzhou

suicid/o=jog öngyilkosság *szin* memmortigo, sinmortigo; ~i: ntr jog öngyilkosságot követ el *szin* mortigi sin; ~into: fn jog öngyilkos *szin* memmortigito, sinmortigito

suīt/o=zene szvit

suk/o=1. lé, nedv *citrona ~o: citromlé *digesta ~o: biol emésztőnedv *la ~o de vinbero: a hegy leve *stomaka ~o: gyomorváladék *vianda ~o: húslé; **2.** ☞sevo; **3. átv** vminek a lényege, veleje, esszenciája *la broŝuro entenas la ~on de la doktrino: a füzet a tanítás lényegét tartalmazza *la ~o de la romano nun sekvas: a regény veleje most következik; **4. biz** lé (működőtelő folyadék) *sen ~o mi ne povas startigi la aŭton: lé nélkül nem tudom beindítani a kocsit; ~a: **1.** lé~, leves~, leveses, lédús *~aj beroj: lédús bogyók; **2. átv** szaftos, ízes, zamatos *~aj esprimoj: ízes kifejezések *~a parolo: ízes beszéd *~a temo: szaftos téma; **sen~a:** **1.** száraz, kiszikkadt; **2. átv** vérszegény, ízetlen *sen~a dramo: vérszegény dráma *sen~a esprimmaniero: ízetlen kifejezőmód; **sen~igi:** tr aszal, kiszárit, szikkaszt; **sen~igi:** ntr aszalódik, kiszárad, kiszikkad; ~ligno: szíjács *szin* alburno; ~oplana, ~riĉa: lédús, nedvdús, leveses; ~ringo: ☞jarringo; ~ŝoso: növ fattyúhajtás, vízajtás, surculus; ~vringilo: gaszt gyümölcscentrifuga Űfruktosuko, kansuko, kokossuko, laktosuko, pulposuko

Sukavat/o=bud Sukhavati (Boldogságteljes)

sukced/i=tr hivatalában követ, nyomdokaiba lép *Jozefo ~is Petron en la prezidanteco: József követte Pétert az elnökségben *reĝon Karolroberto ~is lia filo, Ludoviko: Károly Róbert királyt fia, Lajos követte a trónon; ~o: utódlás, örökösödés *~a milito: örökösödési háború *~o sur trono: trónutódlás; ~anto: hivatali utód

sukcen/o=ásv borostyánkő; ~a: **1. mn** borostyán~, borostyánból való *~a perlo: borostyán nyaklánc *~a Vojo: Borostyánút; **2.** borostyánszínű; ~ato: kém szukcenát *~ata acido: borostyánkősav; ~ito: ásv balti borostyán, szukcinit

sukces/i=1. ntr sikerül, sikere van (>vmi) *kiel ~is via vojaĝo?: hogyan sikerült az útja? *la ekzameno ~is al li: sikerült a vizsgálója *la teatraĵo brile ~is: a színdarabnak ragyogó sikere volt; **2. ntr** sikere van, sikeres (>vki) *ĉu vi ~is ripari la kranon?: sikerült megjavítanod a csapot? *li ~is en la vivo: sikeres volt az életben *mi ~is kapti la lastan buson: sikerült elcsípnem az utolsó buszt; ~o: siker *havi ~on: sikere van,

értvényesül *la ~o certe ne forestos: a siker biztosan nem marad el *lia laboro kroniĝis per ~o: a munkáját siker koronázta *mi deziras al vi multajn ~ojn!: sok sikert kívánok önnek! *militaj ~oj: katonai sikerek; ~a: sikeres *~a ekzameno: sikeres vizsga *~a entreprenisto: sikeres vállalkozó; ~igi: tr sikerre visz; **mal~i:** **1. ntr** nem sikerül, meghiúsul, megbukik (>vmi) *la teatraĵo mal~is: megbukott a darab *lia entrepreno mal~is: meghiúsult a vállalkozása *mia ekzameno ne ~is: nem sikerült a vizsgám; **2. ntr** kudarcot vall, csődöt mond, elbukik (>vki) *li mal~is en la ekzameno: megbukott a vizsgán *li mal~is pri matematiko: megbukott matematikából *mal~i ĉe la virinoj: nincs sikere a nőknél; **mal~igi:** tr meghiúsít, kudarcra kárhoztat; **mal~o:** kudarc, balsiker; **mal~a, sen~a:** sikertelen, balsikerű; ~certa: bevált (pl. módszer), biztos sikerű; ~orientita: sikerorientált; ~promesa: sikerrel kecsesgető

sukcesi/o=oko szukcesszió (növényátársulások egymást követése) *malprogesa ~o, regresa ~o: regresszív szukcesszió *progesa ~o: progresszív szukcesszió

suker/o=1. gaszt cukor *szin* sakarozo *pulvorigita ~o: porcukor *blanka ~o: fehér cukor *kristala ~o: kristálycukor *kruda ~o, bruna ~o: nyerscukor, barna cukor; **2. kém** glucid *szin* glucido *simpla ~o: monosacharid *szin* monosakarido, ozo *malsimpla ~o: *szin* összetett szacharid *szin* ozido; ~a: **1.** cukros *~a kuko: cukros sütemény *~a diabeto: orv diabetes mellitus; **2. átv** édes *diri ~ajn vortojn: édes szavakat mond; ~i: tr cukroz, megcukroz *~i kafon: kávé cukroz; ~ato: kém szacharát; ~aĵo: gaszt édesség; ~aĵejo: gaszt cukrászda; ~aĵisto: gaszt cukrász; ~ujo: cukortartó; ~umi: tr gaszt cukorral megszór v. meghint; ~bulko: gaszt briós; ~buteraĵo: gaszt vajkrém; ~dozilo: gaszt adagolós cukortartó, cukoradagoló; ~fabriko, ~farejo: ip cukorgyár; ~fiŝeto: ☞lepismo; ~konuso: gaszt cukorsüveg; ~kubo: gaszt makkacukor; ~kuponono: cukorjegy; ~peco: gaszt kockacukor; ~pilolo: gysz cukrozott pirula, cukrozott labdac; ~pinĉilo: gaszt cukorfogó; ~pulvoro: gaszt porcukor; ~surogato: gaszt (cukorpótló) édesítő, édeske; ~vato: gaszt vattacukor

Űacersukero, betsukero, invertasukero, kansukero, kristalsukero, kubsukero, laktosukero, mostsukeri, palmosukero, pulvorsukero

sukijak/o=gaszt szukijaki (JP)

sukr/o=sucre (pénznem)

Sukr/o=2=geo Sucre *~o estas la ĉefurbo de Bolivio: Sucre Bolívia fővárosa

sukroz/o=☞sakarozo

sukub/o=mit parázna nő lidérc, parázna démon, succuba

sukulent/a=növ pozsgás, húsos, nedvdús, succulens

sukur/i=tr orv elsősegélyben részesít *~i la vunditojn de ŝosea akcidento: közúti baleset áldozatait elsősegélyben részesíti; ~o: orv elsősegély; ~ado: orv elsősegélynyújtás; ~ejo: orv segélyhely, elsősegélyhely; ~ismo: orv elsősegély-nyújtási rendszer; ~isto: fn orv elsősegélynyújtó

sul/o=áll szula (Sula) *szin* naivulo

Sulaŭesi/o=geo Sulawesi

sulf=rövidítés; sulf~: kém kén~, szulf~; sulfato: kém szulfát *acida sulfato, bisulfato, hidrogensulfato: nátrium-hidroszulfát, nátrium-hidrogén-szulfát *dietyl-sulfato: dietyl-szulfát *dimetyl-sulfato: dimetyl-szulfát *ferika sulfato: ferri-szulfát, vas(II)szulfát *kupra sulfato: rézszulfát *kuprika sulfato: kupri-oxid, réz(II)oxid *sulfata acido, sulfatacido: kénasav *sulfatanhidrido: kéntrioxid, kénasvanhidrid *szin* sulfat-trioksido; sulfido: kém szulfid *disulfido: disulfid *metila sulfido: metil-szulfid *plumba sulfido: ólom-szulfid *sulfida acido: kén-hidrogén, hidrogén-szulfid, dihidrogén-szulfid, hidrotionsav *zinka sulfido: cink-szulfid; sulfito: kém szulfít *acida sulfito, bisulfito, hidrogensulfito: hidrogén-szulfít *hidrosulfito: ex ☞ditionito *natria bisulfito: nátrium-biszulfít *sulfita acido: kénassav *sulfitanhidrido: kén-dioxid *szin* sulfura dioksido; sulfonio: kém szulfónium; persulfato: kém perszulfát; piosulfato: kém pioszulfát; piosulfito: kém pioszulfít; tiosulfato: kém tioszulfát *natria tiosulfato: nátrium-tioszulfát, fixírsó; tiosulfito: kém tioszulfít; sulfamido, sulfatamido: kém szulfamid, kénasav-diamid; sulficianato: kém ex ☞tiocianato; sulfoksido: kém szulfamid *dimetyl-sulfoksido: dimetyl-szulfoxid

sulfam/o=kém szulfám; ~ato: kém szulfamát *amonia ~ato: ammónium-szulfamát

sulfimid/o=kém szulfimid

sulfín/o=kém szulfín~; ~ato: kém ~szulfínát; ~ilo: kém szulfínilcsoport

sulf/o=kém szulfocsoport; ~ocianato: kém szulfocianát

sulfon/o=kém szulfonáció ~a acido: szulfonsav; ~ato: kém szulfonát;

~amido: kém szulfonamid; ~ilo: kém szulfonilgyök

sulfur/o=1. kém kén (S) *monoklina ~o: monoklin kén *ortoromba ~o: rombos kén *plasteca ~o: amorf kén *stanga ~o: kénrúd; **2. átv** kén,

kénkö *la ~o de l' infero: a pokol kénköve *li odoras ~on: kéntől bűzlik, kénbűzös (ördögi) *~o falis el la ĉielo kaj pereigis ĉiujn: *bibl* tűz és kénkö esett az égből, és elpusztított mindenkit; ~a: **1.** *kém* kén~, kénés *~a kombinaĵo: kénvegyület *~a acido: kénsav *~a dioksido: kéndioxid *szin* szulfidanhidrido *~a trioksido: kén-trioxid, kénsavanhidrid; **2.** *átv* kénköves *~a feto: kénköves bűz *~aj flamoj de la infero: a pokol kénköves lángjai; ~i: *tr* kénez *~i barelon: *agr* hordót kénez *~i vinberujon: *agr* szőlőt kénez; ~ejo: *ip* kénüzem; ~ilo: **1.** *kém* szulfurilcsopót *~ila klorido: szulfuril-klorid; **2.** *fn* *agr* kénező; ~kaŭĉuko: *kém* keménygumi, ebonit

sulk/o=1. *agr* barázda *la plugilo fosis profundan ~on: az eke mély barázdát szántott *ni fosu nian ~on: *eo* tegyük a magunk dolgát; **2.** *átv* ránc *la ~oj de la maljuneco: az öregség ráncai; **3.** *anat* barázda, bevágás, sulcus *cerebra ~o: agybarázda, sulcus cerebri *interglutea ~o: farbarázda, sulcus gluteus *nazo-lipa ~o: orr-ajak barázda, sulcus nasolabialis *subnaza ~o: ajakbarázda, filtrum; ~i: **1.** *tr* barázdál, barázdát húz *la boato ~is la akvon: a csónak barázdát húzott a vízen; **2.** *tr* *átv* ráncol *~i la brovoj: összevonja a szemöldökét *~i la frunton: összeráncolja a homlokát; ~eti: *tr* fodroz *~eti la akvon: fodrozza a vizet; ~igi: **1.** *ntr* barázdálódik; **2.** *ntr* *átv* ráncosodik; ~ita: **1.** barázdált; **2.** *átv* ráncos; ~etpistilo: *gaszt* japán mozsár, suribachi; ~kojonulo: *tréf* pej vén trottyos

Ŭakvosulko, radsulko, űvosulko, ventosulketo, vojsulko

sulki/o=sp űgetőkosci, hajtókosci

Sull/o=tört (Lucius Cornelius Felix) Sulla

Sulpici/o=tört Sulpicius

sultan/o=szultán; ~ido: szultánfi, szultán fia; ~idino: szultán lánya; ~ino: szultánnő, szultán felesége; ~ujo, ~lando: *pol* szultánság, szultánatus

sultr/o=ritk *met* kánikula; ~a: *ritk* *met* tikkasztó, füledt

sum/o=1. *mat* összeg *parta ~o: részösszeg *5 estas la ~o de 3 kaj 2: 5 az 3 és 2 összege; **2.** *pénz*összeg, *summa* *szin* monsumo *fina ~o: végösszeg *ronda ~o: kerek összeg *~o de cent eŭroj: száz eurós összeg *totala ~o: teljes összeg; **3.** *ált* összeg, összegzés, *summa* *jen la ~o de tio, kion mi volis diri: íme annak summája, amit akartam mondani *la ~o de niaj atingoj: eredményeink összegzése; ~e: **1.** összesen *~e vi pagas mil eŭrojn: összesen ezer eurót fizet; **2.** összegségében, mindent egybevéve v. egybevetve *~e, ni havis bonŝancon: mindent egybevetve, szerencsénk volt *~e, vi faris bonan laboron: összességében, ön jó munkát végzett; ~ero: *fn* *mat* összeadandó, összeadás tagja; ~i: *tr* vmennyit kitesz, vmennyi összesen, vmennyire rúg *tiuj bienoj ~as mil hektarojn: ezek a birtokok ezer hektárt tesznek ki *viaj ŝuldoj ~as milionon da forintoj: a tartozásai egy millió forintra rúgnak; ~igi: *tr* összead, összegez *se ni ~igus ĉiujn mizerojn kaŭzintajn de la milito: ha összegeznénk a háború okozta összes nyomorúságot; ~ilo, ~igilo: **1.** *fn* összegző, összeadó mű, összeadó egység *szin* adiciilo; **2.** *inf* összeadó áramkör; ~io~e, *fin*~e: **1.** mindösszesen, végösszegben; **2.** mindent egybevetve, *summa* *summarum* *szin* fine-resume, resume kaj konklude; *unu*~a: egyösszegű *unu~aj pagoj: egyösszegű kifizetések; ~igpronomo: *nyt* gyűjtő névmás; ~noto: *isk* átlag; *sum*~e, *sume*~e: *summa* *summarum*, mindent egybevetve, végeredményben *szin* finsume; ~tono: *zene* összhang, szummációs hang

Ŭkontorlsumo, monsumo, vendosumo

sumak/o=növ szömlörce (Rhus) *szin* roo

Sumat/o=geo Szumátra *Sumatra estas la plej granda el la Sundaj Insuloj: Szumátra a Szunda-szigetek legnagyobbika

sumer/o=fn tört sumer; ~a: *mn* *nyt* sumer (sux) *la ~a lingvo: a sumer nyelv; (S)~ujo, (S)~io: tört geo Sumer

sumo/o=sp szumó; ~isto: *fn* *sp* szumós, szumotori

sun/o=1. nap (>égitest) *ankaŭ al ni la ~o eklumos *Z: közm* a mi napunk is felvirrad egyszer *eĉ sur la ~o troviĝas makuloj *Z: közm* a napnak is van foltja *ekzistas nenio nova sub la ~o: semmi új a nap alatt *la lando de la leviĝanta ~o: a felmenő nap országa (Japán) *leviĝi kun la ~o: a nappal kel *mi estas la plej feliĉa homo sub la ~o: én vagyok a legboldogabb ember a nap alatt *por ĉiuj brilas la ~o: *közm* a nap mindenkire egyformán ragyog *rostanta ~o: perzselő nap *se forestas la ~o, ŝufiĉo la luno *Z: közm* ha ló nincs, a számár is jó; **2.** nap, napsütés *bani sin en la ~o: napfürdőzik *haŭtpika ~o: tűző nap *havi la ~on rekte en la okuloj: közvetlenül a szemébe süt a nap *promeni ĉe brilega ~o: ragyogó napon sétál *varmigi sin en la ~o: melengeti magát a napon; **3.** napraforgó (>tűzijáték); ~o: *csill* Nap *ĉirkaŭ ~o orbitas Tero: a Nap körül kering a Föld; ~a: *suna disko: napkorong *~a flanko: napos oldal *~a humoro: derűs jókedv

1. nap~, napos, derült; **2.** *csill* nap~ *~a aktiveco: naptevékenység *~a ciklo: napciklus *~a flamiĝo: napkitörés *~a konstanto: napállandó *~a korono: napkorona *~a vento: napszél; ~as: *ntr* *met* süt a nap; ~umi: *tr*

süttet a nappal *li ~umas kotbrikojn: vályogtéglat szárít *~umi sian vizagon: sütteti az arcát *~umi sin: napozik; ~umeĵo: napozó; **sen**~a: *met* borult, napsütés nélküli; **ekster**~**sistema:** *csill* naprendszeren kívüli; ~baki: *tr* ép napon kiszárít *~baki brikojn: téglat napon kiszárít; ~bani: *tr* napfürdőztet *~bani bebon: babát napfürdőztet *~bani sin: napfürdőzik, napozik; ~bano: napfürdő, napozás; ~baniĝi: *ntr* napozik, napfürdőzik; ~baterio: *vill* naptelep; ~brilo: napsütés; ~bruliĝi: *ntr* leég a napon; ~bruna: napbarnított, lebamult; ~bruno: lesülés, barnaság; ~bruniĝi: *tr* nap barnítja; ~bruniĝi: *ntr* lesül v. lebamul a napon; ~ĉela: *vill* napelemes; ~ĉelo: *vill* napelem, fényelem *szin* fotopilo, lumenektra ĉelo; ~dio: *vall* napisten; ~disko: *csill* napkorong; ~eklipto: *csill* napfogyatkozás; ~elektro: *vill* napenergiából nyert áram, „napáram”; ~elektrejo: *ip* naperőmű; ~energio: *fiz* napenergia; ~flanko: *átv* is napos oldal; ~floro: *ŝ* helianto; ~frapo: *orv* napszúrás *szin* insolacio, suna ikto; ~generatoro: *vill* napgenerátor; ~hela: világos, mint a nap; ~horloĝo: napóra *szin* gnomono 2; ~kasko: trópusi sisak; ~kemio: *csill* kém napkémia; ~klara: világos, mint a nap; ~kolektilo: *tech* napkollektor; ~kremo: napozókrém; ~lampejo: szolárium; ~leviĝo: napfelkelte; ~lumo: napfény; ~makulo: *csill* napfolt; ~ombrelo: napernyő; ~orbito: *csill* nappálya; ~plena: napos, derült; ~radio: napsugár; ~roso: *ŝ* drozero; ~rozo: *ŝ* heliantemo; ~ŝirmilo: napellenző; ~sistemo: *csill* naprendszer; ~tanita: napcserezett; ~terapio: *orv* napterápia; ~tropismo: *növ* naptropizmus, heliotropizmus; ~umoleo: napolaj

sunao=1 *szl* szunna; ~ismo: *szl* szunnaizmus, szunnitizmus; ~isto: *szl* szunnita

Sund/o=1. geo Öresund (tengerszoros); **2.** geo Szunda (tengerszoros)

*~aj Insuloj: Szunda-szigetek; ~a: *mn* *nyt* szunda (su)

suom/o=fn finn *ŝ* finno; ~io: Finnország *ŝ* Finnlando

sup/o=gaszt leves *bovovosta ~o: ökörszálaleves *szin* oksovostosupo *hepatbula ~o, hepatknedlika ~o: májgombóclevés *hirundnesta ~o, salangannesta ~o: fecskefészeklevés *pulvora ~o: levespor *ŝarknaĝila ~o: cápauszonylevés *tujpreta ~o: konyhakész leves *szin* tujsupo *vermicela ~o: tésztaleves; ~ujo: *gaszt* levesestál, mélytányér *szin* suptelero; ~oĉerpilo, ~kulerego: *gaszt* merőkanál; ~kulero: *gaszt* leveseskanál; ~ovajo: *gaszt* levesbe aprított tojás; ~telero: *gaszt* levesestányér, mélytányér

Ŭasparagosupo, brasiksupo, ceposupo, fazeolsupo, fiŝsupo, fruktosupo, griosupo, gulaŝsupo, hirundnesto-supo, jogurtsupo, knelosupo, kokinsupo, kremsupo, kvassupo, laktosupo, legomsupo, lentosupo, misosupo, nebulsupo, oksovostosupo, ostosupo, ovosupo, pizosupo, ragusupo, rizosupo, terpomsupo, testudsupo, tujsupo, viandosupo

supe/o=gaszt szupé, késői vacsora

super=1. előjárószó; super: **1.** felett, fölött (>hely) *li klinis sin super la infanon: a gyerek fölét hajolt *li ne havas tegmenton super si: nincs tető a feje felett *super la horizonto: a látóhatár felett *unu super la alia: egymás fölött *unu super la alian: egymás fölét *ventopuŝo forportis la tegmenton de super iliaj kapoj: egy széllökés levitte a tetőt a fejük fölé; **2.** *átv* felett, fölött *li laboris super siaj fortoj: erőn felül dolgozott *tio estas super mia kapablo: ez meghaladja a képességet *li suprenlevis sin super la disputoj: felülemelkedett a vitákon *mi ne havas potencon super vi: nincs felettéd hatalmam *ne estas reĝo super ni: nincs király felettünk *la generalo estas super la kolonelo: a tábornok az ezredes felett áll; **3.** *átv* felett, fölött (>tevékenység irányulása) *inspektado super la lernejo: az iskolák feletti felügyelet *mediti super nesolvitaj demandoj: megoldatlan kérdéseken töpreng *ni laboris super la plano: dolgoztunk a terven *ŝi sidis super peco da brodata tolo: egy darab hímzett vászon mellett ült; **II.** előképző; super~: **1.** (>vmi fölött) *ŝ* superelstari, superintendanto, superpendi, supersigno, supervesto, supertuto; **2.** *átv* (>fölny) *ŝ* superbela, superbrili, superforti, superhomo, superkrii, supernatura, superpasi, superregi, superuzzi, supersaĝi; **3.** *átv* (>norma fölötti, szokásost meghaladó) *ŝ* superabunda, superakvi, superflua, superjaro, superloĝateco, supernutrado, superplenigi, superproduktado, superresto, supersaturi, supersarĝo, supertago, supertaksi; **4.** *mat* (>szélesebb tartomány) *ŝ* superaro, superkorpo; **III.** önállóan; supera: **1.** felső *supera breto: felső polc *Supera Lago: geo Felső-tó *supera lito: felső ágy; **2.** (>magasabb funkció) *supera oficiro: magas rangú tiszt *supera kortumo: felsőbb bíróság *kolonelo estas supera al kapitano: az ezredes magasabb rangú, mint a kapitány; **3.** (>átlagosnál jobb) *ĝi estas farita el supera ledo: minőségiből készült *li havas superan inteligenton: kiemelkedő intelligenciája van *supera lernejo: *isk* felsőfokú iskola *supera kurso: felsőfokú tanfolyam; **4.** (>felülemelkedő) *li estas supera al la subaĉetoj: ellenáll a megvesztegetéseknek *li estis supera al sia malfeliĉo: felülemelkedett a baján; superi: **1.** *tr* felülmúl, túllép, legyőz,

meghalad *li superas ĉiujn per sia kuraĝo: bátorságával mindenkit felülmúl *tio superas mian komprenon: ige érthetetlen, megáll az eszem *superi ĉian imagon: minden képzeletet felülmúl *superi la barojn: legyőzi az akadályokat *superi la pasintajn ofendojn: túllép az elmúlt sérelmeken; **2. tr** *ĵetk* űberel, üt (>kártya); superajo: **1.** felső rész, vmi felül lévő; **2. átv** előnyös dolog; supereco: fölény, felsőbbtség, felsőbbrendűség; superema: fölényes; superemo: fölényesség; superulo: **1.** főnök, felettes, előljáró, feljebbvaló; **2. kr** kolostori előljáró, rendházfőnök; malsupera: **1.** alsó; **2.** (>alacsonyabb funkció) *malsupera oficisto: alacsony rangú hivatalnok *vi estas range malsupera al mi: ön hozzám képest rangban alacsonyabb; **3.** (>átlagosnál rosszabb) *faruno de malsupera kvalito: rossz minőségű liszt *li estas malsupera al siaj kunlernantoj pri diligento: a tanulótársainál kevésbé szorgalmas; malsupereco: **1.** hátrányosság, vminek a hátrányos volta *la malsupereco de la angla al Esperanto koncerne demokratian uzon estas evidenta: az angol hátrányos volta az eszperantóval szemben a demokratikus használatot illetően nyilvánvaló; **2.** rosszabb minőség, alsóbbrendűség *komplekso de malsupereco: *pszi* kisebbségi érzés *szin* komplexo de malplivaloreco, minuskomplekso; malsuperi: *tr* alulmúl, nem ér el, elmarad vmitől v. vkitől (n) *la ĉi-jara produktaĵo malsuperas la pasintjaran: az idei termés elmarad a tavalyitól *lia plenumo malsuperas lian kutiman: teljesítménye nem éri el a tőle megszokottat; nesuperebla: felülmúlhatatlan

superb/a=fenséges, lélegzetelállítóan gyönyörű, csodálatos *~a vidaĵo: fenséges látvány *~a voĉo: csodálatos hang; ~o: fenséges szépség, gyönyörűség, csodálatosság *la ~o de la muziko de Mozarto: Mozart zenéjének csodálatos szépsége *la ~o de la pejzaĝo: a táj fenséges szépsége

superlativ/o=**1.** *nyt* felsőfok, superlativus *szin* supera grado *absoluta ~o: abszolút felsőfok *emfaza ~o: túlzófok *relativa ~o: relatív felsőfok; **2. átv** szuperlatívusz, mértékelen túlzás *li skribis pri la amata virino per ~oj: szuperlatívuszokban írt a szeretett nőről

supermarkt/o=**2**superbazaro

superstiĉ/o=babona; ~a: **1.** babona~, babonás, babonára vonatkozó *~aj kutimoj: babonás szokások; **2.** babonás *mi ne estas ~a: nem vagyok babonás

supin/i=*tr* kifelé fordít, felfelé fordít, hanyint *vö.* proni *~i la manon: a kezét felfelé fordítja *~i la piedon: a lábát kifelé fordítja; ~ado: *orv* szupináció, kifelé fordítás; ~anto, ~atoro: *anat* alkari hanyintóizom, kifelé fordító izom, musculus supinator

supin/o=*nyt* supinum

supl/a=*ritk* hajlékony, rugalmas, nem merev *~a ganto: puha kesztyű *~a ledo: puha bőr *~a talio: hajlékony derék; ~eco: *ritk* hajlékonyság, rugalmasság; ~igi: *tr* *ritk* hajlékonyra v. rugalmassá tesz *~igi ledon: bőrt rugalmassá tesz

suplement/o=**1.** kiegészítés, pótlás, melléklet, szuplementum *literatura ~o: irodalmi melléklet *nutra ~o: *fn* táplálékkiegészítő *szin* nutrosuplemento *~o de ĵurnalo: újságmelléklet; **2. fn** *nyt* kiegészítő, determináns, jelző *fiksa ~o: állandó határozó *subjekta ~o: alanyi jelző *~o de distribuo: osztó jelző *~o de koncarnateco: vonatkozó jelző *~o de konsisto: állományjelző *~o de origino: eredetjelző *~o de posedo: birtokos jelző *~o de priskribo: leíró jelző; **3. mat** kiegészítő szög *szin* suplementa angulo; ~a: kiegészítő, pót~, segéd~ *~aj fortoj: segéderkő *~a horo: tülóra; ~i: *tr* kiegészít *szin* kompletigi *ĉi tiuj vidpunktoj ~as unu la alian: ezek a nézőpontok kiegészítik egymást

suplik/i=*tr* *ritk* könyörög, könyörögve kér *szin* petegi *li ~as por sia vivo: könyörög az életéért; ~o: *ritk* könyörgés *szin* petego

supoz/i=*tr* feltételez, feltesz *ion tian mi ne ~as pri vi: ilyesmit nem feltételezek rólad *mi ~as, ke vi havas por tio sufiĉan monon: feltételezem, hogy van hozzá elég pénzem *ni ~u, ke via tezo veras: tegyük fel, hogy az ön tétele igaz; ~o: feltéves, feltételezés, vélelem *~o de senkulpeco: ártatlanság vélelme *tian malican ~on mi rifuzas: visszautasítom ezt a rosszindulatú feltételezést; ~a: **1.** feltételezett, feltételezésen alapuló, vélelmezett *pri ~aj faktoj mi ne okupiĝas: vélelmezett tényekkel nem foglalkozom; **2. nyt** feltételes *~a modo: feltételes mód *szin* kondicionalo; ~e: feltéve, feltételezve *~e, ke vi pravas: feltéve, hogy igazad van; ~eble: feltehetően, gyaníthatóan; ~igi: *tr* arra enged következtetni, posztulál, előfeltételként megkíván *la teologio ~igas la ekziston de Dio: a teológia posztulálja v. előfeltételként megkívánja Isten létét *lia konduto ~igas, ke li freneziĝis: viselkedése arra enged következtetni, hogy megőrült; **mis**~i: *tr* tévesen feltételez, rosszul gondol

supozitori/o=*gvsz* kúp, végbélkúp *vagina ~o: hüvelygolyó *szin* ovoïdo

supr/e=**1.** önállóan **1.** fent, fenn, felül *donu ~en tiun tegolon: add fel

azt a cserepet *laŭ Danubo ~en: a Dunán felfelé *li loĝas ~e en la kvara etaĝo: fent lakik a negyedik emeleten *~e de la turo staras ventokoko: a torony tetején egy szélkakas áll *~e de nia kapo ni vidas lustron: fejük felett látunk egy csillárt *~e dekstre sur la breto vi trovos libron: fent jobbra a polcon találsz egy könyvet *venu al mi ~en: gyere fel hozzám; **2. átv** fent, fenn, fentiekben *hodiaŭ ~e, morgaŭ mal~e *Z. közm* egyszer fent, máskor lent *la ~e dirita aserto: a fent mondott állítás *la ~e menciita homo: a fent említett személy *~e en la ĉielo: fenn a mennyben *vidu ~e: lásd fent; ~a: **1.** felső *~a duo: felső index **2** *sur la ~a breto: a felső polcon; **2. átv** felső *la ~a aserto: a fenti állítás *~a Hungario: Felső Magyarország; ~o: **1.** vminek a felső része, teteje *la ~o de la monto: a hegy teteje *la ~o de la ŝranko: a szekrény felső része *sur la ~o de la arbo: a fa tetején; **2.** tetőfok, maximum *la gajo atingis la ~on: a vidámság a tetőfokára hágott *Napoleon estis tiam ĉe la ~o de sia gloro: Napóleon akkor dicsősége csúcsán volt *sidi ĉe la ~o de la tablo: az asztalfőn ül; ~aĵo: felület, felszín *szin* surfaco *glitiga ~aĵo: síkos felület *sur la ~aĵo de la lago: a tó felszínén; ~aĵa: **1.** felületi, felszíni *~aĵa lezo: felületi sérülés; **2. átv** felületes, felszínes *juĝi ~aĵe: felületesen ítélt *~aĵaj konoj: felszínes ismeretek; ~aĵeco: felületesség, felszínesség; ~enigi: *tr* felvisz, felemel *per gruo oni ~enigas la pezegan kapiton: daruval emelték fel a súlyos oszlopfejt; ~eniĝi: *ntr* felemelkedik, felmegy *la submarŝipo malrapide ~eniĝis: a tengeralattjáró lassan felemelkedett; **al**~a: felfelé irányuló *al~e ridetas, alsube tretas: felfelé alázatos, lefelé gyalázatos *la al~aj aeramasoj: a felfelé irányuló légtömegek *la al~aj popolanoj: a nép felfelé törekvő fiai; **al**~i: *ntr* felemelkedik, felmegy *la varmalo al~as: a meleg felemelkedik *mi al~is al la kvara etaĝo: felmentem a negyedik emeletre; ĉi~e: itt fent *ĉi~e legeblas la antaŭaĵoj: itt fent olvashatók az előzmények; **de**~a: **1.** felülről jövő *vö.* desuba; **2. inf** fentről lefelé, top down, top to bottom; **de**~e: fentről *vö.* desube; **de**~i: *ntr* lejön, leereszkedik; **de**~ismo: felülről kezdeményező rendszer; **ĝis**~e: a tetejéig, fentig *ĝis~e restis kelkaj metroj: a tetőig néhány méter maradt *ni ne iris ĝis~e de la monto: nem mentünk a hegy tetejéig *plenigi barelon ĝis~e: a hordót teljesen megtölt; **mal**~a: alsó, lenti *mal~a breto: alsó polc *mal~a duo: alsó index **2** *mal~aj socitavoloj: alsó társadalmi rétegek; **mal**~o: alja vminek; **mal**~i: *ntr* lemegy, leszáll *mal~i en la inferon: leszáll a pokolba *mal~i en la teretaĝon: lemegy a földszintre; **mal**~e: lent, lenn, alul, alant *ĝi ruliĝas mal~en: lefelé gurul *mal~e estas nenio: lent nincs semmi *~enveni de mal~e: lentről feljön; **mal**~igi: *tr* lehoz, levisz *mal~igu mian pluvombreton: hozd le az esernyőmet; ~aklasano: *fn* *isk* felső tagozatos, felsős; **II.** előképzőként; ~en~: fel~, felfelé **2**suprendukto, suprenfaldi, suprenflugi, suprengrimpi, suprenmeti, suprensago, suprentiri, suprenvoki; **mal**~en~: le~, lefelé **2**malsuprendukto, malsuprenflugi, malsuprengrimpi, malsupreniri, malsuprenporti, malsuprenstreko, malsuprensago, malsuprentiri

suprem/o=*mat* szuprérum, felső határ

U limesosupremo

suprematismo/o=*mŭv* szuprematizmus

sur=**1.** előljárószó; sur ~: **1.** ~on, ~en, ~ön (>hely) *li eliris sur la straton: kiment az utcára *metu la libron sur la tablon: tedd a könyvet az asztalra *sur la horizonto: a látóhatáron *sur la maro: a tengeren *sur la sama loko: ugyanazon a helyen *sur la strato: az utcán *via vazo falis de sur la breto sur la plankon: a vázad leesett polcra a padlóra; **2. átv** ~on, ~en, ~ön, ~ra, ~re (>hatás) *beno estu sur via familio!: áldás legyen a családodon! *havi influon sur lin: befolyással van rá *li prenis sur sin la formon de serpento: kígyó alakját öltötte magára *malbeno falos sur vin: átok hull rád *preni sur sin la respondecon: magára vállalja a felelősséget; **II.** előképző; sur~: rá~ **2**surakviĝi, surbendigi, surĉemizo, surĉevaligi, surdiskigi, surflugi, surgenue, surhavi, surĵeti, surkolonaĵo, surkudri, surperigi, surpaŝi, surprovi, surfaco, surtuto; **III.** önállóan; sura: a rajta lévő *li renversis la tablon kun la suraj objektoj: felborította az asztalt a rajta lévő tárgyakkal; sure: rajta, felül *sure kaj sube: alul-felül

sur/o=*anat* lábikra, vádli, sura *szin* tibikarno; ~okramfo: *orv* ikragörccs, systemma

sura/o=*isl* szúra, koránfejezet

surd/a=**1.** *orv* süket, siket *~a, kiel trunko: süket, mint az ágyú *~a, kiel ŝtono: töksüket *~a je la dekstra orelo: a jobb fülére süket; **2. átv** vmire süket *li restis ~a al nia peto: süket maradt a kérésünkre *li estas ~a por saĝa konsilo: nem lehet vele beszélni *li estas ~a al la muziko: nincs érzéke a zenéhez *~a malamo: vak gyűlölet; **3. átv** tompa, fojtott *~a voĉo: fojtott hang *~e retondris la montoj: tompán visszadörögtek a hegyek; ~eco: *orv* sükettség; ~igi: **1.** *tr* *orv* megsüketíti, siketté tesz *la influenco ~igis lin: az influenza süketettette; **2. tr** *átv* megsüketíti *ĉi tiu muziko ~igas min: ez az zene megsüketíti; **3. tr** *átv* tompít (zajosságot)

*la muroj ~igis la stratobruon: a falak letompították az utcáját; ~**iga**: süketítő; ~**igi**: *ntr orv* megsüketül; ~**ulo**: **1.** *fn orv* siket, süket, süket ember *prediki al ~ulo: a falnak beszél; **2.** *árv pej* érzéketlen ember; **duon-a**: *orv* nagyothalló; ~**muta**: *orv* siketnéma, süketnéma; ~**mutulo**: *fn* siketnéma, süketnéma; ~**ulaparato**: *gysz* nagyothalló készülék
surf/o=hullámvérés *szin* ondresalto; ~**i**: *ntr sp* szörfözik; ~**ado**: *sp* szörfözés, hullámlovaglás; ~**anto**: *sp* szörföző; ~**otabulo**: *sp* szörfdeszka, hullámdeszka
surfac/o=**1.** *mat* felület *rektara ~o: normálissereg *rotacia ~o: forgásfelület; **2.** felület, felszín *Fermi~o: *fiz* Fermi-felület *kruda ~o: érdes felület *la ~o de la lago: a tó felszíne *sur la ~o de la ferkesto aperis rustomakuloj: a vasládika felszínén rozsdafoltok jelentek meg; ~**a**: felületi, felszíni, külszíni *~a efiko: *kém* felületi hatás *~aj makuloj: felszíni foltok *~a tensio: *fiz* felületi feszültség, határfelületi feszültség; ~**ajo**: felszíni képződmény, külső réteg v. bevonat; **al-igi**: *ntr* felszínre kerül; ~**amplekso**: felületi kiterjedés, átfogott terület; ~**energio**: *fiz* felületi energia; ~**ondo**: *fiz* felületi hullám; ~**proksima**: felszínközeli; ~**tensio**: *fiz* felületi feszültség, határfelületi feszültség *szin* surfaca tensio
 U cilindrosurfaco, cirklosurfaco, hejtosurfaco, konusosurfaco, rulsurfaco, sferosurfaco
Surinam/o=*geo pol* Suriname (SR); ~**a**: *mn nyt* szranan (srn)
surmulet/o=*áll* sárga vörösmárna, sávós márna (Mullus surmuletus)
surna/o=*zene* szurna
surogat/o=pótlék, pótló, pótszer, póanyag, szurrogátum *cikorion oni uzas kiel ~on por kafograjnoj: a cikóriát a kávészemek pótszerként használják *margarino estas ~o de butero: a margarín a vaj pótszere *sukera ~o: cukorpótló; ~**a**: pótló-, helyettesítő, pótló *~a kafo: pótkávé
surplis/o=*kr tex* karing, miseing
surpriz/i=*tr* meglep *la malsukceso tute ne ~as min: a sikertelenség egyáltalán nem lep meg *~i ĉe la faro: tetten ér *~i per donaco: ajándékkal meglep *via vizito ~is min: látogatás meglepett; ~o: meglepetés *agrabla ~o: kellemes meglepetés *eksalti de ~o: meglepetésében felugrik *fari ~on: meglepetést kelt *~o frapis lin: meghökkent; ~**a**: meglepő, meglepetésszerű *li faris al mi ~an proponon: meglepő ajánlatot tett nekem *~a atako: meglepetésszerű támadás; ~**igi**: *ntr* meglepődik *ĉu vi ~igis pri mia alveno?: meglepte a jövetelem?; ~**ataki**: *tr kat* rajtaütés vkin (n) *~ataki la malamikon: rajtaütés az ellenségen; ~**atako**: *kat* rajtaütés; ~**vizito**: váratlan látogatás
surtut/o=*tex* (hosszú) kabát, köntös
 U balsurtuto, noktosurtuto
Susan/o=Zsuzsanna
susceptanc/o=*fiz* inverz reaktancia, reaktáns vezetőképesség, szuszeptancia
susceptibl/o=*fiz* szuszeptibilitás *diferenciala ~o: differenciális szuszeptibilitás *elektra ~o: villamos szuszeptibilitás *magneta ~o: mágneses szuszeptibilitás
suspekt/i=**1.** *tr* gyanúsít, meggyanúsít *la tribunalo ~as lin pri la krimo: a bíróság őt gyanúsítja a bűntettel *~i lin pri ŝtelo: lopással gyanúsítja; **2.** *tr* gyanít, gyanakszik *ĉu vi ~as, ke oni volas vin trompi?: azt gyanítod, hogy meg akarnak csalni? *la knabino ne ~is, ke li amas ŝin: a lány nem gyanította, hogy (a fiú) szereti *mi ne ~is, ke vi estas tiel kuraĝa: nem gyanítottam, hogy ilyen bátor vagy *oni ~as ian kaŝitan kaŭzon: rejtett okra gyanakszanak; ~o: gyanú *eĉ la ombro de ~o ne ĵetiĝis sur lin: a gyanú árnyéka sem vetődött rá *~o pruvon ne egalas: a gyanú nem egyenlő a bizonyítékkal *vekdi ~on: gyanút kelt; ~**a**: gyanús *la aŭtentikeco de la dokumo estas ~a: az okmány hitelessége gyanús *~aj cirkonstancoj: gyanús körülmények; ~**ato**: *fn jog* gyanúsított; ~**ema**: gyanakvó (természetű); ~**igi**: *tr* gyanússá tesz *lia silento ~igis lin: a hallgatása gyanússá tette; ~**inda**: gyanús, gyanúra okot adó *la ~inda konduto de de Beaufront: de Beaufront gyanús viselkedése; ~**ne-ehla**: gyanún felül álló; ~**sen**: *e* gyanútlanul
suspend/i=*tr jog* felfüggeszt *la episkopo ~is la pastron: a püspök felfüggesztette a papot *provizore ~i la regularon: ideiglenesen felfüggeszti a szabályzatot *~i la imunecon de deputito: képviselő mentelmi jogát felfüggeszti *~i punon: büntetést felfüggeszt *~i rajtojn: jogokat felfüggeszt; ~o: **1.** *jog* felfüggesztés; **2.** *zene* késleltetés
suspens/o=(drámai) feszültség, fokozott izgalom; ~**a**: feszült, izgalmas *~a filmo: izgalmas film
suspensi/o=**1.** *tech* felfüggesztés *hidraŭla ~o: hidraulikus felfüggesztés *kardana ~o: kardánfelfüggesztés *szin* kardana pendigo *oscila ~o: lengő felfüggesztés *pneŭmata ~o: lérugós felfüggesztés, pneumatikus felfüggesztés; **2.** *kém* szuszpenzió *szin* ŝvebajo vö. emulso; ~**ajo**: *tech* fűggesztőelem; ~**ero**: *kém* szuszpendáló részecske *szin* ŝvebero; ~**igi**: *tr kém* szuszpendál; ~**oido**: *kém* szuszpenzoid, kolloid szuszpenzió

suspensori/o=*gysz* heretartó, suspensor; ~**a**: *anat* felfüggesztő, suspensorius *ovaria ~a ligamo: petefészek-függesztő szalag, ligamentum suspensorium ovarii
suspir/i=*ntr* sóhaj, fohászkodik; ~**o**: sóhaj, fohász
susur/i=*tr hgt* susog, suhog, zizeg *la folioj ~is: a levelek zizegtek *ŝia silka robo ~is: selyemruhája suhogott; ~**ado**: susogás, suhogás, zizegés
suŝi/o=*gasz* szusi, sushi (japán rizsétel)
 U kubsuŝio, rulsuŝio
sutan/o=*kr* reverenda
sutr/o=**1.** *vall* szútra (szertartási útmutató); **2.** *bud* szútra (Buddha tanítása és beszéde)
sutur/o=**1.** *orv* varrat, sutura; **2.** *anat* varrat, sutura *lambda ~o: lambdavarrat, sutura lambdoidea *~aj ostoj: varratos csontok, ossa suturatum *szin* vormianoj; **3.** *növ* varrat, forradás, sutura; ~**i**: *tr orv* összevarr *li ~is la randojn de la vundo: összevarrta a seb széleit; ~**ero**: *orv* öltés
Suv/o=*geo* Suva *~o estas la ĉefurbo de Fiĝioj: Suva a Fidzsi-szigetek fővárosa
suveren/o=**1.** *fn pol* uralkodó *absoluta ~o: egyeduralkodó *konstitucia ~o: alkotmányos uralkodó; **2.** *pol* legfőbb hatalom, népfeltség *en demokratio la popolo estas la ~o: demokráciában a nép a legfőbb hatalom; **3.** szuverén (pénznem) *popola ~eco: *pol* népfeltség; ~**a**: **1.** *pol* független, önálló, szuverén, teljhatalmú *la ~a reganto de Rusujo: Oroszország szuverén uralkodója *~a kortumo: független bíróság *~a lando: független ország *~a potenco: legfőbb hatalom *~a rajto: szuverén jog; **2.** *árv* legfőbb *la ~a bono: a legfőbb jó; ~**eco**: **1.** *jog* legfőbb hatalom; **2.** *jog* önállóság, függetlenség
suvenir/o=☞memorajo; ~**butiko**: szuvenirbolt, emléktárgybolt *szin* memorajvendejo
Suz/o=*tört geo* Szúza
szufon/o=*zene* szufafon
suzeren/o=*tört* hűbérúr
svag/a=kődös, bizonytalan, elmosódó *ni ne konstruos sur ~aj ideoj: nem építünk bizonytalan ötletekre *~aj konturoj: elmosódó kontúrok *viaj ~aj proponoj estas neakcepteblaj: ködös javaslataid elfogadhatatlanok
svahil/o=*fn* szuahéli; ~**a**: *mn nyt* szuahéli (swa)
Svalbard/o=*geo pol* Svalbard (Spitzbergák) (NO); ~o kaj Jan-Majen-Insulo: *geo* Svalbard- és Jan Mayen-szigetek
swap/o=*gazd* csereüzlet, swap
svarm/o=**1.** rajzó tömeg, sokaság, forgatag, özön *alflugis ~oj de cigno: hattyúk csapatai szálltak le *en la ~o de la amaso: a tömeg forgatagában *~o de ŝipoj: hajóraj *~oj de janiĉaroj kuris tra la pordego: janicsárok özöne futott át a kapun *~oj de kuloj: szúnyograjok *~o da homoj: egy csomó ember; **2.** *isk* raj *~o de junpioniroj: kisdobosraj; ~**i**: *ntr* nyüzsg, tolong, rajzik *abeloj ~is el la abelkesto: méhek rajzottak a kaptárakból *amasoj ~is sur la stratoj: tömegek tolongtak az utcákon; ~**ado**: nyüzsgés, tolongás, rajzás; ~**eto**: *isk* őr *~eto de pioniroj: úttörőrs; **ĉirkaŭ-i**: **1.** *tr* vmi körül rajzik *la abeloj ĉirkaŭ~is la abelkestojn: a méhek a kaptárok körül rajzottak; **2.** *tr* körbeözlilik, vmi körül tolong *la amaso ĉirkaŭ~is la konstruaĵon: a tömeg az épület körül tolongott; **ek-i**: *ntr* nyüzsgöni kezd, tolongani kezd; **el-i**: *ntr átv* is kirajzik; ~**obruo**: zsvaj; ~**oplena**: nyüzsgő, pezsgő U belsvarmo
svastik/o=horogkereszt *la ~o estas hinduismo kaj nazia simbolo: a horogkereszt hindu és náci jelkép
svat/i=**1.** *tr* házastársnak ajánl, megkéri a kezét (a maga számára) *Jozefo ~is Susanon, kaj baldaŭ ili geedziĝis: József megkérte Zsuzsanna kezét, és hamarosan összeházasodtak *li ~is sin al la filino de la malriĉa homo: megkérte a szegény lány kezét; **2.** *tr* házastársnak ajánl, megkéri a kezét (más számára) *la princo ~is la knabinon por sia filino: a herceg megkérte a lány kezét a fia számára *mi volonte ~os ŝin por vi: szívesen megkérem neked a kezét; ~o: leánykérés; ~**anto**: leánykérő *da ~antoj havis multe la princino, sed eĉ unu ne estis la vera: kérékből nem volt hiánya a hercegnőnél, de egy sem volt az igazi *ni aperis ĉe la fraŭlino kiel ~antoj: megjelentünk a kisasszonynál mint kérők; ~**igi**: ☞svati sin; ~**igo**: leánykérés (maga számára); ~**iganto**: kérő (maga számára); ~**isto**: házasságközvetítő, házasságszerző, társkereső; ~**istino**: házasságközvetítő (nő); ~**ago**: *fn* házasságközvetítő; ~**agentejo**: házasságközvetítő iroda
svazi/o=*fn* szvázi; ~**a**: *mn nyt* szvázi (ss); ~**lando**: *geo pol* Szvázföld (Sze)
Svealand/o=*geo* Svealand
sved/o=*fn* svéd; ~**a**: *mn nyt* svéd (sv); (S)~**ujo**, (S)~**io**: *geo pol* Svédország (SE); ~**ledo**: *fn* hasított bőr; ~**leda**: *mn* hasított bőr(ből való)

svelt/a=karsú, sudár, deli *junke ~a: karsú mint a nádszál *~a junulino: karsú lány *~a minareto: karsú minaret; ~**eco**: karsúság; ~**iga**: karsúsító *~iga dieto: karsúsító diéta; ~**igi**: *tr* ált *gadz* karsúsít *~i tiu robo ~igas vin: ez a ruha karsúsít téged *la registaro decidis ~igi la ministerion: a kormány elhatározta, hogy karsúsítja a minisztériumot; ~**ulo**: dalia

sven/i=1. *ntr* *orv* elájul *la medicinstudentino ~is pro la sango: a medika elájult a vértől; **2**. *ntr* *átv* elszáll, elhal, eltűnik, elenyészik, szertefoszlik *~iuj liaj esperoj ~is: minden reménye szertefoszlott *la fumo ~is en la aero: a füst eloszlott a levegőben *la nebulo ~is ĉe la sunleviĝo: a köd eloszlott napkeltekor; ~**o**: **1**. *orv* ájulás, elájulás; **2**. *átv* szertefoszlás, elenyészés *post la ~o de la lastaj tonoj de la muziko: a zene utolsó hangjainak elenyészése után; ~**eto**: *orv* elgyengülés, elerőtlenedés; ~**e**: *orv* ájultan *fali ~e: ájultan esik össze *kuŝi ~e: ájultan fekszik; ~**emi**: *ntr* ájulás kerti leteti *li ~emas pro la odoraĉo: ájulás kerti leteti a büztől; ~**igi**: *tr* ájultatba kerget; **duon-e**: félájultan; **duon-o**: kábulat, félöntudat *szin* duonkonscio; **for-i**: **1**. *ntr* ájultan esik össze, elhanyaglik; **2**. *ntr* *átv* elhal, megszűnik; ~**bati**: *tr* leüt (úgy, hogy elájul); ~**fali**: *ntr* ájultan esik össze

svev/o=fn tört szvéb, szvév

sveter/o=tex kötött mellény, szvetter

sving/i=1. *tr* lenget, lóbál, csóvál *~i incensilon: füstölt lóbál *~i la ĉapelon: lengeti a kalapját *~i la manon: integet *~i la piedojn: lógatja a lábát *~i la pugnon: rázza az öklét *~i la voston: csóválja a farkát *~i tukon: kendőt lenget; **2**. *tr* lendít, meglendít *kiu tro forte la manon ~as, nenion atingas *Z: közm* aki sokat markol, keveset fog *~i la martelon: meglendíti a kalapácsot *~i la pilkon: meglendíti a labdát *~i la sonorilon: húzza a harangot; ~**o**: **1**. lendítés, meglendítés; **2**. *sp* lengőtűtés; **3**. *zene* szving (zene és tánc); ~**igi**: *ntr* leng, ringatózik, rezeg, rázkódik *flago ~igis sur la turpinto: zászló lengett a torony csúcsán *la boato ~igis: a csónak ringatózott *la hamako ~igis: a függőágy ringatózott *~igi en danco: ringatóznak a táncban; ~**ilo**: **1**. harangnyelv *szin* sonorillango; **2**. inga *szin* pendolo **1**; **3**. *agr* cséphadaró; **4**. *tech* szivattyúhajtókar; **5**. *jék* játékkonzolkar; **de-i**: *ntr* kitér, kileng (pl. mutató); **ek-i**: *tr* meglendít, meglóbál *ek~i la fingron: int az ujjával, ujjával figyelmeztet *ek~i la hakilon: meglendíti a fejszét *ek~i la sonorilon: meghúzza a harangot; **el-i**: *tr* kilendít *li el~is la pendolon el la morta punkto: kilendítette az ingát a holtpontról; **el-i**: *ntr* kileng; **el-i**: kilengés; ~**boato**: *jék* hajóhinta; ~**forko**: *tech* lengővilla; ~**oklabo**: *sp* tornászbugyogány; ~**pordo**: lengőajtó

svis/o=fn svájci; ~**a**: *mn* svájci *~a franco: svájci francia *~a germano: svájci német *~a italo: svájci olasz; (**S**)~**ujo**, (**S**)~**io**, (**S**)~**lando**: *geo* *pol* Svájc (CH); ~**franca**: *mn* svájci francia; ~**germana**: *mn* svájci német; ~**itala**: *mn* svájci olasz

sviteni/o=növ mahagóni (nem) (Swietenia)

svop/o=gazd csereügylet, lecsereléses ügylet, kombinált devizaügylet, swap *intereza ~o: kamatláb-csereügylet
ŝ=s (hang és betű); ŝo: ess (betűnév)

ŝabat/o=vall szombat, zsidó szombat vö. szabbat

ŝablon/o=1. sablon, másoló minta *~o por paŝi desegnojn: sablon rajzmásoláshoz *~o por la tajlo de robo: sablon ruhaszabáshoz; **2**. betűsablon; **3**. *átv* *pej* sablon *pensi laŭ ~oj: sablonosan v. sablonok mentén gondolkodik; ~**a**: **1**. sablon~; **2**. *átv* *pej* sablonos *~aj esprimoj: sablonos kifejezések; ~**desegni**: **1**. *tr* *tech* sablonnal rajzol; **2**. *tr* *tech* átpausz, pausszal átmásol

ŝaduf/o=agr saduf, gémes vízemelő szerkezet

ŝaf/o=1. áll juh, birka (Ovis aries) *de malbona ~o estas bona ĉe tufo *Z: közm* hitvány juhtól silány gyapjú is *estas ~oj, estos lano *Z: közm* ha juhod van, gyapjad is lesz *fava ~o: rühös birka *pastro ~on ne prenas, ĝi hejmen revenas *Z: közm* elmulasztott alkalom soha vissza nem tér *por ~o tondita Dio von moderigas *Z: közm* legnagyobb szükségben legközelebb az Isten *~o beas: a birka béget *~o kalkulita ne estas savita számozott *Z: közm* az olvasott juhot is megessi a farkas *se lupo ekpintis, ~o atentu *Z: közm* legravaszabb a róka, mikor szeméit behunyja *se vi faros vin ~o, la lupoj vin mangos *Z: közm* aki korpa közé keveredik, megesszik a disznók *se vi ~o fariĝos, lupoj ne mankos *Z: közm* aki báránnyá lesz, megessi a farkas; **2**. *átv* bárány, birka *li iras, kiel blinda ~o: megy, mint a kerge birka *nigra ~o: fekete bárány *perdita ~o: elveszett bárány; ~**o**: *csill* Kos, Aries; ~**a**: **1**. áll juh~, birka~ *ŝafa fromaĝo: *gast* juhsajt *~a lano: birkagyapjú; **2**. *átv* birka~, bárány~ *kun ~a mildeco: birkaszélséggel *rigardi kun ~aj okuloj: bárgyú szemekkel néz *~a pacienco: birkatürelme; ~**aĵo**: *gast* birkahús, juhús; ~**aro**: **1**. juhnyáj *~aro harmonia lupon ne timas *Z: közm* egységben az erő *unu fava ~o tutan ~aron infektas *Z: közm* egy rühes juh az egész nyáját megrontja; **2**. *kr* nyáj, hívők; ~**ejo**: *agr* hodály, juhakol *szin* ŝafostalo; ~**ido**: áll bárány *jen la ~ido de Dio, kiu

forportas la pekon de la mondo: *bibl* íme az Isten báránya, aki elveszi a világ bűnét *senkulpa ~ido: *átv* ártatlan bárány *~ido de Dio: *kr* Isten báránya; ~**ino**: áll nőstény birka v. juh *oni tondas ~inojn, tremas la ~oj *Z: közm* lányomnak mondom, menyem is értsen belőle *pereis ~ino, pereu ankaŭ la ~ido *Z: közm* megdöglött a tehén, vesszen a borjú is; ~**isto**: juhász, birkapásztor *szin* ŝafgardisto, ŝafpaŝtisto; ~**eks-o**: áll ürtű; **jun-ino**: áll jerke; **vir-o**: áll kos; ~**bleki**: *ntr* béget; ~**bredisto**: juhtenyésztő, birkatenyésztő; ~**felo**: birkabőr, irha *ora ~felo: *mit* aranygyapjú *szin* orfelo; ~**femuraĵo**, ~**klabo**: *gast* ürücomb; ~**gardisto**: juhász, birkapásztor *szin* ŝafisto, ŝafpaŝtisto; ~**koteto**: *gast* birkaborda; ~**lano**: *tex* birkagyapjú; ~**ostalo**: *agr* hodály, juhakol *szin* ŝafejo; ~**paŝtisto**: juhász, birkapásztor *szin* ŝafisto, ŝafgardisto; ~**raguo**: *gast* bárányragu; ~**rostaĵo**: *gast* báránysült; ~**saltado**: *jék* bakugrás *szin* ransaltado; ~**stomakaĵo**: *gast* haggis (aprólékkal és zabliszttel töltött birkagyomor) *szin* hagio; ~**ŝirmejo**: *agr* juhkarám

Ŭsuĉoŝafido

ŝaft/o=tech (forgó) tengely *sekundara ~o: előtétengely *transmisia

~o: behajtótengely, transzmissziós tengely; ~**ĉef-o**: *tech* főtengely;

~**ingo**: *tech* kerékagy, légcsavaragy, hajócsavaragy

Ŭkamŝafto, kardansafto, krankoŝafto

ŝagrin/o=1. sagren (bőr); **2**. nyers cápabőr; ~**i**: *tr* (bőrt) sagrénez, bőrt érdesít

ŝah/o=tört sah

ŝahid/o=izsl sahíd, tanúságtévő, vértanú

ŝajn/i=1. *ntr* vminek v. vmilyennek tűnik, látszik *al mi ĝi ~as tute natura: nekem teljesen természetesnek tűnik *al mi ~as, ke vi eraris: nekem úgy tűnik, hogy tévedtél *eble ~as al vi strange, ke: talán furcsának tűnik neked, hogy *li ~as indiferenta: közömbösnek tűnik *li ~as ŝaga homo: okos embernek látszik *tio ~as oro: ez aranynak tűnik *vi ~as penti la aferon: úgy látszik, hogy megbántad a dolgot; **2**. *ntr* úgy tűnik, úgy látszik (alany nélkül) *kiel al mi ~as, ni perdis multan monon: nekem úgy tűnik, sok pénzt veszítettünk *la afero, ~as al mi, sukcesos: a dolog, nekem úgy tűnik, sikerül; ~**o**: látszat *ekstera ~o: külső látszat *kontraŭ ĉia ~o: minden látszat ellenére *la ~o estas kontraŭ mi: a látszat ellenem szól *por nura ~o: csak a látszat kedvéért *~o trompas *Z: közm* a látszat csal *~on ne fidu, juĝi ne rapidu *Z: közm* nem minden lencse, ami lapos *sub ~o de pieco li palpas virinojn: jamborság látszatával nőket tapogat; ~**a**: látszólagos, látszat~ *~a demokratio: *pol* látszatdemokrácia *~a konso: látszólagos egyetértés *~a kontraŭeco: látszólagos ellenkezés *~aj dispozicioj: látszatintézkedések; ~**e**: **1**. látszólag *~e sana: látszólag egészséges; **2**. látszólag, látnivalóan, valószínűleg, úgy tűnik *ni vidu la ~e plej bonan proponon: lássuk a láthatóan legjobb javaslatot *~e li bone konis la domon: úgy tűnik, jól ismerte a házat; ~**igi**: *tr* színlel, tettet *li nur ~igis amon: csak színlelte a szerelmet *li ~igis min grafo: úgy tüntetett fel, mintha gróf lennék *li scias pli multe, ol li ~igas: többet tud, mint amennyit mutat *ni ~igis, ke ni konsentas kun ili: színleltük, hogy egyetértünk velük *~igi sin riĉa: gazdagnak tettet magát; ~**igo**: színlelés, tettetés; **laŭ-a**: látszat szerinti, látszólagos; **laŭ-e**: a látszat szerint, látszólag; ~**bero**: *növ* álbogyó, tobozbogyó, pseudobacca; ~**bulbo**: *növ* álhagyma *szin* pseudobulbo, tigobulbo; ~**drupo**: *növ* csonthéjas álmérés *szin* pseudodrupo; ~**forto**: *fiz* fiktív erő, látszólagos erő, álerő; ~**frukto**: *növ* álmérés, pseudocarpus *kunmeta ~frukto: összetett álmérés; ~**kialo**: ürügy; ~**kruro**: áll álláb, pseudopodium; ~**membrano**: *orv* álmembrán, pseudomembran *szin* pseudomembrano; ~**muŝo**: mülég (horgászati)

Ŭneverŝajna, trompsajno, verŝajna

ŝak/o=1. *jék* sakk (>játék) *duobla ~o: kettős sakk *ludi ~on: sakkozik *szin* ŝakludi *reforma ~o: reformsakk; **2**. *jék* sakk (>helyzet) *la reĝo troviĝas en ~o: a király sakkban van; ~**!**, ~**on!**: *isz* *jék* sakk!; ~**mat!**: *isz* *jék* sakk-matt!; ~**oj**: Ŭŝako **1**; ~**a**: **1**. *jék* sakk~ *~a konkurso: sakkverseny *~a problemo: sakkfeladvány; **2**. *jék* sakkban van *via reĝo estas ~a: a királyod sakkban van; ~**i**: *ntr* *jék* sakkban van; ~**igi**: *tr* *jék* sakkot ad *~igi la reĝon: sakkot ad a királynak; ~**igo**: *jék* sakkadás *eterna ~igo: örökös sakk *~igo per malkovro: felfedett sakk; **heksa-o**: *jék* hexasakk; ~**amatoro**: *jék* amatőr sakkozó; ~**aŭtomato**: *jék* sakkautomata; ~**blindeco**: *jék* sakkvaktság; ~**ĉampiono**: *sp* sakkbajnok; ~**ĉampionado**: *sp* sakkbajnokság; ~**figuro**, ~**peco**: *jék* sakkfigura, (sakk)bábu; ~**garnituro**: *jék* sakk-készlet; ~**horloĝo**: *jék* sakkóra; ~**libro**: *jék* ir sakk-könyv; ~**literaturo**: *jék* ir sakkirodalom; ~**ludo**: *jék* sakkjáték; ~**ludanto**: *jék* sakkozó; ~**majstro**: *sp* sakkmeister; ~**partio**: *jék* sakkjáték, sakkparti; ~**reguloj**: *jék* sakkszabályok; ~**rondo**: *jék* sakk-kör; ~**rubriko**: sakkrovat (újságban); ~**signoj**: *jék* sakkjelek; ~**tablo**: *jék* sakkasztal; ~**tabulo**: *jék* sakkasztal; ~**turniro**: *sp* sakkturna

Ŭpoŝoŝako, stelŝako

šakal/o=1. áll sakál, aranyakál (Canis aureus); **2.** *átv pej* erőszakos, kíméletlen, önző ember
šakdo/o=kém arany-réz ötvözet
Šakjamuni/o=bud Šakjamuni, Szákjamuni
šakr/i=tr üzérkedik, feketézik, csencsel; **~ado:** feketekereskedelem, csencselés; **~isto:** üzér, feketéző, csencselő
 U drogšakristo
šakšu/o=gaszt saksuka
šakt/o=1. ip akna (>bányászat); **2.** ép akna *lifta ~o: liftakna *štupara ~o: lépcsőakna; **~oskafaldo:** ip fúróállvány
 U aeršakto, lumšakto, rubošakto
Šakti/o=vall Sakti; **~ismo:** vall saktizmus
šakuhač/o=zene sakuhači, bambuszfuvola
šal/o=te vállkendő; **~eto:** *te* háromszögletű vállkendő
šaligram/o=vall saligram
šalm/o=1. zene nádsíp; **2.** zene pásztorsíp, tilinkó, furulya, salmej; **3.** *gaszt* szívósál *szin* trinkpajlero, sučpajlero; **4.** *növ* gabonaszár, szalmaszál *szin* kulmo, pajlero; **5.** *tech* hegesztőpisztoly
 U pajnošalmo, sakšalmo, sučšalmo
šalot/o=1. *növ* mogoróhagyma, salotta (Allium ascalonicum); **2.** ☞ šalotbulbo; **~bulbo:** *növ* mogoróhagyma-gerezd, salottagerezd
šalt/i=tr vill bekapsol *~i la elektromotoron: bekapsolja a villanymotort *~i la pumpilon: bekapsolja a szivattyút *~i la radioricevilon: bekapsolja a rádiót *~i lumon: villanyt gyújt, bekapsolja a villanyt; **~ejo:** vill kapcsolóhelyiség; **~ilo:** vill kapcsoló *krepuska ~ilo: szűrőlekapcsoló *la ~ilo de la startilo: az önindító kapcsolója *lustra ~ilo: csillárkapcsoló *szin* lustrošaltilo *trifaza ~ilo: háromfázisú kapcsoló; **čef-ilo:** vill főkapcsoló; **mal-~i, el-~i:** **1.** *tr* vill kikapsol *mal-~i lumon: villanyt olt *mal-~u la kafmuelilon: kapsold ki a kávédarálót; **2.** *tr* *átv* kiiktat, kikapsol *oni mal-~is la huliganojn: kiiktatták a huliganokat; **memmal-~o:** vill önműködő kikapsolás, automata kikapsolás; **mem-ilo:** vill automata kapcsoló; **trans-~i:** vill átkapsol; **~algebro:** *inf* kapcsolási algebra; **~artablo:** vill *tech* kapcsolópult, kapcsolóasztal; **~odiado:** vill kapcsolódíoda; **~ošlosilo:** *tech* kapcsolólukcs; **~pupitro:** vill kapcsolóasztal; **~panelo, ~otabulo:** *tech* kapcsolótábla *szin* panelo 4, konekttabulo; **~podio:** vill irányítóközpont, kapcsolóhelyiség; **~oseruro:** *tech inf* kapcsolózár
 U baskulšaltilo, cirkvitošaltilo, lumšaltilo, lustrošaltilo, piedšaltilo, sparkadšaltilo, tempumšaltilo
šalup/o=hajó dereglye, naszád, bárka
šam/o=1. zergebőr *szin* čamledo; **2.** áll szarvasbőr; **~igi:** *tr* (bőrt) puhára kikészít; **~kolora:** zergebőrszínű
šaman/o=vall sámán; **~ismo:** vall sámánizmus
šamisen/o=zene samisen (JP)
šamot/o=tech samott *szin* fajrargilo
šampinjon/o=☞ čampinjono
šampu/o=sampon; **~i:** *tr* samponoz, besamponoz
šanc/o=esély, sansz *estu laŭ la danco de l' ~o: majd meglátjuk, bízzuk a véletlenre *li havas nenian ~on: semmi esélye sincsen *ni donu al li la ~on, montri siajn kapablojn: adjuk meg neki az esélyt, hogy megmutassa képességeit *niaj ~oj kreskis: nőttek az esélyeink; **~a:** esélyes *~a provo: esélyes próbálkozás; **mis-~o:** pech *havi mis-~on: pechje van, nincs szerencséje; **mis-~a:** peches, szerencsétlen *szin* malbonŝanca; **sen-~a:** esélytelen *sen-~aj kandidatoj: esélytelen jelöltek; **sen-ulo:** *fn* esélytelen ember; **sam-eco, ~egaleco:** esélyegyenlőség; **~ohava:** esélyes, favorit
 U bonŝanca, elektoŝanco, malbonŝanca
šancel/i=1. *tr* ingat, megingat *la eksplodo ~is la turon: a robbanás megingatta a tornyot *la vento ~as la branĉojn: a szél ingatja az ágakat; **2.** *tr* *átv* megingat *la ribelo ŝancelis lian tronon: a lázadás megingatta a trónját *li ne povis ~i mian kredon: nem tudta megingatni a hitemet *Spartako ~is la potencon de Romo: Spartacus megingatta Róma hatalmát; **~igi:** **1.** *ntr* ingadozik, dülöngél, imbolyog *homfiguroj ~iĝis en la nebulo: emberi alakok imbolyogtak a ködben *la buso ~iĝis sur la malbona vojo: a busz dülöngélt a rossz úton *la maristoj ~iĝis sur la ferdeko: a tengerészek dülöngéltek a fedélzeten *kanoj ~iĝis en la somera vento: nádszálak ingadoztak a nyári szélben; **2.** *ntr* *átv* ingadozik, habozik *li ~iĝis, ĉu eliri aŭ ne: ingadozott, kimenjen-e vagy sem *mi ~iĝis inter du elektoj: két választás között ingadoztam; **~iĝema:** ingatag; **ek-~igi:** *ntr* meginog; **ne-ebila:** megingathatatlan, rendíthetetlen, rendületlen; **sen-~iga:** szilárd, határozott; **~iri:** *ntr* dülöngél, tántorog
Šandong/o=geo pol Santung, Shandong (CN)
šanel/o=hajó kikötőcsatorna, hajóút, hajózóút, hajózható csatorna *enira ~o: kikötőbejárat
šang/i=1. *tr* cserél, vált *ĉu vi povus ~i mian dekmil-forintan bileton?:

fel tudná váltani a tízezeremet? *~i la haŭton: átvedlik *~i la tolaĵon: fehéreműt vált *~i la trajnon: másik vonatra száll *~i malnovan aŭton por nova: régi kocsit újra cserél *~i monon: pénzt vált *~i sian lokon: helyet változtat; **2.** *tr* megváltoztat *~i defunde: alapján megváltoztat *~i ĝis plena nerekonebleco: teljes felismerhetetlenségig megváltoztat *~i la paŝon: lépést vált *~i la temon: témát vált *~i sian formon: változtatja az alakját *~i sian hararonĝon: megváltoztatja a frizuráját *~i sian opinion, intencon: megváltoztatja a véleményét, szándékát *~i sian vivmanieron: megváltoztatja az életstílusát *tio neniel ~as la aferon: ez semmiképpen nem változtat a dolgon; **3.** *tr* átváltoztat *la rano estis ~ita en reĝidino: a béka királykisasszonnyá változott *oni ~is la salonon en spektejon: nézőtérre változtatták a szalont; **~o:** **1.** változás, változtatás *la nova registaro realigis politikajn, sociajn kaj ekonomiajn ~ojn: az új kormány politikai, társadalmi és gazdasági változásokat valósított meg *mi proponas ~ojn en la teksto: változtatásokat javasolok a szövegben *okazis rimarkindaj ~oj: figyelemreméltó változások történtek *~o de kvalito: minőségi változás *~o de kvanto: mennyiségi változás; **2.** csere *kion vi donus por ~o?: mit adna cserébe? *komerci per ~o: cserekereskedelmet folytat *~o de mono: pénzváltás *~o de valuto: valutacseré *tio ne estus egala ~o: ez nem volna egyforma csere; **~a:** változó *~a karaktero: változó jellem *~a vetero: *met* változó időjárás *~aj intencoj: változtatási szándékok; **~igi:** **1.** *ntr* változik, módosul *la cirkonstancoj ~iĝis: változtak a körülmények *vi ne multe ~iĝis: nem sokat változtál *kiu edziĝas, tiu ~iĝas *Z:* *közm* aki megházasodik, megváltozik; **2.** *ntr* cserélődik, kicserélődik *dum sep jaroj la ĉeloj de la korpo komplete ~iĝas: hét év alatt a test sejtjei teljesen kicserélődnek *grandegaj sumoj ~iĝis ĉe la kartludo: nagy összegek cserélődtek a kártyázásnál *la lernantoj dumtempe ~iĝis en la lernejo: a tanulók időközben cserélődtek az iskolában; **~igo:** **1.** változás; **2.** cserélődés; **~iĝema:** változékonny, szeszélyes, instabil *li havas ~iĝeman humoron: változékonny kedve van *~iĝema vetero: *met* változékonny időjárás; **~iĝemo:** változékonyság, szeszélyesség *pro la ~iĝemo de Fortuno: Fortuna szeszélye miatt; **~ilo:** *tech* váltókar; **~isto:** *gazd* pénzváltó; **inter-~i:** *tr* (kölsönösen) cserél, kicserél, elcserél *ili inter-~is kelkajn vortojn: néhány szót váltottak *ili inter-~is salutojn: kölcsönösen üdvözlözték egymást *inter-~i pelton por pafiloj: szőrmét fegyverekre cserél *inter-~i varojn: árut cserél *li inter-~is la ĉevalon por bovino: elcserélte a lovat egy tehénre *mi ne volonte inter-~us kun vi: nem szívesen cserélnék veled *ni inter-~is niajn ludilojn: elcseréltük a játékaikat; **inter-~o:** (kölsönös) csere *ni faris bonan inter-~on: jó cserét csináltunk; **inter-~a:** csere-, cserén alapuló *inter-~a ekonomio: *gazd* cseregazdaság *inter-~a valoro: csereérték; **inter-~e:** cserébe; **inter-~ebila:** *tech* kölcsönösen cserélhető, csereszabatos *inter-~eblaj pecoj: csereszabatos alkatrészek; **ne-~ebila:** megváltoztathatatlan *tio estas mia ne-~ebila decido: ez a megváltoztathatatlan döntésem; **sen-~a:** változatlan; **sen-~e:** változatlanul, továbbra is *sen-~e li redonis la manuskripton: változatlanul adta vissza a kéziratot *senŝange vi povas viziti nin: továbbra is látogathatsz bennünket; **inter-~valoro:** *gazd* csereérték; **~bileto:** *fn* közl átszálló (jegy) *szin* transira bileto; **~brili:** *ntr* villog; **~kolora:** változó színű; **~mono:** *gazd* váltópénz, aprópénz; **~golulo:** *sp* cserekapus; **~ludisto:** *sp* cserejátékos; **~opropono:** módosítási javaslat; **~paledo:** *ip* csereraklap
 U ĉevalŝangejo, datuminterŝangejo, direktoŝangejo, finajŝangejo, gamŝangejo, ideointerŝangejo, lokŝangejo, jarŝangejo, klimatoŝangejo, lingvoŝangejo, monŝangejo, nomŝangejo, opiniinterŝangejo, paradigmoŝangejo, rapidumŝangejo, reĝimoŝangejo, ritmoŝangejo, signumŝangejo, spertinterŝangejo, usklecoŝangejo, valutŝangejo, varinterŝangejo, varmointerŝangejo, vestoŝangejo, vokalsangejo
Šanhaj/o=1. geo Sanghaj, Shanghai (város); **2.** geo pol Sanghaj, Shanghai (tartomány) (CN)
šankr/o=orv sánker, fekély *dura ~o: keményfekély, keménysánker, ulcus durum *mola ~o: bujafekély, lágyfekély, lágysánker, ulcus molle; **~oida:** *orv* sankroid
šanon/o=☞ bit/o²
Šanŝi/o=geo pol Sanhszi, Shanxi (CN)
šaptaliz/i=tr agr (bort) javít, mustot cukroz *szin* mostsukeri
šarad/o=jték szó- és szótagrejtvény *ludi ~on: szótagrejtvényt játszik
Šarazad/o=mit Seherézádé
šarg/o=1. robbanótöltet, töltés *la ~o jam enestas en la kanontubo: a töltés már benne van az ágyúcsőben *nuklea ~o: nukleáris töltet; **2.** *fiz* töltés *elektra ~o: villamos v. elektromos töltés *elementa ~o: elemi töltés, elektrontöltés *negativa ~o: negatív *pozitiva ~o: pozitív töltés *spaca ~o: tértöltés; **~i:** **1.** *tr* megtölt (fegyvert) *lia pistolo ne estis ~ita: a pisztolya nem volt megtöltve *~u la fusilojn!: puskát tölts!; **2.** *tr* *ált* tölt, megtölt (a működéshez szükséges töltettel) *~i fontplumon per

inko: töltőtollba tintát tölt *~i fotilon per filmo: fényképezőgéppé filmet tesz *~i motoron per benzino: motorba benzint tölt; **3. vill** feltölt *negative ~itaj partikloj: negatív töltésű részecskék *~i akumulatoron: akkumulátort tölt *~ita partiklo: töltéshordozó; **4. inf** betölt (programot, értéket) *~i la operaciumon: betölti az operációs rendszert; ~**igi**: *ntr* betöltődik, feltöltődik *ankaŭ la lasta programo ~igis: az utolsó program is betöltődött *la akumulatoro jam ~igis: az akkumulátor már feltöltődött *la partikloj negative ~igis: a részecskék negatív töltést kaptak; ~**ilo**: **1.** tár (fegyveren); **2. vill** töltő, akkutöltő; **3. fn** inf betöltő; ~**ujo**: töltényűr (fegyverben); **mal~o**: **1.** elsütés (fegyveré); **2. vill** kisütés, kisülés *korona mal~o: koronakisülés *mal~o en vakuo: vákuumkisülés *punkta mal~o: csúcsok közötti kisülés *sparka mal~o: szikrakisülés, elektromos kisülés; **mal~i**: **1. tr** elsüt *li mal~is la kanonon: elsütötte az ágyút; **2. tr vill** kisüt *mal~i la kondensilon: kisüti a kondenzátort *mal~ita akumulatoro: lemerült akkumulátor; **mal~ilo**: vill kisütőkészülék; **mal~igi**: **1. ntr** elsül (fegyver); **2. ntr vill** kisül, lemerül; **pra~o**: *inf* bootolás; **pra~i**: *tr inf* bootol; **repra~i**: *tr inf* újrabootol; **re~i**: **1. tr** újratölt (fegyvert); **2. tr vill** újratölt *re~i kondensilon: kondenzátort újratölt; **sen~igi**: *tr* ürit, kiürit *la soldatoj sen~igis siajn mitraletojn: a katonák kiüritették géppisztolyaikat; **ses~a**: hatlővetű *ses~a pistolo: hatlővetű pisztoly; **mal~otubo**: vill kisülőső, kisülési cső; **super~i**: *tr tech* túltölt; **super~ilo**: *fn tech* túltöltő *turbina super~ilo: turbófeltöltő; ~**odenso**: vill töltéssűrűség; ~**odoko**: vill töltődök; ~**okarto**: *táv* feltöltőkártya; ~**omodulo**: *inf* betölthető modul; ~**ostacio**: *jm* töltőállomás; ~**ostango**: *kat* töltőúró; ~**portanto**: *fiz* töltéshordozó

Ŭakumulilŝargilo, buŝoŝarga, kulaŝŝarga, kartoĉŝargilo

ŝarg~o=1. teher *la azeno stumblis sub la tro peza ~o: a szamár megbotlott a túl nehéz teher alatt *mi ne povas porti pli pezan ~on: nem tudok nehezebb terhet vinni; **2.** rakomány *perdiĝis la ~o de la kamiono: elveszett a kamion rakománya *~o de bargo: uszály rakománya; **3. fiz** terhelés *egala ~o: egyenletes terhelés *elektra ~o: villamos terhelés *unuforma ~o: egyforma terhelés *utila ~o: hasznos terhelés; **4. átv** teher, gond, nyűg *ĉiu havas sian ~on Z: mindenkinek megvan a maga keresztye *se vi deprenus al mi la ~on de la akvumado: ha levennéd a vállamról az öntözés terhét *tiu kromtasko estis por li granda ~o: ez a külön feladat nagy nyűg volt a számára *vi ne estas por mi ~o: nem vagy teher számomra; ~**i**: **1. tr** berak, félrak, megrak, rakodik *multaj dokistoj ~is ĉe la kajo: sok dokkmunkás rakodott a rakparton *~u la ĉevalojn per la багаĝoj: rakják fel a lovakra az útiholmit *~i ŝipon: hajót megrak *~i varvagonojn: tehervagonokat megrak; **2. tr** megterhel, megrak *karbona dioksido ŝarĝas la aeron: széndioxid terheli a levegőt *ne ŝarĝu vian memoron per senutilaj ciferoj: ne terhel az agyad haszontalan számokkal *ŝarĝi la breton per libroj: telerakja a polcot könyvekkel *ŝarĝi tablon per pladoj: megrakja az asztalt ételekkel; **3. átv** nyom, terhel *denove mi ~as vin per peto: ismét kéréssel terhellek *~i per imposto: adóval terhel *~i sin per ŝuldoj: adósságba veri magát *tio ne ~as mian konsciencan: ez nem terheli a lelkiismeretemet; ~**a**: **1.** teher~, rakodó~ *~aj instalaĵoj de haveno: kikötő rakodóberendezései; **2.** terhelő, megterhelő, terhes *~a tasko: megterhelő feladat; ~**igi**: *ntr* megterhelődik, leterhelődik; ~**ito**: *fn* megbízott; ~**iteco**: leterheltség, elfoglaltság *pro mia ~iteco mi ne vizitas la klubojn: elfoglaltságom miatt nem járok a klubba; ~**isto**: rakodómunkás, teherhordozó; **el~i**: *tr* kirak, kipakol *el~u ĉiujn barelojn el la bargo: rakjanak ki minden hordót az uszályból; **en~i**: *tr* berak, bepakol *vi fogenis en~i la багаĝojn de la pasaĝeroj: elfelejtették berakodni az utasok útiholmiját; **mal~i**: **1. tr** kirak, lerak *mal~u la mulojn: rakodjanak le az öszvérekről *ni mal~is ĉiujn vagonojn: minden vagonot kiraktunk; **2. tr átv** tehermentesít, megkönnyít *malŝarĝu al mi vian koron: öntsd ki nekem a szívemet *ni malŝarĝu nian konsciencan: könnyítsünk a lelkiismeretünkön; **sen~igi**: *tr* tehermentesít; **sen~igi**: *ntr* tehermentesül, megkönnyebbül; **super~i**: *tr* a szokásosnál jobban megterhel, túlterhel *la ŝipo estis super~ita: a hajó a szokásosnál jobban meg volt terhelve; **super~o**: többletterhelés, pluszterher *por la super~o oni devas pagi: a pluszterherért fizetni kell; **trans~i**: *tr* átrak, átpakol; **trans~ejo**: átrakóhely; **tro~i**: **1. tr** túlterhel, túlságosan megrak *la tro~ita paleo rompiĝis: a túlterhelt raklap eltörtött *la tro~itan ĉaregon la ĉevaloj ne povis tri: a túlságosan megrakott szekeret a lovak nem tudták elhúzni; **2. tr átv** túlterhel *ne tro~u min per kromtaskoj: ne terhelj túl plusz feladatokkal; **tro~ita**: túlterhelt; ~**atesto**: *gazd* hajóraklevél; ~**aŭto**: *jm* teherautó, teherkocsi; ~**aŭtisto**: *jm* teherautó-vezető, tehergépkocsi-vezető; ~**aviadilo**: *rep* teher szállító repülőgép; ~**obesto**: *áll* teherhordó állat; ~**bovo**: *áll* igavonó ökör; ~**ĉevalo**: *áll* igásló; ~**kapablo**, ~**opovo**: *fiz tech* teherbírás; ~**levilo**: *fn tech* teheremelő; ~**obruĉo**: *áll* igásállat, málhás állat; ~**oĉevalo**: málhás ló; ~**odeklivo**: rakodópalló; ~**okajo**: rámpa;

~**olifto**: teherfelvonó; ~**omaksimumo**: *jm* terhelési maximum, maximális terhelés; ~**omulo**: teherhordó öszvér; ~**oselo**: tehernyereg; ~**veturilo**: *jm* teherjármű
Ŭaferŝarĝito, pagoŝarĝo

ŝari/o=izsl jog saria

Ŝari/o=geo Chari, Shari (folyó)

ŝarif/o=1. izsl sarif (Mohamed leszármazottja); **2. izsl** mekkai főhivatalnok

ŝark/o=áll cápa *kiras~oj: ☞plakodermoj *mustel~o: sima cápa, nyestcápa (Mustelus mustelus) *szin* marmustelo

Ŝaron/o=bibl geo Saron

ŝaŝlik/o=gaszt saslik

ŝat/i=tr kedvel, szeret *ili ~is ludi kun la infanoj: szerettek játszani a gyerekekkel *la knabino ~as vin, sed ne amas: a lány kedvel téged, de nem szeret *mi ne ~as ĉi tiun homon: nem kedvelem ezt az embert *mi ~as kafon: szeretem a kávét *mi ~as vian amikon: kedvelem a barátodat *mi ~us starigi ĉi-kuntekste kelkajn demandojn: ennek apropóján szeretnék feltenni néhány kérdést *ni ~as danci: szeretünk táncolni *ni ~as futbalon: kedveljük a labdarúgást; ~**o**: kedvelés *kun ~o ni ekkursas: szívesen kirándulunk, szeretünk kirándulni *li trovas ~on fiŝkapti: kedvét leli a horgászásban; ~**ata**: kedvelt, szeretett, kedvenc *kiu estas via ~ata futbalklubo?: melyik a kedvenc futballklubod *nia ~ata aktorino: kedvelt színésznőnk; ~**ateco**: kedveltség; ~**egi**: *tr átv* imád *mia edzino ~egas la florojn: a feleségem imádja a virágokat; **mal~i**: *tr* utál, megvet, nem kedvel *li mal~as sian profesion: nem szereti a foglalkozását *mal~i hipiojn: utálja a hippiket *mal~i la regulojn: utálja a szabályokat *mal~i la sobran vivon: megveti a józan életet; **mal~o**: megvetés, lenézés, utálás; **mal~a**: megvető, utálkozó *li rigardis nin kun mal~aj okuloj: megvető szemekkel nézett ránk *mal~a mieno: utálkozó arckifejezés; **mal~inda**: megvetendő, utálatos, utálandó; ~**okupo**: hobbi, kedvtelés, mánia *szin* hobio; **mem~ema**: önimádó

ŝaŭm/o=1. hab, tájték *~o de biero: sör habja *~o sur la marondoj: tájték a tenger habjain *kirli ovoblankon al ~o: tojásfehérjét habbá ver; **2.** tájték, habzó nyál, habos izzadság *ĉevalo kovrita de ~o: tájtékos ló *lian buŝon kovris ~o: a száját hab borította; **3. átv** hab, tartalmatlan vmi *ĝi malaperos, kiel ~o: eltűnik, mint a hab *lia parolado estis, kiel ~o, sen ia kerno: a beszéde annyit ért, mint a semmi, nem volt veleje; ŝauma: habos, pezsgő; ~**i**: **1. ntr** habzik *ĉu ~as via biero?: habzik a söröd?; **2. ntr átv** pezseg *en la urbo ~as la vivo: a városban pezseg az élet; ~**aĵo**: **1. gaszt** mousse, „krém” (habos-krémes desszert) *ĉokolada ~aĵo: csokoládéhab, csokoládés mousse *frukta ~aĵo: gyümölcskrém, gyümölcsmousse; **2. gaszt** pástétom, húskrém, halkrém; ~**eti**: *ntr* enyhén habzik, pezseg; ~**igi**: *tr gaszt* habbá felfer, habosít; ~**igilo**: *gaszt* habverő; **dis~igi**: *ntr átv* szertefoszlik, a semmibe foszlik *niaj klopodoj dis~igis: törekvéseink megghiúsultak; **ek~i**: *ntr* habzani kezd; **sen~igi**: *tr* leszedi a habot, lehaboz, leförlöz *sen~igi supon: levest lehaboz; **sen~igilo**: *gaszt* habszedő kanál; ~**akvo**: *gaszt* szódavíz, szikvíz; ~**ĉeno**: zablalánc; ~**kirli**: *tr gaszt* habot ver, habosra kever; ~**ovaĵo**: *gaszt* tojásrántotta *~ovaĵo kun lardo: szalonnás tojásrántotta *~ovaĵo kun ŝinko: sonkás tojásrántotta; ~**plasto**: *kém* habszivacs, laticel; ~**sapo**: habszappan; ~**vino**: *gaszt* habzóbor

Ŭbansauĉmo, marŝauĉmo, metalŝauĉmo, rasoŝauĉmo, ŝvitoŝauĉmo

ŝaŭr/o=ritk met zápor

ŝeba/o=tört geo Sába, Szabá; ~**ano**: *fn* szabeus; ~**ismo**: vall szabeizmus

ŝed/o=agr ép csűr, pajta, szín; **duon~o**: *agr ép* fészter

ŝehem/o=tört geo Szichem (Nablusz)

ŝejk/o=1. sejk (törzsi, települési vezető); **2.** sejk (megtisztelő cím)

Ŭnaftoŝejko

ŝekel/o=☞siklo

ŝekl/o=tech patenatláncszem, omegakapocs

ŝekspir/o=ir (William) Shakespeare; ŝekspireska: *ir* shakespeare-i stílusú, Shakespeare modorában írt *ŝekspireska soneto: Shakespeare-es szonett, Shakespeare modorában írt szonett

ŜEL=Ŝanhaja Esperantista Ligo

ŝel/o=1. növ kéreg *betulaj havas blankan ~on: a nyírfáknak fehér kéreg van *~o de radiko: gyökér kéreg; **2. növ** héj (>termés, mag) *juglanda ~o: dióhéj; **3. áll** tojáshéj *szin* ovoŝelo; **4. ált** héj, burkolat, burkolófelület *elektrona ~o: *fiz* elektronhéj *la ĉokolada ~o de torto: torta csokoládébevonata *~o de fromaĝo: sajt héja

5. a hajó hajótörzs, hajóderék *szin* hulo **2**; **5. b rep** repülőgéptörzs *szin* hulo **3**; **6. inf** *fn* parancsértelmező, héjprogram, keretprogram; ~**aĵo**: *ép* zsalu; ~**ajaro**: *ép* zsaluzat; ~**ajisto**: *ép* zsaluzómunkás; ~**eto**: vékony héj *~eto (tuniko) de bulbo: hagyma héja *~eto (haŭteto) de lakto: tej főle; **el~aĵi**: *tr ép* kizsaluz, leveszi a zsalut *kiam oni el~aĵis la volbon,

gi enfalís: amikor kizsaluták a boltozatot, az összeomlott; **el-igi**: **1. tr** fejt, kifejt (héjából) *el-igi pizojn: borsót fejt; **2. tr** átv kihámoz *el-igi la veron: kihámozza az igazságot; **el-igi**: *ntr* kibújik a héjból *bela kokido el-igis: szép csibe bújt ki a héjból
sen-igi: **1. tr** hámoz, meghámoz *sen-igi terpomojn: krumplit hámoz; **2. tr** fej, kifejt (héjából); **sen-igilo**: *gaszt* hámozókés *sen-igilo de fruktoj: gyümölcshámozó; ~**frukto**: *növ* héjas gyümölcs; ~**loğa**: *mn* biol kéreglakó; ~**skarabo**: *áll* szű (Ips) *szin* ipo; ~**skrapilo**: *fn* fakéregkaparó; ~**strukuro**: *ép* fiz héjszerkezet
 Űcerboşelo, elektronşelo, longşelo, maizşelo, nuksoşelo, ovoşelo, semşelo, terpomsenşeligilo, terşelo
şelak/o=*kém* sellak, lakkmézga, lakkgumi
şelf/o=*geo* kontinentális talapzat, pad v. küszöb *szin* kontinentbreto
şelk/o=**1. tex** nadrágtartó; **2. tex** pánt, kantár *~o de mamzono: melltartó pántja *zono kaj ~o de ĵartelo: harisnyatartó öve és pántja; ~**ego**: hám, húzóheveder *la haŭlistoj tiris la ŝipojn per ~egoj: a hajóvontatók hámiban húzták a hajókat; ~**opantalono**: *tex* kertész nadrág; ~**orobo**: *tex* vállpántos ruha
 Űstrumposhelko, űtrumpetşelko
şem/o=*bibl* Sém vő. Hámó; ~**ido**: **1. fn** sémi, semita, szemita *szin* semido; **2. ne** zsidó; ~**ida**: *mn* nyt sémi, semita, szemita *szin* semida *~ida lingvofamilio: sémi nyelvcsalád; ~**idologo**: *nyt* sémi nyelvész, szemitológus; ~**idologio**: *nyt* sémi nyelvészet, szemitológia
şengen/o=*geo* Schengen *~a interkonso: *pol* schengeni egyezmény *~a spaco: *pol* schengeni térség *~a zono: *pol* schengeni övezet
şenjang/o=*geo* Senjang, Shenyang
şenopraz/o=*növ* metélőhagyma, snittling (Allium schoenoprasum) *szin* tranĉajlo
şenşi/o=*geo* *pol* Senhszi, Shanxi (CN)
şeo/o=*bibl* holtak hazája v. országa, alvilág, seol
şer/o=*geo* sziklazatony, sziklasziget
şer/o²=*fiz* tech nyírás
şerc/i=**1. ntr** tréfál, tréfal kozik *~ni estis gajaj, multe ~is: vidámak voltunk, sokat tréfal koztunk; **2. ntr** *pej* tréfal kozik, tréfát űz *la junuloj ~is pri la maljunulino: a fiatalok tréfal koztak az öregasszonnyal *~mi nur ~is, ne koleru: csak tréfal tam, ne haragudj *~ne ~u pri mi: ne tréfalj velem; ~o: tréfa *fari pri li nekonvenan ~on: illetlen tréfát űznek vele *fari trivialan ~on: otromba tréfát űz *lanĉi ~on: megeresz egy tréfát *la ~o iris tro malproksimen: a tréfa túl messzire ment *li ne komprenas la ~ojn: nem érti a tréfát *li ne lasas fari ~on pri si: nem hagyja, hogy tréfát űzzenek vele *ne estas ~o perdi mil eŭrojn: ezer eurót veszíteni nem tréfadolog *senkulpa ~o: ártatlan tréfa *sensprita ~o: ízetlen tréfa *~o flanken: félre a tréfával; ~a: tréfás *serĉaj komoj: tréfás megjegyzések *~e dirite, cele pensite Z: tréfából mondja, komolyan gondolja; ~**ema**: tréfás kedvű, tréfakedvelő, mókás; ~**emulo**: tréfamester, tréfás ember; **pri-i**: *tr* megtréfál; ~**inciti**: *tr* átv ugrat; ~**objekto**: a tréfa tárgya; ~**piki**: *tr* csipkelődik, élcelődik vkivel (n) *oni multe ~pikis lin pro lia longa nazo: sokat csipkelődtek vele nagy orra miatt
şere/o=*gaszt* jerezi bor
şerif/o=**1.** főispán (GB); **2. seriff**, rendőrfőnök (US)
şeriat/o=*iszl* jog seriát, mohamedán szokásjog
şerp/o=*serpa*, himalájai teherhordó
şetland/oj=*geo* Shetland-szigetek
şetli/o=*áll* shetlandi juhász kutya *szin* űetlanda űafhundo
şeviot/o=*ĉ*ĉeviotio
şi=(nőnemű) ő *şi estas mia filino: ő az én lányom; űia: övé (nőneműé) *ankaŭ Susano havas braceleton, ĉi tiu estas verűajne la űia: Zsuzsának is van karkötője, ez valószínűleg az övé *mi trovis űian lipruĝon: megtaláltam a rúzsát *űia jupo estas ruĝa: az ő szoknyája piros *űiaj estas ĉi tiuj mamzonoj: övéi ezek a melltartók
şiboleto=**1. bibl** sibboleto, varázsszó, kulcsszó; **2. átv** törvetés, beugratás
şibe/a=*nyt* sibo, szibo, szibe, hszipo
şibu/o=sibu (éretlen datolyaszilva leve); ~i: *tr* sibuval beken (>antiszeptikus és víztaszító hatás)
şija/o=*iszl* síja, Ali pártja; ~ismo: *iszl* űiitizmus; ~isto: *fn* *iszl* űiita
şik/a=sikkés, ízléses, elegáns; ~i: *ntr* ige sikkés, ízléses, elegáns *űia vesto tre ~is: a ruhája nagyon sikkés volt; ~o: sikk, jó ízlés, elegancia
şil/o=*tört* *geo* Siló
şil/o=*bud* síla, előírás
şild/o=**1. kat** pajzs, védőpajzs *la hungaroj longe estis la ~o de la kristanaro: a magyarok sokáig a kereszténység védőpajzsa voltak *la tribestroj levis Arpadon sur la ~on: a törzsfőnökök pajzsra emelték Árpádot *longa ~o: nagy pajzs *nuklea ~o: nukleáris pajzs *ronda ~o: kerek pajzs; **2. tech** pajzs, védőlemez *termika ~o: hőpajzs; **3. cégér**, cég tábla; **4. geo** pajzs *Balta ~o: Balti-pajzs *Kanada ~o: Kanadai-

pajzs *Siberia ~o: Szipériai-pajzs; **5. cím** címerpajzs *szin* blazonşildo *fendita ~o: hasított pajzs *kruce kvaronigita ~o: négyelt pajzs *oblikve kvaronigita ~o: harántnegyedelt pajzs *tranĉita ~o: vágott pajzs; **6. jelzőtábla** *loknoma ~o: helynévtábla; ~o: *csill* Pajzs, Scutum; ~**eto**: (azonosító) tábla; ~**isto**: *kat* fegyverhordozó, pajzshordozó, fegyvernök; ~**muro**: *ép* védőfal, homlokfal; ~**obazo**: *cím* pajzsláb; ~**odorno**: *kat* pajzsdudor, pajzsgomb, pajzstűske; ~**ofako**: *cím* pajzsmező; ~**oforma**: pajzs alakú; ~**oskaraboj**: *áll* pajzsbogarak (Cassididae); ~**okapo**: *cím* pajzsfő; ~**vulkano**: *geo* pajzsvulkán
 Űblazonşildo, brustoşildo, firmoşildo, ledşildo, nomşildo, stratnomşildo, vojşildo
şiling/o=shilling, schilling (pénznem)
şiller/o=*ir* (Friedrich) Schiller
şiloah/o=*bibl* Silóah, Silóam, Silóe *la lago de Soloah: Silóam tava
şim/o=*növ* penész; ~a: penészes *~a fromaĝokrusto: penészes sajtthéj; ~i: **1. ntr** penészedik, megpenészedik; **2. ntr** átv penészik, tesped *li ~is en senaktiveco kaj enuo: semmittevésben és unalomban tespedett; ~aĵo: penészréteg, penészbevonat; ~igi: *tr* megpenészesít, penészesé tesz, penészé érlel *~igi fromaĝon: sajtot érlel; **anti-aĵo**, **kontraŭ-aĵo**: gombaölő szer, fungicid *szin* fungicido; ~**fromaĝo**: *gaszt* penészes sajt
şimpanz/o=*ĉ*ĉimpanzo
şimşon/o=**1. bibl** Sámson; **2. Sámson** (utónév)
şin=*knyv* *szin* (héber 'sz' betű)
şind/o=*ép* zsindey vő. tegolo; ~**tegmenta**: *ép* zsindey tetős *~tegmenta domo: zsindey tetős ház
şingjang/o=*geo* *pol* Hszincsiang, Xinjiang (CN)
şijan/o=*geo* Hszian, Xian
şining/o=*geo* Hszining, Xining
şink/o=*gaszt* sonka *fumaĵita ~o: füstölt sonka *kuirita ~o: főtt sonka *rulumita ~o: göngyölt sonka; ~**eto**: *gaszt* sertécsülök; ~**olardo**: *gaszt* angolzalonna, császárszalonna, bacon; ~**oomleto**: *gaszt* sonkás tojás; ~**opano**: *gaszt* sonkás szendvics *szin* űinka sandviĉo; ~**orulaĵo**: *gaszt* sonkatekeres
şinto/o=*vall* sinto; ~ismo: *vall* sintoizmus; ~isto: *vall* sintoista
şiokar/o=*gaszt* shiokara
şip/o=*hajó* hajó *drakokapa ~o: *sp* sárkányhajó *dumasta ~o: kétárbócos hajó *eĉ plej bonan ~on malbonigas la voj Z: *köz*m a legjobb hajót is elveszejtheti a szél *fiűista ~o: halászhajó, halászbárka *szin* fiűbarko *hospitala ~o: *orv* kórházhajó *szin* hospitalűipo *la ~o kuűigis sur flanko: a hajó az oldalára feküdt *la ~o staras sur ankor ĉe la haveno: a hajó a kikötőnél horgonyoz *linia ~o: sorhajó *martaűga ~o: tengerjáró hajó *ne maro dronigas ~on, sed la voj Z: *köz*m szél tör hajót, nem a tenger *nedirektebla ~o: irányíthatatlan hajó *savada ~o: mentőhajó *trejna ~o: *isk* iskolahajó *szin* trejnoűipo *trimasta ~o: háromárbócos hajó *szin* trimastulo; ~i: **1. ntr** hajózik, hajón utazik; **2. tr** hajón szállít; ~aĉo: úszó koporsó; ~ano: hajó matróz, tengerész; ~anaro: hajó hajószemélyzet, hajólegénység; ~aro: hajó hajóraj, flotta, konvoj, hajókötélék; ~arestro: hajó tengernagy, admirális *szin* admiralo; ~estro: hajó hajóskapitány; ~eto: hajó bárka; ~isto: *fn* hajó hajós *Kristoforo Kolumbo estis granda ~isto: Kolumbusz Kristóf nagy hajós volt; **el-ejo**: hajó kikötő, kikötőhely; **el-igi**: *tr* hajó (hajóból) kirak; **el-igi**: *ntr* hajó partra száll; **en-igi**: *tr* hajó behajóz, hajóra rak; **en-igi**: *ntr* hajó hajóra száll, behajózik; **per-i**: *tr* hajó hajón szállít; **sur-e**: hajón, a hajón; **trans-igi**: *tr* hajó másik hajóra átrak; **trans-igi**: *ntr* hajó másik hajóra átszáll; ~**akompani**: *tr* hajó védőőrzetben kísér; ~**beko**: hajó hajóorr; ~**ĉarpentisto**: hajó hajóács; ~**dokumoj**: hajó hajóokmányok; ~**farejo**, ~**konstruejo**: hajó ip hajógyár; ~**frajtaĵo**: hajó gazd hajófuvar, hajórakomány, tengeri szállítmány; ~**fundo**: hajó hajófenék; ~**glitejo**: hajó ip sőlyasikló; ~**gvidisto**: hajó révkalauz; ~**iri**: *ntr* hajózik, hajóval megy; ~**irebla**: hajó hajózható; ~**ĵurnalo**: hajó hajónapló; ~**kanono**: hajó kat hajóágyú; ~**kelo**: hajó hajóraktér, hajótér, hajófenék (>raktér) *szin* holdo; ~**kluzo**: hajó víz hajózsilip; ~**knabo**: hajó hajóinas; ~**konstruisto**: *fn* hajó hajóépítő; ~**korpo**: hajó hajótest; ~**lanĉejo**: hajó ip sőlya, sőlyatér; ~**lifo**: hajó víz hajózsilip; ~**oflanko**: hajó hajóoldal; ~**otrajno**: hajó hajóvonta; ~**pereo**: hajó hajótörés; ~**pereulo**: *fn* hajótörött; ~**posedanto**: hajó hajótulajdonos; ~**rando**: *ĉ*pavezo; ~**rompaĵo**, ~**ruino**: hajó hajóröncs; ~**rompi**: *ntr* hajó hajótörést szenved; ~**rompiĝo**: hajó hajótörés; ~**rompinto**, ~**rompulo**: *fn* hajó hajótörött; ~**servi**: *ntr* hajó hajón szolgál, matrózkodik; ~**trafiko**: hajó közl hajóforgalom, hajóközlekedés; ~**trenisto**: hajó hajóvontató *szin* haŭlisto; ~**veturi**: *ntr* hajó hajózik; ~**veturo**: hajó hajójút; ~**veturado**: hajó hajózás; ~**vojo**: hajó hajójút; ~**vosto**: *ĉ*pobo
 Űaerűipo, aviadilűipo, bargoűipo, balenűipo, batalűipo, bordoűipo, cisternoűipo, dragűipo, drakűipo, fantoműipo, flagűipo, hospitalűipo,

gasoŝipo, gardoŝipo, karboŝipo, kargoŝipo, komercŝipo, kontenerŝipo, kosmoŝipo, krozoŝipo, kuriersipo, lumŝipo, navedŝipo, plezurŝipo, puŝŝipo, radŝipo, sklavoŝipo, spacoŝipo, submarŝipo, transportoŝipo, trejnoŝipo, trenŝipo, trolŝipo, vaporŝipo, velŝipo

ŝir/i=1. *tr* tęp, eltęp, elszakít, leszakít *~i florojn: virágot szed *~i paperon: papírt eltęp *~i fadenon: fonalat elszakít *mi ne povas ~i min en du partojn: nem tudom kettészakítani magam; **2.** *tr* *átv* szakítva húz, tęp *la bruo ~is lin el la dormo: a zaj felverte álmából *ni ~is la revolveron el la mano: kitéptük a revolvért a kezéből *li ~is la infanon el la brakoj de la patrino: kiszakította a gyermeket anyja karjaiból *~i al si la harojn: haját tępí *~i ĉiujn rilatojn kun la homoj: minden kapcsolatot megszakít az emberekkel *~i la haŭton: lenyúzza a bőrt; **3.** *tr* *orv* szagat, hasogat (>fájdalom) *akra doloro lin ~is: éles fájdalom hasított belé *en la brako ~as al mi: hasogat a karom; ~o: **1.** szakadás *szin* ŝirajo; **2.** *sp* szakítás (>súlyemelés); ~aĵo: szakadás *szin* ŝiro 1; ~eto: kis szakadás, repedés; ~iĝi: *ntr* szakad, elszakad, hasad, eltépődik; **de-i:** *tr* leszakít, letęp *de-i afiŝon: plakátot letęp *de-i floron: virágot leszakít *de-i haŭton: bőrt lenyúz; **de-iĝi:** *ntr* leszakad vmiről; **dis-i:** *tr* szétszakít, szétęp *la lupoj dis~is la ŝafidon: a farkas szétępte a bárányt *li dis~is la punslipon: szétępte a bűntetőcédlát; **dis-iĝi:** *ntr* szétszakad, szétreped *la koro de la knabino dis~iĝis: a lány szíve megszakadt *la troplenigita sako dis~iĝis: a túltömött zsák szétrepedt; **el-i:** *tr* kiszakít, kitép *el~i don: fogat húz *el~i planton kune kun la radikoj: gyökereüstül kitépi a növényt *el~u vian amaton el via koro: tépd ki a szívedből a szeretődöt *li el~is la leteron el mia mano: kitépte a levelet a kezemből; **el-iĝi:** *ntr* kiszakad *arboj el~iĝis pro la ventego: fák szakadtak ki a nagy szélben *krio el~iĝis el lia gorĝo: kiáltás szakadt ki a torkából; **for-i:** *tr* elszakít vhonnan *li estis for~ita el sia patrujo: elszakították hazájától *la ondoj for~is nin de la ŝipo: a hullámok elszakítottak bennünket a hajótól; ~doloro: *orv* szagató v. hasogató fájdalom, szagatás, hasogatás; ~krio: sikoly; ~kalendaro: tépőlapos naptár; ~kolekti: *tr* szed, leszed (termést) *szin* pluki 1 *~kolekti florojn: virágot szed *~kolekti kotonon: gyapotot szed *~kolekti teon: teát szed; ~liberigi: *tr* kiszakít vhonnan *li ~liberigis sin el la manoj de sia malamiko: kiszakította magát ellensége kezéből; ~malfermi: feltęp (tépve kinyit) *~malfermi la pordon: felrántja az ajtót; ~mordi: *tr* marcangol; ~peco: tépett darab, foszlány, cafat, tępés Ŭkorŝiri, radŝiri

ŝirm/i=1. *tr* véd, óv *la infano estis ~ata de pluvombrelo kontraŭ la pluvo: a gyermeket esernyő védte az eső ellen *la remparo ~as la soldatojn kontraŭ kugloj: a sánc golyók ellen védi a katonákat *per la manplato li ~is la okulojn kontraŭ la forta lumoj: a kezével védte a szemét az erős fény ellen *per sunokulvitrojn la aktorino ~is sin de la ŝvicolaj rigardoj: napszemüveggel védekezett a színésznő a kíváncsi tekintetektől *~u vin de la fortaj sunradioj: óvja magát az erős napsugaraktól; **2.** *tr* *fiz* tech árnyékol; ~o, ~ado: **1.** védelem, oltalom *la ~ado de la fruktarboj kontraŭ insektoj: a gyümölcsfák védelme rovarok ellen *mia ~o estas Dio: Isten az oltalmam *ni veturis sub la ~o de la suhano: a szultán oltalma alatt utaztunk *pluvegas, ni kuru sub ~on: zuhog az eső, fussunk tető alá *~e de la pluvombrelo ni atingis hejmen: az esernyő oltalmában hazaértünk; **2.** *vill* árnyékolás *elektrostatika ~ado: elektrosztatikus árnyékolás *magneta ~ado: mágneses árnyékolás; ~anto: *fn* védelmező, oltalmazó; ~ejo: óvóhely, menedékhely *kontraŭnukleara ~ejo: atombiztos óvóhely *kvar soldatoj venis malsupren el la ~ejon: négy katona jött le az óvóhelyre *ni trovis ~ejon sub arbo: egy fa alatt találtunk menedékhelyt; ~ilo: védőeszköz, ernyő, ellenző *ni starigis provizoran ~ilon kontraŭ la voŝtormo: ideiglenes védőfalat állítottunk fel a szélvihar ellen *~ilo kontraŭ elektra frapo: áramütés elleni árnyékolás *~ilo kontraŭ suno: napellenző; **flank~ilo:** hajó eltámasztó, oldalútköző *ligna flank~ilo: eltámasztófa, ütközőfa; **mal~i:** *tr* veszélynek kitesz *mallevinte la brakoj li mal~is sin kontraŭ la pugno de la kontraŭulo: leeresztve a karját szabadon hagyta magát az ellenfél ökle előtt *maleme respondi li mal~is sin al akra kritikoj: mivel nem volt kedve válaszolni, éles kritikának tette ki magát; **sen~a:** védtelen, védelem v. oltalom nélküli *sen~aj orfoj: védtelen árvák; ~butono: *sp* szűrőhegy (>vívás); ~fosaĵo: kat védőárok; ~gvati: *ntr* *átv* falaz *la filo ~gvatis por sia patro ĉe la enropo: a fia falazott az apjának a betörésnél; ~kabano: menedékház; ~kasko: *közl* bukósisak; ~kompleto: teljes védőruha; ~konko: *sp* mélyütésvédő (>ökölvívás); ~koridoro: *kat* ép gyilkjáró, védőfolyosó; ~kovrilo: **1.** védőburkolat; **2.** *knyv* könyvborító; ~okulvitroj: védőszemüveg; ~tapiŝo: védőszőnyeg; ~tavolo: védőréteg; ~vesto: védőruha; ~veŝto: védőmellény, golyóálló mellény *szin* brustoŝildo

Ŭfajroŝirmilo, falŝirmilo, fulmoŝirmilo, kotŝirmilo, lampoŝirmilo, manŝirmilo, okulŝirmilo, rokŝirmejo, ventŝirmilo

ŝitak/o=növ siitake (Lentinula edodes)

ŝiungnu/o=tört xiuongnu, hŝiungnu, ázsiai hun

ŝiv/o=ŝivao

ŝiva/o=vall Siva; ~ismo: vall sivaizmus

ŝkiz/o=ĵték skiz (>tarokk)

ŝkop/o=hajó vízmerő *szin* ĉerpilo 3; ~i: **1.** *tr* (vizet) mer (csónakból); **2.** *tr* *átv* *sp* (korongot, labdát) emel, kanaliz; **3.** *tr* *átv* *ĵték* besöpör, üt (>nyeremény) *~i la bankon: besöpri a nyereményt, űti a bankot

ŝkot/o=hajó szarvkötél, kivonókötel, vezetőkötel *brigvela ~o: farvitorla-kivonókötel

ŝlagra/o=zene sláger *szin* modkanto, furorkanto

ŝlak/o=ŝskorio

ŝlem/o=ĵték szlem (>kártya) *granda ~o: nagy szlem *malgranda ~o: kis szlem

ŝlenc/o=sp kanalazás (>hoki)

ŝlesvig/o=geo Schleswig; ~io: tört geo Schleswig (hercegség); ~o-Holstinio: geo pol Schleswig-Holstein (DE)

ŝlif/i=tr tech köszörül; ~isto: *fn* köszörűs; ~disko: tech köszörűkő, köszörűkorong; ~maŝino: tech köszörűgép

ŝlemil/o=fn élheterlen, gyámoltalan, ügyefogyott, mamlasz, tutyimutyi, slemlil

ŝlim/o=ász iszap, sár *kuraca ~o: gyógyiszap; ~a: iszapos *~a riverfundo: iszapos folyófenék; ~i: *ntr* iszapot rak le *la rivero ĉi tie multe ~as: a folyó itt sok iszapot rak le; ~ejo: sáros pocsolja; **en-iĝi:** *ntr* iszapba merül, pocsoljába kerül; **sen-iĝi:** *tr* víz leiszapol, iszapmentesít; ~bani: *tr* *orv* iszapban fürdet *~bani sin: iszapfürdözik; ~bano: gysz iszapfürdő; ~puto: emésztőgödör

ŝlos/i=tr bezár, lezár (kulcsra) *fermu kaj ~u la pordon: csukd be és zárd be az ajtót *la pordo estas ~ita de interne: az ajtó belülről van bezárva *~u vian faŭkon!: *átv* *durv* fogd be a pofádat!; ~ilo: **1.** kulcs *domporda ~ilo: kapukulcs *falsa ~ilo: álkulcs, tolvajkulcs *szin* dirko, ŝloŝhoko *la ~iloj de Sankta Petro: Szent Péter kulcsai *plata ~ilo: lapos kulcs *tiga ~ilo: szárkulcs; **2.** ép zárókő *szin* ŝlosilŝtono; **3.** *átv* megfjéti kulcs, vminek a nyitja *Ĉefeĉ~ilo: eo Ĉefeĉ-kulcs (rövid nyelvtan és szótár) *jen la ~ilo de la mistero: íme a titok nyitja *~ilo de ĉifrita teksto: rejtjelezett szöveg kulcsa *~ilo de matematika problemoj: matematikai feladvány kulcsa *~ilo por la taskoj: kulcs v. megfjéti a feladatokhoz; **4.** *kat* kulcs, kulcsesemő *Eger estis la ~ilo por la Altlando dum la turka epoko: Eger volt a Felvidék kulcsa a török időkben; ~ila: kulcs~ *~ila demando: kulcskérdés *~ila pozicio: kulcshelyzet; ~ilaro: kulcsok, kulcsesemő; ~ilujo: *fn* kulcsstartó; ~ĉef~ilo: mesterkulcs, általános kulcs *szin* paspartuo 2; **el-i:** *tr* kizár (zárral kirekeszt) *malfrue hejmenvenantojn oni el~as: a későn hazatérőket kizárják; **en-i:** *tr* bezár *li en~is sian monon en ŝtalsranko: pánccsészéknybe zárta a pénzét *oni hazarde en~is min en ĉi tiu ĉambro: véletlenül bezártak ebbe a szobába; **mal~i:** *tr* kinyit (kulccsal) *per la propra ~ilo li mal~is la ŝtalsrankon: a saját kulcsával nyitotta ki a széfet; ~fako: pánccélrekesz, széf (bankban); ~fermi: *tr* kulcsra zár *li ~fermis sian monkeŝtonon: kulcsra zárta pénzesládiját; ~hoko: tolvajkulcs, álkulcs *szin* dirko, falsa ŝlosilo; ~ilfasko: kulcsesemő; ~ilosto: *anat* kulcsesont, clavicula *szin* klaviklo; ~ilpozicio: kulcspozíció, kulcshelyzet; ~ilringo: kulcskarika; ~ilŝtono: ép zárókő; ~iltabulo: kulcsstartó tábla; ~ilŝigo: kulcsszár; ~iltruoj: kulcslyuk; ~ilvorto: kulcsszó

Ŭsparkadŝlosilo, streĉoŝlosilo, ŝaltoŝlosilo

ŝmac/i=ntr csámcsog, cuppog *ĝue li ~is: gyönyörködve cuppogott *la koto ~is sub liaj botoj: a sár cuppogott a csizmája alatt *ne ~u: ne csámcsogj; ~a: csámcsogós, cuppogós; ~o: cuppogás, csámcsogás **ŝmalc/o=**gaszt zsír *ansera ~o: libazsír *porka ~o: disznózsír *~o kun grivoj: tepertős zsír; ~i: *tr* gaszt zsíroz, megzsíroz *~ita pano: zsíros kenyér

ŝmink/i=tr sminkel, (arcot) fest *~i sin: kifesti magát, sminkel; ŝmink/o=smink, arcfesték; ~ado: sminkelés, arcfestés; ~istino: *fn* sminkes; ~ujo: toalett-táska *szin* ŝminkokeŝteto; **sub~aĵo:** *fn* alapozó, alapozókrém *szin* ŝminkobazo; **mal~i, sen-iĝi:** *tr* lemossa v. letörli az arcfestéket *post prezentado li sen~igis sin: előadás után letörli a sminket; **mal~aĵo:** *fn* arclemosó; ~krajono, ~ogrifelo: sminkceruza, arcfestékrudacska; ~obazo: *fn* alapozó, alapozókrém *szin* subŝminkajo; ~oblanko: kém sminkfehér; ~okeŝteto: toalett-táska *szin* ŝminkujo

Ŭbatalŝminko, fonŝminko, lipoŝminko, ombroŝminko

ŝmir/i=1. *tr* ken, megken, beken, bedörzöl *li ~as sin per sunoleo: napolajjal bekeni magát *~i buteron sur pano: kenyeret megvajaz; **2.** *tr* *átv* megveszteget *kiu bone ~as, bone veturas *Z: közm* a kerék is úgy forog jól, ha kenik *li ~is la manon al la direktoro: megvesztegette az igazgatót; **3.** *tr* tech ken, lubrikál (zsíroz v. olajoz) *szin* lubriki *kiu bone ~as, bone veturas *Z: közm* a kerék is úgy forog jól, ha kenik *li ~is la radojn de la ĉaro: megkent a kocsikerekeit; ~o, ~ado: kenés *la

lasta ~o: *kr* utolsó kenet *szin* sanktoleado; ~a_{jo}: kenőcs *li enfrotis la ~ajon en la piedon: beledörzsölte a kenőcsöt a lábába; ~ilo: *tech* zsírozó, olajozó, zsírozógomb; ~isto: **1.** festő, mázoló; **2.** *pej műv* rossz piktor, pancser festő; *sur-i*: *tr* ráken, felken vmire; ~fermi: *tr* betapaszt *per mortero li ~fermis la truon: malterral betapasztotta a lyukat; ~feto, ~graso: *tech* kenőzsír; ~fromaĝo: *gaszt* kenhető sajt; ~makuli: *tr* bemaszatol, elmaszatol *per viaj kotaj ŝuoj vi ~makulis la plankon: sáros cipővel bemaszatolt a padlót; ~mono: kenőpénz, sáp *szin* bakšišo; ~oleo: *tech* kenőolaj; ~pano: *gaszt* megkent kenyér; ~sapo: kenőszappan

Ŭ belŝmiraĵo, paperŝmiristo

ŝnaps/o=*gaszt* törkölypálinka

ŝnaucer/o=*áll* snaucer *granda ~o: óriássnaucer *malgranda ~o, nana ~o: törpessnaucer *meza ~o: középssnaucer

ŝnorkel/o=*tech* légzőpipa, légzőcső, légbeszívó cső

ŝnur/o=**1.** zsinór, (vékonyabb) kötél *eĉ la plej longa ~o havas finon: egyszer mindennek vége szakad *havi du ~ojn al sia arko: két vasat tart a tűzben *konekta ~o: *vill* csatlakozózsínor *li estas, kiu tiras la ~ojn: ő mozgatja a szálakat *li ligis la kapron per ~o: zsinórral kikötötte a kecskét *peĉa ~o: szurkos fonál *umbilika ~o: *anat* köldökzsínor *szin* umbilika funiklo; **2.** *mat* húr; **3.** *rep* szárnymetszethúr, szelvényhúr; ~i: *tr* megkötöz, bekötöz *~i la piedojn: megkötözi a lábát *~i paketon: csomagot bekötöz; ~aro: *hajó* kötélzet *fiksa ~aro: állítókötélzet, merevítőkötélzet *szin* fiksa rigilaro *mova ~aro: futókötélzet *szin* mova rigilaro; ~ego: (vastag) kötél, kábel *kanaba ~ego: kenderkötél *ŝtala ~ego: acélkötél; ~ero: zsinórszál; ~eto: zsinég, spárga, madzag; ~isto: kötélverő, köteles; ~umi: **1.** *tr* (zsinórt, kötelet) fon, sodor; **2.** *tr vill* (kábelt) sodor; ~umo: sodrat; *inter* ~o: *vill* csatlakozózsínor; *kun* ~i: *tr* egymáshoz kötöz *la alpinistoj *kun* ~is *sin*: a hegymászók egymáshoz kötözték magukat *la ploro *kun* ~is *lian* gorĝon: *átv* a sírás összeszorította a torkát; *sen* ~igi: *tr* leveszi vmiről v. vkiről (n) a zsinórt v. kötelet *vi povas *sen* ~igi la kaptitojn: levehated a kötelet a foglyokról; ~armi: *hajó* felcsarnakol, kötélzettel felszerel; ~balancilo: *jtek* kötélhinta; ~dancisto: kötél táncos; ~eskalo, ~ŝtupetaro: kötélháncsó; ~galono: zsinórdísz; ~grimpado: *sp* kötélmászás; ~konduktilo: *vill* zsinór *plilongiga ~konduktilo: hosszabbító zsinór; ~kravato: zsinórnyakkendő; ~kunulo: kötél társ (>hegymászás); ~ligi: *tr* megkötöz; ~ligaĵo: *hajó* vitorlarögzítő kötélzet; ~ponto: *közl* kötélhíd; ~pulio: *tech* kötél tárcsa; ~ringo: kötélgyűrű; ~salti: *ntr jtek* ugrálókötelezik; ~ŝuo: spárgatálpú vászoncipő; ~takelo: *tech* kötélcsigasor; ~zono: gatyamadzag

Ŭ brulŝnuro, kaptoŝnuro, ligŝnuro, rektoŝnuro, saltoŝnuro, savŝnuro, sekigŝnuro, stirŝnuro

ŝoah/o=☛ Holokaŭsto

ŝofor/o=járművezető, gépjárművezető, sofőr; ~i: *tr jm* vezet *li ~as kamionon: kamiont vezet

ŝogun/o=tört sógun

ŝojtor/o=eo geo Söjtör *en ~o estas la Esperanta Kontakcentro: Söjtörön van az Eszperantó Kapcsolatközpont

ŝoht/i=*tr vall* kőservág, kőser módon vág; ~isto: *vall* kőserhentes, kősermészáros

ŝoji/o=sózsi, japán paravánajtó

ŝok/i=**1.** *tr* megdöbbsent *via maldeca konduto ~is nin: illetlen viselkedése megdöbbsentett bennünket; **2.** *tr orv* sokk *oni ~is elektre la skizofreniulon: elektromosan sokkolták a szkizofréniás beteget; ~o: **1.** döbbsentet *veki ~on ĉe la aŭdantaro: döbbsentet keltett a hallgatóságnál; **2.** *orv* sokk *anafilaĵa ~o: anafilaxiás sokk *operacia ~o: operációs sokk *traŭmata ~o: traumatikus sokk; **3.** *fiz* lökés, sokk *termika ~o: termikus sokk; ~a: sokkoló, megdöbbsentő; ~ilo: *fn* sokkoló, sokkolóeszköz; ~ondo: *fiz* lökés hullám

Ŭ elektroŝoko

ŝopen/o=zene (Frédéric François) Chopin

ŝorbet/o=*gaszt* sörbet

ŝort/o=short, rövid nadrág

Ŭ banŝorto

ŝon/o=fn sona; ~a: *mn nyt* sona (sn)

ŝos/o=növ sarj, friss hajtás *szin* branĉido; ~i: *ntr* növ hajt; ~eto: növ törpehajtás, rövidhajtás, törpeág, brachyblastum; ~burgono: növ hajtásrügy

Ŭ palmoŝoso, sukŝoso

ŝose/o=**1.** *közl* műút, kiépített út *surtraka ~o: *vsút* gördülő országút, RoLa, Huckepack *triagrada ~o: harmadrendű út *unuaklasa ~o: elsőrendű út; **2.** *közl* úttest; **3.** *inf* főútvonal; ~a: *közl* közúti ~a trafiklo: közúti közlekedés; ĉef-o: *közl* főút, főközlekedési út *szin* ĉefvojo; ĉirkaŭ-o: *közl* körgyűrű *szin* ringoŝoseo; *inter* ~o: *közl* központi sávosztó; ~pagejo: *közl* autópálya-fizetőhely; ~rulilo: *közl* *tech*

úthenger *szin* rulcilindro, rulpremilo

Ŭ aŭtoŝoseo, ringoŝoseo

ŝot/o=*sp* lövés, rúgás (>labda) *komenca ~o: kezdő rúgás *libera ~o: szabadrúgás *liberiga ~o: felszabadító rúgás *nerekta libera ~o: közvetett szabadrúgás *rekta libera ~o: közvetlen szabadrúgás; ~i: *ntr sp* lő, rúg (>labda); *ek* ~o: *sp* kezdő rúgás; *el* ~o: *sp* kirúgás; ~cirĉlo: *sp* lövőkör

Ŭ punŝoto

ŝot/o²=sott, sóstó (lefolyástalan tó)

ŝotiŝ/o=zene skótos dal, éccossaise

ŝotr/o=*ép* zúzottkő, közúzalék; ~oforko: *ép* ágyazatvilla, kavicsvilla

ŝov/i=**1.** *tr* tol, csúsztat *li ~is la ĉapon malantaŭen: hátrátolta a sapkáját *li ~is monon en mian manon: pénzt csúsztatott a kezembe *ne ~u la piedojn: ne húzd a lábad *ni ~u flanken la ŝrankon: toljuk félre a szekrényt *vi ~is la leteron en vian poŝon: zsebre dugtad a levelet; **2.** *tr* átv lök, tol, tuszkol *ni ~is lin en apudan ĉambron: egy szomszédos szobába tuszkoltuk *se vi bezonas porparolanton, ĉiam vi ~as min: ha szószólóra van szükségetek, mindig engem toltok előre *vi ~as vin kiel ŝafoj: úgy tolaokodtok, mint a birkák; ŝov: *hgut* csosz *ŝov~, mi aŭdis, la maljunulo proksimiĝis: csisz-csosz, hallottam, az öreg közeledett;

~o: **1.** tolás, csúsztatás *per unusola ~o li delokigis la gapantojn: egyetlen mozdulattal félretolta a báméskodókat; **2.** *inf* eltolás, léptetés *aritmetika ~o: aritmetikai eltolás v. léptetés *cikla ~o: ciklikus eltolás v. léptetés *logika ~o: logikai eltolás v. léptetés; ~ebla: eltolható *~ebla septo: eltolható válaszfal *~ebla tegmento: eltolható tető; ~iĝi: *ntr* elcsúszik, eltörlődik *serpento ~iĝis el la korbo: egy kígyó csúszott elő a kosárból; ~iĝo: csúszás, eltörlődés *la ~iĝo de la grundo estis katastrofo: a talajcsúszás katasztrofális volt *~iĝo al ruĝo: *csill* vöröselőtörlődés, Hubble-jelenség; *al* ~i: *tr* odatul *al ~u seĝon: tolj ide egy széket; *al* ~iĝi: *ntr* odasimul *la infano al ~iĝis al sia patrino: a gyermek az anyjához simult; *de* ~i: **1.** *tr* eltol, félretol, félrecsúsztat; **2.** *inf* behúzás (>sor, bekezdés); *de* ~o: **1.** eltolás, félretolás; **2.** *inf* behúzás (>sor, bekezdés); *dis* ~i: *tr* szétol *dis ~u iom la kestojn: egy kicsit toljátok szét a ládákat; *el* ~i: *tr* kidug, kitol *kaŝu, kiom vi povos, mensogo sin el ~os Z: *közm* a hazugon leghamarabb kifognak *li el ~is la kapon tra la luko: kidugta a fejét a padlásablakon *miljaroj ne povis, minuto el ~is Z: *közm* minden meglehet, minden megeshet; *en* ~i: **1.** *tr* betol, bedug, becsúsztat *en ~i la manon: belenyúl, bedugja a kezét *en ~i la manon en la poŝon: zsebre teszi a kezét *li en ~i sin en la kamenon: belebújt a kandallóba; **2.** *átv* beszúr, beiktat, közbeszúr *en ~i vorton: szót közbeszúr *ni en ~is muzikprezentadon en la programon: zenei előadást iktattunk be a programba; *en* ~iĝi: **1.** *ntr* betörlődik, becsúszik; **2.** *ntr* átv beférkőzik vhoval *spiono en ~iĝis en niajn vicojn: spicli férkőzött be a sorainkba; *for* ~i: **1.** *tr* eltol vhoval; **2.** *tr* átv elodáz, elhalaszt *kiu okazon *for* ~as, ĝin jam ne retrovas Z: *közm* elmulasztott alkalom soha vissza nem tér; *flanken* ~i: *tr* félretol; *flanken* ~iĝi: *tr* félretörlődik, félrehúzódik; *inter* ~i: *tr* közbeszúr, közbeiktat *inter ~u du vicojn: szúrjon be két sort; *kun* ~i: **1.** *tr* összetol, összecúsztat, összedug; **2.** *tr* *inf* sűrít (>betűk); *preter* ~iĝi: *ntr* elsziklik, elsuhan vmi v. vki mellett *la sketantoj *preter* ~iĝis antaŭ la orkestro: a korecsolázók elsuhanak a zenekar előtt; *re* ~i: *tr* visszatol, visszanyom; *sub* ~i: **1.** *tr* alátol, alácsúsztat; **2.** *tr* átv rátukmál *oni volas sub ~i fremdan alfabeton al la esperantistoj: idegen ábécét akaruk rátukmálni az eszperantistákra; *sub* ~iĝi: *ntr* alácsúszik, alátörlődik; *sub* ~iĝo: **1.** alácsúszás, alátörlődés; **2.** *geo* alábukás, szubdukció; *supren* ~i: *tr* feltol *ŝi supren ~is la jupon: feltolta a szoknyát; *suk* ~i: *tr* átv vmire *li sur ~is la kapuĉon sur la kapon: a fejére húzta a csuklyát; *sur* ~iĝo: **1.** rátörlődés, rácsúszás; **2.** *geo* rácsúszás; *tra* ~i: *tr* áttol, átcsúsztat *li tra ~is sin tra la fendo: átbújt a résen; *trans* ~i: **1.** *tr* áttol vmin, áttol vminek a másik oldalára; **2.** *tr* jog kitoloncol; ~butono: *vill* tologomb; ~enpuŝi: *tr* betuszkol; ~oforto: *fiz* tolóerő; ~kalibrilo, ~mezurilo: *tech* tolmérce; ~kalkulilo: *mat* logarléc; ~ofoldo: *tech* csúszzóhorony, siklóvezeték *szin* glitfoldo; ~okuro: *vill* eltölási v. eltölődási áram, polarizációs áram; ~osepto: *ép* elhúzzható válaszfal; ~paŝi: *ntr* csoszog; ~peco: *tech* tolóka; ~pezilo: toló súly (>mérleg); ~pordo: *ép* tolóajtó *szin* glitpordo; ~reĝistro: *inf* léptetőregiszter; ~reostato: *vill* tolóellenállás; ~ringo: **1.** *fn* övbujtató; **2.** tologgyűrű; ~sarkilo: *agr* tolóka; ~sulko: *tech* eresztékhorony; ~tegmento: *jm* tolotető; ~trombono: *zene* tolóharsona *szin* glittuba trombono

Ŭ konsonanto ~iĝo, kuliso ~isto, pan ~ilo, puŝ ~i, romp ~iĝo, ruĝen ~iĝo, ter ~iĝo

~el/i=*tr* lapátol *~i akvon el boato: csónakból vizet lapátol *~i irejon en la neĝo: ösvényt lapátol a hóban *~i karbon: szemet lapátol; ~ilo: lapát; *for* ~i: *tr* ellapátol vhoval *li *for* ~is la neĝon antaŭ la domo: ellapátolta a havat a ház elől; ~maŝino: *tech* rakodókanalas földmunkagép

Ūdama~elilo, karbo~elilo, polvo~elilo

~**inim/o**=*pol pej* sovinizmus; ~**a**: *pol pej* sovén, sovinsizta

~**inist/o**=*fn pol* sovinsizta

ŝpal/o=**1.** *fn tech* kereszttartó, kereszterenda, keresztrúd, keresztléc, általkötő, travers *~o de barilo: kerítés keresztléc *~o de fenestro: ablak vízszintes tokszára; **2.** *vsút* talpfá, alj; ~**borilo**: *vsút* talpfafűró; ~**noĉo**: *vsút* talpfavájjalat

ŝpar/i=**1.** *tr* megtakarít, megspórol, (össze)gyűjt *li ~as monon por biciklo: kerékpárra gyűjt *patro ~as monon por sia enterigo: apám pénzt spórol a temetésére *~u groŝon – vi havos plenan poŝon Z: *közm* fillérből lesz a forint *~u, kiam bone, vi havos, kiam bezone Z: *közm* mit félre nem tétél, elő sem veheted *vivi de ~ita kaso: a megtakarításából él; **2.** *tr* takarékoskodik vmivel (n), óv vmit, nem fecsekel el *bona generalo ~as siajn soldatojn: a jó tábornok óvja a katonáit *irante ĉi-voje ni ~os du kilometrojn: erre menve két kilométert nyerünk *~i nek bonvolon, nek fervoron: mindent elkövet, nem kíméli magát *~u vian forton: takarékoskodj az erőddel *~u vian tempon: takarékoskodj az időddel; **3.** *tr* *átv* megkímél, megóv (vmi kellemetlentől) *li ~is al mi la penon, veturi en la urbon: megkímélt a fáradtságtól, hogy a városba utazzam *mi volis ~i al li ĉi tiun malagrablaĵon: meg akartam kímélni ettől a kellemetlenségtől; ~**aĵo**: megtakarítás; ~**ema**: takarékos (természetű); ~**igi**: *tr* megkímél, megóv *szin* ŝpari 3 *~i ~igis al mi longan vojaĝon: hosszú úttól kíméltél meg *viaj dispozicioj ~igis la peston al la urbo: intézkedéseid megóvták a várost a pestistől; ~**mal-i**: *tr* elfecsérel, elveszteget, pazarol, tékozol *szin* disipi, prodigi *li mal~is sian heredaĵon: elfecsérelte az örökséget *ni ne mal~u tempon: ne vesztegessük az időt; ~**mal-o**: pazarlás, tékozlás, költekezés; ~**mal-ema**: pazarló, tékozló, költekező; ~**tro-ema**: fősvény, fukar; ~**mal-emo**: pazarlókedv; ~**banko**: *gazd* takarékbank; ~**depono**: *gazd* takarékbetét; ~**egregimo**: *tech* takarékos üzemmód; ~**kaso**: *gazd* takarékpénztár *koopera ~kaso: szövetkezeti takarékpénztár; ~**konto**: *gazd* takarékbetét-számla; ~**libreto**: *gazd* takarékkönyv *loteria ~libreto: nyereménybetétkönyv; ~**loki**: *tr* *gazd* (takarékoság céljából) befektet; ~**mono**: megtakarítás, megtakarított pénz; ~**monujo**: takarékpersely; ~**porketo**: malacpersely, perselymalac; ~**programo**: *gazd* takarékosági program; ~**vojo**: *közl* rövidebb út, lerövidített út; ~**vorta**: tömör *~vorta esprimmaniero: tömör kifejezősmód

Ūenergiŝpara, monŝpari

ŝpat/o=**1.** *agr* ásó; **2.** *kat* (talpszár)sarkantyú (>ágyú); **3.** *hajó* horgonyсарu, horgonykapu; ~**i**: *tr* ás *spati bedon: ágyást ás *~i drenkanaleton: levezetőárkot ás; ~**kruco**: *hajó* horgonykar

ŝpic/o=*áll* spicce, északi kutya *germana ~o: német spicce *pomeraŝia ~o: pomerániai törpespice

ŝpin/i=**1.** *tr* fon *~i lanon, kanabon: gyapjút, kendert fon *~i linan fadenon: lenfonalat fon; **2.** *tr* *áll* fon *araneo ~as sian reton: pók fonja a hálóját; **3.** *tr* *átv* sző (pl. tervet) *li ~as planojn en sia kapo: terveket forgat a fejében *~i ~as fantaziajn rakontojn: fantáziadús meséket költesz; **4.** *ntr* *átv* dorombol *szin* ronroni; ~**ado**: *tex* fonás *mana kaj maŝina ~ado: kézi és gép fonás; ~**aĵo**: **1.** *tex* fonat; **2.** *áll* háló, gubó; ~**ejo**: *ip* fonoda *lana ~ejo: gyapjúfonoda; ~**ilo**: **1.** *tex* guzsalyorsó; **2.** *tex* fonóorsó *szin* spindelo 1; ~**istino**: *tex* fonónő; ~**itaĵo**: *tex* fonadék, fonottáru; ~**bastono**: *tex* guzsaly *szin* konuklo; ~**birdo**: ☞kaprimulgo; ~**fasko**: szősz, csepű; ~**mastro**: *ip* fonógyáros, selyemgyáros; ~**maŝino**: *ip* fonógép; ~**turnilo**: *tex* guzsalyorsó *szin* ŝpinilo 1

Ūradŝpinilo

ŝpros/o=*ép* ablakosztó lécz, ablakléc

ŝpruc/i=**1.** *ntr* spriccel, fröcsög, lövell, buzog, fakad, loccsan *apude ~is fonto: mellette forrás fakadt *el la ludpistoŝo ~is akvo: a játékpisztolyból víz fröcsögött *fajreroj ~is el la stovo: szikrák spricceltek ki a kályhából *la ~anta akvo de la fontano: a szökőkút csobogó vize *sango ~is el lia kolo: vér lövellt ki a nyakából; **2.** *ntr* *átv* fakad, buzog *ĝojo ~is el ĉiuj okuloj: öröm buzogott minden szemből *sprito ~is en liaj vortoj: szellemesség szikrázott a szavaiban *~anta bonhumoro: fergeteges jókedv; ~!/: *hgut* fröccs!, spricce!, loccs!; ~**o**, ~**aĵo**: **1.** permet, spray, fröccsenő folyadék; **2.** *gaszt* fröccs *~aĵo kun dukvinona sodakvo: házmester *~aĵo kun duona sodakvo: kisfröccs *~aĵo kun kvardekona sodakvo: házmester *~aĵo kun triona sodakvo: nagyfröccs; ~**igi**: *tr* porlasztva fűj v. szór, fröccsent, fröccsögtet, fakaszt *la muntisto ~igis farbon sur la karoserion: a szerelő festéket szórt a karosszériára *li ~igis insekticidon en la angulon: rovarirtót fűjt a sarokba *~mi ~igis iom da parfumo sur ŝiajn harojn: egy kis parfümöt fűjtam a hajára *Sankta Ladislao ~igis akvon el roko: Szent László vizet fakasztott a sziklából; ~**igilo**: *fn* permetező, festékszóró, fecskendő, locsoló *permana ~igilo: kézi permetező *~igilo de farbito: festő festékszórója *~igilo de ĝardenisto: kertész locsolója *~igilo de gladilo: vasaló spriccelője; ~**dis-i**: *ntr* szétfreccsen, szétfreccsen; ~**el-i**: *ntr* feltör,

kifröccsen, kispriccel *sango el~is el la tranĉvundo: vér fröccsent ki a vágott sebből; ~**en-igi**: **1.** *tr* befecskendez, befecsköl v. hova *la valvo en~igas benzinon en la cilindron: a szelep benzint fecskendez be a hengerbe; **2.** *tr* *orv* befecskendez, beöntést csinál, irrigál *la kuracisto en~igis purigan likvon en la rektumon: az orvos tisztító folyadékot fecskendezett be a végbélbe; ~**en-igo**: *tech* *orv* befecskendezés, beöntés, irrigatio; ~**en-igilo**: *tech* *orv* befecskendező, irrigátor; ~**for-igi**: *tr* fecskendezéssel eltávolít, lemos *li for~igis la koton de sur sia aŭto: lemosa a sarat a kocsijáról *ne forgesu for~igi en la klozeto: ne felejtse el lehúzni a vécét; ~**for-igilo**: *fn* (tisztító) fecskendő, öblítő *for~igilo de klozeto: vécé vízóblítóje; ~**pri-i**: *tr* meglocsol, megöntöz, folyadékkal meghint v. befecsköl; ~**re-i**: *ntr* visszafreccsög, visszafelé spriccel; ~**sur-igi**: *tr* ráfröcsköl, megpermetez, folyadékot rászór, folyadékkal meghint *la aŭto sur~igis preterpasantojn: a kocsijárókat fröcskölt le *la pastro sur~igis al ni sanktan akvon: a pap szentelt vízzel hintett meg bennünket; ~**botelo**, ~**flakono**: szórópalack, festékszóró palack, spraypalack; ~**elbuŝigi**: *tr* kiöklendez; ~**farbi**: *tr* festékekkel befűj; ~**farbo**: szórófesték; ~**farbado**: szórófestés, festékfűvés; ~**farbilo**: *fn* festékszóró; ~**fenestro**: *inf* felbukkanó ablak; ~**fluo**: *met* sugáramlás, futóáramlás, jet stream (>szél); ~**fonto**: bogyogó forrás; ~**fontano**: *ép* műv szökőkút; ~**kamiono**: *jm* öntözőkocsi, öntözőautó; ~**kremo**: tejszinspray; ~**laki**: *tr* dukkóz; ~**lakado**: dukkózás; ~**menuo**: *inf* előbukkanó menü; ~**pistoŝo**: szórópisztoly, dukkózópisztoly; ~**rozo**: öntözőrózsza; ~**truo**: *áll* ornyílás (>cetek); ~**tubo**: tömlő, gumicső (>öntöző)

~**vino**: *gaszt* fröccs

Ūbeŝpruci, inkŝpruca, nazŝprucigilo

ŝpur/o=**1.** *vsút* nyomtáv; **2.** *jm* keréktáv, nyomtáv

ŝraman/o=**1.** *vall* sramana, vándoraszkeŝta; **2.** *fn* *vall* igazságkereső;

~**ismo**: *vall* sramanizmus

ŝrank/o=szekrény *sankta ~o: *kr* szentségház, tabernákulum *szin* tabernaklo 2 *~o kun tirkeŝtoj: fiókos szekrény *~o kun vesthokoj: akasztós szekrény *vitra ~o: üvegszekrény, vitrin *szin* vitroŝranko; ~**opiano**: *zene* szekrényzongora

Ūaktoŝranko, bufedŝranko, dosiersranko, fumŝranko, glaciŝranko, instrumentoŝranko, kombinoŝranko, konektoŝranko, kuirŝranko, libroŝranko, manĝoŝranko, medicinŝranko, medikamentoŝranko, monŝrank, murŝranko, noktoŝranketo, rulŝranko, sekigŝranko, sekursranko, servicoŝranko, sliparŝranko, spegulŝranko, ŝtalŝranko, tabloŝranko, vestoŝranko, vindoŝranko, vitroŝranko

ŝrapnel/o=*kat* robbanólövedék, srappel *kat* *szin* kuglobuso

ŝraŭb/o=*tech* csavar vö. bolto *cilindrokapa ~o: hengeres fejű csavar *fajnagorda ~o: finombeállító csavar *ferma ~o: zárócsavar *fiksa ~o: kötőcsavar *flangá ~o: peremes csavar *ĝustiga ~o: illesztőcsavar *haltiga ~o: rögzítőcsavar, szorítócsavar *mergebla ~o: süllyeszethető csavar *mergokapa ~o: süllyesztett fejű csavar *platkapa ~o: laposfejű csavar *platrela ~o: laposmenetű csavar *plurrela ~o: több-bekezdésű csavar *senfina ~o: végtelen csavar *szin* vermo 3 *senkapa ~o: fej nélküli csavar *~o kun duonronda kapo: lencsecsavar *~o kun interna enranĉo: belső kulcsnyílású csavar, inbuscsavar *~o kun krucentranĉa kapo: keresztornyú csavar *~o kun kvadrata kapo, kvareĝkapa ~o: négylapfejű csavar *~o kun ronda kapo: félgömbfejű csavar *~o kun seseĝa kapo, seseĝkapa ~o: hatlapfejű csavar *~o kun unuentranĉa kapo: egyhornyú csavar, egyeneshornyú csavar *T-kapa ~o: kalapácsfejű csavar *triangulrela ~o: élesmenetű csavar *malstreĉi ~on: csavart meglazít v. kilazít *restreĉi ~on: csavart utánhúzó *streĉi ~on: csavart meghúzó *tordi ~on: csavart túlhatj *trunko de ~o: csavarszár; ~**i**: **1.** *tr* *tech* csavaroz, csavar, (csavart) behajt; **2.** *tr* *tech* csavarral rögzít *~i ĉarniron sur pordo: pántot ajtóra csavaroz; ~**aĵo**: *tech* csavarmenet *szin* ŝraŭbkanelo; ~**aĵi**: *tr* *tech* menetet vág v. metsz; ~**aĵilo**: *fn* *tech* menetvágó, menetmetsző *szin* kanelilo; ~**igi**: *tr* *tech* csavarmenetet vág; ~**igilo**: *fn* *tech* csavarmenetvágó *szin* ŝraŭbkanelilo; ~**ilo**: *fn* *tech* csavarhúzó *szin* ŝraŭbturnilo *elektro ~ilo: elektromos csavarozógép; ~**ino**: *tech* anyafurat; ~**ingo**: *tech* anya *flangá ~ingo: peremes anya *krenela ~ingo: koronás anya *memsekuriga ~ingo: önbiztosító anya *sesseĝa ~ingo: hatlapú anya; ~**inigi**: *tr* *tech* anyamenetet vág; ~**inigilo**: *fn* *tech* anyamenetvágó; ~**al-i**: *tr* *tech* rácsavaroz, csavarral odarögzít; ~**de-i**: *tr* *tech* lecsavaroz v. hionnan; ~**kontraŭ-ingo**: *tech* ellencsavar, biztosítóanya; ~**kun-i**: *tr* *tech* összezsavaroz, csavarral összeköt; ~**mal-i**: *tr* *tech* kicsavaroz, kihajt; ~**trans-i**: *tr* (csavarkötést) túlhoz; ~**aleto**: *tech* csavarszárm; ~**bori**: *tr* *tech* menetet fűr; ~**borilo**: *fn* *tech* menetfűró; ~**fali**: *ntr* rep dugóhúzóba esik, dugóhúzózik (>repülőgép); ~**kerno**: *tech* csavarorsómag; ~**oĉapo**: *tech* hollandi anya; ~**ofermi**: *tr* *tech* csavarral lezár; ~**ofiksi**: *tr* *tech* csavarral rögzít; ~**forma**: *tech* csavaros; ~**ofrezi**: *tr* *tech* menetet mar; ~**ofrezilo**: *tech* menetmaró; ~**kanelo**: *tech* csavarmenet *szin* ŝraŭbaĵo; ~**kanelilo**: *fn* *tech* csavarmenetvágó *szin* ŝraŭbigilo; ~**okapo**: *tech*

csavarfej; ~**krajono**: csavaros töltőceruza; ~**krampo**: pillanatszorító, csavaros szorító; ~**kordo**: *zene* fonott húr, befőtt húr; ~**okriko**, ~**levilo**: *tech* csavaros emelő; ~**omikrometro**: *tech* csavaros mikrométer; ~**omufo**: *tech* menetes karmantyú; ~**opivoto**: *tech* menetes csap; ~**opremilo**: *tech* csavaros szorító v. sikattyú; ~**osalto**: *sp* csavarugrás; ~**osekurigilo**: *tech* csavarbiztosítás; ~**pašo**, ~**ajpašo**: *tech* menetemelkedés *szin* kanela pašo; ~**rado**: *tech* csigakerék; ~**risorto**: *tech* csavarrugó; ~**šlosilo**: *tech* ne csavarkulcs ☞ boltilo, klevo; ~**soklo**: *vill* menetes lámpafej *szin* šrauba ampolingó; ~**tenilo**: *tech* satu *szin* vajco; ~**tigo**: *tech* csavarszár; ~**torni**: *tr tech* menetet esztérgál; ~**tornilo**: *tech* meneteszterga; ~**turnilo**: *fn tech* csavarhúzó *szin* šraubilo

Ualetšraubo, boršraubo, fermošraubingo, flangošraubo, flangošraubingo, fluglišraubo, kapsraubo, lignošraubo, metlašraubo, okulšraubo, premšraubo

Šrik/i=*ntr* sikít, sikolt; ~**adi**: *ntr* sikongat, sikoltozik; **ek-i**: *ntr* felsikolt, sikítani kezd

Šrot/o=**1.** *agr* dara; **2.** sörét; ~**ajo**: *gaszt* dara, darából készült étel; ~**pafilo**: sörétes puská

Šrump/i=*ntr* összezsugorodik, összemegy, elfonnyad, összeaszalódik *la ekonomio ~as: zsugorodik a gazdaság *la folio štrumpis: a levél elfonnyadt *la šimaj pomoj ~is: a penészes almák összefonnyadtak *niaj esperoj ~is: reményeink elhalványultak; ~**igi**: *tr* zsugorít, összeaszal; ~**amana**: kacská kezű; ~**folio**: zsugorfólia

U lardošrumpajo

Šš!=*isz* pszt!, csitt! *szin* čit!, ts!

Štal/o=*tech* acél *Cementita ~o, hardita ~o: edzett acél *kroma ~o: krómacél *kruda ~o: nyersacél *malmola ~o: keményacél *Martin~o: martinacél *mola ~o: lágyacél *neoksidebla ~o: rozsdamentes acél, nem oxidálódó acél *nikela ~o: nikkelacél *tenaca ~o: szívós acél; ~**a**: **1.** *tech* acél~, acélból való; **2.** *átv* acélszürke *szin* štalgriza; **3.** *átv* acélos, kemény *kun ~a energia: acélos energiával; ~**i**, ~**izi**: **1.** *tr* acéloz, acéllal bevon; **2.** ☞ Cementi; ~**ejo**: *ip* acélgéár *szin* štalfabriko, štalfarejo; ~**igi**: *ip* acéllá ötvöz v. alakít; ~**alojo**: *tech* acéltötvözet; ~**betono**: *ép* acélbeton, „vasbeton”; ~**blua**: acélkék; ~**bronzo**: *tech* acélbronz; ~**drato**, ~**fadeno**: *tech* acélhuzal; ~**entrepreno**: *ip* acélipari vállalat; ~**fabriko**, ~**farejo**: *ip* acélgéár *szin* štalejo; ~**fandajo**: *tech* acéltölvény; ~**fandejo**: *ip* acéltöntő; ~**gitaro**: *zene* hawaii gitár *szin* havaja gitáro, ukulelo; ~**gravurajo**: *műv* acélmetszet; ~**griza**: acélszürke; ~**industria**: *ip* acélipar; ~**kasko**: acélsisak; ~**konstruajo**: *tech* acélszerkezet; ~**laboristo**: *ip* acélmunkás; ~**lado**: *tech* acélbádóg, vékony acéllemez *nervura ~lado: recézett acéllemez; ~**lameno**: *tech* acéllemez; ~**laminejo**: *ip* acélhengermű; ~**mantelo**: *tech* acélköpeny, acélburok; ~**pulmo**: gysz vastűdő *szin* spiraksono; ~**rubo**: *ip* acélhulladék; ~**skaraboj**: áll sutabogarak (Histeridae); ~**stango**: acélrúd; ~**šranko**: páncélszekrény *szin* monšranko, sekuršranko; ~**varoj**: *ip* acélárak

U angulštalo, elektroštalo, manganštalo

Štanc/i=*tr tech* (lemezből) kivág, stancol *szin* premtranči *~i moneron: érmet kivág; ~**ilo**: *tech* kivágópréss, kivágósajtó

U kuketštancilo

Štat/o=**1.** *pol* állam *duobla ~aneco: kettős állampolgárság *eklezia ~o: kr egyházi állam *federacia ~o: szövetségi állam *industria ~o: ipari állam *jura ~o: jogállam *liberalisma ~o: liberális állam *nacia ~o: nemzetállam *novaliginta ~o: újonnan csatlakozott állam *Organizo de Amerikaj ~oj: Amerikai Államok Szervezete, OAS *socialema ~o: jóléti állam, szociális állam *totalisma ~o: totalitárius állam; **2.** *pol* tagállam *Unuiĝintaj ~oj de Ameriko: Amerikai Egyesült Államok; ~**a**: **1.** *gazd* állami (tulajdonú) *~a entrepreno: állami vállalat *~a instruado: állami oktatás *~a sektoro: állami szektor *~aj fervojoj: államvasutak; **2.** *pol* állami, állammal kapcsolatos *~a administra aparato: államigazgatási apparátus *~a Dumo: Állami Duma *~a racio: államérdek, államrezon *~a sekreto: államtitok *~a subvencio: állami segély *~a terorismo: állami terror; ~**ano**: állampolgár *szin* civitano, regnano; ~**aneco**: állampolgárság; ~**anigi**: *tr* honosít; ~**estro**: *pol* államfő, államelnök; ~**igi**: *tr* *gazd* *pol* államosít *~igi la energifontojn: államosítja az energiaforrásokat *~igita entrepreno: államosított vállalat; ~**ismo**: *gazd* *pol* etatizmus; ~**isma**: *gazd* *pol* etatista; ~**isto**: *pol* államférfi; **el-igi**: *tr* *jog* kitoloncol; **inter-a**: *pol* államközi *inter~aj rilatoj: államközi kapcsolatok; **kontraŭ-a**: *pol* államellenes *kontraŭ~a agado: államellenes tevékenység; **mal-igi**: *tr* *gazd* *pol* állami tulajdonból kivesz, privatizál; **sen-ulo**: *fn* *jog* hontalan; **sub-o**: *pol* szövetségi állam, tagállam; **super-o**: *pol* szuperállam; ~**aferoj**: *pol* államügyek; ~**akto**: *pol* állami aktus; ~**aparato**: *pol* államgépezet, államapparátus; ~**buĝeto**: *gazd* *pol* államháztartás, állami büdzsé; ~**eklezio**: *vall* *pol* államegyház; ~**fondo**: *tört* államalapítás; ~**fondinto**: *fn* *tört* államalapító; ~**formo**: *pol* államforma; ~**funkciulo**: *pol* állami

hivatalnok v. tisztségviselő; ~**jura**: *pol* *jog* államjogi; ~**kapitalismo**: *gazd* *pol* államkapitalizmus; ~**kaso**: *gazd* *pol* államkincstár, állampénztár; ~**konsilio**: *pol* államtanács; ~**limo**: *pol* államhatár; ~**nacia**: *pol* nemzetállami; ~**obligacio**: *gazd* államkötvény; ~**oficisto**: *pol* állami hivatalnok, államhivatalnok; ~**page**: állami pénzen; ~**perfidio**: *jog* hazaárulás, felségárulás; ~**potenco**, ~**povo**: *pol* államhatalom; ~**potenca**, ~**pova**: *pol* államhatalmi; ~**prezidanto**: *pol* államelnök; ~**prunto**: *gazd* államkölcsön; ~**renverso**: *pol* államcsíny; ~**rezono**: *pol* államérdek, államrezon; ~**sekreto**: *pol* államtitok; ~**sekretario**: *pol* államtitkár *politika ~sekretario: politikai államtitkár; ~**sekretariato**, ~**sekretariejo**: *pol* államtitkárság; ~**sekureco**: *pol* állambiztonság; ~**sekureca**: *pol* állambiztonsági; ~**sekureculo**: *fn* *pol* állambiztonsági (ügynök); ~**sistemo**: *pol* államrendszer; ~**ŝuldo**: *gazd* *pol* államadósság; ~**viro**: *pol* államférfi

U kandidatoŝtato, membroŝtato, urboŝtato

Štel/i=*tr* *jog* lop, ellop *la najbaro ~is de li kokino: a szomszéd egy tyúkot lopott tőle *longe ~as ~isto, tamen fine li pendas Z: *közm* ki pénz nélkül vesz, hamar felakad *~i ĉe ~isto estas malfacile Z: *közm* zsványtól nehéz lopni *~i kison: csókot lop *unufoje ~inta restas ĉiam ~isto Z: *közm* aki egyszer is lop, zsvány nevet visel *unu fojon ~is pomon kaj perdis por ĉiam honestan nomon Z: *közm* jobb becsülettel szerényen élni, mint rossz úton meggazdagodni; ~**o**: *jog* lopás *enrompa ~o: betöréses lopás *kiu pri ~o silentas, tiu ~on konsentas Z: *közm* ki a tolvajt védi, maga nagyobb tolvaj *oni komencas per ~etoj, kaj finas per ~egoj Z: *közm* kicsiny korában kezd a tolvaj is; ~**e**: **1.** *jog* lopással, lopva; **2.** *átv* lopva, titokban *szin* ŝtelece *li ~e vizitis sian amatinon: lopva látogatta a kedvesét; ~**ajo**: *jog* lopott holmi; ~**ece**: *átv* lopva, titokban; ~**ema**: tolvaj természetű; ~**eti**: *tr* *jog* csen, elcsen; ~**isto**: *jog* tolvaj *apud propra domo ~isto ne ~as Z: *közm* kb. háza táján nem lop tolvaj *~isto ~iston evitas, ĉar li tie ne profitas Z: *közm* zsványtól nehéz lopni *~iston oni batas, ~istegon oni ŝatas Z: *közm* a kis tolvajt felakasztják, a nagyot futni hagyják; ~**umi**: ☞ ŝteliri; **al-igi**: *ntr* odalopakodik, idelopakodik; **el-igi**: *ntr* kilopakodik; **en-igi**: *ntr* belopakodik, beoson *en~igis eraro en la kalkulon: *átv* hiba csúszott a számításba *nerimarkite li sukcesis en~igi en la domon: észrevétlen sikerült belopakodnia a házba; **for-igi**: *ntr* eloson vhonnan, lopva távozik, lelép *szin* forŝteliri; **pri-i**: *tr* meglop *oni pri~as ne riĉulon, sed ŝargarduloj Z: *közm* alkalom szűli a tolvajt; **for-iri**: *ntr* eloson vhonnan, lopva távozik *szin* forŝteligi; ~**ajkaŝisto**: *jog* orgazda *szin* ricelista *~ajokaŝisto estas mem ~isto Z: *közm* orgazda és tolvaj egy zsákba való; ~**ataki**: *tr* *kat* lest vet vkinek (n), lesből megtámad; ~**aŭskulti**: *tr* hallgatózik, titokban kihallgat *li ~aŭskultis la komplotantojn: titokban kihallgatta az összeesküvőket; ~**ĉasi**: *tr* *jog* orvul vadászik, orrvadászik *li bandaĉo ~ĉasis cervojn: a banda orvul szarvasokra vadászott; ~**ĉasado**: *jog* orrvadászat, vadorzás; ~**ĉasisto**: *jog* orrvadász, vadorzó; ~**einiri**: *ntr* belopódzik, beoson; ~**enrompo**: *jog* betörés; ~**fiŝisto**: *jog* orvhalász, halorzó; ~**fotisto**: *pej fot* lesifotós, paparazzo; ~**imuna**: lopásbiztos; ~**iri**: *ntr* settenkedik, lopakodik; ~**malligi**: *tr* *jog* elköt *~malligi ĉevalon: lovat elköt; ~**manio**: *pszi* kleptománia; ~**move**: lopva, rejtve, settenkedve; ~**rigardi**: *tr* megles, lopva néz, kukkol; ~**rompisto**: *jog* betörő; ~**skarabo**: áll tolvajbogár (Ptinus)

U aŭtoŝtelisto, rompŝteli, poŝtelisto

Štern/o=*áll* csér (Sterna)

Štip/o=**1.** tőke, tuskó *senkapigi sur ~o: tőkén lefejez *haki brullignon sur ~o: tuskón tűzfát vág *jetu kelkajn ~ojn sur la fajron: dobj néhány tuskót a tűzre; **2.** *átv* tuskó, tahó, fajankó *malsaĝa, kiel ~o: faragatlan tuskó; buta, mint a tők; ~**aro**: farakás, máglya *bruligi mortinton sur ~aro: halottat máglyán eléget *bruligi viva sur ~aro: máglyán elevenen megéget; ~**ejo**: fāskamra; ~**eto**: pecek, pöcök; ~**arumi**: *tr* *jog* máglyán megéget; ~**batilo**: *tech* cölöpverő; ~**kapa**: fafejű, *mn* fajankó; ~**kapulo**: fajankó, tökfílkó

U brulŝtiparo, hakŝtipo

Štof/o=*tex* szövet, ruhaanyag *kotona ~o: pamutszövet *lana ~o: gyapjuszövet *rulo da ~o: egy vég szövet *silka ~o: selyemszövet *supla ~o: rugalmas szövet; **sub-o**: *tex* belés, ruhabelés *pelta sub~o: bundabélés, szörmebélés; **sub-i**: *tr* *tex* (ruhát) bélel; ~**peco**: *tex* szövetdarab; ~**strio**: *tex* szövetszék *tapiso el ~strioj: rongyszőnyeg

U trikoŝtofo

Štok/o=*hajó* horgonydúc, horgonyfa

Šton/o=**1.** (természetes) kő *szin* naturŝtono *forpreni la ~ojn de la plugokampo: a szántóföldből kieszdi a köveket *la infano trovis verdan ~on: a gyermek zöld követ talált *tempaga de la splitita, tajlita kaj polurita ~o: pattintottkő-, faragottkő- és csiszoltkő-korszak; **2.** *ép* kő *artefarita ~o: műkö *bosa ~o: recézett kváderkő *fundamenta ~o: alapkö *hakita ~o: vágott kő *kvadrata ~o: kváderkő *la bastionoj

konstruigis el ~oj: a bástyák kőből készültek *ne postrestis ~o sur ~o: kő kővön nem maradt; **3.** (kis, értékes) kő *gravurita ~o: vésett kő *infera ~o: kém pokolkő (ezüstnitrat) *szin* lapiso *multekosta ~o: drágakő; **4.** *átv* kő *granda ~o falis de sur lia koro: nagy kő esett le a szívére ~ni metu ~on supren: borítsuk fátylat rá ~o de falpušigo *Z:* botránykő *~o de la filozofoj: bölcsék kőve *~o kortuŝiĝus: a követ is megindítaná *trafis falĉilo sur ~on *Z:* emberére akadt; **5.** *orv* kő *szin* kalkuluso *gala ~o: epékő *szin* gala kalkuluso *rena ~o: vesekő *szin* rena kalkuluso; ~a: **1.** kő~, köves, kőből való *~a meteorito: *csill* kőmeteorit *~a ŝtuparo: kőlépcső *~aj tabeloj de Moseo: *bibl* Mózes kőtablái; **2.** *átv* kő~, érzéketlen *dormi ~an dormon: mély álomba merül *homo de ~a koro: kőszívű ember; ~aĵo: *ásv* kőzet; ~ego: kőtömb, szikladarab; ~ero: törmelék, kőtörmelék; ~eto: kavics; ~igi: *tr* kővé változtat, kővé dermed *la magiisto ~igis la junulon: a varázsló kővé változtatta az ifjút *pro la ektimo li estis ~igita: az ijedségtől kővé dermedt; ~igi: **1.** *ntr ásv* megkövesedik *~igintaj animaloj: megkövesedett állatok; **2.** *ntr átv* kővé dermed *esti kvazaŭ ~iginta: majd kőbálvánnyá vált *pro la mirego mi ~igis: a nagy csodálkozástól kővé dermedtem; ~izi: *tr ép* kövez *~izi vojon: utat kövez; ~oza: köves *szin* ŝtonplena; ~umi: *tr* jog megkövez *la protomartiro Stefano estis ~umita: István protomártírt megkövezték; sen-*igi*: *tr* kőtől mentesít *sen-igi vinbergardenon: kiszedi a szőlőskertből a köveket; sur-*a*: kővön lévő *sur-*a* surskribo: kővön lévő felirat; unu-*a*: egy kőből álló *unu-*a* obelisko: egy kőből készült obelisz; ~amaso: kőrakás, kőhalom; ~barilo: *ép* kőkerítés; ~bloko: *ép* kőtömb, kődarab; ~borulo: *ŝ*saksifrago; ~epoko: *geo* kőkor; ~falo: kőomlás; ~falejo: kőomlás (>hely); ~gravuraĵo: *műv* kővéset; ~hakisto, ~ministro: *ip* kőfejtő (munkás), kőbányász; ~ĵeto: kőhajítás, kődobás *en ~ĵeta distanco: kőhajításnyira; ~ĵetilo: parittya; ~karbo: *ásv* kőszén; ~kartono: *ép* kőkarton; ~kora: kőszívű; ~lavujo: mosogatómedence *szin* lavŝtono; ~ligno: *ép* kőfa; ~malsano: *ŝ*litiazo; ~mino: *ip* kőfejtő; ~minejo: *ip* kőbánya; ~moleo: *hajó* kőgát; ~mortiĝi: *tr* jog megkövez, (kövel) agyondob; ~oleo: *ŝ*nafto; ~pavimita: macskaköves, kövezett *~pavimita strato: macskaköves utca; ~planko: *ép* kőpadló; ~plato: *ép* kőlap; ~plena: köves *szin* ŝtonoza; ~ponto: *köz*l kőhíd; ~pulvoro: *ép* kőpor; ~puntaĵo: *ép* kőcsipke; ~rompejo: *ip* kőfejtő, kőbánya; ~rompilo: *tech* kőtörőgép; ~salo: *ásv* kőso *szin* minsalo, roksalo; ~sana: makkegészséges; ~trancisto: kőfaragó; ~turnulo: *fn* áll kőforgató (Arenaria interpres)

Ŭaerŝtono, angulŝtono, argilŝtono, betonŝtono, borderŝtono, fajroŝtono, faligŝtono, ferŝtono, fontoŝtono, galŝtono, gipsoŝtono, gutoŝtono, juvelŝtono, kalkoŝtono, kilometroŝtono, konstruŝtono, koralŝtono, krudŝtono, lavŝtono, lazurŝtono, limŝtono, lunŝtono, markŝtono, marmoŝtono, meĵloŝtono, memorŝtono, meteorŝtono, muelŝtono, naturŝtono, pavimŝtono, pizoŝtono, platŝtono, radiŝtono, renŝtono, rulŝtono, sabloŝtono, salŝtono, sapŝtono, ŝlosilŝtono, tomoŝtono, turnoŝtono, tuŝtono, volboŝtono

ŝtop/i=1. *tr* betöm, betapaszt, tömít *per vakso li ~is la orelojn: viasszal betapasztotta a fülét *~i fendon: rést betöm *~i don: fogat töm *~i la breĉojn per musko: a réseket mohával tömíti *~i trunon: a) lyukat betöm b) *átv* hiányt pótol *~u la botelon: dugaszold be a palackot; **2.** *tr* *tex* stoppol *mi ~is vian ŝtrumpeton: megstopoltam a zoknidat; **3.** *tr* eltorlasz, akadályoz, blokkol *la neĝo ~is la pordon de la kabano: a hó eltorlaszolta a kunyhó ajtaját *la trafiko ~is la ponton: a forgalom eltorlaszolta a hidat *ne ~u viajn orelojn al la vero: ne zárd el a füléd az igazság előtt; **4.** *tr* telétöm vmivel *li ~is la poŝojn per ormoneroj: megtöltötte a zsebeit arannyal *mi ~is al mi la stomakon: megtölttem a bendőmet *~i sian pipon: megtömi a pipáját; ~aĵo: **1.** tömítés; **2.** *kat* fojtás; ~igi: *tr* tömet, betöm, betapasztat *~igi don: fogat tömet; ~igi: *ntr* eltömődik, betömődik, eldugul; ~iĝo: **1.** dugulás, eltömitődés; **2.** *köz*l dugó *szin* trafikŝtopigo, vojŝtopigo *la laborŝanĝa trafiko kaŭzis ~iĝon: a műszakváltás miatti forgalom dugót okozott; ~iĝejo: **1.** a dugulás v. eltömődés helye; **2.** *köz*l dugó (>hely); ~ilo: **1.** dugó; **2.** *vill* csatlakozódugó, dugós csatlakozó; ~ilingo: *vill* csatlakozóaljzat, konnektor; mal-*i*: **1.** *tr* kidugaszol, dugót kivesz v. honnan (n); **2.** *tr* kitömit, tömést v. tapasztat kivesz; plen-*i*: *tr* teletöm, megtöm *plen-*i* siajn poŝojn: teletömi a zsebeit; plen-*ita*: **1.** megtömt, teletömt; **2.** *átv* zsúfol, telezsúfol; re-*i*: *tr* visszadugaszol *ĉiam re-*u* la botelon: mindig dugaszold vissza a palackot; ~fermi: *tr* bedugaszol, tömítve lezár; ~garnaĵo: *tech* kőtömités, kendertömités; ~keĵlo: *agr* akona; ~kontaktilo: *vill* dugós érintkező; ~mato: *hajó* tömitőgépkény; ~nutri: *tr* (állatot) töm *szin* kropsĉtopi *~nutri anseron: libát töm; ~pinto: *tech* zárótest; ~ringo: *tech* tömitőgyűrű; ~sono: *zene* fojtott hang (>kürt); ~vorto: *nyt* töltelékű *szin* keĵlo 3; ~vando: *ép* szád

Ŭbananŝtopilo, buŝoŝtopilo, cerboŝtopi, fandŝtopilo, ĵakŝtopilo, kropsĉtopi, pajloŝtopi, smirgoŝtopilo, teksoŝtopi, trafikŝtopigo,

vojŝtopigo

ŝtorm/o=met vihar *vö.* tempesto *~o en tetaso: *átv* vihar egy pohár vízben *tropika ~o: trópusi vihar; ~a: *met* vihar~, viharos *kaŭzi ~an indignon: *átv* nagy felháborodást kelt *~a maro: viharos tenger *~a vetero: viharos időjárás; ~lanterno, ~olampo: viharlámpa; ~obirdo: *ŝ*procelario; ~ovesto: viharruha, viharöltözék

Ŭkirloŝtormo, neĝoŝtormo, sabloŝtormo

ŝtotin/o=stotin (pénznem)

ŝtreb/o=*ép* támasz, gyámfa *szin* kontraŭapogilo

ŝtrump/o=harisnya *blua ~o: *átv* kékharisnya (tudálékos nő) *szin* bluŝtrumpulino *kontraŭ varikoj oni uzas elastajn ~ojn: visszer ellen kompressziós harisnyát hordanak *kurta ~o: rövid harisnya *mi ŝatas senkudrajn ~ojn: a varrás nélküli harisnyákat szeretem *mia edzino ŝatas ĝistaliajn ~ojn: a feleségem a harisnyanadrágot kedveli *ŝi aĉetis paron da sekurmaŝaj ~oj: egy pár szembiztos harisnyát vett *ŝi surhavas nilonajn ~ojn: nylonharisnya van rajta; ~eto: rövid harisnya, zokni *iu el miaj ~etoj havas trunon: az egyik zoknim lyukas *surmetu al vi maleolajn ~etojn: bokazoknit húzz *viaj ~etoj malsekiĝis: nedves lett a zoknid; **duon-o**: *tex* félharisnya; ~okalso: harisnyanadrág *szin* kalsonŝtrumpoj; ~oligilo, ~orubando: *tex* combfix; ~oŝelo: *tex* harisnyakötő, harisnyatartó pántja *szin* ĵartelo; ~otenilo, ~zono: *tex* harisnyatartó *szin* ĵartelzono

Ŭgenuŝtrumpo, kalsonŝtrumpoj

ŝtud/o=*tech* ászokcsavar, tőcsavar *szin* stiftoŝraŭbo

ŝtup/o=1. *ép* lépcsőfok *la unua ~o estas trapasita: a kezdeti nehézségeket leküzdöttük *li surpaŝis la unuan ~on: rálépett az első lépcsőre; **2.** *átv* fok, fokozat *transira ~o: átmeneti fokozat *~o post ~o li atingis la rangon de ĉefministro: fokozatosan elérte a miniszterelnöki rangot *la plej alta ~o de la civilizacio: a civilizáció legmagasabb foka; **3.** *vill* *táv*k fokozat *amplifa ~o: erősítési fokozat; **4.** *rep* rakétafokozat *szin* etaĝo 4; ~a: **1.** *ép* lépcsős *~aj benkoj en amfiteatro: lépcsős padok amfiteátrumban; **2.** lépcsőzetes, fokozatos *~a filtrilo: lépcsőzetes szűrő *~aj reformoj: fokozatos reformok; ~aro: *ép* lépcső *parada ~aro: diszlépcső *kruta ~aro: meredek lépcső *helica ~aro: csigalépcső; ~ara: lépcsős, lépcsőzetes *~ara funkcio: *mat* lépcsős függvény; ~arejo: *ép* lépcsőház; ~areto: lépcsős zsámoly, kettős létra, baklétra; ~eto: létrafok; ~etaro: létra *szin* eskalo *glitfolda ~etaro, kulisa ~etaro: *tech* teleszkópos létra; **antaŭ-o**: előfokozat; **inter-o**: köztes fokozat; ~arejturo: *ép* lépcsőtorony; ~arlifto: lépcsőlift, lépcsőfelvonó; ~arplaceto: *ép* lépcsőforduló, lépcsőpihenő *szin* ŝtupara placeto; ~eskalo: **1.** *ép* falépcső; **2.** lépcsős v. lépcsőfokos létra *faldebla ~eskalo: összecusukható lépcsőfokos létra; ~etmuro: *sp* bordásfal *szin* rungomuro, spaliero

Ŭpaŝŝtupo, ŝnurŝtupetaro

ŝu/o=1. cipő *altkalkanumaj ~oj: magas sarkú cipő *bekformaj ~oj: *tört* csőorrú cipő, csőrös cipő *ciri ~ojn, ŝmiri ~ojn: cipőt bokszol v. ken *esti sub la ~o (de sia edzino) *Z:* papucsférj, papucs alatt tartják *gimnastaj ~oj: *sp* isk tornacipő *gumrisortaj ~oj: cūgos cipő *mi aĉetis paron da ~oj: egy pár cipőt vettem *pikkalkanumaj ~oj: túsarkú cipő *poluri ~ojn: cipőt fényesít; **2.** *tech* saru, pofa *~o de bastono: bot (vasalt) vége *~o de bremsa: fékpofa *szin* ŝubremso *~o de kablo: kábelsaru *szin* koŝo *~oj de sledo: szántálpvasalás; ~aĉo: ócska cipő; ~aĵo: lábbeli *szin* piedvesto; ~isto: varga, cipész, suszter; **duon-o**: félcipő; ~bremso: *jm* tuskófék, pofás fék; ~broso: cipőkefe; ~buko: cipőcsat; ~ciristo, ~purigisto: cipőtisztító; ~dorso: cipőfelsőrész; ~fadeno: *szurko* szurkó fonal v. nyűst (>cipő); ~fliko: *ntr* cipőt foltoz; ~flikisto: foltozó varga, suszter; ~formilo: kaptafa; ~korno: cipőkanál; ~mato: lábtörlő; ~pinto: cipőorr; ~plando: cipőtalp *szin* plandumo; ~streĉilo: sámf

Ŭbalŝuo, glitŝuo, laĉoŝuo, lignoŝuo, neĝoŝuo, polusŝuo, relŝuo, rulŝuo, ŝnurŝuo, venusŝuo

ŝudr/o=sudra (indiai kaszt)

ŝulamit/o=*bibl* Szulamit, Sulamit

ŝuld/i=1. *tr* tartozik *li ~as dek eŭrojn al sia amiko: tíz euróval tartozik a barátjának *mi ankoraŭ ~as la kostumon al mia tajloro: még tartozom a szabómnak az öltöny árával *~i al Petro kaj Paŭlo: fűnek-fának tartozik *~i ~as nemiom al mi: semmivel nem tartozol nekem; **2.** *tr átv* (erkölcsileg) tartozik, vkinek vmit köszönhet *Egipťujo ~as sian prosperon al Nilo: Egyiptom virágzását a Nílusnak köszönheti *mi ~as grandan dankon al vi: nagy köszönettel tartozom önnek *ni ~as klarigon al niaj membroj: magyarázattal tartozunk a tagjainknak *~i respekton: tisztelettel tartozik *vi ~as al li vian vivon: az életedet köszönheted neki; ~o: **1.** *gazd* adósság, tartozás *aktiva ~o: kinnlevőség, követelés *bedaŭro kaj ĉagreno ~on ne kovras *Z:* *közm* búsulással nem fizetsz adósságot *la tri mil forintoj ne kovras vian ~on: a három ezer forint nem fedezi az adósságot *li dronas en ~oj, kaj ne povas sen-igi sin:

fuldoklik az adósságban, és nem tudja megfizetni az adósságát *li ne restis ~a: nem maradt adós *pasiva ~o: tartozás, adósságteher *sidi en ~oj ĝis super la ŝultroj Z: nyakig ül az adósságban *~o je honoro: becsületbeli adósság *~o kaj mizero estas najbaroj Z: Az adósság és nyomorúság szomszédok *~o ne bruas, tamen dormon detruas Z: Az adósság egy ágyban fekszik az emberrel; **2. átv** adósság, kötelezettség *estas mia ~o al li, plenkreskigi lian filon: kötelességem vele szemben, hogy felneveljem a fiát *morala ~o: erkölcsi kötelesség; ~a: *gazd* adós *vi estas ~a al mi cent eŭrojn: száz euróval tartozol nekem; ~anto: *fn* *gazd* adós *szin* debetulo, debitoro; ~aro: *gazd* adósságállomány; ~ato: *gazd* hitelező; ~igi: **1. tr** *gazd* adóssá tesz *li ~igis sin per mil eŭro: ezer euróval adós maradt; **2. tr átv** lekötél *per via komplezo vi ~igis min: szívességgel lekötéltél *vi ~igis min al eterna danko: örök hálára köteleztél; ~igi: **1. ntr** *gazd* adóssá válik, eladósodik *li ~igis per granda sumo: nagy összeggel maradt adós; **2. ntr átv** leköteli magát, elköteli magát *nun mi ne volas ~igi al vi: most nem akarom elkötetni magam irányodban; **3. ntr átv** kijár vkinek, megilleti *al li ~igas respekto: kijár neki a tisztelet *kio ~igas al mi, tion mi ŝatus ricevi: ami megillet engem, azt szeretném megkapni; **4. ntr átv** vkinek köszönhető, tulajdonítható *la konstruo de la palaco ~igas al princo Henriko: a palota megépítése Henrik hercegnek köszönhető; **el-igi: ntr** *gazd* kikeveredik az adósságból; **en-igi: ntr** *gazd* eladósodik; **en-igo: gazd** eladósodás; **mal-igi, sen-igi: tr** *gazd* adósságot elenged *mi sen-igis min per dekmil forintoj: tízezer forinttal visszafizettem az adósságomat *oni mal-igis lin: elengedték neki az adósságot; ~atesto: *gazd* adósságvállaló, kötelekény; ~olibro: *gazd* adóskönyv; ~osenta: hálás Ū impostŝuldo, interezoŝuldo, pruntŝuldo, ŝtatŝuldo

ŝultr/o=1. anat váll *batali ~o ĉe ~o: vállvetve harcol *levi la ~ojn: vállat von *szin* ŝultrumi *li havas largajn ~ojn: széles válla van *mi deprenos la ŝarĝon de sur viaj ~oj: én leveszem a terhet a vállaidról *preni la zorgon sur siajn ~ojn: vállalára veszi a gondokat *preni la taskon sur siajn ~ojn: magára vállalja a feladatot; **2. átv** váll *~o de akso: tengely válla *~o de botelo: palack válla *~o de valo: völgyváll; **ŝultr-al~e: vállvetve; ~umi: ntr** vállat von *szin* levi la ŝultrojn; **tra~e: vállon át, panyókára vetve** *tra~e li portis sian mantelon: panyókára vetve hordta a köpenyét; ~osigno: *kat* rangjelzés (a vállon); ~ostaro: *sp* gyertya; ~otuko: *tex* vállkendő; ~ozono: *kat* vállszij, antantszj Ū klingoŝultra, largiŝultra, roksultra

ŝunem/o=bibl Súném, Súnem *la ~a Abiŝago: a súnémi Abiság

ŝunjat/o=bud súnjátá, szunnyatá

ŝunt/o=vill mellékáramkör, párhuzamos vezeték, sönt *szin* paralelaĵo **2; ~kondensilo: vill** blokkoló kondenzátor, söntölőkondenzátor, párhuzamos kondenzátor

ŝuŝ/i=ntr *hgut* sístereg, sziszeg, susog, szuszog *oleo ~as en la pato: olaj sístereg a serpenyőben *~a konsonanto: *nyt* réshang, spiráns **ŝuŝi²=ntr** *sp* egyenesen lesiklik; ŝuŝo: *sp* gyorsasági lesiklás

ŝuŝan= ➤ Suzo

ŝut/i=1. tr szór *~i grajnoj al kokinoj: tyúkoknak magot szór *~i gruzon sur la vojon: murvát szór az útra *~i salon en supon: levesbe sót szór *~i semojn sur kampo: földön vetőmagot szór; **2. tr átv** szór *~i komplimojn al la aŭtoro: bókokkal árasztották el a szerzőt *~i malbenojn: átkot szór; **3. tr inf** tölt (fel v. le); ~aĵo: ömlesztett áru v. anyag; ~aĵe: ömlesztve; ~igi: *ntr* szóródik *el la sako ~igis tritiko sur la plankon: a zsákból búza szóródott a padlóra; ~ilo: *fn* szóró, szóróeszköz; **al-i: 1. tr** odaszór, odaönt; **2. tr inf** feltölt (>web) v. elűtűti *al-i filmon: **film-i: 1. tr** körbeszór; **ĉirkaŭ-i: 1. tr** körbehalmoz *ili estis ĉirkaŭ-itaj per ĉio bona: minden jóval elhalmozták őket; **de-i: tr** leszór, leráz vhonnan *li de-is la polvon de sur sia mantelo: lerázta a port a köpenyéről; **de-igi: ntr** lepereg, leszóródik vhonnan; **de-ilo: agr** tech kormánylemez (>eke); **dis-i: tr** szétszór, széthint; **el-i: 1. tr** kiszór, kiönt *el-i la koron: kiönti a szívét *la semmaŝino el-is la semojn: a vetőgép kiszórta a vetőmagot; **2. inf** letölt (>web) v. alűtűti *el-i programojn: programokat letölt; **el-igi: ntr** kiszóródik; **for-i: tr** elszór, tovahint *li for-is la nenecesajn grajnoj: elszórta a felesleges magokat; **kun-i: tr** egybeszór, egy kupacba szór; **pri-i: tr** beszór, meghint *pri-i per koto: sárral dobál meg *ŝi pri-is la torton per sukerpulvoro: megszórtá porcukorral a tortát; **super-i: 1. tr** teleszór, elborít, eláraszt *la vojo estis super-ita per sekaj folioj: száraz falevelek borították el az utat *oni super-is la tombon per floroj: virágokkal borították el a sírt; **2. tr átv** elhalmoz, eláraszt *mi estas super-ita per laboro: ki sem látok a munkából *super-i per donacoj: ajándékokkal halmoz el *super-i per laŭdoj: agyba-főbe dicsér *super-i per plendoj: panaszkokkal árasztják el; **super-igo: 1. betemetődés; 2. átv** elhalmozódás; **sur-i: tr** rászór *li estis sur-ita per koto: sárral dobálták meg *sur-v iom da salo sur la rostajon: szórj egy kis sót a sültre; ~abono: *inf* letöltés előfizetés; ~amasigi: *tr* felhalmoz, halomba hány, halomba rak; ~funelo: *ip*

beöntő garat; ~kamiono: *jm* dömpér, billencs; ~karbujo: szeneskanna; ~kovri: *tr* teleszór; ~otruo: *kat* ép szuroköntő; ~varo: *gazd* ömlesztett áru

Ū rokŝutigo, sabloŝuti

ŝutr/o=ép ablaktábla, spaletta *szin* fenestrokovrilo, fenestrumo

Ū latŝutro, rulŝutro

ŝvab/o=fn sváb; (Ŝ)~ujo, (Ŝ)~io: *geo* Svábföld

ŝvabr/i=tr felmos; ~ilo: nyeles felmosó; ~ileto: mosogatókefe

ŝva/o=nyt svá

ŝvan/o=orv (Theodor) Schwann; ~a: Schwann~ *~a ĉelo: Schwann-sejt *~a ingo: myelinhüvely *szin* mjelina ingo

ŝvarcvald/o=geo Fekete-erdő, Schwarzwald *szin* Nigra Arbaro

ŝveb/i=1. ntr lebeg *abelo ~is super floro: méh lebegett egy virág felett *fumo ~is super la urbo: füst lebegett a város felett *li ~is unulo en la akvo: egy helyben lebegett a vízben *sableroj ~is en la aero: homokszemcsék lebegtek a levegőben; **2. ntr** köröz, siklik (a levegőben) *aglo ~is super la kamparo: sas körözött a mezők felett *antaŭ alteriĝo la aviadilo devis longe ~i super la aerodromo: leszállás előtt a repülőgépnek sokáig köröznie kellett a repülőtér felett *la spirito de Dio ~is super la akvo: Isten Lelke lebegett a vizek felett *salivigaodoro ~is en la kuirejo: inycsiklandó illat lebegett a konyhában; **3. ntr átv** lebeg, függőben van *la fatalo ~is super nia kapo: a végzet lebegett a fejünk felett *la proceso ankoraŭ ~as: a per még nem zárult le *la vorto ~as sur mia lango: itt van a nyelvemen *~i inter dubo kaj decido: kétely és elhatározás között hanyódot *~i inter vivo kaj morto: élet és halál között lebeg; ~o: **1. lebegés; 2. tr** ritmuseltolódás, pirrichiusra váltás (jambus v. trocheus helyett pirrichius); ŝvebaĵo *kém* szuszpenzió *szin* suspensio **2; ~igi: 1. tr** lebegtet; **2. tr** *kém* szuszpendál *szin* suspensiigi **2; ~ero: kém szuszpendált részecske *szin* suspensiero; **al-i: ntr** odalebeg, idelebeg; **ĉirkaŭ-i: tr** körbeleng *birdoj ĉirkaŭ-is la turon: madarak lebegtek a torony körül *ombroj de pasintaj tempoj ĉirkaŭ-is nin: elmúlt idők árnyai lebegtek körülöttünk; **preter-i: tr** ellebeg vmi v. vki mellett *papilioj preter-is nin: lepkék lebegtek el mellettünk; ~cindro: pernye; ~haŭto: áll bőrszárnny; ~ŝipo: hajó siklóhajó, légpárnás hajó *szin* teraplano**

ŝvel/i=1. ntr duzzad, dagad, megdagad *la pano bele ~is: a kenyér szépen megdagadt *la rivero ~is kaj inundis la vilaĝon: a folyó megáradt és elöntötte a falut *lia fingro ~is: megdagadt az ujjá *li ~as pro fiero: dagad a büszkeségtől *via vizaĝo ~is: megduzzadt az arcod; **2. ntr átv** növekszik, erősödik *la bruo de la kanonado ~is: az ágyúzás zaja erősödött *la produktado tro rapide ~is: a gyártás túl gyorsan növekedett; ~a: **1. dagadó, duzzadó** *kun koro ~a de fiero: büszkeségtől dagadó szívvel *~aj veloj: dagadó vitorlák; **2. átv** dagályos, fellengzős *tio estas ~aj paroloj: ez fellengzős beszéd *~a stilo: dagályos stílus; ~aĵo: **1. duzzadt, megdagadt** vmi *nubaj ~aĵoj aperis sur la ĉielo: felhőgomolyok jelentek meg az égen; **2. orv** daganat, duzzanat *kancera ~aĵo: rákos daganat *~aĵo pro vundiĝo: sebesülés okozta duzzanat; ~igi: *tr* duzzaszt, dagaszt *artifike ~igitaj prezoj: mesterségesen felhajtott árak *freŝa vento ~igas la velojn: friss szél duzzasztja a vitorlákat *la pluvoj ~igis la riverojn: az esők megduzzasztották a folyókat; **mal-i: ntr** lelohad, lepad *ĉiuj riveroj mal-as: minden folyó apad *dank' al la kompreso la tubero mal-is: a borogatásnak köszönhetően a dudor lelohad *nia entuziasmo mal-is: átv lelohad a lelkesedésünk; **mal-a: lohad, apadt; ~igpedalo: zene** billenőtalp (>orgona); ~karna: húsos, vastag húsú; ~mola: süppedő, kellenemes lágy *~mola herbotaĵo: puha gypsoszőnyeg; ~parola: *pej* dagályos beszéd; ~paroli: *ntr* *pej* szónokol; ~parolo: *pej* dagályos beszéd, dagályosság; ~signo: *zene* erősítőjel, crescendo-jel; ~ventra: hasas, pocakos

Ū brustoŝveli, frostoŝvelo

ŝvert/o=hajó uszony *szin* drivtabulo

ŝvit/o=1. izzadság, verejték, veríték *forviŝi la ~on: letörli a verejtéket *malvarma ~o aperas sur lia dorso: kiveri a hideg veríték *per ~o de sia vizaĝo li akiras sian panon: arca verejtékével szerzi a kenyerét *~o fluis de lia frunto: izzadság folyt le az arcáról *verŝi ~on: kiveri a veríték; **2. átv** izzadmány; ~a: **1. izzadság, verejték** *~aj gutoj: izzadságcseppek, verejtékcspepek; **2. izzadságos, verejtékes** *~a frunto: izzadt v. verejtékes homlok *~a laboro: verejtékes munka; ~i: **1. ntr** izzad, verejtékezik *~i per dikaj gutoj: szakad róla a veríték; **2. ntr átv** izzad, verejtékezik *la arboj ~is per rezino: a fák gyantától izzadtak *la muroj ~as de malsekeco: a falakon csorog a nedvesség *~i super la tasko: küzd a feladattal; ~eco: izzadság; ~egi: *ntr* erősen izzad v. verejtékezik; ~ejo: gőzkamra; ~ero: izzadságcsapp *szin* vitguto; ~igi: *tr* megizzaszt, verejtékeztet; ~iga: **1. orv** izzasztó *~iga medikamento: izzasztó gyógyszer; **2. átv** megerőltető, izzasztó, tikkasztó *~iga entrepreno: nehéz vállalkozás *~iga laboro: megerőltető munka; ~igi: **1. ntr**

megizzad; **2. ntr** átv gyöngyözik, kicsapódik *vaporo ~igás sur la fenestroj: pára gyöngyözik az ablakokon; **el-i**: tr kiizzad, kiszivárogtat *el-i sangon: vért izzad; **el-igi**: ntr kiszivárog *sango el-igis al li tra la poroj: vér szivárgott a pórusain át; **el-aĵo**: izzadmány; **tra-igi**: ntr átizzad; **~bani**: tr izzadságban füröszt, megizzaszt *~bani sin: **1. ntr** izzadságban fürdik; **2. ntr** szaunázik; **~bano**: izzasztófürdő, szauna *preni ~banon: szaunázik; **~banejo**: izzasztófürdő, szauna, gőzfürdő (>intézmény); **~glando**: anat verejéktmirigy, glandula sudorifera; **~guto**: izzadságsepp *szin* švitero; **~labori**: ntr gürcöl, robotol; **~laboro**: robot, gürcölés; **~laborigi**: tr agyondolgoztat; **~oŝaŭmo**: hab, tajték (izzadságtól)

Ŭgutšvita

t=1. t (hang és betű); **2. T** alakú ☞T-fero, T-ortilo, T-peco, T-relo; to: té (betűnév)

t²=utóképző; **~to**: zene hangköz ☞duto, trito, sesto, septo

tab/o=1. tech inf tabulátorbillentyű *szin* taboklavo *~o de klavaro: billentyűzet tabulátorbillentyűje, tab-billentyű *~o de tajpilo: írógép tabulátorbillentyűje; **2. inf** tabulátorkarakter *szin* tabosigno; **3. inf** tabulálás (mozgás) *szin* tabopaŝo; **~oklavo**: tech inf tabulátorbillentyű, tab-billentyű; **~opaŝo**: inf tabulálás; **~osigno**: inf tabulátorkarakter **tabak/o=1. nŭv** közönséges v. virginiai dohány, muskotálydohány (Nicotiana tabacum); **2. dohány** *flari ~on: burnót szív *fumi ~on: dohányt szív *maĉi ~on: bagót rág *mi fumos pipon da ~o: elszívok egy pipa dohányt *sekigita ~o: szárított dohány; **~ejo**: agr dohányültetvény; **~ismo**: orv dohánymérgezés; **~isto**: fn trafikós, dohányárus *szin* tabakvendisto; **~ozo**: orv dohánypormérgezés, tabacosis; **~ujo**: **1. dohányzacskó** *szin* tabaksaketo; **2. dohánytartó doboz** v. edény; **~fabriko**: ip dohánygyár; **~maĉi**: ntr bagózik; **~regio**: gazd dohányjövedék; **~saketo**: dohányzacskó *szin* tabakujo **1**; **~varo**: dohányáru; **~vendejo**: dohánybolt, trafik; **~vendisto**: trafikós, dohányárus *szin* tabakisto

Ŭflartabako, fumbtabako, maĉtabako, naztabako, piptabako, snuftabako **taban/o=áll** bögöly (Tabanus)

tabasaran/o=fn tabaszarán; **~a**: mn nyt tabaszarán (tab)

Tabask/o=geo pol Tabasko (MX)

tabel/o=1. tábla (írásra) *la leĝo de la 12 ~oj: tört jog a XII törvénytábla *sumeranoj skribis kojnoforme sur argilaj tabuloj: a sumérek ékírással írtak agyagtáblákra *~oj de la Interligo: bibl a Törvény táblái; **2. viasztábla** *szin* vakstabelo *viŝi la ~on glata: simára törli a táblát *romianoj faris notojn sur ~oj: a rómaiak viasztáblára jegyzeteltek; **3. táblázat** *kronologia ~o: időrendi v. kronológiai táblázat *multiplika ~o: mat szorzótábla *promocivica ~o: előléptetési táblázat *~o de en-kaj elspejoj: bevételek és kiadások táblázata *~o de enhavo: tartalomjegyzék *~o de logaritmoj: mat logaritmustábla *tridimensia ~o: inf háromdimenziós táblázat *unuidimensia ~o: inf egydimenziós táblázat; **~aro**: táblázatos kimutatás *~aro de la fervojoj: vasúti menetrend *~aro de logaritmoj: mat logaritmuskönyv; **~i**: tr inf tabulál; **~igi**: tr táblázatba foglal; **~ilo**: **1. tech inf** tabulátorbillentyű, tab-billentyű *szin* taboklavo; **2. inf** táblázatszerkesztő, táblázatkezelő *szin* tabelkalkulilo; **en-igi**: tr beír táblázatba; **~kalkulilo**, **~programo**: inf táblázatszerkesztő, táblázatkezelő *szin* tabelilo **2**; **~pronomo**: eo nyt tabellánév, egyszerű névmás; **~tipo**: inf tömbtípus; **~vorto**: eo nyt tabellászó, egyszerű szó

Ŭhaktabelo, kalkulabelo, kariertabelo, paftabelo, vertabelo, vivtabelo **tabernakl/o=1. bibl** szent sátor, frigsátor; **2. kr** szentségház, tabernákulum

tabet/o=orv tábesz, sorvadás *dorsa ~o: hátgerincsorvadás, tabes dorsalis; **~a**: orv sorvadásos, tábeszes, tabeticus; **~ulo**: orv sorvadásos v. tábeszes beteg

tabi/o=tabi (japán kétujjas lábbeli)

tabl/o=asztal *butik ~o: elárusítópult *dancigi ~on: asztalt táncoltat *faldebla ~o: összezsukható asztal *ĵeti siajn kartojn sur la ~on: átv is kiteríti a kártyáit *konferenca ~o: tárgyalóasztal *kvarpieda ~o: négy lábú asztal *la supra fino de la ~o: asztalfő *la ~o de la Sinjoro: kr az Úr asztala *longigeblo ~o: meghosszabbítható asztal *operacia ~o: gysz műtőasztal *prilevi la ~on: asztalt bont *primeti la ~on: megteríti az asztalt *ronda ~o: kerek asztal *~o festena, sed teler malplena Z: hosszú az asztal, keskeny az asztal, rövid a vacsora *~on ornamas ne tuko, sed kuko Z: közm pecsenyeforgatással nem lehet jóllakni *teni bonan ~on: jól főznek nála; **~eto**: kisasztal, asztalka *~eto, ~eto, regalu min: terülj, terülj, asztalkám; **ĉe-e**: az asztalnál *sidi ĉe-e: az asztalnál ül; **sam~ano**: asztaltárs; **sur~o**, **sur-aĵo**: gaszt teríték; **sur-igi**: tr gaszt asztalra tesz, tálat *hodiaŭ oni pli frue sur-igas la tagmanĝon: ma korábban terítenek ebédre *sur-igi siajn kartojn: átv is kiteríti a kártyáit; **~oaranĝo**: gaszt terítés mód; **~ofrunto**, **~okapo**: asztalfő *szin* ĉefa sidloko; **~ofutbalo**: játék asztali foci, csocso; **~ogasto**:

lakomavendég, asztalvendég; **~okalendaro**: asztali naptár; **~okarteto**: gaszt asztali névkártya; **~oklapo**: felhajtható asztaltap; **~okomputilo**: inf asztali számítógép, asztali gép, desktop computer; **~omonto**: geo táblahegy; **~omonto**: csill Tábla-hegy, Mensa; **~oornamo**: gaszt asztaldísz; **~opiano**: zene asztalzongora; **~opreĝo**: kr asztali ima, asztali fohász; **~oservisto**: gaszt étkefogó, felszolgáló; **~oŝranko**: gaszt kredenc, tálalószekrény; **~oteniso**: sp asztalitenisz, pingpong; **~otuko**: gaszt asztalkendő, asztalterítő, asztal ~o: **~ovino**: gaszt asztali bor Ŭklaptablo, kudrotablo, noktotablo, skribotablo, ŝaltartablo, tualettablo, vartotabulo, vindotabulo

tablojd/o=gysz tableta vő. lozangó, pilolo

Tablor/o=bibl geo Tábór-hegy, Tábór-hegy

tablor/o=zene tamburin, provence-i dob

tabu/o=tabu *seksaj ~oj: szexuális tabuk; **~a**: mn tabu~, sérthetetlen *~a persono: sérthetetlen személy *~a temo: tabutéma *~a vorto: tabuszó, ki nem mondható szó; **~i**: tr tabuként tisztel, tabunak nyilvánít *oni ~is ĉe ni la politikajn diskutojn: nálunk megtiltották a politikai vitákat; **sen-igi**: tr tabujellegétől megfoszt

tabul/o=1. deszka *elsegi ~ojn el arbotrunko: fatörzsből deszkákat fűrészeli ki *kapti la lastan ~on de savo: az utolsó szalmaszála kapaszkodik *najli ~ojn sur fenestron: ablakra deszkákat szegez, ablakot bedeszkáz *~o de planko: padló deszkája; **2. tábla**, deszkalap, lambéria *cirkvita ~o: áramkörtábla *desegna ~o: tech rajztábla *lerneja ~o: isk iskolai tábla *li suriris la ~ojn: átv a világot jelentő deszkákra lépett, színész lett *nigra ~o: fekete tábla *rezultindika ~o: sp eredményjelző tábla *szin* rezultopanelo *Snellen~o: gysz Snellen-tábla, látásélesség-vizsgáló tábla *ŝi gladis sur remburita ~o: párnázott deszkán vasalt *supra ~o de orgeno: zene orgona síptökeje *~o de tablo: asztal lapja; **~i**: tr fával burkol, lambériáz *szin* paneli; **~aĵo**: deszkázat, táblaburkolat, faburkolat *surmura ~aĵo: falborítás, falburkolat, lambéria; **~eto**: **1. kis tábla**, táblácska *oni ŝraŭbis ~eton sur la pordo kun mia nomo: egy táblácskát csavaroztak az ajtóra a nevemmel *~eto da ĉokolado: egy tábla csokoládé *szin* briketo da ĉokolado; **2. íróta**bla; **~barilo**: ép deszkakerítés; **~budo**: ép deszkabódé; **~komputilo**: inf táblagép, tablet; **~kovri**: **1. tr** pallóz, bepallóz; **2. tr** deszkáz, deszkával takar; **~lito**: ☞kuŝbenko; **~ludo**: játék táblajáték; **~planko**: ép deszkapadló; **~scenejo**: deszkaszínház, bódészínház; **~viŝilo**: isk táblatörő

Ŭafistabulo, avizotabulo, gladotabulo, bareltabulo, celtabulo, desegnotabulo, distributabulo, drivtabulo, haktabulo, klemtabulo, konekttabulo, lavtabulo, palistabulo, pastabulo, rultabulo, saltotabulo, surfotabulo, skribtabulo, sontabulo, ŝaktabulo, tranĉtabulo, veltabulo

tabule/o=gaszt tabulék

taburet/o=zsámoly, ülőke, sámlí, háromlábú székh

Tacit/o=ir (Publius Cornelius) Tacitus

taĉ/o=sp oldalvonal, taccs *szin* tuŝlinio; **~isto**: sp partjelző

taĉment/o=kat osztag, különítmény, kommandó *esplora ~o: felderítő osztag *kunliga ~o: összekötő osztag *sabota ~o: szabotázs-különítmény *ŝipa ~o: hajó hajóosztag *sturma ~o: roham-osztag; **~i**: tr kat különítményként kiválaszt és kiküld *li ~is du skadrojn por la plifortikigo de la dekstra flanko: két lovasszázadot küldött a jobb szárny megerősítésére; **~estro**: kat osztagparancsnok, különítményparancsnok

Tade/o=Tádé, Taddeus (utónév) *Judaso ~o: bibl Júdás Tádé *Sinjoro ~o: ir Pan Taddeus

tadorn/o=áll bütykös ásólúd (Tadorna tadorna)

tael/o=tört tael (súly, pénznem)

tafoceno/z=biol sírközösség, tafocönózis

taft/o=tex tafota, taft

tag/o=1. csill nap (>idő) *astronomia ~o: csillagászati nap *civila ~o: polgári nap (éjféltől éjfélig) *meza ~o: középnap *suna ~o: szoláris nap, napnap *vera ~o: valódi nap; **2. (naptári)** nap *al ĉiu ~o ĝia plago: közm minden napnak megvan a keresztye *bonan ~on!: jó napot! *de unu ~o al la alia: egyik napról a másikra *depost la 26a de decembro ne estas festo: december 26-a után nincs ünnep *de ~o al ~o: napról napra, naponta *szin* tagtage *dum la tuta ~o, la tutan ~on: hsz egész nap *eĉ por plej terura ~o venas vespero Z: közm nincsen olyan hosszú nap, hogy estje ne volna *ekde tiu ~o mi ne havas trankvilon: attól a naptól kezdve nincs nyugalmam *en iu bela ~o: egy szép napon *en la ~o de la Sankta Neniamo Z: tréf majd ha fagy, sohanapján *en kvar ~oj mi finos la laboron: négy nap alatt befejezem a munkát *fasta ~o: vall böjtnap *szin* fastotago *havi grumblan ~on: bal lábbal kelt fel *iun ~on de la semajno mi vizitos vin: a hét valamelyik napján meglátogatlak *kiun ~on ni havas hodiaŭ?: hányadika van ma? *kvar ~ojn pli frue: négy nappal ezelőtt *li jam konis pli belajn ~ojn: valamikor szebb napokat látott *li malbenis la ~on, en kiu li estis naskita: elátkozta a

napot, amikor született *malferma ~o: nyílt nap *ne en unu ~o elkreskis Kar-o Z: nem egy nap alatt épült Buda *post du ~oj: két nap múlva *post ok ~oj de hodiaŭ: mához egy hétre *senlabora ~o: munkaszüneti nap *~o de Ĉiuj Mortintoj: *kr* halottak napja *~o de Ĉiuj Sanktuloj: *kr* mindenszentek napja *~o de la Eternulo: *kr* úrnapja *~on post ~o: nap mint nap, minden nap *trinku po du gutoj en ĉiu ~o: naponta két cseppet vegyél be *tri ~ojn antaŭ lia alveno: megérkezése előtt három nappal; 3. nap, nappal *en luma ~o: világos nappal *estis preskaŭ tiel lume, kiel dum ~o: majdnem olyan világos volt, mint nappal *klara kiel la ~o: világos, mint a nap *li leviĝis antaŭ la ~o: világosodás előtt felkelt *ni veturis du ~ojn kaj du noktojn: két nap és két éjjel utaztunk; ~a: nappali *~a kaj nokta veturado: nappali és éjjeli utazás *~a laboro: nappali munka; ~e: nappal *li laboris ~e kaj nokte: éjjel és nappal dolgozott *~e estas pli varme, ol nokte: nappal melegebb van, mint éjszaka; ~iĝas: *ntr* hajnalodik, virrad; ~iĝo: hajnal, hajnalodás; **antaŭ~o**: tegnapi nap, előző nap, előnap *szin* hieraŭo *en la antaŭ~o de la festo: az ünnep előtti napon v. szombatján; **antaŭ~mezo**: *fn* délelőtt; **antaŭ~meze**: *hsz* délelőtt; **ĉi~e**: ezen a napon, a mai napon; **ĉiu~a**: 1. napi, naponkénti *la ĉiu~aj liveroj okazas je la sama horo: a napi szállítások ugyanabban az órában vannak *ŝi jam faris la ĉiu~ajn aĉetojn: (nő) már túl van a mindennapi bevásárláson; 2. hétköznapi, mindennapos, köznapi, átlagos *ĉiu~aj elspezoj: napi kiadások *ĉiu~a okupo: napi elfoglaltság *ĉiu~a virino: átlagos nő *ne ĉiu~a homo: nem mindennapi ember *tie vi renkontos nur ĉiu~ajn homojn: ott csak hétköznapi emberekkel találkozol majd; **ĉiu~e**: naponta, minden nap; **ĉiu~eco**: hétköznapiság, köznapiság, mindennapiság, átlagosság *griza ĉiu~eco: a mindennapok szürkesége; **duon~a**: félnapi; **ek~iĝo**: virradat, hajnalhasadás; **laŭ~e**: napok szerint *laŭ~e oni pagas al li: napibért fizetnek neki; **plen~o**: ①diurno, tagnokto; **plen~a**: teljes napi, 24 órás; **post~mezo**: *fn* délután; **post~meza**: délutáni, ebéd utáni; **post~meze**: *hsz* délután, ebéd után; **super~o**: szökőnap; **unu~a**: egy napi, napos *unu~a kokido: naposcsibe; **unua~a**: első napi *unua~a kovertó: elsőnapi boríték (>filatélia); **en~ordigi**: *tr* napirendre vesz, felveszi a napirendbe; ~**bileto**: *közl* napijegy; ~**blindeco**: ①hemeralopio; ~**ĉambro**: *fn* ép nappali; ~**deko**: dekád, tíz nap *szin* dekad; ~**daŭra**: egész napos, egy napig tartó; ~**dungito**, ~**laboristo**: *fn* napszámos, béres; ~**e-nokte**: *hsz* éjjel-nappal; ~**gazeto**: *knv* napilap *szin* ĵurnalo; ~**libro**: napló *reta ~libro: *inf* hálónapló, webnapló, blog *szin* blogo; ~**lumo**: napvilág, nappali világosság *aperi al la ~lumo: napvilágra kerül *ekvidi la ~lumon: meglátja a napvilágot; ~**lumas**: *ntr* nappal van, nappali világosság van; ~**manĝi**: *tr* ebédel, megebédel; ~**manĝo**: ebéd; ~**mezo**: dél; ~**meze**: délben; ~**mono**: napidíj; ~**naŭo**: *kr* kilenced, váróhétfő, novena; ~**nokto**: nap-éj, éjjel és nappal, 24 óra *szin* diurno, plentago; ~**noktegalenco**: *csill* nap-éj egyenlőség, ekvinokcium, equinoctium *szin* ekvinokso; ~**ordo**: napirend *~orda punkto: napirendi pont *szin* tag-ordero; ~**ordero**: napirendi pont *szin* tagorda punkto; ~**ordono**: *kat* napiparancs; ~**oskipo**: *ip* nappalos műszak; ~**oskipano**: *fn* *ip* nappali műszakos, nappalis; ~**papilio**: *áll* ált nappali lepke; ~**salajro**: napibér; ~**salajrata**: napibéres; ~**servo**: nappali szolgálat; **tag~e**: naponta, nap mint nap *szin* de tago al tago; ~**vida**: *biol* nappallátó *agloj estas ~vidaj bestoj: a sasok nappallátó állatok; ~**vojo**: napi menet, egy nap alatt megtett út

①bazartago, fastotago, festotago, foirtago, labortago, majtago, naskiĝtago, plentago, ripoztago

tagalog/o=fn tagalog, filippinó; ~a: *mn* nyt tagalog, filippinó *szin* filipina

tagatoz/o=biol kém tagatóz

taget/o=☞taĝeto

taget/o=növ bűdöske, bársonyvirág, tagétesz (Tagetes)

tagik/o=fn tádzsik; ~a: *fn* *mn* tádzsik (tg); (T)~ujo, (T)~io: Tádzsikisztán (TJ)

Taĝ-Mahal/o=ép Tádzs Mahal

Tahiti/o=geo Tahiti; ~a: *mn* tahiti; ~ano: *fn* tahiti (lakos)

Taĥ/o=geo Tajo, Tejo *~o enmariĝas ĉe Lisbono: a Tejo Lisszabonnál ömlik a tengerbe

tahi=előképző; tahi~: *tud* tech tachi~, tachy~ (gyors); tahigrafo: *jm* sebességíró, tachográf; tahikardio: *orv* szapora szívverés, tachycardia; tahimetro: *jm* sebességmérő, tachiméter *szin* rapidometro

tahin/o=áll fürkészlégy (Tachina)

tahipne/o=orv szapora légvétel, tachypnoe

taj/o=fn thai; ~a: *mn* nyt thai (th) *~a Golfo: *geo* Thai-öböl; ~**lando**: *geo* pol Thaiföld (TH); ~**landano**: *fn* thaiföldi (lakos)

tajd/o=víz hajó árapály, tengerjárás *alta ~o: teljes dagály *szin* altmaro *basa ~o, malalta ~o: teljes apály *szin* malaltmaro *la ~o flusas kaj malfluas: az árapály jön és megy *morta ~o: hajó holtvíz, árapályköz *sizigia ~o: szökőár

tajfun/o=met tajfun

tajg/o=geo növ tajga

tajĝi/o=vall fil taj-csi; ~**figuro**: *vall* fil taj-csi ábra, taj-csi-tu

tajĝičuan/o=sp tajcsicsuan, tajjiqian (>harcművészet, egészségmegőrzés)

Tajhang/o=geo Tajhang-hegység

Tajĵuan/o=geo Taiyuan

taj/i=1. *tr* kivág, kimetsz, kifarag *~i dentradon per frezilo: maróval fogaskereket metsz *~i diamanton: gyémántot metsz *~i ŝtonon: követ farag; 2. *tr* kiszab *szin* altranĉi *~i manikon: ruhaujjat szab *~i robon: ruhát szab; ~**isto**: 1. ép kőfaragó *szin* ŝtontajlisto; 2. vésnök *szin* gemisto; 2. szabász

①ép ŝtontajlisto; **ŝton~isto**: 1. kőfaragó; 2. vésnök *szin* gemisto

②brodotajlajo

tajlor/o=tex szabó *szin* kudristo *restu ~o ĉe via laboro Z: *közm* suszter, maradj a kaptafánál *~o por viroj: férfi szabó *~o por virinoj: női szabó; ~**i**: *tr* (ruhát) varr *mi ~igis al mi belan kostumon: szép öltönyt varrtam magamnak; ~**ino**: *tex* szabónő *szin* kudristino; ~**kostumo**: (női) kosztüm, tailleur

③teatrotajloro

Tajlor/o=²=gazd (Frederick Winslow) Taylor; ~**ismo**: *gazd* taylorizmus

tajp/i=tr gépel, géppel ír, gépir *szin* daktilografio, maŝinskribo *~i diplomlaboron: diplomamunkát gépel *~i la telefonnumeron: bepötyögi a telefonszámot *~i manuskripton: kéziratot gépel; ~**ajfo**: gépel íromány; ~**ilo**: írógép *mehánika ~ilo: mechanikus írógép

*elektra ~ilo: villamos v. elektromos írógép *elektrona ~ilo: elektronikus írógép *telegrafia ~ilo: távk távírógép; ~**isto**: *fn* gépiró; ~**istino**: gépirónő; **el~i**: *tr* inf (szöveget) kinyomtat; **el~ilo**: *inf* szövegnyomtató; **en~i**: *tr* inf/begépel, bebillentyűz; **mis~i**: *tr* félregépel, hibásan gépel; **mis~o**: félregépelés, gépelési hiba *szin* tajperaro; **tele~i**: *tr* távk telexel *szin* teleskribo; **tele~ilo**: távk telexgép *szin* teleskribilo;

~**eraro**: gépelési hiba *szin* mistajpo; ~**folio**: géppapír, írógéppapír;

~**maŝino**: ③tajpilo; ~**montrilo**: 1. betűkarközpont (>írógép); 2. *inf* helyőr, helymutató *szin* tajpsignilo; ~**ospaco**: leütés (>írógép);

~**signilo**: *inf* helyőr, helymutató *szin* musmontrilo

④datumtajpisto, stenotajpi

Tajpe/o=geo Tajpej, Taibei *~o estas la ĉefurbo de Tajvano: Tajpej Tajvan fővárosa

Tajvan/o=geo pol Tajvan, Taiwan (TW)

tak/i=☞tahi

tak/i=1. *tr* hajó elfordít *szin* ĝiri 3; 2. *ntr* hajó ferdéz, lavíroz *szin* boardi

tak/o=taka (pénznem)

takel/o=tech csigasor, emelőcsiga *szin* puliaro *diferenciala ~o: differenciál-csigasor *elektra ~o: elektromos csigasor

①brigtakelo, ĉentakelo, ŝnurtakelo

takeometr/o=geo tachiméter; ~**io**: *geo* tachimetria

takipne/o=☞tahipneo

taks/i=1. *tr* felbecsül, megbecsül, értékel, felértékel, saccol, taksál *alte

~i homon: embert nagyra tart *je kiom vi ~as la distancon?: mennyire saccolod a távolságot? *kiel vi ~as la politikan situacion?: hogyan értékeli a politikai helyzetet? *kiel oni vin ~as, tiel oni vin regalas Z: *közm* amilyen a vendég, olyan a vendéglátás *kiel oni vin vidas, tiel oni vin ~as Z: *közm* amint élsz, annyit érsz *laŭmerite ~i: méltányol *mia domo estas ~ita je 30 milionoj: 30 millióra becsülték a házat *oni ~as je cent la nombron de la pereintoj: százra teszik az áldozatok számát

*~i homon laŭ liaj meritoj: embert érdemei szerint értékeli; 2. *tr* *gazd* (árát) hivatalosan megállapít v. maximál; ~a: becsült, becslés szerinti

*~a prezo: becsült ár *~a valoro: becsült érték; ~**o**: 1. becslés, taksálás, saccolás, felértékelés *laŭ mia ~o: megítélésem szerint; 2. *gazd* szabott ár *vendi sub aŭ super la ~o: a szabott ár alatt vagy felett ad el; 3. *gazd* díj, tarfia *szin* tarifo *poŝtaj ~oj: postai díjak *~o por aŭtovojo: autópályadíj; ~**ado**: becslés, taksálás, saccolás, felértékelés; ~**aro**: 1. *gazd* árjegyzék; 2. *gazd* díjtáblázat; ~**ilo**: távk díjszámológó; ~**isto**: becsüs, ármegállapító *asekura ~isto: biztosítási matematikus v. statisztikus *szin* aktuario; **mem~o**: önértékelés; **mis~i**: *tr* rosszul v. tévesen becsül meg, félreértékel; **ne~eblo**: felbecsülhetetlen;

netro~eblo: eléggé nem méltányolható v. értékelhető; **sen~a**: díjmentes

*sen~a aŭtovojo: *közl* díjmentes autópálya; **sub~i**: *tr* alábecsül,

alulbecsül, lebecsül; **super~i**, **tro~i**: *tr* túlbecsül, túlértékel, eltúloz

④diventaksi, okultaksi, valortakso

taksi/o=közl taxi, bérkocsi; ~**isto**: *közl* taxis, taxisofoőr, bérkocsis *szin* taksiŝoforo; ~**metro**: *közl* taxióra; ~**stacio**: *közl* taxiállomás, droszt;

~**ŝoforo**: *közl* taxisofoőr *szin* taksiisto

taksi/o=²=biol taxis

taksis/o=orv szerv helyretétele, taxis

taksodi/o=növ mocsárciprus (Taxodium)

takson/o=biol rendszertani egység, taxon *infraspecia ~o: infraspecifikus taxon *superspecia ~o: subspecifikus taxon
taksonom/o=biol rendszertanos, taxonómus; ~io: biol osztályozástan, rendszertan, taxonómia
taksus/o=növ tiszafa (Taxus)
takt/o=1. zene ütem, taktus (>érték) *duduona ~o, du-du~o: kétkettes ütem (alla breve) *dukvarona ~o, du-kvar~o: kétnegyed ütem *duokona ~o, du-ok~o: kétnyolcados ütem *dupulsa ~o: kéthangsúlyos ütem *dutriona ~o: kétharmados ütem *kvinkvarona ~o, kvin-kvar~o: ötnegyed ütem *triokona ~o, tri-ok~o: háromnyolcados ütem; **2.** ir ált ütem, taktus *bati la ~on: veri az ütemet *laü la ~o de mia koro: szívem ütemére *la verso konsistas el tri ~oj: a verssor három ütemből áll; **3.** vill ütem *generatore de ~o: ütemadó; **4.** tapintat *agi kun ~o: tapintattal jár el *montri ~on al ni: tapintatot tanúsít irántunk; ~a: **1.** ütem~, ütemes *~a maršado: ütemes menetelés; **2.** tapintatos szín taktoplana ~a traktado: tapintatos bánásmód; ~ero: zene ütemrész, hangsúly, ütés szín pulso **2;** ~ilo: vill ütemadó; **du~a: 1.** zene ir kétütemű *du~a verso: kétütemű verssor; **2.** tech kétütemű *du~a motoro: kétütemű motor; **kontra~a: fiz tech** ellenütemű; **kvar~a: 1.** zene ir négyütemű *kvar~a muzikpeco: négynegyed ütemű zenedarab; **2.** tech négyütemű *kvar~a motoro: négyütemű motor; **laü~e:** ütemre *ili maršis laü~e de la tamburo: a dob ütemére meneteltek; **sen~a: 1.** ütem nélküli, ütemtelen; **2.** tapintatlan; ~obastono: zene karmesteri bot; ~oplena: tapintatos szín takta **2;** ~osigno: zene ütemjel, ütemjelző, ütemmutató; ~ostreko: ~mezurstreko; ~overgo: zene karmesteri pálca
taktik/o=1. kat harcászat, taktika vö. strategia; **2.** átv taktika; ~a: **1.** harcászati, taktikai *~a nuklea armilo: harcászati nukleáris fegyver; **2.** átv taktikai, taktikus *~a procedo: taktikus eljárás mód; ~isto: harcász, taktikus
 ~salamotaktiko
taktism/o=~tropismo
tal/o=anat bokacsont, ugrócsont, talus
tal/o²=növ teleptest, thallus; ~ofitoj, ~oplantoj: telepes növények (Thallophyta)
tal/o³=tala (pénznem)
talam/o=anat kamra, telep, domb, thalamus
talant/o=1. tört talentum (súly) *aleksandria talanto: alexandriai talentum (kb. 35 kg) *biblia talanto: bibliai talentum (kb. 34. kg); **2.** tört talentum (pénznem) *argenta, ora talanto: ezüst, arany talentum
talár/o=~tex talár
talent/o=1. tehetség, talentum *havi ~on por lingvoj: jó nyelvérzéke van *muzika ~o: zenei tehetség, zenei érzék; **2.** ~talanto; ~a: tehetséges *~a pentristo: tehetséges festő; ~ulo: tehetséges ember
taler/o=~tört tallér (pénznem)
Tales/o=fil mat Thalész; ~a: mat thalészi, Thalész~ *~a teoremo: Thalész-tétel
tali/o=1. anat derék *havi sveltan ~on: karcsú dereka van *rektigi la ~on: kiegyenesíti a derekát; **2.** tex ruhaderék *redingoto kun strikta ~o: szűk derekú szalonkabát; **3.** hajó hajóderék, hajóközép; ~gis~e: derékig *ili staris ~is~e en akvo: derékig vízben álltak; ~mezuro: tex derékmérlet; ~vesto: ~bluzo **1**
 ~baltalia, vespotalio
tali/o²=kém tallium (Tl)
Tali/o³=mit Thaleia, Thalea, Thalia, Thália *Teatro ~o: Thália Színház
 *templo de ~o: Thalia temploma
talib/o=~pol iszl tálib
taliban/o=~talibo
taliktr/o=növ borkóró, virnác (Thalictrum)
Talin/o=geo Tallin *~o estas la ĉefurbo de Estonio: Tallin Észtország fővárosa
talisman/o=~talizmán
talitr/o=~áll szöcskerák (Talitrus) szín marpulo
talium/o=~tali/o²
talk/o=~ásv talkum, zsírkő, szteatit, síkpor; ~i: tr betalkumoz, talkummal v. síkporral beken; ~oskisto: ásv talkpala
Talmud/o=~vall Talmud; ~isto: vall talmudista, talmudtudós
talon/o=1. ellenőrző szelvény, tömbszelvény (pl. csekkfüzetben); **2.** jétk talon, letét (>kártya)
talp/o=~áll vakond, vakondok (Talpa) *blinda, kiel ~o: vaksi, mint a vakond *~edoj: vakondfélék (Talpidae); ~ejo: áll vakondtúrás szín talpmoneto *fari mon-ton el ~ejo: hálóból elefántot csinál; ~monteto: áll vakondtúrás szín talpejo; ~galerio: áll vakondjárat; ~okaptilo: vakondsapda; ~okula: vaksi, rövidlátó
talus/o=1. rézsű, töltésoldal, árokpárt; **2.** közl töltés *relvoja ~o: vasúti töltés; ~i: **1.** tr lejtősen épít, rézsűz; **2.** tr töltéssé rak v. halmoz; ~flanko:

rézsű, lejtős oldal

talveg/o=geo völgyfenék szín valfundo

tam/o=növ piritógyökér, hájgyökér (Tamus)

tamandu/o=~áll tamandua (Tamandua)

tamarik/o=növ tamariska, tamariszkusz (Tamarix)

tamarind/o=1. növ tamarindusfa (Tamarindus); **2.** növ tamarindus termése, tamarin

tamarisk/o=~tamariko

tamaŝek/a=mn nyt tamasek (tmh) *la ~a estas la lingvo de la tuaregoj: a tamasek a tuaregek nyelve

Tamaulip/o=geo pol Tamaulipas (MX)

tambur/o=1. zene dob *dumembrana ~o: kétfenekű dob *konga ~o: kongadob *la ~o ruliĝas: pereg a dob *malsaĝulo, kiel ~o – kiu pasas, lin batvas **Z: közm** az ostobát minden ütés eléri *milita ~o: katonadob *provenca ~o: zene tamburin, provenca-i dob *tremfrapi ~on: dobott perget *unumembrana ~o: egyfenekű dob; **2.** tech dob *~o de bremsó: fék dobja *lavmaŝina ~o: mosógépdob szín lavtamburo; **3.** tex vetülék-tároló dob; **4.** ép ködob (oszloprész); ~i: tr zene dobol *~i alarmon: riadott dobol *~i melodion: dallamot dobol *~i per la fingroj: az ujjaival dobol; ~ego: zene nagydob, üstdob; ~eto: zene kisdob; ~isto: fn zene dobos; ~umo: ép kupoladob; **bas~o:** zene nagydob; **ĉef~isto:** kat zene tamburmajör; ~bastoneto, ~frapilo: zene dobverő; ~bremso: tech dobfék; ~frapo: zene dobütés; ~membrano: zene dobfének, dobmembrán; ~rulado: dobpergés

~brestamburo, brodtamburo, ĉentamburo, ĵaztamburisto, kablótamburo, kokstamburo, lavtamburo, oreltamburo

tamburin/o=~zene csörgődob; ~i: ntr zene csörgődobot ráz

tamen=mégis, mindazonáltal *kvankam li ne havis monon, tamen li restis gaja: bár nem volt pénze, mégis vidám maradt *li promesis, tamen li ne venis: megígérte, mégsem jött *tamen ĝi turniĝas!: mégis mozog a föld!, eppur si muove!; tamen jes: **1.** igenis *tamen jes, vi mensogis: igenis, hazudtál; **2.** dehogy *vi ne aĉetis al mi bileton; tamen jes: nem vettél nekem jegyet; dehogy nem

tami/o=~áll csikosmókus (Tamias)

tamil/o=~fn tamil; ~a: mn nyt tamil (ta); **(T)~ujo:** geo pol Tamil Nadu (IN)

Tamiz/o=geo Temze

Tampere/o=geo Tampere

tampon/o=~gysz tampon, géz- v. vattadugasz vö. vatbulo; ~i: tr orv tamponál

tamtam/o=1. zene maláj tamtam; **2.** zene afrikai tamtam; ~i: **1.** tr zene tamtamozik, tamtamon kiver *~i mesaĝojn: üzeneteket tamtamozik; **2.** tr átv veri a tamtamot, nagy hűhót csap *li ~as sian novan verkon: nagy hűhót csap az új műve körül

tamul/o=~tamilo

tan/i=1. tr cserez, (bört) kikészít *li ~is la felon de la cervo: kikészítette a szarvas gereznáját *mi ~os al vi la haŭton!: elevenen megnyúzlak! *ni ~is al li la haŭton: átv jól elláttuk a baját, jól elagyabugyáltuk; ~anto, ~enzo, ~ilo: kém cserlő, cserzőanyag; ~ino: kém csersav, tannin; ~isto: cserzővarga; ~acido: kém ne csersav ~tanino; ~kolora: cserszínű

~gajlotanino

tanacet/o=növ varádics (Tanacetum) *balzama ~o: balzsamos aranyvirág, Boldogasszony tenyere v. mentája (T. balsamita) szín balzama krizantemo *ordinara ~o: gilisztáűző varádics, gilisztavirág, varádicskóró (T. vulgare) szín ordinara krizantemo, verma krizantemo, vermoherbo

tanagr/o=~tangaro

Tanagr/o²=geo tört Tanagra *~a statuetto: tanagra-szobor

tandem/o=1. jm tandem (kocsi); **2.** jm kétülékes kerékpár, tandemkerékpár; ~e: tandemszerűen, egymás után *~e jungitaj ĉevaloj: egymás után fogott lovak *~aj motoroj: tech tandem motorok
tang/i=1. ntr hajó bukdácsol, bókol; **2.** ntr zene tangózik; ~o: **1.** hajó bukdácsolás, bókolás szín tangado; **2.** zene tangó (zene és tánc); ~ado: hajó bukdácsolás, bókolás

Tanganjik/o=1. geo Tanganyika-tó; **2.** tört geo Tanganyika vö. Tanzanio

tangar/o=~áll tangara (Tangara)

tangent/o=~mat tangens *direkta ~o: iránytangens *hiperbola ~o: tangens hiperbolikus *inversa hiperbola ~o: arkusz tangens hiperbolikus; **ko~o:** mat kotangens *hiperbola ko~o: kotangens hiperbolikus *inversa hiperbola ko~o: arkusz kotangens hiperbolikus
 ~arktango, arkokotango

tang/i=1. tr mak érint; **2.** tr érint, súrol *la hirundo ~is la akvosurfaco: a fecske érintette a vízfelületet *~i temon: témát érint; ~anto: mat érintő (>görbe, felület); ~opunkto: **1.** mat érintési pont; **2.** érintkezési pont

Tangŝan/o=geo Tangsan, Tangshan

Tanđer/o=geo Tanger

tank/o=kat harcokcsi, tank; ~**isto**: *fn* kat harcokcsizó; **kontraū=a**: kat tankelhárító, páncéltörő; ~**odivizio**: kat tankhadosztály; ~**ofosajo**: kat tankcsapda

tanka/o=ir tanka

tantal/o=kém tantál (Ta) ~**a** pentaklorido: tantál-pentaklorid; ~**ato**: kém tantálát

Tantal/o=mit Tantalosz, Tantalus; ~**igi**: *tr* tantaloszi kínokkal gyötör, (elérhetetlen dolgokkal) fájdtja a szívét; ~**iga**: tantaloszi, szívfájdító, elérhetetlen

antiem/o=1. gazd jutalék, részesedés; **2. knyv** szerzői jogdíj, tantiéme

tantr/o=bud tantra; ~**ismo**: bud tantrizmus

Tanzani/o=geo pol Tanzánia (TZ) vö. Tanganjiko 2

ta/o=taūo²

tapet/o=1. tapéta *mi acetis dek rulajojn da ~o: tíz tekercs tapétát vettem *papera ~o: papírtapéta *plasta ~o: műanyag tapéta *surglui ~on: tapétát felragaszt; **2. tex** falikárpit, faliszőnyeg *szin* tapišo 1; ~**i**: **1. tr** tapétáz; **2. tr tex** kárpitoz (falat); ~**isto**: tapétázó; ~**bordero**: tapétaszegély; ~**gluo**: tapétaragasztó; ~**opordo**: tapétaajtó; ~**papero**: tapétapapír; ~**ruľajo**: tapétatekeres

tapiok/o=aszt tapióka

tapir/o=áll tapír (Tapirus)

tapiseri/o=tapíšo 1

tapiš/o=1. tex falikárpit, faliszőnyeg *flandra ~o: flamand falikárpit *florara ~o: virágmintás falikárpit; **2. tex** szőnyeg *balai sub la ~on: *átv* a szőnyeg alá söpör *muralmura ~o, tutplanka ~o: padlószőnyeg *szin* tapišplanko *oni metis ankaū vian problemon sur la ~on: *átv* a te problémád is szőnyegre került *persa ~o: perzsa szőnyeg *preĝa ~o: imaszőnyeg *štostria ~o: rongyszőnyeg *švelmolaj ~oj: süppedő szőnyegek *~o kun noditaj steberoj: csomózott szőnyeg; ~**i**: **1. tr** szőnyeggel borít *~itaj ĉambroj: szőnyeggel borított szobák; **2. tr** *átv* szőnyegként borít *florjor ~is la kampon: virágyszőnyeg borította a mezőt; ~**eto**: **1. tex** kis szőnyeg; **2. tex** ágylő, lábszőnyeg; ~**isto**: *fn* *tex* szőnyegszövő, szőnyegkészítő; ~**balailo**: szőnyegseprű; ~**batilo**: szőnyegporoló, prakker; ~**bendo**: futószőnyeg; ~**bombado**: kat szőnyegbombázás; ~**broso**: szőnyegkefe; ~**ĉefo**: *sp* szőnyegelnök; ~**frangō**: szőnyegrojt; ~**kovrilo**: szőnyegtakaró; ~**planko**: *tex* szőnyegpadló, padlószőnyeg; ~**reko**: szőnyegporoló állvány Ūherbotapišo, kurtapišo, luktotapišo, murtapišo, planktapišo, preĝotapišo, rultapišo, skriptapišo, širmtapišo, vakstapišo

taps/o=növ molyhos ökörfarkkóró (Verbascum thapsus)

Taps/o=tört geo Tapszosz

tapsi/o=növ thapsia (Thapsia)

tar/o=göngyölegsúly, tára; ~**i**: *tr* táráz, (tárát, göngyölegsúlyt) lemér *~i la keston: leméri a láda göngyölegsúlyát; **kun~a**: bruttó (>súly); **sen~a**: nettó (>súly)

tar/o=növ taró, táró, karibkáposzta (Colocasia esculenta)

taraksak/o=növ pitypang (Taraxacum) *oficina ~o: pongyolapitypang, gyermekláncfű, kákics (T. officinalis)

tarantas/o=jm tarantász (fedett orosz utazókocsi)

tarantel/o=zene tarantella (zene és tánc)

tarantul/o=áll tarantellapók, szongáriai cselőpók (Lycosa tarentula)

Tarav/o=geo Tarava

tard/a=ritk késői *szin* malfrua; ~**ulo**: *fn* *pszi* retardált (ember)

tardigrad/oj=áll medveállatkák, medveállatok, medveállatocskák (Tardigrada) *szin* ursobestetoj

Tarent/o=1. tört geo Tarentum; **2. geo** Taranto

tarif/o=1. gazd vámtarifa *szin* dogantarifo *levi, malaltigi la ~on: növeli, csökkenti a tarifát *prefera ~o: kedvezményes tarifa *reprezalia ~o: büntetőtarifa *transita ~o: tranzit díjszabás; **2. gazd** díj, díjtétel, tarifa *internacia ~o: nemzetközi díjszabás *loka ~o: helyi díjszabás *noktokurenta ~o: éjszakai áramdíj *poštaj ~oj: postai díjak *publiktrafikaj ~oj: tömegközlekedési díjak *~oj de publikaj servoj: közüzemi díjak *telefonij ~oj: telefondíjak; ~**i**: *tr* *gazd* vminek (n) a díját megállapítja, díjat szab; ~**aro**: díjtábla, díjszabás; ~**marko**: okmánybélyeg; ~**tabelo**: *gazd* díjtáblázat Ūanonetarifo, bloktarifo, dogantarifo, loktarifa, poštatarifo, veturtarifo

Tarim/o=geo Tarim (folyó)

Tarkvini/o=tört Tarquinius *~o la Fiera: Tarquinius Superbus

Tarn/o=geo Tarn (folyó és megye)

tarok/o=jék tarokk (kártyajáték); ~**i**: *ntr* *jék* tarokkozik; ~**karto**: *jék* tarokk-kártyalap

Tarpej/o=tört Tarpeia *~a Roko: Tarpeia-szikla

tars/o=1. anat lábtő, tarsus; **2. áll** utolsó lábfejjel (>rovarok); **3.** tarzo; ~**algio**: *orv* lábtőfájdalom, tarsalgia

Tars/o=tört geo Tarzus, Tarsus *Paūlo el ~o: *kr* Tarzuszi Pál

tarsi/o=áll koboldmaki (Tarsius)

Taršiš/o=bibl Tarsis, Tarsis

tartan/o=hajó tartán (egyárbócos Földközi-tengeri halászhajó)

tartan/o=tex tartán, skót kockás gyapjúszövet

Tartar/o=mit Tartaros, Tartarus

tartr/o=1. kém borkő; **2. orv** fogkő *szin* dokalkuluso; ~**ato**: kém tartarát *mezo~ata acido: metaborkősav *~ata acido: borkősav, acidum tartaricum

Ūborotartrato

Tartuf/o=ir Tartuffe; ~**o**: *fn* *átv* képmutató, álszent

tarz/o=anat szemhéjporc, pillaváz, tarsus *malsupra ~o: alsó szempillaváz, alsó szemhéjlemez, tarsus inferior *supra ~o: felső szempillaváz, felső szemhéjlemez, tarsus superior; ~**ito**: *orv* szemhéj bőrének gyulladása, tarsitis

tas/o=1. gaszt csésze *~o sen tenilo: fül nélküli csésze; **2. mérlegserpenyő**, mérlegtányér *szin* pesiltaso, pesiltelero; ~**ego**: bögre, csupor; **sub~o**: *gaszt* csészéalj

Ūbektaso, kafotaso, tetaso, pesiltaso

task/o=1. feladat, megbízás *al li doniĝis nur epizoda ~o: neki csak mellékszerep jutott *al mi destiniĝis la ~o: nekem jutott a feladat *la ~o plenumiĝis sukceso: a feladat sikeresen teljesült *li ne faris sian hejman ~on: nem csinálta meg a házi feladatát *li prenis sur sin la ~on: vállalta a feladatot *mi havas faskon da aliaj ~oj: egy csomó egyéb problémám van *nesolvebla ~o: megoldhatatlan feladat *partopreni en la ~o: részt vállal a feladattól *starigi al si ~on: feladatot tűz ki maga elé; **2. inf** feladat, task *fona ~o: háttérfeladat; ~**i**: *tr* felad, feladatul szab, feladatul állít *kio estas ~ita en matematiko?: mi van feladva matematikából? *la instruisto ~is al ni la priskribon de nia hejmo: a tanár otthonunk leírását adta nekünk feladatul *la mastro ~is al ŝi la purigadon de la fenestroj: a gazda rábízta az ablakok tisztítását *mi ~is al li raporti pri la okazintaĵoj: feladatul szabtam neki, hogy számoljon be az eseményekről; ~**aro**: **1.** feladatkör; **2. isk** feladatgyűjtemény; altaskigi sin: nekilát a feladatnak; **krom~o**, **plus~o**: külön feladat, plusz feladat; **plur~ado**: *inf* többfeladatos v. párhuzamos feldolgozás, multitasking *kunlabora plur~ado: kooperatív többfeladatos feldolgozás; ~**oplet**: *inf* tálcá (>Windows); ~**reto**: *inf* tevékenység-hálózat; ~**testado**: *gazd* *ip* teljesítményszereszt, benchmarking; ~**vica**: *inf* sorrendi v. szekvenciális, feladat Soros

Ūesplortasko

Tasmani/o=1. geo Tasmania (sziget); **2. geo pol** Tasmania (tagállam) (AU)

Tass/o=ir (Torquato) Tasso

Taškent/o=geo Taskent *~o estas la ĉefurbo de Uzbekio: Taskent Ūzbekisztán fővárosa

tatam/o=szalmagykény, tatami (JP)

tatar/o=fn tatár *volgaj ~oj: volgai tatárok; ~**a**: *mn* tatár; **(T)~ujo**, **(T)~io**: **1. tört** Tatár Birodalom, Tatárország; **2. geo pol** Tatár föld (RU)

ta ta ta!=*isz* lárfári!

Tatr/oj=geo Tátra (hegység) *Altaj ~oj: Magas-Tátra *Malaltaj ~oj: Alacsony-Tátra

tatu/i=tr tetovál; ~**o**: **1.** tetoválás *szin* tatuado; **2.** tetoválás *szin* tatuajo; ~**ado**: tetoválás (>cselekmény); ~**aĵo**: tetoválás (>rajz)

tatu/o=áll áll tatu

taū=knyv τ, tau (görög 't' betű) *szin* taūo

taū/o=taū

taū/o=vall fil tao; ~**ismo**: *vall* fil taoizmus; ~**isto**: *vall* fil taoista

taūon/o=fiz tauon, tau-részecske, tau-lepton

taūg/i=ntr alkalmas v. jó vmire, megfelel, képes vmire *kio servas por ĉio, ~as por nenio Z: *kōzm* ami mindenre jó, az semmire sem jó *li ~as nek por studo, nek por ludo Z: semmirekellő *ne ĉiuj fruktoj ~as por mangado: nem minden gyümölcs alkalmas étkezésre *vi ne ~as por soldatservo: ön nem alkalmas katonai szolgálatra *viaj ŝuoj ne ~as por tiel longa vojo: a cipőd nem alkalmas ilyen hosszú útra; ~**a**: alkalmas, megfelelő, képes vmire *ĉu vi trovas ~an instruiston por mia filo?: tudna szerezni alkalmas tanárt a fiannak? *mi trovas la nunan tempon ne ~a por la iniciativo: nem találom alkalmasnak a mostani időt a kezdeményezésre *~a bato, ~a rebato: jól megfelelt neki, emberére talált; ~**eco**: alkalmasság, megfelelőség; **ne~a**: nem jó, nem megfelelő *vi elektis ne~an ŝlölilon: nem jó kulcsot választottál; maltaūga, sen~a: alkalmatlan, semmire sem jó *via inventaĵo estas ne~a por niaj celoj, sed ĝi tute ne estas sen~a: az ön találmánya nem jó a céljainkra, de egyáltalán nem alkalmatlan; maltaūgeco, sen~eco: alkalmatlanság; **sen~aĵo**: alkalmatlan holmi, kacat; **sen~ulo**: *fn* semmirekellő, mihaszna *lasta sen~ulo: utolsó senkiházi; ~**provaĵo**: *inf* sharwar *szin* propagaĵo Ūmartaūga, profesitaūgeco, semnotaūga, transitaūga

taūr/o=1. áll szarvasmarha, tulok (Bos taurus); **2. áll** bika; **3. átv** bika

(>férő); ~o: *csill* Bika, Taurus *szin* Bovo; ~isto: torreádor; ~batalo, ~festo, ~oludo: bikaviadal, corrida *szin* toreó; ~ofero: *vall* bikaáldozat **Taürid**/o=*tört geo* Taurisz vő. Krimeo *Ifigenio en ~o: Iphigénia Tauriszban

Taürus/o=*geo* Toros-hegység, Torosz-hegység, Taurus-hegység

taütologi/o=*fil* tautológia, önmagával való meghatározás

taütomer/o=*kém* tauomer; ~eco: *kém* tautóméria (>tulajdonság); ~ismo: *kém* tautóméria (>jelenség)

taüz/i=1. *tr* összekuszál, összekócol, összezilál, összeborzol *vopušo ~is la paperojn: egy széllökés összekuszálta a papírokat *ne ~u miajn harojn: ne kócolj össze a hajamat; 2. *tr* rángat, cibál *la popolo ~is la kulpulon: a nép cibálta a bűnöst; ~ita: kócos, kuszált, zilált; **dis~i**: *tr* szétilál *la kanonado dis~is nian regimon: az ágyúzás szétilálta az ezredünket; ~hara: kócos hajú **tav**=*knyv* tav (héber 't' betű)

tavern/o=*gaszt* kocsmá, vendéglő, kiskocsmá

tavol/o=réteg *akvohava ~o: *víz geo* víztartó réteg *kalkpetra ~o: *ásv* mészkőréteg *la meza ~o de la socio: a társadalom középrétege *magneta duobla ~o: *fiz* mágneses kettős réteg *naftodona ~o: *ásv* kőolajat adó réteg *sociaj ~oj: társadalmi rétegek *~o de Appleton: *met* Appleton-réteg *~o de neĝo: hóréteg *~o el graso: zsírréteg *viskoza ~o: *geo* asztenoszféra; ~aro: rétegződés, egymás feletti rétegek; ~ego: *geo* (földi) öv; ~eto: *geo* rétegtag; ~igi: *tr* rétegez *la socio estas ~igita: a társadalom rétegezett *~igita pasto: réteges tészta; ~igi: *ntr* rétegződik; ~igo: rétegződés *neakorda ~igo: *ásv* diszkordáns település *oblikva ~igo: *ásv* keresztarétegződés *szin* kructavoligo; **de~igi**: *ntr* rétegesen leválik; **mez~a**: középrétegbeli; **sub~o**: alsó réteg, szubsztrátum *szin* substrato; **sur~o**: felső réteg; ~diko: rétegvastagság; ~fenomeno: *vill* szkineffektus; ~kuko: *gaszt* rétes; ~nubo: *met* rétegfelhő; ~vulkano: *ásv* rétegvulkán

Űaertavolo, akvotavolo, bartavolo, erctavolo, farbotavolo, globtavolo, kulturtavolo, limtavolo, magnetavolo, naftotavolo, ozontavolo, polvotavolo, rultavolo, socitavolo, stiltavolo, űirmtavolo, turbidtavolo **tazet**/o=*növ* tazetta, tazetta nárcisz (Narcissus tazetta)

Tbilis/o=*geo* Tbiliszi *~o estas la ĉefurbo de Kartvelio: Tbiliszi Grúzia fővárosa

te/o=1. *növ* tea, kínai teacerje (Camellia sinensis) *szin* tearbo; 2. *gaszt* tea, tealevél *bruna ~o, nigra ~o: fekete tea *cejlona ~o: ceyloni tea *ĉina ~o: kínai tea *menta ~o: mentatea *parfumita ~o: illatosított tea *pulvora ~o: teapor, azonnal oldódó tea, instant tea *verda ~o: zöld tea; ~ino: *kém* ex tein ☞koferino; ~ismo: *orv* teamérgezés, Beya-szindróma, theinismus; ~ujo: teásdoboz; ~umi: *ntr* *gaszt* teázik; ~bovlo: *gaszt* fületlen teáscsésze; ~ceremonio: *gaszt* teaceremónia, teaszertartás; ~danco, ~kunveno: *gaszt* teadélután, zsúr; ~horo: ótórati tea ideje, teaidő; ~kaldrono: *fn* *gaszt* teafőző (edény); ~kribrilo: *gaszt* teaszűrő; ~kruĉo: *gaszt* teáskanna; ~kulero: *gaszt* teáskanál; ~manĝo: uzsonnatea, ótórati tea; ~maŝino: *gaszt* teafőző, szamovár *szin* samovaro; ~ovo: *gaszt* teatojás; ~saketo: *gaszt* tasakos tea, filtertasak, teafilter; ~salono: *gaszt* teaüzlet, teázó (helyiség); ~taso: *gaszt* teáscsésze; ~tasaro: *gaszt* teáskészlet, teaservice; ~trinki: *ntr* teázik; ~trinkejo: *fn* teázó (hely)

Űbuterteo, tiliteo

team/o=1. *sp* csapat; 2. munkacsoport, team; ~estro: 1. *sp* csapatkapitány; 2. csoportvezető, teamvezető; **sam~ano**: csapattárs; ~konkurso: *sp* csapatverseny; ~laboro: csapatmunka; ~omatĉo: *sp* csapathétközés; ~sporto: *sp* csapatsport

Űfutbalteamo, televideteamo

teatr/o=1. *ép* színház *viziti ~on: színházba jár; 2. színház (>társulat) *amatora ~o: amatőr színház *Bulgara Esperanto(T)-o: *eo* Bolgár Eszperantó-színház *Internacia Arta ~o: *eo* Nemzetközi Művészszínház *li destinis sin al la ~o: a színháznak kötelezte el magát *Nacia ~o: Nemzeti Színház *varietá ~o: varietésszínház, orfeum, zenés kabaré; 3. *műv* színház (>műfaj) *la klasika kaj moderna ~o: a klasszikus és modern színház; ~a: színházi, teátrális *~a dekoracio: színházi díszlet *~aj gestoj: teátrális mozdulatok *~a patoso: színház pátoz *~a prezentado: színházi előadás; ~aĵo: *ir* színdarab; ~emulo: *fn* színházkedvelő; **grand~o**: *ép* *műv* nagyszínház; ~amanto: *fn* színházkedvelő; ~oarto: *műv* színművészet; ~ofrapo: hatásos fogás, színpadias fogás, coup de théâtre; ~otajloro: színházi szabó Űdancteatro, filmteatro, kinoteatro, muzikteatro, ombroteatro, pulteatro, pupteatro, radioteatro, somerteatro

Teb/o=1. *tört geo* Théba; 2. *tört geo* Thébai *szin* Teboj

Teb/oj=☞Tebo 2

teba/a=*ex* ópium, ópiumos; ~ismo: *orv* ópiummérgezés; ~ino: *kém* tebain

Tebaid/o=*tört geo* Thebais (Felső-Egyiptom)

tebe/o=thebe (váltópénz)

ted/i=*tr* untat, farszt *en juneco logas, en maljuneco ~as *Z: közm* ami csábítja az ifjút, untatja a vént *mi estas ~ita de tio: untat, farszt *mi ne plu ~as vin: nem farsztom többé *nur sidi hejme ~as lin: az otthon ülés untatja; ~o: unalom *ha, kia ~o!: ó, micsoda unalom! *ĝis~e ripeti: unalomig ismételi; ~a: unalmas, untató *~aj babiloj: unalmas fecsegések *~a homo: unalmas ember; ~igi: *ntr* elunja magát *li ~igis de la atendado: elunta magát a várakozástól *li ~igis de la ĉiufaja rifuzado: megelégette az örökös visszautasítást *mi ~igis de vi!: elegendem van belőled!; ~ulo: unalmas ember

tedeum/o=*kr zene* Tedeum

tefigram/o=*met* hőmérséklet-entrópia diagram

teflon/o=*kém* teflon; ~a: *mn* teflon

tefoliin/o=☞teofilino

teftet/i=*ntr* *hgut* pöfög *lokomotivo ~is tra la kampo: mozdony pöfögött a mezőn át

teg/i=1. *tr* behúz, bevon (huzattal) *antaŭ la forvojaĝo la servistoj ~is la meblojn per lina kovrilo: az elutazás előtt a szolgák lentakaróval húzták be a bútorokat *la foteloj estis ~itaj per florornama kovrilo: a fotelok virágos takaróval voltak bevonva *li ~is la kajerojn per blua papero: a füzetet kék papírba kötötte be *~i kusenon: párnára huzatot tesz; 2. *tr* *tech* bevon, bevonattal lát el *arĝenta monero ~ita per oro: arany bevonatú ezüst pénz *la ornamajoj estis ~itaj per oro: a díszek arannyal voltak bevonva *la sofo estas ~ita per ledó: a pamlag bőrral van bevonva; teg/o=huzat, bevonat, burkolat *szin* tegaĵo, tegilo *demeti la kontraŭpolvajn ~ojn de la mebloj: leveszi a por ellen védő huzatokat a bútorokról *kablo kun plasta ~o: műanyag bevonatú kábel *~menta ~aĵo: tetőhéjazat *sedimenta ~o: üledéktakaró *seĝo kun silka ~o: selyem huzatú szék *~o sur kuseno: párnahuzat *tubo kun izola ~o: szigetelő bevonatú cső; ~aĵo: 1. ☞tego; 2. *mat* burok, lezárt *algebra ~aĵo: algebrai lezárt *konvekso ~aĵo: konvex burok *lineara ~aĵo: lineáris burok; ~ilo: ☞tego; maltegi: *tr* huzatot lehúzó, bevonatot eltávolító; **re~i**: *tr* újjahúzó, új bevonattal lát el *re~i la pneŭojn: újjafutózza a gumiabroncsokat; ~osako: *tex* huzat (pl. ágyneműn)

Űkusentego, lignotegi, metaltegi, vimentegita

tegenari/o=*áll* zugpók (Tegenaria)

tegment/o=1. *ép* tető *ardeza ~o: palatető *dukli ~o: nyeregtető *duongropa ~o: félkontyított *gropa ~o: kontyolt tető *szin* grop-tegmento *kruca ~o: keresztetű *mansarda ~o: manzárdtető *oblikva ~o: magastető *piramida ~o: sátoztető *plata ~o: lapos tető *pupitra ~o: *ex* ☞unukli ~o: tegmento *sela ~o: *ex* ☞dukli ~o: tegmento *sinda ~o: zsinórtető *tabula ~o: deszkatető *tegola ~o: cseréptető *tura ~o: toronytető *szin* turtegmento *unukli ~o: félnyeregtető; 2. *árv* fedél, hajlék *li restis sen ~o: fedél nélkül maradt *sinjoro, mi ne estas inda, ke vi venu sub mian ~on: *bibl* uram, nem vagyok méltó, hogy a hajlékomba jöjj; 3. *jm* tető *malfermebla ~o de aŭto: kocsni nyitható teteje; ~i: 1. *tr* *ép* (tetővel) fed *~i domon: házat tetővel fed; 2. *tr* *knyv* (betűre) kalapot ír *vi forgesis ~o la son: elfelejtettél kalapot írni az essre; ~isto: *ép* tetőfedő; ~leporo: *tréf* tetőnyúl, kóbor macska; **antaŭ~o**: *ép* előtető; **sub~o**: *ép* padlás, tetőtér; ~ebeno: *ép* tetősík; ~eĝo: *ép* tetőél; ~leporo: *tréf* kóbor macska; ~rando: *ép* eres; ~valo: *ép* vápa

Űgrotegmento, kantegmento, pajlotegmento, ~tegmento, tegoltegmento, turtegmento, vitrotegmento, viziertelemento

tegel/o=*ép* tetőcserép vő. imprico, kalipetro, űsindo *firsta ~o: gerinccserép; ~i: 1. *tr* *ép* cserepez, cseréppel fed *~i la stalon: cserepezi az istállót; 2. *tr* meggyőződik, hogy csak szabadkőműves van jelen; ~ejo: *ip* cserépgyár; ~aranĝa: egymást fedő, pikkelyes elrendezésű *szin* skvamaranĝa; ~tegmento: *ép* cseréptető

Űebentegolo

Tegu/o=*geo* Tegu

Tegucigalp/o=*geo* Tegucigalpa *~o estas la ĉefurbo de Honduro: Tegucigalpa Honduras fővárosa

tegument/o=1. *áll* kültakaró, testtakaró; 2. *növ* burok, takaró, védőburok, integumentum

Tehran/o=☞Teherano

Teheran/o=*geo* Teherán *~o estas la ĉefurbo de Irano: Teherán Irán fővárosa

teĥnik/o=☞tekniko

teĥnolog/o=☞teknologo

teism/o=*vall* *fil* teizmus

teist/o=*vall* *fil* teista

tek/o=1. téka, gyűjtemény; 2. aktatáska, irattárca *szin* aktuĵo; 3. *növ* portokfél, portokrekesz, theca; 4. *növ* mohtok, szelence, theca; 5. *áll* védőtok, hydrotheca; ~komputilo: *inf* táskagép, laptop *szin* sinokomputilo, portebla komputilo

Ú diskoteko, filmoteko, gazetoteko, kartoteko, libroteko, mapoteko, ovoteko

tekn/o=zene techno, techno zene; **~omuziko**: zene techno zene

tekil/o=gaszt tequila, agávépálíka *szin* agavbrando

tekneci/o=kém technécium (Tc)

technik/o=technika *szin* téniko *~o de betonado: betonozási technika *~o de librobindingo: könyvkötési technika *~o de pentrado: festési technika *teleaga ~o: távirányítás-technika; **~a**: technikai, műszaki *~a povosciado: műszaki tudás *~aj malfacilaĵoj: technikai nehézségek *~aj procedoj: műszaki eljárások *~aj solvoj: technikai megoldások *~aj sciencoj: műszaki tudományok *~aj terminoj: műszaki szakszavak; **~eco**: műszaki jelleg; **~isto**: *fn* technikus, műszaki szakember; **~izi**: *tr* technicizál; **~ologio**: **☞**teknologio; **bio~o**: *biol tech* biotechnika; **~omania**: műszaki mániás, technomániás; **~ostudento**: *isk* műegyetemi hallgató, műszaki hallgató

Ú elektrotekniko, fitotekniko, konstrutekniko, lumteknikisto, psikotekniko, radiotekniko, sonteknikisto, zootekniko

teknikolor/o=film technikolor

teknokrat/o=gazd technokrata; **~a**: *gazd* technokratikus, technokrata~;

~ismo: *gazd* technokrácia, technokrata szemlélet

teknolog/o=*ip tech* technológus; **~io**: *ip tech* technológia; **bio~io**: *biol tech* biotechnológia; **nano~io**: *ip tech* nanotechnológia

teknopati/o=*orv* munkaköri v. foglalkozási betegség, szakmai ártalom *szin* profesia malsano

teks/i=**1.** *tr* *tex* sző *~i linon: lent sző *~i tapiŝon: szőnyeget sző *~i tolos: vásznat sző; **2.** *tr* *átv* sző, kieszel *~i mensogojn: hazugságokat eszel ki *~i revojn: ábrándokat sző *~i ruzajn planojn: ravasz terveket sző; **~a**: *tex mn* szövő~, szövési, textil~ *~a procedo: szövési eljárás; **~ado**: *tex* szövés; **~aĵo**: **1.** *tex* szövet *lana ~aĵo: gyapjűszövet; **2.** *átv* szövevény, háló *fali en la ~aĵon de intrigoj: intrikák hálójába esik *longa ~aĵo de heroaj luktoj: hősies küzdelmek hosszú szövevénye *tuttera ~aĵo: *inf* világháló, world wide web, www; **3.** *anat ex* szövet **☞**histo; **~aĵejo**: *inf* hálólhely, webhely, website; **~aĵestro**: *inf* webmester, webmaster; **~eĵo**: *tex* szövőde, textilgyár; **~ilo**: *tex* szövőszék, esztováta; **~isto**: **1.** *tex* takács; **2.** *tex ip* szövőmunkás; **~istino**: *tex ip* szövőnő; **~uma**: *tex* textil~ *~umaj industrioj: *tex* textilipar, fonó-szövőipar *~umaj plantoj: textilnövények; **~umo**: *tex* textildolgozás; **~umajo**: *tex* textiltermék, textilárú, fonó-szövőipari termék; **el~i**: *tr* *átv* sző, kifőz, kigondol *el~i planon: tervet sző; **en~i**: **1.** *tr* *tex* belesző *en~i desegnon: mintát belesző; **2.** *tr* *átv* belesző *li en~is la legendon en sia rakonto: az elbeszélésébe beleszötte a legendát; **en~itaĵo**: **☞**vefto; **tra~i**: *tr* *tex* *átv* átsző; **~aĵkomercisto**: *gazd* textilkereskedő; **~aĵplanto**: *növ* textilnövény *szin* tekuma planto; **~arango**: *tex* szövésmod, szálrendezés, alapkötés *tola ~arango: vászonkötés; **~arto**: *tex* szövészet; **~bazo**: *ex* **☞**varpo; **~industrialo**: *tex ip* textilipar; **~maŝino**: *tex ip* szövőgép; **~materialo**: *tex* textilanyag *animala ~materialo: állati textilanyag *sintezo ~materialo: szintetikus textilanyag *vegetaĵa ~materialo: növényi textilanyag; **~oŝtopi**: *tr* *tex* műstoppol, műstoppolással kijavít

Teksas/o=*geo pol* Texas (US)

tekst/o=szöveg *akompana ~o: kísérszöveg *paroli nek al ~o, nek al pre~o: összevissza v. zagyván beszél *~o farĉita per ŝablonoj esprimoj: közhelyekkel spékelt szöveg; **~a**: szöveges, szöveg~ *~a eraro: szöveghiba *~a kritiko: szövegkritika *~a parto de la libro: a könyv szövege része; **~i**: *ntr* (szöveg hogyan) szól *la citaĵo ~as tute alie: az idézet teljesen másképp szól *la leĝo ~as jene: a törvény így fogalmaz *la statuto ~as tiel, ke: az alapszabály úgy szól, hogy; **~aro**: **1.** szöveggyűjtemény; **2.** *nyt* forrásanyag, korpusz *szin* korpuso **2**; **~ero**: szövegrészlet, passzus *szin* tekstoparto; **~ilo**: *inf* szövegszerkesztő *szin* tekstoprilaborilo, tekstoprogramo; **ĉirkaŭ~o**, **kun~o**: *nyt* szövegkörnyezet, szövegösszefüggés, kontextus *ĉi-kun~e: ezzel összefüggésben *el la kun~o ĉio kompreneblas: a szövegkörnyezetből minden érthető *en ĉi tiu kun~o: ebben az összefüggésben; **hiper~o**: *inf* hiperszöveg, hipertext; **inter~a**: szövegközi *inter~aj bildoj: szövegközi ábrák; **inter~e**: szövegben, szöveg között *legi inter~e: a szöveg között olvas; **laŭ~e**: szöveg szerint, szó szerint *citi laŭ~e: szó szerint idéz; **sub~o**: **1.** *film* felirat, filmfelirat; **2.** felirat (kép, ábra alatt); **sub~i**: *tr* *film* felírat; **tele~o**: *táv* képűjság, teletext; **~analizo**: *nyt* szövegelemzés; **~arango**: *knv* szövegrendezés; **~mesaĝo**: *táv* szöveges üzenet *mallonga ~mesaĝo: rövid szöveges üzenet, sms; **~mesaĝi**: *tr* *táv* sms-ezik; **~obroŝuro**: *ir* szövegkönyv; **~oklarigo**: szövegmagyarázat; **~okompreno**: *isk* szövegértés; **~olegilo**: **☞**skanilo; **~olibreto**: **1.** zene szövegkönyv, libretto; **2.** zene szövegkönyv (pl. lemezhez); **~olibro**: szöveggyűjtemény *szin* tekstaro **1**; **~omarkilo**: *fm* szövegkiemelő (ceruza); **~oparto**: szövegrész, szövegpasszus *szin* tekstero; **~oprilaborilo**: *inf* szövegszerkesztő *szin* tekstilo; **~programo**:

☞tekstilo; **~oredaktado**: *knv inf* szövegszerkesztés; **~orekonilo**: *fn inf* szövegfelismerő program, OCR-program

Ú klapteteksto, legoteksto, varboteksto

tekstem/o=*nyt* szövegegység, téma

tekstil/a=**☞**teksuma

tekstur/o=*ásv* szövetszerkezet, textúra

tekt/o=ép földem

tekon/o=*növ* tífka, teak-fa (Tectona)

tekon/o=*geo* földkéregmozgás, földkéreg-deformáció; **~a**: *geo* tektonikus; **~iko**: *geo* szerkezetföldtan, szerkezeti földtan, tektonika; **~ika**: *geo* tektonikai *~ika mapo: tektonikai térkép; **~ismo**: *geo* tektonizmus (>jelenség); **~osfero**: *geo* tektonoszféra

Ú plattekonismo

tel/o=*tört* tell, településdomb

Tel-Aviv/o=*geo* Tel-Aviv

tekvond/o=*sp* taekwondo, thekvondó; **~isto**: *fn sp* taekwondós

tele=előképző; tele~: tele~, táv~ **☞**telefotografio, telekomunikó, telekonduki, telemeĥaniko, teleobjektivo, telepresilo, teleskopo, teletajpilo, televideo

telefon/o=*táv* telefon, távbeszélő *automata ~o: automata (kapcsolású) telefon *ĉela ~o: rádiótelefon *szin* radiotelefono *diska ~o: tárcsás telefon *inteligenta ~o kun Androjdo: androidos okostelefon *interurba ~o: interurbán telefon *lerta ~o, multuza ~o, plurfunkcia ~o: okostelefon, smart-telefon *loka ~o: helyi telefon *mesaĝregistra ~o: üzenetrögzítő telefon *monera ~o: pénzbedobós telefon *morsa ~o: morsetelefon *portebla ~o: hordozható telefon, mobiltelefon *publika ~o: nyilvános telefon *samlinia ~o: ikertelefon *sendrata ~o: vezetéknélküli telefon; senkablá ~o: kábel v. vezetéknélküli telefon; **~a**: telefon~ *~a alvoko: telefonhívás *~a centralo: telefonközpont *~a lineo: telefonvonal; **~ado**: telefonbeszélgetés; **~i**: *tr* telefonál, megtelefonál *~u la novajon: telefonáld meg a hírt; **~aĵo**: *táv* telefonüzenet; **~io**: **1.** *táv* telefónia, telefonálástechnika *kondukila ~io: vezetékes telefonálástechnika *senfadena ~io: kábel nélküli telefonálástechnika; **2.** *táv* telefonhálózat, telefonrendszer; **~isto**: *fn* *táv* telefonkezelő, telefonos; **al~i**: *tr* odatelefonál, betelefonál; **for~i**: *tr* letelefonál, eltelefonál (pl. bizonyos összeget); **~aŭdilo**: *táv* telefonkagyló; **~budo**, **~ĉelo**: *táv* telefonfülke; **~centralo**: *táv* telefonközpont; **~centralisto**: *fn* *táv* telefonközpontos; **~kamerao**: *for* mobil-fényképezőgép, mobilkamera; **~karto**: *táv* telefonkártya; **~libro**: *táv* telefonkönyv; **~libreto**: *táv* telefonregiszter, telefonszámjegyzék; **~lineo**: *táv* telefonvonal; **~marko**: *táv* tantusz; **~mesaĝo**: *táv* telefonüzenet; **~mesaĝi**: *tr* *táv* telefonon keresztül üzen; **~numero**: *táv* telefonszám; **~ogramo**: *táv* teleföntávirat, telefonogram; **~paliso**: *táv* távirópózna; **~reto**: *táv* telefonhálózat; **~ŝnuro**: *táv* telefonzsinór; **~voko**: *táv* telefonhívás

Ú disktelefono, kablotelefono, panetelefono, poŝtelefono, radiotelefono, strattelefono, videotelefono

telegraf/o=*táv* táviró *bildiga ~o: képtáviró *~o kaj telefono: postatávirat és telefon *tipopresa ~o: betűnyomtató táviró; **~a**: *táv* távirat~; *távirati* *~a depeŝo: távüzenet *~a kodo: távirati kód *~a stilo: távirati stílus; **~i**: *tr* *táv* táviratoz, telegrafál; **~aĵo**: *táv* távirat *szin* telegramo; **~io**: *táv* telegráfia, távirórendszer *bildiga ~io: képtávirás *kvadrupleksa ~io: quadruplex telegráfia *optika ~io: optikai távirórendszer; **foto~ado**: *táv* képtávirás, fototelegráfia; **foto~i**: *tr* *táv* képtáviratozik, fényképezik továbbít, fototelegrafál; **foto~ilo**: *táv* képtáviró, fototelegráf; **foto~io**: *táv* fénytávirás, fototelegráfia; **~agentejo**: távirati iroda; **~centralo**: *táv* táviróközpont; **~planto**: **☞**oscila desmodio

Ú radiotelegrafio

telegram/o=**1.** *táv* távirat *szin* telegrafajo *ĉifrita ~o: rejtjeles távirat *dekorita ~o: díszítávirat *gratula ~o: üdvözlő távirat *interŝangi ~ojn: táviratokat vált *kondolenca ~o: részvétávirat *multobla ~o: többszörös távirat *telefonita ~o: telefonos távirat, telefonon bemandott távirat; **2.** *táv* levéltávirat; **~portisto**: *táv* táviratpostás

teleks/o=*táv* telex(üzenet); **~i**: *tr* *táv* telexezik, telexet küld; **~ilo**: *táv* telexgép

Telemah/o=*mit* Télemakhosz, Telemachus

telemark/o=*sp* telemark, irányváltóztatási forgás (>sielés)

telematik/o=*táv inf* telematika (híradástechnika + informatika)

telencefal/o=*anat* végagy, végvelő, telencephalon

teleologi/o=*fil* teleológia, célszerűség *szin* celismo

teleoste/oj=*áll* valódi csontoshalak, felsőbbrendű halak (Teleostei)

televati/o=gondolatátvitel, telepátia; **~a**: telepátikus

teler/o=**1.** *gaszt* tányér, tál *el malplena ~o vane ĉerpas kulero *Z: közm* üres tálba hiába merül a kanál *fajenca ~o: fajansztál *lavi la ~ojn: elmosa a tányérokat *plata ~o: lapostányér *profunda ~o: mélytányér

*vi povas ricevi ~on da supo: kaphat egy tányér levest; **2.** tányér (alakú tárgy) *fluganta ~o: repülő csészéalj *~o de pesilo: mérleg serpenyője; ~aro: *gaszt* tányérkészlet; ~eto: *gaszt* kistányér; ~bretaro: tányértartó polc, almárium; ~lavilo: mosogatógép; ~lavisto: edénymosogató; ~meblo: pohárszekrény, kredenc; ~preta: konyhakész; ~rako: edényszárító; ~risorto: *tech* tányérrugó; ~tuko: konyharuha; ~varmigilo: *gaszt* tányérmelegítő *elektra ~varmigilo: villamos tányérmelegítő

U akvotelerio, desertotelerio, kuktelero, pesiltelerio, suptelerio

telestik/o=*ir* telesztichon vö. akrostiko, mezostiko

teleüt/o=*fn* teleut; ~a: *mn nyt* teleut

teleütospor/o=*te*lisporo

televizi/o=*te*levido

telfer/o=*jm* függővasút, kötélvasút, drótkötélpályás felvonó vö. funikularo *kajuta ~o: kabinos felvonó *seĝa ~o: libegő, üléses felvonó; ~i: *tr jm* függővasúttal visz v. szállít

U skitelfero

teli/o=*növ* teletotelep; ~micetoj, ~omicetoj: *növ* telispórás gombák (Teliomycetes); ~sporo: *növ* kitartóspóra, téli spóra, teliospóra, teletusporo *szin* zavatosporo

telkel/e=*gazd* szavatosság nélkül, tel quel *vendi, aĉeti ~e: szavatosság nélkül ad el, vásárol

telofaz/o=*biol* telofázis (>osztódás)

telepe/o=*növ* Telepea

telugu/o=*fn* telugu; (Te): *mn nyt* telugu (te)

telur/o=*kém* tellúr (Te); ~ito: *áv*v tellurit

tem/o=**1.** téma, beszédtema, beszéd tárgy *la okazaĵo liveris ~on al diskuto: az eset témául szolgált a vitához *lia konduto fariĝis ~o de babiloj: viselkedése beszédtema lett *ni revenu al la ~o: térjünk vissza a témára *paroli nek al ~o, nek al celo: összevissza beszél *tegmenta ~o: általános téma, főtema; **2.** *ált* tárgy, téma *la ~o de mia desertojo: disszertációm tárgya *la ~o de via letero: levelének tárgya; **3.** *ir* érvforrás, toposz, locus *szin* lokuso; **4.** *zene* téma *elaborado de la ~o: a téma kidolgozása *~o kun variaĵoj: téma variációkkal; **5.** *nyt* téma, topik *szin* frazotemo vö. remao; **6.** *nyt* tóalak; ~i: *ntr* vmiről v. vkiről szól v. szó van *la romano ~as pri amaventuroj: a regény szerelmi kalandokról szól *pri kio ~as?: miről van szó? *~as ne pri tio, ke: nem arról van szó, hogy *~as ne pri vi: nem rólad van szó *~as pri mia peto: a kéréséről van szó *via mesaĝo ~as pri tikla afero: az üzenete kényes ügyről szól; ~aro: témakör; ~e **de**: vminek az apropóján *~e de la lastaj diskutoj: a legutóbbi viták apropóján; ~igi: *tr* szóba hoz, felvet, szövé tesz, beszédtemává tesz, tematizál *szin* endiskutiĝi *lastfoje vi ~igis la instruadon: múltkor szóba hoztátok a tanítást *la opozicio ofte ~igas la malsukcesojn de la registaro: az ellenzék gyakran tematizálja a kormány kudarcait; **ali**-e: *hsz* apropó, más téma; **ĉi**-e: e témában, ebből az apropóból; **de**-**igi**: *ntr* eltér a témától, elkalandozik; **de**-**igo**: eltérés, kitérő, elkalandozás (>téma, tárgy) *szin* digresio; **ekster**-a: témán kívüli, témához nem tartozó *nun ni ne parolu pri ekster-aj aferoj: most ne beszéljünk témához nem tartozó ügyekről; **flank**-o: melléktema; ~elektio: témaválasztás; ~gvidanto: *fn isk* flámvezető (tanár); ~linio: **1.** tárgysor (>levél); **2.** *inf* tárgymező; ~rolo: *nyt* tematikus szerep; ~vorto: *nyt* vezérszó; ~vortaro: *nyt* tematikus szótár *szin* laŭtema vortaro

tem/o²=thema (bizánci katonai és közigazgatási egység)

tembr/o=*zene nyt* hangszín, hangárnyalat, tónus *szin* sonkoloro, voĉkoloro

temerar/a=*ritk* merész, rettenthetetlen, rendületlen *Karolo la ~a: *tört* Merész Károly

Temis/o=*mit* Themisz, Themis, Justitia

Temistokl/o=*tört* Themisztoklész

temp/o=**1.** idő *absoluta ~o: *fiz* abszolút idő *antaŭ nelonga ~o: nemrég, nem sokkal ezelőtt *szin* antaŭ nelonge *antaŭ nia ~o(kalkulo): időszámításunk előtt *de ~o al ~o: időnként, időről-időre *de tiu ~o: attól az időtől fogva, akkortól kezdve *donu al mi iom pli da ~o: adjon nekem egy kicsit több időt *ekde ~o nememorebla: időtlen idők óta, az idők kezdete óta *en la antikvaj ~oj: a régi korokban, a régi időkben *en la bona malnova ~o Z: a régi szép időkben *en la ĝusta ~o: a megfelelő időben *en la ~o de la franca revolucio: a francia forradalom idején *en la unua ~o: először, az első időkben *estas ~o por ĉio: mindennek megvan a maga ideje, mindent a maga idején *grandaj ~oj: nagy idők *jam estas ~o hejmeniri: már ideje hazamenni *jam ~ está: eo itt az idő, most vagy soha *la afero havas ~on Z: a dolog ráér *la alveturo prenis multan ~on: az odautazás sok időt vett igénybe *la ~o forflugis: elrepült az idő *la ~o limakas: ólomlábon jár az idő *la ~o pasinta instruas nin pri la ~o estonta: *közm* múltnak tanulsága, jövő okulásá *la ~o pasinta neniam revenos: *közm* az elmúlt idő soha vissza

nem jő *la ~on venontan ankoraŭ neniu konas: *közm* senki nem lát a jövőbe *loka ~o: helyi idő *Mez-Eŭropa ~o: közép-európai idő *mi ne havas hodiaŭ ~on: nincs ma időm *plej bona kuracisto estas la ~o Z: *közm* az idő a legjobb orvosság *suna ~o: *csill* napidő *~ estas mono Z: *közm* az idő pénz *~ estas valoro simile al oro Z: *közm* az idő pénz *~o de latenco: *orv* lappangási idő *~o de reago: *tud tech* reakcióidő, reagálási idő, válaszidő *~o de transiro: a) átmeneti idő b) *inf* terjedési idő (adaté) *~o toleras, sed vero aperas Z: *közm* az igazság előbb-utóbb kiderül *tio ne bezonas multan ~on: nem kerül sok időbe *universala ~o: *csill* világidő, ÚT *vi nur ŝtelas al mi la ~on: csak az időmet rabolod; **2.** *nyt* idő *szin* tenso *estanta ~o: jelen idő *szin* estanteco **3.** as-tempo, prezenco *estonta ~o: jövő idő *szin* estonteco **3.** futuro, os-tempo *pasinta ~o: múlt idő *szin* estinteco **3.** is-tempo, preterito; **3.** *zene* hangsúly, ütés, ütemrész *szin* pulso **2.** *muzikajo je tri ~oj: háromnegyedes ütemű zenedarab; **4.** *ritmo* *~o de marŝo: indulótempó, tempo di marcia *~o de menueto: menüett-tempó, tempo di minuetto; ~a: **1.** idő~, időbeli; **2.** időleges, átmeneti *~aj malagrablaĵoj: átmeneti kellemetlenségek; ~as: *ntr* itt az ideje *~as ellitiĝi: itt az ideje felkelni; ~eto: egy kis idő *ankoraŭ ~eton!: még egy kis időt!; ~umi: **1.** *tr* időzít *~umita eksplodilo: időzített pokolgép; **2.** *ntr* tartózkodik vhol *szin* restadi; ~umilo: *fn* időzítő, időzítőszerszerezet *kuireja ~umilo: *gaszt* konyhai visszaszámláló, konyhai időmérő v. időzítő *szin* sontempumilo; altempigi: **1.** *tr* (órát) pontosít v. beállít *la horloĝisto nun altempigis mian horloĝon: az órás most állította be az órámat; **2.** *tr* időzít, időben vmihez igazít *li altempigis sian respondon por la apero de la revuo: a folyóirat megjelenésére időzítette a választ; **ali**-e: máskor; **antaŭ**-a: **1.** idő előtti, korai *antaŭ-a akuŝo: korai szülés; **2.** *nyt* előidejű; **antaŭ**-e: idő előtt, túl korán; **antaŭ**-eco: **1.** koraiság; **2.** *nyt* előidejűség; **ĉi**-e: jelenleg, mostanában; **ĉiu**-e: minden időben, mindenkor *ĉiu-e vi povas veni: mindenkor jöhetsz; **de**-e **de**: vminek az idejétől számítva *de-e de la turka okupado: a török hódoltság idejétől fogva; **dum**-a: időleges, ideiglenes, időszakos *dum-a restado: időleges tartózkodás; **dum**-e: időlegesen, ideiglenesen, időszakosan; **duon**-o: *sp* félidő; **for**-igi: *ntr* elévül *szin* malvalidiĝi; **inter**-o: köztes idő; **inter**-a: közbeni, időközi *szin* duma **2.** **inter**-e: időközben; **krom**-o: *sp* hosszabbítás; **laŭ**-a: **1.** idő szerinti; **2.** *átv* korszerű, időszerű; **neplen**-a: részidős *mi faras neplen-an laboron: részidős munkát végzek; **plen**-a: egész idő, teljes idő *plen-aj kaj parta-aj laboruloj: teljes idős és részidős dolgozók; **por**-a: időleges, ideiglenes, provizórikus *szin* provizora; **post**-a: megkésztet, elmaradt, hátralékos, idő utáni; **post**-eco: **1.** késedelem; **2.** *nyt* utóidejűség; **por**-e: jelenleg, pillanatnyilag, egyelőre, időlegesen; **pra**-o: *tört* ősidő *de pra-o: ősidők óta, ősidőktől fogva *szin* de antike; **sam**-a: **1.** egykorú *laŭ sam-aj dokumentoj: egykorú dokumentumok szerint; **2.** *nyt* *ált* egyidejű, szinkron, szimultán *szin* duma **1.** *la sam-aj prelegoj okazas en la sama konstruaĵo: az egyidejű előadásokra ugyanabban az épületben kerül sor *sam-a elsendo: élő adás *sam-a interpretado: szinkron tolmácsolás; **sam**-e: ugyanakkor, egyszerre, egy időben, ugyanabban az időben *sam-e kun la enmarŝo sonis muziko: a bevonulással egy időben szólt a zene; **sam**-i: *ntr* (időben) egybeesik vmivel *lia edziĝo sam-is kun la mia: az esküvője egybeesett az enyémmel; **sam**-eco: egyidejűség, szinkronitás; **sam**-ano, **sam**-ulo: kortárs; **sen**-a: időtlen *sen-a beleco: időtlen szépség; **sia**-e: **1.** annak idején *sia-e ankaŭ vi estis bela: annak idején te is szép voltál; **2.** a maga idején *ĉion faru sia-e: mindent a maga idején csinálj; **tiu**-e: abban az időben, akkor; **unua**-a: az első időben való v. történő *la unua-aj malfacilaĵoj: az első idők nehézségei; ~adjekto: *nyt* időhatározó; ~adverbo: *nyt* időhatározó-szó; ~aĝo: kor, korszak *ora ~aĝo: aranykor; ~al-e: időnként; ~labori: *ntr* óraberben dolgozik; ~obanko: időbank (közhasznú tevékenységnél); ~odaŭro: időtartam; ~oduono: *sp* félidő; ~oekskurso: időutazás; ~ofluo: időfolyam, az idő múlása; ~ointervalo: időköz, időintervallum; ~okalkulo: *tört* időszámítás; ~okapsulo: időkapszula; ~okonstanto: *fiz* időállandó; ~okupa: időigényes; ~okurumo: *sp* időfutam; ~olimo: határidő, időhatár; ~omaŝino: időgép; ~omezurilo: időmérő eszköz; ~omezuristo: *fn sp* időmérő; ~ordo: időrend; ~opartigo: *inf* időosztás, időmegosztás; ~opasigo: időtöltés, szórakozás; ~opasigilo: szórakoztató eszköz; ~operdo: idővesztés; ~oplando: időterv, ütemterv; ~opremo: időkényszer, az idő szorítása; ~opunkto: időpont; ~oraba: időrabló; ~orelajso: *vill* időrelé; ~orezulto: *sp* időeredmény; ~ostampi: *ntr ip* bélyegez (munkahelyi óránál); ~ostampilo: *ip* bélyegzőóra; ~ostratigrafio: *geo* időrétegtan, kronosztratigráfia; ~ovojaĝo: időutazás; ~ozono: *geo* időzóna, idővezet *szin* daŭbo, horzono; ~rezista: időálló; ~unuio: időegység; ~umŝaltilo: *tech* időzítőkapcsoló

U as-tempo, ĝustatempe, is-tempo, jartempo, lastatempe, lernotempo,

libertempo, limtempo, livertempo, longatempo, nuntempo, os-tempo, provotempo, realtempo, spactempo, verbotempo

temper/i=*ntr* műv temperával fest; ~o: *műv* tempera (>technika); ~e: *műv* temperával *pentri freskon ~e: freskót temperával fest; ~**farbo**: tempera (>festék)

Uovotempero

temperi²=*tr* zene temperál; tempero, temperado: zene temperálás *egala temperado: egyenletes (lebegésű) temperálás *meza temperado: középhangos temperálás

temperament/o=*pszi* vérmérséklet, lelki alkat, temperamentum *kolerika ~o: kolerikus vérmérséklet *limfata ~o: flegmatikus vérmérséklet *melankolia ~o: melankolikus vérmérséklet *sangvina ~o: szangvinikus vérmérséklet; ~a: **1.** *pszi* vérmérsékleti, temperamentumbeli; **2.** *átv* temperamentumos *~a italo: temperamentumos olasz

temperatur/o=**1.** *fiz* hőmérséklet, temperatura *altigo kaj malaltigo de la ~o: a hőmérséklet emelkedése és csökkenése *čambra ~o: szobahőmérséklet *če ~o de 20 celsiaj gradoj: 20 C fok hőmérsékletnél *fanda ~o: olvadási hő *helintensa ~o: feketetest-hőmérséklet, Planck-hőmérséklet *kia ~o estas hodiaŭ?: milyen hőmérséklet van ma?; **2.** *orv* testhőmérséklet *mezuri la ~on de la malsano: megméri a beteg hőmérsékletét; **mez**~o: átlaghőmérséklet, középhőmérséklet Uaertemperaturo, alttemperatura, malalttemperatura, korpotemperaturo

tempest/o=*met* heves vihar, erős vihar vö. štormo *~o furiozis sur la atlantika marbordo: vihar dühöngött az atlanti tengerparton; ~i: *ntr* *átv* viharzik, viharosan cselekszik *mongolaj hordoj ~is al Eŭropo: mongol hordák zúdultak Európára

tempi/o=*anat* halánték, tempus; ~a: *anat* halánték *~a arterio: halántéktéria, arteria temporalis; ~**obuklo**: pajesz; ~**osto**: *anat* halántékcsontról, os temporale *szin* temporale

templ/o=**1.** *vall ép* templom vö. preĝejo *budhana ~o: buddhista templom *cirkla ~o: körtemplom *egipta ~o: egyiptomi templom *framasona ~o: szabadkőműves templom *la ~o de Zeŭso en Olimpio: az olümpiai Zeusz-templom *romia ~o: római templom; **2.** *átv* templom *lia domo estis ~o de la artoj: a háza a művészetek temploma volt *via korpo estas la ~o de la Sankta Spirito: a tested a Szentlélek temploma; ~o: *bibl ép* a zsidók jeruzsálemi temploma *Jesuo elpelis la vendistojn el la ~o: Jézus kiűzte az árusokat a templomból; ~**ano**: *kr kat* templomos v. templárius lovag *szin* templokavaliro *ordeno de la ~anoj: a templomos lovagrend; ~**okavaliro**: *kr kat* templomos v. templárius lovag *szin* templano

temporal/o=*anat* halántékcsontról, os temporale *szin* tempioisto *la temporalo konsistas el la skvamo, la petro kaj la timpanosto: a halántékcsontról a pikkelyből, a piramiscsontról és a dobüregcsontról áll **tempur/o**=*gaszt* tempúra

ten/i=**1.** *tr* tart, fog *li ~as ĝin malproksime de scivolaj rigardoj: távol tartja a kíváncsi szemektől *~i en siaj manoj: kezében tart *~i la okulojn malfermitaj: nyitva tartja a szemét *~i la okulojn en streĉo Z: mereszti a szemét *~i per fera mano: vasmarokkal fog; **2.** *tr* tart, megtart, megőriz, tárol *~i en bona ordo: szép rendben tart *~i en la kapo: fejben tart *~i la a-ton: leköti a figyelmét *~i la piĉon: tisztán intonál *~i la tempolimon: betartja az időt *~i la vorton: tartja a szavát *~i orda la loĝejon: rendben tartja a lakást *~i preta: készenlétben tart *~i pura: tisztán tart *~i varma: melegen tart *~u la bekon!: tartsd a csöröd! *~u la buŝaĉon!: tartsd a pofád!; **3.** *tr* tart, fenntart, működtet *~i antaŭ la okuloj: szemmel tart *~i aŭton: kocsit tart, autója van *~i butikon: üzlete van *~i la registangojn: nála van a kormányrúd, ő mozgatja a szálakat; **4.** *tr* tart, alkalmaz, irányít *~i amorantinon: szeretőt tart *~i du servistojn: két szolgát tart *~i guvernantinon: nevelőnőt tart *~i sub pantoflo: papucs alatt tart; ~i **sin**: **1.** tartja magát *ili ~is sin flanke de la disputoj: távol tartották magukat a vitáktól *la templo ~as sin de mil maroj: a templom ezer éve fennáll *la varmego plu ~as sin: tovább tart a hőség *li bone ~as sin: jól tartja magát *li ~as sin al sia promeso: tartja magát az ígéretéhez; **2.** egymást tartják *la akrobatoj ~as sin: az akrobaták egymást tartják; **3.** viselkedik *la infano ~as sin dece: a gyerek illendően viselkedik; ~**o**, ~**ado**: **1.** fogás, tartás, megtartás *fiksa ~o de la pordo per ĉarniroj: az ajtó szilárd tartása csuklópántokkal *la ~ado de la kupolo: a kupola tartása *la ~o de la kovrilplato loziĝis: meglazult a fedlap *~ado de prahejmaj bestoj: *agr* őshonos állatok tartása *~o de vokalo: *nyt* magánhangzó tartása; **2.** tárolás; **3.** *nyt* zárttartás; **4.** zene nyújtás, kitartás *ludi ~ade, ludi ~ate: (hangot) kitartva v. tenuto játszik; ~**anto**: vminek v. vkinek a tartója, kitartója, fenntartója *la ~anto de la amorantino: a szerető kitartója *la ~anto de la lernejo estas la loka registaro: az iskola fenntartója a helyi önkormányzat *li estas ~anto de vastaj bienoj: nagy birtokok tulajdonosa *~anto de raraj

sovaĝbestoj: ritka állatok tartója; ~**ejo**: raktár, tárolóhely, tárolóhelyiség *li havis ~ejon malantaŭ la butikoj: a bolt mögött volt egy raktár *~ejo de fatrasoj: lomtár *~ejo de purigiloj: tisztítóeszközök tárolóhelyisége; ~**ema**: szívós, tartós, kitartó *szin* tenaca; ~**igi**: **1.** *ntr* tartja magát *la aŭtunaj folioj ankoraŭ ~igas sur la branĉoj: az őszi falevelek még tartják magukat az ágakon; **2.** *ntr* viselkedik, vhogyan tartja magát, viszonyul *ču vi ~igas al via promeso: tartod magad az ígéretedhez *kiel vi ~igas al la reformo?: hogyan viszonyulsz a reformhoz?; **3.** *ntr* tárolódik, tárolva v. tartva van *en la ĉambro ~igis konfitaĵoj: a szobában befőtteket tartottak; ~**igo**: **1.** tartás, póz *li havas la ~igon de soldato: katoná tartása van *mi prenis fieran ~igon: büszke tartást vettem fel *dignoplena ~igo: méltóságos tartás; **2.** viselkedés, magaviselet, viszonyulás *malamika ~igo al ĉio esperanta: ellenséges viszonyulás minden eszperanto dologhoz; ~**ilo**: fogantyú, szár, nyél, tartófül, tartó *~ilo de fosilo: ásó nyele *~ilo de glavo: kard fogantyúja *~ilo de kruĉo: kancsó füle; ~**ujo**: tartály, tartóedény, tárolóedény; **al-i**: **1.** *tr* hozzáköt, hozzákapszol, rögzít *fera ringo al~as la ĉenon al la muro: vasgyűrű rögzíti a láncot a falhoz; **2.** *tr* odatart al~u la sitelon por la ĉevalo: tartsd oda a vödört a lónak; **al-o**: *nyt* záralkotás, implózió; **al-igi**: *ntr* tapad, ragad *la gluo al~igis al mia mano: a ragasztó a kezemhez tapadt; **2.** *ntr* kötődik, ragaszkodik *liaj lernantoj al~igas al li: diákjai kötődnek hozzá; **al-igo**: hozzáállás, viszonyulás; **antaŭ-i**: *tr* maga elé tart, vki v. vmi elé tart *li antaŭ~is pistolon: pisztolyt tartott maga előtt; **ĉirkaŭ-i**: *tr* átfog, körbefog, átfogva tart; **de-i**: **1.** *tr* távol tart, eltart vmitől *de~u la hundon, dum mi eniros: tartsd távol a kutyát, míg bemegyek *de~u viajn soldatojn de nia urbo: tartsd távol katonáidat városunktól; **2.** *tr* visszatart vkit, megóv vmitől *de~i sin de viandajoj: tartózkodik a húsételektől *de~u vin de ebriĝo: tartózkodik a lerészegedéstől *de~u vin de malbonaj amikoj: óvakodj a rossz barátoktól *mi volas de~i vin de senpripensajo: vissza akarlak tartani egy meg gondolatlanságtól; **de-igemo**: tartózkodás, óvakodás; **dis-i**: **1.** *tr* széttart *trabo dis~is la enfaligemojn murojn: egy gerenda tartotta szét az omlatag falakat; **2.** *tr* külön tart, különválasztva tart *ni dis~as la anasojn kaj anserojn: külön tartjuk a kacskákat és a libákat; **el-i**: **1.** *tr* kitart, kiáll *Eger el~is la turkan sieĝon: Eger kiállta a török ostromot *el~i la komparon iu ajn: bárkivel kiállja az összehasonlítást *el~i la provon: kiállja a próbát *la publiko el~is malgraŭ la pluvo: a közönség az eső ellenére kitartott *li el~is ĉe sia edzino: kitartott a feleségénél; **2.** *tr* kibír, elvisel *li el~is la sortobatojn: elviselte a sorscsapásokat *mi ne el~as ĉi tiun impertinentulon: nem tudom elviselni ezt az arcátlant; **el-ebli**: kibíráható, elviselhető; **en-i**: **1.** *tr* magában foglal v. rejt, tartalmaz *la erco en~as ankaŭ oron: az érc aranyat is tartalmaz *la prezo en~as trifojan mangadon: az ár háromszori étkezést tartalmaz; **2.** *tr* befogad, elfér benne *la barelo en~as 50 litrojn: a hordóban 50 liter fér el *la teatro en~as mil homojn: a színház ezer embert fogad be; **en-o**: tartalom *szin* enhavo; **for-i**: *tr* távol tart, eltart vmitől *for~u de mi la hundojn: tartsd távol tőlem a kutyákat *for~u viajn piedojn, ili stinkas: vidd innen a lábad, bűdös *via konduto for~as la homojn disde la klubo: viselkedésed távol tartja az embereket a klubtól; **for-o**: **1.** távöltartás *la for~o de la edzo de la familio: a férj távöltartása a családtól; **2.** *nyt* zár megszüntetése, explózió; **kun-i**: *tr* összefog, összetart, egybetart *la amikoj kun~as sin: a barátok összetartanak *la armeestro kun~is siajn soldatojn post la malvenko: a hadvezér összetartotta a katonáit a vereség után *li kun~is la foliojn per klipdrato: gemkapoccsal tartotta össze a papírokat; **kun-igi**: *tr* összeáll; **kun-igo**: összetartás, összetartó erő, kohézió; **mal-i**: *tr* elenged *ne mal~u la ŝnuron: ne engedd el a kötelet; **neel-ebli**: kibíráhatatlan, elviselhetetlen; **re-i**: **1.** *tr* visszatart magánál, megtart magának *la kapitalistoj re~as grandan parton de la profito: a kapitalisták a haszon nagy részét megtartják maguknak *mi devas re~i mil forintojn el via salajro: ezer forintot vissza kell tartanom a fizetéséből; **2.** *tr* tartóztat *li ŝatis re~i la gastojn por pluraj semajnoj: szerette több hétre tartóztatni a vendégeket *nur por momo mi re~os vin: csak egy pillanatra tartóztatlak; **3.** *tr* visszatart, megfékez *mi ne povis re~i lin de la krimo: nem tudtam visszatartani a bűnténytől *ne re~u min, mi devas nepre iri: ne tarts vissza, okvetlenül mennem kell *re~u viajn instinktojn: fékezd az ösztöneidet *ŝi re~is siajn larmojn: (nő) visszatartotta a könnyeit; **re-o**: **1.** visszatartás, megvonás *re~o de forpermeso: kimenőmegvonás; **2.** zene késleltetés; **sinde-o**: **1.** önmegtartóztatás, absztinencia; **2.** tartózkodás vmitől *sinde~o ĉe la voĉdonado: tartózkodás a szavazásnál; **sinre~a**: tartózkodó; **sin~o**: **1.** viselkedés, magatartás; **2.** tartás póz; **sub-i**: **1.** *tr* alátámaszt, (alulról) megtámaszt, támogat *sub~i ebrulon: részeg támogat *sub~i la branĉon per stango: rúddal alátámasztja az ágat *sub~i plafonon: mennyezetet aládúcol; **2.** *tr* *átv* támogat, segít *mone sub~i la malriĉulojn: pénzzel támogatja a

szegényeket *se vi sub~us mian starpunkton: ha ön támogatná az álláspontomat *sub~i la Esperanto-movadon: támogatja az eszperantó mozgalmat; **sub~o**, **sub~ado**: 1. alátámasztás, megtámasztás; 2. támogatás, segély *li ĝuas la sub~on de la plimulto: élvezi a többség támogatását; **sub~anto**: 1. támogató, segítő, szponzor *membro sub~anto: támogató tag, pártoló tag; 2. *mat* tartóhalmaz; **sub~ateco**: 1. alátámasztottság; 2. támogatottság; **sub~ilo**: *tech* támasz, támaszték, dúc *lagra sub~ilo: csapágybak; **re~digo**: víz duzzasztógát; **re~forto**: *fiz* ellenőrző; **re~kliko**: *tech* ütköző (>óra); **sub~kurso**: *isk* felzárkóztató tanfolyam; **sub~strukturo**: *ép* támasztószervezet; **~peco**: *tech* padvas (>satupad) *szin* varleto 2

Ŭaltoteno, bonteni, fajreltena, fruktotenejo, krisoltenilo, librotenado, mantenilo, mareltena, maŝtenilo, memorteni, paŝteni, piedteno, ŝraŭbtenilo, ŝtrumpoteno, vestotenejo, vivteni

tenac/a=1. *fiz* szívós *ŝtalo estas ~a metalo: az acél szívós fém; 2. jól tapadó *~a gluo: erős ragasztó; 3. tartós *~a parfumo: tartós illat *~a rememoro: tartós emlékezet; 4. kitartó, szívós, makacs *~aj kreditoroj: makacs hitelezők

tenajl/o=1. fogó (szerszám) *kombinita ~o: kombinátfogó *plata ~o: laposfogó *senizoliga ~o: kábelcsupaszoló fogó *universala ~o: csuklós csőfogó, svéd csőfogó; 2. *kat* harapófogó, átkarolás *la malamiko venis en ~on: az ellenség harapófogóba került

Ŭforĝtenajlo, pinĉtenajlo, tubtenajlo

tenar/o=*anat* hüvelykujj-izompárna, öregujj-izompárna, thenar *pieda ~o: lábbütyök, hallux valgus

tend/o=1. sátor *librotaga ~o: könyvnap sátor *malstarigi ~on: sátort lebont *starigi ~on: sátort felállít; 2. *anat* sátor, torium *cerebela ~o: agysátor, kisagysátor, torium cerebelli; ~**aro**: 1. tábor, sátortábor *Naturista Esperantista Somera ~aro: *eo* Nyári Nudista Eszperantista Tábor; 2. *pol kat* tábor *la husanoj faris siajn ~arojn el ĉaroj: a husziták szekerekből állították össze a táboraikat *la politikaj ~aroj ne sukcesis interkonsentiĝi: a politikai pártoknak nem sikerült megegyezésre jutniuk *la turkoj haltis ~are ĉirkaŭ Buda: a törökök Buda alatt letáboroztak; ~**arestro**: táborvezető; ~**umi**: *ntr* táborozik, kempingezik; ~**umado**: táborozás, kempingezés; ~**umejo**: táborhely, kemping; ~**arfajro**: tábortűz; ~**oĉaro**: *jm* ekhós szekér; ~**ofesto**: *bibl* sátoros ünnep; ~**ofosto**: sátorfa, sátorrúd; ~**opaliseto**: sátorkaró; ~**olito**: tábori ágy, kempingágy; ~**otolo**: *tex* sátorváson

Ŭlabortendaro

tenden/o=1. *anat* ín, tendo *aĥila ~o, kalkanea ~o: Achilles-ín, tendo calcaneus; 2. *kat* ideg *~o de pafarko: íj idege; ~**ito**: *orv* ingyulladás, tendinitis; ~**otomio**: *orv* ín műtéti metszése, tenotomia

tendenc/o=1. *pszi* tendencia, irányultság *akirita ~o: szerzett tendencia *denaska ~o: vele született tendencia; 2. *ált* irányzat, irányulás, tendencia *gazeto kun deksrema ~o: jobbos tendenciájú lap *rakonto kun morala ~o: erkölcsi irányzatú elbeszélés, morális tendenciájú elbeszélés *~oj en la samtempa literaturo: irányzatok a kortárs irodalomban; ~**a**: irányzatos, tendenciózus *~a raporto: tendenciózus riport; ~**i**: *ntr* irányul, tendál

tendr/o=*vsút* szeneskocsi, szerkocsi *szin* karbovagono

tenebr/o=*ritk* koromsötét, sűrű sötét; ~**a**: *átv is* koromsötét

tenebri/o=*áll* lisztbogár, malombogár (Tenebrio molitor) *szin* farunskarabo

Tened/o=*geo tört* Tenedosz-sziget

tener/a=gyengéd, lágy *~a edzo: gyengéd férj *~a kiso: lágy csók; ~**eco**: gyengédség

Tenerif/o=*geo* Tenerife

Tenesi/o=*geo pol* Tennessee (US); ~**rivero**: *geo* Tennessee-folyó; ~**valo**: *geo* Tennessee-völgy

tenesm/o=*orv* tenesmus *rektuma ~o: fájdalmas székelési inger, tenesmus rectalis *vezika ~o: fájdalmas vizeleti inger, tenesmus vesicae

teng/o=tenge (pénznem)

teni/o=1. *áll* galandféreg, szalagféreg (Taenia); 2. *Ĉ*cestodo; 3. *anat* kötelék, szalag, csík, taenia *kajla ~oj: vastagbélhali köteg, taenia coli; ~**cido**: *gysz* galandféregirtó, taenicid; ~**ozo**: *orv* galandféreg-betegség, taeniasis

tenis/o=*sp* tenisz; ~**i**: *ntr sp* teniszeznek; ~**ejo**: *sp* teniszpálya *szin* tenisludejo; ~**ludejo**: *sp* teniszpálya *szin* tenisejo; ~**pilko**: *sp* teniszlabda; ~**ŝuo**: *sp* teniszcipő; ~**tablo**: *sp* pingpongasztal; ~**turniro**: *sp* tenisztorna

Ŭgazontenis, laŭteniso, tablotenis

teno/o=*tört* tennó

tenon/o=*tech* csap (>kötés) *angula ~o: szögletes csap *cilindra ~o: hengeres csap *hirundvosta ~o: fecskefarokcsap *~o kaj mortezo: csap és csapfészék; ~**i**: *tr tech* csapol; ~**ingo**: *tech* csapfészék (>kötés) *szin*

mortezo; ~**umo**: *ép* csapkötés (>ácskötés); ~**morteza**: *tech* csaphornyos *~morteza junto: csaphornyos kötés

tenor/o=1. *zene* tenor (>hang); 2. *átv zene* tenor, tenorista, tenorének; ~**ulo**: *zene* tenorista, tenorének; ~**abanĝo**: *zene* tenorbendzso; ~**korno**: *zene* tenorkürt; ~**trombono**: *zene* tenorharsona; ~**tubjo**: *zene* tenortuba

tens/o=*nyt* idő, igeidő *szin* tempo 2, verbotempo *kompleksa ~o: összetett idő *simpla ~o: egyszerű idő

tensi/o=1. *orv* feszülés, feszítés, nyomás, tenzió, tensio *arteria ~o: artériás nyomás *mezuri la diastolan kaj sistolan ~on: mérni a diasztolés és szisztolés nyomást *surfaca ~o: felszíni tenzió *vena ~o: vénás nyomás; 2. *vill* feszültség *akcela ~o: gyorsító feszültség *aldona ~o: kapcsolófeszültség *de alterna ~o: váltakozó feszültségű vő. kontinutensia *faza ~o: fázisfeszültség *interklema ~o: kapocsfeszültség *szin* bornotensio *konstanta ~o: egyenfeszültség *transarka ~o: ívfeszültség *trarompa ~o: áttütési feszültség; **hiper~o**: *orv* magas vérnyomás, hipertensio, hipertenzió *szin* alta sangopremo; **hipo~o**: *orv* alacsony vérnyomás, hypotensio, hipotenzió *szin* malalta sangopremo; **hipo~igilo**: *gysz* vérnyomáscsökkentő (gyógyszer); **super~o**, **tro~o**: *vill* túlfeszültség; ~**impulso**: *vill* feszültségimpulzus, feszültséglökés; ~**ofalo**: *vill* feszültségesség; ~**ometro**, ~**omezurilo**: *gysz* vérnyomásmérő; ~**ometrio**: *orv* vérnyomásmérés

Ŭalttensia, bastensia, biastensio, brutensio, elektrotensio, hejttensio, nutrotensio, pintotensio, puŝtensio, surfactensio

tensor/o=1. *anat* feszítőizom, tensor *~o de la palata velo: ínyvitorlafeszítő izom, musculus tensor veli palatini; 2. *mat* tenzor

tent/i=*tr* kísért, megkísért, kísértésbe hoz, megkörnyékez, csábít *la juvelo forte ŝin ~is: az ékszer erős kísértésbe hozta (nőt) *Satano ~is Jesuon: a Sátán megkísértette Jézust *ŝi provis ~i sian provoson: (nő) megpróbálta megkörnyékezni a börtönőrét *sprita vorto ~as, nenion a~as *Z: közm* a szó is fegyver; ~**o**: kísértés, megkísértés, megkörnyékezés, csábítás *cedi al la ~o: enged a csábításnak *la ~o de Jesuo fare de Satano: Jézus megkísértése a sátán által *li ne povis kontraŭstari al la ~o: nem tudott ellenállni a csábításnak *ne rezisti al la ~o: nem áll ellen a kísértésnek; ~**a**: csábító, kísértő *~aj perspektivoj: csábító perspektívák; ~**anto**: kísértő, csábító; ~**igi**: *ntr* kísértésbe esik, elcsábul, megesik; ~**igo**: kísértésbe esés, elcsábulás, megesés

tentakl/o=*áll* tapogatókar, fogókar; ~**uloj**: *áll* tapogatókoszorúsok, forgókarosak (Tentaculata)

tenu/o=munka (>szabadkőművesség)

tenur/o=*gazd tört* jobbágybirtok, jobbágytelek vő. alodo, feŭdo; ~**ano**: *gazd tört* jobbágy

tenzon/o=*ir* vitaköltemény, tenzone

teobrom/o=*növ* Theobroma *kakaá ~o: kakaófa (T. cacao) *szin* kakaoarbo; ~**ino**: *kém* teobromin

Teodice/o=*fil* Théodicée *~o estas la verko de Lejbnico: a Théodicée Leibniz műve; ~**o**: *vall fil* teodicea

teodolit/o=*geo* teodolit

Teodor/o=Tivadar, Teodor, Tódor (utónév)

Teodozi/o=1. *tört* Theodosiosz, Teodosius; 2. Teodóz (utónév)

teofagi/o=*vall* teofágia, istenevés

teofani/o=*vall műv* teofánia (isten emberi alakban való megjelenítése)

Teofil/o=Teofil (utónév)

teofilin/o=*kém gysz* teofilin, theofilin *szin* tefoliino

teognis/o=*ir* Theognisz

teokrat/o=*pol tört* teokráta; ~**a**: *pol tört* teokratikus, papuralmi; ~**io**: *pol tört* papi uralom, teokrácia

Teokrit/o=*ir* Theokritosz

teolog/o=*vall* hittudós, teológus; ~**io**: *vall* hittudomány, teológia; ~**ia**: *vall* hittudományi, teológiai *~ia altlernejo: *isk* hittudományi főiskola *~iaj disputoj: teológiai viták

teorb/o=*zene* theorba (egyfajta basszuslant)

teorem/o=*mat* tétel, tantétel, állítás *~o de Pitagoro: Pitagorász tétele; **meta~o**: *tud* metateoréma; **orto~o**: *fil* ortoteoréma

teori/o=*tud fil* elmélet, teória *elpensi ~on: elméletet kigondol *galeza ~o: *mat* Galois-elmélet *ĝenerala ~o de relativeco: *fiz* általános relativitáselmélet *~o de la ekspansio de la universo: *csill* a világegyetem tágulásának elmélete *~o de la evoluo: *biol* evolúciós elmélet; ~**a**: *tud fil* elméleti, teoretikus *~a diskuto: elméleti vita *~a instruado: *isk* elméleti oktatás *~a valoro: elméleti érték *~e ĝusta, sed praktike nerealegebla: elméletileg helyes, de gyakorlatilag megvalósíthatatlan; ~**adi**, ~**umi**: *ntr* elméletieskedik; ~**isto**: elméleti szakember, teoretikus; ~**ulo**: elméleti ember

Ŭaroterio, ekkoterio, entjeterio, grafeterio, informterio, jurterio, kampterio, komplikoterio, komplotterio, kvantumterio, laborvalterio, lernoterio, lingvoterio, ludoterio, nombroterio,

ondoteorio, signoteorio, sistemteorio

teozof/o=*vall* teozófus; **~io**: *vall* teozófia

tepal/o=*növ* lepellevél, tepalum; **~aro**: *növ* lepel

tepid/a=*ritk* langyos *szin* varmeta; **~ejo**: *ritk tört* tepidarium, tepidárium

ter/=l. föld, talaj ***argila** ~o: agyagos talaj ***bakita** ~o: égetett agyag, terrakotta ***ektemis** la ~o: megrengett a föld ***havi firman** ~on sub la piedoj: szilárd talaj van a lába alatt ***la sama afero**, sed kun kapo al la ~o **Z**: ugyanaz, csak éppen fordítva ***levi ŝtonon** de la ~o: követ vesz fel a földről ***piedbati** la ~on: toporzékolt ***restu** sur la ~o: marad a valóság talaján, ne rugaszkodj el a valóságtól ***sabra** ~o: homokos talaj ***senti firman** ~on sub la piedoj: biztos talajt érez a lába alatt ***stari ambaŭpiede** sur firma ~o: a valóság talaján áll; **2. agr** föld ***el sama** ~o devenas, saman sukon entenas **Z**: az egyik tizenkilenc, a másik egy híján húsz ***la kamparanoj** aĉetis novajn ~ojn: a parasztok új földeket vásároltak ***prilabori** ~on: földet művel; **3. geo** föld, szárazföld ***de la** ~o ne plu videblis la ŝipo: a földről már nem lehetett látni a hajót ***Dio nomis** la sekaĵon ~o: elnevezte Isten a szárazat földnek ***iu maristo ekvidis** ~on: egy tengerész földet pillantott meg ***en egipta** ~o li ekvidis la taglumon: egyiptomi földön látta meg a napvilágot ***nenio in** ~o kaj ĉielo estas pli kara al mi: az égvilágon semmi sem kedvesebb nekem ***ni elnaĝis** sur la ~on: kiúszunk a szárazföldre ***li ne revidis** la patrolandan ~on: nem látta viszont a hazai földet; **4. kém** föld ***alkala** ~o: alkáliföld ***aluna** ~o: **aluminio** ***malofta** ~o, rara ~o: ritkaföld; **5. föld, világ, glóbusz** ***ĉiuj** popoloj de la ~o: a föld minden népe ***de peko kaj misero** estas plena la ~o **Z**: *köz*m konkolyt a búzából, vétkeket a világból nem lehet kiirtani ***iam oni imagis** la ~on plata: valamikor laposnak képelték a földet ***iri ĝis** la rando de la ~o: elmegy a világ végéig ***la plej alta punkto** de la ~o: a föld legmagasabb pontja ***por ke eksci**u la tuta ~o, ke Izrael havas Dion: *bibl* hogy tudja meg az egész föld, hogy van Izraelnek Istene ***ŝvebi in** ~ la ĉielo kaj ~o: az ég és föld között lebeg; **6. vill** föld, test *szin* maso **4**; **~o**: **1. csill** Föld, Terra ***o** rotacias ĉirkaŭ sia akso, kaj rivoluas ĉirkaŭ Suno: a Föld saját tengelye körül forog, és a Nap körül kering; **2. mit** Gaia, Tellur, Terra; **~o-Nova**: *geo* Új-Fundland, Newfoundland *szin* Nov-Fundlando, Novlando; **~a**: **1. földi** ***a vivo**: földi élet ***aj** plantoj kaj bestoj: földi növények és állatok ***aj** zorgoj: földi gondok; **2. föld**~, földből való, agyag~ *vö*. terrakota ***a kabano**: földkunyhó ***a kruĉo**: agyagkancsó; **~e**: a földön ***ĝi falis** ~en: földre esett ***e kuŝis** monujo: a földön egy pénztárca hevert; **~aĵo**: földhányás, földhalom, földkupac *szin* teramaso; **~aĵisto**: kubikos; **~ano**: földlakó; **~ido**: *fn* *vall* halandó; **al-igi**: **1. tr** a földre irányít, lehoz a földre; **2. tr** *vill* földel; **al-igi**: **1. ntr** landol, földet ér, leszáll; **2. ntr** *hajó* partot ér; **al-igo**: *rep* leszállás ***al-iga** vojo: leszállópálya; **al-igejo**: *rep* leszállóhely; **ĉef-o**: *geo* szárazföld (a szigetekkel ellentétben); **de-igi**: *ntr* *rep* felszáll, felemelkedik a földről ***post mil metroj** la aviadilo *de*~igiis: ezer méter után emelkedett fel a gép a földről; **de-igejo**: *rep* felszállóhely; **ekster**~a: földön kívüli; **ekster**~ano: földön kívüli lény; **el-igi**: *tr* kihantol, földből kiás ***el-igi** kaŝitan trezoron: rejtett kincset kiás ***el-igi** kadavron por justica esploro: holttestet kihantol igazságügyi vizsgálat céljából; **el-igi**: *ntr* földből kibújik; **en-igi**: **1. tr** elföldel, földbe ás, elás, elhantol ***antaŭgarde** de la malamiko li *en*~igis la ormonerojn: az ellenség elől a földbe ásta az aranyat; **2. tr** eltemet ***en**~igi viva: élve eltemet ***kristane** *en*~igi la mortinton: keresztényi módon temeti el a halottat; **en-igo**: temetés ***li ricevis** laikan *en*~igon: civil temetést kapott; **en-iga**: temetési, temetkezési ***en**~iga ceremonio: temetési szertartás ***en**~iga entrepreno: temetkezési vállalat ***en**~iga procesio: temetési menet; **en**~igisto: temetkezési alkalmazott, halottvivő; **en**~igi: *ntr* földbe kerül; **ne**~a: nem földi, nem evilági ***ne**~a aperaĵo: nem evilági jelenség; **sam**~ano: *fn* földi; **sen**~a: **1. föld** nélküli ***sen**~aj kamparanoj venis en la urbojn: föld nélküli parasztok bejöttek a városokba; **2. hazátlan**, haza nélküli ***la sen**~aj hebreoj fondis Israelon: a hazátlan zsidók megalapították Izraelt; **sub**~a: **1. föld** alatti ***sub**~a fervojo: *vsút* földalatti vasút ***sub**~a minejo: *ip* mély művelésű bánya ***sub**~a parkumejo: *közl* föld alatti parkoló ***veturi** per sub~a tramo: földalattival utazik; **2. átv** *pol* földalatti, illegális ***sub**~a agado: földalatti tevékenység ***sub**~a movado: illegális mozgalom; **sub**~aĵo: *ép* föld alatti építmény, föld alatti járat; **super**~a: **1. föld** feletti ***super**~a metroo en Nov-Jorko: New York-i föld feletti vasút; **2. átv** földöntúli, természetfölötti ***super**~a beleco: földöntúli szépség ***super**~a estaĵo: földöntúli lény; **sur**~a: **1. földi**, földön lévő ***sur**~a minejo: külfejtésű bánya; **2. evilági**, földi ***ĉu** ekzistas alia vivo krom la sur~a?: létezik más élet a földin kívül? ***en** nia sur~a ekzistado: földi létünkben; **sur**~igi: **1. tr** *rep* lehoz a földre ***la piloto sukcese** sur~igis la aviadilon: a pilóta sikeresen lehozta a gépet a földre; **2. tr** *hajó* partra húz ***unue** ni sur~igis la boaton: először kihúztuk a partra a csónakot; **sur**~igi: *ntr*

rep leszáll a földre, földet ér ***la aviadilo sur**~igis sur la ŝoseo: a repülőgép a közúton ért földet ***la cikonio sur**~igis meze de la korto: a golya az udvar közepére szállt le; **sur**~igo: *rep* leszállás, földet érés ***panea sur**~igo: kényszerleszállás; **trans**~a: túlvilági ***nia trans**~a vivo: túlvilági életünk ***trans**~a puno: túlvilági büntetés; **sub**~etaĵo: *ép* pinceszint, alagsor *szin* keletaĵo; **tut**~a: globális, az egész Földet érintő ***la tut**~a *ve*~ŝanĝigo: a globális időjárás-változás; **~alkalo**: **o**teralkala metalo; **~amaso**: földhányás, földhalom, földkupac *szin* teraĵo; **~areo**: földterület; **~bulo**: göröngy, rög *szin* glebo; **~centrismo**: *csill* földközponthúzó szemlélet; **~domo**: *ép* vályogház; **~enbati**: *tr* leüt, ütással földre dönt ***li** ~enbatis la virbovon: leütötte a bikát ***mi** ~enbatis mian kontraŭulon: leütöttem az ellenfelemet; **~etaĵo**: *ép* földszint; **~falo**: *geo* földomlás; **~fendo**: *geo* földhasadás; **~fumo**: **o**fumario; **~gaso**: *kém* földgáz *szin* naftogaso; **~globo**: földgömb, földgolyó ***sur** la tuta ~globo: az egész földkerekségen; **~gravito**: *fiz* földi gravitáció, föld nehézség; **~historio**: *geo* tört földtörténet; **~hundo**: **o**teriero; **~imposto**: *gazd* földadó, telekadó; **~kabano**: *ép* vályogkunyhó; **~karbo**: *ásv* lignit *szin* lignito; **~kerno**: *geo* földmag; **~koboldo**: *mit* törpe *szin* gnomo, minkoboldo; **~kolo**: *geo* földszoros *szin* istmo **1**; **~kolora**: földszín; **~konekti**: *tr* *vill* földel; **~konekto**: *vill* föld, földelés, testelés; **~kontakto**: *vill* földzárlat *szin* tertuŝo; **~korbo**: *kat* sánckas, sánckosár *szin* gabio; **~krusto**: *ásv* földkéreg; **~kulturo**: *agr* földművelés; **~kultura**: *agr* földművelő, földművelési, agrár~; **~kulturisto**: *agr* földműves; **~laboristo**: *agr* béres, földmunkás, mezőgazdasági munkás; **~lango**: *geo* földnyelv; **~lavango**: *geo* földcsuszamlás *szin* ter~igo; **~lito**: *kb*. kemencepadka; **~luo**: *agr* *gazd* földbérlet, árenda; **~lupago**: *agr* földbér, földbérleti díj; **~magnetismo**: *fiz* földmágnesesség; **~mezuri**: *tr* felmér (>föld); **~mezurado**: földmérés; **~mezuristo**: földmérő *szin* geometro **3**; **~migdalo**: *gaszt* tigrismogyoró, földi mandula; **~nesto**: áll kotorék; **~nukso**: *növ* amerikai mogyoró, búrmogyoró (Arachis hypogaea) *szin* ternuĉa arakido; **~nuksbutero**: *gaszt* mogyoróvaj; **~parto**: *geo* földrész, kontinens; **~peĉo**: *kém* aszfalt; **~peco**: *gazd* földdarab, telek; **~pinto**: *geo* földnyelv *szin* promontoro; **~piro**: **o**tubera helianto; **~pizo**: **o**voandzeo; **~pomo**: *növ* burgonya, krumpli (Solanum tuberosum) ***dolĉa** ~pomo: édesburgonya, batáta (Ipomoea batatas) (növény és gumó) *szin* batato ***en**ŝele kuiritaj ~pomoj: héjában főtt krumpli ***indiana** ~pomo: **o**Amerika apiso ***kaĉigitaj** ~pomoj: burgonyapüré *szin* terpomkaĉo; **~pomaĵo**: *gaszt* burgonyaelet ***tavoligita** ~pomaĵo: rakott krumpli; **~pomujo**: *gaszt* burgonyástál; **~pomamelo**: burgonyakeményítő; **~pombrando**: *gaszt* burgonyapálinka; **~pomfaruno**: burgonyaliszt, keményítő; **~pomfingroj**, **~pomfritoj**: *gaszt* hasábburgonya, sült krumpli ***frititaj** ~pomfingroj: sült hasábburgonya, sült krumpli *szin* terpomfritoj; **~pomflokaj**: *gaszt* burgonyaszirm, chips; **~pomkaĉo**: *gaszt* burgonyapüré; **~pomkavo**: *agr* krumpliverem; **~pomkulero**: *gaszt* buronyaszedő kanál; **~pomsenŝeligilo**: *fn* *gaszt* krumplihámzó; **~pomskabo**: *növ* burgonyavarasodás ***pulvorskabo** de ~pomo: burgonya gödrös varasodása; **~pomskarabo**: **o**leptinotaro; **~pomsupo**: *gaszt* burgonyaleves, krumplileves; **~porko**: **o**rikteripodo; **~posedaĵo**: *gazd* földbirtok; **~poto**: agyagedény, cserépedény; **~salo**: *kém* kősó; **~satelito**: *táv*k földi műhold; **~scienco**: *geo* földtan, geológia *szin* geologio; **~ŝelo**: *geo* földöv, geoszféra *szin* geosfero, geozono; **~skuo**: *geo* földlökés; **~ŝoviĝo**: *geo* földcsuszamlás *szin* terlavango; **~spaco**: **o**areo; **~stelo**: **o**geastro; **~strio**: *geo* földcsík, földszalag; **~supraĵo**, **~surfaco**: *geo* földfelszín; **~tremo**: *geo* földrengés *szin* seismo; **~tremrezista**: *ép* földrengésálló, földrengésbiztos; **~tuŝo**: *vill* földzárlat *szin* terkontakto; **~vakso**: **o**zokerito; **~vermo**: **o**lumbriko; **~vojo**: *közl* földút; **~zono**: *geo* földrajzi övezet

aluntero, humtero, vizaĝaltero

tera=előképző; *tera*~: *tud* *tera*~ (10¹²) **o**terajulo, terametro

terafoz/o=áll madárpók (Theraphosa)

terakot/o=égetett agyag, terrakotta *szin* bakita *tero*; **~a**: égetett agyagból való, *mn* terrakotta ***a** argilo: égethető agyag, terrakottaagyag *szin* bakargilo; **~aĵo**: égetett agyagból készült termék, terrakottatárgy

teramicin/o=gysz tetran, terramycin

terapeŭt/o=**o**terapiisto

terapi/o=*orv* gyógykezelés, terápia, terapia ***holokinetika** ~o: holokinetikus terápia ***kemia** ~o: kemoterápia ***ultrakurtonda** ~o: ultrarövid-hullámú gyógykezelés; **~a**: *orv* gyógykezelési, terápia~, terápia~, terapeutikus; **~iko**: *orv* gyógyászat, terapeutika; **~isto**: *orv* kezelőorvos, terapeuta; **bio**~o: *orv* bioterápia; **fito**~o: *orv* növényterápia, fitoterápia *szin* plantoterápia; **foto**~o: *orv* fototerápia, fényterápia *szin* lumterápia; **termo**~o: *orv* hőterápia, termoterápia, thermoterápia *szin* varmoterápia

Úaktinoterápia, aromaterápia, elektroterápia, fizioterápia, fokusterápia, fototerápia, fridoterápia, hipnoterápia, insulinoterápia, kelatoterápia, kemiterápia, kinezoterápia, kolapsoterápia, konvulsiterápia, kortikoterápia, kortizonterápia, laborterápia, lumterápia, mehanikoterápia, moksoterápia, orkidoterápia, ozonterápia, plantoterápia, pszikoterápia, radiumterápia, radioterápia, seroterápia, sunterápia
teraplan/o=*jm* hajó sziklóhajó, légpárnás jármű *szin* sivebšipo
terapsid/oj=*ösl* Therapsida

terari/o=*áll* terrarium

teras/o=**1.** terasz (mesterségesen kialakított sík földterület); **2.** *gaszt* (utcai) terasz (>vendéglő) *kaféja ~o: kávéházi terasz; **3.** *ép* terasz, tetőterasz *szin* altano 1 *sunuma ~o: napozóterasz; **4.** *geo* földterasz *szin* altano 2 *etağa ~o: lépcsős terasz *rivera ~o: folyóterasz *~e kultivata tero: teraszos művelésű föld; **5.** *cím* föld, talaj (pajzs talpa)

Úrokteraso

terat/o=*orv* szörnyszülött, torzszülött; ~**ogena**: *orv* teratogén *~ogenaj faktorok: teratogén faktorok; ~**ologio**: *orv* teratológia; ~**omo**: *orv* teratoma, teratoma; ~**ofobio**: *pszi* teratofobia; ~**ogenezo**: *orv* torzfejlődés, teratogenezis

teravad/o=*bud* theraváda, őregek útja

terbi/o=*kém* terbium (Tb)

tercet/o=**1.** zene tercett, hármass *szin* triteto; **2.** *ir* tercett, háromsoros versszak *szin* trio 4

terci/o=**1.** *kr* tertia (>zsolozsma); **2.** zene terc (hangköz, **3.** hang) *szin* trito; **3.** *sp* terc (>ívás); **4.** *jték* terc (háromlappos sorozat)

tercian/a=*orv* harmadnapos (>láz) *li suferis je ~a febro: harmadnapos lázban szenvedett

terciar/a=**1.** *orv* tercier, tertiarer, harmadlagos *~a sifiliso: harmadlagos szifilisz; **2.** *kém* tercier, harmadrendű *~a amino: tercier amin *~a karbonatomo: tercier szénatom; **3.** *geo* tört harmadkori *~a grejso: harmadkori homokkő; **4.** *gazd* szolgáltató, harmadik szektorbeli; ~**o**: *geo* tört harmadidőszak, harmadkor, tercier

tercin/o=*ir* terzina, tercina

terebint/o=**1.** *növ* terpentin pisztácia, terebintfa (Pistacia terebinthus); **2.** *☉*terebintino; ~**ino**: *növ* kém terpentin; ~**arbo**: *☉*terebinto 1; ~**oleo**: *kém* terpentinolaj

tered/o=*áll* hajóféreg (Teredo)

tereki/o=*áll* terekcankó (Xenus cinereus)

teren/o=**1.** terület, tér, terep (tevékenységhez) *akvoprotekta ~o: *öko* vízvédelmi terület *elekti bonan ~on por la manovro: jó terepet választ a hadmozdulatra *ideala ~o por skiistoj: síelőknél ideális terület *la aŭto taŭgas por ĉiaj ~oj: a kocsik alkalmas minden terepre *~o ne taŭga por operacoj: hadműveletekre alkalmatlan terep; **2.** *ásv* terület *sedimentalo ~o: üledékes terület; **3.** *átv* tér, terület, mező *favora ~o por Esperanto: az eszperantó számára kedvező terület *la sporto gajnis ~on: teret nyer a sport *sur la ~o de la esploroj ni estas unuaj: a kutatások terén elsők vagyunk *sur la ~o de la teorioj diskutoj: az elméleti viták terén; ~**terena**: *mn* közl terepjáró; **ĉia**~a, **ĉiu**~a: *közl* terepjáró *szin* terenira *ĉiu~a veturilo: terepjáró jármű; ~**aŭto**: *jm* terepjáró autó; ~**biciklo**: *jm* terepkerékpár, cross bike; ~**falo**: *geo* terepesés; ~**ira**: *mn* közl terepjáró *szin* ĉiaterena, ĉiuteren; ~**konkurso**: *sp* terepverseny; ~**rajdo**: *sp* lovastusa, military

Úagadereno, faktereno, flugtereno, konstrutereno, labortereno, ludtereno

Terenci/o=*tört* ir Terentius

Terez/o=Teréz (utónév) *~o el Avilo: *kr* Avilai Szent Teréz; ~**iano**: *kr* sarutlan karmelita

tergal/o=*tex* tergál

teri/oj=*áll* elevenszülő emlősök, igazi emlősök (Theria) *szin* vivonaskuloj *ali~oj: *ösl* Allotheria *pra~o: tojásrakó emlősök (Prototheria)

teriak/o=*gysz* teriáka, terjék, theriaca

terier/o=*áll* terrier *szin* terhuendo *vulpa ~o: foxterrier *szin* foksteriero
teritori/o=**1.** *áll* terület, territórium *leonoj defendas sian ~on: az oroszok védik territóriumukat; **2.** *jog* pol felségterület, territórium *la malamiko paŝis sur hungaran ~on: az ellenség magyar területre lépett *la ~o de la papa ŝtato: a pápai állam felségterülete *sur la ~o de la urboŝtato Ĝenevo: a genovai városállam területén; ~**a**: *jog* pol területi, territoriális *~aj akiraĵoj: területi szerzemények *~a integreco: területi integritás; **ekster**~a: *jog* pol felségterületen kívüli, extraterritoriális; **ekster**~eco: *jog* pol területenkívüliség *ambasadoj ĝuas rajtojn de ekster~eco: a követségek területenkívüliségi jogokat élveznek

term/o=**1.** *mat* tag (>elemi művelet) *la ~oj de la subtraho: a kivonás tagjai *la ~oj de la adicio: az összeadandók; **2.** *mat* tag (>sor) *szin* vicero *ĝenerala ~o: általános tag *n~a ~o: n-edik tag; **3.** *mat* felosztás része

(>arányosság); **4.** *mat* tag, komponens (>pár, csoport); **5.** *mat* tag (>polinóm); **6.** *mat* tag (>mátrix); **7.** *mat* oldal (>egyenlet); **8.** *fil* terminus, fogalom (>szillogizmus) *maĵora ~o: felső terminus *minora ~o: alsó terminus; **9.** *ált* tag, elem *la ~oj de alternativo: alternatíva elemei *la ~oj de gradacio: fokozás tagjai; **du**~o: *mat* kéttagú kifejezés, binom *szin* binomo; **kvar**~o: *mat* négytag; **n**~o: *mat* n-tagú polinóm; **plur**~o: *mat* polinóm *szin* polinomo; **tri**~o: *mat* trinóm; **unu**~o: *mat* egytag

termo²=**1.** előképző; termo~: *tud* hő~, termo~ *szin* varmo~
 ☉termobanejo, termobotelo, termodinamiko, termoelekto, termoelemento, termofonto, termogenezo, termonuklea, termoparo, termoreguligilo, termosifono, termoterapio, termotropismo; **II.** önállóan; fototerma: *fiz* fototermikus; termoalgio: *orv* hő okozta fájdalom, thermalgesia; termogena: *tud* hőfejllesztő, termogén; termografo: *met* hőmérsékletíró, ömíró hőmérő, termográf *szin* registra termometro; termometro: hőmérő, lázmérő *celsia termometro: Celsius-hőmérő *farenhejta termometro: Fahrenheit-hőmérő *minimum-maksimum-indika termometro: minimum-maximum hőmérő *registra termometro: ömíró hőmérő, regisztráló hőmérő, hőmérsékletíró *szin* termografo; termoreguligo: *biol* tech hőszabályozás *szin* varmoreguligo; termoskopo: hőmérséklet-változást jelző műszer, termoszkóp

term/oj=*ép* tört római fürdő, termák, termac

termi/o=*orv* testhőmérséklet, thermia; **eŭ**~o: *orv* normális testhőmérséklet, euthermia; **hipo**~o: *orv* a normálisnál alacsonyabb testhőmérséklet, hypothermia; **hiper**~o: *orv* a normálisnál magasabb testhőmérséklet, hyperthermia

termidor/o=*tört* thermidor, hőség hava (júl. 20.–aug.18.)

termik/a=**1.** *fiz* hő~, termikus (hőre vonatkozó) *szin* privarma *~a neŭtrono: lassú neutron, termikus neutron *~a vibrado: hőrezgés, termikus rezgés; **2.** *tech* hő~, termikus (hővel működő) *szin* pervarma *~a motoro: termikus motor, hőmotor

☉elektrotermiko

termin/o=*tud* tech szakszó, terminus technicus *lingvistikaj ~oj: nyelvészeti szakszavak *politikaj ~oj: politikai terminusok *tipografaj ~oj: nyomdászati terminus technicusok; ~**aro**: *tud* tech szakszótár, műszótár, szakszókincs *fervoja ~aro: vasúti szakszótár *medicina ~aro: orvosi szakszótár *teknika ~aro: műszaki szótár; ~**aristo**: *tud* szakszótáríró, terminológus *szin* terminografo; ~**ografo**: *tud* szakszótáríró, terminográfus *szin* terminaristo; ~**ografio**: *tud* szakszótárírás, terminográfia; ~**ologo**: *tud* terminológus; ~**ologio**: *tud* terminológia, szakszókincstan, szakszókincskutatás

Termin/o²=*mit* Terminus

terminal/a=*anat* végső, határhoz tartozó, terminalis *~a filamo: végfonal, filum terminale

terminal/o=*inf* terminál, végberendezés *inteligenta ~o: intelligens terminál, programozható végberendezés

terminali/o=*növ* emeletfa (Terminalia)

terminator/o=*csill* terminátor, fényes-sötét határvonal

termistor/o=*viill* hőfokfüggő ellenállás, termisztor, NTK v. NTC-ellenállás

termít/o=*kém* tech termít *~a veldado: termithegesztés

termít/oj=*áll* természetek (Isoptera) *~ojn kelkfoje nomas malprave blankaj formikoj: a természeteket néha helytelenül fehér hangyáknak hívják; ~**ejo**: *áll* természetvár

Termip/oj=*tört* geo Thermoüilai *~a defilejo: Thermopüilai-szoros

termos/o=☉termobotelo

termosfer/o=*csill* meleg öv, termoszféra

termostat/o=*tech* hőszabályozó, termosztát *~o de centra hejtado: központi fűtés termosztátja

tern/i=*ntr* tüsszentés; ~**o**: tüsszentés; ~**adi**: *ntr* tüsszőg; ~**iga**: tüsszentő~, tüsszentésre ingerlő *~iga pulvoro: tüsszentőpor; **pri**~i: *tr* tréř ráttüsszent; ~**oherbo**: ☉heleboro

ternar/a=*tud* hármass, harmadlagos, ternér, ternáris

teromorfoj=☉sinapsidoj

teror/o=*pol* terror, megfélemlítés *la ~o de la franca revolucio: a francia forradalom terrorja; ~**a**: *pol* terroron alapuló, terrorisztikus *la ~a reĝimo de la nazioj: a náci terroron alapuló rendszere *~e silentigi opoziciulojn: ellenzékiet terrorral elhallgattat; ~**i**, ~**izi**: *tr* *pol* terrorizál, terrorral megfélemlít *la ~ita popolo silentis: a terrorizált nép hallgatott; ~**aĵo**: *pol* *jog* terrorcselekmény, terrorista akció *szin* terorago; ~**ismo**: *pol* terrorizmus; ~**isto**: *pol* terrorista; **anti**~**isma**, **kontraŭ**~**isma**: terrorizmusellenes, antiterrorista *kontraŭ~**istaj** dispozicioj: terrorizmusellenes intézkedések; ~**ago**: *pol* *jog* terrorcselekmény, terrorista akció *szin* teroraĵo; ~**atako**: *pol* *jog* terrortámadás; ~**organizaĵo**: *pol* terrorszervezet

terpen/o=*kém* terpén; **di~o**: *kém* diterpén; **mono~o**: *kém* monterpén; **poli~o**: *kém* politerpén; **seskvi~o**: *kém* szeszkviterpén; **tetra~o**: *kém* tetraterpén

terpin/o=*kém* terpin

terpineol/o=*kém* terpineol

Terpsikor/o=*mit* Terpsikhoré, Terpsichore

Tertulian/o=*kr ir* (Quintus Septimus) Tertullianus

terur/o=**1.** rémület, borzalom *atakis ~o, ektremis la kruro Z: berezelt; reszket, mint az őszi falevél *liaj okuloj larǵiǵis de ~o: szeme tágra nyílt a rémülettől *~o kaptas lin: elfogja a rémület *~o obsedas lin: rémület keríti hatalmába *tra vitro de ~o pligrandígas la mezuro Z: *kőzm* a félelem nagytón át néz *veki ~on: rémületet kelt; **2.** rém *li estis la ~o de la klaso: az osztály réme volt; ~a: **1.** szörnyű, rémítő, iszonyatos, rettenetes *estis al mi ~e en la prizono: szörnyen éreztem magam a börtönben *li havis ~an aspekton: szörnyű kinézete volt *~a vizio: rémlátomás; **2.** szörnyen nagy *en ~e malvarma tago: rettenetesen hideg napon *li faris ~an eraron: szörnyű hibát követett el *ni vidis ~e grandan urson: rettenetesen nagy medvét láttunk *~e malbela: szörnyen csúnya; ~i: *tr* megrémít, megrettent, elborzaszt *la drako ~is la infanojn: a sárkány megrémítette a gyermekeket *min ne ~as viaj minacoj: nem rettentenek meg a fenyegetéseid; ~adi: *tr* rettegésben tart, terrorizál *la vandaloj ~adis Eŭropon: a vandálok rettegésben tartották Európát; ~aĵo: szörnyűség, borzalom, iszonyú v. borzasztó dolog *la ~aĵoj de la milito: a háború borzalmái; ~eco: borzalmasság, iszonyatosság, rettenetesség; ~iǵi: *ntr* megrémül, megretten; ~uleto: vásott gyerek, rossz kölyök; **ne~eb**la: rettenthetetlen; ~ago: rémtett; ~fabelo: *ir* rémmese; ~filmo: *film* rémfilm, horrorfilm; ~morti: *ntr* szörnyethal; ~songo: rémálom, lidérces álom *szin* koŝmaro, premŝongoj; ~tremi: *ntr* remeg a rémülettől

U tremterura

Tesali/o=*geo* Thesszália

Tesalonik/o=*geo* Thesszaloniki *~a Golfo: Thesszaloniki-öböl

Tesl/o=*fiz* (Nikola) Tesla; ~o: *fiz* tesla (T); **giga~o**: *fiz* gigatesla (GT)

Tespis/o=Theszpisz *la ĉaro de ~o: Thália szereke *~o estis la unua aktoro: Theszpisz volt az első színész

test/o=**1.** *pszi isk* felmérés, teszt, tesztelés *plurelekta ~o: többválasztós teszt *~o de ĝenerala inteligenteco: általános intelligenciateszt *~o de memoro: memóriateszt *~o de nivelo: szintfelmérés; **2.** *tech* vizsgálat, teszt, tesztelés *alfa~o: *inf* alfatesztelés *beta~o: *inf* bétatesztelés *mezura ~o: mérőtesztelés *~o de motoroj: motortesztelés *turinga ~o: *inf* Turing-teszt; ~i: *tr* *pszi tech* felmér, tesztel, kipróbál *~i kaptulvoron: kávé tesztel *~i la memoron: teszteli az emlékezetet; ~isto: *fn* tesztelő, felmérő; ~benko: *tech* próbapad, mérőpad; ~datumo: *inf* tesztadat; ~ofunkcio: *mat* tesztfüggvény, próbafüggvény; ~versio: *inf* tesztverzió

U flugtesti, rapidtesto

testacel/o=*áll* rablócsiga (Testacella)

testament/o=*jog* végrendelet, testamentum *fari ~on: végrendeletet tesz v. készít *okaza komplimo ne iras al ~o Z: *kőzm* az érdem nem örökletes *per sia ~o li ĉion postlasis al sia filino: végrendeletében mindent a lányára hagyott; ~o: *bibl* Szövetség *Malnova ~o: Ószövetség *Nova ~o: Újszövetség; ~i: **1.** *tr* *jog* örökölni hagy, hagyományoz, végrendelezik *li ~is sian domon al la urbo: a városra hagyta a házáat; **2.** *tr* *átv* hagyományoz *ĉi tiu kutimo estas ~ata de generacio al generacio: ez a szokás generációról generációra hagyományozódik; ~aĵo: *jog* hagyomány, legatum (a hagyaték meghatározott része) *szin* legaco

testik/o=*anat* here, testis *szin* spermujo; ~ito: *orv* heregyulladás, orchitis; ~ujo: *anat* herezacskó, scrotum *szin* testiksako, skroto; ~sako: *anat* herezacskó *szin* testikujo, skroto; ~tumoro: *orv* sarcokele, hereszövet burjánzása

testosteron/o=*biol* tesztoszteron

testud/o=**1.** *áll* teknősbéka, teknőc (Testudo); **2.** *kat* pajzsfedezék, testudo; ~aĵo: *áll* teknőspáncél, teknőcháj *szin* testudoŝelo; ~supo: *gaszt* teknőcleves; ~oŝelo: **1.** *áll* teknőspáncél, teknőcpáncél *szin* testudaĵo; **2.** *áll* rókalepke (Vanessa) *szin* vaneso *granda ~oŝelo: nagy rókalepke (Vanessa polychloros) *urtika ~oŝelo: kis rókalepke (Vanessa urticae)

U martestudo

tet=*knyv* tet (héber 't' betű)

tet²=utóképző; ~teto: *zene* ~tett ☞kvarteto, kvinteto, sesteto, septeto, okteto

teta=*knyv* θ, θéta (görög 'th' betű) *szin* teto

tetan/o=**1.** *orv* merevgörccs, tetanusz, tetanus *szin* tatanoso; **2.** *orv* tetania *szin* tetanio; ~iǵi, ~izi: *tr* *orv* tetanizál

tetani/o=*orv* tetania *hipervolada ~o: hiperventillációs tetania

tetanos/o=*orv* merevgörccs, tetanusz, tetanus; **anti~a**: *orv* antitetanicus, tetanus elleni

tetigel/o=*áll* méregzöld kabóca, mezei zöldkabóca (Tettigella viridis)

Tetis/o=*mit* Thetisz, Thetis

tet/o=☞teta

tetr=előképző; **tetr~**: *kém* tetr~ (4 szénatom); tetrítólo: *kém* tetrítólo; tetrozo: *kém* tetróz

tetr/o=*áll* nyírfajd (Lyrurus tetrrix)

tetra/o=☞bonazio

tetraciklin/o=*gysz* tetraciklin

tetragon/a=☞kvadrata 2

tetragoni/o=*növ* új-zélandi spenót v. paraj (Tetragonia tetragonoides) *szin* nov-zelanda spinaco

tetragonolob/o=*növ* bársonykerep, szögletes kerep, spárgakerep (Tetragonolobus maritimus)

tetragram/o=*bibl* tetragram (JHWH)

tetralen/o=*kém* tetralin

tetralogi/o=**1.** *ir* tetralógia; **2.** *zene* tetralógia *~o de Vagnero: Wagner tetralógiája

tetraon/o=*áll* fajd (Tetrao)

tetrarh/o=*tört* negyedes fejedelem, tetrarcha *szin* kvaronprinco; ~erjo: *tört* negyedes fejedelemség, tetrarchia; ~io: *tört* negyedes fejedelmi rendszer, tetrarchia

tetrastil/a=*ép* négyoszlopos, tetrasztülosz *~a templo: négyoszlopos v. tetrasztülosz templom

tetril/o=*kém* tetril

tetrod/o=*eltr* tetróda, négyelektródás cső *faska ~o: *eltr* sugártetróda

teüg/o=*hajó* orrfelépítmény, orrbástya, előbástya *szin* antaŭkastelo, prua kastelo

teŭkri/o=*növ* gamandor (Teucrium)

teŭton/o=**1.** *tört* teuton; **2.** *tört* teuton lovag; **3.** *átv* teuton, germán; ~a: *mn* *tört* teuton *~a Ordeno: Német Lovagrend, Teuton Lovagrend *~a orgojlo: teuton gög

tez/o=**1.** tétel, tézis *la 95 ~oj de Lutero: Luther 95 tézise *li ne povis pruvi sian ~on: nem tudta bizonyítani a tézisést *prezentu viajn ~ojn: adja elő a téziseit; **2.** *fil* tézis *la ~o, anti~o kaj sin~o estas la bazoj de la dialektiko: a dialektika alapjai a tézis, antitézis és szintézis; **anti~o**, **kontraŭ~o**: *fil* antitézis

tezaŭr/o=*nyt* fogalomtár, tezausz

Teze/o=*mit* Thészusz, Theseus

tí=☞si

tia=ilyen, olyan *en tia aŭ alia formo: ilyen vagy más formában *ĝia alto kaj longo estis tia kaj tia: magassága és hossza ilyen meg ilyen volt *ĝuste tian mi volis aĉeti: éppen ilyet akartam venni *ion tian neniam mi vidis: ilyet még soha nem láttam *kia ago, tia pago Z: *kőzm* amilyen az adjonisten, olyan a fogadjisten *kia paroĥestro, tia paroĥo Z: *kőzm* amilyen a töke, olyan a bora *kiel tiajn gardas ilin nia memoro: mint ilyeneket őrzi őket az emlékezetünk *la sinjoro estas nobelo, kaj vi ne estas tia: az úr nemes, ön pedig nem *mi vidis tian altan monton: olyan nagy hegyet láttam *tia mi vidis lin: ilyennek láttam *tia, kia lin Dio kreis: olyan, amilyennek Isten teremtette; tia ĉi: (hangsúlyos) ilyen *vi desegnis tian cirkon, kaj mi ĉi tian: ti olyan kört rajzoltatok, én meg ilyet; tiaĵo: ilyen dolog, olyan dolog, hasonló dolog *tiaĵon mi jam spertis en la urbo: hasonló dolgot már tapasztaltam a városban *tiaĵon mi neniam vidis: ilyet még soha nem láttam *vidu, tiaĵojn ili pentris: nézze, ilyen dolgokat festettek; samtia: ugyanolyan

tial=ezért, azért (ok) *li falis tial, ĉar li ne fiksis sin per ŝnuro: azért esett le, mert nem rögzítette magát kötéllel *tial ke li ne skribis, ni ne kredu lin mortinta: azért mert nem írt, ne gondoljuk halottnak *tial mi ne invitis lin: ezért nem hívtam meg *tial ni batalu por la libereco: ezért küzdjünk a szabadságért; tiala: ezen ok miatti, e miatti *la tialan malfruon ni iel kompensas: az e miatti késést valahogyan behozzuk; tialo: ok, magyarázat *la tialo de mia foresto estas evidenta: távollétem oka nyilvánvaló; tialigi: *tr* megindokol, vminek (n) az okát adja *li tialigis sian malsukceson per la foresto de via helpo: kudarcát a segítségetek elmaradásával indokolta

tial/o=*kém* tioaldehyd

tiam=ekkor, akkor *se ne neĝos la duan, tiam ni ekskursos: ha nem havazik 2-án, akkor kirándulunk *tiam neatendite aperis mia patro: ekkor váratlanul megjelent az apám *tiam venu, kiam mi vokos vin: akkor gyere, amikor hívlak; tiama: akkori *la tiamaj ĵurnaloj raportis pri la okazaĵo: az akkori újságok beszámoltak az eseményről; tiamulo: akkori ember, akkor élt ember *al la tiamuloj certe plaĉis la honoro: az akkor élt embereknek bizonyára tetszett a megtiszteltetés; ĝistiamo: addigi, eddigi *lia ĝistiamo laboro perdiĝis: az addigi munkája kárba veszett *ni resumu la ĝistiamajn rezultojn: összegezzük az addigi

eredményeket

tiamin/o=biol kém tiamin, B1 vitamin

Tianšan/o=geo Tien-san, Tian Shan

tiar/o=1. tört tiara, csúcsos fejdísz; **2.** kr tiara, pápai korona vö. cidaro, mitro

tiazol/o=kém tiazol

Tiber/o=geo Tiberis, Tevere; ~**ano:** *fn átv* római; **trans~a:** *geo* Tiberisen túli, transteverei

Tiberi/o=tört Tiberius (Claudius Nero)

Tiberiad/o=geo Tiberias ~a Lago: Tiberias-tó

Tibesti/o=geo Tibeszi-hegység

Tibet/o=geo pol Tibet, Hszicang, Xizang (CN); ~**a:** *mn nyt* tibeti (bod); ~**ano:** *fn* tibeti (lakos)

tibi/o=anat sípcsont, tibia; ~**ingo:** lábszárvédő; ~**karno:** *anat* lábikra, vádli, sura *szin* suro

Tibisk/o= Tiso

Tibul/o=ir (Albius) Tibullus

tibušen/o=növ dicsővirág (Tibouchina)

Tician/o=műv Tiziano (Vecellio)

Tičin/o=1. *geo* Ticino (folyó); **2.** *geo pol* Ticino (kanton) (CH)

tie=ott *de tie neniū venis: onnan senki sem jött *kiu estas tie?: ki van ott? *ni iros tien: oda megyünk *tie vi trovos la libron: ott találsz a könyvet *tien metu la krajonon: oda tedd a ceruzát *tien okuloj iras, kion la koro deziras *Z: közm* oda megy a szem, ahová húz a szív *veturi tien kaj reen: oda és vissza utazik; *ĉi* tie: itt **ĉi* tie ni haltu: itt állunk meg **de* tie *ĉi* tien: onnan ide **tie* *ĉi* malbone, *tie* nebone *Z: közm* itt se jó, ott se jó, sehöl se jó *venu *ĉi* tien: gyere ide **ĉi*-*tie*-ulo: *fn* idevalósi, itteni, helyi; *tie* for: amott *mi staras *ĉi* tie, *vi* tie kaj li *tie* for: én itt állok, te ott, ő pedig amott; *tiea:* ottani, helyi **la* *tiea* registaro: az ottani önkormányzat *ni uzu la *tieajn* eblojn: használjuk a helyi lehetőségeket; *ĉi*-*tiea:* itteni *ni demandu la *ĉi*-*tieajn* loĝantojn: kérdezzük meg az itteni lakosokat; *tieulo:* ottani lakos, helyi ember

tiel=1. így, úgy (>mód) *kaj ili tiel faris: és úgy tettek *nur tiel vi povas solvi la problemon: csak így tudod megoldani a problémát *tiel kaj alie: így is, meg úgy is *tiel kaj jene: így meg úgy *tiel kaj ne alie: így és nem másképpen; **2.** ilyen, olyan (>mérték) *estis tiel mallume, ke mi nenion vidis: olyan sötét volt, hogy semmit sem láttam *estu tiel afabla: legyen olyan kedves *la tiel nomata familia rondo: az úgynevezett családi kör *li estas tiel alta, kiel mi: olyan magas, mint én *li estas tiel stulta, kiel riĉa: olyan ostoba, mint amilyen gazdag *tiel same, kiel mi: éppen úgy, ahogyan én; *tiel* *ĉi:* (hangsúlyos) így, ily módon *ne tiel, sed *ĉi* tiel: nem úgy, hanem így; *kiel*..., *tiel*...: amint..., úgy..., mind..., mind... *kiel la onklo, tiel ankaŭ la nevo havis nigrajn harojn: amint a nagybácsinak, úgy az unokaöcsnek is fekete haja volt *li estis lerta kiel en teniso, tiel en futbalo: ügyes volt mind a teniszben, mind a futballban; *tiela:* (hangsúlyos) ilyen, ilyen mérvű *tielan detruon mi ankoraŭ neniam vidis: ilyen mérvű rombolást még soha nem láttam; *tiela:* (hangsúlyos) ily módon *tiel!: sic!, így! *tiela neniū gajnis: ily módon senki sem nyert; *samtial:* éppen így, éppen úgy, éppúgy, ugyan úgy

ties=ezé, azé, ennek v. annak a vmije v. vkije *kies monon mi depruntas, ties ŝuldanto mi iĝas: akinek a pénzét kölcsön kérem, annak lesz az adója *la kuracisto ekzamenis la malsanulon, kaj laŭ ties peto li liverigis lin en hospitalon: az orvos megvizsgálta a beteget, és annak kérésére beszállíttatta a kórházba *ties patron mi vidis: annak az apját láttam *ties pecon mi trovis: annak a darabját találtam meg

Tiest/o=mit Thüesztész, Thyestes

tif/o=orv tifusz, typhus *ekzantema ~o: kiütéses tifusz, typhus exanthematicus; ~**oida:** *orv* tifuszhoz hasonló, typhoid *~**oida** stato: tifuszhoz hasonló állapot; ~**ulo:** *orv* tifuszos beteg; **para~o:** *orv* paratifusz, paratyphus

tifa/o=növ gyékény, buzogánysás (Typha)

Tiflis/o=geo tört Tiflisz vö. Tbiliso

tifon/o= tajfuno

tig/o=1. növ szár, caulis *aera ~o: föld feletti szár *limbeca ~o: levélszerű szár *szin* kladodio *subtera ~o: föld alatti szár; **2.** növ száracsk (moha); **3.** *átv* szár ~o de kaliko: kehely szára ~o de űsölő: kulcs szára; ~**eto:** növ kocsány, levélnyel, kacs, hifa (szárszerű képződmény); **nov~o:** növ sarj, friss hajtás; **sen~a:** növ szártalan; **sen~igi:** *tr agr* kacsol; ~**oĉiro:** növ szárkacs; ~**oglaso:** *gaszt* talpas pohár; ~**olegomo:** növ ehető szárú zöldség; ~**oplantoj:** növ hajtásos növények, száras növények (Cormophyta)

U flortigo, folitigo, ĝermotigo, plumbotigo, volvotigo

tig/o= krisolo

tigr/o=áll tigris (Panthera tigris) *sabrodenta ~o: **smilodonto**; ~**ino:** áll anyatigris *jaluza, kiel ~ino: féltékeny, mint az anyatigris; ~**ostria:**

cirmos

tigre/o=fn tigre; ~**a:** *mn nyt* tigre (tig)

tigrinj/o=fn tigrinya; ~**a:** *mn nyt* tigrinya (tir)

Tigris/o=geo Tigris vö. Eŭfrato

tik/o=orv izomrángás, arcrángás, tic; ~i: *ntr* rángatózik

tik/o= *tex* csinvat, zsávol

tikl/i=1. *tr* csiklandoz *~i per plumo: tollal csiklandoz; **2.** *tr átv* csiklandoz, birizgál *odoro de rostaĵo ~is mian nazon: sült illata csiklandozta az orrom *~i lian scivolon: furdalja az oldalát *~i lian vantemon: legyezi a hiúságát; ~**a:** **1.** csiklandozó, csiklandós *tiu vestaĵo estas ~a: ez a ruha csiklandós; **2.** *átv* kényes *~a demando: kényes kérdés *~a punkto: kényes pont; ~**iĝema:** csiklandós *szin* tiklosentema *ne tuŝu min, mi estas ~iĝema: ne érints, csiklandós vagyok; ~**osentema:** csiklandós *szin* tikligema

tiksotrop/a=fiz tixotrop; ~**io:** *fiz* tixotrópia

tiktak/o=hgut ketyegés, tiktakolás; ~i: *ntr* *hgut* ketyeg, tiktakol *la horloĝo ~is: az óra ketyegett; **pri~i:** *tr* *tréf* (nőt) megkettýint

til/o= *tex* gereben; ~i: *tr* *tex* gerebenez *~i kanabon kaj linon: kendert és lent gerebenez

tilandsi/o=növ szakállbromélia (Tillandsia)

tilbur/o=jm tilburi (felnyitható tetejű, kétkerekes kocsi)

tild/o=knyv hullámjel, ismétlőjel, tilde (~) *szin* ondosigno

tili/o=növ hársfa (Tilia); ~**teo:** *gaszt* hársfatea

tilit/o= *ásv* tillit

tím/i=1. *tr* fél vkitől v. vmitől (n) *ili ~is paŝi sur la ponton: féltek a hídra lépni *kiu ~as bestaron, ne iru arbaron *Z: közm* aki fél a farkastól, ne menjen az erdőbe *li ~is konfesi sian kulpon: félt bevallani a bűnét *mi ~as hundojn: félek a kutyáktól *ne ~u hundon bojantan, ~u hundon silentan *Z: közm* amelyik kutya ugat, az nem harap *ne ~u min: ne félj tőlem *~i sian propran ombro: a saját árnyékától is fél; **2.** *ntr* tart vmitől, aggódik vmiért *li ~as pri sia vivo: félt az életét *mi ~as, ke vi ne plenumos la taskon: félek, hogy nem teljesíted a feladatot *ni ~is pro ebla katastrofo: aggódtunk egy esetleges katasztrófa miatt *ŝi ~is pri sia filo: aggódott a fiáért; **3.** *tr átv* fél, tisztel *li estis homo ~anta Dion: istenfélő ember volt *~u la Eternulon: féld az Urat; ~**o:** **1.** félelem *fali en ~on: bejied *fari ~on: félelmet kelt *la ~o antaŭ la maljunulo: az öregőtől való félelem *la ~o de la maljunulo pro la dolora morto: az öreg félelme a fájdalmas haláltól *~o havas grandajn okulojn *Z: közm* a gyáva a nyulat is farkasnak nézi *~o lin ekregis: félelem fogta el *tremi de ~o: reszket a félelemtől; **2.** *átv* féltés, aggodalom *la ~o pri la propra infano lin paralizis: a fiáért való aggodalom megbénította; **3.** félelem, tisztelet *kie ~o, tie honto *Z: közm* hol a félelem, ott a szemérem *la ~o de la edzino antaŭ la edzo savis multajn geedzecojn: a feleség férjtisztelete sok házasságot megmentett *~o antaŭ Dio vin gvidu: istenfélelem vezessen; ~**egi:** *tr* retteg vmtől v. vkitől (n) *la hunojn ~egis la tuta Eŭropo: a hunoktól retteget egész Európa; ~**ego:** rettegés, nagy félelem; ~**ema:** félénk; ~**emo:** félénkség, félénk természet; ~**eto:** egy kis félelem, aggódás *~eto tamen restis en mi: egy kis félelem azonban maradt bennem; ~**igi:** **1.** *tr* ijeszt, rémiszt, megfélemlít *fantomoj ne ~igas min: kísértetek nem rémítenek *la kamparanoj estis ~igitaj: a parasztok meg voltak félemlítve *viaj minacoj ne ~igas min: fenyegetéseid nem ijesztenek meg engem; **2.** *tr* aggaszt *lia konduto ~igas min: viselkedése aggaszt; ~**iga:** ijesztő, elrettentő; ~**igadi:** *tr* ijesztget; ~**iĝi:** *ntr* megijed *szin* ektimi *li ne ~igas de la propra ombro: nem ijed meg a saját árnyékától; ~**inda:** félelmetes *~inda malamiko: félelem ellenség; ~**ulo:** gyáva ember *~ulo ~as eĉ sian ombro: a gyáva a saját árnyékától is fél; **antaŭ~i:** *tr* előre fél, aggódik, tart vmitől v. vkitől *ni antaŭ~is eventualan militon: tartottunk egy esetleges háborútól; **antaŭ~o:** aggodalom, balsejtelem *nia antaŭ~o pruvigis: balsejtelmünk beigazolódtott; **ek~i:** *tr* megijed vmtől v. vkitől (n) *szin* timigi *la birdoj ek~is la bruon: a madarak megijedtek a zajtól; **ek~o:** ijedség, ijedelem; **ek~egi:** *tr* megretten vmtől v. vkitől (n) *ili ek~egis la monstren: megrettentek a szörnytől; **for~igi:** *tr* elijeszt, elriaszt *ne for~igu la birdojn: ne riaszd el a madarakat; **for~iga:** elijesztő, elriasztó; **mal~i:** *tr* nem fél, mer, merészel *li mal~is eniri la brulantan domon: be mert menni az égő házba *ni mal~as lupojn: nem félünk a farkasoktól; **mal~a:** bátor, merész; **ne~igebla:** rettenthetetlen, félelem nélküli; **sen~a:** bátor, félelmet nem ismerő; **tromal~a:** vakmerő *szin* blindkuraĝa; ~**ekflugi:** *ntr* (madár) felrebben; ~**feki:** *ntr* *pej* becsinál a nadrágjába, becsinál a félelemtől; ~**fekulo:** beszari alak; ~**oso:** félelemérzet, félelemérzés; ~**oveka:** félelmetes; ~**tremi:** *ntr* reszket a félelemtől; ~**vekiĝi:** *ntr* álmából felriad; ~**zorgi:** *ntr* aggódik

U birdotimigilo, diotima, kulistimo

timal/o=áll pérhal (Thymallus)

timbal/o=1. zene üstdob; **2.** *gaszt* formában sült tészta; ~**isto:** *fn* zene üstdobos

Timbu/o=*geo* Thimbu *~o estas la ĉefurbo de Butano: Thimbu Bhután fővárosa

Timbuku/o=*geo* Timbuku

timele/o=*növ* cicó (Thymelaea)

timian/o=*növ* kakukkfű (Thymus); ~**olo**: **timolo**

timid/a=*ritk* félénk *szin* nekurağa; *mal*timida: *ritk* fesztelen, felszabadult

timin/o=*biol* kém timin

timol/o=*kém* timol

timon/o=*jm* kocsirúd, szekérrúd *duobla ~o: kettős kocsirúd *szin* timonparo; ~**eto**: talicskarúd, riksarúd; ~**ĉevalo**: *fn áll* rudas (ló); ~**paro**: kocsirúdpár, kettős kocsirúd; ~**vekt**: hámfa

Timor/o=*geo* Timor (sziget) *Orienta ~o: *geo pol* Kelet-Timor (TL)

Timote/o=Timót, Timóteus, Timoteus (utónév)

timpan/o=**1.** *ép* timpanon, orommező *duonronda ~o: ívmező *triangula ~o: háromszög alakú orommező; **2.** *anat* középfül, dobüreg, cavum tympani; **3.** *knyv* nyomókeret; **4.** *víz tech* merítőkerék; **5.** **timbalo**; ~**ismo**: *orv* puffadás, felfúvódás, tympanismus, meteorismus *szin* meteorismo; ~**ito**: *meza* otító; ~**osto**: *anat* dobüregcsont

timpanon/o=**zimbalono**

Timur/o=*tört* Timur *~o fondus la duan Mongolan Imperion: Timur alapította meg a második Mongol Birodalmat

timus/o=*anat* csecsemőmirigy, thymus

tin=hangutánzó szó; tin tin tin: csiling-csiling

tin/o=dézsza, sajtár; ~**ego**: kád; ~**eto**: csőbőr; ~**isto**: sajtárkészítő

Ůtrettinego

tinam/o=*áll* tinamu (Tinamus)

tindr/o=*tapló* *~on oni uzis iam por bruligi fajron: a taplót valamikor tűzgyújtásra használták

tine/o=*áll* moly (Tinea) *~edoj: valódi molyok (Tineidae) *szin* moteoj

tini/o=*orv* fonálgombás szőrbetegség, tinea *amianteca ~o: tinea aminantacea *fava ~o: **fav**o *kapa ~o: tinea capitis *pieda ~o: tinea pedis

tink/o=*áll* compó, cigányhal

tinktur/o=**1.** *tex* textílfesték, kelmefesték, tinktúra; **2.** *gysz* alkoholos oldat, alkoholos kivonat *szin* alkoholaturó *benzoa ~o: benzoekivonat *joda ~o: jódkivonat; ~i: *tr tex* fest *~i bluan pantalonon nigra: kék nadrágot feketére fest *~i ~as al si la harojn: (nő) festi a haját; ~**isto**: *tex* kelmefestő, textílfestő

tinn/o=**tinuso**

tint/i=**1.** *ntr hgt* cseng, peng, kolompol, csörög *kristalaj glasoj ~is: kristálypoharak csengtek *la ĉenoj ~is: csörögtek a láncok *liaj spronoj ~is: sarkantyúi pengtek; **2.** *ntr átv zene* klimpírozik, pötyög (hangszeren) *~i sur gitaro: gitáron pötyög *~i sur piano: klimpíroz; ~**a**: *mn* csengő, pengő, csörgő *~a voĉo de la knabino: a lány csengő hangja *~a oro: csengő arany; ~**o**, ~**ado**: csengés, pengés, kolompolás *~ado de glavoj: kardok pengése *~ado de marteloj sur la amboso: kalapácsok csengése az üllőn; ~**igi**: *tr* csenget, penget *li ~igas siajn ormonerojn: csengeti az aranyait; ~**ilo**: csengő *~ilo de biciklo: kerékpár csengője *~iloj de sledo: szán csengői; ~**ilaro**: *zene* harangjáték; ~**ileto**: csengettyű, apró csengő; **ek**~i: *ntr hgt* megcsendül, megpendül; **inter**~**igi**: *tr* összekocint *ni inter~igu niajn glasojn: koccintsuk össze poharainkat; **tele**~i: *ntr tréf* odacsörög, rácsörög (telefonál) *poste mi tele~os al vi: utána rád csörgök

Ůkraktinti

tinunkol/o=**turfalko**

tinus/o=**1.** *áll ált* tonhal (Thunnus); **2.** *gaszt* tonhal *enladigita ~o: konzerv tonhal; ~**reto**: *agr* tonhalháló

tio=ez, az (általános rámutatás) *ĉio dependas de tio, kiel li opinias pri la afero: minden attól függ, hogyan vélekedik az ügyről *ĉu tio estas vi, Jozefo?: ez te vagy, József? *kion tio signifas?: ez mit jelent? *pri tio ni jam parolis: erről már beszéltünk *tio estas lia afero: ez az ő dolga v. ügye *tio estas lia amata ĉevaleto Z: ez a vesszőparipája *tio estas tute alia afero: ez egészen más ügy *tio estas: azaz, nevezetesen *tio gustas pri iom pli: „még kell” íze van neki *tio kaj ĉi tio, tio kaj jeno: ez és az *tio ne interesas min: ez nem érdekelt *tio nenion faras: az nem tesz semmit (közömbös) *tio, kion vi diras, estas grava: az, amit mondasz, fontos; ĉi tio: (hangsúlyos) ez *tio estas pordo, kaj ĉi tio ties klino: az ajtó, ez pedig a kilincse

tio²=előképző; tio~: **1.** *kém* tio~ (kén oxigén helyett) **tioal**dehido, tioamido, tiocianato, tiofenolo, tiosulfato; **2.** *bakt* tio~ (baktérium kénláncban) **tiobakterio**

tiopen/o=*kém* tiopen

tiol/o=*kém* tiol *la ĝenerala formulo de ~oj estas R-SH: a tiolok általános képlete R-SH

tioal/o=**tialo**

tiom=**1.** ennyi, annyi (>menyiség) *el tiom da ledo mi ne povas fari ŝuojn: ennyi bőrből nem tudok cipőt csinálni *mi ne pensis pri tiom da donacoj: nem gondoltam ennyi ajándékra *neniam mi aŭdis tiom da stultajoj: soha nem hallottam ennyi marhaságot *prenu tiom de ekzempleroj, kiom vi volas: vegyéél annyi példányt, amennyit akarsz; **2.** ennyire, annyira (>mérték) *ĉu tiom zorgigas vin lia sorto?: ennyire izgat a sorsa? *ho, mi tiom ŝatas dolĉaĵojn: ó, én annyira szeretem az édességet *tiom malfacila ne estas la situacio: ennyire nem nehéz a feladat *tiom pli mi volas ĝin havi: annál inkább szeretném megkapni; tioma: olyan sok, olyan mérvű *kun tioma entuziasmo: ennyi lelkesedéssel *tioma estas la detruo, ke la domo ne rekonstrueblas: olyan mérvű a rombolás, hogy nem építhető újjá a ház *tioman akvon ne povas gluti la kanaloj: ennyi vizet nem tudnak elnyelni a csatornák

tion/o=*kém* tioketon, tion; **di**~**ato**: *kém* ditionát; **di**~**ito**: *kém* ditionit;

heksa~**ato**: *kém* hexationát; **para**~**o**: *kém* paration

tionil/o=*kém* tionilgyök *~a klorido: tionil-klorid

tip/o=**1.** típus, minta *hungara ~o: magyar típus *Otelo estas la ~o de ĵaluzulo: Otelló a féltékeny ember típusa *~o de bone solvitaj taskoj: jól megoldott feladatok *~o de heroo: hőstípus *~o de la cigana muziko: a cigány zene típusa; **2.** *knyv* nyomdai betű *szin* prestipo *presejoj ne havis ~on por la esperanta ĉ: a nyomdáknak nem volt betűjük az eszperantó ĉ-re; **3.** *knyv inf* betűtípus; **4.** *tech* típus *nova ~o de aŭtomobilo: új autótípus; **5.** *biol* típus *la ~o de la nomo de ordo aŭ subordo estas familio: a rend vagy alrend nevének típusa a család; **6.** *átv biz* krapek, tag, alak, pasas; ~**a**: tipikus, típusos, típus~; ~**aro**: *inf* betűkészlet, betűcsomag, karakterkészlet, font *egallarga ~aro: azonos szélességű betűkészlet *ekrana ~aro: képernyő-betűkészlet *presila ~aro: nyomtató-betűkészlet *proporcia ~aro: arányos betűkészlet *trutajpa ~aro: True Type betűkészlet v. font *vektora ~aro: vektoros betűtípus; ~**igi**: **1.** *tr* tipizál, típusba sorol *li ~igis la homojn laŭ rasoj: rasszok szerint tipizálta az embereket; **2.** *tr* megtestesít *li ~igas la komuniston: a kommunistát testesíti meg; **3.** *tr* tipizál, szabványosít, egységesít *~igitaj pecoj: tipizált alkatrészek; ~**ografo**: *knyv* nyomdász, tipográfus; ~**ografio**: **1.** *knyv* nyomdászat, könyvnyomtatás, tipográfia; **2.** *knyv átv* tipográfia, nyomdai kinézet v. megjelenítés *eleganta ~ografio de la libro: a könyv elegáns nyomdai megjelenítése; ~**ografia**: *knyv* nyomdai, nyomtatási, tipográfiai *~ografiai eraroj: nyomdahibák *~ografiai signoj: nyomdai jelek; ~**ograf**iaj: *knyv* nyomtatvány, nyomdai termék; ~**ografiejo**: *knyv* nyomda; ~**ologio**: *tud* tipustan, tipológia; ~**ometro**: *knyv* betűnagyság-mérő, tipométer; **ali**~**a**: **1.** más típusú; **2.** *átv* másfajta; **laŭ**~**a**: típusos, szabványos; **nov**~**a**: új típusú; **pra**~**o**: **1.** *fil* ősalak, őskép, ősminta, prototípus; **2.** prototípus, őstípus, első minta *Arpad estis la pra~o de regantoj: Árpád volt az uralkodók őstípusa *pra~o de aviadilo: repülőgép-prototípus *pra~o de planto, besto: növény, állat prototípusa; **3.** *tud tech* etalon *pra~o de la kilogramo: a kilogramm etalonja; ~**areo**: *knyv* szedestűkör *szin* areo **4.** kompostareo; ~**fandisto**: *knyv* betűöntő; ~**ografarto**: *knyv* nyomdászat

Ůgalvanotipo, lingvotipologio, prestipo, serotipo

tipofon/o=*zene* adiafophon

tipologi/o=**1.** *vall* kopogtató szellemidézés; **2.** *távk* távkopogtatás, kopogtató távközlés *en prizonoj oni uzas ~on: börtönökben használják a távkopogtatást

tipuan/o=*növ* tipuana (Tipuana)

tipul/o=*áll* lószúnyog (Tipula)

tir/i=**1.** *tr* húz, meghúz *ne ~u miajn harojn: ne húzd a hajam *~i al li la orelon: meghúzza a fülét *~i la ŝnuron de sonorilo: meghúzza csengő zsinórját *~i tezon: *isk* tételt húz; **2.** *tr* maga után húz, von, vonszol *du ĉevaloj ~is la kaleŝon: két ló húzta a hintót *kiu sin enjugis, devas ~i Z: *közm* aki hamba fogja magát, húzni köteles *li ~is sin ĝis la pordo: az ajtóig vonszolta magát *~i boaton sur la bordon: csónakot a partra húz *~i ĉe la haroj: a hajánál fogva húz; **3.** *tr* húz, húzza rajzol *la aviadilo ~is fumstrion post si: a repülőgép füstcsíkot húzott maga után *li ~is strekon sur la papero: vonalat húzott a papíron *~i cirklon: kört rajzol *~i ortanton: merőlegest húz *~i paralelon al la rekton: párhuzamost húz az egyeneshez; **4.** *tr átv* vonz *la belulino ~as multajn virojn: a szép nő sok férfit vonz *la instruo ~is multajn adeptojn: a tanítás sok hívet vonzott *la knabino ~as sin al li: a lány vonzódik hozzá *scivolo ~is min al la loko: a kíváncsiság vonzott a helyhez *~i en ton: kísértésbe hoz; **5.** *tr* szív *ĉu ~as via pipo?: szelel a pipája? *la kamentubo bone ~as: a kéménynek jó huzatja van *li ~is profundan spiron: mély lélegzetet vett *~i sangon: vért vesz *~i vinon el barelo: hordóból bort szív; **6.** *tr átv* húz vmiből vmit *li ~is la konsekvencon, kaj abdikis: levonta a következtetést, és lemondott *mi ~is la konkludon el viaj vortoj: levonta a tanulságot a szavaidból *oni ~is la loterion: kihúzták a lottót *~i la instruon: levonja a tanulságot *~i loton: sorsot húz *~i utilon el la negoco: hasznot húz az üzletből; **7.** *tr átv* húz, von, ránt *la

fino de la rakonto iom ~as sin: az elbeszélés vége kissé vontatott *li ~is al si la atenton: magára vonta a figyelmet *li ~is sur sin la koleron de sia mastro: magára vonta a gazdája haragját *~i almorte: halálba ránt *~i en la koton: a sárba ránt *vi tro longe ~as la aferon: túlságosan elhúzó az ügyet; ~o, ~ado: **1.** húzás, vonás, vonszolás *~ado de ŝipo: hajóvontatás *~o de ŝnuro: zsinór meghúzása *~o per ĉevaloj: lóvontatás; **2.** fiz húzás *la elemento estas ŝargata per ~o: az elem húzásra van terhelve *rezisto de kablo al ~o: kábel húzási ellenállása; **3.** zene vonóhúzás (lefelé); ~a: húzó *~aj fortoj: húzóerők *~aj rajdoj de aŭtomobilo: kocsik hajtott kerekei; ~adi: *tr* hosszan húz v. von, húzog, huzigál; ~egi: *tr* (nagy erővel) húz *la bovoj ~egis penblove la troŝarĝitan ĉaregon: az ökrök fűjtatva húzták a túlterhelt szekeret; ~igi: *ntr* húzódik, nyúlik *fumo ~iĝis el la tubo: füst jött ki a csőből *la ekzamenoj tro longe ~iĝis: a vizsgák túl hosszúra nyúltak *laŭlonge de la kampo ~iĝas kanalo: a mező mentén csatorna húzódik; ~ilo: húzó (eszköz) *ĉi tie vi trovas diversajn ~ilojn por korko kaj boto: különböző dugó- és csizmahúzókat találsz itt; al~i: *tr* magához húz, vonz, idehúz, odahúz *al~i al si la atenton: magára vonja a figyelmet *al~i grandan publikon: nagy közönséget vonz *al~i kunlaborantojn en la taskon: munkatársakat vonz be a feladatba *al~u la ŝegon: húzd ide a székét *al~u la tableton al la malsanulo: húzd oda az asztalkát a beteghez *ŝi al~is la rigardojn (nő) magára vonta a tekinteteket *tio al~is min al Esperanto: ez vonzott az esperantóhoz; al~a: **1.** vonzó, attraktív; **2.** fiz vonó-, húzó *al~a forto: húzóerő; al~o: **1.** húzás, vonzás; **2.** fiz húzóerő *magneta al~o: mágneses húzóerő; al~igi: **1.** *ntr* odahúzódik, idehúzódik; **2.** *ntr* vonzódik; al~igo: vonzódás; al~igemo: vonzalom, affinitás; de~i: *tr* elhúz, elvon, lehúz, levon vhonnan *de~i la botojn: lehúzza a csizmáját *de~i la haŭton de la angilo: lehúzza az angolna bőrét *ili de~is sin malamikeme de ni: ellenségesen elhúzódtak tőlünk *la okazaĵo de~is nian atenton: az esemény elvonta a figyelmünket *mi de~is mian ringon: lehúztam a gyűrűmet *mi ne volas de~i vin de via laboro: nem akarlak elvonni a munkádtól; de~igi: *ntr* elhúzódik vhonnan; dis~i: *tr* széthúz *dis~i la kurtenon: széthúzza a függőnyt; ek~i: *tr* megránt, hirtelen meghúz *li ek~is la sonorilŝnuron: megrántotta a csengőzsinórt *mi ek~is lian manikon: meghúztam a ruhaujját; el~i: **1.** *tr* kihúz, kivon *el~i la don: kihúzza a fogat *el~i la glavon: kivonta a kardját *li el~as el ĝi grandan profiton: nagy hasznot húz belőle; **2.** *tr* tech nyújt, húz *el~i fadenon el vitra stango: üvegrúdból fonalat húz; **3.** *tr* knyv kinyom, (kliséről) levonatot készít *li el~is la prospekton en mil ekzempleroj: ezer példányban nyomta ki a prospektust; **4.** ekstrakti; el~o, el~aĵo: **1.** kihúzás, kivonás; **2.** kivonat *szin* ekstraktó *matrícula el~o: anyakönyvi kivonat; **3.** knyv levonat, példányszám; el~ilo: kihúzó v. kivonó eszköz *el~ilo de movebla kulaso: mozgó zárszerkezet kivonója; en~i: *tr* bevon, behúz; flanken~i: *tr* félrehúzó, félrevon *la ministro flanken~is la ŝtatsekretario: a miniszter félrevonta az államtitkárt; flanken~igi: *ntr* félrehúzódik, félrevonul *ili flanken~iĝis en apudan ĉambron: félrevonultak egy szomszédos szobába; for~i: *tr* félrehúzó, félrevon *Dio puni deziras, li la ŝagon for~as Zi: közm akit az Isten meg akar verni, először is esztét veszti *for~u la kurtenon: húzd félre a függőnyt *li for~is la knabinon en flankan straton: félrevonta a lányt egy mellékutcába; for~igi: *ntr* félrehúzódik, elvonódik, elterelődik vhonnan *la procesio for~iĝis de la vojo: a menet lehúzódt az útról *nia atento por momo for~iĝis: figyelmünk egy pillanatra elterelődött; kun~i: **1.** *tr* összehúzó, összevon *kun~i la brovojn: összevonja a szemöldökét *kun~u la kurtenon: húzd be a függőnyt *la kramfo kun~is liajn surojn: a görcs összehúzta lábát *la militestro kun~is la du armeojn: a hadvezér összevonta a két sereget; **2.** *tr* magával húz v. vonszol *la homamaso kun~is lin: az embertömeg magával húzta *li kun~is sian svenintan kamaradon: magával húzta ájult bajtársát; kun~o: **1.** összehúzás, összevonás; **2.** *mat* kontrakció *kun~o de Lorentz: Lorentz-kontrakció; kun~aĵo: zene szűkmenet, stretto; kun~igi: *ntr* összehúzódik *la erinaco kun~iĝis: a sün összegömbölyödött *la kumpanoj kun~iĝis sur la benko: a cimborák összebb húzódtak a padon *li kun~iĝis pro la doloro: meggörnyedt a fájdalomtól; malsupren~i: *tr* lehúz, levon; post~i: *tr* maga után húz, maga után von; re~i: **1.** *tr* visszahúzó, hátravon, bevon *la malamiko re~is sin: az ellenség visszavonult *la negocistoj re~is sin por plua intertraktado: az üzletemberek visszavonultak további tanácskozára *li re~is sian manon: visszahúzta a kezét *mi re~is du regimojn: hátravontam két ezredet; **2.** *tr* *átv* visszavon *Jozefo 2a re~is ĉiujn siajn dispoziciojn: II. József visszavonta minden rendelkezését *mi ne povas re~i mian honorvorton: nem tudom visszavonni a becsületszavamat *re~i sian proponon: visszavonja a javaslatát; re~igi: **1.** *ntr* visszahúzódik, visszavonul *Danubo re~iĝis en sian fluojon: a Duna visszahúzódt a medrébe *la diplomatoj re~iĝis por ripozi: a diplomaták visszavonultak pihenni *la heliko re~iĝis en sian dometon:

a csiga visszahúzódt a házába; **2.** *ntr* visszavonul (működésből) *mi re~iĝos el mia ofico: visszavonulok a hivatalomból *re~igi sur Aventinon: (tiltakozásul) visszavonul a közélettől; re~igo: visszahúzódt, visszavonulás *certigu la re~igon de la armeo: biztosítsa a sereg visszavonulását *lia neatendita re~igo el lia posteno kaŭzis konfuzon: váratlan visszavonulása az állásából zavart okozott; sub~i: *tr* lehúz, vmi alá húz *granda fiŝo sub~is la flosilon: egy nagy hal lehúzta az úszót *la hundo sub~is la voston: a kutya behúzza a farkát; supren~i: *tr* felhúz, felvon *mi supren~os la velojn: felhúzzuk a vitorlákat *per ŝnuro oni supren~is lin: kötéllal felhúzták; sur~i: *tr* ráhúz vmire *li sur~is la kapuĉon sur la kapon: a fejére húzta a csuklyát *sur~i ringon: gyűrűt húz; tra~i: *tr* áthúz *tra~u la boaton inter la du palisoj: húzd át a csónakot a két cölöp között; trans~i: *tr* áthúz vhoval *ni trans~u la ŝrankon en la alian anglon: húzzuk át a szekrényt a másik sarokba *sekigaj ŝnuroj estis trans~itaj de unu flanko al la alia: szárítóköteleket húztak át egyik oldalról a másikra; unu~e: egy szuszra, egyfolytában *unu~e eltrinku ĝin: idd ki egy szuszra *unu~e la lupo ululas: a farkas egyfolytában vonít; ~besto: *agr* igásállat; ~boji: *ntr* vonít *szin* hojli; ~bruto: *agr* igavonó barom; ~butono: **1.** *tech* gomb; **2.** zene regisztergomb, regiszterhúzó gomb (>orgona); ~ĉeno: *tech* vonólánc, húzólánc; ~ĉevalo: igásló, vontatóló; ~disputi: *ntr* *átv* marakodik (csúnyán vitatkozik); ~etendi: *tr* tech húz *~etendi draton el stango: rúdból huzalt húz; ~fako: fiók *slipara ~fako: kartotékfiók; ~forto: *fiz* húzóerő; ~harmoniko: zene tangóharmonika *szin* akordiono; ~hoko: *tech* vonóhorog; ~hundo: *közl* szánhúzó kutya; ~kesto: fiók; ~mekanismo: **1.** *tech* vonószerkezet; **2.** zene mechanikus traktúra (>orgona); ~menuo: *inf* lenyíló menü, pull-down menu *szin* pendomenuo; ~puto: *agr* gémeskút, kerek kút; ~rimeno: *agr* hámsztráng, hámszj; ~risorto: *tech* húzórugó *cilindra ~risorto: hengeres húzórugó; ~sarkilo: *agr* húzókap, sarabolókap; ~sonorilo: zsinóros csengő; ~tona: elnyújtott hangú

Ŭartiro, arĉtiro, bottirilo, brostiro, butontirilo, dotirilo, laĉtirilo, konteltiro, korktirilo, kovrotiri, peniktiro, sangeltiri

Tir/o=tört geo Türosz, Tyrus

tirad/o=1. *ir* tiráda, hosszú színpadi monológ; **2.** *átv* szóáradat, szóöözön, ömlengés

tiraljor/o=kata mesterlövész, orvlövész *szin* gvatpafisto

tiran/o=tört türannosz; **2.** *átv* önkényuralkodó, zsarnok; **3.** *átv* önkényúr, tirannus *li estis ~o en sia domo: önkényúr volt a házában; ~a: zsarnoki, önkényúri, tirannikus *li efektivigis ~an regadon: zsarnoki uralmat valósított meg; ~i: *tr* zsarnokoskodik, önkényeskedik vki felett, tirannizál *li ~as sian familion: zsarnokoskodik a családja felett; ~eco: zsarnokság, önkényuralom *ni ne toleras la ~econ de la kapitalo: nem tűrjük a tőke zsarnokságát; ~ismo: *pol* tört türannisz, önkényuralom

Tiran/o²=geo Tirana *~o estas la ĉefurbo de Albanio: Tirana Albánia fővárosa

tiranosaŭr/o=áll tirannoszaurusz (Tyrannosaurus)

tiratron/o=vill tiratroncsó *szin* rilaksa tubo

tiravir/o=hajó (kettőbe hajtott) csúszzatatókötél

tire/o=anat pajzs-, tireo-, thyro~(>pajzspor) *oaritenoida muskolo: pajzs-kannaizom; ~opatio: *orv* pajzsmirigybántalom, thyreopatia; ~otomio: *orv* pajzsporc átmetszése, thyrotomia

Tiren/a=geo Tirrén *~a Maro: Tirrén-tenger

tireoid/o=anat pajzspor, cartilago thyroidea

Tirezi/o=mit Teiresziasz, Teiresias

Tirint/o=tört geo Tirünz

tiristor/o=vill tirisztor

tiroid/o=anat pajzsmirigy, thyroidea; ~ito: *orv* pajzsmirigy-gyulladás, thyroiditis; ~ismo: *orv* pajzsmirigy mérgezés; hiper~ismo: *orv* hyperthyreosis, hyperthyreoidismus (a pajzsmirigy fokozott működése következtében beálló állapot); hipotirodismo: *orv* hypothyreosis, hypothyreoidismus (a pajzsmirigy csökkent működése következtében beálló állapot); para~o: *anat* mellékpajzsmirigy, parathyroidea; ~ektomio: *orv* pajzsmirigy eltávolítása, thyroidectomia; ~ostimula: *gysz* pajzsmirigyserkentő, tirotroph *szin* tirotropa; ~stimulino: *gysz* tiotropin, thyrotrophin

tiroksin/o=kém tiroxin

Tirol/o=1. geo Tirol *Sud-(T)~o: geo *pol* Dél-Tirol, Alto Adige *szin* Alta Adige (IT) *(T)~aj Alpoj: Tirol Alpok; **2.** geo *pol* Tirol (AT); ~kanto: zene tirol dal

tirozin/o=biol kém tirozin

tirs/o=1. mit tirzus, thyrsus; **2.** növ buga, panicula, thyrsus

Tirte/o=ir Túrtaiosz

Tis/o=geo Tisza

Tisb/o=mit Thiszbé, Thisbe

Tit/o=Titus *imperiestro ~o: Titus császár *~o Livio: *tört* Titus Livius
Tit/o²=*tört* pol (Josip Broz) Tito
titan/o=*mit* titán *la ~oj ribelis kontraŭ Olimpo: a titánok felláztak az Olümposz ellen; ~a: *átv* titáni, hatalmas *~a batalo: titáni küzdelem; ~ido: *átv* ifjú titán; ~ino: *mit* titanisz
titan/o²=*kém* titán (Ti); ~ato: *kém* titanát
titi/o=*áll* ugrótamarin
Titikak/o=*geo* Titicaca-tó
titol/o=**1.** cím (>mű) *la ~o de la libro: a könyv címe *mi forgesis la ~on de la filmo: elfelejtettem a film címét; **2.** cím, titulus (>rang) *doktoro ~o: doktori cím *li ricevis grafan ~on: grófi címet kapott *~o sen mono – sensignifa sono *Z: közm* titulus vitulus nélkül nem sokat ér; ~i: **1.** *tr* címez, címet ad vminek (n) *kiel vi ~os vian novan libron?: milyen címet adsz az új könyvednek?; **2.** *tr* vmilyen címen szólít *oni ~as lin majstro: mesternek szólítják *~u nian amikon generalo: tábornoknak szólítsd a barátunkat; ~ita: címzetes ☞titolita abato, episkopo, profesoro; ~ulo: *fn* vmilyen cím birtokosa, nemesember; **laŭ~a**: cím szerinti; **laŭ~e**: cím szerint, címszavakban; **sub~o**: **1.** alcím *la sub~o de la ĉapitro: a fejezet alcíme; **2.** ☞subteksto; **sub~i**: **1.** *tr* alcímmez, alcímmel lát el; **2.** ☞subteksti; ~bildo: *knyv* címlapkép, címlapmetszet; ~paĝo: *knyv* címlap
titr/o=**1.** *kém* finomsági fok, nemesfémtartalom; **2.** *kém* keverési arány; ~i: *tr* *kém* titrál
titub/i=*ntr* ritk tántorog
titular/a=címzetes, titulás ~a episkopo: *kr* címzetes püspök
tiu=**1.** az a vki v. vmi (>jelző) *alportu tiun libron, pri kiu mi parolis: hozd el azt a könyvet, amelyről beszéltünk *donu al mi tiun melonon: adj nekem azt a dinnyét *ĝuste tiun homon mi renkontis: éppen azzal az emberrel találkoztam *ni preferas tiun kukon, kiun vi ne ŝatas: mi jobban szeretjük azt a süteményt, amelyet te nem szeretsz *temas pri tiu loko: arról a helyről van szó *tiu domo ne plu staras: az a ház már nem áll *tiu varo pli kostas, ol ĉi tiu: az az áru többbe kerül, mint ez; **2.** az (>jelző nélkül) *tiu aŭ alia: egyik vagy másik *tiu kaj iu transsaltis la barilon: egyik-másik átugrotta a kerítést *tiujn mi ne konas: azokat nem ismerem *tiun mi elektis, ne ĉi tiun: azt választottam, nem ezt; **3.** ő, az (>alanyváltás) *Petro vokis Jozefon, kaj tiu tuj venis al li: Péter hívta Józsefet, és az (József) azonnal eljött hozzá; **4.** ő, az (>névmásként) *ni vidis la domon de Blazio kaj ankaŭ tiun de Karolo: láttuk Balázs házat és Károlyét is *ŝia edzo kaj tiu de ŝia amikino renkontiĝis: az ő és barátnője férje találkozott; ĉi tiu: ez a vmi v. vki *ĉi tiun krajonon donu, ne tiun: ezt a ceruzát add, ne azt *ĉi tiu venu kun mi, tiu restu: ez jöjjön velem, az maradjon; tiu kaj tiu: ez meg az *ili remetis tiun kaj tiun meblon: visszatették ezt meg azt a bútort *li renkontiĝis en la urbo kun tiu kaj tiu homo: a városban ezzel meg azzal az emberrel találkozott *ni salutis tiun kaj tiun: ezt meg azt üdvözlöttük
tizan/o=*gysz* gyógytea, herbatea, gyógyfőzet
tizanopter/oj=*áll* hőlgyagóslábúak, pillákszárnyúak, rojtosszárnyúak, tripszek (Thysanoptera) *szin* fősopiedulój, frangoflugilulój
tizanur/oj=*áll* sertefarkúak, pikkelyék (Thysanura)
Tizifon/o=*mit* Tiszifoné, Tisiphone
Tjanĝin/o=**1.** *geo* Tiencsin, Tianjin (város); **2.** *geo* pol Tiencsin, Tianjin (tartomány) (CN)
tju!=*isz* hess!
Tjumen/o=*geo* Tyumen *la naftokampo de ~o: a tyumeni olajmezők
tjurk/o=*fn* türk; ~a: *mn* nyt türk *la ~aj lingvoj: a türk nyelvek
Tlaskal/o=*geo* pol Tlaxcala (MX)
tlasp/o=*növ* tarsóka, tartolyfű (Thlaspi)
tmez/o=*ir* tmézis, szétválasztás
toast/o=*gasz* pirítós kenyér *szin* rostpano, rostita pano; ~ilo: *gasz* kenyérpíró; ~rako: *gasz* pirítóskenyér-tartó
tob/o=*fn* batac, toba; ~a: *mn* nyt toba, batac (bbc)
Tobit=*bibl* Tóbiás könyve (Tób); Tobito: Tóbiás (utónév)
tobogan/o=*sp* sportszán, lapos szán, tobogán; **2.** *játék* csúszda; **3.** *tech* csúszda
toe/o=toea (váltópénz)
tof/o=**1.** ásv tufa *kalka ~o: mészkőtufa *szin* travertino; **2.** *orv* csomó, göb, tophus *urata ~o: közésvényes csomó, tophus uraticus
tofe/o=*gasz* tejkaramella
tofit/o=*ásv* tofit
tofu/o=*gasz* szójasajt, tofu
tog/o=*tex* tóga
Togol/o=☞Togolando
Togoland/o=*geo* pol Togo (TG)
tohuwabohu/o=zűr, zavar, felfordulás, rendetlenség, tohuwabohu
tohar/o=*fn* tokhár; ~a: *mn* nyt tokhár
Tokaj/o=*geo* Tokaj *~a vino: tokaji bor *szin* tokajo; ~o: *gasz* tokaji bor

Tokantins/o=**1.** *geo* Tocantins (folyó); **2.** *geo* pol Tocantins (állam) (BR)
tokat/o=*zene* toccata
tokel/o=*orv* tinea imbricata, tokelaui betegség (>bőrkiütés)
Tokela/o=*geo* pol Tokelau-szigetek (NZ)
Toki/o=*geo* Tokió *~o estas la ĉefurbo de Japanio: Tokió Japán fővárosa
tokipon/o=*nyl* Toki Pona (tervezett nyelv)
tokoferol/o=*biol* *kém* tokoferol, E-vitamin
tokonom/o=*ép* tokonoma, fülke (JP)
tok-pisin/o=*nyl* tok-piszin
toks/o=*orv* *kém* (vegyi) mérge, toxin; ~a: *orv* *kém* mérgező, toxicus *~a efiko de nikotino: a nikotin mérgező hatása; ~i: *tr* *orv* mérgező *homo ~ita de alkoholo: alkohollal mérgezett ember; ~ado: *orv* mérgezés *akuta ~ado: heveny v. akut mérgezés *kronika ~ado: idült v. krónikus mérgezés; ~eco: *orv* *kém* mérgező hatás, mérgezetség, toxicitás; ~iĝi: *ntr* *orv* *kém* megmérgeződik; ~iĝo: *orv* *kém* mérgezés, mérgeződés *alkohola ~iĝo: alkoholmérgezés *plumpa ~iĝo: ólommérgezés; ~iĝemulo: *fn* *orv* kábítószer-élvező, kábítószeres *szin* toksomaniulo; ~ologio: *orv* toxikológia; ~ologio: *orv* toxikológia, méregtan; ~anti~o, kontraŭ~o: *gysz* ellenmérge, antitoxin; ~sen~iga: *orv* méregtelenítő, detoxikáló; ~sen~igejo: *fn* *orv* detoxikáló, kijózanító; ~sen~igi: *tr* *orv* méregtelenít, detoxikál; ~tele~o: *biol* *kém* távmérge; ~tele~ado: *kém* távmérgezés; ~omanio: *orv* kábítószerfüggés, toxikománia; ~omaniulo: *fn* *orv* kábítószer-élvező, kábítószeres *szin* toksigemulo; ~rubejo: *fn* *óko* mérgezőanyag-lerakó
toksin/o=*biol* *kém* biológiai mérge, toxin; ~anti~o, kontraŭ~o: *biol* *kém* antitoxin; ~endo~o: *bakt* *kém* endotoxin; ~kripto~o: *orv* kriptotoxin, cryptotoxin
☞neŭrotoksino
tol/o=**1.** *tex* vászon, gyolcs *kruda ~o: nyersvászon *lina ~o: lenvászon *olea tolo: linóleum *szin* linoleumo *mestiza ~o: vegyes vászon *ŝirma ~o: védő vászon; **2.** *műv* festővászon; ~a: vászon~, vászonnál való *~a pantolono: vászonnadrág; ~aĵo: fehérnemű *tabla ~aĵo: asztali fehérnemű *virina ~aĵo: női fehérnemű; ~aĵistino: fehérneműs cseléd; ~sur~igi: *tr* *műv* vászonra visz *Munkácsy sur~igis Golgoton: Munkácsy vászonra vitte a Golgotát; ~aĵbutiko: fehérneműbolt; ~aĵlavejo: mosoda; ~aĵošnuro: száritókötél, ruhaszáritó kötél; ~aĵpinĉilo: ruhacsipesz; ~aĵtirkesto: fehérneműs fiók; ~bendo: vászonheveder; ~bildo: *műv* vászonfestmény; ~bindaĵo: *knyv* vászonkötés; ~markezo: vászonvető; ~pala: falféher, halovány; ~peco: *tex* vászondarab; ~seĝo: vászonszék; ~strio: *tex* vászoncsík; ~ŝuo: vászoncipő
☞brusttolajo, drattolo, fontolo, gumtolo, kanabtolo, laktolo, lintolo, littolajo, paktolo, saktolo, vakstolo, veltolo
tolar/o=tolar (pénznem)
Toled/o=*geo* Toledo
toler/i=**1.** *tr* tűr, eltűr, elvisel, elbír *li ~as liajn kapricojn: elviseli a szeszélyeit *malfacile ~ataj malplimultoj: nehezen megtűrt kisebbségek *mi ne ~as ĉi tiun impertinentulon: nem tűröm el ezt a pimaszt *~ata religio: *vall* megtűrt vallás; **2.** *tr* *átv* tűr (nem okoz kárt) *ĉu vi ~as ĉi tiun medikamenton?: nem vagy allergiás erre a gyógyszerre? *la afero ne ~as prokraston: az ügy nem tűr halasztást *la regulo ~as esceptojn: a szabály eltűr kivételeket; ~o: **1.** tűrés, elviselés, tolerancia *la ~o de humiligoj: a megálázatások elviselése; **2.** *tech* tűrés *mezura ~o: mérettűrés; ~ebla: tűrhető, elviselhető; ~ebleco: elviselhetőség; ~eco: tűrőképeség, tűrés *~eco al alkoholo: *orv* alkoholtűrés; ~ema: türelmes természetű, toleráns; ~emo: türelmes természet, tolerancia; mal~ema, ne~ema: türelmetlen természetű, összeférhetetlen, intoleráns; mal~emo, ne~emo: türelmetlen természet, összeférhetetlenség, intolerancia; ne~ateco: *orv* összeférhetetlenség, intolerancia; ne~ebla: tűrhetetlen, elviselhetetlen; ~dozo: *orv* ártalom nélkül elviselhető adag, toleranciadózis
☞acidotolera, aemetolera, nultolero, polutolera
Tolstoj/o=*ir* (Lev Nyikolajevics) Tolsztoj; ~ano: *fil* tolsztojánus; ~anismo: *fil* tolsztojanizmus
tolu/o=*gysz* tolubalzsam *szin* tolu balzamo; ~eno: *kém* toluol *butilhidroksi~eno: butilhidroxi-toluol *trinitro~eno: trinitro-toluol; ~idino: *kém* toluidincsoport; ~ilo: *kém* toluilgyök; ~olo: *kém* ex toluol ☞tolueno
Tolu/o²=*geo* (Santiago de) Tolu
tom=utóképző; ~tomo: *orv* ~tom (vágóeszköz, kés) ☞keratotomo, trakeotomo; ~tomio: *orv* ~tomia (metszés, vágás) ☞keratotomia, laparotomia, laringotomia, litotomia, miringotomia, traheotomia; ~tomizi: *tr* *orv* metszéses operációt hajt végre vkin (n) *oni laringotomizis la infanon: a gyermekén gégemetszést hajtott végre;

mikrotomo: gysz metszetvágó, mikrotom, microtom

Tom/o=Tamás (utónév) *szin* Tomaso; ~**ismo**: *fil* tomizmus; ~**isto**: *fil* tomista; **nov**=**ismo**: *fil* netomizmus

tomahok/o=tomahawk, csatabárd *enterigi la ~on: *átv* elássa a csatabárdot

tooman/o=*tört* tomán (perzsa aranypénz)

Tomas/o=Tamás *apostolo ~o: *bibl* Tamás apostol *~o el Akvino: *kr fil* Aquinói Tamás

tomat/o=**1.** *növ* paradicsombokor; **2.** *növ* paradicsom (termés); ~**konservajo**: *gaszt* paradicsomkonzerv; ~**osupo**: *gaszt* paradicsomleves; ~**pasto**: *gaszt* paradicsomsűrítmény; ~**suko**: *gaszt* paradicsomlé

tomb/o=**1.** sír, sírgödör *szin* tombofoso *elfosi ~on: sirt kiás *oni mallevi la ĉirkon en la ~on: leeresztették a koporsót a sírba *resti fidela ĝis la ~o: a sírig hű marad *silenti, kiel ~o: hallgat, mint a sír *stari per unu piedo en la ~o *Z*: fél lábbal a sírban van *trans la ~o: a síron túl *turni sin en sia ~o: forog a sírjában; **2.** sír, síremlék *familia ~o: családi sír *florkroni la ~on: megkoszorúzza a sírt *marmora ~o: márvány síremlék; ~**a**: **1.** sír~, sírhoz tartozó *~a monteto: sírhalom; **2.** *átv* síri *~a silento: síri csend; ~**ejo**: temető, sírkert; ~**ejisto**: temetőőr; ~**isto**: sírásó; **el**=**igi**: *tr* kihantol, exhumál, sírból kiemel; **en**=**igi**: *tr* eltemet, sírba tesz; **sen**=**a**: temetetlen *sen~aj mortintoj: temetetlen halottak; **trans**=**a**: síron túli, túlvilági *tiam li ekparolis per trans~a voĉo: ekkor túlvilági hangon megszólalt *trans~a aperajo: túlvilági jelenség; ~**altaĵo**: sírdomb; ~**ofoso**: sírgödör *szin* tombo **1**; ~**ofosisto**: *ĵombisto*; ~**ofosto**: kopjafa; ~**okelo**: sírbolt, (föld alatti) sírkamra; ~**okovri**: *tr* maga alá temet *la kolapsinta domo ~okovris du homojn: az összeomlott ház két embert maga alá temetett; ~**oloko**: sírhely; ~**omonto**: *szin* dombsír, halomsír, tumulus *szin* tumuluso; ~**omonumo**: *ép* síremlék; ~**orabisto**: sírrabló; ~**oskribo**: sírfelirat; ~**oslavo**, ~**oŝtono**: sírkő, fejkő, sírkő, síremlék; ~**oŝtonisto**: sírkőfaragó, sírköves; ~**ovolto**: *ép* sírbolt

Ŭamastombo, roktombo

tombak/o=*kém* tombak, rézarany

tombol/o=*játék* tombola

tomograf/o=gysz tomográf; ~**io**: *orv* rétegfelvétel, tomográfia *komputila ~io: számítógépes v. computeres tomográfia

tomtom/o=*zene* tomtom

ton/o=**1.** *zene* hang *baza ~o: törzshang *fundamenta ~o: alaphang *malsimpla ~o: összetett hang *simpla ~o: szinuszhang; **2.** tónus, hangnem, hanghordozás *alpreni aŭtoritatan ~on: parancsoló hangot üt meg *en tia ~o vi ne rajtas paroli kun mi: ilyen hangnemben nem beszélhetsz velem *katedra ~o: kioktató, fensőbbes hang *kun demando ~o: kérdő hangszúllyal *la ofenda ~o de via lero konsternis min: levelének sértő tónusa megdöbbenett *paroli kun ordona ~o: parancsoló hangon beszél; **3.** tónus, színárnyalat *varmaj ~oj de pentraĵo: festmény meleg tónusai; **4.** *nyt* tónus, zenei hangszúlly, hanglejtés; **5.** *ĉ*toniko, tonalo; **6.** *zene* ne egészhang *ĉ*plono; ~**igi**: **1.** *tr* tonizál, (színt) fénnyez; **2.** *tr* fot árnyékol, színez; **duon**=**o**: *zene* félhang *szin* duonduto; **krom**=**o**: *fiz* *zene* félhang, felharmonikus, részhang; **kvaron**=**o**: *zene* negyedhang *szin* kvaronduto; **mis**=**o**: *zene* hamis hang; **okon**=**o**: *zene* nyolcadhang *szin* okonduto; **plen**=**o**: *zene* egészhang *szin* plenduto; **sub**=**o**: **1.** *fiz* *zene* különbségi hang, differenciahang; **2.** *átv* félhang *mi aŭdis malaprobajn sub~ojn: hallottam elítélő félhangokat; **trion**=**o**: *zene* tritonus; **unu**=**a**: **1.** egyhangú, egy hangon szóló *szin* monotona **1**; **2.** *átv* egyhangú, monoton *szin* monotona **2**; **unu**=**eco**: egyhangúság, monotonság, monotonitás; ~**akcento**: *nyt* zenei v. tonális hangsúly; ~**alto**: *zene* hangmagasság; ~**forko**: *zene* hangvilla *szin* piĉforko *elektromagneta ~forko: elektromágneses hangvilla; ~**lingvo**: *nyt* tonális nyelv, politón nyelv; ~**reĝisoro**: *film* hangmérnök; ~**spekto**: *fiz* *zene* hangspektrum

Ŭpedaltono

tonal/o=*zene* hangnem, tonalitás *maĵora ~o: dūr hangnem *minora ~o: moll hangnem; ~**a**: *zene* *nyt* tonális *~aj lingvoj: tonális nyelvek; ~**eco**: *zene* tonalitás; **du**=**a**: *zene* bitonális; **du**=**eco**: *zene* bitonalitás; **plur**=**eco**: *zene* hangnemkeverés, politonalitás; **ne**=**a**, **sen**=**a**: *zene* atonális

tond/i=**1.** *tr* nyír, vág, nyes (szálas anyagot) *~i barbon: szakállt nyír *~i harojn: haját nyír *~i lanon: gyapjút nyír; **2.** *tr* megnyír vkit v. vmit *szin* pritondi *~i gazonon: füvet nyír *~i heĝon: sövényt nyír *~i ŝafon: birkát nyír; ~**o**: **1.** nyírás, nyesés; **2.** *fiz* nyírófeszültség; ~**ilo**: olló *kurba ~ilo: ívelt olló; ~**ujo**: *ĉ*poŝo **6**; *ĉirkaŭ*=**i**: *tr* körbenyír, ollóval körbevág; **de**=**i**: *tr* ollóval levág vmiből v. vhonnan *de~i buklon: egy hajtíncset levág; **el**=**i**: *tr* ollóval kivág v. kinyír *el~i figurojn el papero: papírból alakokat vág ki; **el**=**ujo**: *ĉ*poŝo **6**; **el**=**ujigi**: *ĉ*elpoŝigi **2**; **en**=**ujigi**: *ĉ*enpoŝigi **2**; **for**=**i**: *tr* levág *oni for~is liajn harojn: levágták

a haját, kopaszra nyírták; **pri**=**i**: *tr* megnyír, megnyes vkit v. vmit *szin* tondi **2** *pri~i la hundon: megnyírja a kutyát *pri~i rozuĵon: rózsabokrot megnyes; ~**lano**: *tex* nyírt gyapjú; ~**ofasono**: frizura, hajfazon; ~**omaŝino**: **1.** hajvágó gép, hajnyíró gép; **2.** fűnyírógép *szin* gazontondilo

Ŭbirdaĵtondilo, branĉotondilo, gazontondilo, heĝtondilo, ladtondilo, lamondilo, meĉtondilo, papertondilo, rozotondilo

tondri/i=**1.** *ntr* met dörög az ég *~is, kiam ni alvenis: dörgött az ég, amikor megérkeztünk; **2.** *ntr* *átv* dörög, dübörög, mennydörög *kanonoj ~is: ágyúk dörögtek *la radoj de la trajno ~is sur la ferponto: a vonat kerekei dübörögtek a vashídon *la voĉo de Eternulo ~is el la ĉielo: az Úr hangja mennydörgött az égből *ne ĉio batas, kio ~as *Z*: *közm* amelyik kutya ugat, az nem harap; ~**o**: *met* dörgés *kiel ~o el klara ĉielo: mint derült égből a villámcsapás *ni aŭdis du ~ojn: két dörgést hallottunk; ~**ado**: **1.** *met* menydörgés; **2.** *átv* dörgés, dübörgés *~ado de tankoj: tankok dübörgése; ~**a**: dörgő, mennydörgő *kun ~a voĉo: dörgő hangon *~aj ~aj: dörgő taps; ektondri

1. *ntr* dörren, megdördül az ég *sunis, kiam ek~is: sütött a nap, amikor hirtelen megdördült az ég; **2.** *ntr* *átv* dörren, eldördül *ek~is kanonego: egy hatalmas ágyú eldördült; **re**=**i**: *ntr* visszadörög, visszadübörög Ŭfulmotondro

tonel/o=hajó regisztertonna, hajótonna; ~**aro**: hajó hajtótérfogat, tonnatartalom, hajóúrtartalom *kruda ~aro: bruttó tonnatartalom, teljes úrtartalom, bruttó regisztertonna, BRT *neta ~aro: nettó, tonnatartalom, nettó úrtartalom, nettó regisztertonna, NRT

tonem/o=*nyt* tonéma, jelentéskülönböztető tónus

Tong/o=**1.** *geo* Tonga (sziget); **2.** *geo* *pol* Tonga (TO); ~**a**: *mn* *nyt* tonga (ton)

toni/o=**1.** *biol* izomfeszesség, tónus; **2.** *kém* koncentráció (>ozmózis); ~**igi**: *tr* *biol* tonizál, feszessé tesz; ~**iga**: *biol* tonizáló, feszesítő; **hiper**=**a**: **1.** *orv* fokozott tónusú, hipertóniás; **2.** *kém* nagyobb koncentrációjú (>ozmózis); **hiper**=**o**: *orv* magasvérnyomás-betegség, hipertónia, hypertonia; **hipo**=**a**: **1.** *orv* csökkent tónusú, hipotóniás; **2.** *kém* kisebb koncentrációjú (>ozmózis); **hipo**=**o**: *orv* alacsonyvérnyomás-betegség, hipotónia, hypotonia; **sam**=**a**: *kém* azonos koncentrációjú (>ozmózis); **sen**=**o**: *biol* petyhüdség, renyheség, atónia

tonik/o=*zene* alaphang, tonika; **super**=**o**: *zene* szupertonika, szubmediáns

tonik/o=*gysz* erősítőszer, roborálószer, tonik; ~**a**: *orv* erősítő, tonicus *~a vino: *gysz* vinum tonicum; ~**i**: *tr* *orv* roborál, erősít

tonk/o=*növ* tonkafa, tonkabab (Dypterix odorata) *szin* odora dipteriko *~a fabo: tonkabab (tonkafa magja)

Tonkin/o=*geo* *tört* Tonkin *~a Golfo: Tonkin-öböl

tonsil/o=**1.** *anat* mandula, tonsilla *szin* migdalglando *faringa ~o: garatmandula, tonsilla pharyngealis; **2.** *anat* szájpaddamandula, tonsilla palatina; ~**ito**: *orv* mandulagyulladás, tonsilitis; ~**ektomio**: *orv* mandula műtéti eltávolítása, tonsillektomia

tonsor/o=**1.** haj levágása (gyász, bánat jeleként); **2.** *kr* tonzúra, pilis; ~**i**: *tr* tonzúrát vág vkinek *la novico estis ~ita: a novíciusnak tonzúrát vágtak

tonus/o=*ĉ*tonio

top/o=hajó árbócmerevítő, árbóctereb, saling *granda ~o: főtörzsmerevítő *szin* ĉeftopo *posta ~o: hátsó törzsmerevítő *unua ~o: előtörzsmerevítő; **ĉef**=**o**: hajó főtörzsmerevítő *szin* granda topo; ~**jardo**: hajó derékvitorlarúd, derékkeszervítő *unua supra ~jardo: előderék-felsővitorlarúd *unua malsupra ~jardo: előderék-alsóvitorlarúd; ~**masto**: hajó derékszár, árbócderek *granda ~masto, ĉefa ~masto: főderék, főárbocderekszár *posta ~masto, tria ~masto: farderék, farárbocderekszár *antaŭ~masto, unua ~masto: előderék, előárbocderekszár; ~**stajo**: hajó árbócderek-előkötél; ~**stajjibo**: hajó előderék-tarcsvitorla; ~**vanto**: hajó árbócderek-oldalmerevítő; ~**velo**: hajó derékvitorla *antaŭa ~velo: előderékvitorla *antaŭa suba ~velo: alsó előderék-vitorla *antaŭa supra ~velo: felső előderék-vitorla *granda ~velo: főderékvitorla *posta ~velo: hátsó derékvitorla *gafa ~velo: csonka csúcsvitorla, felső gaffvitorla; ~**velskuno**: hajó derékvitorlás sóner v. szkűner

topaz/o=*ásv* topáz *orienta ~o: korundsárga topáz

Topek/o=*geo* Topeka

topik/o=**1.** okvetésan, topika (>retorika); **2.** *nyt* téma, topik, topic *vő*. komo **2** *~o kaj komo: téma és réma; ~**igi**: *tr* *nyt* témává v. topikká alakít

topik/o=*gysz* külsőleg alkalmazott gyógyszer

topinambur/o=**1.** *növ* csicsóka (Helianthus tuberosus) *szin* terpiro, tubera helianto; **2.** *növ* csicsóka (gumó)

topograf/o=*geo* térképész, topográfus, helyleíró; ~**i**: *tr* *geo* feltérképez;

~io: *geo* helyrajz, tereprajz, helyleírás, topográfia

topologi/o=*mat* topológia *diskreta ~o: diszkrét topológia *malforta ~o: gyenge topológia *maldiskreta ~o: triviális topológia *malforta ~o: gyenge topológia *~o de simpla konvergo: pontonkénti konvergencia topológiája *~o de unuforma konvergo: egyenletes konvergencia topológiája; ~a: *mat* topologikus *~a spaco: topologikus tér *~a subspaco: topologikus altér

toponim/o=*nyt* helynév, földrajzi név, toponíma; ~io: *nyt* helynévkutatás, toponímia; **fito~o**: *nyt* növényi helynév, fitotoponíma *szin* plantotoponimo; **mikro~o**: *nyt* helységnév

toponomastik/o=☞toponímio

topor/o=fejsze *szin* hakilego vő. hakilo

tor/o=**1.** *mat* gyűrűfelület, gyűrűtest, körfelület, tórusz; **2.** *ép* oszlopvánkos, kerektag; **3.** *növ* vacok, tórusz, torus; **4.** *növ* tórusz (>spóra)

tor/o²=fiz torr

Tor/o³=mit Thor; ~haveno: *geo* Tórshavn

Tora/o=*vall* Tóra *szin* Leĝo, Pentateŭko

torak/o=**1.** *anat* mellkas, thorax; **2.** *áll* tor; **pneŭmo~o**: *orv* légmell, pneumothorax; ~**oplastio**: *orv* a mellkas plasztikai műtéte, thoracoplastica

torĉ/o=**1.** fáklya *elektra ~o: *vill* rúdlámpa *kena ~o: fenyőfáklya; **2.** *átv* fáklya *la junuloj pluportos la ~on de niaj ideoj: a fiatalok továbbviszik eszméink fáklyáját; ~**oportanto**: *fn* fáklyavivő; ~a: fáklya~, fáklyás *~a procesio: fáklyásmenet; ~**ingo**: *fn* fáklyatartó

torĉ/i=**1.** *tr* sodor, csavar, pödör, facsar *ŝi ~is siajn harojn en plektaĵon: (nő) farkocsa fonta a haját *~i fadenon: fonalat sodor *~i kablon: kábelt sodor *~i la lipharojn: pödri a bajsát *~i ŝnurojn el sablo Z: homokból fon ostort, szelet fontol *~ita kolono: *ép* csavart oszlop; **2.** *tr* torzít, eltorzít, kicsavar, kifecamít *la infano ~is la lipojn al ploro: a gyermek sírásra görbítette a száját *li ~is al mi la manojn: kicsavarta a kezemet *li ~is al si la piedon: kirándította a lábát *~i la manojn: tördeli a kezét *~i la veron: kiforgatja az igazságot, csúsztat; ~a: csavaros, girbegurba; ~o: **1.** csavarás, sodrás, pödörös; **2.** torzítás, eltorzítás, rándulás; **3.** *fiz* csavarás, torzió *rezisto de akso al ~o: tengely torziós ellenállása; ~**aĵo**: **1.** fonat; **2.** csavart vmi *la ~aĵoj de la skulptaĵo: a faragvány csavart díszjei; ~**eco**: **1.** csavarodottság, csavartság, torzultság; **2.** *mat* torzió csavarodás; ~**ilo**: sodróeszköz vő. lipartordilo; ~**iĝi**: **1.** *ntr* csavarodik, tekereg *li ~iĝis, kiel serpento: kígyóként tekergett; **2.** *ntr* facsarodik, eltorzul, megrándul *lia maleolo ~iĝis: megrándult a bokája *lia vizaĝo ~iĝis: eltorzult az arca; ~**ometro**: *tech* torziómérő; **dis~i**: *tr* torzít, eltorzít *ĉi tiu spegulo dis~as: ez a tükör torzít *li dis~as la faktojn: eltorzítja a tényeket; **dis~o**: torzítás, torzulás, eltorzulás *faza dis~o: *vill* fázistorzítás *frekvenca dis~o: *vill* frekvenciatorzítás; **el~i**: **1.** *tr* kicsavar *el~u la akvon el la tuko: csavard ki a vizet a kendőből; **2.** *tr* *átv* kicsikar *oni el~is el li la konfeson: úgy csikarták ki belőle a vallomást; **for~i**: **1.** *tr* (csavarással) eltorzít *la ŝraŭbo estas for~ita: a csavar tönkrement, a csavart túlhúzták *li for~is la ŝlosilon en la seruro: elrontotta a kulcsot a zárban; **2.** *tr* kiteker, tekeréssel eltávolít *for~i la kapon de kolombo: kitekeri a galamb nyakát; **kun~i**: *tr* összesodor, összezsavar, fon *szin* plekti *li kun~is la ekstremojn de la dratoj: összesodorta a huzalok végeit; **kun~aĵo**: fonat; **mal~i**: *tr* kiteker, kibont *ŝi mal~is sian harplekton: (nő) kibontotta a copfját; ~**elpremi**: *tr* kifacsar, kicsavar *szin* premtordi, vringi *li ~elpremis la akvon el siaj ŝtrumpetoj: kifacsarta a vizet a zoknijából; ~**i-re**: *tr* *átv* csűr-csavar *ne ~u-re~u la aferon: ne csűr-csávard a dolgot; ~**obeko**: ☞erodio; ~**omomanto**: *fiz* csavarónyomaték, torziós nyomaték; ~**opendolo**: *geo* torziós inga; ~**opesilo**: *geo* torziós mérleg; ~**orompi**: *tr* kiteker *la murdisto ~orompis la nukon de sia viktino: a gyilkos kitekerzte áldozata nyakát; ~**ostango**: *tech* torziós rúd; ~**risorto**: *tech* torziós rugó

Uartiktordo, ebordígo, koltordígo, koltordulo, ligitordo, premtordi, streĉtordi

tore/i=*ntr* bikával küzd; ~**o**, ~**ado**: bikaviadal, corrida *szin* taŭroludo; ~**isto**: bikaviador, torreador *szin* toreadoro

toreador/o=☞toreisto

torént/o=**1.** *geo* zuhatag, hegyi patak; **2.** *átv* ár, áradat, özön, folyam *~o da insultoj: szitoközön *~o da larmoj: könnyözön *~o da vortoj: szóözön; ~a: **1.** zuhatag~, zuhogó *~a fluejo: zuhatagmeder; **2.** *átv* zúduló, lezúduló, áradó, ömlő *~a invado de la lando: az ország előzönlése *~aj larmoj: ömlő könnyek *~aj pluvo: szakadó eső; ~**i**: *ntr* zuhog, zúdul, záporozik, ömlik, árad *amasoj ~is al la okazejo: tömegek özönlöttek az esemény helyszínére *ekskursantoj ~is al la urbo: kirándulók özönlöttek el a várost *pluvo ~is: zuhogott az eső Upluvtoro

torf/o=ásv tőzeg; sfagna ~o: égerláptőzeg; ~**ejo**: *geo* tőzeplág;

~**ominejo**: tőzegbánya, tőzegfejtés

tori/o=*kém* tórium (Th) *~o 230: iónium

Toricel/o=*fiz* *mat* (Evangelista) Torricelli

torij/o=*vall* ép torii (sintoista díszkapu)

Torin/o=*geo* Torino, Turin *la ~a ermito: a turini remete

torinok/o=torinokó (japán papírfajta)

Torkemad/o=*kr* (Tomás de) Torquemada

tormetil/o=*növ* vérontófű, vérontópimpó, vérhasgyökér (Potentilla erecta)

torn/i=**1.** *tr* *tech* esztergál, esztergályoz *~i seĝpiedojn: széklábakat esztergál; **2.** *tr* (fazekaskorongon) formáz, korongol *~i kruĉojn: kancsókat formáz; **3.** *tr* *átv* csiszolgat, szépen kidolgoz *li uzas bele ~itajn frazojn: szépen csiszolt mondatokat használ; ~**ilo**: **1.** *tech* eszterga, esztergapad; **2.** fazekaskorong; ~**isto**: *fn* *tech* esztergályos; **el~i**: *tr* *tech* kiesztergál; **pret~i**: *tr* *tech* készre esztergál *pret~ita laboraĵo: készre esztergált munkadarab; ~**maŝino**: *ip* *tech* esztergagép; ~**ostablo**: *tech* esztergapad

Uŝraŭbtornilo

tornad/o=*met* tornádó, viharos forgószeél

tornistr/o=hátizsák *szin* dorsosako

Toront/o=*geo* Toronto

torped/o=**1.** *áll* zsidbasztórája, elektromos rája (Torpedo); **2.** *kat* torpedó; ~**i**: *tr* *kat* megtorpedóz; ~**oŝipo**: *kat* hajó torpedónaszád; **kontraŭ~oŝipo**: *fn* *kat* hajó torpedónaszád-romboló, torpedóromboló, romboló *szin* destroyero

torpor/o=**1.** *orv* renyheség, ernyedtség, tompaság, torpor (>ingervolasz); **2.** *áll* téli álmom

tors/o=**1.** *anat* törzs, felsőtest *labori kun nuda ~o: meztelen felsőtesttel dolgozik; **2.** *műv* torzó *~o de Venuso: Vénusz-torzó

tort/o=*gaszt* torta *ĉokolada ~o laŭ Dobos: dobostorta; ~**ero**: *gaszt* tortaszelet *szin* tortopeco, tortotranĉo; ~**ujo**: *fn* *gaszt* tortasütő, tortaforma; ~**ofundo**: *gaszt* tortaalap, tortaalap; ~**opeco**, ~**otranĉo**: *gaszt* tortaszelet *szin* tortero; ~**oplado**: *gaszt* tortatál; ~**otruĉo**: *gaszt* tortaalapát Uĉeriztorto, fruktortorto, kremtorto, lardortorto, pomtorto, poretorto

tortikol/o=*orv* ferde nyak, torticollis *szin* koltordígo

tortil/o=*gaszt* tortilla

Ukokaĵtortiljo, maiztortiljo, tritiktortiljo

tortrik/o=*áll* tölgyilonca, tölgylevelésodrő (Tortrix viridana)

tortur/o=**1.** *jog* kínzás, tortúra *submeti al ~o: kínzásnak vet alá; **2.** *átv* kínzás, gyötetés, gyötrelm, tortúra *la ~oj de la amo: a szerelem gyötrelmei; *li travivis la ~ojn de la soifo en la dezerto: átélte a szomjúság gyötrelmeit a sivatagban; ~**i**: **1.** *tr* *jog* kínozt, megkínozt; **2.** *tr* *átv* gyötör *ĉi tiu senespera amo ~is lin: ez a reménytelen szerelem meggyötörte; ~**ejo**: *jog* kínzókamra; ~**ilo**: *jog* kínzóeszköz, kínzószerszám; ~**isto**: *fn* *jog* kínvallató; ~**benko**: *jog* kámpad; ~**boto**: *jog* spanyolcsizma; ~**morto**: kínhalál

tosk/a=*nyt* toszk vő. gega *la ~a dialekto de la albana: az albán toszk dialektusa

toskan/o=*fn* toszkán; ~a: *mn* *nyt* toszkán *la ~a dialekto de la itala: az olasz toszkán dialektusa; (T)~**ujo**, (T)~**io**: *geo* *pol* Toscana (IT)

tost/o=pohárköszöntő, áldomás, tósz; ~**i**: *ntr* pohárköszöntőt v. áldomást mond, tószot mond *mi ~as por nia kara amiko: áldomást mondok kedves barátunkra *ni ~is por lia sano: pohárköszöntőt mondtunk az egészségére

Tot/o=mit Thot

total/a=**1.** *mat* teljes, összes *la ~a ekonomio de la lando: az ország teljes gazdasága *la ~a kosto: a teljes költség *la ~a laboraŭro: a teljes munkában eltöltött idő *la ~a sumo: a teljes összeg, végösszeg *~aj elspezoj: összes kiadás; **2.** teljes (mértékű), totális *~a haoso: teljes káosz *~a malvenko: totális vereség *~a suneklipso: teljes napfogyatkozás; ~**e**: **1.** *mat* összesen; **2.** teljesen, totálisan; ~**o**: **1.** végösszeg; **2.** az egész, összesség *la ~o de la eksportoj: a teljes export *la ~o de la loĝantoj: a lakók összessége *la ~o de liaj bienoj: birtokainak egésze; ~**eco**: összesség, teljesség, totalitás; ~**ismo**: *pol* önkényuralom, parancsuralom, totalitarizmus; ~**isma**: *pol* parancsuralmi, önkényuralmi, totalitárius

totalizator/o=**1.** fogadóiroda (>lóverseny); **2.** *fn* összegző, összeadó mű, összeadó egység *szin* sumilo

totem/o=*vall* totem; ~a: *vall* totem~ *~a besto: totemállat; ~**ismo**: *vall* totemizmus; ~**paliso**: *vall* totemoszlop

toŭfu/o=☞tofu

tov/o=tv, tévé *szin* televido; ~**o-kvizo**: tv-vetélkedő, tévévetélkedő

tpr!=isz hó! (állat megállítása) *szin* prui!

tra=**1.** előjárósó; tra: **1.** át, keresztül (>hely) *ili veturis tra Saharo: a Szaharán keresztül utaztak *li elsaltis tra la fenestro: az ablakon keresztül ugrott ki *ni iris tra senhomaj stratoj: kihalt utcákon át

mentünk *tra la arbaro fuĝis la soldatoj: az erdőn keresztül menekültek a katonák *tra la placo vi atingos la serĉatan straton: a téren keresztül eléred a keresett utcát *tra la pordo ni venis en malplenan ĉambron: az ajtón keresztül egy üres szobába értünk *tra montoj kaj valoj: árkon-bokron keresztül; **2.** át (>idő) *la malsanulo dormis tra la tuta nokto: a beteg egész éjszaka aludt *tra du horoj oni demandadis lin: két órán keresztül kérdegették *tra jarcoj la tomo estis kaŝita en la sablo: évszázadokon keresztül a homokban rejtőzött a sír; **II.** előképző; tra~: **1.** át- (>hely) ☞trablovo, trairebla, trahaki, tralasi, tralegi, trapasi, traveturi; **2.** át- (>idő) ☞trababili, tradormi, tralabori, travintri, travivi; **III.** önállóan; trae: *hsz* keresztül *estiĝis aperturo, kaj la akvo fluis trae: nyílás keletkezett, és a víz átfolyt rajta *la tataroj rajdadis trae-kruce en la lando: a tatárok keresztül-kasul száguldoztak az országon *li segis trae la trunkon: a törzset teljesen átfűrészelte; traigi: *tr* átvizsz, átvezet vmin keresztül *traigi kablon tra la muro: kábelt átvezet a falon

trab/o=1. ép gerenda, tartó; **2.** *agr* gerendely, ekegerenda *szin* plugiltrabo, iltrabo; **3.** *cim* pólya; **4.** *sp* gerenda; ~**ado:** *sp* gerendagyakorlat, gerendázás; ~**aĵo**, ~**aro:** ép gerendázat, ácsolat, tartószerkezet; ~**izi:** *tr* ép gerendáz, ácsolattal lát el; ~**izo:** ép ácsolat; ~**umita:** *cim* pólyás, pólyával vágott; **antaŭ-aĵo:** ☞skafaldo; **ĉef-o:** ép mestergerenda, főgerenda, főtartó *szin* ĉefsolivo; **kver-o:** ép keresztgerenda; **sub-o:** ép vánkossfa; ~**armuro:** ép favázás fal; ~**faka:** ép favázás *~faka domo: favázás ház; ~**oplaŝono:** ép gerendamennyezet, gerendás mennyezet; ~**vosto:** *zene* kottagerenda

Ŭapogtrabo, bartrabo, bindotrabo, firstotrabo, glitotrabo, iltrabo, menutrabo, plugiltrabo, profiltrabo, randtrabo

trabant/o=☞satelito

trabekl/o=anat kis gerenda, trabecula *karnaj ~oj: Rathke-kötegek, izomgerendák, trabeculae carneae

trac/o=trako

trace/o=közl ép nyomvonal; ~**i:** **1.** *tr* közl ép nyomvonalat berajzol; **2.** *tr* közl ép nyomvonalat kitűz; ~**ado:** közl ép nyomkitűzés, traszírozás

trad/o=☞alizio

trad/i=tr jog (adósság fejében) lefoglal, zárol

tradeskanti/o=növ pletyka, ámpolnavirág, tradeszkancia (Tradescantia)

tradici/o=hagyomány, tradíció *buŝa ~o: szóbeli hagyomány *establita ~o: meggyökeresedett hagyomány *firmiĝinta ~o: megszilárdult hagyomány, kialakult tradíció *jarcenta ~o: évszázados hagyomány *laŭ la kristana ~o: a keresztény hagyomány szerint *muzika ~o: zenei hagyomány *religia ~o: vallási hagyomány *sankta ~o: *kr* szent hagyomány; ~**a:** hagyományos, tradicionális; ~**i:** *tr* hagyományoz, átörökít *iliaj moroj estis ~itaj al ni: szokásainkat ránk hagyományozták; ~**ismo:** hagyománytisztelt; ~**amo:** hagyományszeretet; ~**garda:** hagyományörző *~gardaj societoj: hagyományörző egyesületek; ~**gardanto:** *fn* hagyományörző Ŭparoltradicio

traduk/i=tr (vmilyen nyelvre v. nyelvről) fordít, lefordít *~i – tratriki: fordítás – ferdítes, tradurre – tradire *~i el la hungara en Esperanto: magyarról eszperantóra fordít *~i el la originalo: eredetiből fordít *~i en la anglan: angolra fordít *~i laŭvorte: szó szerint fordít; ~**o:** **1.** fordítás (>folyamat) *szin* tradukado; **2.** fordítás (>mű) *szin* tradukaĵo *laŭvorta ~o: szó szerinti fordítás *~o de Hamleto far Zamenhof: Zamenhof Hamlet-fordítása; ~**a:** fordítási *~a eraro: fordítási hiba *~aj malfacilaĵoj: fordítási nehézségek; ~**ado:** **1.** fordítás (>folyamat) *szin* traduko **1** *arta ~ado, beletra ~ado: *tr* műfordítás *Distribuita Lingva ~ado: *eo* osztott nyelvi fordítás, DLT *faka ~ado: szakfordítás *li dediĉis multan tempon al ~ado: sok időt szentelt a fordításnak *perkomputila ~ado: *inf* számítógépes fordítás *teknika ~ado: műszaki fordítás; **2.** *biol* transláció; ~**aĵo:** fordítás (>mű) *szin* traduko **2** *literatura ~aĵo: irodalmi fordítás; ~**ilo:** *inf* fordítóprogram, compiler *szin* tradukprogramo; ~**into:** (alkalmi) fordító *mi estas la ~into de la letero: én vagyok a levél fordítója; ~**isto:** fordító, műfordító *la verkoj de Dante estas granda ~ista defio: Dante művei nagy műfordítói kihívást jelentenek *li estis elgermana ~isto: német nyelvből fordító volt *jurinta ~isto, oficiala ~isto: hites fordító *teknika ~isto: műszaki fordító; ~**ologio:** fordítástan, fordítástudomány; **al-o:** fordítás idegen nyelvre; **de-o:** fordítás idegen nyelvről; **mis-i:** *tr* félrefordít; ~**buroo**, ~**oficejo:** fordítóiroda; ~**programo:** *inf* fordítóprogram, compiler *szin* tradukilo; ~**prunto:** *nyt* tükörfordítás, tükörszó; ~**rajto:** jog fordítási jog, a fordítás joga; ~**tempa:** *inf* fordítás alatti, fordítás közbeni, compile-time; ~**vortaro:** *nyt* kétnyelvű szótár

Ŭarttradukisto, buŝtradukisto, faktradukisto, karttradukilo

trafi/i=1. *tr* eltalál *du kugloj ~is lin: két golyó találta el *li ~is la golejon per la pilko: eltalálta a kaput a labdával *~i du celojn per unu ŝtono *Z:* két legyet üt egy csapásra *~i en la flugo: röptében eltalálta *~i en

malpleno: *átv* bakot lő *~i la kapon de la najlo: *átv* fején találja a szögét; **2.** *tr* vmi rossz éri *kio vin ~is?: mi lelt? *la famo ~is lin kiel tondro: villámcsapásként érte a hír *malsano lin ~is: betegség támadta meg *nenio malbona ~os vin: semmi bajod nem lesz *se ~os min malfeliĉo: ha baj ér majd *tie ~is lin la morto: ott érte a halál; **3.** *tr* vhoval jut v. kerül *li ~is en la ungojn de la sangavida tribestro: a vérszomjas törzs fő karmai közé kerül *~i en la manojn de siaj malamiko: ellenségei kezébe kerül *~i en malfavoron: kegyvesztett lesz *~i en panikon: pánikba esik *~i en senlirejon: zsákutcába kerül *~i per la vizaĝo en la koton: pofára esik; **4.** *tr* talál vmit, vmire (n) bukkan, elér vmit *li ne ~is la trajnon: lekéste a vonatot *li ~is la spurojn de la urso: a medve nyomára bukkant *ni ~is la buson: elértük a buszt *~i bonan akcepton: jó fogadtatásban részesül *~i la ĝustan vojon: megtalálja a helyes utat *~is pugno pugnon *Z:* emberére talált; ~**o:** találat *kvin ~oj en la loterio: öt találatos a lottón *per unu pafo duobla ~o: két legyet egy csapásra *pluraj ~oj ruinigis la domon: számos találat romba döntötte a házat; ~**a:** találó *~a argumento: találó érv *~a kaj frapa: frappáns *~a respondo: frappáns válasz *~e aŭ mal~e *Z:* így vagy úgy, taláalomra *~e li atentigis nin: nem hiába figyelmeztetett bennünket *vi ~e venas: épp jökor jössz; ~**iĝi:** *ntr* vmilyen találat éri *li ~iĝis de falanta tegolo: egy lehulló cserép eltalálta *~iĝi de malĝojo: bánat éri *~iĝi de malsano: betegséget kap; ~**ite!** *isz* *sp* találat!; **kun-o:** összetalálkozás *kun-o de cirkonstancoj: körülmények egybeesése; **mal-i:** **1.** *tr* elvét, elhibáz *la ĉasisto mal~is la leporon: a vadász elhibázta a nyulat *ni mal~is la celon: elvétettük a célt *via aludo ĉi-foje mal~is: célzásod ezúttal nem talált; **2.** *tr* elszalaszt vmit, lemarad v. lekésik vmiről (n) *mal~i la buson: lemarad a buszról *mal~i la trajnon: lekési a vonatot; **mis-i:** *tr* mellélő, félretalál *mis~i profesion: pályát téveszt; **mis-o:** balfogás, baklövés; **plen-i:** *tr* telibe talál; **preter-i:** *tr* mellélő, elvét, elpuskáz *preter~i la celon: elvéteti a célt; ~**areo:** *fiz* kat becsapódási terület *kolizio ~areo: ütközési hatáskeresztmetszet; ~**atingo:** elérhetőség *ĝi estas ĉe ~atingo de la mano: kéznél van; ~**certa:** biztosan találó; ~**certeco:** találati biztonság; ~**distanco:** *kat* lőtávolság *veni ekster ~distancon: lőtávolságon kívül kerül; ~**idea:** ötletes; ~**povo:** *kat* hatósugár, hatótávolság; ~**prove:** vaktában; ~**signalilo:** *sp* találatjelző Ŭceltrafa, fraptrafa, fulmotrafi, longtrafa

trafik/o=közl közlekedés, forgalom *dekstraflanka ~o: jobboldali közlekedés *fervoja ~o: *vsút* vasúti közlekedés *kombinita ~o: kombinált szállítás *premhora ~o: csúcsforgalom *pretervojigi la ~on: eltereli a forgalmat *pro la striko la ~o obstrukciigis: a sztrájk miatt a közlekedés megbénult *publika ~o: tömegközlekedés *ŝosea ~o: közúti közlekedés *transita ~o: átmenő forgalom, tranzitforgalom; ~**i:** *ntr* közl közlekedik *ĉi tiu trajno ~as labortage: ez a vonat munkanapokon közlekedik *la pramoj ne ~as vintre: a kompok télen nem közlekednek; ~**iĝi:** *tr* közl közlekedtet *~iĝi trajnparon: *vsút* vonatpárt közlekedtet; ~**ilo:** közl közlekedési eszköz *szin* trafikrimedo; **el-iĝi:** *tr* közl kivon a forgalomból *la malnoviĝintajn tramojn oni el~igis: az elavult villamosokat kivonták a forgalomból; **en-iĝi:** *tr* közl forgalomba helyez *dek novajn busojn oni en~igis: tíz új buszt helyeztek forgalomba; ~**akcidento:** *közl* orv közlekedési baleset; ~**cirklo**, ~**rondo:** közl körforgalom (>csomópont) *vö.* rondoplaco; ~**delikto:** közl jog közlekedési szabálysértés v. kihágás; ~**direktanto**, ~**direktisto:** *fn* közl fogalomirányító; ~**insulo:** közl járdasziget; ~**kulmino**, ~**pinto:** közl forgalmi csúcs, csúcsforgalom; ~**lampo**, ~**lumo:** közl jelzőlámpa, közlekedési lámpa, villanyrendő; ~**ministerio:** közl *pol* közlekedési minisztérium; ~**nodo:** közl közlekedési csomópont; ~**plena:** közl forgalmas; ~**polico:** közl közlekedésrendészet; ~**policisto:** közl közlekedési rendő; ~**regulo:** közl közlekedési szabály; ~**regularo:** közl közlekedési szabályzat, KRESz; ~**reto:** közl közlekedési hálózat; ~**rimedo:** közl közlekedési eszköz *szin* trafikilo; ~**ŝtopiĝo:** közl közlekedési dugó *szin* vojstopiĝo; ~**taŭga:** közl közlekedésre alkalmas *~taŭga kanalo: hajózható csatorna *~taŭgaj tervojoi: járható földutak; ~**vojo:** közl közlekedési út

Ŭaertrafiko, aŭtomobiltrafiko, avitrafiko, bustrafiko, flugtrafiko, kamiontrafiko, pasagertrafiko, persontrafiko, publiktrafiko, ringotrafiko, rondtrafiko, ŝiptrafiko, vartrafiko, vojtrafiko

trag/o=anat fülsap, cáp, tragus

tragent/o=növ kém tragentmégza

tragedi/o=1. *ir* tragédia, szomorújáték *la ~oj de Eŭripido: Euripidész tragédiái *~o en kvar aktoj: tragédia négy felvonásban; **2.** *átv* tragédia *familia ~o: családi tragédia; ~**a:** **1.** tragédia~ *~aj akcesorai: tragédiakellékek; **2.** *átv* tragikus, megrázó *szin* tragika *~a morto: tragikus halál; ~**isto:** *műv* tragikus színész; ~**istino:** *műv* tragikus színész, tragika; ~**verkisto:** *ir* tragédiaró

tragelaf/o=áll tulokantilop, erdei antilop (Tragelaphus)

tragik/a=tragikus, megrázó *szin* tragedia **2** *~a sorto: tragikus sors; ~**o:**

tragikum

tragikomedio=*ir* tragikomédia

tragol=*áll* kancsil (Tragulus)

tragopog=*☞*tragopogono

tragopogon=*1. növ* bakszakáll (Tragopogon) *szin* bokbarbo; *2. ☞*tragopogonradiko; *~radiko: növ* gaszt bakszakállgyökér

trahe=*1. anat* légcső, trachea *szin* spirtubo; *2. növ* trachea, vízszállító cső, faedény *szin* perfekta vaskulo; *~ofitoj, traheoplant*o:

*☞*vaskulplantoj; *~ito: orv* légcsőhurut, légcsőgyulladás, tracheitis;

~oido: növ edényalakú fasejt, vízszállító sejt, tracheida *szin* neperfekta vaskulo; *~otomo: gysz* gégemetsző kés; *~otomio: orv* gégemetszés, tracheotomia; *~uloj: áll* légcsővesek (Tracheata)

trahin=*áll* sárkányhal (Trachinus)

trahit=*o=ásv* trachit

Trajan=*tört* (Marcus Ulpius)Traianus v. Trajanus

trajektori=*1. fiz* röppálya *kalkuli la ~on de la obuso: kiszámítja a tüzérségi lövedék röppályáját; *2. rep* repülővonal, repülési pályavonal

trajno=*1. közl* vonta, *kat* trén, katonavonat; *2. vsút* vonat *aerkusena

~o: légpárnás vonat *antaŭurba ~o: elővárosi vonat *ekskursa ~o:

kirándulóvonat *ekstra ~o: különvonat *IC~o: intercity vonat

*konekta ~o: csatlakozó vonat, vonatcsatlakozás *laborista ~o:

munkásvonat *laŭbezona ~o: kiséítő vonat *longdistanca ~o:

távolsági vonat *magnetŝveba ~o: mágnesvonat, maglev *szin* glistrajno,

maglevo *poŝta ~o: postavonat *regiona ~o: helyi vonat *rekta ~o,

senhalta ~o: közvetlen vonat *sezona ~o: időszakos vonat

*superekspresa ~o: szuperexpressz vonat *transita ~o: tranzitvonat,

átmenő vonat *turisma ~o: turistavonat *vi devas ŝanĝi ~on en

Budapeŝto: Budapesten át kell szállnod; *~i: ntr* közl vonatozik, vonaton

utazik; *~estro: vsút* vonatvezető; *en~iĝi: ntr* vsút vonatra száll, beszáll

a vonatba *szin* envagoniĝi; *el~iĝi: ntr* vsút vonatból kiszáll, vonatról

leszáll *szin* elvagoniĝi; **plu**=*o: vsút* csatlakozás, csatlakozó vonat *szin*

konekta trajno; **sub**=*o: metroo; ~akompanisto: vsút* vonatkísérő;

~bileto: vsút vonatjegy; *~haltejo: vsút* vasúti megállóhely; *~konekto:*

vsút vonatcsatlakozás; *~paro: vsút* vonatpár; *~trafiko: vsút*

vonatközlekedés; *~trafikestro: vsút* forgalmi szolgálattelvő *linia

~trafikestro: vonalfőnök

Ŭdizeltrajno, ekspretrajno, glistrajno, kargotrajno, kirastrajno,

kontenertrajno, motortrajno, municitrajno, ondotrajno, pasaĝertrajno,

rapidtrajno, ŝipotrajno, varotrajno

trajt=*o=1. arc*vonás *en liaj ~oj montriĝis la morto: arcvonásaiban

megjelent a halál *ŝi havas belajn ~ojn: (nő) szép arcvonásai vannak; *2.*

jellemvonás *li havas noblajn ~ojn: nemes jellemvonásai vannak *lia

ĉefa ~o estas perfortemo: fő jellemvonása az erőszakra való hajlam; *3.*

vonás, jelleg, jellegzetesség *la ĉefaj ~oj de nia politiko: politikánk fő

vonásai *la sekta ~o de la pejzaĝo: a táj száraz jellege *la semantika ~o

de la vorto: a szó szemantikai jellege *skizi en grandaj ~oj: nagy

vonalakban felvázol; **grand**=*e: nagy* vonalakban; **kun**=*o: együttes*

vonás, kíséőjelenség

trak=*o=1. vsút* vágány *ĉirkaŭira ~o: kerülő vágány *etŝpura ~o:

keskeny nyomtávolságú vágány *transŝarĝa ~o: átrakóvágány; *2. rep*

nyomvonal; *3. eltr* sáv, track; *el~iĝi: tr* vsút kisiklat *szin* elreliĝi *1;*

el~iĝi: ntr vsút kisiklik *szin* elreliĝi *1; flank~o: vsút* mellékvágány *szin*

branĉtrako; *~angulo: rep* térképírányzőg, útírányzőg; *~forko: vsút*

váltó, kitérő; *~forkisto: vsút* váltóőr; *~nivelpasejo: közl* egyszintű

vasúti kereszteződés *senbariera ~nivelpasejo: sorompó nélküli vasúti

kereszteződés; *~okurbigo: vsút* vágányív; *~laboristo: vsút*

pályamunkás; *~renovigo: vsút* vágányfelújítás; *~regelo: vsút* váltóállító

központ; *~sekcio: vsút* vágányszakas; *~sternado: vsút* pályafektetés;

~veturilo: vsút vasúti jármű

Ŭparkadtrako, saktrako

trak=*o=fn* tört trák; *~a: mn* tört trák; *(T)~ujo, (T)~io: tört* geo Trákia,

Thracia

trakci=*o=vsút* vontatás, vonattovábbítás; *~ilo: vsút* vontatójármű

Ŭdizeltrakcio, elektrotrakcio, vaportrakcio

trake=*o=☞*traheo

trakeli=*o=növ* csalánlevelű harangvirág (Campanula trachelium)

trakin=*o=☞*trahino

trakit=*o=☞*trahito

trakom=*o=orv* egyiptomi szemgyulladás, trachoma

trakt=*i=1. ntr* tárgyal, megtárgyal, megbeszél *ili ~is kun ni pri la

kondiĉoj de la kapitulaco: tárgyaltak velünk a megadás feltételeiről

*nun mi ~as pri grava negoco: most fontos üzletről tárgyalok *~i pri la

paco: a békéről tárgyal; *2. tr* kezel, bánik vkivel v. vmivel (n) *ne ~i

lin ofende: ne bány vele sértő módon *oni ~is min kiel krimilon: úgy

bántak velem, mint egy bűnözővel *~i konfidence: bizalmasan kezel

*~i malsanulon per antibiotikoj: antibiotikumokkal kezeli a beteget *~i

metalon per varmigo: fémét hevítéssel kezel *vi ~is malserioze la

aferon: komolytalanul kezelte az ügyet; *3. tr* tud tárgyal *la aŭtoro ~as

psikajn problemojn en sia libro: a szerző a könyvében pszichikai

problémákat tárgyal *la libro ~as la akvomastrumon de plantoj: a könyv

a növények vízháztartásáról szól *la ~itaj demandoj rilatas al la

sociologio: a tárgyalt kérdések a szociológiához tartoznak; *~ado: 1.*

tárgyalás, megbeszélés *ĉia ~ado kun la malamiko estas malpermesita:

mindenfélé tárgyalás az ellenséggel tilos *~ado pri eventuala

farbrikado: tárgyalás egy esetleges gyártásról *~ado pri la oferto kun la

partnero: tárgyalás az ajánlatról a partnerrel; *2. bánásmód, kezelés*

*kemia ~ado de la malsanulo: a beteg kémiai kezelése *mi ne meritis

tian ~adon: nem érdemeltem meg ilyen bánásmódot *termika ~ado de

metaloj: fémek hőkezelése; *3. tud* tárgyalás, tanulmányozás *la ~ado de

gramatikaj malfacilaĵoj en la libro: nyelvtani nehézségek tárgyalása a

könyvben *~ado de la sekta vivo de antilopoj: antilopok szexuális

életének tanulmányozása; *~aĵo: tud* értekezés, tanulmány; **ek**=*i: ntr*

tárgyalásokat kezd *la delegacio ek~is pri komuna starpunkto kun la

partneroj: a küldöttség tárgyalásokat kezdett a partnerekkel közös

álláspont kialakításáról; *~ilo: inf* kezelőprogram, handler; **inter**=*i: ntr*

tárgyal, (többoldalú) megbeszéléseket folytat *la partneroj inter~is pri

la kondiĉoj: a felek megbeszéléseket folytattak a feltételekről;

antaŭ=*ado: 1. ip* előkezelés, előfeldolgozás; *2. inf* előfeldolgozás,

preprocessing; **antaŭ**=*ilo: inf* előfeldolgozó, preprocessor; **inter**=*ado:*

tárgyalás, megbeszélés *Inter~adoj pri la Redukto de Strategiaj

Armiroj: *kat* pol stratégiai fegyverek csökkentését célzó tárgyalások,

START *inter~adoj pri reduktado de trupoj: *kat* pol csapatcsökkentési

tárgyalások *plurflanka inter~ado: többoldalú megbeszélés; **inter**=*ejo:*

tárgyalóhelyiség, tárgyalóterem; **mis**=*i: tr* rosszul bánik vkivel v.

vmivel, elkezel, bánt, bántalmaz, jól elintéz *la mis~ita malsanulo

mortis: az elkezelt beteg meghalt *li mis~as sian edzinon: bántalmazza

a feleségét *ni estis krude mis~itaj: csúnyán elbántak velünk;

post=*ado: 1. ip* utókezelés; *2. inf* utófeldolgozás, postprocessing;

post=*ilo: inf* utófeldolgozó, postprocessor; **pri**=*i: tr* megtárgyal

*interalie oni pri~is la naftoliverojn: többek között megtárgyalták az

olajszállításokat *la temo estis jam plurfoje pri~ita: a téma már többször

meg lett beszélve; **pri**=*o: megtárgyalás, megbeszélés; ~maniero:*

bánásmód

Ŭaliĝtraktado, datumtraktilo, esceptotraktilo, interromptraktilo,

makrotraktilo, pactraktado

traktat=*o=1. jog* államközi egyezmény *Nord-Atlantika ~Organizo:

Észak-atlanti Szerződés Szervezete *Pariza ~o: *gazd* pol Párizsi

Szerződés *~o pri ektradicio: kiadási egyezmény; *2. ☞*traktajo

Ŭpactraktato

traktativ=*a=nyt* traktatív, téma~ *~a adjekto: traktatív határozó,

témahatározó *~a objekto: témátárgy, traktatív tárgy, pri~vizonyoszó

tárgy

traktor=*o=jm* traktor, vontató *agrikultura ~o: mezőgazdasági traktor

Ŭraŭptrakoro

traktori=*o=mat* húzógörbe, traktrix

traktus=*o=anat* köteg, pálya, tractus *kortekso~nuklea: agykérgi-

gerincvelői pálya, tractus corticonuclearis *opta ~o: látóköteg,

látópálya, tractus opticus

tram=*o=1. fn* jm villamos *interloka ~o: HÉV *subtera ~o: *fn* földalatti

*substrata ~o: kéregvasút; *2. ☞*tramrelo; *~isto: közl* villamosvezető *szin*

tramkondukisto, tramŝoforo; *~bileto: közl* villamosjegy; *~garajo: jm*

villamoskocsiszn, remiz; *~haltejo: közl* villamosmegálló; *~linio: közl*

villamosvonal; *~kondukisto, ~ŝoforo: közl* villamosvezető; *~relo: közl*

villamossín; *~remizo: közl* villamosremiz; *~reto: közl* villamoshálózat;

~trajno: vsút helyi érdekű vonat; *~vojo: közl* villamospálya; *~vojisto:*

közl villamosvasúti dolgozó

Ŭĉevaltramo, kablotramo

tramel=*o=hajó* háromrétű állítóháló, kecsgeháló

tramontan=*o=met* tramontana, hideg északi szél

tramp=*o=1. pej* csavargó; *2. hajó* szabadhajó, tramphajó, kötetlen

útvonalú hajó; *~i: 1. ntr* pej csavarog; *2. ntr* hajó kötetlen útvonalon

halad, kötetlen hajózást folytat

tramp=*i=ntr* sp dobant, elugrik; *~ilo: sp* dobantó, ugródeszka

*risorta ~ilo: rugódeszka

trampolin=*o=☞*saltotabulo

tranc=*o=vall* önkívület, transz *en stato de ~o: önkívületi állapotban;

~i: ntr vall önkívületben van, transzban van; **ek**=*i: ntr* vall önkívületbe

v. transzba esik

tranĉ=*i=1. tr* vág, elvág, metsz, metél, nyes *la ŝipo ~as la ondojn: a

hajó metszi a habokat *mi ~is al mi la fingron: elvágtam az ujjam *~i

al li la gorgon: elvágja a torkát *~i panon: kenyeret vág *~i paston:

tésztát metél *~i pomon en kvar partojn: almát négyfelé vág *~i vorton:

szót elválaszt; **2. tr** *átv* vág, metsz, bánt (kellemetlenül hat) *la vento glacie ~as: a szél jegesen metsző *tia muziko ~as al mi la orelojn: az ilyen zene bántja a füleket *tio ~as al li la okulojn: az bántja a szemét *~as al mi en la ventro: csikar a hasa *~i kun la pasinteco: szakít a múlttal *~i rekte en la karnon: az elevenjébe vág; **3. tr** *jtek* elvág (kártácsomagot); **4. tr** *sp* nyes (labdát); **5. tr** *mat* metsz *szin* szeki 2; ~o: **1.** vágás, metszés *szin* tranĉado *per ~o en la karno li elprenis la kuglon: a húsbá ejtett vágással kivette a golyót *per unu ~o la ekzekutisto senkapigis la kondamniton: egy vágással lefejezte a hóhér az elítéltet; **2.** vágás *szin* tranĉaĵo *fari ~on: a) vágást ejt b) *jtek* elvág (>kártya); **3. orv** hascsikarás, bélgörcs; ~ado: vágás, metszés *szin* tranĉo **1**; ~aĵo: szelet, metszet *szin* tranĉo **2** *la ~aĵojn de kolbaso enŝutu en la sukono: a kolbászszeleteket szórja a lébe *~aĵo da pano kaj viando: egy szelet kenyér és hús; ~a: **1.** vágó *~a rando: éles szél *~aj instrumentoj: vágóeszközök; **2. atv** metsző, éles, maró *ŝati ~ajn kolorojn: szereti a ríktó színeket *~a doloro: éles fájdalom *~a limo: éles határvonal *~a malvarmo: metsző hideg *~a moko: maró gúny *~a ŝriko: metsző sikoly; ~ilo: kés, vágóeszköz *duakraĵa ~ilo: kétélű kés *sekurbutona ~ilo: rugótű, rugókés *~ilo de tornmaŝino: *tech* esztergagép kése *~ilo kun perlamota tenilo: gyöngyűs nyelű bicska; ~ilaro: késkészlet, késarmatúra; ~ileto: kiskés, zsebkés; ~ilego: nagykes, konyhakés; ~ita: **1.** vágott, elvágott *~ita salamo: *fn* *gaszt* felvágott; **2. cím** vágott *trifoje ~ita blazono: háromszor vágott címer; **al-i:** *tr* kiszab *szin* tajli **2** *mi al-~os la ŝtofon laŭ via staturo: kiszabom a szövetet az ön méretére; **ambaŭ-~a, du-~a:** kétélű *ambaŭ-~a klingo: kétélű penge; **ĉirkaŭ-i:** *tr* körbevág, körülmétél; **de-i:** **1. tr** levág vmiről *de-~i branĉon: levág egy ágat *la poŝtisto de-~is la respondilon: a postás levágta a válaszszelevent; **2. tr atv** elvág, elszakít *li estas de-~ita de sia familio: elszakították a családjától *mia taĉmo estis de-~ita de la ĉefarmeo: a csapatomat elvágta a főseregtől; **3. tr mat** sűröl; **de-~aĵo:** levágott vmi, nyesedék *kokinaj de-~aĵoj: *gaszt* csirkeaprólék *lignaj de-~aĵoj: fanyesedék; **dis-i:** *tr* szétvág, kettévág, szelével *dis-~i porkon en du partojn: diszót kettévág *dis-~i torton: tortát felvág; **el-i:** *tr* kivág, kimetsz *el-~i figurojn el papero: papírból alakokat vág ki *li el-~is la koron de la kokino: kivágta a tyúk szívet *mi el-~is kvadratan pecon el la ŝtofo: kimetszettem egy négyzetes darabot a szövetből; **en-i:** *tr* bemetsz, bevág, irdal *antaŭ frito en-~u la flankojn de la fiŝo: sütés előtt irdalja a hal oldalait; **for-i:** **1. tr** levág, vágással eltávolít *for-~u la ekstremon de la branĉo: vágja le az ág végét *for-~u la nenecesajn branĉojn: vágja le a felesleges ágakat *mi for-~is liajn harojn: levágtam a haját; **2. tr atv** elvág, elszakít vkitől v. vmitől *for-~i trupon de la ĉefpartoj: *kat* csapatot elvág a főerőktől; **3. tr mat** kimetsz (pl. ívet körből); **mis-i:** *tr* félrelvág, rosszul vág, elszab *mia tajloro mis-~is la elszabon elszabta a szövetet; **mis-o:** **1.** elszabás, félrelvágás; **2. jtek** szójáték (a morfémahatár eltolásával) *szin* kalemburo; **pri-i:** *tr* megvág, kifarag, vágással alakít *laŭ la rito li pri-~is sian vizaĝon: a rítus szerint megvágta az arcát *mi pri-~is la trabon, nun ĝi eniĝas en la ĉarpentajon: megfaragtam a gerendát, most illeszkedik az ácsolatba; **tra-i:** *tr atv*át, átmetsz *du riveroj tra-~as la landon: két folyó metszi az országot *oni trovis lin kun tra-~ita gorgo: átmetszett torokkal találták meg; ~armilo: *kat* vágófegyver; ~eĝo, ~rando: vágóél; ~ilbenketo: *tech* késtámasz; ~ileĝo: késél; ~ilklingo: késpenge; ~ilrazilo: borotvakés; ~malfermi: *tr* felvág (vágással felnyit) *~malfermi libron: felvág könyvet; ~maniero: vágásmód, szabásmód; ~mortigi: *tr* lelkaszabol *milojn ~mortigis la malamiko: ezreket kaszabt le az ellenség; ~obrulilo: *tech* vágógépg; ~odo: ~incizivo; ~parto: *knyv* metszés *libro kun ora ~parto: aranymetszésű könyv; ~tabulo: *gaszt* vágódeszka *szin* haktabulo; ~vundo: *orv* vágott seb, vágás
 Ŭbutertranĉilo, cigartranĉilo, fiŝtranĉilo, forkottranĉilo, fromaĝtranĉilo, fruktotranĉilo, haktranĉilo, kaviartranĉilo, krucentranĉo, oretranĉa, pantranĉaĵo, papertranĉilo, poŝtranĉilo, premtranĉi, rultranĉilo, ŝtontranĉisto, tortotranĉo, tubtranĉilo, viandotranĉilo, vortotranĉo
tranĉe/o=1. *kat* lövészárk, futóárk *fosi ~on: lövészárkot ás *komunika ~o: összekötő árok; **2. ép** árok
trankvil-~a=nyugodt *estu ~a pri via filo: legyen nyugodt a fiát illetően *havi ~an dormon: nyugodt álma van *kiu iras ~e, iras facile *Z:* *közm* lassan járj, tovább érsz *kiu vivas ~e, vivas facile *Z:* *közm* fő a nyugalom *kun ~a koro: nyugodt szívvel *la maro restis ~a: a tenger nyugodt maradt *lasu min ~a!: hagyj békén! *li ripozu ~e: nyugodjon békében *ne zorgu, mi estas ~a: ne aggódj, nyugodt vagyok *~a diskutado de la afero: az ügy nyugodt megvitatása; ~o, ~eco: nyugalom, nyugodtság *ĉi tie ni ĝuos ~on: itt élvezzük majd a nyugalmat *ĝi ne donas al li ~on: nem hagy nyugtot neki *konservu vian ~on: őrizze meg a nyugalma *la ~eco de la maro estas nur ŝajna: a tenger nyugalma csak látszólagos *mi miras pri via ~eco: csodálkozom a nyugodtságodon; ~igi: *tr* nyugtat, megnyugtat *~igu vian patrinon, via

frato bone fartas: nyugtassa meg az édesanyját, a testvére jól van *~igu vin: nyugodjon meg; ~igaĵo: *fn* *gysz* nyugtató; ~igi: *ntr* megnyugszik *la vetero ~igi: az időjárás megnyugodott *post la ekzameno ni ~igi: a vizsga után megnyugodtunk; **mal-~a:** nyugtalan, ideges *ne estu mal-~a: ne légy ideges *tio estis mal-~aj tempoj: nyugtalan idők voltak azok; **mal-~o, mal-~eco:** nyugtalanság, idegesség *la mal-~eco de la oficioj transiĝis al la soldatoj: a tisztek nyugtalansága áterjedt a katonákra *via mal-~o ne estas motivita: nyugtalansága nem indokolt; **mal-~igi:** *tr* nyugtalanít, aggaszt *la pago ne mal-~igu vin: a fizetés ne aggaszon; **mal-~igi:** *ntr* nyugtalan lesz, aggódni kezd *ni mal-~igi pro la proksimiĝanta tempesto: aggódni kezdtünk a közeledő vihar miatt; **re-~igi:** *ntr* visszanyeri a nyugalma *post la tempesto a ĉevalo re-~igi: a vihar után a ló visszanyerte a nyugalma; ~sanga: hidegvérű; ~sango: hidegvér

trans=I. előjárószo; trans: vmin túl, vmi mögött *vö.* cis, maltrans *la aviadilo glitis trans la kurejon: a repülőgép a kifutópályán túlra csúszott *la urbo troviĝas trans la landlimo, sed ni ne veturis trans la limon: a város az országhatáron túl található, de mi nem utaztunk a határon túlra *li paŝis trans la startlinion: a startvonalon túlra lépett *li venis de trans la monto: a hegyen túlról jött *trans la angulo: a sarkon túl *trans la muro li subaŭskultis: a falon túl hallgatózott *trans la rivero regis vigla trafiko: a folyón túl élénk forgalom volt *trans la strato haltis viro: az utca túloldalán megállt egy férfi; maltrans: vmin innen *szin* cis *maltrans Danubo: a Dunán innen *maltrans la valo: a völgyön innen; **II.** előképző; trans-: át-, túl-, transz- ~transalpa, transformi, transiri, transjeti, transmara, transmondo, transplanti, transkuri, transvivi; **III.** önállóan; transa: túloldali, túlnani, odaáti *la transa trotuaro: a túloldali járda *sur la transa bordo de la rivero: a folyó túloldalán; transe: túloldalt, odaát, mögötte *la sago montris transen: a nyíl túloldalra mutatott *transe de nia mondo: világunkon túl *transe li ekvidis viron: a túloldalon megpillantott egy férfit; transo: *fn* túloldal, odaát, mögöttes rész *la transo de la strato plenplenis de homoj: az utca túloldala telis tele volt emberekkel *neniam li revidis la transon de la krado: soha nem látta viszont a rácson túli világot *ni ne konas la transon de la ŝajno: nem ismerjük a látszaton túli dolgokat; transigi: *tr* átjuttat, áttesz, átvisz, átad, továbbít *rimeno transigas la movon: szíj viszi át a mozgást *transigi el unu stato en alian: egyik állapotból a másikba visz át *transigi la trafikon: áthelyezi a váltót *transigi mesaĝojn: üzeneteket közvetít *transigi trupojn sur la alian bordon: csapatokat juttat át a túlsó partra *transigu al mi la salujon: add ide a sótartót; transigo: átvitel *transigo de la plej gravaj ecoj: a legfontosabb tulajdonságok átörökítése *transigo de vorto en la alian vicon: szó átvitele a másik sorba; transigilo: *tech* átviteli eszköz, közvetítő eszköz; transiĝi: *ntr* átjut, áttrevődik, továbbítódik *la fiŝoj transiĝis tra la kluzo: a halak átjutottak a zsilipen *la likvo transiĝis en solidan staton: a folyadék szilárd állapotba került *la osciloj transiĝis sur la apudan platon: a rezgések áttrevődtek a szomszédos lemezre *tiaj voĉoj transiĝis al mi: olyan hangok jutottak el hozzám; transulo: *fn* túloldalt lakó; netransigebla: átvihetetlen, nem engedhető *netransigebla proprieto: át nem engedhető tulajdonjog

transakci/o=gazd ügylet, tranzakció *borsaj ~oj: tőzsdei ügyletek **transcend/a=1.** *fil* transzcendens, érzékfeletti; **2. mat** transzcendes (nem algebrai); ~i: *tr* meghalad vmit, túlmutat vmin (n), transzcendál *~i la racion: meghaladja az értelmet *~i liajn kapablojn: meghaladja a képességeit

transduktor/o=~energitransformilo

transept/o=ép kereszthajó *szin* krucnavo

transfuz/i=tr (vért) átömleszt *du botelojn da sango oni ~is al la malsanulo: két palack vért ömlesztettek át a betegnek; ~o: *orv* vérátömlesztés, transzfúzió

transgres/o=geo a tenger előrenyomulása, transzgresszió *szin* progreso **2**

Transilvani/o=tört geo Erdély *la princoj de ~o: Erdély fejedelmei

transistor/o=1. *eltr* tranzisztor *epitaksia ~o: epitaxiális tranzisztor *kampefika ~o, kamporegata ~o: térvezérlésű tranzisztor, FET *unujuanta ~o: U.J.T.; **2. atv** *eltr* tranzisztoros rádió

transit/o=1. *gazd* átmenő áruforgalom, tranzit *fervoja ~o: vasúti átmenőforgalom *sosea ~o: közúti átmenőforgalom; **2.** átutazás; **3. biol** áthaladás *~o de nutraj substancoj tra la nutrokanalo: tápanyagok áthaladása a tápcsatornán; ~a: átmenő, tranzit *~a fervojo: tranzitvasút *~a varo: tranzitáru; ~i: *ntr* *gazd* biol áthalad, tranzitál *ĉi tiuj varoj nur ~as en Hungario: ezek az áruk csak áthaladnak Magyarországon *la glutita butono rapide ~is tra la intestoj: a lenyelt gomb hamar áthaladt a beleken; ~isto: *gazd* tranzitáru-szállítmányozó; ~licenco: *gazd* tranzitengedély; ~pova: *gazd* tranzitképes; ~rajto: *gazd* jog tranzitjog; ~taŭga: *gazd* tranzitképes; ~vizo: átutazóvízum, tranzitvízum

transzitiv/a=1. *nyt* tárgyas, átható, tranzitív *szin* transira 3 *oni distingas ~ivajn kaj ne~ivajn verbojn: megkülönböztetünk tárgyas és tárgyatlan igéket; **2.** *mat* tranzitív; ~**iveco:** **1.** *nyt* tárgyasság, tranzitivitás; **2.** *mat* tranzitivitás; ~**ivigi:** *tr nyt* tárgyassá alakít *'igi' ~ivigas la ne~ivajn verbojn: az 'igi' tárgyassá teszi a tárgyatlan igéket; **ne~iva:** **1.** *nyt* tárgyatlan, intranszitiv *szin* netransira; **2.** *mat* intranszitiv ~in~iva rilato: intranszitiv reláció

translaci/o=1. *mat* eltolás, transláció; **2.** *fiz* tolás, eltolás ~a forto: tolóerő; ~**i:** *tr mat fiz* eltol

transmissi/i=tr tech átvizs, közöl (>energia) ~i movon: mozgást átvizs; ~**o:** **1.** *tech* erőátvitel, áttétel, transzmisszió *dentrada ~o: fogaskerekes hajtás v. áttétel *proporcio de ~o: áttételi viszony; **2.** *orv* terjedés, transmissio (>betegség); ~**igi:** **1.** *ntr* átvívódik, áttevődik (>energia); **2.** *ntr orv* terjed (pl. betegség); ~**ilo:** *tech* hajtómű, közlőmű, áttétel *čena ~ilo: lánchajtás *dentrada ~ilo: fogaskerék-hajtás, fogaskerék-hajtómű *szin* dentradajo, dentradaro *frotadiska ~ilo: súrlódótárcsás áttétel, dörzshajtás *helica ~ilo: csigahajtás, csigahajtómű *hidraŭla ~ilo: hidraulikus hajtómű *plurstupa ~ilo: többfokozatú hajtómű *primara ~ilo: főhajtómű *rimena ~ilo: szíjhajtás *satelita ~ilo: bolygóhajtómű *sekundara ~ilo: mellék-hajtómű; **inter~ilo:** *tech* redukáló hajtás

transpir/i=1. *ntr* növ nedvességet párologtat; **2.** ☞ *sviti*; ~**ado:** növ kipárologtatás, kigőzölés, transzpiráció

transpon/i=1. *tr zene* átír (más hangnembe), transzponál *szin* aligamigi; **2.** *tr mat* transzponál; ~**o:** **1.** *zene* átírás, transzponálás; **2.** *mat* transzponálás; ~**afo:** **1.** *zene* átírat, transzpozíció; **2.** *fn mat* transzponált **transpozon/o=biol** ugráló gén, transzpozon

Transval/o=geo pol Transvaal (ZA)

transvers/a=átlós, haránt~, rézsütös, kereszt~ ~a kojlo: *anat* harántvastagbél, harántremese, colon transversum ~a linio: átlós vonal ~a trabo: keresztgerenda ~aj strioj de la tigroj: a tigrisek harántcsíkjai; ~e: *hsz* haránt, átlósan, rézsütösen *rubando portata ~e de la brusto: a mellén haránt viselt szalag; ~**o:** **1.** harántvonal, átló; **2.** *anat* harántizom, musculus transversus ~o de abdomeno: haránt hasizom, musculus transversus abdominis ~o de lango: haránt nyelvizom, musculus transversus linguae

trap/o=növ sulyom (Trapa) *kvarkorna ~o: csemege-sulyom, vízigesztenye (T. natans) *szin* akvokaštano

Trap/o=kr trappista szerzetesrend; ~**ano:** *fn kr* trappista (szerzetes)

trapez/o=1. *mat* trapéz ~o-*j* havas du paralelajn laterojn: a trapézoknak két párhuzamos oldaluk van; **2.** *sp* trapéz; **3.** *anat* csuklyás izom, trapézizom, musculus trapezius; **4.** *anat* nagy sokszögű csont, trapéz kézcsont, os trapezium; ~**isto:** *sp* trapézművész; ~**ido:** *anat* kis trapéz v. sokszögű kézcsont, os trapeoideum

tra ra r/a=1. *hgut* locsi-fecsi, terefére, blabla (>fecsegés); **2.** *hgut* tripp-trapp (>gyors menet, vágta)

trat/o=gazd idegen váltó, intézvényszerű váltó, intézvény *szin* ordonkambio *konsentita ~o: elfogadvány *longtempa ~o: hosszú lejáratú váltó; ~i: *tr* *gazd* intézvényszerű (>váltó); ~**anto:** *gazd* kibocsátó, intézvényszerű (>váltó); ~**ato:** *gazd* intézvényszerű kifizető, címzett (>váltó)

trateratra=hgut tra-ta-ta (>trombita)

traüb/o=növ szőlőfürt *szin* vinberaro, vinbergrapolo; ~**obrando:** *gaszt* törkölypálinka

traumat/o=orv sérülés, trauma *suferi psikan ~on: lelki megrázkódást szenved; ~**a:** *orv* traumás, sérülésszerű, traumatikus *li estis transportita en la ~ologia sekción: a baleseti osztályra vitték be ~a febro: sebláz ~a űko: traumatikus sokk; ~**ismo:** *orv* sérüléses v. traumatikus állapot, traumatizmus; ~**izi:** *tr orv* sokkol, traumatizál, megvisel; ~**ologo:** *orv* baleseti sebész, traumatológus; ~**ologio:** *orv* baleseti sebészet, traumatológia; ~**hospitalo:** *orv* baleseti kórház

travertin/o=ásv mésztufa *szin* kalkotofo

travesti/i=1. *tr* álruhába öltöztet, jelmezbe bújtat *li ~is la infanojn por la maskobalo: álruhába öltöztette a gyerekeket az álarcos bála ~i sin: álruhát vesz v. ölt, álruhába öltözik, jelmezbe bújik; **2.** *tr ir* travesztál; ~**o:** **1.** álruha, jelmez; **2.** *ir* travesztia *Ranbatalo estas ~o de la homeraj eposoj: a Béka-egér harc a homéroszi eposzok travesztiaja; ~**ito:** *fn* álruhás

Trazimen/o=1. *tört geo* Trasimenusi-tó; **2.** *geo* Trasimeno-tó

tre=hsz nagyon *li tre volis veni: nagyon akart jönni *mi ne tre bone vidas: nem nagyon jól látok *mi tre ne bone vidas: egyáltalán nem jól látok *ni deziras al vi tre kaj tre feličajn jarojn: nagyon-nagyon boldog éveket kívánunk önnek *tio tre plačas al mi: ez nagyon tetszik nekem *tre konfidencia: szigorúan bizalmas *tre mallaŭte: *zene* nagyon halkan, pianissimo *tre ofte: nagyon gyakran *tre povas esti, ke: nagyon is meglehet, hogy *tre singarda: nagyon óvatos; trea: nagymérvű, erős, intenzív *kun trea danko: hálás köszönettel *trea altirigo al hazardludoj:

a szerencsejátékok iránti erős vonzódás; treo: vminek a nagy mértéke *la treo de la sukceso surprizis min: a siker nagysága meglepett; treege: rendkívül, rendkívüli módon, nagyon-nagyon *mi estas treege danka al vi: rendkívül hálás vagyok Önnek *la tasko estas treege malfacila: a feladat rendkívül nehéz *treege ni ŝatus revidi vin: nagyon-nagyon szeretnénk viszontlátni önt

Trebizond/o=geo tört Trebizond, Trapezunt

tred/i=tr befűz ~i fadenon en kudrilon: tűbe cernát fűz ~i la laĉon: befűzi a cipőfűzőt; ~**ilo:** fűzővég *szin* laĉtirilo

tref/o=jték treff (>kártya) ~a duo: treff kettes; ~**kruciĝo:** *kölz* többszintes csomópont *aŭtovoja ~kruciĝo: autópálya-csomópont

trejn/i=1. *tr isk* képez, kiképez *oni ~is lin al politikai kariero: politikai pályára képezték ki ~ita flegistino: képzett ápolónő ~ita orelo: gyakorlott fűl; **2.** *tr sp* edz, gyakoroltat *li ~as sin en la stadiono: a stadionban edz *oni ~is la ĉevalon al bataloj: csatára edzették a lovat ~i sin en sketado: korcsolyaedzéseket tart; ~**ado:** **1.** *isk* képzés, kiképzés *faka ~ado: szakképzés, szakmai képzés *la ~ado de novicoj: újoncok kiképzése *praktika ~ado: gyakorlati képzés *~ado al diplomato: diplomataképzés; **2.** *sp* edzés *la ~ado de la boksistoj estas tre intensa: az ökölvívók edzése nagyon intenzív; ~**igi:** *ntr sp* edz ~i-*gi* sola kaj grupe: egyedül és csoportosan edz; ~**isto:** *sp* edző; **al~i sin, en~i sin:** *sp* bemelegít; **plu~ado:** *isk* továbbképzés; ~**kontraŭulo:** *sp* edzőtárs; ~**kurso:** *isk* továbbképzés; ~**okampado:** *sp* edzőtáborozás; ~**okampadejo:** *sp* edzőtábor; ~**oŝipo:** *hajó isk* iskolahajó; ~**vesto:** *fn sp* *tex* melegítő

Ŭkorpotrejnado, milittrejnisto, remtrejnisto, vorttrejnisto

trem/i=1. *ntr* remeg, reszket *per ~anta mano: reszkető kézzel *sub iliaj paŝoj ~is la tero: lépteik alatt remegett a föld ~i de febro: láztól remeg ~i de malvarmo: hidegtől reszket ~i de senpacienco: remeg a türelmetlenségtől ~i en ĉiuj fibroj: minden ízében remeg ~i, kiel aŭtuna folio Z: reszket, mint az őszi falevél ~i per ĉiuj membroj: minden tagjában remeg ~i, kiel aŭtuna folio: remeg, mint a nyárfalevél; **2.** *ntr* félelemtől reszket v. remeg ~i antaŭ la terura vidaĵo: reszket a szörnyű látványtól ~i ĉe la penso, ke: remeg arra a gondolatra, hogy ~i pri sia sekureco: remeg a biztonsága miatt; ~**o:** remegés, reszketés, rengés ~o lin atakis: elfogta a remegés ~o lin trakuris: libabőrös lett a háta; ~**ado:** **1.** (tartós) remegés, reszketés; **2.** *film* remegés, vibrálás; ~**eti:** *ntr* rezeg, libeg, finoman remeg *la birdo ~etis en lia mano: a madár pihegett a kezében ~etis la flamo de la kandelo: pislákol a gyertya fénye; ~**igi:** *tr* remegtet, megremegtet *la tondro ~igis la murojn: a dörgés megremegtette a falakat *la vidaĵo ~igis eĉ la plej bravajn: a látvány a legbátrabbakat is megremegtette; **ek~i:** *tr* megremeg, megrendül *la tero neatendite ek~is: a föld váratlanul megrendült *liaj piedoj ek~is: megremegett a lába; ~**brili:** *ntr* csillog, villog; ~**briladi:** *ntr* villódzik; ~**frapado:** *zene* dobpergés; ~**kanto:** *zene* tremolóének, rezgőhangú ének; ~**sono:** *zene* hangrezgetetés, tremoló *szin* tremol/o; ~**terura:** iřtőztató; ~**timulo:** *fn* nyűlszívű, pipogya

Ŭfrostotremo, martremo, tertremo, tururtremi, timtremi, tremfungo

trema/o=knyv tréma, kétpont *szin* dierezo **2** *longa ~o: kétvessző

trematod/o=j=áll mētelek, szívóférges (Trematoda)

tremel/o=növ rezgőgomba, kocsonyagomba, kocsonyásgomba (Tremella) *szin* tremfungo

tremol/o=növ rezgő nyár (Populus tremula)

tremol/o²=zene hangrezgetetés, tremoló *szin* tremsono

tremolit/o=ásv tremolit

trempl/i=tr belemárt, tunkol ~i panon en saŭco: kenyeret tunkol ~i plumon en inko: tollat tintába márt ~i sian plumon en galo: epébe mártja a tollát ~i sukerpecojn en kafo: kockacukrot kávéba mártogat ~i tukon en tinkturo: kendőt festékbe merít; ~**adi:** *tr* mártogat *senvorte ili ~adis la remilojn en la akvo: szótlanul mártogatták evezőiket a vízbe; ~**igi:** *ntr* belemártódik *via maniko ~igis en la saŭco: a ruhaujjad belemártódott a szószba

tren/i=1. *tr* húz, von, vonszol, vontat *bovoj ~is plenŝarĝitajn ĉaregojn: ökrök húztak telerakott szekereket *kvar homoj ~is la ŝipon: négy ember vontatta a hajót *la ŝarĝaŭto ~is du remorkojn: a teherautó két pótkocsit vontatott *li ~is plenán sakon post si: teli zsákot vonszolt maga után *li ~is sian edzinon per la haroj en la domon: a hájánál fogva húzta a feleségét a házba *li ~is sin limake: csigalassúsággal vonszolta magát *motorŝipo ~is la velŝipon en la havenon: motoros hajó vontatta be a vitorlást a kikötőbe *ne ~u la piedojn: ne húzd a lábad ~i kaj peni tuttage: dolgozik látástól vakulásig; **2.** *tr átv* magával cipel *li ~is kun si la pezon de murdo: gyilkosság terhét cipelte magával *malgraŭ mia volo li ~is min en la drinkojn: akaratom ellenére magával cipelt a kocsmába; **3.** *tr átv* tenget *de mizero al mizero li ~is sian vivon: nyomorban tengette életét *li ~is sian senĝojon vivon en ekzilo:

száműzetésben tengette örömtelen életét *~i mizeran ekzistadon: nyomorúságos életet él, nyomorúságosan tengeti az életét; ~**aĵo**: **1.** vontatmány, uszály, vonta *la aŭto postlasis nigran ~aĵon de fumo: a kocsii fekete füstfelhőt hagyott maga után *~aĵo de kometo: *csill* üstökös uszálya *~aĵo el du barĝoj: két uszályból álló vonta; **2.** *tex* ruhauszály; ~**ata**: vontatott, elnyújtott *per ~ata voĉo: elnyújtott hangon; ~**iĝi**: **1.** *ntr* vonszolódik, elvonszolódik, húzza magát *bovoj ~iĝis en la kotoĝo: ökrök cammogtak a nagy sárban *li sukcesis ~iĝi ĝis la sojlo: sikerült elvonszolni magát a küszöbig *longa trunko ~iĝis post la ĉevaloj en la sablo: hosszú rönk vonszolódott a homokban a lovak után *ŝia ĵupo ~iĝis en la koto: szoknyája a sárban vonszolódott; **2.** *ntr* *átv* cammog, kullog, nehezen telik *la tempo ~iĝas: cammog az idő *monatoj ~iĝis sen ero da espero: hónapok teltek el lassan szemernyi remény nélkül; **el~i**: *tr* kivonszol, kihúzza *ili el~is la difektitan ŝarĝaŭton: kivonszolták a sérült teherautót *mi el~os lin el la lito: kihúzzom az ágyból *oni el~is la sinkintan tankon el la marĉo: kivonszolták az elsüllyedt harcocsit a mocsárból; **for~i**: **1.** *tr* elvontat *unue for~u la akcidentan kamionon: először vontassák el a balesetes kamiont; **2.** *tr* elvonszol, elhurcol *mil kaptitojn for~is la malamiko: ezer foglyot hurcolt el az ellenség; **kun~i**: **1.** *tr* magával hurcol, magával cipel, magával húz *kial vi kun~as nenecsaĵojn?: miért cipelsz magaddal szükségtelen holmikát? *ni kun~as tro multe da bagaĝo: túl sok útiholmit cipelünk magunkkal; **2.** *tr* *átv* magával ránt, magával hoz *kun~i en pereon: magával ránt a pusztulásba *la sekeco kun~is malsategon: a szárazság éhínséget hozott magával *via decido kun~os pezajn sekvojn: döntése nehéz következményeket hoz magával; ~**aŭto**: *jm* autómotó; ~**hoko**: *tech* vonóhorog; ~**e-pene**: nyögvenyelősen, döcögve; ~**kablo**: **1.** *hajó jm* vonókötél; **2.** *rep* fékező kötel; ~**lifo**: *jm* vontató sífelvonó; ~**paŝi**: *ntr* biceg, húzza a lábát; ~**reto**: *agr* vonóháló, húzóháló *szin* sejno; ~**ŝipo**: *hajó* vontatóhajó; ~**strio**: *hajó* nyomdokvíz, hajósodor *szin* poststrio; ~**veturilo**: *jm* vontatójármű

Ŭŝiptrenisto

trenc/o=*zene* trance

trenĉ/o=*tex* trencskó (átmeneti kabát)

Trent/o=**1.** *tört geo* Trident *la ~a koncilio: *kr* a tridenti zsinat; **2.** *geo* Trento, Trient; ~**Supra Adiĝo**: *geo pol* Trento-Alto Adige (IT)

treonin/o=*kém* treonin

trepak/o=*zene* trepak

trepan/o=**1.** *fn* gysz csontlékelő, trepan; **2.** *tech* közzetfűrógép; ~**i**: *tr* *orv* (csontot) lékel; ~**ado**: *orv* csontlékelés, koponyalékelés, trepanatio

trepid/i=*orv* reszket; ~**o**: *orv* reszketés, trepidatio

treponem/o=*bakt* treponéma (Treponema) *pala ~o: T. pallidum; ~**ozo**: *orv* treponemafertőzés, treponematos; ~**icido**: *gysz* treponemicid

tres/o=hajfonat, *copf* *szin* harligo, harplektajo

trest/o=*ép* állványbak

tret/i=*tr* rálép vmire (n), tapos, eltapos, letapos, lábbal tipor *szin* piedpremi *oni volis ~i la armenan popolon: el akarták taposni az örmény népet *~i de piedo al piedo: toporog *~i la homajn rajtojn: lábbal tiporja az emberi jogokat *~i vinberojn: szőlőt tapos; ~**e**: taposva, tiporva *pli ~e ol trote: ráérősen, komótosan; **dis~i**: *tr* széttapos *la ĉevalo dis~is la florbedon: a ló széttaposta a virágágyást; **sur~i**: *tr* rálép *vi sur~is mian piedon: rálépett a lábamra; ~**makuli**: *tr* összejár *vi ~makulis la freŝlavitan plankon: összejártad a frissen felmosott padlót; ~**muelilo**: *agr* *átv* is taposómalom; ~**platigi**: *tr* letapos, simára tapos *ni ~platigis la herbon: letapostuk a fűvet *~platigitaj ŝuoj: kitaposott cipő; ~**tinego**: *agr* taposókád; ~**rado**: **1.** *tech* taposókerék; **2.** mókuserék

Ŭakvotreti, morttreti

trever/o=*tört* treverus

Trevir/o=*geo* Trier

trezor/o=**1.** kincs, drágaság *akumuli ~ojn: kincseket halmoz fel *elfosi ~on: kincset ás ki *eĉ por la ~o de la mondo mi ne donos ĝin: a világ minden kincseért sem adom *kaŝi siajn ~ojn en la tero: kincseit a földbe rejt *la ~o de la Nibelungoj: a Nibelungok kincse; **2.** *átv* kincs (>érték) *ĉi tiu kuiristino estas vera ~o: ez a szakácsnő igazi kincs *la arkitektaj ~oj de Italio: Olaszország építészeti kincsei *la ~oj de la hungara literaturo: a magyar irodalom kincsei *~o mia!: kincsem!, drágaságom! *via scio estas nia ~o: tudásod a mi kincsünk; ~**ejo**: **1.** kincstár, kincsház, kincsőrző hely; **2.** *gazd* államkincstár, fiskus; ~**isto**: kincstárnok, kincstáros; ~**insulo**: kincses sziget; ~**kesto**: kincsesláda, kincsesládikó; ~**serĉado**: kincskeresés; ~**serĉanto**: *fn* kincskereső

Ŭvorttrezoro

tri=**1.** önállóan; *tri*: három *du ciferoj tri: kettő hármas számjegy *la regulo de tri: a hármas szabály *sekvos numero 3: a hármas szám

következik *tri el ni partoprenos la kongreson: hárman közülünk részt vesz a kongresszuson *tri plus tri faras ses: három meg három az hat *tri pecoj: három darab *unu, du, tri!: *isz* egy, kettő, három!; *tria*: harmadik *elpaŝu ĉiu tria: minden harmadik lépjen ki *la prezentado komenciĝos je la tria: az előadás háromkor kezdődik *la tria de majo: május harmadika *la tria respubliko: a harmadik köztársaság *Napoleono la 3a: III. Napóleon *tria en la vico: harmadik a sorban; *trie*: harmadszor (felsorolásban) *kaj trie, sed ne laste, kore mi dankas vin: és harmadszor, de nem utoljára, hálásan köszönöm neked; *trio*: **1.** *fn* a hármas szám *post la kvaro skribu trion: a négyes után írd egy hármaszt; **2.** *fn* három, hármas csoport *trio da ĉevaloj: három ló *trio plaĉas al Dio Z: három a magyar igazság *via trio venu kun mi: ti hárman gyertek velem; **3.** *zene* trió, tercett (mű és zenészek) *szin* triteto, terceto; **4.** *ir* háromsoros versszak; **5.** *isk* hármas (>osztályzat) *mia filo akiris nur trion kiel sumnoton: a fiam csak hármas átlagot szerzett; *trieco*: hármasság *la trieco de Dio estas dogmo: Isten hármassága dogma; *triduto*: *zene* tritonus; *triliardo*: ezer trillió (10²¹); *triobla*: **1.** háromszoros *triobla kvanto: háromszoros mennyiség *triobla pliforto: háromszoros túlerő; **2.** hármas, három részből álló *la tiaro estas triobla krono: a tiara hármas korona *triobla plektajo: hármas fonat *triobla tavolo: hármas réteg; *trioble*: **1.** háromszor (>szorzás) *trioble tri estas naŭ: háromszor három az kilenc; **2.** *hsz* háromszor, háromszorosan *trioble faldita plejdo: háromrét hajtott pléd *trioble pli riĉa: háromszor gazdagabb *trioble trastrekita litero: háromszor áthúzott betű; *trioblo*: vminek a háromszorosa *eĉ trioblo da mono estus nesufiĉa: háromszor annyi pénz sem volna elegendő *mi aĉetis trioblon de la dirita kvanto: a mondott mennyiség háromszorosát vásároltam; *triobligi*: *tr* megháromszoroz *triobligi la gajnon: megháromszorozza a nyereséget; *triobliĝi*: *ntr* megháromszorozódik; *triolo*: *zene* triola; *triono*: harmad, egy harmad *du trionoj: két harmad *mi ricevis nur la trionon de la heredaĵo: az örökségnek csak a harmadát kaptam meg *triono de la jaro jam pasis: az év harmada már elmúlt; *trione*: harmadrész, harmadrészben *trione li sinkis en la koton: harmadrészt süllyedt bele a sárba *trione pli multe vi ricevos: harmaddal többet kapsz; *trionigi*: **1.** *tr* harmadol, három részre oszt *szin* distriionigi *trionigi angulon: szöveget harmadol *trionigu la torton: oszd fel három részre a tortát; **2.** *tr* harmadol, harmadára v. harmadával csökkent *oni trionigis lian punon: harmadolták a büntetését *oni trionigis ĝian prezon: harmadára csökkentették az árát; *triopo*: **1.** *fn* hármas, hármas csoport, trió, triász *la triopo de soldatoj ekiris al la posteno: a katonák hármas csoportja elindult az őrhelyre *la triopo de statuoj super la altaro: a szoborhármas az oltár felett; **2.** *zene* trió *szin* triteto; **3.** *mat* számhármas *pitagora triopo: pitagoraszai számhármas; *triopa*: hármas, három egyedből álló *la triopa akompanantaro: a három főből álló kíséret *la triopa brikovico: a hármas téglasor; *triopie*: hárman *triopie ili alvenis: hárman jöttek *triopie ili kutimas promeni: hármasban szoktak sétálni; *triopismo*: szerelmeskedés hármasban; *trito*: *zene* terc (hangköz, **3.** hang) *maĵora trito maĵora: nagy terc *pikardia trito: pikardiai terc; *triteto*: **1.** *zene* tercett (>mű); **2.** *zene* tercett (>zenészek) *violona terceto ludis vespere: hegedűtercett játszott este; *triulo*: harmadik személy *sumo pagenda de triulo: harmadik személy által fizetendő összeg; *triiliono*: trillió (10¹⁸); *tricent*: háromszáz *tricent kvindek du: háromszázötvenkettő; *tridek*: harminc *tridek du: harminckettő; *trikvarone*: **1.** háromnegyed részben; **2.** *átv* jórészt *la urbo forbrulis trikvarone: a város jórészt leégett; *tri* mil: háromezer; *triolsigno*: *zene* triolajel; *distriionigi*: *tr* harmadol, három részre oszt *szin* trionigi *Pollando estis distriionigita: Lengyelországot három részre osztották; **II.** előképző; *tri~*: *kém* tri~ (három) ➤trifosfata acido, trimero, tripeptido, trisakarido, triozo

triad/o=*zene* hármashangzat, triád *maĵora ~o: dúr hármashangzat, dúr akkor *maksimuma ~o: bővített hármashangzat *minimuma ~o: skálázott hármashangzat *minora ~o: moll hármashangzat, moll akkor *neplena ~o: hiányos hármashangzat

triak/o=*vill* triak

triakontan/o=*kém* triakontán

trias/o=*geo* tört triász

triatlon/o=*sp* triatlon, hárompróba

trib/o=**1.** tört tribus *la tri ~oj de la praromanoj: az ősrómaiak három tribusa; **2.** *bibl* törzs *la dek du ~oj de Izraelo: Izrael tizenkét törzse; **3.** *ált* törzs *la sep ~oj de la prahungaroj: az ősmagyarok három törzse; **4.** *növ* nemzetségszócsoport; **5.** *áll* nemzetség; ~**estro**: törzsfő, törzsfőnök; ~**ismo**: *pol* törzsi rendszer

tribo=előképző; *tribo~*: *tech* tribo~ (>dörzsölés) ➤triboelektro, triboluminesko; *tribologio*: *tech* tribológia; *tribometro*: *tech* súrlódásmérő, tribométer; *tribometrio*: *tech* súrlódásmérés, tribometria **tribadism/o**=➤saphismo

tribord/o=hajó jobb oldal vö. babordo; ~e: hajó jobb oldalon, jobboldalt *šipo ~el: hajó jobb felől

tribrak/o=ir tribrachys

tribun/o=1. jog tört bírói emelvény; 2. kr püspöki trónus; 3. ép karzat; 4. szónoki emelvény

tribunal/o=1. jog bíróság, törvényszék *administracia ~o: közigazgatási bíróság *asiza ~o: esküdtszék, esküdtbíró *civila ~o: polgári törvényszék *eklezia ~o: vall egyházi bíróság *enketa ~o: vizsgálóbíró *komerca ~o: gazd kereskedelmi bíróság *kriminala ~o: büntetőbíró *szin puntribunalo *labora ~o: munkaügyi döntőbíró *milita ~o: kat haditörvényszék, katonai törvényszék *plej supera ~o: legfelsőbb bíróság *supera ~o: felsőbb bíróság, fellebbviteli bíróság, táblabíró, ítélőtábla *~o de la dua instanco: másodfokú bíróság *veni antaŭ ~on: bíróság elé kerül; 2. jog ép bíróság (helyiség, épület) *mi rapidas al la ~o: sietek a bíróságra; 3. átv bír, ítélőszék *antaŭ la ~o de la publika opinio: a közvélemény ítélőszéke előtt *vian internan ~on vi ne povos subaĉeti: a belső bírót nem tudod megvesztegetni; ~a: jog bírósági, törvényszéki *~a juĝisto: törvényszéki bíró

U puntribunalo

tribunus/o=1. jog tört tribunus *pleba ~o: néptribunus; 2. tört tribunus (főbb hivatalnok) *milita ~o: kat katonai tribunus

tribut/o=1. tört gazd hűbéradó *ču konvenas al ni doni ~on al Cezaro, aŭ ne?: bibl szabad-e a császárnak adót fizetnünk, vagy nem? *reĝo Johano pagis ~on al la sultano: János király adót fizetett a szultánnak; 2. átv adó *ni pagas al vi ~on de respektó: tisztelettel adóznak önnek; ~i: 1. tr tört gazd (hűbéradót) fizet *la provinco ~is tri mil sestercojn ĉiumonate al Romo: a provincia havonta háromezer sestercius adót fizetett Rómának; 2. tr átv adózik *ni ~is admiron al lia granda plenumo: csodálattal adóztunk a teljesítményének; ~ulo: tört gazd hűbéres, adófizető

triceps/o=anat háromfejű izom, triceps, musculus triceps *braka ~o: háromfejű karizom, musculus triceps brachii *sura ~o: háromfejű lábikraizom, musculus triceps surae

triceratop/o=ösl Triceratops

trici/o=tritio

tridakn/o=áll óriáskagyló (Tridacna)

tridimit/o=ásv tridimit

triel/o=áll ugartyúk (Burhinus oedicnemus)

Triest/o=geo Triest

trifori/o=ép oldalkarzat, triforium

triftong/o=nyl hármashangzó, triftongus

trigl/o=áll morgóhal (Trigla)

triglif/o=ép triglif

trigon/o=anat háromszög, trigonum *olfakta ~o: szaglóköteg kiszélesedett centrális végződése, trigonum olfactorium

trigon/a=romboedra

trigonel/o=növ lepkeszeg (Trigonella)

trigonometri/o=mat háromszögtan, trigonometria *sfera ~a: gömbháromszögtan, gömb-trigonometria; ~a: mat trigonometrikus *~a punkto: geo háromszögelési pont *~a turo: geo háromszögelési állvány *~aj funkció: szögfüggvények, trigonometrikus függvények

triho=előképző; triho-: anat haj-, szőr; trihozo: orv hajbetegség, szőrbetegség, trichosis; trihomicetozo: orv szőrgomba, trichomycosis; trihopatio: orv szőrzetbetegség, trichopathia; trihoplazio: orv hajképződés, szőrképződés, trichoplasia

trihin/o=áll borsóféreg, borsóka, trichina (Trichinella spiralis); ~ozo: orv borsókabetegség, trichinosis

trihocered/o=áll téli szúnyogok v. tipolyok (Trichoceridae)

trihofit/o=növ trichofiton (élődsi gombafajta) (Trichophyton); ~ozo: orv trichophytosis (>gombafertőzés)

triholom/o=növ pereszkegomba, pereszke (Tricholoma) szin kavaliró-fungo

trihomonas/o=áll sokostorú véglények (Trichomonas)

trihopter/o=áll tegzesek (Trichoptera) szin tubetomušoj

trihur/o=áll ostorgilisza (Trichuris)

trik/i=tr tex köt *~i puloveron: pulóvert köt; ~o, ~ado: tex kötés *inversa ~o: fordított kötés *rekta ~ado: sima kötés; ~ajo: tex kötöttáru, kötött holmi; ~ilo: tex kötőtű; mal-~i: tr tex felfejt, szétfejt (kötést); ~mašino: tex kötőgép; ~modelo: tex kötésminta; ~jako: kardigán, kötött kabát szin trikita jako

triketr/o=1. anat háromszögsont, ékcsont, triquetrum; 2. cím hármassomb, triquetra

trikin/o=trihino

triklin/a=ásv háromhajlású, triklin

trikofit/o=trihofito

trikolom/o=növ pereszke, pereszkegomba (Tricholoma)

trikoloret/o=trikolora penseo

trikopter/o=trihopteroj

trikot/o=trikaĵo

triktrak/o=jék ostábla, triktrak, backgammon

trikvetr/o=triketro

tril/o=zene trilla *~o kun turno: trilla utókéval *~o sen turno: trilla utóka nélkül; ~i: ntr zene trillázik; ~eto: zene paránytrilla, parányló

trili/o=növ hármasszirom (Trillium)

trilion/o=triliono

trilobit/o=trilobuloj

trilogi/o=ir trilógia

trimaran/o=hajó trimarán, háromgerincű csónak

trimestr/o=negyedév, trimeszter szin kvaronjaro; ~a: negyedéves *~a revuo: negyedévenként megjelenő folyóirat; **duon**~a: másfél havi *duon~a revuo: évente nyolcszor megjelenő folyóirat

trinci/o=növ békapityang (Leontodon taraxacoides) szin nudtiga leontodono

tring/o=áll cankó (Tringa)

Trinidad kaj Tobag/o=geo pol Trinidad és Tobago (TT)

Trinitat/o=1. Triunuo; 2. kr Szentháromság vasárnapja, kicsipünkösöd **trink/i**=tr iszik *la gastoj ~is po glaseto da brando: a vendégek megittak egy pohárka pálinkát *tri ki akvon el puto: kútból vizet iszik *~i el la fonto de la Muzoj: a múzák forrásából iszik (ihletet kap) *~i fratiĝon li: brüder iszik vele, összetegyeződik vele *~i glason da teo: iszik egy pohár teát *~i la akvon de Leteo: a Léthé vizét issza (feled) *~i longgute la botelo: nagyot húz a palackból *~i per etaj tiroj: kis kortyokban iszik *~i pro la sano siaj gasoj: iszik vendégei egészségére; ~ajo: gaszt ital *alkoholaj ~ajoj: alkoholos italok *glaciigita ~ajo: jeges ital *gvarana ~ajo: guaranaital szin gvarano 3 *refreŝiga ~ajo: üdítőital *senalkoholaj ~ajoj: alkoholmentes italok *skatola refreriga ~ajo: dobozos üdítőital; ~eblo: iható *~eblo akvo: iható víz; ~ejo: 1. fn gaszt ivó, kocsmá; 2. agr itatóhely; ~eti: tr iszogat; ~igi: 1. tr itat *~igi la bovinojn: itatja a teheneket; 2. tr megitat vkivel v. vmivel vmit *la edzino trikigis venenon al sia edzo: a feleség mérget itatott a férjével; ~ujo: 1. gaszt ivóedény; 2. agr itató(vályú); el-~i: tr kiisszik *el-~i la bieron ĝisfunde: fenéig kiissza a sört *el-~i la brandon per unu tiro: egy szuszra kiissza a pálinkát; mal-~i: tr tréfkienget, leereszt (kipisál) *ni mal-~u la multan bieron, kiun tragorĝigis: engedjük ki a sok sört, amit benyalkantunk; post-~i: tr ráisszik vmire *li post-~is brandon, kaj ebriiĝis: pálinkát ivott rá, és lerészegedett; ~ajautomato: gaszt italautomata; ~ajbufedo: italszekrény; ~ajskatolo: italosdoboz; ~akvo: ivóvíz; ~angulo: ivósarok, büfé (lakásban); ~ĉokolado: gaszt csokoládéital; ~mono: borralval szin servomono; ~otrogo: agr itatóvályú; ~pajlero: szivószál szin suĉpajlero, ŝalmo 3; ~poteto: bögre, ivópohár; ~vazo: ivóedény; ~vazeto: itatótálca

U birdotrinkejo, laktotrinkejo, langotrinki, lektrinki, manĝtrinkejo, tetrinkejo, vintrinkejo

trinom/o=mat háromtagú kifejezés, trinom

triod/o=vill trióda, háromelektródás cső

triolet/o=ir triolett

trip/o=1. áll zsigerek, belsőség; 2. áll bendő, gyomor, rumen; 3. gaszt pacal; ~ejo: pacalbolt; ~isto: fn pacalos, pacalárus; sen-~igi: tr kibelez, kizsigere; ~kolbaso: gaszt hurka szin andujeto

tripang/o=gaszt trepang, tripang, tengeri uborka

tripanosom/o=áll álmokór-ostorosok (Trypanosoma); ~ozo: orv álmokór, trypanosomiasis szin dormomalsano

triphop/o=zene triphop

Tripitak/o=bud Tripitaka (Hármas Kosár)

triplikat/o=harmadpéldány, triplikátum

Tripol/o=1. geo Tripoli (LY) *~o estas la ĉefurbo de Libio: Tripoli Líbia fővárosa; 2. geo Tripoli (LB); 3. geo Tripoli (GR)

trips/o=áll rojtösszárnyú, tripsz (Thyrips)

tripsin/o=biol kém tripszin; ~ogeno: biol kém tripszinogén

triptik/o=műv hármas oltárkép, triptichon vö. diptiko

triptofan/o=biol kém triptofán

Triptolem/o=mit Triptolemosz

Tripur/o=geo pol Tripura (IN)

trirem/o=kat hajó trirema (három evezősoros hadigálya)

trism/o=orv szájjár (rágizmok görcse), trismus

Trismegist/o=1. mit Trismegisztosz *Hermeso ~o: Hermész Trismegisztosz, Háromszor magasztos v. nagy Hermész; 2. tört Hermész Trismegisztosz

trist/a=ritk bú, bánatos szin malgaja; ~o: ritk bú, bánat szin malgajo; ~eco: ritk bánatosság, szomorúság *droni en ~eco: bánatba merül;

~miena: búsképu *la ~miena Kavaliro: a Búsképu Lovag

Tristan/o=1. *ir* Trisztán; **2.** Trisztán (utónév)

tritik/o=1. *növ* búzánövény (Triticum) *bovin~o: ☞blanka sileno
*kampa bovin~o: ☞agra melampiro; **2.** ☞tritikgrajno; ~**faruno**: *gaszt*
búzaliszt; ~**tortiljo**: *gaszt* búzatorilla

tritikal/o=növ búzarozs, tritikálé

triton/o=mit triton (halfarkú tengeristen)

triton/o²=fiz triton

triton/o³=☞trituto

tritur/o=áll göte (Triturus)

triumf/o=1. *kat* diadalmenet, győzelmi bevonulás; **2.** *átv* diadal, siker
*la ~o de la scienco: a tudomány diadala *mi vidis ~on en liaj okuloj:
győzelmet láttam a szememben; ~i: **1.** *ntr* *kat* diadalmenetben bevonul,
győztesen v. diadalmasan bevonul *Pompeo ~is trifoje: Pompeius
háromszor vonult be diadalmenetben; **2.** *ntr* *átv* diadalmaskodik,
győzedelmeskedik, triumfál *la amo fine ~is super lia avido: a szeretet
végül diadalmaskodott a kapzsiságán *ne ~u, la afero ankoraŭ ne
finiĝis: ne diadalmaskodj, a dolog még nem ért véget; ~a: győzelmi,
diadal~ *~a ĉaro: diadalszekér *~a kanto: győzelmi ének, diadalének
*~a krono: győzelmi koszorú *~a procesio: diadalmenet; ~**igi**: *tr*
diadalra visz *li ~igis siajn ideojn: diadalra vitte eszméit; ~**arko**: *ép*
diadalív; ~**iro**: *kat* diadalmenet

triumvir/o=tört triumvir; ~**aro**: *tört* triumvirátus *la unua kaj dua ~aro:
az első és második triumvirátus

triv/i=tr elnyű, elhasznál, elkoptat *szin* eluzi; ~**ita**: elnyűtt, avítt,
elkoptatott *~ita metaforo: *átv* elcsépeelt v. elkoptatott metafora *~itaj
ŝuoj: elnyűtt cipő; ~**ita-ĉifita**: ütött-kopott; ~**rezista**: kopásálló
trivial/a=közönséges, köznap, banális, elcsépeelt, triviális *~a aludo:
közönséges célzás *~a esprimo: banális kifejezés *~a ŝerco:
közönséges tréfa; ~**aĵo**: **1.** közönséges dolog; **2.** *nyt* közhely *diri
~aĵojn: közhelyeket mond; ~**eco**: közönségesség, banalitás, trivialitás;
~**igi**: *tr* közönségesé teszi, elcsépel, elkoptat *la dramo ~igas la plej
sanktajnentojn: a dráma közönséges szintre süllyeszti a legszentebb
érzéseket

tro=1. módosítószó; **tro**: **1.** túl, túlságosan *tro alta muro: túl magas fal
*tro bruŝis la maŝinoj: túlságosan zúgtak a gépek *vi venis tro malfrue,
por vidi lin: túl későn jöttél, hogy lásd; **2.** túl sok *ni trinkis tro da vino:
túl sok bort itunk meg *ni uzis tro da raticido, por ke eĉ unu rato restu
viva: túl sok patkánymérget használtunk arra, hogy egy patkány is
életben maradjon *per tro da salo vi malbonigos la mangajon: túl sok
sóval elrontod az ételt *vi enmetis tro da sukero: túl sok cukrot tettél
bele; **II.** önállóan; **tro**: túlzott, eltúlzott, túl nagy, túl sok, túl~ *ni oferis
troan energion por la afero: túl sok energiát áldoztunk az ügyért *troa
aserto: túlzott állítás *troa kvanto: túl nagy mennyiség *troa laboro: túl
sok munka *troaj postuloj: eltúlzott követelések; **tro**: túlságosan,
eltúlzottan, túlzott mértékben (hangsúlyozott 'tro') *vi troe amas vian
filinon: túlságosan szereted a lányodat *vi troe reagis: eltúlzottan
reagáltál; **troo**: **1.** túl sok, túl nagy mennyiség *pro la troo da pluvo
ŝveliĝis la riveretoj: a túl nagy mennyiségű esőtől megduzzadtak a
patakok *vi enŝutis troon da salo: túl sok sót szórtál bele; **2.** *inf*
túlsordulás, overflow; **troi**: *ntr* túl sok, túl nagy, eltúlzott *en via libro
troas eraroj: az ön könyvében túl sok a hiba *lia impertino troas: túl
nagy a szemtelensége *troas ĉi tie kuloj: túl sok itt a szűnyog *via
klopodo troas: igyekezeted eltúlzott; **troajo**: **1.** túlzás, eltúlzott dolog,
extremitás, kilengés *viaj troaĵoj malfidigas vin: túlzásaid gyanússá
tesznek; **2.** túlzott mennyiség miből *pro troaĵo oni devas krompagi:
túlzott mennyiségért külön kell fizetni; **troigi**: *tr* túloz, eltúloz *ne
troigu: ne túlozz *vi troigas la danĝeron: ön eltúlozza a veszélyt; **troigo**:
1. túlzás, eltúlzás *estas troigo aserti, ke: túlzás azt állítani, hogy *sen
troigo oni povas diri: túlzás nélkül mondhatjuk; **2.** *ir* túlzás *troigo estas
stilfiguro: a túlzás stílusalakzat; **maltroo**: **1.** túl kevés, túl kis mennyiség
*mi havas maltroon da tempo por miaj infanoj: túl kevés időm van a
gyermekeimre *pro la maltroo da pluvo iĝis sekege: a túl kevés eső
miatt szárazság lett; **2.** *inf* alulcsordulás, underflow; **3.** *inf* aláfutás,
underrun; **maltroigo**: **1.** kisebbités *mi ne celas la maltroigon de viaj
meritoj: nem szándékom érdemeid kisebbitése; **2.** *ir* kisebbités; **III.**
előképző; **tro~**: **☞**trodorloti, trofavori, trograndigi, trograsiĝo,
tromemfido, troplenigita, troradiado, trouzi, trotenio, trovarmiĝo

Troad/o=☞Trojo

trobador/o=ir dalnok, vándorénekes, lovagköltő, trubadúr *szin*
amkantisto

Trockij=tört (Lev Davidoviĉ) Trockij; trockijisto: *pol* tört trockista;
trockijismo: *pol* tört trockizmus

trofe/o=1. *kat* győzelmi jelvények, trófeák, trófeum; **2.** *ált*
diadaljelvény, győzelmi emlék *sportaj kaj ĉasaj ~oj: sport- és
vadásztrófeák

☞ĉastrofeo

trofi/o=biol *orv* táplálkozás, tápláltság, trófia, trophia; **hiper~o**: *orv*
túlbujánzás, túltengés, hipertrofia, hypertrophia *labia hiper~o:
ajaktúltengés; **hiper~a**: *biol* *orv* túlbujánzó, túlfejlett, hipertrofiás;
hiper~i: *tr* *biol* túltáplál, túlbujánoztat, betegesen megnövel;
~**neŭrozo**: *orv* trophoneurosis; **hipo~o**: ☞atrofia

☞miotrofia

trofoneŭroz/o=☞trofineŭrozo

trog/o=1. *agr* etetővályú, itatóvályú *vö.* mangótrogo, staltrogo,
trinkotrogo; **2.** *víz* (vízmelő) vályú; **3.** *ép* keverőláda; ~**eto**: kis
etetővályú *~eto por kokinoj: csirkeetető vályú; ~**ĉeno**: *víz* serleges v.
láncos vízmelő; ~**rado**: *víz* vízmelő kerék, nória *szin* norio

☞ertrogo, knedotrogo, letertrogo, mangótrogo, st~rogo, trinkotrogo

trogio/o=áll portetű (Trogium pulsatorium)

troglodit/o=barlanglakó ősember

troglodit/o²=áll ökörszem (Trogodytes troglodytes) *szin* birdreĝo

trogon/o=áll trogon (Trogon)

trohoid/o=mat trochoid, cikloidális görbe; **epi~o**: *mat* epitrochoid;

hipo~o: *mat* hipotrochoid

Troil/o=mit Troilosz, Troilus

Troj/o=mit geo Trója; ~**a**: *mit* geo trójai *la ~a milito: a trójai háború
*~a ĉevalo: **1.** trójai faló; **2.** *inf* trójai faló; ~**ano**: *fn* trójai (lakos); ~**anoj**:
csill trójai csoport

trokanter/o=anat tompor, trochanter *majora ~o: nagytompor,
trochanter major *minora ~o: kistompor, trochanter minor *tria ~o:
trochanter tertius

trokár/o=gy szűrcsap, trokár, trokárt, trocar

troke/o=ir trocheus (-u); **ok~o**: *ir* trocheusi nyolcas

trokiter/o=anat felkarcsontdudor, tuberculum humeri *majora ~o:
nagy felkarcsontdudor, tuberculum majus humeri

troklo/o=anat csiga, görgő, henger, tekercs, trochlea *tala ~o:
bokacsontgörgő, trochlea tali

trol/o=hajó fenékvonóháló, zsákháló, troll; ~**barko**, ~**ŝipo**: *hajó*
(fenék- v. húzóháló) halászbárka

trol/o²=mit troll

trole/o=vill áramszedő *vö.* pantografo; ~**buso**: *jm* trolibusz, elektrobusz
szin elektrobuzo; ~**busbilet**: trolibuszjegy, trolijegy; ~**bushaltejo**: *közl*
trolibuszmegálló; ~**lineo**: *vill* felső vezeték, trolivezeték

trolli/o=növ zergebogár (Trollius)

tromb/o=1. *met* víztölcsér, tromba *sabla ~o: homoktölcsér; **2.** *orv*
vérrög, thrombus; ~**ozo**: *orv* vérröggképződés, trombózis, thrombosis;

~**oektomio**: *orv* vérrög eltávolítása, thrombectomy

trombidi/o=áll bársonyatka (Trombidium); ~**ozo**: *orv* trombidiózis,

trombidiosis

trombin/o=biol kém trombin

trombocit/o=anat vérlemezke, thrombocyta

trombon/o=zene harsona, pozaun, puzón *glittuba ~o: tolóharsona,
tolópozaun, tolópuzón *szin* ~trombono; **bas~o**: *zene* bassusharsona;

kontra~o: *zene* kontrabasszus-harsona

☞aldtrombono, ĵaztrombono, ~trombono, tenortrombono,

valvotrombono

tromel/o=tech dobszita, dobrosta, ércválogató dob, osztályozódob

tromp/i=1. *tr* becsap, rászed, megtéveszt, félrevezet *la vendisto ~is pri
la pezo: az eladó csalt a súlyt illetően *li estis ~ita pri la fideleco de sia
edzino: csalódott a felesége hűségében *mi min ~is pri miaj kapabloj:
csalódtam a képességeimet illetően *ne lasu vin ~i: ne hagyj magad
megtéveszteni *~i en kartludo: csal a kártyában *~i per la pesilo: csal a
mérleggel; **2.** *tr* *átv* csal, megtéveszt *la ŝajno ~as: a látszat csal *lia
aspekto ~is min: külseje megtévesztett *mia espero ~is min:
reményemben csalatkoztam *surmeto rompas, komparo ~as *Z: közm*
minden hasonlat csal; ~**o**: csalás, becsapás, megtévesztés *aprila ~o:
áprilisi tréfa *optika ~o: optikai csalódás *~o de la aĉetantoj fare de la
reklamfirmaoj: a vásárlók becsapása a reklámcégek által; ~**a**: *mn*
megtévesztő, félrevezető, hamis, csalóka, becsapós *en ~a maniero:
csaló módon *~a politika kampanjo: félrevezető politikai kampány *~aj
promesoj: hamis ígéretek *~aj reklamoj: megtévesztő reklámok; ~**aĵo**:
csalós dolog, becsapós valami; ~**igi**: **1.** *ntr* becsapódik, csalódik *ni
~iĝis pri lia honesteco: csalódtunk a tisztességében; **2.** *ntr* kiábrándul
*Kabe ~iĝis pri Esperanto-movado: Kabe kiábrándult az eszperantó
mozgalomból; ~**isto**: *jog* csaló *~istoj eltiris el li amason da mono:
csalók egy halom pénzt húztak ki belőle; ~**ito**: *fn* megcsalt *ĉi-koncerne
vi estas ~into kaj mi ~ito: e vonatkozásban te vagy a csaló és én a
megcsalt; **mem~o**: öncsalás; **sen~a**: csalásmentes; **sin~o**: öncsalás,
önbecsapás; **super~i**: *tr* túljár az eszén *~i-foje la ~isteto super~is la
~istegon: ez alkalommal a kis csaló túljárt a nagy csaló eszén; ~**ludisto**:
hamisjátékos, hamiskártyás; ~**ŝajno**: csalóka látszat

☞aŭdotrompigi

tron/o=trónus, trónszék *bataloj por la ~o: trónviszályok, trónküzdelmek *la baronoj idigis pupon sur la ~o: a bárók egy bábót ültettek a trónra *li sukcesis reteni al si la ~on: sikerült megtartania a trónját *Matiaso sidis tiam sur la hungara ~o: Mátyás ült akkor a magyar trónon *perdi sian ~on: elveszíti a trónját *perforte akiri la ~on: erőszakkal szerzi meg a trónt; ~oj: *kr* trónusok, trónok (>angyalok); ~i: *ntr* trónol, trónszéken ül *Dio ~as en la ĉielo: Isten a mennyben trónol; ~ejo: trónterem; **de-igi**: *tr* trónjától megfoszt, detronizál *en 1849 la Habsburgoj estis de-igitaj: 1849-ben a Habsburgokat megfosztották trónjuktól; **de-igo**: trónfosztás, detronizálás; **sur-igi**: *tr* trónra emel; **sur-igi**: *ntr* trónra lép; ~heredanto: trónörökös; ~parolado: trónbeszéd; ~pretendanto: *fn* trónkövetelő; ~princo: trónörökös, királyi herceg; ~uzurpanto: *jog* trónbitorló

trop=utóképző; ~tropa: *biol orv* ~tróp (>affinitás, stimulálás) *szin* ~afina, ~stimula **Ψ**sikotropa, gonadotropa, neŭtropia, dermatropa **trop/o**=*ir* beszédfordulat, szókép, képes kifejezés, trópus; ~epiteto: *ir* metaforikus jelző

tropeol/o=*növ* sarkantyúka, kapucinusvirág (Tropaeolum)

tropidonot/o=**Ψ**natriko

tropik/o=**1.** *geo* térítő, trópus *Kankra ~o, Norda ~o: Ráktérítő *Norda ~o, Kaprikorna ~o: Baktérítő; **2.** *csill* térítő; ~oj: **Ψ**tropiklandoj; ~a: **1.** *geo csill* térítői; **2.** *geo* trópusi, délszaki *~a flaŭro: *növ* trópusi növényvilág v. flóra *~a varmo: trópusi meleg *~aj malsanoj: *orv* trópusi betegségek; **inter-a**: *geo* a térítők közötti; ~birdo: **Ψ**faetono; ~lando: trópusi ország *li longe vivis en ~landoj: sokáig élt a trópusokon; ~zono: *met* forró égöv

tropism/o=*biol* tropizmus *negativa ~o: negatív tropizmus *pozitiva ~o: pozitív tropizmus; **termo-o**: *biol* termotropizmus *szin* varmotropismo

Ψelektrotropismo, fototropismo, geotropismo, gravitotropismo, kemotropismo, lumotropismo, suntropismo, varmotropismo

tropopaŭz/o=*met* tropopauza (sztratoszféra alsó határa)

troposfer/o=*met* felhőöv, troposzféra

trot/i=**1.** *ntr* áll üget *la ĉevalo ~is: a ló ügetett; **2.** *ntr* átv kocog *la infanoj ~is post la kaleso: a gyerekek kocogtak a hintó után; ~o, ~ado: **1.** áll ügetés *la mulo transiris en ~on: az öszvér ügetésbe ment át; **2.** átv kocogás; ~ejo: *sp* ügető(pálya); ~eti: **1.** *ntr* áll szaporán üget; **2.** *ntr* átv szaporán lépeget; ~igi: *tr* ügetésre fog *mi ~igis la ĉevalon: ügetésre fogtam a lovat; ~ilo: *jtek* roller *szin* skutilo; ~ĉevalo: *sp* ügetőló; ~konkurso: *sp* ügetőverseny; ~seĝo: *sp jm* ügetőkocsi

trotuar/o=*közl* járda *ili okupis la tutan larĝon de la ~o: elfoglalták a járda teljes szélességét; ~umi: *ntr* utcázik (örömlány); ~kafejo: *gaszt* verandás kávéház; ~rando: járdaszegény

trov/i=**1.** *tr* talál, megtalál, megel *li ne ~is racian klarigon por la fenomeno: nem talált értelmes magyarázatot a jelenségre *li ~is sin en ĝena situacio: kényes helyzetben találta magát *mi demandis la unuan ~itan: megkérdeztem az első szembejövőt *mi ne ~is okazon renkontiĝi kun ili: nem volt alkalmam találkozni velük *mi ne ~is tempon legi la romanon: nem tudtam időt szakítani a regény elolvasására *mi serĉis, sed ne ~is mian ŝlosilfaskon: kerestem, de nem találtam a kulccsomómat *mi ~is ormoneron en lia poŝo: aranyat találtam a zsebében *ni ne ~is lin hejme: nem találtuk otthon *ni ~is taŭgan lokon por pikniki: találtunk piknikezésre alkalmas helyet *serĉu kaj vi ~os: *bibl* keressetek és találtok *~i azilon: menedékre lel *~ita infano: talált gyerek; **2.** *tr* áll lel, talál *en tiu profesio li ~is sin: abban a szakmában magára talált *ili ~is la domon forlasita: elhagyatottnak találták a házat *la arango ~is lokon en la kulturdomo: a rendezvény a kultúrházban talált helyet *li ne ~is ripozon, ĝis li finis sian verkon: nem lelt nyugalmat, míg be nem fejezte művét *li ~is la morton en akcidento: balesetben lelta a halálát *~i eĥon: visszhangra lel *~i eliron: kiutat talál, kitalál vhonnan *~i plaĉon ĉe la junuloj: tetszést arat a fiataloknál *~i plezuron en la klaĉado: örömet lel a pletykában *~i sian vojon al Damasko: a damaszkuszi útra tér (megtér); **3.** *tr* vél, talál *ĉu vi ~as min bela?: szépek talál? *li ~is necese, fari kelkajn arangojn: szükségesnek találta néhány intézkedés meghozatalát *mi ~is la frukton bongusta: jó ízűnek találtam a gyümölcsöt *ni ~is la manĝon laŭ nia gusto: ízlelünknek megfelelően találtuk az ételt *~i utila: hasznosnak talál; ~o: **1.** megtalálás *la ~o de mia ringo ĝojigis min: örültem a gyűrűm megtalálásának; **2.** találmány, lelemény, eredmény *ĉu vi konigos la ~ojn de la analizo?: ismerteti az elemzés eredményeit? *per multaj siaj ~oj li kontribuis al la plibonigo de la meĥanismo: sok találmányával hozzájárult a gépezet javításához; ~aĵo: lelet, talált tárgy *arĥeologiaj ~aĵoj: régészeti leletek *sekcio de ~aĵoj: talált tárgyak osztálya; ~ejo: lelőhely, megtalálás helye *szin* trovloko; ~igejo: hollét *neniu konas mian ~igejon: senki sem ismeri a hollétemet; ~igi: *ntr* található, van, létezik, előfordul *ĉu la sinjoro ~igas hejme?: otthon van az úr?

*malmulta kupro ~igas ĉe ni: kevés réz található nálunk *Moskvo ~igas en Rusio: Moszkva Oroszországban van *~igas bonaj homoj en la mondo: vannak jó emberek a világon *ursoj ne ~igas en Hungario: medvék nem fordulnak elő Magyarországon; ~ito, ~itulo: lelen; ~itejo: lelenház; **el-i**: **1.** *tr* felfedez (ismeretlen) *szin* malkovri *kiu el-is Amerikon?: ki fedezte fel Amerikát? *novan naturleĝon li el-is: új természeti törvényt fedezett fel; **2.** *tr* rábukkan, megtalál (rejtett dolgot) *li ne sukcesis el-i la penztárcát; **el-o**: **1.** felfedezés *szin* malkovro *el-o de Ameriko: Amerika felfedezése; **2.** rábukkanás, megtalálás; **3.** találmány *szin* inventaĵo; **el-ema**: találékony *szin* inventema; **el-emo**: találékonyosság *szin* inventemo, trovlerito; **re-i**: *tr* megtalál (vmi elveszettet) *la perditan tempon oni ne re-as: az elveszett időt meg nem találni *mi re-is la perditan ŝlosilon: megtaláltam az elveszett kulcsot *post la akcidento li re-is sin sur hospitala lito: a baleset után egy kórházi ágyon találta magát *poste longe li re-is la trankvilon: hosszú idő múlva meglelte a nyugalmat *re-i la egalpezon: visszanyeri az egyensúlyát *re-i sin el la surprizo: magához tér meglepetéséből; ~lerto: találékonyosság *szin* eltrovemo, inventemo; ~loko: lelőhely, megtalálás helye *szin* trovejo; ~rigardi: *tr* kiszúr (szemével megtalál) *li ~rigardis min en la amaso: kiszúrta a tömegben

Ψbontrovo, flartrovi, okultrovi, prove-trove

tru/o=**1.** lyuk *havi ~on en la manplato: kifolyik a kezéből a pénz *la kuglo batis ~on en la muro: a golyó lyukat ütött a falba *nigra ~o: *csill* fekete lyuk *pri la ŝtrumpa ~o scias nur la ŝuo *Z: közm* más sebtét rejti a ruha *sakon kun ~o vi neniam plenigos *Z: közm* lyukas zsák meg nem telik ~o de kudrilo: tú foka *vojo kun multaj ~oj: kátyúval teli út; **2.** (mesterséges) lyuk, nyílás *elfluj ~o: kifolyónyílás *golfejo kun naŭ ~oj: kilenclyukas golfpálya *la ~o de la ŝlosilo: a kulcs lyuka *li rigardis tra la ~o de la seruro: a zár lyukán át nézett; **3.** áll lyuk, odú *~o de muso: egér lyuka *eltiri la vulpon el sia ~o: kihúzza a rókát az odújából; ~a: **1.** lyuk~, lyukra vonatkozó *la ~a mezuro de golfejo: golfpálya lyukmérete; **2.** lyukas *szin* truhava *~a plandumo: lyukas talp; ~i: *tr* lyukaszt, kilyukaszt *tineoj ~is vian robon: a moly kilyukasztotta a ruhátat *~i bileton: jegyet kilyukaszt; ~eto: lyukacska, kis lyuk *estas pli facile por kamelo iri tra ~eton de kudrilo, ol por riĉulo eniri en la regnon de Dio: *bibl* könnyebb a tevének a tű fokán átmenni, mint a gazdagnak az Isten országába bejutni; ~etaro: perforáció; ~ilo: **1.** *fn* lyukasztó; **2.** *fn inf* lyukasztó vő. bendotruilo, kartotruilo; **el-igi**: *tr* tech húz *el-igi draton: huzalt húz *el-igi stangon: rudat húz *el-igi tubon: csövet húz; **tra-i**: *tr* átlukaszt, átfúr *szin* perfori; ~bendo: *inf* lyukszalag; ~bendlegilo: *inf* lyukszalagolvasó; ~brodaĵo: madeirahímzés *szin* brodotajlajo; ~hava: lyukas, lyukacsos; ~karto: *inf* lyukkártya *~karta duobligilo: lyukkártyamásoló; ~kulero: *gaszt* lyukas kanál *ligna ~kulero: lyukas fakanál; ~linio: perforáció; ~pelvo: *gaszt* gyümölcsmosó tál; ~riĉa: lyukacsos; ~segilo: *tech* lyukfűrész

Ψaertruo, bombotruo, bortruo, braktruo, butontruo, celtruo, homtruo,

koltruo, laĉtruo, linitruo, nazotruo, oleotruo, paŝtruo, pugotruo, sontruo,

spirtruo, ŝpructruo, ŝutotruo, vermotruo, vojtruo

trubadur/o=**Ψ**trobadoro

trud/i=*tr* kényszerít *mi ne volas ~i al vi mian opinion: nem akarom rád kényszeríteni a véleményemet *mi ne volas ~i min al vi: nem akarom magamat rád kényszeríteni *~as sin la demando: logikusan adódik a kérdés *~as sin la konkludo: logikusan adódik a következtetés *~i severajn kondiĉojn al la venkito: szigorú feltételeket kényszerít a legyőzöttre; ~o: kényszer *cedi al la ~o: enged a kényszernek *obei sub ~o: kényszer hatására engedelmeskedik; ~ado: kényszerítés; ~ema: erőszakos természetű, önkényeskedő, zsarnoki *~ema redaktoro: önkényeskedő szerkesztő *~ema reĝo: zsarnoki király; ~emo: önkényeskedő természet, zsarnoki hajlam; ~igi: *ntr* vmire kényszerül *li ~igis kapitulaci: megadásra kényszerült *li ~igis vendi ĉion sian: arra kényszerült, hogy mindenét eladja *~igis al li la penso, ke: az a kényszerképzete támadt; ~igema: tolakodó *mi ne ŝatas tiun ~igeman ulon: nem szeretem azt a tolakodó alakot; **al-i**: *tr* rákényszerít *vi al-is vian volon al li: rákényszerítetted az akarodat *al-igas la demando: felmerül a kérdés; **al-igema**: tolakodó, rámenős; **el-i**: *tr* kikényszerít *per minaco li el-is el mi monon: fenyegetéssel pánt kényszerített ki belőlem *per turmo oni el-is konfeson el li: kénzással kényszerítették ki belőle vallomást; **el-a**: *asv* kiömlési, extruzív *el-a petro: kiömlési v. extruzív kőzet; **en-a**: *asv* benyomulós, intruzív *en-a petro: benyomulós v. intruzív kőzet; **en-igi**: *ntr* (erőszakkal) behatol,

beavatkozik *la malamiko profunde en~igis en la landon: az ellenség mélyen behatolt az országba *ne en~igu en miajn aferojn: ne avatkozz be az ügyeimbe; **en-iganto**: *fn* behatoló, beavatkozó; **en-igo**: behatolás, beavatkozás *homhela en-igo: humanitárius beavatkozás; **nesin-a**: visszafogott; **ne-igema**: tartózkodó, diszkrét; **en-ulo**: tolakodó alak; **sin-a**: rámenős, tolakodó, erőszakos, magát ráerőltető; **sin-o**: tolakodás; ~**ago**: *pszi* kényszereselekvés; ~**akiri**: *tr* *pej* harácsol *la reĝo ~akiris konsiderindan havaĵon: a király jelentős vagyont harácsol össze; ~**devigi**: *tr* erőszakkal kötelez; ~**eniri**: *ntr* *jog* erőszakosan behatol; ~**eniro**: *jog* erőszakos behatolás; ~**feriigo**: kényszerszabadságolás; ~**ferioj**: kényszerszabadság; ~**fotisto**: lesifotós, paparazzo; ~**herbo**: *agr* gyomnövény, dudva, gaz *szin* herbaço; ~**insekto**: *agr* kártevő, rovarkártevő; ~**kitelo**: *pszi* kényszerszabadság *szin* frenezjako; ~**labori**: *ntr* *jog* kényszerszabadság van, kényszerszabadságát végez; ~**laboro**: *jog* kényszerszabadság; ~**laboristo**: *jog* kényszerszabadság; ~**libertempigo**: kényszerszabadságolás; ~**malfermi**: *tr* felfeszít *oni ~malfermis la pordon: felfeszítették az ajtót; ~**mesaĝo**: *inf* kérértlen levél, reklámlevél, spam; ~**neŭrozo**: *pszi* kényszerneurozízis; ~**nutri**: **1.** *tr* *orv* kényszerszabadság; **2.** *tr* *agr* *töm* *~**nutri** anason: kacsát *töm*; ~**pacigi**: *tr* pacifikál, lecsendesít; ~**peli**: *tr* belehajszol, belekényszerít vmibe *vi ~pelis min en ĉi tiun entreprenon: ti hajszoltatok bele ebbe a vállalkozásba; ~**penso**: **☹**obsedo; ~**peti**: *tr* kicsikar *li ~petis al mi la promeson, pagi al li la restadkostojn: kicsikarta belőlem azt az ígéretet, hogy fizessem a tartózkodási költségeit; ~**poŝtaĵo**: kérértlen levél, reklámlevél; ~**reklamo**: kérértlen reklám; ~**ridi**: *ntr* kényszeredetten nevet; ~**ulo**: **krudulo**: *pej* faragatlan tuskó; ~**vendisto**: erőszakos árus; ~**vorado**: *pszi* kényszerszabadság

☞ magmoentrudajo, premtrudi sin

truf/o=1. *növ* szarvasgomba (Tuber); **2.** *gaszt* szarvasgomba, trífľa; ~**i**: *tr* *gaszt* szarvasgombával tölt *~ita anserhepatajo: szarvasgombával töltött libamáj; ~**ejo**: *agr* szarvasgombatelep

truk/o=1. *film* trükk; **2.** *átv* fogás, csel fogás, fortély, trükk *prestidigitata ~o: bűvésztükk; ~**i**: **1.** *tr* *film* trükkel felvesz v. megrendez; **2.** *tr* *átv* becsap, beugrat; ~**ado**: trükközés, becsapás, szemfényvesztés; ~**isto**: *film* trükkmester; ~**filmo**: *film* trükkfilm

trul/o=1. *ép* kőműveskanál, vakolókanál *glatiga ~o: vakolatsímító kanál, simítókanál *gardenista ~o: *agr* ültetőkanál; **2.** *gaszt* lapátkanál; ~**eto**: *gysz* *gaszt* lapoc, lapicka, simítókanál *szin* spatelo

trum/o=1. *ép* ablakköz, falköz; **2.** *ép* falköztükrő, falközdiszitmény; **3.** *ép* ajtópillér

trump/o=1. *ép* sarokboltozat; **2.** **☹**salpingo

trumpet/o=zene trombita *glita ~o: tolotrombita *natura ~o, senvalva ~o: természetes trombita, natúrtrombita *la ~oj de la lasta juĝo: az utolsó ítélet trombitái *kromata ~o: kromatikus trombita; ~**i**: **1.** *tr* trombitál, trombitán játszik *~i alarmon: riadót fűj *~i por veko: ébresztőt fűj *~i melankolian melodion: melankolikus dallamot trombitál; **2.** *tr* *átv* szétkürtöl, terjeszt *neveraĵojn li ~as pri si: valótlanosságokat terjeszt magáról; **bas~o**: *zene* basszustrombita; **dis~i**: *tr* *átv* szétkürtöl, széltében-hosszában mesél *la gazetoj dis~is ilian sekrete geedziĝon: a lapok kikürtölték titkos házasságkötésüket; ~**floro**: **☹**bignonio

trunk/o=1. *növ* fátörzs; **2.** *anat* felsőtest, törzs, truncus; **3.** *anat* törzs, truncus (>ér, ideg) *arteria ~o: artériatörzs, truncus arteriosus *brakocefala ~o: névtelen verőér, truncus brachycephalicus; **4.** *mat* törzs, csontk ~o de konuso: kőp csont; **5.** *hajó* horgonyszár; ~**i**: *tr* levág vhonnan, megcsontkít, csontkol; ~**eto**: **1.** *növ* fás szár; **2.** *növ* *ex* szár **☹**tigo; ~**arbusto**: *növ* cserje, bokor; ~**odomo**: *ép* gerendaház; ~**oflekso**: *sp* törzshajlítás; ~**otordo**: *sp* törzsfordítás

☞ baztrunko, centrotrunko, vinbertrunko

trup/o=1. *műv* színtársulat, trupp; **2.** *kat* csapat, osztag *okupaciaj ~oj: megszálló csapatok; ~**movo**: *kat* csapatmozdulat; ~**ospeco**: *kat* fegyvernem; ~**ŝipo**: *kat* hajó csapatszallító hajó; ~**unu**: *kat* csapattest, csapategység

☞ helpotrupo, jaztrupo, kirastrupoj, liniotrupoj

trus/o=ép rácsartó; ~**fosto**: *ép* acélszerkezetes oszlop; ~**ponto**: *köz* rácsos híd

trusken/o=tech párhuzamiró, párhuzamrajzoló

trust/o=gazd tröszt; ~**i**: *tr* *gazd* monopolizálja vminek (n) a gyártását *~i la horloĝojn: monopolizálja az óragyártást; ~**igi**: *tr* *gazd* trösztösít, trösztté egyesít *la sukerrafinejoj estis ~igitaj: trösztösítették a cukorgyárakat; **kontraŭ~a**: *gazd* trösztellenes *kontraŭ~a ekonomia politiko: trösztellenes gazdaságpolitika; **mal~igi**: *tr* *gazd* (trösztöt) feloszlát

trut/o=áll pisztráng (Salmo trutta)

ts!=isz csitt!, **pszt!** *szin* ĉit!, ŝs!

ttt=röv *inf* tuttera teksaĵo; **ttt-ejo**: *inf* hálólhely, webhely, website; **ttt-estro**, **ttt-estiro**: *inf* hálómester, webmester, webmaster; **ttt-legilo**: *inf* böngésző(program) *szin* foliumilo, krojilo, retumilo; **ttt-paĝo**: *inf* hálólapp, weblap, webpage; **ttt-paĝaro**: *inf* hálólhely, webhely, website **tualet/o=1.** *tex* (női alkalmi) ruha, toalett *ceremonia ~o: ünnepi ruha, ceremoniális öltözk *granda ~o: estélyi ruha *edziniĝa ~o: menyasszonyi ruha; **2.** csinosítószer, piperecikkek *fari sian ~on: kicsinosítja magát; ~**i**: *ntr* kicsinosítja magát, kikészíti magát, piperézik; ~**ajoj**: piperecikkek; ~**ajaro**: piperekészlet *szin* tualetgarnituro; ~**ejo**: **1.** (női) öltözőszoba, budoár; **2.** *fn* öltöző (>színház); ~**ujo**: piperetáska, piperedoboz, neszeszer; ~**akvo**: WC-illatosító; ~**garnituro**: piperekészlet *szin* tualetajaro; ~**papero**: vécépapír, WC-papír; ~**robo**: *tex* fésülködőköpeny, pongyola; ~**saketo**: piperetáska; ~**sapo**: mosdószappan, pipereszappan; ~**spiegulo**: öltözőtükör, toalett-tükör; ~**tablo**: fésülködőasztal, öltözőasztal, tükörasztal, toalettasztal; ~**tuko**: törülköző

tuareg/o=fn tuareg; ~**a**: *mn* tuareg

tub/o=1. cső *aeruma ~o: légtelenítő v. szellőző vezeték *alfluiga ~o: befolyócső *Braun~o: *vill* katódsugárcső, Braun-cső *szin* katodradia tubo *defluiga ~o: kifolyócső, lefolyócső *kaŭĉuka ~o: gumicső *okfuta ~o de orgeno: orgona nyolclábás sija *plumba ~o: ólomcső *~o de boto: csizma szára *~oj de pantalono: nadrág szárai *U~o: *tech* U cső *veldita dubo: hegesztett cső; **2.** *anat* cső, tuba *aŭda ~o, orela ~o, ~o de Eŭstakio: fülkürt, hallókürt, Eustach-kürt, tuba auditiva *digesta ~o: bélcsatorna *szin* nutrokanalo *utera ~o: petevezeték, salpinx *szin* salpingo; **3.** *növ* csővecske, tubulus *floema ~o: rostacső *szin* kribrotubo; **4.** *vill* cső *efluva ~o: fénycsőarmatúra *elektrona ~o: elektroncső *katodradia ~o: katódsugárcső *progresonda ~o: haladóhullámú cső *rilaksa ~o: tiratroncső *szin* tiratrono *vakua ~o: vákuumcső; **5.** *zene* orgonasíp *neŝtopita ~o: nyitott síp *ŝtopita ~o: fedett síp; ~**i**: *tr* *orv* intubál; ~**ado**: *orv* intubálás, intubatio; ~**aro**: **1.** csőhálózat; **2.** *zene* sipsor (>orgona) *fasada ~aro: homlokzati sípok, prospektívsípok; ~**ingo**: **1.** *tech* csőcsatlakozás, csőcsenk; **2.** *vill* csőfoglat; ~**isto**: csőszerelő, vízvezeték-szerelő; ~**izi**: *tr* *tech* csővez, csővekkel szerel; **foto~o**: **☹**fotócelo; **mikro~eto**: *biol* mikrotubulus; **nano~o**: kém nanocső; **termo~o**: *vill* hőcső; ~**anso**: *tech* csőbilincs; ~**eksplozajo**: csőbomba; ~**etfloro**: *növ* csöves virág *szin* diszkofloro; ~**etodontulaj**: áll csővesfogúak (Tubulidentata); ~**etomuŝoj**: **☹**trihopteroj; ~**junto**: *tech* csőkötés *flanĝa ~junto: peremes csőkötés *ŝraŭba ~junto: menetes csőkötés; ~**kondukilo**: *tech* csővezeték *szin* dukto **2**; ~**kulverto**: *víz* szennyvízcső, vízelvezető cső; ~**nito**: *tech* csőszegecs; ~**obloko**: *ép* kábeltégla; ~**obranĉo**: *tech* csőág; ~**obroso**: csőkefe; ~**oflanĝo**: *tech* csőkarima, csőperem; ~**ofluilo**: szennyvízcsatlakozás; ~**oforko**: *tech* csőelágazás; ~**ogaŭĉo**: *tech* szintjelző, szintmérő; ~**oplumo**: csőtoll; ~**opoŝto**: *táv* csőposta; ~**sonorilo**: *zene* csőharang; ~**tenajlo**: *tech* csőfogó; ~**tranĉilo**: *fn* *tech* csővágó; ~**vajco**: *tech* csősatu

☞ aertubo, agordtubo, ampoltubo, bildotubo, drentubo, ellastubo, elektrontubo, fumtubo, genutubo, kamentubo, lumtubo, malŝargotubo, niveltubo, paroltubo, pluvotubo, provtubo, serpenttubo, spermotubetoj, suĉtubo, vomtubo

tuber/o=1. dudor, göb, bütök, csomó *bastono kun ~oj: bütökös bot *fingroj kun ~oj: bütökös ujjak *frunta ~o: *orv* homlokduktor *sur lia vizaĝo estas ~oj: az arcán göbök vannak *~o estas sur lia frunto: dudor van a homlokán; **2.** *növ* gumó, csomó *radika ~o: gyökérgumó *tiga ~o: szárcsomó; **3.** *anat* gumó, duzzanat, tuber *parietosta ~o: falcsontdudor, falcsonti dudor, tuber parietale; **4.** *átv* bökkenő *estas ~o en la afero **Z**: baj van a számítással, valami nincs rendjén *jen la ~o en la afero: ez a dolog bökkenője; ~**ajo**: **1.** *növ* megvastagodás, daganat, tuberositas; **2.** *anat* dudor, csontdudor, tuberositas *tibia ~ajo: sípcsonti dudor, tuberositas tibiae; ~**eto**: **1.** *anat* kis dudor, gumócska, tuberculum *karotida ~eto: Chassaignac-gumó, tuberculum caroticum; **2.** *orv* bőrgöb, papula; ~**igo**: *növ* gumósodás; **multo~uloj**: *ősl* Multituberculata; ~**amelo**: gumókeményítő; ~**plena**: csomós, göbös, bütökös *~plena vojo: buckás út

☞ tuberplena, hartubero

tuberkul/o=orv gümő, gumócska, tuberculum; ~**ino**: *gysz* tuberkulin, tuberculin; ~**inizado**: **1.** *orv* tuberkulinoltás; **2.** *orv* tuberkulinteszt; ~**izado**: *orv* gümősödés; ~**ozo**: *orv* gümőkór, tüdővész, tuberkulózis *miliara ~ozo: kölesgümőkór, tuberculosis miliaris *osta ~ozo: csonttuberkulózis *pulma ~ozo: tüdőgümőkór, tuberculosis pulmonum; ~**ozulo**: *fn* *orv* gümőkóros, tüdővész, TBC-s; **kripto~ozo**: *orv* rejtett tuberkulózis, kriptotuberkulózis, cryptotuberculosis

tuberos/o=növ tubarózsa *szin* polianto

tubifeks/o=áll csővájó fereg, tubifex (Tubifex)

tubj/o=*zene* tuba; **bas~o**: *zene* basszustuba; **kontrabas~o**: *zene* kontrabasszustuba

tubofon/o=*zene* tubafon

tuci/o=*fn* tuszi; ~a: *mn* tuszi

Tucidid/o=*tört* Thuküdidész

tuê/o=*tustinta* *okulhara ~o: szempillafesték; tuçi: **1.** *tr* tussal ír v. rajzol; **2.** *tr műv* elmos, lavíroz, árnyal; ~**bastoneto**: száraztus; ~**desegno**: tusrájz; ~**peniko**: tusecset

Tudor/o=*tört* Tudor *Henriko 8a estis ~o: VIII. Henrik Tudor volt; ~a: *mn* tudor, Tudor-kori *~a stilo: *ép* tudor stílus

tuf/o=*csomó*, nyaláb, üstök *kapti *če* la ~o: üstökön ragad *~o da herboj: egy csomó fű *~o de haroj: hajcsomó, üstök *~o de plumoj: tollbokréta; ~a: csomószerű, bozontos *~aj brovoj: borzas szemöldök; ~**igi**: *tr* tupíroz, felkontyol, csomóba szed; ~**arbusto**: *növ* félcsérje

U hartufo, herbotufo, pluntufo

tugrik/o=tugrik (pénznem)

tuhel/o=*vill* tuchel

Tuileri/oj=**1.** *ép tört* Tuileriák palotája, Les Tuilleries; **2.** Tuileriák kertje, Jardin des Tuilleries

tuj=**1.** rögtön, rögvest, azonnal, nyomban, mindjárt (>idő) *iru tuj: menj azonnal *mi tuj venos: rögtön jövök *tuj *če* la komenco de la koncerto: mindjárt a koncert kezdetén *tuj de la komenco: a kezdet kezdetétől *tuj kiam eble: mindjárt, amint lehet *tuj kiam vi havos tempon: mihielyt lesz idő; **2.** közvetlenül, mindjárt (>hely) *ili marŝis unu tuj post la alia: közvetlenül v. szorosan egymás után meneteltek *tuj antaŭ via nazo: közvetlenül az orrod előtt *tuj apude: közvetlenül mellette *tuj *če* la komenco de la muro: mindjárt a fál elején; tuja: azonnali, közvetlen *la tuja plenumiĝo de mia deziro: kívánságom azonnali teljesülése *tujaj dispozicioj: azonnali rendelkezések; tuje: azonnal, rögvest (hangsúlyos 'tuj') *faru tuje, kion mi diris!: azonnal tedd, amit mondtam *pli tuje realigis via deziro: gyorsabban teljesül a kívánságod; tujpreta: azonnal kész, konyhakész, azonnal oldódó, instant *tujpreta kafo: nescafé, instant kávé, azonnal oldódó kávé *szin* tujkafo *tujpretaĵ mangajoj: konyhakész ételek *tujpreta supo: konyhakész leves; tujsolvebla: azonnal oldódó, instant *tujsolvebla teo: azonnal oldódó v. instant tea; tujtuj: *hsz* rögvest, tüstént, nagyon gyorsan; tujtuja: azonnali, nagyon sürgős; tujkafo: *gaszt* nescafé, azonnal oldódó v. instant kávé *szin* tujpreta kafo; tujmesaĝilo: *inf* azonnali üzenetküldő program, instant messenger; tujteo: *gaszt* azonnal oldódó v. instant tea *szin* tujsolvebla teo; tujsupo: *gaszt* konyhakész leves *szin* tujpreta supo

tuj/o=*növ* tuja, életfa (Thuja) *szin* vivarbo; ~**ano**: *kém* dekalin, dekahidronaftalin; ~**olo**: *kém* terpénhidrát, terpeneol; ~**ono**: *kém* tujon, abszintol, tanaceton

tujops/o=*növ* Tujopsis vö. hibo

tuk/o=*tex* kendő, lepel, terítő *li viŝis per ~o liajn piedojn: kendővel megtörölte a lábát *per ~o oni envolvis la mortinton: lepelbe csavarták a halottat *ŝi sternis ~on sur la tablo: (nő) kendőt terített az asztalra *sur la altaro estis brodita ~o: az oltáron hímzett terítő volt *vazlava ~o: mosogatórongy; ~**aĉo**: *tex* rongy *per ~aĉo li purviŝis la maŝinon: egy ronggyal letörölte a gépet; **antaŭ~o**: *tex* kötény; **antaŭ~eto**: *tex* előke, partedli; ~**pako**: batyu; ~**pinĉilo**: ruhacsipesz, szárítócsipesz *szin* krokodileto; ~**relo**, ~**stango**: törülközőtartó

U altartuko, bantuko, brustotuko, buŝtuko, frototuko, gudrotuko, kaptuko, koltuko, kovrotuko, lavtuko, littuko, lumbotuko, mantuko, menstrutuko, mortotuko, naztuko, polurtuko, polvotuko, poŝtuko, subtuko, salivtuko, ŝultrotuko, tablotuko, telertuko, tualettuko, vindotuko, viŝtuko, zontuko

tukan/o=*áll* tukán (Ramphastos); ~**o**: *csill* Tukán

tuku/o=*áll* tukó

tul/o=*tex* tüll *dancjupeto el ~o: tüll táncszoknya; **fon~o**: *műv* háttértüll, tüll háttér

tularemi/o=*orv* tularaemia

Tule/o=**1.** *tört geo* Thule; **2.** *mit* Meseország; **3.** *geo* Thule (>Grönland)

tuli/o=*kém* túlium (Tm)

tulip/o=*növ* tulipán (Tulipa); ~**arbo**: *növ* tulipánfa (Liliodendron tulipifera) *szin* tulipa liriodendro; ~**jupo**: *tex* tulipánszoknya

Tull/o=*tört* Tullus (név)

Tulon/o=*geo* Toulon

tulu/o=*fn* tulu; ~a: *mn nyt* tulu (tcy)

Tuluz/o=*geo* Toulouse

tumor/o=*orv* daganat, tumor *benigna kaj maligna ~o: jóindulatú és rosszindulatú daganat *blanka ~o: gümős izületi gyulladás *kancera ~o: rákos daganat *utercervika ~o: méhnyakdaganat, neoplasma cervicis uteri

U cerbotumoro, testiktumoro

tumul/o=*tört* dombsír, halomsír, kurgán, tumulus

tumult/o=**1.** tolongás, tülekedés, kavargodás, tumultus *estiĝis ~o *če* la enirejo al la stadiono: tülekedés támadt a stadion bejáratánál; **2.** *pol* zavargás *szin* interpuŝiĝo **1** *studentaj ~oj: diákzavargások; ~a: lármás, zűrzavaros, tülekedő, tumultuózus *estiĝis ~aj okazajoj: tumultuózus jelenetekre került sor *~a amaso: tülekedő tömeg; ~i: *ntr* tolong, tülekszik, kavargó, zavarog; ~**igi**: *ntr* tülekedni v. tolongani kezd

tun/o=tonna *angla ~o: angol tonna *metra ~o: métertonna (mt); ~**aro**: **1.** hajó tonnatartalom; **2.** hajó vízkiszorítás *szin* akvodismeto; **mega~o**: megatonna; **giga~o**: gigatonna

tundr/o=*geo* öko tundra

tunel/o=*közl* alagút *aŭtovoja ~o: autópálya-alagút *fervoja ~o: vsút vasúti alagút; ~i: *tr közl* alagutat fűr vmin (n) keresztül *~i monoton: hegyen keresztül alagutat fűr; ~**efiko**: *fiz* alagúthatás, alagútjelenség, alagúteffektus; ~**mikroskopo**: *tud tech* alagútmikroszkóp

U strattunelo, venttunelo

tungsten/o=*volfram*o

tunguz/o=*fn* tunguz; ~a: *mn nyt* tunguz

tunik/o=**1.** *tört tex* tunika; **2.** *tex* tunika; **3.** *anat* burok, szövetréteg, tunica *vaskula ~o de la okulbulbo: közbenső szemburok, tunica vasculosa bulbi *szin* uveo; **4.** *növ* hártás buroklevél; ~**uloj**: áll zsákállatok, előgerinchúrosok (Tunicata)

U muktuniko, sertuniko

Tuniz/o=*geo* Tunisz *~o estas la ĉefurbo de ~io: Tunisz Tunézia fővárosa; ~**io**: *geo pol* Tunézia (TN)

tupaj/o=*áll* közönséges mókuscickány (Tupaia glis)

tupamar/o=*pol* tupamaro (gerillamozgalom)

tupi/o=*fn* tupi; ~a: *mn nyt* tupi (tpw)

tur/o=**1.** *ép* torony *la klinita ~o de Pizo: a pisai ferde torony *pedaltuba ~o: *zene* pedáltorony (>orgona); **2.** *sp* bástya (>sakk); **3.** *sp* ugrótorony; ~**eto**: **1.** *ép* tornyoska, kis torony *korbela ~eto: kiugró v. kiülő tornyoska; **2.** *kat* lövegtorony; **ĉef~o**: *ép* kat öregtorony, donjon; **super~i**: *tr* vmi (n) fölé tornyosul *la katedralo super~as la ĉirkaŭajn domojn: a székesegyház a környező házak fölé tornyosul; ~**gardisto**: toronyőr; ~**gruo**: *tech* toronydaru; ~**horloĝo**: toronyóra; ~**pinto**: *ép* toronycsúcs *szin* spajro; ~**plonĝo**: *sp* toronyugrás; ~**potaro**: *gaszt* ételhordó; ~**tegmento**: *ép* toronytető

U akvoturo, angulturo, antenoturo, Babel-turo, belvidturo, borturo, domturo, Ejfel-turo, fumturo, gardoturo, gvatoturo, gvidoturo, kanonturo, lumturo, plonĝoturo, preĝejturo, pulvoturo, regoturo, saltoturo, sieĝturo, sonorilturo, ŝtuparejturo

Tur/o=*geo* Tours; ~**lando**: *geo* Touraine, Tours-vidék

Turan/o=*tört tud* Turán; ~a: *tört tud* turáni *~a Ebono: *geo* Turáni-alföld *~aj popoloj: turáni népek; ~**ano**: *fn* turáni; ~**ismo**: *tört pol* turanizmus

turb/o=**1.** *jék* csiga; **2.** *fiz* giroszkóp, pörgettyű; **3.** *tech* horonymaró; ~**i**: **1.** *ntr* (csigaként) pörög; **2.** *ntr tech* horonyt mar; ~**omaŝino**: *tech* horonymarógép *szin* modlurmaŝino

U fingroturbo, vipoturbo, zumturbo

turban/o=*tex* turbán

turbelari/oj=*áll* örvényférgék (Turbellaria) *szin* akvoturnulój

turbe/o=*iszl* ép türbe (sírkápolna)

turbid/o=*đsv* zagy; ~a: *đsv* zavaros, zagyos; ~**tavolo**: *đsv* zagyréteg

turbin/o=*tech* turbina; ~a: *mn tech* turbina-, turbó *~e superŝargata: *tech* turbófeltöltő

U gasturbino, vaporturbino, voturbino

turbul/i=*ntr fiz* örvénylik (>gáz, folyadék); ~**o**, ~**ado**: *fiz met* örvény, örvénylés, légörvény; ~a: *fiz* örvénylő, turbulens; ~**ema**: *átv* nyugtalan, békétlen

turd/o=*áll* rigó (Turdus) *griza ~o: fenyőrigó (T. pilaris) *szin* litorno *nigra ~o: *merlo*

turg/a=*biol* turgor~, duzzadó, turgescens *~a movo: turgormozgás *~a premo: turgornyomás; ~**eco**: *biol* szövetrugalmasság, duzzadtság, turgor; ~**esko**: *đ*turgeco; **mal~a**: *biol* petyhűt, fonnyadt

Turgovi/o=*geo* Thurgau

turing/o=**1.** *tört* türing; **2.** *fn* türingiai; ~a: *mn* türingiai *la ~a dialekto: a türingiai dialektus; ~**io**: *geo pol* Turingia (DE)

Turing/o=*mat* (Alan Mathison) Turing *~a aŭtomato: *inf* Turing-gép *~a testo: *inf* Turing-teszt

turism/o=**1.** természetjárás; **2.** *gaszt* idegenforgalom, turizmus *ekologia ~o: *öko* ökoturizmus, környezetkímélő turizmus *szin* ekoturizmus *Monda Organizo pri ~o: Turisztikai Világszervezet, WTO; ~a: **1.** természetjáró *~a itinero: turistaút; **2.** idegenforgalmi, turisztikai *~a ĉeko: *gadz* utazási csekk *Monda Organizajo pri ~o: Idegenforgalmi Világszövetség, IVSz *~a oficejo: idegenforgalmi hivatal; ~**i**: *ntr* a természetet járja, kirándul, turistáskodik; ~**ejo**:

kirándulóhely; **agro-o**: falusi turizmus; **ciklo-o**: kerékpáros turizmus, bicikliturizmus; **eko-o**: ökoturizmus

tourist/o=turista, kiránduló

turk/o=*fn* török; **~a**: *mn nyt* török (tr) *~a okupacio: *tört* török hódoltság; **~oj kaj Kajkoj**: *geo pol* Turcs és Caicos-szigetek (BR); **(T)-ujo, (T)-io**: *geo pol* Törökország (TR); **~ovenkulo**: *fn* törökverő **Turkestan/o**=*geo* Turkesztán

turkio/o=*ásv* türkiz *juveloj garnitaj per ~o: türkizzel díszített ékszerek; **~a**: **1.** *ásv* türkiz; **2.** türkizszínű *szin* turkiskolora; **~kolora**: türkizszínű

turkmen/o=*fn* türkmén; **~a**: *mn nyt* türkmén (tk); **(T)-ujo, (T)-io**: *geo pol* Türkmenisztán (TM)

turmalin/o=*ásv* turmalin

turment/i=**1.** *tr* gyötör, kínoz, sanyargat *kuljo tre ~is nin: a szűnyogok nagyon gyötörték bennünket *la conscienco ripročas lin: gyöttri a lelkiismeret *la sinjoroj ~as la popolon per impostoj: az urak adókkal sanyargatják a népet *malsato ~as lin: éhség gyöttri *min ~adas la penso: egyre gyötör a gondolat *ne ~u vin pri tia bagatelo: ne kínozd magad ilyen semmiség miatt *timo lin ~as: félelem gyöttri *~i ĝismorte: agyongyötör, halálra gyötör *voj ~as lin: *orv* szelek kínozzák; **2.** *☞* **torturi**; **~o**: kín, gyötrellem *animaj kaj korpaj ~oj: lelki és testi kínok *mi ne plu povas elteni tiun ĉi ~on: nem tudom már elviselni ezt a kint; **~a**: gyötör, kínoz, gyötrelmes *~aj abscesoj: kízó fekélyek *~aj duboj: gyötör kételyek *~aj tagoj: gyötrelmes napok; **~egi**: *tr* nagyon gyötör, halálra gyötör; **~igi**: *ntr* gyötörödi, kínlódik, szenved; **el-i**: **1.** *tr* végsőkig gyötör, elgyötör *la akuŝo el-~is ŝin: a szülés elgyötörte; **2.** *tr* (gyötréssel) kicsikar *oni el-~is el li la konfeson: úgy csikarták ki belőle a vallomást; **mem~a**: önkínzó

*U*animturmo, mortturmenti

turn/i=**1.** *tr* fordít, forgat *kial ~i kaj tordi: mi tőrés-tagadás *li ~as ion en la kapo: valamit forgat a fejében *ni ~is kaj re-~is la demandon: meghánytuk és vetettük magunkban a kérdést *~i la radon: forgatja a kereket *~i la ŝlosilon en la seruro: forgatja a kulcsot a zárban *~i sin sur la kalkano: sarkon fordul *~u la krakon: forgasd meg kurlbit *~u la rostostangon: forgasd a nyársat; **2.** *tr* elfordít (más irányba), irányít *li ~is al ni la dorson: hátat fordított nekünk *li ~is al ni la okulojn al la vero: felnyitotta a szemünket az igazságra *li ~is sin al ni kun la peto, ke: azzal a kéressel fordult hozzánk, hogy *ne ~u vin kontraŭ ni: ne fordulj ellenünk *ni ~is la parolon al la kerno: a lényegre tereltük a beszédet *tiam vi ~is la rigardon al mi: akkor a tekintetedet ránk fordítottad *~i eksteren: kifelé fordít, kifordít *~i la atenton al li: felhívja rá a figyelmet *~i la kapon al virinoj: elcsavarja a nők fejét *~i sin en alia direkto: másik irányba fordul, másfelé fordul *~i sin en la kontraŭa direkto: ellenkező irányba fordul; **3.** *tr* *átv* átalakít, átváltoztat *li ~is la kapitulacion en venkon: a megadást győzelemmé változtatta; **4.** *tr* *film* forgat *Mefisto estis ~ita parte en filmstudio: a Mefisztót részben filmstúdióban forgatták *~i scenon de filmo: filmjelenetet forgat; **~o**: fordítás, fordulat *la afero prenis ~on: az ügy fordulatot vett *ne atendu ~on en la afero: ne várj fordulatot az ügyben *per unu ~o li ekfunkciigis la motoron: egy fordítással elindította a motort; **~igi**: **1.** *ntr* forog, pörög, kering *la dervišo rapidege ~iĝis: a dervis széleseben forgott *la rado ~iĝas: a kerék forog *mia kapo ~iĝas: forog a fejem *Tero ~iĝas ĉirkaŭ sia akso: a Föld forog a tengelye körül *~iĝi en sia ĉerko: forog a sírjában; **2.** *ntr* fordul, elfordul, irányul *la ŝipo ~iĝis al sudo: a hajó délnek fordult *~iĝi al la aŭtoritato: a hatósághoz fordul; **3.** *ntr* *átv* átváltozik *~iĝi en kreskon: növekedésnek indul *~iĝi en ranon: békává változik; **~iĝo**: **1.** forgás, pörgés *~iĝo ĉirkaŭ akso: tengely körüli forgás; **2.** fordulat, elfordulás *~iĝo dekstren: jobbra fordulás; **~iĝadi**: *ntr* tartósan forog, forgolódik *la dancantoj ~iĝadis: a táncolok egyre forogtak *li ~iĝadis en sia lito: forgolódott az ágyában; **~ilo**: *tech* forgattyú; **ĉirkaŭ-i**: *tr* *tex* ráhajrással szaporít (>kötés); **de-i**: **1.** *tr* elfordít, félrefordít, elvon (más irányba) *de-~i de la tasko: elvonja a feladattól *de-~i la atenton: eltereli a figyelmet *de-~u la lumon: fordítsd el a fényt *ne de-~u vian vizaĝon: ne fordítsd el az arcodat *li de-~is sin de la vidaĵo: elfordult a látványtól; **2.** *tr* *átv* felfog, kivéd, elhárít (pl. csapást) *mi ne povas de-~i la danĝeron: nem tudom elhárítani a veszélyt; **de-~igi**: *ntr* elfordul, félrefordul, eltér *de-~igi de la direkto: eltér az iránytól *la ŝipo iom de-~iĝis pro la forta vento: a hajó egy kicsit félrefordult az erős szél miatt *ni denove de-~iĝis de la temo: ismét eltértünk a témától; **el-i**: *tr* kifordít *el-~i jakon: zakót kifordít; **el-~igi**: **1.** *ntr* kifordul; **2.** *ntr* *átv* feltalálja magát, kivágja magát, kikeveredik (a bajból) *iel ni el-~iĝos: majd feltaláljuk magunkat, majd lesz valahogyan *li lerte el-~iĝi la danĝera situacio: ügyesen kivágta magát a bajból; **el-~aĵo**: kisegítő v. átmeneti megoldás; **el-~iĝema**: leleményes; **en-i**: *tr* befordít; **en-~igi**: *ntr* befordul; **for-i**: *tr* elfordít vmitől v. vkitől *for-~u la ombrelon: fordíts el az ernyőt *li for-~is sin de

ni: elfordult tőlünk; **for-~igi**: *ntr* elfordul *li for-~iĝis kaj malaperis: elfordult és eltűnt; **re-i**: *tr* visszafordít, megfordít *ne re-~u vin de la vojo: ne fordulj vissza az útról *re-~u la aŭton: fordítsd meg a kocsit; **re-~igi**: *ntr* megfordul, visszafordul *la kamiono re-~iĝis: a kamion megfordult *ni re-~iĝis pro la malbona vetero: visszafordultunk a rossz idő miatt; **re-e**: vissza, visszafelé, visszaúton, ellenkező irányban *mi iris re-e al mia domo: házamhoz visszafelé mentem *starigu viajn soldatojn re-e: ellenkező irányba állítsd a katonáidat *veturi tien kaj re-e: oda- és visszautazik; **re-~ebla**: visszafordítható *re-~ebla procezo: visszafordítható folyamat; **trans-i**: **1.** *tr* átfordít *trans-~i palton: kabátot kifordít *trans-~u la paĝon: fordítsd át a lapot; **2.** *tr* felfordít, felborít *ili trans-~is la boaton: felborították a csónakot *ni trans-~u la sakon, kaj elŝutu la tritikon: fordítsuk fel a zsákot, és öntsük ki a búzát *ŝi trans-~is la menson de la junulo: *átv* (nő) elvette az ifjú esztét; **~akvo**: víz örvény; **~butono**: vill forgókapcsoló; **~fermilo**: kallantyú; **~i-re-i**: *tr* ide-oda forgat, nézeget; **~kebabo**: *gaszt* döner kebab; **~nombro**: *fiz* fordulatszám; **~ojuĝisto**: *sp* fordulóbíró; **~okruco**: *közl* forgókereszt; **~omalsano**: *áll* *orv* kergekór, kergeség; **~omomanto**: *fiz* forgatónyomaték; **~opalaco sur anaspiedo**: kacsalábban forgó vár; **~oplato**: **1.** *vsüt* fordítókorong; **2.** lemezjányér (>lemeztájszó); **~oponto**: *közl* forgóhíd; **~opordo**: forgóajtó; **~opunkto**: **1.** forgáspont; **2.** fordulópont; **~orostilo**: *gaszt* nyárs; **~oseĝo**: forgószék *szin* pivotsego; **~ostango**: **1.** *tech* hajtóvas, fordítóvas *szin* vringilo **2.** *tech* hajtórúd, hajtókar *szin* bielo; **3.** *☞* **turnorostilo**; **~oŝtono**: *ép* sarokkő; **~ovo**: *met* forgószél

*U*akvoturniĝo, akvoturnuloj, boltoturnilo, diskoturnilo, frontoturno, kapturno, parolturno, sencoturno, sraŭbturmo, sortoturno, voturno, vojturno

turne/o=*műv* turné, előadókörút, hangversenykörút; **~i**: *ntr* turnézik, előadókörúton v. hangversenykörúton van

turnedos/o=*gaszt* sült béisziinszelet

turniket/o=*gysz* érnymó, érfogó, tornaculum *kirurgia ~o: Ader-féle fogó

turnic/o=*áll* európai guvatfű (Turnix sylvatica)

turnir/o=**1.** *tört* lovagi torna; **2.** *sp* torna, verseny *oni aranĝis ~on de ŝako: sakkturnát rendeztek *trobadora ~o: *ir* dalnokverseny *szin* amturniro *venkinto de la ~o: a torna győztese; **~ejo**: **1.** *tört* tornapálya; **2.** *sp* torna helyszíne

*U*amturniro, invitturniro, ŝaktturniro, tenisturniro

turp/a=*ritk* csúnya, csúf, rút *szin* malbela

turt/o=*áll* vadgerle (Streptopelia turtur) *turka ~o: balkáni gerle (S. decacoto)

tus/i=*ntr* köhög; **~o**: köhintés *~o kaj amo ne estas kaŝeblaj *Z: közm* a szerelmet eltitkolni nem lehet; **~ado**: köhögés; **anti~a**: *gysz* köhögés elleni *anti~a siropo: köhögés elleni szirup; **ek-i**: *ntr* köhint, egyet köhög; **~kraĉi**: *ntr* köhögve köp; **~oskrapi**: *tr* *átv* köszörül *~oskrapi sian gorgon: köszörüli a torkát

tusilag/o=*növ* martilapu, lókörmű (Tussilago farfara) *szin* azenpiedo, ĉevalpiedo

tusk/o=*ritk* áll agyar *szin* dentego

Tuscul/o=*tört* *geo* *átv* is Tusculum

tuŝ/i=**1.** *tr* érint, megérint, hozzányúl vmihez (n) *eĉ unu haron li ne ~is al li: egy ujjal sem nyúlt hozzá *la almozo volis ~i lian mantelon: a koldus meg akarta érinteni a köpenyt *la flugiloj de la birdo apenaŭ ~is la akvosurfacon: a madár szárnyai alig érintették a víztükröt *ne ~u ĝin, farbita! ne érintsd, festve van! *per la krono oni ~is la kapon de la reĝedzino: a koronával megérintették a királyné fejét *vi eĉ ne ~is la manĝaĵon: hozzá se nyúltál az ételhez; **2.** *tr* *átv* érint (>közel van) *la kristarbo preskaŭ ~as la plafonon: a karácsonyfa majdnem érinti a mennyezetet *niaj domoj ~as sin: a házuk egymás mellett van *oni povas ~i ĝin kvazaŭ per fingro: kézzel fogható, szinte tapintható; **3.** *tr* *átv* érint, bánt *kiu lin ~as, tiu lin sentas *Z: nem* a golya költötte *la tempo ne ~is ŝian belecon: az idő nem érintette a szépségét *miaj proponoj ne ~as la fundamon de la lingvo: javaslataim nem érinti a nyelv alapját *ne ~u min: ne érj hozzám *tio ne ~as liajn rajtojn: ez nem érinti a jogait; **4.** *tr* *átv* érint, vonatkozik vmire v. vkire (n), köze van vkinek v. vmihez *kio min ne ~as, kuŝu kiel kuŝas *Z: közm* ami téged nem illet, ne törd azon a fejed *la decido ne ~as vin: a határozat nem érint téged *min ne ~as la afero: engem nem érint az ügy *per kio tiu ~as min?: miben érint ez engem? *~i supraj la temon: felületesen érinti a témát; **5.** *tr* *átv* érint, megérint, megérint, hat rá (n) *ĝi ~as lin, kiel akvo anseron *Z: lepereg* róla *la petego ne ~is lian koron: a könyörgés nem hatotta meg a szívét *la respondo malagrabla ~is lin: a válasz kellemetlenül érintette *lin ~as nek admono, nek ordono *Z: nem* használ nála sem a szép szó, sem a szigor *~anta sceno: megható jelenet; **~o**: **1.** érintés, megérintés *la ~o de la konduktilo estas danĝera!: a vezeték

érintése veszélyes!; **2. műv** ecsetvonás; **3. orv** tapintás, kitapintás *per ~o li mezuris lian pulson: tapintással megmérte a pulzusát; **4. sp** kéz, kezezés, labdaérintés (>labdajáték), tus (>vívás); partvonalérintés (labdarúgás); ~**aĉadi**: *tr* pej birizgál, tapiz; ~**ado**: **1.** tapintgatás, tapogadás; **2. biol** tapintás, tapintóérzék *szin* tuŝsenso; **3. műv** ecsetkezelés, billentyűkezelés, billentés; ~**eti**: *tr* épp hogy érinti; ~**egi**: *tr* beleütközik vkibe v. vmibe, meglök; ~**iteco**: **1.** érintettség *lia ~iteco en la afero estas ja pruvita: hiszen bizonyított az ügyben való érintettsége; **2.** meghatározottság; ~**umo**: *sp* tus (birkózás) *momenta ~umo: pillanatnyi tus *teknika ~umo: technikai tus; **duon~i**: *tr* épp hogy érint, súrol; **ek~i**: *tr* megérint (hirtelen v. röviden) *li ek~is min ĉe la ŝultro: megérintett a vállamon; **inter~i**, **kun~i**: *tr* kölcsönösen v. egymást érint, összeérint *ĉe eliro ili inter~is sin: kimenetelkor egymást érintették *li inter~is la ekstremojn de la du dratoj: összeérintette a két huzal végét; **inter~iĝi**, **kun~iĝi**: *ntr* összeér, összeérintkezik *post monato la du finoj de la tuneloj inter~iĝis: egy hónap múlva az alagutak végei összeértek; **ne~ebla**: érinthetetlen *la diplomatoj estas netuŝeblaj: a diplomaták érinthetetlenek *la ne~ebla fundamo de Esperanto: az eszperantó érinthetetlen fundamentuma; **ne~eblulo**: *vall* átv érinthetetlen; **ne~ita**: érintetlen, ép; netuŝumino

1. ŭbalzamino; **2. átv** pej kényeske, mimózálelek; **re~i**: *tr* újraérint, újra megérint *vö.* retuŝi; **unu~ludo**: *sp* egyérintő (labdajáték); ~**butono**: *vill* érintógomb; ~**e-fuŝe**: *pej* hevenyészve, összehányva, összecsapva *fari ~e-fuŝe: összecsap, összehány; ~**ekrano**: *inf* érintőképernyő, touchscreen; ~**linio**: *sp* oldalon szin taĉo; ~**ludi**: *ntr* játé fogócskázik *szin* kaptoludi; ~**ludo**: *játé* fogócska *szin* kaptoludo; ~**monitoro**: *inf* érintőképernyős monitor; ~**plato**: *inf* touchpad, tapipad; ~**proksima**: érinthető közeli *la celo estis jam ~proksima: a cél már érinthető közelben volt; ~**punkto**: érintkezési pont; ~**sensio**: *biol* tapintóérzék *szin* tuŝado **2**; ~**ŝtono**: *kém* átv is próbakő *szin* provilo **2**

ŭfaciluŝe, flugtuŝi, kortuŝa, tertuŝo

tut/a=I. önállóan; egész, teljes *en la ~a mondo: az egész világon *la ~a sumo: a teljes összeg *li laboris la ~an tagon: egész nap dolgozott *mi legis la ~an libron: elolvastam az egész könyvet *sen spiro, ~a tremante: elfúlva, egész testében remegve *unu ovo malbona ~an manĝon difektas *Z. közm* egy rohadt alma százat is elront; ~e: teljesen, egészen *la glaso ~e pleniĝis: a pohár teljesen megtelt *li estas ~e sia patro: egészen az apja *li estis ~e nuda: teljesen pucér volt *mi estas ~e trankvile: teljesen nyugodt vagyok *mi estas ~e via: egészen az öné vagyok *~e kovris ĝin polvo: egészen belepte a por *~e libera, kiel birdo aera *Z.* szabad, mint a madár; ~e **ne**: egyáltalán nem, dehogy *li ~e ne estis malsana: egyáltalán volt beteg *vi forgesis vian promeson; ~e **ne**: elfelejtett az ígéretedet; egyáltalán nem; ~o: *fn* egész *la ~o estas pli granda, ol ĉiu el ĝiaj partoj: az egész mindig nagyobb, mint bármely része; ~aĵo: **1.** egész v. teljes dolog, teljesség, komplexum *la homo estas ~aĵo el korpo kaj animo: az ember testből és lélekből álló teljesség *la ~aĵo konsistas el naŭ konstruaĵoj: a komplexum kilenc épületből áll *mi aĉetis ~aĵon, ne ĝiajn partojn: én az egész dolgot vettem meg, nem a részeit; **2.** bélyeges boríték v. levelezőlap; ~eco: teljesség, hiánytalanság, completeness *ni rigardu la aferon en ĝia ~eco: teljességében nézzük a dolgot; ~eca: **1.** teljes, kerek, totális, globális, mindenre kiterjedő, az egészet érintő *la ~eca aliro al la demando: a kérdés teljességre törekvő megközelítése *provu rigardi la aferon ~ece: próbáld a dolgot a maga teljességében nézni *~eca analizo: mindenre kiterjedő elemzés *~eca demando: *nyt* eldöntendő kérdés *szin* ĉu-demando, jes-ne-demando; **2. mat** teljes (>rendezés); **en~e**: **1.** összességében, egészében, végeredményben, egyáltalán *ĉu li partoprenis en~e la kongreson?: egyáltalán részt vett a kongresszuson? *en~e, ni ne atingos nian celon: mindent egybevetve nem érjük el a célunkat *la ekonomio plenumas en~e sufiĉe bone: a gazdaság összességében elég jól teljesít *li estis en~e bonvolema ulo: végeredményben jóindulatú fickó volt; **2. ŝsume**; **3.** általában *li kritikis la verkon en~e kaj ties enkondukon speciale: általában kritizálta művet, különösen pedig a bevezetőjét; **super~o**: *tex* kezelábas, overall; **II.** előképző ŭtutapude, tutcerta, tutkore, tutlanda, tutlegi, tutunue

Tutanĥamono/o=tört Tutanhamon, Tutankhamon

tuv/o=fn tuvin; ~a: *mn nyt* tuvai, tuvin (tyv); **(T)~ujo, (T)~io**: *geo pol* Tuva (RU)

Tuval/o=geo pol Tuvalu (TV); ~a: *mn nyt* tuvalui (tv)

tv=táv tv, tévé ŭtelevida, televideo, televidilo; tv-kanalo: *táv* tv-csatorna, tévécsatorna; tv-produktisto: *táv* tv-tévéproducer; tv-skipo: *táv* tévéstáb; tv-stacio: *táv* tv-állomás

tva/o=fn tva

tvi/a=mn nyt tvi (twi)

tvid/o=tex skót gyapjúszövet, tweed

Twiter/o=inf Twitter

tvist/o=zene tviszt (tánc és zene); ~i: *ntr* tvisztel

tvirn/o=tex cérna *szin* kudrofaden; ~i: *tr tex* cernáz

u=u (hang, betű és betűnév); **2.** U alakú ŭU-fero, U-tubo

u²=I. végződés; ~u: felszólító mód *'kuru' estas la volitiva formo de 'kuri': a 'fuss' a 'futni' felszólító módú formája; **II.** önállóan; u-modo: *nyt* felszólító mód *szin* ordona modo, volitivo

Uagadugu/o=geo Ougadougou

Uaz/o=geo pol L'Oise (megye) (FR)

ublikv/a=biol bárhol tenyésző, ubiquitarius

ubliet/o=ŭ forgeskelo

U-bomb/o=ŭ uranibombo

udmurt/o=fn votják, udmurt; ~a: *mn nyt* votják, udmurt (udm);

(U)~ujo, (U)~io: *geo pol* Udmurtföld (RU)

udon/o=gasz udon (napán téztafésleség)

ued/o=geo vádi, aszóvölgy, szárazvölgy *szin* vadio

Uesant/o=geo Ouessant, Ushant

uest/o=geo nyugat (U) *szin* okcidento; ~a: *geo* nyugati (U) *szin* okcidenta

ŭnord-uesto, sud-uesto

ufl=isz ha!, hu!, hu-ha! (>megkönnyebbülés) *ufl, fine mi estas hejme!: ha! végre otthon vagyok! *ufl! tio estis malfacila!: hu! ez nehéz volt!

Ugand/o=geo pol Uganda (UG); ~ano: *fn* ugandai (lakos)

ugr/o=fn ugor; ~a: *mn nyt* ugor *la hungara, hanta kaj mansa estas ~aj lingvoj: a magyar, hanti és mansi ugor nyelvek

ŭfinno-ugra

ugvis/o=áll japán berkiposzata (Cettia diphone) *szin* mallongflugila ĉetio

uhu!=isz hahó! (hívás távolról)

uj=I. utóképző; ~ujo: **1.** ~tok, ~tartó, ~edény, ~tartály ŭabelujo, banujo, cigarujo, fandujo, fruktujo, kolektujo, lavujo, monujo, piprujo, pistujo, rezervujo, sukerujo, salujo, supujo, trinkujo; **2. növ** ~fa, ~bokor *szin* ~arbo, ~arbusto ŭavelujo, fruktujo, juglandujo, oranĝujo, pirujo, pomujo, prunujo, rozujo, vinberujo; **3. geo** ~ország, tartomány *szin* ~io, ~lando ŭAnglujo, episkopujo, Francujo, Hungarujo, prefektujo, princujo, Rusujo, Serbujo, Turkujo; **II.** önállóan; ujo: edény, tartó, tartály *li substarigis ujon por la pluvakvo: egy tartályt tett alája az esővíznek; elujigi: *tr* edényből v. tartályból kivesz; enujigi: *tr* edénybe v. tartályba betölt

ujgur/o=fn ujugur; ~a: *mn nyt* ujugur (uig); **(U)~ujo, (U)~io**: *geo pol* Ujguria (CN)

Ujungpandang/o=geo Ujungpandang

uk=utóképző; ~uko: *ritk* áll kasztrált állat *szin* áll eks~2 *bovuko: ökör

ukaz/o=I. *tört* jog ukáz, cári rendelet; **2. jog** ukáz, elnöki rendelet (RU)

*~oj estas dekretoj kun leĝa forto: az ukázok törvényerejű rendeletek; **3. átv** ukáz, feltétlen parancs

ukij/o=műv ukijo-e (egyfajta fametszet) (JP)

ukrain/o=fn ukrán; ~a: *mn nyt* ukrán (uk); **(U)~ujo, (U)~io**: *geo pol* Ukrajna (UA)

ukrajn/a=ŭ ukraina

ukule/o=zene ukulele, hawaii gitár *szin* havaja gitaro, ŝtagitaro

ul=I. utóképző; ~ulo: **1.** (a szótóval jellemezhető) ember ŭaĝulo, belulino, blankulo, ĝibulo, karulino, nigrulo, riĉulo, sanktulo, virgulino; **2. átv** (a szótóval jellemezhető) állat v. tárgy ŭgrizulo, nubskrapulo, trimastulo; **3. áll** meghatározatlan csoport (>taxonómia) ŭamebulujo, araneulajo, duvalulajo, mamulajo, skvamulajo, spongulajo; **4. növ** meghatározatlan csoport (>taxonómia) ŭamentulajo, kunigpetalulajo, nukleulajo, liberpetalulajo, sennukleulajo, senpetalulajo, vivulo; **II.** önállóan; ulo: alak, krapek, tag, pasas *kiu estis tiu ulo kun vi?: ki volt az az alak veled? *tian ulon mi ne konas: ilyen embert nem ismerek *tiu ulo estas iom mensmanka: az a krapek egy kicsit lökött *ulo kun lerta lango: sima nyelvű alak; ulaĉo: *pej* szakadt alak; ulino: nőci, csaj **ulamban/o=bud** halottak ünnepe (JP)

ulan/o=kat ulánus, dzsidás v. pikás katona

Ulanbator/o=geo Ulánbátor

ulcer/o=orv fekély, ulcus *duodena ~o: nyombélfekély, ulcus duodeni *stomaka ~o: gyomorfekély, ulcus ventriculi; ~a: *orv* fekélyes, ulcerosus *~a vundo: fekélyes seb; ~iĝi: *ntr* *orv* elfekélyesedik; ~iĝo: *orv* elfekélyesedés, ulceratio

uleks/o=növ süznanót, süzlanót, töviszanót, tükészanót (Ulex)

ulem/o=isz jog uléma, mohamedán jogtudós

Ulis/o=ŭ Odiseo

ulm/o=növ szil, szilfa (Ulmus)

ulmari/o=áll réti legyezőfű, legyezőbajnóca (F. ulmaria) *szin* herbejregino, marĉa filipendulo

uln/o=I. rőf, könyök (hosszmérték); **2. anat** singcsont, alkarcsont, ulna

Ulrik/o=Ulrik (utónév)

Ulster/o=geo Ulster

ultimat/o=pol ultimátum, utolsó figyelmeztetés *fari ~on: ultimátumot ad

ultra=előképző; ultra~: *tud* ultra~, ~tűli (határt meghaladó) vö. infra
 ➤ultracentrifugilo, ultrakurtonda, ultradiatermio, ultramikroskopo, ultrasono, ultraviolo

ultrabazit/o=ásv ultrabázisos kőzet, ultrabázit

ultramar/o=kém ultramarin festék, leideni kék; ~a: ultramarin (szín)
 *~a bluo: ultramarin kék

ulul/i=1. *ntr* vonít; **2.** *ntr* huhog *strigoj ~is sinistre: baglyok huhogtak vészjóslóan; **3.** *ntr* átv üvölt *~as sireno: sziréna üvölt

ulv/o=növ főzelékmoszat (Ulva) *laktuka ~o: tengerisálata (U. lactuca) *szin* marlaktuko

um=utóképző; ~umi: (a tövel kapcsolatos ige) ➤malvaramumi, komunumo, plenumi

1. (>testrész) ➤brakumi, cerbumi, okulumi, palpebrumi, seksumi; **2.** (>tárgy) ➤butonumi, foliumi; **3.** (>utánzás) ➤frenezumi, kolombumi, mastrumi, saĝumi; **4.** (>ellátás) ➤aerumi, akvumi, ombrumi, sapumi, sunumi, ventumi; **5.** (>kivégzés mód) ➤dekumi, kvaronumi, pendumi, palisumi, radumi; ~umo: (a tövel kapcsolatos tárgy) ➤buŝumo, kalkanumo, kolumo, krurumo, manumo, nazumo, pakumo, plandumo; ~uma: *mat* (tő alapú számrendszer) ➤duuma, dekuma, centuma, dekesuma, n-uma; **II.** önállóan; umo: izé *transdonu al mi tiun umon: add ide azt az izét; umi: *tr* izél *kion vi umas?: mit izélsz? *ŝi umis kun pluraj: (nő) többekkel izélt; umadi: *ntr* matat, katat, motoz; umajeto: műtyürke; enumiĝi: *ntr* *biz* belezűg vkibe *Sonjo enumiĝias al Petro: Szonja belezűgött Péterbe

um/o=uma (űrmérték)

Umar/o=➤Omaro

umband/o=vall umbanda

umbel/o=növ ernyővirágzat, umbella *kunmeta ~o: összetett ernyő; ~eto: *növ* ernyőcske, umbellula

umbelifer/oj=➤apiacoj

umbilik/o=1. *anat* köldök, umbilicus

2. *a* *növ* köldökfolt, magköldök, hilum *szin* hilumo

2. b *növ* köldök, umbilicus; **3.** *átv* köldök (vminek a központja) *Delfo, la ~o de la mondo: Delphi, a világ köldöke; ~ismo: *átv* köldöknézegetés, tétlen befelé fordulás

umbilikari/o=növ köldökös zuzmó (Umbilicaria)

umbr/o=1. *fn* tört umber, umbr; **2.** *fn* umbriai; ~a: *mn* nyt tört umber; (U)~ujo, (U)~io: **1.** *tört* geo Umbria; **2.** *geo* pol Umbria (IT)

umbr/o=áll póchal (Umbra)

ume/o=1. *növ* kínai kajszi (Prunus mume); **2.** *növ* kínai kajsziparack (termés)

umik/o=biz (szexuális) barát, kedves (szerető) *szin* koramiko; ~ino: *biz* (szexuális) barátnő, szerető *szin* koramikino

umjak/o=hajó umiak (eszkimó bődöncsónak)

umlaüt/o=nyt umlaut (tőmagánhangzó váltása magas hangrendűre)

UN=röv Unuiĝintaj Nacioj, Unuiĝinta Naciaro *UN-inspektoro: ENSZ-ellenőr *UN-pactenanto: ENSZ-békefenntartó

unaŭ/o=áll kétujjú lajhár, unau (Choloepus didactylus)

unc/o=uncia (súlymérték) *brita ~o: angol uncia (28,35 g) *franca ~o: francia uncia (31 g)

unci/o=áll hópárdus (Panthera uncia) *szin* neĝleopardo

uncial/o=knyv uncialis (betűfajta)

undek=előképző; undek~: *kém* undek~ (11 C); undekano: *kém* undekán; undekeno: *kém* undekén; undekino: *kém* undekin; undekilo: *kém* undekil

undari/o=növ Undaria (egyfajta barnamoszat)

Undin/o=mit Undina (germán vízi tündér)

ung/o=anat köröm, unguis *defendi sin per ~oj kaj doj: foggal-körömmel védekeznek *enkreskinta ~o: benőtt köröm *li estas kavaliro ĝis la fino de siaj ~oj: talpig lovag *mordeti al si la ~ojn: harapdálja a körmet *tondi la ~ojn: levágja a körmet; ~i: *tr* (körömmel) vakar, kapar *szin* ungograti, ungovundi; ~ego: *áll* karom *liberigi el la ~egoj de la polico: kiszabadítja a rendőrség karmaiból *~egoj de tigre kaj aglo: tigris és sas karmai; ~ilaro: körömkészlet; ~uloj: ➤hufuloj; ~obroso: körömkéfe; ~ofajlilo: körömrészelő; ~ograti: *tr* körömmel megvakar, körömmel kapar; ~ohaüteto: *anat* körömbőr; ~okresco: (köröm)holdacska; ~olako: körömlakk; ~osto: ➤lakrimalo; ~ovundi: *tr* véresre kapar

↳krurungo

ungol/o=növ szíromköröm, unguiculus

ungvent/o=gyvsz balzsam, gyógykenőcs, gyógyír *kontraüinflama ~o: gyulladási elleni kenőcs

uni/o=1. *pol* egyesülés, unió *szin* unuiĝo *la ~o de Litvo kun Polujo

okazis en 1386: Litvánia egyesülése Lengyelországgal 1386-ban történt; **2.** *pol* unió *Eüropa Mona ~o: *gazd* Európai Monetáris Unió, EMU *Eüropa ~o: Európai Unió, EU *Okcident-Eüropa ~o: *tört* Nyugat-Európai Unió, NYEU *persona ~o: perszonálunió *~o de Sovetaj Socialistaj Respublikoj: *tört* Szovjet Szocialista Köztársaságok Uniója; ~a: *pol* uniós, unióbeli *la ~aj landoj: az uniós országok *~a politiko: uniós politika; ~ismo: *pol* unionizmus; ~isto: *pol* unionista

uniat/o=kr unitus (görögkatolikus hívó); ~a: *mn* *kr* unitus (görögkatolikus), egyesült

uniform/o=egyenruha, uniformis *ekzerca ~o: *kat* gyakorlóruha *parada ~o: díszegyenruha *soldata kaj polica ~o: katonai és rendőri egyenruha

unik/a=1. egyedi, páratlan, unikális *ĉi tiu vazo estas ~a, ne anstataŭigebla: ez a váza egyedi, nem pótolható *tiuj pentraĵoj estas ~aj, ne anstataŭigebly: azok a festmények páratlanok, nem pótolhatók; **2.** egyetlen *szin* ununura, solola *~an fojon mi petis vin pri tio: egyetlen egy alkalommal kértelek rá; ~aĵoj: egyedi darab *la objektoj de nia muzeo estas ~aĵoj: múzeumunk tárgyai egyedi darabok

Unikod/o=inf Unicode

unikorn/o=➤unukornulo 1; ~o: ➤Unukornulo

Uniks/o=inf Unix

unison/o=zene egybehangzás, unisono; ~e: *hsz* zene unisono

unit/o=tud mértékegység *szin* unuo 5 *derivita ~o: levezetett v. származtatott egység *fundamenta ~o: alapegység *praktika ~o: technikai mértékegység *SI~oj: Si-egységek; ~sistemo: *tud* mértékegységrendszer *internacia ~sistemo: nemzetközi mértékrendszer, SI-rendszer

unitari/a=kr unitárius, szentháromság-tagadó; ~ano: *fn* *kr* unitárius *la ~anoj negas la triecon de Dio: az unitáriusok tagadják Isten hármasságát; ~ismo: *kr* unitarizmus

univ/o=ritk *biz* uni, egyetem

univers/o=csill világmindenség, világegyetem, univerzum *szin* makrokosmo, mondotuto

universal/a=1. általános, egyetemes, átfogó *ĉi tiu regulo ne estas ~a: ez a szabály nem általános *la filozofia problemo de la aparta kaj ~a: az egyedi és az általános filozófiai problémája *la teruro en la urbo estis ~a: a remület a városban általános volt *li estis nomita ~a heredanto: általános örökösnek nevezték ki *ne ekzistas ~a medikamento: nincs általános orvosság *~a Dekuma Klasifiko: Egyetemes Tizedes Osztályozás, ETO; **2.** egyetemes, univerzális, világ~ *~a ekspozicio: világkiállítás *~a Esperanto-Asocio: eo Eszperantó Világszövetség *~a kongreso de Esperanto: eo eszperantó világkongresszus *~a lingvo: egyetemes nyelv, világnyelv *~a religio: *vall* világvallás; ~aĵo: *fil* univerzália, általános fogalom, egyetemes jegy; ~eco: egyetemesség, általánosság, univerzalitás; ~igi: *tr* egyetemesít, egyetemessé v. általánossá tesz; ~ismo: **1.** *fil* univerzalizmus; **2.** *vall* univerzalizmus, egyetemes megváltás tana

universitat/o=isk egyetem *agrikultura ~o: *agr* mezőgazdaság egyetem *agroszencia ~o: *agr* agrártudományi egyetem *ekonomika ~o: *gazd* közgazdasági egyetem *enskribigi en la ~on: beíratkozik az egyetemre *gimnastika ~o: *sp* testnevelési egyetem *hom- kaj naturszencia ~o: bölcsész- és természettudományi egyetem *Internacia Kongreso ~o: eo Nemzetközi Kongresszusi Egyetem *Internacia Somera ~o: eo Nemzetközi Nyári Egyetem *medicina ~o: *orv* orvostudományi egyetem, orvosi egyetem *militarta ~o: *kat* hadtudományi egyetem *muzikarta ~o: *zene* zeneművészeti egyetem, zeneakadémia *scenarta ~o: *műv* színművészeti egyetem *teknika ~o: *tech* műszaki egyetem, műegyetem *tutscienca ~o: *tud* tudományegyetem; ~a: *isk* egyetemi *~a disertajo: egyetemi disszertáció *~a rektoro: egyetemi rektor *szin* universitatestro *~a urbo: egyetemi város *~aj privilegioj: egyetemi kiváltságok; ~ano: *isk* egyetemi polgár; ~estro: *isk* egyetemi rektor

unkari/o=növ gambircserje, kambir (Uncaria)

unkt/i=➤sanktolei

unt=utóképző; ~unta: *mn* *ritk* feltételes módú cselekvő melléknévi igenév *eĉ perfiduntan mi amas ŝin: még ha áruló volna is, szeretem őt (nőt) *mi akceptis la viron aĉetuntan la domon: fogadtam a házat esetleg megvásárló férfit

unu=1. egy (számnév) *li intertraktis kun la negocantoj po unu: egyenként tárgyalt az üzletkötőkkel *unu floro ne estas krono, unu monero ne estas mono: egy pénz nem pénz *unu jaron pli aĝa: egy évvel idősebb *unu kaj duona kilogramoj: másfél kilogramm *unu kaj duono da litroj: másfél liter *unu kaj unu faras du: egy meg egy az kettő *unu simila nulon, ne prezentas kalkulon Z: *köz* meg egy nem számít *unu tagon antaŭe: egy nappal korábban *unu, du, tri, kvar, finita la far'! Z: egy, kettő, három – kész!; **2.** egy(etlen egy) *szin* ununura *ekzistas nur

unu Dio: csak egy Isten van *la unu maro: *ex* az egyetlen barát *ne unu fierulon mi vidis humiligi: nem egy büszke embert láttam megalázkodni *unu el la multaj: egy a sok közül; **3.** *ex* egyes, bizonyos *szin* iuj *unuj homoj ne ŝatas lin: bizonyos emberek nem kedvelik őt *unuj nomoj estas nekonataj al mi: egyes nevek ismeretlenek nekem *unuj objektoj estis rompita: egyes tárgyak el voltak törve; **4.** egy valaki, egyik, némelyik (névmásként) *unu el ili: az egyikük *unuj el ni: némelyek közülünk, némelyikünk *unu floras, alia ploras *Z: közm* világ, világ, vetett ágy – kinek kemény, kinek lágy *unu okcidenten, alia orienten: egyik jobbra, másik balra *unuj nomas min perfidulo: egyesek árulónak neveznek; **5.** *ex* egy (a beszélőnek ismerős, a megszólítottnak ismeretlen) *unu belan tagon: egy szép napon *vivis iam unu malriĉa vidvino: élt egyszer egy szegény özvegyasszony; unua: **1.** első (térben) *la unuaj tri ŝtupoj: az első három lépcső *unua en la vico: első a sorban; **2.** első (időben) *la unuaj kristanoj: az első keresztények *ni alvenis unuaj: mi érkeztünk elsőként *unua venis, unua prenis *Z: közm* aki korábban nyúl, hamarabb markol; **3.** első (sorrendben) *la unua de januaro: január elseje *la unua ministro: az első miniszter *la unuan de majo: május elsején *Ludoviko la Unua: I. Lajos *multaj unuaj estos lastaj: sok első lesz utolsó *oni pendumis lin unuan: elsőnek őt akasztották fel *varo de unua kvalito: elsőrendű áru; unue: először (felsorolásban) *unue kaj laste: először és utóljára *unue pagu, poste vi povas sidiĝi: először fizessen, utána leülhet *unue verŝu, due trinku, trie manĝu: először önts, másodszor igyál, harmadszor egyél; unuo: **1.** egyes szám *post tri kvaroj oni devas skribi du unuojn: három negyes után két egyest kell írni *vi interŝanĝis la seson kaj la unuon: felcserélte a hatost az eggyessel; **2.** *mat* egységem *polinoma unuo: *mat* egységpolinom *szin* unupolinomo; **3.** *kat* egység *poste sekvis la artileriaj unuoj: utána következtek a tüzéregységek; **4.** egység (egész eleme) *la sistemo konsistas el kvar unuoj: a rendszer négy egységből áll; **5.** *tud* mértékegység *szin* unito *elektra unuo: vill villamos mértékegység *Internacia Sistemo de Unuoj: Nemzetközi Mértékegységrendszer, ISO *unuo de radiado: sugárzás egysége *unuo de volumeno: térfogategység; **6.** *fn* *isk* egyes (osztályzat) *ni ĉiuj ricevis unuon en fiziko: mindnyájan egyest kaptunk fizikából; unuajo: egyrészes valami; Unuajo: *fil* Egyetlen; unuaajo: *agr* primőr, első termés; unuaeco: elsőség, elsőbbség *neniu pridubas lian unuaecon: senki sem vonja kétségbe az elsőbbségét; unuaulo: (sorrendben az) első ember, élenjáró *unuauulo de la studojaro: *isk* évfolyamelső *la unuauuloj de la popolo: a nép előjárói *la unuauuloj de la scienco: a tudományban élenjárók; unueco: **1.** egyedülvalóság, egyedüliség *la unueco de Dio: Isten egyedülvalósága *la unueco faras ĉi tiun artobjekton tiel valora: egyedülisége teszi ezt a műtárgyat olyan értékessé; **2.** egység, egységesség *ni konservu nia unuecon: őrizzük meg az egységünket *unueco donas fortecon *Z: közm* egységben az erő; unueca: egységes *unueca sindikato movado: egységes szakszervezeti mozgalom; unuecemo: egységtörekvés; unuecigi: *tr* egységesít; unuecigi: *ntr* egységesül; Unuel: ☞Ludoviko Lazaro Zamenhof; unuelo: valaki, bárki *unuelo interesigis pri vi: valaki érdeklődött irántad *unuelo povas viziti la kastelon: bárki meglátogathatja a kastélyt; unuela: ☞iu **2**; unuigi: *tr* egyesít *laŭ Zamenhof Esperanto unuigas la homaron: Zamenhof szerint az eszperantó egyesíti majd az emberiséget *li unuigas la trupojn en unu armeon: egy seregbe egyesítette a csapatokat *ni unuigu niajn fortojn: egyesítsük erőinket; unuigi: *ntr* egyesül *ni unuigas en unu societon: egy társaságba tömörültünk *la popoloj unuigas en unu landon: a népek egy országba egyesültek; unuigo: egyesítés; unuigo: egyesülés; unuobla: egyszeres *unuobla tavolo: egyszeres réteg; unuoble: egyszer, egyszeresen *unuoble sternita asfalto: egyszeresen terített aszfalt *unuoble unu: egyszer egy; unuopa: egyes, külön *la unuopajn proponojn mi unuigas en la homoj: az egyes javaslatokat egyesítettem a beszámolóban *unuopaj homoj provis, sed malsukcesis: egyes emberek próbálták, de kudarcot vallottak; unuope: *hsz* egyedül *li ĉiam agis unuope: mindig egyedül cselekedett; unuopulo: egyes ember, individuum *unuopuloj opinias alie: egyes emberek másképpen vélekednek; unuopula: egyedi, individuális *unuopulaj provoj: egyedi próbálkozások; unuto: *zene* prím; unuteto: *zene* szóló; antitriunuano: *kr* szentháromság-tagadó, antitritinárius; disunuigi: *tr* szétszed, szétdarabol *Pollando estis plurfoje disunuigita: Lengyelországot többször szétdarabolták; disunuigi: *ntr* szétválik, elkülönül; reunuigi: *tr* újraegyesít *Pollando estis reunuigita en 1918: Lengyelországot 1918-ban újraegyesítették; subunuo: *kat* alegység; superunuo: **1.** többszörös (mérték)egység; **2.** *kat* magasabb egység; Triunuo, Sankta Triunuo: *kr* Szentháromság; triunuano: *fn* *kr* szentháromsághívó, szentháromságvalló; tutunue: legelőször is, mindennek előtt *tutunue ni klarigu kelkajn nociojn: először is tisztázzunk néhány fogalmat *unutakta rektifilo: egyutas

egyenirányító; unuecfrento: *pol* egységfront; unuomatrigo: *mat* egységmátrix
 Ŭmonunuo
 unuar/a=fiz kém egyalkotós, unáris
 uok/o=gaszt kínai serpenyő, wok *szin* volbopato
 upaniŝad/o=vall fil upaniŝad
 upas/o=upasz (nyílméreg); ~arbo: növ upaszfa (Antiaris toxicaria)
 uperkut/o=sp felütés (>ökölvívás)
 Upsal/o=geo Uppsala
 upsilon=knyv ű, űpszilon (görög 'y' betű) *szin* upsilono
 upsilon/o=☞upsilon
 upup/o=áll búbos banka (Upupa epops)
 ur/o=ősl őstulok (Bos urus)
 ur/o²=**1.** előtag; ~o~: *orv* uro~ (vizeletkiválasztó rendszer); ~ogenera: anat urogenitális *~ogenera aparato: urogenitális rendszer; ~ografio: *orv* urográfia; ~ologo: *orv* urológus *szin* urinologo; ~ologio: *orv* urológia *szin* urinologio; ~oskopia: *orv* mikroszkópos vizeletvizsgálat, urinoszkópia, uroszkópia *szin* urinoszkópia; **II.** vizelet (összetételekben); ~ato: *biol* kém urát, húgysav *szin* ~ata acido: húgysav; ~atemio: *orv* urataemia; hiper~atemio: *orv* hyperuracemia
 uracil/o=biol kém uracil
 uragan/o=**1.** met orkán; **2.** átv orkán, vihar *en la ~o de la mondmito: a világháború viharában; ~i: *ntr* tombol, viharzik *la pasioj ~is: tomboltak a szenvedélyek; ~as: *ntr* met orkán van, orkán tombol
 urak/o=anat középso köldökredő, urachus *szin* meza umbilika faldó
 Urál/o=**1.** geo Urál (hegység); **2.** geo Urál (folyó); ~a: **1.** geo uráli, Urál~; **2.** nyt uráli *~a lingvofamilio: uráli nyelvcsalád; ~altaja: urál-altaji *~altaja lingvofamilio: urál-altaji nyelvcsalád
 Uran/o=**1.** mit Uranosz, Uranus; **2.** csill Uránusz
 urani/o=kém urán, uránium (U) *riĉigita ~o: dúsított urán; ~ato: kém uranát; trans~a: kém transzurán *trans~aj elementoj: transzurán elemek; ~bombo: *kat* urániumbomba
 Urani/o²=mit Urania (múzsza)
 uranil/o=kém uranilgyök; ~a klorido: kém uranil-klorid
 uraninit/o=ásv uraninit *szin* peĉero
 uranism/o=ex uranizmus, férfi homoszexualitás
 urb/o=város vö. civito *fortikigita ~o: erődített város, fallal kerített város *kampara ~o: mezőváros *komerca ~o: kereskedőváros *la Eterna ~o: az Örök Város (Róma) *la Sankta ~o: a Szent Város (Jeruzsálem) *la tuta ~o parolas pri tio: az egész város erről beszél *libera ~o: szabad város *satelita ~o: csatolt város *~o departemo: megyei jogú város *~o de miliono da loĝantoj: milliós város; ~a: városi *~a aŭtoritato: városi előjáró, városvezető *~a konsilanto: városi tanácsos *~a konsilio: városi tanács *~a magistrato, ~a registaro: városi önkormányzat *~a standardo: városlobogó; ~ano: *fn* városi, városlakó; ~ego: nagyváros, metropolisz *szin* grandurbo; ~estro: (városi) polgármester; ~estrejo: polgármesteri hivatal; ~eto: városka, kis város *~eto de kvin mil animoj: ötezer lelket számláló városka; antaŭ~o: **1.** tört városfalon kívüli település; **2.** előváros, külváros *szin* ĉirkaŭurbo; antaŭ~a: elővárosi; ĉef~o: főváros *departemento ĉef~o: megyeszékhely *szin* departemento sidejo; ĉirkaŭ~o, sub~o: előváros, külváros, periféria *szin* antaŭurbo **2**; ekster~a: városon kívüli; et~o: geo kisváros; grand~o: nagyváros, metropolisz *szin* urbego; inter~a: városközi, interurbán *inter~a trafiko: közl városközi közlekedés; kun~aĵo: (városi) agglomeráció, konurbáció; sam~ano: *fn* egy városból való, földi; Tri~o: geo Hármaváros, Trójmiasto; vic~estro: *pol* alpolgármester; ~ocentro: városközpont; ~odomo: ép városháza; ~ofondinto: *fn* városalapító; ~okoloso: óriási város, városóriás; ~onomo: városnév; ~oplanado: várostervezés; ~oplanismo: várostervezés (rendszer); ~oplanisto: *fn* várostervező; ~opordego: ép városkapu; ~orando: város pereme, város széle, periféria; ~origardo, ~origardado: városnézés; ~registara: önkormányzati *~registaraj instancoj: önkormányzati hivatalok; ~oŝtato: *pol* városállam
 Ŭarturbo, banurbo, ĝardenurbo, havenurbo, limurbo, naskiĝurbo, sankturbo, staplurbo
 Urban/o=Orbán (utónév)
 urbaniz/i=tr várost rendez, urbanizál; ~ado: városrendezés, urbanizáció; ~isto: *fn* városrendező
 urdu/o=nyt urdu (urd)
 ure/o=biol kém karbamid *malonil~o: malonil-karbamid; ~ato: *ne* ☞urato; ~azo: *biol* kém ureáz; ~emio: *orv* vér karbamidszintje; ~ido: kém ureid, karbamidszármazék; tio~o: fot kém tiokarbamid
 ured/o=**1.** ex növ rozsdagomba (Uredo); **2.** növ uredalak, rozsdabetegség; ~inaloj: növ rozsdagombák (Uredinales) *szin* rustofungoj; ~osporo: növ uredospóra
 uremi/o=orv húgyvérűség, uraemia

uretan/o=*kém* uretán

ureter/o=*anat* húgyvezeték, vesevezeték, ureter; **~ito:** *orv* húgyvezeték-gyulladás, uretergyulladás, ureteritis

uretr/o=*anat* húgycső, urethra; **~ito:** *orv* húgycsőgyulladás, urethritis

ureus/o=*tört* ureuszkigyó (egyiptomi felségjelvény)

urġ/i=*tr* sürget, siettet *la afero ne ~as: az ügy nem sürgős *la cirkonstancoj ~as min: a körülmények sürgetnek *ne ~u min!: ne sürgess! *~u vin, tempo mankas!: csipkedd magad, nincs idő!; **~a:** sürgős *~a bezono: sürgős szükség *~a letero: sürgős levél *~a operacio: sürgős operáció *~a prifosado: leletmentő ásatás *~e mi bezonas ġin: sürgősen szükségem van rá; **~o:** sürgetés; **~aġo:** **1.** sürgős dolog; **2.** *orv* sürgős eset; **~eco:** sürgősség *operacio de ~eco: *orv* sürgősségi operáció; **~ejo:** *orv* sürgősségi osztály; **~iġi:** *ntr* sürgőssé válik *la interveno ~iġis: a beavatkozás sürgőssé vált; **~isto:** *orv* sürgősségi dolgozó; **~ulo:** *orv* sürgős beteg

↳seksurgó

uri/o=*áll* lumma (Uria)

uri/o=*biol orv* ~uria, ~vizelés ↳acetonurio, albuminurio, azoturio, fosfaturio, glukozurio, hiperazoturio

Urij/a=*bibl* Uriás, Uriás

urin/o=vizelet; **~a:** vizelet~, vizelettel kapcsolatos *~a nereteneblo: vizelet-visszatartási képtelenség, incontinentia urinae *~a reteno: vizelet-visszatartás *~a sablo: vesehomok *~a veziko: húgyhólyag, vesica urinaria *szin* urinveziko; **~i:** *ntr* vizelet; **~ato:** ↳urato; **~ejo:** vizelde, pissoir, piszoár (helyiség); **~igilo:** *fn* gysz vizelethajtó; **~ujo:** gysz ágýtál, kacsá; **~ologo:** *orv* urológus *szin* urologo; **~ologio:** *orv* urológia *szin* urologio; **~ometro:** gysz vizelet-fajsúlymérő, urinométer; **~ometrio:** *orv* urinometria; **~oreo:** *orv* vizeletcsepegés, vizeletsorgás, enuresis *szin* enurezo; **~oskopia:** *orv* mikroszkópos vizeletvizsgálat, urinoszkópia, uroszkópia *szin* uroskopia; **~pelvo:** vizelde, pissoir (csésze); **~veziko:** *anat* húgyhólyag, vesica urinaria

↳litpisado, liturinado

uril/o=↳mumpso

urn/o=**1.** *tört* váza, urna; **2.** hamvveder, halotti urna *szin* cindroumo; **3.** *pol* választási urna; **4.** *növ* urna, tokocska

↳cindroumo

urodel/oj=*áll* farkos kétélűtűk (Urodela)

urogal/o=*áll* siketfajd (Tetrao urogallus)

urotropin/o=*gysz* urotropin

urs/o=*áll* medve (Ursus) *blanka ~o: jegesmedve (U. maritimus) *szin* glaciurso, polusa urso *bruna ~o: barna medve (U. arctos) *griza ~o: szürke medve, grizzli, grizzly (U. arctos horribilis) *antaŭ mortigo de ~o ne vendu ĝian felon Z: *közm* ne így el előre a medve bőrére *~on al mielo oni ne tiras per orelo Z: *közm* könnyű Katót táncba vinni; **~eca:** mackós *~eca iro: mackós járás; **~ino:** *áll* nőstény medve; **~ino:** *csill* Medve, Ursa *Granda ~ino: Nagy Medve, Ursa Maior *Malgranda ~ino: Kis Medve, Ursa Minor; **~obestetoj:** *áll* medveállatokcskák, medveállatok (Tardigrada) *szin* tardigradoj *hufelanda ~obesteto: közönséges medveállatka (Macrobatus hufelandii) *kvardorna ~obesteto: négytüskés medveállatka (Echiniscus quadrispinosus) *rozkolora ~obesteto: rózsaszín medveállatka (Milnesium tardigradum) *vermoforma ~obesteto: féregszerű medveállatka (Itaquascon bartosi); **~dancigisto:** medvetáncoltató; **~graso:** *ex gysz* medvezsír; **~mova:** mackós mozgású; **~orelo:** ↳aŭrikulo; **~paŝi:** *ntr* cammog

↳formikurso, lavurso, marursoj

Ursul/o=Orsolya (utónév); **~anino:** *kr* orsolyita

urtik/o=*növ* csalán (Urtica) *surda ~o: ↳lamio *~on frosto ne difektas Z: *közm* csalánba nem üt a mennykő; **~i:** *ntr* csíp (mint a csalán), égetően csíp; **~ado:** égető érzés

urtikari/o=*orv* urticaria, urticatio

Urugvaj/o=*geo pol* Uruguay (UY); **~a:** *mn* uruguayi; **~ano:** *fn* uruguayi

Urumĉi/o=*geo* Ürümcsi

uruŝi/o=**1.** *növ* lakkfa, lakkszömrő (Rhus verniciflua); **2.** keleti lakk, urusiol; urisii: *tr* keleti lakkal lakkoz

ursuv/o=↳arktostafilo

us=módjel; **~us:** (feltételes mód) *ĉu mi povus ricevi iom da akvo?: kaphatnék egy kis vizet? *ho, se mi estus riĉa!: ó, ha gazdag lehetnék! *mi estus felĉa, se mi estus sana: boldog volnék, ha egészséges volnék *nun mi estus riĉa, se mi estus trafinta la kvin numerojn de la loterio: gazdag volnék, ha eltaláltam volna az öt lottószámot; us-modo: *nyt* feltételes mód *szin* fiktívó, kondicionalo

USB=*röv* Universala Seria Buso; USB-kabla: *inf* USB-kábel; USB-klavaro: *inf* USB-billentyűzet; USB-konektilo: *inf* USB-csatlakozó; USB-pelilo: *inf* USB-meghajtó, USB-drive; USB-pordo: *inf* USB-port

uskl/o=kisbetű v. nagybetű; **~eco:** kis- és nagybetű megkülönböztetése *ŝanĝi ~econ: kis- v. nagybetűt vált; **~ecdistinga:** kis- és nagybetű-megkülönböztető *~ecdistinga serĉo: kis- és nagybetű-megkülönböztető keresés; **~ecoŝanĝo:** kis- és nagybetűváltás

↳nomuskla

usne/o=*növ* szakállas zuzmó (Usnea)

Uson/o=*geo pol* USA (US); **~a:** amerikai, USA-beli *la ~a dialekto de la angla: az angol amerikai dialektusa; **~ano:** *fn* amerikai, USA-beli; **~eciĝi:** *tr* amerikanizál, amerikaissá tesz; **~eciĝi:** *ntr* amerikanizálódik; **~eciĝo:** amerikanizálódás; **~iĝi:** *tr* amerikaivá tesz; **kontraŭ**~**eco:** *pol* amerikaellenesség, USA-ellenesség; **kontraŭ**~**ismo:** *pol* amerikaellenes v. USA-ellenes mozgalom; **~angla:** *nyt* amerikai angol

ustaŝ/o=*fn* *tört pol* usztasa *~ojn oni trejnis en pluraj landoj: usztasákat több országban képeztek ki; **~a:** *fn* *tört pol* usztasa *~aj trupoj: usztasa csapatok

ustilag/o=*növ* (csupasz)üszög, porüszög, üszöggomba (Ustilago)

*~aloj: üszöggombák (Ustilaginales) *szin* smutfungoj

uŝu/o=*ritk sp orv* wushu, kungfu, gongfu *szin* kungfu

ut=utóképző; **~uta:** *mn* *ritk* feltételes módú szenvedő melléknévi

igenév *montru la vendutajn ŝafojn: mutassa meg az esetleg eladandó

birkákat

uta/o=*ir* waka

Utah/o=*geo pol* Utah (US)

utaj/o=*ir* utai (recitálás a nó színházban)

Utamar/o=*mŭv* (Kitagava) Utamaro

Utarpradeŝ/o=*geo pol* Uttar Pradesh (IN)

uter/o=*anat* méh, uterus; **~a:** *anat* méh~ *~a cerviko: méhnyak, cervix uteri *szin* utera kolo *~a tubo: petevezeték, tuba uterina *~aj aneksajoj: méhfüggelékek, adnexa uteri; **~ito:** *orv* méhgyulladás, metritis *szin* metrito *blenoragia ~ito: méh kankós gyulladása, meritritis gonorrhoeica; **ekster**~**a:** *orv* méhen kívüli *ekster~a gravedeco: méhen kívüli terhesség; **sam**~**a:** egy méhből való, egy anyától származó *szin* sampatrina *ni estas sam~aj fratoj: egy anyától való testvérek vagyunk;

~**falo**, ~**optozo:** *orv* méhsüllyedés, uteroptosis

Util/o=**1.** *tört geo* Utica; **2.** *geo* Utica

util/a=hasznos *per kio mi povas esti ~a al vi?: mivel szolgálhatok önnek? *~a konsilo: hasznos tanács *~a laboro: *fiz* hasznos munka *~a ŝarĝo: *jm* hasznos terhelés *vi povus esti ~a al nia afero: ön hasznos lehetne az ügyünknek; **~o:** haszon *alporti ~on: hasznót hoz, hasznót hajt *en ĝi mi vidas nenian ~on: semmi hasznót nem látok benne *li rigardas ĉiam nur la ~on: mindig csak a hasznót nézi *via laboro ne estas sen ~o: a munkád nem haszontalan; **~i:** *tr/ntr* hasznos, vki v. vmi hasznára van, használ *la lamo ~as nenion: a siránkozás semmit sem használ *la senĉesaj admonoj neniel ~as: a szüntelen intések semmiképp nem használnak *~i, kiel balzamo al mortinto: annyit ér, mint halottnak a csók *viaj konsiloj ~is al mi: tanácsaid hasznosak voltak nekem; **~aĵo:** **1.** hasznos holmi, hasznos tárgy; **2.** *inf* segédprogram, utility; **~eco:** hasznosság; **~iĝi:** *tr* hasznosít, értékesít *la spertojn li ~iĝis al si: a tapasztalatokat a saját hasznára fordította *~iĝi sian scion: hasznosítja a tudását; **~ismo:** *fil* haszonelvűség, utilitarizmus; **~isma:** *fil* haszonelvű, utilitárius; **mal**~**a:** káros, ártalmas *mal~a birdo: káros madár *mal~aj flatantoj: ártalmas hízelgők *mal~aj neologismoj: káros neologizmusok *mal~aj reformoj: káros reformok; **mal**~**o:** kár, ártalom, veszteség *tio faris al ni nur mal~on: az csak kárt okozott nekünk *vendi aŭton kun mal~o: veszteséggel adja el a kocsi; **mal**~**aĵo:** káros dolog; **mal**~**i:** *tr/ntr* árt, káros vkinek v. vminek *szin* noci *kion ĝi povas mal~i?: mit árthat? *kiu servas al ĉiu, al si mem mal~as Z: *közm* mindenki szolgálja, maga kártevője *li al si mem mal~as: saját magának árt; **fi**~**o:** *pej* tisztességtelen haszon, sáp; **ne**~**a**, **sen**~**a:** haszontalan, hasztalan *estas sen~e fari tiel longan vojaĝon: haszontalan dolog ilyen hosszú utat megtenni *li estas la plej sen~a homo en la mondo: ő a leghaszontalanabb ember a földön *sen~a bagatelo: haszontalan semmiség; **re**~**iĝi:** *tr* újrahaznosít; **sen**~**aĵo:** haszontalan dolog, haszontalanság; **sen**~**eco:** haszontalanság; **sen**~**ulo:** *fn* mihaszna, semmiházi

↳akvoutiligo, publikutla, medimalutilaĵo

Ut-napiŝtim=*mit* Ut-napistim

Utno/a=*ir* Utt Noa, Noé

Utopi/o=*ir fil* Utópia *~o estas la verko de Morus: az Utópia Morus műve; **~o:** *átv* utópia, légvár, délibáb *via plano estas nerealegebla ~o: a terved megvalósíthatatlan utópia; **~a:** utópisztikus, utópista *~aj konceptoj: utópisztikus elképzelések *~a socialismo: utópista szocializmus; **~ismo:** utópizmus, délibábkergetés; **~isto**, **~ulo:** utópista

Utreĥt/o=*geo* Utrecht

utrikli/o=*anat* tömlőcske, utriculus *prostata ~o: Weber-szerv, prosztatatömlőcske, prosztataszinus, utriculus prostaticus

utrikulari/o=*növ* rence (Utricularia) *szin* vezikherbo
uv/o=*ritk* *növ* szőlő (termés) *manği ~on: szőlőt eszik; ~**opremejo**: *agr* prësház; ~**opremilo**: *agr* szőlőprës
 Ursuvo
uve/o=*anat* közbenső szemburok, tunica vasculosa bulbi *szin* vaskula tuniko de la okulbulbo; ~**ito**: *orv* szemuvea-gyulladás, uveitis
uvertur/o=*zene* nyitány *la ~o de la opero de Rossini: Rossini operájának nyitánya
uvul/o=*anat* nyelvcsap, uvula; ~**a**: **1.** *anat* nyelvcsap~, uvularis; **2.** nyelvcsappal v. ínycsappal képzett, uviláris *~a ro: uvuláris r, nyelvcsappal képzett r *~a sono: uvuláris hang
uvular/o=*nyit* uvuláris hang, ínycsappal képzett hang *szin* uvula sono
uz/i=**1.** *tr* használ, igénybe vesz, él vmivel *li ~is siajn fingrojn kiel forkon: villának használta az ujjait *~i helpon: segítséget vesz igénybe *~i la proprajn irilojn: lábbusszal megy *~i monon kaj admonon kaj flaton kaj baton Z: minden eszközzel azon van, minden eszközt igénybe vesz *~i perforton kaj artifikon: erőszakot és fortélyt alkalmaz *~i sian rajton: él a jogával; **2.** *tr* használ, felhasznál, elfogyaszt *la aŭto ~is multan benzinon: a kocsik sok benzint fogyasztott *mia edzino ~as multe da salo: a feleségem sok sót fogyaszt *ni ~is multan tempon por tiu laboro: sok időt fordítottunk arra a munkára; ~**o**, ~**ado**: használat *el tio ne faru ~on: ebből ne csinálj szokást *fari ~on el la eblo: él a lehetőséggel *la ~o de la aparato estas simpla: az eszköz használata egyszerű *mia aŭto estas nun ekster ~o: a kocsim jelenleg használaton kívül van; ~**aĵo**, ~**ataĵo**: használati eszköz v. tárgy; ~**anto**: **1.** *fn* használó, felhasználó, igénybe vevő; **2.** *fn inf* felhasználó, user; ~**ateco**: hasznátság, kihasználtság, használati gyakoriság *la ~ateco de la kulturdomo ne estas alta: nem nagy a kultúrház kihasználtsága *la vivdaŭro de la aparato dependas de ĝia ~ateco: a készülék élettartama függ használati gyakoriságától *mi ne povas prijuĝi la ~atecon de la vorto: nem tudom megítélni a szó használati gyakoriságát; ~**ebla**: használható; ~**ebleco**: használhatóság; ~**ego**: erős igénybevétel, strapa; ~**ek**: *tr* használni kezd, használatba vesz *la ĉefurbanoj ek~is la novan banejon: a fővárosiak használatba vették az új fürdőt *Petro rif~as, Paŭlo ek~as Z: *közm* ha Péter nem akarja, akarja Pál; ~**el**: **1.** *tr* elhasznál, mind felhasznál *li el~is siajn fortojn: minden erejét kiadta *ni el~is la eblojn: kihasználta az összes lehetőséget; **2.** *tr* elnyű, elhasznál, elkopat *szin* trivi; **3.** *tr ne* kihasznál ~**profiti**; ~**el**: *tr* elhasználódik, elkopik *szin* trivi; ~**el**: *tr* elnyűtt, elkoptatott, agyonhasznált; ~**for**: *tr* elhasznál, elfogyaszt, teljesen felhasznál, felél vmit *la brikoj estas for~itaj por ĉi tiu muro: az összes téglát felhasználták erre a falra *la fusilistoj for~is la municion: a puskások elhasználták a löszert *li for~is mian paciencon: felélte a türelmemet *ni for~is niajn vintrajn provizojn: feléltük téli készleteinket; ~**for**: *tr* elhasználódik, felhasználódik, elfogy (használat során) *for~igis nia hejtoligno: elfogyott a tüzelőnk *hodiaŭ ankaŭ la lampoleo for~igis: ma elfogyott a lámpaolaj is; ~**for**: *tr* felhasznál, elfogyasztott, elhasznált; ~**mis**: *tr* visszaél vmivel (n), kihasznál vkit v. vmit *szin* malbonuzi *ne mis~u mian bonvolemon: ne élj vissza a jóindulatommal *vi mis~is min por viaj ficeloj: kihasználta nemtelen céljaidra; ~**mis**: *tr* visszaélés; ~**ne**: *tr* használaton kívüli, facér; ~**ne**: *tr* használhatatlan *oni liveris al la armeo ne~eblajn maŝinapilojn: használhatatlan géppuskákat szállítottak a hadseregnek; ~**ne**: *tr* használhatatlan holmi, kacat, vacak; ~**plur**: *tr* többszörös hasznosítás, multifunkciós, többcélú; ~**re**: *tr* újra használni *pro la nova modo ni povas re~i niajn malnovajn ĉapelojn: az új divat miatt újra használhatjuk régi kalapjainkat *vi povas re~i la riparitan biciklon: újra használhatod a megjavított kerékpárt; **2.** *tr* öko újrahasznosít *szin* recikligi *la gazetpapero estas re~ebla: az újságpapír újrahasznosítható; ~**re**: *tr* öko újrahasznosíthatóvá tesz; ~**tro**: *tr* túlzottan igénybe vesz, túlságosan kihasznál, agyonhasznál; ~**tro**: *tr* elhasználódik, elkopik, agyonhasználódik; ~**tro**: *tr* elhasznált, kopott, agyonhasznált; ~**re**: *tr* papero: öko újrahasznosított papír; ~**afabla**: felhasználóbarát; ~**antointerfaco**: *inf* felhasználói felület *grafika ~antointerfaco: grafikus felhasználói felület; ~**antonomo**: *inf* felhasználónév; ~**antoreto**: *inf* felhasználói hálózat; ~**difekti**: *tr* (használat során) tönkretesz, elront *vi ~difektis mian aŭton: elrontottad a kocsimat; ~**eltena**, ~**rezista**: strapabíró; ~**indikoj**, ~**instrukcio**: használati utasítás; ~**konsumi**: *tr* felhasznál, elfogyaszt; ~**maniero**: használati mód; ~**objekto**: használati tárgy; ~**rajto**: jog használati jog; ~**ulnomo**: ~**uzantonomo**; ~**valoro**: *gazd* használati érték
 Ufruktuzi, manuži
uzanc/o=*gazd* szokvány, üzleti gyakorlat
uzbek/o=*fn* üzbeğ; ~**a**: *mn* nyt üzbeğ (uz); (U)~**ujo**, (U)~**io**: *geo* pol Üzbegisztán (UZ)
uzin/o=*ip* fémipari üzem, vasgyár; ~**estro**: *ip* gyárigazgató; ~**i**: *tr* ip

gyárt *la ~itaj U-feroj ne taŭgas: a legyártott U-profilok nem alkalmasak
uzukap/i=*tr* jog elbirtokol *ŝtelaĵoj ne estas ~eblaj: lopott holmi nem birtokolható el; uzurkapo: jog elbirtoklás
uzur/o=*jog* uzsora; ~**a**: *jog* uzsora~ *~a procento: uzsorakamat *~e pruntedoni: uzsorakamatra kölcsönöz; ~**isto**: *jog* uzsorás
uzurp/i=*tr* jog bitorol, jogtalanul birtokol *mia frato ~is miajn bienojn: a bátyám bitorolta a birtokaimat *~i la tronon: bitorolja a trónt; ~**anto**: jog bitorló
 Uloĝuzurpanto, tronuzurpanto
uzurpator/o=~**uzurpanto**
 ŭ=knyn félhangzó ~u (hang és betű); ŭo: félhangzó ~u (betűnév)
 ŭa!=**1.** *hgut* oá! (gyereksírás); **2.** *hgut* vau! (kutyaugatás); ŭai: **1.** *ntr* *hgut* oázik; **2.** *ntr* *hgut* ugat
 Ŭat/o=Vato
 ŭen/o=won (pénznem)
ŭonbulism/o=*bud* won buddhizmus *ŭonbulismo estis fondita de Sotesano: a won buddhizmust Sotesan alapította
 ŭoŭ!=*isz* hūha! (csodálkozás, tetszés)
 v=v (hang és betű); vo: vé (betűnév) *duobla vo, ĝermana vo: w, dupla v *szin* vavo
 V²=**1.** római 5 *V: 5 *IV: 4 *VI: 6 *LV: 55; **2.** V alakú ~**V**-dentaĵo, V-fero, V-pulio
vaĉ/o=*hajó* őrszolgálat; ~**i**: *ntr* hajó őrségben van, őrszolgálatot teljesít; ~**ano**: hajó őrszolgálatos, őrszolgálatban lévő; ~**oficiro**: hajó őrszolgálatos tiszt
vad/i=*ntr* gázol *~i en marĉo: mocsárban gázol *~i en sango: átv vérben gázol *~i ĝismaleole en koto: bokáig gázol a sárban; ~**ejo**: gázló; ~**tra**: *tr* átgázol vmin (n) *tra~i rivereton: patakon átgázol; ~**baseno**: kacsauztató, gyermekmedence; ~**birdoj**: áll gázlómadarak, gázlók (Grallatores) *szin* stilzobirdoj; ~**botoj**: gázlócsizma
vadi/o=~**duedo**
Vaduz/o=*geo* Vaduz *~o estas la ĉefurbo de Liĥtenŝtejno: Vaduz Liechtenstein fővárosa
vadjang/o=*gaszt* wadjan(g) (lyukacsos fenékű süttőedény)
vafi/o=*gaszt* (ízestített) ostya, gofri; ~**aĵo**: *gaszt* töltött ostya; ~**eto**: *gaszt* fagyalttölcsér, falgylaltostya; ~**ilo**: *fn* *gaszt* ostyasütő (vas), gofrisütő *szin* vaflofero; ~**isto**: *fn* ostyasütő; ~**ofero**: *gaszt* ostyasütő (vas), gofrisütő *szin* vafililo
 Ukremaflo
vagi/i=*ntr* kóborol, kódorog, kószál, barangol, bolyong *dek tagojn ni ~is en la dezerto: tíz napig bolyongtunk a sivatagban *kelkaj hundoj ~is sur la malplena foirplaco: néhány kutya kóborogott az üres vásártéren *mi iom ~is en la urbocentro: egy kicsit kódorogtam a városközpontban *~anta holandano: bolygó hollandi *~anta kavaliro: kóbor lovag *~i en la arbaro: az erdőben bolyong; ~**a**: **1.** kóbor, bolyongó *~a vivo: kóbor élet; **2.** *anat* vándor~, bolygó~ *~a nervo: bolygóideg, nervus vagus *szin* vago *~a reno: vándorvese, ren migrans; ~**aĉi**: *ntr* pej csavarog, csatangol; ~**ado**: kóborlás, bolyongás, csavargás; ~**anto**: **1.** kóborló, bujdosó; **2.** tört vándordíák; ~**emo**: mehetnék, csavaroghatnék; ~**igi**: *tr* kóborlásra készítet, bolyongtat *lia ribeleemo ~igis lin: lázadó természetete bujdosásra kényszerítette *~igi la rigardon: átv körbehordozza a tekintetét; ~**isto**: ~**vagulo**; ~**ulo**: *fn* csavargó *senhejma ~ulo: hazátlan csavargó; ~**ĉirkaŭ**: *tr* kóborol, ólálkodik vki v. vmi körül (n) *spionoj ĉirkaŭ~is la tendaron: kémek ólálkodtak a tábor körül; ~**for**: *tr* elköborog, elkószál, elkódorog, elcsavarog, elcsatangol *du ŝafidoj for~is: két bárány elcsatangolt; ~**tra**: *tr* bebarangol, becsavarog *li tra~is la tutan Germanion: bekóborolta egész Németországot *ni tra~is la ĉirkaŭlagon: bebarangoltuk a tó környékét; ~**lumo**: lidércfény, bolygótűz
 Ueravagi, gapvagi
vagi/o=*anat* bolygóideg, nervus vagus *szin* vaga nervo; ~**otomio**: *orv* nervus vagus átvágása, vagotomia
vagabond/o=vándor, csavargó, vándorkoldus
Vagadugu/o=*geo* Ouagadougou *~o estas la ĉefurbo de Burkino: Ouagadougou Burkina fővárosa
vagin/o=*anat* hüvely, vagina; ~**ito**: *orv* hüvelygyulladás, vaginitis; ~**ismo**, ~**algio**: *orv* vagina fájdalmas összehúzódása, vaginismus
vaginal/o=*anat* tok *okulbulba ~o: szemgolyótok, Bonnet-tok, Tenon-tok, vagina bulbi; ~**ito**: *orv* inhártyagyulladás, scleritis
Vagner/o=*zene* (Richard) Wagner
vagon/o=*vsút* vagon, vasúti kocsi *li eniris en duaklasan ~on: másodosztályú kocsiba szállt; ~**aro**: *vsút* vonat, szerelvény; ~**eto**: *ip* csille; ~**el**: *tr* *vsút* vonatról kiszáll, vonatról leszáll *szin* eltrajniĝi; ~**en**: *tr* *vsút* vonatra száll, vasúti kocsiba száll *szin* entrainiĝi; ~**trans**: *tr* *vsút* átszáll, másik vonatra száll; ~**arpramo**: hajó vasúti

komphajó; ~**fabriko**: *ip* vagongyár; ~**kargo**: *vsút* kocsirakomány; ~**lazareto**: *vsút orv* kórházvonalat; ~**riparejo**: *vsút* vagonjavító, vasútkocsijavító műhely
 Ŭbarelvagono, brutvagono, cisternovagono, fridvagono, funelvagono, kablovagono, kanguruvagono, karbovagono, kargovagono, kontenervagono, kušvagono, litvagono, loĝvagono, motorvagono, municivagono, pakajvagono, pasaĝervagono, platvagono, poŝtvagono, rapidmanĝvagono, restoracivagono, salonvagono, varvagono
vaĝrajan/o=*bud* vadzsrájána, tantrikus buddhizmus
vahab/o=*iszl* vahabita felekezet; ~**ano**: *fn iszl* vahabita (hívő); ~**ismo**: *iszl* vahabizmus
vaiŝj/o=vaisja, közember (>kaszt)
vaje/o=*tech* satu *szin* ŝraŭbtenilo *fiksa kaj movebla makzelo de ~o: satu fix és mozgó pofája *forgista ~o: kovácssatu *lignajista ~o: asztalosatsu *premstango de ~o: satu forgatókarja *serurista ~o: lakatosatsu ~o por bormaŝino: fűrésatsu; ~**ostablo**: *tech* satupad
 Ŭmanvajco, tubvajco
vajd/o=**1.** *növ* festő csülleng (Isatis tinctoria) *szin* tinktura izatido; **2.** *tex* kékfestő (kékfestéshez); ~**a**, ~**oblua**: kékfestő ~oblua ŝtofo: kékfestő kelmé
Vajmar/o=*geo* Weimar *la ~a Respubliko: *tört* a Weimari Köztársaság
Vajoming/o=*geo pol* Wyoming (US)
vajr/o=*cím* evetbőr; **kontraŭ**~o: *cím* fordított evetbőr
Vajroĉan/o=*bud* Vairocsana, Virocsana
vak/i=*ntr* ige üres, szabad, nem foglalt *ĉu la sidilo ~as?: szabad az ülés? *lia koro ~as: üres a szíve *lia posteno nun ~as: a posztja most üres *tiutempe ~is la prezidanteco: akkoriban üres volt az elnöki poszt; ~**a**: üres, szabad, nem elfoglalt *en viaj ~aj horoj vi povus fari tion: üres óráidban megtehetnéd *la kupeo estis ~a: üres volt a kupé *li gapis al mi kun ~a rigardo: üres tekintettel bámult rám; ~**ado**: szünet, működési szünet *~ado de tribunalo: bírósági szünet; ~**eco**, ~**anteco**: üresség, betöltetlenség *la ~anteco de la domo premas min: nyomasztóan hat rám a ház üressége *ni atentigis vin pri la ~anteco de lia ofico: figyelmeztettük önöket hivatalának betöltetlenségére; ~**igi**: *tr* kiürit *la reĝo ~igas la kancelarian postenon: a király szünetelteti a kancellári tisztelet ~igi la loĝejon: kiüriti a lakást
vakame/o=*növ* wakame (Undaria pinnatifida)
vakari/o=*növ* tinőrdöröm, tinőszegfű, tehénfű (Vaccaria)
vakcin/o=*gysz* oltóanyag, vakcina, vaccina; ~i: *tr orv* olt, beolt, vakcinát bead *oni ~is la infanojn tra la buŝo: gyermekeknek szájon keresztül adták be a vakcinát; ~**ado**: *orv* védőoltás, vakcinálás *kontraŭtifa ~ado: tífuszoltás, tífusz elleni védőoltás *kontraŭvariola ~ado: himlőoltás, himlő elleni védőoltás *preventa ~ado: védőoltás; ~**ilo**: *gysz* injekciós tű; ~**ujo**: *gysz* injekciós ampulla; **re**~i: *tr orv* újraolt
 Ŭenterovakcino, serovakcinado
vakcini/o=*növ* áfonya (Vaccinium) *szin* arbara bero *blua ~o: fekete áfonya (V. myrtillus) *ruĝa ~o: vörös áfonya (V. vitis-idaea)
vaker/o=cowboy, amerikai tehénpásztor *vö.* gaŭĉo; ~**filmo**: *film* western, cowboyfilm
vaks/o=viasz *blanka ~o: fehér viasz *esti mola kiel ~o Z: kenyérre lehetne kenni *flava ~o: sárga viasz *lana ~o: gyapjúviasz *vegetaĵa ~o: növényi viasz; ~**a**: viasz~, viaszos ~a modlaĵo: viaszfigura, viaszbábu *szin* vaksfiguro ~a vizaĝo de malsanulo: beteg viaszszárga arca; ~i: *tr* viaszol, viaszoz, vakszol, vikszel ~i fadenon: fonalat viaszoz ~i la plankon: vikszeli a padlót; ~**arbo**: Ŭmiriko; ~**flava**: viaszszárga; ~**figuro**: viaszfigura, viaszbábu *szin* vaksmodlaĵo; ~**haŭto**: áll viaszbőr, cera; ~**kandelo**: viaszgyertya; ~**krajono**: *műv* pasztelceruza; ~**kreto**: *műv* pasztellkréta; ~**maŝino**: vikszelőgép; ~**tabulo**: viasztábla; ~**tapiŝo**: *tex* linóleumszőnyeg; ~**tolo**: Ŭlaktolo
 Ŭabelvakso, orelvakso, parafinvakso, plankvakso, sigelvakso, skivakso, tervakso
vaku/o=**1.** *fil* űr, üresség *naturo hororas antaŭ ~o: a természet irtózik az ürességtől, horror vacui; **2.** *fiz tech* légüres tér, vákuum; ~**a**: *fiz tech* vákuum~, vákuumos ~a purigado: vákuumos tisztítás ~a tubo: vákuumcső; ~**igi**: *tr* légüres teret hoz létre, vákuumot hoz létre vhol (n) ~igi vazon: edényben légüres teret hoz létre; ~**metro**: *tech* vákuummérő, vákuummanométer; ~**pumpilo**: *tech* vákuumszivattyú *szin* ŝucpumpilo
vakuol/o=*biol* sejtnedvüreg, vakuólum, vacuolum
val/o=**1.** *geo* völgy, folyóvölgy *Danuba ~o: Duna-völgy ~o de ploroj: *bibl* átv siralomvölgy *szin* larmovalo; **2.** *ép* hajlat, vápa *szin* tegmentvalo; ~**ano**: *fn* völgylakó; **al**~i: *ntr* völgybe megy; ~**baraĵo**, ~**digo**: víz völgyzárógát; ~**ĉevrono**: *ép* hajlatszarufa; ~**fundo**: *geo* völgyfenék *szin* talvego; ~**glacero**: *geo* völgyi gleccser; ~**ponto**: *közl* völgyhid, viadukt *szin* viadukto; ~**voje**: *közl* völgymentben
 Ŭglacervalo, larmovalo, Luar-valo, ondovalo, rivervalo, rorkvalo,

rondvalo, sekvalo, tegmentvalo
valabi/o=*áll* kis kenguru, törpe kenguru
valaĥ/o=*tört* havasalföldi oláh, vlah; ~**io**: *tört geo* Havasalföld, Oláhország, Valachia
Vald/o=*kr* (Pierre) Valdes v. Waldus; ~**ano**: *kr* valdens; ~**anismo**: *kr* valdens kereszténység
Valdemar/o=Valdemár (utónév)
Valenc/o=*geo* Valence
Valenci/o=**1.** *geo* Valencia (város); **2.** *geo pol* Valencia (tartomány) (ES)
Valencien/o=*geo* Valenciennes *~a punto: valenciennes-i csipke
valent/o=**1.** *kém* vegyérték *libera ~o: szabad vegyérték; **2.** *nyt* valencia, vonzat; ~**a**: **1.** *kém* vegyértékre vonatkozó, vegyértékű *du~a: két vegyértékű; **2.** *nyt* vonzatra vonatkozó, ~vonzatú *donas' estas tri~a verbo: a 'donas' háromvonzatú ige; ~**elektrono**: *kém* vegyértékelektron, valenciaelektron
Valenten/o=Bálint, Valentin *tago de ~o: Bálint-nap, Valentin-nap
Valentinian/o=*tört* Valentinianus
valer/o=*kém* valeriángyök ~ata acido: valeriánsav, pentánsav *szin* pentanata acido; ~**laktono**: *kém* valerolakton
Valeri/o=Valerius, Valér (utónév)
valerian/o=*növ* macskagyökér (Valeriana) *szin* katherbo
Valerian/o=*tört* Valerianus *romia imperiestro ~o: Valerianus, római császár
valerianell/o=*növ* galambbegy, madársaláta, mezei saláta (Valerianella)
valet/o=Ŭĉambristo 1
Valez/o=*geo pol* Wallis, Valais, Vallese (CH)
Valezi/o=**1.** *geo* Valois; **2.** *tört* Valois *la domo ~o donis pluraj reĝojn al Francio: a Valois-ház több királyt adott Franciaországnak; ~**anoj**: *tört* Valois-ák
valg/a=*orv* kifelé fordított, görbe, gacsos, valgus; ~**akrura**: x-lábú
Valhal/o=*mit* Walhalla
valid/a=*jog* hatályos, érvényes *laŭ la ~a juro: az érvényes jog szerint *~a akto: érvényes okmány *~a busbiletto: érvényes buszjegy *~a kontrakto: érvényes szerződés; ~**i**: *ntr jog* érvényes, hatályos, érvényben van *la bileto ~as por unu prezo: a jegy egy előadásra szól *la statuto ~as nur por la membroj: az alapszabály csak a tagokra vonatkozik *via pasporto ne plu ~as: az ön útlevéle már nem érvényes; ~**o**, ~**eco**: *jog* érvényesség *kun senprokrasta ~o: azonnali hatállyal *neniu pridubas la ~on de la interkonso: senki sem vonja kétségbe a megállapodás érvényességét *renovigi ĝian ~econ: megújítja az érvényességét; ~**igi**: *tr jog* érvényesít, érvényre juttat, hatályba léptet *lia morto ~igas la testamon: halála hatályba léptette a végrendeletet *li ne sukcesis ~igi siajn rajtojn: nem sikerült jogait érvényesíteni *~igi la bilon: lekezeli a jegyet; ~**igi**: *ntr jog* érvénybe v. hatályba lép *la leĝo jam ~igis: a törvény már életbe lépett; **eks**~**a**, **mal**~**a**: érvénytelen, lejárt; **eks**~**igi**, **mal**~**igi**: *ntr jog* érvényét v. hatályát veszti, elérvénytelenedik, érvénytelenné válik, lejár *la limdato por aliĝo eks~igis: lejárt a jelentkezési határidő *la malnova kontrakto per tio eks~igis: a régi szerződés ezennel érvényét veszítette; **eks**~**igo**, **mal**~**igo**: *jog* hatályvesztés, érvényvesztés, érvénytelenedés; **ek**~**i**: *ntr jog* érvénybe v. hatályba lép (vmitől kezdve) *la priparolitaĵo ek~as de la sesa ĉi-monata: a megbeszéltek e hó hatodikától lépnek életbe; **ne**~**a**: *jog* nem érvényes, nem hatályos; **plu**~**igi**: *tr jog* érvényt meghosszabbít; **retro**~**e**: *jog* visszamenőleges hatállyal, visszamenőlegesen; **sen**~**igi**: *tr jog* érvénytelenít, visszavon *Jozefo 2a sen~igis antaŭ sia morto la „hungarajn leĝojn”: II. József halála előtt visszavonta a magyar törvényeket; ~**odaŭro**: *jog* érvényesség, érvényességi időtartam
 Ŭjurvalidigo
valin/o=*biol* kém valin
Valis/o=*geo* Wallis (sziget); ~**o kaj Futuno**: *geo pol* Wallis és Futuna (FR)
valiz/o=bőrönd *plasta ~o: műanyag bőrönd; ~**eto**: diplomata táská; ~**rako**: *vsút* csomagtartó; ~**ujo**: Ŭkofrujo
valkiri/o=*mit* valkűr
Valmiki/o=*ir mit* Válmíki
valon/o=*fn* vallon *vö.* flandro; ~**a**: *mn* vallon *la ~a dialekto de la franca: a francia vallon dialektusa *~aj solduloj: vallon zsoldosok; (V)~**ujo**, (V)~**io**: *geo pol* Vallónia, Vallonföld (BE)
valor/o=érték *absoluta ~o de nombro: szám abszolút értéke *deklarita ~o: *mat* deklarált érték *efektiva ~o: tényleges érték *eksperimenta ~o: *tud* kísérleti érték *en malfacila horo eĉ groŝ' estas ~o Z: *köz* ha bekészönt a szükség, a fillér is nagy kincs *humanismaj ~oj: humanista értékek *li atribuas grandan ~on al sia orĉeno: nagy értéket tulajdonít az aranyláncának *momenta ~o: pillanatnyi érték *nemoveblaĵoj de

alta ~o: nagy értékű ingatlanok *nombra ~o: *mat* számérték *objektoj de la sama ~o: azonos értékű tárgyak *observita ~o: megfigyelt érték *perdi sian ~on: értékét veszti *pozicia ~o: *mat* helyérték *proksimuma ~o: közelítő érték *propria ~o: *mat* sajátérték, karakterisztikus érték *~o de la nekonato en la ekvacio: az ismeretlen értéke az egyenletben *~on de objekto ni ekkonas post difekto *Z: közm* akkor érezzük vminek az értékét, amikor elvesztjük; ~i: **1. tr** ér vmennyit, megér vmennyit, felér vmennyivel *eč grošon ne ~as: fabatkát v. fityinget sem ér *tio kandelon ne ~as *Z: közm* fabatkát sem ér *la ŝtofo ne ~as mil forintojn por metro: a kelme métere nem ér meg ezer forintot *neniom ~as mia vivo: az életem semmit sem ér *pli ~as io, ol nenio: a valami a semminél többet ér *tio ne ~as la penon: ez nem éri meg a fáradságot *~i, kiel pasintjara neĝo: fabatkát sem ér; **2. tr** érdemes, megéri *ču ~as viziti la kastelon?: megéri meglátogatni a kastélyt? *ne ~as la fero la koston de l' preparo *Z: közm* drágább a folt, mint a ruha *ne ~as paroli pri tio: nem érdemes beszélni róla; **3. ntr** *jog ex* érvényes *validi*; ~a: érték~, értékes *ni perdis ~an tempon: értékes időt veszítettünk *~aj artobjektoj: értékes műtárgyak *~aj konsiltoj: értékes tanácsok; ~aĵo: érték tárgy, értékes holmi *ne kunportu ~aĵojn: érték tárgyakat ne vigyél magaddal; ~igi: *tr* hasznosít, hasznossá tesz *~igi dezertajn areojn: sivatagi területeteket hasznosít *~igu vin: tedd magad hasznossá; ~iga: értékteremtő, hasznosító *~iga laboro: értékteremtő munka; ~izi: **1. tr** értéket ad vminek (n), értéket rendel vmihez, felértékel *~izi la domon: felértékeli a házat; **2. tr** *inf* valorizál *~iza ordono: értékadó v. hozzárendelő utasítás; ~izo: *inf* értékadás, hozzárendelés, valorizálás; **et-a**: csekély, kis értékű; **grand-a**: nagy értékű; **krom-o**: különleges érték, külön érték; **laŭ-a**: érték szerinti, az értéknek megfelelő *laŭ-a dogano: érték szerinti vám *laŭ-a traktado de la homoj: az emberek értéküknek megfelelő kezelése; **malpli-eco**: *pszi* kisebbértékűség; **malpli-igi**: *tr* *gazd* devalvál, leértékeli; **malpli-igo**: *gazd* devalválció, leértékelés; **mal-a**: silány, vacak; **mal-aĵo**: értéktelen holmi, vacakság, bagó; **mez-o**: *mat* középérték, átlagérték, átlag *szin* averaĝo, mezumo, meznombro *aritmetika mez-o: számtani közép; **mult-a**, **multe-a**: nagy értékű, nagyon értékes *via mult-a kontribuo: az ön nagyon értékes hozzájárulása; **plen-o**: teljes érték; **pli-o**: *gazd* értékkülönbség, értéknövekedés; **pra-izi**: *tr* *inf* inicializál, megadja az alapértékeket; **re-igi**: *tr* újrahasznosít, újra hasznossá tesz; **sam-a**: ugyanolyan értékű, egyenértékű *la du esprimoj estas sam-aj: a két kifejezés egyenértékű; **sam-i**: *tr* ugyanannyit ér, egyenlő értékű *ĉi tiuj juveloj preskaŭ sam-as: ezek az ékszerek majdnem ugyanannyit érnek; **sen-a**: értéktelen *tiu homo estas sen-a nulo: az az ember értéktelen nulla; **sen-aĵo**: kacat, értéktelen holmi; **sen-igi**: *tr* *gazd* elértektelenít, devalvál; **sen-igi**: *ntr* *gazd* elértektelenedik, értéktelenné válik; **sen-ulo**: senkiházi, egy senki; **super-igi**: *tr* *gazd* túlértékel *super-igita forinto: túlértékelt forint; **tro-igi**: *tr* túlértékel; ~ajpresejo: pénznyomda; ~egali: *tr* egyenlő értékű vmivel (n), ugyanannyit ér, mint *ĉi-momente la du devizoj ~egalas: e pillanatban a két deviza egyenlő értékű *mia domo ne ~egalas vian: az én házam nem ér annyit, mint a tied; ~eksceso: értéktülpépés, értékkilengés; ~juĝo: értéktétele; ~krea: *gazd* értékteremtő, értékképző *~krea laboro: értékteremtő munka; ~kreado: *gazd* értékteremtés; ~kreaĵo: teremtett érték; ~letero: értéklevél; ~libera: értéksemlges *ne ekzistas ~libera edukado: nincs értéksemlges nevelés; ~obeo: *gazd* értékkövetés; ~orientita: értékorientált; ~papero: *gazd* értékpapír; ~parametro: *tud* értékpáraméter; ~proporcio: értékarány; ~proporcia: értékarányos; ~sava: értékmentő *~sava agado: értékmentő tevékenység; ~sistemo: értékrend; ~taksi: *tr* vminek az értékét megbecsüli, felbecsül *lia domo estis ~taksita: felértékelték a házat *ni ~taksis vian laboraĵon: kiértékeltük a dolgozatát; ~takso: **1. gazd** értékbécslés; **2. áll** értékítélet *laŭ mia ~takso: az értékítéletem szerint, az értékelésem szerint *U* cifervaloro, egalvaloro, hakvaloro, hejtvaloro, interŝanĝvaloro, konstruvaloro, krestovaloro, laborvaloro, laborvalorteorio, limvaloro, merkatvaloro, mezurvaloro, penvaloro, pintvaloro, plusvaloro, produktvaloro, sonvaloro, stilvaloro, uzvaloro, vervaloro
Valparais/o=*geo* Valparaiso
Valpurg/o=Valburga, Valpurga, Walpurgis (utónév) *en la ~a nokto sorĉistinoj rajdis sur balailbastonoj: Valpurgis-éjjel a boszorkányok seprányélen lovagoltak *la festo de Sankta ~o: Szent Valburga ünnepe
vals/o=*zene* keringő, valcer (zene és tánc); ~i: *ntr* keringőzik
Valter/o=Valter (utónév)
valut/o=**1. gazd** (hazai) valuta, pénznem *la alparo de la ~o estis ŝanĝigema: a valutaparítás változékony volt *Hungario deprecias vian ~on: Magyarország leértékelte valutáját *ni ne havas konverteblan ~on: nincs konvertibilis valutánk; **2. gazd** (idegen) valuta *pagi per fremda ~o: idegen valutával fizet; ~sistemo: *gazd* valutarendszer *komuna ~osistemo: közös valutarendszer; ~ŝakristo: *gazd* valutaüzér, *fn*

valutázó; ~ŝanĝejo: *gazd* valutaváltóhely; ~unio: *gazd* valutaunio
valv/o=**1. tech** szelep *ensorba ~o: szívószelep *redukta ~o: nyomáscsökkentő szelep *reguliga ~o: szabályozószelep *sekuriga ~o: biztonsági szelep; **2. anat** billentyű, valva *aorta ~o: aortabillentyű *dekstra atrioventrikla ~o: jobb vitorlás billentyű, valva tricuspidalis *szin* trikuspidá valvoileo *kora ~o: szívbillentyű, valva cordis *szin* kardiovalvo, korvalvo *mitra ~o: vitorlás billentyű, valva mitralis *szin* dukuspidá valvo *pulmarteria ~o: tüdőverőér-billentyű *trikuspidá ~o: háromhegyű szívbillentyű, valva tricuspidalis; **3. áll** teknő, kagylóhéj; **4. növ** kopács, valva; **5. vill** szelep *dudirekta ~o: kétirányú szelep; ~a: *anat* billentyű *~a insuficienco: billentyűelégtelenség *~a klako: billentyűzörej; ~eto: *anat* kis billentyű, valva *duonluna ~eto: tüdőérbillentyű, valvulae semilunares; **du-uloj**: *áll* kagylók, lemezes-kopoltyúsók (Bivalvia) *szin* musloj; ~aparato: *zene* ventilszerkezet; ~odifekto: *orv* szívbillentyűhiba, vitium cordis; ~okorno: *zene* ventilkürt; ~otrombono: *zene* ventiltrombona, ventiltrombona
U diskovalvo, ellasvalvo, glitvalvo, kardiovalvo, klapvalvo, korvalvo, nadlovalvo, regvalvo, superfluvalvo, valvotrombono
vamp/o=*pej* vamp *szin* vampirino **2**
vampir/o=**1. áll** nagy álvámpír (Vampyrum spectrum); **2. vámpír** *Drakulo estis ~o: Dracula vámpír volt; **3. átv** vérszopó uzsorás, szipolyozó ember; ~ino: **1. áll** nőstény nagy álvámpír; **2. pej** vamp; ~ismo: vámpirizmus, vérszívás, szipolyozás
van/a=**1. hiábavaló, eredménytelen, hatástalan, meddő, sikertelen** *kontraŭ forta mano la leĝo estas ~a: erős kéz ellen a törvény tehetetlen *~a klopodo: meddő igyekezet *~a laboro: hiábavaló munka; **2. csalóka, hiú, hamis, hazug** *~a espero: hiú remény *~a fantomo: csalóka káprázat *~aj promesoj: hamis ígéretek; ~e: hiába *~e mi avertis vin: hiába figyelmeztettelek *~e vi tentas min: hiába csábítasz; ~aĵo: haszontalan v. hiábavaló dolog; ~eco: hiábavalóság, haszталanság *rekonu la ~econ de viaj klopodoj: ismerd el törekvéseid hiábavalóságát; ~igi: *tr* meghív, hiábavalóvá tesz; **tut-e**: mindhiába
vanad/o=*kém* vanádium (V)
vand/o=*septo*, parieto
vanda/o=*növ* pártaskosbor, vanda (Vanda)
vandal/o=**1. tört** vandál (germán törzs tagja); **2. átv** vandál (műtárgyromboló); ~eco, ~ismo: *műv* vandalizmus, műtárgyrombolás
Van-Dejk/o=*műv* (Antoon) van Dijk
Vandegraf/o=*fiz* (Robert Jemison) Van de Graaff *~generatoro: Van de Graaff-generátor, szalaggenerátor
vanel/o=*áll* bibic (Vanellus)
vanes/o=*áll* Vanessa (lepkenem)
vang/o=**1. anat** arc, orca, bucca *al tiu, kiu frapas vian dekstran ~on, turnu ankaŭ la alian: *bibl* annak, aki arcul üt jobb felől, tartsd oda másik arcodat is *knabino kun rondaj ~oj: kerek arcú lány *lanugaj ~oj: szőrpíhás arc *sulkoplenaj ~oj: ráncos arc; **2. tech** pofa, oldal *la ~oj de lagrokuseno: csapágypersely pofái *la ~oj de martelo: kalapács pofái *la ~oj de ŝnurpulio: kötéltárcsa pofái; ~aĉo: *pej* pofa; ~ego: *áll* pofa *~ego de porko, bovino: disznó, tehén pofája; **post-o**: *ex* farpofa, fél fenék; **sur-o**: pofon, arculesapás *szin* vangofrapo; ~barbo: pofaszakáll; ~obati, ~ofrapi: *tr* megpofoz, pofon vág; ~odoj: *anat* őrlőfogak (kis-és nagyőrlőfogak); ~ofrapo: pofon, arculesapás *szin* survango; ~oharoj: barkó, pajesz; ~okaveto: gödröcske (az arcon) *szin* belkaveto; ~okisi: *tr* arcon csókol, megpuszil; ~oruĝigilo: arcpirosító, arcrúzs; ~osako: *áll* pofazacsok; ~osto: *anat* pofacsont, járomcsont, zygoma *szin* zigom; ~rimeno: pofaszíj
U brosvanga, pufvanga, rozvanga, sidvango
vanil/o=**1. növ** vaníliaacserje (Vanilla); **2. gaszt** vanília; ~a: vanília *~a glaciaĵo: vaníliafagylalt; ~i: *tr* *gaszt* vaníliával ízesít *~ita sukero: vaníliás cukor; ~ino: *kém* vanilin
Vankuver/o=*geo* Vancouver; ~insulo: *geo* Vancouver-sziget
vant/a=**1. pej** üres, tartalmatlan, sekélyes, sületlen, értelmetlen *~aj amuzoj: sekélyes szórakozások *~aj ŝercoj: sületlen tréfák *~a babilo: üres fecsegés *~a vivo: tartalmatlan élet; **2. pej** üresfejű, hiú, öntelt, léha *al mi ne plaĉas viaj ~aj amikoj: nem tetszenek nekem az öntelt barátaid *~a babilulo: üresfejű fecsegő *~a virino: hiú nő; ~aĵo: *pej* léhaság, értelmetlen dolog, hiúság, hiábavalóság, dörösesg *estas ~aĵo, kion li faras: dörösesg, amit tesz *li kolerigis min per ~aĵoj: hiábavalóságokkal bosszantott *lin interesas nur ~aĵoj: csak a léhaságok érdeklik *ne okupiĝu pri ~aĵoj: ne foglalkozz hiábavalóságokkal *~aĵo de ~aĵoj: igen nagy hiábavalóság, vanitas vanitatum; ~i: *ntr* *pej* hiú vmire, dicsekszik vmivel (pri) *li ~as pri sia eksteraĵo: hiú a külsejére; ~eco: **1. pej** hiábavalóság, dörösesg, léhaság *la ~eco de la vivo: az élet hiábavalósága *la ~eco de via plano estas evidenta: terved dörösege nyilvánvaló; **2. pej** hiúság, üresség, üresfejűség, hivalkodás *la korteganoj konkuris en ~eco: az udvaroncok versengenek a

hivalkodásban *lia ~eco min nervozigas: idegesít az üresfejűség; ~**igi**: **1. tr** hiábavalóvá v. értelmetlenné tesz, meghíúsít *mi ne volas ~igi la diskuton: nem akarom meghíúsítani a vitát; **2. tr** pej kiűresít *la neindaj posteuloj ~igis la grandan ideon: a méltatlan utódok kiűresítették a nagy eszmét; ~**amo**, ~**emo**: hiú v. léha természet, hiúság, üres jellem; ~**ulo**: hiú v. öntelt ember, léha ember

vant/o=hajó oldalmerevítő, csarnak, csarnok; **post-o: hajó** hátamerevítő kőhél, patrác

vanu/i=ntr ritk elhal, elenyész, eltűnik, megszűnik *la esperoj ~is sur la rokoj de la realo: a remények elenyésztek a valóság szikláján *lia voĉo ~is en la malproksimo: hangja elhalt a messzeségben *mia juneco ~is por eterne: ifjúságom örökre eltűnt

Vanuatu/o=geo pol Vanuatu (VU)

vapor/o=L pára, köd *inhali jodan ~on: jódparát inhalál *havi iom da ~o en la kapo: kicsit beszívott, pityókás, kapatos *li elspiris varman ~on: meleg parát lehelt ki *malaperis, kiel ~o: köddé vált *~o levigis el la suptelero: pára szállt fel a levesestálból *~o plenigis la lavejon: pára töltötte meg a mosókonyhát; **2. gőz** *ĉi tiu lokomotivo funkcias per ~o: ez a mozdony gőzzel működik *hidrarga ~o: higanygőz *saturita ~o: telítet gőz *seka ~o: száraz gőz *supervarmigita ~o: túlhevített gőz *~o de alta premo: nagy nyomású gőz; ~i: **ntr** párolog, gőzölög *bonodora supo ~as: jó illatú leves gőzölög *la herbejo ~as post la pluvo: a rét párolog az eső után *la tubo de la lokomotivo ~as: gőzölög a mozdony kéménye; ~**aĵo**: gőzfelhő, párafelhő; ~**eto**: finom pára *~eto kovris miajn okulvitrojn: pára lepte be a szemüvegemet; ~**igi**: **tr** (el)párologtat, gőzölögtet *oni povas ~igi metalan je tre alta temperaturo: nagyon magas hőmérsékleten a fém elpárologtatható *~igi akvon en kaldrono: kazánban vizet párologtat; ~**igilo**: **tech** gőzfejlesztő, gőzgenerátor; ~**igi**: **ntr** gőzzé válik, elpárolog; ~**igo**: gőzölgés, párolgás; ~**igema**: illó, illékony, könnyen párolgó; ~**umi**: **tr** *gaszt* gőzöl, párol *szin* vaporkuiri *~umita rizo: párolt rizs; ~**izi**: **tr** gőzöl *~izi drapon: posztót gőzöl; **dis-igi**: **ntr** *átv* szertefoszlik, köddé válik *ĉiuj niaj esperoj *dis-igis*: minden reményünk szertefoszlott; **el-igi**: **ntr** elpárolog; **el-ilo**: **tech** gőzszelep; **for-igi**: **1. ntr** elpárolog, elgőzölög; **2. ntr** *átv* elpárolog, elillan, eltűnik *ĉu via kuraĝo jam for-igis?: elillant a bátorságod? *liaj esperoj for-igis: szertefoszlottak a reményei *mia dubo for-igis: elmúlt a kételyem; **3. ntr** *átv* *biz* lépél; ~**bani sin**: szaunázik, gőzfürdőt vesz; ~**bano**: gőzfürdő *preni ~banon: gőzfürdőt vesz; ~**banejo**: *ép* gőzfürdő; ~**blovi**: **1. ntr** párat lehel; **2. ntr** gőzt fúj; ~**cilindro**: **tech** gőzhenger; ~**elektrejo**: *ip* gőzturbinás hőerőmű; ~**energio**: *fiz* gőzenergia; ~**fajfilo**: gőzszíp; ~**forta**: **tech** gőzerővel működő *~forta űpado: gőzhajózás; ~**gladilo**: gőzvasaló, gőzölős vasaló; ~**hejtado**: gőzfűtés; ~**hoso**: gőztömlő; ~**kaldrono**: **tech** gőzkazán *szin* kaldronego, boliguj; ~**krado**: *gaszt* pároló rács, gőzrács *szin* vaporkuirilo; ~**kuiri**: **tr** *gaszt* gőzöl, párol *szin* vaporumi; ~**kuirilo**: *gaszt* pároló rács, gőzrács *szin* vaporkrado; ~**lokomotivo**: *vsút* gőzmozdony; ~**maŝino**: **tech** gőzgép *~maŝino kun triobla ekspansio: triplex gőzgép, háromszoros expanzióval dolgozó gőzgép; ~**metro**: **tech** gőznyomásmérő, vaporiméter; ~**motoro**: **tech** gőzmotor; ~**muelejo**: *agr* gőzmalom; ~**plugilo**: *agr* gőzeke; ~**premo**: *fiz* gőznyomás; ~**segilo**: **tech** gőzfűrés; ~**ŝipo**: *hajó* gőzhajó *padelrada ~ŝipo: lapátkerekű gőzhajó; ~**trakcio**: *vsút* gőzvontatás; ~**turbino**: **tech** gőzturbina

Ŭakvovaporo, ellasvapor, hidrargovapora, natrivapora, vinvapura
var/a=orv befelé görbülő, varus *~a piedo: dongaláb, pes varus; ~**pieda**: *orv* O-lábú, dongalábú

var/o=gazd áru *doganpaga ~o: vámköteles áru *facile pereema ~o: romlandó áru *grupigita ~o: gyűjtőáru *putrema ~o: romlandó áru *rompigema ~o: törékeny áru *transporti transitan ~on: tranzit árut szállít *~o de komerca kvanto: kereskedelmi mennyiségű áru; **fi-o**: *pej* bővli, silány áru; ~**ejo**: áruraktár; ~**borso**: *gazd* árutőzsde; ~**borso**: *gazd* árutőzsde; ~**ekonomio**: *gazd* árugazdaság, árutertermelő gazdaság; ~**eksporto**: *gazd* árukivitel, áruexport; ~**ekonomio**: *gazd* árugazdaság, árutertermelő gazdaság; ~**eksporto**: *gazd* árukivitel, áruexport; ~**fetiĉismo**: *gazd* árufetisizmus; ~**foiro**: kirakodó vásár; ~**importo**: *gazd* árubehozatal, áruimport; ~**intersanĝo**: *gazd* árucseré; ~**marko**: *gazd* jog árúvédjegy; ~**nomrajto**: *gazd* jog árúvédjegyjog; ~**okvanto**: árutétel; ~**olisto**: *gazd* áruegyezék, árakatalógus; ~**otrajno**, ~**vagonaro**: *vsút* tehervonat; ~**ŝipo**: *hajó* kereskedelmi hajó; ~**trafikiko**: *gazd* áruforgalom *longdistanca ~trafikiko: távolsági áru fuvarozás *mallongdistanca ~trafikiko: helyi áru fuvarozás; ~**transporto**: *gazd* áru fuvarozás, áruszállítás; ~**vagono**: *vsút* tehervagon, vasúti teherkocsi Ŭamasvaro, eksportvaro, ekspresvaro, importvaro, kaŝvaro, konsumvaro, modvaro, nutrovaro, pecvaro, skribovaro, űtvaro, tabakvaro, viandovaro

var/o²=vill var (meddő teljesítmény)

Var/o³=1. geo Var (folyó); **2. geo** pol Var (megye)

varan/o=áll varánusz (Varanus)

Varanasi/o=geo vall Váránaszi vő. Banaraso

varang/o=hajó bókonytálp, bordatálp

varap/o=sp sziklamászás *szin* rokgrimpado

varb/i=L **tr** *kat* toboroz, verbuvál *~i junulojn en la armeon: fiatalokat toboroz a hadseregbe; **2. tr** megnyer vminek *li ~is apogantojn por sia afero: támogatókat nyert meg az ügyének *ni sukcesis ~i lin por Esperanto: sikerült megnyernünk az eszperantónak *~i komputilajn fakulojn por la firmao: számítógépes szakembereket keres a cégnek *~i lernantojn por kurso: tanfolyamra tanulókat keres *~i por lernejo: iskolai felvételt hirdet; **3. tr** *gazd* vevőt csábít v. keres, vminek reklámot csinál *nun oni forte ~as por la nova poŝtelefono: most erősen reklámozzák az új mobiltelefont; ~**ado**: **1. kat** toborzás, verbuválás, verbunk; **2. felvételhirdetés** *~ado por lernejo: iskolai felvételhirdetés; **3. gazd** reklámozás *~ado de novaj abonantoj: új előfizetők toborzása *~ado por televidiloj: televíziók reklámozása; ~**ilo**: *gazd* reklámhordozó; ~**isto**: **1. kat** toborzó; **2. gazd** reklámszakember *szin* varbfakulo; ~**fakulo**: *gazd* reklámszakember *szin* varbisto; ~**okampanjo**: *gazd* reklámkampány; ~**omuziko**: *kat* zene verbunk, toborzó; ~**oteksto**: *gazd* reklámszöveg

Ŭmembrovardo

vareng/o=fn tört varég

varf/o=hajó kikötőhid, stég

vari/i=ntr változik, váltakozik, variálódik (vminek a függvényében) *la koloro de la kameleono ~as: a kameleon színe váltakozik *la esprimmaniero ~as de lingvo al lingvo: a kifejezőmód nyelvenként változik *la moroj ~as laŭ tempoj kaj landoj: a szokások változnak idővel és országonként *la prezoj ~as laŭ landoj: az árak országonként váltakoznak *la senco de la vorto ~as laŭ la konteksto: a szó jelentése változik a szöveggörnyezet függvényében *la temperaturo ~as inter dek kaj dudek gradoj: a hőmérséklet tíz és húsz fok között váltakozik; ~**o**, ~**ado**: **1.** változás, váltakozás, variáció *la ~ado de la temperaturo laŭ la taghoroj: a hőmérséklet változása a nap óráinak függvényében *~ado plaĉas: a változatosság gyönyörködtet, varietas delectat; **2. fiz** térfogatváltozás *~o de metalo laŭ temperaturo: fém térfogatváltozása a hőmérséklet függvényében; ~**a**: változó, változatos, különböző *arango kun ~aj programoj: rendezvény változatos programokkal *flagoj kun ~aj koloroj: különböző színű zászlók *lia laboro estas ~a: munkája változatos volt *~a interparolo: változatos beszélgetés *~a vetero: változatos időjárás; ~**aj teknikoj**: változatos technikák; ~**aĵo**: **1.** változat, variáció *kondiĉita kaj libera ~aĵo de vorto: *nyt* egy szó feltételes és szabad változata *skotero estas ~aĵo de motorciklo: a robogó a motorkerékpár változata *~aĵoj de fonemo: *nyt* fonéma változatai *~aĵoj de klavaro: billentyűzet változatai *~aĵoj de mineralo: *ásv* ásvány változatai *~aĵoj por temo: *zene* variációk egy témára; **2. mat** variáció; **3. biol** változat, varietas; ~**anco**: *mat* szórásnégyzet, variancia; ~**ema**: változékony; ~**igi**: **tr** variál, változtat *~igi la kondiĉojn: változtatja a feltételeket *~igi la premon dum la eksperimento: változtatja a nyomást a kísérlet során; **ko~anco**, **kun~ado**: *mat* kovariancia; **mal~a**: egyhangú, sívár; **ne~a**: nem változó, változatlan *ne~a elparolo malgraŭ la diversaj situacioj: változatlan kiejtés a különböző szituációk ellenére *ne~a grando: változatlan nagyság; **sen~e**: változatlanul; ~**kolora**: változó színű, színjátész; ~**longa**: változó hosszúságú *~longa kodo: változó hosszúságú kód; ~**ometro**: **1. vill** variométer (változtatható indukтивitású tekercs); **2. met** légnyomásváltozás-mérő, variométer

Ŭkultivovariaĵo, varipunkta

variabl/o=mat változó *dependa ~o: függő változó *hazarda ~o, stokasta ~o: valószínűségi változó *szin* stokasto **2** *sendependa ~o: független változó *stata ~o: állapotváltozó; ~**odeklaro**: *mat* változódeklaráció; ~**oparametro**: *mat* változóparaméter

variaci/o=zene variáció *szin* variaĵo **1**

variant/o=L **ex** ~variablo; **2. ir** szövegváltozat *rekonstrui la originalon el la ~oj: az eredetit visszaállítja a szövegváltozatokból; **3. nyt** változat, variáns *~oj de fonemo, morfemo, dialektó: fonéma, morféma, dialektus változatai; **4. ált** változat *la angla estas la plej evoluinta ~o de gotiko: az angol a gótika legfejlettebb változata *la ~oj de movo en űako: egy lépés változatai a sakokban

Ŭfonemvarianto, legvarianto, lingvovarianto, morfemvarianto, radikvarianto

varietat/o=ű variaĵo

varicel/o=orv bárányhimlő, varicella

variete/o=műv varietéműsor, kabaré; ~**a**: *mn* műv varieté~ *varieta prezentado: varietéelőadás *varieta teatro: varietészínház

varik/o=orv visszértágulat, görcsér, varix; ~**a**: *orv* visszeres, varicosus *~a kruro: visszeres lábszár *~a ulcero: visszeres fekély; ~**eto**: *orv*

varicula, kis varicosus véna; ~**otomio**: *orv* visszérműtét, varicotomia
 U skrotovariko

varikond/o=*vill* varikond

Varingjen/o=*eo* (Gaston) Waringhien

variol/o=*orv* himlő, variola; ~**oida**: *orv* himlőszerű, varioloid; ~**ulo**: *orv* himlős beteg; ~**krusto**: *orv* himlővar; ~**makula**, ~**markita**: *orv* himlőhelyes, himlőfoltos; ~**marko**: *orv* himlőhely, himlőfolt

variolit/o=*ásv* variolit

varistor/o=*vill* feszültségfüggő ellenállás, varisztor

varlet/o=**1.** *tört* apród *szin* paño; **2.** *tech* padvas (>satupad) *szin* tenpeco
varm/a=**1.** meleg *gisblanke ~a metalo: fehérén izzó fém *hodiaŭ estas ~e: ma meleg van *teni al si la piedojn ~aj: melegen tartja a lábát *~a plado: meleg fogás *~a supo: meleg leves *~a vesto: meleg ruha *~a vetero: meleg időjárás; **2.** *átv* meleg, forró, heves *amiko kun ~a koro: melegsívű barát *li estas homo de ~a temperamo: heves természetű ember *per ~aj vortoj li memoris pri la forpasinto: meleg szavakkal emlékezett meg az elhunytól *sekvi sur ~aj spuroj: meleg nyomon követ *Ticiano pentris per ~aj koloroj: Tiziano meleg színekkel festett *~a akcepto: meleg fogadtatás *~a batalo: heves küzdelem *~a disputo: heves vita; ~**o**: **1.** *fn* meleg *ne ellasu la ~on de la ĉambro: ne enged ki a szoba melegét *senti la ~on de la forno: érzi a kályha melegét; **2.** *fiz* hő *produktado de ~o: hőtermelés *~o de Joule: Joule-hő *~o de solidigo: dermedési hő, szilárdulási hő *~o de vaporigo: párolgáshő; ~**o**~: hő~, meleg~, termo~ *szin* termo~ *varm*obedo, varmodomo, varmokapacito, varmokonduka, varmomaŝino, varmoondo; ~**eco**: melegség *la ~eco de la ĉambro: a szoba melegsége *la ~eco de la akcepto: *átv* a fogadás melegsége *la ~eco de liaj sentoj: *átv* érzései melegsége; ~**ega**: **1.** forró *la supo estas ~ega: a leves forró; **2.** *átv* forró, nagyon heves *~ega amo: forró szerelem *~ega batalo: rendkívül heves csata *~ega danko: forró köszönet *~ega kiso: forró csók; ~**ego**: **1.** forróság, hőség; **2.** *átv* hæv, hevesség; ~**ejo**: *agr* melegház *szin* vitrodomo; ~**eta**: langyos *ĉar vi estas ~eta, mi elspuitos vin el mia buŝo: *bibl* mivel langyos vagy, kiköplek a számból *~eta akvo: langyos víz *~eta vetero: enyhe időjárás; ~**igi**: **1.** *tr* melegít *la suno bele ~igas: a nap szépen melegít *ni ~igis nin ĉe la forno: a kályhánál melegedtünk *~igi provtubon super brulilo: kémcsövet melegíti égőn
2. *tr* *átv* hevít, fűt *ili ~igas sin per brando: pálinkával fűtik magukat *pasioj lin ~igas: szenvedélyek fűtik *unu sento ~igas min: egy érzés hevít; ~**igilo**: melegítő(készülék); ~**iĝi**: **1.** *ntr* melegszik, megmelegszik *eniru, por ~iĝi: menj be melegedni *la supo ~iĝis: a leves megmelegedett; **2.** *ntr* *átv* hevül, felhevül *ĉe tiu penso lia koro ~iĝis: erre a gondolatra a szíve megmelegedett *li ~iĝis en la diskuto: a vitában nekihevült; ~**umi**: *ntr* égető érzése van *pro la strika kolumo mia kolo ~umas: a szűk gallér miatt ég a nyakam; ~**oelig**: *fiz* hőtermelő, hőkibocsátó *szin* varmoprodukta; ~**oeniga**: *fiz* hőelnyelő *szin* varmokonsuma; ~**ek-iĝo**: *orv* hőhullám *dum la klimaktero ŝi ofte havis ek-iĝojn: a klimax alatt gyakran voltak hőhullámai; ~**mal-a**: **1.** hideg *estas mal~e ĉi tie: hideg van itt *havi mal~ajn fingrojn: hidegek az ujjai *mal~a marmoro: hideg márvány *sidi en mal~a ĉambro: hideg szobában ül; **2.** *átv* hideg, rideg *estas malfacile, vivi apud mal~a edzo: nehéz hideg férj mellett élni *homo kun mal~a koro: rideg szívű ember *li mal~e rilatis al nia peto: hidegen viszonyult a kérésünkhöz *mal~a beleco: hideg szépség *mal~a rezonado: hideg okoskodás; ~**mal-o**: hideg *el la sama buŝo li blovas ~on kaj mal~on: egyazon szájából fúj hideget és meleget *estis akra mal~o: éles hideg volt *tremi de mal~o: hidegtől remeg; ~**mal-eco**: *átv* la hidegség *la mal~eco de la knabino ofendis lian memamon: a lány hidegsége sértette az önértetét *pro la mal~eco de la ĉambro mi restos en la salono: a szoba hidegsége miatt a szalonban maradok; ~**mal-ega**: nagyon hideg, fagyos *mal~ege li estis akceptita: fagyosan fogadták *siberie mal~ege estas ĉi tie: szibériai hideg van itt; ~**mal-ego**: fagy, zimankó; ~**mal-eta**: hűvös *mal~eta aerblovo: hűvös szellő; ~**mal-eto**: hűvösség *en la kelo regis agrable mal~eto: a pincében kellemesen hűvös volt; ~**mal-etigi**: *tr* lehűt, hűvössé tesz *mal~etigu mian vinon: egy kicsit hűtsd le a boromat; ~**mal-igi**: *tr* *átv* is lehűt, hideggé tesz *la okazintaĵo mal~igis la pasiojn: az eset lehűtötte a szenvedélyeket *mal~igi trinkaĵon per glacipecoj: italt jégkockákkal lehűt; ~**mal-igilo**: hűtőkészülék; ~**mal-igujo**: hűtőszekrény *szin* fridujo; ~**mal-iĝi**: **1.** *ntr* kihűl, lehűl *la aero mal~iĝis: lehűlt a levegő *la supo mal~iĝis: kihűlt a leves; **2.** *ntr* *átv* elhidegül *mal~igi al sia amiko: elhidegül a barátjától; ~**mal-umi**: *ntr* *orv* meghűl, megfázik; ~**mal-umo**: *orv* hűlés, megfázás; ~**mez-a**: mérsékelt v. közepesen meleg *mez~a akvo: közepesen meleg víz *mez~a klimato: met mérsékelt éghajlat v. klíma; ~**ne-a**: nem meleg, „hideg” *ne~a manĝo: hideg étel; ~**per-a**: *varm*energia; **2.** ~**pri-a**: *varm*energia; **1.** ~**re-igi**: *tr* *átv* is újramelegít, újra felmelegít *la forĝisto re~igis la ferpecon: a kovács újramelegítette a vasdarabot *la reviditaj kamaradoj re~igis lian

koron: a vízszintlított pajtasok újramelegítették a szívét *por vespermango li re~igis la tagmanĝon: vacsorára megmelegítette az ebédet; ~**re-iĝi**: *ntr* újramelegszik, újra felmelegszik; ~**supermal-iĝo**: túlhideg; ~**super-igi**: **1.** *tr* túlmelegít, túlhevít *szin* trovarmigi; **2.** *tr* *tech* forrásponton túlra melegít; ~**super-iĝi**, ~**tro-iĝi**: *ntr* túlmelegszik, túlhevül; ~**tro-igi**: *tr* túlmelegít, túlhevít *szin* supervarmigi; **1.** ~**mal-akvujo**: jégtömlő; ~**mal-sanga**: **1.** áll hidegvérű *mal~sanga besto: hidegvérű állat; **2.** *átv* hidegvérű *mal~sanga murdisto: hidegvérű gyilkos; ~**mal-sango**: hidegvér; ~**mal-segilo**: *tech* hidegfűrés; ~**akvujo**: melegvíztartály; ~**egsanga**: forróvérű; ~**elena**: *varm*energia; ~**energio**: *fiz* hőenergia; ~**izola**: hőszigetelő *~izolaj paneloj: hőszigetelő lapok; ~**kora**: melegsívű; ~**obanejo**: *orv* gyógyfürdő, termálfürdő, melegfürdő *szin* termobanejo; ~**obedo**: melegágy; ~**obotelo**: hőpalack, termos; ~**ocentralo**: *varm*energia centralo; ~**odomo**: *agr* melegház, üvegház *szin* forcejo, varmejo, vitrodomo; ~**oelektra**: *fiz* hőelektromos; ~**oelektrejo**: *varm*energia centralo; ~**ofluo**: **1.** *geo* melegáramlás; **2.** *fiz* hőáram; ~**ofonto**: hőforrás; ~**ofontejo**: melegfürdő; ~**ofrapo**, ~**oikto**: *orv* hőguta, ictus caloris; ~**ogrado**: *fiz* hőfok; ~**ointersangilo**: *fn* *tech* hőcserélő; ~**oizoli**: *tr* *tech* hőszigetel; ~**okapacito**: *fiz* hőkapacitás; ~**okondukado**: *fiz* hővezetés; ~**okonsuma**: *fiz* hőelnyelő *szin* varmoeniga; ~**okruĉo**: ágymelegítő palack; ~**okvanto**: *fiz* hőmennyiség; ~**oluminesko**: *fiz* termolumineszcencia; ~**omaŝino**: *tech* hőerőgép; ~**oondo**: *fiz* met hőhullám; ~**oprodukta**: *fiz* hőtermelő, hőkibocsátó *szin* varmoeliga; ~**oprodukta**: *ip* biol hőtermelés; ~**oradiado**: *fiz* hősugárzás *szin* termika radiado; ~**orefleko**: *fiz* hővisszaverődés; ~**orekuperilo**: *fn* *tech* hővisszanyerő; ~**oreguligo**: *biol* *tech* hőszabályozás *szin* termoreguligo; ~**oreguligilo**: *fn* *tech* hőszabályozó; ~**orezista**: hőálló *~orezistaj vazoj: hőálló edények; ~**otekniko**: *tech* hőtechnika; ~**oterapio**: *orv* hőterápia, termoterápia, thermotherapia *szin* termoterapio; ~**otralasa**: hőáteresztő; ~**otropismo**: *biol* termotropizmus *szin* termotropismo; ~**sanga**: áll melegvérű *szin* homeoterma vö. malvarmsanga

U akvomalvarmigilo, brulvarmo, fandvarmo, glacvarmigilo, glacimalvarma, molvarmo, pladvarmigilo, rubovarmo, somervarmego, telvarmigilo

Var/o=*geo* Várna

varp/o=*tex* láncc szin fundamentaĵo **2.**; ~**i**: *tr* *tex* felvet (fonalat); ~**ero**: *tex* lánccfonal *szin* varpofadeno; ~**ocilindro**: *tex* lánccenger; ~**ofadeno**: *tex* lánccfonal *szin* varpero; ~**oringo**: *tex* nyűstszem

Varŝav/o=*var*sovio

Varsovi/o=*geo* Varsó *~o estas la ĉefurbo de Pollando: Varsó Lengyelország fővárosa

var/i=**1.** *tr* ápol, gondoz *~i bebon: csecsemőt ápol v. gondoz *~i esperojn: reményeket táplál *~i ĝardenon: kertet gondoz *~i malsanulon: beteget ápol; **2.** *tr* *tech* karbantart *~i aŭton: kocsit karbantart *~i maŝinon: gépet karbantart; ~**ado**: **1.** ápolás, gondozás; **2.** *tech* karbantartás; ~**ejo**: bölcsőde; ~**istino**: *fn* ápolónő, dajka *li dungis ~istinon por sia malsana patro: ápolónőt fogadott beteg apjához; ~**vanjo**: dada, dadus; ~**kun-ito**: tejtestvér; ~**otablo**: pelenkázóasztal *szin* vindotablo

U bebovartejo, gastvartistino, helpvartistino, infanvartejo

Varun/o=*vall* Varuna

vasabi/o=*növ* lőtorma (Wasabia)

vasal/o=*tört* hűbéres, vazallus; ~**ĵuro**: *tört* hűbéri eskü, hűbéreskü

vask/o=*épt* kagylómedence

vask/o=*ex* *varm*energia

vaskul/o=*anat* ér, edény, vas; **2.** *növ* szállítóedény *neperfekta ~o: edényalakú fasejt, vízszállító sejt, tracheida *szin* traheooido *perfekta ~o: vízszállító cső, faedény, trachea *szin* traheo **2.**; ~**aro**: *anat* érhalózat, érrendszer; ~**ito**: *orv* érgyulladás, vasculitis; ~**izi**, ~**arizi**: *tr* *orv* beerez; ~**dilata**: *orv* értágító, vasodilatator; ~**konstrikt**, ~**malidilata**: *orv* érszűkítő, érszűkítő, vasoconstrictor; ~**plantoj**: *növ* edényes növények (Plantae vasculares)

U ĉilovaskulo, limfovaskulo, sangovaskulo

vast/a=**1.** széles, tágas, terjedelmes *la ~a mondo: a nagy világ *~a ĉambro: tágas szoba *~a gamo de varoj: áruk széles skálája *~a kampo: széles mező *~a panoramo: széles panoráma *~e konata: köztudott; **2.** bő *~a jupo: bő szoknya *~a mantelo: bő köpeny; **3.** *átv* széles, tág, széles körű *en la pli ~a senco de la vorto: a szó tágabb értelmében *la parto plej ~a venos la lasta **2.**: még hátravan a java *~a gamo da ebloj: lehetőségek széles skálája *~aj konoj: tág ismeretek *~a programo: széles körű program; **4.** *nyt* nyílt *szin* malfermita *~a vokalo: nyílt magánhangzó; ~**aĵo**: tág tér, végtelen *la ~aĵo de la Granda Ebenaj: a Nagyalföld rónái *lin altiris la ~aĵo de la maro: vonzotta a tenger végtelenje; ~**eco**: szélesség, tágasság, kiterjedtség *la ~eco de la lando

malebligas traveturi ĝin dum unu tago: az ország kiterjedése lehetetlenné teszi, hogy egy nap alatt átmenjünk rajta; **~igaĵo**: **1.** kibővített v. kiszélesített rész *vi loĝos en la ~igaĵo de la kastelo: önök a kastély kibővített részében laknak majd; **2.** *mat* kiterjesztés; **~igi**: **1.** *tr* kibővít, kitágít, kiszélesít, kiterjeszt; **2.** *tr ex* terjeszt **☞**disvastigi; **~iĝi**: *ntr* kiszélesedik, kibővül, kitágul; **dis~igi**: **1.** *tr* kiszélesít, kiterjeszt *la cigno dis~iĝis siajn flugilojn: a hattyú kiterjesztette szárnyait; **2.** *tr átv* terjeszt, elterjeszt *dis~iĝi kalumniojn: rágalmaikat terjeszt *li dis~iĝis Esperanton inter la laboristoj: az esperantót terjesztette a munkások között; **dis~iĝi**: **1.** *ntr* kiszélesedik, kiterjed, szétterjed, szétterül *la rivero dis~iĝas sur la ebenaĵo: a folyó kiszélesedik a síkságon *la sangoflako dis~iĝis sur la planko: a vértöcsa szétterült a padlón; **2.** *ntr átv* terjed, elterjed *Esperanto dis~iĝis tra la tuta mondo: az esperantó elterjedt az egész világon *dis~iĝis la famo, ke: elterjedt az a hír, hogy; **dis~iĝo**: **1.** kiterjedés, szétterülés; **2.** elterjedés *geografia dis~iĝo de la specio: a faj földrajzi elterjedése *spacotempa dis~iĝo de la homo: az ember tér- és időbeli elterjedése; **pli~igi**: *tr* szélesebbé tesz, szélesít, bővít *pli~igi la rondon de aĉetantoj: bővíti a vásárlók körét *pli~igi sian horizonton: kitágítja látókörét; **pli~iĝi**: *ntr* kibővül, kitágul *dum la uzo miaj ŝuoj pli~iĝis: a cipőm kitágult használat közben *viaj eblecoj pli~iĝis: kitágultak a lehetőségeitek; **mal~a**: **1.** szűk *en mal~a loko: szűk helyen *mal~a loĝejo: szűk lakás *mal~a placo: szűk tér; **2.** szoros *mal~a kolumo: szoros gallér *mal~a pantalono: szoros nadrág; **3.** *átv* szoros, szűk, beszűkült *ili vivis en mal~a komuneco: szoros közösségben éltek *li estas mal~a spirito: ő beszűkült elme *mal~a ligo: szoros kötelék; **4.** *nyt* zárt *mal~a vokalo: zárt magánhangzó *szin* fermitta vokalo; **mal~eco**: szűköség, szorosság *pro la mal~eco de liaj monrimedoj li ne aĉetos ĝin: pénzeszközeinek szűkösége miatt nem veszi meg *pro la mal~eco de nia loĝejo ni ne akceptas gastojn: lakásunk szűkösége miatt nem fogadunk vendégeket; **mal~igi**: *tr* szűkít, leszűkít *mal~igi liajn rajtojn: szűkíti a jogait *mal~igu mian pantalonon: szűkítse le a nadrágomat; **mal~iĝi**: *ntr* leszűkül, szűk lesz *ĉi tie la rivero mal~iĝas: itt a folyó leszűkül *liaj ebloj mal~iĝis: szűkültek a lehetőségei *mia pantalono mal~iĝis: szűk lett a nadrágom; **mal~igo**: szűkítés, leszűkítés; **mal~igaĵo**: **1.** szűkület; **2.** *mat* leszűkítés; **~asence**: *nyt* tág(abb) értelemben; **~asperta**: tapasztalt, nagy tapasztalatú; **~skala**: széles körű, széles skálájú
Vaŝington/o=**1.** *tört* (George) Washington; **2.** *geo* Washington (város) *~o estas la federacia ĉefurbo de Usono: Washington az USA szövetségi fővárosa; **3.** *geo pol* Washington (állam) (US)
Vaŝti=*bibl* Vasti, Vásti
vatt/o=vatta *meti ~on en la orelojn: vattát tesz a fülébe *sorbĝi per ~o: vattával felítat; ~i: *tr* vattával bélel, vattával töm, kivattáz *la neĝo dike ~is la tegmentojn: a hó vastagon kipárnázta a tetőket *la ŝultroj de la jako estas ~itaj: a zakó vállai vattával vannak bélelve; **~bastoneto**: fűltisztító pálcika; **~bulo**: vattacsomó, tampon vö. tampono; **~herbo**: **☞**siria asklepiado
Ŭsukervato
Vat/o=*tech* (James) Watt; ~o: *vill* watt (W); **kilo~o**: *vill* kilowatt (kW); **mega~o**: *vill* megawatt (MW); **sen~a**: *vill* meddő *szin* senaga; **kilo~horo**: *vill* kilowattóra (kWh); **~horo**: *vill* wattóra (Wh); **~metro**: *vill* wattmérő, teljesítménymérő; **~sekundo**: *vill* wattsecundum (Ws)
Vaterl/o=*tört* Waterloo *ĉe ~o estis la lasta batalo de Napoleono: Waterloo-nál volt Napóleon utolsó csatája
Vatikan/o=**1.** *geo* Vatikán, Vaticano, mons Vaticanus (domb); **2.** *geo pol* Vatikán (VA); ~**urbo**: *geo* Vatikánváros
vatt/o=**☞**vato
vatu/o=vatu (pénznem)
Vaud/o=*geo pol* Vaud (CH)
vav=*knyv* vav (héber 'v' betű)
vav/o=*knyv* dupla vev, vevé (w) *szin* duobla vo, germana vo
vaz/o=**1.** edény *ĉina ~o: kínai váza *komunikigantaj ~oj: *fiz* közlekedő edények *kuirejaj ~oj: konyhai edények *lavu la ~ojn: mosd el az edényeket *ne ~u nazon en fremdan ~on *Z: közm* ne üsd az orrod más dolgába *templaj ~oj: templomi edények *viŝu la ~ojn: törölgesd el az edényeket; **2.** *anat* ér, edény *limfa ~o: **☞**limfa angio *~aj ~etoj: erek erei, vasa vasorum; **~aro**: edények, edénygarnitúra; **~lavejo**: mosogatókonyha; **~lavilo**, **~lavmaŝino**: edénymosogató, mosogatógép *szin* telerlavilo; **~lavisto**: *fn* edénymosogató; **~lavujo**: **1.** *fn* mosogató; **2.** mosogatóedény; **~lesivo**: mosogatószer; **~odilata**: *gysz* értágító, vasodilatator; **~odilato**: *orv* értágulás, vasodilatatio; **~okonstriktio**: *orv* érszűkítés, vasoconstrictio; **~okonstriktá**, **~omaldilata**: *gysz* érszűkítő, érszűkítő, érszűkítő, vasoconstrictor; **~okonstriktigo**: *orv* érszűkítés, érszűkület; **~okonstriktilo**: *fn* *gysz* érszűkítő, vasoconstrictor; **~omotora**: *anat* érmozgató, vasomotoricus; **~ospasmo**: *orv* érgörcs, vasospasmus; **~sekgilo**: *fn* edényszárító

Ŭfandvazo, florvazo, hostivazo, kuirvazo, mesvazo, noktovazo, sangovazo, trinkvazo, trinkvazeto
vazelin/o=*kém* vazelin, petrolátum, puha paraffin
vazistas/o=*ép* szellőztetőablak
vazopresin/o=*biol* antiidiuretikus hormon, vazopresszin (hormon)
ve!=**1.** *isz* jaj! (>szívfájdalom) *ve al mi!: jaj nekem! *ho ve!: ó jaj!; **2.** *isz* jaj! (>fenyegetés) *ve al la venkitoj!: jaj a legyőzötteknek!, ve victis! *ve al vi estos, se vi ne plu impertinos!: jaj lesz neked, ha továbbra is szemtelenkedsz! *ve al vi, sentaŭga bubo!: jaj neked, haszontalan kölyök!; *veo*: *fn* jaj *ne helpas ĉi tie veoj kaj lamoj: nem segítenek itt a jajok és a bajok; *vei*, *veadi*: *ntr* jajgat, jajong; *vekrii*: *ntr* jajong, jajkiáltoz; *vespiri*: *ntr* keservesen sóhajt; *veaspekta*: siralmas v. fájdalmas kinetű
Ŭhejmveo
Weber/o=*fiz* (Wilhelm Eduard) Weber; ~o: *fiz* weber (Wb); **peta~o**: *fiz* petaweber
Ved/oj=*vall* Védák
vedant/o=*vall fil* védánta; ~**ismo**: *vall fil* védantizmus
veft/o=*tex* vetülék; ~**ero**: *tex* vetülékfonal *szin* veftofadeno; ~**ofadeno**: *tex* vetülékfonal
veg/o=*sp* pálya *sur la dua ~o kuris la mondĉampiono: a második pályán futott a világbajnok
Ŭrondvego
Veg/o=*csill* Vega
vegan/o=vegán (>csak növényvel táplálkozó) vö. vegetariano *~oj manĝas nenian bestajn produktojn: a vegánok semmilyen állati terméket nem esznek; ~**a**: *mn* vegán *~a dieto: vegán étrend; ~**ismo**: veganizmus (>csak növényvel táplálkozás) vö. vegetarianismo
veget/i=**1.** *ntr* növ tenyészik, növekszik *en la korto herbaĉoj abunde ~as: az udvaron a gaz buján tenyészik; **2.** *ntr átv* vegetál, tengődik, tesped *szin* vivet; ~**ado**: *növ* tenyésztés, növekedés, vegetáció; ~**aĵo**: **1.** *növ* növény *szin* vegetalo *ĉambra ~aĵo: szobanövény *flosa ~aĵo: úszónövény; **2.** *orv* növedék, kinövés, szövetburjánzás, túlsarjadzás, vegetatio; ~**aĵa**: *növ* növényi *~aĵa ĉelo: növényi sejt *~aĵa kovraĵo: növénytakaró *~aĵa oleo: növényolaj; ~**aĵano**: **☞**vegano; ~**aĵaro**: *növ* növényzet, flóra, vegetáció; ~**aĵismo**: **☞**veganismo
vegetal/o=**☞**vegetaĵo; ~**a**: **☞**vegetaĵa; ~**ino**: növényi zsír, növényi zsíradék, vegetalin; ~**ismo**: **☞**veganismo
vegetar/a=vegetárius, vegetáriánus vö. vegana; ~**ano**: *fn* vegetáriánus, vegetárius vö. vegano *~anoj manĝas ovojn kaj laktaĵojn: a vegetáriánusok esznek tojást és tejtermékeket; ~**ismo**: vegetarianizmus, vegetáriusság vö. veganismo
vehikl/o=**1.** *gysz* *kém* kötőanyag, oldószer, vehiculum *~o de unĝo: kenőcs kötőanyaga; **2.** *fn biol orv* hordozóanyag, közvetítőanyag, vehiculum *~o de malsanoj: betegség-hordozó v. betegséghordozó anyag; **3.** *fn átv* közvetítő, hordozó *Granda ~o: *bud* mahajána („nagy jármű”) *szin* mahajano *Malgranda ~o: *bud* hinajána („kis jármű”) *szin* hinajano *~o de ideoj: eszmék közvetítője *~o de pensoj: gondolatkövetítő, gondolat-hordozó; ~**a**: közvetítő, hordozó *~a lingvo: *nyt* közvetítő nyelv *~a substanco: *kém orv* hordozóanyag, közvetítőanyag; ~**i**: *tr orv átv* hordoz, terjeszt, közvetít *ceceoj ~as malsanon: a cecelegyek betegséget közvetítenek *~i malfeliĉon al ni: bajt hoz ránk *vojaĝantoj kaj komercistoj ofte ~is peston: utazók és kereskedők gyakran terjesztettek pestist
vejĉi/o=*jték* gó *szin* goo; ~**i**: *ntr* *jték* gózik, gót játszik
Vejkinsul/o=*geo* Wake-sziget
vejn/o=**1.** *anat* visszér, gyűjtőér, véna *kava ~o: üres visszér, vena cava *kola ~o: nyakér, nyakvéna, nyaki visszér, torkolatér, vena jugularis *ora ~o: *orv* aranyér *pulma ~o: tüdővéna, tüdővisszér, vena pulmonalis *porda ~o: májkapugyűjtőér, portaér, vena portae *se ankoraŭ fluas sango en viaj ~oj: *átv* ha még folyik vér az ereidben; **2.** *ásv ér*, telér *erca ~o: értelér *karba ~o: szételér; **3.** *ép ér*, erezet (pl. márványban); ~**a**: **1.** *anat* ér~, eres, vénás, cenusus; **2.** *ép* erezett *~a kolono: erezett oszlop; **3.** *ásv* telér~ *~a petro: *ásv* telérkőzet; ~**i**: *tr ép* erez; ~**aro**: *anat* erezet, érrendszer; ~**eto**: *anat* hajszálér, kis ér, vasa canellaria; ~**ito**: **☞**flebito; **intra~a**, **tra~a**: *orv* intravénás *intra~a injekto: intravénás injekció; **intra~e**, **tra~e**: *orv* intravénásan; **tra~i**: *ntr* (erezetszerűen) áttetszik; ~**orokajo**, ~**opetro**: *ásv* telérkőzet
vek/i=**1.** *tr* ébreszt, felébreszt, felkelt *mi ~is lin el la dormo: álmából ébresztette fel *~u min je la sesa: kelts fel hatkor; **2.** *tr átv* kelt, ébreszt, előidéz *~i apetiton: étvágyat gerjeszt *~i atenton: figyelmet kelt *~i dangeŝon: veszélyt idéz fel *~i enŝon: irigységet kelt *~i intereson: érdeklődést kelt *~i ĵaluzon: féltékenységet ébreszt *~i rememorojn: emlékeket ébreszt *~i resonon: visszhangot kelt; ~**o**: ébresztés, ébresztő *malfeliĉo kaj peko levigas sen ~o *Z: közm* jön a nyomorúság, ha nem is hívjuk *~o je la kvina: ébresztő ötkor; ~**iĝi**: **1.** *ntr* ébred, felébred,

felkel *~ígi laca: fáradtan ébred; **2. ntr átv** ébred *espero ~ígis en mi: remény ébredt bennem *sovaĝaj instinktoj ~ígis en li: vad őstőnök ébredtek benne *~ígis en li la voĉo de la konscienco: felébredt benne a lelkiismeret szava *vo ~ígis: szél támadt; ~**igadi**: *ntr* ébredszik *ĉu li jam ~ígis? Ne, sed li jam ~igadis: már felébredt? Nem, de már ébredszik; ~**igo**: ébredés; ~**iteco**: ébrenlét; ~**horloĝo**: ébresztőóra, vekker

Ŭamorveka, apetitveka, fidoveka, kompatveka, pensoveka, salivoveka, skuveki, timoveka

veksil/o=*cim* zászló, vexillum; ~**ologio**: *cim* zászlótan, vexillológia *szin* flagoscienco

vekt/o=**1.** vízholdó rúd, válljáróm *szin* sitelportilo; **2. tech** mérlegkar, himba; **3. vill** zárójárom *szin* ferma jugo

Ŭtimonvektio

vektor/o=*fiz* *mat inf* vektor *baza ~o: bázisvektor, alapvektor, egységvektor *szin* bazvektoro *polariga ~o: polarizációs vektor *pozicia ~o: helyzetvektor *ununorma ~o, unita ~o: normált vektor *~o de Poynting: Poynting-vektor *~o de stato: állapotvektor; ~**a**: *fiz mat inf* vektor~, vektoriális Ŭvektora grafiko, ebena, rekto, spaco, tiparo; **baz**~o: *mat* alapvektor; ~**potencialo**: *vill* vektorpotenciál

Ŭajgenvektoro, nulvektoro, ondovektoro, radiusvektoro, vektorreĝima **vel/o**=**1.** *hajó* vitorla *brajli ~on: vitorlát bevon *hisi ~on: vitorlát felvon v. kifeszít *korno de ~o: *hajó* vitorlaszarv *kvadrata ~o: négyzetes vitorla, keresztvitorla *szin* jardvelo *latina ~o: latin vitorla *malrefi la ~on: fogást kiengedi *mata ~o: gyékényvitorla *oblikva ~o: élvitorla *plenblovita ~o: dagadó vitorla *refi ~on: vitorlát kurtít *rekta ~o: keresztvitorla *subbusprita ~o: pányvás vitorla *ŝkoti ~on: vitorlát kivon *unua ~o: Ŭantaŭvelo; **2. agr** szárny, vitorla (>szélmalom); **3. anat** vitorla, velum *palata ~o: ínnyvitorla, lágyszájpad, velum palatinum *szin* mola palato *valva ~o: billentyűvitorla, velum valvulare; ~o: *csill* Hajóvitorla, Vela; ~**i**, ~**adi**: *ntr* közl vitorlázik *~i kontraŭ vento: szél ellenében vitorlázik; ~**ado**: *hajó* vitorlázás *szin* velveturo; ~**adisto**: *fn* *hajó* vitorlázó, vitorláshajós; ~**aro**: *hajó* vitorlázat *veturi kun plena ~o: teljes vitorlázattal halad; **antaŭ**~o: *hajó* elővitorla, előtörzsvitorla; **ĉef**~o, **grand**~o: *hajó* nagyvitorla, fővitorla, főtörzsvitorla; **ek**~i: *ntr* vitorlással elindul, kivitorlázik; **flank**~o: *hajó* szárnyvitorla, toldatvitorla; **post**~o: *hajó* hátsó törzsvitorla; ~**barko**: *hajó* vitorlás bárka; ~**boato**: *hajó* vitorlás csónak; ~**ĉaro**: *jm* vitorlás kocsi; ~**fadeno**: islég (hajókötél-fonál); ~**flugi**: *ntr* kering (a levegőben), vitorlázva repül; ~**sono**: *nyt* veláris mássalhangzó, hátsó szájjpadláshang *szin* velaro; ~**stango**: *hajó* vitorlafa, árbócfa *szin* jardo; ~**stangaro**: *hajó* vitorlarudazat; ~**ŝipo**: *hajó* vitorlás hajó *unumasta ~ŝipo: egyárbócos vitorlás(hajó) *szin* unumastulo *trimasta ~ŝipo: *hajó* háromárbócos vitorlás(hajó) *szin* trimastulo; ~**tabulo**: *sp* vitorlás szőrfdeszka, vitorlásdeszka; ~**veturi**: *ntr* *hajó* vitorlázik *szin* veli, veladi; ~**veturo**: *hajó* vitorlázás *szin* velado; ~**tolo**: *tex* vitorlavászon

Ŭbramvelo, brigvelo, ĉielvelo, gafvelo, jardvelo, lugrovelo, reĝvelo, skunvelo, spritvelo, stajvelo, topvelo

velar/o=*nyt* veláris mássalhangzó, hátsó szájjpadláshang *szin* velsono **veld/i**=**1. tr** *tech* hegeszt vö. brazi, luti; **2. tr átv** forraszt *~i platan saketon: műanyag zacskót forraszt; ~**isto**: *tech* hegesztő; ~**o**, ~**ado**: *tech* hegesztés *metalaldona ~ado: felrakó hegesztés *metalelektroda ~ado: fémeelektrodos hegesztés *stumpa ~ado: tompahegesztés *surkuniga ~ado: átlapolat hegesztés; ~**maŝino**: *tech* hegesztőgép; ~**odrato**: *tech* hegesztőhuzal, hegesztőpálca

velen/o=**1.** *knyv* velin, borjúbőr pergamen; **2. knyv** velinpapír

Velington/o=**1. tört** (Arthur Wellesley) Wellington; **2. geo** Wellington *~o estas la ĉefurbo de Nov-Zelando: Wellington Új-Zéland fővárosa

velk/i=**1. ntr** növ hervad, fonnyad *la tulipoj rapide ~is: a tulipánok hamar elhervadtak *~inta pomo: fonnyadt alma; **2. ntr átv** hervad, sorvad, fonnyad *la fraŭlino frue komencis ~i: a kisasszony korán kezdett hervadni *ŝia beleco rapide ~is: szépsége hamar elhervadt *~i en karcero: börtönben sorvad *~inta haŭto: fonnyadt bőr; ~**a**: hervadt, bágvyadt, hervatag *~a ĉarmo: hervatag báj *~a kalko: kém oltott mész *szin* estingita kalko *~a sunbrilo: bágvyadt napsütés *~e pendis lia mano: ernyedten csüngött a karja; ~**igi**: **1. tr** növ elhervaszt, elfonnyaszt, megfonnyaszt *la sekeco velkigis la maizojn: a szárazság megfonnyasztotta a kukoricát; **2. tr átv** elhervaszt *la aĝo ne povis velikigi ŝian belecon: a kor nem tudta elhervasztani a szépségét *ne ~igu mian entuziasmon: ne hervaszd le a lelkesedésemet; ~**inteco**: fonnyadtság, hervadtság; ~**ozo**: növ hervadás, fonnyadás (növénybetegség); **for**~i: **1. ntr** növ hervad, elfonnyad; **2. ntr átv** elsorvad, lassan tönkremegy *kun vorto severa komercaĵo for~os Z: közm hazugság nélkül csődbe jutna a bolt; **ne**~**ema**: el nem hervadó *la ne~ema gloro de niaj herooj: hőseink el nem hervadó dicsősége; ~**ofino**: zene elhalkulás (zenedarab végén)

Ŭaĝvelka, sanvelka

velociped/o=*jm* kerékpár, velocipéd

velocit/o=*fiz* sebesség *szin* rapido *eskapa ~o: szökési sebesség, második sebesség *fina ~o: végsebesség *grupa ~o: csoportsebesség *komenca ~o: kezdősebesség *meza ~o: átlagsebesség, középsebesség *momenta ~o: pillanatnyi sebesség *radiala ~o: sugárirányú sebesség *relativa ~o: relatív sebesség, viszonylagos sebesség *rezultanta ~o: eredő sebesség *~o de propagado: terjedési sebesség

velodrom/o=*sp ép* kerékpárverseny-pálya, kerékpárstadion, velodróom

velŝ/o=Ŭromando

velter/a=*sp* váltósúlyú (>ökölvívás)

velur/o=**1. tex** bársony *sur la ventro ~o, en la ventro murmuro Z: bársony mellény, üres has; **2. átv** bársony(os réteg), moholy, barka *la ~o de la cervo komaro: a szarvasagancs barkája *la ~o de la persiko: az őszibarack molyha; ~**a**: **1. tex** bársony~ *~aj vestoj: bársonyruhák; **2. átv** bársonyos tapintású, hamvas *la ~aj plandoj de la kato: a macska bársonyos talpai; ~**eca**: bársonyos, bársonyszerű; ~**impresa**: bársonyosan ható

ven/i=**1. ntr** jön *ĉu vi ~os morgaŭ?: jössz holnap? *la vorto ~is el iu slava lingvo: a szó valamelyik szláv nyelvből jött *li ~is el Bulgario: Bulgáriából jött *mi ~as de la onklo kaj iras al la avo: a nagybácsitól jövök és a nagypapához megyek *~i kvazaŭ vokite: épp jókor jön, szinte hívásra érkezik *~u al ni: gyere hozzánk; **2. ntr** érkezik, ér, kerül v. hova, v. hova jut *la knabino ~is al fonto: a lány egy forráshoz érkezett *la vojaĝanto ~is al gastejo: az utas egy fogadóhoz ért *li ~is en malbonan societon: rossz társaságba került *~i antaŭ liajn okulojn: szeme elé került *~i en kverelon: összetűz, összetűzésbe került *~i en la menson: eszébe jut *~i en malbonan staton: rossz állapotba került *~u al la temo: tért a témára; **3. ntr átv** jut vmire *ni ~is al la konkludo: arra a következtetésre jutottunk *~i al interkonso: megállapodásra jut *~i en kontakton kun la partnero: kapcsolatba került a partnerrel; **4. ntr átv** ered, következik, származik (>ok) *de kie ~as la bruo?: honnan jön a zaj? *de tio ~as via miskompreno: innen ered az ön félreértése *de tio ~is al mi malagrablaĵoj: ebből kellemetlenségeim származtak; **5. ntr átv** elérkezik, megjön *al mi ~is bona ideo: jó ötletem támadt *nun ~as la vico al vi: most te kerülsz sorra *printempo ~is post vintro: tavasz jött télre *~is klaro pri la trompo: fény derült a csalásra *~is la fino: eljött a vég *~is la horo agi: eljött a cselekvés órája *~os tempo, ~os konsilo Z: *közm* az idő a legjobb tanácsadó; ~o: jövetel, érkezés *li ne anoncis sian ~on: nem jelentette be érkezését *via ~o ĝojigis min: jövedeled megörvendeztetett; ~**onta**: jövő, jövendő *la ~onta edzino al~is: megérkezett a jövendő feleség *~ontfoje: a következő alkalommal *szin* la venontan fojon; ~**igi**: **1. tr** hívat, kéret *la reĝo ~igis min: a király hívatott *~igu al mi vian fraton: hozza el hozzám a testvérét *~igu kuraciston: hívass orvost; **2. tr** juttat v. hova, hoz, hozat *la humido ~igis la kulojn: a nedvesség meghozta a szűnyogokat *la librojn mi ~igis el Budapeŝto: a könyveket Budapestről hoztattam *~igi taksion: taxit rendel *tio ~igis malfeliĉon al ni: ez bajt hozott ránk *~igu al mi la hundon: hozd ide a kutyát; **al**~i: **1. ntr** megérkezik, beérkezik, befut *la gastej al~is en la hotelo: a vendégek megérkeztek a szállodába *la trajno al~is en la stacio: a vonat befutott az állomásra *malfrue mi al~is en la lernejo: késve érkeztem az iskolába *tio al~is kvazaŭ vokita kaj petita Z: ez kapóra jött *vi ~is kvazaŭ vokita kaj petita Z: a legjobbkor jöttél, épp jókor jöttél; **2. ntr átv** eljön, beköszönt *fine al~is mia tempo: végre eljött az én időm *la printempo al~is: beköszöntött a tavasz; **al**~o: **1. érkezés** *komuniku al mi la horon de via al~o: közölje velem érkezése időpontját *la al~o de la trajnoj: a vonatok érkezése; **2. átv** eljövétel, beköszöntés *ĉe la al~o de la sezono: a idény beköszöntekor; **al**~**onta**: eljövendő, közeledő *la al~ontaj intertraktadoj: az eljövendő tárgyalások; **altde**~**a**: előkelő származású; **antaŭ**~i: *tr/ntr* előbb érkezik, (időben) megelőz *Johano Baptista estis la antaŭ~into de Jesuo: Keresztelő János Jézus előfutára volt *kiu antaŭ~os, tiu malŝlosu la ejon: aki előbb jön, nyissa ki a helyiséget *la geedziĝo antaŭ~is la kronadon: a házasságkötés megelőzte a koronázást; **biode**~**a**: *biol* szerves eredetű, biogén *szin* biogena; **bon**~**a**: szívesen látott, üdvözlendő *estu bon~a en mia domo: légy üdvözlőve a házamban *bon~a iniciato: üdvözlendő kezdeményezés *vi estas ĉiam bon~a ĉe mi: te mindig szívesen látott vagy nálam; **bon**~o: szívfélés fogadás v. fogadtatás, istenhozzad *bon~on al vi en nia urbo!: Isten hozta városunkban! *diri bon~on al la gasto: istenhozzadot mond a vendégnek; **bon**~**igi**: **1. tr** üdvözlő (érkezéskor), üdvözléssel fogad *la prezidanto bon~igis la gastojn: az elnök üdvözlőlte a vendégeket; **2. tr átv** üdvözlő, helyesel *mi bon~igus ĉian helpen: mindenféle segítséget üdvözlőlnék; **bon**~**igo**: fogadás, üdvözlés; **de**~i: *ntr* származik, ered *de~i de nobela familio: nemesi családból származik *la itala de~as de Latino: az olasz a latinból származik *la malsano de~as de mikroboj: a

betegséget mikrobák okozzák; **de-o**: származás, eredet *homo de nobela de-o: nemesi származású ember; **de-igi**: *tr* származtat *de baronoj li de-igas sian familion: báróktól származtatja a családját *esterojn oni de-igas de acidoj: az észtereket savakból származtatják; **el-i**: *ntr* kijön *el-u por momo: gyere ki egy pillanatra *nenio el-os el tio: semmi sem jön ki ebből; **en-i**: *ntr* bejön *en-u!: tessék! (kopogtatásnál) *en-u, ekstere frostas: gyere be, kinn fagy; **en-igi**: *tr* behív, behoz *en-igu la almozon: hív be a koldust *en-igu la hundon: hozd be kutyát *li estis en-igita en la konsilion: behívták a tanácsba; **inter-i**: **1.** *ntr* közbelép, beavatkozik *li inter-is en la intertraktadon: beavatkozott a tárgyalásba *mi ne volas inter-i en vian aferon: nem akarok beavatkozni az ügyetekbe *la prezidanto inter-is, kaj la diskuto ĉesis: az elnök közbelépett, és abbamaradt a vita; **2.** *ntr* közbejön *io inter-is, mi ne veturos: valami közbejött, nem utazom; **inter-o**: **1.** beavatkozás, intervenció; **2.** közbejövétel; **inter-aĵo**: incidens *malagrabla inter-aĵo: kellemetlen incidens; **inter-ismo**: *pol* állami beavatkozás v. intervenció; **kontraŭ-i**: *tr* vkivel szembe (n) jön *kontraŭ-is min ursego: egy nagy medve jött velem szembe; **kun-i**: *ntr* összejön *la ekskursantoj kun-is en la stacidomo: a kirándulók az állomáson gyülekeztek *ni kun-os sekvasemajne: jövő héten összejövünk; **kun-o**: gyűlés, összejövetel, gyülekezet *amase ĉestita kun-o: tömeges részvételű összejövetel *delegita kun-o: választmányi gyűlés, küldöttgyűlés *faka kun-o: szakmai összejövetel; **kun-ejo**: gyülekezeti terem, összejövetel helye; **kun-igi**: *tr* összehoz, összegyűjt *kun-igu sufiĉe da homoj: gyűjts össze elegendő embert *ni kun-igas la malnovajn malamikojn: összehoztuk a régi ellenségeket; **laŭde-e**: származás szerint *mi estas germano laŭde-e: származás szerint német vagyok; **malbon-a**: rosszkor jött, nem kívánatos, nem üdvözlendő; **malsupren-i**: *ntr* lejjön; **miksde-a**: vegyes származású; **nere-eblo**: vissza nem térő *nere-eblo okazo: vissza nem térő alkalom; **nere-igeblo**: visszahozhatatlan *la juneco nere-igeblo forpasis: az ifjúság visszavonhatatlanul elmúlt; **noval-into**: jövevény, újonnan érkezett; **post-i**: *tr* vmi (n) után következik v. jön *la pluvon post-is sekeco: az eső után szárazság következett *la post-intoj nenion ricevis: az utána érkeztek semmit sem kaptak *reĝon Matiason post-is Vladislavo sur la trono: Mátyás király után Ulászló következett a trónon; **re-i**: *ntr* visszatér, visszajön, visszaérkezik *hieraŭ mi re-is en la urbon: tegnap érkeztem vissza a városba *kio pasis, ne re-os Z: *közm* ami volt, az elmúlt *ni re-u al la demando: térjünk vissza a kérdésre *tiu ora tempo neniam re-os: az az aranykor soha nem jön vissza; **re-o**: visszajövetel, visszaút, visszatérés; **re-igi**: *tr* visszatérít, visszahoz *la reĝo re-igas sian armeon: a király visszafordította seregét *la rivereton oni ne povas re-igi al la fonto: a patakat nem lehet visszatéríteni a forráshoz *re-igu al mi mian edzon: hozd vissza nekem a fétjemet; **senre-e**: visszavonhatatlanul, véglegesen; **supren-i**: *ntr* feljön; **de-atesto**: származási bizonyítvány v. okmány; **de-lando**: származási ország; **de-linio**: érvonal, leszármazási ág; **kun-libero**: *pol* jog gyülekezési szabadság; **re-bileto**: *közl* visszaútra szóló jegy, retourjegy; **unua-aĵo**: *agr* primőr, első termés *szin* unuaĵo

U amkunveno, amuzkunveno, danckunveno, datreveno, fondokunveno,

invitkunveno, jarkunveno, klubkunveno, laborkunveno,

membrokunveno, partikunveno, pintkunveno, preĝkunveno,

retkunveni, tekunveno, vesperkunveno

venad-o=ál pampaszarvas (Ozotoceros bezoarticus)

Vencesla/o=Vencel (utónév)

vend-i=1. *tr* elad, értékesít *hundoj por ~i po mil forintoj: kutyakölykök eladók egyenként ezer forintért *kiu ne mensogas, tiu ne ~as Z: *közm* hazugság nélkül nem megy az üzlet *~i aŭkcio: elárverez *~i kontante: készpénzért ad el *~i kredite: hitelre ad *~i pogrando kaj pomalgrande: nagyban és kicsiben értékesít *~i subpreze: ár alatt értékesít, elköttyavetyél; **2.** *tr* (árut) tart, árul *ĉu vi ~as farunon?: tart lisztet? *kion vi ~as?: mit árul?; **3.** *tr* átv elad, elárul *kare li ~os sian vivon: drágán adja az életét *la krimulo ~is siajn komplicojn: a bűnöző eladta a bűntársait *li ~is sian animon al la diablo: eladta a lelkét az ördögnek; ~o, ~ado: eladás, értékesítés *kontanta ~o: készpénzes eladás *libermerkato ~o: szabadpiaci értékesítés *~oj: *gazd* forgalom; ~anto: eladó (aki elad) *mi traktis kun la ~anto de la aŭto: tárgyaltam a kocsii eladójával; ~ejo: üzlet(helyiség), bolt, kereskedés *szin butikoj *tagnokta ~ejo: nonstop üzlet, éjjel-nappali (üzlet) *szin* tagnokta butikoj; ~ejestro: üzletvezető; ~iĝi: *ntr* (áru) fogy, elkel, eladásra kerül *la domo jam ~iĝis: a ház már elkel *la modvaroj bone ~iĝas: jól fognak a divatárak *~iĝis granda stoko da ŝtofoj: nagy készlet kelme fogyott el; ~iĝo: kelet, kelendőség, keresettség (>áru); ~isto: eladó, boltos, értékesítő *por ~isto mensogo estas necesa apogo Z: *közm* hazugság nélkül csődbe jutna a bolt *se ~isto ne mensogas, li aĉetanton ne allogas Z: *közm* hazugság nélkül csődbe jutna a bolt; ~istino: eladónő; **dis-i**,

el-i: *tr* kiárúsít; **dis-o**, **el-o**: kiárúsítás *inventara el-o: leltári kiárúsítás; **for-i**: **1.** *tr* pénzzé tesz *li for~adas siajn librojn: fokozatosan pénzzé teszi a könyveit; **2.** *tr* kiárúsít; **ne-eblo**: eladhatatlan, nem értékesíthető, elfekvő *ne~ebloj stokoj: elfekvő készletek; **ne-ebloj**: elfekvő áru; **re-i**: *tr* újra elad, újra értékesít, viszontelad; **re-isto**: viszonteladó; **super-ejo**: nagy élelmiszer-áruház, szupermarket, szupermagazin; ~ant-merkato: *gazd* kínálati piac, eladók piaca; ~aŭtomato: áruautomata; ~bakejo: látványpékség; ~imposto: *gazd* forgalmi adó; ~obudo: elárúsító-bódé, vásári sátor; ~ocentro: üzletközpont; ~ohalo: vásárcsarnok; ~okontrakto: *gazd* adásvételi szerződés; ~oplaco: piactér; ~oprezo: *gazd* eladási ár; ~ospaco: eladótér; ~osumo: *gazd* forgalom *kiomas la hodiaŭa ~osumo?: mennyi a mai forgalom?; ~otablo: eladóipult, bolti pult

U artaĵvendejo, brikol vendejo, ĉio vendejo, delikataĵvendejo, diskovendejo, farbo vendejo, feraĵ vendejo, fiŝ vendejo, flor vendejo, juvel vendejo, legom vendejo, libro vendejo, ludil vendejo, marko vendejo, meblo vendejo, memoraj vendejo, metalaj vendejo, muzik vendejo, nutraĵ vendejo, pan vendejo, papervendejo, porcelan vendejo, rabat vendejo, ret vendejo, spic vendejo, sport vendejo, tabak vendejo, viando vendejo, vindendejo, vitraĵ vendejo

venda-o=fn vend; ~a: *mn* nyt vend

Vende-o=1. *geo* Vendée *la rebelo de ~o: a vendée-i felkelés

vendemier-o=tört vendémiaire, szüret hava (szept. 22-okt.21.)

vendet-o=vendetta, vérbosszú

vendred-o=péntek *Sankta ~o: *kr* nagypéntek; ~e: pénteken; **ĉiu-e**: péntekenként

Veneci-o=geo Velence *la ~a doĝo: a velencei dózse *la ~a karnavalo: a velencei karnevál *la ~a Respubliko: a Velencei Köztársaság *~a spegulo: velencei tükör

venen-o=méreg *kaliko de ~o: méregpohár *mi vetriskus ~on pri tio: mérget vennék rá *mortiga ~o: halálos méreg *~o de vipuro: vipera méreg; ~a: mérgező, mérges *~a fungo: mérges gomba, bolondgomba; ~i: **1.** *tr* mérgez, megmérgez *li ~is siajn rivaloj: megmérgezte riválisait

*~i la putojn: megmérgezi a kutakat; **2.** *tr* átv mérgezz *li ~is mian maljunecon: megmérgezte az öregségemet *~i la atmosferon: mérgezi a levegőt; ~eca: mérges nyelvű *~eca maljunulinaĉo: mérges nyelvű banya; ~iĝi: *ntr* megmérgeződik, elmérgeződik *la putakvo ĉe ni ~iĝis: nálunk a kútvíz elmérgeződött; **anti-o**, **kontraŭ-o**: gysz ellenmérge;

mem~ado, **sin~ado**: önmérgezés; **sen-igi**: *tr* orv méregtelenít; ~ekzekuti: *tr* jog méreggel kivégez; ~gaso: *kat* mérgező gáz, ideggáz;

~imuna: *orv* mérgezésnek ellenálló, méregimmunis

U fungoveneniĝo, nervovenena, ratveneno

Venet-o=geo *pol* Veneto (IT); ~a: **1.** *mn* geo venetói; **2.** *nyt* venét *la ~a lingvo: a venét nyelv (vec); ~ano: *fn* venetói; **pra~ano**: *tört* venét, venetus

Vener-o=☞ Venuso; ~a: *orv* nemi, nemi úton terjedő, venerál *~a koliero: szifilisz nyaki kiütés, leucomelonaderma syphiliticum *~a kontaĝo: nemi úton terjedő fertőzés *~a malsano: nemi betegség; ~ologio: *orv* nemi kórta, venerológia

venera/a=ne venera

Venezuel-o=geo *pol* Venezuela (VE)

venĝ-i=1. *tr* megbosszul vkit *li ~is sian mortintan amikon: megbosszulta meghalt barátját *ni ~os nin pro la ofendoj: megbosszuljuk magunkat a sérelmekért; **2.** *tr* megbosszul vmit *li ~is la ofendojn al sia eksa mastro: megbosszulta a sérelmeket egykorú mesterén *ni ~is la morton de nia amiko al la murdinto: megbosszultuk barátunk halálát a gyilkoson; **3.** *ntr* bosszút áll vkin *ne ~u al senkulpuloj: ne állj bosszút ártatlanokon *ni ~os al la invadintoj: bosszút állunk a behatolókon; ~o: bosszú *ĉi-foje ni preterlasos la ~on: ezúttal elhagyjuk a bosszút *ĵuri sangan ~on: véres bosszút esküszik *li faris ~on al sia najbaro: bosszút állt a szomszédján *via ago krias por ~o: tetted bosszúért kiált; ~a: bosszúálló, bosszuló, bosszú ~a kampanjo: *kat* bosszúhádjárat; ~anto: bosszúálló *ni ne vidu ~antojn inter ni: ne lássunk bosszúállókat közöttünk; ~ema: bosszúvágyó;

~emo: bosszúvágy; ~avido: bosszúsomj; ~obsedo: megszállott bosszúvágy; ~mortigo, ~omurdo: vérbosszú *szin* sangovenĝo

U sangovenĝo

venial/a=1. *kr* bocsánatos vö. mortinda, mortmerita *~a peko: bocsánatos bűn; **2.** *átv* megbocsátható, nem súlyos *~a eraro: elnézhető hiba

venk-i=1. *tr* legyőz vkit *Dobó ~is la turkojn ĉe Eger: Dobó legyőzte a törököket Egernél *mi ~is lin en du bataloj: két ütközetben győztünk le *Napoleono estis ~ita ĉe Vaterlo: Napóleon legyőzték Waterlooánál

*~as ne forto, ~is la sorto Z: *közm* a szerencsével nem lehet kontraktust kötni *~i en konkurso: versenyen győz *~iton oni ne batas Z: *közm* földön fekvőbe nem illő belerúgni; **2.** *tr* legyőz vmit *~i malfacilaĵojn:

nehézségeket legyőző *li ~is sian lacecon: legyőzte fáradtságát; **3. tr átv** legyőz, legyűr *čirkau mateno lin ~is laceco: reggel felé legyűrte a fáradtság *la vero ĉiam ~as: az igazság mindig győz *lia scivolo ~is lian timon: kíváncsisága legyőzte félelmét; ~o: győzelem *grandaj sportaj ~oj: nagy sportgyőzelmek *lavangeca ~o: lavinaszerű győzelem *oni devas elbatali la ~on: ki kell harcolni a győzelmet *~o sur la batalkampo kaj ĉe la intertraktadoj: győzelem a csatamezőn és a tárgyalásokon; ~**igi**: tr győzelemre visz *la dioj ~igis lin: az istenek vitték győzelemre *lia persistemo fine ~igis lin: kitartása végül győzelemre vitte; ~**igi**: ntr legyőzet, vereséget szenved *nia teamo ~igis: csapatunk vereséget szenvedett; ~**into**: fn győztes *la ~into estas nia teamo: a győztes a mi csapatunk; **dis~i**: tr győzelmesen szétver *ni dis~is la invadintan armeon: szétvertük a behatoló sereget; **mal~i**: ntr veszít, vereséget szenved *ilia futbala teamo mal~is kontraŭ ni: az ő futbalcsapatuk veszített ellenünk *la hungara armeo mal~is ĉe Mohács: a magyar hadsereg vereséget szenvedett Mohácsnál; **mal~o**: vereség, bukás *sporta kaj milia mal~o: sport- és katonai vereség; **mal~a**: vesztes *la mal~a armeo: a vesztes sereg; **mal~igo**: 1. legyőztetés; **2. sp** leléptetés; **mal~into**: fn vesztes *ankaŭ mal~intoj devas esti: veszteseknek is kell lenniük; **ne~ebli**: legyőzhetetlen; ~**obati**: tr megver, tönkrever *la Ruĝa Armeo ~obatis la nazian armeon: a Vörös Hadsereg tönkreverte a náci hadsereget; ~**okanto**: zene győzedelmi ének, diadalének; ~**opreni**: tr kat bevesz, elfoglal *~opreni fortikigitan urbon: megerődített várost bevesz; ~**osigno**: győzelmi jelvény, trófea *szin* trofeo

Ugalvenko, etapvenko, finvenkismo, kurumvenkinto

vent/o=1. met szél *bloveto de ~o: szélfuvallat *konstanta kaj periodo ~o: állandó és időszakos szél *milda ~o: enyhe szél *nordeosta ~o: északkeleti szél *posta ~o: hátszél *sub la ~o: szélárményben *suduesta ~o: délnyugati szél *suna ~o: csill napszél *~o leviĝis: szél támadt *veturi kun fava ~o: kedvező széllel hajózik; **2. átv** szél *batati la ~on Z: szelet kapdos, szelet fontol *depreni la ~on el liaj veloj: kiveszi a szelet a vitorlájából *kiu semas ~on, rikoltos fulmotondron Z: közm aki szelet vet, vihart arat *kiu ~o vin alblovís?: mi szél hozott? *li kaptis nur ~on: semmit fogott, a semmit ragadta meg *li scias, de kie blovas la ~o: tudja, honnan fúj a szél *paroloj en la ~o: pusztába kiáltott szó; **3. bibl** világítaj *al ĉiuj ~oj: minden égtáj felé; ~**oj**: orv szelek *lin turmentas ~oj: szelek gyöttrik; ~a: szél~, szeles *la mal~a flanko de la ŝipo: a hajó szélcsendes oldala *la ~a flanko de la ŝipo: a hajó széloldala *~a vetero: szeles időjárás; ~**as**: ntr met fúj a szél; ~**adas**: ntr met fújdoggál a szél; ~**aĵo**: átv haszontalanság, hiábavalóság *ĉio tio estas vantaĵo kaj ~aĵo: mindez haszontalanság és hiábavalóság; ~**ego**: met erős szél, szélvihar *neĝa ~ego: hóvihar; ~**ega**: erősen szeles, szélviharos *kun ~ega rapideco: széleseben *~ega nokto: szélviharos éjjel; ~**egas**: ntr met viharos szél fúj; ~**en!**: hajó széllel szembe!; ~**eto**: met szellő; ~**etas**: ntr met szellő fúj, szellő lengedez; ~**umi**: 1. tr legyez *li ~umis sin per sia ĉapelo: legyezte magát a kalapjával; **2. tr agr** (gabonát) szelel *sur la draŝejo oni ~umis tritikon: a szérűn búzát szelelték; ~**umilo**: 1. legyező; **2. agr** szórólápát; ~**umaĵo**: agr polyva, pelyva; **al~a**: hajó szél felőli *Al~aj Insuloj: geo Szélfelőli-szigetek; **al~e, kontraŭ~e**: széllel szemben *al~e de la insulo ni pretervelis: a sziget széloldala mentén vitorláztunk el *li turnis la ŝipon al~e: széllel szembe fordította a hajót; **dis~igi**: ntr (széllel) szétszóródik, széthullik; **mal~en!**: hajó szélirányba!; **sen~o, sen~eco**: met szélcsend *szin* kalmo; **sub~e**: szélirányban *ni ŝipis sub~e: szélirányban hajóztunk *sub~e de la insulo estis golfeto: a sziget szélvédett részén volt egy kis öböl; ~**anima**: szeles, meg gondolatlan; ~**birdoj**: áll viharadár-alakúak, viharadár-alkatúak, csövesorrúak (Procellariiformes); ~**blovata**: széljárta; ~**cirklo**: szélrózsa, tájolórozsa; ~**energio**: fiz szélerergia; ~**harpo**: zene colhárfa; ~**indico**: met szélindex; ~**indikilo**: met szélirányjelző; ~**kamero**, ~**kesto**: zene szélkamra (>orgona); ~**kapa**: szeles, hebehurgya, szeleburdi, kelekótya, szeleverdi; ~**kapulo**: hübelebalázs, hebehurgya ember; ~**latiso**: agr szélrács; ~**mordita**: szélcserezett; ~**motoro**: tech szélmotor; ~**muelejo**: agr szélmalom; ~**nesto**: ☞ fefasko; ~**odirekto**: szélirány; ~**odirekte**: szélirányban; ~**oelektrejo**: vill ip szélerőmű *szin* eolcentralo; ~**oflago**: szélkakas, szélzászló; ~**oforto**: met hajó szélerősség; ~**ogenerato**: vill szélgenerátor; ~**ojako**: tex szélldzseki; ~**okoko**: szélkakas; ~**omontrilo**: met szélirányjelző; ~**oposte**: szélirányban, hátszéllel; ~**opuŝo**: met szélhőkés; ~**orado**: tech szélkerék; ~**osako**: 1. zene szélzsák (>duda); **2. met** szélzsák; ~**ospico**: növ nagy széltippan (Apera spica-venti); ~**osulketo**: szélbarázda; ~**otubo**: zene szélcsatorna (>orgona); ~**oturbino**: vill szélturbina, szélkerék; ~**oturno**: met szélirányváltozás; ~**raliko**: hajó alsó szegélyző; ~**rapido**: met szélesebbesség; ~**rezista**: szél ellen védő, szélálló; ~**ŝirmilo**: jm szélvédő *szin* glaco **2**; ~**tunelo**: tech szélcsatorna; ~**umilforma**: legyező alakú; ~**umkorbo**: agr rosta;

~**ummaŝino**: agr gabonatisztító gép, rostagép, szelelőgép

Udorsovo, kirlovo, largvo, turno, ventrozo

vol/i=tr szellőztet *~i ĉambro: szobát szellőztet *~i tunelon: alagutat szellőztet; ~**ado**: szellőztetés; ~**ejo**: szellőzőnyílás; ~**ilo**: ventilátor, szellőzőberendezés; ~**krado**: szellőzőrács; ~**ŝakto**: szellőzőakna

voz/o=tört ventőse, szél hava tört (febr. 19–márc. 20.)

ventr/o=1. anat has *froti al si la ~on: a hasát vakarja *kuŝi sur la ~o: hason fekszik *liaj okuloj estas pli grandaj ol la ~o Z: már csak a szeme kívánja *mia ~o murmuras: korog a hasam *supra ~o: gyomorszáj *teni al si la ~on de ridego: a hasát fogja a nevetéstől; **2. anat** izomhas, venter; **3. átv** has(szerű tárgy), kidudorodás *la ~o de la kruĉo: a kancsó hasa *la ~o de la velo: a vitorla hasa; **4. fiz** hullámcsúcs; ~**aĉo**, ~**ego**: pocak; **el~igo, dis~igo**: orv hasi sérv, abdominális hernia; **sub~o**: anat alhas, hypogastrium *szin* hipogastro; ~**obendo**, ~**ozono**: hevederszűj; ~**odanco**: hastánc; ~**odancistino**: hastáncos; ~**ofluo**: orv hasmenés, diarrhoea *szin* diareo, lakso; ~**okiraso**: kat csatakötevény; ~**oparoli**: ntr hasbeszél; ~**oparolisto**: hasbeszélő; ~**opoŝo**: áll erszény; ~**osegilo**: tech ácsfűrész; ~**ozo**: szélrózsa, tájolórozsa

Udikventra, platventra, pufventra, rondventra, ŝvelventra

ventrik/o=anat kamra, tasak, gyomrocs, ventriculus *cerba ~o: agykamra, agygyomrocs, ventriculus cerebri *dekstra ~o: jobb kamra, ventriculus dexter *kora ~o: szívkamra, ventriculus cordis *laringa ~o: gégetasak, ventriculus laryngis *maldekstra ~o: bal kamra, ventriculus sinister

Venus/o=1. mit Vénusz, Venus *szin* Venero *la milosa ~o: műv a milói Vénusz; **2. csill** Vénusz; **3. áll** vénuszkagyló (Venus); ~**banejo**: ☞ dipsako; ~**hararo**: ☞ venushara adianto; ~**monto**: anat szeméremdomb, mons veneris *szin* puba monto; ~**speculo**: ☞ venusspegula leguzio

vepr/o=növ bozót; veprejo: növ bozótos, csalit, fn sűrű; senveprigi: tr bozótól megtisztít, bozótot irt; veprofajro: bozótűz

veps/o=fn vepsze; ~a: mn nyt vepsze (vep)

ver/o=igazság *amiko estas kara, sed ~o pli kara Z: közm barátodért se tagadd az igazat; Platon a barátom, de még inkább az az igazság *eĉ el sub la tero aperas la ~o Z: közm kibújik a szeg a zsákból *jen estas la nuda ~o: ez a kendőzetlen v. pusztá igazság *kio estas la ~o?: mi az igazság? *kiu diras la ~on, havas suferon Z: közm mondj igazat, betörök a fejed *la tempo ĉiam malkaŝas la ~on Z: közm kideríti az idő az igazságot, idővel mindenre fény derül *la ~o ĉiam venkas: az igazság mindig győzedelmeskedik *malsaĝulo kaj infano parolas la ~on Z: közm a bolond és a gyermek mondja meg az igazat *mi diras al vi la puran ~on: a tiszta igazságot mondom neked *paroli la tutan kaj puran ~on: az igazat és a szintiszta igazat mondja; ~a: 1. igaz (>nem hamis) *diru la ~an, ne nur la realan: az igazat mondd, ne csak a valót *ha, se tio estas ~a!: ó, ha ez igaz volna! *ne ĉiu raportas ~a vorto Z: közm nem mind igaz, ami hírlik *~a amiko: igaz barát *~a, kiel vorto de profeto: igaz, mint a prófeta szava; **2. igazi**, valóságos, valódi *la ~a Dio: a valóságos Isten *tio estas la ~a temo de nia interparolo: ez a beszélgetésünk igazi témája *~a beno de Dio: valódi Isten áldása *~a diamanto: igazi gyémánt *~a opinio montriĝas en ebrio Z: közm borban az igazság; ~e: 1. tényleg, valóban (a valóságnak megfelelően) *li ~e mortis: ő valóban meghalt *mi ~e gajnis la kvintrafan loterion: tényleg megnyertem az ötös találatot *~e kaj fakte: ténylegesen és igazából; **2. igazából** (az igazságnak megfelelően) *~e mi volis diri al vi, ke: igazából azt akartam mondani neked; **3. igaz**, megengedem (közbevetés) *ni ne estas riĉaj, ~e, sed ni ne devas malsati: igaz, nem vagyunk gazdagok, de nem kell éhezniük *vi diligente laboris, ~e, sed ne atingis la deziratan nivelon: szorgalmasan dolgoztál, megengedem, de nem érted el a kívánt színvonalat; ~aĵo: igaz v. valós dolog *li diris nur ~aĵojn: csak igaz dolgokat mondott; ~eco: igazság, valódiság, vminek az igaz volta *mi kontrolas la ~econ de lia atesto: én ellenőrzém vallomásának igazságát; ~ema: igaz, igazságszerető *szin* verama *li estis ~ema homo: igaz ember volt; ~igi: 1. tr igazol, beigazol *la tempo ~igis lian konjekton: az idő beigazolta sejtését; **2. tr mat** kielgít *~igi la ekvacion: kielgíti az egyenletet; ~igi: ntr beigazolódik, igazzá válik *~igis la vorto de la profeto: beigazolódott a prófeta szava; ~ismo: műv verizmus; ~isto: műv verista; **duon~o, mez~o**: fél igazság; **en~e**: valóban, tényleg(esen); **mal~a**: hamis, valótlán *mal~a aserto: valótlán állítás *mal~a atesto: hamis tanúság, hamis tanúvallomás; **mal~aĵo**: valótlanság, hamisság; **ne~ŝajna**: valószínűtlen; ~ama: igaz, igazságszerető *szin* verema; ~dira: igazat mondó, igazmondó; ~dire: valójában, tulajdonképpen, igazat szólva; ~direma: igazmondó természetű; ~diremo: igazmondás; ~fidela: igazmondó, szavahihető, hiteles; ~oserĉanto: fn igazságkereső; ~signo: ☞ kriterio; ~simila: ☞ verŝajna; ~ŝajna: valószínű *szin* versimila, probabla *la ~ŝajna kaŭzo de la akcidento: a baleset valószínű oka;

~**šajne**: valószínűleg; ~**šajnigi**: *tr* valószínűsít *la astronomoj ~šajnis la aperon de la kometo: a csillagászok valószínűsítették az üstökös megjelenését; ~**tabelo**: **1.** *mat* igazságtábla; **2.** *vill inf* igazságtáblázat; ~**tordo**: *pej* csúsztatás; ~**valoro**: *mat* igazságérték; **ver**~**e**: isten bizony Ūvivovera

Verakruc/o=**1.** *geo* Veracruz (város); **2.** *geo pol* Veracruz (szövetségi állam) (MX)

verand/o=*ép* veranda

veratr/o=*növ* zászpa (Veratrum) *blanka ~o: fehér zászpa (V. album) *szin* blanka heleboro

verb/o=*nyt* ige *szin* i-vorto *ad~o, iterativa ~o, ripeta ~o, ~o de ripeta aspekto: gyakorító ige *aktiva ~o: cselekvő ige, verbum activum *daŭra ~o, durativa ~o, ~o de daŭra aspekto: folyamatos ige *ek~o, inkoativa ~o, komenca ~o, ~o de komenca aspekto: kezdő ige *faktitiva ~o, ig~o, kaŭza ~o: műveltető ige *szin* faktitivo *fina ~o: határozott ige, személyragos ige, ragváltós ige, verbum finitum *szin* finitivo *imperfekta ~o: befejezetlen ige *konjugacii ~on: igét ragozó *mediala ~o: visszaható, mediális ige, középige *modala ~o: módbeli segédige *momenta ~o, ~o de momenta aspekto: mozzanatos ige *neregula ~o: szabálytalan (ragozású) ige *netransitiva ~o: tárgyatlan ige *pasiva ~o: szenvedő ige, passzív ige, verbum passivum *perfekta ~o: befejezett ige *reciproka ~o: kölcsönös ige *refleksiva ~o: visszaható v. reflexív ige, verbum reflexivum *regula ~o: szabályos (ragozású) ige *transitiva ~o: tárgyaz ige *~o de fina aspekto: befejező ige *~o kun daŭro kaj rezulto: teljesítményige; ~**igi**: *tr nyt* igésít, igévé alakít, igét képez; **de**~**a**: *nyt* igéből képzett, deverbális *de~a substantivo: igéből képzett főnév; ~**otempo**: *nyt* igeidő *szin* tenso *kompleksa ~otempo: összetett igeidő *simpla ~otempo: egyszerű igeidő; ~**igi**: *tr nyt* igévé alakít; ~**isto**: *kr* verbita (szerzetes)

Ūagverbo, helpverbo, i-verbo, rilatigverbo, statverbo

verbask/o=*növ* ökörfarkkóró (Verbascum)

verben/o=*növ* vassfű, verbéna (Verbena)

verbesin/o=*☞* verbezeno

verbezen/o=*növ* ürüvirág (Verbesina)

verbit/o=*kr* verbita

Veringetoriks/o=*tört* Veringetorix

verd/a=**1.** zöld *ili sidigi al tablo kun ~a tapiŝo: zöld asztalhoz ülték (tárgyalni) *la ~a stelo de la esperantistoj: az esperantisták zöld csillaga *~a kampo: zöld mező *~a trafiklumo: zöld közlekedési lámpa *~e farbita: zöldre festett; **2.** *átv* zöld, fiatal, éretlen *ankoraŭ ~a maljunulo: még éretlen öregember *~a pruno: zöld v. éretlen szilva; **3.** *öko pol* zöld *~aj movadoj: zöld mozgalmak; ~**o**: zöld szín *la ~o estas la koloro de la espero: a zöld a remény színe; ~**i**: *ntr* zöldell *la kampo ~as: zöldell a mező *la semajo jam ~as: a vetemény már zöldell; ~**aĵo**: **1.** zöld holmi, zöld valami *malakita ~aĵo: kém malakitzöld; **2.** a „zöld”, növényzet *~aĵo surkreskis la barilon: a zöld benőtte a kerítést; ~**eca**: zöldes; ~**ejo**: a „zöld”, természet *volonte li ripozis en la ~ejo: szívesen pihent a zöldben; ~**eta**: világoszöld, kissé zöld; ~**igi**: *tr* zöldre fest, zöldre színez *la printempo ~igis mian ĝardenon: a tavasz zöldre festette a kertet; ~**igi**: *ntr* zöldül, kiszöldül *la naturo ~iĝis: a természet kiszöldült; ~**ulo**: **1.** *eo* esperantista; **2.** *fn pol* zöldpárti; ~**akabaj** *Insuloj*: ☞Kaboverdaj Insuloj; ~**eblua**: türkiz (színű), kékeszöld; ~**greno**: *gaszt* zöldgabona; ~**paco**: *öko pol* Greenpeace Ūbotelverda, celadonverdo, ĉiamverda

verdigr/o=**1.** kém rézoxid, rézrozsa, patina, grünszpan; **2.** kém bázisos rézacetát; ~**a**: patinás *la ~aj turkaskoj de la preĝejo: a templom patinás toronysisakjai

verdikt/o=**1.** jog ítélet *duagrada ~o: másodfokú ítélet *eldiri la ~on: kimondja az ítéletet *popola ~o: népítélet *unuagrada ~o: elsőfokú ítélet; **2.** *sp* ítélet; ~**i**: *ntr* jog ítélt, ítélezik, ítéletet hoz, ítéletet mond

Verdun/o=*geo* Verdun

verg/o=**1.** *növ* vessző *salika ~o: fűzfavessző; **2.** pálca, vessző (>büntetés) *kiu ŝparas sian ~on, tiu malamas sian filon: *bibl* aki kíméli botját, gyűlöli a fiát *kondamni al ~oj sub punkolono: pellengéren való megcsapásra ítélt *li meritis la ~on: megérdemelte a pálcát *regali per ~o: jól megvesszőz *~o doloras, sed saĝon ellaboras *Z: közm* aki a vesszőt kíméli, nem szereti a fiát; **3.** *ál* pálca *metala ~o: fémpálca *sorĉa ~o: varázspálca; **3.** *átv* fark (>himvessző); ~**i**: *tr* megvesszőz, (vesszővel) megcsap *en lernejo nuntempe oni ne ~as: iskolában manapság nem vesszőznek *~i lin sur la ungoj: *isk* körmöst ad neki; ~**ado**: vesszőzés, megvesszőzés; **tra**~**i**: *tr* elnászpángol; ~**odivenisto**: varázsvesszős v. ingás kutató; ~**ofasko**: vesszőnyaláb

Ūfiŝvergo, kanvergo, mezurvergo, orvergo, platvergo, punvergo, taktovergo

Vergili/o=**1.** *ir* (Publius) Vergilius (Maro); **2.** Virgil (utónév)

verk/i=*tr mŭv tud* alkot, ír, költ *~i novelon: novellát ír *~i operon:

operát komponál *~i vortaron: szótárt ír; ~**o**: **1.** *mŭv tud* alkotás, írás(mű), mű *epokfaraj ~oj: korszakalkotó művek *la ~o de Mozarto eksonis en la operejo: Mozart műve szólalt meg az operában *literatura ~o: irodalmi mű; **2.** *átv* mű (vkinek a tette) *tio estis via ~o: ez a te műved volt *~o de la malamiko: az ellenség műve; ~**ado**: *mŭv tud* írás, alkotás; ~**aro**: vkinek a művei *la ~aro de Kalocsay: Kalocsay művei; ~**eto**: *mŭv tud* kisebb mű v. alkotás, művecske; ~**ilo**: *fn inf* szövegszerkesztő; ~**isto**: *ir tud* szerző, alkotó, író *szin* aŭtoro *popolanisma ~isto: népi író *urbanisma ~isto: urbánus író; ~**istino**: *ir tud* író; ~**ĉef-o**: *mŭv tud* vkinek a fő műve; **re**~**i**: *tr mŭv tud* átír, újraír; **re**~**aĵo**: *ir mŭv* átdolgozás; ~**ateliero**: *ir* alkotói műhely Ūartverko, dramverko, dungverko, komediverko, muzikverko, romanverko, tragediverko, vivoverko

Verlen/o=**1.** *ir* (Paul) Verlaine; **2.** *csill* Verlaine

verm/o=**1.** *áll* fereg *faruna ~o: lisztfereg, lisztgubac *ĉiu havas sian ~on *Z: közm* mindenkinek megvan a maga baja; **2.** *átv* fereg, rongyember; **3.** *tech* végtelen csavar; **4.** *inf* fereg, illegálisan behatoló program, worm; ~**oj**: **1.** *áll ex* férgek (Vermes); **2.** bélféreg; **anti**~**aĵo**, **kontra**~**aĵo**: gysz féreghajtó; ~**icido**: *agr* féregirtó; ~**borita**, ~**otruita**: féregárgató, szűtő; ~**oherbo**: ☞ordinara tanaceto; ~**osemo**: gysz bélféregűző szer, semen contra; ~**otruo**: *áll* szűjázat Ūfadenvermoj, fromaĝvermo, ĝemelvermo, kordvermo, librovermo, lumvermo, platvermoj, ringovermoj, rondvermoj, suĉvermoj, tervermo, zonoovermoj

vermicel/oj=*gaszt* cénametélt, levestészta vö. spagetoj, nudeloj

vermifug/o=**1.** gysz féreghajtó; **2.** ☞ordinara tanaceto

vermiljon/o=cinóberszín, vermillon vö. karmezino, karmino, skarlato;

~**a**: *mn* cinóberpiros, cinóbervörös (élénk világospiros)

vermis/o=*anat* kisagyfereg, vermis cerebelli

Vermland/o=*geo* Värmland

Vermont/o=*geo pol* Vermont (US)

vermut/o=*gaszt* vermut, űrmösbör *szin* absztinvino

vernaci/o=*növ* türemlés, vernatio vö. estivacio

vernaliz/i=*tr agr* tavaszosít, jarovizál *szin* jarovizi

vernier/o=*tech* finombeállító, nőnius

vernis/o=**1.** kém *tech* kence, firmisz, szintelen lakk *alkohola ~o: szeszkecske *linolea ~o: lenolajkence; ~**i**: *tr* bemázol, lakkoz

Veron/o=*geo* Verona *la geamantoj de ~o: a veronai szeretők

veronal/o=*gysz* veronál

Veronez/o=*mŭv* (Paolo) Veronese

veronik/o=*növ* veronika (Veronica)

Veronik/o=Veronika (utónév)

vers/o=*ir* verssor *blankaj ~oj: rímtelen sorok *jamba ~o: jambikus sor *liberaj ~oj: szabadverssorok *societaj ~oj: társasági rigmusok; ~**a**: verses, versben írt *~a rakonto: verses elbeszélés; ~**i**: *ntr* versel, verset ír; ~**ado**: verselés *laŭakcenta ~ado: hangsúlyos verselés; ~**aĵo**: vers, költemény *szin* poemo *~aĵo en prozo: vers prózában; ~**eto**: versecske, rövid vers; ~**igi**: *tr* versbe szed *~itiga prepoziciaro: versbe szedett előjárók; ~**isto**: *fn* versíró, verselő; ~**umi**: *ntr* verselget; **pri**~**i**: *tr* ir megversel, versbe önt; ~**arto**: *ir* versírás művészete; ~**farado**: *ir* verselés *akcentonombra ~farado: hangsúlyos verselés *piednombra ~farado: időmértékes verselés *silabonombra ~farado: szótagszámláló verselés; **tri**~**o**, **kvar**~**o**, **ok**~**o**...: *ir* háromsoros, négysoros, nyolcsoros vers...; ~**faristo**: *pej* versfaragó; ~**piedo**: *ir* versláb; ~**tekniko**: *ir* verselési technika

Versajl/o=*geo* Versailles

versal/o=*nyt* nyomdai nagybetű, verzál, verzális

versi/o=**1.** verzió, változat, szövegváltozat *la korektita ~o de la romano: a regény javított szövegváltozata *la usona ~o de la filmo: a film amerikai változata *ni aŭskultu nun ankaŭ vian ~on: most hallgassuk meg a te verziódat is; **2.** *inf* verzió *la nova ~o de oficeja programaro: az irodai programcsomag új verziója; **3.** *orv* fordítás, versio (születendő megfordítása); ~**tena**: *inf* változatfelügyelő *~tena sistemo: *inf* változatfelügyelő rendszer

versikl/o=*bibl tud* vers (>szövegegyes)

verst/o=*geo* orosz mérföld, verszt (1067 m)

verŝ/i=**1.** *tr* önt, tölt (folyadékot) *~i vinon el el botelo en glason: bort önt palackból pohárba *~i vinon en likantan barelon: lyukas hordóba hordja a vizet *~u ankoraŭ iom da kafo al mi: önts még egy kis kávét nekem *~u fuelon en la benzinujon: tölts üzemanyagot a benzintartályba *~u akvon al li: önts neki vizet; **2.** *tr* *átv* önt, ont, eláraszt *ili ~is nin per insultoj: sértéseket vagdaltak a fejünkhöz *li ~is sur min sian koleron: rajtam töltötte ki a bosszúját *~i aeron al aero *Z*: szelet fontol, szeled kapdos *~i en formon: formába önt *~i larmojn: könnyeket ont *~i lumon sur ĝin: fénnnyel árasztja el *~i oleon sur la ondojn: lecsillapítja a háborgó kedélyeket *~i sangon: vért ont *~i siajn favorojn sur lin:

elárasztja kegyeivel; ~**ígi**: *ntr* ömlik *akvo ~**ígis** en la dronantan ŝipon: víz ömlött a süllyedő hajóba *pluvo ~**ígis** senfine: ömlött vég nélkül az eső; ~**isto**: **1.** tört pohárnok; **2.** gaszt csapos, pultos, bárpincér; ~**isto**: *csill* Vízöntő, Aquarius; **de-i**: *tr* leönt vmiről *de-u la oleon de la akva surfaco: öntsd le az olajat a víz felszínéről; **dis-i**: *tr* szétönt, szétlocsol *li dis-is benzino kaj ekbruligis ĝin: benzint locsolt szét és meggyújtotta; **el-i**: *tr* kiönt, kiont *el-i la koron: *átv* kiönti a szívét *el-i sangon: vért ont *el-i sian amarecon: *átv* kifakad *el-i sian koleron sur li Z: kitölti rajta a haragját *li el-is sian galon kontraŭ la novvenintoj: kigyót-békát kiáltott az újonnan jöttekre; **el-ígi**: *ntr* kiömlik, kifolyik; **en-i**: *tr* beönt, beleönt, betölt *en-u iom da akvo en mian vinon: töltés egy kis vizet a boromba; **pri-i**: *tr* megöntöz, eláztat *li pri-is la paston per iom da rumo: egy kis rummal öntözte meg a tésztát; **super-i**: *tr* *átv* is elönt, eláraszt *la reĝo estis super-ita per petskriboj: a királyt elárasztották kérvényekkel *la rivero super-is la malaltajn urbopartojn: a folyó elöntötte az alacsony városrészeket; **sur-i**: *tr* ráönt, leönt vmivel *li sur-is sin per malvarma akvo: hideg vízzel öntötte le magát; **trans-i**: *tr* áttölt, átönt *ni trans-is la vinon en botelojn: palackokba töltöttük át a bort; ~**knabino**: *gaszt* italoslány, csaposlány; ~**lumilo**: fényszóró, reflektor; ~**ofero**: *vall* italáldozat; ~**otablo**: *gaszt* italpult

Ŭ fandverŝi, oferverŝi, sangoverŝo, sentelverŝo, vinverŝisto

vert/o=**1.** anat fejtető, koponyatető, vertex cranii *de la ~o ĝis la piedfingroj: tetőtől talpig; **2.** *átv* tető, csúcs *~o de monto: hegytető; ~**kalva**: tonzúras *~kalvaj monaĥoj: tonzúras barátok; ~**kalvo**: **1.** tonzúra, pilis; **2.** kopasz fejtető; ~**haroj**: fejtetőhaj; ~**oĉapo**: **1.** *kr* pileolus; **2.** *mat* gömbsuveg; ~**obalko**: *ép* torokgerenda

vertag/o=*áll* borzeb, tácskó, dakszli *szin* melhundo

vertebr/o=*anat* csigolya, vertebra *dua nuka ~o: ☞ aksiso *kokciga ~o: farkocsigolya *kola ~o: nyakcsigolya, vertebra cervicalis *lumba ~o: ágyékcsgigolya, vertebra lumbalis *prominenta ~o: nyakcsigolya, hetedik nyaki csigolya, vertebra prominens *ripa ~o: bordacsigolya, costa vertebralis *sakraj ~oj: keresztcsonti csigolyák, vertebrae sacrales *toraka ~o: hátcsigolya, vertebra thoracicae; ~**aro**: *anat* gerinc, hátgerinc, spina *szin* spino; ~**uloj**: *áll* gerincesek (Vertebrata); **inter-a**: *anat* csigolyaközi, csigolyák közötti, intervertebralis *inter-aj diskoj: csigolyaközi porckorongok, disci intervertebrales; **sen-uloj**: *áll* gerinctelenek (Evertebrata)

Ŭ vostonvertebro

vertic/o=*mat* csúcs *~o de angulo: szög csúcsa *~o de grafeo: gráf csúcsa *~o de konuso: kúp csúcsa *~o de plurlatero: sokszög csúcsa; ~**angulo**: *mat* csúcshszög

verticil/o=*növ* örv, verticillus; ~**a**, ~**aranĝa**: *növ* örvös, örvös elrendezésű, verticillaris; **pseud-o**, **ŝajn-o**: *növ* álörv, pseudoverticillus

verticili/o=*növ* verticillium (Verticillium) *szin* verticilŝimo

vertig/o=*áll* orv kergekór, coenurosis

vertiĝ/o=*orv* szédülés *szin* kapturno; ~**i**: *ntr* szédül; ~**iga**: szédítő *~iga profundo: szédítő mélység

vertikal/a=függőleges *~a ekarto: *kat* függőleges eltérés *~a rektó: *mat* függőleges (egyenes); ~**o**: **1.** függőleges vonal; **2.** oszlop (> táblázat) *~o de matrico: mátrix oszlopa *~o de tabelo: táblázat oszlopa; **3.** *csill* magassági kör; **4.** *knyv* függőleges vonás (!); ~**eco**: függőlegesség; ~**ilo**: *ép* függőön *szin* lodo 3

vertotoksin/o=*biol* kém verotoxin

vertrag/o=☞ leporhundo, levrelo

veruga/o=*orv* eper szemölcs, eperkinövés

veruk/o=**1.** *orv* szemölcs, bibircsók, verruca; **2.** *növ* szemölcs, bibircs, verruca; ~**ozo**: *növ* burgonyavarasodás; ~**herbo**: ☞ kelidonio

verumontan/o=*anat* ondódomb, colliculus seminalis; ~**ito**: *orv* ondódombgyulladás

verv/o=hév, lendület, tűz *polemiki kun ~o: hevesen vitázik; ~**a**: heves, tüzes, energikus, lendületes; **sen-a**: enervált, lankadt, apatikus

vesel/o=hajó tengeri hajó; ~**kapitano**: hajó sorhajókapitány;

~**leŭtenanto**: hajó sorhajóhadnagy

vesp/o=*áll* darázs (Vespa) *enterigo ~oj: ☞ sfegedoj *faldo ~oj: ☞ vespedoj *foso ~oj: ☞ sfegedoj (Sphegidae) *~edoj: társasdarázsfélék, redősszármáy darazsak (Paravespula rufa) *szin* faldovespoj; ~**ujo**: *áll* darázsfészek *szin* vesponesto; ~**onesto**: *áll* darázsfészek *szin* vespujo; ~**otalio**: darázssderék

Vespasian/o=*tört* Vespasianus

vesper/o=*fn* este *antaŭ ~o ne estu fiera Z: *közm* nyugtával dicsérd a napot *aŭtoro ~o: szerzői est *bonan ~on!: jó estét! *ĉirkaŭ la ~o ni alvenis: este körül érkezünk *dum la ~o de sia vivo li komencis verki: élete alkonyán kezdett alkotni *Sankta ~o: *kr* szenteste; **2.** estély *dum ~o ĉe la grafo mi konatiĝis kun ŝi: a grófnál egy estélyen ismerkedtem

meg vele (nővel) *interkonatiĝa ~o: ismerkedési est *li ne donas ~ojn: soha nem ad estélyeket; ~**a**: esti *~a kanto: esti dal *~a preĝo: esti ima; ~**e**: *hsz* este *laŭdu tagon nur ~e Z: *közm* nyugtával dicsérd a napot *venu al mi hodiaŭ ~e: gyere el hozzám ma este; ~**as**: *ntr* este van *matenas, ~as kaj tago malaperas Z: *közm* telik az idő, múlik az esztendő; ~**igas**: *ntr* esteledik; **antaŭ-o**: **1.** koraest; **2.** előest *antaŭ-o de Ĉiuj Sanktuloj: *kr* mindenszentek előestéje; **ĉiu-e**: esténként, minden este; ~**festeno**: esti mulatság; ~**krepusko**: esti szürkület; ~**kunveno**: estély *doni ~kunvenon: estélyt ad; ~**laŭdo**: *kr* vesperás, vecsernye, vesperae *szin* vespro; ~**lernejo**: *isk* esti iskola; ~**manĝi**: *tr* vacsorázik; ~**manĝo**: vacsora; ~**manĝejo**: **1.** vacsorázóhely; **2.** *bibl* utolsó vacsora terme; ~**meso**: *kr* esti mise; ~**ruĝo**: alkonypir; ~**skipo**: *ip* délutáni műszak; ~**skipano**: *fn* *ip* délutáni műszakos, délutános (dolgozó); ~**stelo**: *csill* esthajnaleszillag

Ŭ amuzvespero, artvespero, dancvespero, debatvespero, filmvespero, fruvespere, kantvespero, klubvespero, rokvespero

vespert/o=**1.** *áll* denevér; **2.** ☞ vespertiliono

vespertilion/o=*áll* simaorrú denevér (Vespertilio)

vespr/o=*kr* vesperás, vecsernye, vesperae (előírt papi zsolozsma) *szin* vesperlaŭdo

vest/o=**1.** ruha, öltözet, öltözék, ruházat *eliri en civila ~o: civil ruhában megy ki *kudrigi dupecan ~on: kétrészes ruhát varrat *la gimnasta ~o estas deviga: kötelező a tornaruha *la pluma ~o de birdo: *átv* madár tollruháza *li metis sur sin sian plej bonan ~on: a legjobb ruháját vette fel *makulita kaj disŝirita ~o: pecsés és szakadt ruha *ŝanĝi ~on: ruhát vált v. cserél *ŝi ŝatas gainajn ~ojn: testhezálló ruhákat szeret *surhavi ĉifonon ~on: rongyos ruha van rajta *surhavi funebnan ~on: gyászruhát visel *unua atesto estas la ~o Z: *közm* ruha teszi az embert *valora ne la ~o, sed la enesto Z: *közm* nem a ruha teszi az embert *~o de moda fasono: divatos szabású ruha *~o homon prezentas Z: *közm* ruha teszi az embert; **2.** *átv* külső; ~**i**: **1.** *tr* öltöztet, felöltöztet *la patrino ~is la infanon: az anya felöltöztette a gyereket *li ne ~is sian kapon: nem takarta be a fejét, nem vett fejfedőt *li ~is sin en nigro: feketébe öltözött *mi ~is min per ledaj gantoj: bőrkesztyűt húztam fel *mi ~os min per mia plej bela jupo: a legszebb szoknyámat veszem fel *mia edzino ~as sin ŝike: a feleségem divatosan öltözködik *ni estis ĉiuj feste ~itaj: minden ünneplőbe voltunk öltözve *~ita, kiel Eva antaŭ la falo Z: anyaszült meztelen; **2.** *tr* *átv* ruház, öltöztet *la armeo kontentige ~as la soldatojn: a hadsereg kielégítően ruházza a katonákat *la printempo ~is verde la arbaron: a tavasz zöldbe öltöztette az erdőt *mi ne plu volas ~i miajn plenkreskajn infanojn: már nem akarom ruházni felnőtt gyermekeimet; ~**aĉo**: rongy, ócska ruha *mi ne surmetos ĉi tiun ~aĉon: nem veszem fel ezt a rongyot; ~**ado**: öltöztetés, öltözködés *la ~ado de la reĝo estas mia ofico: a király ruházattal az én hivatalom *la edzino multe elspezas por sia ~ado: felesége sokat költ az öltözködésére; ~**aĵo**: ruhadarab *szin* vestopeco; ~**aro**: ruházat, ruhatár (ruhakészlet) *mia ~aro ne estas tro riĉa: a ruhatárom nem túl gazdag; ~**ejo**: ruhatár, ruhamegőrző *li lasis sian mantelon en la ~ejo de la restoracio: kabátját az étterem ruhatárában hagyta *ni pruntis kostumojn el la ~ejo de la filmfabriko: a filmgyár ruhatárából kölcsönöztünk ruhát; ~**ígi**: *ntr* felöltözik, öltözködik *li pente ~iĝis per sakajo: vezeklésképpen zsákruhába öltözött *ŝi ~iĝas laŭ la plej nova modo: (nő) a legújabb divat szerint öltözködik; ~**ígi**: felöltözés, öltözködés; **ali-i sin**: vminek öltözik, áöltöztet vesz fel *li ali-is sin kiel virino: nőnek öltözött *por la maskobalo mi ali-os min almozujo: az álarcosbálon koldusnak öltözöm; **ali-o**: áöltöztet, maskara; **ali-ismo**: *pszi* transzvesztizmus; **ali-ito**: *pszi* transzvesztita; **mal-i**: *tr* levetkőztet *szin* senvestigi *la ĉiesulino mal-is sin nuda: az utcalány csupaszra vetkőzött *Petro mal-is la knabinon: Péter levetkőztette a lányt; **re-i**: *tr* újraöltöztet *poste mi re-os min: utána majd újraöltözöm; **sen-ígi**: *tr* levetkőztet *szin* malvesti *li sen-iĝis sin por bano: fürdéshez levetkőztet *sen-igu la infanon: vetkőztetd le a gyereket; **sub-o**: fehérmemű, alsóruha; **super-o**: felöltő, felsőkabát, köpeny; **trans-i**: *tr* átöltöztet *ni trans-u nin unue: először öltözzünk át; ~**aĵkesto**: ruhásláda; ~**arko**: válfá; ~**hoko**: ruhaakasztó; ~**hokaro**: ruhafogas; ~**maniero**: öltözködésmód; ~**maski**: *tr* álruhába öltöztet *szin* maskovesti; ~**obrokantejo**: használtruhaholt, turkáló; ~**obroso**: ruhakefe; ~**oĉelo**: öltözőfülke; ~**ofosejo**: *fn* turkáló, használtruhaholt *szin* vestobrokantejo; ~**okorbo**: ruháskosár; ~**opeco**: ruhadarab *szin* vestaĵo; ~**orako**: álló ruhafogas; ~**oŝanĝejo**: öltöző; ~**oŝranko**: ruhásszekrény, öltözőszekrény; ~**otenejo**: ruharaktár; ~**pendilo**: ruhaakasztó

Ŭ banvesto, dormovesto, kapvesto, kaŝvesto, laborvesto, litvesto, ludvesto, maskovesti, mesvesto, militvesto, mondvesto, negvesto, novevesti, ordenvesto, piedvesto, plumpvesta, rajdvesto, rampvesto, ripozvesto, sportvesto, streĉvesto, ŝirmvesto, ŝtormovesto, talivesto, trejnvesto

Vest/o²=mit Vesta

vestal/o=1. *vall* Vesta-szűz; 2. *átv* tiszta (erkölcsös) nő, szűzies nő

Vestfali/o=*geo* tört Vesztfália; Nordrejn~o: *geo pol* Észak-Rajna-Vesztfália (DE)

vestibl/o=1. *ép* előcsarnok, pitvar *~o de la infero: *vall* a pokol tornáca; 2. *anat* előcsarnok, pitvar, tornác, vestibulum *labirinta ~o: labirintus-előcsarnok, vestibulum labirinthi *vagina ~o: hüvelytornác, vestibulum vaginae

vestig/o=1. *ép* maradvány, rom, építészeti emlék *~oj de antikva templo: egy ókori templom maradványai *~oj de la antikva civilizo: az ókori civilizáció nyomai; 2. *biol* maradvány, csökevény, vestigium *~o de blankoj: kopolyúcsökevény *~o de vaginala proceso: Nuck-csatorna, vestigium processus vaginalis

Vestminster/o=*geo* Westminster *la ~a Palaco: a Westminster-palota

Vestrogoti/o=*geo* Västergötland

vest/o=*tex* mellény *trikota ~o: kötött mellény

vet/i=*tr* fogad vmiben *ču ni ~u pri la hundo?: fogadjunk a kutyára?

*ili ~as je grandaj sumoj: nagy összegekben fogadnak *mi ~as cent mil forintojn por la ĉevalo Tulipo: százezer forintot teszek a Tulipán lóra *mi ~as mian kapon, ke: a fejemet teszem rá, hogy *mi ~os kun vi je dekmil forintoj, ke: fogadok veled tízezer forintban, hogy *ni ~is ne kontraŭ, sed por vi: nem ellened, hanem rád fogadtunk *~i dek kontraŭ unu: tíz az egy ellenében fogad; ~o: 1. fogadás *gajni, perdi la ~on: megnyeri, elveszíti a fogadást *per kio la ~o?: miben fogadunk? *~o je granda sumo: nagy összegű fogadás; 2. (fogadási) tét *szin* vetajo; ~e: 1. fogadva, fogadáson *~e mi gajnis du mil forintojn: fogadáson nyertem kétezer forintot; 2. versenyezve, versengve *la hundoj ~e kuris por la kolbaso: a kutyák versengve futottak a kolbászért; ~aĵo: (fogadási) tét; ~anto: *fn* fogadó *ludis multaj ~antoj en la loterio: sok fogadó játszott a lottón; **pri**-i: *tr* vmire (n) fogad, vmit megtesz *en la tria kuro **pri**-u Vaglumon: a harmadik futamban tedd meg Lidércet ***pri**-u ĉi tiujn numerojn en la loterio: tedd meg ezeket a számokat a lottón; ~armado: *kat pol* fegyverkezési verseny; ~batali: *ntr* (tétért) versenyez, vetélkedik, verseng; ~batalo: *sp* tétmérkőzés, vetélkedés, verseny; ~biciklado: *sp* kerékpárverseny; ~kura: *sp* versenyfutó *~kura aŭto: versenyautó *~kuraj atletoj: versenyfutó atléták *~kuraj ĉevaloj: versenylovak; ~kuri: *ntr* *sp* versenyt fut; ~kuristo: *sp* versenyfutó; ~kuro: *sp* versenyfutás, futóverseny *~kuro en sako: zsákfutás, zsákban futás; ~libro: fogadási napló; ~negocisto, ~peristo: bukméker, könyves; ~oficejo: fogadóiroda; ~remado: *sp* evezősverseny, csónakverseny, regatta *szin* remkonkurso; ~riski: *tr* (fogadáson) feltesz *mi ~riskas mian domon kontraŭ miliono da forintoj: felteszem a házamat egy millió forint ellenében; ~veturi: *ntr* *sp* kocsiversenyez, autóversenyez

veter/o=*met* időjárás *en pluva, venta ~o ni ekiris: esős, szeles időben indultunk *kia ~o estos?: milyen idő lesz? *kota ~o: sáros idő *malseka ~o: nedves idő *post ~o malbela lumas suno plej bela Z: *közm* borúra derű jön; ~isto: *met* időjárás-előrejelző, meteorológus *szin* meteorologo; ~aŭguristo: időjós; ~aviadilo: *met rep* meteorológiai repülőgép; ~detruigi: *ntr* elrozsásodik, elmállik; ~informoj: időjárás-jelentés; ~mapo: *met geo* időjárás térkép; ~prognozo: *met* időjárás-előrejelzés; ~prognozilo: *met* időjárás-előrejelző készülék; ~prognozisto: *fn* *met* időjárás-előrejelző, meteorológus; ~sentema: *orv* időjárás-változásra érzékeny, időjárás-érzékeny; ~situacio: *met* időjárási helyzet; ~ŝanĝigo: időjárás-változás, időváltozás

U degelvetero

veteran/o=1. *tört* veterán; 2. *kat* kiszolgált katona, veterán; 3. *átv* veterán *esperantistoj ~oj: veterán esperantisták

veterinar/o=*áll orv* állatorvos *szin* bestkuracisto; ~a: *áll orv* állatorvosi

*~a ĉevalo: *átv* állatorvosi ló

veto/o=*pol* jog vétó *absoluta ~o: abszolút vétó *prezidenta ~o: elnöki vétó *prokrasta ~o: halasztó hatályú vétó; ~i: *tr* *pol* jog megvétóz *la prezidanto ~is la leĝon: az elnök megvétózta a törvényt; ~rajto: *pol* jog vétójog *li validigis sian ~rajton: élt a vétójogával

vetur/i=1. *ntr* utazik, (járművel) megy *kiu bone ŝmiras, bone ~as Z: *közm* a kerék is jobban forog, ha kenik *mi ~os per mia aŭto: a kocsimmal megyek *per la buso je la naŭa mi ~os: a kilences (kilenc órai) busszal megyek *~i per akvo: vízen utazik *~i per kaleŝo: hintóval megy *~i sur sia paro da kruroj Z: az apostolok lován megy, lábbusszal megy; 2. *ntr* (jármű) megy *li falis sub la tie ~antan fiakron: az arra haladó fiáker alá esett *mia trajno ~os tra Budapeŝto: a vonatom átmegy Budapesten; ~o: út (utazás) *la ~o al Parizo estas nuligita: a párizsi utat törölték *unu ~o kostas dek eŭrojn: egy út tíz euróba kerül *~o tien kaj reen: oda- és visszaút; ~ado: utazás *la ~ado al Parizo daŭras dek horojn: Párizsba az utazás tíz órát vesz igénybe; ~ebla: (járművel) járható *la landvojoj ĉi-sezone ne estas ~eblaj: az országutak ebben az

évszakban nem járhatók; ~anto: utas, utazó; ~ejo: *közl* kocsitűt, úttest *szin* veturvojo *algaraga ~ejo: *közl* kocsibehajtó *szin* algaragejo; ~igi: 1. *tr* szállít, (járművön) visz, fuvaroz *kaleŝo ~igis nin en la urbocentron: hintó vitt bennünket a városközpontba *per ĉaroj oni ~igis la municion: szekereken fuvarozták a lőszert; 2. *tr* (járművet) vezet *~igi aŭton: autót vezet; ~igisto: kocsis, hajtó; ~ilo: *jm* jármű *aerglita ~ilo: légpárnás jármű *akvaj kaj teraj ~iloj: vízi és földi járművek *amfibia ~ilo: *jm* kételtű jármű *aŭtotransporta ~ilo: autószállító jármű *ni uzis diversajn ~ilojn: különböző járműveket vettünk igénybe; ~ilaro: *közl* járműpark, járműállomány *szin* aŭtofloto; al~i: *ntr* (járművel) megérkezik, ideutazik, odautazik *la buso al~is en la celtacio kun malfruo: a busz késéssel érkezett meg a célállomásra *la komisiono al~is, por kontroli surloke la situacion: a bizottság odautazott, hogy a helyszínen ellenőrizze a helyzetet *mi al~is, por vidi vin: ideutaztam, hogy lássalak *ni al~is per trajno en Budapeŝto je la sesa: hatkor érkezünk vonattal Budapestre; al~o: ideutazás, odautazás, érkezés *al~o de trajnoj: vonatok érkezése *lia al~o atendeblas por la oka: megérkezése nyolcra várható; **ĉirkaŭ**-i: *tr* körbeutazik, (járművel) megkerül *la kamionoj ĉirkaŭ~as la urbokernon: a kamionok megkerülik a városmagot *li ĉirkaŭ~is la vilaĝon: megkerülte a falut; ek~i: *tr* elindul (>jármű, ember járművel); ek~o: indulás (járművel) *ek~o de trajnoj: vonatok indulása *mi ne plu volas prokrasti mian ek~on: nem akarom tovább halasztani az indulásomat; el~i: 1. *ntr* kiutazik *ĵaŭde ni el~is el la urbo: csütörtökön utaztunk ki a városból; 2. *ntr* kijár, kihajt (járművel) *atentu, ĉi tie aŭtoj el~as!: figyelem, itt autók járnak ki *la eksprestrajno el~is el la stacio: az expressz kihúzott az állomásról; el~o: 1. kiutazás; 2. kihajtás (járművel); en~i: 1. *ntr* beutazik *sen vizo estas malpermesite en~i: vízum nélkül tilos beutazni; 2. *ntr* (jármű) bejár, behajt *en~i malpermesite!: behajtani tilos! *la kaleŝo en~is en la korton: a hintó bejárt az udvarra *la varotrajno en~is en la stacidomon: a tehervonat behűzött az állomásra; en~anto: 1. *fn* beutazó; 2. *fn* bentülő (>utas); en~o: 1. beutazás; 2. behajtás (járművel); en~ejo: kocsibehajtó; for~i: *ntr* elutazik *for~is azenido kaj revenis azeno Z: tinóból ökör lett *li for~is por du monatoj: két hónapra elutazott; kun~i: *ntr* együtt utazik *multaj eksterlandanoj kun~is en nia trajno: sok külföldi utazott velünk a vonaton; kun~anto: 1. utitárs; 2. *átv* *pol* társutas; post~i: *tr* vki v. vmi után utazik *la trupoj post~is la municitrajnon: a csapatok a löszervonat után mentek *se mi havos tempon, mi post~os vin per la sekva trajno: ha lesz időm, utánad megyek a következő vonattal; plu~i: *ntr* továbbutazik; post~ilo: *fn* *jm* utánfutó, pótkocsi *szin* remorko; preter~i: *tr* *közl* (járművel) megelőz *ni preter~is maljunan Trabanton: megelőztünk egy öreg Trabantot; re~i: *ntr* visszautazik *post semajno mi re~os: egy hét múlva utazom vissza; re~o: visszautazás, visszaút; retro~i: *ntr* tolat; sur~i: 1. *tr* (járművel) rájár, feljár *bonvolu sur~i la pesilon: járjon rá kérem a mérlegre *sur~i la pramon: feljár a kompra; 2. *tr* elűt, elgázol (járművel) *la aŭto sur~is katon: a kocsi elűtött egy macskát; tra~i: 1. *tr* átutazik, áthajt vmin *li tra~is duonan Eŭropon: átutazta fél Európát *tra~ante nian urbon vizitu nin: városunkon átutazóban látogasson meg; 2. *tr* végighajt vhol *unue tra~u la rektan etapon de la vojo: először menjen végig az út egyenes szakaszán; tra~anto: *fn* átutazó; trans~i: 1. *tr* átmegy, túlmegy vmin (n) járművel *la kamiono trans~is la celtacion: a kamion túlment a célállomáson *la trajno trans~is al li ambaŭ piedojn: a vonat átmeg mindkét lábán; 2. *tr* vmin túlra utazik v. megy *ni trans~o la monton: a hegyen túlra utazunk *trans~inte la urbon ni haltos: miután átutaztunk a városban, megállunk; ek~kajo: 1. *vsút* indulási peron; 2. *hajó* indulási rakpart; ~bileto: menetjegy *fervoja ~bileto: *vsút* vasúti menetjegy; ~domo: *jm* lakókocsi; ~fotado: *film* kocsizás, fahrt; ~ilindustrio: *ip* járműipar; ~ilkriko: *fn* *tech* kocsiemelő; ~pordo: nagykapu, kocsibehajtó; ~ilpramo: *hajó* kocsikompi, járműkompi; ~kodo: *közl* jog KRESZ, A közúti közlekedés szabályai; ~malsano: *orv* mozgásbetegség, kinetosis *szin* kinezopatio; ~prezo, ~tarifo: *közl* viteldíj, menetdíj; ~tempo: menetidő, utazási idő; ~vojo: *közl* kocsitűt, úttest *dukoridora ~vojo: kétsávos úttest

Uaerveturado, akvoveturilo, akvumveturilo, aŭtoveturado, boatveturi, busveturado, ĉarveturi, ĉelveturilo, ĉerkoveturilo, ĉevalveturilo, domveturilo, fojnveturilo, garbveturilo, glitveturilo, kaŝveturanto, kirasveturilo, kurierveturilo, loĝveturilo, marveturanto, mortveturi, motorveturilo, municiveturilo, naĝveturilo, petveturi, poŝtveturilo, radveturilo, raŭpveturilo, spacveturilo, ŝargveturilo, ŝipveturi, trakveturilo, trenveturilo, velveturi, vetveturi

vezani/o=*pszi* elmebaj, téboly, örültség

Vezar/o=*geo* Weser (folyó)

vezik/o=1. *anat* hólyag, vesica; 2. *anat* húgyhólyag *szin* urinveziko; 3. buborék; 4. *knyv* szövegbuborék *~oj en bildstrio: szövegbuborékok képregényben; ~eto: 1. *anat* hólyagocsk, hólyagcsa, vesicula; 2. *orv*

vízhólyag *szin* blazo; **3. tech** léghólyagocská *~etoj sur farbita surfaco: hólyagok festett felületen; ~**iga**: *orv* hólyaghúzó *~iga gaso: *kat* hólyaghúzó gáz; ~**igi**: *ntr* felhólyagosodik; ~**arbusto**: ☞ *kolueto*; ~**fenestro**: *ép* hólyagablak; ~**plastro**: *gysz* hólyaghúzó flastrom
 Uaerveziketo, galveziko, sapveziko, naĝveziko, urinveziko
vezir/o=*tört* vezír (török miniszter); **ĉef-o**: *tört* nagyvezír
Vezuvi/o=*geo* Vezúv

vi=**1.** te, ti *vi, kara: te, kedves *vi aliaj: ti ott *vi ĉiuj: mindegyiktek, mindegyikötök; **2.** maga, maguk, ön, önök *vi estas mia amiko: te a barátom vagy *vi, sinjoroj, ne vizitis min: önök, uraim, nem látogattak meg; via: **1.** tiéd, tiétek *la mia estas ankaŭ la via: az enyém a tiéd is *via amiko estas mi: a te barátod én vagyok *viajn rekomojn mi akceptas: elfogadom az ajánlásaidat; **2.** magác, maguké, öné, önöké *la decido estis la via: a döntés az öné v. önöké volt *la laboristoj estis la viaj: a munkások az önéi v. önökéi voltak *la viajn mi redonas: az önéit v. önökéit visszaadom *mi trovis viajn okulvitrojn: megtaláltam a szemüvegét *via ĉesto: az ön v. önök jelenléte *via konduto estas neakceptebla: a maga viselkedése elfogadhatatlan *vian oferton ni akceptas: az önök ajánlatát elfogadjuk; viaflanke: **1.** a te oldaladon, a ti oldalaton, az ön v. önök oldalán; **2.** részéről, részletekről, az ön v. önök részéről; viumi: *tr* magáz, önz *szin* vidiri, viparoli; vidiri, viparoli: *ntr* magáz, önz *vki* (al) *szin* viumi *la fremdulo viparolis al mi: az idegen magázott

viadukt/o=*közl* völgyhíd, viadukt *szin* valponto

viand/o=*gaszt* hús *abstini je ~o: tartózkodik a hústól *blanka kaj ruĝa ~o: fehér és vörös hús *buljona ~o: levesben főtt hús *fritita ~o: sült hús, pecsenye *grasa kaj magra ~o: kövér és sovány hús *nek ~o, nek fiŝo: se nem hús, se nem hal *pekliĝa ~o: sózott (sóban tartósított) hús *stufita ~o: párolt hús; ~**aĵo**: *gaszt* húsetel; ~**ejo**: húsbolt; ~**isto**: hentesboltos; ~**sen-a**: hústalan, hús nélküli, húsmentes *sen-aj platoj: húsmentes fogások; ~**batilo**: *gaszt* húsverő, húsklopfoló; ~**bazaro**: húspiac; ~**biskoto**: *gaszt* húskétszersült; ~**buleto**: *gaszt* húsgombóc; ~**faruno**: *agr* húsliiszt; ~**haketaĵo**: *gaszt* vagdalt hús; ~**muĉilo**: *gaszt* húsdaráló; ~**oforko**: *gaszt* tálalóvilla (húshoz); ~**oknelo**: *gaszt* húsgombóc; ~**omangulo**: *fn* húsevő; ~**oplado**: *gaszt* hústóstál; ~**opoto**: *gaszt* húsfőző; ~**osupo**: *gaszt* húsleves; ~**otranĉilo**: *gaszt* szeletelő (húshoz); ~**ovaro**: húsarú; ~**ovendejo**: húsbolt, hentesbolt Ubuĉviando, ĉasviando, kolbasviando, porkoviando, ripviando
viatik/o=*kr* utolsó kenet, Szent Útravaló, betegek szentsége, viaticum
vibr/i=*ntr* rezeg, vibrál, remeg *la kordio ~as: a hűrok rezegnek *li ~as de ĝojo: *átv* örömtől remeg *lia koro ~as de emocio: *átv* a szíve megatottaságtól remeg *lia voĉo ~as: zeng a hangja; ~o: rezgés *kalkuli la ~ojn: számolja a rezgéseket *la ~oj de la sonorilo: a harang rezgése; ~**a**: **1.** rezgő, vibráló *~aj movoj: rezgő mozgások; **2.** *nvt* pergetett, vibráns *~a ro: pergetett r *~a sono: pergetett hang, *fn* vibráns; ~**ado**: rezgés, vibráció *la ~ado de pinĉita kordo: megpengetett húr rezgése *propra ~ado: *fiz* saját rezgés; ~**igi**: *tr* rezgetet *per frapo li ~igis la sonorilon: egy ütessel megrezgetette a harangot; ~**ilo**: *fiz* vibrátor, rezgéskeltő; ~**atoro**: *tech* tömörítőgép, vibrátor; **kun-i**: *ntr* együtt rezeg, rezonál; **mult-ilo**: *vill* multivibrátor *szin* multivibratoro *dustata mult-ilo: bistabil multivibrátor *oscila mult-ilo: astabil multivibrátor; **post-i**: *ntr* utórezeg, utórezgést végez; **post-o**: utórezgés; ~**okordo**: *zene* pergőhúr (dobon); ~**oskopo**: *zene* (hang)rezgésmérő

vibraci/o=☞vibro, vibrado

vibrafon/o=*zene* vibrafon

vibri/o=*bakt* Vibrio (egyszeresen hajlított pálca) *koma ~o: kolerabaktérium (Vibrio cholerae)

vibris/o=**1.** *anat* orrszőr, vibrissa; **2.** *áll* tapintószőr, vibrissa *szin* palpvilo; **3.** ☞*fa*denplumo

viburn/o=*növ* bangita (Viburnum) *lentan~o: ostorménfa, ostorménbangita (V. lantana) *szin* lentano 2

vic/o=**1.** önállóan **1.** sor (helyben) *de kiu estas la ~o?: ki van soron? *ili marŝis po kvar en ~oj: négyes sorokban meneteltek *sidi en la unua ~o: az első sorban ül *stari en ~o: sorban áll *stariĝi en ~o: sorba áll, sorba beáll *stariĝu en ~oj po tri: álljatok hármassorokba *~o da domoj: egy sor ház; **2.** sor (időben) *post ~o da bataloj: egy sor küzdelem után *post ~o da jaroj: évek múltán *sekvu la preskribitan ~on de agoj: kövesd az előírt cselekvéssort; **3.** *átv* sor *en la ~o de la esperantistoj: az eszperantisták soraiban *ĝisatendi sian ~on: kívárja a sorát *kiam venis al mi la ~o: amikor rám került sor *nun venis via ~o: most te vagy soron; **4.** *mat* sor, sorozat *aritmetika ~o: számtani sorozat *szin* aritmetika progresio *finia ~o, finilonga ~o: véges sor *geometria ~o: mértani sorozat *harmona ~o: harmonikus sorozat *~o de funkcioj: függvényssorozat; ~i: *ntr* *biz* sorban áll *szin* vicatendi; ~e: sorban *ili staris ~e unu post alia: sorban álltak egymás után; ~a: sor~, soron következő, sor szerinti *~a soldato: *kat* sorkatona; ~e **al**: *vki* v. vmi

helyett *szin* anstataŭ *~e al la falintoj venis novaj: az elesettek helyett újak jöttek; ~**ero**: **1.** sor tagja v. eleme; **2.** *mat* tag (>or) *szin* termo 2; ~**estro**: helyettes vezető, főnökhelyettes, másodfőnök; ~**igi**: **1.** *tr* sorba állít *li ~igis la ŝakfigurojn: felrakta a sakkfigurákat *~igu viajn homojn: állítsa sorba az embereit; **2.** *tr* sorol, elsorol *mi ~igis al vi nerefutureblajn faktojn: megdönthetetlen tényeket soroltam önöknek; ~**igi**: *ntr* sorba áll, sort alkot, felsorakozik *la lernantoj ~igis laŭ la muroj: a tanulók felsorakoztak a falak mentén; ~**al-igi**: *tr* hozzásorol, odasorol, besorol *al~igu la restintajn soldatojn al la regimo: sorolja be a megmaradt katonákat az ezredbe *min ne al~igu al viaj adeptoj: engem ne sorolj a híveid közé; ~**al-igi**: *ntr* hozzásorolódik, besorolódik, hozzáadódik *la novevenintoj al~igis al la procesio: az újonnan jöttek besoroltak a körmenetbe *nova krimo al~igis al via longa listo: új bűneset adódott hozzá az ön hosszú listájához; **dua**=**1.** a második sorban; **2.** *átv* másodsorban; ~**el-igi**: *tr* kivesz v. kiállít a sorból; ~**el-igi**: *ntr* kisorol, kiáll a sorból; ~**en-igi**: *tr* besorol, sorba állít *en~igu vin: álljatok be a sorba; ~**en-igi**: *ntr* besorol, sorba áll *ni en~igis en la aŭtokolonon: besoroltuk a kocsioszlopba; ~**ekster-a**: soron kívüli *ekster~aj havigoj: soron kívüli juttatások; ~**ekster-e**: soron kívül; ~**el-igi**: *tr* kiállít v. kitesz a sorból; elviĉgi: *ntr* kiáll v. kiválik a sorból; **laŭ-a**: sorban következő, soron következő *nia laŭ~a kunsido: soron következő ülésünk; **laŭ-e**: sorrendben, sorban *venu laŭ~e: sorrendben jöjjenek; ~**sia-e**: sorjában *sia~e ĉiu alparolis: sorjában mindenki hozzászólt; ~**sub-o**: *mat* részsorozat; ~**sur-igi**: *tr* sorban rátesz; ~**unu-e**: egy sorban; ~**unua-e**: elsősorban; ~**atendi**: *tr* sorban áll; ~**atendo**: sorban állás; ~**instruisto**: *isk* segédtanár; ~**iri**: *ntr* sorban megy; ~**juĝisto**: *jog* másodbíró; ~**luaĝo**: albrélet; ~**luanto**: albrélő; **II.** előképzőként; vic~: **1.** al~, ~helyettes ☞vicgrafo, vicjuĝisto, vicprezidanto, vicprefekto, vicrektor, vicsekretario, vicurbestro; **2.** *tech* pót~, segéd~ ☞vicparto, vicrado; **3.** mostoha~ (>névleges rokonság) ☞vicfrato, vicfratino

vici/o=*növ* bükköny (Vicia) vö. fabo

vid/i=**1.** *tr* lát *kiom longe ni ne ~is nin?: mennyi ideje nem láttuk egymást *li ne plu ~as: már nem lát *~as okulo, sed mano ne trafas Z: kapaszkodik, mint a körmetlen macska; szeme látja, de keze nem találja *~i duoble: *orv* duplán lát, kettős látása van *~i ĝis la pinto de sia nazo: csak az orra hegyéig lát *~i sin en la speculo: látja magát a tükörben; **2.** *tr* *átv* lát, szemlél, vélekedik *ĉu mi povus ~i nun vian sinjoron?: láthatnám most az uradat? *el tio mi ~as, ke vi bone laboris: ebből azt látom, hogy jól dolgoztál *ili ~is en li nur fremdulon: csak idegent láttak benne *kiel vi ~as la aferon?: hogy látja az ügyet? *li ne povis ~i lin suferi: nem tudta elnézni, hogy szenved *ni ~os, se ni vivos: majd meglátjuk *vi ~as la aferon nigra: feketén látod a dolgot *~i ĉion en roza lumo: rózsaszínben látja a világot *~i mil stelojn: csillagokat lát; ~**ul**: lásd! *~u, sinjoro!: nézze, uram!; ~o: **1.** látás *ĉe la ~o de la katastrofo: a katasztrófa láttán *ĉeko je ~o: látra szóló csekk *for de mia ~o!: tűnj a szemem elől! *ludi ĉe ~o: *zene* lapról játszik, blattol *tunela ~o: *orv* pej csőlátás *unu ~o pli taŭgas, ol dek aŭdoj Z: többet hiszünk a szemnek, mint a fülnek; **2.** *tech* nézet *flanka ~o: oldalnézet *supra ~o: felülnézet; **3.** ☞*vidajo*; ~a: látás~, látási *~aj halucinaj: látáshallucinációk *~aj perturboj: látászavarok; ~**ado**: **1.** látás *lin ĝenis la ofta ~ado de lia eksedzino: zavarta volt felesége gyakori látása; **2.** *biol* látás, látásérzék *szin* vidsenso; ~**aĵo**: **1.** látvány; **2.** látkép *~aĵo el Florenco: firenzei látkép; ~**al-a**: szemközti, átellenben lévő *la ~al~a domo: a szemközti ház; ~**al-e**: átellenben, szemben, szemközt *~al~e al la restoracio malfermiĝis alia restoracio: az étteremmel szemben egy másik étterem nyílt *~al~e al ni: velünk szemben; ~**ebla**: látható *ili sentis sin ~eble tre bone: láthatóan nagyon jól érezték magukat *~ebla ankaŭ per nearmitaj okuloj: szabad szemmel is látható; ~**ebliĝi**: *tr* láthatóvá tesz, megjelenít, kimutat *si ~ebliĝis sian malkonton: (nő) kimutatta elégedetlenségét *~ebliĝi sur ekrano: képernyőn megjelenít; ~**ebliĝi**: *ntr* megjelenik, láthatóvá válik; ~**ate**~**ote**: *inf* WYSIWYG; ~**ejo**: kilátóhely, kilátópont; ~**ema**: kíváncsi természetű; ~**igi**: *tr* láttat, megjelenít, mutat *eĉ plej etan miron li ne ~igis: a legkisebb csodálkozást sem mutatta *la grafitpulvoro ~igis la konturojn: a grafitpor láthatóvá tette a körvonalakat *la milito ~igis sian kruelan vizagon: a háború megmutatta kegyetlen arcát; ~**igilo**: *fn* *inf* kijelző, megjelenítő, monitor *vektorregima ~igilo: vektorgrafikus megjelenítő; ~**igi**: *ntr* látszik, mutatkozik *la aŭto ne ~igis en la nebulo: a kocsi nem látszott a ködben *jam ~iĝas la indikoj de evoluo: már látszanak a fejlődés jelei; ~**ilo**: **1.** *tech* látókészülék *infraruĝa ~ilo: éjjellátó készülék, infravörös láteső; **2.** *biz* szem, látóka *kie estas viaj ~iloj?: *biz* nem látsz a szemedtől?; ~**inda**: látónivaló, nevezetes *malmulte da ~indaj lokoj estas ĉi tie: kevés nevezetes hely van itt; ~**indaĵo**: *fn* látónivaló, nevezetesség *mi montris al ili la ~indaĵojn de la urbo: megmutattam nekik a város nevezetességeit; ~**into**: szemtanú;

al~e: szemben, szemközt; **antaũ~i:** 1. *tr* előre lát *mi antaũ~is la fiaskon: előre láttam a bukást; 2. *tr* *átv* eltervez, előirányoz *la buĝeto antaũ~as striktigojn: a költségvetés megszorításokat irányoz elő *ni antaũ~as balon por la deka: tizedikére bált tervezünk; **antaũ~ema:** előrelátó, előretekintő, körültekintő, gondos; **antaũ~emo:** előrelátás, körültekintés, gondosság; **dis~igi:** *tr* *táv*k ad, közvetít (>televíziózás) *dis~igi filmon: filmet közvetít; **dis~igo:** *táv*k adás, közvetítés (>televíziózás); **ek~i:** *tr* meglát, megpillant, észrevesz *ek~i la taglumon en vilaĝeto: egy kis faluban látta meg a napvilágot; **el~i:** *tr* kilát vhonnan *apenaũ ili povis el~i el la tranĉeo: alig láttak ki a lövészárokból; **el~o:** kilátás *el la turo prezentigis bela el~o al la turistoj: a toronyból szép kilátás tárult a turisták elé; **el~igi:** *ntr* kilátszik vhonnan *apenaũ el~igis la knabeto el la herbo: alig látszott ki a fiúcska a fűből; **en~i:** *ntr* belát vhowa; **ĝisre~i:** *tr* istenhozzádót mond, elbúcsúzik *antaũ nelonge ni ĝisre~is niajn amikojn: nemrég búcsúztunk el barátainktól; **inter~igi:** *ntr* találkozik *la politikistoj nun inter~igis la unuan fojon: a politikusok most találkoztak első ízben; **laũ~e:** látásból, látszatra *li violonis la sonaton laũ~e: lapról játszott le a szonátát *mi konas lin nur laũ~e: csak látásból ismerem *laũ~e li estas honesta homo: látszatra tisztességes ember; **mem~igema:** magamutogató; **neantaũ~ebla:** előre nem látható *mia instrukcio por okazoj neantaũ~eblaj: utasításom előre nem látható esetekre; **ne~anto:** *fn* nem látó, vak; **ne~ebla:** láthatatlan ember *la ne~ebla homo: a láthatatlan ember; **preter~i:** *tr* elnéz, nem vesz észre, elsiklik vmi felett (n) *pardonu, mi preter~is vin: bocsásson meg, nem vettem észre *preter~i miajn misojn: nézze el a hibáimat *vi preter~is gravan punkton: elsiklottál egy fontos pont felett; **retro~o:** visszatekintés; **re~i:** 1. *tr* viszontlát *Dio volu, ke ni re~u nin!: Isten adja, hogy viszontlássuk egymást!; 2. *tr* *re*vizii; **re~o:** viszontlátás *ĝis re~o!: viszontlátásra!; **re~igi:** 1. *tr* újralátat, újra megmutat *re~igu vin: mutasd magad újra; 2. *tr* visszatükröz *la lago re~igis la kastelon: a tó visszatükrözte a kastélyt; **retro~ilo:** *re*trospiegulo; **sen~a:** vak, látást nélkülöző *sen~a flugado de aviadilo: repülőgép vakon repülése *sen~a nebulo: áthatolhatatlan köd; **tele~i:** *tr* tévén néz, tévézik, televíziózik *li ofte tele~as: gyakran tévézik *ni tele~is la matĉon: tévén néztük a meccset; **super~i:** *tr* felügyel vmire v. vkire (n); **tele~o:** 1. televíziózás, tévézés *szin* televíziado; 2. *táv*k televízió, tévé *fermcirkvita tele~o: zártláncú tévé *kablá tele~o: kábeltévé *komerca tele~o: kereskedelmi tévé *komunuma tele~o: közösségi televízió, városi tévé *publika tele~o: közszolgálati tévé *satelita tele~o: műholdas televízió *ŝtata tele~o: állami televízió; **tele~aĵo:** tévéműsor; **tele~anto:** *fn* tévénező; **tele~igi:** *tr* tévén közvetít *ĉu oni tele~igas la teatron prezentadon?: közvetíti a tévé a színházi előadást?; **tele~ilo:** *eltr* tévé, televízió, televíziókészülék; **tele~isto:** *fn* tévéző; **tra~i:** 1. *tr* átlát *ĉu vi povas tra~i la vitron?: át tudsz látni az üvegen?; 2. *tr* átlát vkin v. vmin *Jesuo tra~is la fariseojn: Jézus átlátott a farizeusokon *ni tra~as viajn artifikaĵojn: átlátunk a mesterségeiden *tra~i la vualon: átlát a szitán; **tra~ebla:** *átv* is átlátható, átlátszó, transzparens *tra~ebla buĝeto: átlátható költségvetés *tra~ebla vitro: átlátható üveg; **tra~ebleco:** *átv* is átláthatóság, transzparencia; **unu~e:** egy pillantással *uni~e li komprenis la situacion: egy pillantással megértette a helyzetet; **unua~e:** első látásra *unua~e li enamiĝis al ŝi: első látásra beleszeretett; **tele~aparato:** *eltr* tévékészülék; **tele~bendo:** *táv*k tv-sáv; **tele~ĉeno:** *táv*k tévélánc; **tele~ĵurnalisto:** televíziós újságíró, tévéző; **tele~kanalo:** *táv*k televíziócsatorna, tv-csatorna; **tele~kompanio:** tv-társaság; **tele~riparisto:** *tech* tévészervelő; **tele~serio:** tv-sorozat; **tele~stacio:** *táv*k tévéállomás; **tele~teamo:** tévéstáb; **~akreco:** *orv* látásélesség *~akreca tabulo: látásvizsgáló tábla; **~alloga:** szemrevaló; **~angulo:** látószög; **~atestanto:** *jog* szemtanú; **~atingi:** *tr* ellát vmeddig *ĉu vi ~atingas la ŝipon?: ki tudod venni a hajót? *mi ~atingas nur la finon de la moleo: csak a móló végig látok; **~bendo:** *film* videoszalag, képszalag; **~bendilo:** *eltr* képmagnó, videó, videokészülék; **~bendregistrilo:** *eltr* videofelvévő; **~difekto:** *orv* látássérülés *szin* vidhandikapo; **~difektito:** látássérült; **~disko:** DVD-lemez, lézerlemez; **~distanco:** látótávolság *en ~distanco: látóközelségben, látótávolságban; **~distingi:** *tr* (szemével) kivesz *ni sukcesis ~distingi la konturojn de la monto: sikerült kivennünk a hegy körvonalaát; **~handikapo:** *orv* látássérülés; **~handikapita:** *mn* *orv* látássérült; **~handikapito:** *fn* *orv* látássérült; **~kampo:** látómező, látókör; **~kapablo:** *povo:* látóképesség; **~maniero:** szemlélet, látásmód; **~materialo:** *film* videoanyag; **~nervo:** *opta* nervo; **~organo:** *anat* látószerv, organum visus; **~punkto:** nézőpont, szempont, szemköz; **~senso:** *biol* látásérzék *szin* vido 2; **~serĉilo:** *for* kereső (>fényképezőgép)

Ŭakrevida, aũdivida, belvidejo, ĉiovida, hororvidaĵo, informtelevido, kablotelevido, klarvida, kolortelevido, larĝvida, mondvido,

murtelevidilo, nigravidulo, noktoida, okulvidebla, rokvideo, viddisko **video**=előképző; video~: video~; video: *film* videó, videofilm; videaĵo: *film* videoanyag; videoamplifilo: *eltr* videoerősítő; videoaparato: *eltr* videokészülék, videomagnó *szin* vidbendilo; videobendo: *film* videoszalag *szin* vidbendo; videodisko: *inf* DVD-lemez, videolemez *szin* viddisko, lumdiskego; videofilm: *film* videofilm; videokamerao: *eltr* videokamera, videofelvévő; videokarto: *inf* videokártya *szin* ekrankarto; videokasedo: *film* videokazetta; videokonferenco: videokonferencia; videokurso: *isk* videotanfolyam; videoludo: *jték* videojáték; videoludilo: *jték* videojáték (készülék); videomagnetofono: *eltr* videomagnó *szin* vidbendilo, vidbendaparato, magnetoskopo; videomemoro: *inf* videomemória, video RAM, VRAM; videomesaĝo: *táv*k videoüzenet; videoregistraĵo: *film* videofelvétel; videoregistrilo: *eltr* videofelvévő; Videoteksto: *inf* Videotext; videotelefono: *táv*k videotelefon, képtelefon; videovidigilo: *eltr* (csak lejátszó) képmagnó Ŭmuzikvideo

vidikon/o=*vill* vidikon(cső)

vidv/o=özvegy(ember); **~eco:** özvegyesség, özvegyi állapot; **~igi:** *ntr* megözvegyül; **~ino:** özvegyasszony *pajla ~o: *átv* szalmaözvegy; **~opensio:** özvegyi nyugdíj

Ŭmilitvidvino

Vien/o=1. *geo* Bécs *~o estas la ĉefurbo de Aŭstrio: Bécs Ausztria fővárosa; 2. *geo* Wien (patak); 3. *geo* Vienne (folyó, város és megye) (FR)

vifi/o=*inf* WiFi *szin* sendrata reto

vigil/i=*ntr* viraszt *szin* maldormi; **~o:** virasztás

vig/a=1. fűrgé, eleven, virgón *la* lacerto ~e malaperis: a gyík fűrgén eltűnt *~a knabeto: eleven fiúcska *~e li elsaltis el la lito: fűrgén kiugrott az ágyból; 2. élénk, pezsgő *~a interparolo: élénk társalgás *~a kalko: oltatlan mész *~a stilo: eleven stílus *~a trafiko: élénk forgalom *~a vivo: pezsgő élet; **~i:** 1. *ntr* sűrűg-forog, szorgoskodik, sürgölődik *~u, infanoj!: szaporán, gyerekek! *kuiristoj ~is ĉirkaŭ la kaldronoj: szakácsok sürgölődtek az üstök körül; 2. *ntr* pezseg, forr *la vivo ~is en la tendaro: pezgett az élet a táborban; **~eco:** 1. fűrgesség, elevenség; 2. élénkség, pezsgés; **~igi:** *tr* felélénkít, megpezsdít, elevenné tesz *la aŭtovojo ~igis industrion: az autópálya megpezsdítette az ipart *la vino ~igis la socion: a bor megpezsdítette a társaságot *~igu vian amikon: élénkítsd fel a barátodat *~igu vin!: mozogj már!; **~igi:** *ntr* megélénkül, felélénkül, megpezsdül; **mal~a:** lomha, renyhe, tunya, enervált; **mal~eco:** lomhaság, renyheség, tunyaság, enerváltság; **mal~i:** *ntr* tengleng, pang, tesped; **mal~igi:** *tr* ellanyhít, eltunyít, lomhává tesz; **mal~igi:** *ntr* ellanyhul, eltesped, eltunyul; **pli~igi:** *tr* serkent, élénkít; **pli~iga:** serkentő; **re~igi:** 1. *tr* felvidít; 2. *tr* *átv* újraéleszt, újraserkent, feléleszt *la printempo re~igis la naturon: a tavasz újraélesztette a természetet; **~apensa:** élénk eszű, gyors észjárású

vign/o=*növ* trópusibab (Vigna) vő. azukio, mungo, voandzeo

vigvam/o=vígvam, indián (bőr)sátor

vikar/a=*biol* vikárius, vikarizáló *~a specioj: vikárius fajok; **~iigo:** *biol* vikarizáció; **~ismo:** *biol* vikarizmus

vikari/o=*kr* helynök, vikárius *episkopa ~o: püspöki helynök *ĝenerala ~o: általános helynök *paroĥestra ~o: káplán *~o de Jesuo Kristo: Krisztus földi helytartója; **ĉef~o:** *kr* általános helynök

Viki/o=*inf* Wiki (hipertextrendszer és szoftver); **~likoj:** *inf* pol wikilik; **~pedio:** *inf* Wikipédia (enciklopédia); **~versitato:** *inf* Wikiversitas (virtuális egyetem); **~vortaro:** *inf* Wikiszótár

viking/o=*fn* tört viking

Wikipedi/o=*inf* Wikipédia

vikstremi/o=*növ* Wikstroem-cserje (Wikstroemia)

viktim/o=1. *vall* élőáldozat *szin* buĉfero; 2. *átv* áldozat *la ~oj de militoj kaj epidemioj: háborúk és járványok áldozatai; **~igi:** *ntr* áldozatul esik

Viktor/o=Győző, Viktor (utónév) *reĝo ~o-Emanuelo: Viktor Emánuel király; **~io:** 1. *geo* pol Victoria (AU); 2. *geo* Viktória-tó; 3. *geo* Victoria *~io estas la ĉefurbo de Sejšeloj: Victoria a Seychelle-szigetek fővárosa; **~ino:** Viktória (utónév) *reĝino ~ino: Viktória királynő; **~ina:** *tört* viktoriánus *~ina epoko: viktoriánus kor *~ina prudeco: viktoriánus prüdség *~ina stilo: viktoriánus stílus

viktuali/o=élelmiszerkészlet, útravaló, elemőzsia

vikun/o=*áll* vikunja, vikunya (Lama vicugna); **~lano:** *tex* vikunyagyapjú

vil/o=1. *áll* serte, sörte, durva szőrzet; 2. *tex* bolyh; 3. *anat* bolyh, villus *intestaj ~oj: bélbolyhok, villi intestinales; **~a:** szőrös, drótszőrű, bolyhos *~a hundo: drótszőrű kutya; **~igi:** *tr* *tex* bolyhosít, bolyhoz

vila/o=ép villa, nyaraló; **~aro:** *ép* nyaralótelep

vilaĝ/o=falu, helység *ili transloĝiĝis el la urbo en ~on: a városból egy faluba költöztek át; **~a:** falu~, falusi *~a idilio: falusi idill *~a kostumo:

falusi viselet *~a turismo: falusi turizmus *~a vivo: falusi élet; ~e: falun, faluhelyen *somerumi ~e: falun nyaral *~e oni ne vizitas teatron: faluhelyen nem járnak színházba; ~ano: *fn* falusi, falun élő vő. kamparano; ~estro: 1. tört falubíró; 2. (falusi) polgármester; sam~ano: *fn* falubeli, földi; ~muzeo: tört falumúzeum, skanzen; ~pedelo: tört kisbíró

Uladvilaĝo

Vilemurb/o=geo Willemstand *~o estas la ĉefurbo de Antiloj: Willemstand az Antillák fővárosa

Vilhelm/o=Vilmos (utónév) *~o de Oranĝio: tört Orániai Vilmos *~o la Konkeranto: tört Hódító Vilmos; ~ino: Vilhelmina (utónév)

vill/o=1. tört ép villa; 2. vilao

Viln/o=geo Vilnius *~o estas la ĉefurbo de Litovio: Vilnius Litvánia fővárosa

vimen/o=1. növ kosárkötő v. nemes fűz, kenderfűz, kötőfűz (Salix viminalis) *flava ~o: sárgaüstökű fűz, aranyüstökű fűz (S. alba var. vitellina); 2. (kosárfonó) vessző, fűzfavessző; ~ajo: fonott áru; ~tegi: *tr* vesszővel befon *~tegita botelo: vesszőfonatú palack; ~tego: vesszőfonat

Viminal/o=1. tört geo Viminalis, Viminale (domb Rómában); 2. átv pol Viminale (>miniszterelnöki palota) (IT)

vimpl/o=1. csikba szabott zászló, kopjalobogó, pennon; 2. árbócszalag

vin/o=gaszt bor *adulteri ~on, bapti ~on: bort vizez *akvon prediki, kaj ~on trinki: vizet prédikál, és bort iszik *blanka, roza kaj ruĝa ~o: fehérbor, rozé és vörösbor *bona ~o ŝildon ne bezonas Z: közm a jó bornak nem kell a cégér *bonaroma ~o, bonbukeda ~o: kellemes bukjú bor *bordoza kaj rejnlanda ~o: bordói és rajnai bor *burgonja ~o: burgundi bor *ĉi-jara ~o kaj pasintjara ~o: idei és tavalyi bor *dekanti ~on: bort lefejt *dolĉa, duondolĉa kaj seka ~o: édes, félédes és száraz bor *donu al mi du glasojn da ~o: adjon két pohár bort *en ~o estas vero: közm borban az igazság, in vino veritas *fermentanta ~o: erjedő bor *juna ~o kaj maljuna ~o: újbor és óbor *korkogusta ~o: dugózú bor *kuirita ~o: forralt bor *moskatela ~o: muskotály *regiona ~o: tájbor *tabla ~o: asztali bor *szin* tablovino *~o kun duk~ona sodakvo: házmester *~o kun duona sodakvo: kisfröccs *~o kun kvardekona sodakvo: házmester *~o kun sodakvo: fröccs *~o kun triona sodakvo: nagyfröccs; ~ejo: *agr* borospince, bortároló helyiség; ~isto: 1. tört pohárok, pincemester *szin* vinversisto; 2. *agr* borász; ~ologio: *agr tud* borászat *szin* enologio; ~umi: *ntr* borozgat; ~berarbusto: vinberujo; ~barelo: *agr* boroshordó; ~bero: növ szőlőszem, szőlő (gyümölcs) *korinta ~bero: korinthoszi szőlő; ~beraro: növ szőlőfűrt *szin* vinbergrapolo, traŭbo; ~berejo, ~bergardeno: *agr* szőlő(ültetvény), szőlőskert; ~beristo: *agr* szőlőtermelő, szőlőműves, szőlősgazda, vincellér *szin* vinberkultivisto, vitkultivisto; ~berbranĉo: növ venyige, szőlővessző; ~berbrando: *gaszt* borpárlat; ~berfolio: növ szőlőlevél; ~berfromaĝo: *gaszt* szőlősajt; ~bergrapolo: növ szőlőfűrt *szin* vinberaro, traŭbo; ~berkerno: növ szőlőmag *~berkerna oleo: szőlőmagolaj; ~bieno: *agr* szőlőbirtok; ~kruĉo: boroskancsó; ~kruĉeto: *kr* boroskancsó, boros ampolna; ~berkultivo: *agr* szőlőművelés, szőlőtermesztés; ~berkultivisto: *agr* szőlőtermelő, szőlőműves, szőlősgazda, vincellér *szin* vinberisto, vitkultivisto; ~berrekremento: *agr* szőlőtörköly; ~bersuko: *agr* szőlőlé; ~bertrunko: növ szőlőtőke *szin* rebo; ~berujo: növ (bortermő) szőlő (Vitis vinifera) *szin* vina vito; ~botelo: borospalack, borosüveg; ~distilaĵo: *gaszt* borpárlat; ~falsisto: jog borhamisító; ~farado: *agr* borkészítés; ~feĉo: *agr* borseprő; ~gisto: *biol* kém borélesztő; ~glaso: *gaszt* borospohár; ~gustumo, ~gustumado: *gaszt* borkóstolás, borkóstoló; ~gustumisto: *fn* borkóstoló; ~haladza: *pej* borgőzös; ~kanto: *zene* bordal; ~karafo: *gaszt* (asztali) borospalack; ~kelo: *agr* borospince; ~kelestro: *agr* pincemester; ~komercisto: *gazd* borkereskedő; ~konfitaĵo: *gaszt* bőlé *szin* boleo; ~konkurso: *agr* borverseny; ~kulturo: *agr* borkultúra; ~listo: *gaszt* borjegyzék, borárlista; ~makulo: borfolt; ~miksaĵo: *gaszt* cuvée, küvé; ~ometro: *agr* borfokoló, borfokmérő; ~pokalo: *gaszt* boroskupa; ~premejo: *agr* prësház; ~premilo: *agr* szőlőprés; ~produktado: *agr* bortermelés; ~produktisto: *fn* *agr* bortermelő; ~regiono: borvidék; ~rekremento: *agr* borseprő; ~rikolti: *ntr* *agr* szüretel; ~rikolto: *agr* szüret; ~ruĝa: bordó; ~sako: bortömlő; ~spertulo: *agr* borszakértő *szin* enologo, vinologo; ~tino: *agr* boroskád, taposókád; ~trepmita: *pej* (bortól) elázott; ~trinkado: borivás; ~trinkejo: *gaszt* borozó; ~trinkulo: *fn* borivó, borkedvelő; ~vapura: *pej* borgőzös; ~vendejo: borszaküzlet; ~versisto: tört pohárok *szin* vinisto l; ~vinagro: *kém* *gaszt* borecet

Ugavvino, desertvino, glacivino, mielvino, palmvino, pirvino, pomvino, rekrementovino, rizvino, sekvinbero, spicvino, ŝaumvino, tablovino

vinagr/o=kém *gaszt* ecet *ĉesis esti vino, sed ~o ne fariĝis: se hal, se hús; se széna, se szalma; se íze, se bűze; ~a: 1. *kém* *gaszt* ecet~, ecetes *~a acido: ecetsav *~aj kukumoj: ecetes uborka; 2. átv savanyú, kedvetlen *havi ~an humoron: citromba harapott; ~i: *tr* *gaszt* ecetez, ecetben tartósít; ~iĝi: *ntr* *gaszt* megecetesedik; ~ujo: *gaszt* ecetesüveg *szin* vinagrokruceto; ~okruceto: ecetesüveg *szin* vinagrujo

Upomvinagro, rizvinagro, vinvinagro

Vinent/o=Vince (utónév); Sankta-(V)-o kaj Grenadinoj: geo pol Saint Vincent és Grendine-szigetek (VC)

vinctoksik/o=növ méreggyilkos (Vincetoxicum)

vina/o=zene csöcitera, vina

vinaj/o=bud vinaya

vinĉ/o=tech csörlő *vertikala ~o: vinĉo; ~i: *tr* (csörlővel) felteker *~i ĉenon: láncot felteker; ~oputo: kerekcs kút

vinĉestr/o=1. kat winchester (puska); 2. inf ne merevlemez vinĉfiksita disko

vind/o=pólya, kötés, pelenka *li ne elrampis ankoraŭ el la ~oj Z: még a tojáshéj a hátán van *teni lin en ~oj: rövid pórázon tart; ~i: 1. *tr* bepólyáz, becsavar, beköt *la mortinto estis ~ita en tolo: a halottat vászonba csavarták *ni ~is al li la okulojn: bekötöttük a szemét *~i vunditan brakon: sértült kart beköt; 2. *tr* bepelenkáz; ~ajo: pelenka; ~iĝi: *ntr* csavarodik, tekeredik vmi köré *hedero ~iĝis ĉirkaŭ la kolono: borostyán tekeredett az oszlopra; el~iĝi: *ntr* (kötélből) kiszabadul *malfacile li el~iĝis el la vepro: nehezen szabadult ki a bozótból; re~i: *tr* újra beköt v. bepólyál *re~u la infanon: cseréld ki a gyerek pelenkáját; ~bendo: *orv* sebkötöző pólya; ~infano: pólyás csecsemő; ~oŝranko: pelenkázószele; ~otablo: pelenkázóasztal *szin* vartotablo; ~otuko: pelenka *szin* vindajo

vindas/o=hajó horgonycsörlő, gugora, járgány *szin* ankrovinĉo

Vindhuk/o=geo Windhoek *~o estas la ĉefurbo de Namibio: Windhoek Namibia fővárosa

vinil/o=kém vinilgyök; ~benzeno: kém vinil-benzol; ~gluo: ip vinilenyv; ~klorido: kém vinil-klorid

vinjet/o=1. knyv fejléc, záródísz, keretdísz; 2. knyv iniciálé, díszes kezdőbetű; 3. nyt címke (szakjelzet)

vink/o=növ meténg, télizöld (Vinca) *madagaskara ~o: rózsás meténg, rózsameténg (Catharantus roseus) *szin* roza kataranto; ~amino: kém gysz vinkamin

vinĉk/o=1. tech ex szegecs vinĉo; 2. tech tűzőkapocs; ~i: 1. *tr* tech ex szegeccsel vinĉi; 2. *tr* összetűz, összekapcsol *~i foliojn: lapokat összetűz *~ita broŝuro: tűzött brosúra; ~ilo: tűzőgép; ~oringeto: tech orros alátét; vinkul/o=1. mat kapcsolójel; 2. knyv kapcsos zárójel

Vindoz/o=inf Windows *la lasta versio de ~o: a Windows legfrissebb verziója; ~ulo: *fn* inf Windows-felhasználó

vintr/o=met tél *akra ~o: kemény tél; ~a: téli *~a tempo: télidő, téli időszak; ~e: télen *marmoto dormas ~e: a mormota télen alszik; ~i, ~umi: *ntr* telel, áttelel *szin* travintri *la armeo ~is en la urbo: a sereg a városban telelt; ~as: *ntr* met tél van *~is, kiam la ekspedicio revenis: tél volt, amikor az expedíció visszaérkezett; ~iĝas: *ntr* met kezdődik a tél; tra~i: *ntr* telel, áttelel *szin* vintri, vintrumi *cikonioj tra~as en Afriko: a gólyák Afrikában telelnek; tra~ejo: 1. kat téli tábor; 2. áll telelőhely; ~oavo: Téliapó; ~odaŭra: növ örökzöld *szin* ĉiamverda; ~odormado: áll téli álm; ~ogardeno: *agr* télikert; ~omezo: csill téli napforduló *szin* vintra solstico; ~osporo: növ kitartóspóra, téli spóra, teliospóra, teleutospora *szin* teliosporo; ~ostacio: sp síparadicsom

vinz/i=ntr nyüzsit

viol/o=1. növ ibolya (Viola) *trikolora ~o: vintrikolora penso; 2. vintrikolora, violego; ~o: Ibolya (utónév); ~a: lila *szin* violkolora; ~ego: vintrikolora penso; ~eto: Violetta (utónév); trans~a, ultra~a: fiz ultraibolya, ibolyántúli; ~kolora: lila *szin* viola

violent/a=pej erőszakos, szilaj, vad, heves *~a homo: erőszakos ember *~a morto: erőszakos halál; ~o: jog erőszak, tettlegesség; ~i: *tr* jog megerősösköl *szin* perforti; ne~a: erőszakmentes *ne~a politika kampanjo: erőszakmentes politikai kampány

violon/o=zene hegedű *ponto de ~o: hegedű lába *dua ~o: másodhegedű *la animo de la ~o troviĝas inter la sontabulo kaj la dorso: a hegedű lelke a tető és a hát között található *la selo de la ~o troviĝas fine de la fingroplato: a hegedű nyerge a fogólap végén található *ludi ~on: hegedűn játszik *ne el ĉiu ligno oni faras ~on Z: közm nem minden fából leszen gerenda *ne skrapu tiun ~on: ne nyekergesd azt a hegedűt *se vi prenis la ~on, prenu ankaŭ la arĉon Z: közm aki á-t mond, mondjon b-t is *sontabulo de ~o: hegedűtető *unua ~o: elsőhegedű; ~a: hegedű~, hegedűs *~a voĉo: hegedűs; ~i: *ntr* hegedűl *szin* violonludi *~i suiton: szvittes hegedűl; ~isto: *fn* zene hegedűs, hegedűművész *dua ~isto: másodhegedűs *unua ~isto: elsőhegedűs; ~ujo: zene hegedűtök; bas~o: zene nagybőgő, gordon, kontrabasszus; ĉef~isto:

zene hangversenymester; ~**orso**: *zene* hegedűhátlap; ~**kolo**: *zene* hegedűnyak; ~**koncerto**: *zene* hegedűhangverseny; ~**koncerto**: *zene* hegedűverseny; ~**korpo**: *zene* hegedűtest; ~**ludi**: *ntr* hegedül *szin* violoni; ~**voluto**: *zene* hegedűcsiga
 Ualdviolono, najlviolono, pošviolono
violoncel/o=*zene* gordonka, cselló *ludi ~on: gordonkán játszik, csellózik *szin* violonceli; ~i: *ntr* *zene* gordonkán játszik, csellózik *szin* ludi violoncelon; ~isto: *fn* *zene* gordonkás, csellós; ~**ujo**: *zene* gordonkatok, csellók
vip/o=ostor *krakigi ~on: ostort csattogtat *oni batas per ~o, por ke sentu la ripo Z: *közm* nyertget ütök, hogy a ló érezze ~o krakas: ostor csattog; ~i: 1. *tr* ostoroz, ostorral ver *li ~is la vojrabistojn: ostorral verte az útonállókat; 2. *tr* *átv* (élesen) ver *la branĉoj ~adis la fenestron: az ágak verdesték az ablakot *la hajlo ~is lian vizaĝon: a jég verte az arcát *la sabloŝtormo kruele ~is la vojaĝantojn: a homokvihar kegyetlenül verte az utazókat; 3. *tr* *átv* ostoroz, kritizál *li ~is la maljustan sistemon: ostorozta az igazságtalan rendszert *per moko li ~is la regantojn: gúnnal ostorozta a hatalmon lévőket; ~**eto**: lovaglóstor; ~**oturbo**: *jék* ostorral hajtott csiga
 Urajdvipo
vipak/o=*bud* vipáka, a karma következménye
viper/o=☞vipuro
vipur/o=áll vipera (Vipera) *dezerta ~o: parlagi vipera (V. ursinii rakosiensis) *kruca ~o: keresztes vipera (V. berus); ~**drako**: *cím* sárkánykigyó
vir/o=1. férfi *Dio kreis la homon ~o kaj ~ino: Isten az embert férfivá és nővé teremtette *estu do ~o!: *átv* hát légy férfi! *knabo, vi batalis kiel ~o: *átv* fiú, férfiként harcoltál *la ~o kaj ~ino kompletigas unu la alian: a férfi és a nő kiegészítik egymást *tio estas tasko por ~oj: ez férfiaknak való feladat; 2. *biol* him, himnemű egyed *szin* maskló; vir~: *biol* him~, kan~, bak~ ☞virbesto, virbovo, virĉevalo, virhundo, virkapro, virkoko, virsafo; ~a: 1. férfi~, férfias, him~ *~a genro: *nyt* himnem *~a modo: férfidivat *~a vizaĝo: férfias arc *~aj kutimoj: férfiszokások; 2. *biol* him~, kan~, bak~ *~a gameto: himivaršejt; 3. *ir* him~, férfi, éves (>rim) *~aj rimoj finiĝas per akcentita silabo: a himrímek hangsúlyos szótaggal végződnek; ~**aro**: 1. férfinétség; 2. legénység, férfi személyzet *la ~aro de la ŝipo: a hajó legénysége; ~**eco**: férfiaság; ~**eca**, ~**eska**: férfias *~eska virino kaj ~ineska viro: férfias nő és nőies férfi; ~**eciĝi**: *ntr* férfiasodik *kelkaj ~inoj komencas ~eciĝi: néhány nő férfiasodni kezd; ~**estrata**: apajogú, patriarchális; ~**iĝi**: *ntr* férfivá válik, férfivá érik; ~**ino**: 1. nő, asszony *szin* femino *graveda ~ino: terhes nő *kien diablo ne povas, tien ~inon li ~as Z: *közm* ahová az ördög nem mehet, asszonyt küld maga helyett *kie regas ~ino, malbona estas la fino Z: *közm* nem jól mennek a dolgok abban a házban, ahol az asszony viseli a kalapot; óvakodj a szakállas asszonytól *malbona ~ino diablom superas Z: *közm* a rossz asszony az ördögnél is rosszabb *malforto, via nom' estas ~ino!: gyarlóság, asszony a neved!; frailty, thy name is women! *ne ekzistas savo kontraŭ malbona ~ino Z: *közm* a rossz asszony nagy győtrelem a háznál *serĉu la ~inon!: keresd a nőt!, cherchez la femme! *tio estas rezono de ~ino: ez asszonyi okoskodás *~ino bonorda estas muta kaj surda Z: *közm* hallgatással szép az asszony *~ino havas haron longan kaj saĝon mallongan Z: *közm* hosszú haj, rövid ész *~ino kolera pli ol hundo danĝera Z: *közm* az asszonyok nyelve üti a legmélyebb sebet *~ino kun pasintaĵo: nő, akinek múltja van *~ino vin serĉas: egy asszony keresi; 2. *biol* nőstény, nőnemű egyed *szin* femalo; ~**ina**: nő~, női, asszonyi *~ina foderacio: nőszövetség *~ina modo: női divat *~ina tenero: asszonyi gyöngédség *~ina ruĝo: asszonyi v. női ravaszság; *virinaĉo: *pej* szakadt nő, leroban nő; ~**ineco**: nőieség; ~**ineca**: nőies; ~**inejo**: 1. asszonyház, női lakosztály; 2. *ex* bordélyház ☞bordelo; ~**iniĝi**: *ntr* nővé érik, nővé válik *ĉi tiu knabino frue ~iniĝis: ez a lány hamar nővé érett; ~**ineciĝi**: *ntr* nőiesedik, nőiessé válik *eünukoj ofte ~ineciĝas: az eunuchok gyakran nőiessé válnak; ~**ingo**: *pej* ribanc, ringyó, szajha; ~**ulino**: férfias nő; **krom**~o: férfi szerető; **krom**~ino: *fn* ágyas, szerető *la reĝo dormis ĉe sia krom~ino: a király az ágyasánál halt *teni krom~inon: szeretőt tart; ~**adulto**: *pszi* *ex* szodomia, uranizmus, férfi homoszexualitás ☞vira samseksemo; ~**ekipi**: *tr* legénységet toboroz vmire (n); ~**gametogenezo**: ☞spermatogenezo; ~**inĉasa**: *pej* nőbolond; ~**inĉasisto**: *pej* nőcsábász; ~**inevitulo**: nőgyűlölő; ~**inkosmetiko**: női kozmetika; ~**inkuracisto**: *orv* nőgyógyász; ~**inseksulo**: *biol* nőstény, női egyed; ~**insterileco**: *orv* női meddség v. terméketlenség; ~**intago**: nőnap *Internacia ~intago: nemzetközi nőnap; ~**kosmetiko**: férfi kozmetika; ~**osterileco**: *orv* férfi meddség v. terméketlenség; ~**ŝildo**: ☞androzaco
 Uĉevalviro, kaproviro
Virakoĉ/o=1. *vall* Viracocha, Virakocsa (inka teremtőisten); 2. *csill*

Viracocha

vire/o=áll lombgébics (Vireo)

virg/a=1. szűz (>szexualitás) *la geknaboj estis tiam ankoraŭ ~aj: a fiúk és lányok akkor még szűzek voltak *ŝi malkovris siajn ~ajn mamojn: felfedte szűz keblét; 2. *átv* szűz, szűzi, érintetlen, romlatlan, tiszta *~a animo: szűzi lélek *~a arbaro: őserdő *~a bluo de la ĉielo: az ég tiszta kékje *~a lito: szűzi ágy *~a oro: terméssárga *~a tero: szűzföld; ~**o**: 1. *csill* Szűz, Virgo (>csillagkép); 2. *csill* Szűz (>állatöv); ~**eco**: szüzesség, szüzieség *ŝi konservis sian ~econ: megőrizte a szüzességét *ŝi perdis sian ~econ: elvesztette a szüzességét; ~**ulo**: szűz férfi; ~**ulino**: *fn* szűz nő *Beata ~ulino: *kr* Boldogasszony *la ~ulino de Orleano: az orléans-i szűz *la ~ulino: *kr* a Szűz *Plej Sankta Maria ~ulino: *kr* Szentséges Szűz Mária *Sankta ~ulino: *kr* Szent Szűz *~ulino Maria: *kr* Szűz Mária; **mal**~**igi**: *tr* elveszi vkinek (n) a szüzességét, megbecstelenít, deflorál vö. deflori *la edzo ankoraŭ ne mal~igis sian edzinon: a férj még nem vette el felesége szüzességét *la soldatoj mal~igis la monahinojn: a katonák megbecstelenítették az apácákat; ~**ulininsuloj**: *geo* Virgin-szigetek *Usonaj ~ulininsuloj: *geo* pol Amerikai Virgin-szigetek (US); ~**ulinofojno**: ☞odora galio
Virgil/o=Virgil (utónév)
Virgini/o=1. Virgínia (utónév); 2. *geo* pol Virginia (US) *Okcident~o: *geo* pol Nyugat-Virginia (US)
virĝinal/o=*zene* virginál
virial/o=*fiz* viriál; ~**ekvacio**: *fiz* viriálegyenlet; ~**maso**: *fiz* viriáltömeg; ~**teoremo**: *fiz* viriáltétel
virion/o=*bakt* virion
virj/o=☞viruso
virologi/o=☞virusologio
viroz/o=☞virusozo, vírusmalsano
virt/o=1. erény *civitanaj ~oj: polgári erények *eĉ ~o ne evitas kalumnion: az erényt is kikezdi a rágalom *el la neceseco oni devas fari ~on Z: *közm* a szűkségből erényt lehet kovácsolni *homo kun multaj ~oj: sok erénnyel bíró ember *kredo, espero kaj karitato estas kristanaj ~oj: a hit, remény és szeretet keresztényi erkölcsök *pli bona ~o sen oro, ol oro sen honoro Z: *közm* több az ember vagyon nélkül, mint a vagyon ember nélkül; 2. *ex* női erény ☞casto; ~**a**: erényes, tisztos *mi havas ~an edzinon: nekem tisztos feleségem van *por ~a orelo ne danĝeras vorto malbela Z: *közm* minden tiszta a tisztának *~a ago: erényes cselekedet *~a konduto: erényes viselkedés *~a virino straton ne konas Z: *közm* asszonynak otthon a helye; ~**eco**: erényesség; ~**ulo**: erényes ember; **mal**~**a**: buja, romlott, erkölcstelen *mal~a diboĉulo: buja kicsapongó *vivi mal~an vivon: romlott életet él; **mal**~**o**: hiba, bűn, fogyatékoság, véték *li ne konis ŝiajn mal~ojn: nem ismerte a (nő) hibáit *lia plej granda mal~o estas pigreco: legnagyobb hibája a lustaság *neniu ŝatas paroli pri siaj mal~oj: senki sem szeret beszélni a fogyatékoságairól *pardonebla mal~o: megbocsátható véték; **mal**~**igi**: *tr* megromt, erkölcstelenné tesz, korrumpál; **mal**~**eco**: erkölcstelenség; **mal**~**ulo**: erkölcstelen ember
Virtemberg/o=*tört* Württemberg
virtual/a=1. *fil* virtuális, lehetőségként létező *~a realo: virtuális valóság; 2. *fiz* *inf* virtuális, fizikailag nem valós *~a bildo: virtuális kép *~a disko: virtuális lemez *~a memoro: virtuális memória *~a partiklo: virtuális részecske
virtuoz/o=1. *zene* virtuóz *Paganini estis ~o de la violono: Paganini a hegedű virtuóza volt; 2. *átv* vminek a mestere *li estis ~o de spritaj ŝerĉoj: a szellemes tréfák mestere volt; ~**eco**: *zene* *átv* is virtuózság, virtuozitás
virulent/a=*orv* virulens, megbetegítésre képes *~aj mikroboj: virulens mikrobák; ~**eco**: *orv* virulencia, virulentia
virus/o=1. *bakt* vírus *enkromosoma ~o: elővírus, provírus *szin* proviruso *homa insuficiencia ~o: humán immunelégtelenséget okozó vírus *libera ~o: szabad vírus *tabakmozaika ~o: dohány-mozaikvírus; 2. *inf* vírus *komputila ~o: számítógépes vírus; ~**ero**: *bakt* vírusrészecske; ~**ologo**: *orv* *biol* víruskutató, virológus; ~**ologio**: *orv* *biol* víruskutatás, vírustan, virológia; ~**ozo**: *orv* vírusbetegség *szin* vírusmalsano; **kontraŭ**~**ilo**: *inf* vírusirtó program; **makro**~**o**: *bakt* makrovírus; **retro**~**o**: *bakt* retrovírus; **ultra**~**o**: *ex* ☞viruso 1; ~**malsano**: *orv* vírus okozta betegség, vírusos megbetegedés; ~**portanto**: *fn* *orv* vírus hordozó, vírusgazda; ~**skanilo**: *inf* víruskereső program
 Uherpetviruso, koronavíruso
viscer/o=*anat* zsiger, belső szerv, viscus; ~**a**: *anat* zsigeri; ~**aĵo**: *gaszt* belsőség
visigot/o=*fn* tört vizigót, nyugati gót vö. ostrogoto
visk/o=*növ* fagyöngy (Viscum) *Amerika ~o: ☞foradendro; ~**eca**: ragadós, nyúlós, viszkózus

viski/o=*gaszt* whisky, whiskey *skota ~o: skót whisky
 U maltviskio

Viskonsin/o=*geo pol* Wisconsin (US)

viskoz/a=**1.** *fiz* sűrűn folyó, viszkózus *szin* viskeca; ~o: *fiz* viszkózitás, sűrűnfolyósság; **2.** *tex* műselyem, műszál, viszkóz *szin* viskozajo; ~a_{jo}: *tex* műselyem, műszál, viszkóz *szin* viskozajo 2; ~eco: *fiz* sűrűn folyó v. viszkózus állapot; ~ometro: *tech* nyúlósságmérő, viszkoziméter, viszkózitásmérő

vist/o=*jték* whist (kártyajáték)

visteri/o=*növ* lilaakác, glicinia (Wisteria)

Vistul/o=*geo* Visztula

viš/i=**1.** *tr* töröl, megtöröl *la banko ~is la konton: a bank törölte a számlát *ni ~is sekaj la vazojn: eltöröltették az edényeket *~ebla memoro: törölhető memória *~i al si la okulojn: megtörli a szemét *~i la fenestrovitron: megtisztítja az ablaküveget *~i la tablon: letörli az asztalt *~u seka la forkon: töröld szárazra a villát; **2.** *tr* letöröl vhonnan *~i dosierojn: *inf* fájlokat töröl *~i polvon: port töröl *~u viajn larmojn: töröld le a könnyeidet; ~ilo: törölő(eszköz); **de-i:** *tr* letöröl *de~i la ŝviton de la frunto: letörli homlokáról az izzadságot *de~u al la infano la ĉokoladon de la buŝo: töröld le a csokit a gyerek szájáról; **el-i:** *tr* kitöröl *el~i el la memoro: kitörli az emlékezetéből *mi el~os la fritajsukon el la pato: kitörölöm a saftot a serpenyőből; **for-i:** *tr* eltöröl, letöröl vhonnan, törléssel eltávolít *for~i de la tersurfaco: eltöröl a föld színéről *for~i el la memoro: kitöröl az emlékezetéből *for~i kulpojn: vétketeket eltöröl *for~i la larmojn: letörli a könnyeit *for~i la ŝuldon: eltörli az adósságot *la pasinteco ne estas forviŝebla: a múlt nem törölhető el *ni for~os la honton: letöröljük a szégyent; **for-igi:** *ntr* eltörölődik, letörölődik *la diferencoj for~igis: a különbségek eltörölődtek; ~klavo: *inf* törlőbillentyű, Delete-billentyű; ~tuko: törlőrongy, porrongy

U glaciŝilo, manviŝilo, plumviŝilo, purviŝi, polvoviŝilo, sekviŝi, tabulviŝilo, vitroviŝilo

Viŝnu/o=*vall* Visnu; ~ismo: *vall* visnuizmus

vit/o=*növ* szőlő (növény) (Vitis) *szin* vinberujo *sovaĝa ~o: vadszőlő, díszszőlő (Parthenocissus) *vina ~o: bortermő szőlő (V. vinifera) *~acoj: szőlőfélék (Vitaceae); ~ejo: *agr* szőlő(ültetvény) *szin* vinbergardeno, vitokampo, vitomonto; ~ologio: *agr* szőlészeti; ~kultivisto: *agr* szőlőtermelő, szőlőműves, szőlősgazda, vincellér *szin* vinberisto, vinberkultivisto; ~laŭbo: szőlőlugas; ~okampo: *agr* szőlő(ültetvény) *szin* vitejo, vinbergardeno; ~omonto: *agr* szőlőhegy
Vit/o=Vitus (utónév) *katedralo Sankta ~o en Prago: a prágai Szent Vitus székesegyház

vital/a=*fil* vitális, élet~ *~a elano: életlendület, élan vital *~a forto: életerő, vis vitalis; ~eco: vitalitás, életerő, életképesség; ~ismo: *fil* vitalizmus; **nov-ismo:** *fil* neovitalizmus, újvitalizmus

vitali/o=*tech* gysz vitallium

vitamin/o=*biol* vitamin *akvosolveblaj kaj liposolveblaj ~oj: vízben és zsírban oldódó vitaminok *antipelagra ~o: pellagra elleni vitamin, antipellagra vitamin *antiskorbuto ~o: skorbut elleni vitamin, antiskorbuto vitamin; ~ologio: *orv* biol vitaminológia; **hiper-ozo:** *orv* hipervitaminózis, hipervitaminosis; **sen-ozo:** *orv* vitaminhiány-betegség, avitaminosis; ~riĉa: vitamindús; ~terapio: *orv* vitaminterápia

vite/o=*áll* szőlőtetű, szőlő-levéltetű, filoxéra (Viteus vitifolii)

vitel/o=*biol* szik, peteszik, vitellus; **unu-a:** *biol* egyszikű

withrit/o=*ásv* witherit

vitilig/o=*orv* vitiligo, fehérfoltosság

vitro/o=**1.** üveg (>anyag) *akva ~o: vízüveg *elblovi ~on: üveget fű *lakta ~o: tejüveg *szin* laktovito *nesplitebla ~o: törhetetlen üveg *venecia ~o: velencei üveg; **2.** üveg (>tárgy) *fenestra ~o: ablaküveg *grandia ~o: nagyító(üveg) *szin* lupeo *li rigardas ĉion tra sia persona ~o Z: mindent saját szemüvegén keresztül néz; ~a: **1.** üveg~, üveges *~a bido: üveggyöngy *~a glaso: üvegpohár *~a statueto: üvegszobrocska; **2.** üvegezett *~a domo: *agr* üvegház *~a fenestro: üveglablak; ~i: *tr* üvegez, beüvegez *~ita pordo: üvegezett ajtó; ~a_{jo}: üvegtárgy, üvegholmi, üvegeszköz *laboratoriaj ~a_{joj}: laboratóriumi üvegeszközök; ~eca: üveges, üvegszerű *~eca substanco: üvegszerű anyag *rigardi per ~ecaj okuloj: üveges szemmel néz *~eca rigardo: üveges tekintet; ~ego: *ŝ* vitralo; ~igi: **1.** *tr* üveggé olvaszt *la varmego ~igis la ŝtonojn: a hő üveggé olvasztotta a kőveket; **2.** *tr* üveggé tesz *la morto ~igis la okulojn de la malsanulo: a halál üveggé tette a beteg szemét; ~igi: **1.** *ntr* üveggé olvad; **2.** *ntr* üveggé válik, megüvegesedik *la okuloj ~igis al li: kifejezéstelelné vált a szeme; ~isto: *fn* üveges; **en-a:** *mn* *orv* in vitro; **sen-a:** (ablak)üveg nélküli *li esploris la stelojn per sen~aj okuloj: szabad szemmel vizsgálta a csillagokat *ni preteriris sen~ajn domojn: ablaküveg nélküli házak mellett mentünk el; **sub-a:**

agr melegházi, üvegházi; ~a_ŝ vendejo: üvegbolt; ~oarto: *műv* üvegművészet, üvegművészet; ~oblovado: *tech* üvegfüvás; ~oblovisto: *tech* üvegfüvő; ~oceramiko: *tech* üvegkerámia (anyag); ~oceramika_{jo}: *tech* üvegkerámia tárgy; ~odentino: *gysz* fogzománc; ~odomo: *agr* melegház, üvegház *szin* forcejo, varmodomo; ~ofaristo: *tech* üveggyártó (munkás); ~ofibro: *tex fot* üvegszál; ~ofibra: *tex fot* üvegszál; ~olano: *ip* üveggyapot; ~omanufakto: *ip* üvegmanufaktúra; ~omaso: üvegmaszsa; ~opanelo: üvegtábla; ~oplasto: plexiüveg, szerves üveg; ~oplato: üveglap; ~oŝranko: üvegszekrény *muzea ~oŝranko: vitrin, (múzeumi) tárló *szin* vitrino; ~otegmento: *ép* üvegtető; ~oviŝilo: *jm* ablaktörő *szin* glaciŝilo

U domvitro, dratvitro, ebenvitro, fenestrovitro, fumvitro, kovrovitro, laktovitro, muntovitro, okulvitro, plumbvitro, sekurecivitro, sunokulvitro, ŝirmokulvitro

vitral/o=*műv* festett üveglablak, színes üveglablak

U rozvitrilo

vitre/o=*anat* üvegtest, corpus vitreum *szin* vitreca korpo; ~a: *anat* üvegtest~, vitreus *~a membrano: üveghártya, üvegtesthártya, membrana vitrea

vitrin/o=vitrin, (múzeumi) tárló *szin* muzea vitroŝranko

vitrit/o=*ásv* vitrit

vitriol/o=**1.** *kém* ex gálíc (szulfát) *szin* sulfato *blanka ~o: fehérgálíc, cinkszulfát *blua ~o: rézgálíc, kékgálíc, rézszulfát *verda ~o: zöldgálíc, vasgálíc, vasszulfát; **2.** *ált* *kém* ex vitriol, tömény kénsav *szin* vitriololeo; ~a: **1.** *kém* vitriolos, gálícos, kénsavas *~a atenco: vitriolos merénylet; **2.** *átv* vitriolos, élesen bíráló *~a kritiko: vitriolos kritika; ~i: *tr* kénsavval leönt; ~oleo: *kém* ex tömény kénsav *szin* vitriolo 2

Vitruvi/o=*ép* (Marcus) Vitruvius (Pollio)

viv/i=**1.** *ntr* él *ĉi tiu ankoraŭ ~as: ez még él *ili ~as per unu animo en du korpoj Z: ők két test egy lélek *la avino ~as nur por siaj genepoj: a nagymama csak unokáinak él *~i duoblan ~on: kettős életet él *~i ermitan ~on: remetéletet él; úgy él, mint egy remete *~i for de sia hejmo: otthonától távol él *~i sola, ~i solece: magában v. magányosan él *~i sub la basko de sia mastro: gazdája árnyékában él *~u la reĝo!: éljen a király!; **2.** *ntr* *átv* (jól) él *nun mi komencas ~i: most kezdek élni *~i en ĝuo kaj bruo: él, mint Marci Hevesen *~i larĝe kaj lukse Z: nagy lábon él; **3.** *ntr* *átv* vmiből él, megél *ne ~u, kiel vi volas, ~u, kiel vi povas Z: *köz*m nem mint akarnók, hanem amint lehet *~i de estontaj enspezoj Z: feléli a jövőjét, adósságra él *~i de sia laboro: munkájából él *~i el ŝteloj kaj raboj: lopásból és rablásból él *~i laŭtage: egyik napról a másikra él *~i mizeran ~on: nyomorúságos életet él *~i mizere: nyomorog *~i per siamana laboro: saját keze munkájából él meg *~i per sistemo de „el mano al buŝo” Z: máról holnapra él *~i sate kaj glate Z: jól megy a sora, mindene megvan *~i, kiel ĉe la brusto de Dio Z: úgy él, mint a Szűzanya könyében; aranyélete van *~i, kiel Dio en Francio: éli világát *~i, kiel hundo kun kato Z: úgy élnek, mint kutya meg a macska; kutya-macska barátságban élnek *~i, kiel kuko en butero Z: él, mint hal a vízben; **4.** *ntr* *átv* él (>vmi) *lia nomo eterne ~os: a neve örökké élni fog *via amo ĉiam ~os en mia koro: a szerelmed örökké élni fog a szívemben; ~o: **1.** élet *afero pri ~o ka morto: életfontosságú dolog *esti inter ~o kaj morto: élet és halál között lebeg *familia ~o: családi élet *hunda ~o: kutyaélet *kia ~o, tia morto Z: *köz*m amilyen az élet, olyan a halál *la ~o glate ne fluas, ĝi ĉiam batas kaj skuas Z: *köz*m olyan az élet, mint a hold, néha telik, néha fogy *li lernis la tutan ~on: egész életében tanult *li rakontis al mi sian ~on: elmesélte nekem az életét *li restis kriplara por la resto de sia ~o: életének hátralévő részére rokkant maradt *lia ~o pendis nur sur unu fadeno: az élete csak egy hajszálon függött *mi estas la relevigo kaj la ~o: *bibl* én vagyok a feltámadás és az élet *mi konfidas mian ~on en viajn manojn: a kezedre bízom az életemet *perdi la ~on: életét veszti *plena de ~o: élettel teli *privata kaj publika ~o: magánélet és közélet *tio kostis al li la ~on: ez az életébe került *vegeta kaj animala ~o: növényi és állati élet *vekiĝi al nova ~o: új életre kel *vian ~on ĝuu, sed fremdan ne detruu Z: élni és élni hagyni; hagyj békét másnak, magadra viselj gondot *o de bohémiano: bohém élet; **2.** *átv* élet (>élénkség) *la urbo estis plena de ~o: a város csupa élet volt *li enportis ~on en nian ĉiutagojn: életet hozott a mindennapjainkba; ~a: **1.** élet~, élő *desegni laŭ ~a modelo: élő modell alapján rajzol *oni bruligis lin ~a: élve elégették *~a akvo: élővíz *~a lingvo: *nyl* élő nyelv; **2.** *átv* élénk *~a knabo: élénk gyerek *~a disputo: élénk vita; ~a_{jo}: élőlény; ~anta: élő *~anta bildo: élőkép *~anta bildo de sia patro: kiköpött apja; ~anto: *fn* élő *eĉ unu ~anton mi ne vidis: egy árva lelket sem láttam *~antoj kaj mortintoj: élők és holtak; ~antigi: **1.** *tr* életben tart *oni sukcesis ~antigi la malsanulon: sikerült életben tartani a beteget; **2.** *tr* *átv* élővé tesz *la du okuloj ~antigas la pentraĵon: a két szem élővé teszi a festményt; ~eco: élénkség, élettéliség; ~eca: élénk, életteli; ~ejo: *biol* élőhely,

vivarium *la ~ejo de la antilopoj estas Afriko: az antilopok élőhelye Afrika; ~**ema**: 1. tartós, makacs, szívós *~ema antaŭjuĝo: makacs előítélet *~ema malamo: tartós gyűlölet; 2. életigenlő; ~**emo**: élni akarás, életigenlés; ~**eti**: *ntr* vegetál, tengődik, tesped *szin* vegeti 2; ~**igi**: 1. *tr* éltet, életben tart *szin* vivantigi *liaj nepoj ~igas lin: unokái éltetik *se Dio min ~igos, mi revenos: ha Isten éltet, visszajövök; 2. *tr* élénkít *~igi la komercon: élénkíti a kereskedelmet; ~**ui**: *tr* éljenez, megéljenez; ~**uo**: *fn* élni, élni, vívat *oni kriis ~uojn al ni: éljent kiáltottak felénk; ~**uado**: éljenzés; ~**ulo**: *biol* élőlény *szin* bionto *animalaj kaj vegetajaj ~uloj: állati és növényi élőlények *fluakveja ~ulo: folyóvízi élőlény *stagnakveja ~ulo: állóvízi élőlény; ~**ularo**: *biol* élővilág, élőlények; ~**ulicido**: *biol* kém biocid (élő szervezetet károsító anyag) *szin* bionticido; **apud**~**i**: *ntr* egymás mellett él; **apud**~**o**: egymás mellett élés; **bon**~**anto**: életművész, világfi, bonviván; **dum**~**a**: örökös, jog életfogytiglani *dum~a membro de la asocio: a szövetség örökös tagja *dum~a ro: életjáradék *szin* porviva ro *kondamnita al dum~a mallibereco: életfogytiglani börtönrre ítélve; **en**~**igi**: *ntr* beleéli magát *ši en~igis en sia rolo: (nő) beleélte magát a szerepébe; **ge**~**o**: páros élet (férfi és nő); **gis**~**i**: *tr* megél vmit, élél vmeddig (n) *gis~i la edzigon de sia filo: megéli fia esküvőjét *li gis~is la 21an jarcon: megélte a 21. századot; **kun**~**i**: *ntr* együtt él *ni kun~is du jarojn: két évet éltünk együtt; **kun**~**ado**: együttélés; **kun**~**anto**: élettárs; **longe**~**a**: hosszú életű; **mal**~**a**: élettelen, holt *la romano Mal~aj animoj de Gogol: Gogol Holt lelkek c. regénye *Mal~a Maro: *geo* Holt-tenger; **mal**~**o**: élettelenység; **mal**~**ulo**: élettelen lény, *fn* holt; **por**~**a**: életre szóló *por~a amikeco: életre szóló barátság *por~a maršo: az élet menete *por~a ro: életjáradék *szin* dumviva ro; **por**~**aĵo**: megélhetés, életszükséglet *ili malfacile akiras la por~aĵon: nehezen szerzik meg az életszükségletet *la maljunuloj restis sen por~aĵo: az öregek megélhetés nélkül maradtak; **post**~**i**: *tr* túlél *szin* supervivi, transvivi *neniu post~is la katastrofon: senki sem élte túl a katasztrófát *la patro post~is sian filon: az apa túlélte fiát *lia famo post~is lin: híre túlélte őt; **post**~**anto**: *fn* túlélő; **pra**~**ulo**: *ösl* őslény; **re**~**i**: *ntr* újra él *lia entuziasmo re~as: lelkesedése újra él *transmonde li re~as: a túlvilágon újra él; **re**~**igi**: 1. *tr* vall feltámaszt *Jesuo re~igis Lazaron: Jézus feltámasztotta Lázárt; 2. *tr* orv újjáéleszt *la ambulancanoj re~igis la akcidentulon: a mentősök újjáélesztették a balesetet szenvedett embert; **re**~**igo**: 1. *vall* feltámasztás; 2. *orv* újjáélesztés, revitalizáció; **re**~**igo**: 1. *vall* feltámadás; 2. újjáéledés *la re~igo de la movado: a mozgalom újjáéledése; **sen**~**a**: 1. élettelen, holt *ili kuŝis tie sen~aj: élettelenül feküdtek ott; 2. *átv* élettelen, sivár *sen~a pejzaĝo: sivár táj; **sen**~**aĵo**: élettelen dolog; **sen**~**igi**: *tr* elveszi vkinek (n) az életét *la malfeliĉulo sen~igis sin: a szerencsétlen elvetette az életét *ne sen~igu min: ne vedd el az életemet; **sol**~**ulo**: *fn* egyedülálló, szingli; **super**~**i**: **postvivi**; **tra**~**i**: 1. *tr* átél, végigél (>élet) *li tra~is la duan mondmiliton: átélte a második világháborút *li tra~is sian junecon en malliberejo: börtönben élte végig az ifjúságát *tra~i la ~on estas malfacile: nehéz az életet végigélni; 2. *tr* átél, tapasztal (>élmény) *ni multe tra~is: sokat átélünk, sokat tapasztaltunk *tie ni tra~is felicajn momojn: ott boldog pillanatokot éltünk át *tra~i sur la propra haŭto: a saját bőrén érzi; **tra**~**aĵo**: élmény; **trans**~**i**: **postvivi**; **ne**~**ipova**: életképtelen *szin* nevivkapabla; **ne**~**kapabla**: életképtelen *szin* nevivipova; ~**aranĝo**: életvitel, életberendezés *szin* vivopraktiko; ~**arbo**: életfa; ~**asekuro**: *gazd* életbiztosítás; ~**bezono**: életszükséglet; ~**bruligi**: *tr* jog elevennen megéget, máglyán megéget; ~**bruligi**: *jog* máglyahalál; ~**circonvencanto**: életkörülmény; ~**dangera**: életveszélyes; ~**daŭra**: életre szóló, haláláig tartó, élettartam *~daŭra amikeco: életre szóló barátság; ~**daŭro**: *tech* élettartam *szin* vivotempo *ekzamenoj de ~odaŭro: élettartam-vizsgálatok *meza ~daŭro: átlagos élettartam; ~**decida**: életbevágóan fontos; ~**dimensia**: életnagyságú *szin* vivgranda; ~**ekspekto**: várható élettartam (>statisztika); ~**eliksiro**: életelixír; ~**enuo**: életuntagság, általános közöny, spleen *szin* spleno; ~**estaĵo**: *biol* élőlény; ~**etapo**: életszakasz; ~**fidela**: élethű *~fidela figurado: élethű ábrázolás; ~**filozofio**: életfilozófia; ~**granda**: életnagyságú *szin* vivdimensia; ~**grava**: életfontosságú *~gravaj organoj: életfontosságú szervek; ~**historio**: élettörténet; ~**ipova**: életképes *szin* vivkapabla; ~**ipovo**: életképesség *szin* vivkapablo; ~**ivolo**: élni akarás; ~**kamarado**: élettárs *szin* vivkunulo, kunvivanto; ~**kapabla**: életképes *szin* vivipova; ~**kapablo**, ~**kapableco**: életképesség *szin* vivipovo; ~**komuneco**: életközösség (>állapot) *~i en ~komuneco: életközösségben él; ~**komunumo**: életközösség; ~**koncepto**: életfelfogás, életszemlélet; ~**kondiĉoj**: életfeltételek *spartaj ~kondiĉoj: spártai életfeltételek; ~**kunulo**: élettárs *szin* vivkamarado, kunvivanto; ~**kunularo**: 1. életközösség; 2. *biol* élőlénytársulás, biocönózis *szin* biocenozo; ~**kvalito**: életminőség; ~**lerta**: életrevaló; ~**lerteco**: életrevalóság, élni tudás; ~**linio**: élvonal

(kézen); ~**loko**: *biol* élőhely, biotóp, élettér *szin* biotopo, ĉirkaŭumo; ~**maniero**: élelmód; ~**medio**: *biol* élettér; ~**minimumo**: életminimum; ~**necesa**: életbevágóan szükséges; ~**necesaĵo**: életszükséglet, létszükségleti cikk; ~**nivelo**: életszínvonal; ~**obildo**: *mŭv* életkép; ~**oĉambro**: *fn* nappali (szoba); ~**ociklo**: *biol* életciklus; ~**odona**: életheadó; ~**oformo**: életforma; ~**oforta**: életerős; ~**oforto**: életerő; ~**oĝojo**: életöröm; ~**oĝuo**: életélvezet; ~**ograva**: életbevágóan fontos; ~**ojesa**: életigenlő; ~**ojesado**: életigenlés; ~**okostoj**: *gazd* megélhetési költségek; ~**okuro**: életrajzi vázlat, önéletrajz, curriculum vitae; ~**onaska**: *áll* elevevőszülő; ~**onaskuloj**: *áll* igazi emlősök *szin* terioj; ~**onea**: életheadó; ~**oneado**: életheadadás; ~**opano**: mindennapi kenyér, betevő falat; ~**oplena**: mozgalmas, életteli; ~**opraktiko**: életvitel *szin* vivaranĝo; ~**orajto**: *jog* az élethez való jog, létjog, létjogosultság *vö.* ekzistorajto; ~**realo**: az élet valósága; ~**oritmo**: *biol* életritmus; ~**oscono**: *mŭv* életkép; ~**osciencoj**: *tud* biológiai tudományok, biotudományok; ~**osekco**: *áll* tud élveboncolás, viviszekció; ~**oso**: életerzés; ~**osfero**: *biol* életkörnyezet; ~**osigno**: életjel *doni ~osignon pri si: életjelt ad magáról; ~**ospaco**: *biol* élettér; ~**osperto**: életpasztat; ~**ostilo**: életstílus; ~**overa**: élethű; ~**overko**: életmű; ~**overva**: életteli, eleven; ~**oviglo**: vitalitás, élelenség; ~**ovojo**: életút; ~**ozorgoj**: megélhetési gondok; ~**percepto**: életerzés; ~**perspektivo**: életkilátás, *átv* perspektíva; ~**plezuro**: életöröm; ~**protokolo**: szakmai életrajz; ~**pulsa**: élettől duzzadó, élettől lüktető; ~**rakonto**: *ir* élettörténet, életrajz; ~**randa**: perifériára szorult, az élet peremén élő; ~**regimo**: életvitel, életberendezés; ~**resumo**: (szakmai) önéletrajz; ~**rimedoj**: *gazd* megélhetési eszközök, létfenntartási eszközök; ~**sekco**: *biol* élveboncolás, viviszekció; ~**tabelo**: halálzási táblázat; ~**tempo**: élettartam *szin* vivdaŭro; ~**teni**: 1. *tr* orv *átv* életben tart, éltet *oni sukcesis ~teni la malsanulo ĝis la hospitalo: sikerült életben tartani a beteget a kórházig *~tenas lin la espero: élteti a remény; 2. *tr* *gazd* eltart *li ~tenas kvar infanojn: négy gyermeket tart el *ili povas ~teni sin: el tudják tartani magukat; ~**tenaĵo**: élelem; ~**teno**: 1. *orv* *átv* életben tartás; 2. *gazd* létfenntartás, megélhetés, eltartás; ~**ukrio**: éljenkiáltás *aerviva, kaŝvivo, libervivulo, ovovivonaska, sabloviva, saprovivulo **vivari/o**=terrarium, vivarium **viver/o**=áll cibetmacska (Viverra) **vivisekc/o**=vivisekcio **viz/o**=vízum, látamozás *devigo al ~o: vízumkényszer; ~**i**: *tr* vízummal ellát *~i pasporton: útlevélet vízummal ellát *Uelirvizo, enirvizo, restadvizo, transitvizo **vizaĝ/o**=1. arc *acida ~o: savanyú ábrázat *antaŭ la ~o de Dio: Isten színe előtt *faltoplena ~o: ráncokkal teli arc *kun glacia ~o: fagyos tekintettel *mi jetis la veron al li rekte en la ~on: egyenesen az arcába vágtam az igazságot *ni staris ~o kontraŭ ~o: szemtől szembe álltunk *rigardi al la morto en la ~on: farkasszemmel néz a halállal *trafi per la ~o en la koton Z: pofára esik, hoppon marad *~o sen kulpo, sed koro de vulpo Z: szava méz, szíve jég; 2. *átv* arc, külső, becsület, tekintély *antaŭ la ~o de reĝo: a király színe előtt *bela ~o estas duono da dato Z: közm a szépség fél hozomány *la pejzaĝo montris sian afablan ~on al la vojaĝantoj: a táj kellemes arcát mutatta az utazóknak *mi montras mian ~on: pofafüldött veszek *nur pano kun fromaĝo, sed afabla ~o Z: amink van, szívesen adjuk *oni batas ne la aĝon, sed la ~on Z: közm ingre verik, nem az inget a katonán *perdi la ~on Z: hitelét veszti, elveszti a becsületét *se en kor' io sidas, ~o perfidas Z: közm kinek mi szívében, kitetszsin színében; ~**i**: *ntr* vki v. vmi felé fordítja az arcát *li ~is flanken, tial mi ne rekonis lin: félrefordította az arcát, ezért nem ismertem meg; ~**aĉo**: *pej* pofa; ~**eto**: arcocska, pofika; **al**~**i**: *tr* szembenéz vkivel v. vmivel (n) *li ofte al~is la morton: gyakran szembenézett a halállal; **du**~**a**: 1. kétarcú *du~a Jano: kétarcú Janus *du~a urbo, kamparana kaj industria: kétarcú város, falusias és ipari; 2. *pej* kétarcú, kétszínű *li estis du~a homo: kétszínű ember volt; ~**altere**: arcal a földnek; **vizaĝ**~**al**~**e**: szemtől szembe *szin* vizaĝo kontraŭ vizaĝo; ~**aspekto**: ábrázat, fizionómia, fizimiska *szin* fizionomio 1; ~**esprimo**: arckifejezés; ~**koloro**: arcszín; ~**kremo**: arckrém; ~**libro**: *inf* Facebook *szin* Fejsbuko *Ubelvizaĝa, kavavizaĝa, pokervizaĝo **Vizbaden/o**=*geo* Wiesbaden **vizi/o**=1. *pszi* látomás, rémkép, káprázat, látáshallucináció; 2. *vall* látomás, vízió *profetaj ~oj: prófétai látomások; ~**i**: 1. *tr* *vall* látomása van vmiről (n), vizionál *la profeto ~is la alvenon de la Mesio: a prófétának látomása volt a Messiás eljövételéről; 2. *tr* *pszi* rémeket lát, vizionál *la malsanulo ~is blankajn musojn: a beteg fehér egereket vizionál; ~**eca**: látomásteremtő; ~**ulo**: *vall* látók, vizionárius **vizier/o**=1. *kat* sisakrostély; 2. *tex* sapkalenző, sild, simléder *szin* ĉapobeko; ~**ĉapo**: *tex* ellenzős sapka, lovaglósapka, zsokésapka; ~**saluti**: *ntr* *kat* tiszteleg, szalutál; ~**tegmento**: *ép* eresztető

vizit/i=1. *tr* látogat, meglátogat, felkeres *ciutage ~as min la kuracisto: az orvos minden nap meglátogat *ni iras ~i niajn amikojn: megyünk meglátogatni a barátainkat *~u min morgaŭ: keress fel holnap; **2.** *tr* meglátogat, megnéz vmit *~i ekspozicion: kiállítást megnéz *~i-jare ni ~os Romon: idén elmegyünk Rómába *~i muzeon: múzeumot látogat *~i teatron: színházba megy; **3.** *tr* (rendszeresen) jár v. hova *szin* vizitadi **2** *~i kurson: tanfolyamra jár; ~o: **1.** látogatás, vizit *fari mallongan ~on: rövid látogatást tesz *ni atendas la ~on de la kuracisto: az orvos látogatását várjuk *oficiala ~o: hivatalos látogatás *~o de ĝentileco: udvariassági látogatás; **2.** látogatás, megtekintés *~o al muzeo: múzeumlátogatás; ~e: látogatóban *ni estis ~e en la urbo: látogatóban voltunk a városban; ~adi: **1.** *tr* gyakran látogat *li ~adis siajn amikojn: gyakran látogatta a barátait; **2.** *tr* jár v. hova (n) *szin* frekventi *~adi infanĝardenon: óvodába jár *~adi lekcion: előadásokra jár; ~anto: látogató *la sinjoro hodiaŭ ne akceptas ~antojn: az úr ma nem fogad látogatókat *~antoj de teatroj kaj muzeoj: színház- és múzeumlátogatók; ~antino: **1.** női látogató; **2.** *kr* vizitációs apáca; ~ejo: fogadószoba, *fn* társalgó, beszélő (>helyiség); **inter~o:** kölcsönös látogatás; ~ĉambro: szalon; ~karto: névjegykártya, vizitkártya *szin* karteto 1; ~listo: *isk* laborlógus

Uakceptovizito, laborvizito, lernevizitado, punviziti, rondviziti, surprizvizito

vizon/o=áll észak-amerikai nyérc, amerikai nyérc (Mustela vison)

vjel/o=zene tekerőlant, forgólant, nyenyere

Vjention/o=geo Vientiane *~o estas la ĉefurbo de Laos: Vientiane Laosz fővárosa

vjetnam/o=fn vietnámi; ~a: *mn* nyt vietnámi (vi); (V)~ujo, (V)~io: *geo* pol Vietnám (VN)

vjl/o=zene viola, brácsa; ~eto: *zene* violetta; **sopran~o:** *zene* diszkantviola, szopránviola; **bas~o:** *zene* viola bassa

Ugambovjolo

Vladimir/o=Vlagyimir (utónév)

Vladislav/o=Ulászló (utónév) *estis du hungaraj reĝoj kun la nomo ~o: két Ulászló nevű magyar király volt

Vladivostok/o=geo Vlagyivosztoĝk

voandze/o=növ angolai borsó, Bambara-dió, voandzu (Voandzeia subterranea)

vobl/i=1. *ntr* tech üt, imbolyog, támolyog *la antaŭa rado ~as: üt az első kerék; **2.** *ntr* vill ingadozik (>frekvencia); ~igi: *tr* vill rezegtet; ~igilo: vill vobulátor; ~oskopo: vill vobblerszkóp

voĉ/o=1. hang *aŭdigi sian ~on: hallatja a szavát *aŭskultu la ~on de la prudo: hallgass az ész szavára *dika ~o: vastag hang *havi dian ~on: isteni hangja van *havi la ĉefan ~on Z: döntő szava van, döntő befolyással rendelkezik *havi ~on en la konsilio: szava van a tanácsban, hallatja a hangját a tanácsban *homaj kaj bestaj ~oj: emberi és állati hangok *homo de laŭta ~o: nagyhangú ember *kaverna ~o: öblös hang *klariona ~o: kúrt szó *la interna ~o diras ion kontraŭan: a belső hang az ellenkezőjét mondja *li klarigis la ~on: megköszönte a torkát *li parolis kun elokventa, konvinka ~o: ékesszóló, meggyőző hangon beszél *maldika ~o: vékony hang *ne levu vian ~on: ne emeld fel a hangod *paroli per trema ~o: remegő hangon beszél *tirita ~o: elnyújtott hang *vi ne obeis mian ~on: nem engedelmeskedettél a szavamnak *~o de kianto en la dezerto: *bibl* kiáltó hangja a pusztában; **2.** *zene* hang, énekhang, szólam *kvar~a kanto: négyszólamú ének *muzikajo por du ~oj: két hangra írt zenedarab *tenora ~o: tenor hang; **3.** szavazat *donu vian ~on por aŭ kontraŭ la decido: adják a szavazatukat a döntésre vagy ellene *jesa ~o, pora ~o: igen szavazat *kalkulado kaj kontrolado de la ~oj: a szavazatok számlálása és ellenőrzése *la projekto estis akceptita per granda plimulto de la ~oj: a tervezetet nagy szótöbbséggel elfogadták *li estis elektita per 20 ~oj kontraŭ 5: 20 szavazattal 5 ellenében megválasztották *li havas finfine la decidan ~on en la afero: neki van végül is döntő szava az ügyben *nea ~o, kontraŭa ~o: ellenszavazat, nemleges szavazat; **5.** *nyt* igenem, igefajta, *genus* verbi *aktiva ~o: cselekvő v. aktív igenem *szin* aktivo *faktitiva ~o: műveltető igenem, *verbum* factitivum *szin* faktitivo *mediala ~o: visszaható v. mediális igenem *szin* medalo *pasiva ~o: szenvedő v. passzív igenem *szin* pasivo; ~a: **1.** hang~ *~a faldó: *anat* hangredő, *plica* vocalis *~a ligamo: *anat* hangszalag, *ligamentum* vocale *~aj osciloj: hangrezgések; **2.** szóbeli, vokális *~a interkonso: szóbeli megállapodás *~a muziko: vokális zene *~a rimarkigo: szóbeli megjegyzés; **3.** *nyt* zöngés *~aj sonoj: zöngés hangok; ~e: szóban, fennhangon, hangosan *li promesis tion ~e kaj skribe: szóban és írásban ígérte meg; ~i: **1.** *ntr* ex szavaz ~voĉdoni; **2.** *ntr* ritk mond ~diri; ~iĝo: *nyt* zöngésedés; **duon~a:** halk; **duon~e:** halkan; **kontraŭ~o:** ellenszavazat, nemleges szavazat; **mez~o:** *zene* középhang; **mis~ado:** hangzavar; **plen~e:** hangosan, teljes hangerővel; **plur~a:** *zene*

többszólamú *li kantis plur~e: több szólamban énekeltek; **sen~a:** **1.** néma *sen~a anaso: néma kacs; **2.** szótlán, néma *li restis sen~a post la sciigo: szavát vesztette a híre; **3.** *nyt* zöngétlen *sen~a sono: zöngétlen hang; **sen~iĝo:** **1.** elnémulás; **2.** *nyt* zöngétlenedés; **sub~e:** **1.** suttogva; **2.** *zene* sottomo, tompa hangon; **unu~a:** egyhangú *unu~a decido: egyhangú döntés; **unu~e:** **1.** *zene* egy szólamban, unisono; **2.** egyhangúan, egybehangzóan; ~ampekso: hangterjedelem; ~babili: *ntr* inf hangosan cseveg v. csetel; ~bruido: zívaj, hangzavar; ~dokumo: hangdokumentum; ~doni: *tr* szavaz, megszavaz *oni ne ~donis la proponon: nem szavazták meg a javaslatot *~doni jese: igennel szavaz *~doni kontraŭe: ellene szavaz, nemmel szavaz *~doni nec: nemmel szavaz; ~dono, ~donado: szavazás *~donado per manlevo: kézfelnyújtásos v. kézfelmeléses szavazás; ~donejo: szavazóhelyiség *szin* balotejo; ~donilo: szavazócédula, szavazólap; ~donrajto: szavazati jog, szavazásra jogosultság; ~donrajta: szavazásra jogosult, szavazati jogú, szavazati joggal rendelkező; ~donrajtigito: *fn* szavazásra jogosult; ~donslipo: szavazócédula; ~ensemble: *zene* énekegyüttes, vokális együttes; ~estingo: *orv* hangszalagbénulás, paralysis ligamenti vocalis; ~kanalo: távk hangcsatorna; ~koloro: hangszín *szin* trembo; ~kordo: *anat* hangszalag, *ligamentum* vocale; ~legi: *tr* felolvas, hangosan olvas; ~libro: hangzókönyv; ~mesaĝo: távk hangüzenet; ~nombrado: szavazatszámolás; ~nombranto: *fn* szavatszámoló; ~poŝto: távk hangposta; ~tono: hangnem, beszédmod; ~tubo: *átv* is szócső

Uakravaĉo, brustovoĉo, firmavoĉe, kantvoĉo, kapvoĉo, potencvoĉa

vod/o=vo ta

vodevil/o=mŭv *zene* énekes v. zenés bohózat; ~isto: *ir* bohózatíró

vodk/o=gaszt vodka

vodu/o=vall vudu, vovu; ~ano: *fn* vall vuduhívő

Vogez/oj=geo Vogézek (hegység)

voj/o=1. közl út *anstataŭa ~o: terelőút *aviadila ~o de Budapeŝto al Parizo: repülőút Budapesttől Párizsig *bicikla ~o: kerékpárút *bonvolu montri al mi la ~on al la vilaĝo: legyen szíves megmutatni a faluba vezető utat *disforkigo de ~o: útelágazás *fari al si ~on: utat tör magának *kava ~o: mélyút *kiu ĉe l' ~o konstruas, tiu ĉu instruas Z: *közm* ki az úton épít, sok bíróra talál *Lakta ~o: *csill* Tejút *la ~o al Vieno: a bécsi út *la ~o ĉi tie duigas ŭt itt elágazik *li malfermis ~on al la novigoj: utat nyitott az újításoknak *li traboris al si ~on en la praarbaro: utat tört magának az őserdőben *makadamita ~o: makadamút *mi perdis la ĝustan ~on: letértem a helyes útról *nia ~o: kondukis preter la preĝejo: utunk a templom mellett vezetett el *pavimita ~o: kövezett út, kövesút *perdi la ~on: utat veszít, eltéved *piedira ~o: gyalogút *publika ~o: közút *transporti per akva ~o: vízi úton szállít *~o Appia: *tört* Via Appia *~on batitan herbo ne kovras Z: *közm* járt úton nem terem fű; **2.** *átv* út, utazás *bonan ~on!: jó utat! *entrepreni longan ~on: hosszú útra vállalkozik *li estas laca de la ~o: elfáradt az úttól, fáradt az utazástól; **3.** *átv* út, mód *esti en bona ~o al la efektiviĝo: jó úton van a megvalósulás felé *iri la ĝustan ~on: helyes úton jár *iri sian ~on: a saját útját járja *kalvaria ~o kun 14 stacioj: *kr* keresztút 14 stációval *la celo estas atingebla per du ~oj: a cél két módon érhető el *la knabino trovis la ~on al lia koro: a lány utat talált a szívéhez *li iras sian kalvarian ~on: kálváriát jár *li iras sian ~on: a saját útját járja *ni mallongigis nia ~on: lerövidítettünk utunkat *per natura ~o: természetes módon *taŭga ~o al riĉiĝo: megfelelő mód a meggazdagodáshoz; **4.** *tech* út, pálya *la ~o de la pisto en la cilindro: a dugattyú útja a hengerben *la ~o de la ilo dum la prilaborado: a szerszám pályája a megmunkálás során *ruluma ~o: görgősor; **5.** *anat* pálya, út, tractus *digesta ~o: emésztőcsatorna, tápcsatorna, tractus digestorius *nerva ~o: idegpálya, tractus nervi *opta ~o: látóköteg, látópálya, tractus opticus *supra spira ~o: felső légutak, tractus respiratorius superior; ~a: közl út~, úti, közúti *~a reto: úthálózat *szin* vojaro, vojreto *~aj obstrukcoj: közlekedési dugók; ~i: *ntr* utazik, úton jár, úton van *ili ~is tra Pireneoj: a Pireneusokon keresztül mentek *hundo bojas, homo ~as Z: *közm* a kutya ugat, a karaván halad *mi ~is ĝuste al Jerusalemo: éppen útban voltam Jeruzsálem felé; ~aro: közl úthálózat *szin* voja reto, vojreto; ~eto: mellékút, utacska, ösvény; ~isto: útkaparó; ~ulo: **1.** vándor, világjáró; **2.** *rovero*; **apud~a, ĉe~a:** út menti, útszéli *apud~aj floroj: útszéli virágok *~e~a drinko: út menti kocsm; **ĉef~o:** közl főút, főközlekedési út, fő útvonal *szin* ĉefŝoseo; **ĉirkaŭ~o:** közl kerülőút *fari ĉirkaŭ~on: kerülőt tesz; **ĉirkaŭ~e:** **1.** kerülő úton; **2.** *átv* közvetve; **de~igi:** *tr* közl letérít az útról, eltérít, elterel *de~igi la trafikon: eltereli a forgalmat; **de~iĝi:** *ntr* letér az útról, kitér vmi v. vki elől *antaŭ loĝataj lokoj ni de~iĝis: lakott helyek előtt letértünk az útról *la ĉaro devis de~iĝi antaŭ la milita kolono: a szekérnek ki kellett térnie a katonai oszlop elől; **de~iĝo:** letérés (útról), eltérés (iránytól); **dis~iĝo:** közl útelágazás, útelágazás *szin* vojforko;

dum-e: útközben, az út alatt (>idő) *dum-e ni babilis: útközben beszélgettünk; **duon-e:** félúton *Győr situas duon-e al Vieno kaj Budapeŝto: Győr félúton fekszik Bécs és Budapest között; **ek-i:** *ntr* elindul, útra kel; **en-e:** útközben, az úton *en-e ni devis trairi riveron: útközben egy folyón kellett átmennünk; **en-igi:** **1.** *tr* útnak indít, elindít *Napoleono en-igis sian novan armeon: Napóleon útnak indította új seregét *ni en-igis nian novan projekton: *átv* útnak indítottuk új projektünket; **2.** *tr* útbá igazít *ni demandis policanon, kiu en-igis ni: megkérdeztünk egy rendőrt, aki útbá igazított bennünket; **flank-o:** *közl* mellékút; **flank-eto:** *közl* mellékösvény; **krom-o:** külön út, plusz út, kitérő *ni faris krom-on, por rigardi la arbaran kapelon: kitérőt csináltunk, hogy megnézzük az erdei kápolnát *pro la pli favora poŝta tarifo nia revuo faras krom-on tra Danio: a kedvezőbb postai díjszabás miatt folyóiratunk Dánián keresztül plusz utat tesz meg; **laŭ-a:** út menti, út melletti; **mez-o:** *átv* is középút; **mis-o:** tévút; **mis-i:** *ntr* eltéved, letér az útról; **mis-into:** **1.** *fn* eltévedt; **2.** *fn* *átv* eltévelyedett; **sen-a:** úttalan *ni devis trairi sen-an arbaron: úttalan erdőn kellett átmennünk; **preter-o:** **1.** *közl* elkerülő út *la preter-o estas jam konstruita, ni ne devas traveturi la urbon: már megépítették az elkerülő utat, nem kell áttutaznunk a városon; **2.** *tech* *gysz* bypass, elkerülő vezeték; **re-e:** visszaúton; **sub-o:** *közl* közúti aluljáró; **super-o:** *közl* közúti felüljáró; **sur-e:** *közl* úton, útban *mi estas ĝuste sur-e: éppen úton vagyok *sur-e al la ĉefurbo: útban a főváros felé; **sur-i:** *ntr* *közl* úton van *la helpo jam sur-as: a segítség már úton van *li sur-as, ne povis veni: úton van, nem tudott jönni; **sur-igi:** *ntr* útra kel; **ek-iri:** *ntr* útra kel; **akcidento:** közúti baleset; **blokada:** útlezárás; **borilo:** *tech* útbontó kalapács *pneŭmata ~borilo: légkalapács; **direkto:** útirány; **disiĝo:** *közl* útelágazás *szin* disvojiĝo, vojforko; **erari:** *ntr* eltéved, elvétí az utat; **flanko:** *közl* útszél; **forko:** *közl* útelágazás *szin* vojdisiĝo, disvojiĝo; **foso:** *közl* út menti árok; **gvidisto:** kalauz, vezető *helpo de nia ~gvidisto ni atingis la serĉatan vilaĝon: vezetőnk segítségével elértük a keresett falut; **ĝibo:** *közl* félkörvándor, forgalomcsillapító küszöb; **imposto:** *gazd* útdadó, úthasználati adó, autópályadíj; **indikato:** *rep* pörgettyűs irányjelző; **iri:** *ntr* utazik, úton jár; **iranto:** utazó; **kavo:** *közl* kátyú *szin* vojtruo; **koloneto:** *közl* kilométerkő; **konstruado:** *közl* ép útépités; **konstruisto:** *fn* *közl* útépitő; **konvekso:** *közl* úttestdomborulat; **kruciĝo:** *közl* útkereszteződés; **kunulo:** útitárs *szin* kunvojaĝanto; **kurbo:** *közl* kanyar; **laboristo:** *közl* ép útépitő munkás; **lampo:** *jm* fényszóró; **leviĝo:** *közl* emelkedő; **linio:** útvonal; **longo:** úthossz *libera ~longo: szabad úthossz; **mezo:** *közl* útközép; **montrilo:** **1.** *közl* útjelző tábla; **2.** *fn* *átv* útmutató; **navigilo:** *navigaciilo:* *közl* GPS-készülék; **nodo:** *közl* (közúti) csomópont; **nomo:** *inf* útnév; **perdinto:** utat tévesztett ember, eltévelyedett ember; **plano:** *közl* útiterv, tervezett útvonal *szin* itinero **1;** **planilo:** *fn* *közl* úttervező; **rabisto:** betyár, útonálló *szin* bandito; **rande:** útszélén, út szélén, útpadkán; **rando:** *közl* útpadka; **reto:** *közl* úthálózat *szin* vojaro; **rulilo:** *tech* úthenger; **signalo:** *közl* közúti jel; **signaligo:** *közl* közúti jelzőrendszer; **ŝildo:** *közl* közlekedési tábla; **ŝtopiĝo:** *trafik* ŝtopiĝo; **streko:** *közl* útszakasz; **sulko:** *közl* keréknyom, kerékvágás *szin* radkavo, radsulko; **taluso:** útrézsű; **trafiko:** *közl* közúti forgalom; **truo:** *közl* kátyú *szin* vojtruo

vojaĝ-i=1. *ntr* utazik *returne ni ~is tra Madrido: visszafelé Madridon át utaztunk *ni duaklase al Vieno: másodosztályon Bécsbe utazik *ni eksterlanden: külföldre utazik; **2.** *ntr* *átv* utazik (drog hatása alatt áll); **o:** utazás, út *bonan ~on!: jó utat!, jó utazást! *ĉirkaŭmonda ~o: földkörüli utazás *entrepreni longan ~on: hosszú utazásra vállalkozik *plezura, turisma kaj negoca ~o: kényutazás, turistaút és üzleti utazás; **a:** utazási, úti *~a rapideco: utazási sebesség *~aj necesajoj: úti szükségletek, utazási kellekék *szin* vojaĝilaro ~o: új preparoj: úti előkészületek; **anto:** *fn* utas *szin* pasaĝero; **ilaro:** úti szükségletek, utazási kellekék *szin* vojaĝaj necesajoj; **isto:** *fn* utazó *Kolumbo estis granda ~isto: Kolumbusz nagy utazó volt *komerca ~isto: kereskedelmi utazó; **ek-i:** *ntr* útra kel, megkezdí utazását; **for-i:** *ntr* elutazik; **kun-i:** *ntr* együtt utazik *ni kun-is kun kelkaj infanoj: néhány gyerekekkel utaztunk együtt; **kun-anto:** **1.** útitárs *szin* vojkunulo; **2.** *átv* *pol* társutas; **mult-inta:** világlátott; **re-i:** *ntr* visszautazik; **re-o:** visszautazás *bileto por ~o kaj re-o: jegy oda- és visszaútra; **tra-i:** *tr* átutazik vhol (n) *ni tra-is la landon: átutaztunk az országon; **reen-o:**

visszautazás *szin* revojaĝo; **tien-o:** odaútas; **~agentejo, ~oficejo:** utazási iroda; **~celo:** úti cél; **~dokumo:** úti okmány, utazási okmány; **~gvidanto:** (utazásért felelős) idegenvezető, utazásvezető; **~kofro:** útibőrönd; **~kosto:** útiköltség, utazási költség; **~libro:** útikönyv, bédekker; **~oĉeko:** *gazd* utazási csekk; **~pakajo:** útiholmi, málha; **~plano:** útiterv; **~rakonto:** úti elbeszélés; **~raporto:** úti beszámoló, úti jelentés; **~sako:** útitáska, utazótáska

Ŭafervojaĝo, esplorvojaĝo, kaŝvojaĝanto, koncertvojaĝo, laborvojaĝi, marvojaĝo, mondvojaĝanto, oficiovojaĝi, piedvojaĝi, rondvojaĝo, staĝvojaĝo, tempvojaĝo

vojevodo/o=1. *tört* *pol* vajda *~o de Transilvanio: erdélyi vajda; **(V)-ujo, (V)-io, (V)-lando:** **1.** *tört* vajdaság *la transilvania ~io: az erdélyi vajdaság; **2.** *geo* *pol* vajdaság (PL)

Vojvodin/o=geo *pol* Vajdaság (RS)

vol/i=1. *ntr* kiált, felkiált, (hangosan) szól vkihez *lastafoje li ~is kaj mortis: utoljára felkiáltott és meghalt *Samuel ~is al la Eternulo por Izrael: *bibl* Sámuel az úrhoz kiáltott Izráelért *~i al dio: istenhez fohászkodik *~i por helpo: segítségért kiált; **2.** *tr* hív, szólít *ĉar multaj estas ~itaj, sed malmultaj estas elektitaj: *bibl* mert sokan vannak a hivatalosok, de kevesen a választottak *li ~is Petron per telefono: telefonon hívta Pétert *ni ~is kuraciston: orvost hívtunk *oni ~is lin al la kortego: az udvarba hívták *~i al si: magához szólít, magához hív *~i helpanton: segítséget hív *~i sian hundon per fajfo: fűtlyel hívja a kutyáját; **~o:** **1.** hívás; **2.** *táv* hívás *longdistanca ~o: távhívás; **~anto:** **1.** *fn* hívó; **2.** *táv* hívó fél; **~ato:** **1.** *fn* hívott; **2.** *táv* hívott fél; **~isto:** *jog* (törvényszéki) hivatalsegéd; **al-i:** **1.** *tr* felhív, felszólít *al-i al ordo: rendre szólít fel *la proklamo al-as al la daŭrigo de la batalo: a kiáltvány a harc folytatására szólít fel *mi al-as vin resti en la ĉambrego: felszólítom önöket, hogy maradjanak a teremben; **2.** *tr* hív, magához kér v. szólít *al-i kiel atestanton: tanúnak szólít *la reĝo al-is siajn konsilantojn: a király magához kérte tanácsosait *per kapsigno li al-is lin: fejbiccentéssel magához hívta; **al-o:** **1.** felhívás *al-o al la nacio: felhívás a nemzethez; **2.** felszólítás *la knabo leviĝis nur post la dua al-o: a fiú csak a második felszólításra állt fel; **al-igi:** *tr* hívat, kért *la sinjoro al-igis min per sia servisto: az úr magához hívatott a szolgájával; **al-iteco, al-igo:** elhivatottság, hívatás; **ek-i:** **1.** *ntr* felkiált; **2.** *tr* hívní kezd; **el-i:** **1.** *tr* kihív vhonnan vhoval *el-i spiritojn: szellemeket megidéz *el-u vian fratino: hívd ki a nővéredet *li el-is min al duelo: kihívott párbajra; **2.** *tr* *átv* előidéz, kivált, kelt *el-i konfuzon: zavart kelt *el-i la impreson: azt a benyomást kelti *el-i malpacon: békétlenséget idéz elő v. kelt *el-i mokridon: nevetséget kelt, gúnykacajra fakaszt *el-i skandalon: botrányt kelt *el-i suspekton: gyanút kelt *la muziko el-is en li aĝrablamen rememorojn: a zene kellemes emlékeket ébresztett benne *lia naiveco el-is ridon: a naivsága nevetést váltott ki; **el-aĝo:** *pszi* *nyt* képzet; **el-iva:** szemléletes, plasztikus; **flanken-i:** *tr* félrehív, félreszólít; **for-i:** *tr* elhív vhonnan *neniam for-u min el mia laborejo: soha ne hívj el a munkahelyemről; **kun-i:** *tr* összehív *kun-i kunvenon: gyűlést hív össze *kun-i la membrojn: összehívja a tagokat; **kun-ilo:** *fn* meghívó *sendu kun-ilon al niaj membroj: küldjön meghívót a tagjainknak; **nere-eblo:** visszavonhatatlan *nere-eblo decido: visszavonhatatlan döntés; **ne-ite:** hívatlanul; **post-i:** *tr* utána szól vkinek (n); **re-i:** **1.** *tr* visszahív *re-u viajn trupojn: hívja vissza a csapatait; **2.** *tr* *átv* visszavon *mi ne povas re-i mian proklamon: nem tudom visszavonni a kiáltványomat; **supren-i:** **1.** *ntr* felkiált vhoval; **2.** *tr* felhív vhoval; **el-forto:** kifejezőerő; **~butono:** *táv* hívógomb *~butono de telefono: telefonnyomógombja; **~kazo:** *nyt* megszólító eset, vocativus; **~kuro:** *táv* hívóáram; **~nomo:** *nyt* szólítónév, becenév; **~sekvenco:** *inf* hívási szekvencia; **~signalo:** *táv* hívójel; **~vorto:** *knyv* hívószó, tárgyszó

Ŭfingrovoki, helpalvoko, helpvoki, konkursalvoko, kontrolvoko, ofertalvoko, penselvoko, telefonvoko

volak/o=nyt magánhangzó *akuta ~o: magas magánhangzó *malakuta ~o: mély magánhangzó *antaŭa ~o: elől képzett magánhangzó *malantaŭa ~o: hátul képzett magánhangzó *fermita ~o, malvasta ~o: zárt magánhangzó *malfermita ~o, vasta ~o: nyílt magánhangzó *longa ~o: hosszú magánhangzó *mallonga ~o: rövid magánhangzó *naza ~o: orrhang, nazális *ronda ~o: ajakkerekítéses magánhangzó *~oj estas voĉaj sonoj: a magánhangzók zöngés hangok; **~a:** *nyt* magánhangzó~, magánhangzóra vonatkozó *~a harmonio: magánhangzó-harmónia; **duon-o, kvazaŭ-o, semi-o:** *nyt* félhangzó; **~harmonio:** *nyt* hangrend; **~harmoniiĝo:** *nyt* hangrendi illeszkedés; **~ŝanĝo:** *nyt* hangváltás

Ŭligvokalo

vokativ/o=nyt megszólító eset, vocativus

vokoid/o=nyt vocoid vö. kontoido; **ne-o:** *nyt* contoid *szin* kontoido

vokt/o=ispán, pallér, munkafelügyelő

vol/i=tr akar *Dio ~u!: adja Isten! *ili ne ~is helpo: nem akartak

segítséget *kion oni ~as, tion oni povas Z: *kōzm* mindent lehet, csak akarni kell *kiu ~as, tiu povas: aki akar, az tud is *li ~is en la armeon: katona akart lenni *li ~is, ke ni foriru: azt akarta, hogy elmenjünk *mi ~as aĉeti ĉi tiun aŭton: meg akarom venni ezt a kocsit *mi ~as malsupren: le akarok menni *prenu kiel vi ~as, la poto ĉiam bolas Z: *kōzm* minden hiába, nincs menekvés *~anta kuro ne laciĝas de kuro Z: *kōzm* aki akar, az tud is *~i aŭ ne ~i neni malpermesas Z: akarni lehet *~us kato fiŝojn, sed la akvon ĝi timas Z: *kōzm* a macska is szereti a halat, de kerüli a vizet; ~o: akarat, akarás, szándék *fari la ~on de Dio: Isten akaratát teljesíti *homo de firma ~o: szilárd akaratú ember *kie estas ~o, tie estas vojo Z: *kōzm* mindent lehet, csak akarni kell *kiom da koroj, tiom da ~oj Z: *kōzm* ahány szív, annyi szándék *kontraŭ mia ~o: akaratom ellenére *libera ~o: szabad akarat *malgraŭ mia plej bona ~o: legjobb akaratom ellenére *por lia ~o ne ekzistas malmolo: fejjel megy a falnak *vi plenumis lian ~on: teljesítetted az akaratát *~o kaj deziro leĝojn ne konas Z: *kōzm* a vágy nem ismer határokat; ~a: szándékos, akaratlagos, akaratí ~a ago: szándékos cselekedet *~a movo: akaratlagos mozgás *~aj manifestiĝoj: akaratí megnyilvánulások; ~e: akaratlan, szándékosan *~e kaj dole: szántszándékkal *~e-ne-e Z: akarva-akaratlanul; ha akarja, ha nem; ~ado: akarás *~ado de la bono: a jó akarása; ~ema: akaratos; ~ismo: *fil pszi pol* voluntarizmus; **de-igi**: *tr* elveszi a kedvét vmitől *mi de-igos vin de tiaj ŝercoj: elveszem a kedved az ilyen tréfáktól; **kontraŭ-a**, **malgraŭ-a**: nem kívánt, akaratával ellentétes, botcsinálta *kontraŭ-a edziĝo: kényszerházasság *kontraŭ-a gravediĝo: nem kívánt terhesség *La malgraŭ-a kuracisto estas la verko de Moliero: A botcsinálta doktor Molière műve; **kontraŭ-e**, **malgraŭ-e**: akarata ellenére, akaratlanul; **laŭ-a**: tetszés szerinti, szabadon választható *en laŭ-aj koloroj: tetszés szerinti színekben *laŭ-a kurso: szabadon választható tanfolyam; **laŭ-e**: tetszés szerint, szabadon választhatóan *trinkeblas kafo aŭ teo laŭ-e: tetszés szerint iható kávé vagy tea; **mal-i**: *tr* vonatkozik, elutasít, nem akar *ili mal~is enarmeiĝi: vonatkozhat bevonulni a seregbe *la malsanulo mal~is la kuracistan helpon: a beteg elutasította az orvosi segítséget *li mal~is ĉi tiun infanon: nem akarta ezt a gyereket; **mem-a**: **1.** önkéntes, szabad akaratból történő *li retiriĝis en mem~an ekzilon: önkéntes száműzetésbe vonult; **2.** akaratos *mem~a knabineto: akaratos kislány; **mem-e**: önként, saját akaratából; **ne-a**, **preter-a**: akaratlan, önkéntelen, spontán *fari ne~an movon: önkéntelen mozdulatot tesz; **sen-a**: akarat nélküli *li estas sen~a pupo: ő egy akarat nélküli báb; ~**deklaro**: *jog* akaratnyilvánítás; ~**forta**: erős akaratú

Ŭbonvoli, libervola, malbonvola, propravola, scivola

volan/o=*sp* tollaslabda *szin* plumpilko; ~i: *ntr sp* tollaslabdázik, „tollasozik”; ~**ado**: *sp* tollaslabdajáték; ~**batilo**: *sp* tollaslabdaütő, tollasütő

Volapuk/o=*nyt* volapük; ~**aĵo**: értelmetlenség, zagyva beszéd, zagyvaság *tio estas por mi ~aĵo Z: ez nekem kínai

volatil/a=*kém* illó, illékony, könnyen párologó *~a oleo: illóolaj

volb/o=*ép* boltozat, bolthajtás *depremita ~o, korbansa ~o: kosárvés boltozat *krania ~o: *anat* koponyaboltozat, koponyatető, calvaria *szin* kalvario **3** *monaĥejo ~o: kolostorboltozat *ogiva ~o: csúcsíves boltozat *pordega ~o: kapuboltozat *ripa ~o: bordás boltozat *romanika kaj gotika ~o: román és gótikus boltozat *superlevita ~o: emelt boltozat; ~i: *tr ép* boltoz; ~**igi**: *ntr* boltosodik, kiboltosodik; **pseŭdo**-o: *ép* álboltozat; ~**oeĝo**: *ép* boltoztétel, gerinc; ~**opato**: *gaszt* kínai serpenyő, wok *szin* uoko; ~**oŝlosilo**: *ép* boltozat záróköve; ~**oŝtono**: *ép* boltkő, boltozatkő

Ŭbarelvolbo, eĝvolbo, ĉielvolbo, tombovolbo

volejbal/o=*Ŭ*retpilko

Wolfgang/o=Wolfgang, Farkas (utónév)

Volfram/o=Volfram (utónév)

volfram/o=*kém* volfrám (W)

Volg/o=*geo* Volga

Volgograd/o=*geo* Volgográd

volitiv/o=*nyt* felszólító mód *szin* u-modo, ordona modo *vö.* imperativo **1**

volof/o=*fn* volof; ~a: *mn nyt* volof (wof)

volont/e=szívesen, készségesen *mi ~e akceptas la inviton: szívesen elfogadom a meghívást; ~**eco**: vmire való készség, szívesség *via ~eco veni al ni vizite ĝojigas min: az ön készsége, hogy eljön hozzánk látogatóba, örömmel tölt el; ~i: *ntr* szívesen csinál, önként tesz *li ~is helpi al mi: szívesen segített nekem; ~**igi**: *tr* kedvet csinál vkinek (n), rávesz vkit *li ~igis min al la donacad: rávett az ajándékozára *ni ~igis lin por la entrepreno: kedvet csináltunk neki a vállalkozáshoz; ~**ulo**: önkéntes; **ne-e**: kelletlenül, vonakodva; **ne-emo**: vonakodás, nemakarás

volovan/o=*gaszt* vol-au-vent (töltött leveles tészta)

volt/o=*vill* volt (V); **kilo-o**: *vill* kilovolt (kV); **mega-o**: *vill* megavolt (MV); **mili-o**: *vill* milivolt (mV); **super-i**: *tr vill* feltranszformál, vminek a feszültségét növeli; ~**metro**: *vill* voltmérő, feszültségmérő, voltméter *elektronika ~metro: *eltr* elektronikus voltmérő *v.* feszültségmérő

Ŭelektronvolto

Volta/o=*fiz* (Alessandro) Volta; ~a: *vill* Volta~, galván~ *~a baterio: galvántelep *~a kuro: galvánáram *~a pilo: Volta-elem, Volta-oszlop, galvánelem; **foto-a**: *for* *vill* fotoelektromos, fényelektromos *foto-a ĉelo: fényelem *szin* fotopilo; ~**metro**: *vill* coulométer, voltaméter *szin* kulombometro

Volta/o²=*geo* Volta (folyó); ~**lando**: *geo* Felső-Volta *vö.* Burkino

volte/o=*sp* (lóval) kanyarulat, körlovaglás; ~i: *ntr sp* lóval kanyarodik, lovát karéjozza

Volter/o=*fil* ir Voltaire (François-Marie Arouet); ~**ano**: *fil* voltaire-ianus; ~**anismo**: *fil* voltaire-ianizmus

volum/o=*knyv* kötet *postrikolta ~o: kiegészítő kötet *romano en du ~oj: kétkötetes regény

volumen/o=**1.** *mat* térfogat, űrtartalom *mola ~o: *fiz* móltérfogat; **2.** *ált* terjedelem; ~**pezo**: térfogatsúly

volupt/o=érzéki gyönyör, kéj; ~a: kéjes, gyönyörteli; ~i: *ntr* élvezkedik, kéjt *v.* gyönyört érez *ĉu vi ~as karesante virinon?: érz-e kéjt nő simogatása közben?; ~**aĵo**: érzéki dolog *v.* cselekedet; ~**eco**: érzékiség, kejség; ~**ema**: érzéki, kéjvágyó, buja; ~**igi**: *tr* érzéki gyönyört okoz vkinek (n) *ŝia danco ~igis la reĝon: tánca érzéki gyönyört okozott a királynak; ~**ama**, ~**avida**: kéjvágyó, kéjsóvár

volut/o=**1.** *ép* csigadisz, voluta; **2.** *zene* csiga (hangszeren)

volv/i=**1.** *tr* teker, csavar vmi köré *la vinberbranĉoj ~is sin ĉirkaŭ la kolono: a szőlővesszők az oszlopra tekeredtek *li ~is tukon ĉirkaŭ la kolo: kendőt csavart a nyakára *~i ŝnuron ĉirkaŭ bastono: botra zsinórt teker; **2.** *tr* felcsavar, felteker, összeteker, pödör, sodor, göngyöl *la petaloj de la rozo estas ~itaj de la sekeco: a rózsza szirmait a szárazság összesodorta *postskribu a ~itan: írd utána egy kukacot *~i cigaredon: cigarettát sodor *~i paperfolion: papírlapot összeteker *~ita kokinbrustaĵo: *gaszt* göngyölt csirkemell *~u la tapiŝon: tekerd fel a szőnyeget; ~o: *tech* menet; ~**aĵo**: **1.** göngyölég, tekercs, gombolyag *~aĵo da tabako: egy göngyölég dohány *~aĵo de lanfadeno: gyapjúfonal-gombolyag; **2.** *vill* tekercs *dratrefalda ~aĵo: bifiláris tekercs, indukciómentes tekercs; ~**igi**: **1.** *ntr* feltekeredik, felcsavarodik, összetekeredik *serpento ~igis ĉirkaŭ la supra branĉo: egy kígyó tekeredett a felső ágra; **2.** *ntr* *növ* felfut *la fazeolo ~igis sur la paliseto: a bab felfutott a karóra; ~**ulo**: *Ŭ*konvolvulo, kalistegio; **ĉirkaŭ-i**: *tr* körbeteker, körbecsavar *la virino ĉirkaŭ~is sian kapon per tuko: a nő kendőt csavart a fejére *li ĉirkaŭ~is la draton per izolbendo: szigetelőszalaggal körbetekerte a huzalt; **ĉirkaŭ-igi**: **1.** *ntr* körbecsavarodik, körbetekeredik *lupolo ĉirkaŭ~igis sur la kolono: komló tekeredett az oszlopra; **2.** *ntr* *átv* körbefonódik; **dis-i**: **1.** *tr* kiterget, kibont, kiteker, kiterít *dis~i la flugilojn: kibontja a szárnyát *li dis~is la desegnon sur la tablo: kiterítette a rajzot az asztalra; **2.** *tr* *átv* fejleszt, kibontakoztat, kifejt *szin* evoluigi *dis~i agadon: tevékenységet fejt ki *dis~i la ekonomion: fejleszt a gazdaságot *li dis~is siajn kapablojn en la fabriko: a gyárban kibontakoztatta a képességeit; **dis~o**: **1.** kiterítés, kibontás; **2.** kibontakoztatás, fejlesztés *szin* evoluigi *daŭrigebla dis~o: *oko* fenntartható fejlődés; **dis-igi**: **1.** *ntr* kibomlani, kiterül; **2.** *ntr* *átv* kibontakozik, fejlődik, kifejlődik *szin* evolui; **dis-igo**: **1.** kibomlás, kiterülés; **2.** *átv* kibontakozás, fejlődés; **el-i**: **1.** *tr* kibont, kiteker *szin* disvolvi **1**; **2.** *tr* *átv* kifejt, elmagyaráz *sian koncepton li el~is en dika libro: elképzelését egy vastag könyvben fejtette ki; **3.** *tr* *mat* kifejt; **el-aĵo**: *mat* kifejtés; **el-anto**: *mat* evolvens *szin* evolvo *el~anto de circolo: kör evolvens; **el-ato**: *mat* evolúta, lefejlő vonal *szin* evoluto; **en-i**: *tr* beburkol, bebugyolál, becsavar, begöngyöl vmibe *la almozo en~is la monerojn en tuketon: a koldus a pénzdarabokat egy kis kendőbe csavarta be *li en~is la viandon en paperon: papírba göngyölte be a húst; **en-aĵo**: **1.** göngyölég, burkolat *dekalkulu la pezon de la en~aĵo de la varo: vonja le az áru göngyölégének a súlyát; **2.** *mat* burkológörbe *szin* envelopo; **inter-i**: *tr* egymásra teker, (két dologot) összegöngyöl *la serpentoj inter~is sin: a kígyók egymásba tekeredtek; **inter-igi**: *ntr* egymásba tekeredik, (két dolog) összetekeredik *la fazeolo kaj hedero inter~igis: a bab és a borsostyan összetekeredtek; **kun-i**: *tr* összegöngyöl, összeteker *li kun~is la longan tukon en bulon: egy csomóba göngyölte össze a hosszú kendőt; **kun-aĵo**: pólya *pansobenda kun~aĵo: *gysz* mullópólya; **kun-igi**: *ntr* összegöngyölődik; **mal-i**: **1.** *tr* kibont, kigyöngyöl; **2.** *tr* lefejt, lecsavar, leteker; **subdis-igo**: alulfeljeltség; **supren-i**: *tr* felteker, feltűr *li supren~is la manikojn: feltűrte az ingujját; ~**obranĉo**: *növ* ágkacs,

cirrhos ramcaneus; ~**okreskajo**, ~**oplanto**: *növ* folyondár; ~**olibro**: *knyv* tekercs (>könyv); ~**onombro**: *tech* menetszám; ~**oplanto**: futónövény; ~**orisorto**: *tech* tekercsrugó; ~**otigo**: *növ* szárkacs, kapaszkodósár, cirrhos caulinus; ~**ovosta**: *áll* kunkori farkú Ūampervolvó, dekstrenvolviga, fadenvolvajo, regiondisvolvado, rulvolvi

volvariel/o=*növ* bocskorosgomba (Volvariella)

volvok/o=*áll* Volvox (moszat)

volvul/o=*orv* bélcsavarodás, volvulus

vom/i=**1.** *tr* hány *li ~is sangon: vért hányt; **2.** *tr* *átv* hány, okád ~i lafon: lávát okád ~i fumon: füstöt okád; ~**o**, ~**ado**: *orv* hányás; ~**ači**: *pej* okád *ebriuloj ~ači en la necesejo: részek okádtak a vécében; ~**ajo**, ~**itaajo**: hányadék; ~**egi**: *tr* sugárban hány; ~**emo**: *orv* hányinger *havi ~emon: hányingere van; ~**iga**: **1.** hánytató ~iga tarto: *gysz* hánytató borkő, tartarus emeticus; **2.** *pej* okádnivaló ~iga pornografio: okádnivaló pornográfia; ~**igilo**: *gysz* hánytatószer; **el-i**: *tr* kihány, kiöklendez *la fišo el-is Jonan: a hal kihányta Jónást; **re-eti**: *tr* visszabűfiz *la bebo re-etis la lakton: a csecsemő visszabűfizte a tejet; ~**arbo**: **Ů**trikno; ~**nukso**: *gysz* hánytató dió, nux vomica; ~**tubo**: **Ů**gargojlo

vombat/o=*áll* vombat, csupaszorrú vombat (Vombatus ursinus)

vomer/o=*anat* ekecsont, vomer

vomit/o=*orv* sárgaláz, vomito *szin* flava febro

vor/i=**1.** *tr* fal *tri tagojn li ne manĝis, li ~is ĉion: három napja nem evett, mindent felfalt; **2.** *tr* *áll* eszik (>állat) *ursoj ~as ankaŭ fiŝojn: a medvék halat is esznek; ~**ači**: *tr* *pej* zabál; ~**ema**: nagyétkü, falánk Ūĉiovora, karnovora, fekvora, grundovora, insektovoruloj, kadavrovora

Vorarlberg/o=*geo pol* Vorarlberg (AT)

vork/o=**1.** *ép* *tech* műtárgy, objektum, létesítmény; **2.** *kat* erődítés *antaŭ~ita ~o: előretolt erődítés, külső védmű; ~**omastro**: *ép* fővállalkozó, főépítésvezető

vormian/o=*anat* varratos csont, os suturale *szin* sutura osto

vort/o=**1.** *nyt* szó *derivita ~o: képzett szó, származékszó *enhava ~o: tartalmas szó *gramatika ~o: viszonyzó *szin* funkciivorto *internacia ~o: nemzetközi szó *kunmetita ~o: összetett szó *la ~oj konsistas el unu aŭ pluraj morfemoj: a szavak egy vagy több morfémából állnak *nega ~o, negacia ~o: tagadószó *pluroble kunmetita ~o: többszörösen összetett szó *plursignifa ~o: többjelentésű szó, poliszéma *simplaj ~oj: *eo* egyszerű szavak, tabellaszavak; **2.** *ált* szó *de ~o ĝentila ne doloras la lango *Z: közm* szép szó pénzbe nem kerül *eĉ unu ~o ne ĉiru pri tio: egy szót se szólj róla *el la buŝ' multaj ~oj eliras, sed ne ĉiuj ion diras *Z: közm* sok szó, kevés szó; sok beszédnek sok az alja *havi ĉefan ~on en la afero: döntő szava van a dologban *la ~o frostiĝis al li sur la lango: torkán akadt a szó *maldeca ~o: illetlen szó *mi ankoraŭ ne ĉirsis la lastan ~on pri ĝi: még nem mondtam ki felette az utolsó szót *mi lasas al vi la lastan ~on: legyen a tiéd az utolsó szó *mi ne trovas la ĝustan ~on por ĝi: nem találom rá a megfelelő szót *perdi ~ojn: szót veszteget *vi mistordas miajn ~ojn: elferdítet a szavaimat *~ en ĝusta momo faras pli ol arĝo *Z: közm* erő van a szóban *~o ĉirita al la mondo apartenas, kaj neniam revenas *Z: közm* a kimondott szót nem lehet visszanyelni *~o sona estas plej admona *Z: közm* szóból ért az ember *~oj sakon ne plenigas *Z: közm* tanácsal nem telik a tüsző; **3.** *átv* szó, ígéret *ja mia ~o!: szavamra! *rompi sian ~on: megszegi a szavát *teni sian ~on: tartja a szavát *~o donita estas kiel lego *Z: közm* az adott szó kötelez ~on de honoro!: becsületsszavammal, becsszó!; **4.** *inf* szó; ~**o**: *kr* Ige *en la komenco estis la ~o, kaj la ~o estis kun Dio, kaj la ~o estis Dio: *bibl* kezdetben volt az Ige, és az Ige Istennél volt, és Isten volt az Ige *la ~o fariĝis karno: *bibl* az Ige testté lett; ~**a**: szó~, szóbeli *pro ~a piko ofte perdiĝas amiko *Z: közm kb.* éles szó barátot veszjezhet *~a promeso: szóbeli ígéret; ~**aro**: *nyt* szótár *enciklopedia ~aro: enciklopédikus szótár *etimologia ~aro: szófejtő szótár, etimológiai szótár *granda ~aro, plena ~aro: nagyszótár *ilustrita ~aro: képes szótár *szin* bildvortaro *inversa ~aro: szövegmutató szótár, a tergo szótár *klariga ~aro: értelmező szótár, egynyelvű szótár *szin* difinvortaro *laŭtema ~aro: tematikus szótár *szin* temvortaro *mez(grand)a ~aro: középszótár *mi konsultas la ~aron pri tio ~o: megnezem a szótárban azt a szót *ortografia ~aro: helyesírási szótár *Plena Ilustrita ~aro de Esperanto: *eo* Képes eszperantó nagyszótár *reta ~aro: *inf* online szótár, internetes szótár *szin* retvortaro *teknika ~aro: műszaki szótár *~aro el mil ~oj: ezerszavas szótár; ~**aristo**: *nyt* szótárríró, szótárkészítő, lexikográfus *szin* leksikografo; ~**arumi**: **1.** *ntr* szótároz, szavakat kieres; **2.** *ntr* *nyt* szótárt szerkeszt; ~**ero**: **1.** szótőredék *malsaĝulo ĉirsis ~eron, saĝulo komprenas la tutan aferon *Z: közm* kevésből is sokat ért az okos; **2.** *nyt* szóelem, morféma *szin* morfemo, vortelemento *en Esperanto prepozicio povas fariĝi ~ero: az eszperantóban az előljárószó

szóelemmé válhat *nekonsciata ~ero: elhomályosult szóelem; ~**eto**: **1.** rövid szó, rövid beszéd *szin* partikulo *eĉ ~eton li ne ĉirsis pri tio: egy árva szót sem szólt róla; **2.** *nyt* partikula *alproksimiga ~eto: közelítő szócska *ekkria ~eto: indulatszó *szin* interjekcio *kunliga ~eto: mellérendelő kötőszó *szin* konjunkcio **1** *modifa ~eto: módosítószó *nombra ~eto: számjegynév; ~**igi**, ~**umi**: *tr* megfogalmaz, szavakba önt, kifejez *~igu vian peton: fogalmazza meg a kérését; ~**igo**, ~**umo**: megfogalmazás, szavakba öntés; ~**umeca**: *inf* szószervezésű; **ali**-e: más szóval; **antaŭ**-oj: előszó; **al**-e: apropó, erről jut eszembe *al~e mono: apropó pénz, a pénzről jut eszembe; **ĉef**-o: *nyt* alaptag, vezérszó; **duon**-e: fél szóból, röviden *eĉ duon~e ni komprenas unu la alian: fél szóból is megértjük egymást *rakontu ĉion duon~e: mondj el mindent röviden; **eg**-o: **Ů**aŭgmentativo; **et**-o: **Ů**diminutivo; **et**-aro: *nyt* kisszótár; **laŭ**-a: szó szerinti *la laŭ~a deklaro de la ministro: a miniszter szó szerinti nyilatkozata; **laŭ**-e: szó szerint; **nov**-o: *nyt* új szó, neologizmus *szin* neologismo; **re**-igi, **re**-umi: *tr* átfogalmaz, újrafogalmaz; **sen**-a: szótlan; **unu**-e: egyszóval *unu~e, ĉio estis perfekta: egyszóval, minden tökéletes volt; ~**akcento**: *nyt* szóhangsúly; ~**aranĝo**: **Ů**vortordo; ~**artikolo**: *nyt* szócikk; ~**ataki**: *tr* ráförmed vkire (n) *mia bopatrino tuj ~atakis min: az anyósom nyomban rám förmedt; ~**abunda**: bőbeszédű; ~**avara**: szófukar; ~**batali**: *ntr* pöröl, pörlekedik, szócsatát vív; ~**batalo**: szóváltás, pörlekedés; ~**efiko**: *nyt* *eo* szóhatás *rekta kaj inversa ~efiko: egyenes és fordított szóhatás; ~**elemento**: *nyt* szóelem, morféma *szin* morfemo, vortero; ~**enigmo**: szőrejtvény; ~**familio**: *nyt* szócsalád, szóbokor; ~**farado**: *nyt* szóképzés, szóalkotás; ~**fidela**: szavatartó, szavahihető, szavahű; ~**figuro**: *ir* szókép, szóalakzat, képes kifejezés, beszédfordulat, trópus; ~**fin**a: *nyt* szövégi; ~**finvortaro**: *nyt* szövegmutató szótár; ~**formo**: *nyt* szóalak; ~**galopi**: *ntr* hadar; ~**grupo**: *nyt* szócsoporthoz, szintagma *szin* sintagmo; ~**honesto**: szókimondó, őszinte beszédű; ~**klarigo**: szómagyarázat; ~**kombinaĵo**: szókapcsolat *szin* sintagmo; ~**komenca**: *nyt* szó eleji, szó elején levő; ~**kunmeto**, ~**kunmetaĵo**: *nyt* szóösszetétel; ~**listo**: *knyv* *nyt* szójegyzék, glosszárumban; ~**ludo**: *jék* szójáték; ~**melodio**: *nyt* szódallam, szó hanglejtése v. intonációja; ~**mueli**: *ntr* *pej* karattyol; ~**muelado**: *pej* karattyolás, szócséplés; ~**nesto**: *nyt* szóbokor, szócikk; ~**oklaso**, ~**ospeco**: *nyt* szófaj, szóosztály *szin* parolelemento; ~**okreado**: *nyt* szóalkotás; ~**olakso**: *pej* szömenés, szófosás; ~**ordo**: *nyt* szörend *fiksa ~ordo, ligita ~ordo: *nyt* kötött szörend *libera ~ordo: szabad szörend *rekta kaj inversa ~ordo: egyenes és fordított szörend; ~**ospaco**: *knyv* szóköz; ~**ostoko**, ~**provizo**, ~**trezoro**: *nyt* szókészlet, szókincs, szóállomány; ~**otranĉo**: *knyv* szóelválasztás; ~**parado**: *pej* szópufogatás; ~**radiko**: *nyt* (abszolút) szótó *relativa ~radiko: relatív szótó; ~**sintakso**: *nyt* szintagmatan; ~**trejnulo**: *isk inf* szógyakorló program; ~**ulo**: a szavak embere

Ūagitvorto, akravorto, anoncvorto, a-vorto, belvorto, bildvortaro, demandovorto, difinvortaro, e-vorto, fakvortaro, frapvorto, fremdvorto, frazvorto, funkciivorto, i-vorto, insultvorto, kapvorto, kelkvorte, kernvorto, klarvorte, kodvorto, krucvortenigmo, mal-vorto, modvorto, nevorto, nomvorto, nombrovorto, o-vorto, pasvorto, poŝvortaro, pruntvorto, radikvorto, retvortaro, rimvortaro, rolvorteto, salutvortoj, signalvorto, ŝlosilvorto, ŝparvorto, ŝtopvorto, temvortaro, tradukvortaro, vokvorto, vostvorto

vortic/o=**1.** *fiz* örvény *aera ~o: légörvény; **2.** *anat* örvény, vortex *hara ~o: hajörvény, vortex pilorum *~o de la koro: szívörvény, vortex cordis

vorticel/o=*áll* haragocska (Vorticella)

vost/o=**1.** *áll* fark *svingeti la ~on: csóválja a farkát *subtiri la ~on: behúzza a farkát; **2.** *áll* (toll)fark *la pavo radie disstreĉis sian ~on: a páva sugarasan széttárta a farkát; **3.** *átv* *biz* fark (>pénisz) *melki sian ~on: *durv* kiveri a farkát; **4.** *átv* vminek a vége *la ~o de la marŝkolono ankoraŭ ne atingis la vilaĝon: a menetoszlop vége még nem érte el a falut *~o de tranĉilklingo: késpenge szára; ~**a**: fark~ *~aj haroj: farkoszörk *~a naĝilo: farkúszó; ~**umi**: *ntr* csóválja a farkát; **sen**-a: *áll* farkatlan, fark nélküli *sen~a kato: farkatlan macska; **sen**-uloj: **Ů**anuroj; ~**naĝilo**: *áll* farkúszó; ~**obazo**: *áll* gaszt fartő; ~**oglitado**: *rep* csúszás farkirányba; ~**opiano**: *zene* hosszú zongora, hangversenyzongora; ~**osegilo**: *tech* rókafarkfűrés *szin* trapeza segilo; ~**osaltulo**: *áll* ugróvillások (Collembola); ~**overtebro**: *anat* farkcsigolya, vertebra coccygea; ~**skuanto**: **Ů**motacilo; ~**vorto**: végszó

Ūafustovosto, ĉevalvosto, harvosto, hirundovosto, hundovosto, lirstovostulo, ponardovostuloj, ponevosto, ŝipvosto, ruĝvostulo, silkvostulo, volvovosto, vulpovosto

vot/o=**1.** *vall* fogadalom *szin* ĵurpromeso *por sia saviĝo li faris ~on, konstrui kapelon: megmenekülése esetére fogadalmat tett, hogy kápolnát épít; **2.** *kr* (papi, szerzetesi) fogadalom *szin* sanktpromeso *fari la ~ojn: szerzetesi fogadalmat tesz *monaĥa ~o: szerzetesi fogadalom

*pastra ~o: papi fogadalom; ~i: *tr vall* esküvel fogad, fogadalmat tesz
 *monahøj ~as častecon, malričecon kaj obeon: a szerzetesek tisztaságot, szegénységet és engedelmességet fogadnak; ~ofo: *vall* fogadalmi áldozat; ~opregejo: *kr ép* fogadalmi templom
 vot/o²=*fn* vót; ~a: *mn nyt* vót (vot)

Votan/o=*mit* Wotan, Odin

vrak/o=*jm* roncs *homa ~o: *átv* emberi roncs *~o de aviadilo, űőpo kaj aŭto: repülőgép-, hajó- és autórönccs; ~i: *ntr jm* ronccsa lesz, tönkremegy, tropára megy *mia aŭto ~iĝis sekve akcidento: baleset következtében a kocsim tropára ment; ~damaĝita: totálkáros
 Ŭaŭtovrakejo

vring/i=*tr* kicsavar, kifacsar, kicentrifugáz *szin* premtordi *~i ĉemizon: inget kicsavar *~i citronon: citromot kifacsar *~i siajn manojn: tördeli a kezét *~i sian cerbujon: *átv* tőri a kobakját; *el-i*: *tr át* kicsikar, kifacsar tordelpremi *el-i monon: pénzt csikar ki; ~ilo: **1.** facsarógép, centrifuga; **2.** *tech* hajtóvas, fordítóvas *szin* turnostango **1**

Vroclav/o=*geo* Wrocław

vuajerism/o=**☞**skopofilio

vual/o=**1.** *tex* fátýol *fianĉina ~o: menyasszonyi fátýol *funebra ~o: gyászfátýol; **2.** *növ* burok, velum *parta ~o: részleges burok, velum partiale *totala ~o: teljes burok, velum universale; **3.** *átv* fátýol, homály, hályog *la tempo ĵetos ~on sur la okazintaĵojn: az idő fátýolt terít majd az eseményekre *la ~o de la forgeso: a feledés homálya *~o falis de lia okuloj: lehullt a hályog a szeméről; ~i: **1.** *tr* lefátýoloz *la vidvino funebre ~is sin: az özvegy gyászfátýolt öltött *oni ~is la fianĉinon: lefátýolozták a menyasszonyt; **2.** *tr át* eltakar, elkendőzte azt a ténnyt, hogy *larmoj ~is siajn okulojn: könnyek fátýolozták a szemét *nuboj ~is la lunon: felhők takarták el a holdat; ~eto: *tex* kalapfátýol, arcfátýol; ~i: **1.** *ntr* elfátýolozódik, lefátýolozódik, elkendőződik *liaj okuloj ~iĝis per larmoj: könnybe lábadt a szeme; **2.** *ntr fot* fátýolosodik (negatívlemez); **sen-a**: **1.** fátýol nélküli; **2.** *átv* kendőzetlen *sen-e mi diros al vi: nyíltan megmondom önnek

sen-igi: **1.** *tr* fellebbenti v. leveszi vkinek (n) a fátýlát, (szobrot) leleplez *la nekonata virino sen-igis sin: az ismeretlen nő fellebbentette a fátýlát *oni sen-igis la buston de Kaloĉajo: leleplezték Kalocsay mellszobrát; **2.** *tr át* leleplez *mi sen-igos viajn artifikaĵojn: leleplezem a mesterkedéseidet; ~nubo: *met* fátýolfelhő

Ŭkulvualo

Vuhan/o=*geo* Vuhan, Wuhan

vukeri/o=*áll* Wuchereria (fonalféreg)

vulgar/a=**1.** köznapi, közönséges, szokványos, vulgáris *la ~a araba lingvo: az arab köznyelv *la ~a Latino: a vulgáris latin *~a antaŭjuĝo: közönséges előítélet; **2.** *biol* közönséges; **3.** *pej* elcsépett, útszéli, triviális; ~aĵo: vulgáris kifejezés v. szófordulat; ~eco: köznapiság, szokványosság, vulgáriság, vulgaritás; ~igi: *tr* köznapivá v. szokványossá tesz, népszerűsít, vulgarizál *~igi scienccon: tudományt népszerűsít; ~ulo: közönséges ember, átlagember

Vulgat/o=*bibl* Vulgata

Vulkan/o=*mit* Vulcanus vö. Hefesto; ~o: *ásv* vulkán, tűzhányó *aktiva kaj neaktiva ~o: aktív és nem aktív vulkán *estingita ~o: kialudt vulkán *subglacia ~o: szubglaciális vulkán *submara ~o: tengerfenéki vulkán *subtera ~o: szubvulkán *szin* subvulkano; ~a: *ásv* vulkáni *~a aktivado: vulkáni tevékenység, vulkánosság *~a bombo: lávabomba *~a cindro: vulkáni hamu *~a konuso: vulkáni kúp *~a kratero: vulkáni kráter *~a petro: vulkáni kőzet *szin* vulkano; ~aĵo: *ásv* vulkánkőzet, vulkanikus kőzet *szin* vulkana petro; ~ismo: *ásv* vulkánosság, vulkáni tevékenység; ~ologio: *ásv* vulkánszakértő, vulkanológus; ~ologio: *ásv* vulkánkutatás, vulkanológia; **sub-o**: *ásv* szubvulkán *szin* subtera vulkano; **sub-aĵo**: *ásv* szubvulkáni kőzet; **super-o**: *ásv* szupervulkán; ~eksplodo: *ásv* vulkáni robbanás; ~erupcio: *ásv* vulkánkitörés; ~rokaĵo: *ásv* vulkánkőzet *szin* vulkana petro

Ŭšildvulkano, tavolvulkano

vulkaniz/i=*tr tech* vulkanizál, vulkanoz

vulp/o=*áll* róka (Vulpes vulpes) *arkta ~o: **☞**izatiso *blua ~o: kékróka (Alopex lagopus) *step~o: **☞**korsako *ĉe la ~oj ĉiam naskiĝas nur ~oj *Z: közm* kutyának csak eb a kölyke *eĉ plej ruza ~o en kaptilon falas *Z: közm* kevés róka kerül el a csávéat *se ~o pofaras, gardu la kokidojn *Z: közm* alázatos macskának nem kell hinni; ~eto: *csill* Róka, Vulpecula; ~ohundo: *áll* rókakopó; ~ovosto: **1.** *áll* róka farka, rókafarok; **2.** **☞**alopekuro

Ŭfajrovulpo, marvulpo, mustelvulpo, stepvulpo

vultu/a=*orv* vértolulados, puffadt, congestivus

vultur/o=**1.** *áll* kondorkeselyű (Vultur gryphus) *szin* anda kondoro; **2.** *áll* ált keselyű *szin* grifo **2** *malnovmonda ~o: óvilági keselyű *monah~o: barátkeselyű, csuklyás keselyű (Aegyptius monachus)

*novmonda ~o: újvilági keselyű *orel~o: füles keselyű (Torgos tracheliontus) *~oj: keselyűk, keselyűfélék (Aegyptiinae)

vulv/o=*anat* női szeméremtest, vulva *szin* femina pudendo *~a lipo: szeméremajak, labium pudendi; ~ito: *orv* szeméremtest-gyulladás, vulvagyulladás, vulvitis

vund/i=*tr orv* megsebez, megsebesít *la vitrero ~is al li la fingrojn: az üvegdarab megsebezte a kezét *la amo ~is lian koron: a szerelem megsebezte a szívét *multaj soldatoj estas ~itaj: sok katona megsérült; ~o: *orv* seb, sérülés *anima ~o: lelki seb *bandaĝi ~on: sebet bekötöz *fari ~on al sia malamiko: sebet ejt az ellenfelén *langa ~o plej profunda *Z: közm* nyelvnek nincs csontja, mégis sok embernek betörte a fejét *resanigi ~on: sebet begyógyít *psikaj ~oj: lelki sérülések *unu ~on alia kuracas *Z: közm* kutyaharapást szőrével gyógyítják *~o sekreta doloras plej multe *Z: közm* az a seb fáj legjobban, amely el van rejtve *~on pro ~o, kontuzon pro kontuzo: *bibl* sebet sebert, kék foltot kék foltért; ~a: *orv* sebes, seb *piki al li la ~an lokon *Z: elevenére* tapint, érzékeny pontot érint nála *~an lokon protektis, alian difektis *Z: közm* cirógatással is lehet ártani; ~ebila: sebezhető, megsebezhető; ~ebleco: sebezhetőség; ~eto: *orv* karcolás, felületi seb; ~iĝo: *orv* sérülés, (meg)sebesülés; ~ito: *fn orv* sebesült; **ne-ebila**: sebezhetetlen; **sen-a**: sértetlen *li elvenis sen-a el la batalo: sértetlenül került ki az ütközetből; ~benzino: *gysz* sebbenzin, sebtisztító benzín; ~frofi: *tr orv* kidörzsöl, sebesre dörzsöl; ~ofebro: *orv* sebláz; ~opudro: *gysz* sebpó; ~orando: *orv* sebszél

Ŭbrulvundo, mordvundo, pafvundi, premvundo, ungovundi

Vurtemberg/o=**☞**Virtembergo

Vuŝi/o=*geo* Vuhszi, Wuxi

z=**z** (hang és betű); **zo**: zé (betűnév)

Z²=**1.** *Z* alakú **☞***Z*-infansegő; **2.** **☞**Zamenhof

zabajon/o=*gaszt* zabaione, borkrém, borsodó

Zadig/o=*ir* Zadig

Zagreb/o=*geo* Zágráb *~o estas la ĉefurbo de Kroatio: Zágráb Horvátország fővárosa

zain=*knyv* zajin (héber 'z' betű)

Zair/o=*geo* tört Zaire (folyó) vö. Kongo; ~ujo, ~io: *tört geo pol* Zaire vö. Demokratia Respubliko Kongo

Zakari/o=Zakariás (utónév) vö. Zeharja

Zakint/o=*geo* Zákinthosz (sziget és város)

zakusk/o=*gaszt* zakuszka (előétel)

Zambez/o=*geo* Zambézi

Zambi/o=*geo pol* Zambia (ZM)

Zamenhof=*eo* (Lazar Markovics) Zamenhof *la kutima nomo de Zamenhof en Esperantujo estas Lazaro Ludoviko Zamenhof: Zamenhof megszokott neve Eszperantoországban Lazaro Ludoviko Zamenhof *Zamenhof estas la kreinto de Esperanto: Zamenhof az eszperantó létrehozója; zamenhofologo: *eo* Zamenhof-kutató, zamenhofológus; zamenhofologio: *eo* Zamenhof-kutatás, zamenhofológia; Zamenhof-Esperanto-Objekto: *eo* Zamenhof-eszperantó emléktárgy; zamenhofa: *eo* zamenhofi *zamenhofa esprimo: zamenhofi kifejezés; zamenhofeco: *eo* zamenhofi jelleg v. eredet; zamenhofismo: *eo* zamenhofizmus, zamenhofi nyelvi jellegzetesség

Zanzibar/o=*geo* Zanzibár

zap/i=*tr* *táv*k kapcsolat (>televízió) *li ĉiam ~as la televidilon: mindig kapcsolgatja a tévét

Zaporij/o=*geo* Zaporizsje, Zaporozsje

zaporog/o=*tört* zaporizsjei v. zaporozsjei kozák

Zapat/o=*tört* (Emiliano) Zapata; ~isto: *tört* zapatista

zapoded/oj=*áll* szöcskegérfélék (Zapodidae)

Zaragoz/o=*geo* Zaragoza

Zaratuŝtr/o=*vall* (Ahriman) Zarathusztra, Zoroaszter *szin* Zoroastro *Tiele parolis ~o: *fil* Imígyen szóla Zarathustra

ze/o=*tud* növ kukorica (nemzetségnév) (Zea) vö. maizo; ~ino: *biol* kém zein

zebr/o=**1.** *áll* zebra (Equus zebra); **2.** *biz* közl zebra; ~ostrio: zebracsik; ~ostria: zebracsíkos *~ostria pasejo: gyalogos-átkelőhely, zebra *szin* stripasejo, zebro **2**

zebu/o=*áll* zebu, púpos tulok (Bos indicus) *szin* ĝibobovo

Zefir/o=*mit* Zephürosz, Zephyrus; ~o: **1.** *met* zefir, enyhe nyugati szél;

2. *tex* zefiranyag; ~lano: *tex* zefirgyapjú

Zeharj/a=*bibl* Zakariás könyve, Zakariás próféta könyve (Zak); ~o: Zakariás (utónév) *szin* Zakario

zekin/o=**1.** *tört* zecchino, dukát (aranypénz); **2.** érmedisz (ruhán)

Zeland/o=*geo pol* Zeeland (NL); Nov~o: *geo pol* Új-Zéland (NZ); nov~ano: *fn* új-zélandi

zelkov/o=*növ* gyertyánszil (Zelkova)

zelot/o=**1.** *tört* zelóta; **2.** *átv* vminek a vakbuzgó követője; **3.** *sp* szurkoló

szin fanatikulo 3, fano 2
zemgal/o=*fn* zemgal (lett törzs)
zemstv/o=*pol* zemsztvo
zen/o=*bud* zen; ~**ismo**, ~**budhismo**: *vall* zen buddhizmus
zenan/o=zenana, asszonyház, indiai hárem
zend/o=☞avesta
zenit/o=**1.** *csill* tetőpont, csúcspont, zenit *vö.* nadiro; **2.** *átv* zenit, csúcspont, tetőfok *la entusiasmo atingis la ~on: a lelkesedés a tetőfokára hágott *lia glorio estis ĉe la ~o: a dicsősége a csúcsponton volt
Zener/o=*fiz* (Clarence Melvin) Zener *~a diodo: Zener-dióda, Z-dióda, feszültségstabilizáló dióda
Zenon/o=*fil* Zénón
zeolit/o=*ásv* zeolit
Zepelin/o=*rep* (Ferdinand von) Zeppelin; ~o: *rep* zeppelin, Zeppelin-légihajó
zepto=előképző; *zepto*~: *tud* zepto~ (10⁻²¹)
zeta=*knyv* ζ, zéta, dzéta (görög 'z' és 'dz' betű) *szin* zeto
zeta²=előképző; *zeta*~: *tud* zetta~ (10²¹)
zet/o=☞zeta
zeŭgm/o=*nyt* zeugma
Zeŭksis/o=*mŭv* Zeuxisz
zeŭs/o=*áll* kakashal, Szent Péter hala, heringkirály (Zeus) *szin* fiŝo de Sankta Petro
Zeŭs/o²=*mit* Zeusz
zibel/o=*áll* coboly (Martes zibellina); ~**aŝo**: cobolyprém
zibet/o=*áll* ázsiai cibetmacska (Viverra zibetha) *szin* azia civeto
zidovudin/o=☞azidotimidino
zigen/o=*áll* acélszínű csüngőlepke (Zygaena filipendula)
zigofil/o=*növ* járomfű, járomlevél (Zygophyllum)
zigom/o=*anat* pofacsont, arccsont, járomcsont, zygoma *szin* vangosto, pometo 2
zigomicet/o=*növ* kapocsspórás gombák (Zygomycetes)
zigomikot/o=*növ* járomspórás gombák (Zygomycota)
zigospor/o=*növ* zigospóra, zygospora
zigot/o=*biol* zigóta, megtermékenyített petesejt
zigurat/o=*ép* zikkurat, toronytemplom
zigzag/o=cikkcakk *kion signigas ĉi tiuj ~oj sur la papero?: mit jelentenek ezek a cikkcakkok a papíron? *la ~oj de la tranĉeoj: a lövészárkok cikkcakkjai; ~**a**: cikkcakkos, cikázó *li kuris ~e, por eviti la pafojn: cikkcakkban futott, hogy elkerülje a lövéseket *~a vojo de velboato: vitorlás csónak cikázó útja; ~**i**: *ntr* cikázik *fulmoj ~is: villámok cikáztak; ~**iri**: *ntr* cikázva jár v. halad
zim/o=*biol* kém zimáz, zymase
Zimbabv/o=*geo* *pol* Zimbabwe (ZW)
zimbalon/o=*zene* cimbalom; ~**isto**: *fn* zene cimbalmos
zingibr/o=**1.** *növ* gyömbér (Zingiber); **2.** *gaszt* gyömbér; ~**i**: *tr* *gaszt* gyömbérrel ízesít
zini/o=*növ* rézvirág (Zinnia speciosum)
zink/o=*kém* cink, horgany (Zn); ~**a**: *kém* cink~, horgany~ *~a klorido: cinkklorid *~a kombinaĵo: cinkvegyület *~a tegaĵo: horganybevonat; ~**i**: *tr* *kém* cinkez, horganyoz; ~**ato**: *kém* cinkát; ~**isto**: *fn* cinkező, cinkedénykészítő; ~**blendo**: *ex* ☞sfalerito; ~**erco**: *ásv* cinkérc; ~**oblanko**: *kém* cinkfém; ~**ogravuraĵo**: *mŭv* cinkmetszet
zip=*inf* zip; zip-igilo: *inf* zipes tömörítő program; el-zip-igi: *tr* *inf* zip fájlból kitömörít; en-zip-igi: *tr* *inf* zip fájlba tömörít; zip-disko: *inf* zip-lemez; zip-dosiero: *inf* zip-fájl
zip/o=cipzár, villámzár *szin* fulmofermilo *vö.* lapofermilo; ~**i**: *tr* becipzároz, behúzza vmin (n) a cipzárt *vi forgesis ~i la pantalono-fendon: elfelejtetted behúzni a cipzárt a slicceden; **mal**~**i**: *tr* kicipzároz, lehúzza vmin (n) a cipzárt
zirjen/o=*fn* zürjén, komi; ~**a**: *mn* nyt zürjén, komi (kpv)
zirkon/o=*ásv* cirkon
zirkoni/o=*kém* cirkónium (Zr)
zizel/o=*áll* ürge (Citellus)
zizif/o=*növ* jujubafa (Ziziphus)
zlot/o=zloty (pénznem)
zo/o=**1.** *áll* állat (összetételében); **2.** *biz* állatkert *szin* bestĝardeno, zooparko; ~**ologio**: *áll* *fn* állattan, állattantudós, zoológus; ~**ologio**: *áll* állattan, zoológia; ~**ologia**: állattani, zoológiai *~ologia parko: állatkert *szin* bestĝardeno, zoo, zooparko; **ekino**~**oj**: *áll* nyeletlen tüskésbőrűek (Eleutherozoa); **ento**~**oj**: *áll* endoparaziták, endozoák (Entozoa); **paleo**~**ologio**: *ős*l ősellattan, paleozoológia; **proto**~**o**: *áll* protozoon, állati egysejtű, állati véglény; **proto**~**oj**: *áll* állati egysejtűek, állati véglények (Protozoa); **proto**~**ozo**: *orv* protozoon-fertőzés, protozoon-ózis; ~**ocenozo**: *áll* állattársulás, zoocönózis; ~**ofito**: *biol* növényállat,

zoofita; ~**oflageluloj**: *áll* állati ostorosak (Zoomastigophorea); ~**oforma**: állat alakú, zoomorf; ~**ogeografio**: *áll* *geo* állatföldrajz, zoogeográfia; ~**ohigieno**: *áll* *orv* állategészségügy, zoohigiéné; ~**oparko**: állatkert; ~**oplanktono**: *áll* zooplankton; ~**osporo**: *biol* rajzospóra, planospóra, zoospóra; ~**osterolo**: *biol* kém zoosterid *szin* animalsterolo; ~**otekniko**: *áll* *tech* zootechnika; ~**otoponimo**: *nyt* állati helynév, zootopinima *szin* bestotoponimo
 Űfitozoologio, saprozoo, scifozooj, sporozooj
zoarc/o=*áll* anyaaangolna (Zoarces)
zodiak/o=*csill* állatöv, zodiákus; ~**a**: *csill* állatövi *~aj signoj: állatövi jegyek
Zohar/o=*vall* Zóhár
Zoil/o=*ir* Zoilosz
Zoltan/o=Zoltán
zom/i=**1.** *ntr* *rep* kihúz (zuhanó repülésből), repülőgépet felránt, gyertyát repül, meredeken emelkedik; **2.** *ntr* *átv* repül (kábitószertől); **3.** *ntr* *for* zoomol, ráközelít; **4.** *tr* *inf* kinagyít (>ablak); ~o: **1.** *rep* gyertya, meredek emelkedés; **2.** *átv* repülés (kábitószertől); **3.** *for* gumiojektív, gumilencse, varioobjektív, zoom; **4.** *inf* kinagyítás (>ablak); **mal**~**i**: **1.** *ntr* *for* eltávolodik; **2.** *tr* *inf* lekicsinyít (>ablak)
zombi/o=zombi, élőhalott
zon/o=**1.** deréköv *buki sian ~on: bekapcsolja a derékövét *ĉasteca ~o: erényöv *leda ~o: bőröv *silka ~o: selyemöv; **2.** *átv* öv *frapi sub la ~o: övön alul üt *fortikigita urbo kun ~o de fuortoj: erődített város előerődök övével *li malligis la ~on de la virgulino: megoldotta a szűz övét (elvette a szüzességét); **3.** *mat* gömböv; **4.** *met* klímaövezet, éghajlati öv *szin* klimazono *malvarma ~o: hideg övezet *modera ~o: mérsékelt övezet *polusa klimato: sarki övezet *subtropika ~o: szubtrópusi övezet *tropika ~o: forró övezet, trópusi övezet; **5.** zóna, övezet, sáv (>terület) *dolara ~o: *gazd* dollárövezet *intertajda ~o: *víz* hajó árapályzóna *liberkomerca ~o: *gazd* szabadkereskedelmi övezet *lima ~o: határsáv *marborda ~o: litorális öv *okupacia ~o: *kat* okkupációs övezet *piedira ~o: *közl* gyalogos övezet, sétálóövezet *sekureca ~o: biztonsági övezet *senmilita ~o: *kat* demilitarizált övezet *stepa ~o: sztyeppövezet *~o de danĝero: veszélyzóna *~o de influo: befolyási övezet *~o libera de atombataliloj: *kat* atomfegyvermentes övezet, NWFZ; **6.** *anat* öv *szin* cinturo *pelva ~o: medenceöv, cingulum membri inferioris *skapola ~o: vállöv, cingulum membri superioris; **7.** ☞zostero²; ~**i**: **1.** *tr* felövez, (övként) felvesz v. felrak *li ~is sin per tuko: kendőt kötött a derekára *oni ~is lin per ŝnuro, por suprentiri lin: kötelet kötöttek a derekára, hogy felhúzzák; **2.** *tr* derekára köt, derekára ölt *li ~is al si glavon: kardot kötött az oldalára *ĉeno estis ~ita al la kaptito: láncot kötöttek a fogoly oldalára; **3.** *tr* *átv* övez, körbevesz *la kampon ~as arboj: a mezőt fák övezik; ~**aĵo**: ágyékkötő *szin* lumbotuko; ~**ego**: hasló, heveder, hasszíj; ~**eto**: *anat* kis öv, zonula *ciliara ~eto: sugárcsőecske, szemlencse-függesztőkészülék, Zinn-zonula, zonula ciliaris; **bio**~**o**: *geo* *biol* életöv, bioszféra *szin* biosfero; **flank**~**o**: *táv*k oldalsáv; ~**buko**: övcsat; ~**lukto**: *sp* övbirkózás; ~**muro**: *kat* falöv; ~**overmoj**: *áll* övesférgek (Clitellata); ~**saketo**: övtáska; ~**tuko**: övkendő
 Űadrezono, arbarzono, bufrozono, eŭrozono, faŭltzono, forstozono, horzono, ĥronozono, influzono, ĵartelzono, kartoĉzono, klimazono, krurzono, ledzono, mamzono, naĝzono, ripozzono, savzono, sekurzono, ŝnurzono, ŝtrumpozono, ŝultrozono, tempozono, terzono, ventrozono
zonul/o=☞zoneto
zoofili/o=*pszi* állatokkal való fajtalankodás, zoofília
zoomorf/a=☞zoofoma
zorb/o=*sp* zorbo(gömb); ~**i**: *ntr* *sp* gömbözik, zorbozik
zorg/i=**1.** *tr/ntr* gondoskodik vkiről v. vmiről, törődik vkivel v. vmivel, intézkedik vmiről *ĉu la gastoj estas bone ~ataj?: megfelelően gondoskodnak a vendégekről? *faru vian aferon, Dio ~os ceteron Z: *közm* segíts magadon, Isten is megsegít *faru, kion mi diris, mi ~os pri la cetero: tedd, amit mondtam, a többitől én gondoskodom *li ~as pri vi, kiel pri neĝo pasintjara Z: ügyet sem vet rád, semmibe vesz *ŝi ĉiam bone ~is pri sia fileto: mindig jól gondoskodott a kisfiáról *~u pri via propra afero: törődj a magad dolgával *~u pri vi, kaj nenion pli Z: törődj a magad dolgával *~u, ke taksio atendu nin: intézkedj, hogy taxi várjon bennünket; **2.** *ntr* aggódik *szin* timzorgi *ne ~u pro la morgaŭo: ne aggódj a holnapért *via patrino ~is pro vi: anyád aggódott miattad; ~**o**: **1.** gond, törődés, gondoskodás *li akceptis la infanon sub sian ~on: gondozásába vette a gyermeket *materialaj ~oj premas lin: anyagi gondok nyomasztják *mia estas la ~o pri la instruado de niaj infanoj: az enyém gyermekeink taníttatásának a gondja *patrinaj ~oj: anyai gondok; **2.** gond, aggodalom *lia sanstato faras al ni ~ojn: egészségi állapota gondot okoz nekünk *ne faru al vi superfluaĵn ~ojn: ne csinálj

magadnak felesleges gondokat *sidi en ~oj: gondban van *~o pro la morgaŭ: aggodalom a holnapért *~oj pro la pano: kenyérgondok; ~a: gondos *la libro aperis ~e de la aŭtoro: a könyv a szerző gondozásában jelent meg *~a esploro: gondos vizsgálat *~a patro: gondos apa; ~ado: gondoskodás *la ~ado de la instruisto pri la lernantoj: a tanító gondoskodása a tanulókról *manke de ~ado la domo ruiniĝis: gondoskodás híján a ház elromosodott; ~anto: *fn* gondozó, gyám; ~ato: *fn* gondozott, gyámfiú; ~atino: *fn* női gondozott, gyámleány; ~ema: gondos v. gondoskodó természetű, lelkiismeretes; ~emo: gondosság, lelkiismeretesség; ~igi: *tr* gondot okoz vkinek (n) *via konduto ~igas min: a viselkedésem gondot okoz nekem; ~ilo: *♂*pelilo; antaŭ~i: *tr* előre gondoskodik vmiről v. vkiről (n) *li antaŭ~is sian sepulton: előre gondoskodott a temetéséről; antaŭ~a: előrelátó, előre gondoskodó *antaŭ~a ekonomia politiko: előrelátó gazdaságpolitika *antaŭ~a ekskursanto kunportas akvon: előrelátó kiránduló visz magával vizet; antaŭ~ema: elővigyázatos; mal~i: *tr* elhanyagol, nem törődik vmivel v. vkivel (n) *ni mal~is la malfacilaĵojn: nem törődünk a nehézségekkel *vi mal~is viajn taskojn: elhanyagoltad a feladataidat; mal~a: gondatlan, hanyag; mal~o: gondatlanság, hanyagság; mal~emo: gondatlan v. hanyag természet; mempri~a: önellátó; mempri~o: önellátás, öngondoskodás; mem~anto: *fn* önellátó; pri~i: 1. *tr* gondoz, ellát *mia frato pri~as la ĝardenon: a testvérem gondozza a kertet *pri~i malsanulon: beteget gondoz *teknike pri~i: karbantart; 2. *tr* ellát, beszerez, gondoskodik vmiről (n) *antaŭ ĉio ni pri~u nutraĵon: mindenképp előtte élelemről gondoskodjunk *la fabriko pri~is la krudmaterialon: a gyár beszerezte a nyersanyagot *li pri~is nin per ĉio bona: minden jóval ellátott bennünket; 3. *tr* ellát (tevékenységet) *li pri~as la taskon de sekretario: titkári feladatot lát el; pri~o, pri~ado:

gondozás, ellátás *akuta pri~o: *orv* sürgősségi v. akut ellátás *la knabon oni donis por pri~o al virino: a fiút gondozásra kiadták egy asszonynak *pri~o de la hospitalo per medikamentoj: a kórház gyógyszerellátása *teknika pri~o: karbantartás, műszaki ellátás; pri~anto: *fn* gondozó; pri~ejo: gondozóintézet; sen~a: gondtalan *sen~a ofico: szinekúra, zsíros állás *sen~a vivo: gondtalan élet; sen~eco: gondtalanság; sen~ejo: *ép* sans-souci, nyári palota; ~oplena: gondterhelt; ~opremata: gondokkal gyötört

Uanimzorganto, bestozorgisto, domzorgisto, materialprizorgisto, premzorgo, socialprizorgo, timzorgi, vivozorgoj

zori/o=vietnami papucs *mi aĉetis ~ojn: vettem egy vietnami papucsot

zoster/o=*növ* tengerifű, tengerihínár, afrik (Zostera) *szin* margreso

zoster/o²=*orv* övsömör, herpesz, zoster *szin* zona erupcio

zuav/o=*kat* zuáv

zulu/o=*fn* zulu; ~a: *mn* nyt zulu (zul); ~lando: *geo* Zuluföld

zum/i=1. *ntr* *hgut* zümmög, dong *abeloj ~as en la abelkesto: méhek zümmögnek a kaptárban *impertinenta muŝo ~as ĉirkaŭ mia kolo: egy szemtelen légy dong a fejem körül; 2. *tr* *hgut* dúdol *szin* zumkanti *li ~is kanton: egy éneket dúdolt; 3. *ntr* *hgut* zsong, zibong, zúg *la drinkejo ~is en gaja babilo: a kocsmában zibongott a vidám beszélgetéstől *la radioricevilo ~as: sűg a rádió *~as en mia kapo: zúg a fejem; ~a: *hgut* zümmögő, zsongó, zibongó; ~o, ~ado: zümmögés, zsongás, zibongás, zúgás *li havas orelajn ~ojn: fülzúgása van *pro la ~ado mi ne bone komprenas vin: a zibongás miatt nem értem jól; ~ilo: *fn* eltr berregő, hangjelző; ~biciklo: *jm* tréf dongó (segédmotoros kerékpár); ~fero: *zene* doromb; ~kanti: *tr* dúdol *szin* zumi 2; ~turbo: *jték* bűgöcsiga

Ĝeneralaj mallongigoj

ABK=atoma, biologia, kemia
abs.=absoluta, absolute
adj.=adjektivo
ADP=adenozin-difosfato
adr.=adreso
adv.=adverbo
AF=alta frekvenco, altfrekvenca
AFAKS=Aviadila Frua Alarm- kaj Kontrolsistemo
afr.=afranko, afrankita, afrankite
AFT=aŭtomata frekvencoteno
agrikult.=agrikulturo, agrikultura
AI=artefarita intelekto
AIDS=Akirita Imun-Deficita Sindromo
AK=antaŭkongreso
ak.=akademiano
a.k.=akcia kompanio
a.K.=antaŭ Kristo
akk.=ankaŭ konata kiel
a.Kr.=antaŭ Kristo
akuz.=akuzativo
ALKM=aer-lanĉebla krommisilo
AM=asocia membro, aligita membro
AMP=adenozin-monofosfato
a.n.e.=antaŭ nia erao
anst.=anstataŭ
ap.=aparato, apartamento
apr.=aprilo
ARA=aŭtomata regado de amplifado
arĥ.=arĥaismo, arĥaisme
art.=artikolo
as.=asocio
a.s.=akcia societo
atm.=antaŭtagmezo, antaŭtagmeze
ATP=adenozin-trifostato
aŭg.=aŭgusto
AV=Akademia Vortaro
AV=aldonvalora imposto
AZT=azidotimidino
b=bito
Bar=Baruĥo
baspa=blankula-angla-saksa-protestanta
BD=Bildvortaro de Esperanto
BIL=Biografio de Internacia Lingvo
bind.=bindita, bindaĵo
bk.=bildkarto
BRO=Baza Radikaro Oficiala
broŝ.=broŝurita, broŝuro
BSE=bova spongeca encefalito
b.t.=bonvolu turni
bv.=bonvolu
c.=centimo, cendo, centra
c-ano=civitano
c-anino=civitanino
Cef=Cefanja
cl=centilitro
cm=centimetra
cos=kosinususo
cosec=kosekanto
ctg=kotangento
ĉ.=ĉirkaŭ
ĉap.=ĉapitro
ĈD=ĉefdelegito
ĉk.=ĉekkonto
ĈP=ĉevalpovo
Dan=Daniel
DDT=diklor-difenil-trikloro-etano
dec.=decembro
del.=delegito
dez. kor.=deziras korespondi
d-ino=doktorino
dir.=direktoro
dj=diskĵokeo

dkg=dekagramo
dl=dekalitro
D.L.T.=Distribuita Lingva Tradukado
dm=decimetro, dekametro
DM(-T)=dumviva membro (de UEA kaj TEJO)
DMJ(-T)=dumviva membro (de UEA kaj TEJO) kun Jarlibro
DNA=deoksiribonuklea acido
dok.=dokumento
DP=dumviva patrono
DPT=dumviva patrono de TEJO
DR=Demokratia Respubliko
d-ro=doktoro
e=eosto, eosta
E.=Esperanto
e-=elektronika
Ea=Esperanta
EA=Esperanto-Asocio
E-a=Esperanta
EB=Eŭropa Bulteno
EBEA=Elektronika Bibliografio de Esperantaj Artikoloj
EBV=Esperanta Bildvortaro
ED=Esperanto-Dokumentoj
ED=elektronika datuminterŝanĝo
EES=Eŭropa Ekonomia Spaco; Esperantologio, Esperanto Studies
Efe=La epistolo de la apostolo Paŭlo al la Efezanoj
EK=esperanta klavaro
EKG=elektrokardiografo
E-Kvo=kvociento de emocia inteligento
ekz.=ekzemple, ekzemplo, ekzemplero
ekz-e=ekzemple
ekz-o=ekzemplo
e=eldono, eldonis, eldonisto, eldonejo
Eli=Eliro
em.=emerita
EMS=enhav-mastruma sistemo
Eo=Esperanto
E-o=Esperanto
EPĈ=El Popola Ĉinio
Esp-a=Esperanta
Esp-o=Esperanto
Est=Ester
est.=estimata
EU=Eŭropa Unio
evi=evitinda
Ezr=Ezra
f=figurasence
f.=formo
feb.=februaro
f-ino=fraŭlino
FK=Fundamenta Krestomatio
F.K.=Fundamenta Krestomatio
f-lo=fraŭlo
Flm=La epistolo de la apostolo Paŭlo al Filemon
Flp=La epistolo de la apostolo Paŭlo al la Filipianoj
fm=familiara, familiare
fr.=franko
fr.sv.=franko svisa
FTP=Dosier-Transiga Protokolo
g=gramo
g.=genro
Gal=La epistolo de la apostolo Paŭlo al la Galatoj
GEM=Ganaa Esperanto-Movado
Gen=Genezo
ges-anoj=gesamideanoj
ges-roj=gesinjoroj
GEV=Grajnoj en Vento
GHz=gigaherco
GIS=Geografia Informo-Sistemo
GLAT=gejoj, lesbianoj, ambaŭseksemuloj, transseksuloj
gld.=guldeno
GMT=Grenviĉa Meza Tempo
GPS=Tutmonda Loktrova Sistemo, Tutmonda Pozicitra Sistemo

gr. =grupo	jun. =junio
GT =Grenviĉa Tempo	Jus =La epistolo ĝenerala de Judas
GUI =grafika uzantointerfaco	Jut =Judit
GA =ĝenerala asembleo	k =kaj, kilo~
ĝen. =ĝenerala	K =Kalocsay, Kaloĉajo
ĝen. sekr. =ĝenerala sekretario	k. =kopeko
ĜK =ĝenerala konsilantaro	KA =kolektiva abono
ĜKDK =Ĝenerala Konvencio pri Dogano kaj Komerco	k.a. =kaj aliaj
ĜPL =Ĝenerala Publika Permesilo	KAFE =Kultura, Arta Festivalo de Esperanto
h =horo	Kan =Alta Kanto
H =henro, hidrogeno	kas. =kasisto
ha =hektaro	kaŭ =kaj-aŭ
Heb =La epistolo al la Hebreoj	k.c. =kaj ceteraj, kaj cetere
HdE =Heroldo de Esperanto	KĈ =konstitucia ĉarto
HeKo =Heroldo komunikas	KD =kompakta disko
HIV =homa imun-insuficiencia viruso	k-do =kamarado
HM =honora membro	k.e.p. =kio estis pruvota, kiel eble plej
Hoŝ =Hoŝea	kompartio =komunista partio
HP =honora prezidanto, honora patrono	kompil. =kompilita
HPK =Honora Patrona Komitato	konj. =konjunkcio
HT =hiperteksto	Kor =La epistolo de la apostolo Paŭlo al la Korintanoj
HTML =HiperTeksta MarkoLingvo	kp. =komparu!
HTTP =HiperTeksta Transsendo-Protokolo	KR =konstanta reprezentanto, Kongresa Regularo
Hz =herco	kr. =krono
Ĥab =Ĥabakuk	Kro =Kroniko
Ĥag =Ĥagaj	ks =kaj simile, kaj similaj
i.a. =interalie, inter aliaj	k. sekv. =kaj sekvaj, kaj sekvantaj
IBKN =internacia bankkonto-numero	k. sk. =kaj sekvaj, kaj sekvantaj
IF =informa fako	ktp =kaj tiel plu
IFA =Internacia Fonetika Alfabeto	k.t.p. =kaj tiel plu
Ijo =Ijob	KUKO =Kuriero de la Komisiono
IKEV =Internacia Komerca kaj Ekonomika Vortaro	l =liro, litro
i.k.r. =imperiestra kaj reĝa	L. =Latino
I-Kvo =inteligentokvocianto	LA =landa asocio
il. =ilustrita	lab. =laborista
ILo =Internacia Lingvo	Lam =Lamentado
ilus. =ilustrita	LAT =latin-amerika tarifo
IM =individua membro (de UEA)	L.B. =Londona Biblio
IMR =Internacia Medicina Revuo	l.c. =en la loko citita
inf. =infinitivo	LED =lumeliganta diodo
ing. =inĝeniero	let. =letero
INKA =Internacia Ne-Kontraŭfundamenta Alfabeto	Lev =Levidoj
inkl. =inkluzive	LG =La Gazeto
instr. =instruisto	LI =Lingvo Internacia
int. =internacia	L.I. =Lingvo Internacia
interj. =interjekcio	LiF =Libera Folio
intern. =internacia	lin. =linio
IO =Internacia Ortografio	LKK =Loka Kongresa Komitato
IP =interreta protokolo	LLZ =Ludoviko Lazaro Zamenhof
IPR =Internacia Pedagogia Revuo	LM =Literatura Mondo
IT =internacia tarifo	LMLP =La Monda Lingvo-Problemo
j. =jaro, jaroj	LO =longa ondo
Jak =La epistolo ĝenerala de Jakobo	LOdE =La Ondo de Esperanto
j.a.K. =jaro(j) antaŭ Kristo	LPLP =Lingvaj Problemoj kaj Lingvo-Planado
jan. =januaro	LR =Lingvaj Respondoj, landa reprezentanto
JAZAF =Jarfina kaj Zamenhofa Festoj	L.R. =Lingvaj Respondoj
JBLE =Japana Budhana Ligo Esperantista	LS =landa sekcio, loka societo
jc. =jarcento	Luk =La evangelio laŭ Sankta Luko
JD =junulara delegito (de UEA)	M =meza, mega~
JEa =Japana Esperanto-Asocio	m. =mortinta
JEB =Junularo Esperantista Brita	MA =membro abonanto (>UEA)
Jeh =Jeĥezkel	MAF =malalta frekvenco
Jer =Jeremia	mag. =magistro
Jes =Jesaja	maj. =majo, majusklo, majuskle
JL =Jarlibro	Mak =Makabeoj
J-MA =juna membro-abonanto (de UEA)	MAK =membro kun Jarlibro kaj (revuoj) Esperanto kaj Kontakto
J-MJ =juna membro (de UEA) kun Jarlibro	Mal =Malaĥi
JNRO =junulara neregistara organizo	mar. =marto
Joe =Joel	Mar =La evangelio laŭ Sankta Marko
Joh =La epistolo ĝenerala de Johano, La evangelio laŭ Sankta Johano	Mat =La evangelio laŭ Sankta Mateo
Jon =Jona	MA-T =individua membro abonanto (TEJO) kun revuo Esperanto
Jos =Josuo	Me =metalo, metil-grupo
JS =Javaskripto	MEL =Malplej Evoluintaj Landoj
Jud =La epistolo ĝenerala de Judas	MEP =malneta enlanda produkto
Juĝ =Juĝistoj	MET =Mez-Eŭropa Tempo
jul. =julio	MEVo =Multlingva Elektronika Vortaro

MF=meza frekvenco
MG=membro kun Gvidlibro
MHz=megaherco
Miĥ=Miĥa
MIK=maksimuma imisia koncentriteco
min=minuto
min.=minuskle
MIR=Medicina Internacia Revuo
MJ=membro kun Jarlibro
MJK=membro kun Jarlibro kaj Kontakto
MJ-T=juna membro kun Jarlibro
mks=metro, kilogramo, sekundo
ml=mililitro
MLK=maksimuma laborloka koncentriteco
mll.=mallongigo
mm=milimetro
MNP=malneta nacia produkto
MO=meza ondo
mons.=monsinjoro
MS=membro subtenanto
ms.=manuskripto
MSZ=membro de Societo Zamenhof
MuzTerm=Muzika Terminaro
MYS=Monda Yumeiĥo-Societo
n=naskita, nano~, nomo
N=nordo, nitrogeno, neŭtono
Naĥ=Nahum
NB=notu bone!
NBN=Nova Biologia Nomenklaturaro
ndlr=noto de la redaktoro
NE=nord-eosto, nord-eosta
Neĥ=Nehemja
NEP=Nova Ekonomia Politiko
NePiv=nePivaj Vortoj
NG=Neologisma Glosaro
NHA=Nova Help-Alfabeto
NLR=La Nica Literatura Revuo
NNP=neta nacia produkto
Nom=Nombroj
nov.=novembro
NP=Norda Prismo
NPIV=Nova Plena Ilustrita Vortaro
NRB=neŭtronradia batalilo
n-ro=numero
NRO=neregistara organizo
ntr=netransitiva
NU=nord-uesto, nord-uesta
O=oesto, oesta
OA=Oficiala Aldono
Oba=Obadja
OD=oftaj demandoj
OET=Orient-Eŭropa Tempo
OG=Oficiala Gazeto
OK=organiza komitato
okt.=oktobro
OLE=Originala Literaturo Esperanta
ORP=Optika Rekon-Programo
OS=operacia sistemo
OT=orient-eŭropa tarifo
OV=Originala Verkaro
p=proprasence
p.=paĝo, patro
p.a.=per adreso de
PAG=Plena Analiza Gramatiko (de Esperanto)
par.=paragrafo
part.=participo
Pat=patrono de UEA
pĉk.=poŝtĉekkonto
PE=Proverbaro Esperanta, Pola Esperantisto
Pekoteko=Per-komputora termino-kolekto
PEN=Plena Esperantigo de Nomoj
Pet=Petro
pf=proprasence kaj figurasence
PG=Plena Gramatiko
PGE=Plena Gramatiko de Esperanto
PGI=Parnasa Gvidlibro

PGKD=plej granda komuna divizoro
PGSA=plej granda supozebla akcidento
P.Gv.=Parnasa Gvidlibro
pĝk.=poŝtĝirkonto
pH=potenco hidrogena
PIN=Persona Identiga Numero
PIV=Plena Ilustrita Vortaro
pj=pejorative
PK=postkongreso, persona komputilo, plenumkomitato
pk.=poŝtkarto
p.k.=poŝtkesto
p.K.=post Kristo
pm.=poŝtmarko
PMEG=Plena Manlibro de Esperanta Gramatiko
PMKO=plej malgranda komuna oblo
POP=poŝtoŝiceja protokolo
pp=se paroli pri, parolante pri
PR=popola respubliko
pr.=prononcu
pref.=prefikso
prep.=prepozicio
prez.=prezidanto, prezidento
p-ro=pastro
prof.=profesoro
proks.=proksimume, proksimuma
pron.=pronomo
prop.=propozicio
prop-o=propozicio
PS=Pasporta Servo, postskribo
ps.=pseŭdonimo, pseŭdonime
P.S.=postskribo
Psa=La Psalmaro
PT=patrono de TEJO
ptm.=posttagmeze
PTT=poŝto, telegrafo kaj telefono
PV=Plena Vortaro
PVZ=Plena Verkaro de Zamenhof
r.=rublo
RA=Renkontiĝo de Amikoj
rad.=radiko
Ralfo=Racia Alfabeto
Rea=Readmono
red.=redaktita, redaktis, redaktisto, redaktinto, redaktoro
reg.=regularo
REGo=Rusia Esperanto-Gazeto
Reĝ=Reĝoj
resp.=respektiva, respektive
resp. kup.=respondkupono
RETE=Reta Terminaro
rev.=reviziita
ReVo=Reta Vortaro
rim.=rimarko, rimarkigo
RNA=ribonuklea acido
Rom=La epistolo de la apostolo Paŭlo al la Romanoj
RTV=radio-televideo
s=sekundo, speso
S=suda, sudo
S.=Sankta
SA=simpla abonanto (de la revuo Esperanto)
SAGO=Sat-Amikara Gazeto
Saĝ=Saĝeco
Sam=Samuel
s-ano=samideano
s-anino=samideanino
SARS=sasoso
sasoso=Severa Akuta Spira Sindromo
sci-fi-a=scienc-fikcia
s.d.=sen dato
SDI=Strategia Defendiniĉiato
SE=sud-eosto, sud-eosta
sec=sekanto
sekr.=sekretario
Sen=Sentencoj
sen.=senatoro
sep.=septembro
SF=scienc-fikcia

SIE=Supera Internacia Ekzameno
simb.=simbolo
sin=sinuso
s-ino=sinjorino
sin.=sinonimo
SI=sistemo internacia de mezurunuoj
SIE=Supera Internacia Ekzameno
simb.=simbolo
sin=sinuso
s-ino=sinjorino
sin.=sinonimo
Sir=Sirahido
s.j.=sen indiko de jaro
SK=Sciencaj Komunikaĵoj
sk.=subkomprenu
SKAP=Senkabla Aplik-Protokolo
sl.=samloke
s.l.=sen indiko de presloko
s.l.k.d.=sen indiko de loko kaj dato
SMS=skriba mesaĝservo
s.n.s.=se kaj nur se
sp.=specio
SR=Scienca Revuo, Sennacieca Revuo
s-ro=sinjoro
ss=striktasence
s-ta=sankta
stat.=statuto
str.=strato
STT=Scienca kaj Teknika Terminaro
SU=sud-uesto, sud-uesta
subsp.=subspecio
subst.=substantivo
suf.=sufikso
S-ulo=Sennaciulo
supl.=suplemento
t=tera~, tuno
tan=tango
t.e.=tio estas
tel.=telefono, telefonnumero
Tes=La epistolo de la apostolo Paŭlo al la Tesalonikanoj
TIK=teknologio de informado kaj komunikado

Tim=La epistolo de la apostolo Paŭlo al Timoteo
Tit=La epistolo de la apostolo Paulo al Tito
TLP=Trijara Laborplano
tm.=tutmonde
t.n.=tiel nomata
TNT=trinitrotolueno
Tob=Tobit
tr=transitiva
trad.=tradukita, traduko, tradukis, tradukisto
TRENHA=Tradicia Esperanto, Nova Help-Alfabeto
TT=TEJO Tutmonde
ttt=*inf* tuttera teksaĵo
U=uesto, uesta
UD=Universala Deklaracio de Homaj Rajtoj
UDK=Universala Dekuma Klasifiko
UK=Universala Kongreso
U.K.=Universala Kongreso
UL=Unua Libro
univ.=universitato
UPUL=unu persono – unu lingvo
USB=Universala Seria Buso
USD=usona dolaro
USUL=unu situacio – unu lingvo
UT=Universala Tempo
UTK=Universala Tempo-Kalkulo
UV=Universala Vortaro, ultraviola
U.V.=Universala Vortaro
v.=verso, vidu
var.=vario
VD=vicdelegito
VEB=Virtuala Esperanto-Biblioteko
vicprez.=vicprezidanto, vicprezido
vol.=volumo
vol. kor.=volas korespondi
VPNLM=viŝebla, programebla, nurlegebla memoro
vs=vastasence
Zeĥ=Zeharja
ZEO=Zamenhof-Esperanto-Objekto
zl.=zloto
ZLAB=zono libera de atombataliloj

Szervezetek és rendezvények rövidítései
Mallongigoj de organizoj kaj aranĝaĵoj

ACE =Afrika Centro Esperantista	ĈeC =Ĉeboksara Esperanto-Centro
AC =Akademia Centro Interlingvistika	ĈEL =Ĉina Esperanto-Ligo
AdE =Akademio de Esperanto	ĈIEG =Ĉina Internacia Eldona Grupo
AE =Association pour l'Espéranto	ĈPEU =Ĉina Proleta Esperantista Unio
AEA =Armena Esperanto-Asocio, Aŭstralia Esperanto-Asocio	ĈRI =Ĉina Radio Internacia
AEF =Aŭstria Esperantista Federacio	DEA =Dana Esperanto-Asocio
AEH =Asocio de Esperantistoj Handikapuloj	DESKF =Danuba Esperantlingva Scienca kaj Kultura Forumo
AEK =Asocio por Eŭropa Konscio, Astronomia Esperanto-Klubo, Asocio pri Esperanto en Kamerunio	DKEA =Demokrata Kongolanda Esperanto-Asocio
AEL =Albana Esperanto-Ligo, Argentina Esperanto-Ligo	EAB =Esperanto-Asocio de Britio
AELA =Asocio de Esperantistaj Libro-Amikoj	EAE =Esperanto-Asocio de Estonio
AERA =Amikaro de Esperanto en Radio	EAF =Esperanto-Asocio de Finnlando
AERB =Asocio Esperantista de la Respubliko Belorusio	EA =Esperanto-Asocio de Irlando
AEST =Apliko de Esperanto en Scienco kaj Tekniko	EAK =Esperantista Asocio en Kongolando
AEU =Andaluzia Esperanto-Unuiĝo	EANA =Esperanto-Asocio de Norda Ameriko
AFRB =Asocio Esperantista de la Respubliko Belorusio	EAR =Esperanto-Asocio de Rumanio
AFEF =Aŭstria Fervojista Esperanto-Federacio	EASA =Esperanto-Asocio de Suda Afriko
AFESPO =Afgana Esperanto-Klubo	EAŬ =Esperantista Asocio de Ŭonbulismo
AI =Amnestio Internacia	EBG =Esperantista Brusela Grupo
AIS =Akademio Internacia de la Sciencoj	EC =Esperanto-Civito
AK =Amerika Komisiono, Afrika Komisiono	E.C.O. =Esperantista Centra Oficejo
AMIKE =Amika Mez-Insula Klubo de Esperanto	EDE =Eŭropo-Demokratio-Esperanto
AKSo =Asocio de Kulturdefendaj Societoj	EDK =Eŭropa Defend-Komunumo
AL =Araba Ligo	EEA =Eŭska Esperanto-Asocio, Eŭropa Ekonomia Areo
ALE =Akademio Literatura de Esperanto	EEC =Eŭropa Esperanto-Centro
A.K.C. =Afrika Kulturcentro	EEK =Ekumena Esperanto-Kongreso, Eŭropa Ekonomia Komunumo
AKEL =Alternativa Komunikado inter Eŭropaj Lernejoj	EEU =Eŭropa Esperanto-Unio
ANEB =Asocio Nacia de Esperanto en Burundio	EEUK =Esperanta Eŭrop-Unia Kongreso
ARE =Azia Rondo Familia	EF =Espéranto-France
AREK =Amika Rondo de Esperantaj-Kolektantoj	EFIFO =Esperanto-Filmfestivalo
ARKONES =Artaj Konfrontoj en Esperanto	EGLI =Esperantista Go-Ligo Internacia
ASO =agosemajno	E@I =Esperanto@Interreto, Edukado@Interreto
ASE =Asocio de Sovetiaj Esperantistoj	EIB =Eŭropa Investobanko
ASISTI =Asocio de Studado Internacia pri Spiritaj kaj Teologiaj Instruoj	EJA =Esperanta Jura Asocio, Eŭropa Junulara Centro
ASKK =Amika Societo de Kálmán Kalocsay	EJF =Eŭropa Junulara Fondajo
ASLE =Asocio de Sociallaboristoj	EK =Eŭropa Komunumo, Eŭropa Klubo
ASOAN =Asocio de Sudorient-Aziaj Nacioj	EKC =Esperanto-Kontaktcentro
AT =aktivula trejnad	EKHR =Eŭropa Konvencio pri Protekto de Homaj Rajtoj kaj Bazaj Liberecoj
ATEO =Ateista Tutmonda Esperanto-Organizo	EKI =Instituto por Esperanto en Komerco kaj Industrio
AMO =Aktivula Maturigo	EKKŜ =Eŭropa Komunumo pri Karbo kaj Ŝtalo
AVE =Asocio de Verduloj Esperantistaj	EKN =Esperanto-Klubo de Nikaragvo
BAJK =Balkana Junulara Konferenco	EKo =Esperanta Kontaktcentro
BKC =Brusela Komunikadcentro	EKOTUR =Ekoturisma Renkontiĝo
BLE =Budhana Ligo Esperantista	EKRELO =Eldon-Kooperativo por Revolucia Esperanto-Literaturo
BMF =Budapeŝta Medicina Fakgrupo	EKS =Esperanta Koresponda Servo
BET =Bulgara Esperanto-Teatro, Baltaj Esperanto-Tagoj, Balta Esperanto-Tendaro	ELBH =Esperanto-Ligo de Bosnio kaj Hercegovino
BHH =Biblioteko Hector Hodler	ELEA =Esperanto-Ligo de Okcidenta Aŭstralio
BAV =Bavara Esperanto-Ligo	ELF =Esperanto-Ligo Filatelista
BAVELO =Baden-Virtemberga Esperanto-Ligo	ELI =Esperanto-Ligo en Israelo
BEA =Brita Esperanto-Asocio, Bulgara Esperanto-Asocio, Bangladeŝa Esperanto-Asocio, Benina Esperanto-Asocio	ELKA =Eŭropa Liber-Komerca Asocio
BEF =Belga Esperanto-Federacio, Benina Esperanta Federacio	ELNA =Esperanto-Ligo por Norda Ameriko
BEG =Brusela Esperanto-Grupo	EMAKARO =Esperantista Malgrand-Karpata Renkontiĝo
BEI =Belga Esperanto-Instituto	EMEK =Eŭropa Medicina Esperanto-Kongreso
BEL =Brazilia Esperanto-Ligo, Bahaa Esperanto-Ligo	EMU =Eŭropa Mona Unio
BELO-INFO =Bavaria Esperanto-Informado	EN =Esperanto Nederlando
BEM =Biciklista Esperanto-Movado Internacia	EP =Eŭropa Parlamento, Eŭropa Platformo
CDEL =Centra Dana Esperantista Ligo	EPA =Esperanto-Populariga Asocio
CDEL =Centro de Dokumentado kaj Esploro pri la Lingvo Internacia	EPC =Esperanta PEN-Centro, Esperanto Publishing Company
CED =Centro de Esploro kaj Dokumentado pri Mondaj Lingvaj Problemoj	EPME =Eszerantista Pedagógusok Magyarországi Egyesülete
CEKIT =Centro por Esperanto en Komerco Industrio kaj Turismo	ERA =Esperanta Radikala Partio
CK =Centra Komitato	ERAJ =Esperantaj Ret-Amantoj Japanaj
CO =Centra Oficejo	ERASMUS =Eŭropa Agado-Skemo por Mobilizo de Universitataj Studentoj
CoEdEs =Cooperativa Editoriale Esperanto	ESK =Esperanto-Societo Kebekia, Esperanto sub la Suda Kruco
ĈEA =Ĉeĥa Esperanto-Asocio, Ĉilia Esperanto-Asocio	EŜLI =Esperanta Ŝak-Ligo Internacia
	ETV =Esperanto-TV
	EU =Eŭropa Unio
	EUEK =Eŭrop-Unia Esperanto-Kongreso
	Eŭratomo =Eŭropa Atom-Energia Komunumo

- EŬREKA**=Eŭropa Reserĉa kaj Kunordiga Agentejo
EUROKKA=Esperanto-Universala-Rok-Asocio
Eŭroparlamento=Eŭropa Parlamento
EVA=Esperantlingva Verkista Asocio, Esperanta Virina Asocio
FLE=Federacio de Laboristaj Esperantistoj
FRG=Federacia Respubliko Germanio
FRINGOJ=Festa Renkonto Internacia de Geknaboj
GCA=Grafika Centro Antverpeno
GDR=Germana Demokratia Respubliko
GDREA=Esperanto-Asocio en Kulturligo de GDR
GEA=Germana Esperanto-Asocio, Gvatemala Esperanto-Asocio
GEJ=Germana Esperanto-Junularo
GEP=Gastejo Edmond Privat
GIL=Gesellschaft für Interlinguistik e.V.
GLEA=Germana Libera Esperanto-Asocio, Gej-Lesba Esperanto-Asocio
HALE=Hispana Asocio de Laboristaj Esperantistoj
HAT=Homaranisma Asocio Tutmonda
HEA=Hungar(i)a Esperanto-Asocio, Humana Esperanto-Asocio, Helena Esperanto-Asocio, Honkonga Esperanto-Asocio
HEC=Hiroŝima Esperanto-Centro
HEF=Hispana Esperanto-Federacio
HEFA=Hungara Fervojista Esperanto-Asocio
HEJ=Hungara Esperanto-Junularo
HEK=Hungarlanda Esperanto-Konsilantaro, Hilelista Esperanto-Komunumo
HEL=Hokajda Esperanto-Ligo
ĤEA=Ĥina Esperanto-Asocio
IABO=Internacia Asocio de Bibliistoj kaj Orientalistoj
IAdEM=Internacia Asocio de Esperantistaj Matematikistoj
IAE=Internacia Asocio por Evoluigo
IAEA=Internacia Agrikultura Esperanto-Asocio, Internacia Atom-Energia Agentejo
IAF=Internacia Arta Festivalo
IALA=International Auxiliary Language Association
IAREV=Internacia Asocio de Revoluciaj Esperanto-Verkistoj
IAT=Internacia Arta Teatro
IBIRE=Internacia Biciklista Renkontiĝo
IBRE=Internacia Banko por Rekonstruo kaj Evoluigo
ICAO=Internacia Civil-Avia Organizo
ICEM=Internacia Celado por Edukado Moderna per Esperanto
ICH=Interkultura Centro Herzberg
ICK=Internacia Centra Komitato
IDP=Interreta Distanca Parolado
IEA=Islanda Esperanto-Asocio
IEAJ=Internacia Asocio de Juristoj
IEF=Itala Esperanto-Federacio
IEĤSK=Internacia Esperantista Heksa-Ŝaka Klubo
IEI=Internacia Esperanto-Instituto
IEJ=Itala Esperantista Junularo
IEK=Internacia Ekzamena Komisiono, Internacia Esperanto-Konferenco
IEKA=Internacia Esperanto-Klubo Aŭtomobilista
IEM=Internacia Esperanto-Muzeo, Islama Esperanta Movado
IEMW=Internacia Esperanto-Muzeo Wien
IERM=Internacia Esperanto-Renkontiĝo de Meditado
IET=Internacia Esperanto-Turismo
IETKO=Internacia Esperanta Tablo-Tenisa Konkurso
IF=Internacia Festivalo
IFAE=Internacia Fonduso por Agrikultura Evoluigo
IFEA=Itala Fervojista Esperanto-Asocio
IFEF=Internacia Fervojista Esperanto-Federacio
IFK=Internacia Financa Korporacio, IFEF-Kongreso
IFL=Internaciaj Floraj Ludoj
IFRA=Internacia Fervojista Radioamatora Asocio
IFRE=Internacia Forstista Rondo Esperantlingva
IGS=Internacia Gazetara Servo
IIC=Itala Interlingvistika Centro
IIK=Internacia Infana Kongreseto
IJF=Internacia Junulara Festivalo
IJHR=Internacia Jaro de Homaj Rajtoj
IJK=Internacia Junulara Konferenco, Internacia Junulara Kongreso, Internacia Junulara Kunveno
IJS=Internacia Junulara Semajno, Internacia Junulara Seminario
IK=Interkulturo
IKA=Internacio Katolika
IKEF=Internacia Komerca kaj Ekonomia Fakgrupo
IKEK=Internacia Komunista Esperantista Kolektivo
IKEL=Internacia Komitato por Etnaj Liberecoj
IKEO=Internacia Kooperativa Esperanto-Organizo
IKO=Interkultura Kunfratiga Organizo
IKU=Internacia Kongresa Universitato
IKUE=Internacia Katolika Unuiĝo Esperantista
ILASE=Internacia Ligo de Agrikulturaj Specialistoj-Esperantistoj
ILEI=Internacia Ligo de Esperantistaj Instruistoj
ILEA=Itala Laborista Esperanto-Asocio
ILERA=Internacia Ligo de Esperantistaj Radio-Amatoroj
ILK=Internaciaj Lingvaj Kursoj
ILO=Internacia Labor-Organizo, Internacia Labor-Oficejo
IMEK=Internacia Medicinista Esperanto-Konferenco
IMF=Internacia Mona Fonduso
IMO=Internacia Mar-Organizo
INA=Internacia Naturkuraca Asocio
INAE=Internacia Naturprotektada Asocio de Esperantistoj
INOE=Internacia Naturista Organizo Esperantista
Interpol=Internacia Kriminalpolica Komisiono
Intraespo=Monda Organizaĵo por la Disvolvado de la Esperantista Ekonomio
IOE=Instituto por Oficialigo de Esperanto
IOMK=Interregistara Organizo por Marafera Konsultado
IPE=Internacio de Proleta Esperantistaro
IPKK=Internacia Perfekta Koresponda Kurso
ITU=Internacia Telekomunika Unio
ITV=Internacia Televido
IVU=Internacia Vintra Universitato
JEI=Japana Esperanto-Instituto
JEL=Jugoslavia Esperanto-Ligo
JELK=Japana Esperanta Librokooperativo
JER=Junulara Esperanto-Rekonto
JES=Junulara Esperanto-Semajno
JET=Junulara Ekumena Esperanto-Tendaro
JIK=Jaro de Internacia Kunlaboro
KAA=Komisiono pri la Amerika Agado
KAE=Kultura Asocio Esperantista, Komisiono pri Agado Espero
KAEM=Komisiono por la Azia Esperanto-Movado
KAEST=Konferenco pri Apliko de Esperanto en Scienco kaj Tekniko
KALiFo=Administra Komitato de Literatura Forumo
KAO=Komisiono pri Agado en Oceanio
KCE=Kultura Centro Esperantista (CH), Kultura Centro de Esperanto (BR)
KE=Konsilio de Eŭropo
KEA=Kanada Esperanto-Asocio, Kartvelia Esperanto-Asocio, Kataluna Esperanto-Asocio, Korea Esperanto-Asocio, Kostarika Esperanto-Asocio, Kotdivoara Esperanto-Asocio, Kuba Esperanto-Asocio, Kultura Esperanto-Asocio
KEC=Kultura Esperanto-Centro
KEF=Kultura Esperanto-Festivalo
KEI=Konsilio de Ekonomia Interhelpo
KEILEU=Komitato por la Eksperimentado de la Internacia Lingvo ene de Eŭropa Unio
KEL=Kroata Esperanto-Ligo, Kolombia Esperanto-Ligo
KELI=Kristana Esperanto-Ligo Internacia
KPSU=Komunista Partio de Sovetunio
KREH=Konsilio de Reciproka Ekonomia Helpo
KSKE=Konferenco pri Sekureco kaj Kunlaboro en Eŭropo
KSM=Koresponda Servo Mondskala
KUNKE=Konferenco de UN pri Komerco kaj Evoluigo
LatEA=Latvia Esperanto-Asocio
LDN=Ligo de Nacioj
LEA=Laborista Esperanto-Asocio, Landa Esperanto-Asocio
LEEN=La Estonto Estas Nia
LETO=Libera Esperanto-Tendaro
LEU=Libera Eŭropa Universitato
LEUKAIS=Libera Eŭropia Universitato Kelemania de AIS
LF=Lingva Festivalo, Literatura Foiro
LF-koop=Kooperativo de Literatura Foiro
LIBE=Ligo Internacia de Blindaj Esperantistoj
LitEA=Litova Esperanto-Asocio
MOK=Monda Organizo pri Komerco
MOM=Monda Organizo pri Meteologio

MOS =Monda Organizo pri Sano	SEF =Sveda Esperanto-Federacio, Slovakia Esperanto-Federacio
MOT =Monda Organizo pri Turismo	SEFT =Somera Esperanto Familia v. FERIA Tendaro
MsN =Movado sen Nomo	SEI =Sveda Esperanto-Instituto
MT =Monda Turismo	SEJM =Sovetia Esperantista Junulara Movado
NAO =Nutraĵa kaj Agrikultura Organizo	SEK =Seula Esperanto-Kulturcentro, Studenta Esperanto-Klubo
NASK =Nord-Amerika Somera Kursaro	SEL =Sarlanda Esperanto-Ligo, Serbia Esperanto-Ligo, Skolta Esperanto-Ligo, Slovakia Esperanto-Ligo, Slovenia Esperanto-Ligo
NATO =Nord-Atlantika Traktat-Organizo	SER =Subkomitato pri Eksteraj Rilatoj
NEA =Nederlanda Esperanto-Asocio, Nepala Esperanto-Asocio	SES =Somera Esperanto-Studato, Svisa Esperanto-Societo
NEL =Norvega Esperantista Ligo	SEFVL =Spirita Eldona Societo F. V. Lorenz
NEM =Neŭtrala Esperanto-Movado	SEU =Sovet-Respublikara Esperantista Unio, Somera Esperanto-Universitato
NEspA =Nepala Esperanto-Asocio	SFPE =Societo Franca por la Propagando de Esperanto
NESTo =Naturista Esperantista Somera Tendaro	SIK =Simpozio pri Interkultura Komunikado
NIS =Novjara Internacia Semajno	SIA =Semajno de la Internacia Amikeco
NR =Novjara Renkontiĝo	SIK =Simpozio pri Interkultura Komunikado
OAPEL =Organizo de Arabaj Petrol-Eksportaj Landoj	SOMERE =Somera Mezeŭropa Renkontiĝo
OAS =Organizo de Amerikaj Ŝtatoj	SPPE =Société pour la propagation de l'Espéranto
OAU =Organizo pri Afrika Unuiĝo	START =Intertraktadoj pri la Redukto de Strategiaj Armiloj
OEKE =Organizo por Ekonomia Kunlaboro kaj Evoluigo	STELO =Studenta Tutmonda Esperantista Ligo
OEU =Okcident-Eŭropa Unio	StrIGO =Studenta Renkontiĝo de Iniciatema Generacio
OKEJ =Okcident-Eŭropa Junulara Konferenco	SUK =Someraj Universitataj Kursoj
OKK =Organiza Komitato de Kongresoj	SUS =San-Marina Universitata Sesio
OkSejt =Okcidenta Somera Esperanto-Junulara Tendaro	SZ =Societo Zamenhof
OLP =Oranizo por la Liberigo de Palestino	TAGE =Tutmonda Asocio de Geinstruistoj Esperantistaj
OPEL =Organizo de Petrol-Eksportaj Landoj	TAKE =Tutmonda Asocio de Konstruistoj Esperantistaj, Tut-Amerika Kongreso de Esperanto
ORE =Ornitologia Rondo Esperantista	TANEF =Esperanto-Fako de la Turista Asocio „La Naturamikoj”
OSIEK =Organiza Societo de Internaciaj Esperanto-Konferencoj	TC =Terminologia Centro
OSKE =Organizo pri Sekureco kaj Kunlaboro en Eŭropo	TEA =Tajvana Esperantista Asocio, Tanzania Esperanto-Asocio, Triesta Esperanto-Asocio, Turka Esperantista Asocio
OTE =Organizo de Togolandaj Esperantistoj	TEC =Terminologia Esperanto-Centro
OUNIE =Organizo de UN pri Industria Evoluigo	TEI =Tajlanda Esperanto-Instituto
PAC =Pakto por la Esperanta Civito	TEJK =Tut-Eŭropa Junulara Konferenco
PakEsA =Pakistana Esperanto-Asocio	TEJO =Tutmonda Esperantista Junulara Organizo
PREM =Popola Rusia Esperanto-Movado	TEĴA =Tutmonda Esperantista Ĵurnalista Asocio
PSI =Printempa Semajno Internacia	TEKo =Tokia Esperanto-Kooperativo
RAdE =Rotaria Asocio de Esperantistoj	TEKA =Tutmonda Esperantista Kuracista Asocio
REF =Renkontiĝo de Esperantistaj Familioj, Rondo de Esperantista Flaŭristoj	TESPA =Teatro Esperanta de Parizo
REJM =Rusia Esperantista Junulara Movado	TEV =Teatro Espero Varsovio
REK =Rusia Esperanto-Kongreso	TEVA =Tutmonda Esperantista Vegetarana Asocio
REL =Ruslanda Esperanto-Ligo	TIR =Tutmonda Inform-Reto
RET =Rusiaj Esperanto-Tagoj	TJO =Tutmonda Junular-Organizo
REU =Rusia Esperanto-Unio	VEA =Venezuela Esperanto-Asocio, Vjetnama Esperanto-Asocio
RIC =Reta Informado-Centro	VEK =Veterana Esperanto-Klubo, Virtuala Esperanto-Kongreso
RITE =Reta Instruista Trejnado	VEKI =Virtuala Esperanto-Klubo Internacia
SAEK =Sud-Afrika Evolu-Komunumo	VP =Varsovia Pakto, Verda Partio
SAEST =Seminario Apliko de Esperanto en Scienco kaj Tekniko	VPEA =Vjetnama Pacdefenda Esperantista Asocio
SAT =Sennacieca Asocio Tutmonda	ZEI =Zimbabva Esperanto-Instituto
SATEB =Sennacia Asocio en Britio	
SEA =Silezia Esperanto-Asocio, Singapura Esperanto-Asocio, Srilanka Esperanto-Asocio	
SEAT =Sindikata Esperantista Asocio Tutmonda	
SEC =Scienca Eldona Centro	

Országkódok
Landokodoj

Afganisztán (Afganio)	AF	Hollandia (Nederlando)	NL
Albánia (Albanio)	AL	Honduras (Honduro)	HN
Algéria (Algério)	DZ	Horvátország (Kroatio)	HR
Andorra (Andoro)	AD	India (Hindio)	IN
Angola (Angolo)	AO	Indonézia (Indonezio)	ID
Antigua és Barbuda (Antigvo kaj Barbudo)	AG	Irak (Irako)	IQ
Argentína (Argentino)	AR	Irán (Irano)	IR
Ausztrália (Aüstralio)	AU	Izland (Islando)	IS
Ausztria (Aüstrio)	AT	Izrael (Israelo)	IL
Azerbajdzsán (Azerbajĝano)	AZ	Írország (Irlando)	IE
Bahama-szigetek (Bahamoj)	BS	Jamaica (Jamajko)	JM
Bahrein (Barejno)	BH	Japán (Japanio)	JP
Banglades (Bangladeŝo)	BD	Jemen (Jemeno)	YE
Barbados (Barbado)	BB	Jordánia (Jordanio)	JO
Belgium (Belgio)	BE	Kambodzsa (Kamboĝo)	KH
Belize (Belizo)	BZ	Kamerun (Kameruno)	CM
Benin (Benino)	BJ	Kanada (Kanado)	CA
Bhután (Butano)	BT	Katar (Kataro)	QA
Bissau-Guinea (Gvineo-Bisaŭo)	GW	Kazahsztán (Kazaĥio)	KZ
Bolívia (Bolivio)	BO	Kelet-Timor (Orienta Timoro)	TL
Bosznia-Hercegovina (Bosnio kaj Hercegovino)	BA	Kenya (Kenjo)	KE
Botswana (Bocvano)	BW	Kína (Ĉinio)	CN
Brazília (Brazilo)	BR	Kirgizisztán (Kirgizio)	KG
Brunei (Brunejo)	BN	Kiribati (Kiribato)	KI
Bulgária (Bulgario)	BG	Kolumbia (Kolombio)	CO
Burkina Faso (Burkinio)	BF	Kongói Dem. Közt. (Demokratia Respubliko Kongo)	CD
Burundi (Burundo)	BI	Kongói Köztársaság (Respubliko Kongo)	CG
Chile (Ĉilio)	CL	Közép-Afrika (Centr-Afriko)	CF
Ciprus (Kipro)	CY	Kuba (Kubo)	CU
Comore-szigetek (Komoroj)	KM	Kuvait (Kuvajto)	KW
Costa Rica (Kostariko)	CR	Laosz (Laoso)	LA
Csád (Ĉado)	TD	Lengyelország (Pollando)	PL
Csehország (Ĉeĥio)	CZ	Lesotho (Lesoto)	LS
Dánia (Danio)	DK	Lettország (Latvio)	LV
Dél-afrikai Köztársaság (Sud-Afriko)	ZA	Libanon (Libano)	LB
Dél-Korea (Sud-Koreio)	KR	Libéria (Liberio)	LR
Dominikai Közösség (Dominiko)	DM	Líbia (Libio)	LY
Dominikai Köztársaság (Dominika Respubliko)	DO	Liechtenstein (Liĥtenŝtejno)	LI
Dzsibuti (Ĝibutio)	DJ	Litvánia (Litovio)	LT
Ecuador (Ekvadoro)	EC	Luxemburg (Luksemburgo)	LU
Egyenlítői-Guinea (Ekvatora Gvineo)	GQ	Macedónia (Makedonio)	MK
Egyesült Arab Emírségek (Unuiĝintaj Arabaj Emirlandoj)	AE	Madagaszkár (Madagaskaro)	MG
Egyesült Királyság (Britio)	GB	Magyarország (Hungario)	HU
Egyiptom (Egiptio)	EG	Malajzia (Malajzio)	MY
Elefántcsontpart (Eburbordo)	CI	Malawi (Malavio)	MW
Eritrea (Eritreo)	ER	Maldív-szigetek (Maldivoj)	MV
Etiópia (Etiopio)	ET	Mali (Malio)	ML
Észak-Korea (Nord-Koreio)	KP	Marokkó (Maroko)	MA
Észtország (Estonio)	EE	Marshall-szigetek (Marŝalaj Insuloj)	MH
Fehéroroszország (Belorusio)	BY	Mauritánia (Maŭritanio)	MR
Fidzsi (Fiĝioj)	FJ	Mauritius (Maŭricio)	MU
Finnország (Finnlando)	FI	Málta (Malto)	MT
Franciaország (Francio)	FR	Mexikó (Meksiko)	MX
Fülöp-szigetek (Filipinoj)	PH	Mikronézia (Mikronezio)	FM
Gabon (Gabono)	GA	Moldova (Moldavio)	MD
Gambia (Gambio)	GM	Monaco (Monako)	MC
Ghána (Ganao)	GH	Mongólia (Mongolio)	MN
Görögország (Grekio)	GR	Montenegró (Montenegro)	ME
Grenada (Grenado)	GD	Mozambik (Mozambiko)	MZ
Grúzia (Kartvelio)	GE	Mianmar (Birmo, Mjanmao)	MM
Guatemala (Gvatemalo)	GT	Namíbia (Namibio)	NA
Guinea (Gvineo)	GN	Nauru (Nauro)	NR
Guyana (Gujano)	GY	Nepál (Nepalo)	NP
Haiti (Haitio)	HT	Németország (Germanio)	DE

Nicaragua (Nikaragvo)	NI	Szaúd-Arábia (Saudio)	SA
Niger (Nígero)	NE	Szenegál (Senegalo)	SN
Nigéria (Nígerio)	NG	Szerbia (Serbio)	RS
Norvégia (Norvegio)	NO	Szingapúr (Singapuro)	SG
Olaszország (Italo)	IT	Szíria (Sirio)	SY
Omán (Omano)	OM	Szlovákia (Slovakio)	SK
Oroszország (Rusio)	RU	Szlovénia (Slovenio)	SI
Örményország (Armenio)	AM	Szomália (Somalio)	SO
Pakisztán (Pakistano)	PK	Szudán (Sudano)	SD
Palau (Palaŭo)	PW	Szváziföld (Svazilando)	SZ
Panama (Panamo)	PA	Tádzsikisztán (Taĝikio)	TJ
Paraguay (Paragvajo)	PY	Tanzánia (Tanzanio)	TZ
Pápua Új-Guinea (Papuo-Nov-Gvineo)	PG	Thaiföld (Tajlando)	TH
Peru (Peruo)	PE	Togo (Togolando)	TG
Portugália (Portugalia)	PT	Tonga (Tongo)	TO
Románia (Rumanio)	RO	Törökország (Turkio)	TR
Ruanda (Ruando)	RW	Trinidad és Tobago (Trinidado kaj Tobago)	TT
Saint Kitts és Nevis (Sankta Kristoforo kaj Neviso)	KN	Tunézia (Tunizio)	TN
Saint Lucia (Sankta Lucio)	LC	Tuvalu (Tuvalo)	TV
Saint Vincent és a Grenadine-szigetek (Sankt Vincento kaj Grenadinoj)	VC	Türkmenisztán (Turkmenio)	TM
Salamon-szigetek (Salomonoj)	SB	USA (Usono)	US
Salvador (Salvadoro)	SV	Uganda (Ugando)	UG
San Marino (Sanmarino)	SM	Ukrajna (Ukrainio)	UA
São Tomé és Príncipe (Sao Tomeo kaj Principeo)	ST	Uruguay (Urugvajo)	UY
Seychelle-szigetek (Sejšeloj)	SC	Új-Zéland (Nov-Zelando)	NZ
Sierra Leone (Sieraleono)	SL	Üzbegisztán (Uzbekio)	UZ
Spanyolország (Hispanio)	ES	Vanuatu (Vanuatuo)	VU
Srí Lanka (Srilanko)	LK	Vatikán (Vatikano)	VA
Suriname (Surinamo)	SR	Venezuela (Venezuelo)	VE
Svájc (Svislando)	CH	Vietnam (Vjetnamio)	VN
Svédország (Svedio)	SE	Zambia (Zambio)	ZM
Szamoia (Samoo)	WS	Zimbabwe (Zimbabvo)	ZW
		Zöld-foki Köztársaság (Kaboverdo)	CV

A szótárról

A szótár keletkezése

A mag egy kb. 1000 elemből álló szószeret volt. A La Vortaro elektronikus szótársorozat szerkesztője, B. Vivier felkért, hogy ellenőrizsem egy francia-magyar és francia-eszperantó szólistából összefűszült szótár helyességét. Mivel ez képtelen torzszülöttnek bizonyult, az eszperantó rész alapján újraserkesztettem a szószeretet.

A továbbiakban ezt a listát bővítettem olvasmányaim és az élő szóhasználat megfigyelése révén gyűjtött újabb elemekkel hozzáadásával. Az elsődleges cél egy magánhasználatra szánt fordítószótár összeállítása volt. Munkámban sokat ösztönzött a Szerdahelyi István által kezdeményezett, ún. Szerdahelyi-Koutny féle Magyar-eszperantó középszótár megírásában való részvétel, valamint a Reta Vortaro magyar részének a szerkesztése. A későbbiek során pedig a Petro de Smedttel együtt szerkesztett Bildvortaro de Esperanto összeállítása.

A szótár jellege

A szótár keletkezése és alakulása során csupán elektronikus formában működött. A különböző szótárolvasó programok meghatározták mindenkor struktúráját, amely kényszerűen többször változott. Hálás köszönetemet fejezem ki Bernard Viviernek, Deák Jahn Gábornak, Bata Gábornak, Sárosi Józsefnek és Eric d'Hondnak, akik olvasóprogramjaikkal lehetővé tették a szótár gyors és kényelmes használatát.

Az a tény, hogy a szótár saját gyűjtés és az említett szótárak szerkesztésében való közreműködés révén bővült, valamint a szótár alapvetően elektronikus jellege azt vonta maga után, hogy a szólista nem tudatos összeállítás eredménye, az átlagos felhasználó számára kevésbé fontos és szakmai elemeket egyaránt tartalmaz, ami egy elektronikusan használt szótár esetében igazából nem zavaró tényező.

A szótár mennyiségi bővülése és a felhasználói igények egy idő után szükségessé és célszerűvé tették az NPIV-vel való összevetést, korrekciót és kiegészítést. Az átdolgozás nem mindenben követte a NPIV struktúráját. Célszerűbbnek tartottam a magyar felhasználó szempontjából a szóbokrok (szócikkek) következők szerinti szervezését: 1. címszó, 2. címszóból képzett szavak, 3. a címszót jobbra bővítő szóösszetételek, 4. utalás a címszót balra bővítő szóösszetételekre. A jelentésmező feltárását számos példaszintagma segíti.

A szótár a tényleges nyelvhasználatot kísérli meg leírni, tehát nem normatív jellegű. Nem kíván állást foglalni a neologizmusokról, a sematizmus kontra naturalizmusról szóló vitákban. De nem is teljesen leíró, mivel bizonyos esetekben utal a normatívnak számító vagy inkább használandó változatokra.

Bizonyos felhasználói kör igényére felmerült a szótár papírformában történő kiadásának szükségessége. A könyvi jellegnek inkább megfelelő átszerkesztés túl nagy munkát igényelt volna, ezért az elektronikus jelleg rányomja bélyegét a papírkidásra. Természetesen történtek bizonyos módosítások az elektronikus formához képest, főleg ez utóbbi kiadásnál, pl. a biológiai neveknél a nem- és felsőbb taxonok elhagyása, a fajnevek alaptaxonra redukálása, egy kötetbe szorítás a címszavak tildésítésével stb. A szótár használati értékét ezek a változtatások lényegében nem érintik.

Munkatársak

A szótárnak főleg közvetett munkatársai vannak. A legtöbbet a Reta Vortaro szerkesztői gárdájának, jelesen a ReVo levelezőforumának (Sz. Pokrovskij, B. Wennergren, C. Minnaja, B. Pabst, J. Finkel, J. Vaše, M. Bavant, R. Corsetti, D. Gabinski, W. Pusch, T. Flores, M. Malovec, S. Cyprih, P. Peeraerts) és Petro de Smedtnek köszönhetek. Kossey János a hibakeresésben segített nagyon sokat, Sárosi József a programozásban. Azonban lehetetlen felsorolni azok számát, akik saját anyagaikkal, ötleteikkel, javaslataikkal és korrekcióikkal segítették a munkámat.

Pri la vortaro

La naskiĝo de la vortaro

La kerno konsistis vortolisto el ĉ. 1000 eroj. La redaktanto de la elektronika vortarserio La Vortaro, B. Vivier petis min kontrollegi vortaron kunkombitan el franca-hungara kaj franca-Esperanta vortolistoj. Ĉar ĝi evidentiĝis absurda misnaskito, mi rekreis la liston surbaze de la Esperanta parto.

Plue ĉi tiun liston mi pliampleksigadis per aldono de novaj elementoj kolektitaj el miaj legaĵoj kaj observado de la parola lingvouzo. La ĉefa celo estis konsistigi tradukistan vortaron por la propra uzo. Dum mia laboro min multe stimulis partopreno en la verkado de la Hungara-Esperanta mezvortaro de Szerdahelyi-Koutny, iniciatita de István Szerdahelyi, krome la redaktado de la hungara parto de Reta Vortaro (ReVo). Kaj pli malfrue la kompilado de Bildvortaro de Esperanto, kunredaktita kun Petro de Smedt.

La karaktero de la vortaro

La vortaro funkciis ekde eko kaj dum sia disvolviĝo nur en elektronika formo. La diversaj vortarlegaj programoj difinis ĝian ĉiaman strukturon, kiu laŭnecese pluriĝis ŝanĝiĝis. Mi esprimas mian koran dankon al Bernard Vivier, Gábor Deák Jahn, Gábor Bata, József Sárosi kaj Eric d'Hondt, kiuj ebligis per siaj legoprogramoj la rapidan kaj komfortan uzadon de la vortaro.

La propre elektronika karaktero de la vortaro kaj la fakto, ke ĝi pliampleksigadis per propra kolektado kaj partopreno en la redaktado de la menciitaj vortaroj rezultigis, ke la vortolisto ne estas produkto de konscia kompilado, ĝi egale entenas elementojn gravajn por averaĝaj legantoj kaj por ili malpli gravajn terminojn, kio ja ne ĝenas en okazo de elektronike uzata vortaro.

La kvanta pliiĝo de la vortaro kaj la postuloj de ĝiaj uzantoj necesigis post certa tempo kompari ĝin kun NPIV, kaj surbaze de ĉi tiu korekti kaj kompletigi ĝin. La novredaktado ne sekvis fidele la strukturon de NPIV. Mi konsideris pli celtaŭga organizi la vortartikolojn en jena, por hungaraj uzantoj pli konvena maniero: 1. ĉefvorto, 2. derivaĵoj el la ĉefvorto, 3. kunmetaĵoj kun maldekstra ĉefvorto, 4. plusendo al kunmetaĵoj kun dekstra ĉefvorto. Ĉe la malkovro de la sencokampoj helpas pluraj ekzemplaj sintagmoj.

La vortaro celas priskribi la fakton lingvouzon, do ĝi ne pretendas esti normiga. Ĝi ne deziras preni starpunkton en diskutoj pri neologismoj kaj skemismo kontraŭ naturismo. Sed ĝi estas ne tute priskriba, ĉar en certaj okazoj ĝi plusendas al variantoj konsiderataj kiel normaj aŭ preferindaj.

Laŭ postulo de certa rondo de uzantoj prezentigis neceso eldoni la vortaron paperforme. Ĝia novredakto, pli konforma al ties libra karaktero postulus tro grandan laboron, tial la elektronika origino postlasis siajn spurojn sur la papera eldonaĵo. Kompreneble okazis certaj modifoj kompare kun la elektronika formo, ĉefe ĉe ĉi lasta eldono, ekz. forlaso de genraj taksonoj, reduktado de specionomoj al bazaj taksonoj, unuvolumigo per tildigo de la radikoj ktp. Ĉi tiuj ŝanĝoj tamen ne tuŝas esence ĝian uzvaloron.

Kunlaborantoj

La vortaro havas propre nerektajn kunlaborantojn. Plej multe dankindas la redaktaktantaro de Reta Vortaro, precipe ties dissendolisto (S. Pokrovskij, B. Wennergren, C. Minnaja, B. Pabst, J. Finkel, J. Vaše, M. Bavant, R. Corsetti, D. Gabinski, W. Pusch, T. Flores, M. Malovec, S. Cyprih, P. Peeraerts) kaj Petro de Smedt. János Kossey, Eric d'Hondt multe postkorektis, József Sárosi helpis ĉe programado. Tamen ne eblas listigi la nomojn de tiuj, kiuj per propraj materialoj, ideoj, proponoj kaj korektoj helpis mian laboron.

Jozefo Horvath

vortaro@vortaro.hu.

Források / Fontoj

- Az esperantó irodalom és közbeszéd / Skriba kaj parola uzo de Esperanto
 Plena Ilustrita Vortaro de Esperanto 2005
 L.L. Zamenhof: Fundamo de Esperanto 1963
 L.L. Zamenhof: Esperanta Proverbaro 1974
 L.L. Zamenhof: Lingvaj Respondoj 1962
 Rihej Nomura: Zamenhofa Ekzemplaro 1989
 Reta Vortaro <http://www.reta-vortaro.de/revo/>
 Aktoj de la Akademio
 Berlina Komentario 2012
 Kabe: Vortaro de Esperanto 1985
 Erich-Dieter Krause: Grosses Wörterbuch Deutsch-Esperanto 2007
 Umberto Broccatelli: Vocabolario Esperanto-Italiano 1984
 Carlo Minnaja: Vocabolario Italiano-Esperanto 1996
 Fernando de Diego: Gran Diccionario Español-Esperanto 2003
 Boris Kontratjev: Bolšoj esperanto-russkij slovar
<http://eoru.ru/sercxo/>
 Peter J. Benson: Comprehensive English-Esperanto Dictionary 1995
 John C. Wells: English-Esperanto-English Dictionary 2010
 Alen Kardec, Alfonso Costa: Novo Dicionário Português-Esperanto 1987
 Rüdiger Eichholz: Esperanta Bildvortaro 1988
 Petro de Smedt: Vortaro Nederlandas – Esperanto – Nederlands 2004
 Petro Desmet' – Jozefo Horvath: Bildvortaro de Esperanto 2012
 Sylla Chaves: Originala Esperanta Bildvortaro 1991
 Praktika Bildvortaro de Esperanto 1979
 Yamazoe Saburoo: Esperanta-Angla Medicina Terminaro 2006
 Eugen Wüster: Enciklopedia Vortaro Esperanta-Germana 1923
 Eugen Wüster: Maĵinfaka Esperanto-Vortaro 1923
 Rudolf Hafenkorn: Technisches Wörterbuch Deutsch-Esperanto 1967
 K. Kalocsay, G. Waringhien: Plena Analiza Gramatiko de Esperanto 1985
 Bertilo Wennergren: Plena Manlibro de Esperanta Gramatiko
<http://bertilow.com/pmeg/menuo.html>
 Internacia komerca-ekonomika vortaro en dekunu lingvoj 1990
- André Albault: Anatomia Nomenklaturaro 1989
 Fervoj Terminaro Esperanto-Magyar, Magyar-Esperanto 1997
 Doug Portmann, Donald Rogers: Kemia kaj Scienc-Teknika Vortaro 1993
 H. Katsumori, S. Makino, J. Makino: Esperanta Terminaro de Fiziko 1992
 H. Paruzel, E. Wojtakowski, J. Lanzoni, R. di Prinzio: Biblia Vortaro 1984
 Marc Bavant: Matematika Vortaro kaj Oklingva Leksikono 2003
 Jan Werner: Matematika Vortaro Esperanta-Ĉeĥa-Germana 1990
 Ada Csizsár, Kalocsay Kálmán: 6000 Frazologiaj Esprimoj Hungaran-Esperantaj 1975
 Stefan Maul: Deklingva Manlibro pri Politiko 1994
 L. Gozmány: Vocabularium Nominum Anomalium Europae septem lingvis redactum 1979
 Prizster Szanszló: Növényneveink 1998
 Brecsán: Orvosi Szótár 2006
 Donáth Tibor: Anatómiai nevek 1986
 Yves Nevelsteen: Komputeko prikomputila terminokolekto
 Sergio Pokrovskij: Komputada leksikono 2006
 M.C. Butler, F. Merrick: Muzika Terminaro kun Alfabeto Indekso
 Alfredo Aragón: Muzika Terminaro 2011
 Terminorum Musicae Index Septem Linguis Redactus 1980
 V. Horbačuk, F. Poddubnij, L. Tuĥvatullina, G. Šilo: Jura Vortaro Esprante-Ruse-Ukraine-Angla 1994
 Tom Arbo Hoeg: Juraj Vortoj kaj Esprimoj 1990
 O. Nagy Gábor: Magyar szólások és közmondások 1982
 Wilfried Koch: Építészeti stílusok 2005
 Gilbert R. Ledon: Aviada Terminaro 2002
 Polinszky Károly: Műszaki lexikon 1970
 Juhász J., Szőke I., O. Nagy G., Kovalovszky M.: Magyar értelmező kéziszótár 2003
 Magyar Nagylexikon 1993
 Görföl Tibor, Máté-Tóth András: Világvallások 2009
 Arcanum DVD-k / DVD-serio de Arcanum
 És sok egyéb / Kaj multaj aliaj

